

✝

~~nñez Pardo~~ clerigo

2252

Fr. Felix Castellanos

~~ad ussum~~

Es ad usum de fr. Man.l Gonzalez Irigo q. se le troco a Castellanos por el primero tomo de Villa Roel. Para la Celda Priozal.

BIBLIOTECA CENTRAL DE LA RIOJA
EX-LIBRIS



PRAEFATIO DOMINI Alamani monachi Claræuallis, & poſtea Altiſiodorenſis epiſcopi in uitam ſancti Bernardi abbatis.

VEnerando patri. P. dei prouidentia claræuallis abbati. Frater. A. Altiſiodorenſis eccleſiæ humilis quondam ſacerdos: æternam in Chriſto ſalutē. ¶ Vitæ beatæ recordatiōis Bernardi claræuallis abbatis uirtutibus & miraculis tam admirandæ quàm imitandæ, plures in deſcribendo extiterunt autores: ſumpta nimirum materia, quæ ſe copioſa inquirētib⁹ offerebat. Q. autem nos ex eadem narratione nonnulla omittentes, & apponentes per pauca, breuiore perſtrinximus ſchedula: non tam p̄ſumptio quàm (ut credim⁹) ratio perſuaſit. Primò q̄ ſcriptorū (tametſi uera ſint) ꝓlixitas: onerosa ſolet eſſe legentibus. Deinde q̄ Godefridus uenerabilis lingonicæ ſedis antiſtes, eiuſdem patris Bernardi ſm carnē ꝓpinquus, ſm ſpm̄ in conuerſione ſocius, & in laboribus coadiutor, quædam in pagina quā breuiādam ſuſcepimus, minus ueritati cōſona denotabat: utpote qui ab infantia cū ſancto illo nutritus, uiſa melius quàm alius narrata didicerat. Morte uerò idem uenerabilis ſacerdos p̄uentus: q̄d̄ inde cœperat & optauerat, imperfectū reliqt. Sed & in ſerie ipſa deſcriptionis, multiplex ſenſuū recapitulatio eſt: dum plures eadem ſæpe dixerunt, & ſi aliquando diſſimilibus uerbis. Nec nō etiam ſi quis diligēter aduertat: ibidem q̄dā aſpera inſerta reperiūtur: uerbi gratia cōtra eccleſiaſticæ & ſecularis poteſtatis autenticas ſublimes q̄ perſonas. Abſit autē ut q̄quam aſperū uel amarū oliua illa ſuauitatem in domo dn̄i fructificans, erga quempiam reddat: cuius ſtudiū ſemper fuit dum uixit in ſeculo, omnes hoīes māſuetudinis ſuæ oleo demulcere. Sanè narrationis noſtræ ueritas non incertam apud nos obtinet firmitatē: cum etiā plura ex his quæ uel ex eius ore ſacratiſſimo, ul' fideli religioſorū relatu cōperta cognouimus, ſicut & miraculorū multitudinem ſciēter prætereūtes: ſtudio breuitatis duximus ſequeſtranda. Si igitur puritatis ueſtræ examini noſtra placuerit abbreuiatio (ſubtractis uel appoſitis, aut emēdatis quæ ueſtræ uiſa fuerint ſanctitati) cū dei beneplacito, ueſtroq̄ fauore (ni fallimur) ſine offendiculo poterit tranſcribenda exponi. Si nautem noſtræ humilitatis eſt, idē opuſculū penes nos potius occultare quàm prodere ne minimè profutura temere uelle pādere uideamur. Explicit prologus.

INCIPIT VITA.

BERNARDVS BVRgūdiæ partib⁹ Fōtanis oppido patris ſui oriund⁹ fuit, parentibus claris ſecundū dignitatem ſeculi, ſed diuitioribus ac nobilioribus ſecundū chriſtianæ religiōis pietatem. Pater eius Theſcelinus uir antiquæ & legitimæ militiæ fuit, cultor dei, iuſtitiæ tenax. Euangelicam namq̄ ſecūdum inſtituta præcurſoris domini militiam agens, neminem concutiebat calūniam, contentus ſtipendijs ſuis, quibus ad omne opus bonum abundabat. Sic conſilio & armis ſeruiebat temporalibus dominis ſuis, ut etiā domino deo ſuo nō negligeret reddere q̄ debebat. Mater Aleth, ex caſtro cui nomē mōs barrus, & ipſa in ordine ſuo apoſtolicā regulā tenens ſubdita uiro, ſub eo ſm timorem dei domum ſuam regebat, operibus miſericordiæ inſiſtens filios enutriens in omni diſciplina. Septē q̄ppe liberos genuit nō tā uiro ſuo quā deo, ſex mares, fœminā unā, mares omnes monachos futuros, fœminam ſanctimonialem. Deo nāq̄ (ut dictū eſt) nō ſeculo generans, ſingulos nox ut partu ediderat, ipſa manibus propriis dn̄o offerebat. Propter quod etiam alienis uberibus nutriendos cōmittere illuſtris fœmina refugiebat, quaſi cum lactæ materno materni quodāmodo boni infundēs eis naturam. Cum autem creuiſſent, quādiu ſub manu eius erant, eremo magis quàm curiæ nutriebat, non patiens delicatiores aſſueſcere cibos, ſed groſsioribus & cōibus paſcēs, & ſic eos præparās & inſtituens dn̄o inſpirante, quaſi cōtinuo ad eremum trāſmittēdos. Hæc cū in ordine filiorū tertiū Bernardū haberet in utero, ſomniū uidit præſagiū futurorum: catellū ſcilicet totū candidum, in dorſo ſubrufum: & latrantem in utero ſe habere. Super quo territa uehementer, cū religioſum quendā uirum cōſuluiſſet, continuo ille ſpiritum prophetiæ concipies quo Dauid de ſanctis prædicatoribus dn̄o dicit. Lingua canū tuorum ex inimicis: trepidanti & anxiæ reſpondit. Ne timeas: Optimi catuli mater eris, qui domus dei cuſtos futurus, magnos pro ea contra inimicos fidei editurus eſt latratus. Erit enim egregius prædicator, & tanquam bonus canis, gratia linguæ medicinalis, in multis morbos curaturus eſt animarum. Quo reſponſo mulier pia & fidelis quaſi à deo ſuſcepto, læta efficitur, & iam tunc in amorem nondum nati tota transfunditur, cogitans eum ſacris literis erudiendum tradere ſm modum uiſionis & interpretationis qua ei de illo tam ſublimia promittebantur. Quòd & factum eſt. Mox enim ut fœlici partu edidit, non modo obtulit eum deo ſicut de alijs agere conſueuerat, ſed ſicut legit de ſancta Anna matre Samuelis, quæ petitum à dn̄o & aeceptum filiū in tabernaculo eius deſtinauit perpetuo ſeruiturum: ſic & ipſa cum in eccleſia dei acceptabile obtulit munus. Vnde & quàm citius potuit in eccleſia caſtellionis quæ poſtmodum ſpiritus Bernardi opera à ſeculari conuerſatione in ordinem regularium canonicorum promota cognoſcitur magiſtris literarum tradens erudiendum, egit quicquid potuit ut in eis proficeret. Puer autem & gratia plenus, & ingenio naturali pollens: cito in hoc deſiderium matris impleuit. Nam in literarum quidem ſtudio ſupra ætatem & præ coætaneis ſuis proficiebat, ſed in rebus ſecularibus iam mortificationem futuræ perfectiōis uelut naturaliter inchoabat. Erat quippe ſimpliciſsimus in ſecularibus, amās habitare ſecum, publicum fugitans, mire cogitatiuus, parentibus obediens & ſubditus: omnibus benignus & gratus, domi ſimplex & quietus, foris rarus: & ultra quàm credi poſſet uerecundus, nuſquam multum loqui amans, deo deuotus, ut purā ſibi pueritiam ſuam conſeruaret. Literarum etiam ſtudio deditus, ꝓ quas in ſcripturis deū diſceret & cognoſceret.

CVm adhuc puerulus grauī capitis dolore uexaretur, decidit in lectum. Adducta autem ad eum eſt mulierecula q̄ſi dolorē mitigatura carminibus. Quam cum ille appropinquantem ſentiret cum carminalibus inſtrumentis: quibus hominib⁹ de uulgo illudere conſueuerat cum indignatione magna exclamās à ſe repulit & abiecit. Aderat nāq̄ ſolēnis illa nox natiuitatis dominicæ, & ad ſolennes uigilias omnes ut moris eſt parabantur. Cumq̄ celebrandi nocturni officij hora aliquanti per protelaretur, contigit ſedentem expectantemq̄ Bernardum cum cæteris inclinato capite paululum ſoporari. Affuit illico puero ſuo ſe reuelans pueri Ieſu ſancta natiuitas, teneræ fidei ſuggerens incrementa, & diuinæ in eo inchoans myſteria contemplationis. Apparuit enim uelut denuo procedens ſponſus è thalamo ſuo. Apparuit ei quaſi iterum ante oculos ſuos naſcens ex utero matris uirginis uerbum infans, ſpecioſus forma præ filijs hominum, & puerili ſancti in ſe rapiens minime iam pueriles affectus. Perſuaſum autem eſſe animo ſuo fateri ſolebat: quod eam credat nunc horam fuiſſe dominicæ natiuitatis. Sed & facile eſt aduertere his qui eius adiutorium frequentauerunt, in quanta eum benedictione ea hora præuenerit dominus, cum in his quæ ad illud pertinent ſacramentum, & ſenſus ei profundior, & ſermo copioſior ſuppetere uideatur. Vnde & poſtmodum in laudem eiuſdem genitricis & geniti, & ſanctæ eius nauitas inſigne edidit opuſculum inter initia operum

R/3.128

ſuorum ſeu tractatuũ, ſumpta materia ex eo euãgelĩ loco ubi legitur: Miſſus eſt Gabriel angelus à deo in ciuitatem Galilææ, & cætera quæ ibi ſequuntur. Neq; illud tacendũ q̃ ab ipſis iam puerilibus annis ſi quos poterat nummos habere, clandeſtinas faciẽs eleemoſynas, & uerecũdiæ ſuæ morem gerebat, & pro ætate imo ſupra ætatem pietatis opera ſectabatur.

CVm autem aliquãto tẽpore euoluto, proficiẽs ætate & gratia apud deum & homines puer Bernardus de pueritia tranſiret in adoleſcentiam, mater eius liberis fideliter educatis, & uias ſeculi ingredientibus, quaſi peractis omnibus quæ ſua erant, feliciter migrauit ad dominum. Obdormiuit autem pſallentibus qui conuenerãt, & ipſa pſallens, ut in extremis quoq; cum iam uox eius audiri non poſſet, adhuc moueri labia uiderentur, & lingua palpitans dñm confiteri. Demũ inter letaniæ ſupplicationes, cum diceret, per paſſionẽ & crucem tuam libera eam dñe: eleuans manum ſignauit ſe, & emiſit ſpiritũ, ita ut manũ nõ poſſet deponere quã leuarat. Ex hoc Bernardus ſuo iam more, ſuo iure uictitare incipiens, eleganti corpore, grata facie p̃minens ſuauiſſimis ornatus moribus, acri ingenio prædituſ, acceptabili pollens eloquio: magnæ ſpei adoleſcens prædicabatur. Cui tãquam ingrediẽti ſeculũ, plures ſe uiæ ſeculi ipſius offerre cœperũt, & in oĩbus aſſurgere proſperitates uitæ huius, & magnæ ſpes undiq; arridere. Obſidebãt autem benignum iuuenis animũ ſodalium diſſimiles mores, & amicitiæ procelloſæ, ſimilem ſibi efficere geſtiẽtes. Quæ ſi ei dulceſcere perſtitiſſent, neceſſe erat amareſcere illi q̃d in hac uita dulcius cordi eius inſederat, caſtitatis amorẽ. Cui præcipue inuidens colu ber tortuoſus, ſpargebat laqueos tentationum, ac uarijs occurſ ous calcaneo eius inſidiabatur. ¶ Circa idem tempus inſtinctu dæmonis in lectũ dormientis inſecta eſt puella nuda. Quam ille ſentiens, cũ omni pace & ſilentio partem ei lectuli quã occupauerat ceſſit, & in latus alterũ ſe conuertit, atq; dormiuit. Miſera uerò illa aliquandiu iacuit ſuſtinens & expectans, deinde palpans & ſtimulans. Nouiſſime cũ immobilis ille perſiſteret, illa licet impudẽtiſſima eſſet erubuit, & horrore ingenti atq; admiratione perfuſa, relicto eo ſurgens aufugit. ¶ Cõtigit item ut cũ ſocijs aliquantis apud matronã aliquam, Bernardus hoſpitaretur. Conſiderans aũt mulier adoleſcentem decorũ aſpectu, capta eſt laqueo oculorum ſuorum, & in concupiſcentiã eius exarſit. Cũq; tanquam honoratiori omniũ ſeorſum ei feciſſet lectulum præparari, ſurgens ipſa de nocte impudenter acceſsit ad eum. Quam Bernardus ſentiens, nec cõſilij inops, clamare cœpit, Latrones, latrones. Ad quam uocem fugit mulier, familia omnis exurgit, lucerna accenditur, latro quæritur, ſed minime inuenitur. Ad lectulos ſinguli redeunt, ſit ſilẽtium, ſiunt tenebræ ſicut priuſ, pauſant cæteri, ſed non illa miſera requieſcit. Exurgit denuo, & Bernardi lectulum petit, ſed denuo ille proclamat, Latrones, latrones. Quæritur iterum latro, latet iterum, nec ab eo qui ſolus nouerat publicat. Vſq; tertio improba mulier ſic repulſa, uix tandem ſeu metu ſeu deſperatione uicta ceſſauit. Cum aũt die ſequenti iter agerẽt, arguẽtes Bernardũ ſocij, quoſnã toties ea nocte latrones ſomniauerit perquirebant. Quibus ille, ueraciter inquit aderat latro, & mihi caſtitatem hoſpita nitebatur auferre.

INter hæc tamen cogitans & perpendens q̃d uulgo dicitur non eſſe tutum diu cohabitare ſerpenti, fugam meditari cœpit. Videbat enim mundum & principem eius exterius ſibi multa offerentem, magnas res, ſpes maiores, ſed fallaces omnes, & uanitatem uanitatum, & uanitatem omnia: ueritatem uerò ipſam interius fugiter audiebat clamantem ac dicentem. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam uos. Tollite iugum meum ſuper uos, & inuenietis requiem animabus ueſtris. Perfecti uerò relinque mundum deliberãs cœpit inquirere & inueſtigare ubi certius & purius inueniret requiem animæ ſuæ ſub iugo Chriſti. Inquirenti autem occurrit Ciſtertĩ innouatæ monaſticæ religiõis noua plantatio, meſsis multa, ſed operarijs indigens, cum uix aliquis conuerſionis gratia illuc declinaret, ob nimiam uitæ ipſius & paupertatis auſteritatem. Quæ tamen cum animum uere deum quærentem minime terrerent, poſthabita omni hæſitatiõe ac timore, illuc uertit intentionem, poſſe ſe æſtimans omnino ibi delitescere & abſcondi. Vbi uerò de cõuerſione tractantem, fratres eius & qui carnaliter eũ diligebãt perſenſerunt, oĩ modis agere cœperunt, ut aĩm eius ad ſtudiũ poſſent diuertere literarũ, & amore ſcientiæ ſecularis, ſeculo arctius implicare. Qua nimirum ſuggeſtione (ſicut fateri ſolet) propemodum retardati fuerãt greſſus eius. Demum cum aliquãdo ad fratres pergeret in obſidione caſtri (q̃d Grãceium dicitur) cum duce Burgundiæ conſtitutos, cœpit in huiuſmodi cogitatione uehementius anxiari. Inuentaq; in itinere medio eccleſia quadã diuertit, & ingreſſus orauit cũ multo imbre lachrymarũ expandens manus in cælũ: & effundẽs ſicut aquã cor ſuũ ante cõſpectũ dñi dei ſui. Ea igit̃ die firmatũ eſt ꝓpoſitum cordis ei⁹. Nec uerò ſurda aure percepit uocẽ dicentis. Qui audit, dicat ueni. Siquidẽ ab illa hora ſicut ignis qui cõburit ſyluã, & ſicut flamma cõburẽs montes, hinc inde priuſ uiciniora quæq; corripiens, poſtmodum in ulteriora progrediẽs: ſic ignis quem miſerat dñs in cor ſeruí ſui uolens ut arderet, primo fratres eius aggreditur, ſolo minimo ad cõuerſionem, minus adhuc habili ſeniori patri ad ſolatium derelicto, deinde cognatos & notos, ſocios & amicos, & de quibuſcũq; poterat eſſe ſpes conuerſionis. Primus omniũ Galdricus auunculus eius abſq; dilatione aut hæſitatione in ſententiam nepotis, & conſenſum conuerſionis, uir honeſtus & potens in ſeculo, & in ſecularis militiæ gloria noĩatus, dominus caſtri in territorio Eduẽſi q̃d Tuilliũ dicitur. Cõtinuo etiã Bartholomæus occurrens iunior cæteris fratribus: & necdũ miles, ſine difficultate eadem hora ſalutaribus monitis dedit aſſenſum. Porrò Andreas Bernardo ẽt ipſe iunior & nouus eo tẽpore miles uerbum, fratris difficili⁹ admittebat, donec ſubito exclamauit. Video, inquit matrẽ meã. Viſibiliter ſiquidem ei apparuit, ſerena facie ſubridẽs, & congratulans propoſito filiorũ. Itaq; & ipſe continuo manus dedit, & de tyrone ſeculi factus eſt miles Xp̃i. Guido primogenitus fratrum, coniugio iam alligatus erat, uir magnus, & præ alijs iam in ſeculo radicatus. Hic primo paululũ hæſitans, ſed cõtinuo rẽ perpendẽs & recogitans, conuerſioni cõſenſit: ſi tamen coniunx annueret. Verum id quidem de iuuencula nobili, & paruulas filias nutrienti, penè impoſsibile uidebatur. At bernardus de miſericordia dñi ſpem cõcipiens certiorem: incunctanter ei ſpopondit aut conſenſuram fœminã, aut celeriter moriturum. Demũ cũ omnimodis illa renueret, uir eius magnanimus imo eã iam præuentus fidei uirtute in qua poſt modũ excellẽter enituit, uirile conſiliũ dño inſpirãte concepit, ut abijciẽs quicquid habere uidebatur in ſeculo, uitam inſtitueret agere ruſticanã, laborare ſcilicet manibus proprijs, unde ſuã ſuſtẽtaret & uxoris uitã, quã inuitã dimittere non licebat. Interim ſuperuenit Bernardus, qui undiq; alios atq; alios colligẽs diſcurrebat. Nec mora flagellat ꝓdicta Guidonis uxor infirmitate graui. Et cognoſcẽs qa durũ ſibi eẽt cõtra ſtimulũ calcitrare, accerſito Bernardo uenia deprecat, & prior ipſa cõuerſionis petit aſſenſum. Deniq; iuxta morẽ eccleſiaſticũ ſeparata à uiro, inter ueniente pari uoto caſtitatis in cœtũ ſanctimonialiũ trãſijt fœminarũ, religioſe uſq; hodie ſeruiens deo.

SEcundus natu poſt guidonem Gerardus erat miles in armis ſtrenuus, magnæ prudentiæ, benignitatis eximiæ, & qui ab omnibus diligeretur. Qui cæteris ut dictum eſt primo auditu & prima die acquieſcentibus (ut mos eſt ſapientiæ ſecularis) leuitatẽ reputans, obſtinato animo ſalubre cõſilium, & fratris monita repellebat. Tum Bernardus fide

iam igneus

iam igneus,& fraternæ char itatis zelo mirũ in modũ: exasperatus,scio(inquit)scio,sola uexatio dabit intellectũ auditui. Digitumq; lateri eius apponens,ueniet(inquit) dies,& cito ueniet,cũ lancea lateri huic infixa,peruiũ iter faciet ad cor tuum,consilio salutis tuæ quod aspernaris, & timebis quidem,sed minime morieris. Sic dictum sicq; factum est. Paucissimis interpositis diebus circumuallat⁹ ab inimicis,captus,& uulneratus iuxta uerbũ fratris, lanceam gestans ipsi lateri eidemq; infixam loco cui ille digitum applicuerat trahebatur,& mortem quasi iam præsentem metuens clamabat. Monachus sum, monachus sum cistercien sis. Nihilominus tamen captus & reclusus,in custodia est. Vocatus est Bernardus per celerem nunciũ, sed nõ uenit. Sciebam(inquit)& prædixerã q; durũ esset ei contra stimulum calcitrare,nec tamen ad mortẽ ei uulnus hoc,sed ad uitã. Et factũ est ita. Siquidem de uulnere præter spem cito conualuit,propositum uerò seu uotum quòd uouerat non mutauit. Cumq; iam liber ab amore seculi hostilibus adhuc uinculis teneret,& hoc solum esset qđ cõuersionis eius propositũ retardaret: in hoc etiã cito affuit ei misericordia dei. Venit frater eius laborãs ut eruí posset:& nõ profecit. Et cum nec ei loquí permitteret: accedens ad carcer clamauit. Scito frater Gerarde quia ituri sumus in proximo,& monasterium introituri. Tu uerò quandoquidem exire non licet hic monachus esto: sciens quod uis & non potes,pro facto reputari. Cumq; Gerardus magis ac magis anxiaret: paucis interpositis diebus audiuit uocem in somnis dicentem sibi. Hodie liberaberis. Erat autem sacrum quadragesimæ tempus. Circa uespertinam itaq; diei hora cogitans quod audierat,compedes suas tetigit:& ecce ferrum ex parte in manu eius crepuit: ut minus iam teneretur,& aliquatenus incedere posset. Sed quid ageret? Erat ostium obsecratum:& pro foribus pauperum multitudo. Surrexit tamen:& non tam speuadẽdi quàm iacẽdi tædio seu curiositate tentandi,accedens ad ostiũ subterraneæ domus,in qua uinctus & clausus erat,mox ut pessulũ tetigit,sera tota in manibus eius collapsa est,& ostiũ domus apertũ. Exiensq; pedetentim sicut homo cõpeditus: ad ecclesiam ubi adhuc uespertina celebrabant officia prætendebat. Porrò mendici qui pro foribus domus astabant uidentes quod fiebat,& diuinit⁹ exterriti,in fugam uersi sunt,nihil clamantes. Cumq; iam ecclesiæ propinquaret: egrediens quidam de familia domus captiuitatis suæ,germanus illius à quo custodiebat, uidensq; eum ad ecclesiã properantẽ: tarde,inquit,Gerarde ueniſti. Expauescẽte Gerardo: festina ait, adhuc super est quod audias. Oculi quippe eius tenebantur: nec prorsus quid ageret intelligebat. Demum ad altiores gradus ecclesiæ cum adhuc compeditum data manu Gerardum subleuasset,introeunte illo ecclesiã,tunc primũ quid ageretur agnouit:& conatus eũ retinere nõ potuit. Hoc modo Gerardus à captiuitate amoris seculi huius,& captiuitate filiorũ seculi liberatus: uotum quod uouerat fideliter exoluit. In quo potissimũ notũ fecit dñs à quãta perfectione sanctæ conuersationis gratiam iste dei famulus Bernardus cœperit: qui in eius spũ qui fecit quæ futura sunt, qđ erat futurũ uidere potuit quasi iam factum. Præsentialiter quippe in latere fratris ei lancea apparebat quando digitum applicuit: sicut postmodũ ipse confessus est, cũ ab his interrogaret quibus celare nõ poterat. ¶ Cum aũt die quadã Bernardus cum cæteris secũ in eodem spũ congregatis,quandã intrasset ecclesiã: apostolicũ illud capitulũ legebatur. Fidelis deus quia qui cœpit in uobis opus bonũ,ipse pficiet usq; in diẽ Christi Iesu. Quod deuotus iuuenis haud secus accepit: quàm si de cælo sonuisset. Exultans itaq; spũalis iam pater regnatorũ in Xpo fratrũ suorum,& manũ dñi secũ operantẽ intelligens: cœpit ex hoc prædicatiõi insistere,& quoscũq; poterat aggregare: cœpit nouũ inducere hoiem,& cũ qbus de lris seculi seu de seculo agere solebat,de seriis & conuersione tractare: ostendeus gaudia mundi fugitiua,uitæ miserias, celerem mortem,uitã post mortẽ seu in bonis seu in malis perpetuã fore. Quid multa? Quotquot ad hoc præordinati erãt,operãte in eis gra dei,& uerbo uirtutis eius,& oone & instãtia serui eius,primo cunctati,deinde compuncti: alter post alterum credebãt & consentiebãt. Inter quos adiunctus est ei Hugo maticonensis: qui postea raptus à Pontiniaco cœnobio qđ ipse ibidem abbas ædificauit, altissiodorensi ecclesiæ præest merito & honore pontificis. Hic audiens de conuersione socij & amici clarissimi Bernardi, flebat quasi perditum: quem seculo mortuum audiebat. Vbi autẽ data est utriq; primo facultas mutuí colloquij: post dissimiles lachrymas,& gemit⁹ dissimiliũ dolorum: uerba uerbis cœperunt conferri,& res rebus comparari. Cũq; inter ipsa uerba familiaris amicitiæ,Hugoni infunderetur spiritus ueritatis: aliam iam faciem habere cœperunt uerba mutuæ collocutiõis. Datis itaq; dextris in sodalitium nouæ uitæ,lõge dignius uerius q; facti sunt cor unum & anima una in Christo,quàm in seculo ante fuissent. Post paucos autem dies: nuntiatur Bernardo subuersum ab alijs eundem Hugonem à proposito resilire. Qui opportunitate inuenta,q; magnus quidã episcoporũ conuentus illis in partibus haberetur,festinat ut reuocet percuntem: iterumq; parturiat. Obseruantes autem prædicti sodales & subuersores Hugonis,uiso Bernardo prædam ambiunt suam,& oẽm ei loquendi adimunt facultatem, omnẽ aditũ intercludunt. At ille cũ ei loquí non posset: clamabat pro eo ad dñm. Quo orãte cũ lachrymis: subita & uehemens inundatio pluuiæ mox erupit. Confederant aũt in cãpo,q; aer serenus esset: & nil tale sperarẽt. Dispersi figũt omnes ad repentinũ imbrẽ: uicũ proximũ petunt. At Bernardus Hugonẽ tenens: mecũ,ait,sustinebis hui⁹ pluuiæ guttas. Cumq; soli remansissent: dñs reddidit eis cõtinuo & aeris & animi serenitatẽ. Ibi renouatũ est fœdus,& propositũ cõfirmatum. Quod non potuit deinceps uiolari. Videbat ista pctor & irascebatur, dentibus suis fremebat & tabescebat: iustus autem cõfidens in domino gloriose de seculo triumphabat. Iãq; eo publice & priuatim prædicante, matres filios abscondebant, uxores detinebãt maritos: amici amicos auertebãt: qa uoci eius spiritusanctus tãtæ dabat uocẽ uirtutis,ut uix aliquem aliquis teneret affectus. Crescente siquidẽ numero corũ qui in hãc cõuersionis unanimitatẽ cõsenserãt,sicut de primitiuis ecclesiæ filijs legit,multitudinis eorũ erat cor unum & aia una in dño: & habitabãt unanimiter simul,nec quisquam aliorũ audebat se cõiungere eis. Erat cñ eis castellioni dom⁹ una ppria & cõsommũ,ubi cõueniebãt,& co habitabãt,& colloquebanť: quã ingredi uix audebat qui nõ esset de cœtu corũ. Sed & si quis intrabat uidẽs & audiens q̃ ibi gerebanť ac dicebãtur, conuincebať ab oĩbus, dijudicabat ab oĩbus: & adorãs dñm,& confitens q; uere deus esset in illis,aut ipe unanimitati eorũ adhærebat aut recedens flebat semetipsum,illos autem beatificabat. Hoc enim illis tẽporibus: & in illis erat partibus inauditum ut alicuius adhuc in seculo cõmorantis conuersio præsciret. Ipsi uerò quasi mẽsibus sex,post primũ propositũ in seculari habitu stabant: ut proinde plures congregarentur, dũ quorundam negocia per id temporis expediebantur.

CVm aũt iam suspecta esse inciperet multitudo, ne quem de numero corũ surriperet is qui tenebat: placuit deo super hoc reuelare quid futurũ esset. Aspiciebat cñ quidã corũ in usu noctis, & uidebat quasi oẽs cõsedisse in domo una: & q; ordinem singulos quasi cõmunicare de cibo quodã mití candoris & saporis. Quẽ cæteris omnibus optime suscipientibus, & cũ gaudio magno: duos ex omni numero illo notabat à cibi illi⁹ participatione uacuos remãsisse. Alter nãq; corũ nec sumebat,alter quidem sumere uidebať: sed tãquàm minus caute sumeret spargebať. Vtrũq; uerò postea pbauit euentus. Alter enim priusquã uentũ esset ad rem,conuersus retrorsum abijt & in seculum redijt. alter cœpit quidẽ cum cæteris opus bonum,sed non perfecit.

IAm uerò aduenìente die reddẽdi uoti,& cõpleni di desiderĩ;egressus est de domo paterna Bernardus pater fratrũ suorum cum fratribus suis filĩs suis spiritualibus:quos uerbo uitæ Christo genuerat. Videns autem Guido primogenitus fratrum suorum,niuarodum fratrẽ suum minimum puerũ cum pueris alĩs in platea:eia,inquit,frater nr̃uarde:ad te solum respicit omnis terra possessionis nostræ. Ad quod puer nõ puerĩliter motus:uobis ergo,inquit,cælũ,mihi terra? Nõ ex æquo diuisio hæc facta est. Quo dicto abeũtibus illis:modico post tẽpore,& ipse fratres secutus,nec à patre nec à propinqs seu amicis potuit detineri. Supererat de deo dicata domo illa pater cum filia:de quibus etiam suo loco dicemus.

EO tempore nouellus & pusillus grex cistercĩsis sub abbate degẽs uiro uenerabili Stephano cum iam grauiter tædio ei esse inciperet paucitas sua,& omnis spes posteritatis decideret in quam sanctæ illius paupertatis hæreditas transfunderet (uenerantibus omnibus in eis uitæ sanctitatem,sed refugientibus austeritatem) repente diuina hac uisitatione tã læta,tam insperata,tam subita,lætificatus est,ut in die illa responsum hoc à spiritu sancto accepisse sibi domus illa uideretur. Lætare sterilis quæ nõ pariebas,erumpe & clama quæ non parturiebas: quia multi filĩ desertæ,magis quàm eius quæ habet uirum:de quibus postmodum uisura es filios filiorum usq; in multas generationes.

ANno ab incarnatiõe dñi Millesimo cẽtesimo tredecimo,à cõstitutione domus cistercien.decimoquinto:seruus dei Bernardus annos natus circiter uiginti duos:cistercĩũ ingressus cũ sociis amplius quã triginta,sub abbate Stephano:suaui iugo Christi collum submisit. Ab illa aũt die dedit dñs benedictionẽ,& uinea illa dñi sabaoth dedit fructũ suũ,extendens palmites suos usq; ad mare & ultra mare propagines eius. Hæc qdẽ fuere uiri dei conuersionis sanctæ principia. Conuersationis aũt eius insignia,quomodo uitã angelicã gerens in terris uixit,nemĩnem enarrare posse puto,qui non uiuat de spiritu de quo ille uixit. Solius quippe donantis & accipientis est nosse:quãtũ ab ipso mox cõuersionis exordio præuenerit eũ dñs in bñdictionibus dulcedinis suæ,quãta repleuerit gra electionis:quomõ ab ubertate domus suæ inebriauerit eum. Ingressus est aũt domum illam pauperem spũ,& eo adhuc tempore abscondità,ac penè nullã,intentione ibi moriendi à cordibus & memoria hoĩm,& ipe delitescendi & latendi tãquã uas perditũ:deo aliter disponente,& eũ sibi in uas electionis ꝓparante,nõ solũ ad ordinẽ monasticũ,confortandũ ac dilatandũ:sed ad portandũ nomẽ suũ corã regibus & gentibus & usq; ad extremũ terræ. Ipse uerò nil tale de se æstimãs,aut cogitãs: potius ad custodiã cordis sui & propositi cõstantiã hoc semp in corde,sæpe etiã in ore habebat. Bernarde,bernarde ad qd uenisti? Et sicut de dño legit,qa cœpit Iesus facere & docere,à prima die sui in cellã nouitiorũ ingressus,ipse cœpit agere in semetipso:qd alios erat docturus,ipse cũ nouitio? esset in nullo sibi parcẽs,instabat omnimodis mortificare non solũ concupiscentias carnis,q̃ per corpus fiũt: sed & sensus ipsos p quos fiunt. Cũ em̃ iam interiore sensu illuminati amoris dulcius ac frequẽtius sentire inciperet desursum sibi spirantẽ suauitatem,sensui illi interiori timẽs à sensibus corporis:uix tm̃ eis permittebat,quantũ sufficeret ad exterioris cũ hoĩbus conuersationis societatẽ. Qd cũ cõtinui usus instantia in cõsuetudinẽ mitteret: consuetudo ipsa quodãmodo uertebat in naturã:totusq; absorptus in spm̃,sæpe tota in deũ directa intẽtiõe,seu in meditatione spirituali tota occupata memoria uidens non uidebat,audiens non audiebat,nil sapiebat gustanti: uix aliqd sensu aliquo corporis sentiebat. Iam quippe annum integrũ exegerat in cella nouitiorũ:cũ exiens inde,ignoraret adhuc an haberet domus ipsa testitudinẽ, quã solemus dicere celaturam. Multo tempore frequentauerat in trans & exiens domum ecclesiæ:cũ in eius capite ubi tres erãt,unã tm̃ fenestrã esse arbitraret. Curiositatis em̃ sensu mortificatio nil huiusce modi sentiebat uel si eum fortè ali quãdo cõtingebat uidere,memoria (ut dictũ est) alibi occupata non aduertebat. Sine memoria quippe sensus sentientis minus efficax est. Natura quoq; in eo nõ dissentiebat à gratia:ut in eo quoq; impletũ quodãmodo uideret esse qd̃ legit: Puer erã ingeniosus:& sortitus sum animam bonã:& cum magis essem bonus,ueni ad corpus incoinquinatũ. Ad contemplanda quippe spiritualia quæq; seu diuina cũ gra spuali,naturali quadã uirtute pollebat ingenĩ:sortitusq; etiã ipse in hoc aiam bonã,sensualitatem non curiose lasciuam,nec superbe rebellem,sed congaudẽtem spiritualibus bonis & studijs,& in eis quæ ad deum sunt spõte subditã spiritui,& seruientem:corpus etiã nullius unquam contaminatum consensu flagitĩ ad seruiendum spiritui,in seruitio dei aptissimum instrumentum. Apparebat in carne ei? gratia quædam,spualis tamen potius quàm carnalis. In uultu claritas præfulgebat,nõ terrena utiq; sed cælestis:in oculis angelica quædam puritas & columbina simplicitas radiebat. Tanta erat interioris eius hominis pulchritudo,ut cuidentibus quibusdã indicijs foras erũpere:& de cumulo internæ puritatis & gratiæ copiosæ perfusus homo quoq; exterior uideret. Corpus omne tenuissimum & sine carnibus erat. Ipsa etiã iubtilissima cutis:in genis modice rubens. Illo nimirum quic quid caloris inerat naturalis:assidua meditatio & studiũ sacræ cõpũctionis attraxerat. Cæsaries ex flauo colorabatur & candido,barba subrufa:circa finẽ uitæ eius respersa canis. Statura mediocritatis honestæ:longitudini tm̃ uicinior apparebat. Sed cũ caro in eo ex dono præuenientis gratiæ,& adiutorio subsequẽtis naturæ,& usu bono spũalis disciplinæ,uix iam aliquid cõcupiscet aduersus spm̃: hoc est qd̃ spm̃ læderet,spũs supra uires,supra uirtutẽ carnis & sanguinis,tanta aduersus carnem cõcupiscebat:ut infirmũ animal cadens sub onere,resurgere non ualeret.

SVm autem placuit ei qui eum segregauit à seculo & uocauit ut ampliore gratia reuelaret in eo gloriam suam,& multos filios dei qui erãt dispersi p eum cõgregaret in unũ:misit in cor abbatis. Stephani ad ædificãdam domum claræuallis,mittere fratres eius. Quibus abeuntibus,ipsum etiam præfecit abbatem:mirantibus sanè illis tanquam maturis & strenuis uiris,& timentibus ei:tum pro teneriores ætate iuuẽtutis,tum pro corporis infirmitate,& minori usu exterioris occupationis. Erat autem Claraualis loc? in territorio Linguonẽsi, nõ longe à fluuio Alba,antiqua spelunca latronum:quæ absinthialis uallis antiquit? dicebatur. Ibi ergo in loco horroris & uastæ solitudinis consederunt uiri illi uirtutis, facturi de spelunca latronum,templum dei,& domũ orationis,ubi simpliciter aliquanto tempore deo seruierunt in pauptate spũs:i fame & siti:in frigore & nuditate,in uigiliis multis. Pulmẽtaria sæpius ex folijs fagi cõficiebantur. Panis (instar prophætici illius) ex ordeo & milio & uitia erat:ita ut aliqñ religiosus uir quidã appositum sibi panẽ in hospitio,ubertim plorãs clã asportauerit quasi pro miraculo omnibus ostendendum:q? inde uiuerent homines, & tales homines. At uirum dei minus ista mouebant. Sũma ei solicitudo de salute multorum:quæ à prima die conuersionis suæ usq; in finem tam singulariter sacrũ illi? pectus nosci? possedisse:ut erga oẽs aias maternũ gerere uideretur affectũ. Erat ergo uehemẽs in præcordijs eius sancti desiderĩ & sanctæ humilitatis conflictus. Modo em̃ seipsum deĩciens fatebat indignũ per quem fructus aliquis proueniret:modo oblitus sui æstuabat flagrãtissimo ardore:ita ut nullã sibi nisi ex multorum salute consolationem posse admittere uideretur. Sanè fiduciam charitas pariebat:sed eandem castigabat humilitas.

CONtigit aliqñ peractis uigilijs,ut egressus foras & loca uicina circumiens oraret ad dñm:quatin? acceptum haberet obsequium suum & fratrũ suorum. Subito uerò stans in ipsa oratione,modicè intercluſis oculis,

oculis,uidit undiq; ex uicinis montibus tantã diuersi habitus & diuersæ conditionis hominum multitudinem in inferiorem uallem descendere:ut uallis ipsa capere non posset.Quæ uisio quid portenderit,iam omnibus manifestum est.Hac ergo uir domini uisione magnifice consolatus,exhortatus est fratres suos:commonens eos de misericordia dei nunquã desperare.Cùm autem quadam die Gerardus frater eius,cellarius domus,apud eum conquereretur ad necessaria fratrum multa deesse:uir dei quantum interim ad præsentes angustias sufficere posset inquisiuit. Ille uerò duodecim libras respondit.Tunc dimittens eũ: ad orationem confugit.Post paululum uerò rediens Gerardus:mulierem quandã de castellione foris esse,& uelle ei loqui nuntiauit.Ad quam cùm egrederetur:procidens ad pedes eius eadem mulier duodecim librarum benedictionem ei obtulit:orationum suffragia implorãs uiro suo periculose ægrotãti.Quam breuiter allocut⁹,dimisit à se: uadeinquiens,sanum inuenies uirum tuum.Illa uerò, abiens in domum suam:sicut audierat,sic inuenit.Abbas uerò consolans pusillanimitatem cellarij sui:ad sustinendum dominum decætero reddidit fortiorem.Nec tãtum semel hoc,sed sæpe cum huiusmodi instaret necessitas ei certum est diuinum affuisse auxilium,unde non sperabatur. Propter quod uiri prudentes intelligẽtes manum domini esse cum eo:teneritudinem mentis ei⁹ quasi à delicijs paradisi nuper egressi:rerum exteriorum solicitudine inquietare pertimescebãt:eas ipsi intra semetipsos ut poterant digerentes,& eum tantummodo de spiritualibus & interioribus consulentes.Ipse siquando pro ædificatione sermonẽ ad eos habebat:hominibus supra hominem loquens, uix intelligebatur.Tamen iuxta sententiam sancti Iob, nefas putantes contradicere sermonibus sancti: non excusabãt infirmitatem suam,sed accusabant. Cumq; ad nutum arguentis humiliarentur,qui arguebantur:cœpit etiam spirituali magistro aduersus fratres humiles & subiectos, zelus suus esse suspectus.Vnde factum est: ut fieret magistra magistri,pia humilitas discipulorum.Cogitabat enim eos multo meliora & uiciniora saluti suæ in silentio meditari, quàm ab ipso audirent,deuotius & efficacius salutem suã operari,quàm ex eius exemplo acciperent.Timebat uerò ex prædicatione sua eos scandalizari potius quàm aliqd ædificationis concipere.Cumq; super hoc turbaretur & contristaretur,& diuersæ cogitatiões ascenderent in corde eius:post multos cogitationum fluctus,& cruciatus cordis decreuit ab exterioribus omnibus ad interiora se recolligere:& in solitudine cordis,& secreto silentij cõtinere,donec misericordiæ suæ super hoc ei suam reuelaret,dominus uoluntatem.Paucis autem postea euolutis diebus uidit in uisu noctis personam quandam cum claritate sibi astantem,& magna autoritate præcipientem fiducialiter loqui,quicquid ei suggereret in apertiõe oris sui:quoniã non ipse esset qui loqueretur,sed spiritus dei loqueretur in eo.Et extunc manifestius in eo & per eum loquens spiritussanctus,& sermonem ei potẽtiorem & sensum in scripturis abundantiorem suggerens:apud auditores quoq; gratiam ei addidit & autoritatem,inde erat q; tam confidenter quàm utiliter loquebatur ad docendum,ad arguẽdum,ad corripiẽdum:ut dum prædicaret uerbũ dei quicquid afferebat in medium,sic patens & placens efficiebat, & circa id unde agebatur efficax ad monendum:ut mirarentur omnes in uerbis gratiæ quæ procedebant de ore eius.¶Præfatus quoq; pater illius qui domi remanserat, ueniens ad filios suos appositus est ad eos.Qui cũ aliquã tum tempus ibi fecisset:obijt in senectute bona. ¶Soror quoq; eorum in seculo nupta,& seculo dedita,cum in diuitijs & delicijs seculi periclitaretur,tandem aliquando inspirauit ei de⁹,ut fratres suos uisitaret.Cũq; uenisset quasi uisura uenerabilẽ Bernardum fratrem suũ, & adesset cũ comitatu superbo & apparatu,ille detestans & execrãs eã tanquam rhete diaboli ad capiendas animas, nullatenus acquiescebat exire ad uidendum eam. Quod audiens illa confusa & compuncta uehementer,cum nullus ei fratrum suorum occurrere dignaretur:,cum à fratre suo Andrea quem ad portam inuenerat monasterij, ob uestium apparatum stercus inuolutum argueretur:tota in lachrymis resoluta,etsi peccatrix sum,inquit,pro talibus Christi⁹ mortuus est.Quia enim peccatrix sum:idcirco consilium & colloquium bonorum requiro. Etsi despicit frater meus carnem meam:ne despiciat seruus dei animam meam. Veniat,præcipiat, quicquid præceperit, facere parata sum. Hanc ergo promissionem audiens,exijt ad eam cum fratribus suis frater eius.Et quia eam à uiro separare non poterat:primo uerbo omnem mundi gloriam in cultu uestium,& in omnibus seculi pompis interdixit, & formã uitæ matris suæ(in qua multo tempore uixerat cũ uiro) ei indixit:& sic eam dimisit.Illa uerò obedientissime parẽs p̃cepto:redijt ad propria:mutata repente secundũ oĩ potentiam dexteræ excelsi.Stupebant autem omnes adolescentulam nobilem,delicatam,subita mutatione in habitu & uictu,in medio seculi uitam ducere eremiticam:instare uigilijs & ieiunijs,& cõtinuis orationibus:& ab omni seculo prorsus se facere alienam.Biennio sic uixit cum uiro suo qui etiam uirtute eius perseuerantiæ uictus,tandẽ liberam à se demittens,facultatem ei concessit seruiendi deo cui se probauit. Illa uerò optata libertate potita, monasterium uillense adiens,cum sanctimonialibus ibi deo seruientibus reliquum uitæ suæ deo uouit:ubi tantam ei gratiam dominus contulit sanctitatis,ut non min⁹ animo quàm carne illorum probaretur uirorum dei esse germana.

CVm autem missus nouiter Clarãuallem Bernardus ordinandus esset,& sedes lingonensis uacaret,ad quam ordinatio ipsa respiciebat, quærẽtibus fratribus qui eum ducerent ordinandũ, obtulit se bona fama uenerabilis cathalaunensis episcopi, opinatissimi illi⁹ magistri Guillermi de campellis, illucq; eum transmittendum diffiniũt.Sicq; factum est.Abijt aũt cathalaunum assumpto secum elbodone monacho quodam cisterciense.Intrauit ergo prædicti episcopi domũ iuuenis exesi corporis & moribundi,habitu quoq; despicabilis,subsequente monacho seniore,& magnitudine & robore corporis eleganti:alijs ridentibus,alijs rem sicut erat interpretando uenerantibus.Cum autem quæreret quis eorum esset abbas,episcopus primus oculos in eum apertos habens agnouit seruũ dei,& suscepit eum sicut seruus dei.Cum autem primo in priuato colloquio,omni melius locutione prudentiam inueniis magisq; proderet uerecũdia loquendi,intellexit uir sapiens diuinam uisitationem in aduentu hospitis sui:nec defuit hospitalitatis pia instãtia.Sumptaq; familiaritatis fiducia & libertate loquendi, habito ad alterutrum sancto colloquio melius eum cõmẽdabat cõscientia quàm uerba.Ex illa ergo die,& ex illa hora facti sunt cor unum & anima una in domino:intantum ut efficeretur Clarævallensium non sola domus episcopi: sed per ipsum tota ciuitas Cathaluanẽsis. Quinetiam remensis prouincia & gallia tota per eum in deuotionem excitata est ad reuerentiam uiri dei.Ab illo siquidem tanto episcopo,cæteri didicerũt suscipere eum & reuereri tãquam angelum dei:ita ut futuri temporis præsensisse i eo gratiam uideretur homo tantæ autoritatis:sic affectus erga ignotum monachum,& monachum tantæ humilitatis. Modico uerò post tempore transacto:cum eousq; infirmitas abbatis ingrauescceret,ut iam non nisi mors, aut oĩ morte grauior uita speraretur:ab eodem episcopo uisitatus est.Cumq; uiso eo episcopus se non solum uitæ eius, sed & sanitatis spem habere diceret:si consilio eius acquiescens secundum infirmitatis suæ modum aliquam corpori suo curam pateretur impendi:ille uerò à rigore uel usu

consuetudinis suæ minus facilè flecti posset, profectus epi scopus ad capitulum Cisterciense: ibi coram pauculis abbatibus qui conuenerant, pontificali humilitate & sacerdotali charitate toto corpore in terram prostratus, petijt & obtinuit, ut toto anno uno in obedientiam sibi traderetur. Quid enim tantæ humilitati, in tanta posset autoritate negari? Reuersus itaq; claramuallem, extra claustra & terminos monasterij domunculam unā ei fieri præcepit, ordinans & mandans in cibo uel potu, siue in aliquo huiusmodi, circa eum nullam teneri ordinis districtionem, nullam de tota cura domus ad eum referri solicitudinem, sed sibi cum uiuere ibi secundum modum ab eo præstitum. Sic igitur ex præcepto episcopi & abbatum feriatus ab omni solicitudine domus: deo uacabat & sibi: quasi in deliciis paradisi exultans. Regiū autem illud cubiculum considerantibus, tantam sui reuerentiam incutiebat, acsi ad altare dei ingrederentur. Sanè cuidam homini rustico traditus erat ab episcopo ad obediendum: qui se cum curaturum, factitans pollicebatur. Et licet tam grauiter infirmaretur offerebantur ei cibi, quos sanus quis uix præ angustia famis attingeret: admirantibus & tabescentibus qui uidebant: ipse autem in quem hæc fiebant indifferenter cuncta sumens: æque omnia approbabat Sensu quippe corrupto, & emortuo penè sapore: uix aliquid discernebat. Solā eñ aquā sibi sapere dicebat: eo quòd dum sumeret, fauces ei & guttur refrigerabat. ¶ Nocte quadam solito attentius orando effuderat super se animam suam: cum tenuiter soporatus uoces audiuit tanquàm transeuntis multitudinis copiosæ. Euigilans autem & easdem uoces plenius audiens: cellam quoq; in qua iacebat egressus prosecutus est abeuntes. Haud procul aberat locus densꝰ adhuc spinarum uepriumq; fructetis abundans: sed nunc longe mutatus ab illo. Super hunc aliquandiu stabant ue lut alternantes chori hinc inde dispositi, & uir sanctus audiebat & delectabatur. Cuius tamen mysterium uisionis non prius agnouit: quàm translatis post aliquot annos non sine diuinis reuelationibus ædificijs monasterij, eodem in loco positum oratorium cerneret: ubi uoces illas audierat. Erat tunc tēporis uidere Claræuallis aurea secula: cum uiri uirtutis olim diuites in seculo & honorati: in paupertate Christi gloriantes, ecclesiam dei plantarent in sanguine suo: ī labore, & ærumnis: in fame & siti: in frigore & nuditate: & anguitijs multis, sanctæ illi uallī eam quā postea habuit præparantes sufficientiam & pacem. Erat cernere quasi nouos cælos in terra & antiquorum AEgyptiorum monachorum patrum nostrorum antiquas semitas: & in eis recentia sanctorum uestigia. Prima facie ab introeuntibus Clarāuallem: per descensum mōtis: deus in domibus eius cognoscebatur, cum in simplicitate & humilitate ædificiorum: simplicitatem & humilitatem inhabitantium, uallis nuta loqueretur. Denicq; in ualle illa plena hominibus, in qua nemini ociosum esse licebat, omnibus laborantibus & singulis circa iniuncta occupatis, media die mediæ noctis silentium à superuenientibus inuenietur: præter laborum sonitus, uel si fratres in laudibꝰ dei occuparentur. Porrò silentij ipsius ordo & fama: tantam etiam apud seculares homines superuenientes: sui faciebat reuerentiam: ut etiam ipsi non tantum praua uel ociosa, sed aliquid etiam quod ad rem attineret, ibi loqui uererentur. Loci uerò ipsius solitudo inter opaca Siluarum, & uicinorum hinc inde montium angustas: in quo serui dei latebant, speluncam illam sancti patris Benedicti: quodamodo repræsentabat, in qua aliquando à pastoribus inuentus est: ut cuius imitabantur uitam: habitationis etiam eius ac solitudinis formam aliquam habere uiderentur. Omnes quippe etiam in multitudine solitarij ibi erant. Vallem nanq; illam plenam hominibus ordinis ratiōe charitas ordinata: singulis solitariam faciebat, quia sicut unus homo inordinatus, etiam cùm solus est, ipse sibi turba est, sic ibi unitate spiritus & regularis legis silentij, in multitudine hominum ordinata, solitudinem cordis sui singulis ordo ipse defendebat. Domibus uerò & habitaculis simplicibus, uictus ī habitantiū persimilis erat. Hæc ergo fuit in tempore illo sub abbate Bernardo & magisterio eius: in clarissima & charissima ualle illa spiritualium schola studiorum: hic feruor regularis disciplinæ: omnia eo faciente & ordinante, & tabernaculum deo in terris ædificante secundum exemplar quod ei in monte ostensum est: cum in solitudine Cisterciensi cum deo in nube habitaret. Et utinam post rudimenta primæ conuersationis circa semetipsum talem se exhibuisset, qualem erga cæteros: tam benignum, tam discretum, tam solicitum. Sed continuo cum ab annuæ illius obedientiæ uinculo solutus, & sui iuris effectus est: uelut arcus distentus ad pristinum rigorem, & sicut torrens detentus, & dimissus ad prioris cursus consuetudinem reuersus est: quasi repetens à semetipso pœnas diusculæ illius quietis, & damna laboris intermissi. Videres hominem imbecillem & languidum conari & aggredi quæcunque uellet, minus considerare quid posset: solicitum pro omnibꝰ: circa seipsum negligentem: omnibus in omnibus alijs obedientissimū: sed de seipso uix aliquando seu charitati, seu potestati obedientem. Semper enim priora sua nulla reputans maiora moliebatur ad non parcendum corpori: & ad studijs spiritualibus robur addendum, corpus suum uarijs infirmitatibus per se attenuatum, ieiunijs insuper & uigilijs sine intermissione atterendo. ¶ Quid dicemus de somno, qui in cæteris hominibus solet esse refectio laborum & sensuum, aut mentium recreatio? A principio suæ conuersionis uigilabat quoad uixit ultra possibilitatem humanam, nullumq; tempus magis se perdere conquerebatur, quàm quo dormiebat: idoneum satis reputans comparationem mortis & somni: ut sic dormientes uideantur mortui apd homines, quomodo apud deum mortui dormientes. in ipso nanque tenuem uictum tenuis somnus comitabatur, in neutro indulgebat corpori suo societatem: nisi quod in utroque sumpsisse aliquid: sat ei erat. Quātum enim ad uigilas, modus erat ei uigiliarum: non totam noctem deducere insomnem. Porrò ad comedendum uix aliquando uoluptate trahebatur: sed solo timore defectus. Etenim comesturus, priusquam comederet: sola cibi memoria satur erat. Sic accedebat ad sumendum cibum, quasi ad tormentum. Laborabat siquidem caro eius multiplicibus infirmitatum incommodis: ut in eis uirtus animi perficeretur. Quarum periculosior quidem in meatum altissimi gutturis nil penitus siccum: uix solidum aliquid admittentis, molestior erat defectus stomachi, uiscerumq; corruptio. Hæ contiuuè: præter alias sæpius incidentes. Natura enim eius (cum teneræ nimis semper & delicatæ complexionis fuisset) ieiunijs multis & uigilijs: frigore & labore, durioribus & continuis exercitijs attrita: corrupto stomacho crudum continuo per os quod ingerebatur rūcie bat. Quod siquidem naturali decoctione digestum transfundebaꝭ ad inferiora: ibi nihilominus partibus illis corporis non minoribꝰ infirmitatum incommodis obsessis: non nisi cum graui tormento egrediebatur. Si quid autē residuum erat ipsum erat alimentum qualecūq; corporis eius, non tam ad uitam sustentandam: quàm ad differendā mortem. Semper aūt post cibum, quantū comedisset, quasi pensare solebat. Si quando uel ad modicum mensuram solitam excessisse se deprehendisset, non impune patiebatur. Sed & usus parcimoniæ sic ei uersus fuerat in naturā: ut etsi aliquādo corporalis sibi cuiuslibet refectionis, plꝰ aliquid solito uellet indulgere, uix posset. Orabat stās die uoctuq; donec genua eiꝰ infirmata à ieiunio, & pedes eiꝰ à labore tumefacti: corpus sustinere non possent. Multo tēpore & quandiu occultū esse potuit, cilicio ad carnem usus est: ubi uerò sciri cōtigit: continuo illud abijciens, ad cō-

munia

munia ſe conuertit. Summum enim erat ei ſtudium, fugere admirationem: & tanquam ſeſe unum agere cæterorũ. At perſequebatur gloria fugitantem: ſicut è regione captantes eam fugere conſuenit. Prouerbium illud in ore ei frequenter, ſemper in corde: qui hoc facit quod nullus, mirantur omnes. Quo nimirum intuitu uitam regulamq; communem amplius æmulabatur: niſi in ſuis actibus præferens obſeruantiæ ſingularis. In ipſis, tamen communibus erat illi ſingularis puritas, & deuotio non communis. Cibus eius, cum pane lac: uel aqua decoctionis legumínum: uel pultes quales infantibus fieri ſolent: aliquando bucella panis in aqua penitus emolliti, cum exiguis ſorbiciunculis erat. Cætera uel eius infirmitas non recipiebat: uel parcimoniæ ſtudio ipſe recuſabat. Vino ſiquã do utebatur raro & nimis modico: cùm magis aquam & infirmitati ſuæ, & appetitui competere teſtaretur. Videbant eum & conuerſationem eius medici & mirabantur: tantamq; uim eum in ſeipſo cauſabantur inferre naturæ, acſi agnus ad aratrum alligatus arare cogeretur. Nam cùm crebra illa ex corruptione ſtomachi, per os eius indigeſtæ cruditatis eruptio alijs inciperet eſſe moleſtior: maximè autem in choro pſallentium, non tamen illico collectas fratrum deſeruit, ſed iuxta locum ſtationis ſuæ, pro curato ac defoſſo in terra receptaculo, doloris illius ſic aliquandiu (prout potuit) neceſsitatem illam tranſegit, At ubi ne hoc quidem permiſit intolerantia rei, tunc demum collectas deſerere, & ſeorſum ſecum habitare compulſus eſt: niſi quantum conſolationis gratia ſiue diſciplinæ clauſtralis, aut certa neceſsitate conuentui cum fratrum oportebat intereſſe. Sic autem fuit ab initio, ſpiritu ualidus, corpore infirmus: niſi tamen indulgentiæ circa corporis quietem ſeu refectionem, niſi remiſſionis de communi labore uel opere ſibi fieri aliquando acquieſcens. Cæteros nanque ſanctos arbitrabatur & perfectos: ſe uerò ſicut nouitium & incipientem, nequaquàm emeritorum perfectorumq; indulgentijs & remiſſionibus indigere: ſed feruore nouitio, & ordinis diſtrictione, & rigore diſciplinæ. Propter quod communis uitæ ſeu conuerſationis feruentiſsimus æmulator, cùm opus aliquod manuum actitarent fratres quod ſeu minor uſus ei, ſeu imperitia denegabat: fodiendo, ſeu ligna cedendo & propriis humeris deportando, uel quibuslibet æquæ laborioſis laboribus illud redimebat. Vbi uerò uires deficiebant, ad utiliora quæq; opera confugiens, laborem humilitate recompenſabat: & mirum in modum is qui tantam in contemplatione rerum ſpiritualium ac diuinarum acceperat gratiam: circa talia non ſolum occupari patiebatur, ſed & plurimum delectabatur. Sed & mortificata, ut dictum eſt, ſenſualitate, ipſe priuilegio maioris gratiæ, in uirtute ſpiritus ſimul & totus quodammodo exterius laborabat, & totus interius deo uacabat: in altero paſcens conſcientiã, in altero deuotionem. Laboris ergo tempore, & intus orabat, ſeu meditabatur: abſque intermiſsione exterioris laboris: & exterius laborabat abſque iactura interioris ſuauitatis. Nam quicquid in ſcripturis ſpiritualiter ſentiebat, maximè in ſiluis & in agris meditando & orando ſe accepiſſe confitebatur, & in hoc nullos aliquando ſeu magiſtros habuiſſe, niſi quercus & fagos ſoco illo ſuo gratioſo inter amicos dicere ſolebat. Feriatus autem à labore uel opere exteriori: iugiter aut orabat, aut legebat, aut meditabatur. Ad orandum ſi ſe ſolitudo offerret: ea utebatur, ſinautem, ubicunque ſeu apud ſe, ſeu in turba eſſet ſolitudinem cordis ipſe ſibi efficiens: ubique ſolus erat.

¶ Canonicas autem ſcripturas ſimpliciter ac ſeriatim libentius ac ſæpius legebat: nec ullis magis quàm ipſarum uerbis, eas intelligere ſe dicebat: & quicquid in eis diuinæ ſibi elucebat ueritatis, aut uirtutis: in primæ ſibi originis fonte magis quàm in decurrentibus expoſitionum riuis ſapere teſtabatur. Sanctos tamen & orthodoxos earum expoſitores humiliter legens nequaquam ſenſibus eorum ſuos ſenſus æquabat, ſed ſubijciebat formandos: & ueſtigijs eorum fideliter inhærens, ſæpe de fonte unde illi hauſerant, & ipſe bibebat. Sic uoluit ſapientia dei per infirma hominis illius, tot tantaq; confundere fortia mundi huius. Quid enim aliquando pro infirmitate qua libet eius remanſit infectum, quod per eum ſecundum datam ſibi gratiam fieri oporteret? Quis noſtra ætate quã tumuis corporis robuſti & accuratæ ualitudinis, tanta aliquando fecit, quanta iſte moribundus & languidus, ad honorem dei & ſanctæ eccleſiæ utilitatem? O quantum poſtea numerum hominum uerbo & exemplo traxit de ſeculo, non ſolùm ad conuerſionem ſed ad perfectionem. Quantas ex eis per totum Chriſtianum orbem conſtituit domos, ſeu ciuitates refugij. Quicunq; enim peccauerunt ad mortem, & æternæ mortis rei iudicandi fuerãt reminiſcuntur & conuertuntur ad dominum: & fugiunt ad eas, & ſaluantur in eis: ſed & quæ bona innumeris hominibus ſigillatim præſtitit pro cauſa, pro perſona, pro loco, pro tempore, quis enumeret? Vita uerò eius quæ omnibus proponebatur imitanda: frugalis continentiæ exemplo carere non debuit. In quo ſeruus dei etſi nimietate forſitan exceſsit, pijs certè mentibus non de nimietate, ſed de feruore exemplum reliquit. Sanè non confundebatur ex hoc accuſare ſeipſum (utpote qui uerebatur omnia opera ſua) arguens ſe quòd ſeruitio dei & fratrum ſuorum abſtulerit corpus ſuum: dum indiſcreto feruore imbecille illud reddidit, ac penè inutile. Infirmus tamen, in opere dei potens factus eſt: uirtus nanq; dei uehementius in infirmitate eius refulgens, dignioremq; quandam apud homines ei effecit reuerentiam: & in reuerentia autoritatem: & in autoritate obedientiam. Iam tunc enim ad opus prædicationis diuinitus aptabatur: ad quod (ut ſuprà dictum eſt) ex utero matris ſuæ cum teſtimonio diuinæ reuelationis olim fuerat præſignatus. Et primùm quidem circa reſuſcitãdum in monaſtico ordine antiquæ religionis feruorem, primitias iuuentutis ſuæ dedicauit: exemplo & uerbo, intra ſepta monaſterij ad fratrum ſalutem omni ſtudio uacans. Poſtmodum cùm cum à communi conuerſatione conuentus, infirmitatis neceſsitas plus ſolito ſequeſtraret: hæc prima cœpit eſſe occaſio, ut quaſi hominibus de ſeculo expoſitus (quorum iam ad eum multitudo magna confluebat) ipſe etiam præſentiam ſuam liberius eis ac liberalius accommodans, uerbum uitæ prædicaret. Cumq; longius à monaſterio pro cauſis eccleſiæ communibus interdum obedientia traheretur: & quocunq; ueniret de deo ſilere non poſſet, & agere quæ dei ſunt non ceſſaret: ſic in breui apud homines innotuit, ut eccleſia dei tam utili membro in corpore ſuo reperto, uti ad quodcunque oportebat non diſſimularet. Ab eo tempore copioſius addita eſt ei de die in diem manifeſtatio ſpiritus qui erat in eo ad utilitatem: ſermo ſcilicet fœcundior ſapientiæ & ſcientiæ, cum gratia prophetiæ: & operationes uirtutum, & diuerſarum opitulationes ſanitatum.

ERant autem huius beati uiri fratres & filij ſpirituales mirantes ſuper his quæ audiebant & uidebant de eo. Nec tamen more carnalium in gloriam eleuabantur humanã: ſed iuuenili eius ætati, & nouæ adhuc cõuerſationi ſpirituali ſolicitudine metuebant, in quo nimirum zelo Galdricus auunculus eius, & Guido primogenitus fratrum, cæteros anteibant ut ipſos tanquàm gemínos quoſdã ſtimulos carnis ſuæ, ne gratiarum magnitudo eum extolleret, accepiſſe diuini tus uideretur. Neque enim parcebant nerbis durioribus exagitantes teneram uerecũdiam eius, calumniantes etiã bene geſta, ſigna omnia annihilantes: & hominem manſuetiſsimum nihilq; contradicentem: frequenter uſque ad lachrymas, improperijs & opprobrijs affligentes. Narrare ſolebat uenerabilis epiſcopus Lingonenſis Godefridus, ſancti uiri & propinquus ſanguine, & in conuer-

ſiõe ſocius, & extũc per omnia indiuiduus comes primo miraculo quod per manum eius fieri uidit: prædictum ger manum eius affuiſſe, Guidonem: Erat enim eis trãſit⁹ per caſtrum Nantonis, in territorio Senonum: & iuuenis qui dam, cuius pedem fiſtula occupauerat, prædicti patris Ber nardi, tactum & benedictionem cum multa ſupplicatione petebat. Signatus autem ſtatim conualuit: & poſt paucis ſimos dies regreſsi per idem oppidum, ſanum eum atq; in columem inuenerunt. Cæterum ſæpe dictus beati uiri fra ter, ne ipſo quidem poterat compeſci miraculo, quomin⁹ increpareet eum, & præſumptionis argueret, quòd acquie uerit tangere hominem: tanta ſiquidem charitate pro eo ſolicitus erat.

CVm autem aliquantum in Clarauallc tempus uir domini Bernardus expleſſet: contigit ui rum nobilem, ipſius ſecundum carnem pro pinquum Iosbertũ de Firmitate (qd eſtoppi dũ pximũ Claræuallẽſi mõaſterio) grauiter infirmari. Qui ſubito præoccupatus, amiſit penitus intellectũ pariter & loquelam. Vnde & filius ei⁹ Iosbertus iunior, & oẽs ami ci ſimul eò magis affligebantur dolore, quòd ſine confeſ ſiõe & uiatico uir magnific⁹ & magnificè honoratus obi ret. Cucurrit nuncius ad abbatẽ: neq; enim tũc in mona ſterio erat. Venit: & inuenit eũ iam triduo ſic tacentẽ. Cõ paſſus autem homini: ſed & motus lachrymis filij ei⁹, & ſi mul lugentium cæterorum, confiſus dẽ miſericordia dei, ſermonem magnificum protulit eis dicens. Notum eſt uo bis quòd homo iſte in pluribus grauauit eccleſias, oppreſ ſit pauperes, offendit deũ, ſi mihi creditis ut eccleſijs reſti tuantur ablata, & uſurpatæ in grauamen pauperum con ſuetudines dimittantur: & loquetur adhuc & ſuorum cõ feſsionem faciet delictorum: diuina quoq; ſuſcipiet ſacra menta deuotus. Mirãtur omnes, lætatur filius, familia omnis exultat, quicqd præcipit homo dei firmiter ei pro mittitur, & impletur. Verum frater eius Gerardus, & Gal dricus auunculus, qui erant cum eo non parum territi & turbati, ſecretius eum ſuper tali promiſsione conueniunt durius arguũt, acrius inuehuntur. Quibus breuiter ſim pliciterq; reſpondẽs: facere, inquit, poteſt facile deus, qd difficile credere uos poteſtis: Itaq; poſt ſecretã orationẽ: ad oblationem ſacrificij immortalis acceſsit. Quo offeren te, nũcius ſuperuenit, qui indicaret præfatum Iosbertum liberè iam loquentem: rogare obnixius, ut uir dei feſtina ret ad eum. Cui poſt oblatum ſacrificium uenienti cum la chrymis & gemitu peccata confeſſus, diuina ſacramenta ſuſcepit. & duobus aut tribus poſt hæc diebus uiuens & loquens ea maximè quæ præceperat abbas ſanctus conſti tuit ſine ulla retractatiõe ſeruari. Sed & diſpoſuit domui ſuæ, & eleemoſynas dedit: & ſic demum chriſtiano more in bona ſpe miſericordiæ dei animã exalauit. Et hoc qui dem ſignum in manu ſerui ſui effecit Chriſtus mundo ce lebre.

CIrca idem tempus accidit, ut auunculus eius Galdricus, qui zelo piæ ſolicitudinis eius mã ſuetudinem (ſicut prædiximus) duris increpationibus obruebat: grauiſsimis febrib⁹ la boraret. Demum in graueſcente morbo, ipſa doloris ma gnitudine ſuperatus, abbatẽ humili ſupplicatione cõpel lat, ut ſui miſereatur: & opem ſibi ferat, quam cæteris con ſueuit. At ille cui⁹ ſpiritus ſuper mel dulcis, primùm leui ter breuiterq; commemorãs crebras ſuper huiuſmodi ob iurgationes ipſius, & imponẽs ei ne fortè hæc diceret tẽ tans eum: perſiſtenti tamen manum imponit, & febrem ab ſcedere iubet. Nec mora ad imperium eius reliquit eũ fe bris: expertum in ſemetipſo qd i cæteris arguebat. Idem quoq; Galdricus cùm in Clarauallc aliquantos iam per egiſſet annos: feruens ſpiritu, & totius boni æmulator ex hac luce migrauit. Qui ante unam ferè horam turbatus ad momentum, & toto corpore terribiliter motus infremuit. ſed ad priſtinam ſtatim ſerenitatem reuerſus, uultu dein ceps placidiſsimo expirauit. Noluit autem dominus ſoli citum abbatis animum, huius rei cognitione fraudari. Si quidem poſt aliquot dies idem Galdricus apparens ei in uiſu noctis, cùm omnia erga ſe proſpera eſſe ſciſcitanti re ſponderet: & in magna ſeſe gratularetur felicitate locatũ, demum interrogatus quidnam ſibi uoluit tam acerba illa in morte tamq; repentina commotio. Dicebat autem qd ea hora quo ſpiritus nequam, uelut in puteum horrendæ profunditatis eum præcipitare paraſſent, unde territ⁹ ita contremuit: ſed beato Petro accurrente ereptus, nihil ſen ſit deinceps læſionis.

LOngum eſſet cuncta narrare quæ ſuper his qui ex hac uita diſceſſerunt, & eorum felicitate, ieu etiam neceſsitate, diuina ei gratia reuelare ab ipſis initijs conſueuit. Vnum tñ ex eis fuit qd ob fratrum commonitionem, aliquoties etiam ipſe pater commemorare ſolebat. Frater quidam bonæ intentionis, ſed durioris erga cæteros fratres conuerſationis, & min⁹ compatiens quàm deberet in monaſterio defunctus eſt. Poſt paucos autem dies uiro dei apparuit, uultu lugubri & habitu miſerabili: ſignificans non ad uotum ſibi cuncta ſuccedere. Interogatus autẽ ab eo quid ſibi eſſet: quatuor dilaceratis ſeſe traditum querebatur. Ad quod uerbum continuo impulſus eſt: & quaſi præcipitanter expulſus à facie uiri dei. Qui grauius ingemiſcens: poſt tergum eius clamauit. Precipio, inquit, tibi in nomine domini: ut qua liter tecum agatur in proximo mihi iterum innoteſcas. Et conuerſus ad orationem pro eo & oblationem hoſtiæ ſa lutaris: aliquos etiam fratrum quorum ampliorem noue rat ſanctitatem, eidem ſubuenire monebat. Nec uerò deſti tit: donec ſicut præceperat aliam reuelationem cognita eius liberatione meruit conſolari.

INfirmabatur aliquando ipſe uir dei: & uelut ri uulus quidam flegmatis inceſſanter ab ei⁹ ore fluebat. Vnde exhauſto corpore, uſquequaque deficiens paulominus ad extrema deuenit. Cõ uenerunt itaq; filij & amici eius: uelut ad exequias tanti patris. Cumq; extremum iam trahere ſpiritum uideretur: in exceſſu mentis, ante tribunal domini ſibi uiſus eſt præ ſentari. Affuit & ſathan: ex aduerſo impr obis eum accuſa tionibus pulſans. Vbi uerò ille omnia fuerat proſecutus, & uiro dei pro ſua fuit parte dicẽdũ: nihil territus aut tur batus ait: Fateor non ſum dignus ego: nec proprijs poſ ſum meritis regnum obtinere cælorum: Cæterum dupli ci iure illud obtinens dominus meus, hæreditate ſcilicet patris & merito paſsionis: altero ipſe contentus, alterum mihi donat: ex cuius dono iure illud mihi uendicans, non cõfundor. In hoc uerbo cõfuſus inimic⁹, conuent⁹ ille ſo lutus & homo dei in ſe reuerſus eſt. Cumq; ex hoc magis diſſolutionem ſui corporis imminere ſperaret: uiſio altera longè diſſimilis eſt ſecuta. ¶ Siquidem uelut i littore quo dam poſitus: uidebatur ſibi nauem quæ ſe transueheret expectare. Cumq; applicuiſſet nauis ad litus, feſtinabat in gredi: & illa cedens impingebat in aquam. Vſq; tertio ita faciens, tandem relicto eo, nauis ibat: & non reuerteba tur. Intellexit autem protinus necdum tempus ſuæ mi grationis adeſſe. Adhuc tamen creſcebat dolor, eo uti que magis moleſtus: quo minus iam eum ſpes imminen tis exitus ſolabatur. ¶ Contigit autem adueſperaſcente iam die, ut cæteris fratribus iuxta conſuetudinem acce dentibus ad lectionem collationum: ſolus abbas cum duo bus fratribus ſibi aſsiſtentibus remaneret in diuerſorio in quo iacebat. Cumq; uehementius affligeretur & ſupra uires dolor excreſceret, aduocans alterum è duobus iubet citius oratum ire. Excuſantem denicq; & dicentem, non ſum ego talis orator: obedientiæ autoritate compellit. Itum eſt & oratũ ad altaria: quæ in eadẽ baſilica erãt tria. Primũ in honore beate dei genitricis, duo circũpoſita in honore beati Laurentij martyris: & bati Bñdicti abbatis.

Eadem

Eadem igitur hora affuit uiro dei prædicta beata uirgo duobus illis ſtipata miniſtris: beato ſcilicet Laurentio,& beato Benedicto. Aderāt autem in ea ſerenitate & ſuauitate quæ eos decebat: & tam manifeſte, ut ex ipſo introitu cellulæ,perſonas quoque diſcerneret ſingulorum. Imponentesq; ei manus & loca dolori attactu pijſsimo lenientes:omnē protinus ægritudinem depulerunt,ſiccatus eſt enim illico flegmatis riuus:& dolor omnis abſceſsit. Minus quidem iam ſtare poterat,ſed erat ſedens penè iugiter, & rariſsime mouebatur: quoties ſubtrahere ſe negocijs poterat,aut orans,aut legēs,aut ſcribens,aut inſiſtens doctrinæ & fratrum ædificationi:aut in ſacra meditatiõe perſiſtens. In quo nimirum ſtudio ſpirituali gratiam obtinuerat ſingularem,ut non tædium in illo,non difficultatem aliquam ſuſtineret:libere ſecum habitans, & deambulans in latitudine cordis ſui: & ibidem exhibens Chriſto (ut monere alios ipſe ſolebat) cœnaculum grande ſtratum. Frequenter tamen licet ſic affectus diuino urgente metu,uel charitatis compellente ſpiritu, ſtudium hoc lucris uberioribus poſtponebat:doctus quærere non quod ſibi erat utile,ſed quod multis. Deſiderauerat autem ab initio omnimodo ſubtrahere ſe negocijs,& nuſquā egredi:ſed in monaſterio reſidere. Quod & poſtmodum ex defectu corporis occaſionem ſe reputans inueniſſe opportunam:aliquando ſtatuit,& aliquandiu tenuit: donec illum exire coegit neceſsitas grauis eccleſiæ dei, & ſummi pontificis,atque omnium abbatum ſui ordinis iuſsio:quibus per omnia tanquàm patribus deferebat. Ex quorum etiā mandato,nouiſsimis quidem annis præter cucullam & tunicam laneo panno in modum clamydis decurtatæ, & pileo ſimili utebatur:inter tantos languores corporis & labores,nullis unquam uti pellibus acquieſcens, in ueſtib⁹ ei paupertas ſemper placuit: ſordes nunquam. Nimirum animi forte iudices aiebat: aut negligentis, aut inaniter apud ſe gloriantis, aut gloriam affectantis humanam: in ceſſus eius & habitus omnis, modeſtus & diſciplinatus: præferens humilitatem,redolens pietatem,exhibens gratiam, exigens reuerentiam: ſolo uiſu lætificans & ædificans intuentes. ¶De riſu frequenter auditum eſt ex ore illius dum cachinnos religioſorum hominum miraretur non meminiſſe ſe à primis annis ſuæ conuerſationis aliquando ſic riſiſſe,ut non potius ad ridendum quàm ad reprimendum ſibi uim facere oporteret. ¶De ocioſitate uerborum uel nugis, cautus erat artificioſe obſeruare quod ad papam Eugenium ſcribens de ſui cordis plenitudine eructauit. Nugæ ſi incidant interdum, inquit, ferendæ fortaſsis: referendæ nunquam. Prorumpendum ſanè in ſeriũ quid,quod non modo utiliter, ſed & libenter audiant:& ſuperſedeant ocioſis Interueniendum caute & prudenter nugacitati. Tanto ſtudio fugiſſe nugas,quā to odio perſecutus ſit detractiones facile poteſt aduerti. Q; uerò inuitus, & non ex cordis amaritudine uerbum proferret amarū: ex eo maxime animaduertebatur: quòd perfacile eiuſmodi impetum cohibebat. Si quidem miratur quorundam improbitatem & duritiam hominum, quos aliquando fortè turbatos excuſationem quamlibet rationabilem,ſatisfactionem quamlibet humilem, admittere grauat:quod ipſa ſuæ turbationis paſsio ſic eos deiectet ut oderint omne remedium: & omnimodis ſatagant ne ſemel orta cõmotio ſedari ualeat & ſanari. Increpatione rarius utebatur: monitis potius & obſecrationibus agens. Et quidem in libertate ſpiritus,excellenter enituit cum humilitate & manſuetudine tamē: ut quodammodo uideretur, & uereri neminem & omnem hominem reuereri. Q; uerò placabilem,& perſuaſibilē quamq; eruditam linguam dederit ei deus,ut ſciret quem & quando deberet proferre ſermonem:quibus uidelicet cõſolatio uel obſecratio quibus exhortatio congrueret: noſſe poterunt aliquatenus,qui ipſius legerint ſcripta: & ſi longe minus ab eis qui uerba eius ſæpius audierunt. Vocem in imaliodo corpore ualidam ſatis, intelligibilemq; ei contulerat: qui in opus prædicationis ſegregauerat illum ex utero matris ſuæ. Sermo ei quoties opportuna inueniebatur occaſio,ad quaſcunq; perſonas de ædificatione animarum, prout tamen ſingulorum mores intelligentiam & ſtudia nouerat:quibuſcq; congruens auditoribus erat. Sed ruſtici canis plebibus loquebatur, ac ſi ſemper in rure nutritus: ſic cæteris quibuſcq; generib⁹ hominum: uelut ſi omnem ueſtigandis eorum operibus operam impendiſſet. Litteratus apud eruditos,apud ſimplices ſimplex, apud ſpirituales uiros,perfectionis & ſapientiæ affluens documentis, omnibus ſe coaptabat: omnes cupiens lucrifacere Chriſto,inde erat quòd Germanicis etiam populis loquens, miro audiebatur affectu:& ex ſermone eius quem intelligere utpote alterius linguæ homines non ualebant,magis quàm experitiſsimi cuiuslibet poſt eum loquentis interpretis intellecta locutione, ædificari illorum deuotio uidebatur:& uerborum eius magis ſentire uirtutem. Cuius rei certa probatio tũſio pectorũ erat & effuſio lachrymarum. Tantam enim gratiam uirtus ei diuina contulerat:ut licet abiectus eſſe elegiſſet in domo dei,uberius tamen fructificaret quàm plures alij in ſublime porrecti: & lucens amplius illuſtraret eccleſiam uelut de ſub modio ſuæ humilitatis,quàm multi ſuper candelabra conſtituti. Quoties eum neceſsitas aliqua foras monaſterium trahebat:ſeminabat ſup omnes aquas publice & priuatim annuncians uerbum dei. Quod tamen ipſum ex mãdato ſummi pontificis actitabat:ad nutum quoq; præſulũ cæterorum ubicunq; eorum aliquem contigiſſet adeſſe:in omnibus eo magis ſacerdotibus deferens,quo plenius intellexerat,quæ miniſtris Chriſti reuerentia deberetur. Innata enim erat ei à puero uerecundia: quæ & in eo uſque ad diem perſeuerauerit extremũ. Inde erat q; licet magnus eēt & excelſus in uerbo gloriæ: nunquam tamen (ſicut ſæpe teſtatus eſt) in quālibet humili cœtu ſine metu & reuerentia uerbũ fecit:tacere potius deſiderans,niſi aut obedientia aut conſcientiæ propriæ ſtimulis urgeretur,cum timore dei & charitate fraterna.

CVmq; dilectus deo & hominibus Bernardus in illa ualle ſua & uicinis ciuitatibus & regionib⁹,multis & magnis floreret uirtutib⁹ & miraculis:cœpit magis ac magis in oculis omniũ mirabilis & uenerabilis apparere. poſtmodũ uerò feliciter in eo proficiẽte & uſu ſanctæ prædicationis, & exẽplo cõuerſationis:rethe uerbi dei in manu piſcatoris dei tam copioſas piſciũ rationaliũ multitudines cœpit concludere:ut de ſingulis eius capturis nauicula unius illius impleri poſſe uideretur. Vnde factum eſt ut in breui maiori miraculo præ omnibus quæ in hac uita geſsit miraculis, per unum hominē languidum cooperante gratia dei obſcura uſq; ad illud tẽpus illa uallis:re nomine Clarauallis effice retur. Iam uerò ad candē claritatem cõfluente quotidie diuerſarũ regionum & ordinum multitudine copioſa: de locis anguſtioribus uallis illius,dom⁹ clauſtralis habitationis,nõ ſine diuinis quibuſdam reuelationibus tranſlatæ,ſpacioſiorem & planiorem locũ ihabitantib⁹ præbẽt. Iam domus ordinis illius, filiæ & filiæ filiarũ dom⁹ ipſi⁹, citra ultraq; alpes, & maria, deſerta plurima impleuerũt: quotidie confluentibus quibus locus erat quærendus. Si quidem petebantur fratres undiq; & mittebantur ab eo: cum beatos ſe æſtimarẽt reges gentium & præſules eccleſiarum,ciuitates & regiones,quæcunque de domo illa & diſciplina uiri dei, meruiſſent cõtubernium aliquod adipiſci. Nam uſque ad Barbaras nationes in quibus naturalis feritas naturam quodāmodo exuit humanam, religio hæc per eum profecta eſt: ubi per eam beſtiæ ſiluæ homines fiunt: & cum hominibus aſſuetæ cõuerſari: diſcunt à finibus terræ cantare domino canticum nouũ. Cooperãte ſiquidem gratia ſpiritus ſancti,quocũq; ibat plenus rediba,& ſua eum plenitudo comitabat:& alijs abeuntib⁹ alijs ſuccedentibus in locum eorum, numquam in diebus eius ſanctæ illius cõgregatiõis plenitudo minuebat. Nec

tamē dimittebat ſuos quos à ſe trāſmittebat: ſed ubicūq; eſſent: ipſe ſemp paterna ſolicitudine erat cū eis. Ad eum enim quotidie ſeu læta, ſeu triſtitia filiorū ſuorū reuertebantur. Sæpe etiā ſine omni reuelatione carnis & ſanguinis, ei diuinitus innoteſcebat, quid circa aliquos eorum lōge à ſe diſtantes ageretur: ſi quid eis prouidendū, ſi quid in eis emendandum fuiſſet: tentationes quoq; & exceſſus eorum, infirmitate & obitus, & diuerſarum tribulationū incurſus. Nam & pro abſentiū fratrum certis neceſſitatibus, præſentibus circa ſe fratribus ſæpe orationem indixit: nonnunquàm etiam morientes in locis aliis ad ipſum per uiſionem acceſsiſſe noſcuntur, benedictionem eius & licentiam poſtulantes: nimirum agente hoc & obedientia miſſorum, & charitate mittentis.

ADerat aliquando coram ipſo monachus quidam Fuſniacēſis, continuo ad ſuos rediturus. Cumq; accepto reſponſo ſuper his pro quibus uenerat: iam ab eo egrederetur in ſpiritu & uirtute Heliæ reuocās eū propheta dei, & nomine fratris cuiuſdam de domo illa præmiſſo; de occultis qbuſdam audientibus nonnullis, & mandauit illi ut ea corrigeret. Si nautem iudicium ſuper ſe dei in proximo expectaret. Stupefactus ille cui loquebatur: quis hoc ei dixerit inquiuit. Quiſquis, inquit, dixerit mihi, tu uade, & dic quæ ego dico tibi: ne ſi diſsimulaueris, te quoq; inuoluat par pœna peccati.

CVido frater hominis dei maior natu inter fratres ſuos, cuius grauitatis & ueritatis fuerit uir: oēs nouerunt qui eum nouerunt. Hic aliquando cum de huiuſmodi uiris religioſis loqueretur: licet ſuo more & ſolito ſtudio fraternas uirtutes deprimeret, tandem cum eis inter quos tunc ſermocinabatur, nollet eſſe molestus: quæ, inquit, ſcio nō dico uobis: ſed unum ſcio & expertus ſum, multa ei in oratiōe diuinitus reuelari. Cū iam dei famulus annos aliquot in Claraualle peregiſſet: ſubijt animū eius ut ſanctum Hugonē Crānopolitanū epiſcopū, & Cartuſienſes fratres deuotionis gratia uiſitaret. Quē prædictus ſanctus epiſcopus, tam gratanter & tam reuerēter ſuſcepit, diuinā intelligēs in eiuſdem hoſpitis ſui uiſitatione præſentiam: ut proſtratus ſolotenus adoraret. Videns autem ſeruus Chriſti, epiſcopum ætate grandæuum, celebrem opinione, ſanctitate conſpicuum coram ſe procidentem expauit uehementer: ipſe quoq; corruēs ante eum, ita dæmū ſuſceptus in oſculo pacis, humilitatem ſuam tanti uiri ueneratione confuſam, non ſine graui gemitu causabatur. In cuius pectore ſingularem obtinuit ex eo tempore locum: ut fierent deinceps duo illi filij ſplendo. Is cor unum & anima una: & ſe inuicem frueretur in Chriſto, Cartuſiæ quoq; à uiro reuerendiſsimo Guidone priore uenerabili, & à cæteris fratribus, eodem affectu & uenerationē ſuſceptus eſt ſeruus Chriſti: exultantib⁹ illis in gaudio quia qualem eum per epiſtolam prius nouerant, talem inuenerunt & præſentē. Cæterum cum in reliquis omnibus ædificarentur, unum fuit quod prædictum priorem Cartuſienſem aliquatenus nouit: ſtramentum uidelicet animalis cui idem uir uenerabilis inſidebat, minus præferens paupertatem. Nec ſilentio preſſit æmulator uirtutis, quod mente concepit: ſed locutus uni è fratribus eius: aliquantulum ſe moueri confeſſus eſt & mirari. Cumq; ille ad patrē ſanctū quod audierat retuliſſet: nō minus ipſe miratus, quale illud eſſet ſtramentum quærebat: eo q; à Claraualle pergēs uſq; ad Cartuſiam nunquam illud attendiſſet: & uſq; in horam illam quale eſſet omnino neſciret. Neq; enim ſuum erat animal illud, ſed à quodam monacho Cluniacenſi commodatum & erat ſicut ſternere ſibi ille ſolebat. Quod uerbū audiēs prior, in eo potiſsimum mirabatur, q; ſic ille dei famulus abbas foris oculos circūcidiſſet, intus animū occupaſſet: ut quod ipſe primo offenderat uiſu, hoc ille tanti itineris ſpacio non aduertiſſet. Iuxta lacum etiam Lauſennæ totiꝰ dici itinere pergens penitus non attendit: aut ſe uidere non uidit. Cum enim ueſpere facto, de eodē lacu ſocij colloquerentur: interrogabat eos ubi lacus ille eſſet: & mirati ſunt uniuerſi.

CVmabbas ſanctꝰ memorati gratia Guillermi epiſcopi Cathalaunum frequentaret: rediens aliquando traxit ſecum multitudinem nobilium & literatorū clericorū, & laicorum, Quibus in domo hoſpitum demorantibus dū nouellas plantationes cæleſtibus rigaret eloquijs, ſuperuenit portarius monachus nuncians Stephanum de uitreio magiſtrū eorum adeſſe: ad renunciandum ſeculo, & cum eis manendum. Quis alius de talis uiri aduentu non exultaſſet: præſertim cum uallis illa huiuſmodi frumento non multū adhuc abundaret? Ipſe uerò reuelante ſibi ſpiritu ſancto inſidias ſpiritualis nequitiæ, tacitus aliquantulum ingemiſcens: erupit uocem mirantibus uniuerſis. Malignus, ait, ſpiritus huc eum adduxit, ſolus uenit: ſolus reuertet. Obſtupuere omnes: qui prius audito eius aduentu non ſe poterant capere præ lætitia. Veruntamen ne puſillos adhuc filios ſcandalizaret: ſuſcepit hominem, & de perſeuerātia alijſq; uirtutum ſtudijs ſtudioſe commonuit: ſciēs & præuidens omnia promittentem nihil acturum, cum perſeueraturis in cellam nouitiorum probandum intromiſit. Vidit poſtea idem Stephanus, ſicut confeſſus eſt cum in cella nouitiorum demoraretur maurulum quendam puerum ab oratorio ſe extrahentem. Vbi nouem ferme menſibus degēs nouiſsime tamē defecit, & ut de eo prædictum fuerat ſicut ſolus uenerat, ſic ſolus receſsit. Vt ergo ad hūc dei hominem abbatem ſermo recurrat, tot & tanta ſunt facta per eum miracula: ut ſi quis omnia uelit aut uerbo pronunciare aut ſcripto: uel incredulitatem incredulis: uel faſtidioſis poſsit generare faſtidium. In omnib⁹ autem uerbis & operibus ſuis quàm purus ei fuerit oculus intentionis: manifeſte denunciabat corpus lucidæ eius operationis. Cum enim mundi huius fugerit ſemper honorē: omnium bonorum non effugit autoritatem. Cuius enim aliquando uoluntati ſic detulit: cuius conſilio ſic ſe humilia uit omnis poteſtas, tam ſecularis quàm eccleſiaſticæ dignitatis? Reges ſuperbi, principes & tyranni, milites & raptores ſic eum timebant & reuerebantur, ut uideatur in eis impletum quod in euangelio legitur. Ecce, inquit, dominus diſcipulis ſuis, dedi uobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones: & ſuper omnem uirtutem inimici. Porrò inrer ſpirituales, & ubi ſpiritualia ſpiritualiter examinabantur: longe ei alia autoritas erat. Loquente enim eo ſeu tractante, ſenſibus eius humiliter uel intelligentijs ſubmittebant cæteri ſenſus & intelligētias ſuas. In huius pectore uiri dei pari fœdere puritas ſuauitasq; conſederant: ſatis quidem utraque mirabilis: ſed mirabilior utriuſq; complexus. Inde eſt quòd & puritatem in eo ſuauitas amabilem faciebat, & ſuauitatem puritas accepta bilem: ut difficile fuerit æſtimare gratiæ, an reuerētiæ amplius obtineret. Quis enim tam rigidæ conuerſationis, qui Bernardum Clareuallenſem non reueretur abbatem? Quis tam diſſolute, qui non erga eundem dulciter afficeretur? Dulciſsimis ſiquidem affectibus plenum pectꝰ ipſe gerebat: alios tamen arguens libere quoties opus erat, in ſpiritu lenitatis. Humaniſsimus erat in affectiōe magis tamen fortis in fide, & ut hinc breue proferatur exemplum, ſicut ipſe quoq; teſtatur, Germani ſui Gerardi & amici tā neceſſarij, ſiccis oculis celebrauit exequias: ſiccis; oculis corpus eius tradidit ſepulturæ: ne affectus fidem uincere uideretur. Talem autem illum uberius perinde fructificaturum, manus diuina formauerat: ut auſteritatem ſuauitas morum tolleret: autoritatē ſanctitas conſeruaret. Cui enim uel benignitas tanta eſſet onerí: uel tanta bonitas non eſſet honorí? Difficile omnino uidetur: ex hiſtorijs aliquibus inuenire hominem unum conuerſantem adhuc cum hominibus, in uniuerſa terra tam celebre & amabile obtinuiſſe nomē, à ſolis ortu & occaſu, ab aquilone & mari. Vt enim illas memoremus prouincias ex quibus monu-

menta

menta certiora supereſſe noſcunt: & in eccleſia oriẽtali, & apud ſoles occiduos hybernorum, & à meridie ī remotis finib⁹ Hiſpaniarū, & ab aqlone ī inſulis q̄ procul ſunt, da tiæ, ſuetiæq; celeberrima ei⁹ opinio fuit. Crebras undiq; recipiebat epl's: & reddebat. Vndiq; exenia mittebantur: undiq; eius benedictio petebat. Vnde nō incongruū ali⁹ quid eps ille uſurpaſſe uidet, qui poſt ſacrū eius obitum dū fratres cōſolaret, inter cætera quoq; ueraciter in ipſi⁹ ꝓſecutus eſt laudē, qa in oēm terrā exiuit ſon⁹ ei⁹: & in fines orbis terræ uerba illi⁹. Vincebat tñ ſublimitatē noīs: humilitas cordis. Deniq; ſicut ſæpius fatebatur, iter ſummos quoſq; honores & fauores ppl'orū uel ſublimiū perſonarum, alterū ſibi mutuat⁹ hoīem uidebatur: ſeq; reputabat abſentē, uelut quoddā ſomniū ſuſpicatus. Vbi uerò ſimpliciores ei fratres ut aſſolet familiariter loquebantur amica eius humilitate fruentes: ibi ſe inueniſſe gaudebat: & in propriam redijſſe ꝓſonā. Et cū tanta uirū hūc ſanctū apud deū & homines commendaret ſacrarū inſignia uirtutum, teſtimonia circunuallarent ſanctitatis, cariſmata ſancti ſpiritus illuſtraret: charitas quæ totū eum poſſidebat patiens & benigna, ſapientia uincebat malitiam: patiē tia impatientiam: ſuperbiam humilitate.

LAborabat ea tēpeſtate ſua ſchiſmate Petri leonis Romana eccl'ia. Ea propter cōuocato ſtam pis colloquio: Abbas ſanct⁹ ſpecialiter ab ipſo Francorū rege & præcipuis qbuſq; pōtificib⁹ accerſitus, ſicut poſtea fatebat nō mediocriter pauidus & tremebundus aduenit: periculum quippe & pōdus negociī non ignorans. In itinere tamen cōſolatus eſt eum de⁹: oſtendens ei in uiſu noctis eccleſiam magnam concordi ter in dei laudibus concinentem: unde ſperauit pacē ſine dubio prouenturā. Vbi uerò ad locū uētum eſt celebrato priuſ ieiunio, & precibus ad deū fuſis, cum de eodem uerbo tractaturi, rex & epiſcopi cū principibus conſediſſent unum omnium conſilium fuit, una ſententia, ut negociū dei, dei famulo imponeret: & ex ore eius cauſa tota penderet. Quod ille timens licet ac trmens, monitis tamē uirorū fidelium acquieſcens ſuſcepit: & diligenter proſecut⁹ electiōis ordinem, electorum merita, uitam & famam prioris electi, aperuit os ſuum: & ſpiritus ſanctus impleuit illud. Vnus ergo omniū ore locutus, ſuſcipiendum ab omnib⁹ ſummū pontificem Innocētium nominauit: & ratum eſſe omnes pariter acclamauerunt. Et decantatis ex more laudibus deo, obedientiā deinceps pollicīti: electioni Innocentiī omnes pariter ſubſcripſerūt. Interea idem domin⁹ papa multis in piſis & tuſcia & in aliis prouincijs ſalubriter & poteſtatiue diſpoſitis, malefaciēs Piſanis: & gratias agens: in prouinciā nauigio delapſus eſt. Et Burgundiam tranſiens: aurelianū Francie urbem peruenit. Vbi occurrentib⁹ epiſcopis à rege pñſimo Francorum Ludouico, alacriter & honorifice ſuſceptus eſt. Inde carnotū deducitur. Ibi glorioſus Rex anglorum Henric⁹ ei cū maximo epiſcoporum & procerum comitatu, à uenerabili abbate Clareuallenſi adductus occurrit: quem etiam papam potēti eiuſdem abbatis admonitione perſuaſus, in patrē ſuum & paſtorem ſuſcepit. Reuerſis interim de germania domini Papæ legatis, tā epiſcoporū quàm regis lotharij cōſenſum & literas deferentibus: poſtmodum apud leodium eidem Romanorū regio occurrit. In omnibus his dñs papa abbatem ſanctum à ſe ſeparari non patiebatur: qui ubiq; opera pietatis exercens: oppreſsis patrocinia exhibebat. Itaq; papa Innocentius à rege honorifice ſuſceptus eſt: ſed uelociter obnubilata eſt illa ſerenitas. Siquidē importune idē rex inſtitit, tempus habere ſe reputans opportunum eōrū ſibi reſtitui inueſtituras: quas ab eiuſdē prædeceſſore imperatore Henrico, per maximos quidē labores, & multa pericula Romana eccl'ia uēdicaret. Nec conſilium ſuppetebat: expaueſcentibus Romani regis potentiā: donec murū ſe oppoſuit abbas ſanct⁹. Audacter enim reſiſtens regi, uerbū malignum mira libertate redarguit: mira autoritate compeſcuit.

VNde dñs papa reuerſus, nec longas in gallijs faciēs moras, ꝓfato regi poſtea Romā occurrit: & ab eo in lateranenſe palatiū deductus eſt. Relicto igit̄ Romæ Iunocentio: al's imperator digredit̄. Intelligēs uerò Innocentius Romæ ſibi ifructuoſam eo tpe morā: rurſus piſas reuertitur: ibiq; aggregatis totius occidentis epiſcopis, alijſq; uiris religioſis: magnæ gloriæ ſynodus celebratur. Affuit per omnia conſilijs & diffinitionibus abbas ſanctus: eiq; reuerentia ab omnib⁹ impendebat. Soluto cōcilio, ad reconciliandos Mediolanenſes dñs papa uirum dei quem multis ſupplicationib⁹ expetierant à latere ſuo direxit: qui ſchiſma per anſelmum in eadē urbe factū ablueret: & ad unitatē eccleſiæ deuios reuocaret. Tranſcenſo itaq; Apennino ubi audierunt Mediolanenſes abbatem deſideratū ſuis finibus propinquare: longe à ciuitate miliaribus ſeptem, omnis ppl's obuiat: nobiles, ignobiles, equites, pedites, mediocres, pauperes quaſi de ciuitate migrarent, propriōs lares deſerunt: & diſtinctis agminibus incredibili deuotione & reuerentia uirum dei ſuſcipiunt. Omnes illius pariter delectabant̄ aſpectu: felices ſe præ alijs iudicantes qui eius poſſent frui auditu. Deoſculabant̄ etiam pedes illius, licet hoc ille moleſte acciperet: ſed nulla poterat pronos & deuotos ratione cōpeſcere, nulla interdictione repellere. Et cum tractatum eſſet ī publico de negocio propter qd̄ uir dei aduenerat, oblita fortitudinis ſuæ ciuitas, omniq; ferocitate depoſita: obedientiæ ſe abbatis ſubſtrauit. Pacatis igit̄ omnib⁹ reconciliata eccleſia, firmatis inter plebes concordiæ pactionibus: alia cœperunt ei naſci negocia. Inſanienti quippe diabolo, & in quibuſdā obſeſsis debacchāti oppoſitū eſt Chriſti uexillū: & increpāte uiro dei, de poſſeſsis atrijs ſuperueniente eminentiore uirtute, territa & tremebunda diffugere dæmonia. Inter eos igitur qui uexabantur, mulier grandæua, ciuis Mediolanēſis & honorata quondā matrona: uſq; ad eccleſiā beati Ambroſij poſt btm̄ uirū à multis tracta eſt. In cuius pectore pluribus annis diabolus ſederat, & iam ita ſuffocauerat eā: ut uiſu & auditu & uerbo priuata frendens dētib⁹, & linguā ꝓtendens, monſtrum non fœmina uideret. Sordida ei facies, uultus terribilis, ſtatus fœtid⁹, inhabitatoris Sathanæ colluuia teſtabant̄. Hāc cū aſpexiſſet uir dei, nouit inhærentē ei & inuiſcatū diabolū: nec facile egreſſurum de domo quā tanto poſſederat tempore. Conuerſus igitur ad populū (cui⁹ in numera aderat multitudo) orare iubet attentius: & clericis & monachis ſecū iuxta altare cōſiſtentibus, mulierem ibidem iubet conſtitui & teneri. Illa uerò reluctās, & ī diabolica non naturali uirtute recalcitrans: non ſine aliorum iniuria ipſum abbatē pede ꝓcuſsit. Quem diaboli auſum, manſuete ille contempſit: ad expulſionem nō indignatione iræ, ſed pacifica & humili ſupplicatione deum inuocat adiutorem: & ad immolationēm hoſtiæ ſalutaris accedit. Quoties tñ eadem ſacram hoſtiam ſignat: toties ad mulierem quoq; conuerſus, eodem ſigno crucis edito, ſpm̄ nequā athleta fortis impugnat. Nam & ille malignus quoties aduerſus eū ſignū crucis intenditur, percuſſum ſe indicans acrius ſæuit: & recalcitrans cōtra ſtimulum quidnam tolleret prodit inuitus. Expleta autē oratione dñica: efficacius hoſtē aggreditur uir beatus. Patenæ ſiquidē calicis ſacrum dñi corpus imponens, & mulieris capiti ſupponens: talia loquebatur. Adeſt iniquę ſpūs iudex tuus, adeſt ſumma poteſtas: iam reſiſte ſi potes. Adeſt ille q pro noſtra ſalute paſſurus, nunc, inqt, princeps mūdi ejcietur foras. Hoc illud corpus, qd̄ de corpe uirginis ſumptū eſt: qd̄ in ſtipite crucis extenſum eſt: qd̄ in tumulo ſacuit: qd̄ de morte ſurrexit: quod uidentibus diſcipulis aſcendit in cælū. In huius ergo maieſtatis terribili poteſtate tibi ſpiritus maligne præcipio: ut ab hac ancilla eius egrediens, contingere eam deinceps non præſumas. Cumq; eam inuitus deſerens, & manere ultra non ualens, atrocius afflictaret malignus: tam magnam iram quàm modicum tempus habens: rediens pater ſanctus ad altare fractionem ho

ſtiæ ſalutaris rite cõpleuit, diffundẽdamq; in populũ pacẽ miniſtro dedit: & cõfeſtim pax & ſalus integra reddita eſt mulieri. Fugato diabolo, mulier mentis ſuæ compos effecta, redditis cum rõne ſenſibus, reuoluta intra fauces lingua, deum cõfeſſa gratias egit: & intuita curatorem ſuum pedibus eius aduoluta eſt. Ingens per eccleſiam attollitur clamor, perſonant æramẽta, benedicitur ab omnib⁹ deus: excedit ueneratio modũ: & ſeruũ dei gratulabunda ciuitas, liquefacta charitate, incredibiliter ueneratur.

IAm Papiam aduenerat, & fama uirtutũ aduentũ eius præceſſerat, & cũ debito gaudio & apparatu tãtæ gloriæ uirũ ciuitas lætabunda ſuſcepit. Et ne diu populi deſideriũ dilatio ſuſpẽderet, qui ſicut Mediolani miracula facta audierat ſignum ab eo optabat uidere: aduenit repente poſt eum ruſticus quidã, qui de Mediolano ſecut⁹ eum fuerat, uxorẽ dæmoniacã ſecũ adducẽs: quã ante pedes eius lachrymabili uoce intrinſecas ꝓteſtans anxietates depoſuit. Nec mora: ĩ cõtumeliam abbatis per os miſeræ mulieris diabolus locut⁹ eſt: & irridẽs ſeruũ dei, nõ, inquit, me de canicula mea hic porrulos edens, poterit expellere. Multa in hunc modum in uirũ dei iaculabat conuicia, ut blaſphemijs prouocatus impatiẽter ferret opprobria: & confunderet in præſentia populi, cum indignis ſe audiret ſermonibus laceſsiri. Sed uir dei aſtum eius intelligens, irriſorẽ irriſit: & ultionẽ nõ ipſe expectans, ſed ad deũ remittẽs: ad eccleſiã ſancti Syri dæmoniacã duci præcepit. Voluit quippe curationis illi⁹ gloriã dare ſancto: & primitias opationũ uirtuti ei⁹ aſcribi. At uerò ſctũs Syr⁹ ad hoſpitẽ ſuum remiſit negotiũ: nec in eccleſia ſua quippiã ſibi deferens, intactũ opus reduci uoluit ad abbatem. Reducit igit mulier ad abbatis hoſpitiũ: guarriente pos ei⁹ diabolo & dicẽte: Non me Syrulus eĩciet: nõ expellet Bernard⁹. Ad hæc ſeru⁹ dei rñdit. Nec Syr⁹, nec te Bernard⁹ eĩciet: ſed dñs Ieſus Chriſt⁹. Et cõuerſus ad orationem, pro ſalute mulieris dño ſupplicabat. Tum uerò ſpiritus nequam uelut priori improbitate mutata: quã libens, inquit, egrederer ab hac canicula grauiter moleſtatus in ea: quàm libens egrederer: ſed non poſſum. Interrogatus cauſam: quia necdum uult magnus dominus, ait. Cui ſanctus. Et quis eſt magnus domin⁹? Et ille. Ieſus nazarenus. Ad quem rurſum uir dei. Vnde enim Ieſum noſti, aut ſi unquam uidiſti eum? Vidi, inquit. Vbinam eũ uidiſti? In gloria. Et tu in gloria fuiſti? Fui quidem. Et quomodo in de exiſti? Cum lucifero, inquit, multi ccecidimus. Hæc autem omnia uoce lugubri per os uetulæ audientibus omnibus loquebatur. Reſpõdente autẽ abbate ſancto, nunquid non in illam redire gloriam uelles & reſtitui in gradum priſtinum? Rurſum uoce mutata, & miro modo cachinnans: hoc, inquit, tardatum eſt. Et nihil ultrà locutus. Orante autem attentius uiro dei nequiſsimus ille uictus abſceſsit: & mulier ſibi reddita: quãtas potuit gratias egit. Reuertitur igitur uir cum muliere: & per totam uiam incolumitati eius congaudens: expectantib⁹ amicis domui ſuæ redditur. Lætabãtur omnes qui ordinem rei geſtæ audierant: ſed repente gaudiũ uertit in mœrorem: quia ubi dom⁹ ſuæ limina mulier attigit, rurſus eã intrat diabolus, & infeſtior ſolito miſeram diſcerpit atrocius. Quid faceret miſer marit⁹, quo ſe uerteret, neſciebat. Cohabitare cũ dæmoniaca moleſtiſsimũ: relinquere impium uidebatur. Surgit igitur maritus: & aſſumpta ſecum muliere, rurſum Papiam reuertitur. Vbi cùm uirum dei nõi nueniſſet uſq; Cremonã proſequit abeuntẽ. Indicat quidfactũ ſit: & ut grãm inueniat lachrymabiliter deprecat. Nec deeſt piæ petitioni abbatis clemẽtia: ſed præcipit ut eccleſiam ciuitatis illi⁹ ingrediat: orãs expectet, donec ipſe ſequat. Itaq; memor ꝓmiſsi: circa noctis crepuſculũ, cæteris dormitũ eũtibus, ipſe uno tm̃ ꝓſequẽte, eccliã igredit: & tota nocte illa orationi uacãs obtinuit à dño qd̃ petebat: & impetrata mulieri ſanitate, iubet eã ſecurã reuertiad ꝓpria. Sed cũ illa reditũ ad ſe diaboli ſicut iã experta fuerat, formidaret: collo ei⁹ alligari chartulã hæc uerba cõtinẽtem ꝓcepit. In nomine dñi noſtri Ieſu Chriſti ꝓcipio tibi dæmõ: ne hanc amodo mulierem præſumas cõtingere. Quod mandatum ſic expauit diabolus: ut mulieri regreſſæ ad propria nunquam deinceps appropinquare præſumpſerit.

ERat quidẽ caro infirma, ſed ſpũs prõptus: & quo ni⁹ nus in corpe uel corpalib⁹ poterat delectari, amplius delectabat ĩ dño: nec aliqua ſeculi hui⁹ ambitioe pulſabat, q ſolis cæleſtib⁹ inhiabat. Quot eccliæ deſtitutæ paſtorib⁹, eũ ſibi ĩ epm elegerũt. Elegit eũ domeſtica mater Lingonẽſis eccl'ia: elegit Cathalaunẽſis. Intra Italiã: ciuitas Ianuẽſis, & Mediolanũ ligurũ metropolis, hũc paſtorẽ & magiſtrũ optauerũt. Remis nobiliſsima Francie ciuitas, ſecũdæ Belgicæ ꝓuincie caput ei⁹ ꝓlationẽ ambiuit. Omnib⁹ his uocationib⁹ poſtpoſitis, nõ ſolicitauit aĩm ei⁹ honor ablat⁹: nec mot⁹ eſt pes ei⁹, ut ſe ad ſublimia iclinaret. Promotionẽ tm̃ quã in ſua ꝓſona quoad potuit euitauit: in filijs q̃s de diuerſis regionib⁹ cõgregatos diuino mãciparat fuitio, dñs adimpleuit. De his em̃ Roma Eugenio ſũmũ meruit hre põtificẽ. Præneſte, ſtephanũ habuit: toti⁹ gl'iæ uirũ. Oſtia: uirũ magnũ Hugonẽ. Prope urbẽ: ſub Oſberto pontifice, Nepa refloruit. In tuſcia, piſis: magnũ eccliæ lumẽ balduin⁹ ꝓſul effulſit. Citra alpes Lauſennæ: dat⁹ eſt Amedeus Seduno: Guarin⁹, Lingonis: Godefrid⁹, Alanus: Antiſiodoro, Nannetis: Bernard⁹, Beluaci: idemq; remis: Henric⁹. Tornaco: Gerard⁹, Eboraco: Hẽric⁹. Andreas: attrabati. In Hibernia, epi duo: re & noie Xpiani. In alemãnia, ciuitate curia Algotus ſapienria ætate & gra reuerẽdus. In ipſa quoq; Romana curia: Hẽric⁹ & Bernard⁹, alter presbyter, alter diacon⁹: ordinati ſunt cardinales. Hæc luminaria de Claraualle & doctrina uiri dei Bernardi abbatis aſſumpta: fulgore religioſis ꝓdictas illuſtrauere ciuitates. Rediens à tranſmontanis partibus pater ſanctus, iã alpes trãſcẽderat: & deſcẽdebãt in occurſum ei⁹ de ſummis rupib⁹ paſtores, & agreſte hoim genus & cõclamabãt à lõge: bñdictionẽ petẽtes, regredientes aũt ad caulas cũ gaudio collo q̃banc adinuicẽ: gras deo agentes q̃ ſanctũ dñi uidiſſent, & optatæ bñdictiois gram acceperint. Inde criſopolim trãſiẽs, & uſq; lingonas ſolẽniter deductus: tãdẽ Clarãuallẽ aduenit. Adſunt fratres cõgregati in unũ: & mira deuotiõe dilectũ patrẽ ſuſcipiũt. Agit ſine tumultu cũ omni grauitate lætitia. Laborabat adhuc eo tpe ſub ſchiſmaticorũ oppſsioe tota Burdegalẽſis prouincia: & nõ erat q̃ poſſet reſiſtere principi, q̃ annuẽte Gerardo, Engoliſmenſi epo inſtillãte in cor eius diſceſsionis ſemina: factur⁹ erat ſchiſmatis defenſor & autor. Is em̃ Gerardus diu aplicæ ſedis in aquitania legatione functus, & nũc à magiſtratu tanto delectus, nõ poterat ſe pati ſuæ ſoliꝰ eccliæ epm: qui ſe uiderat totius aquitaniæ principẽ & magrm. His igit duob⁹ ob hãc malitiã in unũ cõueniẽtibus q̃cũq; ſuſceptioi Petri leois nõ ſubſcribebãt: ꝓſecutioib⁹ expoſiti: alĩ dãnis, alĩ ꝓſcriptiõib⁹ mulctabãt: alĩ à ſedibus ꝓprijs pulſi exulare cõpellebant. Audiẽs hæc & hmõi, uir uenerabilis Gaufridus Carnotẽſis epꝰ: cui à papa Innocẽtio aqtaniæ legatio fuerat cõmẽdata: uehementer indoluit: & ſuccurrẽdum periclitãti eccliæ poſtpoſitis alijs negotijs ſine ulla dilatiõe decreuit. Abbatẽ igit Claræuallẽſem petit & obſecrat: ut ſibi ad tota mala climinanda ſuccurrat. Aſſenſit uir dei, & ſe ĩ ꝓximo cõgregationẽ monachorũ in Britãnia in locũ quẽ iuxta nãnetum comitiſſa Ermẽgardis parauerat, ducturum intimat: & ꝓmittit diſpoſita illa domo: ſe cũ eo in aquitaniã ꝓfecturũ. Ibant igit ſimul: & pariter nãctũ uenerũt. ¶Erat aũt in regioe illa miſera mulier: q̃ à quodã petulãte diabolo uexabat. Habebat aũt uirũ: hui⁹ tm̃ tã execrabilis cõmerciũ ꝓrſus ignarũ. Abutebat igit ea: etiã in eodẽ lecto cubante marito. Inuiſibiliter impuriſsim⁹ ille adulter: & incredibili uexabat libidine. Sex annis tm̃ latuit malũ: nec detexit mulier pdita, tanti criminis probrũ. Septimo uerò anno confuſa, eſt in ſeipſa, & expauit ꝓpter timorẽ dei: cuius iudicio ſingulis momẽtis timebat itercipi & dãnari. Cõfugit ad ſacerdotes: & piaculum confitet. Peragrat loca ſancta

& ſanctorum

& ſanctorū implorat ſuffragia, ſed nulla ei confeſsio, nulla oratio, nulla eleemoſynarū largitio ſuffragatur. Quotidie ut pri⁹ & importuni⁹ à dæmone infeſtabat. Deniq; in publicum ſcelus tantum effuſum eſt. Quo audito & cognito marit⁹ ei⁹ cōtubernium execratur. Interea ad locū prædictum uir dei cū comitatu ſuo aduenerat, cuius ut audiuit aduētū infelix mulier, ſe ad pedes ei⁹ tremebunda ꝓiecit. Aperit ei lachrymis ꝓfuſa horribilē paſsionē, & ludificationē iueteratā, & ꝙ nihil ei ꝓfeciſſent q̄cūq; feciſſet ſibi à pbris iperata. Addit ſibi ab opp̄ſſore ſuo aduētū ei⁹ prædictū, & minaciter iterdictū ne ante ei⁹ ueniret p̄ſentiā, qa nihil ei pdeſſet, & ipſe (recedēte abbate) q fuerat amator, crudeliſsimus fieret pſecutor. Audiens hæc uir dei blandis uerbis cōſolat' mulierē, & de cælo ꝓmittēs auxiliū p̄cepit ut die altera (iā em̄ nox iſtabat) cōfidēs in dño reuertatur. Reuerſa mane, cum uiro dei blaſphemias & minas quas cadē nocte ab icubo ſuo audierat retuliſſet, ne cures (inqt uir dei) minas ei⁹, ſed uade tolle baculū hūc noſtrū & p̄ce i lectulo tuo, & ſi qd pōt, agat. Egit mulier ꝙ iuſſum fuerat, & recubās i lectulo ſuo, ſigno crucis munita iuxta ſe baculū ponit. Adeſt ille cōtinuò, ſed nec ad conſuetum op⁹, nec ad ip̄m cubile p̄ſumit accedere, minatur tm̄ acerrime, ꝙ diſcedēte uiro dei ipſe i ei⁹ ſupplicia reuerteret'. Inſtabat dies dñica, & uoluit uir dei p̄dictū epi ppl'm in eccleſiā accerſiri. Cūq; ipa die maxim⁹ ppl's ad eccl'iam cōueniſſet, inter miſſarū ſolēnia cōitātib⁹ epis Gaufredo Carnotenſi & Bricio Nannetēſi, ipſe ad Ambonē conſcendit, & ut oēs q in eccleſia erāt accēſas candellas in manibus teneāt locuturus edicit. Quod & ipſe cum epis & clericis faciēs, inauditos diaboli auſus publicè aperit, & fornicatorē ſpm̄, q in tā horrenda inquinamēta etiā cōtra naturam ſuā exarſerat, cū oim fideliū qui aderāt ſubſcriptione anathematizat, & autoritate Xp̄i tā ad illā quā ad oēs mulieres deinceps interdicit acceſſum. Extinctis itaq; ſacramentalib⁹ illis luminib⁹ extincta eſt deinceps tota uirtus diaboli, & mulieri poſt cōfeſsionē cōmunicāti nūquā poſtea apparuit inimic⁹, ſed irregreſsibiliter eliminatus aufugit.

SIgnificatū eſt interim comiti per uiros illuſtres, quòd abbas Claræuallēſis, & eps Carnotēſis, aliiq; epi & religioſi uiri colloquium eius expeterent, quorum erat ſtudium, ut ſecum de pace eccleſiæ tractarēt. Perſuaſumq; eſt illi ne tantorū deuitaret colloquium, quia poterat fieri ut cōcato cū eis cōſilio, & facile eſſet qd putabat' difficile: & quod uidebat' ipoſsibile, poſsibile redderet'. Itaq; apud Partinacum hinc inde cōueniūt de diuiſione eccleſiæ, & de ſciſſuræ obſtinatione, quæ infra alpes in ſola aquitania quaſi nebulæ corruptela cōſederat, multis modis & ratiōib⁹ à ſeruis dei comiti eſt itimatū ꝙ eccl'ia una eſt, & q̄cqd extra eā eſt, quaſi extra arcam iudicio dei neceſſe eſt interire & diluui. Adducta q̄q; exēpla Dathan & Abyron, q̄s reatu ſchiſmatis terra uiuos abſorbuit, nec tanto malo uindictā dei allq̄n defuiſſe monſtratū. His auditis comes ex parte ſano uſus eſt cōſilio: & rndit ſe i obediētiā Innocētij papæ poſſe dare cōſenſum, ſed i reſtitutiōe epōrū q̄s de ſedibus ſuis expulerat, nulla rōne induci, qm̄ implacabiliter eum offenderant, & iurauerat ſe corū pacem nullo tpe ſuſcepturū. Diu p internuncios protractus eſt ſermo, & dum uiciſsim uerbis ſe mutuò occupant, uir dei efficaciora arma corripiēs, ad altare ſanctū oblaturus, & ſupplicaturus accedit. Intrauerāt eccleſiā quib⁹ licebat diuinis intereſſe myſterijs, comes ſuſtinebat pro foribus. Peractis igit' conſecrationibus, & pace data & diffuſa in populū, homo dei iā nō ſe agens ut hoiem, corpus dñi ſup patenā ponit, & ſecū tollit, atq; ignea facie, & flameis oculis, nō ſupplicās ſed minax foras egredit', & uerbis terribilibus aggreditur ducē. Rogauim⁹ te, inqt, & ſpreuiſti nos. Supplicauit tibi in altero quē iam tecū habuimus cōuētū ſeruorū dei añ te adunata multitudo, & cōtēpſiſti. Ecce ad te pceſsit fili⁹ uirginis, q eſt caput & dñs eccl'iæ, quā tu pſequeris. Adeſt iudex tu⁹, i cui⁹ noīe omne genu curuat' cæleſtiū, terreſtriū, & infernorū. Adeſt iudex tu⁹ in cui⁹ manu illa aīa tua deueniet. Nūqd & ipm ſperneſ? Nūqd & ipm ſicut ſuos ei⁹ cōtēneſ? Lachrymabant' uniuerſi q aderāt, & orationib⁹ intenti p̄ſtolabant' exitū rei: & oim ſuſpēſa expectatio, neſcio qd diuinū fieri cælitus expectabat. Vidēs comes abbatē in ſpū uehemēti ꝓcedentē, & ſacratiſsimū dñi corp⁹ ferētē in manib⁹, expauit & diriguit, membriſq; tremebūdis metu & diſſolutis, q̄ſi amēs ſolo ꝓuoluit'. Eleuat⁹ à militib⁹ rurſum i faciē ruit, nec alicui qppiā loquēs, aut intendēs in aliquē. Tū uir dei ad eū, ppius accedit & pede pulſans accliuē ſurgere iubet, & ſtare ſupra pedes, & dei audire ſniam. Præſens eſt inquit pictauenſis ep̄s quem ab eccl'ia ſua expuliſti, uade recōciliare ei, & in oſculo ſctō pacis cū eo iungens fœdera, & ipſe ad ſedē ſuā eū reducito, & ſatisfaciens deo, redde ꝓ cōtumelia gl'iam, & in uniuerſo principatu tuo diuiſos & diſcordes ad charitatis reuoca unitatē. Subdere Innocētio papæ, & ſicut ei uniuerſa obedit eccl'ia, tu q̄q; electo à deo tāto pare pōtifici. Audiēs hæc comes, autoritate ſpūs ſcti, & ſctōrū ſacramētorum p̄ntia uict⁹, nec audebat rūdere nec poterat, ſed ſtatim i pacis oſculo recepit ep̄m, & cadē qua eū adiuuerat manu, cū toti⁹ exultatiōe ciuitatis ad ꝓpriā ſedē reduxit. Sed & deinceps abbas cū comite iam familiarius & ſuaui⁹ loquens p̄nē eū monuit, ne ad tā impios & tā temerarios auſus ultrà exurgeret, ne dei patientiā in tantis irritaret flagitijs, ne pacem factam i aliquo uiolaret. Pace itaq; omni aqtanicæ eccleſiæ reddita ſolus Gerardus pſeuerat malis, ſed nō multo poſt aduenīente die iræ i domo ſua miſerabiliter extinctus eſt. Subita em̄ morte præoccupat⁹, ſine cōfeſsiōe, ſine uiatico, reddidit ſpm̄. Tanto igit' malo obruto, & ſchiſmate Gerardi redacto in cineres: uir dei cū gaudio magno Claraūallem reuertit'. His itaq; patratis, uix iter fratres ſuos circiter unū fecerat annū, & ecce iterū literæ apl'icæ uirū dei uocant, & ut adſit laboranti eccl'iæ ſupplicant cardinales. Nihil obediētiæ p̄ferens uir dei, ualefaciens fratrib⁹, fidelib⁹ uniuerſis diſceſsit. & cum multa reuerētia ubiq; ſuſcept⁹ demū romā puenit. In cui⁹ aduētu tā dñs papa quā fratres lætati ſunt, & cōicatis cū eo cōſilijs ſm rerū puēt⁹, & ſtatū cauſarum abbas alia uia op⁹ aggredit'. Rex iterea Siciliæ Roger⁹ q ſol⁹ iā ex prīcipib⁹ obedire Papæ Innocētio detractabat mittit ad eū petēs, ut abbatem Clareuallis mitteret ad ſe nihilomin⁹ idē petēs à Petro leonis, ut Petrū ſibi piſanum à ſuo latere delegaret. Aiebat autē ſe diſſenſionis q̄ iam diu indurueratuelle ſcire originē, & cognita ueritate, aut corrigere errorē aut ſancire ſniam. Audierat em̄ Petrū piſanū eloquentiſsimum eſſe, & in legum & canonū ſciētia nulli ſecundū, putabatq; ſi eloquētiæ eius in publico conſiſtorio audiētia præberetur, declamationib⁹ rhetoricis ſimplicitatem abbatis poſſe obrui: & ſilentium ei, ui uerborū & pōdere rationum imponi. Venit pars utraq; Salernum.

PArato nanque innumerabili exercitu ad bellum aduerſus Rānulphū ducē. Cùm autē prim⁹ eorum qui uocati fuerāt abbas ſanctus aduenīes regē in caſtris poſitum inueniſſet, utpote q iam armatas ꝓduxerat acies, per multos dies ne cōmitterēt impediuit, denūciās regi, quia ſi cōflictum ineris, uictus & cōfuſus abibſ. Nouiſſi mè uerò cū eiuſdē regis plurimū creuiſſet exercit⁹, ignorans ꝙ non in multitudine foret euentus belli: uirū ſanctū quærentē ea q̄ pacis erāt, ulterius audire cōtēpſit. At ille ducē Rānulphū, & catholicorū aciem uerbis potentibus adhortatus, ſicut regi fugā, ſic illis uictoriā pollicit⁹ eſt & triūphum. Subitò iraq; uiſo duce audacter obuiā ꝓcedēte, rex territus fugit, effuſumq; exercitū prædæ & cedib⁹ expoſuit innumeris militibus captis & interfectis, & ei iuxta uerbū uiri dei oīa contigerunt. Cùm em̄ ipſe abbas ad ꝓximam uillulā declinaſſet, & inſtaret orationi: repēte fugiētiū & ſequētiū clamor audit'. Siqdem p eundem locum fugiētē regis exercitū Rānulph⁹ perſequebat. Fgreſſus itaq; frater qdā ex his qui cū abbate erant, uni ex militibus occurrit, & qd accidiſſet iterrogabat. At ille (ſiqdē literas nouerat) Vidi, inquit, impiū ſupexaltatum & eleua

tum ſicut cedros Libani,& trāſiui,& ecce nō erat.Nec mo
ra dux ipſe ſecutus ut monachum uidit,ſicut erat armatus
equo deſilijt,& eiꝰ pediꝬ aduolutꝰ,gratias inqt,ago deo
& fideli ſeruo eiꝰ,quia nō noſtris uiriꝬ,ſed eius fidei col
lata hæc uictoria eſt.iterūq́ inſiliēs equo hoſtes inſeque
batur.Poſt finem prælij,uir dei à uillula ad quā declinauc
rat uenit Salernū:uenit & Petrus piſanꝰ.Itaq́ ſtipata mi
litiꝬ curia:utranq́ partem accerſiri,& de cauſæ ſuæ rōni
bus eloq iubet. Prior itaq́ Petrus electionē Petri leonis
dñi ſui,canonicā probare cōtendit, & uerba ſua multis le
gum & canonū aſſertioniꝬ munit. At uerò uir dei nō in
ſermone ſed in uirtute regnū dei eſſe intelligens,ſcio inqt
Petre,uirū te ſapiētem,& ſratū eſſe:& utinā ſanior pars &
honeſtiora te occupaſſent negocia. Vtinā te patronū cau
ſa felicior obtineret, & ſine dubio rōnabilia allegātē,nul
la poſſet impedire facundia.Et nos qdē tanquā indocti,&
minus eloquētes,ſi cā fidei non urgeret,inſtitutū ſilentiū
tenerem. Nunc autē cogit nos charitas eloq,qa tunicam
dñi quā in tpe paſſiōis nec Aethnicꝰ pſumpſit ſcīdere nec
Iudæꝰ, fautore hoc dño,Petrꝰ leonis lacerat & dirumpit.
Vna eſt fides,unus dñs,unum baptiſma.Nos neque duos
dños,nec geminā fidem,nec duo baptiſmata nouimꝰ. Vt
ab antiqs ordiar,una arca tpe diluuij fuit. In hac octo aīæ
cæteris oiꝬ pereūtiꝬ euaſerūt, & quotcūq́ extra arcā in
uēti ſunt pierūt.Arcā hāc typū hr̄e eccleſiæ,nemo q ambi
gat.Arca alia nup fabricata eſt:& cū ſint duæ,alterā neceſ
ſe eſt eſſe adulterā,& in pfundū demergi. Arca quā regit
Petrus ſi ex deo eſt,neceſſe eſt ut arca quā regit Innocētiꝰ
obruaꝬ.Peribit ergo oriētalis eccl'ia,pibit occidēs totus,
peribit Frācia,pibit Germania,Iberi,& Angli,& barbara
regna in pfundū pelagi demergenꝬ.Religio Camaldren
ſis,& Cartuſiēſis,& Cluniacēſis,& Grādimontēſis,& Ci
ſterciēſis, & Præmōſtratēſis,aliaq́ inūerabilia ſeruorū &
ancillarū dei collegia neceſſe eſt ut ſub uno turbine cor
ruāt in abyſſum.Epos & abbates & reliq́s eccl'iæ prīcipes
pelagus uorax excipiet. Solꝰ ex principꝰ mūdi arcā Petri
intrauit iſte Rogerꝰ,& cæteris oiꝬ enecatis ſolꝰ ipſe ſalua
biꝬ. Abſit ut totiꝰ mūdi religio peat, & ambitio Petri
cuiꝰ uita palā eſt q̄lis extiterit,regnū cælorū obtineat. Ab
bas aūt tenēs manū Petri eleuauit eum,& ſimul ipſe ſurre
xit,tutiorē inquiēs ſi mihi credas intrabimꝰ arcā.Et ſicut
iāpridē mēte cōceperat,ſalutariꝬ illū aggrediēs monitis,
cooperāte gr̄a dei,ptimꝰ pſuaſit ut ad urbē rediēs,Innocē
tio papæ recōciliareꝬ. Soluta cōcione,uenerabilis abbas
Romā reuertit,p̄dictū q́q́ Petrū piſanū,& q̄ſdam alios re
cōciliat eccl'iæ,& Innocētio papæ cōfœderat. Aduenerat
tps in q̄ diuina clemētia Petri leonis ītemitu, ſinē īponere
ſchiſmati diſpoſuerat.Eo mortuo,pars ipſiꝰ papā ſibi alte
rū ſtatuerūt,p illo:quatinꝰ uidelicet opportuniꝰ p aliquā
tpis morā,papæ Innocētio recōciliareꝬ. Qđ ſine mora p
manū ſerui ſui,Xps effecit.Nā & ille ſubſtitutꝰ,ad eundē
uirū dei nocte ſe cōtulit,& ille nudatū uſurpatis īſignib⁹
ad dñi Innocentij pedes adduxit.Quo facto ciuitas gratu
labūda lætatur,Innocētio eccl'ia reddit,Romanꝰ ppl's ut
paſtorē & dñm Innocētium uenerabꝬ. Abbas Clareuallis
in mira reuerētia habeꝬ,ab oībus author pacis,& pater pa
triæ p̄dicabꝬ.Sedatis omnib⁹ & cōpoſitis,uix quinq́ dies
potuit detineri:q ſeptē annis & ultra p reſarcīēda eadem
ſciſſiōe ſudauit.Exeuntē Roma proſequitur,deducit cle
rus,honorat ppl's,uniuerſa nobilitas comitaꝬ.Nec em̄ po
terat ſine cōmuni mœrore dimitti,q colebatur amore cō
muni.Rediēs aūt pr̄ ſanctus ab urbe,ex ſctōrū apl'orū mar
tyrumq́ corpiꝬ exenia ſecum retulit p̄cioſa,haud modi
cū hūc iter cætera ſui reputās fructū eē laboris.Tāta uerò
exultatiōe eccl'ia illū gallicana recepit,ut nō minorē uide
reꝬ de ſuo reditu exhibere,quàm de pace reddita nunciare
lætitiā.Sic igiꝬ firmata pace,uir dei ad ſuos regreditur,&
quocūq́ rediēs uenit,ſpecialiter à filijs cū ingēti gratula
tione ſuſcipiꝬ.Meminit idē pr̄ illius tpis,& opis in ſermo
ne ſup cātica cāticorū.xxiij.ſic ſcribēs.Hoc demū fratres
tertio reditū ab urbe noſtrū clemētior deus è cælo reſpe
xit,& uultus tandē ſerenior deſup arriſit nobis. Quieuit
leonina rabies,finē accepit malitia,eccl'ia pacem recepit,
ad nihilū deductꝰ eſt in cōſpectu eiꝰ malignꝰ,q cā per hoc
ferè octēnū diro ſchiſmate cōturbarat. Veſtris deſideriꝬ
donatus ſum,ueſtris me pfectibꝰ paro. Quorum uiuo me
ritis,uolo uiuere ſtudijs & ſaluti.Hoc ipe de ſe,quòd uiue
bat,q bona agebat fratrū meritis totū aſcribens, ad ſtu
dia ſancta reuerſiꝰ,cœptū amplectit æpithalamū.Quā effi
caciter uerò quāq́ euidēter in tpe iræ factꝰ fuerit reconci
liatio,Innocētij papæ ſup hoc ſcribētis ad eū uerba demō
ſtrāt.Quàm firma ait,pſeuerātiq́ cōſtātia cām btī Petri,&
ſāctæ mr̄is tuæ Romanæ eccl'iæ īcādeſcēte Petri leōis ſchiſ
mate feruor tuæ religiōis & diſcretiōis ſuſcepit defenden
dam,& ſe murū inexpugnabilē p domo dei opponēs ani
mos regū & prīcipū, & aliarū tā eccl'iaſticarū quā ſcl'ariū
pſonarū ad catholicæ eccl'iæ unitatē, & btī Petri ac nr̄am
obediētiam frequētiꝬ argumētis,& rōne munitis,indu
cere laborauerit,magna q̄ eccl'iæ dei & nobis puenit utí
litas manifeſtat.Poſt reditū pr̄is ab urbe uix per trienniū
optata qete potitꝰ,regno Frāciæ uehemēter turbato,ob
ſimultates q̄ inter regē Ludouicū & comitē Theobaldū
emerſerūt,rurſus ad labores reformandæ pacis expetitur.
Is em̄ comes potēs ī regno,totꝰ eleemoſynis dediꝬ,& ſtu
dio pietatis intētꝰ,oīm ſeruorū dei & ſāctæ religiōis prō
ptus amator,deuotiſsimæ ſctītatis eiꝰ cōſiliꝬ adhærebat.
Cūq́ aduerſus eū inſurrexiſſent,nō ſolū uicini principes,
adiuncti potētiæ regis,uerūetiam ferè oēs ſui receſsiſſent
ab eo,comitis euaſio iā in deſperationē uenerat. Hæc au
diēs uir ſanctus,q in taliꝬ ſibi parcere neſciebat, utpote
pietatis uiſceriꝬ affluēs,decreuit ſe tantis malis oppone
re.Tandē multorū adiutus oratiōiꝬ religioſorū aſſiduè
clamabat ad deū,& allegatiōiꝬ diuinis intercurrētibus,
eo mediante detumuere procellæ, & reuerſa eſt inter regē
& principē tranqllitatis & pacis deſiderata ſerenitas. De
qua uidelicet pace ſpem bonā ab initio idē uir dei cōcepe
rat ſicut quidam fratres ſui ſe ab ipſo audiſſe teſtati ſunt,
cùm citò uenturā eiuſdem principis euaſionē (quæ quaſi
incredibilis uidebatur) euidenter eis prædixiſſet.

INter tantas itineris ac laborū fatigatiōes quas uir ſan
ctꝰ p neceſsitatibꝰ eccleſiæ dei ſuſceperat, quotidiana
& multiplex eum atterere non ceſſabat infirmitas. Vnde
cōſtat patiētiā eiꝰ maximè qdē flagellis dñicis exercitatā
eſſe atq́ pbatā.Nimirū ab ipſo ſuæ cōuerſiōis initio,uſq́
ad diē ſacræ depoſitiōis tanta ſuſtinuit,ut uita eiꝰ his qui
nouerāt, nō niſi q̄dā mortis protelatio uideret.Cæterum
erga hoies & ſi rariꝰ ei occaſio,minora forſitan patiētiæ
potuit experimēta p̄ſtare, dicēdū tm̄ uel breuiter ne huiꝰ
quidē apparuiſſe cū uirtutis immunē. Et quia genus hoc
p̄atiētiæ ſolitꝰ erat dicere tripartitū,uidelicet ad uerborū
iniurias,ad dāna rerū,ad corpis læſionē, de ſingulis ſaltē
ſingula pponātur,q̄ interim exēpla occurrunt.Scripſerat
aliq̄n idē dei famulꝰ ad epm aliquē de curia, & de cōſilio
regis: monēs cū ſub qbuſdā negociijs regi ſuadere & cōſu
lere meliora. At ille uehemēter exacerbatꝰ amariſſimā ei
reddidit epl'am:ad quā Xpi ſeruus dñicæ benignitatis ſe
dulus imitabor,māſuetiſsimè rñdēs,non minus poſtea ea
rum,nec minus familiarē eundem epm habuit,ſed durum
præſulis reſponſum,apud eum ſic fuit quaſi non dictum.

ABbas Farſenſis cōuētū fratrū à Claraualle uocaue
rat monaſterium eis ædificaturus,ſed romanus im
pediuit antiſtes,& eos in loco altero ordinauit.Vnde plu
rimū dolens p̄dictus ille uir magnus, & magnæ deuotio
nis,collectā pecuniā ſexcentarū ferè marcarū argēti depo
ſuit in pria ſua ſub chirographo, quas ad dei hominē ue
niens obtulit ei,rogās ut mitteret p argēto:& (quod nō
meruerat in partiꝬ ſuis) uel citra alpes,nouū exinde cœ
nobiū cōderet.Miſſum eſt pro argēto: ſed ad mandatum
uenerabilis abbatis nihil inde redditum fuit. Nec rñdit
aliud hō dei,cū ei nūciareꝬ:quā bñdictꝰ deꝰ,q nobis pep
cit ab onere.Gratulari etiā cōſueuerat, decē circiter mo
naſteria, uel ædificādis monaſterijs loca cōgrua numerās

iniuſtè

ínſuſtè ſibí ablata, dū cōtendere nollet, & magís eum uíncí quàm alíos uíncere delectaret. ¶ Veníēs alíqñ Claraual lē, clerícꝰ qdā hītu canonícꝰ regl'aris, ímportunè ſatís íſtabat ut ín monachū recíperet. Suadente pr̄e ſcō ut ad ſuā reuerteret eccleſiā, nec acqeſcēte recípe eū, ut qd ergo, aít ílle, ī líbrís tuís tātope pfectionē cōmēdaſtí, ſi eā deſiderantí opē renuís exhíberes? Et íracundíæ ſpíritu uehimētíꝰ ín ſtígatꝰ, ſicut poſtmodū cuídēter apparuít, ſam (ínqt) ſi íllos tenerē díſcerperē líbros. Cuí uír dñí: puto, aít, ín nullo corū legíſtí: nō poſſe te ī tuo clauſtro ēe pfectū. Morū cor rectionē, nō locorū mutationē (ſi bñ menínī) ílíbrís oībꝰ cōmēdauí. Tū nerò ímpetū faciēs hō uelut ínſanꝰ ín eū: p cuſsít maxíllā eíus, ídcꝯ tā grauíter, ut ſuccederet ſtatí rubor íctuí, tumor ruborí. Iā q aderāt, ī ſacrílegū íuolabant, ſed p̄uenít eos ſeruꝰ dñí clamās, & adíurans p nomē Xp̄í nullatenꝰ eū tāgere, ſed educere cautè, & curā eíꝰ hr̄, ne ab alíq' eí uel ín alíq' noceret. Qd' tā díſtrícte p̄cepít, ut ílle tímens & tremens abſcꝯ omní íníuría eductꝰ ſít & deductꝰ. ¶ Nímírū doctꝰ erat uíncere ín bono malū, ſícut ad quoſdā ſcríbēs ítер cætera aít. Adhærebo uobís et ſí nolítís, adhærebo etſí nolī ípſe. Inuítís p̄ſtabo, íngratís adñcíā. Honorabo & cōtēnētes me. Vſcꝯadeo ſíqdē oēs hoíes germano āplectebat affectu, ut eorū ſcādalo, (ſícut ípe fatерí ſolebat) grauíꝰ uteret, qbus nullā uíderet occaſionē ſcādalí p̄buíſſe. Cærerū obíurgatíonē eíꝰ nō mínus facíle alíqñ cōpeſcebat grauís, & turbulenta rñſío quàm humílís & modeſta, ut ab alíqbꝰ perídē díceret, cedēti ſíſtere, cedere reſtēti. Dícebat em̄ ubí reſonat utrínqꝯ modeſtía, dulce eſſe colloqū: ubí uel ex pte altera utíle, ubí ex neutra pnícioſū. Vbí em̄ hínc índe durítía ſonat, ſurgíū eſt, non correctío, nec díſcíplína ſed ríxa: ut deceat magís ítерím díſſímulare p̄latū: & eōmotiōe ſanata, ut íllíus caſtígare ſubiectos. Loquēs etíā ínterdū ípſe íncrepatiōibꝰ mínꝰ utílíter ꝓlatís, mínúsue patíēter acceptís: aſſerebat hora ueſpertína nulla tenus utēdū obíurgatiónibus uel ínſiſtēdū: ne frater turbatus noctē duceret ínſomnē: & ſolēnibꝰ uígílíꝯs mínus ſe deuotū exhíberet. In ſermone ēt ſup Cātica cāticorū quadrageſímoſecūdo: ítер cætera dícít. Vtínā neminē obíurgare neceſſe ſít, hoc em̄ melíus. Sed qm̄ ī multís oſtēdímꝰ oēs, míhí tacere nō lícet, cuí ex offícío íncumbít peccātes arguere: magís autē urget charítas. Q; ſí arguero & fecero qd' meū eſt, ílla autē p̄cedēs íncrepatío mínímе qd' ſuū eſt faciat: neqꝯ ad qd' míſí ílla: ſed reuertat ad me uacua, tā quam íaculū feríes & reſílíēs, qd me animí tūc habere putatís treſ? Nōne angor? Nōne torq̄or? Prorſus coarctor è duobꝰ, & qd eligā neſcío, placere ne míhí ín eo qd' locutꝰ ſum, qm̄ qd' debuí feci, an pníam agere ſup uerbo meo, qa qd' uolui nō recepí. Et ínfra. Dícas forſítā míhí & bonū meū ad me reuertat, & qa líberauí animā meā: & mūdꝰ ſum à ſanguíne hominís cuí annuncíauí & locutꝰ ſum, ut auerteret à uía ſua mala & uíueret. Etſí ínnumera talía addas, me tñ mínímе cōſolabunt, mortē fílíꝯ ituētē. Quaſí uerò meā ílla rep̄hēſione líberatiōnē q̄ſierím, & nō magís íllíus. Quæ em̄ mr̄, etſí oēm quā potuít curā & díligētíā ægrotāti fílío adhíbuíſſe ſe ſcíat, ſí demū ſe fruſtratā uíderít, & oēs labores ſuos eſſe penitꝰ ínefficaces, ílló nihílomínꝰ morīēte, ꝓpterea unquā à fletibus tēperabit? Et hæc hactenꝰ. ¶ Decætero tātus æmulator erat māluetudís & pacís, ut ſí fortè ípobꝰ q̄ſcꝯ petítor, duríꝰ extorſíſſet à negante rñſum, haud facíle deíceps cū eadē repulſa dímítteret ínanís. Síqdē uelut naturalr̄ (ut fatebat) oderat oē ſcandalū, & grauamē cuíuslíbet hoís ſuſtínere eí admodū graue, nō ſentíre ímpoſsíbile erat. Plus eíꝰ pūſsímū pectꝰ gratuítū affligebat alterí ſcādalū, quā ꝓprīe ímunítas cōſcíæ ſolabat. Síqdē dolebat & mínus ſperabat poſſe ſanarí, qd' uñ p̄cederet nō uídebat, magnū ſibí è regíone ſolatíū fore p hibēs, q̄tíes ínueníret uñ ſatís facere poſſet, ul'hoí ꝓ ſe, ul' deo ꝓ hoíe, etíā ſíne occaſiōe turbato. Adeo neminē ſpreuít, nullí hoís ſcādalū paruípēdít. Nā & q̄tíes oporteret noxíos alíquorū uel rep̄hēdere actus, uel ī pedíre conatꝰ tā cōſíderatè, fiebat, ut ípſí q̄ſcꝯ q læſí uíderent, abūdanter, haberēt, uñ ſibí ꝓ eo ſatís facerēt ī cogítatiōíbus ſuís. Ex ípſís aūt nōnullí, & de qbꝰ mínꝰ íd uídebat poſſe ſperarí, ampliorí deuotiōe eíꝰ poſtmodum uel obſequíꝯ deſeruíe rūt, uel etíā adheſere ueſtígñs. Erga oīm quoqꝯ boīm ſpíritale cōmodū íncōmodūue ampliꝰ afficiebatur, & ſummū eí deſideríū ſummū gaudíū erat, aíarū fructus, & cōuerſio pctōrū, & corpeas tñ neceſsítates pūſsímo míſerabat affectu. Nō ſolū corporū ſed ēt morū ífirmítates, ín charítate patiētíſsíme ſupportabat. Nā eorū q ín hmōí laborabāt, ſe maxiē ꝓfitebat abbatē, calamū caſſatū nō cōterēs, & línū fumígās nō extínguēs. Cæterū ſíqs noſſe deſíderat, quàm ſolícitꝰ ab ínítío ſuñpſíus dūudícator, & ſcrutator extíterít, prímū opus íllíꝰ de gradíbꝰ hūílítatís ínſpícíat. Inde ſí quærír píæ mētís relígíoſa deuotío, trāſcundū ad Homílías ín laudíbꝰ uírgínís mr̄ís, & ad íllū quē de díligēdo edídít librū. Sí feruēs cōtra ſuorū uel alíorū uítía zelꝰ, legat ís quē Apolegíticū uocat. Sí uígíl ín zelo cordís & circūſpecta díſcretío, de p̄cepto & díſp̄ſatíone díſſerēs audíat. Q; uero fidelís cuíuslíbet píæ cōuerſatiōís cōmendator fuerít, & adíutor, exhortatorí ꝰ ad mílítes tēplí ſermo declarat. Q; non íngratꝰ gr̄æ deí, ex hís líq̄t, q̄ de gr̄a, & líbero arbítrío, tā fideliter quàm ſubtílr̄ díſputauit. Q; líber ī uoce, quā díſertꝰ, & ín rerū ſupíorū píter ínferíorūqꝯ ſcía locuples, ī hís q̄ ad papā Eugeníū de cōſíderatiōe ſcrípſít, díligēs cōſíderator agnoſcet. Q; deuotíſsímꝰ prædícator alienæ ſctítatís, díligēter ep̄í ſcī Malachíæ uítā ꝓſecutus oñdít. Nā ī ſermoníbꝰ ſup Cātica cāticorū, & índagator myſteríorū, & morū ædíficator magnífícꝰ ínnoteſcít. In eplís q̄s ad díuerſas pſonas, ob negocía díuerſa dictauít, prudēs lector aduertet, q̄ feruore ſp̄s íuſtítíā oēm dílexerít, & oēm æquè oderít ínıuſtítíā. Fídelís etem̄ ſeruꝰ Xp̄í nō q̄rebat alíqd ſuū, qcqd tñ erat Xp̄í, ſíc curabat ut ſuū. Quíd uerò ſctm̄, qd honeſtū, qd pudícum, qd amābile, qd bonæ famæ, qd uírtutís, aut laudabílís díſcíplínæ ſuís ortū ī q̄líbet regíōe díebꝰ nō roborauít eíꝰ autorítas, nō fouít charítas, díligētía nō ꝓmouít? Quíd ante ꝓmotū dílatarí amplíus nō optauít, qd fortè collapſum, nō totís ꝓ loco & tpe uíríbus egít, ut repareť? Quís ad ſacrū ín eíꝰ pectore habítātís tēplū díuínítatís, de quacūqꝯ tríbulatiōe fideliter clamatꝰ acceſsít, & ínefficaciter laborauít? Mœſtus ab eo ſolatíū, afflictꝰ auxílíū, cōſílíū anxíus, æger remedíū: paupер ſubſídíū reportabat, ita ſeſe oīm fecerat ſeruū, ac totí genítus orbí, ita tamē líber ex oībus cōſcíæ ſuæ curam geréns, tāquam ſolí deditus curæ, & cuſtodíæ cordís ſuí. Eo p̄ſente, oīs ſctítas exultabat, oīs erubeſcebat ímpíetas ſuxta íllud. Vídebunt recti & letabunť, & oīs íníqtas oppílabit os ſuū. Eo p̄ſente celebrís quíſcꝯ cōuentus, uelut q̄dā ſole reſplenduít, abſente calígínoſus & quodāmō mutꝰ apparuít. Huíus denícꝯ medícínalís manus, & língua, morbos utracꝯ curabat: ílla corporū, íſta morum. Hæc ínterím de moríbꝰ ſctī p̄rís, lícet ex pte ſub breuítate pſtrícta ſufficíāt.

CVm ía multís p̄ſſus eſſet laboríbꝰ, nec mínus q̄tídíanís laboraret ícōmodís: ía ínter fres ſibí requíe affectabat: ſed díuína ꝓuídentía al'r ꝓuídente, ut meritís eíꝰ præmíū creſceret, alteríus certamínís eí labor acceſsít. Fuít em̄ ín díebꝰ íllís Petrꝰ abaelardꝰ magíſter ínſígnís, & celeberrímus ín opínione ſcīæ. Cuíꝰ ſcrípta mínꝰ conſona fídeí, cū undíqꝯ uolítare cœpíſſent, uírí eruditi atqꝯ fideles nōnulla ex hís capt'a ad deí hoíem retulerūt. Qui nímírū ſolíta bonítate, & henígnítate deſíderās errorē corrígí, hoíem nō cōfundí, ſecreta íllū admonítiōe cōuenít. Cū q' etíā tā modeſtè, tamqꝯ rōnabílr̄ egít, ut ílle quoqꝯ cōpunctus, ad ípíus arbítríū correpturū ſe promítteret uníuerſa. Cūítaqꝯ ī huíꝰ correptiōís expectatiōe deí famulꝰ pmaneret, eo penitꝰ ígnorāte, cōſílío dñí Henrící ſenonēſís archíep̄í, díes eſt celebrís cōſtítuta, q̄ pdíctꝰ magíſter & Abbas díſputaturí ſup p̄fatís capt'lís Senonís cōuenírent. Ilía autē díes erat, q̄ ídē pōtífex regí Frācíæ & prīcípíbꝰ & uníuerſæ plebí ſctās erat oſtēſurus relíqas. Ad quā Abbas uocatus uenire penítus recuſauít, non hoc ſuū, ſed eporū fídeí negocíū eſſe renūcíās. Poſtea tñ magnorū uírorū mo-

nitis flexus, & autoritate tractus: tristis quidē nec sine lachrymis demū pgere acqeuit, sicut in epla ad Innocētium papā ipe testat, ubi pleni⁹ lucidiusq; negociū oē ꝓsequtur. Affuit dies ubi rex, & uenerabilis Samson, remorū archiepi, multiq; de epis utriusq; ꝓuinciæ cū copiosa ecclesia conuenerūt. Porrò quàm magnificè egerit seruus fidelis, & prudēs, & quàm utiliter in illo cōuētu, ecclia pp hoc cōgregata euidēter agnouit: sed & dñs papa Innocētius in epla de hoc ad epos trāsmissa in gallijs pleni⁹ attestat: qui uidelicet pōtifex, nō multo pōst ipe uitā uniuersæ carnis ingredit. Eo defuncto, & successorib⁹ ei⁹ Cælestino, & Lucio: quā uelociter cōsummatis, Eugeni⁹ papa urbis efficit.

IN dieb⁹ pōtificat⁹ illi⁹ Hēricus qdā q olī extiterat monach⁹, pernitiosæ doctrinæ, uerbis psuasibilib⁹ Tholosanæ gētis occupauerat leuitatē, & sicut p̄dixit de quibusdā Apostol⁹ in hypocrisi loquēs mēdaciū, fictis uerbis de eis negociabat. Erat aūt hostis ecclīæ manifest⁹, irreuerēter ecclesiasticis derogās sacramētis, pariter & ministris. Adeò prauæ suggestionis eius malignitas inualuerat, q oēs institutiones ecclīasticæ spernebant. Hac necessitate uir sanct⁹ iter arripuit, ab ecclīa regionis illi⁹ sæpius iā ante rogat⁹, & tūc demū à reuerendissimo uiro Alberico Ostiēsi epo, & legato sedis apostolicæ psuasus pariter & deductus. Venīs aūt cū incredibili deuotiōe susceptus est à populo terræ, acsi de cælo angelus aduenisset. Nec morā facere potuit apud eos, q̄ irruētiū turbas reprimere nemo q̄ posset, tāta erat frequētia diebus ac noctib⁹ aduētantiū, bñdictionē expectātiū, flagitātiū opē. Prædicauit tñ in ciuitate Tholosa p aliquot dies, & icæteris locis q̄ Henricus ille frequentasset amplius, & gr̄ auius infeciisset: multos in fide simplices instruēs, nutātes roborans, errantes reuocās, subuersos reparās, subuersores & obstinatos autoritate sua p̄mēs & opprimēs: ut non resistere, sed nec adsistere qdē & apparere p̄sumerēt. Cæterū etsi tūc fugit à facie ei⁹ hæretic⁹ ille & latuit: ita tñ p gr̄am dei impeditæ sunt uiæ ei⁹ & semitæ circūseptæ: ut postea uix alicubi tutus, tādē captus & catenatus: tholosano epo traderet. In quo itinere plurimis signis in seruo suo abbate gloriū catus est deus: aliorū corda ab erroribus impijs reuocans aliorum corpora à languoribus uarijs sanans.

EST loc⁹ in regiōe eadem, salartū nomē est illi, ubi sermone cōpleto plurimos ad bñdicendū panes (sicut ubiq; fiebat) dei famulo offerebāt. Quos ille eleuata manu: & signo crucis edito, i dei noīe bñdicēs: i hoc em̄, inqt, scietis uera esse q̄ à nobis, falsa q̄ ab hæreticis sua denk: si infirmi uestri gustatis panibus istis adepti fuerint sospitatē. Timēs aūt uenerabilis eps carnotēsiū magnus ille gaufrid⁹: siqdem præsens erat & proximus uiro dei: si bona, inqt, fide sumpserint, sanabunk. Cui p̄ sctūs de dñi uirtute nil hæsitās, nō ego dixerim ait, sed uerè q gustauerint sanabunk: ut perinde ueros nos & ueraces dei nūcios esse cognoscāt. Tā ingēs multitudo lāguētiū gustato eodē pane cōualuit: ut p totā prouinciā uerbū hoc diuulgaretur: & uir sanctus p uicina loca regrediēs, ob cōcursus intolerabiles declinauerit: & timuerit: illo ire. Cū aūt per totū ab eadē prouincia reditum uiri sancti magis magisq; signa crebresceret, & multiplicarenk in dies: nō prætereū dū quidnā ipse iter hæc animi gereret. q à Xpo humilitatem cordis & māsuetudinē didicisset. Disputās em̄ secū in cogitationibus suis & exabundātia cordis locutus, domesticis sibi religiosis quibusdā fratrib⁹ aiebat. Plurimū miror quidnā sibi hæc miracula uelint, aut qd uisum sit deo, talia actitare per talē. Nil mihi uideor in sacris paginis, su p hoc genere legisse signorū. Siqdē facta sunt aliq̄n signa p sanctos hoies & pfectos: facta sunt & p fictos. Ego mihi nec perfectionis cōscius sum: nec fictionis. Scio em̄ mihi sanctorū nō suppetere merita, q̄ miraculis illustrank: confido aūt nec ad eorū sortē me pertinere: q uirtutes multas in nomine dñi operank, & à dño ignorank. Hæc & hmōi crebri⁹ secretiusq; cū uiris spiritalib⁹ cōferebat. Nouissime ꝟò opportunū sibimet uisus exitū reperisse: scio, inqt, hmōi signa, nō ad sctitatē uni⁹, sed ad multorū spectare salutē: & deū in hoie p quē talia opek, nō tā pfectionē cōsiderare quàm opinionē: ut in eo cōmēdet hoib⁹ q illi credik inesse uirtutē. Neq; em̄ p eis fiūt hæc p quos fiūt: sed p eis magis q uident illa uel sciūt. Nec eo fine per eos ista dñs operat: ut ipos ꝓbet cæteris sāctiores: sed ut cæteros magis amatores & æmulatores faciat sanctitatis. Nihil ergo mihi & signis istis, q̄ndē meæ illa famæ magis quàm uitæ nouerim exhiberi: nec ad meam fieri commendationem: sed ad cōmonitionē potius aliorū. Satis ni fallimur huius uiri mirabik animū: quisquis hæc diligenti consideratione pēsauerit: nec præstātius aut sublimius reputabit æstimator q̄qs fidelis: signa atq; pdigia p eū mirabiliter opari quàm ppetrata taliter ab eo interptari. Sibi quoq; nō minus utile Xpian⁹ aīus iudicabit imitādos ei⁹ affect⁹ quàm mirandos actus: & morum insignia: quàm operū signa cognoscere. Sic igitur diuina cooperāte gratia multipliciter ecclesiæ dei uiri sancti doctrina ꝓfuit: i catholicorum moribus corrigendis, in schismaticorum furorib⁹ comprimendis, in hæreticorum erroribus confutandis.

SAnè antequā idē dei famulus à Tholosa rediret, multorū aīos & p̄cipuè regis Ludouici iunioris pmouit orietalis ecclīæ audita necessitas. Propter q̄d seruus Xpi à pfato rege semel & iterū expetit⁹, nec sic acqeuit uolūtati & petitiōi ei⁹: donec ipsi⁹ tādē summi pontificis gñalē epl'am iust⁹ est ab eo exponere ppl'is atq; prīcipib⁹. Cui⁹ tenor epl'æ: fuit ut i pñam & remissionē pcātorū iter arriperēt: aut liberaturi fratres: aut suas ꝓ illis aīas posituri. Nec tacēdū q̄d ex p̄dictiōe eiusdē itineris Ierosolymitani, cōtra eūdē uenerabilē abbatē qdā min⁹ itelligētes, scādalizati fuerūt: tristior sequerek effectus. Q̄d tñ uerbū certū est (ut prædiximus) ab eo q̄dē initiū nō sumpsisse. Meminit huius uerbi ipse quoq; uenerabilis p̄ in libro de cōsideratione ad eugeniū papā, iter cætera ita dicēs. Quasi leuitate in ope isto usi simus? Cucurrimus plane i eo nō q̄si in ācertū: sed te iubēte, imo p te deo. Et post pauca si necesse sit unū fieri è duob⁹: malo in nos murmur hoīm: quā i deū esse. Bonū mihi si dignek me uti ꝓ clypeo.

ERat in tpe illo magr̄. Cilbertus pictauorū epus in sacris lr̄is plurimū exercitat⁹: sed sublimiora se scrutatus q̄dā nouitates & ipse cōscripserat. Sup qb⁹ cū iā fideliū scādalū & murmur inualescere: in remēsi cōcilio à uenerabili Eugenio papa celebrato, uocat⁹ ad mediū est: & librū tradere iussus. Ibi uenerabilis abbas aduersus nouitates p biduū agēs, sanctorū testimonijs tā modestè quàm fideliter eas redarguebat. Demū apl'ico iudicio & autoritate uniuersalis ecclesiæ, p̄fatæ nouitates dānātur: epus eidē dānationi consentiēs, & publicè refutans q̄ scripserat indulgētiā correctus cōsequit. Maxiè q ab initio ꝓmiserat sine ulla obstinatione se p arbitrio ecclesiæ sanctæ correpturum suam opinionem.

SIc uir sanctus iā corpe q̄si deficiēs mēte tñ prompt⁹ & alacer, zelū dei q̄ feruebat interi⁹ p annos aliquot bonis opib⁹ exercebat: ac diuini seruitij laborabat insistere studijs, indeficiēs ei⁹ sctā deuotio. Et cū post tantos labores huic dilecto suo diu desideratū p̄ciosæ mortis somnū dñs dare, disponeret, & fidelē seruū in requiē introducere suā: cœpit magis ac magis prōptus in ipm proficere spūs: caro infirma deficere. Cognoscēs em̄ uir sctus ꝓpe esse iā brauiū soliti currebat alacrius: & terre strīs suæ habitatiōis dissolutionē sentiēs imminere, uotis uberioribus aspirabat ad habitationem ex deo, domum non manufactam æternā in cælis. In cuius purissimo pectore sacri sese desiderij flāma nō capiens crebris erūpebat indicijs: & ignitū eloquiū uehementer feruoris interim uehementiam declarat. Corpus lectulo decubans, uarijs exercebatur incōmodis: animus tamē nihilominus liber & potēs, quæ dei erāt exercebat inuict⁹: nō cessans in medijs quoq; doloribus me ditari sacrū aliqd aut dictare: orare affectuosi⁹, fres studiosius exhortari. In oblatione hostiæ salutaris quàm usq; ad defectū ultimū uix aliquādo intermisit, arct⁹ sibi uix cohærentes,

rẽtes,uigore ſpũs fuſtẽtabat:ſemetipſum piter offerens ac ceptabile hoſtiam deo in odorem ſuauitatis.Quo tpe ad uuiculũ ſuũ andreã militẽ tẽpli epl'am ſcribẽs:iter cætera ait,Ego em̃ delibor,nec puto me lõgũ facere ſuper terrã. Dũcq; ſolito grauiꝰ laboraret:ffes inſiſtebãt ſupplicatiõibus & oꝛoníbꝰ ad deũ p eo. Vñ etiã ſctũs ipe cognoſcẽs eorũ pcíbꝰ deſiderĩũ ſuũ differri:cũ aliquãto meliꝰ ſcm corpꝰ hre cœpiſſet,cõgregatis frib⁹ hæc cadẽ uerba locutꝰ eſt.Quid tenetis miſerũ hominem? Fortiores eſtis: & inualuiſtis.Parcite quæſo parcite:ſinite me abire.

IAm itaq; pr̃ ſctũs ĩ ſuo Claræuallẽſi cœnobio cõſummationẽ curſus ſui uirĩliter expectabat,cum grauis admodum plaga metẽſi pplo ſupuenit grauiter oppreſſo à uicinis principíbꝰ imminebat totius prouinciæ certa ut putabaꝫ uaſtatio,cũ uenerabilis eorũ metropolitanꝰ Hyllinꝰ archiepiſcopꝰ treuerenſis,dolens auxiẽ de præteritis, ſed adhuc grauiora formidãs:unicũ in tanta neceſsitate refugiũ petijt,& expetijt uirũ dei.Veniens ergo Clarãuallẽ ipſiꝰ atq; oĩm fratrũ ueſtigijs tota hũilitate ꝓſtratꝰ rogabat & obſecrabaꝫ,ut ſe tãtis dignareꝫ oppõere malis,qbꝰ alĩ nemo poſſe modũ ponere uideretꝫ Dñs aũt ſicut ſemp fidelis ſeruí ſui direxerat uias,& in p̃cipuis quibuſcq; cauſis aptiſsimo uſus fuerat inſtrumẽto:ex paucis ante diebꝰ ægritudinẽ corpis eius aliquatenus releuarat.Qđ quidẽ ſæpius erga eam ꝓuidẽtia diuina diſpoſuit:in cuiꝰ manu erat placita aĩa illiꝰ:ut quoties cũ grãdis aliqua neceſsitas euocaret,uincente oĩa aĩo uires corporis nõ deeſſent:miratíbꝰ q uidebãt cũ,etiã robuſtos hoĩes in tolerãtia ſuperare. Expletis nãq; interdũ negotijs,uelut ĩ ſe rediẽs,multiplicibꝰ infirmitatibꝰ laborabat:ut uix uiueret feriatus, q occupatꝰ deficere neſciebat.Cuiín hoc opere nouiſsimo tã manifeſtè tãq; magnificè diuina affuit uirtꝰ & gratia:ut ex laboribꝰ uires capere uideretꝫ. Accidit aũt cũ in moſelle fluuij littore reſidẽtibꝰ hincinde ptibus,mediator fidelis rogaret q̃ ad pacẽ erant: ut ps altera (ex ſtrage hoſtiũ q dudũ ab eis cõciuſi corruerãt,iam ferocior) qđ exigebaꝫ obſtinata aĩoſitate renueret.Subitò deniq; tãquam agitati furijs diſceſſerũt:uirũ deĩ inſalutatũ,ſolã uerò cæteris oĩbus relinquẽtes deſpatiõnẽ pacis.Nec ſanè ex cõtẽptu aliquo,ſed ex metu reuerẽtiæ eiꝰ inire fugã:ſiquidẽ uerebaꝫ,ne p̃ntium quãlibet improbas mẽtes facilè flecteret: minꝰ cõſiderãtes qd ille p ſpm̃ nuſquã abſentẽ,poſſet etiã in abſentes.Iã cõuẽtus in magno turbine ſoluebatur:ſola utriq; meditabanꝫ arma,ſola inibãt cõſilia malignãdi: cũ uir ſctũs eos q ſecũ uenerãt conſolãs fratres,ne turbemini inqt,licet em̃ per multas difficultates,oĩno tñ pax deſiderata ꝓueniet.Quibꝰ etiã uñ id noſſet:innotuit,dicẽs. Videbar mihi p nocturnũ ſoporẽ:miſſam celebraꝫ ſolẽnẽ.Cũcq; expleta paulominus oꝛone prima,recordarer angelicũ ex more cãticũ (id eſt gl'ia in excelſis deo) p̃cedere debuiſſe, erubui:& quod oblitꝰ omiſerã cãticũ inchoãs,uobiſcũ pariter,ad finẽ uſq; cõpleui.Iã mediũ noctis trãſierat,cũ uir ſanctus de prædictorũ pœnitudine principũ legatiõe ſuſcepta:lucide ſatis cõuerſus ad ſuos:agnoſcite,ait ꝓmiſſæ nobis canẽdæ gl'iæ,& cãtici pacis p̃parariõnẽ. Iterũ ergo ptibꝰ cõuocatis,p dies aliq̃t de pace tractatũ eſt,& ob maxim is difficultates occurrẽtes,utriq; ſæpius deſpatũ:niſi q oĩs iã cõſolabaꝫ q̃ oĩbus innotuerat,abbatis ſcti tã certa de reformãda pace ꝓmiſsio.Nec parũ ipſa dilatio profuit: his p̃ſertim q uarijs ĩcõmodis laborãtes, remedia cõſequebanꝫ in carne:ſeu etiã q uidẽtes ædificabanꝫ in fide.Tãtus em̃ cõcurſus erat:ut multitudine piter atq; importunitate ſua ipm̃ q̃q; negociũ cõponendæ pacis penè deſpabil'r impediret:donec q̃ſita in medio flumine inſula,partis utrí uſq; primarij in nauiculis acceſſerũt.Inter oĩs ſanè q̃s per manũ ſeruí ſui ibidẽ p̃ſtitit dñs ſanitates,celeberrima fuit cuiuſdã curatio mulieris.Hæc ab annis octo peſsima ægritudine laborabat:uchementi tremore,& ualidis motibus uniuerſa piter mẽbra cõcutiẽs.Cũ aũt uideretꝫ grauioribꝰ ortis difficultatibꝰ,ꝓmodũ excidiſſe ſpes pacis,dño diſponente uenit mulier ita tremens,nec minꝰ horribilis quàm miſerabilis:& oĩs piter ad ſpectaculũ cõuenerunt, Orante dei famulo,ſub oculis oĩm paulatim cõcuſsione ſedata,pfectã ſe ſentiẽs mulier ſoſpitatẽ adeptã:exclamãs ſerue dei,inqt,cõualui.Quæ res ĩ tãtã admiratiõnẽ ẽt duriſsimos q̃ſq; pmouit:ut pcutiẽtes pectora ſua p horã ferè dimidiã cũ lachrymis acclamarẽt. Tãtus deniq; factꝰ eſt impetꝰ & cõcurſus ꝓcidẽtiũ & deoſculãtiũ uiri dei ſacra ueſtigia,ut ꝓpemodũ cõprimereꝫ:donec tollẽtes cũ fratres & iponẽtes ĩ uanículã à terra modicè ſubduxerũt.Cũcq; accedẽtes ad ſe prĩcipes,ut cœpat p pace rogaret, ſuſpirantes dicebãt.Oportet nos libẽter audire eũ quem ut ipſi cernimꝰ, deꝰ diligit & exaudit:& audito eo multa facere,p q̃ tãta fecit in oculis nr̃is.Quibꝰ ille ut ſemp cautꝰ erat cõpetẽter huiuſmodi gl'iam declinare:nõ pp me,inqt,ſed pp uos factt.Ibi cõpoſitis omnibus fm q̃ fidelis arbiter diffiniuit: datis ſibi inuicem dextris,recõciliati ſunt in oſculo pacis. Difficilè foret itineris illiꝰ,ſicut & alia p eũ à dño ꝓpetrata magnalia uniuerſa cõplecti.Sed neq; ꝓpoſiti noſtri eſt eiuſmodi mõ,ſeq ſigna:& narrãdis uirturũ opibꝰ operã dare.Hac ergo ſepoſita narratiõe,piè aĩaduertẽdũ uideꝫ q̃ hic uiarũ ſuarũ finis beatus.& hic labor ultimꝰ fuit. In hoc opere nõ minus utili quàm difficili:nec minꝰ deſperatæ pacis quàm neceſſariæ,labores eius glorioſe cõpleuit: q magnifice ſemper honeſtauit eum in laboribus ſuis.

VT autẽ expleta Metẽſiũ recõciliatiõe, & ꝓuinciæ illi pace reddita, abbas ſctũs ad monaſterium rediit: grauí admodũ iã iãq; deficiẽtis incõmodo corporis occupatꝰ,in tãta animi ſuauitate & dulcedine ſpũs,quotí die ꝓpinquabat ad exitũ:acſi in portu nauigãs,paulatim uela deponeret.Euidẽter quoq; fratribꝰ aiebat.Hæc ſunt uerba q̃ loq̃bar ad uos,cũ p̃terita hyeme ægrotarẽ nõ uobis eſſe qđ adhuc timoretis pximã imminere huius corpis diſſolutionẽ.Nt erat uerbũ illud abſcõditũ ab eis:& capere nõ ualebãt Nimirũ qđ tã uehemẽter horrebat animꝰ, minus facilè perſuadebaꝫ ut crederet:præſertim cũ & ipſe cõpatiẽs,filijs eiuſmodi uerba ſupprimeret.Cæterũ factis quodãmodo clamãs opera cõſummauí quæ dedit mihi pater ut facerẽ,magis ac magis actus exteriores omittere cœpit,affectus retrahere,uelut & ſacrorũ funibus deſiderioꝝ ſedula intẽtione præiactis,uicino iam littori hærere firmius & cõmodius applicare. Deniq; cũ uenerabilis antiſtes ſedis lingonicæ Godefridus de qbuſdã eũ ſolicitari agendis,& minus apponere animũ miraretꝫ:ne miremini, inquit,ego em̃ iã nõ ſum de hoc mũdo.Vidẽs demũ pater ſanctus compaſsionis & miſericordiæ uiſceribus affluẽs, charíſsimos ſibi filios miſerabiliter tabeſcentes,& areſcentes p̃ timore & expectatiõe ſuperueniẽtis deſolatiõis grauiſsimæ, & lamentabilis orbitatis:dulciſsimis eos cõſolationibꝰ refouebat.Et monẽs eos in tuto diuinæ clemẽtiæ ſinu,ſpei anchorã fideiq; ſuæ p incõuulſibilẽ charitatẽ firmius radicare:ſe quoq; ꝓmittebat,nec poſt mortẽ eis aliq̃ defuturũ.Propenſius autẽ rogãs & obſecrãs per multas lachrymas:timorẽ dei & ſacræ puritatis,ac totiꝰ perfectionis amorẽ,eorũ imprimere animis conabaꝫ. Sed & monebat,& cũ lachrymis obteſtabaꝫ: ut ſi quid uirtutis aut exẽplo cõmẽdaſſet aut uerbo:id æmularenꝫ,id firmiter tenerẽt & in eo pficerẽt. Videns itaq; ſuorũ finem imminere dierũ:quoſdã fratres q in familiari ſibi cõuerſatiõe diutius adhæſerãt,ſeorſum aduocãs:alloquebaꝫ talia dicens. Quía nõ arbitror me magna uobis religionis exẽpla poſſe relinquere:tria uobis imitãda commẽdo,quæ in ſtadio quo cucurri,me pro poſsibilitate mea meminí obſeruaſſe, Minus ſenſui meo quàm alterius credidi:læſus de lædẽte uindictam non expetiui:neminí ſcãdalũ facere uolui: etſi quãdo incidit,ſedaui ut potui.Ecce quàm breuiter quãq; luculenter in his dei famulus humilitatẽ,patiẽtiã, charitatẽq; diſcipulorũ mẽtibus inſerere nitebaꝫ,imitanda ꝓponẽs eis nõ tam uerbo & lingua quàm opere & ueritate. Modũ autẽ ægritudinis eius ſi quis noſſe deſiderat:extat epiſtola ſcripta ad Arnaldum bonæuallis abbatem,ĩ qua ſic ait inter cætera. Somnus receſsit à me: nc uel bene

ficio ſopiti ſenſus, dolorūq; quā recedat. Defect⁹ ſtomachi: ferè totū q̄d patior eſt. Frequēter in die & in nocte exigit cōfortari modico admodū qualicūq; liquore: nam ad ſolidum omne inexorabiliter indignat. Hoc parū q̄d dignat admittere, nō ſine graui moleſtia ſumit. Q; ſi pluſculū qd interdū admittere acquieſcat: id grauiſſimum. Pedes & crura intumuerūt: quēadmodū hydropicis cōtingere ſolet. Et in his omnibus ne quid lateat amicū de ſtatu amici ſolicitū: ſecūdū interiorē hominē (ut minus ſapiēs dico) ſpirit⁹ prōptus eſt in carne infirma. Orate ſaluatorē qui nō uult mortē peccatoris, ut tēpeſtiuū iam exitū nō diffe rat: ſed cuſtodiat. Curate munire uotis calcaneū nudū me ritis: ut is qui inſidiat inuenire nō poſsit unde figat dētē, & uulnus infligat. Hæc ipſe dictaui ſic me habēs: ut p no tam uobis manū agnoſcatis affectū. Et huius ergo tenore epiſtolæ poteſt nimirū diligēs lector ſacrū illi⁹ uel ex par te aliqua pect⁹ cognoſcere: quāta illi in ipſa ſui ruina cor poris trāquillitas mētis, ſerenitas animi, ſuauitas ſpiritus, quāta ſub fiduciæculmine radix hūilitatis. Sed & filiorū eius inter hæc animos aliquatenus æſtimare licebit, uult⁹ exāgues, ſingultus graues, crebra ſuſpiria, anxias cogita tiones. Nimirū cū theſaurus tātus, & tam amabilis adhuc in eorū manibus eſſet, & tamē nec ſpes eſſet diuti⁹ retinē di, nec facultas pariter cōmeandi. Nec tamē lugēdū eis ul latenus ſup illū, qui in gaudiū dñi ſui dei feliciter inuita tus, tā tāq; intratur⁹ erat: ſed ſup ſeipſos quibus erat uita tūc tædio adhuc mors timori. Grauis quidē erat iu hac ſe paratione cōditio: poſt mirificā lucē horrere magis tene bras poſt eius trāſitū ſubintrātes: Igit̄ ante patris hui⁹ ex ceſſum accedētes ad eū filij quos p euāgeliū Xp̄o genue rat, p̄ſsimū eius animū lachrymabili ſupplicatione pulſa bāt, & hæc atq; hmōi loq̄bant̄. Nu: q̄d nō miſereris huic monaſterio pater, nūquid nō cōpateris nobis: quos tāto pietatis effectu, maternis lactaſti uberibus, paterna cōſola tione fouiſti: Tū uerò flens ipſe cū flētibus, & colūbinos oculos in cælū porrigēs: teſtabat̄ coarctatū ſe è duob⁹, & q̄d eligeret ignorantē: diuino totū tribuere arbitrio pie tatis. Nā & hinc paterna illū urgebat pietas filiorū uotis annuere ut maneret: inde trahebat Xp̄i deſiderium, ut mi graret. Radicata tamē ab olim in pectore ei⁹ humilitas p ſuaſerat ei, ut ex intimo cordis affectu, ſeruū dei ſe inutilē eſſe diceret, & arborē ſterilē reputaret: ex cuius uita null⁹ ſibi fructus, nullus alteri cuiquā puenīret. Nam & ſolitus erat in familiari collocutiōe fateri, mirari ſe & uix credere ſe hominib⁹ q̄ ſic eū ſibi utilē crederēt ut dicebāt, q̄d nec homines ueraces fallere uelle, nec tā prudētes falli poſſe ueriſimile uideret: cū alterutrū excuſare non poſſet. Quē cū tot⁹ mirabat orbis, ſol⁹ ip̄e q̄d erat mirabili⁹ nō uide bat: ſuæ uidelicet uel operationis opinionisue ſplēdorē. Nquiſsime cū exterioris habitaculi, undiq; iam ſoluta cō pago deſiderāti animæ liberū præſtaret egreſſum: poſt ſa cræ unctiōis celebrationē & ſacratiſsimi corporis dñici p ceptionē, magnus ille dies illuxit, quo perpetu⁹ illi ortus eſt dies. Ad cuius exitū uicini cū abbatū & fratrū copioſa multitudine fuerant congregati.

HOra igit̄ dici penè tertia: ſingularis lucerna ſuæ gñationis ſctūs ac uerè btūs abbas Bernardus, i corpore mortis in terrā uiuētiū ex filiorū cir cumſtātiū & inter graues ſingult⁹ ac lachrymas uberes utriq; pſallentium choro, feciliter Xp̄o duce mi grauit, ad multorū q̄s ipſe p̄miſerat cœt⁹ trāſiēs lætabun dos: ad ſctōrū cuneos gratulātes: ad obuia agmina ange lorū. Felix aīa: quā ſic leuabāt excelſa ſuorū priuilegia me ritorū: quā ſic pīa filiorū pſeq̄bant̄ uota: ſic q̄q; ſuperio rū deſideria ſacra trahebāt. Felix trāſit⁹ de labore ad refri gerīū, de expectatiōe ad p̄miū: de agone ad brauiū: de mor te ad uitā: de fide ad notitiā: de peregrinatiōe ad patriā: de mūdo ad patrē. De quo trāſitu eius multa audiuimus ap paruiſſe quàm multis, & qdē nō indigna relatu: ſed diffici le nimis ſingula ueſtigare: & ſcribere omnia nimis longū. Vnū tñ ponim⁹, q̄d tam uerū quàm manifeſtū is cui hoc cōtigit, frater Guillierm⁹ de mōtepeſſulano, añ obitū ſuū p̄ri ſuo ſpuali reſerādo & atteſtādo, notū efficit. Is uir magnific⁹ olī ī ſcl'o, ſed magnificētior ī ſcli fuga, in cœnobio grandiſsiluæ monachus factus patrē ſuum aliq̄n deuotiſsi mē uiſitauit. Rediturus autē lachrymabiliter querebat̄ q; nō eſſet eū ultrà uiſurus. Cui uir dei ne timeas ait: adhuc ſi ne dubio me uidebis. Huius ergo effectū promiſsionis de uotiſsimus ille Guilliermus expectās, ipſa nocte cū ex hac uita deceſsit: in monaſterio grandiſsiluæ apparentem ſibi uidere meruit & dicentem. Frater Guillierme. Et ille. Ecce ego dñe. Veni, inquit, mecū. Quo interrogante quo ire: ueni mecum, ait, uſq; ad radices libani montis. Quo cum peruenīſſent: dixit ad eum. Tu manebis hic: ego autē aſcē dam ad montem. Interrogatus qua de cauſa uellet aſcēde re, diſcere uolo, inq̄t: Miratus ille quid, ait, uis diſcere pa ter quem nulli hodie in ſcientia credimus eſſe ſecūdū ad quē ſanctus. Nulla, ait, hic ſciētia, nulla ueri cognitio, ſur ſum ſcientiæ plenitudo, ſurſum eſt uera notitia ueritatis: & in hoc uerbo dimtttens eū, in montē altiſsimum ſubiit coram illo. Cumq; intuereť euntem expergefact⁹ eſt & oc currit protinus ei uerbum illud quod ad Ioānē in apoca lypſi olim de cælo ſonuit. Beati mortui qui in dño moriū tur. Vt autē mane locutus eſt abbati ſuo & fratrib⁹, patrē ſanctū ex hac uita migraſſe dicebat. Et notātes diē ac dili gentius inquirentes, ut audierant inuenerunt.

DVm itaq; fidelis miniſter & ſacerdos altiſsimi feliciter ingredit̄ in locū tabernaculi admirabi lis ad altare dei: ſacram ei & acceptabilē hoſtiā ſui ſpiritus oblaturus, corpus etiam rite paratū & ornatum ſacerdotalibus indumētis oratorio beatæ dei genitricis infertur. Plurima quoq; nobilium & ignobiliū de uicinis quibusq; locis gemebunda protinus turba cō uenit: & uallem totam ploratus & ululatus multus imple bat. Amarius tamen pro foribus monaſterij, lamentaba tur ſexus miſerabilior mulierum: q; accedentibus ad bea ta ueſtigia uiris, monaſtici diſciplina ordinis inexorabili ter eis negaret ingreſſum. Biduo autem manſit in medio gregis paſtor extinctus: dum priſtina illa dulciſsimi gra tia uult⁹ nil minorata, ſed aucta magis omnium in ſe figo ret oculos: animos traheret, ſepeliret effect⁹. Creſcebat iu pra modū ruens undiq; populorū multitudo: & intolera bilis iam fiebat impetus concurrentium, ac deſiderabiles ſancti tenentium pedes, oſculantium manus, applicātium panes, baltheos, ānulos, nummos, & alia quæq; ſeruāda ſi bi pro benedictione, uarijs neceſsitatibus profutura. Ma ximè tamen parati in diem tertium, per loca p̄xima præ ſtolabantur, reponendi ſacri corporis eius horam ſolen nem: copioſius undiq; conuenturi. Nam & ſecunda die tā tus circa meridiem populus fuerat congregatus, & tanto pietatis zelo ſtipati undiq; ſacrum corpus obſederant: ut nulla penè epiſcopis aſtantibus reuerentia, nulla fratrib⁹ haberet̄. Vnde ueriti ne quid ſimile aut fortè grauius acci deret die tertia, præoccupantes horam, & mane diuina ex more ſacrificia conſummantes, ſicut & biduum iam in ce lebratione miſſarum, & iugi fecerant pſalmo dia, puriſsi mum illud balſamum ſuo uaſculo commiſcere, in lapide reponentes, lapidem precioſum, optimam margaritā. Cō ſummatis ergo faciliter uitæ ſuæ diebus, annis circiter lxiij. expletis dilectus domini Bernardus Claræuallenſis cœnobij primus abbas, aliorum quoque amplius quàm centum ſexaginta monaſteriorum pater. xiij. Kalen. ſeptē bris, inter filiorum manus obdormiuit in domino. Se pultus eſt autem. xj. Kalen. eiuſdem menſis, ante ſanctum altare beatæ uirginis matris, cuius fuerat deuotiſsimus ipſe miniſter. Sed & pectoris eius ipſo in tumulo capſula ſu perpoſita eſt: in qua beati thaddæi apoſtoli reliquiæ con tinebantur. Quas eodem anno ab Hieroſolymis ſibi miſſas, ſuo iuſſerat corpori ſuperponi: eo uti q; fidei de uotionis intuitu, ut eidem apoſtolo in die communis reſurrectionis adhæreret conreſuſcitatus. Facta ſunt hæc eodem anno quo beatus papa tertius Eugenius, eiuſ

dem patris

dem patris in ſancta cõuerſatione filius, ab hac luce migrauit ad dominum: cuius merita in ipſa cùm inſigniter præfuit urbe, miraculis plurib⁹ illuſtrata choruſcãt, ſucceſſore ei⁹ Anaſtaſio Romanæ eccleſiæ præſidente: Regnãtib⁹ autem in Romanorum imperio, Frederico illuſtri: in Frãcorũ regno p̃ſsimo rege Ludouico filio Ludouici, principatũ eccleſiæ uniuerſæ ac totius creaturæ uiſibilis & inuiſibilis monarchiam tenente dei filio Ieſu Chriſto: anno ab incaruatiõe ſua, milleſimo centeſimo quinquageſimo octauo, qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuit & regnat deus in ſecula ſeculorum, AMEN.

¶Explicit uita ſancti Bernardi primi abbatis Claræuallenſis.

¶Epigramma ſeu epitaphium beati Bernardi abbatis Claræuallis: per modum dialogi.

MIra loq̃r: ſed digna fide, Bernarde (Quid hoc eſt?) Viuis adhuc? (uiuo) Nũ ergo es motuus? (Imo) Et qd agis? (requieſco) Taces, an faris? (utrũq;) Cur retices? (qa dormio) cur loq̃ris? (qa uiuo) Quid loq̃ris? (ſacra myſtica) cuius? (mea ſcripta legenti) Num cunctis? (non) ergo quibus? (qui dulcia quærũt) Nomen habes? (ita) Qd? (Bernardus) Num ſine cauſa? (Nõ) Dic ergo quid hoc eſt? (Bernardus bona Nardus) Cur Nardus? (qa fragro) quo fragramine? (dulci) Cui fragras, & ubi? (lectori codice ſacro) Quod cognomen habes? (de Claraualle) manes hic? (Manſi, ſed modo non) ubi nunc? (in uertice montis) Qualis eras in ualle manens? (humilis) modo quantus? (Maior nunc ſurſum, quanto minor ante deorſum) Nónne tui quicquã uallis tenet? (oſſa) quouſq;? (Donec cæleſte fiat terreſtre cadauer) Hoc quando fiet? (omnis caro quando reſurget.)

¶Aliud epitaphium editum à domino Adam de ſancto Victore.

CLaræ ſunt ualles, ſed claris uallibus abbas
Clarior, his clarum nomen in orbe dedit.
Clarus auis, clarus meritis, & clarus honore.
Claruit eloquio, religione magis.
Mors eſt clara, cinis clarus, clarũq; ſepulchrum.
Clarior exultat ſpiritus ante deum.

¶Aliud epitaphium.

ECce latet Claræuallis clariſsimus abbas.
Qui ſummis ſummus, qui ſibi paruus erat.
Religionis apex, lux mundi, laus monachorum:
Vox uerbi, pacis, ſanctio, iuris amor.
Inſtructus, uelox, ſublimis, pauper, abundans,
Artibus, ingenio, ſanguine, ueſte, bonis.
Laudis eget titulo, cuius laus non ſit ad omnes.
Cui⁹ honor, cuius creſcere fama fuit.
Nunc uerò quem plangit adhuc, quem prædicat orbis,
Si laudare uelim, laus mea laude caret.
Dura, malum, cũctos, tulit, horruit, ædificauit:
Vana, deum, requiem: ſpreuit, amauit, habet.

¶Aliud epitaphium.

ARdẽs Bernardus, aut arduus, aut bona Nardus.
Iure uocatur, propter quod nunc celebratur.
Ardens feruore, uita ſublimis, odore
Nardus, quæ ueræ uirtutis ſigna fuere.
Iſte fuit per quem patuit doctrina ſophiæ.
Præco dei, doctor fidei, cithariſta Mariæ.

¶Aliud epithaphium.

CVltor iuſtitiæ Bernardus, & arca ſophiæ.
Incolit hunc tumulũ, regnat & ante deum.
Sacrum nanq; loco corpus requieſcit in iſto,
Obtinet excelſum ſpiritus atq; polum
Chriſtiferam matrem, cui uiuens purus adhæſit,
Conſequitur moriens aſſociandus ei.
Ipſo nam menſe quo ſcandit uirgula Ieſſe.
Conſcdit pariẽter hic ſuper aſtra pater.

¶Aliud epitaphium.

MElliſſuus doctor Bernardus pacis amator
Hoc iacet in tumulo, magnificandus homo.
Ipſe iacet, ſed fama ſuæ probitatis in æuo
Virtutis merito nõ ruitura manet.
Vexillum fidei, populi candela, ſophiæ
Puluinar, laudis ſumma uir, iſte fuit.
Cui tria poſt obitum, uitam conferre laborant,
Mens humilis, blandus ſermo, pudica caro.
Mens bona diſpoſuit, ſermo docuit, manus egit:
Hinc bonus, hic melior, optimus inde fuit.
Inſignis, pollens, largus, deuotus, adundans
Moribus, ingenio, munere, corde, bonis
Præbuit, inſtruxit, diſperſit, reſpuit, emit
Exemplum, fratres, danda, cauenda, polum.

¶Aliud epitaphium.

HOc in ſarcophago pauſat uirtutis imago,
Cui de fontanis carnis origo fuit.
Sic quadrauit eum uirtutis regula, nullam
Compulit ī partem quælibet aura uirum.
Fratribus ipſe ſuis uita præluxit, honore
Præfuit, exemplo profuit, ordo fuit.
Hinc ſurſum tendens Bernardus, & infima linquens.
Vallibus ex claris fulgida regna ſubit.

Aliud epitaphium.

SErmonum pictor, morum decus inſtar, honeſti
Fulſit Bernardus, quem tegit hic tumulus.
Pieridum lyrifer, uirtutum ſignifer, artis
Clauifer, eccleſiæ lucifer ipſe fuit.
Eloquij ſplendor, manus obuia frons ſine nube.
Alloquio mitis, conſilioq; bonus.
Libri uerborũ, ſtellati floribus, ore
Percelebri, titulos eius ubiq; canunt.
Illic myſterij preciosa monilia fulgent.
Illic eloquæ balſama uera fluunt.
Peruius & liber eius ſtyllus ad omnia ſculpſit,
Pinxit, inaurauit, omne quod egit op⁹.
Præter tot titulos quibus ille refulſit, in eius
Floruit illæſa carne pudoris ebur.
Et ſic pro meritis, laudis uexilla reportans.
Cælica quæ meruit præmia victor habet.

¶Nicolaus hacqueuillæ, ſacri ſenatus Pariſien. præſes æquiſsimus, de laudibus Bernardi & ſituatione Claræuallis.

ABdita uallis erat, mediis in montibus, alto
Et nemore & uiridi tunc adoperta rubo.
Hanc claram uallem merito dixere priores,
Mutarunt nomen uallis amara tuum.
Quam licet umbroſi circundent undiq; montes,
Nulla tamen toto clarior orbe fuit.
Hanc alba irriguus mediam perlabitur amnis,
Fons ibi perpetuo munere donat aquam.
Ad quam diue pater primum Bernarde colendam
Mitteris, illo iam tempore tantus eras.
Nondum difficilis iuueniles liquerat annos,
Mens tamen in tenera carne ſenilis erat.
Tunc fuit incultis hæc uallis conſita dumis,
Tunc ibi non domitæ delituere ferę.
Illo ſilueſtres produxit tempore fructus,
Vitícolæ nulli, nullus arator erat.
Nullæ hominum ſedes, uetus hæc ſpelunca latronum:
Nullus in hac poterat carpere tutus iter.
Ad poſtquàm claram uallem Bernarde petiſti,
Et ſtatuis ſedes fratribus ipſe tuis:
Tunc ſubito antiquam mutarunt omnia formam,
Aſpera quæ fuerant, fertiliora facis.
Vallis & in medio cellas, Chriſtiq; dicatam
Eccleſiam, adductis fratribus ædificas.
Inſtruis angelicam hos in terris ducere uitam,
Pſallere diuinas nocte dieq; preces.
Protinus immenſum diſcurrit fama per orbem

Bernardusq; pater cuncta per ora uolat.
Vndiq; concurrunt pueri iuuenesq; senesq;
Flectere ad imperium colla superba tuum.
Non illos retinent matres, non melior ætas.
Non timet austeras alba senecta uias.
Non illos remorantur opes, non deniq; uana
Quæ uenit à claro sanguine nobilitas.
Ipseq; mundanos spernens Henricus honores
Cuius erat frater gallica sceptra tenens.
Qui licet ipse foret regali sanguine cretus,
Se tamen imperio subdidit ille tuo.
Omnia regna tuo nutu Bernarde regebas,
Tantum uirtuti tunc adhibetur honos.
Siqua inter magnos fuerat discordia reges,
Omnia sunt uoto conciliata tuo.
Tunc etiam insani rabies uesana leonis,
Vexabat rapidis dentibus ecclesiam:
Sed tua pestiferas fregit prudentia ires,
Et finē tantis cladibus imposuit.
Testis aquitanas regnans Guillermus in urbe
Dum bernarde tuos concidit ante pedes.
Tu quoq; fraternas acies dispergis in orbem,
Nullaq; terra tuis fratribus absq; patet.
Siue ea purpureos tellus quæ tendit ad ortus,
Quæq; sub occiduo sole relicta iacet,
Quæcūq; aut gelidas terræ flectuntur ad arctos,
Quæue sub australi noscitur esse polo,
Aut ea quæ extremos nutrit populosa Britānos
Insula, quæ Oceano cingitur ampla mari:
Quàm longe Europæ tenduntur deniq; fines,
Exquirunt fratres omnia regna tuos.
Omnia non possunt nunc carmina nostra notare,
Hæc pauca ex multis disseruisse sat est.
Nam grauis hæc nostras superat prouincia ires,
Vena cui fluitat suauior, ille canat.
Hæc mihi sufficiat raptim tetigisse canendo.
Non facit ad tantum nostra camœna uirum.

¶Ad claræuallenses.

¶Post præcepta patris præsens dum uita superstes
Pergite, cum tacito nam fugit illa pede.
Nec uos pœniteat mundi spreuisse ruentis
Tractandas paruo tempore delicias.
Tristia quæ modo sunt quæcunq;, & amara uidentur,
Gaudia post mortem non peritura parant.
Post lachrymas, gemitus, longa & suspiria uallis
In monte in excelsum uos trahet ipse deus.

¶De uita & sancta conuersatione beati Bernardi Claræuallis abbatis, & glorioso eius fine, ac fundatione Claræuallis.

ANno milleno centeno cum duodeno
Vno coniuncto numeri non exule puncto,
Sanctus Bernardus uita famaq; serenus
Vt redolens Nardus, & sancto flamine plenus
Christo doctore feruens uirtutis amore
Mundum cum flore tempsit deitatis honore.
Vndecies binos tunc natus circiter annos,
Tunc ter ibi quinos ordo compleuerat annos,
Plus quàm terdenis socios sibi fœdere iunctis,
Spretis terrenis pro cæli culmine cunctis.
Claudit in claustro de cister, corde sereno,
Mentis alabastro cælesti nectare pleno
Corde bono, uultu læto, non pectore tristi.
In domini cultu se mactat pro cruce Christi,
Spiritui cogit carnem seruire rebellem,
Hanc totamq; coquit lex ignea, nil nisi pellem
Fert, maceratur homo, pinguescunt abdita mentis.
In cordis domo stat gratia cuncta regentis,
Per quam uirtutum miro candore nitebat,
Peccatiq; lutum ui tota despiciebat.
Vitas sanctorum sanctus studiose legebat,
Exemplis quorum fontem uitæ sitiebat.
Verè non potuit hunc sanctum flamma reatus,
Pluríma nanq; fuit per tentamenta probatus.
Moribus & uoto fuit almo semper adhærens
Spiritui, toto nisu cælestia quærens.
Angelicos cœtus exorat cum prece pura,
Deuoti fletus, quibus offert munera plura.
Cælitus impletus fastidit & hæc peritura,
Ordinat & lætus uitam per cælica iura.
Sic sol iustitiæ, Bernardum traxit ab huius.
Mundi planicie, fallax est gloria cuius
Deficit ut fœnum, perit ut flos atq; fauilla,
Cor gerit obscœnum, quisquis cōfidit in illa.
Nam redit in cinerem, quæ quo plus tendit in altum,
Tanto per celerem descendit ad infima saltum.
Felix qui uoluit mundi postponere curam,
Et claustri potuit uitam cōtingere puram.
Angelico more claustralis uita potitur,
Nam sine rancore concors ibi reperitur.

ANnus milleuus, ter quinis commemoratur.
Necnon centenus, uir sanctus quando creatur.
Abbas, & patrum sequitur decreta priorum.
Fit doctor fratrum, fidei lux, regula morum,
Sobrius & castus, mitis, pius, atq; benignus.
Expers est factus, & laude per omnē dignus,
In uallem claram, uallem conuerrit amaram.
Et domino charam deuotus cōstruit aram,
Annis terdenis octo, sed non sine pœnis.
Hanc uallem rexit, multos ad sidera uexit,
Et septingentos fratres moriens pater idem
Laudibus intentos Christi admisit ibidem.
Illis efficitur hæc uallis ianua cæli,
A quibus incolitur sacer ordo mente fideli.
Sensus corporeos uir iustus sensus refrenat,
Absoluitq; reos, multorum corda serenat.
Prædicat, obsecrat, arguit, increpat, arcet & urget,
Corripit, attrahit, instruit, admonet, ut mala purget.
Et quod dicebat aliis, prius ipse gerebat:
Facto complebat, & sic sua iussa ferebat.
Tradidit hanc formam Christus nobis imitandam,
Sed fugit hanc normam stultus, pestem quasi quandam:
Ventis uerborum linguæ dum laxat habenas,
Actus sanctorum spernens mentesq; serenas.
Et tamen alta poli non scandit sermo, sed actus.
Expers sitq; doli, pro Christi nomine factus.
Sanctum ditauit Bernardum gratia duplex,
Hunc opus ornauit & uerbi copia supplex.
Sermo præcellens doctoris honore beauit,
Hunc opus excellens, ad cælica regna leuauit.
Annos sex decies & tres ætatis habebat,
Cæli quando quies hunc à mundo rapiebat.
Centum cœnobia, decies sex fecit abundè,
Addens subsidia, conuentus uiueret unde.
Implebat sanctum diuini feruor amoris,
Quem deus ad tantum prouexit culmen honoris.
Sic meritis dives mundo transiuit ab isto
Ad cæli ciues, sit laus & gloria Christo.
Amen.

OPater alborum, dux & rector monachorum,
Cōsors sanctorum, duc nos ad regna polorum.

¶Lactis uirginei ros infusus faciei Bernardi, dat ei dulcia uerba dei.

¶Fontanum castrum Bernardo contulit ortum,
Oblatos quinos contempsit pontificatus.

¶Beati Bernardi metricum testamentum. Et primo sui prioris interrogatio.

QVæ uitæ forma, qui mores, quæ sacra norma:
Quid deceat, quid non, instrue sancte pater.

¶Responsio ipsius Bernardi.

QVæ feci primò, uobis facienda relinquo.
Nullum turbaui, discordes pacificaui.
Læsus sustinui, nec mihi complacui.

Canonizatio

CANONIZATIO SANCTI Bernardi Claræuallensis abbatis per Alexãdrum papã tertiũ. Anno Christi Millesimo sexagesimoquarto.

¶Literæ apostolicæ de uita & commendatione sancti Bernardi quanto præconio excipiendus sit. Et primò ad prælatos ecclesiæ Gallicanæ.

ALexãder eps seruus seruorũ dei, uenerabilibus fratrib⁹ archiepis, epis, & dilectis filiis abbatibus, aliisq; ecclesiarum prælatis in regno Franciæ constitutis salutẽ & apostolicã benedictionẽ. Cõtigit olim dum essem⁹ Parisius cõstituti ut magni quidã ac uenerabiles uiri de canonizando sanctæ recordatiõis Bernardo quondã Claræualleñ. abbate facerẽt mẽtionẽ, optãtes utiq; & pijs nobis precib⁹ suggerẽtes ut in concilio qd̃ de proximo erat Turõis celebrandũ, digno huic & laudabili uoto, celebrẽ darem⁹ effectũ. Cũq; nos eidẽ negocio fauorabili satis intenderemus affectu: superuenit multitudo & frequẽtia petitorũ, qui in diuersis prouincijs rẽ similẽ postulabãt. Vnde cũ uideremus nõ posse cõgruenter oibus satisfieri: statutũ pro scãdalo deuitãdo etiã in hoc differri, qd̃ oportebat pro tpe cæteris denegari. Nuper autẽ ex institãtia & deuotione Claræualleñ. fratrũ, & aliarũ sublimiũ personarũ eisdẽ apud nos precibus innouatis reduximus ad memoriã nostrã, eiusdẽ beati uiri sanctã ac uenerabilẽ uitã: qualiter ipse singularis gr̃æ p̃rogatiua suffultus non solũ in seipso sanctitate ac religione p̃fulserit, sed etiã in uniuersa ecclesia dei fidei & doctrinæ lumine radiarit. Fructum uerò quẽ in domo dñi & uerbo operat⁹ est & exẽplo, null⁹ ferè terminus sanctæ xp̃ianitatis ignorat: cum usq; ad exteras quoq; barbaras nationes religiõis institũta trãsmiserit: atq; mõasteriorũ fundationẽ extẽderit, & ifinitã multitudinẽ peccatorũ p uiæ secularis latitudinẽ icedẽtẽ, ad spiritalis uitæ rectitudinẽ reuocarit. Specialr aũt sacrosctãm Romanã ecclesiã cui autore dño p̃sidemus, ita quõdã sub grauis p̃secutiõis turbine laborãtẽ: tã uitæ merito quã doctæ sibi cælit⁹ sapiẽtiæ studio sustẽtauit: ut dignè qde & nobis & oib⁹ eisdẽ ecclĩæ filijs in memoria habẽdus sit, & deuotiõe ppetua uenerãd⁹. In affrictione uerò corporis sui usq; adeo sibi mũdũ secq; mũdo reddidit crucifixũ: ut cõsidam⁹ martyrũ quoq; eũ merita obtinere sanctorũ, quẽ cõfessionis ordine & parsimonia uitæ, tã lõgũ cõstat duxisse martyriũ. Quib⁹ oib⁹ pia cõsideratiõe pẽsatis, & in cõcilio fratrũ nostrorũ expositis: cõsisi de mia dei cui pseuerãter & fidelr militauit: necnõ & de btorũ petri & pau. aplorũ & eiusdẽ btissimi cõfessoris meritis p̃sumẽtes, eũ aplicæ sedis autoritate catalogo sctorũ ascribi mãdauim⁹, & memoratiõis suæ festũ decreuim⁹ amodo publicè celebrãdũ. Vos ergo q & eiusdẽ sedis aplicæ instituta suscipere & deũ in sctis suis cõsueuistis gliosi⁹ honorare, sic memoriã scti hui⁹ celebretis ĩ terris: ut p̃cib⁹ ei⁹ & meritis, digna p̃mia recipiatis in cælis. Datũ Anagniæ. xv. Kal. Februarij.

¶Itẽ apostolicæ literæ ad regẽ Franciæ. Vñ suprà.

ALexãder eps seru⁹ seruorũ dei: illustri Francorũ regi Salutẽ & aplicã bñdictionẽ. Nouit (ut credim⁹) regalis tuæ magnificẽtiæ celsitudo q̃ ea q̃ cũ honore dei grata tibi acceptaq; cognouim⁹: ad utilẽ semp effectũ magno & uolẽti aio p̃mouem⁹. Maximè aũt hoc in illis operib⁹ obseruam⁹: ĩ qb⁹ specialr & honor dei, & suorũ gliã sctorũ declarat. Sciẽtes q̃q; tibi fore gratissimũ: qcqd ad decorẽ ecclĩæ, & supni regis honorẽ autoritate fuerit aplica cõstitutũ. Vñ qm̃ factæ recordatiõis Bernard⁹ q̃ndã ab bas Claræuallis & deo sp̃ char⁹: & tã tibi quã uniuerso regno tuo grat⁹ extitit & accept⁹, eũ ad gliã dei & exultationẽ ecclĩæ ac toti⁹ regni tui canonizãdũ decreuim⁹, & inter btissimos cõfessores festiua celebritate colẽdũ: tã de mia dei & btorũ petri & pauli aplorum ei⁹ cõfisi meritis: quã suæ cõuersatiõis & sctimoniæ nõ ignari. Monemus igit̃ xp̃ianissimæ serenitatis tuæ regiã pietatẽ, ut hoc cælestis gr̃æ donũ regno tuo te regnãte collatũ lætæ deuotiõis brachijs amplectaris: eiq; iã cælesti btitudine p̃fruẽti solita pietate deuot⁹ existas, quẽ p̃ tua uenerabili sctitate adhuc in terris positũ diligebas. Claræuallẽse uerò mõasterium qd̃ fundauit, ĩ q̃ etiã corp⁹ eius uenerabile requiescit, ita te ob reuerẽtiã ei⁹ hr̃e uolum⁹ cõmẽdatũ: ut eũ semp mercaris habere patronũ. Datũ Anagniæ. xv. Kal. Februarij.

¶Item eiusdem ad oẽs abbates Cistercienſis ordinis.

ALexãder eps seru⁹ seruorũ dei dilectis filijs Cisterciẽ, de firmitate, & põtigniaci, et Claræuallis, & morimũdi, atq; uniuersis abbatib⁹ cisterci. ordinis: salutẽ & apostolicã bñdictionẽ. Quoties honesta nobis opportunitas exhibet, ut fidei & deuotioni quã circa ecclesiã dei nr̃is tpibus habuistis, possim⁹ in aliquo p̃ meritis rñdere, opportunitatẽ ipam libẽter amplectimur: & ĩ his maximè q̃ specialẽ nosc̃unt redolere uirtutẽ uestris occurrere p̃fectibus nõ moramur. Cõtigit aũt hoc tpe ut ueri bũ qd̃ ao olim fuerat de beati Bernardi quõdã Claræuallis abbatis canonizatione p̃positũ, & p̃ quorũdã similia postulatiũ scãdalo à Turonẽsi cõcilio celebratiõe dilatũ, ad nostrã reduceret (deo uolẽte) memoriã: & faciẽte nobiscũ signũ in bonũ q̃ hoc pietatis opus, nostris seruauit manibus consummandũ. Nos enim uitã & sanctitatẽ eiusdem beatissimi confessoris recordatione solicita memorantes: quomodo scilicet & in seipso religiõis & sanctimoniæ p̃rogatiua magnificus, & uniuersæ ecclĩæ dei, specialr autẽ ordini uro, fide & doctrina utilis extiterit, & copiosissime fructuosus: cõsisi de mia dei, & beatorũ apostolorũ Petri & Pauli, necnõ de eiusdẽ scti cõfessoris meritis p̃sumẽtes eũ (firm nostrorũ cõmunicato cõcilio) autoritate aplĩcæ sedis sctorum catalogo duximus ascribendũ, & diẽ depositionis ipsius in eccl̃ia publicè celebrãdũ. Vñ qm̃ hoc ita in gliam & honorẽ summi cõditoris exuberat ut in uestrã quoq; ædificationẽ, cõsolationẽq; redundet: ura potissimũ interest oipotẽti deo gr̃as agere, qui modernis tẽporibus uirũ perfectæ & p̃dicabilis sanctitatis in uro ordine uoluit suscitare. Vos igit̃ munificentiæ donũ, speciali deuotione suscipite, & deum in sanctorũ suorũ glorificatiõe mirabilẽ, in huius celebratione specialiter honorate. Datum Agnaniæ. xv. Kal. Februarij.

¶Item eiusdem ad Claræuallenſes.

ALexander eps seruus seruorum dei, dilectis filijs Gerardo abbati, & uniuerso conuentui Claræuallis: salutẽ & apostolicã benedictionẽ. Sicut de religione & pietate, quã circa deũ geritis nihil nobis restat ambiguũ: sic exhibite circa nos robur deuotionis & fidei clara semper est certitudine manifestum. Nõ enim poteratis: sed nec, deinceps deo autore poteritis à gratia sanctitatis apparere degeneres quos sancti patris constat esse hæredes, cui & gratia spiritalis abũdauit ad meritum, & operum efficacia non defuit ad exemplum. Scitis nãq; & pia ueneratiõe recolitis qualiter beatæ memoriæ Bernardus cœnobij uestri primus abbas præcipuusq; fundator deo quidem pro uirtute religionis acceptus: & ecclesiæ dei pro plenitudine deuotiõis & fidei extiterit gratiosus: ita ut merito deberetis haberi culpabiles, si imitationis & ueneratiõis ipsius essetis in aliquo negligentes. Placuit ergo nobis quòd pro eo tanquam pro pio patre solicitudinem habuistis: & canonizationẽ ipsi⁹ uoto laudabili postulastis. Nos quibus cordi semper est pro multis (fili abba) tuæ deuotionis obsequijs, & totius domus uestræ studijs religiosis & pijs uestris iugiter obtemperare precibus & profectibus aspirare, uoto huic clementer annuimus: ut nostram circa uos & gratiam & beneuolentiam comprobemus. Vita igitur eiusdem beatissimi confessoris ad memoriam reuocata, quomodo scilicet fide & religione atq; doctrina præfulserit quantoq; in ecclesia dei perspicuæ claritatis lumine radiarit, eũ fratrum nostrorum consilio habito confisi de misericordia dei & beatorum apostolorum Petri & Pauli, atq; de eiusdem sancti meritis præsumentes, catalogo sanctorum

duximus aſcribendum: diēq; depoſitionis eius feſtiuū de cætero & celebrē obſeruādū. Vnde quia ueſtra potiſsimū intereſt ei⁹ & imitari uitā, & gloriā uenerari, ſatagite īoībus & ſtudete, ipſi⁹ ſcti pris & inhærere ueſtigiis, & feſtū excolere ſctitatis, ut cuius cōuerſatiōis meruiſtis eſſe pticipes: digni habeamini eiuſdē beatitudinis fore cōſortes. Datū Anagniæ, quintodecimo kalendas Februarij.

¶Incipit præfatio ſancti Bernardi abbatis in uitam ſancti Malachiæ epiſcopi.

SEmper quidem operæpreciū fuit, illuſtres ſanctorū deſcribere uitas, ut ſint in ſpeculū & exēplū ac quoddā ueluti cōdimentum uitæ hominum ſup terram. Per hoc enim quodammodo apud nos etiam poſt mortē uiuunt: multoſq; ex his qui uiuentes mortui ſunt, ad uerā prouocant & reuocant uitā. Verū nūc maximè id requirit raritas ſanctitatis: & noſtra plenè ætas inops uirorū. Quam ſanè inopiā ſup nos adeo inualuiſſe ſentimus: ut nulli ſit dubium illa ſnīa nos ferīri, qm̄ abundabit iniquitas: refrigeſcet charitas multorū. Et ut ſuſpicor ego, aut p̄ſto, aut ppe eſt: de quo ſcriptū eſt: facie ei⁹ præcedet egeſtas. Ni fallor antixp̄s eſt iſte: quem fames ac ſterilitas toti⁹ boni, & præit, & comitat. Siue igit nūcia iam præſentis, ſiue iam iāq; affuturi prænuncia, egeſtas in euidenti eſt. Taceo uulgus, taceo uilē filiorū huius ſeculi multitudinē: in ipſas eccleſiæ colūnas uolo oculos leues. Quē mihi oſtēdas, uel de illorū numero qui uidētur dati in lucē gentiū, nō magis de ſublimi fumantem, quàm flammantem? Etſi lumen qd̄ in te eſt, inquit, renebræ ſunt quātæ ſunt tenebræ? Niſi tu illos fortè (qd̄ non credo) lucere dixeris, qui quæſtū, ꝛſtimōniā, pietatē: qui in hæreditate dn̄i nō quæ dn̄i, ſed magis q̄ ſua ſunt quærūt. Quid dico q̄ ſua ſunt? Perfect⁹ ſit & ſctūs etiā ſua q̄rēs, ſuaq; retinēs: ſi ab alienis cor manuſq; cōtineat. Meminerit tamē q ſibi niſq; huc fortè peruenīſſe uidetur, eūdē exigi ſctitatis gradum & ab ethnico. An nō militēs ſuis ſubeūt contenti ſoreſtipendijs, ut ſalui fiāt? Magnū uerò eccleſiæ doctori, ſi ſit ſicut un⁹ militū: aut certè (qd̄ ad illorū improperiū p̄pheta loquit) ſi ut ppl's, ita & ſacerdos fuerit. O deformitatē. Itáne ſumm⁹ merito reputādus erit, qui à ſummo corruens gradu hærebit uix infirmo, ne abyſſo abſorbeatur? Quàm rarus tñ iſte ipē in clero. Quem item das mihi contentū neceſſarijs, cōtemptorem ſuperfluorū? Lex eſt tamē præfixa ab apl'is apl'orū ſucceſſoribus. Victum & ueſtitum hñtes inquīt, his cōtēti ſimus. Vbi forma hæc? In libris cernimus eam: ſed non in uitrijs. Habes uerò de iuſto, quia lex dei eius in corde ipſius: & nō in codice. Nec perfectionis is grad⁹. Perfectus carere & neceſſarijs paratus eſt. At gratis iſtud. Vtinā ſuperfluis ponatur modus: utinam nō cupiamus in infinitū. Sed qd̄? Fortè reperias qui hoc poſſit. Id quidē difficile: ſed uide quid egimus. Quærebamus uirū optimū: multorū liberatorē: & ecce laboramus in inueniendo, qui ſeipſum ſaluum facere poſsit. Optimus hodie eſt: qui nō eſt nimis mal⁹. Vnde qm̄ à terra defecit ſanctus: uideor mihi non ſuperuacuè ex his qui empti ſunt de terra, reuocare ad mediū Malachiā ep̄m: uirū uerè ſanctū & nr̄orū quidē tēporū ſingularis ſapiētiæ & uirtutis. Iſte erat lucerna ardens & lucēs: nec extincta eſt tñ, ſed ſubmota. Quis mihi iure ſuccenſeat, ſi readmouero eā? Imo uerò nō eſt qd̄ mihi ingrati eſſe mei ſeculi hoies debeant, & oīs deinceps gñatio uentura, ſiquem conditio tulit, reuocem ſtylo, ſi mūdo reſtituā quo dignus nō erat mūdus: ſi ſeruē memoriæ hoīm, hoīem cuius memoria in benedictione ſit oībus qui legere dignabunt: ſi me excitāte amicū dormitē, uox turturis audita fuerit ī terra nr̄a dicēs, ecce ego uobiſcū ſum oīb⁹ dieb⁹ uſq; ad cōſummationē ſcl'i. Deinde ſepult⁹ apud nos eſt, nobis ſpāliter hoc op⁹ incūbit. Quid q̄ me inter ſpāles amicos ſanctus ille habebat, & eo loci ut nulli ī hac parte gl'iæ ſcd'm fuiſſe me credā? Nec mercede uacat: mihi tantæ familiaritas ſanctitatis. Primitias iam accepi: in extremis poſit⁹ erat, imo in principijs, iuxta illud: Cū cōſummatus fuerit homo tūc incipit. Ac cucurri ego, ut benedictio morituri ſup me ueniret. At ille cū iam mēbra alia mouere nō poſſet, fortis ad dādā benedictionē: eleuatis ſanctis manibus ſuper caput meū benedixit mihi, & benedictionē hæreditate poſsideo. Et quomodo ego illū ſilere queam? Poſtremo tu id mihi abba Congane inſunge, reuerendus frater & dulcis amicus meus, ac tecum pariter (ut ex hybernia ſcribis) ueſtra illa omnis eccleſia ſanctorum. Libens obedio: præſertim q̄ nō eloquiū exigitis, ſed narratiōem. Dabo uerò operam ut ea ſit pura & lucuienta: deuotos informans, faſtidioſos non onerans. Sanè narrationis ueritas ſecura apud me eſt, intimata à uobis: haud alia proculdubio proteſtantibus quàm quæ certiſsimè comperta ſunt uobis.

¶Explicit præfatio.

¶INCIPIT VITA SANSTI MALACHIAE EPISCOPI.

MAlachias noſter ortus hybernia de populo barbaro, ibi educatus, ibi literas edoctus eſt. Cæterū de natali barbariæ traxit nihil: nō magis quàm piſces maris de ſale materno. Q; uerò ſuaue qd̄ inculta nobis barbaries tam urbanum protulit ciuem ſanctorum, & domeſticum dei: qui producit mel de petra, oleūq; de ſaxo duriſsimo: ipſe fecit hoc. Parētes tamen illi fuere genere & potētia magni: iuxta nomen magnorum qui ſunt in terra. At mater mente quàm ſanguine generoſior, ſatagebat in ipſo initio uiarum ſuarum notas paruulo facere uias uitæ: hāc pluris illi exiſtimans uentoſa ſcientia literaturæ ſecularis. Ad utranq; tamen huic nō defuit ingenium pro ætate. In ſcholis literas, domi timorem domini docebatur, & quoti dianis profectibus reſpondebat ambobus ſatis magiſtro & matri. Nempe à principio ſpiritum ſortitus eſt bonum, per quem erat puer docilis, & amabilis ualde, mirè admodum omnibus per omnia gratioſus. Bibebat autem pro lacte de pectore materno aquas ſapientiæ ſalutaris, & fiebat indies ſeipſo prudentior. Prudentior dicam, an ſanctior? Vtrūq; enim ſi dixero, non me pœnitebit: ueritatē enim dicam. Agebat ſenē moribus, annis puer, expers la ſciuiæ puerilis. Cumq; ex hoc cunctis eſſet reuerentiæ & ſtuporī, non tamen inde ut aſſolet inſolētior inueniebat: ſed magis quietus & ſubditus in omni manſuetudine. Nō impatiēs magiſterij: non fugitans diſciplinæ, non lectiōis faſtidiens, non ludorum denique appetens: quod uel maximè illa ætas dulce ac familiare habere ſolet. Et proficiebat ſupra omnes coætanos ſuos: in ea quidem literatura quæ illi cōpetebat ætati. Nam in diſciplina morum profectuq; uirtutum, etiā ſuper omnes docentes ſe in breui emituit: non tā matre tñ, quàm unctione magiſtra. Hac ſolicitāte, haud ſegniter & in diuinis exercebat, petere ſecretū, anticipare uigilias, meditari in lege, reſici parciſus, orare frequentius. Et quia eccleſiā frequentare nec uacabat propter ſtudium, & pro uerecundia non libebat: leuare puras manus in omni loco, ubi tñ ſecretè id poſſet. Iā tunc ſiquidem cautus fuit declinare uirus uirtutū, inanem gloriam.

¶Eſt uicus prope ciuitatem in qua diſcebat puer: quo magiſter ei⁹ frequēter pergere ſolitus erat, ipſo ſolo comite. Illo eūtib⁹ ambob⁹ pariter ipē (ut poſtea referebat) retrahebat pedē, ſiſtebat gradū, & ſtās à tergo magr̄i. Illo qdem nō cōperſēte expanſis ad cælū manib⁹ raptī quodāmō ac ueluti iaculatā emittebat oronē: & ſic diſſimulans magr̄m denuo ſequebatur. Iſtiuſmodi pio furto, puer ſæpius eludebat comitē pariter & magr̄m. Nō ē dicere oīa, q̄ ei⁹ prīcipia colore bonæ indolis decorauere, ad maiora atq; utiliora currendū. Vnū tñ refero adhuc: q̄ hoc meo quidem iudicio nō modo bonæ ſed & magnæ in puero dederit ſignue ſpei. ¶Excitus aliqñ opinione cuiuſdam magr̄i (erat enim famoſus

em̃ famosus ī disciplinis quas dicunt liberales) adiuit illū discendi cupiditate. Quippe extrema iam pueritiæ captās ad eas literas anhelabat. Intrans uerò domū uidit uirū ludentē fabula: crebrisq; sulcātem tractibus nescio quo notabili modo parietē. Et solo usu offensus puer serius q̄ le uitatē redoleret, resiliuit ab eo ac deinceps illū nec uidere curauit. Ita cū esset studiosissim⁹ literarū: præ honesto tñ spreuit eas uirtutis amator. Tali quodam præludio puer præparabat, ad eū qui se manebat in fortiori ætate conflictū: iamq; ipse aduersariū puocabat. Et malachiæ quidem pueritia sic erat. Porrò adolescentiā simili, transiuit, simplicitate & puritate: nisi q̄ crescente ætate crescebat simul illi sapientia & gratia apud deum & homines.

HInc iam. i. ab ineunte adolescentia eius cœpit manifestius apparere quid esset in hoīe: & gr̄a dei in illo uacua nō uideri. Vidēs em̃ industri⁹ adolescēs quā in maligno mūd⁹ positus sit & cogitās qualē spiritū accepisset dicebat ītra se. Non est spūs huius mūdi iste. Quid isti & illi? Non est societas alteri ad alterū: non plus quā luci ad tenebras. Me⁹ ex deo est: & scio q̄ in illo dona tā sunt mihi. Inde mihi interim adhuc innocētia uitæ, inde cōtinētiæ decus, inde iustitiæ fames: inde quoq; illa eo securior q̄ secretior gl'ia mea ē testimoniū cōsciæ meæ. Nil horum mihi tutū sub principe mundi. Deinde habeo thesaurū hunc in fictili uase. Verendū ne impingat & frāgat: & effundat oleū lætitiæ q̄d porto. Et qdē non impingere inter saxa & scopulos distortæ & anfractuosæ uiæ & uitæ hui⁹, difficillimū. Itáne in momēto perdā simul oēs qbus ab initio p̄uet⁹ sum oēs bñdictiones dulcedinis? Resigno illi poti⁹ à q̄ sunt & me piter. Et ego em̃ ipsi⁹. Perdo ipam ad tp̄s aiam meā: ne pdā in æternū. Et q̄d sum & q̄ habeo oīa, ubi mihi æq̄ salua, ut in manu autoris? Quis ita ad seruādū solicit⁹, ad retinēdū potēs, ad restituēdū fidelis? Seruabit tuto: restituet opportunè. Sine retractatione me do ad seruādū illi de donis suis. Nō pōt mihi perire ex omnibus: q̄ in opus pietatis expendero. Fortè & sperare plus aliquid licet. Solet reddere cū usura: qui dat gratis. Ita est: etiā cumulabit & multiplicabit in aia mea uirtutem. Hæc cogitauit & fecit: sciens absq; facto uanas esse cogitationes hominū. ¶Erat homo ī ciuitate Ardinacha: ipsa est. in qua alit⁹ est malachias: & homo ille sanct⁹, & austeræ admodū uitæ: inexorabilis castigator corpis sui. Cellā hñs iuxta ecclesiā, in ea manebat: iciunijs: & obsecrationibus seruiens die ac nocte. Ad hunc se contulit malachias, formā uitæ accepturus ab eo: qui uiuū se tali damnauerat sepultura. Et uide humilitatē. A primæua ætate ī sancta arte magīm (q̄d dubiū nō est) habuerat deū: & ecce factus est denuo discipulus hoīs, homo mitis & humilis corde. Si nesciebamus hoc uel solo nobis ipse pbauit. Legāt hoc q docere quæ nō didicere conant, discipulos sibi coaceruantes, qui nūquā discipuli extitere: cæci duces cæcorū. Malachias doctus à deo, doctorē nihilomin⁹ quæsiuit hoīem: & quidem cautè & sapienter. Quid simile quæso afferre quibat ī quo æquè daret, caperétue experimētum profectus sui? Si malachiæ exemplum eis pro minimo est: Pauli opus attēdāt. Nónne euāgeliū suum q̄d non ab homine acceperat sed à Christo cū hoīb⁹ tñ cēsuit cōferendū, ne fortè in uacuum curreret aut cucurrisset? Vbi ille secur⁹ nō est: nec ego. Si quis hoc scit: uiderit ne non tam securitas sit quàm temeritas. Sed hæc alteri⁹ tēporis. Nūc uerò sonuit in ciuitate q̄d factū est: & cōmota est uniuersa ad inopinatam nouitatem. Stupebāt autē oēs, & uirtutē mirabātur: eoq; ampli⁹ quo minus usitatam in gēte fera. Videres tūc reuelari ex multorum cordibus cogitationes. Pleriq; humano affectu pensantes factū plangere & dolere: q̄ dilectus omnib⁹ delicatusq; adolescens, duris se adeo laboribus mācipasset, Alij suspicati leuitatem propter ætatē: diffidere de pseuerātia, timere de casu. Nonnulli temeritatē causantes, indignari & tremere in eum: q̄ supra ætatē & uires inconsultè rem arduā fuisset aggressus. Verū ille sine consilio egit nihil. Nā habuit cōsiliū à ppheta: qui ait. Bonū ē hoī si portauerit iugū ab adolescentia. Et addit. Sedebit solitari⁹ & tacebit: quia leuauit se supra se. Sedebat sibi iuuēculus sec⁹ pedes Imarū, hoc em̃ nomē uiro: & aut discebat obedientiam, aut se didicisse docebat. Sedebat ut quietus, ut mansuetus, ut hūilis. Sedebat & tacebat scīēs fm prophetā cultū iustitiæ esse silentiū. Sedebat ut pseuerās, tacebat ut uerecūdus: nisi q̄ suo illo silētio in dei auris⁹ loquebatur cū sctō Dauid. Adolescētul⁹ sum ego & cōtēpt⁹: iustificationes tuas nō sum oblit⁹. Et sedebat interim solitari⁹, qa & sine socio & sine exēplo. Quis em̃ añ malachiā districtissimū uiri, ppositū uel cogitaret attentare? Nempe mirabile oībus habebat: non imitabile. Malachias imitabile persuasit: sedendo duntaxat & tacendo. Intra paucos dies habuit imitatores non paucos: prouocatos exemplo sui. Ita q prīo solitarius sedit & unicus prīs sui, fit iam unus ex multis: fit ex unigenito primogenitus in multis fratribus. Et ut prior in cōuersiōe, ita in cōuersatiōe sublimior: & q añ oēs uenit oīm iudicio supra oēs eminuit in uirtute. Et dignus usus est ep̄o pariter & magro: q ad diaconū gradū promouere. Et coegerūt eum. Hic iā leuita dñi publicè se ad omne op⁹ pietatis accinxit: plus uerò ad eas res in quibus aliqua iniuria uideret. Deniq; cura erat ei maxima in sepeliendis defunctis pauperib⁹, q̄ hoc sibi nō min⁹ humilitatē sapet, quā hūanitatē. Nec defuit nouo nostro Tobiæ rediuiua à mulere tētatio: imo à serpente per mulierē. Germana eius indignitatē (ut sibi uidebat) officij exhorrēs, quid facis, inquit, ô insane? Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et hoc illi quotidie exprobrans ingerebat sed rñdebat muliери stultæ iuxta stultitiā suā: Misera tu q̄lo quiñ casti uocē tenes: sed uirtutē ignoras. Ita ad ministeriū q̄d coactus accesserat, deuotus tenuit: indefessus exercuit. Vñ & censuerūt etiā sacerdotale officiū imponēdū illi. Et factū est ita. Erat autem cùm sacerdos ordinatus est, annos natus quasi uiginti quinq;. In qua eius utraq; ordinatiōe si quid præter canonū formam processisse uidetur: ut uerè uidet (siquidē infra uicesimū quintum annū leuiticū ministerium, infra triceſimū adept⁹ est sacerdotij dignitatem) donādū sanè: tum zelo ordinatoris, tum meritis ordinati. Ego uerò istud nec in sctō redarguēdū, nec usurpandū cōsulo ei qui sctūs nō fuerit. Nec cōtētus ep̄s etiā uices suas cōmisit ei, seminare semē sctm̃ in gente nō sctā: & dare rudi populo & sine lege uuenti, legē uitæ & disciplinæ. Suscepit ille mādatum in omni alacritate: sicut erat ipiritu feruēs, nec talētis incubās. sed inhiās lucris. Et ecce līguæ sarculo cœpit euellere, destruere, dissipare, de die in diem factitans praua indirecta & aspera in uias planas. Exultabat ut gigas ad discurrendū ubiq;: diceres ignem urentē ī cōsumendo crīmnum uepres: diceres securim uel ascíam in deñciendo plantationes malas. Extirpare barbaricos rit⁹: plantare ecclesiasticos. Veternosas omnes (neq; enim pauc æ inueniebantur) abolebat superstitiones: seu quaslibet ubicūq; deprehendisset malignitates immissas p angelos malos. Deniq; quicquid incōpositū, quicquid indecorū, quicqd distortū obuiū habuisset nō parcebat oculus ei⁹, sed uelut grādo grossos è ficubus, & sicut puluerē uentus à facie terræ, sic corā facie sua eiusmodi nitebatur totū p uiribus exturbare ac delere de populo suo. Et pro his omnib⁹ tradebat iura cælestia: optim⁹ legislator. Leges dabat plenas iustitiæ: plenas modestiæ & honestatis. Sed & apostolicas sanctiones, ac decreta sctōrū patrū: p̄cipue q̄ cō suetudies sanctæ Romanæ eccl'æ ī cūctis eccl'is statuebat. ¶Hinc est q̄ hodieq; in illis ad horas canonicas cantat & psallit: iuxta morē uniuersæ terræ: nam mínime id ante fiebat, ne in ciuitate quidē. Ipse uerò in adolescētia cantū didicerat, & in suo cœnobio mox cātare fecit cū nec dū in ciuitate seu in ep̄atu uniuerso cantare scirēt uel uellent. De inde usum saluberrimū cōfessionis, sacramentū cōfirmatiōis, cōtractū cōiugiorū: q̄ oīa aut ignorabāt, aut negligebāt: malachias de nouo instituit. Et de his ista pro exēplo sufficiant. Nam & per totū historiæ textum breuitatis studio plurima prætermimus.

CVm eſſet illi ſtudium & zelus maxim⁹ circa cultum diuinorũ, & uenerationem ſacramentorũ, ne forte de his aliquid cõſtitueret uel doceret ſec⁹ quã rit⁹ haberet uniuerſalis eccl'ie, ſubijt aĩm adire eꝑm Malchũ, qui le plenius de oĩbus iformaret. Hic erat ſenex plenus dierũ & uirtutũ: & ſapiẽtia dei erat in illo. Natione quidẽ hybern⁹, ſed in Anglia conuerſatus fuerat in habitu & propoſito monachali uitoniẽſi monaſterio. De quo aſſumptus eſt in epiſcopũ in leſmor ciuitatem mumoniæ: & ipſa nobilior inter cæteras regni illius. Ibi tãta ei déſup collata eſt gr̃a: ut nõ mõ uita & doctrina, ſed & ſignis clareret. Quorũ duo pono exẽpli cã: ut oĩb⁹ innoteſcat qualẽ in ſcia ſctõrũ malachias habuerit p̃cepto rẽ. ¶ Puerũ mẽte captũ ex his quos lunaticos uocãt: inter confirmãdum ſacra unctiõe ſanauit. Hoc ita notũ certũq; fuit ut illũ mox conſtituerit oſtiariũ domus ſuæ: uixeritq; idẽ puer incolumis in eo officio uſq; ad uirilẽ ætatẽ. ¶ Sur do auditũ reſtituit, in quo idẽ mirabile qdã cõfeſſus eſt: q cũm ſanctus utriq; auriculæ hincinde digitos immiſiſſet, duos q̃ſi porcellos ex ipſis exire ſenſerit. Pro his atq; huiuſmodi fama crebreſcẽte, nomẽ grãde adept⁹ eſt: ita ut ad eũ ſcoti hyberniq; confluerent, & tanquã unus oĩm pater ab oĩb⁹ coleret. Ad hũc ergo malachias accepta benedictione p̃ris Imarij & ab eꝑo miſſus, cũ proſperè peruenisſet: benignè à ſene ſuſceptus eſt. Qui annos aliquot cũ eo manſit, ut per hãc tẽporis morã hauriret plenius de pectore ueterano: ſcies ſcriptũ, quia i antiquis eſt ſapia. Sed ne hoc quoq; ad cãm defuiſſe reor, q magn⁹ ille prouiſſor uniuerſorũ uoluit ſeruũ ſuũ malachiã in loco tam celebri notũ fieri oĩb⁹: qui erat oĩb⁹ profuturꝰ. Nec eñ poterat nõ eſſe gratus: quib⁹ not⁹ fuiſſet. Deniq; unum interim accidit p qd̃ ex aliqua pte q notũ deo erat in illo, manifeſtum fecit oĩb⁹. ¶ Inter regẽ mumoniæ q̃ eſt hyberniæ pars auſtralis & germanũ eius, orta ſimultate, & fratre facto ſuperiori: rex pulſus regno cõfugit ad eꝑm Malchũ. Nõ tamẽ ut ope illius regnũ recuperet: ſed magis princeps deuot⁹ dedit locũ iræ, & neceſsitatẽ in uirtutẽ cõuertit: priuatam eligẽs ducere uitã. Cumq; eꝑs regẽ ſuſcipe debito honore pararet, abnuit ille: ſe malle inquiens tanquã unum ex illis eſſe pauperibus fratrib⁹ qui illi adhærerẽt, regiũ faſtũ deponere, & cõi pauptate fore cõtẽtũ, expectare potius dñi uolũtatẽ quã p uim recipe regnũ: nec uelle p ſuo honore terreno ſanguinẽ hũanũ effundere: qui cõtra ſe clamet ad deũ de terra. Quo audito exultat eꝑs, & admirat⁹ deuotionẽ ſatisfacit uoto. Quid plura? Tradit regi paupcula domus ad habitãdũ, & malachias in magr̃m: ad uſũ panis cum ſale & aq̃. Porro ad delicias ſufficiebat regi malachiæ p̃ſentia, uita, atq; doctrina: ita ut diceret ei: Q̃ dulcia faucib⁹ meis eloquia tua, ſup mel ori meo. Ad hæc p ſingulas noctes lachrymis ſuis ſtratũ ſuũ rigabat: ſed & quotidiano aq̃ frigidæ balneo, malè calẽtẽ extinguebat i carne libidinem. Et orãs rex cũ rege dicebat. Vide hũilitatẽ meam & laborẽ meũ, & dimitte uniuerſa delicta mea. Et nõ amouit de⁹ orationẽ ei⁹, & mĩam ſuam ab eo. Et exaudita eſt oro eius: etſi ſec⁹ quã iutẽderat ipe. Nã is qdẽ ſolicitus erat p aĩa ſua: ſed uindex innocẽtiæ de⁹ hoibus oñdere uolẽs qm̃ ſunt reliquiæ hoi pacifico, parabat interim facere iudiciũ inſurſã patiẽti: q̃d ille penit⁹ nõ ſpabat. Et ſuſcitauit deus ſpm̃ uicini regis: neq; eñ unũ ẽ hybernia regnũ, ſed diuiſa in plura. Hic itaq; uidens q̃ facta ſunt repletus eſt zelo: & hinc qdẽ indignãs p̃donũ libertati, & inſolẽtiæ ſupborũ, inde uerò miſerãs regni deſolationẽ & regis deiectionem deſcẽdit ad cellulã paupis. Suadet reditũ: ſed nõ pſuadet. Inſtat tm̃, ſpondet opẽ, de effectu non diffidere monet, deũ affuturũ promittit, cui nõ poterũt reſiſtere oẽs aduerſarij ei⁹. Proponit etiã oppſionẽ pauperũ, p̃ræq; uaſtationẽ: & nõ pficit. Cæterũ accedente mandato eꝑi, & malachiæ cõſilio, de quib⁹ ille pẽdebat totus: uix tandẽ acqeſcit. Se quit̃ rex regẽ: & iuxta uerbum regis ſicut fuerat uolũtas in cælo, tota facilitate pulſis p̃donib⁹ reducit̃ hõ in ſua cũ exultatiõe ſuorũ: regnoq; reſtituit̃ ſuo. Dilexit extũc rex ille & ſemp reuerit⁹ eſt malachiã: eoq; ꝑpẽſius quo plen⁹ in ſctõ uiro digna ueneratiõe & amore cõperat. Cui⁹ cũ tãtã meruit i ſua aduerſitate familiaritatẽ, ſanctitatẽ ignorarenõ potuit: Propterea magis i ſua ꝓſperitate ppetib⁹ illũ amicitijs, deuotiſq; colebat obſequijs: & libẽter audiebat eũ: & audito eo multa faciebat: Et de his ſatis. Verũtamen nõ fortuitu factũ reor q ita iam tũc magnificauit eũ dñs in conſpectu regũ: ſed quia uas electiõis ſibi erat ille, portaturus nomen ſuum coram regibus & principibus.

MOrtua eſt interim ſoror ei⁹ illa quã p̃fati ſum⁹. Nec p̃ter eũdæ uiſiões q̃s uidit de ea. Hui⁹ſq; dẽ ſctus carnalẽ exhorruerat uitã, & tãto zelo ut ſe deuouerit non uiſurũ eã in carne uiuẽtẽ. At illa carne ſoluta, ſolutũ ẽ uotum: & cœpit uidere i ſpũ quã i corpe noluit. Quadã nocte audiuit p ſomniũ uocẽ ſi bi dicẽtis, ſororẽ ei⁹ ſtare foras i atrio: & ecce p totos triginta dies nihil guſtaſſe. Qui euigilãs citò ĩtellexit cui⁹ eſcæ iædia marceret: & diligenter diſcuſſo nũero dierũ quẽ audierat, ipm̃ eſſe repit ex quo p ea panẽ de cælo uiuũ nõ obtuliſſet. Tũ ille q ſororis nõ aĩam oderat ſed pctm̃: beneficẽtiã quã ĩtermiſerat rurſum adorit̃. Neq; id fruſtra. Nõ multũ poſt uiſa eſt illi pueuiſſe ad limẽ eccleſiæ, necdũ tm̃ poſſe ĩtrare: apparere etiã i ueſte pulla. Cumq; ille pſeueraret curãs neq; die ſolita ſtipe fruſtrarẽt̃: ſcd̃ò uidit eã in ueſte ſubcãdida ad miſſam qdẽ ĩtra eccl'iã: ſed altare cõtingere nõ pmitti. Tertio tãdẽ uiſa eſt aggregari cœtui cãdidatorũ & i ueſte cãdida. Vides lector quãtũ ualeat deꝑcatio iuſti aſsiduæ. Verè regnũ cælorũ uim patit̃: & uiolẽti rapiunt illud. Nõne tibi uidet̃ malachiæ oſo uicem quodãmõ effractoris exhibuiſſe cæleſtibus portis: qm̃ peccatrix mulier fraternis obtinuit armis, q ſuis meritis negabat̃? Hãc uim Ieſu bone tu q pateris facis, ualid⁹ & pſus ad ſaluãdũ: facies mĩam & potentiã in brachio tuo: & in ſacro tuo ſeruãs ſanctis qui i terra ſunt uſq; in conſummationẽ ſeculi. Hoc planè ſacramẽtũ potes peccata conſumere, debellare obuias poteſtates: inferre cælis reuertentes de terra.

ET dñs qdẽ in regiõe leſmoreñ. ſic p̃parabat dilectum ſuũ malachiã ad gl'iã noſis ſui. Verũ q miſerãt eũ mĩme iã ferẽtes abſentiã ei⁹: miſsis eplis reuocãt illum.

Quo reddito ſuis & qdẽ iſtructiore de oĩb⁹ q̃ oportebat: en op⁹ à deo paratũ & fuatũ malachiæ. Vir diues & potẽs q locũ bẽchor & poſſeſsiões ei⁹ tenebat: inſpirat⁹ à deo cõeſtim̃ i manu ei⁹ ſua omnia dedit, & ſe quoq;. Et is auũcul⁹ eius: ſed malachiæ ſpũs quã carnis propinquitas pluris fuit, ipm̃ q̃q; locũ bẽchor de q̃ cognominabat̃ tradidit ei princeps ut ædificaret ibi monaſteriũ, uel poti⁹ reædificaret. Nẽpe nobiliſsimũ extiterat añ ſub prio p̃re cõgello: multa milia monachorũ generãs. multorũ monaſteriorũ caput. Loc⁹ uerò ſctus, fœcũdus q; ſctõrũ copioſiſsimè fructificãs deo: ita ut un⁹ ex filijs ſãctæ illi⁹ cõgregationis noie luan⁹, centũ ſol⁹ monaſteriorũ fundator extitiſſe ferat̃. Quod idcirco dixerim: ut ex hoc uno cõſciat lector quàm ingens fuerit reliqua multitudo. Deniq; ita hyberniã ſcotiãq; repleuerũt genimina ei⁹: ut ea potiſsimũ tpa dauidici illi uerſiculi p̃ciniſſe uideant̃. Viſitaſti terrã & inebriaſti eã: multiplicaſti locupletare eã. Flumẽ dei repletũ eſt aquis, paraſti cibũ illorũ, quoniã ita eſt præparatio ei⁹: Riuos eius inebrians multiplica genimina eius: in ſtillicidijs ei⁹ lætabit̃ germinãs. Et in hũc modũ cæteri q ſequũtur. Nec modo in præfatas ſed in exteras etiã regiões quaſi inũdatiõe facta illa ſe ſanctorũ examina effuderũt. E quibus ad has noſtras gallicanas partes ſanctus columbanus aſcendẽs lexouiẽſe cõſtruxit monaſteriũ, factus ibi in gentem magnã. Aiunt tam magnã fuiſſe: ut ſuccedẽtibus ſibi uicisim choris cõtinuarẽt̃ ſolẽnia diuinorũ, ita ut ne momentum quidem diei ac noctis uacaret à laudibus. Hæc de antiqua dicta ſint bẽchorenſis monaſterij gloria. Hoc olim deſtructũ à piratis ob inſigne dignitatis antiquæ, malachias uelut quendam replantaturus paradiſum amplexus eſt: & quia multa corpora ſanctorũ dormirẽt ibi. Nã ut taceã illa quæ in pace ſepulta ſunt: ferũt nõgẽtos ſimul

una die

una die à piratis occisos. Erat quidē ingēs loci illius possessio, sed malachias solo cōtēt⁹ loco ſctō, totas possessiones & terras alteri cessit. Siqdē à tpe quo destructū ē monasteriū, nō defuit q illud teneret cum possessiōibus suis. Nā & cōstituebañ per electionē, etiā & abbates appellabātur: seruātes noīe (etsi nō re) qđ olim extiterat. Cumq; suaderēt multi nō alienare possessiones, sed totū simul retinere sibi: nō acqeuit paupertatis amator: sed fecit eligi iuxta morē q eas teneret: loco (ut p̄dixim⁹) retēto sibi & suis. Et fortalsis cōsulti⁹ (ut post appuit) itegrū retinuisset, si nō magis suæ ꝓspexisset hūilitati, quā pacī. Itaq; ex mandato p̄ris Imarij assumptis secū decē circiter fratrib⁹, uenies ad locū cœpit ædificare. Vbi quadā die cū in securi ipse fecaret, casu ex operarijs un⁹ illo uibrāte in aera securim locū incautè occupauit quo ictus destinabat: & cecidit sup spinā dorsi eius, tāto utiq; impetu, quāto ille conatu ī pingere ualuit. Corruit ille, accurrere oēs: putātes aut percussum ad mortē, aut mortuū. Et tunica quidē scissa à summo usq; deorsum homo uerò illæsus inuēt⁹ est: tā modicè & summatim perstricta cute ut uix ī superficie uestigiū appareret. Stabat hō incolumis quē securis prostrauerat: intuētibus & stupētib⁹ qui circūstabāt. Vñ & facti alacriores: prōptiores exinde ad op⁹ inuēti sunt. Et hoc initiū signorum malachiæ. Porrò oratorium intra paucos dies consummatum est de lignis quidē leuigatis: sed apte firmiterq; cōtextū, opus scoticū, pulchrū satis. Et exinde seruit deo in eo sicut in dieb⁹ antiquis: simili quidē deuotione, etsi nō pari numero. Præfuit malachias loco illi tempore aliquāto, p̄re Imario, ita constituēte: ipse rector, ipse regula fratrū. Legebāt in uita ei⁹ quō cōuersarent: & ipse ante illos p̄bat ī iustitia & sctitate corā deo, nisi q ꝓter instituta cōia, & multa singul'r faciebat, in qb⁹ poti⁹ p̄bat oēs: & aliorū nemo illū poterat ad tā ardua seq. Eo tp̄is & eo loci quidā infirmabat. Cui assistēs diabol⁹ & apertè loquens suggerebat ne unquā crederet monitis malachiæ: sed si itraret ad se cultello eū peteret & occideret. Quo cognito q illi ministrabāt ipso infirmo ꝓdēte, uerbū pterūt ad malachiā præmunientes. At ille solita arma orationis arripies: impauidus hostē aggressus: & infirmitatem fugat & dæmonē. Erat autē nomē uiro Malchus. Frater est iste fm carnē Christiani nr̄i mellifontis abbatis: ambo em̄ superstites adhuc sunt, sibi in spiritu modo germaniores. Nā ille ut liberatus est, continuo non ingratus, loco eodē conuersus ad dñm: habitum simul animūq; mutauit. Et cognouere fratres malignū inuidere bōis eorum, & ædificati sunt facti de reliquo cautiores. ¶ Clericū nomine michaelē dysenteria laborantem, & desperatè: mittēs ei aliquid de mēsa sua, eodem loco sanauit. Secūdo eūdem ipsum grauissima infirmitate correptū: & corpore pariter curauit & mēte. Illico enim adhæsit deo & malachiæ seruo eius, timens ne deterius aliquid sibi cōtingeret, si denuo ingrat⁹ tāto inueniret & beneficio & miraculo. Et nunc ut audiuimus præest cuidā monasterio sito in partibus scotiæ: & hoc nouissimū oīm quæ ille fundauit. Pro huiusmodi augescebat iudies & opinio & cōgregatio malachiæ: & grande ei nomē intus, & foris: nō tū re grandius. Nempe ibi demorabatur etiā factus ep̄s: q̄ locus esset uicinus ciuitati.

VAcabat tūc tp̄is ep̄alis sedes, & iā uacarat: malachia nolente assentire. Siqdē ip̄m elegerāt. Persistentibus tñ illis, tandē aliqñ cessit: accedēte ad uim faciendā mandato magistri sui, necnon & metropolitani. Tricesimo fermè ætatis suæ anno malachias cōsecratus ep̄s introducit cōnereth: hoc enim nomē ciuitatis. Cū autē cœpisset pro officio sua agere: tūc intellexit homo dei non ad homines se, sed ad bestias destinatū. Nusquā adhuc tales expertus fuerat in quātacūq; barbarie. Nusquā reperat sic ꝓteruos ad mores, sic ferales ad rit⁹, sic ad fidē impios, ad leges barbaros, ceruicosos ad disciplinā: spurcos ad uitā. Xp̄iani noīe: re pagani. Non decimas, nō primitias dare, nō legitima inire cōiugia, nō facere cōfessiones: pœnitentias nec qui peteret, nec qui daret inueniri. Ministri altaris paucī admodū erāt. Sed em̄ qd op⁹ plurīū, ubi ip̄a paucitas iter laicos ꝓpe modū ociosa uacaret? Nō erat qđ de suis fructificarēt officijs ī populo nequā. Nec em̄ in ecclesijs, aut prædicātis uox aut cātātis audiebañ. Quid faceret athleta dñi? Aut cedēdū turpiter, aut piculosè certādū. Sed q se pastorē non mercenariū agnoscebat: elegit stare quā fugere, parat⁹ & aīam dare ꝓ ouib⁹ si oportuerit. Et quāquā oēs lupi, & oues nullæ: ille tit in medio luporū pastor intrepidus: oīmodis argumēto sus quō faceret oues de lupis. Monere cōpter, secreto arguere, flere p̄ singulos: nunc asperè, nūc leniter cōuenire, prout cuiq; expedire uidebat. In quib⁹ p hæc mīn⁹ profecisset: cor cōtritū & hūiliatū offerebat ꝓ eis. Quoties nostes totas peruigiles duxit, extēdēs man⁹ ī oratiōe. Et cū uenire ad ecclesiā nollent, peruicos & platēas occurrebat inuitis: & circūiens ciuitatem perquirebat anhelus quem Christo acquireret. Sed & foris rura & oppida nihilominus sæpius percurrebat, cum sancto illo comitatu discipulorum suorum: qui numquā deerant latere eius. Ibat & erogabat uel ingratis cælestis tritici mensuram. Nec uehebañ equo, sed pedes ibat: & in hoc uirtū se apostolicū probans. Iesu bone quanta passus est pro nomine tuo bellator tu⁹ à filijs sceleratis, quanta sustinuit ab his ipsis, quibus, & ꝓ quibus loquebañ bona tibi? Quis dignè exprimat in quātis uexatus, quibus affectus sit contumelijs, quibus iniurijs lacessitus, quoties lassatus iædia, quoties afflictus ī frigore & nuditate? Attamen cum his qui oderunt pacem erat pacificus, instans nihilominus opportune importune. Blasphematus obsecrabat: insuriatus opponebat scutum patientiæ, & uincebat in bono malum. Quid ni uicisset? Perseueraūit pulsans: & fm ꝓmissionem tandē aliquādo pulsanti apertū est. Quomodo poterat nō sequi qđ ueritas prænunciauerat [illegible]? Dextera dñi fecit uirtutē qa os dñi locutū est ueritatem. Cessit duritia, quieuit barbaries, & dom⁹ exasperās paulatim lenirī cœpit: paulatim correptionē admittere, recipere disciplinam. Fiunt de medio barbaricæ leges, romanæ introducuntur. Recipiūtur ubiq; ecclesiasticæ cōsuetudies, cōtrariæ reijciunt. Reædificant basilicæ: ordinat clerus in illis: sacramentorū rite solēnia celebrant. Confessiones fiunt ad ecclesiam cōueniūt plebes: cōcubinatus honestat celebritas nuptiarum. Postremo sic mutata in melius oīa: ut hodie illi genti conueniat, qđ dñs per prophetā dicit. Qui añ nō ppl's me⁹: nūc populus meus. ¶ Cōtigit post annos aliquot destrui ciuitatē à rege aquilonaris partis hyberniæ: qa ab aglone pandit oē malū. Et fortè malū illud bene utētibus bonū fuit. Quis scit enim si tali flagello deus delere uoluit mala antiqua populi suis? Istiusmodi malachias necessitate compulsus: & ipse, exijt cū turba discipulorū suorū. Nec ociosus exitus eius. Hac occasione monasterium Ibracense constructū est: eūte illo malachia cū suis numero centū uigīnti fratribus. Ibi occurrit ei Cormarc⁹ rex: ipe est qui olim regno pulsus sub cura malachiæ de mia dei cōsolationem accepit. Et locus ille situs in regno ei⁹. Gauisus est rex uiso malachia, se & omnia sua exponēs ei, & his qui cum eo erant: utpote nō ingratus, nec immemor beneficij. Addusta incōtinenti animalia multa ad usus fratrū, multa insuper in auro & argēto ad sumptus ædificiorū ꝓ regia liberalitate collata. Ipse quoq; erat intrans & exiens cū eis sedulus & officiosus: habitu quidem rex: sed aio discipulus malachiæ. Et benedixit loco illi dñs ꝓpter malachiā: & in breui factus est magnus rebus possessionib⁹, & personis. Vbi uelut de nouo inchoās: legē & disciplinā quā alijs imponebat magis ipse portabat episcopus & magister. Ipse in ordine uicis suæ coquinæ ministerio ꝑseruiebat, ipse fratrib⁹ cū recūberent ministrabat. Inter succedentes sibi mutuicē fratres ad cantādū legendúmue in ecclesia nō se præterirī patiebañ: strenuè implēs & ipse officiū loco suo tanquā unus ex illis. Sanctæ paupertatis nō modo particip̄s, sed & prīcipem se exhibebat: ipsi⁹ præcipuè super omnes abundantius æmulator existens.

DVm hæc ita agunt cõtigit infirmari archiepm celsum: & ipse est q malachiã in diaconẽ, pbrm, epmq; ordinauit. Et cognoscẽs qa moreret, fecit q̃si testamentũ: quatenꝰ Malachias deberet succedere sibi: q nullus alius uideret dignior qui eparet in sede prima. Hoc pñtibus indixit, hoc mandauit absentibus: hoc specialr ambobus mumoniæ regibus & maioribus terræ, sancti patricij autoritate præcepit. Cuius reuerẽtia & honore tãquã apli illius gẽtis q totã patriã cõuertisset ad fidẽ, sedes illa in qua & uiuens pfuit, & mortuus requescit, in tanta ab initio cũctis ueneratiõe habet: ut non mõ epi & sacerdotes, & qui de clero sunt, sed etiã regũ ac principũ uniuersitas subiecta sit metropolitano in oi obedientia: & unus ipse oibus pñt. Verũ mos pessimus inoleuerat: quorũdã diabolica ambitione potẽtũ: sedẽ sanctam obtẽtũ iri hæreditaria successiõe. Nec em patiebant epatri; nisi q essent de tribu & familia sua. Nec parũ ꝓcesserat execranda successio. decursis iã in hac malitia q̃si gnatiõibus quindecim. Et eo usq; firmauerat sibi ius prauũ imo oi morte puniendã iniurią gnatio mala & adultera: ut etsi interdũ defecissent clerici de sanguine illo: sed epi nũquã. Deniq; iã octo extiterãt añ celsum uiri uxorati & absq; ordinibus: literati tñ inde tota illa p uniuersam hyberniã de qua superiꝰ dixim. dissolutio ecclĩastice disciplinæ, censuræ eneruatio, religionis euacuatio. Inde illa ubiq; p mansuetudine christiana, sæua subitro ducta barbaries: imo paganismꝰ qdã itroductꝰ sub noie Christiano. Nã qd laudi tũ ẽ ab ipõ Christianitatis initio, sine ordie sine rõne mutabant & multiplicabant epi, p libito metropolitani: ita ut unꝰ epatu uno nõ esset cõtentꝰ, sed singulæ penè ecclesiæ singlos haberẽt epos. Nec mirũ. Nã q tam morbidi capitis mẽbra ualerẽt? Pro his celsus atq; hmõi malis ppli sui uehemẽter dolẽs (erat em uir bonꝰ & timoratus) curauit oimodo hre sibi successorẽ malachiã: q p ipsum cõfideret posse explantari male radicatã successionẽ, q charus esset oibus, & quẽ oẽs æmularent: & dñs erat cũ eo. Nec frustratus à spe sua. Nã illo mortuo substitutꝰ ẽ malachias: nõ tñ mox, neq; id facilẽ. Ecce em de semie nequã q occupet locũ mauricius noie. Is p ququẽniũ fretꝰ potẽtia: sclari incubauit ecclĩæ: nõ eps, sed tyrannꝰ. Nã uota piorũ magis in malachiã cõuenerãt. Deniq; suadebãt cũ subire onꝰ iuxta cõstitutionẽ celsi: sed ille q oẽ sublime haud secꝰ quã suũ pcipitiũ declinabat, bonã sibi uidebat nactꝰ occasionẽ excusandi: q p id tpis introitus ciꝰ pacificus esse non posset. Instabãt tã sctõ operi & sollicitabãt oẽs: duo potissimum epi Malcꝰ, & Gilebertus. Quorũ prior, ipse est senior Ieuorensis de quo supra mẽtio facta est: alter quẽ aiũt prima functũ legatiõe aplicæ sedis p uniuersam hyberniam. Qui triennio iã decurso in hac præsumptiõe mauricij, & malachiæ dissimulatiõe, nõ ferentes ultra ecclĩæ adulteriũ, de decꝰ Christi, cõuocatis epis & principibꝰ terræ uno spũ adeũt malachiã paratí uim facere. At ille renuere primũ. Prætendere siquidẽ difficultatẽ rei, nobilis illius ꝓsapiæ multitudinẽ, fortitudinẽ, ambitionẽ, multũ esse ad se pauperculũ, opponere se tot, tantis, talibus talr radicatis q iã annos fermẽ ducẽtos q̃si hæreditate possedissent sanctuariũ dei, & nũc quoq; id ꝓoccupassent: nõ posse illos extirpari nec cũ mortibus hoim qdẽ: sua nõ interesse fundi humanũ sanguinẽ occasiõe sui: postremo iũctũ se spõsæ alteri quã dimittere nõ liceret. Verũ illis ecõtra instãtibus & clamãtibus, quia à dño sermo egressus est, sed & tota auctoritate subẽtibꝰ subire onꝰ atq; intentantibus anathema, ad mortẽ, inqt, ducitis me, sed obedio spe martyrij, hac tñ cõditiõe: ut si iuxta fidẽ uram res in melius cedat & uendicet sibi deus suã hæreditatẽ à diripiẽtibus eã: tũc demum oibus cõsummatis, & ecclĩa pacẽ habente, liceat redire ad priorẽ spõsam meã, & amicã de qua raptor paupertatẽ: & p me illic aliũ substituere: q tũc fortè repertus idoneꝰ fuerit. Nota lector uirtutẽ uiri & animi puritatẽ: nec honorẽ affectantis, nec formidãtis mortẽ p Christi noie. Quid hoc aio puriꝰ qduc fortius: ut se exponẽs piculo & labori, alteri fructũ cedat ipsam in loco principatꝰ securitatẽ & pacẽ: Facit hoc, cũ liberũ sibi ex pacto retinet reditũ ad pauperiatẽ: pace & libertate ecclĩa restituta. Spõdentibꝰ illis demũ acqeuit uolũtati horũ, uel potius dei, à quo sibi iam olim præostẽsum recordabat q de se mõ dolebat fieri. Nẽpe iã ægrotãte celso apparuit malachiæ & qdẽ lõgè posito & nescienti mulier ꝓceræ staturæ & reuerẽdi ultꝰ. Per cũctãti q̃nã esset, rñsum est esse uxorẽ celsi. Quæ tradens ei uirgã pastoralem quã manu tenebat: disparuit. Paucis de curtis diebus celsus moriẽs misit baculũ suũ malachiæ tãquã sibi successuro: quẽ ut uidit agnouit ipm esse quẽ uiderat. Huiꝰ præcipue recordatio uisiõis terruit malachiãne si qd̃ diu satis dissimulat ultra renueret, diuinæ iã uideretur resistere uoluntati. Verũtamẽ ciuitatẽ nõ itrauit quãdiu ille ĩcubator uixit: ne hac occasiõe cõtingeret mori quẽquã ex his quibꝰ uitã magis ministratur ꝰ ueniebat. Ita per bieniũ (nã id tpis supuixit ille) agens extra urbem strenuè in uniuersa ꝓuincia opꝰ epale exercuit. ¶ Illo igit celeri morte fctõ de medio: rursum nigellus quidã imo uerò nigerrimꝰ sedẽ pripuit. Et in hoc aiæ suæ mauricius adhuc uiuẽs ꝓuiderat, ut hunc hẽret hæredẽ: in quo q dãnãdus exibat operibꝰ adiicere dãnatiõis psisteret. Erat enim & ipse ex dãnata pgenie cognatꝰ mauricij. Cæterũ rex, & epi, & fideles terræ nihilominus cœnuenerunt ut introducerent Malachiã. Ecce cõsilium malignãtium ex aduerso. Quidã de filijs belial prõptus ad malitiam, potẽs in iniquitate, sciens locũ ubi pariter cõuenire decreuissent: multis aggregatis sibi latenter uicinũ occupat collẽ eminentem è regione: uñ illis tractãtibus alia, repẽtino impetu sup in cautos irruerẽt: & iter ficerẽt innocẽtes. Cũ dixerãt enim etiã regẽ cũ epo trucidare: ut nõ esset q uindicaret sanguinẽ iustũ. Res inotuit malachiæ: & intrãs ecclesiã (erat em propẽ) eleuatis manibus orauit ad dñm. Et ecce nubes & caligo, sed & tenebrosa aqua in nubibꝰ æris: diẽ uerterũt in noctẽ. Fulgura q̃q; & tonitrua & horribilis spũs procellarũ diẽ ultimũ minitant: uicinaq; clemẽta intẽtant oia mortẽ. Et ut scias lector q oro malachiæ cõcussierit clemẽta: solos intercepit tẽpestas q q̃rebãt aiam eius: solos turbo tenebrosus inuoluit, q parauerãt opa tenebrarum. Deniq; ipse qui princeps extiterat tanti mali fulmine percussus interijt cũ tribꝰ aliis: & fuere cõsortes mortis q fuerãt participes sceleris. Quorũ sequẽti die inuenta sunt corpora semiusta & putrida: hærentia ramis arborũ: ubi quenq; spiritus eleuans allisisset. Alij quoq; tres semiuiui inuenti sunt: cæteri oẽs circũquaq; dispersi. Illos autẽ qui cũ malachia erãt quãuis proximos loco, tẽpestas oino nõ tetigit: nec qcquã molestiæ itulit. In facto isto recẽs capimꝰ experimẽtũ ueritatis uerbi illi: qa oratio iusti penetrat cælos. Sed & nouũ antiq exẽplũ miraculi quo olim tota AEgypto uersante in tenebris, solus Israel ī lumine mãsit dicente scriptura. Vbicũq; Israel erat, lux erat. Huc mihi accurrit & factum sancti heliæ: nunc quidem ab extremis terræ nubes & pluuias educentis: nunc uerò super blasphemos euocantis ignem de cælo. Et modo de simili clarificatꝰ est deus in seruo suo malachia.

ANno ætatis, suæ trice simooctauo pauper malachias pulso incubatore intrauit ardinacha: põtifex & metropolitanus totius hyberniæ, rege uerò cæteris q̃ qui introduxerant cum ad propria remeantibus, ipse remanet in manu dei, & remanent illi foris pugnæ, intus timores. Nam ecce uiperea soboles frendens & uociferans se exhæredari, tota se intus & foris suscitat aduersus dominum, & aduersus Christũ eius. Porrò nigellus uidens sibi imminere fugam: tulit secum insignia quædam sedis illius: textum scilicet euangeliorũ qui fuit patricij: baculũq; auro tectũ, & gẽmis preciosissimis adornatũ, quẽ nominant baculum Ieſu: eo q ipse dñs (ut fert opinio) eum suis manibus tenuerit atq; formauerit. Et hæc summæ dignitatis & uenerationis in gente illa. Nempe notissima sunt celeberrimaq; in populis, atq; ĩ ea reuerentia apud oẽs: ut qui illa habere uisus fuerit, ipsum

habeat

habeat epm ppl's stult⁹ & insipiens. Ibat hō girouagus, & alter sathanas circūibat terrā & pambulabat eā: insignia sacra circūferens. Quæ ubiq; ostētās, ubiq; eorū gra recep tabat: cōciliās sibi p hæc aios oim: & à malachia qscūq; potuisse auertēs. Hæc ille. erat autē prīceps, quidā de potē tioribꝰ iniq; pgenie, quē rex prīusquā ciuitatē exiret iu rare coegerat pacē tenere epo: acceptis ab eo isup obsidi bus multis. Is post regis exitū nihilomin⁹ ciuitatē ingres sus cōsiliū habuit cū ppinqs & amicis, quō sctm dolo te nerēt, & occiderēt. Timebāt uerò plebē. Et cōiurātes i ne cē malachiæ cōstituere locū & diē: & traditor dedit eis si gnū. Ipso die cū uesptina iā solēnia i eccl'ia celebraret anti stes cum uniuerso clero & multitudine ppli: mittit ad ipm nequā ille in uerbis pacificis, i dolo rogās q̄tenus ad se di gnet descēdere: ut faciat pacē. Rndētib⁹ q assistebant ipm poti⁹ ad epm debere uenire: eccl'iam esse cōpetētiorē locū firmādæ pacis (siqdē psenserāt dolū) subiūgūt q missi erāt hoc tutū nō esse prīcipi, timere eū capiti suo: nec se crede re turbis q̄ se ante hos dies eā epi ppemodū intremissent. Cōtēdētib⁹ i hūc modū illis qdē ut iret, istis uerò ne iret: eps cupid⁹ pacis & mortis nō timid⁹, sinite, inqt frēs, sini te me imitari magistrū meū. Sine eā sum Xpian⁹, si Xpm nō sequor. Fortē flecto hūilitate tyrānū: etsi nō, uinco tm: exhibēs ouī pastor, sacerdos laico, qd mihi illi debuerat. Vos quoq; qd i me est: nō parū ædificō exēplo tali. Quid em si cōtigat occidi? Nō recuso mori: ut uos uitæ meæ te neatis exēplū. Oportet epm (ut ait eporū prīceps) nō dña ri i clero: sed formā fieri gregis. Haud aliā sanè formā quā ab illo accepimus, qui hūiliauit semetipm factus obediēs usq; ad mortē. Quis mihi det hāc relinquere filiꝰ signatā sanguine meo. Expiemini certè an sacerdos uester dignè satis à Xpo didicerit mortē nō timere p Xpo. Et surgens cœpit ire flētib⁹ cūctis & supplicātib⁹ ne tm cuperet pro Xpo mori, ut tm Xpi gregē desolatū reliq̄ret. Verū ille to tam spē suā ponēs in dño, tota alacritate prexit: tribus tm comitātib⁹ discipl'is paratis mori cū eo. Qui ut calcato li mīe dom⁹, repēte se medio itulit armatorū, scuto fidei ipe munit⁹. Cōcidere facies oim: qa pauor irruit sup eos, ita ut dicere posset epus. Qui tribulāt me inimici mei, ipi infirma ri sunt & ceciderūt. Hoc uerbū uerū est. Videres hostiā stā tem, carnifices ferro armatis manib⁹ undiq; circūstātes, & qui īmolaret nō erat. Putares stupere lacertos: sic nō fuit qui extenderet manū. Nam & is quoq; qui caput malitiæ uidebat: assurgit ei potius quā insurgit. Vbi quæso signū ô homo, qd dederas i mortē pōtificis? Hoc magis hono ris signū quā mortis indiciū. Deferre est hoc nō mortē in ferre. Res mira. Pacē offerūt, qui necē parauerāt. Nō est q abnuat: q & uitæ periculo quæsierat eā. Itaq; facta est pax & tam firma: ut ab illa die hostē sacerdos nō modo pacā tū habuerit: sed subditū, sed deuotū. Quo audito fideles quiq; gauisi sunt: q nō modo saluat⁹ sit sanguis innoxi⁹ in die illa: sed & nocentiū multorū animæ malachiæ meri tis euaserit ad salutē. Et apprehēdit omnes circūquaq; ti mor, audiētes quomodo duos inimicorū ei⁹ qui uideren tur ferociores in generatiōe sua sic subita uirtute pstra uit de⁹: istū loquor q in manib⁹ est, & eū de quo superi⁹ dixi. Alterū em terribiliter mulctatū in corpore, alterum misericorditer mutatū i corde: ambos mirabiliter cōpre hēdit, in cōsilijs q̄ cogitabāt. His ita peractis cœpit iā in ciuitate episcopus tota libertate disponere & ordiare de oīb⁹ pertinētib⁹ ad ministeriū suū: nō tamē sine cōtinuo discrimine uitæ suæ. Nā etsi iā nemo q palam noceret: ab insidiantibus tamē nec loc⁹ satis tutus episcopo erat nec tēpus feriatū. Et deputati sunt ei uiri armati ad custodiā die ad nocte: sed ille magis i dño cōfidebat. Fuit uerò cō silium præfatū schismaticū inseq, eo q seduceret multos ex insignibus quæ ferebat, suadēs omnibus se episcopū esse debere: & sic solicitans plebes aduersus malachiā atq; ecclesiæ unitatem. Et fecit sic. Et sine difficultate ita i bre uī uniuersas sepiuit uias eius, per gratiā sibi à domino da tam & quam habebat ad omnes: ut malignus ille coactus sit dare manus, reddere insignia, & quiescere de reliquo in oi subiectione. Ita malachias licet per multa pericula & labores, prosperabatur in dies & confortabatur: magis ac magis abundās in spe & uirtute spiritussancti. ¶ Nec mo do malefactores sed & detractores. Malachiæ corripuit deus. Quidam, uerbi gratia, gratiam habens principum & potentum, etiam ipsius regis q esset adulator & garrul⁹ & potens in lingua: faucbat per omnia aduersarijs Mala chiæ & procaciter tuebatur partem eorum. Sancto uerò & præsenti resistebat i facie, & detrahebat absenti: irreue renter occurrens ei in omni loco, maximeq; ubi celebrio ribus illum sciret interesse conuentibus. Sed citò digna linguæ procacis mercede donat⁹ est. Intumuit & compu truit lingua maledica uermibus ex ea scatētib⁹ & diffluē tib⁹ toto ore blasphemo. Quos per septem ferme dies in cessanter uomens: tandem cum illis miseram expuit ani mam. ¶ Loquente coram aliquando malachia & populum exhortante, mulier quædam infelix ausa est interrumpere sermonem clamoribus improbis: non deferens sacerdoti & spiritui qui loquebat. Erat autem de progenie impia & spiritū habēs in naribus, blasphemias contumelias q̄ euo mebat in sanctum: dicens hypocritam & inuasorē alienæ hæreditatis; sed & caluicici illius improperans. At ille ni hil respondit ei, sicut erat uerecundus & mitis: sed domi nus respōdit pro eo. Versa illa in insaniam est, domino iu dicante: & crebris uocibus clamitans se suffocari à mala chia: morte demū horrenda luit peccatū blasphemiæ. Sic misera assumēs aduersus malachiā iproperiū helisæi: uerè illum sibi alterū experta est helisæum. Porrò quia causa pe stilētiæ cuiusdā ort⁹ i ciuitate, multitudinē cleri & popu li solēniter cū memoria sctōrū tunc foras eduxerat: ne hoc qdē ptercūdū, q orāte malachia, pestilētia illico cōqeuit. Ex hoc iam q mutiret aduersus eū nō fuit: dicentibus qui de semine chanaā sunt, fugiamus malachiam, quia dñs pu gnat pro eo. At sero istud: quia zelus dñi ubiq; occurrēs eis, persecutus est eos usq; ad interneciōnē. Quomodo in tra paucos dies periit memoria eorum cum sonitu. Quo modo facti sunt in desolationem, subitò defecerunt: perie runt propter iniquitatem suam. Grande hodieq; miracu lum facit tam uelox generationis illius deletio, his præser tim qui eorum nouerant superbiam atq; potentiam. Mul ta quidem & alia signa fuere quibus deus glorificauit no men suum: & seruum suum inter labores & pericula cōfor tauit. Quis dignè commemoret? Non tamē omnia præte rimus: et non sufficiemus ad omnia. Propter seriem autē narrationis ne impediatur: aliqua quæ dicturi sum⁹ reser uamus in finem.

IGitur malachias intra triennium reddita retributione superbis, & libertate ecclesiæ restituta: pulsa barbarie, & reformatis ubiq; moribus christianæ religionis, uidens omnia in pace esse: cœpit cogitare & de sua pace. Et memor propositi sui cōstituit, p se Gelasium uirum bo num & dignum tali honore: cōniuentibus clero & popu lo, quin potius sustinentibus propter pactum. Nam aliàs durum usum omino. Quo cōsecrato, regibusq; ac prin cipibus attentius commendato: ipse clarus miraculis & triumphis ad suam parochiam redit. Non tamen conne reth: & audi causam dignam relatu. Diocesis illa duas fer tur habuisse antiquitus episcopales sedes: & duo extisse epatus. Id uisum melius malachiæ. Itaq; quos ambitio cō flauit in unum malachias reuocauit in duos: partem alteri episcopo cedēs, partē retinēs sibi. Et propterea nō uenit connereth, qi ea iam episcopum ordinasset: sed dunum se contulit: disterminans parochias sicut in diebus antiquis. O purū cor ô oculum columbinum. Locū tradidit nouo episcopo qui uidere paratior, principalior haberet, locū in quo sederat ipse. Vbi sunt qui de terminis litigant, pro uno uiculo perpetes adinuicē inimicitias exercētes? Ne scio si quod genus hominum magis quā istos antiquū ua ticinium tangat: secuerunt prægnantes galaad ad dilatan dum terminos suos. Sed hæc aliàs.

MAlachias factus dunensis eps confestim more suo curauit asciscere ad solatium sibi de filijs suis cõuentũ regulariũ clericorũ. Et ecce rursus accingit q̃si nou⁹ Christi tyro ad spiritale certamẽ, rursus induit arma potẽtia deo: sanctæ pauperta tis humilitatẽ, rigorẽ disciplinæ cœnobialis, ociũ cũtemplandi, orandi assiduitatem. Quæ tamen oĩa uoto magis ualuit diu tenere quã actu. Etenim uniuersi confluebant ad eũ: nec modo mediocres sed & nobiles & potẽtes, illi⁹ se sapientiæ & sanctitati istruẽdos, corrigẽdos, ac regẽdos, cõmittere festinabant. Et ipse interdũ ibat & exibat semi nare semen suum: disponens & decernens tota autoritate de reb⁹ ecclesiasticis tãquã ex apostolis um⁹. Et nemo illi dicebat in qua ptate hæc facis: uidẽtib⁹ cũctis signa & p digia q̃ faciebat: & qa ubi spũs dñi ibi libertas. Visum tn̄ sibi nõ tutè satis actitari ista, absq; sedis apostolicæ autori tate: & romã pficisci deliberat: maximeq; qđ metropoli cæ sedi deerat adhuc, & defuerat ab initio pallij usus: qđ est plenitudo honoris. Et uisum est bonum in oculis ei⁹ si eccl'ia pro qua tn̄ laborarat: quẽ hactenꝰ nõ habuerat suo acqreret studio & labore. Erat & altera metropolica sedes quã de nouo constituerat celsus: primæ tn̄ sedi, & illius ar chiepo subdita tanquã primati: & huic quoq; optabat ni hilominꝰ pallũ Malachias: cõfirmariq; autoritate sedis apl'icæ p̃rogatiuã, quã bñficio celsi adipisci meruerat. Innotescente ꝓposito displicuit fratrib⁹: necnõ & magnati bus, & populo terræ. Oẽs em̃ intolerabilẽ sibi iudicabãt tã diutinã oĩm pũ parentis absentiã: & quod metuerẽt de morte ipsius. Cõtigit interea mori germanũ ei⁹ christia num noĩe uirũ bonũ plenũ gratiæ & uirtutis. Eps erat illi qdẽ sed's ĩ celebri opinõe: sed uitæ sctimonia & iustitiæ zelo fortè nõ impar. Huius decessus magis terruit uniuer sos: & discessum Malachiæ renouidit molestiorẽ. Dicebant aũt nullo modo assentiendũ unici pegrinatiõi patroni: ut nõ desolet oĩs terra: si duabus tãtis colũnis sub uno mo mẽto tpis destituat. Ergo oẽs pariter cõtradicunt. Et uim faciebãt, cũ ille diuinã ultionẽ minatus est. Non tn̄ destite re illi nisi missa sorte, prius dei uolũtas super hoc interro garetur. Prohibente illo nihilominus mittũt: sed illa pro malachiæ pte ter rñdisse inuẽta est. Nec em̃ una cõtenti uice fuere cupidi retinendi eũ, demũ cedentes dimittũt illũ nõ tn̄ sine ploratu & ululatu multo. Sed ne quid imperfectũ relinqueret: tractare cœpit quõ defuncti fratris semen suscitaret. Et accersitis ad se trib⁹ discipl'is suis: anxi⁹ æstu abat qsnã dignior ad hoc opus siue utilior uideretur. Et diligenter intuit⁹ singulos, tu, inquit, ô Edane (sic em̃ uo cabat' unus) suscipe onus. Ille cunctãte & flẽte: ne timeas, ait, tu enim mihi à domino designat⁹ es: quia annulũ aureũ quo despõsandus es iã nũc p̃uidi in digito tuo. Acqeuit ille: & malachias eo consecrato pficiscit'. ¶ Cũq; egressus de scotia peruenisset eboracũ: sacerdos quidã sycarus noĩe intuitus eum agnouit. Nec em̃ facie eius uiderat añ sed cũ haberet spm̃ pphetiæ reuelatũ fuerat ei iãpridẽ de illo. Et nũc incũctanter circũstãtib⁹ digito eũ demõstrãs: hic ẽ, inqt, de quo dixerã, qa de hybernia sctus uenitet põtifex, q scit cogitatiões hoĩm. Sic nõ potuit latere lucerna sub modio: pdẽte eã p os Sycari ispũ sctõ, q illã accẽderat. Nã & multa secreta de eẽ suo, suorũq; dcã sunt ei à sycaro: q̃ ita eẽ uel fuisse oĩa recognouit. Sed & socijs malachiæ percũctantibus de suo reditu rñdit sycarus incunctãter, qđ post rei ꝓbauit euẽtus: paucos uidelicet ad modũ de numero illo cum epo redituros. Illi audito hoc suspicati sunt mortẽ: sed deus aliter adimpleuit. Nẽpe rediens ab urbe quibusdã apud nos, quibusdã & in alijs locis ad discendã couuersationis formã relictis, iuxta uerbum sycari cũ paucis admodũ repatriauit. Hæc de sycaro. ¶ In ipsa urbe eboracensi accessit ad eũ uir nobilis ꝑm scl'm uualeluus noĩe: tũc prior in kyrkehã regulariũ fratrũ, nũc uerò monachus & monachorũ pater in mailros monasterio ordinis nostri: q deuot⁹ malachiæ se oroni⁹ satis hũiliter commẽdauit. Is aduertẽs multos habere epm̃ socios & equos paucos (nã præter ministros & clericos alios, qnq; cum eo erãt pbri & eq nõ nisi tres) obtulit ei suũ quo ipse uehebat: hoc solum dolere se inquiẽs q̃ esset runcin⁹ durè portãs. Et addit. Libẽti⁹ dedissem si melior fuisset: sed si digna mini ducite qualẽcũq; uobiscũ. Et ego (ait eps) eo libenti⁹ accipio quo p̃dicas uiliorẽ: qa nõ põt mihi uile eẽ qcqd tã p̃ciosa uolũtas obtulerit. Et cõuersus ad suos hũc, inquit, sternite mihi qa cõmod⁹ satis & sufficiẽs erit ĩ lõgũ. Quo facto ascẽdit: & primo qdẽ durũ ut erat sentiẽs, postmodũ mira mutatiõe ualde cõmodũ sibi & suauiter ambulãtem inuenit. Et ne caderet super terrã de sermone quẽ dixerat. usq; ad nonum annũ quo mortu⁹ est ipse, nõ defecit ei: factus optimus & preciosissimus palefridus. Quodq; euidẽtius miraculum cernentib⁹ fecit: de sub nigro cœpit albescere: & nõ multo post uix 'inueniebat albior illo. ¶ Mihi quoq; in uia hac datum est uidere utrum: & in eius uisu & uerbo refectus sum, & delectatus sum sicut in oĩbus diuitijs. Et ego uicissim, peccator licet, inueni gratiã in oculis eius extũc & deinceps usq; ad obitum ipsius: sicut in pœmio præfatus sum. Ipse etiã dignatus diuertere claramual lem, uisis fratribus compunctus est: & illi nõ mediocriter ædificãti præsentia & sermone eius. Et acceptãs locum & nos, atq; intimis uisceribus colligens: ualedixit nobis & abijt. Qui transalpinas cum uenissẽt Iporiam ciuitatẽ Italiæ hospitis sui paruulum filium, qui male habens moritu rus erat, continuo sanauit.

ERat tunc tẽporis in sede apostolica felicis memoriæ secundus Innocentius papa, qui cum benignè susce pit: humanè satis illi super lõga peregrinatiõe cõpassus. Et primò quidẽ malachias quod altius infixerat animo, cum multis lachrymis implorabat: licere sibi uiuere & mori in clarauallẽ permissu & benedictiõe summi põtificis. Et petijt hoc non oblitus ad quod uenerat: sed affectus quo uenerat desiderio claræuallis. Nõ autẽ obtinuit, qđ uir apostolicus lucris potiꝰ uberioribꝰ occupãdũ decerneret. Nec tn̄ omnino frustratus est à desiderio cordis sui: cui mori sibi etsi nõ uiuere donatum est. Mensem integrum fecit in urbe: loca sancta perambulans, & frequẽtans causa orationis. Cumq; per id temporis sæpe ac diligẽter ab eo & ab his qui cum eo erant, summus pontifex inquisisset esse patriæ: mores gẽtis, statum ecclesiarum, & quanta in terra deus pe eum operatus fuisset: paranti iam repatriare commisit uices suas, per uniuersam hyberniam legatum illum cõstituẽs. Significatum siquidem erat ei ab episcopo Gilberto (qui ut suprà memorauimus tunc legatꝰ extiterat) q̃ iã non posset præsenio & debilitate corporis uilicare. Post hæc petit malachias cõfirmari nouæ metropolis constitutionẽ: & utriusq; sedis pallia sibi dari. Et cõfirmationis quidem priuilegiũ mox accepit: de palliis autem oportet, ait summus pontifex, solemnius agi. Cõuocatis episcopis & clericis & maioribꝰ terræ celebrabis generale cõcilium: & sic cõsuẽtia & cõi uoto uniuersorũ per honestas personas requiretis pallium & dabitur uobis. Deinde tollens mitram de capite suo, imposuit capiti eius sed & stolam cum manipulo dedit illi quibus uti inter offerendum solebat. Et salutatum in osculo pacis dimisit eũ: apostolica fultum benedictione & autoritate. Qui reuertens per clarãuallem suã secundã nobis largitꝰ est benedictionem. Er alta suspiria trahens q̃ nõ liceret sibi pro suo desiderio remanere, hos, inquit, interim p me oro ut retineatis, quia à uobis discãt quod nos postmodum docebant. Et infert. Erunt nobis in semen, & in semine isto benedicẽtur gentes, & illæ gentes quæ à diebus antiquis monachi quidem nomen audierunt, monachum non uiderunt. Et dimissis quatuor a latere suo abijt. Qui probati & digni inuenti: monachi facti sunt. Post aliquot tempus cum iam sanctus esset in terra sua, misit alios: & factum est de illis si militer. Quibus per aliquantũ tempus instructis & eruditis corde in sapietia dato eisin patrẽ sancto fre christiano qui erat unus ex ipsis, emisimus eos: adiungentes de nostris quanti sufficerent ad numerũ abbatiæ. Quæ cõcepit

& peperit

& peperit filias quinq; & ſic multiplicato ſemine augeſcit indies numer⁹ monachorū: iuxta deſiderīū & uaticinium malachiæ. ¶ Nūc iam repetamus ordinē narratiōis. Malachias pfect⁹ à nobis pſpe puenit ſcotiā. Et iuenit Dauid regē q adhuc hodie ſupeſt in quodā caſtello ſuo: cuius fili⁹ infirmabat ad mortē. Ad quē ingreſſus honorificè à rege ſuſceptus, & humiliter exoratus ut ſanaret filiū ſuū: aq; cui bñdixit aſpſit iuuenē, & ituēs i eū ait. Cō fide fili: nō moriēris hac uice. Dixit hoc, & die ſequēti dctm̄ pphetæ ſecuta eſt ſanitas: ſanitatē lætitia pris: clamor & ſtrepit⁹ totius exultātis familiæ. Exijt ſermo ad oēs, nec em̄ qd in domo regia & regis acciderat filio latere potuit. Et ecce ubiq; reſultās grārū actio, & uox laudis: tū p ſalute dñi, tū pro miraculi nouitate. Hēric⁹ eſt iſte, nā uiuit adhuc unicus pris ſui, miles fortis & prudēs: patriſſans (ut aiūt) inſectādo iuſtitiā & amorē ueri. Et amauit uterq; malachiā quādiu uixit: tāquā q illū à morte reuocaſſet. Rogabāt eū manere p aliquot dies, ſed ille declinās gliā, moram non ſuſtinuit: & mane carpebat iter. Trāſeūti igit⁹ p uillā noīe Crugeldū: occurrit puella muta. Orāte illo ſolutū eſt uinculū linguæ ei⁹: & loq̄bat rectè. ¶ Dehīc uillam ingrediēs quā noiant eccl'ia ſcti michaelis, oblatā ſibi mulierē phreneticā & uinctā funib⁹ corā oī populo curat: & dimiſſa incolumi proficiſcit. Peruenīēs uerò ad portū lapaſperi, trāſitū ibi p aliquot dies p̄ſtolabat: ſed mora minime trāſijt ociosa. Conſtruitur interim de uirgis in ſepē textis oratoriū, ipo iubente, ipſo operāte pariter. Cōſummatum circundedit uallo: atq; interiacens ſpatiū in cemiterium benedixit. Sanè merita bñdicētis miracula ſatis declarāt: quæ uſq; hodie ibi actitari feruntur. Inde eſt q de finitimis locis infirmos & malè habentes illo portare conſueuerunt & ſanant multi. Mulier totis diſſolutis mēbris, plauſtro uecta illuc, pedibus ſuis remeauit domum: una duntaxat nocte nō fruſtra in loco ſancto præſtolata miam dñi. Alia quædam ibidem pernoctabat in oratione, quā fortè reperiens ſolam homo barbarus accēſus libidine, & ſui minime compos: irruit rabioſus in eā. Conuerſa illa & tremefacta ſuſpiciens aduertit hoiem plenū diabolico ſpū: heu tu, inquit, miſer quid agis? Conſidera ubi es: reuerere hæc ſancta, defer deo, defer ſeruo eius malachiæ: parce & tibijpſi. nō deſtitit ille furijs agitatus iniquis. Et ecce (quod horribile dictu eſt) uenenatū & tumidum animal quod buffonē uocāt: uiſum eſt reptans exire deinter femora mulieris. Quid plura? Terre factus reſilijt homo: & datis ſaltibus feſtinus oratorio exijt. Ille confuſus abſceſsit, & illa intacta remanſit: magno quidē & dei miraclo, & merito malachiæ. Et pulchrè opi fœdo & abhominando: fœdū interuenit & abhominabile monſtrum. Nō prorſus aliter decuit beſtialē extinguī libi dinem quàm per frigidiſsimum uermē, nec aliter temeratiū frenari auſum, fruſtrari conatū quā p uilē inutilēq; beſtiolam. Et hæc loco iſto ſufficiant, pauca de pluribus. Nūc iam reliqua proſequamur.

Aſcendit Malachias nauem, & proſperè nauigans applicuit monaſterio ſuo benchorēſi: ut primi filij primam reciperēt gratiā. Quid animi putas geſsiſſe illos, ſano de uia tam lōga recepto patre, & illo patres? Nec mirum ſi ſe tota in gaudiū effuderūt uiſcera eorum in reditu eius: quando & exteris circunquaq; gentibus incredibilem mox lætitiam uelox rumor inuexit. Denīq; de ciuitatibus & caſtellis & uicis occurrunt ei: & quocunq; diuertat ſuſcipitur exultatione uniuerſæ terræ. Veruntamē non ſapit honor: opus exercetur legationis. Multis in locis celebrātur cōuent⁹ multi: nequa regio ſeu portio regionis legationis fructu, & utilitate fraudet. Seminat ſup oēs aquas: nō eſt qui ſe abſcōdat ab opera ſolicitudinis eius. Non ſexus, non ætas, non conditio, nō profeſsio reputatur. Vbiq; ſemē ſpargitur ſalutare: ubiq; intonat tuba cæleſtis. Vbiq; diſcurrit, ubiq; irrumpit: euaginato gladio linguæ ad faciendā uindictam in nationibus, increpationes in populis. Terror eius ſup facientes mala. Clamat iniquis, nolite iniquè agere, & delinquentibus nolite exaltare cornu. Religio ubiq; plātat, ppagat, foueat. Oculi ei⁹ ſup eos: & cura ei⁹ ad neceſsitates eorū. In cōciliis q paſsim celebrant repetunt antiquæ traditiōes: quas tñ bōas fuiſſe cōſtiterit, abolitas uerò negligentia ſacerdotū. Nec modo uetera inſtaurant: cuduntur & noua. Et quæcunq; pmulgauerit: tanquā cælitus edita acceptant, tenent ſcripto, mādant ad memoriā poſterorū. Quidni cælitus miſſa crederent: q̄ tot cæleſtia, cōfirmāt miracula? Et ut fidē dictis faciā: pſtringā nonnulla paucis. Quis em̄ cūcta enumeret? Q; quā libēti⁹ fateor imitādis immorer: quā admirādis. ¶ Et meo qdem iudicio primum & maximū miraculū quod dedit, ipſe erat. Vt em̄ taceā ite riorē hoiem eius, cuius pulchritudinē, fortitudinem, puritatē ſatis indicabant mores ipſius & uita: ipſum exteriorē ita uno ſemper modo, ipſoq; modeſtiſsimo & decētiſsimo geſsit: ut nil prorſus appareret in eo qd poſſet offendere intuētes. Et qdē q nō offendit i uerbo ille pfect⁹ eſt uir. At uerò in malachia quis unquā etiam ſi curioſi⁹ obſeruarit, deprehēdit ocioſum non dico uerbū ſed nutū? Quis manū pedēue mouētē fruſtra? Imo quid nō ædificans in eius inceſſu, aſpectu, habitu, uultu? Denīq; uultu hillaritatem, nec fuſcauit mœror: nec leuigauit riſus. Totū i eo diſcipli natū, totū inſigne uirtutis: perfectiōis forma. Per oīa ser⁹: ſed nō auſterus. Remiſſus interdū: diſſolutus nunquā. Negligens nihil: etſi pro tpe multa diſſimulās. Quietus ſæpe, ſed minīe aliqñ ociosus. A die prīo cōuerſionis ſuæ uſq; ad extremū uitæ ſine ppio uixit. Non ſeruos nō ancillas nō uillas, nō uiculos, nō denīq; qcquā reddituū eccleſiaſtī corum, ſecu lariūue: uel in ipſo habuit epatu. Menſæ pali nihil prorſus cōſtitutū uel aſsignatū uñ eps uiueret. Nec em̄ uel domū ppriā habuit. Erat aūt penè inceſſanter circūiens parochias oēs euāgelio ſeruiens, & de euangelio uiuens, ſicut conſtituit ei dñs: dignus eſt inquiēs operarius mercede ſua. Niſi q frequētius ipſum euangeliū ſine ſumptu ponēs: de laboribus ſuis ſuorūq; ferebat, uñ ſe & alios qui ſecū laborabāt in opere miniſterij ſuſtentaret. Porrò ſi interdū quieſcere oporteret, i ſctis hoc faciebat locis: q̄ ipſe p Hyberniā ſparſerat uniuerſam. Apudq; s uerò mora facere libuiſſet, illorū ſe cōformauit moribus & obſeruātijs cōi cōtēt⁹ uita & mēſa. Nō fuit i uictu, nō fuit i ueſtitu in quo potuiſſet malachias dignoſci inter cæteros fres: ītñ cū maior eēt hūiliauit ſe i oīb⁹. Denīq; cū exiret ad p̄dicā dū, cū peditib⁹ pedes & ipe ibat: eps & legat⁹. Forma apli ca hæc: & ide magis mira in malachia, q̄ rara nimis i alijs. Ver⁹ pfecto apl'orū hæres eſt iſte: q talia agit. Sed aduertere eſt quō diuidat hæreditatē cū fribus ſuis: æq̄ nepotibus apl'orū. Illi dñant in clero: iſte dū eſſet liber ex oībus oīm ſe ſeruū fecit. Illi aut nō euāgelizātes māducāt, aut euāgelizāt ut māducēt: malachias imitās Paulū māducat ut euāgelizet. Illi faſtū & quæſtū æſtimāt pietatē: malachias hæreditate uēdicat ſibi opus & onus. Illi felices ſe credūt ſi dilatauerint terminos ſuos: malachias in dilatāda charitate gloriat. Illi cōgregāt in horrea, & dolia replēt. uñ onerēt menſas: malachias colligit in deſerta & ſolitudines uñ impleat cælos. Illi cū accipiāt decimas & primitias & oblatiōes iſup & de cæſaris bñficio telona & tributa & alios reddit⁹ ifinitos: ſolliciti ſunt nihilominus qd māducent, & qd bibāt: malachias nihil horū hñs, multos tñ locupletat de prōptuario fidei. Illis nec cupiditatis nec ſolicitudinis ullus ē finis: malachias cupiēs nihil, nō nouit tñ cogitare de craſtino. Illi à pauperib⁹ exigunt qd dēt diuitib⁹: iſte ſolicitat diuites p pauperibus ſuſtentandis. Illi marſupia uacuāt ſubditorū: iſte p pctis eorum altaria cumulat uotis hoſtijsq; pacificis. Illi alta palatia erigūt turres ac mœnia ad cælos leuāt: malachias nō hñs ubi caput reclinet opus facit euangeliſtæ. illi equos aſcēdūt cū turba hoim gratis māducātiū panē & nō ſuū: malachias ſept⁹ ſctorū ffm collegio pedes circūit, portās panes angelorū qb⁹ ſatiet aias eſuriētes. Illi plebes ne aguoſcūt qdē, iſte erudit. Illi potētes & tyrannos honorāt: iſte punit. O uirū apl'icū quē tot & talia nobilitāt ſigna apl'at⁹ ſui, qd ergo mirū ſi mira eſt

operatus ſic mirabilis ipſe? Imo uerò non ipſe ſed deus in ipſo. Alioquin tu es deus, inquit, qui facis mirabilia.

ERat mulier in ciuitate Culratim dæmonium hñs. Vocatus eſt Malachias, orat p addicta urget inuaſorem, exit. Sed nõdũ exſaturata nequitia eí miſeram inuadit mulierculã q̃ forte ꝑpe aſſiſteret. Et Malachias. Nõ ad hoc, inqt, tibi illã tuli ut hãc puaderes: exi & ab ea. Paret: ſed repetit priorẽ. Qua denuo pulſus, recurrit in alteram. Ita p aliqđ ſpaciũ alternatim uexabat illas hinc inde refugiens. Tũc ſctũs ſibi indignãs illudi à dæmone, colligẽsq; ſpm̃ infremuit: & totis uirib9 fidei ſctõ impetu in aduerſariũ ab utraq; fugauit: & quidẽ nõ minus uexatũ his quas uexauerat ipe. Cæterũ q morã fecit ſctõ, non putes lector fuiſſe uirtutis eius, ſed diſpenſationis diuinæ: ut uidelicet ex hac manifeſtior fieret & malignã pñtia, & uictoria malachiæ. Deniq; audi qd alibi fecerit: nõ aũt per pñtiã ſuã. Et utiq; potuit pñs: qđ abſens ualuit. ¶ In regione aqlonaris ptis Hyberniæ iacebat infirmus in domo: nec dubiũ quin dæmonũ maleficio: Nã quadã nocte audiuit eos loquẽtes dicẽtes alr ad alterũ. Vide ne miſer iſte hypocritæ illi9 ſtratum ſtramẽue cõtingat: & ſic effugiat manus noſtras. Cognouit hõ q malachiã loq̃rẽ: quẽ nõ multo ante in cadẽ domo memínerat pnoctaſſe & adhuc ſtramẽ in loco. Sumptaq; fiducia & quo potuit conatu cœpit repere debilis corpe: ſed fide fortis. Et ecce in aere clamor & uociferatio. Prohibe eũ, phibe: retine eũ retine: amittim9 p̃dã. Verũ is quẽ portabat fides & deſideriũ euadẽdi: quãto plus clamabãt illi, tãto magis genibus manibusq; nitens ad remediũ feſtinabat. Et peruenies aſcendit lectulũ: uolutaq; in ſtramine: audit ululatũ plangẽtiũ. Heu heu ipſi uos prodidim9, decepti ſum9: euaſit. Et dicto citi9 receſſit ab eo dæmonũ terror, & horror quẽ patiebaſ: & oĩs parit ægritudo. ¶ In Leſmor ciuitate hõ à dæmonio exat9: p malachiã libera tus eſt. ¶ Itẽ trãſeũtĩ aliq̃n plagã̃niã oblat9 illi infans hñs dæmoniũ: ſan9 relat9 eſt. In regiõe cadẽ ligatã funib9 freneticã ſoluí iuſſit & ĩ aqua, quã bñdixit lauari. Lota eſt: & ſanata eſt. ¶ Alteram quoq; in ſaballo regione ulydiæ mẽbra ppria dentib9 laniãtẽ: orãdo & tãgẽdo curauit. Amẽtẽ hoĩem multa p̃dicẽtẽ futura: amici & ꝑpinqui adducũt ad dei hoĩem uinctũ funib9 fortiter: q fortem ad nocẽdũ rabies ipſa feciſſet, & terribilẽ ualde. Orat malachias: & in cõtinẽti æger ſanaſ & ſoluiſ. Factũ eſt hoc loco q̃dã cuius nomẽ tacemus: q nimis barbarũ ſonet, ſicut & alia multa. ¶ Exiẽs de q̃dã eccl'ia obuiũ habuit hoĩem cũ uxore ſua q̃ nõ poterat loq. Rogat9 ut ei9 miſereaſ, ſtat in porta populo circũſtãte: & data bñdictione ſup eã: iubet dñicã dicere or̃onẽ. Dixit illã, & ppl'sbñdixit dñm. ¶ In ciuitate cui nomẽ oẽthreb decũbẽs lectulo qdã iã dies. xũ. priuat9 liguæ officio, ad ſuſſionẽ uiſitãtis ſe ſctĩ, loq̃lã recuperat: eucharſtiã ſumit: & ita munit9 extremũ in bona cõfeſſiõe efflauit ſpm̃. O oliua fructifera in domo dei: ô oleũ iucũditatis unges & lucẽs. Et ſplẽdore miraculi illuſtrauit ſanos & ſuauitate bñficĩ unxit infirmũ: cui mox morituro ſalutarẽ cõfitendi & cõicandi obtinuit facultatẽ. ¶ Intrauit ad eũ quí dã de nobilibus hñs ei aliquid dicere. Qui interloquẽdũ fide plen9 tres iuncos pie furat9 de lectulo in quo ille ſedebat tulit ſecũ: & multa de9 de furto pietatis ẽ operat9: fide illius, & præſulis ſctitate. ¶ Forte uenerat in ciuitatẽ noĩe duenuania. Et cũ ſederet ad mẽſam, ingreſſus uir nobilis de ciuitate ipſa humil'r ſupplicat p uxore prægnãte q̃ iam ſolenne p̃reriſſet tps pariẽdi: ita ut mirarenſ oẽs: & nemo aliud quàm uitæ periculum crederet imminere. Rogat & cũ eo necmias eps illius ciuitatis, qui iuxta eũ ſedebat: rogant & cæteri quotquot aderant ſimul diſcũbentes. Tũ ille. Cõpatior ei, inquit, q bona mulier ſit & pudica. Et porrigens uiro pocũlũ cui bñdixerat, uade, inqt, da illi bibere: ſcies cã ſumpto benedictiõis potu, & ſine mora & ſine periculo paritura. Factũ ẽ qđ pcepit: & nocte ipa ſubſecutũ eſt q̃d pmiſit. ¶ Sedebat ĩ cãpo cũ comite ulidiæ aliqua tractãs: & multitudo copioſa circa eos. Venit mulier grauida, & uerè grauida. Indicat ſe cõtra oẽs naturæ leges retinere partũ iam. xv. menſib9 & dieb9. xx. Cõpaſſus malachias ſup nouo & inaudito incõmodo, orat, & mlier parit & q aderãt lætati ſunt & mirati ſũt. Oẽs cm̃ uiderũt i qua facilitate & uelocitate loco eodẽ enixa ſit & triſte negati part9 piculũ miraculo cõmutatũ iucũdiori. ¶ Accidit ibidẽ qddã: pari qdẽ miraculo ſed ſorte diſpari. Vidit hoĩem qui publice tenere dicereſ cõcubinã fratris, & hic erat miles miniſter comitis. Et publicè cõueniens inceſtuoſum, alterũ ei Ioãnẽ exhibuit: nõ licet tibi, inquiẽs, cõcubinã hre fratris tui. Et ille alterũ ipſi nihilomin9 herodẽ redhibẽs, nõ mõ nõ andiuit eũ, ſed & ſupbe rñdit: & corã oĩb9 iurabat nũquã ſe dimiſſurũ. Tũ cõmotus malachias, ſicut erat p iuſtitia uehemẽter zelãs: & de9, inqt, te ab illa ſepet uel inuitũ. Paruipendẽs ille ex inſtãti abñt indignabũd9. Offendẽsq; mulierẽ nõ longe à turbata cõſtituta in loco opreſsit eã: ſicut erat ſathanæ tot9 cui paulò añ tradit9 fuerat. Nec latuit flagitiũ. Ancilla q̃ dñam comitabaſ recurrens domũ (nempe haud ꝑcul aberat loco) nũciat anhela qd mali acciderit. Ad quã uocẽ germani illi9 q domi erant zelantes ſororis ſtuprũ tota illo feſtinantia peruolãt: pudicitiæ hoſtẽ ipſo in loco & opere ſcelerís deprehẽſum, multis cõfoſſum uulnerib9 interimũt. Necdũ cõuẽt9 ſolutus erat: cũ ecce armiger illi9 qđ euenerat nũciauit. Et mirati ſunt uniuerſi, q ſnia malachiæ tã celerẽ habuiſſet effectũ. Timuerũt quiq; flagitioſi audito hoc uerbo (nã ml'ti erãt in terra) & territi purgati ſunt: lauãtes man9 ſuas ĩ ſanguine pctõris. ¶ Diarmitiũ comitẽ multo iã tpe decũbente lecto duriter qdẽ ĩcrepãs q mal9 hõ cẽt imoderati9 ſeruiẽs uẽtri & gullæ: bñdicta aſpſum aqua ſine mora ſurgere fecit: & ita ualẽtẽ, ut illico equũ aſcẽderet: & utiq; pter ipẽ ſuã ipſi & ſuorũ. In urbe caſelenſi uenit hõ añ cũ filio paliticо, rogãs illũ ſanari. Qui orãs breuiter uade, inquit, filius tuus ſanabiſ. It, & craſtino redit cũ filio: ſed minime ſanato. Tũ ſurgẽs malachias & ſtans ſup eũ diuti9 orauit, & ſanat9 eſt. Et cõuerſus ad patrẽ: offer ĩqt, illum deo. Annuit hõ: ſed nõ tenuit, & poſt aliquot annos ille iam iuuenis reciditi idip̃m: ſine dubio ꝑpter inobediẽtiã patris, & pacti tranſgreſſionẽ. ¶ Alius qdã ueniẽs de lõginquo cũ eſſet malachias ĩ finib9 mumoniæ attulit ad eũ filiũ: pedũ penitus officio deſtitutũ. Percunctat9 quonã modo illi accidiſſet: ut ſuſpicor, inqt, dæmonũ malignitate . Et addit: Ludẽti in prato ipſi (ni fallor) imiſere ſoporẽ euigilansq; puerulus ſic ſe inuenit. Hæc dicẽs cum lachrymis precem fundit: efflagitat opem. Miſertus eius orauit malachias: iubẽs ægrũ iterim dormire ibidẽ ſup ſolitũ. Dormiuit: & ſurrexit ſanus. Hũc ipſe qa délonge uenerat aliquãdiu in comitatu ſuo retinuit: & erat ambulãs cũ eo. ¶ In mõaſterio Benchorẽſi paup quidã fratrũ eleemoſynis ſuſtẽtabaſ. Et erat quotidianã accipiens ſtipẽ: aliqd officiĩ factitãs in piſtrino. Is claud9 ab annis duodecim humi manibus, repẽs poſt ſe trahebat pedes emortuos. Quẽ die quadã añ cellã ſuã malachias mœſtũ & mœrẽtẽ inueniẽs: cãm percũctaſ. Et ille. Vides, inqt, quã ex lõgo miſellus affliger, & man9 dñi ſuper me: & ecce ad cumulũ ærũnæ, hoĩes q̃ miſereri debuerãt irridẽt me poti9, miſeriæ exprobrãtes. Quẽ ubi audiuit pietate motus ſuſpexit in cælũ: manus pariter leuans. Facta autẽ breui or̃one ipſe intrauit cellã & ille ſurrexit. Et ſtãs ſup pedes ſuos mirabatur ſi uerè eſſet q erat penè ſomniũ ſuſpicat9. Cœpit tñ ſe pedetẽtim mouere, neq; cm̃ poſſe ire ſatis credebat. Tãdẽ quaſi è graui ſomno cuigilãs, cognoſcit mĩam dñi ſuper ſe: firmiter gradiſ, & in piſtrinũ reuertiſ: exiliẽs, & exultãs, & laudãs deũ. Viſo eo, q ante uiderãt & cognouerãt, repleti ſunt ſtupore & exſtati phantaſma putãtes. ¶ Virũ itẽ hydropycum orando ſanauit, q illico remanſit ĩ monaſterio paſtor ouiũ factus. ¶ Ciuitas Hyberniæ noĩe corcagia, uacabat epo. Tractatũ eſt de electione, diſſenſere partes qbuſq; ut aſſolet p̃ſulẽ uolentibus cõſtituere ſuũ, nõ dei. Venit illuc malachias audita diſſenſiõe. Cõuocato clero & populo: etiã corda & uota diſcordantiũ unire curauit. Et perſuaſis illis totũ negociũ ſibi debere credi: cui potiſſimũ ſolicitudo ĩcumberet

illius

illius ſicut & aliarū p Hyberniā eccl'iarū, incōtinenti nominat eis nō quēpiam de nobilib⁹ terræ, ſed magis quendam hoīem pauperē quē ſciret ſanctū & doctū, & hic erat alienigena. Quærit ille, nuncia ſi decūbere lecto, & ita debilis ut nullo pacto exeat, niſi in manibus portat⁹ miniſtrantiū. Et Malachias: Surgat inqt in noīe dñi ego p̄cipio, obediētia ſaluū facit eū. Quid faceret ille? Parere uolebat, ſed īparatū ſe ſentiebat. Quòd & ſi poſſet ire, eſſari reformidabat. Ita cū uolūtate obediendi pugnāte gemino hoſte, pondere languoris, & metu oneris: uicit illa tñ, data ſibi in adiutoriū ſpe ſalutis. Itaq; conat, mouet ſeſe, tentat uires, inuenit ſe ſolito fortiorē. Creſcit pariter fides cū uirib⁹, & rurſum facta fortior fides dat uiciſsim uirib⁹ incremētū. Iam ſurgere p ſe ualet, iā meliuſcule gradi: iā nec ſentire in ambulādo laſsitudinē, demū expedit⁹ & alacer peruenire ad Malachiā ſine hoīs adiutorio. Qui aſſumens eū miſit ī cathedrā, clero & pp̄lo collaudāte. Hoc ita in pace factū eſt, qa nec illi auſi ſunt Malachiæ uolūtati in aliquo obuiare, uidentes ſignū qd̄ fecerat, nec ille parere dubitauit tā euidēti argumēto factus ſecurior de dñi uoluntate.

¶ Mulier q̄dā fluxū ſanguīs patiebat, & hæc nobilis, chariſsima Malachiæ pl⁹ tū ob morū quàm gn̄is nobilitatē: quæ ex toto deficiēs (nimirū cū ſanguine exhauſtis uiribus) iam poſita in extremis miſit ad dei hoīem, ut (qd̄ ſup erat) aīæ ſubueniret: c̄ſe iā nō eēt uiſur⁹ in corpe. Audiēs Malachias moleſtè tulit, q mulier uirtutis foret, & uita ei⁹ fructuoſa ope & exēplo. Et uidēs ſe non poſſe ſatis accurrere tēpeſtiuè, accito Malcho q iuuenis eēt & expeditus (ipe ē cui⁹ ſupra meminim⁹ frater Xp̄iani abbatis) ac celera inqt, fer illi tria poma hæc, ſup q̄ nomē dñi īuocaui. Cōfido in ipſo q ubi ex eis guſtauerit, nō guſtabit mortē priuſquā nos uideat, & ſi tardiuſculè ſecuturos. Feſtinat Malchus ſm mādatū & ueniēs intrat ad morituræ, alterū ſe exhibēs puerū Heliſæi: niſi q huius efficacior opa fuit. Iubet miſſam ſibi à Malachia bn̄dictionē accipe, & guſtare, ſiquo mō ualuerit. At illa exhilarata audito noīe Malachiæ ut obedire poſsit, nutu ſigna pauliſp ſe erigi uelle, nam uerbo nō poterat. Erigit guſtat, guſtato confortata eſt, loqtur, & gras agit. Et immiſit dn̄s ſoporē in eā, & ſuauiſsimè requiuit in eo cuius uſu diu caruerat, ſicut & æſu. Stetit interim ſanguis, & poſt modicū expgefacta ſanam ſe reperit, niſi q longa inedia & ſanguinis minutione adhuc debilis erat. Si quomin⁹, die ſequēti deſiderat⁹ Malachiæ aduēt⁹ aſpectuſq; p̄fecit.

¶ Habitabat uir nobilis in uicinia Benchorēſis monaſterij. Cui⁹ uxor cū infirmaret ad mortē, rogat⁹ Malachias ut deſcēderet priuſquā more ret, infirmā uncturus oleo, deſcēdit, & intrauit ad eā. Quo uiſo exultat illa, ſpe aīata ſalutis. Et cū pararet ungere eā, uiſū eſt oīb⁹ differēdū poti⁹ uſq; mane. Erat em̄ ueſpa. Ac q̄uit Malachias, & data bn̄dictiōe ſup ægrā exiuit cū his q ſecū erāt. At uerò poſt modicū ſubito clamor factus eſt, plāct⁹ & ſtrepit⁹ mult⁹ p totā domū, ſiqdē ſonuit q mortua eēt. Accurrit Malachias tumultu audito, & ſecuti ſūt eū diſcipuli ei⁹. Et accedēs ad lectū, ut certo cōperit expiraſſe, cōſternat⁹ eſt aīo, ſibi imputās q fraudata gra ſacramēti obierit. Et eleuatis ī cælū manib⁹, obſecro dn̄e inqt, inſpiſeter egi, ego peccaui q diſtuli, nō iſta q̄ uoluit. Hæc dicēs cōteſtat⁹ eſt in audiētia oīm, nullā ſe recepturū conſolationē, nullā daturū reqem ſpiritui ſuo, niſi quā tulerat liceret reſtituere gram. Et ſtās ſup eam tota nocte laborabat in gemitu ſuo: & p oleo ſctō largo imbre lachrymarū pfundēs mortuā uicē illi unctiōis quā poterat exhibebat. Ipſe qdē ſic. Ad ſuos aūt, uigilate inquit & orate. Itaq; in pſalmis illi, ille in lachrymis, noctē duxere puigilē. Et mane facto exaudiuit dn̄s ſctū ſuū, qa ſpūs dn̄i erat poſtulans p eo: q poſtulat p ſanctis, gemitib⁹ inenarrabilibus. Quid plura? Aperit oculos quæ fuerat mortua, & ut ſolent q de graui ſomno euigilāt, fricās ſibi manibus frontē & tempora, ſup lectū ſe erigit, & agnito Malachia inclinās deuotè ſalutat eū. Et uerſo luctu in gaudiū, ſtupor appr̄hēdit oēs, & qui uiderūt, & q audierūt. Sed & Malachias gras agēs, bn̄dixit dn̄m. Et unxit eā nihilominus, ſciens in hoc ſacro remitti pctā, & q oro fideī ſaluet infirmū. Poſt hæc abiit ille, & illa cōualuit, & uiuēs incolumis tpe aliquāto ut glia dn̄i manifeſtaret in ea, peracta pnia quā ſibi Malachias iniunxerat, in bona cōfeſsione iterū obdormiuit, & migrauit ad dn̄m.

¶ Fuit itē mulier cui ſpūs iracūdiæ & furoris intantū dn̄are, ut nō ſolū uicini & cognati fugerent conſortium eius, ſed filij quoq; ipſi uix ſuſtinerēt habitare cū ea. Clamor & rācor & tēpeſtas ualida ubicūq; fuiſſet. Audax, & ardēs, & p̄ceps metuēda lingua, & manu, importabilis oīb⁹ & inuiſa. Dolētes filij tum p illa, tum pro ſeipſis trahūt illā ad pr̄tiam Malachiæ lachrimabilem cum fletu querimoniā deponētes. Vir aūt ſctūs & periculū matris, & incōmodū miſerās filiorū, ſeorſum aduocat illam, fuerit ne confeſſa aliqn̄ pctā ſua ſolicitè percunctatur. Rn̄dit, nequaquā. Cōfitere inqt. Paret, & ille iniūgēs pœnitētiā cōfitēti orāsq; ſup eā ut dn̄s ops det ei ſpm̄ māſuetudinis, in noīe dn̄i Ieſu ne ultrà iraſcat iubet. Sequtur tanta māſuetudo, ut pateat oīb⁹ nō eſſe aliud quàm admirabilem mutationem dexteræ excelſi. Ferē adhuc hodie uiuere, & tātæ eē patiētiæ & lenitatis, ut q̄ oēs exaſperare ſolebat, nullis modo exaſperari dānis, cōtumelijs, afflictionibus queat.

Si licet & me iuxta ap̄lm abundare in ſenſu meo, accipiat q̄ſq; ut ualet, ego iſtud ſuperiori ſuſcitatæ miraculo mortuæ cēleo p̄ferendū, q exterior quidem ibi, hīc uerò interior reuixerit hō. Et nūc curramus ad reliqua.

¶ Vir ſm ſeculum honorabilis, ſm deū timoratus, ueniens ad Malachiā queſtus eſt ſup ſterilitate aīæ ſuæ, ſupplicans ut ſibi obtineret ab oīpotente deo gram lachrymarum. Et ſubri dēs Malachias q gratum haberet in noīe ſeculari deſideriū ſpiritale, ſuā maxillā maxillæ illi⁹ quaſi blādiendo coiungēs, fiat (inqt) tibi ſicut petiſti. Tātos exīde & penè cōtinuos exit⁹ aquarū deduxerūt oculi ei⁹, ut illud ſcripturæ ei poſſe aptari uideret, Fons ortorū, puteus aquarū uiuentiū.

¶ Et inſula maris in Hybernia ab olim fœcūda piſciū & mare ibi piſcoſum ualde. Pctis (ut creditur) habitantiū, adempta copia ſolita, quæ multos habebat filios infirmata eſt & à tāta fundit⁹ ſui cōmoditate emarcuit. Dolentibus accolis, & iacturā grauē pp̄lis ægreferentibus, reuelatū eſt cuidā mulieri p̄cib⁹ Malachiæ poſſe afferri remedium. Idq; inotuit oībus ipſa pdente. Nutu dei cōtigit adeſſe Malachiā. Dum em̄ circuiret & repleret euangelio regionem, diuertit illuc, ut & ipſis eādē gram impartiret. At Barbari qbus erat maior cura de piſcib⁹, omni inſtantia flagitāt ut potius reſpicere dignetur ſuper ſterilitatem inſulæ ſuæ. Qui cum reſponderet ſe minimè ad hoc uenire ſe, hominū magis quàm piſciū deſiderare captura: uidens tñ fidē eorū, flexis in littore genib⁹ orauit ad dn̄m, ut licet indignis, indultū olim beneficiū tanta fide repetentib⁹ nō negaret. Aſcēdit oratio, aſcēdit & piſciū multitudo, & forte uberior quàm in dieb⁹ antiqs. Et ipſa pp̄lo terræ pſeuerās uſq; in hodiernū diē. Quid mirū ſi oro iuſti quæ penetrat cælos, penetrauit abyſſos, & de profundo maris tantas piſciū copias euocauit?

¶ Venerūt aliqn̄ tres epiſcopi in uillā Fochart: quē dicūt locū natiuitatis Brigidæ uirginis: & quartus erat Malachias. Ad quē presbyter q hoſpitio ſuſceperat eos, quid facia inqt q piſces nō habeo? Quo rn̄dete ut quæreret à piſcatoribus. Biennio eſt ait q non inueniunt piſces in flumine, unde & piſcatores prorſus diffiſi etiā arti ſuæ renūciauerūt. Et ille. Præcipe, inqt, laxari rhetia in noīe dn̄i. Factum eſt, & capti ſunt ſalmones, xij. Sed ò miſerūt, & captis totidē, inopinatū inferūt mēſis & ferculū & miraculū. Et ut clarè liqueat Malachiæ meritis hoc datum fuiſſe, alijs quoq; duobus ſequentibus annis eadē nihilomin⁹ ſterilitas pdurauit.

¶ Fuit quidam clericus in Leſmor, pbabilis ut ferē uitæ, ſed fide non ita. Is ſciolus in oculis ſuis præſumpſit dicere in Euchariſtia eſſe tantūmodo ſacrm̄, & non rem ſacramenti, id eſt ſolam ſanctificationē & nō corporis ueritatē. Sup quo à Malachia ſecreto & ſæpe cōuent⁹ ſed incaſſum, uocat⁹ ad medium eſt, ſeorſum tñ à laicis, ut ſi fieri poſſet ſanaretur, & nō

cōf.nderet. Itaq; in cōuētu clericorū data facultas homini est pro sua ſnia rndēdi. Cumq; totis igenij uiribꝰ (quo nō mediocriter callebat) asserere & defendere conaret errorē, Malachia cōtra disputāte & cōuincēte, iudicio oīm supatꝰ, de cōuētu cōfusus qdē exijt, sed nō correctꝰ. Dicebat aūt se non rōne uictū, sed ep̄i p̄ssum autoritate. Et tu, inqt ô Malachia, sine cā me hodie cōfudisti, aduersus p̄fectō ueritatē locutꝰ, & cōtra tuā ipsiꝰ cōsciam. Mœstꝰ Malachias p hoie sic indurato, sed magis fidei dolēs iniuriā, timēs piculū, eccliā cōuocat, errātē publicè arguit, publicè monet ut resipiscat. Suadētibꝰ hoc ip̄m ep̄is & uniuerso clero, cui nō aquiescēret, cōtumaci anathema dicūt, hæreticū p̄testātes. Nec sic cuigilās, oēs, inqt, fauetis hoi potiꝰ quā ueritati. Ego p̄sonā nō accipio ut deserā ueritatē. Ad hoc uerbū subitomachās sctūs, dns, inqt, fateri te ueritatē faciat uel ex necessitate. Quo rndēte amē, soluit cōuētus. Tali ille inustus cauterio fugam meditat, infamis atq; inhonorus fore nō sustinēs. Et cōtinuo sua tollēs exibat, cū ecce subita correptus infirmitate sistit gradū, uiribusq; deficiēs eodē loco iactat se sup solū anheluꝰ & fessus. Fortè incidens in id loci uagabūdꝰ insanꝰ offendit hoiem: qdnā ibi agat pcūctat. Rndet grauī se infirmitate teneri, & neq; p̄cedere neq; redire ualentem. Et ille: Infirmitas ista haud alia inqt quàm ipsa mors est. Hoc aūt nō dixit à semeripo sed pulchrè dns per insanū corripuit eū, qui sanis acqescere noluit cōsiliꝭ sensatorū. Et addit: Reuertere domū, ego te iuuabo. Deniq; ipso duce reuertit in ciuitatē, reddit ad cor, & ad miam dni. Eadē hora accit eps, agnoscit ueritas, abigit error, confessus reatū absoluit, petit uiaticū, dat reconciliatio, & uno penè momēto p̄fidia ore abdicat, et morte diluit. Ita mirātibꝰ cūctis sub oī celeritate cōplet ē sermo Malachiæ & scripture pariter dicētis, qa uexatio dat intellectum auditui. ¶ Inter ppl̄os quarūdā regionū orta aliqn̄ grauis discordia est. Interpellat Malachias de cōponēda pace inter eos. Et cū esset alias ip̄edit, iniūgit negocium hoc uni eporū. Illo excusante & negāte & dicēte Malachiā nō se q̄situ, se contēptū iri, frustra fatigari nolle: uade iqt, & dns erit tecū. Et ille: Acqesco, sed si me nō audierint, scito me ad tuā p̄mitatē appellaturū. Subridēs Malachias, fiat inqt. Tūc eps cōuocatis partibꝰ dictat formā pacis, acqescūt, recōciliant adiuicē, fide hīcīde data stabilitur pax: & sic dimisit eos. At pars una uidens hostes factos securos, imparatos eē (qppe q pace facta mali nihil suspicarent) loqbant mutuò: & dicebat hō ad p̄ximū suū. Quid uolumꝰ facere? Victoria præ manibꝰ est, & ultio de inimicis. Et cœpere iseq illos. Innotuit ep̄o qd̄ fiebat, & accurrēs cōuenit ducē corū sup iniqtate & dolo, sed spretꝰ abiit. Et est. Inuocauit nomē Malachiæ aduersus eū & nihilli pēdit. Irridensq; ep̄m, putàsne inqt p̄pter te amittere debeamus malefactores nros quos deꝰ tradidit in manus nras? Et recordatꝰ uerbi sui eps qd̄ habuerat cū Malachia, flēs & eiulās uerso uultu ad monasteriū eius, ubi es ait hō dei, ubi es? Nónne hoc est p̄mi qd̄ tibi dicebā? Heu heu, ueni ut facerē bonū, & nō malū: & ecce p me oēs, illi i corpe, isti in aia pereūt. Multa in hūc modū loquebat lamētās & plangens, & quasi p̄tē solicitās & cōpellās Malachiā ad uersus malignantes. Interim uerò impij cū q̄bꝰ fecerāt pacem, insequi nō desistebant ad perdēdum eos. Et ecce spiritus mendax in ore quorūdā uirorū q eos decipet. Et occurrerūt illis i uia uiri nūciātes factā irruptionē in terras ipsorū, ab aduersarijs i ore gladij cōsumi oīa, & dirīpi bona eorū, uxores quoq; ac liberos tolli & abduci. His auditis, reuersi sunt festinātēr. Sequebant ultimi primos, quo irent aut qd acciderit nescientes. Nec em̄ oēs audierant uiros loquentes. Cumq; uenissent & inuenissent nihil horū quæ nūciata erāt, confusi sunt, deprehēsi i malitia sua. Et cognouerūt ip̄i erroris se traditos p̄pter nūcium Malachiæ quē deceperūt, & nomen eiꝰ qd̄ spreuerunt. Porrò eps audiēs frustratos p̄ditores in iniqtate sua quā cogitauerāt, cū gaudio remeauit ad Malachiā, referēs oīa p ordinem quæ acciderāt sibi. ¶ Sciens Malachias eiusmodi occasiōe pacē esse turbatā, nactus opportunū tēpus, pacem per semet inter ipsos denuo reformare curauit, & firmare reformatā, datis & receptis altrinsecus fide & iuramento. Verùm illi quibus ante pax fracta fuit, iniuriæ memores, neglecto pacto & p̄cepto Malachiæ, tractauerunt de uice reddēda. Et cōgregati oēs in unū ibāt ut iparatos p̄occuparēt, redderētq; i caput eorū malū qd̄ sibi facere cogitat sent. Et magno flumine qd̄ itererat facilimè transuadato, fluuiolo quē nō p̄cul ab illo offendere, retenti sunt. Neq; em̄ iam fluuiolus sed planè fluuius ingēs apparuit, ubiq; sui trāsire uolētibꝰ trāsitu negās, Mirari oēs tm̄ nūc esse, tātillū antehac fuisse sciētes, & loq iter se. Vnde inūdatio hæc? Aer serenꝰ est, imbres nō sunt, nec p̄xiè fuisse meminimꝰ. Et si multū pluisset, qs nostrū unqā hactenus meminit in quantacunq; illuuie ita intumuisse ut opiret terrā sata & prata p̄uaderet? Digitꝰ dei est iste, & dns sepit uias nras p̄pter sctm̄ suū Malachiā cuiꝰ sumꝰ p̄uaricati pactū, trāsgressi mādatū. Ita & hi ifecto negocio ad sua æque cōfusi repedauerūt. Diuulgatū est uerbū p uniuersam regionē, & bn̄dicebāt deū, q cōphēdit sapiētes in astutia sua, & cōfringēs cornua pctōrū sublimauit cornu Xp̄i sui. ¶ Alīqs de nobilibꝰ infensus regi, recōciliatꝰ est p manū Malachiæ. Nec em̄ regi satis fidebat ille ut pacē cum eo faceret nisi mediante Malachia, aut quē rex æquè reuereret. Nec immeritò ut post apparuit. Nā factā securū & minimè iam cauētem sibi captū trusit in uincula, odio antiquo captus plus ipse. Reqrit homo à suis de manu mediatoris. (Nec em̄ aliud amici expectare quàm mortē). Quid faceret Malachias? Nō est qd̄ possit nisi ut recurrat ad suū illud soli tū unicū refugiū. Cōgregato exercitu forti nimis turba magna discipulorū suorū adit hoiem, reqrit uinctū, negat. Et Malachias: Iniquè inqt agis cōtra dn̄m, & contra me, & cōtra teip̄m, pactum præuaricās. Si dissimulas tu, sed nō ego. Credidit se hō fidei meæ. si cōtingat mori, ego p̄didi eū, ego reꝰ sanguinis eiꝰ. Quid tibi uisum ē me proditorē, te p̄uaricatorē constituere? Noueris me donec liberet nihil gustaturum, sed neq; istos. Sic locutus ītrat ecclesiā: deū oipotētē suis suorumq; anxijs gemitibus interpellat, ut iniustè addictū dignet eripere de manu p̄uaricatoris & iniq. Et ea die cū nocte sequēti in ieiunio & oratione pstiterūt. Perlatū ad regē qd fieret, & magis inde induratū est cor eius, unde emolliri debuerat. Init fugā, ueritꝰ hō carnalis ne si p̄pe remaneret, orōnis non posset sustinere uirtutē. Quasi uerò uel absc̄ōditū nō iueniat, uel nō p̄ueniat ad remotū. Tu metas ponis miser orōnibꝰ sctorū? Num est oratio iacta sagita, ut fugias à facie arcꝰ? Quo ibis à spū dei q eā portat, & quo a facie eius fugies? Deniq; fugientē insequt, inuenit latitātē. Erisq; cæcus & nō uidēs, ut melius uideas & intelligas qm̄ durū est tibi contra stimulū calcitrare. Deniq; senti uel nūc qa sagittæ potentis acutæ p̄uenerūt ad te: q etsi resilierūt à corde qa saxeū est, sed nō ab oculis. Vtinā p feneſtrā saltē oculorū p̄ueniāt usq; ad cor, & uexatio det intellectū cæcitati. Cernere erat Saulū denuo ad manꝰ trahi, & duci ad Ananiā, ad ouem. s. lupū, ut refunderet p̄dā. Refudit, & recepit uisum, q Malachias usq; adeo ouis esset, ut sit misertꝰ & lupo. Diligēter ex his aduerte lector cū quibꝰ habitatio Malachiæ quales principes, & quales pp̄li. Qūo nō & is frater fuit draconū, & socius struthionū? Et ideo dedit ei dns uirtutē calcādi sup serpētes & scorpiones, alligare reges eorū in cōpedibꝰ & nobiles eorū in manicis ferreis. Deinde audi qd sequatur.

IS cui Benchorēsis monasterij cesserat possessiones, ingratꝰ bn̄ficio, ex tūc & deinceps insolentissimè semp se habuit aduersus eum & suos, in oibꝰ infestꝰ, ei ubiq; isidiās detrahēsq; actibus eius. At non impunè hoc. Erat illi unicus filiꝰ q imitator patris audēs aliquid & ipse in Malachiā, eodē anno mortuus est. Mortuus autē sic. ¶ Visum est Malachiæ debere construi in Benchor oratorij lapideū, instar illorum quæ in alijs regionibus extructa cōspexerat. Et cū cœpisset iacere fundamenta, indigenæ quidē mirati sunt, q in terra illa necdum

illa nec dū ciusmodi ædificia inuenirent. Verū ille nequā (sicut erat pſumptuosus & insolens) non modo miratus est sed indignat⁹. Ex qua indignatione cōcepit dolorē, & peperit iniquitatē. & fact⁹ iuxta in pplis, nūc secreto detrahere, nūc blasphemare palā, notare leuitatē, nouitatem horrere, sumptus exaggerare. Istiusmodi uenenatis sermonibus solicitans & inducens multos ad ꝓhibendū, sequi minimē, inqt, & qđ, nō nisi p nos, fieri debet, cōtra nos fieri nō sinamus. Itaq; cum pluri⁹ quib⁹ suadere ualuit descēdit ad locū, repertū cōuenit hoiem dei prim⁹ ipse dux uerbi, q erat principiū mali. O bone uir, qd tibi uisum est nostris hāc inducere regionib⁹ nouitatē? Scoti sum⁹, nō galli. Quænā leuitas hæc? Quid opus erat ope tā supstuo, tā supbo? Vñ tibi paupi & iopi sumpt⁹ ad pficiēdū? Quis perfectum uidebit? Quid, istud præsumptionis, inchoare qđ nō queas, nō dico pficere, sed nec uidere pfectū? Quā quā ametis magis est quā prudētis conari qđ modum excedit, uincit uires, superat facultates. Cessa, cessa, desine à uesania hac. Alioquin, nos nō sinimus, nō sustinem⁹. Hoc dixit, pdēs qd uellet, non qd posset cōsiderās. Nā de qbus pſumebat & secū adduxerat, uiso uiro mutati sunt, & iam nō ibāt cū eo. Ad quē uir sanctus tota libertate utens, miser inqt, opus qđ inchoatū uides, & iuides, sine dubio pficiet pfectū uidebūt multi. Tu uerò qa nō uis nō uidebis, & qđ nō uis, morieris: attēdito tibi ne in pctō tuo moriaris. Ita est, ille mortuus est, & opus cōpletū est, sed ille non uidit, q, ut pfati sum⁹, anno eodē mortu⁹ est. ¶Interim pater audito mox qd de filio uir sctūs pdixisset, sciens uerbū eius uiuū & efficax esse, interfecit. inquit, filiū meū. Et instigāte diabolo, tāto furore exarsit in illū, ut corā duce & maioribus Vlydiæ, falsitatis & mēdacij arguere nō uereret hominē, q ueracissimus esset, ueritatis & discipul⁹ & amator, & cōuictū intulit, simiā appellās. Et Malachias qdē doct⁹ nō reddere maledictū p maledicto, obmutuit, & nō apuit os suū dū cōsisteret pctō r aduersus eū. Sed non dns oblitus sermōis sui quē dixerat, mihi uindictā, & ego retribuā. Eadē die domū reuersus hō luit linguæ effrenis temeritatem, ipso ultore quo instigatore laxarat. Arreptū in ignē pjcit dæmon, sed mox manib⁹ assistētiū extract⁹ est, adustus tñ corpis parte, & mēte captus. Et dū insaniret, uocatus Malachias uenit, repperitq; maledicū spumantia ora torquētē, horrēdis uocib⁹ & motib⁹ terrentē oīa, ac toto corpe agitatū uix posse teneri à pluribus: & orās p inimico uir toti⁹ pfectionis exaudit⁹ est, sed ex parte. Nam illico qdē sctō orāte ille apuit oculos, & sensum recepit. Relict⁹ ē aūt ei spūs dñi mal⁹ q eū colaphizet, ut discat nō blasphemare. Credim⁹ eum uiuere usq; adhuc, & usq; ad hæc tpa luere pctm grāde qđ peccauit in sanctū, certis tpibus tñ ferūt luuaticū esse. Porrò pdictæ possessiones cū iā pro sui imbecillitate & inutilitate eas tenere nō maluit, in pace ad locū, cui⁹ extiterāt redierūt. Nec renuit Malachias, post multā demū uexationē, pacis obtētū. Sed iā ad opus ædificij qđ Malachias aggressus est, sermo recurrat. ¶Et quidē nō erat Malachiæ nō dico unde pficeret, sed unde faceret, quicquam. Erat aūt cor eius fiduciam habēs in domino. Dns uerò, uidit ut etsi nō sperāti ipecuniæ thesauris, pecunia non deesset. Quis enim alius fecit ut thesaurus eò loci reponeret, reposit⁹ nō reperiret usq; ad tēpus & op⁹ Malachiæ? Inuenit dei famul⁹ in dei marsupio qđ defuit suo. Meritò qdē. Quid em̄ iust⁹ quàm ut cui p deo non erat propriū, cū deo iniret cōsortium, & marsupium unū esset amborū? Fideli denicq; hoī tot⁹ mūdus diuitiarū est. Et quid est ille nisi quoddā marsupium dei? Denicq; ait. Me⁹ est orbis terræ, & plenitudo eius. Inde est q Malachias reptos argēteos multos nō reposuit, sed exposuit. Nā totū munus dei, in dei op⁹ iubet expēdi. Nō suas, non suorū cōsiderat necessitates, sed iactat cogitatum suum in dñō: ad quē utiq; recurrendū nō dubitat, q̄ties necessitas postularit. ¶Nec dubiū dei op⁹ esse, qđ deo reuelāte Malachias præuidit. Cōtulerat primū cū fratribus de opere illo, & multi præ inopia min⁹ libēter assentiebāt. Inde anxius dubiusq; quid ageret, cœpit inter orandū uehementer inquirere quænam foret uoluntas dei. Et die quadam de uia regredies, cùm iam loco appropiaret, ꝓspexit eminus, & ecce oratorium apparuit magnum lapideum & pulchrum ualde. Et intuēs diligenter situm, formam, & compositionē, cum fiducia arripit opus, prius quidē indicata uisione seniorib⁹ fratrib⁹, paucis tamen. Sanè totū quod attente notauit de loco & modo & qualitate, tanta diligētia obseruauit, ut peracto opere factum uiso simillimū appareret, acsi & sibi cum Moyse dictū audierit. Vide ut omnia facias fm exemplar quod tibi ostensum est in monte. ¶Eodē uisionis genere id quodq; qđ in Sabballino sitū est, antequam fieret præostensum est illi, non modo oratorium sed & monasteriū totum. ¶Transeunte illo per quādam ciuitatem, & multitudine magna cōcurrēte ad eum, casu uidit iuuenem inter alios uidēdi se curiosum. Ascenderat lapidē, & stans super summos articulos, extento collo, oculis & animo intendens in eum quendam illi de nouo Zacheū exhibebat. Nec latuit Malachiam, sancto quidem spiritu reuelante, uerè illū uenisse in spiritu & uirtute Zachei. Dissimulauit tūc tamē, tacitusq; pertrāsijt. Cæterum in hospitio nocte ipsa narrauit fratribus quomodo illū uidisset, & quid præuidisset de illo. Die autem tertia: en ille cum uiro quodam nobili domino suo: Qui aperiēs uotum & desiderium iuuenis, rogabat ut à se commendatum recipere dignaretur, & habere deœtero inter suos. Et Malachias agnoscens eū, non est opus (inquit) ut quē iam deus commendauit, homo cōmendet. Apprehensumq; manu sua tradidit abbati Congano nostro, & ille fratribus. Ipse uerò iuuenis (adhuc ni fallor uiuens) primus conuersus laicus Suriensis monasterij testimonium habet ab omnibus q̄ sanctè conuersetur inter fratres fm ordinem Cisterciensem. Et cognouerunt discipuli etiam ī hoc Malachiam prophetiæ spiritum habuisse. Non solum autem, sed & in eo quod subiuncturi sumus. ¶Cū sacramēta offerret & appropiasset ei diaconus facturus aliquid pro officio suo, intuitus eum sacerdos ingemuit, q̄ sensisset penes illū latere quod nō cōueniret. Peracto sacrificio, secreto percunctatus de cōscientia sua cōfessius est & nō negauit, illusum sibi p somniū nocte ipsa. Cui iniungens pœnitentiā, nō debueras, inquit, hodie ministrasse, sed uerecundè te subtrahere sacris, & deferre tantis tamq; diuinis mysterijs, ut hac humilitate purgatus, dignius exinde ministrares. ¶Item alia uice sacrificante illo & orante hora sacrificij, ea quidem sanctitate & puritate cordis qua solitus erat, altante diacono uisa est columba intrare per fenestrā in claritate magna. Ea sacerdos perfunditur totus ea subobscurior Basilica tota refulget. Columba uerò aliquandiu circunuolitans tandem residet super crucem ante faciem sacerdotis. Obstupuit diaconus, & pauens tum pro luminis, tum pro uolucris nouitate, quod illa sit rara auis in terra, cecidit super faciem suam, & uix palpitās sese erigere ausus est, uel quando officij sui necessitas postulauit. Post missam, seorsum conuentus à Malachia sub periculo uitæ iubetur, nullaten⁹ prodere quod uidisset, quoad uiueret ipse. ¶Aliqñ cùm in Ardinacha esset, cum quodam coepo suo de nocte surgens cœpit memorias sanctorum quæ in cimiterio sancti Patricij multæ sunt orando lustrare. Et ecce unum de altarib⁹ subito ardere cōspiciūt. Ambo enim uiderunt uisionē hanc magnam, & ambo mirati sunt. Et Malachias intelligens signum esse magni meriti illius uel illorū quorum sub altari illo corpora requiescerent, currens, & se medijs immergens flammis, expāsis brachijs sacram amplexatus est aram. Quid ibi fecerit. Quid uel senserit, nemo quisciat, sed q̄ amplio⁹ solito cælesti igne succensus ex illo igne exierit, fratrū qui cum eo tunc erāt reor neminem esse qui nesciat.

HAec dicta sunt pauca quidē de pluribus sed multa pro tpe. Nō enim signorū tempora hæc, fm illud, signa nō uidimus: iam non est propheta. Vnde satis apparet Malachias meus quantus

in meritis fuit, qui tã multus insignis extitit: & in raritate tanta. Quo enim antiquorũ gñe miraculorum Malachias nõ claruit? Si bene aduertim⁹ pauca ipsa quæ dicta sunt, nõ pphetia defuit illi, nõ reuelatio, nõ ultio impiorũ, non gra sanitatũ, nõ mutatio mentiũ, non denicꝫ mortuorum suscitatio. Per oia bñdict⁹ de⁹, q̃ sic amauit & ornauit eũ, q̃ & magnificauit eũ in cõspectu regũ, & dedit illi coronã gloriæ. Amor probat in meritis, ornatus in signis, magnificatio in ultiõe inimicorũ, glorificatio in præmiorum retributione. Habes diligẽs lector in Malachia qd mireris, habes & qd imiteris: nũc iam quid tibi ex his sperandum sit, studiosus attende. Nam finis horum, preciosa mors est.

QErcũctat⁹ aliqñ quoniã in loco si optio det, extremũ malit agere diem (de hoc siquidẽ fratres quærebãt inter se quẽ sibi quisꝫ deligeret) cùm ctatur & nõ rñdet. Instãtib⁹ illis, si hinc migro inquit, nusquã libẽtius quàm unde unà cũ nostro apostolo resurgere possim. Dicebat aũt sanctũ patritiũ. Si peregrinari oportet, & ita pmittit de⁹, Clarãuallẽ delegi. Req situs item de tẽpore, diẽ rñdit solennẽ oĩm defunctorũ. Si simplex uotũ putat, impletũ est. Si pphetia, ne iota ptẽritur. sicut audiuim⁹, sic uidimus de loco pariter & de die. Dicam⁹ breuiter quo ordine istud quáue occasiõe proueneriit. ¶ Aegre satis ferebat Hyberniam usꝫ adhuc pallio caruisse, utpote æmulator sacrorũ, quorum ne uno q̃libet gẽtẽ suã uellet oĩno fraudari. Et recordatus sibi à papa Innocẽtio fuisse pmissum, inde magis tristari, q̃ dum adhuc ille supfuit, nõ fuit missum pro eo. Et nactus occasionem, q̃ papa Eugenius summam regiminis teneret, & eo tpis usꝫ in Frãciã appropiasse nũciaret, opportunitatẽ reqrẽdi se iuenisse gauisus est. Præsumebat aũt de illo, utꝫ uiro tali, & de tali assumpto professiõe. Magis uerò q̃ suæ Clarævallis specialis fili⁹ extitisset, nec timeret apd̃ illũ se ullã sustinere difficultatẽ. Ita q̃uocant epi. cõciliũ cogitatur tractata triduo quæ tpi imminerãt, die quarto apitur cõsiliũ de pallio reqrẽdo. Placet, sed si p aliũ reqrat. Tamẽ qa breuior uia, & ob hoc tolerabilior pegrinatio uideret, nõ fuit qui eius obuiare psumeret cõsilio & uoluntati. Et Malachias soluto cõcilio arripit iter. Prosequuntur eũ q̃ cõuenerãt fratres usꝫ ad littus, non multi tñ, ipso nimirũ phibẽte. Ad quẽ un⁹ illorũ Catholic⁹ noĩe flebili uoce & fletu, heu tu abis inqt, & in quãta penè quotidiana uexatione me deseris nõ ignoras, nec fers opẽ misertus mei. Si ego dign⁹ q patiar, fratres qd peccauerũt, q uix diem nostemue ullam à tã laboriosa cura & custodia mei feriatã habere si nũturs? His uerbis & lachrymis filij (flebat emñ) paterna uiscera cõcussa sunt, & amplexat⁹ est eũ blãdiẽdo, impressoꝫ pectori eius signo crucis, cert⁹ esto, inqt, te eius modi nil passurũ donec redeã. Erat aũt epileptícus, & cadebat frequẽter: ita ut interdũ nõ semel, sed sæpi⁹ pateret in die. Hoc iã p sex annos morbo horrido laborabat, sed ad uerbũ Malachiæ, pfectè cõualuit. Ab illa hora nil tale perpessus est, nil tale ut cõfidimus deinceps ppessurus, qa Malachias deinceps rediturus nõ est. ¶ In ipso ascẽsu nauis accedunt duo ex his q illi familiarius adhærebant, audentes & petentes aliqd ab eo. Quibus ille. Quid uultis? Non dicim⁹ inqũt, nisi spõdeas te daturũ. Spõdet. Et illi. Volum⁹ nobis certo pmitti à tua dignatiõe, te in Hyberniã incolumẽ reuersurũ. Instare & cæteri oẽs. Tum ille parũper deliberans, pœnitere primò q̃ se alligasset, iqua exiret nõ inueniẽs. Angustiæ undicꝫ, dum nil occurreret alterutro tutũ periculo, uoti uidelicet aut promissi. Visum est tandẽ id poti⁹ eligẽdũ, qd̃ in præsentiarũ pl⁹ urgeret, reliquũ supnæ cõmittẽdũ dispositioni. Annuit tristis qui dẽ, sed magis illos noluit contristare, & respondens eis ut uolũt, ascẽdit nauẽ. Et cum iam ferè mediũ iter æquoreũ peregissent, subitò cõtrarius uentus nauem repellit, & reducit in terrã Hyberniæ. Descendens de nauí in ipso portu in quadã sua ecclesia pernoctauit. Et lætus gratias egit diuinæ cõsilio prouidentiæ, quo factũ est ut iam fecerit satis pro sua promissione. Mane uerò intrans nauem, ipsa die prospero cursu transfretauit, & uenit in Scotiam. Die tertia puenit ad locum q uirde stagnũ dicitur, quem fecerat præparari ut ibi statueret abbatiam. Et relicto illic de filijs suis fratribus nostris monachorũ cõuentu & abbate (nã secũ ad hoc ipsum eos adduxerat) uale dicens eis profect⁹ est. Et cũ trãsiret, occurrit ei rex Dauid, à q̃ receptus cũ gaudio & retentus per aliquot dies, multacꝫ operatus placita deo, inchoatũ repetit iter. ¶ Et pertransiens Scotiã in ipso introitu Angliæ diuertit ad ecclesiam Gisisburnẽ sem, ubi habitant uiri religiosi canonicam ducentes uitã, ab antiquo familiares ei pro sua religiositate & honestate. Ibi adducta est ad eum mulier paties morbũ quem cancrum uulgo appellant, ipso horrẽdum uisu: & sanauit eã. Nam ubi aqua cui benedixit, aspersa sunt ulcerũ loca, dolorem nõ sensit. Die uerò sequenti uix ulcera apparebãt. Abiens inde ad mare uenit, sed negatur transitus. Causa ni fallor fuit orta simultas quædã iter summũ pontificem & regẽ Angliæ, q̃ rex nescio qd mali suspicaretur de bono illo hoie si trãsiret. Nam neqꝫ alios eũpos transire sinebat. Quod quidem impedimentum etsi fuit contrariũ Malachiæ uoluntati, sed nõ uoto. Dolebat differri à desiderio suo, nesciens magis per hoc impletum iri. Nam si incontinenti transisset, oportebat transire etiam Clarãuallem, ut summum pontificem sequeretur. Iam enim abierat, & erat Romæ, aut prope Romam. Nunc uerò intercedente dilatione factum est ut tardius transfretans, ad locum & horam sanctissimi sui obitus opportunè occurreret.

QVi à nobis susceptus est tanquã uerus ab occidente ueniẽs, uisitans nos oriẽs ex alto. O quãtũ nostræ Claræuallí irradians sol ille: claritatis adauxit, quàm iucundus ad eius introitũ dies festus illuxit nobis. Hæc dies quam fecit dñs, exultatũ & lætatũ in ea. Quàm celer & saliẽs tremulus ac debilis mox ipse occurrí. Quàm læt⁹ in oscula rui, quàm lætis brachijs missam cælitus mihi amplexatus sum gratiam. Quàm alacrí uultu & animo mi pater introduxi te ĩ domum matris meæ, & in cubiculum genetricis meæ. Quàm festiuos deinde tecum duxi dies, sed paucos. Quid uerò ille uicissim nobis? Nempe hilarem, nempe affabilem peregrinus noster omnibus se præbebat, omnib⁹ incredibiliter gratum. Quàm bonum & quàm iucũdum agebat hospitem apud eos quos nimirũ uidere uenerat à finibus terræ, non auditurus Salomonem sed exhibiturus. Denicꝫ audiuimus sapientiam eius, tenuimus præsentiam eius & tenemus. Iam quatuor aut quinꝫ dies huius nostræ solẽnitatis defluxerant, cùm ecce die solẽni beati Lucæ euangelistæ missa in conuentu sua illa sancta deuotione celebrata, febre correptus lecto decubuit, & nos cum illo omnes. Extrema gaudij nostri mœror occupat, moderatior tñ, q̃ leuior iterim febris esse uideretur. Videres discurrere fratres, dandi auidos, uel accipiendi. Cui non dulce uidere illum? cui non dulcius ministrare illi? Vtrunꝫ suaue, utrunꝫ salutare. Et humanitatis erat præbere obsequiũ, & profectus cuicꝫ sui cùm gratiam reportaret. Assistere omnes, oẽs solicíti erant circa frequens ministeriũ, medicamẽta perquirere, adhibere fomenta, urgere sæpius ad gustandum. Ad quos ille, sine causa ĩquit hæc, sed charitate uestrí facio quicqd iniungitis. Sciebat enim immínere tempus suæ migratiõnis. Cumꝫ fratres quí cum eo uenerant, fidentius istarẽt dicentes non oportere diffidere de uita, nec enim signa mortis in eo aliqua apparerent: oportet inquit, hoc anno Malachiã exire de corpore. Et infert: Ecce appropinquat dies quem (ut optimè nostis) optaui semp ipsum fore diẽ resolutionis meæ. Scio cui credidi, & certus sum nõ fraudabor reliquo desiderij mei, quí partẽ iam teneo. Qui me sua misericordia perduxit ad locũ quẽ petij, terminũ quẽ æquè uoluí nõ negabit. Quod ad hoc corpusculũ attinet, hîc reqes mea, quod ad aiam, dñs ꝓuidebit, q̃ saluos facit: sperantes in se. Nec parum spei repositum mihi in die illa qua mortuis tanta à uiuis beneficia impendũtur. Nec longè aberat dies ipsa cum talia loqueret. Interea iubet se fa-

cro oleo

cro oleo ungí. Exeunte cõuentu fratrũ ut solẽniter fieret, nõ sustínuit ut ad se ascẽderent, ípse descẽdit ad eos. Iacebat siquidẽ ín solario domo supiorí. Vngitur, & sumpto uiatico fratrũ se orationibus, & fratres cõmendãs deo, ad lectum reuertit. Alto de solio descendebat pedibus suis, & rursum nihilominus suis pedibus ascendebat, & dicebat mortẽ esse ín ianuis. Quis hũc hoiem crederet moriturũ? Solus ípse & deus íd scire poterãt. Non uultus pallidior, nõ macilẽtior uidebat, nõ rugata frõs, nõ recondití oculí, nõ nares extenuatæ, non cõtracta labia, non aduncí dentes, non collũ exesum & gracile, nõ curui humeri, non caro exínanita ín corpe reliquo. Hæc erat gra corpis ei⁹, & hæc gl'ia uult⁹ eius, q̃ nõ euacuat ne ín morte quidẽ. Talis quo ad uíxit, talis & mortuus apparebat uiuẽti símilior.

QVcurrímus usq; huc, sed modo hærem⁹: qa Malachías cursum cõsummauit. Stat ílle, & nos pariter stamus cum eo. Alioquín qs líbenter curat ad mortẽ? Præsertím tuã pater sancte qs referre posit, qs uelit audire? At tñ dilexím⁹ nos ín uita, ín morte non separabímur. Fratres: nõ relinquamus ín morte, quẽ ĩ uita prosecutí sum⁹. Ab ulteriorí scotia usq; huc cucurrit ílle ad mortẽ, eamus & nos, & moriamur cũ eo. Oportet oportet dícere quàm cernere necesse fuit. Adest omnium sanctorũ clara ubiq; celebritas, sed iuxta ueterẽ sententiam, musica ín luctu importuna narratio est. Adsumus, canímus uel inuití. Flendo cantamus, & cãtando flemus. Malachías etsi, non cantat, non plorat tamen. Quid enim ploret, quí appropínquat ad gaudíum? Nobis quí relinquímur, relinquítur luctus, solus Malachías festũ facit. Quod enim non potest corpore, facit mente sicut scríptum est. Cogitatío hominis cõfitebit tibi, & reliquiæ cogitationis diem festũ agent tibi. Deficiẽte illí corporis ínstrumento, silente organo oris, officio uocis cessante reliquum est ut mentis iubilo solennizet. Quidni solennizet sanctis, q̃ sanctorũ ducit ad solẽnitatẽ? Exhibet illis quod mox sibi debebitur. Adhuc modicũ, & ípse unus ex ípsis est. Sub noctis crepusculo cum iam utcunq; diei à nobis expleta celebritas foret, Malachías appropínquauerat nõ crepusculo, sed auroræ. An nõ illí aurora, cuí nox præcessit, dies autem appropínquauit? Itaq; febre inualescẽte, cœpit ex íntimis ardẽs per omne corp⁹ erũpere sudor, ut quodammodo pertransiens per ígnẽ & aquã, educeret ín refrigeríũ. Iam desperatur de uita eius, iam quísq; suũ iudicíũ reprehendit, iam nulli dubíũ Malachíæ sententiam prævalere. Vocamur, adsumus, & ílle oculos leuans ín circũstantes, desiderío desiderauí, ínqt hoc pascha manducare apud uos. Gratías ago supnæ pietatí, nõ sum fraudatus à desiderio meo. Vides hoiem securũ ín morte, & necdum mortuum, iam certũ de uita. Nec mirum. Vidẽs adesse nocte quam expectauerat, & ín ípsa diescere sibí quasi de nocte tríumphans, uidetur ínsultare tenebris, & quodammodo loquí. Iam non dicã, forsitan tenebræ cõculcabũt me: quía hæc nox illumínatio mea ín delicíjs meis. Et blandè nos cõsolans, habere ínquit curam meí, ego uestrí sí licuerit nõ obliuíscar. Licebit autẽ. Credidí in deũ, & oĩa posse credentí. Amauí deũ, amauí uos, & charitas nunquã excidit. Et suspiciẽs ín cælũ, deus (ínqt) serua eos in noíe tuo. Nõ solũ aũt eos sed & oẽs, quí p uerbũ ac mínisteríũ meum, tuo se mancípauere seruitío. Deínde ímponẽs manũ⁹ singulis, & bñdicens oĩbus, pausatum íre iubet, qa nõdũ uenerat hora eius. Imus, redímus circa medium noctis. nam ea hora lux lucere ín tenebris nũciatur. Impletur domus, adest cõgregatio tota, abbates quoq; multí quí conuenerãt. Psalmis & hymnís & canticís spũalib⁹ prosequímur amicũ repatriantẽ. ¶ Anno ætatis suæ quinquagesímo q̃rto, loco & tpe quo præelegít & p̃dixít Malachías eps & legatus sanctæ apostolicæ sedís, uelit è manibus nostrís assumpt⁹ ab angelís, fœliciter obdormíuit ín dño. Et uerè obdormíuit. Vultus placidus, placídi exitus índiciũ fuit. Et quidẽ oĩm oculí fixí ín eum, nemo tamẽ, quí quãdo exíuit aduertere potuísset. Mortuus uíuere, & uíuẽs mortuus putabat, adeò níl intercídit quod alterutrũ dísterminaret. Eadem uíuacitas uultus, serenitas cadẽ, qualis apparere solet ín dormiẽte. Díceres mortẽ níl horũ tulísse, magis auxísse plurímũ. Non est mutat⁹, sed ípse mutauit oẽs. Mirũ in modũ luctus & gemítus oĩm subito cõquiescit, mutatur ín gaudíũ mœror, planctũ cantus excludit. Effertur, ferũtur in cælũ uoces, ínfert oratorío abbatum humeris. Vícit fides, tríũphat effectus, res ín suũ deuenít statũ, cuncta geruntur ex ordíne, cuncta ex ratione procedunt.

ET reuera quíd ratiõis habet ímmoderatíus plãgere Malachíam, quasi non sit pretiosa mors eius, quasi non sit magis somnus quàm mors, quasi nõ sit mortís portus, & porta uitæ? Malachías amícus noster dormit, & ego lugeam? Luctus íste usu se nõ ratiõe tuetur. Sí dñs dedit dilecto suo somnum, & talem somnũ ín quo hæreditas dñí, filíj merces, fructus uẽtris, quid horũ uídetur fletũ índicere? Ego ne fleã illũ qui fletũ euasit? Ille trípudiat, ílle tríũphat, ílle introduct⁹ est ín gaudíũ dñí suí, & ego eũ plangã? Cupio mihi hæc, nõ illí ínuídeo. ¶ Interím parant exequíæ, offert pro eo sacrificíũ, consummantur ex more omnia cum summa deuotione. Stabat eminus puer cuí emortuum pendebat à latere brachíũ, magis illí impedimẽto quàm usuí. Quo cõperto, ínnuí ut accederet. Et apprehensam aridã manũ applicuí ad manũ eṗí, & uíuificauit eam. Nẽpe uíuebat ín mortuo gratía sanitatũ, & manus eius fuit mortuæ manuí q̃ mortuo hominí Helísæus. Puer ílle delõge uenerat, & manum quã pendẽtem attulerat, sanam ín patriã reportauit. Iam oĩb⁹ rite peractís, ín ípso oratorío sanctæ deí genítrícis Maríæ, ĩ quo sibí bene cõplacuit, Malachías tradítur sepulturæ, anno ab incarnatiõe dñí Mílleſímo cẽteſímo quadrageſímooctauo, quarto nonas nouembrís. Tuum est Iesu bone depositũ, quod nobis creditũ est: tu⁹ thesaurus reconditur penes nos. Seruamus illum resignandũ ín tempore quo reposcendum censeris, tantum ut absq; contubernalibus suís non egrediatur, sed quem habeam⁹ hospítem, habeamus ducem, tecũ & cum ípso pariter regnaturí in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo sancti bernardi abbatis ín festiuitate sancti Malachíæ: q̃ legit pro octo prímis lectiõib⁹ eiusdẽ festiuitatis.

IAquet dilectíssimi q̃ dũ corpore retinem⁹, peregrinamur à dño: ac p̃ hoc luctũ magis quàm gaudium miserandũ nobis índicit exílium, & cõscientia delictorum. Quía tñ apostolico ere gaudere cũ gaudentibus admonemur, in omnẽ nos suscitarí lætítiam tempus & causa requírit. Nam sí uerè (quod propheta sensit) exultãt iusti in cõspectu deí: exultat sine dubío Malachías qui ín diebus suís placuit deo, & inuentus est iustus. In sanctitate & iustítia corã ípso mínistrauit, placuit mínisteriũ, placuit & mínister. Quidni placuerit? Posuit sine sumptu euãgelium, repleuit euangelio patriã, suorum maximè feralẽ edomuit barbaríem Hybernorũ, leuí iugo Christí in gladio ípiritus exteras subdídit nationes, usq; ad extrema terræ restituẽs hæreditatẽ suã illí. O mínisteríũ fructuosum, ô mínistrum fidelem. Nunquíd nõ per ípsum filio est paterna adímpleta promíssio? Nunquíd nõ hunc olím ínstruebatur pater cum ad filíum loqueretur, dabo tibí gentes hæreditatẽ tuã, & possessionẽ tuã términos terræ? Quàm líbens saluator recípiebat quod emerat & emerat pretío sanguínis suí, ígnomínia crucis, horrore passionís? Quàm líbens de manib⁹ Malachíæ, p eo q̃ gratís mínístraret. ¶ Ergo ín mínístro quidẽ gratũ erat munus gratuítum, ín mínistería autẽ placita conuersio peccatorũ. Grata ínquã & placita ín mínístro símplicítas oculí, ín mínisterío autẽ salus populí. Quãquã etsi mínisterij quídem minor efficientia sequeretur, nihilominus tamẽ ad Malachíã & ad opera eius ílle merito respexísset, cuí amica puritas, cuí familiarís símplicitas, cuius iustítiæ est de íntẽtione pensare opus, & de oculí qualitate totius æstímare corpis statũ. Nunc uerò magna opa dñí exquísita ín omnes uolũtates & studía Malachíæ, magna & mul-

ta & bona ualde,etſi pro bona caſtæ intentionis origine meliora.Quod opus pietatis præterijt Malachiam? Pauper ſibi,ſed diues pauperibus erat.Pater orphanorũ,maritus uiduarum,patronus extitit oppreſſorũ. Hilaris dator,petitor rarus,acceptor uerecũdus. Pacis reformandæ inter diſcordãtes fuit illi cura maxima, & efficacia multa. Quis æque pius ad cõpatiẽdũ,ad ſubueniendũ prompt⁹, ad corripiendũ liber? Nã & zelans erat,nec deerat ſciẽtia zeli ipſius moderatrix. ¶Et quidẽ infirm⁹ infirmis,ſed nihilominus potẽtibus potẽs,ſuperbis reſiſtebat,tyrannos uerberabat,regũ magiſter ac príncipum. Ipſe eſt qui,regi orando uiſum & malignanti tulit, & humiliato reſtituit. Ipſe eſt qui pacis quam fecerat uiolatores ſpiritu erroris traditos,fruſtratus eſt in malo quod facere cogitabant,ac denuo coegit ad pacem, confuſos quidem & ſtupefactos in eo quod ſibi cõtigerat.Ipſe enim eſt cui aduerſus alios pacti æque præuaricatores riuus officioſiſsime affuit,miro modo obiectu ſui euacuãs molimina impiorũ. Imbres nõ erant, non illuuies aquarũ,nõ cõcurſus nubiũ,non liquefactio niuiũ, cum ſubito factus eſt in fluuium magnũ qui riuulus erat,& riuus ibat & intumeſcebat inundãs & negans oĩno tranſitum uolentibus malignari. Quanta audiuimus & cognouimus ea de zelo uiri, & ultione inimicorum,cum tñ eſſet ſuauis & mitis,& multæ miſericordiæ oĩbus neceſsitatẽ patiẽtibus.Qui quaſi unus omnium parens,uiuebat oĩbus, quaſi gallina pullos ſuos ſic fouebat oẽs,& in uclamẽto alarum ſuarum ptegebat. Non ſexus, nõ ætas,& nõ cõditio diſcernebat aut perſona,deerat nemini,expanſo omnib⁹ gremio pietatis. ¶De quacunq; tribulatione clamaretur ad eum,propriam reputabat,niſi q; in ſua patiens,in aliena compatiens erat,plerũq; & impatiens.Nonnunquã ſiquidẽ repletus zelo pro alijs in alios mouebat,ut erípiens inopes,coeprimens fortes,conſuleret proinde oĩbus in ſalutẽ.Itaq; iraſcebat,ſed ne iraſceꝛdo peccaret,iuxta illd de pſalmo:Iraſcimini,& nolite peccare.Non ira illi,ſed ipſe animo dñabatur.Erat ſuimet potis.Sanè uictor ſui,ira ſuperari nõ poterat. Ira eius in manu eius.Vocata uenichat, exiens non erumpens, nutu nõ impetu ferebatur. Non urebatur illa,ſed utebatur. Magna illi tam in hoc quàm in cunctis utriuſq; hoĩs ſui motibus regendis uel cohibendis cenſuræ diligẽtia,& circumſpectio multa.Non enim ita oĩbus intendebat ut ſe ſolum exponeret,ſolum curæ exciperet generali.Erat & ſui ſolicitus.Seipſum cuſtodiebat. Ita denicq; totus ſuus, & tot⁹ oĩm erat,ut nec charitas à cuſtodia ſui, nec proprietas ab utilitate cõi eum impedire uel retardare,in aliquo uideretur.Si uideres hoĩem mediis immerſum turbis, & implicitum curis,diceres patriæ natũ,non ſibi.Si uideres hoĩem ſolũ & ſecũ habitantẽ,putares ſoli uiuere deo & ſibi. ¶Sine turbatione uerſabat in turbis,ſine ocio tempus quod ocio dederat trãſigebat.Quomodo ocioſus,quando exercebatur iniuſtificationibus dñi? Nam etſi habebat tẽpus liberum à neceſsitatibus plebiũ,non tamen à ſanctis meditationibus feriatũ,uon orandi ſtudio,non ipſo ocio contemplandi.Sermo illi in tẽpore ocij aut ſerius aut nullius. Aſpectus eius,aut officioſus,aut demiſſus,& cohibit⁹ intra ſe. Nempe (quod non mediocri laudi inter ſapientes ducitur) oculus eius in capite eius,nuſquã auolãs niſi cũ uirtuti paruiſſet.Riſus aut indicans charitatis aut prouocans,rarus tñ & ipſe. Equidẽ interdum eductus, excuſſus nunquã: qui ita nuntiaret cordis lætitiã ut ori gratiã non minueret,ſed augeret. Tam modeſtus ut leuitatis nõ poſſet eſſe ſuſpectus,tantillus tñ ut hilarẽ multũ ab omni triſtitiæ neuo uel nubilo uendicare ſufficeret.O munus pfectum,ô holocauſtum pingue,ô obſequium gratũ mẽte & manu. ¶Quàm bonus odor deo in oratiõib⁹ ocioſi,quàm bonus hoĩb⁹,in ſudoribꝰ occupati. Pro huiuſmodi ergo dilectus à deo & hoĩb⁹ nõ immerito hodie Malachias in cõfortio angelorũ recipit: readeptus quod noĩe dicebat. Et quidẽ ante angelus erat,nõ min⁹ puritate quàm noĩe: ſed nunc felicius glorioſi in eo interpretatio nois adimpletur,quando pari cum angelis gloria & felicitate lætatur.Congratulemur itaq; fratres cõgratulemur ut dignũ eſt patri noſtro, quia & piũ eſt defunctum plangere Malachiam,& pium magis Malachiæ congaudere uiuenti. Nunqd non uiuit? Et beate. Nimirũ uiſus eſt oculis inſipientiũ mori:ille aũt eſt in pace. Denicq; iam conciuis ſanctorum & domeſticus dei,pſallit pariter & agit gratias dicens: Tranſiuimus per ignem & aquã, & induxiſti nos in refrigerium. Tranſiuit planè uiriliter,& feliciter pertrãſiuit. Verus hebræus paſcha celebrauit in ſpiritu,& nobis tranſiens loquebat. Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare apud uos. Tranſiuit per ignem & aquam, quẽ nec triſtia frãgere,nec detinere mollia potuerunt.Lætemur q; angelus noſter aſcẽdit ad ciues ſuos pro filijs captiuitatis legatione fungens,corda nobis concilians beatorũ, uota illis intimans miſerorum. Lætemur inquam & exultemus quia cæleſtis illa curia ex nobis habet cui ſit cura noſtri, qui ſuis nos protegat meritis,quos informauit exemplis, miraculis confirmauit.Sanctus pontifex qui in ſpiritu humilitatis hoſtias pacificas cælis frequenter inuexerat, hodie per ſemetipſum introiuit ad altare dei,ipſe hoſtia & ſacerdos.Migrante ſacerdote ſacrificij ritus in melius mutatus eſt,fons lachrymarum ſiccatus eſt,holocauſtum omne conditur in lætitia & exultatione. ¶Benedictus dñs deus Malachiæ qui tãti pontificis miniſterio uiſitauit plebem ſuam,& nunc aſſumpto eo in ſanctam ciuitatem tantæ recordationis ſuauitatis noſtram nõ deſinit conſolari captiuitatẽ.Exultet in dño ſpiritus Malachiæ, q; leuatus ponodere corporeæ molis,nulla iam feculenta uel terrena materia prægrauatur quominus tota alacritate ac uiuacitate corpoream omnem & incorpoream tranſiens creaturam pergat totus in deum,& adhærens illi unus ſit cũ eo ſpiritus in æternũ.Domũ iſtam decet ſanctitudo,in qua tantæ frequentatur memoria ſanctitatis.Sancte Malachia ſeruaeam in ſanctitate & iuſtitia, miſertus noſtri qui inter tot & tantas miſerias memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ eructamus.Magna eſt ſuper te diuinæ diſpenſatio pietatis,qui te paruum fecit in oculis tuis,magnum in ſuis,qui magna fecit per te,ſaluans patriam tuam:magna fecit tibi, introducens te in gloriam ſuã. Feſtiuitas tua quæ merito tuis uirtutibus uotiua impẽditur,tuis nobis efficiatur meritis & precib⁹ ſalutaris.Gloria ſanctitatis tuæ quæ à nobis frequentatur, continuatur ab angelis, ſic erit nobis digne iucunda,ſi fuerit & fructuoſa.Liceat nobis aliquas te migrante retinere reliquias de fructib⁹ ſpiritus quib⁹ onuſtus aſcendis,qui in tuo hodie tam delicioſo cõuiuio congregamur. ¶Eſto nobis quæſumus Malachia ſancte alter Moyſes,uel alter Helias,impartiens & tu de tuo ſpiritu nobis,ipſorum ſiquidem in ſpiritu & uirtute ueniſti. Vita tua lex uitæ & diſciplinæ,mors tua mortis portus & porta uitæ:memoria tua dulcedo ſuauitatis & gratiæ:præſentia tua corona gloriæ,in manu domini dei tui.O oliua fructifera in domo dei, ô oleum lætitiæ ungens & lucens, fouẽs beneficijs,choruſcãs miraculis,fac nos ei⁹ qua fruerís lucis ſuauitatiſq; particípes. O odoriferum lilium in æternum ante dominum germinans & florens,& ſpargẽs ubiq; uiuificum ſuauitatis odorem,cui⁹ apud nos memoria in benedictiõe eſt apud ſuperos, præſentia in honore, da canentibus te,tantæ plenitudinis participio non fraudari.O luminare magnum,& lux in tenebris lucẽs, ſignorum radijs & meritorum illuminans carcerem, lætificans ciuitatem,fuga de cordibus noſtris uirtutũ ſplendoribus tenebras uitiorum. O ſtella matutina cõ cæteris clarior quõ dei uicinior, ſimilior ſoli, dignare præire nobis, ut & nos in lumine ambulemus quaſi filij lucis,& non filij tenebrarum.O aurora dieſcens ſuper terram,ſed ſuperiores cæli plagas lux meridiana perluſtrans, recipe nos in conſortio luminis quo illuminatus & late foris luces,& int⁹ ſuauiter ardes:præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto:qui cũ patre & ſpiritu ſancto uiuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Breuis

BREVIS EXCERPTIO
de uita & miraculis beati Bernardi, primi abbatis Claræuallis.



Aude clauſtralis concio, in ſancti uiri brauio:
Quem ſublimauit hodie, Chriſtus in throno gloriæ.
¶Bernardus clarus genere, clarior duce ſydere.
Iam nunc gaudet clariſsimus, ſoli conſunctus proximus.
¶Hic uerus dei catulus, ſolicitus & ſedulus.
Domum eius cuſtodiens, ab ea fel eiiciens.
¶Latratu fugans impios, fidei aduerſarios.
Lingua languores auferens, domum ſalutis conferens.
¶Huic puero Chriſtus natus, in ſomnis eſt præſentatus
Quaſi naſcens ex utero riſit colludens puero.
¶Mente clarum & facie, donis ornatum gratiæ.
Trahebant hunc ad uitia, mundus caro dæmonia.
¶Hunc introducens domina, cameræ ſuæ limina
Nec promiſsis nec munere potuit ſecum flectere.
¶Porrò mulier alia, nudæ carnis præſentia
Nocte ſoli ſe obtulit, ſed pudorem non abſtulit.
¶Vnius noctis ſpacio, uenit altera tertio.
Quã ſentiens quid exigit, latrones clamans abigit.
¶Tangens germani latera, futura palmat uulnera
Dicens hic ferrum præuium, deo pandet cor peruium.
¶Voce ſuitæq; ſpeculo, fugam docet à ſeculo
Viuens ſcribens & prædicans, uiam ſalutis indicans.
¶Quendam in cœtu præſulum, hortans fugere ſeculum
Imber abegit cæteros, hos tantum ſeruans liberos.
¶Annona famis ſpacio, uſui raro proprio.
Diſtributa pauperibus, ſuffecit his & fratribus.
¶Hæc eſt farina hydriæ, in ſarepta ſidoniæ
Heliam ſic reficiens, & in ſe non deficiens.
¶Dum orat pro decedente, imparato, mox repente
Rediit ad ſe moriens, agenda quæq; faciens.
¶Sacram offerens hoſtiam, fugauit epilentiam
Die cadenti ſeptimo, datur à morbo requies.
¶Chartam in imbris medio, uo ſcriptam imperio
Tam ſchedulam quàm literam, ſeruat ab imbre liberam.
¶Sumens ſacratam hoſtiam, ptæter obedientiam
Nequiuit hanc traducere, niſi confeſſo ſcelere.
¶Muſcarum turbam nimiam, perturbantem eccleſiam
Ab eccleſia depulit, dum maledictum intulit.
¶Puer inceſſanter plorans, pro quo fuit ſanctus orans
A lugubri piaculo, ſanatur eius oſculo.
¶Pater offert natum ſuum, claudum tumore genuum
Cui ſignum crucis indidit, & patri ſanum reddidit.
¶Tactu mariæ uirginis, cum ſanctis ſecum geminis
Morbus ſancti depellitur, quo moriens inſpicitur.
¶Lites principum patriæ, ſed & cauſas eccleſiæ
Sedauit, tactus longius, & agens efficacius.
¶Nobilibus ac ciuibus, inter ſe diſsidentibus
Fit pacis reformatio, diſcreti ſancti ſtudio.
¶Per ſpiritum prophætiæ, hauſtum ex dono gratiæ
Cognouit quid acciderat, his quos longius miſerat.
¶Horum caſus & opera, tam aduerſa quàm proſpera
Tanquã cõſors itineris, dixit fratribus cæteris.
¶Surdus carens eloquio, mutus plenus dæmonio
Sancti probauit merita, plena ſalute reddita.
¶Cuidam durorum uiſcerum, impetrauit cor tenerum
Deuotionis gratiam, & lachrymarum copiam.
¶Fugit honorem ſeculi, cleri decus & populi
Sedem metropolitani, remis & mediolani.
¶Eccleſiæ lingonẽſi, necnon & cathalaunenſis
Fieri præſul reſpuit, ſed paupertatem maluit.
¶Petrus leonis mercede, truſus in romana ſede
Defectus eſt à ſolio, ac ceſsit innocẽtio.
¶Vrbs mediolanẽſium, redit ad matris gremium
Subdens ſe donis gratiæ, ſanctæ matri eccleſiæ.
¶Morborum genus uarium, ac uarietas febrium
Curantur medicamine, eius in dei nomine.
¶Infans lucis impatiens, pedibuſq; non gradiens
Oculis lucem patitur, & gradiens reuertitur.
¶Fit dæmonum eiectio, & claudorum erectio.
¶Viſuſq; cæcis redditur, ac mutorum os loquitur.
¶Sic infra fines alpium, languorem curans uarium
Repulit præter alia, plus quàm ſeptem dæmonia.
¶Dominam dæmon incubus, ſumptis milibus artibus
Sex annis uiro neſcio, fœdauit adulterio
¶Quem ſanctus uoce præſulum, clericq; uocans populum
Cum cæreorum lumine, fugat in dei nomine.
¶Sic effulgens miraculis, carnis teritur ſtimulis
Qui dei ſeruant hominem, ne colligat rubiginem.
¶Donum quod tantis contulit, ipſum mente non extulit
Dante regenti ſydera, tam doctrinam quàm proſpera.
¶Doctores in eccleſia, præcellentes ſcientia
Aduerſarios fidei, confudit athleta dei.
¶Horum errores abdicans, ueramq; fidem prædicans
Concilians ſchiſmaticos, ac muniens catholicos.
¶Fit panum benedictio, fidei confirmatio
Fugans morbos fidelium, ex eiſdem edentium.
¶Clericum paralyticum, regularem canonicum
Viſitans morbum repulit, & ſanitatem contulit.
¶Quod uſui ſibi fuit, poſt ipſum multis profuit
Languores ſanans plurium, dans in multis remedium.
¶Quidam ſecum delegatus, cardinalis & legatus
Hunc ſecum fecit edere, amoris miri fœdere.
¶Diſcum in quo ſanctus edit, ſeruandum ſeorſum dedit
Febre graui poſt hæc ſtratus, utens diſco ſit ſanatus.
¶In templariorum domo, ad mortem infirmus homo
Sancti tunicam patroni, ſibi fecit ſuperponi.
¶Cui mox ſalus eſt reddita, & ab ipſo uox audita
Non mortuus reputatur, cuius uita ſancto datur.
¶Bellãuallem frequẽtabat, homo quem dæmõ uexabat
Vt fratrum patrocinio, priuaretur dæmonio.
¶Abbas ſtolam ſeruauerat: qua ſanctus uſus fuerat
Hac dæmonem ſic adiit, q̃ ualde clamans exiit.
¶Hunc dei reuelatio adornauit præſagio
Quod futurorum plurium, fecit ipſum prænuncium.
¶Comitemq; campaniæ, diſcordem regi franciæ
Pacandum abſq; dubio ſub quinti menſis ſpacio.
¶Regi francorum prætulit, quia præſules expulit
Puniendum cum gemitu, primogeniti obitu.
¶Regum, præſulum, comitum, ducum, baronum, militũ,
Ciuiumq; litigia, pacauit cum induſtria.
¶Precibus patris humilis, concepit uxor ſterilis
Illuſtris regis franciæ, ſed & quàm plures aliæ.
¶Anglorum quoq; regina, in partu morti uicina
Mox ut ſancti memor fuit, peperit & conualuit.
¶Plures multis pœnis preſſæ, tẽpus partus ſupergreſſæ
Conualuerunt proſperæ, & pepererunt liberæ.
¶Pro beato Malachia, celebrans in eccleſia
Commendans eius obitum, monſtrauit eſſe tranſitum.
¶Nam collectam defunctorum, in collectam confeſſorum
Mutauit in officio, ſancti uiri deuotio.
¶Idem fecit in uirduno, celebrans pro uiro uno
Alberone epiſcopo, illo quieſcente loco.
¶Multos mundo cõmorantes, & ordinẽ blaſphemantes
Prædixit in ſe conteri, & in ordinem inſeri.
¶Morbis duris languentibus, & ferè morientibus
Dum preces pro his obtulit, mortem inſtantem diſtulit.
¶Perſonis quoq; pluribus, grauiter infirmantibus
Diem prædixit obitus, ſicut probauit exitus.
¶Sit laus ſummæ trinitati, deitatis unitati
Patri cum unigenito & ſpiritu paracleto.
Amen.

VAllem hic abſinthialem, uallem fecit nardualem
Vallem tetram & amarã, dulcem fecit atq; claram.

¶Finis.

TABELLA PAR-
ticularis singulorum sermonum huius
voluminis. Imprimis de aduentu do-
mini, quorum primus incipit,

Hodie fratres. Sermo. j. fo. 1.
Audiuimus suadentem. sermo. ij. fo. 1.
In aduentu domini, sermo. iij. fo. 2.
Dignum est fratres. sermo. iiij. fo. 3.
Diximus nuper, sermo. v. fo. 3.
Volo uos fratres. sermo. vj. fo. 3.
Si deuotè, sermo. vij. fo. 4.
¶Feria quarta quatuor temporum super euangelium Missus est.
Missus est. Homilia. j. fo. 4.
Nouum quidem canticum. Homilia. ij. fo. 5.
Libenter ubi mihi. Homilia. iij. fo. 6.
Non est dubium. Homilia. iiij. fo. 8.
¶In uigilia natiuitatis domini.
Sonuit uox. sermo. j. fo. 9.
O iuda & hierusalem. sermo. ij. fo. 10.
Hodie scietis, sermo. iij. fo. 10.
Hodiernum quidem sermonem, sermo. iiij. fo. 11.
Sanctificamini hodie. sermo. v. fo. 12.
Auditum audiuimus, sermo. vj. fo. 13.
¶In die natiuitatis domini.
Grandis quidem sermo, sermo. j. fo. 14.
Magna opera domini, sermo. ij. fo. 14.
Duo quædam rerum genera, sermo. iij. fo. 15.
Agnoscite, sermo. iiij. fo. 15.
Benedictus deus. sermo. v. fo. 16.
¶De festis sanctorum Stephani Ioannis, & Innocentum.
Benedictus qui uenit. sermo. fo. 16.
¶In circumcisione domini.
Postquam consummati sunt. sermo. j. fo. 16.
Postquam consummati sunt &c. Ab initio, sermo. ij. fo. 17.
In circumcisione domini. sermo. iij. fo. 17.
¶In epyphania domini.
Apparuit benignitas. sermo. j. fo. 18.
Tres apparitiones. sermo. ij. fo. 19.
Necessarium nobis uidetur. sermo. iij. fo. 19.
Populo duræ ceruicis, sermo. iiij. fo. 20.
¶Dominica prima post epyphaniam.
In lectione sancti euangelij. sermo. j. fo. 20.
In operibus domini. sermo. ij. fo. 20.
¶In conuersione sancti pauli.
Merito quidem. sermo. j. fo. 21.
Conuersus est hodie paulus. sermo. ij. fo. 22.
¶In festo purificationis beatæ Mariæ.
Hodie templi dominum. sermo. j. fo. 22.
Gratias redemptori. sermo. ij. fo. 22.
Purificationem beatæ Mariæ. sermo. iij. fo. 22.
¶In septuagesima.
Magna mihi consolatio. sermo. j. fo. 23.
Immisit dominus. sermo. ij. fo. 23.
¶De quadragesima.
Hodie dilectissimi. sermo. j. fo. 23.
Conuertimini ad me. sermo. ij. fo. 24.
Rogo uos. sermo. iij. fo. 24.
Quia ieiunij. sermo. iiij. fo. 25.
Charitas quæ pro nobis. sermo. v. fo. 25.
¶De oratione dominicali in quadragesima.
Fiat uoluntas tua. sermo. vj. fo. 25.
Obsecro uos. sermo. vij. fo. 26.
¶De sancto Benedicto.
Conuenientibus uobis in unum. sermo. fo. 26.
¶In annunciatione beatæ Mariæ.
Vt inhabitet. sermo. j. fo. 27.
Considerare est fratres. sermo. ij. fo. 28.
Quàm diues es. sermo. iij. fo. 29.
¶Dominica in ramis palmarum.
Non sine causa. sermo. j. fo. 30.
Necesse est. sermo. ij. fo. 30.
Cum uniuersa. sermo. iij. fo. 30.
¶Feria quarta hebdomadæ pœnosæ de passione domini.
Vigilate animo, sermo. fo. 31.
¶In cœna domini.
Hi sunt dies, sermo. fo. 32.
¶De resurrectione domini.
Vicit leo, sermo. j. fo. 33.
Accepimus ab apostolo. sermo. ij. fo. 34.
Sicut in corporum medicina, sermo. iij. fo. 35.
¶Dominica prima post pascha.
Omne quod natum est. sermo. j. fo. 35.
Ex epistola beati Ioannis. sermo. ij. fo. 36.
¶In rogationibus.
¶Quis uestrum. sermo. fo. 36.
¶De ascensione domini.
Recumbentibus duodecim. sermo. j. fo. 37.
Solemnitas ista. sermo. ij. fo. 37.
Hodie cælorum dominus, sermo. iij. fo. 37.
Si natiuitatis. sermo. iiij. fo. 38.
Hodie sedenti in throno. sermo. v. fo. 39.
¶In festo pentecostes.
Celebremus dilectissimi. sermo. j. fo. 40.
Hodie dilectissimi, sermo. ij. fo. 41.
Quàm libenter. sermo. iij. fo. 41.
¶In natiuitate sancti Ioannis baptistæ.
Sit procul ab his. sermo. j. fo. 42.
¶In uigilia apostorum Petri & Pauli.
In sanctorum uigiliis. sermo. j. fo. 43.
¶In die apostolorum Petri & Pauli.
Gloriosa nobis. sermo. j. fo. 43.
Sancti isti. sermo. ij. fo. 44.
Merito fratres. sermo. iij. fo. 44.
¶De Dauid & Golia.
Audiuimus ex libro regum. sermo. fo. 45.
¶De euangelio septem panum.
Misereor super turbam. sermo. j. fo. 45.
Misericordias domini. sermo. ij. fo. 46.
Scitis quid fecerim. sermo. iij. fo. 46.
¶In natali sancti uictoris.
Victoris uita. sermo. j. fo. 46.
Gaudete in domino. sermo. ij. fo. 47.
¶In assumptione beatæ Mariæ.
Virgo hodie gloriosa. sermo. j. fo. 47.
Intrauit Iesus &c. Opportune. sermo. ij. fo. 48.
Intrauit Iesus &c, Quid est. sermo. iij. fo. 48.
Tempus loquendi. sermo. iiij. fo. 49.
Intrauit Iesus, Quod dominus. sermo. v. fo. 50.
Aue gratia plena. sermo. vj. fo. 51.
Aue Maria gratia plena. sermo. vij. fo. 51.
Item de sancta Maria generalis.
Signum magnum. sermo. fo. 51.
¶In natiuitate beatæ Mariæ.
Fœcundæ uirginis. sermo. fo. 51.
¶In festiuitate sancti Michaelis.
Angelorum hodie. sermo. j. fo. 54.
Audistis fratres. sermo. ij. fo. 54.
¶In solennitate omnium sanctorum.
Festiuitas sanctorum omnium. sermo. j. fo. 55.
Quia sanctorum omnium. sermo. ij. fo. 56.
Aduertistis ni fallor. sermo. iij. fo. 57.
Cum de altari. sermo. iiij. fo. 58.
Festiua nobis. sermo. v. fo. 58.
¶De sancto malachia episcopo.
De cælo uobis hodie. sermo. j. fo. 59.
Religiosis fratribus. sermo. ij.

¶De uerbis

¶De uerbis Esaiæ. Vidi dominum sedentem super solium.
Vidi dominum.sermo.j. fo.60.
Plena erat.sermo.ij. fo.60.
Non nobis arbitror.sermo.iij. fo.61.
Cùm dixisset propheta.sermo.iiij. fo.61.
Commendant nobis sacræ literæ.sermo.v. fo.61.
¶De sancto martino.
Puto sermonem.sermo. fo.63.
¶De sancto clemente.
Pretiosa in conspectu domini.sermo. fo.64.
¶In uigilia sancti andreæ.
Sanctorum festa.sermo. fo.65.
¶In die apostoli andreæ.
Celebrantes hodie.sermo.j. fo.65.
Beati andreæ.sermo.ij. fo.66.
¶In obitu humberti monachi.
Humbertus famulus.sermo. fo.67.
¶In dedicatione ecclesiæ.
Festiuitas hodierna.sermo.j. fo.67.
Olim rex gloriosus.sermo.ij. fo.68.
Domus hæc.sermo.iij. fo.68.
Votiuis laudibus.sermo.iiij. fo.68.
Etiam hodie.sermo.v. fo.69.
Domestica nobis.sermo.vj. fo.70.
Tituli sermonum in psalmum Qui habitat.
Considero laborem. Præfatio in explanationē psalmi Qui habitat. fo.70.
Qui habitat.sermo.j. fo.70.
Qui habitat.sermo.ij. fo.70.
Deus meus.sermo.iij. fo.71.
Scapulis suis.sermo.iiij. fo.71.
Scuto circundabit.sermo.v. fo.72.
Solet in diuinis.sermo.vj. fo.72.
In spe uiuimus.sermo.vij. fo.72.
Breuis quidem.sermo.viij. fo.74.
Etiam fratres hodie.sermo.ix. fo.75.
Nec nostra est.sermo.x. fo.76.
Scriptum est.sermo.xj. fo.76.
Si meministis.sermo.xij. fo.77.
Possumus hunc uersum.sermo.xiij. fo.78.
Agamus gratias fratres.sermo.xiiij. fo.79.
Veníte ad me.sermo.xv. fo.79.
Clamauit ad me.sermo.xvj. fo.80.
Bene nobiscum.sermo.xvij. fo.80.
¶Tituli sermonum de diuersis.
De nimia quadam fallacia pñtis uitæ, uera oīno. fo.81.
De obedientia, patientia, & scientia. Obsecro. fo.82.
De cantico ezechiæ. Ego dixi. Viri. fo.82.
De triplici cohærentia uinculorum, clauorum, & glutinorum. Non hic stamus. fo.83.
De uerbis abacuck prophetæ. Super custodiam meam stabo. Legimus. fo.84.
De cute, carne, & ossibus animæ. Beatus dauid. fo.84.
De uerbis apostoli. Qui gloriatur. Qui gloriatur. fo.84.
De diuersis affectionibus animæ, & diuersis nominibus secundum eas. Quod diuersis. fo.85.
De uerbis psalmi Audiā quid loquat in uisibilia. fo.85.
De uita & quinq; sensibus animæ, magna est. fo.86.
De duplici baptismo. Scitis fratres. fo.86.
De primordijs medijs & nouissimis nostris. Fili memorare. fo.86.
De triplici misericordia & quatuor miserationibus. Miserere mei. fo.87.
De septem donis spiritussancti contra septem uitia. Sapientia uincit. fo.87.
De eo quod scriptum est. Beatus qui inuenit sapientiam. Quid in hoc mundo. fo.87.
De triplici genere bonorum & uigilantia super cogitationibus. Et propensius.
De triplici custodia, manus linguæ & cordis. Omnes nobis. fo.28.
De uerbis apostoli. Non est regnū dei esca & potus. Non est regnum. fo.9.
De eisdem uerbis apostoli. Solet apostolus. fo.89.
De uerbis dñi. Omnis qui se exaltat, humiliabit. Omnis qui se. fo.90.
De uerbis libri sapientiæ. Iustū deduxit dominus per Iustum deduxit. fo.90.
De quadruplici debito. In uia estis. fo.90.
De septem spiritibus. Magister gentium. fo.91.
De multiplici utilitate uerbi dei. Tenetis credo. fo.92.
De quatuor modis orandi. Quatuor mihi.
Quomodo uoluntas nostra diuinæ uoluntati tripliciter subijci debeat. Audistis nunc. fo.92.
Cōtra pessimū uitiū ingratitudinis. Magna est sup. fo.93.
De eo quod in Iob legitur in sex tribulationibus liberabit te. Dignum ualde. fo.93.
De diligendo deo. Nolite diligere. fo.94.
De ligno, fœno, & stipula. Nusquam est securitas. fo.94.
De triplici genere cogitationum. Admonet nos. fo.95.
De triplici iudicio: uidelicet proprio, humano, & diuino. Sic nos existimet. fo.95.
Parabola de filio regis. Rex diues. fo.95.
Alia parabola de Ierusalem & Babylone. Inter Ierusalem. fo.121.
De tribus ordinib⁹ ecclesiæ ad patres in capitulo factus. Hoc mare. fo.96.
¶Sermones exhortatorij ad fratres.
De eo quod nuperrimè. sermo.j. fo.96.
Hæc est generatio. sermo.ij. fo.97.
Pauperes quidem uidemur. sermo.iij. fo.97.
Labor iste fratres. sermo.iiij. fo.97.
¶Exhortatio ad milites templi cōplectens. xij. capitula.
Nouum militiæ genus. fo.98.
¶Sermo exhortatorius ad clericos. xxxj. continens capitula.
Ad audiendum. fo.101.
¶Sermo de uerbis psalmi uicesimitertij.
Quis ascendet. fo.104.
¶Sermo de uerbis origenis.
Nocere possunt. fo.105.
¶Eiusdem Bernardi parui sermones, numero lxvj. quorum primus incipit.
Beata illa & sempiterna. fo.106.
¶De donis spiritussancti sermo continēs septē capitula quorum primum incipit.
Prima gratia. fo.115.
¶Deinde plures morales & utiles sentētiæ eiusdem Bernardi, numero. ccxij. quarum prima incipit.
Factus est in pace. fo.116.
¶Insuper eiusdem Bernardi sermōes super cantica canticorum tituli, quorum habentur in magna tabula ubi superponuntur paragraphi: primus quorum incipit.
Vobis fratres. fo.22.
¶Postmodum epistolæ ei⁹: numero. cccl. quarū prima incipit.
Satis & plusquam satis. fo.187.
Cum alijs operibus & tractatulis supertius in primo huiⁿ uoluminis folio numeratis.
¶Consequenter quidam sermones ideo Bernardo à nonnullis attributi q; inter suos in germanorum exēplaribus reperti sunt.
¶Deinde in uoluminis calce sermones dñi Gilberti super cantica canticorum.

¶Finis.

DESCRIPTIO POSITIO nis seu situationis monasterij Claræuallis,

SI SITVM CLARAE uallis nosse desideras, hæc tibi scripta sint pro speculo. Duo montes nō longè ab abbatia habent initium, qui primò angustæ uallis interiectione distincti, quò magis ad abbatiā appropiant, maiori hiatu fauces dilatant, quorum alter alterum abbatiæ latus dimidium, alter totum occupat. Alter fœcundus uinearum, alter frugum fertilis, iucundum usui, & usui commodum ministerium præbet. Dum per deuexa latera, in altero crescit quod comedatur, quod bibatur in altero. In summis montium frequens monachis labor est, amœnus quidem, & quiete iucundior, ramale uet⁹ colligere, & colligare fasciculos ad comburendum. Squalentes extirpare dumos, & foliis aptos ignibus, ignibus aptare, eruderare sentes, euellere, destruere, disperdere (ut fm Salomonem dicam) spuria uitulamina quæ crescentium arborum uel ligant ramos, uel radices suffodiūt. Ne impediatur rigida quercus sublimi salutare sydera uertice, tilia mollis brachia explicare, fissilis & flexilis fraxinus liberè se in altū extēdere, patula uefagus in latum expandere. Porrò abbatiæ pars posterior, in latam desinit planiciem, cuius partem non modicam murus occupat qui abbatiā diffuso cingit ambitu. Intra huius septa multæ & uariæ arbores uarijs fœcundæ fructibus instar nemoris pomerium faciunt, quod infirmorum cellæ contiguum, infirmitates fratrum non mediocri leuat solatio, dum spatiosum spatiantibus præbet deambulatorium, æstuantibus quoq; suaue recreatorium. Sedet ægrotus cespite in uiridi, & cùm inclementia canicularis immiti sydere terras excoquit, & siccat flumina, ipse in se curitatem & absconsionem, & umbraculum diei ab æstu, fronde sub arborea feruentia temperat astra, & ad doloris sui solatium, naribus suis gramineæ redolent species. Pascit oculos herbarum & arborū amœna uiriditas, & pendentes ante se atq; crescentes immensæ eius delicias, ut nō immeritò dicat: Sub umbra arboris illius quam desideraueram, sedi: & fructus eius dulcis gutturi meo. Aures suaui modulamine demulcet pictarum concentus auium: & ad unius morbi remedium, diuina pietas multa procurat solatia, dum aer nubilus ridet serenitate, terra fœcunditate spirat, & ipse oculis, auribus, naribus, colorum, canorum, odorum delicias haurit. Vbi pomerium desinit, incipit ortus intercisis distinctus areolis, uel potius diuisus riuulis intercurrentibus. Nam licet aqua dormitans appareat, pigro tamen decurrit elapsu. Pulchrum & hic infirmis fratribus præbetur spectaculum, dum super uiridē puri gurgitis marginem sedent, uitrea uidere sub unda piscículos ludere, & natatu obuio militarem repræsentare congressum. Aqua hæc piscibus alendis, & rigandis oleribus duplici ministerio seruit, cui Alba famosi nominis fluuius indefesso meatu fomenta ministrat. Hic per multas abbatiæ officinas transitum faciens, ubiq; pro fideli obsequio post se benedictionem relinquit, qui ad hoc cū multo quidem labore conscendit, non integer, nec tamē otio sē pertransit. Ipse quidem mediam uallem flexuosum intersecans per alueum quem non natura, sed fratrum industria fecit, dimidium sui mittit in abbatiam, quali ad saluandum fratres & se totus nō uenerit excusandū, quippe qui totius capax cānale non inuenit. Et si fortè amnis ipse inundās impetuoso excursu prorupit, obiectu muri retroactus, subtus quò eum necesse est, fluere, in seipsum recurrit, & refluum denuo, deflu⁹ amplexatur. Intromissus uerò quantùm murus (portarij uice) permisit, primùm in molendinum impetum facit, ubi multùm solicitus est, & turbatur erga plurima, tum molarum mole far commi nuendo, tum farinam cribro subtili segregādo à furfure. Hinc iam in uicina domo caldariam implet, & se igni coquendum committit ut fratribus potum paret, si fortè sterilis uindemia cultoris industriæ non bene responderit, & defectus sanguinis uuæ, de filia fuerit festucæ supplendus. Sed nec sic se absoluit: cū enim ad se fullones inuitāt qui sunt molendino confines, rationis iure exigentes: ut sicut in molendino solicitus est quo fratres uescantur, ita apud eos paret quo & uestiantur. Ille autē non contradicit, nec quicquam eorum negat quæ petitur, sed graues illos siue pistillos siue malleos dicere mauis, uel certè pedes ligneos (nam hoc nomen saltuoso fullonum negotio magis uidetur congruere) alternatim eleuans atq; deponens graui labore fullones absoluit, & si ioculare quippiā licet interserere seriis, peccati eorum pœnas absoluit. De⁹ bone, quanta pauperibus tuis procuras solatia, ne abundantiori tristitia absorbeantur: quanta pœnitentibus pœnæ alleuiamenta dispensas, ne laboris uiolentia nonnunquā fortasis opprimantur. Nam quot equorum dorsa frangeret, quot hominum fatigaret brachia labor, à quo nos sine labore amnis ille gratiosus absoluit, etiam cū sine ipso nec indumentum nobis pararetur nec alimentum. Ipse uerò nobiscum participatur, nec aliud de labore suo (quo laborat sub sole) mercedis expectat, quàm ut cū omnia diligenter patefecerit, liber permittat abire. Tot ergo uolubiles rotas rotatu rapido circunducens, sic spumeus exit, ut ipse quasi molí & molior fieri uideatur. Excipitur de hinc à domo coriaria, ubi cōficiēdis his q̄ ad fratrum calceamenta sunt necessaria, operosam exhibet sedulitatem. Deinde minuatim se & per mēbra multa distribuens, singulas officinas officioso discursu perscrutat, ubiq; diligenter inquirens quid quo ipsius ministerio opus habeat, coquendis, cribrandis, uerrendis, terendis, rigandis, lauandis, molendis, molliendis, suum sine contradictione præstans obsequium. Postremò ne quid ei desit ad ullam gratiam, & ne ipsius quaquauersum imperfecta sint opera, asportans immunditias, omnia post se munda relinquit. Et iam peracto strenuè propter quod uenerat, rapida celeritate festinat ad fluuiū, ut uice Claræuallis agēs ei gratias pro uniuersis beneficijs suis, salutatioi eius, resalutatione condigna respondeat, statimq; refundens eiaquas quas nobis transfuderat, sic de duobus efficit unum, ut nullum appareat unionis uestigiū: & quē discessu suo tenuem & pigrum fecerat, mistus ei morantem præcipitat. Sed quia eum loco suo restituimus, redeamus ad riuulos, quos post nos reliquimus, qui deriuati à fluuio, passiuis per prata uagantur excursibus, ut inebrient terram & infundant eam, & germinare eam faciant, ne cū uerna tempestate terra prægnans in partum soluitur, renascentia gramina humoris inopia marcescant, nec opus habeant mendicitatis nubiū guttulis irrigari, sufficienter cognati fluminis fota beneficio. Hi riuuli uel potius sui ei post peractum officium, fluuio qui eos euomuerat absorbentur, & iam totus simul alba collectus, prono decursu per deuexa festinat. Sed quia iam eum longius conduximus, & ipse secundum Salomonem ad locum suum reuertitur, reuertamur & nos unde digressi sumus, & diffusam prati planiciem succincto sermone transiliam⁹. Multùm habet locus ille amœnitatis, multùm quòd mentes fessas alleuet, luctusq; soluat anxios, multùm quòd quærentes dominū ad deuotionem accendat, & supernæ dulcedinis ad quam suspiramus admoneat, dum ridens terræ facies multiplici colore, uernanti pictura oculos pascit, & suaue olentē nari bus spirat odorem. Sed & dum uideo florem, dum sentio floris odorem, historias ueterum memorant mihi prata dierum. Nam cùm odoris delicias haurio, occurrit animo fragrantiam uestimentorum patriarchæ Iacob, suaueolentiæ agri pleni fuisse adsimilatam. Dumq; oculos colore reficio, hanc recordor speciem, purpuræ Salomonis fuisse prælatam, qui in omni gloria sua liliorum agri decorem æquiparare non potuit, cùm tamen nec ars ipsius sapientiæ, nec potētiæ deesset materia. & sic dū foris fruor ministerio, nō parum latenti delector mysterio. Hoc ergo

pratum

pratum intercurrentis fluuij fouetur irriguo, & ad humorem eius mittit radices suas: ideò non timebit cum uenerit æstus. In longum autem tanto tractu distenditur, ut cũ tonsum uellus gramineum sol in fœnum torruerit, bis denis diebus conuentum lassare sufficiat. Nec tamẽ solis monachis labor ille relinquitur, sed cum monachis tam conuersorum, donatorum, quàm conductitiorum innumerosa multitudo desectas colligit herbas, & tonsam raro pecti ne uertit humum. Hoc pratum inter se duæ grangiæ diuidunt, quibus alba ad dirimendam litem, equus arbiter & mensor accedit, qui sui cuiq; partem in funiculo distributionis assignans, seipsum limitem facit quem altera ad inuadendam alterius partem transire non audeat. Grãgias has non conuersorum esse habitacula, sed claustra monachorum crederes, nisi uel iuga boum, uel aratra, uel instrumẽta alia rusticanis apta laboribus, habitatores suos proderent, & nisi q; in eis libri non explicantur. Nam quantũ ad ædificia spectat, ea magno monachorum conuentui diceres & situ conuenire, & decere uenustate, & capacitate sufficere. In parte prati quæ est muro contigua, de campo solido, factus est lacus liquidus. ubi prius æstuans operarius, fœnum falce secabat acuta, ibi frater aquarius sedens mobili per lubricam liquentis cãpi planicie equo uectus ligneo, leuem remũ pro calcaribus habet quo cursum urgeat, & pro freno quo flectat. Explicatur rhete sub undis quo implicetur piscículus, & parantur ei escæ quibus libenter uescitur, sed latet hamus in illis quo capitur incautus, quo exemplo docemur spernere uoluptates: quia nocet empta dolore uoluptas: cuius tristes esse exitus nemo nescire permittitur, nisi qui uel non peccauit, uel non bene de peccato pœnituit. Longè autem faciat deus à nobis delectationem, secus cuius introitum mors posita est: quæ sm sapientis descriptionem, apum par uolantum, ubi grata mella fudit, fugit, & nimis tenaci ferit icta corda morsu. Laci ambitus per altum ripæ marginem cõserti uimineis ligatur radicibus, ne undæ alluenti cedat terra fatiscens. Præterfluenti riuo lacus hic pascitur qui uix sexies senis pedibus seiunctus per meatus exiles infundit ei aquas, quibus alatur, & ipsas quoq; eadẽ exilitate refundit. Vnde & sic in eodem statu permanet, ut nec maior sit in fluentibus, nec effluentibus minor: quia eadem mensura & recipit & eiicit eas. Sed dum per plana cursu feror uolatili, dum anhelus in arduis ilia duco: uel purpuream prati superficiem manu ipsius sapientiæ pictam, uel comata arboribus montium iuga describo, arguit me ingratitudinis fons ille dulcissimus sæpenumero mihi bibitus, & bene quidem meritus de me, sed à me malè remuneratꝰ. Obiicit mihi cum exprobratione q; sæpe extinguendæ sitis meæ seruierit, quòd se meis non solum manibus, sed & pedibꝰ lauandis humiliauerit, quòd multa mihi impenderit humanitatis ac benignitatis officia bono merito, mercede mala me respondisse, se in locorum catalogo locum ultimum, & penè nec ultimum fuisse sortitum, cui tamen pro sui reuerentia primus deberetur. Et uerè diffiteri nequeo sero me ipsius meminisse, quando ante ipsum alicuius memini. Verùm ipse per decursus & discursus subterraneos tacitè labens, ita ut nec leni murmure trãsitus eius ualeat deprehẽdi, instar aquarum Siloe quæ cũ silentio uadunt, quasi prodi metueret, ubiq; caput suum cooperit, & suos declinat aspectus. Quidni crederem uelle taceri, quem uideo non nisi sub tecto uelle uideri? Hic ergo fons (quod boni fontis esse fertur indicium) ex opposito solis orientis oritur, ita ut æstiuo solstício roseam rutilantis auroræ faciẽ ex aduerso salutet. Tugurio uel (ut maiori reuerentia dicam) tabernaculo paruo & pulchro cooperitur & claudítur, ne undecunq; sordes admittat. Vbi cum mons euomit, uallis deglutit, & in loco quo oritur, codẽ quasi moritur, quin & sepelitur. Sed ne expectes signum Ione prophetæ, ut tribus diebus & tribus noctibus delitescat absconditus, statim ad mille passus intra claustrum monasterij, quasi de corde terræ resuscitatus progredi, & quodammodo rediuiuus appareat. Vsui tantum & usui fratrũ se offerens, ne cum alijs quàm cum sanctis sors illius amodo sit futura.

Clereuaulx

EPISTOLA.

IODOCVS CLICHTHOVEVS NEOPORtuensis benignis lectoribus Salutem.

THESAVRVM IN AGRO ABSCONDITVM tanti æstimauit qui inuenit, ut euangelico tradente eloquio, uenditis omnibus illum compara-uerit. Thesauri uerò occultati nomine, non ineptè, nec absurdè sanctorum patrum abstrusa scripta accipimus, quibus reconditta sacrarum literarum sensa nobis elucidare curarunt. Siquidem in illis non aurum ad horam rutilans, non argentum citò periturum, nõ deniq; lapides preciosos aliorum direptioni obnoxios est inuenire, sed indefluxas opes animæ, indeciduasq; gẽmas, auro indico, lapillisq; nitidis preciosiores: quandoquidem illis ipsis diuina explicãtur eloquia, quæ desiderabilia sunt super aurum & lapidẽ preciosum multũ, & dulciora super mel & fauum. Eloquia enim domini, eloquia casta, argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum. Quæ quia sæpenumero non usquequaque captui nostro peruia sese offerunt, magnopere amplectẽda sunt antiquorum patrum opera, quibus obtectus ille thesaurus nobis reseratur, diuinarum scripturarũ mysteria recluduntur, mores rectius instituuntur. Inter quæ sanè opera à probatissimis autoribus elucubrata beatissimi Bernardi uolumina nõ postremo loco collocanda sunt. Si enim autorem spectare libet: & uitæ sanctimonia, & præclara eruditione præstãtissimus occurret. Si characterem ipsum, rationemq; scribendi; comperietur suauissima, & sine asperitatis offendiculo cum summa facilitate, elegantiaq; decurrens, ut melle dulcior uideatur ex eius ore fluxisse oratio. Si deniq; materia quam pertractat exquiritur: aliud inuenietur nihil nisi quod inuoluera sacræ scripturæ in lucem proferat: aut uitia graui uerborum tonitruo effulminet, aut ad uirtutem studiosius inuitet. Hunc igitur thesaurum hactenus in agro domini absconditum, & iam tandem uigilantissima cura erutum nobis asciscite, quicunq; sacrarum literarum ardenti flagratis amore. Has ueras comparate diuitias, quæ non ueterascunt, nec à tineis eroduntur, aut à furibus effodiuntur: sed indeficientes, inoccíduas, nullo unquam fato interituras: quibus anima locupletata, ad cælestia tecta tutum carpet iter, nec eam malus auferet error. Valete.

¶ Ad librum.

I nunc, & tandem totum Bernarde per orbem
Protinus exilias: ne tua fama cadat
Diuinasq; tuis sermonibus exprime leges:
Crimina fac homines deseruisse uelint.
Vade precor, cunctis Bernarde legare suauis:
Flecte ad uirtutes pectora dura pias.
Tu quencunq; iuuat sanctos cognoscere patres;
Bernardum relegas inclyta scripta colens.
Frigida iamdudum feruescet amore uoluntas;
Et mens doctrinæ dulcia mella feret.

¶ Ioannes Egidius Nucerien̄.
iterum ad librum.

I pede præcipiti totum Bernarde per orbem;
Horret adire tuos lingua canina libros.
Hæc tua magnificas monumenta ferantur in urbes
Ne pereat turpi candida fama situ.
Postulat hoc grauium prudentia clara uirorum:
Quos trahit ad superos mens generosa lares.

¶ Tetrastichon Ascensianum uerbis huius præstantissimi libri ad lectorẽ.

Eloquium castum, sanctissima dogmata, mores
Ingenuos, & iter monstro salutiferum.
Talia Bernardus potuit dictare, repertus
Mellifluus doctor, religiosus homo.

REPERTORIVM SENTENtiarum ueteris ac noui teſtamenti à beato Bernardo ſuis in ſermonibus ac tractatulis utcunq; expoſitarũ, ſecundũ ordinem librorum capitulorũ atq; pſalmorum Bibliæ, ad literas alphabeticas (ubi fieri potuit) prout in generali fit repertorio adaptarũ: ubi uerò huiuſmodi literæ alphabeticæ deſunt, foliũ, columna, qua parte columnæ, & ſententiæ quæſitæ principiũ annotantur: ubi princ. principium, me. medium, fi. finem ſignificant.

Geneſis j. capit.

TErra autem erat inanis & uacua. fo. 110. col. j. ante fi.

Diuiſit lucem à tenebris. fo. 28. colũ. j. med. & fo. 32. col. j. med. Denicq;. & fo. 26. col. ij. me. & fol. 182. col. iij. med. & fo. 266. col. ij. prin. Puto autem. & fo. 298. co. ij. med. Dilígere.

ij. ¶Formauit igitur dominus hominem de limo terræ. fol. 95. col. j. medium. per totum.

Inſpirauit in faciẽ eius ſpiraculũ uitæ. fo. 177. col. j. añ me.

Plantauerat autẽ dñs deus paradiſum uoluptatis à princ. fo. 120. col. iij. fi. Paradiſorum. & fo. 103. col. ij. prin.

Fluuius egrediebatur de loco uoluptatis qui diuiditur in quatuor capita. fo. 120. col. ij. fi.

Tulit ergo dñs deꝰ hoiem in paradiſo uoluptatis, ut operaretur & cuſtodiret illũ. fo. 32. col. j. fi. & fo. 82. col. iij. fi. & fo. 87. col. iij. fi. Nihilominus. & fo. 287. co. ij. añ med.

Ex omni ligno paradiſi comede, de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas. fo. 17. col. ij. prin.

In quacũq; enim die comederis ex eo. fo. 76. co. iij. añ me. Siquidem. Et fo. 99. col. iij. fi.

Adduxit dominus animalia ad Adam, ut uideret quid uocaret ea. fo. 23. col. iij. prin.

Immiſit dominus deus ſoporem in Adam. fo. 23. co. iij. me.

Relinquet hõ patrẽ & matrẽ. fo. 185. co. j. poſt me. Denicq;.

Serpẽs erat callidior cunctis. fo. 2. col. ij. prin. Deprehẽſa. & fo. 91. col. j. prin. Denicq;. & fo. 86. col. iij. Denicq;.

Nequaquã morieminí. fo. 2. col. ij. prin. Duo. & fo. 15. col. j. me. & fo. 91. col. j. ante me.

Eritis ſicut dij, ſcientes bonum & malum. fo. 1. col. ij. prin. & fo. 15. col. j. ante me. B.

Vidit mulier lignum. fo. 28. col. j. A. & fol. 65. col. iij. C. & fo. 184. col. iij. prin. & fo. 279. col. iij. me.

Abſcondit ſe Adam & uxor eius. fo. 94. col. iij. prin. & fo. 56. co. j. prin. Prima. & medio. Propterea. & fi. Iam uerò.

Cumq; cognouiſſent ſe eſſe nudos, cõſuerunt folia ficus. col. 84. col. ij. C. Sed heu me.

Vocem tuam domine audiui in paradiſo, & timui. fo. 14. col. ij. poſt me. Olim.

Mulier quã dediſti mihi. fo. 5. co. ij. fi. Et fo. 53. co. ij. prĩ. & fo. 56. co. ij. me. Ecce eiñ. & fo. 270. co. iij. prin. Arbitror.

Pro eo quòd obediſti uocí uxoris tuæ. fo. 129. col. ij. poſt medium. Pro eo.

Inimicitias ponam inter te & mulierem. fo. 5. col. iij. C.

In dolore paries filios. fo. 7. col. iij. prin. In triſtitia.

Terra es, & in terra ibis. fo. 63. col. j. me. Terra inquit.

Emiſit eos de paradiſo. fo. 56. co. iij. ante me. Miſeri. & fo. 287. col. ij. ante me.

Cherubim collocauit. fo. 92. col. ij. fi.

iij. ¶Si rectè offers, & rectè non diuidis, peccaſti. fo. 140. col. j. medium.

Sub te erit appetitus eius. fo. 25. col. iij. me.

Numquid cuſtos fratris mei ſum ego? fo. 43. col. ij. prin.

Maior eſt iniquitas mea, quàm ut ueniam merear. fo. 128. col. iij. ante me. & fo. 167. col. iij. B. & fo. 290. col. ij. prin. & fo. 291. col. j. fi. Nolite ergo.

Geneſis.

vj. POenitet me feciſſe hominẽ. fo. 28. col. iij. C. pœnitet. Non permanebit ſpiritus meus in homine. fo. 54. colum. iij. med.

¶Proni ſunt ſenſus hominis in malum. fol. 145. col. ij. poſt prin. & fo. 156. col. j. D. vij.

¶Egredere de terra tua, & de cognatione tua. fo. 84. col. iij. prin. & fo. 208. col. iij. prin. Significaſti. xij.

¶Suſpice cælum, & numera ſtellas. fo. 63 col. ij. me. xv.

¶Tolle filium tuũ quem diligis Iſaac. fol. 289. col. iij. ante me. Sic & olim. & fo. 64. col. ij. ante me. Domine inquit. xxij.

¶Veſtiꝰ Eſau ualde bonis induit Rebecca Iacob. fo. 119. col. ij. poſt me. xxvij.

Vox quidem uox Iacob eſt, manus autẽ manus ſunt Eſau. fo. 143. col. iij. B. & fo. 144. col. j. &. ij.

Statim ut ſenſit ueſtimentorum eius fragrantiam. fol. 98. col. iij. poſt prin. Statimq;.

Ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni. fo. 157. col. iij. D.

Det tibi de rore cæli &c. In pinguedine terræ, & in rore cæli &c. fo. 110. col. ij. prin.

Num unam tantum benedictionem habes pater? fol. 290. col. ij. poſt prin.

¶Vidit Iacob ſcalam. fo. 211. co. j. me. Vidit. & fo. 240. co. iij. prin. Vidit ſcalam. & fo. 277. colũ. ij. poſt princi. Illud quoq;. & fo. 288. col. ij. fi. xxvij.

Terram in qua dormis tibi dabo. fo. 117. col. ij. poſt mediũ. Terram.

Vere dominus eſt in loco iſto. fo. 70. col. j. propè fi.

Non eſt hic aliud niſi domus dei. fol. 69. col. iij. propè fi. Si decreuerit.

Verè locus iſte ſanctus eſt. fo. 94. col. iij. propè fi.

¶Cras mihi reſpondebit iuſtitia mea. fol. 12. colũ. iij. poſt me. Cras. xxx.

¶Ecce uir luctabatur cum Iacob uſq; mane. fol. 54. colũ. j. poſt medium. xxxij.

Non dimittam te, niſi benedixeris mihi. fo. 182. co. ij. poſt prin. Et ſanctus.

Tetigit neruum femoris eius. fo. 279. col. j. fi. O quàm.

Dominus qui paſcit me à iuuentute mea. fo. 175. col. iij. D.

¶Egreſſa eſt Dyna ut uideret filias illiꝰ regionis. fo. 279. col. iij. ante me. Dyna. xxxiij.

¶Fecit Iacob filio ſuo Ioſeph tunicã talarem. fo. 282. col. ij. poſt prin. Non ſum. xxxvij.

Audite ſomnium meum. fo. 280. col. j. fi. Sic Ioſeph.

Ecce odor filij mei. fo. 157. col. iij. D.

¶Ecce dominꝰ meus ignorat quid habet in domo ſua fol. 260. col. iij. poſt me. xxxix.

Non eſt in omnibus bonis domini mei quod in mea non ſit poteſtate. fo. 131. col. ij. A.

Poſitus eſt Ioſeph in carcerem. fo. 289. colum. iij. fi. Tres in carcere.

¶Memento mei cum bene tibi fuerit. fo. 3. col. iij. C. xl.

Furtim ſublatus ſum de terra Hebræorum. fo. 1. co. ij. poſt me. Ita domine.

¶Fames cœgit Iſrael intrare in Aegyptum. fo. 110. colũ. ij. poſt prin. xlij.

¶Erumpebant lachrymæ. fo. 129. col. ij. prin. xliij.

¶Ruben primogenitus meus non creſcas, quia aſcendiſti cubile patris tui. fo. 95. col. j. propè fi. xlix.

Ex libro Exodi.

FIlia Pharaonis uocauit nomen eius Moyſes, dicens de aqua tuli eum. fo. 36. col. ij. prin. Exod. ij.

¶Vadam & uidebo uiſionem hanc magnã. fo. 52. col. iij. propè finem. Vado. iij.

Solue calceamentum de pedibus tuis, locus enim &c. fol. 291. col. iij. poſt prin. Solue.

Educam populum meum de terra illa in terram bonã. fol. 255. col. ij. fi. Moyſes.

Qui eſt: miſit me ad uos. fo. 262. col. ij. prin. Paululum.

Ego ſum qui ſum. Et qui eſt miſit me ad uos. fo. 131. columna. iij. prin.

Deus Hebræorum uocauit nos, ut eamus uiam trium dierum. fo. 45. col. iij. B.

Paleæ non dabuntur uobis & reddetis. fol. 103. col. j. poſt me. Hinc.

vij. ¶Induratũ eſt cor Pharaõis.f.254.co.j.poſt prĩ. Vtiliter.
Deuorauit uirga Aaron uirgas magorum.fo.38.co.ij. D.
viij. ¶Digitus dei eſt hic.fo.211.col.iij.me.Digitus.
x ¶Vbicunq; Iſrael erat,lux erat.fo.177.col.ij.prin.Nam.
xij. ¶Os non comminuetis ex eo.fol.84.col.iij.me.
x iij. ¶Quid clamas ad me?fo.80.col.ij.fi.&col.ſeq.A.
xxiij. ¶Erat cis aqua quaſi murus à dextris & à ſiniſtris.f.285. col.ij.fi.Nimirum.
Fugiamus Iſraelẽ dñs eñ pugnat cõtra nos.fo.153.c.j.A.
xxvij. Sanctificamini hodie,& eſtote parati.fo.12.col.iiij.me.
xxxij. ¶Manus moyſi erant graues.fo.146.col.j.D. Non parĩ.
¶Sedit ppls mãducare & bibere.fo.221. co.iiij.poſt prin.
Dimitte me ut iraſcatur furor meus foli.146. columna .j. prin.Moyſi.
Si dimittis dimitte,alioquin dele me de libro &c.f.207. col.ij.poſt me.An non.& fo.129.col.ij.C.

¶Ex Leuitico.

Leui.xj. OMne quod habet pennulas & ſquamas,fo.65.columna.iij.D.
xij. ¶Mulier quæ ſuſcepto ſemine pepererit, filium. immunda erit.fo.22.col.iiij.poſt me.

¶Ex libro Numerorum.

Nũe.xij. LOcuta eſt Maria & Aarõ cõtra Moyſen ppter uxorem Aethio.fo.153.col.ij.B.
Erat Moyſes uir mitiſsimus ſuper omnes homines. fo.129.col.ij.C.& fo.207.col.ij.prope me.
xvij. ¶Virga Aaron ſequenti die inuenta eſt germinaſſe. fo.5. col.iij.A.
xx. ¶Sancti eſtote:quia ſanctus ſum dominus deus ueſter .fo. 12.col.iij.prope fi.
xxiij. ¶Moriatur aĩa mea morte iuſtorũ.fo.73.co.j.poſt me. Vbi eſt theſaurus.& fo.136.col.j.C.D.

¶Ex Deuteronomio.

Deu.vj. DIliges dñm deũ tuũ ex toto corde &c.fo.94.co.iij. D.& fo.135.col.iij.prin.& fo.273.col.j.poſt prin.& per to.tracta.& fo.275.co.j.añ.me.& colum.iij.fi. Ego puto.
Maledicta ſterilis in Iſrael.fo.7.co.iij.poſt prin.
xxxij. ¶Vt ſuggeret mel de petra.fo.41.colũ.iiij. añ me. Quàm dulciter.
Vtinam ſaperẽt & intelligerẽt.fo.44.co.iij.B.& fo.244. col.iij.fi.O utinam.

¶Ex libro Ioſue.

Ioſu.xv. IEbuzeum habitatorem Ieruſalem non potuerunt filij Iuda delere.fo.166.col.j.D.Velis nolis.

¶Ex libro iudicum.

Iudicũ xvj. MOriatur anima mea cũ Philiſthijm,ait Samſon.fo. 268.col.iiij.ante me.Vnde.
xx. ¶Peccauit Beniamin, accinguntur reliquæ trib9 ad ultionem.fo.255.col.iij.prin.Peccauit.
Quid Gedeonis uellus ſignificet.fo.5.col.iiij.poſt prin.
Cæleſti rore arca rigatur.fol.53.col.ij.in prin.

¶Ex primo Regum.

1.Reg.ij. SI peccauerit uir in uirũ,placari ei poterit de9.fo.269. col.iiij.poſt prin.Si peccauerit.
iij. ¶Loquere domine,quia audit ſeruus tuus.fo.92.col. j.prin.Loquere.
x. ¶Melior eſt obedientia quàm uictimæ.fo.135.colũ.j.D. Nam illam.
Quaſi peccatũ hariolãdi eſt repugnare.f.149.co.ij.B.Nã qui.& fo.270.col.ij.poſt me.Deniq;
Quaſi ſcel9 idololatriæ nolle acqeſcere .fo.35.col.iij.B.
Inueni hominẽ ſecũdũ cor meũ.fol.198.col.iiij.B Abſit.
Peccaui:ſed nũc honora me.f.290.co.ij.añ me.An nõ idẽ.
Lugebat Samuel Saul.fo.129.col.ij.poſt prin.& fo.194. colum.j.me.
xvj. ¶Stans Goliath clamabat aduerſus phalangas Iſrael:fol. 45.col.ij.prin.
xvij. ¶Homo uidet in facie,deus in corde.fol.209.colũna.iij. poſt prin.

¶Ex.ij.Regum.

MOntes Gelboe,nec ros nec pluuia deſcendat ſuper uos.fo.162,col.iij.D. ij.Reg.j.
¶Ludam & uilior fiam.fo.210. col.ij. ante me. vj.
¶Semei per fugũ mõtis maledicebat Dauid.fo.149.col. iiij.D.Quamobrem. xvj.

¶Ex.iij.Regum.

NEc mihi nec tibi ſit,ſed diuidatur.fo.24.col.j.ante. iij.re .iij.
fi.Et tu quidem.
¶Timuit Helias Ieſabel.& ſurgẽs abijt.fo.114.col. iij.ante medium. xvij
Neq; melior ſum quàm patres mei.fo.211.col.j.me.Aut ſi. & fo.238.col.iiij.fi.Vos ergo.
Hodie cibus allatus eſt ab angelo.f.71.co.iij.fi.Quis plus.

¶Ex iiij.Regum.

ORo dñe ut fiat ſpiritus tu9 duplex in me.fo.38. col. j.C.Recordor.& fo.40.col.iij.fi. iiij.re.ij.
Aſcende calue.aſcende calue.fo.99.col.iij.me.
¶Stetit oleum.fo.38.col.ij.me.Vel certè.& fol.40. colũ. secunda.prin. iiij.
Tolle baculum tuum.fo.132.col.ij.me.Habuit.& D.
Incubuit Heliſæus ſuper puerum.fo.132.col.ij.B.D.
Heliſæus mortuum ſuſcitauit.fo.33.col.iij.C.
Erat autem fames in terra,& filij prophetarum habitabãt cum Heliſæo.fo.114.co.ij.poſt prin.
¶Vade & lauare ſepties in iordane.fo.35.co.ij.poſt prin. v.
Nuqd nõ meliores ſunt fluuij Damaſci.fo.99.co.iiij.prin.

¶Ex.ij.Paralipemenon. ij.Par.ij.

OIuda & Ieruſalem nolite timere,cras egrediemini. fo.10.col.j.fi.& col.ij.me.& fi.

¶Ex libro Iob. Iob.j.

NVdus egreſſus ſum de utero matris meæ.folio.256. col.iiij.poſt prin.Porrò. v.
¶Homo naſcitur ad laborem.fo.82.col.ij.me & fo. 97.col.iiij.fi.
In ſex tribulationibus liberabit te,& in ſeptima nõ tãget te malum.fo.94.col.ij.D.
Viſitans ſpeciem tuam non peccabis.fo.295.colũ.ij. poſt prin.Eſt quippe.
Vidi ſtultum firma radice.fo.244.col.iij.fi. Vidi ſtultum. vj.
¶Quæ prius nolebat tangere anima mea.fo.253.colũ.iiij. fi.Audi. vij.
¶Militia ſeu tentatio eſt uita hominis ſuper terrã. fo.81. col.iij.C.& fo.118.co.ij.poſt prin.& fo.197.col.iij.mediũ. Si inquam.
Si dormiero,dicam,quando conſurgam.fo.138.col.iiij.A. & fo.195.col.j.B.
Quid eſt hõ quia magnificas eũ.fo.69.col. iij. poſt princ. Quid eſt homo.& fo.18.colũ.ij.fi.Dñe quid eſt.&.f.255. col.iiij.poſt prin.& fo.69.col.iiij.me.
Cur nõ tollis pctm meũ.fo.276.co.iij.poſt prĩ. Dñe. Aut quid apponis erga eum cor tuum.fo.77.col.iiij.fi.
O cuſtos hoim quare poſuiſti me cõtrariũ tibi.fo.76.col. j.añ fi.& fo.183.co.iiij.O cuſtos.&.f.193.c.iij.prĩ.Quare. x.
¶Indica mihi,cur me ita iudices,fo.148.col.ij.D.
Vbi nullus ordo,ſed ſempiternus horror inhabitat.folio 285.col.iiij.poſt me.Cum cœperint.
¶Vtinam taceretis:ut putaremini eſſe ſapientes. fol.210. col.j.fi.ſtultus. xlij.
¶Homo natus de muliere.256.col.iiij.me. xliij.
¶Si ignorauí,mecum erit ignorantia mea.fo.113.colũ.iij. poſt prin.Et ſi quid. xix.
Miſereminí mei miſereminí mei ſaltem uos amici mei.fol. 59.col.ij.prope finem.Miſetemini.
In carne mea uidebo deum ſaluatorẽ meũ.fol.74.co.iiij. poſt prin.Ob hanc.& fo.143.col.iiij.C.Vnde ergo.
¶Ducunt in bonis dies ſuos,& in puncto ad infernum de ſcendunt.fo.299.col.j.fi.& ca.ſeq.Quis putas. xxj.
¶Pauit ſterilem,& quæ non parit: & uiduæ nõ bene fecit fo.283.col.ij.fi.Beati miſericor. xxiiij.
¶Et oſculatus ſum manũ meã ore meo: quæ eſt iniquitas maxima.fo.124.col.iij.C.& fo.144.col.j.poſt prin. xxxj.

Ne quæras

quæras.
En uenter meus quaſi muſtum abſcꝫ ſpiraculo.f.280.col.
ííñ.ante me.
xxíx ¶Oculus fui cæco,'& pes claudo.pater eram pauperum.
fo.129.col.j.D.
xxx. ¶Frater fui draconum.fol.158.col.íj.B.Non mediocris.

¶Ex Pſalterio.

Pſal.v. BEatꝰ uír q nõ abíit in cõſilio ipſorũ.fo.110.co.íj.me.
Sed in lege domíni uoluntas eius.f.110.co.íj.ppe fi.
Et erít tanquã lignũ quod plãtatũ eſt ſecꝰ decurſus.
fo.29.col.ííñ.prĩ.& fo.118.co.ííñ.poſt me.
Et folium eius non defluet.fo.169.co.íj.A.Vides.
íj. ¶Aſtiterunt reges terræ.fo.50.co.ííñ.fi.per to.& fol.177.
col.j.A.
ííñ. ¶Filíj hominum uſcꝫquo graui corde.fo.39.co.j.fi.& fol.
89.co.ííñ.fi.
Iraſcímíni,& nolíte peccare.fo.154.col.ííj.ante me.Iraſcí/
míni.& fo.203.co.ííñ.me.
Signatum eſt ſuper nos lumen uultus tui domine. fo.213.
co.ííñ.poſt me.Quid item.
In pace in idipſum dormiam,& requieſcã.fo.57.co.íj.prĩ.
& fo.160.co.ííñ.C.
vj. ¶Dñe,ne in furore tuo arguas me.f.174.co.j.A.Dñe ne.
víj. ¶Quid eſt homo,q memor es etꝰ.fo.78.co.j.D.Tu quís.
Minuiſti eum paulò minꝰ ab angelís.fo.162.co.íj.prĩ.Trã
ſlíſt.& fo.178.co.j.D.
íx. ¶Propter hoc irritauit impius deum.fo.132.co.ííñ.D.
Vide quoniã tu laborẽ & dolorẽ cõſideras.fo.32.co.íj.A.
Cognoſcetur dominus iudicia faciens.fo.217.co.ííñ.pro/
pe fi.Cognoſcet.& fo.278.co.íñ.poſt me.Cognoſcetur.
Laudatur peccator in deſideríjs animæ ſuæ.fo.207.colũ/
na.ííñ.me.
Inclinabít ſe,& cadet.fo.167.co.ííñ.A.Itaqꝫ.
Dixit impius in corde ſuo,non requiret.fo.289.co.ííñ.fi.
Odíbilis.
x. ¶Dominus interrogat iuſtum & impium.fo.119.co.íj.fi.
Tribus.
Qui autem díligit iniquitatem,odit animam ſuam.fo.101.
col.íj.me.At fortè.
xj. ¶Propter miſerías inopum.fo.155.co.j.B.Deniqꝫ.
In circũitu impíj ambulant.fo.81.col.ííñ.prín.In circũit.
& fo.274.colũ.poſt prín.Si ita.& fol.287.colũ.ííj.ante
me.Cæterum.
xííj. ¶Dixit iſipíes ĩ corde ſuo,nõ ẽ deꝰ.f.110.col.ííñ.poſt prĩ.
Corrupti ſunt,& abominabiles facti ſunt.f.110.co.ííñ.me.
Non eſt qui faciat bonum,nõ eſt uſq ad unũ.fo.110.col.
ííñ.me.Non eſt.
Contritio & infelicitas in uíjs eorum.fo.77.colũ.j.prínc.
xííj. ¶Dñe,qs habitabit in tabernaculo tuo.fo.94.co.j.prínc.
Ad níhílum deductus eſt in conſpectu eius malignus.fol.
27.col.ííñ.prope fi.Certum.
¶Multíplicatæ ſunt infirmitates eorum.fo.110.col.ííñ.fi.
Delectatiões in dextera tua uſq in finem.fo.160.col.ííñ.
medium.& fo.81.col.ííñ.poſt me.Et nunc.
Notas míhi feciſti uías uitæ.fo.43.col.ííñ.poſt prín.Glo
riosa.&.B.
Adiplebís me lætítia cũ uultu tuo.fo.82.co.ííñ.prĩ.Neqꝫ.
Nõ dabís ſanctum tuum uídere corruptionẽ.fo.150.col.
ííñ.C.Sed recole.
xvj. ¶Inímici mei animam meam circumdederũt.fo.301.col.j.
prope finem.
xvíj. ¶Díligã te dñe fortitudo mea.f.274.c.ííñ.poſt prĩ.Díligã.
Aſcendit fumus in ira eius.fol.119.col.íj.prín.Fumus.
Volauit ſuper pennas uentorum.fo.119.col.íj.poſt prínc.
Ambulat.
Tenebroſa aqua in nubíbꝰ aeris.f.20.c.ííñ.me.Et fortaſſe.
Eripuit me de inímicis meis fortíſsimis.fo.14.col.íj.fi.
Cũ ſancto ſanctꝰ eris.fo.53.co.ííñ.poſt me.& fo.85.col.íj.
me.& fo.174.co.ííñ.prín.& fo.196.colũ.j.prín.Alioquín.
& fo.24.col.ííñ.ante me.Zelus.
Cum uiro innocente innocens eris.fo.195.colũ.ííñ.me.Et
quidem inter.
Quoniam in te eripiar à tentatione.fo.74.coñ.me.Quæ.
Populus quem nõ cognoui,ſeruiuit míhi.fo.111.co.j.me.
Filíj alieni mentiti ſunt mihi.fo.182.co.ííñ.D.
¶Dies diei eructat uerbum.fo.53.col.ííj.prín.& fol.106.
col.ííj.poſt me. xvííj.
In ſole poſuit tabernaculum ſuum.fo.125.co.íj.prín.
Et ipſe tanquã ſpõſus procedens de thalamo ſuo.fo.20.
col.ííñ.poſt me.
Exultauit ut gigas ad currendam uiam.fo.240.colũ.íj.fi.
Et quidem.
Lex domíni immaculata conuertens aĩas.fo.193.colũ.íj.
ante me.& fo.254.col.íj.poſt prín.Iuſtè ne.& fol.276.
col.íj.prín.Vtiliter.
Emundabor à delicto maximo.fo.94.col.íj.D.
Delicta quís intelligit.fo.148.col.j.B.Nam.
Meditatio cordís mei in cõſpectu tuo ſemper.fol.88.col.
íj.príncipium.
¶Hí in curribus.fo.28.col.j.me.Et uíde.& fo.119.col.ííñ. xix.
poſt me.Quatuor.& f.120.c.ííj.poſt me.In ſcriptura.&
colũ.ííñ.ante me.AEqui.
¶Quoniam præueniſti eum in benedictionibus dulcedí/ xx.
nis.fo.111.co.j.poſt prín.& fo.221.col.j.fi.Tu ergo.
¶Sicut aqua effuſus ſum.fo.131.co.ííñ.B.Deniqꝫ. xxí.
¶Virga tua & baculus tuus,ipſa me conſolata ſunt.folío xxíj.
286.co.ííñ.poſt prín.parcitur.
Deduxit me ſuper ſemitas iuſtitiæ.fo.282.co.ííj.fi.Intelli
gens.
Calix domíni inebrians.fo.168.
¶Quís aſcendet in montem dñi.fo.104.co.ííñ.prín.& fo. xxííj.
10 .col.ííñ.prín.
Hæ eſt generatiõ qnærentiũ dominum.fol.90.col.j.me.
¶Vías tuas demonſtra míhi.fo.148.co.íj.D. xxííj.
Vniuerſæ uiæ dñi miſericordia & ueritas.fo.77.co.íj.C.
Vide humilitatem meam & dolorem meum.fo.288.co.íj.
poſt me.Oportet.
¶Domine dilexi decorem domus tuæ.157.col.íj.prope fi. xxv.
Domine dilexi.
¶Quoniam abſcondit me in tabernaculo ſuo in die malo xxvj.
rum.fo.71.co.ííñ.D.
In petra exaltauit me.fo.167.co.ííñ.B.
Et nunc exaltauit caput meum.fo.118.co.íj.prope fi.
Circũiui & immolaui in tabernaculo eius fo.32.colum.íj.
prín.Formate.
Credo uídere bona domíni in terra uiuentium.fo.74.co.
j.fi.Fortè.
¶Obliuioní datus ſum tanquam mortuus à corde.f.198. xxx.
col.íj.prope fi.
Factus ſum tanquam uas perditum.fo.27.co.j.fi.Ego.
Quàm magna multitudo dulcedínis tuæ dñe.folío.57.co
lumna.íj.
¶Beatus uír cui non imputabit dominus peccatum.folío xxxj
27.co.ííñ.circa me.Quod.& fo.139.co.j.C.Oſolus.
Conuerſus ſum in ærumna mea.fo.158.co.íj.C.
Tu remiſiſti impietatem pcti mei.fo.177.co.ííñ.prín.Au/
dí deniqꝫ.
Pro hac orabít ad te omnis ſanctus.fo.177.co.ííñ.princí.
Tu inquit,Et fo.190.co.íj.fi.Pro hac.
¶Audíant manſueti & lætentur.fo.139.co.ííñ.B. xxxííj.
Accedite ad eum,& illumínamíni.fo.146.columna.ííñ.fi
Propterea.
Guſtate & uídete quoniam ſuauis.fo.53.co.j.prín.Et fru/
ctus.& fo.55.co.ííñ.poſt prín.
Tímete dominum omnes ſancti eius.fo.58.co.ííñ.prín.
Quís eſt homo qui uult uítã.fo.80.co.ííñ.prope fi.Quís
eſt homo.
Multæ tribulationes iuſtorũ.fo.84.co.ííñ.poſt me.& fo.
301.co.ííñ.poſt prín.Eripe me.
Mors pctorũ peſsima.fo.82.co.ííñ.C.Sed.& fo.59.co.ííñ.
fi.& fo.111.co.íj.prín.& fo.213.co.íj.prín.
Iuxtà eſt dominus his qui tríbulato ſunt corde.folío.196.

columna.ij.prín.
xxxiiij. ¶Iudica domine nocentes me.fo.133.co.iij.poſt me.
Domine quis ſimilis tibi.fo.174.col.j.C.Domine.
xxxv. ¶Iuſtitia tua ſicut montes dei.fo.62.col.iij.poſt me.& fo. 89.co.j.circa fi.Itaq;.
Expulſi ſunt nec potuerunt ſtare.fo.186.co.ij.A.
xxxvj. ¶Delectare in dño,& dabit petitiones cordis tui.fol.25. col.iiij.B.D.
Cum ceciderit iuſtus,non collidetur.fo.71.co.j.prín.
Quoniam tanquã fœnũ uelociter areſcent.fol.212.co.iij. poſt me.ſæpe.
Declina à malo:& fac bonũ.fo.102.co.iij. prope.fi.& fol. 41.co.j.poſt prín.Quia igitur.& fo.110.co.ij.prín.
Adiuuabit eos dominus.fo.75.col.iij.me.Deniq;.
xxxvij. ¶Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices.f.134. co.ij. D.
Cor meum cõturbatũ eſt,dereliquit me.fo.50. co.iij. C. Hæc igitur.
Amici mei & proximi mei.fo.180.co.iij.D.Vigilarent.
xxxviij. ¶Theſaurizat & ignorat cui congregabit ea.fo.182.col. iij.D.Veruntamen.
Vt ſciam quid deſit mihi.fo.256.co.ij.prín.Rara.
Qm̃ aduena ego ſum apd' te.f.93.co.ij.ppe fi.Familiaris.
xxxix. ¶Expectans expectaui dñm.fo.173.co.j.fi.Expectans.
Dñs ſolicitus eſt mei.fo.41.col.iij.me.Quàm dulciter.
xl. ¶Beatus qui intelligit ſuper egenũ.fo.232.col.j.poſt prĩ. Et uerè.
xlj. ¶Trãſibo in locum tabernaculi.fo.92.col.iij.prope me.
Ad meipſum anima mea conturbata eſt.fo.151.co.ij.prín.
Abyſſus abyſſum inuocat.fo.49.co.ij.A.Caro.& fo.213. col.iij.prope fi.Sic abyſſus.
Speciosus forma præ filijs hominum,fo.55.co.ij.fi.
Specie tua & pulchritudine tua.fo.175.co.ij.C.A.B.
Propter ueritatem & manſuetudinem,fo.174.co.iij.B. Non ſolum.
Vnxit te deus deus tuus oleo lætitiæ.fo.133.co.j.D.Bene.
Audi filia & uide.fo.7.co.j.fi.& fo.63.co.ij.prín.
Cõcupiſcet rex decorẽ tuũ.fo.186.co.ij.prope fi.Deniq;.
xlv. ¶Vacate & uidete quoniã ego ſum deus. fo.254. columna.ij.prope fi.Quid tam.& fo.50.co.ij.B.& .f.82.co.ij. me.& col.iiij.poſt me.
Pſallite deo noſtro pſallite.f.125.co.iij.fi.Pſallite.
xlvij. ¶Suſcepimus dẽ miſericordiã tuã.f.22.co.ij. circa prín.
xlviij. ¶Homo cum in honore eſſet.f.72.co.iij.fi.& fol.150.co. ij.fi.& colũ.iij.B.& fo.184.co.ij.D.& fo.213.colũ.j.ante mediũ.
Comparatus eſt iumentis inſipientibus,fo.285.col.j.ante me.An uerò.
Et ſimilis factus eſt illis.fo.184.col.ij.D.& item.
Sicut oues in inferno poſiti ſunt.fo.89.co.iij.fi.
xlix. ¶Immola deo ſacrificium laudis.fo.130.col.ij.A.
Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris.fo.139.colum. iij.prín.Vtiliſsimè.
Exiſtimaſti iniquè,q; ero tui ſimilis.fo.184.co.ij.D.Et itẽ.
Inuoca me in die tribulationis.fo.275.co.ij.me.
Arguam te,& ſtatuã contra faciem tuã.f.282.co.iij.prope finem.Arguam.
Sacrificium laudis honorificabit me.fo.126.co.j.A.
l. ¶Miſerere mei deus ſm magnam.fo.87.co.ij.D.
Aſperges me dñe hyſſopo.fo.156.co.ij.A.
Auditui meo dabis gaudium.fo.144.co.j.B.
Ne proijcias me à facie tua.fo.42.co.ij.prín.
Cor contritũ & humiliatũ dẽ nõ &c.f.164.co.ij.B. Nec dubiũ.& fo.199.co.iij.circa me.Non deſpicit.
Benignè fac in bona uoluntate tua.fo.54.col.iij.poſt me.
lj. ¶Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt deus.f.110.co.iij. poſt principium.
liij. ¶Quis dabit mihi pennas ſicut col.fol.73.colũ.j.prope fi. Hic planè.
Ecce elongaui fugiens,& manſi in ſolitudine.f.161.colũna.ij.B.
Deſcendant in infernum uiuentes.folio.291.columna.iij. fi.deſcendant.
Viri ſanguinum,& doloſi non di.fo.83.col.j.prín.
¶Lingua eorum gladius acutus.fo.89.co.j.prope fi. lvj.
¶Lætabitur iuſtus cùm uiderit uindictã .fo.75.co.j.prín. lvij. Lætabitur.
¶Deus oſtendit mihi ſuper inimicos meos .fo.248. col.j. lviij. circa fi.Non ſunt.
¶Nõne deo ſubiecta erit aĩa mea.fo.121.co.iij.ante me. lxj.
Vani filij hoim mẽdaces ſi.ho.f.194.co.iij.prín.Sed &. fo.207.co.circa fi.Sunt.
Semel locutus eſt deus.fo.84.co.ij.C.Semel.&.fo.110.co. iij.poſt prín.Semel.
Duo hæc audiui,quia poteſtas.fo.273.col.iij.poſt princ. oportet.
¶Sitiuit anima mea.fo.4.col.j.circa.fi.Sitiuit. lxij.
In terra deſerta.fo.118.colum.j.circa.me.& fo.119.co.iij. poſt me.Quadrifarium.
Vt uiderem uirtutẽ tuam & gloriã tuã. fol.3.colũ.iij.poſt prín.Et item.
¶Terribilis in conſilijs ſup.fo.103.co.j.ante me.Planè. lxv.
Tranſiuimus per ignem & aquam.fo.60.co.j.prín.Tranſ iuimus.
¶Iter facite ei qui aſcendit ſup oc.fo.90.col.iiij.circa me. lxvj.
Terra mota eſt. etem̃ cæli.fol.114.col.iij.poſt prín.Terra.
Cæli diſtallauerunt.fo.41.co.ij.circa me.Hodie.
Pluuiam uoluntariam.fo.45c.co.ij.circa ptín.Pluuiam.
Si dormiatis inter medios cle.fol.3.co.ij.prín.Sint.& fol. 160.co.iiij.C.Si dormiatis.
Poſteriora dorſi eius.fo.168.co.j.A.Sed interim.
Mons coagulatus,mons pinguis.fo.105.co.ij.princi.Vt quid.
Præuenerunt principes coniuncti.fo.125.co.iij.A.Puto. & fo.207.co.iiij.circa prín.O ſi quis.
Principes Iuda duces eorum.fo.126.co.j.poſt prín.
Pſallite deo qui aſcendit ſuper cælum.fo.142.co.iij.D.
Ecce dabit uoci ſuæ uocẽ uirtutis.fo.166.co.ij.B.Et ſi:& fo.231.co.iij.ante me.Manent.
Mirabilis deus in ſanctis ſuis.fo.67.co.iij.ante me. Mirabilis.& fo.130.co.iij.prín.Si qua.
¶Infixus ſum in limo profundi.fo.12.co.ij.poſt prín. lxvij.
Et placebit deo ſuper uitulũ nouellum.fol.119. colum.j.fi. Vituli.
¶Auertantur ſtatim erubeſcentes.fo.204.col.iij.in prín. lxix.
¶Deus meus eripe me de manu peccatoris.fol.184.col.j. lxx. prín.Quis me eripiet.
Introibo in potẽtias dñi.fo.75.co.j.prope fi.Introibo.& fo.193.co.iij.ante me.Introibo.
¶Deus iudicium tuum regi da.fo.177.co.iij.ante me. lxxj.
Iudicabit pauperes populi & ſal.fo.133.col.iij.poſt prín. iucundum.
Replebitur maieſtate eius omnis terra.fo.58. colũ.ij.poſt me.& fo.60.co.iij.prope fi.Replebitur.
¶Mei autem penè moti ſunt pedes .fo.235.co.j.poſt med. lxxij. Vobis audeo.
In labore hoim non ſunt,ideo tenuit eos ſuperbia.fo.82. co.ij.prope fi.& fo.139.co.j.D.& fo.285.co.iij.princi.& fo.287.co.j.me.In labore.
Tranſierunt in affectum cordis.fo.186.co.iij.me.
Ad nihilum redactus ſum,& neſciui.fo.83.co.iij.prope fi. Verè.
Quid enim nihil eſt in cælo.fo.85.co.iij.fi.
Mihi autem adhærere deo bonum eſt.f.84.col.j.prĩcipiũ, Mihi.
¶Deus autem rex noſter in ſecula operatus eſt ſalutẽ .fol. lxxiij. 41.co.ij.circa me.Et tunc.& fo.179.co.ij.me.Tu ne.
¶Cùm accepero tempus,ego iuſtitias.fo.163.colũ.iij.ppe lxxiiij. fi.& fo.197.co.j.prín.Quod ſi.
Calix in manu dñi uini meri.fo.75.co.iij.prín.Sanè.
¶Factus eſt in pace locus eius.fo.116.co.iij.prín. lxxv.
Dormierunt ſomnum ſuum.fo.213.co.j.prín. Dormierũt.
Quoniam cogitatio hominis cõfitebitur tibi.fol.168.columna.iij.

lumna.iij.poſt me.

lxx vj. ¶Renuit conſolari aĩa mea.fo.144.col.iiij.me. Item cum. Turbatus ſum,& nõ ſum locutus.fo.145.co.ij.poſt me. Hæc mutatio dexteræ excelſi.fo.214.co.iiij.me.Legerã. Memor fui dei,& delectatus ſum.fo.95.col.iij.in prĩ.Qui rurſum.& fo.190.co.iij.poſt me. Tu es deus qui facis mirabilia.fo.130.co.iij.prin.Si. In mari uia tua.fo.125.co.ij.me in mari. Spiritus uadens & non rediens.fo.178.co.iij.D.

lxvij. ¶Et oblíti ſunt benefactorum eius.fo.128.co.iij.C. Et occidit in grãdine uineas eorum.fo.169.co.ij.ante me. Et occidit.

lxxix. ¶Appare coram Ephraim Beniamin.f.13.col.iij.prope fi.

lxxx. ¶Sumite pſalmum,& date tympanum.fo.283.colũ.ij.poſt prin.Sicut.

Cibauit eos ex adipe frumenti.fo.178.co.iiij.me.Audi.

lxxxiij. ¶Quàm dilecta tabernacula tua.f.57.co.ij.fi.&.fo.69.col.j.poſt prin.Quã dilecta.&fo.111.co.ij.poſt prin.& fo.295.co.iij.me.Quàm dilecta.

Beati qui habitant in domo tua domine.fo.67.co.iiij.circa fi.Beati.

Beatus uir cuius eſt auxiliũ abs te.fo.50.co.ij. poſt princ. aſcendunt.Et fo.86.co.j.me.

lxxxiiij. ¶Audiam quid loquatur in me.fo.148.col.j.prin.Apls.

Vt habitet gloria in terra noſtra.fo.27.co.iij.me.& co.iij. circa fi.Sanè.

Ecce dominus dabit benignitatem.fo.166.co.j.poſt prin. Dominus.

Iuſtitia ante eum ambulabit.fo.164.co.iiij.me.

lxxxvj. ¶Gloriſa dicta ſunt de te.fo.299.co.ij.Circa.fi.Præmiũ. per totum.

lxxxvij. ¶Quia repleta eſt malis anima mea.fo.40.co.j.me.

lxxxi. ¶Miſericordias dñi in æternũ cãtabo.fo.46.col.j.princ.

Dñe in lumine uult9 tui.f.46.co.iiij.poſt me.& fo.93.co.j.fi.Pacem.

Quoniam gloria uirtutis eorũ tu es.f.46.co.iiij.poſt me. dium.Abſit.

Quis eſt homo qui uiuet,& non uidebit mortem.fol.177. co.j.A.Itaq;.

lxxxix. ¶Mane ſicut herba trãſeat.fo.4.co.iiij.circa.prin.Mane.

Lætati ſumus ꝓ diebus quibus nos humiliaſti.fo.173.col. iij.me laudate.

xc. ¶Qui habitat in adiutorio altiſſimi.fo.70.co.iij.C. & cõ ſequẽter expoſitio toti9 pſalmi.xvij. ſermonib9 ab ipſo. fo.70.uſq; ad.f.81.Ea tñ quæ ſequunt,etiã reperiunt ex poſita extract uſdem pſalmi expoſitionem.

A timore nocturno,à ſagitta uolante in tenebris,ab incurſu & dæmonio meridiano.fo.149.co.ij.C.

Cum ipſo ſum in tribulatione.fo.59.co.ij.prin.Ita planè.

xc. ¶Iuſtus germinabit ſicut liliũm.fo.158.co.j.D.Iuſtus.

Quoniam rectus dominus deus noſter,fo.139.colũ.iiij.C. Rectus.& fo.182.co.iij.B.Nempe.

xci. ¶Dñs regnauit,decorẽ induit.fo.105.col.iiij.circa princ. Puto.& fo.258.co.iij.prin.

Domum tuã decet.fo.157.co.j.D.& fo.79.co.j. circa prin cipium.Cæterùm.

xciij. ¶Beatus homo quẽ tu erudieris dñe.fo.118.col.iij.princi. Noſtræ.

xciiij. ¶Quadraginta annis proximus fui.fo.101.co.ij.me.

xcv. ¶Confeſsio & pulchritudo in conſpectu eius.fo.117.co.ij. fi.& fo.215.co.iij.fi.

xcv. ¶Ignis ante ipſum præcedet.fo.147.co.j.A.& fo.164.co. iiij.prope finem.Iam.

xcvij. ¶Cãtate dño cãticũ nouũ,qa mira.fo.37.co.iiij.fi. Venit.

xcviij. ¶Honor regis iudicium diligit.fo.2.co.iiij.D.

Deus tu propitius fuiſti,& ulciſcens.fo.154.co.iij.D.

c. ¶Miſericordiam & iudicium cãtabo tibi domine. fo.125. co.iij.poſt me,Proinde.

Superbo oculo & inſatiabili corde,fo.2.col.iij.poſt prin.

cj. ¶Oſſa mea ſicut cremium aruerũt.fo.84.col.iiij. poſt me. Cinerem tanquam panẽ,mãducabã.fo.175.co.iij.prope fi.

Mutabis eos,& mutabunt:tu autem idem.fo.85.co.ij.A.

¶Longanimus ꝙ multùm miſericors.fo.127.col.ij.B. cij.

Miſericordia dñi ab æterno,& uſq; in æternũ.fo.275.co. j.poſt prin.Audiat.

¶Extẽdes cælũ ſicut pellẽ.fo.142.co.iij.A.Extẽdes.& fo. 142.co.iiij.me.Quamobrem. ciij.

Qui emittis fontes in conuallibus.fo.12.co.ij.circa.fi.

Hoc mare magnũ & ſpatioſum manibus.fo.96.co.ij.prĩ.

Emitte ſpiritum tuum,& creabuntur.fo.38.co.ij.D.

¶Quæríte faciem eius ſemper.fo.185.co.ij.fi.

Ferrum pertrãſiit animam eius.fo.167.co.iiij.fi. ciiij.

¶Viſita nos in ſalutari tuo.f.119. co.iiij.fi.Modis quatuor.

Dixit ut diſperderet eos.fo.164.co.j.prin.Dixit. cv.

¶Errauerũt in ſolitudine in inaquoſo.f.44.co.j.D. & fo. 81.co.iij.circa me.& fi. cvj.

Viam ciuitatis habitaculi nõ inuenerunt.fo.81.co.iij.fi.

¶Paratum cor meũ de9,paratũ cor meũ.fo.24.co.iiij.poſt prin.&.fo.111.co.ij.me. cvij.

¶Opiant ſicut diploide cõfuſiõe ſua.f.184.c.iij.D.Quia. cviij.

¶Dixit dominus dño meo,ſede.fo.180.co.ij.C. cix.

In ſplẽdoribꝰ ſctõrũ ex utero ante luciferũ.f.53.co.ij.fi. & fo.54.co.j.prin.

De torrente in uia bibet.fo.119.co.iij.ante me.Quinq;. cx.

¶Magna opera domini.fo.14.co.iiij.me. cxj

¶Diſperſit,dedit pauperib9.f.195.co.ij.poſt me.& co.iij. poſt prin. cxij.

¶Quis ſicut dominus deus noſter,qui in altis habitat:fo lio.61.col.j.ante me. cxiij.

¶In exitu Iſrael de Aegypto.fo.118.col.iiij.poſt prin. cxiij.

¶Cõuertere aĩa mea in requiẽ tuã. fo.56.col.iiij.poſt me. Cõuertere.& fo.57.co.ij.poſt prin.& fo.60.col.j.ppe fi. Conuertere. cxiiij.

¶Credidi propter quod locutus ſum.fo.278. co.ij.añ me dium.Putas. cxv.

Omnis homo mendax.fo.278.co.ij.circa.fi.Quid eſt.

Quid retribuã dño.fol.46.col.j.poſt prin. Quid enim.& fo.274.co.ij.poſt me.Quid retribuam.

Pretioſa in conſpectu dñi.f.59.co.iij.fi.Peſsima.& fo.64. co.iij.prin.& fo.109.col.j.poſt me. & fo.212.col.ij.añ me.

¶Impulſus euerſus ſum ut caderẽ.fo.186.c.j.D.&.c.ij.A. cxvij.

¶In uia teſtimoniorũ tuorũ delectat9 ſum.fol.164.co.iij. poſt me.In uia. cxviij.

Dormitauit anima mea præ tædio.fo.147.co.iiij.C.

Viam iniquitatis amoue à me.fo.277.co.ij.fi.Deniq;.

Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuæ,f.123.col.j. poſt principium.

Bonitatẽ & diſciplinã.fo.34.co.iiij.poſt prĩ.Samaritan9.

Iu ueritate tua humiliaſti me.f.90.co.iij.prin.Nempe. & fo.151.co.ij.B.Nónne.

Super omnes docentes me intellexi. fo.42.co.ij.princip. Gaudeo.

Hæreditate acquiſiui teſtimonia tua in æternum.fo.164. co.iij.C.Etenim.

Confige timore tuo carnes meas.fo.145.co.iij.circa prin. Vide ergo.

Intellectum da mihi,& uiuam.fo.177.col.iij.A.

Pax multa diligentib us legẽ tuã.fo.93.co.j.poſt me Pax.

Erraui ſicut ouis quæ perijt.fo.185.co.iij.ante me.Audi.

¶Sagittæ potentis acutæ.fo.18.co.iij.poſt me. cxix.

¶Leuaui oculos meos in mõtes.f.208.co.iiij.fi.Quis eñ. cxx.

Non dormitabit neq; dormiet,qui cuſtodit Iſrael.fol.76. col.iiij.princi.

¶In domũ dñi lætantes ibim9,fo.69,co.j.circa.prin. Di co autem. cxxj.

Fiat pax in uirtute tua.fo.88.co.iiij.prin.Fiat.

¶Anima noſtra ſicut paſſer.fo.161.co.ij.prin.Proinde. cxxiij.

¶Qui ſeminant in lachrymis.fo.151.col.iiij.ante fi. cxxv.

Euntes ibant & flebant.fo.151.co.iiij.prin.Tu ergo.

¶Vanum eſt uobis ante lucem ſurgere. fo.128.co.ij.ante. me.Vanum & fo.169.co.j.B. cxxv.

¶Vxor tua ſicut uitis abun. fol.90.co.iij.me ad ſpiritum. cxxij.

cxxix. ¶Apud dñm mīa,& copiosa.fo.137.col.ij.D. Ad cumulū.
cxxxj. ¶Memento domine Dauid,& omnis.fo.129.col.ij.D.
Si dedero somnū oculis meis.fo.68.col.j.me. Propterea.
cxxxij. ¶Ecce quàm bonū & quàm iucundū.fo.111.col.ij.ppe.fi.
cxxxv. ¶Confitemini dño quoniam bonus,qm̄ in æternum. fol. 276.col.ij.prin.Confitebitur.
cxxxj. ¶In salicibus in medio eius susp.fo.73.col.j.fi.
Si oblitus fuero tui Hierusalem.fo.73.col.iij.fi.
In principio lætitiæ meæ.fo.90.col.ij.post prin.
cxxxvij. ¶Quo ibo à spiritu tuo,& quo à facie tua fugiam.fol.14. col.ij.circa fi.Quid tu times.
Si ascēdero in cælū,tu illic es.f.117.co.j.circa fi. Hoc aūt.
Nox illuminatio mea in delicijs meis.fo.177.co,ij.princi. Festinemus.
Imperfectum meum uiderunt.fo.159.col.iij.me,Impfectū. & fo.274.col.iij.ante me.Imperfectum.
Nimis honorati sunt.fo.44.col.ij.prope fi.
cxxxix. ¶Obumbrasti super caput meum in die belli,fo.71.co.iij. post prin.De protectione.
cxl. ¶Pone dñe custodiā ori meo.fo.89.col.ij,post me.
Non declines cor meum in uerba malitiæ.fo.280.col.iij. post medium.
Corripiet me iustus in misericordia.fo.44.co.ij.circa me. & fo.164.col.iij,C.
Absorpti sunt iuncti petræ iudices eorum.fol.75.co.j.fin. Nec modo quidem.
cxlj. ¶Me expectant iusti do.re.mihi.fo.10.co.iij. C.&.fo.59. co.j.ante me.Præstolatur.
cxlij. ¶Nō intres in iudiciū cū seruo tuo,fo.56.co.ij.circa. prī. Nō intres.& fol.62.col.iij.fi.Non enim.& fo.199.colū. iij.circa me.Non contendit.
cxliij. Auditā fac mihi mane mīam tuā.fo.29.co.ij.circa me.
cxliij. ¶Dñe qd est hō qa īnotuisti eī.fo.214.c.j.post prī.O dñe.
cxliij. Hō uanitati similis fact⁹ est.f.194.co.iij,prin.Vanitati.
cxliij. ¶Memoriā abundantiæ suauitatis tuæ,fo.2.co.iij.princi. Sed non.
cxlvj. Voluntatem timentium se faciet.fo.118.col.j.fi.
¶Magnus dominus noster,& magna uirtus eius.fol.182. col.iij,B.Nempe.
cxlvij. ¶Lauda Ierusalem dominū.fo.23.col.ij,post me.& fol.39. col,iij.prope fi.Quæris,& fo.90.col.j.ante me.& fo.148. col.iij,C.
Velociter currit sermo eius.fo.204.co.ij.fi.Velociter.
A facie frigoris eius quis sustinebit.fo,169.co.iij.me.
Non fecit taliter oi nationi.fo.93,col.ij.circa me.Iā uerò.
cxlviij. ¶Qm̄ ipse dixit,& facta sunt.fo.32.col.ij B.& fo.79 co.j, post prin.Verū.& fo.90.col.j.circa prin.Et prius. & fol. 128.col,iij.D.Quid enim.

¶Ex parabolis Salomonis.

Prouer'. j.capi. FIli si te lactauerint peccatores,ne acquiescas.fo.207. co.iij.prope fi.Vani.
Ego quoq; in interitu uestro ridebo.fo.75.col.j,post prin.Nempe,
Auersio paruulorum interficiet eos.fo.31.co.j.prin.Ita.
ij. ¶Lætantur cum malefecerint.fo.278,co.iij.me.Hæ sunt.
Lignum uitæ est sapientia his qui apprehenderint eā.fol. 169.col.ij.circa me.Sic stultus.
iij. ¶Beatus homo qui inuenit sapientiam & qui affluit prudentia.fo.88.col.j.post prin.
In sinistra eius diuitiæ & gloria.f.3.co.j.ante me.& fo.12. col.j.prin.In sinistra.
iiij. ¶Omni custodia serua cor' tuum.fo.89.col.ij.fi.& fol.94. col.iij. circa me.& fo.111.col.iij.circa me.& fo.279.col.iij, post prin.Audi.& fo.300,col.ij.post prin.Idcirco.
vj. ¶Homo apostata uir inutilis.fo.279.col.ij.fi.
vaij. ¶Ego diligentes me diligo.fo.174.col.ij.A.
ix. ¶Principium sapientiæ,timor domini.fo.139.col.j.B. Sapiētia ædificauit sibi domū.f.2.co.iij.B.& f.107.c.j.me. Aquæ furtiuæ dulciores sunt.fo.208.col.iij.me.
x. ¶In multiloquio non deerit peccatum.f.88,col.iij.B, Vt enim præteream.& fo.89.col.j.prin.
Expectatio iustorum lætitia.fo.81.col.iij.ante me.Si expectatio.& fo.172.col.iij.prin.
¶Extrema gaudij luctus occupat.fol.30.colum.j.ante me. xiij. Et prius.
¶Lingua pacifica compescit lites.fo.140.colū.ij.post me. xv. Scriptum est.
¶Vniuersa ppter semetipsum operat⁹ est dñs.f.42.co.j.fi. xvj.
¶Impius cum uenerit in profundum malorum contēnit. xvij. fo.281.col.j.fi.Et postquam.
Mors & uita in manibus linguæ.fo.88.col.iij.fi. & f.89. col.ij.post me.
¶Pōdus & pondus abominatio est apud deum.fo.155.columna.j.prin.
¶Prudētiæ tuæ pone modū.fo.254.co.iij.fi.Verbi causa. xxiij.
¶Septies in die cadit iustus.f.133.co.iij.post prin.Deniq; xxiij.
Per agrum hominis pigri transiui.fo.169.col.ij.A.
¶Mel inuenisti,comede quod sufficit tibi,fo.111.colū.iij. xxv. principium.
Qui scrutator est maiestatis,opprimetur à gloria.fo.168. col.iij.fi.
¶Sicut canis q reuertit ad uomitū.f.48.c.iij.prī.Reuers⁹. xxvj.
¶Beatus homo qui semper est pauidus.fo.163.col.j. A. & xxviij. pauloāte.Et fo.209.col.iij.post prin.Beatus homo.
¶Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi.fol.30.co.ij. xxx. post prin.& fo.173.col.iij.prin.Permitiosa.
Sanguisugæ duæ sunt filiæ.fo.285.col.ij.post prin.
¶Mulierem fortem quis inueniet⁹ fo.5.col.iij.me. xxxj.
Digiti eius apprehenderunt fusum.fo.131.co.iij.fi.

¶Ex Ecclesiaste.

Eccl.j. AD locum unde exeūt flumina reuertuntur. fol.130. col.j.post prin.
¶Omnia tempus habent.fo.210.col.iij.prope fi. Iniij. dignaris.& fo.287.col.iij.fi.
¶Vnus interitus est hominis & iumentorum.fo.184. c o iij. ij.B.Quidni similiter.
¶Funiculus triplex difficile rumpitur.fo.132.co.ij.D.Dat v. sentire.
¶Vbi multæ opes,ibi multi qui comedunt eas.f.102.col. vj. iij.post prin.Postremo.
Auarus non implebitur pecunia.fo.275.col.j.prin. Ideo.
¶Cor stultorum ubi lætitia.fo.280.co.ij.prope fi. vij.
Noli nimium iustus esse fo.71.co.iij.fi.& fo.21.colū.ij. medium.Noli.
¶Nescit homo utrum amore an odio dignus sit.fo.36.co. ix. iij.prin.Nouit.& fo.69.col.iij.post prin.Hæc tota.
¶Muscæ morientes perdunt suauitatem unguenti.fo.32. x. colum.j.D.
Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te.fol.111. col,iij.prope me.
¶Si ceciderit lignum ad austrum.fo.111.col.iij.fi. xj.
¶Deum time,& mandata eius obserua.fo.135.co.ij.prin. xij.

¶Ex Canticis canticorum.

Cant.j. OSculetur me osculo oris sui.fo.121.co.j.post prin.& fo.123.col.j.prope fi.& col.ij.B.& col.iij.C.& fol. 125.colum.iij.B.& folio.126.col.ij.D.Et consequēter ipsa canticorū expositio in.lxxxvj.sermonibus,à fol. 126.usq; ad folium.187.Et nihilominus sequuntur aliquæ ipsorum canticorum sententiæ,quæ expositæ reperiuntur non solum in eisdem sed etiam extra prædictos sermones.
Quia meliora sunt ubera tua uino.fol.112.col.iij. post me.
Fragrantia unguentis optimis.fo.112.col.ij.prin.
Trahe me post te.fo.37.col.iij. A.
Introduxit me in cellaria sua.fo.113.col.iij.prope fi.
Nigra sum,sed formosa.fo.140.col.ij.D.& fo.289.col.iij. post medium.
Si ignoraste ô pulchra inter mulieres.fo.86.col.iij.prope fi.& fo.279.col.ij.prin.
Ecce tu pulcher dilecte mi.folio.273.columna.iij.prope fi. Ecce tu.
Fructus eius dulcis gutturi meo.fo.53.col.j.prin.Neq;.

Sub umbra

Sub umbra illius quem deſideraueram.fol.52.colū.iiij.fi. Verum.
Fulcite me floribꝰ.f.273.co.iij.me.Fulcite.Et paulopoſt Fulcite.
Leua eius ſub capite meo.fo.11.co.iij.poſt me.&.f.58.co. j.poſt me.audi.Et fo.274.col.j.poſt me.Cæterum.
Ecce iſte uenit ſaliens in montibus.fo.1.col.iij.circa me. Indica.& fo.39.col.ij.poſt me.Ecce.
En ipſe ſtat poſt parietem.fo.12.col.iij.poſt me.
Surge propera amica mea.fo.49.col.j.fi. Veni.
Ficus protulit groſſos ſuos.fo.289.col.j.poſt princ. Sunt enim.
Dilectꝰ meus mihi.f.54.co.j.me.& paulopoſt.Reuertere.
Inuenerūt me uigiles ciuitatis.f.80.c.j.poſt me. Merito.
Quæſiui & non inueni illum.fo.83.col.iij.me.Quæſiui.
Ferculum Salomonis media charitate conſtrauit.fo.277. col.ij.circa me.Bonus.
Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertum.fo.113.col.ij. ppe fi.& fo.118.col.iij.me.
Egredimini filiæ Sion.fo.19.col.j.A & ſeq.& fo.59.co.ij. ante me.& fo.106.col.iij.poſt prin.Vtiliter.
Dentes tui ſicut grex tonſarum.fo.114.col.ij.poſt prin.
Mel & lac ſub lingua eius.fo.121.col.ij.poſt me.
Emiſſiones tuæ paradiſus.fol.113.col.ij.poſt me.
Surge aquilo,& ueni auſter.fo.89.col.ij.me.
Veni in ortum meum ſoror mea ſponſa.fol.120.colū.j.fi. Triplex.
Comedite amici mei & bibite,& inebriamini chariſsimi. fo.53.col.j.poſt princi.Comedite.& fol.275.co.iiij.poſt me.& fo.276.col.j.me.Comedite.
Quæ eſt iſta quæ progreditur ſicut aurora conſurgens? fo.53.col.iij.circa me.Quæ eſt.
Reuertere reuertere ſunamitis.f.30.col.j.A.& fo.106.co. ij.fi.&.fo.184.co.iiij.ante me.
Fortis eſt ut mors dilectio.fol.198.col.ij.fi.
Fuge dilecte mi,& aſsimilare capreæ,hinnuloq; ceruorū. fo.76.col.j.poſt prin.Merito.
Quo abiit dilectus tuꝰ? fo.83.columna.iiij.prope fi. Quo ergo
Introduxit me rex in cubiculū ſuū.f.278.col.iiij.poſt me.
Vox turturis audita eſt in terra noſtra.f.45.colum.j.me. dium.Vox.

¶Ex lib ro Sapientiæ.

Sapiē.j. DIligite iuſtitiam,qui iudicatis terram.fo.117.col.ij. prin.Diligite.& fo.258.co.j.prin.Diligite.
Peruerſæ cogitationes ſeparant à deo.fo.99.colū. iiij.prin.Noluit.
Spiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictū.f.122.colum.iij. poſt me.Quomodo.
Os quod mentitur,occidit animam.fo.133.col.iij.me.
iij. ¶Viſi ſunt oculis inſipientium mori.fo.44.colū.iij.poſt principium.
Iuſtus ſi morte præoccupatus fuerit,in refrige.fo.213.co. ij.principium.
Conſummatus in breui,expleuit tēpora multa. fol.240. col.ij.poſt prin.
iij. ¶Senectus uenerabilis non diuturna.fol.199.colum.iij.fi. Dicimus tamen.
vj. ¶Iudicium duriſsimum his qui præſunt fiet.f.200.co.iij. poſt princ.
vij. ¶Spiritus domini multiplex.fo.42.col.ij.fi.
Sapientia uincit malitiam.fo.5.co.iij.prin.Ita quippe.& fo.33.col.j.B.& fo.87.col.iij.prin.& fo.16.colum.j.prope fi.Nonne.
Super ſalutē & omnē pulchritudinem dilexi ſapientiam. fo.146.col.iij.A.
In manu dei ſumus & ſer.noſtri.fo.209.colum.iij.ppe fi. Satisfacis.
viij. ¶Sapientia attingit à fine ad finē fortiter.fo.266.colū.iij. prope fi.Porrò.
ix. ¶Corpus quod corrumpitur:aggrauat animā.fol.23.col. iij.prin.& fo.37.col.iij.poſt me.& fo.183.col.iij.D.
¶Iuſtum deduxit dominus per uias rectas.fo.90.colū.iij. poſt medium. x.
Certamen forte dedit illi ut uinceret.fo.64.col.iij.fi.
Omnia in menſura,numero & pondere.fo.23.colū.ij.poſt me.& fo.112.col.j.ante me.

¶Ex Eccleſiaſtico.

TImor domini expellit peccatum.fol.85. colum.iij. ante me.Agnoſcant. Eccl.j. cap.
¶Fili accedens ad ſeruitutē dei,ſta in iuſtitia & timore.fol.169.col.iij.A.Tu. ij.
¶Eſt confuſio adducens peccatum,& cōfuſio ad gloriam. fo.100.col.iij.prin.& fo.226.col.j.fi.Durum. iij.
Eſt pudor adducens gloriam.fo.226.col.ij.prin.
¶Ne tardes conuerti ad dominum.fo.289.col.ij.princip. An putas. v.
¶Memorare nouiſsima tua,& in æternum non peccabis. fo.86.col.iij.me.& fol.94.col.ij.prope fi. vij.
Filiæ tibi ſunt ſerua corpus earum,& non oſtendas hilarem faciem tuā ad illas.fol.144.co.iiij.C.Filiæ.& fol.26. col.j.prin.
¶Neſcit homo ſi ſit dignus amore uel odio.fo.23.colū.ij. prin.& fo.52.col.iij.prope fi. ix.
¶Initium omnis peccati ſuperbia.fol.1.col.j.fi. x.
Væ terræ cuius rex eſt puer.f.199.co.iij.fi.Dicimus.
In die bonorum ne immemor ſis malorum.fo.30.col.ij.C. Paſsio.
¶Ne laudes hominem in uita ſua.fo.395.colū.ij.prin. De quali & fo.58.col.iiij.B.De quali. xj.
Ante mortem ne laudes hominem quenquam.fol.58.col. iiij.prin.
¶Beatus uir qui in ſapientia morabitur.fo.117.colū.j.me. Beatus uir. xiij.
¶Aqua ſapientiæ ſalutaris potauit illum.fo.137.col.j.B. xv.
Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris.fo.65.col.j.prin. Sic enim.& fol.111.col.iij.poſt prin.
¶Cùm conſummatus fuerit homo,tunc incipit.fol.240. col.j.prope fi.Iam ſeni. xvij.
¶Eſt qui nequiter humiliat ſe,& interiora eius plena ſunt dolo.fo.13.col.iij.poſt me.& fo.280.col.iiij.prope fi. xix.
Qui credit cito leuis eſt cor.fo.227.col.ij.me.Deniq;.
¶De ſtercoribus boū lapidabitur piger.f.44.co.ij.ante me.& fo.112.col.j.poſt prin.& fo.289.col.iij.poſt princ. Scriptum. xxij.
¶In omnibus requiem quæſiui.fo.57.col.iij.prope fi. xxiij.
Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo.fo.289. ij.fi.Beata anima.
Spiritus meus ſuper mel dulcis.fo.66.col.ij.me.
Memoria mea in generatione ſeculorum.fo.273.colū.iij. poſt medium.
Qui edunt me.adhuc eſurient.fo.7.co.ij.prope fin.
Qui elucidant me.fol.152.col.iiij.prope me.Deniq;.
¶Homo ſenſatus in ſapientia manet,nam ſtultus ſicut luna mutatur.fo.42.col.iiij.fi.Et fo.51.col.iij.fi. xxvij.
Vaſa figuli probat fornax,& homines iuſtos tentatio.fo. 198.col.iiij.prin.Tales.
¶Miſerere animæ tuæ placens deo.fo.69.col.ij.prope fi. & fo.192.col.iij.poſt me.& fo.283.prin. xxx.
¶Beatus homo qui poſt aurum non abiit.fol.59.col.iij.fi. beatus uir. xxxj.
Eleemoſynas illius enarrabit omnis eccleſia ſanctorum. fol.211.col.iij.prin.Splendor operis.
¶Rectorem ſeu principem te conſtituerunt.fo.200.col.ij. poſt me.Alioquin quomodo. xxxij.
Omne fac conſilio.fo.260.col.j.poſt me.
¶Oratio humiliantis ſe cælos penetrabit.fo.19.co.iiij.prin. Sic.& fo.25.col.ij.A.per totum. xxxv.
Oratio iuſti penetrat cælos.fo.25.co.ij.prin.Dicam.
¶Innoua ſigna,& immutamirabilia.f.12.columna.j.poſt principium. xxxvj.
¶Sapientiam ſcribe in ocio.fo.126.col.iij.prin. xxxvij.

xl. ¶Iugum graue ſuper filios Adam.fo.23.col.iij.fi.

xlij. ¶Melior eſt iniquitas uiri quàm benefac.mulier.fo.129. col.iij.prin.

xliij. ¶Hi ſunt uiri miſericordiæ.fo.44.col.iij.poſt prin.

xlv. ¶In fide & lenitate ipſius ſanctum fecit illum.fo.13.col.j. poſt prin.& fo.60.col.j.poſt me.

¶Ex Eſaia.

Eſa.j.ca. Filios enutriui & exaltaui,ipſi autem ſpreuerunt me. fo.149.col.iij.prin.per totum utiliter.

Niſi dñs exercituũ reliquiſſet nobis.fo.4.co.ij.pro pe fi.Videtur.& fo.140.co.ij.prin. p totũ utiliter.

Cùm extenderitis manus ueſtras,auertam oculos meos à uobis.fo.257.col.ij.propc fi.

Auferte malum cogitationum ueſtrarum.folio.199.co.ij. circa me.Deniq;

Iniqui ſunt cœtus ueſtri.fo.42. col.iij.ante me. Sit pcul.

Si fuerint peccata ueſtra ut coccinum.fol.240.col.iij. A.

Principes tui infideles,ſocij furum.fo.1.col.ij.prin.

ij. ¶Erit mons domus domini præparatus in uertice mon tium.fo.140.col.iij.poſt prin.Deniq;

Ingredere in petram & abſcõdere in foſſa humo.fol.169. col.j.A.

iij. ¶In die illa erit germen domini in magnificentia.fol.39. col.iij.prin.

v. ¶Vinea domini exercituum domus Iſrael eſt.fol.165.col. iij.circa me.Si autem.

Væ qui cõiungitis domum ad domum.fo.199. columna iij.fi.Vix.

j. ¶Vidi dominum ſedentem ſuper ſolium.fo.60.colum.iij. poſt ptin.

Seraphim duabus alis uolabat.fol.61.col.ij. propc fi.& co.ſeq.In quibus.

Plena erat omnis terra maieſtate eius.fo.60.col.iij.ante me.Ser.ij.Plena erat.

Et ea quæ ſub ipſo erant replebant tem.fol.61.col.j.prin. & fo.62.co.ij.ante me.

Seraphim ſtabant ſuper illud.fo.61.col.j.fi.ſer.ij.Non uo bis.& fo.61.col.iij.circa me.& fo.62.col.ij.D.

Væ mihi quia tacui.fo.6.co.iij.fi.

Vir pollutus labijs.fo.191.co.iij.fi.Redarguit.

vij. ¶Si non crediderítis,non intelligetis.fo.117.co.iij.prin. & fo.194.co.iij.propc.fi.Si enim.

Pete tibi ſignum à domino.fo.1.co.iij.propc fi.

Ecce uirgo concipiet.fo.2.co.j.prin.

Butyrum & mel comedet.fo.2.co.j.poſt prin.

Vt ſciat reprobare malũ.fo.15.col.ij.poſt prin.Paruulus.

ix. ¶Multiplicaſti gentem,non magnificaſti lætitiam.fo.72. col.iij.princ.Multiplicaſti.& fo.104.col.ij. principium. Dilatata.

Paruulus datus eſt nobis.fo.8.co.j.circa me.& fo.2.colũ. iij.circa me.& fo.17.col.ij. ppe fi.& fo.18.co.iij. ppe fi.

Vocabitur nomen eius admirabilis cõſiliarius.fo.17.co. ij.propc fi.& fo.107.co.ij.me.& fo.131.co.ij.propc fi.

Et erunt qui beatificant populum iſtum.fo.102.colũ.iij. poſt princi.

xj. ¶Egredietur uirga de radice Ieſſe.fol.2.col.j.propc fi. & fo.5.col.iij.A.& fo.29.co.j.poſt me.& fo.263.col.j.pro pe fi.Egredietur.

Requieſcet ſuper eum ſpiritus domini.fol.115.col.iij.ca.j. & conſequenter per alia ſex capitula.

xij. ¶Hauritis aquas in gaudio de fontibus ſaluatoris.folio 14.col.iij.fi.& fo.114.col.iij.fi.Hauritis.

xiij. ¶Lucifer qui mane oriebaris.fo.280.col.j.me.O lucifer.

Sedebo in monte teſtamẽti.fo.27.col.ij.circa me.& fo.36. col.iij.circa me.Sedebo.& fo.38.col.iij.prin.& fol.77. col.j.circa me.

Aſcendam ſuper altitudinem nubium in lateribus aqui lonis.fo.61.col.j.circa me.Ab initio.& fo.133.co.ij.pri. In lateribus aquilonis.fo.61.co.ij.ante me.

xxj. ¶Si quæritis quæríte.fo.88.co.j.prin.fo.97.col.iij.med. Conuertimini & uenite.fo.88.col.j.prin.

¶Et erit ſicut populꝰ ſic ſacerdos.fo.21.co.iij.fi.Vtiliter. xxiij.

Secretum meum mihi,ſecretum meũ mihi.fo.138.co. iij. principium.

Vrbs fortitudinis noſtræ Sion,fol.50.col.j.fi. Idcirco.& fol.68.co.2.me.

¶Miſereamur impio,& nõ diſcet facere iuſtitiã fo.138.co. xxvj. iij.prin.& fo.154.c.iij.D.fol.287.c.j.prĩ. Miſereamur.

In terra ſanctorũ iniqua geſſit.fo.co.paulopoſt. In terra.

Quaſi parturiuſmꝰ & peperimꝰ ſpiritũ.f.213.co.j.fi.Nũc.

¶Sola uexatio intellectum dabit auditui.fo.254.colũ.j. xxvij. prope fi.Nolo.

Vt faciat opus ſuum alienum eſt opus eius ab eo.folio.21. col.iij.prin.Vt faciat.

¶Beati qui ſeminant ſuper omnes aquas.fo.27.col.j.fi. xxxij.

¶Ego dixi in dimidio dierum meorum, integrum canti xxxvij. cum exponitur.fo.83.col.j.me.per totum ſermo.

Domine uim patior,reſponde pro me.fo.183.col.iij.ante medium.

Ecce in pace amaritudo mea amariſſ.fo.149.col.iij.fin.per totum.

¶Cõſolamini cõſolamini popu.meꝰ.fo.16.co.ij.poſt me. xl.

Omnis caro fœnum.fo.150.col.iij.C.& fo.212.col.iij.me.

Super montem excelſum aſcende tu qui es. fo.55.col.iij. ante medium.

Exſiccatum eſt fœnum,& cecidit flos.fo.150.col.iij.C.

¶Glutino bonum eſt.fo.67.col.iij..fi.Legimus. xlj.

¶Gloriam meam alteri non dabo.fo.130.col.ij.D. xlij.

¶Ego infrenabo os tuum laude.fo.128.co.iij.poſt prin. xliij.

¶Dominus Deus meus aperuit mihi aurẽ.fol.42.col.iij. xliij. poſt me.& fo.144.co.j.D. l.

¶Incuruare ut tranſeamus.fo.69.co.iiij.poſt prin. lj.

¶Verè languores noſtros ipſe tulit.fo.32.col.ij.prin. lij.

Oblatus eſt quia ipſe uoluit.fo.23.co.j.ante me.

Generationem eius quis enarrabit.fo.112.co.ij.me.

Pro tranſgreſſoribus rogauit.fo.8.co.j.propc. fi. Ipſum.

¶Venite emite abſq; argent.fo.34.col.iij.poſt prin. Bo lv. nitatem.

Quæríte dominum dum inueniri poteſt.fo.25.colũ.j. D. fo.83.co.iij.poſt me.& fo.179.co.ij.prin.

Derelinquat impius uiam ſuam.fo.127.col.ij.B.

Verbum meum quod egredietur de ore meo, non reuer tetur ad me uacuum.fo.176.col.ij.poſt prin.Videtur.

Montes & colles cantabunt coram deo laudes.fol.162. co.j.prin.

¶Clama ne ceſſes, quaſi tuba.fo.25.co.ij.poſt me. lvij.

Ecce in die ieiunij uri inuenie uol.v.fo.176.co.ij.poſt me.

¶Spiritus dñi ſuper me,eo q unxerit me.fo.133.co.j.fi. lx.

¶Super muros tuos Ieruſalem conſti.cuſto.fo.68.co.iij. lx ij poſt prin.paulopoſt.Benignus.

Qui reminiſcemini dñi,nec taceatis.fo.53.c.iij.propc fi.

¶Ego qui loquor iuſtitiam.fo.137.col.j.D. lxij.

Super quem requieſcet ſpiritus meus.fo.4.col.iij.C.

Vermis eorum nõ morietur.fo.101.col.iij.me.& fo.263. col.iij.poſt me.Hic eſt.

¶Oculus non uidit,Deus abſq; te quæ præparaſti diligẽ lxiij. tibus te.fo.128.co.iij.propc fi.Menſura.

¶Cælum ſedes mea,terra autem ſcabellum pedum meo lxvj. rum.fo.280.co.j.prin.Sed iam.

¶Ex Hieremia.

PRiuſquam te formarem in utero,noui te.fo.224.co. Hier.ſc. iij.poſt prin.Et de Hieremia.

Vt euellas & deſtruas.fo.255.co.iij.propc fi.

¶Conuertimini filij reuertentes fol.101.co.ij.poſt prin. iij.

¶Ventrẽ meũ doleo.fo.151.co.j.A.& fo.101.co.iij.prin. iiij. Volumen.

Sapientes ſunt ut faciant mala.fo.259.co.iij.me.

¶Bonas facite uias ueſtras,& ſtudia ueſtra.fo.211.co.j.an vij. te me.Illuc toto.

¶Quis dabit capiti meo aquam? fol.132.colum.iij.poſt ix. medium.

Aſcendit mors per feneſtras noſtras.fo.139.co.iij.fi.

Sic quippe

Sic quippe.
Docuerunt linguam ſuam loqui mendacium.fol.255.col.j.poſt me.
x.v ¶Si ſeparaueris prætioſum à uili,tanquam os meum eris.fo.76.col.ij.ante me.
xvij. ¶Diem hominis non deſiderauí tu ſcis.fo.81.col.j.prín. Falax & fo.144.col.iij.ante me.Quis noſtrum.&.f.199.col.iij.prín.Diem.
xvij. ¶Nunquíd redditur pro bono malum?fol.32.col.j.prín.
xxix. ¶Ego cogito cogitationes.fol.18.col.ij.poſt me.& fol.41.col.ij.ſi.& fo.123.col.ij.C.
Et habitabo ín eís.fo.143.col.ij.poſt prín.A longe.
xxxj. ¶Nouum facíet dominus ſuper terram.fol.5.col.iij.A.& fo.22.col.iij.ſi.
Fœmina circundabit uirum.fo.6.col.j.A.
xlvij. ¶Maledictus qui facit opus domini fraudulenter.fo.158.col.j.ſi.Vnde.
lj. ¶Fugite de medio Babylonis.fo.104.col.ij.ſi.Fugite.

¶Ex libro Threnorum.

Threno. cap.iij. MIſericordiæ domíni quia non ſumus conſumptí.fo.53.col.ij.D.Quæramus gratiam.
Bonus eſt dominus ſperantibus ín eum,animæ q̃ reuerentí eum.fo.76.col.j.prín.Bonus.
Bonus es domíne animæ quærentí te.fo.275.col.j.me.
Bonum eſt præſtolarí cum ſilẽtio ſalutare domíni.fo.172.col.iij.prope ſi.Ructum.
Bonum eſt uiro cum portauerit íugum domíni ab adoleſcentia ſua.fo.44.col.j.ante me.
Leuabit ſe ſupra ſe.fo.44.col.j.me.
Scrutemur uías noſtras,& ſtudía noſtra.fo.166.colum.ij.poſt prín.Ergo.
Leuemus corda noſtra cũ manibus.fo.39.col.iij.ante me.
iij. ¶Filij Sion ínclyti & amicti auro.fo.90.col.j.me.
Qui nutrícebantur ín croceís: amplexati ſunt ſtercora.fol.82.col.iij.ante me.Durus equídem.
Spíritus oris noſtrí Chriſtus dñs.fo.1.col.iij.poſt prín.
Spíritus ante faciem noſtram chriſtus dñs.fo.40.colũ.ij.ante me.Imo.& fo.52.colũ.iij.prope ſi.& fo.135.colũ.iij.poſt prín.Etſi cognouímus.
In umbra eius uiuemus ínter gentes.fol.52.colũ.iij.ſi.In ſplendoríbus.
Spíritus oris noſtrí Chriſtus dñs.fo.38.col.j.poſt prín.

¶Ex Baruch.

Baruch. cap.iij. IN terrís uiſus eſt,& cum homínibus conuerſatus eſt.fo.162.col.j.prope ſi.Sane.

¶Ex Ezechiele.

Ezec. ij. capi. NOlũt audíre te,quía nolunt audíre me.folio.154.col.iij.in prín.
Dedí frontem tuam duríorem.fo.259.col.iij.poſt me.Poteſt.
Tu autem animam tuam líberaſtí.fo.154.colũ.ij.Pro huíuſmodí.
viij. ¶Fode parietem,& adhuc uidebís.fo.285.columna.iij.ſi. Nemo.
xiij. ¶Sí Noe,Daníel,& Iob.fo.26.col.j.D.
xxvij. ¶Tu ſignaculum ſimilitudinis.fo.279.col.ij.ſi.
Perdídiſti ſapientiam tuam in decore tuo.fol.178.col.iij.poſt me.Erit.
xxxij. ¶Víuo ego dicit dominus,nolo mortẽ peccatoris.fo.23.col.j.& fo.87.col.ij.ante me.& fo.101.col.j.ſi.Siquidem.
xxxvj. & fo.127.col.ij.poſt prín.
¶Non propter uos ego faciam,ſed propter nomen ſanctum meum.fo.173.col.iij.B.C.Tranſiuímus.

¶Ex Daníele.

Daníelis.xij. ANguſtiæ míhí ſunt undiq;.fo.29.col.iij.poſt prín. Ingemuit.

¶Ex Oſee propheta.

Oſee. ij. cap. iij. DEſponſauí te míhí in fide.fo.70.col.j.me.& fo.173.colum.j.B.
¶Peccata populí meí comedent.fol.18.col.iij.me.& fo.286.col.iij.me.

Quía ín ſilentium repuliſtí.fo.151.col.j.A.
¶Veníte & reuertamur ad dominum.fo.106.colum.iij.ſi. vj. Veníte.
Viuificabit nos poſt duos dies.fo.10.col.ij.B.&.folí.177.col.ij.ante ſi.
¶Comederunt alieni robur eius.fo.24.co.iij.C.& fo.44 vij. col.iij.C.Videat.& fo.301.col.j.poſt prín.
¶Ipſi repugnauerũt,& ñ ex me.f.104.c.j.añ me.Tollítis. viij.
¶Dicẽt mõtibus,opíte nos.f.293.c.ij.poſt me.Quis det. x.
Effraím uitula docta díligere triturã.fo.127.co.j.ppe me.
Semĩate uobís ad iuſtitiã.f.151.c.iij.ſi.&.f.214.c.iij.p9 me.

¶Ex Iohele propheta.

Iohe.j.c C Omputruerunt iumenta ín ſtercore ſuo.fol.76.col.ij.ante ſi.Quomodo dícunt.
¶Conuertímíní ad me ín toto corde ueſtro.fo.24.col.ij.&.iij.& fo.59.col.j.ſi. ij.
Scíndite corda ueſtra:& non ueſtímenta ueſtra.fo.24.co.iij.ſi.Addit.
Sanctificate ieiunium,uocate cœtum.fo.25.col.ij.D.Sanctificate.

¶Ex Iona.

Ionæ. j.c. TOllite me,& mittite ín mare.fo.1.col.ij.ante me.

¶Ex Michea.

Mícheæ. vj. PPopule meus quíd potui facere tibí: & non feci?fol.289.col.j.me.Populc.

¶Ex Abachuc propheta.

Abachuc. ij. SV per cuſtodíam meam ſtabo.f.84.col.iij.prín.Audí. Sí moram fecerit:expecta illum.fo.178.col.ij.ſi.
¶Incuruatí ſunt colles mundí.fo.77.co.ij.poſt me.
¶Eleuatus eſt ſol iuſtitiæ, & luna ſtetit ín ordine ſuo,fol.220.col.ij.poſt me,Sonus pater. iij.

¶Ex Sophonía.

Sopho níæ.j.c. SCrutabor Ieruſalem ín lucernís.fo.163.col.iij.D.

¶Ex Malachía.

Mal lach.j. capí. ij. SI pater ego ſum,ubí eſt honor meus?fol.132.co.iij.C. Confundor.& fo.185.col.j.B.
Sí dominus ego ſum:ubí eſt timor meus?fo.185.columna.j.B.
¶Labía ſacerdotís cuſtodíunt ſcíẽtiam,fol.257.col.ij.prĩ.& fo.270.col.j.prín.Sed homines. iiij.
¶Vobís timentíbus Deum orietur ſol iuſtitiæ.fo.213.colũ.ij.ante me.

¶Ex primo libro Machabæorum.

j. macha beo. iiij. ET nunc clamemus ín cælũ,& miſerebitur noſtrí Deus noſter.fo.80.col.iij.prope ſi.
Et facta eſt lætitia ín populo magna ualde.fol.130.col.ij.poſt medium.

¶Ex Matthæo euangeliſta.

Matth. j.cap, LIber generationis Ieſu Chriſti.fol.9.colũ.iiij.prínc. Fratres.
Natus eſt Ieſus,qui uocatur Chriſtus.fo.15.colũ.ij.me.Duo quædam.
Ioſeph aũt uir eius cũ eſſet iuſtus,& nollet eã traducere, uoluit occultè dimittere eã.fo.6.col.ij.ppe ſi.Alioquin.
Ipſe ſaluum faciet populum ſuum.fo.7.col.iij.me.
¶Ecce Magi ab oriente uenerunt.folio.18.columna.iij.ſi. Deníque.
Herodes rex turbatus eſt.fo.19.col.iij.poſt me.
In Bethlehẽ Iudæ.fo.9.col.iij.prope ſi.& col.ſeq.
Et tu Bethlehem terra Iuda.fo.9.co.iij.ppe ſi.Ieſus xp̃s.
Ecce ſtella quã uíderant ín oriente.fo.19.col.iij.ſi.Sed iã.
Et íntrantes domum,ínuenerunt puerum.fol.19.colũ.iij.poſt me.Ecce enim.
Et procidentes adorauerunt eum.fo.19.colum.iij.princí. Et íntrantes.
Et apertís theſauris ſuis obtulerunt eí munera.fol.19.col.iij.poſt prín.per to.Deníq;.& fo.121.col.ij.ſi.
¶Pœnitentiam agite,appropínquabit regnum Dei.fol.117.col.iij.poſt prín.
Quis uobis demonſtrauit fugere à uentura íra?fol.287.col.j.poſt me.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur. fo.102.col.iiij.fi.Neqꝫ.

Venit Iesus ad Ioannem ut baptizaret. fol.18.col.iij.me.

Sic decet nos implere omnem iustitiam.fo.20.col.j.fi.

iiij. ¶Cum ieiunasset Iesus quadraginta diebus & quadragin ta noctibus.fo.24.col.iij.post me.& per to.sermo.

Non in solo pane uiuit homo.fo.43.co.j.ante me. & foli. 68.col.ij.fi.& fo.71.col.iiij.prin.

Mitte te deorsum.fo.79.col.ij.prope fi.Iam.

Hæc omnia tibi dabo,si cadens adoraueris me.fo.79.col. ij.prope fi.Nam in eo.

Accesserunt angeli,& ministrabant ei.f.71.col.iij.ppe fi.

Pœnitentiã agite,appropinquabit.fo.84.colũ.iij.añ me. Non erit.

v. Venite post me,& faciam uos piscatores hominũ.fol. 66. col.j.B.

¶Videns turbas Iesus ascendit in montẽ.fol.55.co.iij.C.

Et cum sedisset:accesserunt.fo.55.col.iij.C.

Et aperiens os suum.fo.55.col.iij.D.

Beati pauperes spiritu.fo.55.col.iij.prin.& fo.3.col.ij.an te me.& fo.136.col.iij.B.

Beati mites.fo.55.col.iiij.post me.& fo.102.co.ij.post me.

Beati q lugent.fol.56.co.j.post prin.& fo.103.col.j. añ fi.

Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiã.fol.56.col.j.post me. Beati qui esuriunt.& fo.103.col.ij.fi.

Beati misericordes.fo.56.col.ij.post prin.Beati misericor des.& fo.103.col.iij.fi.

Beati mundo corde.fo.56.col.ij.prope fi.Beati mundo.& fo.103.col.iiij.ante me.& fo.144.col.j.me.

Beati pacifici.fo 16.col.iij.ante me.Beati pacifici.& folio 103.col.iiij.fi.& fo.104.col.iij.me.

Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.fo. 56.col.iij.ppe fi.Beati inquit.& fol.104.col.iij.post me. Beati inquit.

Vos estis lux mundi.fo.286.col.j.fi.Quomodo.

Omnis qui irascitur fratri suo,reus erit iudicio.fol.145. col.ij.C.D.

Esto consentiens aduersario tuo.fo.145.col.ij.ppe fi.

Qui soluit unum de mandatis istis minimis.fo.200.co.ij. fi.Deinde.

Si recordat⁹ fueris q frater tuus habet aliqd.fo.90.c.j.fi.

Esto consentiens aduersario tuo.fo.185.col.iiij.fi.

vj. ¶Cũ oraueris,intra in cubiculũ tuũ.fol.187.co.j.ppe me.

Pater noster qui es in cælis.fo.80.col.ij.post me.& fo.52. col.iiij.ppe fi.& fo.92.co.iiij.post me.& fo.70.col.ij.prĩ. & fo.279.col.j.post prin.Pater uerò.& fo.131.col.iij.fi.

Sanctificetur nomen tuũ.fo.52.co.iiij.prope fi.Vos estis. & fo.26.col.j.B.

Adueniat regnũ tuũ.fo.26.col.j.fi.& fo.53.col.j.ante me. adueniat.

Fiat uoluntas tua.f.25.col.iiij.fi.& fo.82.col.ij.prin.& fo. 295.col.j.post prin.Fiat.& fo.275.col.iij.post me.

Cùm ieiunas,unge caput tuum.fo.24.col.j.C.D.

Si oculus tuus fuerit simplex.fo.271.col.ij.post me.

De uestimentis quid soliciti,estis?fo.9.colũ.ij.post me.& fo.284.col.j.post me.

vij. ¶Hypocrita eiice primùm trabem.fol.278.col.ij.prin. Et apostolus.& fo.282.col.iij.post me.Qui in regula.

Lata porta est & spatiosa quæ ducit ad mortem.fo.90.co. iiij.me.& fo.118.col.iiij.me.

Arcta uia quæ ducit ad uitam.fo.90.col.iiij.me.& fol.118. col.iij.me.

A fructibus eorum cognoscetis eos.fo.213.co.iij.post prĩ. & fo.237.col.j.fi.Quanta audiuimus.

viij. ¶Vulpes foueas habent & uolucres cæli nidos.foli.287. col.iiij.post prin.Inimici.

ix. ¶Confide fili,remittuntur tibi peccata tua. fol.92.col.iij. ante me.

x. ¶Estote prudentes sicut serpentes.fo.242.col.j.me.Nec nouum.

Qui perseuerauerit usqꝫ in finem,hic salu⁹ erit.fo.219.co. j.principium.

Nolite timere eos qui occidunt corpus.fo.132.colum.iiij. post prin.per to.co.

Omnis qui confitebitur me coram hominibus.fo.36.col. iij.principium.

¶Euntes renuntiate Ioanni.fo.166.columna.iiij.me.Pro xj. pterea.

Regnum cælorum uim patitur.fo.116.col.iij.fi.

Venit Ioannes baptista non manducans.fo.42.col.iiij.fi. & co.sequenti.

Venite ad me omnes qui laboratis.fo.72.co.iiij.me.& fo. 93.co.ij.prin.Venite.& fol.213.colũ.ij.ante me.per to.& fo.277.col.ij.post prin.Dominus.

Tollite iugum meum.fo.276.col.iij.me.Tollite.

Discite à me quia mitis sum,& humilis corde.f.3.col.j.A. & fo.13.col.j.me.& fo.14.co.ij.post prin.& fol.22.col.ij. prin.& fo.52.col.iij.ante me.& fol.90.col.ij.prin.

Iugum meũ suaue est.fo.93.co.ij.prin.Venite.& fo.204. col.ij.post me.& fo.270.co.j.post me.Istiusmodi.

Onus meum leue est.fo.76.col.iij.A.

¶Qui non est mecum:contra me est.fo.21.co.iiij.me. xij.

Omne uerbum ociosum quod locuti fuerint homines.fo. 89.col.j.prin.& totus sermo utilissimus.

¶Exiit qui seminat.fo.27.co.j.post me. xiij.

Sinite utraqꝫ crescere usqꝫ ad Messem.f.78.co.j.ante me. Deniqꝫ.

Simile est regnum cælorum fermẽto quod acceptum mu lier.fo.15.col.j.ante fi.& fo.263.col.j.post prin.Sed &.

Ager est mundus.fo.87.col.iiij.fi.& fo.246.col.j.fi.Exi.

Simile est regnum cælorum thesauro abscondito.fo.19.co lum.ij.prin.

Simile est regnum cælorum sagenæ.fol.105.colũ.iiij.post med.Nostræ.

Ibi erit fletus,& stridor dentium.fo.74.co.iiij.C.

¶Ascendit in montem solus orare.fo.39.co.ij.ante me. xiiij.

Vidẽs Petrus uentum ualidum.fo.45.col.ij.ante fi. Nam & Petrus.

¶Cæcus si cæco ducatum præstet.fol.286.col.iij.per totã xv. col.Vtiliter.

Catelli edunt de micis.fo.54.co.iij.ante me.Dicit certè.

¶Vade post me sathana.fo.5.co.j.me.& fo.135.colũ.iij.A. xvj. Loquenti.

Si quis uult post me uenire,abneget.fo.65.col.iiij.ppe fi. & col.seq.& fo.288.co.iiij.post prin.Sane.

Tollat crucem suam.fo.65.col.ij.ante me.Merito.

Qui uult animã suã saluam facere,perdet eam.fol.146.co lum.iij.A.

Quam dabit homo commutationem pro anima suaꝫ foli. 201.co.iiij.prope fi.Quid prodest.

¶Et resplenduit facies eius sicut.fo.39.col.j.D. xvij.

Bonũ est nos hic esse.fo.39.col.j.post me.& fo.39.col.iiij. post prin.Domine bonum.

Hic est filius meus dilectus.fo.19.col.j.B.

Si habueritis fidem sicut granum sinapis dicetis monti. fo.178.col.j.prin.

¶Qui scandalizauerit unum de pusillis istis.fol.191.colũ. xviij. ij.post principium.Certè.& fo.269.colum.iiij.me. Nam de præpositis.

Væ homini illi per quem scandalum uenit.fo.208.colum na prima medium.Ille.& folio.co.columna.iiij.post me. dium.& folio.269.columna.iiij. medium. Nam de præ. positis.

Si oculus tuus scandalizat te.fol.55.co.j.A.

Bonum est unum oculum habentem.fo.55.col.j.A.

Angeli eorũ semper uidẽt faciem patris mei.fo.69.co.iij. ante fi.Angeli.

Vbi sunt duo uel tres congregati in nomine meo. fo.54. col.ij.post prin.

¶Dixit simon petrus ad Iesum.Ecce nos reliquimus oĩa. xix. fo.97.col.ij.fi.& fo.135.col.iiij.prin.& fol. 284. columna iiij.post me. Dixit. Et consequenter explanatio ipsius cuangelij

euangelij in sex foliolis.& fo.287.col.ij.post me.Ecce.& col.iij.post me.Ecce.

Quid ergo erit nobis? fo. 287.co.iiij.ante me.Petrus.

Amen amen dico uobis q uos qui secuti estis me.fo.287. co.iiij.me.Quid est.

Sedebitis & uos.fo.288.co.j.post me.& fo.co.co.iiij.post me.Sedebitis.

Et omnis qui reliquerit patrem aut matrem.fo.289.co .ij. ante me.& ead.col.post me.Nemo.Sequitur.& fo.290. co.j.me.Et omnis.

Centuplum accipiet.fo.290.co.ij.post me.Centuplum.

Vitam æternam possidebit.f.290.co.ij.post me.Parū est.

Propter hoc dimittet homo patrem & matrem,& adhærebit uxori suæ.fo.185.co.j.post me.

Si ita est causa hois cum uxore,nō expedit nubere.f.272. co.iij.prin.Subit.

Sinite paruulos ad me uenire.fo.237.col.j.fi Paruulis.

xx. ¶Filius hois nō uenit ministrare.fol.54.col.ij.prope.fi.& paulo post.Testat.& fo.162.co.ij.prope fi.Per se.

xxj. ¶Si quis uobis aliquid dixerit:dicite quia dñs his op⁹ habet.fo.31.co.j.post prin.

Et adduxerunt asinam & pullum. fo.22.col.ij.prope.fi.& fo.26.co.iiij.prin.& fo.30.co.ij.post prin.& co.iij.prope fi.& fo.72.col.iiij.prope.fi.& fo.142.colū.iij.fi.Domino quoq;.

Alij cedebant ramos de arboribus.fo.26.co.iij.fi.

Verebuntur filium meum.fo.16.co.j.C.

Dabitur regnum dei genti facienti fru.fo.169.col.iij.post prin.Deniq;.

Domus mea domus orationis uocabitur.fol.27.colū.iij. post me.Increpabat.

xxij. ¶Ibi erit fletus,& stridor dentium.fo.74.co.iiij.C.

Diliges dñm deum tuum.uide supra Deuteronomij.vj.

Diliges proximum tuum sicut teipsum. fo.160.col.j.B.& fo.277.co.ij.post prin.

Amant primas chathedras.fo.289.co.j.prin.Infelix.

xxiij. ¶Qui maior est uestrum erit uester minister.fol.256.col.j. ante me.Reges.

Omnis qui se humiliat exaltabit.fo.37.co.iiij.post prin.& fo.90.co.ij.B.& fo.150.co.j.D.

Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ.fol.289.colū.iiij. prin.Econtra.

Beatus ille seru⁹ quem cum uenerit dñs eius inuenerit sic facientem.fo.57.co.iiij.prin.Beatus ait.

xxiiij. ¶Quis putas est fidelis seru⁹ & prudēs. fo.197.col.iij.ante fi.Quis putas.& fo.260.col.iiij.prin.Quærendus.& fol. 286.co.ij.ante me.

xxv. ¶Simile est regnum cælorū decem uirginibus.fo.121.col. iij.prin.

Quinq; autem ex eis erant fatuæ.fo.42.col.iiij.post prin. Quia lampades.

Date nobis de oleo uestro.fo.24.co.ij.post prin.

Euge serue bone & fidelis.fo.130.co.ij.C.Fidelis.

Venite benedicti patris mei.fo.74.co.iiij.post me.

Ite maledicti in ignem æternum.fo.274.co.j.prin.

xxvj. ¶Vt quid perditio hæc.fo.113.co.j.ante me.Sed & nūc.& fo.129.co.iij.prope fi.

Quid uultis mihi dare,& ego uobis.fol.286.colū.j. post prin.Sed nec.

Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille.fo.150.colū. iiij.prin.

Pater mi si possibile est transeat à me calix. fo.65.colum. iij.fi.

Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem. fol.72. co.j.post prin.Scuto.

Egressus foras Petrus fleuit amare.fo.45.colum.j.princ. Attende.

xxvij. ¶Abiens Iudas laqueo se suspendit. fol.31.colum.iij.prope finem.

Si rex Israel est,descendat nunc de cruce.fol.33.colūna.j. post medium.

Deus meus,deus meus ut quid dereliquisti me? fo.72.c. j.post me.Deus meus.

Terra mota est,& petræ scissæ sunt.f.31.col.ij.me.& fo.32. co.iij.ante me.

Seductor ille dixit adhuc uiuēs,post tres dies resurgā.fo. 34.co.j.prin.Quid tu.

¶Venit maria Magdalenæ,& altera maria. fol.34.col.iij. per totum. xxvij.

¶Ex Marco.

NOn sum dignus procumbens soluere corrigiā calceamenti eius.fo.33.co.iiij. Marc.j. capitul. ij.

¶Fili dimittuntur tibi peccata tua. fo.103.col.iij. post me.Quis potest.

¶Quæ est mater mea & fratres mei? fo.21.col.j.prope fin. iij. Quæ est mater.

¶Herodes metuebat Ioannem.fol.43.columna.ij.princi. vj. Metuebat.

¶Misereor super turbam.fo.45.co.iij.prope.fi. viij.

Non sapis quæ dei sunt.fol.135.columna.iij.medium.Postremo.

¶Et collidens & multum discerpens eum dæmon exijt ab eo.fo.3.co.iiij.post me.Audistis. ix.

¶Nemo est qui reliquerit domū aut fratres.fo.289.col.ij. post me.Nemo. x.

Quid tibi uis faciam? ait dominus cæco. fo.21.co.iiij.fi.& columna seq.

¶Omnia quæcunq; orantes petitis.fo.25.col.iij.B. & columna sequen.D.& folio.300.columna.j. ante medium. Vbicunq;. xj.

¶Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari.fo.200.co.j.post me. Ipsi sunt. xij.

¶De die autem illo uel hora.fo.277.columna.iij.post me. Vide. xiij.

¶Videns centurio qui ex aduerso stabat, quia sic clamās expirasset.fo.143.co.iiij.fi.Quàm formosum. xv.

¶Maria magdalenæ& maria iacobi& salomæ emerūt aromata.fo.34.co.iij.B.& fo.108.co.ij.prin. & fo.113.col.ij. post prin.& fo.129.co.iij.B.& fo.170.co.iij.ante me. xvj.

Emerunt aromata.fo.34.co.iij.B.

Et ualde mane una sabbatorum uenerunt ad monumētū. fo.148.co.iiij.C.

Quis nobis reuoluet lapidē ab ostio monumenti? fo.102. co.ij.post prin.Talibus.

Recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Iesus. fo.37.co.j.me.

Et exprobrauit Iesus incredulitatem illorum,& duritiam cordis.fo.37.co.j.me.

Qui crediderit & batizatus fuerit, saluus erit.fo.37.col.j. prope fi.& fo.205.co.iiij.prope fi.Vide.

Signa autem eos qui crediderint,hæc sequentur.f.37.col. j.prope fi.

Et dominus quidē Iesus postquam locutus est eis,assumptus est in cælum fol.37.columna.iij.ante med. Quàm felix.

Sedet à dextris dei.fo.37.co.iij.post me.Manipulus.

¶Ex luca.

SPiritusancto replebitur adhuc ex utero.fol.224.col. iij.de Hieremia. Luc.j.c.

Multi in natiuitate eius gaudebūt.f.224.colum.iij. post me.Sed quicquid.

Missus est angelus Gabriel.Ipsum totum euangelium exponitur à folio quarto usque ad folium nonum inclusiue.Et sequuntur sententiæ eiusdem euangelij alibi expositæ.

Missus est angel⁹ gabriel.fo.28.co.iiij.post prin.&.f.29. co.iij.prope.fi.Missus est.& fo.41.colum.iij. post princ. Missus.& fo.206.co.iiij.ante fi.Siquidem.

Cui nomen Nazareth.fo.29.co.iij.prope fi.Missus.

Aue gratia plena.fo.106.co.ij.me,& eadē col.fi.& fo.107. co.j.ante fi.

Benedicta tu in mulieribus.fo.29.co.iiij.post prin.

Turbata eſt.fo.52,col.j.C.

Maria cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.f.52.co.j.C.& fo.53.co.ij.fi.Maria inquit.

Ne timeas Maria,inueniſti gratiam apud deum .f.29.co.iij.poſt prin.& fo.50.co.j.prin.Ne timeas.

Vocabitur filius dei.fo.52.co.ij.ante me.Quod in ea.

Quomodo fiet iſtud,qñ uirū nō cognoſco:fo.49.co.iij. prope fi.& fo.52.co.j.fi.

Spiritusſanctus ſuperueniet in te,& uirtus.fol.32.colū.j. poſt prin.& fo.47.col.iij.prope fi.& fol.48.colū.j.poſt me.& fo.107.col.j.prope.fi.Vmbram.& fo.135.colū.iij. poſt prin.

Et quod naſcetur ex te ſanctum,fo.53.poſt prin.

Ecce ancilla domini,fiat mihi ſm uerbū tuum.fo.52.col.j. ante me.

Exurgens maria abiit in montana.fo.52.col.ij.poſt princ. Iure.

Abiit in montana cum feſtinatione,& ſalue.fol.53.col.iij. poſt prin.

Vnde mihi hoc ut ueniat mater dñi mei ad me:fo.52.co. iij.me.Deniq;.& fo.53.co.iij.ante me.

Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ.f.155col.j.D.Nō pōt. & fo.157.co.ij.B.

Beatā me dicent oēs generationes.f.41.co.iij.poſt me.

Tu puer propheta altiſsimi uoca.fo.43.co.ij.ante me.

ij. ¶Reclinauit eum in præſepio.f.12.co.ij.prin.& fo.99.co. ij.poſt me.

Paſtores erant in regione eadem.f.117.colū.iij.fi.& fol.15. col.iiij.poſt prin.

Ecce euāgelizo uobis gaudiū magnū. fo.13.co.ij.poſt me.

Natus eſt uobis hodie ſaluator.fo.13.co.ij.ante me.

Hoc uobis ſignum.fo.15.co.iiij.C.&.fo.123.co.iiij.princ.

Inuenietis infantem pannis inuolutum.fo.15.co.iiij.C.

Gloria in altiſsimis deo.fo.16.col.iij.ppe fi.Ex ore.& fol. 28.co.iij.ppe fi.& fo.41.col iij.poſt prin.Vere.& fol.59. co.j.me.& fo.103.co.j.poſt prin. Cæterum.& fo.130.col. ij.B.& fo.218.co.j.ante me.Miſeri.

In terra pax hominibus.fo.12.co.ij.prope fi.& fo.28.col. iij.fi.& fo.65.co.iiij.prope fi.& fo.130.co.j.D.

Tranſeamus uſq; bethlehem.fo.13.co.iiij.poſt prin .& fo. 137.co.ij.prin.

Videamus hoc uerbum quod factum eſt.fo.13.co.iiij.poſt prin.& fo.137.co.ij.poſt prin.

Et uenerūt feſtinātes,& inuenerunt Mariam & Ioſeph.f. 15.co.iiij.C.

Inuenerunt Mariam & Ioſeph & infantem poſitū i præſe pio.fo.52.co.ij.prope fi.Inuenerunt.

Maria autem conſeruabat omnia uerba hæc .fo.52.col.ij. fi.per totum utiliter.

Poſtquam conſummati ſunt dies octo. fo.16.col.iiij.ante me.& fo.17.co.ij.prin.&.fo.121.co.iij.prope fi.

Vocatum eſt nomen eius Ieſus.fo.17.co.j.poſt prin.

Quod uocatū eſt ab angelo priuſquā conciperetur.fo.17. co.ij.D.

Poſtquam impleti ſunt dies purgationis Mariæ.f.22.co. iiij.prope fi.& fo.170.co.j.poſt prin.

Obtulerunt pro eo par turturum,aut duos pullos columbarum.fo.23.co.j.B.&.fo.166.co.iij.fi.

Et ecce homo erat in Ieruſalē cui nomen Symeon.fo.172. co.iiij.poſt prin.

Accepit eum Symeon in ulnas ſuas.fo.107.col.j.princ.& fo.123.co.iij.D.

Tuam ipſius animā pertrāſibit gladius.fol.145.col.iij.D.

Deſcēdit cum eis,& erat ſubditus illis.fo.5.co.j.ante me. & fo.35.col.iij.poſt me.Inuentus.& fo.135.co.j.B.

Et erat ſubditus illis.fo.5.co.j.ante me.& fo.155.col.j.B.

Ieſus autem proficiebat ſapientia.fo.6,co.i.D.

iij. ¶Genimina uiperarum quis oſtēdit uobis fugere à uētura ira:fo.76.co.ij.poſt me.& fo.286.co.j.poſt me.

Et uox de cælo facta eſt.fo.21.co.iij.ante me.

vj. ¶Menſurā bonam & cōfertam.fo.13.col.j.prope fi. Quid enim.& fo.128.co.iij.prope fi.& fo.177.co.ij.D.

¶Lachrymis cœpit rigare pedes eius.fo.92.co.iij.prin. vij. At uerò.

Hic ſi eſſet propheta,ſciret utiq; quæ & qualis. fo.68.co. iij.poſt me,Vt ſciatis.

¶Exiit qui ſeminat ſeminare.f.27.co.j.poſt me. viij.

Si quid ſupererogaueris,cùm rediero reddam tibi.fo.23. col.ij.me.Propterea.

Qui habet aures audiendi,audiat.fo.23.colū.ij.ante med. In uobis.

Quis eſt qui me tetigit:fo.92.co.ij.ante fi.Quis me.

¶Si quis uult poſt me uenire,abne.fo.109.co.j.ante me. ix.

Nemo mittēs manū ad aratrū.fo.211.co.ij.me. Nemo mit.

¶Videbam Sathanam ſicut fulgur de cælo cadentem.f.1. x. col.ij.D.

Beati oculi qui uident quæ uos uidetis.fo.69.co.iij.prin. Beati ſiquidem.

Homo quidam incidit in latrones.fo.28.co.j.me.

Infundens oleum & uinum.fo.133.co.j.fi.

Curam illius habe.fo.259.co.ij.poſt me.

¶Quis ueſtrū habebit amicum.fo.36.co.iij.B.& fo.108. xj. col.ij.ante fi.

Beati qui audiūt uerbū dei, & cuſtodiūt illud.fo.92.co.j. poſt medium.

Dabit dñs ſpiritum bonū petentibus ſe.fo.66.co.ij.fi.

¶Homo,quis me conſtituit iudicem aut diuiſorem inter xij. uos:fo.254.co.iij.poſt prin.Putásne.

Timete eum qui poſtquā occiderit corpus.fo.78.col.iij. poſt medium.

Quæritæ primum regnum dei.fo.275.co.ij.prin.

Sint lumbi ueſtri præcincti.fo.11.co.ij.D.

Lucernæ ardētes in manibus ueſtris.fo.11.co.ij. poſt prin.

Et uos ſimiles hoibus expectātibus dñm ſuū qñ reuertatur à nupt.fo.20.co.ij.me.& fo.119.co.iij.poſt me.& fo.172. co.iij.poſt prin.

Et ſi uenerit in ſecunda uigilia.fo.11.co.j.D.

Et ſi in tertia uigilia uenerit.fo.88.co.iij.fi.

Ignem ueni mittere in terram.fo.22.co.iij.ante me.

¶Arborem ficí habebat quidam.f.167.col.j.med. Quāta. xiij.

¶Cum inuitatus fueris ad nuptias. fo.152.co.j.me.Nunc. xiij.

Recumbe in nouiſsimo loco.fol.152.col.j.ante fi.Vtiliter.

Iuga boum emi quinq;.fo.285.co.j.poſt prin.

Cōpelle intrare.f.116.col.iij.añ me.p to.& fo.260.col.j.fi.

¶Homo quidam habuit duos filios.f.85.co.ij.C.&.fo.131. xv. co.j.poſt me.

Filius prodigus pauit porcos.fo.102.co.iij.me.

Nō ſum dignus uocari filiꝰ tuꝰ.fo.93.col.ij.fi.Prodigus.

Frater ſenior de agro ueniens.fo.34.co.j.me.& fo.177.co. iij.A.

Indignatus frater ſenior.fo.131.co.j.prope fi.

Væ per quem ſcandala ueniunt.fo.233.co.j.fi.Merito.

¶Facite uobis amicos de mammona iniquitatis.f.285. xvj. co.iij.ante me.Facite.

Homo quidam erat diues.fo.287.co.ij.poſt prin.Ego.

Fili recordare quia recepiſti bona.fo.103.col.j.ante med. Memento.& fo.189.co.iiij.C.& fo.287.col.ij.poſt princ. Memento.

¶Cum feceritis omnia quæ præcepta ſunt uobis,dicite xvij. quia ſerui inutiles ſumus.fo.17.co.iiij.poſt me.& fol.88. co.iij.prope fi.& fo.220.co.ij.fi.& fo.271.co.iij.fi. Cum feceritis.

Nónne decem mundati ſunt:fo.93.co.iij.fi.Nónne.

¶Deus gratias ago tibi quia non ſum.f.29.co.iiij.fi.& fo. xviij. 130.co.j.poſt prin.& fo.278.co.iij.prin.

Publicanus percutiebat pectus ſuū.fo.92.co.ij.poſt med. Vim faciebat.

¶Ecce dimidium bonorū meorum do pauperibus. fo.56. xix. co.ij.ante me.Et attende.

Omni habenti dabitur.fo.177.co.ij.D.

¶Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare uobiſcum. xxij. fo.31.co.j.ante me.Deſiderio.

Orate ne

Orate ne íntretís ín tentationem.fo.72.col.j.ante med.
Ecce duo gladij.fo.259.col.iij.me.
Apparuít eí angelus de cælo.fo.65.col.iij.ante med.
Surgíte orate ne íntretís ín tentationem.fo.180.colum.ij. D.Porrò.
xxiij. ¶Et facti ſunt amící Herodes & Pílatus.fo.139.col.iij.C.
Fílíæ Ieruſalem nolíte flere ſuper me.fol.34.col.iij.C.& fo.76.col.ij.me Fílíæ.
Tunc íncípient dícere montíbꝰ cadíte ſuper nos.fo.263. col.ij.poſt med.
Pater ígnoſce íllís,quía neſcíũt quíd facíũt.fo.31.col.iij. fi.&.fo.269.col.iij.prope.fi.Pater.
Híc níhíl malí geſſít.fo.144.col.iij.D.
Mememto meí dum uene.ín reg.tu.fo.30.col.j.prope fi.
Latro de cruce clamabat.fo.19.col.ij.poſt me.Sí latronís.
Hodíe mecum erís ín paradíſo.fo.192.col.iij.prope med. Beatus.
xxiiij. ¶Ipſe ſe fínxít longíus.fo.178.col.ij.poſt me.
Sedete ín cíuítate quoaduſq; índuamíní uírtute ex alto. fo.40.col.iij.poſt med.Sed dum.
Et factum eſt dum benedícet íllís,receſſít ab eís.folío.37. col.ij.fi.In hac.

¶Ex Ioanne.

Ioan.j. LVx ín tenebrís lucet.folío,263.col.ij.ante me.
In propría uenít.fo.2.col.iij.poſt.me.
Quotquot autẽ receperũt eũ dedít.fol.97.col.iij.fi.
Verbum caro factum eſt.fo.9co.iij.prope fi.& fo.13. co.iij.prín.Et euídẽtíus.& fo.15.col.iij.ante me.Verbũ. & fo.213. & col.ij.poſt med.
Vídímus gloríam eíus,gloríã quaſí uní geníti.fo.41.colum.iij.poſt.prín.Verè.
Plenum gratíæ & ueritatís.fo.178.col fi.Famíliare.
De plenitudíne eíus nos omnes accepímus.fol.50.col.ij. medíum.
Lex per Moyſen data eſt,gratía,& uerítas.fol.109.col.iij. ante medíum.
Ecce agnus deí,ecce quí tollít peccata mundí.fo.3.co.iij. med.& fo.12.colũ.j.fi. Nemo.& folío.18.colum.iij.poſt me.& fo.31 col.iij.fi.& fo.43.col.ij.poſt me.
Vídí ſpírítum deſcendentem quaſí columbam de cælo.fo lío.19.col.j.prín.
A nazareth poteſt alíquíd boní eſſe? fo.99.col.iij.prín.
Vídebítís cœlum apertum,& angelos deí deſcendentes. fo.69.co.iij.poſt me.& fo.158.col.iij.D.
ij. ¶Deficiẽte uíno díxít mater Ieſu ad eũ.fo.21.col.j.& ſeq.
Vínum non habent.fo.281.col.ij. Vínum & fo.20.co.ij. poſt medíum.
Quíd tíbí & míhí eſt mulíer? fo.21.col.i.me.
Erant autem íbí lapídeæ hydríæ.fo.20.col.ij.fi. Erant, & fo.21.col.j.prope fi.& fo.107.col.iij.me.
Capiẽtes ſíngulæ metretas,bínas,uel ternas.fo.20.cõ.iij. ante fi.Capientes.& fo.107.col.iij.ante fi.& eadem col. fi.& fo.163.col.ij.A.
Implete hydrías aqua.fo.21.co.ij.me.Aít.& fo.64.co.iij. poſt.prín.Conſideraúit.& col.ſeq.C.
Omnís homo prímũ bonum uínum ponít.fo.18.colum.j. poſt prín.
Seruaſtí bonum uínum uſque adhuc fo.89.co.iij.poſt me.
Cũ feciſſet quaſí flagellum de funículís.fo.255.col.ij.prín
iij. Plena.
¶Spírítus ubí ult ſpírat.fol.18.co.iij.prope fi.& eadem. columna fi.
Neſcís unde ueníat,aut quo uadat.fo.178.co.iij.poſt.prí.
Nemo aſcendít ín cælum níſí quí deſcẽdít.fo.108.colum na.iij.prín.
v. Quí habet ſponſam,ſponſus eſt.fo.43.col.ij.poſt me.
Illum oportet creſcere me autem mínuí.fo.43.col.ij.fi.
¶Tolle grabatum tuum,& ambula.fo.32.col.ij.fi.
Ecce ſanus factus es:íam noli peccare,ne deteríus.fo.124. col.j.príncípíum.
Poteſtatem dedít eí pater íudícíum facere fo.177.col.iij. ante med.&.fo.188.col.iij.fi.
Ille erat lucerna ardens & lucens.fo.42.col.iij.fi.& fol.61. colum.iij.C.
Sícut audío íudíco.278.col.ij.poſt prín.
Gloríam ab ínuícem accípítis:& gloríam.fo.130.colũ.iij. ante medíum.
¶Colligíte quæ ſuperauerunt fragmenta.f.46.col.ij.me. vj.
Operamíní cíbum quí nõ perít.fo.93.co.ij.poſt me.Operamíní.& fo.213.col.j.ante me.
Nemo põt uenírе ad me níſí pr̃.fo.266.col.iij.poſt me.
Níſí manducauerítís carnem filij̃ hoís.fo.71.col.ij.ppe fi.
Quí manducat meã carnem,& bíbít meum ſang.fo.274. colum.j.poſt prín.
Durus eſt híc ſermo.fo.71.co.ij.poſt me.& fo.84.co.ij.prí.
Spírítus eſt quí uíuíficat,caro non prodeſt quícquam.fo lío.148.col.iij.C.& fo.214.col.j.fi.
Verba quæ ego locutus ſum uobís ſpírítus & uíta ſunt. fo.99.colij.prope fi.
¶Noíte íudícare ſm faciem.fo.25.colũ.iij.fi.&fo.238. co vij. um.iij.prope fi.
¶Ieſus autem ínclínãs ſe deorſum.fol29.col.ij.poſt prín. vij.
Quí ſíne peccato eſt ueſtrũ,prímus ín eam lapidẽ míttat. fo.29.col.ij.ante med.
Nemo te condamnauít.fo.29.col.ij.me.
Quo ego uado,uos non poteſtís uenírе.fo.37.colum.iij. prín.Quo ego.
Príncípíum,quí & loquor uobís.fo.262.col.ij.poſt prín. Quíd ítem.
Quí ex deo eſt,uerba deí audít.fo.23.co.j.fi.
Omnís quí facít peccatũ,ſeruꝰ eſt peccatí.f.183.co.iij.B.
Sí uos fílíus líberauerít,uere lí.fo.j.col.j.B.
Abraham pater ueſter exultauít ut uíderet.fo.13.colũ.iij. prín.Sí quídem. x.
¶Quí non íutrat per ōſtíum ín ouíle.fo.174.colum.j.fin. Quí non ín.
Ego ſum paſtor bonus.fo.116.co.iij.ante med.& fo.239. colum.j.poſt prín.
Bonus paſtor anímam ſuam.fo.147.col.iij.ante me.
Mercenarius,uídet lupum uenientem.fo.104.col.iij.me.
Ego & pater unum ſumus.fo.175.col.iij.poſt prín. xj.
¶Dñe ſí fuíſſes híc,fra.meus nõ fuíſ.mor.fo.281.co.ij.me.
Et lachrymatus eſt Ieſus.fo.142.co.j.fi.
Infremuít Ieſus ſpírítu.fo.65.co.iij.fi.
Dñe íam fœtet.fo.33.co.iij.poſt me.& fo.49.co.iij.A.
Clamauít uoce magna lazare.fo.49.colum.iij.poſt prín. Clamauít.
Expedít uobís ut unus moríatur.fo.143.co.iij.poſt prín.
¶María unxít pedes Ieſu.fo.112.co.iij.ante fi.
Domus ímpleta eſt ex odore unguentí.fo.18.col.j.princ. xij. Et domus.
Níſí granum frumentí.fo.131.co.iij.D.Vnum ſcío.
Quí amat anímam ſuam,perdet eam.fo.146.col.ij.A.
Sí quís míhí míníſtrat,me ſequatur.fo.106.co.j.prín.
Nunc íudícíum eſt mundí.fo.125.col.ij.D.Vbí.
Ego ſí exaltatus fuero à terra, omnía trahã ad meípſum. fo.136.col.iij.B.
Ambulate dum lucem habetís.fo.159.co.iij.D.
¶Sínon lauero te nõ habebís partẽ mecũ.fo.32.co.iij.B. xiij.
¶In domo patrís meí manſiones multæ ſunt.fo.272.col. xiiij. iij.ante fi.In domo.
Ego ſum uía ueritas & uíta.fo.277.c.j.poſt me.Quíd eſt.
Ego ín patre,& pater ín me eſt.f.62.co.j.poſt prín.Ego. &fo.175.col.iij.B.
Quí credít ín me,opera.fo.38.col.j.C.
Sí dílígítís me,mãdata mea ſeruate.fo.fo.3.co.iij.D.& fo lío.97.col.ij.poſt prín.
Ad eum ueníemus,& manſionem apud eum faciemus.fo lío.2.colij.B.
Paracletus autẽ ſpírítuſſanctus quem míttet pater.fo.41. colum.iij.C.
Ille uos docebít omnía & ſuggeret.fo.41.col.j.D.

Si diligeretis me, gauderetis utiq; fo. 135. columna. iij. A. Si diligeretis.

xv. ¶Sine me nihil potestis facere. fo. 163. co. ij. prin.

Maiorem hac dilectionem nemo habet. fo. 31. col. iij. me. & fo. 75. co. iij. ante me. An uerò.

Vos autem dixi amicos. fo. 213. col. iij. post me. Animalis.

Elegi uos & posui uos. fo. 27. co. j. D.

Vt eatis & fructum afferatis. fo. 27. co. j. D.

Si non uenissem: & locutus non fuissem. fo. 25. co. ij. fi.

xvj. ¶Quia hæc locutus sum uobis, tristitia imple. cor. uc. fol. 40. co. iij. prin. Quid mirum.

Exiui à patre, & ueni in mundum. fo. 27. co. ij. D.

Nisi ego abiero, paracletus non ueniet ad uos. fo. 38. co. j. B. & fo. co. co. iij. ante me. & fo. 40. col. iij. post prin. & f. 42. co. j. ante me. Nisi inquit.

Et cum uenerit ille, arguet mundum de peccato. fo. 41. co. j. C. & fo. 108. co. iij. fi.

xvij. ¶Pater clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te. fo. 108. co. j. C.

Modicum & iam non uidebitis me. fo. 178. co. ij. ante. fi.

Tristitia uestra uertetur in gaudium. f. 89. col. iij. ppe fi. & fo. 219. co. iij. post prin.

In mundo pressuram habebitis. fo. 119. columna. j. fi. Quadriformis.

xviij. ¶Quid est ueritas. fo. 88. co. j. ante me.

xix. ¶Tolle tolle crucifige eum. fo. 30. co. iij. ante me.

Erat autem tunica inconsutilis. fo. 28. co. j. post me.

Cùm accepisset acetum. fo. 31. co. iij. post. me.

Inclinato capite rradidit spiritum. fo. 31. co. iij. post me.

Et cõtinuo exiuit sanguis & aqua. fo 36. col. ij. post princ.

xx. ¶Domine si sustulisti eum. fol. 126. co. j prope fi. Maria.

Noli me tangere, nondũ enim ascendi ad patrem. fol. 59. co. j. post me. & fo. 144. co. ij. C.

Nisi uidero in manibus eius fixuram. clauorum. f. 40. col. iij. post me.

Dominus meus, & deus meus. fo. 167. co. iiij. D.

Beati qui non uiderunt, & crediderũt. f. 13. co. iij. post me.

Sciens Petrus, quia dñs est, misit se in mare. fo. 156. col. iij. fi. Sciens.

Simon Ioannis amas me? fo. 180. co. iij. prin.

Petre amas me? fo. 94. col. iiij. post me. An non. & fol. 96. co. iiij. prin. Sed & illud. & fo. 140. co. j. me.

Pasce oues meas. fo. 34. col. iij. B. & fo. 256. col. iij. post me.

¶Ex epistola Pauli ad Romanos.

Roma. j. QVi prædestinatus est filius dei in uirtute. f. 263. col. j. prin. Longa.

Sapiẽtib⁹ & insipiẽtib⁹ debitor sum. f. 257. c. iij. prĩ.

Deus illis reuelauit. fo. 126. co. iij. prin.

Inuisibilia dei à creatura mundi. fo. 124. co. iij. D.

Cùm cognouissent deum, nõ sicut deum glorificauerunt. fo. 112. co. ij. post prin.

Et obscuratum est insipiens cor eorum. fo. 139. co. j. B.

Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. f. 137. col. iiij. D. & fo. 42. co. j. post me.

Detractores deo odibiles. fo. 139. col. iiij. prin. & f. 89. col. j. me.

ij. ¶Ignoras quoniam benignitas dei ad pœnitẽtiã te adducit. fo. 127. co. ij. ante me.

Thesaurizas tibi iram in die iræ. fo. 87. co. ij. post me.

Secundum autem duritiam tuam & cor impœnitẽs. f. 87. co. ij. me.

iij. ¶Et si Abraham ex operib⁹ iustificatus est, habet gloriam sed non apud deum. fo. 178. co. iij. C.

v. ¶Gloriamur in tribulationibus. fo. 81. co. j. me.

Cùm inimici essemus, reconciliati sumus deo per mortem filij eius. fo. 229. co. ij. post me.

Spes non cõfundit, quia charitas dei diffusa est. fo. 151. co. iij. prope. fi.

Charitas dei diffusa est ĩ cordib⁹ nostris. fo. 241. co. j. post medium.

Non sicut delictum, ita & donum. fo. 228. columna. iij. fi. A primo homine.

¶Non ergo regnet peccatum in uestro mortali corpore. vj. fo. 76. co. iij. ante me. Est autem.

Humanum dico propter infirmitatẽ carnis uestræ. fo. 74. co. iij. fi. Humanum. & fo. 293. co. j. prope fi. Sicut.

Sicut exhibuistis membra uestra seruire immunditiæ. fol. 110. co. j. prin.

¶Scio quia non habitat in me hoc est in carne mea bonũ. vij. fo. 166. co. j. D. & fo. 184. co. j. D. & B.

Velle adiacet mihi perficere autem bonum non inuenio. fo. 264. co. j. post me. Ecce. & fo. 265. co. ij. post me.

Non enim quod uolo hoc ago. fo. 184. co. j. prin.

Infelix ego homo, quis me liberabit. fo. 82. colũ. iiij. post medium.

¶Deus filium suum mittens. fo. 99. co. iij. prin. viij.

Non sunt condignæ passiones. folio. 149. columna. ij. C. Si enim.

Vanitati creatura subiecta est nõ uolẽs. f. 10. col. iij. añ me. Creatura. & fo. 194. co. iij. prin. Vanitati.

Spiritus postulat pro nobis gemitibus. fo. 41. co. j. C. Vis ne & fo. 165. co. iij. prin.

Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum dei. fol. 264. col. iij. post medium. Cum igitur.

Diligentibus deum, omnia cooperantur in bonum. f. 71. co. j. post prin. Scimus. & fo. 82. co. j. Et hæc. & fo. 275. columna. iij. me. Quòd si mors.

Quos prædestinauit, hos & uocauit. fo. 80. co. iij. & f. 120. col. iij. fi.

Et quos uocauit illos & iustificauit. fo. 73. co. ij. post prin. & fo. 117. co. iij. post me.

Quos autem iustificauit, illos & magnificauit. fo. 117. col. iij. post me.

Qui proprio filio non pepercit. fo. 81. co. iiij. fi.

Quis nos separabit à charitate Christi? fol. 86. colum. iij. ante finem.

¶Non uolẽtis neq; currẽtis. fo. 267. col. iij. me. Quid eñ. ix.

¶Ignorantes iustitiam dei, & suam. fol. 267. colũ. iij. post x. medium.

Quomodo prædicabũt nisi mittantur? fo. 169. col. iij. C.

Prope est uerbum in ore tuo & in corde tuo. f. 1. c. iij. post prin. & f. 26. co. ij. B. & fo. 100. co. iij. fi.

Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. fo. 10. col. j. post me.

Fides ex auditu. fo. 154. co. j. prin.

¶Ministeriũ meũ honorificabo. fo. 195. col. iij. post me. & xj. fo. 67. co. iij. ante me. Et ut breui.

Noli altũ sapere, sed time. fo. 200. c. j. ante me. & f. 217. co. j. prin.

Inuestigabiles uiæ eius. fo. 178. co. iij. B.

Quis cognouit sensum domini? fol. 213. columna. iiij. fin. Væ uobis.

Ex quo omnia, per quem omnia. fo. 42. col. j. me. Deniq;. Et fo. 292. co. ij. post me.

Ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia. fol. 124. coli. ij. princ.

¶Exhibeatis corpora uestra hostiam uiuentem. f. 23. co. j. xij. ante me.

Rationabile obsequium uestrum. fo. 125. co. j. B.

Vt probetis quæ sit uoluntas dei bona. fo. 261. co. iij. fi.

Dico autem per gratiam quæ data est mihi omnibus qui sunt inter uos, non plus sapere. folio. 151. columna. j. A. Et apostolus.

Non plus sapere quàm opprteat sapere, sed sapere ad sobrietatem. fo. 88. co. j. me.

Gaudere cum gaudentibus. fo. 127. co. iij. C.

Prouidentes bona non tantũ corã deo, sed etiã corã hominibus. fo. 95. co. ij. ante me. Mihi.

Mihi uindictam, & ego retribuam, dicit dominus. fol. 29. co. iij. ante fi.

Vince in bono malum. fo. 96. co. iiij. fi.

Omnis

xiij. ¶Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit.f. 200.co.j.poſt me.Omnis.
Quæ ſunt à deo ordinata ſunt.f.38.colum.iij. poſt me. In noſtra.
Reddite omnibus debita.fo.2.co.iij.C.
Nemini quicquã debeatis niſi ut inuicẽ diligatis.fo.79. co.j.fi.Puto.
Nox præceſsit,dies aũt appropinquauit. f.12.co.iiij. ante me.Paulus.
Carnis curam ne feceritis in deſideriis.f.12.co.iij.poſt me. & fo.254.co.iiij.poſt prin. Non ergo. & fo.287.col.iiij. prope fi.
xiiij. ¶Non eſt regnum dei eſca & potus.f.89.co.iij.poſt prin. & co.iiij.ante me.
Omne quod non eſt ex fide,peccatum eſt.f.271.co.iij.ante me.Omne.
Quæcũq; ſcripta ſunt,ad noſtrã doctrinã ſcripta ſunt.fol. 76.co.iiij.ante me.
Vt per patientiã & cõſolationem ſcripturarum ſpẽ habea mus fo.97.co.iiij.prin.

¶Ex epiſtola prima ad Corinthios.

j.Corin. j.capitu. VErbum crucis pereuntibus quidem ſtultitia eſt.fol. 34.co.j.ante med.
Perdam ſapientiam ſapientiũ, & prudẽtiã prudẽ. reprobabo.fo.178.co.iiij.fi.
Placuit deo per ſtultitiam prædicatiõis ſaluos facere cre dentes.fo.287.co.iij.poſt me.Verè.
Quod ſtultũ eſt dei,ſapienti⁹ eſt hoibus.f.100.co.iij.prin.
Videte uocationẽ ueſtram fratres.f. 286 .col.j.poſt prin. Videte.
Chriſtus nobis factus eſt à deo ſapientia & iuſtitia.fo.137. co.j.ante fi.
Factus eſt nobis iuſtitia à deo patre.fo.229.colum.j.prin. Non condemnabit.
ij. ¶Oculus nõ uidit,nec auris audiuit.fo.12.col.ij. poſt me.
Nobis autẽ reuelauit deus per ſpiritũ ſuum. f.126.col.iij. prin.& fo.261.co.iij.prin.
Nos autem nõ,ſpiritũ huius mũdi accepimus,ſed ſpiritũ qui ex deo eſt.fo.97.co.ij.ante me.Trahe nos.
Spiritualis homo iudicat omnia,& ipſe à nemine iudicat. fo.258.co.iij.ante me.
iij. ¶Cũ ſit inter uos zelus.fo.54.co.iiij.poſt prin.Audiam⁹.
Vnuſquiſq; ꝓpriã mercedẽ accipiet ſm ſuum laborẽ. fol. 219.co.iij.ante fi.Si ſemen.
Adiutores dei ſumus.fo.267.co.iij.ante fi.
Fundamẽtum aliud nemo poteſt ponere.fo.95.co.j.prin.
Templum dei ſanctum eſt,quod eſtis uos. fo.68.col.iiij.fi. Templum.& fo.157.co.iij.C.
Vnuſquiſq; opus quale ſit, ignis ꝓbabit.fo.94.colũ.iiij. poſt me.per totum ſer.
iiij. ¶Sic nos exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti. fo.95.col. ij.ante me.per to.& fo.105.co.iij.poſt me.Mihi.&.f.96. co.iij.fi.& fo.268.co.iij.ante me.
Iam quærit inter diſpenſatores.fo.49.co.j.poſt med.Erit.
Mihi autẽ pro minimo.fo.105.co.iij.poſt me.Et ſi ꝓximo. & fo.96.co.iij.fi.& fo.199.co.ij.prin.Nam cum apl's.
Qui iudicat me,dominus eſt.fo.214.colum.iij.poſt princ. Tranſgreſſus.
Nolite ante tp̃s iudicare.fo.282.co.iiij. ante me. Vñ nũc.
Laus erit unicuiq; à deo.fo.58.co.iiij.poſt me.Tunc inqt.
Quid habes quod non accepiſti? ſi autẽ accepiſti,fol.273. co.ij.poſt prin.
Spectaculum facti ſumus mũdo & angelis & hominibus. fo.110.co.j.ante med.
v. vj. ¶Paſcha noſtrum immolat⁹ ẽ Chriſtus.f.34.co.j.ante me.
¶Qui adhæret deo,unus ſpiritus eſt.fol.175.colum.iiij.B. Nunc uerò.
Per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris.fo.74.col.j.fi.
Glorificate & portate deum in corpore ueſtro. fo.72.col. iiij.ante fi.
vij. ¶Infidelis ſi diſcedit diſcedat,f.212.colum.iij.ante finem. Auferte.
Alligatus es uxori.fo.209.col.iiij.prin.
Virgo cogitat quæ domini ſunt.fo.53.co.iij.Prin.
¶Scientia inflat,charitas ædificat.fo.151.col.j.A. & col.ij. viij. B.& per totum.
Si quis ſe exiſtimat ſcire aliquid.f.23.col.ij.prin.Propter. & fo.151.co.j.A.B.
¶Qui altario deſeruiũt,cũ altario participãt.fo.286.col. ix. iij.ante fi.
Cum liber eſſem ex oĩb⁹ oĩm me ſeruum feci.fo.254.co.ij. prin.Vbiq;.
Omnibus omnia factus ſum.fo.254.col.ij. poſt medium. Si item.
Sic curríte ut comprehendatis.fo.74.co.iiij. ante finem. Quorum. x.
¶Patres noſtri oẽs ſub nube fuerunt.fo.152.co.iij.C.
Neq; murmurauerítis ſicut quidam eorum.ſo.116.co.iij. poſt me.
Si quis ſe exiſtimat ſtare,uideat ne cadat.fo.23.col.ij.poſt prin.propter hoc.
Non poteſtis calicẽ dñi bibere,& calicem dæmoniorum. fo.189.co.iij.A.
¶Caput Chriſti deus.fo.128.co.j.poſt me.Si enim. xj.
Non eſt creatus uir propter mulierem,ſed mulier propter uirum.fo.293.co.j.prin.Non enim.& fo.ſeq.co.j.princ. A ſpiritualibus.
Conueniẽtib⁹ uobis in unũ iam nõ eſt dominicã cœnam manducare.fo.283.co.iij.poſt me.
Ideo inter uos multi infirmi & imbecilles & dormiũt mul ti.fo.34.co.ij.D⁹
Si noſmetipſos dijudicaremus, non utiq; dijudicaremur. fo.163.co.iij.fi.Verendum.
¶Nemo in ſpiritu dei loquens dicit anathema Ieſu. fo.91. xij. col.j.ante me.Abſit.
Vnicuiq; datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem. f.40. col.iij.fi.Nemo.
Alij per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ.fol.110.colum.iij. poſt prin.
Æmulamini charismata meliora.fol.283.co.j.ante finem. Tu ergo.
¶Si charitatem non habuero, nihil ſum.fo.143.colum.ij. xiij. poſt medium.
Charitas patiens,benigna eſt.fo.32.colum.j.ante med.& fo.188.co.iiij.C.
Charitas benigna eſt.fo.190.co.ij.fi.
Charitas nõ quærit quæ ſua ſunt.fo.134.col.j.prope finẽ. Si inſtiterint.
Charitas nunquam excidit.fo.141.colum.ij.princ.Quod infirmum.
Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. fol.97. col.ij.poſt me.
Nunc manent ſpes fides & charitas tria hæc maior autẽ. fo.106.co.j.prin.per totum ſer.
¶Orabo ſpiritu,orabo & mente.fo.118.col.j.poſt prin. xiiij.
Pſallam ſpiritu,pſallam & mente.fo.125.col.iiij.A.Credi mus.& fo.293.co.ij.fi.Sed tunc.
Ignorans ignorabitur.fo.150.co.iij. A.& fo.255.col.iij. prin.Noueris.
¶Gratia eius in me uacua non fuit.fo.249.colũ.iiij.ante xv. med.Age.
Abundantius omnibus laborauí.fo.259.col.ij.poſt me.& ſo.256.co.j.prope fi.Felix.
Non ego autem,ſed gratia dei mecum.fo.267.col.iij.ante me.Multa.
Vnuſquiſq; in ſuo ordine reſurget.fo.259. columna.j. prope finem.& folio.285.columna.iiij.poſt me. Cum cœ perint.
Vt ſit deus omnia in omnibus. fol.115.colum.ij.ante med. Magnus.
Stella differt à ſtella in claritate.fo.282.columna.iiij.prin. Nam & ſi.

Ignorantiam dei quidam habent, fol.2.col.iij.A.Fratres. & fo.152.co.ij.B.

Sicut portauim⁹ imaginē terreni, portem⁹ & imaginē cæ lestis.fo.3.co.iij.ante fi.Veniet.& fo.109.co.iiij.fi.

Absorpta est mors in uictoria.fo.66.col.iiij.post prin.

Caro & sanguis regnum dei nō possidebūt.fo.193.co.iiij. ante me.Introibo.

Vbi est mors uictoria tua? fo.59.co.iiij.post me.

¶Ex epistola Pauli.ij.ad Corinthios.

ij. Cori. i.capi. BEnedictus deus & pater domini nostri Iesu Christi. fo.16.co.j.B.

Sicut abundant passiones Christi in nobis.f.75.co lum.ij.prope fi.Bene ergo.

Gloria nostra hæc est testimoniū cōscientiæ nostræ.fol.27. co.iij.me.& fo.57.co.j.prin.& fo.130.col.iij.post prin.& fo.140.co.iiij.B.& fo.199,co.j.prope fi.

ij. ¶Non enim ignoramus cogitationes uel astutias eius,fo lio.208.co.ij.ante fi.Non enim.

Christi bon⁹ odor sumus,fo.129.co.j.D.&.f.172.co.iiij. post me.& fo.175.co.j.ante me,Ergo.

iij. ¶Non q̄ sufficientes sim⁹ cogitare aliq̄d à nobis q̄si ex no bis.fo.147.co.iij.fi.Apostolus.

Vbi spiritus dñi,ibi libertas.fo.183,co,iij.prope fi.

iiij. ¶Quod in præsenti est momētaneū & leue tribulationis noitræ.fol.81.col.j.post me.& fol.82.colūna.j.ante med. Hoc nempe.

Si terrestris domus nostra.fo.70,co.iij.prin.

Quandiu sum⁹ in hoc corpore, peregrinamur à domino. fo.272.co.iij.fi.

Siue mente excedimus deo,fo.186.co.iij.fi.

Et si cognouim⁹ sm carnē Christū,sed nūc iā nō nouim⁹, fo.63.co.iij.ante me,Et si cognouimus.

Siqua in Christo noua creatura,fo.50.co.j.post med.

Obsecram⁹ p Xpo recōciliamini deo.f.116.co.iij. ppe fi.

v. ¶Siue mente excedimus deo.fo.27.co.j.fi.

vi. ¶Ecce nūc tps acceptabile.fol.247.col.iij.post me,Ecce.

vij. ¶Cōtristati estis sm deū,fo.203.col.ij.post prin. De qua.

viij. ¶Prouidētes bona non solum corā deo, sed etiam coram hominibus.fo.27.co.ij.post prin.Prouidentes.

ix. ¶Qui parce seminat,parce & metet.fo.70,colū.ij.med.Si quidem.& fo.245,co.iij.post prin.

Hilarem datorem diligit deus.fo.175.co.iij.post prin.

x. ¶Epistolæ inquiunt graues sunt & fortes,præsentia autē corporis infirma.fo.140.co.iij.ante med.

Qui gloriatur,in dño glorietur.fo.84.co.iiij.ante fin.

Non enim qui seipsum commendat,ille probatus est.fol. 85.co.j.prope fi.

Timeo ne sicut serpēs seduxit Euam.fo.91,co,j.post prin. Denique.

xi. ¶Ipse sathanas transfigurat se in angelum lucis.fo,92,co lum.j.D.Sed.

Libenter sustertis insipientes.cùm sitis ipsi sap ientes. fol. 254.co.j.prope fi.

Quis infirmat,& ego nō infirmor? fo.143,col.iij.post prin.

Ministri Christi sunt,& ego.fo.256.co.j.post me.

xij. ¶Scio hominem in Christo.fo.178.co.iiij.fi.Excedunt.

Audiuit arcana uerba quæ nō licet.fo.168.co.iij.post me. Nónne tibi.

Parco aūt ne qs me existimet supra id q̄d uidet in me, fol. 194.co.iiij.post prin.Parco.& fo.220,colum.ij.post prī. Terret.

Sufficit tibi gratia mea.fo.279.co.ij.prin.Quod infirmū.

Libenter gloriabor in infirmitatibus meis.fo.140.co.iij. ante me.Non.& fo.150.co.j.ante me,Non enim.

Cùm infirmor,tunc potens sum.f.145.col.iij.post prin.& fo.240.co.iij.post prin.Interest.

Licet plus uos diligens minus diligar.fo,209.co.j.ppe fi nem.Si nemo.per totam epistolam.

¶Ex epistola Pauli ad Galatas.

Ad Gal. SI adhuc hominibus placerē, Christi seruus nō essem, fo.197.co.iiij.prope fi.Verùm tu.

¶Viuo autem iam non ego,uiuit uerò in me Christus.fo. ij. 26.col.ij.post me.

¶Sic stulti estis ut cum spiritu cœperitis,carne cōsumma, iij. mini.fo.226.col.ij.prin.

¶Quādo uenit plenitudo temporis, misit deus filiū suū, iiij. fo.j.col.iij.fi, Quando uenit.& fo.133.colum.j.prope fi, Non uenit.

Filioli mei quos iterum parturio donec.fol.186,colū.iiij, post me,Talem.

Abraham duos filios habuit.fo.31.col j.post prin.

¶Caro cōcupiscit aduersus spiritū,spiritus autē aduersus v. carnē.fo.25.co.iij.post prin.& fo.29.co.j.post me.Illud. & fo.46.col.iij.me.& fo.72.col.ij.post prin.

Vt non quæcūq; uultis,illa faciatis.fo.265.co.ij.post me. Cæterùm.

Si spiritu uiuimus,spiritu & ambulemus.fo.91.col.iij.an te medium.

¶Vos qui spirítales estis.fo.278.col.j.prope fi.

Alter alterius onera portate.fo.204.col.iiij.post prin.

Opus suum probet unusquisq;.fo.129.colūna.j.post me. Et iterum.

Qui seminat in carne.fo.75.col.iij.prin.Propterea.& fol. 102.col.iij.fi.

Mihi autem absit gloriari,nisi in cruce.fo,26.col.ij.pro pe fi.Audi.& fo.65.col.ij.prin. & fo.140.col.iiij.med.& fol.129.col.iij.prin.Mihi.

Qui seminat in carne,de carne metet & corruptionem.fo lio.102.col.ij.fi.

Mihi mundus crucifixus est,& ego mundo,fo,26.col.ij. prope fi,Audi.

Quotquot baptizati estis,in Christo baptizati estis.fol. 86.col.ij.prope fi.

¶Ex epistola Pauli ad Ephesios.

BEnedictus deus & pater domini nostri Iesu Christi. fo,181.col.iij.ante med.Quidni. Ad Eph.

¶Eram⁹ sicut cæteri filij iræ.fol,22.col.iij.post prin. j.

Propter nimiam charitatem.fo.31.col.iij.ante med. ij.

¶Christum habitare per fidē in cordibus uestris.fo.298. col.ij.fi.Nouim⁹,& fo.34.co.iij.prī.& fo.36,co.ij.prin. iij.

Vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit longitudo.fo.263.colū.iiij.prin.Res una.& eadem colū. prope fi.Quæ cum.

¶Soliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis.fol. 240.col.j.ante me.Relíquum. iiij.

Christus qui descendit,ipse est & qui ascendit.fo.37.col. ij.me.Qui enim.& fo.38.col.iiij.prope fi.

Deponite sm pristinā conuersationē ueterem hominem. fo.301.col.iij.ante fi.Scio.

¶Estote imitatores dei sicut filij charissimi.fo.185.co.j.C.

Nemo unquā carnem suam odio habuit.fo.76. col.j.ante v. med.Nec,

Erunt duo in carne una.fo.181.col.ij.D.

¶Induite uos armaturam dei.fo.68.col.ij.B. vj.

Rectores tenebrarum harum.fo.80.co.ij.prin.Si quæras. & fo.280,col,j.prin.Sed iam.& cap̄.seq.

¶Ex epistola ad Philippenses.

CVpio dissolui,& esse cum Christo.fo.226.colū.iiij. Ad phi. ante med.Quis dabit. j.capit.

¶Non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo.fol.8. ij. col.j.prin.

Christus semetipsum exinaniuit.fo.14.col.ij.post princ.

Hoc.& fo.27.col.j.post med.& fo.229.colū.iiij.princ. Et quidem.

Omnes quæ sua sunt,quærunt.fo.180,col.iiij.C.

Et habitu inuentus ut homo.fo.177.col.iiij.prin.

Christus factus est pro nobis obediēs.fo.118.columna.ij. post me.

Dominus Iesus Christus in gloria est dei patris,folio.37. col.ij.fi.Ex tunc.

Deus est qui operatur in nobis & uelle & perficere.folio 75,col.ij.post med.& fo.267,col,iij.fi.

¶Ego

iij. ¶Ego me non arbitror comprehendisse.fo.159.co.iij.D. & fo.256.co.iij.ante me.
Gloria in cõfusione ipsorum qui terrena sapiunt.fol.217. col.iiij.ante me.Sic reuera.
Nostra autem conuersatio in cælis est.fo.58.col.iij.D.
Saluatorem expectamus.fo.3.col.iiij.ante me.& fol.6.co lumna.iiij.ante fi.
Reformabit corpus humilitatis nostræ.fo.158.col.j.pro pe fi.An non.
iiij. ¶Gaudete in dño semper,iterum dico gaudete.fol.11.col. iiij.post me.& fo.89.col.iiij.prin.
Modestia uestra nota sit.fo.12.col.iij.med.

¶Ex epistola ad Colossenses.

Ad Col. loss.ij. COnuiuificauit uos cũ illo,donans uobis omnia delicta,delens quod aduersus nos erat chirographum decreti.fo.228.col.iiij.me.Satisfecit.
In ipso habitat omnisplenitudo diuinitatis corporaliter. f.133.col.j.fi.Neqꝫ.
iij. ¶Si consurrexistis cum Christo,quæ sursum.fo.34.co.ij. prope fi.Quicunqꝫ.& fo.39.col.iiij.post me.
Quæ sursum sunt,quærite:ubi Christus est in dextera dei sedẽs.fo.1.col.iij.post prin.Merito.& fo.10.co.ij.ppe fi. & fo.32.col.iiij.post me.& fo.59.col.j.post fi.Væ nobis.
Mortui enim estis,& uita uestra abscõdita est.fol.161.co lum.ij.post prin.
Cùm Christus apparuerit uita uestra.fo.36.col.j.A.

¶Ex epistola.j.ad Thessalonicẽ.

Ad The. iiij. v. RApiemur cũ illis in nubibus obuiã Christo in aera. fo.39.co.iiij.med.Erit enim.
¶In omnibus gratias agite.fol.128.col.iij. C.Alioquin.& fo.130.col.j.post prin.Ad locum.
Sine intermissione orate.fo.92.co.iij.prope fi.Hæc autẽ.
Spiritũ nolite extinguere.fo.248.col.iij.post me.Verũtñ.

¶Ex epistola.ij.ad Thessalonicẽ.

Ad The. ij. QVi extollitur supra omne quod dicitur deus.fol. 12.col.ij.fi.

¶Ex epistola.j.ad Timotheum.

Ad tim. ca.j. CHaritas de corde puro & conscientia bona .fol.96. col.iij.me.&.fo.193.col.ij.prin.Audistis.& fol.198. col.ij.ante med.
Ignorans feci in incredulitate.fo.21.col.iiij.post med.
Iustis non est lex posita.fo.193.col.iij.me.Domine.
Soli deo honor & gloria.fo.78.col.j.prope fi.Quid retribues.& fo.185.col.j.prope fi.Seruilis.
ij. ¶Obsecro primũ fieri obsecrationes.fo.92.col.ij.A.& folio.117.col.iiij.fi.Primo.
Adam non est seductus,mulier autem seducta in præuaricatione fuit.fo.66.col.j.prin.
Non in ueste pretiosa.fo.197.col.iiij.ante me.& fo.198.co lum.j.prin.Clamatur.
Qui bene ministrauerint,gradum bonum sibi acquirent. fo.49.co.j.post prin.Bonum.
iiij. ¶Spiritus manifestè dicit:In nouissimis tẽporibus discedent quidam à fide.fo.171.co.ij.post prin.
Corporalis exercitatio ad modicũ ualet.fo.283.col.j.me. Iam uerò.
Exerce teipsum ad pietatẽ.fo.291.co.iij.ante me.Hæc est.
Nemo adolescentiam tuam cõtemnat.fo.205.co.j.princi. Timendum.
v. ¶Modico uino utere propter stomachum tuum.fol.146. co.iij.prope fi.& fo.283.col.j.ante me.Sed &.fo.co.col. iiij.prin.
vj. ¶Habentes uictum & uestitum,his cõtenti simus.fo.189. col.iiij.ante me.& fo.283.col.iiij.fi.Habentes.
Qui uolunt diuites fieri,incidunt in tentationem & in laqueum diaboli.fol.71.col.ij.C.& fo.96.colum.ij.ante fi. Nam & per.
ij.Ad Ti. ij. Solus deus habet immortalitatem.fo.183.co.iij.B.

¶Ex epistola.ij.ad Timotheum.

ij. SCio cui credidi.fo.257.co.iiij.ante.fi.Deniqꝫ.
¶Nouit dominus qui sunt eius.fol7.col.iiij. post me.
Seruũ dei nõ oportet litigare.f.195.col.iij. ante fi.Porrò.
Vt respiscant à diaboli laqueis.fo.228.col.iij.post med. Dixisti.
¶Omnes qui piè uiuere uolũt in Christo.fo.209.colum na.j.prin. iij.

¶Ex epistola ad Titum.

Ad titũ. ij. APparuit gratia dei saluatoris nostri.fo.16.col.j.B. & fo.44.col.iij.post med.& fol.107.co.iij.prin.& fo.117.col.j.ante me.Indicabo.& fo.24.col.j.D.& fo.288.col.iiij.prin.Sobriè.
¶Apparuit benignitas & hũanitas saluatoris nostri dei. fo.14.col.ij.ante me.& fo.18.colũ.ij.post prin.& fo.94. col.iiij.prin. iij.

¶Ex epistola Pauli ad Hebræos.

Ad Hebræ.j. POrtans omnia uerbo uirtutis suæ.fo.70.col.ij.ante fi.Apud.
Nónne oẽs administratorij sunt spiritus,in ministerium missi.fo.10.col.iij.prope.fi.& fo.47.co.ij.fi.Superni.Et fo.54.col.iij.post prin.& fo.63.colum.iij.ante me. Sed & ipsos.& fo.77.col.iij.med.
¶Nusquã angelos apprehendit.fo.277.co.iij.fi.Nusquã. ij.
¶Oĩa nuda & apta sunt oculis eius.fo.51.col.ij. ante med. iiij.
Tentatum per omnia pro similitudine absqꝫ peccato.fol. 163.co.iiij.post me.Sciebat.
Didicit ex his quæ passus est obediẽtiam.f.277.co.iij.me. & fo.163.co.iiij.post me.Sciebat.
¶Terra sæpe supra se uenientẽ bibẽs imbrẽ,& germinans herbã opportunã illis à quib9 colit, accipit benedictionem à deo.fo.27.col.iij.prin. vj.
¶Horrendum est incidere in manus dei uiuẽtis.fo.75.co. ij.post prin. x.
¶Fides est sperandarũ substãtia rerũ,argumentũ non apparẽtiũ.fo.76.co.j.post me.& fo.228.co.ij.prin.Scio. xj.
Sine fide impossibile est placere deo.fo.140.co.ij. princi.
Sancti per fidem uicerũt regna.fo.36.co.j.ante med.
Conualuerũt de infirmitatibus.fo.211.co.iij.med.Quãta.
¶Pacem sectamini cum oĩbus.fo.70.col.j.post prin.Pax. xij.
¶Angelis hospitio receptis.fo.237.co.iij.med. xiij.
Non habemus hîc ciuitatẽ manentẽ,sed futuram inquirimus.fo.166.col.iij.post prin.

¶Ex Actibus apostolorum

Actu.j. COepit Iesus facere,& docere.fo.27.co.j.D.& fo.55. col.iij. ante me.& fo.231.co.iij.post prin.
Videntibus illis eleuatus est.fo.279.co.j.ante med.
A summo.
Nubes suscepit eum ab oculis eorum.fo.38.colũ.iij. ante me.Dico.
Cumqꝫ intuerentur euntem illum.fo.37.colũna.iij.princ. Quid tamen.
Viri Galilæi quid statis aspicientes in cælum.fo.37.co.iij. me.Prorsus.
Sic ueniet quẽadmodum uidistis eum euntem in cælum. fo.67.co.j.prope fi.Sic enim.
Hi oẽs erãt perseuerãtes unanimiter in oratiõe fo.39.co. iij.me.& fo.52.col.iij.prin.Deniqꝫ legis.& fo.40.co.iij. post me.
Præuaricatus est Iudas,ut abiret in locũ suũ.fol.75.col.j. med.Pulchrè.
Cùm cõplerentur dies pentecostes.fo.41.co.ij.post prin.
Apparuerũt apostolis dispertitæ linguæ .f.41.co.ij.prin.
Repleuit totam domum,ubi erant sedentes.fo.41.col.j.fi. Itaqꝫ cum.
Repleti sunt oẽs spũ sctõ.fo.40.col.iiij.post prin.Cõstat.
Non sicut uos æstimatis,hi ebrij sunt.fol.42.colũ.j.prin. Alioquin.& fo.159.col.j.med.
¶Diuidebatur singulis prout cuiqꝫ opus erat.fo.284.co lum.j.post prin. iiij.
Multitudinis credentium erat cor unum & anima una.fo lio.284.col.j.ante me.Multitudinis.
¶Obedire deo oportet magis quàm hominibus.fol.190. col.iiij.prope fi. v.

ix. ¶Et subitò circunfulsit eum lux de cælo.fo.21.col.iij.ante me.Magnifice.
Saule Saule,qd me psequeris.folio.21.col.post me.Saule.
Domine quid me uis facere?fo.21.col.iij.prope fi.Et ille.
Surge,& ingredere ciuitatem.fo.22.col.j.ante me.
xiiij. ¶Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei.fo.65.col.j.C.
xx. ¶Non facio animam meam pretiosiorem me.fol.146.col. ij.A.Merito.
Beatius est dare quàm accipere.fo.212.co.ij.C.Si minus. & fo.222.col.j.post prin.Erras.

¶Ex epistola Iacobi apostoli.

Iacob.i. capitu. OMne datum optimum,& omne donum perfectum. fo.80.col.j.me.
Voluntariè autem nos genuit uerbo ueritatis.fol. 97.col.j.fi.Gratias.& fo.132.col.iij.post me.At uerò.
Si quis auditor est uerbi,& non factor.fo.45.col.iij.A.
ij. ¶Fides sine operibus mortua est.fo.36.col.j.D.
iij. ¶Lingua modicum quidem membrum.fo.34. col.iiij.ante fi.& fo.83.col.iij.B.per totum sermonem.
Linguam nullus hominum domare potest.fol.34.col.iiij. ante finem.
Quæ désursum est sapientia,primum quidem pudica est, deinde pacifica.fo.xiiij.col.iij.me.& fo.35.colū.iiij.prin. & fo.92.col.iij.post me.
iiij. ¶Petitis & non accipitis,eò q malè petatis.fo.92.col.iij. post me.Neq.
Humilibus deus dat gratiam.fo.29.colū.iiij.ante med.& fo.198.col.iiij.me.
Vita hominis est uapor ad modicum parens,fol.102.col. iij.ante finem.
Non plus sapere quàm sapere oportet.fo.151.col.j.A.B.
Scienti bonum facere & non facienti,peccatum est illi.fo lio.178.col.iiij.B.& fo.151.col.j.C.
v. ¶Confitemini alterutrum peccata uestra.fol.300.col.iij. prope finem.

¶Ex.j.epistola beati Petri apostoli.

i. Pet.ij. VOs autem genus electum,regale sacerdotiū.fo.119. col.j.post prin.
Obsecro uos tanquam aduenas & peregrinos.fo.26.co. ij.post prin.
v. ¶Humiliamini sub potenti manu dei.fol.23.col.ij.princi. Propter.
Omnem solicitudinem uestram proiicientes in eum,quoniam ipsi est cura de uobis.fo.75.col.iiij.post prin.& fo. 173.col.ij.me.

¶Ex epistola.j.Ioannis.

Ioan.j. capitu. QVod fuit ab initio,quod audiuim⁹,quod uidimus oculis nostris.fo.32.col.ij.B.
ij. ¶Nolite diligere mundum,neq; ea quæ in mundo sunt. fo.36.col.ij.post me.& fo.94.col.iij.ante me.
Omne quod in mundo est,cōcupiscentia carnis est.& cō cupiscentia oculorum,& ambitio seculi.fo.36.co.ij.prope fi.& fo.286.col.iij.me.
Mundus transit,& concupiscentia eius.fo.213.colum.iij. post prin.
iij. ¶Scimus quoniam cùm apparuerit,similes ei erimus.fo. 146.col.iiij.me.
Non diligamus uerbo neq; lingua.fo.210.colū.iiij.med. Breues.& fo.159.col.iiij.prope fi.& per totū ser.utiliter.
iiij. ¶In hoc est charitas non quasi nos dilexerimus deum.fo. 75.col.ij.C.
Deus charitas est:& qui manet in charitate,f.175.col.iiij. post prin.& fo.185.col.j.B.& fo.193.col.ij.prope fi.Lex.
Perfecta charitas foras mittit timorem.fo.193.colum.iij.fi. Nam quòd legatur.& fo.276.colum.iij.prope fi.Nunquam erit.
¶Omne quod natum est ex deo,uincit mūdum.fo.35.col. iiij.fi. v.
Hæc est uictoria quæ uincit mundum,fol.13.colū.iij.ante me.Iustus.
Quis est qui uincit mūdum, nisi qui credit quoniā Iesus est filius dei.fo.36.col.j.me.
Hic est qui uenit per aquam & sanguinē Iesus Christus, fo.36.col.j.B.
Tres sunt qui testimoniū dant in cælo:pater,uerbum,& spiritussanct⁹.fo.36.col.iij.post prin. & fo.108.co.ij.me.
Omnis qui natus est ex deo,non peccat.fo.23.colū.j.fi.& fo.84.co.j.post me.Scimus.& fo.139.col.j.C.& fo.266. me.Omne.

¶Ex epistola Iudæ.

HI sunt qui segregant semetipsos,animales,spiritum non habentes.fo.22.col.iiij. D.& fo.54.colū.iiij. post prin.Audiamus. Iudæ epla.

¶Ex Apocalypsi.

VTinam calidus esses,aut frigidus.fo.49.col.j.med. Oportet. Apo.iij.
Ego quos amo,arguo & castigo.fo.85.col.j.C.
¶Vidi in dextera sedentis supra thronum librum signatū sigillis septem.fo.33.col.iiij.C. v.
Et ego flebam multū,quoniā nemo inuentus est dignus aperire librum.fo.15.col.j.fi.Merito.
Ecce uicit leo de tribu Iuda.fo.108. col.j.me.
Erat numerus eorum milia milium.fo.92.col.iiij.med.
¶Sub altare dei audiui uoces occisorū,aliàs: Vidi subtus altare animas interfectorum propter regnum dei.fo.57. col.iiij.med.Sic enim. vj.
Sustinete modicū tempus donec impleatur numerus fratrum uestrorum.fo.57.col.ij.D.Propterea.
Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ.fol.10.colum.iij.C. Sed unde.
¶Lauerunt stolas suas.fo.33.col.ij.fi. vij.
¶Ascendit fumus aromatū in conspectu domini de manu angeli.fo.54.col.ij.fi.Ministrant enim. viij.
¶Signum magnum apparuit in cælo.fol.51.columna.iij. post prin. xij.
Mulier amicta sole.fo.51.col.ij.C.& col.iiij.B.
Et luna sub pedibus eius.fo.51.col.iiij.me.
Et in capite eius corona stellarum duodecim.fo.52.col.j. prin.In capite.& fo.52.col.ij.ante me.Offerantur.
Cantabant quasi canticum nouum.fo.5.col.ij.post prin.
¶Hi sequuntur agnum quocūq; ierit.fo.57.colum.iij.A. Sed si uis. xiiij.
Sine macula sunt.fo.57.col.iij.A.
Amodo iam dicit spiritus,ut requiescant à laborib⁹ suis. fo.57.col.j.me.
¶Vidi ciuitatem sanctam Ierusalē.fol.69.col.ij.ante me. & fo.142.col.iiij.prope.fi. xxj.
Et audiui uocem magnam de throno.fo.142.col.iiij.prope fi.Et audiui.
Absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum.folio.288.col.ij.post prin.
Ecce noua facio omnia.fo.12.col.j.post prin.
Qui audit,dicat ueni.fo.207.col.ij.ante me.

¶Finis tabulæ sententiarum Bibliæ.

DODTRINA
beatí Bernardí.

QVANDO SVRGENdum eſt ad uigíliás, præparandus eſt anímus ad deuotionem, ita ut feruenter exíliás de lecto, & corpore diſcuſſo gratías díuinæ miſericordíæ agas pro quiete índulta, pro cuſtodía & protectione angelica. Deínde ueníens ad eccleſiam, pone manum ſuper oſtíum, & díc. Expectate híc cogitationes malæ, íntentiones & affectus cordís, & appetitus carnís. Tu autem anima mea íntra ín gaudíum domíni dei tuí, ut uídeas uoluntatem domíni & uíſites templum eíus. Sícq; ueníens ante crucem díc. Adoramus te Chriſte & benedícimus tíbi &c. Deínde quoties díxeris uerſum ín choro tuo, íllum quí ín choro altero dícitur, dícas ſilenter, & uerſus ſíngulos ſaltem alíquo pípere conſperges, meditatione ſcílicet alíqua ſpíritalí: quía anímum delícatum habes, & eſcæ eíus electæ debent eſſe. Et ne defiges oculos tuos longè ante te, quàm longè protenditur procerítas corporís tuí: quía hoc multùm ímpedít uagationes anímí. Et depínges íbí quaſi reſupinatum ante te domínum ín cruce, & nunc pro clauís, nunc pro ſpínís, nunc pro ſputís, nunc pro lateris effoſsione ſuſpírabís, & gratías ages. Cum excundum fuerít à choro, díces domíno. Adhuc habeo domíne príuatas laudes & benedictiones tíbi dícere, quas ſcílicet nunc à publícis exíens cantabo tíbi & pſallam ín gloría mea. Cùm ad miſſam uentum fuerít, ſuſcípe ínuitantem ad miſſas príuatas acſi panem angelorũ tíbi delapſum de cælo uíderes. Sí quem amouere uolentem íntueberís, ac ſi fame deficiéntí é fauce bucellam panís auferre conaretur. Cum ad capítulum ueneris, díligenter accípies armaturam dei ín galea prouídentiæ, in lorica patientiæ, ín ſcuto manſuetudínís, quíb⁹ poſsís clamationes íuſtas uel íníuſtas elídere. Sí peccaſtí, díc tantum emendabo. Sí non, díc non meminí. Hís nec amplíus nec mínus aut clamoríbus aut uerberíbus à te ex torqueat. Cogita cùm accedís ad iudícíũ capituli, deum & príorem, Pilatũ & Phariſæos clamantes ín eum, & mílites uerberantes eum ſine cauſa. Cogita capítulum durum ſanctorum martyrum cùm ſtarent ante reges & præſides, cum pertinentíjs ſuís, íd eſt cum pœnís & tormentís quæ patiebantur. Cogita futurum capítulum tuũ ín morte coram deo cùm mília dæmonum clamabunt contra te, & decies centena mília aduerſum te: & ſi quíd híc tecũ durius agítur, íllorũ cõſideratione leuígetur. Cogita quòd ílle quí clamat te, nouacula dei eſt, & pílos uult tíbí tollere deformes, ut ſpecioſus fías. Cogita quòd pitãtía eſt de cælo miſſa correctio. Quícunque te clamauerít, eadem díe remunerabís eum obſequío quocunq; ſi potes, eò quòd te à deformítate peccatí releuare uoluerít. Cùm ad laborẽ ueníeris, ſic temperabís opus agendum, ut ſolícitudo operís íntentionem anímí tuí ab íjs quæ dei ſunt nõ auertat. Quando pauſandum eſt, noli angulos conſectarí, uel à cæteris ſemot⁹ ſedere, ſed ſint oculí tuí ad fideles terræ, ut ſe deant tecum, & tu cõſede ín medío doctorum. ¶Quídam Exẽplũ. frater cum apud nos pauſantíb⁹ cæteris ſolus lõgè ſederet, grauíſsimo cœpit carnís ſtímulo urgerí, audíuítq; uocem dícentem ſíbí. Vade ad caſtra. Et cùm ueníſſet ubí cæterí erãt, quíeuit ſtímulus. ¶Cùm ueneris ad refectionem, nec prímus íntrabís nec ultímus. Sí nõ potes ſumere quæ apponuntur, non ea permíttas nõ omníno mutarí, ſed uel modícum ſume, ut comediſſe uídearís. Sí quís ínſtet ut comedas, hoc tantùm ſigno reſpõde, bonum eſt, multum eſt, factum eſt. Cogita quòd multorum labore, ínfinítís nauígantium perículís haleca, piſces, uel cætera tíbí neceſſaría procurantur, ut carnís tuæ deſideríjs ſatísfiat: & per ſíngulas bucellas age gratías. Interím cogita Chriſtum crucifixum expectare gratías tuas, uel ad portam reliquías tuas pauperem præſtolantem. Abſtinentíam omníno ínterdíco tíbí ne facías, ſed quotídíe ſecundum menſuram comede. Sí per noctem íllúſio tíbí acciderit, ne contriſterís, ſed ín craſtíno confitere, & alíquo te ínuitante ad miſſam ut míníſtres, cautè coram omníbus te excuſa per ſígnum ut eſt conſuetudínís, quatenus omnes íllam tuam pollutíonem íntellígant. Fecít hoc alíquís apud nos etíam nullo uocãte ad miſſas, ut magís erubeſceret, & à tentatione carnís líberatus eſt, íntantum ut uíx alíquíd tale poſtmodum ſenſerít, nec níſi ſemel uel ſecũdò per annum prurítum huíuſmodí patiebatur. Ex quo patet quàm uera ſit ſententía dei dícentís. Ego glorificantes me glorificabo. Et omnís quí ſe humíliat exaltabitur, & humílibus dat gratiã. Quãdo legendum eſt, conuerſa facie ad eccleſiam ante poſíto líbro utere ſoliloquío tuo, & ubícunq; occurrerínt dei beneficía díc. Quíd retríbuam domíno pro omníb⁹ quæ retríbuít míhí? quantùm debes anima mea? Et cõuerſus ad angelos díc. Veníte audíte, & narrabo omnes quí tímetís deum quanta fecít animæ meæ, & ad ípſum deũ deflectens oculos, uerè ínquíes domíne miſericordía tua magna eſt ſuper me. Sí autem ſolícitante te ín hunc modum corde, & pulſante oſtíum paradiſí, alíqua cogitatío malígna ínterſtrepít, ſtatím propone & díc. Cuíus eſt ímago hæc & ſuperſcríptío? & audíens quía Cæſarís eſt, hoc eſt príncípis mundí, ſcílicet díaboli, díc. Pecunía tua tecũ ſit ín perdítionem. Iam oſtíum clauſum eſt, & dominus híc paſca manducat, nõ uacat míhí aperíre tíbí. Sí autem adhuc ſteterít cogitatío mala, appone íllí ſignũ crucís. ¶Sanctímo Exẽplũ.
níalís quædam apud nos ín tanta ueneratione habuít ſignum crucís, ut cum efferẽda eſſet ad tumulũ, facies crucifixí uerteretur poſt eam ín parte ílla per quam elata eſt, & ſic caput ímagínís ín partem íllam íntendens, perpetuò contra ſolítũ ſic permaneret. Alía reuelauít cuídam cõputruiſſe manus ſuas, ſed pollícem non poſſe corrumpí quo ſígnum crucís ſíbí ímprímere conſueuerat. Caue ne ín tactu alícuíus uel conſenſu facías, uel tíbí fierí permíttas, unde te oporteat erubeſcere. Colloquía príuata nec fugías nec requíras, cogita tamen quòd poma ſilueſtría ſunt. Cũ uíderís alíquẽ ín oratione, ín lectione, in ſilẽtío, in patíentía, in obedíentía & ſímílíbus ſtudioſum, gratías age deo quòd ſpeculum tíbí míſerít, & nõ ínuídeas. Cum alíquem turbatum uíderís, gratías age quòd nubes ílla per te non tranſíit, & díc. Quíd ílla tẽtatío de me feciſſet ſi deus permiſiſſet? & non íudíces alíenam ímperfectíonem, nec; fodías parietem conſcientíæ eíus. Cum alíquíd rogaturus à príore ueníeris, præpara te ad repulſam ſemper: & ſi contígerít negarí tíbí quod poſtulas, díc apud te. Quíd decebat aſellum níſi frenum & ſtímulus? Ego níhíl propríè uẽdícare poſſum ín domo ísta níſi cilícíũ & crucem, cilícíum ín morte, & crucem ín foſſa, hæc eſt hæreditas mea. Ita tamen ut modica gleba terræ crucem cooperíat. Et hoc habebís ín memoría quando cubítum uadís. Et cum ſagum & coopertorium uíderís, lectum tumulo comparans quaſi ſepeliendus íntrabís. Sí dormíre poterís, bene eſt: ſi nõ potes, expertum eſt quòd ſi cogitãdo procures dormíes. Abſconde ſuper omnía huíuſmodí ſtudía tua, & díſſímula apud alíos meditationes tuas ſanctas quantũ potes, & ín omnibus obſequío ſedulum te exhíbe uníuerſís. Præcípua exíſtíma lucra alíorum ín obſequíjs publícís & príuatís. Inſuper paratus ſís ad obediendũ alacrí anímo & uultu. ¶Cogita monachũ íllum Gerardum nomíne quí cum de deí míſericordía ultrà modũ deſperaret, ínfirmatus ad Exẽplũ.
mortem íacuít per tríduũ oculís clauſís ín mẽtís exceſſu, & uíſitatus ab abbate oculís apertís aít: Bona eſt obedíentía. Ad tríbunal Chriſtí fuí, anímas ſanctorũ uídí, ípſumq; facíe ad faciem uídí dícentem míhí. Ecce locus tuus ínter fratres tuos. Nullus tuí ordínís períbít ſí ordínem amauerít, aut ín morte purgabítur, aut ín breuí poſt mortem. Saluí autem quí de ordíne tuo ſunt, aut ín ordíne apoſtolorum, aut martyrum, aut confeſſorum ſortem accípient. Et hæc dícens communíone accepta díſceſsít. Ad omnía quæ ínſurgunt, díſce remedíum alíquod adhíbere. Cùm

torpore deprimeris, cogita: quia hodie operari licet, cras fortè non licebit. Cùm libidine pulsaris, cogita ignem æternũ. Si inobedientia te teneat, cogita: quia quasi sceleris idololatriæ est nolle acquiescere. Si impatientia uexaris: cogita quid pro te pertulit Christus. Cùm superbia tentat, cogita meliores. Cùm mala uoluntas, cogita quàm pro modico damnatur, qui pro sola uoluntate sine effectu operis reprobatur. Cùm uanitate pulsaris, cogita: quia multa non feceris: & quo magis nunc occultaris, eo gloriosiꝰ in iudicio innotesces. Cùm de uigore corporis uel decore hilarescis, agnosce quàm celeriter febre tenuissima tolli pōt. Cùm te molestat religionis pondus, & disciplinæ assiduitas, cogita illud beati Hieronymi. Nullus labor durꝰ, nullũ tempus longum debet uideri, quo gloria æternitatis acquiritur. Illud fili dulcis tāquam dæmoniũ meridianum fuge præ aliis hostis antiqui astutiis, quod cauendum tibi summopere denuncio, ut ex eo tempore quo religionem intraueris, nunquam cogitationem illam suscipias, foueas, aut ei credas, qua suggeritur te minus utilem in religione manere suscepta, & in alio statu uel habitu magis tibi uel aliis posse proficere. Nam si cordis aurem huiusmodi fantasiis inclinaueris, diuident & distendent animum tuum, ita ut nullum saporis spiritalis condimentum possis retinere. Eritq; cor tuum quasi uas confractum quod omnem sapientiam nō tenebit. Indeq; non solum tædium, sed horrorem desperationemq; boni operis præconcepti imminere necesse est, dum animus tuus circa multas professiões studiaq; diuersa diuiditur. Vnde quidam patrũ in collationibus. Solent animi leues minimeq; fundati, cùm audierint quosdam in diuersis uirtutibus ac studiis bonis magnificè prædicari, ita eorum laude succēdi, ut eorum imitari statum protinus desiderent, at frustra. Nam ex huiusmodi mutatione ac uarietate propositi, dispendium capiunt, non profectum: quia qui multa sequitur, nihil integrè consequetur. Ideo hoc unicuiq; expediens est, ut secūdum propositum quod elegit, & gratiam quam accepit, summo studio ac diligentia ad operis arrepti perfectionē peruenire festinet, aliorū laudes amet, & admiretur uirtutes, ac nequaquam à sua quā semel elegit professione discedat. Multis nanq; uīs ad deū tendi tur, & ideò unusquisque uiam semel arreptā, irreuocabilis cursus sui intentione conficiat, ut sit saltem aliqua professione perfectus. Singulare autem contra omnia mala remedium est mortis memoria.

FINIS.

OPVS SERMONVM DEVOtissimi doctoris beati Bernardi abbatis.

De aduentu domini, & sex circumstantijs eius. Sermo primus.

A

HODIE FRATRES celebramus aduẽtus initiũ: cuiꝰ utiq; sicut & cæterarum solẽnitatum nomẽ quidem celebre satis, & notum mundo, sed ratio nominis forte non ita. Infœlices enim filij Adã, omissis ueris & salutaribus studijs: caduca potius & transitoria quærunt. B Quibus assimilabimus homines generationis huius: aut quibꝰ comparabimus illos quos uidemus à terrenis & corporalibus consolationibus auelli separariq; nõ posse? Profecto similes sunt his, qui submersi periclitantur in aquis. Nimirum uideas eos tenentes tenere: nec ulla ratione deserere quod primum occurrerit manibus quicquid sit illud: licet tale sit aliquid quod omnino prodesse non possit: ut sunt radices herbarum, cæteraq; similia. Nam & siqui ad eos fortè ueniant ut subueniant nonnumquàm solent apprehensos inuoluere secum: adeo ut iam nec sibi, nec illis auxilium ferre præualeant. Sic pereunt in hoc mari magno & spacioso: sic pereunt miseri, dum peritura sectãtes omittunt solida: quibus appræhẽsis emergere & saluare possent animas suas. Neq; enim de uanitate sed de ueritate dicitur. Cognoscetis eam & liberabit uos. Vos igitur fratres quibus tanquàm paruulis reuelat deus, quæ abscondita sunt à sapientibus & prudentibus, circa ea quæ uerè salutaria sunt sedula cogitatione uersamini, & diligenter pensate rationem aduentus huius: quærentes nimirũ quis sit qui ueniat, unde, quo, ad quid, quando, & qua. Laudabilis sine dubio curiositas ista est & salubris: neq; enim tam deuote ecclesia uniuersa præsentem celebraret aduentum: nisi lateret in eo magnum aliquod sacramentum. Primo igitur loco cum apostolo stupente & ammirãte, intueamini & uos quantus sit iste qui ingreditur: ipse enim est secundum Gabrielis testimonium altissimi filius, ac perinde coaltissimus ipse. Neq; enim fas est dei filiũ degenerem suspicari: sed æqualis fateri necesse est altitudinis & eiusdem penitus dignitatis. Nam & filios principum principes, & filios regum reges esse quis nesciat? C Veruntamẽ quid sibi uult q; è tribus personis quas in summa trinitate credimus, confitemur, & adoramus, non pater, non spiritussanctus adue nit, sed filius? Minime quidèm ego id factum arbitror sine causa. Sed quis cognouit sensum domini: aut quis cõsiliarius eius fuit? Neq; enim sine altissimo trinitatis cõsilio factum est ut filius aduenìret. Et si considerameꝰ exilij nostri causam: fortassis aduertere possumus uel ex parte, quàm congruũ fuerit à filio nos maxime liberari. D Lucifer enim ille qui mane oriebatur pro eo quòd altissimi similitudinem usurpare tentauit: & rapinam arbitratus est esse se æqualem deo (quod utiq; filij est) præcipitatus ilico corruit, quoniam zelauit pro filio pater & opere dixisse uidetur. Mihi uindictam & ego retribuam. Cõtinuo uidebam sathanam tanquàm fulgur cadentem de cælo. Quid tu igitur superbis terra & cinis? Si superbientibus angelis deus non pepercit: quanto magis tibi putredo & uermis? Nihil ille fecit: nihil operatus est: tantum cogitauit superbiam: & in momento: in ictu oculi irreparabiliter præcipitatus est: quia iuxta euangelistam. In ueritate non stetit. Fugite superbiam fratres mei: quæso multum fugite. Initium omnis peccati superbia quæ tam uelociter ipsum quoq; syderibus cunctis clariꝰ micantẽ æterna caligine obtenebrauit luciferum: quæ non modo angelum, sed angelorum primum in diabolum commutauit. Vnde & protinus inuidens homini, quàm concepe rat in semetipso, in eo peperit iniquitatem: suadens ut linguum uetitum gustans fieret sicut deus: sciens bonum & malum. Quid enim polliceris, quid promittis miser: cum filius altissimi scientiæ clauem habeat: imo & ipse sit clauis dauid: qui claudit & nemo aperit? In eo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi: tu ne eos ut homini põstes, inique furaberis? Videtis quia uere iuxtã domini sententiã: mendax iste est, & pater eius. Nam & mẽdax fuit dicens. Similis ero altissimo, & mendacij pater: cũ in hominem quoq; uenenatũ suæ falsitatis seminariũ effudit, dicens. Eritis sicut dij. Tu quoq; ô homo: si uides furem curris cum eo? Audistis fratres quid hac nocte lectum est in Esaia dicẽte domino. Principes tui infideles: (uel ut alia translatio habet inobediẽtes) socij furũ. Revera eiñ principes nostri adã & eua principia nostræ propaginis: inobedientes & socij furũ: q quod filij dei est: serpentis imo diaboli per serpentem consilio subripere tentant. Nec dissimulat iniuriã filij pater: pater enim diligit filium: sed continuo & in ipsum hominem uindictam retribuit, & aggrauat super nos manum suã. Omnes eñ in Adam peccauimus, & in eo sententiam dãnationis accepimus oẽs. Quid agat filius uidẽs pro se zelare patrẽ: & nulli penitus parcere creaturæ? Ecce, inqt, occasiõe mei creaturas suas pater amittit, altitudinẽ meam primus angelus affectauit: & populum qui sibi crederet habuit: sed cõtinuo patris zelus grauiter uindicauit in illũ, pcutiẽs eum pariter cum omnibus suis plaga incurabili: castigatione crudeli. Sciẽtiã quoq; quæ nihilominꝰ mea est surripere homo uoluit: & ne illi quidẽ miserꝰ est, nec pepercit oculus eius. Nũquid de bobus cura est deo? Duas tãtum fecerat nobiles creaturas rationis participes, capaces beatitudinis: angelum uidelicet atq; hominẽ: sed ecce propter me angelos perdidit multos, homines uniuersos. Ergo ut sciant quia & ego diligo patrẽ: p me recipiat quos quodammodo propter me amisisse uidetur. Si propter me tẽpestas hæc orta est (ait Ionas) tollite me: & mittite in mare. Omnes inuidẽt mihi. Ecce uenio & talem eis exhibeo memetipm: ut quisquis inuidere uoluerit: quisquis gestierit imitari: fiat ei æmulatio ista in bonum. Noui tamen in affectum malitiæ & nequitiæ transisse angelos desertores: nec ex ignorantia aliqua seu infirmitate: peccasse: ideoq; perire necesse est pœnitere nolentes. Patris enim amor, & honor regis iudicium diligit. Propter hoc enim & ipse creauit homines ab initio: q supplerent locum illum, & ruinas hierusalẽ restaurarent. Sciebat eñ nullam angelis patere redeundi uiam. Nempe nouit superbiam Moab q superbus est ualde: & supbia eius pœnitentiæ remedium non admittit, ac per hoc nec ueniæ. At uerò hominis uoce nullã postea condidit creaturam: innuens ex hoc ipso redimẽdum ad huc hominem: quippe quem supplantauit aliena malicia: ideoq; prodesse ei potest charitas aliena. Ita domine obsecro: cõplaceat tibi ut eruas me: quoniam ego infirmus sum. Quoniam de terra mea furtim sublatus sum: & hic innocens in lacum missus sum. Non penitus quidem innocens: sed quantũ ad eum qui me seduxit innocens aliquatenus. Mendacium mihi persuasum est domine: ueniat ueritas ut possit falsitas deprehendi, & cognoscam ueritatem: & ueritas liberabit me: si tamẽ deprehẽsæ falsitati penitus renũciauero: & cognitæ adhæsero ueritati. Alioquin nõ humana erit tentatio: nec humanum peccatum: sed obstinatio diabolica. Nam perseuerare in malo diabolicũ est: & digni sunt perire cum illo quicunq; in similitudinem eius pmanent in peccato A Ecce fratres audistis quis sit qui ueniat: cõsiderate iam unde ueniat, & quo. Venit utiq; de corde dei patris: in uterũ uirginis matris: uenit à summo cælo: ĩ inferiores partes terræ. Quid ergo? Nõ ne & nobis in terra est cõuersandum? Est, si tamen in ea perstitit ille. Vbi eñ bene erit sine illo: aut ubi male esse poterit cum illo? Quid mihi est in celo, & à te quid uolui super terram? Deus cordis mei, & pars mea deus in æternum. Nam & si ambulauero in medio umbræ mortis, nõ timebo mala: si tamen tu mecum es. Nunc autem ut uideo & ad terras, & ad ipsum quoq; descendis infernum:

Ioan.8. Mat.11. Lucæ.1. Rom.11. Luc.10. Iaan.8. Eccl.10. Apoc.3. Collo.2. Ioan.8. 1.Cor.9. Ionæ.1. Esai.16. Gen.40 Pſal.77. Pſal.22.

nō tanquā uīctus,ſed tanquā inter mortuos liber, ſicut lux quæ ī tenebris lucet:& tenebræ eā nō cōprehēderūt. Vnde nec relinquitur aīa ī inferno:nec ſanctū corpus in terra uidet corruptionē. Chriſtus eī qui deſcēdit,ipſe
Actu. 10 eſt & q aſcēdit ut adimpleret oīa:de quo ſcriptū eſt. Qui ptāſiit bñfaciendo & ſanando oēs oppſſos à diabolo. Et
Pſal. 18. alibi.Exultauit ut gigas ad currendam uiā:à ſummo cælo egreſſio eius:& occurſus eius uſq; ad ſummum eius.Me-
Collo.3. rito ꝓinde clamat apl's dicens.Quæ ſurſum ſunt quærite ubi chriſtus eſt in dextera dei ſedens.Incaſſum laboraret erigere corda nra:niſi collocatū ī cælis ſalutis noſtræ doceret authorē.Sed uideamus iam quæ ſequūtur.Nam & ſi materia quidē copioſa inuenitur &uberrima ualde:ſed anguſtia tpis tantā ſermonis lōgitudinē nō admittit.Cō ſiderātibus ergo qs ueniat:magna oīno & ineffabilis maieſtas īnotuit.Suſpiciētib⁹ unde ueniat: grādis planè patuit uia:ſm eius teſtimoniū qui prophetico præuētus
Eſai. 10. ſpiritu:Ecce,inquit,nomē dñi uenit de lōginquo.Porrò quo ueniat intuētibus, apparuit inæſtimabilis dignatio & penitus inexcogitabilis:ꝙ in carceris huius horrorē, tanta deſcēdere dignata eſt celſitudo. Ima quis dubitet magnū aliqd in cauſa fuiſſe, ut maieſtas tanta de tā longinquo,in locū tā indignū deſcēdere dignaretur? Planè magnū aliqd:quia mia magna:qa miſeratio multa:qa charitas copioſa.Ad qd eī ueniſſe credendus eſt? Hoc nāq; eſt:qđ iuxta ꝓpoſitū ordinē oporteat iam pſcrutari.Nec ſanè laborandū eſt in hac parte:cum manifeſte aduentus
Lucæ. 1. eius cauſam:& uerba ipſius & opa clamēt. Ad q̄rēdā ꝙpe ouē centeſimā q̄ errauerat de mōtibus ꝓperauit,& ut cōſiteanť manifeſtius dño miæ eius,& mirabilia eius filiis hoīm:ꝓpter nos uenit.Mira q̄rētis dei dignatio: magna dignitas hoīs ſic q̄ſiti.In qua ſi gloriari uoluerit,nō erit inſipiēs nō ꝙ aliqd eſſe uideat tanquā à ſeipſo: ſed ꝙ tāti eum fecerit ipſe q fecit. Oēs eī diuitiæ,oīs gloria mūdi,
Iob.7. & quicqd in eo,cōcupiſcit:minus eſt ad hanc gloriā:imo nec eſt aliquid in cōpatione eius. Dñe qd eſt homo quia magnificas eum:aut quid apponis erga eum cor tuum? Attamē uelim noſſe quid ſibi uoluerit ꝙ ad nos uenit ille:aut quare nō magis iuimus nos ad illum? Noſtra eī erat neceſſitas:ſed nec eſt conſuetudo diuitū ut ad paupe-
res ueniant:nec ſi præſtare uoluerint.Ita eſt fratres: nos magis ad eum uenire dignum fuit:ſed duplex erat impe-
1.Thi.19 dimentum.Nam &caligabant oculi noſtri.Ille uerò lucē habitat inacceſſibilem: & iacentes paralitici in grabato: diuinam illam non poteramus attingere celſitudinem: propterea benigniſſimus ſaluator & medicus animarum deſcendit ab altitudine ſua: & claritatem ſuam infirmis oculis temperauit.Induit ſe laterna quadā illo utiq; glo-
Eſai. 19. rioſo & ab omni labe puriſſimo corpore quod ſuſcepit. Hæc eſt enim illa leuiſſima planè & præfulgida nubes: ſupra quā aſcenſurum eum propheta prædixerat:ut deſcenderet in ægyptum. Tempus eſt iam:ipſum quoq; conſiderare tēpus:quo ſaluator aduenit.Venit enim (quod& uos credimus non latere) non in initio nec in medio tēporis,ſed in fine. Nec incongrue factū eſt,ſed uere ſapiēter diſpoſuit ſapientia:ut cum magis eſſet neceſſarium tunc primo ferret auxilium: pronos ad ingratitudinem Adæ filios nō ignarans. Verè enim adueſperaſcebat: & inclinata erat iā dies:receſſerat paulominus ſol iuſtitiæ: ita ut exiguus nimis ſplendor eius aut calor eſſet in terris. Nam & lux diuinæ notitiæ parua admodum erat, & abundāte iniquitate feruor refrigerat charitatis.Iam nō apparebat angelus:non loquebatur propheta: ceſſabant uelut deſperatione uicti:præ nimia utiq; durities hominū & obſtinatione:at ego (ait filius) tūc dixi:ecce uenio.Sic ſic dum medium ſilentium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu iter perageret:omnipotēs ſermo tuus domine à regalibus ſedibus uenit. Quod & apoſtolus innuens aie-
Gala.4. bat.Quando uenit plenitudo temporis:miſit deus filium ſuū.Nimirū plenitudo & abūdātia tēporaliū: obliuionē & inopiā fecerat æternorū. Oportune ergo tūc aduenit æternitas:quādo magis temporalitas præualebat. Nam ut cætera ſileam:ipſa quoq; pax temporalis illo in tempore tanta fuit:ut ad hoīs uni⁹ edictū deſcriberetur uniuerſus orbis.Habetis iā & perſonā uenientis:& locū utrumq; id eſt,à quo & ad quē uenit:cām quoq; & tps nō ignoratis.Vnū reſtat:uia ſcilicet ꝓ quā uenit:& hæc quoq; diligenter reqrenda:ut poſſimus(ſicut dignum eſt)ei occurrere.Verūtamē ſicut ad operādā ſalutē in medio terræ:uenit ſemel in carne uiſibilis:ita quotidie ad ſaluandas aīas ſingulorū ī ſpiritu uenit&inuiſibilis ſicut ſcriptū eſt.Spiritus ante faciem noſtram chriſtus dñs.Et ut noueris occultū eſſe ſpūalē hūc aduentū. In umbra eius,inquit,uiTreñ.4.
uemus inter gentes.Propterea dignū eſt ut ſi nō ualet infirmus in occurſum tāti medici procedere lōgius,ſaltem conetur erigere caput & aliquatenus aſſurgere uenienti. Non te oportet ô homo maria tranſſretare:nō penetrare nubes:nō tranſalpinare neceſſe eſt. Non grandis inquā: tibi oſtendit uia:uſq; ad temetipm occurre deo tuo:ꝓpe eſt enim uerbū in ore tuo & in corde tuo. Vſq; ad cordis cōpūctionē &oris cōfeſſionē occurre:ut ſaltem exeas deſerq̄linio miſeræ cōſciētiæ: qm̄ indignū eſt illuc auctorē puritatis intrare.Et hæc quidem de eo aduētu dicta ſunt, quo ſingulorū mentes inuiſibili dignatur illuſtrare præſentia.Libet autem &manifeſti aduentus uiam conſidera
re.Qm̄ uiæ eius uiæ pulchræ:& oēs ſemitæ eius pacificæ. Prou.3.
Ecce inquit ſponſa:uenit is ſaliens in montibus, trāſiliēs Cañ.2.
colles. Veniente uides ô pulchra:ſed cubātē uidere ante
non poteras.Dixiſti eī.Indica mihi quē diligit aīa mea: Cañ.2.
ubi paſcas ubi cubes. Cubans paſcit angelos in illas ꝓpe tuas æternitates:quos ſatiat uiſiōe æternitatis & immutabilitatis ſuæ:ſed ne ignores te ô pulchra: qm̄ mirabilis facta eſt uiſio illa ex te:cōfortata eſt&nō poteris ad eā.Verūtamen ecce egreſſus eſt de loco ſancto ſuo:& qui cubās paſcit angelos ipſe cœpit:ſicq; ſanabit nos:& uidebit ueniens & paſtus:qui cubās & paſcens ante uideri nō poterat. Ecce uenit hic ſaliens in montibus tranſiliens colles.
Mōtes & colles patriarchas & prophetas accipe:& quēMat.1.
admodum uenerit ſaliens & tranſiliēs in libro generationis lege.Abrahā genuit Iſaac:Iſaac genuit Iacob &c.Ex his montibus prodijt(ut inueniesradix ieſſe:unde iuxta prophetam.Egreſſa eſt uirga, & exinde flos aſcendit:ſup Eſaiæ.11.
quem requieuit ſpiritus ſeptiformis. Quod manifeſtius alio in loco aperiens idem propheta. Ecce,inquit,uirgo concipiet & pariet filium,& uocabitur nomen eius em- Eſaiæ.7.
nuel:quod interpretatur nobiſcū deus. Quem eī prius florem:ipſum deinde emanuelem: & quam dixerat uirgā manifeſtius exprimens uirginem nominauit.Sed neceſſe eſt altiſſimi huius ſacramenti conſiderationem diei alteri reſeruari.Digna eſt eī ꝓprio ſermōe materia:præſertim ꝙ in longum iam hodiernus ſermo proceſſerit.

In aduentu domini de uerbis Eſaiæ ad Achaz

Pete tibi ſignū,uſq; butyrū & mel.Sermo ſecūdus.

AVdiuimus ſuadentē regi Achaz Eſaiā:pete Eſaiæ.7.
re ſignū à dño:ſiue in ꝓfundū inferni:ſiue ī excelſum ſupra. Audiuim⁹ reſpōſionē eius formam quidā habentē pietatis, ſed nō uirtutē. Propter hoc deniq; ab eo q ītuet cor:
& cui confitetur hoīs cogitatio: meruit reprobari. Non petam,inquit,& nō tentabo dominū.Elatus erat Achaz Vnde ſu
faſtigio ſolij regalis aſtutus humanæ ſapientiæ uerbis. pra.
Audierat igitur Eſaias à domino. Vade dic uulpi illi petat ſibi ſignum à domino in profundum. Habet enim uulpis foueam:ſed in infernum quoq; ſi deſcēderit adeſt qui comprehendat ſapientes in aſtutia ſua. Item. Vade, ait dominus, dic uolucri illi: petat ſibi ſignum in excelſum ſupra. Habet enim uolucris nidum: ſed & ſi in cælum aſcenderit:illic eſt qui ſuperbis reſiſtens propria calcat uirtute ſuperborum & ſublimium colla.Veruntamen diſſimulat ille poteſtatis excelſæ ſeu incomprehenſibilis profunditatis ſapientiæ quærere ſignum:& propterea ſignum bonitatis & charitatis domui Dauid ipſe dominꝰ promittit:

promittit:ut quos nec potestas nec sapientia terruit:allicíat saltē exhibitio charitatis.Pōt tamē in eo q̄ ait in profundū inferni,etiam charitas ipsa,qua maiorem nemo habuit,ut in infernū quoq; pro amicis moriendo descenderet,non immerito designari:ut præcipiatur achaz uel in excelsum regnantis expauescere maiestatem:uel descēdētis ad inferos amplecti charitatem.Molestus est ergo nō solū hoibus,sed etiā deo,quisquis nec maiestatē cogitat
Esaiæ.7. in timore:nec charitatē cū amore meditat.Propter hoc, inquit,dabit dominus ipse uobis signū:in quo manifeste & maiestas,& charitas innotescat.Ecce uirgo cōcipiet,& pariet filium,& uocabitur nomen eius emanuel:quod interpretatur nobiscū deus.Noli fugere Adam:quia nobiscum deus.Ne timeas,ô homo:nec audito dei nomine terreáris:quia nobiscum deus.Nobiscum carnis similitudine,nobiscū utilitate.Propter nos uenit tāquā unus ex nobis similis nobis,passibilis.Deniq; butyrū,inquit,& mel
Vbi supra. comedet.Ac si dicat.Paruulus erit & uescet infantilibus
Ibidem. alimētis.Vt sciat,inquit,reprobare malum,& eligere bonum.Et iam hic bonū & malum audis:sicut in arbore uetita,sicut in ligno transgressionis.Sed multo melius à primo adam:secundus iste partitur.Eligens enim bonū,ma-
Psal.108 lum reprobat:non sicut ille,qui dilexit maledictionem:& uenit ei,& noluit benedictionē,& elōgata est ab eo.Nam & in eo q̄ præmisit,butyrū & mel comedet:aduertere poteris paruuli huius erectionem.Tantum assit eius gratia, ut quod præstat, utcūq; sentire digne & accommodate ad intelligendum proferre concedat. A Duo sunt in lacte ouis,butyrum & caseus.Butyrum pingue & humidum:caseus ecōtra aridus & durus.Bene enim paruulus noster elígere nouit:qui butyrum comedens,caseū utiq;
Psal.118. non comedit.Quæ est enim ouis centesima,que errauit. & in psalmo loquitur:Errauí sicut ouis quæ perijt. Vtiq; genus humanū quod benignissimus pastor quærit:alijs sane nonagintanouē ouibus in montibus derelictis.In hac igitur oue duo reperies,naturam dulcem,naturam bonā, & bonā ualde tāquā butyrū,& p̄cī coruptionē ut caseū.
Vnde supra. Vide ergo quam optime puer noster elegit:qui naturam nostram sine ulla peccatí corruptione suscepit.Nā de peccatoribus legis,coagulatū est sicut lac cor eorū:in qbus utiq; lactis puritatē corrupat fermēto malitiæ coagulum iniquitatis.Sic & apis habet mellis dulcedinē:habet etiā aculei punctiōem.Apis uerò est quæ pascitur inter lilia, quæ florigeram inhabitat patriam angelorum. Vnde & ad ciuitatē nazaret, quod interpretatur flos, aduolauit: & ad suaueolētem perpetuæ uirginitatis florem aduenit:
Psalm. 100. illi insidit:illi adhæsit.Huius apis mel & aculeum non ignorat:qui misericordiā dei & iudiciū cū propheta de-
Luce. 9. cantat.Attamen ad nos ueniēs.solum mel attulit & non aculeū.id est misericordiā,& nō iudiciū:ita ut suadentib⁹ q̄ñq; discipulis ut ciuitatē,quæ susciperе eū noluit,p̄ciperet igni consumi,responderit:filium hominis nō uenisse ut iudicaret,sed ut saluaret mundum.Nō habebat aculeū apis nostra quodammodo depositurat illū:q̄ñ tanta indigna patiēs misericordiā exhibebat,& nō iudiciū.Sed nolite sperare in iniquitate:nolite peccare in spe.Habet em̄ apis nostra q̄ñq; assumere aculeum suum,& acriter nimis
Iohā. 5. infigere illū in medullas hominum peccatorum.Q̄m̄ pater non iudicat quenquā:sed filio dedit oē iudiciū.Nunc autē paruulus noster butyrū & mel comedit.q̄ñ bonū naturæ humanæ diuinæ miæ sic uniuit in semetipō:ut esset homo uerus,& p̄ctm̄ nō habēs:de⁹ misericors & iudiciū nō exhibens.Ex hismanifestū iam arbitror quenā sit uirga de radice iesse ꝓcedēs:qs uerò flos sup quē requiescit spūssanct⁹.Q̄m̄ uirgo dei genitrix uirga est: flos filij⁹ ei⁹. Flos itaq; filius uirginis,flos cādidus & rubicūdus, electus ex milibus:Flos in quem prospicere desiderāt angeli:flos ad cuius odorem reuiuiscūt mortui:& sicut ipe te-
Cātic.1. stat,flos cāpi est & nō horti.Cāpus em̄ sine oī humano floret admiculo:nō seminat⁹ ab aliquo:nō defossus sarculo:nō impinguat⁹ fimo.Sic oīno,sic uirginis alu⁹ floruit:sic inuiolata,integra, & casta mariæ uiscera,tanquā pascuæ æterni uiroris,florē protulere: cuius pulcritudo nō uideat corruptionē:cuius gloria in perpetuū nō marcescat.O uirgo uirga sublimis:in quam sublime uerticē sanctum erigis:usq; ad sedentem in throno:usq; ad dominum maiestatis.Neq; em̄ id mirū,qm̄ī altum mittis radices humilitatis.O uere cœlestis planta:preciosior cūctis, sanctior uniuersis.O uere lignū uitæ qđ solū fuit dignū portare fructum salutis.Deprehensa est maligne serpens uersutia tua:nudata est planè falsitas tua.Duo imposuceras creatori:mendacij & inuidiæ infamaueras eum:sed in utroq; conuictus es esse mentitus. Siquidē & ab initio moriē cui dixeras: nequaquam morieris:& ueritas domini manet in æternum.Sed & nunc responde si potens quam ei arborē,cuius arboris fructum inuidere potuit, qui ne hanc quidem uirgam electam & fructum sublimē negauit? Etem̄ q proprio filio nō pepercit:quō nō oīa simul cū illo donauit? Sed iam aduertistis(ni fallor)quoniam uirgo regia ipa est uia per quam saluator aduenit, procedens ex ipsius utero tanquam sponsus de thalamo suo.Tenētes ergo uiam quam priore si meministis cœpimus inuestigare sermone: studeamus & nos dilectissimi ad ipsum p eā ascēdere:q per ipsam ad nos descendit:per eam uenire in gratiā ip̄i⁹ qui p eā in nostram miseriā uenit.Per te accessum habeam⁹ ad filium:ô benedicta inuētrix gratiæ,genitrix uitæ,mater salutis:ut p te nos suscipiat,qui per te datus est nobis,Excuset apud ipsum intergritas tua culpam nostræ corruptionis:& humilitas deo grata nostræ ueniā impetret uanitati. Copiosa charitas tua nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum: & fœcunditas gloriosa fœcunditatem nobis cōferat meritorū.Domina nostra,mediatrix nostra,aduocata nostra: tuo filio nos reconcilia:tuo filio nos commenda:tuo nos filio representa.Fac ô benedicta per gratiam quam inueniſti:per prerogatiuam quam meruisti:per misericordiā quam peperisti:ut qui te mediante fieri dignatus est particeps infirmitatis & miseriæ nostræ,te quoq; intercedē te particeps faciat nos gloriæ,& beatitudinis suæ,iesus christ⁹ filij⁹ tuus dñs noster,qui est sup omnia deus benedictus in secula.Amen

De triplici dñi aduētu,& de septem colūnis:quas in nobis erigere debemus,Sermo terti⁹.unde supra.

IN aduentu domini quem celebramus:si personā uenientis intueor,non capio excellentiā maiestatis.Si attēdo ad quos uenerit: dignationis magnitudinē expaueſco. Stupēt certe angeli de nouo uidētes infra se,quem supra semper adorāt,manifeste iam & ascēdentes,& descēdentes ad filium hominis.Si cōsidero ꝓpter quod uenerit:āplector quoad possum inæstimabilem latitudinē charitatis.Si modū cogito,exultationē agnosco humanæ cōditionis.Venit siquidem uniuersitatis creator,& dominus: uenit ad homines:uenit propter homines:uenit homo. C Sed dicet aliquis: Quomodo uenisse dicitur:qui semp ubiq; fuit? Erat quidem in mundo:& mundus per ipsum factus Iohan.1.
est:sed mundus eum non cognouit.Non ergo uenit qui aberat:sed apparuit qui latebat.Vnde & humanā,in qua agnosceretur induit formam:qui nimirum in diuina,lucem habitat inaccessibilem.Nec sane inglorium maiestati apparere in propria similitudine sua,quam fecerat ab initio:nec indignum deo,à quibus in substantia sua non poterat agnosci,in imagine exhiberi:ut qui fecerat hominem ad imaginem & similitudinem suā:ipse hominibus innotesceret factus homo.Huius ergo aduent⁹ tātæ maiestatis,tantæ humilitatis,tantæ charitatis:tantæ etiam glorificationis nostræ,ab uniuersa ecclesia semel in anno solennis memoria celebrat.Sed utinam ita semel agerētur:ut semper id quippe dignius.Quantæ enim insaniæ, ut post tanti regis aduentū,alijs quibuslibet negotijs homines uelint seu audeant occupari:& non magis,omissis oībus,soli eius cultui uacēt:nec in eius p̄sentia cuiusquā

meminerint cæterorū. Sed non oīm est qđ ait propheta.
Psalm. 144. Memoriā abundantiæ suauitatis tuæ eructat: siquidem nec oēs hec memoria pascit, Sane nemo qđ nō gustauit: sed neq; qđ tm̄ gustauit eructat. Ructus quippe nō nisi de plenitudie & satietate ꝓcedit. Propterea quorū secuta ris est mēs & uita memoriā hāc & si celebrāt nō eructant: sine deuotione & affectione dies istos arida quadā cōsuetudie obseruātes. Deniq; quod dānabilius est, ipsa quoq; inæstimabilis huius dignatiōis memoria dat̄ i occasionē carnis: ut uideas eos tāta solicitudine diebus istis uestiū gloriā: ciborū parare delitias: ac si hec & hmōi quærat in natiuitate sua christus: & ibi suscipiat̄ digni⁹: ubi hæc accurati⁹ exhibent̄. Sed ipsum audi dicētē: Supbo oculo & insatiabili corde: cū hoc non edebā: quid tanta ambitiōe uestes paras in natale meū? Detestor ego supbiā: non amplector. Quid tāta solicitudine ciborū copias reponis in tēpus illud? Dāno ego carnis delicias: nō accepto. Planè insatiabilis es corde tāta parans, & ex tā longo: nā corpori utiq; & pauciora sufficerent: & quæ possent opportunius inueniri. A. Celebrās ergo aduentum meū, labijs me honoras: sed cor tuum lōge est à me. Non me colis: sed deus tuus uēter est: & gloria in cōfusione tibi. Infelix oīno q uoluptatē corporis. & secularis colit gloriæ uanitatē. Beatus aūt⁹ popul⁹ cuius est dn̄s deus eius. Frēs nolite
Psalm. 143. uos emulari in malignātibus: neq; zelauerītis facientes iniquitatē. Intelligite magis in nouissima eorū. & cōpatimini eis ex aio: & orate pro eis q præoccupati sunt ī delicto. Hæc em̄ faciunt miseri: quia ignorātiā dei habēt. Nā si cognouissent nunquā dn̄m glorie tāta aduersum se insania prouocarēt. Nos aūt dilectissimi excusationē de ignorantia nō habem⁹. Planè nosti eum qsquis hic es: & si dixeris qa nō noui eū: eris similis secularib⁹, mēdax. Deniq; si eū non nosti: quis te huc adduxit: aut quomodo huc uenisti? alioqn qn̄ tibi persuaderi posset charorū affectib⁹ corporis uoluptatibus seculi, uanitatib⁹ sponte abrenūciare & iactare cogitatū tuum in dn̄o, & oēm solicitudinē ī eū proiicere, de quo nihil bene: immo tam male conscientia teste meruerat? Quis tibi, inquā, psuadere id posset si ne scires qa bonus dn̄s sperantibus in se, aīe quærēti ipsum: nisi cognouisses & tu qa suauis est dn̄s & mitis & multæ mīe. & uerax? Hæc aūt unde nosti nisi qa nō solū ad te: sed etiā ī te uenit? B Triplicē em̄ eius aduentū nouimus: ad hoīes: in hoīes: cōtra hoīes. Ad hoīes quidē indifferēter. nō aūt ita ī hoīes aut cōtra hoīes. Sed qa prim⁹ & tertius noti sunt, utpote manifesti: de sc̄o q spūalis & occult⁹ ē: ipsum audi dicētē. Si qs dilīgit me, sermonē meū seruabit
Ioā. 14. & pater meus diliget eū, & ad eū ueniemus & mansionē apud eū faciemus. Beatus apud quē mansionē facies dn̄e iesu. Beatus in quo sapietia ædificat sibi domū: excidens colūnas septē: beata aīa que sedes est sapiētie. Quænā est illa? Aīa utiq; iusti. Merito planè: qa iustitia & iudicium
Psal. 88. præparatio sedis tuæ, Quis ī uobis ē fratres: q̄ desiderat ī aīa sua sedē parare christo? Ecce quænā illi serica: q̄ tapetia: qđ puluinar oporteat præparari. Iustitia, inquit, & iudiciū præparatio sedis tue. Iustitia uirtus est: qđ suum est unicuiq; tribuens. C Tribue ergo tribus q̄ sua sunt Redde supperiori: redde īferiori: redde æquali: cuiq; qđ debes: & digne celebras aduentū christi: parēs ei in iustitia sedē suā: Redde, inquā, reuerentiā prælato & obedientiā: quarū altera cordis: altera corporis est. Nec em̄ sufficit exterius obtēperare maioribus nr̄is: nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis. Qđ & si tā manifeste innotuerit indigna prælati alicuius uita, ut nihil oīno dissimulationis nihil excusationis admittat: propter eum tamē à quo est oīs potestas ipsum quē modo talē nouim⁹ excelsum reputare debemus: nō præsentib⁹ psonæ meritis: sed ordinationi diuinæ, & dignitati ipsius officij deferentes. Sic & fratribus nostris īter quos uiuimus: ipso iure fraternitatis & societatis hūane: consilij sumus & auxilij debitores. Hæc enim uolumus: ut & ipsi nobis impendant consilium quo erudiatur ignorantia nostra: auxiliū quo iuuetur infirmitas nostra. Sed fortè erit inter uos q tacitus respondeat dicens: Quod ego consiliū dabo fratri: cui nec unum quidem dicere uerbū fas est absq; licētia? Quod ei auxilium impendere est, cum nec minimum aliquid agere liceat absq; obediētia? Ad quod ego: Nō deerit certe quod facias: tantum modo charitas fraterna non desit. Nullum ego consiliū melius arbitror quàm si exēplo tuo fratrē docere studeas quæ oporteat, quæ nō oporteat fieri: prouocās eū ad meliora: & cōsulēs ei non uerbo neq; lingua: sed ope & ueritate. An uerò utili⁹ aut efficacius auxiliū aliquod est: quàm ut ores deuote ꝓ eo: ut nō dissimules redarguere culpas ei⁹: ut nō modo nullū ei offendiculū ponas: sed & solicit⁹ sis quantū præuales tanquā angelus pacis de regno dei scādala tollere, & occasiones scandalorū penitus dimouere? Si talē te fratri auxiliariū & cōsiliariū exhibes: reddis ei quod debes: nec habet unde causet̄. Porrò si cui forte prælat⁹ es: huic sine dubio teneris debitor solicitudinis amplioris. Exigit à te, & ipse custodiā & disciplinā. Custodiā quidē ut possit cauere peccatū. Disciplinā uerò ut qđ mīn⁹ cauit: minime maneat impunitū. Quod & si nemini fratrū præesse uideris: habes tn̄ sub te cui custodiam hāc & disciplinam oporteat exhiberi. Dico aūt corp⁹ tuū, qđ sine dubio regendū accepit spīrit⁹ tuus. Debes ei custodiam ut non regnet in eo peccatum: nec mēbra tua arma fiāt iniquitatis. Debes & disciplinā ut dignos faciat pœnitentiæ fructus castigatum, & subditum seruituti. Lōgè tamē grauiori & periculosiori debito tenent̄ adstricti: q̄ꝓ multis animabus redditurī sunt rationē. Quid ego infelix, quo me uertam: si tantum thesaurum: si pciosum depositū istud qđ sibi christ⁹ sanguine ꝓprio ꝑciosius iudicauit: cōtigerit negligentius custodire? Si stillātem in cruce domini sanguinē collegissem, essetq; repositus penes me in uase uitreo, quod & portari sepius opoteret: quid animi habiturus essem in discrimine tanto? Et certe id seruandum accepi: pro quo mercator nō insipiens ipa utiq; sapientia sanguinem illum dedit. Sed & habeo thesaurū istum in uasis fictilibus: & quibus multo plura quàm uitreis iminere pericula uideātur. Accedit sanè ad solicitudinis cumulū, & pondus timoris: quod cū & meā & ꝓximi cōscietiam seruare necesse sit: neutra mihi satis est nota. Vtraq; abyssus est imperscrutabilis: utraq; mihi nox est, & nihilominus exigitura neutriusq; custodia, & clamat̄, Custos qui de nocte: custos qui de nocte: Nō est mihi dicere cū cayn. Numquid custos fratris mei sum ego? Esaí. 21.
sed est fateri humiliter cū ꝓpheta: Quia nisi dn̄s custodierit ciuitatē: frustra uigilat q custodit eā. In eo tn̄ excusabilis ego uideor si ut predixi, debitam exhibeo custodiā pariter & disciplinā. Quod si priora quoq; quatuor nō defuerint: dico aūt erga prælatos reuerentiā, & obedientiā, cōsiliū, & auxiliū erga fratres, qđ ad iustitiā pertinet: nō imparatā sedem inueniet sapiētia. D Et fortassis hæc uideantur sex colūnæ, quas excidit in ipsa domo quā ædificauit sibi, & septima quoq; quærenda est si forte & eam nobis notā facere ipsa dignet̄. Quid uerò prohibet sicut sex in iustitia, septimā quoq; itelligi ī iudicio? Neq; em̄ iustitia sola, sed iustitia, inquit, & iudiciū præparatio sedis tuæ. Deniq; si ꝑfectis, æqualibus, & iferioribus reddimus qđ oportet: nihil ne accipiet de⁹? At ei planè quod debet retribuere nemo pōt: q tā copiose accumulauerit sup nos mīam suā: q tā multa deliquerim⁹ ei: q tā fragiles & nihil sumus: q tam plenus & sufficiens ille sibi: & bonorū oīm nostrorū nō egēs. Audiui tn̄ dicentē eū: cui incerta & occulta sapientiæ suæ reuelauerat: quia Honor regis iudiciū diligit. Nihil qđ in se est à nobis exigit amplio⁹: tm̄ dicam⁹ iniquitates nr̄as: & iustificabit nos gratis ut gratia cōmendet̄. Diligit em̄ aīam quæ in cōspectu ei⁹ & sine intermissiōe considerat: & sine simulatione diiudicat semetipsam. Idcq; iudiciū non nisi propter nos à nobis exigit: quia si nosmetipsos iudicauerimus: non utiq; iudicabimur. Propterea sapiens ueretur omnia opera
Psal. 88.
Psal. 98.
suа, scrutatur:

ſua,ſcrutatur,diſcutit,& diiudicat uniuerſa.Honorat qp pe ueritatē:q & ſe & ſua oīa in eo ſtatu quo ueritas habet & agnoſcit ueraciter:& humiliter cōfitetur.Audi deniqꝫ
Luc.17. manifeſtius à te iudiciū exigi poſt iuſtitiā.Cū feceritis,in qt,oīa q̄ precepta ſunt uobis:dicite,ſerui inutiles ſum⁹. Hæc planè quod in hominem eſt digna ſedis præparatio dño maieſtatis:ut & iuſtitiæ mandata ſtudeat obſeruare: & ſemper indignum ſeſe & inutilem arbritretur.

In aduentu dñi de duplici aduentu & pennis deargentatis. Sermo quartus.

OIgnū eſt fratres ut tota deuotiōe,domini celebretis aduētū:delectati tāta cōſolatiōne:ſtupefacti tanta dignatiōe:inflāmati tāta dilectiōe.Nec uero ſolū cogitetis aduētum quo uenit quærere & ſaluū facere qđ perierat:ſed & illū nihilomin⁹ quo ueniet & aſſumet nos ad ſeipſū.Vtinā circa hos duos aduēt⁹ iugi meditatione uerſemini: ruminātes in cordibus ueſtris quātū in priore præſtiterit quātū ꝓmiſerit in ſcḋo.Vtinam certè dormiatis inter medios cleros. Hæc ſunt eīm
Cañ.2. duo brachia ſpōſi:inter quæ ſpōſa dormiēs aiebat. Leua eius ſub capite meo,& dextera eius āplexabitur me. Nā in ſiniſtra qdē eius(ſicut alibi legimus)diuitie & gloria:
Prouer. 3. in dextera longitudo uitæ. In ſiniſtra eius ingt, diuitiæ & gloria.Filij adam genus auarū & ambitioſum audite.Quid uobis cū terrenis diuitijs& gloria tēporali:quæ nec ueræ nec ueſtræ ſūt? Aurū & argētū nomine terra eſt rubra & alba:quā ſol⁹ hoium error facit:aut magis reputat precioſam. Deniqꝫ ſi ueſtra ſunt hec tollite ea uobiſcū. Sed hō cū iterierit nō ſumet oīa:nec deſcēdet cū eo gloria ei⁹.Vere ergo diuitiæ nō opes ſunt,ſed uirtutes:quas ſecum cōſcīetia portat:ut imꝑpetuū diues ſiat.De gloria quoqꝫ dicit apoſtol⁹.Gloria nra hæc eſt: teſtiū cōſcīetiæ noſtræ.Hæc eſt utiqꝫ uera gloria q̄ eſt à ſpiritu ueritatis.Ipſe eīm ſpūs teſtimonium perhibet ſpiritui noſtro:qp filij dei ſum⁹. Gloria uero quàm ab inuicē accipiunt qui
2.Corī. 1. gloriā(quæ eſt à ſolo deo)nō reqrūt,uana eſt.Quoniam uani filij hominū:Inſipiēs tu qui merces cōgregas in ſac-
Roma. cū pertuſum:qui theſaurū tuum alieno in ore conſtituis. ignoras qp arca iſta non claudit⁹,nec ſerā habet. Quanto melius ſapiunt qui theſaurū ſuum ipſi ſibi ſeruant: alij
Pſal.6. non committunt? Verum nūquid ſemper ſeruabūt? Nūquid ſemper abſcōdet? Veniet cum manifeſta erūt abſcōdita cordis:quæ uerè fuerint oſtentata nō comparebūt. Hinc eſt qp ueniente dño fatuarū uirginum lampades extinguntur:& qui receperūt mercedē ſuam à dño neſciun
Mat.25. tur,Propterea dico uobis chariſſimi:utile eſt abſcondere magis quàm oſtētare:ſi quid habem⁹ boni,ſicut & mēdici cū eleemoſynam petunt,non precioſas ueſtes oſtēdunt ſed ſeminuda mēbra aut ulcera ſi habuerint: ut citius ad miſericordiā uidētis animus inclinetur. Quam regulam publicanus ille ſeruauit multo melius phariſæo,& iō deſcendit iuſtificatus ab illo, ideſt præ illo. Tempus eſt fra-
Luc.18. tres: ut iudiciū incipiat à domo dei. C Quis finis eorū qui non obediunt euangelio? Quod iudicium his, qui in hoc iudicio nō reſurgūt? Quicūqꝫ enim iudicari diſſimulant eo iudicio quod nunc eſt: in quo princeps huius mūdi eiicitur foras:iudicem expectent: uel magis timeāt à quo cum ipſo principe ſuo foras eiciēntur & ipſi. Nos autem ſi perfecte iudicamur nunc,ſecuri ſaluatorem expectemus dominum noſtrum ieſum chriſtum: qui reformabit corpus humilitatis noſtræ:configuratum corpori claritatis ſuæ,Tunc fulgebunt iuſti,ita ut uideri poſſint docti pariter & indocti:fulgebūt enim ſicut ſol in regno patris eorum.Erit autem claritas ſolis ſeptempliciter : ideſt ſicut lux ſeptem dierum.Adueniens enim ſaluator reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ:ſi tamen prius fuerit cor reformatum & cōfiguratum humilitati cordis ipſius. Propter hoc qp dice-
Matt.11. bat. A Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde. Conſidera ſanè in his uerbis quoniam humilitas duplex eſt:altera cognitionis:altera affectionis quæ hic dicitur cordis.Priore cognoſcimus qp nihil ſumus: & hanc diſcimus à nobiſipſis & ab infirmitate propria:poſteriore cal
Phili.2. camus gloriam mundi:& hanc ab illo diſcimus: qui exinaniuit ſemetipſum formam ſerui accipiens : qui etiam quæſitus in regnum, fugit : quæſitus ad tāta probra & ignominioſum ſupplicium crucis,ſponte obtulit ſemetipſum. Sint ergo ſi dormire uolumus inter medios cleros:id eſt duos aduentus pennæ noſtræ deargentatæ: ut illam ſcilicet uirtutum formam teneamus : quam uerbo & exemplo commendauit chriſtus præſens in carne. In argento ſiquidem non incongrue intelligitur humanitas eius : ſicut in auro diuinitas. Omnis itaqꝫ uirtus noſtra tam longe eſt à uera uirtute : quàm longè eſt ab ea forma:& omnis penna noſtra ad nihilum ualet ſi nō fuerit deargentata.Magna quædam penna eſt paupertatis: qua tam cito uolatur in regum cœlorum. Nam in aliis uirtutibus quæ ſequuntur:promiſſio futuro tempore iudicatur : paupertati non tam promittitur, quàm datur.
Vnde & præſenti tempore enūciatum eſt:quoniam ipſo Matt.5. rum eſt regnū cœlorum:cum in ceteris dicatur:hereditabunt:conſolabūtur & ſimilia. Videmus autem pauperes aliquos qui ſi ueram haberent paupertatem : non adeo puſillanimes inuenirētur & triſtes:utpote reges,& reges cæli.Sed hi ſunt qui pauperes eſſe uolunt: eo tamen pacto ut nihil eis deſit:& ſic diligunt paupertatem,ut nullam inopiam patiantur.Sunt & alij mites:ſed quandiu nihil dicitur uel agitur niſi pro eorum arbitrio.Patebit autem quàm longe ſint à uera manſuetudine ſi leuis oriatur occaſio . Hæc manſuetudo quomodo hæreditabit: quæ ante hæreditatem deficit? Alios quoqꝫ lugentes uideo:ſed ſi de corde procederent ille lachrymæ:non tam de facili ilico ſoluerētur in riſum.Nunc autē cum abundantius ociosa uerba & ſcurrilia profluant quàm pri⁹ lachrymæ:lachrymas hmōi de his eſſe nō arbitror:quibus conſolatio diuina promittitur:quandoquidem poſt illas tam facile conſolatio uilis admittitur.Alij tam uehementer contra aliorum delicta zelantur:ut uideri poſſent eſurire & ſitire iuſtitiam:ſi eſſet apud eos de ſuis quoqꝫ peccatis idem iudicium:ſed nunc pondus & pondus utrūqꝫ abominatio eſt apud deum.Nam contra alios tam impudēter quàm inaniter æſtuāt:ſeipſos tam inſipiēter quàm inutiliter palpant. Sunt alij miſericordes de his quæ ad ipſos non pertinent qui ſcandalizantur ſi non datur omnibus abundanter : ſic tamen ut ipſi ne in modico quidem grauentur. Qui ſi miſericordes eſſent:de ſuo facere deberent miſericordiam:ſi nō poſſent de terrena ſubſtantia:de uoluntate bona darent his qui fortè cōtra eos peccare uiderentur,indulgentiam:darent dulce ſignum,uerbum bonum: quod eſt ſuper datum optimum : ut eorum mentes ad pœnitētiam prouocarent. Deniqꝫ & his omnibus quos in peccato eſſe cognoſcerent:compaſſionem impēderent & orationem.Alioquin miſericordia eorum nulla eſt, & miſericordiam conſequuntur nullam. Item ſunt qui peccata ſua ſic confiteatur : ut uideri poſſent ex deſiderio mundandi cordis id agere(omnia enim in cōfeſſione lauantur)niſi qp ea quæ ipſi ſponte dicunt alijs: ab alijs patienter audire non poſſunt.Qui ſi uerè mundari deſiderarent,ut uidentur,non irritarentur:ſed haberēt eis gratiam:qui ſuas illas maculas demonſtrarent.Sunt & alij qui ſi uiderint quempiam uel leuiter ſcandalizatum: ualde ſoliciti ſunt quomodo eum in pace reducere poſſint:& uiderentur pacifici:niſi quod eorum commotio ſi fortè quicquam contra eos factum dictumue uidebitur: tardius uniuerſis poterit,difficiliusqꝫ ſedari.Qui nimirū ſi uere pacē diligerent,haud dubium quin eā quærerent ſibiipſis.Deargentem⁹ ergo pēnas nras in chriſti cōuerſatione,ſicut & martyres ſancti lauerūt ſtolas ſuas in eius paſſione.Imitemur quoad poſſumus eum qui ſic dilexit paupertatē,ut quamuis in eius manu eſſent fines terræ, tamen non habuit ubi caput reclinaret:ita ut diſcipulos

adhærentes ei, legamus fame compulsos spicas manibus confricasse: cum per sata transirent: quicq; tanquã ouis ad occisionem ductus est: & sicut agnus coram tõdente se obmutuit: & nõ aperuit os suum: quem & super lazarum & super ciuitatem fleuisse: & in orationibus pernoctasse legimus: risisse uerò aut iocasse nusquam: qui sic esuriuit iustitiam: ut cum propria non haberet: tantam pro peccatis nostris a seipso exegit satisfactionẽ. Vnde in cruce nihil aliud quàm iustitiam sitiebat: qui p inimicis mori nõ dubitauit: & orauit pro crucifixoribus suis: qui peccatũ non fecit: & imposita sibi ab alijs patienter audiuit: qui pro reconciliandis sibi peccatoribus tanta substinuit.

De medio aduentu & triplici innouatione.
Sermo quintus. unde supra.

DIximus nuper his qui deargentauerunt pennas suas: dormiendum inter medios cleros duos significantes aduentus: sed ubi sit dormiendum non diximus. Tertius enim quidam ad uẽtus est medius inter illos: in quo delectabiliter dormiunt qui eum norunt. Illi enim duo manifesti sunt: sed nõ iste. In priore quidem in terris uisus: & cum hominibus conuersatus est, quando sicut ipse testatur: & uiderunt & Barut.3. oderunt. In posteriore uerò uidebit omnis caro salutare Ioan.15. dei nostri. Et uidebunt in quem transfixerunt. Medius Luc.3. occultus est in quo soli eũ in seipsis uidẽt electi, & saluæ Ioan.9. fiunt animæ eorum. In primo ergo uenit in carne & infirmitate, in hoc medio in spiritu & uirtute, in ultimo in gloria & maiestate. Per uirtutem enim peruenitur ad gloriam. Quia dominus uirtutum ipse est rex gloriæ. Et item ps.25. alibi ait idem propheta. Vt uiderem uirtutem tuã, & glo ps.62. riam tuam. Aduentus siquidem iste medius, uia quædam est: per quam à primo ueniatur ad ultimum. In primo christus fuit redemptio nostra, in ultimo apparebit uita nostra. In isto ut dormiamus inter medios clerosrequies est & consolatio nostra. Sed ne cui forte inuenticia uideãtur: quæ de hoc aduentu medio dicimus: ipsum audite.

D Si quis diligit me, inquit, sermones meos seruabit: & Ioh.14. pater meus diliget eum: & ad eum ueniemus. Sed quid Eccle.15. est si quis diligit me sermones meos seruabit? Legi enim alibi. Qui timet deum faciet bona: sed plus aliquid dictũ sentio de diligente: quia sermones dei seruabit. Vbi ergo seruandi sunt, Haud dubium quin in corde: sicut ait propheta. In corde meo abscõdi eloquia tua, ut non peccem ps.118. tibi. Sed quomodo in corde seruãdi? An sufficit sola cos seruare memoriæ? At uerò sic seruanti dicet Apostolus. 1.Cor.8. Quoniam scientia inflat. Deniq; & memoriam facile delet oblivio. Sic serua sermonem dei: quomodo melius seruare pòtes cibum corporis tui: Nã & ille panis uiuus est: & cibus mentis. Panis terrenus dum in arca est, potest à fure tolli: potest à mure corrodi: potest uetustate corrũpi. Vbi uerò comederis illum: quid horum timeas? Hoc modo custodi uerbum dei: beati enim qui custodiunt illud. Lucæ.11. Ergo trajiciatur in uiscera quædam animæ tuæ: transeat in affectiões tuas & in mores tuos. Comede bonum: & delectabitur in crassitudine anima tua. Ne obliuiscaris comedere panem tuum ne exaresc at cor tuum: sed adipe & pinguedine repleatur anima tua: Si sic uerbum dei seruaueris: haud dubium quin ab eo seruêris. Veniet eñ filius ad te cum patre: uenjet propheta magnus qui renouabit hierusalem, & ille nqua faciet omnia. Hoc enim facit hic. aduentus: ut sicut portauimus imaginem terreni: sic portemus & imaginem cælestis. B Sicut fuit uetus adã effusus per totum hominem & totum occupauit: ita modo totum obtineat christus qui totum creauit: totum redemit: totum & glorificabit: quicq; totum hominem, saluum fecit in sabbato. Erat in nobis aliquando uetus homo: præuaricator ille erat in nobis: tam in manu quàm in ore & in corde. In manu dupliciter: p facinus & flagitiũ. In ore similiter: per arrogantiam & detractionem. In corde quoq; per desideria carnis: & desideria gloriæ temporalis. Nunc autem si qua noua creatura in ipso uetera trã fierunt: & contra facinus in manu, innocentia: contra flagitium, continentia est. In ore cõtra arrogantiam uerbũ cõfessionis: contra detractionem uerbum ædificationis: ut recedant uetera de ore, nostro. In corde uero contra carnis desideria charitas: humilitas contra gloriam temporalem. Et uide si non in his tribus christum dei uerbũ recipiant singuli electorum: quibus dictum est. Pone me signaculum super brachium tuum: signum super cor tuum. Et alibi. Prope est uerbum in ore tuo: & in corde tuo.

De triplici aduentu & carnis resurrectione. Cañ. 8.
Sermo sextus. unde supra.

VOlo uos fratres non ignorare tenpus uisitationis uestre, sed ne illud quidem quid hoc tempore uisitetur in uobis. Animabus enim hoc tempus est non corporibus assignatum: quod uide licet longe dignior anima corpore, priorem sibi solicitudinem naturali uendicet dignitate. Sed & prior reparanda est: quam cõstat corruisse priorem. Anima siquidem corrupta in culpam, fecit ut corpus quoque corrumpere tur in pœnam. Deniq; si christi membra uolumus inueniri: sequendum nobis est sine dubio caput nostrum: ut uidelicet prima nobis reparandarum sit solicitudo animarum: pro quibus ipse iam uenit: & quarum prius mederi studuit corruptiõi. Corporis uerò curam illi tempori magis reseruemus &, differamus in illum diem, quo reformandi corporis gratia est uẽturus: sicut meminit apostolus dicẽs. Saluatorem expectamus dominum nostrum: Phil.3: iesum christum: qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis suæ. In priore siqui Iohan.1. dem aduentu tãquàm preco uel magis uere preco ipsius Iohannes baptista clamat: Ecce, inquit, agnus dei: ecce q tollit peccata mundi. Nõ dicit morbos corporis: nõ molestias carnis: sed peccatum quod est morbus animæ, & corruptio mentis. Ecce qui tollit peccata mundi. Vnde? Vtiq; a manu: ab occulo: a collo: demum etiam à carne ipsa: cui altius infixum est. Tollit peccatum è manibus commissa peccata delens: tollit ab oculo purgans cordis intẽtionẽ: tollit à collo uiolentã remouens dãnationem: sicut scriptum est: Sceptrum exactoris eius superasti sicut in Esa.9. die madian. Itẽq; Computrescet iugum à facie olei. Et Esaie.10. apostolus loquitur dicẽs. Vt nõ regnet peccatũ in uestro Roma.6 mortali corpore. Siquidẽ alio in loco ait idem apostolus Scio, inquit, q nõ est in me bonum: hoc est in carne mea. Roma.7 Et alibi. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Sciebat nimirũ nõ prius liberandũ se esse à pestima illa radice q̃ carni infixa est: à lege peccati q̃ est in membris nostris: donec & ab ipso corpore solueretur. Vnde & cupiebat dissolui & cũ christo esse: sciens q pctm̃ separans inter nos & deũ, penitus auferri non poterit donec liberemur à corpore. Audistis de quodã quẽ dñs cu- Phil.1. rauit à dæmonio: qm̃ collidens & multum discerpens eũ dæmon exiuit ab illo. Itaq; dico uobis genus illud peccati qd̃ totiens cõturbat nos: concupiscentias loquor & desideria mala, reprimi quidem debet & potest per gratiam Mar.9. dei ut nõ regnet in nobis. Nec demus membra nostra arma iniquitatis peccato, & sic nulla damnatio est his qui sunt in christo Iesu, sed non eiicitur nisi in morte: quãdo sic discerpimur ut anima separetur à corpore. Habes ad quid uenerit christus: & cui intẽdere debeat christianus. Propterea noli ô corpus: noli præripere tẽpora: potes ei Eccle.3. impedire animæ tuæ salutem: tuam ipsius operari nõ potes. Omnia tempus habent: patere ut nunc anima pro se 2.Thi.2. laboret: magis autem etiam collabora ei: quoniam si conpateris & conregnabis. Quantum eius impedis reparationem: tãtum impedis tuam: quod nimirum ante reparari non poteris: donec suam in ea deus imaginem uideat, reformatam. G Nobilem hospitem habes ô caro nobilem ualde, & tota salus tua pendet de eius salute. Da honorem hospiti tanto. Tu quidem habitas in regione tua: anima uerò peregrina & exul apud te est hospitata. Quæ so te:

so te: quis rusticus: si forte nobilis & prepotes quispiam apud eum uoluerit hospitari: non libenter in angulo domus suæ, aut sub gradib⁹ suis, uel in ipsis cineribus accubabit: cedes hospiti suo locū sicut dignū est potiorem. Et tu ergo fac similiter. Iniurias uel molestias tuas ne reputaueris: tm̄ ut hospes tuus honorifice posit apud te demorari. Honor tibi est ut pro eo interim te exhibeas inhonorum. Ac ne forte despicias aut paruipendas hospitē tuū, p eo q̄ peregrin⁹ tibi uidet & aduena: dilig̃ter attende quid hospitis hui⁹ tibi p̄sentia largiat. Ipse enim est q tribuit oculis usum: auditū auribus p̄stat: ipse est q linguæ uocē: palato gustū: motū mēbris oibus subministrat. Si quid uitæ: si quid sensus: si qd i te decoris est huius hospitis beneficiū recognosce. Deniq; discessus eius ꝑbat: quid presentia cōferebat. Protinus em̄ aia discedēte lingua silebit: oculi nihil uidebūt: obsurdescēt aures: corp⁹ oē rigebit: facies expallescet. In breui quoq; totū cadauer putidū simul & putridū fiet & decor ois in sanie cōuertet. Vt quid ergo pro temporali qualibet delectatiōe cōtristas & lædis hospitem istū: quā nec sentire quidem nullo modo poteras nisi per ipsum? Ad hæc si tantū tibi cōfert exul: & inimicitiarum causa à facie domini sui eiectus: quātū tibi p̄stabit reconciliatus? Noli ô corp⁹ noli impedire reconciliationē illā: qm̄ grādis tibi exinde gloria paratur. Patiēter imo & libenter tenet ipsum expone
Genē.40 ad ois nihil dissimules qd̄ huic uideat recōciliationi posse prodesse. Dic hospiti tuo: qa recordabit dn̄s tui, & restituet te in gradū pristinū & tu memento mei. Oīno enim memor erit tui i bonū, si bene seruieris illi, & cū peruenerit ad dn̄m suū suggeret ei de te, & loquet bonū ꝑ bono hospite, dices: Cū in ultiōem culpæ suæ exultaret seruus tuus: paup quidā apud quē hospitatus sum fecit mecum miam, & utinā retribuat p me dn̄s me⁹. Primo siqdē oia sua, dehinc etiā semetipsum exposuit utilitatibus meis nō parcēs sibi propter me in ieiuniis multis, in laboribus fre
Psal. quēter: in uigilijs supra modū: in fame & siti: etiā in frigo
144. re & nuditate. Quid igit? Profecto nō mētit scriptura q̄ dicit: Voluntatē timētiū se faciet: & deprecationē eorū exaudiet. O si forte gustare dulcedinē hāc: si forte gloriā istā ualeas æstimare. Mira em̄ dicturus sum: sed tm̄ uera, & oīno indubitata fidelibus. Ipse dn̄s sabaoth dn̄s uirtutū, & rex gloriæ: ipe descendet ad reformanda corpa nr̄a, & cōfigu
Psal.62. randa corpori claritatis suæ. Quāta erit illa gloria quàm ineffabilis exultatio: qm̄ creator uniuersitatis q̄ ꝑ aiabus iustificādis humilis ante uenerat & occultus: pro te glorificanda ô misera caro: sublimis ueniet & manifestus: nō iam in infirmitate: sed in gloria & maiestate sua? Quis cogitabit diem aduentus illius quando descendet cum plenitudine luminis: præcurrētibus angelis & tubæ concentu excitantibus de puluere corpus inops: & rapientibus illud obuiā xp̄o in aera? Quousque igitur caro misera: insipiens, cæca, demens, & prorsus insana caro transitorias & caducas querit consolationes, imo desolatiōes, si forte contingat repelli, & indignam iudicari hac gloria: magis autem nihilominus ineffabili in æternum excruciari pœna? Nō sic obsecro fratres mei nō sic: quinimo delectet in hmōi meditationibus aia nostra: quinetiam caro nr̄a
Psal.62. requiescat in spe saluatorē expectans dn̄m nostrū iesum christum, qui reformabit illā cōfiguratam corpori claritatis suæ. Sicut enim ait ꝓpheta. Sitiuit in te anima mea quàmmultipliciter tibi caro mea. Desiderabat quidē anima prophetalis aduentum priorem: qui se nouerat redimendam: sed multo amplius caro desiderebat aduentum posteriorem & glorificationem suam. Tunc enim implebūtur desideria nostra, & plena erit maiestate dn̄i oīs terra. Ad quam gloriam: ad quam beatitudinem: ad quā deniq; pacem quæ exuperat oēm sensum ipse sua nos mia perducat: nec confundat nos ab expectatione nostra: saluator quem expectamus iesus christus dominus noster: q̄ est super omnia benedictus in secula.

De triplici utilitate aduētus dn̄i. Sermo. VII.

SI deuote celebramus aduētū dn̄i, id facimus qd̄ oportet. Siquidem nō mō ad nos: sed ꝓpter nos uenit: q bonorū nostrorū nō eget. Verū nostre qdē indigētiæ quātitatē manifestius ipsa dignatiōis eius indicat magnitudo. Nec mō periculū egritudinis ex ipso p̄cio medi caminis inmotescit: sed & ualetudinū numerus ex multitudine remediorū. Vt quid em̄ diuisiones gratiarū sunt: si nō uidetur necessitatū ulla diuersitas? Et quidē difficile est uniuersas uno sermone ꝓsequi indigētias quas experimur: sed occurrūt mihi interim tres cōes oibus, & quodāmodo principales. C Nemo em̄ reperitur in nobis: qui nō interim & cōsilij & auxilij & præsidij indigus uideat. Nimirū gnalis est humano generi miseria triplex: & quotquot degimus in regiōe umbræ mortis: in infirmitate corpis: in loco tentationis si diligēter aduertimus: triplici hoc incōmodo miserabiliter laboramus. Nā & faciles sumus ad seducēdū: & debiles ad operādū: & fragiles ad resistendū. Si discernere uolumus inter bonū & malū, decipimur: si tētamus facere bonū, deficimus: si conamur resistere malo: deuincimur, & superamur. Necessarius proinde saluatoris aduētus: necessaria sic præoccupatis hominibus presentia xp̄i. Atq; utinā sic ueniat: ut copiosissima dignatione sua & in nobis per fidē habitās illuminet cæcitatē nostrā: & nobiscū manens adiuuet infirmitatē nostrā, & pro nobis stās fragilitatē nostrā protegat & ꝓpugnet. Si em̄ ille in nobis, qs iā decipiat nos? Si ille nobiscū, quid de cætero nō possumus in eo q cōfortat nos? Si Rom. 8.
ille pro nobis: qs cōtra nos? Fidelis cōsiliarius est: q nec q̄ falli omnino nec fallere queat, fortis auxiliarius qui non lassescat, p̄nonus efficax qui & ipm̄ sathanā sub pedibus nr̄is uelociter conterat: & oia eius machinamēta confirmat. Nimirū ipse est dei sapia: cui semper in prōptu sit instruere ignorātes, ipse dei uirtus cui facile sit & deficientes reficere, & eripere periclitātes. Ad hunc ergo tātū eruditorē fratres mei in omni deliberatiōe curramus: hūc tā strenuū adiutorē in omni operatiōe inuocemus: huic tam fido propugnatori in omni colluctatione committamus animas nr̄as: qui ad hoc ipsum uenit in mūdū: ut habitans in hoibus: cū hominibus: pro hoibus: & tenebras nostras illuminaret: labores leuaret: & pericula propulsaret.

Incipit præfatio beati Bernardi Abbatis in laudibus uirginis matris.

SCribere me aliquid & deuotio iubet, & ꝓhibet occupatio. Verūtamē qa p̄pediētē corpali molestia: fratrū ad p̄sens nō ualeo sectari cōuentū: id tātillū ocij quod uel mihi de somno fraudās in noctib⁹ intercipere sinor: nō sinā ociosum. Libet ergo tentare id potissimum aggredi quod: sæpe animum pulsauit: loqui uidelicet aliquid in laudibus uirginis matris, super illa lectione euangelica in qua luca referente dn̄i- Luc.1.
cæ annunciationis cōtinet historia. Ad qd̄ sanè opus faciendū & si nulla fratrū quorum me profectibus deseruire necesse est, uel necessitas urgeat uel utilitas moneat: dū tamē ex hoc nō impediar quo ad quæq; ipsorū necessaria minus paratus inueniar; nō arbitror eos debere grauari si proprie satisfactio deuotioni.

Incipit homilia prima Bernardi Abbatis in laudibus uirginis matris.

MIssus est angelus Gabriel à deo in ciuitatē galilææ cui nomen nazareth: ad uirginē despōsatā Lucæ.1.
uiro cui nomen erat Ioseph de domo Dauid, & nomen uirginis Maria. C Quid sibi uoluit euangelista tot ꝓpria noia rerū in hoc loco tam signāter exprimere? Credo quia noluit nos negligēter audire: qd̄ tam diligenter studuit enarrare. Nominat siquidē nūciū qui mittit: dn̄m à quo mittit: v̄ginē ad quā mittit: spōsū quoq; v̄ginis: amborūq; genus: ciuitatē ac regiōne proprijs designat noib⁹, Vt qd hoc? Putasne aliqd horū supuacue positū sit? Nequaquā. Si em̄ nec foliū de arbore sine causa nec unus ex passeribus sine p̄re cælesti cadit super Mat.10.

terram:putē ego de ore ſcī euangeliſtæ ſupfluū diffluere uerbū:pſertim in ſacra hiſtoria ubi nō puto. Plena qppe ſūt oia ſupernis myſteriis:ac cæleſti ſingula dulcedine re-
Iobel .3. dūdātia:ſi tū diligētē habeāt inſpectorē:q nouerit ſugge-
Eſaie.4. re mel de petra oleūq; de ſaxo duriſſimo. Nēpe ī illa die ſtillarūt mōtes dulcedinē:& colles fluxerūt lac & mel. Qū rorātibus cælis de ſup:nubibusq; pluētib⁹ iuſtū,apta eſt
Pſal. 84 terra læta germinās ſaluatorē:qn dño dāte benignitatē & terra noſtra reddente fructum ſuū. Sup illū mōtē mōtiū mōtē coagulatū & pinguē mia & ueritas obuiauerūt ſibi.iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Illo quoq; ī tēpore un⁹ iſte inter cæteros mōtes nō modic⁹ btūs hic uidelicet euā geliſta:dū deſideratū nobis noſtræ ſalutis exordium ſuo mellifluo cōmēdauit eloquio:ueluti perflāte auſtro atq; ē uicino ſole radiāte iuſtitiæ:q̄dā ex eo ſpūalia fluxerunt
Pſal.14. aromata. Vtinā & nūc deus emittat uerbū ſuū,& liquefa-
Textus. ciat ea nobis:perflet ſpūs eius:& fiāt nobis intelligibilia uerba euangelica:fiant in cordibus noſtris deſiderabilia ſup aurū & lapidē p̄cioſum multū:fiantq; dulciora ſuper mel & fauum. A Aitq; itaq;.Miſſus eſt āgelus Gabriel à deo,nō arbitror hūc āgelū de minoribus eſſe q qualibet ex cauſa crebra ſoleant ad terras fungi legatiōe. Qđ & ex eius noīe palā intelligi dat.qđ iterp̄tatū fortitudo dei dicitur:& qa nō ab alio aliquo fortē excellētiore ſe ut aſſolet ſpū:ſed ab ipſo deo mitti phibet. Propter hoc ergo poſitū eſt à deo,uel ideò dictū eſt à deo:ne cui uel beatorum ſpirituū ſuū de⁹ antequā uirgini reuellaſſe putet cōſiliū, excepto dūtaxat archāgelo Gabriel qui utiq; tātæ inter ſuos inueniri potuerit excellētiæ:ut tali & noīe dign⁹ haberet,& nuncio. Nec diſcordat nomē a nuncio. B Dei, qppe uirtutē chriſtū quē melius nunciare decebat:quàm hunc:quē ſimile nomen honorat? Nam qđ eſt aliud fortitudo quàm uirtus? Nō aūt dedecōs:aut,incōgruū uideat dñm & nunciū communi cenſeri uocabulo:cū ſimilis in utroq; apellationis:non ſit tñ utriuſq; ſimilis cauſa. Ali-
1.Corī.1. ter quippe chriſtus fortitudo,uel uirt⁹ dei dicit:aliter angelus. Angelus eñ tantū nuncupatiue:chriſtus autē etiā ſubſtātiue. Chriſtus dei uirtus & dicit & eſt:q̄ forti arma to q ſuū atrium in pace cuſtodire ſolebat:fortior ſuperueniens,ipſum ſuo brachio debellauit:& ſic ei uaſa captiui tatis potenter eripuit. Angelus uerò fortitudo dei appellatus eſt:uel q huiuſcemodi meruit prærogatiuā officij quo eiuſdem nunciaret aduentum uirtutis,uel quia uir-
Textus. ginem natura pauidam,ſimplicem,uerecundam,de miraculi nouitate ne expaueſceret,confortare deberet. Qđ & fecit. Ne timeas,inquiens,Maria inueniſti gratiam apud deum. Sed & ipſius ſponſum hominē utiq; nihilominus humilem ac timoratum:nō irrationabiliter forſitā idem angelus confortaſſe creditur: quàquam tunc ab euange-
Matth.1 liſta non nominetur. Ioſeph,inquit,fili Dauid:ne timeas accipere mariam cōiugem tuam. Conuenienter itaq; gabriel ad hoc opus elīgitur: imo quia tale illi negocium iniungitur:recte tali nomine deſignatur. Miſſus eſt ergo
Textus. angelus Gabriel à deo:quo? In ciuitatem galilææ cui nomen nazareth. Videamus ſi ut ait Natanael: à Nazareth
Ioānis.1 poteſt aliquid boni eſſe. Nazareth interpretatur flos. Vide tur autem mihi quodam ſemen fuiſſe diuinæ cognationis tanquàm è cælo iactatum in terras,allocutiones & promiſſiones factæ cœlitus ad patres,Abraā ſcilicet,Iſaac & Iacob. De quo ſemine ſcriptum eſt.Niſi dominus ſabaoth reliquiſſet nobis ſemen:ſicut ſodoma fuiſſemus:&
Eſaiæ.1. quaſi Gomorra ſimiles eſſemus. Floruit autē hoc ſemen in mirabilibus quæ oſtenſa ſunt ī exitu Iſrael de ægypto in figuris & ænigmatibus per totū iter in deſerto uſq; in terram promiſſionis:& deinceps in uiſionibus & uaticiniis prophetarum:in ordinatione quoq; regni ac ſacerdotij uſq; ad chriſtum. Chriſtus autem huius ſeminis &
Pſal. 84 rū florū nō immeritò fructus eſſe intelligit:dicēte Dauid Dñs dabit benignitatē:& terra noſtra dabit fructū ſuum.
Pſal. 131. Et iterū. De fructu uentris tui ponam ſuper ſedem tuā. In nazareth ergo nunciatur chriſtus naſciturus:qa in flore ſperatur fructus proceſſurus. Sed pdeūte fructu flos decidit:quia ueritate apparente in carne:figura pertranſit.
Vnde & Nazareth ciuitas galilææ dicit:id eſt trāſmigrationis:quia naſcente chriſto oia illa trāſierunt,quæ ſuperius enumerauī:quæ ut ait apoſtolus:in figura contingebāt illis. Hos ergo flores & nos qui iam fructū tenemus 1.Cor.10
pertranſiſſe uidemus,& dū adhuc florere uidebantur:trāſituri preuidebant. Vñ Dauid:Mane ſicut herba trāſeat mane floreat & tranſeat:ueſpere decidat, induret & are- Pſal.89.
ſcat. Veſpere etenim:id eſt quādo uenit plenitudo tempo-
ris in quo miſit deus unigenitum ſuum factum ex mulie- Gala. 4.
re:factum ſub lege:dicente ipſo. Ecce noua facio omnia, uetera tranſierunt & diſparuerūt:quō in nouitate ſuccre- Eſa.43.
ſcentis fructus flores decidunt & areſcunt. Vnde rurſus ſcriptū eſt. Fœnum aruit & flos decidit:uerbum aūt dñi manet in æternū. Credo nō ambigis quin uerbū fructus Eſa. 40.
ſit:uerbum aūt chriſtus eſt. Bonus itaq; fructus chriſtus qui manet in æternū. Sed ubi eſt fœnū qđ aruit:ubi eſt flos qui decidit? Propheta reſpōdeat. Oīs caro fœnū:& oīs gloria eius tanquā flos fœni. Si omnis caro fœnum: ergo carnalis ille populus iudeorum fœnum fuit. An nō fœnum aruit:dū idem populus ab omni ſpiritus pingue dine uacuus,ſiccæ literæ adhæſit? An nō etiam flos decidit:quando gloriatio quā habebant in lege non remanſit? Si flos nō decidit:ubi ergo regnum:ubi ſacerdotiū: ubi prophetæ:ubi templum:ubi denique magnalia illa de quibus gloriari ſolebant & dicere:quanta audiuimus & cognouimus ea:& patres noſtri narrauerūt nobis. Et ite-
rū. Quāta mandauit patribus noſtris nota facere ea filiis Pſal.77.
ſuis. Et hæc dicta ſunt pro eo quod poſitū eſt:in nazareth Textus.
ciuitatem galilææ. In illam ergo ciuitatem miſſus eſt angelus gabriel à deo. Ad quem? Ad uirginē deſponſatam uiro:cui nomen erat Ioſeph. B Quæ eſt hæc uirgo:tā uenerabilis ut ſalutetur ab angelo:tam humilis,ut deſpō ſata ſit fabro? Pulchra permixtio uirginitatis & humilitatis:nec mediocriter placet deo illa anima in qua & humilitas commendat uirginitatem:& uirginitas exornat humilitatē. Sed quāta putas ueneratiōe digna eſt:in qua humilitatē exaltat fœcūditas:& partus cōſecrat uirginitatē? Audis uirginē:audis,hūilē:ſi nō potes uirginitatē humilis:imitare humilitatē uirginis. Laudabilis uirt⁹ uirginitas:ſed magis neceſſaria humilitas. Illa conſulit:iſta precipit. Ad illā inuitaris:ad iſtā cogeris. De illa dicitur. Qui poteſt capere capiat:de iſta dicit:Niſi qs efficiat ſicut paruulus iſte:nō intrabit in regnū cœlorū. Illa ergo Mat.19.
remunerat,iſta exigit. C Potes denique ſine uirginitate Mat.18.
ſaluari:ſine humilitate nō potes. Poteſt inquā placere humilitas q̄ uirginitatē deplorat amiſſam:ſine hūilitate aūt audeo dicere:nec uirginitas Marie placuiſſet. Super quē inqt,requieſcet ſpūs meus:niſi ſup humilē & ſqetū? Sup Eſa.ulti.
humilē dixit:nō ſuper uirginē. Si igit maria humilis non eſſet:ſup eā ſpūſſctūs nō requieuiſſet. Si ſup eā non requieſſet nec impregnaſſet. Quō eñ de ipſo ſine ipſo cōciperet? Patet itaq; quia ut de ſpūſctō cōciperet:ſicut ipa perhibet. Reſpexit hūilitatē ancillæ ſuæ deus,potius quā uirginitatē. Et ſi placuit ex uirginitate:tamē ex hūilitate cō- Lucæ.1.
cepit. Vñ conſtat quia etiā ut placeret v̄ginitas:hūilitas ꝓculdubio fecit. Quid dicis uirgo ſuperbe? Maria uirginē ſe oblita:gloriat de humilitate:& tu negligendo hūilitatē:blādiris tibi de uirginitate? Reſpexit (ait illa) hūilitatē,ancillæ ſuæ. Quæ illa? Virgo utiq; ſancta,uirgo ſobria,uirgo deuota. Numquid tu caſtior illa? Nūquid deuotior? Aut numquid tua fortè pudicitia gratior caſtitate Marie? ut tu ſcilicet ſine humilitate placere ſufficias ex tua:quod illa non potuit ex ſua: Denique quanto honorabilior es ex ſingulari munere caſtimoniæ:tāto tibi tu maiorem iniuriam facis:q̄ eius in te decorem fœdas permixtiōe ſuperbiæ. Alioquin expedit tibi uirginem nō eſſe, quàm de uirginitate inſoleſcere. Nō omnium quidem eſt uirginitas:multo tamen pauciorum eſt cum uirginitate humilitas. Si igitur uirginitatem in Maria nō potes niſi mirari:
Vñ ſup.

mirari: ſtude humilitatem imitari: & ſufficit tibi. Qđ ſi & uirgo & hūilis es: qſqui es, magn⁹ es. Eſt tñ maius aliqd quod mireris ī maria: ſcilicet cū uirginitate fœcunditas. A ſeculo eñ non eſt auditū: ut aliqua ſimul mater eſſet & uirgo. Quòd ſi & cuius mater attēdas: quo te tua ſup ei⁹ mirabili celſitudine ducet admiratio? Nonne ad hoc ut te uideas nec ſatis poſſe mirari? Nonne tuo imo ueritatis iudicio illa quæ deū habuit filiū ſuper omnes etiam choros exaltabitur angelorum? An non deum & dñm angelorū maria ſuum audacter appellat filiū: dicēs? Fili quid feciſti nobis ſic? Quis hoc audeat angelorū? Sufficit eis & pro magno habent q̄ cum ſint ſpiritus ex conditione: ex gratia facti ſunt & uocati angeli: teſtāte dauid. Qui facit, inqt, angelos ſuos ſpiritus. Maria uero matrē ſe agnoſcens: maieſtatem illam cui illi cū reuerentia ſeruiūt: cum fiducia ſuum nūcupat filium. Nec dedignatur nūcupari deus qđ eſſe dignatus eſt. Nā paulopoſt ſubdit euangeliſta. Erat inquiēs, ſubditus illis? Quis? Quibus? Deus hominibus. Deus, inquàm, cui angeli ſubditi ſunt: cui principatus & poteſtates obediunt ſubditus erat mariæ. Nec tantum mariæ: ſed etiam Ioſeph propter mariam. Mirare ergo utrumlibet: & elige quid amplio⁹ mireris: ſiue filij benignitſſimam dignationem: ſiue matris excellentiſſimam dignitatem. Vtrinq; ſtupor: utrinq; miraculum. Et q̄ deo fœminæ obtemperet: humilitas abſq; exemplo: & q̄ deo fœmina principetur: ſublimitas ſine ſocio. In laudib⁹ uirginum ſingulariter canitur: q̄ ſequuntur agnū quocūq; ierit. Quibus ergo laudibus iudicas dignam: quæ etiam præit? Diſce homo obedire: diſce terra ſubdi: diſce puluis obtemperare. De auctore tuo loquēs euangeliſta: & erat, inquit, ſubditus illis, haud dubiū quin mariæ & Ioſeph. Erubeſce ſuperbire cinis. Deus ſe humiliat: & tu te exaltas. Deus ſe hominibus ſubdit: & tu dominari geſtiens hominibus: tuo te præponis auctori? Vtinam mihi aliquando tale aliquid cogitāti, deus reſpondere dignetur: quod & ſuo increpando reſpōdit apoſtolo. Vade inquit, poſt me ſathana: quia non ſapis ea que dei ſunt. Quotiens enim hominibus præeſſe deſidero: : totiens deum meum præire contendo: & tunc uerè non ſapio ea quæ dei ſunt. De ipſo namq; dictum eſt & erat ſubditus illis. Si hominis ô homo imitari dedignaris exemplum: certe non erit tibi indignum ſequi auctorem tuum. Si non potes forſitan ſequi eū quocūq; ierit: dignare uel ſequi quo tibi condeſcendit. Hoc eſt ſi nō potes ſublimē ī cedere ſemitam uirginitatis: ſequere uel deum per tutiſſimā uiam humilitatis. A cui⁹ rectitudine ſi qui etiam de uirgin⁹ deuiauerint: ut uerum fatear nec ipſi ſequūtur agnum quocunq; ierit. Sequuntur quidem agnū coinquinatus: humilis: ſequitur & uirgo ſuperbus: ſed neuter quocunq; ierit: quia nec ille aſcendere poteſt ad mūdiciam agni qui ſine macula eſt: nec is ad eiuſdem māſuetudinem deſcendere dignatur: qua ſcilicet nō corā tondente: ſed coram occidente ſe obmutuit. Attamen ſaluberiorem elegit ſequendi partem in humilitate peccator quàm in uirginitate ſuperbus: cum & illius immundiciā ſua humilis ſatiſfactio purget: & huius pudicitiā ſuperbia inquinet. Sed felix maria cui nec humilitas deficit nec uirginitas. Et quidem ſingularis uirginitas quam nō temerauit ſed honorauit fœcunditas, & nihilomin⁹ ſpecialis humilitas quam non abſtulit: ſed extulit fœcunda uirginitas, & incomparabilis prorſus fœcūditas: quam uirginitas ſimul comitat & humilitas. Quid horum nō mirabile: quid non incomparabile: quid non ſingulare. Mirum uero ſi non hæſitas in eorū ponderatione: quid tua iudices dignius ammiratiōe: utrum uidelicet potius ſtupenda ſit fœcundita in uirgine: an in matre integritas: ſublimitas in prole: an cum tanta ſublimitate humilitas: niſi q̄ indubitāter horū ſingulis præferenda ſunt ſimul cuncta: & incomparabiliter excellentius eſt atq; felicius omnia percepiſſe quàm aliqua. Et quid mirum ſi de⁹ qui mirabilis legitur & cernitur in ſanctis ſuis: mirabilem ſe exhibuit in matre ſua? Veneramini ergo cōiuges in carne corruptibili carnis integritatem: miramini etiam uos ſacræ uirgines in uirgine fœcunditatem: imitamini omnes hoies dei matris humilitatē. Honorate ſancti angeli ueſtri regis matrem: qui noſtræ adoratis uirginis prolē: ipſum utiq; noſtrum pariter ac ueſtrum regem: noſtri generis reparatorem: ueſtræ ciuitatis inſtauratorem. Cuius apud uos tam ſublimis inter nos tā humilis à uobis pariter & à nobis deſ, & dignitati debita reuerētia, & dignationi honor gloria, in ſæcula ſæculorum. Amen.

Lucæ. 2. Pſal. 103. Lucæ. 2. Apoca. 14. Mat. 16.

Explicit homilia prima. Homilia. II. unde ſupra.

NOuum quidem canticum illud quod ſolis dabitur in regno Dei cātare uirginibus: ipſam ỽrginum reginam cū cæteris, imo primā inter cæteras eſſe canturā: nemo eſt qui ambigat. Puto autē illā præter illud quod ſolis, licet cū omnib⁹, tamen uirginibus ei, ut dixi, cōmune erit dulciori quodā atq; elegantiori carmine lætificaturā eſſe ciuitatem dei. Cui utiq; dulciſonos depromere uel exprimere modulos ne ipſarū quidē uirginū ulla digna iueniet: quia ſoli merito decātandū ſeruabit: quæ ſola de partu & ptu diuino gloriat. Gloriat dixerim de partu nō in ſe, ſed ī ipo, quē peperit: Deus ſiquidē (deus eñ eſt quē peperit) matrem ſuā ſingulari in cœleſtib⁹ donaturus gloria, ſingulari in terris præuenire curauit & gratia: qua uidelicet ineffabiliter & intacta conciperet: & pareret incorrupta. Porrô deū hmōi decebat natiuitas: qua nō niſi de uirgine naſceret. Talis cōgruebat & uirgini partus: ut nō pareret niſi deum. Proinde factor hominū ut homo fieret, naſciturus de hoie talē ſibi ex oibus debuit deligere imo cōdere matrē: qualē & ſe decere ſciebat: & ſibi nouerat placiturā. Voluit itaq; eſſe uirginē de qua īmaculata īmaculatus ꝓcederet, omnium maculas purgaturus. Voluit & humilē de qua mitis & humilis corde ꝓdiret: harū in ſe uirtutū neceſſariū oibus, ſaluberrimūq; exemplū oſtenſurus. Dedit uirgini partum: qui ei iam ante & uirginitatis inſpirauerat uotum: & humilitatis prærogauerat meritū. Alioquin quomodo angelus eam in ſequētib⁹ gratia plenam pronūciat: ſi quippiam uel parum boni quod ex gratia non eſſet habebat? Vt igitur quæ ſanctum ſanctorū cōceptura erat pariter & paritura: ſancta eſſet corpore, accepit donū uirginitatis: ut eſſet & mēte: accepit & humilitatis. His nimirū uirgo regia: gēmis ornata uirtutum: geminoq; mētis pariter & corporis decore præfulgida: ſpecie ſua & pulchritudine ſua in cœleſtibus cognita: cœli ciuiū in ſe ꝓuocauit aſpectus: ita ut & regis animam in ſui cōcupiſcentiā inclinaret: & cœleſtem nūciū ad ſe deſupnis educeret. Et hoc eſt qđ nobis hic euāgeliſta commēdat cum angelum perhibet à deo deſtinatū ad uirginē. A deo uinquit ad uirginē, i. à celſo ad humilem, à domino ad ancillā, à creatore ad creaturā. Quanta dignatio dei: quāta uirginis excellentia? Currite matres: curite filiæ: curite oēs quæ poſt euam, & ex eua, & parturimini cū triſtitia, & parturitis: adite ỽrginalē thalamū: ingredimini ſi poteſtis pudicū ſororis ueſtræ cubiculū. Ecce eñ deus mittit ad uirginē: ecce affatur angelus mariā. Apponite aurē parieti, auſcultate qd nūciet ei, ſi forte audiatis, unde cōſoleminī. Lætare pr̄ adam: fed magis tu ô eua mater exulta: qui ſicut oium paretes, ita omnium fuiſtis peremptores: &, quod infelici⁹ eſt, priùs peremptores, quàm parentes. Ambo inquam cōſolaminī ſuper filia & tali filia: ſed illa amplius de qua malū ortū eſt priùs: cuius opprobriū in omnes pertrāſiit mulieres Inſtat namq; tempus quod iam tollatur opprobriū: nec habeat uir quid cauſetur aduerſus fœminā: qui utiq; dū ſe imprudenter excuſare conaretur: crudeliter illā excuſare nō cunctat⁹ eſt, dicēs. Mulier quā dediſti mihi: dedit mihi de ligno, & comedi. Propterea curre eua ad Mariā: curre mr̄ ad filiā: filia ꝓ mre rñdeat: ipſa mris opprobriū auferat: ipa pr̄i ꝓ mre ſatiſfaciat: quia ecce ſi uir cecidit ꝓ Gene. 3.

fœminã: iã nõ erigitur niſi per fœminam. Quid dicebas ô adã? Mulier quam dediſti mihi, dedit mihi de ligno & comedi. Verba malitiæ ſunt hæc: quibus magis augeas quàm deleas culpam. Veruntamen ſapientia uicit malitiam: cùm occaſionem uenię, quam à te deus interrogando elicere tetauit, ſed non potuit: in theſauro indeficientis ſuæ pietatis inuenit. Reddítur nempe fœmina pro fœmina: prudens pro fatua, humilis pro ſuperba: quæ pro ligno mortis guſtum tibi porrigat uitæ: & pro uenenoſo cibo illo amaritudinis dulcedinem pariat fructus æterni. Muta ergo iniquæ excuſationis uerbum in uocem gratiarum actionis: & dic: Domine, Mulier quã dediſti mihi dedit de ligno uitæ & comedi, & dulce factum eſt ſuper mel ori meo: quia in ipſo uiuificaſti me. Ecce enim ad hoc miſſus eſt angelus ad uirginem. O admirandam & omni honore dignißimam uirginem: ô fœminam ſinguláriter uenerandam ſuper omnes fœminas admirabilem, parentum reparatricem, poſterorum uiuificatricẽ. Miſſus eſt, inquit, angelus ad uirginem. Virginẽ carne: uirginem mente: uirginem profeſſione: uirginẽ denique qualem deſcribit apoſtolus: mente & corpore ſanctam. Nec nouiter nec fortuitu inuentam: ſed à ſæculo electã: ab altiſſimo præcognitam: & ſibi præparatam: ſb angelis ſeruatam, à patribus præſignatam à prophetis promiſſam. Scrutare ſcripturas: & proba quæ dico. Vis ne ut & ego aliqua ex his teſtimonia hic inſeram? Vt pauca loquar de pluribus: quam tibi aliam prædicaſſe deus uidetur: quando ad ſerpentem ait. Inimicitias ponã inter te & mulierem? Et ſi adhuc dubitas an de Maria dixerit: audi quod ſequitur. Ipſa cõteret caput tuum. Cui hæc ſeruata victoria eſt: niſi Mariæ? Ipſa proculdubio caput cõtriuit uenenatum: quæ omnimodam maligni ſuggeſtionem tam de carnis illecebra: quàm de mentis ſuperbia deduxit ad nihilum. Quam uerò aliam Salomon requirebat cum dicebat. Mulierem fortem quis inueniet? Nouerat quippe uir ſapiens huius ſexus infirmitatem, fragile corpus: lubricam mentem: quia tamen & deũ legerat promiſiſſe, & ita uidebat congruere, ut qui uicerat per fœminam uinceretur per ipſam: uehementer admirãsabatur. Mulierem fortẽ quis inueniet? Quod eſt dicere. Si ita de manu fœminæ pẽdet & noſtra omniũ ſalus & innocentiæ reſtitutio: & de hoſte victoria: fortiſsimo ne neceſſe eſt ut prouideatur: quæ ad tantũ opus poſſit eſſe idonea. Sed mulierem fortem quis inueniet? At ne hoc quæſiſſe putetur deſperãdo: ſubdit prophetãdo. Procul & de ultimis finibus precium eius: hoc eſt non uile, non paruũ, nõ mediocre: non denique de terra ſed de cœlo: nec de cœlo proximo terris precium fortis huius mulieris: ſed à ſummo cœlo egreſſio eius. Quid deinde rubus ille quõdam Moſaicus portendebat: flammas quidam emittens ſed non ardens: niſi Mariam parientem & dolorem non ſentientem? A Quid ergo uirga aaron florida nec humectata: niſi ipſam concipientem, quamuis uirum non cognoſcentem? Huius magni miraculi maius myſteriũ Eſaias ediſſerit dicẽs. Egredietur uirga de radice ieſſe: & flos de radice eius aſcendet: uirgam uirgine, florẽ uirginis partũ intelligens. Sed ſi tibi q̃ nũc in flore chriſtus intelligi dicit ſuperiori uideatur aduerſari ſentẽtiæ: quanõ v̂ gæ flore ſed floris fructu deſignari dicebatur: noueris in eadẽ aaronica uirga quæ nõ ſolũ floruit: ſed & frõduit: & fructũ emiſit nõ ſolũ flore uel fructu, ſed ipſis etiã frõdibus eũdem ſignificari. Noueris & apud Moyſem nec fructu uirgæ, nec flore: ſed ipſa uirga demõſtrari. Illa utique uirga: qua feriente, aqua uel diuiditur tranſituris: uel de petra excutitur bibituris. B Nullum autẽ incõueniens eſt diuerſis reb⁹ diuerſis ex cauſis chriſtũ figurari: & in uirga quidem potẽtiam: in flore uerò fragrãtiã: in fructu autem ſaporis dulcedinem: in frõdibus quoq; ſedulam eius intelligi protectionẽ: qua uidelicet paruulos ad ſe confugientes ſub umbra alarum ſuarum protegere nõ deſinit: ſiue ab æſtu carnalium deſideriorum, ſiue à facie impiorum qui eos affixerunt. Bona & deſiderabilis umbra ſub alis ieſu: ubi tutum eſt fugientibus refugiũ: gratum feſſis refrigerium. Miſerere mei dñe. Ieſu miſerere mei: qm̃ in te confidit anima mea: & in umbra alarum tuarum ſperabo: donec tranſeat iniquitas. In hoc tamen eſaiæ teſtimonio: florem filium: uirgam intellige matrem: quoniã & uirga floruit abſq; germine: & uirgo concepit non ex homine. Nec uirge uirorem floris læſit emiſſio: nec uirginis pudorem ſacri partus editio. Proferamus & alia uirgini matri, deoq; filio congrua de ſcripturis teſtimonia. Quid illud gedeonis uellus ſignificat quod utiq; de carne tonſum: ſed ſine uulnere carnis in area ponitur: & nũc quidem lana nũc uerô area rore pfunditur: niſi carnem aſſumptã de carne uirginis & abſq; detrimento uirginitatis? Cui utiq; diſtillantibus cælis: tota ſe infudit plenitudo diuinitatis: adeo ut ex hac plenitudine omnes acceperimus, qui uere ſine illa non aliud quàm terra arida ſumus. Huic quoq; gedeonico facto pphetícum dictum pulchre ſatis conuenire uidetur: ubi legitur. Deſcendat ſicut pluuia in uellus. Nam per hoc qđ ſequitur: & ſicut ſtillicidia ſtillatia ſuper terrã, idẽ datur intelligi: quod per inuentam rore madidam areã. Pluuia quippe uoluntaria quam ſegregauit deus hereditati ſuæ placidæ prius & abſq; ſtrepitu operatiõis humanæ ſuo ſe quietiſſimo illapſu uirginem dimiſit in uterũ: poſtmodum uerò ubiq; terrarum diffuſa eſt per ora predicatorum, non iam ſicut pluuia in uellus: ſed ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram: cũ quodam utiq; ſtrepitu uerborum ac ſonitu miraculorum. Siquidem recordatæ ſunt nubes illæ quæ portabant pluuiam: preceptum ſibi fuiſſe cum mitterentur. Quod dico uobis in tenebris dicite in lumine: & quod in aure auditis prædicate ſuper tecta. Quod & fecerunt. Etenim in omnem terram exiuit ſonus eorum: & in fines orbis terræ uerba eorum. A Audiamus & hieremiam noua ueteribus uaticinantem: & quem præſentem monſtrare non poterat: uenturum & ardenter deſiderantem, & fidenter promittentem. Nouũ inquit, creauit dominus ſuper terram: fœmina circundabit uirum. Quæ eſt hæc fœmina. Quis uerò iſte uir. Aut ſi uir: quomodo à fœmina circũdat⁹. Aut ſi à fœmina circundari poteſt quomodo uir. Et ut apertius dicam: quomodo poteſt ſimul & uir eſſe & in utero matris. Hoc eſt enim uirum à fœmina circundari. Nouimus uiros: qui ſcilicet infantiam: pueritiam: adoleſcentiam: atq; iuuentutem tranſeuntes: ad gradum uſq; ſenectutí proximum peruenerunt. Qui ergo iam adeo grandis eſt: quomodo à fœmina circũdari poteſt. Si dixiſſet fœmina circundabit infantem, uel femina circundabit paruulum: nec nouum uideretur nec mirum. Nunc autem quia nil tale poſuit: ſed dixit uirum: querimus que ſit hæc nouitas quàm deus fecit in terra: ut fœmina circundaret uirum: & uir intra fœminei uiuſ corpuſculi membra ſeſe cohiberet. Quid eſt hoc miraculi. Nunquid poteſt homo ut ait. Nicodemus in uentrem matris ſuæ iterato itroire & naſci. Sed uerto me ad cõceptum partumq; uirginalem: ſi forte inter plurima noua ac mira que ibi profecto inſpicit qui diligẽter inquirit: etiam hãc quam de propheta protuli reperiam nouitatem. Porrô ibi agnoſcitur lõgitudo breuis: latitudo ãguſta: altitudo ſubdita: profunditas plana. Ibi agnoſcitur lux non lucens: uerbum infans: aqua ſitiens: panis eſuriens. Videas ſi attendas potentiam regi: ſapiẽtiam inſtrui: uirtutem ſuſtentari: deum denique lactẽtem: ſed angelos reficientem: uagientem ſed miſeros conſolantem. Videas ſi attendas triſtari lætitiam: pauere fiduciam: ſalutem pati: uitam mori: fortitudinem infirmari. Sed quod non minus mirandum eſt: ipſa ibi cernitur triſtitia lætificans: pauor confortans: paſſio ſaluans: mors uiuificans: infirmitas roborans. Cui iam illud quoque non occurrat quod quærebam. Nunquid non facile tibi eſt inter hæc fœmina agnocere uirum circundantem: cum mariam uideas uirum approbatũ a deo. Ieſum ſuo utero circumplectentem

Sapi. 7.

1. Cor. 7.

Gen. 3.

Vbi ſupra.

Prouer. 31.

Vbi ſupra.

Exodi. 3

Nũe. 17.

Eſaiæ. 11.

Exo. 14.

Exo. 17.

Pſal. 56.

Iudic. 6.

Pſal. 71.

Mat. 10.

Hier. 31.

Ioan. 3.

complectẽtẽ. Vírũ aũt dixerím fuísse ieſum, non ſolũ iam cũ diceret uír ꝓpheta potẽs ín opere & ſermone: ſed etiã cũ tenera adhuc ínfantís mẽbra, dei mater blando uel foueret ín gremío, uel geſtaret ín utero. Vír ígit erat ieſus necdũ etiam natus, ſed ſapientía non ætate: animí uígore nõ uíríbus corpís: maturítate ſenſuũ: nõ corpulẽtía membrorũ. Neqꝫ enim mínus habuit ſapientíæ, uel potíus nõ mínus fuit ſapĩa ieſus cõceptus quàm natus: puus quàm magnus. Síue ergo latens ín utero, ſíue uagiens ín præſepío: ſíue ſam grãdíuſculus ínterrogãs doctores ĩ templo, ſíue iã perfectæ ætatís docens ĩ populo: æque ꝓfecto plenus fuit ſpírituſctõ. Nec fuit hora ín quacunqꝫ ætate ſua: qua de plenitudíne ílla quam ín ſuí conceptíõe accepit ín utero, uel alíquíd mínueret, uel alíquíd eídem adíjceret: ſed a príncípío pfectus: a príncípío, ínquã plenꝰ fuit ſpũ
Eſaíæ.11. ſapíẽtíe & íntellectus: ſpíritu conſilíj & fortitudínís: ſpíritu ſcientíæ & píetatís: & ſpíritu tímorís dñi. D Nec
Luc.2. te mouẽat qꝺ de íllo legís ín alío loco. Ieſus autem ꝓficiebat ſapientía & ætate & gratía apud deum & homines. Nam quod de ſapientía & gratía híc dictum eſt: non ſecũdum qꝺ erat: ſed ſm qꝺ apparebat íntelligendum eſt: nõ quía uídelícet alíquíd eí nouũ accíderet qꝺ ante non haberet: ſed qꝺ accídere uíderet quando uolebat ípſe ut uíderet. Tu homo cum proficís, nõ quãdo, nec quãtum uís proficís: ſed te neſcíẽte tuus moderat profectus: tua uíta díſponitur. At uerô puer ieſus quí díſponít tuam, ipſe díſponebat & ſuam, & quando uolebat & quíbus uolebat ſapiens apparebat, quando & quíbus uolebat ſapiẽtíor: quando & quíbus uolebat ſapientíſſímus, quãquàm ĩ ſe nũquàm eſſet níſi ſapientíſſímus. Símíliter & cum ſemper omní gratía plenus fuíſſet: ſíue quam apud deũ: ſíue quũ apud homines habere deberet, pro ſuo tamen arbítrío eã nunc plus, nunc mínus oſtẽtabat: prout cernentium uel meritís cõgruere, uel ſaluti expedíre ſcíebat. Cõſtat ergo quía ſemper ieſus uírílem animum habuit: & ſi ſemper ín corpore uír nõ apparuit. Cur deníqꝫ dubíto uírum fuíſſe ín utero: quem ínſibí deum fuíſſe non ambígo. Mínus quíppe eſt eſſe uírũ quàm eſſe deum. Sed uíde ſi nõ etiam
Eſaíæ.7. hanc hieremíæ nouítatem Eſaías lucídíſſíme aperít: quí nouos ſuperíus aaronícos flores expoſuit. Ecce, ínquit, uírgo cõcípíet, & pariet fílíum. En habes fœmínam ſcílicet uírgínẽ. Vís & de uíro audíre quíd ſit. Et uocabítur, aít, nomen eíus emanuel: íd eſt nobíſcũ deus. A Fœmína ítaqꝫ círcundãs uírum: uírgo eſt concípiens deum. Vídes quàm pulchre & concorditer ſanctorum míra facta & myſtíca dícta ſibíjnuícem concínunt. Vídeas quàm ſtupendum ſit hoc unum de uírgíne, & ín uírgíne factum míraculum: quod tot míracula præuenerunt: tot oracula promíſerunt. Vnus nímírum fuít ſpíritus prophetarum: & lícet díuerſís modís, ſignís & temporíbus eandem rem díuerſi non díuerſo ſpíritu & præuíderunt & prædíxerunt. Quod moyſi monſtratum eſt ín rubo & ígne: aaron ĩ uírga & flore: gedeoní ín uellere & rore: hoc aperte Salomon præuídít ín ſorti muliere & eíꝰ præcío: apertíus Hieremías præcínít de fœmína & uíro: aptíſſíme Eſaías declarauít de uírgíne & deo. Gabríel tãdem exhíbuít ípſam ſalutando. Ipſa namqꝫ eſt de qua nunc euangeliſta.
Lucæ.1. Miſſus eſt, aít angelus à deo ad uírgínem deſponſatam Ioſeph. B Ad uírgínem, ínquít, deſponſatam. Quare deſponſatam. Cum eſſet, ínquam, uírgo electa & ut oſtenſum eſt uírgo conceptura: uírgo parítura: mírum cur deſponſata fuerít non nuptura. Nunquíd uel hoc caſu factum quís dixerít. Non ex caſu factum quod rationabílís cauſa commendat cauſa ualde utílís & neceſſaría & díuíní prorſus adínuentíone conſílíj dígna. Dícam qꝫ míhí ímo qꝫ ante me patríbus uſum fuít. C Illa utíqꝫ fuít ratío deſponſatíonís mariæ, quæ & dubítatíonís thomæ. Mos ſíquídẽ íudeorũ erat ut à díe deſpõſatíonís ſuæ, uſqꝫ ad tps nuptíarũ, ſponſis ſponſæ traderẽtur cuſtodiendæ: quatenus earũ ípſí eo ſíbí pudícítíam curíoſíus ſeruarẽt: quo ſíbíípſí fídelíores exíſterant. Sícut ergo Thomas dubítando, palpando, conſtantíſſímus factus eſt dñícæ confeſſor reſurrectíonís: ita & Ioſeph Mariam ſibí deſponſando eíuſqꝫ cõuerſatíonem íntempore cuſtodíæ ſtudioſius comprobando: factus eſt pudícítíæ fídelíſſímus teſtís. Pulchra utríuſqꝫ rei conuenientía: & dubítatío thomæ & deſponſatío Mariæ. Poterant quídem ſímílís errorís laqueũ nobís ínjícere, fídeí uídelícet ín íllo: caſtítatís ín ílla ueritatem ín ſuſpítíonem adducere: ſed ualde prudenter, & píe factum eſt per contrarium: ut unde metuebatur ſuſpítío: firma ſit certítudo. Nam & de filíj reſurrectíone cítíus quídem ego quí ínfírmus ſum credíderím Thomæ dubítantí & palpantí: quàm cephæ audíentí & credentí: & de matrís continentía facílíus ſpõſo eíus cuſtodíentí & experĩtí: quàm ípſí quoqꝫ uírgíní de ſola ſua cõſcíẽtía ſe defendẽtí. D Dic quæſo quís eã uídẽs non deſponſatã & grauídã, non potíus díceret corruptã quàm uírgínẽ? Nõ aũt decebat hoc dící de matre dñí. Tolerabílíus uerò atqꝫ honeſtíus fuít putarí ad tps chriſtũ de coníugío fuiſſe natũ: quàm de fornicatíone. A Sed non poterat, ínquís, deus apertum alíquod oſtendere ſignum: quo uídelícet fieret: ut eíus nec ortus ínfamaretur nec mater crímínaretur? Poterat utíqꝫ: ſed non poterat latere dæmones: qꝺ ſcírẽt homines. Opotebat aũt à príncípe mundí alíquandiu celarí díuíní conſílíj ſacramentũ non quod deus ſí palam opus ſuum facere uellet: ímpedírí poſſe ab íllo metueret: ſed quía ípſe quí nõ ſolũ potenter, ſed etiã ſapienter quæcunqꝫ uoluít fecit: ſícut ín omnibus operíbus ſuís quaſdam rerum uel temporum congruẽtías ꝓpter ordínís pulchrítudínem ſeruare conſueuít: ſta ín hoc quoqꝫ tam magníſico opere ſuo, noſtræ uídelícet reparatíonís, nõ tãtum potentía ſuam, ſed & prudentíam oſtẽdere uoluít. Et quamquam íllud alíter qũo uellet perfícere potuíſſet: placuít eí tamẽ eo potíus & mõ & ordíne homínem ſíbí reconcílíare: quo nouerat cecídíſſe, ut ſícut díabolꝰ príus ſeduxít fœmínam: & poſtmodum uírum per fœmínam uícít, ſta príus à fœmína uírgíne ſeduceretur, & poſt à uíro chriſto aperte debellaret: quatenꝰ malítíæ fraudí dum ars píetatís íllúderet: ac malígní fortítudínẽ, chriſtí uírtus cõtereret: díabolo Deus & prudentíor appareret & fortíor. Ita quíppe decuit íncarnatam ſapiẽtíam ſpíritalem uíncere malícíam: quo non ſolum attíngeret à fíne uſqꝫ ad fínem fortíter: ſed & díſponeret omnía ſuauíter. Attíngít autem à fíne, uſque ad fínem, íd eſt à cœlo uſque ad ínfernum. Sí aſcendero, Plal.183
ínquít, ín cœlum, tu íllíc es, ſí deſcendero ín ínfernum, ades. Vtrobíqꝫ uerò fortíter quãdo & de ſupernís expulít ſuperbum: & apud ínferos ſpolíauít auarum. Conueníens ergo erat ut ſuauíter quoque omnía cœleſtía ſcílícet & terrena díſponeret: quatenus & íllínc deíjcíens ínquíetũ, reliquos ín pace fírmaret: & huc debellaturus ínuídum, nobís príus ſuæ humílítatís & manſuetudínís ualde neceſſarium exemplum relínqueret: ſícqꝫ mírabílí fieret moderamíne ſapientíæ, ut & ſuís ſuauís: & hoſtíbus fortís appareret. Quíd enim prodeſſet díabolum à deo uíncí: nobís manẽtíbus ſuperbís. Neceſſarío ígítur deſponſata eſt María Ioſeph: quando per hoc & à canídíbus ſanctum abſcondítur: & à ſponſo uírgínítas compro batur, & uírgínís tam uerecundíæ parcítur: quàm famæ prouídetur. Quíd ſapíentíus? quíd dígnius díuína prouídentía? Vno talí cõſílío ſecretís cœleſtíbus, & admíttítur teſtís, & excluditur hoſtís, & íntegra ſeruatur fama uírgínís matrís. Alíoquín quãdo peperciſſet íuſtus adulteræ? Scríptũ eſt autem: Ioſeph autem uír eíus cùm eſſet
Matt.1. íuſtus, & nollet eam traducere: uoluít occultè dímíttere eã. Bene cùm eſſet íuſtus, noluít eã traducere: quía ſícut nequaquàm íuſtus eſſet ſí cognítam ream conſenſiſſet: ſíc nihílomínus íuſtus non eſſet ſí probatam ínnoxíam condemnaſſet. D Cùm ergo íuſtus eſſet, & nollet eã traducere: uoluít dímíttere eam. Quare uoluít dímíttere eam? Accípe & ín hoc non meam, ſed patrum ſententíam. Propter hoc Ioſeph uoluít dímíttere eam: pro-

Lucæ.5. pter quod & petrus dñm à se repellebat dicens, Exi à me domine, quia homo peccator sum: propter quod & centurio à domo sua cũ phibebat cum diceret. Domine non
Matth. 8. sum dignus ut intres sub tectum meũ. Ita ergo & ioseph indignum & peccatorem se reputans dicebat intra se: à tali & à tanta non debere sibi ultra familiare præstari cõtubernium: cuius supra se mirabilem expauescebat dignitatem. Videbat & horrebat diuinæ præsentiæ certissimum gestantem insigne: & quia mysteriũ penetrare non poterat: uolebat dimittere eam. Expauit petrus potentiæ magnitudinem: expauit centurio præsentiæ maiestatem. Exhorruit nimirum & ioseph sicut homo huius tanti miraculi nouitatem, mysterij profunditatẽ, & ideo occulte uoluit dimittere eam. Miraris q Ioseph pregnãtis sese consortio uirginis indicabat indignum: cùm audias & sanctam Elisabeth eius non posse ferre præsentiã:
Lucæ.1. nisi cum tremore & reuerẽtia? Ait namq. Vnde hoc mihi ut ueniat mater domini mei ad me? Ideo itaq. Ioseph uoluit dimittere eam. Sed quare occultè & non palam? Ne uidelicet diuortij causa inquireretur: exigeret ratio. Quid enim uir iustus respõderet populo duræ ceruicis: populo non credenti & cõtradicenti? Si diceret q sentiebat, quod de illius puritate cõprobauerat: nõnne mox i creduli & crudeles iudæi subsannarent illum, lapidarent illam? Quando namq. ueritati crederent tacenti in utero: quam postea contempserunt clamantem in templo? Quid faceret necdum apparenti: cui postmodum impias manus iniecerunt: etiam miraculis coruscanti? Merito ergo uir iustus ne aut mentiri aut diffamare cogeretur innoxiam: uoluit occulte dimittere eam. Sin uerò aliter quis sentiat: & Ioseph sicut hominem dubitasse contendat: sed quia iustus erat noluisse quidem habitare cũ ea propter suspitionem: nec tamen (quia pius erat) traducere uoluisse suspectam, & ideo uoluerit occulte dimittere eam. Breuiter respondeo etiam sic dubitationem illã Ioseph fuisse necessariam: que diuino meruit certificari ora-
Matth. 1. culo. Sic quippe scriptum est. Hæc autem eo cogitãte, scilicet q occulte dimitteret eam: apparuit ei angelus in somnis dicens. Ioseph fili dauid: noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum: de spiritusancto est. Itaq. propter istas rationes desponsata est
Lucæ. 1. Maria Ioseph: uel potius sicut ponit Euãgelista: uiro cui nomẽ erat Ioseph. Virum nominat: non quia maritus, sed q homo uirtutis erat. Vel potius quia iuxta alium Euãgelistam nõ uir simpliciter, sed uir eius dictus est: merito appellatur, quod necessarie putatur. Debuit ergo uir ei? appellari: quia necesse fuit & putari: sicut & pater saluatoris nõ quidẽ esse, sed dici meruit ut putaretur esse, dicente hoc ipso Euãgelista. Et ipse Iesus erat incipiens quasi
Lucæ.3. annorũ triginta: ut putabat filius Ioseph. Nec uir ergo matris: nec filij pater extitit: quãuis certa (ut dictũ est) & necessaria dispẽsatione utrũq. ad temp? & appellat? sit & putatus. C Conijce tamen ex hac appellatione qua licet dispensatoria meruit honorari, adeo ut pr̃ dei & dict? & creditus sit: conijce & proprio uocabulo q augmen-
Geñ.37. tum nõ dubitas interpretari: quis & qualis homo fuerit iste homo Ioseph. Simul & memento magni illius quõdam patriarchæ uenditi in ægypto: & scito ipsi? istũ nõ solũ uocabulũ fuisse sortitũ: sed & castimoniã adeptũ: innocẽtiã assecutũ & gratiã. Siquidẽ ille Ioseph fraterna ex inuidia uẽditus & duct? in ægyptũ, christi uenditionẽ præfigurauit: iste Ioseph hærodianã inuidiam fugies
Matth. 2. christũ in ægyptũ portauit. Ille dño suo fidẽ seruãs dñæ noluit commiscerí. Iste dñam suã dñi sui matrẽ uirginẽ
Daniel. 39. agnoscens, & ipse cõtinens fideliter custodiuit. Illi data est intelligẽtia in mysterijs somniorũ. Isti datũ est cõsciũ
Matth. 1 fieri atq. participem cœlestium sacramẽtorũ. Ille frumẽ-
Geñ.40 ta seruauit non sibi: sed omni populo. Iste panem uiuum è cœlo seruandum accepit, tam sibi quàm toti mundo. Nõ est dubiũ quin bonus & fidelis homo fuerit iste Ioseph, cui mater desponsata est saluatoris. Fidelis, inquã, seruus & prudẽs: quẽ constituit dom?n? suæ matris solatium: suæ carnis nutritium: solum denicq. in terris magni consilij coadiutorem fidelissimum. A Huc accedit quod dicitur fuisse de domo Dauid. Vere eñ de domo Dauid: uere de regia stirpe descendit uir iste Ioseph: nobilis genere mente nobilior. Planè filius Dauid: non degenerãs à patre suo Dauid. Prorsus, inquàm, filius dauid nõ tantũ carne: sed fide: sed sanctitate: sed deuotiõe quẽ tanquàm alterum Dauid dñs inuenit secũdum cor suũ: cui tuto committeret secretissimũ atq. sacratissimũ sui cordis arcanum: cui tanquàm alteri Dauid incerta & occulta sapiẽtiæ suæ manifestauit: & dedit illi nõ ignarũ esse mysterij, quod nemo principũ huius seculi agnouit: cui denicq. datum est q̃ multi reges & prophetæ cum uellent uidere nõ uiderunt: audire & nõ audierunt: non solum uidere & audire, sed etiam portare, deducere, amplecti, deosculari, & nutrire, & custodire. Non tñ aũt Ioseph, sed & Maria descẽdisse credẽda ẽ de domo Dauid. Alioquin nõ esset despõsata uiro de domo Dauid: si nõ esset & ipsa de domo dauid. Ambo igit̃ erant de domo Dauid: sed in altera cõpleta est ueritas quã iurauit dominus Dauid: altero tñ conscio & teste, adimpletæ promissionis. In fine autẽ uersus: & nomẽ, inquit, uirginis Maria. C Loquamur pauca, & super hoc nomine q̃ interpretatum maris stella dicitur: & matri uirgini ualde cõuenienter aptatur. Ipsa namq. aptissime syderi comparatur: quia sicut sine sui corruptione sydus suum emittit radium: sic absq. sui læsione uirgo parturit filiũ. Nec syderi radius suam minuit claritatem: nec uirgini filius suam integritatem. Ipsa est igitur nobilis illa stella ex Iacob orta: cuius radius uniuersum orbem illuminat: cuius splendor, & p̃fulget in supernis, & inferos penetrat, terras etiã plustrans, & calefaciens magis mẽtes quàm corpa fouet uirtutes: excoquit uitia. Ipsa inquã est præclara, & eximia stella sup hoc mare magnũ, & spaciosum necessario subleuata, micãs meritis, illustrãs exẽplis. D O quisquis te intelligis in huius profluuio magis inter procellas, & tempestates fluctuare quàm per terram ambulare: ne auertas oculos à fulgore hui? syderis: si nõ uis obrui procellis. Si insurgant uenti tentationũ: si incurras scopulos tribulationum: respice stellam: uoca mariam. Si iactaris superbiæ undis, si ambitionis, si detractionis, si æmulationis, respice stellam, uoca Mariam. Si iracundia, aut auaritia, aut carnis illecebra nauiculam concusserit mentis, respice ad Mariam. Si crimínum immanitate turbatus: conscientiæ fœditate confusus: iudicij horrore perterritus: baratro incipias absorberi tristitiæ desperationis abysso: cogita Mariam. In periculis: in angustijs, in rebus dubijs, Mariã cogita: Mariam inuoca. Nõ recedat ab ore: nõ recedat à corde: & ut impetres eius orationis suffragium: nõ deseras cõuersationis exẽplum: Ipsam sequens non deuias: ipsam rogans non desperas: ipsam cogitans nõ erras. Ipsa tenente non corruis: ipsa protegente nõ metuis: ipsa duce nõ fatigaris: ipsa propitia peruenis, & sic in temetipso experiri, quam merito dictum sit: & nomen uirginis Maria. Sed iã modice pensandũ est: ne & nos in transitu claritatẽ tanti luminis intuemur. Vt eñ uerbis apostolicis utar: bonum est nos hic esse: & libet dulciter contemplari in silentio: quod laboriosa nõ sufficit explicare locutio. Interim au- Matth.
tem ex deuota scintillantis syderis cõtemplatiõe: feruẽ- 17.
tior reparabitur in his quæ sequuntur disputatio.

Homilia. III. unde supra.

LIBENTER VBI MIHI Cõgruere uideo uerba sanctorum assumo, quo uel uasculorũ pulchritudie gratiora fiãt: quæq. in eis lectori appositurum. Esaiæ.6.
Vt aũt nũc à pphetícis uerbis icipiã. Ve mihi nõ quidẽ sicut pphetæ: quia tacui: sed q̃a locut? sũ: qm̃ uir pollut? labijs ego sũ. Heu quot

uana:

uana:quot falſa:quot turpia per hoc ipſum ſpurciſſimũ
psal.46. os meum euomuiſſe me recolo:in quo nunc cæleſtia re-
uoluere uerba præſumo. Vehemẽter timeo:ne iam audiã,
ad me dictum. Quare tu enarras iuſtitias meas:& aſſumis
teſtamentum meũ per os tuum? Vtinã & mihi de ſuperno
altari non quidẽ carbo unus:ſed ingẽs globus igneus af-
feratur:qui uidelicet multam & inueteratã pruriẽtis oris
mei rubiginem ad plenum excoquere ſufficiat:quatenꝰ
angeli ad uirginem,& uirginis ad ipm grata inuicem, ac
caſta colloquia dignus habear meo qualicunq; replicare
ſermone. Ait enim euãgeliſta. Et ingreſſus angelus ad eã,
Luce.1. haud dubiũ quin ad mariam dixit. Aue gratia plena:do-
minus tecum. Quo ingreſſus ad eam? Puto in ſecretariũ
pudici cubiculi:ubi illa fortaſſe clauſo ſuper ſe oſtio ora-
bat patrem in abſcondito. Solẽt angeli aſtare orãtibus:
& delectari in his quos uident leuare puras manus in ora
tione:holocauſtum ſancte deuotionis gaudent ſe offer-
re deo in odorem ſuauitatis. Mariæ autem orationes quã
tum placuerint in conſpectu altiſſimi angelus indicauit:
qui ingreſſus ad eam tã reuerenter ſalutauit. B Nec
fuit difficile angelo per clauſum oſtiũ penetrare ad abdi-
ta uirginis:qui utiq; ex ſubtilitate ſubſtantiæ ſuæ hoc ha
bet in natura:ut nec ſeris ferreis eius arceatur ingreſſus:
quocunq; ſuus eum impetus ferat. Angelicis enim ſpiriti
bus parietes non ſubſiſtunt:ſed cũcta illis uiſibilia cedũt
cuncta æque corpora quantumlibet ſolida uel ſpiſſa pe-
netrabilia ſunt eis,ac peruia. Suſpicãdum igitur non eſt
quòd apertum inuenerit angelus oſtiolum uirginis: cui
nimirum in propoſito erat hominum fugere frequentias
uitare colloquia:ne uel orantis perturbaretur ſilentium:
uel continentis caſtitas tentaretur. Clauſerat itaq; etiam
illa hora ſuum ſuper ſe habitaculum uirgo prudẽtiſſima:
ſed hominibus non angelis. Proinde & ſi ad eam potuit
intrare angelus:ſed nulli hominum facilis patebat acceſ-
Textus. ſus. Ingreſſus ergo angelus ad eam dixit. Aue gratia ple-
Actu. 6. na dominus tecum. Legimus in actibus apoſtolorum &
ſtephanum plenum gratia: & apoſtolos fuiſſe repletos
ſpiritu ſancto:ſed lõge diſſimiliter à maria. Alioquin nec
in illo habitauit plenitudo diuinitatis corporaliter quẽ-
admodum in maria:nec illi conceperunt de ſpiritu ſancto
quomodo maria. Aue,inquit,gratia plena: dominus te
cum. Quid mirum ſi gratia plena erat: cum qua dominus
erat? Sed hoc potius mirandum: quomodo qui angelum
Cañ.3. miſerat ad uirginẽ: ab angelo inuẽtus eſt eſſe cũ uirgine.
Ita ne uelocior angelo fuit deus:ut feſtinantẽ nuncium
celerior ipſe præueniret ad terras? Nec mirũ. Nã cũ eſſet
rex in accubitu ſuo:nardus uirginis dedit odorem ſuum:
& aſcendit in coſpectu gloriæ eius fumus aromatis:& in-
uenit gratiam coram oculis dñi,clamantibus qui circũ-
ſtabant. Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertum ſicut uir-
gula fumi:ex aromatibus myrrhæ & thuris? Statimq; rex
Pſal.18. egrediens de loco ſancto ſuo,Exultauit ut gigas ad currẽ
dam uiam,& licet à ſummo cælo egreſſio eius:nimiotamẽ
peruolans deſiderio præuenit ſuum nuncium ad uirginẽ,
quam amauerat,quam ſibi elegerat,cuius decorem con-
cupierat. Quem proſpiciens à longe uenientem gratulãs
& exultans,ait,eccleſia. Ecce uenit iſ ſaliens in montibus
trãſiliẽs colles. Meritò aũt concupiuit rex decorem uirgi
nis. Fecerat enim quicquid longe antea præmonita fue-
Cãtic.2. rat à patre ſuo dauid:dicente ſibi. Audi filia & uide & in-
clina aurem tuam: & obliuiſcere populum tuum & domũ
Pſal.44 patris tui. Et ſi hoc feceris: concupiſcet rex decorem tuũ.
Audiuit quippe & uidit:non ut quidam qui audiẽtes nõ
audiunt:& uidentes non intelligunt:ſed audiuit & credi
dit:uidit & intellexit Et inclinauit aurem ſuam ad obediẽ
tiã:& cor ſuum ad diſciplinam:& oblita eſt populũ ſuum
& domum patris ſui:quia nec populum ſuum augere,plis
ſucceſſione,nec domui patris ſui relinquere curauit here
dem:ſed qcqd honoris in populo:qcqd de paterna domo
rerũ terrenarũ habere potuiſſet:oĩa arbitrata eſt ut ſterco
ra ut xpm lucrifaceret. Nec fefellit eã intentio;qñ & xpm
ſibi filium uendicauit:nec propoſitũ pudicitiæ uiolauit.
Bene igitur gratia plena:q& uirginitatis gratiã tenuit,&
inſuper fœcũditatis gloriam acquiſiuit. B Aue,inqt,
gratia plena:dominus tecum. Non dixit dñs in te:ſed do
minus tecũ. Deus cm qui ubiq; æqualiter totus eſt p ſuã
ſimplicem ſubſtantiam:aliter tamen in rationalibus crea-
turis quàm in cæteris:& ipſarum,aliter in bonis quàm in
malis eſt per efficaciã. Ita ſane eſt in irrationalibus creatu
ris:ut tamen nõ capiatur ab ipſis. A rationalibus aũt om
nibus quidẽ capi poteſt p cognitionẽ:ſed à bonis tantũ
capitur etiam p amorẽ. In ſolis ergo bonis ita eſt:ut etiã
ſit cũ ipſis ꝓpter concordiam uoluntatis. Nam dum ſuas
uoluntates,ita iuſtitiæ ſubdunt, ut deũ nõ dedeceat uel-
le quod ipſi uolunt:per hoc qd ab eius uoluntate nõ diſ
ſentiunt:deum ſibi ſpecialiter iungunt. Sed cũ ita ſit cũ
omnibus ſanctis:ſpecialiter tm cũ maria:cũ qua utiq; tan
ta ei conſenſio fuit:ut illius non ſolũ uolũ tatem,ſed etiã
carnem ſibi cõiungeret:ac ſi de ſua,uirginis ꝯ ſubſtãtia
unum chriſtum efficeret,uel potius unus chriſtus fieret:q
& ſi nec totus de deo nec totus de uirgine:totus tamẽ dei
& totus ẏ ginis eſſet:nec duo filĩ:ſed unus utriuſq; filius.
C Ait itaq;. Aue gratia plena,dominus tecum,Nec tm
dñs filius tecũ quẽ carne tua induis:ſed & dñs ſpirituſſã
ctus de quo concipis: & domiꝰ pater, qui genuit, quẽ
concipis. Pater inquam tecum:qui filium ſuũ facit & tuũ.
Filius tecum:qui ad condendum in te mirabile ſacramen
tum miro modo & ſibi referat genitale ſecretũ:& tibi ſer
uat uirginale ſignaculum. Spiritusſanctus tecum:qui cũ
patre & filio tuũ ſanctificat uterũ. Dñs ergo tecũ. Bñdicta Rom.9.
tu in mulieribus. Licet adiungere q̃ eliſabeth,cuius hæc
uerba ſunt:,ſecuta ſubiũxit. Et bñdictus fructus uentris
tui. Non quia tu benedicta ,ideo bñdictus fructus uẽtris
tui:ſed qa ille te ꝓuenit in benedictionibus dulcedinis:iõ
tu benedicta. Vere etem benedictꝰ fructus uentris tui in
quo benedicte ſunt omnes gentes:de cuius plenitudine
tu quoq; accepiſti cum cæteris:& ſi differẽtius à cæteris.
Ac propterea quidem benedicta tu:ſed in mulieribus,ille
uerò benedictus nõ in hominibus,non inter angelos:ſed Geñ.27
qui eſt,ut ait apoſtolus,ſuper omnia benedictus deus in
ſecula. Dicitur benedictꝰ uir,benedictus panis, benedi-
cta mulier:benedicta terra:uel ſi quid tale in creaturis be
nedictum eſſe memoratur::ſed ſingulariter benedictus fru
ctus uentris tui:cum ſit ſuper omnia benedictus deus in
ſecula. Benedictus ergo fructꝰ uentris tui. Benedictus in
odore:benedictus in ſapore:benedictus in ſpecie. Huius Pſal.33.
odoriferi fructus fragrantiam ſentiebat qui dicebat. Ecce Pſal.30.
odor filij mei ſicut odor agri pleni:cui bñdixit dominus. 2. Pe. 2.
An non uere benedictus cui benedixit domiꝰ? De ſapo
re huius fructus quidam q̃ guſtauerat taliter eructabat di
cens. Guſtate & uidete,quoniam ſuauis eſt dominus. Et
alibi. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ dñe:quam
abſcondiſti timentibus te. Et alius quidam. Si tamen, in-
quit, guſtatis quoniam dulcis eſt dominus. Et ipſe fru-
ctus de ſe,inuitans nos ad ſe:qui edit me, ait,adhuc eſu- Eccle.3.
riet:& qui bibit me,adhuc ſitiet. Vtiq; propter ſaporis
dulcedinem hoc dicebat: qui ſemel guſtatus magis exci-
tat appetitum. Bonus fructus qui animarum eſurientiũ
& ſitientium iuſtitiam: & eſca & potus eſt. Audiſti de
odore:audiſti de ſapore: audi & deſpecie. Si enim fru-
ctus ille mortis non ſolum ſuauis fuit ad ueſcendum: ſed
etiam teſte ſcriptura delectabilis aſpectu: quanto magis
huius uitalis fructus uiuificum decorem debemus inqui
rere:in quem,teſte alia ſcriptura,deſiderant etiam ange- 1.Pet.1.
li proſpicere? Cuius pulchritudinem in ſpiritu uidebat:
& in corpore uidere cupiebat,qui dicebat. Ex ſyon ſpe- Pſal.49
cies decoris eius. Et ne mediocrem tibi uideatur commẽ-
daſſe decorem:recole quod in alio pſalmo legis,Specio- Pſal.44
ſus forma præ filijs hominum diffuſa eſt gratia in labijs
tuis:propterea benedixit te deus in æternum. Benedi-
ctus ergo fructus uentris tui:cui benedixit deus in æter-
num. Ex cuius benedictiõe benedicta etiam tu in mulieri-

bus: quia non potest mala arbor fructum facere bonum
Gen.3. Benedicta, inquã tu in mulieribus: quæ illam generalem
maledictionem euasisti, qua dictum est. In tristitia paries
filios: & nihilominus illam, qua secutũ est. Maledicta ste-
rilis in israel: ac singularem consecuta es benedictionem:
ut nec sterilis maneas: nec cum dolore parturias. Dura
necessitas: & graue iugum super omnes filias Euæ. Et si
pariunt cruciantur, & si non pariunt maledicũtur. Et do
lor prohibet parere: & non parere maledictio. Quid fa-
cies uirgo quæ hæc audis: quæ hæc legis? Si parturis an
gustiaris: si sterilis manes, malediceris. Quid eliges uirgo
prudens? Angustiæ, inquit, mihi sunt undiq; Melius est
tamen mihi maledictum incurrere & castã manere: quàm
prius quidem concipere per concupiscentiam: quod me
rito post cum dolore parturiam. Hinc etenim & si uideo
maledictum: sed non peccatum: illinc uerò & peccatum si
mul & cruciatum. Deniq; hæc maledictio quid aliud est
quàm hominũ exprobratio? Neq; ob aliud sanè dicitur
sterilis maledicta: nisi q; opprobrio & contemptui sit ha-
benda tanquàm inutilis & infructuosa, & hoc in israel tã
tum. Mihi autem pro minimo est q; hominibus displi-
ceo: dum me possim uirginem castam exhibere christo.
O uirgo prudẽs, & uirgo deuota: quis te docuit deo pla-
cere uirginitatem? Quæ lex: quæ iustitia: quæ pagina ue
teris testamenti uel præcipit, uel consulit, uel hortatur in
carne non carnaliter uiuere: & in terris angelicam duce-
Rom.8. re uitam? Vbi legeras beata uirgo: sapientia carnis mors
Rom.13. est: & curam carnis ne perfecerítis ĩ desiderio? Vbi lege
Apo.14 ras de uirginibus: quia cantant canticum nouum quod
nemo alius cantare potest: & sequuntur agnum quocum-
Mat.19. que ierit? Vbi legeras, laudatos esse qui se castrauerunt
2.Co.10 propter regnum celorum? Vbi legeras, in carne enim am
bulantes: non secundum carnem militamus: & qui matri
1.Cor.7. monio iungit uirginem suam bene facit: & qui non iun-
git melius facit, Vbi audieras, Volo uos omnes esse sicut
Vbisup. & meipsum, & bonũ est homini si sic permaneat sm meũ
Ibidem. consilium? De uirginibus, inquit, præceptum non ha-
Vbisup. beo: consilium autem do. Tu uerò non dicam præceptũ:
sed nec consilium: nec exemplum: nisi q; unctio docebat
te de omnibus: ac sermo dei uiuus & efficax ante tibi fa-
ctus est magister quàm filius: prius instruxerit mentem
quàm induerit carnem. Christo ergo deuoues te exhibe
re uirginem, & nescis q; ipsi exhiberi te oportet etiam
matrem? Eligis in israel esse contemptibilis, & ut illi pla-
ceas cui te probasti: maledictum incurrere sterilitatis, &
ecce maledictio benedictione commutatur: sterilitas fœ
cunditate recompensatur, Aperi uirgo sinum: expande
gremium: prepara uterum: quia ecce facturus est tibi ma
gna qui potens est intantum ut pro maledictione israel,
beatam te dicant omnes generationes. Nec suspectam ha
beas prudens uirgo fœcunditatem: quia non auferet in-
tegritatem. Concipies, sed sine peccato. Grauida eris, sed
non grauata: paries, sed non cum tristitia: nescies uirum,
& gignes filium. Qualem filium? Illius eris mater: cuius
deus est pater. Filius paternæ charitatis erit corona tuæ
castitatis: sapientia paterni cordis: erit fructus uteri uir-
ginalis. Deum deniq; paries, & de deo cõcipies. Confor
tare ergo uirgo fœcunda, casta puerpera, mater intacta:
quia non eris in israel ultra maledicta: neq; inter steriles
deputata. Et si adhuc maledíceris ab israel secundum car
nem: non quia sterilem uident, sed quia fœcundam inui-
dent: memento q; & christus maledictum pertulit crucis,
qui te suam matrem benedixit in cœlis: sed & in terris ab
angelo benedicta, & à cunctis generationibus terræ me-
rito beata prædicaris. Benedicta ergo tu ĩ mulieribus, &
Textus. benedictus fructus uentris tui. ℣ Quæ cum audisset
turbata est in sermone eius: & cogitabat qualis esset ista
salutatio. Solẽt uirgines quæ uere uirgines sunt, semper
pauidæ & nunquã esse securæ, & ut caueãt timenda, etiã
tuta pertimescere: sciẽtes se in uasis fictilibus thesaurum
portare p̃cioſum, & nimis arduum esse uiuere angelice in
ter hoies & in terris more cælestiũ cõuersari, & in carne
cælibem agere uitam. Ac proinde quicquid nouum quic
quid subitum fuerit ortum, suspectas habent insidias: to
tam cõtra se æstimant machinatum, Idcirco & maria tur
bata est sermone angeli. Turbata est, sed non perturba-
ta. Turbatus sum, inquit, & non sum locutus: sed cogita- Psal.76.
ui dies antiquos, & annos æternos in mẽte habui. Ita er
go & maria turbata est & non est locuta: sed cogitabat
qualis esset ista salutatio. Quòd turbata est uerecundiæ
fuit uirginalis: q; non perturbata fortitudinis: q; tacuit &
cogitauit, prudentiæ. Cogitabat autẽ qualis esset ista sa-
lutatio. Sciebat prudens uirgo q; sæpe angelus sathanæ
transfigurat se ĩ angelum lucis: & quia nimirum humilis
& simplex erat, nihil tale penit9 à sancto angelo sperabat:
& ideo cogitabat qualis esset ista salutatio. ℭ Tunc an-
gelus intuitus uirginem & uarias eam secum uoluere co
gitationes facillime deprehendens pauidam consolatur:
confirmat dubiam, ac familiariter uocans ex noie, beni-
gne ne timeat persuadet. Ne timeas, inquit, maria: ĩueni- Textus.
sti gratiam apud deum. Nihil hic doli: nihil hic fallaciæ
est. Nullam circũuentionẽ: nullas hic suspiceris insidias.
Non sum homo sed spiritus, & dei angelus, nõ sathanæ.
Ne timeas maria: inueniisti gratiam apud deum. O si sci-
res quantum tua humilitas altissimo placeat: quanta te
apud ipsum sublimitas maneat: angelico te indignã nec
alloquio iudicares nec obsequio. Vt quid enim indebi
tam tibi dixeris gratiam angelorum: quæ inueniisti gratiã
apud deum? Inueniisti quod quærebas: ĩueniisti quod ne
mo ante te potuit inuenire: inueniisti gratiã apud deum.
Quam gratiam? Dei & hominum pacem: mortis destru-
ctionẽ: uitæ reparationẽ. Hæc est ergo gratia, quã inueni
sti apud deum. Et hoc tibi signum. Ecce concipies & pa- Textus.
ries filium: & uocabis nomen eius iesum. Intellige pru
dens uirgo ex noie filij promissi quantam & quã specialẽ
gratiã inueneris apud deũ. Et uocabis, ait, nomen eius ie
sum. Rationẽ huius uocabuli alius euangelista ponit: an
gelo sic iter p̃tãte. Ipse em̃ saluũ faciet p populũ suũ a pctis
eorũ. Duos iesus lego in typo huius: que nũc in manib9 Mat.1.
habemus p̃cessisse: ambos populis p̃fuisse. Quorũ un9 po
pulũ suũ de babylone eduxit: alter suũ in terrã p̃missiõis
introduxit. Et illi q; dẽ illos, quibus præerãt, ab hostibus
defendebant: sed numquid saluabant à peccatis eorũ? Is
autẽ noster iesus & à pctis saluat populũ suũ: & introdu-
cit in terram uiuentiũ. Ipse em̃ saluũ faciet populũ suũ à
peccatis eorũ. Quis est hic qui etiã pctã dimittit? Vtinã
& me peccatorẽ dignet dñs iesus annũciare populo suo:
ut saluum me faciat à peccatis meis. Vere enim beatus po
pulus, cuius iste iesus dñs deus eius: quia ipse saluũ faciet
populũ suum à peccatis eorũ. Vereor aũt ne multi se pro-
fiteantur esse de populo eius: quos tm̃ ipse nõ habeat pro
populo suo. Vereor ne pleriq; qui quasi in populo eius Mat.15.
religiosiores esse uidẽtur, ipse aliquando dicat. Populus
hic labijs me honorat: cor aũt eorum longe est à me. No-
uit enim dñs iesus qui sunt eius: nouit & quos elegerit à Luce.6.
principio. Quid me uocatis ait dñe dñe: & nõ facitis q̃ di
co? Vis scire an pertineas ad populũ eius: uel potius uis
esse de populo eius? Fac quæ dicit iesus: & cõputabit te
in populo suo. Fac quæ iubet in euangelio dominus ie-
sus: quæ iubet in lege & prophetis: quæ iubet per mini-
stros suos qui sunt in ecclesia: obtempera eius uicarijs
prepositis tuis, non tantum bonis & modestis: sed etiam
discolis: & disce ab ipso iesu quia mitis est & humilis cor Matt.11.
de: & eris de beato populo eius quem elegit in hereditа-
tem sibi: eris de laudabili populo eius quem dominus
exercituum benedixit dicens: opus manuum mearum tu
es: hereditas mea israel: cui ne forte israel carnalem æmu-
leris etiam testimonium perhibet dicens. Populus quem Psal.17.
non cognoui seruiuit mihi: in auditu auris obediuit
mihi. Sed audiamus quid idem angelus sentiat de illo:
cui necdum concepto tale indidit nomen. Ait namq;.
Hic erit magnus: & filius altissimi uocabitur. Bene ma- Textus.
gnus:

gnus:qui filius altissimi nuncupatur appellari. An non magnus,cuius magnitudinis non est finis? Et quis magnus aít,sicut deus noster? Planè magnus qui tã magnus quàm altissimus:quia & ipse altissimus. Neq; enim altissimi filius rapinã arbitrabit esse se æqualẽ altissimo. Ille merito arbitrãdus est cogitasse rapinã,q cũ de nihilo in angelicã formã factus fuisset:factori suo se cõparãs usurpauit sibi qd filij altissimi ꝓpriũ est:qui utiq; in forma dei à deo non factus sed genitus est. Altissimus enim deus pater quãuis oĩpotẽs sit,nõ potuit tamẽ uel æqualẽ sibi cõdere creaturã uel inæqualẽ gignere filiũ. Fecit itaq; angelũ magnũ, sed nõ quãtus ipse & ideò nec altissimũ. Solũ autẽ unigenitũ quẽ nõ fecit sed genuit oĩpotẽs oĩpotẽtẽ altissimus altissimũ,æternus coæternũ,ipm sibi per oĩa cõparari,nec rapinã æstimat nec iniuriã. Recte ergo hic erit magnus qui filius altissimi uocabit. Sed quare hic erit & non potius est magnus,qui semper æqualiter magn⁹,nõ habet quo crescat:nec maior post cõceptũ futurus sit:quàm ante uel sit uel fuerit? An fortè ꝓpterea dixerit erit,quia qui magn⁹ deus erat,magnus homo futurus sit? Bene ergo hic erit magnus. Magnus hõ,magnus doctor,magnus ꝓpheta. Sic enim dicit de eo in euãgelio. Quia ꝓpheta magnus erit in nobis. Et à minori quodã ꝓpheta magnus itidẽ ꝓphetа uẽturus ꝓmittit. Ecce,inquit,ueniet ꝓpheta magnus. & ipse renouabit hierusalẽ. Et tu quidẽ ô uirgo paruulũ paries,paruulũ nutries,paruulũ lactabis,sed uidẽs paruũ cogita magnum. Erit enim magnus quia magnificabit eum deus in cõspectu regũ:adeo ut adorent eũ oẽs reges, oẽs gentes seruiant ei. Magnificet ergo anima tua dominum quia hic erit magnus,& filius altissimi uocabit. Magnus erit & magna faciet tibi qui potens est,& sanctum nomẽ eius. Quod enim sanctius nomen:quàm qd filius altissimi uocabit? Magnificet & à nobis paruulis magnus dominus:quos ut faceret magnos ,factus est paruulus. Paruulus aít,nat⁹ est nobis,& fili⁹ datus est nobis. Nobis inquã nõ sibi qui utiq; añ tẽpora multo nobilius nat⁹ ex patre, nasci temporaliter non indigebat ex matre. Non angelis quoq; qui cum magnũ haberent:paruulum non requirebant. Nobis ergo natus:nobis & datus:quia nobis necessarius. Iam de nobis nato & dato faciamus ad quod nat⁹ est & datus. Vtamur nostro in nostrã utilitatem:de saluatore salutem operemur. Ecce paruulus in medio statuitur. O paruulus,paruulis desideratus O uere paruul⁹,sed malitia non sapientia. Studeamus effici sicut paruul⁹ iste,discamus ab ipso quia mitis est & humilis corde,ne magn⁹ uidelicet deus sine causa factus sit homo paruus:ne gratis mortuus:ne in uacuum crucifixus. Discamus eius humilitatem imitemur mansuetudinem,amplectamur dilectionẽ communicemus passionibus , lauemur in sanguine eius, ipsum offeramus propitiationẽ pro peccatis nostris:quoniam ad hoc ipse natus & datus est nobis. Ipsum oculis patris:ipsum offeram⁹ & suis:quia & pater proprio filio suo non pepercit:sed pro nobis tradidit illum:& ipse filius semetipsum exinaniuit formam serui accipiẽs ipse tradidit in montem animam suam:& cum sceleratis reputatus est: & ipse peccata multorum tulit,& pre transgressoribus rogauit ut non perirent: Non possunt perire pro quibus filius rogat ne pereant,pro quibus pater tradidit filium in mortem ut uiuant. Equaliter ergo ab utroque sperãda est uenia, quibus æqualis est in pietate misericordia : par in uoluntate potentia:una in deitate substãtia :in qua unus cum eis spiritus sanctus uiuit & regnat deus per omnia secula seculorum. Amen.

Homilia quarta unde supra

NOn est dubiũ quicquid in laudibus matris ꝓferimus ad filium pertinere:& rursum cũ filiũ honoramus,à gloria matris non recedim⁹ Nã si iuxta salomonem:Filius sapiẽs gloria est patris:quãto magis gloriosum est matrem ipsius effici sapiẽtiæ? Sed quid ego tento in eius laudibus quam laudabilem prædicant prophetæ:perhibet angelus:narrat euangelista? Non ergo laudo,quia non audeo:sed tantum replico deuotus quod iam explicauit per os euãgelistæ spiritus sanctus. Sequitur namq; & ait. Et dabit illi dominus de⁹ sedẽ dauid patris sui. Verba sunt angeli ad uirginem de promisso filio:promittentis q debeat possidere regnũ Dauid. Quòd de stirpe dauid duxerit originẽ dñs iesus: nemo dubitat. Quæro aũt quomodo dederit ei deus sedẽ dauid patris sui:cum ipse in hierusalem non regnauerit: quinimo turbis cum uolentibus constituere regem non acquieuerit:sed & ante faciem pilati protestatus sit: Regnum meum non est de hoc mundo. Deniq; quid magnũ promittitur ei qui sedet super cherubin:quem prophæta uidit sedentem super solium excelsum & eleuatum:sedere in trono dauid patris sui? Sed nouimus quãdam aliã hierusalem ab ea quæ nunc est in qua regnauit dauid significatam multo ista nobiliorẽ:multo ditiorem. Hãc igitur puto hic fuisse significatã:illo uidelicet usu loquẽdi:quo sæpe reperis in scripturis significãs poni pro significato.

A Tũc sanè dedit illi deus sedem dauid patris sui:quãdo cõstitutus est rex ab eo super sion montem sanctũ eius. Sed hic propheta de quo regno dixerat,expressius apparuisse uidetur:in eo q non in sion posuit,sed sup sion. Nã ideo fortassis dictum est super:quia in sion quidem regnauit dauid:super sion uerò regnum est illius de quo dictũ est ad dauid. De fructu uẽtris tui ponam super sedem tuã: de quo & dictum est per alium ꝓphetam. Super solium dauid & super regnum eius sedebit. Vides quia ubiq; reperis super:Super sion super sedẽ:sup soliũ:super regnũ. Dabit ergo ei dominus deus sedem dauid patris sui: non typicam sed ueram:non temporalem sed æternam: nõ terrenam sed cælestẽ. Quæ idcirco (ut iam dictum est) memoratur fuisse dauid:quia hæc in qua tẽporaliter sedit: æternæ illius gerebat imaginẽ. Et regnabit in domo iacob in æternum:& regni eius nõ erit finis. Hic quoq; si domum iacob temporalem accipimus:quomodo in illa quæ æterna nõ est:in æternum regnaturus est? Quærenda est ergo domus æterna iacob in qua regnet in æternum:cuius regni non erit finis. An nõ deniq; domus illa iacob exasperans impie abnegauit eũ:& insipienter respuit ante faciẽ pilati:quando illo perhibente:regem uestrum crucifigã? uno ore respondendo clamauit:non habemus regem nisi cæsarem? Require itaq; apostolum:& discernet tibi eum qui in occulto iudæus est,ab illo qui in manifesto:& quæ in spiritu est circũcisionẽ ab ea quæ fit in carne,& spiritualem israel á carnali & filios fidei abrahæ á filijs carnis. Nõ enim inquit omnes qui ex israel hi sunt israelitæ:neq; qui semen sunt abrahæ hi filij. Sequere ergo & dic Similiter non omnes qui ex iacob:hi reputandi sunt in domo iacob:iacob quippe ipse est qui israel. Solos igitur qui in fide iacob perfecti inueniendi sunt,reputa in domo iacob: uel potius ipsos noueris fore spiritualem & æternam domũ iacob,in qua regnabit dominus iesus in æternũ. Quis ex nobis est iuxta interpretationẽ nominis iacob:supplãtet diabolum de corde suo: luctetur cũ uitijs & concupiscentijs suis :ut nõ regnet peccatũ in suo mortali corpe, sed regnet in eo iesus:& nũc quidẽ per gratiã:& in æternũ per gloriã:Beati in quibus iesus regnabit in æternũ: quia & ipsi cum eo regnabũt:& regni eius non erit finis. O quàm gloriosum est regnum illud in quo reges cõgregati sunt,conuenerunt in unum:ad laudandum.s.& glorificandum eum:qui super omnes est rex regum, & dominus dominantium. De cuius splendidissima cõtẽplatione fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. O si & mei pctõris meminerit iesus in beneplacito ppli sui:cũ uenerit in regnũ suum. O si me in illa die:qñ traditurus est regnũ deo & pri uisitare dignabit in salutari suo:ad uidẽdum scilicet in bonitate electorum suorũ:ad lætãdũ in lætitia gẽtis suæ:ut laudet etiã à me cum hæreditate sua. Veni interim dñe iesu:aufer scandala de regno tuo quod est aía mea :ut regnes tu (qui debes) in ea. Venit enim auaritia & uendicat in me sibi sedẽ:iactantia cupit dñari mihi:

Ps. 144. Psal. 112.

Phil. 2.

Luc. 7.

Esaiæ. 9.

puer. 10.

Textus.

Ioan. 8.

Esaiæ. 6.

Psal. 131.

Esaiæ. 9.

Textus.

Ioan. 19.

Rom. 2.

Coll. 2.

Rom. 9.

ſupbía uult míhí cē rex:luxuría dícit ego regnabo:ambí
tío,detractío,ínuídía & íracundía certāt ín meípſo de me
íp̄o,cuíus ego potíſſímū eſſe uídear.Ego aūt quātū ualeo
reſíſto,renítor quātū íuuor:dn̄m meū ieſum reclamo:ípſí
me defendo,qa ípſíus me íuris agnoſco.Ipſum míhí deū,
íp̄m míhí dn̄m teneo & díco,non habeo regem níſí dn̄m
ieſum.Vení ergo dn̄e díſpge íllos ín uírtute tua & regna
Textus. bís ín me,qa tu es ípſe rex meus & deus meus, quí mādas
ſalutes íacob.Díxít aūt maría ad angelū. Quomodo fiet
íſtud,qm̄ uírum nō cognoſco? Primo quídē prudēter ta
cuít,cum adhuc dubía cogítabat, qualís eſſet íſta ſaluta
tío:malēs nímírū,hūíliter nō r̄ndere,quàm temerè loq qđ
neſcíret.Iam uero cōfortata & bene præmedítata,angelo
quídē foris loquēte:ſed deo íntus perſuadēte:erat em̄ do
mínus cū illa dícente angelo dominus tecum:íta ergo cō
firmata fide ſcílícet depellente tímorem:lætítía uerecun
díam,díxít ad angelū. A Quomodo fiet íſtud,qm̄ uírū
non cognoſco? Non dubítat de facto,ſed modum requí
rít & ordínem.Nec ením quærít an fiet íſtud ſed quomo
do. Quaſi dícat.Cum ſcíat dominus meus teſtis conſcíē
tíæ mæ uotum eſſe ancíllæ ſuæ non cognoſcere uírū:qua
lege,q̄ ordíne placebit eí ut fíat íſtud? Sí oportuerít me
frāgere uotum ut pariam talem filíum, & gaudeo de filío,
& doleo de propoſito.Fíat tamē uoluntas eíus.Sín uero
uírgo concípíam,uírgo & pariā,quod utíq; ſí placuerít
eí ímpoſſíbíle non erít:tunc ſcío uere,quía reſpexít humí
lítatem ancíllæ ſuæ.Quomodo ergo fiet íſtud,quoniā uí
Textus. rum non cognoſco? Et reſpondens angelusdíxít eí.Spíri
tuſſanctus ſuperueníet ín te & uírtus altíſſímí obumbra
bít tíbí.Superíusdícta eſt fuiſſe gratía plena,& nunc quo
modo dícítur:ſpírítuſſanctus ſuperueníet ín te, & uírtus
altíſſímí obūbrabít tíbí? Numquíd potuít repleri gratía
& necdum habere ſpírítū ſanctum,cum ípſe ſít dator gra
tíarum? B Sí autē íam ſpírituſſanctus ín ea erat,quomo
do adhuc tāquàm nouíter ſuperuenturus repromíttítur?
An fortè ídeo non díxít ſímplíciter,ueníet ín te,ſed addí
dít ſuper:quía & príus quídem ín ea fuít per multam gra
tíam,ſed nunc ſuperuenire nunciatur: propter abundan
tíoris gratíæ plenítudínem quam effuſurus eſt ſuper íllā?
At uerò cum plena íam ſít,íllud amplíus quomodo cape
re poterít? Sí autem plus alíquíd capere poteſt, quomo
do & ante plena fuiſſe íntelligenda eſt? An príor quídem
gratía eíus tantum repleuerat mentem,ſequens uerò|etiā
uentrem perfundere debeat,quatenus ſcílícet plenítudo
díuínítatís quæ ante ín illa,ſícut & ín multís ſanctorū ſpí
rítualíter habítabat,etíam ſícut ín nullo ſanctorū corpo
raliter ín ípſa habítare íncípíat? Aít ítaq; Spírituſſanctus
ſuperueníet ín te,& uírtus altíſſímí obūbrabít tíbí.Quíd
eſt,& uírtus altíſſímí obumbrabít tíbí? Quí poteſt cape
re capíat. Quís em̄ excepta fortaſſís illa,quæ hoc ſola ín
ſe fœlícíſſíme meruít experíri,íntellectu capere,ratíone dí
ſcernere poſſít,qualíter ſplendor ílle ínacceſſíbílís uírgí
neís ſeſe uíſceríbus ínfuderít,& ut illa ínacceſſíbílem acce
dere ad ſe ferre potuíſſet,de portíuncula eíuſdem corpo
rís cuí ſe anímate cotēperauít, relíquæ maſſæ umbracu
lū fecerít? Et fortaſſe propter hoc maxíme dícťū eſt:obrū
brabít tíbí,quía res nímírū ín ſacramēto erat,& quod ſo
la per te trínítas ín ſola & cum ſola uírgíne uoluít opera
rí,ſolí datum eſt noſſe cuí ſolí datum eſt experíri. Dícatur
ergo.Spírituſſanctus ſuperueníet ín te quí utíq; ſua potē
tía fœcūdabít te.Et uírtus altíſſímí obumbrabít tíbí,hoc
eſt íllum modum quo de ſpírituſancto concípíes deí uír
tus,& deí ſapíentía chriſtus,ſíc ín ſuo ſecretíſſímo cōſílío
obumbrando conteget & occultabít quatenus ſibí tātū
notushabeatur & tíbí. Ac ſí angelus reſpondeat ad uírgí
nē Quíd à me requíris,quod ín te mox experíeris? Scíes
ſcíes & fœlíciter ſcíes,ſed íllo doctore quo & auctore.Ego
autem míſſus ſum nunciare uírgínalem conceptum, non
creare.Nec poteſt docerí,níſí à donante:nec poteſt addí
ſcí níſí à ſuſcípiente.Ideoq; & quod naſcetur ex te ſanctū
Textus. uocabítur filíus deí.Quod eſt dícere. Quoníam nō eſt de
homíne ſed de ſpírituſancto quod concípíes,concípíes
autem altíſſímí uírtutem;hoc eſt filíū deí,ídeoq; & quod
naſcetur ex te ſanctum,uocabítur filíus deí:íd eſt non ſo
lum quí de ſínu patrís ín uterum tuum ueníens obum
brabít tíbí:ſed etíam íd quod de tua ſubſtantía ſocíabít
ſibí,ex hoc íam uocabítur filíus deí,quemadmodum & ís
quí a patre eſt ante ſecula genítus tuus quoq; amodo re
putabítur filíus.Síc autem & quod natum eſt ex ípſo pa
tre erít tuus,& quod naſcetur ex te erít eíus ut tamen nō
ſínt duo filíj ſed unus.Et lícet alíud quídem ex te,alíud ex
íllo ſít:íam nō tamē cuíuſq; ſuus,ſed unus utríuſq; erít fí
líus.Ideoq; & quod naſcetur ex te ſanctū,uocabítur filíus
deí.Attēde quæſo quàm reuerenter díxerít,quod naſcet
ex te ſanctum.Vt quíd em̄ íta ſímplíciter ſanctum,&abſq;
addítamēto? Credo quía nō habuít quíd propríe,dígne
ue nomínaret íllud exímíū,íllud magnífícum,íllud reuerē
dum quod de puríſſíma uídelícet uírgínís carne cum ſua
anima unico patrís erat uníendum.Sí díceret ſancta caro
uel ſanctus homo uel ſanctus ínfans,quícquíd tale, pone
ret parū ſibí díxíſſe uíderetur.Poſuít ergo ídefiníte ſan
ctum:quía quícquíd íllud ſít quod uírgo genuít:ſanctum
proculdubío ac ſíngulariter ſanctum fuít,& per ſpíritus
ſanctificatíonē,& per uerbí aſſumptíonem.Et adiecít an
gelus.Et ecce eliſabeth cognata tua,& ípſa concepít filíū
ín ſenectute ſua.Quíd fuít neceſſe etíam huíus ſterílís uír Textus.
gíní nunciare cōceptum? Nunquíd fortè dubíam adhuc
& íncredulam oraculo,recentíorí uoluít confirmare mí
raculo? Abſít.Legímus & zachariæ íncredulítatē ab hoc
ípſo angelo fuiſſe caſtígatam,mariam autem ín alíquo re
prehenſam nō legímus,quín potíus fidē ípſíus eliſabeth
prophetante laudatam agnouímus.Beata es,ínquít,quæ
credídíſtí,quoníam perfícíentur ín te quæ dícta ſunt tíbí
a domíno. Sed ídeo ſterílís cognatæ conceptus uírgíní
nunciatur:ut dum míraculum míraculo addítur,gaudíū
gaudío cumuletur.Porrò neceſſe erat non modíco lætí
cíæ & amorís præueníente ínflammarí íncendío,quæ fí
líū paternæ dílectionís cū gaudío ſpírituſſanctí mox fue
rat conceptura.Neq; ením níſí ín deuotíſſímo corde atq;
hílaríſſímo,tanta ſe capere poterat dulcedínís & alacrítа
tís affluentía.Vel ídeo conceptus eliſabeth nūciatur ma
ríæ:quía profecto decebat ut uerbum mox díuulgandum
ubíq;,príus ſciret uírgo per angelū,quàm audíret ab ho
míne,ne mater uídelícet deí à conſílíjs filíj uíderetur amo
ta:ſí eorum que ín terrís tam prope gererentur remanſíſ
ſet ígnara.Vel ídeo potíus cōceptus eliſabeth maríæ nun
cíatus eſt,ut dum nunc ſaluatorís nunc præcurſorís edo
cetur aduentum:rerum tempus & ordínem tenēs ípſa me
líus poſtmodum ſcríptoríbus ac prædícatoríbus euange
líj r̄ſeret uerítatem:quæ & plenè de omnibus à príncípío
cælítus fuerít ínſtructa myſterijs.Vel ídeò adhuc nuncía
tur maríæ conceptus eliſabeth,ut audíens cognatā uetu
lam & grauídam cogítet íuuencula de obſequío,ſicq; illa
properante ad uiſítandum paruulo prophetæ locus & oc
caſío detur,quo mínorí adhuc domíno ſuí officij ualeat
exhíbere prímítías:& dum ad ſeínuícem occurrít matrū
ínfantumq; ab alterutro excítata deuotío,mírabílíus fíat
míraculum de míraculo.Víde aūt ne hæc tam magnífica
quæ ab angelo audís prænunciata,ab ípſo ſperes perfícíē
da.A quo ergo ſí quæris,ípſum audí angelum.Quía non Textus.
erít,ínquít,ímpoſſíbíle apud deum omne uerbum, tan
quam díceret.Hæc quæ ego tam fideliter promítto non
de mea,ſed de íllíus quí me míſít uírtute præſumo, quía
nō erít ímpoſſíbile apud deum omne uerbum.Quale em̄
íllí uerbū ímpoſſíbile poterít eſſe,quí omnía fecít ín uer
boꝰ A Mouet me & hoc ín uerbís angelícís,q̄ ſignanter
non aít:quía non erít ímpoſſíbile apud deum omne fa
ctum,ſed omne uerbum.An ídcírco poſuít uerbum,quía
quàm facíle poſſunt homines loquí quod uolunt, etíam
quod nullatenus facere poſſunt,tam facile ímmo íncom
parabíliter facílíus ualet deus opere ímplere quícquíd íl
lí uerbo ualent exprímere.Dícamapertius,Sí homínibus

tam facile

tam facile esset facere quàm dicere quod uolunt & ipsis quoq; non esset impossibile omne uerbum. Nunc autem quoniam uulgaris & uerus sermo est: multū interesse inter loqui & facere: sed apud homines, non apud deū: soli deo quia idem est facere quod loqui: idē loqui quod uelle: meritò nō erit impossibile apud deum omne uerbum. Verbi gratia. Potuerūt præuidere & prædicere prophetæ uirginem uel sterilem concepturam ac pariturām: sed uunquid facere, ut conciperent, & parerent. Deus autem qui dedit eis posse præuidere: quàm facile potuit tunc quod uoluit per illos prædicere: tam facile potuit nunc quādo uoluit per seipsum quod promisit implere. Siquidem apud deum nec uerbum dissidet ab intentione quia ueritas est: nec factum à uerbo, quia uirtus est: nec modus à facto, quia sapientia est. ac per hoc non erit impossibile apud deum omne uerbum. B Audisti uirgo factum: audisti & modum: utrunq; mirum: utrunq; iocundum. Iocū dare filia sion: & axulta satis filia hierusalem. Et quoniam auditui tuo datū est gaudium & lætitia: audiamus & nos à te responsum lætitiæ quod desideramus: ut iam exultēt ossa humiliata. Audisti, inquā, factū & credidisti: crede & de modo quod audisti. Audisti quia concipies & paries filiū: audisti q̄ nō per hominē, sed per spiritumsanctū: expectat angelus responsum: tempus est enim ut reuertatur ad deū qui misit illum. Expectamus & nos, ô domina uerbum miseratiōis, quos miserabiliter præmit sententia dānatiōis. Et ecce offertur tibi preciū salutis nostræ: statim liberabimur si consentis. In sempiterno dei uerbo facti sumus oēs & ecce morimur: in tuo breui responso sumus reficiendi: ut ad uitam reuocemur. Hoc supplicat à te ô pia uirgo flebilis adam cum misera sobole sua exul de paradiso: hoc abrahā: hoc dauid. Hoc cæteri flagitāt sancti patres: patres scilicet tui, qui & ipsi habitant in regione umbræ mortis. Hoc totus mundus tuis genibus prouolutus expectat. Nec immerito: quando ex ore tuo pēdet cōsolatio miserorum: redemptio captiuorum: liberatio dānatorum: salus deniq; uniuersorum filiorum adam totius generis tui. Da uirgo responsum festināter. O domina responde uerbum quod terra, quod inferi, quod expectāt & superi. Ipse quoq; omniū rex, & dominus, quātum cō cupiuit decorem tuum: tantū desiderat & responsionis affectum: in qua nimirum proposuit saluare mundum. Et cui placuisti in silentio, iam magis placebis ex uerbo: cū ipse tibi clamet è cælo. O pulchra inter mulieres: fac me audire uocem tuam. Si ergo tu eum facias audire uocem tuam: ipse te faciet uidere salutem nostram. Nūquid hoc est quod quærebas quod gemebas: quod diebus & noctibus orando suspirabas? Quid igitur? Tu es cui hoc promissum est: an aliā expectamus? Immo tuipsa, nō alia. Tu inquàm illa promissa: illa expectata: illa desiderata ex, q̄ta
Genē. 49 sanctus pater tuus iacob iam morti appropinquans uitā sperabat æternam: cum dicebat. Expectabo salutare tuū domine: in qua deniq; & per quam deus ipse rex noster ante secula disposuit operari salutē in medio terre. Quid ab alia speras quod tibi offertur. Quid per aliā expectas quod per te mox exhibebitur, dummodo præbeas assensum: respondeas uerbum. Responde itaq; citius angelo: immo per angelum domino. Responde uerbum: & suscipe uerbum. Profer tuum: & concipe diuinum. Emitte trāsitoriū: & amplectere sempiternum. Quid tardas. Quid trepidas. Crede: cōfitere: & suscipe. Sumat humilitas audaciā: uerecundia fiduciā. Nullatenus cōuenit nūc ut uirginalis simplicitas obliuiscatur prudentiam. In hac sola reme timeat prudēs uirgo presumptionē: quia & si grata in silentio uerecundia, magis tamen nūc in uerbo pietas necessaria. Aperi Virgo beata cor fidei: labia confessioni: uiscera creatori. Ecce desideratus cunctis gentibus, foris pulsat ad ostiū. O si te morante pertransierit: & rursus incipias dolēs quærere quem dilīgit anima tua. Surge: curre: aperi. Surge per fidē: curre per deuotionē: aperi p confessionem. Ecce, inquit, ancilla dñi: fiat mihi secundū uerbum tuū: Semper solet esse gratiæ diuinæ familiaris uirtus humilitas. Deus enī superbis resistit: humilibus autem dat gratiā: Humiliter ergo respōdet: ut sedes gratiæ præparetur. Ecce, inquit, ancilla domini. Quæ est hæc tā sublimis humilitas, quæ cedere nō nouit honoribus: insolescere gloria nescit. Mater dei eligitur: & ancillā se nominat. Non mediocris reuera humilitatis insigne: nec (oblata tanta gloria) obliuiscī humilitatē. Non magnū est esse humilem in abiectione: magna prorsus & rara uirtus humilitas honorata. Si me miserum homuncionem meis decepta simulatiōibus ad aliquem uel mediocrem honorem prouexerit ecclesia: deo nimirū hoc uel propter mea uel propter subditorum peccata permittente: nōnne statim oblitus qui fuerim talē me puto, qualis ab hominibus (qui cor nō uidēt) putatus sum? Credo sanè: cōsciētiam non attendo: & reputans non honorem uirtutibus, sed uirtutes honori: eo sanctiorem, quo superiorē me æstimo. Videas plerosq; in ecclesia de ignobilibus nobiles: de pauperibus diuites factos: subito intumescere: pristinæ obliuiscī abiectionis: genus quoq; suum erubescere & infimos dedignari parentes. Videas & homines pecuniosos ad honores quosq; ecclesiasticos puolare: moxq; sibi applaudere sanctitatem, uestiū duntaxat mutatione. non mentiū: & dignos se æstimare dignitate, ad quā ambiēdo peruenerūt: quodq; (si audeo dicere) adepti sunt nūmis: attribuere meritis. Omitto aūt de his quos excæcat ābitio, & honor ipse superbiēdi eis materia est. Sed uideo quod magis doleo: post spretā seculi pōpam: nonnullos in schola humilitatis superbiam magis addiscere: ac sub alis mitis humilisq; magistri grauius insolescere: & impatientes amplius fieri in claustro quàm fuissent in seculo. Quodq; magis peruersum est, plericq; in domo dei non patiuntur haberi contēptui: qui in sua non nisi cōtemptibiles esse potuerunt: ut quia uidelicet ubi à pluribus honores appetuntur: ipsi locum habere non meruerūt: saltem ibi honorabiles uideātur: ubi ab omnibus honores contēnuntur. Video & alios: quod nō sine dolore uideri debet: post aggressam christi militiā, rursus seculāribus implicarī negotiis: rursus cupiditatib⁹ terrenis immergi: cū magna cura erigere muros & negligere mores: sub prætextu quoq; cōmunis utilitatis uerba uēdere diuitibus. & matronis salutationes: sed & cōtra imperatoris sui edictū concupiscere aliena: & sua cū lite repetere: nō audiētes apostolū ex imperio regis tubicinantē. Hoc ipm, inquit, delictū est in uobis: q̄ causas habetis. Quare 1. Cor. 6.
non magis fraudē patimini? Ita ne mundū sibi & se mūdo crucifixerunt: ut qui antea uix in suo uico uel oppido cognitifuerant: modo circumeūtes prouincias & curias frequētātes, regū notitias, principūq; familiaritates assecuti sint? Quid de ipso habitu dicā, in quo iam nō calor, sed color requirit, magisq; cultui uestiū quàm uirtutū insistitur? Pudet dicere, uincunt in suo studio mulier cule, quādo à monachis preciū affectatur in uestibus, nō necessitas, nec saltē forma religionis retēta in habitu ornari, nō armari appetūt milites christi, qui dū se preparare ad prælium & cōtra aereas potestates prætēdere pauperta tis insigne debuerāt, qd utiq; aduersarij ualde formidāt, in mollitie uestimētorū, pacis potius præferentes indiciū, ultro se hostibus sine sanguine tradūt inermes. Nec aliūde hæc oīa mala cōtingūt, nisi q̄ illā (qua seculū deseruimus) deserētes humilitatē, dū p hoc cogimur incepta denuò sectari studia secularīū, canes efficimur reuertētes ad uomitū. A Audiamus itaq; quotquot tales sumus quid illa respōderit, quæ dei mater eligebat, sed humilitatē nō obliuiscebatur. Ecce, ait, ancilla dñi: fiat mihi fm uerbū tuū. Fiat, desiderij est signū, nō dubitationis indiciū. Et per hoc q̄ dicit fiat mihi fm uerbū tuū, magis intelligēda est affectum exprimere desiderātis, quàm affectū requirere, more dubitantis, quāquā nil obstet intelligi: fiat, esse uerbū orantis. Nemo qppe orat nisi quod credit & sperat. Vult aūt à se requiri deus etiā quod pol-

Textus.

licetur. Et ideò fortè multis quæ dare dispoſuit prius pollicetur: ut ex ꝓmiſſiõe deuotio excitet: ſicq; qđ gratis datum erat: deuota oratio ꝓmereat. Sic pius dñs qui oẽs hoies uult ſaluos fieri merita nobis extorquet à nobis: & dum nos præuenit tribuendo: quod retribuat gratis agit ne gratis tribuat. Hoc utiq; prudẽs ẏgo intellexit: qñ præuenienti ſe muneri gratuitæ ꝓmiſſionis iunxit meritũ ſuæ orationis: fiat (inquiẽs) mihi ſm uerbum tuũ. Fiat mihi de uerbo ſecundũ uerbum tuũ. Verbũ qđ erat in principio apud deũ: fiat caro de carne mea: ſm uerbũ tuũ. Fiat obſecro mihi uerbũ nõ ꝓlatũ quod trãſeat: ſed conceptũ ut maneat, carne uidelicet indutũ nõ aere. Fiat mihi nõ tm̃ audibile auribus, ſed & uiſibile oculis: palpabile manib⁹: geſtabile humeris. Nec fiat mihi uerbũ ſcriptũ & murũ: ſed incarnatũ & uiuum: hoc eſt non mutis figuris mortuis in pellibus exaratũ: ſed in forma humana meis caſtis uiſceribus uiuaciter impreſſum: & hoc non mortui calami depictione: ſed ſancti ſpiritus operatione. Eo uidelicet mõ fiat mihi: quo nemini añ me factum eſt: nemini poſt me faciendũ. Porrò multipharia multisq; modis olim deus loquut⁹ eſt patribus in ꝓphetis: & aliꝭ quidẽ in aure: aliꝭ in ore: aliꝭ etiã in manu factũ eſſe uerbũ dñi memoratur: mihi aũt, oro, ut in utero fiat iuxta uerbũ tuum. Nolo autẽ ut fiat mihi aut declamatoriè prædicatum: aut figuraliter ſignificatũ: aut imaginatoriè ſomniatum: ſed ſilenter inſpiratum: perſonaliter incarnatum: corporaliter inuiſceratum. Verbum igitur quod in ſe nec poterat fieri, nec indigebat: dignetur in me, dignet & mihi fieri ſm uerbũ tuũ. Fiat quidẽ generaliter oi mũdo: ſed ſpecialiter fiat mihi ſm uerbũ tuũ.

Excuſatio eiuſdem quòd locũ hunc cuãgelicũ poſt expoſitores alios explanare uoluerit.

LEctionem cuangelicã expoſui ſicut potui: nec ignoro q̃ non omnibus placebit: ſed ſcio me ob hanc rem multorũ fore indignationi obnoxiũ: & aut iudicabor ſuperfluus: aut ꝓſumptor: quod uidelicet poſt patres, qui hunc ipſum locum pleniſſimè expoſuerunt: rurſus in eodẽ nouus expoſitor auſus fuerim mittere manũ. Sed ſi qd dictũ eſt poſt patres quod non ſit cõtra patres: nec patribus arbitror, nec cui quã diſplicere debere. Vbi autem dixi q̃ à patribus acceꝑi: dum ſic abſit typus præſumptiõis, ut nõ deſit fructus deuotionis patienter audiam de ſuperfluitate cauſantes. Nouerint tamen qui me tanquã de ociosa & nõ neceſſaria explanatione ſuggillant: nõ tam intendiſſe exponere cuãgeliũ: quàm ex euangelio ſumere occaſionẽ loquẽdi quod loqui delectabat. Si Verò peccauí q̃ propriã magis ex hoc excitari deuotionem: quàm cõmunem quæſicrim utilitatem: potẽs erit pia uirgo apud ſuũ miſericordem filium hoc meum excuſare peccatum, cui hoc meum qualecunq; opuſculum deuotiſſimè deſtinauí.

Explicit homilia quarta ſup cuangeliũ, Miſſus eſt. In uigilia natalis domini, Sermo. I.

SOnuit uox lætitiæ in terra noſtra: uox exultationis & ſalutis in tabernaculis peccatorum. Auditũ eſt uerbũ bonum: uerbũ cõſolatoriũ: ſermo iocũditate plenus: dignus omni acceptione. Iubilate mõtes laudẽ: & oia ligna ſyluarũ. Plaudite manibus ante faciem dñi, quia uenit. Audite cœli, & auribus ꝑcipe terra: obſtupeſce, & lauda uniuerſitas creaturæ: ſed tu magis ô homo. Ieſus chriſtus filius dei naſcit⁹ in bethleẽ iudæ. Quis tã lapideí cordis: cuius aĩa non liquefacta ſit in hoc uerbo? Quid annũciari dulcius poterat: quid delectabili⁹ cõmẽdari? Quid tale unquã audítum eſt: aut qd ſimile aliq̃n mũdus accepit? Ieſus chriſtus filius dei naſcitur in bethleẽ iudæ. O breue uerbum de uerbo abbreuiato. ſed cœleſti ſuauitate refertũ. Laborat affectio mellifluæ dulcedinis, copiã latius effundere geſtiẽs nec inueniẽs uerba. Tãta ſiquidem eſt gr̃a ſermonis hui⁹, ut cõtinuo incipiat min⁹ ſapere, ſi uel unũ iota mutauero. Ieſus chriſt⁹ filius dei naſcit⁹ in bethleẽ iudæ. O natiuitas illibata ſanctitate, honorabilis mundo, amabilis hominibus, collati magnitudine beneficij inueſtigabilis etiam angelis, ſacri profunditate myſterij: & in his omnibus ammirabilis, ſingulari excellẽtia nouitatis: ut pote quæ nec primã ſimilẽ uiſa eſt, nec habere ſequẽtem. O partus ſolus ſine dolore: ſolus neſcius pudoris: corruptionis ignarus: non referans: ſed conſecrans uirginalis uteri templũ. O natiuitas ſupra naturã, ſed pro natura miraculi excellentia ſuperãs: ſed reparans uirtute myſterij. Fratres, generationẽ iſtã quis enarrabit? Angel⁹ nũciat: uirtus obumbrat: altiſſimi ſuperuenit ſpiritus: uirgo concipit: fide cõcipit: uirgo parturit: uirgo permanet. Quis nõ miretur? Naſcitur altiſſimi filius deus de deo genitus ante ſecula: naſcitur uerbũ infans: quis uel ſatis miret? Nec ſane ociosa natiuitas: aut infructuoſa dignatio maieſtatis. Ieſus chriſt⁹ filius dei naſcitur in bethleẽ iudæ. Vos, qui ĩ puluere eſtis, expergiſciminí & laudate: ecce dñs uenit cum ſalute. Venit cum ſalute: uenit cum unguentis: uenit cum gloria. Neq; eñ ſine ſalute ieſus: neq; ſine unctione chriſt⁹: nec ſine gloria uenit dei filius. Siquidẽ ipſe ſalus: ipſe unctio: ipſe gloria ſicut ſcriptũ eſt. Gloria pris filio ſapiẽs. Felix aĩa q̃ guſtato ſalutis fructu trahitur, & currit in odore unguẽtorũ ut uideat gloriã eius: gloriam quaſi unigeniti à patre. Reſpirate perditi: uenit ieſ⁹ quæ rere & ſaluũ facere qđ perierat. Morbidi cõualeſcite: uenit chriſtus qui cõtritos corde ſanat unctione miſericordiæ ſuæ. Exultate quicunq; eſtis grãdia cõcupiſcẽtes. deſcẽdit ad uos filius dei, ut regni ſui faciat cohæredes. Ita obſecro ſana me dñe & ſanabor: ſaluũ me fac & ſalu⁹ ero: glorifica & ero glorioſus. Sic nẽpe bñdicet aĩa mea dñm & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius, cũ ꝓpitiatus fueris oĩbus iniquitatibus meis, ſanaueris oẽs infirmitates meas, repleueris ĩ bonis deſiderijũ meũ. Hæc tria dilectiſſimi ſapit mihi qđ audío naſci ieſum chriſtũ filiũ dei. Quare eñ uocam⁹ nomẽ eius ieſum: niſi quia ipſe ſaluũ faciet populũ ſuũ à paccatis eorũ? Aut quare chriſtus nominari uoluit: niſi quia cõputreſcere facit iugũ à facie oleí? Quare filius dei fact⁹ ẽ homo: niſi ut hoies faceret filios dei? Volũtati aũt ei⁹ qs reſiſtit? Ieſus, q̃ iuſtificat: qs eſt qui condẽnet? Chriſt⁹ qui ſanat: quis eſt q̃ uulneret? Filius dei qui exaltat: qs eſt qui humiliet? Naſcitur ergo ieſus, gaudeat quiſquis ille eſt, quẽ perpetuæ dãnationis reum adiudicabat cõſcientia peccatorum. Excedit quippe pietas ieſu omnem crimínum quantitatem ſeu numeroſitatem. Naſcitur chriſtus: lætetur quicũq; uitijs expugnabatur antiquis. Si quidem ante faciem unctionis chriſti: nullus omino ſtare poterit morbus animæ quãlibet inueteratus. Naſcitur filius dei: exultet q̃ magna ſolet deſiderare, quia magnus muneratur aduenit. Fratres hic eſt hæres: deuote ſuſcipiamus eũ: ſic enim & hæreditas noſtra erit. Qui enim propriũ filiũ dedit, quomodo nõ omnia nobis ſimul cum illo donauit? Nemo diſcredat, nemo heſitet, habemus teſtimonium credibile nimis. Verbum caro factum eſt & habitauit in nobis. Fratres habere uoluit unigenitus dei: ut eſſet in multis fratribus primogenit⁹ ipſe. Vtiq; nihil hæſitet ipſa puſillanimitas fragilitatis humanæ, prius ipſe factus eſt hominum frater, factus eſt homínis filius, factus eſt homo. Si & hoc homo iudicat incredibile, fidem aſtruunt oculi. Ieſus chriſtus natus eſt in bethleem iudæ. Et uide dignationẽ. Non in hieruſalem ciuitate regia, ſed in bethleem quæ minima eſt in milibus iuda. O bethleem parua, ſed iam magnificata à domino, magnificauit te qui factus eſt in te paruus ex magno. Lætare bethleem, & p omnes uicos tuos feſtiuũ hodie alleluya cantetur. Que tibi ciuitas ſi audeat nõ in uideat, precioſiſſimum illud ſtabulum, & illius præſepij gloriam? In uniuerſa ſiquidem terra iam celebre eſt nomen tuum, & beatã te dicunt omnes generatiões. Vbiq; glorioſa dicuntur de te ciuitas dei, ubiq; pſallitur, quia homo natus eſt in ea: & ipſe fundauit eam altiſſimus. Vbiq; inquã predicatur ubiq; clamatur: quia ieſus chriſtus filius

puer. 10.

Ioann. 1.

ſtus filíus dei naſcítur ín bethleem íudæ. Nec ociósum quod addítur íudæ: ſiquídē ammonet nos cí⁹, quæ ad pa-
Genſ. 49 tres facta eſt, repromíſſio. Nō auferetur, ínquit, ſceptrū de íuda: & dux de femore cíus: donec ueníat qui mittendus eſt: & ípſe erít expectatío gentíū. Sal⁹ quíppe ex íudæís:
Vbí ſupra. ſed ſal⁹ uſq; ad fines terræ. Iuda, áit, te laudabūt frēs tui. Man⁹ tuæ ín ceruícib⁹ ínímícorū tuorū: & cetera q̄ de íu-
da íllo nuſquā legím⁹: ſed ín chriſto uídem⁹ ímpleta. Ipſe eſt ením leo de tríbu íuda: de quo & addítur. Catulus leo-
nís íudæ ad prædā: ínquit, fílí mí aſcendíſtí. Magn⁹ præ-
dator chriſt⁹ quí príuſquàm ſcíat uocare patrē aut matrē ſamarıæ ſpolía dirímit. Magnus prædator chriſtus, qui aſcendens ín altū captíuā duxít captíuítatem: nec tamen abſtulit quícquā: ſed magís ípſe dedít dona homínibus. Has ítaq; & cæteras ſimíles ꝓphetías ímpletas ī chriſto, de eo ſiqdē & prædíctas ad mētē reuocat q̄ dícítur beth-
leem íudæ: nec oīno quærere eſt utrum à bethleem poſſit alíquíd boní eſſe. Sanè quod ad nos ſpectat diſcim⁹ etiā ex hoc quēadmodū ſuſcípí uelít quí ín bethleē uoluít na-
ſcí. Erat em̄ quí fortè eí ſublímía q̄rēda arbítrarer eſſe pa-
Prouer. 3. latía: ubí cū gloría, rex gloríæ ſuſcíperetur: ſed nō ꝓpter hoc à regalíb⁹ íllís ſedíbus uenít. In ſiníſtra cíus díuítíæ & gloría: ín dextera longítúrnítas uítæ: horū oīm æter-
na ín cœlís affluentía ſuppetebat: ſed paupertas non ín-
ueníebatur ī eís. Porrō ín terrís abundabat: & ſuperabū-
Nota. dabat hæc ſpecíes: & neſcíebat homo præſtíū eíus. Hanc ítaq; deí fílíus concupíſcens deſcēdít ut eā elígat ſíbí & nobís quoq; ſua æſtímatíone faciat precíoſam. Adorna thalamū tuū ſyō: ſed hūílítate: ſed paupertate. In hís em̄ pānis cōplacet ſibí: & maría teſtímoníū perhíbēte his ſe-
rícís delectatur ímuolui. Abomínatíones ægyptíorū ím-
mola deo tuo. Conſidera deníq; q̄ ín bethleē íudæ naſcí-
tur: & ſolícítus eſto quomodo bethleē íudæ ínueníaris: etiā ne ín te quídē ſuſcípí dedígneť. Bethleē quíppe do-
mū panís, Iuda ſonat confeſſionē. Tu ergo ſi díuíní uer-
bí pabulo repleas aīam tuā fideliterq;: & ſi non dígna cer-
tè quanta potes deuotíone ſuſcípías panem íllum, quí de cælo deſcēdít & dat uítā mundo, domínícū uídelícet cor-
pus Ieſu: ut ueterem utrem corporís tuí noua ílla reſur-
rectíonís caro reficíat & ſuſtíneat: quatenus nouū quod ínrus eſt u ínū hoc ſolídat⁹ glutíno ualeat contínere: ſi deníq; ex fide uíuas & nequaquā gemere oporteat: quía oblítus ſis comedere panem tuum: bethleem factus eſt dí-
gnus planè ſuſceptíone dn̄íca: ſi tamē confeſſío nō defue-
rít. Sít proínde ſudæa ſanctificatío tua: cōfeſſionem & de-
corem índuere: quā maxímè ſtolam ín mínístrís ſuís chrí-
ſtus acceptat. Deníq; breuíter tíbí utrumq; commendat
Roſn. 10 apoſtolís. Corde, ínquíens, credítur ad íuſtítíam: ore au-
tem cōfeſſío fít ad ſalutem. Iuſtítía ſiquídem ín corde: pa-
Matt. 5. nís ī domo. Eſt ením íuſtítía panís. Et beatí quí eſuriunt & ſítíunt íuſtítíam: quonıam ípſi ſaturabuntur. Sít ergo ín corde íuſtítía: & íuſtítía que ex fide eſt. Hæc ením ſola habet gloríam apud deū, ſít etíam ín ore confeſſío ad ſa-
lutem: & ſecurus ſam ſuſcípe eum, quí ī bethleē íudæ na-
ſcítur, Ieſum chriſtum fílíum deí.

In uígílía natíuítatís dn̄í, de eo quod ſcríptū eſt, O Iuda & híeruſalem nolíte tímere, cras egredíemíní, & domínus erít uobíſcum. Sermo ſecundus.

2. Para-
lípo. 20. IUda & híeruſalē nolíte tímere. Veros alloq-
mur íudeos: nō lítera ſed ſpū: ſemē abrahā cuíus multíplícatío, ſícut promíſſa legítur, ſíc uídetur ímpleta. Neq; ením fílí⁹ carnís, ſed fílí⁹ ꝓmíſſío-
nís deputātur ín ſemíne. Sed nec íllí híeruſalem dícímus quæ occídít prophetas. Vnde ením íllam cōſolemur, ſu-
per quam domín⁹ fleuít: quæ data eſt ín ſubuerſionē? Il-
lí dícímus que de cælo noua deſcendít, nolíte tímere ô íu-
da & híeruſalē. Nolíte tímere ueří cōfeſſores: quí nō ſolū ore ſed totí pariter & omní parte dn̄o confitemíní índu-
tí confeſſionem ſícut ueſtímentum: ímo quorum omnía
Pſal. 85. ínteríora domíno confitentur: & omnía oſſa dícunt. Do-
míne quís ſímílís tíbí? nō ſícut hí quí confitentur ſe noſſe deū: factís autem negant. C Vera confeſſío eſt, ſi om-
nía opera noſtra fratres, opera cíus ſínt: & cōfiteanť eí. Cōfiteantur aūt gemína quadā cōfeſſíōe, ut duplícíbus ueſtíamíní: íd eſt cōfeſſíone pc̄tōrū ueſtrorū: & cōfeſſíōe laudís díuínæ. Tūc em̄ uerè íudæí erítís: ſí oís uíta ueſtra cōfiteatur uos pc̄tōres, & dígnos multò maíorıbus pœ-
nís deū uerò ſūme bonū: q ꝓ hís leuíb⁹ & trāſitorıs pœ-
nís æterna cōdonat ſupplícía, quæ meruíſtís. Quíſqs em̄ ardēter nō deſíderat pœnítētía: uídeť opíbus dícere nō índígere ſe pnía: & íta ſuā nō cōfiteť culpā: aut nō poſſe ꝓdeſſe eí pœnítētíam: ſíc & díuínā nō cōfítetur bonıta-
tem. Vos aūt eſtote ueří íudæí: ſed & híeruſalē uera ut ní-
híl iā tímeatís. Eſt ením híeruſalē uíſío pacís. Víſío non poſſeſſío: cuíus fines dn̄s pōſuít pacē nō ímítíū lanè, nec medíum. Sí ergo pacem nō habetís: ímo quía perfectam ín hoc ſæculo habere nō poteſtís: ſaltem uídete eā: íntue-
míní conſíderate & deſíderate eā. Illuc ſíne oculí cordís ueſtrí: ad pacem ſeſe dírigít íntentío ueſtra: ut oía q̄cūq; facítís huíus pacís quæ exuperat oēm ſenſum deſíderío faciatís: ín omnıbus ꝓhoc ímtēdatís: ut reconcílíatí pacē habeatís ad deū. His dícímus nolíte tímere: hos conſo-
mur non eos quí uíā pacís nō cognouerunt. Nam ſí íllís dícítur: cras egredíemíní, cōmínatío non conſolatío erít ſta. Soli nímírum díſſoluí deſíderant, & egredí concupí-
ſcunt, quí pacem uídent: & ſcíunt ſí terreſtres domus co-
rum huíus habítatíonís díſſoluentur, qm̄ ædíficatíonem habent ex deo: & non íllí quí ín ínſaníam uerſí ſuís ꝯm-
pedíbus delectantur. Deníq; hí tales morıendo, non tam egreſſí dícendí ſunt quàm ígreſſí: quí non ín lucē, nō ín líbertatē uadūt: ſed ín carcerē: ſed ín tenebras: ſed ín ín-
fernū. Vobís aūt díčť. Nolíte tímere: cras egredíemíní: & íā nō erít tímor ín fínıbus ueſtrís. Multos quídē ha- 2. Para-
betís hoſtes: carnē, qua nullus pōt eſſe uícmíor hoſtís: lípo. 20.
præſens ſeculum nequā, quod undíq; círcūfuſum eſt uo-
bís: príncípes tenebrarū, quí uíā ueſtram obſídēt ín ac-
re collocatí. Attamen nolíte tímere, cras egredíemíní: íd eſt ín ꝓxímo. Cras em̄ ín proxímo eſt. Vnde & ſctūs Ia-
cob aít: Cras reſpōdebít míhí íuſtítía mea. B Tres em̄ díes ſunt de qb⁹ etiā legímus. Víuíficabít nos poſt duos Genſ. 30.
díes: ín díe tertía reſuſcítabít nos. Vnus ſub adā: alter ín
xp̄o tertíus cū chriſto. Vnde & íbí ſubdíť: ſcíemus ſeq̄-
murq; ut cognoſcamus dn̄m: & híc dícíť cras egredíemí Oſe. 6.
ní: & dn̄s erít uobíſcū. His em̄ dícíť q dímídíauerūt díes
ſuos: ín quíbus periit díes, ín qua natí ſunt: quæ eſt díes
adæ díes peccatí: cuí Híeremías quoq; maledícebat, dí-
cēs. Maledícta díes ín qua natus ſum. Oēs em̄ ín íllā na-
ſcímur. Vtínam pereat m nobís omníb⁹ díes íllā, díes ne Híere.
bulæ & calígínís: díes tenebrarū & turbínís: quā nobís 20.
fecít adam: quā fecít ínímícus quí dixít. Apperíetur ocu-
lí ueſtrí. Ecce uerò ílluxít nobís díes redemptíōís nouæ: Gene. 3.
reparatíōís antíquæ: felícítatís æternæ. Hæc eſt díes quā
fecít dn̄s: exultemus & lætemur ín ea, quía cras egredíe- Pſal. 117.
mur. Vnde, níſí de conclauí huí⁹ ſeculí: de ergaſtulo hu-
íus corporís: de cōpedíb⁹ neceſſítatís: curioſítatís: uaní-
tatís: & uoluptatís: quæ etíam ínuítís nobís pedes tenēt
affectíōís? Quíd em̄ ſpírítuí noſtro cū terrenís? Cur nō
ſpírítualía deſíderat: ſpírítualía quærít: ſpūalía ſapít?
O ſpírítus quí de ſurſum eſtís: quíd uobís cum ínfímís?
Quæ ſurſum ſunt quærite: ubí chriſt⁹ eſt ín dextera deí
ſedēs: quæ ſurſum ſunt ſapíte: nō quæ ſuper terram. Sed Collo. 3
corpus qđ corrūpítur aggrauat anímā: & deprímít ter- Sapí. 9.
rena ínhabítatío ſenſum multa cogítātem. Neceſſítates
multæ míſerí huí⁹ corpís detínēt nos. Víſcus quídā pra
uí deſíderīj & delectatíonís terrenæ uolare nō patítur: &
cítíus retrahít mentem: ſí fortè alíquādo ſubleuetur. Sed
nolíte tímere: cras egredíemíní de lacu míſeríæ, & de lu-
to fæcís. Nā ut índe uos educeret: ínfíxus eſt ípe quoq;
ī límo ꝓfundí. Nolíte ergo tímere: cras egredíemíní de
corpore mortís: & de oī corruptíone peccatí. Agíte dīē
íſtum ín chriſto: ut ambuletís ſícut & ípſe ambulauít.
Quí em̄ dícít ſe ī chriſto manere: debetſícut ípe ambula- 1. Ioh. 2.

uit & ille ambulare. Nolite ergo timere: quia cras egredi emini, & sic semper cū domino eritis. Vel quia signāter dictum, & dñs erit uobiscum, sic intelligimus: ut dū sumus in corpore possimus nos esse cum dño, id est adhærere eius uolūtati: sed nō ille nobiscum, ut cōsentiat uoluntati nostræ. Vellemus enim iam liberi esse: cōcupiscimus dissolui: egredi desideramus: sed adhuc differt ille certa ex causa. Cras egrediemur & dominꝰ erit nobiscū: ut quicquid uoluerimus uelit: & in nullo à nostra uoluntate discordet. Itaq; Iuda & Hierusalem nolite timere: si perfectionē quā desideratis nōdum potestis adipisci: sed quod minus habet imperfectio conuersationis suppleat
Psal.138 humilitas confessionis, & imperfectum uestrum uiderūt
Psal.118. oculi dei. Propterea cū mandata sua mandauit custodiri
nimis: ut uidētes imperfectionem nostram deficere, & nō
Psal.62. posse implere quod debet: fugiamus ad misericordiā, &
Psal.95. dicamus. Quoniam melior est misericordia tua sup uitas: & qui non possumus in uestitu innocentiæ seu iustitiæ: appareamus uestiti cōfessiōe. Cōfessio cū & pulchritudo in cōspectu dñi: si tm sit, ut diximus, non oris tantū, sed etiā totius hominis, ut oia ossa nostra dicant: dñe qs similis tibi? idq; solius pacis intuitu: & desiderio recōciliationis ad deū. Talibus cū dicitur: ô Iuda & Hierusalem nolite timere cras egrediemini, id est quācitò à corpore exierit anima: oēs simul affectiones, oia desideria quibus p uniuersum interim mundū dispersa & ligata tenebaf, dissoluentur: & egredietur de uisco hoc: Et dñs erit uobiscū. Nimis id quidē uobis uideri potest si tamen ad uos respicitis: & nō ad ea quæ expectāt uos. Nonne hoc uniuersus mūdus expectat? Creatura cū subiecta est uanitati: & cadēte homine, quē constituerat dñs dominum domus suæ, & principē oīs p ossessiōis suæ: tota simul hæreditas corrupta est. Inde distemperatus aer: terra in operibus adæmaledicta, & omnia subdita uanitati. Nec sanè
Roma.8 reparabitur hæreditas: donec reparentur heredes. Vnde & iuxta apostoli testionīū. Ingemiscit quoq; & parturit, usq; adhuc. Nec soli utiq; huic mundo: sed & angelis, &
Psal.141 hominibus spectaculū facti sumus. ℂ Me, inquit, expectant iusti: donec retribuas mihi. Et martyres cum iudicij diem postularent non tanquā uindictæ cupidi, sed perfectionē desiderantes beatitudinis, quā tūc habituri sunt, acceperunt diuinū responsum. Sustinete modicum tempus: donec impleatur numerus fratrum uestrorum. Acceperūt ergo iam singulas stolas: sed nō uestientur duplicibus: donec uestiamur & nos. Vadia tenemus, & obsides ipsa eorū corpora: sine quibus consummari nō possunt: nec ea recipiēt sine nobis. Vnde de patriarchis, & prophetis, ait apostolus. Deo melius aliquid puidēte p nobis ut non sine nobis consummarentur. O si cognoscere
Heb.1. mus, & nos quomodo expectant, & quantū desiderāt ad uentum nostrum: quàm solicite quærunt: quàm libenter audiunt bona de nobis: Quid tamē de his loquor, qui dicerunt ex his quæ passi sunt compassionem: quando & ipsi nos angeli scti desiderāt? Nonne de uermiculis istis & de puluere isto restaurandi sunt muri cœlestis hierusalem? Putatis quantum desiderant ciues cœli instaurari ciuitatis suæ ruinas? Quomodo soliciti sunt ut ueniant lapides uiui: qui coædificentur eis? Quomodo discurrūt medij inter nos, & deū: fidelissimè portantes ad eum gemitus nostros: & ipsius nobis gratiā deuotissimè reportantes? Planè non dedignabuntur, ut simus eorum socij: quorum facti sunt iam ministri. Nonne enim oēs administratorij sunt spiritus in ministeriū missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Festinemꝰ obsecro dilectissimi festinemus: tota nos multitudo cœlestis curiæ expectat. Exultare angelos fecimus quando conuersi sumus ad pœnitentiam: proficiamus, & festinemus complere de nobis eorum lætitiam. Ve tibi quicunq; es qui deliberas redire ad lutum: reuerti ad uomitum. Putasnè placatos habebis in iudicio, quos tanto & tam sperato priuare uis gaudio? Exultauerunt cum nos ad pœnitētiam uenimus: tanquàm super his, quos ab ipsa inferi porta cernerent euocari. Quid nunc erit: si ab ipsa paradisi ianua reuertí uiderint, & abire retrorsum eos, qui iā pedē alterum in paradiso posuerunt? Nam & si corpora inferius, sed corda sursum. Currite fratres, currite: non soli angeli: sed & ipse angelorum uos creator expectat. Nuptiæ paratæ sunt: sed nondum plena domus: adhuc expectantur, de quibus nuptiæ impleantur. Expectat uos pater, & desiderat non solum propter nimiam charitatem suam, qua dilexit uos: unde & unigenitus, qui i sinu patris est, ipse enarauit. Pater, inquiens, amat uos: sed propter semetipsum: Ioan.15.
sicut loquitur per prophetam: propter memetipsum ego faciam: non propter uos. Quis enim implendum dubitet quod promisit filio, dicens: Postula àme, & dabo tibi gen Psal.2.
tes hæreditatem tuam? Et alibi. Sede a dexteris meis: do- Psalm.
nec ponam inimicos tuos scabellū pedū tuorum. Nō con 109.
terentur omnes inimici eius: dum nos qui sumus mēbra eius aliquatenus impugnabūt. Nō implebit hæc promissio: donec nouissima inimica destruatur mors. Nā de filio quis nesciat quantum desideret fructum natiuitatis, & totius uitæ, quā gessit in carne: deniq; fructū crucis, & mortis suæ preciū sanguinis precioси? Nonne traditurus est regnū deo & patri, qđ acqsiuit? Nonne ei restauraturus est creaturas suas: pro quibus pater illum misit in terris? Expectat nos & spiritussanctus. Est cū charitas & benignitas i qua prædestinati sumus ab æterno: nec dubium quin prædestinationē suā uelit ipleri. Ergo quia paratæ sunt nuptiæ & omnis nos curie cœlestis frequentia desiderat & expectat: curramus non quasi in incertum: curram⁹ desiderijs, & profectu uirtutū. Proficere proficisci est.
Dicamus singuli. Aspice in me & miserere mei fm iudi- Psal.118.
cium diligentium nomē tuum. Non sicut ego meruí: sed sicut illi decreuerint miserere. Dicam⁹ itē: sicut fuerit uolūtas in cælo, sic fiat. Itemq;: fiat uolūtas tua. Scimus qm scriptū est. Si de⁹ pro nobis: quis cōtra nos? Aut quis ac Rom.8.
cusabit aduersus electos dei? An nō licet, inquit, mihi fa- Vbi supra.
cere qđ uolo? Hæc sit interim consolatio nostra charissimi: Mat.20
mi: donec egrediamur & dominus sit nobiscum. Qui magna sua misericordia, ad beatā illā egressionē & ad clarum illud cras, nos perducat: & in hoc quoq; proximo cras uisitare nos, & nobiscū esse dignetur: ut si quis forte in tentatione qualibet detinetur: ipso miserante qui, prædicare uenit clausis apertionē, cras egrediatur: ut cū gaudio saluti suscipiamus coronam paruuli regis nostri: ipso præstante qui cum patre & spiritusancto uiuit & regnat deus, per omnia secula seculorum. Amen.

In uigilia natalis domini. Sermo tertius.

HOdie scietis quia ueniet dñs: & mane uidebitis gloriā eius Quiq; terrigenæ, & filij hoim: audite. Vos qui i puluere estis expergiscimini & laudate: qa ueniet medicus ad ægrotos: redēptor ad uenditos: ad errantes uia: ad mortuos uita. Venit quippe qui proijciat in profundum maris omnia peccata nostra: qui sanet omnes infirmitates nostras: qui nos propris humeris ad propriæ dignitatis reportet origi-
nem. Magna est ista potentia: sed plus est miranda misericordia q̄ sic uenire uoluit: qui potuit subuenire. Hodie, inquit, scietis quia ueniet dominus. Verba hæc quidem suo loco & tempore in scriptura posita sunt: sed non incongrue illa uigiliæ dominicæ natiuitatis ecclesia mater aptauit. Ecclesia, inquàm: illa quæ secum habet consilium & spiritum sponsi, & dei sui: cui dilectus inter ubera commoratur: ipsam cordis sui sedem principaliter possidens, & conseruans. Nimirū ipsa est quæ uulnerauit cor eius: & in ipsam abyssum secretorum dei oculum contemplationis immersit: ut & illi in suo: & sibi in eius corde, per hennem faciat mansionem. Cum ergo ipsa in scripturis diuinis, uerba uel alterat uel alternat, fortior est illa cōpositio, quàm positio prima uerborum: & fortassis tanto fortior: quantum distat inter figuram & ueritatem: inter lucem & umbram: inter dominā & ancillam. Hodie scietis:

quia

quía ueniet domín9. Scd'm æſtimationem meam duo ín uerbís íſtís díes, nobís expreſſius commendãtur. Primus q à primí hominís lapſu labíf uſq; ad finẽ mũdí, díes cuí ſancti ſæpius maledixiſſe noſcunf. Ab ílla eĩ lucídiſſima díe ín qua conditus fuerat adã ciectus eſt: & ín has rerum cõtruſus anguſtias: díẽ tenebroſum íncurrit: & penè à lumíne ueritatís extinctus. In hac díe naſcímur uniuerſi: ſi tñ díes debet & nõ potius nox uocarí: niſi q; lumẽ ratiõnís quaſi quandã ſcintíllulã nobis ínſuperabílis ílla míſericordía dereliqt. Secũda uerò díes erit ĩ ſplẽdoríb9 ſanctorũ: ĩ perpetuas æternitates: cũ ínclaruerit íllud ſereníſſimum mane cuí eſt míſericordía repromíſſa & abſorpta erít mors ín uíctoría: cũ dímotís umbrís & tenebrís ſplendor ueræ lucís ſurſum & deorſum: íntus & exterius cuncta pariter occupabit. Audítam fac míhi mane míſericordía tua ait ſanct9: & Repletí ſumus mane mĩa tua. Sed ad noſtrũ díẽ reuertamur, quí tanquã cuſtodía ín nocte pro ſua breuitate dícif: quí tanquã níhílum & ínane ab íllo famíliari ſpírituſſancti organo nomĩatur: cũ dícit. Qm̃ oẽs díes noſtrí defecerũt, & Defecerunt ſicut fumus díes mei, & Díes mei ſicut vmbra declínauerunt. Paruí & peſſimí ſunt omnes díes vítæ meæ: ait ílle ſanctus patriarcha, quí vídit dñm facíe ad facíẽ: quí cũ eo tam famíliariter loquebatur. Et quídẽ ín hac ípſa díe homíní deus rationẽ præſtat, tríbuít íntelligentíã: ſed neceſſe eſt vt exeuntẽ de hoc mundo íllumínet lumíne ſcíẽtiæ ſuæ: ne ſi de domo carceris & vmbra mortís extínctus exíerít íllumínarí non valeat ín æternum. Ideò quíppe vnígenítus deí ſol íuſtítiæ tanquã ímmenſi & præclarí lumínís cereus ín huius mundí carcerẽ íllumínatus eſt & accenſus: vt omnes quí íllumínarí voluerínt, ad íllũ accedãt, íllíq; iungantur: vt níhil medíum ínter íllos ſit & ípſum. Peccata ením noſtra ſeparant ínter nos & deum: ſed íllís ſublatís, vero lumíní íllumínandí, & quaſi cõcorporandí cõnectímur ín ídípſum: ſicut lumen extínctũ lumíní lucentí & ardentí ſine alíquo medío cõíungítur vt íllumínetur: quatenus per exemplũ víſibílíũ, effectus rerũ ínuíſibílíum cognoſcamus. Ad hoc ígítur tam magnũ & præfulgídũ ſydus íuxta pphetã íllumínemus nobís lumẽ ſcientíæ, príuſquã de mundí huius tenebrís exeamus, ne de tenebrís trãſeamus ad tenebras, & tenebras ſempiternas. Quæ eſt autẽ íſta ſcientia? D. Profecto ſcíre qa veníet dñs: & ſi qñ veníet, ſcíre nõ poſſumus. Hoc eſt íllud totũ quod poſtulaf à nobís. At, ínqs, íſta ſcíẽtía oĩm eſt. Quís enĩ neſcíat vel noĩetenus fidelís: qa veníet dñs qa venturus eſt ĩudícare víuos & mortuos, & reddere vnícuíq; ĩuxta opera ſua? Non oĩm íſta eſt ſcia fratres meí, ſed nec multorũ: paucorũ eſt, qa reuera paucí ſunt q ſaluanf. Putaſne íllí q cũ male fecerĩt lætanf & exultãt ín reb9 peſſimís: vel ſcíãt, vel recogítẽt qa veníet dñs? Sí díxerínt ípſí, tu noli credere: quía q dícit ſe noſſe deũ, & mandata eíus nõ cuſtodít, mendax eſt. Confitẽtur, ait apl's, noſſe deum, factís autẽ negant: Quía fides ſine operí bus mortua eſt. Nõ enĩ íta ſe omní ímpurítate polluerẽt, ſi dominũ venturũ ſcirẽt vel formídarent: ſed vígílarent vtíq;, & nõ ſinerẽt tã grauíter pfodí cõſcíẽtías ſuas. Scíẽtía aut íſta ín primo gradu operaf pœnítudínẽ & dolorẽ, vt rífum ín luctũ, cantícũ ín planctũ, gaudíũ ín mœrorem cõuertat: & íncípiãt tíbí díſplícere, q vehemẽter ante placuerãt: & ílla ſpecíalíter horreas, q̃ ſpecíalíter appetebas. Sic enĩ ſcríptũ eſt. Quía q addít ſcíẽtiã, addít & dolorẽ: vt veracís & ſanctæ ſcientíæ ſit dolor ſubſequẽs argumẽtũ. In ſcd'o verò gradu opaf correctionẽ: vt íã nõ exhíbeas mẽbra tua arma íníquítatís peccato: ſed coerceas gulam, íugules luxuríã, ſuꝑbíã deprímas: & facías ſeruíre corp9 ſcũtatí, qd' ímqtatí ante ſeruíerat. Pœnítudo enĩ ſine correctíõe nõ ꝓderít, ſicut ſapíẽs ait: Vn9 ædíficãs, & vn9 deſtruẽs, qd ꝓdeſt eís níſi labor? Vn9 orãs, & un9 maledícẽs: cuíus uocem exaudíet deus? Quí enĩ baptízaf à mortuo, & íterũ tangít eũ, níhíl proficít lauatío eíus: ſed ĩuxta ſaluatoris ſententíã. Verẽdũ eſt, ne eí alíqd deterius contíngat. Sed qa hæc díuti9 nõ haberí poſſunt, níſi circa ſe multa circũſpectione mẽs ín defeſſa vígílet & attẽdat: ĩ tertío gradu opatur ſolícitudínem: vt íã ſolícitus íncípiat ambulare cũ deo ſuo, & ex oĩ parte ſcrutef, ne vel ĩ leuíſſíma re tremẽdæ íllíus maieſtatis offendaf aſpectus. In pœnítudíne accendíf, ín correctíõe ardet, ín ſolícitudíne lucet, vt ínteríus & exteríus renouetur. Híc íã reſpírare ícípít à tríbulatíõe malorũ & dolore, & tímorís magnítudínẽ ſpíritualí lætítía tẽperare, ne ſuorũ enormítate ſcælerũ, abũdãtíorí tríſtítía abſorbeaf. Hic & ſi tímet à ĩudíce, ſperat à ſaluatore, cũ íã ín aío eí9 tímor & lætítía obeqtent & obuíẽt ſibí: plerũq; tímor lætítíã ſuꝑet, lætítía ſæpí9 tímorẽ excludat, & ífra ſui gaudíí cõcludat arcanũ. Felíx cõſcíẽtía ín qua luctamẽ hmõí ídeſmẽter cõficíf, donec qd' mortale eſt abſorbeaf à víta: donec euacuef tímor q ex pte eſt, & ſuccedat lætítía qd' pfectũ eſt: qa nõ tímor ſempíterní9, ſed lætítía ſempíterna erít eí. Iam verò ſic ardẽs & lucens nõdũ ín domo ſe eſſe confidat, vbí ſine omní tímore vẽtorũ, accẽſum lumẽ ſoleat deportarí: ſed memĩerít ſe eſſe ſub díuo, & vtraq; manu ſtudeat operíre qd' portat: nec credat aerí, etíã ſi vídeat eſſe trãquíllũ. Repẽte eí & hora qua nõ putauerít mutabíf: & ſi vel ad modícũ man9 remíſerít, lumen extínguef. Quòd etſi etíã ardor portãtís man9 (vt qñq; fierí ſolet) aduſſerít: elígat potí9 patí, quàm retrahere manus ſuas: qa ín momẽto, ín íctu oculí poterít exuffla rí. C Sí eſſemus ín domo ílla nõ manufacta, æterna ĩ cælís, vbí nullus ínímícus íntrat: nullus exít amícus: níhíl eſſet tímẽdũ. Nũcverò tríbus malígníſſímís & valídíſſímís ventís expoſíti ſumus, carní, díabolo, & mũdo: q cõſcíentía íllumínatã molíũtur extínguere, ínſufflãtes ín cordíb9 noſtrís deſídería mala, motus íllícítos: & íta te repẽte turbantes, vt vix ꝓnoſcere valeas vñ venías, aut quo vadas. Ex qbus etſi duo ſæpius íntermittũt: à tertío tñ nemo vnquã ſufflãdí índucías extorſit. Ideò vtríſq; manib9 & cordís & corporís aía eſt tegẽda, ne fortè quæ íã íllumínata fuerat, extínguatur: nec cedẽdũ vel recedendũ etíã ſi grauís tentatíonum feruor vtríuſq; hoís ſtatũ vehemẽter afflíxerít, ſed dícẽdũ cum ſancto: Aía mea ín manibus meís ſemper: elígamus potíus ardere, quàm cedere. Et ſicut qd' ín manibus noſtrís tenemus, non facile obliuíſcímur: ſic nũquam obliuíſcamur negocíũ anímarũ noſtrarũ, & ílla cura príncípalíter vígeat ín cordíbus noſtrís. D Cum ergo ſic lumbi noſtrí accincti fuerínt, & lucernæ ardẽtes, cuſtodiẽdæ ſunt vígílíæ noctís ſupra gregẽ cogítationũ & actionũ noſtrarũ: vt ſi ĩ príma vígílía, vel ſecũda vel tercía dñs venerít, paratos nos ínueníat. Príma vígílía eſt rectítudo opís, vt hãc quã íuraſtí regulã, oẽm vítã exæquare conerís: nec trãſgredíaris termínos quos poſuerũt patres tuí, ín oĩbus víæ & vítæ huíus exercítíís, non declínãs ad dexterã neq; ad ſíníſtrã. Secũda puritas íntẽtíõís, vt ſímplex oculus totum corpus lucídũ faciat: vt quícqd feceris, propter deũ facías: & ad locũ vnde exeunt gratiæ reuertãtur, vt íterũ fluant. Tertía eſt cuſtodía vnítatís, vt ín congregatíone poſítus, voluntates alíorũ, tuís volũtatíbus anteponas: vt nõ ſolũ ſine querela, ſed & cum gratía ínter fratres maneas, portans omnes, orans pro omnibus, vt & de te quoq; dícatur: Híc eſt fratrum amator, & populí Iſrael: hic eſt quí multum orat pro populo, & vníuerſa ſancta cíuítate Ieruſalem. Ita ergo ín hac díe aduentus vnígeníti, nobís verã ſcientiã accẽdit: ſcientiã ínquã íllam, quæ nos doceat quía veníet dñs: quæ ſit morũ noſtrorũ perpetuũ & ſtabile fundamentum. Et mane, ínqt, vídebítís gloríã eíus. O mane, ô díes q̃ melíor es ín atrís domíní ſup mília: quando erít menſis ex menſe, & ſabbatũ ex ſabbato: cũ ſplendor lucís & feruor charítatís vſq; ĩ altíſſíma ílla magnalía terrarum ínco las ílluſtrabít? Quís de te cogítare, nedũ alíquid præſumat recítare? Interím tamẽ ædíficemus fratres fídem noſtram: vt ſi mírabílía ílla quæ nobís reſeruantur, vídere non poſſumus: ſaltẽ mírabílía quæ ꝓpter nos ín terrís facta ſunt, alíquãtulũ cõtẽplemur. Tría opera, tres míxturas fecít omnípotẽs ílla maieſtas ín aſſumptíõe noſtræ carnís: íta ſíngulariter mí

Pſal. 142. *Pſal. 89.* *Pſal. 39.* *Pſal. 101.* *Vñ ſupra.* *Semper timendũ eſt quãdiu ſumus ĩ hoc ſeculo.* *1. Ioan. 2.* *Titum. 2.* *Iacobi. 2.* *Eccli. 1.* *Eccli. 34.* *Ioan. 5.* *Nota.*

rabília & mirabíliter ſingularia, vt talia nec facta ſint, nec facienda ſint amplius ſuper terrã. Coniuncta quippe ſunt adinuicem deus & homo, mater & uirgo, fides & cor humanum. Admirabiles iſtæ mixturæ, & omni miraculo mirabilius: quomodo tam diuerſa, tamq; diuiſa adinuicem, inuicẽ potuerũt coniungi. Et primo quidẽ intuere creationẽ poſitionẽ & diſpoſitionẽ rerũ: quãta ſit uidelícet ín creatione potentía: quanta ín poſitione ſapiẽtía: ín cõpoſitione quãta benígnitas. In creatione uíde quàm multa & quàm magna potenter creata ſunt: ín poſitione quàm ſapienter cũcta locata ſunt: ín bonítate quàm benígne ſuprema & ínfima connexa ſunt, tam amabíli quàm ammirabíli charitate. Huic eñ límo terreno uim uítalem míſcuit, ut ín arboribus: unde ſurgit uenuſtas ín foliís, ín floribus pulchritudo: ſapor ín fructíbus & medicína. Nec hoc cõtentus adiecít etiã uím ſenſibílẽ límo noſtro: ut ín pecorí bus, quæ nõ ſolũ uítã habeãt, ſed & ſentíãt, quinq; pertita ſenſualítate uigẽtes. Addídit adhuc honorare límum noſtrũ, & eí uím rationalẽ ímmíſit: ut ín homínibus qui non ſolum uíuunt, ſentíunt: ſed & díſcernũt ínter cõmodũ & íncõmodũ: ínter bonũ & malũ: ínter uerũ & falſum. Voluit quoq; ínfirmíora noſtra abũdantíorí gloría ſublimare, & contraxit ſe maieſtas: ut quod melíus habebat, uíde lícet ſeípſum, límo noſtro cõíungeret: & ín perſona una ſibí ínuicẽ unirẽtur deus & límus: maieſtas & ínfirmítas tãta: uílitas & ſublímítas tanta. Níhíl tamẽ deo ſublímíus, níl uílíus límo: & tamẽ tanta dígnatíone deus deſcendít ín límũ: tãtaq; dígnítate límus aſcendít ad deũ, ut quícqd ín eo deus fecít, límus feciſſe credaẽ: quícqd límus pertulít, deus ín íllo pertuliſſe dícaẽ: tam ínefabíli quàm íncompræhenſibílí ſacramento. Et attende, quía ſicut ín ílla ſíngulari díuínitate trínitas eſt ín perſonís, unitas ín ſubſtãtia: ſic ín íſta ſpeciali cõmíxtíone trínitas eſt ín ſubſtãtíis, ín pſona unitas: & ſicut íbí pſonæ nõ ſcindũt unitatẽ, unitas nõ mínuít trínitatẽ: ita & híc pſona nõ cõfundít ſubſtãtías: nec ſubſtãtíæ ípſæ pſonæ díſſípãt unitatẽ. Sũma íl la trínitas hanc nobís exhibuít trínitatẽ, opus mírabíle, opus ſíngulare, ínter oía & ſup oía opa ſua. Verbũ eñ & aía & caro ín unã cõuenere pſonã: & hæc tría unũ: & hoc unũ tría, nõ cõfuſione ſubſtãtíæ, ſed unitate pſonæ. Hæc eſt príma & ſupexcellẽs mixtura: & hæc príma ínter tres. Aduerte hõ qa lím⁹ es: & nõ ſis ſupbus, qa deo íũctus es, & nõ ſis íngratus. Secunda mixtura eſt uírgo & mater, ammírabílis planè & ſíngularís. A ſeculo nõ eſt audítũ q uírgo cẽt q̃ peperít: q mater eſſet q̃ uírgo pmãſit. Nũquã íuxta rerũ ordínẽ uírgínítas ubí fœcũdítas pdícaẽ, nec fœcũdítas ubí uírgínítas íntegra conſeruaẽ. Sola hæc eſt ín qua uírgínítas & fœcũdítas obtinuerũt ſibí. Ibí ſemel factũ eſt, qd̃ factũ nõ fuerat: nec fiet ín æternũ, qa nec prímã ſímílẽ uíſa eſt: nec habere ſequẽtẽ. Tertía eſt fides & cor humanũ: & hæc qdẽ príma & ſecũda ínferíor: ſed non mínus forſitã fortís. Mírũ eí eſt quõ cor humanũ hís duob⁹ fidẽ accõmodauít: quõ credí potuít quòd de⁹ hõ eſſet, q uírgo mãſerít quæ peperíſſet. Sícut ferrũ & teſta íũgí nõ poſſunt, ſic & hæc duo nequeũt cõmíſceríſi non míſceat glutínũ ſpũſſanctí. Ergóne credẽdũ eſt q íſte de⁹ ſit q ponít ín pſepío: q uagít ín cunís: q oím ífantílíũ neceſſitatũ íníurías patít: q flagellaẽ: q cõſpuíẽ: q crucifigít: q ponít ín ſepulchro: & ínter duos lapídes cõcludít excelſus & ímẽ ſus: Illáne uírgo erít quæ lactat puerũ: cuí marít⁹ cõtínu⁹ comes eſt ín conuíuío, ín thalamo: qui ducít íllã ín ægyptũ: reducít ab ægypto: & ſol⁹ cũ ſola, tã lõgínquã, tã ſecretã cõficít uíã? Quõ potuít hoc pſuaderí generí humano, uníuerſo orbí terrarũ? Et tñ tã facile, tã potẽter pſuaſum eſt ut míhí íd credíbile faciat credẽtíũ multítudo. Iuuenes & uírgines ſenes cũ íuníorib⁹ elegerũt mílle mortíbus morí quàm uel ad momentũ ab íſta fide deficere. Et hæc qdẽ mixtura excellẽs: ſed excellentíor ſcd̃a: tertía vo excellẽtíſſima eſt. Primã aurís audíuít, ſed ocul⁹ nõ uídít: qa audítũ eſt & credítũ uſq; ĩ fines terræ magnũ íllud pietatís ſacramẽtũ: ſed tñ ocul⁹ de⁹ nõ uídít abſq; te: quõ te íntra uírgíneí uẽtrís anguſtías humano corporí cõíũxíſtí. Secũdã ocul⁹ uídít: qa ſe fœcũdã & uírgínẽ ílla ſíngularís regína cõſpexít, q̃ cõſeruabat oía uerba hæc cõferẽs ĩ corde ſuo: cognouít & Ioſeph nõ mínus teſtís, quàm cuſtos tãtæ uírgínítatís. Tertía ín cor hoís aſcẽdít: cũ qd̃ factũ eſt ſicut factũ eſt creditũ eſt: cũ magís oraculo quàm oculo credídím⁹: cũ q̃ dícta uel facta ſunt tenem⁹ firmíſſíme nullaten⁹ dubítãtes. In príma uíde qd: ín ſcd̃a p qd: ín tertía ꝓpter qd de⁹ dederít tíbí. Dedít tíbí Chriſtũ p maríã ꝓpter ſanítatẽ. In príma remedíũ eſt: qa ex deo & hoíe cathaplaſma cõfectũ eſt: qd̃ ſanaret oẽs ínfirmítates tuas. Cõtuſe ſunt aũt & cõmíxtæ hæ duæ ſpecíes ín utero uírgínís tãquã ín mortaríolo: ſancto ſpũ tanquã piſtíllo íllas ſuauíter cõmíſcẽte. Sed qa índígn⁹ eras cuí donaret, datũ eſt maríæ ut p íllã accípes qcqd haberes: q̃ p hoc q̃ mater eſt, genuít tíbí deũ: p hoc q̃ uírgo eſt, exaudíta eſt p reuerẽtía ſua, ín cauſa tua & toti⁹ generís humaní. Sí ſola mater eſſet, ſufficeret eí ut ſaluaret p filiorũ generatíonẽ: ſi ſola uírgo ſufficeret ſibí: nec bñdíct⁹ fruct⁹ uẽtrís eíus mundí preciũ eſſet. Cũ ergo ín príma ſit remedíũ: ín ſecũda adiutorium eſt: qa níhíl nos deus habere uoluít: quod per maríæ manus non tranſíret. In tertía autẽ meritum eſt: qa cum hæc firmíter credímus, iam meritum habemus: & ín fide ſanítas eſt: quía qui credíderít ſaluus erít.

Item in uigilia natalis domini. *Sermo quartus.*

HOdíernũ quidẽ ſermonẽ ordínís noſtrí cõſuetudo nõ exígít: ſed craſtína op⁹erít círca míſſarũ ſolẽnía díutíus occupari: & hora breuís ſermonís lõgítudínẽ nõ admíttet. Propterea non abs re puto ꝓparare hodíe cor da ueſtra tãtæ ſolemnítatí: ꝑtím cũ ſit pfundíſſíma ſacramẽti huí⁹ & íncõprehenſibílís altítudo: & tãquã fons uítæ quo magís hauríaẽ: eo magís exuberãs nũquã ualeat exhauríri. Deníq; ſcío quẽ admodũ abundet pro Chriſto tríbulatío ueſtra: & utmã abundet & cõſolatío ueſtra ꝑ íp̃m. Nã mũdialẽ quídẽ cõſolatíonẽ uobis offerre nec líbet nec lícet. Vilís eí eſt & ad níhílum utílís hmõí conſolatío: & qd̃ magís eſt metuendum, etiã ueræ ac ſalubrís cõſolatíõís eſt ímpedímẽtum. Propterea qui delectatio eſt & gloría angelorũ: ípe factus eſt ſal⁹ & cõſolatío míſerorũ: qui ín cíuítate ſua magn⁹ & ſublímís ualde beatificat cíues: ípe ín exílío paruul⁹ & humílís ualde lætificat exules, & qui ĩ altíſſímís eſt gloría patrís: fact⁹ eſt ín terra pax hoíbus bonæ uolũtatís. Paruul⁹ eñ datus eſt paruulís, ut magnus detur magnis: & quos íuſtificat paruulus, magnificet poſtmodũ & glorificet magnus & glorioſus. Hinc ſine dubío uas electíonís qd̃ de plenítudíne paruulí huíus acceperat: lícet enim paruul⁹ ſed plenus, plenus gra & ueritate, & ín quo habítat oĩís plenitudo díuíuítatís corporalíter: hínc utíq; Paul⁹ eructat uerbũ íllud bonum, quod hís díebus frequẽter audíítís. Gaudete ín dño ſemper, íterum dico gaudete. Gaudete, ínquít, de exhibítíone: íterum gaudete de promíſſíõe: qñ & res plena gaudío, & ſpes plena gaudío eſt. Gaudete quía ĩã pcepíſtís dona ſíníſtræ: gaudete quía expectatís præmía dexteræ. Leua, ínquít, eíus ſub capite meo: & dextera íllíus amplexabít me. C Leua quídem leuat: dextera ſuſcípít. Leua medetur & íuſtíficat, dextera amplectít & beatificat. In leua eíus merita: ín dextera uerò præmia continentur. In dextera, ínquã, delícíæ: ín ſíníſtra ſunt medícínæ. Sed attende pium medícũ, attende medícũ ſapiẽtem. Cõſidera díligẽt⁹ quàm noua medícamína portet: uide quàm nõ mõ pcioſas, ſed & ſpecioſas attulerít medícínas: non ſolũ perutiles ad ſanítatis fructũ: ſed & delectabiles ad aſpectũ & ſuaues ad guſtũ. Deníq; primã eí⁹ medícínã, primũ qd̃ ín ſíníſtra portat attẽde: & cõceptũ íuuenís ſine ſemíe. Intuere obſecro quale ſit íſtud, quàm nouũ, quàm ãmírabile, quàm amabile, quàm íocundũ. Quíd eñ pulchrí⁹ quàm gñatío caſta: qd̃ glorioſí⁹ quàm ſancta & ſíncera cõceptío ín qua níhíl pudorís eſt: níhíl ſordís: níhíl corruptíonís? At qñ mínus fortaſſís detíneret nos grata lícet ammíratío nouítatís: níſi fructus quoq; ſalutís & utílítatís

Ioban. 1.
Collo. 1.
Philip. 2.
Cantic. 2.

utílitatís conſideratío: animum delectaret: conceptus íſte
nō modo glorioſꝰ īipſa quaſi exteriorí ſpecie, ſed & pre-
Prou.3. cioſus ín ínteriorí uírtutæ: ut ſm qđ ſcríptum eſt. In ſini-
ſtra dñí gloría ſimul & díuítíæ ínueníanť: díuítíæ ínquā
Iob.13. ſalutís, cū gloría nouítatís. Quís em̄ pōt facere mundum
de ímmūdo cōceptū ſemíne, niſi q ſolus ſine omní íllícita
& ímmūda cōceptus eſt uoluptate? In ípſa radíce & orí-
gíne mea ínfectꝰ & ínqnatus ſum: ímmunda eſt cōceptío
mea: ſed eſt à q̄ tollať íſta cōfuſío. Ipſe eā tollít, ín quē ſolū
ípſa nō cadít. Díuítías ſalutís habeo, qbus redímā ꝓpríæ
cōceptíōís ímpurítatē, Chriſtí puríſſímā conceptionem.
Adde adhuc dñe Ieſu: ínnoua ſigna: ímuta mírabílía: nam
príora qdē ípſa cōſuetudíne uíluerunt. Planè em̄ ſolís or-
tus & occaſus, terræ fœcūdítas, tēporū uícíſſítudo, míra-
cula ſunt & magna míracula: ſed totíes hæc uídímꝰ: ut íā
Eſa.43. nō ſit quí attēdat. Innoua ſigna: & ímmuta mírabílía. Ec-
ce aít, noua facío omnía. Quís hoc aít? Agnus utíq; qui ſe-
debat ín throno. Agnꝰ planè totꝰ ſuauís, totus delectabí-
Apoc.5. lís: denícp totꝰ unctꝰ. Hāc em̄ ítерpretatíonē habet nomē
eíus, qđ eſt Chriſtꝰ. Cuí poterít aſper aut durus uíderí: q̄
nec ípſi matrí ín natíuítate q̄cquā aſperítatís: q̄cquā íntu-
lít læſionís? O noua uere míracula. Cōceptus fuít ſine pu-
dore: partus ſine dolore. Mutata eſt ín uírgíne noſtra ma-
ledíctío Euæ. Peperít em̄ fílíū ſine dolore. Mutata eſt, ín-
quā, maledíctío ín benedíctíonē, ſícut prædíctū eſt ꝑ ange-
Lucæ.1. lū Gabríelē. Benedícta tu ín mulíeríbꝰ. O beata ſola ínter
mulíeres benedícta & nō maledícta ſola à generalí male-
dícto líbera: & à dolore parturíētíū alíena. Nec mírū fra-
tres ſi dolorem non íntulít matrí q dolores totíus mūdí
tulít, ſm qđ Eſaías aít. Quía uere lāguores noſtros ípe tu-
Eſaiæ.53 lít. A Duo ſunt q̄ tímet humana fragílítas, pudor & do-
lor. Vtrūq; Chriſtꝰ tollere uenít, unde & utrūq; ſuſcepít:
quādo (ut cætera ſileam) morte, & morte turpíſſíma con-
dēnatus eſt ab īníquís. Itaq; ut fiducíā nobís daret ꝙ tol-
leret hæc à nobís, priꝰ matrē ſuā ímmunē ab utroq; ſerua-
uít: ut nec ín cōſpectu quícquā pudorís, nec ín partu q̄c-
quā doloris exíſteret. Accumulanť adhuc díuítíæ, creſcít
gloría: ínnouanť ſígna: & míracula ímmutanť. Nū ſolū ſí-
ne pudore cōceptꝰ: & ſine dolore partꝰ: ſed & mater eſt ſí-
ne corruptíōe. O uere nouítas ínaudíta. Vírgo peperít,
& poſt partū ínuíolata ꝑmanſit: fœcundítatē prolís cum
carnís íntegrítate, & gaudíū matrís habēs cum uírgíníta-
tís honore. Iam ſecurus expecto promíſſam míhí gloríam
íncorruptíonís ín carne mea: qñ quídē cōſeruata per eum
eſt íncorruptío etíā ín mre ſua. Facíle erít eí ꝑ quē mater
ípſa íncorruptíonē nō pdídít parīēdo: ut & corruptíbíle
hoc īcorruptíonē índuat reſurgēdo. Habes tñ adhuc ma-
íores díuítías: habes gloríā ampliorē. Mater eſt ſine cor-
ruptíōe uírgínítatís: fílíꝰ ſine omní labe peccatí. Nō cadít
ín matrē euæ maledíctío: nō cadít ín plē generalís illa cō-
dítío de qua dictū eſt ꝑ prophetā. Nemo mundus à ſorde
nec ínfans cuíus eſt unius díeí uíta ſuper terram. Ecce ín-
fans ſine ſorde: ſolꝰ ínter hoíes uerax: ímo & uerítas ípſa.
Ecce agnus ſine macula: agnus deí quí tollít pctā mundí.
Quís em̄ pctā melíus toleret: quàm ís ín quē pctm̄ nō ca-
dít? Iſte ſine dubío lauare me pōt: quē conſtat ínquínatū
nō eſſe. Hæc manus opertum luto detergat oculū meum:
q̄ ſola ſine puluere eſt. Iſte míhí feſtucā educat de oculo, q
non habet trābē ín ſuo: ímo íſte trabē educat de meo: q̄
nec exíguum puluerem habet ín ſuo. Vídímus certe díuí-
Ioan.1. tías ſalutís & uítæ. Vídímus gloríam eíus: gloríam quaſi
Lucæ.1. unígenítí à patre. Quærís à quo patre? Et fílíus altíſſímí
uocabíť. Manífeſtū eſt quís altíſſímus ſít. Sed ne quís re-
Vbí ſu- maneat locꝰ díſſímulatíonís. Qđ ex te naſcеť ſanctū caít
pra. angelus gabríel ad marīā uocabíť fílíus deí. O uere ſan-
Pſal.15. ctum. Non dabís dñe ſanctum tuū uídere corruptíonem:
qđ nec matrí qdē abſtulít īcorruptíonē. Creſcūt míracu-
la: multíplícanť díuítíæ: theſaurꝰ aperíť. Quæ generat &
mater & uírgo eſt: q̄ generať deꝰ & homo eſt. Sed nunqd
dabíť ſanctū canībꝰ, aut margarítæ porcís? Abſcondatur
certè theſaurus noſter ín agro: & pecunía noſtra ín ſaccu-
lo reponať. Operíať cōceptus ſine ſemíne matrís deſpō-
ſatíone: partus ſine dolore, uagítibus paruulí, & merore.
Abſcondať & ꝑturíētís íncorruptío legalí purífícatíōe:
ínfantís ínnocētía ſolíta círcūcíſíone. Abſconde, ínquā,
abſcōde maría nouí ſolís fulgorē, pone ín præſepío: ſuol
ue pānís ínfantē. Nā & ípſí pānís díuítíæ noſtræ ſunt. Pre-
cioſiores ſiqdē pānís ſaluatorís oī purpura: & gloríoſius
hoc præſepe auratís regū ſolíꝭ: dítíor denícp Chriſtí pau-
ptas cūctís opíbus, cunctíſq; theſaurís ſeculí. Quíd ením
hūílítate dítíus, qd ꝓcioſius ínueníť, qua nimírū regnum
cælorū emítur: & díuína gr̄a acquírítꝰ? Sícut ſcríptū eſt.
Beatí paupes ſpū: qm̄ ípſorū eſt regnū cœlorū. Et apud Matt.5.
apl'm. Deus ſuꝑbís reſíſtít: hūílíbꝰ aūt dat gratíā. Habes Iaco.4.
cōmēdatā à deo humílítatē ī natíuítate. In hac eī exíanī-
uít ſemetíꝑm, formā ſeruí accípíēs, & habítu īuētꝰ ut hō.
Vís adhuc ꝓcioſiores díuítías & ſupexcellētē gl'íam ínue-
níre? Habes charítatē ín paſſíōe. Maiorē hac, dílectionē Ioan.15.
nemo habet, ut aīam ſuā ponat quís ꝓ amícís ſuís. Hæ dí-
uítíæ ſalutís & gloría ſanguís ꝓcioſus quo redēptí ſumꝰ
& crux dñica ín qua cū apoſtolo gloríamur. Míhí, īquít, Galat.6
abſit gloríarí, níſi ín cruce dñí mei ieſu chriſtí. Et dícebat.
Níhíl arbítratꝰ ſum me ſcíre ītер uos níſi chriſtū ieſum: 1.Cor.2.
& hūc crucifixū. Ipſa eſt leua chriſtꝰ ieſus: & híc crucifi-
xus: nā dextera quídē chriſtꝰ ieſus, & híc gloríoſus. Chri-
ſtū, ínqt, ieſum, & hūc crucifixū. Fortaſſe crux ípa nos ſu-
mus cuí chriſtus memoratur ínfixus. Homo ením formā
crucís habet: quā ſi manꝰ extēderít, exprímet manífeſtíꝰ.
Loquíť aūt chriſtus ín pſalmo. Infixus ſum ín límo ꝓfun-
dí. Límū quídē nos eſſe manífeſtū eſt: qm̄ de límo plaſma Pſal.68.
tí ſumus. Sed tūc quídē límus paradíſí fuímus, nūc uerò
límus profundí. Infixus ſum, ínquít, non pertranſí: non
receſſí. Vobíſcū ſum uſq; ad cōſummatíonem ſeculí. Ipſe
eſt em̄ emanuel nobíſcū deꝰ. Nobíſcū utíq; ſed ꝑ ſíníſtrā Gen.38.
Síc em̄ olím Thamar pariēte zarā príus protulít ſolā ma-
nū: quæ ī ſacramēto dñícæ paſſíōís coccíneo allígata eſt
filo. Itaq; íā quídēm tenemus ſíníſtrā: ſed adhuc clamare
neceſſe eſt. Operí manuū tuarum porríges dexterā. Nam Iob.14.
delectatiōes ín dextera tua uſq; ín fínem. Dñe oſtēde no- Pſal.15.
bís dexterā & ſufficít nobís. Gloría, ínquít, & díuítíæ ín Pſal. 111.
domo eiꝰ utíq; q̄ tímet dñm. Sed ín domo tua dñe quíd? Pſal. 83.
Profecto gratíarū actío & uox laudís, Beatí quí habítāt ī
domo tua dñe &c. Oculus em̄ nō uídít: auris nō audíuít:
& ī cor hoís nō aſcēdít q̄ præparauít deus dílígētíbꝰ ſe. 1.Cor.2.
Lux eſt em̄ ínacceſſíbílís: pax eſt q̄ exuperat oēm ſenſum:
fons eſt q̄ aſſcenſum neſcít ſed deſcēſum. Nō uídít oculꝰ
lucem ínacceſſíbílē, nō audíuít auris pacē íncōprēhēſí-
bílē. Speciоſí qdē pedes euāgelízantiū pacē. Sed líceat ín Rom.10
oēm terrā exíerít ſonus eorū: pax tm̄ q̄ exuperat oēm ſen-
ſum nec ípſis quāta erat potuít capí: nedū aliorū auríbus
tradí. Aít etíā Paulꝰ ípſe. Fratres ego me nō arbítror cō- Phíli.3.
ꝑhēdíſſe. Fídes qdē ex audítu: audítꝰ aūt ꝑ uerbū deí: ſed
fides nō ſpecíes: & ꝓmíſſío non exhíbítío pacís. Et quídē
pax nūc eſt etíā ín terra hoíbus bonæ uolūtatís: ſed quíd
eſt pax íſta, ad íllíꝰ plenítudínē & ſupemínētíā pacís? Vñ Ioā. 14.
& ípe dñs aít. Pacē meā do uobís: pacē relínquo uobís.
Meā ſiquídē q̄ exuperat oēm ſenſum: & eſt pax ſup pacē.
Necdū capaces eſtís: ꝓpterea do uobís patríam pacís: &
relínquo ínterím uíā pacís. Sed qđ eſt qđ díxímꝰ ín cor
hoís nō aſcendít? Vtíq; quía fons eſt & aſcenſum neſcít.
Scímꝰ em̄ qa fontíū natura eſt ríuos ſectarí cōuallíū: mō-
tíū ardua declínare: ſícut ſcríptū eſt. Qui emíttít fontes ī
cōuallíbꝰ: ínter mediū mōtíū ptranſibūt aquæ. Hoc aūt Pſal.103
eſt unde ammonere ſæpíꝰ ſtudeo ueſtrā charítatē: qa deꝰ
ſuꝑbís reſíſtít: humílíbus autē dat gratíā. Fons em̄ ad al- Ioco.4.
tíora nō aſcendít: quàm ſit locus eíus unde ꝓcedít. Sed
uíderí pōt ſm hāc regulā nō ímpedírí à ſuꝑbía uías gr̄æ:
ꝑſertím q̄ ille prímꝰ ſuꝑbꝰ q ſm ſcripturā rex eſt, ſup oēs
fílíos ſuperbíæ, díxíſſe nō legíť altíor ero: ſed ero, ínquít,
ſímílís altíſſímo. Attamē nō mentíť apoſtolus: qm̄ ílle ex
tollítur ſupra oē qđ credíť aut qđ collítur deus. Horret
humanus auditus uerbum: ſed utínam horreat ſímílíter

animus cogitatū malignū pariter & affectū. Dico enī uobis q̄ nō ille tantū: sed & ois superbus extollit supra deum. Vult enī deus fieri uolūtatē suā: & superbus uult fieri suā. Iam uidet æqualitas: sed attende male cogruā ꝓportionē. Dei quidē in his tm̄ quæ ratio approbat suā uult fieri uolūtatē: superbus vò & cū ratiōe & cōtra rationē. Vides q̄m altitudo est: & nō illuc pueniūt fluēta gratiæ. Nisi cōuersi fueritis, inquit, & efficiamini sicut paruulus iste (secūt dicit q̄ est fons uitæ, in quo habitat, & uīn manat plenitudo oīm gr̄arū) nō intrabitis in regnū cælorū. Para proinde riuulos: aggeres terrenæ & elatæ cogitatiōis disperge: cōformare filio hois nō primo hoi: quia fons gr̄æ in cor hois carnalis scilicet & terreni nō ascēdit. Oculū quoq; purga, ut uidere possis merissimā lucē: & aurē tuā inclina ad obediēdū: ut q̄nq; pueniās ad quietē ꝓpetuā & pacē sup pacē. Lux enī est ꝓpter serenitatē: pax ꝓpter trāquillitatē, fons ꝓpter affluentiā, & æternitatē. Fontē assigna p̄i ex quo nascit filius, & ꝓcedit spūssanctus: lucē filio qui est utiq; cādor uitæ æternæ, & lux vera illuminās oēm hoiem uenientē in hūc mundū: pacē spūisctō, qui nimirū sup humilē, & quietū requiescit. Nec hoc dico tanquā ꝓpria ista sint singulorū: nā & p̄ lux est, ut sit filius lumē de lumīe: & filio⁹ pax ē: pax nr̄a q̄ fecit utraq; unū, & spūsctus fons est aquæ saliētis in uitā æternā. Sed q̄n ad hæc pueniemus? Q̄n adimplebis me dñe lætitia cū uultu tuo? Gaudemus in te q̄n uisitasti nos oriēs ex alto: iterū gaudemus spectantes beatā spē in aduentu secundo. Sed q̄n ueniet plenitudo lætitiæ nō de memoria, sed de pre-
Phili.4. sentia: de exhibitione nō de expectatiōe? Modestia urā, ait apostolus, nota sit oībus hoibus: dñs ꝓpe est. Dignū est enī ut & modestia nr̄a nota sit sicut dñi dei nostri modestia cunctis innotuit. Quid enī magis icōgruū: quàm ut immoderatè agat homo: conscius ꝓpriæ infirmitatis: q̄nquidē apparuit inter hoies modestus dñs maiestatis?
Matt.11. Discite, inquit, à me quia mitis sum, & humilis corde, ut possit etiā modestia uestra innotescere cæteris. Iā q̄d sequtur dñs prope est: de dextera debet intellīgi. Nam de sinistra ipse loquit. Ecce ego uobiscū sum oībus diebus usq; ad cōsummationē seculi. Prope est dñs fratres mei, nihil solliciti sitis: in ꝓximo est, & citius apparebit. Nolite defi-
Mat.28 cere: nolite lassari: quærite eum dū inueniri potest: inuocate eū dum ꝓpe est. Prope est dñs his qui tribulato sunt
Psal.33. corde: prope est expectantibus eū, expectantib⁹ eū in uerītate. Deniq; uis nosse quàm prope est? Audi spōsam de
Cāti.2. sponso canentem. Quoniam ecce stat post parietem. Pa-
Phili.1. rietem istum corpus tuum intellige: quod obstaculū impedit: ut eum qui prope est nondum ualeas intuerī. Pro-
Rom.7. pterea Paulus ipse dissoluī cupit, & cū Christo esse: & exclamās miserabilius. Infœlix, inquit, ego homo: quis me
Psal.140 liberabit de corpore mortis huius? Sic & ꝓpheta in psalmo. Educ, inquit, de carcere animam meam ad confitendum nomini tuo.

Item in uigilia natalis domini de responsorio Sanctificamini hodie. Sermo. V.

SAnctificamini hodie: & estote parati: die enim crastina uidebitis maiestatē dei in uobis? Celebraturi dñicæ natiuitatis ineffabile sacramē-
Leu.20. tum iure quidem monemur fratres in omni sanctificatione præparari. Adest enī sanctus sanctorum: adest ipse qui dixit. Sancti estote: quia & ego sanctus sum: dñs deꝰ uester. Alioquin quo dabit sanctū canibus: & margarita porcis: nisi prius illi ab iniquitate, isti ab illicita uoluptate purgati? decetero tota solicitudie fugiāt: illi quidem uomitū: isti uolutabrū lutī. Suscepturus olim diuina mādata carnalis israel sctificabat in iustitijs carnis: in baptismatibus uarijs: in mūeribus & hostijs q̄ nō poterāt iuxta cōscientiā pfectū facere seruiētē. Verū hæc quidē oia trāsiere: nimirū usq; ad tēpus correptiōis ipositæ: q̄d utiq; iā aduenit. Oportune igit ex hoc iā pfecta nobis in
Matt.5. dicit sanctificatio, interna mandat ablutio: exigit mūditia spūalis: dicēte dño. Bti mūdo corde: q̄n ipi deū uidebūt. Ad hoc uiuim⁹ frēs: ad hoc nati, ad hoc uocati sum⁹: ad hoc nobis dies hodiern⁹ illuxit. Erat aliq̄n nox: q̄n nemo Poterat hæc operari. Erat nox in uniuerso orbe anteuerī luminis ortū: ante xp̄i natiuitatē. Erat nox ēt singulis qbusq; nostrū ante suā cuiusq; cōuersionē & iternā regenerationē. An non ꝓfundissima nox, & dēsissimæ tenebræ erāt sup uniuersam faciē terræ cū olim pres nostri factitios colerēt deos: & insano penitus sacrilegio ligna & lapides adorarēt? An nō etiā cuiq; nostrū caliginosa nox erat, cū tāquā sine deo in hoc seculo uiuerem⁹? cū ābulare mus post cōcupiscētias nr̄as: cum sectaremur carnis illecebras: cū obtēperarem⁹ desideriis sclaris⁹? cū exhiberem⁹ mēbra nr̄a arma iniqtatis pctō: cū seruiremus iniqtati ad iniqtatē: in qb⁹ nūc merito erubescim⁹ tāquā opib⁹ tenebrarū? Qui dormiūt nocte dormiūt, apls ait: & q̄ ebrij sūt nocte ebrij sunt. Et hæc qdem fuistis: sed excitati estis: sed sctificati estis: si tm̄ filij lucis estis & filij dei: nō noctis neq; tenebrarū. Siqdē p̄co dei est ēt ille q̄ clamat. Sobrij este & uigilate. Et iudæis loq̄bat in pētecoste de cōdiscipulis. Quō hi ebrij sunt cū sit hora diei tertia? Hoc ei est q̄d ait ei⁹ coapostol⁹. Nox p̄cessit: dies aūt appropinquauit. Abijciamus ergo opa tenebrarū: & induamur arma lucis: sicut in die honeste ambulem⁹. Abiciam⁹, inq̄t, opa tenebrarū somnolētiā. s. & ebrietatē: q̄n, ut supra meminim⁹, q̄ dormiūt nocte dormiūt: & qui ebrij sunt: nocte ebrij sūt ut tāquā i die nō dormitem⁹, sed ābulem⁹ atq; hoc quidē honeste, nō temulētè. Vides hoiem cuiꝰ ad oē bonū dormitat aīa ei⁹ p̄ tædio: in tenebris est usq; adhuc. Vides inebriatū absinthio sapiētē plusquā oportet nō ad sobrietatem: cuius nec oculus uisu, nec auris impleat auditu: qui pecuniā aut simile aliq̄d diligēs, nō satiet: lōgā istar ydropici sitim bibēs: filiꝰ noctis est & tenebrarū. Nec facile separantur hæc duo dicente scriptura. Q̄n in desideriis est omnis ociosus: hoc est in ebrietate ois somnolentus. Sanctificemur ergo hodie & parati simus: parati quidem hodie nocturnum excutiēdo soporem. Porro sanctificati nihilominus tāquā in die ab ebrietate nocturna cupidinis noxiæ frenando furorem. In his enī duobus mādatis tota lex pendet & prophete: q̄ sunt declinare à malo: & facere bonum. Verum hoc hodie: nam crastina nec in sanctificatione erit, nec in præparatione: sed in uisione utiq; maiestatis. Crastina, inquit, die uidebitis maiestatem dei in uobis. Hoc est quod ait patriarcha Iacob. Cras mihi Geñ.30. respōdebit iustitia mea. Hodie enim iustitia colitur, cras respōdebit: hodie exercetur, cras fructificabit. Alioquin quod non seminauerit homo, nec metet. Nec enim tunc uidebit maiestatem, qui contempserit interim sanctitatē: nec orietur ei sol gloriæ: cui sol iustitiæ ortus nō fuerit: nec illucesceret ei dies crastina: cui non luxerit hodierna. Nimirum idemipse qui hodie quidem nobis factus est à deo patre iustitia: apparebit cras uita uostra, ut & nos cū eo appareamus in gloria. Hodie enim paruul⁹ nascit nobis: ut non apponat homo magnificare seipsum: sed conuertamur magis, & efficiamur sicut paruuli: cras exhibebit magnus dñs & laudabilis nimis: ut ipsi quoq; magnificemur in laude: cum uidelicet erit unicuiq; laus à deo. Nimirum quos hodie iustificauerit cras magnificabit: & consummationi sanctitatis succedet uisio maiestatis. Nec inanis uisio, quæ nō nisi ꝑ similitudine cōstat: similes enī ei erimus: q̄n uidebimus cū sicuti est. Vnde & hic quoq; nō simpl'r dicit, uidebitis maiestatē dei: sed additur signāter in uobis. Hodie nimirum tāquā in speculo: nos in eo uidemus, dū nostra suscipit: cras uidebimus eum i nobis, q̄n iā sua donabit: cum ostendet nobis seipm: & assumet nos ad seipm. Hoc est q̄ transeuntē sese ministraturū fore ꝓmisit: de cuius interim plenitudine accepimus: nō sanè Psal.83.
gloriā ꝑ gloria: sed gratiā ꝑ gratia: sicut scriptū est. Gratiā & gloriā dabit dñs. Ne ergo cōtēnas priora munera, si sequētia cōcupiscis: nec fastidias prius eduliū, si uis accipere quæ sequuntur. Vel pro ipo ferculo: in quo apponit, q̄d apponit, sumere non recuses. Ferculū enim impu-

tribile

tribile fecit sibi pacific⁹ noster, corp⁹ icorruptibile aptas
Psal.15. sibi: in quo salutis æpulas miniſtraret. Nō dabis, inqt, sanctum tuū uidere corruptionē. Illud utiq; de quo Gabriel
Lucæ.1. ad Mariā qđ nascetur, ait, ex te ſctm̄ uocabit filiꝰ dei. Ab hoc igit ſctō hodie ſctificemur, ut maiestatē eiꝰ ubi dies ſi la aspirauerit uideam⁹. Siqdē dies ſctificat⁹ illuxit nobis: dies salutis, nō glīæ aut fœlicitatis. Deniq; donec passio ſcti ſctōrum annūciat: q̄ nimirū in paraſceue passus est: id est in die p̄paratiōis: merito oīb⁹ dicit: ſctificamini hodie & estote parati. Sāctificamini magis ac magis de uirtute in uirtutē ꝓficiendo: & estote parati pseuerādo. In qb⁹ tm̄ ſctificabimur. Legi de quodā, dicēte ſcriptura. Qm̄ i fide
Ecc.45. & lenitate ipsi⁹ ſctm̄ fecit illū: neq; em̄ hoibus sine lenitate, nō plus quàm deo sine fide, placere possibile est. Merito sanè i his monemur esse parati: qb⁹ & deo cōueniam⁹, cui⁹ maiestatē uisuri sum⁹: & nobis inuicē, ut in nobis eā pariter uideamus. Propterea si quidē oportet nos ꝓuidere bona, nō solū corā deo: sed etiā corā hoibus: ut nō tantū regi nostro: sed & cōciuib⁹ & cōmilitonib⁹ nr̄is grati esse possīmus. Et quidē āte oīa fides q̄renda est: de qua legit. Fide mūdans corda eorū. Beati em̄ mūdo corde, qm̄
Actu.19 ipsi deū uidebūt. Crede ergo te deo: committe te ei: iacta
Math.5 in eū cogitatū tuū: & ipse te enutriet, ut fiducialiter & fi deliter dicas. Dn̄s solicitus est mei: neq; enim hoc sapiūt homines amantes seipsos: homines scioli & soliciti pro se
Psal.29. ipsis, curam carnis perficientes in desideriis: surdi ad uocem dicentis. Oēm solicitudinem uestram p̄iciētes in eū:
1.Pet.6. ipsi em̄ cura est de uobis. Nam sibi quidē ipsi fidere, non fidei, sed perfidiæ est: nec confidentiæ sed diffidentiæ magis in semetipso habere fiduciam. Is uere fidelis est: q nec sibi credit: nec i se sperat: factus sibi tanquā uas perditū: sed sic perdēs animā suā, ut in uitā æternā custodiat eam. Porrò id quidē sola facit humilitas cordis: ut nō sibi fidelis aīa imitat: sed deserēs semetipam ascēdat iā de deserto inmixa sup dilectū: atq; ideò delitijs affluēs. Sanè ut perfecta sit sanctificatio: etiā man suetudinē & gratiā socialis uitæ à sanctosanctorū discamus oportet: sicut ipe ait. Di-
Math.11. scite à me q mitis sum & humilis corde. Quid em̄ huiusmodi hoiem dicere, phibet delitijs affluentem, qui suauis & mitis & multæ misericordiæ, oībus oia factus est: & uni uersos pfundit oleo quodā māsuetudinis & lenitatis: quo sic infusus est sic pfusus etiā & supfusus, ut stillare uideat undiq; Fœlix qui geminabat sanctificatione parat⁹ dice-
Psal.17. re pōt. Paratū cor meū de⁹: paratū cor meū. Habet hodie quidem fructū suum in sanctificationē, crastina die finem habiturus uitā æternam. Videbit em̄ maiestatem dei: qđ utiq; uita æterna est: sicut & ueritas ait. Hæc est uita æter-
Ioan.17. na: ut cognoscant te solū uerū deū: & quem misisti iesum xp̄m. Reddet ei coronā iustitiæ iust⁹ iudex in illū die: cui sanè altera nō succedet. Tūc uidebit & affluet: & mirabit & dilatabit cor ipsi⁹. Quousq; dilatabit? Vsq; ad uidēdā in se maiestatē dei. Nolite arbitrari fratres q illā uobis p missionē uerbis explicare possīm⁹. Sctificamini hodie & estote parati: crastina die uidebitis & gaudebitis: & gau-
Luc.6. diū uestrum implebit. Quid em̄ maiestas illa nō impleat? Etiā supīplebit & supefluet. Quādo mēsurā bonā & cōfertā & coagitatā & supefluētē dabūt in sinus uros. Vsq; adeo quidē supefluet, ut supramodū in sublimitate excedat nō modo merita, sed & uota: sicut uerè potēs est facere: supra quā nos intelligere aut sperare possum⁹. Nā desideria q̄dem nostra in tribus maxime cōstituta uidētur: qđ decet: qđ expedit: qđ delectat. Hæc sunt quæ cōcupiscimus: oēs quidē omnia: sed alius magis hoc, alius illud. Ille sic deditus est uoluptati: ut nec honestatem satis reputet nec utilitatem: ille quæstui magis incūbans & honestū dissimulat & iocundum: ille uoluptatis pariter & utilitatis negligentior, solū uel maxime honorē sectatur. Nec uerò reprehensibile desiderium horū: sed si ibi quærerem⁹ ea, ubi uerè inueniremus? Hæc enim ubi uerè sunt unum sunt atq; ipsum utiq; summum bonum: summa utilitas: summa gloria: summa uoluptas. Atq; hæc quidē quantū interim capere possumus expectatio nostra est, & promissa nobis uisio maiestatis in nobis, ut deus sit oīa in oīb⁹, omne iocundum, omne utile, omne honestum.

Item in uigilia natalis dominī de pronuncia-
tione ipsius. Sermo. VI.

AVditū audiuimus plenū gr̄a, dignū acce- Abdi.1.
ptiōe, Iesus xp̄s filius dei in bethleē iudæ nascit. Aīa mea liquefacta est in sermone isto: sed & spūs meus in precordijs meis æstuat iocūditatē hāc & exultationē soli-
to uobis desiderio eructuare festinās. Iesus interpretat saluator. Quid tā necessariū pditis, qd tā optabile miseris, qd tā utile desperatis? Alioquin unde sal⁹, unde uel tenuis aliqua spes salutis in lege pcti, in corpore mortis, in malitia hac diei & loco afflictiōis: misi nouā nobis, & inſperata nasceret? At tu fortè salutē optas: sed curatiōis acerbitatē teneritudinis pariter, & ægritudinis ꝓpriæ cōscius reformidas. Ne timeas, xp̄s est suauis planè, & mitis & multæ misericordiæ, unct⁹ oleo lætitiæ pre particibus suis, eis nimirū, qui licet nō ipsam plenitudinē: de plenitudine tamē huius accipiūt participiū unctiōis. Ne uerò suauē audiēs, efficacē fore autumes saluatorē, addit etiā filiꝰ dei. Qualis em̄ pater talis filiꝰ, cui sub est cū uoluerit, posse. Aut forsitā utilitate salutis & iocunditate unctionis audita, nescio quid submurmuras, puto etiā de honestate solicitus. Saluatorē tibi gratularis adesse, ut pote iacens paralyticus in grabato: aut magis inter Hierusalē & Hiericō semiuiuꝰ in uia. Amplius aūt lætaris nec durū esse medicū, nec grauibus uti medicinis: ne tibi forsitā intolerabilior uideatur breuis ipsa curatio, quàm diuturna ægritudo. Sic nimirū, sic usq; hodie multi pereūt medicū fugientes: q̄ Iesum quidē nouerint, sed Christū nesciāt, humano sensu de multitudine & malignitate morborū, paratæ sibi medelæ molestiā æstimātes. Iā uerò si certus es de saluatore, & nihilominus Christū esse cognoscis: nō utētē cauterio, sed unguēto: nō ustiōe, sed unctiōe curātē: unū adhuc arbitror ingenuā posse mouere creaturā: ne fortè (quod absit) saluatoris huius nō satis cōdigna uideat esse persona. Puto tamē nō usq; adeo ambitiosus es & gloriæ cupidus, aut zelator honoris: ut ab uno quopiā è conseruis tuis si prestare posset hāc gratiā suscipere detractares. Nā si angelus aut archangelus esset: uel ex superiori quouis ordine spirituū beatorum: multomin⁹ animositas tua, qđ causaret, haberet. Nūc aūt tāto ampliore tibi deuotione suscipiēdus est iste saluator quāto differētius præ cæteris omnib⁹ nomē hæreditauit, Iesus xp̄s filiꝰ dei. Et uide si nō euidētius hæc tria ad pastores loquens angelus cōmēdauit gaudiū magnū, quod euāgelizabat exponēs, quia, inquit, natus est uobis hodie saluator qui est Christus dn̄s. Exultemus igit fratres in hac natiuitate & multipliciter gratulemur in ea, quam & salutis utilitas & unctionis suauitas, & filij dei maiestas tā eleganter illustrat: ut nihil desit ex omnibus quæ desiderantur: nec commodum, nec iocūdum, nec honestū. Exultemus inquam ruminantes intra nosmetipsos & inuicem eructuātes suaue uerbum: eloquiū dulce: Iesus Christus filius dei nascitur in bethleē iudæ. Nec mihi quis ad ista respondeat indeuotus, ingratus, irreligiosus. Nō est hoc nouum, olim auditum est: olim factum est: olim natus est Christ⁹. Ego enim dico olim & ante. Nec mirabitur olim & ante, cui prophetic um illud occurrerit in æternum & ultra. Natus est ergo Christus, nō modo ante hæc nostra tempora: sed ante tempora uniuersa. Verum quidem illa natiuitas posuit tenebras latibulum suum, imo uerò magis lucem habitat inaccessibilem: latet in corde patris in monte umbroso & condenso. Vt ergo aliquatenus innotesceret, natus est: & in tempore natus ex carne, natus in carne, factum est uerbum caro. Quid tamen mirum si usq; hodie dicitur in ecclesia: christus filiꝰ dei nascitur: quādo tā lōge antea dicebatur (haud dubiū quin de ipso) puer natus est nobis? Olim cœpit audiri uerbum hoc: & nemo

ſanctorū aliqñ faſtidiuit. Siquidē ieſus xp̄s filius dei: heri & hodie & in æternū. Hinc nimirū primus homo omniū uiuentiū pater, magnū eructuans ſacramentū: qđ in xp̄o & in eccleſia apl̄is poſtmodū euidentius cōmendauit: Re
Ephe.5. linquet, ait, homo patrē & matrē & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una. Hinc nihilominus Abraā pater omniū credentium exultauit ut uideret diē hūc: & ui
Ioan.18. dit & gauiſus eſt. Alioquin qñ ſeruū iurantē ſibi per deū cæli, ſub femore ſuo manū ponere p̄cepiſſet: ip̄m niſi utiq; deū cæli ex code naſciturū femore p̄uidiſſet. Hoc quo
Geñ.24 q; cōſiliū cordis ſui homini ſm cor ſuū reuelauit deus cui, iurauit ueritatē & nō fruſtrabit eum. De fructu, inquiēs,
p̄s.131. uentris tui ponam ſuper ſedem tuam. Vnde & in bethleē iudæ naſcitur: ſicut angelus ait, ciuitate Dauid: utiq; p
Lucæ.2. pter ueritatem dei ad confirmandas promiſſiones patrū. Hoc etiam multipharie multiſq; modis cæteris reuelatū
Hebr.1. eſt patribus & prophetis. Abſit autem ut à diligentibus deū aliquando fuerit negligenter auditum: niſi forte ne
Exod.4. gligere uidebat qui dicebat. Obſecro domine mitte quē
Eſai.94. miſſur⁹ es: aut faſtidire qui clamabat. Vtinā dirumperes cælos & deſcenderes: cæteraq; ſimilia. Idipſum deinde
Mat.13. apl̄i ſcti uiderunt & audierūt, & man⁹ eorū tractauerūt de uerbo uitæ: quibus ſingulariter aiebat. Beati oculi uidēt quæ uos uidetis. Poſtremo hoc idem nobis quoq;
Ioa.20. ſeruatum eſt fidelibus utiq; theſauris fidei cōmendatum, ip̄o; æque dicente. Beati qui nō uiderunt & crediderunt.
Pars noſtra hæc in uerbo uitæ. Nec ſanè contemptibilis
Abdi.2. ex qua nimirū uiuit & qua uincitur mundus: quoniam Iuſtus ex fide uiuit. Et hec eſt uictoria quæ uincit mūdū, fides noſtra: Hæc eſt quæ uelut quoddā æternitatis exem plar præterita ſimul & præſentia ac futura, ſinu quodam uaſtiſſimo comprehendit: ut nihil ei prætereat: nihil pereat, p̄eat nihil. Merito proinde in teſtimonium fidei ueſtræ ubi facta eſt uox annūciationis huius in auribus ueſtris exultaſtis in gaudio: egiſtis gratias: proſtrati ſolo te nus adoraſtis: cōcurētes uelut ſub umbra alarum eius, & ſub pennis eius ſperantes. Nunquid non ſinguli natiuitate ſaluatoris audita, clamaſtis in cordibus ueſtris, di
Pſal.72, centes, Mihi aūt adhærere deo bonū eſt. Aut potius illd
p̄s.16. qđ idē ꝓpheta ait. Deo ſubiecta iſto anima mea. Infœlix nimirū quiſquis ficte ꝓſtratus, corde rigido corpus hūiliauit. Eſt em̄ qui humiliat nequiter: interiora aūt ei⁹ plena ſunt dolo. Quiſq; em̄ neceſſitatē ſuā minus cōſiderat: minus ſentit incōmoda: minus pericula pauet: minus de
Pſal.89. uote confugit ad remedia orte ſalutis: min⁹ affectuoſe ſe ſubiicit deo: minus fideliter pſallit. Domine refugiū fact⁹
p̄ſ.89. es nobis. Huius adoratio min⁹ accepta, huius proſtratio minus uerax: huius humiliatio minus habens: huius etiā victoriosa minus, imo & minus uiuida fides. Quid tamē dicit? Beati qui nō uiderunt & crediderunt: Quaſi nō uideatur ipſum credere quodāmodo iā uidere. Sed aduerte diligenter cui & qñ dictū ſit: ei utiq; qui arguebatur q̄ ea uidiſſet credidiſſet. Neq; em̄ adip̄m eſt uidiſſe & ideò, credidiſſe: qđ credēdo uidiſſe. Alioqn Abrahā p̄r ueſter quonā mō dñicū hūc uidiſſe diem, niſi credēdo, credēdus eſt? Sed & illud quō accipiet qđ hac nocte cātatū eſt nobis: ſctificamini hodie & eſtote parati: craſtina die uidebitis maieſtatē dei in uobis ſi nō mente uidere eſt: pia deuotione rep̄ſentare & recolere fide nō ficta, magnū illud magnæ pietatis ſacramētū qđ manifeſtatū eſt in carne: iuſtificatū eſt in ſpū: apparuit angelis: prædicatū eſt gentibus creditū eſt mūdo: aſſumptū eſt in gloria? Semper igitur nouū qđ ſemper innouat mentes: nec unquā uet⁹ qđ fructificare nō ceſſat, qđ in perpetū nō marceſſit. Hoc eſt em̄ ſanctū: qđ nō dat uidere corruptionē. Hic nouus homo: q̄ nulli⁹ unquā uetuſtatis capax, etiā eos quorū inuetera uerūt oīa oſſa: in uerā uitæ trāſferat nouitatē. Inde eſt q̄ etiā in preſenti tā iocūdiſſima annunciatione ſi aduertiſtis cōgrue ſatis dicit nō tā natus eſſe quàm naſci. Ieſus xp̄s filius dei naſcit in Bethleem iudæ. Sicut em̄ quodam modo immolat adhuc quotidie, donec mortē eius annūciamus: ſic uidet & naſci: dū fideli⁹ rep̄ſentam⁹ eius natiuitatē. Die igit craſtina uidebim⁹ maieſtatē dei: ſed ſanè in nobis nō in ſeipſo: utiq; maieſtatem in humilitate: uirtutem in infirmitate: in homine deum. Ipſe eſt em̄ emanuel, qđ interpretat nobiſcū deus. Et euidentius audi. Verbū, Ioann.1.
inquit, caro factū eſt: & habitauit in nobis. Deniq; extūc & deinceps uidimus gloriā eius: ſed gloriā quaſi unigeniti à patre: utiq; plenū gratiæ uidimus, & ueritatis. Nō em̄ gloriā poteſtatis aut claritatis, ſed gloriā paternæ pietatis, gloriā gr̄æ: de qua apl̄s. In laudē, inquit, gloriæ gra Ephe.1.
tiæ ſuæ. Sic ergo naſcit. Sed ubi putas? In Bethleē iudæ: neq; em̄ decet nos ita Bethleē præterire. Tranſeam⁹ uſq; Bethleem dicunt paſtores: nō Bethleem pertranſeamus. Quid em̄ ſi pauper uicul⁹ eſt? Quid ſi uidet minima i iudæa? Ne id quidē icōgruū ei qui cū diues eſſet, ꝓpter nos factus eſt pauper: & cū eſſet magnus dñs & laudabilis nimis, paruul⁹ natus eſt nobis. Et dicebat. Beati pauperes ſpiritu, quoniā ipſorū eſt regnū cælorū. Itemq;. Niſi cōuerſi fueritis & efficiamini ſicut puer iſte: nō intrabitis in Matt.5.
regnū cælorū. Vnde etiā ſtabulū elegit & præſepe: utiq; Mat.16.
domū luteam & diuerſoriū iumentorū, ut hunc eſſe ſcias qui de ſtercore erigit pauperē, & ſaluos facit hoies & iumenta. Vtinā aūt inueniamur & nos Bethleē iudæ, ut in nobis quoq; dignet naſci & audire mereamur. q̄a Vobis timentibus deū oriet ſol iuſtitiæ. Fortè em̄ eſt hoc qđ ſu Mal.4.
pra memini⁹, ad uidēdā in nobis dñi maieſtatē, & ſanctificatiōe opus eſſe & præparatiōe. Nā & iuxta prophetā, facta eſt iudæa ſanctificatio eius: quia uidelicet oīa in confeſſione lauant, & dom⁹ panis, qđ Bethleē ſonat, ad, p̄parationē fortaſſe uidet magnopere ptinere. Quonō enim ille paratus eſt: ut excipere tātū hoſpitē poſſit, qui dicit: quia nō eſt in domo mea panis? Deniq; quia imparatus
Eſaiæ.3.
erat quidā neceſſe habuit amici oſtiū clauſum media no Pſal.3.
cte pulſare & dicere. Quia amicus meus uenit ad me de Lucæ.11.
uia, & nō habeo qđ ponā añ illū. Paratū cor eius ſperare Pſal.111.
in dño, ait ꝓpheta. haud dubiū quin de iuſto loquēs. Cō Vbi ſuꝑ
firmatū eſt cor eius, nō cōmouebit. Nō eſt paratū cor qđ nō eſt cōfirmatū. Scimus aūt, ipſo code teſte propheta, q̄ panis cor hois cōfirmet. Nō eſt ergo paratū ſed aridū & Pſal.101.
exāgue cor eius, qui oblitus eſt comedere panē ſuum. Eſt aūt parat⁹ & nō turbat⁹ ut cuſtodiat mādata uitæ, q̄ oblitus ea quæ retro ſunt, in ea quæ añ ſunt ſe extēdit. Vides quàm fugiēda quædā, quàm ſit quædā obliuio cupiēda? neq; em̄ totus Manaſſes iordanē trāſiit: ſed nec tot⁹ citra ſibi elegit māſionē. Eſt qui oblitus eſt dñi creatoris ſui, & eſt qui prouidet eū in cōſpectu ſuo ſemper, oblitus populū ſuū & domū patris ſui. Et ille quidē cæleſtia obliuiſcit, hic uerò quæ ſunt ſup terrā: iſte præſentia, ille futura, iſte que uidētur, ille que nō uident: poſtremo iſte q̄ ſua ſunt, ille que Ieſu xp̄i. Vterq; Manaſſes, uterq; obliuioſus, ſed alter qdē Hieruſlm, alter Babylōis oblit⁹, alter eorū q̄ impediūt, & iſte parat⁹, alter ſanè eorū magis quæ expediūt & q̄ nō expedit obliuiſci: atq; hic pœnit⁹ imparat⁹ ad uidēdā in ſe dñi maieſtatē. Neq; em̄ dom⁹ panis in qua ſaluator oriet, nō eſt Manaſſes ille cui appareat qui iſrael regit, & ſuper cherubin ſedet inquit corā Effraim Bēiamin & Manaſſe. Ego arbitror iſtos tres eſſe qui ſaluant, quos Pſal,79.
alius quidē ꝓpheta Noe Danielē & Iob noīauit, eoſdem Eze.14.
quoq; & tribus illis paſtoribus deſignari quib⁹ nato an Lucæ.2.
gelo magni conſilij gaudium magnū angelus euāgeliza uit. Vide aūt ne fortè ipſi ſint & tres magi uenīētes iā nō modo ab oriēte ſed etiā ab occidēte, ut recūbāt cū Abraā, Iſaac, & Iacob. Fortè em̄ nō incōgrue uidebit ad Effraim quidē, quod fructificationē ſonat, pertinere thuris oblationē, qđ offerre incēſum dignū in odorē ſuauitatis proprīū ſit eorū quos poſuit dñs, ut eant & fructū afferāt, id eſt eccleſiæ p̄latorū. Nā & Beniamin filius dexteræ offerat neceſſe eſt aurū, id eſt ſubſtātiā huius mūdi, ut uidelicet fidelis ppl̄s in parte dextera conſtitutus à iudice mereatur audire. Quia eſuriui & dediſtis mihi manducare Mat.25.
&c. Porrò Manaſſes ſi tamen is eſſe uoluerit cui appareat deus,

deus myrrhā offerat mortificationis: quā quidē à noſtra ſpecialiter arbitror ꝓfeſſione requiri. Et hæc dicta ſint ne ad eā partē tribus manaſſe: q̄ circa iordanē ſubſtitit pertineamus: ſed obliuiſcamur magis ea q̄ retro ſunt extenti & intēti ad anteriora. Nūc uerō redeam⁹ uſq; bethleē, & uideamus hoc uerbū q̄d factū eſt, q̄d dñs oſtendit nobis. Domus panis eſt ut iā diximus: bonū eſt nos illic eſſe: ubi eñ fuerit uerbū dñi, nō deeſt utiq; panis q confirmet cor:
Pſal.118. dicēte propheta. Cōfirma me in uerbis tuis. Nimirum in uerbo q̄d ꝓcedit de ore dei uiuit homo: uiuit in xp̄o: uiuit in eo chriſtus. Ibi oriſ: ibi apparet: nec oīno amat cor titubās, aut uacillans: ſed ſtabile & confirmatū. Si qs murmurat: ſi quis heſitat: ſi qs nutat: ſi qs cogitat reuoluí in lutū: redire ad uomitū: deſerere uotū: mutare propoſitū ſuū: nō eſt bethleē iſte: nō ē dom⁹ panis. Sola eñ fames, & fames ualida in ægyptū eū deſcendere, porcos paſcere, ſiliquas eſurire cōpellit: utpote ꝓcul agentē à domo panis: à domo patris: in qua etiā mercenarij panibus abundare noſcunt. Nō ergo in hmōi corde naſcit chriſt⁹ cui deeſt
Abdie.2. fidei fortitudo: utiq; panis uitæ ſcriptura teſte. Quoniam iuſt⁹ ex fide uiuit: q̄d uidelicet animæ uera uita q̄ ipſe eſt: nō niſi p fidē interim habitet i cordib⁹ noſtris. Alioquin quomō in illo naſcit Ieſus: quomō ſalus oriſ illi, q̄nquidē
Mat.10. uera oīno certaq; ſentētia eſt: q̄ ꝑ is tm̄ q ꝑſeuerauerit uſq; in finē ſalu⁹ erit: Nā q̄ miníme inueniat in eo chriſt⁹, nec de eis ſit quibus dicit: quia unctionē habetis à ſancto: ex
1.Ioan.5. eo uel maxime conſtat q̄ ſine dubio etiā aruit cor illi⁹: ex quo oblit⁹ eſt comedere panē ſuū. Multo minus aūt ad fi
Eſaiæ ult. liū ptinet dei qui hmōi eſt, q̄ nō niſi ſup quietū & humilem ac trementem uerba ſua requieſcat ſpirit⁹ ipſius: nec ſit ulla ſocietas æternitati & tantæ mutabilitati: ei qui eſt & ei qui nunquā in eodē ꝑmanet ſtatu. Cæterū quālibet firmi, quālibet fortes in fide: quālibet parati, quālibet panibus abundantes: ipſo quidem largiēte cui quotidie orantes dicimus.
Luc.e.11. Panem noſtrū quotidianū da nobis hodie: neceſſe habem⁹ addere conſequenter: dimitte nobis
1.Ioan.1. debita noſtra. Alioquin ſi dixerimus quoniam peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & ueritas in nobis nō eſt. Nimirum ueritas ipſe eſt q nō ſimpliciter in Bethleē: ſed in Bethleē iudæ naſcitur Ieſus chriſtus filiꝰ dei. Præoccupemus igitur faciē dñi in confeſſione: ut ſanctificati pariter & parati inueniamur & nos Bethleem iudæ: atq; ita naſcētē dñm uidere mereamur in nobis. Cæterū ſi qua anima couſq; ꝓfecerit q̄d quidē eſt multū ad nos ut ſit fœcunda uirgo: ſit ſtella maris: ſit plena gratia, & ſuperueniētem habēs in ſe ſpīm ſanctū: puto q̄ nō modo in ea: ſed ex
Matt.12. ea quoq; nō dedignabit naſci. Nemo ſanè id ſibi arrogare ꝓſumat: niſi quos ipſe ſpeciali deſignatione tāquā digi
Galat.4. to mōſtrauerit, dicēs. Ecce mater mea & fres mei. Enimuero audi unum ex iſtis. Filioli mei, ait, quos iterū parturio, donec formet chriſt⁹ in uobis. Si eñ naſci uidebat in eis cum formabatur chriſt⁹ in eis: quomodo nō etiā ab eo ſimiliter naſci eū dicere quis ꝓſumat: qui in ipſis quodā modo parturiebat? Et tu quidē impia ſynagoga hunc nobis filiū peperiſti, officio quidā matris: ſed non matris affectu. Excuſſiſti eū de ſinu tuo extra ciuitatē, eiciēs & eleuans ſup terrā: tanquam dicēs eccleſiæ gentiū pariter & eccleſiæ primitiuorū q̄ eſt i cælis: nec mihi nec uobis ſit: ſed diuidat. Diuidat inquā nō iter utraſq;, ſed ab utriſq;. Expulſū eñ & exaltatū & eleuatū, & qdē modice ſatis: tm̄ ut nec in tuis eſſet mœnib⁹ nec in terra, ferro undiq; coarctaſti: ne fortè uel hac uel illac excederet: ut uidelicet à te ſeparat⁹, ad neutrā perueniret illarū. Sæua nimirum mater ita abortiuū facere uoluiſti: dū nō eſſet qui excipere poſſet excuſſum. Age ergo q̄d profeceris: imo quàm nihil ꝓfeceris intuere. Vndiq; eñ ingrediunt filiæ ſion: ut uideat regē Salomonē i diademate quo coronauit eū. Relinquēs matrē adhæret uxori ſuæ, ut ſint duo in carne una, & ciuitate pulſus, atq; leuat⁹ à terra, omnia trahit ad ſe: quippe qui eſt ſuper omnia benedictus deus in ſecula. Amen.

In die natalis domini de fontibus ſaluatoris. Sermo I.

GRādis q̄dē eſt dilectiſſimi hodierna dñicæ natiuitatis ſolēnitas: ſed dies breuis cogit breuiare ſmonē. Nec mirū, ſi facim⁹ nos breue uerbū: q̄n & de⁹ pater uerbū fecit abbreuiatū. Vultis
Hiere.23 nolle quàm lōgū quàm breue fecit? Cælū, inquit, hoc uerbū, & terrā ego impleo: nūc caro factū in anguſto locatū ꝑſepio eſt. A ſeculo ait ꝓpheta, & in ſeculū tu es de⁹: & ec
Pſal.92. ce fact⁹ eſt infans dieī uni⁹. Ad q̄d hoc fratres: aut q̄ neceſſitas fuit ut ſic exinaniret ſe: ſic hūiliaret ſe: ſic abbreuiaret ſe dñs maieſtatis: niſi ut uos ſimilr faciatis? Iā clamat exēplo: q̄d poſtmodū ꝑdicatur⁹ eſt uerbo. Diſcite à me quia
Matth.11. mitis ſum & hūilis corde, ut uerax inueniat⁹ q dicit: Cœpit
Marc.6. Ieſus facere & docere. Obſecro proinde & plurimū rogo frēs, nō patiamini ſine cā tā ꝓcioſum exēplar uobis exhibitū eſſe: ſed cōformamini illi & renouamini ſpū mētis ueſtræ. Studete hūliati q̄ fundamētū eſt cuſtoſq; uirtutū: ſe ſtamini illā q̄ ſola pōt ſaluare aīas uras. Quid eī magis indignū: q̄d deteſtandū amplius: q̄d grauiꝰ puniēdū, quàm ut uidēs deū cæli paruulū factū, ultra apponat hō magnificare ſe ſup terrā? Intolerabilis impudētiæ eſt: ut ubi ſeſe
Philip.2. exinaniuit maieſtas, uermiculus inflet & intumeſcat. Hoc igit eſt ꝓpter q̄d exinaniuit ſe formā ſeruí accipiēs: qui in forma dei, patri æqualis erat, ſed exinaniuit maieſtate &
Titum.3. potētia, nō bonitate & mia. Quid eñ ait ap̄l's? Apparuit, inq;, benignitas & hūanitas ſaluatoris nr̄i dei. Apparuerat ante potētia in rerū creatione: apparebat ſapientia in carū gubernatiōe: ſed benignitas miſericordiæ nūc maxime apparuit in hūanitate. Imotuerat iudæis ptās, in ſignis atq; portētis: unde & in ea lege ſæpius inueníes: ego dñs: ego deus. Philoſophis quoq; abundātibus in ſenſu
Roma.1. ſuo maieſtas inmotuit: q̄m iuxta apoſtoli uerba: Quod notum eſt dei manifeſtū eſt in illis. Verūtamē & iudæi ptāte ipſa premebant, & philoſophi ſcrutatores maieſtatis opprimebant à gloria. Poteſtas ſubiectionē: maieſtas exigit ammirationē, neutra imitationē. Appareat dñe bonitas cui poſſit homo qui ad imaginē tuā creat⁹ eſt cōformari: nā maieſtatē, ptātem, ſapientiā, nec imitari poſſumus, nec expedit æmulari. Quouſq; anguſtata eſt miſericordia tua in ſola āgelorū parte: reliquā occupat iudiciū cū toto pa
Pſal.35. riter hūano genere: Dñe in cælo miſericordia tua: & ueritas tua uſq; ad nubes: terram uniuerſam condemnans & aereas poteſtates. Dilatet miſericordia terminos ſuos: extendat funes: expandat ſinus: attingat à fine uſq; ad finem fortiter: diſponens oīa ſuauiter. Reſtrictus eſt dñe iudicio ſinus tuus: ſolue cingulum tuum & ueni miſerationibus affluens: ſuperfluēs charitate. Quid tu times ô homo: q̄d trepidas à facie dñi quia uenit? Venit nō iudicare: ſed ſaluare terram. Olim tibi perſuaſum eſt ab infideli quodam ſeruo, ut furtim tolleres & imponeres regium diadema capiti tuo. Deprehenſus in furto, quidni timeres, quidni fugeres à facie eius? Forte enim iam gladium uibrabat ignitum. Nunc in exilio poſitus: In ſudore uultus tui
Geñ.3. ueſceris pane tuo. Et ecce uox audita eſt in terra: quia dominator aduenit. Quo ibis à ſpiritu eius: & quo à facie eius fugies? Noli fugere: noli timere: non uenit cum armis: non puniendum ſed ſaluandum requirit. Et ne fortè dicas etiam nunc. Vocem tuam audiui & abſcondi me: ecce infans eſt & ſine uoce. Nam uagien-
Vbi ſupra tis uox magis miſeranda eſt, quàm tremenda. Aut ſi cui fortè terribilis: ſed nō tibi. Paruulus factus eſt: tenera membra uirgo mater pannis alligat: & adhuc timore trepidas? Vel in hoc ſcies, quia non uenit perdere te, ſed ſaluare: eripere & non ligare. Iam aduerſus hoſtes tuos dimicat: iam ſuperborum & ſublimium colla tanquam dei uirtus & ſapientia calcat. Duo ſunt tibi hoſtes, peccatū & mors: id eſt mors corporis & aīæ. Vtrumque debellaturus aduenit, & ab utroq; ſaluabit te, noli timere. Et iam quidem peccatum in propria perſona uicit: q̄n humanā naturā ſine ulla cōtagione ſuſcepit. Grandis

eiñ pctō facta est uiolētia, & reuera expugnatū esse cognoscit, qñ natura quā se totā infecisse & occupasse gloriabatur: ab eo penit⁹ aliena in xp̄o inuēta est. Dehinc psequit inimícos tuos & cōprehendit eos, nec cōuertit donec deficiāt. Contra peccatum dimicās in cōuersatione sua, uerbis pariter & exēplis oppugnat: sed in passiōe sua alligat illud: alligat planè fortem, & diripit uasa eius. Iā uerò eo dē ordine mortē quoq; superat prius in seipo cū resurgit primitiæ dormientiū, & primogenit⁹ mortuorū: postmodū debellatur⁹ eā pariter in oībus nobis, qñ uidelicet suscitabit mortalia corpora nra: & destruet nouissima inimica mors. Propterea eiñ resurgēs decorē indut⁹ est: non sicut antea nascens pannis inuolut⁹ est. Propterea q prius sinu misericordiæ, affluebat nō iudicans quenquā, resurgens p̄cinxit se, & iustitiæ cingulo uidet quodāmō effiuētem sinū misericordiæ collegisse, qñ extunc p̄parat ad iudiciū, qd in nostra resurrectiōe futurū est. Nā & ppterea paruulus antea uenit ut mīam p̄rogaret: & futurū in fine iudiciū præcurrēs, mīa tēperaret. Licet ei paruul⁹ ad nos uenerit, nō parū tñ attulit, nō parū cōtulit nobis. Sí quæris qd attulit: Primo oīm attulit misericordiā, fm quā, te- *Titum.2.* ste apostolo: Saluos nos fecit. Neq; eiñ his tñ pfuit, quos p̄sens inuenit: sed fons est q nūquā poterit exhauriri. Fōs *Apoc.1.* nobis est xp̄s dñs, unde lauemur, sicut scriptū est. Qui dilexit nos, & lauit nos à pctis nostris. Verūtamē nō iste solus aquarū est usus, nec tñ sordes abluunt, sed & sitim ex- *Eccli.14.* tinguunt. Beatus uerò, ait sapiens, qui in sapientia mora- *Vbi supra* bitur, & q in iustitia meditabit. Et post pauca. Aqua, ingt, sapientiæ salutaris potabit illū. Bene sapientiæ salutaris: qñ sapientia carnis mors est: & sapientia mundi etiā ip̄a inimica est deo. Sola q̄ ex deo est sapiētia salutaris est: q̄ fm beatí Iacobi diffinitionē. Primū pudica: deinde pacifica *Iaco.3.* est, Nā sapiētia carnis voluptuosa est, nō pudica. Sapiētia mūdi tumultuosa est nō pacifica. Sapiētia uerò q̄ ex deo est, primū pudica est, nō q̄rens quæ sua sunt, sed quæ Iesu christi: ut nō suā quisq; faciat uolūtatē, sed cōsideret quæ sit uoluntas dei: deinde pacifica nō abundās in suo sensu, sed alieno magis acquiescēs consilio uel iudicio. Tertius aquarū usus est irrigatio: quā pfecto maxime necessariā habent nouellæ plantationes. Alioqn aut minus pficiēt, aut ex toto pibunt præsiccitate. Quærat ergo deuotiōis aquas quisquis seminauerit bonorū operū semina: ut irrigat⁹ fonte gratiæ, bonæ cōuersatiōis ortus, nō arescat, sed in ppetua uiriditate pficiat. Orat eiñ p hmōi ppheta: *Psal.79.* Et holocaustū tuū, inquies, pingue fiat. Sic & in laudib⁹ Aaron legis: qñ sacrificiū eius quotidianus ignis absumpsit. In quibus oībus nihil aliud intelligēdū uidet, nisi ut bona opera feruore deuotionis, & dulcedine spūalis gratiæ cōdiant. Putas inueniri poterit quartus fons, ut paradisum recuperemus, quatuor fontiū irrigatione amenissimū? Nā si terrenā paradisum denuo nobis reddendā non *Ioan.3.* speramus, quō regnū cælorū sperabimus? Si terrena, inquit, dixi uobis & nō creditis: quō si dixero uobis cælestia credetis? Nunc aūt ut de exhibitiōe præsentiū firma sit expectatio futurorū: paradisum habem⁹ mlto meliorē & lōge delectabiliorē quàm primi parentes habuerūt: & paradisus noster Christ⁹ dñs est. In quo tres quidē fontes iam inuenimus, quartum quæramus. Habemus de fonte misericordiæ ad diluendas culpas aquas remissionis: habemus de fonte sapientiæ ad potandū sitim nostrā aquas discretionis: habemus de fonte gratiæ ad irrigandas plātas bonorū operū, aquas deuotiōis. Quæramus ad decoquendos cibos aquas feruentes, aquas æmulationis. Hæ nimirū condiūt & decoquūt affectiones nostras, & ebul- *Psal.38.* liunt de fonte charitatis. Vnde ait propheta. Concaluit *Psal.68.* cor meū intra me: & in meditatiōe mea exardescit ignis. Alibi quoq; Zelus, inquit, domus tuæ comedit me. Siquidem ex dulcedine deuotiōis, diligens iustitiā: ex feruore æmulatiōis, odio habet iniqtatē. Et uide ne fortè de fon- *Esaiæ.12.* tibus istis prædixerit Esaias: Hauritis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Nā ut promissionē hanc uitæ præsentis esse noueris nō futuræ, illud attende qd sequit: dicetis in illa die. Cōfitemini dño, & inuocate nomē ei⁹. Inuocatio quippe præsentis tēporis est, sicut scriptū est: In *Psal.80.* uoca me in die tribulationis. Porrò ex his quatuor fontibus tres qdē ppríe cōuenire uident tribus ecclesiæ ordinib⁹, singuli singulis. Nā prim⁹ quidē cōmunis est oīb⁹. In multis eiñ offendimus oēs: & necessariū habemus misericordiæ fontē ad diluendas offensionū sordes. Omnes *Roma.3.* inquam peccauimus, & egemus gloria dei. Et prælati & cōtinētes & cōiugati. Sí dixerimus, qa pctm nō habem⁹, *1. Ioan. 1.* nosipsos seducimus. Quia ergo nemo mundus à sorde, ne cessari⁹ est oīb⁹ fons misericordiæ: & pari uoto debēt ad hūc fontē Noe, Daniel, & Iob ꝓperare. De cætero qdē Iob maxime sapiētiæ fontē quærat: qñ ipse magis inter medios laq̄os ambulat, ita ut magnū uideat si à malo declinat. Danieli uerò currendū est ad fontē gratiæ: cui nimirū pœnitentiæ opera, & labores abstinētiæ, deuotiōis grā necesse est impiguare. Oportet enim ut nos maxime in hilaritate omnia faciamus. Quoniā hilarem datorē di- *2. Cor.9.* ligit deus. Nā & terra nostra nequaquā fertilis est hmōi seminis bonæ. s. cōuersatiōis: ideoq; facile exarescet: nisi crebris irrigationibus adiuuet: unde & in oratiōe dñica hmōi gratiā sub quotidiani panis noīe postulamus. Merito sanè, ne fortè cadat sup nos terribilis illa maledictio p phēticæ imprecationis. Fiāt sicut fœnū tectorū, qd priusq; *Psal. 128.* quàm euelat exaruit. Fons uerò æmulationis Noe cōuenit specialiter: qa maxime prælatos decet hic zelus. Quatuor itaq; fontes istos, adhuc in carne uiuētibus nobis in semetipso xp̄s exhibet: quintū qui est fons uitæ, post hoc seculū repromittēs: ad quē sitiebat ppheta cū diceret. Sitiuit anima mea ad deū fontē uiuū. Fortassis etiam ꝓpter *Psal.41.* hos quatuor fontes, quatuor in locis uulnerat⁹ est Christus, adhuc uiuēs in cruce: ꝓpter quintū, cū iā tradidisset spm, trāsforat⁹ est in latere. Viuebat adhuc qñ foderūt ei manus & pedes, ut nobis adhuc uiuētibus, quatuor fontes ex seipso ꝓferret. Quintū ptulit uulnus cū iā expirasset: ut in se nihilomin⁹ quintū nobis fontē post obitū aperiret. Sed ecce, dū loqmur de mysteriis natiuitatis ad scrutāda repente deuenim⁹ sacramenta dñicæ passionis. Nec mirū tamē si quærimus in passione, qd in natiuitate sua Christus attulerit. Tūc eiñ cōcisso sacco pecuniā quæ latebat in precium nostræ redemptionis effudit.

De tribus mixturis. Sermo secundus unde supra.

MAgna opera dñi, ait propheta Dauid. Magna q *Psal.110.* dem omnia opera eius fratres: siquidem magn⁹ & ipse: sed ad nos maxime spectāt, quæ in eis maxima esse uidētur. Hinc est quod psallit idem ꝓpheta dicens. Magnificauit dominus facere nobiscum. *Psal.125.* Deniq; quàm magnifice nobiscum agat, specialiter tria quædam eius opera clamant: primæ nostræ creationis, præsentis redemptionis, futuræ glorificatiōis. Quàm magnificata sunt in singulis opa tua dñe. Tuū est uirtutem operū tuorū annuntiare ppl'o tuo: nos ipsa saltē opa nonsilemus. Triplicē fratres cōmixtionē in his tribus cōsiderare est: cælestis planè operis & diuinæ uirtutis. Nā in primo opere conditionis nostræ de limo terræ plasmauit hominem deus: & inspirauit in faciē eius spm uitæ. Qualis artifex, qualis unitor rerū: ad cui⁹ nutū sic cōglutinātur sibi limus terræ & spirit⁹ uitæ? Lim⁹ qdē iā ante creatus erat, quando in principio creauit deus cælū & terrā. At spūs sanè non cōmunē sed propriā habet cōditionē: nec in massa creatur, sed singulari quadā excellentia inspiratur. Agnosce ô homo dignitatē tuā: agnosce gloriā cōditiōis humanæ. Est eiñ tibi cum mūdo corpus: sic eiñ decet eum q cōstitutus est super uniuersam huius creaturæ corporeæ molem, aliqua ei similari ex parte: sed est tibi etiā sublimius aliquid, nec omnino comparādus es cæteris creaturis. Cōpacta & cōfœderata sunt in te caro & anima, illa plasmata, hæc inspirata. Sed cui⁹ interest hæc commixtio? Cui hac unione præstatur? E tenim iuxta sapientiā filiorū huius seculi, ubi sociant summis inferiora,

prævalet

ꝑualent qui poteſtatē habēt. & humilioribus utunt pro libitu ſuo. Conculcat fortior minus fortē: ridet ſapiēs in doctū: ſimplicē fallit aſtutus: potens deſpicit imbecillem. Non ſic in opere tuo deus: nō ſic in tua cōmixtione: non ad hoc ſociaſti ſpm̄ limo, ſublimē humili, dignam & excellentem creaturā abiectæ & inutili maſſæ. Quis nō uideat frēs quātū corpori ꝑſtet aīa? Nunqd nō trunc⁹ eſſet iſen ſibilis caro inanimata? Ab anima em̄ pulchritudo: ab aīa incrementū: ab aīa claritatis uſus, & ſon⁹ uocis. Denicꝫ ſenſus oīs ab anima eſt. Charitatē mihi cōiunctio iſta cō mendat: charitatē in hac ipſa cōditionis ꝓpriæ pagina lego. Charitatem iipſo ſtatim principio nō ſolum ꝑdicat, ſed ingerit mihi man⁹ benignissima creatoris. Et quidem magna hæc cōiunctio dilectiſſimi: ſed ſi ſtabilis permāſiſſet. Nunc aūt licet diuino fuerit munita ſigillo: ad imaginē qppe & ſimilitudinem ſuā creauit de⁹ hoiem: heu diruptū eſt ſigillū & unitas diſſipata. accedēs peſſimus ille latro recens ad huc ſigillum fregit: & ſic mutata ſimilitudine diuina cōparatus eſt miſer homo iumentis inſipiēti b⁹ & ſimilis fact⁹ eſt illis. Rectū qppe fecit de⁹ hoiem: atcꝫ hæc ſimilitudo eius de quo ſcriptū eſt. Quia rect⁹ dñs de⁹ noſter: & nō eſt iniqtas in eo. Veracē quocꝫ & iuſtū fecit eū: ſicut & ipſe ueritas & iuſtitia eſt: nec unitas ipſa poſſet diſiūgi: dum ſigilli huius integritas ꝑmaneret. Verum ſu puenit falſarius q̄ indoctis ſigillum ꝓmittens melⁱ (ue uc) fregit, qđ erat manu diuinitatis impſſū. Eritis, inqt, ſicut dñ: ſcientes bonū & malum. O maleuole, ō maligne ad qd eis hui⁹ ſimilitudo ſcientiæ? Sint certe ſicut dñ, recti, iuſti, ueraces ſint: ſicut de⁹ in quem peccatū nō cadit. Hoc quippe ſigillo ſtante, ſtabit unitas illa. Iam experimur miſeri: qd nobis perſuaſerit uerſutia diabolicæ fraudis. Fracto namcꝫ ſigillo ſequit amarum diſſidium, triſte diuortium. Vbi eſt qđ dixiſti nequā: nequaquā moriemini? Ecce em̄ morimur oēs: & nō eſt hō q uiuat & non uideat mortē. Sed qd erit dñe deus? Nunquā ne reparabit, opus tuū: & q̄ ceciderit, nō adiiciet, ut reſurgat? Nō eſt q reficiat, niſi q fecit. Itacꝫ ꝓpter miſeriā inopū & gemitum pauperū nunc exurgā dicit dñs: ponā i ſalutari tuo: fiducialiter agā in eo. Nihil ſiqdē ꝓficiet inimicus i eo: & filius iniqtatis nō apponet nocere ei. Nouā iquit ego facio cō mixturā: ubi & expreſſius & robuſtiꝰ pono ſigillū: eum q nō ad imaginē meā factus: ſed eſt ipa imago, ſplēdor gloriæ, & figura ſubſtātiæ, nō fact⁹ ſed genit⁹ ante ſecula. Et ne forte timeas eſſe frāgendū, audi ꝓphetā: Aruit, inqt, tā quā teſta uirt⁹ mea: ſed talis teſta quā nec ipſe malle⁹ uni uerſæ terræ nocere ullo mō poſſit. Sanè cū prīa ex duob⁹ facta ſit: ſcđa iā cōiūctio ſit ex tribus: ut diſcas ex hoc ꝑpo ad ſacrm̄ accedere trinitatis. Verbū q, erat i principio apđ deū & de⁹ erat: aīa q̄ de nihilo creata ē, & añ nō erat: caro de maſſa corruptiōis ſine corruptiōe aliq̄ diuino ſegregata artificio q̄lis nulla iā caro erat uiculo idiſſolubili i ꝑſonæ cocūt unitatē. Habes i hiſtriplex gen⁹ potētiæ: q nō erat creatū, qđ ꝑierat: repatū, q ſup oīa erat paulomin⁹ ab angelis minoratū. Hæc ſunt euāgelica illa ſata farinæ q̄ pariter fermētanđ: ut ſit panis angelorū, quē māducet hō: paniscor bois cōfirmās. Fœlix mulier, bñdicta i mulieribꝰ: i cuiꝰ caſtis uiſceribꝰ ſupueniēte igne ſcti ſpūs coctꝰ eſt panis iſte. Fœlix in qua mulier q̄ i hæc tria ſata immiſit fidei ſuæ fermētū. Siqdē fide cōcepit: fide pepit: &, ut ait, eliſabeth: Btā quæ credidit: qm̄ ꝑfecta ſunt ea q̄ dicta ſunt ei à dño. Nec mireris q fide eius mediāte, unitū dixerī uerbū carni, qñqdē & carnē ipam de eiꝰ carne ſuſcepit. Sanè ne hoc qdē pnti expoſitōi obuiare pōt: qđ de cæleſtis regni dī ſilitudine. Necꝫ ei indignū uideđ ſi cælorū regnū fidei mariæ cōparat: qua & reparat. Huius itacꝫ uiculū uniōis nulla oīno ſoluere poterit creatura. Siqdē nec prīcepshius mūdi habet i eo quicq̄: nec ipe ioānes ſoluere dignus eſt corrigiā calciamēti. Quid tm̄? Soluat certe aliquatenꝰ neceſſe eſt: alioqn qđ diſſolutū eſt nō reſolidat. Panis integer, theſaurꝰ abſcōditus, ſapia occulta: q̄ utilitas in his oībus? Merito flebat ioānes, nō iuenirī q aperiret librū, & ſolueret ſignacula eiꝰ. Dū ei clauſus ſtaret: nemo ex nobis diuinā illā attingere ſapiam ꝑualeret. Aperi tu librū agne dei, uera māſuetudo. Fodiēdas expone iudæo manꝰ tuas & pedes tuos, ut q in eis latet, ꝓcedat theſaurꝰ ſalutis & copioſa redēptio. Frāge denicꝫ eſuriētib⁹ panē tuū. Solus ei frāgere ꝑs q ſolꝰ ut cōfracta ſolides ſtare potes: & in ipa cōfractiōe ſolꝰ ptātē habes ponēdi aīam, cū uoluerīs reſumēdā. Tua igit mirabiliter ſoluat aliquatenꝰ hoc tēplū: ſed nō penitꝰ diſſoluat. Separet ab aīa caro: ſed, ꝙ bū ſanè & carnis fuet icorruptionē, & aīæ plenā cōferat libertatē ut ſola iter mortuos libere agat educēs uinctos de domo carceris: ſedētes in tenebris & i umbra mortis. Ponat aīa ſcta carnē immaculatā, ſed reſumēdā tertia die: ut moriēs mortē ꝑimat: & uita oīm cū reſurgēte reſurgat. Ita factū eſt dilectiſſimi: & ita factum gaudeamus. Morte illa, mors mortua eſt: & regenerati ſum⁹ in ſpē uitæ p reſurrectionē ieſu xp̄i ex mortuis. Iā quid futurū ſit in unione tertia: qs loquet? Nec oculꝰ uidit: nec auris audiuit: nec i cor hois aſcēdit: q̄ præparauit deus diligētibus ſe. Conſummatio erit illa cū tradiderit xp̄s regnū deo & p̄ri: & erūt duo nō iā in carne una: ſed in ſpū uno. Etem̄ ſi adhærēs carni uerbū factū eſt caro: multo magis q adhæſerit deo, unꝰ ſpūs erit cū eo. Et in hac qdē unione media: hūilitas exhibeđ & hūilitas magna nimis: in ea uerò quā expectamus ad quā ſuſpiramꝰ perfecta nobis (ſi tm̄ nobis) repoſita gl'ificatio eſt. Quòd ſi meminimꝰ in prīa cōiūctiōe qua ex aīa & carne cōpactꝰ eſt hō, charitatē comēdari: meritò hūilitas emi net in ſecūda: qa ſola uirtꝰ eſt hūilitatis læſæ repatio charitatis. Porrò q uniť rōnalis aīæ creatura terreno corpori oīno nō eſt hūilitati aſcribere: ſiqdē nō ex deliberatiōe ꝓpria carni miſceť: ſed creādo imittit: imittēdo creat. Nō ſic ſanè ſummꝰ ille ſpūs, q cū eſſet magis bonꝰ ipſo bñplaciti ſui arbitrio, acceſſit ad corpus coinquinatū. Meritò denicꝫ charitatē & hūilitatē ſequit glorificatio: quia ſine charitate nihil ꝑdeſſe ꝑt. Et nēo niſi q ſe hūiliat exaltabit. Luc. 14.

In natali dñi de loco & tpe & alijs circūſtātijs. S. III.

DVo q̄dā rerū gña frēs in hac natiuitate dñi cōſidero non ſolū diuerſa: ſed & diſſimilia ualde. Siqdē & puer q naſcit de⁹ eſt: & mater de qua naſcit uirgo eſt: & partꝰ ipe ſine dolore eſt. Fulget i tenebris lux noua de cælo, gaudiū magnū angelus euāgelizat. Laudat multitudo cæleſtis militiæ: datur gl'ia deo & i terra pax hoibꝰ bonæ uolūtatis. Currūt paſtores inueniūt qđ ad eos dictū eſt uerbū: nūciāt alijs: qcūcꝫ audiūt admirant. Hec & his ſimilia dilectiſſimi diuinæ uirtutis ſunt: nō fragilitatis hūanæ. Vaſa ſunt aurea & argētea: qbꝰ ꝓ tāta ſolēnitate i mēſa dñi etiā egenis qbuſcūcꝫ hodie miniſtrat. Nō eſt nobis tollere iſta: nō nobis datur aureꝰ diſcus aut cyphus: ſed q in eis eſt cibus & potus. B Diligēter cōſidera ait ſapiēs: q̄ tibi apponūť. Et ego quid dē agnoſco meæ eſſe natiuitatis huius tps & locū, infantilis corpis teneritudinē, puuli uagitus & lachrymas: ſed & ipſorū qbus primo annūciať natiuitas ſaluatoris pauptātē paſtorū atcꝫ uigilias. Mea ſunt hæc: ꝙ me faciūt, mihi apponunť, mihi proponunť imitanda. Hyeme natus eſt, nocte natus eſt chriſtus. Nūquid credim⁹ caſu factum: ut in tāta aeris inclementia & in tenebris naſcereť, cuius eſt hyems & æſtas, dies & nox? Nō eligūt paruuli, cæteri qñ naſcanť: quippe quibus adhuc uix incipientibus uiuere, nullus ſubeſt rōnis uſus, nulla eligendi libertas, facultas nulla deliberādi. Chriſtus fratres: & ſi homo erat: erat tm̄ in principio apud deū & deus erat ciuſdē, cuius, nūc eſt ſapientiæ, & ptātis: ut pote dei uirtus & dei ſapia. Naſcitur us itacꝫ dei filius: cuius in arbitrio erat quodcūcꝫ uellet eligere tps: elegit qđ moleſtius eſt ꝑtim puulo & pauperis mris filio: q̄ uix pānos hret ad inuoluendū præſepe ad reclinēdū. Et cū eſſet tāta neceſſitas: nullam audio pelliū fieri mentionē. Primus Adā pelliceis ueſtitur tunicis: pannis ſecundus obuoluitur. Non eſt tale iudiciū mūdi. Aut iſte fallit: aut mundus errat. Sed diuinā falli impoſſibile eſt ſapietiā. Meritò proinde & carnis prudētia: mors 1. Cor. 3.

ꝑs. 91.

Gen. 3.

ꝑs. 11.

Pſal. 21.

Lucæ. 1.

1. Cor. 2.

ſiqdē & ipa ínímica eſt deo, & ſeculí quoqꝫ prudētia ſtultítia noīaſ. Quid eīm? Chriſtꝰ utíqꝫ q nōfallíſ, eligit qđ carní moleſtꝰ eſt. Id ergo meliꝰ, íd utiliꝰ, íd potíꝰ eligēdū: & qſqs alíud doceat uel ſuadeat, ab eo tāq̄ à ſeductore cauē dū. Iā uerò etiā nocte uoluit naſcí. Vbí ſunt q tā ipudēter oſtentare geſtíūt ſemetípſos? Chriſtꝰ elígit qđ ſalubríus ſudícat: uos elígitís qđ reprobat ílle. Quís prudentíor è duobus? Cuíus ſudícíū ſuſtíus: cuíꝰ ſententía ſaníor? Denícꝫ tacet chriſtus non ſe extollit: nō magnífícat: nō p̄dícat: & ecce annuncíat eū angelus: laudat multítudo cæleſtís exercítus. Et tu ergo q chriſtū ſequerís: ínuētū abſcō de theſaurum. Ama neſcírí: laudet te os alienū, ſíleat tuū.

Pſal. 49 Adhuc aūt ín ſtabulo naſcíť xp̄s: & ín p̄ſepío reclínať. Et nōne ípe eſt q dícit. Meꝰ eſt orbís terræ & plenítudo eíꝰ? Quíd ergo ſtabulū elegít? Planè ut reprobet gloríā mūdí: dānet ſcl'í uanítatē. Necdū loqť língua: & q̄cūqꝫ de eo ſunt clamāt: p̄dícāt: euāgelízāt. Ipſa quoqꝫ ifātília mēbra nō ſílēt. In oībus mūdí ſudícíū arguíť, ſubuertíť, confutatur. Quís eīm hoīm ſi dareť optío, nō magís elígeret robuſtum corpꝰ & ætatē íntellígíbílē quàm ínfantílē? O ſapía

Eſaíæ. 7. q̄ de occultís traberís: ô uere íncarnata & uelata ſapía. Et tū frēs ípſe ē, pmíſſus olím p Eſaíā. Paruulꝰ ſcíēs reproba

Ioan. 1. re malū, & elígere bonū. Malū ergo uoluptas corpís: bonū uerò afflictío eſt. Siqdē & hanc elegít: & íllā reprobat: puer ſapíens, uerbū ínfans. Verbū eīm caro factū eſt: caro ínfirma: caro ínfantílís: caro tenera: caro ímpotens omnís operís: oīs laboris ípatíens. Et uere fratres uerbum factū eſt caro: & ſic habítauít ín nobís. Dum eſſet ín príncípío apud deum: lucē habítabat īacceſſíbílē: & nō erat quí ca

Eſa. 40. peret íllud. Quís eī ínueſtígauít ſenſum dñí: aut qꝫ cōſílía

1. Corī. 2 rius eíus fuít? Carnalís hō non, pcípít ea q̄ ſunt ſpūs deí: ſed íā capíat & carnalís: qa uerbū factū eſt caro. Sí níhíl p̄ ter carnē nouít audíre: ecce uerbū caro factū eſt: audíat íllud uel ín carne. O hō, ín carne tíbí exhíbeť ſapíentía ílla quōdā occulta: ecce íam trahíť de occultís: & ípſis ſeſe íngerít ſenſíbꝰ carnís tuæ. A Carnalíter ut íā díxerím p̄dícať tíbí: fuge uoluptatē qa poſita eſt mors ſecus íntroitū

Math. 3. delectatíōís. Age pœnítētíā: qa p hanc appropínquat regnū deí. Hoc tíbí p̄dícat ſtabulū íſtud: hoc p̄ſepe clamat: hoc membra ílla ínfantílía manifeſte loquunť: hoc lachrymæ & uagíꝰ euāgelízāt. Plorat qppe xp̄s: ſed nō ſicut cæterí aut certè nō quare cæterí ſolēt. In alíís ſenſus: ín xp̄o pualebat affectꝰ. Patíunť íllí: nō agunt: utpote nec ipſíus adhuc uſū uolūtatís habētes. Illi ex paſſíōe lugēt: xp̄s ex cōpaſſíōe. Illí ſugū graue q ē ſup oēs fílíos adæ: xp̄s fílíorū adæ pctā deplorat: & certè, p qbꝰ nūc lachrymas fūdit, poſtea fūdet & ſanguinē. Oduritía cordis mei. Vtínā dñe

Ezech. 11 ſicut v̄bū caro fctū ē: ita & cor meū carneū fiat. Siqdē & hoc pollícítꝰ eſt p pphetā. Auferā, ínqt, a uobís cor lapídeū: & dabo uobís cor carneū. Freſlachrymæ xp̄í míhí & pudorē paríūt & dolorē. Ludebā ego foris ī platea: & ī ſecreto regalís cubículí ſup me ferebať ſudícíū mortís. Audíuit hoc unígenítꝰ eíꝰ: exínt poſito díademate, ſacco ueſtítꝰ, aſpſus cínere caput, nudꝰ pedes, flēs & eíulās q̄ morte dānatꝰ eēt ſuulꝰ eíꝰ. Intueor íllū ſubíto pcedētē: ſtupeo nouítatē: cām pcūctor & audío. Quíd factur? ſūc? Adhuc ne ludā: & deludā lachrymas eíus? Planè ſí ínſanꝰ ſum, & mētís ínops, nō ſequar eū: nec ſímul cū lugēte lugebo. Ecce unde pudor. Dolor & tímor unde? Vtíqꝫ qa ex cōſíderatíōe remedíí, pículí meí æſtímo q̄títatē. Neſcíebā: ſanus míhí uídebar: & ecce mittíť uírgínís fílíꝰ: fílíꝰ deí altíſſímí & ſubeť occídí: ut uulneríbꝰ meís p̄cioſo ſanguīs ílliꝰ balſamo medeať. Agnoſce ô hō quàm grauía ſūt uulnera, p qbꝰ neceſſe ē dñm xp̄m uulnerarí. Sí nō eſſet hæc ad mortē & mortē ſepíternā: nū q̄, p eorū remedío deí fíliꝰ moreret. Pudet ítaqꝫ dílectíſſímí, ppría negligēt díſſímulare paſſíonē, cuí tātā à, maieſtate tāta: exhíberí uídeo cōpaſſíonē. Cōpatíť fíliꝰ deí & plorat hō patíť & rídebít. Sic & medícíæ æſtímatío: & doloris míhí & tímoris exaggeratío eſt. Verū ſí dílígēter obſeruē p̄cepta medící: erít etiā cōſolatíōís occaſío. Sícut eí graué agnoſco morbū: cuí tāta apponíť medícína: ſic & ex hoc ípſo nō íncurabílē eſſe cōfector. Neqꝫ eí p̄cioſíſſímas ſpecies fruſtra ſumeret medícꝰ ſapíens: ímo ſapíētía ípſa. Porrò fruſtra ínſumí cōſtat nō ſolū ſí abſqꝫ eís facílís eſſet curatío: ſed multo magís ſí & cū eís ſit ípoſſíbílís. Animat ítaqꝫ ad pœnítētíā & accēdit uehemētíus deſideríū ſpes cōcepta. Sanè accedít ad cōſolatíonē ípſa quoqꝫ q̄ paſtorības uígílātibus exhíbíta eſt uíſítatío & allocutío angelorū. Ve uobís díuítes q habetís cōſolatíonē ueſtrā ut íā nō mereamíní habere cæleſtē. Quàm multí eí nobíles ſm carnē: quàm multí potētes: q̄ multí ſapientes huíus ſeculi hora ílla ín ſtratís mollíbus quíeſcebāt: & nemo eorū dígnus habítus eſt nouā uídere lucē: ſcíre magnū íllud gaudíū: angelos audíre cātātes gloría ín excelſís deo. D Agnoſcāt ígíť hoíes qa quí ín labore hoīm nō ſunt: uíſítare ab angelís nō mereneť. Agnoſcāt q̄ placeat ſupnís cíuíbus labor, cuíus ſpírítualís ītētío eſt: qñquídē & eos q, p uíctu corpís, corpalí urgēte neceſſítate laborāt: ſuo dígnaneť alloqo: & alloqo tā felící. Nímírū hūanā ín eís agnoſcūt ordinatíonē: qua cōſtítuít deus ín Gen. 3. ſudore uultus ſuí ueſcať adā pane ſuo. Obſecro uos dílectíſſímí cōſíderate dílígētí? quātū fecerít deꝰ, p uſa exhortatíōe & ſalute: nec ínfructuoſus ínueníatur ín uobís ſermo tā uíuus & efficax: ſermo fidelís & oī acceptíone dígnus, ſermo nō tā oris q̄ opís. Putatís frēs parū míhí moleſtum eſſe: ſí hoc ípſum uerbum q nūc loquor ad uos uacuum & ſine alíqua utilítate deperíre ín cordíbus ueſtrís noſtrís? Et quís ſum ego: aut quís eſt híc ſermo meus? Sí hunc tātíllum uocís laborē ínutílē eſſe doleret hō puſillus, ímo & níhílí: quàm íuſtíus índígnabítur dñs maieſtatís: ſí tātā eíus operā nīa aut durítía, aut negligētía cōtíngat euacuarí? Auertat hoc à ſeruulís ſuís qui pro eorum ſalute índuere dígnatus eſt formā ſeruí unígenítus deí patrís: qui eſt ſuper omnia deus benedictus ín ſecula.

Itē ín natalí dñí de eo q paſtores ínuenerunt mariā & Ioſeph & ínfantē poſitum ín præſepío. Sermo. IIII.

AGnoſcíte frēs dílectíſſímí: quāta ſit hodíerna ſolēnítas: cuí & díes breuís: & terræ anguſta eſt latítudo: loco pariter & tpe dílatať. Necē p̄occupat: cœlū replet añquā terrā. Nox eīm ut díes ílluminata eſt: cū íntēpeſte noctís hora paſtores circūfulſit lux noua de cælo. B Et ut nouerítís quo ín loco ſolēnítatís huíꝰ cœperínt gaudía celebrarí qđ íā āgelís erat: furturū oī pplo gaudíū euāgelízať: ſed & cōfeſtím adeſt díuínis pſonās laudibꝰ cæleſtís exercítꝰ multítudo. Hic eſt q ſolēnís ducíť nox íſta p̄ cæterís, ī pſalmís, hymnís, & cātícís ſpūalíbꝰ: & his potíſſímū ī uígílíīs ſine ulla hæſítatíōe credēdū eſt cæleſtes íllos prícipes p̄uenire cōíūctos pſalmētíbus: ī medío íuuēcularū tympaníſtríarū. Sed q̄ multa hodíe gēmís & auro fulgēt altaría: quātí ubíqꝫ pallíīs parietes adornaneť. Putas ad hæc díuertēt angelí: & pānoſos hoíes declínabūt? Sí ita eſt: cur paſtoribus obuíū magís apparuere q̄ terræ regibus: q̄ ſacerdotibus tēplí? Cur & ípe ſaluator cuíus eſt aurū pariter & argētū: factā ī corpe ſuo dedícat paupertatē? Aut certe cur pauptas ípa tā ſolícíte enarrať ab angelo? C Neqꝫ eīm ſine certí rōne myſterīū pānís ſaluator obuoluíť & poníť ī p̄ſepío: qñ íd manífeſte ī ſignū nobís, cōmēdať ab angelo: hoc, ínqt, uobís ſignū. Inuenietís ífantē pānís ínuolutū. In ſignū poſití ſūt

Lucæ. 2. panní tuí dñe Ieſu: ſed in ſignum cui à multís uſqꝫ hodíe contradícitur. Multi quippe uocatí: ſed non multí electí: & ídeo nec ſignatí. Agnoſco certè agnoſco Ieſum magnū ſacerdotem, ſordídís opertum ueſtíbus, dum altercaretur cum díabolo. Scientíbus ſcíptúras loquor: & quíbus non ígnota eſt prophetica uíſío zacharíæ. Vbí uerò exaltatum eſt caput noſtrum ſuper ínímícos noſtros: ex hoc planè mutauít ueſtem, decorem índuít amíctus lumíne ſícut ueſtímento. Exemplum dedít nobís: ut & nos eadem faciamus. Vtílíor ſiquídē ín cōflíctu lorica ferrea: quàm ſtola línea: líceat oneri ſit ílla, hæc honorí. Erít cum & mēbra ſequentur caput, ut corpus íam uníuerſum uno pſallat ſpírítu: & dícat. Concídíſtí ſaccum meum: & cír cun-

Pſal. 26. dedíſtí

dedísti mi lætítía. Inuenientes, ínqt, ínfatē pānis īuolutū
Luc.2. & positū ín pſepío. Et post pauca. Venerūt ait euāgelista
festínātes: & ínuenerūt marīā & ioſeph: & ínfantē positū
ín pſepío. D Quid est q̄ sola ab angelo cōmēdarí uide
tur hūílítas: nec tm̄ sola à pastorib⁹ ínuenírí? Fortè spe
cialíus cōmendat angelus hūílítatē: qa ruētibus, cæterís
per superbíā, ipe ín hūílítate stetíſſet. Aut ꝓpterea certè
cœlít⁹ annūcíaſ hūílítas: q̄ hæc quasi ꝓpría uírtus díuí
næ exhíbēda sit maiestatí. Sola tm̄ nō potuit ínuenírí: qa
semp gr̄a daſ hūílíbus. Inuenerūt ergo marīā & ioſeph:
& ínfantē positū ín p̄sepío. E Sícut eim̄ saluatoris ínfan
tía manifestā prætēdit humílítatē: sic per uírgínē cōtínē
tía: iustítía per ioſeph uírū iustum cuius laus est ín euāge
lío, non íncongrue designatur. Sanè contínentíam de
berí carní quís neſcíat? Iustítía uerò uírtus est quod
suum est cuíq̄ tríbuēs: & hec erga ꝓxímos est necessaría.
Porrò humílítas deo nos reconcíliat: deo facit esse subíe
ctos: deo placet ín nobís: sícut ait uírgo beata. Respexit.
Luce.1. deus hūílítatē ancílle suæ. A Itaq̄ quí fornicaſ peccat
ín corpus suū: quí ínıuríosus est in ꝓxímū: quí extollíſ &
ínflaſ ín deū. Fornícator semetípm̄ dehoneſtat: íıuríosus
Esa.42. molestat ꝓxímū: elatus q̄ ín se est deū ihonorat. Gloríā
meā, dns ait, alterí nō dabo. Et superb⁹: ego, ínquít, míhí
eā lícet nō dederís usurpabo. Nec eim̄ placet eí angelíca
dístríbutio: dans gloríā deo: pacē hoíbus. B Nō ergo
colít deū: sed aduersus eū extollíſ ímpíus planè & ínfide
lís. Quæ est eim̄ pietas nísí cult⁹ deí? Quís uerò deū colít
nísí quí uolūtarīe eí subiect⁹ est: & sícut oculí seruorū ín
manibus dnorū suorū: sic oculí cordís eíus ad dm̄ deū
suū. Vt ergo ínueníaſ ī nobís semp maría, & ioſeph, & ín
fans positus ín præsepío: sobríe & iuste & píe uíuamus ín
Titū. 2. hoc seculo. Propter hoc eim̄ apparuít gr̄a deí erudíēs nos
& ꝑ hoc quoq̄ íllíus gloría apparebít. Síc eim̄ habes. Ap
paruít gr̄a deí oīb⁹ hoīb⁹ erudíēs nos: ut abnegātes ípíe
tatē & secularía desidería: sobríe iuste & píe uíuamus ín
hoc seculo, expectātes beatā spē: & aduētū gloríe magní
deí. Apparuít ī puulo gr̄a ad erudítionē. Sed híc erít ma
gn⁹: sícut de eo gabríel locut⁹ est: & q̄s puul⁹ erudíerít ad
hūílítatē cordís & māsuetudínē: magnificabít postmodū
& gl̄ificabít magn⁹ & gl̄iosus aduenīēs ieſus xp̄s dns nr̄.

In natali dnī de uerbis apostolí Bn̄dictus deus
& pater dominí &c. Sermo quíntus.

2.Corī.1 BEnedictus deus & pater dnī Ieſu xp̄í: p̄r mí
sericordíarū & deus totius cōsolatiōís: q cōso
laſ nos ín oī tríbulatiōe nr̄a. Bn̄dictus qui pro
pter nímíā charítatē suā, qua delexít nos, filiū
suū dílectū ī quo eí bn̄ cōplacuít, mísít: p quē reconcíliatí
pacē habeamus ad eū: & ídē sit nobís recōcíliatiōís hui⁹
& mediator & obses. Nō est q̄d uereamur frēs mei sub tā
pío mediatore: nō est q̄d de tā fido obside dubítem⁹. Sed
qualís mediator est, ínqes qui ī stabulo nascít: ī pſepío po
nít, pānís ínuoluít, sícut cæterí: plorat ut cæterí: deníq; ín
fans iacet ut cæterí consueuerunt? Magnus planè mdía
Esa.40. tor est etíā ī hís oībus q̄ ad pacē sunt nō pfunctorie, sed ef
ficacíter quærēs. Infans q̄dē est: sed uerbū ínfans. cuí⁹ ne
ipsa q̄dē ínfantía tacet. Cōsolamíní cōsolamíní dícit dns
deus ur̄: dícit hoc emanuel nobíscum deus. C Clamat
hoc stabulū: clamat p̄sepe: clamāt lachrymæ: clamāt pan
nί. Clamat stabulū: curādo sese hoī q ín latrones íncíderat
præparari. Clamat p̄sepe: cídē hoī qui ſumētis cōparatus
fuerat pabulū mínístrarí. Clamāt lachrymæ: clamāt pānί
eíusdē ípsíus cruēta iā uulnera abluí & detergí. Síquidē
nullo horū xp̄s eguít: níhíl horum íllí ꝓpter se: magís aūt
Lucæ.10 oía, ꝓpter electos. Verebunt filiū meum, ait, p̄r míserícor
Psal.48 díarū. Verū íd quídē dn̄e: reuerētur eū. Sed quíc Nō pla
ne iudæí ad quos míssus: sed electí propter quos míssus.
Mat.21. D Reueremur cum nos ín præsepío: reueremur ī patí
bulo: reueremur ín sepulchro. Deuote suscípímus tenerū
propter nos: cruentum propter nos: pallídum propter
nos: sepultum propter nos reueremur. Deuote adoram⁹
cum magís: deuote amplectímur cum symeone sancto ín
fantía saluatoris: suscípiētes mīam tuā ín medío tēpli tuí.
Síquidē ipse est de quo legímus. E Mīa dn̄ī ab æterno Psal.102
Alíoquín q̄d coæternū patrí nísí filíus & spūssanctus? Et
uterq; quídē nō tā míserícors quàm ipsa uere mīa: níhílo
mínus etíā pater míserícordía est atq; hí tres nō nísí una
míserícordía: sícut una essentía: una sapientía: una díuíní
tas: una maiestas. In eo tm̄ q̄ pater mīarū dícit deus: qs nō
uídeat uelut ꝓprío noīe filiū designarí? Et bn̄ dícit pater
mīarū cuí ꝓprīū est mísererí semp & parcere. Sed forte qs
dícat. Quō íllí ꝓprīū est mísererí: cuí⁹ iudícía abyssus mul Psal.35.
ta? Neq; em̄ dr̄ oēs uíæ eí⁹ sola mīa, sed mīa & ueritas. Nō Psa.24.
mínus iustus quàm míserícors est: cuí mīa & iudícīū decā
tat. Verū íd q̄dē cuí uult míserer & quē uult índurat: sed
q̄ míserer ꝓprīū íllí est: ex se em̄ sumít materíā & uelut
quoddā semínarīū míserēdi. A Nā q̄ iudícat & condē
nat nos eū quodāmodo cogímus: ut lōgè alíter de corde
ípsíus míseratío quàm aīaduersío ꝓcedere uídeaſ. Ipsum
audí dícēte. Numqd uoluntatís meæ est mors ímpíj dícit
dns: & nō magís ut cōuertaſ & uíuat? B Recte ígiſ nō Eze.18.
pater iudícíorū uel ultionū dícit: sed pater mīarū: nō mō
q̄ p̄r uídeaſ mísererí potí⁹ quàm índígnarí: & quēadmo
dū p̄r filiorū míserearſ tímētiū se: sed eo magís q̄ míseren
dí causam & origínē sumat ex ꝓprío iudícādí uel ulcíscē
dí magís ex nr̄o. Sed sí ꝓpter hoc p̄r míserícordíæ: quare
p̄r mīarū? Semel locut⁹ ē de⁹ (ait ꝓpheta) duo hæc audí
uí: qa ptās dei est & tíbí dn̄e mīa. C Cæterū apostol⁹ no Psal.6.
bís ín uno uerbo ī filío uno ípsam quoq; mīam duplícē cō
mēdat patrē dícēs: nō unius tm̄ mīæ sed mīarū: & deū nō
unius sed totius cōsolationís: q cōsolaſ nos nō mō ín hac 2.corī.1.
uel ín illa: sed ín omní tríbulatiōe. Míserícordíæ dn̄í mul
tæ, ait quídā: uídelícet qa multæ tríbulationes iustorū &
de oībus hís líberabít eos dns. Vn⁹ est deí filíus unū uer Threñ.3
bū: sed míseríæ nr̄æ multíplex: nō mō magnā mīam, sed &
multítudínē ḡrít míserationū. Fortè tm̄ ꝓpter substātíam
duplícē qua subsístít hūana cōdítío cū sit utraq; tā míse
ra: nō ícōgrue duplex hoīm dícaſ esse míseríā: lícet sit mul
típlex ī utraq;. Síquidē & corpís & cordís nr̄í tríbulatío
nes multíplícatæ sunt: sed ab utrísq; necessítatíbus eruit:
qui totū hoīem saluū facít. Cū ergo un⁹ ille & unic⁹ deí fi
lí⁹ & iā nūc uenerít ꝓpter aīas, tollere. s. pctā mūdí: & sc̄'o
ꝓpter corpa sit uēturus ut ea resuscíter & cōfiguret corpí
claritatís suæ: nō íncōgruū fortasse uídebíſ: ut ín eo q̄ pa
trē mīarū bn̄dícím⁹ duplícē hāc mīam cōfiteamur. D Su
scípíēs em̄ hūanæ naturæ corpus símul & aīam nō mō sc̄
mel cōsolamíní sed (ut supra quoq; memínim⁹) cōsolamí
ní cōsolamíní dícit dns de⁹ uf̄: ut uídelícet certí símus q̄
utrūq; sit saluatur⁹: q neutrū suscípe est dedígnatus. Sed
quíb⁹ putas? Planè ī populo suo. Ipe eí & nūc saluū facíet
nō quoscūq;: sed pp̄lm suū apctís corū: & postmodū nō oē
corp⁹ sed corp⁹ hūílítatís cōfigurabít corporí claritatís
suæ. Deníq; pp̄lm suū cōsolaſ: utíq; pp̄lm hūílē quē saluū
facíet: nā oculos supborū hūílíabít. E Vís noſſe populū
eí⁹? Tíbí derelícт⁹ est paup: ait hō fm cor deí. Sed & ipse Psal.9.
ín euāgelío. Ve uobís, ínqt, díuítes q habetís cōsolatiōē Lucæ.6.
uram. Vtínā nos dílectíſſímí in eo pp̄lo īuenírí semp opte
mus: nō cuí dícít uc: sed quē cōsolaſ dns deus suus. Quíd
em̄ cōsolef eos q suā hñt cōsolatiōnē? Nō cōsolaſ xp̄í ifā
tía garrulos: nō cōsolanſ xp̄í lachrymæ cachínnantes: nō
cōsolanſ pāni eí⁹ ambulātes ī stolís: nō cōsolanſ p̄sepe &
stabulū amātes prímas cathedras ī synagogís: sed æquaní
míter forte umíuersam hāc cōsolatiōnē expectātib⁹ ím sílē
tío dn̄m: lugētib⁹: pānosis: paupíb⁹ cedere uídebūt. F
Cæterū audíāt q̄ & ípí quoq; āgelí nō alíos cōsolanſ. Vi
gílātib⁹ em̄ pastorib⁹ & custodíētib⁹ uígílías noctís cuā
gelízaſ gaudíū nouæ lucís: & eís nat⁹ dr̄ ē saluator. Pau
perib⁹ atq; laborātib⁹: nō uobís díuítíb⁹ q uīam habetís
consolatiōnē & ue díuínū: ínter ípsas uígílías noctís díes
sctíficat⁹ illuxít: & nox sícut díes illumínata: ímo ī díē mu
tata est dícēte angelo. Quía nat⁹ est uobís saluator hodíe
utíq; nō ín hac nocte. Síquidē nox præcesſít: díes aūt ap
propínquauít: uerus utíq; díes ex díe salutare deí Ieſus Lucæ.1.
chrístus dn̄s noster; qui est super oía benedictus ín secula.

In natali sanctorū ínnocentū de q̄tuor cōtínuis solē nitatibus: scilicet natiuitatis dominí, ac sanctorū stephani, Iohannis, & ínnocentum. Ser. I.

Pſal.117. BEnedictus qui uenít ín noīe dn̄í: deus dn̄s & íl luxit nobís. Bn̄dictū nomē gloríæ eí⁹ quod est sanctū. Neque enim ocioſe uenít quod ex maría natū est sanctū: sed copioſe diffundít & nomē & gratía sanctitatís. Nímírum índe stephanus sanctus índe ſohānes ſctūs: índe sancti etía ínnocētes. Vtile proínde díſpenſatione tríplex ísta ſolēnitas natale dn̄í comitatur, ut nō modo ínter cōtínuas ſolemnitates deuotío cōtínua perſeueret: ſed & fructus dn̄icæ natiuitatis exínde nobís, uelut ex quadā proſecutione euídētius ínnoteſcat. Sí quídē aduertere est ín his tribus ſolēnitatibus tríplicem quādā ſpecíe sanctitatís: nec facile præter hæc tría ſctōrū genera quartū alíud poſſe arbítror ín hoīb⁹ reperírí. Habemus ín beato ſtephano martyrū símul & opus & uolūtatē: habemus ſolā uolūtatē ín btō Ioanne: ſolū ín beatís ínnocētíbus opus. Bíberūt oēs hí calícē ſalutarís, aut cor
Ma.20. pore símul & ſpū, aut ſolo ſpū, aut corpore ſolo. Calícem quídē meū bíbetís: aít dn̄s ſacobo & Ioannī: nec dubíum
Ioan.21. quín de paſſiōís calice loqueret. Demū cū petro díceret. Sequere me: euídēter eū ad ímitationē ſuæ prouocās paſſiōís: cōuerſus ílle uídit díſcípulū quē dílígebat Ieſus ſequētē: nō tā greſſu corporís quàm prōpte deuotiōís affectu. Et bíbit ergo Ioannes calícē ſalutarís: & ſecutus est dn̄m ſicut petrus: & ſi nō oīmodo ſicut petr⁹. Quòd eīm ſic māſit ut nō etía paſſione corporea dominum ſequeretur díuíní fuit conſilíū ſicut ípſe aít. Sic eum uolo manere donec ueníam. Ac ſi dícat. Vult quídem & ípſe ſequí: ſed ego ſic eum uolo manere. C An uerò de ínnocentum
Vbí ſuꝑ coronís quís dubíte t? Ille pro Chriſto trucidatos ínfantes dubítet ítem martyres coronarí. q regeneratos ín xp̄o nō credít ínter adoptionís fílíos numerarí. Alíoquín q̄n coæuos ſibí pueros, puer ílle quí natus est nobís nō contra nos propter ſe pateret occídí: quod utíq; ſolo nutu poterat, phíbere: míſí melíus alíquíd eís prouíderet: ut quēadmodū cæterís ínfātibus: tūc quídē circūcíſío: nūc uerò baptíſmus, ſine ullo propríæ uoluntatís uſu ſufficít ad ſalutē ſic níhílomín⁹ pro eo ſuſceptū martyrium íllís ſufficeret ad ſanctitatē. Sí quæris eōrū apud deū merita ut coronarētur: quare & apud herodē crímína ut trucídarētur, An forte mínor chriſtí pietas, quam herodís ímpietas: ut ílle quídē potuerít ínnoxíos necí dare: chriſtus nō potuít, ꝓpter ſe occíſos coronare? Sít ergo ſtephanus martyr apud hoíes: cuíus uolūtaría paſſío euídēter apparuít ín eo uel maxíme q̄ ín ípſo mortís artículo tā prō perſequētíbus quàm pro ſeípſo ſolcítudínē gereret amplíorē: uíncereq; ín eo ſenſum corpore paſſiōís ínternæ cōpaſſionís affectus, ut íllorū magís ſcelera quàm ſua uulnera plāgeret. Sít Ioannes apud angelos martyr quíbus tā quàm ſpūalíbus creaturís ſpíritualía deuotionís eíus ſígna certíus ínnotuerūt. Cæterum hí ſunt, planè martyres tuí deus: ut ín quíbus nec homo nec angelus merítum ínuenít: ſíngularís tuæ prærogatíua gratíe euídētius commēdetur. Ex ore ínfātiū & lactentíum perfeciſtí laudem.
Pſal 8. Gloría ín excelſís deo: angelí dícunt: & ín terra pax homí-
Lucæ.1. níbus bonæ uolūtatís. Magna quídē: ſed audeo dícere:
Mat.19. necdū perfecta laus, donec ueníat quí dícat. Sínite paruulos ad me uenírе: quía talíū est regnū cælorū: & pax hoíbus: etía ſine uolūtatís uſu ín ſacramēto pietatís. Cōſiderēt hæc quí de opere & uolūtate cōtentioſis ſolent díſputatíonibus corrípí. cōſiderent & aduertant neutrū neglígí oportere ubí nō uídetur deeſſe facultas: preſertím, cū utrūq; ſine altero: ubí tamē facultas deeſt nō mō ſalutē cōferre poſſit: ſed etía ſctitatē. Sed & hoc quoq; firmíter teneāt prodeſſe quídē opus ſine uolūtate: nō aūt contra uolūtatē: ut unde ſaluarē ínfantes: índe magís dānētur ficte accedētes. Níhílomínus ſanè ín quíbuſdā uolūtas ſine ope ſufficíēs est: nō aūt cōtra opus, uerbí cā. Rapíť q̄s ín bona quídē uolūtate: ſed necdū pfecta: necdū ídonea: martyríū ſuſtínere. Quís íllí audeat pro hac ímperfectiōe negare ſalutē? Fortè eīm ꝓpterea nō ſmíť ín íllā grauē tētationē uenire: ne deficiat & dānetur. Nímírū ſi ín hac tā ínfirma uolūtate íduceretur ín eā, quæ ſupra ípſum est, tētationē, nec uolūtas roboraretur: quís íllū dubítet defecturū: negaturū, & ſi ín eo morí contígerít etía perítūrū: Quí eīm erubuerít me corā hoíbus: erubeſcā & ego eum, Luce.9
aít, dn̄s, corā angelís dei. In ea ígítur ímperfecta uolūtate ī qua ſaluať q̄s ubí deeſt facultas opís: ía nō ſaluarí poſſet propter defectū operís: uel opus defectionís. Idē uero & mihí ígnorātía poſſet accídere. Emulemur proínde charítatē & ſectemur bona op̄a fratres meí: nec ífírmitatís: nec ígnorātiæ pctā ullo mō paruípēdētes. Magís aūt ſolícítí & tímorati agamus gr̄as benígníſſímo & largíſſímo ſaluatorí: quí humane ſalutís occaſiones tā copioſa charítate perquírít: ut ín his uoluntatē & opus, ín his ſine opere uoluntatē, ín his etíam ſine uoluntate opus ſalutís ínueníre lætetur: quí uult omnes homines ſaluos fierí: & ad
Ioan.17. agnítiōem ſuí ueníre. Hæc est ením uíta æterna ut cognoſcamus patrē uerū deū, & quē míſít Ieſum xp̄m: quí unus cum eo uerus est deus ſuper oía bn̄dictus ín ſecula. Amē.

In circūcíſiōe dn̄í, de circūcíſione noſtra & tríplící teſtímonío quod habere debemus. Sermo primus.

POſtq̄ cōſummatí ſūt díes octo ut circūcíderet puer: uocatū est nomē eí⁹ Ieſus. Audíuímus paucís, exp̄ſſum magnū pietatís ſacramentum. Audíuímus congruam lectionem uerbo abbreuíato quod fecít dominus ſuper terram. Abbreuíatum ením ín carne: amplíus abbreuíatur ſuſcepta etíam carnís circumcíſione. Mínoratus paulomínus ab angelís dei fílíus humanā naturā índuít: ſed íā nec ípm reſpuēs remedíū hūanæ corruptiōís: planè multo mínoratus ab eís. Habes ígiť híc magnū fidei documētū: habes & manifeſtū hūílitatís exēplū. C Ad qd eīm tíbí circūcíſío neceſſaría: q pctīm nō cōmiſiſtí nec contraxíſtí? Qd ípe nō fecerís ætas manifeſtat: q nō cōtraxerís multo certíus, pbat patrís díuínitas: ítegrítas matrís. Sūm⁹ ſacerdos es, quē nec ſup patre nec ſup matre cōtamīnādū, pphetatū est ín lege, potí⁹ quàm mādatū. Est eīm tíbí pater ab æterno: ſed deus est ín quē pctīm non cadít. Est & mater ex tp̄e, ſed uírgo: nec parere potuít íncorruptío corruptelā. Sup hæc oía circūcídíť puer agnus ſine macula. Et ſi nō eguít: tīn uoluít circūcídí. Nec ueſtígíum quídē íllū uulnerís habēs: allígaturā nō refugít uulnerís Nō ſic ímpīj nō ſic: nō ſic agít peruerſítas elationís hūanæ. Erubeſcímus uulnerū ligaturā: q de uulneríbus ínter dū etía gloríamur. Quē nemo pōt arguere de pctō: ípſe pcti remedíū, & uerecundū pariter & auſterū ſine ulla neceſſítate ſuſcepít: nec repulít cultrū lapideū: ín quo ſolo uetus ílla quæ raderet rubígo nō fuít. Nos ecōtra ínuere cūdí ad obſcenítatē culpæ erubeſcímus agere pœnitētíā, qd extreme demētiæ est: male proní ín uulnera: peíus ín remedía uerecūdí. Quí pctīm nō fecít non dedígnatus est ſe pctōrē reputarí: nos & eſſe uolumus, & nolumus æſtímarí. Ita ne ſano op⁹ est medícína: & nō pot⁹ male habētí buſ? Immo uerò íta ne eget medícamíne: nō eget ſed medícus? Quís hoīm tāte ſibí nō dícā gloríæ, ſed uel ínnocētíæ cōſcíus æquanímíter circūcídentís manū admítteret. Chriſtus uerò patíenter q̄ nō rapuít exoluít quí uenerat purgatíonem facere nō ſuſcípere delíctorum. Sed dícas. Quídní ſuſcíperet paruulus? Immo uerò quídní ſuſcíperet humílís & māſuetus? Quídní obmuteſceret corā circūcídēte: quí corā tōdēte obmutuít: corā crucífigente ſíluít? Alíoquín nō erat íllí difficíle: carnē ſuā ītegrā obſeruare ne ſcínderetur: quí fecerat ne uírginalís uteří porta ín exítu ſuo aperíret. Nō erat difficíle paruulo prohíbere ne caro ílla circuncíderet, q̄n nec mortuo fuít difficíle cuſtodíre ne corrūperet. ¶ Poſtquā ergo cōſummatí ſunt díes octo ut circumcíderetur puer, uocatum est nomen eíus Ieſus. Magnum & mírabíle ſacramētū. Circumcídíť puer, & uocať Ieſus. Quíd ſibí uult ísta connexío? Circūcíſío nempe magís ſaluandí quàm ſaluatorís eſſe uídeť: & ſaluatorē circūcídere decere quàm circūcídí: ſed agnoſce

mediatorem

mediatorē dei & hoīm: q ab ip̄o natiuitatis ſuæ exordio diuinis hūana ſociat: ima ſummis. Naſcit ex muliere: ſed cui fœcūditatis fruct⁹ ſic accedat: ut nō decidat flos uirginitatis. Pānis inuoluit: ſed panni ipſi angelicis laudib⁹ honorātur. Abſcōdit in p̄ſepio: ſed ꝑdit radiāte ſtella de cælo. Sic & circūciſio ueritatē ſuſceptæ ꝓbat hūanitatis: & nomē qđ eſt ſup oē nomē gloriā indicat maieſtatis. Circūcidit tāquā uer⁹ Abrahæ filius: ieſ⁹ uocat tāquā filius dei. Neq; em̄ ad inſtar priorū me⁹ iſte ieſus, nomē uacuū aut īane portat. Nō eſt ī eo magni nois umbra ſed v̄itas. Cælit⁹ ſiquidē indītū nomē euāgeliſta teſtat qđ uocatū eſt ab āgelo priuſquā ī utero cōciperet. Et attēde uerbi ꝓ fundītatē. Poſtquā natus ē ieſus: ieſus uocat ab hoīb⁹: q uocatus ē ab āgelo priuſquā ī utero cōciperet. Idē quippe & āgeli ſaluator & hoīs: ſed hoīs ab īcarnatiōe: angeli ab īnitio creaturæ. Vocatū eſt, ait, nomen eius ieſus: qđ
Mat. 18. uocatū eſt ab āgelo. In ore ergo duorū uel triū teſtiū ſtat oē v̄bū: & ip̄m qđ ī ꝓpheta abbreuiatū, manifeſtius ī euāgelio legit caro factū. Nos frēs mei: nos reſpicit hæc parabola. Chriſt⁹ em̄ nec āgelico eguit teſtimonio, nec humano: ſed, ut ſcriptū eſt, oīa ꝓpter electos. Triplex proīde
2. Thi. 2. q̄rēdū nobis ſalutis ꝓpriæ teſtimoniū: ne fortè uideamur aſſumpſiſſe nomē dei noſtri in uanū. Et nos em̄ fratres circūcidi neceſſe ē: & ſic nomē ſalutis accipe. Circūcidi ſanè nō lr̄a ſed ſpū & ueritate: circūcidi non umo mēbro ſed toto corpe ſimul. Licēt em̄ magis ī ea ꝑte in qua mādata eſt iudæis corcūciſio regnet addītamētū leuiathā: qđ à malo eſt & amputari debet: uniuerſam tm̄ occupat carnē. A plāta pedis uſq; ad uerticē nō eſt in nobis ſanitas: nec eſt aliqua pars q̄nō tabida ſit hoc ueneno. Propterea ſicut paruulus adhuc in fide & dilectione: ppl's cōgruū ſibi mādatū exiguæ circūciſionis accepit: ſic ubi creuit in uirū pfectiorē: toto iubet corpore baptizari: q̄ totius eſt hoīs ītegra circūciſio. Hinc ē q ꝙ ſaluator noſter & circūcidi octauo die, & poſt annū triceſimū dignat⁹ eſt crucifigi: ubi in
1. Thi. 6. pœnā corp⁹ oē diſtēſum eſt: cuius ſimilitudini mortis cō plātamur & nos: ut ſcribit apoſtolus, nimirū qđ nouiſſime traditū eſt obſeruātes. Quæ eſt ergo moralis circunciſio nr̄a, niſi quā cōmēdat idē apl's: Victū, inquiēs, & ueſtitū habētes: his cōtēti ſim⁹? Optime ꝓrſus circūcidit nos & ſupflua reſecat uniuerſa, uolūtaria pauptas, pœnitētiæ labor, regularis obſeruatio diſciplinæ. Cæterū in hac circūciſione triplex nobis q̄rēdū eſt ſalutis nr̄æ teſtimoniū ab angelo & maria & Ioſeph. Oportet, inquā, ut ante oīa nobis magni cōſiliⁱ angelus ſalutis nomen imponat. De
2. Corī. 11. hinc & ipſius quoq; cōgregationis neceſſaria eſt atteſtatio: q̄ tāquā mater eſt ſingulorū. Mater, inquā, uirgo tanquā ea quā deſpōdit apoſtol⁹ uni uiro uirginē caſtā exhibere chriſto. Sed nec ipſi⁹ miniſtri cōtēnēdū ē teſtimoniū ei q imitari q̄rit ſaluatoris exēplū. Hic eſt Ioſeph: locū q dē obtinēs ſpōſi, re aūt uera ſeru⁹ & diſpēſator q ſane pr̄ uocat: magis autē nutriti⁹ eſt. Sed dico cadē manifeſtius. Et ab his qui foris ſunt fratres mei: & ab eo qui int⁹ē hr̄e oportet teſtimoniū bonū. Cui⁹ em̄ oīb⁹ grata: nemini onerоſa eſt cōuerſatio, huic ſine dubio ꝓpria de ſalute uniuerſa fratrū cōgregatio atteſtat. Fruſtra planè ſup his dūtaxat q̄ ſunt in manifeſto nequiſſimus ille fratrū accuſator trahit in cām: quē excuſat uniuerſitas fratrum. Habet & à
Iacob. 3. p̄latis teſtimoniū qſqs, & pctā ſeculariſ uitæ & hui⁹ quoq; tpis negligētias (qm̄ ī multis offendim⁹ oēs, niſi fortè ſanctiores nos arbitramur diſcipulo quē dilexit ieſus) humili eis & pura cōfeſſiōe iudicāda ſemp exponit, & eorū ſatiſfacere ſtudet arbitrio. Iā ne in his quidem peſſimi illius tīmēda eſt accuſatio: qm̄ nō iudicabit dn̄s bis ī idip̄m. A
c fortè crimināri uolet intētionē: & ī ea ꝑte calūniā ſtruet machinabit: in qua nec fratrum nec ip̄ius pr̄is teſtimoniū ſatis efficax uideat. Neceſſe eſt ergo ut ī hac ꝑte opitulet nobis teſtis internus: qui magis cor quàm faciem intuet. A quo ſanè & incipiendum eſt ut nō prius quicquàm cōcipiatur ī aīo quàm ab eo ſalutis nomē acceperit. Vbi uerò in opus proceſſerit manifeſtum, expedit iam exteriora quoq; ſibi teſtimonia cōciliare, ſicut ait apl's. Prouidentes bōa nō tantum coram deo, ſed etiam corā hoībus. 2. Co. 8.

In circunciſiōe dn̄i de nc ībus eius. Sermo. II.

POſtquā cōſummati ſunt dies octo, ut circūcideretur puer: uocatū eſt nomē eius Ieſus. Ab Luc. 2. initio deus modū acceptat: & nihil unquā im moderatū illi placuit æquitati. Hīc fuit q nō modo in pondere, & mēſura, & nūero cōdidit uniuerſa: ſed & ꝓtinus ipſi hoī modū præſcripſit: mādatū cōtulit dicēs. Ex oī ligno paradiſi comedes: de ligno aūt ſcīētiæ boni & mali ne comedas. Leuiſſimum planè mandatū: & larga oīno mēſura. Sed trāſgreſſus eſt hō ꝑſcriptum ſibi Gene. 3. modū & cōſtitutū ſibi terminū ꝑtergreſſus. Vñ & auertēs ab eo facie ſuā de⁹: uix tādē ī diebus Abraæ amici ſui placabilis fieri īcipiēs: rurſus modū inſtituit: promulgauit legē: ſed nō priori ſimilē uſq; quaq;. Ea ſiquidem ad cautelā fuerat: hæc ad medelā. Ibi ꝓhibitio facta ne ſuperfluitas ſubintraret: hic iam indicta abſciſio eſt, ut ſcīri remedio quæ ſubintrauerat tolleret. Poſtremo illa quidē ī arbore data eſt lex ne fructu eius ueſceret: hæc in ꝓprio corpe: ut caro præputij ſcinderet. Nec dubiū ſanè qn cætera quoq; hūanī corpis mēbra addītamētū illd̄ leuiathā occuparet, uenenū. ſ. cōcupiſcētiæ, & īmoderatæ atq; inordinatæ illecebra uoluptatis: ut gn̄alis q̄dā abſciſio oībus neceſſaria uideret. Cæterū quia ſingulorū mēbrorū abſciſionē hūanæ carnis fragilitas, & infantilis ætatis infirmitas nullatenus ſuſtineret: pio moderamine diſpoſitio ſupna ꝓuidit, ut in ea potiſſimū ꝑte cōcupiſcētia caſtigaret: ī q uchemētius eā fæuire cōſtabat, & uiolentius malignari. In oī ſiquidē cōtradicentiū ſpūi rebelliōe mēbrorū ſolū illuduſq; adeo cōtumax inuenit: ut cōtra oēm uolūtatis deliberationē ad inhoneſtos, & illicitos mot⁹ aſſurgat. D Nā & hæc circūciſio octaua die fiebat, ſpē cōmendabat regni cœleſtis: q uidelicet ad primum reflexus dierum circulus præferre quandā coronæ ſpeciē uideret. Hinc eſt q octaua potiſſimū dies, poſt ſolemnitates p̄cipuas celebrat: & in ſermone dn̄i pr̄æ beatitudini copulat octaua: ut cœleſtis regni, demū iterata ꝓmiſſio: cuidēter nobis coronā fabricet. Meritò ſanè dū circunciditur puer q̄ nat⁹ eſt nobis: ſaluator uocat: qđ uidelicet ex hoc iā cœperit opari ſalutē nr̄am: īmaculatū illū ꝓ nobis ſanguinē fundens. Neq; em̄ iam quærere eſt chriſtianis cur uoluerit dn̄s chriſtus circuncidi. Propter hoc ſiquidē circūciſus eſt: ꝓpter quod natus, ꝓpter quod paſſus. Nihil horū ꝓpter ſe, ſed oīa ꝓpter electos. Nec in pctō genitus: nec à pctō circūciſus, nec mortuus eſt ꝓ pctō ſuo: magis autē propter delicta noſtra. Quod uocatū eſt, īquit, ab angelo priuſquàm in utero cōciperetur: Vocatū planè: nō impoſitū: nēpe hoc ei nomē eſt ab æterno. A natura ꝓpria habet ut ſit ſaluator: innatum eſt ei nomen hoc. nō inditū ab hūana uel angelica creatura. Sed quid dicimus: q egregius ille propheta hūcipſum puerū multis noīb⁹ appellādum fore p̄dicēs, hoc unū tacuiſſe uideat: quod ſolū ut p̄monuit angelus & teſtat euāgeliſta uocatum eſt nomē ei⁹? Exultauit Eſaias ut uideret diē hūc: & uidit & gauiſus eſt. Denicq; & loquebatur gratulabūdus & laudās deum. Puer natus eſt nobis, filius datus eſt no- Eſaiæ. 9. bis, & factus eſt principatus eius ſuper humerū eius, & uocabitur nomē eius ammirabilis cōſiliarius: de⁹ fortis pater futuri ſeculi: princeps pacis. Magna quidem nomina. Sed ubi eſt nomen quod eſt ſuper omne nomē: nomē ieſu in quo omne genu flectat? Fortè in his oībus unum illud iueniēs: ſed exp̄ſſum quodāmodo & effuſum. Nēpe ipſum eſt de quo ſponſa in cantico amoris. Oleū, inquit, Cant. 1. effuſum nomē tuū. Habes ergo unū ex his oībus appellationibus ieſum: nec oīno aut uocari poſſet aut eſſe ſaluator: ſi fortè quippiam horum defuiſſet. Nūquid nō uerè ammirabile eū ſinguli ſumus experti: in mutatione utiq; uolūtatū noſtrarū? Hoc nēpe eſt ſaluationis noſtræ principium, co incipimus reſpuere quod diligebam⁹: dolere unde lætabamur: ꝑplecti quod timebam⁹: ſeq; qđ fugieba

mus: optare qđ contẽnebamus. Ammirabílis planè: qui hæc operatur mirabília. Sed nihílominus & cõsiliarium ſeſe exhíbeat neceſſe eſt in electione pœnitẽtiæ, & uitæ ordinatione: ne fortè ſit nobís abſq; ſcíẽtia zelus: & uolũtatí bonæ prudẽtia deſit. Sanè opus eſt deũ quoq; pro bemus in remiſſiõe uidelícet priorũ delictorũ: qa nec ſine hac ſalus nobís conſtare põt: & nemo põt dimittere pctã niſi ſol⁹ deus. Verũ ne íd qdẽ ſufficit ad ſalutem: niſi fortẽ quoq; expíamur ĩ expugnãdo ĩpugnãtes nos, ne ab eíſ dẽ rurſum cõcupíſcẽtíſ ſupemur: & fiant nouíſſima nr̃a peíora príorib⁹. Vídeſ ne íã alíqd deeſſe ſaluatorí? Planè deeſſet qđ maximũ eſt níſi & pr̃ eſſet futurí ſeculí, ut p eũ ſ. ĩ ímortalitatẽ reſurgerem⁹: q p pr̃tís ſcl̃í patrẽ gr̃amur ad mortẽ. Neq; hoc ſatís: ſi nõ etíã prĩceps pacís pr̃í nos recõcíliaret: cuí tradíturus eſt regnũ: ne fortè ſicut filí⁹ p ditionís utíq; nõ ſalutís, reſurrecturí uíderemur ad pœnã. Multíplícabíſ ſanè eíus ímpíum, ut meritò ſaluator dícaſ: etíã p multítudíne ſaluãdorũ: & pacís nõ erít finís: ut uerã nouerís eſſe ſalutẽ: quæ nõ poſſit timere defectũ.

Item ín circuncíſione dómíní de die octauo. Sermo. III.

IN circumcíſione dn̄í fratres habemus qđ amemus ammíremur: habemus etíã qđ ímítemur. Patet ín ea magnũ dígnatíõís beneficiũ unde gratías agam⁹: latet alíqd clauſum: quod ín nobís ímplere debeamus. Venít nãq; dn̄s ꝓpter nos nõ ſolũ redímẽdos ſanguínís effuſiõe: ſed & docẽdos v̄bís: & exemplís nihílominus ínſtruẽdos. Sícut eñ penít⁹ erat ínutíle uíã ſcíre ſi detíneremur ín carcere: íta redímí non ꝓdeſſet: ſí uíæ ígnaros, q prím⁹ ínueníret: prímus reduceret, ín carcerẽ retrudẽdos. Itaq; ín maíore quidẽ etate patíẽtíæ, & hũílitatís: & ſup oía charítatís cæterarũq; uírtutũ mãifeſta dedít ſaluator exẽpla: ín ínfantía uerò figurís uelata. Sed antẽquã ad hæc díſcutíẽda ueníamus delectat alíqd príus de tãta & tã manifeſta dígnatiõe loquí. Habẽt angelí gloríã purã & pfectã: ſed nec nos erim⁹ ſine gl̃ia. Vídem⁹ gloríã eí⁹ gl̃iam q̃ſí unígẽíti à pr̃e: gl̃iam mĩæ, & affectus uerè paterní: gloríã ꝓcedẽtis ex corde patris & paterna planè uíſcera exhíbẽtis. Oẽs eñ peccauerũt, aít apl̃s, & egẽt gl̃ia deí. Et alío loco: míhí, ínquít, absit gl̃iarí, níſi ĩ cruce dn̄í nr̃í ieſu xp̃í. Quíd eñ nobís gloríoſius: quàm q tãtí eſtímauít nos deus? Quæue maíor íllí gl̃ia: quàm tãta dígnatío, & tãta benígnítas: eò utíq; dulcíſſíma q tã gratuíta? Nã p ímpíís mortu⁹ ẽ. Vídetís quãtũ fecít & p qualíbus. Pro qualíb⁹ ut nõ ſupbíamus: quãtũ ne deſperemus. Propterea ut ínueníamíní nõ ſpm̃ habere huíus mũdí: ſed ſpm̃ q ex deo eſt, & ſcíatís quæ à deo data ſunt uobís: nolíte obſecro fieri ſicut equ⁹ & mul⁹: ſed ſícut píũ íumẽtũ: qđ aít. Vt íumẽtũ factꝰ ſum apud te: & ego ſemp tecũ. Talía eñ íumẽta cognoſcũt poſſeſſorẽ ſuũ, & p̃ſepe dn̄í ſuí: ín quo poſítũ eſt eís p̃ſſímũ fœnũ ípe q panís eſt angelorũ. Ipe eñ eſt panís uíuus de quo uíuere debuít hõ: ſed qa hõ íumẽtũ factꝰ ẽ: & panís factus ẽ fœnũ: ut ul̃ ſic uíuat de eo. Et huí⁹ qdẽ mutatiõís ſacr̃m díe natíuítatís celebratũ eſt qñ v̄bũ caro factũ eſt: cũ ſit oís carofœnũ Ipa ergo díe mínoratus ẽ ab angelís & habítu ínuẽtus ut hõ: hodíe uerò mírabílíus alíqd audío. Iam mínoratus eſt multo minus angelís: q nõ ſolũ formã hoís, ſed formã habet pctõrís: & ínfigíſ uelut quodã cauterío latronís. B Quíd eſt eñ circũcíſío: níſi ſuperfluí tatís, & pctí índicíũ? In te dn̄e ieſu qđ eſt ſupfluũ qđ circũcídaſ? Nõme tu uerus deus es de deo pr̃e: hõ uerus ſine oí pctõ de v̄gíne matre? Quíd facítís circũcídẽtes eũ? Putatís quía ſuper eũ poſſit cadere ílla ſentẽtía. Maſculus cuíus p̃putí caro circumcíſa non fuerít períbít aía ípſíus de pplo ſuo? Poteſt oblíuíſcí pater filí⁹ uterí ſuí? Aut nõ cognoſceret eum: níſi ſignum circũcíſionís habere t? Imo uerò ſi quo mõ poſſet nõ agnoſcere filíum, ín quo eí bñ cõplacuít, ex hoc maxímè ſigno poterat ígnorare eũ, ínuẽta ín eo circuncíſione: quã pctõríb⁹ ípe puíderat ob purgatiõnẽ utíq; delictorũ. Sed quíd mírũ ſi caput p membrís accípít curatiõnẽ: quã tñ ín ípſo non habuít neceſſaríã? Nonne & ín mẽbris nr̃ís ſæpe p unĩ⁹ ínfirmítate alterí adhíbeſ curatio? Dolet caput & ín brachío fit coctura: dolẽt renes, & ſit in tíbía. Ita hodíe p totíus corpís putredíne cauteríũ quoddã ínfixũ eſt ín capíte. Deníq; qd mírũ, ſi p nobís dígnat⁹ eſt circũcídí p qb⁹ dígnat⁹ eſt morí? Tot⁹ ſiqdẽ míhí dat⁹: & tot⁹ in meos uſus expẽſus eſt. Ego eñ audíẽs quía trãſit añ carcerem filíus magní regís cœpí altí⁹ gemere & míſerabílí⁹ exclamare dícẽs. Fílí deí míſerere meí. At ílle ſícut benígníſſim⁹: quís nã eſt, ínqt, íſte fletus & ululatus quẽ audío? Et dícũt eí. Ipſe eſt Adã ꝓditor ílle, quẽ pater ueſter trudí fecít ĩ carcerẽ: donec cogítet quíb⁹ íllũ ſupplícíſ faciat ítería. Quíd ageret cuí⁹ natura bõítas: cuí ꝓpríũ eſt míſererí ſemp & parcere? De ſcẽdít ín carcerẽ: uenít ut educat uínctum de domo carceris. Iudæí uero nõ ímmemores odíí quo oderant patrem: exercẽt íllud ín filíũ. Vnde & ípſe aít. Quía oderunt me, & patrẽ meũ. Quíd ergo fecerũt ímpíí: qb⁹ grauís erat etíam ad uídẽdũ? Hic eſt, ínquíũt, hæres: ueníte occídam⁹ eum. Síc ergo occíderũt agnũ deí: ĩ ſuã quídẽ pnícíẽ: ſed ĩ ſalutẽ noſtrã. Illí eñ ſanguínẽ agní fuderũt: nos acceſſim⁹ & bíbim⁹ íllũ. Accepím⁹ calícẽ ſalutarís: & calíx nr̃ ínebríãs quàm p̃clarus eſt. Ecce unde gr̃as agamus. Nam ante paucos díes celebrauímus aduẽtũ eíus ín carcerẽ huí⁹mũdí: íd eſt díem natalís: hodíe uero celebramus q cathenas & uíncula nr̃a ſuſcepít. Hodíe eñ quí pctũ non fecít ut reos abſolueret ínnoxías manus eorũ cathenís ínſeruít. hodíe ſub lege factus ẽ: q legẽ dedít. Sed dícẽdũ eſt íã qd in hac circumcíſione nobís ſpũaliter ídíceſ agẽdũ. Neq; eñ ſine cã ĩ lege p̃ceptũ: nec ſine cauſa cõpletũ eſt ín dn̄o: ut octaua díe fieret circũcíſío. Sed q̃s cognouít ſenſum dn̄í: aut quís cõſiliarius eí⁹ fuít? Aſſít nũc ueſtrís deſideríís aduocat⁹ ſpũs q ſcruteſ alta deí: & edíſſerat uobís ſacr̃m íſtud octauæ díeí. Nõ ígnoram⁹ íã oportere hoíem naſcí denuo nã pp hoc ſcd̃o nat⁹ ẽ deí filí⁹. In pctís ſíquídẽ naſcímur oẽs: & neceſſe habem⁹ renaſcí ín gr̃a: quã ín baptíſmate quídẽ pcepímus: ſed heu totũ perít ín ſeculárí uíta. Nũc prímũ míſerãte deo v̄tus gr̃e ín nobís operaſ ut ĩ nouítate uítæ ãbulem⁹. Ergo naſcíſ hõ qñ ſol íuſtítíæ ort⁹ ĩ aío: pctõrũ íllumínat tenebras: horrẽdũq; deí ſudícíũ ĩternís obtutíb⁹ offert: addens ad terroris uínculũ: breuẽ dierũ numerũ & finẽ íncertũ. Hæc planè ueſpera eſt, ad quã demorabíſ fletus: & neceſſe eſt addí matutíní lætítíã ut auditã faciat nobís mĩam ſuam. Sic enim fit ueſpere & mane díes unus. Eſt aũt díes íſta íuſtítíæ: reddẽs unícuíq; quod ſuum eſt: nobís míſerías: mĩam deo. In hac díe puer naſcíſ: qñ ex hís díxímus ad amorẽ pœnítẽtiæ: & odíũ pctí animus excítaſ. Sed pículoſum eſt ſi fortè uelít ínter ſcl̃í turbas agere pnĩam: ubí nímírũ alí⁹ uenenatís pſuaſioníb⁹: alí⁹ undíq; exẽplís peíorĩbus ad pctũ allícíãt: alí⁹ adulatíonibus ín uanã gloríã: alí⁹ detractiõíbus in ímpatíẽtíã aĩm eíus deſcíãt. Procedat íã neceſſe eſt prudẽtiæ radíus. oſtẽdat quãtas & quàm ímportunas pſertim, ín hac gr̃atione nequã opportunítates & occaſiones pctí offerat mũdus, & ingerat, quàm debílís ſit ad íllas hũan⁹ anímus: maxíme quí ín pctí cõſuetudíne ſit nutrít⁹. In hac ergo díe prudẽtíæ elígat de præſẽtí ſcl̃o nequã fugere: dícẽs cũ pphe ta. Odíui eccleſíã malígnantíum: & cũ ímpíís nõ ſedebo. Sed nondum ſufficit hoc. C Forte enim uult elígere ſolítudínem non ſatís attendens propríam ínfirmítatem: & periculoſam dyaboli luctã. Quíd eñ pículoſ⁹ quàm ſolũ luctarí cõtra antíquí hoſtís uerſutías, à quo uídeaſ: & quẽ uídere nõ poſſit? Itaq; íam habet neceſſarĩã fortítudínís díem ut nouerít cuſtodiendã ad dn̄m fortítudínem ſuam: & aciem multorũ pariter pugnãtíũ eſſe quærendam: ubí tot ſunt auxílíarí⁹ quot ſocí⁹: & tales quí dícere poſſint cũ apoſtolo. Quía non ígnoramus aſtutías ínímící. Congregatío enim pro fortítudíne ſua: terríbílís eſt ut caſtrorum acies ordínata. Ve autem ſolí: quía ſi ceciderít non habet ſubleuãtẽ. Quod ſi cuíquã ex antíquís patrib⁹ gr̃am hãc conceſſam audíuímus: non expedit temere ſe committere

huíc

Pſal. 72. oma. 3 Geñ. 17 Ioan. 15. Mat. 21. Geñ. 17. Pſal. 25. 2. Cor. 2

huíc períclo:nec oportet tẽtare deum:ſicut & magíſter noſter de anachoretis loquẽs:q nõ ínqt,cõuerſiõís feruo re nouítio &c. Itaq; ín hac fortítudínis díe ad íd quod iã
Pſal. 25. cœpat:íd eſt. Odíui eccleſiã malígnãtiũ:etiã addít qđ ſequ tur. Lauabo ínter ínnocẽtes manus meas. Verũ cũ eligít eſſe ín cõgregatiõe multorũ:nũquíd eliget eſſe magíſter q nõdũ diſcípulus fuít: & docere qđ dídicít numquãꝫ Et quõ aut ín ſe,aut ín alíjs motus írrõnabíles poterít tẽpera
Ephe. 5. reꝫ Nemo carnẽ ſuã odío habuít. Quõ ergo putatís ſi iã magíſter tuus fuerít íſte: qñ facile ſibí alíqñ eo ãpliꝰ quo familiariꝰ cõdeſcẽdatꝫ Illuceſcat ígíꝭ díes tẽperantiæ:ut q̃rat quõ tẽperarí & refrenarí poſſínt ícõtínẽtes motus uoluptatís,beſtiales motus curíoſitatís:ceruícoſi motus elatiõís ſuæ. Eligat abíectus eſſe ín domo deí ſui:& ſubíectus cẽ magro ſub qꝰ frãgaꝫ eíus uolũtas:& obediẽtiæ fræ
Pſal. 63. no cõcupíſcẽtía reprímaꝫ:ſitcꝫ qđ aít ꝓpheta. Impoſuíſtí hoíes ſup capíta nr̃a. Nec dedígnãdũ ſeruo qđ p̃ceſſít ín
Ioan. 13. dño. Sícdẽ nõ eſt ſeruus maíor dño ſuo. Ille ei cũ íã creuíſ ſet ætate & ſapía & gr̃a apud deũ & hoíes: cũ íã duodecí annorum eſſet& remãſiſſet ín híeruſalẽ: tnuentus à beata v̄gíne& Ioſeph,cuíus fílíus putabaꝫ,ín medío doctorum audiẽs íllos & ítcrrogãs:tñ deſcẽdít cũ íllís: & erat ſubdí tus íllís. Et tu ergo ſubdítꝰ eſto ꝓpter íllũ. Sed íã tíbí ín ípa obedientíæ uía, alíqua fortaſſ̃ dura & aſpera occurrere p̃ñt:ut accípías ítcrdũ præcepta nõnulla: q̃ líceat ſalubría ſínt,mínus tamen ſuauía uídeaꝫ. hæc ſi moleſte cœperís ſuſtínere,ſi dñudícare prælatũ,ſi murmurare ín corde, etía ſi exterí⁹ ímpleas qđ íubeꝫ nõ eſt hæc uírtus patiẽtíæ,ſed uelamentũ malítíæ. Neceſſe eſt ergo ut íllucceſcat díes patiẽtíæ p quã oía dura & aſpera tacíta ãplectarís cõſcíẽtía: te magís dñudícãs & duríus argũẽs:cuí nímírũ díſplícẽt q̃ ad ſalutẽ ſunt:& ícogítatiõe tua ſemp ptẽ magr̃í quoad potes aduerſus temetípſum íuuãs teꝫ ín oíbus accuſare: ípſum uerõ magís excuſare laborãs. Porrõ ín hoc loco íã cauẽdũ tíbí arbítror à ſupbía. Magnũ ẽ eí oíno ſíc uícere ſemetípſum. Melíor eſt,aít,Salomon,patiẽs uíro fortí: &
Pro. 16. quí dñaꝫ aío ſuo,expugnatore urbíum. Conſídera deníq; quàm manífeſte ꝓpheta doceat neceſſarĩã eſſe hũílítatem poſt patientíam dícens. Verũtamen deo ſubiecta eſto aía
Pſal. 61. mea:quoníam ab ípſo patiẽtía mea. Nonne uídeꝫ híc occaſione patiẽtiæ tentationem ſenſiſſe ſupbíæꝫ Neceſſe eſt ergo ut íllumínet cor tuum radíꝰ humílítatís:& declaret quíd à te ſít,quíd à deo:ut nõ altum ſapías. Quoníã deus
Iaco. 4. ſuperbís reſíſtít:humílíbus dat gratíam. Iam uero cum ín hís díutíus fuerís exercítatus:roga darí tíbí deuotíõís lumen:díem ſereníſſímã & ſabbatum mentís ín quo tanquã emerítus míles ín laboríbus uníuerſis,uíuas abſq; labore dílatato nímírum corde currens uíam mandatorum deí ut qđ prius cum amarítudíne & coactíone tuí ſpũs facíebas:de cætero íam cum ſumma dulcedíne peragas & dele
Pſal. 38. ctatiõe. Hãc(ní fallor)gratíã petebat,quí aít. Remítte mí hí ut refrígerer. Ac ſí dícat. Quouſq; ín labore & dolore íſto crucíor:& morte afficíor tota díeꝫ Remítte mihí ut refrígerer. Verum & ad hanc quídẽ pfectionẽ paucí(ní fallor)peruenĩũt ín hac uíta. Neq; ením ſi quís alíquãdo uídetur hãc habere:cõtínuò credat ſibí neceſſe eſt: maxíme ſi nouítius eſt:nec p præfatos aſcenderít gradus. Píus cñ dñs noſter íeſus chriſtus puſillos corde blandítíſ talíbus ſolet allícere. Sed nouerínt quí huíuſmodí ſunt gratíam hãc preſtítã ſibí eſſe nõ datam: ut ĩ díe bonorũ memores ſínt malorũ:& ĩ díe malorũ nõ ímmemores ſínt bonorũ. Longe alíter quí exercítatos habent ſenſus deuotíõís huíus fœlící fruũtur íocundítate. Sed multí tota uíta ſua ad hoc tendunt & nunquã pertẽdũt:qbus tamẽ ſí pie & perſeueranter conatí ſunt,ſtatím ut de corpore exeunt reddí tur qđ ín hac uíta díſpenſatorie eſt negatum:ílluc perducente eos ſola gratía,quo prius tendebant ípſí cũ gratía: ut conſummatí ín breuí,expleãt tempora multa. Illís uero q ad hanc deuotíonís gratíã pueníũt,unum uídetur reſtare perículum:& oíno tímendũ eís à dæmonío meridíano. Ipſe ením ſathanas tranſfigurat ſe ín angelum lucís. Hoc ergo tímẽdum eí,q̃ tanta delectatione oía facít:ne dũ ſequ tur affectionẽ,corꝰ deſtruat p ímoderatã exercítatiõnẽ ac deínde neceſſe habeat nõ ſíne magno ſpũalís exercítíj detrímẽto círca debílítatí curã corpís occupari. Ergo ne íncutrat q currít,illumínarí neceſſe eſt lumíne díſcretíõís quæ mr̃ uírtutũ eſt:& cõſummatío perfectiõís. Hæc nímírũ docet ne qd nímís:atq; hæc eſt octaua díes ín qua círcuncídíꝭ puer:qa díſcretío uerè círcũcídít:ut nõ plus nec mínus fíat. Nã & q nímíus eſt fructũ boní operís abſcídít nõ círcũcídít:ſícut q tepídꝰ eſt,ſí mínus facít. In hac ergo díe nomẽ ímponíꝭ & nomẽ ſalutís:nec de eo quí ſic cõ uerſaꝫ dubitẽ dícere:q ſuã ípſí⁹ ſalutẽ opereꝫ. Vſq; ad hũc eñ díẽ dícere poſſímus angli quí norũt ſecreta cæleſtía:ſed ego nũc primũ eí fiducíalíter nomẽ ſalutís ípono. At uerõ quía oíno rata íſta auís eſt ín terrís:huíus díſcretíonís locũ ín uobís fratres ſuppleat uírtus obediẽtiæ: ut níhíl plus níhíl mínus:níhíl alíter quàm ímperatũ ſit,faciatís.

In epíphanía dñí de uerbís apoſtolí. Apparuít benígnítas:& tríbus apparítíonibus. Sermo. I.

Apparuít benígnítas, & humanítas ſaluatorís noſtrí Deí. Gratías Deo per quẽ ſíc abũdat cõſolatío noſtra ín hac peregrínatiõe: ín hoc exílío:ín hac míſería. Super hís namq; ſæpíus uos ammonere curamꝰ:ut nũquàm mẽte excídat peregrínos uos eſſe longè factos à patría:pulſos hæreditate. Quíſqs ením deſolatíonem non nouít,nec conſolatíonem agnoſcere poteſt. Quíſquís conſolatíonem ígnorat eſſe neceſſarĩam,ſupereſt ut nõ habeat deí gratíam. Inde eſt q homínes ſeculí negotíjs,& flagítíjs ímplícatí:dum míſerĩam non ſentíunt:non attẽdunt níſi mícordíam. Vos quíbus
Pſal. 45 nõ fruſtra dictum eſt. Vacate,& uídete,qñ ſuauís eſt do-
Pſal. 110 mínus:& de quíbus ídem ꝓpheta. Virtutem,ínquít,opeꝝ ſuorũ annũcíabít ppl̃o ſuo:uos ĩquã quos nõ detínet occupatío ſeculárís:attẽdíte quænã ſít cõſolatío ſpírítualís. Vos q non ígnoratís exílíũ:audíte quía de cælo uenít auxílíũ. Apparuít eñ benígnítas,& humanítas ſaluatorís noſtrí deí. Príuſquã appareret humanítas: latebat be-
Títum. 3 nígnítas. Síquídem & prius erat nã & míſerícordía domíní ab æterno eſt. Sed unde tãta agnoſcí poteratꝫ Promíttebaꝫ,ſed nõ ſentíebaꝫ:unde & à multís nõ credebaꝫ.
Heb. 1. Multíphartè quíppe multíſq; modís loquebatur dñs ín ꝓphetís. Ego,ínquíẽs,cogíto cogítatíones pacís,& non
Hie. 29. afflictíonís. Sed quíd reſpondebat homo afflictiõnẽ ſentíens:pacem neſcíensꝫ Quouſq; dícítís pax pax,& nõ eſt
Eze. 13. paxꝫ Propter hoc angelí pacís amarè flebãt dícẽtes. Do-
Eſai. 53. míne:quís credídít audituí nr̃oꝫ Sed nunc credant hoíes
Pſal. 65. uel uíſuí ſuo:quía teſtímonía deí credíbílía facta ſunt nímís. Vt ením nec turbatum quídem oculum lateat: ín ſole poſuít tabernaculũ ſuum. Ecce pax nõ ꝓmíſſa,ſed míſſa non dílata,ſed data:nõ prophetata, ſed præſentata. Ecce
Pſal. 18. quaſí ſaccum plenũ míſerícordía ſua,deus pater míſít ín terrã:ſaccũ,ínquã,ín paſſiõe cõcídẽdũ,ut effundatur qđ ín eo latet precíũ noſtrum. Saccum utíq;: & ſí parũ: ſed plenum. Paruulus ſíquídẽ datus eſt nobís: ſed ín quo habítat omnís plenítudo díuínítatís. Poſtquã ením uenít plenítudo temporís,uenít & plenítudo díuínítatís. Venít ín carne, ut uel ſíc carnalíbus exíberetur: & apparente humanítate:benígnítas agnoſceretur. Vbí ením deí ín noteſcít humanítas: íam benígnítas latere non poteſt. In quo ením magís commendare poterat benígnítatem ſuã quàm ſuſcípíẽdo carnã meãꝫ Meam,ínquã, nõ carnẽ Adam:íd eſt nõ qualẽ ílle habuít ante culpam. Quíd tantopere declaret eíus míſerícordíã:quàm q ípſam ſuſcepít míſerĩãꝫ Quíd ítа píetate plenũ:quàm q deí uerbũ ꝓpter
Iob. 7. nos factum eſt fœnũꝫ Dñe quíd eſt homo qa reputas eũ: aut quíd apponís erga eum cor tuumꝫ Híc attẽdat homo quanta ſít cura eíꝰ deo:hínc ſcíat qd de eo cogítet aut qd ſentíat. Non ĩterroges ô hõ ea quæ pateris:ſed quæ paſſus eſt ílle. Quanti te fecít ex hís quæ p te factꝰ eſt agnoſce:ut appareat tíbí benígnítas eíꝰ ex humanítate. Quãto ením mínorẽ ſe fecít ín humanítate;tanto maíorem ex

hibuit in bonitate: & quanto pro me uilior: tanto mihi
Titũ. 3. carior est. Apparuit, inquit apostolus, benignitas & humanitas saluatoris nri dei. Magna planè, & manifesta be-
Nota nignitas: dei hũanitas: & magnũ benignitatis indicium
benigni declarauit: q hũanitati addere nomẽ dei curauit. Et qui-
tatẽ dei dẽ ad mariam missus gabriel angelus filiũ dei loquit: sed
incarna- nõ noiat deũ. Bñdict⁹ deus q talẽ nobis de nobisipsis an-
ti. gelũ dedit: ut noster ipe suppleret: qd ille nõ dixit. Nam & ipse spm dei habuit: & eius spũ locutus est: qd nobis ualde necessariũ fuit. A Quid emm sic istruit fidẽ, spẽ roborat, charitatẽ accẽdit: quo hũanitas dei? Sed angelo nro id reseruatũ est: qd alij tacuerũt. Neq; emm oes eã dicere cõgruũ erat: ut à diuersis diuersa colligere gratulemur: & debitas singulis gras referamus. B Attamẽ unũ est in quo cõueniũt apli, & angeli, q de christi natiuitate
Lucæ. 1. loquũtur, id est in noie saluatoris. Ad mariã qdẽ tanquã plenius edoctã p spm. Gabriel loquẽs indicat nomẽ solũ. Et uocabis, inqt, nomẽ eius iesum. Ad Ioseph ueniẽs an-
Matt. 1. gelus nõ solũ nomẽ ptulit: sed & cãm eius interpretatus
Lucæ. 1. edocuit dicẽs. Et uocabis nomẽ ei⁹ iesum: ipse em saluũfaciet ppm suũ à pctis eorũ. Sed & pastoribꝰ q̃q; annũcia-
Titũ. 3. tur gaudiũ magnũ natũ: illis saluatorẽ christũ dñm. Sile aliqd paulus loquit. Apparuit benignitas, & humanitas saluatoris nri dei. Bene dulce nomẽ nullus ex ipsis tacuit quia hoc mihi maximè necessarium fuit. Alioquin quid agerem audiens dominum uenientem? Numquid nõ fugerẽ sicut adã qui à facie eius fugit, sed nõ effugit? Nónne desperarẽ audiẽs qa uenit ille cui⁹ legẽ sic præuaricatus sum: cuius patientia sic abusus sum: cuius beneficio tam
Ioan. 17 ingratus inuẽtus sum? Quæ uerò maior consolatio poterat esse, quàm ĩ dulci uocabulo: ĩ noie cõsolatorio? Propterea & ipse dicit: qa nõ uenit filius, ut iudicet mũdum: sed ut saluet mundus per ipsum. Iam cõfidenter accedo: iã supplico fiducialiter. Quid emm timeã qñ saluator uenit in domum meã? Ei soli peccaui: donatũ erit quicqd
Rom. 8. indulserit ille. Vticq; emm licet ei qd uult facere. Deus est
Vñ supꝰ. qui iustificat: qs est qui condemnet? Aut quis accusabit aduersus electos dei? Propterea gaudere nos oportet q in nostra uenerit: nunc enim facilis ad indulgẽtiam erit. Deniq; paruulus est: leuiter placari potest. Quis emm nescit: quia puer facile donat? Ecce si nõ fuerit nobis pro minimo, possumus recõciliari pro minimo. Pro minimo inquã, nõ tamen sine pœnitẽtia: sed qa minimũ quiddam sit nostra ipsa pœnitentia. Pauperes sumus parum dare possumus: attamen reconciliari possumus pro paruo illo si uolumus. Totum quod dare possum miserum corpus istud est: illud si dedero satis est. Si quo minus addo & corpus ipsius. Nam illud de meo est & meum est. Paruus enim natus est nobis: & filius datus est mihi. De te domine suppleo quod minus habeo in me. O dulcissima recõciliatio. O satisfactio suauissima. O uerè recõciliatio facilis, sed putilis: satisfactio, parua, sed nõ paruipendẽda Etenim quàm facilis modo tam difficilis erit postea: & sicut modo nemo est qui reconciliari non possit: ita post paululũ nemo qui possit: quoniam sicut benignitas apparuit ultra ommem spem: ultra ommem æstimationem: si-
Psal. 6. milem expectare possumus iudicij districtionem. Noli ergo cõtemnere dei misericordiam: si non sentire uis iustitiam: sed iram: sed indignationem: sed æmulationẽ: sed furorẽ. Dñe ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. Vt enim scires quanta districtio succedit: tãta illa mansuetudo præuenit. Ex magnitudine indulgẽtiæ: magnitudinem ultionis attẽde. Immensus est enim deus & infinitus in iustitia: sicut & ĩ misericordia. Multus ad ignoscendum: multus ad ulciscendum, Sed misericordia quidẽ priora sibi uendicat: ut si uoluerimus: districtio inuenire nõ possit in quem sæuiat. Propter hoc enim benignitatẽ p̃rogauit: ut p eã recõciliati sæuritatẽ uideamus securi. Propterea uoluit non solum ad terras descẽdere, sed etiam innotescere: non solũ nasci, sed & agnosci. Deniq; propter hanc agnitionẽ dies ista celebris habetur, & ĩsignis dies apparitionis Hodie enĩ magi ab oriente uenerunt: ortũ solẽ iustitiæ requirẽtes: eum de quo legit. Ecce uir: oriẽs nomẽ illi. Hodie adorauerunt nouũ Zach. 6
uirginis partũ: sequẽtes nouũ syderis ductũ. Nõne & hic nobis est magna cõsolatio: sicut in illo de quo loquuti sumus apostoli uerbo? Ille dixit deũ: isti nõ uoce sed opere dicunt. A Quid facitis ô magi qd facitis? Lactentẽ puerũ adoratis, in tugurio uili, in uilibus pãnis? Ergo ne deꝰ est iste? Deus certè in tẽplo sancto suo: deus in cælo sedes eius: & uos eũ quæritis in uili stabulo: in matris gremio? Quid facitis q& aurũ offertis? Ergo rex est ipe. Et ubi aula regia: ubi thronus: ubi curiæ regalis frequẽtia? Nũqd aula est stabulũ: thronus p̃sepiũ: curiæ frequentia ioseph & mariæ? Quõ ita insipientes facti sunt uiri sapientes: ut adorent paruulum despicabilem tã sua ætate, quàm paupertate suorum? Insipientes facti sunt ut fierent sapientes: &
prædocuit eos spũs qd postea p̃dicauit apls. Qui uult sa- 1. Cor. 3.
piens esse: stultus fiat ut sit sapiens. Quia emm per sapiẽtiã mundus in sapiẽtia sua deũ cognoscere non poterat: placuit deo p stultitiã p̃dicationis saluos fieri credẽtes. Nónne timendũ erat fratres ne scãdalizarẽt uiri isti: & illusos se crederẽt cum tanta indigna uiderent? A regia ciuitate ubi, regẽ q̃rendũ cõiectabãtur: ad bethleẽ uillã paruulam dirigũtur. Ingrediũtur stabulũ: inueniũt inuolutũ pãnis infantulũ. Non illis sordet stabulũ: nõ pãnis offendũtur: nõ scandalizãtur lactẽtis infantia: procidũt, uenerãtur ut regẽ: adorãt ut deum. Sed profecto qui illos adduxit: ipe & instruxit: & qui per stellã foris ammonuit: ipse in occulto cordis edocuit. Hæc igitur dñi declaratio claruit hãc diẽ: & magorũ deuota ueneratio deuotã fecit & uenerabilem. Nec sola hæc apparitio: sed altera q̃dã sicut à patribus nostris accepimus hodie celebratur: que & si longo post tempore: facta creditur hoc ipso die. Cũ enim ĩã christus trigínta annorum tempus exegisset in carne: q fm diuinitatẽ idem ipse est, & anni eius nõ deficiũt: inter populares turbas ad baptismum ioannis aduenit. Venit tanquã unus è populo: qui solus erat sine peccato. Quis eum tunc crederet filium dei: quis putaret dominum manifestatis? Valde quidẽ humiliaris dñe in imis absconderis sed ioannem latere non poteris. Nónne ipse est q̃ p mater nũ uterũ te nõdũ natũ, nõdũ natus agnouit? Nónne ipe est qui per utriusq; materni uteri parietes te agnouit: & qa turbis clamare nõ potuit saltem matrem suã motu exultationis edocuit? Nunc autem quid? Vidit eum Ioannes (ait euangelista) uenientem ad se & ait: Ecce agnus dei
ecce qui tollit peccata mundi. Vere agnus uere humilis: Ioan. 1.
uere mãsuetus. Ecce, inquit, agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. En ipse qui purgationem faciet delictorum: ecce sentinam nostram purgatur⁹ aduenit: & tñ post hoc testimonium, baptizari uult à Ioanne. Tremit ille. Quid mirũ? Quid, inquã mirum, si tremit homo nec audet attĩ gere sanctũ dei uertícem: caput adorandum angelis: reuerendum potestatibus: tremendum principatibꝰ? D Baptizari uis domine iesu? Vt quid enim, aut quid tibi op⁹ fuit baptismate? Nũquid sano opus est medicina: aut mũdatione mundo? Vnde tibi peccatum: ut baptisma sit necessarium? Nũquid à patre? At patrẽ quidem habes, sed deũ: & æqualis es illi, deus de deo: lumen de lumine. Nam in deum peccatum cadere nõ posse quis nesciat? An uerò de matre? Nã & matrẽ habet: sed uirgo est. Qd ergo peccatum ex ea trahere potuisti: quæ te sine iniquitate cõcepit & salua integritate peperit? Quam maculam habere
potest agnus sine macula? Ego, inquit Ioannes, à te de- Matt. 3.
beo baptizari: & tu uenis ad me? Magna utrinq; humilitas: sed nulla comparatio. Quomõ enim nõ humiliaretur homo corã humili deo. Sine modo, inquit dñs: decet emm Vnde su
sic nos implere ommem iustitiam. Acquieuit Ioannes & pra.
obediuit: baptizauit agnũ dei: & aquas lauit. Nos abluti sumus, non ille: quia nobis lauandis aquæ cognoscuntur ablutæ. A Sed fortassis minus credis Ioannis testimonio: quia ipse homo est & potes habere suspectum:

cognatus

cognatus eius est cui testimoniū phibet. Ecce testimoniū maius Ioanne: testimoniū aduenientis colūbæ. B Nec in cōgruc ad indicādū agnū dei uenit colūba: qa nihil meli⁹ agno cōuenit quàm colūba. Quod agnus in animalibus: hæc colūba in auibus est. Sūma utriusq; innocentia: summa simplicitas. Quid cū sic alienū ab omni malitia: sicut agnus & colūba? Nocere cuiquā nescīūt: lædere nō nouerunt. Sed ne fortuito casu id aduenisse causeris: ecce testimoniū dei patris. Ecce de⁹ maiestatis intonuit: dns super
Ibidem. aquas multas: & uox patris audita est. Hic est filius meus dilect⁹ in quo mihi bene cōplacui. Vere cū hic est in quo nō est qd patri displiceat: qd oculos maiestatis offendat.
Ioan.8. Vnde & ipse ait. Quia q placita sunt ei facio semper. Ipm inquit, audite. C Ecce dñe iesu: uel iam nunc loquere. Quousq; siles: quousq; dissimulas? Diu tacuisti & ualde diu: uel iā nūc loquēdi licentiam habes à patre. Quādiu ỹtus & dei sapia: quasi infirmus aliqs & insipiens lates i pplo? Quādiu nobilis rex & rex cæli: fabri filiū te pateris appellari pariter & putari? Etcū Lucas euāgelista testat.
Lucæ.3. Qm adhuc fili⁹ Ioseph putabat. O humilitas ỹt⁹ christi: quātū cōfundis superbiā nræ uanitatis? Parū aliqd scio uel magis scire mihi uideor & iā silere nō possum: impudēter me & imprudēter ingerēs & ostētās: prōptulus ad loquē dū: uelox ad docendū: tardus ad audiendū. Et christus cū tāto tēpore silebat: cū seipm abscondebat: nūquid inanē gloriā metuebat? Quid timeret ab iani gloria: q est uera gloria patris? Vtiq; timebat sed non sibi. Nobis timebat ab illa quib⁹ nouerat esse timēdū: nobis cauebat: nos instruebat. Tacebat ore sed instruebat ope: & qd postea docuit ỹbo, iā clamabat exemplo. Discite à me, qa mitis sum
Matt.11. & hūilis corde. Nā de infantia dñi parū aliqd audio: extūc iam usq; ad hūc tricesimū annū nihil inuenio. Nunc ueró iam latere non potest: qui tam manifeste demonstratur à patre. Nam in prima quoq; apparitione cū matre uirgine uoluit apparere: quod uerecundia quædā in uirginitate signaretur. Tertia quoq; apparitio eius in euangelio inuenitur: & hæc nihilominus hodie celebratur. Inuitatus enim ad nuptias dominus uino deficiente cōpassus eorū uerecūdiæ: aquā mutauit in uinum. Hoc etiam (sicut ait
Ioan.3. euangelista) signorum eius fuit initiū. Itaq; in prima apparitione homo uerus inmotuit: ubi inter ubera matris infans apparuit. In secūda ueró, uerum esse dei filium patris indicat testimoniū. In tertia uerò, uerus esse de⁹ demōstratur: ad cuius imperium natura mutatur. Tot testimoniis hodie confirmatur fides nostra: tot indiciis roborat spes nostra: tot incentiuis inflammatur charitas nostra.

De magis ubi exponitur illud de cantícis. Egredimini filiæ syon. Sermo secundus. unde supra.

TRes apparitiones dominī legimus: una quidē die sed nō uno tpe factas. Et quidē mirabilis secūda: mirabilis tertia: sed prima apparitio mirabilius āmirāda. Mirabilis aquarū mutatio: mirabilis Ioannis & colūbæ pariter & paternæ uocis attestatio: sed illud mirabile magis quod agnitus est à Magis. A Nam q deum agnoscāt indicat adoratio: indicat thuris oblatio. Nec solū deū sed & regem agnoscūt quod designatur in auro. Et in his nō latet eos magnum pietatis sacramentum: unde & myrrha indicat moriturū. Adorant Magi, & offerunt munera adhuc suggēti matris ubera. Sed ubi est ô Magi: ubi est purpura regis huius? Numquid uiles panni isti, quibus est inuolutus? Si rex est diadema eius ubi est. Sed uos, cum uerè uidetis in diademate, quo coronauit eum mater sua, in sacco mortalitatis.
Psal.39. de quo resurgēs ait. Quia conscidisti saccum meū: & circundedisti me lætitia. Egredimini filiæ syon: & uidete regem salomonem in diademate: quo coronauit eum mater sua &c. Egredimini uirtutes angelicæ: incolæ ciuitatis supnæ. Ecce rex uester: sed in corona nostra in diademate quo coronauit eum mater sua. Sed his delitiis usq; modo caruistis hanc hactenus dulcedinem non gustastis. Habetis sublimitatem eius: sed humilitatem ei⁹ non uidistis. Egredimini igit: & uidete regē Salomonem in diademate: quo coronauit eum mater sua. Verūtamē nō est opus illis nostra exhortatione: qm ipsi sunt q desiderāt in illū prospicere. Illis cm quāto sublimitas notior: tanto humilitas preciosior, & amabilior. Vnde licet nobis maior sit causa lætitiæ (nobis enim natus est, & nobis dat⁹) tn ipsi nos præueniūt: ipsi nos exhortātur. Probat hoc angelus qui gaudiū magnū euangelizat pastoribus: & quæ cū eo
Lucæ.2. facta est multitudo cælestis exercitus. Vobis ergo dicim⁹ filiæ sion animæ seculares, debiles, delicatæ filiæ nō filij: in quib⁹ nihil est fortitudis, nihil est uirilis animi. Egredimini filiæ sion, Egredimini de sensu carnis, ad itellectū mentis: de seruitute carnalis concupiscentiæ, ad libertatem spiritualis intelligentiæ. Egredimini de terra uestra & de cognatiōe uestra, & de domo patris uestri: & uidete regem Salomonem: alioqn nō erit tutū uobis uidere eū ecclesiastē. Idē enim q Salomon, id est pacificus in exilio est: ecclesiastes: id est concionator erit in iudicio, idida id est dilectus domini in regno. In exilio māsuetus, & amabilis, in iudicio iustus, & terribilis: in regno gloriosus, & ammirabilis. Egredimini igit, & uidete regē Salomonē: nā ubiq; rex est. Licet cm regnū ei⁹ nō sit de hoc mūdo:
Ioan.18. tamē rex est etiam in hoc mundo. Interrogatus siquidē.
Vbi supr. Ergo rex es tu? Ego, inquit, in hoc natus sum: & i hoc uenī in mundum. Hic ergo rector est morum: in iudicio discretor meritorum: in regno distributor præmiorū. Egredimini proide filiæ sion: & uidete regē Salomonē in diademate, quo coronauit eū mater sua: in corona pauperta-
Psal. 8. tis: in corona miseriæ. Siquidē coronatus est, & à nouerca sua corona spinea: corona miseriæ: coronandus à familia sua corona iustitiæ: quādo exibunt angeli, & tollēt de regno eius oia scandala: qn ueniet ad iudiciū cū senioribus populi sui: cum pugnabit p eo orbis terræ, aduersus insensatos. Coronat eū, & pater corona gl'iæ, sicut psalmus ait. Gl'ia & honore coronasti eū. Videte eū filiæ sion in diademate quo coronauit eū mater sua. Suscipite coronam paruuli, propter uos regis uestri: & una cum magis humilitatem eius adorate: quorum fidei deuotio uobis hodie proponitur i exemplo. Cui enim cōparabimus & cui similes æstimabimus uiros istos? Si latronis fidem, si Cēturionis confessionem cōsidero, in eo supexcellere uidentur isti: q iam tunc miracula multa fecerat: iam tūc à multis prædicatus fuerat: à multis adoratus. Attamen
Luc.23. cōsideremus qd & illi dixerint. Clamabat latro de cruce. Domine memento mei dum ueneris in regnum tuū. Ergo ne per supplicīū ille uadit in regnū? Quis indicauit tibi qm oportebat pati christū: & sic itrare in gl'iam suā? Tu quoq; Cēturio eum unde nosti uidēs qd sic clamās expirasset. Verè, inqt, hic hō fili⁹ dei erat. Mira res, & oī ammiratione digna. Propterea rogo uos intuemini &
Mat.26 uidete quàm occulta sit fides: quàm licecos oculos habeat diligentius cōsiderate. Cognoscit dei filium lactētem, cognoscit in ligno pendentē, cognoscit morientē. Siquidē latro in patibulo, Magi in stabulo cognoscūt. Ille clauis infixum, isti pannis inuolutū. Centurio uerò uitā agnouit in morte. Isti dei uirtutē in teneri corporis infirmitate: ille summū spiritum in expiratione: isti dei uerbum in infantia cognouere. Siquidē, quicquid illi sermonibus: isti muneribus confitentur. Latro regem: centurio dei filium, simul & hominem pronunciat. Et hæc tria ipsa Magorū munera indicāt: nisi q thure nō tā dei filiū mōstrauere, quàm deū. Obsecramus ergo charissimi, pfit uobis tāta charitas quam uobis deus maiestatis exhibuit: tanta humilitas quā suscepit: tanta benignitas, quæ uobis per christi humilitatem apparuit. Agamus gratias redemptori, & mediatori nostro, per quem nobis inmotuit tam bona erga nos uoluntas dei patris. Siquidem talem iam nouimus eius animum: ut nō immerito dicamus. Sic curri-
1.Cor.9. mus, non quasi in incertum. Profectò enim tale est erga nos cor dei patris, quale nobis expressit: qui de eius corde processit.

Item in Epiphania dñi. Sermo. III.

NEcessariũ nobis uidet fratres, iuxta cæterarum solẽnitatũ cõsuetudinẽ etiã solẽnitatis hodiernæ uobis exponere rationẽ. Interdũ enim contra uitia loquimur: & genus illud sermonis putile: sed diebus cæteris uidet opportunius cõuenire. Festiuis aũt & maximè in pcipuis solẽnitatibus magis circa ea quæ solẽnitatis sunt immorãdũ, uidet: ut pariter & eruditat animus & excitetur affectus. Quo cm̃ celebrabitis qd̃ nescitis: aut quo scietis nisi ãnũciet uobis? Propterea nõ sit molestũ his q sunt in lege periti, si parum doctis morẽ gerim⁹, ut exigit ratio charitatis. Credo cm̃ ne ipsos quidẽ suis æpulis esse fraudãdos: si minus eruditis tãquã popularib⁹ turbis grossiores prius apposuerint cibos. Ita v̄o apponẽt: si fraternæ charitatis intuitu placuerint eis quæ necessaria sunt nõ satis intelligẽtibus: & si fortasse sibi minus necessaria uideant. Sic aũt fragmẽta postmodũ recolligẽt sibi ipsis: si diligẽti⁹ recogitãtes subtiliora quæq; tãquam mũda aialia ruminauerint: q̃ parũ intelligibiles aios præ subtilitate effugerit. Solẽnitas igitur hodiernæ dici ab apparitiõe nomẽ accepit. Epiphania quidẽ apparitio est. Hodie ergo apparitio dñi celebrat: nõ tãtũ una, sed trina sicut à pribus nris accepim⁹. Hodie cm̃ paruulus rex nr̃ paucis à natiuitate diebus trãsactis stella declarãte primitꝰ gentium apparuit. Hodie quoq; cũ iam triginta fermè in dispositiõe carnis egisset annos: q sm diuinitatẽ idẽ ipse est: & anni eius non defecerunt: inter populares turbas abscondit⁹ ad iordanem baptizãdus aduenit: sed testimonio dei patris innotuit. Hodie nihilominus cum discipulis suis uocatus ad nuptias, deficiẽte uino, signo admirabili suæ potẽtiæ aquas in uinum mutauit. Sed delectat eã, quæ in infantia saluatoris facta est, apparitionẽ & diligentius intueri: quoniã & dulcissima est: & specialius hodie noscitur celebrari. Hodie ergo sicut audiuimus in euangelica lectione magi hierosolymã uenerunt ab oriẽte. Meritosanè ab oriẽte ueniũt qui solis iustitiæ nouum nobis ortũ annũciant qui lætis rumoribus totũ mundũ illuminãt. Nisi q̃ infelix iudæa, quia lucem oderat ad fulgorem nouæ claritatis obtenebratur: & caligãtes oculi eius coruscãte radio solis æterni multomagis excæcãtur. Veniẽtes ergo ab oriẽte Magi: quid dixerint audiamus. Vbi est q natus est rex iudæorũ? Quàm certa fides: & nihil penitus hæsitãs. Nõ quærũt utrum natus sit: sed fiducialiter loquuntur. & interrogãt sine dubitatiõe: ubi sit qui natus est rex iudæorum. Porrò audito nomine regis, & herodes successorem suspicat⁹, expauit. Nil mirũ si turbat herodes: sed q̃ hierusalem ciuitas dei (quæ uisio pacis est) cum herode turbatur, quis non miretur? Videte fratres quãtum noceat iniqua potestas quomõ caput impium subiectos quoq; suæ cõformat impietati. Misera planè ciuitas in qua regnat herodes quoniã herodianæ sine dubio ptiъceps erit malitiæ: & ad nouæ salutis ortum herodiana mouebitur turbatione. Cõfido ego in dñõ: qm̃ inter nos minimè regnabit: etiam si adesse cõtingat: qd̃ & ipm deus auertat. Nam herodiana malitia, & babylonica crudelitas est, nascentem uelle extinguere religionẽ: & allidere paruulos israelis. Siquid enim ad salutẽ pertinens: si quid religionis oritur: quicunq; resistit: quicũq; repugnat: planè cũ ægyptiis puulos israelitici germinis necare conat: imo cum herode nascentem persequitur saluatorem. Sed iam inchoatã prosequamur historiam. Credo si quis cõscius est huius rei, studiosius sibi cauebit decætero, & herodianum execrabitur aim: ne similem exitum sortiatur. Ergo quærẽtibus magis regẽ iudæorũ: & scisciтãte à scribis herode dñicæ natiuitatis locũ: illi iuxta pphetam, nomẽ ciuitatis edicũt. Cũq; recessissent Magi, & reliquissent iudæos. Ecce stella quã uiderãt in oriente antecedebat eos. Hinc manifestè datur intelligi: qm̃ humanum flagitates consiliũ, diuinũ amisere ducatum: & cõuersos ad terrenũ documentum, signũ cæleste deseruit. Vnde & relicto herode: cõtinuo gauisi sunt gaudio magno ualde. Stella enim antecedebat eos: usq; dum ueniens staret ubi puer erat. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum maria mre eius: & procidentes adorauerunt eum. Vnde nobis hoc ó alienigenæ? Neq; cm̃ tantã inuenimus fidẽ in israel. Sic uos nõ offendit uilis habitatio stabuli: non pauperies cunæ ps̃epis? Nõ uos pauperis mris pñtia: nõ lactẽtis infantia scãdalizat? Deniq; aptis thesauris suis, ait euãgelista, obtulerũt ei mũera aurũ, thus, & myrrhã. Si solũ obtulisset aurũ uideri fortasse poterãt pauptati mris uoluisse cõsulere: ut hret nimirũ unde paruulũ posset filiũ educare. Nũc aũt offerẽtes pariter aurum, thus, & myrrhã: sine dubio spũalis oblatiõis gen⁹ insinuãt. Aurũ cm̃ iter diuitias seculi uidet excellere: qd̃ pèr ei⁹ gratiam oẽs nos deuote obtulimus saluatori: cum pro eius nomine ex integro de relinquimus substantiam huius mundi. Iam uerò necesse est ut qui perfecte terrena cõtẽpsimus: flagrãti desiderio cælestia requiramus. Sic enim offerimus & thuris odoramẽtum: quo nimirum, ut in apocalypsi beati Ioannis legis, significantur orationes sanctorum. Vñ & pphet̃a in psalmo. Dirigat̃, inquit oratio mea: sicut incensum in conspectu tuo. Sic & in alio loco legis: quia oratio iusti cælos penetrat. Oratio inquã: nõ cuiuslibet, sed iusti. Nã qui auertit aurẽ suam ne audiat legem: oratio ei⁹ erit execrabilis. Porrò si iustus esse uolueris & non auertere aurem tuã à mãdatis dñi? ne auertat & ipse suã à precibus tuis: necesse est ut nõ solũ pñs seculũ cõtẽnas: sed & ipsam carnem castiges & subiicias seruituti. Nam qui dixit. Nisi quis abrenunciauerit omnibus quæ possidet: nõ põt meus esse discipulus. et alibi, Si uis esse perfectus uade & uende oĩa q̃ habes & da pauperibus & ueni sequere me. Idem ipse in alio loco ait. Qui uult uenire post me abneget semetipm & tollat crucem suã & sequatur me. Quod exponens apostolus. Quicũq;, inq̃t, sunt christi: carnẽ suã crucifixerunt cũ uitiis & cõcupiscẽtiis. Duas igitur alas habeat oratio nostra: contemptum mundi & afflictionem carnis: nec dubiũ quin cælos penetret: & dirigatur sicut incẽsum in cõspectu dei. Erit enim gratũ sacrificiũ & acceptabilis oblatio nostra: in qua cum auro & thure fuerit etiã & myrrha: quæ licet amara sit tñ perutilis est: & cõseruat corpus qd̃ mortuũ est propter peccatũ: ne defluens in uitium putre fiat. Hæc breuiter pro imitanda magorũ oblatiõe sint dicta. Cæterũ qm̃ apparitionem hanc esse diximus: qd in ea appareat dignum est ut quæramus. Vtiq; sm uerba apli. Apparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri dei. Ecce cm̃ in euangelica lectione audiuimus: qm̃ intrantes domum Magi inuenerũt puerum cum Maria matre eius. In infantili corpore quod uirgineo mater fouabat in gremio: quid nisi ueritas susceptæ carnis apparuit? Quid in eo q̃ cum matre paruulus inuenitur: nisi uerus homo & uerus hominis filius declarat̃? Iam uerò & in scd̃a apparitione uide: si nõ manifeste uocis paternæ testimonio dei filius approbatur. Cæli nanq; aperti sunt super eum: & descendit spũssanctus corporali specie sicut columba in illũ: & uox patris audita est. Hic est fili⁹ me⁹ dilectus ĩ quo mihi bene complacui. Satis equidem manifestum est ex hoc ipso, satis euidens & indubitabile: quoniam dei filium necesse est deũ esse. nã & filios hoĩm hoies: & ipsorum quoq; aialiũ fœtus ex eodẽ cũ eis genere esse nẽo est q̃ dubitet. Veruntamen ut nullus sacrilego errori remaneat locus q̃ in prima apparitione uerus homo & filius hominis est declaratus: & in secunda uerus nihilominus dei filius: in tertia iam uerus deus & auctor nature probatur: ad cuius nutum natura mutatur. Nos ergo dilectissimi: christum ie sum diligamus ut uerum hoiem & fratrẽ nostrũ: honoremus ut dei filium: adoremus ut deum. Secure credamus in eum: secure credamus ei nosipsos fratres mei: cui nec potestas deest saluandi nos: cũ sit uerus deus & dei filius: nec bona uolũtas cum sit tanquã unus ex nobis uerus homo & hois filius. Quomodo nãq; nobis erit inexorabilis

propter

Matt. 2.

Textus.

Textus. Apoc. 5. Ps. 140. Eccl. 35. Luc. 14. Mat. 19. Mat. 16. Gala. 5. Titũ. 3. Matt. 1. Matt. 3.

propter quos factus est similis nobis passibilis: Iã si deliberatis sup his apparitionibus aliqd ad ædificationẽ morũ audíre: illud attendite q primo oĩm christus appareat puer cũ uirgine matre: ut simplicitatẽ & uerecũdiã ante oĩa q̃rẽdã nobis doceat eẽ. Nã & pueris simplicitas naturalis: & cognata uirgibibus uerecũdia est. Oĩb⁹ ergo nobis in cõuersiõis nostræ initio nulla magis uirtus necessaria est, quàm simplicitas humilis, & grauitas uerecũda. In secũda uero apparitiõe uenit saluator ad aquas baptismi: non quidẽ lauandus: sed magis à patre testimoniũ accepturus. Hæ sũt lachrymæ deuotiõis: in q̃bus nõ indulgẽtia pctõrũ, sed bñplacitũ q̃ritur dei p̃is: cũ descẽdit in nos spũs adoptiõis filiorũ: testimoniũ phibẽs spũi nostro q̃ sumus filij dei: ut mellifluã nobis uocẽ de cælo uideamur audíre: qa uerè de⁹ pater in nobis cõplaceat sibi: nec parum dístat inter has lachrymas deuotiõis, & ætatis utiq̃ iã uirilis: atq̃ eas quas primæua ætas iter infantiæ uagit⁹ emittit: lachrymas utiq̃ pœnitẽtiæ & cõfessiõis. Verũtamẽ lõgè ampli⁹ utrisq̃ pcellũt aliæ q̃dã lachryme qb⁹ & infunditur sapor uini. Illas enim lachrymas uerè in uinum mutari dixerim: quæ fraternæ compassiõis affectu in feruore prodeunt charitatis: pro qua etiam ad horam tui ipsi⁹ immemor esse sobria quadam ebrietate uideris.

De circũcisione baptismo & v̂bo dñi ad Ioanẽ. Sic decet nos ĩplere omnem iustitiam. Sermo. III. Qui legitur in octaua epiphaniæ.

POpulo duræ ceruicis cultellus erat necessari⁹: & lapideis cordib⁹ merito cultri lapidei debebãtur: qualib⁹ à iesu naue facta circuncisio memoraf. Noster aũt iesus tanquã agn⁹ mãsuet⁹ oẽm austeritatem abstulit. Dñe agn⁹ es cum lana & lacte ueniens: auser à mę obsecro cultellũ istũ. Durũ em̃ uidef & crudele, paruulo recenter nato cultrum lapideum adhibere. Sic agit misericors. Duritiã cordis congruã seruis: filiũ cõmutauit in mãsuetudinẽ: ut rubigine origialis pcti quã uix cultell⁹ eradere poterat: ex hoc iã cũ unctiõe gratiæ facile lauet aqua. Nihil ergo mirũ si p̃ diuersitate temporũ mutata sint sacramẽta: ut daref utrisq̃ qd congruũ erat eis. Ipe uerò christus utrunq̃ suscepit ut tãquã lapis angl'aris utriq̃ parieti cohæreret: ac si duarũ capita corrigiarũ cõsuẽdo cõnecteret: sicut & pascha figuratũ ipe cõpleuit: & uerũ p̃tin⁹ inchoauit. Sed & ꝓpterea uoluit circũcidi: ut ostenderet auctorẽ se esse ueteris legis sicut & Ioan. 3. euãgelij: qm̃ q̃ p̃ seipm̃ ait. Nisi qs renatus fuerit ex aqua & spũsctõ &c. Ipse idẽ p̃ seruũ suũ pri⁹ dixerat. Oĩs aĩa cuius ꝓputij caro circuncisa nõ fuerit: peribit de pp'o suo. Quòd si solũ baptismа suscepisset uideri poterat refugisse circũcisionẽ: tãquã nihil ad se pertinentẽ. Si uerò circũcideret & nõ baptizaref quõ mihi psuaderi posset baptizari, circũcisione relicta? Nũc itaq̃ post circũcisionẽ baptisma suscipiẽs illud mihi tenendũ tradidit: qd ultimo suscepit. Deniq̃ cõitatis amator & cõmẽdator q̃ habitare facit uni⁹ moris ĩ domo, quõ cõitatẽ desereret & alios scãdalizaret: Sic em̃ scãdalizaref uidẽtes eũ nõ circũcidi: sicut hodie scãdalizaref eccl'ia si ifantẽ uideret nõ baptizari. Nec solũ cõitatis & unitatis bonũ cõmẽdare sed humilitatẽ uoluit exhibere: ut ligaturã uulneratorũ suscipet, q̃ solus erat absq̃ uulnere. Hinc em̃ apl's dicit. Misit de⁹ filiũ suũ Gala. 4. in mũdũ natũ ex muliere, factũ sub lege. Verũ ne qs fortè diceret: q̃ circũcisus est, parẽtes fecerũt: paruul⁹ em̃ erat: ĩa trigínta ãnorum ad baptismũ ipe perrexit. Inclinatur sub baptistæ manib⁹ caput tremẽdũ potestatib⁹, principatibus adorãdum. Quid mirũ si baptista cõtremuit? Quis uel ipsa cogitatione nõ contremiscat? O quàm altũ erit in iudício caput qd, mõ inclinaf: & uertex q mõ tã hũilis uide⁹ Matt. 2. quàm sublimis & excelsus tũc apparebit? Sine, inqt, mõ: sic em̃ decet nos implere oẽm iustitiã. Siqdẽ qui in plenitudine tpis uenit & in quo habitat plenitudo diuinitatis: nihil nouit nisi plenũ. Nã legẽ nõ uenit soluere sed implere. Est autem iustitia q̃dã stricta & angusta ualde: ita ut quãcitò pedẽ uerteris in peccati foueã cadas, nec præponere se æquali nec æquare præposito. Huj⁹ diffinitio est reddere unicuiq̃ quod suum est. Altera latior, & amplior iustitia: nec æquale se pari, nec inferiori ꝓponere. Sicut enim grãdis & grauis est superbia p̃ferre se æquali aut æq̃re prælato: ita magnæ hũilitatis est inferiorẽ se exhibere æquali: aut æquale inferiori. Maxima & plena iustitia est se inferiorem exhibere etiã ipsi inferiori. Sicut enim summa & intolerabilis superbia est superiori se ꝓponere: ita inferiori se subdere summa, & plena iustitia est. Qd ioanes ait: ego à te debeo baptizari: de prima fuit qa superiori se subdidit: qd autem christus fecit de plena iustitia fecit: si quidem ille seruuli sui manibus se inclinauit. Videat aũt nũc qs q̃ imitetur: hunc an eum q extollit sup oẽ qd creditur deus aut colitur. Studeamus & nos obsecro fratres adimplere oẽm iustitiã. Ipsa em̃ est uia, per quã ad lætitiã uenit. Nã lætitia præmiũ est: iustitia uerò meritũ & materia. Nã de ipsa iustitia erit lætitia nostra: q̃n christus apparebit uita nostra: & nos apparebimus cũ ipso in gloria: q̃n ipse est q fact⁹ est uobis à deo patre iustitia. Beati uerò qui etiã nunc de iustitia lætantur, & exilarantur, in cõscientijs suis: suggẽtes mel de petra: oleũq̃ de saxo durissimo. Nunc autẽ uideb laboriosa iustitia: sed ueniet q̃n in suauitate, & iocũditate sine oĩ labore desideret & habeatur, amef, & pcipiaf, q̃n fruemur ipa iustitia. Ve autẽ his q prætergrediũt uiã: q relicta iustitia: uanã & trãsitoriam lætitiam quærũt. Cũ enim de transitorijs q̃rũt lætitiã: non poterit nõ trãsire trãseuntibus his de q̃bus erat. Sicut em̃ lignis deficientib⁹ deficit ignis: sic mũdus transit, & cõcupiscẽtia ei⁹: haud dubiũ quin & lætitia quoq̃.

Dñica prima post octauã epiphaniæ de miraculo facto in nuptijs: & de eo quod dñs ait. Et uos sil'es hoibus expectãtibus &c. Sermo. I.

IN lectione sancti euãgelij fratres hodie audiuimus: quia dñs noster iuit ad nuptias. Faciamus ergo qd alibi monet: & studeamus similes fieri hoibus expectãtibus dñm suumq̃n reuertatur à nuptijs. Nã tenẽti caricã in agro, & uendeti aliquid uel emẽti in foro: nõ dicif qd expectas: neq̃ em̃ sil'es sunt expectãtibus. Ei uerò quẽ uidemus stare ante ianuã, pulsare crebrius, sæpius suspicere ad fenestras: nihil mirũ si dicif qd expectas? Illi ergo sunt sil'es expectãtibus: qui non surda aure audierũt. Vacate & uidete, q̃m ego sum deus. Pſal. 45 Veniet dñs expectãtibus eũ in ueritate: qualis erat q dicit. Expectans expectaui dñm. Veniet tanquã reuertens à Pſal. 39. nuptijs inebriatus uino charitatis: & immemor iniquitatũ nostrarum. Veniet non expectantibus tanquã reuertens à nuptijs: tanquã potẽs crapulatus à uino. Verè ebrius & immemor miserationũ suarũ. Tũc enim quantũ ad illos obliuiisceref misereri deus. Veniet in ira, & indignatiõe tãquã furibũd⁹: sed ò dñe ne ĩ furore tuo arguas me. Hæc mõ nõ tã de præsentibus nuptijs, quàm p̃ earũ occasiõe sint dicta. Iam uerò sequamur unà cum discipulis ad nuptias euntem dñm: ut uidẽtes qd facturus est pariter credamus cum illis. Deficiente uino dixit mater iesu ad eũ. Vinũ non habent. Cõpassa est em̃ eorũ uerecundiæ: sicut misericors, sicut benignissima. Quid de fonte pietatis ꝓ Textus. cederet nisi pietas? Quid inquã mirum si pietatem exhibent uiscera pietatis? Nónne qui pomũ in manu sua tenuerit dimidia die: reliqua diei parte pomi seruabit odorem? Quantum igitur uiscera illa uirtus pietatis affecit: in quibus nouẽ mẽsibus requieuit? Nã & añ, mentẽ repleuit, quàm uentrẽ: & cũ p̃cessit ex utero, ab aio nõ recessit. Durior fortasse, & austerior uideri posset rñsio dñi sed nouerat ille cui loqueref: & quis loqueretur illa non ignorabat. Deniq̃ ut scias quõ rñsum ipm acceperit: aut quantum de filij benignitate præsumserit: ait ministris, Textus. Quæcũq̃ p̃cepit uobis, seruate, & facite. Erãt aũt ibi lapideæ hydriæ sex positæ. Has nũc hydrias, purificãdis uestris iudæis, nõ litera, sed spiritu necesse habemus apponere, uel magis appositas demõstrare. Quia em̃ nõdum p̃ uenit ecclesia ad perfectã purificationẽ: quando eam sibi

chriſtus exhibebit glorioſam nō habentē maculam neq; rugā aut aliqd hmōi: multis interim purificationib⁹ op⁹ habet, quatenus ſicut abundant peccata abūdet indulgētia: ſicut multiplicat miſeria, ſic & miſericordia: niſi q nō ſicut delictum, ita & donū. Gratia cū nō ſolū peccata lauat, ſed & merita donat. Sex igit hydriæ ſunt poſite his q poſt baptiſmū in peccata labuntur: de his enim loquimur: quia de his ſumus. Exuimus tunicā ueterem: ſed heu peius reinduimus eam. Lauimus pedes nr̄os: ſed peius in quinauimus eos. Sicut ergo, qđ alius inquinauerat, lauit alius: ſic inquinatos à nobis, lauari opus eſt & à nobis. Aliena lauit aqua: quos culpa inquinauerat aliena. Nec tamen ſic alienā dixerim, ut negē noſtrā: alioquin nec inquinaret. Sed aliena eſt: quia inadā omnes neſciētes peccauimus: noſtra, quia & ſi in alio, nos tñ peccauimus: & nobis iuſto dei iudicio imputabatur licet occulto. Verūtamen ut iam nō ſit qđ cauſeris ô hō: contra inobedientiā Adæ datur tibi obediētia chriſti: ut ſi gratis uenūdatus es, gratis & redimaris. Si neſciēs in Adam periſti: neſciēs uiuificeris in chriſto. Neſciſti quando ad lignum uetitū uetus adam tetendit manus noxias: neſciſti nihilominus q̄n in ligno ſalutifero innoxias manus chriſtus extendit. A primo hoīe in te manauit macula, qua inquinatus es: à chriſti latere aqua, qua mundatus es. Nūc iā inquinatus ꝓpria culpa: ꝓpria nihilominus aqua mūdaberis: ab illo tñ & ꝑ illū, q ſolus eſt purgationē faciens pc̄tōrū. Prima ergo hydria & pria purgatio in compunctiōe eſt, de qua legimus: q̄n in quacūq; hora ingemuerit pc̄tor oīm iniquitatū eius nō recordabor. Scđa uerò cōfeſſio eſt. Oīa ſiquidē i cōfeſſiōe lauant. Tertia eleemoſynarū largitio. Hic em̄ habes in euāgelio. Date eleemoſynam: & ecce oīa mūda ſunt uobis. Quarta remiſſio iniuriarū: ſm q orātes dicimus. Dimitte nobis debita nr̄a: ſicut & nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̄is. Quinta eſt afflictio corporis: unde & oramus ut mūdi ꝑ abſtinentiā deo canamus gloriā. Sexta eſt obediētia præceptorum ſicut audierūt diſcipuli: qđ utinam audire mereamur & nos. Vos mūdi eſtis propter ſermonem quem loquutus ſum uobis. Nimirū quia non erant ſicut hi quibus dicit. Sermo meus non capit in uobis: ſed in auditu uerbi obaudierant ei. Hæ ſunt ſex hydriæ poſitæ i purificationē noſtrā: quæ uacuæ ſunt & plenæ uento: ſi ꝓ inani gloria obſeruantur. Aqua replent ſi timore dei cuſtodiantur q̄n timor dñi fons uite: aqua, in quā, timor dñi eſt, & ſi minus ſapida: ſed optime refrigerans animā noxijs deſiderijs æſtuantem. Aqua eſt quæ iaculā inimici ignita poſſit extinguere. Nā nec illud diſſonat q aqua ſemper ima petit: & timor ad ima cogitationē deducit, & in inferioribus immoratur: atq; loca horrē da pauida mente colluſtrat, iuxta illud. Vadam ad portas inferi. Sed diuina uirtute aqua mutat in uinū, q̄n ꝑfecta charitas foras mittit timorem. Dicuntur autem lapideæ hydriæ: nō tā ꝓpter duriciā quàm ſtabilitatem. Capiētes ſingulæ metretas binas uel ternas. Duæ metretæ duplex timor: ne fortè trudi in gehennam: ne fortè ab æterna uita cōtingat excludi. Sed quia de cōtingente futuro ſunt iſta, & blandiri põt ſibi aia dicens: poſtquā aliquādiu in uoluptatibus tuis uixeris eges pœnitētiā: nec iſta iā caſiturus, nec periturus in illa: bonū eſt adhibere & tertiū: qui utiq; ſpiritualibus notus eſt, eo utilior quo de preſenti eſt. Timēt enim q nouerunt ſpūalē cibū: ne q̄n fortè fraudent eo. Cibo ſiquidē forti egent: qui manū miſerūt ad fortia. Viuant de paleis ægypti: qui deſeruiunt in operib⁹ luti, & later̄is: nobis fortior cibus eſt neceſſari⁹ quoniam nobis grandis reſtat uia: ut ambulemus in fortitudine cibi illi⁹. Ipſe eſt panis angelorum: panis uiuus: panis quotidianus. Hic eſt de quo nobis ꝓmiſſum eſt: quia centuplum accipiemus in hoc ſeculo. Sicut enim mercenarijs, & quotidianus cibus datur in opere: & merces ſeruatur in fine: ſic dñs uitā æternā in fine reddet: & interim centuplū repromittit & exhibet. Quid ergo mirum ſi timet ne perdat hāc gratiā: qui iā cōſecutus eſt eam? Hæc eſt metreta tertia, quam ſub diſiunctione ſignāter poſuit eo q nō omnium ſit: quia nec oībus cētuplum repromiſſum, ſed ſolis qui omnia reliquerunt.

De mutatiōe aquæ in uinū. Sermo. II. unde ſupra.

IN operibus dñi fratres & mīn⁹ capaces animos exterior cōſideratio paſcit: & qui magis exercitatos habēt ſenſus. ſolidiorem int⁹ cibū inueniūt & ſuauiorē: tāquā adipem medulamq; frumēti. Sūt em̄ & exteriori ſpecie delectabilia: & iteriori uirtute multo delectabiliora: quēadmodum & ipſe exteri⁹ quidē ſpecioſus erat forma præ filijs hoīm: interius autē tanquā cādor lucis æternæ: etiā ipſis ſupeminēs uultib⁹ angelorum. Apparebat enim foris hō ſine culpa: caro ſine peccato: agn⁹ ſine macula. Q; ſpecioſi pedes ānunciantis pacē, ānūciātis bōa? ſed multo ſpecioſi⁹ & p̄cioſi⁹ caput ei⁹ q̄n caput chriſti deus. Delectabilis aſpectus hoīs i quē pc̄tm nō cadit: & bti oculi qui uiderūt ſed multo magis bti mū do corde: q̄n ipſi deū uidebūt. Deniq; cū pueniſſet ad nucleū: teſtā iam (licet decora ualde) non reputabat apl's dices. Et ſi cognouimus aliq̄n chriſtū ſm carnē: ſed nūc iam nō nouimus. Nimirū qa dñs ipſe p̄dixerat: caro nō ꝓdeſt quicquā: ſpūs eſt qui uiuificat. Sed hæc eſt ſapia quā loqtur Paulus inter ꝓfectos: nō inter eos quib⁹ legim⁹ ab eo dē dictū. Nihil arbitrat⁹ ſum me ſcire inter uos niſi ieſum chriſtū & hunc crucifixū. Totus ſuauis eſt: totus ſalubris eſt, totus delectabilis. totus deniq; ſm ſpōſæ uocē deſiderabilis. Sicut aūt in eo oſtēſum eſt: ſic & in operibus eius repies. Nā & ſupficies ipſa tāquā à foris cōſiderata decora eſt ualde, & ſi quis fregerit nucē itus inueniet qđ iocū dius ſit: & multo amplius delectabile. Nō ſic apud patres ueteris teſtamenti repies. Nā & in operib⁹ eorū decora, & delectabilis eſt ſignificatio myſtica: ipſa tñ ſi p ſe cōſiderē tur inueniētur aliquādo min⁹ digna: ut ſunt facta Iacob: adulteriū Dauid: & multa ſimilia. Præſiosa quidē ſunt fercula: ſed uaſa non adeo p̄cioſa. Et fortaſſe propterea dictū eſt: tenebroſa aqua i nubibus aeris: q̄n tenebroſæ nubes illæ fuerūt: & ſubiunctū eſt de domino: præ fulgore in cō ſpectu eius nubes trāſierūt. Credo iā aduertiſtis ad quid hæc dicere uelim. Audiſtis em̄ hodie miraculū factū in nuptijs: initiū utiq; ſignorū dñi: cuius & hiſtoria ſatis eſt amirabilis: & ſignificatio ampli⁹ delectabilis. Magnū ènī diuinæ maieſtatis indiciū fuit: ad nutū dñi: aquā i uinum cōuerti: ſed eſt illa multa melior mutatio dexteræ excelſi: quā in iſta p̄figurauit. Oēs em̄ nos ad ſpūales nuptias uocati ſumus: in quibus utiq; ſpōſus eſt chriſt⁹ dñs. Vñ canimus in pſalmo. Et ipſe tāquam ſpōſus ꝓcedēs de thalamo ſuo. Sponſa uerò noſ ipſi ſumus: ſi nō uobis uideā incredibile, & oēs ſimul una ſpōſa: & aīe ſingulorū quaſi ſingulæ ſpōſæ. Sed q̄n hoc ſetire poterit fragilitas nr̄a de deo ſuo, q eo affectu ſe diligat quo diligit ſpōſa à ſpōſo? Multum em̄ hæc ſpōſa ſpōſo ſuo inferior gñe: inferior ſpecie: inferior dignitate. Attñ ꝓpter æthiopiſſam iſtam de lōgiquo filij⁹ æterni regis aduenis: & ut ſibi deſpōſaret illā: ēt mori ꝓ ea non timuit. Moyſes quidem æthiopiſſam duxit uxorem: ſed non potuit æthiopiſſæ mutare colorem: chriſtus uerò quā adamauit ignobilem adhuc & fœdā: glorioſam ſibi exhibebit eccleſiam non habētē maculā neq; rugam. Murmuret Aaron, murmuret & maria: nō noua ſed uet⁹: non mater dñi, ſed ſoror moyſi. Non nr̄a inquā maria: illa em̄ ſolicita eſt ſi quid fortè deeſt in nuptijs. Vos autem ut dignume ſt murmurantibus ſacerdotibus, murmurante ſynagoga: toto affectu in gratiarū actione uerſamini. Vnde em̄ tibi ô humana aīa: unde tibi hoc? Vnde tibi tam iæſtimabilis gloria: ut ei⁹ ſpōſa merearis eſſe, in quem deſiderant angeli ipſi proſpicere? Vnde tibi hoc ut ipſe ſit ſponſus tuus, cuius pulchritudinem ſol & luna mirantur: ad cuius nutum uniuerſa mutantur? Quid retribues domino pro oībus q̄ retribuit tibi: ut ſis ſocia mēſæ: ſocia regni: ſocia deniq; thalami: ut introducat te rex in cubiculum ſuū? Vide iam qd de deo tuo ſentias: uide quantū de deo præſumas. Vide quibus brachijs uicariæ charitatis

reamandus

Mat. 5. Nūc. 1. Ioan. 6. 1. Cor. 2. Pſal. 38. Eſai. 38. Mat. 19. Ezech. 8 Lucæ. 11. Vbi ſupꝝ Ioan. 10. Ioan. 8.

reamandus & amplectẽdus ſit: quí tantí te æſtímauít: ímo q tantí te fecít. De latere cm̃ ſuo te reformauít: qm̃ ꝓpter te obdormíuít ín cruce: & ob hoc ſomnũ mortís excepít. Propter te a deo patre exíuít: & matrẽ ſynagogã relíquít: ut adhærens eí unus cũ eo ſpũs efficiarís. Et tu ergo audí fílía & uíde & cõſídera quanta ſit erga te dignatío deí tuí & oblíuíſcere populũ tuũ, & domũ patrís tuí. Deſere carnales affectus: ſeculares mores dedíſce: à prioríbus uítís abſtíne: cõſuetudínes noxías oblíuíſcere. Quíd ením putas: nónne ſtat angelus dn̄í q ſecet te mediã: ſi fortè, quod auertat ípſe, alterũ admíſerís amatorẽ? Iã em̃ deſponſata es íllí: íã nuptíarũ prandíum celebratur: nã cœna quídẽ ín cælo & ín aula æterna paratur. Veruntm̃ nũquíd íbí uínũ deficíet? Abſit. Inebríabímur íbí ab ubertate domus deí: & torrẽte uoluptatís eíus potabímur. Paratũ eſt ꝓfecto íl
ꝑs. 45. lís nuptíís flumẽ uíní: uíní íquã qd̃ lætíficat cor. Síquídẽ flumínís ímpetus lætíficat cíuítatẽ deí. Nũc aũt qm̃ grandís nobís reſtat uía: prãdíũ quídẽ accípímus híc, & ſi non ín tanta copía: q̃ plenítudo & ſatíetas cœnæ reſeruet æternæ. Híc ergo nõnũquã uínũ deficit, gr̃a ſcílícet deuotiónís: & feruor charítatís. Quotíes míhí neceſſe eſt fratres poſt lachrymoſas q̃rímonías ueſtras exorare matrẽ míæ: ut ſuggerat ſuo benígníſſímo fílío: qm̃ uínũ nõ habeatís. Et ípſa díco uobís charíſſímí ſi píe à nobís pulſata fuerít, nõ deerít neceſſítatí nr̃æ: qm̃ míſerícors eſt, & mater míæ. Nã ſi cõpaſſa eſt uerecũdíæ íllorũ à q̃bus fuerat ínuítata: multomagís cõpatíet nobís: ſi píe fuerít ínuocata. Placẽt em̃ íllí nuptíæ nr̃æ: & ptínẽt ad eã multo amplíus íllís: nímírũ de cuíus utero tãquã è thalamo ſuo cæleſtís ſponſus proceſſít. Sed quẽ nõ moueat qd̃ ín nuptíís íllís rñdít dn̄s benígníſſímæ, ac ſctíſſímæ matrí ſuæ dícens. Quíd míhí & tíbí ẽ mulíer? Quíd tíbí & íllí dn̄e? Nónne qd̃ fílío & ma-
Nota. Textus. trí? Quíd ad íllã ptínes q̃rís cũ tu ſís bn̄dictus fructus uẽtrís eí⁹ ínmaculatí? Nónne ípſa eſt q̃ ſaluo pudore concepít: & ſíne corruptíone te peperít? Nonne ípſa eſt In cuí⁹ utero nouem menſíbus moratus es: cuíus uírgíneís uberíbus lactatus es: cũ qua íã duodecím annorũ factus de híe ruſalẽ deſcendíſtí: & eras ſubdítus íllí? Nunc ergo dn̄e qd̃ moleſtus es íllí dícẽs: quíd míhí & tíbí? Multũ per omnẽ modũ. Sed manífeſte íã uídeo q̃ nõ uelut ídígnãs, aut confundere uolens uírgínís mr̃ís tenerã uerecũdíã díxerís q̃d míhí & tíbí: cũ uenıẽtíbus ad te ſuxta matrís præceptum mínıſtrís: míhíl cũctatus facías qd̃ illa ſuggeſſít. Vt qd ergo fratres: ut q̃d ſic rñdeat príus? Vt íc̃ ꝓpter nos: ut cõuerſos ad dn̄m íã nõ ſolícítet carnalíũ cura parẽtũ: & neceſſítudínes íllæ nõ ímpedíant exercítíũ ſpũale. Quãdíu em̃ de mũdo ſumus debítores nos cõſtat eſſe parentíbus. At poſtquã relíquímus noſmetípſos: multomagís ab eorũ ſolícítudíne líberí ſumus. Vn̄ & legímus fratrẽ quẽdã ín heremo cõuerſantẽ: cũ ad eũ carnalís frater auxílíj gratía aduentaſſet, reſpondíſſe ut adíret alterũ fratrem eorũ: cũ ílle utíc̃ íam obíſſet. Cũc̃ admíratus q uenerat rñderet: quía ílle obíit: heremíta ſe q̃c̃ ſímílíter obíſſe rñdít. Optíme ergo nos docuít dn̄s ne ſolícítí ſím⁹ ſup ꝓpínq̃s carnís noſtræ plus quàm relígío poſtulet: qm̃ ípſe matrí & talí matrí reſpondít: quíd míhí & tíbí eſt mulíer? Sic & ín alío loco cũ ſuggereret eí quídã: qm̃ foris ſtaret cũ fratríbus dn̄í quærens eí loquí reſpondít. Quæ eſt mater mea:
Mar. 3. & q̃ ſunt fratres meí? Vbí mõ ſunt q tã carnalı & ínaníter ſuper carnalíbus propínquís ſuís ſolent eſſe ſolícítí: ac ſi adhuc uíuerẽt & ípſí cum eís? Sed uídeamus íã qd ſequítur. Erant, aít euãgelíſta, hydríæ ſex poſitæ ſm̃ purificatíonẽ íudæorũ. Vel ex hoc potes manífeſtíus aduertere non
Textus. plenítudínẽ, ſed ꝓparatíonẽ nuptíarũ eſſe: ubí nímírũ adhuc opus eſt purificatíone. Deſponſatíonís ergo, nuptíæ íſtæ ſunt: non copulatíonís. Abſit em̃ íllís ín nuptíís fore uaſa purificatíonís: qm̃ gloríoſam ſíbí chriſtus eccleſíam exhíbebít non habentem maculam neq̃ rugã: aut alíquid hm̃ôí. Vbí autem non erít macula quæ purificatío erít, neceſſaría? Nunc utíc̃ lauãdí tempus eſt: nũc purificatíonẽ patet eſſe neceſſaríã: qm̃ nemo mundus à ſorde: nec ífans cuíus eſt uní⁹ díeí uíta ſuper terrã. Nũc abluít ſpõſa nũc purificat: ut ín cæleſtíb⁹ íllís nuptíís ſpõſo ſuo ſíne oí ma cula præſentet. Quæramus ergo hydrías ſex: ín q̃bus hæc ablutío íudæorũ: íd eſt cõfitẽtíũ purificatío fíat. Nã ſi dí-
1. Ioan. 1. xerímus quía pctm̃ nõ habem⁹ nos ípſos ſeducímus, & uerítas ín nobís nõ eſt: que ſola líberat, ſola ſaluat, ſola lauat. Qd̃ ſi cõfiteamur pct̃a noſtra: nõ deerũt ueríſ íudæís purificatíonís hydríæ: qm̃ fídelís eſt de⁹ qui dímíttat nobís pct̃a: & emũdet nos ab omní íníquítate. Ego quídem ſex hydrías ſex obſeruantías arbítror eſſe: quas ad purificanda confitẽtíum corda ſancti patres ínſtítuere, & oẽs íllas, ní fallor, híc poterím⁹ ínuenıre. Prima ſíquídẽ hydría cõtínẽtía eſt caſtítatís qua díluít quícqd ante luxuría ínqnauít. Secunda uerò ícíuníũ eſt: ut qd̃ maculauerat crapula nũc abſtínẽtía mũdet. Per ſegnítíẽ quoq̃ & ocíoſítatẽ, q̃ ínímíca eſt aíæ: multas cõtraxímus ſordes cõtra deí ſentẽtíã. In ſudore uultus alíení nõ noſtrí pane ueſcentes: pro
Geñ. 3. pter hoc ſ̃q̃ tertía hydría nobís apponít: ut ſordes íllæ ín labore manuũ díluant. Sic & per ſomnolẽtíã cæteraq̃ noctíũ & tenebrarũ opera multa delíqmus: ídeò q̃c̃ quarta hydría uígílíarũ obſeruãtía ponít: ut nocte ſurgẽtes ad cõfitẽdũ dn̄o: nõ bonas noctes præteríti tp̃ís redímam⁹. Iã uerò de língua quís neſcíat quã multũ ínqnauerít nos per uaníloquía & mẽdacía: per detractíones & adulatíones: per uerba malítíæ & uerba ıactantíæ. Pro hís oĩb⁹ neceſſaría eſt hydría qnta ſilẽtíũ, ſ. cuſtos relígíõís: & ín quo eſt fortítudo nr̃a. Sexta quoq̃ hydría díſcíplína eſt: qua nõ noſtro arbítrío ſed alíeno uíuím⁹: ut deleat quícquíd índíſcíplínate uíuẽdo delíquímus. Lapídea ſunt hæc: dura ſunt: ſed neceſſe habemus ín hís lauarí: níſí fortè uoluerímus propter fœdítates noſtras à dn̄o accípere líbellum repudíj. Attamen ín eo quod dícũtur lapídeæ: nõ ſolũ durítía, ſed multo melíus ſolídítas poteſt ıntellígí: quoníam nõ lauant hæc: níſí firma ſtabílítate permanſerínt. Aít ergo domín⁹ ad mínıſtros. Implete hydrías aqua. Quíd ſíbí
Textus. íſtud uult dn̄e? Mínıſtrí ſolícíti ſunt de uíní penuría: & tu dícís, ímplete hydrías aqua? Illí de poculís cogítant: & tu præcípís ut uaſa purificatíonís ímpleant? Sic omní-
Geñ. 29 no ſic ſuſpíranti Iacob ad Rachelís amplexus: Lya à patre ſupponítur. Nobís fratres, quí mínıſtrí ſumus & ſeruí ueſtrí per chriſtũ nobís ꝑcípít ímplere hydrías aqua: quotíes deeſt uínũ. Ac ſi dícat. Illí deuotíonem deſíderant: uínũ requírũt: feruorẽ flagítãt: ſed nondũ uenít hora mea: ímplete hydrías aqua. Quæ eſt ením aqua ſapíentíæ ſalutarís: & ſi non adeo ſuauís: níſí fons uítæ & ínítíum ſapíẽtíæ tímor dn̄í? Dícít ergo mínıſtrís. Incutíte metũ & ſpũ tímorís non tã uaſa quàm corda replete: qa ut ad charítatẽ perueníãt ínítíãdí ſunt à tímore: ut dícãt & ípſí. A tímore tuo concepímus dn̄e & parturíuímus ſpm̃ ſalutís. Sed quõ ímplebunt hydríæ? Prædíxerat em̃ euãgelíſta: capíẽtes ſíngulæ metretas bínas uel ternas. Quæ ſunt duæ metretæ: quæríc̃ tertíæ? Vtíc̃ duplex tímor cõmunís & not⁹ omníbus: ac tertí⁹ quídẽ mínus cõís: & mínus notus: Primus em̃ tímor eſt ne crucíemur ín gehẽna. Secũdus ne excluſí à uíſíõe deí príuemur tã íneſtímabílí gl̃ía. Tertíus replet aíam oĩ ſolícítudíne & tímídã: ne fortè deſeraſ à gr̃a. Et quídẽ oís tímor dn̄í ſícut aqua extínguít ígnẽ, ſíc extínguít pct̃ cõcupíſcẽtíã: ſed hís maxíme cũ ad oẽm tẽtatiónẽ ſtatím occurrít ne fortè cõtíngat amíttere gr̃am: ut ſíbí derelíctus hõ labaſ quotídíe de malo ín peíus: de perículo mínorí ín grauíorẽ culpã: quales utíc̃ multos uídemus cũ ín ſordíb⁹ ſínt, ſordeſcẽtes adhuc. Nã aduerſus tímorẽ íſtũ, non eſt unde ſíbí blãdíaſ aía: ſíue de míorí fortè quãtítate pct̃, ſíue de emẽdatíõe futura. Talíb⁹ em̃ blã dímẽtís ímpedíũtur alíquatenus duo príma gr̃a tímorís. Præcepít ergo nobís domín⁹ ut hac aqua hydrías ípleamus. Sunt ením alíq̃ uacuæ & plenæ uento: ſí quís tamẽ adeo ínſanus eſt: ut ín eo per uanítatís ſtudíum, íllæ quas prædíxímus obſeruantíæ, mercede perpetua uacuentur: ut ſunt fatuæ uírgínes, ín quarum uaſís oleum non habetur. Interdum autẽ quod peíus eſt plenæ quídẽ ſunt ſed

plenæ ueneno: qđ̃ est inuidia: murmur: rācor animi: & detractio. Propterea ne fortè subintrēt ista dū uinū deest: iubemur implere hydrias aqua ut obseruenť mādata dñi in timore: q̄ tunc mutať ī uinū cū timor expellit̃ à charitate & implenť oia feruore spūs & iocunda deuotione.

In cōuersiōe sāct̄i pauli. Quomodo ad exēplū eí⁹ debem⁹ conuerti. Sermo. I.

MEritо quidē dilectissimi cōuersio doctoris gentiū ab uniuersitate gentiū festiuis gaudijs hodie celebrať. Multos em̄ ab hac radice ramos prodijsse uidemus. Cōuersus paulus: cōuersionis minister factus est uniuersо mūdo. Et multos quidem olim in carne adhuc, sed nō iam sm carnē: ambulās prædicatiōis officio, cōuertit ad deū: nūc quoq; in ipso felicius uiuēs & apud ipm ne adhuc qdem cessat ab hoim cōuersione: dico aūt exēplo: oratione: doctrina. Propterea deni q; cōuersionis eius memoria frequentať: q; & ipsa quoq; memorantibus utilis inueniať. In hac em̄ memoria & pector spem ueniæ concipit & puocať ad pœnitētiā: & q iā pœnitet pfecte, cōuersionis accipit formā. Quis desperet ultra p magnitudine cuiuslibet criminis: q̄nq̄dē saluū audiat adhuc spirātē minarū & cedis in discipulos dñi, subito factū uas electionis? Quis dicat iniqtatis pondere pressus, assurgere iā ad studia meliora nō ualeo: q̄n ī ipo itinere quo sanguinē sitiēs christianū dirū, toto pectore uirus efflabat: psecutor crudelissimus in fidelissimū repente mutatus est p̄dicatorē? Magnifice siquidē in hac una cōuersione & miæ magnitudo & efficatia gratiæ cōmēdať. Subito, ait lucas: circūfulsit eū lux de cælo. O uerè inæstimabilis diuinæ dignatio pietatis. Illustrat cælesti fulgore uel à foris: intus adhuc luminis ī capacē. Qui necdū ifundi poterat: diuina saltem circunfundit̃ claritate. Et uox facta est Lucis & uocis testimonia credibilia facta sunt nimis: nec dubitare est de ueritate quæ sese ī gerit per utrasq;, oculorum scilicet auriumq; fenestras. Sic nimirū sic in iordane quoq; supra caput domini & colūba apparuit. & uox sonuit, sic & ī monte quādo rransfiguratus est corā discipulis & claritas uisa est: & uox nihilominus patris audita. Saule: saule quid me persequeris? Verè deprehēsus est saulus non est dissimulandi locus: non est facultas ulla negandi. In manibus sunt epistole crudelissimæ legationis: auctoritatis execrādæ: potestatis iniquæ. Quid me pseqeris inquit? An non persequebať xp̄m: qui christi membra trucidabat in terris? Aut uerè psecuti sunt christū q sacratissimū illud corpus crucis affixere patibulo: & non persequebať eū: qui aduersus corp⁹ eius qđ̃ est ecclesia (est em̄ corpus eius etiā ipsa) odio furebat iniquo? Deniq; si proprīū sanguinē dedit in preciū redēptionis aiarū nō tibi uidet̃ grauiorē ab eo sustinere psecutionē qui suggestiōe maligna: exemplo pnicioso: scandali occasione: auertit ab eo animas quas redemit: quàm à iudeo qui sanguinē illū fudit? Agnoscite dilectissimi & expauescite cōsortia eorū qui salutē impediūt aiarū. Horrēdū penitus sacrilegium qđ̃ & ipsorum uideť excedere facin⁹: qui dño maiestatis manus sacrilegas iniecerūt. Videbať iā cessasse psecutiōis tp̄s: sed ut palā factū est: nunquā deest psecutio christiano sed neq; christo. Et nūc qđ̃ grauius est: ipsi christū persequūtur q ab eo utiq; christiani dicunť. Amici tui de⁹ & p̄xími aduersum te appropinquauerūt & ſteterūt. Cōiurasse uideť cōtra te uniuersitas populi xp̄iani à minimo usq; ad maximum: à plāta pedis usq; ad uerticē nō est sanitas ulla: egressa est iniqtas à seniorib⁹ iudicibus uicarijs tuis qui uidenť regere populū tuū: mō est iā dicere, ut ppl's sic sacerdos: qa nec sic popul⁹ ut sacerdos, Heu heu dñe de⁹: quia ipsi sunt in persecussiōe tua primi q uidenť in ecclesia tua primatū diligere: gerere principatum. Arcem syō occupauerūt: apprehenderunt munitiones: & uniuersam deinceps libere & ptātiue tradunt incendio ciuitatem. Misera eorum cōuersatio: plebis tuæ miserabilis subuersio est. Atq; utinam sola hac parte nocerēt. Esset fortè qui dñica præmonitus & p̄munitus exhortatione daret operā: ipsorū nō exēpla imitari, sed obseruare p̄cepta: iuxta illud. Quæ dicūt facite: & ad opera corū nolite respicere. Nūc aūt dati sunt sacri gradus in occasionē turpis lucri, & quæstū æstimant pietatē. Copiosissimæ siquidē pietatis inueniunť in suscipienda imò accipiēda magis animarū cura: sed hæc apud eos cura minor & de animarū salute nouissima cogitatio est. An uerò saluatori aiarum gratior ulla esse poterat psecutio? Iniquè agūt & cæteri cōtra christū: multiq; sunt nostris tēporib⁹ antichristi. Merito tn̄ & crudeliorē eā cēset psecutionē p̄ acceptis bn̄ficijs, & grauiorē sentit pro ptāte quā p̄prijs sustinet à ministris: licet alij quoq; multi cōtra p̄ximorū salutē multipharie multisq; modis & uarijs occasionibus agere uideātur. Hæc uidet christus & silet: hæc saluator patitur & dissimulat. Propterea dissimulemus nos quoq; necesse est: & sileamus interim maximeq; de p̄latis nostris magis ecclesiarū. Sic nimirū sic placet & ipsis ut cuadāt nūc humana iudicia: ueniatq; semel iudiciū graue his q̄ præsunt & potētes patiank tormēta potenter. Vereor dilectissimi ne qs fortè sit & ī nobis dñi persecutor: qa manifesta docuit ratio: impedire salutē, esse psequi saluatorē. Quas ego de salute aiæ meæ fratri illi gras agere possum: q̄ mihi propinat detractōis fraternæ uenenū? Merito detractores deo odibiles describunť: tanquā psequutores. Quid & is qui exēplo suo ad remissiūs agēdū cæteros p̄uocat: aut singularitate turbat: aut inquetat curiositate: aut impatiētia sua & murmuratione molestat: aut quocūq; mō cōtristat spm̄ dei q̄ in eis est: scādalizās unū de ministris istis credētib⁹ in eū? Nónne & hic manifeste psequit̃ xp̄m? Vt ergo pscutorū & nomē & crimē longe sit semp à nobis: obsecro uos dilectissimi benignos semp & mites exhibeam⁹ nos inuicē supportātes ī oi patiētia, & ad id qđ̃ melí⁹ & pfectius est alterutrū p̄uocātes. Quis em̄ sufficere sibi putat nō perseq dñm: sed nec obsequi dño: Quā habiturus est gratiā si ut nō resistit, sic nec assistit quidē? Deniq; si q̄s adeo pusillanimis est ut satis sibi reputet nec psequutorē esse nec coadiutorē dei: audiat qđ ipse loquať. Qui nō est mecū cōtra me est: & q̄ nō colligit mecū dispergit. Saule saule qđ me persequeris? Et ille. Quis es dñe? Hīc p̄fecto dať intelligi qa uerè circūfusa erat illi claritas nō infusa. Audiebat paul⁹ uocē dñi: sed faciē dñi non uidebat: q̄m erudiebať ad fidē: & ut ipse postea docuit fides ex auditu est. Quis es? inqt. Ignotū em̄ pseqebať: & ideo cōsequutus est misericordiā qa ignorās in incredulitate hoc fecit. Discite ex hoc fratres iustū iudicē deū, nō mō q̄d fiat: sed & quo animo fiat considerate, & cauete deinceps ne quis parua reputet: quālibet parua sciēter delinquere cōuinca. Nemo dicat ī corde suo: leuia sunt ista: nō curo corrigere nō est magnū si ī his mancā ueniālib⁹ minimisq; peccatis. Hæc ē em̄ dilectissimi ip̄enitētia: Hæc blasphemia in spm̄ sctm̄: blasphemia irremissibilis. Paul⁹ qdē blesphemus fuit sed nō in spm̄ sctm̄: qa ignorās fecit ī credulitate. Nō in spm̄ sctm̄ blasphemās, iō cōsequut⁹ est mīam. Quis es dñe? Et dñs ad eū. Ego sum Iesus nazarenus quē tu pscq̄ris. Ego sum saluator: quē tu pseqndo petis. Ego sum de quo tu ī lege tua legis prædictū qđ̃ nescis impletū, qa nazarenus uocabit̃. Et ille. Dñe q̄d me uis facere? Hæc pla nè fratres perfectæ cōuersionis est forma. Paratū, inquit, cor meū deus, paratum cor meū. Paratus sum & non sum turbat⁹: ut custodiā mādata tua. Dñe quid me uis facere? O uerbum breue sed plenū: sed uiuum: sed efficax: sed dignū oi acceptiōe. Quàm pauci iueniunť ī hac pfecte obedientiæ forma: qui suā ita abiecerint uolūtatē: ut ne ipsum quidem cor proprīū habeāt; ut nō quid ipsi: sed quid dominus uelit oi hora requirāt dicentes sine intermissione. Dñe quid me uis facere? Et illud Samuelis. Loquere domine, quia audit seruus tuus. Heu plures habemus euangelici illi⁹ cæci: quàm noui apostoli imitatores. Quid uis ait dñs ad cæcū illū, ut faciā tibi? Quanta ē miseratio tua dñe: quāta dignatio tua? Siccine dñs seruí quærit ut faciat uoluntatē? Verè cæcus ille: quia nō cōsiderauit: non expauit:

Luc. 9.

Textus.

Rom. 1.

Mat. 12.

Textus.

Textus.

Mat. 2.

Textus.

ps. 56.

ps. 118.

1. Reg. 3.

Mat. 10.

expauit: nō exclamauit. Absit hoc dñe: tu magis dic quid me facere uelis. Sic em̄ decet: sic oīno dignū est: nō mea à te: sed à me tuā quærí & fierí uolūtatē. Videtis fratres: qa uerè necessaria erat hoc ī loco cōuersio. Sic profecto: sic multorū usq; hodie pusillanimitas & puersitas exigit: ut ab eis q̄rí oporteat qd uis ut faciā tibi: nō ip̄ī quærāt: dñe qd me uis facere. Cōsiderare necesse habet minister & uicarius xp̄ī: qd sibi p̄cipí uelint: nō ipsi cōsiderāt q̄ uolūtas sit præceptoris. Nō est obediētia corū plena: nō ī oīb⁹ parati sunt obsequi: nō per oia sequi ꝓpositi sunt eū: qui nō suā sed patris uenit facere uolūtatē. Discernunt & diudicant elígētes ín quibus obediāt imperāti: imo ín quibus p̄ceptorē suū ipsorū obedire necesse sit uoluntati. Hmōi ita q̄ & si tolerarí se uideāt & cōdescēdí ac morē gerí infirmitatí suæ ꝓficiāt obsecro: pudeat q̄ semp paruulos inueníri: neq̄ fortè audiāt quid debuí uobis facere & non fecíe & abutētibus patiētia & benígnitate plati: fiat tandē multitudo exhibitæ miserationis: cumul⁹ iustæ dānationís. Dñe qd me uis facere? Et dñs ad illū. Surge & ingre-

Textus. dere ciuitatē: ibí dicet tibí quid te oporteat facere. O sapiētia suauiter uerè uniuersa disponēs. Eum cui tu loqueris erudiēdū de uoluntate tua mittis ad hoiem: ut socialis uitæ cōmendet utilitas: & edoct⁹ per hoiem discat & ipse fm datā sibí gratiam hoibus subuenire. Ingredere ciuitatem. Videtis fratres nō sine diuíno consilío factum esse ut hanc ciuitatem dñí uirtutū ingrederemíni: diuinā díscere uolūtatē? Planè q te salubríter terruit & conuertit cor tuum ad desiderandā uolūtatē suā: ipse tibí dixit: surge, & ingredere ciuitatē. Sed audí quàm māifeste ín his quæ sequūtur, uoluntaría simplicitas & christiana cōmēdatur mansuetudo. Apertis oculis níhil uidebat: ad manus aūt trahebatur ab his qui comitabantur eum. Fœlix cæcitas: qua malè quondā illumínati ín p̄uaricatione tandē ín cōuersione oculí salubríter excæcantur. Sanè q̄ tríduo pau lus sine cíbo manet persistens ín oratione: ad eos maxime pertínet q nouiter seculo abrenuncíantes necdū ín cælestí cōsolatiōe respírāt. Sustíneāt ergo & ipsí dñm ín oī patiētia: orēt sine intermissiōe: q̄rentes, petentes, pulsantes: qa exaudiet eos pater cælestis ī tpe opportuno. Nō oblíuiscet eorū ī fine: ueníet & nō tardabit. Sí tríduo sustínueris eū nō habens qd manduces: confide quía míserator & míserícors dñs ícíunū te nō dímittet. Exínde iubetur ananías manus ímponere saulo: sed tāquā bene eruditus non cōtínuo acquiescit. Víde em̄ si nō etiā paul⁹ ipse doctrinā hanc deínde tradidit discípulo. Neminí ínquiencito ma-

1. Thi. 5. nus ímponas. Vidit (ait dñs) uirum ímponētē sibí manus ut uisum recípiat. Fratres, paulus hoc cū uidisset: nō cōtínuo illumínatus est. Nunquid nō expectauit ananíæ manū: quía uenturū eum fortè ín somnís præuidit? Hæc díco charíssimí: quía uereor ne qs fortè sit ītер uos qui solo sese sōnío p̄sumat illumínatū esse: nec iā æquanímiter patiatur ad manū trahí: sed ductorē sese ꝓfiteat alíorum. Cuí em̄ necdū administrationis cura ínsuncta est: cuí necdum credita dispēsatío: cuí necdū p̄ceptū ut uideat & ꝓuideat hís q apertos oculos habētes níhil uidēt qd hoc p̄sumere tētat: nísi quía meditat ínanía & quasí somnía uana secta tur? Caueam⁹ ab hoc uítio fratres semper quod ín nobis est: abiecti elígamus esse & ad manus trahí, mansuetudínē & humílitatem díscentes à christo domíno: cuí est honor & gloría ín secula seculorum. Amen.

Sermo secundus. unde supra.

Mat. 18. COnuersus est hodie paulus: ímo saulus cōuersus: uersus est ín paulū. Síquidē fact⁹ est tanquā euangelícus ille paruulus de quo dñs ait. Nísi conuersí fuerítis & efficiamíní sicut paruulus íste: nō ītrabítis ín regnū cælorū. Fortè em̄ seipsum dicebat. Nímirū ipse magnus dñs & laudabílis nímis: ip̄e paruul⁹ qui dat⁹ est nobis. Nec tñ magn⁹ ínterím sed paruulus exhibet ut seipsū faciat gratū & efficax necessaríæ paruítatís exēplū. Ad paruulū ergo sit cōuersio tua: ut díscas paruulus esse, tu quoq; cū cōuerteris paruul⁹ fias. Enímuero audí quàm euidēter ip̄m tibí ín quo cōstituit formā conuersionís paruulum manifestat, signanter ea quæ sunt paruulí ín seipo ímitanda proponēs. Díscite à me inquit, quía mitis sum & humílis corde. Gemína paruitas: humí Matt. 11. lítas & māsuetudo. Et illa ínterior: ísta exterior paruitas: utraq; tamen non parua uirtus est. Nempe quam paruulus ille tā magn⁹ unicū magisteriū ꝓfiteť. Hodie ergo cō uersus est paulus: hodie desit esse saulus. Hodie factus est humílis & mitis corde. Probat oris cōfessío cordís hūília tionē: dum clamat. Dñe quid me uis facere? Magís aūt ꝓ Actu. 9. bat ipsa collatæ gratiæ màgnitudo: quæ nímirū tam multa, nísi multū humílí, data non fuit. Cæterum māsuetudo qm̄ exterior quædā (ut díximus) paruitas & ob hoc manifestior est: tríplícíter nobis ín cōuersione hac cōmendat. Tríplící quidē uelut aríete māsuetudo nostra pulsat: uerborū íniurijs: dānís rerū: corporís læsione. In his tribus, oīs exhibítio patiētiæ: oīs exercitatío māsuetudínis. Pro bata est illa uirt⁹: quā níhil horū uidet cōcutere potuísse. Cōsiderare líbet quēadmodū paulus super his omnibus ín ipsa statím sua conuersione tentatus, uerè iam paulus ínuentus sit: ín hac parte uerè mítis & patiens. Saule saule quid me persequeris? Durum est tibí contra stímulum calcítrare. Durum equidē uerbū: uerbū increpatorīū plenum cōmínatione. Sanè qđ ad corpus ptínuit cōcussus est & prostratus in terrā. An uerò & dāno quoq; ꝓbatus est? Et ualde. Síquidem ipsum ei lumen adēptū est oculorum & apertis, ut scríptū est, oculis níhil uidebat. Exper-

ta est ín his tribus & exercitata patiētia Iob: quem ín hac Actu. 9. uirtute opinatíssimum deus exēplar dedit. Sed uestrę hoc índustríæ relinquímus uestigādum. Sufficit nos monere formam ueræ conuersionís magna ex parte ín hac māsuetudíne constitutam: ut pudeat eos qui cōuersi esse debuerant uel ín corporum læsione uel ín dammo rerum uel q̄ magís índignum est ín uerborū íniurijs ínueníri peruersos penitus & auersos.

In purificatione beatæ mariæ de tríplící míserícordía. Sermo. I.

HOdie templí dominū, ín templū dñí uirgo mater índucit: Ioseph quoq; sistit dño nō suū sed eius filiū dilectū: ín quo ei bñ cōplacuit. Agnoscit iustus quē expectabat: anna quoq; uidua cōfitetur. Ab his quatuor primo hodierna processío celebrata est: quæ postmodū exultatiōe uniuersæ terræ ín oī loco & ab omní gēte celebrareť. Nec sanè mírū si tūc parua fuit: q̄nquidē paru⁹ erat: qui suscípiebat. Nullū ibí locū pct̄or habuit: oēs iusti: oēs sct̄i: oēs fuere perfecti. Sed nunquid hos tñ saluabís dñe? Crescat corpus, crescat & míseratío. Hoíes & iumēta saluabís dñe: cū multíplícauerís míserícordiā tuā de⁹. In secūda iam ꝓcessiōe præcunt turbæ: turbæ sequunť, nec uirgo portat sed asellus. Neminē ítaq; dedígnať: nec ipsos qui cōputruerūt tanquā iumēta ín stercore suo. Nō dedígnatur ínquā, sed si apostolica uestimēta nō desint: si doctrína eorū: si morū iustítia: si obediētia: si charitas cooperíat multítudínē peccatorū: ex hoc iā ꝓcessionis suæ gloría nō cēsebit índignos. Magís uerò & ipsam q̄ tā paucís collata uídeť: nobis quoq; ab ipso ínuenire est reseruatā. Quidni reseruaret posteris quā & prærogauit antiqs? Dauíd rex & ꝓpheta exultauit ut uideret díe ístū: & uídit & gauísus est. Alioquín si nō uíderat: unde psallebat? Suscepímus, ínquit, deus mīam tuā ín medio tēpli tui. Suscepit hanc mīam dñí dauíd: fu- p̄s. 47. scepit Symeō. Suscepím⁹ & nos: & qcūq; sunt p̄ordínati ad uitā. Síquidē xp̄s heri & hodie & ín æternū. In medio em̄ tēpli mīa est nō ín angulo aut diuersorío: qa nō est acceptio p̄sonarū apud deū. In cōi posita est: offerť oīb⁹: & nemo illíus expers, nísi q renuit. Dirúanť aquæ tuæ foras dñe deus: níhilomín⁹ tñ fons tuus tibí ꝓprius est: & non bíbit alienus ex eo. Quí tuus est, nō uídebit mortē donec uíderit christū dñí: ut securus dímittať ín pace. Quidni dímittatur ín pace: quí xp̄m dñí habet ī pectore? Ipse em̄ est pax nostra: quí per fidem habítat ín cordíbus nostrís.

Tu quō hinc exibis aīa misera q̄ ducē ītineris Iesū, ignoras? Ignorātiā em̄ dei quidā hñt. Vñ hoc? Nēpe ꝙa lux uenit in mundū: & dilexerūt hoies magis tenebras quàm
Ioann.1. lucē. Et lux, inqt, in tenebris lucet: & tenebre eā nō cōprehēderūt. Ac si dicat. Et in plateis diriuant aquæ, & alien⁹ nō bibit ex eis? Et mīa ī medio templi est, nec tñ accedūt quos manet æterna dānatio. Medi⁹ uīm stat ò miseri, quē uos nescitis: ut moriētes añquā uideritis christū dñi non in pace dimittamini: sed potius rapiamini à rugientibus p̄paratis ad escā. Suscepim⁹ deus mīam tuā in medio tem
p̄s. 45. pli tui. Longe est hæc gr̄arū actio à uoce illa gemētis. Do
p̄s. 55. mine in cælo mīa tua: & ueritas tua usq; ad nubes. Quid em̄? Videt ne tibi in medio fuisse mīa: cū apud solos cælígenas spūs haberetur? At ubi sanè minoratus est xp̄s paulominus ab angelis: factus ꝙ est dei & hoim mediator: ac uelut lapis angularis pacificauit p sanguinē suū quæ in cælis sunt, & quæ super terrā: ex hoc planè iam suscepim⁹ deus misericordiā tuā in medio templi tui: Eramus em̄ & nos natura filij iræ: sed cōsequuti sumus mīam. Cuius iræ filij? & quē misericordiā cōsequuti? Nempe filij ignorātiæ ignauiæ captiuitatis: & cōsequuti sum⁹ sapientiā: uirtutē redēptionē. Ignorātia mulieris seducte excæcauerat nos: molicies uiri abstracti & illecti à propria concupiscentia, eneruauerat nos: malitia diaboli expositos iuste à deo captiuauerat nos. D Sic ergo nascimur uniuersi primū q dē uiæ ciuitatis habitaculi prorsus ignari deinde imbecilles & ignaui: ut & si nota nobis eēt uia uitæ ꝓpria tñ ꝓpe diremur & detineremur inertia: postremo captiui sub pessimo crudelissimoq; tyrāno: ut licet prudētes essemus atq; robusti: ipsa tñ miseræ fuitutis opprimeremur cōditiōe. Numqd nō mīa & miseratione multa opus habet tāta miseria? Aut certè si iā salui sumus ab hac triplici ira p christū q factus est nobis sapia à deo patre & iustitia & sanctificatio & redemptio: quanta nobis uigilantia opus est dilectissimi: ne fortè qđ absit inueniantur nostra nouissima peiora prioribus: si denuo contingat irā incendere: utpote q nō natura iā sed ꝓpria uoluntate filij iræ sumus? Amplectamur itaq; mīam quā in medio tēpli suscepim⁹: & cū
1. Cor. 3 beata anna non dimoueamur à tēplo. Templū em̄ dei sanctū est: qđ estis uos: ait apostolus. Prope est hæc mīa: prope est uerbū ī ore uestro: & in corde uestro. Deniq; in cordib⁹ uestris per fidē habitat xp̄s. Hoc templū eius, & hæc sedes eius: nisi fortè excidit uobis, qm̄ aīa iusti sedes sapiētiæ est. Qđ ergo frequēter imo & semp ammonere cupio fratres meos: obsecro & nūc ambulem⁹ nō fm carnem in carne: ne displiceamus deo. Nō simus amici huius seculi: ne dei constituamur inimici. Resistamus ergo diabolo & fugiet à nobis: ut libere iam ambulemus in spū: & in corde sit cōseruatio nostra. Siquidem corpus qđ corrumpit aggrauat & eneruat & effœminat aīam: & terrena inhabi
Sap. 9. tatio sensum multa cogitantē deprimit: ut ad cælestia nō assurgat. Vnde & sapientia huius mūdi stultitia est apud deū: & à maligno qui superat, ei & seruus addicit. Porrò
1. Cor. 3 in corde suscipitur mīa: in corde habitat christ⁹: in corde loquitur pacē in plebē suā: & super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor.

De ordine & modo ꝓcessiōis. S. II. unde supra.

GRatias redēptori nostro qui tā copiose præuenit nos in bñdictionibus dulcedinis: sacramētis infantiæ suæ gaudia nostra multiplicās. Celebratis siquidā pauloante natiuitate, circuncisione, & apparitione eius: festus hodie nobis oblationis eius dies illuxit. Hodie nanq; sistitur creatori terræ fructus sublimis. hodie placabilis & deo placēs hostiā uirgineis manibus offertur in templo: portatur à parentibus, à senib⁹ expectat. Offerūt Ioseph & maria sacrificiū laudis sacrificiū matutinum, symeon & anna suscipiunt. C Ab his quatuor cælebrata processio est quæ p quatuor orbis climata solennibus hodie gaudijs ad memoriā reuocatur. Quia ergo festiuā hodie & nosipsi p̄ter cæterarū cōsuetudinē solēnitatū acturi sum⁹ ꝓcessionē: nō inutile arbitror modū ipsius & ordinē diligēti⁹ intueri. Processuri sum⁹ bini & bini candelas habentes in manibus: ipsas quoq; succēsas: nec quolibet igne: sed qui prius in ecclesia sacer dotali bñdictiōe fuerit cōsecratus. Ad hæc futuri sunt in ꝓcessione nra nouissimi primi: & primi nouissimi: & cātabimus in uijs dñi: qm̄ magna est gloria dñi. D Merito sanè bini & bini ꝓcedim⁹: sic em̄ ob cōmēdationē fraternæ charitatis & socialis uitæ missos à saluatore discipulos euāgelia sacra testant. Turbat ꝓcessionē si qs solitari⁹ incedere curat: nec sibi soli nocet: sed etiā cæteris est molest⁹. Hinc sunt q segregāt semetipos aīales spīm nō habētes: nec solliciti seruare unitatē spūs in uinculo pacis. Iā uerò sicut nō est bonū esse hoiem solū: sic ī cōspectu dñi suacuū apparere est, phibitū. Cū em̄ arguant ociositatis ipsi quoq;, quos nemo cōduxit: q iā cōducti sunt, si ociosi iuēti fuerint qd merent? Fides qppe sine operib⁹ mortua est. Ipsa deniq; opa nostra in feruore agēda sunt & in desideIaco. 2. rio cordis ut sint lucernæ ardētes in manib⁹ nostris. Alioquin timēdū est ne fortè tepidos nos cuomere incipiat: q in euāgelio loquit? dicēs. Ignē ueni mittere in terrā: & qd uolo nisi ut ardeat? Hic planè sacer & bñdictus est ignis Luc. 12. quē pater sanctificauit & misit in mūdū: & cui bñdicitur in ecclijs, sicut scriptū est. In ecclijs bñdicite deo dño. Habet em̄ etiā aduersarius noster ut pote puersus diuinorū operū æmulator: habet inquā ignē suū & ipse: ignē cōcupiscentiæ carnalis: ignē inuidiæ & ambitionis: quē saluator in nobis nō accēdere sed extinguere uenit. Deniq; si qs alienū hūc ignē ī diuino offerre p̄sumpserit sacrificio: etiā si patrē habeat Aarō moriet in iniquitate sua. Porrò super hæc q de sociali uita & fraterna dilectiōe, de bonis operibus & feruore sctō dicta sunt: humilitatis uirt⁹ maxima maximeq; necessaria est ut honore p̄ueniam⁹ iuicē nec mō priores sed & ipsos iuniores sibi qsq; ꝓponat quæ nimirū hūilitatis pfectio est & iustitiæ plenitudo. Et qm̄ hilarē datorē diligit deus & fructus charitatis est gaudiū in spūsctō: cātem⁹ ut dictū est ī uijs dñi: qm̄ magna est gl'ia dñi. Cātem⁹ dño cāticū nouū: qa mirabilia fecit. In qbus oībus si qs forsitā ꝓficere dissimulat & ꝓficisci de uirtute in uirtute: nouerit qsqs hmōi est, in statiōe nō in ꝓcessiōe se esse: imo uerò & in regressiōe: qm̄ ī uia uitæ nō progredi, regredi est: cū nihil adhuc ī eodē statu ꝓmaneat. Porrò pfect⁹ nē in eo cōsistit (ut sæpi⁹ me dixisse memini) ut nūquā arbitremur nos apphendisse: sed semp extēdamur ad anteriora incessanter conemur in melius: ut impfectū nostrū diuinæ misericordiæ obtutibus iugiter exponamus.

Item in purificatione de puero, maria, & Ioseph. Sermo. III.

PVrificationē beatæ mariæ uirginis hodie celebramus: quæ fm legem Moysi facta est translactis à natiuitate dñi quadraginta dieb⁹. C Luc. 12.
In lege em̄ scriptum erat: ut mulier quæ susceꝓto semine peperisset filiū: immunda esset septē diebus & octauo die circuncideret puer: dehinc ablutioni & purificationi intenta abstineret ab ingressu tēpli trigintatrib⁹ diebus: qbus expletis offerret filiū dño cū munerib⁹. Sed quis nō aduertat in ipso sentētiæ huius initio: liberā matrē dñi ab hoc p̄cepto? Putas em̄ qa dicturus Moyses mulierē quæ peperisset filiū immūdā esse: nō timuerit sup matre dñi blasphemiæ crimē incurrere: & idcirco p̄miserit suscepto semine? Alioquin nisi pariturā præuidisset sine semine uirginē: quæ necessitas erat de suscepto semine fieri mētionē? Patet itaq; q̄ lex ista matrē dñi nō ī cludit quæ nō suscepto semie filiū peperit sicut p̄dictū erat p Hiere
Hier. 31. mia. Quia nouū faceret dñs sup terrā: Quæris qđ nouū? Mulier, inquit, circūdabit uirū. Nō ab altero uiro uirū suscipiet: nō humana lege cōcipiet hominē: sed intra uiscera intacta & integra uirum claudet: ita sanè ut intrante & exeunte dño iuxta aliū ꝓphetā: Porta orientalis clausa iugiter perseueret. Putas ergo nō poterat moueri animus
Hic. 44 eius & dicere, quid mihi opus purificatione? Cur abstineam ab ingressu templi: cuius uterus nescius uirum:

templum

templū factus est spūssctī? Cur nō ingrediar teplū q̄ pepe-
ri dn̄m tēplī? Nihil in hoc cōceptu nihil in partu impurū
fuit: nihil illicitū: nihil purgandū: nimirū cū ples ista fons
puritatis sit, & purgationē uenerit facere delictorū. Quid
in me legalis purificet obseruatio: q̄ purissima facta sum
ipso partu immaculato? Verè ô beata uirgo: uerè non ha-
bes causam nec tibi opus est purificatione. Sed nūqd filio
tuo opus erat circūcisiōe? Esto inter mulieres tāquā una
earū: nā & filius tuꝰ sic est in numero puerorū. Circūcidi
uoluit: & nō multo magis uelit offerri? Offer filiū tuū uir-
go sacrata: & bn̄dictū fructū uentris tui dn̄o repræsenta.
Offer ad nostrā oīm reconciliationē hostiā sanctā: deo pla-
centē. Oīno acceptabit deus pater oblationē nouā & pre-
ciosissimā hostiā: de qua ipse ait. Hic est filiꝰ meus dilectꝰ
Math.3. in quo mihi bene cōplacui. Sed oblatio ista fratres satis de-
licata uidet: ubi tm̄ sistitur dn̄o: redimit auibus: & ilico re-
portat. Veniet q̄m nō in tēplo offeret: nec iter brachia sy-
meōis: sed extra ciuitatē inter brachia crucis. Veniet q̄m
non redimet alieno: sed alios redimet sanguine proprio:
qa redēptionē eū misit deus pater ppl'o suo. Illud erit sa-
crificiū uespertinū: istud est matutinū. Istud quidē iucun-
dius: sed illud plenior. Istud em̄ tēpore natiuitatis: illud ia
in plenitudine ætatis: de utroq; tm̄ potes accipere qd̄ p-
Esaiæ.53 pheta prædixit. Oblatus est qa ipse uoluit. Nā & mō obla-
tus est nō qa opꝰ habuit: nōquia sub legis edicto fuit: sed
qa uoluit: & in cruce nihilominus oblatꝰ est: nō quia me-
ruit: nō qa iudæus p̄ualuit: sed qa ipse uoluit. Voluntarie,
sacrificabo tibi dn̄e: qa uolūtarie oblatꝰ es pro mea salu-
te: nō pro tua necessitate. B Sed qd fratres nos offerimꝰ
aut qd retribuimus illi pro oībus q̄ retribuit nobis? Ille
pro nobis obtulit hostiā preciosiorē quā habuit: nimirū
qua p̄ciosior esse nō potuit. Et nos ergo faciamus qd̄ pos-
sumus: optimū qd̄ habemus offerētes illi qd̄ sumus utiq;
nosmetipsi. Ille seipsum obtulit: tu quis es q̄ teip̄m offere
cuncteris? Quis mihi tribuat ut oblationē meā dignetur
maiestas tanta suscipere? Duo minuta habeo dn̄e: corpus
& animā dico: utinā hæc tibi perfecte possim in sacrificiū
laudis offerre. Bonū em̄ mihi lōgeq; glorioſiꝰ atq; utiliꝰ
est ut tibi magis offerar: quàm deserar mihiipi. Nā ad me
ipsum anima mea cōturbatur: in te uerò exultabit spiritꝰ
Hic.18. meꝰ: si tibi ueraciter offerat. Fratres morituro dn̄o iudæꝰ
& .33. mortuas hostias offerebat sed iā nunc. Viuo ego dicit do-
minus: nolo mortē peccatoris: sed magis ut cōuertatur &
uiuat. Nō uult dominus mortē meā: & nō libēter offerā
illi uitā meā? Hæc est em̄ hostia placabilis: deo placēs ho-
stia: hostia uiua. Sed in oblatione illa dn̄i tres fuisse legun-
tur: & in oblatione nostra tria nihilominus à dn̄o requi-
runtur. Fuit in oblatione illa Ioseph sponsus matris dn̄i:
cuius filius putabatur: fuit & ipsa uirgo mater: & puer Ie-
sus qui offerebatur. Sit ergo & i oblatione nostra cōstan-
tia uirilis: sit cōtinētia carnis: sit conscientia humilis. Sit
inquam in proposito perseuerādi animus uirilis: sit in cō
tinentia castitas uirginalis: sit in cōsciētia simplicitas &
humilitas puerilis. Amen.

In septuagesima. Sermo. I.

Ioan.18, MAgna mihi consolatio est fratres mei in uerbo
illo dn̄i. Qui ē ex deo uerba dei audit. Propter
Roma.11 ea em̄ uos libenter auditis: qa ex deo estis. Nec
ignoro q̄ alio i loco dicit scriptura. Ex ipso et
Ioā.1. per ipsum & in ipso sunt oīa: sed multo aliter sunt ex eo q̄
fm beati Ioannis euangeliū. Non ex uolūtate carnis nati
1.Ioā.5. sunt: sed ex deo. Vnde & inuenies ab eodē Ioanne in epi-
stola sua scriptum. Omnis qui natus est ex deo nō peccat:
sed generatio cælestis conseruat illum. Nō peccat, inquit
id est, non permanet in peccato: quia cōseruat illum, utiq;
ut perire nō possit ea, quæ falli non potest generatio cæle-
stis. Siue nō peccat, id est tantundē est ac si nō peccet: pro
eo scilicet q̄ nō imputatur ei peccatum: generatio em̄ cæ-
lestis etiam in hac parte cōseruat illū. Sed generationem
istā quis enarrabit? Quis potest dicere ego de electis sum:
ego de p̄destinatis ad uitā: ego de numero filiorū? Quis
hæc inquā dicere pōt? reclamāte nimirū scriptura. Nescit
homo si sit dignus amore an odio. Certitudinē utiq; non Eccle.9.
habemus: sed spei fiducia consolatur nos: ne dubitatiōis
huius anxietate penit9 cruciemur. Propter hoc data sunt
signa quædā & indicia manifesta salutis: ut indubitabile
sit eū esse de nūero electorū: in quo ea signa permāserint.
Propter hoc inquā quos p̄sciuit deus & p̄destinauit con
formes fieri imaginis filiꝰ sui: ut qbus certitudinem negat
causa solicitudinis: uel fiducia p̄stet gra cōsolatiōis. Hoc
em̄ est unde semper solliciti & in timore & tremore hūilie
mur necesse est sub potēti manu dei: q̄m quales sumꝰ nos-
se possumus uel ex parte: quales aūt futuri sumus id nosse
penitus nobis impossibile est. Itaq; qui stat, uideat ne ca-
dat: & in ea forma q̄ salutis indiciū est & argumētū p̄de-
stinationis: pseueret atq; p̄ficiat. Porrò inter ea q̄ fiduciā
prestāt & materiā spei: unū illud maximū est de quo nunc
cepimꝰ loqui. Qui de deo est uerba dei audit. Nōnullos
em̄ sic interdū audientes iuenies: ac si nihil oīno ad eos pti
neāt q̄ dicunt: nō ītrare cor suū: nō discutere mores suos:
nō cogitare ne fortè qd̄ audiūt dictū sit p̄pter eos. Ma-
gis aūt si fortè sermo dei uiuꝰ & efficax q̄ suo, & nō ei9 qui
loquit, arbitrio fertur quocūq; uoluerit: si inquā manife-
ste aduersus uitia illa p̄cesserit qbus sese illi sentiūt obli-
gatos: dissimulāt & auertūt oculos cordis: aut qualibet ad
inuētiōe pallīāt uitia: & seducūt miseri semetipsos. In his
ergo salutis signa nō uideo: magis aūt uereor: ne fortè p-
pterea nō audiāt uerbū dei: qa non sunt ipsi ex deo. In uo
bis fratres (gratia deo) uerè iuenio aures audiendi nimi
rū cū in emēdatione uīa sine mora appareat fructꝰ uerbi:
sed etiā inter loquēdū fateor nonnūquā sentire mihi ui-
deor feruorē studii uestri. Etem̄ quāto abūdātius fugitis,
tāto amplior replet ubera mea dignatio spūssancti: & tāto
copiosius datur quod propinē uobis: quāto citiꝰ qd̄ pro
pinat hausistis. Propterea sæpius loquor uobis: etiā præ
ter cōsuetudinē ordinis nri: scio em̄ qs dixerit. Si qd su-
pererogaueris: cū rediero reddā tibi. Initiū septuagesi- Luc.10.
mæ frēs hodie celebrat: cuiꝰ nomē in uniuersa ecclesia ce
lebre satis habet. Iam uerò dico uobis charissimi: qa plu
rimū in hoc noīe cōpatior mihiipsi. Cōmouet em̄ ītra me
spūs meus spirans nimirū ad patriā illā in qua nec nume-
rus est, nec mēsura, nec pōdꝰ. Quādiu em̄ in pōdere & mē
sura & numero uniuersa corpis & animæ bona recipio?
Quāti mercenarii in domo patris mei abūdant panibus?
ego aūt hic fame pereo. Nā de corporali cibo ad Adā dic-
tū est, & peruenit usq; ad me. In sudore uultus tui uesce-
ris pane tuo. Sed & cū laborauero panis datur mihi i pō
dere: potus in mēsura: pulmēta in numero. Et de corpora
li quidē sic. Quid uerò de spūali? Vtiq; antequā comedā Gen.3.
suspiro: atq; utinā cū suspirauero & fleuero uel fragmen
tum exiguū merear de cælesti cōuiuio: & tanquā catellus
edam de micis q̄ cadunt de mensa dn̄orū meorū. O hieru
salem ciuitas regis magni, qui te ex adipe frumenti satiat
& quam fluminis impetus lætificat: in te nec pōdꝰ utiq;
nec mēsura: sed satietas est & affluētia summa. Sed nec ha
bes numerum quippe cuiꝰ participatio eius in idipsum.
Ego uerò qui totus sum in uicissitudine & numero, quā-
do uenia ad unā illam quam requiro? Q̄n satiabor appa-
rente gloria tua dn̄e? Q̄n inebriabor ab ubertate domus
tuæ: & torrente uoluptatis tuæ q̄n potabis me? Nūc em̄
tam exigua sunt stillicidia stillātia super terrā: ut nec glu
tire quidem possim saliua mea. Sic oīno sic uerum est fra
tres: q̄m modo oīa dant in pōdere & mensura & numero:
sed ueniet dies quando oīa sunt cessatura. Nā de numero
quidē legimꝰ. Q̄n sapiētiæ illius nō est numerus. Et alio Psa.146
in loco apud eundem prophetā. Delectatiōes in dextera Psal.15.
tua usq; in finē. Audi etiā apud apostolū pōdus sine pon-
dere. Supramodum, inquit, in sublimitate æternum pon 2.Co.4.
dus gloriæ. Audi pondus æternū: sed attēde quia p̄mise-
rit supramodū. Sic & christū audio mensuram sine men-
sura p̄mittētē. Mensurā, inquit, confertā & coagitatā, & Lucæ.6.
superefluentē. Sed q̄n ueniet ista? Profecto in fine præ-

sentis septuagesimæ: quod est tps captiuitatis nostræ. Sic em̃ legimus q̃ captiuati à Babyloniis filij israel terminum acceperunt annorũ septuaginta qbus transactis redierũt in sua: cum instauratum est templũ & ciuitas reædificata. At uerò captiuitas nra fratres qñ finiet: q̃ tot ãnis ab initio utiq; mundi ptẽdit? Qñ liberabimur à seruitute ista? Qñ restaurabit hierlm ciuitas sancta? Vtiq; completa hac septuagesima: q̃ ex denario & septenario cõstat: ppter decẽ mandata: q̃ accepim9: & septẽ ipedimẽta qbus à mãdatorũ obediẽtia retardamur. Primũ ei ipedimẽtũ nrm & occupatio grauis: est ipa necessitas hui9 miseri corpis. Qd' dũ mõ sommũ, mõ cibũ, mõ uestẽ, cæteraq; similia querit: haud dubiũ qn frequẽter ipediat nos ab exercitio spũali. Scd'o loco impediũt nos uitia cordis: ut est leuitas: suspitio impatientiæ aut' inuidiæ mot9: laudis appetit9: & siũa q̃ quotidie experimur i nobis. Tertiũ & quartũ ipedimẽtũ accipe, psperitatẽ hui9 seculi & aduersitatẽ. Sicut ei corpus qd' corrũpit aggrauat aiam: sic deprimit etiã terrena inhabitatio sẽsum multa cogitantẽ. Vtrinq; ergo caue à laqueo tẽtationis: & quere arma iustitiæ à dextris & à sinistris. Quintũ impedimentũ grauissimũ & periculosissimũ ignorantia nostra est. In multis em̃ oĩno incertũ habem9 qd agere debeamus: ita ut quid oremus sicut oportet nescíamus. Sextũ impedimentum est aduersari9 noster: qui tãquàm leo rugiens circuit quærens quẽ deuoret. Atq; utinã in istis sex tribulationibus liberaremur: ut uel in septima nõ tãgeret nos malũ: nec apprehẽderet nos periculũ in falsis fratribus. Vtinã soli impugnarẽt nos malígni spũs cum suggestionibus suis: & nihil nocerẽt hoĩes pnicíosis exemplis: persuasionibus importunis: sermonibus adulatiõis uel detractionis: atq; alĩs mille modis. Videtis certẽ quàm necessariũ sit ut aduersus hæc septẽ pericula q bus impedimur: septiformis spũsancti auxilio subleuemur. Pro his em̃ septẽ, quibus ab obseruãtia decalogi retardamur: in luctu pniæ septuagesima præsens agit. Vnde & reticetur interim alleluya solemne: & hũanæ transgressiõis historia miserabilis ab exordio recensetur.

De eo quod scriptũ est. Immisit dñs soporẽ in adã. Sermo secundus. unde supra.

Gene.2. IMmisit dominus soporẽ in Adã. Immisit & in seipsum factus nimirum secundus adam: sed est distantia fortè non parua. Ille enim soporatus uidetur præ excessu contemplationis, christus miserationis affectu: ut in illũ soporem immiserit ueritas:
Ioãn.4. in hũc charitas: cum utraq; sit dñs. Ait enim Ioannes cuã
Ioa.14. gelista. Deus charitas est. Et ipse domin9. Ego sum uia ueritas & uita. Sanè soporem christi solius charitatis fuisse nemo dubitat: uel nomine tenus christianus. Siquidẽ accubuit ut leo: nõ uict9 planè sed uictor: potestate propria ponens animam: somnum mortis excipiens propria uoluntate. Cæterũ qualis & ille sopor dicẽdus sit fuisse uel credendus quẽ domin9 immisit in adam: in quo sine sẽsu omnino doloris in mulierem ædificandam costa sublata est de latere dormientis: mihi quidem non nisi incommutabilis ueritatis intuitu, & abysso diuinæ sapientie corporeis excedẽs sensibus obdormisse uidetur: qd' ex eius uerbis uel maxime cõiici potest. Rediẽs nimirum indicat quo abisset: dum tãquàm ebrius de cella uinaria ueniens
Gene.2. & eructuãs illud magnum sacramentũ quod tanto post
Ephe.5. in christo & in ecclesia apostolus cõmendauit. Hoc nunc inquit, os ex ossibus meis. Et propter hoc iquit: Relinq̃t homo patrem & matrem. & adhærebit uxori suæ & erunt duo in carne una. An tibi penitus obdormisse uidet, qui in hanc uocem excitatus erupit: & non magis dicere po-
Cañ.5. tuisse. Ego dormio & cor meum uigilat. Verum id qdem sine p̃iudicio dixerim: si cui fortè aliter uisum fuerit maxime si quid aliud in sanctorum paginis inuenitur. Neq; enim communem arbitror fuisse soporem aut nostri similem somnis: quos nec contemplationis excessus: nec miserationis affectus: sed infirmitatis defectus immittit: quos nec ueritas nec charitas sed necessitas parit. Graue siquidem iugum super filios adam. Non autem in principio super Adã: sed nũc iã super filios eius. Quid nõ graue miseris: quib9 & uiuere labor est? Quib9 & qd' pauci uident aduertere: sentire penitus nemo: ipse quoq; sensualitatis usus inuenit oneri: adeo ut neq̃at sustineri nisi alterna requie foueamur? Quid nõ labor & dolor & afflictio spũs ex oĩb9 q̃ sub sole sunt qñ & illd' ei grauissimũ ẽ quo potissimũ delectat: uegetatio. s. & sensificatio carnis? Nimirũ quàm sit ei dulce consortiũ: triste diuortiũ manifestat: dũ uix tãdẽ auellí põt: dũ corruptio ipsa corpis penitus intolerabilis est uegetãti. Sanè nõ simpliciter corp9 sed cor
Sap.9. pus qd' corrũpit aggrauat aiam: ut ímunẽ ab hoc grauamine primi parẽtis aiam noueris extitisse: donec adhuc corp9 gereret incorruptũ. Nimirũ in libertate posuit eũ deus: ut inter summa & infima uersans & in illa excederet sine difficultate: & ad hæc sine illecebra aut necessitate descẽderet. Illa penetrãs naturali uiuacitate & puritate mẽtis, hæc auctoritate diudicãs p̃sidentis. Deniq; adducta sunt aialia ad Adã: ut uideret quid uocaret ea: nõ ipse aliqua curiositate ductus est ut uideret ea. Nõ sic in nobis libera rõ: sed undiq; ei luctandũ est. Sic em̃ & ab infimis uisco quodã captiua tenet, & à summis indigna repellit: ut nec ab his sine dolore possit auelli: nec ad illa sine magno gemitu uel raro ĩat admitti. Hinc nẽpe uim faciũt q quæ
Rom.17. rũt aiam meã: ut clamare necesse sit. Infœlix ego hõ: quis me liberabit de corpe mortis hui9? inde priusquã comedã suspiro. Quia regnũ cælorũ uim patit & uiolẽti rapiũt
Matt.11. illud. Nihilominus tñ & illic unitas & hic tenẽda diuisio est: sicut & adã soporat9 est in cõtẽplatiõe: & aialia nomiñ impositione discreuit. Sic nimirũ sic & Abrahã in sacrificio nõ quidẽ uolatilia sed aialia legit diuisisse. Et martha erga multa turbat: cũ unũ sit necessariũ. Necessarium planè unũ & maxime necessariũ: qñ hæc pars optima que nõ auferet. Cessabit diuisio cũ uenerit plenitudo: & erit toti9 sctẽ ciuitatis hierusalẽ participatio in idipsum. Interim spũs sapiẽtiæ nõ mõ unicus. sed & multiplex est: interiora quidẽ i unitate solidãs: sed sub iudicio exteriora distinguẽs. Vtrũq; tibi i primitiua eccl'ia cõmẽdat: quãdo multitudinis credentiũ erat cor unũ & aia una: ne uolatilia scinderent: diuidebat autẽ singulis prout cuiq; opus erat ut aialia secarent. Sit igitur etiã in nobis charissimi unitas animorũ: unita sint corda diligendo unũ, quærendo unũ: adhærendo uni: & idipsum inuicẽ sentiẽdo. Sic nimirũ exterior ipsa diuisio & cuadit periculũ & scãdalum nõ incurrit: dũ uidelicet & si propria cuiq; tolerãtia, propria quoq; nõnũquã in terrenis agẽdis sententia: sed & diuersa interdũ dona gratiarũ: nec membra omnia actum eundem uidentur habere: unitas tamen interior & unanimitas ipsam quoq; multiplicitatẽ colligat, & constringat charitatis glutino & uinculo pacis.

In capite ieiunij qũo debemus ungere caput nostrũ & faciem nostrã lauare. Sermo. I.

HOdie dilectissimi sacrũ quadragesimæ tps ingredimur: tps militiæ xpianæ. Non nobis singularis est hæc obseruatio, una omniũ est quicunq; in cãdẽ fidei cõueniũt unitatẽ. Quidni cõmune sit xpi ieiunium omnib9 xpianis? Quidni caput suũ mẽbra sequantur? Si bona suscepimus ab hoc capite: mala autem quare non sustineamus? An respuere tristia uolumus: & communicare iocundis? Si ita est: indignos nos capitis huius participatione probamus. Omne enim quod patitur ille: pro nobis est. Qd' si in opere salutis nostræ ei collaborare piget: ĩ quo deiceps coadiutores nos exhibebimus illi? Nõ est magnum si ieiunet cũ Christo, qui sessurus est ad mensam patris cum ipso. Non est magnum si compatitur membrum capiti, cum quo & glorificãdum est. Fœlix mẽbrum quod huic adhæserit per oĩa capiti: & sequetur illud quocunq; ierit. Alioquin si fortè abscidi separariq; contingat: priuetur statim necesse est etiam spiritu uitæ. Quæcunq; enim portio capiti non cohæret: unde ei iam sensus aut uita? Nec sane deerit qui

exposítam

expositā occupet: ut nē tunc quidem sit absq; capite. Germinabit rursum radix amaritudinis: uenenatū caput iterū pullulabit. Illud inquā caput: qđ in eo cōtriuerat ante fortis mulier, mater ecclesia. Dico aūt qñ per eam regeneratus est in spem uitæ: quē natura filiū iræ, mater carnalis ediderat. Videbit ergo iam si fuerit qui rauelatos habeat oculos cordis: & spiritualiter intueatur horrendum oīno monstrū: corpus quidē hois, caput aūt dæmonis habens. Nō solū aūt sed etiā erūt nouissima hois illi⁹ peiora prioribus: cū uipereū illud caput qđ prius fuerat amputatū, nō absq; septē nequioribus se reuertat. Quis nō solo cōtremiscat auditu? Tollens membrū christi: facia membrū dæmoniorū? Abscisus autē à corpore christi: sathanæ miser incorporabor? Sit ꝓcul à nobis semper execrāda ista cō mutatio frēs mei. Mihi omnino adhærere tibi bonū est ò caput glorioſum & benedictū in secula: in quod & angeli prospicere cōcupiscunt. Sequar te quocunq; ieris. Si trā sieris per ignē nō euellar à te: nō timebo mala quoniā tu mecū es. Tu dolores meos portas & ꝓ me doles: tu prius transis per angustum passionis foramen: ut latū præbeas sequētib⁹ membris ingressum. Quis nos separabit à charitate christi? Ipsa enim est per quam omne corpus per nexus & iuncturas crescit. Hoc glutinum bonum: cuius meminit Esaias. Hoc perquàm bonū est & iocundum habitare fratres in unū. Hoc unguētū qđ descēdit à capite in barbam: à capite decēdit & in orā uestimenti: ut ne mīma quidē fimbria careat unctione. In capite si quidem plenitudo gratiarū de qua accipimus oēs: in capite uniuersitas miserationis: in capite inexhaustus fons pietatis diuinæ: in capite affluētia tota spūalis unguēti: sicut scriptū est. Vnxit te de⁹ deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis. Ipm tñ qđ tā copiose pater ūxerat caput: maria quo q; ungere nō uerē? Calūniant? qdē discipuli: sed, respōdet ueritas pro ea: qa bonū op⁹ sit opata. Deniq; & nobis hodie quid præcipit in euangelio? C Tu inquit, cum ieiunaueris: unge caput tuū. Mira dignatio. Spūs dñi sup eū eo ꝙ unxit eū: & nihilominus tñ euāgelizās pauperibus ait. Vnge caput tuū. Cōplacet sibi pater in filio: & dū uox sonat in æthere: descēdit spūs in colūba. D Putatis fratres quia xpi baptismo crisma defuerit? Manet dñi spiritus sup ipm & unctū ab eo quis dubitet? Hic est fili⁹ me⁹ dilectus: in quo mihi bene complacui. Hæc planè spūalis unguēti fragrātia est. Vnxit pater filiū præ participibus suis: ī quo p̄ cæteris singulariter cōplacet sibi. Pater cñ diligit filiū āffectu utiq; diuino & inexperto omni creaturæ. Vnxit inquā præ participibus suis: accumulās sup eū uniuersa carismata benignitatis, mansuetudinis, & suauitatis, abūdantius eum replēs uisceribus miæ & miseratiōnis. Vnctū deniq; misit ad nos: quē nobis exhibuit plenū gīæ & miserationis. Sic unctū à pre est caput nostrū, & nihilominus ungi postulat & à nobis. Cū ieiunaueris inqt, unge caput tuū. Ita ne aquā petit à riuulo fons ideficies? Petit sine dubio: aut certè repetit magis. Ad fōtem enim unde exeunt flumina reuertūtur: ut iterū fluāt. Nō uerò ut minus habens quod dederat xps repetit, sed ne tibi pereat quicquid ad eū referre uolueris. Siquidē etiā flumīnis aqua si stare cœperit & ipsa putrescet. & inundatione facta superueniēs repelletur. Sic planè, sic gratiarū cessat decursus ubi recursus nō fuerit: nec mō nihil augeat ingrato: sed & quod acceperat uertit ei ī pnicie. Fidelis aūt in modico: cēsetur dign⁹ munere ampliori. Vnge igit caput tuū: refundēs in eū q supra te est: quicqd in te est deuotiōnis: qcquid delectationis: qcquid affectionis. Vnge igitur caput tuū ut si qua ī te est gra referat ad ipm: nec tuā quæras gl'iam: sed ipsius. Vngit eñ xpm q bonus ci⁹ odor est ī oi loco. Memēto sanè aduersus hypocritas hūc ꝓcessisse sermonē. Nolite, inqt, fieri sicut hypocritæ tristes. Nō oīmodā nobis tristitiā iterdicit: sed q ī facie est corā hoib⁹. Alioquī cor sapiētis ubi tristitia: & paulū quoq; discipulos cōtristasse nō piget pro eo ꝙ cōtristati sunt ad salutē. Nō est talis tristitia hypocritarū: nō in corde: sed in facie est. Exterminat eñ facies suas. B Nota, pinde q nō dixerit nolite esse sicut hypocritæ tristes: sed nolite fieri, hoc est fingi. Sic qppe uulgo dicit. Tristē se facit aut magnificat se, & q beatificat te ī errorē te adducit & sil'ia q̄ simulationis sunt: nō ueritatis. Tu aūt cū ieiunaueris unge caput tuū, & faciē tuā laua. Exterminat illi faciē: tu aūt laua re fuberis. Est aūt facies: q̄ in facie est cōuersatio. Hāc fidelis xpi seruus lauat: ne quod offendiculū ꝑbeat intueanti: hypocrita magis exterminat: dum singularia magis & inusitata sectat. Sed nec caput ungit cuius affectio clōgatur à christo & uanis fauoribus delectat. Vngit potius semetipm ut ꝓprie fragrātiā opinionis respergat. Aut certè quia mānifestū est nō esse caput hypocritæ xpm nec suū tñ qualecūq; caput ungere pōt cuius mēs nō ꝓprie testimonio cōscientiæ: sed adulationibus demulcet. Date nobis (aiunt fatuæ uirgines) de oleo uestro. Cur hoc? Quia in uasis suis oleū nō habēt. Sed nō est prudentiū huiusce modi oleū dare. Qđ cñ sibi fieri nolūt: qñ ipi faciēt alijs? Audi uerò ꝓphetā: cui incerta & occulta sapiētiæ suæ reuelauerat de⁹. Oleū, inquit, pctōris nō impinguet caput meū. Emūt oleū istud hypocritæ: sicut ait dñs. Amē dico uobis: receperūt mercedē suā. Exterminat eñ facies suas: ut appareāt ieiumātes. Vides quàm breui sermōe hypocritas & singularitatis notat & arguit uanitatis. Vide etiā quàm paucis & corā deo suadeat bōa: & corā hoib⁹ ꝓuidere. Vnge caput tuum: & faciē tuā laua: hoc est sic te irreprehensibilem foris exhibe: ut diuinam tibi cōciliare studeas gratiā: & ante oculos humanos nō propriā quæras gloriā sed auctoris. Potest tñ & alio modo lota facies cōscientia pura: & unctū caput intelligi mēs deuota. Quòd si id probas: aduersus duplex uitiū quod maxime solent appetere ieiumantes, hæc duo uerba ablutionis & unctiōnis dicta uidentur. Alius enim ieiumat studio uanitatis: & huic dicitur faciem tuam laua. Alius ieiunat cum impatiētia & rancore: & huic opus est ut caput ungat. Est aūt caput istud mens interior quæ tūc ungitur in ieiunio: cum spiritualiter delectatur in eo. An uerò tibi nouū uidetur ut dicamus caput ungi ieiunio? Ego plus dico: etiā impinguatur. Nuniquā ne legisti quod scriptū est: ut alat eos in fame? Est ergo ieiuniū corporis, capitis unctio: & carnis media refectio cordis. Quidni dixerim unctionē: quæ & medetur uulneribus, & exasperatas cōsciētias leniter? Emat igitur hypocrita ieiunio suo oleū peccatoris: ego meū interim non uendo ieiunium: & ipsum mihi oleum est quo ungar. Vnge, inquit, caput tuū: ne quid fortè murmuris aut impatiētiæ subeat. Nō solū aūt sed & gloriare ī tribulatione: sicut ait apls Gl'iare, inquàm, sed absq; omni studio uanitatis ut sit etiā facies mūda ab oleo peccatoris.

Item in capite ieiunij quomodo debemus cōuerti ad dominum. Sermo. II.

COnuertimini ad me in toto corde uō in ieiunio & fletu & plāctu, & scindite corda uestra & nō uestimēta uestra, ait dñs oīpotens. Quid sibi uult dilectissimi ꝙ p̄cipit dñs ut conuertamur ad eū? Vbiq; cñ est & replet omnia: & nihilominus cōplectitur uniuersa. Quo me uertā ut cōuertar ad te dñe deus me⁹? Si ascendero in cælū tu illic es: si descēdero in infernum ades. Quid iubes quo cōuertar ad te: supra, an infra, ad dexteram, an ad siniſtram? Consiliū istud est fratres mei: secretum est quod solis credatur amicis. Mysterium regni dei est: apostolis reuelatur in aure: nam turbis nihil dicit absq; parabola. Nisi cōuersi fueritis, inquit, & efficiamini sicut paruulus iste: non intrabitis in regnum cælorū. Agnosce planè: quo uelit ut cōuertamur. Ad paruulum conuerti necesse est: ut discamus ab eo quia mitis est & humilis corde. Ad hoc siquidem paruulus datus est nobis. Sanè idē & magn⁹ est: sed in ciuitate dñi: cui & dr. Exulta & lauda habitatio syō: qa magn⁹ in medio tui sanct⁹ israel. Quid tu inflaris ô hō? Quid extolleris sme cā? Quid alta sapis & oculi tui oē sublime uidēt: qđ tibi non cedet in bonū? Sublimis quidē dñs: sed nō ita ꝓponitur

Mat. 25

ps. 140.

Mat. 6.

Pſal. 32.

Ioel. 2.

Mat. 18.

Esai. 12.

ps. 13.

ps. 44.

Mat. 6.

Mat. 6.

Mat. 3.

Mat. 6.

Vñ sup.

tibí. Laudabílis magnitudo illí⁹: nō etiā ímitabílis. Eleuata eſt magnificētia illí⁹ & nō poteris ad eā. Nec ſi te rupis
ps.62. appræhēdes. Accedet, ínqt, hō ad cor altū: & exaltabítur deus. Excelſus ſiqdē dñs & hūília reſpicit: & alta à longe cognoſcit. Hūíliare, & apprehēdiſti. Hæc planè lex pietatis & ꝓpter hāc legē ſuſtínuí te dñe. S forte ſublímitatis eſſet uía ꝓpoſita & illícit quo oñderet ſalutare dei quāta facerēt hoíes ut exaltarent? Quàm crudeliter íuicē ſterne rēt, ínuicē cōculcarēt: quàm ípudēter raperēt manibus & pedíbus conarent? ī altū, ut íponerēt ſeſe hoíes ſup capíta alíena? Et certè q cōtēdít ſupgredí ꝓxímos multas íue níet difficultates: multos habebit æmulos: multos patiet cōtradictores: aſcēdētes equidē ex aduerſo. Nihíl uerò facílí⁹ eſt uolētí: quàm hūíliare ſemetípſum. Hoc uerbū eſt dílectiſſimí qđ oīno uos reddít ínexcuſabíles: ut ne tenue quidē nobís uelamē ꝓtēdere líceat. Sed íā ad hūc ꝓuulū ad māſuetudínís & hūílitatís magīm: quonā mō cōuertí
Ioel. 2. neceſſe ſit uídeam⁹. D Cōuertímíní, ínqt, ad me ín toto corde uro. Frēs ſi díxiſſet conuertímíní: níhíl addēs eſſet uobís forſitā líbere rñdere. Factū eſt íā: alíud ꝓpone mandatū. Nūc aūt ſpūalís ut audío cōuerſiōís nos admonet: q nō una díe pficít: utínā uel ī oī uíta, qua degímus ín hoc corpe, ualeat cōſummarí. Corporís nāq cōuerſio ſi ſola fuerít: nulla erít. Forma ſiquidē cōuerſionís eſt íſta nō ueritas: uacuā uírtute gerēs ſpeciē pietatís. Miſer hō q tot⁹ pergēs ín ea q foris ſunt & ígnarus ıteríorū ſuorū: putās
ps.21. alíqd ſe eſſe cum níhíl ſit: ípe ſe ſeducit. Sícut aqua effuſus ſum, aít pſalmíſta ín pſona hoīs huíuſcemodí: & díſperſa ſunt oīa oſſa mea. Et alíus q dē ꝓpheta. Comederūt, ínquit,
Oſee. 8. alíení robur eíus & ígnorauít. Exteríorē quíppe ſupficíē íntuēs ſalua ſibí oīa ſuſpícat: nō ſentíēs uermē occultū, q ínteríora corrodít. Manet tonſura, ueſtīs necnō mutata eſt, ſcíumíorū regula cuſtodít: ſtatutís pſallít horís: ſed cor lōgè eſt à me dícit dñs. Attēde ſolerter qd díligas, qd me-
Mat. 15. tuas, unde gaudeas aut cōtriſteris: & ſibí habitu religíonís aīm ſecularē: ſibí pānís conuerſionís ínuenies cor peruerſum. Totū eī cor ín hís quatuor affectionibus eſt: & de hís accípíedū puto, qđ dícít ut ín toto corde tuo conuertarís ad dñm. Conuertatur ꝓinde amor tuus ut níhíl oīno díligas níſi ípm: aut certè ꝓpter ípm. Cōuertat etiā ad ípm timor tuus: qa puerſus eſt timor eīs quo metuis alíqd ꝓter eū, aut nō ꝓpter eū. Sic & gaudíū tuum & triſtítía æquè cōuertat ad ípm. Hoc aūt íta fiet ſi nō níſi ſm eū dolcas aut læteris, Quíd eī puerſum magís quā lætarí cū malefeceris: & ín rebus peſſimís exultare? Sed et ea quoq q ſm carnē eſt triſtítía mortē opat. B Sí pro tuo ſiue ꝓximí pctō doles bn facís: & hæc triſtítía eſt ad ſalutē. Sí gaudeas ad munera gīæ: & hoc gaudíū ſctm eſt & ſecurū gaudíū ín ſpūſctō. Debes & ín dilectione xpí fraternís cōgaudere, pſperítatíb⁹ & aduerſitatíb⁹ cōdolere,
Rom. 16 ſicut ſcíptū eſt. Gaudere cū gaudētíb⁹: flere cū flentíb⁹. C Verū ne ípa corpalis qdē eſt puípēdēda cōuerſio: qa ſpíritalís huí⁹ ammínículū noſcít eſſe nō paruū. Inde eſt q ī loco hoc dñs cū díxiſſet ī toto corde: adíūxít ꝓtín⁹, ín ícíunío qđ utíq corporís eſt. Volo tñ āmonítos eſſe fratres meos obſeruādū íllud nō ab eſcís tm̄, ſed ab oīb⁹ ílle cebrís carnís & uníuerſa corpis uoluptate. Imo uerò ícíunādū lōge āplí⁹ à uitíis quā à cíbís. Sed ē panís à quo uos ícíunare nolo ne fortè deficiatís ī uía: & ſi neſcítís panē, díco lachrymarū. Sequít eī. In ícíunío & fletu & plāctu. Exígit eī plāctū à nobís pnia ꝓteritæ cōuerſationís: exígit fletū deſideríū futuræ btītudínís. Facte ſunt míhí lachrymæ meæ panes díe ac nocte, aít ꝓpheta, cū dícitur míhí quotídíe, ubí eſt deus tuus. Parū eí placet huius uí-
ps.41. tæ nouítas: q necdū uetera plāgít: necdū plangít admíſſa pctā: necdū plāgít tps amíſſum. Sí non plāgís: planè non ſetís aíæ uulnera, cōſcíæ læſionē. Sed nec futura ſatís gaudía cōcupíſcís: ſi nō quotídíe ſatís poſtulas ea cū lachrymís. Mín⁹ tíbí nota ſūt ſi nō renuít cōſolarí aīa tua, donec ueníāt. Addít deínde propheta. Et ſcíndite corda ueſtra
Ioel. 2. & non ueſtímenta ueſtra. Quíbus uerbís manífeſte prior ílle ppl's iudeorū & durítíæ cordís & uanæ ſupſtítiōís arguít. Crebra ſiqdē apud eos ſcíſſío ueſtiū: ſed non cordíū eſſe ſolebat. Qñ eī ſcíderent corda lapídea: q nō poterāt nec circūcídí? Scídite, ínqt, corda ura: & nō ueſtímēta ueſtra. Quís ín uobís eſt cuíus uolūtas círca unū alíqd ſolet obſtínatíor íueníri? Scídat cor ſuū gladío ſpūs qđ eſt uerbū deí: ſcídat íllud, & ín multas mínutías feſtínet díſpartírí. Alíoqn nō eſt cōuertí ad dñm ín toto corde: níſi ſcíſſo corde. Donec eī íllā unā accípías ín hierlm, cuí⁹ eſt partícípatío ín ídípm: multa ínterí tíbí pcípiunt, & ſi ī umo offenderís, fact⁹ es oīm re⁹. Spūs dñí multíplex, aít ſapiens: Sap. 7.
nec potes ſeq multíplícē ſíne mltíplící ſcíſſíone. Audí de níq hoíem quē ſm cor ſuū ínuenerat de⁹. Paratū, íquít, Pſal. 56.
cor meū deus: paratū cor meū. Paratū ad aduerſa: paratū ad ꝓſpera: paratū ad hūílía: paratū ad ſublímía: paratum ad uníuerſa q̄cūq; p̄ceperís. Vís paſtorē ouíū facere: uís cōſtítuere regē ppl'orū: paratū cor meū deus: paratū cor meū. Quís ut Dauíd fidelís īgredíēs & egredíēs: & pgēs ad īperíū regís? D Et dícebat de pctōrib⁹. Coagulatū ps.118.
eſt ſicut lac cor eorū: ego uerò legē tuā meditat⁹ ſum. Inde eī cordís durítía: índe mētís obſtínatío: quía meditatur quís nō legē dñí: ſed ꝓprīā uolūtatē. Scíndamus ítaq; corda noſtra dílectiſſimí: quaten⁹ íntegra ꝓinde ueſtímēta ſeruem⁹. Veſtes eī nīræ uírtutes ſunt. Bona ueſtís charítas: bona ueſtís obedíētía eſt. Btūs q cuſtodít ueſtímēta hæc, ut nō ambulet nudus. Denīq; beatí quorū tecta ſunt Pſal. 31.
pctā: cuī eī charítas operít multítudínē pctōrū. Scídamus corda ſicut p dictū eſt ut hæc teſtímēta íntegra ſeruemus Iaco. 5.
quē admodū ītegra ſeruata eſt tunica ſaluatoris. Nec mō íntegrā ſeruat teſtē ſcíſſío cordís: ſed & talarē eā facit & polímítā: qualē à ſctō patríarcha Iacob accepit fili⁹ q præ cæteris amabat. Hínc nēpe uírtutū perſeuerātía: hínc cōuerſatíōís pulchræ díſcolor unítas. Hínc ílla eſt gloría regís filíæ ín fimbrís aureís: círcūamictæ uarietatibus. Pōt tamē alíter hæc ſcíſſío cordís íntellígí: ut ſiquídē prauū fuerít ſcíndat ad cōfeſſionē: ſi durū ad cōpaſſionē. Quíd ní ſcíndat cor: ut uíſceríbus effluat pietatís? Quíd ní ſcíndat ulcus: ut ſanies effluat? Vtílís prorſus utraq; ſcíſſío: ut nec clauſum lateat peccatí uírus ín corde: nec índígētí ꝓxímo claudam⁹ uíſcera míſerícordíæ: ut & ípſi cōſequamur míſerícordíam à dómino noſtro Ieſu chriſto, quí eſt ſuper omnia deus benedictus ín ſecula. Amen.

Item de ícíunío quadrageſí. Ser. III. unde ſuꝑ.

ROgo uos dílectiſſimí tota deuotiōe ſuſcípíte quadrageſímale ícíunīū: qđ nō ſola abſtínētía cōmendat, ſed multomagís ſacramētū. Nā ſi deuote uſq; mō ícíunauímus: utíq; ſancto hoc tēpore ícíunandū nobís eſt multo deuotíus. Sí quíd eī ad dítur ad ſolitū abſtínentíæ modū nunquíd nō ualde ín dígnū eſt ut nobís onerоſum ſit qđ eccleſia portat uníuerſa nobíſcū? Hacten⁹ uſq; ad nonā ícíunauím⁹ ſolí: nūc uſq; ad ueſperā ícíumabūt nobíſcū pariter uníuerſí reges & prīcípes: clerus & ppl's: nobíles & ígnobíles: ſímul ín unū díues & pauper. Hæc ídcírcò díxerím fratres: ne qs fortè turbetur à puſillanímítate ſpírítus: & ícíunium præſens qs mínorí deuotíone ſuſcípíat, dū ſe fortaſſis memínerít prioris quoq; ícíunī pōdus ſatís difficíle tollerаſſe. Hoc eī quātū pōt laborat aduerſarí⁹ noſter: ut holocauſtū nīm deuotionís pínguedíne uacuetur: ut & mínus acceptū ſit deo, & cōſcíētía nīra ín ſpūalí gaudío mín⁹ exhílaretur, ſicq; de puſillanímítate tolerātíæ etiā cōſcientíæ puſillanímítas generetur. Cuíus aſtutías non ígnorātes, tota obſecro aduerſus eum ſolícítudíne uígílemus, & qa hílarē datorem dílígít deus, & ípſa quoq; cōſcíētía noſtra ampliorí exínde fiducía ſubleuat, ut deuota ſínt noſtra ícíunía: ſolícíte nobís totíus eccleſiæ proponamus exēpla. Sed quíd de hís loquor quos habem⁹ ī hac ícíunī obſeruatione cōſortes: quaſi nō multo excellētíores habeam⁹ ín ea duces ímo & conſecratores? Quanta deuotione ſuſcípiendū eſt nobís qđ à ſancto Moyſe tanquàm hæredí-

tarío

tario iure tradit: cui ſpeciali præ cæteris ꝓphetis prærogatiua facie ad faciem dñs loquebatur. Quanto feruore amplectendum eſt: quod helias ille commẽdat: igneo curru raptus in cælum. Ecce enim quàm multa milia à diebꝰ illis generalis conditio mortis inuaſit: Helias tñ uſq; adhuc conſeruante dño manus eius euaſit. Iam uerò ſi commendãt ieſum præſens Moyſes & Helias: quãuis magni tñ cõſeruí noſtri, quãtũ cõmẽdat illud Ieſus dñs nr̃ q̃ & ipſe diebus totidem ieiunauit. Qualis ille eſt: non dicã monachꝰ ſed xp̃ianꝰ: q minus deuote ieſumiũ ſuſcipit qđ ei tradit ipe xp̃s. Deniq; tãto deuotius imitãdum nobis eſt dilectiſſimi xp̃i ieſumãtis exẽplũ: quãto certiꝰ eſt ꝓpter nos eum ieſumaſſe: nõ ꝓpter ſcipm. D Ieſumemus ergo chariſſimi & deuote ieſumemꝰ ſctõ hoc quadrageſime tpe ita ſanè ut nouerimꝰ quadrageſimam nr̃am nõ ſolos quadraginta dies habere. Cõtinuanda eñ nobis eſt quadrageſima cũctis diebꝰ miſeræ huiꝰ uitæ: dum ꝑ auxiliũ gr̃æ quæ in quatuor euãgeliis cõmẽdat neceſſe eſt nos decalogũ legis iplere. Errãt planè q pauciſſimos dies iſtos ad penitẽtiã ſufficere credũt: cũ certũ ſit totũ uitæ huiꝰ tps nõ niſi ad pniam inſtitutũ. Quæritе dñm, ait ꝓpheta, nõ ſolũ quadraginta diebus: ſed dũ inueniri põt inuocate eũ dũ ꝓpe eſt. Neq; eñ tũc erit inuocãdi tps: qñ nemini ꝓximꝰ erit deꝰ: ſed aliis q̃dẽ pñs: aliis uero nimis ualde remotus. Interim ſanè ex eo q ꝓximus dr̃ manifeſtũ eſt q nõdũ habeſ: ſed tñ haberi & iueniri facile põt. Quis tibi uideſ ꝓximus fuiſſe illi q̃ incidit in latrones? Vtiq; q fecit cũ eo miam. Ergo qa toto hoc tpe miæ proximus eſt: q̃rite dñm chariſſimi dũ inueniri põt: inuocate eũ dũ ꝓpe eſt. Verũ tñ pñti quadrageſima maiore nobis eſt feruore q̃rẽdus: q̃ nõ ſolũ pars: ſed & ſacr̃m eſt totius tpis huius. Propterea ſi fortè diebꝰ cæteris ſtudia uſa aliquatenꝰ intepuerãt, dignũ eſt ut nũc ī feruore ſpũs recaleſcãt. A Qđ ſi gula ſola paccauit: ſola quoq; ieiunet, & ſufficit. Si uerò peccauerũt & mẽbra cætera: cur nõ ieiunẽt & ipſa? Ieiunet ergo oculus q depredatꝰ eſt aiam: ieiunet auris: ieiunet lingua: ieiunet manus: ieiunet etiã aia ipa. Ieiunet oculus à curioſis aſpectibus & oĩ petulantia: ut bñ hũiliatus coerceaſ ī pnia q̃ male liber uagabaſ ī culpa. Ieiunet auris nequiter pruriẽs à fabulis & rumoribꝰ: & q̃cũq; ociosa ſunt & ad ſalutẽ miníme ptinẽtia. Ieiunet lĩgua à detractiõe & murmuratione: ab inutilibus uanis atq; ſcurrilibus uerbis: interdũ quoq; ob grauitatem ſilẽtij & ab ipis q̃ uideri poterãt neceſſaria. Ieiunet manus ab ociosis ſignis & ab opibus oĩbꝰ q̃cũq; nõ ſunt imperata. Sed & multomagis aia ipa ieiunet à uitijs & ꝓpria uolũtate ſua. Eteñ ſine ieiunio hoc cætera à dño reprobanſ ſicut ſcriptũ eſt: quia in diebus ieiuniorũ ueſtrorũ uolũtates ueſtræ inueniũtur.

Itẽ de oratiõe & Ieiunio. Ser. IIII. unde ſupra.

QVia ieiunij quadrageſimalis tẽpus aduenit qđ tota deuotione ſuſcipe moneo charitatẽ ueſtrã dignũ reor aliquatenꝰ exponere quo fructu & quẽadmodũ oporteat ieiunare. Primũ quidem fratres ꝑ eo q ab ipis quoq; licitis abſtinemꝰ: ea nobis q̃ priuſ cõmiſimꝰ illicita cõdonanſ. C Quid uerò eſt condonari cõmiſſa: niſi ieiunio breui ieiunia redimi ſempiternaſ Gehennam eñ meruimꝰ, ubi nullꝰ unquã cibus eſt cõſolatio nulla: terminus nullus: ubi guttam aquæ diues poſtulat & accipere nõ mereſ. Bonũ ergo & ſalutare ieiuniũ: quo redimũtur æterna ſupplicia: dũ remittũtur hoc mõ pcta. Non ſolũ aũt abolitio eſt pctõrum: ſed extirpatio uitiorũ, nõ ſolũ obtinet uenia: ſed & ꝓmereſ gr̃am. nõ ſolũ delet pcta præterita q̃ cõmiſimus: ſed & repellit futura q̃ cõmittere poteramus. Dicã unũ adhuc qđ facile capiatis: ſæpius, niſi fallor, exꝑti. Ieiuniũ orationi deuotionẽ & fiduciam donat. Et uide quẽadmodũ ſibĩ mutuõ ieiunium & oratio ſocientur: ſicut ſcriptũ eſt: frater adiuuãs fratrẽ ambo cõſolabuntur. Oratio uirtutẽ impetrat ieiunandi: & ieiuniũ gr̃am promeretur orandi. Ieiunium orationẽ roborat: oratio ſctificat ieiunium & dño repræſentat. Quid enim ieiunium nobis proderit: ſi relinquatur in terra? quod abſit. Subleuetur ergo ieiuniũ penna quadã oratiõis. Verũ huic ne fortè minus ſufficiat: alterã quoq; neceſſe eſt ſociari. Oratio iuſti, ait ſcriptura, penetrat cælos. D Sint ergo ieiunio noſtro ut facile cælos penetret alæ duæ: orationis ſcilicet atq; iuſtitiæ. Iuſtitia uerò quæ eſt niſi quæ cuiq; reddit qđ ſuũ eſt? Noli ergo quaſi ſolũ attẽdere deũ: debitor enim es etiã prælatis: etiã fratribus tuis: nec uult deus ut paruipẽdas: quos ipſe miníme paruipẽdit. Neq; enim ſine cauſa, ait apoſtolus. Prouidẽtes bona nõ tñ coram deo: ſed etiam coram hominibus. Dicebas fortaſſe: ſufficit mihi ſi tñ deus approbat qđ ago, quæ mihi de hũano cura iudicio? Sed certus ſis q ei miníme placeat quicq̃d cũ ſcandalo filiorũ eius, & cõtra ipſius feceris uoluntatẽ: cui obedire te tanquã eius uicario oportebat. Sctificate, inquit, ieiuniũ: uocate cœtũ. Quid eſt enim cœtũ uocare? Vnitatẽ ſeruare: diligere pacẽ: fraternitatem amare. Superbus ille phariſæus ieiunium habuit: ieiunium ſanctificauit? q nimirum & ieiunauit bis, in ſabbato, & gratias egit deo. Sed nõ uocauit cœtũ dicẽs. Nõ ſum ſicut cæteri hoĩm: ideoq; ala una nitẽs, ieiunium eius non peruenit in cælum. Vos ergo chariſſimi lauate manus ueſtras in ſanguine peccatoris: & omnino ſolliciti eſtote ut alas duas habeat ieiuniũ ueſtrum: ſanctimoniã: ſcilicet & pacẽ: ſine qua nemo uidebit deum. Sanctificate ieiunium ut pura intentio, & deuota oratio diuinè illud offerat maieſtati: uocate cœtum, ut cõgruat unitati. Laudate dñm in tympano & choro: ut concors ſit mortificatio carnis. A Porrò quia & de ieiunio & de iuſtitia aliquа dixímus: dignum eſt ut de oratione quoq; pauca loquamur. Hæc enim quantò efficacior eſt ſi fiat ut debet tantò callidius impediri ab aduerſario ſolet. Interdũ eñ grauiter impediſ oratio à puſillanimitate ſpũs & timore immoderato. Hoc autem tunc ſolet fieri: cum ſic cogitat homo propriam indignitatem: ut non conuertat oculos ad diuinam benignitatem. Abyſſus eñ abyſſum inuocat abyſſus luminoſa, abyſſum tenebroſam, abyſſum miſeriꝰcordiæ, abyſſum miſiæ. Profundũ nãq; ẽ cor hoĩs, & ímpſcrutabile. Sed ſi magna eſt iniquitas mea multò maior eſt dñe pietas tua. Ideoq; cũ ad meipſum turbata fuerit anima mea: memor ſum multitudinis miſericordiæ tuæ, & reſpiro in ea: & cũ introiero in potẽtias meas nolo memorari iuſtitiæ tuæ ſolius. Verũtamẽ ſicut periculũ eſt ſi fuerit oratio nimis timida: ſic in cõtraria parte nõ minus imo & maius periculũ eſt ſi fortè fuerit temeraria. De his qui ſic orãt audi quid loquatur ad prophetã dominus. Clama, inquit, ne ceſſes: quaſi tuba exalta uocem tuã &c. Quaſi tuba, inquit, qa in ſpiritu uehemẽti increpãdi ſunt temerarij. Me etenim quærunt: qui ſeipſos nõdum inuenerũt. Nec hoc dico ut pctõribus auferã orãdi fiduciam: ſed uolo eos orare tanquã gentẽ quæ peccatũ fecerit nõ iuſtitiã. Orẽt pro indulgentia peccatorũ ſuorũ in animo cõtrito & ſpiritu humilitatis: quemadmodũ publicanus ille: Deus, inquit, propitius eſto mihi peccatori. Temeritatem: eñ dico: qñ is in cuius conſcientia peccatũ adhuc. aut uitiũ aliquod regnat: ambulat in magnis & mirabilibus ſuper ſe: minus ſolicitus ꝑ periculo animæ ſuæ. Tertium periculum eſt: ſi ſit oratio tepida, & nõ ex uiua affectione procedens. Timida quidem oratio cælum non penetrat: qa reſtringit animũ timor immoderatus, ut oratio non dicam nõ aſcendere, ſed nec procedere queat. Tepida uerò in aſcenſu langueſcit, & deficit: eò q non habeat uigorem. Nã temeraria aſcẽdit ſed reſilit: reſiſtitur enim ei nec tñ nõ obtinet gratiã, ſed & mereſ offenſam. Quæ uerò fidelis, & humilis, & feruẽs oro fuerit: cælũ ſine dubio penetrabit: unde certũ eſt q uacua redire nõ poterit.

Itẽ de triplici mõ oronis. Sermo. V. Vnde ſupra.

CHaritas qua ꝑ uobis ſolicitus ſum fratres mei, cogit ut loquar uobis: & urgẽte ea multò ſæpius loquerer: niſi tã multis occupationibus impedirer. Nec mirũ ſi ſolicitus ſum ꝑ uobis: cum inueniam in meipſo materiam multã, & occaſionem

Luc. 16.

Eccli. 35.

Eſa. 55.

Eccli. 35.

2. Co. 9.

Ioel. 2.

Eſai. 58.

Luc. 18.

ſolícitudínís. Quoties eñ ꝓpriã míſeríam, & multímoda
perícula cogíto: haud dubiũ quín ad meípſum cõturbe-
tur aía mea. Nec mínor mihí ſolícitudo eſt ꝙ ſingl'ís quí-
buſcũq; ueſtrũ: ſi tamẽ díligo uos tanquã meípſum. No-
uít ípſe q ſcrutaſ corda quoties ín corde meo ꝓpriæ ſolí-
citudínís prepõderat ſolícitudo ueſtra. Nec mírũ ſi mul-
ta mihí ſolícitudo eſt: & tímor magn⁹ cõturbat me ſuper
oĩbus uobis: quos uídeo ín tãta míſería, & tãtís conſtitu-
Pericu- tos eẽ perículís. Ipſi eñ (ut manifeſtum eſt) geſtamus la-
lum, queũ noſtrũ: ubiq; ꝓpriũ círcunferímus ínímícũ: carnem
hanc loquor de pctõ natã: ín pctõ nutrítã corruptã nímís
ípſa orígine: ſed multò amplíus praua cõſuetudíne uítia-
tam. Hínc eſt ꝙ tã acríter caro aduerſus ſpm̃ cõcupíſcit:
ꝙ aſſíduè murmurat, & ímpatíẽs eſt díſcíplínæ: ꝙ íllícita
ſuggerít: ꝙ nec ratíoní obtemperat nec ínhíbeſ ullo tí-
more. Huíc accedít: hãc adíuuat: hac utíſ ad ímpugnãdos
nos calídíſſímus ſerpẽs cuí nullũ alíud deſideríũ eſt: nul-
lum ſtudíũ: nullũ negotíũ níſí effundere ſanguínem aní-
marum. Hic eſt quí ſugíter machínatur malum: quí deſí-
dería carnís ínſtígat: quí concupíſcentíæ ígnem natura-
lem quodammodo uenenatís ſuggeſtíonĩbus ſufflat: íllí-
cítos motus ínflãmat pctí occaſiões parat: & mílle nocẽ-
dí artíbus corda hominũ tentare nõ ceſſat. Hic eſt q ma-
nus noſtras proprío cíngulo allígat: & (ut dícíť) baculo
Reme- noſtro nos cedít, ut caro quæ data eſt ín adíutoríũ: ín ruí
dium, nam nobís, & ín laqueũ fíat. Sed quíd prodeſt índícaſſe
perícula ſí nulla conſolatío: nulla adhíbeantur remedía?
Grãde quídẽ perículũ eſt, & grauís lucta aduerſus dome-
ſticum hoſtẽ: maxímè cũ nos aduenæ ſímus: & íllе cíuís,
íllе ſuã ínhabítet regíonem: nos exules ſímus, & peregrí-
ní. Magnum quoq; díſcrímẽ aduerſus díabolícæ fraudís
aſtutías: tã crebros: ímo cõtínuos habere cõflíctus quem
nec uídere quídẽ poſſumus: & quem nímís aſtutum fece-
rít tam natura ſubtílís quàm longa exercítatío malícíæ
eíus. Verũtamẽ ín nobís eſt ſí uíncí uolum⁹: & nemo no-
ſtrũ ín hoc certamíne deíſcíť ínuítus: Sub te eſt ô homo
appetítus tuus, & tu dñaberís íllíus. Poteſt ínímícus ex-
cítare tẽtatíõís motũ: ſed ín te eſt ſí uoluerís dare ſeu ne-
gare cõſenſum. In tua facultate ẽ ſí uoluerís ínímícũ tuũ
facere ſeruũ tuũ: ut omnía tíbí cooperẽtur ín bonũ. Ecce
ením ínflãmat ínímícus deſideríũ cíbí uanítatís, aut ím-
patíentíæ cogítatíones íngerít: aut excítat líbídínís mo
tum: tu ſolũmodo ne conſenſerít: & quoties reſtíteris to-
ties coronaberís. Verũtamen negare non poſſumus fra-
tres moleſta ſunt hæc, & perículoſa: ſed & ín ípo certamí-
ne ſí uíríliter reſíſtím⁹, quædã pía trãquíllítas de cõſcíẽ-
tía bona naſcítur. Credo etiã ſí cagítatíones íſtas quãcí-
to ín nobís aduertímus nõ patímur remorarí: ſed ín ſpí-
rítu uehemẽtí animus aduerſus íllas excítaſ: qm̃ ínímíc⁹
cõfuſus abſcedet à nobís: nõ tam líbenter ílíco reuertẽť.
Sed quí ſum⁹ nos aut quæ fortítudo noſtra ut tã multís
tẽtatíonibus reſíſtere ualeamus? Hoc erat certè qđ quæ
rebat deus: hoc erat ad qđ nos pducere ſatagebat: ut uí-
dẽtes defectũ noſtrũ: & ꝙ non eſt nobís auxílíũ alíud ad
Ofonís eíus míam tota humílítate curram⁹. Propterea rogo uos
refugíũ. fratres, ut ſemp ad manũ habeatís tutíſſímũ oratíoís re-
fugíũ: de qua etiã memíní me paulò ante ín fine ſermõís
eſſe locutũ. Verũtamẽ quoties de oratíone loquor uer-
ba quædã humanæ cogítatíõís audíre míhí uídeor ĩ cor-
de uoſtro: quæ & ab alĩs frequẽter audíuí: & nunquã ex-
ptus ſum ín corde meo. Quíd eñ eſt qđ licet nunquã ab
oróne ceſſemus: uíx unquã experíri uídeaſ alíqs noſtrũ,
q̃s ſit oratíõís ſue fructus? Sícut ad oratíonẽ accedímus
ſíc redíre uídemur: nemo nobís rñdet v̄b̄ũ: nemo qcquã
donat: ſed laboraſſe uídemur ĩcaſſum. Sed qd ĩ euãgelío
Ioan. 7. dícít dñs? Nolíte, aít, ſudícare ſm faciẽ: ſed ſuſtũ ſudícíũ
ſudícate. Quod eſt aũt ſuſtũ ſudícíum? fídeí: quoníam ſu
ſtus ex fíde uíuít. Ergo ſudícíũ fídeí ſeq̃re: & nõ expímẽ-
Mar. 11. tũ tuũ: qm̃ fídes q̃dẽ uerax: ſed experímẽtum fallax, Quæ
eſt ergo v̄ítas fídeí: níſí qđ pmíttit ípe fílí⁹ deí? Quícqd
orãtes petítís credíte qa accípietís: & fíet uobís. A Ne-
mo ueſtrũ fratres paruípẽdet oróne ſuã. Díco eñ uobís:
qa ípe ad quẽ oramus nõ paruípẽdít eã. Priuſquã egreſſa
ſít ab ore noſtro ípe ſcríbí ſubet eã ĩ líbro ſuo. Et unũ ídu
bítãter è duob⁹ ſperare poſſumus: qm̃ aut dabít qđ petí-
mus aut qđ nobís nouerít eſſe utílíus. Nos eñ qd orem⁹
ſícut oportet, neſcímus: ſed míſereť ílle ſup ígnorãtía no-
ſtra & oratíonẽ benígne ſuſcípíẽs, qđ nobís aut oĩno nõ
eſt utíle: aut nõ tã cíto darí neceſſe eſt mínime tríbuít: oro
tm̃ ífructuoſa nõ erít. Ita ſane ſí fecerím⁹ qđ monemur ín
pſalmo: íd eſt ſí delectemur ín dño. B Aít eñ ſanctus da
uíd. Delectare ín dño: & dabít tíbí petítíones cordís tuí. Pſal. 36.
Sed qd ô ꝓpheta ꝙ tã abſolute mones delectarí ĩ dño: ac
ſí ad manũ nobís ſit hmõí delectatío? Delectatíõem cíbí:
ſomní: & quíetís & cæterorũ q̃ ín terra ſunt nouímus: de⁹
autẽ quã delectatíonẽ habet ut ín eo delectemur. Fratres
meí: ſeculares hoc dícere poſſunt: uos non poteſtís. Quís
eñ ueſtrũ eſt: q nõ ſæpe expertus ſít cõſcíentíæ bonæ de-
lectatíonẽ: q non guſtauerít ſaporẽ caſtítatís: humílítatís:
charítatís? Nõ eſt hæc delectatío pot⁹ neq; cíbí: aut ſímí-
lís cuíuſ líbet reí, delectatío tñ eſt: & maíor oĩb⁹ íllís: díuí
na eñ eſt & nõ carnalís delectatío: & cũ ĩ hís delectamur:
plane delectamur ĩ dño. Sed cauſanť multí fortaſſe ꝙ affe- Luc. 16.
ctũ hũc delectabílẽ & dulcíorẽ ſup mel & fauũ ratíus ex-
períantur: nímírũ qa tẽtatíoníb⁹ ínterím exercentur: mul
toq; uírílíus agunt: ſí uírtutes ípſas nõ ꝓ delectatíõe quã
experíantur: ſed ꝓ uírtutíb⁹ ípſís & ꝓ ſolo bñplacíto deí
tota íntentíone: & ſí nõ tota affectíõe ſectanť. Nec dubiũ
quín optíme compleat q̃ hmõí eſt prophetæ admonítíõí
qua dícít: delectare ín dño: qm̃ nõ de affectu loquítur, ſed
de exercítío. Affectus eñ ílle beatítudínís eſt: exercítíum
uerò uírtutís. Delectare, ínquít, ín domíno ad hoc tende,
ad hoc conare ut ín domíno delecterís: & dabít tíbí petí-
tíones cordís tuí. Sed conſídera ꝙ petítíões cordís díxe-
rít: quas approbat ſudícíum ratíõís. Nec habes unde cau
ſerís: ſed unde magís tãto affectu ín gratíarum actíõe uer-
ſerís quãdoquídem tãta ſuper te cura eſt deo tuo ut quo
ties ígnorans quærís quod tíbí ínutíle eſt: nõ te audíat ſu
per hoc ſed mutet íllud utílíorí dono. Síc & pater carna-
lís paruulo quærentí panem: líbenter porrígít: querentí
cultellum quem nõ neceſſarium putat non conſentít: ſed
magís panem eí quem dederat frãgít uel per alíquem mí-
níſtrorum frangí præcípít ut nĩhíl ílle habeat perículí, ní
híl laborís. D Porrò petítíões cordís ín trib⁹ credo cõ
ſtare: nec uídeo quíd præter ílla electus quíſq; ſíbí debeat
poſtulare. Duo quídẽ huíus tpís ſunt: íd eſt bona corpo-
rís & aĩæ: tertíum uero beatítudo æternæ uítæ. Nec míre
rís ꝙ bona corporís à deo díxerím eſſe quærenda: qm̃ eí⁹
ſunt corporalía omnía: ſícut & ſpũalía oĩa bona. Ab eo er
go petendum & ſperãdũ nobís eſt: unde poſſímus ín eíus
ſeruítío ſuſtentarí. Verũtamen pro neceſſítatíb⁹ aĩæ orã-
dũ nobís eſt & frequẽtíus & ferueẽtíus, íd eſt ꝓ obtínẽda
gr̃a deí aĩæq; uírtutíbus. Síc & ꝓ uíta æterna tota píetate
& toto nobís orãdũ eſt deſiderío: ubí ínímírũ corporís &
aĩæ plena & pfecta ſít btítudo. In hís ergo trib⁹ ut cordís
petítíões ſínt, tría nobís ſunt obſeruãda. Nã & ĩ prĩa qdẽ
ſupfluítas: & ĩ ſecda ĩpurítas: & electío ínterdũ ſurrípe ſo
let ĩ tertía. Nõnũquã eí tpalía q̃rí ſolẽt ad uoluptatẽ: uír-
tutes ad oſtẽtatíonẽ. Sed & uítã æternã fortaſſís alíq nõ ĩ
hũílítate q̃rũt: ſed tãquã ín fíducía ſuorũ meritorũ. Nec
hoc dícoq̃ accepta gr̃a fíducía ꝺoctorãdí: ſed nõoportet
ut ĩ ea cõſtítuat q̃ſquã fíducía ĩpetrãdí: hoc ſolũ cõferunt
hæc p̃míſſa dona: ut ab ea míſerícordía q̃ tríbuít hæc: ſpe
rentur etiã ampliora. Sít ergo oro que pro tpalíb⁹ eſt cír
ca ſolas neceſſítates reſtrícta: ſít oro que pro uírtutíb⁹ eſt
anímæ etiã ab omní ímpurítate líbera & círca ſolũ bene
placítũ deí íntenta. Sít ea quæ ſít ꝓ æterna uíta ín oĩ hũí
lítate: præſumens de ſola ut dígnũ eſt míſeratíõe díuína.

In quadrageſima de oratíone domínica.

Sermo. VI. unde ſupra. A

FIat uolũtas tua ſícut ín cælo & ín terra. Volũtas do- Mat. 6.
míní fratres quæ príus angelos creauít faciẽs coſdẽ:

poſtmodum

Ioan.1. postmodū ī eis facta beauit. Sicut eñ uerbum quod erat in principio: carnē suscipies: dicit & uerè dicit factum caro, sic uoluntas illa æterna in angelo facta est: cū angelica omno in se absorbuit uolūtatē. Quidni dicat facta in angelo: cū angelica facta est? Hæc enim summa illi⁹ fœlicitatis est: hic uoluptatis cælestis torrens, q̄ diuina uoluntas ipa facta est etiā angelorū: ut quēadmodū placet deo uniuersitas āminīstratiōis huius: sic & ipsi in cūctis gaudeāt, in oībus delectent. Hoc igit oremus ut hec uolūtas sicut in cælestibus facta est creaturis: fiat etiam ī terrenis: ut sicut angelus sic & hō adhærens deo unus cum eo spūs sit. B Sed heu me, quot obstacula separāt: quot ꝓhibent impedimenta? Obiicit sese malitia mediam: obiicit infirmitas: obiicit cōcupiscētia & ignorātia nra. Inest eñ nobis quasi à natura: magis autē ab exterminio naturæ affectio q̄dā pessima & libido nocendi: ut inextinguibilis inueniat in miseris āiabus nostris malitiæ delectatio. Quid uerò longius à uoluntate diuina? Planè chaos magnū inter nos & illā firmatū est in hac parte: cū semp eū delectet ꝓstare bñficia, & ingratis nobis ecōtra suggerat affectio crudelissima & inmoxiis uelle nocere. Hinc oīs radix amaritudinis germinat: hinc inuidiæ: hinc detractiones: hinc dissentiones pullulant: hinc ſ̄ſ̄ueſcūt inimicitiæ. Ad hæc q̄dē germina uirulēta præscidi semp necesse est falsæ iustitiæ: qua uidelicet extorquemus à nobis: ne cui faciamus q̄d nolumus nobis fieri: sed quæ uolum⁹ ut faciant nobis hoies & nos eis eadē faciam⁹. Eradicari tñ aut extirpari à cordib⁹ nostris oīno nō poterit malitia: donec in mūdo fuerim⁹, qui positus est in maligno. Cōterit quidē serpētis caput sed experiri est frequēter calcaneo insidiātē. Secūdo loco ipsa quoq; corruptibilis huius infirmitate corporis præpedimur: ne uolūtas nra diuinæ ualeat cohærere. Nobis q̄dē q̄d molestū sentimus nō pōt nō displicere. & frequēter in his uoluntas nostra à diuina dissidet uoluntate: cui ne penitus aduerset: fortitudo est nobis necessaria: quæ sc̄d'a species est uirtutis. Nec sola impedit afflictio corporis: impedit & concupiscentia: qua multiplicibus & inexplebilibus distrahimur desideriis. Quando aūt poterit an fructuosa & āgulis plena uolūtas ei umirī: quæ rectissima est: & oīmodis indistorta? Heu mihi dñe de⁹ q̄a ūdiq; mihi bella: undiq; tela uolāt: undiq; pícula: undiq; impedimēta. Quocūq; me uertā nulla usq; securitas ē: & quæ mulcēt & q̄ molestant timeo: & esuries & refectio: & somnus & uigiliæ: & labor & requies militant contra me. Di Pro.30. uitias & pauptates ne dederis mihi orat sapiens nimirū qa utrobiq; laque⁹: utrobiq; piculū. Qd' si reprimit tēperātia cōcupiscētiā (hoc q̄ppe unicū in hmōi remediū est) erit q̄dē unio iā nōnulla: sed plena nō erit. Hīc & apl's de se fatet, Ego ipse, ait, mēte consentio legi dei: carne autem Rom̄.7. legi peccati: q̄ est in mēbris meis. Ex parte ergo cohæret: & ex parte dissidet: donec ueniat qd' perfectū est & quod ex parte est euacuet. Quarta est ignorantia: quā & ipsam nobis plurimum obesse non ignoratis. Quo enim pacto uolūtatem dei ꝑuiā sequar ubi ignoro eā? Cognosco aūt tantū ex parte: & necdum sicut cognitus sum. Propterea inqrenda sunt nobis cū oi desiderio incrementa prudentiæ: ut magis ac magis notā faciat nobis deus uolūtatem suam: ut sciamus q̄d acceptū sit ei oī tēpore. Sic uirtutum cōsummatio, iustitiæ, fortitudinis, tēperātiæ, & prudētiæ unionē illā tā fœlicē quàm desiderabilē consummabit: ut sit nobis cū deo una uolūtas: & q̄cūq; ei placent: placeāt simul & nobis: atq; hoc nobis erit (ut de angelis supradictū est) oīno pfecta iocūditas. Oremus aūt ut aduenīat regnū dñi, quo uidelicet nobis plena sit de regni ptāte securitas. Qd' aūt petim⁹ ut sanctificet nomen eius: oīno iā supra nos in eius notitiā pergere cōcupiscim⁹. Vbi nimirū nobis ī nobis & fœlix securitas & secura felicitas fuerit: ī eū q̄sup nos ē tota iā spūs uchemētia rapiemur. B Sctificet nomē tuū. Nomē ei⁹ gl'ia ei⁹. Et illa q̄n nō sctā? Fieri tñ dicit sctā gl'ia ei⁹ cū ī sanctitate glorificat a nobis sicut & uolūtatē ei⁹ q̄ æterna est in nobis ut nra fiat fieri postulamus. Hoc ergo primū fieri petimus q̄d maximū est: ut nobis gl'iæ illi⁹ inmoteſcat sanctitas illibata. Exīde quod ad nos spectat optam⁹ & regni potestatē ꝑpter securitatē: & uolūtatis eius ī nobis pfectionē ꝑpter iocūditatē. Sed qa necdū illa pfectione gaudētes: nō sine magno labore diuinæ possumus obtēperare uolūtati: opus est cibo ne dficiam⁹: opus est ī quā pane quotidiano. Sæpius quoq; oberrātes ab ea: & delinq̄ntes hoc derelinquētes eā: necessario pro indulgētia supplicam⁹ dicētes. Dimitte nobis debita nra &c. At ne fortè ī eo recidam⁹ post acceptā uenīā pctōrū: orādus à nobis idē ipse est: ne īducat nos in tētationē: sed magis educat nos, & liberet à malo.

Item in quadragesima de peregrino, de mortuo, & crucifixo. Sermo. VII.

1.Pet.2. OBsecro uos tanquā aduenas & pegrinos abstinere uos à carnalibus desideris. Fœlices q se p̄sentī sc̄lo nequā aduenas & pegrinos exhibent imaculatos se custodiētes ab eo. Neq; eñ habemus hic manētē ciuitatē: sed futurā inqrim⁹. Abstineam⁹ ergo à carnalib⁹ desideriis quæ militāt aduersus aiam tāquā aduenæ & pegrini C Peregrinus siqdē uia regia incedit nō decliat ad dexterā neq; ad sinistrā: si fortè iurgātes uiderit, nō attēdit: si nubentes aut choros ducentes: aut aliud quodlibet faciētes nihilomin⁹ trāsit qa pegrinus est, & nō ptinet ad eū de talib⁹. Ad patriā suspirat: ad patriā tendit: uestitū, & uictū habēs nō uult alijs onerari. Btūs planè q̄ suū sic agnoscit, sic deplorat incolatū, dicēs Psal.38. dño. Quīa aduena ego sum apud te: & peregrin⁹ sicut oēs pres mei. Magnū hoc q̄dē sed fortè gradus aliquis altior est. Nā pegrinus & si nō admiscet ciuilib⁹: aliq̄n tñ delectat uidere quæ fiūt: aut audire ab alijs, aut ipse narrare q̄ uiderit, & hmōi, & si penit⁹ nō retinet: detinet tñ & retardat dū min⁹ memor patriæ: minori accelerat desiderio. Nā & tāto tpe pōt in his delectari: ut iam nō solū remoret, & minus cito ueniat: sed & remanens ex toto nec tarde quidē ꝑueniat. Quis igit est magis alienus ab actibus seculi quàm pegrin⁹? Profectò q̄bus dicit apl's. Mor Collo.3. tui enim estis, & uita uestra abscōdita est cum christo in deo. Peregrinus nimirum potest facile occasione uiatrici plus quàm oportet & detineri quærendo & prægrauari portando. Mortuus si desit etiā ipsa sepultura, nō sentit. Sic uituperātes ut laudantes: sic adulātes audit ut detrahētes: imo uerò nec audit quia mortuus est. Omnino fœlix mors quæ sic immaculatū seruat, imo penitus alienū facit ab hoc seculo. Sed necesse est ut q̄ nō uiuit in se uiuat christus in illo. Hoc est eñ quod ait apostolus. Viuo Gal.2. autem iam non ego, uiuit uerò in me christus. Ac si diceret. Ad alia quidem omnia mortuus sum non sentio: non attendo: nō curo: si qua uerò sunt christi: hæc uiuum inueniūt & paratum. Nam si non aliud possum, saltem sentio: placet quod ad eius honorē fieri uideo: displicēt quæ aliter fiunt. Magnus omnino gradus est iste. At fortasse poterit aliquid adhuc superius inueniri. In quo ergo quæ rem⁹? In quo putas nisi in eo de quo nūc loquebamur q raptus est usq; ad tertium cælum? Quis eñ prohibet tertium cælum dicere: si quē gradū supra istos poteris inuenire? Audi igit ipsum de hac tāta altitudine nō in se glo- Gal.6. riātem: sed dicētem. Mihi absit gloriari nisi in cruce dñi nostri Iesu christi: per quem mihi mundus crucifixus est & ego mundo. Non solum, inquit, mortuus mundo, sed & crucifixus: q̄d est ignominiosum genus mortis. Ego illi: pariter & ipse mihi. Omnia quę mundus amat, crux mihi sunt: delectatio carnis, honores, diuitiæ, uanæ hominū laudes. Quæ uerò mūdus reputat crucem: illis affixus sum: illis adhæreo: illa toto amplector affectu. An nō maior iste est secūdo, & primo gradu? Peregrinus si prudens est & non obliuiscitur suæ peregrinatiōis (licet cū labore) transit: & non magnopere secularibus implicatur. Mortuus æquè blanda huius seculi sicut aspera spernit. Qui uerò raptus est usq; ad tertium cælum: crux illi est omne cui mundus inhæret: & his adhæret quæ mun-

do crux esse uidetur. Quauis in his uerbis apostoli illud quoqꝫ nō incōgruè posset intelligi: crucifixū ei mūdum reputatione: ipsum uerò mūdo crucifixum cōpassione. Crucifixū em̄ mundū uidebat obligationib⁹ uitiorū: & ipse crucifigebat ei p cōpassionis affectū. Pēsemus singuli in quo gradu quisqꝫ sit positus: & studeam⁹ ꝓficere de
Psal. 83. die in die: qm̄ de uirtute in uirtutē uidebit deus deorū in sion. Maximè uerò hoc sancto tpe in oi obsecro puritate cōuersari studeamus: ubi & certus & breuis dierum numerus positus est: ne desperet hūana fragilitas. Nam si dicit nobis in oi tpe soliciti estote oīno ad custodiendā puritatē uestræ cōuersationis: qs nō desperet. C Nūc aūt monemur breui dierū numero: oēs aliorū temporū negligētias emēdare: ut uel gustemus dulcedinē ꝓfectæ puritatis: & oi deinceps tempore in cōuersatione nostra sanctæ huius quadragesimæ uestigia clara resplendeant. Conemur ergo fratres sanctū hoc tempus tota deuotiōe susc̄ipere: & nunc magis arma spiritualia reparare. Nunc enim generali quodā totius orbis exercitu: cōtra diabolum saluator cōgredit: beati qui sub tali duce strenuè militarint. Toto siquidē anno domestica regis familia militat, & assidua est in bellorū procinctu: semel autem & certo tēpore uniuersum imperiū generali cōgregatur exercitu. Fœlices uos qui domestici meruistis esse: quib⁹ dicit apostolus. Iam non estis hospites & aduenæ: sed estis
Ephe. 2. ciues sanctorū & domestici dei. Quid igit facturi sunt q toto anno pugnam susceperūt: quādo & ipsi rudes & uacātes prius spūalia arma arripiunt? Vticqꝫ solitò amplius solitæ opus est insistere pugnæ: ut magna quædā uictoria regi nostro ad gloriam, nobis proueniat ad salutem.

De sancto benedicto abbate. Sermo.

COnueniētibus uobis in unū ad audiendū uerbum salutis: magn⁹ mihi timor fratres mei ne qs fortè minus dignè illud recipiat, & non sicut recipiedū est uerbū dei. Scio em̄ terrā quæ sæpius supueniētē in se recipit imbrē si fructū nō fecerit reprobā fore & ꝓximā maledicto. Et ego utiqꝫ si possem benedictiones illi dare mallem: & nō maledictiones. Imo uerò ipsam benedictionē cælestis pīs uestri nō meā quā tamē ipso quidē dignāte, accipitis p os meū opto uobis benedictionem manere semper, nec in maledictionē posse mutari. Celebremus hodie magistri nostri glorioſi bene dicti natalem: p eo uobis, & de eo solēnis ex more sermo debetur. Cuius dulcissimū nomē: cum omni uobis iocūditate amplectendū est, & honorandū: qm̄ ipe dux uester ipse magister, & legifer uester est. Delector quidē & ego in ipsius memoria: licet non meo sine rubore beati huius patris nomē audeam memorari. Est enim mihi de ipsius imitatione uobiscum seculi abrenunciatio, & monasticæ professio disciplinę: sed singlariter sine uobis cū eo participo nomē abbatis. Abbas fuit, & ego. O abbas & abbas. Nomē unum: sed in altero sola magni noīs umbra. Ministerium unum sed heu me quàm dissimiles ministri: quātū ministratio ipsa dissimilis. Ve mihi si tam longè à te fuero ô beate benedicte i futuro quàm à tuæ uestigiis sanctitatis longè esse reperior in præsenti. Sed non mihi hæc apud nos perorare necesse est. Scio q scientibus me loquor: tantum peto ut pudorē hūc, & hūc timorē meū fraterna compassione leuetis. Qm̄ tñ oīno dispēsatio mihi credita est: & si nō habeo apud me quod uobis apponam: quæram à btō bñdicto tres panes qbus uos pascā. Reficiat uos sanctitas eius: iustitia eius: pietas eius. Recolite dilectissimi: q nō oēs q in ꝓcessione dñi fuerūt sua illi prostrauerint uestimenta. In illa, inquàm, processione quā annuēte dño in ꝓximo sumus celebraturi: qm̄ uenienti dño ad passionē, & sedenti sup asellū populi occurrerunt: nō oēs uestimēta sua ꝓsternebant in uia: sed cædebant aliqui ramos de arboribus. Non erat hoc magnum qd̄ gratis acceperant: gratis dabant. Veruntamē ne ipsi quidē penitus ociosi fuerunt: sed nec à ꝓcessiōe legunt excluſi. Fratres mei, pium xpi iumentum: q cū propheta dicere potestis. Vt iumentū fact⁹ sum apud te & ego sem Psal. 72.
per tecū: uos qbus insidet xps: qm̄ anima iusti sedes est sapientiæ: & apostolus p̄dicat christū dei uirtutē & dei sapientiā: si nō habeo uestes quas pedib⁹ uīis ꝓsternā: tēta
1. Cori. 1. bo uel ramos cædere de arboribus: ut tātæ ꝓcessiōi uel parū aliqd nō desit mynisterij mei. Arbor fuit btūs bñdictus grandis atqꝫ fructifera: tāquā lignū qd̄ plātatū est sec⁹ decursus aquarū. Vbi sunt decursus aquarū? Profecto i ualibus: qa inter mediū mōtiū ptrāsibūt aquæ. Quis em̄ nō uideat etiā torrētes montiū ardua declinare: & mediū ad hūilitatē semp diuertere uallis? Sic ꝓfecto sic de⁹ supbis
Iaco. 4. resistit: hūilibus dat gratiā. Secur⁹ hic fige pedē qcūqꝫ es iumentū xpi: sup hūc ramū imitere: semitā uallis incede. Nimirū in mōte sibi sedē cōstituit serpēs antiquus: mordēs ungulas equi ut cadat ascensor ei⁹ retro: ꝓpterea ualē magis elige ad ambulādū: uallem elige ad plantandum. C Neqꝫ em̄ uel serēdis arboribus mōtana solemus eligere: q frequēter arida sunt & petrosa. In uallib⁹ pinguedo est: ibi ꝓficiūt plantæ: ibi plena spica: ibi cētesim⁹ oritur fructus: iuxta illud. Et ualles abūdabūt frumento. Audis
Psa. 64. qa ubiqꝫ uallis laudat: ubiqꝫ hūilitas p̄dicat. Ibi plantare ubi decursus aquarū: qa ibi copia grāe spūalis: & aq̄ q̄, sup cælos sunt laudāt nomē dñi, id est cælestes benedictiones faciūt ut laudet. Stem⁹ in hac charissimi: & plātati stem⁹: ut nō arescamus: nō moueamur quocūqꝫ flatu: sicut scriptū est. Si spūs habētis ptātē sup te irruerit: locū tuū ne deseras. Nulla em̄ tētatio uobis ꝓualebit si nō in magnis & mirabilib⁹ sup uos ambuletis: sed ꝓmancatis radicib⁹ firmis: in humilitate radicati atqꝫ fundati. Sic fuit planta tus secus decursus aquarū sanctus iste confessor dñi quoniam fructum suum dedit i tēpore suo. D Sunt enī qui fructum non faciunt: sunt qui faciunt: sed non suum: sunt qui faciunt suū, sed nō in tempore suo. Sunt, inquā, arbores infructuosæ ut quercus & ulm⁹ & syluestres aliæ arbores: sed hmōi nemo plantat in horto suo: quia nō faciunt fructum: & si quem faciunt: non humano esui apt⁹ est sed porcino. Tales sunt filij huius seculi: agētes in commessationibus & ebrietatibus: in crapula & uoracitate: in cubilibus & ipudicitijs. Hæc nāqꝫ porcorū cibus sunt quos iudæus uerus ꝓhibetur comedere: quia xp̄ianus his non debet adhærere. A Sicut em̄ caro porcina cū comedit nostræ adhæret carni ut iam sit una caro: sic transgressor præcepti dñici spurcos sibi sociat spūs: & adhærendo eis un⁹ cū eis efficit demō. Nā & idcirco in sacrificijs ꝓhibetur animal illud offerri quod spurcos spūs immundosqꝫ designet: qui relicta omni mūditia: solis sibi spurcitijs cōplacens uitiorum & criminum semper sceno delectatur iuoluī. Vnde & in euāgelio, legio illa maledicta, dū eijceretur ab homine tāquàm simile sibi animal porcos postu
Mar. 5. lat: nec negantur. His fructum ferunt arbores infructuosæ: ad quarum radices securis posita iam uidetur. Arbores autem quæ fructum faciunt sed nō suum, hypocritæ sunt: cum simone ciræneo crucem portātes nō suam: qui religiosa intentione carentes, angariant: & quæ nō amāt amore gloriæ quam desiderant, facere cōpelluntur. Nam in eo quod dicitur in tēpore suo: arguūtur quidam ante tēpus fructificare uolentes. Nōne em̄ & arboribus nostris citius quàm oporteat pullulantib⁹: timemus omino floribus intempestiuis? Sic sunt aliqui quorum fruct⁹ quia nimis propere, min⁹ prospere oriūtur. Hi sunt qui in inicio conuersionis suæ alijs fructificare continuo uelle præsumunt: cōtraqꝫ legis decreta arare i primogenito bouis & ouis priogenita tōdere festinātes. Vultis nosse quàm solicite id uitauerit sanctus iste magister noster? Et hunc ramum uobis appono: quoniam tribus annis soli deo notus: hominib⁹ mansit incognitus. Fructum quidem multum tulit ipsi cernitis: sed in tempore suo. Neqꝫ em̄ credebat tempus esse fructificandi: quando tanta carnis tentatiōe grauat⁹ est ut penè cederet: penè discederet. Ego em̄ nec istum quidē ramū præteribo, qm̄ & si hirsutus quo dammodo spinarū aculeis quibus scip̄m dñi benedictus iniecit: tamen

ínſecit:tñ utílis eſt oño:utílis íumento dñí ꝓpter foueas
tẽtationũ ne ín eas íncidat cõſentiẽdo: ſed magís reſiſtat
& uíríliter agat:ſuſtíneatq; dñm,ne deſperet.Híc ergo ſi
ge pedẽ xpí íumẽtũ & díſce quãtũcũq; acerba tẽtatío ſæ
uíat,nõ cedere:nec credere ꝓpterea derelíctũ te eẽ à dño
ſed meminéris ſcríptum eſſe. Inuoca me ín díe tríbulatío
Pſal.80. nís:eruã te & honorificabís me. Ergo ut dícere cœperã
nõ credebat benedíctus tunc eſſe fructificãdí tẽpus:quã
do adhuc tantís tentatíonibus urgebatur.Sed uenít tem
pus:& ín tẽpore ſuo fructũ dedit.De fructu eíus ſunt ílla
tría quæ ſuperi⁹ tetígi:ſanctítas eí⁹:íuſtitía eí⁹ pietas eí⁹.
Sanctítatem míracula probant:doctrína pietatem:uíta íu
ſtítíam. Vídes ô íumentum chriſti ramos foliís uírentes
uernantes floríbus,onuſtos fructu? Super íſtos ímítere
ut greſſus,rectos facías,pedíbus tuís. Sed quomodo tíbí
appono eí⁹ míracula? Nũqd ut míracula facere uelís? Ne
quaquàm:ſed ut míraculís eí⁹ ímítarís:uídelícet ut con
fídas & gaudeas q̃ ſub talí poſítus es paſtore: q̃ tantum
meruíſtí habere patronum. Omníno ením ualde potens
eſt ín cælís quí tam magnus & potens extítit ín terrís ſe
cundũ magnítudínem gratíæ: magnítudíne gloríæ exal
tatus. D Nam & íuxta radícum quãtítatem ramí pro
díre noſcuntur:& quot radícibus arbor ímítítur:tot ra
mís,ſícut aíunt,decoratur.Sic ergo líceat nõ habeam⁹ no
ſtra: conſolatío magna nobís eſſe debent patroní noſtrí
míracula. Doctrína uero ínſtruit nos: & dírígit greſſus
noſtros ín uíam pacís.Porrò uítæ íuſtítía omníno robo
rat & anímat nos: ut tantomagís accendamur ad agen
da quæ docuít: quanto certí ſumus eum nõ alía docuíſſe
quàm fecerít.Sermo quídẽ uíuus & efficax exemplũ ope
rís eſt:plurímũ faciens ſuadíbíle quod dícítur:demõſtrat
factíbíle qd̃ ſuadetur.In hunc ergo modũ& ſanctitas cõ
fortat:pietas ínformat:íuſtícía confirmat.Quantæ ením
pietatís fuít q̃ non ſolum præſentíbus profuít:ſed & pro
futuris ſolícitus fuít? Non ſolũ hís q̃ tunc erant fructũ tu
lít hæc arbor:ſed utíq; hodíe fructus eíus & creſcit & ma
net.Dílectus planè deo & homínibus:cuíus nõ ſola præ
ſentía ín benedíctíone fuít:ſícut ſunt multí dílectí deo ſo
lí: quía ſolí deo íam cogníti: ſed & memoría eíus etíam
nunc ín benedíctíone eſt.Nam & uſq; hodíe ín tríplícem
amorís dñíci cõfeſſionẽ,tríplící hoc fructu paſcít dñí gre
gem.Paſcít uíta,paſcít doctrína,paſcít ínterceſſíone.Per
quem íceſſanter adíutí,fructíficate & uos chariſſímí:quo
níam ín hoc poſítí eſtís:ut eatís & fructum afferatís. Vn
de eatís? Vtíq; à uobíſípſis:ſícut ſcríptũ eſt. Auoluptatí
Mat.13. bus tuís auertere. Nam & de dño legím⁹.Quía exíſt ſemí
nare ſemẽ ſuũ.Ecce & híc habem⁹ ſemẽ ſuũ ſícut & príus
fructũ ſuũ.Imítemur &hũc fratres qm̃ ad hoc uenít ut for
mã nobís traderet:& uíã demõſtraret. Fortaſſís & ípe do
mínus arbor eſt:& debemus ab eo quoq; ramos accípere
quos noſtrís pedíbus apponamus: ímo non fortaſſe:ſed
magís uerè arbor eſt ípſe & planta cælestís: ſed ín terrís
Pſal.84. plantata ſícut ſcríptũ eſt.Veritas de terra orta eſt:& íuſtí
tía de cælo ꝓſpexít.Ab eo ígít hunc ramũ uobís appono
ut ſícut ſcípſum exínaníuít hoc ípſum ſentíatís ín uobís:
níſí q̃ non tam ego appono quàm apoſtolus,apud quem
Phíl.2. legíſtís.Hoc ſentíte ín uobís qd̃ & ín xpo Ieſu:quí cũ ín
forma dei eſſet non rapínã arbítratus eſt eſſe ſe æqualem
deo,ſed ſemetíp̃m exínaníuít formã ſeruí accípíẽs:ín ſímí
lítudínẽ hoĩm factus & habítu ínuentus ut homo.Et uos
fratres chariſſímí exínaníte uos: humíliate uos:ſemínate
uos:pdíte uos.Seminate corpus anímale: & reſurget cor
pus ſpírituale.Perdíte anímas ueſtras:& ín uítam æternã
ſeruabítís eas. Vultís noſſe quomodo íd fecerít apoſtol⁹
2.Cor.5. ípſe quí docuít? Síue,ínquít,mente excedím⁹ deo:ſíue ſo
brí̃ ſímus uobís.Quíd ergo tíbí? Ego,ínquít,factus ſum
tãquã uas perdítũ. Bene ſeíp̃m perdít,quí níhíl unquam
pro ſe facít:ſed omnís eíus íntentío & omne deſideríũ tẽ
dít ad dei placítum & utílítatẽ fratrum ſuorũ.Infœlíx eñ
quí ſemínat ín carne:quía de carne metet corruptíonem.
Alíbí uerò ſcríptũ eſt. Beatí quí ſemínãt ſup oẽs aquas.
Sed quomodo ſuper ommes aquas? Fortè & ſup aquas
de qbus legítur.Et aquæ quæ ſuper cælos ſunt laudent Eſaí.32.
nomẽ dñí:quæ ſunt v̄tutes angelícæ,& cælestes ppli. Ita Pſal.118.
planè:qm̃ ſpectaculũ facti ſumus &angelís,& homínib⁹.
Semínemus ígít hoĩbus exẽplũ bonũ per aperta opera:
ſemínemus angelís gaudíũ magnũ per occulta ſuſpíría &
cætera hmõí quæ ſolís eís ſunt nota.Gaudíũ ením eſt an
gelís dei ſuper uno pc̃tore pœnitentíã agẽte. Hínc díce
bat apoſtolus.Prouídẽtes bona nõ tm̃ corã deo: ſed etíã
corã hoĩb⁹.Corã deo díxít:corã eís,q̃ uultuí dei aſſíſtũt. 2.Co.8.
Ipſís eñ maxímè placet cũ uos uídẽt occultè orãtes: aut
rumínãtes pſalmũ alíquẽ:aut tale alíquíd faciẽtes.Sic ſe
mínate & uos:ſic fructíficate chariſſímí.Semínate& uos:
quía tã multí ante uos ſemínauerũt: fructíficate quía uo
bís ſemínauerũt.O genus adã,quàm multí ſemínauerũt
ín te:& quàm p̃cíoſum ſemẽ:quàm malè períbís & quàm
meritò:ſi perierít ín te tm̃ ſemẽ:ſimĺ & ſemínantíũ labor.
Cuí perdítíõí traderís ab agrícola:ſi ín te perierínt hæc
uníuerſa? D Seminauit ín terra noſtra tota trínítas:ſe
mínauerunt angelí pariter & apoſtolí:ſemínauerũt mar
tyres,& cõfeſſores,& uírgínes.Semínauít & fílíus: ípſe
ením eſt q̃ exíſt ſemínare ſemen ſuũ.Pater eñ nõ exíſt:ſed
fílíus à patre ꝓceſſít & uenít ín mundũ:ut q̃ príus erat co
gítatío pacís ín corde patrís:fieret & ípſe pax noſtra ín
utero matrís.Semínauít & ſpũſſctũs qa & ípſe uenít: &
apparuerũt díſcíplís diſptítæ línguæ tãquã ígnís.Ita to
ta trínítas ſemínauít:pr̃.ſ.panẽ de cælo:fílíus ueritatem:
ſpũſſctũs charítatẽ.Angelí quoq; ſemínauerũt:qm̃ cadẽ
tíb⁹ alíís ípſí ſteterũt.Dixít eñ lucífer ílle:ſed nõ íã lucí
fer:ſed tenebrífer & ueſperus.Sedebo ín mõte teſtamẽtí, Eſaí.14.
ſílís ero altíſſímo.O ímpudẽs:ô ímprudẽs.Mília mílíum
míníſtrãt eí,& decíes centena mília aſſíſtũt:& tu ſedebís? Eze.10.
Cherubín,aít ꝓpheta,ſtabãt,& nõ ſedebãt. Quíd labo
raſtí,ut íã ſedeas? Oẽs ammíníſtratorí̃ ſunt ſpũs míſſí ín
míníſteríũ ꝓpter eos quí hæredítatẽ capíũt ſalutís:& tu
ſedebís? Quíd ſemínaſtí,ut íã metas? Non eſt tuũ: nõ eſt
tuũ hoc:ſed quíbus paratũ eſt à patre. Quíd eís ínuídes?
Profectò ípſí ſedebũt,ípſí ínquã, uermículí terræ íudícã
tes ſedebũt:& tu nõ mõ nõ ſtabís:ſed íudícãdus aſtabís. 1.Co.6.
Neſcítís,aít apl̃us,qa & angelos íudícabímus? Ipſí utíq; Pſal.125.
íbãt & flebãt mittẽtes ſemína ſua,uenientes aũt uenıẽt cũ
exultatíõe portãtes manípulos ſuos. Duo manípulí ſunt
quos quærís:honorís ſcílícet & quíetís.Seſſionẽ affectas
& altítudínẽ:ſed nõ ſíc,nõ ſíc: nõ colliges: quía nõ ſemí
naſtí.Quí ſemínauerũt laborem & utílítatem: metẽt ho
norem pariter & quietem.Pro cõfuſione ením ſua duplí
cí & labore:ín terra ſua duplícía poſſídebũt. Vnde & dí
cebat quídam. Vide humílítatẽ meam,& laborem meũ. Pſal.118.
Hodíe audíſtís ín euãgelío promíttentem dominum & Matt.9.
dícẽtem díſcípulís.Sedebítís ſuper ſedes íudícãtes duo
decím tríbus íſrael.Ecce quíes ſeſſionís:& honor íudícíj.
Nã & ípſe dominus,ad hæc noluít peruenire:níſí per hu
mílítatem & laborem.Vnde & morte turpíſſíma cõdem
natus eſt:ínterrogatus tormentís, & opprobríjs ſatura
tus:utíq; ut ínímícus índuatur cõfuſione: ípſe pariter &
ommes quí ímítantur eũ, & pretergredíũtur uíã. Ipſe eſt
ô íníque,ípſe eſt quí ſeſſurus eſt ı̃ ſede maieſtatís ſuæ ſímí
lís altíſſímo,& coaltíſſímus eí.Hoc utíq; cogítauerũt an
gelí ſancti,quí cadẽte malígno,apoſtaſíæ íllíus non con
ſenſerũt:nobís relínquẽtes exẽplũ ut quẽadmodum ípſí
elegerũt míníſtrare:ſíc & nos faciamus.Nam etíã q̃ labo
rem fugíũt:honorẽ captãt:íllũ ſe nouerínt ímítarí q̃ ceſ
ſionẽ altítudínẽq; quæſíuít:& ſí nõ ſatís terret eos íllíus
culpa,terreat uel uíndícta.Omnía ením ín contraríũ de
uenerũt: ut format⁹ ſít ad íllud ẽdum eí: & ígnís æternus
præparatus eſt íllí.Ad hæc uítanda,prudẽtíam nobís ſe
mínauerunt ſancti angelí:quí príus eam alíjs cadentíbus
tenuerunt.Sed & apoſtolí hanc ípſam ſemínauerunt no
bís quando recedẽtíbus hís quí ſapientíam huíus mun
dí ſequebantur,quæ ſtultítía eſt apud deum: & prudẽ
tíam carnís quæ mortem operaf, & ínímíca eſt deo: ípſí

dño adhæſerũt. Scãdalizati eñ illi audiẽtes de ſacramento carnis, & ſanguinis ultra nõ ibant cũ eo: diſcipuli uero interrogati an & ipi uellẽt abire: reſpõderũt. Ad quẽ ibimus? Verba uitæ æternæ habes. Neceſſe habem⁹ fratres hãc prudentiã imitari: qa multi adhuc ambulãt cum Ieſu: donec ueniaꝫ ad edendã eius carnẽ, & bibendũ ſanguinẽ illius: ad cõmunicãdũ. ſ. paſſiõibus eius, hoc enim & uerbum illud: & ipſum ſacramentum ſignificat: extunc autẽ ſcandalizantur: & abeunt retro dicẽtes: quia durus eſt hic ſermo. Nos cũ apoſtolis prudẽtes ſim⁹ & dicam⁹. Dñe ad quẽ ibimus? uerba uitæ æternæ habes. Nõ diſcedimus à te: uiuificabis nos. Nõ in ſolo pane uiuit hõ: ſed in omni uerbo quod procedit de ore dei. Non ſolus mũdus habet delectationẽ: ſed multò maior eſt inꝟbis tuis. Vnde & ꝓpheta ait. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo. Ad quẽ igitur eamus? uerba uitæ æternæ habes domine: & ea quæ ſunt ſuper omnia, quæ mundus habere poteſt. Non ſolum ipſa uita, ſed & promiſſio uitæ æternæ: & expectatio iuſtorũ lætitia eſt, & tãta lætitia, ut omne quod concupiſcitur ei non ualeat cõparari. Hanc igitur prudentiam nobis apoſtoli ſancti ſeminauerũt. Martyres uerò manifeſtum eſt fortitudinem ſeminaſſe. Porrò uerò confeſſores ſeminauerũt iuſtitiam quàm in omni uita ſua ſequuti ſunt. Hoc eñ intereſt inter martyres & confeſſores: quod inter petrum ſimul oĩa relinquẽtem: & abrahã ſubſtãtiam mundi in bonos uſus expendẽtem. Sic enim illi conſummati in breui expleuerunt tempora multa: iſti uerò lõga & multimoda traxere martyria. Virgines ſanctæ plenam eſt: quia temperãtiam ſeminauerunt: quæ ſic libidinem calcauerunt.

In annunciatione beatæ Mariæ, de uerbis pſalmi: ut inhabitet gloria in terra noſtra. Sermo. I.

VT inhabiter gl'ia in terra noſtra: miſericordia & ueritas obuiauerũt ſibi: iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Gloria nr̃a hæc eſt (ait apoſtolus) teſtimoniũ cõſcientiæ noſtræ. Non quidem tale teſtimoniũ: quale ille ſupbus phariſæus habebat: ſeducta & ſeductrice cogitatione: teſtimoniũ perhibẽs de ſepſo: & teſtimonium eius uerum nõ erat: ſed cum ſpiritus ipſe teſtimoniũ perhibet ſpiritui noſtro. Porrò hoc teſtimonium in tribus conſiſtere credo. Neceſſe eſt enim primo omnium credere ꝙ remiſſionem peccatorum habere nõ poſſis: niſi per indulgentiam dei, deinde ꝙ nihil prorſus habere quæras operis boni niſi & hoc dederit ipe: poſtremo ꝙ æternam uitã nullis potes operibus promereri, niſi gratis detur & illa. Quis enim poteſt facere mũdum de immundo conceptum ſemine: niſi qui ſolus eſt mũdus? Vtiq; quod factũ nõ poteſt nõ fieri: ipſo tamen non imputante erit quaſi nõ fuerit. Quod propheta quoq; cõfirmãs ait. Beatus uir cui nõ imputabit dñs peccatum. De operibus uerò bonis certũ oĩno eſt: ꝙ nemo hæc habeat à ſeipſo. Nam ſi ſtare non potuit humana natura adhuc integra, quãtò minus poterit per ſeipſam reſurgere iam corrupta? Certũ eſt ad ſuam originem uniuerſa quantũ in eis eſt tendere: & in eam ſemper eſſe partẽ procliuiora. Sic & nos q de nihilo creati ſumus: cõſtat, quia ſi nobis ipſis relinquimur: in peccatum ſemp (qd̃ nihil eſt) declinamus. Iam uerò de æterna uita ſcimus: quia nõ ſunt cõdignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriã: nec ſi annus omnes ſuſtineat. Neq; enim talia ſunt hominum merita ut propterea uita æterna debeaꝫ ex iure: aut deus iniuriã aliquã faceret niſi eã donaret. Nã ut taceã ꝙ merita omnia dona dei ſunt. & ita homo magis propter ipſa deo debitor eſt quàm deus homini: quid ſunt merita oĩa ad tantam gloriã? denique quis melior eſt ꝓpheta cui dominus ipſe tam inſigne teſtimonium perhibet dicẽs. Virum inueni ſecm cor meum. Veruntamen & ipſe neceſſe habuit dicere deo. Non intres in iudicium cũ ſeruo tuo domine. Nemo itaq; ſe ſeducat: qa ſi bñ cogitare uoluerit inueniet proculdubio ꝙ nec cum decem milibus poſſit occurrere ei, qui cũ uiginti milibus uenit ad ſe. Verũ hæc q nũc diximus non oĩno ſufficiũt: ſed magis initium quoddã & uelut fundamentum fidei ſunt habẽda. Ideoq; ſi credis peccata tua nõ poſſe deleri niſi ab eo cui ſoli peccaſti: & in quẽ pctm̃ non cadit, bene facis: ſed adde adhuc: ut & hoc credas qa per ipſum tibi peccata donãtur. Hoc eſt teſtimoniũ quod perhibet in corde noſtro ſpiritus ſanctus dicẽs. Dimiſſa ſunt tibi peccata tua. Sic enim arbitratur apoſtolus: gratis iuſtificari hoiem ꝑ fidẽ. Ita de meritis quoq; ſi credis non poſſe haberi niſi per ipſum: nõ ſufficit donec tibi perhibeat teſtimoniũ ſpus ☧itatis: qa habes ea per illũ. Sic & de uita æterna habeas neceſſe eſt teſtimoniũ ſpũs: ꝙ ad eã diuino, ſis munere ꝓuenturus. Ipſe eñ pctã condonat: ipſe donat merita: & præmia nihilominus ipe redonat. Porrò teſtimõia iſta credibilia facta ſunt nimis. Nam de remiſſione quidẽ peccatorũ ualidiſſimum teneo argumẽtũ, dñicã paſſionẽ. Vox ſiquidẽ ſanguinis ei⁹ inualuit multo plus quàm uox ſanguinis abel: clamãs in cordibus electorũ: remiſſionẽ omniũ peccatorũ. Tradi tus eſt enim ꝓpter peccata noſtra: nec dubium quin potẽtior & efficacior ſit mors illius in bonũ: quàm peccata noſtra in malum. De bonis autem operibus argumentum nihilominus efficax mihi eſt reſurrectio eius: quia reſurrexit propter iuſtificationẽ noſtram. Porrò de ſpe præmiorum teſtimonium eius eſt aſcenſio: quia aſcendit propter glorificationem noſtrã. Hæc tria in pſalmis habes dicente propheta. Beatus uir cui nõ imputabit dñs peccatum. Et alibi. Beatus uir cui⁹ eſt auxiliũ abs te. Itẽ alibi. Beat⁹ quẽ elegiſti & aſſumpſiſti: habitabit i atrijs tuis. B Hæc eſt gloria uera: gloria inhabitans: quia ab eo eſt qui per fidem habitat in cordib⁹ noſtris. Filij uerò adam gloriam quæ ab inuicem eſt quærentes gloriã quæ à ſolo deo eſt non ualebant: ſed ſic gloriam extrinſecus fluentem ſectãtes habebant gloriam nõ in ſemetipſis ſed magis in alijs. Vis noſſe unde ſit homini inhabitãs gloria? Dico breuiter quoniam ad myſtica feſtinat intentio. Nam & ea ſola propoſueram in uerbis illis propheticis diligentius ueſtigare: ſed reflexit ad moralia occurrens prima fronte apoſtolic⁹ ſermo de interna gloria & teſtimonio conſcientiæ. Sic ergo inhabitat hæc gloria etiam hic in terra noſtra: ſi miſericordia & ueritas obuiãt ſibi: & ſeſe iuſtitia & pax oſculentur. Præueniẽti ſiquidem miſericordiæ, ut ueritas noſtræ conuerſionis occurrat neceſſe eſt: ac decætero ſanctimoniã ſectemur & ꝓpacẽ, ſine qua nemo uidebit deum. Vbi enim compungitur quis, iam tunc eum miſericordia præuenit: ſed nequaquàm ingredietur donec ei ueritas cõfeſſionis occurrat. Peccaui domino, ait ipſe Dauid ad Nathan prophetam: cum de adulterio & homicidio argueretur. Et tranſtulit dñs pctm̃ à te, ait propheta. Nimirum miſericordia & ueritas obuiauerũt ſibi. Et hoc quidem: ut declines à malo. Iam uerò ut facias bonum, in tympano & choro tibi pſallendum eſt: ut ipſa mortificatio carnis tuæ & pœnitentiæ fructus, ac iuſtitiæ opera, in unitate & concordia fiant: quoniam unitas ſpiritus, uinculũ eſt perfectionis. Neq; ad dexterã neq; ad ſiniſtram declinaueris. Sunt enim quorũ dextera eſt dextera iniquitatis. Phariſæus ille cuius ſupra meminimus: non erat ſicut cæteri hominũ, ſed ipſe ſibi (ut diximus) teſtimoniũ phibuit ſed non uerũ. Sane quiſquis ille eſt in quo miſericordia & ueritas obuiauerunt ſibi: iuſtitia & pax oſculatæ ſunt: ſecure gloriet ur: ſed in eo qui ſibi teſtimonium perhibet in ſpiritu utiq; ueritatis. Vt inhabitet gloria in terra noſtra: miſericordia & ueritas obuiauerunt ſibi: iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Si gloria patris filius ſapiens: cũ ſit ſapientia ipſa, ſapientior nemo: liquet profecto gloriã patris, chriſtum dei uirtutem, & dei ſapientiam eſſe. Quia ergo multipariè multiſcmodis de eo prædictum fuerat in prophetis ꝙ in terris uidendus eſſet: & inter homines conuerſaturus: quonam modo id factum ſit: & impletis quæ de eo per os omnium prophetarum dicta fuerant, habitauerit gloria in terra noſtra: pſalmiſta indicat in his uerbis: ac ſi manifeſte dicat. Vt uerbum caro fieret & habitaret

Ioan. 6.
Deut. 8.
Pſal. 118.
2. Co. 1.
Pſal. 31.
Pſal. 31.
Pſal. 83.
Pſa. 64.
Rom. 3.
Coll. 3.
Heb. 1.
ps. 142.

Psal. 38. bitaret in nobis: misericordia & ueritas obuiauerũt sibi: iustitia & pax oscula tæ sunt. Magnũ sacramẽtũ fratres & diligentius perscrutãdũ: nisi & intellectus mysterio: & ipi quoq; intellectui uerba deessent. Dico tñ utrunq; modicũ id qđ sentio: si forte uel occasionẽ dedisse uidear sapiẽti. Videre mihi uideor dilectissimi quatuor uirtutib⁹ his amictũ primũ hoiem ab ipso suæ creationis exordio, & ut ꝓpheta meminit uestimẽto salutis indutũ. Est enim in his quatuor illa salutis integritas: nec sine his oĩbus potest cõstare sal⁹: præsertim cũ nec possint esse uirtutes si abinuicẽ separẽt. Acceperat ergo hõ miam custodẽ. Satq; pedissequã: ut ipsa præueniret, ipsa & sequeretur eũ: ipsaq; protegeret & cõseruaret ubiq;. Vides qualẽ nutritiũ cõtulit paruulo suo deus: qualẽ dedit pedissequã homini recens orto. Sed erat illi necessarius etiã eruditor tanquam ignuæ & rationabili creaturæ: ut nõ sicut iumẽtũ aliqđ custodiret: sed tanquã paruulus educaret. Cui sanè magisterio nemo poterat aptior inueniri, quàm ueritas ipsa q̃ eũ in agnitionẽ summæ perduceret aliquando ueritatis. Interim uerò ne sapiẽs inueniret ut malũ faceret: esset; ꝑctm̃ ei tanquã scienti bonum & minime facienti: iustitiã quoq; qua regeret accepit. Adhuc aũt & pacẽ qua fouere tur & delectaretur addidit man⁹ benignissima creatoris. Pacem utiq; duplicẽ ut nec intus pugnæ, nec foris timores: id est nec caro cõcupiscaret aduersus spm̃: nec esset ei creatura ulla formidini. Nam & bestiis oĩbus libere impo suit nomina: & serpẽs ipse, qui uolũtia non præsumpsit, fraude magis eũ aggressus est. Quid huic deerat: quem misericordia custodiebat: docebat ueritas: regebat iustitia: pax fouebat? Sed heu homo iste ad multam pernicie & insipientiam sibi, descẽdit de hierusalem in hiericho. Siquidem incidit in latrones: à quib⁹ & ante omnia legitur despoliatus. An non despoliatus: qui dño ueniente nudũ se esse cõqueritur? Nec uerò poterat reuestiri uel ablata
Luc. 10. sibi recipere uestimẽta: nisi xps amitteret sua. Sicut em̃ uiuificari in aĩa nisi interueniẽte corporali morte xpi nõ potuit: ita nec reuestiri sine eius despoliatione. Et uide si nõ propter has quatuor partes uestimenti qđ amiserat primus & uetus homo in totidem quoq; diuisa sunt secũdi & noui hominis uestimenta. An forte quæris & tunicam inconsutilem quæ non diuiditur sed sorte prouenit. Ego diuinam arbitror esse imaginem: quæ nimirum nõ assuta sed insita atq; ipsi impressa naturæ: diuidi scindiq; nõ potest. Ad imaginem nempe & similitudinem dei factus est homo: in imagine arbitriũ libertatem: uirtutes habens in similitudine. Et similitudo quidẽ periit: uerũtamẽ in imagine pertransit homo. Imago siquidẽ in gehẽna ipsa uri poterit nõ exuri: ardere sed non deleri. Hæc ergo nõ scindit̃: sed forte prouenit. Et quocũq; perueniat anima: simul & ipsa erit. Nam similitudo non sic: sed aut manet in bono: aut si peccauerit anima mutat miserabiliter: iumentis insipientibus similata Sed quia spoliatum uirtutibus quatuor hoiem dixim⁹: quonã modo singulis sit spoliatus, congruum est ut dicamus. Perdidit homo iustitiam: cum eua serpẽtis, adã mulieris uoci obediuit poti⁹ quàm diuinæ. Erat aũt residuũ aliquid quod, appræhẽdere posset: idq; dñs suo illo scrutinio inueniebat: sed abiecerũt etiã illud, conuersi in uerba malitiæ: ad excusandas excusationes in peccatis. Prior em̃ iustitiæ portio nõ peccare, scđa ꝓpœnitentiã damnare ꝑctm̃. Perdidit & miam cũ sic exarsit eua i cõcupiscẽtia sua: ut nec sibi nec uiro nec filiis parceret nascituris: simul oẽs terribili maledicto & necessitati, mortis addicẽs. Adã quoq; indignatiõi diuinæ mulierẽ ꝓ qua peccauerat obiecit. quasi post tergũ ei⁹ uolẽs declinare sagittã. A Vidit em̃ mulier lignũ qđ esset pulchrũ uisu: & ad uescẽdũ suaue: & à serpẽte audierat tãquã deos se futuros. Funiculus triplex difficile rumpit, curiositatis, uoluptatis, & uanitatis. Hæc sola mundus habet: cõcupiscẽtiã carnis: cõcupiscentiã oculorũ: & superbiam uitæ. His abstracta & illecta miam oẽm crudelis mater abiecit. Sic & adã q mulieri male misertus est, ut cũ ea pecca ret: bene noluit misereri ut pœnã sustineret ꝓ ea. Priuata est etiã mulier ueritate: primo quidẽ malè detorquens qđ audierat morte morieris: & dicẽs, ne forte moriamur: demũ serpẽti credens: penitus abnegãti & dicẽti: nequaquã moriemini. B Priuatus est & adã ueritate, ubi eam cõfiteri erubuit: folia excusationũ operimẽta prætẽdẽs. Siquidẽ ipse dicit. Qui erubuerit me corã hoĩbus erube
Luc. 9. scam & ego eũ corã patre meo. C Pacẽ quoq; ꝓtinus amiserũt: qa nõ est pax impiis dicit dñs. Nónne em̃ cõtrariã legẽ inuenerãt in mẽbris suis: quos de nouo pudere cœperat nuditatis? Timui ego, inqt, eò q̃ nudus essem.
Gen. 3. Nõ sic miser nõ sic paulo ante timebas: nõ q̃rebas folia: licet corpore nudus sicut & mõ. Ex hoc sanè (ut ꝓphetæ ipsius parabolã ꝓsequamur: q̃ sibi obuiasse eas, & recõciliatas in osculo memorauit) grauis q̃dã iter uirtutes uidet orta cõtentio. Siquidẽ ueritas & iustitia miserũ affligebãt: pax & mia zeli huius expertes iudicabãt magis cẽ ꝓcendũ. Sunt em̃ collectaneæ hæ duæ sibi: quẽadmodũ & priores. Vñ & factũ est ut ꝓseuerãtibus illis in ultione & præuaricatorẽ hincinde cedentib⁹: & præsentes molestias futuri cumulãtib⁹ cõminatiõe supplicij: illi secederẽt in cor prĩs redeũtes ad dñm q illas dedit. Solus siqdẽ ipe cogitabat cogitatiões pacis cũ afflictionis plena oĩa uiderent. Siqdẽ nõ cessabat pax nõ ei mia dabat filẽtiũ: sed pio quodã susurro paterna pulsantes uiscera loquebant. Nũqd in æternũ ꝓijciet deus: aut nõ apponet ut cõ placitior sit ahuc? Nũqd obliuiscet misereri: deus: aut cõtinebit in ira sua mias suas? Et quãuis diu multũq; uisus sit dissimulare pater miserationũ ut iterim satisfaceret zelo iustitiæ & ueritatis: nõ tñ ifructuosa fuit supplicantiũ ꝑportunitas, sed exaudita est in tẽpore opportuno. Fortè em̃ interpellãtibus tale dicat dedisse respõsum. Vsq; quo præces uestræ? Debitor sum & fororibus uestris: quas accinctas uidetis ad faciendã uindictã in natiõib⁹: iustitiæ & ueritati. Vocent & ueniãt: & sup hoc uerbo pariter cõferamus. Festinãt ergo legati cælestes & ut uiderũt miseriã hoĩm & crudelẽ plagam: ut ꝓpheta loquitur: angeli pacis amare flebãt. Qui em̃ fideli⁹ quæreret aut rogaret quæ ad pacem sunt: quàm angeli pacis? Sanè ex deliberatione cõmuni ascẽdit ueritas ad constitutam diem: sed ascẽdit usq; ad nubes, necdũ planè lucida, sed subobscura & obnubilata adhuc zelo indignationis. Factumq; est ut legimus in propheta. Dñe in cælo misericordia tua: &
Psal. 35. ueritas tua usq; ad nubes. Medius aũt pater luminũ residebat: & utraq; pro parte sua utilius qđ habebat loquebatur. Quis putas illi colloquio meruit interesse, & indicabit nobis? Quis audiuit & enarrabit? Forte inenarrabilia sunt, & nõ licet homini loqui. Summa tamen cõtrouersiæ totius hæc, fuisse uidet. Eget miseratiõe creatura rationalis ait misericordia: qm̃ misera facta est: & miserabilis ualde. Venit tẽpus miserẽdi eius: quia iam preterit tempus. Ecõtra ueritas. Oportet, inquit, impleri sermonem quẽ locutus es dñe. Totus moriatur adã necesse est cum oĩbus q in eo erant: qua die uetitũ pomũ in preuaricatione gustauit. Vtiqd ergo, ait mia: ut quid me genuisti pater citius perituram? Scit em̃ ueritas ipsa: qm̃ mia tua perit, & nulla est: si nõ aliqñ miserearis. Similiter aũt ecõtrario & illa loquebatur. Quis enim nesciat q si predictã sibi præuaricator sententiam mortis euaserit: perit nec permanebit iam in æternũ ueritas tua domine? Ecce uerò unus de cherubin: id est magni consilij angelus ad regem salomonem suggerit esse mittẽdus. Quoniam filio, inquit, datum est omne iudiciũ: Et in eius ergo cõspectu misericordia, & ueritas obuiauerunt sibi: eadẽ quæ supra memínimus uerba quærimoniæ repetentes. Fateor, ait,
Ioan. 5. ueritas zelũ bonum misericordia habet: sed utinã scđm scientiam. Nũc aũt quid præuaricatori potius quàm sorori iudicat esse parcendũ? At tu, iquit, misericordia neutri parcis: sed tanta indignatione sæuis in præuaricatorem ut inuoluas pariter & sororem. Quid mali meruit? si quid habes aduersum me dicito mihi. Si autem quid me

perſequeris? Crandis cõtrouerſia fratres, & intricata ni-
miũ diſceptatio. Quis nõ illic diceret: bonum nobis erat
ſi natus nõ fuiſſet homo iſte? Sic erat dilectiſſimi oĩno,
ſic erat: nõ uidebatur cũ quo ſimul poſſent erga hoiem mia
& ueritas cõſeruari. Cũq; adhęreret ueritas ī ipm quoq;
iudicẽ partis ſuæ iniuriã retorqueri, dicẽs cauendũ oĩno
ne fieret irritũ uerbũ patris: ne ſermo uiu⁹ & efficax qua-
libet occaſione euacuaretur: parcite quæſo ait pax: par-
cite uerbis huiuſmodi nõ nos talis altercatio decet: uir-
tutũ eſt inhoneſta cõtentio. Porrò iudex inclinãs ſe digi
to ſcribebat in terra. Erant aũt uerba ſcripturæ: quæ pax
ipſa legit in auribus oĩm. Ea ſiquidẽ propius aſſidebat.
Hæc dicit: perĩ ſi Adam nõ moriar: & hæc dicit perĩ niſi
miſericordiam cõſequar. Fiat mors bona: & habet utraq;
quod petit. C Obſtupuere oẽs in v̄bo ſapiẽtiæ & for-
ma compoſitionis pariter atq; iudicĩ. Siquidem manife-
ſtum fuit nullam eis quærimoniæ occaſionem relinqui:
ſiquidẽ fieri poſſet quod utraq; petebat: ut & moreret, &
miſericordiã cõſequeretur. Sed id quomõ fieret inquiũt.
Mors crudeliſſima, & amariſſima eſt: mors terribilis, &
Pſal. 32. ipſo horrẽda auditu. Bona fieri quanam ratiõe poterit?
At ille. Mors, inqt, pcõrum peſſima: ſed p̃cioſa fieri põt
mors ſanctorum. An non precioſa erit: ſi fuerit ianua ui-
tæ: porta gloriæ? Precioſa, inquiunt. Sed qũo fiet iſtud?
Eieri, ait, poteſt: ſi ex charitate moriatur qs: utiq; qui ni-
Ezec. 3. hil debeat morti. Neq; enim detinere poterit mors inno
xiũ: ſed forabitur (ut ſcriptũ eſt) maxilla leuiathan: & de-
ſtruetur paries medius, ſolueturq; chaos magnum: quod
inter mortem uitamq; firmatũ eſt. Nimirum charitas for
tis ut mors: imo & fortior morte ſi fortis illius intrauerit
atrium: alligabit eũ, & diripiet utiq; uaſa eius: ſed & ipſo
tranſitu ſuo ponet profundum maris uiam: ut tranſeant
liberati: Bonus uiſus eſt ſermo, utpote fidelis, & omni ac-
ceptione dignus. Sed ubi poterit ille innocens inueniri,
q̃ mori uelit non ex debito, ſed ex uoluntate: nõ ex malo
merito: ſed ex beneplacito ſuo? Circuit ueritas orbẽ ter-
ræ: & nemo mũdus à ſorde: nec infans cuĩ⁹ eſt unius diei
uita ſuper terram. Sed & miſericordia cælum omne per-
luſtrat: & in angelis quoq; ne dixerim prauitatẽ: minorẽ
tamen inuenit charitatem. Nimirum hæc uictoria alĩ de-
bebatur: quo maiorem charitatem nemo haberet ut ani-
mam ſuam poneret quis p̃ ſeruis inutilibus, & indignis.
Nam & ſi ipſe iam nõ dicit nos ſeruos: hoc ipſum immẽ-
ſæ dilectionis eſt: & eximiæ dignationis. Nos autem & ſi
omnia quæ præcepta ſunt nobis faceremus: quid aliud
dicere deberemus: niſi q̃ ſerui inutiles ſumus? Sed qs eũ
ſuper hoc conuenire præſumeret? Redeunt ad cõſtitutã
Ioan. 11. diem ueritas & miſericordia: anxiæ plurimum nõ inuẽto
quod deſiderabãt. Tunc uerò ſeorſum pax cõſolans eas:
Gene. 6. uos, inquit, neſcitis quicquã nec cogitatis. Nõ eſt q̃ fa-
ciat bonum hoc: nõ eſt uſq; ad unũ. Qui cõſiliũ dedit: fe-
rat auxiliũ. Intellexit rex quid loqueret: & ait. Pœnitet
me feciſſe hominem. Pœna, inqt, me tenet: mihi incumbit
ſuſtinere pœnã: penitẽtiã agere p̃ homine quem creaui.
Tũc ergo dixit: ecce uenio. Non enim põt hic calix trã-
ire: niſi bibam illũ. Et accerſito Gabriele uade, inquit, dic
filiæ ſion: ecce rex tuus uenit. Feſtinauit ille & ait. Ador-
zacha. 9. na thalamũ tuũ ſion: & ſuſcipe regẽ. A Porrò uẽturum
regẽ miſericordiæ & ueritas p̃uenerũt ſicut ſcriptũ eſt.
Miſericordia & ueritas p̃cedẽt faciẽ tuã. Iuſtitia thronũ
Pſal. 88. præparat ſm illud. Iuſtitia & iudiciũ p̃paratio ſedis tuæ.
Pax cũ rege uenit, ut ꝓpheta fidelis inueniret q̃ dixerat.
Pax erit in terra nra cũ uenerit. Inde eſt q̃ nato dño, an-
gelorũ chorus canebat. Pax in terra hoĩbus bonæ uolũ-
Lucæ. 2. tatis. Sed & tũc iuſtitia & pax oſculatæ ſunt: quæ nõ mo-
dicè uidebantur hactenus diſſidere. Prior cũ ſi qua erat
ex lege iuſtitia nõ oſculũ, ſed aculeũ magis habebat ur-
gens timore, quàm p̃uocãs dilectiõe. Sed nec habuit illa
reconciliationẽ: ſicut habet nũc quæ ex fide noſcit eſſe iu
ſtitia. Alioqn qd erat q̃ nec Abrahã nec Moyſes nec cæ-
teri iuſti temporis illius, in obitu ſuo pacẽ illã beatitudi-
nis æternæ apprehẽdere: aut regnũ pacis poterãt itroire,
niſi q̃ minime adhuc iuſtitia & pax ſeſe fuerãt oſculatæ?
Ex hoc ſanè dilectiſſimi feruentiore nobis zelo ſectãda iu
ſtitia eſt. Siquidem iuſtitia & pax oſculatæ ſunt: & indiſſo
lubile amicitiarum inire fœdus: ut quicunq; teſtimoniũ
iuſtitiæ ſecũ tulerit: hylari uultu iã amplexib⁹ lætis acci-
piatur à pace: in idipſum dormiens & requieſcens.

Item de ſeptiformi ſpiritu in chriſto, in annun-
ciatione dominica. Sermo. II.

COnſiderare eſt fratres in ſolennitate ho-
dierna dñicæ annũciatiõis, uelut amœniſ
ſimã quãdã planiciẽ: ſimplicẽ nr̃æ repara
tiõis hiſtoriã. Iniungit noua legatio ãge
lo Gabrieli & nouã uirgo p̃feſſa uirtutẽ:
nouæ ſalutatiõis honorat obſequio. An-
tiqua excludit maledictio mulierũ: nouã noua mater acci
pit bñdictionẽ. Implet p̃ gr̃am quæ concupiſcẽtiã neſcit:
ut ſpũ ſupueniẽte altiſſimi pariat filiũ: q̃ uirũ dedignatur
admittere. Intrat ad nos eadẽ porta ſalutis antidotũ: qua
uenenũ ſerpẽtis ingrediẽs: uniuerſitatẽ gñis hũani occu-
parat inn̄eros huiuſcemodi flores ex his facile eſt lege-
re pratis: ſed itueor mediã metuẽdæ p̃fundit atis abyſſũ.
Abyſſus planè imp̃ſcrutabilis: incarnationis dñicæ ſacra
mẽtũ: abyſſus impenetrabilis uerbũ caro factũ eſt, & ha-
bitauit in nobis. Quis eĩ̃ inueſtiget qs attĩgat: qs appre
hẽdat? Pute⁹ alt⁹ eſt & in q̃ hauriã non eſt mihi. Verũtñ
ſolet ĩterdũ ſuppoſita puteis humectare lintheamina ua-
por exalãs. Propterea ſanè licet irr̃ũpere uerear p̃prie cõ-
ſci⁹ ifirmitatis, frequẽter tñ uelut ſup os hui⁹ putei expã-
do ad te dñe manus meas: p̃ eo q̃ aĩa mea ſicut terra ſine
aq̃ tibi. Et nũc ſiqdẽ qd̃ (aſcendente de deorſum nebula)
tenuis ebiberit cogitatio: uobis fr̃ẽs modicũ illd̃ ſine iui
dia cõicare curabo: uelut exp̃ſſo lintheamine uel exigua
refundens cæleſtis ſtillicidia roris. Quæro igit qua rõne
filius magis incarnatus ſit quàm p̃r aut ſpũſſctus: cũ toti⁹
trinitatis non modo æqualis ſit gl̃ia: ſed una eadẽq; ſub-
ſtantia. Sed qs cognouit ſenſum dñi: aut qs cõſiliari⁹ ei⁹
fuit? Altiſſimũ eſt myſteriũ: nec nos oportet timere ſuper
huiuſcemodi præcipitare ſententiã. Videtur tamẽ nec pa
tris nec ſpũs incarnationẽ in pluralitate filiorũ effugiſſe
confuſionẽ: dum alius dei: alius filius hominis diceret. Vi
detur & illud maxime congruum, ut his ſpecialiter filius
fieret q̃ filius erat: nec quid eſſet ambiguitatis ī nomine.
Deniq; ipſa eſt uirginis noſtræ gloria ſingularis & excel
lens prærogatiua Mariæ: quòd filiũ unũ eundẽq; cũ deo
patre meruit habere cõmunẽ: quam ſanè perũſſe cõſtat ſi
nõ filius incarnaret. Sed nec nobis alia dari poſſet occaſio
ſimilis ſperãde ſalutis & hæreditatis: factus quidẽ primo-
genitus in multis fratrib⁹ qui unigenit⁹ erat aſciſcet eos
ſine dubio in hæreditate: quos uocauit in adoptionẽ. Si
eĩ̃ fratres, & cohæredes. Hic ergo Chriſt⁹ ieſ⁹ mediator
fidelis: ſicut in p̃ſona una dei hominiſq; ſubſtantiã copu
lauit ineffabili ſacramẽto: ſic & in ipſa recõciliatiõe cõſi-
lio uſus altiſſimo: mediã nõ deſeruit æquitatẽ: utriſq; tri-
buẽs quod oportebat: honorẽ deo: homini miſerationẽ.
Hæc enim optima inter offenſum dominũ & reũ ſeruum
forma cõpoſitionis, ut nec honorãdi domini zelo ſeruus
opprimatur auſteriori ſententia: nec rurſum dum huic im-
moderatius cõdeſcẽditur: ille debito fraudetur honore.
Audi igitur & diligẽter obſerua angelicam in huius me-
diatoris ortu diſtributionẽ. Gloria, inquiunt, in altiſſi- Lucæ. 2.
mis deo: & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis. Hu
jus deniq; gratia obſeruationis fideli recõciliatori Chri-
ſto nec timoris ſpiritus defuit, quo patri ſemper reueren-
tiam exhiberet: ſemp ei deferret: ſemper gloriã eius quæ-
reret nec ſpũs pietatis: quo miſericorditer compateretur
hominibus. Vnde & neceſſariũ habuit ſpiritũ quoq; ſcĩ-
tiæ per quẽ timoris pariter & pietatis diſtributio fieret
inconfuſa. Et nota q̃ in primo illo parentum noſtrorum
peccato tres quidem auctores extiterunt: ſed manifeſte
defuerunt tria tribus. Dico enim Euam, diabolum, &

Adam

Adā. Nō habuit Eua ſcīētiā: q̄, ut ait apl's, ſeducta eſt ín p̄
1. Thí. 2. uaricatione. Verū hæc quidē ſerpēti nō defuit: qui calli
dior deſcribit cæteris animātibus: ſed pietatē malignus
nō habuit: q ab ínitio factus eſt homicida. Adā uerò pius
fortè uideꝝ mulierē nō cōtriſtando: ſed timorē dñi dere
liquit: uoci illius magis obediens quàm diuinæ. Vtínam
magis timor dñi p̄ualuiſſet ín eo ſicut de xp̄o ſignāter le
Eſaiæ. 11. gitur. Quía repleuit eum nō pietatis ſpūs ſed timoris. In
omnibus em̄ & per omnia pietati ꝓximorū timor dñi p̄
ferēdus eſt: & ſolus ípſe eſt q totū ſibí hoīem debeat uēdí
care. In his igiť tribus: timore, pietate, & ſcientía, media
tor noſter recōciliauit hoīes deo. C Nā ín cōſilío & for
titudíne de manu aduerſarij líberauit. Conſilío ſiquidem
priſtino iure priuauit hoſtē: data ptāte, ut manus ínſice
ret ínnocenti fortitudíne præualuit: ne uiolenter poſſet
retíneri redemptor: dū uíctor ab ínferis rediit, & uita oīm
cū eo ſurrexit. D Exínde cíbat nos pane uítæ & íntelle
ctus: & potat aqua ſapientiæ ſalutarís. Eſt em̄ íntellect⁹re
rū ſpūaliū & ínuiſibiliū uerus animæ panís, confirmans
cor noſtrum: & ad omne opus bonum roborans ín omní
exercitatiōe ſpírituali. Carnalis autem homo quí nō per
cípit ea quæ ſunt ſpíritus dei ſed ſtultítia ei uídentur: ge
p̄s. 101. mat & lugeat, dícens. Aruit cor meū: quía oblit⁹ ſum co
medere panē meū. Ecce em̄ mera & perfecta uerítas eſt nō
prodeſſe homíni: ſi uníuerſum mundū lucreꝝ: animæ aūt
ſuæ detrímentū faciat. Sed quando íd capere poſſit aua
ruſ? Sine cauſa laborat quiſquís ei íd perſuadere conaꝝ.
Vt quíd hoc? Nēpe quía ſtultítia íllí uideꝝ. Quíd uerius
quàm iugum Chriſti eſſe ſuaue? Appone homíni ſeculari
& uide ſi nō magis lapidē quàm panē reputabít: & certè
huiuſmodi íntellígētia uerítatis ínternæ uíuit aīa: & hic
Deu. 4. eſt ſpūalis cib⁹. Nō em̄ ín ſolo pane uíuit hō: ſed ín oī uer
bo qđ ꝓcedit de ore dei. Verūtm̄ donec ſapít tibí uerítas
nō ſine difficultate ad ínteriora traīcíť. Vbí uerò cœpe
ris ín ea oblectarí: iā nō cíbus ſed potus eſt, & ſine diffi
cultate íntrat ín animā: quo uidelicet ſpūalis cíbus íntel
lígētiæ potu ſapientiæ dígeraꝝ, ne ipſius interioris hoīs
artubus, íd eſt affectíbus ſiccitate laborantíbus: onerí ma
gís ſit quàm utílitatí. Ex oīb⁹ ergo q̄ ſaluādis populísfue
rant neceſſaria níhil penitus defuit ſaluatorí. Ipſe eſt em̄
Eſaiæ. 11. de quo præcínit Eſaías. Egredieť uírga de radice Ieſſe: &
flos de radice eius aſcēdet, & requieſcet ſuper eū ſpūs do
míní: ſpūs ſapiētiæ & íntellectus: ſpūs cōſilij & fortitudí
nis: ſpūs ſcientiæ & pietatis: & replebít eum ſpūs timoris
domíní. Illud ſanè díligenter attende: q̄ florē hunc de ra
dice nō de uírga dixerít aſcēſurū. Quía etem̄ ſi noua chri
ſti caro ín uírgine creata eſſet ex níhílo, qđ eſtímauerunt
nōnullí: nō de radice flos: ſed fortè de uírga dící poterat
aſcendiſſe. Nunc aūt quía ꝓdiit ex radice: ſine dubío ab
origine cōem ꝓbať habuiſſe materíā. Nā q̄ ſup eū ſpūsre
quieuit: níhíl ín eo cōtradíctiōis fuiſſe declarat. In nobís
em̄ quía nō oīno ſuperior eſt ſpūs nō reꝙeſcit: carne nímí
rū aduerſus ſpíritū & ſpū aduerſus carnē cōcupiſcente: à
quo cōflictu nos líberet ín quo níhil ſímile fuit nou⁹ ho
mo & uerus homo: quí uerā carnís noſtræ ſuſcepit origí
nem: ſed fermentū uetus concupíſcentiæ non ſuſcepit.

In annūciatione dñica præſertím cum tertio ſabbato quadrageſimæ occurrit, de adultera, Su
ſanna & beata María. Sermo. III.

QVàm díues eſt ín mia: quàm magnificus ín iuſtí
tia: ín gratía quàm munificus dns deus noſter.
Nō eſt quí ſimílis ſit tibí: munerator copioſiſ
ſime: remūerator æquiſſime: ꝓſſime líberator.
Gratís reſpícis humíles: iuſte iudícas ínnocentes: míſerí
corditer ſaluas etiā peccatores. Hæc ſunt dilectíſſimi quæ
nobís ín menſa díuitís huius patrísfamílías ſanctarum te
ſtímoníis ſcripturarum: hodíe quídem ſi díligenter aduer
timus ſolito copioſius apponuntur. Nímirum hāc nobís
copiā præſtāt quæ pariter cōuenerūt ſacrū uidelicet tp̄s
quadrageſimæ: & ſacratiſſima díes annunciatiónis domí
nicæ. Hodíe em̄ ín auríb⁹ nrís dep̄hēſam ín adulterío mu
lierē, índulgētia redemptoris abſoluí: hodíe ínnoxiū Su
ſannæ ſanguínē líberauit: hodíe quoq; beatā uírginē ſin
gulari munere gratuitæ bñdictiōis ímpleuit. Magnū cō
uiuiū, ubí pariter nobís mia iuſtítia & gr̄a apponuntur.
Nūqd nō mia eſca hoīm: ſalutaris oīno & efficax ad me
delā? Nūqd nō ēt iuſtítia panís cordis? Et qđē optime cō
firmās illud: utpote cib⁹ ſolídus ad nutrímentū. Deníq;
Beatí quí eſuriunt illū, qm̄ ipſi ſaturabunť. Numqd nō cí Matt. 5.
bus aiæ gr̄a deí ſuí? Dulciſſimus ſanè: & oēm habēs ín ſe
ſuauitatē: & delectamentū ſaporís. Imo uerò hæc ſibí oīa
pariter uendícans nō mō delectat: ſed & reficit & medeť.
Accedamus ad menſam hāc fratres meí: & ex ſingulís da
pibus uel modicū aliqd deguſtem⁹. In lege Moyſes man
dauit hmōí lapidare, aiunt de peccatrice pctōres, de adul
tera phariſæi. Sed ad duritiā lapidei cordís uīí ille locut⁹
eſt. Ieſus aūt ínclínauit ſe. Dñe ínclína cælos tuos & deſcē
de. Inclínanſe & ad mīam flexus (neq; em̄ iudaici cordís
erat) dígito ſcríbebat: nō iā ī lapíde ſed ī terra. Neq; hoc
tantum ſemel: ſed hic quoq; duplex ſcríptura: ſicut apud
Moyſen tabulæ duæ. Et fortè ueritatē & gr̄am ſcríbēs &
íterū ſcríbēs terræ ímp̄ſſiſſe uideť: ſm q Ioānes apl's ait.
Lex p Moyſen data eſt: gr̄a & ueritas p Ieſum xp̄m facta Ioan. 1.
eſt. Cōſidera deniq; an uíderí poſſit de tabula ueritatis le
giſſe: unde refelleret phariſeos. Quí ſine pctō eſt ueſtrū, Textus.
prím⁹ ín eā lapidē mittat. Verbū qđē abbreuíatū ſed uí
uū & efficax: & ancípiti gladío penetrabílius. Q; grauíter
enim ad uerbum hoc ſaxea corda tranſfoſſa: quàm uche
mēter hoc uno lapíllo cōtrítæ ſint lapideæ frōtes: rubor
ípſe cōfuſiōís & clādeſtín⁹ ꝓbauit abſceſſus. Meruit qđē
adultera lapidarí: ſed ís puníre geſtíat: q dígn⁹ nō eſt etiā
ípſe puníri. Is preſumat à peccatrice exigere ultionē q eā
dē excípere nō mereť. Alioqn ípſe ſibí uicínior, à ſe ínci
píat: ín ſe príus ſētētiā ferat exerceatq; uíndictā. Hæc ue
rítas. Cæterū adhuc mín⁹ eſt. Et ſi accuſatores refellit hæc
uerítas: ſed reā necdū abſoluít: ſcríbat íterū: ſcríbat gr̄am
legat & audíamus. Nemo te cōdemnauit mulier? Nemo Textus.
dñe. Nec ego te cōdēnabo: uade & amplíus noli peccare.
O uox míſerícordiæ: ô audítus lætítiæ ſalutarís. Auditā Pſa. 142
facmíhí mane mīam tuā: qa ín te ſperauí dñe. Sola nímí
rū ſpes apud te míſeratiónis obtínet locū: nec oleū míſe
rícordiæ níſi ín uaſe fiduciæ ponís. Sed eſt ínfidelis fidu
cía: ſoli⁹ utiq; maledíctiōis capax: cū uidelicet ín ſpe pec
cam⁹. Quāquam nec fiducía ílla dícenda ſit: ſed inſenſibí
lítas quædam & diſſímulatío pníciоſa. Quæ enim fiducía
eí quí perículum non attendit? Aut qđ ibí timoris reme
díū: ubí nec timor ſentiť nec matería ípſa timoris? Fidu
cía ſolatiū eſt nec eget ílle ſolatío q lætať cū male fecerit:
& ín peſſímis reb⁹ magís exultat. Rogemus igitaq; fratres
reſpōderí nobís quantas habeamus íniqtates & pctā: ſce
lera noſtra & delicta nobís deſideremus oſtendí. Scrute
mur uías noſtras & ſtudía noſtra: periculaq; uníuerſa uí
gili íntentiōe pēſemus. Dícat quiſq; ín pauore ſuo: uadā
ad portas ínferí: ut iā non níſi ín ſola dei mīa reſpirem⁹.
Hæc uera hoīs fiducía à ſe deficiētis & ínmitētis dño ſuo.
Hæc ínquā uera fiducía cuí mīa nō denegať, ꝓpheta atte
ſtante, qm̄ bñplacitū eſt dño ſup timētes eū: & ín eíſq ſpe
rāt ſup mīa eí⁹. Nec parua utiq; ſuppetit nobís. In nobís
quidē timoris, ín ípſo autē cauſa fiduciæ. Suauis & mitis
eſt, copioſæ mīæ: p̄ſtabilis ſup malítia: mult⁹ ad ígnoſcen
dum. Credamus ſanè uel ínímícis: quí ín eo níl aliud un
de occaſionē ſtruendæ calūniæ caperēt, ínuenerūt. Com
patieť aíūt peccatrící: nec ſibí oblatā ullaten⁹ occídí pa
tietur. Tenebitur itaq; manifeſtus aduerſarius legis, cum
abſoluerit lege damnatā. In ueſtrū ô phariſæi caput: tota
ueſtræ malignitatis adínuētio retorqueť. Diffidítis cau
ſæ: q iudícíū ſubterfugítis. Nā illa qđē ſine íniuría legis ab
ſoluíť: q̄ ſine accuſatore relínquiť. Sed conſideremus fra
tres quonàm hínc abeant phariſæi. Vídetís ne duos ſe
nes: nā à ſenioribus exíre cœperūt: quomodo ī pomerío

Ioachim abscõdunt: Susannã quærunt uxorẽ eius: sequa
mur eos: nã iniqua cogitatione pleni sunt cõtra eã. Con
sentire nobis aiũt senes: aiunt pharisæi: aiunt lupi: qui ab
alterius pauloante, licet errantis ouiculæ fuerant deuora
tione frustrati. Cõsentíre nobis: & cõmíscere nobíscum.
Inueterati dierũ malorũ: modo accusabatis adulteriũ, mõ
adulteríum suadetis? Sed hæc est tota iustitia uestra: & q̃
palã arguitis eadẽ agitis ĩ occulto. Hic fuit q̃ existis um⁹
post unũ cum ille oĩm cõscius occultorũ, uestras tam uali
de percussísset cõscientias dicẽs. Qui sine pcõ est uestrũ:
primus in eã lapidẽ mittat. Merito proinde ad discípulos
Matt.5. uerítas ait. Nisi abũdauerit iustitia uestra plus quàm scri
barum & pharisæorũ: nõ intrabitis in regnũ cælorũ. Alio
quín dicemus, aiũt, cõtra te testímoniũ. Semẽ chanaan &
nõ iuda: nec hoc quidẽ moyses in lege mandauit. An qui
decreuit adulteram lapídare, mandauit accusare pudícã?
An qui iussit adulteram lapidíbus opprimí: etiã iussit cõ
tra insõtẽ testímoniũ ferrí? Immo uerò sicut adulterã: sic
etiã falsum testẽ nõ ímpunítum esse p̃cepit. Sed q̃d gloría
míni in lege: p legis p̃uaricationẽ deum inhonoratis. In
Dañ. gemuit susanna & ait. Angustiæ míhi sunt undiq̃. Vndiq̃
eĩm mors. Hinc quidẽ corporea: inde spũalis. Sí hoc, inq̃t
egero mors míhi est: si autẽ nõ egero nõ effugiam manus
uestras. Vestras ô pharisæi man⁹ nec adultera effugit nec
pudica: uãas accusatíones nec sanctus nec pct̃or euadit.
Dissímulatis pct̃a uã: ubi inuenerítis aliena, Alioqn si qs
fortè suũ non habet: uestrũ ei ímpíngitis crímen. Quid tñ
susanna facit inter mortem & mortẽ, aiæ. s. & corporis un
diq̃ angustíata? Melius est míhi, inquit, absq̃ opere inci
dere in man⁹ homínum: quàm derelínquere legẽ dei mei.
Nímirũ sciebat ísta quàm horrendũ sit incídere in man⁹
dei uiuẽtis. Nã homines cũ occíderint corpus: aiæ nõ ha
bent ultra quid faciant: ille aũt tímend⁹ est qui potestatẽ
habet & corpus & aiam mittere in gehennã. Quid fami
lia ioachĩ tardat? Irruat p posticũ: nã in pomerío clamor
audít. Clamor ut luporũ grauíũ: & balantis ouículæ ĩter
eos. Sed non patitur ab eis innoxiã deuorarí qui ab ípsis
eorũ faucíbus tam dignanter erípuit: etiã erípi non merẽ
tẽ. Merito p̃ide cũ duceretur ad mortẽ, erat cor eius fidu
ciã habens in dño: quẽ usq̃ adeo tímuísset ut tímorẽ oẽm
postposuísset humanũ: & ípsius legẽ & símul uitæ p̃posuís
set & famæ. Non eĩm dictus fuerat ꝓmo huiuscemodi aliq̃n
de susanna. Sed & parẽtes eius iusti erãt: & uir eius hono
ratior oĩm iudæorum. Merito ígit̃ à iusto iudice iustã de
iníustis obtímuit ultionẽ: quæ tam uehementer iustitiam
esuríuit: ut p̃pter eã cõtẽneret mortẽ corporis: op̃bríũ
generis: luctũ inconsolabílẽ amícorũ. Et nos frẽs si a xp̃o
audíuimus: nec ego te cõdẽnabo: si peccare iam uolumus
cõtra ip̃m: si in christo uolum⁹ pie uíuere: necesse est susti
neam⁹ p̃sequutionẽ ne malũ p malo: aut maledictũ p male
dícto reddam⁹. Alioqn q̃ patientíã nõ ꝓuauerit p̃det iusti
tíã: hoc ẽ uitã p̃det hoc ẽ p̃det aiam suã. Míhi uindictã &
ego retríbuã, dícit dñs. Ita prorsus est. Ip̃e retribuet, sed si
ei uindictã serues: si nõ tollas ab eo iudicíũ: si non reddas
retríbuẽtibus tíbi mala. Faciet iudicíũ sed íniuriã patiẽti
in æq̃tate iudicabit: sed p mãsuetis terræ. Iã uobis, ni fal
lor, molestũ est q̃ delíciæ tardãt. Nõ míremíni delitiæ sũt.
Nõ onerabũt quãlibet satiatos: nec a ructãtib⁹ q̃dẽ pote
rũt fastidíri. Míssus est gabriel angel⁹ à deo in ciuitate ga
lilææ cui nomẽ nazareth. Míraris q̃ nazareth pua ciuitas
& tãti regis nũcio illustret & tanto? sed magn⁹ latet in hac
pua ciuitate thesaur⁹: latet iquã: sed hoies latet nõ deum.
An nõ thesaur⁹ de maria? ubicũq̃ illa est: & cor eius. Ocu
lí eius sup eam: ubiq̃ respícit hũílitatẽ ancílæ suæ. Nouit
cælũ unigenitus dei patris? Sí nouit cælũ: nouit & naza
reth. Quidni sciat patriã suã? q̃diu nouerit hæreditatem
suã? Cælũ ex patre: nazareth ex matre uendicat sibi: sicut
ípse se & filiũ dauid & dñm esse testatur. Cælum cæli dño:
terrã aũt dedit filijs hoĩm. Cedat ergo ei utrũq̃ necesse est
p̃s.113. in possessionẽ: q nõ mõ dñs sed & filí⁹ hoĩs est. Audí etiã
quõ terrã sibi tãquã filius hoĩs uẽdicat: sed & cõicat tan
quã sponsus. Flores, inqt, apparuerũt in terra nr̃a. Neq̃
hinc díscrepat q̃ nazareth ĩterp̃tat̃ flos. Amat florigerã Cañ.2.
patriã flos de radice iesse: & libẽter inter lília pascit̃, flos
cãpi & liliũ cõuallíũ. Cõmendat eĩm flores pulchritudo.
suaueolentia, & spes fructus, gratia tríplex. Tect̃ florẽ re
putat deus. Et bene ei complacet in te: si tibí nec honestæ
cõuersatiõis decor, nec bonæ opínionis fragrantia: nec
íntẽtio desit futuræ retríbutiõis. Fruct⁹ eĩm spũs est uita Textus.
æterna. Ne tímeas maría inueníst eĩm gratiã apud dñm.
Quãtã gr̃am? Gratiã plenã, gratiã singularẽ. Singularẽ,
an gñalem? utrãq̃ sine dubío, quía plenã & eo singularẽ
quo gñalem: ipsa eĩm generalẽ singulariter accepísti. Eò
inquã singularẽ quo gñalẽ: nã sola præ oĩbus gr̃am inue
nísti. Singularẽ q̃ sola hanc inueneris plenitudínẽ. Gña
lem q̃ de ipsa plenitudíne accípiant uniuersi. Bñdicta tu Textus.
in mulieríbus: & bñdictus fructus uentris tui. Singulari
ter quidẽ fructus uentris tui est, sed ad oĩm quidẽ mentes
te mediãte peruenit. Sic nímirũ sic olím ros totus in uel
lere: totus in area: sed in nulla parte areæ tot⁹ sicut in uel
lere fuit. In te sola rex ille díues & prædíues exínanitus,
excelsus, hũíliatus, ímmensus, abbreuíatus, & ab angelis
mínoratus est: uerus deniq̃ deus & dei filius incarnatus.
Sed quo fructu? Nẽpe ut oẽs eius paupertate locuplete
mur: eius humilítate subleuemur: eius mínoratiõe magni
ficemur: eius incarnatione adhærẽtes deo íncipiam⁹ un⁹
esse spũs cũ eo. Sed quid dícimus frẽs? Cuinã potíssimũ
uasi gratia infundet̃? Sí ut supra memínimus capax quí
dẽ est míserícordiæ fiducia: patientia uerò iustitiæ: quale
iam poterímus ídoneũ gratiæ receptaculũ exhíberé? Bal
samũ est puríssimũ: & solidíssimum uas requírit. Et quid
tam purũ: quid uè tam solidum: quàm humílitas cordis?
Merito proinde humílibus dat gratiam: merito respexit
deus humilitatem ancíllæ suæ. Quonam merito quæris?
Eò utíq̃: quo animum humílem, meritũ nõ occuparet hu
manum: quo mínus líbere ínflueret díuinæ gratiæ pleni
tudo. ℟ Sed ad hãc nobis humilitatẽ quibusdã erit gra
díbus ascendendum. Primo eĩm cor hoĩs quẽ adhuc pecca
re delectat: nec míseram consuetudínẽ proposito meliore
mutauit: ne sit gratiæ capax propr̃ís uitíjs p̃ditur. Se
cũdo quoq̃ ubí corrígere mores & priores nequítias de
cætero non íterare proponít, ípsa tamen peccata præteri
ta, líceat iam amputata quodãmodo uideant̃: dũ in eo ma
nent gratiam non admittunt. Manẽt aũt donec cõfessiõe
lauẽtur: donec succedentíbus dígnis fructíbus pœniten
tiæ de medio fiant. Sed ue tibi si fortè uitíjs & pct̃is perni
ciosíor succésserit ingratitudo. Quid eĩm tã euidẽter gra
tiæ aduersatur? Tepescímus processu temporis à feruore
cõuersationis nostræ, paulatim refrigescit charitas: abun
dat íniquitas: ut consummemur carne qui spíritu cœpe
ramus. Inde enim est ut mínus ea sciamus quæ à deo do
nata sunt nobis: indeuoti pariter & ingrati. Timorẽ dñe
relinquímus, religiosam omittim⁹ solitudínem: uerbosi,
curiosi, facẽti, etiam detractores & murmuratores: uacan
tes nugis: fugitantes labores díscíplinæ quoties sine no
ta id líceat: quasi uerò confestim sit etiam sine noxa. Quid
ergo tantis repulsam obstaculis: gr̃am nobis deesse mira
mur? Iã uerò si quis iuxta apl'm ut uerbũ christi: uerbum
gratiæ in eo habitet gratus est: si quis deuotus: si quis so
lícitus: si quis spũ feruẽs: caueat sibi ne suis fidat meritis: Collo.3.
ne suis operíb⁹ ímmitatur: alioquín nec huiuscemodi quí
dẽ animũ intrat gratia. Nímirũ plenus est: nec in eo iã in
uenit gratia locũ sibi. Consideretis pharisæum illum orã
tem. Non erat raptor: non iníustus: non adulter. An sine
fructíbus pœnitentiæ erat? Ieiunabat bís in sabbato: de
címas dabat oĩm q̃ possídebat. Sed ingratũ forsitan suspí
camíni. Audíte quid dícat. De⁹ gratías ago tibi. Sed nõ Luc.18.
erat uacuus: non erat exínanitus: non erat humílis sed
elatus. Non enim quid sibi deesset scíre studuit, sed exag
gerauit meritũ suũ: nec erat solida plenitudo sed tumor.

Vacuus

Vacuꝰ ꝓinde redꝺ̃t: quía plenítudínē ſimulauít. Nam publícanus ílle quí exínanire ſeípſum: q uacuū uas exhíbere curauít: gratíā retulít āpliorē. Nos ergo fratres ſi gratíā cupímus ínuenire: ſic decætero abſtíneamus à uítíīs: ut de præteritís quoq; peccatís dígne pœníteamus. Níhílomínus quoq; ſolícíti ſímus & deuotos nos deo & uerè humíles exhíbere: huíuſmodí nempe anímas grataníter reſpícít pío íllo reſpectu de quo ſapíens aít. A Qm̃ gratía & míſericordía deí eſt ín ſanctos eíus: & reſpectus ín electos íllíus. Et forte ꝓptereà quater reuocat aíam quā reſpícít dícēs. Reuertere reuertere ſunamítís: reuertere reuertere ut íntueamur te: quo uídelícet nec ī peccandí cōſuetudí, ne nec ín conſcíentía pctōrū: ſed nec ín tēpore & torpore íngratítudínís: aut ín elatíonís cæcítate perſíſtat. A quo nos quatrípertíto pículo reuocare & erípere dígneť: quí factus eſt nobís à deo ſapíentía, & íuſtítía, & ſanctíficatío, & redemptío íeſus xp̃s dn̄s noſter: q cū patre & ſpūſancto uíuít & regnat deus ꝑ ínfínita ſecula ſeculorum. Amen.

Sap̃.4.

Cañ.6.

Dn̄ica ín Ramís palmarum, de tríbꝰ ordínibus obſequentíum chriſto. Sermo primus.

NOn ſine cauſa ſpíritū ſpōſi paríter & deí ſuí habens eccleſía proceſſionem hodíe noua quadā & míra cōíunctíone addídít paſſíonī. Nam proceſſío plauſum habet: paſſío planctū. Quoníā ergo ſapíentíbus & ínſipíentíbus debítores ſumus: uídeamus quíd utríq; conferat hæc coníunctío. Et príus quídē quíd ſecularíbus índícet: qm̃ non príus qđ ſpūale: ſed qđ aíale. Vídeat ſecularís aía: uídeat & íntellígat: qm̃ extrema gaudíj luctꝰ occupat. Propter hoc em̃ q cætera quoq; cœpít facere & docere: nō ſolum uerbís prædícās ſed exēplís: qđ ante prædíxerat ꝑ prophetā. Qm̃ omnís caro fœnum & omnís gloría eíus tanquā flos fœní: etíā apparēs ín carne manífeſte ſtuduít probare ī ſeípſo. Vñ & ꝓceſſíonís gloría uoluít ſublímarí: quí paulopoſt ſíbí nouerat ínmínere díē ígnomínioſíſſimæ paſſíōís. Quís ergo ſperare íam debeat ín íncerto gloríæ tpalís: cum uídeat ín ípſo quoq; quí pctm̃ nō fecít creatorē tēporū & cōdítorē unī uerſítatís poſt exaltatíonē tantā: tantam níhílomínus humíliatíonē ſequí? In eadē em̃ cíuítate à plebe eadē & eodē tēpore nūc quídē ꝓceſſíōís gloría & díuínís eſt laudíbus honoratus: poſtmodū uerò ínterrogatus cōtumelíís & tormēto & cū ſceleratís deputatus. Híc eſt tranſítorie fínís lætítíæ: híc fructꝰ gloríæ tpalís. Propterea prudēter orat propheta ut cantet dn̄o gloría eíus & nō cōpungať: íd eſt ꝓceſſíonē habeat: quā paſſío nō ſequať. Vobís autē charíſſímí tanquā ſpūalíbus ſpūalía cōparantes: ín ꝓceſſíone quídē cæleſtís patríæ repſentamus gloríā: ín paſſíone monſtramus uíā. Nam ſi ín proceſſíone quídē ueuít tí bí ín mentem futura ílla lætítía & exultatío multa nímís; qm̃ rapíemur ī nubíbus obuíā xp̃o ín aera: ſí tota cōcupíſcentía uídere deſíderas díē ílla: qm̃ ſuſcípíeť ín cæleſtí híe ruſalē: xp̃s dn̄s caput cū oībus mēbrís portans trıumphū uíctoríæ applaudentíbus íam nō popularíbus turmís: ſed uírtutíbus angelícís clamātíbus undíq; populís utríuſq; teſtamētí. Bn̄dictus qui uenít in noīe dn̄í: ſí ínquā cōſíderaſtí ín ꝓceſſíone quo ꝓperandū ſít: díſce ín paſſíone qua ſít eūdū. Hæc eſt em̃ uía uítæ tríbulatío pn̄s, uía gl̄ie, uía cíuítatís habítaculí, uía regní ſm̃ q clamat latro de cruce memēto meí dn̄e dū uenerís ín regnū tuū. Eūtē ín regnū uídít: q̄ cū puenıſſet ſuí memorē eē rogauít. Peruenít ergo & ípe. Sed ſí uís noſſe quàm cōpēdíoſa uía. Eadem díe meruít cū dn̄o eē ī padíſo. Tolerabílē ꝓinde reddít paſſíonís laborē gloría ꝓceſſíonís: qm̃ amantí níhíl difficile eſt. Ne mírerís q pn̄tí ꝓceſſíōe cæleſtē díxerím repræſentarí: quādo unus & ídē ín utraq; ſuſcípíť & ſí lōgè alíter & ab alīs. In hac em̃ proceſſíone írrōnalí íumento xp̃s ínſídet ín ílla uerò íumentū futurū eſt: ſed rōnale: qm̃ homínes & íumenta ſaluos facíes dn̄e. Cuí ſímíle eſt íllud. Vt íumētū factus ſum apud te: & ego ſemper tecum. Et uíde ſí non de ꝓceſſíone loquítur cū ſequíť. Tenuíſtí manū dexterā meā & ín uoluntate tua deduxíſtí me: & cum gloría ſuſcepíſtí me. Ibí certè ne ípſe quídē pullus deerít: qm̃ & ſí murmuret hæretícus paruulos nō ſínens uenire, paruulorum baptíſmo detrahens, quí paruulꝰ natꝰ eſt: & prímā paruulorū elegít acíem (ínnocētes loquor) hodíe quoq; puulos à gr̄a nō excludít: quía nec pietatí ínc̄gruū nec maieſtatí eíꝰ difficíle eſt, ut ſupplcat munus gr̄æ quod mínꝰ ī eís habet natura poſſíbile. Ibí nō ramos arborū non uílía ueſtímēta popularís turma proſternet: ſed demíttēt pennas ſuas aīalía ſancta: deponēt coronas ſuas ante thronū agní uígíntíquatuor ſenıores: & uírtutes oēs angelícæ q̄quíd habent gloríæ uel decorís totū eí aſcríbent: totū eí attríbuent. Iam uerò qm̃ de íumēto & ueſtíbus & de ramís arborū mētío facta eſt: cōſíderare díligētíꝰ líbet tríplex obſequíū qđ ín ꝓceſſíone hac exhíberí uídeo ſaluatorí. Prímū quídē à íumēto cuí ínſídet. Secūdū ab eís q ſua íllí ueſtímēta ſternūt. Tertíū uerò ab hís quí de arboríbꝰ ramos cedere phíbenť. Nónne tm̃ oēs relíq ex eo qđ abūdat ſíbí míttūt, & quaſí ſine grauamíne obſequunť dn̄o: ſolū uerò íumētū ſemetíꝑm exponít eíꝰ obſequíoť Sílēdū míhí eſt, ut elatíonē caucatís: an magís loquar ut habeatís conſolatíonēť Iumētū cuí īſídet xp̃s, nónne uos eſtís: íuxta p̄ ceptū apl̄ī. Glorıfícātes & portātes deū ín corporíbus ueſtrís. Expendūt em̃ ſeculares hoíes ín obſequíū dn̄í nō q̄ dē corpa ſed q̄ adíacēt & neceſſaría ſunt corporíbꝰ: cū de terrena ſubſtātía eleemoſynas largíunť. Prælatí quoq; ramos cædūt de arboríbꝰ uerbí cauſa: cū de fide & obedíētía Abraæ: de caſtítate Ioſeph: de māſuetudíne Moyſí: cæterorūq; ſctōrū ꝑ tutíbꝰ euāgelízāt. Verūtm̃ & íllí de prōptuarıs plenís largíūť: & hí q̄ acceperūt gratís: gratís nı hílomínꝰ dare íubenť. Oēs tm̃ ſí fideliter ſuo q̄ſq; ītēꝰ fuerít mínıſterío ín ꝓceſſíōe ſaluatorís ſunt, & cū eo íngredíunť ín ſanctā cíuítatē: qm̃ tres p̄uídít ꝓpheta ſaluādos: Noe cedētē ramos ín archæ fabrícā: Danıelē ín uílí edulío & labore abſtínētíæ factū tāquā íumentū ſaluatorēq̄ portātē: tertíū quoq; Iob bn̄ díſpēſantē ſubſtātíā huíus mūdí & de uelleríbꝰ ouíū ſuarū pauperū latera calefacientē. Cuí tm̃ ín ꝓceſſíōe ílla Ieſus ꝓpínqor: cuí de tríbus ordínıbus ſalus uícíníor facíle credo poteſtís aduertere.

Roma.1.

Eſa.40.

p̃s.26.

Luc.23.

p̃s.72.

In ramís palmarum de paſſíone & proceſſíōe & quatuor ordínibus proceſſíonís. Sermo. II.

NEceſſe eſt ut loquamur hodíe breuíꝰ ꝓpter anguſtíā tpís. Mlta q̄dē nobís mínıſtrat ꝓceſſío quācelebraturí ſumꝰ: ſed eadē īpedít ne dícere plura poſſímꝰ. C Celebraturí ſumꝰ hodíe ꝓceſſíonē: & paulopoſt auditurí paſſíonem. Quíd ſíbí uult mírabílís íſta cōíūctío: aut qd cogítauerūt patres nr̄í paſſíonē addētes ꝓceſſíōíť Nā ꝓceſſío qdē merito repſentať hodíe: q̄ facta eſt hodíe. Paſſío uerò cur addíta ē: quā ſexta fería conſtat eſſe ſequutāť Opportūe ítaq; ꝓceſſíōí paſſío cōíūcta eſt: ut diſcamꝰ ín nulla lætítía huíus ſeculí habere fiducíā: ſcíētes qm̃ extrema gaudíj luctꝰ occupat. Propterea nō ſímꝰ ſtultí: ut occídat nos ꝓſperítas nr̄a: ſed ín díe bonorū nō ímemores ſímꝰ malorū: & ecōuerſo. Iſtís enım mıxtū eſt pn̄s ſcl̄m: nō ſcl̄arıbꝰ tm̃ ſed ēt ſpūalíbꝰ uírís. Nā ſecularíbꝰ uírís alíq̄n q̄ placēt: q̄nq; q̄ díſplícēt uídemꝰ ac cídere: & ípſis nıhílomínus ſpūalíbꝰ nō ſemper trıſtía nō ſemper læta ſuccedūt, ſed ueſpere & mane díes unus. Et íl lud. Viſítas eū díſluculo & ſubíto probas íllū. Verum hoc ínterím dū pn̄s ſcl̄m manet: uel manat magís & fluit. Cæterum poſt hoc ſeculū duo futura ſunt ſecula ualde díuíſa & díuerſa: íta ut ín altero nō níſí fletus & ſtrídor dentíū ín altero ſola gr̄arum actío & uox laudís. Abſterget em̃ deus oēm lachrymā ab oculís ſanctorū: & mors íam non erít amplíus: neq; luctus neq; clamor: ſed nec ullus dolor: qm̃ príora tranſíerunt. Interím ſícut amatores mūdí multa patíuntur aduerſa: ſíc nec ípſís ſeruís deí oía ín hoc mūdo optata ſuccedūt. In díe ergo malorū memores ſunt bonorū ne puſillanímes fíant & ímpatíētes: ſícut ís de quo legímus ín pſalmo. Cōfitebítur tíbí cū benefecerís eí. In díe quoq; bonorū nō ímemores ſunt malorū: ne extollantur & dícāt ín abundātía ſua: nō mouebímur ín æternū.

Sap̃.4.

Cañ.6.

1.Cor.6.

Iob.7.

Pſal.48.

Sicut enī ſeculariū rerū ꝓſperitas occidit ſtultū ſeculare ſic pōt & abundātia ſpūalis ꝓſperitatis occidere indoctū ſpūalē, atq; iō nō ſpūalē. Spūalis qppe dīudicat oīa. Vñ autē eueniat ꝙ ſtultū occidit ꝓſperitas & nō ſapientē alí bi habemus. Cor ſapiētis ubi triſtitia: & cor ſtultorū ubi lætitia. Meríto ꝓinde aít. Bonū eſt magis íre ad domū luctus quàm ad domū cōuiuij. Licet enī mltos frāgat aduerſitas: tñ multo plures extollít ꝓſpitas: ſicut ſcriptū eſt. Cadēt à latere tuo mílle, ſiniſtro. ſ. per qđ ſignať aduerſitas: & decem mília id eſt multo plures à dextrís tuís: ín quíbꝰ ꝓſperitas deſignať. Deníq; qa utrobíq; pículū eſt: orat ſapiens & dícit. Diuítias & paupertates ne dederís míhí: ne forte aut díuítiæ extollerent ín ſuperbíam: aut paupertas deíſceret ín ímpatientíā. Vñ & dñs ſicut ín paſſione patiētiam: ita ín proceſſione humílitatem exhíbere curauit. In ílla enī tanquā ouís ad occiſionem ducťeſt, & quaſi agnꝰ coram tondente obmutuit, & non aperuit os ſuū. Qui cū percuteretť nō cōmínabatur: ſed magís orabat dícens. Pater ígnoſce íllís qa neſciunt qđ faciūt. In proceſſione autē qđ: Parabant ſeſe populí: ut exírent obuíam eí: nec eū latebat quí nouerat qđ eſſet ī hoīe. Propter qđ & ípe paratus eſt nō ín curríbus & ín equís nec ín frænís argenteís: aut ſellís auro tectís: ſed humílís aſellí tergo ſedēs ſuppoſitís apoſtolorū ueſtíbus q̄s ego de p̄cioſoríbꝰ regionís fuíſſe non credo. Sed quíd fuit ꝙ proceſſionē habere uoluít: quí mox futurā nouerat paſſionē? Forte ut amatíor eſſet paſſío: quam ꝓceſſío p̄ceſſiſſet. Ab eodem enim populo: ín eodē loco & ípſo tempore paucíſſímís díebus ínterpoſitís prímo cū tāto tríūpho ſuſceptus: poſtea crucífixus eſt. O quam díſſímíle eſt: tolle tolle crucífige eū: & bñdícťꝰ, q uenít ín noīe dñí oſanna ín excelſis. Quàm díſſímile rex íracl: & nō habemꝰ regē níſi cæſarē. Quàm díſſímiles ramí uírētes, & crux: flores, & ſpínæ. Cuí príꝰ ſternebanť ueſtímēta alíena: ecce ſuís exuíť, & ſors mittítur ſup ea. Ve tíbí amarítudo pctōrū nr̄ōrū: ꝓpter q̄ ſoluēda tanta amarítudo neceſſaría eſt. Iā uerò ad p̄ceſſionē accedens tanquā q̄tuor ordínes ín ea míhí uídeor íntuerí: & fortaſſís ín hac nr̄a ꝓceſſiōe hodíe oēs potuerūt íueníri. Præíbāt enī alíq & uíā parabāt. Ipſí ſunt q uíā parāt dño ad corda ueſtra: q uos regūt & dírigūt greſſus uōs ín uíā pacís. Alíj ſeq̄banť: & hí ſunt q ꝓprie ínſcíētiæ conſcíj de uote ſequūť & adhærēt ſemp ueſtígíſ ꝓcedētíū. Erāt q̄ſq; díſcípulí tāquā domeſtící laterí eíus adhærētes. Ipſí ſunt q̄ optímā partē elegerūt: q ī clauſtro ſolí deo uíuūt: ſemp deo adhærētes & eíꝰ placítū cōſiderātes. Ipm q̄ſq; íumentum cuí ínſidebat nō defuit: qđ deſignat duros corde: & anímos quodāmō beſtíales. Verū nō fuit aīalíū ibí hmōí copioſior multítudo: nec oportuit. Tales enī magís onerí ſunt quàm honorí: nec ꝓpter eos proceſſío ualde gloríoſior eſt. Huíuſmodí nāq; cantare non norunt: ſed male ſonoros dant rugítus. Ipſí ſunt q uírga ſemp & calcaríbus egent. Attñ nec ípſos relínquet dñs: dum díſcíplínā ferre uoluerínt. Hís enī dícít. Seruíte dño ín tímore: & ap̄hē díte díſcíplínā ne q̄n íraſcať dñs & pereatís de uía íuſta. Poſtquàm enī íumētū hoc díſcíplínā ferre noluerít: qd, reſtat níſí ut abíjcíat eū dñs cū índígnatíone quadā: & protínus exeat à uía: currēs ad ſpínas & tríbulos à quíbꝰ ſuffocatur uerbū deí: quí ſunt díuítiæ huíꝰ mūdí & uoluptates carnís? Sed ſí quí tales ſūt híc quíbꝰ grauís ſit ordo, & omnía oneroſa quos pungí frequenter oporteat & urgerí: obſecramus eos ut ſtudeāt de íumētís ſí forte queāt ín homines cōmutarí & cōputarí ínter eos: ut aut de p̄cedentíbus: aut de adhærētíbus & collateralíbus: aut de ſequentíbus ſínt. Quod ſí nō faciūt obſecro ut uel ín eoq̄ſ ſunt permaneāt: & patíēter ínterím ferāt q̄ ſalubría ſunt & ſí mínus ſuauía: donec cōplaceat dño reſpícere humílitatē eorum: & ín melíus alíquíd eos ꝓmouere. Vultís autē ut alíquatenꝰ cōſolemur íumētū noſtrū? Scímus eqdē qa cantare non nouít. Neq; de eíſeſt quí dícere poſſít. Cātabíles míhí erant íuſtíficatíones tuæ: ín loco peregrínatíonís meæ. Attamē unū eſt: q̄ nemíní cæterorū tā ꝓpe eſt dñs. Nā nec ípſí quí híncínde adhærēt tā ꝓpe eū habēt ut íumētū cuí ínſídet. Et audí hoc ípſum à propheta. Prope eſt dñs hís q tríbulato ſunt corde. Nā & mater quē ægrotātē nouít fílíū, magís fouet: & ſæpíus amplectíť eum. Nemo ígíť índígneť: nemo cōtemnat dū uoluerít eſſe chriſtí íumentū. Etením quí ſcādalízauerít unū de puſillís íſtís, íllū grauíter offendít: quí eos tāquā mr̄ gremío ſuæ fouet mīæ: donec roborenť. Vñ & morū ínfirmítates patíētíſſímæ ferēdas beatꝰ bñdícťꝰ ammonuít. Quatuor ergo ſunt genera ín proceſſione dñí. Boní prudētes, & boní ſímplíces, hí ſunt quí præcūt & quí ſequunť. Bonos aūt addídí: quía prudētes nō boní íníq ſunt íuxta íllud. Sapiētes ſunt ut faciāt mala: & ſímplíces nō boní ſtultí ſunt. In proceſſione aūt dñí nec íníquus locū habet nec ſtultus. Porrò quí adhærēt eí cōtēplatíuí ſunt quí portāt eū & onerātur eo: ípſí ſunt duří corde & parū deuotí. Sed ecce oēs ſunt ín ꝓceſſione dñí: & nemo ex ípſís faciem eíus uídet. Nā quí p̄cedunt occupatí ſunt ín parāda uía: ſolícíti círca pctā & tētatíones alíorū. Quí ſequunť ípſí oīno faciem eíus uídere nō poſſunt: ſed ſicut Moyſí dictū eſt poſterío ra eíus uídent. Iumentū cuí ínſídet nūquā ad uídēdum leuat oculos: ſed pronū eſt ſemper ín terrā. Quí uerò adhærēt ípſí alíq̄ñ uídere poſſunt ſed raptím & nō cōtínue nec plene: dū adhuc ſunt ín uía. Attñ quātū ad alíos, ípſí magís facíe ad faciē eū uídēt: ſuxta quod uere de Moyſe ſcríptū eſt: quía cæterís quídē prophetís per uíſiōes & ſomnía: Moyſí uerò facie ad faciē loquebaťur. Quātū ad plenā ſanè uíſionē nec ípſe Moyſes dū uíueret ín hoc mundo ímpetrare potuít facíeí ípſíus uíſionē: quía ſícut ípſe aít. Nō uídebít me Homo & uíuet. Nō uídebor, ínquít, ī hac uíta nō uídebít quís faciē meā ín hac uía: & ín ꝓceſſione ſta. Ipſe ítaq; magna píetate ſua donet nobís ſíc ín eíus ꝓceſſione pſeuerare dū uíuím: ut ín magna ílla ꝓceſſiōe: qua cū ſuís oībus à patre ſuſcípiēdus eſt & tradíturus regnū deo & patrí, ſanctā cíuítatem íngredí mereamur: cū eo quí uíuít & regnat per oīa ſecula ſeculorum. Amen.

Exo.33.

De quínq; díebꝰ ꝓceſſionís, refectiōís, paſſiōís, requíetiōís, reſurrectionís. Sermo. III. unde ſup.

CVm uníuerſa fecerít deꝰ ín nūero pōdere & mēſura: ſpecíalíꝰ tñ ea tpa quíbꝰ ín terrís uíſus eſt & cū hoíbus cōuerſatus eſt: quæcūq; ín eís opatus, locutꝰ, aut paſſus eſt: íta díſpoſuít: ut ne mínímū quídē mōmētū: ne unū ío ta à ſcīo uacauerít aut p̄teríerít ſine myſterío. Euídētíus tñ quatuor ꝓxímos díes & ípm quē hodíe colímꝰ ílluſtrauít: díē ꝓceſſiōís díē refectiōís, paſſiōís, requíetiōís, & reſurrectōís ſuæ. Notabíles admodū díes: & ínter cæteros ínſignes magís. Príma ſiq̄ dē díe gloríā ſuſcípere dígnatꝰ eſt hūanā: & cū íngētí quodā trípudío & exultatiōe uníuerſæ terræ hieroſolímā nō proprijs utťacteꝰ cōſueuerat pedíbꝰ: ſed íumento uectꝰ íntrare. Et hæc quídē p̄paratío ad paſſionē fuít, excítata hínc maxímæ ínuídía ſacerdotū. Sanè uēturas alíq̄ñ turbas ut raperēt & eū regē facerēt, fugíens legíť declínaſſe. Nūc uerò etíā nō q̄ſítus affuít: ut tāquā rex iſrl ſuſcípetur & p̄dícareť ab eís: quetíā ín hæc ípa p̄conía corū (qđ dubíū nō eſt) aīos excítauít. Sic nímírū & de paſſiōe aduertere eſt. Exíſt q̄ñq; & abſcōdít ſe ab eís. ſ. íudæís. Nec uolebat íam ambulare palā ín íudæa: quía q̄rebāt eū ínterfícere. Sciēs autē ꝙ uenerít hora eíus tanquā poteſtatē habēs, ſpōtaneꝰ ípſe ſe obtulít paſſiōí. Decebat nēpe pōtíſſímē nr̄m tētarí per oīa pro ſímílítudíne abſq; pctō: ut tanquā uerus hō & proſpera hoím & aduerſa opportune uíceret: opportune ſuſcíperet: & utrarūq; rerū ín ſeípſo nobís ſalutare preberet exēplū. Vt enī tēperātíæ eſt p̄conía ppťí & ſeculí huíus ꝓſpera declínare: ſíc ínterdū íuſtítíæ eſt, certa quídē díſpēſatiōe admíttere ea. Perſecutío quoq; & tpalís oīs aduerſítas pro loco & tempore prudenter alíq̄ñ fugíēda erít: cū autem neceſſe fuerít uírílíter toleranda. Et ín hís quídem duobus (proſperitatem & aduerſítatē loquor) humana oīs uíta uerſať. Nihilomínus autē

ps.118.

ín íllís

ín íllís quatuor notíſſimis utíq; ſpeciebus uírtꝰ uníuerſa cõſiſtit. Ita ergo oẽm uírtutẽ ímplere decuit eũ ī quo pleníus habítabat oís plenítudo uírtutís: ut notũ fieret oíbꝰ quía ís ſcíret maxíme abũdare: ſcíret & pænuríã patí. Nõ eñ deí ſapíẽtia de hís erat, quos occídere proſperítas ſua nõ deí uírtus de hís quos perdere poſſet auerſio. Vtrũq; eñ ſcríptũ eſt: q; proſperítas nõ tamẽ oím ſed ſtultorũ occídat íllos, auerſio utíq; non quorũlíbet: ſed puulorũ perdat íllos. Q; modeſte tñ hãc ípſam uídeƈ gloríã ſuſcepíſſe ad tríumphalẽ occurſum ín aſíno ueníẽs: nõ ín curríbus aut ín equís. Et dícebat. Sí quís uobís alíquíd díxerít: díte qa dñs hís opꝰ habet. Opus magnũ: opus ſalutís. Nẽ pe homines & íumẽta ſaluos facere uenerat: multíplícans míſerícordíã ſuã deꝰ. Initía noſtræ cõuerſionís fouet íſta dígnatío, ut prímũ ex ancílla fílíũ generemꝰ. Solutus eſt ad mandatũ dñí quí antea tenebaƈ, aut non ualens aut nõ uolẽs bñfacere: aut utroq; fortíꝰ uículo allígatꝰ: nec uolẽs ſ, nec ualẽs. Nõ nouít ínterím puríꝰ ín dño gratularí: ꝓſua ſum tenet placere eí qđ agít: & cõſolatur ín eo quod ſíbí eũ quodãmodo ſe facere reputet debítorẽ: ſæpíus memorãs quía dñs hís opus habet. Nam ꝓceſſu temporís ín eo magís afficíeƈ ut ſuo ſolícítetur debíto: & tímeat ne fortè tantís beneficíís ínueníaƈ ī gratꝰ: dícẽs quía ſeruꝰ ínutílís ſum, & bonorũ meorũ nõ eges. Ad hæc qdẽ uerax affectío & fidelís: híc fílíꝰ líberæ: cũ quo ancíllæ fílíꝰ hæreſeſſe nõ poſſít. Ita ergo ín hac ꝓceſſíone. Cæterũ añ paſſionẽ affectuoſius paterfamílías refectionẽ ſuís curauít domeſtícís exhíbere: & ín hoc quoq; apparuít benígnítas & humanítas ſaluatorís. Cũ eñ dílexíſſet ſuos ín fínẽ dílexít eos: & dícebat. Deſíderío deſíderaui hoc paſcha manducare uobíſcũ ãtequã patíar. Oportebat eñ. Expetierat eos ſathanas ut críbaret ſícut tríticũ: opus erat præuenire refectionẽ. Deníq; quí refectí paulomínꝰ defecerunt: quíd ícíuní feciſſentꝫ Hínc fuít q; nõ modo corpora: ſed etíã corda refecit & ea quàm maxíme. Neq; eñ corpalís paſſío ſed tẽtatío ſpũalís ínſtabat: qđ ſíngularíter ílle futurus eſſet dõectrãſíret. Ea nímírũ hoſtía ſícut ſola prodeſſe potuít, ſíc ſola ſufficít: nec chríſtum decuit ſímul & Petrum aut Iacobum uel Ioãnem pro ſalute hoím patí. Crucífixí tñ fuere cũ eo alíj duo, ſed duo nequã: de quíbus nulla prorſus ſuſpícío poſſet haberí: tãquã ex eís mínus efficax ſacrificíũ ſupplereƈ. Quíbꝰ ergo panibus ín cœna refecit apl'osꝫ Vt ego arbítror qnq;. Meus, ínqt, cíbus eſt: ut faciam uoluntatẽ patrís mei. Cíbus utíq;: ſed cíbus cordís. Quíd ením æque confirmat & corroborat humanũꝫ quíd íta ín oñmí neceſſítate cõfortat & ſuſtentat, ut díuíne uolũtatís executío: uelut ín quẽdã aíe uentrẽ cõſcíẽtíã. ſ. eíus íngeſtaꝫ Síc & ſermonẽ díuínæ exhortatíonís & ꝓmíſſíonum eíꝰ cõſolatíonẽ & orãtíum lachrymas, panes cordís eſſe ſolꝰ íllę ígnorat: cuíuſíã aruít cor pro eo q; ſuũ ípſíus panẽ cõmedere ſít oblítus. Sup oía aũt caro dñí uerè eſt cíbus: & cíbus uítæ: panís de cælo uíuus. Nullũ ex hís ín hac tã ſolennί cœna dñí defuíſſe reperíes: ſí dílígẽter aduertas. Recũbentíbus adhuc díſcípulís ſurgít à cœna: præcíngíƈ lín theo: aquã ponít ín peluím: díſcípulorũ pedes abluít & extergít. Nõ eſt uoluntas carnís & ſanguínís hæc: ſed uolũtas patrís & ſanctificatío noſtra. Deníq; ſí non lauero te (aít dñs ad petrum obnixíꝰ repugnãtẽ) nõ habebís partẽ mecũ. Scímus aũt qsdíxít. Eũ quí uenít ad me nõ eícíã foras: qa deſcẽdí de cælo: nõ ut faciãt uolũtatẽ meam, ſed uolũtatẽ eíꝰ q míſít me. Opportũe aũt & utíq; more ſuo: poſt exemplũ operís, exhortatíonẽ ſermonís adíunxít. Interloquẽdũ quoq; (nã copioſíſſímꝰ extítít ſermo) multís eos promíſſíonibus ꝓpter ínſtantẽ maxíme paſſionẽ refouere & refocíllare curauít: de reſurrectione ſua: de aduentu paracletí: de eorũ confirmatíone & alíq; aſſumptíone ad ſeípſum. Nec multo poſt uentũ eſt ad oratíonẽ, & uſq; tertío factꝰ ín agonía orabat. Vbí qdẽ nõ ſolís oculís, ſed quaſí mẽbrís oíbus fleuíſſe uídeƈ: ut totũ corpus eíꝰ, qđ eſt eccleſía totíꝰ lachrymís corporís purgareƈ. Nã quídẽ de ſacramẽto corporís & ſanguínís ſuí nemo quí neſcíat hãc quoq; tãtã & tã ſíngulaɾẽ alímoníã ea prímũ díe exhíbítam: ea díe cõmendatã & mandatã deínceps frequẽtarí. Ex hoc íã díes ſequíƈ paſſíõís. In qua nímírum ſícut totũ hoíem ſaluum fecít: ſíc de toto ſe fecít hoſtíã ſalutarẽ: corpus exponens tantís ſupplícíís & íníurís: animũ uerò geminæ cuíuſdam hũaníſſímæ cõpaſſíonís affectuí: hínc quí dẽ ſuper mœrore ínconſolabílí ſanctarũ fœmínarũ, índe ſuper deſperatíõe & díſperſione díſcípulorũ. In hís quatuor crux dñíca fuít: & hæc omnía propter nos paſſus eſt: quí tãta charítate cõpaſſus eſt nobís. Verũtamen quæ de ípſo erãt fínẽ habuere, ſícut ípſe lamẽtantíbus mulíeríbꝰ aít. Fínẽ utíq; celerrímũ & celeberrímũ prímo quídẽ requíẽ: deínde reſurrectionẽ. Nos quoq; ſí feſtínamꝰ ín íllã ígredí requíẽ per multas tríbulatíões nobís (ſí memíneríꝰ) trãſeũdũ eſt. Et príus quídẽ donec ſumus ín tríbulatíõe, magnum nobís uídeƈ aſpírare ad requíẽ: tãquã níhíl ſímus amplíus deſíderaturí. Verũ nõ erít nobís reqes: ne ín requíe quídẽ ípſa à deſíderío gloríæ: à deſíderío reſurrectionís deficíamus. Amodo, ínquít, íã, dícít ſpírítus ut requíeſcãt à laboríbus ſuís. A labore ergo requíeſcũt quí ín domíno moríũtur, ſed nõ requíeſcũt ínterím à clamore. Deníq; ſub throno deí clamãt aíæ occíſorũ: quía & ſí níhíl habeãt qđ moleſtet: nõdũ tñ habent qđ delectet: donec requíẽ reſurrectío: donec ſabbatũ paſcha ſequaƈ.

Feria quarta hebdomadæ pœnoſæ de paſſione dominí. Sermo.

VIgílate aío frẽs: ne ífructuoſe uos huíꝰ tẽporís ſacramẽta pertrãſeãt. Copioſa eſt benedíctío: date receptacula mũda: deuotas aías, mẽtes uígíles, affectꝰ ſobríos, puras cõſcíẽtías exhíbete tãtís cariſmatíbꝰ gratíarũ. Nímírũ ammonet uos ſolícítudínís huíus nõ mõ ſpecialís ípſa cõuerſatío quã ꝓfeſſí eſtís: ſed & gñalís eccleſíæ obſeruatío: cuíus fílíj eſtís. Vníuerſí ſíquídẽ xp̃íaní ſacra hac ſeptímana aut præ ſolíto aut p̃ter ſolítũ píetatẽ colũt, modeſtíã exhíbẽt, hũílítatẽ ſectantur, índuũt grauítatẽ: ut xp̃o patíẽtí quodãmodo cõpatí uídeãtur. Quís eñ tã írreligíoſus quí, nõ cõpũgaturꝫ qs tã ínſolẽs ut nõ humílíeƈꝫ qs tã íracũdꝰ ut nõ índulgeatꝫ qs tã delícíoſus ut nõ abſtíneatꝫ quís tam flagítíoſus ut nõ cõtíneatꝫ quís tã malícíoſus, ut nõ pœníteat hís díebus? Meríto quídẽ. Nẽpè adeſt paſſío dñí uſq; hodíe terrã mouẽs petras ſcíndẽs, aperíẽs monumẽta, ꝓpe eſt etíã reſurrectío eíus: ín qua ſolẽnítatẽ celebrabítís altíſſímo dño: utínam uſq; ín altíſſíma quæ fecít magnalía alacrítate & auídítate ſpũs ſubeũtes. Níhíl ín mũdo poterat melíꝰ fierí: quàm quod factũ eſt à dño hís díebus. Níhíl mũdo poterat melíus uel utílíus cõmẽdarí: quàm ut rítu perpetuo celebret & ſíngulís annís memoríale eíus ín deſíderío aíæ, & memoríã abundãtíæ ſuauítatís ſuæ cructet. Vtrũq; aũt propter nos: q; ín utroq; nobís ſalutís fructus, ín utroq; uíta ſpũs noſtrí. Mírabílís paſſío tua domíne Ieſu: quæ paſſíones omnium noſtrum propulſauít: propíciata eſt omníbꝰ íníquítatíbus noſtrís: & nulli unquã peſtí noſtræ ínueníƈ ineffícax. Quíd ením tam ad mortem: quod nõ tua morte ſaluetur? B In hac ígítur paſſíone fratres tría ſpecialíter conuenít íntuerí: opus, modum, cauſam. Nam ín opere quídem patíẽtía: ín modo humílítas: ín cauſa charítas commẽdatur. Patíẽtía autem ſíngularís: q; uídelícet cum ſupra dorſum eíus fabrícarent peccatores: cum ſíc extenderetur ín lígno: ut dínumeraretur omnía oſſa eíus: cum fortíſſímũ íllud propugnaculũ, quod cuſtodít íſrael, undíq; foraretur: cũ foderentur manus & pedes ſícut agnus ad occíſionẽ ductus ſít, & tanquàm ouís coram tõdente, non aperuít os ſuum: non aduerſus patrem murmurans à quo míſſus fuerat: non aduerſus humanũ genus pro quo quæ non rapuít exoluebat: non deníq; uel contra populũ ípſum peculíarem ſíbí, à quo pro tantís beneficíís tãta mala recípíebat. Plectũtur alíquí pro peccatís ſuís & humíliter ſuſtínent: hoc ípm tñ eís ad patíentíã reputaƈ. Flagellanƈ alíj nõ tã purgandí quàm ꝓbandí coronãdíq;: &

maior ín eis patiẽtía cõprobaꝛ & cõmendaꝛ. Quõ nõ maxíma censeaꝛ ín xpo q ín funículo hereditatís suæ ab his qbus specialiter aduenerat saluator: crudelíssima morte mulctabaꝛ sicut fur, nullũ oĩno pctĩ nec actu proprío nec cõtractu: sed nec ĩquo crescere posset habentꝫ. Nímirũ ín quo habitat oĩs plenitudo díuínitatís non umbratíce sed corporaliter: ín quo deus est mundũ recõciliãs sibí: nõ figuratíue sed substãtialiter: quí deníqꝫ plenꝰ est gr̃e & uerítatís, nõ cooperatíue sed psonaliter. Vt faciat opꝰ suum
Esa. 28. alienũ est opus eius ab eo (Esaías loquiꝫ) quía & opꝰ suũ fuit qđ dedit eí pater ut faceret: & alienũ ab eo ut talís talía sustíneret. Ita ergo habes ín opere patientiã. Nã modũ ípm sí dílígenter attẽdas: non mõ mítem: sed & humílem corde cognosces. Nempe ín humílítate ĩudícíũ eius sublatum est: cum hec ad tantas blaphemías nec ad falsíssíma quæ sibí obĵciebanꝫ crímía respõderet. Vídímꝰ, ínqt, eũ & non erat eí aspectus non speciosum forma p̃ filĵs hoĩm sed opprobríũ hoĩm & tãquã leprosum: nouíssímũ uírorũ plane uírũ dolorũ à deo pcussũ & hũílíatũ: ita ut nulla cẽt eí species neqꝫ decor. O nouíssímũ & altíssímũ: ô humílẽ & sublímẽ: ô opprobríũ hoĩm & gloríam angelorũ. Nemo íllo sublímíor: nemo humílíor. Deníqꝫ sputís íllíꝰ est opprobrĵs saturatus est: morte turpíssíma condẽnatꝰ est: cum sceleratís deputatus est. Níhíl ne merebíꝫ uel ísta humílítas: q̃ hũc habet modum, ímo q̃ tam est ultra modum? Sícut est patientía sĩgularís: sic & humílítas ammírabílís utraqꝫ sine exemplo. Vtraqꝫ tñ magnífice causa ípa cõmendãt: nímírum charítas est. Propter nímíã qdẽ charítatẽ suã: qua dílexít nos deꝰ, ut seruũ redímeret: nec pater fílío nec sibí fílíus ípse pepercít. Vere nímíã: qa & mensurã
Ioan. 15. excídit, modum supat: planè supemínẽs uníuersís. Maiorem, ínquít, charítatẽ nemo habet q̃ ut aĩam suã ponat qs pro amícís suís. Tu maiorẽ habuísti dñe: ponens eam etiã pro ínímícís. Cum eñ adhuc ínímící essemus: p mortem tuam, & tibí reconcíliatí sumus & patrí. Quænam alía uí debítur esse uel fuísse, uel fore huíc símílís charítatí? Vix pro íusto quís morítur: tu pro impĵs passus es: moríens propter delícta nostra quí uenísti íustíficare gratís peccatores: seruos facere fratres: captíuos cohæredes: exules reges. Nec sanè alíud alíquíd patientíam hanc & humílítatem æque íllustrat: quàm q tradídit ín mortẽ anímã suã: & pctã multorũ tulít: etíã p transgressoríbus rogãs ut nõ perírent. Fídelís sermo & omní acceptíone dígnus. Quía ením uoluít oblatus est. Nõ mõ uoluít & oblatus est, sed quía uoluít. Solus nímírũ potestatẽ habuít ponẽdí aĩam suã: nẽo eã abstulít ab eo ultro. Cũ accepíssẽt acetũ díxít,
Ioan. 19. Consummatũ est. Níhíl restat adímplendum: íam non est qđ expectem. Et ínclínato capíte factus obedíens usqꝫ ad mortẽ tradídít spĩm. Quís tam facíle q̃n uult dormít? Magna quídem ínfírmítas morí: sed planè sic morí uírtus ímensa. Nempe qđ ínfírmũ est deí, fortíus est hoĩbus. Potest humana uesanía sibĵp sí ín mortem sceleratas ínĵcere manꝰ, sed nõ hoc est ponere aĩam suã: urgere eã magís & uíolenter abrumpere quàm ad nutum ponere est. Tíbí ím píe íuda mísera planè facultas fuít non ponendí aĩam, sed pendendí: nec tradẽre te sed trahente laqueo nequíssímꝰ ílle spũs tuus exíuít: nõ emíssus à te sed admíssus. Solus ín mortẽ tradídít anímã suã: q solus uírtute ppría regressus est ad uítã. Solus potestatẽ habuít ponendí: quí solus facultatem æque habuít líberã resumendí: ímperíũ habens uítæ & mortís. Dígna ergo charítas tam ínæstímabílís humílítas tam ammírabílís: patientía tam ínsuperabílís. Dígna planè tam sancta: tam ímmaculata hostía: tam accepta bílís: dígnus est agnus quí occísus est accípere fortítudínem: facere ad qđ uenít: tollere peccata mundí. Ego autẽ díco peccatũ tríplex qđ ínualuít super terrã. Putatís qđ dícere uelím concupíscentíã carnís & cõcupíscẽtíã oculorũ & superbía uítæ? Funículus tríplex est quí difficile rũpíꝫ: ppterea multí trahũt, ímo trahuntur hoc funículo uanítatís: sed prior ílle ternarius nõ ímmerito p̃ualet ín electís. Quõ eñ nõ íllíꝰ patientíæ recordatío oẽm arceat uoluptatẽ? quo nõ íllíus humílítatís cõsíderatío: superbíã uítæ prorsus extundat? Nã charítas ílla planè dígna cuíꝰ meditatío sic mentẽ occupet, sí totã sibí uẽdícet aĩam: ut oĩno uícíum curíosítatís exufflet. C Fortís ígíꝫ contra hæc passío saluatoris: sed alíud ego tríplex æque peccatũ quẽadmodũ uírtꝰ crucís expugnat dícere cogítauí: & íd fortè utílíus audíaꝫ. Primũ quídẽ orígínale: secũdũ persónale díxerím: tertíũ sĩgulare. Et orígínale quídem maxímũ íllud delíctũ uocaꝛ: quod à prímo Adã cõtrahímus ín quo peccauímus oẽs: p quo morímur uníuersí. Maxímũ planè qđ sic totũ nõ mõ genꝰ hũanũ: sed & quẽlíbet ípsius gñs occupat: ut nõ sít quí euadat: nõ sít usq ad unũ. A prímo hoíe usqꝫ ad nouíssímũ, ptenditur: & ín sĩgulís quoqꝫ à plãta pedís usqꝫ ad uertícẽ díffundíꝫ hoc uenenũ. Sed & alíter nihílomínꝰ ín uníuersam dílataꝛ ætatẽ ab ea scílícet díe qua sua quẽqꝫ cõcípít: usqꝫ ad eã qua cõís cũ recípít mater. Alíoqn unde graue ĩugũ sup oẽs & totos fílíos Adam, ídqꝫ à díe exítus de uẽtre matrís eorũ: usqꝫ ín díe sepulturæ ín matrẽ omníũ? In sordíbꝰ generamur, ín tenebrís cõfouemur, ín doloríbus parturímur. Añ exítũ míseras oneramus matres: ín exítu more uípereo laceramus mírũ q nõ ípsí pariter laceramur. Prímã uocẽ ploratiõís edímus, merito quídẽ utpote uallem ploratiõís íngressí, ut nobís íllud sancti Iob ex omní parte possít apta Iob. 14.
rí. Homo natus de muliere, breuí uíuẽs tẽpore, repleꝫ multís míseríjs. Quàm uerũ uerbũ hoc fít, nõ nos uerba docuere sed uerbera. Homo, ínqt, natꝰ de muliere: níhíl abiectíꝰ. Et ne fortè ex ípa sibí uoluptate, corporeorũ sensuũ, quã de sensíbílíbus hauríat blãdíaꝛ: ín ípso statím íntroítu de exítu quoqꝫ terríbíliter ammonecꝫ cũ dícíꝫ, breuí uíuẽs tẽpore. At ne spacíolũ íllud quod ínter íngressum & egressum relínquiꝫ: sibí líberũ putet: repleꝫ, aít, multísmís serĵs. Multís & multíplícíbus, ínquã, míserĵs corporís, míserĵs cordís, míserĵs cũ dormít, míserĵs dũ uígílat, míserĵs quaquauersum se uertat. Nímírũ ípse quoqꝫ natus ex uírgíne ímo factus ex muliere: sed benedícta ín mulíerí
bus: quí loquítur ad matrem. Mulíer ecce fílíus tuus: etíã Ioan. 19.
breuí uíuẽs tẽpore super terrã & níhílomínus multís est repletus míserĵs, ín ílla breuítate, appetítus ínsidĵs, ínterrogatus cõtumelĵs, pulsatus íníurĵs, uexatus supplícĵs, conuícĵs lacessítus. Tu ne hanc sufficere dubítes oblatíonem: quæ reatum omnẽ prímæ præuarícatiõís absoluat? Imo uerò non sícut delíctum, íta & donũ. Nam peccatum ex uno ín condẽnatiõnẽ: gratía autẽ ex multís delíctís ín íustíficatiõem. Et graue quídẽ oĩno delíctum íllud orígínale, quod nõ solũ persona ínfecít, sed & naturã. Persónale tamẽ cuíqꝫ grauíus est cum íam laxatís habenís exhíbemus undíqꝫ membra nostra arma íníquitatís peccato: non modo íam alíeno: sed & proprío crímíne compedíti. Sĩgulare uerò est grauíssímũ quod cõmíssum est ín dñm maiestatís: cum uírí impĵ uírum íustũ ínuste occíderunt: & sacrílegas manus ín ípsum deí fílíũ ínecerũt crudelíssímí homícídæ: ímo (sí fas est dícere) etíam deícídæ. Quíd duo præcedẽtía ad tertíum? Ad hoc expaluít & expauít tota machína mundíalís, & penè ín antíquum chaos sunt oĩa reuoluta. Ponamus alíquẽ de regní príncípíbꝰ terrã regiã populasse ín uastítate hostílí: ponamꝰ alíũ q cũ esset de cõsílío regís unícũ eius fílíũ pdítorĵs manibus suffocasse. Nunquíd nõ prímus respectu secũdí ínocẽs uídebíꝫ & ímmunís? Sic est oẽ pctĩm quãtũ ad hoc pctĩm, & tñ hoc pctĩm ín se pertulít: quí seípsum fecít pctĩm ut de peccato dãnaret pctĩm. Per hoc ením omne peccatũ tam orígínale quàm persónale deletum est, & ípm quoqꝫ sĩgulare elímínatũ est per seípsum. Argumentũ míhí est à maxímo: q duo mínora sunt explosa. Et ecce argumentũ. Peccatũ multorũ tulít: & pro transgressoríbus rogauít ut non perírent. Pater ínosce íllís quía nesciunt quíd
Luc. 23. faciũt. Volat írreuocabíle uerbũ tuũ dñe nec reuertetur ad te uacuum: sed faciet ad quod mísísti. Vide nunc opera domíní: quæ posuít prodígía super terrã. Flagellís cæsus est, spínís coronatus, clauís confossus, affixus patíbulo,

opprobrĵs

opprobrijs saturatus: oim tñ dolorū immemor: ignosce, ait, illis. Hinc multæ miseriæ corporis: hic multæ miæ cordis: hinc dolores: hic miserationes: hinc oleū exultatiois: hinc sanguinis guttæ decurrētis in terram. Miæ dñi multæ: sed & miseriæ dñi multæ. Vincēt ne miseriæ misericordias: an miæ miserias superabūt? Vincāt miæ tuæ ātique dñe: uincat sapientia malitiā. Magna eñ illorū iniquitas sed nunquid non maior pietas tua dñe? Multū per oēm modum. Nūquid reddit pro bono malū, ait, quia foderūt foueā aiæ meæ? Planè foderunt in patiētiæ foueam: occasiões plurimas indignationis & pmaximas ministrantes. Sed quid horum fouea ad abyssum mansuetudinis tuæ? Retribuentes mala pro bonis foueam foderunt, sed charitas nō irritatur: nō præcipitatur: uūquā excidit: nō in foueam ruit: & p retributis malis cumulat bona. D Absit ut muscæ morituræ exterminēt suauitatē unguēti qđ de tuo corpore fluit: qa apud sinū tuū mia: & copiosa apđ eū redēptio. Muscæ morituræ miseriæ sunt: muscæ morituræ blaphemiæ sunt: muscæ morituræ insolutiões sunt: quas tibi reddit generatio praua & exasperās. Tu autem qđ? In ipsa eleuatione manuū tuarū cū iā sacrificiū matutinum in holocaustū uespertinū transiret: in ipsa inquam uirtute incensi: qđ cælos ascēdebat: terrā operiebat: inferos respergebat: exaudiendus p reuerētia tua clamas: pater ignosce illis: quia nesciunt quid facīūt. O quàm multus es ad ignoscendū: ô quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine. O quàm longè cogitationes tuæ à cogitationibus nostris: o quàm firmata est etiā super impios misericordia tua. Mira res. Ille clamat ignosce: iudæi crucifige. Molliti sunt sermones eius sup oleū: & isti sunt iacula. O charitas patiēs sed & compatiēs. Charitas patiēs est: sufficit. Charitas benigna est: cunul? est. Noli uinci à malo: Charitas abūdās: sed uince ī bono malū: supabundāse st. Nō eñ sola patiētia sed & benignitas dei ad pœnitētiā iudæos adduxit: quia benigna charitas: etiā quos tolerat amat: & amat tā ardēter. Patiens charitas dissimulat, expectat, sustinet delinquētē: sed benigna trahit, adducit conuerti facit ab errore uiæ suæ: deniq; cooperit multitudinē peccatorū. O iudæi lapides estis: sed lapidē pcutitis molliorē: de quo resonat tinnitus pietatis & ebulit oleū charitatis. Quō potabis dñe desiderantes te torrente uoluptatis tuæ: qui sic pfundis crucifigētes te oleo miæ tuæ. Patet igit quiahæc passio potentissima est ad exhaurīēda oim genera pcatorū. Sed qscit si data est mihi? Mihi data est: quia alteri dari non potuit. Nūquid angelo? Sed ille nō eguit. Nūquid diabolo? Sed ille nō resurgit. Deniq; nō in similitudinē angelorum: ab sit autē ut in similitudinē dæmonū: sed in similitudinē hoim factus & habitu inuētus ut homo: exinaniuit semetipsum formam serui accipiens. Filius erat: & factus est tāquā seruus. Non solū formā serui accepit ut subesset: sed etiā mali serui ut uapularet: & serui peccati ut pœnā solueret cū culpā nō haberet. In similitudinē, inqt, hoim nō hois: quia prim? hō nec in carne pcti nec in similitudine carnis pcti creat? est. Christus enim uniuersali hoim miseria pressi? & pfundi? se immersit, ne subtilis ille diaboli oculus magnū hoc pietatis deprehenderet sacramētū, Ideò habitu & oi habitu inuētus est ut hō: nec ī eo quātū ad naturæ debitū signum alicuius qđ singularitatis apparuit. Quia eñ ita inuētus est: ideò crucifixus. Paucis aūt reuelauit seipsum ut essent qui crederent: reliquis aūt absconditus est. Quia si cognouissent 1. Cor. 2. nunquā dñm gloriæ crucifixissēt. Ad hoc etiā illi singulari pcto ignorātiā copulauit: ut sub aliqua iustitiæ umbra ignorantibus posset ignosci. C Duo aūt nobis in hæreditatē relinquerat ille uetustus Adā: qui fugit à facie dei laborē uidelicet & dolorē: laborē in actione, dolorē i passione. Non hoc ipse audierat in paradiso: quem acceperat ut operaret & custodiret illū. Operaret delectabiliter: custodiret fideliter & sibi & posteris suis. Christ? dñs laborē & dolorē considerauit: ut traderet eos in manus suas: imo se magis in manus eorū infixus in limo profundi: & intrauerunt aquæ istæ usq; ad aiam eius. Vide (ad patrē inqt) humilitatē meam & laborem meū: quia pauper ego sum & in laboribus à iuuētute mea. Laborauit sustinens, manus eius in laboribus seruierunt. Psal. 118. D De dolore uide quid dixerit. O uos omnes qui trāsitis per uiā, attēdite & uide te si est dolor sicut dolor meus. Verè lāguores nr̄os ipe tulit: & infirmitates nr̄as ipe portauit: uir dolorū pauper & dolēs: tētat? per oia absq; pctō. Et in uita passiuā habuit actionē: & in morte passionē actiuā sustinuit dum salutem operaret in medio terræ. Proinde memor ero quādiu fuero laborū illorū quos pertulit in prædicādo: fatigationū in discurrendo: tētationū in iciunando: uigiliarū in orādo: lachrymarū in cōpatiēdo. Recordabor etiā dolorum ei? cōuiciorū, sputorū, colaphorū, subsannationū: opprobrationū: clauorū horūq; similiū: quæ per eum & sup eū abundātius transierunt. Facit ergo mihi fortitudo: facit similitudo: sed si accesserit etiam imitatio ut sequar uestigia eius. Alioqn etiā exquiret à me sanguis iustus qui effusus est sup terrā: nec immunis ero ab illo tā singulari scelere Iudeorū: q uidelicet tātæ charitati ingratus fuerim: q spūi gratiæ cōtumeliā fecerim: q sanguinē testamenti pollutū duxerim: q cōculcauerī filiū dei. A Sūt pleriq; qui laborem & dolorē patiunt: sed necessitas in causa est nō uolūtas: & hi nō sunt cōformes imaginis filij dei. Sūt qui ex uolūtate sustinēt: sed nō est eis sors neq; pars ī sermone isto. Vigilat tota nocte luxuriosus nō solū patiēter sed & libenter: ut suam expleat uoluptatē: uigilat raptor uestitus ferro ut dirripiat prædā: uigilat fur ut domū perfodiat alienā. Sed hi omnes & horū similes lōge sunt a labore & dolore quē cōsiderat dñs. Homines aūt bonæ uolūtatis qui xp̄iana uoluntate diuitias paupertate cōmutarūt: uel etiā nō habitas tanquā habitas cōtempserunt: relinquētes oia ppter ip̄m: sicut & ipse reliqt oia ppter ipsos: sequunt eū quocunq; ierit. Huiusmodi aūt imitatio ualidissimū argumētū mihi est: q passio saluatoris & similitudo humanitatis in meā transeūt utilitatem. Hic eñ sapor: hic fruct? laboris est & doloris. B Vide ergo quàm magnificauerit facere tecū illa maiestas. De oibus quæ in cælo & sub cælo sunt: dixit & facta sunt. Et quid facilius dictu? Sed nunquid solo uerbo factū est cū te quē fecerat refecit? Triginta & tribus annis sup terrā uisus, & cū hoibus cōuersatus: etiā habuit in factis calumniatores: in dictis insultatores: nō habēs ubi caput suū reclinaret. Quare hoc? Quia uerbū à sua subtilitate descenderat: & grossius acceperat indumentū. Nam caro factum fuerat & iō grossiori & morosiori ope utebat. Sicut aūt cogitatio uestit sibi uocē corporeā absq; sui diminutiōe: uel ante uocē: uel post uocē: sic filius dei assumpsit carnē nō cōmixtionē passus neq; diminutionē: nec añ carnē nec post carnē. Apud prem inuisibilis: sed hic manus nr̄e tractauerūt de uerbo uitæ: & qđ erat ab initio uidim? oculis nr̄is. Hoc aūt uerbū, quia carnē purissimā & aiam sanctissimā unierat sibi, libere moderabat actiões corporis sui, tū quia sapiētia & iustitia erat: tū quia nullā habebat prorsus legē in membris suis repugnātē legi mētis suæ. Meū uerbum nec sapientia nec iustitia est, sed tñ utriusq; capax, & posunt ei hæc abesse & adesse: abesse aūt facilius. Familiare enim magis iam nobis est carnis nr̄e seruire uitijs, quàm actiones & passiones eius ordinare: pro eo q ois ætas ab adolescētia prona est in malū, inter flagella quoq; & gladios: etiam sub discrimine mortis ad suas ambiens uoluptates. Fœlix cuius cogitatio hoc est uerbum nostrū, omnes actiones suas ad iustitiam dirigit: ut & intentio sana sit: & operatio recta. Fœlix qui passiões corporis sui propter iustitiā ordinat, ut quicquid patiat: ppter dei filiū patiat: quatenus & à corde tollat murmuratio: & in ore uertat gratiarū actio & uox laudis. D Qui sic extulit se: iste tollit grabatum suum & uadit in domum suam. Grabatū nostrum corpus est: in quo prius languidi iacebamus: seruientes desideriis & concupiscentijs nostris. Nunc portamus illud cum spūi obedire cogim?, & mortuū nostrum

portamus: ḡa corp⁹ mortuū est ꝑpter pctm̄. Ambulamus tm̄ nō currim⁹: qa corpus qđ corrūpit aggrauat animā & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitātē. Ambulam⁹ etiā in domū nostrā. In quā domū? In matrē oīm qa sepulchra corū domus illorū in æternū. Vel potius in domū nostrā: quā habemus ex deo nō manufactā æternā in cælis. Qui sub hoc onere ambulam⁹ posito eo qd putatis quo currem⁹? Quō uolabimus? Planè sup pēnas uēntorū. A Amplexatus est nos dñs iesus ꝑ laborē & dolorē nostrū. Amplectamur eū nos quoq; uicariis qbusdā amplexibus ꝑpter iustitiā & iustitiā suā: actiones ad iustitiā dirigēdo: passiōes ꝑpter iustitiā sustinēdo. Dicam⁹ quoq; Gen.32. cū spōsa. Tenui eū nec dimittā. Dicam⁹ etiā cū pīarcha nō dimittā te nisi benedixeris mihi. Quid em̄ iā superest nisi benedictio? Quid post amplexū: nisi osculū restat? Si Can.1. sic adhærerē deo: quō nō iā clamare liberet? Osculetur me osculo oris sui. Ciba nos interim dñe lachrymarū pane: & potū da nobis in lachrymis in mensura: donec ꝑducas nos ad mensurā bonā & cōfertā & coagitatam: quā da bisin sinus nostros: qui es in sinu patris super oīa benedictus deus in secula Amen.

In cœna dñi de baptismo & de sacramento altaris & ablutione pedum. Sermo.

HI sunt dies quos obseruare debem⁹: dies plenī pietate & gratia qb⁹ etiā sceleratorū hoīm mētes ad pœnitētiā ꝑuocant. Tanta siquidem est uis sacramētorū eorū: quæ diebus istis recolūtur: ut possint ipsa quoq; lapidea scindere corda: & pect⁹ omne licet ferreū emollire sufficiāt. Deniq; uidemus usq; hodie ad passionē christi nō modo cœlestia compati: sed terrā moueri & petras scindi: & in cōfessione pctōrū apiri monumenta. B At uerò qm̄ sic est in spūalibus cibis sicut & in corporalibus ut in quibusdam statim ꝑ præsto sit sapor, in aliquibus oporteat laborare: q̄ manifesta sūt nostro non indigent ministerio: quæ uerò clausa sunt diligētē uolunt habere cōsideratorē. Neq; em̄ tradit mater paruulo nucē integrā: sed frangit eā & nucleū porrigit. Sic & ego uobis fratres charissimi si possem sacramenta q̄ clausa sunt aperire debueram: sed qa minus possum: rogemus ut uobis pariter & mihi mater sapiētia frāgat nuces istas: nuces inquā quas ꝑtulit sacerdotalis uirga uirtutis, quā emisit dñs ex sion. C Multa quidem sunt sacramēta: & scrutandis oībus hora nō sufficit. Fortassis etiā aliqui uestrum imbecilles sunt ad tanta simul capienda. De tribus itaq; sacramentis q̄ satis congrua sunt huic tēpori dicendū erit quod dñs ipse donauerit. Sacramentū dicit sacrū signū siue sacrū secretū. Multa siquidē fiūt ꝑpter se tātū: alia uerò propter alia designanda: & ipsa dicunt signa & sunt. Vt em̄ de usualibus sumam⁹ exēplū: dat annulus absolute ꝑpt ānullū & nulla est significatio: dat ad inuestiēdū de hæreditate aliqua & signū est: ita ut iam dicere possit q accipit. Annul⁹ nō ualet qcquā sed hæreditas est quā quærebā. In hūc itaq; modū appropinquās passioni dñs de gra sua inuestire curauit suos: ut inuisibilis gra signo aliquo uisibili ꝑstaret. D Ad hoc instituta sunt oīa sacramēta: ad hoc eucharistiæ participatio: ad hoc pedum ablutio: ad hoc deniq; ipse baptismus initiū sacramētorū oīm: in quo cōplātamur similitudini mortis ei⁹: unde & trina mersio, triduī qđ nunc celebrandū est formā gerit. Sicut em̄ in exterioribus diuersa sunt signa & ut cæpto immoremur exemplo: uariæ sunt inuestituræ fm ea de quib⁹ inuestimur: uerbi gra: inuestitur canonic⁹ per librum: abbas ꝑ baculū: epūs ꝑ baculū & annulū simul: sicut in qua in hmōi rebus est: sic & diuisiones grarū diuersis sunt traditæ sacramētis. Quæ est gra unde ꝑ baptismū inuestimur? Vtiq; purgatio delictorū. Quis em̄ pōt facere mundū de immūdo cōceptū semine: nisi q solus est mūdus: & in quē pctm̄ nō cadit deus? Huius qdē gratiæ sacramentum pri⁹ erat circuncisio: ut originalis rubiginē culpæ quæ manauerat à parētib⁹ primis, cultellus eraderet: sed uenīte domino q agnus est tot⁹ suauis & mitis; cuius fugū suaue est & onus leue: optime satis mutatū est ut inueteratā rubiginē cum unctiōe sanctispūs aqua dilueret: & acerbitas illa cessaret. A Sed fortè quærat aliqs & dicat. Si deletū est in baptismo qđ cōtraximus à parentibus: cur adhuc manet cupiditatis fomes & uelut incentiuū qđdā pctī? Neq; em̄ dubiū quin à primis parētibus in nos traducta sit lex ista peccati. Oēs siquidē i peccatrice uoluptate gnamur: ꝑpterea licet inuiti, illicitos quosdā mot⁹ cōcupiscētiarū & tāquā bestiales sentim⁹. Dixi uobis sæpius nec mēte excidere debet: qm̄ in casu primi hois cecidim⁹ oēs. Cecidimus aūt sup aceruū lapidū: & in luto: unde nō solū inquinati sed etiā uulnerati & grauiter quassati sum⁹. Lauari qui dē cito possum⁹: ad sanādū uerò opus est curatiōe multa. Lauamur igit i baptismo: qa delet chyrographū dānationis nostre: & gra hæc nobis cōfert ne iā nobis cōcupiscētia noceat: si tm̄ à cōsensu abstineamus: atq; ita tanquā sanies inueterati ulceris remouet: dū tollit damnatio & respōsum mortis qđ prius inde manabat. Sed qs poterit tā efferos mot⁹ frāgere? qs prurītū ulceris hui⁹ ferre quæat? Cōfidite qa & in hoc gra subuenit: & ut securi sitis sacramēti dñici corpis & sanguinis ꝑciosi inuestiturā habetis. B Duo em̄ illud sacrm̄ opat in nobis: ut uidelicet, & sensum in minimis: & in grauioribus pctīs tollat oīno consensum. Si quis ufm̄ nō tā sepe mō: nō tā acerbos sentit iracundiæ motus, inuidiæ, luxuriæ, aut cæterorū hmōi: gras agat corpori & sanguini dñi qm̄ uirt⁹ sacramēti opatur in eo: & gaudeat q̄ pessimū ulcus accedat ad sanitatē. Sed tm̄ qd agim⁹ q̄ in hoc corpore pcti & in hoc tpe malo nō possumus esse sine pctō? Nūquid desperabim⁹? Absit. Si dixerimus (ait btūs Ioānes) qa pctm̄ nō habem⁹ nos ipos 1.Ioan.1. seducim⁹: & ueritas in nobis nō est. Si aūt cōfitemur pctā nra fidelis de⁹ est qui remittat nobis pcta: & emūdet nos ab oi iniquitate. Nā ut de remissione quotidianorū mini me dubitemus: habemus eius sacramētū, pedū ablutionē. Quæris fortè unde sciāt q̄ sacramētū sit hui⁹ remissiōis: maxime cū ipe dñs ꝑmiserit petro dicēs. Quod ego facio Ioan.13. tu nescis mō: scies aūt postea: nihil aūt de sacramēto locutus est: sed tm̄ exēplū, inqt, dedi uobis: ut & uos ita faciatis. Verū multa habebat illis dicere: sed tunc portare non poterant. Ideoq; nec ex toto uoluit eos anxios & suspectos relin q̄re: nec dicere qđ tūc nō caperēt. Vis aūt nosse quia ꝑ sacro illud est, nō pro solo exēplo factū? Illud attēde qđ petro dictm̄ est. Si nō lauero te: nō habebis partē mecū. Aliqd igit latet qđ necessariū est ad salutē: qm̄ sine eo nec ipse petr⁹ partē haberet in regno xpi & dei. Vide em̄ si nō expauerit petrus ad tantæ cōminationis terrificū uerbū: si nō agnouerit salutare esse mysteriū cū rndit. Dñe nō tm̄ pedes meos, sed & man⁹ & caput. Et unde sci Ibidem. mus: quia ad diluēda pcta q̄ nō sunt ad mortē: & à quibus plenè cauere nō possum⁹ añ mortē ablutio ista pertineat? Ex eo planè q̄ offerēti man⁹ & caput pariter ad abluēdū responsum est. Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lauet. Lotus est qui grauia pcta nō habet: cui⁹ caput. i. intētio, & man⁹ id est opatio & conuersatio mūda est: sed pedes qui sunt aiæ affectōes dū in hoc puluere gradimur ex toto mūdi esse nō possūt qn aliqn uanitati: aliqn uoluptati aut curiositati plus quàm oportet cedat animus uel ad horā. In multis em̄ offendim⁹ oēs. Verūtm̄ nemo cōtēnat aut paruipēdat. Impossibile est em̄ cū eis saluari: impossibile est ea dirui: nisi per xpm Iesum & à christo. Nemo in quā pernicioſa securitate dormitet: declinās in uerba malitiæ ad excusandas excusationes in pctis: qm̄ ut audiuit Petrus ab ipso: nisi lauerit ea christ⁹ nō haberet partē cū eo. Nec ideo tamē pro eis necesse est nimis esse solicitos: ignoscet facile imo & libenter: si tantummodo nos agnoscamus. In hmōi nāq; quasi ineuitabilibus & negligentia culpabilis est: & timor immoderat⁹. Hinc est quod in oratione quā ipse cōstituit quotidie pro peccatis illis uoluit nos orare. Sicut enim de concupiscentia diximus q̄ licet damnationem abstulerit: quia iuxta apostolū. Nulla damnatio est his qui sunt in christo Iesu: tamen ad humilian- Rom.8.

dos nos

gens in tanta maiestate & gl'ia: indicat manifeste q̃cũq; p̃ diximus signacula uel operimẽta uoluntaria non necessa ria: nec cõditionis fuisse sed dignationis. Quid tu nup in dæx signabas lapidẽ monumẽtis? Quia seductor ille dixe rat adhuc uiuẽs: post tres dies resurgã. Vere seductor: sed
Hierꝫ. 20. pi⁹ nõ malicios⁹: Deniq; seduxisti me dñe & seduct⁹ sum ait ꝓpheta uester ī pson uã: fortior fuisti & iualuisti. Se duxit uos ô iudæi in passione: nã in resurrectiõe iualuit & præualuit uincẽs Leo de tribu Iuda. Etẽ si cognouiss̃et nunquã dñm gloriæ crucifixiss̃ent. Quid ergo fact⁹ es? Et prædixit: & iam reuixit. Diligẽter explora signaculũ se pulturæ: apertũ est em̃. Datur tibi signũ Ionæ ꝓphetæ: qa & hoc p̃dixit ipse. Egredif Ionas de uẽtre Ceti: christ⁹ de corde terræ tertia die ꝓcedit. Nisi q manifeste pl⁹ quàm Iona hic: q semetip̃m usriliter & ab ipso utero mortis edu xit. Propterea uiri niniuitæ cõsurgẽt cõtra uos ī iudicio:
Mat. 35. propterea ipsi iudices uestri erũt, quia ꝓphetæ obtẽpera uerũt: uos nec dño ꝓphetarũ. Vbi est qd̃ dicebatis: descẽ dat de cruce & credim⁹ eĩ? Crucis signaculũ dirumpere uoluistis ꝓmittẽtes ad fidẽ uos introituros. Ecce apertũ nõ diruptũ est: introite. Alioquin si nõ creditis resurgẽti utiq; nec credidiss̃etis descendenti. Sic uos scãdalizabat crux xp̃i. Verbũ em̃ crucis iudæis q̃dẽ scãdalũ est: ait apo
1. Cor. 1. stolus: Excitet uos saltẽ nouitas resurrectionis. Inuenim⁹ nos ī cruce gloriã. Nobis qui saluamur dei v̂t⁹ est & oĩm (ut ostendimus) plenitudo uirtutũ. Sit uobis pars uel in resurrectiõe. Sed fortè & illa imo multomagis illa uos scã dalizat: & odor uitæ nobis in uitam, uobis est odor mor tis in mortẽ. Quid ergo in sistimus? Non sustinet audire symphoniam & chorũ senior frater: Occisum nobis sagi natũ uitulũ indignaf. Foris stat: oĩno nõ acquiescit intra re. Ingrediamur nos fratres & epulemur in azimis synce ritatis & ueritatis: etenĩ pascha nostrũ immolat⁹ est xp̃s. Amplectamur cõmẽdatas nobis in cruce uirtutes: humi litatẽ, patientiã, obedientiã. & charitatẽ. In hac quoq; tã præcipua solennitate quid cõmẽdetur nobis sedula cogi tatione pensemus. Nẽpe resurrectio: trãsitus & trãsmigra tio. Christ⁹ em̃ fratres nõ recidit hodie sed resurrexit, nõ redĩt, sed transĩt, transmigrauit non remeauit. Deniq; & ip̃m qd̃ celebram⁹ pascha, transitus nõ reditus interpre tatur: & galilæa ubi uidẽdus nobis promittitur qui resur rexit: nõ remeationẽ sonat, sed trãsmigrationẽ. Credo iã aliquorũ ingenia p̃uolãt: & quorsum hæc uelint tẽdere su spicantur. Dicimus tñ breuiter: p̃sertim ne deuotionẽ ue strã in tanta solennitate, sermonis uideaf plixitas onera re: si post consũmationẽ crucis in nostrã hanc mortalita tẽ & uitæ præsentis erũnas christus dñs reuixisset: ego eũ fratres nõ transisse dicerẽ sed redĩsse: non trãsmigrasse in sublimius aliqd: sed ad statũ remeasse priorem. Nũc autẽ quia transĩt ī nouitatẽ uitæ, nos quoq; inuitat ad trãsitũ uocat ī galilæã. Propterea si quidẽ q mortu⁹ est pctõ mor tu⁹ est semel: quia q iã uiuit: uiuit nõ carni: sed deo. Quid nos dicim⁹ qui sacrã dñi resurrectionem paschæ priuam⁹ noĩe: ut sit nobis in reditum magis quàm ī transitũ? Lu ximus his diebus cõpunctiõi & orationi, grauitati & ab stinentiæ dediti cæterorũ negligẽtias temporũ sacro hoc quadragenario redimere & diluere cupiẽtes. Cõicaim⁹ passionibus christi: complantati ei denuo sumus p baptis mũ quẽdã lachrymarũ pniæ, & cõfessionis. Si ergo o mor tui sumus pctõ: quõ uiuem⁹ adhuc in illo? Si negligẽtias plãximus: quid causæ est ut recidamus nũc in easdẽ? Inue niemur nũc iterũ curiosi ut ante, uerbosi ut ante, pigri & negligentes ut ante: uani, suspiciosi, detractores, iracũdi, cæterisq; iplicati uitijs, q̃ tã anxie deplorauim⁹ his dieb⁹. Laui pedes meos: quõ iterũ iquinabo eos? Exui me tuni cam meã: quõ induã eã? Nõ est trãsmigratio hæc fratres: nõ sic uidebif xp̃s: nõ hoc iter q̃ ostẽdat nobis deus salu tare suũ. Deniq; q retro respicit: idign⁹ est regno dei. Sic amatores seculi inimici crucis xp̃i: cuius in uanũ accepto noĩe dicuntur christiani: toto hoc tpe quadragesimali ad stantes inhiãt dies resurrectionis: heu ut liber⁹ idulgeãt uoluntati. Obnubilat fratres solennitatis lætitiã materia tristior: sed ipsius plãgimus solẽnitatis iniuriã quã dissi mulare nõ possumus, nec in ipsa: imo minus in ipsa. D Prohdolor, peccãdi tẽpus, terminus recidẽdi: fctã est re surrectio saluatoris. Ex hoc nẽpe comessationes, & ebrie tates redeunt: cubilia, & impudicitiæ repetuntur, laxan tur cõcupiscẽtijs fræna quasi ad hoc surrexerit christus: & non magis propter iustificationem nostram. Sic hono ratis miseri christũ, quem suscepistis. Vẽturo parastis ho spitium: cõfitentes pctã cum gemitu: castigates corpora eleemosynas impẽdẽtes: & ecce susceptũ, pditis inimicis: imo exire cõpellitis priores neqtias admittẽdo. Neq; em̃ cohabitatio eẽ põt luci ad tenebras, xp̃i cum superbia, cũ auaritia, cũ ambitione, cũ fraterno odio, cum luxuria, cũ fornicatiõe. Quid em̃ minus pñti debetur quàm uẽturo? Quid min⁹ reuerẽtiæ resurrectiõis tps exigit quàm pas sionis? Sed uos ut manifestũ est neutrã honoratis. Nã si cõpatereminí, & cõregnaretis si cõmoreminí, & cõre surgeretis. Nũc aũt ex sola cõsuetudĩe tpis, & simulatiõe quadã humiliatio illa ꝓcessit: quã non sequitur exultatio
1. Cor. 11. spũalis. Propter hoc ut ait apostolus, Multi infirmi, & imbecilles, & dormiũt multi. Propter hoc crebra in diuer sis regionibus hominũ mortalitas specialiter his diebus. Quid enim? Depræhẽsi estis inter angustias præuarica tores. Nõ q p̃uaricati estis: sed qui persistitis in pctõ ad dẽtes præuaricationẽ: aut penitus impœnitẽtes, aut tepi de pœnitentes: nec pericula fugiẽtes: uel post miserã ex perientiam incentiua pcti. Irretiuit uos inimicus perple xis (ut ait scriptura) neruis testiculorum. Si hac conscie
Iob. 40 tia christi sacramẽta refugitis nihil uobis commune cum christo: non habetis uitam in uobis. Ipsum audite dicen
Ioan. 6. tem. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberi tis eius sanguinẽ: nõ habebitis uitã in uobis. Si indigne suscipitis: iudicium uobis manducatis: sanctũ dñi nõ di iudicãtes. Redite ergo prævaricatores ad cor: & in toto corde quærite dñm, & odite malum, pœnitẽtes nõ uerbo tñ & lingua: sed spũ, & ueritate. Quia uerò nõ satis ceci disse piget hominẽ ut uidetur, q adhuc manere disponit in lubrico, aut errasse, qui ducẽ nõ quærit: sit uerè cõpũ ctiõis indicium, opportunitatis fuga: subtractio occasio nis. Alioquin timẽdum ualde, ne dies ista siquidem & ip sa posita est in ruinã, & in resurrectionẽ multorũ in israel: reprobet uos, uel tãquã manifestè alienos à christo: xp̃o nõ cõicantes, uel tanquã socios Iudæ, in quẽ intrauit sa thanas post buccellã. Sed qd ad nos fratres de his qui fo ris sunt iudicare: nisi quòd in eodẽ nos fuisse laqueo plã gimus, ab eodẽ erutos gratulamur: sola misericordia ope rãte: in quo miserabiliter eos detineri fraterna charitate dolemus? Vtinam aũt uel nos iam sanctificati, & penitus alieni ab hac misera, & sacrilega cõsuetudine iueniamur: nec quicquã in nobis pereat aut minuaf de exercitio spi rituali: sacræ resurrectiõis aduentu: sed transire magis & excrescere studeamus. Quicunq; enim post lamenta pœ nitẽtiæ nõ ad carnales redit cõsolationes: sed in fiduciã diuinæ miserationis excedit, ingreditur nouam quãdam deuotionẽ, & gaudiũ in spiritu sancto: nec tam compun gitur præteritorũ recordatione peccatorum: quàm dele ctatur memoria, & inflammatur æternorũ desiderio præ miorum: is planè est qui cum christo resurgit: qui pascha celebrat: qui festinat in galilæam. Vos ergo charissimi si consurrexistis cũ christo, quæ sursum sunt, quærite, ubi christus est in dextera dei sedens: quæ sursum sunt sapite nõ quæ super terrã: ut quẽadmodum christus resurrexit à mortuis p gl'iam p̃ris: & ita uos in nouitate uitæ ambu letis, ut à seculari lætitia, & consolatione mundi per cõ punctionem, & tristitiã, quæ fm deum est, ad deuotionẽ sanctam, & spiritualẽ uos trãsire gaudeatis exultationẽ: ipso præstante qui transiuit ex hoc mundo ad patrem, & nos quoq; trahere post se, & in galileam uocare digna tur, ut semetipsum nobis ostendat, qui est sup omnia de⁹ benedictus in secula. Amen.

In tpe resurrectiois, Ad abbates de electioe euã gelica maria magdalene & maria Iaco. & salo. S.II.

ACcepimus ab apl'o habitare xpm p fidem in cordibus nris. D Vñ uidet nõ incõgruè intelligi posse tandiu xpm in nobis uiuere: quãdiu uiuit fides. At postquã fides nra mortua est: quo dammõ xps mortuus est in nobis. Porrò fidei uitã opa atte
Ioan.10. statur sicut scriptũ est. Opa quæ dedit michi pr: ipa testimoniũ phibẽt de me. Nec discrepare uidet ab hac snia, q
Iaco.2. fidẽ sine opib⁹ mortuã asserit in semetipsa. Sicut enim corpis hui⁹ uitã ex motu suo dignoscim⁹: ita & fidei uitã ex opib⁹ bois. Itaq; uita qdẽ corpis est aia, p quã mouet & sentit: uita vò fidei charitas est: qa p illã opat sicut in apl'o legis. Fides quæ p dilectionẽ opatur. Vñ & refrigescẽte
Gala.5. charitate fides morit, sicut corp⁹ aia recedẽte. Tu ergo si uideris hoiem in bonis opibus strenuũ, & feruore cõuersatiois hilarẽ: uiuere in eo fidẽ nõ dubites: indubitata tenẽs uitæ illi⁹ argumẽta. Sed sunt nõnulli q cũ spũ cœperint: heu carne postea cõsummant. Scimus aũt qa iã nõ
Gala.6. Roma.8. pmaneat in eis spũs uitæ: qa scriptũ est. Nõ pmanebit spũs meus in hoie in æternũ: quia caro ẽ. Quòd si nõ pmanet spirit⁹: hauddubiũ qn excidat charitas quæ nimirũ diffusa ẽ in cordibus nris p spm̃sctm̃ q datus est nobis. Porrò fidei uitã, ut iã dixim⁹ in charitate cõstituit, q fide p dilectionẽ: phibuit opari. Hic ergo colligit: recedẽte spũ: fidem mori: qm̃ spũs est q uiuificat. Deniq; si sapere fm carnem mors ẽ, nõ dubiũ qn illi quos uiuere lætabamur quãdiu
Rom.8. facta carnis spũ mortificabãt: fm carnẽ uiuẽtes plãgendi sint tanquã mortui. Vñ & in eodẽ apl'o legis. Si, inqt, fm carnẽ uixeritis, moriemini: si aũt spũ facta carnis mortificaueritis, uiuetis. Ve tibi quicunq; es canis reuersus ad uomitũ: & sus lota in uolutabro luti. Nõ eos tm̃ loquor q corpe sed etiã eos q corde redeũt in ægyptũ: seculi huius oblectamẽta sectãtes: ac pinde fidei uitã, quæ est charitas, nõ habẽtes. Si qs enim diligat mundũ, nõ est charitas patris in eo. Quis magis mortuus eo qui fouet ignem in sinu: peccatum in conscientia: nec sentit nec expauescit: nec excutit. B Ecce igitur christus in sepulchro: fides mortua est in aio. Quid faciemus ei? Quid fecerũt sanctæ mulieres: quæ solæ ex omnibus suis ampliori tenebantur affectu? Emerunt aromata ut uenientes ungerent iesum. Nũquid ut suscitarent? Et nos scim⁹ fratres: quia suscitare nostrũ nõ est: sed ungere nobis incumbit. Cur hoc?
Ioan.21. Nẽpe ne fetet, q huiusmodi est: ne sit cæteris odor mortis: ne perefluat & penitus dissoluat. Emãt pinde aromata sua tres mulieres: mens, lingua, manus. De his enim, ut arbitror, Petrus mandatũ accepit tertio pascere gregem domini. Pasce, inquit, mẽte: pasce ore: pasce opere. Pasce animi oratione, uerbi exhortatione, exempli exhibitioe. C Quærat igitur mens aromata sua: ante oia compassionis affectũ: dehinc rectitudinis zelum: & inter hæc discretionis spm̃, nõ omittat. Quoties peccãtem uideris fra
Cal.6. trem, cõtinuò ꝓcedere debet compassionis affectus tanquã cognat⁹ hũanitati, qppe quẽ cõcipis ex teipso. Vos (inquit apl's) qui spirituales estis instruite hmõi in spũ lenitatis, cõsiderans teipsum ne & tu tẽteris. Et cum exiret dñs baiulãs sibi crucẽ & plãgerent super eum nondũ
Luc.23. quidẽ oẽs tribus terræ, sed mulieres paucæ: cõuersus ad eas. Filiæ, inquit, hierusalẽ nolite flere super me: sed super uos ipsas flete, & super filios uestros. Ordinẽ diligenter attẽde. Sup uos, inquit, primo: deinde sup filios uestros. Temetipm attẽde, ut alij noueris cõpati, ut arguas in spiritu lenitatis: Teipsum cõsidera, ne & tu tenteris. Sed qa exemplum efficacius persuadet, & alti⁹ imprimit animo: mitto uos ad sanctũ illũ senẽ: q cũ audisset peccasse unum ex fratrib⁹ amarissimè flebat inquiens. Ille hodie & ego cras. Qui sic flebat super se, putas quia nõ compassus sit fratri? Hic itaq; cõpassiois affectus multis quidem prodest: quia animus liberalis contristare quem pro se uidet anxium, erubescit. Sed quid agimus q nonnulli dura ceruice & attrita sunt fronte: ut quo magis eis cõpatiturtantomagis nostra & compassione & patientia abutant? Nonne sicut cõpatiebamur fratri: ita ipsi iustitiæ cõpatẽdũ est: quã uidem⁹ tã impudẽter abiici: tã imprudẽter, puocari? Scio qa si qua in nobis est charitas: cõtẽptũ hũc dei ferre æquanimiter nõ possumus. Hic est zel⁹ iustitiæ quo aduersus delinquentes accẽdimur: tanquã pietate ducti erga eã quã cõtemni uidẽmus iustitiam dei. Verumtamen oportet ut priora sibi uẽdicet cõpassiois affect⁹. Alioqn i spũ uehemẽti conterimus naues tharsis, cõterim⁹ quassatũ calamũ: extinguimus linum fumigans. Sed cum uterq; aderit uidelicet & cõpassiois affectus, & zelus iustitiæ: necesse est ut adsit spũs discretiois: ne fortè cũ oporteat hũc exhiberi ille procedat, & idiscretio ipsa cõfundat uniuersa. Habeat itaq; mẽs nostra tertiũ spm̃ discretionis: ut miscens apte tẽporibus tẽpora: opportũe æmulari & nihilominus ignoscere sciat. Samaritanus sit: custodiens & obseruans qm̃ oleum mixe, qm̃ uinũ feruoris exhibeat. Et ne fortè meum putetis inuentum: prophetam audite in psalmo hæc eadem & eodem ordine postulantem. Bonitatem
Ps.118. inquit, & disciplinam & scientiam doce me. Sed unde hæc nobis? Neq; enim talia profert uirtutum germina terra cordis nostri: sed magis spinas & tribulos germinat nobis. Emere ergo oportet. Aquo autẽ emẽda sunt? Ab eo
Esai.55. utiq; q ait. Venite emite absq; argento & absq; ulla cõmutatioe uinum & lac. Nõ ignoratis quid lactis dulcedo qd uini designet austeritas. B Quid est autẽ emere sine argento & sine commutatioẽ? Non talis est emptio apud amatores hui⁹ seculi: sed apud auctorẽ seculi, alia esse non
Psal.15. potest. Propheta enim dixit domino. Deus me⁹ es tu: qm̃ bonorum meorum non eges. Quam igitur commutationem ei dabis homo pro gratia sua qui nulli⁹ eget, & cui⁹ sunt uniuersa? Gra gratis datur. etiã cũ emit gratis emit: quia quod datur pro ea nobis meli⁹ retinetur. Tria ergo aromata mentis nummo ꝓpriæ uoluntatis emenda sunt, quam quidem dimittens nihil amittimus: etiam & lucramur plurimũ commutantes illam in melius: ut cõis fiat q̃ propria fuit. Porrò cõis uoluntas charitas est. Emimus ergo absq; cõmutatione recipientes qd nõ habuimus: & qd habuimus melius retinentes. Qm̃ uerò cõpatietur fratri q in ꝓpria uolũtate nescit cõpati nisi sibi? aut qm̃ amãs seipm̃ diliget iustitiam: & odio habebit iniquitate? Simulare qdẽ pot ante oculos hoim etiã & semetipsum seducere: ut cũ priuato amore uel odio ducit: compassionis affectum aut zelum putet esse iustitiæ. Verum facile est nosse quàm sint aliena à propria uolũtate: quæ ꝓpria sunt charitatis: cui illa recta fronte contrariam se constituit. Nam
1.Cor.13. charitas benigna est: charitas super iniquitate non gaudet. Iam de spiritu discretionis scimus: quia nihil sic illum extinguit quomodo uoluntas propria subuertens corda hoim & rationis oculos claudens. Emenda proinde sunt tria mentis aromata: affectus compassionis: rectitudinis zelus, & spũs discretiois: nũmo ut (dictũ est) propriæ uoluntatis. Linguæ quoq; aromata tria nihilominus sunt, modestia in increpando: copia in exhortando: efficacia in persuadendo. Vis habere hæc aromata? Eme illa à domino deo tuo. Eme, iquã, sicut & priora sine ulla cõmutatione: ut aliquid recipias. perdas nihil, Eme à dño moderatã correptionẽ: quia oino magnũ quoddam bonum & datũ optimum est, & quod habeãt pauci. Linguã enim (ut ait
Iaco.3. beatus iacob⁹) nemo domare potest. Videas multos (syncera licet intentione & benigno accedant animo) leuiter dicere quod grauiter audiatur. Volat irreuocabile uerbũ & quod sanare debuerat (quia mordacius fortè uidetur) exasperat & exulcerat magis: quãdo negligentiæ additur impudẽtia: etiam & impatientia cumulat: ut qui sordidus erat sordescat adhuc: declinans in uerba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis: ac more frenetici non solum repellẽs: sed & mordere tentans medici manum. Multis quoq; non suppetit uerborum copia: sed præ sermõis inopia linguam suam palato adhærescere sentiunt, quod

& ipsum

& ipſum interdum ſolet audientibus obeſſe non parum. Alius uerò ad manū eſt abūdātia multa ſermonis: ſed q̄ dicūt minus ſapiūt, minus acceptātur: & qa grām nō habēt, minus efficacia ſunt q̄ loquūt. Vides quā neceſſe ſit emere ab eo à quo oē bonū eſt: à quo ois ſcientia, modeſtiā in crepādo, copiā in exhortādo, efficaciā in ꝓſuadendo. A Proinde eme iſta nūmo cōfeſſionis: ut prius pcā tua cōfitearis: quā ad expurganda accedas aliena. Magnum prorſus & mirabile ſacramētū aiæ ſuſcitatio. Vide ne ad illud immūd⁹ accedas. Qd̄ ſi fortè nō pōt innocēs: imo qa nō potes: laua inter innocētes manus tuas antequā circūdes monumētū dñi. Oia ſiqdē in cōfeſſione lauantur. Et hæc ablutio ī quādā innocētiā tibi deputabit: ut inter innocētes aſſiſtas. Ad altaris officiū nemo accedit ī ueſte cōi: ſed q̄ſ q̄s acceſſurus eſt albis induit. Et tu ergo cū ad dñi monumētū ꝓperas lauare, dealbare, īduerè ueſtimētis gloriæ. ut dicat tibi. Cōfeſſionem & decorem induiſti. Quia ubi cōfeſſio: ibi ī cōſpectu dñi pulchritudo ē. Hæc ꝓ eo dicta ſunt ut aromata linguæ moderata increpatio, copioſa exhortatio, efficax ꝓſuaſio nūmo cōfeſſionis emāt. Verūtñ legim⁹ & quotidianis etiā experimētis didicimus: cui⁹uis ta deſpicitur: reſtat ut p̄dicatio contēnatur. Paret ergo & manus aromata ſua ne ſubſannet nos ſapiens tāquā pigrum illum: cui labor ſit manū ad os porrigere: ne poſſit dicere eis quē arguí. Tu q̄ alium doces: teipſum non doces alligas enim onera grauia & importabilia: & imponis ea in humeros hominum: digito tuo nolens ea mouere. Dico uobis, ſermo quidem uiuus & efficax exemplum eſt operis: facile perſuadens qd̄ intendimus: dū factibile probat eſſe quod ſuademus. Pro hmōi habeat neceſſe eſt etiā manus aromata ſua: continentiam in carne: miſericordiā in fratre: patiētiam ī pietate. Vnde apoſtolus ait. Sobrie & iuſte & pie uiuamus. Hæc enim tria ſunt conuerſatiōi noſtræ maxime neceſſaria: qm̄ primum debem⁹ nobis: ſecūdū proximo, tertium deo. Nā qui fornicatur, in corpus ſuum peccat, magno illud priuās honore & pauendo adiiciens: pudendoq̄ dedecorí: tollēs membrum chriſti & faciens mēbrum meretricis. Ego aūt nō ab ea tm̄ quæ tam abominabilis eſt: ſed ab oī uoluptate carnis continēdum dico. Ante oia igit̄ perfectā hāc continētiā quære: quam debes tibiipſi. Nemo enim tibi propinquior eſt. Dehinc adde mīam quam debes proximo: qa cū eo ſaluandus es. Deinde patientiā quā debes deo: quia ab eo ſaluādus es. Oēs em̄ q̄ pie uolūt uiuere in xpo ꝓſequtionē patiūtur. Et per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū cælorū. Vide ergo ne ꝓ impatientiā pereas: ſed uniuerſa ꝓ eo ſuſtine, qui prior ꝓ te maiora ſuſtinuit: & apud quē infructuoſa patientia non erit: ſicut ait propheta. Patientia pauperum non peribit in finem. C Porrò hæc man⁹ aromata nūmo ſubiectionis emuntur. Hæc eſt em̄ q̄ dirigit greſſus nros: & ſancte cōuerſationis grām ꝓmeretur. Nā ſi cōtraria lux inuenta eſt in mēbris nris ꝓ inobedientiā: quis neſciat per obediētiam continentiam dari? Ipſa quoq̄ eſt q̄ mīam ordinare nouit: ipſa q̄ patiētiā & docet & donat. Cum his igitur aromatibus accede ad eū in quo fides mortua eſt. Verū ſi cōſideramus quàm magnū ſit ad nos ſuſcitare eū q hmōi eſt: quàm difficile ſit uel accedere ad cor eius qd̄ lapidea q̄dā obſtinatio. & ipudentia clauſit: puto q dicere habeamus & nos. Quis reuoluet lapidē ab oſtio monumenti? Attamē dum ſic trepidi ueremur accedere cunctantes ad tā grāde miraculū: fit nonnunquàm ut ſolita pietate, ꝓpationē cordis noſtri audiat auris diuina: & ad uocem uirtutis eius reſurgat qui erat mortuus. Et ecce angelus dñi: hilaritas quædam in uultu illius tanquā in oſtio monumenti nobis apparet & fulgor quidam index reſurrectionis: ut aperte uideatur facies eius immutata: acceſſum præbens nobis ad cor ſuum: imo & aduocans: ipm̄q̄ obſtinationis ſuæ reuoluens lapidē & ſedēs ſuper eum ita ut ſuſcitata fide ipſa: etiam lintheamina quibus obuoluta fuerat ipſe demōſtret. Dūq̄ oia q̄ in corde ſuo pri⁹ actitabant aperit, & cōfitetur quō ſeipm̄ ſepelierat intus: ipam tepiditatē, & negligentiā ſuā ꝓdens. Veni te, inquit, & uidete locum ubi poſitus erat dominus. Mat.28

In'tpe reſurrectiōis: de merſione Namā ſepties ī iordane: & de nudatiōe ſeptēplici lepræ, & de ſeptē apparitiōib⁹ dñi reſurgētis: qb⁹ ſeptē dōa. ſ. ſ. deſignāt. Ser. III.

SIcut in corporū medicina prius purgationes adhibentur, deinde refectiones, ut ſcilicet prius exinaniat corpus ab humoribus noxiis: dehīc cibis ſaniorib⁹ foueat: ſic medicus animarū dñs chriſtus: cuius tota diſpēſatio quam exhibuit in carne medicina ſalutis eſt ante paſſionem ſuam ſeptem dedit purgationes: poſt reſurrectionem ſuam totidem cibos ſalubres pariter & ſuaues. Heliſæus noſter Naaman leproſum ſeptieſ in iordane mergi præcepit: qui interpretatur deſcēſus. In deſcēſu dñi nri ieſu chriſti, id eſt in hūilitate cōuerſationis eius quā exhibuit ante paſſionē mūdamur, & purgamur, in reſurrexiōe uerō, & uita quā oſtēdit quadragīta diebus reficimur, & delectabilib⁹ paſcimur alimētis. B Septēpliciter em̄ occupauit nos lepra ſuperbiæ: ī pprietate poſſeſſionū: in gloria ueſtiū: in uoluptate corporū, in ore quoq̄ dupliciter: ſimiliter & in corde. prima eſt lepra domus: qua diuites eſſe uolumus in hoc ſeculo: ſed ab iſta mūdamur ſi immergimur in iordane, id eſt in chriſti deſcenſu. Inuenimus em̄: qm̄ ille cùm eſſet diues ꝓpter nos paup factus eſt. Deſcēdit ab inenarrabilib⁹ cæli diuitiis: & uenies in mundū nec iſtas qualeſcūq̄ diuitias habere uoluit, ſed in tāta pauptate uenit, ut natus cōtinuò poneret in præſepio: qa ei nō erat locus in diuerſorio. Deniq̄ q̄s neſciat qm̄ filio⁹ hois nō habebat ubi caput ſuū reclinaret? Qui bñ hic mergit̄: qñ q̄ret diuitias hui⁹ mūdi? Et uerè magna abuſio & magna nimis: ut diues cē uelit uer miculo⁹ uilis: ꝓpter quē de⁹ maieſtatis & dñs ſabaoth uoluit pauper fieri: Porrò ī lepra ueſtis, oēm ſcl̄i hui⁹ pompoſam intellige uanitatē. Nam ab illa nihilominus in iordanis merſione mūdaberis ubi inuenies xpm dñi uilibus pānis inuolutū factū opprobriū hoīm, & abiectionē plebis. A lepra quoq̄ corpis mūdamur in ipo iordane: ſi bñ cogitātes dñicā paſſionē erubeſcim⁹ ſequi corpis uoluptatē. At in ore (ut diximus) duplex eſt lepra. Cū enīad uerſi q̄qd cōtigerit murmuram⁹, & impatiētiæ v̄ bū tāquā lepræ ſanies eff luit: ſed ab hac mūdamur ſi illū attendim⁹ q tāquā ouis ad occiſionē duct⁹ eſt, & nō aperuit os ſuū. Qui cū maledicer̄ nō remaledicebat: cū pater̄ nō cōminabat. In ꝓſperis quoq̄ cōtra eū q̄ dixit: nō q̄ ſeipm cōmēdat ille ꝓbatus eſt: cōmēdamus noſmetipſos: nō in multa patientia ſed in arrogantia: & inq̄nat nos altera lepra uerbū iactātiæ. Vt ergo mundemur ab illa mergamur in iordane: & imitemur eum qui nō quærebat gloriā ſuā. Vñ & dæmonia q̄ clamabāt: quia ipe eſſet dei filius præcipiebat obmutescere: & illuminatos cæcos dicere prohibebat. In corde duplex eſt lepra: propria uoluntas, & propriū cōſilium. Lepra utraq̄ nimis peſſima: coq̄ pernicioſior: quo magis interior. Voluntatem dico propriā q̄ nō eſt cōis cū deo & hōib⁹ ſed nra tm̄: qñ qd̄ uolum⁹ non ad honorē dei: nō ad utilitatē fratrū: ſed ꝓpter noſmetipſos facimus nō intēdentes placere deo & ꝓdeſſe fratrib⁹: ſed ſatisfacere ꝓpriis motib⁹ aiorū. Huic cōtraria eſt recta frō te charitas q̄ deus eſt. Hæc em̄ aduerſus deū inimicitias exercens eſt: & guerram crudeliſſimam. Quid enim odit aut punit deus pter ꝓpriā uolūtatē? Ceſſet uoluntas propria & infernus non erit. In quē enim ignis ille deſæuiet, niſi in propriā uoluntatem? Etiam nūc cum frigus aut famē, aut aliqd tale patimur, quid lædit̄ niſi ꝓpria uolūtas? Quod ſi uoluntarie ſuſtinemus ipſa iam uolūtas cōis eſt: ſed infirmitas quædam & uelut pruritus uolūtatis adhuc de proprio eſt: & in illo omnes pœnas ſuſtinemus donec penitus conſumatur. A Nam uoluntas illa propriè dicitur cui aſſentimus: & cui ſe liberum inclinat arbitrium. Hæc aūt deſideria & cōcupiſcentiæ q̄ inuitos tenent nō uoluntas, ſed corruptio uolūtatis eſt. Porrò uolūtas pro

pria quo furore dñm maiestatis impugnet: audiant, & timeant seruí ppriæ uolũtatis. Primo nãq; seipsam subtrahit, & subducit eius dñatui: cui tanquã auctori seruire iure debuerat: dũ efficitur sua. Sed nũqd cõtẽta erit hac iniuria? Addit adhuc: & qđ in se oĩa quoq; quæ dei sunt tollit, & diripit. Quẽ cũ modũ sibi ponit hũana cupiditas? Nónne qui p usurã acqrit pecuniã modicã similiter mundũ lucrari conaret? uniuersum si nõ deesset possibilitas: si supperetet uolũtati facultas? Dico fiducialiter: neminí q̃ sit in ppria uolũtate posset uniuersus mũdus sufficere. Sed utinã uel rebus istis esset cõtẽta: ne ipm (horribile dictu) desæuiret auctorẽ. Nũc aũt & ipm (quãtũ in ipa ẽ (deũ pmit uolũtas ppria. Oĩno eñ uellet deũ pctã sua aut uindicare nõ posse aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eũ nõ esse deũ: quæ quãtũ in ipsa est uult eũ, aut impotentẽ, aut iiustũ eẽ, aut insipiẽtẽ. Crudelis planè & oĩno execrãda malitia: quæ dei potẽtiã, iustitiã, sapiam perire desiderat. Hæc est crudelis bestia, fera pessima, rapacissima lupa, & leena sæuissima. Hæc est ĩmũdissima lepra animí, ppter quã in iordane mergi oporteat: & imitari eũ q̃ nõ uenit facere uoluntatẽ suã. Vñ & in passiõe: nõ mea inqt uolũtas, sed tua fiat. B Lepra uerò ppriæ cõsilií eò pniciosior est quò magis occulta: & quãtò plus abũdat: tãtò sibi quisq; sanior esse uidet: Hæc illorũ est q̃ zelũ dei hñt, sed nõ ſm scíam: sequẽtes errorẽ suũ, & obstinati in eo: ita ut nullis uelint cõsiliis acquiescere. Hí sunt unitatis diuisores: inimící pacis: charitatis expertes: uanitate tumẽtes: placẽtes sibí, & magní in oculís suís: ignorãtes dei iustitiã, & suã uolẽtes cõstituere. Et quæ maior superbia quàm ut unus hõ totí cõgregatiõí iudicíũ suũ pferat: tãquã ipse solus habeat spm̃ dei? idololatriæ scelus est non acquiescere: & quasi pctm̃ariolãdí repugnare. Eant nunc q̃ se faciũt religiosiores aliis: q̃ nõ sunt sicut ceterí hoĩm: ecce ariolí, & idololatræ facti sunt: fi tñ uel ei, qui dixit hoc plus quàm sibí iudicãt esse credendũ. Neq; hĩc dissonat ueritatis sermo, quẽ dixit. Sí ecclesiã nõ audierit sit tibí sicut ethnicus, & publicanus. Sed ubí poterat hæc lepra mũdarí nisí in iordane? Ibí mergere, quícũq; hmõí es: & attẽde qd fecerit magni cõsilií angelus: quo cõsiliũ suum postposuerit cõsilío uel magís uoluntatí mulieris uníus (b eatã uirginẽ loquor), & fabrí paupis ipse est Ioseph.

Nota.

Lucæ.2. Inuẽtus eñ in medío doctorum audiẽs eos, interrogans quodãmõ increpatus à mre est. Fili q̃d fecisti nobis sic? At ille. Quíd erat, inquit, quòd me quærebatis? Nescebatis qa ĩ hís quæ pris mei sunt, oportet me eẽ? At illí nõ intellexerũt uerbũ. Et qd fecit uerbũ? Nõ capiebaṫ in se: descẽdit ita, ut esset etiã subditus illís. Quís iã non erubescat obstinatus esse in cõsilío suo qñ suũ sapia ipsa deseruit? Sic mutauit cõsilium suũ: ut qđ iã tũc cepat, extũc usq; ad tricesimũ ætatis suæ annũ prorsus dimiserit, níhil eñ ab hoc duodecímo anno de eius doctrína uel operibus inuenís usq; ad annos trígínta. Sed fortè quærendum ab ipo est quo uolũtatẽ suã: cõsiliũue reliquerit. O dñe uolũtas de qua díxisti, ut nõ fieret, sí bona non erat, quo tua erat? Sí bona erat quare derelicta est? sic & cõsiliũ sí nõ bonũ: quo tuũ: sí bonum quo relinquẽdum? Et bona erant, & eius erant, neq; mínꝰ temẽ relinquẽda ob hoc uidelícet ut fierẽt meliora: Neq; eñ oportebat ppria præiudicare cõmunibus. Erat ergo uolũtas xpí: & bona erat qua dicebat. Sí fierí põt trãseat à me calix íste: sed ea de qua dicebat fiat uolũtas tua melíor erat: quía cõis nõ

Mat. 14 solũ pris, sed & xpí ipsius (oblatꝰ est eñ, quía ipe uoluit, & nra. Nisí eñ granũ frumẽtí cadens in terram mortuũ eẽt, ipm solũ maneret: mortuũ uerò multũ fructũ attulit. Atq; hæc uolũtas pris erat, ut uidelícet haberet qs adoptaret in filíos. Christí erat: ut sit ipe primogenitꝰ ĩ multís frĩbus. Nra erat qa p nobís faciebat ut redímeremur. De cõsilío idẽ dícimꝰ. Christí eñ erat, & bonũ erat cõsiliũ illđ qđ ait: qa ĩ hís q̃ pris mei sunt: oportet me eẽ. Sed qa illí nõ intellexerũt mutauit illud cõsiliũ: ut nos mũdaret ab ea lepra q̃ pprií cõsilií ẽ; Exẽplũ eñ dedit nobís, ut & nos ita faciamus. Nã ab initío nouerat qd esset factur⁹, sed uoluit formã nobís huius humílitatis exhíbere: & ad lauandã pessimam hãc leprã díuinum in seipso parare iordanẽ. Audiant ígitur utrícq; pariter q̃ ppriæ uoluntatis & q̃ proprií cõsilií lepra sordet: audiãt quíd spus dicat ecclesiis breuí uno uersículo lepram utrãq; cõdẽnãs. Sapiẽtia, aít, quæ de sursum est: primũ qdẽ pudica est contra ppriæ Iaco.3. uoluntatis ímpuritatẽ: deinde pacifica cõtra cõsiliũ pprií obstínatam rebellionem. Dũ ab hís septẽ purgatꝰ fuerít æger: tãquã post septẽ sellas q̃rat septem fercula q̃ sunt septẽ spũsancti dona. Porrò sicut in uita dñí ante passionẽ septẽ purgatiões ínuenimꝰ sic & ĩ apparitionibꝰ septẽ quæ post resurrectionẽ facte legunt septẽ illa dona spũsancti possumus ínuenire. In prima spm̃ timoris accipe quando mulieribus sanctis uenientibus descendit angelus de cælo, & terremotus factus est: ita ut ipsas timore perterritas oportuerit ab angelo consolarí. In spũ pietatis apparuit Símoní: qa magna & oĩno & uerè domíno iesu dígna pietatis dígnatío, q̃ ei quasi singulariter & ante cæteros dignatus est apparere: quem præ cæterís de negatione eius rea conscientia confundebat: ut ubí abundauit delictũ, superabũdaret & gra. In spũ scíæ duobꝰ pgẽtibus ĩ emaus scripturas exposuit: incipíes à Moyse & pphetís. In spũ fortitudínis ianuís clausis intrauit ostendens manus & latus: sicut solent in signũ uirtutis clypeorum foramína demonstrarí. In spũ consilií frustra in pisçatione laborantes mittere in dexterã rhete consuluit. In spũ intellectus apparuit illís sensum ut intelligerẽt scripturas. In spũ sapiẽ die quadragesimo apparuit eís: qñ uidentibus illís eleuatus est, & uiderũt filium hominis ascendentẽ ubí erat prius. Vsq; ad illã enim diẽ quasi per stultitiã prædicationís saluos faciebat credentes: postquã uerò coram eís ascendit ad patrem: iam cœpit sapientia declarari. Omnía eñ quæ de saluatore legimus medicamína sunt aiarum nostrarũ. Videamus ergo ne qñ fortè dícatur de nobís. Curauímꝰ Babylonem & non est sanata. Cogitet unusquisq; quantum operenṫ in eo tam salutaría medicamenta. Sunt enĩ quíbus nõdũ est passus: sunt qbꝰ nõ surrexit usq; adhuc. Alís quoq; nõdũ ascẽdit: alís nõdũ mísit spm̃ sctm̃. Quõ Phíli.2. eñ opaṫ eius humílitas: q̃ cũ in forma dei esset nõ rapínã arbítratus est esse se æqualẽ deo: sed semetipm exínaníuit formã serui accípiẽs: quõ ínquã dei humílitas ĩ supbo hómine opatur. Quæ illíꝰ humílitatis uestígia in his quí adhuc toto desiderío terrenís díuitiis & honoríbus ínhiãt? An nõ mõ exhílaraṫ cõsciẽtía uestra fratresmei: q̃ dícere potestís. Paruulus natus est nobís. Sunt quíbus nõdũ est passus christus: q̃ labores fugiunt & mortem metuũt usq; Esaíæ.9. adhuc: quasi uerò ille & labores sustínendo & mortẽ moriendo nõ uícerit. Sunt quíbus nõdũ surrexit: q̃ ĩ laborũ anxietate & afflictione pœnitentiæ morte afficiuntur tota díe; nõdũ spírituali consolatione recepta. Sed nísi breuiati fuíssent díes illí: quís posset sustínere? Alís surrexit christus: sed nondũ ascẽdit, ímo cum eís adhuc pía dulcedíne cõmoraṫ in terrís: hís. s. q̃ in deuotione sunt tota díe: flent in oratiõibus: suspirãt in meditationibꝰ suís: & oĩa festiua & iocũda sunt eís & per omnes díes illos cõtínuũ alleluya cantaṫ. Sed oportet lac eís subtrahí: ut díscãt uescí solído cíbo: & expedit eís ut christus uadat, & hæc tẽporalis deuotío subtrahatur. Sed qñ hoc cape poterũt? Desertos sese à dño: príuatos gra conq̃runt. Sed expectẽt paululum: sedeant in ciuitate, donec índuantur solídiorí quadam uirtute ex alto, & maiora percípiant charísmata spũsancti sicut aplí ꝓmoti sunt ĩ gradum altiorẽ & supemí nentiorẽ uíam charitatis ingressi: nõ iã solícíti quõ flerẽt paululũ sed quõ magna quadã uictoría de cõí aduersarío triũpharẽt & conculcarent sathanam sub pedíbus suís.

In oc. paschæ de trib⁹ testímoníis ĩ cælo & ĩ terra. s. I



Mne qđ natũ est ex deo uíncit mundũ. Postquã 1.Ioan.5. unigenitus dei non rapínã arbítratus est esse se æqualẽ deo: hoís quoq; dígnatus est fierí filíus & habítu ínuẽtus ut homo, non ímmerito iã de

cælesti

cælesti gñatione exiguitas hũana præsumit. Neq; eñ idi gnũ est deo, eorũ fieri patrẽ: quorũ se xps fecerit fratrẽ. hic est q beat⁹ ioãnes qui sepi⁹ nobis ac studiosi⁹ hãc cõmendat adoptionẽ filiorũ dei: in ipso quoq; euangelij sui
Ioan.1. principio. Quotquot, inqt, receperũt eũ dedit eis potestatẽ filios dei fieri. Huic ergo uerbo simile est qđ audiuim⁹
1.Ioã.3. hodie de ei⁹ epla recitari. Oẽ, inqt, qđ natũ est ex deo uincit mũdũ. Quotquot eñ sunt xpi, cũ xpo eos mũd⁹ odit
Ioan.15. sed cũ xpo superaẽ pariter & ab ipsis. Nolite ait mirari si odit uos mũd⁹: scitote qa priorẽ me uobis odio habuit.
Ioan.16. Et itẽ. Cõfidite, inqt, quia ego uici mundũ. Sic nimirum
Rom.8. manifesta sit sermonis illi⁹ ueritas quẽ ait apl's. Quos prescisit inquit (haud dubiũ qn de⁹ pater) & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui. Vide conformationem. Post ipsum adoptantur: ut sit ipse primogenitus ĩ multis fratribus: post ipsum odit mundus eos, post ipsum & ab eis uincitur mundus. Bene ergo qđ natũ est ex deo uicit mundum: ut sit testimoniũ cælestis gñationis uictoria tẽtationis: & sicut is qui filius est p naturã: mundũ cum suo principe triũphauit: sic & nos uictores inueniamur quotquot sum⁹ filij adoptiõis. C Victores sanè sed in ipso q confortat nos: in quo & possumus oĩa: qa hæc est uictoria quæ uincit mundum, fides nra. Fide siquidem ĩ dei filios adoptamur: fidẽ in nobis mũdus in maligno posit⁹ odit
Heb.11. atq; persequitur: fide quoq; & uincit sicut scriptũ est. Scti
Abdi.2. per fidem uicerunt regna. Quidni. attribuatur fidei uictoria cuius est etiam uita? Iustus, inquit, ex fide uiuit. Quoties ergo tentationi resistis: quoties uincis malignum: noli proprijs tribuere uiribus: noli in te sed magis ĩ dño gloriari. Quãdo eñ fortis ille armatus tuæ cederet infirmitati? Audi deniq; quid dñici cõstitutus pastor ouilis admo
1.Pet.5. neat. Aduersarius, inquit, uester diabolus tãquam leo rugiens circuit q̃rens quem deuoret: cui resistite fortes ĩ fide. Vides quẽadmodũ sibi ueritatis testimonia cõcinãt?
Heb.11. Paulus fide regna uicisse sctõs, Petrus principi mundi re
1.Pet.5. sistendũ in fide. Ioannes quoq;. Hæc est, inquit, uictoria q̃
1.Ioã.9. uincit mundum fides nra. Sequit. Quis est qui uincit mũ
Textus. dũ nisi qui credit qm̃ ihesus est filius dei? Certum id quidẽ fratres: oĩs qui non credit in filium dei ex hoc ipso iã non modo uictum esse: sed etiã iudicatũ. Sine fide eñ impossibile est placere deo. D Veruntñ põt fortè mouere q tã multos uidemus credentes iesum filium dei esse, adhuc tamẽ mũdi nihilomin⁹ cupiditatib⁹ irretitos. Quid ergo ait. Quis est qui uincit mundum: nisi qui credit quia ies⁹ est fili⁹ dei, cũ & ipse iã mũdus id credat? An nõ ipi quoq; dæmones & credũt & cõtremiscunt. Sed dico. Putas ne filiũ dei reputat iesum quisquis ille est hõ q ipsius nec terretur comminationibus nec attrahit promissionib⁹, nec
Iaco.2. põceptis obtẽperat, nec consilijs acqescit? Nónne is etiã si fateat se nosse deum factis tñ negat? Porrò fides sine opibus mortua est in semetipa. Nec sanè mirũ uideri potest si nequaquã uincit: quæ nec uiuit qdẽ. A Quæris quæ nam sit uiuida & uictoriosa fides? Illa sine dubio: per quã
Collo.3. christus habitat in cordibus nris. Christus eñ & uirt⁹ est & uita nra. Cum xps apparuerit uita nra (ait apl's) tũc & uos apparebitis cũ ipso in gloria. Vnde gloria nisi de uictoria? Aut quare cum ipso apparebim⁹ nisi qa in ipo &
1.Ioan.5. uincimus? Deniq; si his tãtũ data est ptãs filios dei fieri, qui suscipiunt christũ: de his quoq; solis intelligendũ est qđ dr. Ois qui nat⁹ est ex deo uincit mundum. Inde est q hic quoq; cũ dixisset qs est q uincit mũdũ nisi q credit qa ihesus est filius dei: ut planius faceret eã commẽdari fidem:
Vbi supra per quã ut dictum est xps in cordibus nris habitat: addit continuo de ipsius aduentu dicẽs. B Hic est qui uenit per aquã & sanguinẽ ihesus xps. Adhuc autem supeminentiorem uiã oñdens: & spũs est inqt qui testificatur: qm̃ ihesus est fili⁹ dei. Sanè q interponit (signãter repetẽs) nõ
Ex.2. in aqua solũ: sed in aqua & sanguine: ad moysi differentiã arbitror accipiẽdũ. Moyses quidẽ in aqua uenit à qua & nomẽ accipit ut Moyses uocaret. Recolãt qb⁹ nota est hi storia ueteris testamẽti quẽadmodũ in ægypto dũ puuli omnes israelitici germinis necarẽtur: expositũ in aquis Moysen tulerit filia Pharaonis. Et uide si non manifestè xpi, & in hocipso uidet̃ pcessisse figura. Sil'nẽpe cũ Pharaone etiam herodes suspitione laborãs ad eadẽ conuersus est crudelitatis argumẽta: sed eodẽ mõ est & ipse delusus. Vtrobiq; p uni⁹ suspecta persona trucidatur numerositas puerorũ: utrobiq; q q̃rebat, euadit. Et qũo moysen filia pharaonis: ita christũ quoq; ægypt⁹ (quæ nõ immeritò pharaõis intelligit filia) suscepit conseruandum. Manifestè tñ pluraliter Moyses hic: utpote q uenerit non in aqua tñ, sed in aqua, & sanguine. Aquæ eñ multæ: populi multi: Venit ergo in aqua tñ: qui cõgregauit quidẽ pplm: sed populũ nõ redemit. Nã & ipa quoq; de seruitute ægyptia liberatio, nõ Moysi, sed agni sanguine fcta est: liberandos nos prefigurans à uana nostra conuersatione hui⁹ seculi sanguine agni immaculati christi iesu. Hic est uerus legifer noster: apud quem copiosa est redemptio, mortuus est enim non tñ pro gente: sed ut filios dei qui dispersi erant congregaret in unum. Memento sanè hũc esse Ioãnem, qui uidit, & testimoniũ perhibuit: & scimus quia uerũ est testimoniũ eius exisse de latere dñi dormitis in cruce sanguinem simul & aquã: quo uidelicet dormiẽti nouo Adæ noua de latere suo pferretur pariter & redimeretur ecclesia. Sic ergo hodie ad nos per aquã & sanguinẽ uenit: ut sit aqua & sanguis testimonium aduentus eius, fideiq; uictricis. Non solum autẽ sed testimoniũ est maius his quod perhibet spiritus ueritatis. Horũ triũ testimonium uerũ certumq; est, & fœlix anima quæ meret illud accipere. Tres eñ sunt qui testimoniũ dãt in terra: spiritus, aqua, & sanguis. In aqua quidem baptismum intellige: in sanguine martyrium: in spiritu charitatẽ. Spirit⁹ eñ est q uiuificat: & fidei uita dilectio. Deniq; si q̃ris Rom.5.
quid spiritui & charitati: respondeat Paulus. Quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris, per spiritum sanctũ, q datus est nobis. Necessario quoq; spiritus addit aquæ & sanguini: cũ eodem apostolo teste sine charitate quic- 1.Co.13.
quid habeas nihil prosit. Iam uerò quia baptismũ aqua: martyriũ diximus sanguine designari, memẽto & unicũ & quotidianũ esse baptismũ, similiter & martyriũ. Est eñ & martyrij genus, & quædã effusio sanguinis ĩ quotidiana corporis afflictiõe, est & baptismus aliqs in cõpunctiõe cordis, & lachrymarũ assiduitate. Sic quippe infirmis, & pusillis corde necesse est ut quem semel p christo ponere non sufficiunt: saltẽ mitiori quodã, sed diuturniori martyrio sanguinem fundãt. Sic & baptismi sacramentũ qm̃ iterari nõ licet: his qui sæpius in multis offendũt frequẽ- Psal.6.
ti oportet ablutiõe suppleri. Vnde & propheta. Lauabo, inquit, per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Vis ergo nosse quis est qui uincit mundum? Qua in eo uincenda sunt: diligentius intuere. Siquidem & hocipsum beatus iste Ioãnes indicat dicẽs. 1.Ioã.2.
Charissimi nolite diligere mundum: neq; ea quæ in mundo sunt. Omne eñ qđ in mũdo est: concupiscẽtia carnis est: & cõcupiscẽtia oculorũ, & ambitio secli. Hæ sunt tres turmæ quas fecerunt chaldei: sed meminí quoq; sctñ Iacob fecisse tres turmas: cũ timeret à facie Esau rediens de Gen.32.
mesopotamia. Et uobis ergo aduersus triplex genus tentatiõis triplici opus est munimẽto: ut carnis quidẽ concupiscẽtia ipsius mortificatione uincaẽ quã si meminístis in sanguinis testimonio diximus intelligẽdum: oculorũ uerò cõcupiscẽtiam superet studiũ cõpunctionis, & assiduitas lachrymarum. Porrò ambitiõis uanitatem uirtus charitatis excludat: quæ sola castificat animum: sola purgat intentiõem. Certũ qppe triumphãti mundi testimonium est: si corpus castiges, & subiicias seruituti: ne pernitiosa libertate seruiat uoluptati: si fletui pbeas oculos magis quàm petulãtiæ, uel curiositati: si deniq; spuali dilectiõe flagrãs nulli animũ dederis uanitati. Merito sane unus est qui in terra pariter & in cælo testimoniũ perhibet spũs: qa siue corporis afflictio cessabit: siue lachrymarum fons exiccabitur: sed charitas nũquã excidit. Præli-

batio quædā eſt in pñti, cōſummatio & plenitudo in futuro manet. Verūtñ licet maneat poſt aquam, & ſanguinē ſpūs (aqua quippe & ſanguis regnū dei non poſſidebunt (interim tñ aut uix aut nullo mō inuenire eſt ſpm̄ ſine illis: qm̄ hi tres, inquit, unū ſunt: ut quolibet ex his tribus deficiente, adeſſe cætera nō preſumas. Simul uerò iuncta teſtimonia iſta credibilia facta ſunt nimis: nec poterit cui in terris ſuppetūt hæc, carere teſtimonio uel in cælis. Confitef dei filiū corā hoīb⁹ nō uerbo nec lingua ſed opere & ueritate: & filius quoq; cōfitebif eū corā angelis dei. An uerò ei deeſſe poterit in teſtimonio pr̄ cui filiū uideat atteſtantēr Sine dubio cōfitebif & ipſe quod uiderit in abſcondito. Sed nec ſpūs quidē à patre filioq; diſſentiet q̄ppe qui patris filiiq; ſit ſpūs. Denicq; quonā modo careat teſtimonio eius in cælo, q habere illud meruit & in terra? Tres ergo ſunt qui teſtimoniū dāt in cælo: pater, & filius, & ſpūſſanctus. Et ne quā fortè diſſonātiam ſuſpiceris: hi tres unū ſunt. Magnū, pfectò habituri ſunt teſtimoniū quos in cælo pr̄ ſuſceperit tanquā filios & heredes: filius aſciuerit tanquā fratres & cohæredes: ſpūſſanctus adhærētes deo unū ſpiritum faciat eſſe cū eo. Eſt enim ſpiritus ipſe indiſſolubile uinculum trinitatis: per quē ſicut pater & filius unum ſunt: ſic & nos ſumus in ipſis: eo miſerante, qui pro diſcipulis hoc ipſum orare dignatus eſt Ieſu chriſto domino noſtro.

De iſdē teſtimoniis. Sermo. II. unde ſupra.

EX epiſtola beati Ioānis hodie nobis eſt lectio recitata in qua diſcimus teſtimoniū dari triplex in cælo triplex in terra. Et quidem p meo ſapere illā ſtabilitatis, hoc reparatiōis ē ſignū illud angelos: iſtud homines, illud beatos à miſeris: iſtud iuſtos diſcernit ab impiis. Angelis ſiquidē qui in prima illa preuaricatiōe ſupbiēte, lucifero i vitate ſteterūt: merito teſtimoniū phibet uſio trinitatis: hoibus quos diuina miſatio ſaluat ſpūs, aqua, & ſanguis. Quidni phibeat teſtimoniū pater à q̄bus honorat⁹ eſt ut pater? Tibi ¦ uerò malignè ſic loquitur. Si ergo ego pater ubi eſt honor meus? Careas omnino neceſſe eſt teſtimonio patris: cui⁹ tibi gloriā uſurpare conaris: nō honorare eū cupiēs: ſed æquare. Sedebo, inquit, in mōte teſtamēti, & ſi⁹ is ero altiſſimo. Ita ne mō creat⁹, patri ſpūum cōſedebis? Et cerè necdū tibi dixit. Sede à dextis meis. Si neſcis ô impudēs unigenit⁹ ille eſt cui æterna gñatiōe pr̄is æqualitas collata eſt & cōſeſſus? Tu rapinam cogitans eſſe æqualis deo: filio gloriā inuides gloriā quaſi unigeniti à pr̄e: ut ne ab ipo quidē teſtimonium merearis habere. An uerò poterit detestato à pr̄e & filio utriuſq; ſpiritus atteſtari? Abominaf ſuperbū pfecto & inquietum, q ſup quietū & humilē reqeſct amator pacis, & unitatis cōſecrator, aduerſum te p pace & unitate zelatur. Quid mirū frēs ſi timem⁹ ne fortè puſillā hāc uineā dñi depaſci ſingl'aris ferus icipiat? Quātos em̄ celeſtis uineæ palmites pria illa ſingl'aritas cōculcauit? Sed fortè ſupbiā quidē in eo facile aduertiſtis: nō aūt ſingl'aritatē. Dico ergo. Vbi ſtabat uniuerſitas angelorū nunq̄d caruit ſingl'aritatis uitio, q ſedere uelle pſumſit? An fortè q̄ritis unde mihi nota ſit hæc ſtatio angelorum? Duos teneo idoneos teſtes: quorū uterq; qd uidit hoc teſtaf. Vidi dñm ſedentē (ait Eſaias): Seraphin aūt ſtabāt. Et Daniel: milia, inquit, milia miniſtrabāt ei & decies cētena milia aſſiſtebant ei. An & tertiū deſideratis, ut i ore triū teſtiū ſtet omne uerbū? Apl'm pfero q uſq; ad tertiū raptus eſt celū: & rediēs loquebatur. Nónne oēs adminiſtratorii ſunt ſpūs? Siccine ubi ſtāt oēs, uniuerſi miniſtrāt; tu pacis inimice ſedebis? Planè cōtriſtas ſpiritum, qui habitare facit unius moris in domo. Offendis charitatem: quia ſcidis unitatē: rūpis uinculū pacis. Merito proinde angelorum, qui ſuū nec ordinem, nec domiciliū relinquere, charitati, unitati, & paci ſpiritus atteſtaf: à quo ſanè tua & inuidia & ſingl'aritas & iquietudo reprobaf. Et hoc quidē de eo teſtimonio quod daf in cælis. Eſt & aliud quod datur in terra ad diſcernēdos utiq; qui in ea ſunt exules ab indigenis: hoc eſt cæli ciues à ciuibus babylonis. Quādo enim ſine teſtimonio electos ſuos deſerat deus? Aut certè quæ nā eis cē poterat conſolatio inter ſpem & metū ſolicitudine anxia fluctuantibus ſi nullū omnino electionis ſuæ habere teſtimonium mererēt? Nouit dñs qui ſunt eius: & ſolus ipſe ſcit quos elegerit à principio. Quis uerò ſcit hominū ſi eſt dignus amore uel odio? Quod ſi ut certū eſt certitudo nobis oīno negaf: nunquid nō tanto delectabiliora erūt ſi qua fortè electiōis huius ſigna poſſim⁹ inuenire? Quā enim requiem habere poteſt ſpirit⁹ noſter dum prædeſtinationis ſuæ nullū adhuc teſtimoniū tenet? Fidelis proide ſermo & omni acceptione dignus: quo ſalutis teſtimonia cōmēdātur. Hoc ſanè uerbo & electis cōſolatio mini ſtratur, & ſubtrahitur reprobis excuſatio. Cognitis ſiquidem ſignis uite: quiſquis hæc negligit: manifeſte conuincitur in uano accipere animam ſuam & pro nihilo habere terrā deſiderabilem comprobaf. Tres ſunt, inquit. qui teſtimoniū dāt in terra: ſpiritus, aqua, & ſanguis. Scitis fratres quia in primo homine peccauimus oēs: in ipſo etiam cecidimus uniuerſi. Cecidimus ſanè in carcerem: luto pariter & lapidibus plenum. Exinde iacebamus captiui: in quinati cōquaſſati donec uenit deſideratus gētibus: qui nos redimeret, ablueret, adiuaret. Hic eſt enim qui ſanguinem proprium dedit in redēptionem aquā ſimul produxit de latere ſuo in ablutionem: emiſit deinde de excelſo ſpm̄ ſuum qui adiuuaret infirmitatem noſtram. Vis ergo noſſe an hæc aliqd opentur in te ne fortè reus ſis ſanguinis dñi quem euacuas quātū in te eſt ſed & aqua ipſa quæ debuerat mundare in ſordibus permanēti iudicium damnationis accumulet ſpūs quoq; cui reſiſtis nō liberet maledictum à labiis ſuis? Cauendum em̄ ne ſint tibi hæc i fructuoſa quæ neceſſario eſſent pariter & damnoſa. Quis eſt autem qui teſtimonium habet effuſi non ſine cauſa ſanguinis chriſti niſi qui continet à pctis? Seruus enim pctī eſt q pctm̄ facit: ut ſi deīceps cōtinere potuerit & iugum abiicere miſeræ ſeruitutis certiſſimum ſit teſtimoniū redēptionis: quā operaf ſino dubio ſanguis chriſti. Verum ne ſufficit pctōri cōtinētia: ſi nō etiā aſſit pnia. Habet ergo & ab aqua teſtimoniū: q laborat in gemitu ſuo lauans p ſingulas noctes lectū ſuū. Sicut enī ſanguis ille redemit ut nō regnet pctm̄ in nro mortali corpe: ſic aqua illa abluit ab his pctis q̄ cōmiſimus ante. Sed q̄d erit q lōgo cathenarū uſu & carceris habitatiōe crudeli, cōfracti ſum⁹, atq; colliſi defecimus in uia uitæ? Inuocem⁹ ſpm̄ uiuificatorē & adiutorē: cōfidētes q̄a dabit pater q eſt i cælis ſpm̄ bonū petētib⁹ ſe. Sane nouum ſuperueniſſe ſpiritum certiſſime conuerſatio noua teſtatur. Iā ut breuiter repetā: à ſanguine & aqua & ſpū habere eſt teſtimoniū: ſi contines a pctis: ſi dignos agis pœnitētiæ fruct⁹: ſi facis opa uitæ.

Mal. 1.
Eſai. 14.
Pſal. 109

In Rogationibus de tribus panibus. B

QVis ueſtrum habebit amicum &c. Quid eſt q amicum unū perhibet aduenisſe nec tamē cōtentus eſt quærere panem unum? Putaſne tam uoracem æſtimabat amicum: ut non poſſet uni ſufficere panis unus? Nam uni quidem tres apponere panes inconſequens oīnino uidetur. Puta ergo cum uxore & mancipio hominem aduenisſe: ut ſuum cuiq; panē apponere uelit amicus. Ego quidem amicum uenientem ad me: non aliū iutelligo quàm meipſum. Nemo quippe charior mihi: nemo germanior eſt. Ad me ergo de uia uenit amicus: cum tranſitoria deſerens ad cor redeo ſicut ſcriptum eſt. Redite preuaricatores ad cor. Deinde tunc uerè ſibi quiſquis amicus eſt: cum de uia redit. quoniā qui diligit iniquitatem odit animam ſuam. A die itaq; cōuerſionis meæ: de uia ad me uenit amicus. Venit de regione lōginqua: ubi paſcere porcos & ipſorum ſiliquas inſatiabiliter eſurire ſolebat. Venit fame laborans: cōfectus ine dia: attenuatus ieiunio. Venit neceſſe habens inuenire amicum: ſed heu me: pauperem elegit hoſpitem: & uacuū ingredif habitaculum. Quid faciam huic amico miſero & miſerabili?

Luc. 18.
Eſa. 46.

míſerabílí? Oīno eīm nō habeo qđ ponā ãte íllū. Fateor amícus eſt: ſed ego mēdícus. Quíd uenſtí ad me amíce ín neceſſítate tãta: Nō ſum medícus, & non eſt ín domo mea panís. Feſtína, ínqt, díſcurre: ſuſcíta amícū tuum íllum magnū: quo maiorē dílectíonē nemo habet: ſed neqꝫ ſubſtantíā ampliorē. Quære: pete: pulſa: qa oīsq; q̄rít ínuenít: & q
Mat. 7. petít accípít, & pulſantí aperíet. Clama & díc: amíce commoda míhí tres panes. C Quí ſunt íſtí panes fratres? Vtí nā mereamur accípere eos. Forte eīm & íp̄os nemo ſcít: ní ſi q accípít. Credo tīn petendos nobís eſſe tres pānes: uerítatís, charítatís, fortítudínís. Hís tríbus egere me fateor: uenſete ad me amíco de uía: uenſete aūt ut díxí cū uxore & mācípío. Deficít quíppe rō mea (íp̄e eſt eīm uíꝛ) p̄ ígnorātía ueritatís: lāguet & uolūtas, p̄ ínedía affectíōís: ínfirmatur caro præ ínopía fortítudínís. Nā & rō mínus íntellígít q̄ agēda ſunt: & uoluntas mínus dílígít íntellecta: & ad hæc etíam corpus quod corrūpítur aggrauat aīam: ut nō q̄cūqꝫ uolum⁹ ílla faciam⁹. Aruít cor meū etiā & corp⁹ meū: quía oblít⁹ ſum comedere panē meū. Neqꝫ eīm paterer hunc defectū, ſi ſugíter exercítata eſſet ratío ī ínquiſítione ueritatís: uoluntas ín deſíderío charítatís: caro ín operatíone uírtutís. Commoda ergo míhí amíce tres panes: ut íntellígam: ut dílígam: ut faciam uolūtatem tuam.
p̄s. 29. Sic eīm uíuítur: & ín talíbus uíta ſpírítus meí: dícēte ſcríptura. Quoníam uíta ín uoluntate eíus.

In aſcēſione dn̄í de euangelíca lectione.
Sermo. I.

Mat. 16. REcūbētíbus ūdecím díſcípulís apparuít íllís Ieſus. Apparuít uerè benígnítas & humanítas ſaluatorís. Multā eīm fiducíā præſtat: q líbētí⁹ aſſít oratíōí ínclūbētíb⁹ qn̄ nec recūbētíb⁹ qdē dedígnat adeſſe. Apparuít, ínquā benígnítas eí⁹ q cognoſcít fígmētū noſtrū: nec dedígnat neceſſítates nr̄as ſed míſerat: ſi tīn curā carnís nō ín deſíderío facím⁹ ſed ínneceſſítate. Quod conſíderans ídē apl's: Síue manducamus, ínqt
1. cor. 10. ſíue alíquíd alíud faciamus omnía ín glorīā dómíní faciamus. Poteſt tamen quod recūbētíbus apparuít ad íd q̄cqꝫ
Mat. 9. Textus. referrí: quod alíbí calummíantíbus íudeís aduerſus díſcípulos non ieiunantes: Non poſſunt, ínquít, fílīj ſponſí lugere quādíu cū eís eſt ſpōſus. Sequít. Et exprobrauít ín credulítatē íllorū & durítíā cordís: qa hís quí uíderāt eū
Chriſt⁹ ī crepata poſto. reſurrexíſſe nō crediderant. Audís xp̄m díſcípulos ínſcrepantē ímo qđ durius ſonat etiā exprobrātē: nec q̄ncunqꝫ ſed ea hora qua eís corporalem præſentíam ſubtracturus
uíderí poterat magís ab ícrepatíōe parcere debuíſſe. Noli ergo índígnarí de cætero ſí te quoqꝫ alíq̄n chriſtí uícaríus íncrepauerít. Id eīm exhíbet quod aſcenſur⁹ ab eísín cælum: ſuís xp̄s legít exhíbuíſſe díſcípulís. Sed qd eſt fratres qđ dícít: hís quí uíderant eum reſurrexíſſe nō credíderāt? Aut quí fuere quorum beatí oculí glorioſum reſurrectíonís dn̄ícæ meruerūt uídere míraculum? Neqꝫ eīm reſurgētē íllū quíſquam legítur aut creditur uídíſſe mortalíum. Reſtat ergo de angelís accípíendum: quíbus utíqꝫ reſurrectíonís teſtímonſum perhíbētíbus apl'orum puſillanímítas hæſítauít. Iam uerò ut faciat quod ſcríptū eſt.
p̄s. 118. Bonítatē & díſcíplínā & ſcíētíā doce me: uíſítatíonís gratíā: exprobratíōís cenſurā: prædícatíonís, quoqꝫ doctrína
Mar. 16. ſequat & dícat. C Quí crediderít & batízat⁹ fuerít: ſalu⁹ erít. Sed quíd ad hæc dícem⁹ fratres? Magnanímís uídeſ ſeculārib⁹ hoībus ín hoc uerbo data fiducía: uereorqꝫ nedare eā íncípíāt ín occaſíonē carnís: blandíētes ſíbí plus q̄
Vbí ſup oporteat ſíne operíb⁹ de baptíſmo & credulítate. Verūtn̄ cōſíderem⁹ qđ ſeqūt. Sígna autē eos q crediderínt hæc ſequenſ. Nec mínor fortaſſe uídebít ípſís q̄cqꝫ religíoſís ex hoc uerbo, puenire deſperatío: quā ex ꝟbo príore uanæ ſpeí data ſeculārib⁹ occaſío uíderet. Quís eīm ea quæ ín p̄ntí loco ſcrípta ſūt ſígna, uídeſ habere credulítatís ſíne qua nemo poterít ſaluarí: quoníā q nō crediderít cōdēnabít. Et ſíne fide ípoſſíbíle ē placere deo. Quís ínquā demo
Heb. 11. nía eícít, líguís nouís loq̄t, ſerpētes tollít? Quíd ergo? Sí nemo hæc, habet aut p̄ paucí noſtrís, uídenſ habere tēporíbus, aut nemo ſaluabít: aut hí ſolí quí hís muneríb⁹ gloríanſ: quæ nō tam merita ſunt quàm ſudícía meſtorum: adeo ut multi dícentes, Nómine tuo dæmonía Matt. 7.
eíecímus: & ín noīe tuo uírtutes multas fecímus? audíre habeant ín ſudícío: neſcío uos: díſcedíte à me operarīj ínquítatís. Vbí eſt qđ aít apl's cū de ſuſto ſudíce loquerer, Rom. 2.
quí reddet unícuíqꝫ ſuxta opa ſua. Sí qđ abſit: q̄rēda ſunt ín ſudícío ſígna potíus quàm merita? Sūt tīn & ípſa merita ſígna certíora q̄dā utíqꝫ & ſalubríora. Nec díffícíle arbítror noſſe quēadmodū íntellígí ſígna poſſínt p̄ſentía: ut ſínt ídubítata ſígna credulítatís: ac per hoc & ſalutís.
Primū eīm opus fídeí p dílectíonē opantís cordís cōpunctío eſt: ī qua ſíne dubío eīcíunt dæmonía, cū eradícant è corde pctā; exínde quí ín xp̄m credunt línguís loquūtur nouís cum íam recedunt uetera de ore eorū: nec de cætero uetuſta prothoparentū língua loquuntur declínantíū ín uerba malítíæ ad excuſandas excuſatíones ín peccatís. Vbí uerò compunctíone cordís & oris cōfeſſíone príora ſunt deleta peccata: ne recídíuū patíātur & ſínt poſterío ra peíora príorí bus: ſerpentes tollant neceſſe eſt, íd eſt ut uenenatas ſuggeſtíones extíguāt. Quíd tīn agēdū ſí qua fortè radíx pullulat q̄ tā uelocíter nequeat extírparí, ſed ſtímulat aīm cōcupíſcentía carnís. Profecto ſí mortíferū qd bíberínt non eos nocebít: qm̄ ſuxta ſaluatorís exēplū cū guſtauerínt nolent bíbere. íd eſt cū ſenſerínt nolent cōſentíre. Síc enī nō eos nocebít: qa nulla damnatío eſt hís quí ſunt ín xp̄o Ieſu concupíſcentíæ ſenſus abſcqꝫ cōſeſu. Quíd tīn? Moleſta certè & pículoſa eſt ſíc corruptæ & ínfirmæ affectíonís lucta: ſed q̄ crediderīt ſuper ægros manus ímponent & bene habebunt: íd eſt ægràs affectíones bonís operíbus operíent: & hoc remedío curabuntur.
In cōpū ctíōe eíc̄ıunt de monía.

Item ín díe aſcenſíonís Quomodo aſcēdít ſuper omnes cælos ut adímpleret omnía. Sermo ſecundus.

SOlēnítas íſta fratres chariſſímí glorioſa eſt: &, ut íta dícā, gaudíoſa: ín qua & ſíngularís xp̄o gloría: & ín nobís ſpírítalís lætítía exíbet. Cō ſummatío eīm & adímpletío eſt relíquarum ſolēnítatū: & fœlíx clauſula totí⁹ ítínerarīj fílīj deí. Quí eīm deſcēdít ípſe eſt: & quí aſcēdít hodíerna díe ſuper omnes cælos ut adímpleret oía. Iam eīm cū ſe dn̄m unıuerſorū q̄ ſunt ín terra & ín marí & ín ínferno p baſſet: non reſtabat níſí ut aerís & cælorū ſe eſſe dn̄m argumētís ſímílíb⁹ uel certē potíoríb⁹ approbaret. Terra eīm cognouít dn̄m qa ad uocē dn̄í uírtutís eíus cū clamaſſet magna uoce: Lazare uení foras: mortuū reddídít. Cognouít mare: qa ſolídū ſe præbuít ſub pedíbus eíus: íta ut apl'ı eū putabāt fantaſma eſſe. Cognouít ínfernus cuíus ípſe portas æreas & uectes ferreos confregít: ubí & lígauít íllū ínſatíabílē homícídā q uocaſ díabolus & ſathanas. Profecto q mortuos ſuſcítauít: leproſos mūdauít: cæcos íllumínauít: claudos fírmauít: & oēs exſuffłauít īfirmítates dn̄s oīm fuít: & cadē manu qua fecerat: quæ defecerant reficíebat; Síc & quí ín ore píſcís cū ípſo píſce ſtaterē ínuenírí p̄díxít: patet p cul dubío qa marís & oīm q̄ ī marí mouenſ dn̄s fuít. Quí uerò traduxít aereas ptātes & afíxít eas crucí ſuæ: claret qa ſup íferna les offícínas ptātē accepít. Híc eſt eīm q ptrāſīt bn̄faciendo & ſanādo oēs oppreſſos à díabolo: q ſtetít ín loco campeſtrí ut doceret turbas: añ p̄ fidē ut alapas ſuſtíneret: toto tēpore quo ī terrís uíſus eſt, & cū hoīb⁹ cōuerſatus ín laboríbus multís: ſtans & operans ſalutem ín medío terræ. Ad claudēdā ígítur tumícā tuā ínconſutílē dn̄e Ieſu: ad perfícíendā fídeí noſtræ íntegrítatē reſtat uídentíbus díſcípulís per medíum aerís ſícut aerís dn̄s aſcēdas ſuper omnes cælos. Ex tunc probabítur quía dn̄s unıuerſorū tu es: quía oīa ín oībus adímpleſtí: & íam tíbí profecto debebítur ut ín noīe tuo omne genu flectaſ: cæleſtíū terreſtrium & ínfernorum: & omnís língua cōfiteaſ quía tu es ín gloría & ín dextera patrís. In hac dextera ſunt delectatíōes uſqꝫ ín fínem: & ídeò monet apl's ut queramus q̄ ſurſum ſunt: ubí xp̄s eſt ín dextera deí ſedēs: qa íllíc pro Coll. 3.

fecto thesaur⁹ noster est Iesus xp̄s: in quo sunt oēs thesauri sapiētiæ & sciētiæ abscōditi: in q̄ habitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter. Quid tm̄ putatis fratres: quātus dolor & timor irruperit aplica pectora cū eum uiderūt à se tolli & attolli in aera: nō scalis aductū: nō subleuatum funibus: & si angelico comitatū obsequio nō tamē fultū auxilio: sed gradientem ī multitudine fortitudinis suæ? Im-
Ioan.8. pletū est quod eis dixerat. Quo ego uado: uos nō potestis uenire. Quocunq; em̄ terrarū ⁊sset eum indiuisibiliter se querent. mare (sicut petrus fecit aliq̄n) cū eo etiā submer-
Sap̄.9. gendi intrarent: sed hac sequi non poterāt: quia corpus q̄ corrūpitur: aggrauat aiam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitātē. Dolor ergo nimius erat: quia uidebant illum (ppter quē oīa relinquerāt) à suis sensibus & aspectibus tolli: ut nō possent ablato à se spōso, filij spōsi non lugere: timor quia orphani relinquebantur in medio iudæorū nondū confirmati uirtute ex alto. Bñdicens ergo eis ferebat in cælum: fortè concussis illius singularis iæ uiscerib⁹ cum miseros suos & pauperē suā scholam relinqueret: nisi q̄ ueniebat parare eis locū: & qa expediebat ut p̄sentiā eis subtraheret corpalē. Q; fœlix quàm digna ista ꝓcessio ad quā ne ipsi quidē aplī digni fuerūt admitti: cū & aiarū sanctorū & cælestiū uirtutū triūphali pōpa deductus ad patrē: sedet à dextris dei. Nunc uerè adimpleuit oīa: quia natus est inter homines: cū homin̄ib⁹ conuersat⁹ est: ab hoīb⁹ & pro hoīb⁹ passus & mortu⁹ est: resurrexit, ascēdit, sedet ad dexterā dei, agnosco tunicam desuper cōtextā per totum: quā supna illa māsio claudit: ubi adimpletus est & adimpleuit omnia dñs Iesus christ⁹. Veruntamē quid mihi & solennitatibus istis? Quis me cō-
solabit dñe Iesu: quia te nō uidi ī cruce suspensum: plagis liuidum, pallidum morte: qa nō sum crucifixo compassus, obsecutus mortuo: ut saltē lachrymis meis loca illa uulnerum delinirē? Quō me dereliqsti insalutatū: cū formosus in stola tua rex gloriæ ī alto cælorū te recepisti? Prorsus renuisset consolari aia mea: nisi me angeli in uoce exulta-
Actu.1. tionis præueniss̄ent: qui dixerunt. Viri galilæi quid statis aspicientes in cælū? Hic Iesus qui assumptus est à uobis in cælū: sic ueniet quēadmodū uidistis eū euntē ī cælum: sic inquiunt ueniet. Ergo ne ueniet quærere nos: in illa tam singulari quàm uniuersali ꝓcessione: cū precedentibus oībus angelis & subsequētibus hoīb⁹ uniuersis descendet iudicare uiuos & mortuos? Proculdubio ueniet sed quō ascendit, non quomō ante descendit. Humilis enim prius uenit aias saluare: sublimis aūt ueniet cadauer istud resuscitare: & configurare corpori claritatis suæ: ut infirmiori huic uasculo abūdantiorē impēdere uideat honorē. Tūc em̄ uidebit cū potestate magna & maiestate q̄ prius in infirmitate carnis latuerat. Intuebor & ego eū sed non mō: uidebo eū: sed non ꝓpe: ita ut hæc scd̄a glorificatio priori glorificationi ꝓpter excellentē gloriā manifeste præluceat. Manipulus primitiarum nostrarum xp̄s oblatus est ad dexterā patris assumptus: & assistit nūc uultui dei ꝓ nobis. Sedet aūt ad dexterā habens in dextera misericordiam, in sinistra iudiciū: & misericordiam multam nimis: & iudiciū multum nimis: in dextera aquā, in sinistra ignē immobiliter tenens. Et quidēm corroborauit miam suam sup timentes se fm altitudinē cæli à terra: ut maiores cumulos misericordiæ dñi sentiant quàm sit spatij inter cælū & terrā propositum nanq; dei super illos manet immobile: & mia dñi ab æterno & usq; in æternum super timētes eum. Ab æterno per prædestinationē: in æternum per glorificationē. Similiter & in reprobis terribilis est super filios hoim: & utrinq; stat fixa sentētia æternitatis & in his qui saluꝰ fiunt & in his qui pereunt. Quis scit si omniū uestrum quos hic uideo nomina scripta sunt in cælis: & in libro prædestinationis annotata? Vocationis enim & iustificationis uestræ aliqua signa mihi uideor intueri in conuersatione huius tantæ humilitatis. Quanto putas gaudio replerentur omnia ossa mea: si id scire cōtingeret? Sed nescit homo utrum sit dignus amore an odio. D. Propterea dilectissimi perseuerate in disciplina quam suscepistis: ut per humilitatem ad sublimitatem ascendatis: quia hæc est uia: & nō alia præter ipsam. Qui aliter uadit cadit potius quàm ascēdit: quia sola est humilitas que exaltat: sola que ducit ad uitā. Christus em̄ cum per naturā diuinitatis nō haberet quo crescceret uel ascēderet: quia ultra deū nihil est: p descensum quō crescceret inuenit: uenies incarnari, pati, mori, ne moreremur in æternū: ꝓpter q̄ deus exaltauit illū: quia resurrexit, ascendit, sedet ad dexterā dei. Vade & tu fac similiter. Neq; em̄ ascēdere potes
Mat.29 nisi descēderis: qa ut æterna lege fixū est: Oīs qui se exaltat hūliabit: & qui se hūliat exaltabitur. O puersitas: ò abusio filiorum Adam: quia cum ascēdere difficilimū sit: descendere aūt facillimū: ipsi & leuiter ascendūt & difficilius descendūt parati ad honores & celsitudines graduū ecclesiasticorum: ipsis etiam angelicis humeris formidandos. A Ad sequendum autem te dñe Iesu uix inuenīū-
tur qui uel trahi patiant: q uelint duci per uiā mādatorū tuorū. Alij em̄ trahunt: qui possunt dicere. Trahe me post te, alij ducunt qui dicūt. Introduxit me rex ī cellaria sua,
Can.1. alij rapiunt sicut apls raptus est ad tertiū cælū. Et primi
Vbi sup̄ quidem fœlices qui in patientia sua possidēt aias suas: secūdi fœliciores: quia ex uolūtate sua cōfitent ei: tertij fœlicissimi qui in pfundissima dei mia, quasi quodāmodo sepulta iā arbitrij sui ptāte in diuitias gloriæ in spū ardoris rapiuntur nescientes siue in corpe siue extra corpus: hoc solū scientes q̄ rapti sint. Beatus qui ubiq; te ducē habet dñe Iesu: nō illū refugā spīm qui statim ascendere uoluit & tota diuinitatis dextera percussus est. Nos autem ppls tu⁹ & oues pascuæ tuæ sequamur te, per te, ad te. Quia tu
Ioā.14. es uia, ueritas & uita: uia in exemplo: ueritas in promisso: uita in præmio. Verba em̄ æternæ uitæ habes: & nos cognoscimus & credimus: quia tu es xp̄s filius dei uiui qui
Ioan.6. es super omnia deus benedictus in secula. Amen.

De intellectu & affectu. Sermo tertius unde supra. & legitur in octauis.

HOdie cælorū dñs, cælorū alta cælesti potentia penetrauit: & infirma carnis tanquàm nubila quædā excutiēs: induit stollā gloriæ. Eleuat⁹ est sol in ortu suo, incaluit & inualuit. Dilatauit & multiplicauit radios super terrā: nec est q̄ se abscondat à calore eius. Redit ad regionē sapiētiæ: sapia dei: ubi oēs bonū & intelligūt & requirūt, intellectu psp̄icacissimi: affectu paratissimi: ad audiēdā uocē sermonū ei⁹. Nos
Sap̄.9. aūt in regiōe ista sumus ubi plurimū est malitiæ sapiētiæ parū: qa corpus quod corrūpitur aggrauat aiam: & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. Per sensum hic ergo arbitror intellectum designari, qui tunc uerè deprimitur: cum multa cogitat cum nō colligit se circa illā unam & unicam meditationē q̄ concipitur de ciuitate illa cuius participatio eius in idipsum. Hmōi intellectū oportet deprimi & distrahi p multa: multis & multiplicibus modis. Aiam uerò hic æstimo dici affectiōes que corrupto corpore diuersis passionib⁹ afficiunt: que mitigari nūquā p̄nt ne dicā sanari: donec uolūtas unū q̄rat & tē dat ad unū. D Duo ergo sunt q̄ in nobis purgāda sunt intellect⁹ & affect⁹. Intellect⁹ ut nouerit: affectus ut uelit. Fœlices & uerè fœlices illi duo uiri helias & enoch: qbus oēs materiæ & occasiones ablate sunt q̄ eorū itellectū impediāt uel affectū: quia soli deo uiuentes nec nouerūt nisi deū: nec cupiūt nisi deū. Deniq; & de enoch legit quia ra-
Sap̄.4. ptus est ne malitia mutaret intellectum eius: aut ne fictio deciperet aiam illius. Intellect⁹ nr̄ turbat⁹ erat ne dicā cæcatus: affect⁹ inquinat⁹ erat: & multū inquinat⁹: sed xp̄s intellectū illuminat: spūsanct⁹ affectū purgat. Venit em̄ filius dei & tot & tāta mirabilia in mūdo operatus est: ut nō immerito intellectū nostrū ab oīb⁹ mundanis rebus euocauerit: ut semper cogitemus & nūquā cogitare sufficiamus: quia mirabilia fecit. Verè latissimos nobis ad spaciandum intelligentiæ campos dereliquerit: & torrens cogitationū istarū profundissim⁹ est: qui iuxta ꝓphetam

non possit

nō poſſit tranſuadari. Quis enim ſufficiat cogitare qualiter rerū dñs p̄uenerit nos, uenerit ad nos, ſubuenerit nobis: & ſingularis illa maieſtas uoluerit mori ut uiuerem⁹, ſeruire ut regnarem⁹, exulare ut repatriaremus: & uſq; ad ſeruiliſſima opa inclinari ut cōſtitueret nos ſup oīa opera ſua? Talē ſe obtulit apoſtolis ap'lorū dñs: ut iam nō iuiſibilia dei per ea q̄ facta ſunt intellecta conſpicerēt: ſed ipſe facie ad faciē uideret: qui oīa fecit. Et qa diſcipuli carnales erant & deus ſpiritus eſt nec bene cōueuit ſpūi & carni: umbra corporis ſui temperauit ſe eis: ut obiectu uiuifi cæ narnis uiderent uerbū in carne: ſolem in nube: lumen in teſta: cæreum in laterna. Spūs em̄ oris noſtri chriſt⁹ dominus: cui diximus. In umbra tua uiuimus inter gentes. In umbra, inquit, tua inter gentes non inter angelos: ubi puriſſimum lumē puriſſimis oculis intuebimur. Vnde & uirtus altiſſimi obumbrauit uirgini: ne nimio ſplendore præſtricta, diuinitatis fulgur etiā ſingularis aquila tolerare nō poſſet. Ad hoc aūt carnē eis propoſuit: ut oēm cogitatū eorū ab humanis rebus ad carnē ſuā (qua & mirabilia dicebat & mirabilia faciebat) adunarēt: & ſic de carne tranſferret ad ſpiritū: qa ſpūs eſt deus: & eos qui adorant eū in ſpū & ueritate oportet adorare. Nō tibi uidet eisin tellectū illuminaſſe cū aperuit illis ſenſum ut itelligerent ſcripturas: oſtendens qa hæc oportebat chriſtū pati: & reſurgere à mortuis: & ita intrare in gloriā ſuam. Sed illi ſanctiſſimæ carni ei⁹ aſſuefacti, uerbū de diſceſſu eius audire nō poterant: ut eos relinqueret pro quo oīa reliquiſſent. Quare hoc? Quia intellectus illuminatus erat ſed nōdum purgatus affectus. B Vnde & benignus magiſter blande eos ac dulciter conſolabatur dicens. Expedit uobis ut ego uadā. Si em̄ nō abiero: paracletus non ueniet ad uos. Sed qa hæc locut⁹ ſum uobis: triſtitia ipleuit cor ueſtrū. Quid eſt quod chriſto commorante in terris ſpūſſanctus ad eos uenire nō potuit? An carnis illius cōſortiū abhorrebat quæ de ipſo & per ip̄m in uirgine & de uirgine matre concepta erat & nata? Abſit. Sed ut oſtenderet nobis per quā ambularemus uiā: formā apponeret cui imprimeremur. Et ille qdē illis plorantibus eleuat⁹ in cælū: ſpm̄ſā ctū miſit: qui affectū eorū id eſt uoluntatē mundauit: imo potius alterauit: ut iam magis dominū uelint aſcendiſſe: qui prius detinuiſſe uoluerāt. Impletū eſt q̄d eis prædixerat: uos aūt contriſtabimini: ſed triſtitia ueſtra conuerteſ in gaudiū. Sic ergo eorū intelligētia per chriſtum illuminata eſt: & uoluntas emundata per ſpm̄: ut ſicut bonū nouerint ſic & uelint: q̄d ſolum perfecta religio uel religioſa p̄fectio ē. C Recordor nunc heliſæi ſancti: cui cū Helias dixiſſet ut in diſceſſu uel aſcenſu ſuo poſtularet q̄d uellet reſpōdit. Oro ut fiat ſpūs tuus duplex in me. At ille. Rem difficilē poſtulaſti. Attamē ſi uideris q̄n tollor à te: erit q̄d petiſti. Nónne tibi uidetur Helias aſcēdentis dñi ſignare perſonā. Heliſæus uerò chorū ap'licū in aſcēſione xp̄i anxie ſuſpirātē? Sicut em̄ heliſæus ab hela nullo pacto auelli poterat: ſic nec apoſtoli à xp̄i p̄ſentia poterant ſeparari. Vix em̄ tandē eis pſuaſit: qa ſine fide impoſſibile eſſet placere deo. D Quis eſt ergo ſpūs iſte duplex qui q̄rit: niſi illuminatio itellectus: & affectus purgatio? Res difficilis qa rarus in terris eſt qui illū habere mereat. Attn̄, inquit, ſi uideris q̄n tollar à te: erit q̄d petiſti. Nihil eſt q̄d ꝓpter hoc habeant perdere uel debeant alūni tui dñe Ieſu: qa uidentibus illis es eleuatus in cælū: & deſiderātibus oculis te ſepuuti ſunt gradiētē in multitudine fortitudinis tuæ. Vel certè ſpm̄ duplicē dicere poſſumus illud q̄d ſaluator ad diſcipulos ait. Qui credit in me opa q̄ ego facio & ipſe faciet: & maiora horum faciet. Nónne maiora xp̄o per xp̄m tn̄, fecit petrus: de quo legitur quia in plateis ponebantur infirmi in lectulis ut ueniente petro ſaltem umbra illius obumbraret quenquam illorum: & liberarentur ab infirmitatibus ſuis? Nuſquam enim dñs umbra ſua inuenitur infirmitates ſanaſſe. Non dubito ergo intellectum. oīm ueſtrum (qui hic eſtis) illuminatum eſſe: ſed non affectum æque eſſe purgatum: manifeſtis approbabo coniecturis. Oēs q̄d bonū eſt noſtis: & uiā per quā īcedere: & quō in ea incedere debeatis: ſed uolūtas nō una eſt. Quidā em̄ ad oīa uiæ & uitæ huius exercitia nō ſolū ambulāt ſed & currūt: imo potius uolant: ut eis & uigiliæ breues & cibi dulces & pāni ſuaues: labores nō ſolū tolerabiles ſed & appetibiles uideant. Alij aūt nō ſic: ſed corde aſſido & affectiōe recalcitrāte uix trahunt ad hæc: uix gehenna timore cōpellunt. Quoſdā nec cōpellim⁹ qdē quibus frōs mulieris meretricis facta eſt: nolūt erubeſcere. Sunt iterū multi inter nos qui de uno pane comedunt: nobiſcū dormiūt: nobiſcum cātāt: nobiſcū laborāt: miſeri & miſerabiles ut pote ſocij tribulationis, ſed cōſolatiōis nō ita. Nūquid abbreuiata eſt man⁹ dñi: ut oībus donare nō poſſit: qui aperit manū ſuā & implet oē animal bñdictiōe? Quid ergo in cauſa eſt? Illud oīno: qa nō uidēt xp̄m cū tollitur ab eis. id eſt nō cogitāt quō eos orphanos relinq̄rit: q; peregrini & aduenæ ſint ſup terrā q; tādiu feculenti corporis horrido carcere teneant: & nō ſint cū xp̄o. Hmōi aūt ſi diu ita permāſerint ſub onere: aut opprimunt & ſuccūbūt: aut quodā mō in inferno ſunt ut nunquā ad plenū reſpirent in luce miſerationū dñi: nec in libertatē ſpūs: q̄ ſola facit iugū ſuaue & onus leue. Inde aūt tā pernicioſa tepiditas emanat: qa affect⁹. id eſt uolūtas eorū nōdū purgata eſt nec bonū ſic uolūt ſicut nouerūt, à ꝓpria cōcupiſcētia abſtracti grauiter & illecti. Amāt em̄ in carne ſua terrenas cōſolatiunculas, ſiue in uerbo, ſiue in ſigno, ſiue ī facto, ſiue in aliquo alio: & ſi hæc interrumpūt aliq̄n: nō tn̄ penitus rumpunt. Inde eſt q; raro affectiōes ſuas dirigūt in deū: & eorū cōpūctio nō cōtinua ſed horaria eſt. Implerī aūt uiſitatiōnibus dñi aīa nō pōt: quæ his diſtractiōnibus ſubiacet: & quāto magis illis euacuabit: tanto amplio⁹ iſtis implebit ſi multū, multū: ſi parū, parū. Vel certè ſi magis ꝓbas nūquā iſte illis miſceri poterūt in æternū: quia ubi uaſa uacua nō inuenit: oleū ſtare neceſſe eſt: nec mittūt uinū nouū niſi in utres nouos ut ambo cōſeruent: neq; em̄ ſpūs & caro: ignis & tepiditas in uno domicilio cōmorātur: p̄ſertim cū tepiditas ipſi dño ſoleat uomitū prouocare. Si em̄ apli adhuc carni dñicæ inhærētes que ſola ſctā (qa ſancti ſctorū erat) ſpūſancto repleri nequerūt donec tollerctur ab eis. Tu carni tuæ, q̄ ſordidiſſima ē & diuerſarū ſpurcitiarū fantaſijs repleta, aſtrict⁹ & cōglutinatus: illū meraciſſimū ſpm̄ te poſſe putas ſuſcipere: niſi carneis iſtis cōſolationib⁹ fundit⁹ renūciare tētaueris? Revera cū inceperis triſtitia implebit cor tuū: ſed ſi pſeuera ueris triſtitia tua cōuerteſ ī gaudiū. Tūc em̄ purgabitur affect⁹ & uoluntas reuocabit uel potius noua creabit: ut oīa quæ prius difficilia nō impoſſibilia uidebant cū multa pcurrant dulcedine & auiditate. Emitte, inqt, ſpm̄ tuū & creabunt: & renouabis faciē terræ. D Sicut per faciē exteriōr hō cognoſcit: ſic p uolūtatē demōſtrat interior. Emiſſo ergo ſpiritu creat & renouat facies terræ id eſt terrena uolūtas fit cæleſtis: parata ad nutum citius obedire. Beati qui tales ſunt quia nō ſolū malū nō ſentiunt: ſed in mira quadā cordis dilatione cōmorant. De illis em̄ quos ſupra cōmemorauimus terribiliter ait deus. Non permanebit ſpiritus meus in hominibus iſtis: quia caro ſunt, id eſt carnales: & quicquid in eis ſpirit⁹ fuerat: in carnē euanuit. Quia igitur chariſſimi hodierna dies eſt in qua ſpūſus auferetur à nobis & nō ſine tumultu aliquo animorū noſtrorū: ad hoc tamē ut mittat nobis ſpiritum ueritatis ploremus & oremus ut dignos nos inueniat uel potiꝰ efficiat, & repleat domū iſtam ubi ſumus ſedētes quatenus non uexatio ſed unctio eius doceat nos de oībus: ſicq; & intellectu clarificato & affectu purificato ueniat ad nos: & apud nos faciat māſionē. Et ſicut ſerpens Moyſi deuorauit omnes ſerpentes magorum: ſic iſte cū uenerit abſorbebit omnes carnales affectiones & delectatiōes noſtras & conſolationes: ita ut de labore requiem: de tribulatiōe lætitiam: de cōtumelia gloriam habeamus: ſicut illi quos repleuerat, ibant gaudentes à conſpectu cōcilij q̄n digni habiti ſunt pro noīe Ieſu contumeliā pati. Spiritus enim

Ezc. 47.
Treñ. 4.
Ioan. 16.
4. Re. 2.
ꝑs. 105.
Gene. 6.
Ioā. 14.
Actu. 5.

Iesu,spūs bonus:spūssanctus:spūsrectusspūs dulcis:spūs principalis:quicqd in hocseculo nequā uideť difficile & angustum,leue facit & latum:opprobriū gaudiū iudicat: despectionē,exaltationem esse persuadet.Scrutemur ergo iuxta prophetam uias nostras & studia nostra,leuem⁹ corda nostra cū manibus:ut in solēnitate sanctispūs gaudeamus:& abundantius gaudeamus:qui nos inducat in omnem sicut promisit dei filius ueritatem. Treñ.3.

In die ascēsionis. De duobus nō bonis mōtibus & de septē ascēsionibus christi. Sermo. IIII.

SI natiuitatis & resurrectionis dñice digna de uotiōe solēnia celebramus:hodiernum quoqꝫ ascēsionis die non minus deuote cōuenit celebrari.In nullo siquidē à festiuitatibus illis ista degenerat:sed finis earū & adimpletio est.Meritō quidē solēnitatis & lætitiæ diesagiť:qñ sol ille supercælestis,sol iustitiæ nostris se pñtauit obtutibus:nube carnis & mortalitatis sacco,fulgorē suū& lucē tēperās inaccessibilem. Magna quoqꝫ lætitia & exultatio multa nimis:qñ cōsciso sacco:lætitia circūdat⁹ est:factaqꝫ de medio saccī ipsius nō qdē substātia sed uetustate:sed corruptiōe:sed miseria sed utilitate:nr̄æ dedicauit primordia resurrectiōis.Verū tamen quid mihi & solēnitatibus istis:si conuersatio mea usqꝫ adhuc detineť i terris? Quis uerò uel desiderare presumeret ascēsum cæli:nisi qa isqui descēderat prior ascendit? Dico ergo uobis nō multo mihi tolerabilior uideret exilij huius habitatio quàm gehēna:nisi dñs sabaoth relisquisset nobis semē fiducię & expectatiōis:qñ eleuat⁹ est in nubib⁹ & spē fecit credētib⁹.Deniqꝫ nisi ego abiero inqt,paraclet⁹ nō ueniet ad uos.Quis paracletus? Vtiqꝫ p quē diffundiť charitas:& iā spes non cōfundit.Illepara cletusper quē in cælis sit cōuersatio nostra uirtusex alto: p quā sursum sint corda nostra.Vado,inqt.parare uobis locū:& si abiero iterū ueniā & assumā uos ad meipm.Vbi eī fuerit corpus ibi congregabuntur & aquilæ.Videsne quēadmodum cæterarū solennitatum ea quam hodie celebramus & consummationē habeat & fructū declaret:& augeat gratiam? Sicut enim cætera omnia ei⁹ qui nobis natus est & nobis datus:ita ipsa quoqꝫ ipsius ascēsio propter nos facta est:& facit pro nobis.In nosta siquidem uita,multa(quantū in nobis est)uidemur agere casu,multa necessitate:sed xp̄s dei uirt⁹ & dei sapientia neutri potuit subiacere.Quæ eī dei uirtutē necessitas cogeret aut qd ageret dei sapia casu? Oia proinde quæcqꝫ loquutus est, quæcunqꝫ opatus est:quæcūqꝫ passus est ne dubites fuisse uolūtaria:plena sacramētorū:plena salutis.Hæc sciētes si quid aliqñ eorū quæ de xp̄o sunt i nostrā scientiā uenire contingat:nō sic audiendū est tanquā si inuētitiū qdpiā proferam⁹:sed tanquā id qd' etiā priusquā causa sciretur:cōstaret nequaquā sine causa fuisse.Sicut eī q scribit certis rōnibus collocat uniuersa:ita quæ à deo sunt ordinata sunt maximeqꝫ ea q̄ presens in carne est operata maiestas.Sed ue augustæ cognitioni:ue pauptati sciæ nr̄æ q tñ ex parte cognoscim⁹ & parte modica.Vix scintillulæ quedam nobis elucent de tanra luminiscopia:de lucerna posita super candelabrū.Sanè quantominus singuli capimus:tanto fidelius cæteris cōicanda sunt quæ singulis reuelant.Et ego fratres q̄ mihi ad uestrā ædificationem de ascensione imo de ascensionib⁹ suis donare ipse dignatur nec uolo nec debeo subtrahere uobis: p̄sertim q hæc sit spūalium p̄rogatiua donorū:ut cōicata nō minuant.Aliqbus fortassis hæc nota sunt,qbus simil'r reuelata sunt:sed ꝓpter eos q̄ forte nō aduerterūt sublimioribus intēti:aut aliis occupati:seu etiā ꝓpter eos q minuscapacis intelligētiæ sunt mihi incūbit loqui q̄ sentio.Christus qui descendit ipse est:& q̄ ascēdit.Apli uerba sunt hæc.Ego aūt credo eū in hoc ipso q descenderit ascendisse.Sic eī oportebat christū descendere:ut nos ascēdere doceremur.Cupidi qdē sum⁹ ascensionis:exaltationē cōcupiscim⁹ oēs.Nobiles eī creaturæ sum⁹:& magni cuiusdā animi:iōqꝫ altitudinē naturali appetim⁹ desiderio.Sed ue nobis:si uolue rimus eū seq qui ait.Sedebo in mōte testamēti:i lateribꝰ aqlonis.Heu miser in lateribus aqlōis.Frigidus est mōs ille:nō te seqmur.Potestatis habes cōcupiscētiā:altitudinē præsumis potētiæ.Quanti tñ usqꝫ hodie fœda sequūtur infœlicia cuꝫ uestigia imo ucrò quā pauci euadunt qui bus nō dñandi libido dñeť.Hinc est q bñfici uocanť qui ptātē habēt:hinc q laudať peccator in desideriis aiæ suæ. Potentibus siquidē oēs adulanť inuidēt oēs.Quē sequimini miseri hoies:quē seqmini? An nō uidetis sathanā tāquā fulgur de cælo cadētē:Nónne iste est mōs i quē ascēdit angelus,& diabolus factus est:Vel illud aduertite: q post casum suum inuidia cruciante male solicitus de supplantādo hoīe:Illius tñ montis ascēsum nullatenus ausus est suadere ei:in quo nimirū p̄ inani ascēsu tā immane precipitiū cognoscereť expert⁹.Sed nō defuit uersuto hosti quid ageret.Similē ei mōtē alterū demōstrauit.Eritis,in quies,sicut dī:scientes bonū& malū.Pernicioſa etiā hæc ascēsio:imo magis descensio est de hierusalē in hiericho. Pessim⁹ mons inflans scientia:in quē tñ usqꝫ hodie uideas tāta cōcupiscentia plurimos rapere filiorū Adā:ac si non mouerint quātū pater eorū in illius mōtis ascensu descenderit:imo quàm grauiter ceciderit quātū tota deiecta sit & cōquassata posteritas.Nōdū sanata sunt uulnera q̄ tibi in ascensu mōtis illius inflicta sunt licet adhuc in p̄e lateres:& nūc iterū in ꝓpria persona conaris ascendere ut sit error nouissim⁹ peior priore? Quænā miseris tā dira libido:Filij hoīm usqꝫquo graui corde:ut qd dilígitis uanitatē & q̄ritis mēdacium? An ignoratis:qm̄ infirma mūdi elegit deus ut cōfundat fortia,& stultos mūdi elegit deus ut cōfundat sapientes? Nō nos diuinæ cōminatiōis terror reuocat.Perdituri sapiam sapientiū & prudētiā prudētiū reprobaturi? nō p̄is exēplū:nō deniqꝫ sensus ipse nr̄:& duræ experientia necessitatis:cui sum⁹ addicti p̄ insipiētē sciētiæ appetitū.Ecce uobis fratres montē demonstrauimus aliū:nō in quē ascendatis sed quē fugiatis.Ipse est in quē ascendebat:q̄ uoluit esse sicut deus sciens bonum& malū: ipse quē usqꝫ hodie filij ei⁹ accumulāt& eleuāt:nihil inuenientes tā uile unde nō uelint mōtē eleuare scientiæ.Videas aliū literarū:aliū mundialis curæ:istū placitationum diſplicētiū deo:illū seruilis cuiuslibet artis tā uehemēter affectare scientiā ut laborē nō reputet tm̄mō ut possit aliquibus doctior reputari.Sic ædificant babel:sic putant ad dei se peruenturos similitudinē sic cōcupiscūt qd' nō expedit:qd' expedit omittentes.Quid uobis & mōtibus istis in quorū ascensu tāta difficultas est & tā grande periculū:aut cur eū deseritis mōtē cui⁹ & facilis est ascēsus & perutilis? Potestatis ambitio angelū fœlicitate priuauit angelica:sciētiæ appetitus hoīem immortalitatis gloria spoliauit.Conetur quis ascendere in montem ptātis: quantos putas cōtradictores habebit: quātos inueniet repulsores:obstacula quāta:quàm difficilē uiā? Quid si tā dē eū adipisci cōtigerit:quod optabat? Potentes ait scriptura:potēter tormenta patientur:ut præsentes solicitudines & anxietates quas potestas ipsa parit omittam.Cupidus alter est inflantis scientiæ:quātū laborabit:quātū anxiabitur spirit⁹ eius? Et tamē audiet:nec si te ruperis apprehēdes.In amaritudine morabitur oculus eius:quoties uidere contigerit cui se posteriorem iudicet aut putet ab aliis reputari.Quid cū intumuerit multū? Perdā in quit dñs,sapientiam sapientium:& prudentiā prudentium reprobabo.Iam ne multis immorer,uidistis(ut arbitror) quā fugiēdus nobis sit mōs uterqꝫ si præcipitium angeli: si casum hominis expauescimus.Montes gelboe nec ros nec pluuia ueniant super uos.Quid tamen agimus? Ascēdere sic nō expedit:& ascēdi tenemur cōcupiscētia.Quis docebit nos ascensum salubrē? Quis nisi de quo legim⁹. Qm̄ qui descendit ipse est & qui ascendit? Ab ipso demōstrāda nobis erat ascensionis uia:ne ductoris imo seductoris iniqui aut uestigium aut cōsilium sequeremur. Quia ergo nō erat quo ascenderet descēdit altissim⁹:& suo nobis descēsu suauē ac salubrē dedicauit ascēsum. Descēdit de monte

Esa.14.

Gen.3.

Ps.4.
1.Cori.1.

Vbi sup

Sap.6.

Corin.1.

Eph.4.

Ioan.16.

Ioā,14.

Ephe.4.

de mõte potentiæ carnis infirmitate circũdatus: descẽdit de mõte sciẽtiæ: qñ placuit deo per stultitiã prædicatio nis saluos facere credentes. Quid enim tenello corpore & infãtilibus membris uidetur infirmius? Quid indoctius apparet paruulo qui sola matris ubera nouerit? Quis impotẽtior eo cuius oĩa membra clauis affixa: cuius omnia dinumerantur ossa? Quis insipientior eo qui tradebat in mortem animam suam: & quæ non rapuit tũc exoluebat? Vides quàm multum descenderit: quantũ à potentia sua: quantũ à sapientia sua exinanierit semetipm. Sed non potuit altius montem bonitatis ascendere: nec suam cõmendare expressius charitatem. Nec mirũ si descendendo xps ascendit: qñ priorũ uterq; cecidit ascendẽdo. Et mihi qui dẽ uidet montis huius ascensorẽ q̃rere qui dicebat. Quis
ps.24. ascẽdet in mõtẽ dñi, aut quis stabit in loco sctõ eius? Forte etiã Esaias ascensionis desiderio cadẽtes intuens hoĩes ad hũc reuocabat mõtem exclamans. Veníte ascendamus
Esaiæ.2. in montẽ dñi. An nõ manifeste eos de priorũ montiũ ascẽsione redarguẽs montis huiꝰ p̃dicat ubertatẽ: qui ait: utquid suspicamini montes coagulatos? Mons coagulatus
ps.66. mons pinguis. Hic est igit mons domus dñi preparatꝰ in
ps.67. uertice montiũ: super quos saliẽtẽ sponsum inspexerat q̃ dicebat. Ecce uenit is saliens in montibus. Docebat enim ignarum uiæ: trahebat paruulum: infãtulum deducebat. Ideoq; uelut quibusdam passibꝰ ibat ut de uirtute in uir-
Gen.2. tutẽ uideret deus deorũ in sion. D Iustitia emi eius sicut montes dei. Sed iam si placet saltus etiã ipsos instituamus
ps.16. qbus exultauit gigas ad currendã uiã: & cuius egressio à summo cæli per gradus quosdam usq; ad summũ eius occurrit. Primũ ergo cõstitue montem illum in quẽ ascẽdit: cũ Petro & Iacobo & Ioanne: ubi transfiguratus est ante
Mat.17. eos. Refulsit facies eius ut sol: & uestimenta eius facta sũt alba sicut nix. Resurrectionis gloria ista est: quam in monte spei contemplamur. Vt quid enim ascendit ut transfiguraretur: nisi ut doceret nos cogitatione ascendere ad futuram illam gloriã quæ reuelabitur in nobis. Fœlix cuius meditatio in conspectu domini est semper: qui in corde suo delectatiões dexteræ domini usq; in finẽ sedula cogitatiõe reuoluit. Quid emi graue illi poterit uideri q̃ sen per mente tractat: q̃ non sint condignæ passiones huius temporis ad futurã gloriam? Quid cõcupiscere poterit in seculo nequã cuiꝰ oculus semp uidet bona dñi in terra uiuẽtiũ, semp uidet æterna p̃mia? Tibi dixit cor meũ (ppheta loquit dño) tibi dixit cor meũ: req̃siuit te facies mea: faciem tuã dñe req̃ram. Quis mihi tribuat ut oẽs surgentes stetis in excelso: & uideatis exultationẽ q̃ uentura est uobis à dño? Non sit molestũ uobis obsecro q̃ in monte hoc aliq̃n diutius immoramur. poterimꝰ emi cæteros festinãtius pertransire. Verũ in isto quem non detineat sentẽtia illa sancti petri: quam in eo protulit & de eo. Domine
Mat.17. (inquiẽs) bonũ est nos hic esse. Quid enim bonũ est imo quid aliud uidetur bonum quàm in bonis aiam demorari: q̃nquidẽ adhuc corpus nõ potest? Puto q̃ eius q̃ ingredi dicebatur in locũ tabernaculi ammirabilis usq; ad domum dei, in uoce exultationis & confessionis sonus epulantis fuerit: bonũ est nos hic esse. Quis enim ex uobis secum cogitãs futurã illã uitã: sed lætitiam: sed iocũditatẽ: sed beatitudinẽ: sed gloriam filiorum dei: quis inquàm talia tranquilla secum conscientia uoluens nõ cõtinuo de plenitudine intimæ suauitatis eructat, dñe bonũ est nos hic esse? Non sanè in hac erũnosa peregrinatione ubi corpore de
ps.54. tinet: sed in suaui ac salubri illa cogitatione ĩ qua corde uersat. Quis mihi dabit pennas sicut colũbæ: & uolabo & requiescam? Vos aũt filij hoĩm, filij hoĩs qui descẽdit de hierlm ĩ hiericho: filij hoĩm usq; quo graui corde? Ascẽdite ad cor altũ: & exaltabit deꝰ. Hic est emi mõs in quo trãsfigurat xps. Ascẽdite: & scietis q̃m dñs sctiñ suũ mirificauit. Obsecro uos fratres mei nõ grauent corda uã in curis secularibus: nã de crapula & ebrietate, gra deo, nõ magnopere necesse habeo uos ammonere. Exonerate obsecro corda uã graui mole terrenarũ cogitationũ: ut scias tis mirificatũ à dño sctiñ suũ. Leuate corda uestra cũ manibus quibusdam cogitationũ ut transfiguratũ dominũ uideatis. Formate in cordibus uestris nõ modo pr̃iarcharũ & prophætarũ tabernacula: sed oẽs domus illius cælestis multiplices mansiones fm eũ q circuibat immolans in tabernaculo dñi hostiam uociferationis cantans: & psalmũ illũ dicens domino. Q̃ dilecta tabernacula tua dñe uirtutum: concupiscit & deficit aia mea in atria domini. Circui
ps.83. te & uos charissimi cũ pietatis & deuotionis hostia: uisitãtes aio sedes supernas & multas q̃ in domo patris sunt mãsiões humiliter p̃sternentes corda uestra ante thronũ dei & agni: cũ reuerẽtia supplicãtes singulis ordinibus angelorũ: pr̃iarcharũ numerũ: cuneos p̃phetarũ: & senatũ apostolicũ salutãtes: coronas martyrum suscipientes purpureis rutilantes floribus: redolẽtes liliis: choros uirginum ammirantes: atq; ad mellifluũ nouí cantici sonũ quãtum p̃ualet infirmitas cordis erigẽtes auditũ. Hæc recordatꝰ
ps.41. sum (p̃pheta loquit dño) & effudi in me aiam meã. Quæ Q̃m trãsibo in locũ tabernaculi ammirabilis usq; ad domũ dei. Et itẽ. Memor fui. (inqt) dei & delectatꝰ sum. Quẽ
ps.76. uiderũt apli uidit & iste: nec dissimili, ut arbitror, uisione: nisi q̃ spũale totũ habuit huiꝰ uisio, corporeũ nihil. Omnino non uidit eũ sicut is qui dicebat. Vidimus eũ & nõ erat illi species neq; decor. Trãsfiguratum p̃culdubio uidit & speciosum forma p filijs hoĩm: q delectatũ se phibet
Esa.53. sicut & apli: bonũ est (inqunt dño) nos hic eẽ. Et ut nihil
Mat.17. desit p̃positę similitudini: illi qdẽ proni cecidisse leguntur, hic uerò suũ fatet spm defecisse. Q̃ magna multitudo dulcedinis tuæ dñe: quã absc̃onditi timentibꝰ te. Ascendẽtes igit in hũc montẽ & reuelata facie gloriã dñi speculantes haud dubiũ quin clamare habeatis & uos: trahe nos post te. Quid emi p̃dest scire quo sit eũdũ: siquidẽ qua debeas ire nõ nouerisꝰ Alterũ p̃inde montẽ ascendas necesse est: in quo prædicantẽ audias: & scalam erigentẽ octo distinctam scalaribꝰ cuius summitas cælos tãgit. Beati qui per-
Matt.5. sequutionẽ patiũtur propter iustitiã: quoniã ipsorum est regnũ cælorũ. Iam si primũ ascẽderis montem iugi meditatione supernæ gloriæ: istum nihilominus montem ascẽdere non grauaberis: ut in lege eius mediteris die ac nocte: sicut idem propheta non solum meditabatur in præmijs: sed & in mandatis domini q̃ dilexit. Sic enim audies & tu: & quo eam scitis propter ascensionem primam: & uiam scitis propter secundam. Propterea in corde tuo pone uiam ueritatis inquirere: ne fortè sis de eorum nũero qui uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Magis autem solicitus esto ascendere non modo cogitatione cælestis gloriæ: sed & conuersatiõe quæ cælestem gloriam mereatur. Tertium nihilominus montem lego: in quẽ ascendit solus orare. Vides ergo quàm bene sponsa in cãticis:
Cañ.2. ecce, inquit, uenit iste saliens in montibus. In primo trãsfiguratus est, ut scires quo tenderes: in secundo uerba uitæ loquutꝰ ẽ: ut scires qua peruenires. Orauit in tertio ut eundi & perueniendi bonam obtinere studeas uoluntatem. Scienti enim bonum & nõ facienti peccatum est illi. Propterea sciens quoniam in oratione datur bona uolũtas: cũ uideris quæ agenda sunt ut cõualescas ad agenda quæ uideris: ascendere tu ad orationẽ: ora instanter, ora perseuerãter: sicut ille pernoctabat in oratiõe, & dabit pater bonus, spiritũ bonum petẽti se. Et uide quàm utiliter orationis tempore etiam corporalis loci secretum quæri mus: q̃n hoc ille nõ solũ docuit uerbo. Intra, inquiens, in
Matt.6. cubiculũ tuũ & clauso ostio ora patrẽ tuũ, sed & cõmẽdauit exẽplo: nec domesticorũ quẽquam admittẽs: sed solꝰ ascendẽs ad oronẽ. Putas poterimꝰ aliq̃d amplius de eius ascensionibus inueniresꝰ Poterimꝰ utiq;. Volo emi ut nec iumẽti ipsius sis immemor sup qd legit ascendisse. Volo ut nec ipsam crucis ascensionẽ omittas. Nã & in illa exaltari oportebat filiũ hoĩs. Et ego, inqt, si exaltatꝰ fuero à
Ioan.12 terra: oĩa traham ad meipsum. Itaq; cum iam & cognitio suppetit & uelle adiacet: quid agis quod perficere bonũ non inuenis? sed asinini quidam & bestiales motus le-

gẽ cõtrariã habent & captiuare te uolunt. Quid inquàm facies super cõcupiscentijs irrationabilibus: quæ sunt in mẽbris tuis? Vrget te etiam cũ ieiunare consentis gulæ illecebra: cũ uigilare proponis, somnolentia præmit. Quid faciemus huic asino? Asininũ eñ istud est cõe cum asinis quia homo comparat⁹ est iumentis insipientibus: & similis factus est illis. Ascẽde dñe super asinum istum: cõculca hos bestiales motus: quia domari debent ne dñari præualeant. Nisi enim calcati fuerint cõculcabunt nos: nisi præmantur opprimẽt nos. Propterea sequere aĩa mea & in hac ascensione christum dñm: ut sub te sit appetitus tuus & tu dñeris illius. Nam ut in cælum ascendas prius necesse est leuare te super te: calcando carnalia desideria quæ in te militant aduersum te. Sequere etiam ascendentem crucem exaltatum à terra: ut non solùm super te: sed & super omnẽ quoq; mundũ mentis fastigio colloceris: uniuersa quæ in terris sunt deorsum aspiciẽs & despiciẽs sicut scriptum est. Cernent terrã de longe. Nulla te mundi oblecta-
Esa. 33. mẽta inclinẽt: nullæ aduersitates deiciant. Absit tibi gloriari nisi in cruce dñi tui Iesu christi: per quẽ tibi mundus crucifixus est: ut quæ mũdus appetit crucẽ reputes: & tu crucifixus mundo: illis quæ mũdus crucem reputat: toto inhæreas amore. Iam uerò qd ex hoc restat nisi ut ad illũ ascendas qui est supra omnia deus benedictus in secula? Dissolui iam & esse cum christo: multo magis optimum. Beatus uir cuius est auxilium abs te, ait propheta ad do-
ps. 83. minum, ascẽsiones in corde suo disposuit: ibit de uirtute in uirtutẽ usq; ad uidẽdum deũ deorũ in sion. Hæc est ultima ascẽsio in qua implentur oĩa, sicut ait apl's. Christus. qui descẽdit ipse est & qui ascẽdit: ut adimpleret omnia.
Ephe. 4. Sed de illa ascensione quid dicam? Quo ascendemus? ut ubi christus est & nos simus. Quid ibi erit? Oculus deus non uidit absq; te: quæ præparasti diligentibus te. Desi-
Esa. 64. deremus hanc fratres mei suspiremus ad eam iugiter: & eo magis affectus uigeat quo deficit intellectus. Triplicem nobis in ecclesia primitiua uirtutem sanctus lucas breui sermone commendat: ubi post dominicam ascensio-
Actu. 1. nem unanimiter eos in oratione perseuerasse describit: expectantes cælestem consolationem cuius acceperant repromissionem. Laudabili siquidem magnanimitate pusillus grex pastoris solatio destitutus: minime tamẽ dubitans quoniam illi cura esset de eis, sed paternam pro eis gereret solicitudinẽ: deuotis pulsabat supplicationibus cælum: certus q̃ penetrarent illud iustorum oratiõe: nec
Abac. 2. pauperum præces spernerentur à domino: aut sine copiosa benedictione redirent. Sed nec sine longanimitate persistebant indeficientes: iuxta illud propheticum. Si morã fecerit expecta eum: quia ueniet & non tardabit. Porrò unanimitas quidem legitur, euidẽter expressa: q̃ hæc sola diuini spũs charismata mereat. Neq; eñ est deus dissensionis sed pacis, neq; habitare facit nisi unius moris in domo. Iure igitur præparationem cordis eorum audiuit auris diuina nec ab expectatione sua cõfundit eos: qui & magnanimes & longanimes & unanimes essent. Certissima nãq; hæc testimonia sunt fidei, spei, charitatis. Et quidem euidenter spes longanimitatem: unanimitatem charitas operatur, Nunquid fides quoq; magnanimum facit? Et sola. Quicquid enim sine fide præsumitur nõ est ulla ani-
Phil. 4. mi solida magnitudo: sed uentosa quædam inflatio & tumor inanis. Vis audire magnanimem uirum? Omnia, inquid, possum in eo qui me confortat. Imitemur triplicem hanc præparationem fratres si desideramus supereffluentem mensuram spiritus obtinere. Omnibus enim præter christum ad mensuram datur spiritus: sed mensuræ cumulus supereffluẽtis uidetur quodammodo excessisse mẽsuram. Euidens fuit magnanimitas in conuersione nostra: sit etiam in cõsummatione longanimitas: sit magnanimitas in cõuersatione. Huiusmodi siquidem animabus cælestis illa hierusalem desiderat instaurari: quibus nec fidei magnitudo desit in suscipiẽdo onere christi: nec longitudo spei in persistendo: nec charitatis iunctura, quod est uinculum perfectionis.

Item in ascensione domini. De intellectu & affectu. Sermo. V.

HOdie sedenti in throno antiquo dierũ cõsessus pariter oblatus est filius hois & erit deinceps nõ mõ germẽ dñi in magnificẽtia & gloria: sed & fructus terræ sublimis. Fœlix unio & amplectẽdũ ineffabilibus gaudijs sacramẽtũ. Idẽ eñ & germẽ dñi & fructus terræ: idẽ & ipse dei filius: & fructus uẽtris mariæ est. Idem filius Dauid & dñs de quo hodie gaudiũ eius impletũ est: unde olim præcinens aiebat. Dixit dñs dño meo: sede à dextris meis. Qũo eñ nõ dñs ger- ps. 109.
mẽ dñi? Idem tñ & filius eius utpote fructus terræ sublimis: fructus uirgæ quæ de radice iesse ꝓcessit. Hodie igit suũ hunc & hois filiũ apud semetipm pater clarificat claritate quã habuit priusquàm mundus fieret apud ipsum. Hodie ueritatẽ quæ de terra orta est: cælum sibi redditã gloriaf. Hodie sponsus aufertur à filijs, & lugẽdus eis est sicut ipse prædixit. Nõ eñ poterant filij sponsi lugere do-
nec sponsus cũ eis erat: sed uenit dies ut auferat ab eis: ut Matt. 9.
decætero lugeant & ieiunẽt. Vbi illud iã Petre quod dixeras: dñe bonũ est nos hic esse: faciamus hic tria tabernacula? Ecce eñ ingressus est ampli⁹ & pfectius tabernacu- Mat. 17.
lũ nõ manufactũ. i. nõ huius creatiõis. Qũo ergo iã bonũ est nos hic esse? Imo uerò molestũ est: graue est: periculosum est. Nimirũ ubi malitiæ plurimũ: sapiæ modicũ, si tamẽ uel modicũ inuenit: ubi uiscosa oĩa: oĩa lubrica: operta tenebris: obsessa laqueis pcõrum: ubi periclitatur aĩæ: ubi spũs affligũtur sub sole ubi tñ uanitas & afflictio spiritus est. Leuemus igitur fratres mei leuemus in cælũ corda cum manibus: & ascendẽtem dominũ sequi uelut quibusdã passibus deuotionis & fidei cõtendamus. Erit eñ cũ fine mora: sine difficultate obuiã illi in nubibus rapiemur: & id poterũt corpa spiritalia qd̃ merito interim nequeunt spiritus animales. Nunc enim quantis cõnatibus corda leuare necesse est: quæ quidem ut miserabiliter sa-
tis in libro propriæ experientiæ legim⁹: & corruptio cor- Sap. 9.
poris aggrauat: & terrena inhabitatio deprimit? At forte tradẽdum est quid sit leuare cor: aut quẽadmodum illud oporteat eleuari: sed tradendum sane ab apl'o quàm à Coll. 3.
nobis. Si consurrexistis, inquit, cum christo quæ sursum sunt quærite: ubi christus est in dextera dei sedens: quæ sursum sunt sapite: nõ quæ super terrã. Ac si manifestiꝰ dicat. Si consurrexistis & coascendite: si cõuiuitis: & cõregnate. Sequamur fratres sequamur agnũ quocũq; ierit: sequamur patientẽ: sequamur & resurgentem: sequamur multo libẽtius ascendẽtẽ. Crucifigat uetus homo noster simul cũ illo: ut destruat corp⁹ peccati ut ultra nõ seruiamus pctõ mortificatis nimirũ mẽbris nostris quæ sunt super terrã: sed & quo ipse resurrexit à mortuis per gloriã patris: ita & nos in nouitate uitæ ambulemus. In hoc eñ mortuus est & resurrexit ut peccatis mortui iustitiæ uiuam⁹. Cæterũ qñ uitæ nouitas locũ exigit tutiorẽ & resurrectionis dignitas altiorẽ expetit gradũ: sequamur etiam ascẽdẽtẽ q̃rere uidelicet & sapere q̃ sursum sunt ubi ille est, non que super terrã. Quæris quis ille sit locus? apl'm Gall. 4.
audi. Quæ sursum est, inquit, hierl'm libera est que est mater nr̃a. Vis scire quænam ibi sint? Visio pacis est. Lauda hierusalem dominum: lauda deum tuum sion: qui posuit ps. 147.
fines tuos pacem. O pax quæ exuperas omnem sensum: ô pax etiam super pacem: ô mensura super mensuram cõferta & coagitata & supereffluens. Compatere igitur christo anima christiana: consurge: coascende: quod est, declina à malo & fac bonum: inquire pacem & persequere eam. Sic nimirum Paulus in actibus apostolorũ de contiAct. 13.
nentia & iustitia & spe uitæ æternæ memorat docuisse discipulos. Sic ueritas ipsa monet in euãgelio præcingere lũbos: lucernas accẽdere: & deinceps hoibus expectanti- Luc. 12.
bus dñm suũ similes inuenirí. Cæterũ gemina quædã si bene aduertistis ascẽsio nobis ab apostolo cõmẽdatur: in eo q̃ & quærere & sapere monuit nõ infima sed superna.

Quam fortasse

cuiq; em̃ dat manifestatio ſp̃us ad utilitatē. Deniq; ſi dicere opus eſt nobis illa manifeſtatio potius quàm apl̃is facta eſt. Ad quid em̃ illis neceſſariæ linguæ gentiū: niſi ad cōuerſionē gētiū? Fuit ī eis alia q̄dā manifeſtatio magis ad eos ptinens: & hæc uſq; hodie fit in nobis. Manifeſtū em̃ fuit indutos eſſe uirtute ex alto q de tāta puſillanimitate ſp̃us ad tantā deuenere cōſtantiā. Nō eſt iam fugere: nō eſt abſcōdi propter metū iudæorū, cōſtātius mō p̄dicant: quàm delitescerēt ante timidi⁹. Deniq; mutationē illā dexteræ excelſi manifeſte declarat princeps apoſtolorū prius quidē inter ancillæ uerba formido: poſtmodū in ter principū uerbera fortitudo. Ibāt, ait ſcriptura, gaudētes à cōſpectu cōſilij q̃m digni habiti ſunt p noīe Ieſu cō tumeliā pati: quē ſane prius cū ducerēt ad conſilium: ſolū reliquerāt fugiētes. Quis dubitet aduenisſe ſpiritū uehemētē qui mētes corū inuiſibili illuſtraret potentia? In hunc modū etiā mō q̄ ſp̃us operat in nobis: teſtimonium phibent in nobis de eo. Quia igit̄ mandatū accepim⁹ ut declinātes à malo faciamus qd̄ bonū eſt: uide quēadmodū ſp̃us in utroq; adiuuat infirmitatē nr̄am. Nā diuiſiōes gratiarū ſunt, idē aūt ſp̃us. C Propterea ad declinādum à malo tria operat in nobis: compūctionē, ſupplicationē, & remiſſionē. Initiū em̃ reuertēdi ad deū pœnitētia eſt quā ſine dubio ſp̃us operat non noſter ſed dei: idq; & certa rō docet & cōfirmat auctoritas. Quis em̃ cū ad ignē uenerit algens & fuerit calefactus dubitauit ei ab igne uenisſe calorē quē haberē nō poterat ſine illo? Sic ergo q prius ī ignitate erat frigidus: ſi poſtmodū feruore quodā pnīæ accēdatur: ī aliū ſibi ſp̃m q̄ ſuū arguit & diiudicat nō dubitet aduenisſe. Habes hoc & in euāgelio, ubi cū loq̄ret de ſp̃u quē accepturi erāt credētes in eū. Ille, inquit, arguet mūdum de peccato. Sed quid prodeſt pœnitere de culpa & non ſupplicare pro uenia? Neceſſe eſt ut etiā hoc ſpiritus operet: dulcedine quadam ſpei replens animū per quem fiducialiter poſtules nihil hæſitans. Vis ne oſtendam tibi etiam hoc op⁹ eſſe ſpiritus ſanctī? Vtiq; dum abeſt ille: tale aliquid in tuo ſpiritu non ueniens. Deniq; ipſe eſt in quo clamamus: abba pater: ipſe qui poſtulat pro ſanctis gemitibus inenarrabilib⁹. Et hæc quidē in corde noſtro. Quid autem in corde patris? Sicut in nobis īterpellat, p nobis: ita in patre delicta donat cū ipſo patre. Aduocat⁹ noſter ad patrē in cordib⁹ nr̄is: dn̄s noſter in corde p̄ris. Itaq; qd̄ poſtulam⁹ idē ipſe donat q donat ut poſtulem⁹: & ſicut nos erigit pia quadā fiducia: ita deum inclinat ad nos magis pia mia ſua. D Itaq; ut oīno ſcias qa remiſſionem pctōrū ſp̃uſctūs operat: audi qd̄ aliq̃n audierunt apl̃i. Accipite ſp̃m ſctm̃: quorū remiſeritis pctā remittuntur eis. Et de malo quidē declinādo ſic. Porrò ad faciēdū bonum quid in nobis ſpiritus bonus operatur? Profecto monet, & mouet, & docet. Monet memoriam: rationē docet: mouet uoluntatem. In his em̃ tribus tota cōſiſtit aia. Memoriæ ſuggerit bona ī cogitationib⁹ ſanctis: atq; ita ignauiam noſtram torporemq; repellit. Propterea quoties huiuſmodi ſuggeſtionem boni ſenſeris in corde tuo, da honorem deo & age reuerentiā ſpiritui ſctō: cuius uox ſonat in auribus tuis. Ipſe nanq; eſt q loquit̄ iuſtitiam. Et in euangelio habes: quia ille ſuggeret uobis omnia quæcūq; dixero uobis. Et aduerte quid præmiſerit. Ille docebit uos oīa. Dixerā enim: qa docet rōnem. Multi ſiquidē monent ut bene faciant, ſed minime ſciunt qd agendum ſit niſi adſit denuo gr̄a ſp̃uſſancti: & quam ſpirat cogitationem, doceat in op⁹ proferre, ne uacua in nobis ſit gratia dei. Sed quid? Scienti bonum, & nō facienti, pctm̃ eſt illi gr̄a. Propterea non ſolum moneri & doceri: uerūetiā moueri & affici ad bonum neceſſe eſt: ab eo utiq; ſp̃u qui adiuuat infirmitatē noſtram: & p quē in cordibus noſtris diffundit̄ charitas: quæ eſt bona uoluntas. Itaq; cum ſic aduenīens ſp̃us totam poſſederit animam ſuggerēdo: inſtruendo: afficiendo: loquens ſemper in cogitationibus nr̄is: ut audiamus & nos quid loquat in nobis dn̄s deus rationē illumināſ: uoluntatē inflammās nō tibi uidetur qa totā domū impleuerint diſpartitæ linguæ tāquā ignis? Nam in his tribus ſuperius dictū eſt animā conſiſtere totam. Sint autem diſpartitæ linguæ ꝓpter multiplices cogitationes: ſed earum multiplicitas, & uno lumine ueritatis: & uno charitatis feruore ſit tanquā ignis. Aut certè domus impletio fini potius reſeruetur: quando menſurā bonā, & cōfertam, & coagitatam, & ſuperefluentē dabūt in ſinus noſtros. Sed q̄n hæc erūt? Profectò cū completi fuerint dies pētecoſtes. Fœlices uos, qui iā intraſtis quaqueſimā requiei, & iubilæum annum. Fratres noſtros loquor quibus, iā dixit ſpiritus, ut requieſcant à laboribus ſuis. Etenim hoc quoq; inter eius opera reperimus. C Duo nanq; tempora celebramus fratres: quadrageſimæ unum: alterum quinquageſimæ. Illud ante paſſionē: iſtud poſt reſurrectionem: illud in compunctione cordis, & lamētis pœnitentiæ: iſtud in deuotione ſpiritus, & alleluya ſolēni. Prius quidem tēpus ipſa eſt uita præſens: poſterius uerò quietē ſanctorum ſignificat: quæ eſt poſt mortē. Cū aūt uenerit illius quinquageſimæ finis in iudicio ſcilicet & reſurrectiōe: cōpletis diebus pētecoſtes: aderit plenitudo ſpiritus, & totā replebit domum. Plena ſiquidē erit oīs terra maieſtate eius, q̄n nō ſolum anima, ſed & ipſum corpus ſpirituale reſurget: ſi tamē iuxta apoſtoli monitū. dum adhuc eſt animale, fuerit ſeminatum.

Actu. 5.

1. Pet. 3.

Declina re à malo

& facere bonū

cit ſpiritus ſanctus.

Ioan. 16.

Ioā. 20.

Ioā. 14.

Eadem die pentecoſtes. Sermo. II.

HOdie dilectiſſimi cæli diſtillauerunt à facie dei ſynai, à facie dei iſrl̃: & pluuia uoluntaria ſegregata eſt hæreditati xp̃i. Spirit⁹ em̃ ſctūs, pcedēs à p̃re largiori mūere in ſuæ maieſtatis in apl̃os ſupuenit: & tribuit eis cariſſimatū dona: poſt magnificētiā em̃ reſurgētis: poſt gloriā aſcendentis: poſt reſidentis ſublimitatē: nō reſtabat niſi ut expectatio iuſtorū lætitia aduenīret: & cæli mūeribus cæleſtes hoīes implerent. Vide aūt ſi nō & ſentētiarū pōdere: & uerborū ordine hæc oīa Eſaias lōgè ante prædixit. Erit (inqt) ī die illa germē dn̄i in magnificētia, & gloria: & fruct⁹ terræ ſublimis: & exultatio his qui ſaluati fuerint de iſrael. Germen dn̄i Ieſus xp̃s, ſolus de mūdiſſimo cōceptus ſemine: quia & ſi in ſilitudine carnis peccati: nō tm̃ ī carne peccati. Et ſi filius carnis Adæ: nō tm̃ filius preuaricationis Adæ: quia non fuit natura filius iræ: ſicut reliqui oēs q in iniquitatibus ſunt cōcepti. Iſtud ergo germē qd̄ de uirga Ieſſe uirore uirgineo pullulauit in magnificētia fuit cū reſurrexiſſet à mortuis: qa tūc deus meus magnificatus es uehemēter, cōfeſſionē, & decorē induēs: amictus lumine ſicut ueſtimēto. Quāta aūt aſcendētis gloria: cū medius angelorū, & animarū ſanctarū ad patrē deduceris: & triumphatrice palma cælis inuectus: ſuſceptū hoīem in ipſa diuinitatis claudis idētitate? Quis cogitet (nedum loquatur) quàm ſit fructus terræ ſublimis in conceſſu ad dexteram patris, qd̄ utiq; cæleſtiū oculos reuerberat naturarū: quod angelicus intuitus cōtremuit nō attingit? Veniat ergo exultatio dn̄e Ieſu his q ſaluati ſunt de iſrl̃: apl̃is tuis quos elegiſti ante mundi conſtitutionē. Veniat ſp̃us tuus bonus qui ſordes abluat & infundat uirtutes: in ſp̃ū iudicij & ſpiritu ardoris dei. Eya igitur fratres cogitem⁹ ſuper nos & in nos opa trinitatis ab initio mundi uſq; ad finē: & uideamus quàm ſolicita fuerit illa maieſtas: cui amminiſtratio pariter & gubernatio ſeculorum incūbit: ne nos pderet in æternū. Et potēter quidē oīa fecerat: & ſapienter oīa gubernabat: & utrarūq; rerū tā potētiæ quàm ſapientiæ ſigna manifeſtiſſima tenebantur in creatione, & conſeruatione machinæ mūdialis. Et bonitas quidem in deo erat: & bonitas multa nimis: ſed latebat in corde patris cumulata quandoq; ſup genus filiorum Adam tpe opportuno. Dicebat tamē dn̄s. Ego cogito cogitatiōes pacis: ut mitteret nobis illū qui eſt pax noſtra: qui fecit utraq; unū: ut iam daret pacē ſuper pacē: pacem his qui longè: & pacem his qui prope. Verbū igitur dei in ſublimi cōſtitutum, ut ad nos deſcēderet propria benignitas

Eſai. 4.

Hiere. 29.

inuitauit,mia traxit:ueritas qua se promiserat uēturum compulit:puritas uteri uirginalis suscepit:salua uirginis integritate potētia eduxit, obediētia in omnibus deduxit:patientia armauit:charitas uerbis & maculis manifestauit. Prorsus amplissima mihi nūc materia & malorum meorū suppetit & bonorū dñi mei:ut cum cogitauerim uias meas:cōuertā pedes meos in testimōia sua. Illa enim bona ineffabilia sunt:quia (ut breui uerbo cuncta cōcludam) nihil melius inuenire potuit unde nos redimeret sapiētia dei:in oī sapiētia sua. Sed & mala circūdederant nos quorū non erat numerus:qa peccauī (iustus loquit) sup numerū arenæ maris. Et ꝓpter nomē tuū dñe ꝓpitiaberis pctō meo,multū est eī. Missus est coluber tortuosus à diabolo ut uenenū p aures mulieris in ipsius mentē transfunderet:& sic refunderet in totius posteritatis orīginē. Missus est interim angelus Gabriel à deo ut uerbū patris ꝑ aurē uirginis in uentrē & mētē ipsius eructauit: ut eadē uia intraret,& antidotū qua uenenū intrauerat. Verè uidimꝰ gloriā eius gloriā quasi unigeniti à patre: qa totū paternū est qd de corde patris Christus attulit nobis:ut nihil in filio dei nisi dulce:nisi paternū humani generis trepidatio suspicet à plāta pedis usq; ad uerticē nō erat in nobis sanitas: errauerāmus ab utero:in utero dānati antequā nati:qa de pctō & in pctō cōcepti. Christus ergo ibi primū medicinā apposuit: ubi primus uulneri patebat locus: & substantialiter utero uirginis illapsus de spiritu sancto conceptus est:ut cōceptionem nostrā mūdaret,quā spūs malus si nō fecerat tī infecerat:ut nō esset etiā in utero uita ipsius ociosa:dum nouem mēsibus purgat uulnus antiquū:scrutans (ut dicit) usq; ad imum putredinem uirulentā ut sanitas sempiterna succederet. Et tunc iam operabatur salutem nostram in medio terræ in utero uidelicet uirginis Mariæ: quæ mirabili ꝓprietate terræ medium appellatur. Ad illam eī sicut ad medium sicut ad arcam dei sicut ad rerū causam:sicut ad negociū seculorū respiciūt:& q in cælo habitāt & q in inferno:& q nos p̄cesserūt:& nos q sumus, & qui sequent, & nati natorū,& qui nascentur ab illis. Illi q sunt in cælo ut resartiant:q in inferno ut eripiant:q p̄cesserūt ut prophetæ fideles iueniant:q sequunt ut glorificētur:eò beatam te dicūt oēs gn̄ationes genitrix dei:dña mūdi:regina cælī. Oēs inquā gn̄ationes. Sunt eī gn̄atiōes cælī & terræ. Pater spirituū ait apostolus:ex quo oīs paternitas in cælo & in terra noīatur. Ex hoc ergo beatā te dicent oēs gn̄ationes: quæ oībus gn̄ationibus uitam & gloriā genuisti. In te eī angeli lætitiā:iusti gratiam:pctōres ueniā inuenerūt in eternū. Meritò in te respiciūt oculi totius creaturæ:q in te & ꝑ te & de te benigna manꝰ oīpotētis qdqd creauerat recreauit. Placebit ne tibi dñe Iesu, ut donesmihi uitā tuā sicut dedisti cōceptionē qa nō solū cōceptio mea īmūda, sed mors puerſa:uita piculosa: & post mortē restat mors grauior mors sc̄da. Nō solum (ait) cōceptionē meā,sed & uitā meā: & hoc ꝑ singulos ætatū gradus ifantiæ,puritiæ,adolescētiæ:iuuētutis tibi donabo:adūcies mortē,resurrectionē,ascēsionē,& missionē spūscti. Hoc aūt ideò ut cōceptio mea emūdet tuā uita mea instruat tuā: mors mea destruet tuā: resurrectio mea præcedat tuā:ascēsio mea præparet tuā:porrò spūs adiuuet infirmitatem tuā. Sic eī planè uidebis,& uiam per quā ambules:& cautelā qua ambules:& ad quam ambules mansionem. In uita mea cognosces uitam tuam:ut sicut ego paupertatis & obediētiæ,humilitatis & patientiæ:charitatis & misericordiæ indeclinabiles semitas tenui:sic & tu eisdem uestigiis incedas,non declinās ad dexteram,neq; ad sinistram. In morte autem mea dabo tibi iustitiā meā dirumpens iugū captiuitatis tuæ: expugnās hostes qui sunt in uia,uel iuxta uiam:ut non apponant amplius nocere tibi. His autē cōpletis reuertar in domū meam unde exiui:& ouibus illis quæ in montibus remāserant:& quas propter te reliqueram ut nō te ducerē sed reportarē:reddā faciē meā. C Et ne de absentia mea uel murmures uel contristeris mittā tibi spiritū paracletū: q tibi donet pignus salutis:robur uitæ:scietiæ lumē. Pignꝰ salutis:ut ipe spūs reddat testimoniū spiritui tuo q filius dei sis:q certissima signa p̄destinatiōis tuæ cordi tuo imprimat & ostēdat: q donet lætitiā in corde tuo,& de rore cæli si nō cōtinue tamen sæpissime mentē tuā impinguet. Robur uitæ ut qd̄ ꝓ naturā tibi est impossibile: ꝓ gratiā eius nō solū possibile sed & facile fiat:ita ut in laboribus in uigiliis,in fame & siti & in oībus obseruātiis (q nisi farinula ista dulcorētur:prorsus mors in olla appareat) delectabiliter incedas sicut in oībus diuitis. Scietiæ lumē: ut cū oia bñfeceris:te seruū inutilē putes:& quicquid boni in te inueneris,illi tribuas à quo omne bonum est sine quo nō parum aliqd sed nihil oīno potes incipere:ne perficere dicā. Sic ergo spūs iste in tribꝰ istis te docebit oīa: sed oīa quæ ad tuam pertinēt salutē:quia ī ipsis est plena & absoluta perfectio. Hoc est qd̄ per ꝓphetam idem spūs dicit. Seminate uobis ad iustitiā:ubi pignus salutis ostenditur:metite spem uitæ ubi uitale robur accipitur:illuminate uobis lumen,scietiæ:quod uerbis proprijs subinfertur. Vnde & spiritus iste sup apostolos in igne apparuit, propter lumē pariter & ardorem. Quos enim repleuerit, & spiritu feruere & in ueritate cognoscere facit:quia sola misericordia est quæ eos & præuenit & ꝓducit. Multū sibi de hac misericordia undiq; contraxerat puer domini, cū diceret. Misericordia eius præueniet me. Et misericordia tua aī oculos meos est:& misericordia tua subsequetur me omnibus diebus uitæ meæ: & qui me coronat in misericordia & miserationibus: & deus meus misericordia mea. Quàm dulciter dñe Iesu cū hominibꝰ cōuersatꝰ es:quàm abūdāter multa & magna bona hoībus largitus es: quàm fortiter tā indigna quā aspera ꝓ hoībus passus es:ita ut liceat suggere mel de petra:oleūq; de saxo durissimo. Duro ad uerba:duriore ad uerbera:durissimo ad crucis horrenda:qa in oībus his sicut agnus coram tondēte se obmutuit: & nō aperuit os suū. Vides igit quàm uerū dixerit ille q dixit:dñs solicitus est mei. Pater ut seruū redimat,filio non parcit:filius seipsum libentissimè tradit: spūm sanctum uterq; mittit:& ipe spūs postulat pro nobis gemitibus in enarrabilibꝰ. O duri & indurati & obdurati filij Adam,quos nō emollit tāta benignitas:tāta flāma tam ingens ardor amoris: tam uehemens amator: qui pro uilibus farcinulis tā preciosas merces expendit. Nō eī corruptibilibus auro uel argēto redemit nos:sed precioso sanguine suo quē effudit abunde:qa largiter undæ sanguinis de corpe Iesu ꝓ quib; partes emanauerūt. Quid ultra debuit facere & non fecit? Illumināuit cæcos, reduxit erroneos:recōciliauit reos:iustificauit impios:trigīnta & tribus annis sup terrā uisus,cū hoībus conuersatus: pro hoībus mortuus:q de cherubin & seraphin & oībus angelicis uirtutibꝰ dixit & facta sunt:cui subest cū uolue rit oīa posse. Quid ergo à te q̄rit qui tāta solicitudine te q̄siuit:nisi te solicitū ābulare cū deo tuo? Hāc solicitudinē nō facit nisi spūscctūs q scrutat ꝑfunda pectorū nrorū: discretor cogitationū & intētionū cordis: q nec mīnimā paleam intra cordis qd̄ possidet habitaculū patitur residere: sed statim igne subtilissime circumspectionis exurit spūs dulcis & suauis q nostrā uolūtatē flectat:imo erigat & dirigat magis ad suam:ut eam & ueraciter intelligere, & feruenter diligere:efficaciter implere possimus.

Sapiens nos redemit sapiā. 2. Paralipom. 36 Psal. 24

Maria medium terræ dicitur.

Ephe. 3.

Oscē. 10.

Psal. 58. Psal. 25. Psal. 22. Psa. 102.

Psal. 29.

Nota.

Item in eadem solennitate. Sermo. III.

QVàm libēter uobis cōicem si quid mihi supna dignatione sensero inspiratū: nouit spūs ipe: cuius hodie solennitatem,& solennitatē præcipuam celebramus:utinā deuotiōe p̄cipua. Ipe est eī dilectissimi q uos sedere facit nō solū ī ciuitate:sed & in domo una,ut sedeat sup sedētes: ut reqescat sup humiles & trementes ad sermones suos. Ipse est qui uirgini obūbrauit :apl'os roborauit:ut & uirgineo corpori temperaret deitatis accessum:& apl'os indueret uirtute ex alto,feruentissima,s.charitate. Hanc nimirum apostolicus ille chorus

ille chorus loricā ſeſe induit ſicut gigas ad faciēdā uindicta in nationibus: increpationes in populis: ad alligādos reges eorū in cōpedib⁹: & nobiles eorū in manicis ferreis. Quia em in domū fortis, ligare eū & uasa eius diripere, nisi prius fortē ligauerit, op⁹ erat fortitudine ampliori. Alioqn quā multū erat ad ipsos ut de morte triūpharēt: & ne ipe qdē portæ inferi ꝓualerent aduersus eos: si nō uigeret in eis q̄ in eis uinceret dilectio fortis ut mors: dura sicut infernus æmulatio? Hūc sibi zelū imbiberāt cū uino ebrij putarent. Et uere ebrij uino: sed nō eo quo ab incredulis ebrij credebātur. Planè iquā ebrij sed uino nouo qđ ueteres qdē utres nec mererent accipe: nec cōtinere ualerēt. Hoc em uinū uera illa uitis fuderat de excelso: uinū lætificās cor: nō statū mētis euertēs: uinū germinās uirgines: nō apostatare facies etiā sapientes. Nouū uinū sed habitātibus sup terrā. Nam in cælis quidē olim copiosissime redundabat nō in utrib⁹ nec in testeis uasis sed in cella uinaria: in spiritalibus apothecis. Fluebāt ꝓ uicos & plateas oēs illius ciuitatis uinū in quo lætitia cordis, nō carnis luxuria est: nā terrigenæ & filij hoim uinū eiusmodi nō habebāt. Sic igitur cælū qdē uino ꝓprio fruebat qđ terra interim nesciebat: sed ne ipsa quidē terra penit⁹ inops carne xp̄i gloriabat: cui⁹ p̄sentia nihilominus cælū sitiebat. Quidni fidelissimū fieret gratissimū cōmerciū inter cælū & terrā: inter āgelos & apl'os ut exhiberet illis caro xp̄i: istis uinū cæli: esetq; in terra spūs: caro in cælis: ac deinceps oīa oībus
Ioan. 16. cōia in æternū. Nisi, inqt, ego abiero paraclet⁹ nō ueniet ad uos. Hoc est dicere. Si nō dederitis qđ amatis: non habebitis qđ desideratis. Expedit ergo uobis ut ego uadā: uos quoq; de terra ad cælū: de carne ad spm trāslatur⁹: filius em spūs: p̄ spūs: spūs sctūs spūs est. Deniq; spūs ante faciē nām Christ⁹ dñs: sed & p̄ qa spūs est tales q̄rit adoratores q adorēt eū in spū & ueritate. Spūs tm sctūs quasi special'r spūs dicit: ꝙ ab utroq; ꝓcedat firmissimū & idissolubile uinculū trinitatis: tanquā ꝓprie sctūs ꝙ sit donū
Rom. 11. p̄ris & filij: oēm sctificās creaturā: quāuis p̄ quoq; & spūs & sctūs: item & filius & spūs & sctūs sit. Ex quo oīa, per quē oīa, in quo oīa, ait apl's. Tria in magno huius mundi ope cogitare debem⁹; uidelicet quid sit: quō sit: ad qd sit constitutus. Et in esse qdē reū inæstimabilis potētia commendat ꝙ tam multa, tam magna, tam multipliciter tam magnifice sunt creata. Sanè i modo ipso sapiētia singularis elucet: quòd hæc quidem sursum: hæc uerò deorsum: hæc in medio ordinatissimè sint locata. Si uerò ad qd factus sit mediteris: occurrit tā utilis benignitas: tam benigna utilitas: q̄ etiā ingratissimos quosq; multitudine & magnitudie bñficiorū possit obruere. Potētissime siqdē ex nihilo omnia, sapiētissime pulchra, benignissime utilia sunt crrata. Veruntn & fuisse nouim⁹ ab initio & adhuc multos esse uidemus in filijs hoim: q in bonis inferioribus sensibilis mundi huius, tota sensualitate depressi: totos se dederunt his quæ facta sunt, quonā mō uel ad quid facta sint negligentes. Quid istos, nisi carnales dicamus? Paucissimos esse iam arbitror: legimus tm nōnullos quādoq; fuisse: qbus summum studium fuit atq; unica solicitudo modū & ordinē inuestigare factorum: adeò ut pleriq; non mō utilitatē rerū ꝓquirere dissimulauerit: sed & ipas magnanimiter spreuerint: cibo paruissimo utilissimoq; contēti. Ipsi qdē seſe philosophos uocāt: sed à nobis curiosi & uani rectius appellant. Vtriq; igit successerūt uiri prudētiores: qui nimirum & quæ facta sunt & quomodo sctā sunt transilientes: intenderunt aciē mētis: ut ad qd facta sunt uiderēt. Nec latuit eos: qm oīa propter semetipsum fecit deus: oīa propter suos. Aliter tamen ꝓpter se, aliter ꝓpter suos: in eo qppe qđ dicit oīa ꝓpter se, ꝓueniens cō mēdat origo: in eo aūt qđ dicit oīa ꝓpter suos: magis exprimit fruct⁹ sequēs. Oīa fecit ꝓpter semetipsum, gratuita uidelicet bōitate: oīa ꝓpter electos suos: p eorū s. utilitate, ut illa qdē efficiēs causa sit: hæc finis. Hi sunt spūales uiri sic utētes hoc mūdo tāquā nō utētes: sed in simplicitate cordis sui q̄rētes deū: ne illud qdem magnope uestigātes quonā mō mūdialis hæc machina uolueret: primi uoluptate: secundi uanitate: tertij ueritate impleti. Gaudeo uos esse de hac schola: de schola uidelicet spirit⁹: ubi bonitatē, & disciplinā, & scientiam discatis: & dicatis cū
Psal. 118. sctō. Sup oēs docētes me intellexi. Quare inquā? Nūqd qa purpura & byssō me induī: & qa lautioribus? eplis abūdauit? Nūqd qa Platonis argutias, Aristotelis uersutias intellexi: aut ut intelligerē laborauit? Absit inquā: sed qa testimōia tua exqsiui. Fœlix q in hoc sctispūs thalamo cōmorat: ut possit intelligere triplicē illū spm̄: de quo idem ipse puer dñi sup seniores intelligēs clamabat & decātabat. Ne ꝓjcias me à facie tua: & spm̄ sctm̄ tuū ne auferas
Psal. 50. à me. Cor mūdū crea in me deus: & spm̄ rectū innoua in uisceribus meis. Redde mihi lætitiam salutaris tui: & spū principali cōfirma me. Spm̄ sctm̄ intellige, ꝓprio noīe designatū. Rogat ergo ne ꝓjciat à facie eius tanquā aliqd immūdū: qa spūs iste odit sordes: nec habitare poterit in corpe subdito pctis. Cui em ꝓpriū est pcta repellere: ipsi & ꝓpriū est pcta odisse: nec in uno domicilio pariter morabunt tāta mūditia, & imūditia tāta. Recepto ergo sctō spū p sctimoniā: sine qua nemo uidebit deū: audet qs facie ei⁹ apparare tāquā lotus & mūdus: utpote q cōtineat se ab oī malo: & q actiōes etsi nō cogitatiōes frenauerit. Sed qa puersæ & immūdæ cogitatiōes separāt à deo: orādum est ut cor mundum creetur in nobis: qđ utiq; fiet si spūs rectus fuerit in nīs uisceri⁹ inouatus. Spm̄ rectū (qđ ait) filio pōt nō incōueniēter aptari: q nos uetere hoiem exuēs nouū induit: q nos renouauit in spū mētis nīæ tāquā in uisceri⁹ nīs: ut cogitem⁹ quæ sunt: ut ambulem⁹ in nouitate spūs, & nō in literæ uetustate. Forma em rectitudinis de cælis attulit, reliquit in terris: imiscēs sanè & mittēs dulcedinē rectitudini i oībus opibus suis:
Psal. 24 sicut de eo idē ipse p̄dixerat. Dulcis & rectus dñs: ꝓpter hoc legē dabit delinquētib⁹ in uia. Castigato ergo corpore p sanctitudinē operū: mūdato corde uel potius innouato p rectitudinē cogitationū reddit lætitia salutaris: ut iā lumine uultus dei ambules: & in noīe eius exultes tota die. Quid igitur restat: nisi ut spū principali cōfirmeris? Patrē intellige spiritū principalē: nō ꝙ maior: sed ꝙ solus à nullo: cū ab eo sit filio: spūs sctūs ab utroq;. In quo aūt cōformatio hæc nisi in charitate? Aut quod donū aliud tam dignū patre: quod munus aliud tam pa-
Rom. 8. ternū? Quis nos (ait apl's) separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculū, an gladius? Certi sitis: quia neq; mors, neq; uita, neq; cætera alia quæ apostol⁹ tā multipliciter quàm audacter enumerat, poterunt nos separare à charitate dei: quæ est in xp̄o iesu. Nunqd nō hoc cōfirmatione ab oī huius sentētiæ parte demōstrat? Scis uas tuū possidere in sanctificatione & honore, & nō in passione desiderij: spm̄ sanctū accepisti tibi. Vis ut quæcūq; tibi uis ab hoibus fieri tu quoq; facias illis: & qđ tibi fieri nō uis alij ne feceris: spiritū rectū ad opus ꝓximi suscepisti. Hæc est em rectitudo quā lex utraq; cōmēdat: & quæ naturæ indita est: & quæ tradita p scripturā. Iā si in utroq; bono & i his quæ ad utrūq; ptinēt firmiter ꝓseueras: principalē spm̄ (quē solū deus approbat) recepisti. Alioquin quæ modo sunt modo non sunt: is qui uerè est, nō acceptat: nec in caducis istis, sibi potest æternitas cōplacere. Itaq; si desideras ut in te deus eligat partē sibi: esto solicitus sicut tibi spiritū sanctum, sicut proximo spiritum rectum: sic ei quoq; tanquā uero principi, & patri spirituum spm̄ principalem exhibere. Verè multiplex spiritus qui tam multipliciter filijs hominum inspiratur: ut non sit qui se abscōdat à calore eius. Si quidē cōceditur, eis ad usum: ad miraculum: ad salutem, ad auxilium, ad solaciū, ad feruorē. Ad usum quidem uitæ, bonis & malis, dignis similiter & indignis communia bona abundantissimè tribuens: ita ut uideatur hic discretionis limitem non tenere. Ingratus; qui in his quoq; beneficium spūs nō agnoscit. Ad miraculū: in signis & ꝓdigijs: in uarijs uirtutibus quas p quorūlibet

manus operetur: ipse est antiqua miracula suscitās: ut ex præsentibus fidem astruat præteritorū. Sed quia nōnullis hanc quoq; gratiā sine ꝓpria utilitate largitur: tertio infunditur ad salutē: cū in toto corde nostro reuertimur ad dñm deū nostrū. Porrò ad auxiliū datur cum in omni colluctatione adiuuat infirmitatē nostram. Nam cū testimoniū perhibet spiritui nostro ꝙ filij dei sumus: ea inspiratio est ad consolationem. Datur etiā ad feruorem, cū in cordibus perfectorū uehemētius spirās ualidū ignē charitatis accēdit: ut nō solū in spe filiorū dei, sed ēt in tribulationibus glorient, cōtumeliā gloriā reputātes: opprobriū, gaudiū: despectionē, exaltationē. Omnibus nobis (ni fallor) datus est spūs ad salutē: ad feruorē nō ita. Pauci em̄ sunt q hoc spū repleant: pauci qui studeāt æmulari. Cōtenti sumus angustijs nostris: nec respirare in libertatē illā: non saltē ad eā spirare conamur. Oremus fratres ut compleantur in nobis dies pentecostes: dies remissionis: dies exultatiōis: dies uersiculi iubilei: & iueniat nos semp spūs sctūs oēs ꝓpter pœnitētiā corporalē pariter ꝓpter cordiū unitatē: in eodē loco ꝓ ꝓmissam stabilitatē: ad laudē & gloriā sponsi ecclesiæ Iesu christi dñi nostri: qui est omnia deus benedictus in secula. Amen.

In natiuitate sancti Ioannis baptistæ: de lucerna ardente & lucente. Sermo.

Esaiæ.1. SIt procul ab his cōuētibus frēs increpatio illa ꝓphetæ iudaica reprobātis cōuenticula, & dicētis. Iniqui sunt cœtus uestri. Hi nimirū cœtus non iniqui, sed planè scti: sed religiosi: sed pleni gra: digni bñdictione. Cōuenitis siquidē ad audiendū deū cōuenitis ad laudandū: ad orandum: ad adorādum. Sacer est conuentus uterq;: placens deo, angelis familiaris. State ergo in reuerētia fratres: state in solicitudine & deuotione mentis: maximeq; in loco oronis: & in hac schola Christi, & auditorio spirituali. Nolite cōsiderare dilectissimi, quæ uidenť & tēporalia sunt: sed magis quæ non uidentur æterna. Scd'm fidem non scd'm faciem iudicate. Terribiliter siquidē metuēdus est locus uterq;: nec maior esse credendus est numerus hominū quàm angelorum. Patet utrobiq; sine dubio porta cæli: scala illa erecta est: ascēdūt & descendunt angeli super filium hominis. Gigas nanq; est iste filius hominis: cælum ei sedes est: terra scabellum pedū eius. Et eleuata est magnificētia eius super cælos: manet tamen nobiscum usq; ad seculi consummationē. Ascendit itaq; & descēdunt ad deum angeli sancti: qa caput & corpus unus est xp̄s. Nec tamen ubi caput, sed ubicūq; fuerit corpus ibi cōgregabuntur & aquilæ: licet non possit caput à corpe separari. Deniq;
Mat.18. & ipse ait. Vbi duo uel tres congregati fuerint in nomine meo: in medio eorū sum. Sed fortè quis dicat. Vbi est nō xp̄s? Ostēde nobis Christū & sufficit nobis. Quid curiosos circūducitis oculos? Nū ad uidēdū & nō magis
Esai.50. ad audiēdū cōuenitis? Dñs deus aperuit mihi aurē, ait ꝓpheta. Aurē meā aperuit ut audiā qd loquať: nō oculum (ut uideā uultū eius) illuminauit. Aut certè suā mihi aperuit aurē, nō facie reuelauit. Post pariētē stat: audit, &
2.Co.12 audit: sed necdū apparet. Audit orātes: erudit audientes: An experimentū eius quæritis q in me loquit̄ Xp̄s. Ego, inq̄t, q loquor iustitiā. Quidni loquať ore: qd' ipse plasmauit? Quidni suo utať ut libet artifex instrumēto? Nō tm̄ aures eorū, sed & labia mea aperi dñe: ego em̄ labia mei non ꝓhibebo dñe tu scisti. Bene em̄ oia facis: & surdos facis audire: & mutos loq. Audite ergo fratres qd de Io-
Ioan.5. anne loquať: cuius solēnis hodie natiuitas celebrať. Ipse, inq̄t, erat lucerna ardēs & lucens. Magnum testimonium fratres mei. Magn9 em̄ est cui ꝓhibet: sed maior est ipse q perhibet. Ille, inquit erat lucerna ardēs & lucēs. Est enim tm̄ lucere uanū: tantū ardere parū: ardere & lucere perfe-
Eccl.24 ctū. Audi qd dicat scriptura. Sapiēs permanet ut sol: stultus autē ut luna mutať. Quia enim splendet luna sine feruore: modo plena: modo exigua: modo nulla uidet. Mutuatum siquidem lumen unusquisq; in eodē permanet statu sed crescit, deficit, extenuať, anihilať: & penitus nō cōparet. Sic sic qui cōtientias suas in alienis labijs posuerunt: modo magni: modo parui sunt: modo nulli: secundum ꝙ adulantium linguis uel uituperare placuerit uel laudare. At uerò solis splendor igneus est: & cum feruet acrius: etiam oculis lucidior exhibetur. Sic sapiētis ardor internus, foris lucet: & si nō ei datur utrūq; curat semper ardere magis: ut pater suus qui uidet in abscōso reddat ei. Væ uobis fratres si lux erimus tantum. Nam lucemus quidē & magnificamur ab hominibus: sed mihi pro minimo est ut ab humano iudicer die. Qui enim iudicat me: dominꝰ
Luc.12. est: q feruorē ab oībus exigit: splēdorē uerò nō ita. Ignē, inquit, ueni mittere in terram: & qd uolo nisi ut accendatur? Hoc nēpe cōmune mādatū: hoc est qd' exigit̄ ab uniuersis: nec ulla si deesse cōtigerit admittit̄ excusatio. Cæterū singl'ariter apostolis & apostolicis uiris dicit̄: luceat lux ura corā hoibus: nimirū tāquā accēsis & uehementer accensis: & qbus nō timeať à flatu quolibet aut impulsione uētorū. Dictū est & Ioānī: sed illi in aure audiunt: Ioannes in spū tanquā angelus erudit̄. Nimirū tāto propinquior deo, quanto uox uerbo uicina: cui nulla uoce alia media qd' fortis sonet oporteat intimari B Neq; em̄ Ioannē p̄dicatio sed inspiratio docuit: quē repleuit spūs in utero matris suæ. Vere ardēs & uehemēter accēsus quē sic p̄occupauit flāma cælestis: ut iam xp̄i sentiret aduentū, q necdū sentire poterat uel se ip̄m. Nimirū nouꝰ ille ignis q recēs illapsus è cælo p os Gabrielis in aurem intrauerat uirginis: & p mīs aurē intro iuit ad paruulū: ut ab ea hora uas electionis suæ spiritꝰ sanctus impleret & lucernam xp̄o dño pararet. Fuit ergo iam tunc ardens lucerna: sed interim adhuc sub modio donec sup candelabrū poneret & luceret oībus q erant in domo dñi. Illo em̄ in tempore solū adhuc potuit illuminare modium suum: soli interim lucere matri magnum ei pietatis sacramentum reuelans ipso motu nouæ exultationis. Vnde mihi hoc, inquit, ut
Lucæ.1. ueniat mater dñi mei ad me? Quis em̄ tibi indicauit matrem dñi mulier sancta? Vnde me nostis? Vt facta est, inq̄t, Vbi sua uox salutatiōis tuæ in auribus meis: exultauit in gaudio pra.
infans in utero meo. Illuminauit ergo iam tunc modium suum sub quo latebat: sed quem non latebat ardens lucerna sub modio: totū paulopost mundum nouis illustratura fulgoribus. C Ille erat, inqt, lucerna ardēs & lucens.
Ioan.3. Non ait lucens & ardens: quia Ioannes ex feruore splendor: nō feruor prodit̄ ex splendore. Sunt enim qui nō eo lucent: quia feruent. sed magis feruent ut luceant. At isti planè non feruent charitatis spiritu sed studio uanitatis. Vultis nosse quemadmodum arsit Ioannes & luxit? Ego utrunq; in eo triplicē posse arbitror inueniri: & ardorem scilicet & splendorem. Ardens em̄ erat in seipso uehementi austeritate conuersationis erga Christum intimo quodam & pleno feruore deuotionis: erga peccantes proximos constantia liberæ increpationis. Luxit nihilominus (ut paucis dixerim) exemplo, digito, uerbo: & seipsum ostendēs ad imitationē: & lumināre maius quod latebat ad peccatorū remissionē: & ipsas quoq; tenebras nostras
Psal.19. illuminās sicut scriptum est. Quoniam tu illuminas lucernam meā dñe deus meus illumina tenebras meas: utiq; ad correptionem. Considera igitur hoiem angelico promissum oraculo: conceptū miraculo: sanctificatum in utero: & nouum in nouo homine pœnitentiæ mirare feruorem.
1.Thi.6. Victum & uestitum, ait apl's, habētes his contenti simus. Apostolica perfectio ista est: sed Ioannes etiam hæc cōtēpsit. Deniq; audi dñm in euangelio. Venit, inquit, Ioan-
Matt.11. nes nō manducans nec bibens: planè nec uestiens. Sicut em̄ nō est locusta cibus nisi aliquorū fortè irrationabiliū animaliū: sic nec plus camelí humanum est indumentum. Quid tu pilos tuos camele depositisti? Vtinam gibbum magis deposuisses. Quid uos irrationabiles feræ & reptilia deserti: cibos exquiritis delicatos? Ioannes sanctus homo missus à deo imo angelus dei sicut ait pater. Ecce
Lucæ.7. mitto angelum meum ante te. Hic ergo Ioannes quo nullus

nullus maior ī natís mulierū ínnocētíſſímū illud corpus ſic caſtígat ſic extenuat: ſic afflígít: uos īduí feſtínatís byſſo & purpura & ſplendíde epularí? Heu híc eſt præſentís totus honor díeí hæc baptíſtæ reuerentía tota: hæc natiuítatís eíus ꝓphetata quondā lætítía eſt. Cuí? eī memoríā agítís ô nímís delícatí cultores: cuíus celebratís natalem? Nónne íllíus quí ín eremo fuít hírſutus ueſte, confectus īedíā? Quíd exíſtís ín deſerto uídere fili Babylonís arundínē uento agítatā? Quíd ígít? Hoíem mollíbus ueſtítū? Nutrítū mollíbus? In hís nēpe tota uerſat hæc uīa celebrítas: ín popularís fauorís aura ſectāda: ín gloría ueſtíū & uoluptate cíborū. Sed q̄d hæc ad Ioānē? Neq; eī Luc. 1. Ioannes fecít ſic: aut talíbus unquā potuít delectarí. Multí (ínquít angelus) ín natíuítate eíus gaudebūt. Verū íd q̄dē multí ín natíuítate eí? gaudēt: & paganís ípſís ut audím? læta eſt & ſolēnís. Illí celebrant q̄d ígnorāt: ſed nō íta debuerant chriſtíaní. Nūc uerò & ípſí ín hac beatí Ioannís baptíſtæ natíuítate gaudēt: ſed utínā de natíuítate: nō de uanítate. Quíd eſt eī níſí uanítas uanítatum q̄q̄d ſub ſole eſt: aut q̄d amplíus habet homo de uníuerſo labore ſuo quo laborat? Fratres ſub ſole eſt quíq̄d oculís cerníſ: quíq̄d huíc corporeæ lucí ſubíacere uídeſ. Quíd uerò íllud níſí uapor ad modícum parēs? Quíd íllud níſí fœnum & flos fœnís? Omnís caro fœnū aít dñs: & oīs gloría eí? quaſi flos fœní. Fœnū aruít & flos decídít: uerbū autem dómíní manet ín æternum. In hoc uerbo laboremus fratres: ín quo & uíuere & gaudere poſſímus ín æternū. Operemur nō cíbū q̄ perít: ſed q̄ ꝓmanet ín uítā æternā. Luc. 4. Quís íllec? Non ín ſolo pane uíuít homo: ſed ín oī uerbo quod procedít de ore deí. Semínemus ín hoc uerbo charíſſímí: ſemínemus ī ſpírítu: qm̄ q̄ ín carne ſemínāt: ſolam habent metere corruptíonem. Gaudeamus íntus & non ſub ſole: ſed íuxta apoſtolum tanquā triſtes ꝓpter humílítatē & grauítatē: ſemper autē gaudentes ꝓpter ínternam cōſolatíonem. Gaudeamus dílectíſſímí ín natalí beatí Ioannís: & gaudeamus de ípſa natíuítate. Copioſa quídem nobís ín eí? recordatíōe cauſa: multíplex eſt matería gaudíorū. Ille erat lucerna ardens & lucēs: & íudæí uoluerūt exultare ín luce eíus: ípſe uerò potí? gaudebat ín feruore deuotíonís: gaudebat ad uocem ſponſí tanquam amícus ſponſí. Nobís ín utroq; gaudendū eſt: ín altero q̄dē eí nobís ín altero cōgaudēdū. Ardebat eī ſibí: nobís aūt lucebat. Gaudeamus ín feruore eí? ad ímítatíonē: gaudeamus ín lumíne, nō tm̄ íbí manētes: ſed ut ín lumíne eí? uídeam? lumen. Lumē utíq; uerū q̄d nō eſt ípſe: ſed cuí teſtímoníū Marc. 11. perhíbet ípſe. Venít Ioānes, aít dñs, nec māducās nec bíbēs. Incētíuū feruorís íd míhí eſt: & matería humílítatís. Quís eī ín nobís eſt fratres: q̄ Ioānís pœnítētíā íntuēs: ſuā nō díco magnificare: ſed alícuíus ſaltē momētí reputare præſumat? Quís audeat murmurare ín laboríbus ſuís: & dícere: ſatís eſt quod patíor nedum nímís? Quæ eī homícídía: quæ ſacrílegía aut flagítía ſic puníebat Ioannes ín ſeípſos? Accēdamur ad pœnítentíam fratres: ínterrogemus cōſcíētías noſtras: & anímemur ad ultíonem exígendam de nobís: ut horrendum poſſímus euadere íudícíum deí uíuētís. Quícq̄d uerò mínus eſt feruorís hūílítas ſuppleat puræ cōfeſſíōís. Fídelís eſt de? ſí cōfiteamur íníquítates nr̄as: ſí míſerías nr̄as exponam?: ſí nō excuſemus ínfirmítates noſtras: dímíttet nobís pc̄tā nr̄a. Ex hoc ſanè & erga proxímorum delícta feruorem íntuere Ioannís. Híc nempe dígn? eſt rōní cōſentane? ordo: ut íncípíēdū tíbí Pſal. 18. memínerís à teípſo. Ab occultís, ínquít, meís munda me: Luc. 3. & ab alíenís parce ſeruo tuo. Genímína uíperarum, aít Ioannes, quís oſtendít uobís fugere à uentura íra? De quā to mētís feruore procedere putas ſcíntíllas íſtas: ímo carbones deſolatoríos? Sic neq; pharíſæís parcens. Nolíte, Vbí ſupra. ínquít, dícere quía patrem habemus Abraam: potens eſt ením deus de lapídíbus íſtís ſuſcítare fílíos Abraæ. Sed mínus hoc uídeatur: ſí uel ípſum ueretur potētís uultum: & non tota líbertate ſpírítus arguít peccātem regem crudelem atq; ſuperbum: ſacra quadam uehementía ad hoc ípſum ꝓdíēs de deſerto: ſí uel blādítíís eíus uel ípſo mortís terrore mouef. Metuebat, ínq̄t, Herodes Ioānē: & audíto eo multa faciebat: & líbēter cū audíebat. At ílle níhíl ob hoc parcēs: nō licet, aít, tíbí habere eā. Ligat? quoq; & ín carcere truſus, híhílomín? ſtetit ín ueritate: & occubuít ꝓ ueritate fœlíciter. Ferucat etiā ín nobís zelus íſte chariſſímí. Ferucat amor íuſtítíæ, odíū íníq̄tatís. Nemo fratrís uítía palpet: peccata díſſímulet nemo. Nemo dícat: múnq̄d cuſtos fratrís meí ſum ego? Nemo q̄d ín ſe eſt æquanímíf ferat: uíderít ordínē deperíre: mínuí díſcíplínā. Eſt eī cōſentíre ſilere cū arguere poſſís: & ſcímus qa ſímílís pœna faciētes manēt & cōſentiētes. Iam uerò ſup humílí & omníno feruētíſſíma deuotíōe Ioānís erga dñm q̄d loquemur? Inde eī exultauít ín utero: índe expauít ín Iordane baptízaturus eū: índe nō mō xp̄m q̄ putabaf: ſed uel ípam corrígíā calcíamētí eí? ſoluere dígnū ſe eſſe negabat: índe gaudebat amíc? ſpōſí ad uocē ſpōſí: índe gr̄am ſe accepíſſe ꝓ gr̄a fatebaf: íllū aūt nō ad mēſurā habere ſpm̄: ſed plenítudínē de qua oēs acc̄íperēt clamítabat. Nónne deo ſubíecta erís aīa mea? Alíoquín nō ero lucerna ardēs: níſí toto corde, tota mēte, & ex oībus uíríbus meís dílígam dñm deū meū. Sola eī eſt charítas quæ accēdít ad ſalutē: ſola quā ífundít & ínflāmat, ſpūs: quē extínguere ꝓhíbemur. Habes quēadmodū Ioānes arſerít: & ín hoc ípo quēadmodū luxerít índícatū, eſt ſí aduertíſtí. Neq; eī ardorē eí? noſſe poteras níſí luxíſſet. Luxít ergo ut ſupra memíní exēplo, dígíto, v̄bo, opere ſeípm Xp̄m ídíce noſmetípos nobís ſermōe declarās. Tu Luc. 1. puer ꝓpheta altíſſímí uocaberís, aít p̄: præíbís eī añ facíē dn̄í parare uías eíus: ad dandā ſcíam ſalutís plebí eíus. Ad dandā, ínq̄t, nō ſalutē: neq; eī ílle lux: ſed ſcíentía ſalutís ut teſtímoníū ꝓhíberet de lumíne. Scientía, ínq̄t, ſalutís: ín remíſſíonē pc̄tōrū. Nō ſalutís ſcíētía ſapíēs paruípēdere pōt? Ponamus tm̄ necdū uenísſe Ioannē: necdū ſígnífícaſſe de xp̄o. Vbí ſalutē q̄rím?? Peccauí pc̄tm̄ grāde q̄d ſanguíne uítulorū uel hírcorū deleri nō pōt: qa nō holocauſtís delectaf altíſſímus. Memoría mea ínfecta eſt fœce huíus amurcæ: nō eſt nouacla quæ mēbranā hāc radere poſſít: qa tota, totā ímbíbít fœcē. Sí pc̄tí meí oblítus fuero: ſtult? ſum & íngrat?. Sí ín memoría mea ꝓmanet, arguet me ín æternū. Quíd ígít faciā? Ibo ad Ioānē & audíā uocē lætítíæ: mīæ uocē: ſmonē gr̄æ: uerbū remíſſíōís Ioan. 1. & pacís. Ecce, ínq̄t, agnus deí: ecce q̄ tollít pc̄tā mundí. Et Ioan. 3. alíbí. Quí habet ſpōſam, ínq̄t, ſpōſus eſt. Oſtendít ígítur quía uenít deus: quía ſponſus: qa agnus: quía deus: certū eſt q̄ pc̄tā remíttere poſſít: ſed utrū uelít adhuc ī quæſtíone eſt. Vult ꝓfectò, quía ſpōſus eſt: qa amabílís eſt. Et Ioannes amíc? ſpōſí eſt: quía ſpōſus níſí amícos habere nō nouít. Et lícet uelít gl'íoſam ſponſam nō habentē maculā, aut rugā, aut alíq̄d cíuſmodí: nō tm̄ quærít talē. Vbí eī íllam ínueníret? Sed talē potíus ípſe fecít: talē ſíbí exhíbet ípſe. Audí denīq; q̄d dícat ꝓ ꝓphetā. Vulgò dícít. Núq̄d Hier. 3. mulíer ſí dormíerít cū altero uíro, reuertet ad uírū ſuum príorē? Tu aūt fornícata es cū amatoríbus multís: reuertere tm̄ ad me: & ego ſuſcípíā te. Ecce q̄ poſſít: ecce q̄ uelít. Sed tu fortaſſís tímeas cā, quē facere uenít delíctorum purgatíonē: ne uſtíone & ſcíſſíōe oſſa & medullas oſſíum collídat: ne dolorē ínferat morte grauíorē. Audí: agnus eſt: ín māſuetudíne uenít cū lana & lacte: ſolo uerbo íuſtíficās ímpíū. Quíd eī ſuxta comítū facílíus dícítur? Tm̄, ín- Matt. 8. quít, díc uerbo, & ſanabít puer meus. Vt q̄d ergo deínceps hæſítemus fratres: & nō oī fíducía ad thronū gloríæ aſcēdam?? Agamus Ioānī gr̄as: & eo mediāte trāſeamus ad xp̄m: qa ut aít ípſe: íllū oportet creſcere, me aū mínuí? Quō mínuí? Splēdore utíq; nō feruore. Retraxít radíos: recollegít ſe ut fíeret ſícut ís quí totū ꝓfert ſpm̄ ſuū. Illū, ínquít, oportet creſcere q̄ exhaurírí nō pōt: de cuíus plenítudíne oēs accípíāt: me autem mínuí cuí datus eſt ſpūs ad mēſurā: & dāda magís opa ut ardere ſemꝑ ualeā, quàm lucere. Præceſſí ſolem tanquā ſydus matutínū: abſcondí neceſſe eſt, orto íam ſole. Non eſt míhí níſí modícum oleí

quo ungat: uolo illud in uase tuti⁹ quã lãpade possidere.

In uigilia Petri & Pauli apostolorũ. Sermo.

IN sanctorũ uigiliis necesse est uigilare homi nẽ spũalẽ: q solenitates eorũ celebrare desiderat in spũ & ueritate. Aliæ em̃ carnalium, aliæ spiritualiũ uigiliæ. Illi & nitidiores cultus, & epulas præparãt lautiores: & fortassis in ipsis uigiliis operantur opa tenebrarum, lætãtur cũ malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Vos nõ ita didiscistis christũ qui christum secuti estis: qui omnia reliquistis: qui uigilanti oculo uigiliarum nomẽ debetis attendere. Ad hoc enim uigiliæ præponũtur, ut euigilemus si in aliquo peccato uel negligẽtia dormitamus, & præoccupemus faciem sanctorũ in cõfessione. Non sic filij huj⁹ seculi nõ sic: qui potentes sunt ad bibendum uinum: & uiri fortes ad miscendam ebrietatem: qui obdormierunt in flagitijs, & facinoribus suis. Illud uos non lateat: quia qui ebrij sunt: nocte ebrij sunt: & qui dormiũt: nocte dormiunt: & frustra sonat eis nomen uigiliarum sanctarum cũ ipsi magis dormire studeãt: quàm uigilare. Vos nõ estis filij noctis neq; tenebrarum: sed lucis & diei, ut nõ uos præoccupẽt natalitij sanctorum dies & inueniãt imparatos. Tria sunt igit̃ quæ in festiuitatibus sanctorũ uigilãter considerare debemus auxilium sancti, exemplum eius: confusionem nostram, auxilium eius: quia qui potẽs in terra, potẽtior est in cælis ante faciẽ dñi dei sui. Sic enim dum hic uiueret misertus est peccatoribus, & orauit p eis: nũc tãto amplius quãtò uerius agnoscit miserias nostras orat p nobis patrem: quia beata illa patria charitatem eius nõ immutauit, sed augmentauit. Neq; enim quia impassibilis omnino, ideò & incompassibilis factus est: sed nũc potius iduit sibi uiscera misericordiæ, cũ ante fontẽ miæ existit. Est & alia causa quæ magis urget sctõs, ut soliciti sint de nobis: quia iuxta uocẽ apostoli deus puidet p nobis ne
Psal. 141 sine nobis cõsummen̄: sicut ait sctus dauid. Me expectãt iusti donec retribuas mihi. Debem⁹ etiã attẽdere exẽplũ eius: quia quãdiu in terris uisus est, & cũ hoibus cõuer-
Ioã. 14. satus est nõ declinauit ad dexterã neq; ad sinistrã: sed uiã regiam tenuit donec ueniret ad illum qui dicit: Ego sum uia ueritas & uita. Intueamini humilitatem operum eius: auctoritatem uerborum eius, & tunc uidebitis qũo tam uerbo quàm exẽplo luxerit inter hoies: qualia nobis ue-
Esai. 26. stigia dereliquerit ut ambulemus p ea, & nõ erremus in eis. Verè iuxta prophetã. Semita iusti recta est: rectus calis iusti ad ambulandũ. Sed & diligẽtiori ĩtuitu cõfusionẽ nostrã inspiciamus: quia hõ ille filis nobis fuit passibilis, ex eodem luto formatus ex quo & nos. Quid ergo est quod non solũ difficile, sed & impossibile credimus ut faciamus opera quæ fecit ut sequamur uestigia eius? Confundamur fratres, & contremiscamus ad uocẽ istã, si fortè hæc confusio adducat nobis gloriam, si fortè generet gratiã nobis timor iste: Hoies isti fuerunt q precesserũt nos q tam mirabiliter processerũt p uias uitæ: ut uix eos hoies fuisse credamus. Sic ergo in sanctorũ festiuitatib⁹ & gaudere & cõfundi debemus gaudere: quia patronos p̃mitimus cõfundi, qa eos imitari nõ possumus. Ita semp gaudiũ nostrũ in hac ualle lachrymarũ: lachrymarum pa-
Psal. 76. ne cõdiri debet: ut semp nõ solũ extrema, sed & pria gaudiũ luctus occupet: qa & si magna est gaudiorum materia, sed maxima est dolorũ. Memor fui dici: clamat iustus, & delectat⁹ sum, sed & statim subiungit. Defecit spũs me⁹: turbat⁹ sum, & nõ sum loquut⁹. Q; si hæc ĩ uigilijs uniuscuiusq; sancti cogitare debemus: quid faciemus in solenitate sanctorũ, & summorũ apostolorũ: Petrũ & Paulũ loquor? Sufficeret unius festiuitas ad infundẽdã exultationẽ uniuersæ terræ: sed amborũ iũcta ẽ ad cumulũ gaudiorũ: ut qũo in uita sua dilexerũt se, ita & in morte non sint separati. Quid illis potẽtius dũ fuerũt in terris quorũ alteri tradũt claues regni cælorũ: alteri magisteriũ gẽtiũ: alter ananiã & saphirã occidit in uerbis oris sui: alter donat q cq̃d donat ĩ p̃sona xp̃i: & cũ infirmat tũc fortior est & potẽs. Q; potẽtes sunt in cælis: q̃ tã potẽtes fuerunt in terris. Et q nobis reliquerũt maiora exẽpla: quàm illi q in fame & siti, & ĩ frigore & nuditate, & ĩ oĩb⁹ illis q̃ Paulus enumerat: iugiter sunt afflicti, & demum fœlici martyrio regna cælestia cõscenderunt? Vere nobis rubor cõfusionis sunt: quos uix audemus respicere dicam imitari. Oremus ergo eos: ut ip̃i proprium nobis reddant amicũ suum iudicem nostrum qui est deus benedictus in secula.

In die festo eorundem. Sermo primus.

GLoriosa nobis solẽnitas illuxit: quam præclari martyres martyrũ duces apostolorũ prĩcipes morte clarissima cõsecrarũt. Isti sunt Petrus & paulus duo magna luminaria: q̃s de⁹ in corpe ecclesiæ suæ cõstituit quasi geminũ lumẽ oculorũ. Hi mihi traditi sunt in magros & in mediatores: qb⁹ secure me cõmittere possim: qa & notas mihi fecerũt uias uitæ: & mediatib⁹ illis ad illũ mediatorẽ ascẽdere potero q uenit pacificare p sanguinẽ suũ & quæ ĩ cælis & q̃ in terris sunt. Ille em̃ in utraq; natura puriss̃im⁹ est: q pctm̃ nõ fecit nec inuẽtus est dolus in ore ei⁹. Quõ ad illũ accedere audebo q sum supra modũ peccãs pctõr: q̃ peccaui supra numerũ arenæ maris cũ ille purior ego impurior esse non possim. Verendũ ne incidã in manus dei uiuentis si illi appropi quare uel inhærere p̃sumpsero: quẽ à me tanta differentia diuidit, quãtũ distat inter bonũ & malũ. Propterea dedit mihi deus hoies istos: qui & hoies essent & peccatores, & maximi peccatores: q̃ in seipsis, & de seipsis discerẽt quàm late alijs misereri deberent. Magnorum enim criminum rei magnis criminibus facile donabũt ueniam: & in qua mensura mensum est eis remetiet̃ nobis. Peccauit peccatum grande Petrus apostolus: & fortassis quo grandius nullũ est: & tã uelocissime quàm facilimè ueniã cõsecutus est: & sic ut nihil de singularitate sui priuatus amitteret. Sed & Paulus qui in ipsa uiscera nascentis ecclesiæ tam singulariter quàm incomparabiliter grassatus est per ipsius filij dei uocem ad fidem adducitur, & pro tãtis malis, tãtis bonis repletus est ut uas electionis fieret ad portandum nomen eius coram gentibus & regibus & filijs isrl̃. Vas dignũ & cælestibus ferculis repletũ: de quo & sanus escam: & infirmus accipiat medicinam. Tales decebat humano generi pastores & doctores constituí: qui & dulces essent & potentes, & nihilominus sapiẽtes. Dulces ut me blande & misericorditer susciperent, potentes: ut fortiter protegerent: sapiẽtes; ut ad uiam & per uitam ducerẽt quæ ducit ad ciuitatem. Quid Petro dulcius qui tam dulciter ad se oẽs cõuocat peccatores: sicut & actus apostolici & epistolarum eius series attestatur? Quid illo potẽtius cui & terra obediuit: cum mortuos reddidit & mare sub pedib⁹ eius se calcabile præbuit: qui Simonem magum spiritu oris sui in aere attigit: qui claues regni cælorum tam singulariter accepit ut præcedat sententia Petri sententiam cælis? Denicq; quodcunq; ligaueris, iquit, sup terrã erit ligatum & in cælis, & quodcunq; solueris super Mat. 6.
terrã, erit solutũ & in cælis. Quid autem illo sapiẽtius cui nõ caro & sanguis reuelauit? Libẽtissime Paulũ sequor: qui præ nimia dulcedine luget eos qui peccauerũt & nõ egerũt pœnitẽtiã: q fortior est omni prĩcipatu & potestate, sapientiam & medulam sacrorũ sensuũ nõ à primo uel secũdo: sed à tertio cælo largiter asportauit. B Hi sunt magistri nostri: qui à magistro omnium uias uitæ plenius didicerunt: & docent nos usq; in hodiernum diem. Quid ergo docuerunt uel docent nos apostoli sancti? Non piscatoriam artem: nõ cœnofactoriam uel quicquid huiusmodi est: nõ platonem legere: non aristotelis uersutias inuersare, non semper discere & nũquã ad ueritatis scientiã peruenire. Docuerũt me uiuere. Putas parua res est scire uiuere? Magnũ aliquid imo maximum est. Nõ uiuit qui superbia inflatur: qui luxuria sordidatur: qui cæteris inficitur pestibus: qm̃ non est hoc uiuere sed uitam cõfundere, & appropinquare usq; ad portas mortis. Bonam uitã aũt ego puto: & mala pati, & bona facere, & sic perseuerare usq;

re uſq; ad mortē. Dicit uulgo qa q bene ſe paſcit bene uiuit: ſed mētita eſt iniqtas ſibi: qa non bene uiuit, niſi q bonū facit. C Arbitror aūt q; tu q in cōgregatiōes es, bñe uiuis: ſi uiuis ordinabiliter, ſociabiliter: & hūiliter. Ordinabiliter tibi: ſociabiliter, pximo: humiliter deo. Ordinabiliter: ut in oī conuerſatione tua ſolicitus ſis obſeruare uias tuas: & in cōſpectu dñi & in cōſpectu pximi: cauens & tibi à peccato & illi à ſcandalo. Sociabiliter: ut ſtudeas amari & amare: blandū te & affabilē exhibere: ſupportare nō ſolū patiēter: ſed & libēter infirmitates fratrū tuorū: tā morū quàm corporū. Hūiliter: ut cū hæc oīa facere, ſpm uanitatis ſtudeas exufflare q ex hmōi naſci ſolet: & quātūcūq; illū ſenſeris: negare oīno cōſenſum. D Sic & in patiēdo malū qm triplex eſt: triplicē puidētiā adhibere te oportet. Eſt em qđ a te pateris: qđ à pximo: qđ à deo. Primū eſt auſteritas pœnitētiæ: ſcđm uexatio alienæ malitiæ: tertiū flagellū correctionis diuinæ. In eo qđ à te pateris, debes uolūtarie ſacrificare: qđ à pximo, patiēter ferre: qđ à deo, ſine murmure & cū gratiarū actione ſuſtinere. Ne ſic multi filiorū Adā, q errauerunt in ſolitudine in inaquoſo. Errauerūt planè & errāt à uia ueritatis: q in ſolitudinē ſupbiæ recedētes, ſocialē uitā habere nō uolūt: quorū ſingularitas aſſociari nō pōt. Sed & in inaquoſo: qa nullo imbre lachrymarū cōpūcti in terra ſterili & arenti perpetua ſiccitate morāt: Propterea uiā ciuitatis habitaculi nō inuenerūt: qa inueterati in terra aliena coinquinati ſunt cū mortuis: deputati cū his q in inferno ſunt. Nō
Threñ.3 erat ita ſolitarius ille de quo ſanctꝰ Hieremias ait. Bonū eſt uiro cum portauerit iugum ab adoleſcētia ſua. Sedebit ſolitarius & tacebit: quia leuauit ſe ſuper ſe. Illi erraue runt ſed iſte ſedebit. Semp illi enim errāt corde: iſte autē non ſedet: ſed ſedebit ſolitarius, cum habuerit honorem ſingularitatis illiꝰ: uidelicet iudiciariæ ptātis inſigne: qđ ſancti in terra poſſidebunt: cū lætitia ſempiterna erit eis. Quareꝫ Quia leuabit ſuper ſe id eſt cum adoleſcens eſſet: & ætatis lubricæ ſentiret ardores, ſenē induit, relinquēs quod erat: aſſumens quod non erat. Leuabit, inquit, ſe ſuper ſe: quia non reſpicit ad ſe: ſed ad illum qui eſt ſuper ſe. Sedebit em & tacebit: modo etiā à ſtrepitu diabolicarum ſuggeſtionū: à ſtrepitu carnaliū deſideriorum: à ſtrepitu mundi. Fœlix anima quæ linguas iſtas nō excudit, audiat licet: illa multum fœlicior (ſi tamen aliqua eſt) cui penitꝰ
1.Cor.2. nō loquūtur. Hæc eſt ſapientia quam apoſtolus loquitur inter pfectos, abſcōdita in miniſterio: quā nemo principū ſeculi huius cognouit. Sic me apoſtoli & uiuere & cōſcēdere docuerūt. Gras tibi dñe Ieſu qui abſcōdiſti hæc á ſapientibus & prudētibus: & reuelaſti ea paruulis iſtis q te ſecuti ſunt: & reliquerunt omnia propter nomen tuum.

In eadem ſolennitate. Sermo. II.

SAncti iſti quorū ſolēnis hodie paſſio celebrat, multā nobis de ſe loquendi cauſam: multā q; materiā prebuere. Verū ego unū timeo: ne toties audita uerba ſalutis: uileſcere nobis incipiāt tāquā uerba. Vilis ſiqdē & uolatilis res uerbū hoīs: nulliꝰ molis, nulliꝰ pōderis, nulliꝰ ptii, nulliꝰ ſoliditatis. Aerē uerberat unde & uerbū dicit: & ſicut foliū qđ uēto rapit: eſſluit, & nō eſt q cōſideret. Nemo ueſtrū fratres ſic accipiat: imo nemo ſic deſpiciat uerbum dei. Dico em uobis: bonū illi fuiſſet ſi non audiſſet homo ille. Fructꝰ uitæ ſunt uerba dei, nō folia. & ſi folia, ſed aurea ſunt. Proinde nō paruipendant: nō pertrāſeant: nō præteruolent. Ipſa quoq; colligite fragmēta ne pereāt. Terra em quæ ſæpiꝰ ſupueniente ſuſceperit imbrē & nō fecerit fructum, terra
Lucæ.13. reproba eſt: proxima maledicto. Sic & ea quæ in euangelio ſterilis ficulnea legit: ſi poſtea quàm foderit circa eam uineæ cultor, atq; miſerit ſtercora, nihilominus ſterilis inuenta fuerit: nónne iam ſecuris ad radicem illius arboris eſt ponenda? Et ego dico uobis: ſi minus boni in ſeculari bus inuenerit, maiorē in eis dñs habiturus eſt patientiā, quàm in nobis quibꝰ cæleſtium conſolationum pluuiam uolūtariā ſegregauit: quibus non ſarculus diſciplinæ: nō paupertatis & uilitatis ſtercora defuerūt: An nō ſtercora ſunt abominationes ægyptiorū: quas immolamus deo noſtro? Stercora planè uilia ad aſpectum: ſed ad fructum utilia. Non refugiat hanc fœditatē, qui fœditatē deſiderat. Siquidem ex deformi ſtercorū aceruo, qui portat in agrum, formoſus ſurget aceruus manipulorū, q reportabitur ex agro. Propterea nō uileſcat uobis uilitas preciоſa: ſed preciоſius cunctis theſauris ægypti Chriſti improperium æſtimate. Veruntamen terrenum habentibus ſterquilinū, ipſa quoq; cæleſtis nō deeſt pluuia: quæ eſt orationū deuotio: iocunda ruminatio pſalmodiæ: dulcis meditatio: conſolatio ſcripturarū. Deniq; & hæc ipſa pluuia eſt, quam accipitis per os meū: ſi quādo de flumine, cuius impetus lætificat dei ciuitatē, & torrente uoluptatis illius aliqua ſuper uos, dū de eis loquimur, ſtillicidia ſtillare contigerit. Sed neceſſe habeo interdum circūfodere, quādoquidē poſuerūt me cuſtodē, & cultorē in uineis. Heu quī meam nō coluī, nec cuſtodiui. Neceſſe habeo tamē, dūhūc occupo locū & circūfodere nonnūquā, & apponere ſtercora. Moleſtū id quidem, ſed diſſimulare nō audeo: ſciens multò amplius ſecurim nocituram, quàm ſarculū: ignē quàm fimum. Itaq; & arguere, & increpare interdum neceſſe eſt: nec ignoro fimū eſſe uerbū increpatoriū: uerbū improperii: & quod ſi nō excuſet neceſſitas: ipſum quoq; minus deceat proferentē. Sed quid agimus q hoc fimo & ſi aliquos impinguari: ſed alios planè & lapidari, & indurari uidemus? Hinc nāq; ſcriptum eſt. De Eccl.22
ſtrcore boum lapidabitur piger. An non impinguatur qui increpatus benignè accipit, manſuetè reſpōdet, libēter emendare conatur? Hæc planè ſalubris, & fœcūda im pinguatio eſt: ut corripiat me iuſtus in miſericordia & increpet: oleum aūt peccatoris non impinguet caput meū. Ex ea ſiquidem pinguedine quam generat oleū peccatoris abundātius pullulāt ſpinæ & tribuli: & omnis radix amaritudinis germinat copioſius. Itaq; qui in iuſtorum increpationē miſericordiam nominat: ſatis indicat quēadmodum ſuſcipienda ſit: quàm benigno aīo: quàm deuota mēte: quātaq; ei gratia ſit habēda, Sic em accipientibus nobis erit impugnatio ſalubris: nō fertilis uitiorū quēadmodū oleum pctōris: ſed fructus illius quem ſcđm apoſtolū habemus in ſanctificationē. Quid autem facia- Roñ.6.
mus tibi ô piger, q ad hāc miſericordiā irritaris magis & exaſperaris? Nónne bonū ſimum ſparſi in agro tuo? Vnde ergo lapides habet? Sed tu inimice homo: qm qui di- Pſal. 10.
ligit iniquitatē, odit animam ſuā: tu iquā inimice homo hoc feciſti: qui deſidiam tuā nō excutere, ſed excuſare pergens ſimum tibi peruertis in lapides: & unde impinguari debueras, lapidaris. Hæc idcirco dicta ſunt fratres, ut noueritis quàm benignè audiendū ſit: quàm deuote ſuſcipiendū: quàm ſolicitè cōſeruandū qcquid ad animarū ſalutē ptinet: & nō ſicut uerbū hoīm: ſed ſicut uerè eſt uerbum dei: ſiue illud cōſolatoriū, ſiue cōmonitoriū, ſiue ēt increpatoriū audiat. Exceſſi fateor, ipſius propemodū feſtiuitatis oblitus: ſed (ut arbitror) nō ad inſipientiā uobis, ſi firmiter inhæſerint animo, quæ audiſtis. Et nūc iā de ſolennitate ipſa uel breuiter aliquid loqui tentemus: apoſtolorū Chriſti feſtus agitur dies: qbus ſanè plurimū à nobis honorē deberi ſcio. Sed utrum poſſit aliquis ex- Pſal. 138
hiberi hæſito ſatis. Nimis enim honorati ſunt amici tui deus: nimis cō fortatus eſt principatus eorū. Quid em? Si in terra adhuc poſiti omnia poterant: non quidem in ſe, ſed in Chriſto: quid nō poterūt hodie uiuētes in æterna fœlicitate cū ipſo? Mortales adhuc & morituri imperium uitæ & mortis uidebantur habere: ſolo nūmirū uerbo mortificantes uiuos, & mortuos ſuſcitantes: quantò magis nunc cum honorati ſunt nimis: nimis confortatus eſt principatus eorū. Sed qđ eſt fratres? Cū apoſtolorum beata hodie memoria celebretur: núnqd natiuitatis ſeu cōuerſionis eorū: aut certè uitæ, uel miraculorū ſolennis agit cōmemoratio? Non eſt fratres natiuitatis humanæ ſolennitas: ſicut paulo ante beati Ioannis diem natalitiū

celebraſtis. Ille eñ naſcẽs honorat, qa naſcit ſanctificat⁹. Deniq; in Ioãne ſolo, celebrior eſt paſſiõe natiuitas: qa & ſi paſſus p xp̃o eſt cũ pro iuſtitia & ueritate occubuit: euidẽtius tñ natus p eo eſt, nimirũ hõ miſſus à deo qui in hoc natus eſt, & ad hoc uenit in mũdũ: ut phiberet teſtimõiũ ueritati. Sed neq; cõuerſionẽ apoſtolorũ aut eorum miracla hodie recẽſem⁹: ſicut cæteris dieb⁹ alijs: alterius quidẽ cõuerſio: alterius de carcere liberatio facta p angelũ feſtiuis eccleſiæ gaudijs ad memoriã reuocat. Mortẽ ſpeciali⁹ uenerat: qua nihil iter hoies hũano iudicio pl⁹ horret. Cõſiderate frẽs eccleſiæ ſanctæ iudiciũ, ſm fidẽ nõ ſm facie iudicãtis. Mortẽ ſiqdẽ apoſtolorũ in eorũ recolit lolẽnitate p̃cipua. Hodie nimirũ Petrus crucifix⁹ eſt: hodie decollatus eſt paulus. Hæc hodiernæ cauſa feſtiuitatis: hæc p̃ſentiũ materia gaudiorũ. In his igit feſtũ agẽs die & lætũ, ſine dubio ſpm̃ ſpõſi habet eccleſia: ſpm̃ dñi: in cui⁹ cõſpectu ſicut habes in pſalmo. Precioſa eſt mors ſanctorũ. Quãtos eñ dũ paterent apoſtoli credim⁹ affuiſſe: q nequaquã p̃ciosis mortibus illorũ inuiderent? Viſi ſunt eñ oculis inſipiẽtiũ mori: & æſtimata eſt afflictio exitus eorũ. Et ſic qdã uiſi ſũt oculis iſipiẽtiũ. Mihi, ait, pphetæ, nimis honorati ſunt amici tui de⁹: nimis cõfortat⁹ eſt principat⁹ eorũ. Frẽs, amici dei mori uident oculis inſipientiũ: ſed in oculis ſapientiũ iudicant poti⁹ obdormire. Deniq; & Lazarus dormiebat qa amicus erat: & cũ dedit dilectis ſuis ſomnũ: ecce hæreditas dñi. Studeam⁹ frẽs uiuere uita iuſtorũ: ſed morte eorũ mori multò magis deſideremus. Sapientia eñ iuſtorũ nouiſſima p̃fert: ibi nos iudicãs ubi nos inuenerit. Oĩno neceſſe eſt uitæ p̃ſentis finẽ, futuræ cohærere principio: nec ibi tolerabilis diſſimilitudo eſt. Sic eñ ſi qs duo ſibi (ut ita dixerim) cinctoria cõſuere aut colligare uoluerit: min⁹ de reliqs ptibus curãs: ipa quæ ſibi copulãda ſunt capita uniformiter parat, ne diſſideãt à ſeipſis: ita dico uobis quãtũlibet extiterit cõuerſatio ſpualis: ſi carnalis fuerit cõſummatio nra, uitæ illi ſpuali penitus nõ cohæret, nec caro & ſanguis regnũ dei poterũt poſſidere. Fili, ait ſapiẽs, memorare nouiſſima tua, & nõ peccabis. Nimirũ q̃ hæc maximè recordatio faciat timoratũ: timor expellat pctm̃: negligẽtia nõ admittat. B Hinc & Moyſes de quibuſdã. Vtinã, ait, ſaperẽt & intelligerẽt: ac nouiſſima ꝓuiderẽt. In qb⁹ utiq; uerbis tria nobis uideo cõmendari: ſapiẽtiã, intelligẽtiã, ꝓuidentiã. Arbitror ſanè trib⁹ eas aſſignare poſſe tẽporib⁹: ut æternitati q̃dã imago reformari uideat in nobis: p̃ſentia moderãtib⁹ p ſapiam: p̃terita p itelligẽtiã dñudicãtibus: nouiſſima ꝓuidẽtib⁹ ad cautelã. Hæc nẽpe ſpiritalis eſt exercitij ſumma: hæc forma ſtudij ſpiritalis, ut ſapiẽter diſponamus præſentia nra: recogitem⁹ in amaritudine aiæ nræ p̃teríta: futura quoq; ſolicitẽ ꝓuideam⁹. Sobriẽ & iuſtè & piè uiuamus in hoc ſeculo, ait apl⁹us, ut uidelicet in p̃ſenti ſobrietas obſeruet: ut iuſta ſatiſfactiõe præterita quæ nobis ſine fructu ſalutis p̃teríre tpa redimant: ut pietatis clypeũ: imminẽtibus de futuro piculis opponam⁹. Solaẽ eñ q̃ ad oĩa ualet pietas: cult⁹ ſcilicet dei hũilis & deuot⁹: nec aliter nobis ꝓuidere nouiſſima: niſi ut uniuerſa quæ nobis imminere uident picula: ſedula nobiſcũ cogitatiõe uerſãtes: diſcamus de nra oĩno induſtria: magis autẽ de nris diffidere meritis: & ſoli diuinæ nos p̃tectiõi cõmittere pio quodã mẽtis affectu piæ intẽtiõis in ipm̃ cui⁹ datũ optimũ & donũ pfectũ eſt cõſummatio fœlix, & mors p̃cioſa. Habes in euãgelio tria hæc ipſo tibi ſermone dñi cõmẽdata. Beati, inqt, paupes, beati mites, beati q̃ lugent. Beati q̃ futura ſapiũt, præ deſiderio cæleſtiũ: interno quodã ſapore mẽtis, p̃ſentia reſpuẽtes. Beati q̃ nouiſſima ꝓuidẽt: i mãſuetudine ſuſcipiẽtes inſitũ uerbũ quod eorũ ſaluare aĩas poteſt: & pietate cordis ad futuram tendunt hæreditatẽ. Beati qui priſtinum intelligẽtes errorẽ: crebris lauant lachrymis lectum ſuũ. Vides quid optat uir ſanctus: quid obtinere cupit eis p q̃bus oret? Vtinã, inqt, ſaperent & intelligerẽt: ac nouiſſima prouiderent. Ac ſi manifeſtius dicat: utinam eſſet in eis ſpũs ſapientiæ & intelligentiæ atq; cõſilij. Vtinã hæc in nobis inueniantur fratres: ut ſuauiter oĩa noſtra per ſapientiam diſponamus: ut intellectu præterita peccata dãnemus: ut prouideamus futura conſilij. Vtinam ſapiamus ad præſentis uitæ moderationem: utinam intelligamus, ad præteritæ correptionem: utinã deuota in deũ fide proꝓuideamus: ut fœlicẽ habeam⁹ ipſo miſerante conſummationem. Hic enim eſt funiculus triplex quo trahimur ad ſalutẽ ordinata cõuerſatio: rectũ iudicium: fides deuota.

Itẽ in ſolẽnitate eorũdem: de lectione libri Sapiẽtiæ: Hi ſunt uiri miſericordiæ. Sermo. III.

MEritò fratres apl⁹is ſanctis attribuit mater eccl⁹ia: q̃d ſapientiæ libris legit. Hi ſunt uiri mĩe: quorũ iuſtitiæ oblíuionẽ nõ acceperũt cũ ſemine eorũ pmanẽt bona. Sũt enim hi planè uiri mĩe: ſiue qa miſericordiã cõſequuti: ſiue qa mĩa pleni: ſeu qa miſericorditer à deo nobis dõati ſunt. Et uide quã mĩam cõſequuti ſũt. Paulũ interroga de ſeipſo: uel magis ſpõte cõfitentem auſculta. Qui fui blaſphem⁹ & pſequutor & iniquus: ſed mĩam cõſequut⁹ ſum. Quis enim nõ audiuit quãta mala fecerit ſanctis in Ieruſalẽ? Nec ſolum in Ieruſalẽ ſed & per totã iudæã i ſaniæ fereba habenis: ut Chriſti mẽbra laniaret in terris. Deniq; hac furia uect⁹ ibat: ſed præuẽtus à gr̃a eſt. Ibat ſpirãs minarũ & cædis in diſcipulos dñi: & diſcipul⁹ dñi factus eſt: cui oſtẽderet quãta eum oporteret pro noĩe ipſius pati. Ibat durum toto corpore uirus exalans: & ſubito in electiõis uas mutatus eſt: ut iã cor illi⁹ eructuaret uerbum bonum, uerbum pium, & diceret. Dñe quid me uis facere? Hæc utiq;, hæc mutatio dexteræ excelſi. Meritò proinde loquebatur. Fidelis ſermo & omni acceptiõe dign⁹: qm̃ dñs Ieſus uenit peccatores ſaluos facere: quorum primus ego ſum. Hoc ergo apud beatum Paulum fiduciæ & conſolationis accipite fratres: ut ad dñm iam cõuerſos, non nimis cruciet præteritorũ cõſcientia delictorum: ſed tantũ humiliet uos ſicut & ipſum. Ego ſum, inqt, minimus apoſtolorũ: qui non ſum dignus uocari apoſtolus: qa pſequutus ſum eccleſiã dei. Ita & nos humiliemur ſub potẽti manu dei: & fiduciã habeamus: qa & nos miſericordiã cõſequuti ſum⁹: abluti ſumus: ſanctificati ſum⁹. Et hoc quidem omnibus nobis: quoniam oẽs peccauim⁹ & egemus hac gloria dei. Verum apud beatum Petrum aliud habeo quod apponã: eo chariùs quo rariùs: & quo ſingulariùs eo ſublimiùs. Nam peccauit Paulus: ſed ignorans fecit in incredulitate ſua. Petrus cum cecidit apertos habebat oculos. Porrò ubi abũdauit delictum ſuperabũdauit & gratia. Eorum ſiquidèm qui peccant antequàm deũ nouerint: antequã miſerationes eius experti ſint: antequã portauerint iugum ſuaue & onus leue: priuſquã de uotionis gratiã & cõſolationes acceperint ſpũs ſancti: eorũ inquã copioſa redemptio eſt: & tales oẽs nos fuimus. At eorũ qui poſt conuerſionem ſuã peccatis & uitijs implicantur ingrati acceptæ gratiæ: & poſt miſſam manũ ad aratrum retro reſpiciunt tepidi & carnales facti: aut poſt agnitã uiã ueritatis retro eunt apoſtatæ manifeſti: eorum utiq; perpaucos inuenias qui poſt hæc redeant in gradũ priſtinum: ſed magis in ſordibus poſiti ſordeſcant adhuc. Super quos ꝓpheta deplorat. Quomodo obſcuratum eſt aurum inquit, mutatus eſt color optimus: & q nutriebantur in croceis amplexati ſunt ſtercora? Nec tñ ſi quis huiuſmodi eſt deſperamus de eo, tantum ut reſurgere uelit cito. Quãto eñ diutius pmanebit, tãto euadet difficiliꝰ. Beatus uerò qui tenebit & allidet puulos Babyloniis ad petram. Etenim ſi creuerint uix poterunt ſuperari. Filioli hæc dico ut non peccetis: ſed & ſi quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, qui poteſt quod nos mini⁹me poſſumus: tãtũ q̃ cecidit nõ adñciat in malum ut profundius cadat, ſed magis ut reſurgat, confidens q̃ nec ei negabitur uenia: ſi tamen ex corde confiteatur pctã ſua. Si enim is de quo loquimur Petrus poſt tã grauẽ lapſum ad tantam

Eccl'. 44

1. Thi. 1.

Actu. 9.

1. Thi. 1.

1. Cor. 15.

Treñ. 4.

ad tantã redĩt emínẽtiã ſanctitatis:quís de cætero deſpe-
Mat.26 ret ſi tantũ egredí uoluerit à peccatis? Attende quod ſcri
ptum eſt.Egreſſus foras fleuit amarè.In egreſſu confeſſio
nem oris:ín amaro fletu compũctionem cordis íntellige.
Et attende q̃ tunc prímum recordatus eſt uerbí quod dí
xerat Ieſus:tũc prímum cordí fuit uerbum quo prædícta
fuerat eíus ínfirmitas:cũ cuanuit p̃ſumpta temeritas.Væ
tíbí quí poſt lapſum fortiorẽ te nobís exhíbes. Vt quíd
tã rígidus es ín tuã ípſius pnícíẽ? Inclínare potiꝰ ut meli9
erígaris:& phíbeas frangí quod díſtortũ eſt:ut poſſít me
líus ſolidarí. Quíd índígnarís íncrepãtí gallo? tíbí potiꝰ
Pſal.97. índígnare.Pluuiã uolũtariã,aít pſalmíſta,ſegregabís de9
hæreditatí tuæ& ínfirmata eſt.Bona ínfirmítas q̃ ſegrega
tur ,hereditatí:quæ medícũ nõ repellít.Induratos eñ tã
quã uas figulí ín uírga ferrea cõteret: & hæreditas ínfir
Vbíſupꝛ. mata eſt aít,tu uerò pfeciſtí eã.Audiſtís certè quã míſe
rícordiã cõſequutí ſínt apoſtolí nr̃í:ut iã nemo ex uobís
ſup peccatís præteritís ultra quã neceſſe ſit cõfundaf:ín
cubílí cõſcientíæ ſuæ cõpunctus.Quíd eñ fortè peccaſtí
ín ſeculo.Nũquíd amplíus Paulo? Q. ſi & ípſa ín religío
ne numquíd plus Petro? Attamẽ ílli ín toto corde pœní
tẽtiã agentes:nõ modo ſalutẽ ſed & ſanctitatẽ cõſequutí
ſunt:etíam & ſalutís míníſterium & magíſterium adepti
ſunt ſãctitatís.Et tu ergo fac ſimílíter,qm̃ propter te ſcrí
Eccl̃.46. ptura loquítur.Víros íllos eſſe míſerícordiæ utíq; ꝓpter
multã míſerícordiã quã conſequí meruerunt.Potes tamẽ
ín hoc uerbo etiã íllud nõ íncõueníẽter accípe uíros mí
ſerícordiæ fuíſſe apoſtolos:íd eſt plenos míſerícordía:ſeu
uíros míſerícordiæ datos eccleſiæ uníuerſæ.Scím9 eñ q̃
uíri íſtí nec ſibí uíxere nec ſibí mortuí ſunt:ſed ei q̃ ꝓ ípſis
mortuus eſt:magís aũt nobís oĩbus propter íllum.Quã-
tum ením proderít nobís eorũ íuſtítia:quãdo ípſa quoq;
ſícut oſtenſum eſt tiñ profuere pct̃ę? Pro nobísfacít eorũ
uíta:eorũ doctrína:etiã & mors ípſa.Eteñ ín conuerſiõe
cõtinẽtiã:ín p̃dícatione ſapientiã:ín paſſíone ſua patíen-
tiã:nobís beatí apoſtolí cõtulerũt.Quartũ uſq; hodíe cõ
ferre non ceſſant míſerícordía plení qđ eſt ſanctarum fru
ctus orõnũ.Quãuís & ín íp̃a eorũ uíta adhucíuenías qđ
ammumeres fiduciã ſcílícet quã nobís míraculorũ exhíbí-
tione præbuerũt.Et quis enumeret quã multa nobís per
eos bñficia ,puenerũt? Bene ergo de eís ſcríptura loquíf:
quoníã hí ſunt uírí míſerícordiæ.Et addídít.Quorũ íuſtí
tiæ oblíuionẽ nõ acceperunt.Vís ut nec tua accípíat obli
uionẽ? A tríplící caue perículo:&florebít ín æternũ ante
Apoc.3. dñm.Legís eñ,qa tepídus es:íncípíam te euomere ex ore
Ezec.18. meo. Legís:ſí auerterít ſe íuſtus à íuſtítía ſua & cætera,
Matt 7. oĩm íuſtítíarũ eíus nõ recordabor.Legís quíbuſdã dícẽ-
dũ ín ſudícío nõ nouí uos:íllís ſíne dubío quí receperũt
mercedẽ ſuã.Ergo omnís íuſtítía tepída: oĩs tranſítoría:
oĩs uendíta erít ín oblíuionẽ corã deo.Sed nõ íta apl̃orũ
íuſtítíæ qđ ex eo ſatís apparet qđ ſequíf.Cũ ſemíne eorũ
permanẽt bona.Manẽt eñ uſq; hodíe ín nobís apoſtolo
rũ ueſtígía:& eorũ relígío qa ex deo eſt,non põt díſſoluí.
Veſtes íſraelítící populí quadragínta annís ín deſerto p̃
ſeuerauerũt íntegre:multo magís apoſtolorũ ueſtes ſup
íumentũ ſaluatorís appoſítæ.Cũ ſemíne,ínqt,eorũ. Qđ
eſt ſemen:qa ſequutus adíungít hereditas ſancta nepotes
eorũ? Idẽ ꝓfecto & ſemẽ ſunt:& nepotes.Memíníſtís cre
do(ſcientíbus eñ legẽ loquor)memíníſtís ínquã legalís
mandatí:ut ſuſcítet frater ſuperſtes ſemen fratrí defuncto
Ps.140. ſíne ſemíne.Quís ſíne ſemíne? Sínglaríter aít,ego ſum do
Ioan,20 nec tranſeam,Ideoq; reſurgẽs. Vade,ínquít,díc fratríb9
meís.Ac ſí dícat.Fratres ſunt:faciãt qđ fratres.Ergo per
euangelíum ípſí nos genuerũt:nõ tamẽ ſibí ſed Chríſto:
1.Corĩ.1. qa p euangelíũ Chríſtí.Hínc eſt quod moleſte tulít Pau
lus quoſdã eorũ dící à qbus geníti fuerãt p euãgelíũ:índí
gnans aduerſus eos q dícebãt:ego ſum Paulí:ego ſum Ce
phe:ego Apollo:Chríſtí magís omnes & fierí uolẽs & dí
cí.Itaq; ſemẽ apl̃orũ ſum9 p p̃dicationẽ:ſed per adoptío-
nem & hæreditatẽ ſemen Chríſtí & apoſtolorũ nepotes.

De dauíd & Golía:& quínq; lapídíbus. Sermo.

AVdíuímus ex líbro regũ Golíã uírũ ꝑceræ ſta-
turæ:præſumẽtẽ ſuper multa fortítudíne& ma 1.Reg.7.
gnítudíne corporís ſuí :uocíferantẽ aduerſus
phalangas íſrael:& prouocantẽ eas ad ſíngula
re certamẽ.Audíuímus etiã à deo ſuſcítatũ ſpírítũ pueri
ſumoris:ut índígne ferret uírũ ſpurílũ & íncircũcíſum ca
ſtrís íſrael:& dei ſummí exprobrãtem agmínibus.Specta
uímus procedentẽ adoleſcẽtulũ ín funda & lapíde aduer
ſus mõſtruoſæ magnítudínís hominẽ,loricatũ & clypeo
protectũ ac galea:cæterísq; terríbílẽ mílítaríbus armís:ſí
qua ín nobís erãt uíſcera píetatís,non potuímus nõ tíme
re ſic íneuntí conflictũ:nõ cõgaudere uíncentí.Laudauí
mus magnanímítatẽ paruulí q̃ comederet aíam eíus ze-
lus domus dei:&opprobría exprobrantíũ eí à ſe nõ duce
ret alíena:ſed tanquã ad propríã mouereꝰ íníuríã:& dole
ret ſup cõtrítione Ioſeph.Míratí ſumus tãtã ín adoleſcẽ-
te fiducíã:fiducíã quãta nõ ínueníreꝰ ín uníuerſo íſraele.
Collatã denícꝫ cælítus uíctoríã,& díuína manífeſte patra
tam uírtute:tam lætí ſuſcepímus:quàm ſolícíti certamen
expectauímus:armatí fide paruulí,& gloríantís ,ꝓpría ín
uírtute gígãtís.Iã ſí ſpírítalẽ ſecũdũ apoſtolí teſtímoníũ
legẽ eſſe nõ ígnoramus:& ſcríptã eſſe ,ꝓpter nos : nõ ſolũ
exteríorís ſuperfícíeí oblectandos aſpectu:ſed ínteríorum
quoq; ſenſuũ guſtu tãquã medulla trítící ſatiãdos:cõſíde
randũ nobís eſt quíſnã uídeatur íſte Golías: quí populo
deí ſam repromíſſíonís terrã íngreſſo:ſamq; multís ex ho
ſtíbus tríumphãtí:ſolus exprobrare præſumít:elatus& ín
flatus ſpírítu carnís ſuæ.Credo ením nõ íncõgrue ín ſu-
perbo hoíe ſupbíe uítíũ deſígnarí.Ipm nãq; eſt peccatũ
maxímũ:quod deí populo magís ínſultat:& ínſurgít ſpe
cíalíter aduerſus eos quí cætera íã uídeanꝰ uícíſſe pecca-
ta.Hínc eſt quod prouocat ad ſíngulare certamen tãquã
cæterís íã ſubactís.Nã & phílíſtei íllo ín tẽpore tímebant
oĩno aduerſus íſrael ínire cõflictum níſí q̃ de Golía enor
mís magnítudínís uíro eorũ fiducía tota pẽdebat. Vnde
eñ eíuſmodí aíam ſupbía tentet,quã ſíbí ſubíugauít ínuí
día,ſeu tepídítas ea,quæ ſolet deí uomítũ prouocare:aut
pígrítía quæ facít ut boum ſtercorĩbus lapídeꝰ.Vnde ín-
quam eí ſuperbía:unde extollentía oculorũ:cuí adeo cæ-
tera uítía dominanꝰ,ut díſjudícarí ſe ab uníuerſís tãquam
male ſíbí conſcíus arbítreꝰ.Quís denícꝫ níſí manu fortís:
quí cætera íã ſíbí potentí uírtute uítía ſubíugauít:aduer
ſus nequíſſímum ſuperbíæ uítíum dímícaturus accedat?
Procedat,ínquít,Dauíd manu fortís:quoníã non eſt uín
cere tantum hoſtẽ:níſí ín manu forti.Armetur ípſe cõtra
Golíã:quí & urſum uícerít & leonem.Vídeat ſanè utrum
Saulís & arma poſſínt prodeſſe:utrũ ſecularí ſapíentía &
phíloſophícís traditionĩbus:ſeu etíam díuínarum ſuper-
fícíe ſcríptarũ:quã nímírũ occídentẽ líteram uocat apo- 2.Co.3.
ſtolus:uídeat ínquã utrum hís armís debellare ſuperbíã,
utrũ hac uía humílítatem apprehẽdere poſſít:ut onerarí
ſe magís quàm roborarí ſentíens hmõí arma atq; ímpedí-
menta profícíat:íactans oĩno cogítatũ ſuũ ín domíno:&
de propría penítus deſperans índuſtría:ſola fide armatus
nõ reputet Golíæ procerítatẽ:ne fortè magnítudínís eí9
mole prematur:ſed potíus pſallat ſpírítu pſallat & mẽte. Treñ.3.
Dñs,ínquíẽs,defenſor uítæ meæ &c.Nã & petrus dũ nec
uentorũ uíolentíã:nec marís ꝓfundũ:corporíſq; põdus
conſíderaret ín uerbo dñí íactans ſemetípſum,nec perire
potuít nec tímere.At ubí uídít uentum ualídum ueníẽtẽ,
tímuít:ípſoq; tímore protínus mergí cœpít.Símíle alíqd
etíam nunc athletæ noſtro rex Saul ſuadere tentat. Non
potes(ínquíẽs)reſíſtere phílíſtæo íſtí:nec pugnare aduer 1.Re.17.
ſus eum quoníam puer es:híc autem uír bellator ab ado-
leſcentía ſua.Veruntamen acquíeſcít ílle tale alíquíd me-
dítarí:ſed præſumẽs de uírtute eíus:cuíus auxílío priora
certamína íam uícíſſet:accedít íntrepíd9.Collígít ígítur
(abíectís armís Saulís)quínq; lapídes de torrente quos
nímírum(cum leuía quæq; tolleret)leuígare torrens po
tuít:ſed non etíam tollere ſecum.Torrens quíppe quem
pertranſeat anima noſtra ſeculum præſens eſt: ſcríptura

Eccl.1. teſte. Cũ generatio aduenit & generatio ꝓterit: tãquam:
Eſa.40. tumens unda undã impellens. Quia ergo oĩs caro fœnũ & oĩs gloria eius tanquã flos agri: hmõi leuia facile ſecũ trahit torrens inundans: uerbũ aũt dñi nullis fluctib⁹ cedẽs: manet in æternũ. Arbitror ꝓinde nõ incõgrue q̃nq̃ lapidib⁹ iſtis: q̃nq̃ pertitũ uerbũ intelligi, cõminationis, ꝓmiſſionis, dilectionis, imitationis, & orationis. Horum quippe uerborũ late patens copia in diuinarũ reperiẽ ſerie ſcripturarũ. Et fortè ipa ſunt q̃nq̃ uerba quorũ memi
1.Co.7. nit Paul⁹, malẽs quinq̃ uerba loqui in ſenſu: quàm decẽ milia in lingua. Præterit eñ figura hui⁹ mũdi: & iuxta a
1.Ioã.2. liud teſtimoniũ. Et mũdus trãſit & cõcupiſcẽtia ei⁹. Hæc autẽ uerba trãſeunte mũdo non mõ manẽt, uerũetiã leuiganꝫ magis: dũ pertranſeuntibus plurimis multiplex eſt ſciẽtia. Iã uerò collectos iſtos lapides cõtra ſupbiæ ſpm̃: dimicatur⁹ Dauid in uaſe memoriæ ſuæ reponat: cõſideꝛans quãta nobis cõminẽꝫ de⁹, quãta ꝓmittat, quãtã nobis exhibeat charitatẽ: & quàm multa nobis ſcẽtatis exẽ plꝛapponat: quẽadmodũ deniq̃ orationũ nobis ubiq̃ cõ mẽdet inſtantiã. Hos inquã lapides ſecũ tollat: q̃ſquis ſuperbiæ uitiũ debellare feſtinat: ut quoties uenenatum audet erigere caput quibuslibet ex his lapidibus manu cogitationis ei occurrat: percuſſus in fronte Golias deſciaꝫ opertus cõfuſione. In quo ſanè cõflictu funda quoq̃ neceſſaria eſt lõganimitatis formã habẽs: quã huic maxime certamini nulla rõne deeſſe neceſſe eſt. Quoties ergo uanitatis cogitatio mẽtẽ pulſat: ſi intimo cordis affectu diuinas expaueſcere cœperis cõminationes, ſeu promiſſiones ei⁹ deſiderare, nõ ſuſtinet Golias utriuslibet lapidis iactum: ſed reprimitur ilico tumor oñis. Quod ſi uenerit in mentem dilectio illa tam ineffabilis, quam tibi de⁹ maieſtatis exhibuit: an nõ ilico nardeſcẽs ad charitatẽ prorſus abominari incipis & abiicere uanitatẽ? Sic & exẽpla ſanctorũ ſi diligẽti tibi cõſideratione proponas: erit ſine dubio ad reprimendam elationẽ cogitatio iſta perutilis. Iam uerò ſi fortè inſurgẽte ſubito elatione nihil ex his q̃ dixim⁹ apprehẽdere quiuerit manus tua: toto feruore, ad eam conuertere quæ ſola reſtat orationẽ: cõtinuo quẽ eleuatũ uideras & exaltatum ſicut cedros libani ſubuerſus impius iam non erit. Sed quæras fortaſſe quemadmodum ſuo ipſius gladio Goliæ poſſis abſcindere caput: id enim tãto tibi iocũdius: quãto moleſtius hoſti. Dico breuiter, q̃ñ expertis loquor, & qui facile capiãt & aduertãt ſine mora: quod iſemetipſis crebro ſentiũt actitari. Quoties te ꝓuocante uanitate ad recordationẽ cõminationis diuinæ ſeu ꝓmiſſionis aut cæterorũ quæ ſupra dixim⁹ cõfundi cæperis & erubeſcere: deuictus eſt qdẽ Golias: ſed forſitã adhuc uiuit. Accede itaq̃ ꝓpi⁹ ne fortè reſurgat: & ſtans ſup eũ, mucrone proprio caput eius abſcinde: de caipſa quæ te appetit uanitate perimens uanitatẽ. Elata ſiquidem cogitatione pulſatus: ſi ex caipſa materiã & occaſionẽ ſumas humilitatis: quo nimirũ humili⁹ deinceps & abiecti⁹ tanquã de ſupbo homine ſentias de teipſo: Goliam utiq̃ Goliæ gladio peremiſti.

De euãgelica lectiõe, ubi ſuſtinens dominũ ſeptẽ panibus turba reficitur. Sermo. I.

Mat.15. MIſereor ſup turbã, quia iã triduo ſuſtinẽt me, nec habẽt qd̃ mãducent. A Euangeliũ fratres ob hoc ſcriptũ eſt ut legaꝫ: nec ob aliud legiꝫ quám ut rõnabilẽ cõſolationẽ uel deſolationẽ exide capiam⁹. Eſt enĩ ſecularib⁹ cõſolatio uana: de terrenarũ affluẽtia rerũ: uaua nihilomin⁹ de earũ penuria deſolatio. At euãgeliũ ſpeculũ ueritatis nemini blãdiꝫ: nullũ ſeducit: talẽ in eo ſe q̃ſq̃ reperiet qualis fuerit: ut nec ibi timo
Iacob.1. re trepidet ubi nõ eſt timor: nec lætẽ cũ male fecerit. Sed qd dicit ſcriptura? Si qs auditor eſt uerbi & nõ factor: hic cõparaꝫ uiro cõſiderãti uultũ natiuitatis ſuæ in ſpeculo. Cõſiderauit eñ ſe & abiit & ſtatim oblit⁹ eſt qualis fuerit. Nos aũt fratres nõ ſic obſecro nõ ſic: ſed cõſideremꝰ noſmetipſos in ea quã audiuim⁹ ſacri euãgelij lectiõe: ut proficiamus ex ea: & corrigamus ſecũdũ eã ſi qua in nobis deprehendimus corrigenda. Propter hoc eñ optat prophe Pſal.5.
ta dirigi uias ſuas: ad cuſtodiendas iuſtificatiões dñi. Tũc inquiens non confundar: cũ perſpexero in omnibus man ꝑs.118.
datis tuis. Et ego quidèm nõ confundor, ſed gloꝛior pro uobis fratres mei q̃ñ ſaluatorem in deſerto ſequuti ſecuri exiſtis ad eũ extra caſtra: ſed uereor ne qs fortè ĩ tridua
na expectatione puſillanimis inueniaꝫ: & in ægyptum ſeculi huius nequam uel corde uel etiam & corpore reueraꝫ. Merito ꝓinde clamat diuina ſcriptura & dicit. Expec- Pſal.26.
ta dñm uiriliter age: & cõforteꝫ cor tuũ, & ſuſtine dñm. Sed quãdiu neceſſe eſt ſuſtinere? Prorſus donec miſereatur tui. Quæris quando? Miſereor inquit, ſuper turbam: quia iam triduo ſuſtinent me. B Viam enim trium dierum eas neceſſe eſt in deſerto: ſi gratũ deo tuo offerre uoluerĩs ſacrificium: & triduo ſuſtineas ſaluatorem: ſimiracu li panibus deſideras ſatiari. Prima eſt dies timoris: dies inquam declarans & illuminans tenebras tuas interiores ſcilicet & horrendum gehennæ ſupplicium demonſtrãs, in quo ſunt tenebræ exteriores: huiuſcemodi ſiquidẽ cogitatio ſicut ipſi noſtis: noſtræ ſolet exercere primordia conuerſionis. Secunda eſt pietatis dies: qua reſpiramus in luce miſerationum dei. Tertia dies eſt rationis: in qua ueritas innoteſcit: ut tanquam ex debito quodam naturæ ſine aliqua contradictione, creatori ſubiecta ſit creatura: ſeruus ſeruiat redemptori. Exhinc iubemur iam diſcũbere ut charitas ordinetur in nobis: exhinc aperit dominus manum ſuam: & implet omne animal benedictione. Quoniam apoſtolis dicitur: facite homines diſcumbere: quorum nos, licet ad confuſionem noſtram habetis uicarios qualeſcunq̃, diſcũbere uos admonemus fratres chariſſimi: ut refecti pane benedictionis ſubſiſtere poſſitis in uia, ne fortè miſera neceſſitate cõpulſi deſcendatis & uos in ægyptum: & incipiant uobis illudere qui necdum uobiſcũ in deſerto ſequuti ſunt ſaluatorẽ. Miſeri ſanè & ipſi qui non exiere cum exeuntibus: ſed planè miſerabiliores omnibus hoĩbus. qui ꝓfecti quidẽ cũ aliis: ſed nõ cũ aliis ſunt refecti. Porrò ſi qui fuere qui diſcũbẽtibus aliis poſt duneta ſeu diuerſoria quæuis abſconditi latuere homines eiuſmodi ieiunos, uacuoſq̃ remanſiſſe quis neſciat? Sic & eos nihilomin⁹ qui leuitate & curioſitate ducti: circumquaq̃ uacãtes minime reſederunt: aut qui reſederũt quidèm: ſed non in ordine nec in numero cæterorũ. Hortamur ꝓinde charitatẽ ueſtram. & paſtorali ſolicitudine ammonemus ne quis ex uobis inueniaꝫ angulos amare: ſectari latebras: quærere diuerticula: quoniã qui male agit odit lucẽ: & nõ uenit ad lucẽ ut nõ arguanꝫ opera ei⁹. Sed nec inueniant in nobis qui circumferanꝫ omni uẽto doctrinæ: inſtabiles & inquieti: nihil in ſe ſoliditatis: nihil grauitatis habẽtes: tãquã puluis quẽ ꝓicit uẽtus à facie terræ. Nã de his quid dicã quorũ manus cõtra oẽs: & manus oĩm cõtra ipſos? Hi ſunt qui ſeparãt ſemetipſos, 1.Cor.11
aiales, ſpiritũ nõ habẽtes: q̃ñ nemo in ſpũ dei loquẽs dicit anathema Ieſum. Nequiſſima planè & pniciioſiſſima peſtis: q̃ñ uniuerſos unius obſtinatio turbat: & fit oĩbus diſcordiæ fomes, materia ſcãdalorũ. Deniq̃ prophetã audi: qui de uinea dñi loquẽs. Singularis, inqt, fer⁹ depaſt⁹ Pſal.79
eſt eã. Pro huiuſmodi rogo & obſecro uos fratres mei fugite ſimulationẽ oẽm & angulos propriæ uolũtatis: fugite inqetudinẽ & ſpm̃ leuitatis: fugite obſtinationẽ: & ne quiſſimũ uitiũ ſingularitatis: niſi fortè (qd̃ abſit) fraudare uultis aias uras panis edulio bñdicti. B Iã uero ne lõgi⁹ ptrahã uos: ſeptẽ panes quib⁹ reficiamini iſti ſunt. Primus panis uerbũ dei in quo uita hoĩs eſt: ſicut & ipſe te Luc.4.
ſtatur. Secũdus panis obedientia eſt: quoniam Meus ci Ioan.4.
bus eſt, inquit, ut faciã uolũtatem eius qui miſit me. Tertius panis meditatio ſancta: de qua ſcriptum eſt. Cogita Ioan.6
tio ſancta conſeruabit te. Et quæ alio in loco noiati uidetur panis uitæ & intellectus. Quartus panis orantium lachrymæ. Quintus uerò pœnitentiæ labor eſt. Nec mireris quòd laborẽ aut lachrymas panem dixerim: niſi fortè

excidit

excidit tibi quod in pphe ta legisti. Cibabis nos pane la-
ps.79. ps.127. chrymarum: & item in alio psalmo. Labores, inqt, manuū tuarum qa mādūcabis: beatus es & bene tibi erit. Sextus panis est iocunda unanimitas socialis: panis inquam ex diuersis granis confectus: fermentatus utiq; sapientia dei.
Ioan. 6. Porrò septimus panis est eucharistia: quoniam Panis, inquit, quem ego do, caro mea est pro mundi uita.

De septē misericordijs. Sermo ij. unde supra.

ps.88. MIsericordias in æternū cātabo. Vt quid em̄ mihi insipiens nescio quæ cogitatio de pœnitentiæ huius onere murmurat: ut aggrauet illud super ceruicem meam? Aliud onus sentio: suaui⁹ quidē: sed utiq; multo maius. Sic em̄ onerat me miserationibus suis deus: sic concludit: sic obruit beneficijs suis ut on⁹ aliud sētire nō possim. Quid em̄ retribuā dño pro oībus que retribuit mihi? Tanta tribuit & tāta retribuit: & tu mihi de alio onere loqueris? Deficit spūs meus prorsus deficit in tanta beneficiorum cōsideratione. Et licet dignas nō sufficiā gras agere: sed ingratitudinē prorsus odit aia mea. C Perēptoria siquidē res est ingratitudo hostis gratiæ: inimica salutis. Dico ego uobis: qm̄ pro meo sapere mihi ita displicet deo præsertim in filijs grē: in hoibus conuersionis: quēadmodū ingratitudo. Vias enim obstruit gratiæ: & ubi fuerit illa: iā gratia accessum non inuenit: locum non habet. Hinc mihi fratres tristitia magna: & dolor continuus est cordi meo: q nonnullos tam pronos ad leuitatem, ad risum, & ad scurrilia uerba tam faciles uideo: ut pertimescā ualde ne fortè plusquam expediat diuinæ misericordiæ sint immemores & ingrati tam multis beneficijs: suis aliquando deserantur à gratia quam non ut gratiam uenerantur. Nam de eo quid dicam, qui in murmure & impatientia obstinato perdurat animo: aut quem pœnitet adhæsisse deo: & contra morē & contra rationem bonum factum pœnitētia comitat: qui sine dubio miserationibus dei: non modo nō habet grām sed contumeliam reddit? Omnino enim quātum in se est parū honorat eum à quo uocat⁹ est: qsquis ei seruit in tristitia & rancore: si tamen seruire ei quis potest in ea tristitia q̄ fm carnē est & mortē operat. Putas ergo quia maior illi detur gratia: & non magis etiam quod uidetur habere auferat ab eo? Nónne enim iure perditū reputat: quod ingrato donatū est? Aut dedisse non pœnitet: qd̄ perisse uidet? Oportet proinde gratum esse hominē & deuotū: q percepta gratiæ munera: nō modo manere sibi desiderat sed & multiplicare. Nemo sanè est qui non facile si q̄rit inueniat: unde plurimū sit obnoxius deo: quoniā non est q se abscondat à calore eius. Sed nos maxime quos segregauit sibi & assūpsit sibi ad seruiendū sibi soli: si iuxta apo-
Nota. Rom. 8. stolū. Non accepimus spiritū huius mundi sed spiritū qui ex deo est: ut sciamus q̄ à deo donata sunt nobis oīno plurima inueniemus: unde continuas ei gratias agere debeamus. Quis enim in nobis est q non confiteri possit: qm̄ misericordia tua magna est super me? Itaq; de tanta multitudine miserationū domini: uobis breuiter aliquas proponere uelim: ut qui sapiens est, occasione accepta sapiētior fiat. A Septem ergo in me uideo misericordias domini:
Nota. quas & uos ipsi credo facile inuenietis in uobis. Prima est q à multis peccatis adhuc in seculo positum custodiuit: prima inquā non inter oēs quas mihi impēdit: sed prima inter has septē. Quis em̄ non uideat q sicut in multis cecidit: sic & in alia potera cecidisse pcā: nisi omnipotētis pietas cōseruasset? Fateor & fatebor: nisi qa dñs adiuuit me: paulomin⁹ cecidisset in oē pcm̄ aia mea. Et hæc quāta dignatio pietatis: q ingratū & parui pendentē sic grā cōseruabat: q in multis contrariū & cōtemnentē: nihilominus ab alijs benignissime ptegebat. Ad secunda miseratio tua super me dñe: quonā poterit explicari sermone quàm benigna quàm liberalis quàm gratuita fuerit. Ego peccabā & tudissimulabas. Nō continebā à sceleribus: & tu à uoluptatibus abstinebas. Prolongabā ego multo tempore iniquitatē meā: & tu dñe pietatē tuā. Sed quid prodesset expectatio nisi sequeret pœnitudo? Cumulus, esset damnationis dicente dño. Hæc fecisti & tacui. Tertia, pinde misseratio fuit q uisitauit cor meū & immutauit, ut amara fierent q̄ male dulcia prius erant: q lætabar cum malefacerē & exultabā in rebus pessimis: incipere demum recogitare ei annos meos in amaritudine animæ meæ. Et nūc dñe cō mouisti terrā cordis mei & cōturbasti eā: sana cōtritiones eius: quia cōmota est. Multi em̄ pœnitētia ducti sunt sed infructuosa: quoniā pœnitentia eorū reprobata est: sicut & prior culpa. Itaq; & hæc miseratio quarta fuit: & pœnitentē misericorditer suscepisti: ut in eorum numero inueniret: de qb⁹ psalmista. Beati, inqt, quorū remissæ sunt Psal. 31. iniqtates. Sequitur misericordia quinta: per quā mihi cōtinēdi deinceps & emendatius uiuēdi præstitisti uirtutē ne recidiuū paterer: & esset nouissimus error peior priore. Oīno enim manifeste tuæ est (dñe deus) & non humanæ uirtutis: susceptū semel peccati iugum à ceruicibus excutere: qm̄ omnis qui facit peccatum seruus est peccati: nec Psal. 36. est liberari nisi in manu fortí. Iā uerò postquā in his q̄nq; miseratiōib⁹ à malo liberaueris: ut fiat qd̄ scriptū est. Declina à malo & fac bonū: in duab⁹ alijs bona largiris. Hæ duæ sunt gratia promerendi: quia uidelicet bonus bonæ conuersationis indulges & spes obtinendi: qua donas homini indigno & peccatori de tua toties experta bonitate usq; ad cælestia speranda præsumere.

De fragmentis septem misericordiarum:

Sermo tertius: unde supra. D

SCitis qd fecerim septē uobis hodie misericordias proponēdo? Septē utiq; panes distribui. Nā si factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte: quātomagis diuinæ miserationes? Multo enim dulcius istæ sapiunt: reficiūt multo melius: amplius q confirmāt cor hominis. Verū multa nobis, ni fallor, ex his panibus hodie cecidere fragmenta. Nā & ego ipse sentiebā inter frangendū multas è manibus euadere micas: atq; inter digitos properantis elabi. Vtrum ipsi collegeritis aliqua: uos uideritis. Ego (si nōdū fastidistis) nostra quæ mihi collegeram sine inuidia cōicabo: ne fortè incurram maledictionē abscondentis frumenta in populis. Primus itaq; panis, si bene memini, cōseruatio gratiæ fuit: qua me licet īdignū: à multis peccatis adhuc in seculo positū custodiuit. Huius ergo tria teneo fragmenta: habētia prorsus magnū delectamētū saporis & alimoniā uitæ. Tribus siquidē modis à peccato me memini cōseruatū: occasiōis subtractiōe: resistēdi data uirtute: affectiōis sanitate. Multa enim in peccata facile cecidissem: si data esset occasio: sed dei miseratiōe nō me talis oportunitas apprehendit. In multa quoq; paulomin⁹ cecidissem grauiter impulsus uiolentia tentatiōis: sed uirtutē dedit dñs rex uirtutū: ut sub me esset appetitus meus: & ei quā sentiebam concupiscentiæ minime consentirem. Sed & à quibusdam tam lōgè me fecit miseratio tua domine: ut penitus abominarer ea: & ne ulla quidē eorū me tentatio molestaret. Secūdus quoq; panis fuit expectatio: qua tardabat ultionē: indulgentiam cogitabat. Et huius ergo panis tria fragmēta accipite, cogitantes longanimitatem quā exhibuit: electionem prædestinationis suæ quā implerí uoluit: & charitatem nimiam qua nos dilexit. Propter hoc enim expectās expectauit me dominus & non intendit mihi: sed oculos suos aduertit à peccatis meis: quasi nolēs aduertere quātum delinquerem. Propter hoc inquam dissimulabat ut commendaret patientiam suam: ut impleret electionē suā: ut confirmaret & charitatem suam. De tertio quoq; pane eius scilicet misericordiæ qua conuertit nos ad pœnitentiam: tria non tam fragmenta quàm frusta uobis appono. Tūc enim, ut bene memini, concussit cor meū: excitās illud ut aduerteret suorum uulnera peccatorū & uulnerum sentiret dolorem. Etiam & terruit deducens ad portas inferi: & præparata iniquis supplicia monstrans. Et ut nihil iam noxiæ remaneret delectationis: meliorem mihi

cõsolationẽ inspirãs spem indulgẽtiæ dedit. In his tribus ego cõuersus sum: credo q & uos ipsi. Iam uerò quarti panis (ipsa est indulgentia) obsecro uos diligenter colligite fragmẽta ne pereant. Sunt eñ salubria ualde: & dulcio ra super mel & fauũ. Sic eñ ex toto indulsit: & tam libera liter oẽm donauit iniuriã: ut iam nõ damnet ulciscendo: nec cõfundat improperando: nec minus diligat imputan do. Sunt eñ aliqui sic donãtes iniuriã, ut nõ ulciscañt: sæ pius tamen improperent. Sunt & alij qui sileant licet: ma net tñ alta mẽte reposta: & rãcorem tenẽt in aio: quarum utiq; neutra plena indulgẽtia est. Lõgè ab his hoibus be nignissima est diuinitatis natura: liberaliter agit: ignoscit plenarie: ita ut ꝓpter fiduciã pctõrũ (sed pœnitentiũ) ubi abũdauit delictũ: soleat & gratia superabũdare. Testis est Paulus gentiũ doctor: qui plus oĩbus cum diuina gratia laborauit. Testis est Matthæus de theloneo electꝰ in apo stolũ: cui etiã noui testamẽti primũ scriptorẽ esse donatũ est. Testis & Petrꝰ cui post trinã negationẽ: totiꝰ ecclesiæ pastoralis cura cõmissa est. Testis denicq; etiam famosissi ma illa peccatrix: cui in ipso cõuersionis initio tãta multi tudo dilectionis cõcessa est: tãta postmodũ indulta gratia familiaritatis. Quis accusauit Mariã: & ꝓ se eã oportuit respõdere? Si pharisæus murmurat: si Martha conqueriꝫ: si scandalizañ apli: Maria tacet: xps excusat: etiam & lau dat tacentẽ. Deniq; illud quantæ ꝓrogatiue, quãtæ excel lentiæ fuit: q resurgentẽ à mortuis prima uidere tangere
Lucæ. 1. primum meruit? Sed iam transeamus ad alia. Bonum est quidem nos hic esse: ubi datur fiducia peccatoribus: sed oportet etiam cætera non tacere. Itaq; & in continentia ipsa quæ est panis quintꝰ tria nihilominus inuenio unde merito clamare possim. Quia fecit mihi magna qui potẽs est. Fortè paruum aliquid reputatis continentiã uestram: sed ego nõ ita. Scio enim quos habeat oppugnatores: & quantæ illam necesse sit esse uirtutis ut possit resistere tali bus. Primus siquidem continẽtiæ nostræ hostis, caro est: aduersus spiritum concupiscens. Quàm domesticus ho stis: quàm pernicioſa lucta: quàm intestinum bellum. Ho stem hũc crudilissimum nec fugere possumus (ô anima) nec fugare: circumferre illũ necesse est: quoniam alligatꝰ est nobis: nam quod periculosius est & miserabilius: ho stem nostrum ipsi cogimur sustentare: perimere eum non licet. Vide ergo quàm solicite te custodire necesse sit ab ea: quæ dormit in sinu tuo. Veruntamen nõ est hic solus aduersariꝰ mihi: aliũ adhuc habeo qui circũcinxit & ob sedit me undiq;: & si ignoratis: hostis ille est pñs seculũ nequã. Cõclusit inimicꝰ uias meas: & ꝓ qnq; portas, qnq; uidelicet corpis sensus: iaculis suis uulnerat me: & mors intrat ꝓ fenestras meas: Sufficere nimis poterãt isti duo. Sed (heu me) ecce uideo uentũ ualidũ uenientẽ ab aquilone: à quo pandit omne malũ. Et nunc q d supest aliud? Domine salua nos: perimus. Ecce enim malleus uniuersæ terræ. Ecce serpens callidior cunctis animantibus. Ecce inimicus ille quem nec uidere possum: quantominus ca uere? Neq; eñ est colluctatio seruare uolentibus cõtinen tiam: cõtinentiam autẽ dico nõ à sola luxuria: sed à cæte ris quoq; (sicut necesse est) uitijs & peccatis: nõ aduersus carnẽ & sanguinẽ tantũ: sed aduersus principes & pote states: aduersus mundi rectores tenebrarũ harũ: cõtra spi
Psal. 10. ritualia nequitiæ in cælestib. Et quis est qui iacula eorũ ignea possit extinguere? Parauerunt sagittas suas in pha retra: ut sagittẽt in obscuro rectos corde. Sed & narraue runt ut absconderent laqueos: & dixerunt. Quis uidebit eos? Nunc quidẽ aperte & uiolenter: nũc occulte & frau dulenter: semper autẽ malitiose & crudeliter impugnant & persequuntur nos. Et ad hæc toleranda ne dicam supe randa, quis idoneꝰ? Credo iã uobis aliquatenꝰ innotescit continentiæ difficultas: ut iuxta apostolum sciatis quæ à deo donata sunt uobis. Omnino enim in domino facimꝰ hanc uirtutem: & ipse ad nihilum deducit tribulantes nos. Ipse est qui non modo carnem nostram cum concu piscẽtijs suis: sed & præses seculum nequam cũ curiosita tibus suis & uanitatibus: etiam & ipsum cum tentationi bus suis conterit satanam sub pedibus nostris. Numquid non merito dixeram inueniendum in continentia: unde clamarem quia fecit mihi magna qui potẽs est? Iam uerò sexti panis fragmenta accipite. Est aũt panis iste gratia ꝓ merendi bona scilicet æternæ uitæ. Quam gratiam in tri bus maxime cõstare arbitror: in odio præteritorum malo rũ: & cõtemptu præsentiũ bonorũ: & desiderio futurorũ. Septimus quoq; panis est spes obtinẽdi: cuius nihilomi nus teneo fragmẽta tria: & eorum sapor dulcis admodum gutturi meo. Tria inquam sunt quæ sic roborant & con firmant cor meum: ut nulla me penuria meritorum, nulla cõsideratio propriæ uilitatis, nulla æstimatio cælestis bea titudinis, ab altitudine spei ducere possit in ea infirmiter radicatum. Desideratis ea: an reseruanda sunt propter eũ qui dixit. Mel inueniſti: comede quod sufficit tibi. Sic cõ pletur hodie quod de seipsa sapientia prophetauit: & nũc idipsum uideo: quoniam qui edunt me adhuc esurient. Proinde non uos protraham ultra: sed nec fraudabo esu rientem: quoniam quidem sic paratos uideo acsi necdum sumpseritis quicquam. Tria considero in quibus tota spes mea consistit: charitatem adoptionis: ueritatem pro missionis: potestatẽ redditionis. Murmuret iam quãtum uoluerit insipiens cogitatio mea dicens. Quis enim es tu aut quanta est illa gloria: quibusue meritis hanc obtine re speras? Et ego fiducialiter respondebo. Scio cui credi di & certus sum: quia in charitate nimia adoptauit me: qa uerax in promissione: quia potẽs in exhibitione: licet eñ ei facere quod uoluerit. Hic est funiculus triplex qui dif ficile rumpitur: quem nobis à patria nostra in hunc carce rem usq; dimissum firmiter obsecro teneamus: ut ipse nos subleuet: ipse nos trahat & pertrahat usq; ad conspectum gloriæ magni dei: qui est benedictus in secula.

In natali sancti uictoris confessoris, Sermo I.

VIctoris uita & gloria specialis: nõ tã ad gloriã quàm ad uirtutẽ ꝓuocat omnes q recto sunt corde. Nõ recti planè sed peruersi est animi ante quærere gloriã quàm exercere uirtutẽ: & uelle corona ri q legitimenõ certauerit. Vanũ est uo bis, inqt ante lucẽ surgere. Ita est. Fru Psal. 126
stra ad celsitudinẽ nitiꝫ gloriæ: q prius nõ claruit uirtute. Fruſtra fatuæ uirgines spõso obuiã surgũt, quarũ lampa des extinguunt: & ideo fatuæ qa uacuis gloriañ lãpadi bus: uirtutis oleũ nõ habẽtes. Absit mihi gloriari nisi in gloria illorũ: quibus ꝓpheta cõgratulãs ait. Domine in lumine uultus tui ambulabunt: & in nomine tuo exulta bũt tota die: & in iustitia tua exaltabunt. Et infert. Quo niã gloria uirtutis eorũ tu es. Pulchre nõ eorũ: sed uirtu tis eorũ gloria commendatur. B Quæ enim sine uirtute est gloria. Profecto indebita uenit: præpropere affectatur piculoſe captat. Virtus gradꝰ ad gloriã: uirtus, mater glo riæ est. Fallax gloria uana est pulchritudo quam illa non parturiuit. Sola est cui gloria iure debetur, & secure im pendit. Sancto Victori nec uirtꝰ nec gloria deest: sed quẽ admodũ ambæ res & quo ordine in homine processerũt: id operæpreciũ intueri. Pugnauit fortiter: uiriliter supe rauit: & sic demũ gloria & honore coronat. Quõ nẽpe in gloriosus remansisset bellator fortis: humilis uictor? quan quã ne in die uirtutis suæ sine gloria fuit signis & prodi gijs ammirãdus. Habemus dilectissimi in uita Victoris: & quod digne miremur & quod salubriter imitemur. Mi ror uina dedisse in eremo, nõ uitẽ sed fontẽ. Miror & stu peo infantẽ adhuc in utero pauori fuisse pauendis dæmo nijs: quippe ab ipsis ꝓcognitũ: & iam tunc ex nomine de signatũ. Nec uacuũ nomen ubi hostiũ fuga & extorta cõ fessio uictoriã cõcessit infantulo. Quis itẽ non miretur fu rẽ à dæmone deprehensum: & rursum à dæmone mox ho minẽ liberatũ? Quis non etiã omni ammiratiõe stupẽdũ ducat: carne circũdatum hominẽ: cælis patentibus carnis oculos superno infigere lumini & uidere uisiones dei:

anglico

angelico ínſuper mulceri cantico: doceri oraculo: Hæc atque ſimília ín ſancto homíne ueneramur: æmulamur. Meritoquidē quādo & ſine ſalutis perículo poſſunt nō fieri, & ſine ſalutis perículo nequeunt uſurpari. Tutius ſanè æmulanda ſolidíora quàm ſublimíora: & quæ magis uírtutē redoleant, gloriā mínus. Studeamus proínde morības cōformari cuí ín mirabílibus ſimílari: & ſi uolumꝰ nō ualemus. AEmulemur ín uíro ſobríū uíctū, deuotū affectū: æmulemur manſuetudínē ſpíritus: caſtímoniā corporis: oris cuſtodíam: animí puritatem: ponere frenū íræ & modum línguæ: dormíre parcíus: orare frequentíus:: cōmonere noſmetípſos pſalmís, hymnís & cantícis ſpirítualibus: díebus iungere noctes & diuínis laudíbus occupare. AEmulemur chariſmata meliora. Dícamus ab ípſo qꝫ mítis & humílis corde fuit. AEmulemur ínquā qꝫ extítit líberalis ín paupes: iocūdus ad hoſpites: patíēs ad peccātes: benígnus ad omnes. Hoc eſt meliꝰ. In hís forma eſt cuí ípríma mur: ín miraculís gloria à qua reprímamur. Illa lætificēt, iſta ædíficent: moueant illa, iſta ꝓmoueant. Epulemur dilectiſſimí ad mēſam diuítis uocati: mēſam abundantē panibꝰ: delitíis cumulatā. An nō díues quí exēplis nos refecit, ꝓtegit merítis: lætificat ſigníſ? Díues planè: ín cuius hodíe conuíuio ſolēni angelí & hoíes pariter cōgregātur. Hí ut reficiant: illí ut delitíent. Iſti ut proficiāt illí ut gaudeant. Cuius uita repleta bonís: quíd níſi mens a referta cíbis? Nec tamen omníbꝰ omnía apponunt: ſed ut tollat quíſqꝫ qd̄ ſibí expedíre & conuenire uídebít. Et ego quídem conſílio ſalubríorí díligenter cōſídero quæ míhí apponunt. Cautū eſt míhí elígere mea: & aliena nō tangere. Non extendam manū ad gloríam míraculorū: ne ſi attentauero qd̄ deſuper nō accepí: perdā merito & qd̄ uídeor accepiſſe. Nō leuo cum íllo oculos ad rímāda ſecreta cæleſtía: ne oppreſſus à gloría confuſus reſiliā: ſero confugiens ad cōſilíū ſapientís quí ait. Altíora te ne
Eccli. 3. quæſierís: fortíora te ne ſcrutatus fuerís. Infertur menſis uínū nouū aquarū rubentíū: non tango: quía non míhi appoſítum ſcío: quí ſi míníter elemēta mutare: naturas ín nouare non ualeo. Cerno ítem ín menſa Victorís angelos íllum audiſſe canentes. Numquíd uídebo & ego míhí ſup nos exhíberí cantores: aut certè cytharedos íllos de apocalypſi corā me cytharízare ín cytharís ſuís? Imperat ílle dæmonibus adhuc ín corpore uíuens: uínctum ín corpore ſoluit corpore ſam ſolutus. Cíbí ſunt ſed nō meí: æquídem ſocundi & ſapídi: ſed non tāgit íllos anima mea: qm̄ non eſt ínopí míhí unde ſufficíam talía redíbere. At ſi díligenter conſídero ecce præ oculís ín menſa ſancti, cenſura índícij: díſciplínæ uígor: ſanctitatís ſpeculum: uítæ forma: uírtutís ínſigne. Hæc à me & abſqꝫ ꝓſumptíōe ſumū tur, & ſalubríter ínſumūt: & ſi díſſímulo díſtríctе repoſcū tur. Audí adhuc quænā míhí íure appoſita putē. Sí panē doloris & uínū cōpūctiōís de díuítis mēſa obtuleris: tollo ſecurꝰ q ſum paup & ínops. Erūt míhí lachrymæ meæ panes díe hac nocte: & poculū meum cū fletu míſcebo. Pars ꝓmea hæc q dolēda cōmíſi. Nec me tm̄ pígebít ut æſtímo cíbí huíꝰ: qm̄ q appoſuit ſcíētíā addit & dolorē. Sed & ſi tēperātíæ: ſi íuſtíæ: prudētíæ uel fortítudínís exēpla appareāt: ea íncūctanter ſumo: ſcíēs quía talía oportet me ꝓparare. Hæc míhí apponí: hæc ad me repetítū írí nō dubíto. Numquíd ſigna & prodígía exígenda à nobís ſunt: ut ea díuítí uícíſſim ꝓparemꝰ? Fratres uaſa ſunt ín honorē íllí quí nos ínuítauit: non cíbí pauperum. Tu ergo quí ínuítatus es, díligenter conſídera quíd tíbí ílle: quíd ſibí met appoſuerít, non enim quícquíd ín menſa apponítur, tíbí apponít. Quíd ſi ín poculo aureo fuerít propínatū? Non poculū tíbí ſed potus apponítur. Sume potū & pone aurum. Ergo exempla bonorum operū & rectitudínē morum paterfamílías cōmunícat íta domeſticis ut ꝓrogatiuā ſibí retíneat ín miraculís. In hís tamē atqꝫ íllís, ílle glorificandus eſt: cuius munus ſancte uíuere: cuius uírtus ſigna facere eſt: quí ín trínitate perfecta uíuit & regnat deus ín ſecula ſeculorum, Amen.

De eodem Sermo ſecundus.

GAudete ín domíno dílectiſſimí: quí ínter cōtínua ſuæ pietatís bñficía índulſit homínē mūdo: cuius multí ſaluarētur exemplo. Iterū díco gaudete: qꝫ factꝰ de medío appropíauit deo: ut multo plures eíꝰ íter ceſſiōe ſaluent. Habet exhoíbꝰ cuí hoím pſtā donet, míſerícors & míſerator dñs. Habet tps & locū íntercedendí pius & míſerícors aduocatus. Equidē locū quíetū & tēpus feríarū. In terrís uíſus eſt, ut eſſet exēplo: ín cælū leuatus eſt, ut ſit patrocínio. Híc ínformat ad uítā, íllíc ínuitat ad gloriā. Factus eſt mediator ad regnū: quí fuit íncitator ad opus. Bonus mediator, quí ſibí iam poſtulans níhíl: totū ín nos transferre deſiderat: & ſuppli cantís affectū ſupplicatiōnis fructū. Quíd em̄ quærat ſibí quí nullíus egetꝰ? Dñs cōſeruat eum & uíuíficat eum: & beatū facit eū ín gloría: níhíl íllí deerít ín loco paſcuæ collocato. Hæc díes glorioſæ mígratiōís eíꝰ: díes lætítiæ cordís eíus: exultemus & lætemur ín ea. Introíuit ín potentías dñí: gaudeamus quía nūc potētíor eſt ad ſaluādū. Hodíe uíctor poſito corpore quo ſolo præpedírí ab íntroítu gloríæ uídebaꝫ: tanto alacríor quanto expedítior penetrauit ín ſancta, ſímílis factus ín gloría ſctōrum. Hodíe de nouíſſímo & humílí loco quē ſibí ex conſílío ſaluatorís elegerat: ípſo ſummo patrefamílías euocāte: uerꝰ amícus aſcēdit ſuperíus: & eſt íllí gloría corā ſimul díſcūbētíbus. Hodíe deſpecto mundo & mūdí príncípe triumphato: ſupra mundū uerè uíctor aſcēdit: accípíēs de manu dñí coronā uíctoríæ. Aſcēdit aūt cū ímmenſa ſupellectílí meritorū: clarus triūphís: míraculís glorioſus. Pauſat míles emerítꝰ: & poſt labores ſudoreſqꝫ ſacræ peractæ mílítíæ locaꝫ fœlíciter: coronaꝫ ſublímíter. Anima eíus ín bonís demorabíꝫ. Quærís ubí? Cum Abraam Iſaac & Iacob ín regno cælorum. Ita cum talíbus & talí ín loco ſibí ſedet, excelſa & fulgída: ſedet lætabūda & laudās. Sedet delícata & ornata monílíbus ſuís: ſtípata malís: fulcíta floríbꝰ. Sedet ínquā ſibí uacua curís: delitíis affluens: abundans ocíj & quíetís ad uacandū ſapientíæ. Quæ ſedít & fleuít ſuper flumína Babylonís: ſedet mō ad fontē uítæ: & conuerſatío íllí ſecus torrentem uoluptatís: cuius ímpetꝰ lætíficat cíuítatem deí. Inuenit ſibí fontē hortorū: puteum aquarū uíuentíū: & cū Samarítana potatur aqua ſapientíæ ſalutarís: ut nō ſítíat ī æternū. Datur íllí de fructuma nuum ſuarum: & laudant eam ín portís opera eíus: & gloríaꝫ teſtímonío conſcientíæ. Conſcientíæ díco ſuæ nō alteríus. Sedet media angelorum: dígna planè eorum conſortío: quorum deſiderío flagrat: puritate nítet: caſtímonía decoratur. Sedet ínter apoſtolos uír apoſtolícæ gratíæ: nec eſt quod ſe abſcōdat à cuneo prophetarum: quí quem íllí prædíxerūt, glorificauit & portauit ín corpore ſuo. Neqꝫ ſe putat uíctoríoſis martyrum chorís uíctor noſter arcendū: quí duro & díuturno martyrío uíuentē ſuí corporís hoſtíā ímmolauit. Sedet ueteranus míles debíta ſam ſuauítate & ſecurítate quíetus. Securus quídem ſibí: ſed noſtrí ſolícítus. Non enim cū putredíne carnís ſimul ſe exuít uíſcerības pietatís: nec ſibí ſíc índuít ſtolam gloríæ ut noſtræ paríter míſeríæ ſuæqꝫ ípſíus míſerícordíæ obliuíonē índueret. Nō eſt terra obliuíonís quam anima uíctoris ínhabítat: non terra laboris ut occupetur ín ea: non denícꝫ terra ſed cælum eſt. Numquíd cæleſtis habítatío anímas quas admíttit índurat: aut memoría príuat: aut ſpoliāt pietate? Fratres latítudo cæli dílatat corda nō arctat, exhílarat mentes, non alienat: affectiones non contrahít, ſed extendit. In lumíne deí ſerenatur: memoría nō obſcuratur. In lumíne deí díſcít quod neſcítur: nō quod ſcítur dediſcítur. Superní ſpíritus íllí quí ab ínítío cælos ínhabítant: numquíd quía íncolunt cælos: deſpícíunt terras, & non magís eas uíſítant & frequentant? Numquíd quòd ſemper uídent faciem patrís: míníſterium euacuat pietatís? Omnes níhílomínus admíníſtratorij ſpíritus ſunt: míſſí ín míníſterium propter eos quí hæredí

tatem capiũt ſalutis. Quid ergo? Diſcurrũt angeli & ſuccurrũt hoibus: & q ex nobis ſunt neſciũt nos: nec norunt iã compati quibus cõpaſſi ſunt & ipſi? Qui dolores neſciunt, ſentiunt tñ noſtros: & qui uenerunt de magna tribulatione nõ cognoſcũt iam in quo fuerũt? Scio q dixit.

Pſal. 141 Me expectãt iuſti donec retribuas mihi. Iuſtus eſt uictor etiã expectãs noſtrã proculdubio retributionẽ. Nõ eſt ille pincerna Pharaonis: q inuentã gratiã retinuit ſibi prophetæ ſui pariter & captiui miníme recordat⁹. Miníſter xp̃i eſt: xp̃m ſequit̃. Non eſt ille oblitus ſuæ promiſſionis nec ſocio paſſionis regni conſortiũ denegauit. Nõ eſt diſcipulus cõtra magiſtrũ: non põt uictor qcquã facere niſi qđ uiderit magiſtrũ facĕtẽ. Opera q̃ ille fecit: & iſte fecit ſimiliter. Iã cælos ingreſſus quos & añ aptos beatis oculis ſuſpiciebat: uerè nũc reuelata facie ſpeculat̃ gl'iam dei: abſorptus quidẽ, ſed nõ oblitus clamorẽ pauperũ. Beata uiſio quia in cãdẽ imaginem transformat̃ de claritate in claritatẽ: tãquã à dñi ſpũ. Paruul⁹ ad pugnã: magn⁹ ad victoriam: matris uiſcera necdum exiens & iam eniciens dæmonia: cũ incremento uirtutũ ac meritorũ uictor uiuens inter peccatores tranſlatus eſt. O uirum præcipuæ ſanctitatis: qui ante ſanctus quàm natus: ante opere quàm noĩe uictor. Adhuc utero clauſus iam de hoſte triũphauit. O uenerandã etiam ipſis angelis ſanctitatem quam parí ſtudio & ſi diſpari uoluntate: & mali fugitant & frequentãt boni. Nec facile dixerim quid uirũ aſtruat ſanctioꝝ horũ fauor, aut pauor illorũ. Corpore deniq; terras: mentẽ cælos inhabitãs: aliquãdo familiariuſaliqd nũciãtes: aliquãdo ineffabili cãtus ſuauitate plauſibiles ſupernorũ uoces ſpirituum audiebat. Verè anima tua uictor, una ex gemmis: quæ tibi in cruce apparuerũt. Verè infixa cruci: cum diuinæ incerta gloriæ: eandem ſibi claritatis imaginẽ induit quam inuenit. Vincẽti expandit gremiũ ſuũ: qui pugnãti dederat ſpiritũ ſuũ. O uictrix aĩa q̃ ſicut paſſer trãſuolans, mundi laqueos euaſiſti: reſpice ad incautas aĩas intricatas illis: periclitãtes in illis: ut tuo patrocinio eruamur. O miles emerite qui chriſtianæ militiæ duris labori buſeuangelicæ fælicitatis requiẽ cõmutaſti: reſpice ad imbelles & imbecilles commilitones tuos, qui inter hoſtiles gladios & ſpiritales nequitias tuis laudibus occupamur. O uictor inclyte, qui & de terra & de cælo glorioſiſſime triumphaſti: illius gloriam nobiliter ſuperbus reſpiciẽs: & huius regna pie uiolentus diripiẽs: reſpice de cælo ad uictos terræ: ut hæc ſit tuorum conſummatio triumphorum ſi & nobis demum uiciſſe te ſentiamus. Nam ſi ex re nomen tibi perfecta ueritas nominis ex noſtra liberatione cenſebitur & certè deeſt interpretatiõi quãdiu nos q̃ tui ſumus miníme liberamur. Quàm pium quàm dulce quàm ſuaue ô uictor in hoc loco afflictionis & in hoc corpore mortis te canere, te collere, te precarí. Nomen tuum & memoriale tuum fauus diſtillãs in labiis captiuorum: mel & lac ſub lingua eorum, qui tui memoria delectãtur. Eya ergo fortis athleta, dulcis patrone, aduocate fidelis: exurge in adiutoriũm nobis: ut & nos de noſtra ereptione gaudeamus: & tu de plena uictoria glorieris. O omnipotens pater, peccauimus tibi facti filĩ alieni: ſed appropriauimus in uictore: qui dum uicit cupiditatem ſuam: uincat & iram tuam: nos quoq; in gratiam potenter reſtituat. O uictor Ieſu te in noſtro uictore laudamus: quia te in illo uiciſſe cognoſcimus. Da ei piiſſime Ieſu ſic de ſua in te uictoria gloriarí: ut non ſubeat obliuio noſtrí. Fili dei immitte ei noſtri ſemper in conſpectu tuo memorem eſſe: noſtram in tuo tremendo iudicio ſuſcipere & agere cauſam: qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuis & regnas deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

In aſſumptione beate Mariæ. Sermo. I.

VIrgo hodie glorioſa cælos aſcendens: ſuperorũ gaudia ciuium: copioſis ſine dubio cumulauit augmentis. Hæc eñ eſt cuius ſalutationis uox & ipſos exultare facit in gaudio: quos materna adhuc uiſcera claudũt. A Q; ſi paruuli necdum nati anima liquefacta eſt ut maria loquuta eſt: qd putam⁹ quæna illa fuerit cæleſtiũ exultatio: cũ & uocẽ audire, & uidere faciẽ: & beata ei⁹ frui præſentia meruerũt? Nobis uerò chariſſimi: quæ in eius aſſumptiõe ſolennitatis occaſio: q̃ cauſa lætitiæ: quæ materia gaudiorũ? Mariæ p̃ſentia totus illuſtrat̃ orbis, adeo ut & ipſa iã cæleſtis patria clarí⁹ rutilet uirgineæ lãpadis irradiata fulgore. Merito pinde reſonat in excelſis gratiarũ actio & uox laudis: ſed plãgendũ nobis quàm plaudendũ eſſe uidet̃. Quantũ eñ de eius p̃ſentia cælũ exultat: numqd nõ conſequens eſt ut tãtũ lugeat hic noſter inferior mũdus eius abſentiã. Ceſſet tñ querela noſtra: qa nec nobis hic eſt manens ciuitas: ſed eã inquirimus ad quã hodie maria bñdicta peruenit: in quam ſi conſcripti ciues ſum⁹: dignũ pfecto eſt etiã in exilio: etiã ſup flumina Babylõis eius nos recordarí: eius cõmunicare gaudiis: ei⁹ particípare lætitiã: maximeq; eã q̃ tã copioſo impetu lætificat hodie ciuitatẽ dei: ut ſentiamus & ipſi ſtillicidia ſtillãtia ſuper terrã. Præceſſit nos regina noſtra, præceſſit, & tam glorioſe ſuſcepta eſt: ut fiducialiter ſequãtur dñam ſeruuli clamantes: trahe nos poſt te in odore unguentorũ tuorũ curremus. Aduocatã præmiſit peregrinatio nr̃a q̃ tãquàm iudicis mater: & matermiæ ſupplicíter & efficacíter ſalutis noſtre negocia pertractabit. Præcioſum hodie mun⁹ terra noſtra direxit in cælum: ut dãdo & accipiẽdo fœlicí amicitiarũ fœdere copulenť humana diuinis, terrena cæleſtibus, ima ſummis. Illò enim aſcendit fructus terræ ſublimis: unde data optima & dona perfecta deſcendunt. Aſcendens ergo in altũ uirgo beata dabit ipſa quoq; dona hominibus. Quid nì daret? Siquidem nec facultas ei deeſſe poterit nec uoluntas. Regina cælorũ eſt: miſericors eſt: deniq; mater eſt unigeniti filĩ dei. Nihil eñ ſic poteſt poteſtatis eius ſeu pietatis magnitudinẽ cõmẽdare: niſi fortè aut nõ credit dei fili⁹ honorare matrem: aut dubitare quis poteſt omnino in affectũ charitatis trãſiſſe mariæ uiſcera: in quibus ipſa quæ ex deo eſt charitas nouẽ mẽſibus corporaliter requieuit. Et hæc quidem propter nos dixerim fratres: ſciẽs difficile eſſe ut in tãta inopia charitas illa perfecta, nonquærens quæ ſua ſunt, ualeat inueníri. Vt tamen interim ſileã beneficia quæ pro illius glorificatione cõſequimur: ſi eã diligimus: gaudebimus utiq; quia uadit ad filium: planè in quam cõgratulabimur ei: niſi fortè (qđ abſit) inuẽtrici gratiæ omnimodis inueniamur ingrati. Quem enim in caſtellum mundi huius intrantẽ prius ipſa ſuſceperat: ab eo ſuſcipitur hodie ſanctam ingrediẽs ciuitatem. Sed cũ quanto putas honore: cum quanta putas exultatione: cũ quãta gloria? Nec in terris loc⁹ dignior uterí uirginalis templo in quo filiũ dei maria ſuſcepit: nec in cælis regali ſolio: in quo mariã hodie mariæ filius ſublimauit. Fœlix nimium utraq; ſuſceptio: ineffabilis utraq;: quia utraq; inexcogitabilis eſt. Vt quid enim ea hodie in eccl̃ſis Chriſti euangelica lectio recitatur: in qua mulier benedicta in mulierib⁹ excepiſſe intelligitur ſaluatorẽ? Credo ut hæc, quam celebramus, ex illa ſuſceptione aliquatenus æſtimetur: imo ut iuxta illius inæſtimabilem gloriam inæſtimabilis cognoſcatur & iſta. Quis enim ſi etiam linguis hominũ angelorumq; loquatur explicare queat quẽadmodum ſuperueniente ſpũ: obumbrante uirtute altiſſimi caro factũ ſit uerbum dei per quod facta ſunt omnia, & dñs maieſtatis quem non capit uniuerſitas creaturæ: intra uirginea ſeſe clauſerit uiſcera fact⁹ homo? Sed & illud qs cogitare ſufficiat quàm glorioſa hodie mundi regina, pceſſerit: & quãto deuotionis affectu tota in eius occurſum cæleſtiũ legionũ prodierit multitudo: quibus ad thronum gloriæ cantícis ſic deducta: quàm placido uultu: quàm ſerena facie: quàm diuinis amplexibus ſuſcepta à filio: & ſuper oẽm exaltata creaturã: cũ eo honore, quo tanta mater digna fuit: cũ ea gloria quæ tãtum decuit filium? Fœlicia prorſus oſcula labiis impreſſa lactantis: cui uirgineo mater applaudebat in gremio. Verum numquid nõ fœlicíora cenſebimus, quæ ab ore ſedentis in dextera patris hodie in

die in beata salutatione suscepit cū ascenderet ad thronū gloriæ epithalamiū canens & dicens. Osculetur me osculo oris sui: Christi generationē & Mariæ assumptionē qs enarrabit. Quātū cīm grā in terris adepta est p cæteris: tātū & i cælis obtinet gloriæ singlaris. Q. si ocul⁹ nō uidit nec auris audiuit nec in cor hois ascendit q̄ pparauit de⁹ diligētib⁹ se: qđ pparauit gignēti se: & qđ oibus est certū diligenti præ oibus: quis loquat: Fœlix planè Maria & multipliciter fœlix: siue cū excipit saluatorē: siue cū à saluatore suscipit. utroq; mira dignitas uirginitas matris utrobiq; amplectenda dignatio maiestatis. Intrauit, inqt Iesus in quoddā castellū, & mulier quædā excepit illū in Lucæ.10 domū suā. Sed laudibus magis uacādū est: quod festiuis p̄conijs hæc dies debeat. Quia uerò copiosam nobis materiam lectiōis huj⁹ uerba ministrāt: cras quoq; cōueniētibus nobis in unū: cōunicandum erit sine inuidia: qđ fuerit desuper datū, ut in memoria tantæ uirginis nō modo affectus deuotionis excitet: sed & mores ædificent ad prouectū cōuersationis: in laudē & gloriam filij eius dñi nostri, qui est super omnia deus benedictus in secula.

Item in eadem solennitate De euāgelica lectione. Sermo secundus. B

INtrauit Iesus in quoddā castellū. Opportune satis hoc mihi in loco pphetica Lucæ.10 exclamatio assumēda uidet. O Israel quā magna est domus domini & ingēs locus possessionis eius. An nō ingens cuius cō paratione castellum dicitur: terræ huius spaciosissima latitudo: An non ingens patria & regio inestimabilis quando ab ea saluator aduenies cum ingrederet orbem terræ intraret castellū: Nisi fortè castellum quis aliud intelligendum putet: quàm atrium fortis armati principis mūdi huius: cuius uasa diripere fortior superuenit. Festinemus in illam ingredi beatitudinis amplitudinem fratres: ubi nemo alium coangustat: ubi possimus cum omnibus comprehendere sanctis: quæ nam sit longitudo & latitudo: sublimitas & profundum. Neq; id desperemus: qñquidē ipse cælestis habitator patriæ etiā & creator: nostri huius castelluli angustias non refugit. Sed quid intrasse eum dicemus in castellū: Etiam in angustissimum uirginalis uteri diuersoriū intrauit. Deniq; & mulier quædam excepit illum in domum suam. Fœlix mulier quæ iam nō exploratores Hiericho: sed potiꝰ fortissimum illum exploratorem stulti illius qui uerè ut luna mutatur: non legatos Iesu filij Naue: sed ipsum magis suscipere meruit uerum Iesum filium dei. Fœlix inquam mulier: cuius domus saluatore suscepto inuenta est munda quidem: sed plane non uacua. Quis enim uacuam dixerit: quam salutat angelus gratia plenā: Neq; hoc solū: sed adhuc quoq; in eam superuenturū asserit spm̄ sanctū. Ad quid putas: nisi ut etiam supimpleat eam: Ad quid, ni si ut aduenīente iam spiritu plena sit eodem superueniēte, nobis quoq; superplena & supereffluens fiat: Vtinam fluant in nos aromata illa, charissimata scilicet gratiarū: ut de plenitudine tanta omnes accipiamus. Ipsa nempe media trix nostra, ipsa est per quā suscepimus misericordiam tuam deus: ipsa est per quam & nos dñm Iesum in domos nostras excipim⁹. Et nobis cīm singulis castra sūt singula & singulæ domus: & sapientia pulsat ad ostia singulorū. Si qs ei aperuerit: introibit cœnabitq; cū eo. Et uulgare prouerbium: quod multorum in ore: magis aūt in corde uersatur. Bonum, inquiunt, seruat castellum qui custodierit corpus suum. Sapiens tm̄ non sic sed magis, inquit, oi custodia serua cor tuum: qa ex ipso uita procedit. Esto tm̄ cedendū sit multitudini: bonū castrū custodiet qui custodierit corpus suum. Illud sanè quærendū: quænā huic sit adhibenda custodia castro. Recte ne custodisse tibi uidet aia illa corporis sui castrū: cuius membra uelut coniuratione facta: inimico eius dñium tradiderec: Sunt enim qui cum morte fœdus inierunt: pactum pepigerūt cum inferno. Incrassatus est, inquit, dilectus & recalcitrauit: incrassatus, impinguatus, dilatat⁹. Hæc planè custodia: q̄ lauda tur à peccatorib⁹ in desideriꝭ carnis suæ. Quid uobis ui Deu.32. detur fratres: Num & in hac parte cedendū est multitudini: Absit. Paulū magis interrogemus: utpote ducem strenuū militiæ spūalis. Dic nobis apostole q̄ sit tui custodia castri: Ego, ait, sic curro nō quasi in īcertū: sic pugno nō quasi aere uerberans. Castigo corpus meū & in seruitutē 1.Cor.9. redigo: ne fortè cū aliꝭs p̄dicauero ipse reprobus efficiar. Et alio in loco. Nō regnet, inqt, pcm̄ in uro mortali corpore: ad obediendū cōcupiscentijs eius. Vtilis, pfecto cu Rom.6. stodia: & fœlix aia q̄ sic custodierit corp⁹ suū ut nūquā sibi uendicet illud inimic⁹. Fuit cīm aliq̄n cū hoc meum castrū tyrannidi suæ impius ille subiecerat sibi potestatiue membris imperās uniuersis. Quātū eo nocuerit tēpore: p̄sens adhuc indicat desolatio & egestas. Heu nec cōtinētiæ murum in eo nec patiētiæ antemurale reliquit. Exterminauit uineas: messuit segetes: arbores extirpauit: qppe etiā oculus iste meus depredabat animā meā. Deniq; nisi quia dñs adiuuit me, paulomin⁹ habitasset in inferno aia mea. Dico aūt infernū inferiorē ubi nulla cōfessio: unde nemini dat exire. Cæterū et tūc nec carcer illi deerat nec infernus: Ab ipso nēpe cōiurationis & perditionis pessimæ dep̄hēsa principio mō alibi quàm in domo ppria: carcerali est mancipata custodiæ: nec alijs quàm suæ illius familiæ data tortoribus. Erat cīm illi cōscientia carcer: erāt tortores ratio & memoria. Atq; hi quidē crudeles, austeri & immiserícordes; sed longe minus rugientibus illis p̄ paratis ad escam: quibus erat iamiamq; tradēda. Sed bñdictus deus q nō dedit me in captionē dētib⁹, eorū. Benedictus, inquā, dñs qui uisitauit & fecit redēptionem. Cū cīm inferiori eā carceri tradere malignus & tortorib⁹ accelleraret: sed & castrū ipm̄ ignib⁹ cremare ppetuis; ut digna piuris fieret retributio mēbris: fortior supuenit. Intrauit in castellū Iesus, q fortē alligās eius uasa diripuit: ut q̄ prius erāt in cōtumeliā: faceret in honorē. Contriuit portas æreas & cōfregit ferreos uectes: uinctū de domo carceris & umbra mortis educes: porrò egressus et⁹ in cōfessione. Ipsa est cīm scopa, qua mundatus carcer & ornat⁹ deinceps regulariū institutionum iuncis quibusdam pulchre uirētibus de carcere redit in domū. Habet ergo mulier iam domū suā: habet ubi suscipiat cū: cui super tantis beneficijs extat obnoxia. Alioquin uæ ei si cū recipere renuit: si nō detinet: si nō cogit manere secū: qm̄ aduespera scit. Rediēs cīm q prius ejectus est: mūdatā quidē & ornatā domū inuenit sed uacantem. Relinquit siquidē mulieri domus sua deserta: quā saluatoris hospitio dignā exhibere neglexit. Quo inquis: Poterit ne domus mūdata cōfessione priorū delictorum & observatione regularium institutionum ornata, indigna adhuc iudicari habitaculo gratiæ saluatoris ingressu: Poterit sine dubio si superficie tenus emūdata: & iūcis, ut dictum est, strata uirentibus: interius plena sit luto. Quis enim suscipiendum dominum arbitretur in dealbatis mortuorum sepulchris: quæ nidentur à foris speciosa: intrinsecus autem spurcitia & sanies uniuersa repleuit: Esto siquidem ut aliquando tanquàm ipsa superficie delectatus incipiat primum apponere pedem: ei qui huiusmodi est primam aliquam uisitationis suæ gratiam indulgendo; nunquid non resiliet illico cum indignatione: Nunquid non effugiet clamitans. Infixus sum in limo profundi: & non est substantia: Virtutis enim species & non ueritas: quasi qualitas est non substantia. Neq; uerò ingressum eius exterioris potest conuersationis tenuis superficies sustinere: quo- p̄s.68. niam omnia penetrat: & in intimis cordibus habitatio eius. Q. si nequaquam spiritus disciplinæ subditum manifeste peccatis corpus inhabitat: fictum utiq; non modo declinat sed effugit atque elonguatur ab eo. An uerò aliud est quàm fictio execranda: si peccata superficie tenus radas non intrinsecus eradices: Certus esto quoniam pullulabit uberius: & emundatam sed uacantem domum cum nequioribus septem qui ejectus fuerat hostis

Nota. malignus intrabit. Reuersus cñ ad uomitū canis odibilis erit multo plus quàm añ: & fiet filius gehēnæ multiplíciter: qui post indulgētiā delictorū in casdē denuo sordes inciderit: ut sus lota in uolutabro luti. C Vis uidere mū datam, ornatā & uacantē domū? Hominē intuere qui cōfessus est, & deseruit manifesta peccata præcedentia ad iudicium: & nunc solas mouet manus ad opera mandatorū: corde penitus arido: ductus consuetudine quadā: planè quasi uitula. Effraim docta díligere triturā. Exteriorū quæ ad modicū ualēt ne unum iota præterit: sed camelū glutit dum culicē líquat. In corde cñ seruꝰ est propríe uolūtatis: cultor auaritiæ gloriæ cupídus: ambitionis amator: aut hæc oīa aut singula quæqꝫ intꝰ uitia fouēs: & mētitur iníquitas sibí: sed deus non irrídetur. Vídeas enim interdū sic palliatū hoīem ut seducat etiam semetipm: penitus non attendēs uermē qui interiora depascit. Manet
Obse. 7. enim superficies: & salua sibi oīa arbitratur. Comederunt (ait propheta) alieni robur eius & ignorauit. Dicit quia díues sum & nullus egeo: cū sit pauper & míser & míserabílis. Nam & iumēta occasione: ebulire sanié quæ latebat in ulcere: & excísam nō extírpatā arborē in síluā pullulare uídeas densiorē. Qđ periculū si uolumꝰ declínare: securím ponamus necesse est ad radices arborū nō ad ramos.
Textus. Nō sola inueniat in nobis excercitatio corporalis ad modicum ualens: sed inueniatur utílis ad oīa pietas & exercitiū spirituale. Mulier, inquit, Martha nomīe excepit illum in domū suā: & huic erat soror noīe María. Sorores sunt: & debēt esse conturbernales. Occupat hæc circa frequēs ministeriū, illa dñi cis est intēta sermonib⁹. Ad Martham spectat ornatus: sed impletio ad Mariā. Vacat enim domino: ut non sit domus uacans. Sed mūdationem cui possimus attríbuere? Erit cñ si & hoc inuenerim⁹ dom⁹ in qua saluator suscípitur: & munda & ornata: & non uacans. Demus eam lazaro: si & uobis ita uidetur. Et ei sí quidem fraternitatis iure cum sororibus est domus ísta cōmunis. Dico aūt Lazarum quē quatríduanū iamiamqꝫ fetentem à mortuis excitat uox uirtutis: ut uideatur satis cōgrue formam gerere pœnitentis. Intret ergo domum saluator & frequenter uísitet eam: quam pœnitens Lazarus mundat: ornat Martha: & Maria replet internæ dedíta contēplationí. C Sed fortè curiosus quíscꝫ requírat: cur in præsentí euangelica lectione nulla prorsus Lazari mentio fiat. Arbitror sanè ne id quidē à ꝓpósita símilitudíne dissídere. Vírginalē etcñ domū intelligí uolēs spūs síluit non incongrue pœnitentiā quæ malū utícꝫ comitatur. Absit cñ ut ꝓprij quíccquam iníquinamēti domꝰ hæc aliquando habuísse dicat: ut in ea proínde scopa Lazari q̄reret. Q̄ si originalem à parentibus maculam traxit: sed mínus ab Hieremía sanctificatam in utero: aut nō magis à Ioanne spíritu sancto repletam: credere prohíbet pietas christiana. Hæc cñ festís laudíbus nascens honorat. Postremo cū omnímodo constet ab originalí contagío sola gratía mundatam esse Maríam: quippe cū & nunc in baptísmate sola hanc maculam lauet gratía: & sola eam rasérit olím petrā circūcísionís: ut omíno pium est credere: propríum María delictum nō habuit: nihílominus ab innocentíssimo corde etiam pœnitentía longè fuit. Sit ergo Lazarus apud eos quorū necesse est ab operíbus mortuis cōscientia emūdari: secedat inter uulneratos dormiētes in sepulchris: ut in thalamo uírginalí inueniant Martha & María tātum. Ipsa est cñ quæ Elízabeth grauídæ & grandeuæ quasi mensibus tríbus humílí deseruíuit officío: ipsa uerba omnia quæ de filio dícebant cōseruabat conferens in corde suo. Neminē ergo moueat q̄ suscípiēs mulier dñm nō Maria sed Martha uocat: quando in hac una & summa María: & Marthæ negocíū & Mariæ non ociosum ocíum inuenítur. Omnis quidem gloria filiæ regís ab íntus: nihílominus tamen in fimbrijs aureis circū amicta est uarietate. Non est de numero fatuarū uírginū prudens est uírgo, lampadem habet, sed in uase oleū portat. An forte excídit uobis euangelica illa parobola: quæ fatuas uírgines prohíbitas narrat ab introítu nuptiarū? Erat quídem domus earum mūda (uírgines enim erant) erat ornata: quia simul oēs: id est fatuæ cum prudentibus lampades ornauerunt: sed erat uacans: quía in uasis suís oleum nō acceperunt. Hinc est quod nec ab eis suscípi in domos suas, nec admíttere eas dignatur sponsus cælestis ad nuptías. Nō sic mulier illa fortis: q̄ serpentis caput cōtríuit. Habes enim post multa in laudíbus eius: quía non extínguetur ī nocte lucerna ípsius. In suggíllationē hoc dícitur fatuarum quæ ueniente media nocte sponso: conquerūtur sero & dicūt. Quia lāpades nostræ extínguunt. Processit ígitur gloriósa uírgo: cuius lampas ardētíssima ípsis quoqꝫ angelis lucís míraculo fuit, ut dícerent. Quæ est ísta quæ progrédítur sicut aurora consurgens: pulchra ut luna: electa ut sol? Clarius enim cæteris tutílabat: quā repleuit oleo gratiæ præ partícipibus suís: Christus iesus filius eius dominus noster.

Nat. 25.

Cant. 6.

Item unde supra Sermo. III.

INtrauit Iesus quoddam castellum: & mulier quædā Martha noīe excepit illū in domū suā. Quíd est fiēs quòd è duabus sororíbus altera tm̄ dñm legitur excepísse: & eaípsa quæ uidet inferíor? Optimā cñ partē elegit Maria teste ípso quem Martha suscepit, sed prior natu Martha uidet: & salutís ínitiū sibí magis actío quàm contemplatio noscit uendicare. Laudat xp̄s Mariā: sed à Martha suscípit: amat Rachelē Iacob: sed Lya supponit ignorāti. Sí de fraude q̄rit audíat nō esse cōsuetudínis: ut iuniores prius tradant ad nuptías. Q̄ si luteā hanc cogítes domum: facile erit nosse quēadmodū ī ea dñm Martha magis excípiat quàm María. Qđ cñ ait apls. Glorificate & portate deū in corpore uro: Marthæ dícit nō Mariæ. Hæc nimirū corporis utít instrumēto: cū illí potius sit ímpedimēto. Deníqꝫ corpꝰ, inquit, qđ corrūpit aggrauat animā, & deprímit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Nunquíd & operātē? Martha ígit in domū suā excepit saluatorē ī terris: María potius cogitat quēadmodū suscípiat ab eo in domo nō manufacta æterna in cælís. Fortè tm̄ & ipsa dñm suscepísse uidet sed ī spū. Dñs cñ spūs est. Huíc, inqt (haud dubiū qn Marthæ) soror erat noīe María. Quæ ēt sedēs secus pedes Iesu: audiebat uerbū illíus. Vídes q̄ utraqꝫ suscepit uerbū: hæc in carne: illa in uoce. Martha aūt satagebat circa frequēs minísteriū. Quæ stetit & ait. Dñe nō est tibí curæ q̄ soror mea relinqt me solā minístrare? Putas in domo, in qua Xp̄s suscípit uox murmuratiōis audíetur? Fœlix domꝰ & beata semper cōgregatio est: ubí de María Martha conquerit. Nā Mariæ Martha æmulatri. prorsus indignū prorsus illícitū est. Alioquín ubí legit Mariā causantē q̄ soror mea relíqt me solā uacare? Absit absit: ut quí deo uacat: ad tumultuosam aspíret fratrū officialiū uitā. Martha semp insufficiēs sibí & múnus idonea uideat: alíqꝫ magis íd operís qđ administrat optet imponí. Respondit aūt ei Iesus. Martha Martha solícita es & turbaris erga pluríma. Vide p̄rogatiuā Mariæ quē in omni causa habeat aduocatū. Indignat siqdē pharisæꝰ conqueritur soror: etiam díscípulí murmurāt: ubíqꝫ María tacet: & pro ea loquítur Christꝰ. C Optimā, inquit partē elegit sibí María, quæ non auferetur ab ea in æternū. Hoc unum illud necessárium est: hæc una quā prophe ta tā sedule requírebat. Vnam, inquit, petíi a domino hāc requíram. Quíd tamen sibí uult fratres q̄ optímam partē María dícitur elegísse? Vbí iam erit quod aduersus eam proferre solemus: siquando fortè administrātis Marthæ turbatíonum ínæqualitatem díjudicare uoluerit? Melíor est iníquitas uíri: quàm benefaciens mulier. Vbí erit & illud. Sí quis mihi minístrauerit, honorificabit eum pater meus. & illud. Qui maior est uestrum, erit minister uester. Postremo quæ consolatio est laboranti, quasi in eius sug gillationem partem sororis attollere? Vnum ergo arbitror è duobus: ut aut de electíone María laudetur q̄ pars ípsa quantum in nobis est sit omnibus eligenda: aut certè ut

Textus.

Luc. 10.

1. Cor. 6.

Sapi. 9.

Textus.

Textus.

Textus.

Textus.

Psal. 16.

Eccl. 42

Ioan. 12.

Mat. 20

certè ut neutrū dicaſ defuiſſe: nec ī partē quālibet p̄cipi-
taſſe ſententiā: ſed ad obedientiā p̄ceptoris i utrūlibet ſit
Pſal. 56. parata. Quis em̄ ſicut Dauid fidelis ingrediēs egrediēs &
pergens ad imperium regis? Deniq; paratum, inquit, cor
meum: paratum cor meum non ſemel tantum ſed & ſcḋo
& uacare tibi & p̄ximis miniſtrare. Hæc planè pars opti-
ma q̄ nō auferet: hæc mēs optima q̄ nō mutabit: quocūq;
1. Thim. 3. uocaueris eā. Bonū, īquit, acquirit gradū q bñe miniſtra-
uerit: fortè meliorē q bene uacauerit deo: optimū aūt qui
perfect⁹ eſt ī utroq;. Vnum adhuc dico ſi tñ id de martha
licet ſuſpicari. Nonne em̄ quaſi ocioſam reputaſſe uideſ,
quā ſibi dari petit adiutricē? Sed carnalis eſt & oīno nō
percipit q̄ ſunt ſpūs dei: ſi qs fortè uacātē aīam: ſua de ua-
catione redarguit. Audiat igitur optimam eſſe hanc par-
tem q̄ manet in æternum. Nūquid nō rudis quodammō
uideſ anima quæ diuinæ cōtemplationis penitus expers
illam intrauit regionem: ubi hoc unū oīm opus: unū ſtu-
dium, eadem uita? D Sed cōſideremus fratres quemad-
modum in hac domo noſtra tria hæc diſtribuerit ordina-
tio charitatis: Marthæ amminiſtrationem: Mariæ cōtem-
plationem: Lazari pœnitētiā. Habet hæc ſimul quæcūq;
perfecta eſt anima: magis tamē uidentur ad ſingulos ſin-
gula pertinere: ut alīq uacent ſanctæ cōtemplationi: alīq de-
diti fraternæ adminiſtrationi: alīq in amaritudine animæ
ſuæ recogitent annos ſuos tanquàm uulnerati dormien-
tes in ſepulchris: Sic planè ſic op⁹ eſt: ut Maria pie & ſu-
blimiter ſētiat de deo ſuo: Martha benigne & miſericordi-
Ezec. 14. ter de proximo: lazarus miſere & humiliter de ipſo. Gra-
dum ſuum quiſq; conſideret. Si inuēti fuerint in ciuitate
hac Noe, Daniel, Iob, ipſi iuſtitia ſua liberabūtur, ait do-
minus: ſed filium aut filiā nō liberabunt. Nemini nos blā-
dimur: utinā nec ueſtrū quiſpiam ſe ſeducat. Quibus em̄
nulla credita eſt diſpenſatio: adminiſtratio nulla commiſ-
ſa, his oīno ſedendum erit aut ſecus pedes Ieſu cum Ma-
ria: aut certè cum lazaro intra ſepta ſepulchri. Quidni er-
ga multa turbeſ Martha quæ ſolicita eſt, p multis? Tibi
ergo cui neceſſitas hæc nō incumbit: è duobus unum eſt
neceſſarium: aut non turbari penitus: ſed delectari magis
in domino: aut ſi id necdum potes: turbari nō erga plurī-
ma: ſed ut de ſe, ppheta loqtur ad teip̄m. Iterū dico ne qs
de ignorantia habeat excuſationem. Oportet te frater ad
quē de fabricanda ſeu regenda inter undas diluuñ archa
nihil ſpectat aut uirum eſſe deſideriorum ut Daniel erat:
aut cū beato Iob uirū dolorū & ſciētē infirmitatem. Alio
quin uereor ne tepidū & nauſeā prouocātem euomat ex
ore ſuo q te inuenire cupit: aut ſui cōſideratione calidum
charitatis igne fragrantē: aut tua ipſi⁹ cognitiōe frigidū
& aqua cōpūctiōis ignita diaboli iacula reſtringētē. Sed
& ipam quoq; Martha ammonitā eſſe neceſſe eſt: id maxi-
me q̄rī inter diſpēſatores ut fidelis qs inueniaſ. Erit autē
fidelis ſi neq; quæ ſua ſunt quærat: ſed q̄ Ieſu chriſti ut ſit
intentio pura: nec ſuam faciat, ſed dñi uolūtatē: ut ſit actio
ordinata. Sunt em̄ quorum nō ſimplex eſt oculus & reci-
piunt mercedem ſuā: ſunt qui feruntur ꝓprijs motib⁹ ani-
morum: & cōtaminata ſunt uniuerſa q̄ offerunt: q̄ppe cū
uoluntates corū inueniantur in eis. Veni nunc me-ū ad
nuptiale carmen & conſideremus quēadmodum ſponſus
ſibi ſpōſam uocat nec ullū omiſerit ex his trib⁹: nec addi-
Cañ. 2. derit ultra. Surge, īquit, propera amica mea formoſa mea
columba mea, & ueni. An non amici eſt: que dominicis lu-
cris intēta fideliter ipſam quoq; pro eo ponit aīam ſuam?
Quoties em̄ pro uno ex minimis eius ſpūale ſtudium in-
terponit: toties pro eo ſpūaliter ponit animam ſuam. An
non formoſa quæ reuelata facie gloriā dñi ſpeculando in
eandē imaginem tranſformatur de claritate in claritatem
tanquā à dñi ſpū? An non columba, quæ plangit & gemit
in foraminib⁹ petræ, in cauernis maceriæ, tanquā ſepulta
ſub lapide. Mulier, ait, Martha nomine excepit eū in do-
mū ſuam. Certum eſt huius tenere locū fratres officiales:
quos fraternæ charitatis intuitus uariis adminiſtrationi-
bus deputauit. Vtinam autem & ego ipſe inter diſpenſa-
tores fidelis merear inueniri. Quibus enim cōueniētius
uidetur aptandum quod dñs ait: Martha Martha ſolici-
ta es: quàm prælatis: ſi tñ dignè in ſolicitudine præla-
mūr? Aut quis turbaſ erga plurima: niſi cui & Mariæ uo
cātis, & lazari pœnitētis: ſed & ipſorū quibus onera ſua
partiſ uniuerſa incūbit ſolicitudo? Vide Martham ſoli-
citā: uide Martham erga plurima turbarā (apoſtolum lo-
quor) qui p̄latos ſolicitudinis ammonens gerit ipſe ſo-
licitudinem omniū eccleſiarum. Quis infirmatur, inquit, 2. Co. 11.
& ego nō infirmor? Quis ſcandalizatur & ego nō uror?
Suſcipiat igitur Martha dñm in domū ſuam: cui nimirū
credita eſt diſpenſatio domus. Mediatrix eſt ut ſibi pari-
ter & ſubiectis ſalutem obtineat: ſuſcipiat gratiam ſicut Pſal. 71.
ſcriptum eſt. Suſcipiēt mōtes pacē populo: & colles iuſti-
tiā. Suſcipiāt & cæteri coadiutores eius ſingli pro qua-
litate miniſterij ſui: excipiāt chriſtū ſeruiant chriſto mini-
ſtrēt ei in mēbris ſuis: ille in infirmis fratribus, ille in pau-
peribus, ille hoſpitib⁹ & peregrinis. Quibus ita ſolicitis
circa frequēs miniſteriū uideat Maria quemadmodū ua-
cet & uideat q̄m ſuauis eſt dñs. Videat inquā quàm de-
uota mēte, quàm trāquillo ſedeat aīo ſecus pedes Ieſu: p-
uidens eum ſemp in cōſpectu ſuo, & uerba ex ore eius ex
cipiēs: cui⁹ & aſpectus delectabilis & eloquiū dulce. Dif-
fuſa eſt em̄ gratia in labijs ſuis: & eſt ſpecioſus forma præ
filijs hominum imo etiam ſuper omnem gloriam angelo
rum. Gaude & gratias age Maria quæ partē optimā ele-
giſti. Beati em̄ oculi qui uidēt quæ tu uides & aures quæ
merentur audire quod audis. Beata planè quæ uenas ſu-
furri diuini percipis in ſilētio: in quo utiq; bonū eſt ho-
mini dñm expectare. Simplex eſto nō tātum ſine dolo &
ſimulatione: ſed & abſq; multiplicitate occupationū ut
tecum ſit ſermocinatio eius cuius & uox dulcis, & facies
decora. Vnum caue ne abundare incipias in ſenſu tuo &
uelis plus ſapere quàm oportet ſapere ne fortè dū lucem
ſectaris impingas in tenebras: illudētē tibi dæmōio meri-
diano: de quo non eſt huius temporis diſputare. Nam la-
zarus quo deuenit? Vbi poſuiſtis eū? Sorores alloquor,
quæ ſepelierunt fratrem, prædicatiōe & miniſterio exem
plo & oratione? Vbi ergo poſuiſtis eū? Abſcōditus eſt foſſa
humo: ſub lapide iacet: nō facile inuenitur. Propterea nō
erit incongruum quatriduano quartum reſeruare ſermo
nem: ut iuxta ſaluatoris exēplum. Audientes. Ecce quem Ioan. 11.
amas infirmatur, & nos maneamus hic die iſto.

Item in eadem ſolennitate. Sermo. IIII.

IEmpus loquēdi eſt omni carni cū aſſumitur in
carnati uerbi mater in cælū: nec ceſſare debet à
laudibus humana mortalitas cum hoīs ſola na-
tura ſupra immortales ſpūs axaltaſ in uirgine.
Sed de eius gloria nec ſilere deuotio patiſ: nec dignu ali-
quid ſterilis concipere cogitatio: aut inerudita poteſt lo-
cutio parturire. Hinc eſt q & ipſi cæleſtis curiæ p̄rincipes
in conſideratione tantæ nouitatis clamant non ſine am-
miratione. Quæ eſt iſta quæ aſcēdit de deſerto delitijs af- Cant. 8.
fluens? Ac ſi manifeſtius dicant: Quanta eſt hæc & unde
ei aſcendenti utiq; de deſerto affluētia tanta deliciarum?
Nec enim pares inuenirūtur delitiæ uel in nobis quos in
ciuitate domini lætificat fluminis impetus: q à uultu glo
riæ, uoluptatis gloria potamur. Quæ eſt iſta quæ de ſub
ſole (ubi nihil eſt niſi labor & dolor & afflictio ſpiritus)
aſcēdit delitijs ſpiritualibus affluēs? Quidni delitias di-
xerim uirginitatis decus cū munere fœcūditatis: humili-
tatis inſigne diſtillantē charitatis fauū miſericordiæ ui-
ſcera plenitudinē gratiæ: prærogatiuā gloriæ ſinglariſ?
Aſcēdens igitur de deſerto regina mundi: etiam angelis
ſctis (ut canit eccleſia) ſpecioſa facta eſt & ſuauis in deli-
cijs ſuis. Deſinant tamen deſerti huius mirari delitias. Pſal. 84
Quia dominus dedit benignitatem: & terra noſtra dedit
fructum ſuum. Quid mirātur de terra deſerta Mariā aſcē-
dere delicijs affluentem? Mirentur potius pauperē chri-
ſtum de cæleſtis regni plenitudine deſcendentem longè
enim ampliori miraculo dignum uidetur dei filium pau-

lomínus ab angelís mínorarí: quàm deí matrẽ ſup angelos exaltarí. Illíus ſiqdẽ exínanítío, facta eſt repletío nr̃a: íllí⁹ míſeríæ, mundí delítíæ ſunt. Deníqꝫ cũ díues cẽt ꝓp nos paup factus eſt: ut nos eíus ínopía dítaremur. Sed & crucís ígnomínía credentíũ facta eſt gl'ía. Adhuc autẽ & ad monumẽtũ ꝓperat uíta nr̃a: ut quatríduanũ reducat à monumẽto, & eũ de quo uobís hodíe, ſi memínít charítas ur̃a, ſermo debeꝯ lazarũ q̃rít: ut quæratur, & ĩueníatur à lazaro. In hoc ením charítas: nõ quaſí nos dílexerímus deũ: ſed qa ipe prior dílexít nos. Age igíꝯ dñe q̃re quem amas, ut & amãtẽ facías & quærẽtẽ. Quære ubí poſuerũt eũ: íacet em̃ clauſus, ligatus, oneratus. Iacet ín ergaſtulo cõſcíẽtíæ: tenebꝯ uíclís díſcíplínæ: & tãquã lapíde ſuppoſíto p̃míꝯ & opprímíꝯ onere pœnítẽtíæ: maxímẽ qd̃ deſít ínterím fortís ut mors dílectío & charítas oía ſuſtínẽs. Et ín hís oĩbus íam fœtet dñe, quatríduanus eſt em̃. Credo ĩã multorũ ĩngenía præuolãt, ut íntelligãt quẽ uelím dícere lazarũ. Eũ ímę dubío q nuper pcẽ mortuus fodít ſibí parietẽ, ut uídeat abomínatíões multas, & malas pra

Pſal. 2. uí, & ıſcrutabílís cordís ſuí: & ĩuxta ꝓphetã alíũ. Ingreſſus eſt ín petram abſcondítus foſſa humo à facíe furorís domíní. A Sed quíd eſt dñe íam fœtet quatríduan⁹ eſt ením. Fortè ením fetorem íſtum & quatuor díes íſtos nõ contínuò quíuís íntelligat. Ego primã arbítror tímorís díem qua nímírũ írradíãte cordíbus noſtrís peccato morímur & quodammodo ſepelímur ín conſcíentíís noſtrís. Secunda, nı́ fallor, agítur ín labore certamínís, ſolet nempe ínter prímordía cõuerſionís acríus ĩſurgere tẽtatio prauæ cõſuetudínís: & uíx extíngui poſſunt ſacula ígnía díaboli. Tertía nihílomínus doloꝛís etíã uídetur dum recogítat qs annos ſuos ín amarítudíne anímæ ſuæ: nec tam laborat declínando futura quàm præterita plangendo deplorat. Míraꝛís q hos díxerím díes. Sed ſepulturæ debenꝯ díes nebulæ & calígínís: díes luctus & amarítudínís. Sequítur díes pudoꝛís nõ díſſímílís tríbus: quando íam horríbílí confuſíone operítur anima míſeranda: dũ nímís conſíderat quæ & quanta delíquerít: & ín oculís cordís tetras uerſat ímagínes peccatorum. Anímus huíuſmodí nihíl díſſímulat: ſed dñudícat: ſed aggrauat: ſed exaggerat uníuerſa: nõ ſibí parcít durus ıudex ín ſemetípſum. Vltílís qdẽ exageratío: & dígna míſeratíone crudelítas: facíle ſibí díuínã concílíãs gratíã dũ pro eo mens æmulaꝯ etíã cõtra ſeípſam. Verũtamen lazare uení foras ne ín tãto fetore díutíus ímmoreꝛís. Caro putrída putredíní ꝓxíma eſt, & quí cõfundíꝯ uehementíus & tabeſcít: prope eſt ut deſperet. Propterea lazare uení foras. Abyſſus abyſſum ínuocat: abyſſus lumínís & míſerícordíæ: abyſſum míſeríæ & tenebrarũ. Maíoꝛ íllíus bonítas quã ínıquítas tua: & ubí peccatum abundat ſuperabundare gratíã facít. lazare, ínquít, uení foras. Ac ſi manífeſtíus dícat: quouſqꝫ cõſcíentíæ tuæ calígo te detínet: quandíu ín cubículo tuo grauí corde cõpungeꝛís. Vení foras: ꝓcede: reſpíra ín lucem míſeratíonum mearũ. Hoc ením eſt

Eſa. 48. quod ín propheta legíſtí. Infrænabo os tuum laude mea ne pereas. Euídẽtíus quoqꝫ propheta alíus de ſeípo. Ad

Pſal. 41. meípſum, ínquít, anima mea turbata eſt: ꝓpterea ero memor tuí. Iam uerò quíd ſibí uult quod aít: tollíte lapídẽ: & poſt pauca ſoluíte eum? Nũquíd poſt uíſítatíonẽ gratíæ conſolantís: ceſſabít agere pœnítẽtíam quoníam appropínquauít regnum cælorum: aut abíꝯcíet díſcíplínã: ne fortè íraſcatur dominus & pereat de uía ıuſta. Abſít hoc. Tollatur lapís ſed pœnítentía maneat: non íam premens & onerans, ſed uíuídam & robuſtam mentem roborãs atqꝫ confírmans: nímírum cuíus cíbus quem antea neſcíebat domíní facere uoluntatem. Síc & díſcíplína nõ íam conſtríngít líberum: ſm illud. Iuſtís non eſt lex poſíta: ſed uoluntarıum regít & dírígít ín uíam pacís. Super

8. Thí. 1. hac lazarí ſuſcítatíone manífeſtíus pſallít propheta. Nõ derelínquas anímam meam ín ínferno quía ut díxíſſe meníní: ſecundo huíus feſtíuítatís dſe ínfernus quídẽ & carcer anímæ, rea conſcíentía eſt. Nec dabís ſanctum tuum: non ſuum ípſíus: ſed tuum utíqꝫ quem ípſe ſanctífícas: uídere corruptíonem. Corruptíoní ſíquídem proxím⁹ erat quatríduanus quí cœperat íam fetere. Prope erat ut penítus díſſolueretur & ueníens ín profundum malorum conтemneret ímpíus: ſed preuentus uoce uírtutís: & ab ea uíuíficatus gratías agít dícẽs. Notas míhí feceíſtí uías uítæ: adímplebís mæ lætítía cum uultu tuo. Ad ípſíus ſíquídẽ contemplatíonem euocaſtí & eduxíſtí ab ínferno anímam meam: dum anxíaretur ſuper me ſpíritus meus: íntuens conſcíentíæ propríæ faciem nímís abomínandam. Clamauít, ínquít, uoce magna, Lazare uení foras. Magna utíqꝫ uoce non tam ſono clamoſa: quàm píetate & uírtute magnífica. Sed quo deuenímus? Nunquíd non ſupra cælos uírgínem proſequebamur euntem: Et ecce cũ Lazaro deſcendímus ín abyſſum. A ſplendoꝛe uírtutís ad fetorem quatríduaní procliuís decurrít oratío. Cur hoc níſi quía pondere proprío ferebamur: & trahebat nos matería: tanto uberíor utíqꝫ quanto familíarıor. Fateor ímperítíam meam: puſillanímítatem propríam nõ abſcondo. Non eſt equídẽ quod me magís delectet: ſed nec eſt quod terreat magís quàm de gloría uírgínís Marıæ habere ſermonẽ.

B Vt ením ſileam ínterím ineffabíle príuílegíum meritorum: & prærogatíuam penítus ſíngularem: tanto eam deuotíonís affectu amplectuntur, honorant, ſuſcípíũt (ut dígnũ eſt) uníuerſí: ut lícet de ea loquí geſtíãt: oẽs tamẽ qc quíd dícíꝯ de ındícíbílí eoípſo quod dící potuerít: mínus gratum ſít: mín⁹ placeat: mínus acceptetur. Quídní mínus ſapíat quícquíd de ıncomprehẽſíbílí gloría comprehendere potuerít mens humana. Ecce ením ſí ín ea laudauero uírgínítatem níhí multæ uírgínes poſt eã uídentur offerrí. Sí humílítatem prædícauero ínueníẽtur fortèuel paucí quí docẽte fílío eíus mítes factí ſunt & humíles corde. Sí magnífícare uoluero míſerícordíæ eíus multítudínem: ſunt alíquí míſerícordíæ uírí etíam & mulíeres. Vnũ eſt ín quo nec prímam ſímílem uíſa eſt, nec habere ſequentem: gaudíũ matrís habens cũ uírgínítatís honore. Optímam partem elegít ſibí maría. Optímam planè quía bõa fœcundítas coníugalís: melíor autem caſtítas uírgínalís: prorſus autem optíma eſt fœcundítas uírgínea ſeu fœcunda uírgínítas. Mariæ príuílegíum eſt: non dabítur alterí: quía non auferetur ab ea. Síngulare eſt: ſed cõtínuo etíã ındícíbíle ĩuenítur: ut nemo aſſequí poſſít: ſíc nec eloquí quídẽm. Quíd ſí & íllud adıcías: cuíus mater? Quæ íam poterít lingua, etíam ſí angelíca ſit, dígnís extollere laudíbus uírgínem matrem: matrem autem nõ cuíuſcunqꝫ ſed deí? Duplex nouítas: duplex prærogatíua: duplex míraculũ: ſed digne prorſus aptíſſímeqꝫ conueníens. Neqꝫ enĩ fílíus alíus uírgínem: nec deum decuít partus alter. Verũ tamẽ non hoc tantum ſí dílígenter attendas: ſed cæteras quoqꝫ uírtutes ſíngulares prorſus ínueníes ĩ maría: quæ uídebãtur eſſe cõmunes. Quæ ením uel angelíca purítas uírgínítatí íllí audeat compararí: quæ dígna fuít ſpíritus ſancti ſacrarıũ fierí: & habítaculũ fílíí deí? Sí rerum pretía de rarítate pẽſamus: q̃ prímа ín terrís angelícã propoſuít ducere uítã ſup oẽs eſt. Quõ, ínquít, fíet íſtud: qm̃ uírum Lucæ. 1. nõ cognoſco? Immobíle ꝓpoſítũ uírgínítatís: qd̃ nec angelo fílíũ ꝓmíttente alíquatenus títubauít. Quõ, ínquít, fíet íſtud? Neqꝫ em̃ eo mõ quo fierí ſolet ín cæterís. Vírũ penítus non cognoſco nec fílíí deſíderío: nec ſpe prolís. Quãta uero & quàm precíoſa hũílítatís ẏ̃tus cũ tãta purítate: cũ ínnocẽtía tãta: cum conſcíẽtía prorſus abſqꝫ delícto: ímo cum tantæ gratíæ plenítudíne? Vnde tíbí humílítas & tãta humílítas ô beata? Dígna planè quam reſpíceret dñs: cuíus decorẽ concupíſceret rex: cuíus odore ſuauíſſímo ab æterno íllo paterní ſínus attraheꝛeꝯ accubítu. Víde ením quàm manífeſte ſibí concínãt uírgínís noſtræ cantícum & nuptíale carmen: nímírũ cuíus uterus ſponſí thalamus fuít. Audí maríam ín euangelío. Reſpexít, ínquít, humílítatẽ ancíllæ ſuæ. Audí eandẽ ín epíthalamío. Cum eſſet rex, ínquít, ín accubítu ſuo: nardus mea dedít odorem ſuũ. Nardus quíppe herba humílís eſt & pectus

Vbí ſu pra.

Textus.

Vbí ſu pra. Cañ. 1.

purgat

purgat: ut manifestū sit humilitatē nardi noīe designari cuius odor & decor inuenerit gratiā apud deū. Sileat misericordiā tuā uirgo beata: si qs est q̄ inuocatā eā in necessitatibus suis sibi memínerit defuisse. Nos qdē seruuli tui cæteris in uirtutib⁹ cōgaudemus tibi: sed in hac potiꝰ nobis ipsis. Laudamus uirginitatē: humilitatē miramur: sed mia miseris sapit dulcius: mīam amplectimur cariꝰ: recordamur sæpius, crebrius inuocamus. Hæc est em̄ que totiꝰ mūdi reparationē obtinuit: salutem oīm impetrauit. Cōstat em̄ pro uniuerso genere humano fuisse solicitā: cui dictū est: Ne timeas maria inuenisti gratiā: utiq; quā quærebas, quis ergo mīæ tuæ ò bn̄dicta longitudinem & latitudinē sublimitatē & profundū queat inuestigare? Nā longitudo eius usq; in diē nouissimū inuocātibus eā subuenit uniuersis. Latitudo eiꝰ replet orbem terrarum: ut tua quoq; mia plena sit oīs terra. Sic & sublimitas eiꝰ ciuitatis supnæ inuenit restaurationē: & pfundū eius sedētib⁹ in tenebris & i umbra mortis obtinuit redēptionē. Per te em̄ cælū repletū: infernus euacuatus est: instauratæ ruinæ cælestis hierusalē: expectātibus miseris uita perdita data. Sic potentissima & pissima charitas & affectu cōpatiēdi & subueniendi abundat effectu: æque locuplex in utroq;. Ad hūc igit fontē sitibunda properet aīa nostra. Ad hūc mīæ cumulū tota solicitudine miseria nostra recurrat: ecce iam quibus potuimus uotis ascendentē te ad filium deduximus & pſequuti sumus saltē à longè uirgo bn̄dicta. Sit pietatis tuæ ipam, quā apud deū gratiā inueniſti, notā facere mūdo: reis ueniā: medelam ægris: pusillis corde robur: afflictis cōsolationē: periclitātibus adiutoriū, & liberationē, sctis tuis p̄cibus obtinēdo. In hac quoq; die solēnitatis & lætitiæ: dulcissimū mariæ nomē cū laude inuocantibus seruulis: per te regina clemēs: gratiæ suæ munera largiatur Iesus christus filius tuus dominus noster qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

In eadem solennitate. Sermo quintus. G

INtrauit Iesus i quoddā castellū. Quod dn̄s ac saluator noster: semel & in uno loco uisibiliter tūc tēporis dignatus est operari: hoc etiā nunc ubiq; terrarū in cordib⁹ electorū operat quotidie inuisibiliter: Ecce enim euangelio loquente audiuimus: & in quoddā castellū itrauit Iesus: & mulier quædā Martha noīe excipit illū: & reliqua. Quod est aūt hoc castellū nisi cor hūanū: qđ prius quā dn̄s ad illud ueniat cupiditatis fossa uallat: muroq; obstinatiōis claudit: atq; in interiori latitudine sua babylonica turre erigit? Tria certe omni opido sunt maxime necessaria: uictualia quibus sustentent: munitio qua pteganť: arma quib⁹ hostib⁹ resistant. Sic ergo & huius castelli incole uictū habent uoluptatē corporis: & seculi uanitatē qbus pascūtur. Habēt & qua tegunť propriis cordis duritiam: ut uerbi dei sagittis potentibus uix aut nūquā penetrari ualeāt. Accincti sunt armis, carnalis, s. sapientiæ argumētis, qbus contra hostes repugnant. Vnde scriptū est. Filij huiꝰ seculi prudētiores filijs lucis in gn̄atione sua sunt. At uerò christo uisitante: & intrāte, castellū hoc euertit: & p eo nouū aliud pulchrū ac spūale cōstruitur: impleturq; qđ dicit. Si qua i christo noua creatura uetera transierunt: & ecce facta sunt omnia noua sublata quippe cupiditate expanditur ingens sinus desideriꝰ: ut ad eius aduentum multomagis anhelet mens ad cælestia: quàm prius terrenis incubuerat. Iam ponitur murus continentiæ antemurale patientiæ. Surgit autem hoc opus à fundamēto fidei & crescit p dilectionē proximi usq; ad charitatē dei q̄ est in superiori tabulatu & in ppugnaculis eiusdē muri qanimirū tūc pfecta est uirtꝰ cōtinentiæ qñ in unitate fidei cū proximis cōiter uiuētes non supplicij metu: uel humanæ laudis appetitu: sed solo diuini amoris obtētu à pctis nos cōtineam⁹. Vel certè ideo charitas dei: qua, s. nos diligit sup murū esse uidet ut p continētī suo pugnare significet: & qa cōtinentia crebris ualidisq; tētatoris ictib⁹ resistere nō possit nisi eiꝰ gra ptegatur. Idcirco em̄ antumurale patiētiæ ponitur: ne ad impugnandā continentiā facilis diabolo pateat accessus. Qui ergo protegente patientia cōtinenter uiuunt: ipsi b ene cū ap'lo protestantur & dicūt. Quis nos separabit à charitate christi: Tribulatio an angustia: an pſequutio: an fames: an nuditas: an periculum: an gladius? Vides quàm solidus sit continētium murus: quos neq; mors, neq; uita, neq; angeli, neq; principatus, neq; ptātes, neq; uirtutes, neq; instātia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; profundū, neq; creatura aliqua potest separare à charitate dei, quæ est in christo Iesu: Sed iā pulsemus ad eius portas: scilicet iustitiæ: at aperiātur nobis, ingressiq; per eas uideam⁹ intus magna opera domini exquisita in omnes uoluntates eius. Ibi enim operante ipso construitur tanquam in mōte sion euangelica illa turris: per quā humiliato corde ascendunt in cælum sancti de conualle plorationis. Ascendunt inquā non uirtute sua: sed auxilio & gratia dei: sicut ait spiritussanctus per prophetam Dauid. Beatus uir cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit. Quæris ubi? In cōualle plorationis: hoc est in hūilitate uitæ præsentis. Et eādē ipam gratiam replicat dicēs: Etenim benedictionem dabit legislator C Quo autem pertingat ascensus: uel ad quem fructum perducat ascendentes ipsa gratia: protinus subiungit. Ibunt, inquit, de uirtute in uirtutem: uidebitur deus deorum in sion. Hæc est meres & hic est finis fructus nostri laboris, uisio scilicet dei. Quis non hunc tantum fructum rebus omnibus uisibilibus & inuisibilibus incōparabiliter præferat? Quis est cuiꝰ uel gelidū pectus hoc desiderium nō accēdat? Hæc est enim illa gratia, quā nobis commendat beatus Ioannes euangelista dicens. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus: gratiam pro gratia. Ex quibus scilicet uerbis inuit: q̄ triplicem gratiam diuinitus accepimus: unam qua cōuertimur: aliam qua in tentatiōibus adiuuamur: tertiam qua probati remuneramur. Prima nos initiat, per quam uocamur: secūda prouehit qua iustificamur: tertia consummat qua glorificamur. Et prima quidem beneplacitū est: secunda meritū: tertia p̄miū. De pria dictū est: & de plenitudine eius omnes accepimus: de duabus reliquis dictum est: & gratiam pro gratia: id est munera gloriæ æternæ pro merito temporalis militiæ. Sit ergo prima gratia in muro continētiæ ad quā uocamur: sit secunda in ascensu turris quā ascendimus: sit tertia in eius culmine quo peruenimus. Hic itaq;, id est in hoc culmine, cum ad aliud perueniunt qui bene proficiunt fiunt iam locus & sedes dn̄o: de quibus scriptū est. Illuc enim ascēderunt tribus tribus dn̄i ad confitendum noi dn̄i. Quia illic sederūt sedes in iudicio. Et quidē dū adhuc erāt in muro cōtinētiæ & in acie stabant impugnari poterant: & primo tanquàm adiutor notus erat in iudea deus: cum uerò iam in ista statiōe cōsistunt ubi dominum speculātur: in Israel magnū nomen eius: & factus est in pace locus eius & habitatio eius in sion. Ibi cōfregit potētias arcuū, scutū, & gladiū, & bellum: quia ibi nullus motꝰ carnis resistit, sed oīmodis subiecta est spiritui. Nunc locum ardenter desiderabat propheta cum diceret. Si dedero somnum oculis meis & palpebris meis dormitationem. Et requiem tēporibus meis donec inueniam locum dn̄o. Huc etiam uolare cupiens. Quis, inquit, dabit mihi pēnas sicut columbæ: & uolabo & requiescam? Iam uerò si quæratur de castelli huius habitatoribus quis cibus ad sustentandū: quod munimēta ad protegendū: quæue arma suppetāt ad repugnādum? Possumus satis rōnabiliter respōdere q̄ quemadmodum carnalibus carnis opa fuerūt uictus: ita his multò melioribus sit fructus, spiritus. Cibus etiā eorum ut faciāt uoluntatem patris omnipotētis. Cibus eorū uerbū dei quo pascūtur oēs scti: tā hoies quàm angeli. Vñ scriptum est. Nō in solo pane uiuit hō: sed in oī uerbo qđ pcedit de ore dei. Munimentū eorū est sicut dictū est murus continentiæ: & antemurale patientiæ. Habēt contra hostes arma quæ describit ap'ls. Loricam iustitiæ: scutum fidei: ga-

leam ſalutis:& gladiū ſpūs qđ eſt uerbū dei: nec quēquā mouēat q ídē uerbū dixerim eſſe & cibū & gladiū: quaſi ímpoſſibíle uel abſurdum ſit. In reb⁹ qppe materialibus aliud hoc:aliud eſt illud:& alibi quæríť hoc: alibi illud. In rebus uerò ſpūalib⁹ nō aliud hoc eſt quā illud:nec alíbi quæríť hoc:alíbi illud: ſed oīa ſunt nobís ín deo: & eſt deus oīa ín nobís. B Ecce cm̄ in natura rerū:qd tā díuerſum quàm panís & lapís: & tm̄ ſi ad intellectū myſticū referas utrūq; ídē ſignificat. Nō ídē xp̄s eſt dict⁹ & panís & lapís:panís.ſ.uiuus:& lapís quē reprobauerūt ædificantes. Vtrūq; quídē eſt p ſignificationē:licet neutrū ſit per Textus. ꝓprietatē. Sed iā reuertamur ad ꝓpoſitū. Intrāte Ieſu in hoc caſtellū duæ ſorores martha & maría:íd eſt opatío & íntellectus:excipíūt illū. Excipíūt díxerím:an excipíunť? Sed ſiue hoc ſiue illud dicať:utrunq; ꝑdeſt illís,nō Ieſu. Et Ieſus qdē cū ad illas uenít:duo cōfert eis cōgruentía 1.Co.1. ſinglís:uírtutē & ſapíam. Vírtutē operatíoní: ſapíam íntellectuí. Vñ etiā ab ap̄lo prædicať dei uírt⁹, & dei ſapía. Sed quíd eſt q íntrantē cū martha excípit:díſcurrit: míníſtrat:maría uerò ſecus pedes ſedēs íngreſſi:ín eíus uerbū cor ſuſpēdit:níſi q príus eſt actío:poſtea uerò contēplatío? Quíſqs em̄ ad íntelligētiā puenire deſiderat:profectò neceſſe eſt ut príus ꝑ bona ſeſe díligenter exerceat Eccle.1. ſicut ſcríptum eſt. Fílí concupíſcens ſapientíā: conſerua Pſal.118. íuſtítíam:& deus præbebít illam tíbí. Et alíbí. A mādatís Actu.15. tuís íntellexí. Et fide purgās corda eorum. Qua fide? Fíde per dílectionem operante. Habet martha dū agit formam bene operantís:maría uerò ſpeciē exprímit contemplationís:dū ſedet:dū tacet:dum ínterpellata non reſpōdet:ſed tm̄ ín dei uerbum toto mētis ſtudío íntēdit ac ſolam,quā dilígit gratiā,díuínæ cognítíōís cætera reſpuēs Gene.5. medullít⁹ haurít:foríſq; uelut inſenſibílis redditur: dum íntus ad contemplanda dm̄ní ſuí gaudía fœlícíſſímè rapíť. Síne dubío talís eſt illa:quæ ín cātícís loquítur. Ego dormío & cor meū uígílat. Duobus aūt modís martha excípit dm̄m:& duplex ei conuíuíū parat: quía duob⁹ modís excluſerat eum. Duo quíppe ſunt ín opatíōe quæ nobís deū auferūt flagítía.ſ.& facínora. Flagítía dícim⁹.ſ.quæ ín nobís:facínora quæ ín ꝓxímos peccādo cōmíttímus. Rom.6. Itē ſunt duo quæ deū reddūt:cōtínētía & bm̄uolētía: ut ſ.ex cōtrarijs cōtraría curenť. Hínc em̄ ſcríptū eſt. Sícut exhíbuíſtís mēbra ueſtra ſeruíre ímundítíæ,& íníquítatí ad íníquítatē,íta & nūc exhíbete iuſtítíæ ín ſanctificatiónē. Dū ergo parādís talíbus epulís occupať martha multúm ſatagēs ꝑ parte ſua:uult etiā mariā:íd eſt íntellectū & oīa ínteríora ſuæ actioní ínſíſtere operićq; ſuo ꝑficiendo operā dare. Itaq; cōquerit de ſorore q ab ea nō adiuuet: nō tamē ad ípſam ſed potíus ad dm̄m querelam dírígens. Textus. Dm̄e nō eſt tíbí curæ q ſoror mea relíquít me ſolam míníſtrare? díc ergo illí ut me adíuuet. Vbí ſanè aduertēda eſt delatío quædā,& honorís obſequíū erga dm̄m q.ſ.ípſo ꝓſente nō ſit auſa martha euocare mariā: quíno & apud ípm querelā depoſuerít:ípmq; dm̄m uocauerít ín cuí⁹ poteſtate ſit ímperare ſororí qcqd neceſſe fuerít. Non ergo míremur ſi quēpíā laborantē & bene operantē aduerſum fratrē uocantē murmurare uídeamus:qa hoc ín euāgelío legím⁹ marthā feciſſe aduerſus mariā. Q. aūt maría qñq; murmurauerít aduerſus marthā: eò q eíus actíōíbus ímplícarí uellet:nuſquā oīno reperítur. Neq; ením utrūq; ſimul agere competēter ſufficeret,& curís.ſ.exteríoribus deſeruíre:& ínternís ſapientíæ deſiderijs uacare. De ípſa Eccl.17. quíppe ſapientía ſcríptum eſt. Et quí mínoratur actu percípiet illam. Propterea maría ſedet:ímmotaq; manet nec uult ínterrumpere ſilentij quíetem: ne ſocundā amíttat Pſal.45 cōtemplatíonís dulcedínē. præſertím cū íntus ípſum audíat dominū dícentem. B Vacate & uídete qm̄ ego ſum deus. Híc ſanè cōſíderandū eſt tría eſſe quæ ímpedíūt cōtemplatiónē. Equídē aíæ noſtre oculus íntelligentía eſt. Sícut ením oculo corporís lux corporea,& cætera quæq; corporalía uídentur:íta deus quí eſt lumen íncircumſcríptū & eíus ínuiſíbílía utcūq; íntellectu percípíūtur. Díferunt autem ín hoc exteríor & ínteríor oculus: q exteríorí quídèm corporea lux extrínſec⁹ ut uídeat admouetur: ínteríorí uerò creatoris lumē íntrínſecus ut díſcernat ín fundítur. C Vtrūq; uerò oculum tría ſunt quæ ad uídēdū ímpediūt. Primū ergo de exteríorí atq; uíſíbílí díſſerat ratio nr̄a:ut de rebus uíſíbílíbus ordíne díſputandí facílíus aſſurgat ad ítelligíbílía. Poteſt ſanè fierí ut ílle ſan⁹ ſit & pateat:ſed qm̄ lux exteríor eí deſit níl uídeat. Ecōtrarío ſit alíqñ ut præſens quídèm eí lux ſit:ſed fortè ſanguíne ſeu quolíbet humore cōcreto turbatus:cernere mínime poſſit. Iterum ſolet plerūq; contíngere ut neutrum deſit eí nec lux nec ſalus:ſed tm̄ alíqua pulueris íniectíōe lædať:quo fit ut eí⁹ acies retundať. Sunt ergo tría q̄ hūc oculū ímpediunt:tenebræ:humor concretus puluís ínjectus. Hæc ípſa ſunt etiā qbus īteríor oculus⁹ ímpeditur ſed alía noīa ſortiunť. Nā qđ híc tenebræ:íbí pctā dícuntur. Ipſa uerò pctā confluunt ín memoríā quaſi ín quādā ſentínā:& híc eſt ílle humor concretus. Qđ autem híc puluís dícitur:hoc íbí cura terrenorū actuum nuncupatur. Hæc ígíť tría ſunt quæ oculū íntelligentíæ confundunt:atq; à contemplatione ueri lumínís excludunt tenebræ.ſ.peccatorum:recordatío eorundem peccatorum:cura terrenorū actuū. Prío íllo morbo turbatum ſe plāgebat prophe⁊ ta cum díceret. Dereliquít me uírtus mea:& lumen oculo ꝑs.37. rum meorū,& ípſum non eſt mecum. Cum ením luce íuſtítíæ deſtituímur:níl aliud quàm peccatorū noſtrorū tenebras ínuenímus. Item ſecundo ſe grauarí ſentíebat cum dícebat. Conuerſus ſum ín erumna mea dum configitur Pſal.31. ſpína:peccatorum ſcílícet recordatío. Tertío occuparí ſe conqueritur cum dícit. Quía cínerē tanquā panē mandu- Pſal.101. cabā. Cínerem.ſ.actionís pro panè contemplationís. Quí cunq; ergo mentís oculum díuínæ contemplatíoní uult íntēdere profectò neceſſe eſt ut eum príus ab hoc tríplící ímpedímento ſtudeat purgare. Quod ſi quís facere contēdat nouerít contra tríplícem morbum triplex quoq; fore remedíum. Nam prímus quídem per confeſſionem:ſecundus per oratíonem:tertíus curatur per quíetem. Hoc tertío íd eſt cura actionís poterat ab íntētíōe ſua præpedírí Maríā. Ideoq; míníſtrante Martha ſedet ípſa: manet q; Textus. quíeta. Illa ígitur conquerente & iſta tacente, audíamus quíd dominus pro maría reſponderít. Martha, ínqt, ſolícíta es & turbarís erga pluríma. Erga pluríma quídem turbarís:dum & tíbí contentíam & ꝓxímís paras neceſſitatís ímpenſam. Nam ut contentíam habeas: ſolícíta es uígílare,ieíunare,corpus tuum caſtígare. Vt cæterís præſtes, ínſtes operí, ut habeas unde tríbuas neceſſítatem patíentí. Porrò erga hæc pluríma turbarís:ſed unū eſt neceſſárium. Níſi ením opus tuum ín unítate fecerís: deo quí unus eſt,acceptum(teſte ípſo)profectò non erít. Pſal.13. Scríptum quíppe eſt. Non eſt quí faciat bonum:non eſt Ioan.5. uſq; ad unum. Hínc eſt q ín illa píſcína mouebatur aqua Luc.17. & ſanabatur unus. Hínc eſt q decem leproſís mundatis: unus regreſſus eſt cum magna uoce magníficans deum. Cuí etíamdominus cæterís reprobatís:teſtímonium laudís aſcríbít,dícens. Nónne decem mundatí ſunt,& nouē ubí ſunt? Nō eſt ínuentus quí rediret & daret gloríā deo 1.Cor.9. níſi híc alíenígena. Paulus quoq; aít. Omnes quídem currunt:ſed unus accípít brauíum. His ítaq; & alijs quam⁊ plurímís ſcrípturarū eloquíjs perſpícue docemur:quàm unítas probabílís ſít:maxíme autem ex præſentí loco ubí dominusaít. Porrò unum eſt neceſſarium. Sed ſcíendum q alía eſt unítas ſanctorum quam ex ſcrípturís ſam commendauímus. Alía eſt facínoroſorum,quæ nihílominus ex eíſdem ſcrípturís oſtenditur & improbatur. De hac em̄ Pſal.2. ſcríptum eſt. Aſtíterunt reges terræ:& prínćipes cōuenerunt ín unum aduerſus dm̄m & aduerſus chriſtū eíus. De Mat.22. hoc ítérum euangeliſta. Abeuntes phariſæí cōſílíum ínierunt:ut caperent Ieſum ín ſermone. Et ítērū. Collegerūt pontífices & phariſæí conſílíum. Vt quíd hoc? Sícut Ioannes teſtatur:ut ínterfícerent Ieſum B Quàm uerò per Ioan.11. tímax ſit iſta reproborum unítas:docet ípſe dominus quí

de corpore

Iob. 41. de corpore diaboli ad beatum Iob loquitur dicens. Corpus illius quasi scuta fusilia & compacta squamis se prementibus. Vna uni coniungitur: & ne spiraculum quidem incedit per eas. Vna alteri adhærebit, & tenetes se nequa quã separabũtur. Talis unitas imo uerò peruersitas solet esse aliquorum fratrum tepidè ac remissè conuersantium: quibus si quid honestatis aut insigne cuiusquã bonæ cõsuetudinis persuadere uelis, promptiores sunt maiori dispẽdio ac difficultate grauiori resistere: quàm facili compendio assequi uelle, qd rectum esse constiterit. Peruersa & execrãda talis unitas. Hæc ergo à cordib⁹ & sermonib⁹ nostris excluſa: illã quæ bonaest, & tñ bonorũ est, psequatur. Et ipsa quidèm gemina est. Alia est enim quæ iustificat: alia quæ glorificat. Illa meritum: ista præmium est: de qua de illa scriptum est. Multitudinis credẽtium erat cor unum & anima una. De hac autem. Qui adhæret domino unus spũs est. Et qñ in futuro magis speranda est (res est enim futuri tpis magis quàm præsentis) eã interim omittamus & à deo speremus potius quàm tractam⁹. Illã uerò quæ iustificat quæ etiã nunc potissimum necessaria est, in usum nostri operis assumamus. Ipsa est enim decus suauitatis: quam dulcedine sacra insonat psalmista. Ecce quàm bonũ & quàm iocundũ: habitare fratres in unum. Cuius unitatis, cũ descripsisset sermo pphetícus pulchritudinẽ eius etiã nõ tacuit utilitatẽ: qñ illu- inquiens mandauit dñs bñdictionem & uitam. Hic. s. benedictionem: & in futuro sæculo uitã æternã. Ipsa est inquã unitas quã summa diligentia obseruandam tradidit apl̃s dicens. Solicíti seruate unitatem spũs in uinculo pacis. Seruaꝫ autẽ hoc unitatis bonum duobus modis ab his qui curam gerunt seruandi. Debet quisq; perfectus unitatem habere ad seipm: debet & ad proximum: Ad seipsum per integritatem: ad proximum per cõformitatem. Omnis quippe creatura: & maxime rationalis debet suum principium imitari. Si ergo deus noster unus est dicente Moyse. Audí israel dñs deus tuus unus est: sed & ille cum sit unus & idem atq; in seipso perfectus nec ullo indigens: inest ei tñ benignitas erga nos: & amor ex beneuolentia in nos ueniens: debemus & nos quisq; sibi unus esse per integritatem uirtutis & unum cum proximis per uinculũ dilectionis. Hanc imitationẽ loquens de charitate commendat nobis apl̃s Ioannes dicens. Quia sicut ille est: & nos sumus in hoc mundo. A Sed hanc unitatem quàm quẽq; sibi ipsi diximus habere debere: tria sunt quæ solẽt impedire: nimietas, pusillanimitas, leuitas. Et nimiũ quidem sunt qui putant se posse quod non possunt: & quod non acceperunt præsumunt. Quorũ speciem tenebat petrus in passione dñi: cũ diceret. Dñe tecũ paratus sum & in carcerem & in mortẽ ire. Pusillanimes cõtrariũ sunt nimis. Et horum quoq; tenuit imaginẽ petrus cũ diceret. Exi à me: quia homo peccator sum dñe. Leues sunt & inconstantes: qui circũferũtur oĩ uẽto doctrinæ: quibus quod pauloãte placuit nũc displicet: & quod nunc eligunt post paululũ reprobant. Sed quid prodest hæc uitia enumerasse: nisi etiam doceamus quib⁹ remedijs possit quisq; ĩ semetipso curare? Persequamur unitatis inimicos: nec cõuertamur donec deficiãt. igitur contra nimietatem opponenda est consideratio propriæ fragilitatis. Ipsa enim est quæ odiosam præsumptionem potissimum deiscit. Cõtra pusillanimitatem habenda est diuinæ fiducia potestatis: ut quod tuis uiribus non posse putas: ex illius adiutorio possis & cũ apl̃o dicas. Omnia possum in eo qui me confortat, domino Iesu christo. Contra Leuitatem adhibenda est cõsolatio seniorís. s. ne doctrinis uarijs & peregrinis abducatis: sed facias qd lex diuina præcipit. Interroga patrem tuũ & annunciabit tibi: maiores tuos & dicent tibi. Diximus de illa unitate quam habet quisq; ad seipsum: dicamus & de illa quam habet ad proximum. Sed illa duobus modis habetur: dum & nos per dilectionem tendimus in alterũ: & alterius quoq; uicissim in nobis recipim⁹ affectũ. Et hoc etiam duobus modis impeditur: obstinatione & suspitione. Obstinatio non permittit nos ad alterius cor ĩgredi: nec suspicio patit credere nos ab alijs amari. Ita fit ut dũ nec nos aliũ obstinati diligimus: nec ab alijs diligi suspitiosi putamus: unitas quæ cũ proximis habenda est impediatur. Verũ huic duplici morbo duplex charitas medetur. illa. s. quæ nõ sua quærit: & iterũ illa quæ oia credit. Habeat obstinatus charitatem non quærentem quæ sua sunt & alios diligat. Habeat suspicios⁹ charitatẽ omnia credentem: & ab alijs se diligi sine dubio credat.

De beatissima uirgine maria cõsequẽter post assumptionẽ: & põt legi cũ sequẽtibus ĩ uisitatiõe eiusdẽ. Ser.

AVe gratia plena. Non in sola uirginitate cõstare poterat gratiæ plenitudo: neq; enim omnib⁹ ẽ de ea accipere. Fœlices qui nõ inquinauerunt uestimẽta sua: & cum regina nostra uirginitatis priuilegio gloriantur. Sed non unam tãtum benedictionem habes ô domina: Et mihi obsecro ut benedicas. Perijt uirtus illa à me: nõ est iam uel aspirare ad illam. Computruí in stercore meo, ut iumẽtum factus sum. Sed núnquiud nõ erit mihi etiam aliquid apud te? Non erit ubi possim esse tecum: quia iam sequi non ualeo quocũq; ieris. Quærit angelus puellam, quã præparauit dominus filio domini mei. Bibit ipse de idria tua, cognata sibi uirtute delectatus. Sed núnquid nõ etiam iumẽtis potũ triobues? Bibit angelus q uirum nõ cognoscis: bibãt iumẽta q de humilitate singulariter gloriaris. Respexit (inqt dominus) humilitatẽ ancillæ suæ. Nã uirginitas sine humilitate fortasse habet gloriam: sed non apud deum: humilia semp excelsus respicit: qui alta à lõgè cognoscit: & humilibus dat gratiam, qui superbis resistit. Sed fortè ne quidèm in his duabus metretis plena est idria tua: capax est ipsa quoq; tertiæ metretæ: ut iam non solum homines & iumẽta: sed ipse quoq; ex ea bibat architriclinus. Hoc enim uinum bonum quod seruauimus usq; adhuc. Hauríat minister angelus ut ferat architriclino: patrẽ dico qui trinitatis principiũ architriclinus meritò nominaꝫ at si quidẽ angelus fœcunditatẽ eius commẽdans quæ tertia est metreta: quod ex te nascetur sanctum uocabitur filius dei. Ac si dicat. Cũ eo solo tibi est gñatio ista cõmunis. Lucæ, 1. Lucæ, 1.

De eadem, Sermo consequens præcedentem.

AVe maria gratia plena. Bñ plena quia deo & angelis, & hoĩbus grata. Hoĩbus per fœcunditatẽ: angelis per uirginitatẽ: deo per humilitatẽ. In hoc tertio à dño se respectã testaꝫ: quia humilia respicit: & alta à longè cognoscit. Sicut eñ oculi sathanæ omne sublime uident: ita oculi dñi oẽm humilẽ intuent. A Vñ ait in cãtico cãticorũ Reuertere reuertere sunamitis: reuertere reuertere ut intucamur te. Quater dicit reuertere ppter q̃druplicem superbiã: per quã à domino auersa nõ uidebatur. Est eñ superbia cordis: superbia oris: supbia operis: superbia habitus. Superbia cordis est: quãdo homo in oculis suis magnus est: contra quam sapiens orat dicens. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi. Et alibi. Ve qui sapiẽtes estis in oculis uestris. Superbia oris uel linguæ quæ & iactantia dicitur est: qñ homo nõ solum magna de se sentit: sed etiam loquit. Vñ psalmista: Dispердat dñs uniuersa labia dolosa: & linguam magniloquam. Superbia operis est: qñ homo exteriori quadã supbia ut magnus appareat agit: de qua idem psalmista ait. Nõ habitabit in medio domus meæ: qui facit superbiam. Superbia habitus est: qñ homo ut glorios⁹ uideatur preciosis se ornat uestib⁹. Vnde petrus apostolus. Nõ in ueste preciosa. Et dñs. Qui mollibus uestiuntur in domibus regũ sunt: ubi superbia abundat. Sunt autẽ quinq; quæ ad remedium tam mortiferæ pestis à domino rationali animæ sunt posita: locus, corpus, tẽtatio diaboli, predicatio xp̃i, & cõuersatio eius. Locus, quia exiliũ: corpus, quia onerosum: tentatio, quia inquietat: xp̃i prædicatio, quia ædificat: & cõuersatio eius, quia informat. His quasi quinq; sensibus, deus humilitatem operatur in aia. Sicut eñ aia Cant. 9. Eccl. 23. Esaiæ. 5. Psal. 11. Ps. 100. 1. Pet. 3. Mat. 11.

uita est corporis: ita deus uita est animæ: & sicut corpus mortuū est qđ p quinq; sensus ab aia non uegetatur: ita aia mortua est: quæ per hæc à domino non humiliatur.

Item de eadem uirgine Maria de uerbis apocalypsis beati Ioannis. Sermo. C

Apo.12. SIgnū magnū apparuit in cælo: mulier amicta sole: & luna sub pedib⁹ eius: & in capite eius corona stellarū duodecim. Vehemēterqdē nobis dilectissimi uir unus & mulier una nocuere: sed gras deo p unū nihilominus uirū: & mulierē unā oia restaurank: nec sine magno fœnore grarū. Neq; em̄ sicut delictū ita & donū: sed excedit damni æstimationē bñficij magnitudo. Sic nimirū prudētissimus & clementissimus artifex qđ quassatū fuerat nō cōfregit: sed utili⁹ oino refecit: ut uidelicet nobis nouum formaret adam ex ueteri: & euā trāsfūderet ī maria. Et qdē sufficere poterat xp̄s si quidē & nūc ois sufficientia nostra ex eo est: sed nobis bonū nō erat esse hoiem solū. Cōgruū magis ut adesset nr̄æ reparationi sexus uterq; quorū corruptioni neuter defuisset. Fidelis planè & potens mediator dei & hominū hō christus Iesus: sed diuinā in eo reuerenk hoies maiestatē. Absorpta uidek in deitatē humanitas: non q̄ mutata sit substātia: sed affectio deificata. Nō sola illi cāta; mia: cātak pariter & iudiciū: qa & si didicit ex his quæ passus est cōpassionē ut misericors fieret: habet tn̄ & iudiciariā potestatē. Deniq; deus noster ignis consumens est. Quidni uereak pct̄or accedere: ne quemadmodū fluit cera à facie ignis, sic peat ipse à facie dei? Iam itaq; ne ipa mulier bn̄dicta in mulierib⁹ uidek ociosa: inueniek equidē locus eius in hac recōciliatiōe. Opus est em̄ mediatore ad mediatorē istū, nec alter nobis utilior quàm maria. Crudelis nimirū eua p quā serpēs antiquus pestiferū etiā ipsi uiro uirus infudit: sed fidelis maria quæ salutis antidotū & uiris & mulierib⁹ ppinauit. Illa em̄ ministra seductiōis, hæc ppitiatiōis: illa suggessit p̄uaricationem: hæc iniecit redēptionē. Quid ad mariā trepidet hūana fragilitas? Nihil austerū in ea: nihil terribile: tota suauis est: oibus offerēs lac & lanā. Reuolue diligētius euangelicæ historiæ seriē uniuersam: & si qd fortè increpatoriū: si qd durū: si qđ deniq; signū uel tenuis indignatiōis occurrerit in maria: de cætero suspectā habeas & accedere uerearis. Qđ si ut uerè sunt plena magis oia pietatis & gratiæ: plena māsuetudinis & miæ: quæ ad eā ptinēt inueneris: age gras ei q talē tibi mediatricē benignissima miseratione puidit in qua nihil posit esse suspectū. B Deniq; oibus oia facta est: sapiētibus & insipiētibus copiosissima charitate debitricē se fecit: oibus miæ sinum aperit: ut de plenitudine eius accipiāt uniuersi: captiuus redēptionē: æger curationē: tristis cōsolationē: pct̄or ueniā: iust⁹ gratiā: angelus lætitiā, deniq; tota trinitas gloriā filij, psona carnis hūanæ substantiā: ut nō sit q se abscondat à calore ei⁹. C Putas ne ipa est sole amicta mlier? Esto siqdē ut de p̄senti eccl'ia intelligendū pphetic æ uisiōis series ipa demōstret: sed id planè nō incōueniēter mariæ uidek attribuēdum. Nimirū ea est quæ uelut alterū solē induit sibi. Quēadmodum em̄ ille sup bonos & malos, indifferenter orik: sic ipsa quoq; p̄terita nō discutit merita: sed oib⁹ se exorabilē oibus clemētissimā p̄bet: oim denique necessitates amplissimo quodā miserak affectu. Nā & defect⁹ ois sub ea: & qcqd fragilit atis seu corruptiōis est excellētissima quadā sublimitate præ cæteris oib⁹ excedit & supergredik creaturis: ut merito sub pedib⁹ ei⁹ luna esse dicak. Alioqn nihil magnū dixisse uidebik sit luna ista sub pedibus ei⁹ quam sup oēs angelorū choros: super cherubin q̄q; & seraphī exaltatā nefas est dubitare. Solet aūt luna nō mō defectū corruptiōis, sed & stultitiā mētis, nōnunquā v̄ō & eccleśiā hui⁹ tēporis designare. Illā qdē ppter mutabilitatē: hāc sane ppter susceptū alīūde splēdorem. Vtraq; uerò (ut ita dixerim) luna sub mariæ pedib⁹ con-
Eccl.27. gruè satis ponik: alio tn̄ atq; alio modo. Siquidem stultus ut luna mutak: sapiēs autem permanet ut sol. In sole nimirū & feruor & splendor stabilis: in luna solus splēdor atq; is oino mutabilis & incertus: qui nunquā ī eodē statu pmaneat. Iure ergo maria sole phibek amicta: quæ profundissimā diuinæ sapiētiæ, ultra quā credi ualeat penetrauit abyssum: ut quantū sine personali unione creaturæ cōditio patik luci illi inaccessibili uideak immersa. Illo nimirū igne prophetæ labia purgantur: illo igne seraphin accendūtur. Lōgè uerò aliter maria meruit non uelut summatim tāgi: sed operiri magis undiq; & circunfundi: & tanquam ipso igne concludi. Candidissimus sanè sed & callidissimus huius mulieris amictus: cuius omnia: tam excellenter irradiata noscuntur: ut nihil in ea nō dico tenebrosum: sed obscurum saltem uel minus lucidum: sed ne tepidum quidē aliquid aut non feruentissimum liceat suspicari. Insipiētia uerò ois, longe sub pedibus eius est: ut penitus absit hæc ab insipientium mulierum numero: & collegio uirginum fatuarum. Imo uerò & unicus ille stultus & totius stultitiæ princeps: qui uerè mutatus ut luna sapiētiam perdidit in decore suo, sub mariæ pedib⁹ conculcatus & cōtritus miseram patitur seruitutem. Nimirū ipsa est quondam à deo promissa mulier serpentis antiqui caput uirtutis pede cōtritura: cuius planè calcaneo in multis uersutijs insidiatus est, sed sine causa: sola em̄ cōtriuit uniuersam hæreticam prauitatem. Alius non de substantia carnis sue christ..m edidisse dogmatizabat: alius parUuulum nō peperisse sed reperisse sibillabat: alius (uel post partum) uiro cognitam blasphemabat, alius dei matrem audire non sustinens, magnum illud nomen theotocos impiissime suggillabat: sed contriti sunt insidiatores: conculcati supplantatores: confutati derogatores: & beatam eam dicunt oēs generationes. Deniq; & cōtinuo p herodem draco insidiatus est parienti: ut nascentem excipies filiū deuoraret: q̄ inimicitiæ essent inter semen muleris & draconis. Iam si ecclesia lunæ magis intelligēda uidetur uocabulo, q̄ uidelicet nō ex se splēdeat, sed ab eo q dicit. Sine me nihil potestis facere: habes mediatricem quā tibi pauloante commendauimus euidēter expressam. Mulier, inquit, amicta sole & luna sub pedibus eius. B Amplectemur mariæ uestigia fratres mei & deuotissima supplicatione beatis illius pedib⁹ prouoluamur. Teneamus eam: nec dimittamus donec benedixerit nobis. Potēs est enim nempe, uellus est medium inter rorem & aream: mulier inter solem & lunā: maria inter christum & eccleśiā cōstituta. Sed fortè miraris nō tā uell⁹ opertū rore: quā amictā sole mulierem. Magna siquidem familiaritas sed mira oino uicinitas solis & mulieris. Quomō enim in tā uehemēti feruore: tam fragilis natura sub sistit? Merito quidē admiraris Moyses sancte & curiosius desideras intueri. Veruntn̄ solue calciamenta de pedibus tuis & inuolucra pone carnalium cogitationum, si accedere concupiscis. Exo.3. Vado, inquit, & uidebo uisionem hanc magnam. Magna planè uisio, rubus ardens sine combustione: magū signū: mulier illæsa manēs amicta sole. Nō est rubi natura optū undiq; flammis, manere nihilominus incombustum: non mulieris potentia ut sustineat solis amictum. Nō est uirtutis humanæ sed nec angelicæ quidē. Sublimior quædā necessaria est. Spūs sctūs, inquit, superueniet ī te. Et tāquā Luc.1. rñdeat illa qn̄ spūs est deus: & deus noster ignis cōsumēs est: uirtus ait non mea: non tua: sed altissimi obumbrabit tibi. Nihil itaq; mirum si sub tali obumbraculo talis etiā à muliere sustineatur amictus. Mulier, inquit, amicta sole planè amicta lumine tanquam uestimento. Non percipit fortè carnalis: nimirū q̄ spirituale est, stultitia illi uidek. Nō sic uidebatur apostolo qui dicebat. Induimini dominū Iesum christū. Quàm familiarius ei facta es dn̄a: quàm pxima: imo quā ītima fieri meruisti: quātā inueniśti grām apud eū? In te manet & tu ī eo: & uestis eū & uestiris ab eo. Vestis eum substantia carnis: & uestit ille te gloria suæ maiestatis. Vestis solem nube: & sole ipsa uestiris. Nouū enim fecit dominus super terrā ut mulier circūdaret uirū: nec alium quàm xp̄m: de quo dicit. Ecce uir oriens nomē eius.

eius. Nouum quoq; fecit ī cælo: ut mulier sole appareret amicta. Deniq; & coronauit eū: & uicissim ab eo meruit coronari. Egredímini filiæ siō & uidete regē salomonē ín díademate: q̄ coronauit eū mater sua. Verū hoc aliàs. Interím sanè ingredímini magis & uidete reginam ín díademate quo coronauit eā filiꝰ suꝰ. In capite, inqt, eiꝰ corona stellarū duodecim. Dignum planè stellis coronari caput: q̄d & ipa lōgè clariꝰ micās ornet eas potiꝰ, quā ornet ab eis. Quidní coronēt sidera: quā sol uestit? Sicut dies uerní, circūdabāt eā flores rosarū & lília conualliū. Nímirum leua spōsi sub capite eiꝰ: & iā dextera illiꝰ āplexat eā. Quis illas æstímet gēmas? Quis stellas noīet q̄bus mariæ regiū díadema cōpactū est? Supra hoīem est coronæ huiꝰ rōnē exponere & índicare cōpositionē. Nos tñ p modulo nr̄æ exíguitatís abstínētes a pículoso scrutínio secretorū: nō ínc̄grue forsitan duodecím stellas ístas: duodecím p̄rogatíuas gr̄arū íntellígere uídeamur: q̄bus María singulariter adornat. Siq dē ínuenire est ín maría p̄rogatíuas cæli: p̄rogatíuas carnís: p̄rogatíuas cordís: & si fuerit ternarius íste: p quaternariū multíplícatꝰ: habemꝰ fortè stellas duodecím: q̄bus reginæ nr̄æ díadema p̄fulgeat uníuersis. Míhi sanè singularís rutílat fulgor: prīo q̄dē ī maríæ gñatíone: scd̄o ín ag̃elica uísitatíōe: tertío ín spūs supuētíōe quarto ī filiū deí ínenarrabílí cōceptíōe. Sic & ī his quoq; sidereū planè írradíat deus: q̄ uírgínitatís prímicería: q̄ sine corruptíōe fœcūda: q̄ sine grauamíne grauída: q̄ sine dolore puerpera. Níhílomínus etiā spālí quodā splēdore ín maría coruscant: mansuetudo pudorís: deuotío humílitatís: magnanímitas credulítatís: martyrum cordís. Vestræ quídem sedulitatís erit síngula quæq; díligentíus ínstuerí. Nos ītерím satísfecísse uídebímur: sí breuíter ea pouerímus demonstrare. Quod ergo sydereum mícat ín generatione Maríæ? Planè q̄ ex regíbus orta: q̄ ex semíne abrahæ: q̄ generosa ex stírpe Dauíd. Sí íd parū uídetur: adde q̄ gñatíōí illí ob síngulare príuílegíum sc̄ītatís dí, uínitus noscítur esse concessa: q̄ longè ante eísdē patrib⁹ cælítus repromíssa: q̄ mystícís præfigurata míraculís: q̄ oraculís p̄nunciata p̄phetícís: hanc sacerdotalís uírga, dū sine radíce floruít: hāc gedeonís uellus dum ín medío sícca areæ maduít: hāc ín ezechielís uísione, orientalís porta, q̄ nullí unquā patuít, præsignabat. Hāc deníq; præ cæteris Esaías nūc uírgā de radíce iesse oritur̄ā promíttebat nūc euidētíus uírgíné pariturā. Merító signum hoc magnū ín cælo apparuísse scríbít: q̄ tanto ante de cælo noscítur fuísse promíssum: Dñs ait, ípse dabít uobís signū. Ecce uírgo cōcípiet. Magnum profecto signum dedít quía & magnus ípse qui dedít. Huiꝰ ergo prærogatíuæ fulgor quorū nō uehemēter reuerberat aciē oculorū? Iam ín eo quod tā reuerenter atq; officiosíssime ab archangelo salutata est: ut íam ín regalí solío supra omnes cælestíum ordínes regionum exaltatam cernere uíderetur: & paulomínꝰ adoraturus fœmínam: quí solebat ab homínibus hactenꝰ æquanímíter adorarí: excellētíssímum nobís uírgínís nostræ merítum & síngularís gratía commendatur. C Níhílomínus fulget etíam nouus ílle conceptionís modus ut non ín ínícquitate quemadmodum cæteræ omnes: sed superueníente, spíritusancto: sola & de sola sanctificatione María cōcíperet. Nam q̄ uerū deum & deí filíum genuít ut ídemípse deí atq; homínís filius unus omníno deus & homo prodíret ex María abyssꝰ est lumínís. nec facile dixerím: quod uel angelícus oculus, ad huius fulgoris uehementíam non caligét. De cætero sanè & uírgínitatem carnís & propositum uírgínitatís & ipsíus quoq; propositi nouítas euidēter illustrat: q̄ uidelícet ín líbertate spíritus legís mosaícæ decreta transcendens: illíbatam deo corporis símul & spíritus sanctímoníā uouít. Probat cñ propositi ínuíolabíle fundamētum: q̄ tam constanter promíttentí filíum angelo respōdít. Quomodo fiet ístud q̄m uírum nō cognosco? Forte enim propterea prímo turbata est ín sermone eius & cogitabat qualís esset ísta salutatío: q̄ bene dictam sese audísset ín mulerí bus: quæníminū bñdící ín uírgínibus semp optabat. Et extunc quidē cogitabat: qualís esset ísta bñdíctío: q̄ iā uídereť esse suspecta. Vbí uerò ín p̄missione filij manifestū uírgínitatis perículū uídebať nō potuít ultra dissímulare quín díceret. Quō fiet ístud: q̄m uírū nō cognosco? Meritò ꝓinde & illā meruít bñdictionē, & hāc nō amísit, ut longè glorío sior fiat, & uírgínitas ex fœcūditate: & ex uírgínitate fœcunditas: ac mutuís sese radíjs illustrare hæc duo sydera uídeanť. Magnū est uírgíné esse, sed v̄ gíné matrē esse lōgè amplíus p oēm modū. Iure etiā illud molestíssímū tædíū q̄ reliquæ oēs grauídæ mulíeres laborare noscunť: sola nō sensit: q̄ sine sola líbídínosa uoluptate cōcepít. Vñ & ín ípo suæ cōceptíōís ínítio: q̄ñ potíssímū cæteræ mulíeres míserabilíꝰ afflíguntur: maría tota alacritate montana cōscendít: ut elízabeht mínístraret. Sed & ascendít bethleē īmínēte iā partu, portās p̄cíosíssímū illud depositū: portās onus leue: portās à quo portabať. Sic & ī partu quàm lucídū est: q̄ noua exultatíōe nouā edídít, plena sola ītер mulíeres à cōí maledícto, & dolore parturíentiū alíenať? Sí rerū p̄cía de rarítate pēsamus: níhil hís pōt rarius ínuenírí. Siqdem ín oíbus ístís, nec primā símílē uísa est: nec hr̄e sequentē. E q̄bus nos si ea fideliter íntuemur, sine dubio ammíratíonē cōcípímus: sed uenératíonē: sed deuotionē: sed consolatíonē. Ceterū quæ restāt adhuc & ímítatíonē req̄rūt. Nō est nobís ante ortū tā mírípharíè multíscꝫ modís p̄mítti díuínitꝰ cælítus p̄nūciarí: sed nec ab archāgelo gabríele tā nouæ salutatíōís obsequíjs honorarí. Mínꝰ aūt cætera duo cōmunicat nobís: planè secretū suū sibí. Sola cñ est de qua dícíť. Q̄d ín ea natū est de spūsancto est: sola cuí dícíť. Quod ex te nascet sc̄tū: uocabít filius deí. Offerant regí v̄ gínes, sed post eā: nā prímatū sola uēdícat sibí. Multò magís aūt sola sine corruptíōe cōcepít: sine grauamíne tulit, sine dolore filiū paruríť. Itaq; níhíl horū à nobís exígíť, sed exígíť planè nō níhíl. Múnqd cñ si defuerít nobís etiā māsuetudo pudorís: si hūílitas cordís: si magnanímitas fidei: si compassío mētís: negligētiā nostrā munerū singularitas excusabat? Gratíssíma sanè gēma ín díademate: micās ī capite stella, rubor ín facíe homínís uerecūdí: An uerò quís putat q̄ hac caruerít gratía quæ gratía plena fuit? C Pudibūda fuit María: ex euāgelío íd probamus. Vbí enim aliquando loquax: ubí præsumptuosa fuísse uídeť? Foris stabat quærēs loquí filio: nec materna auctorítate: aut sermonē ínterrupít: aut habitatíonē írruít: ín qua filius loquebatur. In omní deníq; textu quatuor euāgeliorum (sí bene memínímus) nō nísi quater María loquens auditur. Prímo quídem ad angelum: sed cum íam semel atq; ítерū alloquutus eā fuísset: scd̄o ad elízabeth: q̄ñ uox salutatíōís eius, Ioannē salutare fecit ín utero, & ea magnificāte Maríam: ípsa magís dominum magnificare curauít: tertío ad filiū: cū íam esset annorum duodecím q̄ ípsa & pater eius dolentes quesíssent eū: quarto ín nuptíjs: ad filium & mínístros. Et ís quidē sermo certíssímꝰ índex ingenitæ māsuetudínís: & uírgínalis uerecundiæ fuit. Aliorum quíppe uerecundíam suam reputans, sustínere nō potuít: non potuít uíní dissímulare defectum. Vbí sanè increpata est à filio (tanquā mítís & humílís corde) nec ílli respondit nec tñ desperauít: mínístros ammonens facere quod díceret eís. Núnqd non ab ínítio uenísse pastores, & prímam oím mariam ínuenísse legūtur? Inuenerunt, aít euangelísta, maríā & ioseph, & ínfantem positū ín præsepio. Sic & magí quoq; (sí recolís) nō sine maría matre eius puerum ínuenerūt: & índucens ín tēplum dñí, templi dñm: multa quidē à symeone audíuít: tam de deo quàm de seípsa: ad loquendū tarda: uelox ad audiendū. Et quidē maría cōseruabat oía uerba hæc conferens ín corde suo; sed ín hís oíbus neq; de ípso incarnationís dñícæ sacramēto quod cumq; uerbū fecísse reperíes. Ve nobís quí spíritum habemus ín naríbus: ue quí totum proferímus spm̄: quí iuxta íllud comící. Plení rímarū effluímus undíq;. Toties deníq; maría filium audíuít non modo turbís loquētem

Textus.

Esa. 7.

Matt. 1. Lucæ. 1.

Lucæ. 2.

Tereñ. in eunucho.

ín parabolís,ſed & diſcípulis ſeorſum regni dei myſteria reuelātē:uidit miracula facientē:uidit deīde ín cruce pēdentē:uidit expirantē:uidit reſurgentē:uidit & aſcēdentem:ſed ī his oībus quoties uercūdiſſimæ uirginis:quoties pudiciſſimæ turturis uox memorat auditat? Deníq; legís ín actíb⁹ apl'orū:q redeūtes à monte oliueti unanímiter pſeuerabāt ī oīone. Quíc Sí fortè maría affuit, nominet? prīa:quæ ſup oēs eſt:tam filij p̄rogatiua quàm ſuæ príuílegio ſc̄tītatís. Petrus & Andreas,ait,Iacobus Ioānes & cæterí q ſequunt? hí oēs pſeuerabāt unanímiter cū mulieríb⁹,& maría mr̄e Ieſu. Ita ne & mulierū ſeſe ultímā exhíbebat ut nouíſſíma oīm ponere? Verè carnales adhuc diſcípulí qbus necdū ſpūs erat datus:qa Ieſus necdū fuerat glorificatus:qūo facta eſt ītер íllos cōtētio de prímatu:cū maría q̄to maior erat,hūílíaret ſe non mō de oíbus:ſed & præ oīb⁹? Meritò facta ē nouíſſíma prima q̄ cū príma cēt oīm:ſeſe nouíſſímā faciebat. Meritò fc̄tā ē oīm dña:q̄ ſe oīm exhíbebat ancíllā. Meritò deníq; ſup angelos exaltata eſt quæ & ínfra uíduas & pœnítētes,ínfra eā de qua eíecta fuer āt ſeptē dæmonía: ínefabílí ſeſe māſuetudíne ínclínabat. Obſecro uos filíolí: æmulamíní hāc & tu tem ſi maríā díligítís,ſi cōtēdítís eí placere: æmulamíní modeſtíā eí⁹:níhíl eīm tā ídoneū homíní:níhíl tā cōgruū xp̄íano:maxímeq; monachū níhíl adeo decet. Et quídem manífeſta ſatís ín uírgíne:ex hac ípſa māſuetudíne uírtus hūílítatís elucet. Nímírū collactaneæ ſunt hūílítas & māſuetudo:ín eo cōfœderatæ germaníus q dícebat. Díſcíte à me:quía mítís ſum & hūílís corde. Sícut ením mr̄ preſumptíōís elatío:ſic māſuetudo uera nō níſí ex uera hūílítate p̄cedít. Nec ín ſola tm̄ maríæ taciturnítate cōmēdat? hūílítas:ſed euídēti⁹ reſonat ín ſermōe. Audíerat qd? ex te naſcet? ſanctū uocabít? filí⁹ deí: & níhíl alíud quàm ancíllā eíus ſe eſſe rm̄dít. Inde uentū eſt ad Elízabeth: & cōtínuò uírgínís gl'ía ſíngularís,eídem per ſpm̄ reuelatur. Deníq; & mírabat? pſonā ueníētís dícēs. Vñ hoc míhí:ut ueníat mr̄ dñí meí ad me: cōmendabat & uocē ſalutantís adſcíēs. Vt facta eſt uox ſalutatíonís tuæ ī auríbus meís: exultauít ín gaudío ínfans ín utero meo:& beatificabat fidē credētis:beata,ínquíēs, q̄ credídíſtí: qm̄ pfíciunt? ín te quæ dícta ſunt tíbí à dño. Magna quídē p̄conía:ſed & deuota hūílítas níhíl ſíbí paſſa retínere, ín eū magís umíuerſa refudit:cuíus ín ſe bn̄fícía laudabantur. Tu,ínquít, magnífícas matrē dñí:ſed magnífícat aīa mea dñm. In uoce mea filíum perhíbes exultaſſe ín gaudío: ſed exultauít ſpírítus me⁹ín deo ſalutarí meo:& ípſe quoq; tāquā amícus ſpōſí gaudet ad uocē ſpōſí. Beatā eſſe dícís quæ credídíſſet:ſed credulítatís & beatítudínís cauſa reſpect⁹ eſt ſupernæ pietatís:ut ex hoc magís beatā me dícāt omnes gn̄atíones:quía ancíllā humílē & exíguam reſpexít deus. Verūtm̄ núnquíd putam⁹ frēs,elízabeth ſc̄tām ín eo q̄ p. ſpm̄ utíq; loquebatur erraſſe? Abſit. Beata planè quā reſpexít deus & beata quæ credídít. Híc enímmagís díuínæ reſpectíōís extítít fructus. Ineffabílí ſíquídē artífícío ſpūs ſuperueníens tātæ humílítatí magnanímítas tanta, ín ſecretarío uírgíneí cordís acceſſít:ut (quēadmodum de íntegrítate & fœcundítate prædíxímus:hæ quoq; níhílomínus ſunt ſtellæ ex reſpectu mutuo clarióres) q̄ uídelícet nec hūílítas tāta mínuít magnanímítatē nec magnanímítas tanta humílítatem:ſed cum ín ſua æſtímatíone tam humílís eſſet,níhílomínus & ín promíſſíonís credulítate magnanímís:utquæ níhíl alíud quàm exíguam ſeſe reputabat ancíllā:ad íncōprehēſíbíle hoc myſterīū, & ammírabíle commercíum,ad ínſcrutabíle ſacramentū: nullatenus dubítaret electam:& ueram & deí & homínís genítrícem crederet mox futuram. Agít hoc nímírum ín cordíb⁹ electorū gratíæ p̄rogatíua díuínæ, ut eos nec humílítas puſillanímes faciat nec magnanímítas arrogātes magís autem cooperentur ſíbí:ut non ſolum nulla ex magnanímítate ſubíntret elatío,hínc hoc maxíme proue hatur humílítas:ut ínueníantur eo amplíus tímoratí: & largítorí munerum non íngratí: ac uíciſſím ex occaſíone humílítatís puſillanímítas nulla ſurrepat:ſed quomín⁹ de ſua quíſq; uel mínímís præſumere cōſueuít:eo āplíus etīā ín magnís quíbuſq; de díuína uírtute confídat. A Maríā ſanè uírgínís (quā nímírum ītер ſtellas díadematís ei⁹ ſi memíníſtís duodecímā noīauímus) tā ín ſymeōís p phetía, quàm ín ípſa dn̄ícæ paſſíonís híſtoría cōmendat?. Poſítus eſt híc (aít ſc̄tūs ſenex de paruulo Ieſu) ín ſignum cuí contradícet?:& tuā ípſíus aīam (ad maríā autem dícebat) ptrāſíbít gladíus. Verò tuā ô btā mater aīam gladí⁹ ptrāſíuít. Alíoqn nō níſí eā pertrāſíēs:carnē filij tuí pene traret. Et qdē poſtea quàm emíſít ſpm̄ tu⁹ ílle Ieſ⁹ (oīm q dē ſed ſpāliter tuus) ípſíus planè nō attígít aīam crudelís lancea: q̄ ípſí⁹ (nec mortuo parcēs cuí nocere nō poſſet) aperuít latus:ſed tuam undíq; aīam pertranſíuít. Ipſí⁹ ní mírū aīa ſam íbí non erat:ſed tua planè ídeneqbat auellí. Tuā ergo p̄tranſíuít aīam uís doloris:ut plus quàm martyrē nō ímmerito p̄dícemus:ín qua nímírū corporeæ ſenſum paſſíonís exceſſerít cōpaſſíonís affectus. An non tíbí plus quàm gladíus fuít ſermo ílle (reuera p̄trāſíēs aníma & p̄tíngens uſq; ad díuíſíonem aīæ & ſpūs) mulíer ecce fílíus tu⁹? O cōmutatíonē. Ioānes tíbí p Ieſu tradít?:ſeru⁹ p dño:díſcípul⁹ pro magíſtro:filí⁹ zebedei p filío deí hō pur⁹, p deo uero. Quō nō tuā affectuoſíſſímā aīam p̄trāſíret hæc auditío:qm̄ & mr̄a licet ſaxea:licet ferrea pectora ſola recordatío ſcíndít? Nō míremíní frēs:q̄ maría martyr ín aīa fuíſſe dícat?. Mírer? q̄ nō memínerít ſe audíſſe paulū ínter maxíma gētíū crímína memorantē q̄ ſine affectíone fuíſſent. Longè íd fuít à maríæ uíſceríb⁹:longè ſít à ſeruulís eíus. Sed fortè quís dícat. Nunquíd non eū preſcíerat morítūrū? Et índubítāter. Nunquíd nō ſperabat cōtínuè reſurrecturū? Et fídenter. Sup hæc doluít crucífixum? Et uehemēter. Alíoquín Quíſnā tu frater aut unde tíbí hæc ſapíētía:ut míreris plus maríā cōpatíentē:quàm maríæ fílíū patíentē? Ille etíam morí corpore potuít:ísta cōmorí corde nō petuít? Fecít íllud charítas:qua maíorem nemo habuít:fecít & hoc charítas: cuí poſt íllā ſímílís altera nō fuít. Iam te mater míſerícordíæ per ípm ſynceríſſímæ tuæ mētís affectum tuís ſacēs prouoluta pedíbus luna:medía trícem ſíbí apud ſolem íuſtítíæ cōſtítutam deuotís ſuppli cationíbus ínterpellat ut ín lumíne tuo uídeat lumē & ſolís gratíam tuo mereatur obtentu:quam uerè amauít præoíbus & ornauít ſtola gloríæ índuens: & coronā pulchrítudínís ponēs ín capíte tuo. Plena es gratíarum:plena rore cæleſtí:ínmíxa ſuper dílectum delítís affluens. Cíba hodíe paupes tuos dn̄a: ípſí quoq; catellí de mícís edāt:nec puero abrahæ tm̄ ſed & camelís potum tríbuas de ſupereffluentí hydría tua:qa tu uerè puella es præelecta & p̄parata altíſſímí filío:q̄ eſt ſup oía bn̄dictus ín ſecula. Amen.

In natiuitatæ beate Mariæ. Sermo.

Foecunde uírgínís āplectít? cælū p̄ſentía:terra memoría uenerat?. Sic nímírū totí⁹ boní íllíc exhíbítío: híc tenuís q̄dā líbatío prímítíarū: íbí res & híc nomē. Dñe,ínqt,nomē tuū ī æternum: & memoríale tuū ín gn̄atíōe & gn̄atíonē. Gn̄atío & gn̄atío:nō angelorū, pfecto:ſed hoīm eſt. Vís ſcíre qa nomen & memoríale eíus ín nobís eſt:præſentía ín excelſo? Sic orabítís,ínqt,Pater noſter q̄ es ín cælís:ſanctificet? nomen tuū. Fídelís oīo:cuí⁹ ípſa prímordía & díuínæ adoptíonís & terrenæ peregrínatíonís admoneāt:ut hoc ſcíētes q̄ quādíu nō ſum⁹ ín cælo peregrínamur à dño:gemamus íntra noſmetípſos:adoptíonē filíorū expectātes,præſentíā utíq; patrís. Sígnāter proíde & de chriſto p̄pheta loquít? dícēs. Spírít⁹ ante facíē noſtrā xp̄s dn̄s: ín umbra eíus uíuem⁹ ínter gentes. Nā ínter cæleſtes quídē beatítudínes non ín umbra uíuítur:ſed potíus ín ſplēdore. In ſplendoríbus ſanctorum (ínquít) ex utero ante luciferum genuí te. Verum íd quídem pater. At mater,ſanè eundem ípſum ín ſplendore nō genuít: ſed ín umbra:nō níſí ea tamen qua obumbrauít altíſſímus. Merito proíde canít eccleſía:non ílla quídem eccleſía ſanctorum quæ ín excelſís & ín ſplendore eſt:ſed q̄ ínterím peregrínat? ín terrís. Sub

umbra

Actu. 1.

Matt. 11.

Lucæ. 1.

Vbi ſup

Lucæ. 2.

Pſal. 101.

Mat. 6.

Treñ. 4.

Pſal. 6.

umbra eius quē desideraueram: sedi & fructus eius dulcis
Cañ.1. gutturi meo. Lucem quippe meridianā ubi pascit sponsus
sibi petierat indicari: sed repressa est & pro plenitudine lu
minis umbrā, pro satietate interim gustū recepit. Denicq
non ait sub umbra eius quam desideraueram: sed sub um
bra eius, quem desideraueram sedi. Necq enim ipsius expe
tierat umbram, sed ipsum profecto meridiem: lumen ple
num, de lumine pleno. Et fructus, ait, dulcis gutturi meo
Psal.33. ac si dicat gustui meo. Vsquequo nō parcis mihi: nec dimit
tis me: ut glutiā salluā meā? Quousq manet illa sententia
Gustate & uidete quoniā suauis est dñs. Et quidē suauis
Cañ.5. gustui & dulcis gutturi: ut merito etiam super hoc sponsa
ps.67. pruperit in uocē gratiarū actionis & laudis. Sed qñ dice
tur. Comedite amici & bibite, & inebriamini charissimi:
Luc.22. Iusti epulentur (ait propheta) sed in conspectu dei. utiq
nō in umbra. Et de seipso, satiabor, ait, cū apparuerit glo
ria tua. Sed & dñs ad apl'os ait. Vos estis qui permansistis
mecum in tētationibus meis: & ego dispono uobis sicut
disposuit mihi pater meus regnū: ut edatis & bibatis sup
mensam meam sed ubi? In regno meo, inquit. Beatus pla
nè, qui manducabit panē in regno dei. Sanctificetur itaq
nomē tuum: per quod, ut cunq interim in nobis es dñe p
fidem in cordibus habitans: quoniā nomē tuū iam inuo
catū est super nos. Adueniat regnū tuū. Veniat utiq qđ
perfectū est, & euacuetur quod est ex parte. Habetis (ait
apostolus) fructū uestrū in sanctificationē: finē uerò uitā
æternā. Vita æterna fons indeficiens q uniuersam irrigat
superficiem paradisi. Nec modo irrigat, sed inebriat, fons
hortorum: puteus aquarū uiuentiū q̄ fluūt impetu de liba
no: & fluminis impetus lætificat ciuitatē dei. Quis uerò
fons uitæ: nisi xp̄s dñs? Cum xp̄s, inquit, apparuerit uita
uestra: tūc & uos apparebitis cū ipso i gloria. Sanè ipsa se
se plenitudo exinaniuit: ut fieret nobis iustitia & sanctifi
catio & remissio nec dum apparēs uita, aut gloria: aut bea
titudo. Deriuat⁹ est fons usq ad nos: in platēis deriuatæ
sunt aquæ: licet nō bibat alienus ex eis. C Descēdit per
aquæductū uena illa cælestis, nō tamē fontis exhibens co
piam: sed stillicidia grāe arentib⁹ cordibus nostris infun
dens: alīq quidē plus: alīq minus. Plus equidē aquæduct⁹
ut accipiant cæteri de plenitudine, sed nō plenitudinē ip
sam. Aduertistis iam, ni fallor, quē uelim dicere aquæduc
tum: qui plenitudinem fontis ipsius de corde patris exci
piēs nobis dedit illū: sed si nō prout est: put capere potera
mus: Nostis enim cui dictū sit: aue gratia plena. An uerò
inueniri potuisse miramur unde talis ac tātus fieret aquæ
ductus: cuius nimirum summitas instar pfecto scalæ illius
puer.3. quā uidit patriarcha Iacob cælos tangere: imo & transcē
dere cælos ut uiuidissimū illū aquarū quæ sup cælos sunt
posset attīgere fontē? Mirabat & Salomō: & uelut despe
rāti similis aiebat. Mulierē fortē quis inueniet? Nimirū
propterea tāto tempore humano generi fluenta gratiæ de
fuerunt: q necdū intercederet is de quo loquimur tā desi
derabilis aquæductus. Nec mirabere diutius expectatum
si recordaris quot annis noe uir iustus in archæ fabrica la
borarit: in qua paucæ id est octo animæ saluæ factæ sunt:
idq satis ad modicū tempus. C Sed quomodo noster
Eccl.35 hic aquæductus fontē illum attigit tam sublimem? Quo
modo putas nisi uehemētia desideriī: nisi feruore deuotio
nis: nisi puritate oratiōis? Sicut scriptū est. Oratio iusti
penetrat cælos. Et quis iustus: si non maria iusta de qua
sol iustitiæ ortus est nobis? Quomō ergo illa inaccessam
attigit maiestatem: nisi pulsando, petendo quærendo: De
nicq & quod quærebat inuenit: cui dictum est: inueniſti
gratiam apud deum. Quidē? Plena est gratia: adhuc inue
nite? Digna prorsus inuenire quod quærit, cui ppria non
sufficit plenitudo: nec suo pōt esse cōtenta bono: sed quē
admodum scriptum est. Qui bibit me adhuc sitiet. Petit
superefluentiam ad salutem uniuersitatis. Spiritus sanct⁹
ait superueniet in te: & preciosum illud balsamū tāta tibi
copia tantaq plenitudine influet: ut copiosissime effluat
circumquaq. Ita est, iam sentimus: iam exhilarentur facies
nostræ in oleo: iam clamamus. Oleū effusum nomen tuū: Cañ.1.
memoriale tuū in generatione & gnationē. Verum id qui
dē nō in uanū, & si oleū effundit sed non perit. Propterea
siquidē & adolescentulæ: paruulæ scilicet animæ, spon
sum diligunt: idq nō parum & unguentū descendens de
capite nō mō barba, sed & ipsa uestimenti ora suscepit. In
tuere ô hō cōsiliū dei: agnosce cōsiliū sapiæ: cōsiliū pieta
tis. Cælesti rore areā rigaturus totū uellus pri⁹ infudit: re
dēptur⁹ humanū genus præciū uniuersum cōtulit in ma
riā. Vt quid hoc? Fortē ut excusare? eua per filiā: & quæ
rela uiri aduersus fœminā deinceps sopiret. Ne dixeris ul
tra ô Adam: mulier quā dedisti mihi dedit mihi de ligno
uetito: dic potius mulier quā dedisti mihi me cibauit fru
ctu benedicto. P̄ssimū sanè cōsiliū: sed latet forsitā aliud
nec totū hoc est. Verū id quidē, sed parū est, ni fallor, desi
derijs uestris. Dulcedo lactis est, elicier? fortè si forti⁹ præ
mimus, & pinguedo butyri. Altius ergo intuemini quan
to deuotionis affectu à nobis eam uoluerit honorari, qui
toti⁹ boni plenitudinē posuit in maria: ut pinde si qd spei
in nobis est: si quid gratiæ, si quid salutis ab ea nouerim⁹
redūdare: quæ ascendit delitijs affluens. Hortus planè de
litiarū quē nō mō afflauerit ueniens: sed & perflauerit su
perueniens auster ille diuinus ut undiq fluant & effluāt
aromata eius: charismata scilicet gratiarum. Tolle corpus
hoc solare: quod illuminat mundū: ubi dies? Tolle mariā
hanc maris stellā maris utiq magni & spacioſi: quid nisi
caligo inuoluens & umbra mortis ac densissime tenebræ
relinquunt? Totis ergo medullis cordiū: totis p̄cordiorū
affectibus & uotis oībus mariā hanc ueneremur: qa sic est
uolūtas eius: qui totū nos habere uoluit per mariā. Hæc
inquā uoluntas eius est: sed pro nobis. In omnibus siquidē
& per omnia prouidēs miseris: trepidationē nostrā so
latur: fidē excitat, spem roborat: diffidentiā abigit, erigit
pusillanimitatē. Ad patrē uerebaris accedere solo auditu
territ⁹ ad folia fugiebas: iesum tibi dedit mediatorē. Quid
nō apud talē patrē filius talis obtineat? Exaudiet utiq p
reuerentia sua: pater eñ diligit filiū. An uerò trepidas &
ad ipm? Frater tuus est & caro tua tētatus p omnia absq
peccato: ut misericors fieret. Hūc tibi fratrē maria dedit.
Sed forsitā & an in ipso maiestatē uereare diuinā: q licet
factus sit hō: māserit tñ de⁹. D Aduocatū habere uis &
ad ipm? Ad mariā recurre. Pura siquidē hūanitas in ma
ria: nō modo pura ab omni cōtaminatiōe, sed & pura sin
gularitate naturæ. Nec dubius dixerim exaudietur & ipsa
pro reuerentia sua. Exaudiet utiq matrem filius: & exau
diet filiū pater. Filioli hæc pctōrū scala, hæc mea maxima
fiducia est: hæc tota ratio spei meæ. Quid eñ? Potest ne fi
lius aut repellere aut sustinere repulsam, non audire, aut
non audiri filius potest? Neutrū planè. Inueniſti, ait ange
lus, gratiā apud deū. Fœliciter. Semper hæc inueniet gra
tiā: & sola est gratia qua egemus. Prudens uirgo nō sapiē
tiā sicut Salomō, nō diuitias, nō honores, nō potētiā, sed
gratiā requirebat, Nimirum sola est gratia qua saluamur.
Quid nos alia cōcupiscim⁹ fratres? Quæramus gratiam,
& per mariam quæramus: quia quod quærit inuenit, &
frustrari non potest. Quæramus gratiam, sed gratiā apud
deum: nam apud homines gratia fallax. Quærant alīq me
ritum nos inuenire gratiam studeamus. Quid enim? Nō
gratiæ est quod hic sumus? Profecto misericordiæ domi
ni est q nō sumus consumpti nos. Qui nos? Nos periuri
nos adulteri, nos homicidæ, nos raptores, purgamēta uti
q mūdi huius. Cōsulite cōscientias uas fratres, & uidete
quia ubi abundauit delictū: supabundat & gratia. Maria
non prætendit meritum: sed gratiam quærit. Denicq usq
adeo fidit gratiæ, & non altum sapit, ut salutationem an
gelicā uereatur. Maria, inquit, cogitabat, qualis esset ista
salutatio. Nimirum sese salutatiōe angelica reputabat in
dignam. Et forsitan talia meditabatur. Vnde hoc mihi: ut
ueniat angelus domini mei ad me? Ne timeas maria, ne
mireris angelum uenientem, & maior angelo uenit. Ne
mireris angelum domini & dominus angeli tecū. Postre-

mo quidni uideas angelū: cū iam angelicē uiuas? Quidni uisitet angel⁹ uitæ sociā? Quidni salutet ciuem sanctorum & domesticā dei? Angelica planè uita uirginitas: & qui non nubent neq; nubentur erunt sicut āgeli dei. Vides ne q & hoc nihilominus, modo' aquæductus noster ascēdit ad fontem: nec sola iam oratione cælos penetrat: sed etiam incorruptione, quæ proximū deo facit sicut sapiēs ait. Erat enim uirgo sancta corpore & spiritu: cui specialiter esset dicere, conuersatio nostra in cælis est. Sancta inquā corpore & spiritu: ne quid forsitan super hoc dubites aquæductu. Sublimis equidē ualde: sed nihilominus integerrimus manet. Ortus cōclusus, fons signatus, templum domini: sacrarium spiritussancti. Nec enim est fatua uirgo: cui non modo oleum est: sed olei plenitudo in uase recondita. Ascensiones in corde suo disposuit: cōuersatione pariter (sicuti iam diximus) & oratione ascendens. Denicq; abijt in montana cum festinatione & salutauit Elizabeth: & in ministerio eius erat quasi mēsibus tribus: ut iā tunc posset dicere matri, mater: quod tāto post filio dixit filius. Sine mō: sic em̄ decet nos implere oēm iustitiā. Plane montana conscendens cuius iustitia sicut montes dei. Tertius enim hic ascensus uirginis fuit, ut funiculus triplex difficile rumperetur. Feruebat siquidem in quærenda gratia charitas, splēdebat in carne uirginitas: humilitas in obsequio eminebat. Etem̄ si oīsq; se humiliat exaltabitur. quid hac hūmilitate sublimius? Veniſſe eam mirabat Elizabeth & dicebat. Vnde hoc mihi ut ueniat mater Lucæ.1. domini mei ad me? Sed iam magis miretur: q̄ instar utriq; filij & ipsa non ministrari uenerit sed ministrare. Merito proinde cantor ille diuinus in ipsius ammiratione præcinens aiebat. Quæ est ista q̄ ascēdit sicut aurora cōsurgēs: pulchra ut luna, electa ut sol: terribilis ut castrorū acies ordinata? Ascendit planè supra oē humanū genus: ascēdit Cañ.6. usq; ad āgelos: sed & ipsos quoq; trāscēdit & cælestē oēm supergredit creaturā. Nimirum supra angelos hauriat necesse est: quā refundat hoibus, aquā uiuā. Quō, inquit, fiet istud qm̄ uirū nō cognosco? Verè sancta corpore & spū, Textus. & integritatē carnis habēs & ppositū itegritatis. Respōdēs aut̄ angelus dixit. Spūssctūs superueniet in te: & uir Textus. tus altissimi obumbrabit tibi. Ne me iterrogaueris inq̄t, supra me est: & non potero ad illud. Spūssanctus, non angelus superueniet in te: uirtus altissimi obumbrabit tibi: non ego. Nec steteris uel inter angelos uirgo sctā: sublimius aliqd tuo sibi ministerio propinādū terra sitiēs pīsto latur. Paululū cū pertrāsieris eos, inueniēs quē diligit aīa tua. Paululū inquā: nō qa non incōparabiliter superemineat: sed q̄ inter eū & ipsos mediū nihil iuenias. Trāsi ergo uirtutes & dnationes, cherubin quoq; & seraphin, ut ad eū pueniās de quo uociferant adinuicē: sanctus, sctūs, sanct⁹ dns deus sabaoth. Qd̄ em̄ ex te nascetur sctm̄: uocabitur filius dei. Fons sapiæ uerbū: pīs in excelsis, hoc uerbū mediāte te caro fiet: ut q dicit ego in patre & pater in Ioan.8. me, dicat nihilominus: qa ego à deo pcessi & ueni. In prī Ioan.1. cipio, inqt, erat uerbum. Iam scatet fons: sed interim tm̄ in semetipso. Denicq; & uerbū erat apud deū. Lucē pfecto habitans inaccessibilē, & dicebat dns ab initio. Ego cogito Hie.29. cogitationes pacis & nō afflictiōis. Sed penes te est cogitatio tua, & qd cogites nos nescimus. Quis em̄ cognouit sensum dni: aut qs cōsiliari⁹ ei⁹ erat? Descēdit itaq; cogitatio pacis in op⁹ pacis: uerbū caro factū est & habitat iā in nobis. Habitat planè p fidem in cordib⁹ nostris: habitat in memoria nostra: habitat in cogitatiōe: qa usq; ad ipam descēdit imaginationē. Quid ei pri⁹ cogitaret hō de deo nisi forsitan idolū corde fabricaret? Incōphensibilis erat & inaccessibilis: inuisibilis & inexcogitabilis oīno. Nūc uerò cōphēdi uoluit, uideri uoluit, cogitari uoluit. Quo nā mō inqt? Nimirū iacēs in pcepio, in uirginali gremio cubans, in monte prædicans, in oratione pernoctans, & in cruce pendens, in morte pallens: liber inter mortuos, & in inferno imperans: seu etiā tertia dei resurgēs: & apostolis loca clauorū uictoriæ signa demonstrans: nouissime corāeis cæli secreta cōscēdēs. Quid horum non uerè nō pie nō sancte cogitatur? Quicquid horum cogito, deum cogito, & per omnia est deus meus. Hæc ego meditari dixi sapiēntiam: & prudētiam iudicaui eructuare memoriā suauitatis, qm̄ in huiuscemodi nucleis uirga sacerdotalis copiosē produxit, quā in supernis hauriēs uberius nobis maria refundit: In supernis plane & ultra angelos: quæ uerbum ex ipso patris corde suscepit ut scriptū est. Dies diei eructat uerbum. Vtiq; dies pater siquidē dies ex die Ps.18. salutare diei. An nō etiā uirgo dies? Et præclara. Rutilās planè dies quæ procedit sicut aurora cōsurgens, pulchra ut luna, electa ut sol. Intuere igit̄ quēadmodū usq; ad angelos, plenitudine gratiæ: supra angelos superueniēte spiritusancto peruenit. Est in angelis charitas, est puritas, est humilitas. Quid horū nō enituit in maria. Sed ostensum est superius ut quidē à nobis ostendi potuit: supereminētiā p̄sequamur. Cui em̄ angelorū aliqn̄ dictū est: spūssanctus superueniet in te & uirtus altissimi obumbrabit tibi: ideoq; quod nascetur ex te sanctum, uocabitur filius dei? Deniq; ueritas de terra orta est, non de angelica creatura, nec angelos sed semē abrahæ apprehendit. Magnum est angelo ut ministet sit domini: sed maria sublimius qd dā meruit ut sit mater. Fœcunditas itaq; uirginis supemi nens gloria est: tantoq; excellentior angelis facta munere singulari: quanto differentius præ ministris nomē matris accepit hanc inuenit gratiā plena iam gratia, ut charitate feruida, uirginitate integra, humilitate deuota: fieret mihi lominus sine uiri cognitione grauida, sine muliebri dolore puerpera. Parum est, quod ex ea natum est, sanctū uocatur & est filius dei. De reliquo fratres curandum nobis summope est: ne uerbū qd̄ de ore patris ad nos egressum est uirgine mediante, uacuū reuertatur, sed per eādē mihi lominus uirginē gratiā p̄ gratia referamus. Eructuemus memoriā donec præsentiam suspiramus: & suæ reddātur origini fluenta gratiæ ut uberius fluant. Alioquin nisi ad fontem redeant exiccant, & infideles in modico qd̄ maximū est accipere nō meremur. Modicū planè memoria ad p̄sentiam: modicum ad id quod cupimus: magnum ad id quod meremur: longè infra desiderium, sed nihilominus supra meritū. Sapiēter p̄inde sponsa, & p̄ hoc modico nō modice gratulat. Cum enim dixisset. Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie: recipiens exigua pro immensis & pro pastu meridiano libans sacrificium uespertinū: minime tm̄ ut solet fieri murmurat aut tristatur: sed grās agit & in oībus sese exhibet deuotiorē. Nouit enim quod si fidelis fuerit in umbra memoriæ: lucē præsentiæ sine dubio obtinebit. Itaq; q reminiscimini dni ne taceatis: & ne detis silentiū ei. Nimirū qui præsentē habent dm̄ exhorta- p̄s.147. tione nō indigēt, & qd̄ ait propheta alius. Lauda hierlm dm̄: lauda deū tuū sion: congratulationis est potius quā commonitiōis. Qui in fide ambulant: egēt ammonitione ne taceant: & ne dederint silentium ei. Loquitur em̄ & loquit pacē in plebē suā & super sanctos suos, & in eos qui cōuertuntur ad cor. Cæterū: cum sancto sanctus eris, & cū p̄s.17. uiro innocente innocēs eris & audientē sese audiet, & loquēti sibi loquetur. Alioquin silentiū ei dedisti si taceas. Sed unde si taceas? A laude? Ne taceatis, inquit, & ne detis silētium ei: donec stabiliat hierusalem laudem in terra. Esai.62. Laus hierusalē iocunda: & decora laudatio. Nisi fortè angelos ciues hierusalē mutuis opinamur laudibus delectari, & decipere de uanitate in idipm. Fiat uoluntas tua pater sicut in cælo & in terra: ut laus hierusalem stabiliatur in terra. Quid enim mō est? Nō quærit angel⁹ ab angelo gloriā in hierlm, & homo ab hoīe laudari cupit in terra. Execrāda peruersitas, sed eorū sit q ignorantiā dei habēt, qui oblīti sunt dm̄ dei sui. Vos qui reminiscimini domini ne taceatis à laude eius donec stabiliatur & perficiatur in terra. Est enim silentium irreprehēsibile, imo & laudabile magis, est sermo nō bonus. Alioqn nō diceret ppheta. Treū.3 Bonū esse hoi p̄stolari cū silentio salutare dei. Bonū silentium à iactantia, bonum à blasphemia, bonum à murmure & detractione

& detractione. Alius enim ob laboris magnitudinē & pō dus diei exasperat⁹ animo murmurat: dñudicat eos qui p anima sua peruigilāt tanquā redditurī utiq; rationē. Cla mor est sed supra omne silentiū, clamor iste animi obdura ti silere facit (quā audiri non patitur) uocē uerbi. Ali⁹ pu sillanimitate spūs in expectatiōe deficit: pessimumq; hoc uerbū blasphemiæ est quod nec ī hoc seculo remittit nec in futuro. Tertius in magnis ambulat & in mirabilib⁹ su per se dicens. Manus nr̄a excelsa, putās se aliqd esse cū ni hil sit. Quid loquere⁊ huic qui loqtur pacem: Dicit enim qa diues sum & nulli⁹ egeo. Porrò ueritatis sententia est. Væ uobis diuitibus, qa habetis hic cōsolationē uestrā: cō Lucæ.6. tra uerò. Beati, inquit, qui lugent: quoniā ipsi consolabū tur. Sileat ergo in nobis lingua maledica, lingua blasphe Math.5. ma: lingua magniloqua, quoniā bonū est in hoc triplici si lentio salutare dñi præstolari, ut dicas. Loquere domine, 1.Re.3. qa audit seruus tuus. Eiusmodi quippe uoces nō ad eum sunt sed aduersus eum: sicut legislator murmurantib⁹ ait. Non enim contra nos est murmur uestrū: sed cōtra dñm. Exo.16. Ita tñ ab his taceas: ne oīno taceas: ne dederis silētium ei. Loquere illi contra iactantiā in cōfessione ut obtineas ue niam de præterito. Loquere in gratiarū actiōe cōtra mur murationē, ut ampliorē inuenias gratiam in præsenti. Lo quere in oratione contra diffidentiā ut cōsequaris & glo riā in futuro. Cōfitere inquam præterita & pro præsenti bus gratias age: ac deinceps ora studiosius pro futuris: ut ne ipse quidē sileat à remissione: ab immissione, á promis sione. Ne taceas inquam: ne dederis silentium ei: loquere ut & ipse loquatur & dicere possis, dilectus meus mihi & ego illi. Iocūda uox & eloquium dulce. Nimirum nō uox murmuris hæc, sed uox turturis est. Et ne dixeris quomō cantabimus canticum domini in terra aliena: nō iam alie na reputabitur de qua spōsus ait. Vox turturis audita est Cañ.2. in terra nostra. Audierat eñ dicētem: Capite nobis uul Vbi sup̄ pes paruulas, & fortè ex eo in uocem exultationis erupit ut diceret. Dilect⁹ meus mihi, & ego illi. Planè uox turtu ris: quæ tam uiuenti quàm mortuo singulari utiq; casti monia suo comparī perseverat ut eā neq; mors neq; uita à xp̄i separet charitate. Intuere etenim utrūnā aliqd hunc dilectū auertere potuerit à dilecta: quo min⁹ ei & peccāti & auersæ pseueraret. Glomerate nubes radios solis offen dere contendebant, ut iniquitates nostræ separarēt inter nos & deū: sed incaluit sol & uniuersa dissoluit. Alioquin qñ redissēs ad eū nisi ille tibi perseverasset: nisi clamasset. Can.6. Reuertere reuertere sunamitis: reuertere reuertere ut in tueamur te. Esto ergo illi & tu nihilomin⁹ perseueramus: ut nullis ab eo flagellis aut laborib⁹ auertaris. Luctare cū angelo ne succūbas, quia regnū cælorum uim patitur, & uiolenti rapiunt illud. An non lucta: dilectus meus mihi, & ego illi? Notā fecit dilectionē suā: experiatur & tuā. In multis eñ tētat te dñs deus tuus. Declinat sæpius auerti faciem sed non ira. Probationis istud est: nō reprobatiōis Sustinuit te dilectus, sustine tu dilectum: sustine, uiriliter age. Non illū uicere peccata tua: te quoq; ipsius flagella non superent, & obtinebis benedictionem. Sed quando Geñ.32. Cum aurora fuerit: cum aspiraverit iam dies, cum stabilie rit hierusalem laudē in terra. Ecce uir iam, inquit, luctaba tur cū Iocob usq; mane. Audita fac mihi mane miam tuā: qa speraui in te dñe. Non tacebo nec dabo tibi silentium usq; mane, utinā nec in sempiternū. Nimirum dignaris & pasci sed inter lilia: Dilectus meus mihi, & ego illi qui pascitur inter lilia. Nimirum & supra si memini stis in eodem canti co euidenter expressum est, q florū apparitio turturis co mitetur auditū: sed attende q locū nō cibū indicare uide tur, nec quibus pascitur exprimit: sed inter quæ. Forte ei non cibo sed cōsortio pascitur liliorum: nec lilijs uescit, sed uersatur. Nimirū odore potius quàm sapore lilia pla cent, & uisui magis sunt apta quàm esui. Ita ergo pascit inter lilia donec aspiret dies, & uenustati florum fructuū succedat ubertas. Interim quippe florum non fructuum tempus: dum in spe magis quàm in re sumus: & per fidem non per speciem ambulantes: expectatione magis quam experientia gratulamur. Cōsidera denique floris teneritu dinem: & memento uerbi quod ait apostolus. Quia habe 2.Co.4. mus thesaurum istum in uasis fictilibus. Quanta enim ui dentur imminere pericula floribus: quàm facile spinarū aculeis liliū perforat. Merito pinde canit dilect⁹. Sicut li lium inter spinas: sic amica mea inter filias. Annon erat in ter spinas, qui dicebat: Cum his qui oderūt pacē erā pacī ps.119. ficus: Cæterū & si iustus germinat sicut liliū: sed non ad li liū spōsus pascitur nec in singularitate cōplacet sibi. Au dī denique inter lilia cōmorantē. Vbi, inquit, duo uel tres Mat.18. congregati fuerint in noīe meo, ibi sum in medio eorum. Amat semper media ie sus: diuerticula semper & reclinato ria reprobat filius hominis, dei & hominū mediator. Di lectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia. Cure mus habere lilia fratres: extirpare spinas & tribulos & in serere lilia festinemus: si quando fortè & ad nos pascēdus dignetur dilectus descendere. Apud mariā utiq; pasceba tur: idq; copiosius pro multitudine liliorum. An non lilia uirginitatis decus: humilitatis insigne: supereminentia charitatis: Erūt tamen: & nobis lilia quāuis inferiora ual de, sed ne inter hæc quidem dedignabit pasci sponsus: si quidē eas quas prædiximus actiones gratiarū: deuotio nis hylaritas illustrauerit: orationē intentiōis puritas cā didauerit: confessionē indulgentia dealbauerit, sicut scri ptū est. Si fuerint peccata uestra ut coccinū: quasi nix de Esaiæ.1. albabunt, & si fuerint rubra: quasi uermiculus: uelut lana alba erunt. Cæterum quicquid illud est quod offerre pa ras, mariæ cōmendare memento: ut eodem alueo ad largi torē gratiæ gratia redeat quo influxit. Neq; enim impo tens erat deus, & sine hoc aquæductu infundere gratiam prout uellet: sed tibi uehiculum uoluit prouidere. Fortè eñ man⁹ tuæ aut sanguine plenæ aut infestæ muneribus: q nō eas ab oī munere excussisti. Ideoq; modicū istud qd offerre desideras gratissimis illis & oī acceptiōe dignissi mis mariæ manibus offerendū tradere cura, si non uis su stinere repulsam. Nimirū candidissima quædā lilia sunt. nec causabit ille liliorū amator inter lilia non inuentum quicquid illud sit quod inter mariæ manus inuenerit.

In festiuitate sancti Michaelis. Sermo primus.

ANgelorū hodie memoria celebratur & exi gitis debitum pro tanta solennitate sermo nem. Sed quid de angelicis spiritibus uiles loquant⁊ uermiculi: Credimus sanè & indu bitata fide tenemus diuina eos præsentia & uisione beatos sine fine lætari in bonis domini: quæ ocu lus nō uidit nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascenderūt. Quid ergo de his homo loquat⁊ h[illegible]bus: quæ nec ipse qui dem cogitare: nec illi saltē audire sufficiāt: Profecto si ex abūdantia cordis os loquitur: sileat nihilominus lingua necesse est ex inopia cogitationis. Attamē si multū est ad nos loqui de ea claritate & gloria: quā in semetipsis, imo in deo suo angeli sancti: nostris omnino supereminēt cor dibus: de ea loquamur quā nobis exhibēt gratia & chari tatē. In supernis enim spiritibus nō solum admirabilis di gnitas: sed dignatio amabilis inuenitur. Dignū est proin de fratres ut gloriā non capientes tantomagis amplecta mur misericordiam: quia nimirum constat nihilominus abundare domesticos dei: cæli ciues, principes paradisi. Testat denique apostolus ipse q raptus usq; ad tertiū cælū beatæ illi curiæ meruit interesse atq; ei⁹ nosse secreta: qñ omnes ammiīstratorii sunt spiritus: missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis. Neq; id cui quàm incredibile uideatur: quādo quidē ipse quoq; crea tor: & rex angelorum uenit non ministrari: sed ministrare & animam suam dare pro multis. Vt quid ergo ministeriū illud angelorum quispiam dedignetur: in quo p̄cedit eos cui in excelsis tota cum auiditate & fœlicitate ministrāte. Si & hinc dubitas, utiq; qui uidit testimoniū phibuit mi lia inquiens milium ministrabant ei: & decies centena mi Apoc.5. lia assistebant ei. Alius quoq; propheta ad patrem de filio

ps.8. loquēs ait. Minuísti eū paulominus ab angelís. Sic planè sicdícet: ut uíncat & humilitate qui sublimitate uíncebat: sitq; tanto mínor angelís quanto ínferiorí sese mínísterio mancipauit, quí tāto excellentíor est quanto differētius p eís nomē hæreditauit. Sed quæras fortasse ín quo mīoratus uídeatur ab angelís cū mínístrare uenit: qñquídem ut supra memínímus ín mínísterium mittuntur & illí. In eo utiq; p non modo mínístrauit sed mínístratus est: eratq;
Can.2. unus & ídē qui mínístrabat & cuí mínístrabatur. Merito proínde spōsa ín cātícís cantícorū. Ecce, ínqt uenít ís saliens ín montibus: trāsíliens coles. Mínístrās em̄ salíst ínter angelos: sed & ipsos transílíst mínístratus. Mínístrant em̄ angelí sed de alíeno: offerētes deo bona opera nostra: à nobís eius gloríam referentes. Vnde & cū scríptura dí-
Apoc.8. cit. Qm̄ ascendít fumus aromatū ín conspectu dñí: de manu angelí solícite præmísit data eí fuísse íncēsa multa. Nostros enim sudores non suos: nostros non suas lachrymas offerūt deo: nobís quoq; eíus munera referunt & nō sua. Non sic míníster ille sublímíor cunctís: sed humílíor uníuersís: qui semetipsum obtulít sacrífícīū laudís: qui patrí offerēs animam suam nobís mínístrat usq; hodíe carnem suam. Huius utiq; tantí mínístrí gratía níhil mírum sí dignanter nobís: ímo & líbenter angelí sancti mínístrant, Ipsí em̄ amant nos: quía nos chrístus amauít: Dícitur certē uulgarí quodā prouerbío: qui me amat, amat & canem meū. Nos uerō ô beatí angelí catellí sumus domíní íllíus: quem tāto affectu dílígítís: catellí ínquàm, cupiētes saturarí de mícís q̄ cadūt de mensa domínorū nostrorū q estís uos. Et hæc díxerím fratres ut ampliorem de cætero erga beatos angelos fiducíā habeatís: ac perínde famílíarius ín omní necessítate uestra eorum ínuocetís auxílía: sed & dígníus ín eorum præsentía conuersarí: & magis ac magís eorum uobís consílíare gratiā: captare benеuolentiā: exorare clementíam studeatís. Cuius reí gratía necessarīū duco: alías quoq; charítatí uestræ exponere causas: q̄ ípsos beatos angelos pro nostra ínfírmítate reddant solícítos: absq; sua sanè anxíetate: sed nō absq; utílítate nostra: nec ad detrímentum fœlícítatís suæ: sed ad nostræ salutís augmētum. Cōstat sine dubío ratiōís partícípes & capaces beatitudínís humanas aías angelícæ (sí dícere íd audeamus) cognatas esse naturæ: nec decet uos ô beatí spíritus contra legís præceptum dedígnarí quā uísítare debetís speciem uestrā: lícet ín multā (ut ípsí cernítís) deiecta sit utílítatē. Sed neq; arbítramur uos superní cíues: cíuítatís uestræ excídío delectarí: & ruína murorū quos semíruptos ípí uídetís. Cuí⁹ ístauratiōē sí desideratís ut dí-
ps.50. gnū est frequēter quæso añ thronū gloríæ uerbū præcís ítérate dícentes. Benígne fac dñe ín bona uoluntate tua sion: ut ædíficēt muri hierusalē. Sí dílígítís decorē dom⁹ deí: ímo quía dílígítís experiant zelū uīm uíuí & rōnales lapídes: quí soli ín ínstauratiōnē cí⁹ uobís possínt coædeficarí. Híc est dilectíssímí funícul⁹ tríplex quo de excelso cælorum habítaculo ad consolandos, ad uísítandos, ad adíuuandos nos, attrahít supereminens charítas angelorum ꝓpter deum, ꝓpter nos, ꝓpter seípsos. Propter deū utiq; cuí⁹ tāta erga nos mīæ uíscera: íp̄ quoq; ut dignū est ímítant ꝓpter nos ín quíbus nímírū ꝓprīā símílítudínē míserant: ꝓpter seípsos quorū ordínes ínstaurādos ex nobís toto desíderío præstolant. In ore em̄ paruulorū q lacte mō uescūtur & nondum solído cíbo: perfícienda est laus ílla maíestatís díuínæ cuius habentes prímítías angelící spūs beata nímírū delectatíone fruuntur: sed tāto auídíus nos expectant quāto cōsummatiōís eíus expectatíone & expectatiōe solícítant. Quæ cū tñ ita sint: pēsate quā ta etiā nobís solícítudíne opus est dílectíssímí: ut dígnos nos exhíbeamus eorū frequētía: & eo mō cōuersemur ín conspectu angelorū: ne fortè sanctos offendam⁹ obtutus. Væ em̄ nobís sí qñ prouocatí pctīs & negligētíis nostrís índígnos nos ídícauerínt p̄sentía & uísítatione sua: ut iā necesse habeamus & nos plangere & dícere cū propheta.
ps.35. Amící meí & proxímí meí aduersum me appropínquauerūt & steterunt. Et quí ıuxta me erant de lōgē steterūt: & uím faciebant quí q̄rebant anímā meā: elongatís nímírū eís quorū p̄sentía ꝓtegere nos & propulsare poterat ínímícum. Q; sí tam necessarīā habemus famílíarítatē dígnatíonís angelícæ: cauenda nobís eorū offensa: & ín hís maxíme exercendū quíbus eos nouímus oblectarí. Sunt em̄ plurima q̄ eís placent: & quæ ín nobís ínuenire delectat: ut est sobrietas, castítas, paupertas uoluntaría, crebrí ín cælū gemítus & oratíones cū lachrymís & cordís íntentiōe. Attñ super oía hæc, unítatē & pacē à nobís exígunt angelí pacís. Quídní maxíme delectent ín hís quæ formā quādā cíuítatís suæ rep̄sentāt ín nobís: ut mírent hierl'm nouā ín terra? Díco aūt ut quō cíuítatís íllíus ꝓtícípatio est ín ídíp̄m: sic & nos ín ídípsum sentíam⁹: ídíp̄m dícam⁹ oēs, & nō sint ín nobís scísmata, sed magis oēs símul unū corpus símus ín xp̄o, smguli aūt alter alterí⁹ mēbra. Ecōtra uerò níhíl æque offendít & ad índígnatiōnē ꝓuocat eos: quō dissentíones & scandala sí fortè ínueníantur ín nobís. Audíamus síquidē qd loquat ad corínthíos paul⁹. Cū em̄ sit ītер uos zel⁹ & cōtētío nónne carnales estís: & sm̄ hoīem ambulatís? In epístola quoq; Iudæ apl'ī legím⁹ sic. Hí sunt qui segregant semetípsos aīales spm̄ nō habētes. Videre est aīam hominís quēadmodū uníuersa corporís membra uíuíficet cohærentía sibí. Separa ergo quod uís à iūctura cæterorum: & uíde an de cætero íllud uíuíficet. Sic est oīs quí dícit anathema Iesum qd̄ nemo dícit loquēs ín spū dei: qa anathema separatío est. Sic & ínquā omnís quí ab unítate díuídítur: ne dubítes quín ab eo recesserít spíritus uitæ. Dígne ígítur cōtentíosos & quí separant semetípsos, apostolí carnales uocant & aīales spm̄ nō habentes. Dícunt ergo sancti íllí & beatí spūs ubí scā dala ínuenerínt & dissensíones. Quíd nobís & gñatiōní huíc spm̄ non habentí? Nam sí adesset spūs: per cū utiq; charítas díffunderet & unítas nō scínderet. Et dícunt: nō permanem⁹ cū hoībus ístís ín æternū: qa caro sunt. Quæ em̄ conuētío lucí ad tenebras? Nos de regno unítatís & pacís sumus & hoīes ístos ín candē unítatē & pacē spera bamus esse uenturos. Nūc aūt qua rōne nobís cohæreāt quí dissídent à seípsís? Vídetís quàm congruat huíc solēnítatí euāgelíca lectío quæ sic deterret nos à scādalo paruulorum: quandoquídem tam uehementer angelís displícent scandala? Quí scandalízauerít unum de pusíllís ístís Mat.18. durū est quod sequítur. Sed íam preterít hora, ad míssas nobís eundum est. Peto ne sít uobís molesta dílatío: quæ poterít non ínutílís forè: sí capítulum præsens, sermone altero dílígentíus prosequamur.

In eadem solemnitate. Sermo II.

AVdístís frēs euāgelícā lectiōnē aduersus eos q̄ pusíllos scādalízāt satís terríbíliter íntonātē. Neмíní blāditur ueritas: nemínē palpat, nullū seducit, aperte denūcíās: qm̄ Ve hoī íllí per quē scādalū uenit. Bonū erat eí sí nat⁹ nō fuísset hō ílle. Natus sanè denuo: natus ad uítā, natus de spū: qui nímírū carne Mat.18. postmodum cōsummatur. Expedit eí (sí quís est, qui scandala suscítat ín hac domo, ín hac sancta deo placída & angelís eíus admodum grata ac famílíarí cōgregatiōe) ut suspendatur ín collo eíus mola asmaría: & pro suaui iugo & leuí onere saluatorís: graui mole terrenæ cupídítatís eius ímposíta demergatur ín profundum maris huius, magní & spacíosí manibus: quod est sine dubío seculū nequam. Mínus em̄ dānabíle erat eí ín seculo magís perírе: quàm ín monasterío. Perírе síquídē necesse est hominē qui charítatē non habet: etíam sí tradíderít corpus suū ut ardeat. Et hæc díxerím fratres: non quasi mínus bene de uobís sentíam aut regnare uídeatur ín uobís nequíssímū ístud uítíū: sed ut ín ea charítate & unanímítate & pace: ín qua statís ín dño solícítí sítís perseuerare & abundare magís. Quæ est em̄ spes nra & gaudíū nostrū & corona gloríæ? Nónne unítas & unanímítas ūra: ín qua gaudeo uos íuenírí fraternítatís amatores: & añ omnía mutuā ín uobís-

metípsis

metipſis charitatē habentes: qđ eſt uínculū perfectionis. Propter quod obſecro uos: ſic ſtate in dño chariſſimi. In hoc em̄ cognoſcūt oēs etiā āgeli ſcti q̄ xp̄i eſtis diſcipuli: ſi dilectionē habueritis adinuicē. Deniq; ſi tenetis memoria: quā uobis p̄cedēti ſermone tradidim⁹ triplicē angelicæ erga uos charitatis & ſolicitudinis cauſam, pōt hinc quoq; fraternæ dilectiōis utilitas magnifice cōmendari. Facile ſiquidē conſiderare eſt hoī: qui nō diligit proximū: nullam ex his quas tunc diximus: ſuppetere cauſam. Nūquid em̄ xp̄i gratia dilígemur ab āgelis: ſi de mutuæ dilectionis inopia cognouerint nequaquam eius nos eſſe diſcipulos? Numquid diligemur ab eis propter noſipſos, id eſt ſpiritualis naturæ ſimiltudine ſi inuenímur non diligere humanæ naturæ noſtræ cōſortes: imo uerò ſi ex eis que inter nos ſunt cōtētiōib⁹: carnales nos magis quàm ſpirítales eſſe cōſtiterit? Deniq; nunquid diligēt nos propter ſeipōs: & futurā de nobis ciuitatis ſuæ reſtauratiōnē ſi (quod abſit) unū quo ſolo unírí & coædificarí eis poſſumus defuerit glutinū charitatis? Quō ſperabunt reædificandos de nobis ppetuos ciuitatis illius muros: ſi cognouerint. ſi uiderint nos non lapides eſſe uiuos: quí poſſint inuicē cohærere: ſed magis puluerē quē proíciat uentus à facie terræ: quē unius uerbí flatus in turbinē excitet: & ſuſpitionis cuiuslibet leuiſſima aura diſpergat? Et hæc q̄dēm dixiſſe ſufficiat: pro eo qđ ait dñs. Sí quis ſcandalízauerit unū de puſillis iſtis: credo em̄ q̄ maiorí ſolicitudine deinceps ab hac tā neglíſſima peſte cauebitís. A Iam uerò quē nō moueat qđ ſequit in euangelío. Sí oculus tuus ſcandalízauerit te erue eū &c. Nūquid em̄ corporalē hūc oculū monemur eruere: aut umā ex manib⁹ iſtis: ſimíliter & unū abſcíndere pedē? Abſit à nobis huiuſmodi carnalis oīno & nímis rídiculoſa cogitatio. Sed poſtquā ab exterioribus ſcandalis deterruit nos ſermo diuínus aſperé ſatis ſicut audiſtis: conſiliū dat, quid de eo nobis agēdum ſit ſcādalo, qđ interius patímur: cōtrariā inueniētes legē in membris noſtris. Ipſe em̄ nouit figmētū noſtrū q̄ ciuſmodi ſcandalū non tam facile à nobis ualeat euitarí. Porrò tripliciter fierí ſcandalū iſtud, quotídiano nobis noſſe licet experímento. Interdū em̄ eſt in nobis ſpiritalis intētionis oculis ſimplex & quí gratiæ magis quā noſter dícendus ſit: ſed ſcandalízat nos oculus noſter: & quí uere à nobis eſt: dum uoluntas noſtra aliā mínus caſtā importune ingerit intentionē. Sed habemus iam ſuper hoc ſalubre conſilíum ſaluatoris. Erue eum, inq̄t, & p̄ſice abs te. Hoc aūt fiet ſi nō conſentías: ſi abſcías: ſi reſiſtas. Símilí modo de manu ac pede eſt intelligendū. Cum enim bonis operíbus intentos ad alía opera trahere uolūtas propría conaſ: manus noſtra eſt quæ ſcandalízat nos: ſed abſcíndí debet & proſcí à nobis: ut non eí cōſentíamus. Sic etiam proficere in ſancta cōuerſatione, & aſcendere per gradus ſcalæ, quæ iacob apparuit: ac iuxta quod ait pſalmiſta. De uírtute in uírtutē íre deſiderantes: ſæpius ſcandalumpatímur à pede quodā puſillanímitatis & negligētiæ noſtræ quí nímirū deſcēdere magis ac remiſſíus íre conatur: ſed abſcíndí eū neceſſe eſt: ut pes gratiæ q̄ ſtat in directo currere poſſit ſine offenſione: ſine ſcādalo ſine impedimēto.

¶ Quod aūt dícit bonū nobis eſſe ad uitam intrare cum uno oculo, aut manu, aut pede: quàm duos habentes íre in gehennā ígnis: eos notat quí uolūtatē ſuam ſiue bona ſiue mala ſit æque ſequuntur & ingrediūtur duabus uíis nunc bona nunc mala ſectantes: ſm qđ uariaſ deſideria ſua. Quibus meritò utílius fuerat gratiæ in oībus inhærere: & ubí obuíat propría uoluntas abſcíndere & à ſeipſis abíjcere eam. Et aūt cum multo tēpore in abſciſſione propríæ uoluntatis noſtræ, exercitatí alíquatenus eā domamus. ut diſcat iam nō ſuperbíre ſed magis ſine omniſcandalo uel contradictione deo ſubiecta ſit anima noſtrā: nec iam abíjcere neceſſe ſit oculū noſtrū: nempe quí ſimplicí adhærens oculo, factus eſt & ipſe ſimplex: aut certè iam nō alter eſt oculus ſed unus cum eo, apoſtolo teſte, quoniā q̄ adhæret deo unus ſpūs eſt cum eo. Quod aūt de oculo dictum eſt: de manu quoq; & pede eodem modo eſt intelligendum. Cuius enim uoluntas ex affectione & cū deſiderío gratiæ cohæret: ut nec cōcupíſcat mala agere nec bona mínora: nec mínus bene quàm gratia ſuggerit: hic planè perfectus eſt uír: ſed pax iſta potius eſt fœlicitatis. Abſciſio uerò ſcandalorū & tētationū uictoria fortitudinis illam ínquam gloríæ, hæc uírtutis.

In ſolennitate omnium ſanctorum de lectione euangelica. Sermo primus.

FEſtiuitas ſanctorū oīm hodíe celebraſ: & dignū eſt ut cū omní deuotiōe celebreſ. Etem̄ ſi magna uidetur, & eſt beatí Petrí ſolēnitas: ſeu beatí Stephaní aut cuiuſlibet cæterorū: quāta iſta eſt: quæ nō umq̄m eſt, ſed uniuerſorū? Verū nō ignoratis frēs ſecularib⁹ íd moris eſſe: ut díeb⁹ feſtis, feſtiua ſibí cōuiuia parēt: & quāto fuerit ſolēnitas clarior: tāto ſplēdidíq⁹ epulētur. Quid ergo? Nónne & his quí cōuertūtur ad cor: cordis delitiæ ſunt quærēde: & ſpíritualib⁹ ſpíritalía cōparādae? Propterea iā paratū eſt conuiuiū nr̄m frēs: iā coacta ſunt oīa: & epulādi tēpus aduenit. Dignū eſt em̄ ut príus aīa ſatíetur: q̄ hæc portío ſine dubitatiōe & ſine cōparatione, ſit potíor: præſertim cū ſctōrum ſolēnitates manifeſtū ſit ad aīas magís quàm ad corpora pertínere: & quæ animarū ſunt, animæ plus acceptent: quippe naturalí quadā ex cognatione cōiūctæ. Quibus propterea quo q̄ ſancti iſti cōpatiunt amplius: ꝓpterea magis deſiderāt aīarū bona: & plus earū refectionibus delectantur: qm̄ & ípſi ſimiles nobis fuere paſſibíles, & ipſi peregrinatiōis hui⁹ & exílij miſerabílis deplorauere moleſtias: & ipſi grue & huius corporis onus & tumult⁹ ſeculi & tētationes experti ſunt ínimici. Nihil ítaq; dubiū quin gratior eís ſit & multo acceptabílior illa feſtiuitas qua íntēdit æpulís aīarū: quàm ſit ea q̄ celebratur à ſeculárib⁹ curā carnís perficiētibus in deſideríjs uoluptatū. Veruntamen unde nobis aīarū panis in terra deſerta: in loco horroris & uaſtæ ſolícitudinís? Vñ nobis ſub ſole ſpíritalís cíbus: Vbí nihil eſt niſi labor & dolor & afflictio ſpírit⁹? Sed ſcío q̄s díxerit, petite & accípietis. Et illud. Sí uos cum ſitis mali noſtis bona data dare filíjs ueſtris: quāto magís pater ueſter è cælo dabit ſpíritū bonū petentibus ſe. Nec ignoro quàm obnixe tota hac nocte & díe petierítis mendicātes darí, nobis panem de cælo uiuū: nō eū qui corpus corroborat: ſed quí cōfirmat cor hoīs. Nā cōuiuas quidē nō aſim dícere, ſed mendící ſumus, p̄benda dei uiuētes. Mēdící ínquā iacentes ante ianuā regis p̄diuítis ulceribus pleni: & cupientes ſaturarí: imo & ſuſtētarí de micís, quæ cadunt de menſa domínorū noſtrorū, quorū celebram⁹ hodíe ſolēnitatē. Nēpè delitíjs affluūt & menſurā accípiunt bonā & cōfertā & ſupereffluētē. Cōfidímus aūt qm̄ erit quí det nobis: chaos em̄ magnū & diſtantia eſt multa nímis inter líberalitatē & benignitatē dei: & auarí diuítis crudelitatē. Propterea dedit hodíe pater noſter panē. Patrē em̄ miſericordiarū: patrē eſſe neceſſe eſt etiā miſerorū dedit inquā nobis panē de cælo & cíbaría in abundātia, quorū utinā ego fidelis coquus. utínam aīa mea coquina utílis uideaſ. Siquidē ad p̄parāda fercula ueſtra: tota hac nocte concaluit cor meū intra me: & in meditatione mea exarſit ígnis: ille ſine dubío quē dñs Ieſus miſit in terrā, & uoluit uehemēter accēdí. Nā ſpūalem cíbum, & coquinā, & ígnē, habere neceſſe eſt ſpūalem. Supereſt iam ut diſtribuā quæ parauí: uos autē conſiderate potius dantem dñm quā miníſtrum diſtribuentē. Ego enim quantum in me eſt: nihil aliud ſum quàm cōſeruus ueſter qui uobíſcū pariter & míhi & uobis ſicut ipſe dñs nouit mēdico panē de cælo & alimoniā uitæ. Propterea nō ego uobis, ſed p̄ ueſter ipe eſt quí dat uobis panē de cælo uiuū: ipe uos paſcit & operíbus & ſermonibus: etiā & carne filij ſui qui eſt uerè cíb⁹. Nā & de operíb⁹ lego: meus cíbus eſt ut faciā uolūtatē patrís meí: & de uerbís. Quoniā nō in ſolo pane uiuit hō: ſed in oī uerbo quod procedit de ore dei. Ergo

Mat. 18.

Math. 5.

Vbi ſup.

Matt. 3. Vbi ſup.

ps. 83.

Cori. 9.

nūc quidē cibari habemus factis eius & uerbis: post hæc etiā illibatū dñici corporis sacramentū in altaris mēsa sacrosctā ipso ppitio percepturi. Legimus in euāgelio hodie. Qñ uidēs turbas iesus, ascendit in montē, Predicātē eī dñm, de ciuitatibus & castellis ppli sequebant: quorū saluabat aias: sanabat corpora: & adhærebāt ei, affatu pariter & aspectu illius delectati: cuius nimirū uox suauis & facies eius decora: sicut scriptū est. Speciosus forma præ filiis hoīm: diffusa est gra i labiis tuis. Talis est quē nos sequmur: cui adhæremus, totus desiderabilis, in quē nō solū populi sed & ipsi quoq; angeli sancti desiderant prospicere. Quid uobis suauius aponemus, nimirum hæ sunt delicie angelorum, Gustate proinde & uidete quoniā suauis est dominꝰ. Et huic suauitati: huic sapori: huic sapientiæ quæ trahitur de occultis, omne quod desideraī nō ualet cōparari. Quid enim. Miraris in sole splendorem: in flore pulchritudinem: in pane saporem: in terra fœcunditatem. Sed à deo hæc uniuersa donata sunt: nec dubium quin multo amplius reseruauerit sibi quàm dederit creaturis. Iam ne hoc quidèm ociosum putemus: q ascēdit in montem: nimirum quod tanto ante prædictū est tanquā à longè clamante propheta. Super montem ascende tu q euangelizas sion: qui euangelizas hierusalē. In qua ascensione si uos melius non habetis: ego illud intelligendum puto quod in initio actuum apostolorū beatus Lucas memint dicens. Primū quidem sermonē feci de omnibus ô theophile, quæ cœpit iesus facere & docere: utiq; non iuxta pharisæorum morē: qui alligabāt onera grauia & importabilia & imponebant ea i humeros hoīm: digito autem suo nolunt ea mouere. An nō bonus animæ panis est iste & plurimum confirmās cor hominis? Fiducialiter sequar te dñe quocunq; ieris: & secure incedo uiam mandatorū tuorū: sciēs q per eā pceſseris ipse. Secure inquā uiā mandatorū tuorū curro: qñquidē noui q a summo cælo egressio tua, ad currendam hanc uiam: & occursus tuus usq; ad summum eius fuerit per hāc uiā. Nō possum ergo fratres i hūc modū singula masticare: uos estote aialia mūda & ruminātia: ut fiat sicut scriptū est. Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Cogit tñ succingere, forsitā & præscidere uerbi: tā breuitas horæ quàm materiæ magnitudo. C Vidēs turbas iesus ascēdit in montē. Vidēs miserationis intuitu: quoniā erāt sicut oues errātes nō habētes pastorē. Quid est q priusquām docere inciperet ascēdit in montē: nisi q in hocipso docuit necesse habere prædicatores uerbi dei desiderijs animi: & conuersatione sancta ad sublimia tendere: & uirtutum cōscendere montē? Et cum sedisset accesserunt ad eū discipuli eius. Cū sedisset, inquit. Alioquin quis ad excelsum illū gigātē posset accedere? Benignissime prorsus inclinauit se & exinanuit usq; ad sessionē ut dicat patri. Tu cognouisti sessionē meā & resurrectionē meā. Sedit enim ut eū, quē ne ipsi quidē angeli stantē attingere poterant, etiā publicani & peccatores accedant: accedat maria magdalene: accedat & latro de cruce. Et cū sedisset accesserunt ad eū discipuli eius. Accesserunt nō tā incessu pedū quàm affectu cordis & imitatione uirtutū. D Bene aūt nō turbæ, nō qlibet de populo sed discipuli accessisse dicūtur: quatenus sicut testamētū uetus datū legit in mōte syna: solo moyse ascendente & populo expectante deorsum: sic & modo suscipe rent montes pacem populo & colles iustitiam: & uelut in tenebris quibusdā & in occulto diceret apls: qd postea dicerent in lumine: & audirent in aure quod predicarent postmodum super tecta. Vnde & sequitur. Et aperiens os suum docebat eos. Aperuit nunc os suū: qui prophetarū prius aperuerat ora. Hinc est quod legit in psalmo: pphe ta dicente. Dñe labia mea aperies: & os meū annūciabit laudē tuā. Nūc aūt qui multipharie multisq; modis olim loquut⁹ fuerat in pphetis: demū suīpsi ꝯ ore, loquut⁹ est tāquā si diceret. Et qui loquebar ecce assū. Beati qui audierūt loquētē in carne sapientiā: beati qui uerbi dei uerba quæ ab ipsius ore ꝓcesserunt, audierunt. Veruntamē quod audierunt illi: adhuc reseruatur nobis: ḡa & nos audire possum⁹ quāuis nō ab ipo. Aperiens os suū docebat eos dicēs. Beati pauperes spū. Verè apertū est os eius: in quo oēs thesauri sapiētiæ & scientiæ sunt reconditi. Et uerè eius hæc doctrina, qui in apocalypsi loquit. Ecce noua facio oīa: qui per prophetam ante prædixerat: aperiam os meū, eructabo abscondita à constitutione mundi. Quid enim tam absconditū, quàm paupertatē esse beatā? Atta mē ueritas loquitur: quæ nec falli nec fallere potest: & ipsa est quæ dicit: quoniā beati pauperes spū. Sic uos insensati filij Adam diuitias quæritis: diuitias desideratis usq; adhuc: cum iam beatitudo pauperū diuinit⁹ cōmendata: prædicata mundo, credita sit ab hominibus. Quærat eas paganus qui sine deo uiuit: quærat iudæus qui terrenas promissiones accepit. Sed qua fronte magis aut qua mēte, christianus diuitias quærit postquā christus beatos esse pauperes prædicauit? Quousq; filij alieni: quousq; uanitatem loquetur os uestrum: ut beatum dicatis populum, cui hæc sunt: hæc uisibilia: hæc præsentia: cū filius dei os suum aperiens loquutus sit ueritatem beatos esse pauperes: & ue diuitibus? B Sed diligenter attende q nō simpliciter pauperes nominat propter plebeios pauperes: necessitate miserabili, non laudabili uoluntate. Spero equidem profuturā eis apud diuinæ bonitatis misericordiam hanc ipsam afflictiōis suæ miseriam: scio tamen dñm hoc in loco non de huiusmodi fuisse loquutū: sed de his q possunt dicere cum propheta. Volūtarie sacrificabo tibi. C Attñ nec uolūtaria quidē pauptas oīs, laudē habet apud deum: nam & philosophi omnia sua reliquisse leguntur: ut expediti mundialibus curis: studio uanitatis possent uacare liberius: & nolebant censu abundare terreno: ut abundarēt magis in sensu suo. Hos discernit quod dictū est spiritu: id est spirituali uolūtate. Beati uerò pauperes spiritu spirituali scilicet intentione: desiderio spirituali: propter solū beneplacitum dei & animarū salutem: quoniā ipsorum est regnum cælorū. Sed quis est qui sic loquitur: qui sic beatificat pauperes, & sic ditat? Putas poterit uerum esse? Erit sine dubio: siquidem uerax & potens est qui promittit. Si murmurat inimicus, respondebitur ei. An non licet mihi facere quod uolo? Nónne oculus tuus nequā est, quia ego bon⁹? Si tu iure hūiliat⁹ es pro eo q aduersum me exaltare te uoluisti: nónne qui se humiliant propter me: merito sunt exaltādi? Et uerè fratres si miserrimus ille è cælo deiectus est: quoniā affectauit celsitudinem, altitudinem concupiuit, sublimitatem præsumpsit, nónne consequens est beatos esse, qui sponte in paupertatis humilitatē sese deponunt: & iuxta domini promissionē ipsorum est regnum cælorum quod perdidit iste? Et attende quàm sapienter ordinauerit sapientia contra peccatum primū remedium primū opponens. Ac si apertius dicat. Vis obtinere cælum quod perdidit superbiēs angelus: qui confisus est in uirtute sua: & in multitudine diuitiarum suarum? Paupertatis uilitatem amplectere, & tuum erit. Sequitur. Beati mites: quoniā ipsi possidebūt terram. Bene optime. Sic enim oportebat cōmēdata paupertatē etiam mansuetudinē predicari: qñ relinquentibus omnia, prima solet esse tentatio de molestijs corporis & afflictione carnis insolita. Quid uerò paupertas prodest: si, quodabsit, pauper in murmurationē deueniat: factus exasperans & impatiens disciplinæ? Optime quoq; post regni promissionē minus aliud regnum uelut in arrā datur: ut secūdū scripturā promissionē habeamus uitæ eius quæ nūc est pariter & futuræ: & de exhibitiōe præsentiū, firma sit expectatio futurorū. A Beati mites: qñ ipsi possidebunt terram. Hāc ergo terram corpus nostrum intelligo. Quod si possidere uult aīa: si regnare desiderat super mēbra sua: necesse est ut sit ipsa mitis & superiori suo subiecta: qñ tale inueniet inferius suum: qualem se exhibuerit superiori. Armatur enim creatura ad ulciscēdā sui iniuriā creatoris: & ideo nouerit anima quæ rebellē sibi inuenit carnem suam, se quoq; minus quàm oporteat superioribus

Math.5. ps.44. Esa.40. Actu.1. ps.8. puer.21. Textus. Textus. ps.138. Exo.24. Textus. Esai.50. Rom.21. Textus. Textus.

periorib⁹ poteſtatib⁹ eſſe ſubiectam. Manſueſcat ipſa & humiliet ſub potẽti manu dei altiſſimi: ſubiecta ſit deo & his pariter quib⁹ uice eius habet obedire prælatis: & continuo corpus ſuum inueniet obediens & ſubiectum. Veritas enim eſt quæ loquit. Beati mites quoniã ipi poſſidebunt terram. Et uide ſi nõ aduerſus ſecundi peccati uulnus: ſecunda proceſſerit medicina. Prima (ſiquidem) poſt angelicæ p̃uaricationis ruinã Eua peccauit, inquietudine ſpirit⁹ agitata: & interdicti dñici iugũ ſuaue & leue onus abiciens: qm̃ expectare noluit: ut de manu dñi unde iam cætera acceperat perfectionẽ quoq; beatitudinis mereretur ſed p̃riper e illã ſerpentis conſilio attentauit. Propter hoc paradiſum perdidit, terrã deliciarũ: ꝓpter hoc in ipo corpore cõtrariã legem inuenit. Sed iam fortaſſis ad hãc Textus. dñi uocẽ deſiderio mãſuetudinis æſtuas: & conq̃reris ſup aſperitate cordis tui & belluinis quibuſdã motibus atq; indomita feritate. Attendite ergo quod ſequitur. Beati q̃ lugẽt: qm̃ ipſi cõſolabunt. Equum indomitum flagella domant: animã immitẽ cõtritio ſpũs & aſſiduitas lachrymarũ. Ergo in oib⁹ operib⁹ tuis memorare nouiſſima tua: mortis horrorẽ: iudiciũ tremendum diſcrimen: ardentis gehennæ metum ab oculis cordis tui elõgari nullatenus patiaris. Cogita peregrinationis tuæ miſeriã: recogita annos tuos in amaritudine aiæ tuæ: cogita uitæ humanæ pericula. Cogita fragilitatẽ ꝓpriam & ſi in huiuſmodi cogitatione perſeueraueris dico tibi parum ſenties quicquid foris uidet eſſe moleſtũ: dũ toto corde circa interiorem moleſtiã occuparis. Sed nec patietur domin⁹ ſine cõſolatione te eſſe: quoniã pater miſericordiarũ eſt & deus totius cõſolationis, & cõplebitur oĩno q̃d ueritas pollicetur. Beati qui lugẽt: qm̃ ipſi conſolabunt. Cõcordat aũt huic ſentẽtiæ etiã illud quod in Salomone legiſti. Meli⁹ Eccli.7. eſt ire ad domũ luctus: quàm ad domũ cõuiuij. Propterea beata eſſes Eua: ſi poſt culpã cõſolationẽ q̃reres lachrymarũ: & cõuerſa ad pœnitẽtiã, ueniã citius obtineres. Nunc aũt miſerrimã q̃ſiſti conſolationẽ de ſimili caſu uiri tui: & ueneno peſſimo, nequiſſimo uidelicet uitio, totã infeciſti poſteritatẽ tuã: ut uſq; hodie perditionẽ alterius alter ſuã reputet cõſolationẽ. Miſera ꝓrſus Euæ cõſolatio & eorũ q̃ miſerã hãc imitant: ſed beati q lugent: qm̃ ipſi conſolabunt. Verũ quid aliud eſt hæc cõſolatio quàm procedens de ſpe ueniæ gratia deuotionis & ſuauiſſima delectatio boni, & guſtus ſapiæ licet exigu⁹, quib⁹ interim benign⁹ dñs afflictã refrigerat aiam? Sed guſtus ille nihil aliud eſt quàm irritamentum deſiderij & incentiuum amoris ſicut ſcriptũ eſt. Qui edunt me adhuc eſurient: & qui bibũt me adhuc ſitient. Propterea ilico ſubinfert. Beati qui eſuriũt & ſitiunt iuſtitiã: qm̃ ipſi ſaturabũtur, Qui eſurit eſuriat amplius, & qui deſiderat, abundantius adhuc deſideret: Eccl.24. quoniã quãtũcũq; deſiderare potuerit, tm̃ eſt acceptur⁹. Textus. Imo uerò non ſecundũ imperfectionẽ, modũue deſiderij quoniã q donec pfecte habeat: pfecte deſiderare non poteſt: ſed nec & pfecte hĩc dõec pfecte deſideret: ſed menſurã accepturus eſt bonã & cõfertã & coagitatã & ſupefluentem. Beati q̃ eſuriũt & ſitiũt iuſtitiã: qm̃ ipſi ſaturabunt. Infirmiori palato cordis & aiæ languenti adhuc dura & inſipida res uidetur eſſe iuſtitia: ſed qui guſtauerunt, ecce ipſi ſciunt quàm beati ſũt qui eſuriunt illam: qm̃ ipſi ſaturabunt. O uerè fœlix & gloriоſa ſatietas: ô ſctm̃ cõuiuium: ô deſiderabiles epulæ: ubi nimirũ anxietas nulla: nullum poterit eſſe faſtidiũ: qm̃ ſatietas ſumma & ſummum inerit deſiderio. Beati q eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam: qm̃ ipſi ſaturabunt. Iam uerò hoc uerbum aduerſus adam procedere credo q portionẽ quidẽ aliquã uidet tenuiſſe iuſtitiæ in eo q̃ mulieri quidem cõpaſſus eſt: ſed ſi eſuriſſet iuſtitiam: curaſſet ſine dubio reddere quod debebat: nõ modo uxori ſed multomagis creatori. Debebat enim uxori cõpaſſionem, utiq; & diſciplinã tanquã inferiori. Caput enim mulieris uir. Debebat autẽ deo obedientiã atq; ſubiectionem. Sed quid putam⁹ fratres? quàm plurimi uſq; hodie factũ illud grauiter dijudicant: & tm̃ inſipienter imitant. Indignant aduerſus Adã q̃ obedierit uoci uxoris ſuæ pluſquã dei: & ipſi quotidie Euã ſuã: carnẽ uidelicet audiũt pluſquàm deũ. Fratres ſi modo p̃ſentẽ uiderem⁹? Adã in eo articulo poſitũ, aſcendẽtibus cogitationib⁹ in cor eius, coartari inter precẽ uxoris & præceptũ creatoris: nõnne clamarem⁹ aduerſus illum dicentes? Caue tibi miſer: uide ne feceris: ſeducta eſt mulier, nõ acquieſcas ei. Vt quid ergo quoties apprehendit nos tentatio ſimilis: non perſuademus ſimiliter nobiſipſis? Beati enim qui eſuriunt & ſitiũt iuſtitiã: quoniã ipſi ſaturabunt. Sed qd põt eſſe oĩs iuſtitia noſtra corã deo? Nõne iuxta ꝓphetã uelut pannus menſtruate reputabit: & ſi diſtricte iudicetur inuenietur oĩs iuſtitia noſtra, & minus habens? Quid ergo de pctis erit: qm̃ ne ipa quidẽ ꝓ ſe poterit reſpõdere iuſtitia? Propterea obnixe cũ ꝓpheta clamantes: Non intres ps.142. in iudicium cum ſeruo tuo dñe: tota humilitate ad miſericordiam recurramus: quæ ſola poteſt ſaluare aias noſtras & ſolicite penſemus quod ſequit. Beati miſericordes: qm̃ Textus. ipſi miſericordiam conſequẽtur. Et attende quẽadmodũ zacheus breuiter uno uerbo utrumq; cõplectitur, dicẽs. Dimidium bonorum meorum do pauperib⁹: & ſi quẽ- Luc.19. piam defraudaui reddo quadruplum. Vides quãtũ eſuriuit iſte iuſtitiam: cui nõ ſufficit æqua menſura reddere ni ſi reddat quadruplũ? Miſericordia quoq; magna eſt: q̃ dimidiũ bonorũ ſuorũ dat pauperib⁹. Verũtamẽ non ſilebo ego quod ſentio. Laudẽ dñi loquet os meum: dñi planè non ueſtram. Neq; enim uobis ſed nomini ei⁹ do gloriã. Zacheus certè cuius laus eſt in euangelio: dimidium bonorum ſuorũ dedit pauperib⁹: ſed ego multos Zacheos hic uideo qui nihil ſibi ex oib⁹ reliquere. Quis mihi ſcribet hoc euangeliũ de zacheis iſtis, imo de petris iſtis: qui fiducialiter loquantur dño: ecce nos reliquimus oĩa & ſequuti ſum⁹? ter Scriptũ eſt. Sed iam in euãgelio æterno in Mat.19. libro uitæ ſcriptum eſt & ſignatum. Beati miſericordes: quoniam ipſi miſericordiã cõſequentur. Iam uerò fratres Adæ crudelitatẽ hæc ſententia tãgit qui uidebatur uxoris amore peccaſſe. Ecce enim ſcimus ô Adã quia os de oſſibus tuis & caro de carne tua eſt: & ei⁹ amore peccaſti. Videamus nunc quantũ diligas eam. Venit dñs igneum tenens gladiũ, in ultione præuaricationis; oppone te diſcrimini propter illã & dic: Dñe mulier infirmior eſt, mulier ducta eſt: mea eſt iniquitas: meum peccatum: in me ſolum Gen.3. uindicta procedat. Sed nõ loquit ſic. Mulier, inquit, quã dediſti mihi: dedit mihi de ligno & cætera. O peruerſitas, pœnam ſuſcipere refugis: & culpam admittere non recuſaſti? Quomodo, prohdolor, omnia cõfudiſti: pernicioſe miſericors, ubi ſeuerus eſſe debueras: & pnicioſius crudelis, ubi miſericordiam impendere oportebat? Nam delinquere ꝓpter illã nullo modo: ſatiſfacere uerò pro ea libẽti animo debuiſti. Sic enim oportet fieri fratres: ut nunquã ꝓpter aliũ homo peccet: quod eſt iuſtitiæ: & libenter aliena peccata ſupportet q̃d eſt miæ. Beati qeſuriũt & ſitiũt iuſtitiam: qm̃ ipſi ſaturabunt. Beati miſericordes: qm̃ miſericordiã cõſequentur. Sequitur. Beati mũdo corde qm̃ Textus. ipſi deum uidebũt. Beati planè & omnino beati qui uidebũt in quẽ deſiderãt ãgeli ꝓſpicere: quẽ uidere uita æterna eſt. Tibi dixi cor meum exquiſiuit te facies mea, faciẽ tuã dñe requiram. Quid enim mihi eſt in cælo: & à te quid uolui ſup terrã? Defecit caro mea & cor meũ: de⁹ cordis mei & pars mea deus in æternum. Quãdo adimplebis me lætitia cũ uultu tuo? Ve mihi, ab immũditia cordis mei, qua impediente necdũ mereor ad beatã illam uiſionẽ admitti. A Quãta ſolicitudine fratres, quanto ſtudio danda eſt opera: ut mundari poſſit oculus quo uidendus eſt deus? Et ego quidem triplici ſorde inquinari me ſentio concupiſcentia carnis: & concupiſcentia gloriæ temporalis: & præteritorum conſcientia delictorum. Sũt enim in anima motus quidam deſideriorum: quos nec ratione nec uiribus extinguere poſſum: quãdiu ſunt i hoc ſeculo nequã & in corpore mortis teneor alligatus. Attamen cõtra ſordes iſtas orationis oppono remediũ: & propterea

ſicut oculi ſeruorū in manib⁹ dn̄orū ſuorū: ita oculi nr̄i ad dn̄m deū nr̄m, donec miſereat nr̄i: q ſol⁹ mūdus eſt: & pōt facere mūdū de īmūdo cōceptū ſemine. Sic & contra pct̄i cōſcientiā remediū cōfeſſionis eſt inſtitutū: & oia in cōfeſſione lauant. Ecce hæc ſunt q̄ mundant oculū cordis, oratio & confeſſio. Porrò beati mūdo corde: qm̄ ipſi deū uidebūt. Videbunt quidem ī fine facie ad faciē: uidebūt etiā ſed nūc per ſpeculum in enigmatæ: & nūc cognoſcēt ex parte pfecte poſtea cogniturī. Oīs em̄ in cuiuſcōſcientia clauſum adhuc peccatū uiuit: aut peccat in ſpe: & ita ſentit de deo tanquā ſi mīn⁹ ei pct̄ā diſpliceāt: aut peccatin deſperatione immiſericordē ſentiens deū: quorum
Pſal. 49 utriq; merito dicit: Exiſtimaſti iniq̄ q ero tui ſimilis qm̄ neuter deū uidet ſed mētit iniquitas ſibi: formās ſibi idolū, p eo q̄d nō eſt ipe. Beati uerò mūdo corde: qm̄ ipſi ſoli deū uidēt: ſoli de eo ſentiunt in bonitate ſicut uerè bon⁹ eſt: ita ut nemo bonus ſit niſi ipſe. Beati mundo corde: qm̄ ipſi deū uidebūt. Miſerī, pinde adā & eua: q cōuerſi in uerba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis: dum confeſſionis mūdationē fugiūt: immūdo remanēt corde
Textus. & à facie dn̄i eiciuntur. Sequit. Beati pacifici: qm̄ filij dei uocabunt. Merito filij noīe uocabunt: qui filij op⁹ imple uerint. Ipſe em̄ eſt: per quē reconciliati pacem habemus ad deum. Ipſe qui pacificauit in ſāguine ſuo quæ in cælis ſunt, & q̄ ſuper terram: mediator dei & hoīm homo xp̄s ieſus. Et attende quēadmodum in trib⁹ quidē prioribus ſibiipſi recōciliat aīa: in duobus q̄ ſequūtur, proximo: in ſexto, deo: In ſeptimo etiam alios recōciliat: tanquā recep tus in gr̄am dn̄i & fœlici familiaritate donatus. Nā pau pertate, menſuetudine, fletu renouatur in aīa ſimilitudo quædā & imago æternitatis oīa tempora cōplectētis, dū paupertate futura meret: manſuetudine ſibi p̄ſentia uēdicat: luctu pœnitētiæ preterita quoq; recuperat: ſicut ſcri-
Eſa. 38. ptum eſt. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Porrò iuſtitia & miſericordia perfecte proximo cohæremus, dum q̄cquid nolumus nobis fieri, alijs non faciamus per iuſtitiā: & quæcūq; uolumus ut faciant nobis hoies, & nos faciamus illis per mīam. Iam reconciliati nobis, reconciliati etiam prīximo: fiducialiter per mūdiciam cordis reconciliamur deo. Beati uerò qui de ſua reconciliatione non ingrati: & pro fratribus ſuis pie ſolicīti eos quoq; quantum præualent & ſibi & deore conciliare laborant. Quibus enim laudibus dignum, quāto amplectendum putas affectu fratrem illū, qui ſine querela cōuerſans inter fratres tota ſolicitudine cauet: ne qd in eo ſit: quod ab alijs hortari oporteat: & quicqd in alijs eſt onoroſum, patientiſſime portat: ſingulorum ſcandala ſua reputat, qui & cū apoſtolo loquitur: quis ſcandalizat,
1. Cor. 11. & ego non uror: quis infirmat & ego nō infirmor? Beati pacifici quoniā filij dei uocabunt. Non eſt em̄ deus diſſenſiōis ſed pacis: ideoq; filios pacis, dei quoq; filios dignū eſt appellari. Iam quæ ſequit octaua beatitudo martyrum eſt prærogatiua: cuius nobis tolerantiæ, nec tempus uidetur eſſe nec uirtus. Honoratur nunc iuſtitia magis quātum in facie eſt: aut nulli, aut pauci pro ea ſuſtinent pſecutionem. Fœlices tamen (ſi qui ſunt) quoniam ipſorū eſt regnum cælorū: ut eos nemo perſequat. Quod ſi multiplex fuerit tribulatio, tunc quoq; multiplicius exultandū: nō intuentibus q̄ uident incōmoda, ſed præmia q̄ non uidētur. Quæ enim uidētur temporalia ſunt, quæ aūt nō uidētur æterna Beati, inquit, eritis cū uos oderint hoies & cū
Textus. ſeparauerint uos & eiecerint & dixerint oē malum aduerſum uos mentientes ppter me. Gaudete in illa die & exultate, ecce enim merces ueſtra copioſa eſt i cælis: copioſior longè, quàm ſit labor in terris. Verumtamē quid ſibi uult q̄ eadem promiſſio facta eſt pro pauperibus & martyribus: niſi quia uerè martyriī genus paupertas uoluntaria
p̄s. 3. eſt? Btūs uir, ait ꝓpheta, q poſt aurū nō abiit: nec ſpauit in theſauris pecuniæ. Quis eſt hic & laudabimus cū? Fecit enim mirabilia in uita ſua. Quid mirabilius aut quod martyrium grauius eſt: quàm inter epulas eſurire: inter ueſtes multas & præcioſas algere: paupertate premi inter diuitias: quas offert mūdus: quas oſtētat malignus: quas deſiderat noſter iſte appetitus? An non meritò coronabitur qui ſic certauerit: mundum abiiciens, promittentem irridens, inimicum tentātem: & quod glorioſius eſt de ſemetipſo triumphans & crucifigens concupiſcētiam pruritentem? Deniq; propterea pauperibus pariter & martyribus regnū cælorum promittitur: quia paupertate quidem emitur: ſed in paſſiōe pro chriſto abſq; omni dilatione percipitur.

In eadem ſolennitate. Sermo. II.

OVia ſanctorū oīm feſtiuam hodie dilectiſſimi omniq; digniſſimā deuotiōe memoriā celebram⁹: operæp̄ciū puto de cōmuni eorū fœlicitate, in qua beata iā requie perfruūtur, & futura quā præſtolātur cōſummatiōe, adiuuante ſpirituſancto, ſermonem facere charitati ueſtræ: ita ſanè ut non opinionis propriæ coniecturas: ſed diuinorum librorum ſequar auctoritatem: ne prophetare uidear de corde meo: ſed imitar quoad potero teſtimonijs ſcripturarum. Erit em̄ præſtante domino triplex ſermonis utilitas: quatinus agnita (uel ex parte aliqua) fœlici retributione ſanctorum: adūdantiori deinceps ſolicitudine ipſorum inhærere ueſtigijs: ac feruentiori deſiderio ad eorū ſuſpirare conſortia: propenſiori quoq; deuotione eorundem nos cōmendare patrocinijs ſtudeamus. Fidelis quippe ſermo & omni acceptione dignus: ut quos ſolēni ueneratione proſequimur: etiam ſimili conuerſatione ſequamur: quos beatiſſimos predicamus: ad eorū beatitudinē tota auiditate curamus: quorū delectamur preconijs ſubleuemur? eorum patrocinijs. Nec ſanè parū infructuoſa inuenitur memoria feſtiua ſanctorū, lāguorem, teporem, erroremq; depellens cum eorū interceſſione iuuetur infirmitas noſtra: cōſideratione beatitudinis excitet negligētia noſtra: ignorantia quoq; noſtra ipſorum erudiatur exemplis. Propterea cū perfecte eruditos uos ad imitanda ſanctorum ueſtigia hodierna ſancti euangelij lectiōe & ipſius dominī ſermone non dubitem: erecta nimirū ante oculos ueſtros ſcala per quā uniuerſus quē hodie ueneramur ſanctorū chorus aſcendit: nec ignorē implorandis eorū ſuffragijs, totū paulominus noctis & dieī huius religioſa deuotione tp̄s expēſum iā de eorū fœlicitate loqui: uel exiguū aliquid attētabo: quod donauerit ipſe qui eos & magnificat iā, & glorificat, quos uocauit prius, atq; iuſtificauit. Legimus in ꝓpheta. Cōuertere aīa mea in requiē tuā: quia dn̄s bñ- p̄s. 114.
fecit tibi: quia eripuit aīam meā de morte: oculos meos à lachrymis pedes meos à lapſu. Et in alio pſalmo. Aia nr̄a p̄s. 123.
ſicut paſſer erepta eſt de laqueo uenantiū. Multa quoq; ſimilia in diuinarū reperiſſe mihi uideor ſcripturarū uerba hoīm qui liberatos ſe eſſe nō ſine multa admiratione lætātur: uerba perfectæ ſecuritatis & fœlicitatis immēſæ, uocē gratiarū actionis & lætitiæ: quā pro meo ſapere his qui lutcas adhuc domos inhabitant: & in ſudore uultus ſui comedūt panē ſuū oīno non arbitror conuenire. Quis em̄ eorū gloriabit? caſtū hīc cor? Quis audeat gloriari cōtritū eſſe laqueū: liberatos pedes à lapſu: reclamante nimirum apoſtolo & dicente. Qui ſtat uideat ne cadat. 1. Cor. 10. Rom. 7.
Vnde & de ſemetipſo. Infœlix, inquit, ego hō: quis me liberabit de corpore mortis huius? Et alio in loco. Frēs, Phili. 3.
inquit, ego me non arbitror comprehendiſſe. Vnum autem: quæ retro ſunt oblitus & in ea quæ ante me ſunt extētus ſequor ad palmam &c. Itemq; ego, ait, ſic curro nō 1. Cor. 9.
quaſi in incertum: ſic pugno non quaſi aerem uerberās: ſed caſtigo corpus meum & ſeruituti ſubigo: ne fortè cū aliis prædicauerim: ipſe reprobus efficiar. Hæc tamen planè tuba militiæ eſt: hæc uerba ducis ſtrenui fortiter dimicantis. Nam ſuperiora quidem potius triumphantis eſſe quis dubitet: aut certè quidēm nō triumphantis ſed cum uictoria iam redeuntis de prælio ad futuram magni triūphi diē læta ad ſecura conſcientia preſtolantis? Quid enim loquitur

Psal.114. enim loquit reuersꝰ de ꝓlio fortis miles: suus fidelisq; Cō uertere ia, inqt, aia mea in requie tua. Dū em̄ i corpe mortis, dño militares nulla reqes erat: tū pro labore certamínis: tū pro periculo exitus adhuc incerti. Hinc excitabat tumultus tētationū: inde succūbēdi metus grauꝰ solicitabat. Habebat tm̄ fratres & tūc gloriā miles christi: licet & requie nō haberet. Ait siquidē strenuꝰ ille & fortis mi
2. Cor. 1. les: cuius & pauloante fecimus mentionē. Gloria nra hæc est: testimoniū cōsciētiæ nostræ. Quod cōsciētiæ testimoniū, nō sic intelligendū puto: tāquā ipsa sibi cōsciētie attestaꝝ. Non em̄ q seipsum cōmēdat ille ꝓbatꝰ est: sed quē deus cōmēdat. Est ergo testimoniū cōsciētiæ in quo gloriaꝝ apostolus: nō qđ phibeat cōsciētia: sed qđ loquit̄ spíritus ueritatis in ipsa: testimoniū phibens spiritui nostro q filij dei sumus. Cū em̄ ueritas applaudit: cū iustitia attestat dei sine dubio cōmendātis uox est, & spūssancti testimoniū phibētis: ac sic decertanti uiriliter militi rex suus (pro cuiꝰ amore & honore decertat) prope assistēs, lætus applaudat: & laudet fortia facta: ꝓxima clamitet esse uictoria: parata iam præmia: & coronā polliceatur æternā. In quo testimonio gloriaꝝ quidē probatus & strenuus miles: mínime tamen quiescit: sed tanto acrius uiriliusq; decertat. Itaq; dū adhuc militāt, gaudēt utiq; electi dei: sed tantū de primitijs spíritus q & infirmitatē eorū adiuuat uirtute sua: & pusillanimitatē sua cōsolatur attestatione.
Rom. 14. Vnde & is de quo loquebatur apl's. Non est, inqt, regnū dei esca & potus: sed iustitia & pax & gaudiū in spiritu sancto. Iam uerò consummato militiæ tēpore gaudiū habēt sancti etiā in spū suo: donec aduenīat dies illa qua introire mereantur in gaudium dñi sui: gaudiū habituri & in ipso corpore suo. Sic habemus in psalmo. Signatū est
Psal. 4. super nos lumen uultus tui dñe: dedisti lætitiam in corde meo. Vnde? Planè ex his quæ sequunt: à fructu frumenti uini & olei sui. Audiuit em̄ ciusmodi aia uocē dicētis. Da
Ꝓuer. 31. te ei de fructu manuū suarū, & laudēt eā i portis opa eius. Vnde & Ioannes scribere iubeꝝ in apocalypsi. Qm̄ beati
Apo. 14. mortui q in dño moriunt. Quare beati? Amodo em̄ iā dicit spūs: ut requescant à laboribus suis. Vnde & in ipso de quo pauloante loquebamur psalmo: eis quæ supra posuimus uerbis adiunctum est. In pace in idipsum: dormiā & requiescam: & de operibus habemꝰ in apocalypsi. Opera
Psal. 4. enim illorum sequuntur illos. Ad quid uerò sequuntur:
Apo. 14. nisi ut laudent eos in portis? Ad quid sequuntur: nisi ut multiplicentur à fructu eorum: & accipiētes de fructu manuum suarum saginētur uituli: quos ex prophetico testimonio cum reædificabuntur muri Ierusalem super altare dominí nouimus imponēdos? Interím quippe sub altarí eos esse & non supra: ipse nos doceat cuius testimonium credibile factum est nimis: q ut scribit i apocalypsi: sub altarí ipso eorum etiam uoces. Audiuit: Adhuc ergo signa
Apoc. 6. tum est super eos lumen uultus dñi ici: & licet nō plenā, habent tamen lætitiā multā in corde suo: donec ueniat dies illa, qua implebit eos lætitia cū uultu suo. Interím inquā cōuertunt animæ illæ in reqē suā donec ueniat dies qua introire mereant in requie dominí: adhuc laudant eas in portis opa sua: donec ueniāt cū erit unicuiq; laus à deo. Videtis fratres quāta est unitas scripturarum: quàm uno sensu & eisdem penè uerbis de beatitudine loquātur animarum? Iam uerò nemo ex uobis paruam aliquā requiē aut lætitiā suspicet: eorū qui ab omni penitus molestia liberi cogitant annos suos in dulcedine animæ suæ: lætantur pro diebus quibus humiliati sunt: annis quibus uiderunt mala; cū iocunda admiratione & mira iocunditate? cōsiderant pícula quæ euaserūt: labores quos ptulerunt: certamina quæ uicerūt: & ꝑ his omnibus certa & indubitata fide expectāt beatā spem & aduentum gloriæ magni dei & saluatoris sui: qui resuscitabit corpora eorū, cōfigurata ꝓpriꝭ corporis claritati. Quanta est fœlicitas eorum: quàm immensa lætitia: q nimirū triplici gaudio de recordatione trāsactæ uirtutis: de exhibitione ꝑsentis quietis: de certa expectatione futuræ consummationis exultant? Nam de futura illa cosummatione habemus uocē eorum in fine huius psalmi, de quo superiꝰ loquebamur. Dicūt em̄ singulæ animæ quibus iam datum est ad hanc requiē
Psal. 4. peruenire. In pace in idipsum dormiā & requiescam: qm̄ tu dñe singulariter in spe constituisti me. Singlariter inquā in spe: nō iam inter spem & metū: ubi prius non sine solicitudine & anxietate pluríma fluctuabā. Sic & de ꝑsentí sanctorum requie habemus in alio psalmo scriptū:
Psal. 114 Cōuertere aia mea in requiē tuā: qa dñs benefecit tibi. Bene inquam fecit: quātuis necdum optime. Deniq; audí quàm bene. Quia eripuit aiam meā de morte: oculos meos à lacrymis: pedes meos à lapsu: id est à pcto omni; & à pcti pœna: à timore quoq; & à periculo recidēdi penitus liberauit. Hoc est suauissimū animæ stratū: qđ nullis iam lauet aut riget lachrymis: qñ absterget deus oēm lachrymam ab oculis eius. Hoc cubile in quo iam nō compungitur: nec cōuertit̄ in erūna sua dū cōfigitur spína: exiit em̄ de terra illa quæ spinas ei & tribulos germiabat. Hoc planè stratum anime quod minimè iam uersaꝝ in infirmitate eius: qm̄ uniuersa quæ ifirmitatis erāt pariter trāsierunt. Hæc est inquā animæ suauissima, & saluberríma reqes: cōsciētia mūda, qeta, secura. Sit ergo beatæ aiæ cultrix cōsciētiæ suæ puritas: sit capitale trāqllitas: sit optatiuū eiꝰ securitas: ut in hoc interím strato dormiat delecta biliter, fœliciter reqescat. Iā uero de recordatiōe trāsactæ uirtutis habes in psalmo. cxxiij. manifestē v̄ba eorū quæ superiꝰ quoq; cōmemorauí. Cōsiderāt em̄ & multa cum
Psal. 123 admiratiōe recogitāt: à qbus laqueis: quātisue periculis diuino meruerint auxilio liberari: & exultātes in dño dicūt. Nisi quia dñs erat in nobis dicat nūc israel: nisi quia dominus erat in nobis. Cū exurgerent homines in nos: fortè uiuos deglutissent nos. Torrentem pertransiuit aia nra: forsitā pertransisset aia nra aquā intollerabilē. Et addunt. Bn̄dictus dñs: q nō dedit nos in captionē dentibus
Vbi sup̄ eorū. Sed & uerba quæ iā tpe suæ resolutiōis instāte loqbaꝝ apl's de eo in quo nūc fœliciter reqescit statu ꝓsumpta: uidenꝝ & nunc ei multò melius cōuenire. Nūc em̄ iā securè loquit̄. Bonū certamē certaui: cursum consummaui: fidē seruaui, de relíquo reposita est mihi corona
2. Thi. 4 iustitiæ: quā reddet mihi dñs in illū diē iustꝰ iudex. A
Vbi sup̄ Hæc sunt (dico uobis fratres) hæc modo sunt uniuersa sctōrū negotia: hic cibus, hic somnꝰ eorū: & ꝓpterea uoluit spūs sanctus scribi uerba ea quæ protulimus cæteraq; similia: ut ex his aliquatenus innotesceret nobis status eorū. Lōgè aliter tamen afficiuntur in huiusmodi meditationib9: & multò amplius delectantur quàm nostra aut cogitatio capere, aut explicare queat oratio. Audí em̄ quomodo laborat ꝓpheta inculcās & multiplicās uerba: nec tm̄ sic dígnè magnificare ualēs qđ ītēdit. Quàm magna, inqt, mul
Psal. 30. titudo dulcedinis tuæ dñe: quā abscōdisti timētibus te. Quid tm̄ addidit? Perfecisti (inquit) eis q sperāt in te: in cōspectu filiorū hominū. Est ergo multitudo dulcedinis: quæ abscōdita est: magna qdē & magna ualde: nec dū tm̄ pfecta qm̄ in manifesto pficiet, nō i abscōdito: qm̄ nō sub altarí requiescēt sancti: sed sup thronos tāquā iudices residebūt. Ad requiē aiæ em̄ exutæ à corporibus aiæ sanctæ ꝓtinus admittunt: ad plenā aūt gloriā regni, non ita. Me
Psal. 14. expectāt iusti, ait ꝓpheta (cū adhuc detineret in custodia corporis huius) donec retribuas mihi. Et uox diuina ad aias sanctas: corporum suorum resurrectionem flagitantes. Sustinete modicū tēpus: donec impleaꝝ numerꝰ fratrum uestrorū. Sed iam sermo claudendus est: uocant em̄
Apo. 6. nos missarū adhuc celebranda solēnia. Quod ergo restat adhuc de eadem materia, sermone altero reseruemus.

In eadem celebritate. Sermo. III.

AVdistis, nisi fallor, ex his quæ præcedente sermone sunt dicta: tres esse sanctarū status animarū. Primum uidelicet in corpore corruptibili: secundum sine corpore: tertiū in beatitudine cōsummata. Primum deniq; in tabernaculis: secun-
Psal. 83. dum in atrijs: tertiū in domo dei. Quam dilecta taberna-

cula tua dña uirtutū:multomagis tñ atria cōcupiſcibilia, ſcd'm qd' addit.Cōcupiſcit & deficit aīa in atria dñi. Sed qm̄ i ipſis quoq; atriis nōnullus ut audis defect⁹ eſt.Beati oīno q habitāt in domo tua dñe.Lætatus ſum planè in his q̄ dicta ſunt mihi fratres:qm̄ in domū dñi ibim⁹.Q̄ſi q̄ritis unde id tā fiducialiter præſumā:inde ſine dubio q̄ iā multi ex nobis in atriis ſtēt: expectātes donec recipiāt corpora ſua,donec impleat numer⁹ fratrū.In illā em̄ beatiſſimā domū nec ſine nobis intrabūt cū corporib⁹ ſuis: id eſt nec ſcti ſine plebe:nec ſpūs ſine carne.Neq; em̄ p̄ſtari decet integrā btitudinē: donec ſit hō integer cui deſ: nec pfectioe donari eccleſiā imperfectā. Propterea cū reſurrectionē expeterēt corporū ſicut priore ſermone iā dixim⁹:acceperūt diuinū reſpōſum,dicēs:ſuſtinete modicū tempus,donec compleatur numerus fratrum ueſtrorum.

Caute legas,

Heb.11. D Acceperūt iam ſingulas ſtolas:ſed non ueſtientur duplicibus,donec ueſtiamur & nos:qūo de patriarchis, & de prophetis ait apl's.Deo melius aliquid,puidēte p nobis:ut nō ſine nobis cōſummarentur.Stola enim prima, ipſa eſt quā dixim⁹,fœlicitas & requies aiarū: ſcd'a uerò immortalitas & gloria corporū.Vñ & dicūt. Vidica dñe ſanguinē ſctōrū tuorū q effuſus eſt:nō tāquā uindictæ cupidi:nec de propriæ ultionis zelo:ſed ex deſiderio reſurrectionis & glorificationis corporū ſuorū:quā nimirum uſq; in diem iudicij differendam eſſe nō dubitāt. Sed unde hoc tibi ô miſera caro:ô feda: ô fetida:Vnde tibi hoc? Animæ ſanctæ quas propria deus inſigniuit imagine: te deſiderāt:quas redemit pprio ſanguīe,te expectāt:& ip̄arum ſine,te cōpleri lætitia,perfici gloria, cōſummari beatitudo non poteſt.Adeo ſiquidē urget in eis deſiderium hoc naturale:ut necdū tota eorū affectio liberè pergat in deum:ſed cōtrahat quodāmō & rugā faciat dū inclinantur deſiderio tui.Vnde & btūs Ioannes,qui multa nobis de eo ſtatu in quo fœliciter beatæ animæ requieſcūt p ſpi

Apo.14 ritū reſeruauit:ſine macula,inquit,ſunt ante thronū dei. A Sine macula,inquā,ſed necdū ſine ruga:donec ueniat dies cū ſibi gloriosam Chriſtus exhibebit eccleſiam non habentem maculā,neq; rugā.In his nāq; q adhuc militāt nec ſine macula quidem eccleſia eſt:qm̄ nemo mundus à ſorde:nec infans cuius eſt unius dici uita ſup terrā: quā

Iob.7. utiq; uitam beatus Iob militiam eſſe teſtatur.In his uerò qui ſub altari dñi requieſcūt: iam quidē ſine macula eſt

Pſal.14. eccleſia:ſicut habes in pſalmo.Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo:aut qs requieſcet in monte ſancto tuo? Qui ingreditur,inqt,ſine macula. Hic ergo requieſcet i mōte dñi,q ingredit ſine macula:q uerò fuerit ſine ruga exaltabitur ſupra montē.Si uis ſcire qm̄ erunt ſine ruga animæ ſancte:quādo extendent cæli ſicut pellis quæ dilatat penitus:ut nec minima quidē ruga inueniatur in ea. Tūc ſine dubio quādo iā ſequent agnū quocunq; ierit. Verè em̄ extēdi & dilatari neceſſe eſt aias:qbus ubiq; ſequēd⁹ eſt agnus.Quo enim uadit? Attingit profectò à fine uſq; ad finē,fortiter,& diſponit oīa ſuauiter. Vis adhuc noſſe quo eat agnus,& quo neceſſe habeāt beatæ animæ ſequi eum? In omnibus requiē quæſiui. Hæc eſt planè requies

Eccl.14. domini non intercisa :non circa aliquid certū reſtricta: qm̄ in oībus gaudet:in omnibus delectatur:in oībus requiem quærit& inuenit.Nā & bona ei placent in ſeipſis: & delectatur nihilominus bona ordinatione malorū. Diligit miſericordiam & iudicium: nec modo in bonorum gloria ſibi cōplacet:ſed in ipſis quoq; utpote iuſtis ſupplicijs impiorū.Quid ergo? Putas ne poterit hūana anima in hoc gaudiū dñi ſui:& in hāc eius requiem intrare: ut & ipſa quoq; in omnibus delectetur:nec aliqua iā priuata affectione contrahatur in rugam:ſed tranſeat in affectum quēdam generalem atq; diuinum? Poterit ſine dubio,ſi fidelis inueniatur ſup pauca,quæ accepit militiæ ſuæ tempore,id eſt ſuper artus, ſuper ſenſus, ſuper appetitus ſuos,quos ſuſcepit regēdos:ut in his pbetur quām fidelis ſit dño ſuo. Sciat igit ſeruus Chriſti uas ſuū poſſidere in ſanctificatioe:glorificet & portet deū in corpore ſuo:nec dubium quin fidelem in modico ſeruum ſupra multa conſtituat dñs liberalis & diues. Supra multa planè quando conſtituet eum dominum domus ſuæ,& principem omnis poſſeſſionis ſuæ. Neq; id uobis incredibile uideatur fratres:tanquā à meipſo id loquar:quoniam ueritas ipſa manifeſte id pollicet:cuius de promiſſioe omino dubitare non licet.Beatus,ait,ſeruus ille quem cū uenerit dominus inuenerit ſic facientem. Amē dico uobis, Mat.24 ſuper omnia bona ſua conſtituet eum. Tunc enim fidelis ſeruus conſtituitur ſuper omnia bona domini ſui:cum in gaudium eius meretur intrare:& cum eo deinceps lætari in uniuerſis:in cunctis gaudere:in omnibus delectari.Et enim qui adhæret deo(apoſtolo teſte)unus cū eo ſpirit⁹ efficitur: & uoluntas eius omino diuinæ adhærēs uolū- 1.Cor.6. tati fit una cum ea:ut nihil iam quod contra eam ſit inueniatur in omnibus creaturis:ſed uniuerſa fiant,uel magis maneant pro eius arbitrio.Hæc eſt ergo beata ſpes quām expectant animæ ſanctæ:& licet in gratiarum actione uerſentur pro ea fœlicitate in qua requieſcunt:adhuc tamen orant & clamant ad deum pro ea conſummatione quām præſtolantur.Vnde quemadmodum ſine macula quidem uetuſtatis:ſed nō ſine ruga cōtractionis eas diximus eſſe: ſic ad gratiarum actionē iam peruenisſe uidētur:ſed nec dum ad uocem laudis: qm̄ perfectum pfectos laudare decet:ut laudetur cum hæreditate ſua:quādo iam & ipſi laudabunt eum:& erit unicuiq; laus à deo.Vnde & prophe-

Pſal.83. ta ſignāter futuri temporis uerbo uſus uidetur. Beati,in quiens,qui habitāt in domo tua:in ſecula ſeculorū laudabunt te.Nam & beatus Ioannes in apocalypſi non uocē laudis:ſed potius uocem præcis audiuit.Sic enim habes. Sub altare dei audiui uoces occiſorū. Quas uoces? Vin-

Apoc.6. dica domine ſanguinem ſanctorū tuorum qui effuſus eſt. Vox præcis nō laudis eſt iſta.Sed quouſq; à longè circumdamus altare iſtud & ueremur accedere? Deſiderat,niſi fallor,charitas ueſtra audire ſacramentū altaris huius,& ſacrū ſecretūq; noſſe myſterium.Sed q̄s ego ſum q ſanctorū cubiculū facile audeā temerari⁹ pſcrutator irrūpere? Quaſi uerò nō legerim ſcrutatorē meieſtatis opprimēdū à gloria.Verūtñ pauſemus hic ſi placet hodie:ſi fortè pulſantibus nobis aperire dignetur myſterium altaris illius inhabitatricis animæ ſanctæ:non noſtro merito ſanè:ſed propter eū qui dilexit nos,& lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo:agnoſcentes & nos inter ciues & domeſticos dei:nec tanquam hoſpites & aduenas à ſecreta illa habitatione cenſeant propulſandos.

In eodem feſto. Sermo. IIII.

CVm de altari illo cæleſti ſub quo btūs Ioānes ſanctorū uoces audiuit ſermo incidiſſet:diſtulim⁹ ſicut meminiſſe arbitror charitatē ueſtrā: in oſone p̄miſſa ſecurior nobis ad tam ſacrum ſecretūq; cubiculū pateret acceſſus. Tēp⁹ eſt ut iā dicam⁹ quod de eo nobis ſentire datū eſt:ſine p̄iudicio ſanè ſi cui fortè aliter fuerit reuelatū.Illud ergo primū mouere pōt: qd ſibi uelit q beat⁹ Ioannes ſub altari dei audiſſe ſe perhibet ſanctarū uoces aiarū:cum ſaluator in euangelio de Luc.16. Lazari aīa loquens:nō ſub altari dei:ſed in ſinū Abraæ dicat eā ab angelis deportatā.Nam & ſctūs Iob,ut apparet Iob.16. nequaquā ad altare dei auſus eſt aſpirare cū diceret.Quis mihi tribuat ut in inferno protegas me: & abſcondas me donec pertranſeat furor tuus: & conſtituas mihi tempus in quo recorderis mei? Sed iam uenerat tempus fratres ſi lud quod beatus Iob poſtulabat iam recordādi tempus: iam uenerat tempus miſerēdi: quādo ſanctorū uoces ſub altari dei beatus Ioannes audiuit. Donec enim ueniret deſideratus ille qui ſanguine ſuo deleret chyrographum damnationis nr̄æ,& flammeū attinges gladium aperiret credentibus regna cælorū, nullus oīno cuiquā ſctōrū ad ea patebat acceſſus:ſed puiderat eis dñs i inferno ipſo loco quietis & refrigerij:chaos magnum firmans inter ſanctas illas aias & aias impiorum. Quamuis enim utræq; in tenebris eſſent:non utræq; erāt in pœnis: ſed cruciabant impij:

impij: iusti uerò cõsolabant. Quòd autẽ in tenebris esset beati Iob testimonio didicim⁹: q se quoq; ī locũ tenebro sum & opertũ mortis caligine phibebat iturũ. Hũc ergo locũ qdẽ obscurũ, sed q̃tũ, sinũ Abraæ dñs uocat: p eo ut arbitror: q ī fide & expectatiõe qescerent saluatoris. Abraæ eñ fides tam manifeste ꝓbata est & approbata: ut primus ipse futuræ incarnatiõis xp̃i meruisset accipe ꝓmissionẽ. In hũc ergo locũ saluator descẽdes cõtriuit portas æreas & uectes ferreos cõfregit: eductosq; uinctos de domo car ceris sedẽtes qdẽ, hoc est qescẽtes, sed ī tenebris & umbra mortis iam tũc qdẽ sub altari dei collocauit abscõdes eos in tabernaculo suo in die malorũ: & ꝓtegẽs eos in abscõdito tabernaculi sui donec ueniat tẽpus in quo procedãt cõpleto iam numero fratrũ: & percipiãt regnũ qd̃ eis paratũ est ab origine mũdi. Iã uerò sicubi forte p̃sens quoq; sctõrũ reges Abraæ sinus uocat: certũ est de euãgelio hãc inoleuisse cõsuetudinẽ: licet nemine oporteat dubitare longè aliũ hũc sinũ esse, quàm illũ: qppe cũ ille ī tenebris hic in luce multa: in inferno ille fuerit: iste in cælo. Nõ in-

Caute legas. cõgrue tñ etiam nunc dictũ uidetur patriarcharum filios paternũ in sinũ recipi: cũ ad eorũ cõsortiũ ab hoc seculo trãsire meruerint. Porrò altare ip̃m de quo nobis habendus est sermo: ego p meo sapere nihil aliud arbitror esse: quàm corp⁹ ipsum dñi saluatoris. Credo aũt q & ego super hoc sensum eius habeã: p̃sertim cũ audiã eum in euan-

Luc.17. gelio p̃mittẽtẽ. Vbicũq; fuerit corpus, illic cõgregabuntur & aquilæ. Interim ergo sub xp̃i humanitate fœliciter sancti qescũt: in qua nimirũ desiderãt etiã ãgeli ipsi prospicere: donec ueniat tẽpus, qñ iam nõ sub altari collocẽtur: sed exaltent sup altare. Sed qd dixi? Numquid humanitatis xp̃i, gloriã nõ dicã hoĩm: sed uel angelorũ, assequi poterit qs: medũ superare? Quonã igit modo super altare dixerim exaltãdos eos: q nũc sub altari quiescũt? Visione

Mat.26. utiq; & cõtẽplatione: nõ ꝓtatione. Ostẽdet eñ nobis filiꝰ ut pollicitus est semetipsum: nõ in forma serui, sed in forma dei. Ostẽdet etiã nobis patrẽ & spñ sctñ: sine qua nimi-

1.Ioã.5. rum uisione nihil sufficeret nobis: qñ hæc est uita æterna ut cognoscamus patrẽ uerũ deũ, & quẽ misit Iesum xp̃m: & in eis qd̃ non est dubiũ, etiã spiritũ utriusq; Transiẽs quippe ministrabit nobis: nouas utiq; & usq; ad tempus illud nobis penitus inexpertas delitias manifestæ suæ cõ-

1.Ioan.3. templatiõis. Vnde & beat⁹ Ioanes in epistola sua: nunc, inquit, filij dei sumus: sed nõdum apparuit quid erimus. Et addit. Scimus aũt qñ cũ apparuerit similes ei erimus: qa uidebimus eum sicuti est. Audi deniq; spõsam ī cãtico cãticorũ fiducialiter loquẽtẽ: & spe qdem iã sup altare lo-

Cant.2. catã. Leua ei⁹ (haud dubiũ quin spõsi) sub capite meo: & dextera illius amplexabit me. Transcẽdit eñ beata anima Christi incarnationẽ & hũanitatẽ: q nimirũ leua ei⁹ iure uocat: ut diuinitatẽ ei⁹ & maiestatẽ ei⁹, quã nõ incõgrue dexterã nominat, sublimi⁹ cõtemplet. Triplíciter eñ fratres ī æterna illa & pfecta beatitudine fruemur deo: uidẽtes eũ in oĩbus creaturis: habentes eũ in nobis ipsis: & qd̃ his oĩbus ineffabiliter iocũdi⁹ sit atq; beati⁹: ipsam quoq; cognoscẽtes, in semetipsa, trinitatẽ & gloriã illã sine ullo enigmate mũdo cordis oculo cõtẽplantes. In hoc eñ erit uita æterna & pfecta: ut cognoscamus patrẽ & filiũ cum sancto spũ: & uideamus deũ sicuti est: id est nõ modo sicut inest nobis: uidelicet aut cæteris creaturis: sed sicut est in semetipso? Vnde duo illa uelut circũiacentia esse uident q̃ prædiximus, & quasi cortex tritici. Hæc uerò cognitio summa beatitudinis triticis medulla: adeps frumẽti: quo nimirum ciuitas sancta Ierusalem satiatur. Verum quàm magna est beatitudo illa tã abscõdita ab oculis nr̃is. Nec eñ oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs ascẽdit

Lucæ.6. quanta claritas: quãta suauitas: quanta iocũditas maneat nos in illa cognitione. Pax dei ex illa quæ exuperat oẽm intellectũ: quãto magis oẽm sermonẽ nostrũ. Quod ergo nulli datũ est experiri: nullꝰ conet effari. Mẽsurã, ait dñs, plenã & cõfertã & coagitatam & superefluẽtẽ dabunt in sinus uestros. Plenam uniuersitate creaturarum: confertã in interiore homine nostro: coagitatã in exteriore: superfluentẽ in deo ipso. Ibi cumulus fœlicitatis: ibi supereminẽs gloria: ibi superefluẽs beatitudo. Nam quomõ uidendus sit in creaturis: quomodo in nobis habendus, possumus uel ex parte cõsicere ex ipsis nimirum, quas accepimus iam, primitꝰ spũs. Cognitio autẽ illa omnino adhuc nobis incognita est, mirabilis facta est, confortata est: ut nõ possimus ad eã. At uerò quẽadmodũ in creaturis uidẽdus sit: possumus aliquatenus intelligere: nimirũ cũ & modo uideat in ipsis: unde & philosophi (apostolo teste) p ea quæ facta sunt dei inuisibilia cõspexere. Verũ quãtũcũq; pficiat qs intelligẽdo cõspicere, quàm potentissimè, quàm prudẽtissimè, quàm benignissimè maiestas æterna nũc creet oĩa, nũc regat, ordinet uniuersa: prorsꝰ modicũ ab eo qd̃ est, cõprehendit. Veniet aũt qñ iam ut in præcedenti sermone dixim⁹: sequemur agnũ quocũq; ierit: & in omnibus consequemur creaturis: ut in omnibus gaudeamus: quod est gaudiũ domini dei nr̃i. Gaudeamus sanè in omnibus: sed non aliunde quàm de ipso: sicut & ipse non alijs fruitur, sed semetipso. Iã uerò quẽadmodum in nobis habẽdus sit: & hoc (uel ex parte) possumus cogitare. Constat enim animarum triplicẽ esse naturã: unde & sapientes mundi huius aiam humanam, rationalẽ, irascibilem, & concupiscibilem, esse tradiderunt. Quã utiq; triplicẽ uim animæ ipsa quoq; natura & quotidiana experimẽta nos docent. Porrò quẽadmodũ circa rationale nostrum & scientia & ignorãtia cõstat: tãquã habitꝰ & priuatio: sic & circa cõcupiscibile desideriũ & comtemptus: & circa id quod dicitur irascibile, & lætitia pariter & ira uersatur. Implebit ergo deus rationale nostrum luce sapiẽtiæ: ita ut penitus nobis nihil desit in ulla sapientia. Implebit concupiscibile nostrum fonte iustitiæ: ut omnino desideremus eã, & ea penitus repleamur, Sicut scriptum est. Beati qui esuriunt & sitiũt iustitiam: qñ ipsi saturabunt. Nulla eñ alia res implere potest desideriũ aiæ: nulla alia p̃ter iustitiã beatificare aiam potest Cum ergo repleuerit deus cõcupiscibile nostrũ iustitia: quicqd respuere debet anima, respuet: quicqd debet cõcupiscere, concupiscet: & ex omnibus id magis appetet, quod magis fuerit appetendũ. Meritò deniq; cõcupiscibili nostro iustitiã attribuimus: ex quo nimirũ aut iusti, aut iniusti reputant. Iam uerò quod dicit in nobis irascibile cũ repleuerit illud deus, perfecta erit in nobis trãquillitas: & in summam iocunditatem atq; lætitiam replebit pace diuina. Et uide si non his tribus perfecta, quãtũ sanè ad animam spectat, beatitudo consistat: qñ scientia iam nõ inflat propter iustitiam: iam non contristat propter letitiam: ut cesset prouerbium illud: qui apponit scientiã apponit & dolorẽ: qñ iustitia nec indiscreta erit ꝓpter scientiam: nec onerosa ꝓpter lætitiã: quãdo lætitia nec inepta erit propter scientiam: nec impura propter iustitiam. Sed in his oĩbus nihil adhuc exterior homo noster accepit.

C Ipse ergo ut inhabitet gloria etiam in terra nostra. Et iuxta alium prophetam. Repleatur maiestate domini oĩs terra. quatuor sunt quærenda: quoniam nimirũ cõstat ex elementis quatuor esse compactum. Nec mireris q pluribus indigere uidetur qui miserior est: cum & in psalmo legeris dicẽte, ꝓpheta. Sitiuit in te anima mea quàm multipliciter tibi caro mea. Habeat ergo terra nostra immortalitatem: ne iam timeat denuò se in puluerem redigẽdã. Resurgens eñ corpus nostrum iam nõ moritur: mors illi ultra nõ dominabit. Sed quid proderit si fortè cõtingat in æternum uiuere in miserijs & erũnis passibilitatis huius: qua nimirum incessanter corruptibile hoc corpꝰ affligitur: & si nõ semel utiq; semper moritur? Habeat certè etiam aqua omnimodam impassibilitatem: ab humoribus enim inordinatis causas aũt procedere passionum. Sed iam desiderat corpus nostrum etiam leuitatem: sm eam nimirum, quã habet ex aere, portionẽ. Tãta itaq; futura credenda est corporũ leuitas & agilitas beatorũ: ut possint, si uelint, absq; omni mora seu difficultate ipsam Psal. 71. Psal. 62.

quoq; cogitationū nostrarū sequi ad omnia uelocitatē. Quid ultra deest ad pfectā corporis btitudinē? Sola utiq; pulchritudo. Hanc pfectissimā habituri: non immeri-
Phili. 3. tò possum⁹ attribuere ei parti quā habem⁹ ab igne. Saluatorē em̄ expectamus (ut ait apl's) q reformabit corpus hūilitatis nr̄æ cōfiguratū corpori claritatis suæ: exhibēs
Mat. 13. quod pollicit⁹ est. Q̄m fulgebunt iusti sicut sol in regno p̄is eorū. Sic ergo replebit alas nr̄as deus: cū pfecta in eis sciētia fuerit: pfecta iustitia: pfecta lætitia. Sic replebitur maiestate ois terra: cū fuerit corp⁹ incorruptibile, impassibile, agile: cōfiguratū denicq; corpi claritatis suæ. Et uide ne fortè isti sint septē panes qbus quatuor hoīm milia saluator legit satiasse: è qb⁹ eiusdē numeri sportas pleonas apli reseruādas sustulerūt. Nūc em̄ reficimur panib⁹ istis cū iocūda meditatiōe beatā spē ruminamus: donec ueniat: cū iā nō de spe, sed re ipa, & exhibitiōe gaudētes quasi plenas sportas recipere ꝑ pāib⁹ singlis mereamur.

In eodem festo. Sermo V.

Estiua nobis est dies hæc: & inter p̄cipuas solēnitates hodierna solēnitas numeratur. Quid ergo dicim⁹? cuius apli: cuius martyris: cuius scti? Non uni⁹ alicuius singlariter, sed pariter uniuersorum. Oēs siquidē nouim⁹ festiuitatē oīm sctōrū dici & esse: quā hodie celebram⁹. Oīm inquā siue cælestiū siue terrestriū. Sūt em̄ scti de cælo, & sunt sancti de terra: itēq; eorū q de terra sunt, qdā adhuc in terra: aliqui iam in cælo. Celebrat ergo festiuitas oīm horū cōiter: sed forsitan nō uniformiter. Neq; hoc mirū, cū nō sit ne ipa qui dem sanctitas oīm uniformis: sed inter sanctos & sanctos distet: idq; nō parū. Nec mō dico, qa alius alio sanctior: hæc em̄ quātitatis potius, quàm qualitatis distātia est: sed qd nō mō magis & minus: uerū ēt aliter atq; aliter sctōs dici & uerè dici inueniam⁹. Et fortè inter angelos atq; hoies assignari possit ista diuersitas sctitatis pariter & celebritatis. Neq; em̄ tāquā triūphātes honorari posse uident: qui nūquā pugnasse noscunt. Aliter tñ honorādi sunt nimis etiā ipsi tanquā amici tui deus: cuius nimirū uolūtati semp adhæserūt: tāta utiq; fœlicitate, quāta facilitate. Nisi fortè in eo pugnasse credunt: q; peccātibus alis uiriliter pstiterūt: nō abeūtes in cōsilio impiorū, sed singuli quiq; dicentes. Mihi aūt adhærere deo bonū est. Celebrāda ergo ī eis gra p̄uenies in benedictiōe dulcedinis: honoranda benignitas dei nō ad pœnitētiā adducēs: sed abducēs ab oībus quibus pœnitētia deberet: nō eripies à tētatione, sed à tētatiōe cōseruās. Aliud sanè in his sanctitatis genus & proprio modo uidebit honorandū: qui uenerūt ex magna tribulatiōe: & dealbauerūt stolas suas in sanguine agni: q post multos agones iā nūc triūphant in cælis coronati qm̄ legitimè certauerunt. Est ne adhuc sanctorū tertiū genus? Est, sed occultū. Sunt em̄ sancti q adhuc militāt, adhuc pugnāt, currunt, necdū cōprehenderūt. Temerariè forsitan huiusmodi uidear dicere sctōs:
Psal. 85. sed tamen noui unū ex his nō uerituū dicere deo. Custodi aiam meā, qm̄ sctus sum. Sic & apostolus diuinorum cōscius secretorū euidētius ait. Scimus qm̄ diligētibus deū
Rom. 8. oia cooperantur in bonum, his qui ſm propositū uocati sunt sancti: Hæc nimirum diuersitas appellationis in nomine sanctitatis: ut alq; quidē iā secundū cōsummationē sancti uocent: alq; iuxta solam adhuc prædestinationem. Latet ergo huiusmodi sanctitas penes deum: clausa est & clausè quodāmodo celebratur. Siquidem nescit homo utrū amore an odio dignus sit: sed in futurū oīa reseruātur incerta. Sit ergo istorum celebritas sanctorum in corde dei: qm̄ nouit dñs q sunt eius: & ipse scit quos elegerit à principio: sit etiam apud amministratorios illos spirit⁹ qui mittuntur in ministeriū propter eos qui hæreditatē capiunt salutis: nos in uita sua laudare hominem prohibemur. Quo nāq; secura laudatio, ubi nec ipsa uita secura? Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit, ait tu-
Mat. 10. ba illa cælestis: & legē certaminis ab ore ipius legislatoris ausculta: qui perseuerauerit usq; in finē hic salu⁹ erit. Nescis quis sit pseueraturus: nescis qs sit legitime certaturus: nescis qs coronā sit acceptur⁹. Illorū lauda uirtutē, quorū iā certa uictoria est: illos deuotis extolle præconijs: quorū securè potes aggaudere coronis. Cantauim⁹ sanctis hac nocte, dicētes. Timete dñm oēs sancti eius: sed Psal. 33.
nō istis. Nō inquā eos qui pseuerauerūt usq; in finem timere hortabamur: qa scriptū est. Iam nō erit timor in finibus nostris. Illis potius dicebam⁹ sanctis: quib⁹ custodia multiplex necessaria est pro multitudine periculorum. Si quidē non est eis colluctatio aduersus carnē & sanguinē tantū: sed aduersus principatus quoq; & ptātes: aduersus mundi rectores tenebrarū harum: cōtra spiritalia neqtiæ in cælestibus. Egēt planè custodia qui tam multipliciter non modo cominus sed eminus appetūtur: & ubi tot pugnæ foris: non debent intus deesse timores: ut merito his dicatur. Timete dominum omnes sancti eius. Tota inte- Psal. 33.
rim beatitudo nostra est timere deum: dicente scriptura. Btūs homo qui semper est pauidus. Et item psalmista ait. Pue. 28.
Beati oēs q̄ timent dñm: q ambulāt in uijs eius. Cæterum longè aliter beati in quibus perfecta charitas foras misit timorē: nec iam timēt ambulantes in uijs eius: sed laudant poti⁹ habitantes in domo: sicut idem ait. Beati qui habitāt in domo tua dñe: in secula seculorum laudabūt te. No Psal. 83.
stra ergo fœlicitas, nostra interim festiuitas in domo dei: nam illorum magis in exultatione & laude uersatur. B Inde est q̄ securè laudant hoies qui non sua iam uiuunt uita, sed dei: nam hoīm utiq; uita tentatio est. Est autē gemina quædam securitas laudis huius: nisi q fortè uidebitur si diligēter attēdimus intra alterā, alterā comphendi. Siquidem non est q laudare uereamur uerissime certissimeq; laudabiles: non est qd glorificare cunctemur sic absorptos in gloria: ut nostra oīno nequeāt laudatione moueri. Non enim est quo uanitas intret: ubi ueritas iam totum occupauit. Sed quænā, iquies gloria sctis? Neq; em̄ singuli sese glorificant: quia scriptum est. Non te laudet os tuum. Non uicissim alter alterum laudat: qa in laudem conditoris intenti & extenti: in quo nimirū tota eis reposita est beatitudo mutuis nūquā uacare laudibus possūt Psal. 83.
dicente propheta, sicut supra quoq; meminimus. Beati q̄ habitāt in domo tua dñe: in secula seculorum laudabunt te. Veruntamen non acquiesco expertes gloriæ credere sanctos: maxime propter illud quod apostolus ait. Quod 2. Cor. 4
in presenti est momētaneū & leue tribulatiōis nr̄æ supra modū in sublimitatē æternū gloriæ pondus operabit in nobis. Et propheta. Visita nos ī salutari tuo: ad uidendū Psal. 67.
in bonitate electorum tuorū. Ad lætandū in lætitia gētis tuæ: ut laudēris cum hæreditate tua. Nō em̄, ait, ut lauderis ab hæreditate tua: sed cū hæreditate tua: ut cōmunis intelligatur futura laudatio. Q; si ipsa laudat hæreditas dñm: hæreditatē quis laudet ab apl'o audiamus. Tunc, inquit, unicuiq; laus erit. A quo? A deo. Magn⁹ laudator 1. Cor. 4.
& uehemēter ambīeda laudatio, fœlix cōmutatio laudis: ubi & laudare btm̄ est, & laudari. D Ad qd ergo sctis laus nr̄a: ad q̄d glorificatio nr̄a: ad qd nr̄a hæc ipsa solemnitas? Quo eis terrenos honores, quos iuxta ueracē filij pmissionē honorificat p̄ cælestis? Quo eis p̄conia nr̄a? Pleni sunt. Prorsus ita est dilectissimi: bonorū nostrorū sctī non egēt: nec quicquā eis nr̄a deuotiōe p̄stat. Planè q eorum memoriam uenceramur, nr̄a interest, non ipsorum. Vultis scire quantū interest nr̄a? Ego in me, fateor, ex hac recordatiōe sentio desiderium uehemēs inflāmari: & desideriū triplex. Vulgo dicitur, Quod non uidet oculus: cor non dolet: oculus meus memoria mea: & cogitare de sanctis quodammodo eos uidere est. Sic nempe portio nostra in terra uiuentium: nec modica sanè portio: si tamen ut decet memoriam affectio comitetur: sic inquā conuersatio nostra in cælis est. Verūtamen non sic nostra sicut illorū. Ipsorū em̄ substantia ibi est: nostra autem desideria: ipsi p præsentiam: nos per memoriam ibi sumus. Quādo & nos addemur ad patres nostros: qm̄ essentialiter præsentabimur eis? Hoc enim primū desideriū qd in nobis sanctorū

memoria

memoria uel excitat uel incitat magis: ut eorũ tam optabili societate fruamur: & mereamur conciues & cõtubernales esse spirituũ btorũ: misceri cœtui patriarcharũ: cuneis ꝓphetarũ: senatui apl'orũ: martyrũ exercitib⁹ numerosis: cõfessorũ collegijs: uirginum choris: in oĩm deniq; colligi & collætari cõione sctorũ. Singulorũ qppe recordatiões, quasi scintillæ singulæ: imo quasi ardentissimæ faces deuotos accẽdũt aios: ut eorũ & cõspectũ sitiãt & cõplexũ, adeo ut plerũq; etiã inter eos esse se reputẽt, mõ ad oẽs simul: mõ ad hos uel ad illos tota auiditate & uehemẽtia, corda uibrãtes. Alioqn qd istud negligẽtiæ: qd pigritiæ: imo qd uecordiæ est: ut nõ crebris suspirijs: & feruentissima affectiõe abrũpere hinc & in illa tã fœlicia agmina iaculari aios studeam⁹. Væ nobis à duritia cordis nostri:
Rom. 2. uæ à pctõ gentiũ quas apl's memorat sine affectiõe fuisse. Præstolatur nos ecclesia illa primitiuorũ & negligimus: desiderãt nos sancti & paruipendimus: expectãt nos iusti & dissimulamus. Excitemur aliqñ fratres: resurgamus cũ Christo: q̃ram⁹ q̃ sursum sunt: q̃ sursum sunt sapiam⁹. Desideramus desiderantes nos: properemus ad præstolãtes nos: expectãtes nos, uotis p̃occupemus animorum. Ecce enim nihil in hac nostra cõmunione securitatis: nihil pfectiõis: nihil quietis: & tñ hic quoq; quàm bonũ & quàm iocũdũ habitare frẽs in unũ. Quicquid eñ siue interius siue exteri⁹ molestũ occurrit: ipo quoq; tã germanorũ cõsortio fratrũ cũ qbus est nobis cor unũ & aia una in deũ tolerabilius inueniẽ. Q; dulcior erit: quàm delectabilior: quàm beatior unio: ubi nulla suspicio esse poterit: nulla dissentiõis occasio: ubi oẽs pfecta charitas indissolubili fœdere colligabit: ut sicut pater & filj⁹ unũ sunt: sic & nos unum sim⁹ in ipsis. Nõ tñmõ societas, sed etiã fœlicitas nobis est optãda sanctorũ: ut quorũ desideramus præsentiã: gloriã quoq; feruentissimis studijs ambiams. Neq; eñ
p̃s. 113. pniciosa hæc ambitio: aut illius affectatio gloriæ ullaten⁹ periculosa est. Nã qd dicimus. Nõ nobis dñe nõ nobis: sed nomini tuo da gloriã: hui⁹ tẽporis uox est: qñ & ipsi
Lucæ. 2. angeli clamãt. Gloria in excelsis deo: & ĩ terra pax hoĩb⁹
Ioã. 20. bonæ uolũtatis. Noli me tangere, ait: nõdũ eñ ascẽdi ad patrem meũ. Verbũ gloriæ est. Nempe filius sapiens gloria patris. Noli ergo, ait gloria, noli me tãgere. Noli interim q̃rere gloriã, fuge poti⁹: & uide oĩno ne me tetigeris, donec perueniam⁹ ad patrem: ubi sit gloriatio oĩs iã secura. Ibi in dñio laudabit aia mea: audiãt mansueti & letent.
Cant. 8. Nũquid nõ uidet audisse dicentẽ: noli me tãgere: nondũ ascendi ad patrẽ meũ: q̃ in cãtico clamat. Fuge dilecte mi fuge. Hoc est eñ qd supra meminimus: nõ nobis dñe nõ nobis: sed nomini tuo da gloriam. Vnde & in hymno hodie nos canimus. Des pacẽ famulis, nos quoq; gloriã per cuncta tibi secula: iuxta angelicã scilicet distributionem. Quia enim tẽtatio est uita hominis super terrã: merito in terra homini: non gloria sed pax est quærenda: pax cum
Iob. 7. deo: pax cũ proximo: pax cum seipso. O custos hominum quare me posuisti contrariũ tibi: & fact⁹ sum mihimetipsi grauis? Vicina nimirũ lucta & intestina seditio: bellũ nõ ciuile sed domesticum: spiritus aduersus carnem, & caro aduersus spm̃ cõcupiscẽs. Vnde hoc nisi quia posuisti me cõtrarium tibi? Tu eñ uera libertas: tu uita, tu gloria, tu sufficientia, tu beatitudo: ego pauper & miser & miserabilis: cõfusus & humiliatus usq; quaq; mortuus ꝓpter peccatum: uenundatus sub peccato. Deniq; tu pfecta & sancta uoluptas: & requies spirituũ beatorũ, posuisti me ab
Ioelis. 2. initio contra edẽ: qd uoluptatem sonat in labore utiq; & erũna. Attamẽ dicis. Cõuertimini ad me ĩ toto corde uestro: liquet quia sumus auersi: quos ut reuertamur hortaris: liquet qa cõtrarij quos reuocas ut conuertamur. Sed quomodo? In ieiunio, inquit, & fletu & plãctu. Mira res. Itáne in ieiunio tu uersaris & fletu degis: & in plãctu habitas? Procul à te omnia ista: procul ipse ab his uehemẽter. Nimirũ regnum tuum in Hierusalẽ quã satias adipe frumẽti, nec ibi luct⁹ & clamor: sed nec ullus dolor: magis au-
tem gratiarum actio & uox laudis. Iusti, inquit, epulẽtur Psal. 67.
in conspectu dei, & delectentur in lætitia & exultatione. Quo ergo in ieiunio & fletu & planctu conuertemur ad ipsum? An uerò iustus cũ in lætitia & exultatiõe: q uerò nondum iustus est nõ nisi in ieiunio & fletu & plãctu reperiet? Ita planè: sed iustus qui iam conspectũ meruerit non qui adhuc uiuat ex fide. Nimirũ ꝙ ait dominus. Cũ Psal. 90
ipso sum in tribulatione: ad eũ pertinet q per fidẽ ambulat: nõ autem qui ad faciem iam peruenit. Equidẽ utriq; est caput unum: sed non uno modo mẽbris oĩbus exhibetur: quibusdã eñ ostenditur caput hirsutũ: spinis inclinatũ in cruce & humiliẽtur pariter: pariter & cõpungãtur: quibusdã gloriosum apparet: ut ab ipso glorificẽtur: ut in ipso glorientur: facta ei similia: quẽ uidẽt sicuti est. Hoc ergo sc̃m desideriũ qd ex sanctorũ cõmemoratione flagrat in nobis: ut sicut illis sic nobis etiã Christus appareat uita nra: & nos quoq; cũ ipso appareamus ĩ gloria. Interim nẽpe nõ sicut est: sed sicut ꝓ nobis factum est caput nostrũ nobis repræsẽtat: nõ coronatũ gl'ia: sed peccatorum nostrorum circumdatum spinis: dicente scriptura. Egredimini filiæ sion & uidete regẽ Salomonẽ in dia-
demate: quo coronauit eũ mater sua. O regẽ, ô diadema, Canti. 3.
Mater siquidẽ synagoga: nõ matrem sanè se exhibẽs, sed nouercã: regẽ nostrum corona spinea coronauit. Pudeat sectari gloriam membra: quibus caput suũ tam ingloriũ exhibetur: nõ habens speciẽ aut decorẽ: uel aliquid eiusmodi. Nimirũ Salomõ est pacificus: sanè quod in p̃senti est: non utiq; beatificus aut glorificus: ut in oĩbus angelicũ illud elogium cõmendetur: quo terris pacem: cælis gloriã tribuerunt. Pudeat sub spinato capite mẽbrum fieri delicatum: ꝙ oĩs ei interim purpura non tam honoris sit, quàm irrisionis. Videre est tñ hodie multis ĩ locis, nõ sine multa ambitione & cõmessatione p̃sentẽ diem honorari. Honorari an dehonestari dicã? Ipsi uiderint qui hæc agunt. Ipsorum est eñ huiusmodi celebritas nõ sanctorum: quod sibi libet facit: nõ quod sanctis. Erit cum uenerit xp̃s: nec mors eius ultra annunciabit ut sciamus qñ ipsi quoq; mortui sumus: & cum eo abscondita est uita nostra: apparebit caput glorioſum, & cũ eo mẽbra glorificata fulgebunt: cũ uidelicet reformabit corpus humilitatis nostræ cõfiguratũ gloriæ capitis qd est ipse. Hanc ergo gloriã tota & tuta ambitione cõcupiscamus: ne fortè audiamus & nos: qa gloria q̃ ab inuicẽ est quæritis: & gloriã q̃ à solo deo est nõ uultis. Sanè ut eã nobis sperare liceat, & ad tãtã beatitudinem aspirare summopere nobis desideranda sunt suffragia quoq; sanctorum: ut quod possibilitas nostra non obtinet: eorũ nobis intercessione donet. Miseremini mei miseremini mei saltẽ uos amici Iob. 16.
mei. Nostis ipsi periculũ nostrũ: nostis figmentũ nostrũ nostis ignorãtiã nostrã: & dolos aduersariorũ: nostis eorum impetus & nostrã fragilitatẽ. Vobis eñ loquor qui in cadẽ tẽtatione fuistis: q eosdẽ superastis cõflictus eosdẽ laqueos euasistis: q̃ didicistis ex his q̃ passi estis cõpassionẽ. Cõfido equidẽ & de angelis ꝙ ne ipsi suã uisitare speciẽ dedignẽtur, maximè quia scriptũ est. Visitabis spe Iob. 5.
ciem tuã & nõ peccabis. Ceterũ & si de eis mihi arbitror p̃sumendũ: ob spiritalis substãtiæ & rõnalis formæ similitudinem: ampliori tamen fiducia ad eos mihi reor utendũ: quos habere me nouerint & in ipsa hũanitate cõsortes: ut oporteat eos familiarius & specialius misereri ossi de ossibus suis: & carni de carne sua. Deniq; transeuntes ex hoc mundo ad patrem: sancta nobis pignora reliquerunt. Apud nos siquidem corpora eorum in pace sepulta sunt quorum nomina uiuẽt in seculum: id est quorũ nũquã gloria sepelit. Absit à uobis animæ sanctæ: ægyptia illa crudelitas pincernæ Pharaonis: qui in gradum pristinum restitutus statim oblitus est Ioseph sancti q in carcere tenebatur. Non enim erant unius capitis membra: nec aliqua pars fidelis cum infideli: aut ulla societas israelitæ ad ægyptium: nõ plus quàm luci ad tenebras. Interpre-

tatur cū ægyptus tenebræ: Isr̃l uerò uidēs deū: atq; ideò ubicūq; Israel erat, lux erat. Nō sic noster Iesus crucifixi secū latronis potuit obliuiscī: factū est utiq; qđ pmissum est: ipsa die qua cōpassus est & conregnauit. Nos quoq; nō sumus ipsius capitis mēbra: cuiꝰ & sctī: unde eis tā solennibus hodie uotis & tāto gratulamur affectu. Cæterum q dixit. Si glorificatur unū mēbrū cōgaudēt omnia mēbra: hoc quoq; nihilominus ait: qsi patr̃ unū mēbrū: cōpatiūtur oīa mēbra. Hæc igit̃ nostra & eorum cohærētia est, ut nos congratulemur eis: ipsi cōpatiantur nobis. Nos deuota meditatiōe regnemus in eis: ipsi in nobis & pro nobis militēt pia interuentione. Nec est q de eorum pia erga nos solicitudine dubitemus, quādoquidem nō cūsummandi sine nobis, sicut supra memini expectāt nos usq; dū retribuatur nobis: ut uidelicet in nouissimo die magno festiuitatis oīa simul in uirū perfectū cū suo tā excelso capite, membra cōcurrāt: & laudetur cū hæreditate sua Iesus christus dns noster: qui est super omnia benedictus & laudabilis & glorioſus in secula. Amen.

1.Co.12.

In transitu sancti Malachiæ episcopi. Sermo. I.

DE cælo uobis hodie dilectissimi copiosa quædā est bñdictio destinata, & fideliter eā nō distribui, uobis quidē damnosum esset: mihi uerò piculosum: cui nimirū hæc dispēsatio, uidet̃ esse commissa. Timeo itaq; damnū uestrum: timeo dānationē meā: si fortè dicat̃: paruuli petierunt panē, & non fuit qui porigeret illis. Scio em̃ quàm necessaria uobis sit è cælo ueniens consolatio: quos cōstat illecebris carnalibus, & oblectamētis secularibus uiriliter abrenūciasse. Nemo sanè bñficū esse cælestis, & supno dubitet cōsilio diffinitū, ut episcopꝰ Malachias hodie inter uos obdormiret, & desideratā iter uos haberet sepulturā. Cū em̃ nec foliū quidē arboris sine diuino nutu cadat in terrā: qs tā hebes utnō euidēter in huius beati uiri aduētu & trāsitu magnū prorsus consilium supnæ pietatis aduertat̃? A finibus terræ, terrā hic positurus aduenit alia quidē occasiōe festinās: quāuis ob specialē erga nos charitatē id plurimū desiderasse noscatur. Multa q dē in itinere ipso impedimēta sustinuit: nec trāsfretare pmissus est, donec appropinquaret tēpus cōsummatiōis eius: & terminus q nō poterat præteriri. Quem quidē multis ad nos peruenisse laboribus tanquā angelum dei p reuerētia sanctitatis suæ suscepimus: sed & nos ipse p sua mansuetudine & humilitate altius radicata: lōgè supꝰ quàm mereremur deuoto suscipiebat affectu. Paucos deinde apud nos dies fecit in incolumitate sua dum socios pstolaretur: qui dispersi ī Anglia fuerant: cū regis illius uana suspicio dei hoiem impediret. Iamq; omnibꝰ ad eum collectis ad Romanam pro qua uenerat curiā iter parabat̃, cum subito infirmitate præuētus sensit ptinus ad cælestē magis sese palatium euocari: deo melius aliqd prouidēte pro nobis: ne ànobis egressus alibi cōsummaret̃. Nullū quidē in eo dico mortis, sed uel grauis ægritudinis signū medicis apparebat: ille tñ exhilaratus spiritu aiebat: oīmodis oportere̓ ut hoc anno Malachias ab hac uita egrederet̃. Laboratū est ecōtra & deuotis precibus apud deū & quibuscūq; potuimus modis, sed illius prævaluere merita: ut desideriū cordis eius tribueret̃ ei, & nō fraudaretur uoluntate labiorū suorū. Sic enim pro uotis oīa ei concurrere: ut hunc maximè locū diuina sibi inspirante clemētia elegisset: & hunc quoq; ex longo optaret sepulturæ habere dē: quo fidelium oīm generalis memoria celebrat̃. Sed & illud nr̃a hæc gaudia meritò cumulauit: q fratrū nostrorū ossibꝰ de priore cœmiterio huc asportādis & recōdēdis: eadē nobis dies auctore deo fuisset electa. Quæ nimirū deportantibus nobis, & ex more psallentibꝰ: idē uir sanctꝰ plurimū sese illo cātu delectari dicebat: & nō multò post ipe quoq; sequutꝰ ē somno suauissimo & fœlicissimo soporatꝰ. Agimꝰ itaq; gratias deo sup oībꝰ dispositionibꝰ suis: q indignos nos beatæ mortis eius honorare pſentia: q paupes suos pcioſissimos corporis eius locupletare thesauro: q infirmos nos tanta ecclesiæ suæ uoluit fulcire columna. Alterū siquidem è duobus signū istud qđ nobis in bonū factū est psuadet: q aut placitus deo sit locus: aut sibi placitū facere uelit: ad quē tantæ sanctitatis uirū à finibus terræ moriturum sepelien dū̃q; pduxit. Cæterū populo illi affectioſiꝰ condolere: & eius quæ tā miserabili ecclesiæ dirum hoc uulnus non percit inferre: crudelitatē mortis uehemētius abhorrere: beati huius patris charitas ipsa cōpellit. Dira profecto & inexorabilis mors: q̃ tantā hominū multitudinē uniuspercussione multauit: cæca & improuida, q̃ Malachiæ ligauit linguā: impediuit gressus: dissoluit manꝰ: oculos clausit. Illos īquā deuotos oculos: q pissimis fletibus diuinā pctōribus recōciliare gratiam consueuere. Illas mundissimas manus q̃ laboriosis & humilibus operibus exercerī semper amauerāt: quæ dñici corporis hostiā salutarem p pctōribus toties offerebant: & sine ira & disceptatione in oratione leuabant̃ in cælū, q̃ infirmis multa bñficia pstitisse: & signis uarijs effulcisse noscuntur. Illos quoq; speciosos gressus euangelizantis pacē: euāgelizantis bona: illos pedes qui toties fatigati sunt studio pietatis: uestigia illa digna quæ semper deuotis osculis præmerentur. Sancta denīq; labia illa sacerdotis q̃ custodiebāt scientiā: os iusti qđ sapiētiā meditabat̃: & linguā eius q̃ iudiciū loquens: imo & misericordiā tātis mederī solebat uulneribꝰ aiarū. Nec mirū fratres iniquā esse quā generauit iniqtas: incōsideratā quā noscit̃ seductio peperisse. Nihil īquā mirū si fuerit sine discretione q̃ uenit ex p̃uaricatiōe: si sit crudelis & fatua: q̃ ex antiqui serpentis fallacia & mulieris insipienta pdit. Quid tñ causamur q Malachiā ausa sit attētare: fidele equidèm membrū xp̃i: qñ & ipsum Malachiæ pariter & oīm electorum caput furibūda peruasit. Peruasit utiq; immunē: sed nō immunis euasit. Impegit in uitā mors: & inclusit ītra se uita mortem: & absorpta est mors à uita. Hamū sibi deuorans: inde teneri cœpit unde uisa est tenuisse. At fortasse quis dicat. Quomodo mors à capite superata uidet̃, q̃ tāta adhuc libertate sæuit in mēbra? Si mors mortua quomodo Malachiam occidit? Si uicta: quomodo adhuc prævalet uniuersis: & non est homo qui uiuat & non uideat mortem. Victa planè mors opus diaboli: & peccati pœna, uictum pctm̃, causa mortis, uictus & malignus ipse & peccati auctor & mortis. Nec modo uicta sunt hæc: sed & iudicata iam & damnata. Diffinita quidē sed nōdum promulgata sententia est. Denīq; iam diabolo ignis paratus: & si nondū ille præcipitatus in ignē: modico adhuc tēpore sinitur malignarī. Tanquā malleus cælestis opificis, factus est malleus uniuersæ terræ. Terit electos ad eorum utilitatē: reprobos cōterit in eorū dānationem. Qualis ergo paterfamilias: tales & domestici eiꝰ: pctm̃ scilicet & mors. Nā & pctm̃ licet simul cū Chro crucifixus nō dubitetur affixum: adhuc tamē interim nō regnare quidē: sed habitare etiā ī ipso dum uiueret apostolo, pmittebat̃. Mētior si non ipse ait. Iam nō ego operor illud: sed qđ habitat in me pctm̃. Sic & mors ipsa miniméqdē adhuc abesse cogitur: sed cogit̃ non obesse. Erit autē cum dicetur. Vbi est mors uictoria tua? Et ipsa siquidem inimica nouissima destruetur. Nunc uerò moderante eo q imperiū habet uitæ & mortis: & mare ipsum certis littorū coercet metis: mors ipsa dilectis dñi somnus refrigerij est: ppheta attestāte̓ q ait. Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas dñi. Pessima quidem mors pctōrum quorum & natiuitas mala: & uita peior: sed præcioſa est mors sanctorum. Præcioſa planè tanquám finis laborum: tanquā uictoriæ cōsummatio: tāquā uitæ ianua, & pfectæ securitatis ingressus. Congratulemur itaq; fratres, cōgratulemur ut dignum est patri nostro: qa & pīū est defunctū plangere Malachiam: & pium magis Malachiæ congaudere uiuēti. Numquid nō uiuit̃? Et beate̓? Nimirum uisꝰ est oculis insipientium mori: ille autē est in pace. Denīq; iam conciuis sanctorū & domesticus dei psalit pariter & gratias

Rom.7.

Psa.68.

gras agit dicēs. Transiuimus per ignē & aquā: & eduxisti nos in refrigeriū. Trāsiuit planè uirīliter & fœlicīter ptrā siuit. Ver⁹ hebræus pascha celebrauit in spū: & nobis trā siens loq̄bat. Desiderio desiderauí hoc pascha māducare apud uos. Trāsiui p ignē & aquā: quē nō tristitia frāgere nec detinere mollia potuerūt. Est em̄ deorsum nos locus quē sibi totū uēdicat ignis, adeò ut ne minimā qdē aquæ guttā de Lazari digito miser ille diues ibi habere potuerit. Est & sursum ciuitas dei quā lætificat fluminis impet⁹: uoluptatis torrēs: calix inebriās quàm p̄clarus. In hoc sanè medio boni & mali scīētia cōtinet: & uoluptatis & tribulatiōis hic capere est experimētū: Infœlix Eua ī has uicissitudines nos induxit. Hic planè dies & nox: nā ī inferno tm̄ nox: & ī cælo tm̄ dies. Btā p̄inde aia q̄ utrūq; ptrāsit: nec uoluptati inhærēs nec deficīes in tribulatiōe. Breuiter uobis unū aliqd ex multis hui⁹ uirī magnificis actibus arbitror referēdū: in quo strenue satis & ignē & aquā nosci⁹ ptrāsisse. Magni illius patriarchæ Hiberniesiū aplī sedē metropolitanā: tyrānica sibi p̄genies successiōis ordine creās archiep̄os uendicabat, hæreditate possidens sanctuariū dei. Rogatus itaq; à fidelib⁹ Malachias noster: ut tantis sese malis opponeret: aīam suā in manibus suis ponēs accessit intrepidus: suscepit archiep̄atū tradēs sese discrimini manifesto: ut tāto crimini finē daret. Inter pericula rexit ecclesiā: post pericula sibi cōtinuo succedentē alterū canonice ordinauit. Ea siqdē cōditiōe susceperat: ut post quā cessante p̄secutionis rabiæ alter secure posset institui ad sedē p̄priā remeare p̄mitteret. Vbi sine ecclesiasticis secularibusue reddit⁹ in cōgregationib⁹ religiosis quas ipse extruxerat: degens inter eos tanquā unus eorū usq; ad hoc temp⁹ uixit absq; ulla proprietate. Sic dei hoiem examinauit non exinaniuit trubulatiōis incendiū (siqdē aurum erat) sic nec illecebra tenuit aut resoluit: nec curiosus spectator in uia subsistit p̄priæ peregrinatiōis oblit⁹. Quis uestrum fratres nō uehementer eius imitari cupiat sanctitatē si id audeat uel sperare? Credo igitur libentius audituros si dicere fortè poterim⁹ qd sanctum fecerit Malachiam. Sed ne nostrum forsitan minus acceptabile testimoniū uideat: scripturā audite dicentem. In fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum. Fide calcabat mūdū: Ioāne attestant e qui ait: Hæc est uictoria quæ uicit mūdum fides nostra. Nam in spū lenitatis dura q̄libet & aduersa æquo aīo tolerabat. Hinc quidē post xp̄m fide calcabat maria: ne caperetur illecebris: inde in patientia sua possidebat aīam suā: ne molestijs frangeretur. De his em̄ duobus habes in psalmo. Casuros à latere tuo mille: & decem milia à dextris tuis: q̄ multo plures prosperitatis fallaciæ quàm aduersitatis flagella deiciant. Nemo itaq; nostrum charissimi plana mollioris uiæ superficie delectatus: iter illud marinum sibi commodius arbitretur. Magnos hic cāpus mōtes habet. Inuisibiles quidèm sed eo ipso periculosiores. Laboriosior fortè uia uidetur inter ardua colliū & aspera rupiū: sed expertis longè securior, & desiderabilior inuenitur. Vtrobiq; tamen laborem: utrobiq; periculum esse nouerat: qui dicebat. Per arma iustitiæ à dextris & à simistris: ut meritò cōgratulemur eis: q transierūt per ignē & aquam & in refrigerium sunt educti. Refrigerium uultis audire? Vtinā id uobis alius loqueretur. Nam ego qd̄ non gustaui eructare non possum. Video r̄ tm̄ mihi hodie sup hoc refrigerio Malachiā audire dicētem. Conuertere aīa mea in requiē tuam: qa dñs benefecit tibi. Quia eripuit aīam meam de morte &c. In quibus uerbis quid intelligā, paucis audite. Siquidem inclinata est iam dies: & longi⁹ quàm sperauerim sermo p̄cessit: q̄ inuitus cuellar à paterni dulcedine noīs: & Malachiā silere lingua formidans, finem facere uereatur. Mors animæ fratres mei peccatum est: nisi fortè excidit uobis qd̄ in propheta legistis. Anima q̄ peccauerit ipsa morietur. Triplex proinde cōgratulatio est hoīs ab omni p̄tō & labore & pericuro liberari. Ex hoc siquidem nec peccatū habitare dicit: nec pœnitētiæ luctus indicitur: nec ab ullo deinceps lapsu ei p̄dicit esse cauēdū. Posuit Helias pallium, nō est qd̄ time at: nō est quod tangi nedū teneri ab adultera uereatur. Currū cōscēdit, nō est iā trepidare ne cadat: suauiter scādit: nō laborās uolatu p̄prio: sed celeri in uehiculo sedēs. Ad hoc nos refrigeriū dilectissimi tota auiditate curramus in odore unguētorū hui⁹ beati p̄ris nr̄i: q nostrū hodie torporē in feruētissimū desideriū uisus est excitasse. Curram⁹ inquā post eū crebrius illi clamātes: trahe nos post te: & affectu cordis: & p̄fectu cōuersationis, deuotas oīpotētis miæ gras referētes q̄ indignis seruulis quib⁹ p̄pria desūt merita: aliena saltē uoluit suffragia nō deesse.

Epistola de eodē ad frēs de Hybernia. Ser. II.

REligiosis fratrib⁹ q in Hybernia sunt, & hismaximè congregationibus quas beatæ memoriæ Malachias ep̄s fundauit: frater Bernardus clareuallis uocatus abbas, paracleti consolationē. Si haberemus hic ciuitatē manentē copiosissimis iure lachrymis plāgeremus talem nos amisisse cōciuē. Cæterū si futuram magis inquirimus ut oportet (est quidèm nō modica doloris occasio tam necessario duce destitui) debet tm̄ zelum temperare scientia: & dolorem spei fiducia delinire. Nec mirari quempiā decet, si gemitū extorquet affectus: si desolatio lachrymas exprimit: modum tamen adhibere necesse est: imo nō modicè etiam cōsolari intuētes nō q̄ uident: sed q̄ nō uident. Quæ em̄ uidentur temporaria sunt: q̄ autē nō uident æterna. Primū quidē cōgratulādum est aīæ sanctæ: ne nos arguat de iopia charitatis dicens & ipse, quod dñs ad apl̄os ait. Si diligeretis me gauderetis utiq;, quia uado ad patrem. Præuenit nos ad patrem spirituū ipūs p̄ris nostri: nec modo charitatis inopes, sed ingratitudinis etiā rei esse cōuincimur super oibus q̄ p eū nobis bñficia, p̄uenire: si nō cōgratulamur ei q de labore adrequiē, de p̄iculo ad securitatē, de mundo trāsit ad patriā. Itaq; & piū est Malachiā flere defunctū & piū magis Malachiæ cōgaudere uiuēti. Núnquid nō uiuit? Vtiq;, & beatè. Visus est oc̄lis insipiētiū mori: ille autē est in pace. Deinc etiā utilitatis propriæ cōsideratio exultādū nobis suggerit & lætandū: q̄ tam potens suos patronus ad cælestem curiam: tā fidelis p̄cessērit advocatus: cuius & feruētissima charitas obliuisci nequeat filiorum: & probata sanctitas obtineat gr̄am apud deū. Quis em̄ nūc Malachiam sc̄m̄: aut minus posse prodesse: aut minus suos diligere audeat suspicari? Profectò cū diligeret prius, certiora nunc suæ dilectiōis à deo capit experimenta: & cum dilexisset suos in finē dilexit eos. Absit aūt ut tua nūc ô aīa sc̄ta min⁹ efficax æstimet oro: q̄n præsenti uiuídius supplicare est maiestati: nec iam in fine ambulas, sed in specie regnas. Absit ut imminuta nedū exinanita tua illa tam operosa charitas reputet: cū ad fontem ipsum charitatis æternæ procumbis pleno hauriens ore: cui⁹ & ipsa prius stillicidia sitiebas. Nō potuit morti cedere charitas fortis ut mors; imo & morte fortior ipa. Nam & decedens non erat immemor uestri: affectuosius uos cōmēdās deo: & nostrā quoq; exiguitatem solita illa sua mansuetudine & hūilitate exorās ut uestri nō obliuisceremur in finē. Vnde & dignū duximus scribere uobis: ut sciatis nos & in spūalib⁹ (si qd nra in his exiguitas, p bti hui⁹ p̄ris nr̄i merita, unquā potuerit: & in corporalibus si q̄n fortè opportunitas p̄beret) omnē uobis cōsolationē impēdere tota deuotiōe paratos. Et nūc quoq; dilectissimi Hyberniēsis ecclesiæ grauē hāc destitutionē toto misereamur affectu: & eo āplius uobis cōpatimur: quo nos ampli⁹ ex hoc nouimus debitores. Magnificauit em̄ dominus facere nobiscū, cū locū nostrū dignatus est beatæ mortis eius honorare p̄ntia: & preciosissimo corporis eius locupletare thesauro. Nec molestū sit uobis q̄ apud nos habeat sepulturam: q̄n sic ordinauit deus s̄m multitudinē misericordiæ suæ: ut uos eū uiuum haberetis, nobis habere liceat uel defunctū. Et nobis siquidē cōmunis uobiscū pater ille erat & est: nā in morte ipsius hoc nobis cōfirmātū est testamētum. Quāobrē sicut nos hui⁹ tanti

Psal. 65. Luc. 22. Luc. 16. Ioā. 14. Eccl. 46 1. Ioā. 5. Psal. 10. 2. Cor. 9 Psal. 114. Ezec. 18.

pris gra uniuersos uos tāquā germanos frēs totis amplectimur uiscerib⁹ charitatis: sic & de uobis ide sentire spiritalis ipa cognatio persuadet. Hortamur aūt uos frēs ut bti huius pris nri semp curetis sectari uestigia: eò studiosi⁹, quo uobis certi⁹ sctā ei⁹ cōuersatio diuturnis experimētis inotuit. In hoc eī uc.os uos eius filios esse ꝓbabitis: si paterna uiriliter instituta seruetis: & ut in eo uidistis, & audistis ab eo, quēadmodū uos oporteat ābulare, sic ābuletis & abūdetis magis. Siqdem gl'ia pris, sapietia filiorū. Nā & nostrā nō mediocriter excutere desidiā & reuerētiā incutere cœpit: ꝑsens nobis tātæ pfectionis exēplar. Atq; utinā sic nos post se trahat ut ꝓtrahat: in tā recēti uirtutū eius odore auidi⁹ alacriusq; curētes. Orantē ꝓ nobis uniuersitatē uestrā Christus custodiat.

puer. 10

In calendis nouembris de uerbis Esaiæ: Vidi dominū sedentē super solium excelsum. Sermo. I.

Esai. 6.

VIdi dominū sedentē super solū excelsum & eleuatū: & plena erat oīs terra maiestate eius. Sublimis quædā uisio ꝓphetico nobis sermone describit. A. Vidi (inqt) dīm sedētē. Magnū spectaclū fratres: & beati oculi q uiderūt. Quis nō toto desiderio cōcupiscat tantæ maiestatis gloriam contemplari? Hoc qppe sctōrū oīm unicū semper desiderium fuit. Ipse est in quē desiderāt angeli ꝑspicere: quē uidere est uita æterna. Sed alia fratres audio prophetæ eiusdē: & eiusdē dñi longè dissimilē uisionē. Siquidē Esaias iste est qui in alio loco sic loquitur. Vidimus eum & nō erat ei species

Esai. 53.

neq; decor: & æstimauimus eū tāquā leprosum &c. Vbi illud primū cōsiderādū est: q cōmunis illa hæc prophetiæ ꝓgatiuæ ꝓpria uideatur. Non sine causa sanè ibi uidimus q scriptū est: & hic uidi: nisi ut illā quidem intelligas esse cōmunē: hanc uerò excellētiæ singularis. Siqdē absq; specie & decore uidit eū & spreuit Herodes: uiderūt quoq; ipsi iudæi: qui & dinumerauerūt oīa ossa eius. Iā uerò sup hac uisione beata: manifestè ꝓpheta denūciās ait. Tollatur impius ne uideat gloriam dei. Multipharie ergo multisq; modis: nō solū loquut⁹ in ꝓphetis, sed & uisus est à ꝓphetis. Agnouit eum Dauid minoratū ab angelis: Hieremias etiā uidit eum cū hoībus cōuersantem: Esaias modo sup solium excelsum: modo nō solum infra angelos aut inter homines: sed tāquā leprosum se uidisse testatur: id est nō in carne tantū, sed ī similitudine carnis pcti. Tu quoq; si desideras uidere sublimē: humilē prius Iesum uidere curato. Intuere prius exaltatum in deserto serpentem: si uidere desideras regem in solio residētem. Ista te humiliet uisio: ut illa exaltet humiliatū. Reprimat & sanet ista tumorem tuū: ut illa repleat & satiet desiderium tuum. Exinanitum uides: nō sit ociosa uisio: qa exaltatum ociosè uidere nō poteris. Similis eris illi cum uideris eū sicuti est: esto & nūc similis ei uidens eū sicut propter te factus est. Si enim (ne in humilitate quidē) similitudinē eius abnuis: certa tibi sublimitatis quoq; similitudo debeb. Nūquā ille sociū tribulatiōis à cōione gl'iæ patietur arceri. Deniq; usq; adeò non dedignab passiōis suæ cōsortē: & in regnum mittere secū: ut in cruce cōfitēs latro, eadem die cum eo fuerit in paradiso. Hīc est qd ait

Luc. 22.

etiam ad apl'os. Vos estis qui permasistis mecū in tribulationibus meis: & ego dispono uobis regnū. Quia ergo si cōpatimur & cōregnabimus: sit interim meditatio nra fratres Christ⁹, & hic crucifixus. Ipm ponamus signaculum sup cor, signaculū sup brachiū nostrū. Ipsum amplectamur brachijs quibusdā uicariæ dilectiōis: ipsum sequamur studio piæ cōuersationis. Hoc eī iter quo ostēdat & nobis ipse qui est salutare dei: sane nō iā sine specie & decore: sed in claritate tāta: ut maiestas eius repleat orbē terrarū. Opportunè siquidem uisione prima tanquā hyemali adhuc tempore: nō sup solū, sed in inferiori atq; humiliori habitatiōe uidetur. Duplicē quippe solet habere magna domus quælibet māsionē: æstiuā superius: inferi⁹ hyemalē. Igit dum ipsa etiam discipulorū corda brumali adhuc glacie stringerent: & Petr⁹ quoq; nō min⁹ gelido corde quàm corpore calefaceret se ad prunas: tēp⁹ omnino non erat habitādi in solio uel poti⁹ apparēdi. At ubi cantabit cantica nouū. Hyems abijt & recessit: flores apparuerūt in terra nostra: opportune iā tūc ascēdet ī solū & habitabit dīs in excelso. Puta ergo Esaiā cū hæc loqueretur illi⁹ gloriā tēporis oculo præuidisse ꝓphetico. D

Cant. 2

Vidi, inqt, dīm sedētē sup solū excelsum &c. Sed qd putamus quale est solū istud fratres? Neq; eī altissimus in manifestis & manufactis ihabitat. Nulla omnino materia corporalis apta tāto solio, tāto habitatori uidet. Viuis est cōstruenda lapidib⁹ fabrica spiritalis: quā uera & æterna uita sua inhabitare digne. Q, si min⁹ tāto ædificio sufficit angelica creatura: ꝓuaricatorū utiq; minorata ꝓcipitio: suscitet certè de terra inopē: & de puluere erigat pauperē: ut collocet eū cū principibus: & solium gloriæ compleat. Et fortassis ꝓpterea ipse qui uidit nō mō excelsum solium, sed & eleuatū quoq; describit: ut perinde & āgelorū stabilis celsitudo: & hominū misericors eleuatio designetur. Quæ sæquuntur diligentiorē & ipsa cōsideratio nem desiderare uidentur, sufficiat hodie uel cœpisse.

Esaiæ. 6.

Item de eodem. Sermo secundus.

PLena erat (ait cōtēplator noster, de eo quē sup solū uiderat) maiestatæ eius, oīs terra. Adueniat regnū tuū: ut maiestate tua sicut cœlū repletur repleatur & terra. Vt quid eī princeps huius mūdi tanto ubiq; furore debachatur: nisi quia terra data est in manus impijs? Sed hæc est hora eius & potestas tenebrarū. Erit certè quādo qui ī cælo locū non habuerit: & ab ipsa quoq; terræ superficie exturbabitur, miser cauernis utiq; subterraneis includendus. Hinc quoq; ꝓpheta Dauid sanctorū ꝑsperitate præmissa de maligno & angelis seu mēbris eius adiecit & ait.

Psal. 1.

Non sic impij non sic: sed tanquā puluis quem proijcit. uentus à facie terræ. Nulla iam nūc tētandi facultas erit: inquietandi nulla libertas: possibilitas nulla nocendi. Replebitur maiestate eius omnis terra: qñ iā uoluntatis eius transgressio nulla erit. Magis autem quādo creatura ipsa liberabitur à seruitute corruptiōis huius: propter quam ingemiscit & parturit usq; adhuc. Erit enim cælū nouū & terra noua: ut quaqua uerteris oculos in ipsa tibi rerū facie: diuina uideatur quodammodo resplēdere maiestas. Sed & est tibi altera quædā terra, ꝓpinquior: & super hac amplior iustiorq; solicitudo. Nemo quippe carnem suam

Ephes. 5.

odio habuit. Cōsolare ergo eā ut & ipa requiescat in spe: audiens nimirū qa replebitur maiestate dñi omnis terra. Quomodo enim nūc carnē nostram dilectissimi maiestas diuina repleat: cū & magnus ille Paulus primitias tantū

Rom. 7.

spūs habēs ingemiscat miserabiliter satis & dicat: scio, qa

Rom. 6.

nō est in me, hoc est in carne mea, bonum. Et certè iam nō dominabit peccatum in eius mortali corpore. Non tamē adhuc & corpus mortale phiberi: & pcti quoq; solū dñiū negari. Erat enim etiam tunc lex peccati in mēbris eius:

Rom. 7.

quā qdem maiestatis plenitudo cū uenerit prorsus excludet. Non solum autem, sed & nouissima inimica destruet mors. Replebitur ergo maiestate dñi terra nostra: quādo prorsus de medio fiet & pcti oīs sensus, & debitū mortis. Replebit, inquā oīs terra nostra dñi maiestate: qñ resurrectionis gloria uestiet: induet immortalitatis stolam: confi

Phili. 3.

gurabitur deniq; claritati corporis Christi. Saluatorē si quidem expectamus qui reformabit corpus humilitatis nræ, cōfiguratū corpori claritatis suæ. Quid adhuc murmuras caro misera: qd adhuc recalcitras: & aduersus spiritum concupiscis? Si te humiliat: si castigat: si redigit in seruitutē: id profecto in tuo genere nō minus tua interest quàm ipsius. Quid eis inuides? q de operibus uermium & murium pellibus in gloriā planè gloriā mēdicare nō erubescunt: cultu indigno uiris interdicto & mulieribus semetipsos dehonestantes poti⁹ quàm ornātes. Reforment ipsi aut magis certè deformēt corpora sua: te si fueris corpus humilitatis reformabit idem artifex qui formauit.

Illam si

Illam ſi nō deſipís p̄ſtolabere manū: ut qđ fecit ípſa reſi-
ciat. Iam uerò qđ ín ípſa ꝓphetica uiſione ſequať attende
Eſaiæ.6. Et ea, inquit, q̄ ſub ípſo erāt replebant templu. Propterea
ſanè díxit: humíliare ſub potentí manu deíut exaltet te ín
tpe uíſitatíōís. Víde ut ſub ípſo ínueníarís: alíoqn nō eſſe
poterís cū ípſo. Quíd em̄ putas, índifferēter admittet ho
mines ín íllud tantæ btítudínís templū: q ne ípſos quídē
angelos índifferēter relíquit ín eo? Aut nō díſcernet ínter
glebas q díſcernit ínter ſtellas? Examínabít certè argētū:
q ípſum quoq; aurū ꝓbauit & reprobauit. Qualem ergo
putas neceſſe eſt hoíem ínueníri: q repudíati locū angelí
ſortiať? Planè ímmunē ab oī íníqtate: ſed ab ea maxíme q̄
ín ípſo quoq; angelo nō ad leuē offenſam. nō ad momēta
neā irā ínuēta eſt: ſed ad odíū ſempíternū. Semel turbauit
ſuperbía regnū íllud, cōcuſſit muros: etíam proſtrauit ex
parte: & parte nō modíca. Quíd ergo? Facilè ne deínceps
admíttenda uídeť? Nunquíd nō odít cíuítas ílla: & uehe
menter hmōí peſtē abomínať? Certí eſtote fratres, eū q ſu
perbís nō pepercít angelís: nec hoíbus parcíturū. Nō eſt
cōtrarius ſíbīpſi: nō eſt perſonarū acceptator: ſímílía ſunt
íudícía eí⁹. Solo eí placet humílítas, ſíue ín angelo, ſíue ín
homíne: & q ſedet ín throno, ſolos elígít ſubdítos: è quí-
Pſal.112. bus repleat tēplū. Scríptū qppe eſt. Quís ſicut dñs de⁹ nr̄
quí ín altís habítat: & humília reſpícit ín cælo & ín terra?
Víde autē ne fortè Míchaelís uerbū ſít: ſupbo íllí dícēti.
Símílís ero altíſſímo ín facīe reſíſtētís. Míchael quíppe ín
terpretatū díciť: quís ut deus. Bene ergo ꝓpheta cū díxíſ
ſet uídíſſe ſe dñm ſuper ſolíum excelſum & eleuatū: ne for
tè aut excelſum íntellígeres de eo dictum, quí aít, aſcēdā
ſuper altítudínem nubíum: aut eleuatū referes ad eos ho
mines quí ín ſuperbíam erí guntu, raddít. Et ea quæ ſub
ípſo erant replebant templū: ut manifeſte íntellígas non
eā altítudínē cōmēdarí quæ extollíť aduerſus eū: ſed eos
ín templo ſíue ī ſolío fore: quí ſub eo ſunt: alíos quídē ex
celſos ſtabílítate ſolída: alíos ex ímo leuatos míſeratíone
díuína. Ac ne fortè obīcías dítíoní eíus uníuerſa ſubeſſe,
nec quícquā determínatíōís habere qđ aít, quæ ſub ípo
erant ut ſolā quæ uoluntaría eſt & ex feruore charítatís
procedít: approbaret & cōmendaret deí ſubíectíonē: ad-
dídít & de ſeraphín: de quíb⁹ & nos loco ſuo dícem⁹ qđ
ab eo fuerít datū. Et ea, inquit, quæ ſub ípo erāt replebāt
templū. Ab ínítío ſíquídē creauerat angelos deus, ín quí
bus beatí íllíus templí plenítudo cōſtaret: ſed nō ín oīb⁹
Pſal.14. beneplacítū eſt eí: qa & ín ípſís (ut ſcríptū eſt) angelís ſuís
reperít prauítatē. Fuít quíppe ín eís quí díceret. Ponam
ſedem meā ad aquíłonē: & populū q ſíbí crederet habuít
Míſer ípe q ſine deo eſſe maluít quàm ſub deo: míſerí & íl
lí: quí uídentes cucurrerūt cū eo. Exierūt ínfœlíces: & ua
cuus relíctus eſt locus: quē accípíet alter. Nónne deo ſub
íecta erís aīa mea? Alíoquín nec tíbí locus erít ín templo
quía q̄ ſub ípſo erant replebant tēplū. Fruſtra pulſabant
fatuæ uírgínes: ín uanum clamabunt ubí ímpletæ fuerínt
nuptíæ díſcumbentíū: & ianua clauſa erít. Infœlíx anima
cuí à nuptíís íllís cōtígerít excludí. Infœlíx de quo clama
bítur. Tollať ímpí⁹ ne uídeat gloríā deí. Vt quíd em̄ lucē
hāc temporalē: míſer ílle uídet, quí gloríā íllā nō merebíť
íntueríˀ Vtínā níhíl unquā uídíſſet ocul⁹ meus: ſí íllā (qđ
auertat deus) fruſtrādus eſt uíſione. Eant ſuperbí: ínſole
ſcāt magís, extollāť, ínflēť: appetāt ſep̄ cumulo apparere
ut cū uenerít æqtatís línea: à plenítudíne eíciātur. Tu ue
rò nō ſic ſed deo ſubíecta eſto aníma mea: ſubíecta ſanè ex
anímo: ſubíecta cū feruore deuotíonís: quía ſeraphín ſta-
bant ſuper íllud. Cū, quíbus ſtemus & nos hodíe, fratres
nec dímoueamur à templo íſto: ín quo oēs dícunt gloríā
quía gloríā contemplantur domíní noſtrí Ieſu chriſtí: q
eſt ſuper omnía deus benedictus ín ſecula.

Item de eodem. Sermo tertíus.

Eſaí.6. NOn uobís arbítror excídíſſe de duobus ſera-
phín hodíe uobís habēdū eſſe ſermonē ꝓpter
íllud Eſaíæ: quí poſt quā dominū ſeſe uídíſſe
teſtatus eſt ſuper ſolíū reſídētē: addít ſeraphín
ſtare ſuper íllud. D Seraphín quídē dílectíſſímí ſícut fre-
quenter audíſtís nomen eſt ſupernorum ſpírítuum: ordí-
nís unius de nouem ſummí atq; ſupremí. Verum hoc lo-
co ut arbítror nō ín ea ponítur ſígnificatíone: p̄ſertím cū
ínnumera íllа ſint agmína: híc duo tantū ſeraphín deſcrí-
bant. Et ego quídem fratres ſí lícet ín hac parte unícuíq;
abundare ín ſuo ſenſu: ín duobus ſeraphín duplícem arbí
tror íntellígí creaturam rationabílē: angelícam ſcílícet &
humanā. Nec mírerís hominē ſeraphín factum: memento
qa creator & dñs ſeraphín, factus eſt homo. A Ad contu
melíam tuā ô ſuperbe q creatus ínter angelos: ínter ange
los ſtare nō meruíſtí: ecce rex noſter nouos ín terra ange-
los fabrícatur⁹ aduenít. Atq; ut tabeſcas amplíus & líuo
re proprío torquearís: nō qualeſcunq; nec ínferíores alí-
cuíus ordínís angelos ſed ſeraphín. Audí ením quíd ípſe
loquatur. Ignem, inquit, uení mittere ín terram: & quíd
Luc.12. uolo níſí ut accēdatur? Vult ergo ſeraphín fabrícarí ut
íbí ſtent unde tu corruíſtí. Seraphín, inquit, ſtabant ſup íl
lud. Vt quíd ergo tu quí mane oríebarís lucífer ín uerita
te nō ſtetíſtí: níſí quía ſeraphín non fuíſtí? Seraphín qppe
ardens uel íncendens ínterpretatur. Tu uerò habuíſtí mí
ſer lucem: ſed ardorem non habuíſtí. Bonum erat tíbí ſí
gnífer magís eſſes quàm lucífer: nec tā ímmoderato ap-
petítu lucēdí ut eras frígídus ípſe: frígídā quoq; elígeres
regionē. Dixíſtí em̄, Aſcendā ſuper altítudínem nubíum:
Eſa.14. ſedebo ín lateríbus aquílōís. Quíd feſtínas mane orírí lu
cífer: quíd gloríarís ſuper ſydera: quíbus alíquāto claríus
rutílare uíderís? Breuís omníno erít gloríatío tua. Seqť
ſol íuſtítíæ quem te eſſe uana ſímulatíone íactabas: cuíus
feruore pariter & ſplendore ín níhílum redactus omníno
díſpareas? Fruſtra quoq; paras uēturum ín fine ſeculorū
dñm, tanquā ueri ſolís ortū ín dānato íllo quē aſſumptu-
rus es hoíe p̄uenire, & extollí ſuper omne quod díciť aut
colítur deus: quía & tunc aduentus eíus íllustratíone pe-
nítus deſtruerís. C Quàm melíus & certè nō ad ínſpíe-
tíam ſíbí Ioānes baptíſta: ſíquídem & ípſe lucífer fuít: nō
ſua p̄ſumptíone, ne & ípſe fur eſſet & latro: ſed deí patrís
auctorítate præmíſſus eſt ante dominū. Ecce, inquit, mít-
Lucæ.7. to angelum meum ante faciem tuam &c. Habes ín pſalmo
de eodem. Parauí lucernam Chriſto meo. Ille enim erat lu
Pſal.131. cerna ardens & lucens: & uoluerūt iudæí ad horam exul-
tare ín lumíne eíus ſed non ípſe. Vnde ergo? Ipſum ínter
roga: ípſe de ſe loquítur. Amícus, inquit, ſpōſi ſtat, & gau
Ioan.3. díó gaudet: propter uocem ſpōſi. Stat ergo Ioannes: ne-
q; enim arundo eſt uento agítata. Stat quía amícus: ſtat
quía ardens eſt: & ſeraphín ſtare deſcríbuntur. Verè amí-
cus ſponſí: quí procedentís de thalamo ſuo non æmula-
tur gloríam: ſed parat uíam: ſed prædícat gratíam: ut & ípſe
de plenítudíne eíus accípere mereatur. Lucet ergo Io-
annes tanto utíq; claríus, quanto amplíus feruet: tanto
uerius quanto mínus appetít lucere. Fidelís lucífer, quí
ſolís íuſtítíæ non uſurpare uenít, ſed prænunciare ſplen-
dorem. Non ſum ego, inquit, Chriſtus: uenít fortíor me
Ioan.3. poſt me: cuíus non ſum dígnus ſoluere corrígíam calcía-
mēntí eíus. Et íllud. Ego baptízo uos aqua: ílle baptízabít
Matt.3. uos ſpírítu ſancto & ígne. Ac ſí manifeſte lucífer dícere uí
deatur. Quíd ammíramíní íntuentes ſplendorem meum?
Non ſum ege ſol: longè alíum uídebís eum: ín eíus com-
paratíone tenebræ ſum & nō lux. Ego tanquam ſydus an
telucanum matutíno uos rore perfundo: ílle emíttet ín
feruore radíos ſuos: ſoluet glacíes: paludes ſíccabít: algen
tes calefacíet: pauperíbus erít pro ueſtímento. Nec ſanè
díſſonat à uerbo íudícís uox præcurſorís: ſed manifeſte
ígnem à Ioanne promíſſum: Chriſtus exhíbuít dícens.
Ignem uení mittere ín terram. Dícas fortaſſe ín ígne ut
Luc.12. feruorem ſíc & ſplendorem eſſe. Non contendo lícet fer-
uor eí quodammodo ſubſtantíalíor uídeatur. Ipſum po-
tíus audíamus quíd magís ín ígne commendet. Ignem,
aít, uení mittere ínterram: & quíd uolo níſí ut ardeat? Co
gnouíſtí certè quíd uelít. Sed ne íllud quídem ígnoras:
quòd uíta ín uoluntate eíus: & ſeruus ſcíens nec faciens

dñi uoluntatē plagis plurimis habeat uapulare. Quid lucere festinas? Nondū illud aduenit tempus in quo fulgebūt iusti sicut sol in regno patris eorū. Interim pniciosus est appetitus iste lucēdi: feruere em̄ multo melius. Deniq; si tā uehemēter splendorē desideras: qđ uideri uis esse curato: & primū quære feruorē: nec dubiū quin splēdor adsciat tibi. Alioquin incassum laboras: quia uanus splēdor absq; feruore. Mutuata aūt magis certe simulata lux, est: q̄ nō ab igne procedit. Q; aūt alienū est: ad modicū poteris usurpare. Erit maior cōfusio qđ nō erat tuū uoluisse uideri. Luna ut aiūt, habet absq; feruore splēdorē: sed & ipsum mutat à sole: ideoq; tā frequenter imo & semp mutat: nec
Eccli. 27 unquā in eodē statu permanet. Sic pfecto stultus ut luna mutat: sapiēs pmanet ut sol ille inquā stultus qui in decore suo perdidit sapiētiā: id est qui refriguit in splēdore. Cecidit ergo lucifer ut fulgur de cælo: seraphin uerò stabāt
1. Cor. 13 sup illud. Stant planè seraphin: quia charitas nunquā excidit. Stant attoniti & suspēsi in cōtēplatione sedentis in throno: stant in æterna incōmutabilitate & æternitate in cōmutabili. Tu sedere tentasti ô impie: ꝓpterea tui moti sunt pedes & effusi sunt gressus tui. Filius q̄ sedet in throno dñs sabaoth: cū trāquillitate iudicans omnia. Sola sedet trinitas: quæ sola habet immortalitatē: sola est apud quā nō est trāsmutatio nec uicissitudinis abumbratio. Seraphin uerò stāt immutabiles quidē: sed suo modo, nō in eius comparatione. Stant extendentes se & intēdētes in eū: in quē prospicere cōcupiscūt. Qui sedere præsumpsit seipso uoluit esse contentus: unde solam hodieq; malitiā esurit: quia solam habet hanc à semetipso. Cū loquit̄ mēdacium de proprio loquitur: quia mēdax est & pater eius. Quod audis de uerbo mendacij: intellige & de opere malitiæ. Et licet male sibi in malo cōplaceat: sufficere tamen sibi nunquā poterit nec in ipso. Sola ꝓinde sedet trinitas summa: quæ sola in se est: & ideò sola uerè est: sola se fruit: sola nullius eget: sola sufficit sibi ipsi.

Item de eodem. Sermo IIII. C

Esaiæ. 6. UM dixisset propheta & seraphin: stabāt adiunxit deinde & ait. Sex alæ uni: & sex alæ alteri. Quid sibi uolūt alæ istæ frēs? Ergo ne etiā cū etiā hyems trāsierit & sedebit rex sup solitū: uolandū adhuc erit & ipsis seraphin ut possint diuersis occurre re necessitatib⁹ diuersorū: ab imminētibus liberare piculis: opē ferre laborantibus: in tribulatione positos cōsolari? Absit ut in illo æternæ beatitudinis regno necessitas: aut periculū: aut labor: aut tribulatio sit: cui oporteat sub ueniri. Ad quid ergo tūc alæ? Placet mihi statio illa: oīno sic uolo manere: ne aliquid prorsus admitto quo mihi stabilitas illa depereat. Veruntamen scio beate Esaia q̄ propheta es tu & spiritū eius habes: qui abūdātia pietatis excedit hominum non modo merita sed & uota. Salua mihi sit illa tam amata stabilitas, iam si quid alæ istæ ad beatitudinē addiderint non recuso. Credo autē sicut in statione immutabilitatem: sic & in uolatu alacritatem promitti, ne uidelicet insensibilis quædam & quasi lapidea stabilitas æstimetur. Sed dicas. Et si alas habere necesse est, quare tam multas? Quid sibi uult multiplicitas ista pennarum? Audi quod sequit̄. Duabus alis uelabant caput: duabus pedes: duabus uolabant. In quibus uerbis uidere mihi uideor: quod de statione dictum est uolatu manifestius explicari. Quo enim seraphin uolant nisi in eū cuius ardent amore. Vide flammam quasi uolantem & stantem simul: nec mireris iam seraphin stantes uolare: stare uolantes. Sed quia diximus quod uolant: ipsas quoq; quibus uolant alas exigere religiosa curiositas uestra uidetur. Certius posset & credibilius testimonium perhibere cui datum est & uidere: Ego tamen opinior non incongrue pēnas istas agnitionem & deuotionem intelligi posse: quibus in eum qui supra ipsos est seraphin rapiuntur. Leuat quippe cognitiōis ala: sed sola nō sufficit. Ruit citius qui una tantum ala uolare contendit: & quo magis attollitur peius collidit̄. Experti sunt hoc philosophi gētium: qui cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerūt: sed euanuerūt in cogitatiōibus suis: & obscuratū est insipiēs cor eorū. Deniq; traditi in reprobū sensum, usq; in ipsas etiā passiōes ignominiæ corruerūt. Adeò uerò ꝓbatur illa sententia. Sciēti bonū & nō faciēti: peccatū est illi. Sic & zelus absq; sciētia: quo uehementius irruit: eo grauius corripuit: impingēs nimirū atq; resiliēs. Vbi uerò intelligentiā charitas: agnitionē deuotio comitat̄: uolet secure quisq; eiusmodi est: uolet sine sine, qa uolat in æternitatē. B Iam sup ea quæ p̄mittit̄ capitis & pedū uelatiōe extat à patribus ꝓbata sentētia, dei caput pedesq; uelari: eo q̄ lateat quid ante mundū fuerit: quidue futurum post consummationē. Et hoc qdē ꝓ eo q̄ distincte in latinis codicibus scriptū est: caput eius & pedes eius. Testat autē interpres noster in hebræo uerbū esse commune qđ interpretari possit eius & suam ut seraphin iuxta hæbræi sermonis ambiguitatē uel faciē pedesq; dei uel suā faciem ac pedes operire dicant̄. Vnde & mirū uideri potest cur è duobus eū magis interpretatiōe elegerit sensum: quē uisiōis ipsius cōsequētia minus uidet̄ admittere: ut uidelicet & uelarēt pariter caput pedesq; sedētis: nisi q̄ Origenis expositionē secutus in hac parte. Q; si de ipsis quoq; seraphin licet accipere: sic pinge ea ut operto capite & pedibus solū appareat corp⁹ mediū: sed & ipm quoq; nō penitus ꝓpter eas nimirū alas qbus uolare phibent̄. Cōsidero si quidē quoddā caput corpus & pedes meos, in uerbis apostoli quib⁹ ait. Quos em̄ p̄sciuit & p̄destinauit cōformes fieri imaginis filij sui: & quos p̄destinauit: hos & uocauit. Quos aūt uocauit: hos & iustificauit. Et quos iustificauit hos & magnificauit. Ita initiū meū soli⁹ grāe est: & nō habeo quid mihi in p̄destinatiōe attribuam siue uocatione. Nō sic sanè ab opere iustificatiōis alien⁹: sum operat̄ & illud grā: sed planè mecū. Vides nequēadmodū seraphin in medio appareat: aliquaten⁹? Porrò cōsummatio qdē ꝓ ipa solius gratiæ est: nec est mihi ut in hac parte uel cū ea siue in ea gloriari: quasi coadiutor uidear aut cooptator. Velat itaq; seraphin caput suū duab⁹ pēnis: si & uerā citer cognouerit & hūiliter fateat̄: qa misericordia eū sola p̄uenerit. Velat & pedes alis æque duabus si misericordiæ quoq;, q̄ subsequutura est, nec ignar⁹ extiterit nec ingratus. Quā sanè capitis & pedū uelationē: & nūc quoq; negligere nō oportet: licet tūc maxime pficiēda sit qñ iudex sedebit sup solitū: & astātes sibi seraphin: & agnitione ueritatis subtilius illustrabit & inflāmabit uehementius charitatis ardore. In quorū numero indignos nos seruos nōis sui: ipsa de qua loquuti sumus cōstituere dignet̄ misericordia: q̄ ab æterno est & usq; in æternū sup electos: in medio qdē aliquaten⁹ ostēdēs liberū arbitriū meriti grā principiū & finē oīno soli uendicans sibi: ut sit nobis alpha & o dñs deus noster: & pro utroq; iure clamem⁹. Nō nobis dñe non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Amen. Psal. 113.

Vnde supra. Sermo V. D

COmmendāt nobis sacræ literæ Christū dñm & ex patre & in patre & cū patre & à patre & pro patre: & etiā sub patre. Quòd dicitur ex patre, ineffabilis est natiuitas: q̄ in patre consubstantialis unitas: q̄ cū p̄re æqualitas maiestatis. Sanè em̄ tria hæc ab æterno. Cæterū si ex p̄re nascēs quid in patre aut cū patre? Nō incōgrue forsitā in patre cubās, cū patre sedens dicat̄. Et audite confessus huius & huius accubitus rationē. Sicut em̄ sessio maiestatē: sic cōcessio æqualitatē exprimit maiestatis: p̄sertim cū sit ei sedes à dextris patris non sanè sub pedibus uel quasi à tergo. Et sedere quidem iā quiescere est: sed iacere magis. Quid autē delectabilius & quodāmō dulcius esse uidebit̄ filio: q̄ in patre est: an q̄ cū patre oībus præest? In quo putas horū summa illa pax dei: quæ exuperat oēm sensum: & singularis requies domini competentius assignetur? Etsi digne ore id exprimi nequeat: corde tamē forsitan pie concipitur: ut salua quidem in omnibus illius indiuisibili simplicitate essentiæ:

inter

ínter gloríæ æqualitatẽ & ſubſtantíæ unitatẽ: uelut ſimílis q̃dam eí quæ ínter conceſſum & accubitũ eſt cogitarí poſſe diſtínctío uídeaꝰ. Denícꝫ parũ uídeꝰ ſponſæ uídere
Cantí. 1. ſedentem: cubantẽ ſibí flagítat índicarí. Indíca mihí, aít, quẽ dílígít aía mea: ubí cubas ín merídie? Sed & animæ omní quæ ſanũ ſapít: dulcíuſ ſapít per omnẽ modũ, quod
2. Cor. 6 apl'us aít. Quí adhæret deo unus ſpíritus eſt: quàm quod apoſtolís dícítur: cũ ſederít rex ín ſede maieſtatís ſuæ ſedebítís & uos íudícãtes: haud mínꝰ utícꝫ íocũdíor ſeſſío ne cubatío. Ego ín patre, aít filíus: & pater ín me eſt. Non potuít expreſſíus ſubſtantíæ unítas commendarí. Vbí eñ uterꝫ ín altero níhíl quaſí exteríus lícet: níhíl interíꝰ cogítarí: ſímplíciſſímam magís credí neceſſe eſt ín ambobus ſubſtantíæ unítatem. Veruntamen alíquatenus huíc ſímíle eſt quod dícítur. Quí manet ín charítate ín deo manet: & deus ín eo: níſí q̃ híc quídem ſpírítalís quædã unío ſecundũ quod ſupra memorauímus: quí adhæret deo, non quídem unũ: íd eſt, non una ſubſtantía: ſed unus ſpírítus eſt. Illíc uerò naturalís potíus & ſubſtantíalís unítas de-
Ioan. 10. ſignatur. Vnde & habes ín euangelío. Ego & pater unũ ſumus. Illud proínde íuxta prælatã ſímílítudínẽ tãquam cubículũ unígeníti: & quaſí ſumma quædã dñí reqes eſt. Nos quoꝫ p̃ hãc uolũtatũ unionẽ, & adhæſionẽ ſpíritus quã nímírũ charítas facít: pro nr̃o quídẽ modulo ín hoc ſuũ cubículũ: & ín ſuam requíẽ factus etíã prímogenítus índucít. Iam uerò qđ dícítur à patre ambulantẽ ſígnífícat: & ad eũ quẽ proxíme ípſo p̃ſtante celebraturí ſumꝰ ſpectat íncarnatíonís eíus aduentum. Hínc nímírũ & íp̃e aít. Ego eñ à deo proceſſí & uení. In terrís denícꝫ uíſus:
Ioan. 8. & cũ hoíbus conuerſatus medíus noſtrũ quẽ neſcíebamꝰ ſtetít: uerus quídẽ emanuel nobíſcũ deus: nobíſcum ſtãs: ſed pro patre. Q; ením nobíſcũ ſtetít adíutoríũ: q̃ pro patre ſtetít zelum deſígnat. Paternam nãꝫ quærebat ín oíbus gloríam: cuíus & uenerat facere uolũtatẽ. Cæterum ſí pendẽtem conſíderes: ſí Chriſtũ & hunc crucífixum attendas: íbí maxíme euídentíſſímecꝫ eum ſub patre repe-
Ioa. 14. ríes: hoc eñ propríe ac ſpecíalíter ad humanæ pertínuít naturæ hũílítatẽ ſecũdũ quã ípſe aít. Pater maíor me eſt. Dícere ne audebímus q̃ alíquando fuerít etíã ſíne patre? Nemo íd, p̃ſumeret: ſí non prior ípſe díxíſſet. Deus meus: deus meus: ut quíd dereliquíſtí meꝰ Quaſí quædam ením
Mat. 27 íbí dereliꝯtío fuít ubí nulla fuít ín tanta neceſſítate uírtutís exhíbítío nulla: oſtẽſío maieſtatís. Habemꝰ ítaqꝫ Chriſtum ex patre naſcentẽ: ín patre cubantẽ: cũ patre ſedẽtẽ: à patre ambulantẽ: pro patre ſtantẽ: ſub patre pendentẽ: ſíne patre quodãmodo morientẽ. Quonam ígítur modo ex hís uídíſſe eum credemus Eſaíam: cũ díceret. Vídí do-
Eſaíæ. 6. mínũ ſedentẽ ſuper ſolíũ excelſum & eleuatũ. Longè eñ per omnem modũ díſſímílís ea uíſío fuít: de qua alíbí ídẽ propheta. Vídímꝰ eũ, ínquít, & nõ erat eí ſpecíes neqꝫ de-
Eſaí. 13. cor: & æſtímauímus eũ tanquam leproſum & percuſſum à deo & hũlíatũ. Itẽ utrobícꝫ uídít eundem: ſed uon uídít eodẽ modo: ac per hoc quodãmodo nõ eundem. Ibí ením uídít eũ líuídũ plagís: ſaturatũ opprobríjs: affligtum ſup-
Vbí ſup plícíjs: laceſſítũ íníurijs. Vídít denícꝫ cõtemptíbílẽ: uídít pendentẽ: uídít, ꝓpter nos morientem: & aít. Attrítus eſt ꝓpter ſcelera noſtra: cuíus líuore ſanatí ſumus. Ibí ínquã nouíſſímꝰ uírorũ apparuít & deſpectus: híc autẽ erat plena omnís terra maieſtate ípſíus. Ibí uír dolorũ & ſcíẽs ínfirmítatẽ: híc dñs ſedens. Et ílla quídẽ cõmunís uíſío uerbo pluralís numerí deſígnatur: hæc autem tam ſíngularís eſt quàm ſublímís. Ibí ergo tanquã unus de multítudíne (uídímus) aít: híc uerò tanquã ſolus & ſolítarius leuans ſe ſupra ſe: uídí, ínquít dñm ſedẽtẽ &c. Sanè competẽter dñs dícítur: quí ſedere conſpícít. Sedere eñ p̃ſídentís eſt: ſedere dñantís eſt & regnãtís. Maxíme uerò ſedere ſup ſolíũ dñatíonẽ notat: nã ſedere ſímplíciter alíq̃ & hũílíatíonẽ. Cæterũ ut p̃díxímꝰ: q ín pr̃e cubat delítíãs: cũ pr̃e ímperãs ſedet: íbí ſpõſus amabílís, íbí dñs ammírabílís. Denícꝫ glorioſus deꝰ ín ſctís ſuís: mírabílís ín maieſtate ſua. Vídí, ínquít, dñm ſedentẽ ſup ſolíũ excelſum & eleuatũ: & plena erat omnís terra maieſtate eíus: & ea q̃ ſub ípſo erant replebant tẽplum. Quæ enim ſub ípſo erant? Numqd ípſum quod díxerat ſolíũ quanlíbet excelſum & eleuatũ: ſub ípſo tñ níhílomínus erat. Si eñ ípſe ſup ſolíũ ſedẽs ſolíũ planè ſub ípſo. Et quomodo íllud replebat templũ? Deínde q̃ & ípſa íam terra omnís plena eſt maieſtate eíꝰ: quomodo tẽplum adhuc uel undè repletur? Enímuerò díſce ex hís q̃ audís ſolíũ nõ machínã ímagínarí corporeã ſed angelícã íntellígere creaturã. Si ením ſedes eſt ſapíentíæ aía íuſtí: quàm dígníor ſedes angelí ſanctí? Hoc plane ſolíũ gloríæ eíus, excelſum per naturã: ſed multo magís p̃ gratíam eleuatũ. Excelſos ením fecít eos natura cõdítíonís: eleuatos gratía cõfirmatíonís: de qua dícítur. Verbo Pſal. 32.
domíní cælí firmatí ſunt. Ea ígítur agmína angelorum ín quíbus ſedet deus: & quæ ſub ípſo ſunt tẽplũ replẽt: lícet íam terra omnís ípſíus plena ſít maieſtate. Vbícꝫ ením regnat: ubícꝫ ímperat: ubícꝫ maieſtas eíus: ſed gratía fortè non íta. Non ínquã ubícꝫ ſícut poteſtas: ſíc & uoluntas eíus bona & bñplacens & perfecta. Alíoquín quíd eſt qđ Matt. 6.
dícímus, Fíat uolũtas tua ſícut ín cælo & ín terra? Fít eñ uoluntas eíus de oíbus: ſít p̃ omnes non ín omnibus tñ. In electís ſpírítíbus ſít uolũtas deí: qñ eís efficíẽ cum ípſo una uoluntas. Hæc ſanè adhæſío ſpíritalís unum ſpíritũ faciens: ſícut multítudínís quoꝫ credentíũ: cor unum & Actu. 4.
anima una legítur extítíſſe. Et ea quæ ſub ípſo erãt replebant templũ. Replebant omní benedíctíõe ſpírítalí: replebant cõſolatíone díuína: replebãt díuíſíonibus gratíarũ. Replebant denícꝫ fructu ſanctíficatíonís: ſí quídem domũ tuã domíne decet ſanctítudo: replebãt díuerſís charíſmatum donís: ſpíritu ſapiẽtiæ & íntellectus: cõſílíj & fortítudínís: ſcíentíæ & píetatís: & replebãt íllud ſpíritu tímorís domíní. Seraphín ſtabant ſuper íllud. Nomen eſt ordínís angelorũ ſummí atqꝫ ſupremí: ut merítο ſtare ſuper cæteros deſcríbanꝰ: & ípſí tamẽ quálíbet cæterís p̃ſtent: aſtãt níhílomínus domíno p̃ſídentí: deuotũ utícꝫ mínísteríũ: & plenũ reuerentíæ obſequíũ exhíbentes. D Aliter eñ domíní, aliter angelí, aliter hoís íntellígí conuenít ſtatíonẽ. Stat Chriſtus ꝓ patre zelans: patrís gloríã quærẽs: & tanquã fidelís unígenítus ímo & prímogenítus patrís zelo patrís adíuuans adoptíuos. Síc íllum Stephanus ſtan- Actu. 7.
tẽ uídít: quẽ habuít adíutorem: ſíc ꝓpheta ín adíutorium eum ſurgere precabaꝰ: exurge, ínquíens, dñe adíuua nos. Pſal. 43.
Sane angelíca ſtatío míníſtratío eſt dícẽte ꝓpheta. Mília Dañ. 7.
mílíum mínıſtrabant eí: & decíes centena mília aſſíſtebãt eí. Nam hoís quídem ſtare perſíſtere eſt ín uígore animí, & obſeruatíone ꝓpoſítí. Síc Moyſes ſtetít ín confractíone ín conſpectu domíní ut auerteret írã eíus: ſíc ſtetít Phínees & placuít. Seraphín ſtabant ſuper íllud. Quíd ſíbí uult q̃ nõ unũ nõ plurímos ſtantes uídíſſe ſe phíbet propheta: ſed duos? Duos ſíquídẽ eí apparuíſſe cõſtat ex eo q̃ ſequutꝰ adíunxít. Sex alæ uní: & ſex alæ alterí. Et bene duo ſtabãt. Væ eñ ſolí: qa ſí ceciderít nõ habet ſubleuãtẽ. Væ tíbí ſupbe ſpũs:: ſolítudínís & ſolítarıæ præſumptíonís amator. Nõ ſtetíſtí ín ueritate: expulſus eſt pes ſupbíæ, ſtare nõ potuít. Solus ſedere uolẽs tãquã fulgur cecidíſtí de cælo: nõ habítur? alíq̃ ſubleuantẽ. Sex alæ uní: & ſex alæ alterí. Ad qd multíplícítas íſtapennarũ? Duabꝰ, ínqt, uelabant caput eíus: & duabus pedes: & duabꝰ uolabãt. Grãde myſteríũ & ꝓfundũ utícꝫ ſacrm. Attẽtas ín uobís hæc uerba deſíderant aures: ſed multomagís díſertam ín nobís línguã exígẽt, maxíecꝫ aím ſpíritalẽ. Díco uobís tñ utcũqꝫ qđ ſentío nec ſane affírmans díco: ſed conjectans quodãmõ & opínãs. Quíd eñ æſtímare uetat: deíecto lucífero ad puígiles excubías ſeraphín cõſtítutos: ſícut eíecto homíne teſte ſcríptura. Cherubín ad cuſtodíã poſuít deus. Nec ínc̃grue forſítã cherubín flãmeus tradít gla- Geñ. 3.
díus: ut à lígno uítæ inciſo pariter & íncenſu: quíbus níhíl carnı terríbílíus manũ ꝓhíbeãt corporalẽ. Porrò ſeraphín tantum alas accípíũt: quarũ uelamíne arceant oculum ſpíritalem. Denícꝫ duabꝰ, ínquít, uelabãt caput eíus & duabus pedes: ut nec alta deí: nec profunda eíus ínı-

quus ille ualeat contẽplari. Erit cũ reuelabit̃ gl̃ia dn̄i: sed nõ erit hoc nisi factũ fuerit añ quod scriptũ est. Tollat̃ impius ne uideat gloriã dei. Interim sanè uelat̃ caput: uelantur pedes: ut mediũ quidẽ aliqd eidẽ impio uidendũ: sed ad inuidendũ utiq; relinquat̃. Et uelant̃ alis q̃ nimirũ sic illũ arceãt: ut istos sustineãt & sustollãt. Quærẽdũ tn̄ pri⁹ quib⁹ alis uolare dicant̃: quia duab⁹, iquit, uolabãt. Nec incõgrue forsitã duas istas naturæ, & gr̃æ dicim⁹: p̃sertim cũ prius quoq; in his ipsi setiã socij celsitudo & eleuatio à nobis fuerit assignata. Viuaci siquidẽ p naturã intellectu & feruẽti nihilomin⁹ affectu per gr̃am in eũ qui supra ipsos est extẽti iugiter & intẽti: stare quidẽ ut dixim⁹ p ministeriũ sed & uolare p studiũ perhibent̃. Licet eñ uelẽt caput dn̄i: uelẽt etiã pedes: sed sibi ista nõ uelãt: magis aũt sedule uelãt & uolitãt inter ista: & alta potẽtiæ ei⁹, & p̃funda sapiæ uestigãtes. Nec sanè scrutatores sunt maiestatis, ut perinde opprimant̃ à gl̃ia q̃ nõ min⁹ diligãt quàm intelligãt: utpote quos ille regit & agit sp̃us qui scrutat̃ etiã alta dei. Superb⁹ ille lucifer lucẽ p̃ferẽs nõ ignẽ habẽs: alteri tantũ innixus alæ, casum facere potuit nõ uoluit. Exultauit eñ lucidus esse nõ feruidus: nõ incẽsus q̃d seraphin sonat. Nõ ergo stetit quia cõtẽpsit: sed nec uolare potuit q̃d præsumpsit. Sustulit eũ naturæ uiuacitas: sed in suam planè pernicie: quippe quẽ defectus gratiæ mox deiecit. Nec dissimilis sanè illorũ casus: qui cũ cognouissent deũ, nõ glorificauerũt aut gratias egerũt: quo tãdẽ merito tradit̃ sunt in reprobũ sensum: & obscuratũ est insipiẽs cor eorũ. Deniq; & ipsi eorũ principi interpositũ est uelamẽ, q̃ nulla iam naturæ uiuacitate pertrãseat: ut ipsius qui super soliũ sedet caput aut pedes ualeat intueri. Siquidẽ seraphin stantes & astantes duab⁹ alis caput uelãt, duabus pedes. Nõ est corporalis diuina substãtia: nec ĩ formã hominũ membris distincta corporeis. Sp̃us est deus: & q̃ de eo dicũtur spiritualiter uestiganda. Alioquin quis nobis reuelabit hoc caput & pedes istos quos geminis alis seraphin uelãt: nisi sp̃usipse qui nouit oĩa q̃ in eo sunt, & scrutatur etiã alta dei? Ego eñ opinor ipsa esse q̃ in hoc loco capitis noĩe designantur. Itaq; ſm hũc sensum caput eius maiestas ei⁹: ptãs eius: sempiterna uirt⁹ atq; diuinitas. Ca
put eius iuxta illud propheticũ. Iustitia tua sicut montes
ps. 35. dei. Nempe q̃d sequitur. Iudicia tua abyssus multa: nõ incongrue fortè uidebit̃ pedum posse appellatione signari. Sunt eñ uelut quidã pedes eius: inuestigabiles uiæ eius, inscrutabilia iudicia ei⁹: p̃fundũ sapiæ & irrep̃hẽsibilis q̃dã, sed incõprehẽsibilis dispositio ei⁹. Ad hos pedes ip̄m quoq; dn̄icæ incarnatiõis misteriũ specialiter cognoscit̃ pertinere: & oĩs piter opatio nr̃e salutis. Cernere est quã sit iustitia illa sublimis: quam sicut mõtes dei p̃pheta esse miratur. Nostra eñ si qua est, hũilis iustitia: recta forsitan sed nõ pura. Nisi fortè meliores nos esse credimus quàm patres nostros: qui non minus ueraciter quàm humiliter aiebant. Omnes iustitiæ nostræ tanquã pãnus menstruatæ mulieris. Quomodo enim pura iustitia: ubi adhuc non potest culpa deesse. Recta proinde. i. interim uideri põt iustitia hominũ: si tamen peccato non cõsentiant ut nõ regnes in eorũ mortali corpore. Nã primi hominis in initio quidẽ nõ modo recta sed etiam pura fuit: quãdiu ei datũ est nec sentire peccatũ. Cæterum & hæc ipsa q̃n firma nõ fuit: & puritatẽ facile perdidit: & ne ipsam quoq; retinuit rectitudinẽ suam. Sanè apud angelos iustitia recta: pura, & firma est: sublimis quidem: sed adhuc longè inferior quàm diuina. Nõ enim innata est eis: sed à deo collata: ut natura ipsa q̃ se est nõ modo iustitiæ, sed etiam iniustitiæ capax inueniatur. Nunquid non ista est prauitas quædã quam in angelis suis uera illa iustitia legitur inuenisse?
ps. 142. Non enim iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens: ait is qui dei iustitiam minime ignorabat. Nec ait omnis homo, sed omnis uiuens: fortè ut ne ipsos angelicos cum noueris sp̃iritus excepisse. Viuunt enim & ipsi tanto ueriꝰ quanto propius astant ei: apud quẽ est fons uitæ. Nihilominus etiam iusti sunt: sed ex eo non coram eo mundi re eius: non in eius comparatione. Ipse enim sibi iustitia est: cuius uoluntas non tam æqua, quàm ipsa æquitas. Et utraq; non aliud quàm ipsa substantia est. Illa ergo iustitia uerissime sicut mõs est quæ recta est: quæ pura est: q̃ firma est: & ut ita dixerim etiã substantia est. Quanta eñ in hoc capite latet altitudo. Quãta gloria est: quẽtaq; sublimitas, in hoc umbroso & cõdenso mõte reposita. Quib⁹ tamẽ putamus alis hoc caput seraphin uelãt: ut nulla suæ subtilitate naturæ: nulla rationis p̃spicacitate nequã oculus in illius queat irrumpere ueri luminis claritatẽ. Duabus, ni fallor, alis suæ uidelicet ipsorũ gloriæ & fœlicitatis. Ineffabiliter siquidem delectantur in ammiratione cõtemplationis illius: nec minus gloriantur in ipsius uneratione. Iniquus ille ammirationem quidẽm: sed non uenerationem habens: quia subdi noluit per uenerationem figi non ualuit per ammirationem. Deniq; ammirationẽ ipsam in æmulationem conuertit: nec uenerari dignatus: sed conat⁹ est imitari. Quàm melius seraphin suaipsa ammiratione fœlices: ueneratione etiam uenerabiles fiũt: ueram in ipso habentes gloriam, cui seruire regnare est: & apud quem omnis quisq; humiliat exaltatur. Et nunc audi quemadmodum his duabus alis ipsum quod diximus caput domini: ne iniqu⁹ ille inspiciat uelare seraphin uideãtur. Quoties enim sursum dirigit aciem: in angelicam statim fœlicitatem & gloriam malignus offendit: & offendit oculum pessimus humor: liuor prius: ut penetrare ultra non possit. Sic nimirum quasi gemino quodam uelamine: ne sublimiora prospiciat inuid⁹ præpeditur ad illorum quos superiores habere dolet: modo quidem fœlicitatem: modo gloriã: modo utrãq; simul: reuerberata acie contabescentes. Quis eñ tã grauis prurit⁹ oculi, quàm inuidia est? Nec ueró alĩs liuor inuidus, quàm aliena gloria & fœlicitate torquetur. Miseria enim (ut aiunt) inuidia caret. Sed & pedes domini quibus nimirum impenetrabile iudiciorum eius abyssum: & dispositionis eius diximus uias inuestigabiles designari: duabus æque alis uelant seraphin. Ego autem dico, prudentia & fidelitate. Cũ enim & fideles pariter ministri sint & prudentes: sic diuina negotia gerunt & saluti prouident electorum: ut malignus ille deprehendere oĩno non possit. Ex hoc pedũ uelamento factum reor: ut nesciens, dominum gloriæ fecerit crucifigi: ex hoc quotidie fieri, ut salutis nostræ negotijs: ignorãs seruiat & inuitus: sero postmodũ plãgens q̃ dũ, obesse uoluit, inuentus est p̃fuisse. Sic nimirũ per ammiꝰnistratorios sp̃us illudit̃ eius astutiæ: q̃ & fideles sint q detegere nolint: & prudẽtes qui nolint tegere diuina ergã nos prouidẽtiæ & dispositionis arcana. Cæterũ sicut è supræmis duabus alĩs: nequissimus ille ammirationem habuit: sed nõ ueneratiõnẽ (ut dixim⁹) sic è mediis quoq; spiritalẽ & intellectũ natura sed nõ etiã gratia affectum dedit: sed nihilominus ex infimis istis: facile satis aĩaduertere est quàm inuentus sit fidelitatis expers: non aũt similiter caruisse prudẽtia. Nisi tu fortè aliũ aliquẽ putas esse qui dictus est callidior cũctis animantibus serpens. Fortè etiam non incõgrue dicimus q̃n eoipso tam irreuocabilis casus eius: irrepabilisq; collisio fuerit: q̃ ex his quas diximus alis: sicut in parte dextera nulla affuerit: sic in leua nulla defuerit. Nõ ita sanè duo illi quos p̃phetica nobis uisio commendauit stantes, & astates dn̄o maiestatis. Cui⁹ etiã duab⁹ ut dictũ est alis caput uelãt, ipsa equidem sua ãmiratiõe in qua delectant̃ fœliciter, ac ueneratiõe, in qua sublimiter gloriant̃. Duab⁹ etiã pedes: fidelitate uidelicet atq; prudẽtia. Porrò duab⁹ uolãt: naturæ ut diximus p̃spicacia: & efficacia gr̃æ. Sanè mediã quasi quãdã lõgitudinẽ nudã uisibilemq; relinquũt: lõganimitatẽ dico & benignitatẽ dei ad pœnitẽtiã hoĩes inuitãtis. Oĩbus eñ cernere est quẽadmodũ solẽ suũ sup bonos & malos oriri faciat: & pluat super iustos & iniustos. Hac nimirũ claritate uerus ille Salomon quasi quædam media sua cõstruit: propter filias Hierusalẽ: ut quibus altiora se quærere & p̃funda uestigare nõ licet: in his saltem mediis ualeant

exerceri

exercerí:& ad ſublimiū ſubtiliumq́ exíde rerū cōtēplatione ꝓmouerí aliqñ mereanť.Cæterū nequiſſimusílle ex hac uiſione & ín præſentí torquet acríus:& grauiꝰ crucíabitur ín futuro.Primū quidē q́ ípſa nobís longanímitatē benígnitas ínuídeat:deínde q́ neq̄quam ſibíꝑſi hac ſaltē occaſione prouídeat:ut ad pœnítentíā adducatur.

In feſto .S.Martíní,De exēplis obedíētíæ. Ser.

PVto ſermonē à nobís expetít tam ueſter íſte cōuentus,quàm aduentus harū honorabílíū ꝑſonarū:quasde longínquo gratulamur adeſſe.Sanè audírē eos ípſe líbentíus:ſed qm̄ elígūt ímo & exígunt magís ut loquar:míhí ſí non lícet audíre eos: eís neceſſe eſt obaudíre.Equidē uíuus eſt nobís ſermo tā multa manſuetudo eorū:qua uídelícet merítís ſanctíores dígnítate ſuperíores:ſapiētía locupletíores:nō modo ad uíſitādos:ſed etíam ad audíendos nos dígnatí ſunt declínare efficax eruditío & omní dígna acceptíone doctrína. Síquidē nō uerbo & língua:ſed opere & ueritate nos amonēt,ímitatores ſuos eſſe ſícut ípſí ſūt Chriſtí:& díſcere quod ab ípſo utíq́ dedícerūt:mítes&hūíles corde.Síc María elízabeth petít cōiugatā uírgo:ancíllam dn̄a,præcurſorís matrē,íudícís mater,deí genítrix,ſeruulí genítrícē.Sic poſtmodū Ieſus etíā ípſe Ioannē adít: & adít baptízandus:utpote quē decebat ímplere oēm íuſtítíā.Vos quoq́ reuerendí patres deteríorē uobís nō facítís partē ueſtrā.Ad audíēdū ꝙppe etíā quàm ad loquēdū uelocíoresetíā ínter ípſos quí ueſtro magís eguerant documēto. Nā nos quidē ꝙa omnem non poſſumus ímplere íuſtítíā, uel nōnullā uobís exhíbere curamus íuſtū eſſe non ígnorātes:ínferíorē ſuperíoríbꝰ obedíre.Sed unde loquamur.

Ioan.3. Quí de terra eſt, de terra loquítur:aít uox ílla clamantís. De terra ergo loquamur:ꝙa de terra ſubſiſtímꝰ & ī terra. Audíte quíq́ terrígenæ & filíhomínū uobís dícímus & de uobís.In terra orímur:ín terra morímur:reuertētes ín eā unde ſumus aſſumptí.Híc nobís anguſtꝰ ínroítꝰ:mora breuís:ſola mors certa.Cogít totus Adā íudícíū portare quod meruít.Dílatatus eſt uehemēter: multíplícatꝰ eſt & repleuít terrā.Attamē uelít nolít quātūcūq́ recalcí

Gen.3. tret uníuerſus adhuc fert ſententíā quā excepít.Terra,ínquít,es:& ín terrā íbís.Grauís equidē ſententía:ſed nō ſí me grandí mīæ tēperamento.Dura admodū,ſed ſí merítapenſes:índulgentíæ plena.Síquidē nō mínꝰ íuſte peccātí díceret terra eras:ſed et hoc,ſub terrā íbís.Iuſtꝰ foret etíā tunc:íuſtus dn̄s & laudabílís nímís. Dígnus planè q̄ laudaret:ſed nō ego ídoneus quí laudarem. Alíoquín tunc quoq́ níhílomínꝰ uerè dícere:ſí tamen dícere poſſem : íuſtus es dn̄e & rectū íudícíū tuum.At non ínfernus cōfitebítur tíbí:neq́ mors laudabít te:ſed nos quí uíuímus benedícímꝰ dn̄o.Pepercíſtí ergo creaturæ tuæ:pepcíſtí gloríæ nomínís tuí:ut deſcēdēte de Híeruſalē:mínímē tñ uſq́ ín Híerícο patereris abduci.Semiuíuꝰ adhuc relíctus ín uía ſemí laudare poſſum:ubí totus uíxero:íbí totꝰ erūpam ín laudē:& dícent omnía oſſa mea:dn̄e quís ſímílís tí bí.Propter hoc nēpe cū íratus fuíſſes mīæ memíníſtí: nō damnans homínē ín loco perdítíonís:ſed ín loco afflíctíonís humílíās:quíd cauſarís homo ,quíd ſententíā quærís duríorem?Terræ addíctus es,factꝰ è terra:ut ípſa tíbí ſít patría q̄ matería fuít.Sed audíre, ínquíes,uelím : ꝙa ſpūs es& ad ſpm̄ íbís.Síquidē etíā ſpūs ſum:qđ ad aīam pertínet:nec portionē hanc meí dubítauerím potíorē.Audíuí

Ioan.4. ſanè ab apoſtolo.Quía dominus ſpírítꝰ eſt:& ab ípſo domíno:quía ſpírítus eſt deus.Nec modo ſpírítus:ſed ſpírítuum pater.Vt qđ ergo tenet me mater carnís: ꝙa caro exparte ſpírítuū pater non recípít:cum ex parte ſim ſpírítus? Scío ſcío :agít hoc non tam ſubſtantía ípſa quàm culpa. Sícut ením paccatores ſpírítus:ínter cælum & terram uētoſum hoc medíum tenēt:unde & poteſtates huíus aerís nomínantur:ſíc peccata noſtra ínter nos & deum ſeparāt ínter creatorem patremq́ ſpírítuum:& ſpírítualem utíq́ creaturam.Traxít anímā corpus ín regionē ſuam:& ecce prævalens opprímít peregrínam.Factum eſt nempe talē tum plumbí:non alíunde tamen níſí quía ſedet ínquítas ſuper íllud.Corpus ením aggrauat animam ſed utíq́ qđ Sapiē.9 corrumpítur:corrumpítur autem:ímo etíam apoſtolo teſte:Mortuum eſt propter peccatum.Itaq́ lícet quodam Ro8.m. modo cælum ſít homo cæleſtíbus ſine dubío ſpírítíbus ſímílís:ſubſtantía ſímul & forma:ſuſtantía quídem quoníā ſpírítalís:forma uerò quía rationalís eſt:mínímē tamen leuare eum duo íſta ſufficíunt ut mereatur audíre:quía cælum es & ín cælum íbís.Fruſtra glorietur de líbertate arbítríj,quæ ín mente eſt:captíuus ducítur ín legem peccatí:quæ ín carne eſt.Nam & ſí forſítan uíderetur duplex fumículꝰ poſſe alterí æque duplící prævalere:ut uídelícet quem ſíbí terra gemíno quodam íure tanquam patría pariter & matería uendícat:ob geminam níhílomínus quæ prædícta eſt : ſubſtantíæ ſcílícet & formæ ſímílítudínem cælum quoq́ recípíat ut cæleſtem:ſed íam tríplícatus ínferíor ílle & deorſum trahens peccato equídem accedēte fumículus:níſí íllínc quoq́ occurrerít gratía,non rumpetur.Sanè ubí ílla affuerít:haud dubíum quín ſoluatur facíle:grauís íſte quo trahímur:ímo quem trahímus fumículus ínıquítatís.Hæc ením ínter nos & deum non ſeparans ínteruenít ſed reparans & conſūgēs. Itaq́ ibo míhí ad montē gratíæ & colles míſeratíonū,quarū theſauros oēs repoſítos audío penes xp̄m.Ibo ad eū q́ eſt plenꝰ gr̄æ & ueritatís:ſí fortè accípíā alíqđ de plenítudíne ílla:ímo ſí fortè accípíar ín plenítudínē íllam:ut cū cæterís aliqñ mēbrís occurram ín menſurā ætatís plenítudínís xp̄í. Ne Ioan.3. mo ꝙppe aſcēdít ín cælū:níſí q̄ deſcendít de cælo.Fídelíſſímus planè & benígníſſímus mediator:q́ q̄dē non díſcreuít,ſed fecít utraq́ unū:mediū parietē macerías ſoluēs donās nobís oía delícta:delens qđ aduerſum nos erat,chyrographū decretí qđ erat cōtrarīū nobís : & ípſum tulít de medío affígens íllud crucí:expolíās príncípatꝰ & ptātes, traduxít confidenter palā tríūphans íllos :pacíficansq́ ꝑ ſanguínē ſuum quæ ſunt ín cælo:& q̄ ſup terrā.Propter hanc nempe ſalutē quam ín medío terræ erat operaturus non cōfeſtím ſub terra poſuít homínem:ſícut peccando meruerat:ſed ín terra.Síquidem reſpírandū eſt nobís & nullatenus deſperandū donec ín terra adhuc ínterím cōſtítuti: & ſuſpícere cælū poſſumus: & ſuſcípere data optíma & dona perfecta deſurſum à patre luminū:à pr̄e ſpírítuum:à patre mīarum.Nā & ꝓpterea rectum fecít hoīem: etíam corpore ípſo:& os homíní ſublíme dedít:cū prona Ouíd.ín utíq́ ſpectēt anímātía cætera terram,ut attollens ad ſyde 1.metha. ra uultus ílíco ſuſpíres:ubí tā beatam & perhēnem cōſpícít manſionē.Nónne em̄ píe & fideliter íntuētíbus nobís uehemētíſſímū quoddā íncētíuū amorís: & prouacatío flagrantíſſímí deſideríj eſt uíſío ípſa tā lucídíſſímæ regíonís?Nō ſunt ſtellæ cæli ſímíles glebís terræ.Inter ſplēdorē ſolís& calígínē ſolí huíus nō parua díſtantía eſt.Fortè tamē híc quoq́ nōnulla:ſed ín ſuo gn̄e pulchra uídenť:& hæc ípſa undíq́ míxta:non pulchrís:ut aurū ín luto : gēma ín ſterquílínío:lílíum ínter ſpínas:tota pulchra eſpatría mea:& macula non eſt ín te:tota pulchra es,abſq́ eo quod íntrínſecꝰ latet.Quíd íllud? Nempe íllí beatí angelící ſpūs & aīæ ſctōrum. quæ íā īgredí meruerunt ín loco tabernaculí ammírabís uſq́ ad domum deí. Sícut ením ſunt corpora terreſtría:ſíc ſunt & corpora cæleſtía:ſed lōgè uerò alía celeſtíū gl̄ía quàm terreſtríū:ſíc ſunt cæleſtes ſpūs & terreſtres:nec mínor ſanè díſtātía ínter eos. Angelí,archāgelí,uírtutes,príncípatꝰ,ptātes,dn̄atíones,thronί,cherubín,& ſeraphín.Bene nomīa nouí.Fortè hoc totū eſt.Quíd em̄ amplíus capíant terrígena de cæleſtíbus, carnalís homo de ſpírítualíbus & díuínís? Veruntamē & ſí ígnoro quíd lateat ín hís tantís appellatíoníbus,:íllud equídem certíſſíme nouí:q́ magnū & mírabíle alíqđ ſub hac tanta uerborū maieſtate clauſum ſít & ſignatū.Nō ſine cauſa cælū hoc dícítur:planè exímíum neſcío qđ cælať ín eo.Cælať ínquā:ſed tñ nō negať fidei uſq́quaq́. Vídere ením nobís datur ín terra ípſam exterīorē cælí pulchrítudínem,non adíre:ínternam quoq́ gloríam ſecretorum

eius: & si nō cōprehēdere concedit uel audire. Videm⁹ patriā, sed à longè salutam⁹: odoramus illas delitias, non gustamus. Emuerò nō sine causa unigenitus qui est in sinu patris: ipse nobis in regiōe hac umbræ mortis quā inhabitamus cælestiū gloriā spirituū sanè per fidem enarrat: corporū uerò per specie manifestat. Audi, inqt, filia & uide. Et factū est. Quorsum istā? Inclina, ait, aurē tuā: & obliuiscere populū tuū, & domū patris tui. Vult nos ponere cōtumaciā, discere obedientiā, apprehendere disciplinā. Vult nos etiam obliuiscī posteriora: despicere inferiora: terrenos mores & uitia genuina deserere: cælestia sapere: supna q̄rere: anteioribus inhiare. Vult & illū tm̄ decorē dom⁹ suæ ingenuā cōcupiscere creaturā: quo. s. in eandē imaginē trāsformet de claritate in claritatē, tanquā à dñi spū: ac pinde cōcupiscat etiā rex decorē illius utiq; spiritalē. Sed in quo uisus ille, inges, uel auditus inclinare me aurē & obaudire monet? Nā q̄ desideriū pariat mānifestū est. Sanè ergo considera uniuersam hanc cælestiū gloriā corporū incessanter legibus obtēperare diuinis, nec unquā sibi positas in tā cōtinuis motib⁹ metas excedere tēporū, aut locorū terminos transgredi constitutos. Sed & ipsos spūs tā sublimes audi oēs ministratorios esse, & in ministeriū mitti dignātissimū: uti ne indignū dicā: minime tm̄ puto reperies in scripturis aliq̄n quenquā illorū uel cōtradixisse mittētī: uel erga ipsos tā inferiores se propter quos in ministeriū mittebant: saltē tenuiter fuisse cōmotū. Exēpla sunt obediētiæ si diligēter attēdas: eo sanè acceptabiliora: quo in materia digniori. Sed noui qd ad ista submurmurat sensus hois, & cogitatio prona semper ad malū. Quid tu mihi, inquit, elementorū proponis obedientiā supernorū? Quasi uerò aut sensus ullus in eis: aut ulla uigeat deliberatio rōnis: & nō potius agi ipsa: quàm agere uideantur. Quid uerò uel ipsorū angelorū obediētiam sic cōmendas? Sentiūt quidē angeli sed delectabilia sola: obedientes equidē creatori: sed tā fœlici quàm facili uoluntate. Quidni obediant? Semper em̄ uident faciē patris: quē uidere pfecta btitudo, æterna gloria, summa uoluptas est. Produc nobis dñe pīarchas & pphetas, uiros obediētes præceptis tuis: obediētes ex uolūtate: obediētes cōtra propriā uolūtatē. Factū est. Exhibetur nobis, ut cæteros breuitatis causa prætereā: exhibeā, inquā, nobis Abraā ad p̄ceptū dñi exiēs de terra sua: eiciens ancillam & filiū eius: etiā charissimū filiū Isaac immolare paratus. Quid hic humana astutia poterit cauillari? Fortè respondeat qm̄ multipharie multisq; modis apparens eis deus: suscipiebat hospitio: ptícipabat cōuiuio: animabat cloquio: instruebat consilio: donabat filijs: illustrabat uictoriis: diuitijs cumulabat. Quid dices cū uenerit Christ⁹ factus obediēs patrī usq; ad mortē, mortē autē crucis? Multum, inquit, per omnem modū. Quādo em̄ unigenitū dei patris: dei uirtutē & dei sapientiam Christū: quādo præsumerē æmulari? Oblatus est quia ipse uoluit: quando & quātū uoluit passus est: ut pote uer⁹ quidē homo: sed uerus nihilomin⁹ deus. Imo uerò ne ipsam apostolicā obedientiam afferas uelim: quos nimirum iuxta prophetica promissionem oculis suis uidisse constat p̄ceptorē suum: & auribus suis uocem audisse monētis. Vnde & unus eorum expressius scribens ait. Quod uidim⁹ & audiuimus: quod prospeximus oculis nostris: & manus nostræ palpauerunt de uerbo uitæ. Quidni relinquerent omnia: quidni ad omnia sequerentur tantæ præsentiam maiestatis? Quid ego non facerem: si mihi in eadem copia p̄staretur? Sed non fecit totaliter omni natiōi: nō præeūti utiq; nō sequenti. Siquidē ut multi reges optauerūt uidere & nō uiderunt: sic nihilominus uenerunt iam dies quando desideremus uidere diem unum filij hominis, nec tamen meream̄r. Opportune ergo iā Martin⁹ ad medium ueniat: ut de medio fiat occasio peccatorum. Hodie enim ille per omnia similis nobis planè & sensibilis & passibilis, sed & longè post illa patriarchalium & propheticarum temporā uisionum: & homo purus nihil de natura diuinitatis habēs: credens aūt in eum quem non uidit: plenus fructu obedientiæ & uirtutū locuplex solū deseruit, polū subiit, terræ cōmēdas qđ habebat è terra: spm̄ dirigēs ad patrē spirituū: cui fideliter in adoptiōis spū deseruiuit. Nō fuit cæleste corp⁹, sed nec spūs quidē cælestis: rōnale aīal, etiā & mortale: terrigena filius hois. In terra natus est: in terra educatus: in terra exercitatus & ꝓbatus: in terra etiam cōsummatus. Nec uerò patriarcha erat: aut un⁹ ex ꝓphetis. De qb⁹ sane in euangelio ueritas ait: Quia lex & ꝓphetæ usq; ad Ioannē. Multo magis nō erat ipse xp̄s: sed erat tm̄ xp̄s in ipso: haud aliter utiq; quàm per fidē. Emuerò iuxta hūc modū etiā mō prope est uerbū in corde tuo & in ore tuo: tm̄ si recto q̄sieris corde. Nēpe apl's interpretāte uerbū fidei istud est de quo Moyses ait: Vnde & alibi idē apl's. Iesus xp̄s, inquit, heri & hodie & inæternū. Hesternū quidē ab initio seculi usq; ad dñicā ascēsionē, hodiernū uerò die exinde usq; ad seculi consummationē, porrò æternū intellige post cōmunē oim resurrectionem. Nulli horū deest Christus: nulli deest Iesus: uulli deest unctio: nulli salus. Patriarchis & prophetis in uisione exhibitus est: apostolis in humanitate: Martino in fide: angelis iam in specie. Quā sanè specie & electis oibus ostensurum sese ꝓmiserat: nō quidē hodie sed in æternū. Deniq; iā trāsierat heri: iā illud nostrū illuxerat hodiernū, cū apl's loquerēt. Et si cognouim⁹ xp̄m fm carnē: sed iā nūc nō nouim⁹. Videt tm̄ etiā in hoc mane de carnibus agni nō nihil esse seruatū: sed qđ residuū est utiq; iā datur igni: q̄ uidelicet usq; hodie cadē caro nobis: sed spūaliter utiq; nō carnal'r exhibeat. Necq; em̄ est q̄ causemur nr̄o huic negatā tāpore: si eā quæ ad p̄es ueteris testamēti factā apparitionē: sue eā quæ apl's exhibita est p̄sentiā carnis ei⁹. Siquidē si deliter cōsiderātibus neutrā deesse liquebit. Adest em̄ nobis etiā nūc carnis ipsius uera substātia: haud dubiū sanè q̄n in sacramento assunt reuelatiōes: sed in spū & uirtute: ut tēpori gratiæ qđ nūc est, nihil in ulla gratia deesse ꝓbetur. Deniq; nec oculꝰ uidit: nec auris audiuit: nec i cor hois ascendit quæ præparauit de⁹ diligētib⁹ se: nobis tm̄ reuelauit per spm̄ suū. Nec mireris q̄ carnales eis manifestatiōes exhibuit: q carnalē ei⁹ p̄stolabant aduētū. Nobis em̄ tanto efficacior gratia: & reuelatio dignior necessaria est: quāto nimirū excellētiora cōstat esse quæ expectam⁹. Itaq; ut supra diximus: Martin⁹ iste Christ⁹ nō fuit: sed tm̄ Christū habuit: nō quō angeli in p̄sentia maiestatis: non quomodo apl's in uisiōe humanitatis: nō quō olim loquutus est in uisione sanctis suis sed quō eū etiā nūc habet ecclesia in fide & sacramentis. Non erat ille lux: sed lucerna planè ardens & lucens. De Ioanne dictū est: sed si illū protulero puto dicetis. Maximus hoim est: plusquā ꝓpheta est: etiā angelus est dei patris: sicut ipse testat. Ecce mitto angelū meū &c. Et Martinus lucerna erat ardēs & lucēs: eū saltē nō pigeat imitari. Sed imitari i eo qđ est imitabile: nō autē qđ mirabile exhibetur. Ad mensam diuitis sedes hodie: diligēter cōsidera quæ tibi apponunt. Discerne inter cibos & uasa ciborū. Illos em̄ iuberis tollere: sed nō illa. Diues est iste Martinus: diues in meritis: diues in miraculis, diues in uirtutibus: diues in signis. Diligēter ergo considera quæ apponuntur tibi: quænam uidelicet ad ammirationē: quæ uerò ad imitationem. Aut certè qa seqtur i scriptura illa: qm̄ talia oportet te p̄parare: diligēter considera quid apponitur & in quo. Suscitauit Martinus tres mortuos: quātos nimirum saluatorem legerat suscitasse: Reddidit usum cæcis, surdis auditum, mutis loquelam: claudis gressum, aridis sospitatem. Euasit diuina uirtute pericula: proprij corporis obice flammas repulit immanem sacrilegæ machinæ molem columna parili cælo descendente prostrauit: leprosum mundauit osculo: curauit oleo paralyticum: dæmones uicit: angelos uidit: futura præuidit. Verum hæc quidem cæteraq; eiusmodi altissima quæ fecit magnalia: quidni mirifica quædam uasa dixerim diuitis huius: auro grauia, gemmis micantia: pariterq; materia & opere p̄ciosa? Noli in his saporē quærere: sed

Matt. 11.

Hebr. 13

2. Cor. 5

1. Cor. 2.

Lucæ. 7.

re ſed mirare ſplẽdorẽ. Luceat in hmõi lucerna nr̃a: ut in lumine eius uideamus lumen: qđ quidẽ purũ prout in ſe eſt necdũ prævales intueri. Nõ em̃ eſt iſte lux, ſed ut teſtimoniũ phibeat de lumĩe: & appareat tibi interim gloriosus deus in ſancto ſuo dũ nõ potes ad gloriã eius ſicut eſt in ſeipſo. Cæterũ ne putaueris ornatas quidẽ Martini lapades: ſed uacuas inueniri: nõ eſt fatua uirgo: habet in uaſis oleũ: habet uinũ in phialis: habet intra parapſides iſtas ciborũ copiã: delitias utiq; ſpiritales: ut non mõ uideant & mirent, ſed edant pauperes & ſaturent: atq; in illis qdẽ dñm laudent: porrò in hiſuiuãt corda eorũ. Alioqn quõ mortui laudabũt te dñe? Vt ergo ſit iocũda decoraq; laudatio in admiratione etiã uiuãt ex imitatiõe: & ut auidi ſumant delitias: ipſas quoq; diuitias curioſius cõtemplẽtur. Sic nimirũ inter ſplendorẽ & feruorẽ lucernæ huius uicariis quibuſdã affectibus diſcurrẽdũ: ut nobis alter ex altero cõmẽdet, & ex mutua collatiõe uterq; cõplacitior fiat. Siquidẽ humilis fuerit & ſpiritu paup iſte Martinus ſicut euidẽtiſſime probat effectus ipſe diuinæ gratiæ: quã profecto tam multã: niſi multum humilis nõ dediſſet. Vt tamen pauca uirtutum eius indicia promã: pauperem illum ſpiritu beatus nouit Hilarius, cũ imponere ei diaconatus officium tentans, nec prævalens q̃ indignũ ſeſe uociferaretur, exorciſtam eum eſſe præcepit: in quo quidem locus iniuriæ uideretur: ſciens nimirum quòd humiliorem ordinationem miniſme repudiaret. Pauper fuit: ueſte ſordidus: crine incultus: facie deſpicabilis: quæ quidem licet in electiõe eius à quibuſdam maleuolis obiecta fuiſſent: in ipſo tamen epiſcopatu ſicut ſcriptum eſt penitus nõ mutauit. Deniq; qa uerè paup fuit ſpũ Martin⁹, pauper & modicus meruit nominari. Audi ueró mãſuetudinẽ eius ſuo illo. Sulpitio ſic ſcribẽte. Tantã aduerſus oẽs iniurias patientiam aſſumſerat: ut cum eſſet ſummus ſacerdos, impune etiã ab infimis clericis læderet: nec ꝓpter id eos: aut loco unquam amouerit: aut à ſua quantum in ipſo fuit charitate repulerit: quod quidem in Brixio manifeſte probatũ: omnes uos arbitror meminiſſe. Eũ nẽpe ex omnibus ſui ſucceſſorẽ elegit: & de tãta poſt futura ad uerſitate præmonuit. Poſtremò in fide & lenitate ipſius ſanctum fecit illum: ad cuius os aures ſuæ fuerant cum reſponderet homini q̃ de eo ſciſcitabat. Si illum delirũ quæris: proſpice eminus. Ecce cælũ ſolito ſicut amẽs reſpicit. Crebro ſiquidem homo deſi: utpote terrã deſpiciẽs cælũ ſuſpiciebat. Nẽpe ſciebat ad hoc ſeſe ut ſupra meminim⁹ rectã in corpore accepiſſe ſtaturã: ſciebat illic eſſe theſaurũ ſuũ: ſciebat illic ſedere in patris dexterã xp̃m ſuũ: ſciebatnũquã ſeſe donec illuc ꝓueniret qđ deſiderabat, aſſequuturũ. Vnde & hoc ipſum q̃ delir⁹ uocabat ī terra merito nõ attẽdit: cui⁹ nimirũ cõuerſatio eſſet in cælis, cui⁹ oculi ī capite ſuo. Sanè illuc etiã lachrymæ eius à maxilla aſcẽdere cõſueuerãt: qb⁹ ſic abũdabat: ut ſoleret ꝓ illorũ quoq; q obtrectatores ſui uidebãt flere pctis. Sanè quãtum iuſtitiã eſurierit: tũ in cæteris eius actibus: tũ ſpeciali ter in idololatriæ ꝓſecutione ꝓbatũ eſt: in templorũ deſtructione: in ſtatuarũ deiectione: in ſucceſſiõe locorum. Vbi ſe quoq; aliq̃ nõ eſt ueritas dare diſcrimini: ut occaſio tãti criminis de medio tolleret. Nam miſericordẽ eum in paupere ſe expertum ſaluator ipſe apud angelos gloriabatur: datam ſibi medietatẽ ueſtis oſtẽtans. Vtinã nobis etiam miſeris apud ſummũ iudicẽ in cuius admirabile tabernaculũ introiuit: miſericordiã illam exhibere dignet qua & illos olim morti deſtinatos, & tormentis uarijs deputatos eripuit: ꝓ quibus ante terreni iudicis ianuã, nocte media ſcribitur iacuiſſe. Quomodo enim non audiet eum nunc: qui tunc quoq; fecit audiri? Porrò mundiciã cordis eius illud uel maxime indicat: q̃ non eſt confuſus inimico loquens in porta: nihil in me funeſte reperies: Abrahæ me ſinus recipit. Nã in opere pacificorum fœliciter planè conſummans labores ſuos: licet dierũ ſuorum finem non ignoraret: clericos tamẽ adũt diſſidẽtes: inter quos reformata pace, in pace ipſe quieuit. Cæterum ꝓſecutiones quas ſuſtinuit ꝓpter iuſtitiã lõgũ eſt numerare quõ apud Iulianũ auguſtũ in ciuitate Vuangionũ intrepidus: imo & illato terrore conſtantior cuſtodiæ mãcipatus eſt: ut inermis poſtero die barbaris opponeretur: quõ circa alpes ſubſecuri quã in uerticẽ eius latro uibrabat ſe curiſſimus fuit: quõ illũ Mediolani Auxẽtius arrian⁹ grauiter inſectatus: multis q̃ appetitũ iniurijs tandẽ de ciuitate exturbauit: quõ & alibi prius aduerſus ſacerdotũ pfidias acerrime pugnãs ſupplicijs fuit affectus: publice uirgis cæſus: inde quoq; exire cõpulſus eſt: quõ itẽ in cuiuſdã fani euerſiõe cũ gẽtilis cũ ſtricto gladio peteret: nudã ceruicẽ præbuit percuſſuro donec ille extollens adictum dexteram: cecidit reſupinus quõ alter eũ cultro ferire uoluit: ſed ferrũ de manib⁹ eius elapſum repente, diſparuit. Pro quibus omnib⁹ dubiũ nõ eſt multipliciter coronari eum: qui quidẽ & ſi nõ ſemel effectu conſummate paſſionis: ſed toties martyr fuit affectu deuotiſſimæ uoluntatis. Comedite iam amici & bibite: & inebriamini chariſſimi. Sic em̃ uiuit: & in talib⁹ uita ſpirit⁹ ueſtri. Niſi fortè beatos p̃dicat ſermo diuinus: qui mortuos ſuſcitãt, cæcos illuminant: morbidos ſanãt, leproſos mundãt, paralyticos curant, dæmonibus imperant, futura prænuntiant, mira culis coruſcant, & non magis pauperes ſpũ, mites, lugentes, eſuriẽtes & ſitiẽtes iuſtitiã, miſericordes, mũdicordes pacificos ꝓſequutionẽ ꝓpter iuſtitiã ſuſtinẽtes. Ignoſcite mihi fratres: exẽplũ obedẽtiæ paulomin⁹ p̃teriui: qđ qui dẽ uel ſolũ iuxta p̃poſitum ordinẽ in Martino quoq; nobis cõuenit exhiberi. Sanè morã facimus: ſed ut arbitror bonũ eſt nos hic eſſe: tardius em̃ hodie uenim⁹ ad Martinũ. Dñe, inquit, ſi adhuc ꝓpl'o tuo ſum neceſſarius: nõ recuſo laborẽ: fiat uolũtas tua. Quærè ſanctiſſimã animã: ô inæſtimabilẽ charitatẽ: ô obedientiã ſingularẽ. Bonũ certamẽ certaſti: curſum cõſummaſti: fidẽ ſeruaſti: de reliquo ſuperſt tibi corona iuſtitiæ quã reddet tibi dñs hodie iuſt⁹ iudex: & adhuc dicis non recuſo laborem: fiat uoluntas tua. Obtuliſti planè Iſaac unicũ illũ quẽ diligis, qđ in te eſt iugulaſti: immolaſti ſingulare gaudiũ tuũ pia deuotione: parat⁹ redire iterũ in pericula: inouare certamina: denuo ſubire laborẽ: ſuſtinere tribulationẽ: plongare tentationẽ: deinde differri adhuc ab illa tanta felicitate, & diu deſiderata ſocietate ſpirituũ btorũ: atq; in hui⁹ mortalitatis erũnas ab ipſo introitu gl'iæ reuocari: poſtremo qđ maximũ eſt à xp̃o tuo pegrinari diutius: ſi mõ ipſe uoluiſſet. Nec ſanè dubiũ quin ampliorẽ gratiã mereat: q paratũ ſe exhibet etiã ante mãdatũ: quàm qui obedire ſatagit poſt mandatũ. Magna quidẽ obediẽtia ueſtra angeli ſancti: ſed quod dicere audeã pace ueſtra neſcio an inueniat in uobis quiſquã parat⁹ in tale aliq̃ miniſteriũ mitti: in quo neceſſe habeat nõ uidere faciẽ patris. Magnũ eſt petere quòd dñm ſecutur⁹ omnia reliquiſti: ſed audiui te in mõte dicentem ubi transfigurat⁹ eſt corã uobis: Dñe bonum eſt nos hic eſſe: faciamus hic tria tabernacula. Nõ eſt hoc: ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius: nõ recuſo laborẽ. Paratũ cor tuũ Martine: paratũ cor tuũ: ſine manere in corpe: ſiue diſſolui & eſſe cũ Chriſto. Et magna qdẽ in horrẽda morte ſecuritas: magna in uiſiõe xp̃i deſiderãda: & tam feruenter ac ſingulariter deſideranda pfectio reperiri: ſed id quidẽ longè amplius p omnẽ modũ: q̃ qui mori nõ metuis: imo qui tanto deſiderio præſentiã dñi cõcupiſcis: uiuere quoq; nõ renuis: & expectatione moleſtiſſima fatigari. In q̃ei alio nõ obedire potuerat, q ī hoc tãto articulo tã douote clamabãt: fiat uoluntas tua? Hæc ergo ps nr̃a ſit frẽs ī cõuiuio hodierno: hãc nobis obediẽtiã in mẽſa paupis imo iã diuitis hui⁹ appoſitã diligẽt cõſidere m⁹: ſciẽtes qm̃ ipa ẽ q̃ à nobis exigit: ipa quã oportet nos p̃parare ut ſingl'i qq; dicam⁹: qa patus ſũ & non ſũ turbat⁹ ut cuſtodiã mãdata tua. Nec mõ ſemel aut ī pte, ſed patũ cor meũ de⁹ patũ cor meũ: patũ ad utrũq;: & in nullo tuã p̃ſcribẽs diſpoſitionẽ. Fortè hoc cupio & ſpecialr & uehemẽter: ſed ne qdẽ illđ recuſo: ſicut fuerit uolũtas ī cælo ſic fiat. Deſidero reqẽ: ſed nõ recuſo laborẽ: fiat uolũtas tua.

Mat. 17

Pſ. 118.

De ſcō Clemēte papæ & martyre: De tríb⁹ aqs. Ser.

Pſal.15. Pretioſa ín conſpectu dñi mors ſctōrū eius. Audíat pctōr & íraſcat: dentibus ſuis fremat & tabeſcat. Deprehenſus eſt in aſtutia ſua: cecidit in foueā quā fecit: in laqueū incidit quē tetēdit. Inuídia ſiqdē diaboli mors íntrauit in orbē terrarū: ſed ecce p̄cioſa facta eſt mors ſanctorū. Audí igit hoſtis uitæ: mortis auctor attende. Quíd ualet ſam fraus tua: uerſutia tua qd nocet? Imo uerò ut plus doleas etiā omnia cooperantur ín bonum his qui ſecundū propoſitū uocati ſunt ſancti. Nec⁊ em̄ aliter quàm ípſa, quæ tui eſt opis, de te hodíe beatus martyr, cuius ſolennia celebramus: morte corporis triūphauit: fecit ſiquidē de neceſſitate uirtutē: pœnam peccati ín meritū gloriæ cōmutauit: fidelē ſe probauit ín modico: ut dignus ínueniret ſupra multa cōſtitui. Modicū nāc⁊ erat & oīno modicū quícquid príus accéperat anima illa beata: quātū ad eā gloriā quam præſenti promeruit paſſiōe. Omnis em̄ delectatio huius mūdi: umi uerſa eius gloria: quícquid deníc⁊ in eo cōcupíſcit prorſus modicū eſt: ín illius fœlícitatis: ín illi⁹ gloriæ: ín illius beatítudínis cōparatione: ſi tamē uel modicū dici debet, & non potíus níhilū: uapor ad modicū parens. Acceperat beatus Clemēs nobile genus: amplas poſſeſſiones, hæreditatē multā: ſcíētiā quoc⁊, quàmplurímā: ita ut optím⁹ quídē illius tēporis philoſophus haberet. Acceperat hæc uníuerſa à dño: dei em̄ dona ſunt etiā hæc. Fidelē ergo ſe probauit ei, qui dederat: cū pro eius amore uníuerſa cōtē pſit: oía detrímentū faciēs & arbitratus ut ſtercora: ut lucrifaceret Chriſtū. Sed fortè murmurat etiā nūc ínimíc⁹: Iob.2. pellē ínquiens pro pelle & oía quæ habet hō dabit p aía ſua. Quíd ergo? Putas q ín ípſa corporis ſui uíta quā accepit à dño ínfidelis ínueníatur: ut uel ípſam præferat illíc? Ecce habes poteſtatē, írruc ín eū p ſatellites tuos: ut coartetur è duobus, aut à dño neceſſe habēs, aut à corpore ſeparari. Varia & ímmanía exquíre genera tormētorū: ſed noueris te martyrí noſtro fabrícare coronas. Sícut enim ípſa uitæ huius ornamēta & adíumēta contēpſit: ſic cōtē nit & ípam: corpus omne tibi exponit ín mortē & ín faciem maledícet tibi: atq⁊ ídola tua ſacro ore blaſphemat: dñm deū ſuum etíam ínter tormenta tua líbere prædícat: ín ígne confitetur. Coronabit ergo quía legítime certauit: quía fideliter uícit: quía nec blandímentis uitæ hui⁹, nec mortis horrore à charitate Xp̄i potuit ſeparari. Díc queſo nobis aía ſancta quæ ſic corp⁹ tuū ſuppliciis expónebas: obſecro dilígebas illud an non? Vtiq⁊ dilígebā ínquit, nemo em̄ odío habuit carnē ſuā. Diligebā ergo eā: ſed parū dilígebā: tanquā ancíllam, & multomagís dilígebam dñm deū. Vtc⁊ probatio eſſet dilectionis, operis exhibítio, líbenter ípſam quoc⁊ pro eius gloria mortē corporis amplectebar. Quíd nos ad hæc dícimus fratres? Cōgratulamur martyrí: ſed íam gloria eius nō ſine noſtra cōfuſione eſt. Ecce enim beatus Clemens homo erat ſimílis nobis paſſíbilis: eadem circūdat⁹ ínfirmitate: & carni ſuæ eodem uínculo naturalis affectionis ínhærēs. Si ergo ílle ſic glorificauit Chriſtū ín corpore ſuo & calicē ſalutaris accepit: quíd nos retríbuím⁹ dño pro omnibus quæ retríbuit nobis? Eadem certè ínſigníuit ímagine: eodem ſanguíne nos redemit & uocauit ín candē hæreditatē íncorruptíbilē & íncontamínatam æternā cōſeruatam ín cælis. Vt quíd ergo nō poſſumus & nos cū beato Clemēte xp̄i bíbere calicē? Sed fortè rñdent alíqui: poſſemus ſi opportunitas nō deeſſet: ſed pſequutiōis tēpus ceſſauit. At ego fateor, nō ſatis crediderím ita dicētibus. Quíd em̄? Quotídie ceditis punctioní acus uníus, & mucroní uos arbítramíni poſſe reſíſtere? In mínimis probate conflictibus quàm uíríliter ín maiorí certamíne ſtare poſſítis. Ecce em̄ uobis nō dícitur: ſacrificate ídolis & uíuite: aut ſi hoc nō uultis: oportet uos díuerſis ſuppliciis ínterire. Nouit dominus figmētum noſtrum: nec dat nobis tam forte certamen. Beato clementi certamen forte dedit ut nínceret: & diſceret qm̄ omníū potentior eſt ſapientia. Veſtrum certamē aūt quale eſt fratres mei? Quotídie uobis ſuggerit ín cordíbus uríis: frāge ordínē tuū: murmura: detrahe: age remíſſius: ínfirmitatē ſímula: rñde ei q fortè duri⁹ loquut⁹ eſt: ut ſatisfaciasdeſiderio tuo: nec dicit cuíquā: níſi hæc feceris morieris: ſed ut multū cū difficultate & labore reſíſtes animo tuo. Et quís ſuſtíneret tātas? Hæc em̄ ínt⁹ audíre: hæc rñdere cōſueuímus exhortatíbus nos, aut foris hominí, aut íntus ſpūíſancto. Si ergo ín hmōi certamíne periclítamur: ſi uíx reſíſtím⁹: ſi ínterdū etiā ſuccūbím⁹: qd ín íllo tam graui certamíne facerem⁹? Si íūcis fragílibus cedit ínfirmitas nr̄a: qūo telís reſíſtere? Vídetís qūo ad níhilū redacti ſumus: & ſicut ſolent mulieres aut paruuli: pugnātes laudam⁹ alios: pugnare ípſi nō poſſum⁹. Quíd tamē agímus? Oēs certè ad nuptías agní uocati ſum⁹: & ín cōſpectu eius uacuos apparere non licet. Dílígēter ergo cōſideremus quæ apponūtur nobis: qm̄ talia oportet nos præparare. Cōſiderauit beatus Clemēs uínū ſibi appoſitū eſſe à dño: & ípſe quoc⁊ qm̄ díues fuit ad nuptías íllas uínū níhilomínus proprī ſanguínis effuſione portauit. Sed nos pauperes ſumus, & uínū dñe nō habem⁹. At ílle: ímplete, ínquit, hydrías aqua. Ergo nec & ípſa ſuſcípietur aqua, ſi attulerímus eā? utíq⁊ ſuſcípietur. Nā & ípſam cū uíno nobís appoſitā ínueníet qui ſecūdū monita ſapiētís dílígēter cōſideraúit quæ ſibi apponunt ab eo: nímirū qui uenit nō ín aqua ſolū: ſed ín aqua & ſanguíne. Teſtímoníū em̄ perhíbuit qui uídit q aperto latere dñi dormientís ín cruce exíerit ſanguís & aqua. Et nos ergo frēs ut uel fideles nos p̄bemus deo nr̄o ſi martyríū ſanguínis nō habem⁹ (martyríū em̄ teſtímoníū eſt) q̄ramus uel teſtimoníū aquæ: & ne ípſum quídē deſpíciet deus. Tres ſunt em̄ qui teſtímoníū dāt ín terra: ſpūs, aqua & ſanguís. Beati quíbus trínū ſuppetit teſtímoníū: qm̄ funícul⁹ tríplex difficile rūpitur. ¶ Nos ſi ſanguínis teſtímoníū nō habemus, habeam⁹ ſp̄m & aquā: qm̄ ſine ſpíritu nec ſanguís nec aqua ſufficiet: ímo uerò ſi ſpūs ípſe ſine aqua aut ſanguíne ínuenítur: ſufficit teſtímoníū eius: qm̄ ſpūs uerítatís ē: nec ſāguísnec aq̄ qcquā p̄derūt à ſcīpís: ſed ſpūs ē q teſtificatur ín illís. Sanè tm̄ aut uíx aut nūquam ſine aqua aut ſanguíne ſp̄m arbítror ínueníri. Propterea chariſſimi quæramus uel aquā, qui ſanguínem nō habemus. Et quoníam hydriarū ſupra fecímus mentionē: quæramus menſuras bínas uel ternas quas hydriæ capiébant. ¶ Nā & Chriſtus tríplicē nobis apponit aquā: & perfectus omnis qui fuerit ín nobis ſicut ípſe, qui uídelicet tres metretas habere potuerit. Propter hoc em̄ ſub diſtinctione dícitur bínas uel ternas: ut duas ad mínus cōſtet neceſſarias eſſe: tertíam nō ab oíbus exígendam. Accípe ígitur tríplicem aquā quā tibi ſaluator apponit. Plorat ſuper Lazarum & ſuper cíuitatē Ieruſalē: & hæc eſt aqua príma. Sudauit ín mínēte íam paſſíonis hora: & hæc eſt aqua ſecunda: nō ab oculís tm̄: ſed à toto corpore manans. Hæc aūt rubea eſt, ſanguíneic⁊ coloris, ſicut ſcríptum eſt. Et factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguínis decurrentis ín terram. Iam ue Luc.13. rò tertía eſt aqua, quā & prædixím⁹ de latere eius una cū ſanguíne emanaſſe. Et tu ergo primā quídē habes ſi rígas lachrymis tuis cōſcientiæ tuæ ſtratum: & dolore cōpunctionis præteritorū díluis maculas peccatorum. Secūdā aquā habes ſi ín ſudore uultus tui ueſceris pane tuo: & labore pœnitētiæ corpus tuū caſtígas: ac reſtringis concupíſcentiæ flāmā. Eſt aūt ſanguínei coloris: ſiue propter laborē: ſeu etiā ppter ípſum, quē extínguit, concupíſcētiæ ígnem. Iā uerò ſi proficere potes uſq⁊ ad deuotionis gratiā potaberis aqua ſapiētiæ ſalutaris, & ſpūs Chriſti, qui ſuper mel dulcis eſt, fiet ín te fons aquæ ſalientis ín uítam æternam. Et memento hanc eſſe aquam quæ p̄cedit de latere dormientis: & ſine omní moleſtia fluit. Oportet em̄ íam mortuū eſſe mundo: qui ín hoc uoluerit gratia delectarí. Ergo ut breuiter repetā: príma quídem à præteritis delictis abluit cōſcientiā: ſecunda ut futura caueas extínguit concupíſcentiā: tertía ſi ad eam peruenire meruerís, potat animam ſitientem.

In uígília

In uigília ſancti Andreæ apoſtoli. Sermo.

SAnctorū feſta p̄cipua patrū ſanxit authoritas uotiuis præueniēda ieiunijs. Vtiliter planè, & nō ad inſpiētiā nobis ſi affuerit q aduertat. Multa ſiqdē quotidie pctā cōtrahim⁹, & in multis offendim⁹ oēs nec tutū oīno ē celebrā das ſuſcipere feſtiuitates ſacras: maxi meq; eas quæ maximæ ſunt: niſi pri⁹ abſtinētiæ purifica tione p̄miſſa: quo & digniores & capaciores inueniamur ſpiritualiū gaudiorū. Sic enī iuſt⁹ in prīcipio ſermonis ac cuſator eſt ſui: nec niſi à ꝓpria reprehēſione laudes īcipit alienas. Q; ſi etiā iuſtus trepidat ſolicitus p̄uenire eū qui ipſas quoq; paratus eſt iuſtitias iudicare, qd agimus nos: quorū iterī iudicata nō fuerīt & tecta peccata? Timendū ualde eſt: ne fortè manifeſta īueniant p̄cedētia ad iudiciū. Si nec iuſt⁹ ſine moleſtia & uerecūdia quadā ad ſanctorū præſumit accedere laudes: quāto magis peccator ī cuius ore nō eſt laus ſpecioſa: timeat ſemp neceſſe eſt uocē illā: Pſal. 49. quare tu enarras iuſtitias meas: ſiue illam. Amice quomo Mat. 22. do huc intraſti nō habēs ueſtē nuptialē? Beati ꝓinde qui ſtolā ſuā: dico autē gloriā cōſcientiæ ſuæ: ſolicīti ſunt oī tēpore cōſeruare īmaculatā: ſemp ſplēdidā exhibere. Sed quia pauci ſunt qui ſic oī cuſtodia ſeruēt cor ſuū pauciores aūt ſi tñ uel pauciores qui in oī ſanctimonia cōſeruēt illud: neceſſe eſt frequenti abſtinētia maculas diluere ſubintrantes præcipue cū præcipua quælibet ſolēnitas aduenerit celebrāda. C Nō modo tñ præparatio eſt ad ꝓximā celebritatē obſeruatio p̄miſſa ieiunij: eſt & āmonitio quædā eruditioq; nō parua. Diſcimus ex hoc ipſo quænā uera ſit uia feſtiuitatis æternæ. Quid eſt enī q; ieiunijs ſolēnia præuenimus niſi: q; per multas tribulationes oportet nos introire in regnū dei? Indign⁹ quippe ſolēni lætitia eſt, qui ſtatutā uigiliæ abſtinētiā nō obſeruat. Plenè īquā ſi renuis affligere aīam tuā in uigília indignus iure cenſeris requie & exultatione feſtiua. Eſt autē īmiuerſum præſentis pœnitētiæ tēpus: uigília quædā ſolēnitatis, magni & æterni ſabbati qd̄ præſtolamur. Nec cauſaberis uigiliā longiorē ſi æternitatē feſtiuitatis attendas. Licet enī habere præparationē ſoleant ſolennia diurna: diurnā illam cū æterna ſit: nō exigit tamen æternā. Sed quo nos rapit iocundior illius memoria fælicitatis? Hoc enī nomine & ſæpius & fortè digniuſ nominatur illa feſtiuitas. Redeundū nobis eſt ad id quod præmanibus eſt. Hodierni itaq; ieiunij & eius (quàm præſtolamur) ſolennitatis & lætitiæ cauſa eſt beata paſſio Andreæ apoſtoli. Dignum eſt enim ut ſi cum eo pendere nō poſſumus cum eo uel ieiunemus. Nam & ſi ipſum cum biduo penderet in cruce etiam ieiunaſſe quis dubitet? Inueniamur ergo uel in exiguo cōicantes paſſioni eius, & ſi non ſimul affixi patibulo, ſimul afflicti ieiunio: ut miſerante deo etiā coronæ participes ſimus, & in præſenti quoq; ſpiritualium ſocij gaudiorum. Quomodo enim non exultem⁹ in memoria triumphi ei⁹ quèm in ipſa ſui præſentia ſupplicij tam uehemēter uoluimus exultaſſe? An nō erit læta feſtiuitas, ubi & crux ipſa plena eſt gaudio? Siquidem & feſtiuum ſolemus nominare qd̄ lætum eſt, & crux à cruciatu utiq; dicitur: aut certè cruciatus à cruce. Quanta proinde exultatione uniuerſæ terræ celebrandū tātæ nouitatis miraculum: tam magnifi cum opus diuinæ uirtutis. Andreas homo erat ſimilis nobis paſſibilis, & tam uehementi ardore ſpūs, crucem ſitiebat: tam inaudito à ſeculis gaudio tripudiabat: cum paratum ſibi emimus patibulum conſpexiſſet: O crux, inquit, diu deſiderata, & iā concupiſcenti animo præparata. Securus & gaudens uenio ad te: ita ut & tu exultans ſuſcipias me. Videtis quia non ſe capit præ magnitudine gaudij? Ita, inquit, ut & tu exultans. Ergo ne tanta eſt exultatio ut exultet & ipſa crux: nec læti q; quā habeat: ſed totū lætitiæ ſit? Aut quis dicat minus cōtra cōſuetudinem: ſupra ratione, ultra naturā, crucifixū exultare quàm crucē. Illi ſenſum lætitiæ natura negauit: huic ſi quid præualet, gaudiū omne exterminat: ingeritq; dolorē. Amator ait tuus ſemp fui & deſiderauí amplecti te. Fratres ignis uibrans eſt, nō lingua loquens, & ſi lingua certè ignea eſt. Carbones ſunt ignis illius, quem de excelſo chriſtus miſerat in oſſibus eius. Atq; utinam deſolatorij nobis ſint: cōſummētes & exurētes quicqd in nobis eſt carnalis affectionis: Quales eñ ſcintillæ ſunt iſtæ aut à quāto interiori incēdio micant? Planè beate andrea granū ſinapis eſt fides tua: quæ tā iſperatū ubi teri cœpit: cœpit ex ſe proferre feruorem. Quid ſi paulò amplius tereret? Quis feruorē illū animus, quis uerba illa ſuſtinere poſſet audit⁹? Dum enim min⁹ minaretur ægeas, adhuc granū ſinapis deſpicabile uidebatur. Integrum erat: neſciebamus quid intus lateret. Dñs, inquit, me miſit ad iſtā prouinciam: in qua nō paruū ei populū acquiſiui. Accedat cōminatiōis piſtillū: lōgè iam acriuſ ſapiet, cōſtantiuſq; loquet. Terendū eū putat ægeas, crucis ſupliciū minitās: ſed nō eſt ita. Accendit magis in uerbo hoc, & liberè clamat. Ego ſi patibulū crucis expaueſcerē: crucis gloriā non prædicarē. At ubi paratū ſibi lignū intuitus eſt, ex hoc iā planè tot⁹ igneſcēs applaudebat, & blādiebat illi amatæ ſuæ, officioſiſſimè ſalutabat, deuotiſſimè ſuſcipiebat, magnificè attollebat eā: & in ipſius præconio gloriabat, clamās magis affectiōe quàm uoce. Salue crux præcioſa quæ decore & pulchritudinē de membris domínicis accepiſti. Salue crux quæ in corpore xp̄i dedicata es, & ex mēbris eius tāquā margaritis ornata. Merito ꝓinde crucis amatorē uenerant quicūq; ſunt ſeruí crucis, ſed ab his āpliorem deuotionem exigit qui ſpecialius propoſuerunt tollere crucem ſuam. Vobis hoc & de uobis dico fratres mei Ioā. 19. qui nō ſurda aure audiſtis illā euāgelicam tubā. Qui nō baiulat crucem ſuam & ſequitur me, nō pōt meus eſſe diſcipulus. Parati eſtote totā animi diligētiam huic adhibere ſolennitati & corde magno celebrare eā: qa magnus oīno cōſolatiōis pariter & exhortatiōis theſaurus uobis repoſitus eſt in ea, ſi fuerit qui fodiat & ſcrutetur.

In die ſancti Andreæ de mūdis piſcibus Sermo. I.

CElebrātes hodie glorioſum beati Andreæ triumphū in uerbis gr̄æ quæ ꝓcedebāt de ore eius exultauim⁹ & delectati ſum⁹. Neq; eñ locus poterat eſſe triſtitiæ: ubi tā uehementer lætabat & ipſe. Nemo ex nobis cōpaſſus eſt ſic patiēti: nemo auſus eſt plangere exultātem. Alioqn & nobis ipſe nō incongruè dicere poterat: quod ſaluator crucem baiulās ſequētibus ſe, & lugentibus ait, Luc. 23. Filiæ hieruſalem nolite flere ſup me ſed ſuper uos ipſas flete. Deniq; cū duceret ipſe beat⁹ andreas ad crucē populus qui ſanctū & iuſtum dolebat iniuſtè dānari: prohibere uoluit ne puniretur: ſed magis ipſe inſtātiſſima p̄ce prohibuit eos: ne nō coronaretur: imo ne nō pateretur. Deſiderabat ſiquidē diſſoluí & cum xp̄o eſſe, ſed in cruce quā ſemp amauerat. Deſiderabat regnū intrare: ſed ꝑ patibulum. Quid eñ dicit illi amatæ ſuæ. Per te, inqt, me recipiat, qui ꝑ te me redemit. Ergo ſi diligim⁹ eū cōgaudemus ei nō ſolū quia coronatus, ſed & quia crucifixus: quia deſideriū animæ eius tribuit ei dñs, & poſuit in capite eius coronā de lapide p̄cioſo. Verūtñ dū cōgratulamur ei q; diu deſideratæ crucis fruí mereat amplexu mirū ualde eſt: ſi nō ipſum eius miramur gaudiū, cui cōgratulamur. Dum enim noctis huius uigilias celebrantes in uerbis tātæ exultationis cantādo delectarem⁹: putas nō fuit in nobis, q ſecū cogitaret & diceret, qd ſibi uult hæc aut unde tā noua lætitia. Certè & crux p̄cioſa eſt: & crux amarí pōt, & crux habet exultationē. Ita eſt fratres mei. Si fuerit qui colligat, ſemp lignū crucis uitā germinat, fructificat iocunditatem, oleū lætitiæ ſtillat, balſamū ſudat ſpūaliū cariſmatum. Nō eſt ſyluestris arbor, lignum uitæ eſt apprehendentibus eam. Arbor fructifera, arbor ſalutifera eſt, alioquín qūo dñicā occuparet terrā? Illam dico p̄cioſiſſimā glebā: cui clauorum eſt infixa radicib⁹. Si nō eſſet hæc p̄cioſior cūctis, fructuoſior uniuerſis nū-

quã illo plãtaret in horto nec illã pmitteret uineã occupare. Deide qd mirũ si cruci suauitatẽ dedit: qui dedit & ignẽ? Aut quo crux iudicatur insipida ubi dulce sapit & flãma? Quid eñ sapiebat Laurẽtio ignis cũ irriderẽt carnifices, iudicẽ subsannaret? Quid nos ad ista dicem⁹ frẽs q nõ sapit etiã nobis q̃ p xp̃o est tribulatio, nec gustam⁹ & nos mãna abscõditũ? Sic eñ uictus esset oĩmõ diabol⁹ nec hret penit⁹ qd auferret. Sufficeret nobis hoc unũ ad uersus duplicẽ malitiã inimici. Habet qppe neqssim⁹ ille laqueos: habet & iacula: utpote callidissim⁹ uenator hominũ solũ sitiẽs sanguinẽ aiarũ. Alios telis appetit malitiosæ cuiuslibet suggestiõis & ĩ eis uulnerat mltos, quorũ tenuis est patiẽtia. Alios uoluptatib⁹ irretire laborat: & ĩ his multitudinẽ copiosam eorũ q̃ in terra repũt aut uolitãt iuxta eũ. Sit ergo gaudiũ in tribulatiõe, & iã non habet malign⁹ unde allicíat. Liberati sum⁹ à laqueo uenãtiũ pariter & à v̄bo aspero. Nihil eñ pficit inimic⁹ in eo quẽ crux xp̃i delectat, si carnalẽ suggesserit delectatio nẽ, & fili⁹ iiqtatis nõ apponet nocere ei: si ad exasperãdũ aĩum eius quãlibet imittere tẽtauerit amaritudinẽ. Non curat delitias q ieiunio pascit: multomin⁹ murmurare p eo põt in quo ẽt delectat. Planè altissimũ posuit refugiũ suũ: ubi nec muscipula inimici timẽda sit nec sagitta: imo uerò mũdus piscis est: squãmas pariter & pẽnulas habẽs. Porrò sicut frustra iacit rhete añ oculos pẽnatorũ: sic frustra iacit telũ in squãmas locarũ. D Hmõi siquidẽ pisces mũdos cẽ legalis sanctio iudicat: q̃ & pẽnis leuant & protegũtur squãmis: siue illi in mari sint siue in flumine siue in stagno. Habet etiã mare hoc magnũ & spacioſum pisces mũdos & dñica dignos mẽsa: qa ex his q in scĩ latitudine habitu actuq̃ uersant: reliquit sibi multa milia quos aplica sagena trahit: ut cũ educta fuerit segregent à malis? Vbi sanè sedebit & hic noster piscator hoĩm: q totam nũc post se achaiã trahit. Habet & flumen pisces mũdos qcũq̃ inter dispẽsatores fideles inueniunt. Fluui⁹ qppe est p̃dicatorũ ordo nõ ĩ eodẽ pmanẽs loco, sed extẽdẽs se & currẽs: ut diuersas irriget terras. Sunt & in stagno mũdi pisces q in claustro deo seruiũt in spũ & ueritate. Merito siqdẽ stagnis monasteria cõparãtur: ubi quodãmõ incarcerati pisces euagãdi nõ habeãt libertatẽ: quo uidelicet pati sint semp ad epulas spũales dicẽtes singli intra se. Qñ ueniet q me deferat? Cũctis diebus qbus nũc milito expecto donec ueniat imutatio mea. Porrò ut de lege supra meminim⁹: siue ĩ mari, siue in flumine, siue in stagno illi mũdi sunt pisces q squamas & pẽnulas habẽt. Sũt aũt squãmæ multæ. sed una ex eis quodãmõ loríca cõtexit: qa una est patiẽtiæ uirtus: licet singulis tribulatiõibus exhibere singulas uideamur. Iã uero sicut squãmas ad patiẽtiã, sic pẽnulas quoq̃ ad hilaritatẽ arbitror nõ incõgrue posse referri. Hilaritas quippe leuat & subleuat: ut saltus quosdã in altũ dare uideat qsqs exhilaratur. Sanè ut duas habeam⁹ pẽnulas: duplex nobis hilaritas q̃renda est. Et fortè ppea docet apls (ille eñ uerè pẽnas habebat: qbus & ĩ tertiũ usq̃ cælũ raptus est, & uoluit etiã in padisum) nõ solũ gl̃iari in spe, sed etiã gloriari in tribulationibus. Prorsus sublime uolat qsqs ille est, quẽ nõ mõ futurorũ expectatio bonorũ, sed p̃sentiũ quoq̃ malorũ exhibitio ipsa delectat: ita ut in eo etiã gloriet. Talẽ inuenim⁹ hũc beatũ apl̃m: talẽ miramur, talẽ merito p̃dicam⁹. Vñ & tri-
Eccli.1. plicẽ hic licet cõsiderare gradũ: incipientiũ, pficiẽtium, pfectorũ. Initiũ sapiẽtiæ timor dñi, mediũ spes, charitas
Rom.13 plenitudo. Deniq̃ apostolũ audi: qa plenitudo legis est charitas. Qui initiat à timore crucẽ christi sustinet patiẽter: qui pficit in spe portat libẽter: q uerò consummat in in charitate: amplectit iã ardẽter. Solus etenim iste est q dicere possit: quia amator tuus semp fui & desideraui amplecti te. Lõgè est uox ista ab eo q sustinet qdẽ: sed opta-
Mat.26 ret oĩno si posset nõ uenisse in hanc horam. Deniq̃ si nõ uideor temerarius lõgè est ab hac uoce, pater si fieri põt transeat à me calix iste. Quid eñ? Certè super asellũ ascẽderat, ut ne hic quidẽ hostibus relinqueret. Agnosco planè in duce belli pusillanimẽ trepidationem, agnosco ægroti uocẽ in medico, agnosco infirmitatem gallinã cũ pullis, cõsidero charitatẽ, stupeo miserationẽ, expauesco dignationẽ. Misericors dñs nõ beati Andreæ robustum Mat.9.
sibi suscepit affectum. Quia non est sanis opus medicus: sed male habentibus. Si quem fortè dignatio scãdalizat planè meretur audire: Nonne oculus tu⁹ nequã est quia Mat.20
ego bon⁹. Huic eñ odor uitæ mortẽ ineſt. Quid magnũ fuerat dñe ieſu: si accedente hora propter quam ueneras intrepidus stares: tanquã qui potestatẽ habebas ponendi aĩam tuam: & nemo eam tollebat à te? Aut non longè gloriosius fuit: qñquidem totum p̃pter nos agebatur, ut nõ modo passio corporis sed etiam cordis affectio pro nobis faceret, & quos uiuificabat mors tua, tua nihilominus & trepidatio robustos, & mœstitia lætos & tædium alacres, & turbatio quietos faceret: & desolatio cõsolatos? Lego quidem in Lazari resurrectione: quia infremuit spiritu, & Ioan.11.
turbauit seipsum. Sed esto interim qa se ipse turbauit, nõ conditionis necessitate: sed suæ beneplacito uoluntatis.
D Nunc aũt aliquid iam ãplius audio. Vsq̃ adeo siquidem prævaluit ea quæ fortis est ut mors, dilectio: ut xp̃m ãgelus dei cõformauerit. Quis, quẽ? Euãgelistã audi. Apparuit, inquit, angelus confortans eum. Quem eũ? Planè Luc.22.
eum cui nascituro clausus patuit uirginis uterus: cui⁹ nutu in unum aqua mutata est: cuius tactu lepra fugata, sub cuius plãtis solidum mare stetit, ad cuius uocem mortui surrexerũt. Deniq̃ eum qui portat oĩa v̄bo uirtutis suæ, per quẽ facta sunt omnia: p quẽ uniuersa subsistũt etiã & angelus ipse. Et quid dicam: quẽ eum? Min⁹ eñ morarer si non pœnitus esset indicibilis. Confortans eũ. Quẽ eũ? cuius ne ipse quidẽ cõfortator suus capere poterat maiestatem? Rogo te angele quẽ cõsolaris? An ignorabas qs esset: ad quem consolandũ ueniebas? Certè cõsolator est: certè paracletus est. Alioquin nõ diceret alĩ paracletum à patre mittendum apostolis, si non esset & ipse paraclet⁹.
Deniq̃ agnosco & in hoc ipso paracletum maximũ, agnosco paracletũ benignissimũ qui prope sit his qui tribulato sunt corde. Non desspero iam: etiam si molesta mihi uideatur tribulatio quẽ patior: etiã si pusillanimis sum: etiã si desidero ut trãsferat calix à me. Non desspero inquam: dũmodo audiã ipse. Verũtñ non sicut ego uolo: sed sicut tu. Didici etiã ex hoc ipso non ad carnalem siue caducam recurrere cõsolationẽ: sed ad angelicã: sed ad spũalem: sed ad cælestem. Ita planè dũmõ nõ murmurẽ: id enim pœnitus separaret à te si nõ citius respiscerem, nõ renuo etiã si opus habeo cõsolari. Quid eñ? Agnosco uocem meam in saluatore, & de salute desperẽ? Planè in patientia mea possidebo aniam meã. Veruntñ proficere uolo si possum: nec statim adepta salute esse contentus. Qui timet deum (ait sapiẽtia) faciet bona, sed parum est. Scriptum est eñ: Sap.15.
Declina à malo & fac bonũ: inquire pacẽ & psequere eã. Psal.36.
Noli esse salute cõtentus, quære pacem, ne tibi sit in periculo etiam salus ipsa. Audi ergo angelum, nato eo qui factus est pax nostra, exultantem atq̃ canentem. Pax in terra hoĩbus bonæ uolũtatis. Quæ autem bona nisi ordinata uoluntas? Quæ nam est illa inquis? Profecto quæ rõni cõsentanea est dicẽti. Quia non sunt condignæ passiones Luca.2.
huius tẽporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Hoc si iam sentire cœpisti haud dubium quin libẽter Rom.8.
feras crucem dñi, & dicas. Paratus sum & non sum turbatus ut custodiam mandata tua. Attamen si uis perfectus esse: unum adhuc tibi est necessarium. Quid illud inquis? Profecto gaudium in spũsancto. Si quidẽ & is qui timore coercetur & patiens est, & qui ratione spei ducitur & benuol⁹ est, nisi etiam fuerit feruẽs spiritu facile labi põt. Psal.118.
Porrò quæ per spm̃ diffunditur charitas & patiens & benigna est, & quod est amplius nunquã excidit. In primo deniq̃ mandato: qd parentibus nostris datum est si diligenter consideres, & Eua patiens & adã benevolus fuisse uidetur. Quia tamẽ uterq̃ cecidit, liq̃t q̃ stabili non erat ille uel illa gradu. C Vidit mulier lignũ (ait scriptura)
quod

Leuit. 11.
Deuteron. 14.

Gen.3. quod eſſe pulchrũ uiſu: & ad ueſcendũ ſuaue. Non tibi uidetur uix cõtínere manũ? Sic & ubi à ſerpente ínterrogata eſt: uíde ſi nõ manifeſte ſonãt uerba eius: moleſtũ ei fuiſſe mandatũ. Ex oĩ, ínquit, ligno paradiſi comedemus de ligno autem ſcientiæ boni & mali dixit nobis ne comedamus. Nõ dicit ſic eſt uoluntas creatoris: quare ſic? ipe nuit: nobis ſufficit obedíre, quía uita noſtra ín uoluntate eius. Itaq; facile ſeducta eſt mulier, & promiſſioni credere & acquieſcere perſuaſioni. Vir aũt nõ ſeductꝰ eſt: ſed ſub uerſus mulieris amore. Optaret eñ ſemp ſeruare mandatum qđ ſibi utile nouerat: ſi nõ mulier ei aliud ſuaderet. Nec aliquã ín ſeruãdo mãdato uiſus eſt patí difficultatẽ: ſed q̃ bona uolũtas erat, nõ habuit fortitudínẽ: qa non habuit feruorem. Fortis quippe eſt ut mors nõ patiẽtia aut ſpes ſed dilectío. Non timor aut ratio: ſed ſpiritus fortitu-
Can.8. dínis eſt. Dicit patientia, ſic oportet fieri quía timore urgetur. Dicit uolũtas bona, ſic expedít & ſic agendum eſt: quía ſpei attrahítur ratione. Charitas uerò quæ inflammatur à ſpíritu, neq; ſic oportet dicit, neq; ſic expedit: ſed ſic uolo, ínquit, ſic cupío, ſic deſidero uehementer. Vídetis quanta ſublimitas, uídetís quanta ſecuritas, quantaq; ſuauitas charitatis. Fœlix anima quæ ad hũc charitatis peruenerít ſtatum nec ſanè deſperandum nobis, quãdoquídẽm ei qui ad hũc peruenít gradum ob hoc maxíme memoria celebratur, ut ipſius & ínuocemus auxílium & prouocemur exemplo. Plus díco, & ex nobís nonnullos uídere míhi uídeor ín hoc gradu. Sí dícís beatũ Andreã apoſtolum eſſe: nec poſſe te, qui puſillꝰ es, ei ſequí ueſtígia, pudeat uel eos qui tecum ſunt non ímitarí. Nemo repente fit ſummus: aſcendendo non uolando apprehendít ſummitas ſcalæ, Aſcẽdamus ígit uelut duobus qbuſdã pedíbꝰ: meditatiõe & oratione. Meditatío ſiquidẽ docet qd de ſit: oro ne deſit, obtínet. Illa uiã oñdit, iſta deducit. Medítatiõe deníq; agnoſcimus ímínentia nobís perícula, oratione euadímus, præſtante domíno noſtro ieſu chriſto.

Vnde ſupra. Sermo ſecundus.

BEatí Andreæ apoſtoli ſolẽnitas hodíe celebrat: quaſi pía ſolícitudíne ſcrutemur, multa ínuenímꝰ ín ea quæ ædificẽt aĩas noſtras. In ípſo ſiquidẽ conuerſionís ſuæ ínítio magnũ nobís perfectæ obedientíæ præſtat exẽplũ. Quod quidẽ chriſtianís omníbꝰ neceſſariũ: uobís tamen eſt chariꝰ amplectendum: quí nímírum ſpecialiter ex ípſa ꝓfeſſione nr̃a, tenemur obediẽtíæ debítores. Sapiẽs nummularíus eſt ímo ípſa ſapía: cuí neceſſe habeműs reddere hũc obediẽtíæ nũmũ: nec ſuſcípíet eũ níſi & íntegrum ínueníat, & ſine alíqua falſítate. Nam ſi díſcutímus ſi díu dícamus & ín hoc quidẽm præcepto obedímus, ſed non ín illo fractus eſt nũmus, non ſuſcípíet eum xp̃s, à quo nímírum tenemur nummí íntegrí debítores. B Omnes eñ obedientíã ſimplíciter, & ſine ulla exceptiõe promíſímus. Q; ſi qs obediat q̃dem ſed ſimulatorie & ad oculum murmuret, aut ín abſcondíto, falſus eſt nũmus eius: plumbum habet nõ argẽtũ: & iniqtas ſedet ſup talentum plumbí. Doloſe agit ſed ín cõſpectu dei, qm̃ deus nõ irrídetur.
Mat.4. Vís audíre perfecte obedientíæ formam? Vídit dñs (ait euãgeliſta) petrũ & Andream míttentes rhete ín mare: & ait íllís. Veníte poſt me faciam uos fieri píſcatores homínum. Facíã, ínquit, de píſcatoríbus píſcatores: ímo prædicatores. At illí continuo níhíl dñudícantes aut hæſitãtes non ſolícití unde uíuerẽt, nõ cõſíderantes quonã mõ rudes hoíes & ſine lr̃ís prædicatores fieri poſſent: níhíl denícq; ínterrogantes, ſine oĩ mora relictís rhetíbꝰ & nauí ſequuti ſunt eum. Agnoſcite fratres qm̃ ꝓpter uos ſcripta ſunt hæc: propter uos, ſingulís annís ín eccleſia recitãtur ut díſcentes ueræ obedientíæ formã: caſtigetís corda uſra ín obediẽtía charitatis. Hæc nímírum eſt q̃ ſola commendat obediẽtíæ nũmũ, hoc illíus argentũ eſt probatũ atq;
2.Cor.9 purgatũ. Sola eſt charitas q̃ obedientíam gratam facit &
1.Cor.13 acceptabílem deo. Hílarẽ quippe datorem dílígít deꝰ: Et ítem. Sí tradídero, ínqt, corpꝰ meum íta ut ardeam, charitatẽ autẽ non habeã níhíl míhí prodeſt: uultís ut de ípſa quoq; beatí huius apoſtolí paſſione quã nímírum hodíe celebramꝰ loquamur alíqd ad laudẽ xp̃í, & ad ædificatiõnẽ ueſtrã? Audíſtís certè cũ peruenísſet beatus Andreas ad locũ ubí crux parata erat, quõ cõfortatus ſit ín dño & per ſpm̃ quẽ unà cum cæterís apoſtolís ín ígneís línguís acceperat uerba uerè ígnea loqueretur. Vídens ergo paratã emínus crucẽ nequaquã (ut exígere uídetur mortalís ínfirmítas) facíes eiꝰ expalluít, nequaquã ſanguís eius gelatus eſt, non ſtetere comæ, aut uox faucíbus hæſit, nõ cõtremuít corpus nec mẽs turbata eſt, nõ receſſít ut aſſolet íntellectus. Exabundantía cordís os loquutum eſt, & charítas quæ feruebat ín corde quaſi ſcíntillas quaſdam ardentíſſímas emíttebat ín uoce. Quíd enim beatus Andreas cum ſibí paratam (ut díxí) crucẽ emínus cerneret loquebatur. O crux, ínquít, díu deſiderata, & íã cõcupíſcẽtí aĩo ꝑparata: ſecurus & gaudens uenío ad te: íta ut & tu exultãs ſuſcípías me diſcípulũ eius, quí pepẽdít ín te: qa amator tuus ſemp fuí & deſideraui amplecti te. Obſecro fratres: hõ eſt q̃ loquíf hæc, an nõ eſt hõ, ſed angelus: aut noua alíqua creatura. Hõ planè ſimílís nobís paſſibílís nã paſſibílẽ eũ paſſío ípſa teſtaf: qua apropíquãte tam lætabũdus exultat. Vñ ergo ín hoíc noua hæc exultatio & lætítía hactenus ínaudíta? Vñ ín tanta fragílítate, tãta conſtãtía? Vnde ín hoíc, tã ſpualís mens: tã feruẽs charítas, anímus tam robuſtus? Abſit ut à ſeípſo tantã ei credamus íneſſe uírtutẽ. Donũ perfectũ eſt deſcendẽs à pr̃e lumínum, ab eo utiq; q facit mírabília magna ſolus. Planè ſpũs erat dílectíſſímí quí adiuuabat ínfirmítatẽ eiꝰ ꝑ quẽ díffundebaf ín corde ípſius fortís charítas ut mors, ímo & fortíor morte. Cuius ô ſi & nos ptícipes ínueníamur. Ecce eñ moleſtꝰ eſt nobís pníæ labor corporís affli ctío grauís, abſtínẽtia onerosa. ĩ uígilíis dormítat aĩa nr̃a prætædío, nõ ob alíud ſanè quàm ꝓpter ínopíã ſpũs. Ipe eñ ſi adeſſet adíuuaret ſine dubío ínfirmítatẽ noſtrã & ſicut btõ andreæ crucẽ & mortẽ ípſam: ſic nobís quoq; laborẽ & pníam noſtrã faceret non ſolũ nõ moleſtã, ſed etíã deſiderabílẽ atq; oĩno delectabílẽ eſſe: Spũs eñ meꝰ (aít dñs) ſuper mel dulcís, íta ut ne ípa quidẽ dulcedíní eius prævalere queat amaríſſíma licet mortís amarítudo. Eccl.24
Quíd nõ tẽperabít illa dulcedo, q̃ mortẽ quoq; facít eſſe dulcíſſímam? Quæ reſiſtere poſſít aſperítas unctioní illí q̃ mortẽ q̃q; facít ſuauíſſímã? Cum dederít (aít) dílectís ſuís ſomnũ, ecce hæreditas dñí. Quã moleſtíã nõ expellít gaudíũ illud, qđ mortẽ quoq; ípa facít eſſe lætíſſímam? Pſal.36.
Queramꝰ hũc ſpm̃ frẽs, tota ſolícitudíne operã demꝰ: ut mereamur habere hunc ſpm̃, ímo ut quẽ íã habemꝰ abũdantíus habeamus. Quícũq; eñ ſpm̃ xp̃í non habet híc non eſt eius. Nos autẽ nõ accepímus ſpm̃ huius mundí: ſed ſpm̃ q ex deo eſt: ut ſciamꝰ quæ à deo donata ſunt nobís. Teſtímoníũ p̃ntíæ eius p̃bent opa ípſa ſalutís & uítæ q̃ nullatenus agere poſſemꝰ níſi ſpũs q uíuíficat, ſpũs ſaluatoris adeſſet. Quæramus ígíf ut dona ſua multíplícet deus ín nobís, & ſpm̃ ſuũ augeat qui íã prímítías dedit. Nullũ eñ oĩno p̃ſentiæ eiꝰ certíus teſtímoníũ eſt, quàm deſideríũ gr̃æ ãplioris, qm̃ ípſe dícit. Quí edũt me adhuc eſuríẽt: & q bíbunt me adhuc ſitiẽt. Sed fortaſſe multorũ nobís cõſcíẽtíæ íã rm̃dẽt. Deſideramus qdẽ hũc ſpm̃ q ſic adíuuet ínfirmítatẽ noſtrã, ſed ínueníre nõ poſſumus. Et ego díco: ꝓpterea nõ ínuenítís: qa nõ q̃rítís: ꝓpterea nõ Eccl.24
accípitís qa nõ petítís. Petítís & nõ accípítís: eo q̃ negligẽter petatís. Níhíl eñ aliud expectat: níhíl aliud quærít deꝰ níſi ut ſedule, & cũ deſiderío reqraf. Deníq; qm̃ negabít petẽtíbꝰ: qetíã nõ petẽtes ꝓuocat & hortaf ut petãt? Sí uos, ínqt, cũ ſitís malí noſtís bona data dare filíis uũís: quãto magís p̃r ueſter de cælo dabít ſpm̃ bonũ petẽtíbus Matt.7.
ſe? Petite ergo chariſſímí: petíte ſine íntermíſſiõe: petite ſine hæſitatiõe: ín oĩbus opíbus uũís ducíſſímí ſemp huíꝰ ac ſuauíſſímí ſpũs p̃ntíam & auxílíũ ínuocate. Et nos eñ frẽs cũ btõ andrea neceſſe habemus tollere crucẽ noſtrã, ímo cũ eo quẽ & ípe ſequutꝰ ẽ, dño ſaluatore. Inde eñ ſic

lætabat: inde sic exultabat q̄ non solū pro eo, sed etiā cū
Lucc. 6. eo mori uideret, & cōplantari similitudini mortis ei⁹, ut cōpatiēs etiā cōregnaret. Cū quo ut simul crucifigamur & nos: attēti⁹ auribꝰ cordis audiamus uocē dicētis. Qui uult uenire post me, abneget semetipm: & tollat crucem suā & sequat me. Ac si dicat. Qui me desiderat se despiciat: q̄ uult facere uolūtatē meā, discat frāgere suā. Sed cōtinuo bella insurgūt: armantur p̄tinus aduersum nos inimici. Et nos armemur cōtra, imitemur arma regis nostri: ut tollamus & nos crucē nostrā: ī qua de inimicis oībus
Psal. 90. triūphemus. Audi ēm qd psalmista p̄misérit imo spūssanctus p os ei⁹. D Scuto, inqt, circūdabit te ueritas eius: haud dubiū quin altissimi. De eo siqdē loquebatur sicut manifeste indicāt ipsi⁹ spalmi p̄cedentia uerba. Adquid frēs scuto circūdamur: nisi qa nos undiq̄ bella circūdāt? Deniq̄ qd causæ sit ut te scuto circundet, attēde. Scuto, inqt, circūdabit te ueritas ei⁹. Adqd ēm? Nō timebis, inquit, à timore nocturno. A sagitta uolāte ī die: à negotio pambulāte ī tenebris: ab incursu & dæmōio meridiano. Vides ne quàm necesse sit, ut scuto circundet te ueritas: quē sic hostiū tela circūdāt. Ab inferiori ēm parte timor nocturn⁹ īsurgit: à sinistris sagitta uolat in die: à dextris pambulat negotiū tenebrosum, & ut nihil sit uacuum à superiori pte dæmoniū meridianū insurgit. Nos aūt miseri & miserabiles uicinis tot serpētib⁹, & igneis telis undiq̄ uolātibus: insurgētibus inimicis: nihilominus pniciosa securitate & negligētia dormitam⁹, torpem⁹ ocio, uanitatibus, & scurrilitatibus indulgemus, tā pigri ad spiritalia exercitia: ac si iā pax sit & securitas, & non sit milītia uita hoīs sup terrā. Hoc & dico uobis charissimi q̄d me uehemētius terret: q̄d oīno timoris acerbissimi gladio trāsuerberat aīam meā: q̄ inter tanta pericula mín⁹ timorati mín⁹ exercitati: mín⁹ necesse q̄ sit solliciti uideamur. Siquidē unū è duobus hæc ipsa negligētia nostra p̄bat: aut oīno traditos nos hostibus & nescire: aut si inter hæc cōseruamur: ei q tueat nos īgratos nimirum inuenīri. Quorū utrūq̄ qd piculi hēat satis manifestū est. Propterea obsecro uos dilectissimi: ipsa nos excitet hostium malitia puigil, & instātia eorū maligna: qua tā sedulī tam solliciti sunt in nostrā p̄ditionē: nos quoq̄ solicitos faciat & circumspectos: ut in timore & tremore nostrā ipsorū salu-
1. Co. 1. tē operemur. Ecce ēm in cruce salus nra: tm̄ ut ei uirīliter inhæreamus. Verbū crucis (ait apl's) pereūtibus qdē stultitia: cis q saluī fiūt. i. nobis uirtus dei est. Ipsa est scutum quo circūdamur ut eius quatuor cornua quadriphāria hostium tela repellant. Sic ergo inferius cornu cōtra timorē nocturnū. i. aduersus pusillanimitatē quæ de carnis afflictiōe p̄cedit: ut id qd̄ sub nobis est corpus castigare uirīliter studeam⁹ ac subiicere fuituti. Si qs uerò nobis ī faciē maledicit: si qs apte mala suadere conat: in die uolat sagitta, & à sinistris est: sinistro nihilominus cornu crucis excipiēda. Q̄si adulat si quasi cōsulētis aīo uenenū p̄pinat fraternæ detractionis & odiū seminare conat si deniq̄ iniquum aliquid tanquàm iustū persuadere tētat: à dextris est mihi iste, sed iudas est, osculo me prodit, & dextro cornu crucis negotium pambulās in tenebris necesse est propulsari. C Sed ecce dæmoniū meridianū supbiæ. s. spūs q nimirū in splēdore maiori uirtutū acri⁹ insurgere solet. Hæc autē quā pniciosa sit: sæpius uobis intimare curamus. Initiū q̄ppe oīs pcti & cā totius p̄ditiōis superbia est. Propterea quisquis es q salutē tuā opari studes: aduersus hanc sup caput tuum cornu crucis hre memēto: ut nō eleueris in superbiā: nō exaltet cor tuum: nō ambules in magnis neq̄ in mirabilib⁹ sup te: sed tela ea q̄ de sublimi uenīūt: superemīnēs capiti tuo cornu crucis excipiat. Sanè hoc solū ē cui salutis pariter & regni titulus īscribit: qa solus q se hūiliat saluari & exaltari me-
Luc. 14. retur. D Iā ut breuiter repetā quatuor hæc cornua sunt: cōtinētia, patiētia, prudētia, & hūilitas. Fœlix aīa q̄ī hac cruce gloriat & triūphat: tm̄ ut pseueret ī ea: & nullis uacat tētationib⁹ deiici. Oret igitur q̄squis ī hac cruce est: oret cū btō Andrea dñm & magrm suū: nē patiat cum de cruce deponi. Quid enim malignus ille non audeat: quid nō p̄sumat impius attētare? Quod Egeæ manib⁹ de discipulo: hoc iudæorum lmguis facere cogitauerat & de magistro. In utroq̄ tm̄ sera pnia ductus: uictus & cōfusus abscessit. Vtinā abeat similiter & à nobis: eo uincēte q & in se & in discipulo triūphauit. Faciat ipse ut mereamur & nos in hac nostra qualicunq̄ cruce pœnitētiæ: quam pro ipsius nomine tulimus fœliciter cōsummari: qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

In obitu deuoti Humbertī monachi. Sermo.

HVmbertus famul⁹ dñi mortu⁹ est deuot⁹ famulus, seruus fidelis. Ipsī uidistis quō nocte p̄terita inter manus nras expirauit tanquā inus ex uermiculis terræ. Per hoc triduū fatigauit eū mors, & demolita est intra fauces suas: ut satiaret sanguine quē sitiuit. Eya fecit quod potuit: occidit carnē & ecce recōdita est in corde terræ. Separauit à nobis dulcē amicum: prudentē consiliariū, auxiliarium fortē. Nec mihi nec uobis pepercit insatiabilis homicida, mihi mín⁹. Siccine separas amara mors. ô bestia crudelis: ô amaritudo amarissima: ô fœtor & horror filiorū Adam. Quid fecisti? Occidisti, possedisti. Sed qd? Carnē utiq̄ solā. Aiæ ēm nō habes, quid facias. Volat ad creatorē suū: quē tā ardēter concupierat: tā fortiter sequuta fuerat oīb⁹ dieb⁹ uitæ suæ. Sed & ipsum corp⁹ quod uideris habere, auferet à te: cum tu nouissima inimica destrueris & absorberis in uictoria. Reddes utiq̄ reddes aliquādo corp⁹ illud quod ad signū aduētus tui. tātis hæsterna die sputis & execrationib⁹ ac multiplici sordiū squalore repleueras: lætabunda & laudās: quia hūc tuis laqueis irretisses. Veniet unigenit⁹ patris cū potestate magna & maiestate Humbertū quærere: & illud idē cadauerosum corp⁹ cōfigurare corpori claritatis suæ. Tu autē quid? Profecto quod in hieremia scriptū est: in nouissimo dierū stulta remanebis: & hūberto in Hier. 7.
æternū uiuente tu in perpetuū morieris. Euomuit p̄phetam marina bestia quē deglutierat, & tu hūbertū reddes: Ioan. 2.
quē uideris tuo uastissimo uētre cōclusisse. De cætero fratres, factitium uobis sermonē in oī forma sc̄itatis, iste dei seruus exhibuit: quē & lōgū fecit & magnū. Longū quātū ad longinquitatē uiæ: magnū quātū ad uitæ sublimitatē. Nō oportet me ampli⁹ aperire os meū: si bñ retinuistis sermonē eius: si uestris illū cordib⁹ imp̄ssistis. Quinquaginta annos & eò ampli⁹ uixit in seruitio illi⁹ cui seruire regnare est: qa à puerili b⁹ annis loquut⁹ est ī sanctuario dei. Nobiscum triginta annis ab ipso penè principio mōasterij hui⁹ cōuersatus est: nō solū sine querela: sed & cū gratia cui⁹ ex hoc memoria in benedictiōe erit nobis: & generationi quæ uētura est. Sicut aduena & peregrin⁹ p̄trāsiit uiā & uitā istā: quantū minus potuit de mūdi reb⁹ accipiēs: utpote sciens quia non erat de hoc mundo. Nō habebat hic manentem ciuitatem sicut nec patres sui: sed in anteriora extētus sequebatur ad palmā supernæ uocationis. Nihil habet mūd⁹ qd̄ iure clamet in eo uel de eo: quia nec mundus ei placuit nec ipse mūdo. Quātum partius potuit de substantia eius accepit, & minus accepisset si non obedientia coegisset. Victum & uestitum habens his contentus fuit. nō ad superfluitatē sed ad necessitatē: nisi q̄ ipsam quoq̄ necessitatē supfluitatē esse sepius cauabatur: Ante hos paucos dies, si bñ memini, dū colloquemur adinuicem dicebat se monasterij huius p̄bendariū esse, & nullius tanquā utilitatis hominem pasci in domo dei. Erat enim uerè mitis & humilis corde: & cum cæteris floreret uirtutibus: gram tm̄ māsuetudinis specialiter obtinebat. Ideo se amabilem & affabilem oībus exhibebat: sicut erat amabilis ualde. Verūtm̄ in his oībus quàm circumcisum fuerit os eius & lingua: omnes uos plenissime cognouistis: qui tandiu uidistis eius conuersationē & sermonē eius audistis. Quis unquā ex ore eius sonum detractionis, uerbū scurrilitatis, sermonem gloriæ: inuidiæ uocem audiuit?

cem audiuit? Quis eū uel alios iudicātē: uel iudicanti cō-
sentientē aliqñ deprehendit? Quis eū loquētē inania audí-
re potuit: ímo qs nō ab eo timuit si talia frontè loqrē au-
dirí? Nimirū solicite custodiebat uías suas ut non delinq̄
ret i língua sua: sciēs qa q ín uerbo nō offendit hic pfect⁹
Lucæ.6. est uír. Longè à te hūberte uel illud cuāgelicū. Væ uobis
q rídetis nūc qa flebitis. Nūquid aliqs uestrū eū rídētē &
ínter multos rídētes ínuenít? Serenabat qdē uultū suū:
assídētiū grā: ne fieret onerosus: sed rísum ītegrū si bene
recolitis nō admísit. Porrò quanti feruoris ī ope dei die
bus & noctib⁹ fuerít nō solū uidístis: sed etíam ammirati
estis usq̄ ad díē mortis suæ. Cū em̄ ferè iam ad decrepitā
puenísset ætatē: p̄ter íncōmoda senectutis etiā tot & tātis
ínfirmitatib⁹ quas multi uestrū non ignorāt atq̄ lassatus
atq̄ quassatus erat tñ ut dr̄ animus uíctor annorū & cede
re nescíēs ínfirmitatí. Deníq̄ ín frigorības & caloríbus p
mōtes & ualles ascēdēs & descēdēs iuuenū laborē prose-
quebat: ita ut ammiratioví esset oības & stuporí. Sí eum
qñq̄ ppter multitudinē negotiorū: cōsilíj gratía retínuís
sem: trístis pseuerabat & nubílus donec uestro cōsortio
redderet. Rarísime umquā solēnibus uígilíjs quas nō ra-
ro anticípabat: rarísime cæteris horís psallentiū ī choro
ínuentus est defuísse: nec nísi ea necessítate ut ex ínstanti
respōsum mortís habēs ínfirmitas sequeret. Porrò ī refe-
ctorío uix cōibus utens cibus: sí quid fortè alíud appone
retur, aut nō accípiebat, aut tā molestē accípiebat: ut sup
hoc uniuersitatem nr̄am sæpius molestaret. Decreuerat
aquā bíbere semp: sí nō totís uírib⁹ restitísem. Vínum si
qñq̄ bíbere cogeret: erat uínū colore potí⁹ quàm sapore
adeo íllud aquís nímis obruebat. Vix unquā obedientía
cōpellente ínfirmitoriū ītroíuit: uix cū íntrasset tenerí po
tuit. Fateor mín⁹ obedíēs ī hac parte: q̄ auctoritatis suæ
mole me p̄meret. Laudo eū, ī hoc non laudo: qa sícut uos
scítis nō parū ín hmōí pstítit obstínatus. Credo qa si qd
tríste sensit ppter hoc sensit: q̄ mínus nobís consensit de
necessítate corpís sui. Sed qualís erat ī cōsilíjs. Pur⁹utiq̄
& discretus: qd̄ ego tāto melíus nouí: quāto sep⁹ tetígi
pectus eíus. Nō solus autē nouí hoc: nouít & uniuersítas
uīa. Quís deníq̄ multitudíne uel magnitudíne tentatio-
nū pcussus: nō audíuit ab ore eíus & radícē tētationís &
curationís remedíū? Ita em̄ pcurrebat oēs āgelos cōsciē-
tiæ ínfirmātis: ut credere posset quí cōfitebat eum uídísse
oía: oīb⁹ interfuísse. Quātæ autē charitatís erat? Sic se ín
duerat uíscera pietatís ut oēs excusaret: pro oīb⁹ ínterce
deret nescíētib⁹ illís pro quíbus loquebat: nō psonarum
acceptor sed necessítatum. Erat ergo humílis corde: dul-
cís sermone: strenuus opere: feruens charitate: ín cōmísso
fidelís: ín cōcílio circūspectus & prudēs. Cōpositus erat
sup oēs hoíes quos uíderím ín díeb⁹ íllís: unus & ídē per
seuerans oī tēpore & oī hora. Planè ī semítis dñi, iesu po-
suít uestígia: nec retraxít pedē donec cursum ítineris con
summaret. Ille fuit paup: paup etiā íste fuit. Vixít ille ín la
boríb⁹: & hic ín laboríb⁹ multis. Crucifixus est ille: & íste
multís & magnís crucíbus affixus stígmata iesu tulit ín
corpore suo: adímplēs ea q̄ deerāt passionū xp̄i etiā ī car
ne sua. Resurrexít ille: íste resurget. Ille ascēdít ī cælum &
íste credít ascensurus. Ascēsur⁹ planè cū rex gloríæ ppter
nos descendet sicut prius ascēderat: ut notā faciat poten
tiā suā: cū nō mīoris excellētiæ sít descēdere p aera: quàm
p aerem ascendísse. Sic em̄ olím angelí p̄dixerūt: qa hic ie
sus q assumpt⁹ est à uobís ín cælū: sic ueníet quē admodū
Eccle.11. uidístis eū eūtē ín cælū. Nec laudaueris hoīem ī uíta sua:
dícit scríptura: p eo q̄ nō est securalaudatío nísi post mor
Actu.1. tē. Hoc & ego ī eo studíose seruauí q dūad uíueret ī hmōí
nō aperuí os meū: ne fortè possemus uel ego adulationís
notā, uel ílle culpā ícurrere uanítatís. Ex hoc sanè neutrū
iam tímeō: nec ego eum uídeo: & ílle forsítā me nō audít.
Sed & sī audíat nō moueō hoīm uerbís: fortíus ínhærens
atq̄ fœlícius, uerbo deí. Nihil pficiet ínímicus ín eo: & ua
nítatís suggestor nō apponet nocere eí. Ecce iā corā te est
pater dulcíssime fons ílle puritatís: quē tanto ardore aní-
mí sitiebas: ecce ímmersus es ī íllū díuínæ pietatís abys-
sum cuí⁹ memoríā abundantís suauitatis tā deuote eru-
ctare solebas. Quís em̄ tā deuotus p̄dícator pietatís dí-
uínæ: qs humanæ puritatís cōmēdator tā studíosus: quís
utríusq̄ rei tā affectuosus amator erat? aut cuí aliqñ qnq̄
uerba loquutus es: ín quíbus nō uera puritas resonaret:
ín quíbus non sancta deí pietas audíret? Nō ergo sup te
doleo cuí desideríū aiæ tuæ tríbuit deus: mihí potius ad-
emptū doleo fidele cōsilíū: auxílíū grāde: uírū unanímē:
hoíem fm cor meū. In me hæc oía mala ceciderūt. In me
transierūt íræ tuæ dñe iesu, & terrores tui cōturbauerūt
me. Elongastí à me amicū & proxímum: & notos meos à
mísería extrahens: me ín míseríjs reliqsti. Abstulísti mihí
germanos carne: germanióres spū: & ín tuís negotíjs &
ín secularíb⁹ fm te sapíētes. Sustulísti hīc alios atq̄ alios,
q onus meū portabāt: onus grande qd̄ mihí ímposuísti.
Vnus mihí ppe solus Humbertus supererat tātis necés-
sarijs meís: eo suauíor amicus, quo antíquior, & hūc tu
lísti qm̄ tuus erat. Ego solus ad uerbera relínquor: ego
morior ín síngulís: & oēs fluctus tuos índuxísti sup me.
Vtinā quē flagellas occídas semel: & nō míserū hominē
tot & tantís mortíbus serues. Veruntamen non cōtradí-
co sermōibus sancti: sed quí cœpit ípse me cōterat: & hæc
mihí consolatío sít ut affligens dolore, non parcat. Et ín
flagella paratus sum sí fortè pius pater ín beneficía fla-
gella commutet nunc & uerba non murmure plena sunt,
sed dolore. Nō ploro Humbertū: neq̄ enim ílle plorāndus
est: quí uocatus est ad mensam díuítis: Sed sup me, & su-
per uos ploro: super domum ístam: super cæteros fratres
nostros: quí omnes ab eíus ore consílium expectabāt: sic
& saluator crucem suam tanquàm latro suum laqueū por
tans: cum mulíeres quæ eum à galílæa sequutæ fuerāt su- Luc 23.
per se lamētantes respíceret: conuersus ad eas díxit. Fílíæ
híerusalem nolíte flere super me: sed super uosípsas flete
& super fílios uestros. Etením ea quæ de me sunt fínē ha-
bent. Quæ uídetís míhí præpararí temporalía sunt: quæ
non uídetís æterna. Sí temporalía sunt: transítoría sunt:
sí trantoría sunt, & mortalía sunt: & transeūdí uel morīē-
di argumentum: hoc solum est, quía uíderí possunt. Tem-
poralía fuerunt quæ ín humbertí morte cōspeximus, sed
íam obtínet gaudíum & lætítíam ín perpetuas æternita-
tes. Nō est ergo lugēdus nobís, cuí nec luctus nec dolor
est. Sed nec pro nobís quíbus ílle sublatus murmuran-
dum: magís gratías agamus q̄ tādíu concessus est nobís.
Síquidèm (ut ego arbítror (decēníum íam decursum est
q̄ non uíxít nísí nobís & pro nobís: atq̄ hic tímor meus,
ne ídeò translatus sít: quía non eramus íam dígní cōsor-
tío íllíus. Quís scít tamē sí ídcírco sublatus fuerít: ut nos
suís íntercessionibus protegat apud patrem? Vtinam ita
sit. Sí enim tantæ charitatís erat dū esset nobíscū ut om-
nía quæ ad corpoream necessítatem spectāt líbētius mí-
hí quàm sibí cederet: quantomagís nunc cum illí summæ
charitatí (quæ deus est) ínhæret: maiorē habet ín me gra
tíam & charitatem? Sed forsítan nunc de me: & de cōuer-
satione mea plenius nouít uerítatem: nec compatítur ut
solebat, sed ut uereor índígnatur. Q̄ si etiā ppter pecca-
ta nostra abstulit eum deus: utínam íllam ípse obtíneat:
ut nobís hocíp̄m míserícorditer relaxet: ne pœnā super
pœnā sustíneamus. De relíquo frēs díco uobís: sí sequere
míní uestígia eíus nō tā facíle ín uanís cogitatiōibus &
ocíosís sermōibus: ín íocís & scurrílitatibus líberemíní:
qa ín hís multū p̄dítis, & de uíta uestra & de tēpore uro.
Volat írreuocabíle tēpus, & dum creditís uos cauere pœ
nā ístam mínimā: íncurrítis ampliorem. Illud em̄ scítote:
qa post hāc uítā ín purgabílibus locís centuplícíter quæ
fuerínt híc neglecta reddūtur usq̄ ad nouíssimū quadrā-
tē. Scío ego qa durū est homíní dissoluto apprehēdere dí
scíplínā: uerboso sílentiū patí: uagarí solíto stabílē pma-
nere: sed durius & multo durius erit futuras íllas mole-
stías tolerare. Et homo íste quí hic sepult⁹ est multa ī prí-
cípio sícut ípse cognouí sup huíusmodí tentamenta su-

ſtinuit: ſed cū multo luctamíne pugnauit & uicit. Et ſicut tunc ei durum erat pugnam in tentatiōibus ſuſtinere: ſic ei modo durius eſſet ad illas ineptias reuolare: quía bona cōſuetudo puenerat in naturā. Exercete uos in doctrina iſta, & attēdite formā illā quā uidiſtis in eo, & audiſtis ut ad eū pueniatis ad quē ipſe puenit: q eſt bn̄dictus in ſcl'a.

In dedicatione eccleſiæ. Sermo primus. B

EStiuitas hodierna fratres, tanto nobis debet eſſe deuotior quāto familiarior eſt. Nā cæteras quidē ſanctorū ſolēnitates cū eccleſijs alijs habemus cōmunes: hæc uerò ſic nobis eſt propria: ut neceſſe ſit uel à nobis eā, uel à nemíne celebrarí. Noſtra eſt: quía de eccl'ia nr̄a, magis aūt nr̄a: qa de nobis ipſis. Miraminí forſitan & erubeſcitis celebrarí feſta de uobis, ſed nolite fierí ſicut equ⁹ & mul⁹, qb⁹ nō eſt intellect⁹. Quid em̄ lapides iſti potuerunt ſc̄titatis habere: ut eorū ſolēnia celebremus? H̄nt utiq; ſc̄itatē: ſed propter corpa ur̄a. An uerò corpa ur̄a ſc̄ta eſſe qs dubitet? q̄ tēplū ſc̄i ſpūs ſunt ut ſciat unuſq; poſſidere uas ſuū in ſc̄tificatiōe? Itaq; ſanctæ ſunt aiæ ꝓpter inhabitātē ſpm̄ dei in uobis. Sc̄tā ſunt corpa ꝓpter aias: ſc̄tā eſt etiā ꝓpter corpora dom⁹. Adhuc certè corruptibíli tenebat in carne & in corpore pc̄ī in quo & graue adulterij crímē admiſit ílius aia q dícebat. Cuſtodí aíam meā qm̄ ſc̄tus ſum. Mirabílis planè deus in ſc̄tis ſuis nō modo in cæleſtib⁹: ſed ēt in terrenís. Vtrobiq; ſc̄tos habet, & ī utriſq; mirabílis ē: illos qdē btificās: iſtos ſanctificās. An experimētū q̄rítis ei⁹ de qua loqmur ſc̄titatis, & ſc̄tōrū uobis iſtorū miracl'a deſiratis oſtēdi. Multi certè ex uobis à pc̄tis & uitijs ī q⁹ bus cōputruerūt tanquā iumēta in ſtercore ſuo exiere uíriliter: & quotidíe impugnātibus eis potēter reſiſtūt: iuxta ap̄lm q de ſanctis loquēs utiq;. Conualuerūt, inquit, de infirmitate fortes facti ſunt in bello. Quid mirabílius q̄n is q priùs uix p biduū poterat à luxuría, crapl'a, & comeſſatiōibus & ebrietatibus: à cubílibus & impudicitijs cæterisq; ſimílibus & diſſimílibus uitijs cōtínere: nūc ab eis cōtinet multis annís tota utiq; uita ſua? Qd' mai⁹ miraculū q̄n tot iuuenes: tot adoleſcētes: tot nobíles: uníuerſi denīq; quos hic uídeo uelut in carcere apto tenēt ſine uínculis: ſolo dei timore cōfixi: q⁹ in tāta pſeuerāt afflictione pnīæ ultra uirtutē humanā: ſupra naturā: cōtra cōſuetudínē? Ipſi credo uidetis quāta iā poſſem⁹ inuenire miracula: ſi pſcrutarí ſigillatím líceret ſíngulorū exítum de ægypto & deſerti uiā: id eſt abrenūciatiōnē ſeculi: introitū monaſterij: ī manaſterío cōuerſatiōnē. Quid uerò ſunt hæc: niſi manifeſta ínhabitantís in uobis ſpūſſancti argumenta? Nā habitare in corpore aíam: probant uitales motus corporis: habitare in aía ſpíritum, probat uita ſpíritalis. Illud ex uiſu & auditu dignoſcít: illud ex charitate & hūílitate cæterisq; uírtutibus. Veſtra eſt igit̄ fratres charíſſimi: ueſtra eſt hodíerna feſtiuitas: uos dedicati eſtis dn̄o: uos elegit & aſſumpſit in proprios. Tibi, inqt propheta: derelictus eſt pauper: orphano tu erís adiutor. Quàm bene cōmutaſtis dilectiſſimi quícquid habere potuíſtis in ſeculo: q̄n nunc relínquēdo ea: proprij eſſe meruíſtis auctoris ſeculí: & eum habere propríam poſſeſſiōnē: q ſine dubío portio & hæreditas eſt ſuorū. Neq; em̄ ſicut dilexerūt filij iniq̄tatis: beatus popl'us cuí hæc ſunt tēporalía, ſ. q̄ pmíſerat promptuaría eructuātia ex hoc ín illud, oues fœtoſæ & ſimília, non inquā btūs ppl's cuí hæc ſunt: ſed beatus ppl's cuíus dn̄s deus eíus. Videte ergo ſi nō dignū ſit: ut feſtū agam⁹ díē quo nos aſſumſit in proprios: & inueſtit: t ſe per miníſteríales & uícarios ſuos ut fiat ſicut ſam olím promíſerat: Ego (inquiens) in medio eorū ero eorū deus: nos aūt ppl's ei⁹ & oues paſcue eíus. Q̄n em̄ domus iſta p manus pōtificū dedícata eſt dn̄o, pterea ſine dubío factū eſt: nō ſolū q pſentes fuim⁹: ſed & q cūq; uſq; in finē ſeculi dn̄o ſunt ī hoc loco mílitaturi. B In nobis proínde ſpūaliter impleri neceſſe eſt quæ in patríctibus uiſibíliter præceſſerūt, & ſi uultis ſcíre hæc utiq; ſunt: aſperſio, inſcríptio, inunctio, illuminatio, bn̄dictio. Hæc utiq; in hac uiſibíli domo fecere pontífices, hæc & xp̄s aſſiſtens pōtifex futurorū bonorū iuiſibíliter quotídie operat̄ ī nobis. Primo ſiquidē aſpergít nos yſopo ut mūdemur, lauemur, dealbemur: dícaturq; de nobis. Quæ eſt iſta q̄ aſcēdit dealbata. Lauat, inquam, nos in cōfeſſione: lauat nos lachrymarum imbre, lauat ſudore pœnitentiæ: magis aūt lauat nos aqua illa præcioſa q̄ de fonte pietatis: id eſt ab eius latere emanauit. Aſpergít nos yſopo: quæ humílis herba eſt & pectoris purgatiua: aqua ſapientiæ ſalutaris quæ eſt timor dn̄ī: ínitium ſapiētíe & fons uítæ, etiā condimentū ſalis admiſcēs: ne ſit inſipidus timor ſine ſpe, ſine deuotione. Non ſolum aūt ſed inſcríbit dígito dei in quo ejciebat, dæmonia: haud dubiū quin in ſpū ſancto. Inſcríbit inquā legē ſuam non iam in lapíde ſed in tabulís cordis carnalibus: prophetícam implens ꝓmíſſio nē qua ſe pollícitus eſt ablaturū cor lapideū, & carneum cor eſſe daturū: id eſt nō durū, non obſtinatū, nō iudaicū: ſed píū, ſed māſuetū, ſed tractabíle, ſed deuotū. Btūs quē tu erudíeris dn̄e, & de lege tua docueris eū. Beatí inquā q docti & memores ſunt mandatorum eius: ſed ad faciendū ea: Alioquín ſcienti bonum & non facienti pc̄m̄ eſt illi & ſeruus ſcíes uolūtatē dn̄ī ſui & non faciens: plagis uapulabit multis. Vnde neceſſe eſt ut unctio ſpíritalis gratiæ æd iuuet infirmitatem noſtram: obſeruantíarum & multímodæ pœnitētíæ cruces deuotiōís ſuæ gratia líniens: q̄a nec ſine cruce ſequí chriſtū: & ſine unctione, crucis aſperitatē ferre quís poſſet? Hinc eſt q⁹ multí abomínātur & fugíūt pœnitentíam: crucem quidē uídentes: ſed nō etiā unctionem. C Vos quí experti eſtis ecce ſcítis quía uerè crux noſtra inuncta eſt, & per gratíam ſpūs adiuuantís ſuauis & delectabílis eſt pnīa noſtra & ut ita dícā amaritudo nr̄a dulcíſſima. At poſtquàm unctio gr̄æ hui⁹ p̄ceſſerit: iā lucernā ſuā xp̄s nō ponit ſub modío ſed ſup candelabrū: qa tp̄s eſt ut luceat lux noſtra corā hoībus: & uídeāt opa nr̄a bona & glorificent patrem noſtrum quí in cælís eſt. Iam uerò benedictionē quidem expectem⁹ in fine: q̄n aperíet manum ſuam & implebit omne animal benedictione. Nā in quatuor præmíſſis merita cōſtat: benedictiōe ſunt præmía. In benedictione tota complebitur gratia ſanctificatiónis: quādo iā in domum tranſibimus non manufactam æternam in cælís: ipſa eſt q̄ conſtruítur uíuis ex lapídib⁹ angelís ſcílicet & hoībus. Símul enim ædificatío & dedícatio ipſa complebitur. Diſiuncta nímirū ligna & lapides domum non faciunt: nec in eís habitare quís poteſt. Sola uerò cōiunctio domum facit: ſic celeſtium ſpírituum perfecta unitas: ſine ulla ſibi diuiſione cōnexa integrā & congruam deo reddit habitatiónem quam ineffabíliter beatificat inhabitans gloría maieſtatis. Quís enim ſic ſciret uniuerſa regum conſilia: aut quís eorum omnia dícta uel facta ſic noſſet: quomodo palatij ligna & lapides ſi nō deeſſet illís intelligentiæ ſenſus? Itaq; cæleſtís illíus curiæ lapides uíui ac rationabíles díuinís interſunt cōſilijs: & trínitatis myſteria norunt audíuntq; uerba ineffabília q̄ nō licet homíni loquí. Beatí q habitāt in domo tua dómine in ſecula ſeculorum laudabūt te. Quādo enim plus uídent plus intelligunt, plus agnoſcunt: tanto plus dílígūt tanto magís laudant: tanto amplius ammírantur. Verum quía cohærere quídem ſibi domum íllam & perfectè connexam eſſe iam díximus: ſupereſt ut iuncturam & connexionem ipſam aliquatenus exprimamus. Legim⁹ in eſaía. Glutíno bonū eſt. Duplící ſibi igítur cohærēt lapides ílli glutíno, cognitiōís plenæ & perfectæ dilectionís. Tāto ſiquídem maiorí ad ſe inuícem dilectione copulātur: quāto ipſi charitatí quæ deus eſt: uicíniores aſſiſtunt: ſed nec ulla ſeparare eos abinuícem ſuſpitío poteſt ubi níhil omníno quod in altero ſit: alterum latere patitur penetrans omnía radíus ueritatis. Quoníam enim quí adhæret deo unus ſpíritus eſt cum eo: níhil dubiū eſt: quín perfectæ adhærētes ei beatí ſpíritus cum eo paríter & in eo penetrēt uniuerſa. Ad hanc domum ſi peruenire deſideras ſic concupíſcat & deficiat anima tua in atría dn̄ī: ſicut prophe-

ta clamat

Pſal. 85. Heb. 11. Pſal. 9. Pſal. 143 Zach. 2 Cañ. 8. Ezec. 11. Mat. 13. Pſal. 83. Eſai. 14. 1. Cor. 6.

Psal. 26. ta clamat. Vnā petij à dño hanc requirā: ut ínhabitē ín domo dñi oibus diebꝰ uitæ meæ: ípsum níhilomínꝰ ímitare
Esaí. 13. ꝓphetā qui ſicut ſurauit dño uotū uouit deo iacob: ſi íntroiero ín tabernaculū domus meæ &c. Sed hinc alío ſermone nobís tractandū erít: quod dñs ípſe donauerit.

Item ín eadem ſolennitate. Sermo ſecundus.

QUím rex glorioſus propheta dñí Dauid ſtūs: religioſa q̄dā cogitatiōe cœpit moueri: índignū iudicās ꝙ nullā adhuc dñs ſabaoth domū habere ín terrís: ípſe uerò domū ínhabitaret regiæ dignitatís. Hoc ípm fratres nos ſ̄q̄ decet cogitare fideliter: & uíríliter effectui mācipare. Nā ꝙ licet deo placuerít cogitatío illa ꝓphetæ: opus tñ reſeruatū eſt Salomoní: ílla ratío eſt forte ꝓlixiore índigēs diſputatione. Iā uerò ô aía tu quidē ſublimí ín domo habitas q̄ à deo tibí fabricata ē corpꝰ hoc díco: qđ ſic cōpegit: qđ ſic coaptauit: qđ ſic ornauit & ordínauit: ut glorioſe ín eo & delectabiliter habitares. Sed & ípſi corporí domū fecit excelſam aptiſſimā & decorē: díco aūt ſenſibílē hūc & ínhabitabílē mūdū. Nónne ergo índignū reputas ut tibí ípſe fecerit domū: tu uerò ei tēplū ædificare diſſímules? Adhuc domū q̄dē habes: ſed certa eſto: quoniā ín breuí caſura eſt domꝰ tua: &
Pſa. 147. tu níſi príus ,puideris alíā: eris pluuíæ uēto & frígorí exponēda. Heu à facie frígoris cíꝰ q̄s ſuſtínebit? Fœlíx perī de & multū fœlíx aía quæ dícere pōt ſcímꝰ q̄m ſi terreſtrís domꝰ nr̄a huíꝰ habitatiōís diſſoluaſ: ꝙ ædificatiōnē habemus ex deo domū non manufactam æternā ín cælís. Propterea ſam ne dederís ô aía ſomnum oculís, tuís & palpebrís tuís dormitationē: donec ínuenías locum dño: tabernaculum deo iacob. Sed quíd putamus fratres? Vbí ínuenítur ædificij locus: aut quís poterít eſſe architectus? Nā uíſibíle íſtud templū utíq; ꝓpter nos factū eſt ad noſtram
Heb. 23. habitationē. Neq; ením altíſſimꝰ ín manufactís habitat. Quod ergo ædificabímus templū eí qui dícit & uerè dícit. Cælū & terram ego ímpleo? Tríbularer ualde & anxía
Ioā. 14. reſ ſup me ſpūs meus: níſi ꝙ audío eum de quodam dícentem. Quía ego & pater ad eum ueníemus, & manſionem apud eum faciemus. Ita ſam ubí præparanda ſcío ſit domus eí. q̄m non capít eum níſi ímago ſua. Anima capax íllíus eſt: quæ nímírum ad eíꝰ ímagínem eſt creata. Propter quod ſam feſtína: adorna thalamū tuum ſion: q̄m compla cuít dño ín te & terra tua ínhabitabít. Exulta ſatís filía ſiō
Lucæ. 1. habitabít ín te deꝰ tuus. Díc cum maría tua. Ecce ancílla
Vbí ſupra. dñí: fiat míhí ſm ṽbū tuū. Díc ſuxta beatæ Elízabet uerbum. Et unde hoc míhí: ut ueníat maieſtas dñí meí ad me. Quāta eñ deí banignítas: quāta dignatío: quanta dignítas: quāta gloría aīarum: ꝙ dñs uníuerſorū & q nullā habet índigentíam: tēplum ſibí fieri ſubet ín íllís? Itaq; fratres toto cū deſiderío & digna gratíarum actione ſtudeam⁹ eí templū ædificare ín nobís: príno quidē ſolícití, ut ín ſingulís: deínde ut ín omníbus ſimul ínhabitet: q̄a nec ſingulos dedígnaſ nec uníuerſos. Príno ígitur loco ſtudeat unuſquíſq; ne díſſídeat ípe à ſemetípſo: q̄m omne regnū ín ſeípſum díuíſum deſolabitur: & domus ſupra domum cadet: nec íntrabít chriſtus ubí fuerínt parietes declínatí & maceríæ depulſæ. Nónne enim corporís ſuí domum íntegram, anima uult habere: & exíre íllā neceſſe eſt ſi fuerínt à ſe ínuícem membra díſperſa? B Vídeat ergo & ípa, ſi deſiderat habítare chriſtū per fídem ín corde ſuo íd eſt ín ſeípa: ſolícite caueat ne à ſe ínuícem membra eíus díſſídeant: íd eſt ratío, uoluntas, atq; memoría. Sít ergo ſi ne errore ratío ut bene congruat uoluntatí. Talem enim uoluntas amat. Sic & uoluntas ſine íníquitate: q̄m ratío talē approbat. Alíoquín ſi ſeſe íudícat aía propter uoluntatís prauítatem ín eo quod per ratíonem probat: bellum ínteſtínum eſt: & díſcordía periculoſa: q̄m uolūtatem huíuſmodí ratío ſemper ſuggíllat, ſed accuſat, ſed dñudícat
Math. 5. ſed cōdemnat. Propter quod dñs aít ín euāgelío. Eſto cōſentíēs aduerſarío tuo, dum es ín uía cum íllo ne fortè ad uerſarius tradat te íudící, & íudex tradat te torturíbꝰ &c.

Sít etíam memoría ſine ſorde: ut nullū ín ea peccatū maneat: quod nō pura cōfeſſione & dignís fructíbus pœnitentíæ deleatur. Alíoquín cōſcientíam ín qua peccatum latet & uolūtas odít & ratío execratur. Bonum prínde parat habítaculū deo: cuíus nec ratío decepta: nec uolūtas peruerſa: nec memoría fuerít ínquínata. Iam uero ſic ſe habētíbus ſingulís etíam oēs nos connecti & cōglutínarí neceſſe eſt, mutua utíq; charítate, quæ eſt uínculum perfectionís. Nam cognítío quidē pfecta ín hac uíta haberí nō poteſt, forſitan nec oportet. In cæleſtí ſiquídem domo, cognítío dílectionís eſt nutrímentū: híc uerō eſſe poterat detrímentū. Quís eñ gloriabít castū ſe habere cor? Propterea facile erat & cōfundí cognítū: & cognoſcentem offendí. Ibí íocunda erít cognítío ubí maculā nō erít. Illa ergo domus connexa firmíus eſt tanquàm ín æternum mēſura, hæc tanquàm tabernaculū bellatorum mínus ſibí pefectè cohæret. Illa nímírum domus lætítiæ, íſta mílítiæ eſt, ílla domus laudís, íſta oratíonís. Hæc, ínquam, eſt urbs fortítudínís noſtræ, illa eſt ciuítas requíeí nr̄æ. Prínde ſi uíctorioſi fuerímꝰ híc, íllíc erímus glorioſi: habētes loco galeæ díadema, ſceptrū & palmā pro gladío: pro ſcuto clamídem deauratam, pro torace ſtolā iocū dítatís. Interím ſanè præmí magís quàm perímí uídetur utílíus, & ſuſtínere pondus clypeí & loricæ, quàm malígní iaculís ígneís uulnerarí. A quibꝰ nos ſupna ſua protectione cuſtodíat, qui eſt benedictus ín ſecula. Amen.

Item ín eadem ſolennitate. Sermo. III.

DOmus hæc fratres æternī regís eſt oppidū, ſed obſeſſum ab ínímícís. Quotquot ígíť ín ípſius arma iuratí ſumus, & eíus mílítiæ dedímus nomína, tríplicí nobís opus eſſe nouerímus apparatu ad cuſtodiā caſtrí huíꝰ: munítío-
Esaí. 26. ne uídelícet & armís & alímētís. Quæ eſt ergo munítío? Vrbs fortítudínís nr̄æ ſion, aít ꝓpheta: ſaluator ponet ín ea & antemurale. Murus cōtínētía, antemurale patiētía eſt. Bonus cōtínētiæ murus, q ſic undíq; circūdat & círcuncíngit, ut nec ꝑ oculorū feneſtras. nec per cæteros ſenſus detur íngreſſus mortí. Bonū antemurale patíentiæ qđ primos oīm ſuſtínet ímpetus: ut ínter plurima tentamēta ſtemus uíríliter & pſeueremus ſugíter íncōcuſſí. Vnícū q̄ppe remediū eſt dū continētía quatiť, & quodāmodo nutaſ obſcere pateíntiā, & quandocunq; ferueat ſenſus peccatí: negare oīmodo cōſenſum. In patiētía ueſtra, ínquit, poſſídebítís aías ueſtras. Ponit ergo ín ciuítate ſaluator ípſe mutus & antemurale, factus nobís à deo patre iuſtítia, & ꝓphetæ patiētía ſicut ídēaít
Psal. 70. Qm̄ tu es paciētía mea dñe. Murꝰ, íquā, pōit ín cōuerſatíone: añmurale ín paſſiōe ab oíbus carnís & ſeculi præſentís íllecebrís abſtinēs, & aduerſa ſuſtínēs fortíter uníuerſa. B Oportet autē & arma parare, ſed arma ſpūalía potentía deo, non modo ad reſiſtendū, ſed ad ímpugandum quoq; & expugnādum uíríliter ínímícum. Induíte
Ephe. 6. uos armaturam deí. aít apl's &c. Quíd enim putamus fratres? Grauís equídem nobís eſt ínímící tētatío, ſed longè grauíor íllí oratío noſtra. Lædít nos íníquitas eíꝰ atq; uerſutía: ſed multo amplíus noſtra eum ſimplícitas & míſericordía torquet. Humílitatem noſtrā nō ſuſtínet: utítur charítate noſtra, manſuetudíne & obedíētía cruciať. Iam uerò nec fame quídem urgerí poſſumus ut hoſtibus caſtrum tradere cōpellamur: q̄m gratías ago deo nō ueníť ſuper, nos terríbílís ílla cōmínatío prophetæ ímo domíní ꝑ ꝓphetam: famís uídelícet & ſítís, nō panís & aquæ
Mat. 4. ſed audíendí uerbum deí. Sic enim habemus. Nō ín ſolo
Deut. 8. pane uíuít homo: ſed ín oī uerbo qđ ꝓcedít de ore deí. Itaq; non nobís alímēta deſunt: quí & ſermones frequēter & frequētíus ſacras lectíones audímus, & ínterdū ſ̄q̄ ſpíritalís deuotíonís guſtamus delítías tāquàm ſi catulí edant de mícís quæ cadūt de mēſa dñorū ſuorū: cæleſtes íllos cōuíuas díco quí replentur ab ubertate domus deí. Habemus etíam panem lachrymarū quí licet mínus ſua-

uis optime tñ confirmat cor hois. Habemus & obediẽ-
Ioan. 4. tiæ panem de quo loquit ad discipulos dominus. Meus
inquiens, cibus est ut faciã uolũtatem patris mei. Habe-
mus sup oĩa de cælo panem uiuũ: corpus dñi saluatoris:
in cuius utiq; fortitudine cibi, omnis aduersæ partis deiꝯ
citur fortitudo. Sic ergo minuta est castri dominici for-
titudo: ut nihil iã timere oporteat si tñ fideliter & uitili-
ter agere uoluerimus: ut uidelicet nec ꝓditores, nec pa-
uidi nec desides inueniamur. Nã ꝓditores quidẽ fiũt qui
cunq; in hoc dñi castrum inimicos eius introducere mo-
liuntur: quales sunt utiq; detractores: deo odibiles: q di-
scordias seminant: nutriunt scandala inter fratres. Sicut
eñ in pace factus est locus domini: sic in discordia locũ
diabolo fieri manifestum est. Non miremini fratres si du-
riꝰ loqui uideor: quia ueritas neminem palpat. Omnino
ꝓditorem sese nouerit si qs forte (qđ absit) uitia q̃libet i
hãc domum conatur inducere: & tẽplum dei spelunca fa-
cere dæmoniorum. Gratias deo, nõ multos hic inuenimꝰ
huiuscemodi. Sed tñ deprehendimꝰ interdum forte nõ-
nullos q colloquantur hostibus, & pacisc antur fœdus cũ
morte: hoc est moliantur (qđ in eis est) iminuere ordinis
disciplinam: intepescere feruorem: turbare pacem: lædere
charitatem. Verum nos quidẽ cauemus ab eis quantum
possumus sicut scriptum est de quibusdã: iesus autem nõ
Ioan. 2. credebat se eis. Dico autẽ uobis quia licet portẽtur mo-
do, sed portabunt cito graue iudicium: nisi citius emen-
dauerint: sicut graue dampnum moliuntur inferre. Quid
enim frater? Vanitati aut tepiditati: seu cuilibet alteri ui
tio fidem seruas operibus, & deo per tonsuram mẽtiris?
optimum certe castrũ tulisti christo, si inimicis eius tra-
deris claram uallem. Optimos inde singulis annis, &
pretiosos in oculis suis redditus accidit: & prædam mul-
tam quam hostibus eripit in hunc munitionis suæ locum
solet inducere: & habet fiduciã multã in fortitudine eiꝰ.
Ecce eñ quod redemit de manu inimici: & de regiõibus
cõgregauit eos: à solis ortu & occasu: ab aq lone & mari.
Quibꝰ ergo ꝓditorẽ castri huiꝰ (postquã deprehẽsus &
cõprehẽsus fuerit: neq; eñ latere aut fugere põt) quibꝰ
inquã putas exponendũ esse supplicijs? Nõ utiq; cõi cæ-
terorũ morte dãnabit: exquisitis illũ necesse est interire
tormẽtis. Sed nõ mõ plus immoror circa ista: credo ista:
credo melius deinceps ab hac tã execrabili proditiõe ca-
uebimus studẽtes decætero maiori solicitudine nõ attra-
here, sed repellere uitia quæcũq; illa sint: seu carnalia seu
etiã sc̃laria: ne ꝓditorũ notã: uel pœnã incurrere merea-
mur. Secũdo loco etiã illud cauendũ: ne quis forte pusil-
lanimitate dejectus fugiat à munitiõe: ibi trepidãs timo-
re ubi non est timor: ubi uerò summũ periculũ: insana te-
meritate securꝰ. Hostilibus eñ manibꝰ: hostilibꝰ gladijs
se exponit: qcũq; est illa q fugit acsi ignoret qñ hostes sĩt.
oino caret mia: crudeles quidẽ in alienos: sed ultro cru-
deliores in suos, qppe crudelissimi in seipsos. Iã uerò ter-
tiũ q̃q; periculũ breuiter dico qa hora præterijt: dũ uæ
ut dignũ est salutis plurimũ cupidus: diuersis morũ infir
mitatibꝰ remedia diuersa cõquiro. Quid ꝓdest si nec pro
dere castrũ nec relinquere uelis: sed segnis & desidiosus
in eo ꝑmaneas? Toto pinde aĩo tota uirtute dilectissimi
cõmissum nobis castrũ dñi & regis nostri manutenere la-
boremus: soliciti cõtra oẽs inimici uersutias & aduersus
oĩa eiꝰ machinamẽta parati: sicut scriptũ est: resistite dia-
bolo & fugiet à uobis. At qñ scimꝰ à quo dictũ sit: Nisi
Psal. 126 dñs custodierit ciuitatẽ: frustra uigilat qui custodit eam:
humiliemur sub potẽti manu altissimi: nos & domũ istam
tota deuotiõe eius mĩæ cõmittẽtes: ut ipse nos custodiat
ab oĩbus insidijs inimicorũ omniũ, ad laudem & gloriam
nois sui: quod est benedictum in secula. Amen.

Vnde supra de triplici mansione. Sermo. IIII.

VOtiuis laudibus celebramus hanc diẽ, & festi-
uis eam gaudijs honoramus. Q si nec religio,
sis cõpetit: nec sapientes decet ignorare qd ue-
nerẽtur: aut celebrare qđ nesciãt q̃rendũ no-
bis est in cuius id agit: uel in quorum cõmemoratiõe san
ctorum. Nec uerò id mihi ex me arbitror præsumendum,
prior loquatur alter cuius testimonium maius sit & credi
bilius uideatur. Miramini forte cur ista præloquimur: cũ
uestris sese obtutibus ecclesia præsens manifestius inge-
rat: cuius anniuersaria dedicatio celebratur. Quid enim
parietes eius sanctos dicere uereatur: quos manꝰ sacratæ
põtificũ tãtis sc̃tificauere mysterijs? Extũc quoq; & dein-
ceps sanctarũ imbi lectionũ resultare frequentia: sanctarũ
orationũ deuota murmurare susurria: sanctarum reliquia
rum honorari beata præsentia: sc̃tõrũ spirituum indefessa
noscitur custodia uigilare. Dicat forsitan: cætera quidẽ
euidentia sunt: sed quis euangelicas sese uidisse excubias
gloriatur. Et si tu forte non uides: est tñ qui uidet ipse qui
mittit. Quis ille? Nimirũ qui loquitur per ꝓphetã. Sup
muros tuos hierlm cõstitui custodes. Est quidẽ sursum Esai. 62.
hierusalem quæ est libera mater nostra. sed minime credi
derim super muros constitutos esse custodes: in cuius lau
dibus propheta decãtat: qui posuit fines tuos pacem. Tu Psa. 147.
uerò si id parũ iudicas: perge audire quod sequitur in te-
stimonio præcedenti. Tota die, inquit, & tota nocte non
tacebunt. Siqdem aduertere est: uel ex hoc: non hanc esse
hierusalem de qua legisti. Portæ eius non laudentur per Apo. 21.
diem: nox enim non erit in ea. Illa ergo hierusalem nec ui
cissitudines patitur: nec custodibus eget nostris potiꝰ cu-
stodes necesse est & diebus & noctibus deputari. Sup mu
ros tuos hierusalem constitui custodes. Benignus es dñe
nec nostrorum ac fragili protectiõe murorum potest esse
contentus: sed ipsis hominum prælatis homínibus ange-
licam quoq; custodiam supponis: ut muros defensent: &
eos q murorũ ambitu cõtinẽt. Ita pr̃ qm̃ sic est placitum
ante te: sic necessariũ nobis. Insufficiẽs eñ est ministratio
nostra, nisi & nobiscũ & ꝓ nobis amministratorios spũs i
ministeriũ mittas, ut hæreditatẽ capiamus salutis. Quid
eñ si nõ uidemꝰ obsequiũ: oũ experiamur auxiliũ? Quid
si nõ meremur aspectũ cũ sentiamus effectũ? Discimꝰ cer-
te uel ex ipso inuisibilia uisibilibꝰ ꝓferẽda. Quæ ei uidẽt
tpalia sunt: q̃ aũt nõ uidẽtur, æterna. Deniq; inuisibilibꝰ
uisibiliũ causa cõsistit ut sm aplm inuisibilia dei ꝓ ea quæ
facta sunt: à creatura uisibili intellecta conspiciant. Sic ni
mirũ iudæos olim de inuisibili pctõrũ idulgẽtia sc̃tm dei
blãsphemates: sanitatis corporeæ signo uisibili confuta-
uit. Vt sciatis qa filius hois ptãtẽ habet ĩ terra dimittẽdi Mar. 2.
pctã: tũc ait paralytico: tolle grabatũ tuũ & uade ĩ domũ
tuã. Sic & pharisæum illum murmurantẽ aduersus medi- Lucæ. 2.
cum qui salutem operabatur, & succensentem languide q
saluabat manifestis reuicit indicijs obsequia mulieris enu
merãs. Errabat siquidẽ q tanquã adhuc peccatricẽ horre-
bat: q̃ diuinis inhærens uestigijs rigabat fletibus: terge-
bat crinibus: osculo præmebat, ungebat unguẽto. Quis
enim crimina iam delectare censeat: quis tangenti succen
seat, quis eam peccatricem cẽseat, q̃ dũ cõmissa deplorat,
odit iniquitatem: dũ osculatur pedes dñi diligit iustitiam
& rursum dum tergit crinibus exhibet humilitatẽ: dũ un
git unguento mãsuetudinẽ præfert. Nũquid possibile est
regnare pctm̃ in aĩo cõtrito & spũ ingemiscenti: aut non
multa charitas operit multitudinẽ pctõrũ? Dimissa sunt Vbi su
ei pctã multa: qm̃ dilexit multũ. Merito proinde iam non pra.
peccatrix iuxta tuam phariseæ sententiam: sancta & disci-
pula xp̃i uocabitur: à quo etiã didicit ĩ tam breui esse mi
tis & humilis corde. Nimirũ hoc est qđ in ꝓpheta legisti
sed forsitan neglexisti. Verte impios & nõ erũt. Sic charis
simi sic & antiquus ille accusator fratrum: si in quibus &
uos erubescitis præterita pctã uã uobis improperet: apo
stolũ audite magnifice consolantem uos & dicentẽ. Hæc 1. Cor. 6.
quidẽ fuistis sed abluti estis sed sc̃tificati estis, & illud. Ha
betis nunc quidẽ fructũ uestrũ in sanctificationem: finem
uerò uitã æternam. Et manifestius imprimens. Templum
dei, ait, sanctum est qđ estis uos. Nimirum ipse est cuiꝰ re
uerentiæ primã in huius sermonis prĩcipio reseruauimus
uocẽ dũ q̃reremus sc̃tõs, quorũ sc̃timoniæ cõgratulamur

deuotione

deuotione solẽni. Licet cũ parietes hos & dici sanctos & esse faciat cõsecratio episcoporũ: frequẽtatio scripturarũ instãtia orationũ: reliqe sanctorũ: uisitatio angelorũ: mi-
nime tñ eorũ sctitas ꝓpter se credenda est honorari: quos nec propter se certũ est sanctificari. Quinimo fctã est pro-
pter corpore domꝰ: corpora ꝓpter aias: aiæ propter spm̃ inhabitantẽ. Neqꝫ hinc dubitet qs cũ inuisibilis eiꝰ grã uisibile nobis signũ fiat in bonũ. Dico aũt i eo qđ & ipsi instar illius euãgelici paralytici surgitis: ꝙ corporeũ hoc grabatũ: quo iacebatis languidi: tã facile tollitis ꝙ deniqꝫ ambulatis in domũ uestrã. Illã sane domũ de qua lætami-
ni dicentes cũ propheta: In domum dñi lætantes ibimus.
Psal.121. O ammirabilis domus & dilectis tabernaculis & atrijs cõ
Psal.83. cupiscibilibus præferẽda. Quàm dilecta tabernacula tua
Vbi sup̃ dñe uirtutũ cõcupiscit & deficit aia mea i atria dñi. Verũ multomagis beati qui habitãt in domo tua dñe: in secula seculorũ laudabũt te. Siqdem gloriosa dicta sunt de te: do-
mus dei. In tabernaculis enim gemitus est pœnitentiæ: in atrijs gustus lætitiæ: in te satietas gloriæ. Hæc quidẽ inqt est infima domus orationis: media expectationis: tũ grã-
rũ actiõis & laudis. Fœlix ꝓinde q hic declinauerit à ma-
lo qđ est culpa: & fecerit bonũ: ut illic à malo qđ est pœ-
na libereť: & in te recipiat bonũ. Hic nimirũ primitiæ spi-
ritus: illic diuitiæ: in te plenitudo: ubi bona illa mensura cõferta & coagitata & supereffluẽs detur in sinꝰ uestros. Hic deniqꝫ fiunt sctĩ, illic securi, in te beati. Hæ siquidem primitiæ spũs: q̃ militãtibus interim ꝓgantur: sctitas in cõuersatione, pietas in intẽtione, uirtus in colluctatione. In sctitate cõuersationis pmiæ fructus intellige: & corpo-
ralia q̃qꝫ diuinorum exercitia mãdatorũ. At cm̃ hæc nisi simplex fuerit oculus simplicia esse nõ possunt: necessario pietas intẽtionis & puritas cordis exigitur: ne uel hono-
ris ambitus uel laudis surrepat appetitus: sed solus ille de sidereť qui solus desideriũ replet: & ad proprij fontis ori-
ginẽ ois, quã accepimus, gra reuertať. Memento tñ solam ex oĩbus perseuerãtiam coronari: nec eã facile posse inter tot descrimina uẽdicari: nisi multiplicẽ obtineas ĩ tã mul-
tiplici colluctatiõe uirtutẽ. Hæc in tabernaculis. Porrò in atrijs q̃ post molestos cõflictus amœna iocunditate fouẽ-
dos excipiunt exeuntes: iam diuitiæ spiritus erogantur: requies à laboribꝰ, securitas à solicitudinibus: pax ab ho-
stibus. Ipse enim ammodo iã dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis: qui tanto feruore ocium hactenus inter-
dicere: labores indicere consueuit. Ipse seorsum à curis fa-
ciet: & ab omni solicitudine sequestrabit: qui modo con-
silia ponit in aia sua: & solicitam facit erga multa turbari. Ipse iam parata uictoria in pace in idipm̃ suauiter dormi-
re præstabit: qui dum adhuc leo rugiẽs fremit: & ad uigi-
lias excitat: & accingimur ad pugnam. Verum in his ut su-
pra tetigimus: liberatio magis à malo quàm boni mune-
ratio est: nisi ꝙ dura nos nostræ necessitatis experiẽtia co-
git absentiã mali, boni cumulos æstimare: quẽadmodum conscietia grauiorũ immunitatẽ crimínum plenitudinem reputat sanctitatis. Hinc aduertere est quàm lõge agimꝰ à summo bono: qui carere culpa iustitiam: carere miseria beatitudinẽ iudicamus. Absit autem ut talem quis putet ubertatẽ domꝰ illiꝰ & torrentẽ uoluptatis: & si qua sunt alia q̃ nec oculus uidit nec auris audiuit: nec in cor hoĩs ascendit: q̃ præparauit deus diligentibus se. Nec ergo au-
dire uelis ô homo qđ auris hoĩs non audiuit: nec ab hoĩe q̃ras quod humanus nec occulus uidet: nec animus capit. Ne tñ hinc penitus taceamus: nostrã hanc patriã à longe
Psal.70. saluantes triplicẽ quẽdam odorari uidemur: potentiæ. s. & magnificentiæ & gloriæ repromissionẽ. Siquidẽ homo erat: & filius captiuitatis huius q̃ dicebat: Introibo in po-
tentias dñi. Cæterũ nos scire possumus quid sit infimita-
te carere tanquã infirmitate circundati: quid uerò sit uir-
tute induí & potentiã introire: nec modo potentiã: sed &
Rom.8. multam potentiam: forte & omnipotentiam interim scire non possumus. Clamat etiam testis fidelis: quia quos iu-
stificauit: illos & magnificauit. Ad magnificentiam eam
ꝑsertim quã procedere deceat a magnitudine cuius nec fi-
nis nec numerus est uti nam nostræ interim exiguitati li-
ceat expectare: nam æstimare non licet. Iam uerò ne ipsiꝰ quidem ueri necesse est aut habere suspectam gloriæ pro-
missionẽ: fœliciter tũc & fiducialiter hauries gliã: à cuius interim appetitu tãtis cõminationibꝰ deterreris. Erit cm̃ tunc unicuiqꝫ laus à deo secura certè & sempiterna: finis pariter & discriminis expers: & ut scriptũ est. Iocunda de ꝑs.146.
coraqꝫ laudatio. Eya ergo frẽs: uiriliter interim in taber-
naculis militemus: ut suauiter deinde in atrijs requiesca-
mus: ut nouissime in domo sublimiter gloriemur: cũ mo-
mentaneũ hoc & leue tribulatiõis nostræ supra modũ in-
sublime æternũ põdus gliæ operabiť in nobis cũ in dño laudabimur tota die: in ueritate utiqꝫ non in uanitate.

Item dedicatiõe ecclesiæ: De gemina considera-tiõe sui. Sermo. V.

ETiam hodie fratres solemnitatẽ agimus & præ-
clarã. Atqꝫ id quidẽ facile dixerim: sed pergitis q̃rere cuius sctũ: illud fortè iam nõ ita. Quoties cũ aplí seu martyris uel cõfessoris alicuius me-
moria celebratur haud difficile est dicere cuiꝰ: utputa sctí patris: stephani gliosi aut. s. patris nostri bñdicti: uel alicu-
ius cæterorũ magnorũ prícipũ magnæ curiæ cæli. Nũc uerò nulliꝰ eorũ solẽnitas agiť: agiť tm̃ nõnulla solẽnitas. Nec mõ nõnulla: sed nõ parua. Et si iã uultis audire: festi-
uitas est domꝰ dñi tẽpli dei: ciuitatis regis æterni: sponsæ xpi. Nemo sane ambigit sanctam esse sponsam sctĩsctõrum Psal.9.
& oĩ celebritatis honore digníssimã. An uerò domum dei sanctã esse quis dubitet: de qua legiť: Domũ tuã decet sctĩ tudo? Sic & sanctũ est tẽplũ eius mirabile in æquitate: sed Apo.21.
& ciuitatem sanctã Ioanes sese uidisse testať. Vidi, inquit, sanctã ciuitatẽ hierlm̃ nouã descẽdẽtem de cælo: à deo pa-
ratam tanquã sponsam ornatã uiro suo. In qbus sane uer-
bis aperire cœpi iam: quod adhuc, fateor, dissimulare uo-
lebam. Dico aũt ꝙ in eadẽ sponsa q̃ ciuitas: sed & tẽplum quoqꝫ & domus nihilominus sit. Neqꝫ id mirũ præsertim cũ similiter unus sit: q se ei sponsum dignať & regẽ & deũ & patrẽfamílias exhibere. Necdũ tñ uobis arbitror satis-
factũ: donec euidentius q̃ domꝰ huius patrís familias: qđ hoc tẽplũ deť: q̃ ciuitas regis istius: q̃nam deniqꝫ huiꝰ glo-
riosi spõsi sponsa dici & esse meruerit audiatis. At ego su-
per hoc quidẽ nõ parũ uereor loqui qd sentiã: ne quẽ ue-
strũ (qđ absit) aut mínꝰ fideliter aut minus humiliter au-
dire cõtingat: ne qs forsitã ab hoc adiutorio aut elatꝰ pre
magnitudine gliæ: ut incredulus exeat præ pusillanimi-
tate spũs sui. Opto cm̃ semper uos & fideles & humiles in
ueníri: qđ utrũqꝫ summopere sit necessariũ ad salutem. So-
lis nãqꝫ humilibus ipse dat gratiam cui etiã sine fide place
re impossibile est. Opto igítur & oĩbus modis cupio ut &
paruulos & magnos: imo ut plꝰ miremíni: & nihil & aliđ quàm grande aliquid ei uos exhibere curetis. Neqꝫ enim sine magno oĩo bona illa tã magna capere: aut uim facere poteritis regno cælorũ: nõ plus quàm idẽ cælorũ regnũ intrare. Nisi cõuersi fueritis & efficiamini sicut puuli. Nõ Mat.18.
sum hõ ꝓfundi sensꝰ: nõ possum uobis qđ nõ gustauerim eructuare. Dicã tñ qd interdũ in me sentiã actitari: ut siqs Eccle.30
forte sibi utile iudicauerit, imiteť. Quia cm̃ olim psuasum est mihi ut miserear aiæ meæ: placiturus exinde deo meo: frequenter de ea recogito: utinam aũt magis sempliceret. Erat qm̃ id actitari mínime liberat: nẽpe quod minus si tã mínꝰ & nõ magis mmime diligerẽ eã. Quo cm̃ amat quis cuius mortẽ amt? Qđ si ut uerũ est & indubitabile mors aiæ iniquitas est: absolutã ꝓinde liquet esse sententiam: ꝙ iniquitatẽ q dilígit odit aiam suam. Oderã ergo eã & odis-
sem adhuc: nisi hoc mihi qđ cunqꝫ amoris eius inítiũ is q Psal.10.
prior eam dilexerat cõtulisset, Ipsius proinde bñficio nõ nunquã de ea cogitãs: uideor mihi in ea fateor uelut duo quædã contraria inuenire. Si ipsam prout in se est & ex se iuxta rei ueritatẽ ituicor: nihil de ea ueriꝰ sentire possum: quàm ad nihilum esse redactã. Quid modo necesse est sin-
gulas eius miserias numerare: quam sit onerata peccatis:

obfuſa tenebris: irretita illecebris: pruriēs cōcupiſcētijs: obnoxia paſſionib⁹: impleta illuſionib⁹: prona ſemper ad malum: in uitiū oē procliuis: poſtremo totius cōfuſionis & ignominiæ impleta. Nimirū ſi ipe q̄q; iuſtitiæ nr̄æ oēs ad lumē ueritatis inſpectæ: uelut pānus menſtruatæ inueniunt: iuſtitiæ deinceps quales reputabunt? Si lumē q̄d in nobis eſt tenebræ ſunt, ipe tenebræ quātæ erūt? Facile eſt cuiq; noſtrū ſi ſua meli⁹ uniuerſa: & ſine diſſimulatione ueſtiget: & iudicet ſine acceptione perſonæ atteſtari per
Gala. 9. oia aplīcæ ueritati: & libere ꝓclamare: q ſe putat aliquid eſſe cū nihil ſit: ipſe ſe ſeducit. Quid eſt hō qa magnificas eū (ait fidelis & deuota cōfeſſio) aut apponis erga eū cor tuū? Quid? Sine dubio uanitati ſimilis factus eſt hō: ad nihilū redactus eſt hō: nihil eſt hō. Quō tn̄ penitus nihil eſt quē magnificat deus? Quō nihil: erga quē appoſitum eſt cor diuinū? Reſpiremus frēs: & ſi nihil ſumus in cordib⁹ nr̄is: fortè in corde dei pōt aliud latere de nobis. O pater miarū: ô pater miſerorū: quid apponis erga eos cor tuū? Scio ſcio: ubi eſt theſaur⁹ tuus: ibi eſt & cor tuū. Quomō ergo nihil ſumus: ſi theſaurus tuus ſumus? Omnes gētes quaſi nō ſint ſic ſunt ante te: & tāquā nihilum & inane re putabūtur. Siquidem ante te: ſed nō ſic intra te. Sic in iudicio ueritatis tuæ: ſed non ſic in affectu pietatis tuæ: Nimirū uocas ea q̄ non ſunt: tanqnā ea quæ ſunt. Et nō ſunt
Rom. 3. ergo: quia q̄ nō ſunt uocas, & ſunt qa uocas. Licet eīn nō ſint quātum ad ſe apud te tn̄ ſunt: utiq; iuxta aplm non ex operibus iuſtitiæ ſed ex uocāte. Sic nimrū ſic conſolari
ps. 24. in tua pietate quem in ueritate tua humiliaſti ut magnifice dilatetur in tuis: qui merito anguſtiatur in uiſceribus ſuis. Siquidem uniuerſæ uiæ tuæ mia & ueritas: requirentibus teſtamentum tuum & teſtimonia tua. Teſtamētum utiq; pietatis & teſtimonia ueritatis. Lege homo in corde tuo: lege intra teipſum: de teipſo teſtimonia ueritatis etiā hac communi luce iudicabis te indignum. Lege in corde dei teſtamētum: quod infirmatum eſt in ſanguine mediato
Iob. 7. ris & iuenies quam lōge aliud ſpe poſſidere quàm re tenere uideris. Quid eſt, inqt, homo qa magnificas eum, Magnus utiq; ſed in illo: ſi quidē magnificat⁹ eſt ab illo. Aut quomodo non magnus apud illum: cui tam magna cura
1. Pet. 5. eſt de eo? Ipſi enim cura eſt de nobis: ait apoſtol⁹ petrus.
Pſal. 39. Et propheta: Ego aūt mendicus ſum & pauper dominus ſolicitus eſt mei. Plane artificioſa connexio utriuſq; cōſiderationis: qua uelut uno momento deſcendens pariter & aſcendens & ſe pauperē & mēdicū: & deū pro ſe ſolicitum uidit. Angelicū eſt iſtud aſcēdere & deſcēdere ſimul.
Ioan. 1. Videbitis ait, angelos aſcendentes & deſcendentes ſuper filiū hominis. Neq; enim talis aliqua uiciſſitudo in eorū aſcenſionibus & deſcenſionibus eſt: ſimul & mittūtur in miniſteriū propter eos qui hæreditatē capiunt ſalutis: & aſſiſtunt uultui maieſtatis, deo miſericorditer prouidēte, ut & nobis ſit cōſolatio: & eis tribulatio nulla. Alioquin quando æquaminiter paterentur ab illo uultu gloriæ in quem ſemp ꝓſpicere deſiderant: propter nos uel ad modi
Mat. 18. cū ſeparari? Deniq; ipſam audi in euangelio ueritatē. Angeli eorū ait (haud dubiū quin paruulorum) in cælis ſemper uidēt faciē patris: ſic uidelicet paruulorū cuſtodiæ de
Apo. 21. putati: ut nō priuati ullo modo beatitudine ſua. Hinc eſt q̄ Ioannes ſanctus ciuitatem hieruſalem deſcēdentem uidit: ſtantem nō potuit intueri. Et aduerte q̄ deſcēdentem dixerit nō cadentē. Cecidit eīn quōdā mō minima pars ciuitatis illi⁹: ſed ea quidē minime ſancta: qppe cui grauiſſimus caſus fuit q̄ totius inimica facta eſt ſanctitatis. Verū hanc quidem ruinam & terribilem caſum Ioannes uidere non potuit: quia necdum erat: ſed uidit uerbum quod in principio erat: uidit principium quod apoſtolis loqueba
Luc. 01. tur: Videbam ſathanam tanquam fulgur cadentem de cælo. Itaq; pars illa quæ cecidit à deo raparanda eſt: cum implebit ruinas & reædificabit muros hieruſalem: non tamē ex his qui ceciderunt. Hæc autem quæ deſcendens apparuit iam parata erat: ſicut ſecutus adiunxit: à deo paratam. Siquidem q̄ deſcendunt non cadunt angeli ſancti, diuina præparatio facit a quo nimirum hæc ipſa eis & uoluntas præparata eſt & facultas. Vnde non ſolum amminiſtratorios: ſed & miſſos in miniſteriū quoq; apoſtolus teſtatur. Hebr. 1
Quidni mittat angelos: pro quibus & ipſe à patre uoluit mitti? Quidni ꝓ eis inclinet cælos: pro qbus ipſe quoq; cælorū rex inclinauit ſe ita ut digito ī terrā ſcriberet. Domine inclina cælos tuos. Parū eſt. Et deſcēde. Quid ultra. Vt quibus cōdeſcendit faciat etiā coaſcēdere ſibi. Cæterū ut iā dixi angelicus aſcenſus & deſcenſus caret uiciſſitudine: nos autē modo hac: modo illac uerſari neceſſe eſt q̄ nec ſupra diutius ſtare liceat: nec expediat infra lōgius demorari. Aſcendunt, ait, ad cælos & deſcendunt uſq; ad abyſſos: aīa eorum in malis tabeſcebat. Vt quid hoc? Propterea ſane aīa eorū in malis interim plus tabeſcit quàm delectet in bonis: q̄ hæc in re: illa uerò tātū in ſpe uidean
Roma. 11 tur haberi, Quis poterit ſaluus eſſe dicunt diſcipuli ſalua toris? Et ille. Apud homines hoc impoſſibile eſt: ſed non apud deum. Hæc tota fiducia noſtra: hæc unica conſolatio noſtra: hæc tota ratio ſpei noſtræ. Sed de poſſibilitate iam certi: de uolūtate quid agimus? Quis ſcit ſi eſt dign⁹ amore an odio? Quis nouit ſenſum dñi: aut quis conſiliarius eius fuit? Hic iā plane fidem nobis ſubueníre neceſſe eſt: hic oportet ſuccurrere ueritatē: ut qd̄ de nobis latet in corde patris: nobis per ipſius ſpm̄ reueletur: & ſpūs ei⁹ teſtificans perſuadeat ſpiritui noſtro q̄ filij dei ſumus. Perſuadeat aūt uocando & iuſtificando gratis ꝓ fidē: in qbus nimirum uelut medius quidā trāſitus eſt ab æterna prædeſtinatione ad futuram magnificationē. Propterea ſane geminam illam cōſiderationē: alteram quidem iudicij & ueritatis: alterā uerò nō incongrue uocari credimus fidei & pietatis. Nec mirabere in humanis qualitatibus tā diſſimilia reperiri ſi ſolerter aduertas: quanta & in ipſa eius ſubſtantia conueniſſe uidetur diuerſitas naturarum. Quid enim ſpiritu uitæ ſublimius? Quid uerò hūilius limo terræ? Quā ꝓfecto tam diſcohærētiū in homine: cohærentiū rerū, ipſos quoq; ſapiētes ſeculi huius arbitror nō latuiſſe cum hoiem diffinirent: animal rationale mortale. Mirabilis ſiquidem copula ratiōis & mortis: mira ſocietas diſcretionis & corruptiōis. Sic nimirū, ſic in morib⁹, ſic in affectibus, ſic in ſtudijs hoīm nō minor: fortè & amplior cōtrarietas inuenitur: ut ſi totā prauitatem ſeorſum intuearis: ac rurſum quicquid boni uidetur ineſſe cōſideres ſingillatim: plenū cenſeas eſſe miraculo q̄ tam aduerſa Mat. 16.
cōuenerint. Inde homo nunc quidē bariona: nunc uerò ſathana mereat audire. Nolite mirari hoc. Recolite ex euangelio cui dictū ſit (& utrūq; in ueritate: nā utrūq; ab ipſa ueritate dictū) prius quidē beatus es ſimon bariona: nec multo poſt: uade retro ſathanas. Vn⁹ ergo utrūq;: & ſi nō utrūq; ex uno. Illud eīn ex patre: iſtud ex homine: ipſe tamen utrumq; erat. Vnde bariona? Quia nō caro nec ſanguis: ſed pater ei qd̄ locut⁹ eſt reuelauit. Vnde ſathanas. Quia ſapuit q̄ erāt hoīm: nō q̄ dei. Iā ſi utraq; cōſideratione diligēter inſpexerim⁹ nos qd ſum⁹: imoin una quàmmihil: in altera quam magnificati: quippe pro quibus etiam ſolicitudinē gerat tanta maieſtas & cor ſuū appoſuerit erga nos: puto tēperata uideī gloriatio nr̄a: ſed forſitan magis aucta eſt: ſolidata tn̄ ut nō in nobis ſed in dño gloriemur: qb⁹ nimirū in hoc ſolo reſpirare eſt: ut dicam⁹. Si decreuerit ſaluare nos: cōtinuo liberabimur. Ex hoc iā in illa ſuperiori ſpecula: uel paululū immorātes quæramus domū dei quæramus templū: quæramus ciuitatē: quæram⁹ & ſponſam. Neq; enim oblitus ſum: ſed cum metu & reuerentia dico nos ſumus. Nos, inquam, ſumus: ſed in corde dei. Nos ſumus: ſed ipſius dignatiōe: nō dignitate noſtra. Nō uſurpet quod dei eſt: ut nō apponat homo magnificare ſeipſum: alioqn qd̄ illius erat faciens deus exaltantē ſe humiliabit. Quod ſi & nos puerili aīoſitate gratis ſaluari uolumus: meritò nō ſaluamur. Excludit miſeriæ diſſimulatio miſerationem: nec dignatio locū habet: ubi fuerit preſumptio dignitatis: prouocat uerò cōpaſſionē humilis cōfeſſio paſſionis. Sane hæc ſola facit ut nos ipſe tanquam

diues

díues paterfamílías alat ín fame: & ſub eo panibus abundantes ínueníamur perínde dom⁹ eíus: cuí nunquã deeſt
Mat. 21. alímonía uítæ. Et memẽto q̃ domũ ſuã domũ or̃onís eſſe díffiníat: quía & hoc ꝓphetico ſatís uídeꝫ teſtímonio cõuenírc: quí ab ípſo nos ín or̃onibus utíq; cíbandos pane
pſal. 79. lachrymarũ: & ín lachrymís potũ aſſerít accepturos. Cæterũ iuxta eũdem prophetam ſícut ſupra quoq; memíní-
Pſal. 92. mus: domum íſtam decet ſanctítudo: ut uídelícet pœníten tíæ lachrymas purítas cõtínentíæ comítetur: & quæ ſam domus eſt, fíat ſubínde etíam templum dei. Sancti eſtote,
1. Cor. 9. ínquit, quía ſanctus ſum domín⁹ deus ueſter. Et apl's. Ne ſcítis quía corpora ueſtra templum ſunt ſpũſſancti: & ſpũſ ſanctus habítat ín uobís? Sí qs templũ dei uíolauerít: díſperdet eum deus. Nunquíd tamen uel ípſa ſam ſanctímonía ſufficít? Pax quoq; neceſſaría eſt, apoſtolo teſte q̃ aít.
Heb. 12. Pacem ſectamíní cum omníb⁹ & ſanctímoníã: ſine qua nemo uídebít deum. Hæc eſt quæ facít uní⁹ morís habítare fratres ín unũ: nouam utíq; regí noſtro uero pacífico ædíficans cíuítatem: q̃ & ípſa híeruſalem nomínaꝫ: quod eſt uíſio pacís. Vbí ením ſine fœdere pacís ſine obſeruantía legís ſine díſcíplína & regímíne acephala multítudo cõgregata fuerít nõ populus ſed turba uocaꝫ: nõ eſt cíuítas ſed confuſío babylonem exhíbet: de híeruſalem habet níhíl. Sed quẽadmodum fierí poſſe uídebítur: ut rex tantus ín ſponſum tranſeat: cíuítas promoueatur ín ſponſam? Sola hoc poteſt: quæ níhíl non poteſt: charítas fortís ut mors. Quõ non facíle íſtam leuet: quæ íllum ſam ínclínauít? Verum hínc tíbí nullatenus conſulenda prior ílla quam dí⁹ cõſideratío tuí: híc quàm potíſſímum fídeí magnanímítas exercetur. Deníq; & ípſe aít. Deſponſauí te míhí ín fide: deſponſauí te ín íudícío & íuſtítía eíus, non tuam íntellíge: deſponſauí te ín míſerícordía & míſeratíonibus. Sínon fecít ílle qđ ſponſus: ſí non tanquã ſpõſus amauít ſí nõ zelatus eſt tãquã ſponſus: noli acqeſcere ſponſam te arbítrarí. Itaq; fratres mei: ſí p abũdãtẽ refectionẽ magní patríffamílías domus eſſe ꝓbamur: ſí templum dei per ſanctíficatíonem: ſí cíuítas ſummí regís: per ſocíalís uítæ conmunionẽ: ſí ſponſa ímmortalís ſpõſí per dílectionẽ: puto ſam non eſſe quod dícere uerear noſtrã eſſe ſolennítatem.
Luc. 15. Nec míremíní q̃ ín terrís agítur hæc celebrítas: ſíquídem agítur & ín cælís. Nẽpe ſí ut uerítas aít, & non põt nõ eſſe uerũ: ſuper uno peccatore pœnítẽtía agẽte gaudíũ eſt ín cælís etíã angelís dei: nõ eſt dubíũ multíplex eſſe ſuper tã multorũ pœnítentía peccatorũ. Adhuc amplíus uultís audíre? Etíam gaudíũ dñí: fortítudo noſtra. Collætemur ergo angelís dei congaudeamus deo: & ín gratíarum actíone preſens ſolennítas agatur: quía quanto nobís domeſtíca: tanto amplíus debet eſſe deuota.

Vnde ſupra. Sermo Sextus.

DOmeſtíca nobís celebrítas dedícatío domus noſtræ: magís aũt domeſtíca noſtra ípſorũ dedícatío Noſtra ſíquídẽ ílla aſpſío: noſtra ílla benedíctío: noſtra cõſecratío fuít: q̃ p man⁹ ſanctorũ celebrata põtífícũ: etíã hodíe anníuerſarío redítu uotíuís laudíbus ad memoríã reuocaꝫ. Numqd de lapídíbus cura ẽ deo? Nõ parietes dícũt ſed hoíes: ípí em̃ cura eſt de nobís. Vnus hõ erat Iacob: & dormíẽs uídit deſcẽdẽtes ãgelorũ aſcẽdẽtes. Parũ eſt hoc: etíã dñm ãgelorũ a deſſe
Gen. 28. teſtat⁹, díces. Verè dñs ẽ í loco íſto & ego neſcíebã. Míraꝫ em̃ gratíã dígnatíõís magnítudínẽ expaueſcit? & terríbílíor, e íſte loc⁹: & cuídetí⁹ certíuſq; dñs eſt ĩ loco íſto: ubí nímírũ nõ modo duo aut tres: ſed tã multí ín ípſí⁹ cõgregatí noíe pſeuerãt. Nẽo íã neſcíat: nemo ueſtrũ ígnoret. Síqdẽ nõ accepím⁹ ſpm̃ nũdí huí⁹: ſed ſpm̃ qex deo ẽ: ut ſcíam⁹ q̃ à deo data ſunt nobís. Terríbílís plane loc⁹ & dígnus omní reuerentía: quẽ fídeles uírí ínhabítant: quem angelí ſancti frequentant: quẽ ſua quoq; præſentía dñs ípſe dígnaꝫ. A Qũo em̃ tantus patríarcha neſcíre potuerat: q̃ non eſſet locus ubí non eſſet deus? Sed fortè alíud eſſe míratus eſt ubí aít. Verè dominus eſt ín loco íſto. Ibí uerè eſt & uerè dominus eſt: ubí ín eíus nomíne angelí ſímul & homínes cõgregãtur. Licet em̃ ín omní loco ſít quí nullo díuídíꝫ loco: ſígnãter tñ dícímus: pater noſter q̃ es ín cælís: q̃ alíter íllíc & ꝓprío q̃dã mõ p̃ſentẽ ſe exhíbeat: nõ q̃dẽ ípſe díuerſus: ſed díuerſa, díſtínguẽs. Eſt ergo ĩ oĩ loco oĩa uníuerſalíter cõtínẽs: oĩaq; díſponens: ſed longe tñ alíter atq; alíter. Apud hoíes malos eſt p̃ſtansatq; díſſímulãs: apud electos hoíes operãs & ſeruãs: apud ſuperos paſcẽs & cubãs: apud ínferos arguẽs & dãnans. Facít ſolẽ ſuũ orírí ſup malos: ſed ubí malorũ ínterím díſſímulatío eſt: quo dãmõ uerítas non eſt. Itaq; ſí dícere lícet: apud ímpíos eſt ín díſſímulatíõe: apud íuſtos ín uerítate: apud angelos ĩ fœlícítate: apud ípſos ín ſerítate ſua. Durũ uobís ſonat q̃ ſerítate díxí: ego uerò & írã uereor & furorẽ. Dñe ne in furore tuo arguas me &c. Verè íq; s dñs eſt ín loco íſto. Vbí em̃ pluít ſup íuſtos & íníuſtos: pater eſt: pr̃ míarũ expectans hoíes ad pœnítentíã. Vbí dãnat obſtínatos: íudex eſt: & horrẽdũ íncídere in man⁹ dei uíuẽtís. Vbí cubat ſponſus eſt: & beata aía quã íntroduxerít ín cubículũ ſuũ. Cæterum ín loco íſto uerè dñs eſt: ſí tñ ſeruíamus eí ĩ ſpũ & uerítate. Nõ em̃ uerè dñs erat apud eos quíb⁹ díce
Lc. 6. bat. Quíd uocatís me dñe dñe: & nõ facítís q̃ dícoꝫ Teſtãtur ſacræ líteræ ín paradíſo olím poſitũ prímũ adã ut operareꝫ & cuſtodíret íllud. Síc ſcd's adã ín eccleſía ſctõrũ: ín cõgregatíõe ſuorũ: ín horto delítíarũ (ſíquídẽ delítíæ ſuæ eſſe cũ fílíſ hoím) íta ínquã & ípſe dñs ín loco íſto: ut operetur atq; cuſtodíat. Alíoquín ſícut níſí qa dominus edífi
Pſal. 126 cauerít domũ ínuanum laborauerunt q̃ ædíficant eam: ſíc níhílomínus níſí ípſe cuſtodíerít cíuítatẽ fruſtra uígílat q̃ cuſtodít eam. Porrò angelos aſcendentes & deſcendẽtes eſſe ín loco íſto: patríarchalís ípſa uíſío manífeſtat. Aſcendentes: ut uídeant facíẽ patrís: deſcendentes ut prouídeãt nobís. Quíd ergo nos: quõ híc eſſe debemus: ín quãta reuerentía ſtare ín loco íſto: ubí deus eſt operans & ſeruans aſcendentes & deſcendentes? Nímírũ pœnítentes & expectãtes eſſe nos cõuenít. Hoc eſt ením oblíuíſcí quæ retro ſunt: ígnorare: reprobare: recogítare annos íllos ín amarítudíne aíæ noſtræ: ac deínceps cogítatíone ſímul & auídítate extendere nos ín anteríora. Ad hoc uenímus: ín hoc poſítí ſumus. Hæc ſunt q̃ exígũt à nobís: p̃terítorũ pœnítudo peccatorum: & futurorum expectatío præmíorum.

Præfatío ín explanatíonem Pſalmí, Quí habítat.

COnſídero labores ueſtros frẽs non ſine magno míſeratíõís effectu. Quæro cõſolatíonẽ quã exhíbere poſſím: & corpalís occurrít: ſed ea nõ ꝓdeſt quícquã: magís & obeſſe plurímũ põt. Síquídem modica ſementís detractío non modícum meſſís eſt detrímentum: & ſí pœnítentía ueſtra mínuatur míſeratíone credulí: paulatím gemmís corona uĩa príuaꝫ. Quíd tamen agímus? Vbí prophetæ farímulaꝫ Síquídẽ mors ín olla eſt: & mortífícamíní tota díe ín ieíunĩs multís: ĩ laboríbus frequenter: ín uígílíĩs ſupra modum: præter ea quæ íntrínſecus ſunt: contrítío cordíum: & multítudo tẽtatíonũ. Mortífícamíní: ſed ꝓpter eũ q̃ mortu⁹ eſt pro uobís. Q; ſí abundat tríbulatío ueſtra pro eo: abundabít cõſolatío ueſtra per eum: ut ín eo delectẽt aía quæ ín hís renuít conſolarí. Apud ípſum namq; ípſa q̃q; tríbulatío magna quædam conſolatío poterít ínuenírí. Nónne ením certũ eſt ſupra uíres humanas: ultra naturam: cõtra conſuetudínẽ eſſe que ſuſtínetís? Alíus ígítur portat íſta: ílle ſine dubío quí fm apl̃m portat oĩa uerbo uírtutís ſue. Nónne ex hoc íã ſuo ípſí⁹ gladío ínímíc⁹ perímíꝫ: & magnítudo
Hebr. 1. tríbulatíõís de q̃ tẽtare ſolebat: ípſa magís tẽtatíões exuperat: tãquã certíſſímũ díuínæ p̃ſentíæ argumẽtũ? Quíd em̃ tímẽdũ nobís ſí adeſt quí portat oĩa: Dñs, ptector uítæ mæ: à quo trepídabo? Nã & ſí ambulauero ín medío umbræ mortís: nõ tímebo mala qm̃ tu mecũ es. Quíd eſt qđ totã molẽ terræ ſuſtíneat Et uníuerſus orbís cuí ĩnítíꝫ? Nã ſí eſt alíqdquod ſuſtíneat cætera: ípſum à quo ſuſtíneturꝫ
Pſal. 32. Non ínuenítur níſí uírtutís uerbũ oĩa portãs. Verbo em̃ dñí cælí fírmatí ſunt: & ſpũ orís eíus omnís uírtus eorum.

Propterea ut sit uobis in uerbo dñi consolatio: maxime his diebus quibus (sicut oino dignū est) aliquatenus maior est labor uester: nō erit inutile tractare uobiscū aliqd de scripturis sctis: qđ etiā aliq uestrū rogauerūt. Vnde nobis eligendus est psalmus ipse de quo tentatiōis occasionē inimicus assumpsit: ut inde cōfringant arma malignī: unde sibi usurpare presumpsit. Propterea nolo uos ignorare fratres: qm̄ manifeste imitatores sunt inimici: quicūq; de scripturis sanctis aliqd nō sancte usurpāt: & detinēt ueritatē dei in mēdacio: sicut solēt qñq; nonulli. Cauete hoc dilectissimi qa prorsus diabolicū est: & de parte ei⁹ se esse ꝓbant q id faciūt in suā ipsorū pernicie: salutaria scripta peruertere molientes. Sed non mō plus immoror: sufficit credo breuiter tetigisse. Iā de ipō quem elegimus psalmo aliqua, prestante dño, disserere & explanare tentemus.

Explicit præfatio In explanationem primi uersus psalmi, Qui habitat. Sermo. I. C

QVi habitat in adiutorio altissimi: in ꝓtectione dei cæli cōmorabit. Quis sit diuini inhabitator adiutorij: per nō inhabitātes, illud melius pōt agnosci. Tria siquidē eorū reperies genera. Vnū nō sperantiū: aliud desperātiū: tertiū frustra sperātiū. Neq; em̄ inhabitat ī adiutorio: q nō posuit deū adiutorē suū: sed cōfidit ī uirtute sua: & in multitudine diuitiarū suarū. Surdus nāq; ad prophetæ uocē dicētis. Quærite dñm dū inueniri pōt: inuocate eū dū prope est: & sola tēporalia quærēs: æmulat in malignātibus pacē peccatorū uidēs: & elongat ab adiutorio altissimi: quod sibi ad hæc necessariū esse nō reputat. Sed qd nobis de his quæ foris sunt iudicare? Timeo fratres ne fortè etiā sit in nobis qui nō habitet ī adiutorto altissimi & cōfidat ī uirtute sua: & ī multitudine diuitiarū suarū. Forte em̄ feruorē habet aliqs potēs in uigilijs: in ieiunijs: in labore: & cæteris hmōi: aut etiā multorū ut sibi uideť diuitias meritorū lōgo tēpore acquisiuit: & in his cōfidens remissior est in timore dei: facile iā ad ociositates & curiositates pernicioſa quadam securitate declinat: murmurat: detrahit: dijudicatq;. Qui profecto si habitaret in adiutorio dei attēderet utiq; sibi & timeret offendere quē sibi cognosceret adhuc tam necessariū esse. Tāto siquidē amplius timere deum & magis solicitus esse debuerat: quanto maiora eius munera iā percepit. Neq; enim que habemus ab eo seruare aut tenere possumus sine eo. Nunc uerō q non sine dolore loquimur: aut ut limus, sunt aliqui in conuersionis initio satis timorati & solicīti sunt donec initium aliquod cōuersionis acceperint: & cum multo magis desiderare debuerant iuxta illud. Qui edunt me adhuc esuriēt: incipiunt sic agere (ac si dicant) ut quid ei seruiamus ultra, qñ iā habemus qđ datutus est? O si scires quàm parū est quod habes: & hoc ipm quācito perdes si non seruauerit ille qui dedit. Hæc em̄ duo sunt q̄ ualde solicitos & subiectos deo nos reddere pñt: ut si nō sim⁹ de his q ꝓpterea nō habitant in adiutorio altissimi qa nō reputāt illud sibi necessariū esse: & hi sunt q nō sperāt in dño. Sunt aūt & alij q & desperāt hi scilicet q cōsiderātes imbecillitatē propriā deficiūt & obruunť à pusillanimitate spūs habitātes in carne sua: & circa infirmitatē ꝓpriā semp intēti: ut oia q̄ patiunť cursim enumerare parati sint. Vbi em̄ intenderis: ingeniū uacuat. In adiutorio aūt dei nō habitāt neq; nouerūt illud: q nec assurgere ualeant ut aliqñ cogitēt illud. Sunt aūt alij q sperant quidē in dño sed frustra: qa sic de misericordia eius sibi ipsis blandiunť: ut à peccatis suis non emendent: uana est oino spes ista: & hæc cōfundit: eo q charitas desit. Cōtra hos ꝓpheta. Maledict⁹, inquit, q̄ peccat in spe. Et alius. Beneplacitū est domino sup timentes eum: & in eis qui sperant super misericordia eius. Dicturus qui sperant: signanter præmisit sup timētes eum. Frustra siquidē sperat qui cōtemptu suo gratiam à se repellit: & spem suā prorsus euacuat. Nullus ergo horum triū habitat in adiutorio altissimi. Primus enim habitat in meritis suis: secundus in pœnis: tertius in uitijs. Immunda habitatio tertij: anxia secundi: stulta & periculosa primi. Quid enim stultius: quàm habitare in domo uix adhuc inchoata. Cōsummasse te putas? At cū cōsummauerit hō: tunc incipit. Denicq; ruinosa est oino hæc habitatio: & quæ sustentari magis opus habeat & fulciri quàm inhabitari, Nónne uita psens fragilis est & incerta? Simile esse necesse est: quicqd fundatur in ipsa. Quis enim super fragile fundamentum, stabile credat ædificium? Periculosa habitatio eorū, qui in meritis suis sperāt: periculosa, quia ruinosa. Eorū uerò qui cōsideratiōe propriæ infirmitatis desperatiōe deiciūtur habitatio est anxia: & eos in tormētis diximus habitare. Quandiu em̄ & pœnas sustinēt, in quibus nocte & die cōteruntť, & eis quoq; quas nōdū sentiūt amplius cruciātur: ut nō sufficiat dici malitia sua sed opprimuntť his quoq; quæ fortasse numquàm experientť quæ tormēta: quis in fernus intolerabilior potest excogitari: præsertim quia & tāto labore premuntť: & cælestis panis nō sustantanť edulior? Hi sunt q in adiutorio altissimi nō habitāt: qa desperāt. Priores autē idcirco nō quærūt: quia nequaquā sibi illud necessariū sentiūt. Extremi uerò ꝓpterea lōge sunt: quia eo mō quærūt auxiliū dei, quo obtinere nō possunt. Soli enim in adiutorio altissimi habitāt q id solū obtinere desinerāt: id solū amittere trepidāt: sedula circa illud & solicita cogitatione uersantes: quæ est utiq; pietas: cultus dei. Beatus plane qui sic habitat in adiutorio altissimi: qa in ꝓtectione dei cæli commorabitur. Quid ei nocere poterit eorū q̄ sub cælo sunt: quē deus cæli protegere & cōseruare uoluerit? Porrò sub cælo sunt quæcunque nocere possunt: sub cælo sunt aereæ potestates: sub cælo præsens seculū nequā: & caro aduersus spiritū concupiscens. Optime igit dictū est: in protectione dei cæli cōmorabit: ut nihil eorū q̄ sub cælo sunt timere possit quisquis protectionē ei⁹ habere meruerit. Siue ita dictū sit ut aduersum sequentē oratio dependeat: q habitat in adiutorio altissimi in ꝓtectiōe dei cæli cōmorabitur: dicet dño susceptor meus es: & sit qđ dicit in protectiōe dei cæli cōmorabit: expositio præcedentis partis qui habitat in adiutorio altissimi: aut magis addere uideatur: ut nō solū adiutorium ad operandū bonū sed protectionē quoq; ad liberandū à malo doceat esse quærendam. At uerò diligenter attēde q in ꝓtectiōe dicit nō in pñtia. Angel⁹ in pñtia ei⁹ exultat: ego utinā possim in eius ꝓtectione morari. Illebeatus in p̄sentia: ego utinam in protectione sim securus. Dei cæli inquit. Licet enim ubiq; esse non dubitetur: sic tamē in cælo est ut ad eius comparationē nec esse uideatur in terris. Propter quod & orantes dicimus: pater noster qui es in cælis. Sicut enim anima cum in toto quoq; sit corpore excellenti⁹ tamen & singularius est in capite in quo sunt omnes sensus: nam in cæteris omnibus membris uix unū exercet: solū scilicet tactum: unde quātū ad eū modū quo in capite est cætera membra, uidetur quodāmodo nō tam inhabitare quàm regere: ita si præsentiā illius cogitemus qua beati angeli perfruuntur: uideri possumus uix aliquā dei protectionē & nomen habere. Fœlix tamē anima que uel hanc protectionē meretur. Dicet enim dño: susceptor meus es tu. Verum id quidem sermoni alteri reseruemus.

Adhuc de primo uersu. Sermo. II. unde supra.

QVi habitat in adiutorio altissimi: ait ꝓpheta dicet domino susceptor meus es tu & refugium meum deus meus: sperabo in eum. Dicet in gratiarum actione: confitemini domino misericordiæ eius: super duplici adiutorio eius. Omnis enim qui adhuc in adiutorio habitat, nō in regno: & frequenter opus habet fugere & interdū cadit. Fugere inquā dū in hoc corpore sumus è facie tentationis persequētis oportet. Q; si minus celeriter fugim⁹ (aliquādo ut assolet) impellimur & euertimur: sed dominus susc ipit nos. Ipse itaq; refugium est ut uenientem cū stercoribus boum pigrorum lapidatorem impigri fugiamus: ut euadere possimus fœdam nimis lapidationem,

Ipse quoq;

Esa. 55.

Eccl. 24

Psa. 146

Ipſe quoq; ſuſceptor eſt: ut etiã cũ ceciderimus non collidamur: qm̃ ſupponit manũ ſuã. Cum ergo tentationis im petũ ſentimus in cogitatione: ſtatim fugiamus ad ipſum, & humiliter poſtulem⁹ auxiliũ. Q; ſi forte p̃occupauerit nos (ut aliquando) cũ tardiuis quã oporteat ad eũ confugimus: ſolicitiſimus ut ſuſcipiat nos manus dñi. Hoies enim aliq̃n cadere neceſſe eſt dum ĩ hoc ſeculo detinẽtur ſed alĩ collidunt: alĩ nõ: qa deus ſupponit manũ ſuã. Sed quomodo eos diſcernere poterimus: ut ſegregem⁹ iuxta domini exemplũ agnos ab hædis: iuſtos ab iniuſtis? Nam & iuſtus ſepties in die cadit. Verũ hoc intereſt inter eorũ caſus: q̃ iuſtus ſuſcipit̃ à dño: ideoq; reſurgit fortior. Iniuſtus aũt cum ceciderit non adijciet ultra ut reſurgat: imo ueró aut in pudorẽ noxium: aut impudentiam cadit. Aut enim excuſat qd̃ fecit: & hic eſt pudor adducens peccatũ aut ſit ei fons meretricis: & iam nec deum timet: nec hominẽ reuereat̃: ſed prædicat peccatum ſuum ſicut ſodoma.

Roma.8 Iuſtus uerò ſuper manum dñi cadit: & miro quodãmodo etiã ipſum ei peccatũ in iuſtitiã cooperatur. Scimus enim quoniã diligentibus deum omnia cooperant̃ in bonum.

Pſal.117. Nónne cooperat̃ nobis ille caſus ĩ bonũ: unde & humiliores efficimur: & cautiores? Nónne dñs cadentẽ illũ ſuſcipit: qui ab humilitate ſuſcipitur? Impulſus euerſus ſum ut caderem, ait propheta: ſed nihil p̃fecit qui impulit me:

Textus. qm̃ dñs ſuſcepit me. Sic ergo dicet fidelis aia dño: ſuſceptor me⁹ es tu. Poſſunt oĩa dicere, creator meus es tu: poſſunt & aialia dicere: paſtor meus eſtu: poſſunt oẽs hoies

Textus. dicere: redemptor meus es tu. At uero ſuſceptor meus es tu: is tm̃ dicere poteſt qui habitat in adiutorio altiſſimi. Vnde & addidit. Et deus meus. Cur nõ deus nr̃? Quia in creatione: in redemptione: cæteriſq; cõibus beneficijs eſt deus oĩm: ſed in tentationibus ſuis tanquã propriũ eum habẽt ſinguli electorũ. Sic eĩ patus eſt ſuſcipere cadẽtẽ & eripere fugientem: ut uideri poſſit relictis oĩbus alĩs: ei ſoli operã dare: ꝓpterea expedit oĩ aiæ deum ſemp attendere tanquã propriũ: nõ modo adiutorẽ: ſed etiã iſpectorẽ. Quomodo enim negligens poterit fieri: q intuẽtẽ ſe deũ nũquã deſinit intueri? Aut qũo nõ quaſi ꝓpriũ illũ habere uideat q ſic eũ ſuper ſe uidet intentũ: ut oĩa interiora ei⁹ & exteriora omni hora cõſiderare nõ ceſſet: oẽsq; nõ ſolũ actus ſed etiã ip̃os ſubtiliſſimos animæ motus ſcrutetur atq; diiudicet? Hic igitur nõ immeritò dicere poteſt: de⁹ meus ſperabo in eũ. Et attende q̃ nõ dixerit ſpaui aut ſpero: ſed ſperabo. Hoc, inquit, eſt, uotũ meum: hoc ꝓpoſitũ meũ: hæc intentio cordis mei. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo: & in hac perſeuerabo. Sperabo in eum. Nec deſperabo: nec fruſtra ſperabo: qa maledictus qui peccat in ſpe: & nihilominus qui peccat in deſperatione: ſed nec eſſe uolo de his qui nõ ſperant in domino. Sperabo, inqt in eũ Sed iam dic nobis quo fructu: qua mercede: quo lu-

Textus. cro? Quoniã ipſe liberabit me de laqueo uenãtiũ & à uerbo aſpero. Sanè laqueũ hunc & hoc uerbum: in diem alterum & ſermonem ſi placet alterum differamus.

De tertio uerſu. Sermo tertius, unde ſupra.

DEus meus ſperabo in eum: qm̃ ipſe liberauit me de laqueo uenantium & à uerbo aſpero. Ego utiq; fratres in hoc uerbo magna mei ipſius pietate compũgor, & ualde miſereor animæ meæ. Ipſe liberauit me de laqueo uenãtiũ. Ergo ne beſtiæ ſum⁹ nos? Beſtiæ prorſus. Homo cũ ĩ honore eſſet nõ ĩtellexit: cõparatus eſt iumentis inſipientibus. Beſtiæ p̃fecto ſunt homines: oues errantes non habentes paſtorẽ. Quid ſupbis ô homo q̃d te ſcioluũ iactas? Vide quia beſtia factus es: cui uenãdæ laquei præparant̃. Sed q̃ ſunt uenatores iſti? Venatores utiq; peſſimi & nequiſſimi: callidiſſimi & crudeliſſimi. Venatores qui cornu nõ ſonant ut audiant̃: ſed ſagittãt ĩ occultis immaculatũ. Ipſi rectores ſunt tenebrarũ harũ aſtutiſſimi uerſutia: & malitia diabolicæ fraudis: ita ut ſicut eſt ante uenatorẽ beſtia: ſic ad eorũ comparationẽ ſit quilibet aſtutiſſim⁹ hoim: præter eos duntaxat qui cum apoſtolo non ignorant cogitationes eorũ q̃bus in dei ſapientia datum eſt fraudes deprehendere maligno rũ. Obſecro uos nouellæ plantationes dei uos qui nodũ exercitatos habetis ſenſus ad diſcretionẽ boni & mali: nolite ſequi cordis ueſtri iudicium, nolite abundare in ſenſu ueſtro: ne uos tanquã rudes adhuc uerſutus ille uenator decipiat. Nam ſylueſtribus illis & omnino beſtialibus beſtijs (ſeculares homines loquor (apertos ſatis expandit laqueos: utpote quos facile capiendos eſſe nõ dubitat. Vobis aũt qui tanquã prudentiores ceruí ſerpentes necatis: & deſideratis ad fontẽ uiuũ: ſubtiliores occultat laqueos: & callidiora fraudis ſuæ argumenta conquirit. Vnde obſecro uos humiliamini ſub potenti manu dei paſtoris ueſtri: & acquieſcite eorũ conſilijs: q melius norunt uenatoris illius uerſutias: edocti diuturno longi temporis exercitio: & crebis experimentis: tam in ſe quã multis. Sed ecce quia iã uenatores & beſtias nouimus: quiſnam ſit laque⁹ iſte quærendũ eſt. Nolo ego adinuenire ex me: nec dubiũ aliq̃d tradere uobis. Oſtendat nobis apl's laqueũ iſtũ: ipſe enim uenatorũ illorũ nõ ignorat cogitatiões. Dic nobis inquã beate paule quis ſit laqueus iſte diaboli: à quo ſe liberatam fidelis aia cõgratulat̃. C Qui uolunt inquit diuites fieri in hoc ſeculo: incidũt in tẽtatiões & in laqueũ diaboli. Ergò ne laqueus diaboli diuitiæ ſunt huius ſeculi? Heu quàm paucos inuenimus q̃ ab hoc laqueo liberati exultent: quã multos q̃ dolent & parũ ſibi uident̃ irretiti: & adhuc quãtũ p̃nt ipſi ſe inuoluere & intricare laborãt. Vos q reliquiſtis oĩa & ſequuti eſtis nõ habẽtẽ ubi caput ſuũ reclinaret filiũ hois: exultate & dicite: qm̃ ipſe liberauit me de laqueo uenãtiũ. Cõfitemini illi toto corde tota aĩa: tota uirtute: & ex ipſis medullis cordis gratias ei agite dicẽtes: qm̃ ipſe liberauit me de laqueo uenãtiũ. Et ut nouerítis quã magnũ ſit beneficiũ hoc, & ſciatis que à deo donata ſunt nobis audite qd̃ ſequit̃. Et a uerbo aſpero. O hõ uel magis beſtia: laqueum nõ timebas? Time uel malleum. A uerbo, inquit, aſpero. Quid eſt hoc uerbũ niſi illud inſatiabilis gehẽnæ: affer: affer pcute: dilacera: cito interfice: uelociter ſpolia: detrahe? Quid eſt uerbum aſperum: niſi tollatur impius ne uideat gloriam dei? Quomodo exultant uenatores capta beſtia: & clamant tolle tolle infige uerubus: infer prunis: & male bulientibus impone lebetibus. Verbũ aſperum fuit: quod protulit domus exaſperans populus iudeorũ. Tolle tolle crucifige eũ. Quàm horribile uerbũ: quàm aſperum: quàm crudele. Vere dẽtes eorũ arma & ſagittæ: & lingua eorũ gladius acutus. Hoc uerbũ aſperũ tu ſuſtinuiſti dñe. Cur? niſi ut nos liberares à uerbo aſpero. Sit iam pietatis tuæ: ut non ſuſtineamus nos quod tu dignatus es ſuſtinere pro nobis. Reſpõdẽt homines ſeculares cum eis ſuademus agere pœnitentiam & dicunt. Durus eſt hic ſermo. Nẽpe hoc eſt quod in euãgelio legimus. Loquebatur de pœnitentia ipſa dñs ſed in figura tanquã his quibus non erat datũ noſſe myſteriũ regni dei. Cũ audirent dicentẽ. Niſi manducaueritis carnẽ filij hominis & biberitis eius ſanguinẽ: dixerunt. Durus eſt hic ſermo: & abierũt retrorſũ. Quid aũt eſt manducare eius carnẽ & bibere ſanguinẽ niſi cõicare paſſionibus eius: & eam cõuerſationẽ imitari quã geſſit in carne? Vñ & hoc deſignat illi batum illud altaris ſacramentum: ubi dominicum corpus accipimus: ut ſicut uidetur illa panis forma in nos intrare: ſic nouerimus per eam quam in teris habuit cõuerſationẽ: ipſum intrare in nos: ad habitandum per fidem in cordibus noſtris. Cum enim iuſticia ingreditur: ille ingredit̃ qui factus eſt nobis à deo patre iuſticia Sed & qui manet in charitate in deo manet & deus in eo. Sed tamen adhuc multi nobis dicunt durus eſt hic ſermo. Ergo ne durum eſt momentaneum hoc & leue tribulationis: quod ſupramodũ in ſublimitate æternũ pondus gloriæ operatur in nobis? Durũ eſt breuiſſimo & leuiſſimo labore cruciatus illos & tormẽta redimere: q̃ nullus terminus finiat: nullus animus ſufficiat cogitare. Durum uobis uidet̃ cum dicitur: agite pœnitentiam. Erratis: ſed audituri eſtis aliquãdo uerbũ aſperũ ſermonem durũ:

Ioan.19

Ioan.6.

1.Tim.6.

Mat. 25 auditionē malā: Ite maledicti in ignē æternū. Ita dico uobis hoc timete: hoc durum reputate: & inuenietis quia iugū domini suaue est & onus eius leue. Si in scipso suaue illud credere necdū potestis: uel hoc nō ignoratis: qm̄ huius cōparatiōe suauissimum est. Vos autē fratres mei, uos pennati ante quorum oculos frustra iacitur rhete: uos qui diuitias huius seculi penitus reliquistis: qd timeatis à uerbo aspero quoniā iam liberati estis è laqueo? Fœlix tu idithū: pro quo psalmi quidā inscripti sunt: qui transliisti laqueū: ut omnino longe fieres à uerbo aspero. Quibus em̄ dicetur: ite maledicti in ignem æternum: esuriui em̄ & non dedistis mihi māducare: quibus inquā dicet: nisi his qui substantiā huius mūdi habuere? Numquid nō ualde exhilarantur ad uerbū hoc corda uestra: & spūali iocūditate replentur? Nūquid nō p̄ciosiorem ducitis pauperta tē uestrā thesauris seculi: Siquidē ipsa est quæ liberatuos à uerbo aspero. Quō nāq; à nobis exigat de⁹: qd̄ p ipius amore relictum est? Et tm̄ etiā hoc facitis: & de labore manuū uestarū xp̄s alitur & uestit̄: ut nihil desit. Agite ergo gr̄as: exultate & dicite: qm̄ ipse liberauit me de laqueo uenantiū: & à uerbo aspero. Exultate inquā sed adhuc interim cū tremore. Lætos uos esse uolo: sed nōdum securos. Gaudentes in spūsctō: sed tm̄ pauentes adhuc: & cauentes à recidiuo. Quid enim uobis ultra pauendum est? Vnum utiq; idq; grauissimū peccatū iudæ: pctm̄ apostasiæ. Bene em̄ factū est ut pēnas acciperetis sicut columbæ: & uolare tis ad requiescēdū. Nā in terra nō erat requies: sed labor & dolor & affictio spūs. Quid ergo timendū est sic uolanti: nisi ne fortè cadauer uel simile aliquid in terra uideat: cuius desiderio tract⁹ uideatur à uenatoribus illis pessimis, & præparatis laqueis capiatur: & sint nouissima hominis illi⁹ peiora prioribus? Hoc inquā omnino timendū est ne quis aut corde solo: aut etiā corpore ad uomitū reuertat̄. Legimus enim de filiis israel: qa corde redierunt in ægyptū. Nā corpore reuerti: clausum post eorū talos rubrū mare prohibebat. Hoc est quod uehemēter singulis quibusq; timendū est: ne qn̄ fortè catenus deū offendant: ut, manifeste abnciant̄ & euomātur ab eo: aut si pudōr ne get apostasiā corporis: tepor ipsepaulatim ingerat apostasiam cordis: ut uidelicet in habitu religionis cor seculare

1. Cor. 9. gerāt: & quicqd secularis cōsolatiōis inuenire potuerint: amplectantur. Neq; enim sumus nos apostolo sanctiores, qui tamē uerebat̄ ne fortè cū alijs prædicasset: ipse repro-

Treñ. 3. bus efficeret̄. Sed id tandiu timēdū est donec: laqueus cō tritus sit: donec corpus istud aīa deposuerit. Nā & ipsum corpus laqueus quidā est: unde & oculus legitur animā deprædari. Minime ergo decet esse securū hominē: qui secū portat laqueū suū: imo uerò bonū est magis habitare in adiutorio altissimi: ut per eum possit laqueus euitari.

Textus. De quarto uersu. Sermo quartus, unde supra.

Capulis suis obumbrabit tibi. Cōfitenti humiliter: & deuote gratias referenti: nō immeritò ampliora beneficia promittuntur. Nā qui fidelis inuenit in modico: iure cōstituetur sup multa sicut econtrario accipiendis indignus est: qui fuerit de acceptis ingratus. Itaq; deuote illi gratiarū actioni respondet spūs: nō id solū inquies faciet: sed & scapulis suis obūbrabit tibi. Credo in his scapulis geminā dei promissionē intelligēdā: uitæ scilicet eius quæ nunc est pariter & futuræ. Si enim solū pmitteret regnū: & in itinere deesset uiaticū: oīno cōquererent̄ hoīes & respōderēt. Magnū quid

Mat. 16. dēm est quod promittitur: sed perueniendi illuc nulla facultas datur. Propterea qui post seculum uitā pmisit æternam: ipse dandum etiā in hoc seculo centuplū prouidētissima pietate promisit: quid iam excusationis habes ò homo? Profecto obstructū est os loquētiū iniqua. Quidplus afferet ad tentandum: nisi quia lōga futura est uia tua? Et si grādis tibi restat uia, cur hoc timeas cui fortis cibus da

3. Re. 19. tur ne deficere possis in uia? Heliæ utiq; cibus allatus est ab angelo: quo nullus in humana consuetudine uilior in uenitur scilicet panis & aqua: tanta tamen fortitudo collata est: ut quadraginta diebus ambulans nō fatigaretur nec esuiret. Vis tibi hūc cibū ab angelis ministrari? Mirū ualde si nō uis. Q; si cibū hūc desideras: & angelica ministeria non superba sed humili magis ambitiōe requiris: audi quomō scriptū sit de dño: quia tentante diabolo & suadente ut de lapidibus faceret panē: restitit & dixit. Nō in solo pane uiuit homo: sed in omni uerbo quod proce- Matt. 4
dit de ore dei: deinde tentationibus superatis: & tentato re fugato: accesserūt angeli & ministrabant ei. Et tu ergo si uis habere ministeriū angelorū: fuge cōsolationes seculi: & tentationibus resiste diaboli. Renuat cōsolari anima tua in alijs: si uis in dei memoria delectari. Cum esuris currere suadet ad panē: at tu potius audi dicentem: nō in solo pane uiuit homo. Cur enim tanta uarietate distraheris ut modo cibum: modo potū: modo uestē aut lectū: nisi pro sola corporis necessaria sustentatiōe, requiras: qui in uno, id est in uerbo dei, potes? Hæc omnia inuenire. Manna em̄ est omnē saporē habēs: & odoris delectationē & requies est uera & sincera: suauis & salubris: iocunda & sancta. Hæc promissio est uitæ p̄sentis. Nam pmissionē futuræ qs explicet? Si expectatio iustorū lætitia: & tanta lætitia ut oē qd̄ desiderat̄ in seculo nō ualet ei cōparari: ip̄m qd̄ expectat̄ qd̄ erit? Oculus nō uidit de⁹ absq; te: q̄ præparasti diligentibus te. D Sub his itaq; scapulis quatuor nobis beneficia cōferunt̄. Sub his enim abscōdimur: sub his in occursu accipitrū & miluorū, ptegimur q̄ sunt aereæ potestates sub his umbraculū salubre refrigerat nos, repellit nimiū solis feruorē: sub his quoq; alimur & foueמur. Ait em̄ ppheta in alio psalmo. Quoniā abscōdit me in tabernaculo suo in die malorum: id est dum adhuc dies mali sunt: & in terra aliena sumus: q̄ data est in manus im-p̄ñ: in qua nō est regnū pacis: nec deus pacis regnat in ea. Nā si regnat qd est qd̄ orantes dicimus: aduenīat regnū tuū? Necesse igitur est abscōdere interim quid habemus boni: qm̄ thesaurū regni cælorū, qui inuenit homo, absc̄ō dit. Propterea etiā corporaliter in claustris & in syluis abscondimur: & si scire uultis quantū in hac absconsione lucramur: credo nullū hic esse qui si quartā partē eorū q̄ facit in seculo actitaret: non adoraret̄ ut stētis: reputaret̄ ut angelus: nunc autē quotidie tanquā negligens arguit̄ & increpat̄. Parū ne hoc lucrū ducitis: q nō reputamini sancti ante quā sitis? An nō timetis ne fortè hic uili mercede hac recepta, in futuro mercedē non habeatis? Necessaria est ergo hæc absconsio non solum ante oculos aliorū: sed etiā multomagis ante teip̄m. Hoc em̄ habet dñica illa sententia. Cū feceritis oīa q̄ p̄cipiunt̄ uobis dicite seruī inutiles sumus: qd̄ debuimus facere, fecim⁹? ue em̄ nobis si nō Lucæ. 11.
fecissemus. Et hæc est utiq; magna uirtus & summa securitas: qn̄ & pie uiuis & tm̄ plus attendis q̄ desunt tibi quàm q̄ obtinuisse uideris: oblitus q̄ retro sunt & extendēs te in anteriora. Hæc igitur est abscōsio quam sub scapulis dñi præstari dixeramus: qualis forsitan absconsio fuit uel umbratio q̄ mariæ facta est à spūsancto: ad cælandū uidelicet tam incōprehensibile sacramētū. De ptectiōe quoq; idē ait propheta iste: Obumbrasti super caput meū in die bel- Psal. 139
li. Sicut enim uidēs uenientē accipitrē mater: expādit alas suas ut pulli subeant & habeant tutum refugiū: sic nobis parata & quodāmodo dilatato sinu extensa est summa illa & ineffabilis pietas dñi nostri. Vñ & supra dixit. Quoniā refugiū meū es tu. Iam uerò sub ipsis quoq; scapulis & umbraculum salubre, & protectionem habemus. Sicut enim iste corporeus sol licet bonus sit & ualde necessari⁹: tamen & feruor eius si temperatus nō fuerit infirmo capiti, & splendor infirmis oculis nocet: nec est solis culpa sed Eccle. 7.
infirmitatis: sic etiam sol iustitiæ est. Vnde & dicitur. Noli nimium iustus esse. Nō q̄ iustitia bona nō sit: sed quia dū adhuc infirmi sumus oportet ipsa bona, gratia temperari: ne fortè elationis aut indiscretionis uitium incurramus. Quid est q̄ inceſſanter orantes & supplicantes: non possimus ad eā quā desideramus gratiæ abundantiā puenire?

Putatis quia

Putatis qa auarus aut inops factus est deus: impotens aut inexorabilis? Absit hoc: prorsus absit: sed ipse cognouit figmentū nostrum: & scapulis suis obumbrat nobis. Non tñ a petitiõe ꝓpterea cessandū est: qa & si nõ dat ad satietatē: dat tñ ad sustentationē: & si cauet nobis à feruore nimio: tñ fouet nos tãquã mr̃ calore suo. Hoc est cñ quartū qd̃ diximus: sub scapulis eius nobis p̃stari: at tanquã pulli in calore materni corporis foueamur: ne foris uagantes moriamur: refrigescẽte nimirũ charitate: quæ nõ diffũdi tur in nobis: nisi per spiritũ, qui datur nobis. Sub his igitur pennis eius securus sperabis: ut uidelicet de exhibitione præsentium munerum: firma sit expectatio futurorum.

De prima parte quinti uersus.

Sermo quintus, unde supra.

Mat. 26. SCuto circũdabit te ueritas eius uigilate & orate ut non intretis in tentationẽ. Et quis hoc dixerit scitis: & tempus scitis. Domini cñ est uerbum istud: instante iam passione sua. Et attendi
Luc. 22. te qm̃ ipse quidem erat passurus & non discipuli: nec tñ p se dicebat orandũ sed pro illis. Vnde ad petrũ. Ecce sathanas expetiuit uos ut cribraret sicut triticũ: ego aũt rogaui pro te ut nõ deficiat fides tua: & tu aliqñ cõuersus cõfirma fratres tuos. Si tñ illos oportebat timere ī passiõe domini: quãtũ nobis timendũ est fratres in passione nostra? Vigilate proinde & orate ut nõ intretis in tẽtationẽ, qm̃ undiq; circundati estis tentationibus. Vnde & legistis: qa tentatio est uita hois sup terram: itaq; si tot tentationib⁹ plena est uita nostra: ut nõ immerito tota ipsa tentatio debeat appellari: peruigili circũspectiõe opus est & oratione ne inducamur in eã: unde est & illud in oratione dñica. Et ne
Matt. 6. nos inducas in tentationẽ. Quia ergo undiq; sic circũdatus es tentationibus: scuto circundabit te ueritas eius. ut quẽadmodum undiq; bella: ita undiq; sint & præsidia. In quo & oĩno illud manifestũ est spirituale scutũ esse oportere, qd̃ circũdare potest. Veritas aũt circundat: quia uerax qui promittit: & sic exhibet ut promittit. Fidelis de⁹
1. Cor. 10 (ait apostolus) q nõ patiet̃ uos tentari supra id quod potestis. Nõ incõgrue sane scuto cõparat̃ gr̃a diuinæ ꝓtectionis: qd̃ in superiori parte amplũ & latũ est: ut caput humeros q; custodiat: in inferiori uerò strictius ut min⁹ oneret: maxime q gracíliores sint tybiæ: nec tam facile uulnerẽt: sed nec adeo periculosum sit illis in partib⁹ uulnerari. Sic omnino sic militibus suis xp̃s ad inferiora tuẽda: id est carnem: magnam (ut ita dixerim) strictitatem atq; penuriam rerũ temporaliũ donat: nec uult eos illarum multitudine
1. Thi. 6. p̃grauari: sed ut uictũ & uestitũ habentes: quẽadmodũ ait Apostolus: his cõtenti simus: in superioribus uerò amplio
Mat. 6. rem latitudinem & abundantiã gratiæ spũalis. Sic cñ habes. Primũ quærite regnum dei & iustitiã eius: & oĩa adi̇ cient̃ uobis. De uictu utiq; dixit & uestitu. Vnde dixerat solicitos esse nõ debere. Nam & hæc ipsa pater noster cælestis benignissima pietate ministrat ob duplicem. s. cãm. Ne uel oĩno crederemus infensum si ista negaret: & sic desperaremus: uel illorum nimia solicitudo spũalis exercitij fieret detrimẽtũ. Sine his em̃ neq; uiuere neq; deo seruire
Textus. est. Cæterũ quãto strictius, tãto melius. Itaq; scuto circũdabit te ueritatis eius: nõ timebis à timore nocturno.

C A sagitta uolante in die: à negotio perambulãte in tenebris: ab incursu & dæmonio meridiano. Hæc sunt quatuor tentationes quibus undiq; circundari: necesse habemus circundari etiã scuto domini: ut sit nobis à dextris & à sinistris: ante & retro. Hoc cñ præmonitos uos esse uolo, neminẽ sup terrã absq; tentatione uicturũ: ut cui forte tollitur aliqua: alterã securus expectet: aut forte non securus sed pauidus magis: & sic petat ab ea liberari: ut nũquã sibi in corpore mortis huius libertatẽ pfectã seu requiẽ audeat pollicerí. Qua in re consideranda est nobis tam bení gna erga nos diuinæ pietatis dispensatio: ut quibusdam nos tentationibus patiat̃ diutius occupari: ne forte periculosiores occurrant: ab aliquibus uerò citius liberet: ut possim⁹ in alijs, quas nobis utiliores fore præuidet, exerceri. Verum considerãdũ nobis est (sed nõ modo) q̃ sint istæ quatuor, quas hic ponit. Credo enim q in hoc ordine quo hic numerantur contra eos qui conuertuntur insurgunt: & uelut principes sunt omnium tentationum.

De secũda parte quinti uersus: & de sexto uersu.

Sermo sextus, unde supra. D

SOlet in diuinis scripturis aduersitas designari per noctẽ: & scimus qa aduersus eos qui cõuertunt̃: primũ esse certamẽ de molestijs corporis consueuit. Caro cñ hactenus indomita castigari & in seruitutẽ redigi, nequaquã æquanimiter patiat̃: sed adhuc memor recens perditæ libertatis acrius cõcupiscit aduersus spiritũ: maximeq; in his pœnis ī quib⁹ estis uos quotidie morientes: imo uerò morte affecti tota die: que & supra uires sunt & ultra naturã & cõtra cõsuetudinẽ nostrã. Quid igit̃ mirũ si turbãt ista maxie cosq necdũ cõsuetudine uerũt necdũ satis ī prõptu hñt racurrere ad orones: resurgere ad meditationes sanctas: ut sic reueleṫ dici pondus & æstus? Necessariũ plane nobis iter ipsa nr̃æ cõuersiõis initia scutum dñi ut non timeamus à timore nocturno. Bene aũt dicit̃ nõ timendũ à timore nocturno & non dicit̃ à nocte: qa nõ ipsa afflictio tentatio est: sed magis timor ipsius. Nam & omnes laboramus cũ tamẽ nõ omnes inde tentemur. & q tẽtant̃: multo magis timore futuræ pœnæ, quàm præsentis dolore lædunt̃. Quia ergo timor ipe tẽtatio est congrue dictũ est ei qui circundat̃ scuto dñi: q à tentatione hac non timebit. Fortè impugnabit̃: fortè tentabitur: fortè timebit noctẽ: sed nõ ei timor iste nocebit. Magis autẽ si non fuerit dãnatus tunc immaculatus erit: & emũdabit̃ sicut scriptum est: qa territi purgabuntur. Caminus est timor iste: sed ut examinet nõ exurat ueritas facit. Nocturnus plane & tenebrosus timor: sed facile hunc radius ueritatis exuperat. Ingerit enim oculis cordis nũc quidẽ pec
cata q̃ fecimus ut quẽadmodũ de se propheta ait: etiã nos Psal. 37.
in flagella parati simus: annunciantes iniquitatẽ nostrã: & cogitantes pro pctõ nostro: nunc uerò æterna supplicia q̃ meruimus: ut in erorũ cõparatione q̃ euadim⁹ uniuersa q̃
patimur delitias reputemus: nunc q̃q; cælestia præmia ad Rom. 8.
q̃ tendimus crebro uidelicet memorantes qm̃ nõ sunt cõdignæ passiões huius temporis ad futurã gloriã q̃ reuelabit̃ in nobis: nũc etiã ea q̃ pro nobis ptulit christus: ut crebro cõsiderantes quãta sustinuit illa maiestas ꝓ inutilib⁹ seruis: erubescamus nõ sustinere uel parua pro nobis. Sed fortasse præualuit ueritas: præsertim tã multiplex & usq; quaq; circũdans nõ repellere modo sed etiã expellere penitus hunc timorẽ. Nox præcessit: ut filius lucis: & dieí honeste ãbulãs timeat sagittã. Leuiter uolat leuiter penetrat sed dico tibi nõ leue infligit uulnus: cito interficit. Nimirũ sagitta hæc uana gloria est: nõ est unde hæc impugnet pusillanimes & remissos qui feruentiores esse uidẽtur ipsi pauceãt: ipsi sibi caueant in hac parte nihilominus adhuc solicíti non deserere scutũ inexpugnabile ueritatis. Quid cñ aliud tã contrariũ uanitatis? Nec sane huic opponẽda sagittæ: secreta illa, & quodãmodo intima ueritatis exigimus: semetipsam nouerit aia: de se teneat ueritatẽ. Difficile prorsus, ni fallor, homo uerbis laudantiũ hoiem in uita sua abduci poterit altũ sapere: si se intus ad lucẽ ueritatis solícita cõsideratione discutiat. Nónne cñ si propriã cogitat cõditionem: dicturus est sibi: quid superbis terra & cinis? Nónne si propriã cõsideret corruptionẽ: fateat̃ ne cesse est qm̃ nõ est in eo bonũ? Sed & si forte aliqd habere uideṫ: nõ inueniet puto qd̃ rñdeat apl̃o dicenti: qd habes qd̃ nõ accepisti? Et alibi. Qui stat uideat ne cadat. Postre 1. Cor. 4.
mo si fideliter computet facile illi erit aduertere: q nec cũ 1. Cor. 10
decem milibus possit occurrere ei, qui cum uiginti milib⁹ uenit ad se & omnes iustitias suas tanquàm pannum menstruate reputari. Eadem quoq; ueritas & eis nihilominus opponenda est tentationibus quæ sequũtur. Neq; enim uel sic desistit hostis antiquus: sed ad callidiora fortè cõuertitur argumẽta. Firmã probauit ut roq; latere turrim: non est quod uel à sinistris pusillanimitate timoris: uel à

dextris eam humanis cōcutere laudibus: in utroq; iā molitione frustratus attetet. Sed si uiribus, inquit, deiscere nequeo: fortè decipere possum alicui⁹ ingenio proditoris. Quis putas erit hic proditor? D Planè cupiditas radix iniquitatis, ambitio subtile malum: secretum uirus: pestis occulta: doli artifex: mater hypocrisis: liuoris parens: uitiorum origo, criminū fomes: uirtutū erugo: tinea sanctitatis, excæcatrix cordiū: ex remediis morbos creās: generās ex medicina languorē. Contēp sit uanā gl'iam ait, qm̄ uana est: fortè solidius aliquid affectaret forte honores forte diuitias. Quātos hoc negociū perambulās in tenebris trudi fecit in tenebris exteriores ueste spolians nuptiali: & uirtutum exercitia fructu pietatis euacuans. Quātos ergo pestis hæc nequiter supplātatos turpiter q̄q; deiecit: ut cæteri quiq; quos latuit occult⁹ effossor subitā expauescerent ad ruinam. Quid uerò hūc fouet uermem aliud
Mat.16. quàm mentis alienatio & obliuio ueritatis? Aut quid nisi ueritas hunc prodendū uestigat proditorem: & negotiū arguit tenebrarū? Nimirū hæc est q̄ dicit. Quid p̄dest homi
Sap.6. ni si uniuersum mundū lucret: se aūt perdat, & detrimētum sui faciat? Et item. Potentes aūt potenter tormēta patientur. Hæc est que sedula suggestione reducit in mentē quàm sit in ambitu friuola consolatio: graue iudiciū usus breuis: finis ignotus. B Hucusq; tentationes dñi: quartam inimicus non præsumit afferre. Illa enim de ignorantia est nec dubitat sapientissimum: qui sic moderabat responsiones suas, ut in nullo unquā posset deprehēdere q̄d
Mat. 4. quærebat. Prima siquidem tentatione: furiēti suadebat de lapidibus panem facere: sed ille nec posse nec nō posse
Deu. 8. respondens: cibū aliū prætēdit dicens. Non in solo pane uiuit homo &c. Secunda uerò tentatione p̄cipitium suadebat: promittens quia non læderet si filius dei esset: & sic uidens ois ciuitas laudaret eū & magnificaret: & nec esse se, nec non esse respondit. Tertia de ambitione fuit: qm̄ oia regna mundi promisit si cadens adoraret eū. Vides ne: q̄ ambitionis uia adoratio diaboli, est quia uidelicet ad honores & gloriā mūdi peruenīdū suis ille adoratoribus pollicetur? Quarta ut dixi tētatione apud eum abstinuit cuius nimirum tantā esset expertus prudentiā ex responsis. Quid autē aduersus alios faciat quos uidet oīmodo diligere iustitiā & odisse iniquitatē? Quid nisi ut iniqtatem palliet uirtutis imagine? Quos cm̄ perfectos boni nouerit amatores: malum eis sub specie boni nō medio eris sed perfecti persuadere conatur: ut cito cōsentiat qui magnopere diligit bonū & facile qui currit: incurrat. Hoc est igit dæmoniū non modo diuturnū sed meridianū. An non hoc timuit maria, qm̄ ad nouā angeli salutationē expauit? An nō hoc insinuabat apostolus cū diceret: nō enim
2.Co.2. ignoramus cogitationes eius? Ipse em̄ angelus sathanæ transfigurat se ī angelū lucis. An nō deniq; hoc ipsum metuebant discipuli qm̄ uidētes dñm super mare ambulātem clamabant putantes fantasma esse? Et uide quàm bene cōgruit q̄ quarta uigilia noctis fuisse dicit: qm̄ cōtra tētationē quartā uigilasse discipuli phibent: Nec uerò in re manifestissima nostro arbitror opus esse eloquio: q̄ uidelicet sola sit ueritas que palliatā detegit falsitatē. D Quatuor has tentatiōes etiā ī generali statu ecclesiæ haud difficile diligens considerator inueniet. Nóme em̄ timor nocturnus exercebat nouellam adhuc ecclesiæ plantationē quādo ois q occiderat seruos dei arbitrabat se obsequiū præstare pio? Demū persecutione cessante & die reddita turbauit eam grauius & afflixit sagitta uolās: quādo exierunt aliqui de ecclesia inflati spū carnis suæ inanis & uolatilis gloriæ cupidi & uolētes sibi facere nomē linguas suas magnificādo diuersa & peruersa dogmata fabricauerunt. At nūc quidem pax à paganis, pax ab hæreticis sed nō est pax à falsis filiis. Multiplicasti gentem dñe: Iesu sed non magnificasti lætitiam: qm̄ multi sunt uocati: pauci uerò electi. Omnes christiani: & omnes ferè q̄ sua sunt quærūt: nō quæ Iesu christi. Ipsa quoq; ecclasticæ dignitatis officia in turpem quæstū & tenebrarum negotiū transiere: nec in his salus aiarū: sed luxus quærit diuitiarū. Propter hoc tōdent: propter hoc frequētāt ecclias: missas celebrāt: psalmos decātāt. Pro episcopatibus & archidiaconatibus impudenter hodie decertat: ut ecclesiarū reddit⁹ in superfluitatis & uanitatis usus dissipent. Superest ut reueleť homo peccati: filius p̄ditiōis: dæmoniū nō mō diurnū sed & meridianū: quod nō solū transfigurat in angelū lucis: sed extollit supra omne q̄d dicit deus: aut q̄d colit. Nimirū insidiat crudelius calcaneo matris ecclesiæ à qua dolet caput suū esse cōtritū. Hic plane grauissimus erit incursus: sed ob hoc quoq; ecclesiā electorū ueritas liberabit: p̄pter eos breuiās dies: & dæmoniū meridianū destruēs illustratiōe aduētus sui. Et hæc quidē dicta sunt de tentationibus istis: nā & in sermone quodā super cāticа cāticorū memini me super his tractasse similiter: cū meridiani hui⁹ dæmoniī mētio incidisset ex occasiōe scilicet meridiani accubit⁹ spōsi quē sibi spōsa petierat indicari.

De septimo uersu Sermo septimus. unde supra.

IN spe uiuimus fratres nec deficim⁹ in tribulatiōe p̄senti q̄ in expectatione simus in defectibilū gaudiorū. Neq; enim uana uobis hæc expectatio aut dubia spes uidetur: immixa nimirū æternis promissiōibus ueritatis. Deinde etiā ex pceptione p̄sentium numerū firma est expectatio futurorū & p̄sentis gratiæ uirtus nimis credibiliter attestat fœlicitatē promissæ gloriæ sine dubio sequuturā. Nempe dñs uirtutū ipse est rex gloriæ: & in hymno quoq;, cundē cātamus, patrē per hennis gloriæ: patrē potentis gratiæ: cui & in psalmo canimus: quia miam & ueritatē diligit deus: gram & gloriā dabit dñs. Viriliter ergo sustineat in hoc seculo pietas col Psal.8.
luctationē: & p̄sequutiuoē quālibet æquanimiter patiat. Quidni tolleret omnia: q̄ ad oia ualet promissionē habēs eius uitæ nūc est & futuræ? Repugnet fortiter impugnāti quia & repugnāti ꝓpugnator aderit indefessus: & triumphanti nō deerit largissimus remunerator. Scuto, inquit, circūdabit te ueritas eius. Necessaria plane insuperabilis Textus.
p̄tectio ueritatis: nō mō interim in carne degēti: sed post modū exeunti: & nūc quidem ob periculosos conflictus: tunc uerò ob monstruosos occursus spirituū malignorū. Nempe & sanctissimā illam glorioſi Martini animam uoluit pars inimica nocere: & cruenta bestia sciens q̄ modicum iam tempus haberet: tota profecto insania malitiæ in fatigabilis: non est uerita prope assistere: ci quoq; in quo nihil habebat. Imo uerò ad ipsum etiā regē gloriæ accedere impudentissima temeritas illa p̄sumpsit: sicut ipse testatur. Venit em̄ princeps mundi huius: & in me nō inuenit Iohā.14
quicquā. Fœlix aia q̄ sic interim tētationum iacula scuto ueritatis repulerit: ut nil ꝓrsus uenenatū in se coalescere passa omnino nō cōfundat cū loquet inimicis suis in porta: nihil in me funestū reperies. Fœlix quē sic circūdat clipeus ueritatis: ut introitū q̄q; & exitū eius custodiat: exitū utiq; ab hac uita: & introitū in futuram: quo uidelicet nec moliat à tergo: nec à facie mali quippiā inimicus attētet. Siquidē oīno opus illi custode: opus erit duce fideli: opus erit cōsolatore magno ꝓpter horribiles illas uisiones: nō minus quàm hic adiutore & ꝓpugnatore: contra inuisibiles tētatores. Glorificate itaq; dilectissimi & portate interim christum in corpore uestro onus delectabile: suaue: pōdus: sarcinā salutarē: etiā si p̄mere aliquādo fortè uidet: etiā si interdū latera tōdit & flagellat recalcitrātē: etiā si qm̄ in chamo & fræno maxillas cōstringit & coercet oīno fœliciter. Esto ut iumētum qui saluatorem portas: sed nō penitus ut iumentū. Homo, inquit, cum in ho Psal.43.
nore esset nō intellexit: cōparatus est iumentis insipientibus & similis factus est illis. Quid em̄ tātopere uel plāgit ꝓpheta uel arguit in homine similitudinē iumētorū presertim q alio quodā loco de se loqui & dicere deo nō sine Psal.72.
quadā cōgratulatiōe uidet: Vt iumentū factus sum apud te: & ego semp tecū? Puto, imo nō putō, sed scio, similitudinē aliquā iumētorū, homini cōmēdari: sed plane non eā

quæ in

quæ ín non íntellígendo & ínſipientíæ:ſed q̄ ín patíẽtíæ ímítatíone conſíſtat. Neq; enim ſuccenſentís ſímíliter ſed ne plãgentís qdẽ uíderẽ uox:ſi díxíſſet. A Hõ cum ſub onere deí eſſet nõ recalcítrauít: ut íumẽtũ factus eſt apud eũ. Quís nõ íllí íumẽto plurímũ ínuíderet:cuí⁹ín humílí tergo ad cõmẽdatíonem íneffabílís ſuæ mãſuetudínís dígnat⁹ eſt ſedere ſaluator:ſí cũ íllíus tã p̄cíoſí onerís geſtatíone íntellígẽtíã quoq; tã ſíngularís habuíſſet honorís? Vt íumẽtum ígítur eſto:míníme tñ íumentum: patíenter quídem ſuſtínens onus:ſed honorem íntellígens ſapíenter:& delectabílíter cogítans tam ípſíus onerís qualítatẽ, plus quam propríam utílítatem. Magnus ílle ígnatíus díſcípulí quẽ dílígebat Ieſus audítor:martyr noſter: cuíus p̄cíoſís relíquíís noſtra dítata eſt pauptas:maríã ín pluríb⁹ quas ad eã ſcrípſít epíſtolís chríſtíferã cõſalutat. Egregí⁹ planè títulus dígnítatís:& cõmendatío honorís ímmẽſí. Nẽpe cuí ſeruíre regnare ẽ, geſtare hũc, nõ onerarí eſt ſed ornarí. Cæterũ unde eí de quo nunc loquebamur ſaluatorís aſello uerendũ ullaten⁹ uídebaſ:ne ſub ílla talí ſarcína deficere poſſet ín uía? An uerò tímẽdus eí aut luporũ íncurſus: aut raptorũ occurſus:uel præcípítíũ ſeu periculũ alíqd̄ ſub tãto p̄ſíde metuẽdũ? Eœlíx q ſic tulerít xp̃m ut à ſctõſctõrũ íſctãm cíuítatem mereaſ íduci. Nõ ẽ oĩno qd̄ tímeat:ne uel ín uía alíqd̄ offendículũ:uel repulſam ín íanua patíaſ. Illí nẽpe íumẽto uíam parabãt fideles populí:

Textus. huíc angelí ſancti:qm̃ angelís ſuís mãdauít de te:ut cuſtodíãt te ín oĩbus uíís tuís ne fortè offendas ad lapídẽ pedẽ tuũ. Sed nõ ſunt hæc p̄occupanda modo:ſeríes magíſíp̄a

Textus. ſcripturæ expoſítíonís ordíne ſequenda eſt. Cadent à latere,ínquít,tuo mílle & decem mílía à dextrís tuís:ad te autem non appropínquabít. Híc em̃ uerſus hodíe nobís de tractandus eſt,non ígnoratís. In præcedẽtí ſanè capítulo qd̄ nouíſſíme tractabaſ dictũ eſt ſí recolítís quẽadmodũ à quatuor quíbuſdam maxímís equídẽ grauíſſímíſq; tentatíonibus huí⁹ uítæ protectío líberet ueritatís:uídelícet à tímore nocturno:à ſagítta uolante ín díe:à negotío perambulãte ín tenebrís:ab íncurſu & demonío meridíano. Qd̄ ígítur ſequtur:cadent à latere tuo mílle &c. futuræ ma-

1. Tím. 2. gís uítæ arbítror aſſígnãdum. Vnde & ín prícípío ſermonís huí⁹ memíníſtís adhuc, ní fallor, ſnĩæ apoſtolícæ:qua uídelícet ualere ad oĩa píetatẽ:uítæ quoq; eí⁹ q̄ nũc eſt & futuræ promíſſíonẽ habere cõmẽdat. Audíte ergo & audíte ín lætítía cordís ueſtrí:qd̄ ad futuræ uítæ promíſſíonẽ ueſtrãq; expectatíonem pertínere uídeaſ. Vbí eſt theſaur⁹ ueſter:ſít & cor ueſtrũ. Et quídẽ ſtudíoſe audíſtís p̄ſentía, nõ ſum ímmemor: ſed ſtudíoſíus decet futura audíre. Nã & pſeudo ꝓphetã balaã díco (recolíte q hyſtorías noſtís) & ípſe ínquã íníquus, íuſtorum mortẽ optabat:nouíſſíma ſua horum ſímílía fierí præcabaſ. Tãt⁹ eſt píetatís fruct⁹: tanta íuſtítíæ merces ut ne ab ípſís quídem nõ deſíderarí quæat ímpíís & íníuſtís. Mínus tñ oblectat cantícum ſyõ ſalíces babylonís. Suſpẽdẽda proínde organa apud eos: lamentãdum magís ſuper flumína babylonís:ſí fortè perſuaderí eís poſſít ut plãgant. Híc planè cãtandum eſt ubí non deerunt quí tota alacrítate ſpírítus ſaltent ad uocem pſalterĩj ad cantícũ ſyon:& uehementía quadam ſacrí deſíderĩj ad eam geſtíant præuolare díccẽtes. Quís dabít mí-

Pſal. 54. hí pẽnas ſícut colũbæ:& uolabo & requíeſcam? Quíd em̃ alíus exultare:quàm ex ſeípo ſaltare eſt? Mínus ſapít ĩſq medío adhuc períclítantur ín marí, íactanť undís:agũtur fluctíbus:quãlíbet fauorabíle ſít qd̄ de remotí & ꝓpe íam deſperatí trãquílítate ſeu amœnítate líttorís, nũcíaſ. Sed nec ad eíuſmodí ptínet aíam qd̄ hodíe uobís ꝓpoſítũ eſt. Neq; em̃ talís quẽpíã adhuc mereaſ audíre:cadent à latere tuo mílle:& decẽ mílía à dextrís tuís. Memẽto cuí hæc ꝓmíſſío facta ſit. Nẽpe eí q habítat ĩ adíutorío altíſſímí:ĩ ꝓtectíõe deí cælí commorabíť. Audíat ígíť ís q ſalutís portuí cogítatíone íam & auídítate appropíquat:q præíacta uelut quadam anchora ſpeí ſuæ terræ íllí deſíderabílí íconuulſíbílíter ínhæſiſſe uídetur cunctís díebus quíb⁹ nunc mílítat:expectans donec ueníat ímmutatío ſua. Certíſſíma ſanè & præcípua appropínquatío portus huíus: hæc ípſa cõuerſatío eíus ín qua poſítí eſtís exítus præparatío eſt uocatíonís uídelícet & íuſtífícatíõís díuínæ. In hís nẽpe duobus fidelís quædam cõſtítuta eſt connexío uelut cuíuſdam æternítatís ad æternítatẽ: íd eſt magnífícatíonís ad p̄deſtínatíonẽ: quarũ equídẽ ſícut p̄deſtínatío nulla eſt præcíſa príncípío: ſíc & magnífícatío níhílomínus nullo unquã fine claudenda. Ne uerò eã quã díxímus quaſí gæmínæ huíus æternítatís mediã connexionẽ eſſe putes noſtræ admuentíonís apoſtolum audí:ſí nõ eãdem tíbí manífeſtíus ípſe commendat. Quos em̃ præſcíuít & prædeſtínauít cõformes fierí ímagíns fílĩj ſuí:quo- Rom. 8. modo putas aut quo ordíne magnífícabít? Síquídẽ quæ à deo ſunt:ordínata ſunt. Num à prædeſtínatíone ad magnífícatíonem ſaltu quodã peruenies repentíno. Proínde tíbí medíum põtem:aut magís ígredere íam paratũ. Quos predeſtínauít:ínquít, hos & uocauít:quos autem uocauít hos & íuſtífícauít. Et quos íuſtífícauít:hos & magnífícauít. Hæc uía equídem bona uídetur nõnullís homínibus:ſed & bona eſt:níhíl ſuper eíus fine tímendum. Nõ tíbí ſmt uíæ huí⁹ ſuſpecta nouíſſíma: perge ſecurus, tãto uíuídíus quãto certíus ea íam propínquare uídentur:nempe tenes media:quomodo nõ nouíſſíma propín- Mat. 4. quarent? Agíte,ínquít,pœnítẽtíã: appropínquabít em̃ regnum cælorũ. Sed regnũ, ínquíes, celorum uím patíť & uíolentí rapíunt íllud. Nullus míhí reſpondeat, non níſí per medíos hoſtíum cuneos patet acceſſus:ín ítínere medío ſunt gígantes:ín aere uolítant:obſídent tranſítũ: obſeruant tranſeũtes. Attamẽ fíducíalíter age,ne tímeas. Magní ſunt:multí ſunt:ſed cadẽt à latere tuo mílle:& decem mílía à dextrís tuís. Cadẽt undíq;:nunquam tíbí deínceps ín perpetuum nocíturí:parum eſt:non appropínquaturí. Equídẽ uídebít peccator & íraſceť:ſed à latere ueníet q̄ uídelícet p̄ueníat te míſerícordía deí tuí:eadem quoq; níhílomínus etíã míſerícordía ſubſequaſ:& ítroítũ uídelícet tuũ (ut quídẽ ſupra memínim⁹) & exítũ tuũ cuſtodíẽs. Alíoquín quíd ín íllo tam terríbílí ſpírítualíũ nequítíarum occurſu, humaní poſſent cõſíſtere ſenſus: q̄ non íntolerabílí cõcuterẽtur horrore. Quíd putatís fratres ſí uel uní alícuí è tam multís príncípíbus tenebrarũ ín mediũ ueſtrí írruere:& ín tota feritate ſua ac tenebroſí enormítate corporís apparere líceret:quís íllũ poſſet uel corporís ſenſus ſuſtínere uel cordís? Denícq; añ hos paucos díes ípſí ſcítís unum quendam ex uobís & príus dormíẽtem & poſtea excítatũ:tam grauíter fantaſía nocturna perturbare permíſſa eſt:ut uíx ílla díe ratíonís compos:uíx potuerít eſſe ſecurus. Etíã omnes uos pariter expauíſtís:cum terrítus ílle terríbílem nímís exclamaſſet ín uocem erubeſcendum ſanè q̄ uſq; adeo fides ín uobís (uel dormíentíbus) uíſa fuerít obdormiſſe, ſed ad noſtrã ſine dubío factum eſt ammonítíonem:ut tota ſolícítudíne memínerímus aduerſum quos nobís ſít colluctatío nequando ſcílícet aut ígnarí hoſtílís ínuídíæ: aut protectíoní díuínæ ínueníamur íngratí. Ex uehementíſſímo ſíquídem propríj cruciatu líuoris ín tantum prorupít malítía ínueterata furorẽ:hís præſertím díeb⁹ ſanctís acríus ſeſe índícans ueſtra deuotíone torquerí. Eodem ſane tabeſcentís ínſanía zelo, ſed licentía ampliorí exeuntíbus ſanctís adeſt:nõ níſí à latere tamen:neq; enim uel occurrere íam à facíe quaſí ut uím faciat:uel à tergo repere tãquam ut decípíat permíttetur. Sed nec íuxta íter quídẽ ſcandalũ de cætero ponet tíbí:ad te em̃ nõ appropínquabít:nõ modo non attínget ut ferat:ſed nec accedet ut terreat. Puto ením íd uerebarís ne te forſítan grauís ad íllas tam monſtruoſas effígíes:& larualíum tantam multítudínem facíerum horror ínuaderet:ſed egregíus tíbí paracletus & efficacíſſímus adhæſít conſolator: ípſe nímírũ Pſal. 61. de quo legíſtí: Coram íllo procídent æthyopes:& ínímící eíus terram língent. Planè ad níhílum deducetur ín cõſpectu eíus malígnus:ſíc tímentes ſe glorificabít. Præſente te domíne Ieſu quantũlíbet írruant hoſtes:ímo nõ ír-

ruant sed ruāt: confluant undiq; sed ut fluant, & pereāt à cōspectu dñi: quēadmodū fluit cæra à facie ignis. Quid eñ metuā deficiētes: qd trementes paueam: qd uerear cadētes? Et si ābulauero in medio umbræ mortis: nō timebo mala dūmodo tu mecū sis dñe deꝰ meus. Siqdē ptinꝰ aspirabit dies; & iclinabunt umbræ cadēt hincinde principes tenebrarū. Quos eñ nūc quoq; dū inter malignas corū occultasq; suggestiōes p fidē adhuc nō p speciē ambulamus: fides tñ uictoriosa triūphat qūo nō facilius ipa iam tunc ppalatæ cognitio ueritatis cuidens cū suis illis tenebrosis ferrugineisq; imaginibꝰ exufflabit? Nec causeris fortè de numero uel ipsam saltem multitudinem uerearis. Memēto sane q ad unum saluatoris imperium ab obsesso iā & diu possesso unius hominis corpore dæmonum legio tota discessit: & ne ipsos quidē ausa est nisi ab eo iussa cōtingere porcos: quātomagis ipso duce quotcūt fuerint undiq; cadēt cū ingēti admiratione & confusiōe
Gen. 6. dicētes: Quæ est ista quæ ascēdit sicut aurora consurgēs pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata Intrepidus itaq; & oīno impauidus: magis autem gratulabundus & laudās oculis tuis cōsiderabis nec sanè iam uel impugnationē sustinebis uel furorem pauebis: sed magis retributionē pctōrū uidebis. Et quidē uident sufficere posse hodie quæ dicta sunt: sed adhuc sanè aliquos uestrū nonnulla arbitror expectatione suspendi. Mouet eñ studiosiores quosq;, ni fallor: qdnā sibi uelit q à dextris quidē decem milia: à sinistris uerò mille phibet esse casuros. Nā latus sane qd simpliciter dicitur: nō nisi sinistrū hoc loco licere accipi puto: pīsertim q dextrū quidē incōtinēti proprio designet ex noīe. Et quidē nō sine certi ratiōe mysteriī: à sinistris multos: sed multo plures à dextris casuros esse prædixisse uideat. Nisi fortè qs tam hebes fuerit & insulsus ut in eo quod dicitur mille & decem milia: certā exprimi putet numeri taxationem: & non magis superabūdantē comparationē. Nos enim sic non diuinas scripturas accipimus, sed neq; ecclesia dei.

C Cadent ergo à sinistris quidem mille: à dextris autem decē milia: qd uidelicet abūdātiori malignitate & uelut copiosiore manu dextris insistere partibus: dextrū latus appetere cōsueuissent: Qd quidē si magnū illud ecclesiæ corpus considerare libet: facile satis aduertimus: longè acrius impugnari spūales uiros ipsi? ecclīæ quàm carnales: q nimirū duo eius latera dextrum sinistrūq; puto nō inconuenienter accipimus. Agit hoc sanè superbia semp
Iob. 40 inuidiosa malitia: perfectiores quoq; uehemēti? pulsans iuxta illud: esca eius electa. Et iterum. Absorbebit fluuiū & non mirabitur: & habet fiduciā q influat iordanis in os eius. Agit inquam & si non sine certa diuini dispēsatiōe cōsilii: qui quidem nec imperfectiores supra id quod ferre possunt tentari permittit: faciēs cum tentatiōe prouentū: & perfectioribus nō modo gloriosiores, sed numerosiores parat ex hoste triumphos. Tota ergo pariter electorū ecclesia coronabit: & ex utraq; parte sui legitime certauerit: utroq; nimirū cornu tam potēter interim uentilans inimicos: ut paulopost manifestius cadere uideantur à latere eius mille: & decem milia à dextris eius. Sic nimirū olim iam quidē Dauid pfectiore uirtute pbata: necdum uerò propalata in Israel reprobatione saulis
1. Re. 18. canebāt in choro dicentes: Percussit saul mille & Dauid decem milia. Sinautem ad singulos magis placet hoc referri: non nobis deest ne in hac quidē parte spiritalis intelligētiæ uia: dūmodo propriā sup hoc experiētiam cōsulatis. Longè siquidē ampliori solicitudine & callidita te multiplici, pars aduersa uulnerare in nobis dexterā satagit quàm sinistram: nec tā corpori perfecto quàm cordis laborat auferre substantiā. Vtraq; nimirum prosperitatem humano generi inuidere noscuntur: utraq; eos fœlicitate priuare cōtendunt & cælesti uidelicet & terrena: sed lōgè āplius rore cæli quàm pinguedine terræ. An uerō incongrue hæc dixerim? duo latera, qb? nimirū duplicē hoīs substātiā cōstat innitī: uos iudicate. Nā q spūalia quidē bona attribuim? dextræ: sinistræ uerò carnalia: minime prorsus uereor arguendū: pīsertim a uobis qb? semp studiū est: nec dexterā aliqñ sinistrā, nec sinistrā dexterā reputare. Nec uerò aliter uera qdē sapia ,pbat: quàm ut ī sinistra: diuitiæ & gloria: ī dextera aūt sit longiturnitas uitæ: nā & hoc sane nullatenus expedit ignorare: quanā uobis uehemētius, instet puicax hostiū multitudo: illic nēpe studiosius repugnandū ubi grauior urget necessitas: ubi totū belli imminet pōdus: & ubi colluctationis ratio uniuersa cōsistit unde nobis parat tota aut uictis ignominiosa captiuitas aut uincentibus gl'ia triūphalis. Deniq; propter hoc nō qdē ad insipiētiā uobis: tūdē dū libere aduersario uidemini latus exposuisse sinistrū: ut dexterum per inde tota solicitudine cōseruetis. Hæc nimirum commēdata à christo & christianis omnibus imitanda serpentis prudentia est: ut caput solum toto si necesse fuerit exposito corpore tueatur. Hæc uera philosophia: hoc cōsilium sapiētis: ut oī custodia seruetur cor: qa ex ipso uita procedit. Hæc deniq; gratia & mia dei in seruos eius: & respectus in electos illius: ut in eorum interim sinistram quidē uelut dissimulans: dexteræ semp studiosus protector assistat. Hīc est qd de seipso propheta testatur. Prouidebam Psal. 15.
dominum in conspectu meo semper: qm à dextris est mihi ne commouear. Nunquid nō & illius manum dexterā: & solam eam putas dexteram tenuisse: cuius totam in facultatem pariter & in carnem licere passus est quicquid libere uisum est inimico: uerūtamen animam inquit eius seruā? Vtinā mihi semper à dextris sis Iesu bone: utinā semper teneas manum dexteram meam. Scio enim & certus sum: qm nulla nocebit aduersitas si nulla dominet iniquitas. Tundeatur interim & tundatur sinistrum latus: pulsetur iniurijs: uellicetur opprobrijs: libēs illud expono dū à te custodiar dummodo sis ipse protectio mea super manum dexteram meam. Fortè enim mille qui à sinistris casuri sunt: hoīes magis int ēlligendi sunt quàm dæmōes. Hi nimirū nobis non nisi ob tpalia q̄libet aduersant & trāsitoria bona: q̄ quidem aūt nos habere inuidiosa malignitate suspirant: aut cupiditate iniusta sese poti? doleāt nō habere. Fortè eñ mundi huius conantur auferre substan Iob. 1.
tiam: fortè fauorem hoīm fortè ipsam corporū uitā. Vsq; huc fœuire humana psequutio potest: aīæ uerò nō habēt quid faciāt. Nā dæmones quidem supna nobis & æterna potius inuidere noscuntur: nō tñ ut sibi cedat qd irreparabiliter amiserunt: sed nec illud paup de puluere suscitatus accedat. Vnde ipsi in gloria conditi irreparabiliter ceciderunt. Indignatur & liuore tabescit obstinata malignitas: humanam fragilitatem obtinere: qd retinere ipa non meruit. Sed & si qñ fortè cuiuis tēporalia dāna aut inferre conātur: aut gratulāt inferri: hæc eorū tota molitio est ut iactura exterior uel eidē ipsi uel alteri occasio sit interna. Sicut à regiōe hoīes quoties ea suadere nobis: aut q̄libet mō efficere curāt, unde dextera nostra lædat: nō hoc qdē principaliter agere sed tēporale aliqd cuiuis prouenturū uel sibi. f. uel nobis uel alteri fortè cuipiā aut detrimētum aut emolumētū exinde seu captare ,ppulsare uelle uidentur. Nisi fortè eatenus qs in dæmonē trāsierit ex homine: ut optare ullo mō possit quēlibet sibi inimicissimū hoīem æterna dānatione mulctari. Quid nos miseri dormitamus à spūali studio qs tā multipliciter insectat neqtia spūalis? Et pudor ē dicere, & silere ,phibet uis doloris. Quātos ei inuenire est fratres ex his qs q̄ in religiōis habitu & ppo Psal. 136.
sito degūt perfectionis: qs terribilis illa ,pphetæ sentētia comprehendisse uidetur? Si oblit? fuero tui hierusalem: obliuioni detur dextera mea. Nempe sinistri custodiæ lateris tota solicitudine incubātes callent admodum: sed sapientia huius seculi, cui abrenūciasse debuerāt: ea quoq; Gala. 1.
nihilominus quam reuelat caro & sanguis: quibus iuxta apostolum: noluisse acquiescere uidebantur. Deniq; uideas eos tam auide lucra captare præsentia: tam seculari ter transitorijs utilitatibus adgaudere ad terrenarum damna uel minima facultatū tam pusillanimiter turbari:

tam carnaliter

tam carnaliter ſup his decertare: diſcurrere tã impudẽter tam irreligioſe ſecularib⁹ ſeſe ĩplicare negotijs: ac ſi hoc eſſet tota eorũ portio: hæc uniuerſa ſubſtantia. Attentius ſane agricola pauperẽ excolit fundum: ſed cui fortè nulla ãplior p̃cioſior ue ſit poſſeſſio. Buccellã panis ĩ ſinu ſuo mẽdicus abſcondit qđ ĩn ſacellis ſuis ſolũ hoc metalli genus eruginet. Tu qđ ita extremæ huic pauptati: & qdẽ p̃ prij male p̃digus laboris incũbis. Et eſt alia tibi poſſeſſio & ſi fortè remota. Erras. Nil tã ꝓpe nos quàm qđ ĩtra nos eſt. At fortè nõ qdẽ lõgius poſitã ſed inutilẽ eſſe cauſaris: ut hic tibi q̃rẽdã magis ſufficiẽtiã putes. Falleris: ubi magis inueniẽs: imo nõ inueniẽs niſi ibi. An uerò æſtimas q̃ uel operã tuã non exigat: uel minus reſpondeat operãti? Aut certè in tuto credis eſſe locatã: nec ulla deinceps ſolicitudine cuſtodis egere? Quodlibet horũ ſapias: ſcito q̃ deſipias uehemẽter. Ibi eñ quàm maxime q̃ ſeminauerit hõ hæc & metet. Sed & q̃ parce ſeminat parce & metet: q̃ uerò in bñdictionib⁹ ſeminauerit: de bñdictionib⁹ & metet: ut faciat unũ triceſimum, unũ ſexageſimũ, unũ cẽteſimum. Habes aũt theſaurũ iſtũ ĩ uaſis fictilib⁹: ſi tñ adhuc habes. Puto eñ iã amiſiſti: puto iam ſublat⁹ eſt: puto iã comederũt alieni robur tuũ & ignoraſti: nec potes theſauro tuo cor apponere: q̃ppe q̃ theſaurũ ip̃m nõ habeas. Alioquin quæſo te: ſi tam ſolicitus es: ſi nec minima ſpernis: ſi tã prudẽter ſeruas paleas tuas, etiã horreũ tuũ ſeruare memento & cuſtodire. Imo uerò nõ exponas theſaurũ tuũ: q̃ ſic incubas ſterquilinio tuo. Fortè eñ illud tibi inuident mille: ſed iſtũ obſidẽt decẽ milia: nec minus ſuperabundãtes aſtutia & crudelitate quàm numero. Cadent, inq̃t, à latere tuo mille: & decẽ milia à dextris tuis. Verte illuc oculos fidei: fortè iam eñ irruperunt aditus: fortè iam libere diripiunt omnia: fortè iam ſpolia ip̃a diſtribuũt. Quid ſi niſtro lateri tã male ſtudioſus obſeruator inhæres: niſi q̃ non in latere iam tibi eſſe ſed in facie ſiniſtra uidentur: q̃ hæc prouideras in cõſpectu tuo ſemper & qui tãgit hoc: non latus tetigiſſe putetur: ſed pupillam oculi tui? Cæterũ iam nũc tibi ꝓuide quiſquis es dextri negligẽs: ſiniſtri lateris cultor: ne cũ hædis locũ accipias inſiniſtra quã elegiſti. Aſperum uerbum eſt fratres: non immerito expauiſtis. At cauere nõ minus neceſſe eſt quàm pauere. Et q̃dẽ dñs meus Ieſus poſt cætera inæſtimabilis ſuæ erga me beneficia p̃etatis: etiam dextrum ſibi propter me paſſus eſt lat⁹ fodi: quod uidelicet nõ niſi de dextera mihi ꝓpinare uellet nõ niſi in dextera locum parare refugij. Vtinã ego talis merear eſſe columba q̃ in foramine petræ habitet: & in foramine lateris dextri. Conſidera tñ hoc uulnus eum penitus non ſenſiſſe. Neq̃ eñ illud excipere uoluit niſi iã ſoporatus in morte: ut moneret te quãdiu uiuis in huius ſemp lateris uigilare cuſtodia: ſed & mortuã cenſeri eam animã oportere: q̃ qdẽ pernicioſa in ſenſibilitate, diſſimulet in dextera ſibi uuln⁹ infligi. Merito quidẽ in ſiniſtro latere poſitum eſſe dicitur cor hominis: q̃ affectio ei⁹ prona ſit ſemper & procliuis in terram. Nec ſanè ignorabat hoc q̃ miſerabiliter ingemiſcẽs adhæſit, iquit, pauimẽto
Pſal. 118. anima mea: uiuifica me ſm uerbũ tuum. Sed ne is quidẽ in hoc pondere nos conditionis hũanæ & grauedine cordis uolebat remanere: qui ſic admonens loquebatur: leuemus corda noſtra cum manibus ad deum. Planè id ſuadebat: ut à ſiniſtro latere erigerentur ad dextrum. Secularis militia fratres in ſiniſtro tantũ latere clypeum portat: nõ
2. Ti. 2. imitemur ſi inter eos nolum⁹ deputari: quos huic ſeculo militare conſtat, non chriſto. Nemo, inquit, militans deo implicat ſe negotijs ſecularibus: hoc eſt: ſcutum applicat non tam dexteræ quàm ſiniſtræ. Attamen fratres utrunq̃ nobis lat⁹ tegendum eſt: ſi meminiſtis. Scuto, inquit, cir-
1. Cor. 6. cũdabit te ueritas eius. Et apl'us ipſe. Per arma, inquit, iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris. Cæterum ip̃am audi iuſtitiã. Fortè eñ nõ eadẽ utriq̃ lateri forma p̃ſcribit. Nẽpe hinc
Rom. 12. qdẽ mãdat: non uoſmetipſos defendentes chariſſimi: ſed
Ephe. 4. date locũ iræ: inde uerò p̃cipit: nolite locũ dare diabolo. Et itẽ. Reſiſtite diabolo & fugiet à uobis. Audi adhuc quõ tegas latus utrũq̃. Prouidẽtes bona, ait idẽ apl's, nõ tñ
2. Co. 9. corã deo, ſed etiã corã oĩbus hoĩbus. Hæc eſt eñ uolũtas dei: ut bñfacientes nõ mõ tabeſcere malignorũ demonũ inuidiã uerũetiã obmuteſcere faciatis imprudentũ hoĩm ignorãtiã. Núnqd tñ in æternũ erit nobis hæc ꝓtectio neceſſaria? Aut certè ab utroq̃ latere hoſtile agmẽ iſtabit? Erit q̃ñ nõ mõ nõ inſtabũt: ſed nec ſtabũt quidẽ. Cadẽt à latere tuo mille: & decẽ milia à dextris tuis. Siquidẽ nec humana malitia iam tũc habebit qd faciat: nec dæmonũ milia plus uerebimur: quàm totidem uermium agmina uel muſcarum. Haud aliter. Deniq̃ ĩtuebimur eos quàm filij iſrael tranſmiſſo iam mari rubro: undiq̃ ſui: ægytios mortuos: ſed & rotas curruum ire in profundũ cernebãt: ut & nos. ſ. (longè tamen ſecurius & delectabilius) cãtemus dño quàm glorioſe honorificatus ſit: equum & pariter & aſcenſorem eius deijciens in abyſſum.

De. VIII. uerſu. Sermo. VIII. unde ſupra.

BReuius qdẽ uobis aliq̃n doctiſſimi loq̃remur ſi crebrius id liceret: qđ & uos credimus nõnũquã aduertere potuiſſe. Cæterũ q̃ties ip̃a die ꝓoccupãte malitia: pluribus fortè dieb⁹ moleſtiſſimũ ſuſtinuimus à ueſtra exhortatiõe & cõſolatione ſilentiũ neminẽ ueſtrum reor oportere mirari: ſi tp̃s ip̃m redimere cupientibus nobis ꝑmo rarior interdũ ꝓtractior uideat. Hoc ſanè nobis actũ ſit breui ꝓcemio ut heſterni pariter hodierniq̃ ſermonis illius quidẽ ꝓlixitas: huius uerõ breuitas excuſata apud uos habeat. Vereor ſiquidẽ minus gratiã fortè nõnulis uel fuiſſe illã uel iſtã fore: aut magis utrãq̃ quàm Textus.
alterã. Scuto, inqt, circũdabit te ueritas eius: nõ timebis à timore nocturno: à ſagitta uolãte in die: à negotio perambulãte in tenebris: ab incurſu & dæmõio meridiano. Cadẽt à latere tuo mille & decẽ milia à dextris tuis: ad te aũt nõ appropinquabit: Diximus hinc p̃cedẽtib⁹ ſermonib⁹ q̃ dignata eſt ueritas ip̃a largiri: quẽadmodũ. ſ. fidelẽ aĩam interim quidẽ à tẽtationib⁹ poſtmodũ uerò à difficultatibus tueat. Quæ tñ utraq̃ breuius quidẽ in alio
pſalmo idẽ iſte ꝓpheta cõmẽdãs: in te, inqt, eripiar à tẽta Pſal. 17.
tione: & in deo meo trãſgrediar murum: qđ ipſo nimirũ duce: nec hic gradiens offendiculum nec egrediens hinc obſtaculũ peteret. In altero ergo crebra ereptio: ĩ altero plena iam & ſecura liberatio deſignatur. Nã in hoc ſanè tertio quod adiũgit: uerũtñ oculis tuis cõſiderabis: etiã fœlicitatis nõ modicæ ꝓmiſſionẽ arbitror contineri. Cadẽt, inquit, à latere tuo mille: & decẽ milia à dextris tuis: ad et aũt non appropinquabit. Verũtamen oculis tuis conſiderabis: Ita oro domine, ita fiat. Cadãt illi & nõ cadam ego: paueant illi & non paueam ego: confundantur illi & nõ cõfundar ego. Euidẽtius ſiquidem paucis hoc loco uerbis: & animæ miſſi immortalitas commẽdatur & ipſius quoq̃ fides aſtruit corporeæ reſurrectionis. Nẽpe ruẽtibus illis: futurus ſum ipſe q̃ uideã: & ne iſti quoq̃ q̃ bus eorũ nouiſſimã intuear retributionẽ oculi defuturi. Neq̃ enim ſimpliciter oculis: ſed oculis, ait, tuis cõſiderabis iſtis utiq̃ q̃ nũc lãguent præ inopia & deficiũt dum ſperas in deũ tuũ. Et uerè fratres deficiũt oculi: dum ſperamus. Quod eñ uidet q̃s qd ſperat? Spes, inqt, quæ uiRom. 8.
det nõ eſt ſpes. Ipſis ergo iam tũc cõſiderabis oculis quos mõ quidẽ nec leuare audes ad cælũ: ipſis planè q̃ toties interim fluũt lachrymis, ac crebris cõpunctionib⁹ atterũtur. Nec enim nouos tibi inſtaurandos putes, ſed tuos utiq̃ reſtaurandos. Quid tñ de oculo dixerim: etſi minutiſſima: eminẽtiſſima tamẽ excellentiſſimaq̃ humani corporis portione? Repoſita eſt in ſinu noſtro beata ſpes ex promiſſione utiq̃ ueritatis: ne capillum quidem de capite periturũ. Forte tñ idcirco ſignãter uiſio ꝓmittit oculorũ q̃ hoc quidẽ ſummũ interim aĩæ deſideriũ uideat: ut uideat bona. Credo, inqt, uidere bona dñi in terra uiPſal. 26
uentiũ. Supmas nimirum corporis ſui feneſtras: ſupnæ aperiri deſiderat ueritati: per ſpeciem ambulare geſtiẽs: quàm per fidem. Sanè fides ex auditu: nõ ex uiſu. Deniq̃

ſubſtantia eſt ſperādarū argumentū nō apparentiū. Et in
Eſai.50. fide ergo ſicut & in ſpe deficit oculus: auris proficit ſola. Dñs deus aperuit mihi aurē ait ꝓpheta: ſed qñqꝫ etiā oculū reuelabit. Erit qñ iā nō dicet: audi filia & uide & inclina aurē tuā, ſed leua potius oculos tuos & contemplare. Quid? Plane iocūditatē & exultationē: quā theſaurizat ſup te deus tuus. Quid? Plane non eā mō q̄ interim q̄dē
1.Cor.2. & ſi nō uidere adhuc & audire: tñ & credere potes: uerūet q̄ ſicut nō uidit oculus: ſic nec auris audiuit: nec in cor hois aſcēdit: q̄ ꝑparauit deꝰ diligētibꝰ ſe. Nimirū tāta capiet oc̄lus reſurrectiōis quāta nec auditus nec animus ipſe nūc capiat. Ob hāc deniqꝫ tā uehementē aīæ cōcupiſcētiā uidēdi. ſ. quod audit & credit. Aliū q̄qꝫ cuidētiſſimū futuræ ꝑconē reſurrectionis ipſorū ꝓpriā mētionē feciſſe arbitror oculorū. Rurſum ait circūdabor pelle mea:
Iob.29. & in carne mea uidebo deū ſaluatorē meū: quem uiſurus ſum ego ipe & nō alius, & oc̄li mei cōſpecturi ſunt. Et adiecit. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo. Fortè tñ cō-
Pſal.90. ſiderandū attētiꝰ q̄ ait oc̄li mei: ſicut & in pſalmo. Oc̄lis tuis cōſiderabis Numqd eñ mei oculi eſſe nūc uideāture? Plane nō mei. Nōnumquā ſane uiſi ſunt fuiſſe mei: q̄ ipſi quoqꝫ ad eā ptinere noſcātur: quā male ſeruaturus accepi paternæ ſubſtātiæ portionē. Nēpe uelociter ꝓfligata eſt, uniuerſam citius diſſipaui. Occupauit mēbra oīa lex pcti: libere intrabat mors p feneſtras meas: cuius nimirū factus erā ſeruus etiā egoipſe. Miſer equidē ſeruus: nō ſane hoi ſeruiēs, ſed imūdo peccori & ſcenoſo. Neqꝫ enim mercenaria ſaltē cōditiōe famulabar: ſed plane ſeruili. Ni ſi fortè mercedē qs dari putet cui etiā cibꝰ negaꝝ: & cibꝰ quoqꝫ ipa eſurie pnicioſior. Capiēti ſiquidē porcorū ſili quas nemo dabat: ut porcis uiuerē, nec cōuiuerē porcis. Deinde nunqd meus tūc oc̄lus erat q̄n deprecabaꝝ aīam meā? Qua qdē neceſſitate demū coactus ſum bñficiū refutare in manu dñatoris: ut quod oīno nō poterā: ipe ſibi illud ab hoſtili tyrānide uēdicaret. Cōſiderate attētiꝰ dilectiſſimi & ꝓaiaduertite in quanā ptāte euaſeritis pharaonis intolerabile iugū: ut iā mēbra ueſtra nō ſint arma iniquitatis pctō: nec regnet ultra in mortalibus corporibus uīris. Nō eſt hoc opis uīi frēs dextera dñi facit uirtutē: ſolus hoc pōt ille q̄ nihil oīno nō pōt. Ne dixeritis manus noſtra excelſa: ſed tā ſalubriter quām ueraciter cōfiteamini: quia dñs facit hæc oīa. Deniqꝫ nemo ſibi dubitet oī modis eſſe cauendū: ne forte donec adhuc dies mali ſunt, & nulla uſquā ſecuritas homini hāc ſuā poſſeſſionē de manu tā pñ tāqꝫ ꝓuidi tutoris: in ꝑiculoſam pniciоſamqꝫ interim libertatē recipere uelle ꝑſumat. Q̄ eñ æmulaꝝ pater ꝓ te æmulaꝝ: nec inuidētiæ eſt, ſed ꝓuidētiæ eſt q̄ ſibi totā iubet manere ſubſtantiā: ne pereat tibi. Deniqꝫ ubi ad magnā illā ſanctāqꝫ ciuitatē puenerīs: cuius fines poſſit pacē: ubi nullus iā hoſtiū timeaꝝ incurſus nō modo reddat te tibi: ſed dabit inſup & ſeipm. Interim ſane à uoluptatibus tuis auertere: & dicata mēbra nulla tibi temeritate uſurpes: ſciēs q̄ pietati ſanctificata: nō abſqꝫ graui ſacrilegio in uſus uanitatis: curioſitatis: uoluptatis: aut eiuſmodi ſecularis operis aſſumanꝝ. Neſcitis, ait apoſto-
1.Co. 6. lus, q̄ corpora ueſtra tēplum ſunt ſpiritus ſancti quē habetis à deo & nō eſtis ueſtri? Et itē. Corpus, inquit, nō fornicationi. Sed cui? Nunqd tibi? Plane ſit tibi liberū: ſed erīpere illud aut ereptū ſaltē denceps à fornicatiōis impetu: uendicare propriis uiribus potes. Q̄ſi fortè nō potes: imo quia uere non potes, ſit corpus nō fornicationi ſed dño: ſeruiatqꝫ interim ſanctificatiōi ne corruptiōi de-
Rom.6. nuo peius ſeruire contingat. Humanum dico ait apoſtolus: propter infirmitatē carnis ueſtræ. Sicut exhibuiſtis mēbra ueſtra ſeruire iniquitati ad iniquitatē: ita nūc exhibete mēbra ueſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Verū id quidē propter infirmitatē: ut ipſe quoqꝫ præmiſit. Cæterū ubi reſurrexerit in uirtute quod in infirmitate fuerit ſeminatū: nulla iam erit neceſſitas ſeruiendi: ubi & ſecuritas libera fuerit: & ſecura libertas. Quidni mlto magis reddat eū ſibi? Quidni potiꝰ libertate donet fidelem ſeruum: magnꝰ ille pater familias: q̄n quidēm & ſuper omnia bona ſua cōſtituet eū? Iam tūc ergo oculis tuis cōſiderabis: ſi tñ eos fideliter agnouerīs interim eſſe eius nō tuos. Nā & præter eā quā diximus uoti utiqꝫ tā neceſſariā rationē: quo nimirum mēbra ipſa q̄ tibi à peccati tyranni de uendicare oīno non poſſes: propriis abrenuncians uoluntatibus diuino cultui mācipaſti: nunqd uel modo tua eſſe uidenꝝ: in quibus adhuc contraria lex: & ſi nō regnat habitat tñ in quibꝰ pœna peccati ſecundus equidē hoſtis tuus: non mō manet ſed & ꝑualet & libere dñaturꝝ? Tu ne tuū dixeris corpus q̄ mortuū eſt ꝓpter peccatū: aut aiæ eſſe q̄ animā aggrauare nō ceſſat? Plane ſi qs ſuum illud dicere cupit: nō aliud cōueniēter dixiſſe uidebitur quām onus ſuū: quām carcerē ſuū. Alioquin quonā modo tuos dixeris oculos: quos ſanè interim uis, non uis: toties ſomnus occupat: fumus turbat: exiguus puluis fauciat: noxiꝰ humor obnubilat: dolor acerbus excruciat: uel ipa demū nouiſſima mors excæcat? At tunc plane tui erunt quādo omnia iſta non erunt: ut uerè iam tuis oculis conſiderare ſit: quibus nimirum pro libitu deinceps utaris ad omnia tam liberè quam ſecurè. Neqꝫ enim aduertendi decætero erunt oculi ne uideant uanitatem: q̄ puriſſimam uideant ueritatem: multominus intrabit per feneſtras mors: q̄ ipſa quoqꝫ inimica nouiſſima deſtruaꝝ. An uerò times eos è tāta plenitudine luminis, ubi ſinguli iuſti tanquam ſinguli ſoles fulgeant: aliquando caligaturos fore? Timēdū id planè: ſi nō ipos quoqꝫ oculos ſicut cætera humani corporis membra reſurrectio glorificet. Et retributiōem peccatorum uidebis. Hoc planè eis graue tormentum: & magnus quidēm malorum cumulus erit. Fortè enim quodcunqꝫ ſolatium uideretur eorum quos tam malitioſe impugnauerint in tormentis ſuis uel cōſcientiam latere: uel ipſos ſaltem declinare poſſe conſpectus. Veruntamen & ſi illis ex hac noſtra conſideratione immēſum quoddam miſeriæ pōdus accedat: nobis quæ neceſſitas erit: quæ utilitas: quæ uoluptas? Quid enī modo tā irreligioſum: imo quid tam inhumanū & execrabile uideretur: quām cruore quantumlibet inimicorum: quantumlibet iniquorum paſcere uelle oculos: & oblectare aſpectus ſupplicīs miſerorum. Attamen ſicut uidebit peccator & iraſcetur: dentibus ſuis fremet & tabeſcet. Prius enim benedicti uocabūtur in regnum quām maledicti in caminum deſcīatur ignis æterni: quo uidelicet acrius doleāt uidētes quid amiſerint. Sic iuſti quoqꝫ uidebunt & lætabuntur conſiderātes quid euaſerint. In illa ergo tāta ſeparatione: quemadmodum hædis agnorum diuiſio grauiſſimi liuoris occaſio fiet: ſic electis èregione conſideratio reproborum: immenſa quædam materia gratiarum actionis & laudis. Vnde enī iuſti tam magnificē gratias agerent: niſi cum illa in excogitabili fœlicitate qua perfruūtur: ipam quoqꝫ retributionem cernerent in iuſtorum: à quibus equidēm ſola miſericordia redemptoris ſegregatos ſeſe eſſe fideliſſime & deuotiſſime recordāturꝝ? Vnde uerò impij tanto animi furore tabeſcerent: niſi in regno ſummæ beatitudinis coram ſeſe uidiſſent alios introduci. & tunc demum in illos ſeſe fœtores: in illos horrores: in illos æterni incendij cruciatus: in illas deniqꝫ immortalis miſerias gemerēt eſſe dānatoſ? C Ibi enim inquit erit fletus & ſtridor dentium. Mat.13.
Fletus quidem ob ignem qui nō extinguitur. Stridor uerò ob uermem qui nō moritur. Planè fletꝰ ex dolore: ſtridor dentium ex furore. Fletum nempe tormentorum immanitas: ſtridorem dentium uehementia ipſa tabeſcentis inuidiæ: & obſtinata malignitas extorquebit. Ita ergo retributionem peccatorum uidebis: ne uidelicet ignarꝰ tāti periculi: ingratus aliquādo liberatori poſſe fieri uideāris. Non ſolum autem ſed & ſecuritas perfecta iuſtorū erit uiſa retributio peccatorum: quo uidelicet nec humanam aliquando nec diabolicam ultra ueteri malitiam poſſint: qui nimirum cadentibus à latere ſuo mille & decem milibus à dextris ſuis: non modo eos cadere uiderint: ſed & cadere in gehennam. Putas enim timere adhuc nō poterāt:

& calidiorem

& callidiorem cunctis animātibus ſerpentē habere ſuſpectum: præſertim ſeducte quōdā in paradiſo non immemores mulieris: ubi cū toto iam corpore ſuo ultricibus tradi tum flammis: & inter ſe & eum magnū planè iam chaos firmatum eſſe cōſpicerent. Tertium quoq; nihilomin⁹ peccatorū tibi conſideratio ipſa præſtabit: ut ex cōparatiōe deformitatis eorum eminentius glorioſiusq; reſplēdeas. Sic nimirū ſibi iuicem collata cōtraria: ſuæ quidē utrūq; uidetur ſuſcepiſſe augmētū aliquod qualitatis: ut album nigro ſi cōferas: & hoc candidius & illud tetrius apparebit. Sed audi certius ſuper hoc teſtimonium: prophetici
Pſal.57. ſermonē. Lætabitur, ait, iuſtus cū uiderit uindictā. Vt qd ita? Manus ſuas lauabit in ſanguine pctōris. Planè nō inquinabit in ſanguine ſed lauabit: ut unde ille cruētus magis: inde ille nitidior uideatur: unde ille plus ſordet: inde iſte pulchri⁹ eluceſcat. Nullā fortè ex his tribus cauſis humanus refugere uel mō inueniat affect⁹: ſed non propter aliqd horū ſapietia in eorū ridebit iteritu: qđ tñ ſine ulla dubitatione factura eſt. Nempe ipſa prædicit quæ mētiri
Proue.1. oīno nō pōt: qa uocaui & renuiſtis: extendi manū meā & nō fuit q aſpiceret. Et poſt pauca. Ego quoq; i iteritu uōſ ridebo: & ſubſannabo cū uobis qđ timebatis aduenerit: cū irruerit repētina calamitas & interit⁹ quaſi tempeſtas ingruerit. Quid ergo in inſipietiū interitu ſapietiæ credi mus placiturū: niſi iuſtiſſimā ſuā diſpoſitionem & irreprehenſibilē ordinē rerū? Sanè qđ ſapiæ tūc placebit: ſapietibus quoq; placeat neceſſe eſt uniuerſis. Nō igit tibi durū uideat fore qđ dicit: oculis tuis cōſiderabis qñ & ride bis i eorū interitu: nō q uelut quadā imanitate crudelitatis in ipſa tibi ultiōe cōplaceat: ſed q mod⁹ ipe pulcherrimus diuinæ ordinatiōis ultra quàm credi poſſit: iuſtitiæ zelatorē & amatorē æqtatis oblectat. Vbi optime oīa cōſtituta & ſuū cuiq; ceſſiſſe locū, imo i ſuum quēq; ceſſiſſe: plenius & pfectius illuſtrāte ueritate cognoſces: quō nō oīa cōſiderare: & in oīb⁹ oīm moderatorē magnificare libebit? Pulchrè oīno petrus apl's filium perditionis in lo
Act.1. cum ſuum abiiſſe teſtatus eſt q in aere crepuerit medius aeriarū collega poteſtatū: ut pote quē ueri dei & ueri pariter hoīs: q de cælo ueniſſet operatur⁹ ſalutē i medio terræ: hui⁹ inquā pditorē nec cælū recipet: nec terra ſuſtineret. Itaq; oculis tuis conſiderabis, & retributionē peccatorū uidebis. Prio quidē ob tuā euaſionē: ſecundo ob oī modā ſecuritatē: tertio quoq; ob cōparationē: quarto ob ipſius iuſtitiæ pfectā æmulationē. Erit eñ iam tunc non miæ ſed iudicij tps: nec ulla oīno credēda eſt erga impios futura illic miſeratio ubi nec culla ſperāda ē correctio. Pro cul erit hūanæ infirmitatis iſta mollicies qua tñ interim p tēpore charitas utitur ad ſalutem: amplißimo quodam uidelicet expāſæ ſagenæ ſmu: & bonos & malos colligēs piſces: id eſt affectus iocundos pariter & moleſtos. Verū hoc quidē i mari. Nam in littore ſolos eliget bonos: ſic uidelicet gaudens cum gaudentibus: ut ex hoc iā cū flentibus fiere nō poſſit. Alioquin quō in nobis iudicabitur
Pſal.70. hic mundus: niſi huius tenere affectionis oblit: introductiq; fuerim⁹ in cellam uinariā: ſcd'm eū q dixit. Introibo in patientias dñi: dñe memorabor iuſtitiæ tuæ ſoli⁹? Nec modo quidē cōſiderare pmittimur perſonā pauperis: aut miſereri ei in iudicio: ſed cū moleſtia licet: coercēdus eius modi pietatis affectus: & æquitatis eſt diſtanda ſententia. Quāto magis ubi nulla animi colluctatio: ubi nulla poterit ſubintrare moleſtia: oportet implerī qđ dictū eſt. Ab
Pſa.140. ſorpti ſunt iudices petræ iudices eorum. Abſorpti plane in affectum iuſtitiæ: & petræ ſoliditatē cui iuncti ſunt imitātes. Iuncti, inquit, petræ: quā profecto ſolam ut ſequerēt
Mat.19. cætera oīa reliquerūt. Nēpe hoc eſt qđ iterrogāti petro quidnam accepturi eſſent: petra ipſa reſpondit. Cū ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ: ſedebitis & uos
Eſa.3. ſuper ſedes duodecim, iudicātes duodecim tribus iſrael. Hec quoq; propheta pronuncians ait. Dñs ad iudicū ueniet cum ſenioribus populi ſui. Tu ne putes flexibile quippiam inueniendum in iudicibus iunctis petræ. Qui adhæret deo (apl's ait) unus ſpūs eſt: q & petræ iungitur lapis Corī.6.
unus. Ad quod ſanè ppheta nō immerito ſuſpirās. Mihi Pſal.72.
inqt, adhærere deo bonū eſt. Ita ergo abſorpti ſunt iuſti petræ iudices eorū. O familiaritatis gratiā o honoris cui mē ô fiduciæ priuilegiū ô prærogatiuā ſecuritatis perfectæ. Quid eñ tam pauendū: quid tam plenū anxietatis & uehemētiiimæ ſolicitudinis excogitari poteſt: quam iudicandum aſtare illi tā terrifico tribunali: & incertam adhuc expectare ſub tam diſtricto iudice ſententiā? Horrē- Heb.10.
dū eſt, ait apoſtolus, incidere in man⁹ dei uiuētis. Iudicemur interim fratres & terribilē illā expectationē præſenti ſtudeamus declinare iudicio. Non iudicabit deus bis in idipſum. Sane ut quorūdā peccata: ſic & quorūdā ſtudia bona manifeſta ſunt precedētia ad iudiciū: ut illi qdē nō expectātes finiam: pprio ſtatim pōdere criminū in tartara deiſcianf: iſti uerò è regiōe paratas ſibi ſedes tota libertate ſpūs ſine ulla cunctatione cōſcendant. Fœlix paupertas uolūtaria oīa relinquentium: & ſequentiū te dñe ieſu. Fœlix plane quæ tam ſecuros imo tam glorioſos faciat in illo ſingulari fragore elementorū: & in illo tremēdo examine meritorū: in illo tanto diſcrimine iudiciorū. Iam uerò audiamus quid ad tantas promiſſiones deuota & fidelis anima reſpōdeat: ne forte aut diffidere aut ſecus quam oporteat fidere uideaf. Qñ tu es, inquit, dñe ſpes Textus.
mea. Quid tā ſobrie qd tā pie poterat dici? Sed nec aliud huic uerbo uidetur poſſe cōueniētius peſponderi: quàm quod ſequitur. Altiſſimū poſuiſti refugiū tuū. Cæterum ignoſcite nobis fratres hodie quoq; pmiſſæ etiā terminos breuitatis paulominus exceſſiſſe uidemur.

De nono uerſu. Sermo. IX. Vnde ſupra.

IEtiā fratres hodie alquid audiamus de pmiſſione patris: de expectatione filiorum: de fine huius noſtræ peregrinatiōis: de mercede laboris: de fructu captiuitatis. Et quidē dura oīno captiuitas: non modo illa communis quam ex ipſa iā cōditiōe generis toleram⁹ humani: ſed hæc quoq; qua uoluntates mortificare proprias: etiam perdere proprias in hoc mundo animas feſtinantes: in hos tam rigidæ cōpedes diſciplinæ: in hunc tam grauis pœnitentiæ carcerem dedimus noſmetipſos. Miſerāda ſeruitus planè, ſed ſi coacta: ſed ſi nō ſpontanea uideretur. Nunc uerò cū uoluntariæ ſanctificetis deo: nec ingeratur ulla niſi p ipſam uolūtatem uiolenta uoluntati: profecto aliquid in cauſa eſt. Illud puto aliquid quo maius aliqd eſſe nō poteſt. An uerò plangendū uidetur quālibet magnū: quamlibet laboriоſum qđ ppter eum fiat? Et ſi magnitudo ipſa laboris interdum fortè extorqueat compaſſionem: ſed multomagis cauſæ conſideratio exigit cōgratulationem. Quid q bona oīa nō mō præter eū cōſtat fieri: ſed p eū? Deus eñ eſt q operatur in uobis & uelle & perficere p bona uolūtate. Ipſe ergo actor: ipſe remunerator opis: ipſe remuneratio tota, ut ſummum illud bonū cuius nimirū tā perfecta eſt ſimplicitas in ſeipſo duplex quodāmodo uideatur à nobis cauſa bonorū: & effectiua ſcilicet & finalis. Bene ergo dilectiſſimi: q in his oībus tam multis laborib⁹ ueſtris: non modo ſubſiſtitis, ſed etiā ſuperatis: propter eū qui dilexit uos. An uerò nō per eum? Et manifeſte. Sicut 2.Co.1.
enim abūdant pro chriſto tribulationes noſtræ, ait apoſtolus: ita abūdant etiam conſolationes noſtræ p ipſum.

DVſitatus ſermo: cōmunis ſermo: propter deum: ſed planè ubi non uacuè dicitur profundiſſimus ſermo. Crebro ſonat in ore hominum: etiam à quorum corde longe eſſe probatur. Omnes ſibi propter deū præſtari poſtulāt propter deum flagitāt ſibi ſubueniri. Facile quoq; ipſa petuntur propter deum: quæ tamen nō ſunt ſm deū: & id ſibi fieri qs obſecrat propter deū quod nō deſiderat propter deū: magis autē fortè cōtra deū. Cæterū uiuus plane & efficax ſermo: ubi nō perfunctorie: non uſurpatorie nō uelut quodam uſu loquendi: uel arte perſuadendi: ſed ex pinguedine ut dignum eſt deuotionis: & pura animi intentiōe procedit. Nempe & mūdus tranſit & cōcupi-

ſcentia eius: nec ſatis utiliter poſita aut ſtabilita firmiter: uel cadẽte eo q̃ p eo facta ſunt uidebunt. Vbi em̃ cauſa ipa deficiet: quo nõ oia quoq; q̃ ei uidebant ĩnixa pariter euacuabunt? Propterea denicq; & q ĩ carne ſemĩnat de carne habẽt metere corruptionẽ: qđ uidelicet oĩs caro fœnũ & gloria ei⁹ tanquã flos fœni: & ubi fœnũ aruerit florẽ q̃q; nihilominus cadere ſit neceſſe. Solus qui eſt
Mat. 24 cauſa indefectibilis eſt: nec flos fœni: ſed uerbũ dñi manet in æternũ. Denicq; cælũ, inqt, & terra tranſibunt: uerba autẽ mea nõ trãſibũt. Prudẽter itaq; dilectiſſimi & utiliter eligiſtis ꝑpter uerba labiorũ eius cuſtodire uias duras: illic ſemĩnates ubi nec mínima quidẽ portio ueſtri ſemínis ua
Mat. 10. leat deperire. Sane q ꝑce ſemiat: nõ qdẽ nõ metet: ſed parce metet. Nẽpe q metit mercedẽ accipit: & ſcimus qs ꝑmi
1. Corĩ. 1. ſit ne eũ qdẽ q ꝑ noĩe ſuo calicẽ aq̃ frigidæ dederit ſitienti: mercede ꝑpria cariturũ. Nũqd tñ ĩ quã mẽſurã mẽſus fuerit ſibi quoq; remetiet? aut ĩ retributiõe æquabit ei q nõ aquã porrigẽs, ſed ſanguinẽ fundẽs ꝑpinatũ ſibi, biberit calicẽ ſaluatoris? B Nõ eſt hic calix aquæ frigidæ: ſed calix inebriãs quàm p̃clarus: calix uini meri: & quidẽ plen⁹ mixto. Solus em̃ merũ habuit uinũ dñs me⁹ Ieſus: q ſolus ꝑfecte mũdus & ſemp etiã põt facere mũdũ de immũdo cõceptũ ſemine. Solus plane merũ habuit uinũ: q nimirũ & ſm diuinitatẽ ſapientia eſt: ubiq; attingẽs ꝑpter mũditiã ſuã: & nihil inquinatũ cadit in eũ: & ſm hũanitatẽ peccatũ nõ fecit: nec inuẽtus eſt dolus ĩ ore eius: ſolus nõ debito cõditiõis guſtauit mortẽ: ſed ſuæ bene placito uoluntatis, ſane nõ ob propriã utilitatẽ:: bonorũ em̃ noſtrorũ nõ eget: ſed nec tanquã retribues nobis gratiã ꝑ gra q nõ aliter ꝑ amicis mortuus eſt niſi ꝑ acquirẽdis, uidelicet ut amicos faceret ex ínimícis. C Cũ em̃ adhuc ínimící eſſem⁹: recõciliati ſumus deo ꝑ ſanguinẽ filij ſui. Aut potius ꝑ iã amicis: & ſi nõdum, quid? amãtibus: ſed tñ iã amatis. In hoc eſt em̃ gra: nõ quaſi nos dilexerímus
2. Co. 1. deũ, ſed prior ipe dilexit nos. Vis noſſe quàm lõge prior? Bñdictus deus & pater dñi noſtri ieſu chriſti, ait apl's, qui benedixit nos in oĩ benedictione ſpirituali in cæleſtibus in chriſto ieſu: ſicut elegit nos in ipſo ante mũdi cõſtitutionem. Et poſt pauca. Gratificauit, inqt, nos in dilecto filio ſuo. Quo ergo nõ dilecti iã tũc in illo: q̃n electi ĩ illo? Quo nõ ei grati: ĩ quo gratificati ſumus? Sic ergo chriſtus ſm tꝑs quidẽ pro impijs mortuus eſt: ſm prædeſtinationẽ aũt pro fratrib⁹ & amicis. In his ergo oĩbus merũ
Eſaiæ. 1. eſt uinũ ipſius equidẽ & ſolius: utine quiſpiã cæterorum ꝑſumere audeat nõ eſſe quod ſibi ꝑpheticũ illud aptet? Vinũ tuũ mixtũ eſt aqua. Primũ q̃ nemo interim mũdus à ſorde: nemo gloriari poſſit oĩno ſe caſtum habere cor: deinde q̃ mortis debitũ ꝑſoluat q̃nq; neceſſe eſt. Tertio q̃ ponẽtes ꝑ xp̃o aias hoc ſibi cõpẽdio uitã mereãt æternã; ſed & ue eis ſi ipſius erubeſcerẽt teſtimoniũ. Quarto q̃ prærogatæ ſibi & gratis exhibitæ tãtæ dilectioni, imparẽ nimis exiguãq; repẽdant. Attamẽ ne hoc mixtũ qui ſine mixtura eſt dedignet: adeo ut fiducialiter apoſtolus
Gal. 6. dicat implere ſe: quæ deſunt paſſionũ xp̃i ĩ corpore ſuo. Sit ergo licet electis pariter oĩbus unus idẽq; denarius uitæ reddẽdus æternæ: & in ipſa tñ ſicut ſtella à ſtella differt ĩ claritate: & alia claritas ſolis: alia claritas lunæ: alia ſtellarũ: ſic erit & reſurrectio mortuorum: & quãuis domus una diuerſæ tñ in ea ſunt mãſiones ut uidelicet quãtum quidem ad æternitatem & ſufficientiam: & qui parum nõ minoretur: & qui multum non abundet: quãtum uerò ad eminentiam & diſcretionem meritorum unuſquiſq; accipiat ſecundum ſuum laborẽ: ne quid omnino pereat quod in xp̃o ſit ſeminatũ. Hæc aũt dicta ſunt frẽs: ut illius tam ſpiritualis reſpõſi quod hodie nobis cõſiderandum eſt gratia commẽdetur, Qm̃ tu es dñe ſpes mea. Quicqd igitur agendũ ſit: quicquid declinandum: quicquid tolerandum quicquid optandũ: tu es dñe ſpes mea. Hæc una mihi omnium ꝑmiſſionũ cauſa: hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum: ſuſtinere ſe iactet pondus diei & æſtus: iciunare bis in ſabbato dicat: poſtremo non eſſe ſicut cæteros hominum glorietur: mihi autem adhærere deo bonum eſt: ponere in dño deo ſpem meam. Sperent in alijs alij: fortè hic in ſcientia literarum: hic in aſtutia ſeculi: ille in nobilitate: ille in dignitate: ille in qualibet alia uanitate cõfidat: propter te omnia detrimenta feci: & ut ſtercora arbitror: qm̃ tu es domine ſpes mea. Speret qui uult in incerto diuitiarũ: ego uerò ne ipſa quidẽ niſi, abs te uictui neceſſaria ſpero: nimirum uerbo tuo confidẽs: in quo abiecí omnia. Quæríte primum regnum dei & iuſtitiam eius: & omnia adijcientur uobis. Mat. 6.
Nempe ibi derelict⁹ eſt pauper: orphano tu eris adiutor. Si mihi præmia promittuntur per te obtinẽda ſperabo. Si inſurgant aduerſum me prælia: ſi ſæuiat mundus: ſi fremat malignus: ſi ipſa caro aduerſum ſpiritum cõcupiſcat ĩ te ego ſperabo. Fratres hoc ſapere ex fide uiuere eſt: nec alius ex ſententia dicere poteſt: qm̃ tu es dñe ſpes mea: niſi cui intus ſit perſuaſum à ſpiritu: ut quẽadmodũ monet propheta, iactet cogitatum ſuum in dño: ſciens q enutriẽdus ſit ab eo: iuxta illud quoq; petri apoſtoli: omnem ſo- 1. Pet. 5.
licitudinem ueſtram ꝑijciens in eũ: ipſi em̃ cura eſt de uobis. Vt quid em̃ ſi hæc ſapimus: ut quid cunctamur abijcere oĩno ſpes miſeras: uanas inutiles: ſeductorias: & huic uni tam ſolidæ tam perfectæ, tam beatæ ſpei, tota deuotiõe animi, toto feruore ſpiritus inhærere? Si quid illi impoſſibile: ſi quid uel difficile eſt: quære aliud in quo ſperes. Sed uerbo omnia poteſt. Quid facili⁹ dictu? Attamẽ ne huiuſmodi dictum intelligas uolo. Si decreuerit ſalua re nos: continuo liberabimur: ſi uiuificare placuerit, uita in uoluntate eius eſt. Si præmia æterna largiri: licet ei qđ uult facere. An uerò de facilitate iam non dubitas: ſed ipſa tibi eſt ſuſpecta uoluntas? Planè & uoluntatis teſtimonia credibilia facta ſunt nimis. Maiorem hac dilectionem nemo habet: quàm ut animã ſuã ponat quis pro amicis ſuis. Denicq; qñ in ſe ſperãti deſit illa maieſtas: quæ tam ſtudioſe monet in ſe ſperari? Planè non derelinquit ſperãtes in ſe. Adiuuabit eos, ait, & eructeos à peccatoribus & ſaluabit eos. Quare? Quib⁹ meritis? Aut quod ſequit. Quia ſperauerunt in eo. Dulcis cauſa: attamen efficax: attamen irrefragabilis. Nimirũ hæc eſt iuſtitia: ſed quæ ex fide eſt: non ex lege. De quacunq; tribulatione, inquit, clamaue- Pſal. 36.
rint ad me exaudiam eos. Ecce numera tribulationes: ſm multitudinem earum conſolationes eius lætificabũt animam tuã: dummodo ad aliã non conuertaris. dũmodo clames ad eũ: dũmodo ſperes in eũ: nec humile aliqd uel terrenũ: ſed altiſſimũ ponas refugiũ tuũ. Quis ſperauit in eo & cõfuſus eſt? Facilius eſt cælum & terrã tranſire: quàm uerbum ei⁹ euacuari. Altiſſimũ, ĩq̃t, poſuiſti refugiũ tuũ. Nõ accedet illud tẽtator, non calũniator aſcẽdet: nõ pe- Textus.
ſsimus ille fratrum accuſator attinget. Nempe ei dicit hoc (recolite pſalmi primordia) ei dicit q in ꝓtectione altiſſimi cõmoratur: illuc refugies à puſillanimitate ſpũs & tempeſtate. Quæ quidẽ duplex eſt neceſſitas fugiendi: q uidelicet & foris pugnæ: & intus timores. Min⁹ enim fugere oporteret: ſi uel interior magnanimitas exteriores tumultus utiliter ſuſtineret: uel exteriori tranquilitate: puſillanimitas propria foueretur. Altiſſimũ, ait, poſuiſti refugium tuum. Sæpe illuc fugiamus fratres, munit⁹ eſt lo- Refugiũ
cus: nullus ibi timetur hoſtis. Vtinam magis ſemper ibi in tribu-
manere liceret. Sed nõ eſt hoc temporis huius. Quod mo- latione.
do refugium eſt: quandoq; habitaculum erit: & habitaculũ ſempiternũ. Interim ſanè & ſi perſiſtere non cõceditur: frequenter tamen eſt recurrendum. Nempe ad omnem tribulatiõem: ad omnem denicq; cuiuſcunq; modi neceſſitatem: aperta eſt nobis urbs confugij. Sinus matris expanſus eſt. Parata ſunt foramina petræ. Patent uiſcera miſericordiæ dei noſtri. Hoc refugium qui declinat: nihil mirum ſi effugere non meretur. Iam quidẽm fratres quæ dicta ſunt ad expoſitionem uerſus huius uidentur poſſe ſufficere ſi dixiſſet propheta: quoniam in te ſperauí: ſicut in alijs pſalmis quibuſdam inuenitur. A Cæterũ quod dicit tu es domine ſpes mea; fortè amplius aliquid ſonat & ſublimius:

ſublímíus:quod uídelícet non mō ín eo ſperet:ſed eū.Cō
uenientus ſiquídem ſpes noſtra dícit qđ ſperamus:quàm
ín quo ſperam⁹.Sunt aūt fortè nōnullí q à dño obtínere
tēporalía ſeu ſpūalía q̄líbet cōcupíſcunt:ſed pfecta chari
tas ſolū ſitit qđ ſummum eſt:tota deſideriī uehemētía cla
mans.Quíd em̄ míhí eſt ín cælo:& à te quíd uoluí ſup ter
rā? De⁹ cordís meí:& pars mea de⁹ ī æternū.Pulchrè no
bís utrunq; paucís uerbís hodíe hieremíæ ꝓphetæ lectío
cōmēdauít.Bonus es dñe ſperātíb⁹ ín te aíæ q̄rēti te.Vbí
ſanè & ípſam numerí díſcretionē prudēter aduerte:q ſpe
rātes quídē ī eo pluraliter dixerít: q hoc uídeaṫ cōe mul
torū:quærētē uerò eū ſingulariter: q ſingularís ſit puri
tatís:ſingularís gr̄æ:ſingularís pfectionís: nō mō níſ ſpe
rare níſi ab eo:ſed níl quærere níſi eū.Q; ſi bon⁹ íllís:quā
to magís íſtís? Merítо proíde q̄rentí íllū aíæ reſpōdetur.
Mat.17. Altíſſímū poſuít refugíū tuū.Neq; em̄ ſic deū ſitiens aía:
Ioā.20. aut cū petro eí ín terreno mōte facere tabernaculum: aut
cū maría deínceps eū tangere uult ín terra. Sed planè cla
Cañ.8. mat.Fuge dílecte mí:aſſímílare capreæ hynnuloq; ceruo
Ioan.14. rum ſuper mōtes bethel.Audíuít em̄ dícentē.Sí díligere
tís me gauderetís utíq;:qa uado ad patrē: qa pater maíor
me eſt.Audíuí dícentem. Nolí me tangere. Nondum em̄
Ioā.20. aſcēdí ad patrē:& cæleſtís íam non ígnara conſilíī clamat
cū apoſtolo.Et ſi cognouímus xp̄m ſm carnē:ſed nūc íam
2.Cor.5. nō nouímus.Super montes,ínquít,bethel:ſuper oēm uí
delícet poteſtatē & príncípatū:ſup āgelos & archāgelos
cherubín quoq; & ſeraphín.Neq; em̄ alíí ſunt mentes do
mus deí qđ ſonat bethel: planè ín dextera patrís ubí íam
non ſít pater maíor eo:ín dextera altíſſímí coaltíſſímū ap
prehendere concupíſcens.Hæc em̄ eſt uíta æterna fratres
ut patrem cognoſcamus uerū deum:ſed & quem míſít Ie
ſum chriſtum uerum mihílomínus & unum cum eo deum
ſuper omnía benedíctum ín ſecula. Amen.

De decímo uerſu. Sermo. x. unde ſupra.

NEc noſtra eſt nec noua nobíſſed nota oīno ſen
tētía:ī p̄cípuís q̄busq; partíb⁹ noſtræ fídeí:qd
nō ſít,quàm qd ſít:& ſcíre poſſe facílí⁹,& pícu
loſíus ígnorarí. Idē ſanè & ſpeí nō íncōueníē
ter tríbuí poſſe uídeṫ. Lōgè em̄ facílí⁹ mēs hūana tātorū
Heb.11. experta malorū:quíbus ſít carítura quàm q̄bus pfruítura
comprehendít.Nempe germana fídeí ſpeíq; cognatío eſt
ut quod ílla futurum credít:hæc ſíbí īcípíat ſperare,futu
rum.Merítо proínde apoſtolus fídem ſperādarum rerum
ſubſtantíam eſſe díffínít:q uídelícet & non credíta nemo
ſperare:nō plus quàm ſupínane pīgere poſſít.Dícít ergo
fides:parata ſunt magna & ínexcogítabílía bona à deo fí
delíbus ſuís:dícít ſpes míhí ílla ſeruantur:nam tertía quí
dem charítas curro (míhí aít) ad ílla.Cæterum ut íam me
1.Cor.2. míní difficíle omníno aut etíā ímpoſſíbíle eſt íllorum qua
lítatem ínueſtígare bonorū:níſi cuí forte (ſuxta íllud apo
ſtolí:quæ oculus nō uídít:nec aurís audíuít:nec ín cor ho
mínís aſcendít:quæ præparauít deus dílígentíbus ſe) re
uelauít ípſe per ſpírítum ſuum.Sanè quantumlíbet perfe
ctus ín carne adhuc mortalí degēs:níſi ením eſſet híc quæ
dam ut ita díxerím ímperfecta perfectío:non díceret apo
ſtolus quotquot perfecti ſumus ídípſum ſentíamus:ídíp
ſum pfecto quod premíſerat nō quaſí íam acceperím aut
1.Cor.13. íam perfect⁹ ſím, etíā paulus ípe neceſſe eſt fateatur quía
nunc cognoſco ex parte.Et ítem.Vídemus nunc per ſpe
culum & ín enígmate:tunc autem facíe ad faciem. Quod
ergo hómíní ínterím noſcítur capabílíus:ſanè pía & pro
uída ínculcatíōe amplíus cōmēdatur.Propríū em̄ eſt affí
ctorū:ut moleſtíjs exímí ſummā reputēt fœlícítatē:& care
Pſal.114. re míſería,ſummā beatítudínē arbítrenṫ.Vnde ꝓpheta ín
pſalmo.Cōuertere,ínquít,aía mea ín requíem tuā:qa dñs
benefecít tíbí:nec ulla tñ collatæ munera fœlícítatís enu
merat:ſed adíūgít.Quía erípuít aíam meā de morte:ocu
los meos à lachrymís:pedes meos à lapſu.In quíbus ſanè
uerbís patēter índícat:quātā ſíbí requíē,quantaq; dñí be
neficía:ſi udícet à tríbulatíonſbus & perículís líberarí.Cuí
profecto ſententía íllud quoq; quod de pſalmo nonage
ſímo quod hodíe nobís tractandum eſt: ſímíle ínueníṫ.
Non accedet ad te malum:& flagellū nō appropínqua
bít tabernaculo tuo.Eſt autem uerſus ípſius quantū nos
capímus facílís íntellígentía:ad quā fortè ex uobís íam
alíquí prævolarínt.Neq; em̄ tā rudes eſtís aut ſpírítua
lís ſtudíī tam expertes:ut non facílíme ínter uos & taber
nacula ueſtra:& rurſum ínter íd quod malum & flagellū
dícítur díſcernatis.Nam & apoſtolū ſane audíſtís díce
tem:cum íam bonum certamen:certaſſet uelocē fore de
poſítionem tabernaculí ſuí.Sed quíd ego apoſtolí uerba 1.Thí.4.
memoro? Quaſí uero ígnorare poſſít míles tabernaculū
ſuum:aut docēdus ſít exemplo alíeno.Vídemus ſane nō
nullos tabernacula ſua ín turpíſſímæ captíuítatís domící
lía cōmutaſſe:nec mílítare ín hís:ſed míſeram gerere ſer
uítutem.Imo uerò (quod omníno rídículū eſt) ſic errant
alíq;:& ín tantam oblíuíonem & ſpírítualē freneſím deue
nerūt, ut níhíl ſeſe alíud putare quam ſuum hoc exterius
tabernaculū uídeaṫ.Quíd em̄ alíud quàm nō mododeí,
ſed & ſuí ígnorantíam habent:quí tanquā mortuí à cor
de omnē ínſumunt operā círca carnem ſic íntēdentes ta
bernaculo ſuo:ac ſi nunquā putent eſſe caſurū? Verum
tamē cadat neceſſe eſt:atq; íd quídem ín breuí. An nō ſe
ípſos neſcíre uídentur:quí ſic dedíti ſunt carní & ſangui
ní ac ſi oīno níhíl alíud quàm carnē ſolū ſe eſſe reputent:
ſic íā uano accípíētes anímas ſuas:tanquā prorſus ígno
rēt anímas ſe habere? Sí ſeparauerís precíoſum à uílí, aít
dñs tāquā os meum erís:hoc eſt ſí ſolerter díſcreuerís ín Hier.15.
ter exteríorem,ínterioremq; ſubſtantíam:ut nō plus ta
bernaclo tuo tímeas à flagello:quàm tíbíīpſí à malo.Hoc
em̄ malum eſt. Vnde dícítur:declína à malo & fac bonū. Pſal.36.
Hoc malū quod ſua quídē aía anímā príuat:quod ſepa
rat ínter te & deum:ut eo regnāte tanquā corpus ſine aní
ma:ſic ſit anima ſine deo,plane mortua ī ſemetípa: ínſtar
unius eorum quos tanquam ſine deo ín hoc ſeculo fuíſſe
apoſtol⁹ memorabat.Nec ſane díxerím:ut uel ípam odío
habeas carnem tuam.Díllge eam tanquā tíbí datā ín ad
iutorium,& ad æternæ beatítudínís cōſortíum præpara
tam.Cæterum ſic amet anima carnē:ut nō ípſa ín carnem
tranſiſſe putetur:dícaturq; eí à dño:nō permanebít ſpírí
tus meus ín homíne:quía caro eſt.Dílígat anima carnem
ſuam:ſed multomagís ſuam ípſius anímā ſeruet:amet adā
euā ſuam:ſed nō ſic amet:ut uocí eíus plus obedíat quàm
díuínæ.Deníq; ne ípſí quídem expedít ſic amarí:ut uíde
lícet cuí ínterím caues à flagello paternæ correptiōís the Matt.3.
ſaurízes íram æternæ dānatíonís.Genímína uíperarū aít
Ioānes:quís demonſtrauít uos fugere à uentura íra? Fa
cíte dignos fruct⁹ pœnítētíæ. Acſí euídēti⁹ loqueretur.
Apprehēdíte díſcíplínam:nequando íraſcatur dñs: ſuſtí
nete uírgā corrípientē: ne ſentíatís malleū cōterentem.
Quō dícūt nobís carnales homínes,crudelís eſt uíta uīa.
non parcítís carní ueſtræ? Eſto non parcímus ſemíní. In
quo eí magís parcere poteramus? An non melíus eſt íllí
renouarí & multíplícarí ín agro: quàm ín horreo putre
fierí? Heu,Cōputruerunt íumēta ín ſtercore ſuo. Síc uos Ioel.1,
parcítís carní ueſtræ? Sím⁹ nos crudeles ínterím nō par
cendo:at uos plane parcendo crudelíores. Síquídē etíā
nunc caro noſtra requieſcít ín ſpe:uíderítís uoſípſí quíd
ígnomíníæ ínterím ueſtra ſuſtíneat;quíd míſeríæ eā ma Textus.
neat ín futurum.Non accedet ad te malum;& flagellum
nō appropínquabít tabernaculo tuo.Híc duplex eſt ſto
la:& gemína quædam ímmortalítas commendatur. Vn
de ením níſi ex ſeparatíone anímæ & corporís mors pro
cedít? Inde eſt:q mortuum corpus exaníme nomínatur.
Vnde autem ſeparatío hæc,níſi ex flagellís preſentíb⁹:
ex qualíbet doloris uehementía:ex ípſí⁹ corporís corru
ptíone:ex pœna paccatí? Merítо tímet ꝓínde & odít fla
gellum caro noſtra:quo nímírum ab ípſíus anímæ tā de
lectabílí honorabílíq; conſortío amarum nímís díuor
tíum patíatur.Ceterum ínterím quídem donec reuoce
tur:uelít nolít ſuſtíneat,íllud neceſſe eſt.Expedít autē ſic
tolerare ut prorſus euadas:& flagellū deínceps non ap

propinquet tabernaculo tuo. B Iam uerò ut ſupra memínimus: & íneſſanter cõuenít memíníſſe, ſ. uera aíæ uíta deus eſt: & ínter hæc quoq; ſeparat malũ, ſed malũ aíæ: qđ nõ eſt alíud quàm pctm̃. Eya frẽs nugarí líbeat: ocíoſitatíbus índulgere delectet. Nímírũ gemíno hoc ſerpẽte uícíno: q duplícẽ nobís auferat uítã: alter corporís alt cordís quídní ſecure dormíamus: níſi q de negligẽtía ín grauíorí pículo nõ tã ſecurítatís eſt: quàm deſperatíonís índícíũ? Et quídẽ optãdum nobís ab utroq; líberarí: ſed cauẽdũ ſane ínterím pctm̃ quàm pctĩ pœna & eo ſtudíoſius à malo quàm à flagello declínãdũ: quo pnícioſius & oĩno ínfœlícíus ſit à deo anímã quàm à corpore ſepararí. Sane ubí prorſus de medío factũ fuerít omne peccatum cauſa quídẽ omníno ſublata, ne ípſe quoq; deínceps maneb́ít effectus: ut qũo accedere íã ad te malũ oĩno nõ poterít: ſíc nec flagellum quídem ualeat appropínquare tabernaculo tuo: q uídelícet ſam longe ſit ab exterıorí homíne quælíbet pœna, quàm lõge fuerít culpa ab ínterío, rí. Neq; eĩm aít nõ erít ín te malũ: aut flagellum ín tabernaculo tuo: ſed nõ accedet nõ appropínquabít. Síquídẽ eſt cõſíderare hoíes ín quíbus peccatum nõ modo habítat, ſed & regnat: nec ſam proxímũ magís aut magís ín tímũ poſſe eſſe uídeť: níſi fortè cũ ſíc dñabíť eís: ut nullo modo deínceps ualeat non dñarí. Eſt autẽ & alíos ínuenıre ín quíbus quídẽ adhuc manet peccatũ, ſed ſam non dominatur aut prævalet ín eís: cuulſum quodammodo: necdum tñ expulſum: deiectum: ſed nõ prorſus eiectum. Conſtat ſane ab ínítío nõ fuíſſe ſíc: ſed ín parentíbus prímís ante prímam ílla mandatí præuaricatíonem non modo nõ regnaſſe peccatum: ſed nec fuíſſe quídem. Attamẽ quodãmodo ſam tũc prope íllís fuíſſe uídetur: quod tam facíle perſuaſum eſt: quod tam feſtínanter íntrauít. Quíd uerò alíud ammonebat quàm & ípſam quoq; peccatí pœnam & ſí necdũ íneſſe corporíbus: ſam tamẽ uelut præforíbus eſſe quí dixít: ín quacũq; díe comederítís de lígno ſcíentíæ boní & malí morte moríemíní. Fœlíx, pínde expectatío: & beata ſpes noſtra: quorum tam longe glorıoſior futura eſt reſurrectío, quàm fuerít príma condítío: ut nec culpa omníno nec pœna: nec malũ ſcílícet nec flagellum aut regnet aut habítet: aut regnare aut habítare ſam poſſít alíquãdo ín anímabus, ſeu ín corporíbus noſtrís. Non accedet, ínquít, ad te malum: & flagellum nõ appropínquabít tabernaculo tuo. Nẽpe níl tam remotũ: quàm quod adeſſe ultra nõ poteſt. Sed quíd agímus fratres? Vereor deprehẽdí. Nẽpe horam hãc, magnus ílle & communís abbas noſter & ueſter non uacatíoní ſermonũ, ſed operí manuum noſcítur aſſígnaſſe. Puto tamen ígnoſcet facíle: præſertím nõ ímmemor religíoſæ fraudís íllí⁹ qua romanus olím tríbus tríbus annís cí ín ſpecu poſíto píe mínıſtrauít. Píe ſíquídẽ ut legímus patrís ſuí oculís furabať horas: & quẽ ſíbí ſubrípere ad mãducandũ poterat certís díebus benedícto panẽ ferebat. Et ego quídẽ non dubíto fratres pluríbus quí ínter uos ſunt abundantíorẽ ſpírítualíum delícíarum ſuppetere copíam: ſed quod uobís cõmunícо nõ ſubrípío míhí. Quínímo & ſecuríus & ſuauíus quícq̃d íllud ſít quod dñs donat ſumo uobíſcũ: nec ením alímonía hæc díſtríbuẽdo mínuítur: ſed potíus augetur mínıſtrãdo. Verũtamẽ quod alíqñ uobís loquímur præter conſuetudínem ordínís noſtrí: non noſtra íd agímus pæſumptíone: ſed de uoluntate uenerabílíũ fratrum & coabbatũ noſtrorũ (q íd nobís etíã ímungunt) quod tñ ſíbí quídem paſſím nolũt omníno lícere. Nẽpe alíam míhí ratíonem & ſíngularẽ neceſſítatẽ eſſe noueruńt. Neq; eĩm modo loquerer uobís: ſí poſſem laborare uobíſcum. Illud fortè uobís efficacíus uerbũ foret: ſed & conſcíentíæ meæ magís acceptum. Cæterum quando íd míhí peccatís meís exígẽtíbus: & onerоſí huí⁹ ut ípſí ſcítís: tam multíplící ínfirmítate corporís & ípa quoq; temporís neceſſítate negať. Vtínam dícens & non faciens ín regno deí uel mínímus merear ínuenírí. Amen.

De. XI. uerſu. Sermo. XI. Vnde ſupra.

Scríptũ eſt & ueraciter ſcríptũ: qa mĩæ dñí: q cõſumptí nõ ſum⁹: q nõ tradídít nos ín manus ínímícorũ noſtrorũ. Vígílat ſup nos índefeſſus & peruígíl ſíngularís clemẽtíc oculus nõ dormít neq; dormítat q cuſtodít íſrael. Id qdẽ neceſſe. Nõ enĩ dormít neq; dormítat q ímpugnat íſrael. Et ſícut ípſe ſolícít⁹ nr̃í & ípſí cura eſt de nobís: ſíc ílle, ſolícítus eſt ut nos mactet & pdat: & una eí cura ne fortè q auerſ⁹ eſt reuertať. Nos aũt aut nõ attẽdím⁹ aut mín⁹ attẽdímus reuerentíã præſidẽtís, ptegentís cuſtodíã, beneficía largíentís, íngratí gr̃æ: ímo tã multíplícíbus gratíís q̃bus p̃uenít nos, & ſubuenít nobís. Et nũc q̃dẽ p ſeípſum ípſe ípſe ſplẽdoríb⁹ aías nr̃as: nũc p angelos uíſtat: nũc p hoíes ínſtruít: nũc etíã cõſolať & erudít p ſcíptúras. Quæcũq; eĩm ſcípta ſunt ad nr̃am doctrínã ſcípta ſunt: ut p patíentíã & cõſolatíonẽ ſcípturarũ ſpẽ habeam⁹. bene ad doctrínã: ut p patíẽtíã ſperem⁹. Síqdẽ (ut alíbí dictũ eſt) doctrína uírí p patíẽtíã noſcíť: ſed & patíẽtía, pbatíonẽ operať: pbatío uerò ſpem. Quíd nos ſolí nobís nõ adſumus: q̃d ſolí negligím⁹ noſípſos? An ídeo díſſímulãdũ nobís, qa undíq; ſubueníť nobís? Imo uerò ꝓterea ſtudíoſius uígílãdũ. Neq; eĩm tã magna p nobís ín cælo pariter & ĩ terra ſolícítudo gereť: ſí nõ magna nobís ínc̃bere neceſſítas uídereť: nõ tã multíplex nobís cuſtodía: níſi ob multíplíces ínſídías ponereť. Fœlíces proínde fratres nr̃í q ía líberatí ſunt de laqueo uenãtíũ: q de tabernaculís mílítantíũ ad atría q̃ſcẽtíũ, trãſíerũt malorũ tímore ſublato, ín ſpe ſíngulariter cõſtítutí. Vní íſtorũ ímo uníuerſítatí dícíť. Nõ accedet ad te malũ: & flagellũ nõ appropínquabít tabernaculo tuo. Sanè cõſídera non ad hominẽ q fm carnẽ uíuít, ſed ad eũ quí ín carne degẽs fm ſpírítũ ambulat: hanc fierí, pmíſſionem. Síquídem nõ eſt díſtínguere ínter íllum & tabernaculum íllíus. Cõfuſa ín eo ſunt oĩa tãquàm ĩ fílío babylonís. Denícq; eíuſmodí homo etíam caro eſt: nec ín eo ſpírítus manet. Vbí autem non fuerít ſpũs bonus: qñ deerít malum? Porrò ubí malum: flagellum quoq; appropínquet neceſſe eſt. Semper ením malum pœna comítatur. A Non accedet ad te malum: & flagellum non appropínquabít tabernaculo tuo. Magna, pmíſſío: ſed unde íd ſpare líceť? Quõ malũ & flagellũ euadã: quõ effugíã: quõ elongabo ut non appropínquent míhí? Quo merıto: quà ſapíẽtía: qua uírtute? Qm̃ angelís ſuís mandauít de te: ut cuſtodíant te ín omníbus uíís tuís. In quíbus omníbus uíís? Quíbus declínas à malo: quíbus fugít à uentura íra. Multæ ſunt uíæ, & genera multarum uíarum: magnum profecto periculum uíatorí. Quàm facíle ín multarum occurſu errabít ĩ uía ſua: q uíarum díſcretíone caruerít: B Nam neq; angelís mandatũ ut ín oĩbus uíís cuſtodíant nos: ſed ín oĩbus uíís noſtrís. Sunt autem à quíb⁹ & in quíb⁹ oporteat cuſtodírí. Scrutemur, pínde uías noſtras fratres, etíã uías dæmonũ: uías quoq; beatorũ ſpírítuũ, & uías domíní ínueſtígemus. Et quídẽ ſupra me eſt quod íncípío: ſed adíuuabítís oratíoníbus ueſtrís: ut aperíat míhí theſaurum íntellígentíæ ſuæ. & uoluntarıa orís meí beneplacíta faciat ſibí deus. Víæ ígítur fílíorum adam ín neceſſítate & cupídítate uerſanť. Ab utraq; ſíquídem ducímur: & ab utraq; trahímur: níſi q uídemur magís urgerí neceſſítate: trahí cupídítate. Et neceſſítas quídẽm ſpecialíter corporí tríbuenda uídetur. Nec ſímplex ílla eſt: ſed amfractus habens plurímos: pluríq; díſpendía: nam compendía pauca admodum: ſí qua tamẽ. Quís hoĩm neſcíat q neceſſítas hoĩm reuera quàm multíplex ſít? Quís ſufficíat quàm ſít multíplex explícare Ipſa nos erudít expẽríentía: ípſa uexatío dat íntellectum. In hís quíſq; doceť quàm neceſſe habeat clamare ad dñm non de neceſſítate ſed de neceſſítatíb⁹ meís erue me. Nec modo ab hac uía neceſſítatís: ſed ab ea quoq; quæ cupídítatís eſt optabat educí q ſquís nõ ſurda aure monítа ſapíentís exceperít. Quíd ením ílle aít? A uolũtatíbus tuís auertere. Et ítem, Poſt concupíſcentías tuas non eas. Sí quídem

Textus. Rom. 5. Rom. 5. Eccli. 18.

quidē è duabus malis longe melius est in necessitate gradi: quàm in cupiditate. Multiplex illa: sed ista amplius per oēm modum, imo ultra oēm modum multiplicior inuenitur. Res cordis est ista cupiditas: propterea tāto maior, quāto anima plꝰ est quàm corpꝰ. Denicꝫ hæc sunt uiæ q̄ quidē uidentur hoībus bonæ: sed finē nō habent: nisi cū demergūt in profundū inferni. Si inueniſti uias hoīm: illud quoꝫ cōsidera, ne fortè de his dictū sit. Contritio & infœlicitas in uijs eorū, ut sit cōtritio in necessitate: infœlicitas in cupiditate. Quō in cupiditate infœlicitas? Id est, nō fœlicitas ut putaſ. Quid em̄ si cui fortè uideſ in terrenarū affluētia rerum fœlicitas arridere cupita? Et ipo infœlicior est: quo uehementius ipsam pro fœlicitate amplectit infœlicitatē: aut magis īmergitur ei & absorbeſ ab ea. Væ filijs hoīm ab hac fœlicitate falsa atꝫ fallaci: uæ q̄ dicit qa diues sum & nullius egeo: cum sit pauper & nudus & miser & miserabilis. Et necessitas quidem ex infirmitate carnis: cupiditas ex cordis inedia & obliuione procedit. Idcirco alienū mendicat anima: q̄ oblita sit comedere panem suum: propterea terrenis inhiat: q̄ minime cælestia meditetur. D Videamus & dæmonum uias. Videamus & caueamus uideamus & fugiamus eas. Siquidem uiæ illorum præsumptio & obstinatio. Scire uultis unde id sciam? Considerate eorū principē: qualis ille est, tales & domestici eius. Cōsiderate uiarum ipsius principia: si nō manifeste in immanissimam statim p̄sumptionem prosilierit dicens. Sedebo in monte testamēti in lateribus aquilonis similis ero altissimo. Q̄ temeraria: quamꝫ horrenda præsumptio. Numquid non illic ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem: expulsi sunt nec potuerunt stare? Propter præsumptionem stare nō potuerunt: propter obstinationem qui cecidit non adiſciet ut resurgat. Ex hac namꝫ spiritus uadens: ex illa non rediens est. Et mira quidem præsumptio dæmonum: sed nō minus mira obstinatio est: q̄ superbia eorum semper ascendit: propterea nō est illis cōmutatio. Quia em̄ cōuerti noluerunt à uia præsumptionis: incideruntin uiā obstinationis. Q̄ peruerso & euerso sunt corde filij hoīm: quicumꝫ sectantur uestigia dæmonū, ingrediuntur dæmonū uias. Hæc enim tota aduersum nos spiritualium colluctatio nequitiarum est: ut nos seducant ut nos inducant in uias suas, ut deducant in eis, perducant ad destinatum finem: qui paratus est eis. Fuge homo præsumptionem: ne gaudeat de te inimicus tuus. Nempè in his maximè uitijs gaudet: in seipso expertus quàm difficile possis ab hac tanta uoragine respirare. A Nolo autē ignorare uos fratres: quonam modo descendatur imo ca datur in illas. Primus enim ut interim occurrit gradus de scēsionis huius, dissimulatio est propriè infirmitatis, iniquitatis, inutilitatis. Dum sibi parcens, sibi blandiens. si bi persuadens homo, aliquid se esse cum nihil sit iam ipse se seducit. Secundus gradus: ignorantia sui. Vbi enim in primo gradu inutilia sibi cōsuerit perizomata foliorum, quid supereſt nisi ut uulnera tecta non uideat præsertim cum ad hoc solum texerit ne uideret? Ex hoc tandem fit: ut etiam alio reuelante, uulnera non esse contendat, conuersus in uerba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Atꝫ is quidem tertius gradus est admodum uicinus, imo cōtiguus præsumptioni. Quid enim mali iam actitare uereaſ qui præsumit & defensare? Cæterum difficile hic hærebit in tenebris & lubrico: præsertim cum nō desit etiā angelus dñi malus persequens & impellens. B Itaqꝫ quartus gradus uel quartum potius præcipitiū cōtemptus est: ut quēadmodū scriptura dicit: impius cū uenerit in profundū malorum contēnat. Ex hoc & deiceps magis ac magis super eum urget puteus os suum: dum uidelicet eiusmodi animā contēptus tradit impœnitentiæ: impœnitentia obstinatiōe firmatur. Hoc est iā peccatum quod neꝫ in hoc seculo neꝫ in futuro remittitur: qa cor durum & induratum nec timet deum: nec hoīem reueretur. Qui sic in omnibus uijs suis adhæret diabolo: manifeste factus est unus spiritꝰ cum eo. Et uiæ quidem hominū quas superiꝰ demonstrauimus, ipsæ sunt: de quibus dicitur: Tentatio uos non apprehendat nisi humana, & quia humanū est peccare. Porrò uias diabolicas à natura hominis alienas esse quis nesciat: nisi q̄ in nonnullis ipa sibi consuetudo induisse naturā uideatur? Cæterum etsi quo rundā hoīm sit: non humanū tn̄ sed diabolicū est in malo perseuerare. C Quæ uerò sunt sanctorū angelorū uiæ? Profecto illæ: quas unigenitus enarrauit dicēs: Videbitis angelos ascendentes & descendētes super filiū hoīs. Ascēsio igitur & descēsio uiæ illorū. Ascēsio propter se: descēsio uel potius cōdescensio propter nos. Sic beati illi spūs ascendunt per contēplationē dei descendunt per compassionē tui: ut custodiant te in omnibus uijs tuis. Ascendūt ad uultū eius: descendūt ad nutū eius: qñ angelis suis mādauit de te. Nec tamen uel descēdēdo uisione gloriæ fraudantur: quia semper uident faciem patris. Puto & uias domini uultis audire: Multum præsumere uideor: si me illas promisero ostensurum. Legi autem de ipso: quoniā docebit nos uias suas. Cui enim alteri crederet? Docuit itaqꝫ uias suas, cū aperuit labia prophetæ, ut diceret: Vniuersæ uiæ domini misericordia & ueritas, Ita ad singulos, ita ad omnes cōiter uenit, in misericordia scilicet & ueritate. Vbi em̄ multa iā fuerit de miseratione p̄sumptio, sed obliuio ueritatis: non continuo ibi deus. Sed neꝫ ubi terror multꝰ ex recordatiōe ueritatis: nulla aūt de memoria amīæ cōsolatio. Nā neꝫ ueritatē tenet: qui mīam (ubi uerè est) non agnoscit: nec uera esse sine ueritate mia potest. Itaqꝫ ubi misericordia & ueritas obuiauerūt sibi: sese etiā iustitia & pax osculantur: nec abesse potest: cuius in pace factus est locus. Quanta audiuimus & cognouimus, siquidem patres nostri annunciauerunt super hac copula tam fœlici misericordiæ & ueritatis. Misericordia tua & ueritas tua susceperūt me, ait propheta. Et alio loco. Mia tua (inqt) ante oculos meos est: & cōplacui in ueritate tua, sed & dominus ipse de eo. Veritas mea & misericordia mea cum ipso. Sed considera etiam manifestos aduentus domini quemadmodum scilicet in eo quidem qui iā præsumptus est, misericordem teneas saluatorem. Porrò in eo qui in fine promissus est: ueracem sustineas retributorem. Nam & hinc fortè uidebitur dictum quia misericordiam & ueritatem dilexit deus: gratiam & gloriam dabit dominus: Quamuis & in priore quoꝫ aduentu recordatus sit misericordiæ suæ & ueritatis suæ domui israel. & in posteriori licet iudicaturus sit orbem terræ in æquitate, & populos in ueritate sua: non tamen futurum iudicium sit sine misericordia: nisi fortè ei qui non fecerit misericordiā. Hæc sunt etenim æternitatis itinera: de quibus apud prophetam sic habes: Incuruati sunt colles mundi: ab itineribus æternitatis eius. Ad manum est unde id facilime probare possim. Siquidem misericordia domini ab æterno & usꝫ in æternum. Et ueritas domini manet in æternum. Ab his itineribus incuruati sunt colles mundi, superbi dæmones: principes mundi huius tenebrarum harum: qui uiam ueritatis & misericordiæ nescierunt: neꝫ meminerunt semitarum eius. Quid illi & ueritati: qui mēdax est & pater eius? Denicꝫ habes manifeste de eo scriptum: Qui in ueritate non stetit. Q̄ uerè longe fuerit à misericordia: etiam inflicta nobis ab illo miseria nostra testatur. Quando ille unquam misericors fuit qui homicida ab initio erat? Postremo qui sibi nequam cui bonus? Q̄ nequissimus ille sibi qui nūquā super propria iniquitate dolet: nūquā super propria damnatione compungit? Nimirum falsa p̄sumptio à uia ueritatis extrusit, crudelis obstinatio uiam misericordiæ intercluſit. Inde enim nec in se unquam assequi nec à domino misericordiam conse qui potest. In hunc ergo modum tumidi illi colles incuruati sunt ab itineribus æternitatis: dum à uijs domini (que quidē rectæ sunt) per amfractus suos: & distorta nō tam itinera quàm præcipitia corruerunt. Quàm uerò prudentius atquè utilius alij quidem colles: ab his itineribus incuruati & humiliati sunt ad salutem. Non enim in-

Esai. 14.

Puer. 18.

1. Cor. 10

Ioan. 1.

Vbi su

ps. 24.

ps. 68.

ps. 25.

Abac. 3.

Ioan. 8.

curuati ab his tanquã ab corũ rectitudine dissidentes sed ꝙ ipsa eos incuruauerunt itinera æternitatis. An non in curuatos iam cernere est colles mundi: dũ sublimes quiꝙ ac potentes deuota subiectione inclinantur ad dominum & eius uestigia adorant? Nunquid nõ incuruantur: cum ab ipa sua pernicioſa celsitudine uanitatis & crudelitatis ad humiles semitas conuertunt mitæ & ueritatis? Ad istas nimirũ domini uias nõ modo bonorũ spirituũ: sed etiam electorũ uiæ hoim dirigunt. Et primus quidẽ gradus miſero homini emergenti de profundo uitiorũ illa est mia: qua miseretur filio matris suæ: misereturanimæ suæ perinde placens deo. Imitatur enim qui hmõi est magnum illud diuinæ miserationis opus: compunctus cum eo qui prior pro eo punctus est mories & ipse quodãmodo pro salute sua: nec parcens subiici. Hæc miseratio prima excipit redeũtem ad cor, & hæc intra ipsa uiscerum arctitatur arcana. Supereſt ut uia regia ꝓgrediatur & ꝓcedat usꝙ ad ueritatem. & qđ sæpissime cõmẽdamus uobis: cordis
Rom.10. contritionẽ oris cõfessio comitetur. Corde enim creditur ad iustitiã: ore autem cõfessio fit ad salutẽ. Conuersus ad
Mat.18. cor, paruul⁹ fiat in oculis suis necesse est: sicut ueritas ait: Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruul⁹ iste: nõ intrabitis in regnũ cælorũ. Non ergo uelit dissimulare ꝙ non ualet nescire, quàm ad nihilũ redactus sit. Nõ confũdatur in lucẽ prodere ueritatis: ꝙ nõ sine miserationis affectu uiderit in occulto. Sic igredit homo miæ uias & ueritatis: uias utiꝙ dñi: uias uitæ: & fructus uiarum: sal⁹ est uiatoris. Vias quoꝙ angelorum ad easdem nihilominus tẽdere manifestũ est. Cũ em̃ ascendũt ad cõtemplationem inquirunt ueritatẽ de qua & desiderãdo satiant, & satiandesiderant. Cũ uerò descendũt faciunt nobiscũ miam:
Hebr.1. ut custodiãt nos in omnibus uijs nostris. Administratorij enim spũs sunt missi in ministeriũ propter nos. Planè ministri nostri: nõ dñi nostri. Et in hoc unigeniti formã imitantur: qui non uenit ministrari sed ministrare: qui stetit
Mat.20 inter discipulos tanquã qui ministrat. Fructus angelicarũ uiarũ qđ ad ipsos spectat: sua ipsorũ beatitudo & obedientia charitatis: qđ autem ad nos pertinet: inde quidẽ obtentus diuinæ gratiæ: hinc uerò custodia uiæ nostræ. Siquidem angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus indigẽtijs tuis, in oĩb⁹ desideriꝭ tuis. Alioquin facile est tibi incurrere uias mortis, ut uidelicet aut de necessitate in obstinationẽ: aut in p̃sumptionẽ de cupiditate prorumpas: quæ quidem iam nõ hoim sed dæmonum uiæ sunt. In quo enim tã facile inueniri solẽt hoies obstinati: quàm in eo quod aut ad necessitatem pertinere simulant aut arbitrantur? Quicqd moneas ait ille: ego quod possum, possum: & non ultra possum. Tu si hic sis: aliter sentias. Vnde uerò in presumptionẽ: nisi ex quodã ipetu uehementioris desiderij prosilimus? Interim ergo mandauit angelis suis deus: non quidem ut amoueant te a uijs tuis: sed ut in eis ipsis te custodiãt: & quasi per uias suas: uias tuas dirigant in uias ipsius. Quonammodo inquis? Nempè ut quod angelus ex sola charitate purius agit: tu propria saltem necessitate compulsus & ammonitus: descendas & condescendas exhibere proximo misericordiã & rursum cum eodẽ angelo leuans desideria tua tota animi cupiditate ascendere studeas ad summam & perpetuã ueritatem. Hinc enim monemur leuare corda nostra cum manib⁹: hinc audimus quotidie: sursum corda. Hinc quo
ps.4. qꝙ negligentes arguimur: & dicitur nobis: Filij hominũ usquequo graui corde: ut quid diligitis uanitatẽ & quæritis mendacium. Exoneratum enim cor & leue, leuatur magis: ut q̃rat & deligat ueritatem. Nec mireris ꝙ in uias domini secum nos admittere imo & immittere non dedignẽtur? qui custodire dignat in nostris. Quàm fœlici⁹ tñ in eisipsi ambulãt: quãꝙ securius. Cæterũ & ipi quoꝙ lõgè inferius ab eo qui ueritas ipsa & ipsa mia est: in mia & ueritate uersant. Quàm uerò cõgrue suis quæqꝙ gradibus: sibiꝙ competẽtibus dispoſuit de⁹. Summã rerum tenet ipse qui summus est: ipse supra quẽ nihil est: ultra quẽ nihil. Porrò angelos sanctos non in summo quidẽ posuit sed in tuto: quippe ei q in summo stat uicinius adhærẽtes ac perinde confirmatos uirtute ex alto. Nam hoies quidẽ nec in summo: nec in tuto sunt: sed in cauto. Deniꝙ & in solido sunt, idest in terra habentes locum imũ sed nõ infimũ: unde & possibile & necesse sit ut sibi caueant. Dæmones aũt in pẽdulo huius aeris uagi uẽtosiꝙ uagant. Indigni si quidẽ cælos conscendere: ad terrã tñ descendere dignant. Et hodie quidẽ ista sufficiant: atꝙ utinã eiusdem ipsius munere sufficientes ei gratias referre ualeamus ex quo & sufficientia nostra est. Nõ em̃ sufficiẽtes sumus uel cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis: nisi ipse dederit nobis qui dat omnibus affluenter, & est super omnia benedictus in secula seculorum. Amen.

De.xi. uersu Sermo.xij. unde supra.

SI meministis hesterno sermone uias dæmonum præsumptionẽ dixim⁹ & obstinationẽ: nec tacuim⁹ q̃re id dicerem⁹. Possumus tñ si necessariũ iudicatis uias eorũ, uia adhuc alia inuestigare. Nã & si oĩmodis eas occultare laborẽ: multiplicitereos prodit spũs sanctus: multipliciter in scripturis sctis declarat semitas iniquorũ. Legimus siquidem de eis oĩbusqm̃ p̃s.11. in circuitu impij ambulãt. Legim⁹ de corũ pricipe: qm̃ circuit q̃rens quẽ deuoret. Qđ & ipe fateri cogitur in pñtia 1.Pet.5. maiestatis: ut inter filios dei astans & unde ueniat requisitus. Circuiui, ait, terrã & perãbulaui eã. Dicam⁹ itaꝙ uias Iob.1. eius circuitionẽ & circũuentionẽ. Ista em̃ ad nos: illa utiq̃ in seipso. Semp ille extollit: sed deꝭcit semp superbia eius ascẽdit semp: semp humiliat. Numqd nõ circuit⁹ iste? Qui em̃ in circuitu ambulat ꝓficiscit qdẽ: sed ꝓficit nihil. Væ hoi q sequit hũc circuitũ: q nũquã à ꝓpria uolũtate recedit: si conaris auellere: paululũ seq uidebit sed ĩ dolo. Circuitus est: alitũde reditũ parat: nõ ab ea penitus abducet. Satagit undiꝙ: undiꝙ fugitat: hæret tñ semp ꝓpriæ uolũtati. Verũtñ si mala est circuitio ꝓpria lõge equidẽ peior circũuẽtio aliena. Secũda siquidẽ uel maxime diabolũ facit. Sed quõ fratres ut miserũ hominẽ circũueniat, superbissimus ille descẽdit? Vide circuitũ impij etiã in hocipo. Oculi eius oẽ sublime uidẽt: attñ ima quoꝙ ipsa curiose uestigat, sed ut magis ascẽdat ut uehemẽtius intumescat, & dũ cõculcauerit humilẽ sibi uideat ipse sublimior: sicut p̃s.138. scriptũ est: Dũ superbit impius, incẽdit paup. Quàm peruerse ascendentes & descẽdẽtes angelos bonos, angelus malus æmulatur. Ascẽdit studio uanitatis: descẽdit liuore malignitatis. Cuius mẽdax ascẽsio: eius crudelis descẽsio est: expers ille (ut heri diximus) miæ & ueritatis. Cæterũ si descẽdũt maligni ut circũueniãt: gras ei cuius mãdato descendũt & benigni angeli, ut subueniãt nobis, ut custodiãt nos in oĩbus uijs nostris. Neꝙ hoc solũ: sed in manibus, inqt, portabũt te: ne unquã offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. Quãta nobis fratres in huius scripturæ uerbis, & eruditio & ammonitio & cõsolatio exhibet. Quis in oĩb⁹ psalmis tã magnifice pusillanimes cõsolat negligẽtes ammonet: erudit ignorates? Vñ id quoꝙ fidelib⁹ suis, puidẽtia uoluit diuina præstare ut in ore ipsorũ, uersiculi psalmi huius hoc maxime quadragesimali tpe uersarent. Nec alitũde quàm ex ipsius usurpatione diaboli sumpta uidet occasio: ut in hoc quoꝙ neqssim⁹ ille seru⁹ filij seruiat uel inuitus. Quid em̃ tã molestũ ei: qd nobis eẽ põt tã iocundũ quàm ui etiã malũ ei⁹ nobis cooperat in bonũ? Angelis suis mãdauit de te: ut custodiãt te in oĩb⁹ uijs tuis. Cõ-
fiteant dño miæ eius: & mirabilia eius filijs hoim. Cõfiteã- p̃s.8.
tur & dicãt inter gẽtes qm̃ magnificauit dñs facere cũ eis. Domine qd est hõ quia innotuisti ei: aut qd apponis erga eũ cor tuũ? Apponis cor erga eum: geris pro eo solicitudinem, curam illius habes. Deniꝙ ei mittis unigenitum tuum, immittis spiritum tuũ, promittis etiam ultrũ tuũ. Et ne quid in cælestibus uacet ab opera solicitudinis nostræ beatos illos spiritus ꝓpter nos mittis in ministeriũ: custodiæ nostræ deputas, nostros iubes fieri pedagogos

Parum

Parum eſt em̃ q facís angelos tuos ſpūs: facís & angelos
Mat. 18. paruulorū. Deníq; angeli eorū ſemp uídēt faciē patrís. Il
los utíq; tam fœlices & tuos ad nos: & noſtros ad te ãge
los facís. D Angelís ſuís mandauit de te. Míra dignatío
& uerè magna dilectío charitatís. Quís em̃, qbus, de quo,
quíd mãdauít? Studioſe cõſiderem⁹ fratres: díligẽter cõ
mendemus memoríæ hoc tam grande mandatū. Quís em̃
mãdauit. Cuíus ſunt angeli: cui⁹ mãdatís obtemperauít:
cui⁹ obediũt uolũtatí? Nẽpe angelís ſuís mãdauit de te:
ut cuſtodíant te ín oĩbus uĩs tuís: nec cũctan̄ quín etiã
ín manibus tollant te. Summa ergo maieſtas mandauit
angelís, & angelis ſuís mandauit. Illís utíq; ſublimíbus:
tã beatís tam proxíme ſibí cohærẽtíbus: tam familiáríter
adhærentíb⁹, & uerè domeſtícis dei. Mandauit de te. Tu
quís es? Dñe q̃d eſt homo q memor es eíus: aut filíus hoís
q̃m reputas eũ? quaſi uerò non ſit homo putredo, & fili⁹
hoís uermís. Sed q̃d putas mandauit de te? Nunq̃d ſcrí
pſit contra te amarítudines? nunquíd ut contra foliũ q̃d
uẽto rapítur oſtendãt potentiã ſuam, & ſtípulã ſiccam p
ſequãtur? Numquíd ut tollant ímpíum ne uídeat gloriã
dei? Mandandũ íſtud eſt: non mandatum: non recedas ab
adiutorío altíſſimí: ín protectíone dei cælí commorare: ne
de te íllud q̃q; mãdet. Que em̃ protexerít deus cæli: nõ
de eo íllud mandabítur: ſed pro eo. Et q ínterím non man
datur. Pro eo díffertur: ut ſint omnía propter electos. De
níq; parantíbus íre ſeruís & continuo ſuperſemínata col
Mat. 13. ligere zízanía cupientíbus: prouid⁹ paterfamílías: ſíníte,
ínquít, uſq; ad meſſem ne fortè eradicetís ſimul & trítí
cum. Quomodo ígitur tãdíu ſeruabítur ínterea: Hoc pla
ne, hoc opus præſens, hoc mandatum tẽporís huíus. Ita
q; angelís ſuís mandauit de te ut cuſtodíant te. O trítícũ
ínter zízanía, ô granum ínter paleas, ô lílium ínter ſpínas.
Gratías eí fratres: gratías eí & pro nobís pariter & p uo
bís. Præcioſum depoſítum nobís commíſerat: fructũ cru
cís ſuæ præcium ſanguínís ſuí. Nõ eſt cõtentus cuſtodía
hac tam parum tuta, tam parum utíli, tam fragíli, tam ín
ſufficientí. Super muros tuos hieruſalem conſtituít cuſto
des. Nempè etíam ípſi quí uídentur murí aut ín muro ip
ſo columnæ: hís cuſtodíbus egẽt & maxíme. Angelís ſuís
mandauit de te, ut cuſtodiãt te ín omnibus uĩs tuís. Quã
tam tíbí debet hoc uerbum ínferre reuerentiã, afferre de
uotionem, conferre fiduciam. Reuerẽtíam pro præſentia,
deuotionẽ pro beníuolentia, fiduciã pro cuſtodía. Caute
ambula: ut uídelícet cuí aſſunt angeli: ſícut eís mandatum
eſt: ín omnibus uĩs tuís. In quouís díuerſorío, ín quouís
angulo, angelo tuo reuerentíam habe. Tu ne audeas íllo
præſente: q̃d uídente me nõ auderes. An præſentẽ eſſe du
bitas quẽ nõ uídes? Quíd ſi audíres, quíd ſi tãgeres: q̃d ſi
olfaceres? Vide q̃a non ſolo uíſu rerũ præſentía cõprobe
tur. Non omnía uíſuí ſubiacent: nec corporalía quídem.
Heb. 11. Quantomagís ſpíritualía procul ſunt ab omní ſenſu cor
poreo, & ſpíritualíter poti⁹ ueſtígandа? Sí fidem cõſulas:
ea tíbí angelícã ꝓbat præſentiã non deeſſe. Nec díxíſſe pí
get: q̃m fides probat quàm nímírũ apl'us argumentũ non
apparẽtíũ eſſe díffínit. Aſſunt ígitur & aſſunt tíbí nõ mo
do tecum ſed etiã pro te. Aſſunt ut protegant: aſſunt ut
Iaco. 1. proſint. Quíd retríbues domíno pro omnibus quæ retrí
buit tíbí? Sí quídem ſolí eí honor & gloria. Quare eí ſolí?
q̃a ípſe mandauit, & omne datum optímum nõ níſí ab íllo
eſt. Veruntamẽ & ſí ílle mandauit: ípſis quoq; q & eí ex tã
ta charitate obediunt, & nobís ſubueníunt ín tãta neceſ
ſitate: íngratos eſſe nõ lícet. Simus ergo deuotí: ſim⁹ gra
tí tãtís cuſtodíbus, reamemus eos, honoremus eos quan
tum poſſumus, quãtum debemus. Totus tĩ eí reddatur &
amor & honor noſter: à quo tã ípſis quàm nobís eſt totũ
1. Thí. 1. unde honorare poſſum⁹ uel amare: unde amarí honorarí
ue meremur. Neq; em̃ apl'us ubí aít: ſolí deo honor & glo
ria: prophetíco credẽdus eſt obuíare ſermõí quí ſibí etiã
ps. 9. amícos dei nímís honorificatos eſſe teſtatur: Puta aũt ſi
Rom. 13. míle eſſe íllud uerbum apoſtolí eí quod ítem aít. Nemíní
quícquã dabeatís níſí ut ínuícẽ dílígatís Sí quídẽ nõ hoc
uoluít ut alía quælíbet debíta negarentur: pſertím cũ ídẽ
ípſe dícat: cuí honorẽ, honorẽ &c. ín hunc modũ. Vt ergo
pleníus íntellígas quíd ín utroq; ſenſerít, quíd ue monue Vbí ſu
rít: uíde quemadmodum ínter radíos ſolís mínora quæli pra
bet lumínaría non uídentur. Numquíd amota modo ſyde
ra arbítramur: numquíd extíncta? Mínime quídẽ ſed am
pliorí claritate quodammodo tecta: ínterím apparere nõ
poſſe. Sic ergo dílectío ílla quæuís debíta ſuperans quaſi
ſola regnare debet ín nobís: ut quícquíd debetur cæterís
ſibí uendícet, & ex dílectiõe omnía faciamus. Sic díuínus
præualere debet honor & quodammodo preíudicare uní
uerſis: ut ſolus ípſe non modo præ omnibus ſed ín omní
bus honoret. Idípm ſane putes dictũ etiãde amore. Quíd
enim extra ípm relíqt cæterís: quí totũ cor, totã aĩam, to
tã uírtutẽ, dño deo ſuo ín dílectiõe donauít. In ípſo ítaq;
fratres affectuoſe dílígamus angelos eíus tanquã futuros
alíquando cohæredes noſtros: ínterím uerò actores & tu
tores à patre poſítos: & præpoſítos nobís. Nunc em̃ filí
dei ſumus, & ſí nondũ appareat quíd erímus: eo q adhuc
paruulí ſub tutoríbus & actoríbus ſímus: tanquã níhíl ín
terím díffèrentes à ſeruís. Cæterum & ſí tã paruulí ſumus:
& tã magna nobís: nec modo tam magna: ſed & tam perí
culoſa uía reſtat: quíd tamen ſub tantís cuſtodíbus tímea
mus. Nec ſuperarí nec ſeducí: mínus autem ſeducere poſ
ſunt quí cuſtodíunt nos ín omnibus uĩs noſtrís. Fídeles
ſunt prudentes ſunt potẽtes ſunt, quíd trepídamus? Tm̃
ſequamur eos, adhereamus eís, & ín protectíone dei cælí
commoremur. Víde em̃ quàm neceſſaría ſit íſta protectío:
íſta cuſtodía ín uĩs tuís. In manibus, ínquít, portabũt te:
ne unquã offendas ad lapídem pedẽ tuum. Parũ tíbí uíde
tur q non ſit lapís offenſiõís in uía. Cõſidera quæ ſequũ Textus
tur: Sup aſpídẽ & baſilíſcũ ambulabís, & cõculcabís leo
nẽ & draconẽ. Q; neceſſaríus pedagogus ímo etíam baíu
lus: pſertím paruulo ínter hæc gradíentí. In manibus ín
quít portabunt te. In tuís quídem uĩs cuſtodíent te, & de
ducẽt paruulũ: qua poteſt paruul⁹ ambulare. Cæterũ nõ
te patiẽtur tentarí ſupra quàm ſuſtínere potes: ſed ín ma
nibus tollent ut pertranſeas offendículum. Q; facíle tran
ſit quí íllís portatur manibus quàm ſuauíter íuxta uulga
re prouerbíum natat: cuíus alter ſuſtínet mentũ. Quotíes
ergo grauíſſíma cernít urgere tẽtatío, & tríbulatío uehe
mes ímínere ínuoca cuſtodẽ tuũ: ductorẽ tuum: adíutorẽ
tuũ ín opportunítatíb⁹, ín tríbulatiõe. Inclama eũ & díc:
Dñe ſalua nos, Perím⁹. Non dormit neq; dormítat. Et ſí
ad tps q̃q; díſſímulet: ne fortè periculoſius ab íllí⁹ te ma
níb⁹ ípſe præcípites ſí te eís ígnoraueris ſuſtẽtatũ: Spũa
les em̃ ſunt manus íſtæ, & auxílía utíq; ſpũalía: quæ ſíngu
lís electorũ p cuíuſq; díſcrímínis mõ, & obiecte difficul
tatís tanquã lapídeæ molís quantítate: ab hís quí ſibí de
putatí ſũt angelís ſpíritualíter & multíplíciter exhíbent.
Díco ego tamen alíqua ex hís q̃ cõmunía magís arbítror
& paucís quí ínter uos ſunt, ínexperta. Turbatur alíquís
uehementer ſeu corporalí quouís íncõmodo: ſeu tríbula
tione alíqua ſeculari ſeu acedía ſpũs, & quadam' animí de
fectione langueſcens. Iam tentarí íncípít ſupra quàm ua
leat ſuſtínere ſam ímpínget & offendet ín lapídem: ſí non
fuerít q ſubueníat. Quís uerò eſt lapís íſte? Ego íllũ ín tel
ligo lapídem offenſionís & petrã ſcandalí: ín quã ſí offen
derít quís collídetur: ſuper quẽ uerò ceciderít cõtereteũ.
Lapídem utíq; angularem, electum, pcioſum, quí eſt dñs
chriſtus. In hũc lapídem offendere eſt murmurare aduer
ſus eum, ſcandalízarí à puſillanímitate ſpíritus & tempe
ſtate. Itaq; opus íllí eſt angelíca ope: angelíca conſolatío
ne: angelícis manibus: quí ſam defecit, ſam propemodum
offendít ín lapídem. D Et uerè offendít ín lapídem quí
murmurat & blaſphemat: ſcípſum collídens: non eum ín
quem furíbundus ímpíngit. Arbítror ſanè uelut duabus
quíbuſdam manibus eíuſmodí homínes ínterdum ab an
gelís ſupportarí: ut quodammodo nõ ſentíentes tranſeãt
quod tantopere formídabant: nec parum mírentur poſt
modum tam ſuper poſteríorí facílítate: quàm ſup difficul-

tate priori. Vultis scire quas intelligam duas manus? Duplicem utiq; demõstrationẽ: dũ uidelicet hinc quidem tribulationis breuitas: inde æternitas retributionis ostendi tur, aut magis pigitur uel imprimitur cordi ut ităo affectu sentiat: quoniã momentaneũ hoc & leue tribulationis nostræ supra modũ in sublimitate: æternũ pond⁹ gloriæ operatur in nobis. Quis uerò istas tam bonas per bonos non credat fieri: cum certum sit q ecõtrario male uti q; fiant immissiones per angelos malos? Habetote familiares angelos fratres mei: frequentate eos sedula cogitatione & deuota oratione qui semper uobis assunt ad custodiam & consolationem.

De. xij. uersu. Sermo decimustertius. unde supra.

POssumus hunc uersum qui in manibus est uidelicet: In manib⁹ portabunt te &c. nõ modo de præsenti cõsolatione dictum accipere sed etiã de futura. Nempè custodiũt nos in uijs nostris angeli sancti: sed uia finita (quod est utiq; uita finita) in manibus tollunt. Nec eñ desunt nobis testes fideles. Proxime lectũ est uobis de beatissimo patre nostro uerè per omnia benedicto: q dum intentam oculorũ aciem in splẽdore coruscæ lucis habere uideret: uidit germani animã capuani episcopi in sphera ignea ab angelis in cælum deferri. Sed quid huiusmodi testimonia requirimus? Ipsa in euangelio ueritas de mendico & ulceroso lazaro ait, qñ portatus est ab angelis in sinum abrahe. Neq; enim in illa tam noua nobis tanquã incognita regione ambulare ipsi possemus: præsertim cum tãtus sit lapis in uia. Quis lapis? Qui in lapidibus olim consueuerat adorari: qui lapides obtulit domino dicẽs: Dic ut lapides isti panes fiant. Mat. 4. Porrò pes tuus: affectio tua, pes animæ quàm in manibus angeli portant ne offendat ad lapidem pedem tuũ. Quomõ eñ non uehementissime turbaretur anima si sola hinc egrederetur: si illas sine consolatione ingrederetur uias si inter illos lapides suis pedibus graderetur? Etenim uerò manifestius audi quàm necesse habeas portari in manib⁹ Textus. alienis: nec alijs quàm angelicis tamen. Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconẽ. Quid inter hæc faceret pe shuman⁹? Quid humanæ affectionis inter tam terribilia mõstra constaret? Nempe nequitiæ spirítales sunt, & quidem non incongruis appellationibus designatæ. Siquidem & de his dictum q̃d nequaquã uobis excidisse reor. Cadent à latere tuo mille & decẽ milia a dextris tuis. Quis uerò scire potest an diuisæ sint inter eos operatiões, malitiæ, ministeria iniquitatis: ut ex diuersis officijs quin poti⁹ maleficijs, uocabula q̃q; diuersa sortiti nominentur. Alius siquidem aspis: ali⁹ uerò basiliscus: alius autem leo: & alius quidem draco: q uidelicet suo quidẽ inuisibili mõ uarie quoq; noceãt: quasi Mat. 17. alius morsu, alius quoq; uisu, alius autem rugitu uel ictu alius siquidẽ flatu? Legi etiã de quodã genere dæmoniorũ: q̃d non ejiciatur nisi in orationibus & ieiunijs. Nil po ps. 57. tuerat namq; uerbũ aplicæ increpationis ad illud. Quomodo non illud aspis erat illa utiq; de psalmo aspis surda & obturans aures ne uocem audiat incantantis. Vis non terreri a tam terrifico mõstro: uis secur⁹ post mortẽ ambulare super aspidem istã? Caue ne interim post eã ambules: caue ne imiteris & nõ erit q̃d paueas in futuro. Enim uerò uitiũ est cui reor eiusmodi spm̃ dñari, & si uultis scire ipa est circuitio à qua nobis hesterno sermone monuimus esse cauendũ. Ipa obstinatio est, aduersus quã pridie loq̃bamur. Nec eñ piget quotiẽs datur occasio ab hac tã grauj peste pmunire uox ut eã oĩmodis fugiatis, q hæc q dẽ sit summa quædã religiõis subuersio: & uerè iuxta testimonium legislatoris uenenum aspidum insanabile. A Deu. 33. Dicitur aspis hinc alterã aurẽ quam pressius potest terræ infigere: inde uero alterã caudæ immissione nihilominus obturare ne audiat. Quid ad hæc incãtatis uox, quid sermo faciet prædicãtis? Orabo pro eo: humiliabo in ieiunio animam meam baptizabor pro mortuo, uberrimo quodam profluuio lachrymarum? apud quẽ uiderim nihil humanæ incantationis quãlibet sapientiam, nihil quã tũcunq; ammonitionis industriã præualere? Nouerit tauen uir pertinax nõ cælo sese sed solo infigere caput: q sapientia desursum est: nõ mõ pudica sed & pacifica sit: hæc autẽ magis ut ita dicam aspidica nisi terrena esse nõ põt. Sed nec adeo obsurdescere: nisi caduca quoq; obturaret auditum. Quæ est hæc cauda? Finis intẽtionis humanæ. Hæc surditas desperata: dũ hinc q̃dẽ uelut terræ infixus propriæ quisq; inhæret uoluntati: inde uelut reflectens caudam, finem aliquem meditatur, & fingit animo quod desiderat adipisci. Nolite obsecro fratres: nolite obturare aures: nolite aliquãdo obdurare corda uestra. Inde enim tam mordax & amarus sermo inuenitur in ore hominis obstinati: q nulla ad eum penetrare quæat beniuolentia monitoris. Inde aspidi uirus in linguæ aculeo perseuerat q aduersus linguam incantatoris tanto se studio obturarit. B At basilisc⁹ (ut aiunt) uenenũ in oculo gerit: pessimum animal, & præ omnib⁹ execrabile. Nosse cupis oculum uenenatũ, oculũ nequã, oculũ fascinantem? Inuidiã cogitato. Quid uerò inuidere; nisi malũ uidere est? Sinõ esset ille basiliscus nũquã p eius inuidiã mors intrasset in orbem terrarum. Væ homini misero: q inuidũ nõ puidit. Superem⁹ & uitiũ hoc dũ adhuc uiuimus, si postmortem uolumus ministrum tantæ nequitiæ nõ timere. Nemo alterius bonum inuido aspiciat oculo. Nempe hoc ipsum iam quod in se est: tabe sua illud inficere & quodãmodo interficere est. Qui hominem odit: homicidam illum uerí 1. Ioã. 3. tas ipsa testatur. Quid & ille q bonum odit in homine: nũ quid nõ homicida poterit appellari? Adhuc uiuit homo & ille iam re⁹ est mortis eius: adhuc ardet ignis quem dominus iesus misit in terram: & inuidus tanquã qui spiritũ extinxerit iam damnatur. Væ uobis à dracone. Immanis est bestia, flatu ideo, quicquid attigerit necat: non modo bestias terræ: sed & uolucres cæli. Haud aliũ ego draconẽ hunc quàm spm̃ iracũdiæ reor. Quantos etiã sublimis ut uidebatur uitæ flatu huius draconis misere satis adustos turpiter in huius os ingemimus cecidisse. Q̃ melius sibi ipsis irasci potuerant ne peccarent. Nimirũ affectio naturalis ira hominum est: sed abutentibus bona naturæ grauis perditio est & miseranda pernicies. Occupemus illam fratres in quibus expedit ne fortè ad inutilia illicitaq; prorumpat. Sic nimirũ solet amorem amor expungere: solet Lucæ. 13 timor timore depelli. Nolite timere eos qui corpus occidunt ait dominus: animæ autem nõ habent quid faciant. Et confestim, ostendam aũt ait, uobis quẽ timeatis. Timete autem eum qui potestatẽ habet corpus & animã mittere in gehennam. Ita dico uobis: hunc timete. Ac si manifestius dicat: Hũc timete ne illos timeatis. Repleat uos spũs timoris dñi, & timor alienus locũ nõ habebit in uobis. Et ego uobis dico. Non autem ego sed ueritas: non ego sed dominus. Nolite irasci eis qui transitoria uobis auferũt: qui conuitia inferunt: qui ingerũt fortè supplicia & post hoc faciunt nihil. Ostendã autem uobis cui debeat is irasci. Irascimini ei quæ sola uobis nocere potest: sola facere ut omnia illa non prosint. Vultis scire quænam illa sit? Iniquitas propria. Ita dico uobis: huic irascimini. Nulla eñ nocebit aduersitas, si nulla dñetur iniquitas. Qui per- ps. 35. fecte huic irascit: cæteris nõ mouet, magis & amplectitur eas? Ego, inquit, in flagella paratus sum. Sit dãnũ, sit cõuitium sit læsio corporalis. Paratus sum & non sum turbatus qñ dolor meus in conspectu meo semper. Quidni ex teriora omnia paruipendã in huius æstimatione doloris? 2. Re. 16. Filius, inquit, uteri mei persequitur me, & cõuiciantí seruulo indignabor? Cor meũ dereliq̃t me: dereliq̃t me uirtus mea, & lumen oculorum meorũ, & damna tpalia plangam aut incommoda corporalia raputabo? Hinc nimirũ ps. 39. non modo mãsuetudo orit cui draconis flatus nõ noceat sed etiã magnanimitas quàm rugitus leonis non terreat. Aduersarius uester tãquã leo rugiens ait Petrus Gratias 1. Pet. 5. magno illi leoni de tribu iuda: rugire iste potest ferire nõ potest. Rugiat quantum uult; tantum non fugiat ouis

christi.

xpi. Quãta mínaꝛ, quãta exaggerat quãta, íntentat: non ſi mus beſtiæ ut nos ꝓſternat uacuus ille rugit⁹. Sic em̃ per hibent qui talia curioſius ueſtigauerũt. Ad rugitũ leonis nullam beſtiã ſtare poſſe: ne eã quidẽ q̃ aduerſus ictũ eius tota aĩoſitate repugnat, & plerũq; ſuperat ferientẽ: q̃ nõ ſuſtinet rugientẽ. Verè beſtia ueræ rõnis expers: qui tam puſillanimis eſt ut ſolo timore cedat: quiſola futuri exag-
Heb. 12. geratione laboris uictus, ante conflictũ nõ telo, ſed tuba proſternit. Nõdũ reſtitutis uſq; ad ſanguinẽ ait ſtrenuus ille dux: q leonis huius nouerat uanũ eſſe rugitũ. Et alius quidã Reſiſtite, inquit, diabolo, & fugiet á uobis.

Iaco. 4. De xij. uerſu, & xiij. Sermo. XIIII. unde ſup. B



Gamus fratres gratias factori noſtro: benefactori noſtro: redẽptori noſtro, remuneratori nr̃o: aut poti⁹ ſpei noſtræ. Ipſe em̃ retributor: ipſe retributio noſtra. Nec aliud iam quàm ipſum expectam⁹ ab ipſo. Primũ quod nobis præſtitit: noſipſi ſumus. Siquidem ipſe fecit nos, & non ipſi nos. Parum ne tibi uidetur iſtud: quia te fecit? Cogita qualem te fecit. Nempe etiam ſecundum corpus egregiã creaturam: ſed ſecundũ animã magis, ut potẽ imagĩe creatoris inſignẽ, ratiõis participẽ capacem beatitudinis ſempiternæ. Porrò ſecũdũ ãbo ſimul præ cæteris creaturis maxime ãmirãdã: coherẽtẽ ſibi incõprehẽ ſibili artificio: inueſtigabili ſapiẽtia cõditoris. Itaq; tam magnũ hoc donũ: quàm magna res homo. Sed quàm gratuitũ putas? Planum eſt: qa nihíl ãte ꝓmeruit, q pœnitus nihíl fuit. An poſtea ſperabaꝛ gratiam retributurus auctoris? Dixi dño deus meus es tu: quoniam bonorum meorũ
ps. 51. non eges. Non igitur neceſſariã retributur⁹ gratiã ei qui ſic per omnia ſibi ſufficit: ſed deuotas relaturus gratias ei qui ſic meruit ſperabatur. Quidni gratias agat? Si quis oculorũ lumẽ: ſi quis uſum auriũ ſiqs nariũ: ſi qs manuũ: ſi qs pedẽ tibi præpeditũ alíq̃ mõ reparaſſe uideret ſi qs ſopitã quauis occaſione excitaſſe in te rationẽ qs nõ ali⁹ tibi uehemẽtiſſime ſucceſſeret ſi quãdo fortè bñficiꝫ huius immemorẽ aut benefactori deprehẽdiſſet ingratũ? Em̃ uerò dñs deus tu⁹ ipſa etiam tibi inſtrumẽta largit⁹: ex níhilo fecit hæc omnia. Nec modo fecit: ſed & cõpegit etiã & formauit: ac ſuo quodq; illuſtrauit officio. Quomodo non is oĩ iure ſibi gratias exigit ampliores? Nam ne hoc quidẽ (licet maximo) cõtentus munere qui dedit ut eſſes qui ante non fueras: adiecit etiã unde ſubſiſteres qui iam eras. Nec mín⁹ liberaliter hoc: quàm illud mirabiliter eſt operatus. Faciamus, inquit, hominẽ ad imaginẽ & ſimíli
Cañ. 1. tudinem noſtram. Quid uerò poſtea? Et præſit piſcib⁹ maris & beſtiis terræ &c. Nam & cæleſtia ſeſe elementa in uſus creaſſe tuos ante docuerat. Nempè facta memorantur ut eſſent in ſigna & tempora, & dies & annos. Cui putas? Nulli utiq; niſi tibi. Cæteræ ſiquidem omnes creaturæ aut in nullo egent his omnibus: aut non intellígunt ea. Quàm copioſus in ſecundo hoc beneficio: quàm liberaliſſimus fuit. Quanta igitur largitus eſt ad ſuſtẽtationẽ quanta ad eruditionem: quanta ad conſolationem: quanta ex hoc iã ad correptionẽ: quãta ẽt ad delectationẽ. Verũ hæc duo gratis, & dupl'r gratis fecit. Quid dico dupl'r gratis? Sine merito tuo, ſine labore ſuo. Nẽpe dixit & fctã ſunt. An idcirco mín⁹ deuot⁹, mín⁹ obnoxi⁹, mín⁹ gratus es: qd' hæc quidẽ ſicut ꝓ níhilo: ita de níhilo fecit? Peruer ſi cordis eſt: occaſiões ingratitudinis ueſtigare. Nemo id facit: niſi qui etiam gratis eſſet ingratus. Puto enim neutrum tibi propterea minus utile: quàm quod præſtãti mi níme difficile fuit. Alioquin ſi fortè quod ei laborioſum tibi magis commodum ducis: ex teipſo tibi iudicũ hoc. Nec te alibi illud putem: quàm, apud te didiciſſe. Sic præſtares libentius ipſe fratri tuo aſq; incommodo tuo. Verum & ſi gratis præſtare uelles: nolles tamen ut hanc tibi ille prætenderet ingratitudinis cauſam. Cæterum ex hoc iam tertium opus tuæ redemptionis attende: Non eſt uelamen excuſationis: laboratum prorſus in ea. Gratis hoc quoq; præſtitum eſt: ſed gratis quod ad te pertinet. Nam quod ad illum planè non gratis. Salus factus es pro nihíl lo: non de níhilo tamen. Quid ad hæc dormitat affectio? Imo uerò mortua eſt illa non dormit, quæ huic beneficio non reſpondet, quæ ſe totã non effundit in gratiarũ actionem & uocem laudis. Nam & cætera duo euidentiſſime tertium hoc commendant: ut in eis quoq; uera fuiſſe díle ctio cõprobetur: non propterea de facili præſtans qd' nol let aliter: ſed quod non aliter oportet. Itaq; facit te deus tuus: facit tam multa ꝓpter te facit ꝓpter te & ſemetipm̃. Verbum caro factũ eſt & habitauit in nobis. Quid adhuc reſtat? Factus eſt ipſe tecum caro una: te quoq; ſecũ faciet Ioan. 1.
ſpíritum unum. Nõ recedãt hæc quatuor à corde tuo: nõ ab ore, nõ à memoría, nõ ab affectiõe. Hæc cogita ſemper in his iugiter delectare. Hic uelut quibuſdam ſtimulis urgens ſolicita animã tuam: his facibus eam inflammare curato ad reamandum eũ qui tam multípliciter ſuũ tibi erga tẽ commendat amorẽ. Memento ſane quod idem ait. Si dilígitis me: mandata mea ſeruate. Serua igitur manda Ioã. 14.
ta creatoris tui: ſerua mãdata benefactoris tui, redemptoris tui, remuneratoris tui. Sed ſi hæc quatuor: quot ſunt mãdata? Oẽs nouimus decẽ eſſe. Itaq; per quaternarium hunc decalogum legis multíplicans uerã habes quadrageſimã: tenes quadrageſimã ſpũalẽ. Tantum ſta in timore & præpara animã tuam ad tentationẽ. Caue ſerpẽtis aſtutiam: obſerua inſidias inimici, nempe quadruplici tentamento: quadripharíã impedire conatur actionem quã exigeris gratiarũ: Tentatus eſt in his oĩbus chriſtus: ut uera
Heb. 4. citer ab apl'o ſcriberet: tentatus per oĩa pro ſimilitudine aſq; pctõ. D Erit fortè q miret & dicat: quartã ſeſe dñi tẽtationẽ nõ legiſſe. Verũ ut ego arbitror nõ hoc diceret: ſi legiſſe ſe meminiſſet: qm̃ tantatio eſt uita hoĩs ſuper terram. Hocenim qui meminit non ea tm̃ triplici tẽtatione tantatum fuiſſe dominum arbitratur q̃ facta eſt in ieiunio deſerti: in pinaculo templi: in uertice montis. Sanè in his omnibus erat manifeſta tentatio. Verum illa q̃ extunc & deinceps uſq; ad mortẽ crucis ei nõ defuit, & ſi occultior uehementior tamen fuit. Nec hoc quoq; à propoſita ſimilitudine uidetur abhorrere. Nã & tria illa beneficia quæ iam tranſiere: euidentiſſima & in lucem poſita eſſe noſcũtur. Sanè quod ad ſpem uitæ æternæ pertinet: nõdum exhibitũ necdum propalatum eſt nobis. Níhil proinde mirũ ſi ſit minus aperta tentatio: ubi etiã cauſa tentationis occulta. Cæterũ & diuturnior & ualidior ipa eſt: q aduerſus ſpem noſtrã quícquid habet malignitatis exerat inimícus. Itaq; primo quidẽ: ut auctori naturæ ingratos faciat: ampliorem ingerit pro natura ſolicitudinẽ: quẽadmodũ etiam ipſi chriſto eſuriẽti auſus eſt dicere. Dic ut lapides iſti panes fiant. Quaſi uerò figmentũ noſtrũ ignores ipſe
Mat. 4. qui finxit: aut nõ cui et homines qui cæli uolucres paſcit. Q; uerò ingrat⁹ eſt ei qui ꝓpter hominẽ uniuerſum hũc condidit mundũ: quiſquis ut ſubſtantiã eius quam concupiſcit obtineat ꝓcides nõ uerẽ adorare malignũ. Hæc oĩa, inquit, tibi dabo ſi procidẽs adoraueris. Tu ne illa feciſti miſer? Quõ dabis q̃ ille creauit: aut quõ abs te ſperãda: quomodo tua adoratiõe petenda, quæ ab illo condita in illius poſita ſunt ditiõe? Iam in hoc q̃ ait, mitte te deorſum, caue tibi quicunq; es q templi pinnaculum conſcendiſti. Caue tibi ſpeculator domus domini, caue tibi qui in eccleſia xpi locum cerneris tenere ſublimen. Q; ingratus em̃: imo quàm iniurioſus eſt illi magno ſacramẽto pietatis, ſi in illo quæſtum æſtimes pietatem. Q; infidelis ei q miniſteriũ hoc ſanguine proprio cõſecrauit: ſi eo quæras gloriã tuã q̃ níhil, eſt: quæras q̃ tua ſunt non quæ ieſu chriſti. Quàm indigne reſpondes eius dignationi: qui in diſpenſatione humilitatis ſuæ ſublimem eſſe te fecit, cæleſtia tibi ſacramenta commiſit: cæleſtem fortè & ampliorem quàm ipſis ſpiritib⁹ cæleſtibus tradidit poteſtatẽ. Si deorſum ipſe te mittat: ſapies non quæ ſurſum ſunt, ſed quæ ſuper terram: Sed & omnis q̃ de uirtutũ eminẽtia ad inanis gloriæ ſeſe dimittit & deſcit appetitũ: haud dubiũ quin

dño uirtutũ qui tãta inter nos tolerauit (ut nobis formã huius imprimeret sanctitatis) pro gratia contumeliã reddat. Consideremus diligentius fratres: ne fortè prima illa tentatio quæ corporalis necessitatis occasione animũ turbat: aspidi debeat cõparari. Hoc eñ animal quodãmodo uiolentũ morsu nocet: obturat aurẽ ne audiat uocẽ incantantis. Quid uerò agere nititur in hac parte tentator: nisi ut aduersus cõsolationẽ fidei aurẽ cordis obstruat & obturet? Sed nõ profecit inimicus in eo: non illius præclusit auditũ qui ait: non in solo pane uiuit homo: sed in oi uerbo quod ꝓcedit de ore dei. Nã in eo ꝙ ait: hæc oia tibi dabo si ꝓcidens adorauerís me. in malũ insidiantis suadibilẽ sibilum aiaduertite draconis. Ferunt illũ in arena latitantem: etiã aues uolãtes flatu attrahere uenenato: Quàm uenenatus hic flatus fuit: hæc oia tibi dabo si procidẽs adorauerís me uerũ: nõ erat ista q̃libet auis nihil potuit draconis flatus ad illã. De basiliscoqd dícim⁹. Monstruosius cæteris solo uisu hoiem inficere & interficere perhibetur. Ni fallor, uana gloria est. Videte ne, inqt, iustitiã uestram faciatis corã hoib⁹ ut uideamini ab eis. Ac si dicat. Caue te oculos basilisci. Sed cui nocere dicit basiliscus? Ei qnõ uiderit basiliscũ. Alioquin si prior eum uideas, iã nõ tibi nocet ut aiunt: magis moritur ipse. Ita est fratres. Non uidẽtes necat inanis gloria cæcos & negligentes qui se eñ ostentant: qui se exponunt, & non potius ipsi inspiciunt: non attendunt, nõ discutiũt illam; nõ uidẽt deniq; quàm sit friuola, quàm sit caduca, quàm uana, quàm inutilis. Si quis eum intueat hoc mõ moriẽ basiliscus: nec iã occidit eum gloria: sed occiditur magis & occidit eũ quodãmodo uersa in puluerẽ: imo redacta in nihilum: puto autem non est quærere quid ad inanẽ gloriã ea tentatio uisa sit pertinere: ubi dictũ est. Si filius dei es mitte te deorsum. Vt qd enim hoc nisi ut uideret? ut laudaretur à basilisco? Et uide quomodo seipsum occultauerit basiliscus: quasi ut nõ
ps.90. possit ante uideri. Scriptũ est, inquit, quoniã angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te. Quid scriptum est maligne, quid scriptum est? Angelis suis mandauit de te Quid mẽdauit? Animauertite & uidete: quoniã subtilis cuit malignus & fraudulentus: ꝙ malignitatis suæ commenta' dissolueret. Quid enim mãdauit? Nempè quod in psalmo sequit: ut custodiãt te in oibus uiis tuis. Nunqd ĩ ꝓcipitis? Qualis uia hæc de pinaculo tẽpli mittere se deorsum? Nõ est uia hæc de ruina: & si uia tua est: nõ illius. Frustra in tẽtationẽ capitis intorsisti: quod scriptũ est ad corporis cõsolationẽ Huic necesse custodiri cui timendũ ne offendat ad lapidẽ pedẽ suum. Nõ est qd custodiat: cui non est qd timeat. Quid uerò taces & illud qd sequitur. Super aspidẽ & basilicũ ambulabis, & cõculcabis leonẽ & draconẽ? Te enim hæc parabola tangit. Mõstruosa malignitas: monstruosis appellationibus conculcanda signatur. Nec modo ab ipso capite: sed etiã à corpore uniuerso. Siquidem aduersus dñm post ternã cõfusionẽ hãc iam serpentina callidítate sed crudelitate usus est leonina: usq; ad contumelias, ad flagella, ad alapas, ad mortẽ, & mortẽ crucis: sed manifeste etiã leonẽ, re conculcauit leo de tribu iuda. Sic & aduersum nos fratres ut ĩ cæteris oibus uiderit se frustratũ: toto iam furore ꝓsecutionẽ susciat qualis non fuerit ab initio: ut uehementia tribulatiõis regnũ cæleste sperantibus intercludat. Fœlix anima: quæ & ipsum leonem potenti uirtute conculcans: uiolenter illud rapere prævalebit. Ex hoc itaq; dilectissimi tanquã super aspidem & basiliscum cautius & solicitius ambulemus. Caueamus omnem radicem amaritudinis: ut nemo nostrum mordax inueniatur: nemo audax uel ardens, nemo inexorabilis au rebellis. Nec uerò deorsum imittam⁹ nos sed transcendamus & transeamus lætalẽ gloriæ temporalis obtutum ut quomodo scriptũ est. Frustra iacitur rhete añ oculos pẽnatorũ. Cõculcem⁹ quoq; leonẽ pariter
puerb.1. & draconẽ: ut neq; illius rugitus terreat: nec istius flatus inficiat. Videntur hæc quatuor monstra affectionibus æque quatuor singula singulis ĩcubare. Cui ergo potissimum draco insidiatur? Estimo quia cupiditati: ꝙ hãc noluerit esse radicem malorum omnium, & quæ maxime cor subuertat. Inde enim etiam quasi cõsulens dixit hæc omnia, tibi dabo. Nam de leone quidèm manifestum est: ꝙ ni si ad ianuam timoris terrificos dat rugitus. Porrò tristitiæ fores aspis obseruat: & eas maxime morsibus suis peruias arbitretur. Vnde & ad christum dominum donec iã esurientem cerneret non accessit. Econtra sanè caueat nec esse est lætitia basiliscum: ꝙ eo potissimum additu uenenatos ingerere soleat radios oculorũ: necuana gloria nisi ob lætitiæ nocet uanitatẽ. Illud quoq; considera. an forte uirtutes quatuor, quatuor his tentatiõibus apponere ualeam⁹. Leo rugiet quis non timebit? Si quis ille fuerit fortis erit. Sed frustrato leone, draco abscõditur in arena ut uirulẽtis flatibus attrahat animã insufflans ei quodã modo cõcupiscentiã terrenorũ. Quis putas illius ꝓteruitabit insidias? Nemo utiq; nisi prudens. Ad fortẽ dũ ad ista descendere caues: urget quis molestia, & ecce protin⁹ aspis adest, nã oportunũ temp⁹ sibi inuenisse uidet. Quis non exasperabitur ab aspide ista? Nempe uir temperãs & modestus: qui sciat abũdare & penuriã pati. Puto ex hac occasione fascinare te uolet male blãdiens oculus nequã. Quis aduertet facie suã? Profecto iustus qui nõ modonõ ipse sibi accipere gloriã quæ dei est, sed ne ab alio quidẽ recipere uelit oblatã. Si tamẽ ille sit iust⁹ q iuste qd iustũ est exequat: qui iustitiã suã non faciat corã hoibus: q̃denq; & si iustus fuerit caput nõ leuet. Hæc eñ uirt⁹ spãliter in hũilitate cõsistit. Hæc intẽtionẽ purgat: hæc quoq; meritũ oẽ eo ueri⁹ & efficaci⁹ obtinet: q̃ minus arrogat sibi.

De. xiiij. uersu. Ser. decimus quintus. unde supra.



Enite ad me oẽs qui laboratis & onerati estis, & ego reficiã uos dicit dñs. Tollite iugũ meũ super uos, & inuenietis requiẽ animab⁹ uestris. Iugũ eñ meũ suaue est, & onus meum leue. Laborantes ad refectionẽ inuitat: ad requiẽ prouocat onerat. Matt.11.
tos. Nõ tamẽ interim onus subtrahitur aut laborẽ: magis autẽ onere alio, alio labor commutat sed onere leui suaui iugo: in qbus requies ac refectio & si minus appareat tamen inueniatur. Graue onus iniquitas: sedens sup talẽtũ plumbi. Sub hac gemebat sarcina q dicebat: Iniquitates ps.37.
meæ supergressæ sunt caput meũ: & sicut onus graue grauatæ sunt sup me. Quod ergo on⁹ christi: qd onus leue? Vt quidẽ ego sentio beneficiorũ. Dulce onus: sed ei qui sentit, ei q experitur. Alioquin si nõ inuenias: si nõ aduertas graue omino & piculosum. Oneriferũ animal homo tempore suæ mortalitatis. Sed adhuc portat peccata sua onus est graue: si iã fortè exoneratus est à peccatis minus quidẽ graue: sed si sanũ sapiat: nõ minus grãde onus inuenit hãc ipsam quã diximus exonerationẽ. Oneratnos cũ exonerat de⁹: onerat beneficio, cũ exonerat peccato. Vox ps.119.
onerati. Quid retribuã dño ꝓ oib⁹ q̃ retribuit mihi. Vox Lucæ.5.
onerati. Exi à me: quia homo peccator sum dñe. Vox onerati. Semp eñ quasi tumẽtes super me fluctus: timuit deũ. Iob.31.
Semp, inqt, timui sicut ante: sic post acceptã indulgentiã peccatorũ. Beatus hõ qui ita semp est pauidus: nec minori agit solicitudine: ne fortè obruat beneficijs quàm peccatis. Ad hoc siquidẽ diuina nobis tã secura erga nos & tã profusa beneficẽtia cõmendatur: ut solicitemur ad gratiã: inuitemur ad dilectionẽ. Angelis suis mandauit de te: ut custodiant te in omnibus uiis tuis. Quid ultra potuit tibi facere & non fecit? Noui quid cogites ingenua creatura. Habes gratiam angelis domini sed ad ipsum ambis dominum angelorum. Oras & optas: ut nunciꝰ nõ cõtentus, ipse quoq; q loquebat assit: nec te quasi ꝓ mediũ sed sui oris osculo osculet. Audistis super aspidẽ & basiliscũ leonẽ pariter & draconẽ tibi ambulãdum fore: nec super dracone ipso uictoriã michaelis & angelorum eius ignoras. Veruntamẽ non michaelis sed domino damnat desidoria tua. Libera me & pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Hoc nempe nõ est modo aliis sed ipsis Iob.17.

quoq;

quoq; altioribus altiusca ptare refugiū: ut ex sententia p fitenti qm̄ tu es dñe spes mea merito respōdeat: altissimū posuisti refugium tuum. Non enim dedignat esse spes miserorū miserator & misericors dñs nō seipsum liberatorē simul & protectorē in se sperantibus exhibere recusat. Qm̄ in me sperauit (inquit) liberabo eum protegā eū qm̄ cognouit nomē meū. Nempe nisi dñs custodierit ciuitatem frustra uigilat qui custodit eā: siue ille homo siue etiam āgelus esset. Mōtes in circuitu hierusalem: sed parum hoc imo nihil hoc foret: si non etiā dominus in circuitu esset populi sui. Merito proinde in cātico sponsa describitur Cañ.3. inuentis licet uigilibus, mō ab eis magis inuenta: nec em̄ eos ipsa quærebat, non substitisse nec contēta fuisse uigilibus sed percunctata breuiter de dilecto ad ipsum ocius peruolasse. Erat em̄ cor eius nō in uigilibus: sed in dño fiducia habens. Et aliter fortè suadētibus aiebat: In dño confido: quō dicitis aīæ meæ transmigra in montem sicut passer? Min⁹ uigilāter id obseruarāt corinthij: cū offensis quasi uigilibus secederent apud eos, & mininme pertransiret. Ego quidē cephæ ego aūt pauli aiunt: ego uerò apollo. Sed quid fecerunt uigiles sobrij, uigiles circumspectiNō ei poterāt sibi suscipe spōsam: qui bñ eā æmulabātur q æmulabant dei æmulatiōe: q despōderāt uni uiro uirginē castā exhibere xp̄o. Percusserūt me & uulnerauerūt me Cañ.3. ait. Vt quid ita. Ni fallor, urgebant ut pertransiret: proinde inuētura dilectū. Deniq; etiā tulerunt palliū meum, inquit, haud dubiū quin ut currerēt expedita. Animaduertere est quàm ualide percutiat, quibus sagittis apl's uulneret eos: qui diuertisse apud uigiles uidebantur. Nunquid Paulus pro uobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Et itē. Cū em̄ dicit qs. ego sum pauli: ali⁹ aūt ego sum apollo: nónne homines estis? Quid ergo est apollo: quid uerò Paulus? Ministri eius cui credidistis. Quoniā in me sperauit liberabo eum. Nō in uigilibus nō in homine, non in angelo: sed in me, inquit, sperauit, nil boni nisi Iacob.1. ex me, ne per ipsos expectans. Omne enim datum optimum & omne donū perfectum, desursum est descendens à patre luminum. Ex me uigiliæ hominū utiles: circa opera utiq; manifesta: eis nimirum custodes homines deputaui. Quod me excubiæ angelorum obseruantium secretiores motus spūaliter solicitantium, propulsantiū suggestiones iniquos Cæterum intima sanè custodia secretissimæ intentionis non modo ex me uerum etiam per me fiat necesse est: quod illo quidèm humanus nequeat, sed ne angelicus quoq; oculus penetrare. Agnoscamus triplicē hanc custodiam fratres, & exhibeamus nos eis quales cuiq; cō uenit exhiberi. Prouideamus bona corā hominib⁹, corā angelis, coram deo. Contendamus placere omnibus per omnia, sed maxime ei qui maximus est super omnia. In cō pectu angelorum psalam⁹ ei, ut in eis impleatur quod scriPs.118. ptum est: Qui timēt te uidebunt me & lætabuntur: quia in uerbo tuo supsperaui. Obediamus præpositis nostris: qui peruigilant tanquā reddituri rationem pro animab⁹ nostris, ut non cum tristitia hoc faciant. Et quidē gratias deo ex cuius solo munere uenit, non est quod multū uos moneam: non est quod multum uobis timeam in hac parte. Quod enim est gaudium meum & gloria mea: nisi prōpta obeditio & irreprehēsibilis cōuersatio uestra? Quid si certo cognoscerem: ne angelos quidem ampli⁹ aliquid in uobis cognoscere quod deceat: apud neminē uestrum ex anathemate hierico quippiam occultari non murmurare aliquem, non detrahere in occulto, non simulatorie agere uel remisse: non ignominiosas uoluere animo cogitationes, quibus solet heu interdum ipsa quoq; pars corporis perturbari? Magnum hoc mihi gaudij incrementum: sed nondum utiq; plenitudo. Non enim tam magni sumus ut possit nobis à deo esse pro minimo ab homine iudicari non posse: minus autem nihil conscios esse nobis. Cæterum si occultissimum iudicem timent etiam magni: quantum nos ad illius examinis memoriam cōuenit trepidare? O si mihi cōtingeret certum esse nil esse in omnibus nobis: illū offendēs oculū, qui solus perfecte nouit quid sit in homine: uidens in eo & qđ in se ille nō uidet. Hoc uel maxime iudicio uestigemus fratres: & eo amplio⁹ frequentemus in timore & tremore ipsius consideratiōe: quo minus cōprehēdere possum⁹ inuestigabilē abyssum iudiciorū dei & irrefragabilē dispositionē. Cū hoc timore spes habet meritū: cū hoc metu fructuose sperat. Est aūt is ipse timor firmissima quædā & efficax materia spei: si qs prudēter aduertat. Siquidē maximū quoddā dei donum timor iste: & ex perceptiōe præsentiū firma est expectatio futurorū. Postremo beneplacitū est dño super timētes eū utiq; uita in uoluntate eius & in beneplacito eius salus æterna. Qm̄ in me sperauit liberabo eū. Dulcissima libera- Ps.146. litas: in se sperantibus non deesse. Hoc esse totū hoīs meritū: si totā spē suā ponat in eo: qui totū hominē saluū facit. In te sperauerunt patres nostri: spærauerūt & liberasti eos: ad te clamauerunt & saluí facti sunt: in te sperauerunt & nō sunt cōfusi. Quis em̄ sperauit in eo & confusus est? Ps.21. Sperate in eo omnis cōgregatio ppl'i. Quēcūq; em̄ locū calcauerit pes uester: uester erit. Pes uester utiq; spes ura est, & quātūcūq; illa pcesserit obtinebit: si tm̄ in deū tota figat: ut firma sit & nō titubet. Quid timeat aspidem aut basiliscum: quid leonis rugitus: aut draconis sibilos expauescat? Quoniā in me sperauit liberabo eum. Porrò liberatū quidē ne iterū egeat liberari: protegā eū & conseruabo. Si tamē cognouerit nomē meū ne sibi tribuat q liberatus est: sed nomini meo det gloriā. Protegā eū quoniā cognouit nomē meū. In præsentia em̄ uultus glorificatio in notitia nois protectio exhibet. Spes in nomine: res in facie est. Quod em̄ uidet quis: quid sperat? Fides utiq; ex Roma.8 auditu & ea quidē iuxta eundē apostolū est rerū substantia sperandarū. Protegā eū qm̄ cognouit nomē meū. Nō nouit nomen eius qui illud assumit in uanum: qui dicit ei dñe dñe, & nō facit quæ dicit ipse. Non nouit nomē eius qui eū nec honorat ut patrē: nec ut dñm timet. Nō nouit nomen eius: qui ad uanitates & insanias falsas conuertit. Beatus uir cuius est nomē domini spes eius: & non respexit in uanitates & insanias falsas. Hoc nomē cognouerat Ps.39. qui dicebat. Nō em̄ est aliud nomen datū hoibus in quo oporteat saluos fieri. Nos quoq; si nouimus nomen san- Actu.4. ctū qđ inuocatū est sup nos: desiderandū utiq; nobis ut semp sanctificet in nobis: atq; ita orandū iuxta doctrinam Mat.6. utiq; saluatoris. Pater nr̄ q es in cælis: sanctificet nomen tuū. Deniq; audi qd sequat in psalmo. Clamauit ad me & ego exaudiam eum. Hic fructus notitiæ nominis: clamor Textus. orationis: porrò fructus clamoris, exaudítio saluatoris. Quō enim aut non inuocās exaudiri poterat aut nomen dñi nescíes inuocare? Gratias ei q manifestauit hoīb⁹ nomē pr̄is: fructū salutis in eius inuocatiōe cōstituens sicut Ioel.2. scriptū est. Quicunq; inuocauerit nomen dñi: saluus erit.

De.xv. uersu. Sermo decímus sextus, unde supra.

Textus. CLamauit ad me & axaudiam eū. Hoc planè est testamentum pacis: hoc pietatis fœdus hoc pactum misericordiæ & miserationis. Sperauit in me liberabo eum. Nomen meum cognouit: protegam eum. Inuocauit me & ego exaudiam eū. Nisi em̄ hæc aut similia diceret quis non diffideret? Quis gloriabitur castum se habere cor? Nunc autem apud te propitiatio est, & propter hanc legem tuam sustinui te domine. Dulcis lex: quæ meritum exaudítionis in clamore constituit postulationis. Clamauit, inquit, ad me & exaudiam eum. Merito non exaudítur qui clamare dissimulat: aut omnino non postulans: aut tepide postulans & remisse. Siquidem in dei auribus desideriū uehemens clamor magnus: è regione autem remissa intentio: uox submissa. Quando illa penetrabit nubes quando audietur in cælis? Nempe ut clamandum sibi nouerit homo inter prímordia suæ orationis ipsum quem oraturus est patrem in cælis esse protinus ammonetur: q uidelícet impetu quo

dam ſpūs illo ſibi iaculādā eſſe memínerit oratiōnē. Spūs eſt deus, & in ſpíritu clamet neceſſe eſt, quiſquis clamorē ſuū ad eū deſiderat peruenire. Sicut enim non faciē hoīs reſpicit tanquā homo ſed magis intuet cor, ſic ad cordis potius uocem quàm corporis aures eius: cui merito dicit Exo. 14. Deus cordis mei. Hinc eſt q moyſes foris tacēs intus audit dicente dño. Quid clamas ad me? Clamauit ad me & exaudiā eū non immerito. Clamorē magnū ſane magnitudo neceſſitas extorſit. Quid enim clamās petit: niſi conſolationē: liberationē: glorificationē? Alioquín quomō ſuperhis exaudit: ſi pro alīs clamat. Exaudiam eum ait. In quo exaudies dñe uel ín quibus? Cum ipſo ſum ín tribulatiōe: eripiā eū & glorificabo eū. Ad magnū illud triduū quod proxime ſumus celebraturi: hunc míhi ternarium arbitror referēdū. Siquidē & ipſe ꝓpternos tribulationē & dolorē inuenit: qñ ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē confuſione contēpta. Verūtamē q̄ de ipſo erant ſicut ante mortē prædixerat, finē habuerūt & ſicut ī morte dixit cō ſummata ſunt, & ex tunc ſabbatizauit. Nec dilata eſt gloria reſurrectiōis die tertia: ſummo diluculo ſol iuſtitiæ de tumulo ortus eſt nobis. Ita ergo fructꝰ pariter tribulatiónis & ueritas ereptionis: ín manifeſtatione glorificatiōis apparuit. Níhilomínꝰ quoq; & ī nobis: ſimile quoddā triduū poſſe uídebit aſſignarí. Cū ipo ſum. ait, ī tribulatiōe. Ioan. 16. Quādo hoc niſi ín die tribulationís noſtræ: ín die crucis 2. Thí. 3. noſtræ: dū implet quod ipſe ait. In mundo quidē preſſurā habebítis: & qd apl's eius, oēs q pie uolūt uiuere in chriſto perſecutionē patiunt? Nā liberatio plena atq; pfecta ante diem ſepulturæ eſſe nō poterit: qd̄ maneat iugū graue ſuper filios adam: à die exitus de uentre matris eorum uſq; ín diē ſepulturæ, ín matrē oīm. In hac ergo die eripiā eū, ínquit, qñ níhil iam ultra qd̄ uel corpori uel animæ faciat mundus habebit. Sane glorificatio díe ultimū manet diem reſurrectionís: qñ ſurget in gloria qd̄ in ignominia interím ſeminat. B Vnde ſcímus q nobiſcū ſit in tribulatiōe? Ex eo utiq; q ín ipa tribulatiōe nos ſumꝰ. Quis eī ſuſtíneret: qs ſubſtíteret: qs pſiſteret ſine eo? Oē gaudiū exiſtímemꝰ: cū ín tribulatiōes uarias incíderimus fratres mei: nō modo quía per multas tribulationes oportet nos intrare ín regnū dei ſed qñ iuxta eſt dñs his qui tribula- ꝑs. 11. to ſunt corde. Si ambulauero ín medio umbræ mortis, ait qdā: nō timebo mala: qñ tu mecū es. Ita ergo nobiſcum eſt oībus diebus uſq; ad conſummationē ſeculi. Quando autē nos erímus cū ipſo: Nímirū qñ rapiemur obuiā chriſto ín aera: & ſic ſemp cum dño erimus? Quādo apparebímus cū ipſo ín gloria? Nempe cū chriſtus apparuerit: uita noſtra. Interim ſane abſcondat neceſſe eſt: ut præcedat tribulatio ereptionem, ereptio glorificationē. Vox liberati. ꝑs. 14. Conuertere aīa mea ín requiem tuā: quía dominus benefecit tibi. Quía eripuit aīam meā de morte: oculos meos à lachrymis: pedes meos à lapſu. Eripiam eū & glorificabo eū. Fœlix qui te interím cōſolatorē & adiutorē habet: adiutor ín opportunitatibꝰ ín tribulatiōe. Atquàm felicior quē iā eripuiſti: & exemiſti tantis malis: quàm felicior qui iam exemptus de laqueo uenantiū: qui iam raptus eſt: ne malítia mutet intellectū illíꝰ: aut ne fictio decípiat animā eius. Longe tamen præ his omnibus fœlicíſſimus ille erit quē aſſumpſeris ad teipſum: quem repleueris ín bonis domus tuæ: & claritatí tuæ cōformaueris eū. Et nunc filioli clamemus ín cælū, & miſerebit noſtri deus noſter. Clamamus ín cælū: qa ſub cælo oīa: labor & dolor: uanitas & afflictio ſpūs. Deníq; prauū eſt cor hoīs & imperſcrutabile proní ſenſus eius ín malū. Nō eſt in me bonum: hoc eſt in carne mea. Lex peccati ín ea habitat: aduerſus ſpíritū concupíſcit. Poſtremo & cor meū dereliqt me, & corpus mortuū eſt propter peccatum. Sufficit aūt díeí quoq; malítia ſua, & eſt mundus ipſe poſitus ín maligno. Q̄ nequàm ín omnibus ſeculū p̄ſens: quàm nequiter aduerſus animā ſecularía deſideria mílitare noſcuntur. Sūt & príncipes mūdi huiꝰ tenebrarū harū: ſpíritales nequitiæ aeriæ poteſtates, & ínter eas callídior cunctis animātibus ſerpēs. Hæc ergo ſub ſole omnia. Hæc omnia ſub cælo. Ad quod horū cōfugiū facis? In quo horū omniū ſperas ſolatiū aliqd, aliqd auxiliū inuenire? Si quæras intra te: aruit cor tuū, & ꝑs. 10. obliuioni datū te reperís: tāquā mortuū à corde. Si infra te: corpus quod corrumpit aggrauat animam. Si circa te: etiā terrena habitatio deprimit ſenſum multa cogitantē. Sap. 9. Quære ergo ſupra te ſed cautus eſto uentoſa agmina trāſilire. Quía enim omne datū optimū, & omne donū perfe- Iaco. 1. ctū, nō níſi deſurſum eſſe nouerunt: mediū iter latrunculi obſedere. Tranſi ergo, tranſi peruígiles illas nequitias: quæ tam indefeſſe cuſtodiūt & obſeruant: ne quis ín illā Geñ. 39. poſſit euadere ciuitatem. Si te percuſſerint, ſi uulnerauerint dímitte eis palliū: quod ín ægypto olím Ioſeph adul- Mar. 14 teræ dereliquit, dímitte Syndonem ut cū euangelico illo iuuene ꝓfugias nudus ab eis. Numquid nō ſolū palliúm eius & ſyndonem dederat deus ín manus impiī: in cuius facultatē & carnē dans poteſtatē ueruntamē animā (ait) illíꝰ ſeruat? Ita ergo ſurſum cor: ſurſum clamor: ſurſum deſideria: ſurſum conuerſatio: ſurſum intentio, & omnis expectatio tua deſurſum ſit. Clama ín cælum ut exaudíaris, Ioan. 1. & qui ín cælis eſt pater mittat tibí auxíliū de ſancto, & de ſion tueatur te. Mittat interím auxíliū de tribulatione eripiat à tribulatiōe: glorificet ín reſurrectiōe. Magna ſunt hæc: ſed tu magnæ domíne promíſiſti. Ex tua promiſſiōe ſperamus: inde audemus dícere: ſi corde clamemus pío, certè debes ex promiſſo. Amen.

De ultimo uerſu. Sermo decimus, unde ſupra.

BEne nobiſcū agit fratres: ſatis cōpetit huic tpi uerſus pſalmi. Celebraturis ꝓxime dñicā reſurrectionē: iam nūc cuiq; nīm ſua ꝓmittit: ut feſtiuiꝰ ín capite ſuo factū recolāt mēbra: qd̄ in ſeipſis præſtolant aliqñ faciēdū. Cōgruꝰ finis pſalmi: ubi pſallēti finis ꝓmittit tā beatus. Iocūde complet: dū in eo ſpōdet repletio tā iocūda. Longitudíne, ínqt, díerū replebo eū & oſtendā illi ſalutare meū. Sæpius uos ammoneo Textus, fratres q iuxta pauli ſententiā ꝓmiſſionē habeat pietas uí- 1. Thí. 4. tæ eius: q̄ nunc eſt pariter & futuræ. Vnde & idē ait habe- Rom. 6. tis nūc qdē fructū ueſtrū in ſanctificationē finē uerò uitā æternā. Ipſa eſt q̄ hoc loco ꝓmittitur plenitudo ipa lōgitudo dierū. Quid cñ tā lōgū quàm qd̄ æternū eſt? Quid tā lōgū quàm quòd nullo fine præcidít? Bonus finis uita æterna: bonus finis qui finē nō habet. Et ſanè cuius finis bonus eſt, quoniā bona eſt: Amplectamur itaq; ſanctificationē ipſum quoq; bonū eſt: quoniā finis eius uita ſine fine. Sanctimoniā ſectemur & pacē, ſine qua nemo uídebit deū. Lōgitudíne, ínquit, díerū replebo eū, & oſtendā illi ſalutare meū. Dextræ dei eſt iſta promiſſio: munus eſt dextræ quā ſibí olím ſanctus porrígi optabat. Operí, ínquit, Iob. 14. manuū tuarū porriges dexteram: delectatiōes ín dextera hac uſq; ín finē. Hāc nímirū & ille ſibí porrígi optauit: & obtínuit dexterā: de quo pſalmiſta ait: Vitā petiit à te: & ꝑs. 20. tribuiſti ei longitudinē díerū in ſeculū & ín ſeculū ſeculi. Prouerb. Manifeſtius deníq; ſapíes dixi: ín ſiníſtra illíus diuitiæ & gloria, ín dextera eius lōgiturnitas uitæ. Quid eſt hō qui uult uitā, diligit dies uídere bonos? Hæc cñ uita qua uiuimꝰ magis mors eſt: nec ſimpliciter uita, ſed uita mortalis. Moríf hō dícimꝰ: qñ morti certiſſime appropínquat. Quid uerò agimus ex quo primum incípimus uiuere: niſi morti appropínquare & incípere mori. Sed & dies qualeſcūq; uitæ huius pauci & mali ſunt: ſicut ſanctus pīarcha teſtat: Ibi uerè uiuit: ubi uiuida uita eſt & uitalis. Ibi dies Iob. 13. boni ubi interminabílis lōgitudo dierum. Gratias ei qui tam non modo fortiter, ſed & ſuauiter diſponit uniuerſa. Eorum nempe paucitas dierū finietur breui: quorū ſufficit cuiq; malítia ſua: ubi aūt dierū bonitas: æternitas quoq; nō deerit. Lōgitudíne díerū replebo eū. Q̄ prius dixerat glorificabo eū: euidēti hoc uerſiculo declarauit. Cui tñ non ſufficeret ab eo glorificarí: cuius perfecta ſunt operā? Non enim tanta ímmenſitas: niſi in ímmenſum quempiam glorificare poteſt. Neceſſe eſt magna ſit glorificatio à magnífica gloría quæ deſcendit. Voce delapſa à magní- 2. Pet. 1.

fica glo-

fica gloria ait Petrus. Bene magnifica gl'ia, glorificans tã magnifice, in longitudine, in multitudine, in plenitudine claritatis. Fallax gloria & uana est claritas: dies hominum breues. Sapies eiusmodi nõ optabit: magis loquet ex cor de ei q intuetur cor, & die hois nõ desiderauí tu scis. Ego tñ pl⁹ aliqd quã nõ desiderat, desidero: ut ne recipiã qdẽ.

Ioan.5. Scio em̃ cui⁹uox sit: ego claritatẽ ab hoĩe nõ accipio. Q; uerò miseri: q gloriã q̃ abinuicem est q̃rimus: & nolumus eã q̃ à solo est deo. Sola siquidẽ ea quã solã negligim⁹: lõgitudinem habet solã repletionem. Breues dies hois: &

Esa.40. dies eius tãquam flos agri sic efflorebit. Exiccatum est, in quit, fœnũ & cecidit flos: uerbũ aũt dñi in æternũ manet. Verus nimirũ dies q non nouit occasum: æterna ueritas: uera æternitas: ac perinde uera æternaq; satietas. Alioqn quõ gloria illa replebit: q̃ fallax & uana est? Deniq; & inanis dicit: ut noueris te ex ea magis exhaniri posse: nõ posse repleri. Bonum ergo interim magis abiectio quàm electio est: bonũ magis necessitas quàm uoluptas: quod cum utraq; res citi⁹ trãseat: altera pœnã habeat: altera sit paritura coronã. Vtilis tribulatio q̃ ꝓbatiõem operat: ducit ad gloriã. Cũ ipso sum, inqt, in tribulatione: eripiã eum & glorificabo eũ. Agam⁹ gratias patri misericordiarũ q nobiscũ est in tribulatione, & in oĩ tribulatione nra nos cõsolatur. Res em̃ ut dixi necessaria tribulatio, q̃ in gloriam uertit: tristitia quæ mutat in gaudiũ. Gaudiũ sanè longũ qd nemo tollit à nobis, gaudium multiplex, gaudiũ plenũ. Res necessaria est ista necessitas: q̃ coronã parit. Non cõtenamus fratres, semẽ modicũ est magn⁹ exinde fruct⁹ exurgit. Fortè in sipidũ: fortè acerbũ est: fortè granũ sinapis. Nõ cõsiderem⁹ q̃ uident sed q̃ nõ uident in eo. Quæ em̃ uident tpalia sunt: quæ aũt non uidentur æterna. Prælibemus primitias gloriæ: gloriemur in spe gloriæ magni dei. Non solum autem sed ut dicam expressius: gloriemur

Rom.5. in tribulatione. In ea siquidem spes gloriæ est. Vide si nõ hoc ipsum docere uoluit apostolus, cũ subiunxit. Q̃m tribulatio patientiam operatur &c. Manifeste aduertere est in his uerbis, cũ p̃misisset apl's gloriari in spe: nõ aliud alí quid: sed amplius eũ addidisse dicẽdo. Non solum autem sed & gloriari in tribulationib⁹. Non enim altera gloriatio cõmendatur: sed additur ubi spes gloriæ: ubi ipsa spei gloriatio requirat. Siquidẽ in tribulatione spes gloriæ: imo & ipsa in tribulatione gloria cõtinet: sicut spes fruct⁹ in semine, sic & ipse fructus in semine est. In hũc modum etiam modo regnum dei intra nos est: thesaurus ingens in fictili uase: in agro uili. Est inquam sed abscõditum est: fœlix qui ibi inuenerit: illud. Quis ille? Nẽpe qui messem magis cogitauerit quàm sementem. Oculus fidei inuenit hunc thesaurum: non fm faciem iudicans: sed uidẽs quæ nõ apparent: sed intuẽs quæ nõ uident. Quàm ueraciter hunc thesaurum inuenerat: quem uolebat inueniri & ab

2.Co.4. alijs, qui dicebat. Momentaneum hoc & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum põdus gloriæ operat in nobis. Nõ dixit remunerabitur: sed æternũ põdus gloriæ opat in nobis. Latet gloria fratres mei abscõdita nobis est in tribulatione: in momentaneo hoc latet æternitas: in hoc leui, põdus sublime & supra modũ. Interim ergo festinemus nobis emere agrum istum: emere thesaurum istum, qui abscõdit⁹ est in agro. Omne gaudium existimemus cum in uarias inciderimus tribulationes. Dicamus ex animo, dicam⁹ ex sententia: bonum magis ire ad domum luct⁹, quàm ad domum conuiuũ. Cum ipso sum in tribulatione, ait deus: & ego aliud interim requiram quàm tribulationem. Mihi adhærere deo bonũ est. Non solum autem: sed & ponere in dño spem meam:

Prou. 8. quia eripiam eum, inquit, & glorificabo eum. Cum ipso sum in tribulatione. Delitiæ, inquit, meæ esse cũ filijs hoLucæ.1. minum. Emanuel nobiscũ deus. Aue gratia plena, ait angelus ad Mariam: domin⁹ tecum. In plenitudine gratiæ nobiscũ est: in plenitudine gloriæ erimus nos cũ eo. Decẽdit ut prope sit his qui tribulato sunt corde: ut nobiscum sit in tribulatione nostra: erit autem quando rapiemur in nubibus obuiã Christo in aera: & sic semp cũ dño erimus: si tamẽ curemus interim eũ habere nobiscũ, ut sit comes uiæ: qui patriæ redditor est futurus: imo q tũc patria mõ sit uia. Bonum mihi dñe tribulari dummodo ipse sis mecũ: quàm regnare sine te: epulari sine te: sine te gloriari. Bonum in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecũ: quàm esse sine te uel in cælo. Quid em̃ mihi est in cælo: & à te qd uolui sup terra? Aurũ probat fornax: & uiros iustos tentatio tribulationis. Ibi cũ eis es domine: ibi in tuo nomine cõgregatis medi⁹ astas: sicut Dani.1. olim cum tribus pueris es dignatus etiã ethnico apparere ut diceret: qa species quarti: similis filio dei. Quid trepidamus, qd cũctamur, qd refugimus hũc caminũ? Sæuit ignis: sed dñs nobiscũ est in tribulatiõe. Si de⁹ nobiscũ: qs contra nos? Nihilominus quoq; si ille eripit: quis est q̃ rapiat de manu ei⁹. Quis est q de manu ei⁹ possit eruere? Postremò si ille glorificat: quisnam alius ingloriũ faciet? Si ille glorificat, quis hũiliabit? Audi denique quanam gloria ipse glorificet. Longitudine, inquit, dierũ re- Textus.
plebo eum. Et primo quidẽ in eo quòd dierũ nomẽ pluraliter posuit: nõ uicissitudinẽ aliquã: sed multitudinem uoluit cõmẽdare. Alioquin si uicissitudinem suspicaris:
melior est dies una in atrijs dñi, sup milia. Legimus sctõs Psal.83
atq; perfectos uiros etiam ab his diebus nostris, plenos migrasse dierũ: nec sanè aliud quàm uirtutũ plenos: plenos intelligimus gratiarum. Nimirum in hãc plenitudinem uelut de die in diem: de claritate in claritatẽ: nõ qdẽ à suo: sed à dñi spiritu transformãtur. Si ergo dies gratia dicitur: si ut supra meminimus: etiam dies hominis claritas quæ ab homine est: & male nitẽs gloria, quã abinuicẽ quærimus: quõ non magis uerus dies & plenus meridies ueræ gl'iæ plenitudo? Quòd si dies plurimos diuisiones dicimus gratiarum: quõ nõ in multiplici gloria, dierum ĩtelligitur multitudo? Postremò euidẽtius audi sine ulla uicissitudine dies multos. Erit lux lunæ sicut lux solis
(ait ꝓpheta) lux solis septẽpliciter sicut lux septẽ dierũ. Esai.30.
Istis, ni falor, cunctis diebus uitæ suæ, psalmos suos cantare ĩ domo dñi rex fidelis optabat. Erit em̃ deuotos esse deo: ad singula tantæ & tam multiplicis gloriæ munera: & in omnibus semper gratias agere, quasi cũctis diebus psalmos dicere nomini ei⁹. Lõgitudine dierũ replebo eũ Ac si manifesti⁹ dicat. Scio qd desideret, scio qd sitiat, qd sapiat ei. Nõ em̃ aurũ uel argentũ sapit, nõ uoluptas, nõ curiositas, nõ dignitas aliqua secularis. Oĩa detrimẽtum facit: oĩa aspernat & arbitrat ut stercora. Eximaniuit pene tus semetip̃m: nec se ex his patit occupari: qbus nouit se nõ posse repleri. Nõ ignorat ad cuius imaginẽ conditus sit: cuius magnitudinis capax sit: nec sustinet de modico crescere: ut de maximo minuat. Itaq; lõgitudine dierum replebo eũ: quẽ nisi lux uera reficere: nisi æterna implere nõ potest. Siquidem nec longiturnitas illa terminũ: nec claritas illa occasum: nec satietas illa fastidium habet. Erit enim securitas de æternitate: gloriatio de ueritate: exultatio de satietate. Et ostendam illi salutare meũ. Nimirum extũc uidere merebitur quod optauit: cũ sibi rex gloriæ glorioſam exhibebit ecclesiam: non habentẽ maculam ob splendorem diei: sed neq; rugam ob omnimodam plenitudinem sui. Alioquin ad illius fulgorem luminis sicut non impurus sic nec turbatus quidẽ in aliquo animus uel inquietus assurgit. Inde est q nũc quoq; (ut supra memini) sanctimoniã simul & pacẽ sectari præcipimur q; sine his nemo uideat deum. Cũ ergo repleuerit in bonis desiderium tuũ: ut nõ aliud sit qd requiras: serenato penitus ex ipsa plenitudine aĩo uidere iã poteris serenitatẽ illam: illã plenitudinẽ maiestatis: similis deo factus q uideas eũ sicuti est: aut fortè iã plenus omni gloria in semetipsa, etiam foris saluatiõem quã operatus est deus, & plenam maiestate eius omnem terram undiq; circumspiciet delitiosissimus delitiosissimi seculi habitator: ad hoc quoq; referri posse uidebitur quod adiecit: & ostendam illi salutare meũ. Alioqn accipiamus si magis placet

etiã hoc mõ, ut ipſos quos ꝓmiſerat dies in hac oſtẽſiõe
Pſal. 120 ſalutaris exponat. Lõgitudine, inqt, dierũ replebo eũ. Et tãquã q̃reres unde erit dies in ciuitate de qua legim⁹: qa nõ lucebit ibi ſol ꝑ diẽ: nox em̃ nõ erit in ea: oſtẽdam illi ait, ſalutare meũ: ut quẽadmodũ & in illa ſcriptura dicit: Lucerna eius ſit agnus. Oſtendã illi ſalutare meũ. Non iã in fine erudiã, nõ iam exercebo in ſpe, ſed ſpecie adimplebo. Oſtendã illi ſalutare meũ: oſtendã illi Ieſum meũ: ut in æternũ iã uideat in quẽ credidit, quẽ dilexit, quẽ ſemp
Pſal. 84 optauit. Oſtende nobis dñe mĩam tuã: & ſalutare tuũ da nobis. Oſtende nobis ſalutare tuũ: & ſufficit nobis. Qui
Ioan. 17. em̃ uidet illũ, uidet & te: qa ipe in te, & tu in ipo. Hæc eſt aũt uita æterna ut cognoſcamus te deũ uerũ: & quẽ miſiſti Ieſum chriſtũ. Itaq; tũc dimittes ſeruũ tuũ dñe ſm uerbũ tuũ in pace: cũ uiderint oculi mei ſalutare tuũ: Ieſum tuũ: dñm meũ: q eſt ſup oĩa deus bñdictus in ſecula. Amẽ.

Explicĩunt ſermones in pſalmum, Qui habitat.

Incipiunt ſermones eiuſdem de diuerſis.

De nimia quadã fallacia præſentis uitæ. Ser. C



Era oĩno ſentẽtia frẽs: qm̃ tẽtatio eſt uita hominis ſup terrã. Siquidẽ fallax eſt, nec ſimpliciter fallere cõſueuit. Vt em̃ multipliciter illudat hoĩbus mutat faciẽ: mutat uocẽ, mõ ait, mõ negat, nec erubeſcit, de ipa quãtitate ſua diuerſis diuerſa loquirut: imo & eidẽ diuerſo tpe cõtrario q̃q; ſuggerit & aduerſa. Modo em̃ ſe breuẽ eſſe cauſat, mõ ſimulat lõgiorẽ. Dũ peccare delectat adhuc: gemit altius ꝑ breuitate ſua. Nec breuitas falſa, ſed gemit⁹ fallax: q id memoret cũ mœrore: unde magis oportuerat gratulari. Siqdẽ bonũ eſt ei: ſi ſic agere perſeuerat: ut flagitĩs eius quib⁹ uolũtas modũ nõ ponit: uel neceſſitas finẽ ponat. Expedit ei q ſemp in aĩa moriat: ut corpore citius moriat: magis aũt ei bonũ erat ſi nat⁹ nõ fuiſſet hõ ille. Et ipſa deniq; uitæ memoria breuioris: remediũ magis quàm incentiuũ debuerat eſſe
Eccli. 7. peccati, ſicut ſcriptum eſt. Memorare nouiſſima tua: & in æternũ nõ peccabis. Quod ſi uſq; adeò regnat in te peccatũ: imo uſq; adeò delectat te ſeruire peccato, ut doleas tibi modicũ tẽpus eſſe quo ſeruias ei: ſed couſq; latã diligis uiã, ut oĩmodis optes ſi poſſes eam etiã facere lõgam: uelis nolis non loge eſt finis eius: ſed tu, fateor, longe es
ps. 160. à regno dei: & firmiſſimum pepigiſſe uideris cum morte fœdus: pactum cum inferno. Errauerũt (ait ꝓpheta) in ſolitudine in inaquoſo: uiã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt. Solitudo hæc ſupborũ eſt: qa ſolos ſe eſſe reputãt: ſo
Nota. los appetũt, reputari. Literatus eſt, odit ſociũ. Aſtutus in negocĩs ſecularibus: neminem uellet ſibi ſimilẽ inueniri. Pecunioſus eſt: ſi diteſcere uiderit alterum, cruciatur. Fortis eſt aut formoſus: da ei parẽ & cõtabeſcit. Solitari⁹ eſt, ſed erroneus. Errat in ſolitudine ſua: nõ em̃ ſolus habitare poterit ſuper terram. Nec mirũ q ſolitudini huic in inaquoſum addit ut dicat in ſolitudine ĩ inaquoſo. Sicut em̃ in ſolitudinibus aquæ deeſſe ſolẽt: & loca deſerta ſterilia quoq; & arida eſſe cõſueuerũt: ſic ſuperbiã impœnitẽtia comitat. Elatũ em̃ cor, durũ & expers eſt pietatis:
Iaco. 4. ignarũ cõpũctiõis: ſiccũ ab omni rore grãe ſpiritualis: qa ſupbis deus reſiſtit, humilib⁹ uerò dat gratiã. Qui emittis fontes in cõuallibus: inter mediũ mõtiũ (ait ꝓpheta)
ps. 142. ptranſibũt aquæ. Hinc eſt q de ſeipſo miſerabiliter conquerens ait. Aĩa mẽa ſicut terra ſine aqua tibi. Siquidem aquæ inopia nõ mõ aridũ, ſed & ſordidũ facit, dũ non eſt quo laueris: & hũanũ cor lachrymas neſcies, nõ mõ durũ
Pſal. 6. ſed & impurũ eſſe neceſſe eſt. Lauabo, ait, per ſingulas noctes lectũ meũ: ut cõſcientiæ macl'as diluã. Lachrymis meis
Mat. 13. ſtratũ meũ rigabo: ne in me quoq; ſiat q̃d ſcriptũ eſt de ſemine q̃d cecidit ſupra petrã & natũ aruit: qa nõ habebat humorẽ. Errauerũt in ſolitudine in inaquoſo uiã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt. Errauerũt planè in inuio: & nõ ĩuia. Neq; em̃ uia eſt: lata uia. Rectitudo qppe ad uiã, latitudo ad planitiẽ magis quàm ad uiã ptinet. Solitudo ĩuia lata eſt uia: & ubi nulla ẽ uia totũ eſt uia. Sic ẽ uita expoſita uitijs: latiſſimos habẽs hinc inde terminos: qa nullos terminos habẽs: nec uita ſanè dicẽda eſt: qua nimirũ ſoli uiuit mortiapto teſte q ait. Quia ſi ſm carnẽ uixeritis moriemini. Sic nec circuit⁹ uia: & tñ impiorũ eſt uia ſicut ſcriptũ eſt. In circuitu impĩ ãbulãt. Ipſa eſt ſpecioſa
Pſal. 11. uia: cuius latitudinis ſpaciũ nullis claudit metis: ubi nec lex eſt ꝓuaricatio. Hmõi ergo filĩs diffidẽtiæ q totos ſeſe corporeis uoluptatib⁹, & ꝓpriis uolũtatib⁹ tradiderũt ſi ducialiter. Fallax uita breuẽ ſeſe eẽ fatet: ut carnaliter doleant q inſtar principis ſui modicũ tps ſe habere cognoſcãt: atq; eo uehemẽtius ad oẽ flagitiũ inardeſcãt: ſicut q̃dã dicere referũtur. Nõ nos ꝓtereat flos tpis: coronemus nos roſis ãtequã marceſcãt. Nullũ pratũ ſit q̃d nõ ptranſeat luxuria noſtra. nullus ſit expers luxuriæ noſtræ ubiq; relinquam⁹ ſigna lætitiæ: qm̃ hæc eſt pars, & hæc eſt ſors noſtra. Et manifeſtius. Manducemus & bibamus: cras em̃ moriemur. Verũ id quidẽ rñdebit eis cras iuſtitia ſua: nec manentẽ hic ciuitatẽ habẽt, uel ipſi q uiã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt: ſed q eo magis peccare feſtinãt: prorſus inſaniũt. Sanè eiſdẽ ipſis ſi qñ forte ĩmĩnẽtis ſibi mortis: mortis cœperint horrere memoriã & terribilẽ expectationẽ iudicij cõtremiſcere: cõtinuo huius uitæ fallacia lõgam ſe eſſe mentit: ut quã pauloante breuẽ eſſe dolebant pctõ uitã: nũc eandẽ repẽte inueniãt uſq; adeò prolongatã: ut ſecure ſe poſſe putent nõ modicam adhuc partẽ cõſumere in pctis: q reliqua longa ſit & ſufficiat ad agendã pœnitẽtiã ꝑ pctis. Cæterũ ſicut priorib⁹ (niſi reſipuerit) timor, quẽ timẽt, eueniet: imo grauio⁹ quàm quod uerent accidet eis: ut nõ mõ flagitiorũ tps uelociter trãſeat: ſed & ſuccedat tps aut magis æternitas ſupplitiorum: ita & his cũ dixerint pax & ſecuritas: repẽtin⁹ ſuperueniet interitus: ut nõ poſſint nec dimidiare dies q̃bus ſeſe ſommiãt adhuc eſſe uicturos: nõ illam quã ſibi pollicẽtur dimidiationem explere dierum. Vobis fratres nec tam à triſtitia uere breuitatis: nec à fallaci conſolatione ſimulatæ longitudinis timeo: q certiſſime iam cœperitis ire in ciuitatem habitatiõis, nec ambuletis in inuio ſed in uia. Vereor autẽ ne uobis quoq; ſed aliter uita ipſa ſimulatione lõgitudinis illudere uelit: non conſolationem hinc afferens: ſed magis inferẽs deſolationẽ. Vereor, inquã, ne longiorẽ ſibi uitam ſupereſſe quis reputans: ne grandem ſibi reſtare autumans uiã, obruatur à puſillanimitate ſpũs, & labores tantos & tam diurnos ſuſtinere poſſe deſperet: quaſi uerò non ſm multitudinẽ dolorũ ſuorũ in corde ſuo cõſolationes diuinæ letificẽt aĩas electorũ. Et nũc quidẽ ſm multitudinis illudere uelit: non conſolationem hinc afferens: ſed magis inferẽs deſolationẽ. Vereor, inquã, ne longiorẽ ſibi uitam ſupereſſe quis reputans: ne grandem ſibi reſtare autumans uiã, obruatur à puſillanimitate ſpũs, & labores tantos & tam diurnos ſuſtinere poſſe deſperet: quaſi uerò non ſm multitudinẽ dolorũ ſuorũ in corde ſuo cõſolationes diuinæ letificẽt aĩas electorũ. Et nũc quidẽ ſm multitudinem dolorũ dũ adhuc quaſi ad menſurã dantur. Cæterũ poſt hæc: delectationes nõ iam cõſolatiões in dextera eius uſq; in finẽ. Concupiſcamus illã dexterã fratres q̃ totos amplexabit nos: ſuſpiremus ad delectationes illas: ut (ſicut breue eſt oĩno temp⁹) etiã pauci uideãtur nobis dies præamoris magnitudine. Non ſunt cõdignæ paſſiones huius tẽporis ad futurã gloriã q̃ reuelabit in nobis. Iocunda promiſſio & uotis oĩbus amplectenda. Non em̃ aſtabimus quaſi inanes & uacui ſpectatores: nec gloria quaſi extrinſec⁹ reuelabitur nobis, ſed in nobis. Videbimus enim deum facie ad faciem: ſed nõ extra nos: qa in nobis erit utiq; oĩa in oĩbus. Nimirum plena erit gloria illa etiã, oĩs terra: quãto magis aĩa ipſa replebit. Replebimur, Pſa. 64.
inquit, in bonis domus tuæ. Et qd dico q non aderit nobis gloria ſed inerit. Nũc quoq; in nobis eſt, ſed tũc reuelabitur. Nunc enim filij dei ſumus: ſed nondum apparuit quid erimus. Fratres, mei, ſi nõ accepimus ſpiritũ huius mũdi: ſed ſpiritũ qui ex deo eſt: ſciam⁹ quæ à deo donata ſunt nobis. Ego enim dico qm̃ oĩa. Et ſi mihi nõ creditis:
Rom. 8. apoſtolo credite. Qui ꝓprio, ait, filio non pepercit: ſed ꝓ nobis oĩbus tradidit illũ: quo non oĩa etiam cum illo nobis donauit? Hæc nempe poteſtas filiorũ dei, quam dedit his qui receperũt eum. Hæc gloria cuiuſq; fidelis: gloria quaſi adoptati à patre: per eum utiq; cuius gloriam uidimus: gloriam quaſi unigeniti à patre. Audi deniq; poteſtatem. Omnia, inquit, poſſibilia ſunt credẽti. Sed adhuc multa, inquies: grauiter inquietant: multa euidentius adu erſantur.

uersantur. Et miror quō oīa data memores: qbus fere nul
la famulanť ad uotū. Seruire nobís uidenť aliqua, sed cū
labore nr̄o: nec nísi príꝰ seruierímus eís. Iumēta ípa nísi
fuerīt à nobís nutrita nísi domita: nísi fuerínt pabło fustē
tata: nō adiuuāt. Terra ípsa q̄ debuerat nobís esse germa
níor, nō sine sudore uultus nr̄í panē nobís mínístrat: ímo
& cū coluerímꝰ eā, spínas & tríbulos germínat nobís. Et
cætera oīa deníq; sí díligēter cōsíderemꝰ: seruítiū à nobís
magís exígūt quàm exhíbēt nobís: ut ea ínterím fileam q̄
sunt parata nocere, ut est ígnís ad exurēdū: aqua ad sub
mergēdū: feræ ad lacerādū. Et hæc qdē íta se habēt: sed tñ
nō mētiť apl's ēt alío loco manífestiꝰ asseuerās scíre se: qm̄
Rom. 8. díligētibꝰ deū oīa cooperanť ín bonū: hís q fm̄ ꝓpositū
uocatí sunt sctī. Verūtñ solerter attēde: q̄ nō ad líbítū fa
mulari sed cooperarí dícit ad bonū. Neq; em̄ ad uolunta
tē seruíunt, sed ad utílítatē: non ad uoluptatē, sed ad salu
tē: nō ad uotū, sed ad cōmodū nostrū. Vsq; adeò síquidē
ín hūc modū oīa nobís cooperanť ín bonū, ut ínter hæc
oīa etiā ea q̄ nihíl sunt numerenť: molestía morbus & ípsa
mors etiā & pctm̄: q̄ qdē cōstat naturas nō esse: sed naturæ
corruptiōes. An uerò eí peccata ípsa nō cooperanť ín bo
nū: quí ex eís humílíor, seruētíor, solícítíor, tímoratíor &
cautíor ínueníť? Hæ sunt ergo prímítíæ spūs: hæ prími
tíæ regní: hæc gloríæ prælíbatío: hoc potestatís ínítíū &
arra q̄dā paternæ hæreditatís. Cæterū cū uenerít qđ pfe
ctum est: euacuabíť qđ ex pte est: ut ad uotū deínceps oīa
dísponātur: qđ índíssolubílí uínculo copulata sibí utile &
iocūdū separí ultra nō possunt. Hoc nēpe erít íllud æter
nū gl'íæ pōdus de quo ídentídē aít apl's. Momentaneum,
2. Co. 4. ínqt, hoc & leue tríbulatiōís nostræ: supra modū ín sublí
mítate, æternū gloríæ pōdꝰ operať ín nobís. Pergе ergo
murmurare & dícere. Longū est, graue est: non possum tā
ímmanía & tam díuturna portare. Apl's momentaneum
& leue perhíbet esse qđ tollerat: & certè necdū à íudæís
quínquíes quadragenas una mínus accepístí: necdū no
cte ac díe ín profundo maris fuístí: necdum plus omnibꝰ
laborastí: postremò necdū usq; ad sanguínē restítístí. Ví
de ergo quàm non sunt cōdígnæ ad gloríā passíones. Qđ
tríbulatiōís est, momētaneū est & leue: qđ gloríæ æternū
est: & pōdus etiā supra modū ín sublímítate. Quíd ín ín
certū tíbí díes & ānos numeras? Trāsít hora, trāsít & pœ
na: nec accedūt sibí: sed cedunt potíus & succedūt. Nō sic
gloría, nō sic remuneratío, non sic merces ípsa laboris: ne
Psal. 39. scít uícíssítudínē, nescít fínē, manet tota símul, & manet ín
æternū. Cū dederít, ínqt, dílectís suís somnū: ecce hæredí
tas domíní. Sufficít em̄ nunc cuíq; díeí malítía sua: nec la
2. Th. 4. borē suum poterít reseruare sequentí: sed oīm merces la
borū ín una ílla díe reddeť cuí altera nō succedít. Repo sí
Psal. 83. ta est mihí corona ıustítíæ (aít apl's) quā reddet mihí, non
ín íllís: sed ín íllū díē ıustus ıudex. Melíor est em̄ díes una
ín atrís íllís sup mília. Guttatím pœna bíbítur: líquando
sumíť: p mínutías transít: nā ín remuneratíone torrēs est
uoluptatís & fluminís ímpetꝰ: torrēs ínundās lætítíæ flu
men gloríæ & flumē pacís. Flumē planè est: sed quod af
fluat, non quod fluat uel effluat. Flumen uocať, nō q trās
eat uel pertranseat: sed q abundet. Eternū, ínqt, gl'íæ pō
dus. Non em̄ nobís glorīosa uestís: non glorīosa domus:
sed ípa gloría promíttítur. Sí quíd uerò íllorum aut símí
líū alíq̄ dícíť: fígura est. Nam ín uerítate ıustorū expecta
tío non alíquod lætum sed ípsa lætítía est. Gaudent ín cí
bís, gaudent ín pompís, gaudent ín díuítíís, gaudent & ín
uítíís hoíes: sed luctus extrema occupat eíusmodí gaudío
rum: quod gaudíū ín matería conuertíbílí mutarí necesse
sit, re mutata. Accendítur cereus: non purum lumen est,
sed lucerna: síquidem ígnís ípse propría fomenta consu
mít: nec nísí ípsa consumptíone foueť. Porrò deficíēte ma
tería etiā ípse deficíet: & ubí íllam uídeís prorsus exustā:
hūc quoq; nihílomínus extíncтū esse reperíes. Sícut ergo
flammæ íllíus nouíssíma, fumus occupat & calígo: sic lætí
tía lætæ reí ín trístítíā cōmutatur. Nobís autē non fauum
mellís, sed purissímum & líquídíssímū mel reposuít deus
ípsam planè lætítíā, uítā, gl'íam pacē, uoluptatē, amœnítā
tem, fœlícítatē, íocunditatē & exultatíonem thesauríza
uít nobís dñs deus noster: & hæc oīa unū: ut sít partící
patío Hier'lm ín ídípsum. Et hoc unū & ídípsum non nísí
ípse, sícut supra memínímus dícente apl'o: qm̄ erít deus Collo. 3.
oīa ín oībus. Hæc merces nr̄a: hæc corona nr̄a: hoc bra
uíū nostrū: ad qđ utínā sic curramus, ut cōprehēdamus.
Fratres nunquā prudēs agrícola semínādí opportunítā
tem reputat lōgíorē, q̄ futuræ messís desíderat ubertatē.
Vestrí autē díes non mínus utíq; quàm capílli oēs nume
ratí sunt: & sícut pílus de corpore, sic & momentum de
tpe nō períbít. Habētes ergo talē promíssíonē charíssí
mí: nō deficíamus aut fatígemur alíq̄n: nec graue causē
mur onus xp̄í: quod teste ípso leue est: uel ıugū quod re
uera suaue est: sed ad omne quod uídemur portare pon
dus díeí, æternū gloríæ pōdus cogítemus. Ad quam nos
sua míseratíone perducat uírtutū domínus & rex gloríæ:
cuí ínterím deuota humílítate clamamꝰ: nō nobís domí
ne non nobís: sed nomíní tuo da gloríam.

De obedíentía, patíentía, & sapíentía. Sermo.

OBsecro uos fratres per communem
salutem, studíose susćípíte datā uobís
opportunítatē operādæ salutís. Ob
secro per mīam ꝑ qua tā míserabíles
uos facere studuístís: facíte ad quod
uenístís: ad quod ascēdístís de flumí Psa. 36.
nibus Babylonís. Sup flumína Babí
lonís (aít ꝓpheta) íllíc sedímus & fleuímꝰ dū recordare
mur tuí sion. Nulla uobís híc nutrícdorū líberorū cura:
nulla solícítudo quō placeatísuxoríbꝰ: nō de nundínís:
de nō negocíjs secularíbꝰ: nō de íꝑo uíctu & uestítu neces
se est cogítare. Procul à nobís magna quídā ex parte díeí
malítía & solícítudo uítæ. Sic absćōdít uos deus ī absćō
díto tabernaculí sui. Vacate ítaq; dílectíssímí, & uídete
quonía ípse est deus. Verū ut hoc qñq; possítís, curādum
est uobís príus ut uídeatís qd estís uos: & ıuxta eíusdem
prophetæ uocem: sciant gentes qm̄ homínes sunt. Huíc Psal. 9.
duplící cōsíderatíoní: tota hæc uestra uacatío tríbuatur
sícut sanctus orabat. Deus nouerím me: nouerím te. Quo
em̄ natꝰ sibí uídeť hō, labores fugítans & dolores? Aut
qūo scít se eē hoíem: q ad íd paratꝰ nō est ad qđ natꝰ est? Iob. 13.
Hō, ínqt, natus ad laborē. Nō ad laborē natū se dubítet:
q̄ nō natus est ín dolore. Sed dolorē parturíentís clamor,
laborē plís, fletus índícat & uagítꝰ. Qm̄ tu laborē & do Psal. 9.
lorē cōsíderas, aít ꝓpheta. Labor ín actíoíbꝰ: dolor ī pas
sionibus est. Proínde q̄ se nouerat hoíem, ad utrumq; pa
ratus supplící cōfessíone dícebat. Paratū cor meum deus Psal. 56.
paratū cor meū. Et geminā hanc ꝑparatiōnē euídentíus
exprímēs: de actíone quídē, paratus sum (aít) & nō sum Psal. 118.
turbatus: ut custodíā mādata tua: de passíone uerò: ego, Psal. 37.
ínqt, ín flagella paratꝰ sum: & dolor meꝰ ī cōspectu meo
semp. Nemo sanè ī hac mísera uíta geminā hāc uexatiōnē
se euadere glorietur. Nemo quíppe ex oībus filjs Adæ
sine labore híc uíuít: nemo sine dolore. Est q declínat alí
quos: sed íncídít proculdubío ín grauíores. In labore, Psal. 72.
ínqt, homínū nō sunt: & cū homínibus nō flagellabunť.
Non tñ cōtínuo sine labore sunt: aut mínímè flagellanť.
Deníq; propterea, íquít, tenuít eos supbía. Grauís equí Vbí sup.
dē labor. Operti sunt íníquítate & ímpietate sua: grauí
bus planè flagellís. Síquidem nō est gaudere ímpíjs dí
cít dñs. Quod em̄ nec laboris anxíetatē, nec flagellí sen
tíūt læsionem ípsa íam ínsensibílítas uehementíam índí
cat passíonís. Sudat paup ín opera foris: sed nūquíd mí
nus anxíe díues ínt ín ípsa sua cogítatiōe laborat? Ape
rít íste os suū ín oscítatíone, aperít ílle ín eructatíone &
ínterdum ílle grauíꝰ fastídío quàm íste ínedía cruciatur.
Postremo uelínt nolínt nō modo homínes: sed etíam dæ
mones & faciunt & patíuntur quod prouídentía summa
dísposuít. Cæterum nec leprosa obedíētía: nec canína pa
tíentía commendatur. Inde est q̄ nō símplíciter petímus
ut fíat uoluntas dñí: quàm ín omnibus & per omnía fierí

certissime cõstat: uolũtati eñ eius quis resistit: sed ut fiat sicut in cælo & in terra. Quã nimirum adiectionẽ duabus quoq; præcedẽtibus petitiõibus nihilomin⁹ reor aptãdã: ut patrẽ nostrũ q in cælis est exoremus: quaten⁹ & nomẽ eius sanctificet: & regnũ eius adueniat: & uolũtas fiat. Hæc oĩa sicut in cælo sic & in terra: alioquin ubi nõ sctificat nomẽ eius? Vbi iã regnũ eius non uenit: qñ in noie Iesu oẽ genu flectit, cælestiũ terrestriũ & infernorũ. Scio te qs es sanctus dei: ait etiã ipse malign⁹. At longe aliter & dissimili prorsus affectiõe nomẽ istud sctificat in cælis, ubi tã inenarrabili iocunditate clamat sanctus sctus sctus dñs deus sabaoth. Sic & regnat nõ in terra solũ: uerũetiã in gehenna: imperiũ habẽs uitæ & mortis. Sed oĩno dissimiliter regnat in his qui inuiti seruiũt: & qui uoluntarie famulãtur. Bonus cibus obedientia: de qua nimirum & ipse dñs ait: Meus cibus est ut faciam uoluntatem patris mei. Et propheta: labores (ait) manuũ tuarum qa manducabis: beatus es & bene tibi erit. Bonus cibus patientia pauperum quæ nõ peribit in finem: panis lachrymarum: panis doloris. Veruntñ utriq; necessarium est condimentum sine quo uterq; insipidus non modo nõ reficiat: sed gustatus afferat mortem. Durissim⁹ equidẽ cibus uterq; fratres: & nisi aliquod tertiũ saporabile apponatur: utiq; mors in olla. Quid uerò tã saporabile quàm sapia? Nẽpe lignũ uitæ est qd & ipsas aquas marath per Moysen dulcorauit. Farinula est: quæ pulmẽtum pphetarum p Heliæum saporauit. Ignis est: qui semper ardere præcipit in altari. Oleum est: ob cuius inopiã uirginib⁹ fatuis ostiũ claditur nuptiarũ. Sal est: quod nulli sacrificio deesse iubet. Inde est q insulsos homines dicimus: quos intelligi uolumus minime sapientes. Et dñs sal in nobis habere præcipit: apostolus quoq; omnẽ nostrum sermonẽ sale moliri esse conditum. Puto tñ hanc ipsam quã obediẽtiæ & patiẽtiæ tertiam addi uolumus, sapientiam nihilominus triplicem inueniri: ut nostrũ hoc cõdimẽtũ uelut tribus quibusdã herbis cõficiatur, opus est ut iustitia sit in intẽtione, hilaritas in opatione, humilitas in reputatione. Insipida nanq; deo & insulsa quodammodo nostra obedientia seu etiã patiẽtia est: nisi oĩm quæ uel agimus uel patimur ipse sit causa: qa & quicquid facim⁹ iubemur facere in gloriã dei: & nõ si qd patimur: sed siquid propter iustitiã patimur beati. Oportet autem pusillanimitatem quoq; & tristitiã in oĩbus quæ agenda sunt uel tolerãda cauere: qa hilarẽ datorẽ diligit deus. Deniq; hilaritas ipa & deuota uoluntas ad eam quam supra diximus præparationem specialiter nosciť ptinere. Porrò elationẽ sup omnia fugere necesse est. Quisq; eñ altũ sapit: & op⁹ ei⁹ & patiẽtia uanũ sapit: nec grauior ullus sapor aut magis cõtrarius est ueritati. Vides ne quàm sit utile hoĩ scire se hoiem: ut perinde sit paratus ad mandatorũ obediẽtiã & tolerantiã flagellorũ: ac deinceps studeat ut qui nec labore interim põt effugere, nec dolore: sic saltẽ laboret & doleat: ut hæc sibi ĩ cibos trãseãt salutaris. Siqdẽ melior est obediẽtia quàm uictimæ: & melior est patiens, uiro forti. Inobediẽtia est causa mortis, oẽs expimur: oẽs morimur ppter eã. Impatiẽtia aiæ pditio est, dicẽte dño. In patiẽtia uã possidebitis aias uestras. Nihilomin⁹ aũt sapiẽtia quoq; quam diximus necessaria est ad salutem. Siquidem nõ solũ propter inobediẽtiam quibus obediẽtia defuit: aut propter impatientiam q patiẽtia caruerũt: sed & qui nõ habuerũt sapiẽtiã, ppter suã insipientiam perierunt. Et hæc quidem ut sciant hoies qñ hoies sunt: actionib⁹ iam & passionibus deputati. Erat qñ in actione & meditatione positus erat homo: sine passione habẽs actionẽ, habẽs etiã sine labore meditationem. Dico autem qñ positus est in paradisum: ut operaretur & custodiret. Verũ hinc quoq; si non caderet erat aliqñ promouendus: ut sola iam frueretur cõtemplatiõe: sicut & ex hoc inferiori gradu quem modo tenet: nisi resurgere satagat, in imũ est quãdoq; casurus: uidelicet ut in sola iam passione uersẽť: q nec op⁹ nec ratio, sed tñ passio apud inferos sit. Fœlix quidẽ cuius aiam corp⁹ nõ aggrauabat: qa nec corrũpebatur. Sed lõgè fœlicior si ad hoc pueniſſet, ut minoratus actu pleni⁹ pfectius q; pciperet sapiam: gratis diligẽs corpus, tanquã in nullo indigẽs corpe. Esset eñ hic pulcherrimus ordo, & erit adhuc qñ erit. Neq; eñ aliquaten⁹ desperãdũ, ut uidelicet sicut aia deo: sic aiæ caro dicere uideretur: qñ bonorũ meorũ nõ eges. Adimplebis me lætitia (ait) cũ uultu tuo. Inde plenitudo, inde satietas, cũ apparuerit gl'ia tua. Nã q; de corporũ reformatiõe & cõformatione claritati corporis ei⁹ expectam⁹ ex abũdãti quodã modo & mẽsuræ supefluẽtia erit: ut fœliciter qdẽ in ipsi⁹ glorificatione sed non principaliter gaudeamus. Vxor (inquit) tua sicut uitis abundãs in latorib⁹ domus tuæ. Honorabitur caro sed iuxta mensuram: non in medio domus habitans: sed seorsum: nec in facie nobis sed in latere cõstituta. Filij tui sicut nouellæ oliuarum, in circuitu mẽsæ tuæ. Nimirum opera etiam ipsa non deerunt: sed quæ nunc fiunt: non quæ fient tunc, sicut scriptum est. Opera enim illorum sequũtur illos. Verũ & si gratulemur & agamus gratias deo super his quæ ipsius adiutorio gessim⁹: nõ primũ tamen eis locum dabimus: sed in circuitu locabuntur. Nunc uerò in regione corporum habitãtes, corporibus sumus obnoxij: & ex quo dissipauerunt legẽ dñi parentes nostri: non modo faciendi tempus est: sed etiam patiendi, & omnium nostrum amplius labor & dolor. Dulcis eqdẽ cibus est ordeaceus panis: sed offenso rege pulsus palatio miles quãlibet delicatus ad unum fortẽ quem solum habet seruulum diuertere opus habebit: ibi fouere latebras & insolita capere prandia: apud eum, regales delitias pultib⁹ rusticanis ac nobiles stratus sterquinio mutare seruuli: iuxta illud prophetice lamentationis: q nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora. Ibiq; hoc maxime propheta deplorat oblitas propriæ conditionis ingenuas creaturas tantam dissimulare miseriam: nec modo non reputare quod tolerant: sed tanquã bona magna cõplecti quæ paulomin⁹ extrema sunt mala. Propterea siquidem & de seipso ait. Ego uir uidens paupertatẽ meam in uirga indignationis eius. Gemamus nos sub hoc onere fratres, & præsentes deploremus crummas: frequenter quisq; nostrũ in uocẽ piæ querimoniæ erũpat & clamet: Infœlix ego homo qs me liberabit de corpore mortis huius? Studeamus etiam furari aliqñ nosmetipsos, & à pessimis occupationibus istis surripere, uel ad horam iaculari aios, uibrare corda in id quod suum est: & quod quanto naturali⁹, tãto suauius est. Hoc eñ est qd dicitur. Vacate & uidete qñ ego sum deus. Neq; enĩ est oculorum uisio ista sed cordium: cum dñs dicat. Beati mundo corde, qñ ipsi deum uidebunt. Proprium hoc cordis bonũ: nec seruili ad hoc indiget instrumento: pprius eñ aiæ cibus est: de quo propheta. Aruit (inquit) cor meum: qa oblit⁹ sum comedere panem meum. Sanè qd dicimus, dictu facilius nihil est: in comparatione dicimus operum: q lõge sit uolubilior lĩgua quàm dextera: & leui⁹ hæc ad uerbũ quàm ad actũ illa moueatur. Alioquin & dictu & actu cogitat⁹ facilior est q in eo quidẽ suo ipsius ore loquatur aia: suis uideat oculis: suis manib⁹ operetur. Quis & hic interdũ laborare eam necesse est: etiam in gemitu suo & intra proprium quoq; cubile compungi. Siquidem usq; adeò uita nostra inferno appropinquauit: qui solius utiq; passiõis est locus: ut & actionem passio: imo & ipsam quoq; cogitationẽ actio & passio pariter occuparint. Nonne eñ nobis quodammodo passiuæ sunt actiones, & in cogitationibus etiam dolor & labor? Heu uitula Effraim docta diligere trituram: assueta iugo: ignara quietis. Quãdo uenia & apparebo ante faciẽ dei? Quãdo cessabũt hæc oĩa: & iã nõ erit amplius neq; luctus neq; clamor: sed nec ullus dolor neq; labor ullus? Qñ inebriabit aiam ubertas domus dei: & torrẽs ille indeficiẽs uoluptatis diuinæ? Qñ totã si bi eã sereniſſimi cõtẽplatio luminis uẽ dicabit? Filioli cõcupiscam⁹ in atria dñi: crebro suspirem⁹ illuc. Patria nra ipsa est, adoremus saltem, & à longè salutemus eã. Amen.

De cantico

Ioan. 4. ps. 127.

Mat. 9. Coll. 4.

Luc. 21.

Thren. 3.

Rom. 7.

Vbi sup.

Psal. 17.

Psa. 127.

Apo. 14.

Psal. 45.

Mat. 5.

Psal. 101.

De cantico Ezechiæ prophetæ. Sermo.

Pſa.54. VIri ſanguinũ & doloſi, nõ dimidiabũt dies ſuos: pſeuerantes in ſua uetuſtate uſq; ad mortẽ: & hoc qa nõ timẽt dñm. Verũ q timore dei initiatur ad ſapiẽtiã: is cõtinuo dimidiat dies ſuos: exclamãs præ timore: uadã ad portas inferi. Cui⁹ utiq; iferi metu cũ cœperit qeſcere à malis: incipit de bonis q̃rere cõſolationẽ: qa neceſſe eſt in alterutro conſolari. Eſt aũt bona cõſolatio de ſpe ſalutis æternæ: in quã ſublatis peccatis q̃ ſeparabãt inter ipſum & deũ: p dei gr̃am reuiuiſcit & hila reſcit. In quo cũ cœperit ꝓficere, hoc eſt pie uiuere ī xp̃o
2.Thi.3. neceſſe eſt (teſte ſcriptura) pſequutionẽ patiaꝰ: ut recens gaudium uertaꝰ in mœrorẽ: & dulcedo boni uix ſummis (ut ita dicã) labiis attacta in amaritudinẽ cõmutet, ita ut
Iob.30. libeat dicere. Verſa eſt cythara mea ī luctũ, & cãtatio mea in plorationẽ. Plorat ergo amari⁹ amiſſam dulcedinẽ: quã pri⁹ fleuerat admiſſam pctõrũ amaritudinẽ: & hoc tãdiu facit, dõec deo miſerãte cõſolatio redit. Qua denuo redeũ te: cognoſcit eã quã paſſuſeſt tentationẽ, pbationẽ fuiſſe nõ deſolationẽ. Porrò ꝓbationẽ fuiſſe ad eruditionẽ nõ
Iob.7. ad deſtructionẽ: ſicut ſcriptũ eſt. Viſitas eũ diluculo & ſubito ꝓbas illũ. Vnde & cognito ſuo de tẽtatiõe ꝓfectu nõ tãtũ nõ refugit: ſed etiã tẽtari appetit: ꝓba me, inq̃ens, & tẽta me. Crebris itaq; hmõi uiciſſitudinib⁹ iter gr̃æ uiſitationẽ: & tẽtationis ꝓbationẽ: in ſchola uirtutũ ꝓficiẽs: faciẽte utiq; uiſitatione ne deficiat: tentatiõe ne ſupbiat: & tali tãdẽ exercitio mũdato oculo interiori ſtatim adeſt lex: cui fideliter inhærere cupiẽs ſed corpe preſſus non p̃ualens: ad ſeipſum nolẽs dolẽsq; reſilit. Guſtato tñ aliqua tenus quàm dulcis eſt dñs eius: etiã cum ad ſua redierit in cordis palato ſaporẽ retinet: quo fit ut iã ipſum nõ ipſius q̃cunq; bona deſideret. Et hæc eſt charitas nõ q̃rens quæ ſua ſunt: hæc facit filiũ nõ q̃rentem ſua ſed patrem diligẽtẽ. Timor quippe facere ſeruũ in ſua cõmoda declinantẽ: ſpes mercẽnariũ ſua lucra ſectantẽ. Per hos proculdubio
Eſa.38. gradus Ezechias trãſiit & intonuit trãſiturꝰ. Ego dixi in dimidio dierũ meorũ: uadã ad portas inferi. Acſi diceret: Cum depoſita imagine terreſtris hois imaginem cæleſtis uellẽ portare: cœpi à timore ut p̃ſcriptum eſt. Concipiẽs exclamauit: uadã ad portas inferi. Quo tñ timore nequaquam deſperãs: q̃ſiui reſiduũ ãnorũ meorũ: ut iã mihi uiIoan.15. uere incipere q contra me uixerã uſq; adhuc. Quæſiui autem ab illo qui dixit. Sine me nihil poteſtis facere. Neq; eñ ad ipſum ſine ipo nõ dicam reuerti: ſed nec cõuerti quidem poterã: utpote ſpiritus uadens & non rediens. Quæſiui ergo reſiduum annorum meorum. Quo accepto (nõ enim negat q incitat ad quærendum) ſtatim ueram experEccli.2. ior ſententiam ſapientis, qui ait. Fili accedens ad ſeruitutem dei: ſta in timore & præpara animã tuam ad tentationem. Tentationibus itaq; cum urgerer & ſpes recens quã conceperam ſalutis mihi iam iamq; intercludi uideretur: dixi non uidebo dñm deum in terra uiuentiũ quod utiq; in abundantia præſumpſerã. Dixi eñ in abundantia mea non mouebor in æternũ: nõ attendens q̃ in uolũtate tua nõ in poteſtate mea p̃ſtitiſti decori meo uirtutẽ. Q̃obrẽ auertiſti faciem tuam à me & factus ſum conturbatus: nequaquã iam uiſurus dñm deum: id eſt patrẽ in terra uiuentiũ. Non aſpiciã hominem ultra uidelicet filiũ, de quo dictum eſt: & homo eſt & quis cognouit eum? Sed nec habitatorẽ quietis: id eſt ſpiritũ ſanctũ: de quo ſcriptũ eſt. Su-
Textus. per quem requieſcet ſpũs meus: niſi ſuper humilẽ & quietum? Addidit quoq;. Generatio mea ablata eſt & conuoluta eſt à me. Hoc eſt bonorũ operum ꝓles: quã ex timore cœperam parturire: ut de anima noſtra poſſit dici: & quæ multos habebat filios infirmata eſt. Ablata eſt autem pia hæc ſoboles: & cõuoluta eſt à me quaſi tabernaculum paTextus. ſtorum: ad tempus utiq; credita non tradita in æternum. Item adiecit. Præciſa eſt uelut à texente uita mea: ut diſcerem profectus uitæ meæ, nõ in mea ſed, in manu omnipotentis: ſicut tela in manu texentis quandoq; dẽ. Dũ adhuc ordirer: hoc eſt ſtatim in initio ſuccidit me: quatenus eodẽ penè tpe & dederit & tulerit quod donarat. Sed ſi defecit uirtus mea: nõ tñ dereliq̃t me: ne q cœperat nõ poſſe pficere uideret. Quid mꝰ? In ueritate mox cõperi: qa uirtus in infirmitate pficit: & aio: Bonũ mihi quia humi-
2.Co.12 liaſti me. Cognoui eñ quia de mane uſq; ad ueſperam fiTe xtus. nies me: id eſt: cõſummabis me. Nõ ī ſolo mane uiſitationis: aut tñ in ueſpera tẽtatiõis: ſed in utroq; ſimul erit p fectio mea. Stultus ego qui tñ ſperabã uſq; ad mane: cũ Dauid dicat: A cuſtodia matutina uſq; ad noctem ſperet Pſal.129 iſrael in dño. Et q̃m puſillus in ſpe: quaſi leo ſic contriuit oĩa oſſa mea: robur oẽ uidelicet de quo adhuc ſub tutela gr̃æ futurorũ improuidus cõfidebã. Contriuit aũt q̃s ni-
1.Pet.5. ſi aduerſarius noſter diabolus qui tanquã leo rugiẽs circuit q̃rens quẽ deuoret? Tu ergo dñe ex hac contritione humiliatũ & prabatũ de mane uſq; ad ueſperã finies me: q̃m & factũ eſt mane & ueſpere dies unus. Q̃obrẽ ego ut didici: benedicã dñm in omni tẽpore: hoc eſt mane & ueſpere: nõ ſicut ille q cõfitebiꝰ tibi cũ benefeceris ei: nõ ſicut illi qui ad tẽpus credũt: & in tpe tẽtationis recedũt:
Iob.2. ſed dicã cum ſanctis: Si bona ſuſcepim⁹ de manu dñi: mala autem quare nõ ſuſtineamus? Et in manu quidẽ ſicut pullus hyrũdinis ſic clamabo: in ueſpere aũt meditabor ut colũba: quaten⁹ & cũ gratiæ matutinũ arriſerit in modũ hyrundinis exultãs & clamitãs: gratias agã pro uiſitatione: & cum ueſpera ingruerit non deerit ſacrificiũ ueſpertinum: cũ inſtar columbæ gemẽs: lahrymas fundam in tribulatione. Sic eñ deſeruiet tẽpus utrũq; deo: cum & ad ueſperũ demorabitur fletus: & ad matutinũ lætitia. Mœrens mœrebo in ueſpera: quo lætus fruar matutino. Placet utrũq; deo: & peccator cõpunct⁹ & iuſtus & deGeñ.26. uotus: cui è regiõe diſplicet tã ingrat⁹ iuſt⁹ quàm pctõr ſecurus. Aut certè ſicut pullus hyrũdinis: hac illacq; diſcurrẽs Marthæ me officijs mancipabo: hylarẽ datorẽ me exhibẽs: omni neceſſitatẽ patiẽti, & meditaborut colũba gemẽdo utiq; qd obſtat dũ quod reſtat intueor. Hoc aũt faciã mane & ueſpere: hoc eſt prius & poſterius: iuxta qd in typũ utriuſq; uitæ dictũ eſt ad Labã. Nõ eſt conſuetu-
Iob.7. dinis ut minores ante tradam⁹ ad nuptias, quãquam indifferenter de altera ad alteram tranſeatur. Quod ſignificare Iob puto ubi ait. Si dormiero dico quando ſurgã: & rurſum expectabo ueſperam. Quieſcens quippe in ueſpera contemplationis: mane deſiderabat quo ſurgeret ad actionẽ: rurſumq; negocijs fatigatus expectabat ueſperã libenter repetens ocia cõtemplationis. Poteſt & per garulam auiculam cantus ſimul pſallentium in eccleſia: & p gementem columbam priuata orationũ ſuſpiria deſignari. Sed mediam ſententiam magis uelle uidetur ſequens uerſiculus. Attenuati ſunt oculi mei ſuſpicientes in excelTextus. ſo. Siue enim dicatur attenuati: hoc eſt ſubtiles facti: pro aſſiduitate ſuſpiciendi in excelſo: uidelicet ſublimia atq; excelſa contemplandi: ſiue intelligatur attenuati: id. eſt reuerberati: & à ſuo quodammodo acumine imminuti: iuPſal.118. xta illud. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, & rurſum: memor fui dei & delectatus ſum & exercitat⁹ ſum & defecit ſpiritus meus. Siue ergo illo ſiue hoc modo accipiatur: non aliud quàm contemplatio deſignatur. Cæterum poſterior expoſitio ſequentibus magis cõuenire uidetur. Ait enī. Domine uim patior. Quaſi dicat Domine Sapi.9. non ſponte ſed inuitus retrahor & arceor à tui cõtẽplatione: quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam: & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantẽ. Reſponde ergo tu ô cõditor pro me qui noſti naturæ cõditionem. Aut ſi peccata mea hoc faciũt: nec eſt culpa naturæ ſed meæ peſſimæ conſuetudinis: etiam ſic nihilominus reſponde pro me affigens peccata cruci, & ſanguine tuo delens: ut non ſit quod me impediat contemplãtem. Nam quid dicam aut quid reſpondebit mihi cum ipſe feceritꝰ ¶ Ad quem me uidelicet alium uertam: aut quis aliꝰ reſpondebit pro me: cum ipſe non alius hanc mihi difficultatem imo impoſſibilitatem impoſuerit: dando ſuper

Gene .3. me illā ſententiā. In ſudore uult⁹ tui comedes panē tuū: Quōd ſi nō fecerit legit: ſed fecerim: arguit ſe ꝙquaſi cul pā in auctorē retorſerit: cū de natura cauſat⁹ eſt: & totum ſibi imputat & ſuis peccatis dicēs: quid dicā, aut qd re ſpōdebit mihi cū ipſe fecerim: hoc eſt: id qđ patior pec cādo meruerim. Q;obrē unū eſt quod facere poſſum. Re cogitabo tibi omnes annos meos ī amaritudine aiæ. Nē pe nō ſum dign⁹ ut ualeā te recogitare cū dulcedine: fa ciam quod poſſum: cogitabo meipm in amaritudine aiæ meæ. Lucē habitas inacceſſibilē: nec queo diu infirmam mentis aciem radio tui fulgoris infigere: & ob hoc cōfu ſus redeo ad conſuetas & familiares mihi tenebras uitæ meæ priſtinæ: nō quidē in eis iterum iacendo cum morti fera delectatione: ſed puniēdo eas: & recogitādo in ama ritudine aiæ meæ. Oportebat quidem ſi fieri poſſet reui uere me (ut ita loquar) denuo ꝙ male uixi: ſed qa hoc nō poſſum: ſaltē recogitabo tibi oēs annos meos in amaritu dine aiæ meæ: faciam recogitando quod reoperando nō poſſum. Recogitabo aūt tibi quia tibi ſoli peccaui: ut in quo ego me cōdēno tu iuſtificeris: & uincas mia cū de me iudicabis. Iam quidē & ante cogitauerā ea: ſed quia non ſatis punita ſunt quæ me adhuc ipedire poſſunt: rurſum redeo ad ea recogitāda in amaritudine aiæ meæ quouſqꝫ ita penitus extirpata ſint, ut iā impedire nō poſſint. Nec infructuoſum (ut arbitror) erit hoc ſtudiū. Nempe ſi ſic uiuit: imo quia ſic uiuitur non quidem carne ſed ſpiritu: & in talibus uita ſpūs mei: hoc eſt tā in mei cōſideratio ne, quàm in tui cōtemplatiōe: magis ac magis corripies me & uiuificabis me. Siquidem corripior, cū me cogitan do compungor: reuiuiſco cum te ſubleuatus utcūqꝫ in tueor. Itaqꝫ oſtendēdo me mihi, corripies: oſtendendo te uiuificabis. Porrò uiuifices neceſſe eſt: quia ecce in pace amaritudo mea amariſſima. Amarā paſſus ſum amaritudi nem pro peccatis in principio conuerſionis: unde excla mauí: uadā ad portas inferi: amariorē ꝑ terroríb⁹ in pro fectu cōuerſatiōis quādo dixi: nō uidebo dīm deū in ter ra uiuētiū. Sedecce iā pctis pœnitētia punitis, & ſopitis terroríb⁹ q̄ impugnare ſolebāt: in hac tīn pace amariſſimā ſuſtineo amaritudinem ꝑ defectu contemplationis. Verū qui & mihi peccata miſerando donaſti: & tentationes iu uando ſuperaſti: etiā nūc ô dñe reddes mihi lætitiam ſalu Textus. taris tui. Hoc quippe eſt quod ait. Tu autē eruiſti animā meā ut nō periret: in cōflictu uidelicet uitiorū: ſiue in im petu tentationū: piecisti poſt tergū tuū oīa pctā mea: ſm multitudinē miſerationū tuarū. Nec immerito. Neqꝫ em̄ infernus cōfitebit tibi: quo utiqꝫ ego penè deſcenderam: cū irruentibus pulſarer tētatiōibus: qppe quia niſi deus Pſal. 93. adiuuit me: paulomin⁹ habitaſſet in inferno anima mea. Sed neqꝫ mors laudabit te: qua nimirū aliqn̄ detinebar: dū adhuc iacerē mortuus in peccatis. Nec expectabūt q deſcēdunt in lacū ueritatē tuā: qui ſcilicet poſt guſtatam dulcedinē cōtemplationis, in lacū deſcēdunt deſperatio nis. Mors ſiquidē eſt iacenti in peccatis ante conuerſio nem: infernus ſuccūbenti tentationibus poſt acceptā re miſſionem: lacus uero deſperanti poſt expertā contēpla tionem. Nā quāto quis ad altiora ꝓfecerit: tāto grauius ſi corruerit collidītur qn̄ ruit. Non itaqꝫ infernus cōfite bitur tibi: hoc eſt qui iam quidē ſunt cōuerſi, ſed tētatio nibus ſuperātur. Neqꝫ mors laudabit te. Hi utiqꝫ q nec dum cōuerſi ſunt aut confeſſi: lætantur potius cum male fecerint: & exultant in rebus peſſimis. A mortuo quippe quaſi qui nō ſit perit confeſſio. Nec expectabūt q deſcē dūt in lacū ueritatē tuā quos de faſtigio diuinæ contem plationis in lacū propriæ diffidētiæ fortè deuolui cōtige rit. Qđ ꝓculdubio fit cū nimia qs triſtitia poſt acceptā tā tā lætitiā abſorbeā. At uerò uiuens, uiuēs ipſe confitebi tur tibi. Et qui uiuēs carne: mortuus eſt ſpiritu, & eſt qui mortuus carne nihilominus mortuus eſt ſpiritu: ſed ho rū neuter laudabit te: aut cōfitebitur tibi. Cæterū uiuēs uiuēs ipſe confitebitur tibi. Qui uidelicet nō tātum car ne ſed & ſpiritu uiuit ipſe cōfitebit tibi: ſicut & ego ho die hac me duplici uita tuo munere uiuere confido. Seq; tur. Pater filiꝰ notā faciet ueritatē tuam: nō reuelatur ſer Textus. uo ueritas: quia ſeruus neſcit qd faciat domin⁹ eius. Sed nec mercenarius rapitur ad contemplandam ueritatem: q̄ propriā q̄rit utilitatē: Filio aūt pater notam faciet ueritā tē ſuam: quē audit dicentem. Veruntn̄ nō quod ego uolo Mat. 26 ſed qđ tu pater. Reuelatur itaqꝫ ſeruo dei poteſtas: merce nario fœlicitas. filio ueritas: nō ꝙ in deo iſta diſcreta ſint: cui idem poſſe quod fœlicem & ueracē eſſe: ſed ꝙ à creatu ra creator pro diuerſis eiuſdē creaturæ affectib⁹: diuerſis ſentiatur reſpectibus: cū ſancto em̄ ſanctus: & cum peruer ſo eris peruerſus. Audi deniqꝫ uocem filij. Domine ſaluū me fac. Quare: fortè ne ardeat in inferno: fortè ne fraude tur præmio? Nō, inquit, ſed pſalmos cantabimus cunctis dieb⁹ uitæ noſtræ in domo domini. Non (inquit) quæro ſalutem ut pœnas uitem aut in cælo regnem: ſed ut te in æternum cum illis leudē: de qbus ſcriptum eſt. Beati qui Pſal. 8. habitant in domo tua dñe: in ſecula ſeculorum laudabūt te. Seruus dicit: uadā ad portas inferi: mercenarius non uidebo dīm deum in terra uiuentium: filius, pſalmos no ſtros cātabimus cunctis diebus uitæ noſtræ in domo do mini. Cui ſimile eſt illud. Aperite mihi portas iuſtitiæ in Pſal. 117. greſſus in eas cōfitebor dño. Et qui timet ire ad portas in feri: & qui deum cupit uidere propter quietem ſui: uterqꝫ profecto q̄rit quæ ſua ſunt. Porrò qui pſalmos cātare de ſiderat in domo domini: non ſua uel pericula fugit, uel lu cra appetit: ſed illū proculdubio diligit, quem laudare ge ſtit cunctis diebus uitæ ſuæ. Laudaſ nō immeritò in æter num: qui uiuit & regnat per oīa ſecula ſeculorum. Amen.

De triplici cohærentia uinculorum, clauo rum, & glutinorum. Sermo.

NOn hic ſtam⁹ tota die ociosi. Scimus em̄ & qd q̄rimus: & quis eſt qui nos cōduxit. Deū quæ rimus, deū expectamus. Non eſt parua res nec paruí animi: cū illa quæ ſingulari pietatis no mine gloriaſ: ſepi⁹ ſeſe queraſ eſſe fruſtrata, dicens. Quæ Cant. 5. ſiui illum & non inueni. Eſt enim ſicut amabilis: ita etiam ammirabilis: quia cum non quæritur inuenitur: & nō in uenitur cum q̄ritur. Si nati eſſemus ex quo factus eſt ho mo ſuper terram & uſqꝫ ad centum milia annorū uita no ſtra extenderet: non eſſet tīn condigna quæſitio huius tē poris ad futurā gloriā quæ reuelabit in nobis: ecce nunc tempus quærēdi: ecce nūc dies inueniendi præ manibus Eſa. 55. ſunt. Quærite, inqt, dīm dum inueniri pōt: inuocate eum dum prope eſt. Erit tēpus qn̄ non erit locus: cum ille fons Ioan. 7. miſerationis interminabili ſiccabitur ſiccitate. Quæretis me, inquit, & non inuenietis. Bonus es dñe aiæ q̄renti te. Si q̄renti: quanto magis inuenienti? Si tam dulcis eſt me moria: qualis erit præſentia? Si mel & lac dulce eſt ſub li gua: quid erit ſupra linguam? Hinc probate uos fratres ſi in uia eſtis: ſi non exorbitatis. Lætetur, inquit, cor quærē tium dominum. Si gaudetis ad labores: ſi in offenſo, ſi in defeſſo pede currítis uiam mandatorum dei: ſi quotidie utriuſqꝫ hominis ſtatus recentior eſt ad proficiendum & perficiendum quàm ad incipiendum: profecto quæritis faciem eius ſemper. Quo ergo abīt dilectus ex dilecto & quærem⁹ eum? Vbi eſt? Quid dixi miſer. Sed ubi nō eſt? Altior eſt cælo: inferno profundior: latior terra: mari diffuſior. Nuſquā eſt & ubiqꝫ eſt: quia nec abeſt ulli: nec ullo capitur loco. Ipſe hic eſt: ſed ego hic non ſum. Quàm ueri ſimilius uideretur ut tu hic non eſſes & ego hic eſſem do mine. Sed ego nec hic nec alibi ſum: quia ad nihilū reda ctus ſum & neſciui. Verè ad nihilum: id eſt ad peccatum: & neſciui: qa non fui ibi cum primus parens me⁹ deuora uit me morſu amariſſimo. Hinc eſt ꝙ corde cōfract⁹ & cor pore diffluo in uoluptates: in amaritudines: habēs inna tam culpam: pœnam cognatam: totus fluidus & eneruis. Ille autem qui idem ipe eſt qui dicit: ego ſum qui ſum: ue raciter eſt: cui eſt eſſe quod eſt. Quæ ergo participatio: q̄ conuentio illius qui non eſt ad illum qui eſt. Quomodo poſſunt tàm diuerſa coniungi? A Mihi, ait ſanctus, Pſal. 72 adhærere

adherere deo bonũ est. Immediate ei cõiungi non possumus: sed p mediũ aliqđ poterit fieri fortassis ista consumtio. Et ne diutius uos protraham: tria sunt uincula quibus ei stringimur: & sic tria: ut sola cum solis istis: uel istorum similibus oẽ qđ ligatur ligatur. Et primũ accipite funes: scđm clauos ligneos uel ferreos: tertiũ glutẽ. Primũ astringit fortiter & dure: scđm fortius & durius: tertiũ suauiter & secure. Fune quodãmõ alligat⁹ est redẽptori: si qs fortè dũ uehemẽtiori tẽtatione turbatur: ꝓponit sibi honestatis intuitũ: memoriã ꝓmissionis: & hoc interim se funere tinet ne propositum pœnitus abrũpatur. Durũ ꝓfecto uinculũ & molestũ: sed & periculosum nimis: & qđ diu tenere nõ possit. Siquidẽ putrescũt funes: & pudoris uinculũ aut obliuiscimur aut abrũpim⁹ cito. Est autẽ q clauis cõfigitur dño maiestatis: quẽ timor dei ligat q non expauescit ad cultus hoĩm: sed ad memoriã gehennalis tormentorũ. Et hic quidẽ peccare nõ metuit, sed ardere. Durius tñ & fortius primo imprimit: qa cum ille uacillet in proposito: iste propositũ non amittit. Tertius uerò glute ei cõglutinatur: id est charitate q tã suauiter quàm securè ligatus adhærens deo unus spũs est cũ eo. Iste est q quæcunq; undecunq; siue q̃ facit, siue q̃ ei fiũt: ad suũ cõmodũ reuocat & retorquet. Beat⁹ hmõi homo & abũdanti spũs influẽs maiestate: q suauis & unctus portat oẽs & neminem onerat ipse: q terribilius & horribilius ipsa gehenna iudicat (in releuissima) uultũ oĩpotentis scienter offendere. Hic est fratrũ amator & populi Israel. Hic est q multũ orat p
Esa. 41. populo: & p ciuitate sancta Hierusalẽ. Glutinũ bonũ est ait Esaias. Bonũ est reuera & iocundũ: qa alia duo (ne mala dixerim) cõparatione istius grauia & importabilia sunt. Sed ille misericors oculus q nouit figmentũ nostrũ nemine saluandorũ dimittit in primo: sed prouehit ad secũdũ: & nec ibi deserens de secũdo perducit ad tertiũ. Primo si quidẽ quia pudet deserere æstuantes uix sustinem⁹ ad horam: scđo iam timẽtes & sperãtes proficimus: tertio perficimur amãtes. Sic igit̃ duobus p̃cedentibus timore pariter & pudore exclusis: in solius amoris reclinatorio cõmoramur. Ita & xps prius quidẽ ligatur: scđo crucifigitur: tertio glutinosa aromatũ inunctione linitur. Nõ q opus haberet corpus istud hmõi aromatibus solidari: qđ dissolui oĩno nõ poterat aut uidere corruptionẽ: sed qui propter nos iudæorũ sputa sustinuit: propter nos quoq; fidelium nõ est dedignatus unguẽta. Et attẽde q uix uim⁹ dicit spacio in funibus & clauis moratus: cũ unctione uictor: q uicturus perhẽniter resurrexit. Sic & dilectos in duob⁹ p̃dictis nõ diutius patitur immorari: sed ungit eos unctione
Rom. 8. miæ suæ: ut crucifixi mundo & mũdus illis iã resurgãt: in nouitate spũs & dicãt. Quis nos sepabit à charitate dei? Hoc glutino agglutinauit nos sibi ille diuinus intuitus à cõstitutione mũdi ut essemus sctĩ & immaculati in cõspectu eius in charitate. Scim⁹ enim qa qui nat⁹ est ex deo nõ peccat: quia generatio cælestis seruat eũ. A Generatio cælestis est æterna p̃destinatio: qua deus p̃uidit nos conformes fieri imaginis filij sui. Ex his nullus peccat: id est i peccato perseuerat: qa nouit dñs qui sunt ei⁹: & ꝓpositũ dei manet immobile: Et si horrendorũ criminũ nota. Da uid inuit: & si Maria magdalene septẽ demonijs cumu-
Rom. 8. lat: & si princeps apostolorũ in pfundũ negatiõis submergitur: non est tamen q de manu dei possit eruere. Quos ei prædestinauit: hos & uocauit: & quos uocauit hos & iustificauit. Nónne huic adhærere deo bonũ est? Quæríte fratres: quæríte dominũ & cõfortamini: quæríte faciẽ ei⁹ semp. Quæríte dñm & uiuet aĩa uestra. Et aĩa mea, inquit,
Psal. 23. illi uiuet: q̃ mũdo mortua est. Quæ enim mũdo uiuit: nõ illi uiuit. Sic ergo q̃ram⁹ eũ ut & semper q̃ramus: & cum uenerit quærere nos, dicat̃ de nobis. Hæc est generatio q̃rentium deum: q̃rentiũ faciem dei iacob. Sicq; aperiantur portæ æternales, & introcat rex gloriæ, & nos cũ illo: qui est deus benedictus in secula. Amen.

De uerbis Abacuch prophetæ. Super custodiam meam stabo. Sermo. B



Egimus in euãgelio cꝝ dicante dño: sub mysterio edẽdi corporis sui discipulos ad cõicandũ passionibus suis ammonẽte dixerit quidam: durus est hic sermo: & ex hoc iã nõ fuerint cum eo. Interrogati uerò discipuli an & ipsi uellẽt abire: Dñe, inquiũt, ad quẽ ibim⁹? Verba uitæ æternæ habes. Ita dico uobis fratres: usq; hodie quibusdã manifestũ est: qm̃ uerba q̃ loquit̃ Iesus spũs & uita sunt: & ꝓpterea sequuntur illũ, alijs dura uident̃, & miserã alibi q̃rũt cõsolationẽ. Sapiẽtia siquidẽ in plateis clamitat: in lata uidelicet & spaciosa uia q̃ ducit ad mortẽ ut reuocet ambulãtes p eã. Deniq; quadraginta annis, inqt, proximus fui gñationi huic: & dixi semper hi errant corde. Habes & in alio psalmo. C Semel loquut⁹ est deus. Semel utiq; quia semp: una em̃ & nõ interpolata, sed cõtinua & ꝓpetua loquutio ẽ. Reuocat aũt pctõres ad cor: & de cordis errore redarguit: p eo q ibi habitet ipse: ibiq; loquat̃: faciẽs: nimirũ qđ docuit p prophetã dicẽtẽ: Loquimini ad cor Hierl'm. Nã Babylõ qm̃ terra est nec põt sustinere uniuersos sermones eius elongat̃ à corde: & in carne magis ambulat tanquã mortua à corde: imo tãquã colũba seducta habẽs cor. Vult em̃ læta ri cũ male fecerit & exultare in rebus pessimis: audiensq; uocẽ dñi hmõi gaudia nullatenus approbantẽ, sed detestantẽ, sed arguentẽ, sed condẽnantẽ, fugit & abscõdit se in similitudine p̃uaricatoris Adæ. Sed heu me quàm uile opimentũ quæris misera aĩa, quàm inutile q̃ris opimẽtũ. Folia em̃ sunt q̃ intexis: folia inquã quæ nil tibi caloris p̃beãt: nihil habeãt soliditatis. Orto deniq; sole arescẽt: & uẽtus urẽs dísperget illa: tu uerò nuda & misera remanebis. Tunc ergo nihil opertũ qđ nõ reueleť: qm̃ ueniet dñs q & illuminabit abscõdita tenebrarũ, & manifestabit cõsilia cordiũ. Nõ erit iã quo lateas misera. Fruſtra dices mõtibus, cadite sup nos: & collib⁹ operite nos: qm̃ nudã & apertã oportebit te stare ante tribunal xpi ut audias uocẽ iudicij, q̃ uocẽ cõsilij cõtẽpsisti. Ecce em̃ qđ loqtur deus. Agite, inqt, pniam: & dissimulãt multi & cõtinent aures suas & dicũt: durus est hic sm̃o. Nõ sic impij, nõ sic dissimulare poteritis cũ sonabit asperũ illud uerbũ, & audítio mala: Ite maledicti in ignẽ æternũ. Videtis fratres quàm salubriter ãmoneat nos ꝓpheta: ut si uocẽ eius audierimus hodie nõ obdurem⁹ corda nr̃a. Eadẽ em̃ penè uerba & in euãgelio legitis: & in ꝓpheta. Ait em̃ dñs in euãgelio. Oues meæ uocẽ meã audiũt. Et sctũs Dauid in psalmo. Pop'lus, inqt, ei⁹ (haud dubiũ quin dñi) & oues pascuæ eius: hodie si uocẽ ei⁹ audieritis, nolite obdurare corda uestra. Vtilius nãq; & multo salubri⁹ est hodie audire eũ cõsulentẽ, cõsolantẽ, ãmonentẽ, docentẽ, & multũ arguentẽ, increpãtem, corripientẽ, quàm in die illa tã amara: tã lugubri: tam tenebrosa: audire illũ iudicantem: indignantẽ: ulciscentem, sæuientem: condemnãtem. Bonũ, inquã, mihi ut humilier: ut corripiat me iustus in misericordia & increpet me: quàm ut oleum peccatoris impinguet caput meũ: ne fortè terra inueniar: quam percutiat uirga oris sui: quãdo uasa figuli uirga ferrea conterentur. Bonũ mihi propter uerba labiorũ eius cũ ꝓpheta custodire uias duras: quàm pariter cũ impio interfici: spũ labiorũ ei⁹. Nũc aũt si quid amaritudinis sentio in uoce eius non sine dulcedine est: qm̃ cum iratus fuerit miæ recordabitur: imo uerò & ipsa indignatio nõ aliũde quàm de misericordia est. Quos em̃ amat arguit & castigat, & flagellat omnẽ filiũ quẽ recipit: uisitãs in uirga iniquitates eius: & in uerberib⁹ peccata ipsius: misericordiã aũt suam non dispergit ab eo. Propterea qui prudentes sunt non operiunt uulnera sua, sed detegũt: & confitent̃ dño quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius: & sic uinũ reprehensionis infundit, ut non desit oleum consolationis. Propterea inquã sapiẽs apprehẽdit disciplinã nequando irascatur dñs, & iam sm̃ multitudinẽ iræ suæ non quarat: sed recedat zelus eius ab ipso. Inde est

Ioan. 6.

Vbi sup̃

Psal. 94.

Psal. 61.

Esa. 40.

Mat. 4.

Mat. 25

Ioã. 10.

Psal. 94

Psal. 16.

eñ: q̄ sapiētis cor ubi tristitia: cor uerò stultorū ubi lætitia: sed tristitia illi⁹ cōuertet in gaudiū: & extrema gaudij illorū luctus occupabit. Audi denicq; Abacuch pphetam qūo dominicā non dissimulet increpationē: sed sedula ac
Abac.2. solicita circa eam cogitatiōe uersetur. Ait eñ. Super custodiam meā stabo & figā gradū in munitionē ut uideam qd dicat mihi: & qd respondeam ad arguentē me. C Et uos ergo fratres obsecro super custodiam nostrā stemus: qñ tēpus militiæ est. Nec in sterquilinio hui⁹ miseri corporis: sed in corde ubi Christus habitat in iudicio & cōsilio rōnis sit cōuersatio nostra: ita sanè ut nō ī ipsa habeamus fiduciā: nec fragili imitamur custodiæ: sed figamus gradū in munitionem firmissimæ petræ xp̄o totis uirib⁹
Psal. 39. imitentes: sicut scriptū est. Qui statuit supra petrā pedes meos, & direxit gressus meos. Sic ergo cōstituti & stabiliti iā contēplemur ut uideamus qd dicat nobis, & qd respondeamus ad arguentē nos. Primus eñ cōtemplationis gradus iste est dilectissimi: ut incessanter cōsideremus qd uelit dñs: quid placeat ei: qd acceptū sit corā ipso. Et qñ in multis offendimus oēs: & fortitudo nra in illi⁹ rectitudinē uolūtatis offendit: nec coniungi ei aut coaptari pōt: humiliemur sub potēti manu dei altissimi: & oīno solliciti simus miserabiles nos exhibere in oculis mīæci⁹,
Hier.17. dicentes. Sana me dñe & sanabor: saluum me fac & saluus
Psal. 40 ero. Et illud. Dñe miserere mei: sana aiam meā qa peccaui tibi. Postquā eñ in huiusmodi cogitatiōibus mūdat⁹ est oculus cordis: iā nō in spiritu nostro cū amaritudine: sed in diuino magis spiritu cū multa delectatione uersamur: nec iam consideramus q̄ sit uolūtas dei in nobis: sed quæ sit in seipsa: uita enim in uolūtate ei⁹: ut hoc nobis in oībus utilius atq; oīno cōmodius esse nō dubitemus quod eius congruit uoluntati. Et propterea quàm solicite cōseruare uolumus uitā aiæ nostræ: tā solliciti simus quoad possumus ab ea non deuiare. Deinde cū iā in spūali exercitio aliquatenus pfecerimus ducē sequētes spñm q̄ scrutat etiā alta dei: cogitem⁹ quàm suauis sit dñs, quàm bo-
Psal. 31. nus in semetipso, orātes cū propheta ut uideamus uolūtatem dñi: & uisitemus iā non cor nostrum, sed tēplū ei⁹: & cū eodē propheta nihilominus dicētes. Ad meipm aia mea cōturbata est: pptera memor ero tui. In his eñ duobus tota spūalis cōuersationis summa uersatur: ut in nra consideratione turbemur: & cōtristemur ad salutē: in diuina respiremus: ut de gaudio spūssancti habeamus consolationē: & hinc timorē & humilitatē: inde uerò spē cōcipiamus & charitatem.

De cute, carne, & ossibus animæ. Sermo.

BEatus Dauid in psalmo. xxxiij. de iustis loquit, dicēs. Multæ tribulatiōes iustorū: sed de oīb⁹ his liberauit eos dñs. Custodit dñs oīa ossa eorū: unū ex his nō cōteret. Quod nemo dictū esse de corporeis ossib⁹ arbitretur: pīertim cū tot beatorū martyrū ossa cōfracta sint manib⁹ hoim impiorū: & cōtrita dētib⁹ bestiarū. Sed mirāda prorsus & miserāda humanarū cōditio animarū: quæ licet tā multa foris, ingenij uiuacitate percipiāt: nulla tñ pspicacitate semetipsas sicut sunt: nosse aut cogitare sufficiāt: sed egeāt oīno figuris, & enigmatibus quibusdam corporearū similitudinū: ut ex uisibilib⁹ & exterioribus possint uel aliquate⁹ inuisibilia atq; interna conīcere. B Ponam⁹ itaq; uelut quandā aiæ cutē, cogitationem, carnē, affectionē: ut cōsequēter os eius intentionē possimus accipere. Sic enim erit in ossis integritate animæ uita: in carnis incorruptiōe sanitas: in cutis specie pulchritudo. Quæ sunt ergo tribulatiōes iustorum, nisi q̄ interdum decolaratur cutis: cū uidelicet inutilis cogitatio in corde uersatur? Nōnūquā uerò etiam caro uulneratur: quādo scilicet ad hoc usq; cogitatio pernitiosa pcedit: ut delectatione corrūpatur affectio. Nam ossa quidē iustorum omnino integra atq; illæsa custodiuntur à domino: ut nunquā frangatur propositū cordis eorū: nūquā salubris sitētio cōteret: ut uidelicet cōcupiscētiæ titillāti etiā detur assensus. Sicut enim peccati cogitatio decolorat: affectio uulnerat: sic cōsensus oīno aiam necat. Caueamus ergo dilectissimi cogitationes inutiles: ut aiarum nostrarum facies decora permaneat: ut oblitī q̄ retro sunt. i. populū nostrū: & domū patris nostri concupiscat rex speciem nostrā. Exeamus de terra nostra: ut non comprehendat nos cogitatio spectās ad uoluptatem carnis. Exeam⁹ & de cognatione nostra: id est à cogitationibus curiositatis: quæ nimirū cum in sensib⁹ corporeis habitet: carnali utiq; cognata est uoluptati. Exeamus etiā de domo patris nostri: ut fugiamus cogitationes superbiæ & uanitatis. Eramus nos aliquādo sicut & cæteri filij iræ: eram⁹ & nos ex patre diabolo: qui nimirum rex est super oēs filios superbiæ: & in montibus elatiōis sedem sibi atq; habitaculū infœlicissimū p̄parauit. Q; si fortè aliq̄n talis aliqua cogitatio mentē subierit: & tota solicitudine laboremus citius abluere & eradere sordē qua nos maculari cōspici- Psal. 50.
mus clamātes cū propheta ac dicētes. Asperges me hysopo & mūdabor: lauabis me & super niuem dealbabor. Iā uerò si q̄n fortè per incuriam & negligentiam nostrā trāsierit cogitatio inutilis etiam in affectum cordis: scientes qñ nō macula est iam sed plaga: tota festinatione ad auxilium spīritus qui adiuuat infirmitatem nostram recurramus: clamantes istud de psalmo & dicētes. Domine miserere mei sana aiam meā quia peccaui tibi. Hūanæ eñ sunt Psal. 40.
tētationes istæ: nec ex toto cauerī possunt quādiu in hoc corpore mortis peregrinamur à dño. Nemo tñ paruipendat aut dissimulet ista: qñ & si non mortifera sunt: certè periculosa. Intētionē uerò & propositū mentis ea solicitudine custodiamus fratres: qua uitā aiarū nostrarū uolumus custodire: qñ istud oīno est pctm̄ ad mortem: cum ex consensu & deliberatione delinquimus proprio iudicio condemnati. Nec ideò sanè id dixerim: ut desperet si quis forte delicti huius sibi conscius est: sed ut expauescat p̄cipitium: & qui cecidit adiiciat citius ut resurgat. Nouerit eñ excidisse se à iustitia quicūq; eiusmodi est. Cui⁹ os cōfractū est & cōminutū: nouerit p̄cisum se à corpe Christi: de quo nimirū legitur. Os nō cōminuetis ex eo. Vnde & in passiōe sua licet plagis uirgarū in liuorē decolorata sit Exo. 12.
cutis: ut liuore eius nos sanaremur: licet clauis uulnerata sit caro: & lācea latus eius apertū ut sanguine ei⁹ redimeremur: os tñ nō est cōminutū ex eo. Propterea & sanctus Dauid: nō est, inqt, occultatū os meū à te qđ fecisti in occulto. Et in alio psalmo: ossa, inquit, mea ut cremium aruerunt. Qđ tunc fit cū oēm delectationē boni, prorsus amisisse uidetur anima: solamq; sibi aridæ intentionis fortitudinem reseruasse. Et uide ne fortè tale aliquid etiā beatus Iob pateretur cum diceret. Pellimeæ, consumptis carni- Iob. 19.
bus, adhesit os meum: ut uidelicet corrupta affectiōe uix solam sibi intentionem spīritalis cogitatio uendicaret.

De uerbis apostoli: Qui gloriatur, in domino glorietur. Sermo. B

QVi gloriatur ī dño glorieť. Nouerat apostol⁹ gloriā propriā esse creatoris, nō creaturæ: ſm illud. Gloriā meā alterī nō dabo: & gl'ia ī excelsis deo: & in terra pax hoīb⁹ bonæ uolūtatis. Esai. 42. Mat. 2.
Itemq;. Non nobis dñe nō nobis: sed nomini tuo da gloriā. Sed considerauit rōnalem creaturā adeò affectare gloriam: ut aut uix aut nunquā ab hoc cōpescī desiderio possit: quippe q̄ ad imaginē facta est creatoris. Propterea ſm datam sibi à deo sapientiam: saluberrimū adinuenit cōsilium dicens. Quādoq̄dem psuaderi nobis non potest nō gloriari: saltem qui gloriatur, in domino glorietur. Et cōsidera quātū supexcedit Pauli philosophia philosophiā sapientiū mundi hui⁹: q̄ nimirū stultitia est apud deū. Cū enim nonnullos uiderēt philosophi alienis delectari laudib⁹ & gloriā abinuicē quærere: q̄ inter eos fuere p̄cipui: prudēter aduerterūt uanam esse huiuscemodi gloriam & pœnit⁹ contemnendam. Sed cōsiderantes deinde ac studiosius inquirentes quænam appetenda esset gloria sapienti: hic iam planè euanuerunt in cogitationibus suis:

propriam

propriam cuiqꝫ ſufficere gloriã arbitrãtes: quaſi uerò aĩa quæ à ſemetipſa eſſe nõ põt: à ſe poſſit eſſe beata. Sicut ergo cupídi laudís alienæ tota ſolícitudíne operam dabant ea opari q̃ mírarenť hoíes & laudarẽt: ſic íſti ſola ea ſtudícabãt ſectãda eſſe: q̃ interior arbiter animus approbaret. Et hæc quidẽ ſumma philoſophía ſapientium huius mundí eſt: ípa quoqꝫ mín⁹ habẽs: líceť ꝓpínquíor uerítatí. Vnde & utrãqꝫ gloriã ſublímí uerítatís cõtemplatíone tranſcendẽs apoſtolus: q gloríãť, ínqt, nõ ín altero: non ín ſe: ſed ín domíno gloríeť. Et eã quæ uerítatí uídebať eſſe uícíníor: maíorí proínde redarguẽs ſolícítudíne & cõdẽnãs certo ſtudícío uerítatís. Nõ eñ, ínqt, q ſeípſum cõmendat 2.C.10. ílle probat⁹ eſt: ſed quẽ deus commẽdat. Vt qd eñ aut de alteríus hoís: aut de meo ípſius ſtudícío ſolícítus ſum: cuíus nec uítuperío reprob⁹: nec laude ꝓbat⁹ ínueníar: Fratres ſi me ante ueſtrũ oporteret tríbunal aſtare: merító ſuper uſís laudíb⁹ gloríarer. Q; ſi uel meo ípſius eſſem ſtudícandus examíne: ſure meo ípſius teſtímonío contẽt⁹ propríis laudíb⁹ delectarer: nũc autẽ cũ nec ueſtro, nec meo: ſed deí ſim ſtudícío præſentãdus quantæ inſípíẽtiæ ímo & ínſaníæ eſt: aut ín ueſtro me, aut ín meo ípſius teſtímonío gloríarí: pſertím cũ ípſe ſit, cuíus oculís oĩa nuda ſunt & aperta: & cuí nequaquã opus ſit ut qs eí teſtímoníũ phí-
beat de hoíne. Merító proínde apoſtolus ípſe: uanæ & 1.Cor.4 fallacís gloríæ reprobatur. Míhí, ínqt, pro mínímo eſt, ut à uobís ſtudícer aut ab humano díe: ſed neqꝫ meípm ſtudíco. Níhíl eñ míhí conſcíus ſum: ſed nõ ín hoc ſuſtificatus ſum: quí aũt ſtudícat me domín⁹ eſt. In quíb⁹ uerbís ſtud quoqꝫ díligẽter cõſíderãdũ eſt: q alíenũ quídẽ ſtudícíũ ꝓ mínímo habẽs: ſuũ quoqꝫ nequaquã ſequereť: quãuís nõ íllud à deo pro mínímo ſtudícaret habendũ. Nemo enim ſcít hoím quæ ſunt ín hoíe níſí ſpũs hoís q ín ípſo eſt: ut cõparatíone ínterioris teſtímoníí: exterius oĩo ꝓ níhílo ſit habendũ. Quíd eñ míhí cũ eorũ laudíbus quíb⁹ ígnotus ſum? Qd' ſi uel ípſe q ín hoíe eſt ſpũs: oĩa q̃ hoís ſunt noſſe poſſet: profecto ſufficeret teſtímoníũ eíus. Nunc autem paruũ eſt cor hoís & ímpſcrutabíle etíã ſíbíꝑſí: adeò ut pſentía quoqꝫ magna ex pte ígnoret: futura uerò ſua omníno noſſe no poſſit: quía alíquaten⁹ nouít pſentía: ſi
nõ reprehendat nos conſcía nſa: non quídẽ gloríã, ſed fi- Ioan.3. ducíã habeamus ad eum: ſícut beatus Ioãnes aít. Cũ autẽ uerítatís ípſíus quã níhíl latet: ſententíam de nobís tenere meruerímus: ín ea planè ſecuríus poterímus gloríarí.
1.Cor.4 Interím uerò nolíte ante tẽp⁹ ſtudícare, aít apl's: donec ueníat domínus: qui & íllumínabít abſcondíta tenebrarũ. Illa eñ pfecta oĩno erít & ſecura gloríatío: cũ erít unícuíqꝫ laus à deo. Nunc quoqꝫ líceť non plenarie líceť nõ ſine tímore & ſolícítudíne multa: alíquatenus tñ ín dño gloríamur teſtímoníũ phíbẽte ſpũ ſctõ ſpũí nſro q̃ filí dei ſum⁹.
Iob.7. Hínc eñ uerè poſſum⁹ gl'íarí q tñ habem⁹ patrẽ: q maíeſtatí ineffabílí cura eſt de nobís. Vnde & ꝓpheta. Dñe, ínqt, qd eſt hõ qa manífícas eũ: aut qd apponís erga eũ cor tuũ? Itaqꝫ q gloríať: íam nõ ín meritís ſuís' gloríeť. Quíd eñ habet qd' nõ accepít? Sí aũt accepít: qd gloríať quaſi nõ acceperít? In eo ergo à quo accepít gloríeť: non quaſi ípſe magnus ſit: ſed quía magníficet eum deus: hoc eſt ut
ín íllís q̃ acceperít nõ quaſi ea non accepít: ſed quaſi q ea 1.Cor.10 acceperít gloríeť. Neqꝫ eñ, aít apl's, ſi autẽ accepíſtí quíd gloríarís: ſed qd gloríarís, ínqt, quaſi non accepís: ut non phíbeat: ſed doceat gloríarí. C Sed qd, q ſibí uult qd' aít nõ eñ q ſeípm commẽdat ílle ꝓbat⁹ eſt: ſed quẽ deus commẽdat? Quíſeſt eñ quẽ ín hoc ſeculo cõmẽdat deꝰ? Quõ cõmẽdabít uerítas eũ: quía adhuc reprehẽſibílís ínueníť: Deníqꝫ ego, ínquít, quos amo arguo & caſtígo. Heccine cõmẽdatío eſt tota? Prorſus quãtũ míhí uídetur: ípſa eſt. Quæ eſt eñ melíor & efficatíor cõmẽdatío: quàm díuínæ erga nos teſtatío charítatís? Teſtímoníũ uerò amorís eí⁹
ps.140. nullũ credíbílí⁹: nullũ certí⁹ ín hac uíta: quàm quod deſíderat ꝓpheta ubí aít. Corrípíet me íuſtus ín míſerícordía & íncrepabít me. Hæc nãqꝫ íncrepatío qua ſugíter nobís ſuggerít ín occulto ſpíritus uerítatís quíd deſít nobís: ſuperbía, negligentía, íngratítudíne q̃qꝫ repellít. Quo tríplící uítío, omne paulomín⁹ religioſorũ hoím gen⁹ perículoſe laborat pro eo q mín⁹ attẽta cordís aure pcípíãt: qd ín tus loquaťís quí neminẽ palpat ſpũs uerítatís. Qd' nõ nullís exínde ꝓuenít (níſí fallor) q ꝓpríæ gloríæ cupídí, nulla ratíõe quíeſcere poſſunt: cũ ín ſeípſís penítus níhíl ínueníũt: unde poſſint alíquatenus gloríarí. Perfecta aũt ſecura gloríatío eſt: cũ ueremur oĩa opera nſra: ſícut teſtať Eſa.64. beatus Iob de ſeípſo: & cũ Eſaía ꝓpheta: omnes ſuſtítías noſtras nõ alíud quàm pannũ menſtruatæ reputãdas eſſe cognoſcím⁹. Níhílomínus tamẽ cõfídímus etíã & gloríamur ín domíno, cuíus míſerícordía tanta eſt ſuper nos: ut à grauíoríbus quídẽ: & quæ ad mortem peccata ſunt cuſtodíat nos: & tam benígne ípſa ímperfectíonís noſtræ delícta & conuerſatíonís ímpurítatem nobís manífeſtare: & agnítam condonare dígnetur: quatenus ín humílítate & ſolícítudíne & gratíarum actíone fírmíter radícatí íam nõ ín nobís ſed ín domíno gloríemur.

de díuerſís affectíonibus anímæ, & díuerſís nomínibus ſecundum eas. Sermo. A.

QVòd díuerſís noĩbus deum nũc quídẽ patrẽ: nunc magíſtrum uocemus aut dñm: non íllíus ſímplícíſſíme & oĩno ín uaríabílís naturæ díuerſítas ulla ín cauſa eſt: ſed affectíonũ noſtrarum multíplex uaríatío ſm díuerſos ꝓfectus aĩæ uel defectus. Vídentur eñ quædã aĩæ ſub patrefamílías agere: quædã ſub dño: quædã ſub magíſtro: quædã quoqꝫ ſub patre: & nõ nullæ cũ ſpõſo: ut cũ proficíentíbus ꝓficere: cũ ímmutatís mutarí uídeatur & ípſe: qui ſuxta prophetam mutat Pſal.101. quídẽ creaturas & mutabuntur: líceť ídem ípſe ſit & anní eíus non deficíãt. Deníqꝫ quíd ín alío pſalmo ídẽ ꝓpheta Pſal.71. ad ípſum loquatur attẽde. Cũ ſancto: ínquit, ſanctus erís: & cum uíro ínnocente ínnocẽs erís: & cum electo electus erís: atqꝫ ut magís míremur: & cum peruerſo peruerterís. Et quẽadmodum ſic mutetur: ímo ſic mutet ímmutabílís ípſe ſecutus adíungít. Quoníã tu populũ humílẽ ſaluũ facíes: & oculos ſupborũ humílíabís. B At uerò quoníam non príus quod ſpũale: ſed príus quod aĩale, deínde qd' ſpũale uídentur míhí quatuor ínterdũ cõuerſionẽ noſtrã præcedere ſtatus unus ſub nobíſípſís: tres ſub príncípe mũdí huius. Eſt enim anima ſub ſeípſa: cũ propría ſequíť uoluntatẽ, líbertate pernítioſa gaudẽs. C Híc eſt filíus ílle prodígus, quí portíonẽ paternæ ſubſtãtíæ quæ ſe contíngebat accepít: íngeníũ ſcílícet memoría, uíres corporís cæteraqꝫ ſímílía bona naturæ quíbus nõ ad díuínã ſed ad ſuã uteretur uoluntatẽ: eſſetqꝫ tanquã ſine deo ín hoc ſeculo. Eſt autem ínterím homo ſub ſe: cũ propríæ ſatísfacíens uolũtatí: necdum tamen poſſídetur à uítíís & peccatís: qm̃ quí facít peccatũ íam non ſuíꝑſíus ſeruus eſt: ſed peccatí. Iam tunc ergo proficíſcíť in regionẽ longínquã: quí príus quídẽ ſeparatus erat: ſed necdũ elongatus à patre. Accepta ſíqdẽ portíone ſubſtantíæ factus eſt ſuí íurís & quãuís receſſít ab autore: proxímus tñ fuít quãdíu ab opere nõ receſſít. Hoc autẽ tãdíu fit, dum lícíta quídẽ ſed nõ expedíẽtía pro ſua ſequíť uolũtate. At poſtquã receſſerít & à ſeípſo declínans: ſcílícet ín peccatũ: tunc íam ín longínquã uerè proficíſcíť regionẽ, qm̃ ab eo quí ſumme & ſíngularíter eſt: níhíl longíus eo quod nullo modo eſt: níhílqꝫ remotũ magís ab eo à quo & per quem & ín quo ſunt oĩa: quàm peccatũ quod níhíl eſt ínter oĩa. Porró íuſtum díuínæ ultíõís ſudícíũ eſt, ut fugítíuũ patrís filíum: alter ſibí uſurpet ín ſeruũ. Vnde & profectus ín regionem longínquã uní cíuíũ legíť adhæſiſſe: quem ego nõ alíum quàm unũ ex malígnís ſpírítíbus íntelligẽdum puto: quí pro eo q obſtínatíone írreparabílí peccãt & tranſíerũt ín affectũ malítíæ & neqtíæ: íã non ſunt hoſpítes & aduenæ: ſed quaſi cíues & ínhabítatores pcĩ. Quíd eſt autẽ q cíuí díciť adhæſiſſe paup adoleſcẽs & peregrín⁹: níſí q factus eſt ſubdítus íllí? Deníqꝫ quẽadmodum adhæſit ſequẽtía manífeſtant. Sic enim habes. Adhæſit uní cíuíũ regionís íllí⁹ & míſit eũ ín uíllam paſcere porcos. Et nota q fanís

neceſſitate ciui maligno dicit adhæſiſſe: ſicut iſrael tẽpo-
famis deſcẽdiſſe legitur in ægyptum. Periculoſa planè &
pnitioſa eſuries q̃ liberos addicat miſeræ ſeruituti: ſubij-
ciat operib⁹ luti & laterí: porcis aſſociet: imo & ſeruos fa
ciat eſſe porcorũ. Vnde aũt egeſtas tãta ei qui diues adue
nerat: collectis nimirũ oĩbus q̃ de paterna ſubſtãtia in ſuã
acceperat portionẽ? Ex eo ſine dubio q̃d præmiſſum eſt,
diſſipaſſe bona ſua uiuendo luxurioſe cum meretricibus:
propterea, inqt, cœpit egere. Porrô meretrices iſtas, con-
cupiſcentias carnis intelligẽ: cũ qbus luxurioſe uiuendo,
diſſipat bona naturæ: dũ eis abutit ad uoluptatẽ. Hinc ut
iam dixim⁹ egeſtas ſuccedit pernicioſa, teſte ſcriptura, q̃
Eccli.1. non ſatietur oculus uiſu, nec auris impleatur auditu. Mit
titur ergo paſcere porcos corporeos. ſ. ſenſus: qui uoluta
Rnma.7 bro luti, & ſpurcitijs oblectãt. Et uide ne fortè hi ſint por
ci quos electi ab hoĩe maligni ſpũs intrãt. Electũ em̃ à rõ-
Vbi ſup nali nr̃o: id eſt mẽte pcẽm̃ ſenſibus corporis hæret, apoſto
lo teſte q̃ mente conſentiat legi dei: carne uerò legi pcti q̃
eſt in mẽbris noſtris. Vnde & in alio loco. Scio, inqt, q̃ nõ
eſt in me bonũ: hoc eſt in carne mea. Quid tm̃ agẽdum eſt,
cũ ſic electi ab hoĩe porcos inhabitant ſpurci ſpũs, niſi q̃-
renda remedia lachrymarũ, & currẽdũ ad aquas: aquarũ
abundantia male uiuida radix peccati ſuffocetur in eis:
quamuis hæc omnimoda peccati extinctio, fidei potius
reſeruata uidetur. Hæc ex curſu quodã ſunt dicta: ut per-
inde manifeſtius aſſignarẽ quonã modo eum quem ſub ſe
metipo reperit ſibi malign⁹ ſubijciat: tãquã fortis armat⁹
intrans & poſſidens atrium: in quo pauper debilis inuen
tus eſt habitator. B Verumtm̃ tripliciter mihi uidentur
hoĩes eſſe ſub principe tenebrarũ. Primũ quidem nec uo
lentes nec nolẽtes: quod cõuenit his qui necdũ habẽt uo
luntatis uſum: ſunt tamẽ uaſa iræ propter originale pec-
catũ: donec alligato forti: uaſa eius diripiat fortior: per ſa
cramẽtũ aduenies: uerus utiq; Moyſes q̃ in aqua uenit:
nec in aqua ſolũ: ſed in qua & ſanguine. Secundo modo
uolentes cũ iã reſipiſcere uellẽt: niſi q̃ peccati conſuetudi
ne miſerabiliter obligati: iuſto dei iudicio qui in ſordib⁹
ſunt ſordeſcũt adhuc. In quo tertio ſtatu laboraſſe uide-
tur prodigus ille filius: & uerè prodigus nimis: q̃ nõ mo-
do diſſiparat ſua: ſed & ſemetipſum ſubiecerat miſeræ ſer-
uituti infœlix uenũdat⁹ ſub peccato: cũ ad ſe reuerſus ait
Quãti marcenarij in domo patris mei abundant panib⁹?
ego aũt hic fame pereo? Si quis expertus eſt ĩ ſemetipſo
facile credo in his uerbis animũ miſerabilẽ recognoſcet.
Quis em̃ peccati cõſuetudine obligatus non ſe fœlicẽ re-
putaret: ſi datum ei eſſet eſſe tanquã unũ ex his quos in ſe
culo tepidos uidet uiuentes ſine crimine: miníme tamen
quærentes quæ ſurſum ſunt: ſed quæ ſuper terram? Quã-
Hiere.1. ti, inquit, mercenarij in domo patris mei abundant pa-
nibus: id eſt conſolãtur in innocentia ſua: & fruunt pro-
priæ conſcientiæ bono: ego autem hic fame pereo: id eſt
inſatiabilibus crucior peccatorũ deſideriis & affectib⁹ ui
tiorum? Poteſt tamen intelligi q̃ non fame panis: nec ſiti
aquæ: ſed fame & ſiti diuini uerbi: quam & Iudeæ prophe
ta minatur: eſe perhibeat laborare. Et hæc dixerim nõ q̃
ita ſit: ſed q̃ ita ſentiat miſer humiliat⁹ ſub peccato. Neq;
enim gloriantur conſcientiæ teſtimonio: quorum ſecula-
ris & mercenaria intentio eſt: ſed peccator cõpunctus re-
putat ſanctiſſimum: quacũq; ex cauſa alterũ uideat inno-
centem. Fac me, inquit, ſicut unũ ex mercenarijs tuis. Ec
ce hic iam primus eſt ſtatus quo ſub deo cœperũt eſſe ho
mines: qui tanquã mercenarij ſub patrefamilias uiuunt.
Hi ſunt quos in ſeculo uidemus aut nullo aut exiguo de
ſiderio æternorũ uelut ſub mercede ſeruire deo: & ab eo
terrena petere quæ deſiderãt. Iam uerò ſec'o ſtatu incipit
eſſe ſub dño: qui tanquã ſeruus carcerem timet & metuit
ne ſubigat pœnis. In quo ſanè ſtatu cõuerſio eſt, exitusq;
à ſeculo & introitus uitæ: unde & legis. Principiũ ſapien
Prout.1. tiæ timor dñi. Et alius quidã propheta. A timore, inquit,
tuo cõcepim⁹ & parturiuim⁹ ſpiritũ ſalutis. Huic graduí
tertius admodũ proximus & quaſi permixtus eſt: eorum
ſcilicet qui paruuli adhuc in Chriſto lac cõcupiſcunt tan
quã ſub magiſtro & pædagogo uiuẽtes. Id nãq; cõuenit
maxime nouicijs: qui nimirũ ſi fortè in cõſolatiõibus me
ditationis ſanctæ lachrymarum pſalmodiæ & cæterorum
hmõi ceperint delectari: quaſi puerĩliter timent ne magi-
ſtrũ offendãt: ne uapulẽt: ne fraudent munuſculis q̃b⁹ ſo-
let eos eruditor ille benigniſſimus allicere. Hi ſunt q̃ pui
dẽt dñm in cõſpectu ſuo ſemp, & cõmouent ſi uel adhorã
abeſſe contigerit: nec iam ſeruiliter timent ſupplicia: ſed
tanquam paruuli metuũt plagas uirgarũ appẽdẽtes diſ-
ciplinã magiſtri: neq̃ iraſcat & pereãt de uia iuſta: ne de
uotionis gra ſubtrahat & moleſta eis oĩa fiãt: laborent tæ
dio quodã & quaſi uapulẽt intus in aĩa in amaritudine. ſ.
cogitationũ. Hæc em̃ uerbera quib⁹ caſtigat ſuos paruu-
los deus: q̃ melius experimẽto dignoſcim⁹ quã ſermone. Pſal.88.
Vnde & ipſe dñs loquit p prophetã. Si dereliquerint filij
eius legẽ meã &c. uiſitabo in uirga iniqtates eorum: & in
uerberib⁹ pcta eorũ. In his itaq; primordijs & quaſi infan
tili ætate ſic uiciſſim ſibi ſuccedunt timor dñi & diſciplí-
na magiſtri: ut nũc in iſto nũc in ſtatu ille eſſe inueniat q̃s
quis ſolicit⁹ fuerit diligẽter hoc obſeruare. Inde eſt q̃ no
uellæ adhuc eccleſiæ loquẽs ſimul utriuſq; noĩs meminit
dicẽs. Vos uocatis me magiſter & dñe: & bñdicitis. Sum Ioan.13.
etem̃. Agnoſcãt hic locũ ſuũ nouitij noſtri: ut ſolliciti ſint
decætero ſedule magis circa iſta uerſari: ante oĩa ſiquidẽ
timor eis neceſſarius eſt, quo nimirũ pcta poſſint pterita
delere: cauere futura. Timor enim dñi, ut ait ſcriptura, ex- Eccli.1.
pellit pctm̃: ſiue q̃d iã admiſſum eſt: ſiue q̃d tẽtat intrare.
Expellit ſane illud quidẽ pœnitendo: hoc reſiſtendo. Sed
qm̃ arcta & ardua eſt uia q̃ ducit ad uitã: tanquã paruulis
in xpo pedagogus uobis ô filij ac nutritius neceſſarij⁹ eſt:
q̃ doceat deducat foueat uos: & tanquã alludat paruulis:
ac blanditijs quibuſdã conſoletur ne pereat ætas infirma.
Propterea non ego ſed magis eccleſiæ princeps & paſtor 1.Pet.2.
uos ammonet. Quaſi mõ geniti infantes rõnabiles ſine
dolo lac cõcupiſcite: ita ſanè ut in eo nequaquã pmanca-
tis: ſed in eo creſcatis in ſalutẽ. Q̃d alia q̃dã ſcriptura ma- Eſa.66.
nifeſtius exprimẽs loquit ſic. Gaudete gaudio oẽs q̃ luge
batis ſuper eã (haud dubiũ quin Hieruſalẽ: de ea ſiquidẽ lo
quabat) ut potemini, ait, à lacte: & ſatiemini ab uberibus
cõſolationis eius: & cum auulſi fueritis à lacte epulemini
ab introitu gloriæ eius. Ipſe eſt enim ſtat⁹ filij iã robuſtæ
ætatis qui ſub patre uiuit nec lacte iam potatur: ſeduceſcit
ſolido cibo: oblitus ſanè q̃ retro ſunt: in qbus ſeruilis ocu
lus in amaritudine morabat: ſed ne ipſa qdem p̃ſentia cõ-
ſiderans: nec paruas paruulorũ cõſolationes captans ma-
gis, extendẽs ſe in anteriora ad palmã ſupnæ uocationis:
& introitũ futuræ b̃titudinis: expectãs beatã ſpẽ & aduẽ-
tũ gloriæ magni dei. Euacuauit em̃ q̃ erat paruuli: nec cir
ca eiuſmodi ſuaues qdẽ ſed nõ phẽnes cõſolationes hacte
nus occupat. Sed qa iã pfecit in uirtũ pfectũ in his q̃ prĩs
ſunt oportet eũ eſſe: ſuſpirare ad hæreditatẽ: ſedulaq; cir-
ca eã meditatione uerſari. Nunqd em̃ mercenariũ eũ quis
æſtimet: q̃ paternæ inhiat hæreditati: eamq; toto affectu
expetit & expectat: quã nimirũ filij mercedẽ eſſe non mer
cenarij, ppheta teſtat. Cũ dederit, inqt, dilectis ſuis ſom- Pſal.6.
nũ ecce hæreditas dñi, filij merces fructus uẽtris. Inuenit
tm̃ alter gradus ſublimior, & affectus dignior iſto: cũ pœni
tus caſtificato corde nihil aliud deſiderat aĩa: nihil aliud à
deo querit quàm ipſum deũ. Crebro ſiquidẽ dicit expi
mẽto: qm̃ bonus dñs ſperãtibus in ſe: aĩæ quærẽti ipſum:
ita ut iam ex affectu cordis atq; ſententia clamet illud de
pſalmo. Quid enim mihi eſt in cælo: & à te qd uoluí ſuper ps.72.
terram. Defecit caro mea & cor meum: deus cordis mei &
pars mea deus in æternum. Neq; enim ſuum aliquid: non
fœlicitatem non gloriam nõ aliud quicquã tanquã priua
to ſuiipſius amore deſiderat anima quæ eiuſmodi eſt: ſed
tota pergit in deum, unicumq; ei ac perfectum deſideriũ
eſt, ut introducat eam rex in cubiculum ſuũ: ut ipſi adhæ
reat, ipſo fruatur: unde & iugiter reuelata facie quoad-

poteſt

poteſt cæleſtis ſponſi gloriã ſpeculãdo in eandẽ imaginẽ
Cãt.4. transformamur de claritate in claritatẽ:tanquã à dñi ſpiri
tu.Ex hoc planè audire meretur. Tota pulchra es amica
mea.Audet & ipſa loqui:dilectus meus mihi:& ego illi.
Atq; in huiuſmodi fœliciſſima & iocundiſſima confabula
tione delectatur gloriosa cum ſponſo.

De uerbis pſalmi:Audiam quid loquatur in me
domin⁹ deus. Sermo.

INuiſibilia dei,aplo teſte,á creatura mundi per
ea q̃ facta ſunt intellecta cõſpiciunt.Et eſt uelut
cõis quidam liber & cathena alligatus ut aſſolet
ſenſibilis mundus iſte:ut in eo ſapientiã dei le
gat quicũq; uoluerit.Erit tñ cũ cælũ plicabit ſicut liber:i
quo utiq; deinceps legere habeat neceſſe:qm̃ erũt oẽs do
cibiles dei:& quẽadmodum creatura cæli ſic & creatura
mundi:iam nõ per ſpeculũ & in enigmate:ſed facie ad fa
ciem deum uidebit:& ſapientiã eius ad liquidũ cõtẽpla
bitur in ſeipſa.Interim uerò corpus habet humana aia,ue
lut quodã uehiculo creaturæ,ut ad cognitionẽ creatoris
aſſurgat cũ econtra longè beatius pfectiusq; angelica na
tura in creatore notitiã habeat creaturæ: ad quã nimirũ
excellentiã licet ad modicũ rapta fuiſſe uideat aia illa bea
ta:q̃ collectũ ſub uno ſolis radio mundũ uniuerſum con
ſpexit:de quo miraculo btũs papa Gregori⁹ in libro dia
logorũ ſcribens.Videnti,inquit,creatorẽ anguſta eſt oĩs
creatura.Fœlices ꝓinde qui ſatiãt ex adipe frumenti, nec
op⁹ habẽt ſuggere mel de petra:oleũq; de ſaxo duriſſimo:
q uidelicet inuiſibilia dei nõ inuiſibilibus rimãdo perqui
rũt ſed inſeipſis ad liquidũ intellecta conſpiciũt.Verũ ut
iam diximus angelicæ fœlicitatis illud eſt:non fragilitatis
humanæ.Quæramus igitur per ea ſaltẽ q̃ facta ſunt intel
lectũ inuiſibiliũ dei:q̃ ſi in cæteris creaturis intellecta cõ
ſpicit aia:neceſſe eſt ut lõge ampli⁹ cõſpiciat & intelligat
multo ſubtilius in ea creatura q̃ facta eſt ad imaginẽ crea
toris:hoc eſt in ſeipſa.Null⁹ deo uicinior grad⁹ inter oẽs
Pſal.83. q̃ ſub ſole habitãt creaturas quàm aia humana: ut merito
Vbi ſup ꝓpheta dicat ad ipſum.Beatus uir cui⁹ eſt auxiliũ abs te:
aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit.Et poſt pauca.Ibũt,in
quit,de uirtute in uirtutẽ:uidebit deus eorũ in ſion.Pro
pterea inceſſanter hortamur uos frẽs ut ambuletis uias
cordis:& ſit aia ueſtra in manibus ueſtris ſemp:ut audia
tis quid loquat in uobis deus:qm̃ loquet̃ pacẽ.Quib⁹ lo
quet̃ pacẽ? Vtiq; in plebẽ ſuã & in ſanctos ſuos. Quæ eſt
plebs:aut qui ſunt ſancti? Ipſi nimirũ qui conuertũtur ad
cor. Vnde & ſequit̃:& in eos qui conuertunt̃ ad cor. D
Nos tamen in his uerbis tria ſolemus intelligere hominũ
genera,quibus ſolus deus loquitur pacẽ ſicut & prophe
Eze.14. ta alius,tres tantũ præuidit ſaluandos.Noe, Danielẽ, &
Iob:cõtrario quidem ordine:ſed coſdẽ ordines exprimẽs
continentiũ ſcilicet ꝑlatorumq; & cõiugatorum: ſi tamẽ
continẽtes à carnalibus illecebris:ad ea quæ cordis ſunt:
id eſt,ad ſpiritualia deſideria cõuertãtur.Vnde & Daniel
uir deſideriorum ab angelo nominatur.Et ꝑlati prodeſſe
magis ſtudeãt quàm ꝑeſſe:qm̃ ipſos maxime decet ſtitu
do:unde & in pſalmo ſancti ſpecialiter appellantur.Et cõ
iugati mandata non tranſgrediantur: ut merito plebs do
mini & oues paſcuæ eius debeant nominari.Imo uerò &
in noſoiſipſis (qm̃ inde eſt nobis amplior ſolicitudo) tres
iſtos ordines aſſignare ſolemus:plebẽ quidẽ intelligẽtes
officiales fratres:q exterioribus & quaſi popularibus ne
gocijs occupãtur.At uerò q cõuertuntur ad cor:ipſi ſunt
clauſtrales :quos nulla impedit occupatio:ſed libere ua
cãt:ut uideãt qm̃ ſuauis eſt dñs.Super utrũq; parietẽ de⁹
loquitur pacẽ:qm̃ idem eſt ad q̃d tendunt:licet non eadẽ
uia.Et pſalteriũ iocundum cũ cythara :nec minus iocun
dus eſt ſonus cytharæ quàm pſalterij:licet hæc ab inferio
ribus reddat ſonũ:illud à ſuperioribus.Verũtamen opti
mam partẽ elegit Maria,licet nõ minoris fortaſſe meriti
ſit apud deũ humilis conuerſatio Marthæ:ſed de electio
ne Naria laudatur:qm̃ illa quidẽ omino (q̃d ad nos ſpe
ctat) eligẽda:hæc uerò ſi iniungitur patienter eſt tollerã
da.Iam interponit̃ ſup ſctõs ſuos:ad ꝑlatos ptinet:qbus
nimirũ utraq; uita neceſſaria eſt.Et ipſorũ eſt utriſq; ꝓui
dere & copulare ſibi parietes è diuerſo uenientes:qm̃ an
gularis lapidis (qui eſt xp̃s ieſus) uicarij conſtituti ſunt.
Nec dubiũ quin lõge periculoſior cæteris corũ ſit amini
ſtratio.Tamen ſi bene amminiſtrauerint gradũ bonũ ſi
bi acquirẽt,& maiorẽ abundãtiã & ſupereffluentẽ mẽſurã
accipient pacis:ut de eis merito dicatur.Qm̃ ſup ſctõs pa
cẽ loquatur deus.An uerò dubitet qs:quos dixerit ſctõs:
Audiat Eſaiã.Vos,inquit,ſancti dñi uocabimini miniſtri Eſaiæ.6.
dei noſtri.Propoſuerã exemplũ aliquod dare quemadmo
dum ex ſua ipſius conſideratione ad ſpiritualẽ intelligen
tiam aſſurgere humanus debeat animus:ſed neceſſe eſt in
diem alterum & ſermonem alterum differre.

De uita & quinq; ſenſibus animæ. Sermo. B

MAgna eſt dico uobis chariſſimi:& nimirũ
inexcuſabilis negligẽtia nra,q cogitatio
nib⁹ ociosis uacãtes tẽpus amittimus:q
bus nimirũ nec penetrãdæ nubes:nec ma
ria trãsfretãda,ut ſalubres inueniam⁹ co
gitatiões:ſed ꝓpe eſt (ut ait Moyſes) uer
bũ in ore noſtro & i corde noſtro,& infinitas in nobiſmet
ipſis utiliũ cogitationũ occaſiões:& ſeminaria poſſumus
inuenire.Deniq; ſi tã inerudita & negligẽs fuerit aia:ut
nec interiora ſua ſufficiat pſcrutari:attẽdat ea q̃ foris agit
palã & manifeſte:& in ipſis quoq; ſi diligẽter q̃ſierit inue
niet ſapientiã.Ecce em̃ ſcriptũ eſt:da occaſionẽ ſapiẽti,&
ſapiẽtior erit:conſidera ô aia qd impẽdas corpori tuo:&
inuenies ſine dubio & uitã ei ſenſumq; miniſtras:& uitã.
qdẽ in toto corpore inuenies uniformẽ.Verbi gr̃a.Neq;
em̃ aliter uiuit oculus quàm articul⁹.Senſum uerò nõ ita
Quære ergo ut tibi quoq; aia tua (q̃ eſt ſine dubio deus
tu⁹) ſimilia largiat̃.Neq; em̃ uiuere dicẽda eſt aia q̃ uerita
tis nõ habet cognitionẽ:ſed adhuc mortua eſt in ſemetipa
quẽadmodũ & ea ſine ſenſu:q̃ necdũ habet dilectionẽ. C
Eſt ergo aiæ uita ueritas:ſenſus charitas .Nec mireris q
interdũ aiæ impiorũ notitiã habent ueritatis:q̃ tñ exper
tes ſunt charitatis:qm̃ & in corporibus nõnullis uitã re
peris ſine ſenſu:ut ſunt arbores cæteraq; ſimilia:Aiata q
dẽ ſed aiatiõe nõ aia:quẽadmodũ & aiæ iniquorũ uerita
tis habẽt notitiã naturali rõne:q̃ tñ interdũ adiuuatur à
g r̃a :cũ nullatenus ſanè animet̃ ab ea.In his autẽ quib⁹
& cognitionẽ ueritatis & dilectionẽ anima ſpiritualis in
fundit:nõ exteriori quolibet mõ:ſed tanquã anima ipſo
rũ cui adhærẽtes unus ſpiritus fiũt cũ ea:in his inquã in
diuiſa eſt cognitio ueritatis,ſm q̃ dictũ eſt de uita corpo
ris.Eadẽ enim cognitione & minima & maxima cõprehẽ
dis. D Porrò dilectionẽ quidẽ ſi diligenter aduertas:ua
riã & fortaſſis ſecundũ quinq; ſenſus corporis quinq; per
titam poteris inuenire:Eſt enim amor pius quo parentes
diligimus :eſt amor iocũdus quo ſocios diligimus:eſt &
erga oẽs hoies amor iuſt⁹:erga inimicos amor uiolẽtus:
erga deũ ſanctus ſiue deuotus.In his omnibus ſi diligen
ter attendis propriũ erga ſingulos:& omino diuerſum
ab alijs modum inuenies.Deniq; ſi conſiderare curioſius
delectat:nõ immerito fortaſſe uidebitur primus:id eſt:pa
tentum amor tactui cõuenire:quòd hic ſenſus ſola proxi
ma & corpori iuncta percipiat:quemadmodum amor ille
nullis exhibetur niſi proximis carnis noſtræ,Sed nec il
lud quidem diſcrepat à ratione ſimilitudinis,q̃ hic ſolus
è ſenſib⁹ ꝑ corpus diffundit̃ uniuerſum:quoniã & amor
ille naturalis eſt omni carni:adeò ut ipſa animalia bruta,
& diligant fœtus ſuos & diligãtur ab eis.Amor quoq; ſo
cialis uidere licet quàm proprie dicatur guſtui cõuenire:
ob maiorẽ profecto dulcedinẽ:& qm̃ hic ſenſus ſolus eſt
quo magis eget humana uita.Nec uideo qua ratione ui
uere dicendus eſt ſaltem hac cõi uita:qui non eos diligit
inter quos uiuit.Amor autẽ generalis quo uidelicet oẽs
hoies diligũt̃:odoratus habet ſimilitudinem in eo utiq;
quòd hic ſenſus iam remotiora percipiat:& q nõ ex toto
carnalis delectationis expers:eò tamẽ tenuiorẽ eam ha

beat quo diffusiorē. Auditus autē multomagis remotiora capit: nec inter homines ab amāte quisq; remortior est quàm nō amās. Deniq; cū in cæteris sensib⁹ nōnulla carnis ipsi⁹ oblectatio sit: & magis ad carnē ptinere uideant auditus penè totus exit à carne: & ei dilectioni nō immerito cōuenire uidet: cuius tota causa obedientia est quam pertinere ad auditū satis euidens est: cū cæterarū unde diximus dilectionū, nōnulla à carne sumatur occasio. Porrò usus quidem in eo sibi uendicat amoris diuini similitudinem: q; cæteris oībus excellentior & singularis cuiusdam naturæ: pspicacior quoq; cæteris inuenitur, & discernit multo remotiora. Deniq; odoratus qdē & auditus uidentur utiq; remota sentire: sed ad se magis, quē sentiāt, aerē creduntur attrahere. Visus autē nō ita sed magis ipse exire uidet & ad remota ꝓcedere. Sic & in dilectionibus est. Quodammodo enim attrahim⁹ ꝓximos, quos tanquam nosipsos diligimus. Attrahimus & inimicos quos ad hoc diligimus ut sint & ipsi sicut nos: id est ut sint amici. Deū uerò si ut dignū est: tota uirtute: tota aīa: toto corde diligimus: ipsi magis in eū pergimus: & tota festinatione in eū qui ineffabiliter super nos est properamus. C Iā uerò & id manifestū est: qm̄ in corporis sensibus usus quidem cæteris oībus: auditus reliquis trib⁹ dignior: odoratus & gustū & tactū: & si nō utilitate: dignitate tm̄ superare uidetur: & gust⁹ tactui superexcellere: q̄d manifestat etiam dispositio ipsa membrorū. Oculis siquidē in summitate locatis: aures inferiores esse quis nesciat? Sic & auribus nares: & fauces naribus: ipsis quoq; faucibus manus pariter & reliquas corporis partes, ad quas ptinet tactus, subesse manifestū est. Secūdū ergo hunc modū & in sensibus aīæ cōsiderare licet alterū altero digniorē: q̄d quia facile iam potestis aduertere, breuitatis causa ptereo. Illud q̄q; ur̄æ nihilominus diligentiæ cōsiderandū relinquo: ꝙ quēadmodū artus corpis cadere necesse est quācito desierit eos aīa uegetare: sic & eas, quas diximus affectiones, quæ sunt uelut q̄dā aīæ mēbra: sine aīa ipsius aīæ (q̄ deus est) cadere oīno necesse est: quatenus uidelicet aut ex toto nō diligat q̄d diligendū est: aut nō diligat ad q̄d debet uel quō debet. Sūt em̄ q parētes carnaliter tm̄ diligūt: & ipi q̄q; cōfitent dn̄o cū bn̄fecerit eis. Sed hmōi dilectio, aut oīno uocāda dilectio nō est: aut caduca ē: aut decidēs ī terrena.

De duplici baptismo, & de relinquenda propria uoluntate. Sermo.

A SCitis fratres (firmissime em̄ tenetis catholicā ueritatem) q; in baptismate abrenunciantes diabolo pater cælestis adoptet: & in regnū filiū claritatis suæ de potestate trāsferat tenebrarū. Nimirū ipa est stola prima quā uerè cito ꝓferre ministros paternus iubet affectus: nō oris petitionē: nō desiderium cordis expectās: sed & ipm̄ intellectū pueniēs in bn̄dictionib⁹ dulcedinis. Quotquot em̄ baptizati sum⁹ in Christo iesu: xp̄m induim⁹. De quo & alius clamat testis & ipse fidelis: qa quotquot receperūt eū: dedit eis potestatē filios
Ioan.1. dei fieri. Nec uerò, inanis est: aut infirma potestas: qua nimirum certi sumus continuo & nos: qm̄ neq; mors neq; uita: neq; uirtutes: neq; āgeli: neq; altitudo: neq; profundū: poterit nos separare à charitate dei: quæ est in Christo iesu. Sed attende quanta enumerauit apl's, eius enim uerba sunt: mīme tm̄ abscidētes: necnosipsi. Nimirū hæc est libertas qua Christ⁹ nos liberauit, ut nulla penit⁹ creatura auellere nos, aut uim facere possit. Soli id deserere possumus propria uoluntate abstracti & illecti à ꝓpria cōcupiscētia. Præter hanc em̄ nihil est q̄d timeam⁹. Deniq; donec uoluntatis usum & facultatē deliberandi renatus quisq; recipiat: à charitate dei separari omino non pōt. Secur⁹ interim degit sub protectione & aduocatiōe dn̄i dei sui: non est quod uereatur ex omnibus. At ubi sanè discretiōis annos ingrediens redditur sibi: cæterorū utiq; uolentiam nec tunc quidem formidare necesse est: sed ab ea quæ dormit in sinu caueat propria scilicet uoluntate. Erit fortè peccatum in foribus: sed appetitus eius sub eo est: tantum ipse aperire renuat: consentire recuset. Deniq; primos parentes non ursus aut leo: sed potius serpēs callidior utiq; non fortior cæteris aīantibus supplātauit: nec mulierem uir: sed mulier uirū. Serpēs ô Eua decepit te: decepit profecto: nō impulit aut coegit. Mulier tibi ô Adā de ligno dedit: sed offerendo utiq; non uolentiā inferendo. Neq; em̄ potestate illius sed tua factū est uoluntate: ut eius uoci plus obedieris quàm diuinæ. Cæterum si ille sibi nō præcauit ignarus: nos saltē nobis tot exēplis p̄moniti caueamus. Imo uerò qm̄ periclitati sumus & nos miserabiliter in hac parte: decætero iam remediū aliq̄d tantis prouidere malis solicite studeamus. Quādo em̄ fortis ille armatus: quē fortior superueniēs alligauit: atriū illud olim suū ualuit uolentia aliqua obtinere. Sed uacuū sibi quoq; insipiēter expositū domicilīū reperit: & cū alīs septē nequioribus nō fortioribus ingrediēs, nō irruēs: libere habitauit. Quis uerò illū admisit: nisi ꝓpria uoluntas? Ipsa est q̄ in ptātē tenebrarū denuo redit: q̄ nos iterū subdidit mortis impio. Veni dn̄e Iesu etiā nūc: Iesu bone ei⁹ce iterū fortiter, quē nos insipiēter admisim⁹. Tūc em̄ uerè liberi erimus, etiā nūc, si nos liberaueris. Irritū fecim⁹ fœdus primū: tibi peccauimus dn̄e: satanæ & oribus ei⁹ obligantes denuo nosmetipsos: iugo iniquitatis colla ultronea submittentes & subiscientes nos miseræ seruituti. Itaq; fratres mei rebaptizari nos cōuenit secundū fœdus inire necesse est: opus est professione secunda: nec iam sufficit abrenunciare diabolo & opibus eius: mūdo pariter abrenūciandū est & propriæ uolūtati. Ille em̄ seduxit: ille tradidit nos. In priori nimirū baptismate: qm̄ nihil nobis adhuc uolūtas nra nocuerat, satis fuerat abrenūciare diabolo: cui⁹ ꝓfecto inuidia ptm̄ pariter & mors per unū in gredies: in oēs hoies ptrāsiuit. Cæterū postquā mūdi falletis illecebras & infidelitatē ꝓpriæ uoluntatis manifeste sumus experti: de cætero iā in scd'o (ut ita dixerim) cōuersiōis nræ baptismate merito prorsus & nō ad insipientiā nobis: nō resarcire tātūmō fœdus primū sed etiā roborare solicīti: ipsis q̄q; affectib⁹ pariter abrenūciam⁹. Studeam⁹ pinde dilectissimi: immaculatos nos ab hoc seculo custodire: sciētes: qm̄ religio mūda & immaculata corā deo hæc est. Caueam⁹ aūt à ꝓpria uolūtate tāquā à uipera pessima & neqssima, & q̄ sola deiceps dānare possit aīas nras.

De primordijs, medijs, & nouissimis nostris. Ser.

FIli memorare nouissima tua: & in æternū nō peccabis. Recole primordia: attēde medía: memorare nouissima tua. Hæc pudorē adducūt ista dolorē ingerūt: illa metū incutiūt. Cogita unde ueneris & erubesce, ubi sis & ingemisce: quo uadas cōtremisce. Vide ne adijcias adhuc ignorare: ne fortè sup te ueniat terribilis illa cōminatio: qua spōsus intonat dicēs. Sī Canti.1.
ignoras te ô pulchra inter mulieres: egredere & abi post greges sodaliū tuorū. Primo siqdē cū ī honore esses ô hō non intellexisti: unde cōparatus es iumētis insipientibus & similis factus es illis. Iā si nec uexatio intellectū dederit audituī: etiā post greges abis: illis nihil mali sentientib⁹, malis exposit⁹ uniuersis. Agnosce ergo primordia tua, & erubesce comparatū te esse iumētis: memorare nouissima tua & time: ne abeas etiā post iumēta. Erubesce inquā ꝙ cōsortio angelorū, cōsortiū sortitus es pecorū: nō mō in necessitatib⁹ corporis: sed etiā in affectibus cordis. Cū iumētis partiris cibū terræ: quia panē angelicū panēfastidisti cælestē. Non solū aūt: sed etiā q̄d peius est in recto corpore curua est aīa. Et in corpe manet hūanæ aīæ siltudo in aīa uerò bestiali similitudine mutata est similitudo dei. An nō cōfunderis sursum caput habere q̄ sursum cor non habes corpore rectus stare, qui corde repis in terra? An nō repere est in terra, carnē sapere, carnalia desiderare, carnalia quærere? Verūtn̄ qa ad imaginē & similitudinē dei creatus es: si perdidisti similitudinē, similis factus iumentis: sed in imagine pertrāsisti. Ergo si in sublimi posit⁹ nō intellexisti qm̄ limus esses; noli infixus in limo profundi

ignorare

ignorare: qa imago dei es: & erubesce q peregrinā ei sup duxeris similitudinē. Memor nobilitatis tuæ: pudeat te tātæ deiectionis. Ne ignores pulchritudinē tuā: ut de fœditate ampliuscōfundaris. Hæc est iuxta Salomonē cōfusio adducēs gloriā: qñā tanta gloria cecidisse cōfunderis. Eras em̄ aliqn gloria & honore coronat⁹: cōstitutus sup opa manuū dñi: incola paradisi: angelorū ciuis, & domesticus dñi sabaoth. Hinc deiecisti teipsum in has interiores tenebras: unde ad exteriores quoq; & palpabiles tenebras eiciendus eris aliquando si nō caues. Ab ista inquā gloria filiorū dei depositisti temetipsum: a fœlici illa & dulcissima patria: ab horto uoluptatis exulem te fecisti. Ecce unde ueneristi: uis nosse quo deueneristi? In locum utiq; afflictionis. Siquidē uita tua inferno appropinquauit. Quid enim hic, nisi labor & dolor, & afflictio spiritus? Sed nūc ita contigit tibi: ac si puer in carcere natus sit: & in carcere sit nutritus: & qa nūquā uiderit lucem: miretur sup tristitia & anxietate matris suæ. Illa em̄ scit unde doleat: & qa nouit bona: grauiora sunt ei mala: & recordatione pacis amaritudo eius amarissima est. Tibi magna bona uidētur minora mala. & præ maioribus cōpedibus quibus assuetus es: minores ānullos requiem putas. Comedere appetis: quia fames te cruciat. Vtrunq; labor est: sed quia fames grauior magis, comedere nescis esse laborē. Deniq; postquā fames depulsa fuerit: uide si nō grauius ducis comedere quàm esurire. Sic se habēt uniuersa sub sole, ut nihil sit in eis uerè iocundum: sed ab uno semper trāsire uelit homo ad aliud: solaq; uissicitudine releuetur utcunq;: ac si prosiliat ab aqua in ignem: & inde rursus in aquā resiliat: utpotè qui neutrū ferre possit. Ois siquidē laboris remediū: alteri⁹ laboris initiū est. Nemo in hoc seculo nequā quod uult habere potest: qñquidē nec iustus iustitia satiat, nec uoluptuosus uoluptate: nec curiositate curiosus: nec ambitiosus inani gloria. Ecce unde doleas, si nōdum insensibilis fact⁹es. Ecce unde doleas q in exilio positus es: in deserto moraris: & in tenebris ambulas & in lubrico: & in sudore uultus tui uescēris pane tuo. An non in amaritudine moratur oculus tuus quoties ista considerat: & plorat pariter cum propheta, heu mihi quia incolatus meus prolongatus est? Habes iam primordia: habes etiam media: sed nouissima quæ sunt? Nam de eis dicitur: quòd eorum memor non peccabis. Ipsa sunt mors, iudicium, gehenna. Quid horribilius morte: quid iudicio terribiliusq; Nam gehenna nihil potest intolerabilius cogitari. Quid metuet si quis ad ista non trepidat: non expauescit: non timore cōcutitur? O homo si pudorem perdideras ad nobilem creaturam pertinentem: si dolorem nō sentiebas afflictionis, quod est etiam carnalitū: uel timorē nō omittas: quoniā ille est etiam iumentorum. Oneramus asi num & fagitamus in laboribus plurimis: & nō curat: qa asinus est. At si in ignem impellere: si in foueam præcipitare uelis cauet quantū potest: quia uitā diligit & mortē timet. An nō tibi ergo iustū uidetur, ut qui modo iumētis insensibilior fuerit, post iumenta ipsa cōpellaf abire: & in tormētis positus locū teneat posteriorē? Time ergo ô hō q in morte separādus es à bonis oibus hui⁹ corporis: & tam dulce carnis & aiæ uinculū, amarissimo secādum diuortio erit. Time q in terribili iudicio ei præsentand⁹es: in cuius manus horrendū est incidere: & eo examinante quem nihil latet siquidem inuenta fuerit in te iniquitas: alienandus ab uniuersitate quietis & gloriæ: & segregandus à numero beatorum. Time q in gehēna cruciatibus æternis & immensis exponendus es: in sorte diaboli & angelorū eius in igne æterno: q præpat⁹ est eis. Hic ergo timor initium sapientiæ dicitur: non pudor: non dolor: qa neuter eorū sic initiat ad sapiētiam: neuter tātā habet efficaciam. Vnde est q nō dicit: memorare primordia aut media sed nouissima, & non peccabis. Validior em̄ est & uehementior spūs timoris ad resistēdum peccato: quàm pudor & dolor: quia pudor de multitudine & dolor de qualicunq; huius mundi consolatione capit solatium; timor uerò non inuenit unde consoleť. Nam in morte non magnū nō paruum aliquid de bonis huius mundi secum delatur⁹ est in iudicio: nec fallere nec resistere possibile erit: in gehenna penitus nulla consolatio sed perpetuum uæ: ululatus & fletus & stridor dentium.

De triplici misericordia & quatuor miserationibus. Sermo.

MIserere mei deus fm magnā mīam tuā. D Sicut sunt pcta minima: sunt & mediocria: sunt magna. sic est misericordia parua: mediocris & magna. Magnus ergo peccator, magna misericordia opus habet: ut ubi abūdauit delictū, superabundet & gratia. Paruā mīam dico expectationē: qua nō statim punit peccantē: sed expectat ad pœnitentiā. Paruā aūt nō in se sed ad cōparationē aliarū. Alioquin magna planè: magna omino mia: expectatio dñi est. Nam peccantē angelū omino non expectauit sed precipitauit: hoiem quoq; peccātē nō distulit: sed protin⁹ expulit de paradiso. Nūc iā expectat, dissimulat, sustinet decē annis, uiginti, usq; ad senectutē & senīū. Et si cōsiderem⁹ quāta & quàm plurima peccata quotidie fiūt: nónne leuia reputam⁹ illa quæ tā cōtinuo damnatiōis excepere sentētiā? Nihil proinde mirū si ipsius quoq; pphetæ penè moti sunt pedes penè gressus effusi: qñ zelabat sup iniquos pacē pctōrū uidēs. Ezec, 18. Sed pctōres ipsi dicūt: quō scit de⁹, & si est scientia i excelso? Sed hæc est gratia crucis Christi & uirtus. Viuo ego dicit dñs: nolo mortē pctōris sed ut magis cōuertaf & uiuat. Quātū uerò mihi uidef uox xpi resurgētis est ista. Ac si dicat, uelit nolit iudæ⁹: uiuo ego. Nolo mortē pctōris q mori uolui p pctōribus. Volo ut fructuosa sit mors mea & copiosa per eā redēptio. Hanc ergo mīam dñi qua tardat ferire, paratus ignoscere, paruā non qdē in seipsa, sed aliarū cōparatione noīat quia hæc si quidē sola fuerit, nullaten⁹ sufficit: ad salutem uerò iudiciū dānationis accumulat ut dicatur, hæc fecisti & tacui. Apostolum proinde audiamus more suo terribiliter intonantē. An diuitias bonitatis eius, inquit (haud dubiū quin dei) & longanimitatis cōtemnis? Ignoras qñ patientia dei ad pœnitentiā te adducit? Tu aūt fm duritiam tuā & cor impœnitēs thesaurizas tibi iram in die iræ. Thesaurizas, inquit, tibi thesauros iræ pro p̄rogatis thesauris mīæ quos contēnis: & euacuas in te misericordiā dei. Sed fm quid? Secūdū duritiā tuā, ait, & cor impœnitēs. Quis autē scindet duritiā istā: nisi qui passione sua petras scidit? Quis dabit cor pœnitens: nisi à quo est omne datū optimum? Hæc est secūda misericordia oīno maior priore: quæ facit ne prima sit in fructuosa: & cōuertaf in dānationē mortis: dando. s. pœnitentiā: sine qua expectatio non modo non prodest: sed obest plurimū. Et hæc quidē in leuibus peccatis pōt sufficere: qñ in his à quibus abstinere omino non possum⁹ dum gestamus corpus peccati: ad salutem sufficere potest pœnitentia quotidiana. At in grauioribus quidē & quæ peccata ad mortem sunt: opus est non modo pœnitentia, uerumetiam cōtinentia. Difficilis prorsus res, & soli diuinæ uirtuti possibilis: susceptū semel peccati iugū à ceruicib⁹ excutere: qñ q facit peccatū, seru⁹ est peccati: nec est iam liberari nisi in manu fortí. Hæc est magna misericordia magnis necessaria pctōribus: de qua dicitur. Miserere mei deus fm magnā mīam tuam: & fm multitudinem miserationū tuarum &c. C De quatuor filiabus magnæ mīæ dictum est: quæ sunt immissio amaritudinis: subtractio opportunitatis: uirtus resistēdi: & sanitas affectiōis. Quādoq; em̄ ei qui peccato quouis obligat⁹ tenetur: pie immittit dñs amaritudines quasdā: quæ mentē occupant hoīs, & expellūt pernitiosam delectationē peccati Qñq; subtrahit opportunitatē: nec tentari patitur infirmitatē. Qñq; uirtutē donat resistēti quod maius est: ut scilicet tētationem sentiens uiriliter agat & non consentiat, Quandoq; affectionem sanat: quod perfectissimū est: & in quo prorsus tentatio tollitur: ut non solum non consentiatur ei; sed nec sentiatur quidem,

De septem donis Spíritussancti contra septem uítia. Sermo.

SApientía uincit malitiã: dũ sathanã cõterit dei uirtus & dei sapíetia Christꝰ. Attingit ergo à fine usq; ad finẽ fortiter: in cælo qdẽ deiscẽdo: in terra uerbũ: in mũdo superando malignũ: in ĩferno spoliãdo auarũ. Et dispositit oĩa suauiter, in cælo stãtes angelos cõfirmãdo: in mũdo uenũdatos redimẽdo: in inferno captíuos liberãdo. Aut si melius placet accípiamꝰ hoc modo. D Ordinata procedit acie: aduersus septem pctĩ gradꝰ spũs septiformis. Et primꝰ cõtra negligentiã timor exurgit: nimirũ ipse est quo cõcutit aĩa: discutit cõscietía excutit sopor lætalis; incutitur solicitudo. Deniq; timet deũ nihil negligit: sed uereꝫ oĩa opera sua. Cæterũ ut grauior sit cõflictꝰ squãma squãmæ iungit: & comitãtia sunt in hũano corde negligẽtía sui & curiositas cæterorũ. Triplex eñ ut ait sapies incõmodũ ejcit de domo inhabitantẽ, fumus, stillicidiũ, mala uxor. Qñ uerò hæc deerunt negligẽtiꝫ Propria quidẽ qui negligit, fumũ nõ abigit: uxorẽ nõ corrigit: tectũ nõ reficit. Fumãt peccata: nullo mixe studio, nullis lachrymarũ undis extincta: & fumꝰ ille tererimꝰ & intolerabilis. Malignaꝫ uolũtas ipo neglectu quotidie deterior semeipsa. Stillat supni iudicis indignatio, ex defectu utiq; charitatis: q̃ sola operit multitudinẽ pctõrum. Egrediaꝫ utiq; foras necesse est: & curiosius exteriora cõsideret q sic interna despicit: p̃terita nõ respicit: p̃sentia nõ inspicit: futura nõ ꝓspicit. Euidẽter proinde curiositatí pietas aduersatur: & quẽ illa à corde euocat: ista reuocat. Nimirũ pietas illa est cultꝰ dei: & in corde colitur: q in corde cognoscit habitare. Parit aũt curiositas experientía mali ut facile quí per multa uagatur offendat: facile cadat in laqueũ: facile inueniat quod pnicíose delectet. Conflígit sanè aduersus hanc scietiæ spũs: docẽs eligere bonũ: reprobare malum: docens qd pernitiosum sit: qdue expediat experirí. Veruntamen in multis iam in cõcupiscentiã experientia trasire uidet. Habes ergo hos gradꝰ in Dina filia Iacob, quã nimirũ ad uidẽdum alienigenas mulieres egressam. Emor filiꝰ Sichem rapuisse, corrupisse ac deinde blãditijs deliniisse legit: ita ut illiꝰ animæ aĩa eius adhæserit. Dico autẽ in concupiscentiã: & ut ꝓpheta meminit in affectũ cordis trãsisse hoiem: q legem spreuit: honestatẽ abiecit: ualefecit pudorí: timorẽ autẽ dñi penitus trãsilijt: soloq; uehit appetitu: sequitur cõcupiscentiã solã: sola trahit uoluptate: & est apud eũ pro rõne uolumtas. Cõtra hanc igit cõcupiscentiam malí dimicat fortitudo: neq;: eñ ulla iam nisi in manu fortí liberatio est. Indicat sibí homo ieiunía: corpus castiget & subijciat seruitutí: ne fortè iam de radice colubrí egrediaꝫ regulus: de cõcupiscentía consuetudo. Quemadmodum enim misera nimium & miserabilis humana fragilitas: sine prurítu concupiscentiæ, aut impetu desideríj sola consuetudine ipsa ad illícita trahaꝫ, utinã omnibus liceat ignorare. Nimirũ peccatũ facies seruus est peccatí: seruus planè diaboli ad praua quæq; prout ducitur sequens: à quo nimirũ captíuus tenetur ad ipsius uoluntatẽ. Est autẽ cõsuetudo hæc grauis quædam & pernicíosa cathena: soluenda utiq; facilius quàm rũpenda, ut hic maxime uulgare illud prouerbium uideaꝫ usurpari: industriã uiolentía potiorẽ: ut quẽ admodum uís uí repellitur: & feruore spíritus feruor extinguatur desideríorum: ut malignì artem arte deludas: & consuetudíní cõsilium apponas: alioquín si fortè uiolentiam quæras: & castigationem corporis speras consuetudíní prævalere: timendũ omnino est ne sit pernicíosus labor: & prius ipsa substantía deficiat quàm inolita concupiscentia: præsertim q altera quædã natura sit ipsa consuetudo. Necessariũ itaq; est consilium uel ab ipso magni cõsilij angelo ministratum: uel ab hoĩe aliquo spirituali qui cogitationes satanæ spíritualiaq; remedía non ignoret. Subtrahẽda nobis occasio est, & opportunitas fugiẽda peccatí. Legimus fratres in eremo, fornicationis spíritu quempiam impugnatum: laudabilí prorsus industría á patre curatũ. Aduocans eñ senior fratrẽ alterum secreto: iussit: ut eundẽ lacessiret iniurijs: & prior ipse quasi acceptа ab eo iniuría quereretꝫ. Anxiabaꝫ ille confusus uehemẽter: sic in breui oblitus est pristinæ tentationis: ut quærenti de ea non sine ammiratione plurima respõderet. Papæ uiuere non licet & fornicari libet. Sed fortè nõdum uenit cui uictoría reposita est: quã triumphus manet: cui corona debetur: & contemptus ex consuetudíne prodit: quanto liberius tanto desperatius peccans, totas iam concupiscẽtiæ laxat habenas: toto impetu fertur in preceps: sicut scriptum est. Peccator cum uenerit in profundũ malorum contemnit. Hunc ergo contemptum necesse est ut spũs intellectus impugnet: illuminans tenebras cordis: & lucẽ diuinæ mixe: & copiose miserationis infundens. Intelligentia nẽpe diuinis & altissimis rebus attribuenda est: quas quidem rõ humana nullatenꝰ: difficile autẽ uel fides ipsa cõprehendere possit: ut est illud. Vbi abundauit delictũ: superabundauit & gratia. Iam si cõtẽptus perstiterit: accedere necesse est & malitiã: ut quã põt cõsolationẽ desperatus miser admittat: & cui nõ est pars in bonis, lætetꝫ uel in malis: lætetꝫ cũ male fecerit, & exultet in rebus pessimis. Ex his ergo solũ hoc remediũ est: ut ipsa aduersus malitiã sapietia cõgrediaꝫ: ppriaq; dextera p̃lictur: quæ succumbere oĩno nõ nouit. Qñ eñ libereꝫ qui in habitatiõnẽ descendit: nisi pueniaꝫ in bñdictionibus supernæ dulcedinis: ut clauũ clauo expellat: & pestiferã dulcedinẽ uitiorũ iocũditas spũalis umctiõis excludat. Attingit ergo à fine usq; ad finẽ fortiter sapientia uictrix: eradicãdo singula uitia: singulasq; inserẽdo uirtutes. Excutitur siquidem negligentia, ut timoris spũs repleat mentem: abjcitꝫ curiositas, ut succedat pietas: experientia mali fugaꝫ, apponiturq; scientia. Sic & concupiscentiæ prævalet fortitudo: & consiliũ cõsuetudinem amputat: & intellectus uigens contẽptũ amouet: & disparente oĩno malicia, sapietia regnat. Qua quidẽ triumphante de cætero miserã illã aĩam quã pernicíose negligentia soporauerat: peius excitauerat curiositas: attraxerat experientia: tenuerat concupiscentia: ligauerat consuetudo: cõtemptus in carcerem truserat: malitia iugulauerat: timor suscitat: pietas blandè demulcet: scientia quid actum sit indicans, dolorem apponit: quod suũ est, fortitudo erigit: consilium soluit: intellectus educit de carcere: sapientia mensam ponit: refocillat esurientem: & salutaribus reparat alimentis.

De eo quod scriptum est. Beatus homo quí inuenit sapientiam & affluit prudentia. Sermo.

QVíd in hoc mũdo agimus fratres: aut qd facimus de hoc mũdo? Sí saluarí cõtendimus à præsenti seculo nequã: quid adhuc de hoc mundo decernimus? Sí exire uolumus: qd cõpedes nostros nobiscum trahere laboramus? Ponamꝰ aureos esse: sed multo melius est sine his liberarí: quàm eorũ occasione teneri. Nõ æstimemus precíũ sed impedimentũ cõsidemus: ne p̃ter ipsam quæ dura satis reputãda est cõditiõis necessitatẽ: etiã cupiditatis uisco inhærere his incipiamꝰ: & inanis solicitudinis nexibus irretirí. Quid eñ in cõpedibus faciat quis, ꝓcunctarí fortè minus cõgruũ iudicet: q uidelicet ad patiẽdũ magis quàm ad aliquid faciẽdũ soleãt hoies cõpedirí: & actionis impedimẽta cõpedes sunt ammínicula passionis. Agendũ tamen nobis aliqd in hoc mũdo: agenda utiq; pœnitẽtia: sed ad passionẽ hæc potiꝰ quàm ad actionẽ uidebit ptinere. Nihilominꝰ tñ agendũ hic nobis aliqd: nõ quidẽ de hoc mũdo sed in hoc mũdo. Cum eñ legaꝫ Adam in loco uoluptatis ab initio positus ut operaretur: quis sanum sapiens, filios eius in loco afflictionis ad feriandum positos arbitreꝫ? Operemur ergo: sed cibũ qui nõ perit: operemur opꝰ salutis nostræ. Operemur in uinea dñi ut denariũ diurnũ accipe mereamur. Opemur in sapietia q̃ dicit: qui operanꝫ in me nõ peccabunt. Ager eñ est mundus ait ueritas. Fodiamꝰ in eo: thesaurus absconditus latet; effodiamus eum. Ipsa est enim

Prou. 18

Rom. 5.

Eccl. 24

Mat. 13.

sapientia

ſapientia,q̄ trahit de occultis.Oēs cā quærim⁹:oēs cōcu
piſcim⁹ eam.Sed fruſtra quærit q in lectulo ſuo q̄rit:neq;
em̄ in terra ſuauiter uiuentiū inuenitur.Lectul⁹ eſt:& ibi
gigantē quæriſ.Tuus eſt:& ibi ſperas inuenire eū:qui di
Eſaiæ.2. uerſoria ſemp ignorat.Si q̄ritis,inqt, q̄rite:cōuertimini
& uenite.Quæris unde.A lectulo tuo.Quæris unde con
uertaris.A uolūtatib⁹,inquit,tuis auertere.Et ſi in uolū
tatibus meis non inuenio:ubi,inquis,inuenio ſapiētiā.
Vehementer em̄ cā cōſiderat aīa mea:nec inueniſſe ſuffi
ciet ſi cōtigerit inuenire:niſi mēſurā bonā & confertā &
coagitatā & ſupereffluētem ponā in ſinū meū.Merito qui
dē.Beatus em̄ hō qui inuenit ſapientiā:& q affluit prudē
tia.Quære ergo dū inueniri pōt,& dum ꝓpe eſt inuoca il
lam.Vis audire quàm ꝓpe ſit.Prope eſt uerbum in corde
tuo& in ore tuo:tantum illud recto ſi q̄ſieris corde.Etſige
cor:ſurge de lectulo tuo:ut non fruſtra audias ammonen
tem ſurſum habere cor.Sic em̄ inuenies corde ſapientiā:
ore affluens prudentia:ſed affluere non effluere uel euome
re cura.Nimirū mel inueniſti ſi inueniſti ſapientiā:tantū
Eccli.24. ne multū comedas:ne ſatiatus euomas illud. Sic comede
ut ſemp eſurias.Nā ipa dicit.Qui me edūt,adhuc eſuriēt.
Noli multū reputare qd habes:noli ſatiari ne euomas:&
hoc ipm quod uideris habere auferat à te:qppe qui ante
temp⁹ q̄rere deſtitiſti.Nec em̄ dū pōt inueniri dū prope
Deut.25. eſt:ab inq̄ſitiōe uel inuocatiōe ceſſandū eſt.Aliter quoq;
ſicut q mel comedit multū:ut ait idē Salomō:nō eſt ei bo
nū:ita q ſcrutator eſt maieſtatis opprimet à gloria. Quid
tu Pylate ſeorſum interrogas dñm,ut tibi ſuſurret i aure
quid ſit ueritas.Multū eſt à te:nō dabitur ſctm̄ cani: nec
margarita porco. Quære potius fidei guſtū:ſatietatē in
telligētiæ interim ne requiras.Merito fratres reuerbera
ta acie ꝓtinus reſiliuit:& reſpōſum nō ſuſtinens:egreſſus
eſt ad iudeos:qui ambulare cœperat in magnis in mirabi
libus ſuper ſe qd eſſet ueritas pcunctatus.Quo circa quæ
Rom.12. ramus ſapientiam in corde:& ſapiētiā que eſt ex fide:quē
admodū apoſtolus ait.Non plus ſapere quàm oportet ſa
pere:ſed ſapere ad ſobrietatē.Sobria ſiquidē ſapientia eſt
in pœnitudine pcōrū ꝓteritorū:in cōtemptu ꝓſentiū cō
modorum:in deſiderio futurorū ꝑmiorū.Inueniſti planè
ſapientiam,ſi prioris uitæ peccata defleas :ſi huius ſeculi
deſiderabilia paruipendas:ſi æternā beatitudinē toto de
ſiderio cōcupiſcas.Inueniſti ſapiētiā,ſi tibi horum ſingu
la ſapiunt prout ſunt:ut hæc quidem amara &oīno fugiē
da:iſta quoq; uelut caduca & tranſitoria contemnenda:
illa uerò ut perfecta bona totis appetenda deſideriis:inti
mo quodā animi ſapore dijudices & diſcernas. Atq; hæc
quidem ſobria eſt ſapiētia & uomitum neſcit:ubi & timo
ris frigus ex recordatione peccatorū:& charitatis feruor
ex appetitu diuinarū promiſſionū, tepiditatem amouet
earū quæ nūc ſunt peſſimarū occupationum :ut nec euo
Prou.4. mas ſapiētiā:nec euomaris ab ea.Sicut em̄ beatus hō qui
inuenit ſapiētiam:ſic etiam beatus uir: uel beatior etiā q
morabit in ſapiētia:fortè enim hoc ad affluentiā ſpectat:
Sanè in his tribus ore affluit ſapientia uel prudētia:ſi ſit
in ore confeſſio propriæ iniquitatis:ſi gratiarum actio &
uox laudis:ſi etiā ſermo ædificationis.Nimirū corde cre
ditur ad iuſtitiam:ore autē cōfeſſio fit ad ſalutem:atq; in
principio quidem ſermonis iuſt⁹ accuſator eſt ſui. Nā in
medio magnificare dñm:in tertio quoq;(ſi eatenꝰ affluit
ſapientia)ædificare proximū debet.An uerò & in opere
affluēdum eſt ſapientia.Eſt maxime. Quæramus ergo &
in opere triplicē affluentiam:nam & olim dictum eſt à ſa
piente quodam,q ſapiētia tripliciter deſcriberetur.Itaq;
ſi uos melius nō habetis:puto ego q ad opus pertinet co
pioſe ſatis affluere ſapientia:quicunq; inter uos contine
ter,patiēter,&obedienter cōuerſat:tātū ut fidelis obedi
tia propriam mortificet uoluntatem:humilis continētia,
carnalem pariter & ſecularem amputet uoluptatem: hila
ris patiētia utramq; ſimul & corporalem ſcilicet & mun
dialem uiriliter ſuſtineat aduerſitatem.

De triplici genere bonorum,& uigilantia ſuper cogitationibus.

Sermo.

ET propēſius ſtudiū & cura uigilantior noſtris eſſet cogitationibus adhibenda fratresmei:no ſtris inquā:quibus tam ſanctarū meditationū aſſidue materia miniſtrat:nocte em̄ & die nobis ꝓphetice & euangelice:ſed & apoſtolice uoces canunt & legunt:quæ & pœnā minant inferni:& gloriam regni pollicent.Vnde ergo nobis tā uanæ,tā noxiæ,tā obſcenæ cogitationes:quæ nūc immūditia & elatione:nūc ſuper bia & ambitione cæteriſq; paſſionib⁹ extorquēt nos:ut uix aliquādo in ſerenitatē ſctarū cogitationū reſpirem⁹. Væ nobis à torpore & tepore cordis noſtri,q pmittimus nos his uanitatibus occupari:& non magis trāſilimus in bona dñi:ſiue in naturalia,ſiue in ſpūalia:ſeu etiā in æterna.Et quidem naturalia bona magna:ſpūalia maiora:ſed maxima ſunt æterna.In primis reparamur:in ſecūdis exercitamur:extendimur & btificamur in tertijs.Si nō potes oculū meditationis in illā ſublimitatē æternalium bonorū infigere:quia ſtantia ſunt,& oēm ſenſum exuperant:in bonis gratiæ q̄ ſunt i exercitio uirtutū uiſum refrecte,ut uideas quàm puræ cōſciētiæ,quàm liberæ frōtis ſit uerſari & cōuerſari in caſtitate & charitate:in patiētia & hūſlitate:cæteriſq; uirtutibus:q̄ amabilē deo:placabilē & imitabilē hoibus reddūt.Q, ſi & hæc nimis ſublimia ſunt & tranſgrediētia infirmitatē tuā:dimitte oculos tuos in bona naturæ:q̄ tibi tā familiaria eſſe debēt:quātū tu familiaris es tibi.Nec ſic dicim⁹ bona naturæ quaſi grāe nō ſint: ſed ideo q ipſi naturæ quodāmō ingenita & complātata fuerūt:antequā fieret pctm̄ illud qd nō ſolū pſonā infecit ſed etiā naturā.Extunc nō ita nobis ad manum ꝓueniſſe monſtrat ꝓpter uulnus infictū:cū tm̄ nos illa in nobis & circa nos eſſe tā rōnibus quàm affectiōib⁹ plerūq; ſentiamus.Et quia nos ex aīa & corpore cōſiſtimus iuxta uocē apli.Ab aīali parte,i.à bonis corporis incipiamus:ut nō 1.Co.12. ſit prius qd ſpiritale eſt:ſed qd aīale. C Sunt aūt oīa bona corporis & q ei ſolūmō debeamus,ſanitas.Nihil autē ei ultra dandū eſt uel q̄rendū:ſed hoc termino ligandū & frænādū eſt:cū fruct⁹ eius nullus ſit & mors ſit finis illi⁹. Sed hic fouea eſt q̄ nolo uos lateat.Inſidiat em̄ uoluptas ſanitati:& tā ſubtili malignitate ꝓſequit:ut uix eā qs uel poſſit cauere uel nouerit.Q, ſi uoluptati ſeruit:nō ſanitati:hoc iam de natura nō eſt ſed ſub natura:quæ morti manus dat:cū magiſtrā conſtituit uoluptatē. Inde etiā eſt q multi ad tā beſtiales & rebelles impet⁹ deſcēderūt(uel ut dicam uerius)ceciderūt ut uoluptatē ꝑferāt ſanitati:& il liſp is ſæpiſſime uolutent quæ ſciunt difficiles & acutiſſimas ſubſeq paſſiōes. D Sicut aūt corporis natura eſt ſanitas:ita cordis natura eſt puritas:qa turbato oculo non uidebit deus,& cor hūanū ad hoc factū eſt,ut ſuū uideat creatorē.Si uerò ſanitati corpis ſolicita eſt ꝓuidenda cuſtodia:puritati cordis tāto ſolicitior eſt impendēda:quanto pars iſta dignior illa eſſe conuincit.Hic tamē ſimplici ter accipimus puritatem:ut uidelicet omniaquæ agimus, pure & humiliter confiteamur dño in oratiōe:homini in confeſſione,& dicamus.Dixi cōfitebor aduerſum me in Pſal.13. iuſtitiā meā dño:& tu remiſiſti impietatē pcti mei.Et quia ſociale animal ſum⁹:ex his q̄ in nobis ſunt ad ea quæ circa nos ſunt trāſcamus:ut ſi fieri pōt qd ex nobis eſt:pacē habeamus cū omnibus hominibus.Hæc eſt lex naturalis ſocietatis:ut omnia q̄cunq; nobis fieri nolumus:alijs non faciamus:& q̄ nobis fieri uolumus:alijs impēdere ſtudeamus. Sicut ergo debemus ſanitatem corpori:puritatem cordi:ſic & fratri pacē.Iam hinc tranſeundum eſt ad ſanctorū aīas quæ de huius mortalitatis carcere ad cælorum gaudia uolauerunt.His profecto debemus imitationem: quia ſimiles fuere nobis paſſibiles:& notas nobis fecerūt uias uitæ:quas tā infatigabiliter quàm interminabiliter tenuerunt.Sed & illis qui nō in tāta ſanctitate ſeu peracta pœnitētia exierūt cōpaſſionē debem⁹ & orationē ꝓpter ſimilis naturæ cōſortiū:ut pius pater auferat ſcoriā eorū: & in bñficia flagella cōmutet:& ſic tandē recōſignet ad

beatæ gaudia ciuitatis. Si em̃ taurí cū taurū mortuū inue nerint, plorāt, mugiūt, & quasi quibusdā debitis humani tatis obsequijs fraterna funera ꝓsequunt: qd debet homo hoi, quē & rō docet, & trahit affectio. Sicut ergo sanctis aiabus imitationem: sic minus sctis cōpassionē debemus: Illinc exēplū, hinc gemitū hauriētes. A sanctis uerò angelis auxiliū q̄rendū est: & occultis suspirijs: & frequētia lachrymarū ut illi superemínēti maiestati p̄ces nostras offerant referant gratiā: qa amministratorij spūs sunt missi ꝓpter nos: ut hæreditatē capiam⁹ salutis. Ab illo aūt rerū oim dño pietas q̄rēda est: ut ille cui⁹ natura bonitas cui ꝓpriū est misereri semp & parcere: nō respiciat multitudi nē iniquitatū nostrarū: sed ꝑm multitudinē miserationū suarū misereat nr̄i. Ipsi em̃ nos & amorē debem⁹ & subiectionē cū oi reuerentia & humilitate. Amorem: quia fecit nos & bñfecit nobis: subiectionē, qa super nos est & hoc præcipit nobis: terribilis in cōsilijs super filios hoim. Ita ergo & sanitatē corporí: puritatē cordi: pacem fratri: imitationē sanctis: cōpassionē mortuis debemus: auxiliū ab angelo: pietatē à deo postulemus. Ex arca naturalium bonorū habere debemus & q̄rere: ut sciamus q̄a cū hæc oia q̄ mandata sunt & data naturæ: fecerim⁹: seruí inutiles sumus: q̄ debuimus facere fecim⁹. Aut uix em̃ aut nūquā in uenit aliqd̄ p̄ceptū datū hoibus: quod trāseat terminos, possibilitatē q̄ naturæ. In his autē bonis sicut p̄diximus reparamur, & quasi quodāmō restituimur in antiquū: dū ad ingenitam naturæ suauitatē reuertimur: dū etiā nobis & his q̄ circa nos sunt: & eis qui supra nos sunt, debitū rerū ordinē exhibemus. Et hæc quidē ꝓ nobis naturalibus. Spūalia autē bona in q̄bus excercemur: ut ad æterna tēdamus ipsa cadē sunt: sed alia qa alio intuitu considerata: cū plurimis tñ alijs q̄ longū est enumerare. Illa em̃ iuxta naturā: hæc supra naturā esse noscunt. Nam & in spūali exercitio nō sanitatē debemus corporí, sed seruitutē, sed afflictionē, sed laborē: iuxta uocē illius spūalis, & summæ spiritualis hois qui dicebat. Castigo corpus meū, & in seruitutē redigo. Nec istā tantū cordi puritatē debem⁹: ut pure & humiliter cōfiteamur p̄tā nr̄a: sed ut in intētione cogitatione & opere hāc circūspectionē exhibeam⁹, ut & uita nostra sit fructuosa & fama gloriosa: nō quæ sanctificet sibi sed deo: nō q̄ glorificet se: sed patrē suū q̄ in cælis est. Pacē quoq; non solū fratribus exhibendā dicimus in uia ista: sed cū his q̄ oderūt pacē esse pacificū portare omnes, & à nemine uelle portari. Confitemur etiā non mō cōpassionē mortuis & orationē: sed in spē etiā cōgratulationē adhibendā: qa & si cōtristandū est, ꝙ in locis purgatorijs patiunt: multo amplius collætādum ꝙ ꝓpe est: ut absterget deus oēm lachrymā ab oculis eorū: & iam nō sit neq; luctus neq; clamor, sed nec ullus dolor: q̄ prima abierunt. Sctis uerò aiabus nō iā imitationem: nec è sanctis angelis tantūmō q̄rere debemus auxiliū: sed ardenter cōsiderare cōspectū eorū: & esse cū illis: & uidere quæ sunt illæ collūnæ cæli q̄ sustinēt orbē terrarū: in qbus rutilat & relucet tm̃ & tam excellens diuinitatis ingne. In dño autē non solū pietas q̄renda est: sed & in eū tota affectio dirigenda: ut diligamus nos ꝓpter ipsum: & suspiciam⁹ q̄ sit illa maiestas quæ cuncta faciat, cūcta contineat: & in quā desiderant rōnabiles creaturæ prospicere. Hæ sunt semitæ spūalis exercitij: in quibus religiosa mens & dilatat & delectatur: eorū q̄ sunt retro oblita: & ad anteriora. i. æterna bona se extēdes, sequit ad palmā supnæ uocationis. Nunqd nō supra naturā btūs iste Andreas apl's, cuius solēnitas p manibus est, trāsiliérat: q̄ dicebat: ô bona crux diu desiderata, & iā concupiscēti aīo præparata: securus & gaudens uenio ad te. Alterati hois est ista uox: & q̄ de bonis naturæ ad gratiæ bona surrexerat: ut nō solū gloriarē in spe: sed & in tribulationibus: & gaudēs iret à cōspectu cōcilij ꝙ dignus esset pro noīe Iesu cōtumelia pati. Non mō em̃ patiēter, sed & libenter: uerū & ardēter ad tormenta sicut ad ornamenta: ad pœnas sicut ad delitias ꝓperabat. Porrò quidē æterna bona illa, bona sunt, q̄ nec oculus uidit, nec auris audiuit: & q̄ nunquā exeunt ab illa patria: q̄ ne scit nisi gaudiū & iubilationem. Ibi nihil deest: ecce abūdantia qua impleat humana cupiditas. Quæ est ista copia ubi nihil q̄d nolis sit totū sit q̄d uelis. Fiat pax (ait ꝓpheta ad Hierusalem) in uirtute tua: & abūdātia in turribus tuis. In illis inquā turrib⁹ q̄ iuxta ꝓphetā aliū gēmis ædificabunt: ubi adipe frumēti nō cortice sacramēti satiabit nos deus. Q; si nihil deerit nobis: aliqd aūt nos latuerit: nunqd erit gloria cōsummata? Ideò nihil latebit nos: & ecce sapietia qua curiositas hoīs satietur. O sapiētia qua tūc oīa q̄ in cælo & q̄ in terra sunt: pfectissime cognoscemus in ipso fonte sapietiæ rerū oim cognitionē bibētes. Nō metuā suspiciones: nō timebo consilia: qa ciuitas illa (iuxta Ioannē) purissimo uitro simílis erit: ut sicut ꝑ uitrū lucidissime cernimus: sic alioru cōsciētias clarissime ueideamus. Quid si nihil defuerit & nihil latuerit: maneataūt timor & anxietas amittendi? Ideó nihil terret: & ecce potētia qua humana infirmitas roboret. Qui posuit, inqt, fines tuos pacē: & cōfortauit seras portarū tuarū: ita ut nullus inimicus intret: nullus exire possit amicus. Vbi ergo summa abundantia: summa sapientia: summa potentia est: puto ꝙ nihil desit plenitudini btūdinis: quantū spectat ad summam fœlicitatis humanæ. Hæc sunt bona naturæ, gr̄æ, gloriæ, bona hūanitatis, bona uirtutis, bona æternitatis. Hæc cogitemus, hæc ruminemus fratres: & iuxta p̄ p̄ceptū legis reuocemus rumínationē: qa sic uiuit: & in talibus uita spūs nostri. Sic em̃ cogitatio scta seruabit nos: ut dicamus cum sancto: meditatio cordis mei in cōspectu tuo semper: dñe adiutor meus & redemptor meus.

De tripl. custodia man⁹, linguæ, & cordis. Ser. C

OMnes nobis causamur deesse gratiam: sed iusti⁹ forsitan ipsa sibi quærit gratia deesse nōnullos. Nempe res cordis est gratia deuotionis ista quā querimus: & hoc munere ipse fraudat: q̄ in æternū ei dissimulat receptaculū exhibere. Cæterum unde illi cura cordis: cui ne ipsa quidē adhuc oris circumspectio: seu manus custodia subest? Non sibi desse miret cōsummationē: qui nec initiū apprehendit: sed ne is quoq; qui initiū iā tenere uidet & ad mediū nō puenit. Magnum est hoī seculari mundas habere manus: monacho non est magnum: sed planè magnū ei malū esse probatur: ne ipsarum quidē cōtagia declinare. Imo uerò & in ipsis quoq; manibus longe amplior munditia & iustitia abundātior à nobis exigit quàm ab illis. Nimirū illis dicit. Fugite fornicationē: & q̄ furabat iā nō furetur, cæteraq; similia: quæ q̄ fecerint, regnū nō cōsequent. Numqd & nobis ab hmōi cōtagijs operū: & tā grauí manuū cōtaminatione timendū est? Sed quo nitidiores manus eo grauius quoq; minor in eis neu⁹ offendit: & sicut p̄ciosam uestē exigua quæuis macula turpius decolorat. Nobis ad immūdicia minima q̄libet inobedientia sufficit: nec iā neuus est sed grauis macula: si in actionib⁹ nr̄is uel minorum residet negligentia mādatorū. Hæc igit operū diligētia seruādorū initia nr̄æ cōuersationis exercet: dū adhuc q̄dē modicū, sed tñ iā lumē in nobis est: nisi fortè magnū se putāt habere lumen q̄ bus ueritas ait. Cū feceritis oia q̄ præcepta sunt uobis: dicite qa serui inutiles sumus: quæ debuim⁹ facere fecimus. Lucæ. 17
Sed hoc inqes ꝓpter humilitatē monuit esse dicēdū. Plane ꝓpter humilitatē: sed nūquid cōtra ueritatē? Cæterū si circa sctōrū quoq; custodia inuenimur adhuc negligentiores: nemo sapiēs eū liquare culicē moneat: q̄ utinā non glutiat uel camelū. At si iā manus mūdatæ fuerint: nec sic quidem continuo ad cor transitur: labijs sanè mundandis secūdū studiū & media solicitudo debet. Quòd si dixeris rarus est qui sermones suos in iudicio disponere uideat: uel ex hoc disces quàm sit rara perfectio: cū nec perfectum inueneris oībus esse cōe. B Quis sanè numeret quantas modicum linguæ membrū contrahat sordes: quàm multiplex in labijs circuncisis immunditia coagulet: quàm sit grauis pernicies oris incircūspecti? Est em̃ lingua dissoluta in sermonibus ociosis: est lingua impudica: est & magniloqua:

gníloqua:quarum prima laſciuiæ:ſequens arrogantiæ ſimulatur. Eſt etiam lingua doloſa & item lingua maledica: quarũ altera ī falſiloquã & adulatoriã ſubdiuiditur: altera uerò nunc ín facie cõtumelias írrogat, nũc detrahít ín occulto. Q; ſi de oĩ uel ocioſo uerbo quodcunq; loquuti furínt hoíes deo ſunt reddíturí rõnẽ ī díe iudícij: quãto díſtrictíus de uerbo mẽdací, mordací, & ínſurioſo, de elato uel laſciuo, de adulatorío aut detractorío iudicabũt? Quàm uera ſentẽtia fratres: ín multíloquío nõ effugiendum peccatum. Vt eñ p̃teream cætera ſi, ꝓpterea eſt ocioſum uerbũ q nullã rõnabílem cauſam habeat: quã rationem de eo reddere poterím⁹ qđ eſt p̃ter rõnẽ? Nemo ueſtrũ fratres paruí æſtímet tp̃s qđ ín uerbís cõſumít ocioſis. Síquidẽ tempus acceptabíle eſt, & dies ſalutís. Volat uerbum írreuocabíle: uolat tẽpus írremeabíle: nec aduertít ínſipíes qd admíttat. Líbet cõfabulari, aíũt, donec hora prætereat. O donec p̃tereat hora: ô donec p̃tranſeat tẽpus. Donec hora prætereat quã tibí ad agendã pœnitẽtiã, ad obtínendã ueníã, ad acqrendã gratiã, ad gloríã promerendã, míſeratio cõditoris ındulget. Donec trãſeat tẽpus quo díuínã tíbí repropítíare debueras píetatẽ: ꝓperare ad angelicã ſocietatẽ: ſuſpírare ad amíſſam hæreditatem: aſpírare ad promíſſam fœlícitatẽ, excítare remíſſam uolũtatẽ, fiere cõmíſſam ĩíqtatẽ. Sic nímírũ ſic agrícolæ cum díu deſíderata affuerít oportunítas ſemínandí: ſic uínítores cũ expectatum tempus putatíõís aduenerít ínuenísse occupatíões, & quaſi írrepræhẽſibíl⁹ ſine ope díem trãſegíſſe lætant? Sic ínſtantíb⁹ nũdínís: ínſtítores nectere moras: occaſiões quærere ſolẽt, ne quẽ fortè ſibí ex eís quæſtũ ꝓuenire cõtíngat? Sic deníq; paupes mendícãtes cũ multís clamoríbus, euocatus tandem affuerít eleemoſynarum díſtríbutor díuertícula captãt: & cõcurrẽtíb⁹ ſocíjs uacuos ambíunt occupare receſſus & fouere latebras ín angulís platearũ? Vtínã tñ uel ſolũ tp̃s uíte amítteret ín uerbís: ſed multí ín hís etiã uítã amíttere cõprobãtur: nec modo ípſí amíttere ſed adímere quoq; & hoc fratrib⁹ ſuís. An non amíttunt uítam detractores deo odíbíles odíbíles uítæ? Fugít uíta quos odít, & q̃s uíta fugít morí neceſſe eſt. An nõ & ípſe morí⁹, q̃ uenenũ bíbít: quod eí maleſuada detractorís lingua propínat? Síqdẽ furtím eí dílectionís uíta ſubtrahítur, & dum neſcít, paulatím ín eo fraterna charitas refrígeſcít. Audítur⁹ eſt forſitã ípa q̃q; cuí detrahítur (undíq; enim uerba uolant) & multorum príus ora ſermo pertrãſiens difficile fierí poteſt: quín ſingulorũ ereuerít línguís, & quaſi ĩam ꝓuect⁹ referatur ad eũ ad cuíus ſpectat offenſam. Itaq; ſcandalízabít audíens & tabeſcet: eoq; facílíus extínguetur ín eo charítas: quo amplíus ante uíuere uídebatur. Sí ínímícus aít mẽ⁹ male díxíſſet míhí, fuſtínuíſſem utíq;. Et qdẽ cauet ſibí prudẽs auditor: cauet & ípſe ſí nõ deſípít: quí ſibí nouerít eſſe detractatũ: ílle ne ueneno ínficiat: íſte ne ſcãdalo perturbet. Sed quod ín ſe eſt tñ lingua maledíca, & íllíus percutiens cõſcíẽtiã, & íſtíus uulnerãs charitatẽ: ſecũ pariter utrũq; peremít. Nũqd nõ uípera eſt lingua íſta? Ferocíſſíma planè, nímírũ quæ tã lætalíter tres ínficiat fiatu uno. Numq̃d non lãcea eſt lingua íſta? Profecto, & acutíſſíma, quæ tres penetrat íctu uno. Lingua, ínqt, eorũ gladíus acutus. Gladíus equídẽm anceps: ímo tríceps eſt lingua detractorís. Nec uerò eíuſmodí línguã ípſo etiã mucrone quo dñícũ latus cõfoſſum eſt crudelíorẽ dícere uerearís. Fodít enim hæc quoq; xp̃í corp⁹ & mẽbrũ de mẽbro: nec ĩam exanímæ fodít ſed facít exanímæ fodíẽdo. Ipſís quoq; nocẽtíor eſt ſpínís quas íllí tam ſublímí capítí furor mílítarís ímpoſuít: ſeu etíam clauís ferreís quos ſanctíſſímís manibus íllís & pedíbus cõſummatío iudaícæ ínıqtatís ínfixit. Niſi enim huíus quod nunc pũgítur & trãſſodít corporís ſuí uítã íllíus uítæ corpís p̃tuliſſet: nũquã íllud pro íſto mortís ínıurıe crucís ígnomíníæ tradídíſſet. Et dícím⁹. Leuís res ſermo: tenera mollís & exígua caro, lingua hoĩs: quís ſapíẽs magnípendat. Leuís quidẽ res ſermo: ꝙa leuíter uolat: ſed grauíter uulnerat, leuíter trãſít: ſed grauíter urít: leuíter penetrat animũ, ſed nõ leuíter exít: ꝓferť leuíter ſed nõ leuíter reuocať: facíle uolat: atq; ídeo facíle uíolat charítatẽ. Vílís res eſt muſca moríẽs: ſed exterminat oleũ ſuauítatís. Tenerũ mẽbrũ lingua attamen uíx teneří põt: ſubſtãtía quidẽ ínfirmũ atq; exíguũ: ſed uſu magnum & ualídũ ínueníť. Modícũ membrũ eſt: ſed níſí caueas magnũ malũ. Tenuís eſt & lata: aptíſſímũ uacuãdís cordíb⁹ ínſtrumentũ: ſícut multorũ míhí ínter uos cõſcíẽtías arbítror atteſtarí: níſí fortè oẽs tã pfecti ſímus ut nũquam nobís poſt longas cõfabulatíones ínuẽta ſit mẽs quodã modo uacua: meditatío mín⁹ deuota: ſíca magís affectío & holocauſtum oſonís non deo píngue: propter uerba ſíue quæ díximus, ſíue etiã quæ audíuím⁹: uerba tñ: facíle eñ lingua labítur: nec mín⁹ facíle íllabítur cordí: íta ut multís ínterloquendũ mín⁹ profuerít q ꝓpríã cohíbuerínt: dũ nõ cauerínt alienã. Vtílís eſt frater q tibí loquít: ſapíẽs eſt, religioſus ac tímẽs deũ: plus díco: angelus eſt & angelus lucís: etiã ſic caue tíbí ne audías unde lædarís. nec ꝑſonã tíbí uelím ſuſpectã eſſe, ſed línguam: præſertím ín ſermocínatiõe cõí. Bona quidẽ columbæ ſímplícitas: ſed ín hac parte quoq; ſerpẽtís aſtutía nõ omíttas. María ne angelicũ quidẽ uerbũ ſine díſcuſſione præteríẽs cogitabat qualís eſſet íſta ſalutatío. Tu quoq; q̃ crebrís experímẽtís ſaltẽ ſolerter aduertíſtí quãtũ noceãt uerba: non deſípíes ſí ſollícít⁹ fuerís: qñquidẽ ítereſſe neceſſe eſt collocutioní: nõ modo orí círcũſpectionẽ, ſed & aurí níhílo mínus adhíbere cautelã. Nõ míremíní q huíc graduí proficientíũ díutíus ímmoremur: plures ſí quídem ínter uos ꝓficiẽtes eſſe credímus quã ꝑfectos. Fortè tñ nímíj uídeamur ín ſuggíllatione uerborũ. Sed memẽtote qñ lingua eſt quæ cõtra uítía línguæ loquítur: ut ín eo uel maxíme haberí debeat excuſata: q nec ſibí parcat: & aduerſus ꝓpría quoq; ſuñpſíus perícula muníat audíentes. Ventus eſt ſermo, ſed non ſemper eſt uẽtus urens. Surge, ínquít, aquílo & uení auſter: perfla hortũ meũ, & fluãt aromata íllíus. Eſt quoq; magna níhílomínus ſermonís utílítas, & frequẽter ín lingua fruct⁹ p̃cioſíſſím⁹ reperíť. Nempe íuſtí uíta ex fide eſt, & fides ex auditu, auditus p̃ uerbum dei. Qũo enim uíuet q̃s níſí crediderít: quomõ credet níſí audíerít: quomõ audíet níſí annũcíeť eí? Sanè propterea maiorẽ eí dílígentíã & dílígentíorem cuſtodíam cõuenít exhíberí: & ſit íuxta ſcripturam mors & uíta ín manibus línguæ. Alioquín ſí ſola ineſſet uíta: nec círcũcíſío quidẽ eí, ſed ſola mors: etiã abſcíſío deberetur. Nũc uerò ponẽda nobís orí noſtro cuſtodía, & oſtíũ círcũſtantíæ labíj: ut nec uítalẽ ædificatiõnẽ clauſura dãnet æterna: nec letalís pernícies líberũ ſortíatur egreſſum. Vígílem⁹ ítaq; ſuper opera noſtra fratres: ne uel omíttamus quod præceptum: uel quod prohíbítũ eſt cõmíttam⁹. Hortať nos ad bípertítam hãc cuſtodíam ꝓpheta cũ dícit. Declína à malo, & fac bonum. Vígílemus níhílomínus ſuper uerba noſtra: ne ín eís uel offendere deum, uel proxímo nocere cõtíngat. Fœlíx ſíquidẽ quẽ ín omní cõfabulatione duplex tímor ílle ſolícítat, & duorum conſideratío ſtímulat auditorũ: primũ quídẽ díuínæ maieſtatís: ín cuí⁹ manus íncídere prorſus horrendum: deínc fraternæ ínfirmítatís cuí níhílomín⁹ perfacile eſt offendículũ dare. Puto tñ neum quídẽ quí ín uerbo cauet offenſionẽ: perfectũ adhuc dící oportere: nſí forſítan cõparatione príorís q tantum ſuper opera uígílabat. Nam & ueritas ín euãgelio de uígílantíbus ſeruís & aduentũ dñí præſtolantíbus loquẽs: ſí, ínqt ín tertía uígílía uenerít & íta ínuenerít: beatí ſunt ſeruí íllí: quod nequaquã de príma, ſed nec de ſecũda díſtũ quidẽ reperíes. Eſt autẽ uígílía hæc ſup cor: cuí ſanè oẽm ĩam cuſtodíã exhíbere ſapíẽs monet: nímírum quía ex ípſo uíta procedít. Ego tñ etíam hanc cõſtare arbítror ſpecíalíter ín duobus, ut uídelícet ſup affectionũ pariter & cogítationũ ſuarũ greges: mẽs ſolícita uígílanter íntẽdat. Et bene huíc dať oĩs cuſtodía à quo cæteras q̃ duas procedere cõſtat: níſí fortẽ q̃ abſít ſimulatíonís geranť ſtudío, & píetatís habeãt ſpecíẽ non uírtutem. Sícut eñ

Pſal. 54.

Pſal. 36.

Can. 4.

Pſa. 3.

Luc. 12. puer. 4.

fontis uena ſcaturíes: níſi foſſas añ repleu erít adiacentes nec refluere, nec ſedarí: nec in altũ ſeſe tollere ꝑualebit: ꝙ uídelícet alías occupetur: ſic humanus animus donec eas: quas prædíximus manus & línguæ cuſtodías ſolerter ím pleat: nec ad perfectã hanc ſuiꝑſius poterít reflecti curã: nec íocũda deuotiõís trãquíllitate frui: nec in ſublímẽ dí uínæ contẽplationís ꝓficere gradũ. Eya fratres ſi ſupnæ uíſitationís gratiã querím⁹: ſic q̃ram⁹: ſi ſpíritales cõſola tiones deſideram⁹ pcípere, ſic petam⁹: ſi cælũ nobís ape rírí cupímus, ſic pulſemus. Hoc deníq; tríplící modo uí gilemus, ſi ad nuptías uolumus íntrare cũ noſtro ſponſo Ieſu chriſto dño: quí eſt benedictus ín ſecura. Amen.

De uerbís apoſtoli. Non eſt regnum dei eſca & potus. Sermo prímus.

NOn eſt regnũ dei eſca & potus: ſed íuſtítia & pax & gaudíũ ín ſpũſancto. Quíd prætergre dímur uíã: quí ad gaudíũ properam⁹? D Eſt quídẽ gaudíũ de regno dei: ſed nõ præmíũ eſt. Eſt gaudíũ de regno dei: ſed nõ gaudíũ carnale: nõ gau díum ſeculare: non gaudíum cuíus extremum luctus oc cupat: ſed ín quod magís triſtítía uertíť. Nõ deníq; gau díum eorum quí lætantur cum malefecerínt: & exultatio quæ fit ín rebus peſſímís eſt: ſed gaudíũ ín ſpírituſancto. Vnde autẽ hoc gaudíũ ínterím níſi de íuſtítía & pace pro cedít? Ipſa ergo procedant tãquam cellulæ mellís: ut fa cile adhuc labílẽ líquorem ſuauítatís ſolídíor poſſít ma tería cõtínere. Erít quãdo íã ípſo ſímplící melle fruemur: & gaudíũ noſtrũ plenũ & purũ erít: ut nõ modo ĩ ſpíritu: ſed de ípo quoq; ſpũ gaudeamus. Erit qñ oĩmodís erit gaudíum ſpírituale: ut nullís íam corporeís occaſioníb⁹ excítetur: non operíbus míſerícordíæ: non lachrymís pæ nitentíæ: non exercitatíone íuſtítíæ: non probatione pa tíentíæ: ſed ípſe magís preſentía ſpíritus ín quem deſide rãt angeli proſpícere. Interím ſanè uelut ſalís loco ſapiẽ tía míhí cætera cõdít: tanquã nõ ſit & ípa cíbus. Interím príus quàm comedam ſuſpíro, & nec tũc quídẽ permít tor ut glutíam ſalíuam meam. Eſt ením ſapíens: cuí quæq; res ſapiũt prout ſunt. Cuí uerò ípſa íã ínſe put eſt ſapiẽ tía ſapít: ís nõ modo ſapiens: ſed etíã beatus eſt. Nempe hoc eſt uídere deũ ſicutí eſt: atq; híc quídẽ flumínís ím petus lætíficãs cíuítatem dei: híc torrẽs uoluptatís: hæc deníq; ubertas ínebríãs eſt. Nunc uerò dñe uínũ nõ ha bẽt: deficít eñ ín his ínterím nuptíís uínũ: uínũ utíq; car nalís íllecebre & cõcupíſcẽtíæ ſeculariſ. Fel draconũ ín quít uínũ eorũ: & uenenũ aſpídũ ínſanabíle. Semp no bís hoc uínũ deficíat frẽs mei: quía nõ eſt hoc uínum bo nũ. Bonum uínum nõ ex uínea ímpurítatís: ſed ex hydría purificatiõís hauríť. Bonum uínũ non ex uua gomorræ cõficíť: ſed ex aqua íudææ. Seruaſtí, ínqt, bonũ uínũ uſq; adhuc. Nã optímũ quídẽ uínum ſeruat etíã adhuc: qđ uí delícet nõ ex aqua cõficiẽdum, ſed exprímendũ magís ex botro íllo magno terræ ꝓmíſſiõís: q ínterím ín uecte por tať dum ſecundum carnem nouímus chriſtum & hũc cru cífixum. Nunqd nõ íllí uínum defecerat q dícebat: renuít cõſolarí anima meaᷓ? Sed & uínum aqua factum guſtaſſe uíſus eſt cum ſubíũxít. Memor fuí dei, & delectatus ſum. Quíd enim faciet ín præſentía quí ín ſola memoría de lectaᷓ? Sic & apoſtolí planè uínũ aqua factũ guſtauerãt: quando íbant gaudentes à cõſpectu cõſilíj: qm̃ dígní ha bítí ſunt ꝓ noĩe ieſu cõtumelíã patí. Quomodo nõ uínũ ex aqua, gaudíũ de cõtumelíaᷓ? Nímírũ ímplebať íã pro míſſio uerítatís quæ ad eos facta erat hoc modo. Triſtí tía ueſtra conuertẽť ín gaudíũ: hoc eſt aqua uŕa uertẽť ín uínũ. Mirarís ꝙ ín uínũ aqua mutatur: etíã trãſit ín panẽ níſi fortè oblítus es comedere panẽ tuũ: eũ de quo legíſtí Cíbabís nos pane lachrymarum, & potũ dabís nobís ín lachrymís ín menſura. Deníq; audí menſuram. Erãt, aít, lapídeæ hydríæ ſex poſitæ ſecũdum purificationẽ iudæo rum. Sí uerus iudæus es non carne, ſed ſpíritu ſex annís ſeruíes, ín ſeptímo líber egredíerís: ín ſex hydríjs purífica berís: ſex dieb⁹ operaberís: in ſex tríbulatiónibus líbera berís: ín ſeptíma nõ tãget te malũ. Non ſolum autem líbe raberís ín eís: ſed & uínũ bíbes ex eís: ubí cœperís iuxta apoſtolũ gloríarí: nõ ſolum ín ſpe: ſed etíã in tríbulationí bus. Hoc eñ eſt duplex ínterím gaudium quod habes ín ſpíritu ſancto: de memoría futurorũ bonorũ & malorum præſentíũ tolerantía. Nil quíppe ín his carnale ſapít: níl ſeculare; níſi uanum: ſed ſpũs ueritatis & celeſtís ſapíentia eſt: cuíus ín utraq; ſuauítas prælíbatur. Gaudete ín domí no ſemper aít apoſtolus: íterũ díco gaudete. Et duplícís huíus gaudíj materíam ſequut⁹ adíũxít. Modeſtía ueſtra Phíli. 4. nota ſit oĩbus homíníbus, dominus prope eſt. Quíd mo deſtía: níſi manſuetudo & patientía eſt? Gaudeam⁹ ergo de his quæ expectamus: quoníã domínus ꝓpe eſt. Iterum gaudeamus de hís quæ ſuſtínemus: ut modeſtía noſtra omnibus nota ſit. Nímírum tríbulatío patientíam opera tur: patiẽtía ꝓbationẽ: ꝓbatío ueræ ſpem: ſpes autem nõ confundit. Sanè ut ídoneus fiat animus geminæ huíc ſpí rítualí lætítíæ capeſcẽdæ: duo æque ad íuſtítíam exercen dam: duo níhílomínus ad cõſeruandã pacem neceſſe eſt præmittanť: quæ quídẽ utraq; copioſius nobís ſcríptura ſacra cõmendat. Síqdẽ íuſtítíæ exercitatío ín his duobus mãdatís tota pẽdere uídeť ut qđ ſíbí qs fierí non uult alíj non faciat: ſicut ad gentes miſſa epíſtola continet apoſto lorum: & quẽadmodũ ad eoſdẽ apoſtolus dícit. Quæcũq; uolumus ut nobís faciant homines, & nos faciamus íllís. Cæterum quoníã ín multís offendímus omnes (ímpoſſí bile eſt ín hoc loco & tempore ſcandalorũ. neq; eñ adhuc uenerũt angelí q de regno dei tollãt omnía ſcandala: ſed nec ſumus ín ílla beata cíuítate cuíus fines pacem poſuít deus) propterea ímpoſſíbile hic & modo pacẽ ínter nos cõſeruarí: níſi & ís quí ín alíquo fortè offendít proxímũ: animoſam elationem, & quí offenſus eſt níhílomínus ca ueat ínexorabílem obſtínationẽ. Studeamus ítaq; fratres mei & humíles ad ſatiſſacíendum his quí alíquíd habent aduerſum nos, & ad remíttendũ hís quí offenderunt nos facíles ínuenírí: quía non ſolũ mutuæ ínter nos pacís cõ ſeruatío conſtat ín his duob⁹ ſed ne ípſa quoq; díuína ſi ne his propítíatío poterít obtineri: ꝙ nec munus ab eo recípíat: quí non príus ierít ut fratrí reconcílíetur & dí míſſum etíam ab eo delíctum ſtrictíus exígat qui conſer uo ſuo debítum non remíttít. Iam ſi manẽt ín nobís íuſtí tía pax, & gaudíum ĩ ſpírituſancto tría hæc nõ quaſi ſecu rí ſimus, pro eo quòd regnum dei ínta nos eſt: ſed eo ma gís ín tímore & tremore noſtram ípſorum ſalutem opere mur: ſcíẽtes nímírum quòd hunc tantum theſaurum ad huc ín uaſis fictílíbus habeamus.

Item de eíſdem uerbís apoſtolí. Non eſt re gnum dei eſca & potus. Sermo ſecundus.

SOlet apoſtolus paulus ín uerbís eẽ breuís: ín ſententíjs copioſus. Nõ ígnorauít hoc ílle: tã cloquantíæ quàm ſapientíæ dotíbus approba tus: quí ſíngula pauli uerbo tonítrua íudíca bat. Tam ſignanter enim uníuerſa depromít, & ſic ítonat ſpíritu & uírtute: ut ín ſerie ordínem: ín ſenſu plenítudí nem ín utroq; cõnexionem mírabílíter extẽdat. Non eſt, Rom. 4. ínquít, regnum dei eſca & potus: ſed íuſtítía & pax & gau díum ín ſpírituſancto. Quíd ad hæc dícítis uos guloſí & luxurioſí: quorũ deus uenter eſt: quorum omnís uſus aut ín uentre aut ſub uentre eſt: quí (ut aít íacob⁹ apoſtol⁹) ín luxurijs enutrítís corda & corpora ueſtra? Audíte au Iaco. 5. díte: quía eſca uentrí, & uenter eſcís: deus autẽ hũc & has 1. Cor. 6. deſtruet. Ve uobís quí dormítís ín lectís eburneís: & laſcí uíjs ín ſtratís ueſtrís: q comedítís uítulum de armento, & bíbítís uínũ defecatũ, & primís ungímíní unguentís. Fí líj homínũ uſq; quo graui corde: quía corpore pínguí: ut quíd dílígítís uanitatẽ & ueritatẽ negligítís? Pínguedo carnís: delítíæ corporís, ſaturítas uentrís, aut ante mortẽ uos deſerẽt, aut uos ín morte íllas relínquetís. Quoníam, ínquít, ſanctus, cũ interíerít non ſumet oĩa: neq; deſcẽdet Pſal. 48. cum gloría eíus. Sícut oues ín ínferno poſíti ſunt: mors Vbí ſu depaſcet eos. Quã bene ſicut oues: quía detracto uellere pra. mundíalíum

mundialiū diuitiarū dure preſſecq detōſi: ſempiternis nu
di deputabūtur incēdijs. Mors depaſcet eos: quia ſemper
morientur ad uitā, & ſemp uiuēt ad mortē. Ergo hic caro
uermibus: illic aīa ignib⁹ deputat: donec rurſus inſœlici
collegio colligati tormētis pœnalibus ſocient: qui ſocij
fuerūt in uitijs. O delicate q delitijs & diuitijs circūfuſus
atq cōfuſ⁹ cōfuſionē expectas & mortē: nō eſt regnū dei
eſca & potus: nō purpura & byſſus: quia dies ille utroq
circunfluus in puncto ad inferna deſcendit. Quid ergo?
Sed iuſtitia & pax & gaudium in ſpūſctō. Attendis & in
tendis: quia gaudium in fine eſt? Sic fatui filij adam præci
piti ſaltu iuſtitiam tranſilientes & pacem: rem finalem in
principiū cōuertere & puertere uultis? Nemo eī eſt qui
gaudere nō uelit. Nō ſtabit & nō erit iſtud: qa ſicut nō eſt
pax impijs: ſic nec gaudere impijs dicit dom⁹. Nō ſic im
pij non ſic. Prius eſt iuſtitiā facere: inquirere pacē & ſe
qui eam, & ſic demū apphēdere gaudiū imo à gaudio cō
phēdi. Sic angelic⁹ ille cōuētus pri⁹ iuſtitiā fecit: cū ſtetit
in ueritate, & ueritatis deſeruit deſertorē. Poſt hæc illa pa
ce firmati ſunt q exuperat oēm ſenſum: qa cū diuerſis ho
noris primatib⁹ ambiant: null⁹ q murmuret: qui inuideat
Pſa.147. nullus. Lauda tu hieruſalē dñm: lauda deū tuū ſiō: qñ cō
fortauit ſeras portarū tuarū: bñdixit filijs tuis in te: q po
ſuit fines tuos pacē. Lauda & laudes replica: qa munitiſſi
mis uectib⁹ & icōuulſibilib⁹ ſeris clauſæ ſunt portæ tuæ
nullus inimicus intrat: nullus exit amicus: benedicti filij
tui in te: oī benedictione ſpirituali in cœleſtibus cum xpo.
Iam non eſt timor in finib⁹ tuis: qa poſuiſti fines tuos pa
cē: nullæ tibi tētationes: nulla ſeſe cogitationū turma cō
fundit: qa uerſipellis ille cōtortor lōgē eſt à muris tuis &
à filijs tuis. Et ille q idem eſt: oīa i idētitate cōſolidat atq
coniungit. Cuius participatio, inqt, in idipſum. Hoc iam
tertio hauriunt aquas in gaudio de fontibus ſaluatoris:
& nudis (ut ita dicā) oculis diuinitatis intuētur eſſentiā
nulla corporeorū fantaſmatum imaginatione decepti. Ec
ce gaudiū i fine: ſed ſine fine. Miſeri nos qui ab illa fœlici
regione repulſi in hāc deſcēdimus imo cecidimus uanita
tem. Filij ſion, ait ppheta, inclīti & amicti auro prio quō
reputati ſunt in uaſa teſtea? Filij ſion illi⁹ uidelicet ſpecu
latiuæ ciuitatis: quā ædificauit dñs ut uideat in gl'ia ſua:
filij ſupnæ hieruſalē q libera eſt mater nra: inclīti p digni
tatē conditionis amicti auro prio p diuinitatis imaginē:
Quomodo ergo ex his nos quidē reputati ſum⁹ in uaſa
teſtea: in hæc lutea & fragilia corpa degenerauim⁹? Exhi
bent eī angeli fratres chariſſimi iuſtitiā deo: pacem inter
ſe: gaudiū ſibi. Sic & tu homo noli prius rapere qd tuum
eſt, & iuſtitiā quā deo & pacē quā pximo debes cōtenere.
Iuſtitia uirtus eſt: qua reddit unicuiq qd ſuū eſt. Tu non
ſolam iuſtitiam: ſed multas & multiplices iuſtitias debes
Pſal.35. creatori. Iuſtus enim dñs, & iuſtitias dilexit. Iuſtitia tua ſi
cut montes dei. Bene ſicut montes: quia plures cumulos
miſerationū ſuarū ingeſſit tibi. Et prius qdē te cū cæteris
& inter cætera creauit: nec ſine magna p̄rogatiua dignita
tis. Dixit enim de oībus & facta ſunt. Poſt hæc, uehemen
tiſſimo tui amore inflāmata maieſtas illa, redemit te. Num
quid uerbi facilitate? Non ſed triginta annis opatus eſt
ſalutē tuam in medio terræ: affix⁹ crucī: addictus mortī: lu
dibrijs deputatus. Deus tuus factus eſt frater tuus nō an
gelorum frater: quia nuſquā angelos apprehendit: ſed, ſe
men abraæ apprehēdit. Cōmune quidē habes q factus
es: q frater es ſpeciale. Adiecit adhuc erga nos ſpecialius
quoddā: qd de lata nos & ſpecioſa q ducit ad mortem di
gito ſuo traxit: & poſuit i cōſilio iuſtorū & cōgregatiōe.
Quid ultra debuit facere & non fecit? Cui⁹ uel ſaxeū pe
ctus tāta & talis à tāto & tali collata bñficiorū multitudo
non emolliat? Quicqd igit es: qcquid potes: debes crean
ti, redimēti, uocāti. Sed cū iuſtitiā feceris: fac & pacē. Quā
diu eī ſum⁹ in hoc uaſe teſteo, & fragilitate cōplexionis
hūanæ: nō poſſum⁹ inueniri ſeādalorū p̄rſus immunes. Si
igit recordatus fueris q frater tu⁹ habet aliqd aduerſum
te ſis hūilis ad ueniā petēdā: ſi tu habes aduerſ⁹ illum ſis
facilis ad dandam, & omnia membra erūt in pace. Sic eī
ad duo iſta charitatem & humilitatem paratiſſimi: nō po
terim⁹ diſſenſionē ſentire. Diſcite, inquit, à me: qa mitis Mat. 11.
ſum & humilis corde: mitis, qd ptinet ad charitatē: qa cha
ritas patiēs eſt: benigna eſt: hūilis, qd ad ipſam uerbi ſpe
ctat ꝓprietatē. Sic pcedētib⁹ erit gaudiū in ſpūſctō. Lo
quat qd expt⁹ nouit: inexpt⁹ ignorat: aīalis eī hō nō
pcipit ea q̄ ſunt ſpūs dei. Nunqd nō plerūq orātibus no
bis oīa uiſcerū ſuccutiunt occulta: ad memoriā gaudij il
lius qd eſt i hier'lm q̄ ſurſum eſt: q̄ eſt mater nra: & lachry
marū unda uultus meditantiū ſupfūdit? O ſi duraret. Si
oblitus fuero tui hier'lm obliuiōi det dextera mea: adhæ
reat lingua mea faucib⁹ meis: ſi nō meminero tui, ſi nō pro
poſuero hier'lm, in principio lætitiæ meæ. Verè in princi
pio letitiæ: qa finis illic repoſit⁹ eſt. Qñ cōſcindes ſaccū
meū dñe ieſu & circūdabis me lætitia: ut cātet tibi gloria
mea & nō cōpūgar? Principiū gaudij illius qd hic q̄ñq
ſentim⁹ ſtilla eſt, guttula eſt, de flumine illo eſt deſcēdēs:
cuius impet⁹ lætificat ciuitatē dei. Qñq ueniet tēpus ut
perēnibus gaudijs nos in ipo diuinitatis fonte ꝓfundius
immergamur: ubi unda undā ſine intercapedine & inter
polatione cōtinet? Qñ ueniā & apparebo ante facie dei?
Qñ trāſibo i locū tabernaculi ammirabilis uſq ad domū
dei? Qñ ſicut audiuim⁹ ſic uidebimus in ciuitate dñi uir
tutū? Eya igit fratres huic fœlici ternario fideliter inſi- Mat. 26
ſtam⁹, & ſemp ſimus memores uerbi illius: Amice ad qd
ueniſti? Quia nō ad hoc uenimus ut ſimilatoria ſpecie re
gē interficiam⁹, ſed ei ſeruiamus q eſt bñdictus in ſecula.

De uerbis domini, Omnis qui ſe exaltat humiliabitur. Sermo. B

OMnis qui ſe exaltat humiliabit, & qui ſe humi- Luc. 18.
liat exaltabit. Si cōſideramus diligēter fratres
gradus hoīm quatuor inueniem⁹: dico autem
ſummā fœlicitatē in celo ad quam ſuſpiramus
mediā fœlicitatē in paradiſo unde cecidimus: item q me
diam infœlicitatē in hoc mūdo ꝓ qua gemimus, & in in
ferno extremā infœlicitatē, quā merito formidamus. Bre
uius tñ dicere poſſum: uitam & umbrā uitæ: umbrā mor
tis & mortem. Itaq nec in ſummo: nec in imo poſiti time
mus deſcēdere: aſcēdere cupimus cō magis anxij: quō ui
demur uiciniores infimis quàm ſupremis, & ecce dicitur
nobis: qa oīs qui ſe exaltat humiliabit, & q ſe hūiliat exal
tabit. Quid nam ſibi uult cancellata hæc cōnexio exalta
tionis & hūiliatiōis? Ita ne parū eſt dñe q in ueritate tua
humiliaſti nos: qa adhuc exibis ut apponat hō humiliare
ſeipſum? Et quidē reſtat adhuc quo poſſim⁹ hūiliari: ſed
q illo cecider it iam nō adijciet ut reſurgat: q hūiliat⁹ fue
rit uſq illuc fruſtra ſperat exaltationē: ſiquidē humiliaſti
nos in loco afflictiōis, & operuit nos umbra mortis. Vſq
adeò uita noſtra inferno appropinquauit, quos humilia
bimus ultra. Quæ utilitas in ſanguine noſtro, ſi deſcende
rim⁹ in corruptionē. Sanè nihil aliud infra nos eſt quàm
irreparabilis illa corruptio, poſt umbrā mortis nō reſtat
niſi mors, poſt locū afflictionis ſolus ſupereſt locus mor
tis. Qui ſe, inquit, humiliat exaltabit. Si dixiſſet: qui hu
miliatus fuerit exaltabitur, exultaſſem utiq tāquàm cer
tiſſime humiliatus & uehemēter. Nūc uero cū dicat q ſe
hūiliat exaltabit: anguſtiæ mihi ſunt undiq nec ignoro
quid eligā, ſed qd agā. Exaltari cupio qa ſummope id ne
ceſſarium. Siqdē neq hic manētē habeo ciuitatē: nec bo
nū eſſet hic manere etiā ſi liceret. Porrò inferi⁹ adhuc ire
perire eſt. Iā eī locū teneo inferiorē, & q ſolū habeat in
tra ſe infimū hoc eſt infernū, ſi me illuc hūiliauero nō eſt
ſpes exaltationis, ſi me nō humiliauero idētidē deſpera
tio eſt exaltatiōis: qa q ſe humiliauerit exaltabit: & is tm.
Si hoc egero mors mihi eſt, ſi autem nō egero & ab exal
tatiōe repulſus, nec ſic effugiā manus mortis. Sed ſi hoc
difficile petet: ſaltē qd ꝑmiſſum eſt cōſideremus. Oīs qui Luc. 18.
ſe exaltat, ait hūiliabit. Quē eī ueritas hūiliat: ipſe quo
ſe exaltet? Neq hic dicimus quo, ſed quo qa nō locus ui
det deeſſe ſed uirtus. Nō inquā deeſt hoī quo exaltare ſe-

possit:sed deest oīno qui possit. Est quidē uolūtas multa
Psal.118. sed nulla facultas. Nempe uelint nolint hoies:cōis totius
Adæ,totius humani generis uox est:in ueritate tua hūi-
liasti me. Quisqs aūt in ueritate humiliat:ueraciter humi
liat:nec nisi fallaciter exaltat. Quid est aūt falso exaltari:
nisi uerè nō exaltari? Gratias ei:qa nō dixit:omnis qui se
exaltauerit exaltabit. Quo eīm conaremur in uanum ex-
altari,si id arbitraremur,qñ ne ipsa quidē nūc desperatio
pficiēdi:appetitū cohibet exaltādi? Et fortè hoc est quod
ait,q se exaltat humiliabit: nec ptinet ad effectū qui nul-
lus est sed ad effectū q stultus est. Quātos eīm uidemus hu
miliatos,sed nō hūiles,pcussos sed non dolentes:curatos
quidē à dño,sed ne ipsa curatione sanatos. Hi sunt q sub
sentibus esse delitias cōputant, dissimulātes peccata quæ
actitāt,lubricū in quo titubāt,tenebras quib⁹ caligāt,la-
queos inter quos ambulāt,locū afflictiōis quē ihabitāt,
corp⁹ mortis qd gestāt, iugū graue qd tolerāt,grauiorē
Apoc.3. cōscientiā quā occultāt:grauissimā sniam quam expectāt.
Talis ille erat:cui Ioānes in apocalypsi scribere iubeba-
tur. Dicis quia diues sum & nulli⁹ egeo:& nescis quia tu
es pauper & miser & miserabilis,& cæcus & nudus. Nec
mirū si sit uana & mēdax exaltatio filiorū hoīm: siquidē
uani sunt & mēdaces. Humiliat eos ueritas:exaltat uani-
tas. Et dilexerūt magis tenebras quàm lucē, amplectētes
exaltantē se uanitatē,& quærētes mēdaciū. Porrò cōtra
ueritatē quæ se humiliat,uotis & studiis quibus possunt
dissimulationib⁹ & conatibus friuolis recalcitrātes. Fe-
cimus ne aliqd? Puto qa inuenim⁹ etiā quo humiliat hō
seipsum. Dico aūt:ut adhæreat humiliāti se ueritati: nec
dissimulet,sed cooperet ei deuoto pietatis affectu. Proin
de cauebo deinceps quā solicite potero duritiā cordis:
sentiā & plangā dolorē meū:ne si fortè insensibile fuerit:
sit etiā insanabile uulnus meū. Ero uir uidēs paupertatē
meā in uirga indignationis eius:ne ueniat aīa mea in cō-
Hier. 5. sortio eorū de quib⁹ ueritas ait:percussit eos &nō dolue
Hier.51. runt. Et item. Curauimus babylonē & nō est sanata. Gra-
uis curatio humiliatio hæc:sed grauior morb⁹ superbia est
quæ utinā sic cureť ut saneť hac cura. Consentiā itaq; ad-
uersario meo,acquiescā iudici meo:cedam deniq; urgēti
aculeo ne bis pūgar. Tale eīm reor esse qd dñs ait. Ois q
se exaltat humiliabitur,& qui se humiliat exaltabit. Ac si
dicat. Quisquis cōtra stimulū recalcitrat duplo pungeť,
parcetur aūt ei qui senserit & dederit locum iræ.

De uerbis libri sapientiæ, Iustum deduxit dominus per uias rectas &c. Sermo.

Sapi.10. IVstum deduxit dñs per uias rectas, & ostendit illi regnū dei,& dedit illi scientiā sanctorū. Ho-
nestauit illū in laboribus, & cōpleuit labores il-
lius. Et iustus qui in principio sermonis accusa-
tor est sui,& est iustus qui ex fide uiuit,& est iustus qui
absq; terrore est. Et prim⁹ quidē bon⁹: qa accedit ad uiā:
secūdus melior:quia currit per uiā: tertius optim⁹:quia
iam appropinquat ad finē uiæ. Hic tamē accipiamus pri-
mum:quē uelocius inuenimus. Hūc deduxit dñs & non
alius:quia ipsius est de uia iniquitatis ad uiam ueritatis
reducere,& deducere per eā. Per uias, inquit rectas. Viæ
domini uiæ rectæ:uiæ pulchræ:uiæ plenæ:uiæ planæ. Re-
ctæ sine errore:quia ducūt ad uitam. Pulchræ sine sorde:
quia docēt mūditiā. Plenæ multitudine:quia totus iam
mundus est intra christi sagenam. Planæ sine difficultate:
quia donant suauitatē. Iugū enim eius suaue est, & onus
eius leue. Et ostendit illi regnum dei. Regnum dei conce-
ditur, pmittitur, ostēditur, percipitur. Concedit in præ-
destinatione, promittitur in uocatione, oñditur in iusti-
ficatione: in glorificatione percipitur. Vnde est illud. Ve-
Mat.25 nite benedicti patris mei: percipite regnum dei. Sic enim
Rom.8. ait apostolus. Quos p̄destinauit hos & uocauit,& quos
uocauit,illos & iustificauit: quos autem iustificauit: illos
& magnificauit. In prædestinatione est gratia: in uoca-
tione potentia, in iustificatione lætitia: in magnificatio-
ne est gloria. Et dedit illi scientiam sanctorum. Scientia
sanctorum est:hic tēporaliter cruciari,& delectari in æter
num. Et in contrarium scientia malorū relabitur. Alia est
scientia mūdi quæ docet unitatē, & alia scientia carnis quæ
docet uoluptatē. Illa tanquā pater: ista tanquā mater no-
bis est. Sicut enim mater filio suo semper optat q̄tem &
oēm prorsus laborē claudit à filio suo: sic caro incrassata,
impinguata, dilatata recalcitrat, nec minimis saltem digi
tis patitur se cōtingi. Et sicut pater uult filium suum huc
illucq; discurrere ut addiscat: unde aliqñ magnificet: sic
& mundus uult hominē multis laboribus intricari: ut ha-
beat unde superbiat: unde infletur & dissipiat de uanita-
te in idipsum. Sanguisugæ duæ sunt filiæ: id est propriæ
uoluntatis: quæ quasi radix est: duæ filiæ sunt uanitas &
uoluptas clamātes, affer affer. Hæ nūquā satiantur nūquā
dicūt sufficit. Si quis has planè in se cōtriuerit non imme
rito sibi illā uocē poterit coaptare. Qñ, inqt, pater meus
& mater mea dereliquerūt me: dñs aūt assumpsit me. Ho-
nestauit illū in laborib⁹. Nónne nos & in ipsis laboribus
nostris honestamur: cum oīa quæ facim⁹ ad unitatis uin-
culū adunam⁹: ut nō in nobis sit pondus & pondus: quia
utrūq; abominabile est ante deum? Nónne & hæc uilitas:
hæc deformitas, hæc semicinctia honorantur & adorant à
principib⁹ terræ? Væ nobis si exultauerim⁹ nisi in xp̄o &
pro xp̄o: uæ nobis si uendibilē obtulerimus paupertatē:
Et cōpleuit labores illius uel hic in pseuerātia, ut usq; ī fi
nē iustitiā non relinquat: uel illic in gloria, ut gaudeat in
æternū. Fœlix utraq; cōpletio, cū & hic moriť iust⁹ plen⁹
dierū, & illic oriť in plenitudine dierū: utrobiq; plen⁹ &
hic gratia & illic gloria: quia gratiā & gloriā dabit dñs.

De quadruplici debito. Sermo.

IN uia estis fratres quæ ducit ad uitā: in uia re-
cta & impolluta quæ ducit ad ciuitatē sanctam
hierusalē illā quæ libera est: q̄ sursum est, quæ
est mater nostra. Arduus quidē ascēsus eius: ut
pote per ipsam mōtis summitatē incisus: sed uia compen
diosior: laboris magnitudinē uel temperat: uel excludit.
Vos autē tam fœlici facilitate: quàm facili fœlicitate uiā
istam nō solū itis sed curritis: quia exonerati estis & accin
cti nihil pōderis super dorsa portātes. Nō sic aliq nō sic:
qui quadrigas & quadrigalia onera ptrahentes montis
circuitū ambire decernūt, & plerūq; p deuexa mōtis p̄ci
pitanť: ut uix finē iueniāt uiæ suæ. Fœlices igiť uos q uos
& uestra sine oī exceptificula reliqstis: p ipm mōtis uerti-
cem iter facitis ei q ascēdit super occasum: dñs nomē illi.
Illi uerò qui quāuis ægyptum fugerint: tñ ad quæq; ægy
ptia tenerrime resuspirant: uiā ciuitatis habitaculi nō in-
uenerūt, sed uolūtatū suarum grauissimis sarcinis p̄graua
ti, uel sub onere uel cū onere cadūt: ut uix ad cursum pue
niāt destinatū. Quid eīm est: gr̄as illi cuius gr̄a hoc totum
factū est: q uita nostra uitā apostolicā rep̄sentet. Illi reliq̄-
rūt oīa, & in schola saluatoris sub eius p̄sentia congrega-
ti, hauserunt aquas in gaudio de fonte saluatoris: ipsum
uitæ fontes bibētes. Beati oculi q uiderūt. Nūqd nō uos
nō in præsentia, sed in absentia ipsius, nō ad uerba oris
eius, sed ad uocē nūciorū eius simile aliquid feciśtis? De-
fendite uobis hāc p̄rogatiuā: q illi ad uisum & ad uerbū:
uos ad auditū & nuncium credidistis. Sic state in dño cha
rissimi ut quēadmodū illi in fame & siti, in frigore & nu-
ditate: in laboribus & ieiuniis & uigiliis & ceteris obser-
uantiis iustitie uiā regiam tenuerunt, sic & nos & si nō in
eorum meritis, tū exercitiis aliquaten⁹ coæquati dicatis
dño deo uestro: cū ueneritis ante thronū gloriæ ipsi⁹. Læ
tati sum⁹ pro diebus quib⁹ nos humiliasti: annis quibus
uidim⁹ mala. In ueritate dico uobis: quia in ueritate estis
in uia recta, in uia sancta, quæ perducat ad sanctum sancto
rū. Mētior (qd ad cōsolationē uestrā dicā) si nō ex mani-
bus huius pcōris: monachorū nouitiorum & cōuersorū
aīæ ad cælestia gaudia uolauerūt: tam libere quàm libera-
te de carcere nr̄æ mortalitatis. Si q̄ritis unde id sciā: scito-
te q̄a certissima mihi signa ide facta sūt & oñsa. Nō est igiť
qd uobis uel p uobis timeā: à uiribus sathanæ & ministro

rum eius

rū eius:cū nouerim illius fortitudinē p redēptoris uulne
ra traductā & deductā ad nihilum. In spū em̄ fortitudinis:
fortē fortior ille cōtriuit:portas æreas & uectes ferreos cō
fringens. A uersutijs & astutijs illius formido mihi est p
uobis:in quibus partim subtilitate naturæ: partim expe
rientia tēporū sub tot annorū milib⁹ eruditus, fragilitatē
humanæ naturæ quaquauersum se uerterit non ignorat.
Sic ille insatiabilis homicida primis parētib⁹ nostris nō
ursos,non leones,nō fortia terræ animalia delegauit: sed
tortuosum & callidū serpentē q̄ p sinuosa uolumina nunc
caput cauda,nūc caudam capite tegere cōsueuit. Denīq;
& serpens nō fortior erat sed callidior cunctis animātib⁹
terræ,ait scriptura. Vnde & ab interrogatiōe incepit,mē
tem mulieris explorans:sciens ingenio nō uirib⁹ laborā
dū, cur p̄cepit uobis dñs deus inquens ne comederitis de
ligno scientiæ boni & malī? Quæ respōdit. Ne forte moria
mur. Q̄d deus pro certo posuerat dicēs. Quacūq; die co
mederitis morte moriemini ista sub dubio supponit: ne
forte inquiens, si comederimus, moriamur. Et audi inge
nium malitiamq; serpētis. Nequaquā, inquit, morieminī.
Deus affirmat, mulier dubitat, satham negat. Sic & ego ti
meo ne sicut serpens euam seduxit astutia sua, sic & sensus
uestri corrūpant̄ à castitate q̄ est in christo iesu. Putās ne
aliqs in uobis est, cui dicat in cogitatiōib⁹ suis: cur p̄cepit
uobis de⁹ ut istā regulā teneretis? Scd'm em̄ impetū spiri
tuū uestrorū huic tepido remissiorē, illiferuēti uitā arctio
rē pponit, hoc solū expectās & expetens: ut quoquomō
tollat eū à cōsilio iustorū & cōgregatione. Profecto spūs
ille q tibi hoc suggerit, spūs mēdax est, spūs potestatē ha
bēs. qd tibi inuidet locū tuum. Vnde & sapiens huius rei
nō ignarus, si spūs potestatē habētis sup te ascēderit ait.
locū ruū ne dimiseris. Absit enim ut spūs ueritatis qui
te huc adduxit: te reducere uelit: qa nō est in ore ei⁹ est &
nō: sed est in illo est, sicut irrefragabilis auctoritas testat.
Nemo (ait apostolus) loquēs in spiritu dei dicit anathe
ma iesu. Iesus saluator siue salus, anathema separatio inter
pretatur. ¶ Qui uerò tibi sepationem à salute submur
murat, nec dei spūs est nec à deo: qa spūs sctūs nō dispgere
sed colligere uenit q semp reuocat dispsos isr'l in terrā suā
Quid? Vitā fortiorē aliqs q̄rat? Dico uobis: qa ista fortis
sima est, & q̄ ex oī pte si dissimulare noluerīs, prīæ illi scho
læ saluatoris p sua possibilitate rndeat. An audes ad mol
liorē uel cogitādo descēdere? D O si cognouisses & tu
quàm multa & quàm multis debeas, uideres quàm nihil
sit q̄d facis, quàm nec inter minima nūmerādū ad cōpara
tionē debitorū tuorū. Vis scire q̄ & quibus debeas. Prīo
christo iesu debes oēm uitā tuā: quia ipse uitā suā posuit
pro uita tua, & cruciatus amaros sustinuit: ne tu ppetuos
sustineres. Quid tibi dirū uel durū eē poterit cū recorda
tus fueris: qa ille in forma dei ī die æternitatis suæ in splē
doribus sanctorū ante luciferū genitus splēdor & figura
substātiæ dei, inuenit ad carcerē tuū, ad limū tuū, infixus
(ut dicit) usq; ad cubitos in limo pfundi. Quid nō suaue
tibi, cum tibi collegeris oēs amaritudines dñi tui & reme
moraberis: primū quidē infantilīū necessitatū: deinde la
borū quos ptulit in p̄dicādo, fatigationū in discurrēdo,
tētationū in ieiunando, uigiliarū in orādo, lachrymarum
in cōpatiēdo, insidiarū in colloquendo, postremo pericu
lorū in falsis fratribus, cōuitiorū, sputorū, calaphorū, fla
gellorū, irrisionū, subsannationū, exprobrationum, clauo
rum, horūq; simlīū: q̄ in salutē nostri generis triginta &
tribus annis opatus & passus est in medio terræ. O quàm
indebita miseratio, quàm gratuita, & sic pbata dilectio,
quàm inopinata dignatio, quàm stupēda dulcedo, quàm
inuicta māsuetudo, regē gloriæ pro despicacissimo uerna
culo, imo uermiculo crucifigi. Quis audiuit unquàm tale
aut quis uidit huic simile. Vix enim p iusto qs moriť, ipse
p iniustis & inimicis mortu⁹ est, eligens exulare à cælis ut
nos reportaret ad cælos, amic⁹ dulcis, cōsiliari⁹ prudens,
adiutor fortis. Quid retribuā dño p oīb⁹ q̄ retribuit mi
hi. Nónne si cōferrent in me oēs uitæ filiorum Adā: & oēs
dies seculi, & labores oīm hoīm q fuerūt q sunt & q erūt,
nihil eēt ad cōpationē corpis illi⁹ q̄d spectabile & stupē
dū est uirtutibus etiā supnis in cōceptu de spūsctō, in or
tu de uirgine, in uitæ innocētia, in doctrinæ affluētia, in
coruscatiōibus miraculorū, in reuelationibus sacramen
torū. Vides igiť qa sicut exaltant̄ cæli à terra, sic exaltata
est uita illa à nra, q tñ posita est p uita nra. Sicut nihil ad
aliqd nullā habet cōparationē, ita & uita nra nullā habet
ad uitā illius pportionē: cū illa dignior: ista miserior esse
nō possit. Nec me putes rē exaggerare sermonib⁹, qa hic
deficit oīs lingua, nec sufficit oculus uel ad intuēdū tātæ
dignatiōis arcanū. Cū ergo ei dona uerò qcqd sum: quic
qd possum, nónne istud sic est, sicut stella ad solē: gutta ad
fluuiū: lapis ad montē, granū ad aceruū? Non habeo nisi
minuta duo: imo minutissima corp⁹ & animā, uel potius
uinū minutū, uolūtatē meā, & nō dabo illā ad uolūtatem
illi⁹, q tātus tātillū, tātis bñficijs p̄uenit, q̄ toto se, totum
me cōparauit? Alioqn si illā retinuero qua frōte, qb⁹ ocu
lis, qua mente, q̄ cōsciētia uado ad uiscera miæ dei nri, &
audeo pfodere illud fortissimū ppugnaculū q̄d custodit
israel, & illi⁹ sanguinis nō guttas, sed undas à ptibus cor
poris in meū p̄ciū detorquere? O gñatio puersa & infi
deles filij qd facietis in die calamitatis de lōge uenientis,
ad cui⁹ fugietis auxiliū? Sed nūqd huic soli debitor sum,
cui uix parū aliqd retribuere possum? Exigūt à me prete
rita pcta mea futurā uitā meā: ut facia fructus dignos pœ
nitētiæ, & recogitē oēs annos meos in amaritudine aiæ
meæ. Et ad hæc qs idoneus? Peccaui sup numerū arenæ
maris, & multiplicata sunt pcta mea, & nō sum dignus ui
dere altitudinē cæli p multitudine iniqtatis meæ, qm̄ ir
ritaui irā tuā: & malū corā te fecī. Circūdederūt me mala
quorū nō est nūer⁹, cōprehēderūt me iniquitates meæ,
& nō potui ut uiderē. Quod ergo sine nūero est, quo
nūerabo? Quo satisfaciā, cū cogar reddere debitum usq;
ad nouissimū quadrātē? Sed & delicta qs intelligit? Ait
illa cælestis Fistula ambrosius. Facili⁹ inueni cos q inno
cētiā seruauerūt quàm q cōgruā egerūt pœnitētiā. Sed
& quamtūlibet pœniteat, quātūlibet se afflictet maceret
pter nomē tuū, nō pter meū meritū, ppitiaberis pctō
meo dñe (ait iustus) multum est em̄. Cū ergo qcqd uiuis,
qcqd sapis, qcqd habes, qcqd potes, huic uni rei dedicaue
ris, nūqd aliqd est uel inter aliqua cōputādū? Pauloante
uitā tuā p uita sua xp̄o reddideras, & nūc iterū eā totam
p̄cedētiū exigit recordatio pctōrū. Nūqd (ut uulgo dī)
de una filia duos generos statuisti facere? Quid si tertiū
tibi debitorē ostendā, q nō minus acriter quàm ueraciter
uēdicat eā sibi? Puto q & tu possidere desideras ciuitatē
de qua dicit. Gl'iosa dicta sunt de te ciuitas dei. Gloriā il
lam quàm nec ocl'us uidit, nec auris audiuit, nec ī cor ho
minis ascēdit, regnū oīm seculorū, uiuere in æternū, ī p
petuas hæreditates. Credo q uelis eē æqualis āgelis dei
in cælo, esse etiā hæres dei, cohæres xp̄i, & in platcis sup
næ siō melos angelicū auscultare & uidere qcquid illud
sit: cū xp̄s tradiderit regnū deo p̄rī, & erit deus oīa in oī
bus, postremo esse sil'is deo & uidere eū sicuti est. Nec du
bito qn & cōcupiscas suspicere & umbras declinantes & Psal. 24.
diē aspirātē: cum illuxerit illa solēnis dies & nubila rerū
excusserit: qñ iā nō inclinabitur dies: sed erit æterna me
tidies: qñ erit plenitudo feruoris & lucis: solis statio tene
brarū exterminatio, deficcatio paludū, fœtorum depul
sio. Nónne ad hoc emēdū, totum te q̄cunq; & undecūq;
cōtrahere poteris dare oportebit? Et cum uniuersa com
pleueris nō tamē putes esse cōdignas passiones hui⁹ tē
poris uel corporis ad futurā gloriā q̄ reuelabiť in nobis.
An sic impudens es, uel imprudēs, ut minutū tuū q̄d si
bi tā xp̄i uia, quàm pctī pœnitētia certatim rapiūt: ēt ad
hoc cōgrēdū uel audeas nūmerare? Quid dices si & quar
tū debitorē in mediū adduxero, q sibi etiā iure primatus
sui supiores tres cudere uelit? Ecce in ianuis est q fecit cæ
lū & terrā & creator tuus ē: tu creatura, tu seru⁹, ille dñs,
ille figul⁹, tu figmētum. Totū ergo q̄d es illi debes, à quo

Gene. 3.

Vbi su
pra.

Eccle. 10.

1. Co. 12.

Psal. 86.

totū habes'illi p̄cipue dño,q& te fecit,& bñfecit tibi:q tibi mīstrat syderū cursus:aeris tēperiē,fœcūditatē terræ, fructuū ubertatē.Huic reuera totis medullis,totis uiribꝰ seruiēdū,ne fortè indignationis oculo te respiciat,& despiciat & cōterat in æternū & in seculum scī. Nō arbitror aūt q te tāta raptet insania:ut &hic minutum tuū nomi nare nedū numerare p̄sumas.Expone ergo mihi cui horū quatuor proponas reddere q debes: cū unusquisq tam intern⁹ quàm æternus exactor sit:ut te possit singlariter suffocare.Eya domine uim patior,respōde pro me.In manus tuas cōmēdo minutū meū:tu psolue oībꝰ,tu ab oībꝰ libera:qa tu es deꝰ & nō hō,& q hoībꝰ ipossibile est,possibile est tibi.Qđ habui,& feci,dñe habe me excusatum: qa imperfectū meum uiderūt oculi tui.Quid ergo amplius grūniet dices,nimiū laboramus, nimium icusamus,nimium uigilam⁹:cum nec millesimæ imo nec minimæ parti debitorū suorū ualeat respōderē? ¶ Hæc est fortasse fratres:illa uera uestra quadragesima nō exterior, sed interior:quæ nō corticem sacramēti:sed adipē frumēti cōtineat.Si em̄ unicuiq istorū quatuor & p̄ se & p se oēm decalogi pfectionē debetis pfecto decē quater ducta quadragesimā uestrā faciunt:quā custodire uos oporteat oībus diebus uitæ uræ.Et ipse qui uos cōgregauit in loco isto uitā uestrā cōseruet in ope sancto:ut cum ipse apparuerit uita uestra,& uos appareatis cum ipso in gloria.

De septem spiritibus. Sermo.

Gala.5. MAgister gentiū paulus ex occasiōe ipsius spūalis naturæ qua uiuim⁹:ad spūalē cōuersationē excitās discipulos ait. Si spū uiuimus: spiritu & ambulem⁹. Ac si dicat. Si caro nō pdest q̄quā:sed spiritus est q uiuificat ipam:separe oportet p̄cio sum à uili:& digniorē præponere partē:ut secūdum spm̄ ambulem⁹:nō fm carnē. Ad spm̄ em̄ debet fieri cōuersio carnis:ut seruiat ipsa &,nō seruiat ei:ut dicat spiritus seruo suo:ueni & ueniat:fac hoc & faciat illud.Sic enim erit uxor nostra sicut uitis abundās,&saluabitur per generationem filiorum qui sunt opera bona,si fuerit ipsa quidē in lateribus domus nr̄æ:id est in absc̄dito & humili loco:aīa uerò resideat in medio tanquā domina: tanquàm Iob.13. patersamilias tanquā iudex:ut fiat qđ scriptum est. Aīa mea in manibꝰ meis semp.Maledictus em̄ spūs ille q parte suā deteriorē facit.Maledictꝰ hō q pascit sterilē, & ui- Rom.8. duæ nō benefacit. Denicq ut testat idē apls. Si fm carnē uixerimus,moriemur: qm̄ qui in carne ambulāt deo placere nō possunt,& qui semināt in carne de carne metēt corruptionē.Si aūt spiritu facta carnis mortificauerim⁹ uiuemus:qm̄ qui spiritu dei aguntur hi filij deī sunt: & q semināt in spiritu:de spiritu metēt uitā æternam. Prudēter pinde fratres &nō ad insipientiā nobis spiritualē elegim⁹ uitā:castigare.s.corpus & seruituti subm̄cere,& deū q spūs est adorare in spiritu& ueritate.Sed quia spirituū diuersa sunt gña:necessaria est nobis eorum discretio p̄ 1.Ioā.4. sertim cum ab apl'o didicerimus:nō oi spūi esse credēdū. Videri em̄ pōt minus eruditis,& q parum exercitatos habent sensus:oēm cogitationē non alterius quàm ipsius humani spiritus esse sermonē:qđ nō ita esse & certa fidei Psal.84 ueritas pbat,& diuinarum restimōia scripturarū. Audiā, Zach.2 inquit,ppheta,nō quid ego loquar,sed quid loquatur in Psal.77. me dñs deus.Et alius ppheta.Angelus,inquit, q loque- 2.Co.11. batur in me &c. Et in spalmo didicimus fieri immissiōes etiā p angelos malos.Vnde & timet apl's: ne sicut serpēs decepit Euā astutia sua, sic & discipulorum qbus loquit corda decipiantur ab eo utiq cuius ipse paulus astutias Ephe.6. nō ignorat.Vñ & dicit.Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinē,sed aduersus principes & ptātes, aduersus mundi rectores tenebrarum harum.Esse tm̄ spm̄ carnis nō bonum:manifeste idē apl's idicat,ubi inflatos spiritu carnis suæ quosdā esse testat. Et esse etiā spm̄ hui⁹ mundi declarat ubi gloriatur in dño p se pariter & pro 1.Cor.2. discipulis suis nō q eū acceperint,sed spiritum qui à deo est:ut sciamus,inquit,quæ à deo donata sunt nobis. Sunt ergo hi duo satellites maligni illius principis tenebrarū: ut dñetur spūs nequitiæ spūi carnis & spūi huius mūdi. Quisq ergo ex his tribꝰ spiritibꝰ spūi nr̄o loquat:ne credamus ei qm̄ sanguinē sitiūt nō qdē corporū: sed qđ gravi⁹ est aīarū. Sed qm̄ spūalis oim natura ē à sermōibꝰ corū cognoscem⁹ eos,& qs spūs sit q loquat:ipsa suggestio declarabit. Semp em̄ spūs carnis mollia:spūs mūdi uana: spūs malitiæ semp amara loquitur. Quotiēs ergo importune(ut assolet)carnalis cogitatio mētē pulsat,uerbi gratia:cū de potu,de cibo,de somno,cæterisq silibus ad carnis curā ptinētibꝰ cogitātes:hūano quodā inardescimus desiderio:certū sit nobis spm̄ carnis ē q loquit,& tāquā aduersariū repellam⁹ cū dicentes. Vade retro sathana:qm̄ Mat.16. non sapis ea quæ dei sunt: sed magis sapia tua inimica est deo.Cū aūt nō de illecebris carnis sed de ambitiōe seculi de iactātia & arrogātia:cæterisq silibus cogitatio uana uersat in cordibꝰ nostris,spūs mūdi est qui loqtur,longè pernicioſior hostis,&maiori solicitudine repellendus. Interdum uerò satellitibus istis,terga uertētibꝰ p̄ceps ipe habēs irā magnā tāquā leo rugiēs insurgit aduersus nos: cū uidelicet non ad uoluptatē carnis aut seculi uanitatē: sed ad irā,ad ipatientiā,ad inuidiā,ad amaritudinē animi puocamur, importune ingerēdo si qd min⁹ amicabiliter minusue discrete factū uidet aut dictā: si qua denicq aut in signo aut in opere quolibet data uidet indignationis occasio:materia suspitiōis.Huic ergo cogitatiōi non aliter quàm ipi diabolo resistēdū est:nec aliter ab ea quā ab ipsa pditione cauendū.Scriptū est em̄. In patiētia uestra possidebitis aīas uestras. Fit tm̄ aliqn ut spūs nr̄ à quoli- Luc.21. bet horū triūcrebro supatus & seruꝰ addictꝰ illi, in suam ipsiꝰ pernicē heu uices illius agat:ut iam sine oī alterius spūs suggestione: ipa ex se aīa:ut uoluptuosas aut uanas aut amaras pariat cogitatiōes.Iā uerò nō facile arbitror posse discerni:qn noster ipse loqtur spūs:quādoue loquē tem alterum audiat quēlibet è tribus illis. Sed qd refert quicūq loquat:dū unū &idem sit qđ loquūtur? Quid refert loquētis nosse personā:dū constat pniciosum esse qđ loquit? Si inimicus est:resiste uiriliter inimico:si tuꝰ ipse spūs est argue eū:& miserabiliter plange q in tātam miseriā & tā miserabilē deuenerit seruitutē.Quotiēs uerò suppastigando corpore humiliādo corde:seruāda unitate & charitate fratribus exhibenda:seu cæteris uirtutibus acq rēdis,cōseruādis;amplificādis:salubris cogitatio in mente uersatur:diuinꝰ sine dubio spūs est qui loquit: aut per seipsum sanè:aut per angelū suū.Et quemadmodū de humano aut maligno spū dictū:sic & de angelico & de diuino.Nec facile est quis loquat discernere:nec ignorare piculosum p̄sertim cū certū sit angelū bonū nunquā loqui ex semetipso:sed deū ē q loqt in ipso.Studiosiꝰ igit deinceps cōsideremus quonā modo malignorū illorum spiritū suggestiōes audire:imo quāta indignatione abm̄cere debeamꝰ:auertētes aures nr̄as ne audiamꝰ sanguinem,& sapiam quā reuelat caro & sanguis: puulos quoq babylonis,cogitatus scilicet mūdanos ab ipso initio tenentes & alludētes ad petrā:ipsum etiā malignū cū tentationibꝰ suis à conspectu cordis nr̄i abm̄cientes & deducētes ad nihilū.Eas uerò cogitationes quæ iustitiæ & ueritatis nos ammonent tota deuotione suscipiētes: diuinæ dignationi gratiā habeamus:nec aliqn tantæ benignitati inuenia mur ingrati:sciētes qm̄ ipse est q loqt iustitiā:ipe em̄ cuiꝰ sermo ueritas est.Quātæ em̄ temeritatis:imo quantæ insaniæ est:si fortè dū alloquit nos dominꝰ maiestatis: nos insensati auertamus aurē & ad nescio quas ineptias conuertamur? Quāta est hæc iniuria quā grauiter uindicāda:cū uillissimꝰ uermis clamantē ad se audire dedignat creatorē uniuersitatis.Quanta uerò & quàm ineffabilis diuinæ dignatio bonitatis quæ quotidie conspicit nos:infœlices auertentes aures:obdurātes corda &nihilominus clamat ad nos & iugiter clamitat i plateis? Verè in plateis:quia in latitudine claritatis.Ecce enim bonorū meorū nō egeo dñe,& tm̄ dicis:conuertimini filij hominum.Et iterum clamitas. Reuer-

Cañ.6. mitas. Reuertere reuertere ſunamitis: reuertere reuertere ut ītueamur te. Propterea obſecro uos dilectiſſimi qui re miniſciminí dñí ne taceatís & ne detís ſilētiū eí: audiētes iugiter quíd loquaf ī uobís dñs de⁹ qm̄ loquíf pacē. Fœ-
lix & beata anima quæ uenas ſuſurrj diuíní percípit ín ſilē-
1.Reg.3. tío: frequenter íterans íllud ſamuelís. Loquere dñe quía audít ſeruus tuus. Híc ergo hodíernus ſermo finem acci-
píat ut etíā tacētib⁹ nobís deū íntus audíamus loquentē & ſuadētē de regno ſuo tanto utílius, quāto ſubtílius per ínternam ínſpiratíonē. Sí qua tamen adhuc de audienda hac domíní uoce ípſe ſuggeſſerít, alío ſermōe tractabím⁹: ne præſertím ín tam utílí ac ſpíritualí matería mentes ue-
ſtras longitudíne ſermonís oneremus.

De multíplící utílitate uerbí dei. Sermo.

TEnetís credo quemadmodū heſterno ſermōe, de ea quæ nobís admodū neceſſaría eſt, díſcre-
tíone ſpírítuum ammonuerím⁹ ſolícitudínem ueſtrā: ut cōtra uenenatos ſerpentís antíquí ſi-
bílos, cōtra mortíferos ſírenæ cātus: aures cordís iugíter obturare ſtudeatís: ut nec ſpm̄ carnís loquētē mollía: nec ſpm̄ mūdí uana ſuggerētē: nec ſpm̄ nequítiæ audíatís ím-
mittentem amarítudínes & ſcandala ſemínantē. D Sed huíus ſpūs aſtutías noſſe neceſſe eſt huíus cogitatiōes nō expedít ígnorare. Interdum ením trāſſígurat ſe malígn⁹ ílle & nequam ſpíritus ín angelū lucís: ut uírtutís ſímula-
tíone plus noceat. Sed & tunc quoq; ſí dílígenter aduer-
tímus: nonnunquam níſi amarítudínís & díſcordíæ ſemí-
maría ſpargit. Suadet ením nonnullís ſíngularía ſeíunía quædā: unde cæteří ſcandalízētur: non quía ſeíumū dílí-
gat: ſed quía ſcādalo delectetur. Multa quoq; ín hūc mo-
dum ſolet afferre, quæ tamē à díurna ſapíētía facile díſcer-
nen̄t: ſí apl'ícā íllā beatí íacobí díffínítíonē præ oculís ha-
Iaco.3. beamus: quí díuínā deſcríbēs ſapíentíā aít. Sapíētía quæ à deo eſt, primū quidē pudíca eſt: deínde pacífica. Omnē ergo cogítatíonem ín qua hæc duo nō concurrunt: à dei ſapíētía alíenā eſſe nō dubítes. Eā ergo quæ pudíca uíde-
tur: nec ad uítía trahít aperte: ſed uírtutís prætendít íma-
gínem: tūc demū à deo noueris eſſe ſi pacífica ſit: ſí præla-
tí tuí atq; ſpūalíū fratrū approbaf íudícío: qm̄ non faciet dñs de⁹ uerbū qd̄ nō reuelauerít ſeruís ſuís. Quāta uerò deuotiōe: quāta hūílítate, quāta ſolícítudíne cogítatío ſa-
lubrís, nō alíter quàm díuínæ dígnatíonís ſermo ſuſcípí debeat, & heſterno ſermōe partím íam díximus, & hodíer-
no nſhílomínus alíquanto latíus perſuadere conabímur.
Lucæ.11. Beatí em̄ quí audíūt uerbū dei & cuſtodíūt íllud. Vultís noſſe quàm beatí? Primū quidèm ſonās ín auríb⁹ aīæ uox díuína cōturbat, terret díjudícatq; : ſed contínuo ſí bene aduerterís uíuíficat, líquefacít, calefacít, íllumínat, mun-
dat. Denícq; & cíbus noſter eſt & gladíus & medícína & cōfirmatío & requíes: reſurrectío quoq; & conſummatío nr̄a. Nec mireris q uerbū dei íā nūc ínueníaf oīa ín oīb⁹ eſſe: quantū ſpectat ad íuſtíficatíonē: ſí quídèm & futurum eſt oīa ín oībus ad glorificatíonē. Audíat & íllud pct̄ōr & cōturbabíf uēter eí⁹: à uoce ílla carnalís aīa cōtremíſcet. Oīa nāq; cordís ſecreta rímaf atq; díjudícat ſermo uíuus & efficax: cordíū atq; cogítatíonū pſcrutator. B Vnde & licet mortu⁹ ín pct̄ō: ſí audíerís uocē filj̄ dei uíues. Ser-
mo em̄ quē loquítur: ſpūs & uíta eſt. Sí cor tuū índuratū
Pſal.147. eſt: memēto ſcípturæ dícētís. Emíttet uerbū ſuum & líq-
faciet ea. Et ítē. Aīa mea líq̄facta eſt ut dílect⁹ locut⁹ eſt. Sí
Cañ.5. tepíd⁹ es & euomí íam formídas, nō díſcedas ab eloquío domíní & ínflāmabít te, quía eloquíū eíus ígnítū ualde. Q; ſí tenebras ígnorātíæ plāgís: dílígēter audí qd loqua-
tur ín te dñs de⁹, & erít lucerna pedíb⁹ tuís uerbū dm̄ní, & lumen ſemítís tuís. At fortaſſís tāto amplíus doles: quan-
to claríus peccata etíā mínima íllumínatus agnoſcís: ſed ſanctíficabít te pater ín ueritate q̄ eſt utíq; ſermo eíus: ut
Ioan.15. ínter apl'os audíre merearís. Iam uos mundí eſtís propter ſermonē quē loquut⁹ ſum uobís. Iā uerò cū laueris man⁹ tuas: ecce parauít ín cōſpectu tuo menſam: ut non de ſolo pane uíuas, ſed ex oī uerbo qd̄ ꝓcedít de ore dei, & ín for-
títudíne cíbí íllíus curras uíā mādatorū eíus. Vbí ſí cōſí-
ſtunt aduerſum te caſtra, & prælíū tētatíonís ínſurgit: ar-
rípe gladíū ſpūs: qd̄ eſt uerbū dei, & ín eo facile tríūpha-
bís. Qd̄ ſí fortè ut eſt certamínís cōſuetudo cōtígerít alí-
qn̄ uulne rarí: mittet uerbū ſuū & ſanabít te, & erípiet te de ínteritiōíb⁹ tuís: ut ī te quoq; ímpleaf qd̄ aít cēturío:
cuí⁹ fides tā magnífice cōmēdaf. Dñe, ínqt, díc tm̄ uerbo Matt.8.
& ſanabíf puer me⁹. Sed & ſí títubas adhuc confitere & clama: meí aūt penè motí ſunt pedes: penè effuſí ſunt greſ Pſal.8.
ſus meí, & ín uerbís ſuís cōfirmabít te ut expím̄eto díſcas: qm̄ uerbo dm̄ní cælí firmatí ſunt & ſpū oris eí⁹ oīs uírt⁹ eo-
rū. In hís atq; hmōí pſeuera: ī talíb⁹ iugíter exercere do-
nec íā dícat ſpūs ut requíeſcas à laboríb⁹ tuís. In hoc uer-
bo quíeſces dulcíter ac ſuauíf ſoporaberís donec ueníat hora: cū omnes quí ín monumētis ſunt audíēt uocē eí⁹ & procedent. Sed quò? Alj̄ quídem ín íudícíū, alj̄ uerò ín uítā æternā. Et quís ſcít: ſí eſt dígnus amore uel odío? Tūc maxíme memor eſto uerbí tuí ſeruo tuo dñe ín quo
níhí ſpem dediſtí, ut ab audítíōe mala nō tímeā: ſed bea-
ta magís audítío ꝓducat ad uíſionē cum díces: Veníte be-
nedícti patrís meí &c. Quícūq; em̄ cōfitebítur me coram hoíbus aít ípſe: hunc & ego cōfitebor ín conſpectu pr̄ís meí & angelorum ſanctorū: qd̄ nobís cōferre dígneť ípſe qui cōſtítutus eſt íudex uíuorū & mortuorum. Amen.

De quatuor modís orādí, de obſecratíone, ora-
tíone, poſtulatíone, & gratíarū actíone. Sermo. A

QVatuor míhí uídētur orandí modos exprime-
re apl'ī uerba, dícētís: Volo primū fierí obſecra-
tíones, deínde oīones, poſtulatíones, gratíarū I.Thi.4.
actíones. Sunt em̄ quos adhuc pct̄ cōſcíentía terret & crucíat: nōdū accepta reſiſtēdí uírtute: tunc ſcílí-
cet cum primū ípſos ín pct̄ōrū ſceno íacētes: ſpūs ueríta-
tís írradíat & excítans erubeſcere facít & tímere deū: dū uídēt ímmanítatē crímínū: meritorū exíguítatē: & uelut ardentē corā ſe gehēnā expaueſcētes: qm̄ ín ſeípſís boní níl ínueníūt: alíūde apprehēdūt unde tegantur. Sciūt em̄ q nō ſít tutū ín cōſpectu dm̄ní dei ſuí uacuos apparere: cō-
tra legís præceptū, & multomínus íd p̄ſumere plení ſter-
core manibus audet. Quía ergo tíment & merito tíment per ſeípſos accedere: ſtudent quaſí per alíos ſupplícare. Tale eſt íllud oīonís genus: quo ſolem⁹ uti dícētes. San-
cte petre ora p̄ nobís, & Símílía. Maxíme uerò íllud (ob-
ſecratío eſt manifeſta) per paſſionē tuā líbera nos dñe, & cætera, ín hūc modū. Tale em̄ uídef ac ſí latro deprehēſus & íam uícín⁹ ſuſpēdío, qm̄ penítus deſperat: nec ínuenít ín ſe unde ueníā deprecetur: extēdēs brachía dícat: qa ſíc paſſus eſt xp̄s: ut corum à qbus teneť aíos moucat ad píe-
tatē. Credo ego de talíb⁹ dící poſſe: qa regnū cælorū uím Matt.11.
patíť, & uíolēti rapíūt íllud. Vím faciebat regno cælorū Luc.18.
publícanus ílle: qm̄ dū nō auderet ocl'os ad cælos leuare: ípſum cælum ad ſe potuít ínclínare. Símíle alíqd mulíer Matt.9.
ílla egíſſe uídeť, quæ profluuíum ſanguínís habēs: dum tímeret ad xp̄m accedere: fecít ab eo x̄ tutē exíre. Furtím em̄ tetígit fímbríam, & curata eſt ab ínfirmítate: unde & índignātís quodāmodo uerbū uídeť quod de ea dñs aít. Quís me tetígit? Et addídit. Senſí à me exíre uírtutē. Nō credo q̄ ſít ínter nos quíſpíā: ſed fortè nōnullí ín ſeculárí habítu uel cōuerſatíone potuerūt alíqn̄ experírí quíd lo-
quor ut ínuíti fluxū ſanguínís pateret̄ur: eíus ínquā ſan-
guínís q regnū dei nō poſſídebít. Etem̄ q facít pct̄m̄ ſer- Ioan.8.
uus eſt pct̄ī: nec ſua ſe poterít cōtínere uírtute etíā cū uo-
let. Huíc ergo mínímе expedít p ſeípm ad xp̄m accedere, ſed tāgere ſí quā ínuenerít eíus fímbríā: hoc eſt eū cōſíde-
rare hoíem quē humílíorē uíderít & extremū ín eccleſía quæ eſt ueſtís xp̄í: eū ínquā q elegít abiectus eſſe ín domo dei oportet cōſíderare: qm̄ ís uerè eſt fímbría poſíta ín ora ueſtímētí: ad quā utíq; ſpūalís unguentí deſcēdens à capíte copía tota decurrít. Hunc ſí beneficíjs alíqbus ſeu p̄ce humílí aut cōfeſſíone pura tetígerít: ut affectum eíus erga ſe moueat ad cōpatíendum ſíbí: habeat fidem & ſíne dubítatíone ſanabítur. Illud tm̄ nouerít fímbría non à ſe:

ſed à chriſto exiſſe uirtutẽ:q & tangi ſe proteſtaꝝ in fimbria.Expreſſi nũc uobis quãtũ potui:quale ſit & cui animæ neceſſariũ genus obſecrationis.At uerò iam cõtinẽdi uirtute accepta ſecurus accedit:qui ſibi cõſcius fuerit pro delictis præteritis ueniã quærẽs & oꝛone utens:quæ noſtri oris eſt ratio:qñ iã ore ſuo loquiꝝ cũ deo ſuo. Hic illud eſt q maria magdalene:quãquam nõ minus humilis emorroiſoſa illa non ſic tñ ueretur accedere,ſed rigat lachrymis pedes,capillis tergit, ungit unguẽto, oſculatur oro deuote.Vnde ſatis liquet q oĩno iã ꝓpoſuerat in corde ſuo à pctõ deinceps abſtinere:& quaſi ꝓfluuiũ ſtabat. Quod ſi iã cõſecut⁹ es & tu: primũ eſt ut ipſi dño in oratione loquẽs recogites annos tuos ĩ amaritudine animæ tuæ. D Dehinc poſtquam in lamẽtis pænitẽtiæ aliquãdiu pſeuerãs hilaritatẽ quãdã & fiduciã cõceperis indulgẽtiæ:accede iã ad poſtulatiões:ut ſecure tanquã recept⁹ in gram dñi:tibi & cõſeruis tuis audeas petere qđ oportet. At fortaſſis requiras unde aut qũo noſſe poteris utrũ hãc cõſequut⁹ ſis indulgentiã.Sic nimirum conſeruãdæ humilitatis gratia:diuina ſolet pietas ordinare:ut quãto qs plus proficit:eo minus ſe reputet ꝓfeciſſe. Nã & uſq; ad ſupremum exercitiũ ſpiritualis gradũ:ſi qs eouſq; ꝓuenerit: aliqd ei de primi gradus imꝑfectione relinquiꝝ: ut
Mar,9. uix ſibi primũ uideaꝝ adeptus. Attamẽ ſcio q hodie lectũ ſit in euãgelio:dixerat ieſus paralytico:Cõfide fili remittũtur tibi peccata tua,& reputatum eſt ei ad blaſphemiã. At ille cui nimirũ cogitatio hoĩs cõfitetur:quid,inquit, cogitatis mala in cordib⁹ ueſtris? Blaſphemare me blaſpematis,& quaſi ad excuſandum uim uiſibilis curatiõis uirtutẽ mihi inuiſibilẽ uſurpare. Sed ego uos potiꝰ blaſphemos eſſe cõuico:ſigno ꝓbãs uiſibili inuiſibilẽ poteſtatẽ ut ſciatis,inqt,quia poteſtatẽ habet filius hoĩs ĩ terra dimittẽdi pctã:tunc ait paralytico: Surge tolle,lectum tuũ &ambula.Et tu ergo ſi iã ſurgis deſiderio ſupnorũ, ſi grabatũ tollis corp⁹ ſcilicet à terrenis eleuãs uoluptatibus:ut iã nõ feraꝝ aĩa cõcupiſcẽtijs eius:ſed magis ipſa (ut dignũ eſt) regat illud &ferat quo nõ uult ſi demũ ambulas q retro ſunt obliuiſcẽs,& ad ea q ante ſunt,te extẽdẽs:deſiderio & ꝓpoſito ꝓficiẽdi:curatũ te eſſe dubites. Neq; em̃ ſurgere poteras ſi nõ aliquaten⁹ onus eſſet alle uiatũ:& nec grabatũ tollere:niſi exoneratus magis:quia nec ambulare feruore cõuerſatiõis cũ pctõrũ grauí mole poſſibile eſt.Propter qđ fiducialiter iã poſtulare põt qui eiuſmodi eſt:tñ caueat ne fortè aut poſtulet nõ poſtulãda:aut minus poſtulet q à deo ſunt poſtulãda:aut ea tepide q̃rat q toto affectu & oĩ tpe ſunt quærẽda. Petitis & nõ accipitis ait Iocobus:eo q male petatis:utpote in cõcupiſcẽtijs ueſtris.Sic agit omnis q terrena quærit ultra neceſſitatẽ:qui mundiale gloriã ſectatur aut uoluptatẽ. Tale eſt etiã quod ſolẽt ſeculares hoĩes mortem inimicorum in orationibus poſtulare: cæteraq; ſimilia quæ non oportet.At uerò tẽporalia ſi defuerint: petenda quidem ſunt:quãtum neceſſitas humana requirit: ſed iuxta beati Gregorij ſententiam: non ſunt nimium requirenda. In genere etiã illa ſpũalia ſunt ſine q̃bus nihilominus ſalus cõſtare põt ut ſermo ſcientiæ:gratia curationũ omniaq; de quibus certum nõ habemus qđ expediat nobis utpo-
Rom.8. te ſi te fatiget tentatio:ſupplicãdum quidẽ pro ea ut auferatur à te:ſed nõ nimis obnixe:quoniam in talibus meminiſſe ſemper oportet apoſtolicæ illi⁹ ſentẽtiæ.Nos em̃ quid oremus ſicut oportet neſcimus, & deo magis committere quàm temere aliquid apud nos definire.Hæc aũt ſunt toto affectu & omni tẽpore poſtulãda:hæc ſunt pro quibus inceſſanter &quàm obnixe poterũt,ad deum clament deſideria tua,ut habeas gratiã eius bonã:&placere poſſis in oculis pietatis ipſius,& in eo uiuas & moriaris
Luc.18. in ipſo ut gloriã eius uidere & ipſo fruí in perpetuũ mearis.De his enim dictũ eſt:ſine intermiſſiõe orate. Vñ
Pſal.26. & propheta:Exquiſiuit (inquit) te facies mea:faciẽ tuam
Pſal.26. dñe requiram.Et alibi.Vnam petij à dño:ut inhabitẽ in domo dñi omnibus diebꝰ uitæ meæ. Porro ad quartum genus orationis quod eſt gratiarũ actio perpaucos attingere credo,& quo rarius,eo preciosius eſt.Multam enim prorſus gratiã inueniet apud deũ:quẽ iuxta ꝓmiſſionem ſuã exaudit antequã inuocet:& teſtimoniũ reddet ſpũi eius ſpũs quẽ habet ex deo:qm̃ exauditũ eſt deſideriũ ei⁹ ita ut certus iam nõ orare ſed gratias agere poſſit.Sic em̃ habes in lazari reſuſcitatiõe:ubi domin⁹ licet priꝰ nihil oraſſet. Pater ĩquit gratias ago tibi:quia audiſti me.Prima igitur:id eſt obſecratio uerecũdo fiat affectu. Secũda quã proprie diximus orationẽ affectu puro: ut uidelicet nõ diſſimulemus peccata:nõ nos palpemus:ſcientes q ſic quiſq; inuenit gratiã apud deum:ſi inuentus fuerit durꝰ iudex in ſemetipſum. Tertia:id eſt poſtulatio amplũ quærit affectum & fiduciæ latitudinem:ſicut ſcriptum eſt.Poſtulet autem in fide nihil hæſitãs. Credo enim propterea dictum.Quẽcũq; locum calcauerit pes ueſter: ueſter erit: Ioſuæ,1.
quod tantum ĩpetrabim⁹ quãtũ porrexerim⁹ pede fidei. Quarta quæ eſt gratiarũ actio: ipſa debet eſſe deuotione pleniſſima & delitijs affluens.Iã uerò de reuerẽtia oꝛonis in eo quod lectum eſt ĩ capitulo ipſius regulæ:uos modo ſolicitauit auctoritas:ex cuius occaſiõe aliqua de oꝛone dicendi putaui.Illud tñ breuiter dico: nõnullos ut arbitror experiri interdũ in oratiõe ariditatẽ & hæbetudinẽ quãdã mẽtis,ut ſolis orãtes labijs nõ ſatis attendãt: neq; quid dicãt neq; cui loquãtur:pro eo q uelut ex conſuetudine quadã cũ minus digna reuerentia & ſolicitudine ac ceſſerũt. Quid enim aliud cogitare debet frater intrãs ad orationẽ quàm ꝓphetic ũ illud:Ingrediar in locũ taberna culi admirabilis uſq; ad domum dei? Oĩno ſiquidẽ opor
Pſal.85. tet nos oꝛonis tpe curiã intrare cæleſtẽ:illã utiq; curiã in qua rex regũ ſtellato ſedet ſolio circundãte innumerabili & ineffabili beatorũ ſpirituum exercitu.Vnde &ipſe qui uiderat:quia maiorẽ numerũ nõ inuenit:milia ait milium Apoca.
miniſtrabãt ei,& decies cẽtena milia aſſiſtebãt ei.Quanta ergo cum reuerẽtia,quãto timore,quãta illuc humilitate accedere debet à palude ſua ꝓcedẽs: & repens ranuncula uilis? Quàm tremebund⁹ quàm ſupplex quàm deniq; humilis & ſolicit⁹ & toto intẽtus aĩo maieſtati gloriæ ĩ præſentia angelorum:in cõſilio iuſtorũ & congregatiõe aſſiſtere poterit miſer homũtio.In cũctis igiꝝ actionib⁹ nr̃is multa opus eſt animi uigilantia,ſed præcipue in oratiõe. Etem̃ ſicut ĩ regula noſtra legim⁹: licet hora em̃ & omni loco oculi dñi ſuper nos ſpeculent: maxime tñ in oꝛone. Licet em̃ ſemp uideamur ſed nũc etiã ꝑſentamus & oſtendimus nos quaſi facie ad faciẽ cum deo loquentes.Porrò quãuis ubiq; ſit deus:in cælo tñ orãdus eſt:ubiq; oꝛonis tpe cogitãdus,ut mens noſtra nõ oratorij tecto: nõ aeris ſpacio:nõ ipſa retardeꝝ nubiũ denſitate iuxta eam formã quæ nobis à xp̃o tradita eſt ubi ait.Sic orabitis.Pater no Mat.6.
ſter qui es in cælis. Cælũ em̃ quadã ꝓgatiua etiã ſedes ſiue thron⁹ dei uocaꝝ, quia ad eã cõparationẽ qua deum in cælis angeli ſancti & electorũ aiæ uident: nos miſeri& peregrini ſuper terrã: uix ſolũ nomen habere uideamur. Sic igitur oret qui orat tanquã aſſumptus & ꝑſentat⁹ ei qui ſedet ſuper excelſum thronum in angelis qui miníme ceciderunt,& eleuatũ in hoĩb⁹ quos ſuſcitauit de puluere inopes.& erexit de ſtercore pauperes:ſic inquã ſemetipſum cõſideret,& ſic attendat tãquã ꝑſentatũ dño maieſtatis ut dicat cũ Abrahã. Loquar ad dñm meum cũ ſim Gen.18.
puluis & cinis.Et quia tuo præcepto cõmonit⁹:tua inſtitutione formatus:id præſumo domine fons pietatis.

Quomodo uoluntas noſtra diuinæ uoluntati tripliciter ſubijci debeat. Sermo.

AVdiſtis nũc ex regula noſtra fratres de humilitate ſentẽtiã:cui ego quoties legiꝝ toto animo intentos uos eſſe uolo.Inſipiẽs eſt em̃ & ĩſanus quicũq; in aliis uitæ meritis: quicũq; in alia religiõe ſeu ſapientia:niſi in ſola humilitate confidit. Apud dñm fratres ius habere non poſſumus: qm̃ in multo offendimus oẽs: ſed nec fallere eum: ipſe enim nouit abſcondita cordis; quanto magis opera manifeſta: utiq;

nec reſiſtere

nec reſiſtere utríbꝰ:qm̃ oīpotēs eſt.Quíd ergo reſtat níſi ad humílitatís remedía tota mēte confugere:&quícqd ín alíjs mínꝰ habemus de ea ſupplereꝛSed ô míra uanítas:ô míra fatuítas cordís nr̃í:cuíus elatíonē pfecte reprímere: cuíus ceruícoſos motus oīno domare humílitatís matería tanta nō ſufficít quín ſupbíat adhuc terra & cínis. D Porrò totíus humílitatís ſumma ī eo uídeť cōſíſtere:ſi uolūtas nr̃a:díuínæ(ut dígnū eſt)ſubiecta ſit uolūtatí:ſícut
Pſal.61. aít ꝓpheta.Nónne deo ſubiecta erít aía meaꝛScío quídē creaturā oēm uelít nolít ſubiectā eſſe creatorí.Sed à creatura rōnalí uoluntaría ſubiectío q̄ríť:ut uolūtarie ſacrifícet dn̄o & cōfiteať noī eíꝰ:nō qa terríbíle & ſctm̃:nō quía oīpotēs:ſed qa bonū eſt.At uerò ſubiectionē íſtā tríplícē eſſe neceſſe eſt:ut qđ certū eſt deū uelle:íd nos uelímꝰ oīno:& qđ certū eſt eū nolle ſíť execremur & nos.Qđ aūt íncertū eſt utrū uelít aut nolít:neq; uelímus ex toto neq; penítus nō uelímus.Híc certè frēs ín hoc medío totū pículum eſt religioſorum:dū ínfœlícíter blādímur;nobís:& palpātes ſeducímꝰ noſmetípſos.Huíc accedit ut díſſímulemus dn̄í q̄rere uoluntatē:dū & noſtrā facere:&alíquam de ígnorātía habere uolumꝰexcuſationē.Quís em̃ eſt íllę tā ínfœlíx monachus q íd nolle audeat qđ certꝰ eſt deum uelle:aut qđ certꝰeſt eū nolle íd uelle p̄ſumatꝛSed ín medío pericúlū eſt hís q íā egreſſí de ſeculo ín loco cōuerſionís habítāt tanquā ín paradíſo uoluptatís:ſícut ín medío paradíſí lígnum trāſgreſſionís poſitū erat:ī quo p̄uarícatí ſunt paretes primí:lígnū ſcíētíæ boní &malí:nō tm̃ bonī uel malí ſolíus:ſed boní &malí.Propterea rogo uos fratres díligēter attendíte:qa níhíl míhí occurrít qđ utílíus poſſítís audíre.Vbí certa eſt deí uolūtas oīno nr̃a ſequať ín hís uídelícet de qbꝰ certū alíqd ín ſcríptuŕís ínuenímꝰ: aut ípſe ſpūs manífeſte clamat ín cordíbus nr̃ís quíd ſentiť dū ſit:ut eſt charítas,hūílítas,caſtítas,obediētía. Hæc approbemꝰ índubítāter & appetamꝰ:q̄ placere deo ſcímꝰ índubítāter.Sed & ea oīmodís odíſſe debemꝰ:de qbꝰ certū eſt qꝓ oderít ea deus:ut eſt apoſtaſía,fornicatío,íníq̄tas ī patíentía.In hís uerò rebus de qbus níhíl certí poſſumꝰ ínuenírę:níhíl certum uolūtas nr̃a defíníat:pendeat ínter utrūq;:aut ſaltē neutrí ptí nímís ínhæreat: cogitās ſemp ne fortè altera ps deo magís placeat:& paratí ſímus uolūtatē eíꝰ ſeq ín quācūq; partē eā cognouerímus ínclínarí. Nemo ſup hís q̄ certa ſunt hæſítet:nemo dubía ꝓ certís admíttat:nemo ſíbí ín dubíjs ſudícíū uēdícet:p̄cípíte tue
Pſal.118. ſuíam & expíemur qđ ſcríptū eſt.Pax multa dílígentíbus legē tuā dn̄e:& nō eſt íllís ſcandalū.Vñ em̃ ſunt ſcandala: unde turbatío níſi qꝓ ꝓprīā ſequímur uoluntatē;Et teme re qđ uolumꝰín corde nr̃o defíníētes:ſí quo mō íd ꝓhíberí cōtíngat aut īpedíríꝛcōtínuo etíā īpatíētía ín murmuratíonē ín ſcādalū ꝓní ſumus:nō attēdētes qm̃ oīa cooperanť ín bonū hís q ſm̃ ꝓpoſítū uocatí ſunt ſctí.Et íꝑe quí pro nobís caſus uídeť:ſermo quídē deí eſt:ſuā nobís índícās uolūtatē;At qcūq; níhíl certū de hmōí ín corde poſuerít ī quācūq; partē poſtea cōuertať:ſcādalízarí nō poterít.Aut ſí qs facere cogítat unde mandatū certū nō habet:ſí uolūtatē ſuā ſuſpēſam tenuerít donec p̄latum ínteroget:& ab ea q̄rat dn̄í uolūtatē cuí uíce ípſí obedít:nō turbabíť quícqd eí p̄cípíať qm̃ pax multa dílígentíbꝰ legē tuā dn̄e:& nō eſt íllís ſcandalū.Porrò qđ díxí uolūtatē ſuſpēſam teneat:aut uolūtatem ſuā díuínæ ſubjcíat uolūtatí:nō de cōcupíſcētíjs deſíderíorū:nō de affectíonibꝰ díco.Illud em̃ īpoſſíbíle eſt dū adhuc ín hoc pctī corpore ín hoc corpe mortís aía detíneť.Quíd em̃ eſſet alíud quā uíta æterna tota affectíōe:díuínā ín oībus ſeq uoluntatē; Sed cōſenſum nr̃m neceſſe eſt díuínæ ſubícere uoluntatí: ſí pacē æternā:&pacē deſíderamꝰhebere p̄ſentē:ſícut ſcrí
Ioan.14. ptū eſt.Pacē meā do uobís:pacē relínq; uobís,Dn̄e(aít ꝓpheta)ín lumíne uultꝰ tuí ambulabūt:&ín noīe tuo exultabūt tota díe.Alíꝰ em̃ ambulatꝛín lumíne uultꝰ ſuí ſolícítus facere ſuā uoluntatē:& bn̄placítum cordís ſuí cōſíderans : alíus ambulat ín lumíne uultus humaní ín eo ſemp íntentꝰ qd hoībus placeat:qd mūdus íudícet:de quo díe propheta loquíť:Díē hoīs nō cōcupíuí:dn̄e tu ſcís.Con
Hier.17. trítío & ínfœlícítas ín uíjs eorū:& uíā pacís nō cognouerūt:nō eſt tímor deí añ oculos eorum.Nā q tímorem deí ſemper habet præ oculís uíæ eíꝰ uíæ pulchræ:& oēs ſemítæ pacíficæ.Veníte ad me ínqt oēs q laboratís & oneratí eſtís:& ego reficíā uos:quos uīæ ſeu alíenæ uolūtatís du
Abac.2. ra premít ſeruítus:& ínueníetís requíē aíabus ueſtrís.Iugū em̃ meū ſuaue eſt:& onus meū leue.Quanto em̃ benígnior & dulcíor eſt díuína clemētía quolíbet hoīe:tanto ſuauíus eſſe manífeſtū eſt ſugū eíꝰcæterís hoíbus.Propterea hoíes ſíbíjpſís aut alíjs hoíbus placere ſtudentes cōfuſí ſunt:ſed q ín lumíne uultꝰ tuí ambulāt dn̄e:íd ſolū cogítātes quomodo tuā faciāt uoluntatē:& toto corde cōtendētes placere tíbí:nūc quídem ín nomíne tuo exultabūt: & non erít íllís ſcandalum.Demum ín ſuſtítía tua exultabūt:q̄ exuentes ínfirmítates ſuas:& íntrantes potētías domíní mememorabuntur ſuſtítíæ tuæ ſolíus: ut eā tunc teneant ſíne labore quam modo ſequí laborant.

Contra peſſímum uítíum íngratítudínís.Sermo.

MAgna eſt ſup nos dílectíſſímí magna ualde míſericordía deí nr̃í:quos tā ieſtabílí ſpūs ſuí uírtute tā ínæſtímabílí dono gr̃æ ſuæ crípuít:à uana nr̃a cōuerſatíōe huíꝰ ſeculí:ín quo eramus alíq̄n tanquā ſíne deo aut certè(qđ execrabílíus eſt)etíā contra deū non ígnorantíā hn̄tes ſed contēptū:cuíꝰ uítæ aut potíus mortís(aía em̃ q̄ peccauerat ípſa moríebatur) utínā frequenter ín oculís cordís nr̃í tetra uerſeť ímago: quāta uídelícet cæcítas:quāta puerſítas ílla fuerít ut ſedula medítatíone penſantes míſerīæ pondus:& ſí nō tā pfecte ſícut eſt:alíquatenus tm̃ æſtímare poſſímus líberatrícís mīæ quantítatem.Iam uerò ſí quís ex uobís dílígēter cōſíderare nō negligat:nō modo unde erutus,ſed ubí ſít cōſtítutus:nō ſolum quíd euaſerít:ſed & quíd acceperít:nō tm̃ unde reuocatꝰ ſít:ſed etíā quo uocatus:ínueníet ſíne dubío cumulū huíus mīæ oīno mēſuræ prioris excedere quantítatem.Neq; ením fecít talíter omní natíonī:ut nō ſolū ſudícía ſed & cōſílía ſua manífeſtaret eís:ſed oīno magnificauít facere nobíſcum:nō ſolum ín ſeruos aſſumens ſed elígens ín amícos.Neq; em̃ nos elegímus eū:ſed ípſe elegít nos:& poſuít nos ut eamus & fructū afferamus:fructum ínquam non ſolum non peremptorium quod ad ſudícíū pertínēs notū ſít etíā ſeruís:ſed nec periturū quídē qđ de conſílío eſt & reueleť amícís.In hoc ſíquídē poſítí ſumus:ut nō pctō ſeruíamus:ípſe em̃ eſt peremptorius labor:nec ſeculo q̄q; quēadmodū hí q̄ſ uídemus ſubdítos curís terrenís:& ſí nō culpís:corpalíbus offícíjs:& ſí non flagítíjs ímplícatos & ín ea quæ præterít huíꝰ mūdí figura ꝓ ſua ſuorūq; præſentí ſuſtentatíone laborātes:quorū utíq; labor,& ſí ad dānatíonē:mīme tm̃ ptínet ad ſalutē: íta & ſí cōſeruauerínt fundamentū:detrímentū tm̃ patíātur:pereuntíbus q̄ ſuperædífícauerūt:ípſí uerò ſaluí ſínt: ſíc tm̃ quaſí ꝓ ígnē.Nobís aūt qđ díceť:Quod cōſílíū dať amícís;Operamíní non cíbū q perít:ſed quí permanet ín uítā æternā.Nec ceſſamus ab operādo hoc cíbo etíam cū terrenís fortè occupamur operíbus:aut obedíentía dícta te:aut fraternæ charítatís íntuítu:qm̃ díſſímílís nobís íntentío eſt ab hís quorū laborem periturum eſſe p̄díxímꝰ. Diſſímílí proínde redíce ínhærens labor ſímílís non ſímílíter habet perírę:quonía radícatus eſt ín ea quæ nūquā perít æternítate:Deníq; ſí fortè nō quídem íllícíta:nec tamen ímpedíentía ſectantes priorí forſítan fornicatíōe relícta ſtetíſſemus ín coníugíj caſtítate non capientes quod de celíbí uíta datum nouímus eſſe cōſílíum:ſed à rapínís & fraudíbus abſtínentes,lícíte proprijs rebus uteremur: necdum tāmen ad perfectíonem euangelícā attíngētes ſícut ſcríptū eſt:Sí uís eſſe perfectus uade & uēde oīa quæ
Mat.19. habes:ueníſequere me &c.hoc ípſum quantæ pietatís eſſet:ſí à tantís crímínibus ín quíbus multí ex uobís ínuoluntí:ſolum ín ſe reſponſum mortís:& ſudícium certè damnatíonís haberent:datū eſſet uel ín ínferíorí alíquo reſpírare gradu;Prodígus certè fílíus ad fílíorum numerum

aſpirare timebat: beatū ſe reputās ſi fortè uel in mercenariorū numero recipi mereretur: mīme tñ ſufficere potuit paternæ pietati: niſi tā copioſam ei mīam exhiberet: cui poſſet & ipſe, qui nūquā à patre diſceſſerat, ſenior filio inuidere. Sic & nos dilectiſſimi abundanter effuſa ſuper nos mīa dei nr̄i: de filijs iræ & diſſidentiæ non ſolū in electorū recepit numerū: ſed uocauit ad collegiū pfectorū. Nā & ſi fortè aliquorū negligētia ad pfectionē nō aſſurgit, ipſi uiderint qd excuſatiōis poſſint afferre qm̄ aplica oēs nos uitā pfeſſi ſumus: aplicæ pfeſſioni noīa dedimus uniuerſi. Qd ſanè nō de ea gloria ſctitatis dixerim: quam nō ſibi tm̄ ſed uniuerſo orbi ſuſcipere meruerūt: ſicut ſcriptum eſt: Suſcipiant mōtes pacē pplo: & colles iuſtitiā: ſed de eorū potiꝰ pfectione qua pro oībus petrꝰ loqtur dicēs: Ecce nos reliquim⁹ oīa & ſecuti ſumꝰ te. Sed iā oīno mouet frēs mei: qd ſibi uelit: q minus erga nos liberalis nūc diuina clemētia uideat: ut qbus tāta cōtulit nō rogantibus nō deſiderātibus: imo & fortaſſe recuſantibꝰ, nūc orātibus, obſecrantibus, poſtulātibus ſæpiſſime: imo cōtinue uideatur multa mīora negare. Quid em̄ putamꝰ chariſſimi? abbreuiata eſt manꝰ dn̄i: an fortè theſauri gr̄æ defecerūt? Quid inquā putamus: utrū uolūtas mutata ſit an immutata facultas: Neutrū ſane de eo æſtimare licet: neutrum fas eſt credere deoī potenti & immutabili maieſtate. Quid ſibi uult ergo q̄ ceſſanter orantes: obſecrātes poſtulantes nō exaudit: quibus tantā & tā gratuitā mīam p̄rogauit? Nā ſi rñdeatur quis qd̄ aplo paulo reſponſum eſt: ſufficere nobis gratiam dei, planè oīno fallit: cūpro ea quàm maxime uniuerſæ orationes: obſecrationes & poſtulationes noſtræ fiāt: ne ambulemus in magnis: aut in mirabilibus ſup nos: orantes nobis dari humilitatē quātā decet: non dico ſanctos ſed monachos pcōres: obſecrātes patientiā nobis tribui quāta nō dico in martyribus inuenta eſt: ſed pfeſſioni nr̄æ neceſſaria eſt: poſtulātes charitatē quantā nō dico angelis ſed patribus qui fuere hoies ſimiles nobis paſſibiles: etiā & pcōres diuino munere collatā agnouimus ex teſtimonio ſcripturarum. Ve gn̄ationi huic miſeræ ab imperfectione ſua: cui ſufficere uideat inſufficientia imo inopia tāta. Quis em̄ ad pfectionē illā quā ſcripturæ tradūt uel aſpirare uideat? Nō ſine cauſa ſanè cū ſint nobis eadē cum patribus cōuerſionis initia: diſpar ualde cōuerſationis profectus inuenitur: adeò ut cū eos p̄feciſſe de die in diē & curſum cōſummaſſe legamus: apud nos magnꝰ æſtimaret: ſi quis uel ipſa conuerſionis ſuæ primordia conſeruaret: ut nō minus humilis aut timoratus: non minus ſolicitus & circumſpectus nō minus feruēs ſpiritu: non minus patiēs ac manſuetus i medio quàm in initio uideret. Quantos em̄ uidemus quaſi oblitos ſui & pcōrum ſuorū: deī quoq; & bñficiorū eius immemores: ſic nō redimere ſed amittere tēpus: ut de moribus & affectionibꝰ ſuis uix ultima apud ipſos mētio fiat. Quid iſtos aliud agere dixerim: q̄ ſcurrilitates: detractiones: iactātiæ & impatiētiæ uerba nō reputant: facile cōtriſtant p̄ximos imo ſpm̄ dei q̄ in eis eſt: puſillorum ſcandala puſpendūt ad increpationē oculorū: aut negligētia quadā dormitare uident: aut iracūdiæ facibus inflāmantur: & cū his quaſi gens q̄ fecerit iuſtitiā accedūt libere ad eccleſiam pſallūt cū alijs: ſed nō ſpū neq; mente: oīonis tpe neſcio quas ineptias meditant: & ne ipſo qdē tremēdo angelis ptícipare uerent dn̄ici corporis ſacramento: qd inquā iſtos aliud agere dixerim quàm ſecuros iā de gr̄a dn̄i ſui: fiducialiter de ea, quam lōgo tpe p̄meruerint, familiaritate p̄ſumere. Hoc nēpe eſt qd̄ uulgari puerbio dicit: Familiaris dn̄s, fatuū nutrit ſeruum. Sed ubi eſt dilectiſſimi qd̄ to ties canitis. Qm̄ aduena ego ſum apud te & peregrinus ſicut oēs p̄res mei. Heu heu nō iuenitur qui redeat & agat gratias deo niſi hic alienigena: Nónne decē mūdati ſunt: & nouē ubi ſunt? Meminiſtis credo uerba ſaluatoris hæc eſſe: nouē illorū ingratitudine arguētis. Bñ ſiquidē oraſſe, obſecraſſe, poſtulaſſe legunt: q̄ leuauerūt uocē dicētes. Ieſu fili Dauid miſerere nobis. Sed defuit eis quarta, quā adiecit aplꝰ, gr̄arū actio: qm̄ nec redierūt nec egerūt gr̄as deo.

Pſal. 71.

Mat. 19.

2. Co. 12

Pſal. 38.

Lucæ. 17

Multos quoq; uidemꝰ uſq; hodie ſatis importune petentes quod ſibi deeſſe cognouerint ſed paucos admodū nouimus q̄ dignas ſup acceptis bñficijs gr̄as agere uideant. Nec reprehenſibile q̄ inſtanter petimus: ſed planè petitioni negat effectū q̄ inuenimur ingrati. Et fortè hoc etiam clementia eſſe uideat, ingratis negare quod poſtulāt: ne cōtingat nobis ut tāto grauius de ingratitudine iudicemur, quanto magis accumulatis beneficijs ingrati probabimur extitiſſe. Ergo mīæ res eſt in hac parte ſubtrahere mīam: quēadmodū iræ & indignationis mīam exhibere: eā ſanè de qua per prophetā ipſe pater mīarū loquit dicens: Miſereamur impio & non diſcet facere iuſtitiam. Q; multos em̄ uidemus & plāgimus fratres: qui dūmodo maneat habitus & tonſura: ſalua ſibi omnia arbitrantur: non cōſiderantes miſeri: quemadmodum ingratitudinis uermis interiora corrodens: ob hoc tantū corticem quē uidēt: trāſforare diſſimulet: ne fortè recogitent & erubeſcant ipſa, cū uerecundia emendentur. Qui ſic interdum in nonnullis conſumpta eſſe interiora uniuerſa præſumit: ut non uereatur ad ea quoq; quæ foris apparent uenenatū ducere caput: niſi fortè quos uidemus manifeſte apoſtatare à deo repēte fieri peſſimos arbitramur: & non magis paulatim defeciſſe: cū comederint alieni robur eorum & neſcierūt. Vides ergo non omnibus prodeſſe q̄ à lepra ſecularis cōuerſationis cuius peccata manifeſta ſunt emundantur: ſed nonnullis peius in occulto ingratitudinis ulcus oriri: qd̄ tanto periculoſius ſit quanto interius? Et bene ſaluator hinc in euangelio nouem illos ubi ſunt quærit: quoniam longè eſt à peccatoribus ſalus. Sic enim & primum hominem poſt peccatum ubi ſit interrogat: & in iudicio neſcire ſe profitebitur operarios iniquitatis: cum legamus in pſalmo. Quoniam nouit dominus uiam iuſtorū: & iter impiorum peribit. Nec ſine cauſa in nouenario inuēti ſunt: qui non redeunt ad ſaluatorem: in quo nimirum numero quaternario quinarius iungitur: & eſt non bona mixtio corporeæ ſenſualitatis & euangelicæ traditionis. Q; tūc fieri ſolet: cum ſic uolumus quatuor euāgelijs obedire: ut quinq; corporis ſenſus pariter oblectare uelimus. Fœlix autē ſamaritanus ille qui cognouit ſe nihil habere quod non accepiſſet: idcirco ſeruauit depoſitum: & cum gratiarum actione ad dominum eſt reuerſus. Fœlix qui ad ſingula dona gratiæ redit: ad eū in quo eſt plenitudo omnium gratiarum: cui dum nos pro acceptis non ingratos exhibemus: locum in nobis facimus gr̄æ: ut maiora adhuc accipere mereamur. Oīno enim ſola nos à profectu cōuerſationis impedit ingratitudo noſtra: dū quodāmō amiſſum reputās dator quod ingratus accepit: cauet ſibi decætero ne tāto plura amitteret quāto plura cōferret ingrato. Fœlix pinde q̄ ſe alienigenā reputās: etiā p qbuſq; minimis bñficijs: nō minimas refert grates: gratuitū eſſe nō dubitās neq; diſſimulās qd̄ alieno impendit & ignoto. Nos aūt miſeri & miſerabiles cum in initio adhuc alienos nos æſtimamus: timorati ſatis: ſatis deuoti & humiles inueniamur: tam facile poſtmodum obliuiſcimur quàm gratuitū ſit quicquid accepimus: & p̄ſumētes nō bene quaſi de familiaritate dei nequaquam aduertimus quod mereamur audire: qm̄ inimici domini domeſtici eius. Tāto enim facilius nunc offendimus eum: quāto ea grauius quæ à nobis cōmittuntur iudicanda nouerimus eſſe cū in pſalmo legamus: qm̄ ſi inimicus meus maledixiſſet mihi ſuſtinuiſſem utiq;. Obſecro itaq; fratres mei humiliemur magis ac magis ſub potenti manu dei & ab hoc tam maximo tam nequiſſimo uitio ingratitudinis lōge fieri ſtudeamus: ut tota deuotione in gratiarum actione uerſantes: conſiliemus nobis gratiā dei noſtri quæ ſola poteſt ſaluare animas noſtras. Nec uerbo tantū uel lingua: ſed opere & ueritate exhibeamus nos gratos: quia gratiarū actionē magis quàm dictionem à nobis exigit dator gratiarum dominus deus noſter qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

Pſal. 54.

De eo quod legitur in Iob. In ſex tribulatiōibus liberabit te, & in ſeptima nō tanget te malū. Sermo. B

Dignum

DIgnū ualde eſt & oīno exigit rō æqtatis ut qui bus a cōſtitutione mūdi regnū paraſ: ipſi etiam ſeſe regno parare nō negligāt: ne pato regno inueniaſ forſitā q regnaturi fuerāt imparati.

Mat. 22. Sic eī legimus de cœna quadā, dicente dño: qīquidem cœna parata eſt: ſed q uocati erāt nō fuerūt digni. Quæri mus ergo quēadmodū regno parato: parari debeāt reges futuri. Et ſi pie q̄rimus: cū propheta utiq; dicere nō aude mus. Dñe qs habitabit in tebernaculo tuo: aut qs requie

Pſal. 14. ſcet in mōte ſctō tuo? Qui ingreditur, inquit, ſine macula. Sed hæc i quies, ꝓparatio ſoli xpō cōuenire uideſ. Nemo eī cæterorū oīm mund⁹ à ſorde: nec infans cuius eſt uita unius diei ſup terrā. Itaq; ſol⁹ intrabit: qui ſolus agn⁹ eſt ſine macula: ſolus arguí nō potuit de pctō: quod nō ab eo factū eſt nec in eo inuentū. Solus planè ſummus pontifex meus: nec in patre nec in matre contaminatus eſt ut lex di cit, patrē qppe ſed deū: matrē q̄q; ſed uirginē habēs: unde & ſolus ingrediť ſctāſctōrū: & nemo aſcēdit in cælum niſi q deſcēdit da cælo filio⁹hoīs q eſt in cælo. Quid ergo nos? Ita ne continuo deſperabimus? Imo ueró ſperabimus: & hinc maxime. Licet eī ſolus ſed profecto tot⁹ intrabit: & os nō cōminueť ex eo: nō ſine mēbris caput inueniť in re gno: ſi tñ mēbra fuerint cōformia ſibi, & cohærētia capiti ſuo. Conformia ſanè moribus, cohærētia fide. Habet eī cōformationē quantū pōt: habet & cohærentiā: ipſa etiā minor ætas: dum & ſimilitudini mortis eius merſione illa triplici cōplantaſ: & fidē in inuolucro quodā recipit qđ necdū capax ſit euolute. Benignus eſt nimirū ſpūs ſapien tiæ: & quē traducta culpa ligauerat: īdulta iuſtitia ſoluit. Sed non ita deinceps liberabit maledictū à labīs ſuis. Vo lūtarie eī peccāti poſt agnitā gratiā nō relinquiť hoſtia pro pctō. Sed neq; ſic liberabit à ſuis, quō ab alienis labīs maledictū. Maledictio fratres grauis eſt macula: & ſcimus qīn nō quod intrat in os coinquinat hoīem: ſed quod de ore egreditur. Inde ergo macula, inde maledictio à labīs ſuis: ſed non ſemp à ꝓprīs. Neq; eī de corpore uel corde ꝓprio: originalis in paruulū culpa ꝓcedit: cui nō mō con ſenſus: ſed ne ullus quidē interim pōt ſenſus eſſe peccati. Quō tñ maledictū à labīs ſuis nō liberat ſpūs aut uolūta rie peccātibus non relinquiť hoſtia: niſi qa non illi denuo crucifigiť xp̄s: nec cōplātaſ iterū ſimilitudini mortis eius ꝑ baptiſmū? Propria iā ab eo lachrymarū unda exigiť: ꝓ priā baſulare crucē: ꝓpria mortificare membra: & ꝓpriam īmolare hoſtiā neceſſe eſt. Sine cauſa aliter diceret credo: propīs labīs expieť oportet: ꝓpriorū maledictio labio

Act. 14. rū: ꝑ multas eī tribulationes in regnū dei intrare neceſſe eſt: & nemo niſi per tribulationes ingreditur: aut ꝓprias aut alienas. Sola nimirū ſecūdi adæ tribulatio purgat: q̄s cōtaminauit offenſio ſola prioris: non q ꝓpria cuiquam ſufficere poſſit ſatisfactio. Quid eī eſt uniuerſa pœniten tia noſtra: niſi q ſi non cōpatimur: oīno non poſſumus cō regnare? Quod eī in nobis minus eſt ipſe ſupplet: modi cum tñ illud qđ cumq; noſtrū eſt nō patitur reſeruari. Q; ſi fides cohærentia ſine morū cōformitate nequaquam ſal uat adultos: longe minus ſaluare poterunt opa ſine fide. Facilius enim membrum inhærens capiti ſi deforme eſt re formaſ quàm diuulſum quamlibet ſimile copuleť: & ipſū tñ qđ deforme eſt: aut conforme fieri imagini filij ſui & ca pitis ſui, aut certè tādem auelli ab eo neceſſe eſt anathema eſſe à xpō: ne in illa plenitudine corporis eius inueniatur quippiā indecorum. Vbi ergo macula ꝓpria: ꝓpria quoq; purgatio iure requiritur: & ſi cōtaminatio multiplex: op⁹ eſt etiam tribulatione multiplici. Vnde enim tribulatio; niſi dum reſiſtitur contaminationi: concupiſcentiæ repu gnatur? Quid uerò in homine purum ab hac macula: im mune ab hoc cōtagio poterit inueniri? Ab intus manat: de corde exit peſtiferum uirus: ac deinceps corpus occu pat uniuerſum: mentem deſiderijs afficit: membra illece bris inficit. Inde prurītus auriū: oculorum petulātia in de olfaciendi uoluptas: inde in faucibus tam inordinata delectatio: inde in uniuerſo corpore mollitici ſenſus & li bido permitioſa tangēdi: inde intus in aia ebrietas illa de ſideriorum & fornax quædam ambitionis, auaritiæ, inui diæ, cōtumaciæ, nequitiæ, & oīm deniq; uitiorū affectib⁹ uehemēter accēſa. Quot ei corp⁹ illecebras: quot oblecta mēta mūdus habere uideť: tot patitur tribulatiōes, tot ſu ſtinet tētationes uir iuſtus. Et quēadmodū ambulas quis in carne: ſecſuum uoluptate delectať & delitias computat eſſe ſub ſentib⁹: ſic & oīs qui in ſpiritu ſeminare deſiderat ſpinas & tribulos quos propria terra ex maledicto utiq; germinat potius eradicare quàm ꝓpagare cōtendit: qppe q conuertiť in erūna ſua quoties configitur ſpina. Huic ergo tā multipharie peſti per ſingula q̄q; reſiſtere quàm multiplex tribulatio? A planta pedis uſq; ad uerticem nō eſt ſanitas, in me totū infecit concupiſcētia: lex peccati in mēbris oībus inuenitur: undiq; per feneſtras mors ītrare cōtendit: & intus fomes totius neqtiæ periculoſius ſæuit crudelius maligнаť. Miníme tñ in hac tā multiplici lucta deficiendū: aut deſperatione cedendū eſt. Licet eī abun dent paſſiones, tribulationes pro xpō ſed abūdant & cō ſolatiōes per ip̄m. Deniq; audi cōſolationē. Pctīm in fori bus eſt: niſi ipſe aperias non intrabit. Appetitus in corde prurit ſed ſub te eſt: niſi ſponte ceſſeris nil nocebit. Audi conſolationē. Cōſenſum cohibe ne ꝓualeāt hæc & imma culatus eris: ut ſine macula ingrediaris & ipſe: ad habitan dum in tabernaculo: ad requieſcēdū in mōte ſctō dñi dei tui. Si tui nō fuerint dñati tunc immaculatus eris: & emū daberis à dilecto maximo. D Maximum planè delictum qđ interiorē & exteriorē hoīem occupat uniuerſum. Au di adhuc cōſolationē. In ſex inqt tribulationib⁹ liberabe ris: & in ſeptima nō tanget te malū. Si puer hebræ⁹ es: lex annis ſeruiēs liber egredieris in ſeptimo. Sex tibi tribula tiones ſunt contra deſideria cordis: & q̄nq; partitā ſenſua litatis corporeæ uoluptatē: ſed in his ſex liberaberis à ſe ptima, non quidem ne ueniat: ſed ne lædat, ne noceat, tan gat te malū. Veniet qdē mors: ipſa eī eſt ſeptima tribula tio: ſed ſomnus erit dilectis dñi: & ecce hæreditas ei⁹. Erit ianua uitæ, erit initiū refrigerij: erit ſancti illi⁹ mōtis ſcala & ingreſſus in locū tabernaculi ammirabilis: qđ fixit de⁹ & non hō. In ſeptima itaq; nō tanget te malū. Malū utiq; triplex quod eos manet in ſeptima: qui in ſex tribulatiōi bus diſſimulāt perfecte interim liberari: nec in ſex hydrijs purificanť ad liquidū: ut exhibeanť in nuptijs ſponſi non habētes maculam neq; rugā. Monet eī eos horror in exi tu: dolor in tranſitu: pudor in cōſpectu gloriæ magni dei. Vñ nobis iſta diſſimulatio eſt fratres mei? Vnde hæc tam pernicioſa tepiditas: unde hæc ſecuritas maledicta? Quid ſeducimus miſeri noſmetipſos? Forſitan iam diuites facti ſumus: forſitan iam regnamus? Nonne oſtium domus no ſtræ: horribiles ſpiritus illi obſident? Nonne exitum nr̄m laruales illæ facies p̄ſtoiantur? Quis ille pauor erit ô ani ma mea cum dimiſſis oībus quorū tibi eſt tā iocunda præ ſentia: tam gratus aſpectus: cohabitatio ipſa tam familia ris: ſola ingrediens incognitā regionē penitus: occurſan tia tibi cateruatim ruere teterrima illa monſtra uidebis? Quis tibi in die tantæ neceſſitatis occurret? Quis tuebiť à rugientibus præparatis adeſcam: quis cōſolabitur: quis deducet? Filioli mei memoremur hæc nouiſſima noſtra ne peccemus. Nā & per ignē nobis trāſeundū eſt: & uniuſ cuiuſq; opus quale ſit ignis probabit. Ibi enim aurū no ſtrum uerteť in ſcoriam: ibi reuelabiť uniuerſa impuritas: ibi ueritas ipſa accepto tēpore quod nobis interim datū cōtemnimus iuſtitias iudicabit. Quid uerò illic oēs iuſti tiæ noſtræ; niſi pānus menſtruate reputabuntur? Quicqd nunc paruipendendo tranſimus: palpando tegimus: diſſi mulando negligimus: quanto illic cruciatu uindex flam ma conſumet? Vtinam magis nunc daret quis capiti meo aquas & oculis meis fontem lachrymarum: forte eī non reperiret ignis exurens: quod interim fluens lachry ma diluiſſet. Iam uerò poſt ignem illum putas reſiduum aliquid inuenietur in nobis? Aut tantum erit ut audea mus illud uultui maieſtatis offerre; aut eius ſic aſtare con-

ſpectui? Quis ille pudor erit: quæ ue cõfusio: poſt tãta be neficia: tã tepidos: tã imperfectos: tã uacuos apparere ante faciẽ dei noſtri? Fugiebat adã ut abſcẽderetur ab eo: poſt uniꝰ utiq; pomi uetiti guſtũ: qd nos poſt tanta flagitia, poſt tãta facinora pſumem⁹? Qñ ab hac cõfuſione purga bitur oculus cordis: cui nũc operã dare negligim⁹: ut irre uerberata acie ueri illiuſolis radios ualeat intueri? Sicut fluit cera à facie ignis ſic peribũt peccatores à facie dei. Ingrediatur utiq; putredo in oſſibus meis: & ſubter me ſcateat: ut requieſcã in die tribulationis huius ſeptimæ: & in ea non tangat me malũ hoc triplex: horroris, doloris: & puoris. Fœlix ſiquidem aĩa: q̃ fiducialiter inimicis ſuis loq̃tur in porta. Quid hic aſtas cruẽta beſtia? Nihil in me fuueſte reperies. Fœlicior cui⁹ op⁹ nõ arſerit quẽ ſupædificaſſe aurũ, argentũ, lapides p̃cioſos examẽ illud inueniet. Fœliciſſimus qui ſine ulla nube confuſionis reuelata pene tus facie gloriam domini ſpeculando in eãdem imaginẽ transformabitur: & ſimilis erit illi uidens eũ ſicuti eſt: utiq; ſuper omnia deus benedictus & laudibus & glorioſus in ſecula ſeculorum, Amen,

De diligendo deo. Sermo.

NOlite diligere mũdum: neq; ea q̃ in mũdo ſunt. Oia em̃ q̃ in mũdo ſunt, concupiſcẽtia carnis, & cõcupiſcẽtia oculorum, & ambitio ſpũs: q̃ nõ ſunt ex patre, Quid ergo? Sũt aliqua ex patre: quibus nobis iſta recõpẽſent. Sunt utiq; oĩno dulciora his & amabiliora: ſed hæc nõ credunt ſeruis multo minus inimicis. Quiſqs uerò amicus uoluerit eſſe hui⁹ mundi: inimicus dei conſtituet. Amicis credit cõſiliũ q̃bus dicitur. Quia oĩa quecunq; audiui à patre meo: nota feci uobis. Exponit beatus gregorius: quia amor ipſe notitia eſt. D Eſt ergo triplex amor q̃ tria illa excludat q̃ nõ ſunt ex patre. Et ꝓpterea credo ter interrogatur petr⁹; amas me: amas me: amas me: Sed & fortè hæc ſunt de quib⁹ in lege p̃cipitur. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo: ex tota anima tua: & ex tota uirtute tua. i. diliges dulciter ſiue affectuoſe, diliges, prudẽter, diliges fortiter. Siquidem amor cordis, ſimile quoddã habet carnalis amoris: nam affectiones, ꝓprie cordis eſſe dicunt. Aĩa uerò aliquãto iam ſupe rius ſonat: unde & merito dicit ſedes ſapientiæ ut merito uideat illi attribuendum prudẽter diligere deum. Sanè ad affectuoſum illũ quẽ dicimus cordis amorem plurimũ ualet incarnationis xp̃i cogitatio: ſed & totius diſpenſationis quam geſſit in carne & maxime paſſionis. A Vides em̃ deus homes oĩno carnales effectos: tantã eis dulcedinẽ exhibuit in carne: ut duriſſimi cordis ſit quiſqs eum toto affectu nõ diligat. Volẽs ſiquidẽ nobilẽ creaturã hominẽ recuperare: ſi inqt inuitũ coegero, aſinũ habeo nõ homem: q̃nquidẽ non libens ueniet nec ſponte neus ut poſſit dicere: uoluntarie ſacrificabo tibi. Numqd aſinis dabo regnũ meũ? Numqd de bob⁹ cura eſt deo? Vt ergo habeã uoluptatiũ terrebo eũ: ſi fortè conuertat & uiuat. Et cõminat⁹ eſt acerbiora q̃ excogitari p̃t: tenebras æternas: uermes immortales: ignẽ inextinguibilẽ. Cũ aũt nec ſic homo reuocaret ait. Non ſolũ tumidus ſed etiã cupidus eſt: promittã ei qd̃ potiſſimũ deſiderabile uideat. Deſiderant homes aurũ & argẽtũ & ſimilia: & ſup hæc oĩa uitã deſiderant. Manifeſtũ eſt hoc: & ualde manifeſtũ. Si inquit tantopere deſiderãt miſerã hãc laborioſam uitã & momentaneã: quantũ diligẽt uitã quietã, æternã, beatã? Promiſit itaq; uitam æternam: promiſit qd̃ nec oculus uidit, nec auris audiuit nec in cor hois aſcẽdit. Vides aũt q̃ nihil proficeret: unũ inquit reſtat adhuc. Ineſt hoĩ non ſolum tumor & cupiditas ſed & amor: nec q̃quã in eo uehemẽtius ad trahendũ. Venit igitur in carne & tã amabilẽ ſe exhibuit: ut illã nobis impẽderet charitatẽ: qua maiorẽ nemo habet ut aĩam ſuã daret pro nobis. Quiſqs ſanè nec ob hoc quidẽ cõuerti uoluerit: nõne merito audiet: que debui facere tibi & nõ feci? Et uerè in nullo ſic cõmẽdat deus charitatẽ ſuam: quõ in myſterio incarnationis ei⁹ & paſſionis: in nullo ſic reuelat eius pietas: in nullo ſic apparet benignitas: quõ in humanitate: aplo teſte q̃ ait. Apparuit benignitas & ꝓhũanitas ſaluatoris noſtri dei. Nã potẽtia quidem occultata eſt: q̃m in infirmitate uenit. Vñ Abacuh. Abſcõdita eſt, in quit, fortitudo eius: haud dubiũ quin in cruce: cuius cornua in manib⁹ eius. Sapiẽtia quoq; abſcõdita eſt & incarnata. Placuit em̃ ei per ſtultitiã uerbi ſaluos facere credẽtes. Nõnne quodãmõ ſtultũ ſe fecerat: q̃ tradidit in mortẽ aĩam ſuã & tulit pcãm multorũ: & q̃ nõ rapuit tunc exoluebat. Nõnne ebrius erat uino charitatis & immemor ſui cõtra petri cõſiliũ dicẽtis: ꝓpitius eſto tibi? Itaq; abſcondita eſt fortitudo maximeq; uelata & incarnata ſapientia: ſed benignitas nõ potuit amplius declarari nec abundantius exprimi: nõ euidẽtius cõmendari. Porrò id quidẽ ad affectuoſum cordis amorẽ diximus pertinere. Nã & uidere eſt hoies ſic affectos erga hmõi: ut uix ſine lachrymis audiãt uel recordent. Hic ergo amor cõtra cõcupiſcentiã carnis eſt. Quid em̃ dulce ſit ei in carne: cui tanta dulcedo eſt in xp̃i paſſiõe? Verũ hæc dulcedo falli põt ſi deſit prudẽtia: & iã difficile caueri poterit in melle uenenũ. Neceſſe eſt igit adeſſe prudẽtiã: qua diligenter interiora myſteria inueſtigare poſſimus ut parati ſimus oĩ petẽti reddere rõnẽ. Hic amor prudẽs excludit curioſitatẽ. Siquidẽ animus his intẽtus tẽporaliũ nõ poterit eſſe curioſus: dicẽs cũ propheta. Quõ dilexi legẽ tuã dñe: tota die meditatio mea eſt. Tertiũ eſt ut fortiter quiſq; diligat quatenus ſicut falli nõ poteſt: ita nec cogi poſſit: paratus omnia pati ꝓpter iuſtitiã. Quis autẽ neſciat eũ qui rex cæli ſit: terrena regna & honores nõ ambire: ſed magis abiicere? Porrò beati qui pſecutionẽ patiunt propter iuſtitiã: quoniã ipſorũ eſt regnũ cælorũ. Itaq; de his tribus nũc petrus interrogat: quia prius inuẽtus fuerat minus habẽs. Audiẽs em̃ primo de paſſiõe dñi: ferre nõ potuit: tanquã dulciter diligens: ſed abſit inquit à te: utpote inſipiẽter amãs. Vñ & audire meruit: Vade retro ſathana: q̃m nõ ſapis ea quæ dei ſunt. Simile aliq̃d in apoſtolis erat quibus dicebat: ſi diligeritis me gauderetis utiq; qa uado ad partẽ: imo uerò qa diligũt, dolẽt. Et diligũt & nõ diligũt: diligũt dulciter: ſed nõ ſapiẽter. Nocte uerò ipſa qua tradẽdus eratdo minus & dulciter & prudẽter diligebat petrus cũ diceret tecum paratus ſum & in carcerẽ & in mortem ire: ſed non diligebat fortiter: quoniã qui cecidit: ſtabili non erat ille gradu. Nondum uenerat uirtus ex alto: qua accepta non negauit ſed libera uoce uſus: uos inquit iudicate utrum deo magis obedire oporteat an hominibus. An non congrue de dilectione requiritur: qui paſcẽdo præponit gregi? Ille em̃ præeſſe debet alijs qui uino charitatis inebriatus æſtuat: immemor ſui: ut non quærat quæ ſua ſunt: ſed magis quæ Ieſu chriſti. Et nota quia requiſitus petrus an diligat plus his: tantũ reſpõdit ſe diligere: nõ audẽs affirmare quod priuſ ſe dixiſſe temere confundebatur: & fortaſſe propterea contriſtatus eſt. Dixerat enim priuſ. Et ſi omnes ſcandalizati fuerint in te: ſed non ego.

Ioan, 21. Deut. 6. Pſal. 53. Tit. 3. Abac. 3. Pſal. 118. Mat. 5 Mat. 16. Ioã. 14. Luc. 22. Ioan. 21. Mar. 14.

De ligno, fœno, & ſtipula. Sermo.

NVſquam eſt ſecuritas fratres: neq; in cælo neq; in paradiſo: multomin⁹ in mũdo. In cælo enim cecidit angelus ſub præſentia diuinitatis. Adã in paradiſo de loco uoluptatis: iudas in mundo de ſchola ſaluatoris. Hæc idcirco dixerim ne quis ſibi de loco iſto blandiatur: quia dicit locus iſte ſanctus eſt: quia non locus homines: ſed homines locum ſanctificant. C Sunt enim etiam inter nos tria genera hominum: ipſaq; ſatis incõgrua & ordini & homini qui hanc uiam ingreſſus. Sunt enim qui bene inceperunt ſed ſtatim defecerunt. Et ſunt qui nunquam inceperunt: ſed in ſua molitie permanſerunt & permanent. Et ſunt qui raptantur ſpiritu leuitatis: tardi ad audiendum ueloces ad loquendum: paratiſſimi curſum enumerare quod faciunt: ſi quid faciunt tamen. Numquid uel iſtos repellet deus? Non ſi in fundamento permanſerint: ſed ſaluꝰ erunt: ſic tamen quaſi per ignem. Per quem ignem? Dicit apoſtolus

Fundamentum

1.Cor.3. Fundamentū aliud nemo pōt ponere p̄ter ídq̄ positum est:q̄ est xp̄s Iesus.Si qs ædificauerit super fundamentū hoc:lignū,fœnū,stipulā, detrimētum patiet.Ipse aūt saluus erit:si tñ quasi per ignē.Fundamentū xp̄s est lignum fragile est:fœnū molle:stipula leuis.Lignū sunt:qui fortiter inceperūt:sed fracti non renodant.Fœnū sunt:qui fugieda molitie tepefacti:nec summitate digiti(ut dicitur) labores arduos attingere uoluerunt.Stipula sunt:qui leuitatis motibus exsufflati:uumquā in eodem statu permanent.Et timendū quidē est de ístis sed non desperandū:qa si in fundamento xp̄m habuerint:hoc est in hac uia uitam finierint:saluí erunt:sic tñ quasi per ignem. D Ignis tria habet:fumū,lumē,ardorem.Fum⁹ excitat lachrymas:lux uicina illumínat:ardor adurit.Ita & qui eiusmodi est: fumum hoc est amaritudinē in mēte habere debet:quia tepidus est:quis remissus est:qa leuis: quia ordinē quantū in se est subruit & perturbat.Sed & lucē in ore:ut qualis est in mente:talē se in confessione & dicat & plāgat:ut & linguam acuat conscientia: & conscientiam arguat lingua. Necesse est:quoq̄ ut ardorē sentiat in corpore id est pœnitentiæ tribulationē:& si non multimodā:aliquā tñ. Putas quia sic compūctos corde:ore confessos:corpore fatigatos abiiciet:qui oēs hoies uult salus fieri: & neminem uult perire.Sunt & alīq̄ ædificant sup̄ fundamentū hoc, aurū,argentū,& lapides p̄cios os:q̄ uehementer incipiūt: uehementius ꝓficiunt:uehementissime perficiunt nō attēdentes quid caro possit sed quid spiritus uelit.

De triplici genere cogitationū nostrarū. Sermo pu.4. AMmonet nos beatus bñdictus fratres solicitos esse circa cogitationes nostras sapiētis uti cōsilium sequēs:qui omni custodia cor custodire suadet:qm̄ ab ipso uita ꝓcedit.Tria igit occurrunt gña cogitationū:à quibusmulta solicitudine cauere necesse sit eos qui conuertuntur ad cor:& dignum deo in semetipsis templum exhibere festinant.Sunt em̄ nōnullæ interdū cogitationes penitus ociosæ:& ad rem nō pertinentes:quas tā facile abiicere quàm recipere facile possit aīa dummō sit secū habitans in corde suo & assistens dominatori uniuersæ terræ.Sūt & aliæ cogitationes uolentæ magis & fortius adhærētes:q̄ uidelicet ad necessitates naturæ pertinent:& quasi ex eodē assumptæ limo de quo & nos facti sumus,si paululum insederint auelli nequeūt sine læsione & difficultate.Sæpe em̄ sic afficit nos cogitatio carnalis de cibo,de potu siue uestimēto:ut uix eradicari q̄at de cordibus nostris:q̄ nō aliunde est:nisi q& ipsa limosa & uiscosa quodāmō limosam nihilominus &glutinosam iuenerit terrā.Non sine causa em̄ dictum est,hominē plasmatum nō de terra qualibet:sed de limo . Vide em̄ quàm limosum sit corpus:q̄ ipsi quoq̄ spūi tā fortiter& penè indissolubiliter inhæret:ut uix cum multa afflictiōe possit aliqñ separari.Quid ergo agendū:cū limosa illa cōgitatio mentē subierit? Planè exclamandū nobis est cum Gen.49 sancto Iacob atq̄ dicendū:Ruben primogenit⁹ meus nō crescas:ascēdisti em̄ cubile patris tui.Rubea em̄ & carnalis atq̄ sanguinea hmōi concupiscētia est.Quæ tunc cubile nostrū ascendit,cū non solū memoriā tangit cogitatione:sed & ipsum uoluntatis stratū ingredit & polluit prauа delectatione.Bene autē primogenitus,noster dicit appetitus ille carnalis:qui iā ipso nimirū initio uitæ nostræ in nobis pullulat:cū cætera uitia processu tēporis exmalitia mundi huius uariisq̄ occasionibus cōtrahant.Oportet ergo reprimere quem extinguere non possumus appetitum:ut quācito cubile nostrū ingredi:crescere eum nullatenus patiamur:sed sub nobis sit quēadmodū dicit scriptura:Subter te erit appetitus tu⁹ & tu dñaberis illius.Iā uero tertiū cogitationū genus immundum nimis ac fœtidum est:quod nec admittere quidem ulla rōne debemus: sed à longe præsentire fœtorem & tota uirtute repellere: toto animo propulsare:& conuersi statim ad gemitus: lachrymis atq̄ suspiriis inuocantes spm̄ qui adiuuet infirmitatem nostram.Sic nimirū cōfusus abscedēs:non tā facile deinceps simile aliquid uiriliter resistentibus nobis malignus hostis offerre uel afferre p̄sumet.Dico autē cogitationes illas immundas penit⁹ ac fœtidas:q̄ ad luxuriā,ad inuidiā,& uanā gloriā ptinent:cæteraq̄ uitia detestāda. Oportet em̄ si mundas cōseruare uolum⁹ aīas nostras:ad huc longe agētibus cogitationibus huiusce modi multa cū indignatiōe occurrere:& exsufflare a nobis:ut nullus eis detur accessus.Et primū quidem genus cogitationum ociosarū.s.ad rē nō ptinentiū lutum est:sed lutū simplex. i.nō inhærēs nec fœtens:nisi fortè diutius immoretur in nobis:& per incuriam ac negligentiā nostrā in alterū genus cogitationū uertatur:quod quotidie experimur.Dū enim ociosa tanquā minima spernim⁹:ad turpia atq̄ inhonesta dilabimur.Secundū uerò cogitationū genus nō lutū simplex sed ut iā diximus uiscosum ac limosum est. Nā tertiū quidem sic cauendū est nō tanquā lutum aut lim⁹: sed tanquam immundissimum ac fœtidissimum scenum.

De triplici iudicio ꝓprio,hūano, & diuino. Ser. SIc nos existimet hō ut ministros xp̄i:& dispensatores mysteriorū dei.Minister xp̄i sic debet conuersari:ut ex moribus exterioris hois q uidetur existimetur cōpositio interioris animi q nō uidetur:ne uel ab alio uel à seipso possit iudicari:sed dicat cum eodē apl'o.Mihi pro minimo est ut a uobis iudi- 1.Cor.4 cer aut ab humano die:sed neq̄ meipm iudico:q aūt iudicat me dñs est. B In q̄bus uerbis notāda sunt tria iudicia humanū,suū cuiusq̄ ꝓpriū,& diuinū:& humanū quidem pōt iudicare de rebus exterioribus q̄ sensibus corporis pcipiunt:de interioribus uerò nō pōt. Hinc em̄ scriptū est:q̄s em̄ scit hoim q̄ sunt hois:nisi spūs hois qui est in eo? Qua propter de his q̄ sunt in hoie pōt iudicare spūs hois q in ipso est:longe uerò p̄stantius de his ipsis iudicat deus:cuius necdum fatet apl's euasisse iudicium:qui tñ iā humanū trāscendisset & ꝓpriū.Porrò humanū cōtemnebat qui dicebat.Mihi aūt pro minimo est ut à uobis iudicer:aut ab humano die.Sed neq̄ propriū timebat qui dicebat. Sed neq̄ meipsum iudico:nihil em̄ mihi cōscius sum.Solū ergo restabat diuinum de quo ait.Qui autē iudicat me:dñs est debet tñ qsq̄ quātum pōt se irreprehēsibilē exhibere: primū qdē corā deo:sed deinde etiā corā hominib⁹.Hoc nēpe est q̄ alibi loquit idē apl's dicēs:Prouidētes bona Rom.12. nō tm̄ corā deo:sed etiā corā hoibus. C Tribus siquidē modis ꝓuidem⁹ bona corā hoīb⁹.i.habitu,actiōe,sermone.Habitu,ne sit notabilis:actiōe ne sit reprehēsibilis:sermone,ne sit cōtēptibilis.Trib⁹ etiā modis corā deo:cogitatiōe:affectione:& intentiōe.Nā & cogitatio debet esse sancta.Vñ scriptū est.Cogitatio sctā seruabit te & affectio pura:& intētio recta.Sūt aūt tria ista,i.cogitatio,affectio, intētio in aīa:sed in ea quoq̄ prioris singula locis distincta uidentur.Nā cogitatio in memoria est:affectio in uolūtate:intentio in ratiōe cōsistit.Atq̄ ut eorū usum ac differentiā clarius uideamus,sumamus nobis exemplum de rebus exterioribus.In corpibus si quilibet deformis color cutem tm̄ inficiat:corpus quidē turpius reddit:sed nil ei de sua sanitate ex hoc adimit.Si ergo carni putredo alīqua uel liuidus tumor insederit:iam non solum decus corporis sed salus quoq̄ ptur batur.Q2 si languor forsitā inualescens cum ipsa carne ossa quoq̄ medullit⁹ occuparit: tunc demum de uita nō immerito potest desperari. Eodē mō in aīa:si pctm̄ suggerit memoriæ per cogitationē:nullum tm̄ p̄buerit aut uoluntas affectū:aut deliberatio ipsa consensum:fateor quidem deformitas est:nec audire interim anima illa meret:tota pulchra es amica mea:& si neuus est:sed non morbus.Q2 si uoluntas quoq̄ præoccupata sensu delectationis afficitur:resistit tamen adhuc deliberatio rationis:infirmatur quidem sed necdum moritur aīa:clamet tm̄ necesse est:sana me domine & sanabor.Tunc uerò mori dicit:qñ & ipsa ratio ad pctm̄ per intentionem curuatur:tunc em̄ cōsentit.Et de tali dicitur: Aīa q̄ pecca uerit ipsa morietur. Hunc triplicem gradum deplora- Eccli.18. uit Dauid ex persona Adam: dicens domino expellenti

Psal.37. de paradíso ínlatam huíus seculí euagatiõnẽ. Cõfirmastí super me manũ tuam. Et qm̃ carnalía desideria sunt pœna peccatí; nõ est sanitas ín carne mea à facie íræ tuæ, Iã uerò nec robur est rõnis. Nõ est pax ossibus meis à facie pctõrũ meorũ. Quí rursum eosdẽ grad⁹ ex persona iustí decãtat dí-
Psal.76. cens. Memor fuí deí & delectatus sum: & exercitatus sum. Delectatus eṁ p uolũtatẽ: exercitatus per rõnem. A Ne ergo à memoría repellat deũ ínruẽs turba plurímarũ cogí tationũ q̃ solẽt effluere tanquã uílis plebs ín atríũ: ponat ad eius portã ianitor cuí⁹ nomẽ est recordatío ꝓpríæ pro fessionís: ut cum turpibus sese cogitationíb⁹ sensérit aní-
mus p̃grauarí: íncrepet se & dícat sibí: Tu ne hæc debes
Nota. cogitare: q̃ sacerdos es: q̃ clerícus es: q monachus es? Cultor iustítiæ debet ín se quícquã ínquũ admittere? Decet seruũ xp̃í, amatorem deí tale alíqd ad modícum meditarí? Hæc dícẽdo, excludet fluxũ íllícitæ cogitationís: p recordatiõnẽ propríæ ꝓfessionís. Símíliter ad portã uolũtatís ín qua solẽt manere carnalía desideria: tanquam ín domo, domestica famílía, statuatur ostiarí⁹ quí uocatur recordatío cælestís patríæ. Híc eṁ põt prauũ desideríũ quasí cu-
Apoc.3. neus cuneum expellere: & ípsum quí ait: Ecce sto ad ostíũ & pulso sine cunctatione recípere. Iam uerò ad thalamum rõnis talís & tam ferox adhíbenduse st custos quí neminí parcat: sed quícũq; hostís síue clam síue palã ingredí presumpserít: procul eum arceat: & hic sit recordatío gehennæ. In cæteris síquidem íd est memoría & uoluntate: non ita est íntolerabíle: sí uel memoría recípiat quãdoq; uagã cogitatíonem: uel uolũtas ímpuram affectionem. Hoc uerò grauíssimum & omníno damnosum: sí unquam ratío perdíderít rectitudínem íntentionís fínis.

Parabola beatí Bernardí de filio regís. Sermo B

REx díues & p̃potens deus oĩpotens filíũ sibí fecít hoíem quẽ creauerat: cuí sícut puero delícato pedagogos delegauít legẽ prophetas cæteroscq; tutores & auctores usq; ad p̃fínitũ tp̃sei⁹ consummatíonís. Instruxít eum & monuít: dñm eũ paradísí constituẽs: oẽsq; thesauros gloríæ suæ eí ostendens & repromittẽs: sí se non desereret. Et ne qd deesset bonís ei⁹ etiã líberũ arbítríũ eí índulsít: ut bonum eius esset uolũtarium nõ coactum. Accepta licentía boní & malí cœpít eũ tædere bonorum suorum: à cõcupíscẽtía scíendí bonũ & malum: Egressus ígit̃ de paradíso bonæ conscientíæ noua q̃rens q̃ nescíebat: quí nulla adhuc nísí bona nouerat: paternís legíbus & pedagogís relictís, manducauít de lígno scíẽtíæ boní & malí cõtra uetitũ patrís: & absc̃ódẽs se míser & fugiens à facíe dñí, cœpít uagarí puer ínsipiens per montes altítudínís: per ualles curíositatís: per campos licentíæ: per nemora luxuríæ: per paludes uoluptatum carnalíum: per fluctus curarum secularíum. Vídens antíquus prædo lasciuũ puerum sine custode sine rectore: procul à domo patrís uagantem accessít & pomula ílla ínobedientíæ manu male persuasionís eí porrígens: postquã consensum ab eo elícuít aggressus est míserum & ín terrã. í. ín terrena eum desideria precípitans: pedesq; íd est mentís affectiones ne resurgat fortíssimís eí secularís cõcupíscentíæ uínculís allígans manusq; operationis & oculos mentís: mísit eum ín nauím male securitatís, & flante uehementer uento adulationís trãsuexít eũ ín longínquam regionem dissímílítudínís. Veníẽs ílle ín regionem nõ suã uenalís factus est omnibus quí p̃tergrediunt uíã. Dísçit porcos pascere: sílíquas porcorũ mãducare, dedíscit oĩa q̃ dídícerat: & dísçit q̃ nescíebat: seruílía. ſ. opera. Vínctusq; ín desperationís carcere: ubí ín circuítu ímpĩ ambulant: ín mala ílla ímpíæ circuítionís cogítur molere emolumẽto malæ conscientíæ. Prohdolor. Et ubí nũc est pater ílle potẽtíssimus & dulcíssim⁹: atq; líberalíssim⁹? Nunq̃t põt obliuíscí filíũ uterí suí? Absít absít. Nõ obliuíscít: sed míserẽt: dolet & cõ querítur de absentía & perdítione filĩ suí. Mãdat amícís: solícítat seruos: oẽsq; susc̃ítat ad requírendũ eũ. Vnus seruorũ tímor, ad ímperíũ dñí filĩ fugítíuí uestígía ꝓsequẽs, ín profundo carceris ínuenít filíũ regís, carnalib⁹ peccatorũ sordíb⁹ obsítũ: uínculís & cathenís malæ cõsuetudínis lígatũ: míserũ & amentẽ ín míserís securum & rídẽtẽ. Quẽ uerbís & uerberíb⁹ urgẽs ut exíret & rediret tanta míserũ cõfusione deiecít: ut sícut morti iã uícinus íaceret & adhæreret ín terra uẽter eius. Egressus cuestígío alíus cuí nomẽ spes: uídẽsq; filíũ regís à tímore nõ erutum sed obrutũ: nõ adíutũ sed deiectũ: accessít leníter & susc̃ítans de terra ínopẽ: & de stercore erígẽs pauperẽ: leuansq; caput eius & coacta ín unũ cõsolationís uestẽ: oculos detergens & facíẽ: heu, ínq̃t, quantí mercenarĩ ín domo patrís tuí abũdant panibus: tu aũt híc fame perís? Surge obsecro & uade ad patrẽ tuũ & díc eí. Pater fac me sícut unum ex mercenarĩs tuís. Tũc ílle tãdẽ uíx ad se modicũ reuersus: tu ne es ínquít spes? Et quõ spei íntroítus potuít patere: ín tantũ & tã horríbíle ꝓfundũ desperationís meæ? Ego ego, ínq̃t, sum spes à patre tíbí transmíssa te adíutura: te nõ desertura donec te índucã ín domũ patrís tuí & ín cubículum genítrícis tuæ. Et ô, ínq̃t, ílle dulce leuamẽ laborũ: dulcis consolatío míserorũ: ô una & nõ ínfima de tríbus cubículí regís assístrícibus uídes carceris mei ꝓfundũ ímmane: uídes uíncula q̃ tñ ad íngressum tuũ iã maxíma ex parte díruta sunt & dissoluta: uídes concaptíuorũ meorũ ímmanẽ multítudínẽ, fortítudínẽ, uelocitatẽ, astutíã, & qs tíbí locus híc? At spes, ne tímeas, ínq̃t: quí nos adíuuat míserícors est: q pro nobís pugnat oĩpotens est: plures q̃ sunt nobíscũ quàm cũ íllís. Sup hæc oĩa adduxí tíbí à patre míssum equũ desiderĩ: cuí cum ínsederís me duce ab hís oĩbus secur⁹ ꝓficíscerís. Díxit: & mollíb⁹ stramẽtís píæ deuotiõís submíssís: & bonorũ exẽplorũ cal carib⁹ addítís equo desiderĩ ímposuít filíũ regís: sed frænum defuít. Tanta erat festínatío fugiendí. Ilíco equus currít ínfrænís, trahít spes ante: tímor autẽ retro uerberíbus urget & mínís. Tũc uídẽtes hoc turbatí sunt príncipes edom robustos moab obtínuít tremor obrígueruntomnes ínhabítatores chanaã. Irruat super eos formído & pauor ín magnítudíne brachĩ tuí: fiãt ímmobíles quasí lapís donec pertrãseat filíus tu⁹ dñe: filíus tuus íste quẽ posedísti. Sed cũ sic ferunt̃ præcípítes: efflugiũt qdẽ, sed nõ sine perículo: qa sine mõ sine cõsílío. Propter quòd à patre trãsmíssa accurrít prudẽtía: una de summís príncípíb⁹ patrĩ: ín comítatu amícã habẽs tẽperãtíã: & tenẽs currẽtes parcíus ínq̃t: obsecro parcíus: dícit eṁ Salomõ. Quí festínus est pedíbus: offendít. Sí sic currítís offenditís: sí offenditís cadítís: sí cadítís filíũ regís quẽ susc̃epístís líberãdũ ínímícís redditís. Nam sí cecíderít: ílico manus eorũ erít super eũ. Hæc dícens frænũ díscretiõís ímposuít feruído ílló equo desiderĩ: eíusq; habẽs temperantíæ regẽdas cõmísit. Cumq; tímor retro de uícínía & uírtute ínímícorũ & tarditate fugæ causaretur: uade, ínquít prudẽtía, retro sathanas: scandalũ es nobís. Eortítudo & laus nostra dominus: & factus est nobís ín salutem. Et ecce fortítudo míles dñí egregíus: accurrens per campum fiduciæ: extracto gladío lætítíæ: nolíte, ínquít, turbarí plures nobíscũ sunt quàm cũ íllís. Tunc prudentía curíæ cælestís assueta consílíjs, cauete, ínq̃t, obsecro: qa hæredítas ílla ad quã ín ínítío festínat̃ (sícut dícít Salomon) ín fine benedíctiõe carebít. Proficíscímíní ígit̃: nõ tã festínãter quàm prudenter. Ínímící eṁ nõ sunt ín ítínere: sed íuxta íter scandalum solent ponere: ín bíuíjs & tríuíjs & uíarũ amfractíbus. Præcedam ítaq; : non aũt tenete uítàm íustítíæ & uelocíter índucemus uos ín castra sapíentíæ: quæ íam non procul sunt à nobís: Sapíentía enim dequa dícítur: Concupíscẽs sapíentíã: dísce íustítíã. Sic ítaq; dum uíam carpunt urget tímor: spes trahít: munít fortítudo: temperantía moderatur: prouídet & ínstruít prudentía: ducít & perducít íustítía appropínquat filíus regís castrís sapíentíæ. Quæ nouí hospítís audíto aduentu præoccupat eum quí se concupíscít: occurrít & ostẽdít se ín uíjs hílarítẽr. Fossa uerò profundæ humílítatís castra cíngebat: super quàm fortíssimus & pulcherrímus murus obedíentíæ ædíficatus cælos penetrabat; quam bonorũ exemplorũ hístoríæ undíq; depíctæ

Prou.19

prou.20

Eccli.1.

depictæ mirabiliter decorabāt. Edificat⁹ aūt erat cū ꝓpugnaculis: mille clypei ex eo depēdebant: oīs armatura fortiū Porta ꝓfessionis oībus patēs: ianitor ī limine dignos inducēs: & indignos abñciēs. Preco sup portā clamās. Si qs diligit sapiam ad me declinet & eā inueniet: & eā dum inuenerit beatus est si tenuerit eam. Huc filiꝰ regis occurrentis sibi sapiæ ducatu introductus: imo ulnis deportatus: familiæ regiæ uallatꝰ obsequiis ad mediæ ciuitatis arcem perducitur: ubi ipsa ædificauit sibi domū: cidit colūnas septē: subdidit sibi gētes: supborū & sublimium colla ꝓpria uirtute calcauit. Ibi collocatur in lecto sapiæ: quem ambiūt sexagīta fortissimi ex fortibus israel: uniuscuiusq; ensis sup femur suū. Adest Dauid in tympano & choro: ī chordis & organo: cæteriq; cælestis curiæ paranymphi gaudētes & exultantes magis sup uno pctore pœnitētiā agente: quàm supra nonagintanouē iustos q nō indigent pœnitētia. Et ecce uenies ab aquilone uentus turbinis & ignis inuoluēs totā cōcussit domū sapiæ: castra turbauit. Egressus est em̄ pharao cū curribꝰ & equitibꝰ: persequēs fugientem israel. Cogitauerūt etiā unanimiter simul aduersus eū: testamētū dispposuerūt tabernacula idumeorum & hysmaelitæ: moab & agareni iebal & amō & amalech: aliēnigenæ cū habitantibus tyrū. Etem̄ assur ille magnus exterminator diabolꝰ uenit cum illis. Quid multa? Obsessa est ciuitas: iā surgūt tētationū machinæ: urget undiq; inimicꝰ ille in insidiis draco: in aperto leo: cogit socios: ignes inñcit: perfodit muros: bella suscitat: insidias submittit: totius urbis minitās excidū. Intus uerò timor & angustiæ & à uehemēti & iprouiso hostiū impetu oēs turbari sunt & moti sunt sicut ebrius: & oīs sapia eorū deuorata est: & clamauerūt ad dñm cū tribularent. Currit ad arcē sapientiæ: mala nunciant: cōsiliū q̄ritur. Reuersa em̄ ad se prudētia cōsulit sapientiā quid facto opus sit. Illa accelerandum testatur & regis summi q̄rendum consiliū. Et quis, inquit, ibit nobis? At sapia oīo inqt. Et ne morā faciat in eūdo: ascēdat sup equū fidei. Quæsita diu oīo & in tanto tumultu uix tandē inuēta adest: ascendit super equū fidei: ꝓficiscitur per uiā cæli nec cessat donec intret portas dñi in cōfessione atria eius in hymnis. Et sicut familiare mācipium cū fiducia accedēs ad thronū gloriæ eius: exponit necessitatis suæ negocium. Audito rex filiꝰ periculo: cōuersus ad consortē regni sui charitatē ô, inquit, quē mittā: & q̄sibit nobis? At illa: ecce ego, inquit, mitte me. Tūc rex: ꝑualēs inqt, prævalebis: & liberabis eū. Egredere & fac ita. Ilico egressam à facie dñi reginā cæli charitatē tota comitatur militia cælestis: uenies q; & descendens in castra à uirtute & lætitia præsentiæ suæ ilico oīa exilarauit: commota cōposuit: turbata pacauit. Reddita est miseris lux: timidis fiducia. Redit coram spes q̄ penè aufugerat: fortitudo quæ penè corruerat. Resumit cōstantiā tota sapientiæ militia. At inimici ciuitatē obsidētes: q̄ nam est inquiunt exultatio in castris? Nō fuit tāta exultatio heri & nudiustertiꝰ. Væ nobis: uenit deus in castra: uæ nobis. Fugiamus israelē: deꝰ em̄ pugnat ꝓ eis. Sic fugientibꝰ inimicis gratiæ dei impetu lætificat ciuitatem dei sanctificauit tabernaculum suum altissimꝰ. Deus in medio eius nō cōmouebitur: adiuuabit eam deus mane diluculo. Conturbatæ sunt gētes & inclinata sunt regna: dedit uocem suam: mota est terra. Dñs uirtutū nobiscū: susceptor noster deus Iacob. Suscipiens ergo puerū dei: puerū suū regina charitas euexit ad cælum patriq; deo representauit. Cui pater placitus ac serenus occurrēs: cito, inqt, ꝓferte stolā primam & induite illū: & date annulū in manu eius & calciamenta in pedibꝰ eius. Et producite uitulū saginatum: & occidite illū. Epulari enim & gaudere oportet: qa iste filius meus mortuus fuerat & reuixit: perierat & inuentꝰ est. Nota hic quatuor in pueri nostri liberatione. Primo pœnitentiam sed fatuā secundo fugam sed temerariam & irrationabilem: tertio pugnam sed trepidam & meticulosam: quarto uictoriam ualidam & sapientem. Quæ omnia in uno quolibet fugiēte de seculo inuenies. Primo enim est egens & insipiens: postea præceps & temerarius in prosperis: deinde trepidus & pusillanimis in aduersis: postremo prouidus & eruditus & perfectus in regno charitatis.

De tribus ordinibus ecclesiæ ad patres in capitulo factis. Sermo.

HOc mare magnū ī quo utiq; certū est nō aliud quàm p̄sens seculū amarū fluctuās designari: tribus hoīm generibꝰ suo cuiq; mō peruiū est ut trāseāt liberati. Tres em̄ sunt noe, daniel, & Iob: quorū primus nauī, secūdus ponte, tertius uado trāsit. Porrò tres hoīes tres ordines ecclesiæ signant. Noe q̄ dē archā rexit ne periret diluuio ubi protinus rectorū ecclesiæ formā agnosco. Daniel uir desideriorū abstinētiæ & castimoniæ deditus: ipse est (soli deo uacās) pœnitētiū & cōtinētiū ordo. Iob quoq; substātiā huius mūdi bene dispēsans: in cōfugio fidelē designat populū terrena licite possidētē. De primo igit & secūdo nobis habēdꝰ est sermo: qm̄ assunt uenerabiles fratres & coabbates nr̄i de numero p̄latorū: assunt & monachi de pœnitētiū ordine. A quo tm̄ nos abbates alienos reputare debemus: nisi fortè (qd̄ absit) officij nostri gratia nostræ fuerimus ꝓfessionis immemores. Tertiū igit cōiugatorū uidelicet ordinē magis succincte trāscurro: tanquā minus ad nos pertinentē. Ipse est qui mare magnū uado pertrāsit laboriosum rursus & periculosum: etiā & lōgū habēs iter: qppequi nulla uiæ cōpēdia captet. Nā q̄ periculosum sit iter in eo patet q̄ tā multos in eo perire dolemꝰ: tā paucos uidemus sicut necesse est pertrāsire. Valde em̄ difficile est p̄sertim diebꝰ istis q̄bus malitia nimis inualuit inter undas huius mūdi, uoraginē, uitiorū & criminaliū pctōrū foueas declinare. At cōtinētiū quidē ordo, & pōte pertrāsit: quod iter breuius & facilius etiā securiꝰ esse nemo q̄ nescīat. Sed omitto laudes: pericula magis ostēdo: hoc em̄ multo meliꝰ atq; utilius est. Recta quidē semita uestra charissimi: sed oīno secura nō est. Timēdū em̄ periculū triplex. i. ne fortè aut æquare se alteri: aut respicere retro: aut certè in mediopō te stare aut residere quis uelit. Neq; em̄ ullū exhis tribus pontis patit̄ angusta & arcta uia q̄ ducit ad uitā. Cōtra ergo primū periculū oremus singuli cū ꝓpheta. Ne ueniat pes superbiæ: qm̄ ibi ceciderūt q̄ operātur iniqtatē. Nā deq̄ mittens manū suā ad aratrū postea retro cōuertitur: certū est qm̄ labit̄ statim, & pelagus operit caput eiꝰ. Sed & q̄ stare uoluerit nō quidē relinquēs ordinē sed ꝓficere in eo dissimulās: cadat necesse est ab his q̄ sequunt̄ impulsus & euersus. Arcta em̄ est uia & impedimēto est ꝓficere & ꝓficisci uolētibus. Hinc est q̄ fugiter arguūt & reprehēdūt: q̄ ferre nequeūt tepiditatis eius segnitiē: q̄ uelut quibusdā stimulis urgent & impingunt manibus: ut unū necesse sit è duobus: aut proficere. s. aut prorsus deficere. Miníme igit oportet resistere gressum retrospicere quoq; aut æquare nos alijs multo expedit minus: sed tota humilitate currēdū nobis & ꝓperādū: ne qm̄ fortè is q̄ egressus est ut gigas ad currēdā uiā: lōge à nobis fiat: quē si bene sapimus ꝓuidentes in cōspectu nostro semp: & in eius odore tacti facilius citiusq; curremus. Nec uerò angusta nimis inuenie t̄ pontis semita currere in ea uolentibus tribus em̄ cōpactus est lignis: ut qui pfecte eis inniti uoluerint: nō labat̄ in itinere pes eorū. Hæc aūt sunt pœna corporis: pauptas substātiæ mūdialis: & hūilitas obediētiæ. Nā & ꝓ multas tribulatiōes oportet nos intrare in regnū cælorū: & q̄ uolūt diuites fieri, incidūt in tētationē & laqueū diaboli: & quē à deo suo exturbauit inobediētia: si ne dubio ꝓ obediētiā recto tramite ad eū redit. Hæc itaq; sibi inuicē cōpacta esse necesse est. Nā nec pœna corporis inter diuitias stabilis: nec obediētia sine pœna facile pōt esse discreta: & paupertas in uoluptate & uoluntate propria nullius pōt esse momenti: & obedientia in diuitiis & uoluptate nec stabilis nec gloriosa. At uerò his rite cōpositis uide si nō tria maris huiꝰ pericula euasisti cōcupiscētiā carnis: cōcupiscentiā oculorū: & superbiā uitæ. Rite inquā compositis ut in pœna quidē nondum impatiētiæ

Psal. 35.

Act. 14.

in pauptate uerò cupiditatis scrupulū:in obediētia neuū caueas,ppríe uolūtatis.Nā & qui murmurauerunt à serpentibus perierunt:& qui uolunt diuites fieri:nō ait qui sunt:sed qui uolunt fieri incidūt in laqueum diaboli.Sed & illud qd refert si fortè(qđ absit)nō quidē diuitias:sed ea ipsa q̄ paupertatis sunt toto affectu desideres,aut etiā ardētius quàm diuitias cupiēt hoīes scīares? Quid distat q̄cūq; substātia desiderē dū equal'r sit corruptus affectus nisi q̄ tolerabilius illud uideri pōt quæ plurís esse uidēt plurimū desiderare? Porrò qsquis uel aperte uel occulte satagit:ut qđ habet in uolūtate hoc ei spūalis pater iniū gat:ipse se seducit:si fortè sibi quasi de obediētia blādiat. Neq; em̄ in ea re ipsa p̄lato:sed magis ei p̄lat⁹ obedit. Ve
Mar. 4. rūtn̄ qa iuxta ſniam saluatoris:in qua mēsura mensi fueri mus:remetiet nobis:bonū est hoī hoc ad cumulū dare,ut de eorū sit numero qbus mensurā bonā & cōfertā & coagitatā & supefluentē dabunt in sinusſuos.Sufficit em̄ ad salutē corpis molestias patiēter ferre:sed cumul⁹ est etiam libēter in feruore spūs eas amplecti.Sufficere pōt supflua non requirere:sed nec ppter ipsa si fortè desint necessaria murmurare:sed cumulus est etiā exultare & libēter q̄rere quō alius magis habeat necessaria:& ipse penuriā patiatur.Sufficit quoq; ad salutē si nec impatientia nec simulatione ad id qđ desideras inuitū uelis p̄lati aīum inclinare sed cumulus est etiā fugere ea qbus uoluntatē propriā sen seris oblectari:quātū sanè bona cū cōscientia potes.Porrò p̄lati qdē ipsi sunt qui descendūt mare in nauib⁹ facientes operationē in aqs multis.Neq; em̄ certa pontis aliqua seu uadi semita coartāt: ut libere possint usq; quaq; discurrere & occurrere singulis ut oportet:ac dirigere pontis semitam seu uadi,ordinare gradientes:pericula inuestigare ac declinare:excitare tepidos:pusillanimes sustentare.De nicq; ascendūt usq; ad cælos & descendunt usq; ad inferos nūc quidē spiritalia tractātes acq; sublimia: nunc infernalia & horribilia facta dīudicantes.Sed q̄ poterit nauis in uenīri:q̄ tā imanes sustineat fluctus:& in tanto secura possit esse discrimine? Vticq; fortis ut mors dilectio dura sicut
Can.8. infern⁹ æmulatio:qa iuxta qđ alibi habes:aque multæ nō poterūt extinguere charitatem.Necessaria est & oīno necessaria nauis ista p̄latis:tribus cōpacta lateribus:quæ est utiq; forma nauiū:ut sit nimirū iuxta pauli doctrinā:cha
2.Thi.2. ritas de corde puro & cōscientia bona:& fide nō ficta.Puritatē quidē cordis in eo p̄latus habeat ut prodesse deside ret nō p̄esse:ut.s.propriū cōmodū uel honorem seculi seu aliud quippiā suū:in p̄latione non q̄rat:p̄ter solū bn̄placi tū dei & aīarum salutē.Sed cū intentione pura,irreprehē sibilis quoq; necessaria est cōuersatio ut forma factus gregis incipiat facere & docere:& fm magistri nīi regulam q̄
Lucæ.4. cunq; docuerit discipulis esse cōtraria:hæc in suis actib⁹ indicet non agenda:ne fortè submurmurare possit frater quē arguit & dicere:medice cura teip̄m.Talis em̄ occasio plurima dānatio p̄lati plurima subditorū p̄ditio est.Non
1.Thi.3. q̄ ego bn̄ id caueā:idcirco sic loquor:sed & mihi & oībus pariter ueritas clamat:qm̄ oportet irreprehēsibilē esse eū
Ioan.8. q̄ p̄est:ita ut secura conscientia cū dño rn̄deat exprobrantibus sibi uerbū:qs ex uobis arguet me de pct̄o? Nō q̄ sine pct̄o penitus esse possit in hac misera uita:sed q̄ ea que arguit in discipulis,oportet summopere uitare magistrū. Ob hoc qualis est in cōuersatione talis sit necesse est etiā in occulta cogitatiōe:ne uidelicet foris humilis:intus elatus sit in corde suo p̄sumēs de sapientia seu uirtute aut sanctitate sua:q̄ est sine dubio fides ficta:qn̄ nō sicut ostendit humilitas cōuersationis,in sola dei pietate confidit.Et ui de quàm ppríe his tribus:cordis.s.puritati:cōscientiæ bonæ:& fidei non fictæ cōuenire uideant:alia q̄q; ipsius ap'li
1.Cor.4 uerba dicētis.Mihi aūt p minimo est ut a uobis iudicer: aut ab hūano die &c.Nō me iudico,inquit,qa nihil mihi cōscius sum:q̄ meū aliquid q̄ram,sed que Iesu xp̄i.Sed & pro minimo mihi est ut à uobis iudicer:ppter conscientiā bonā:& irreprehēsibilē cōuersationē.Qui aūt iudicat me inquit,dn̄s est:ut i eo solo spē suā positā esse doceret: humiliatus sub potēti manu dei.Sed & illud tu iudica:utrū possit his cōuenienter aptari trina petri interrogatio:ut hoc sit dicere:amas me:amas me:amas me:habes charitatē de corde puro & conscientia bona& fide non ficta.Merito siquidem interrogatur an charitatē habeat piscator hominum constituendus.

Exhortatoriū ad fratres De altitudine & bassitudine cordis. Sermo. I.

DE eo quod nuperrime dictum est:sursum alios:alios deorsum aspicere:habeo adhuc aliqd quod uestræ nō sileā charitati. Nā carū qdē cogitationū quas exp̄ssim⁹ tūc si bn̄ meminīstis:licet pfectior altera: utraq; tn̄ utilis est.Sunt aūt qui alio mō aut sursum cor habeāt sicut fecit de⁹ hoīem rectū:& secure rn̄deāt ad exhortātis uocē p̄sbyteri.Habem⁹ ad dn̄m. Sunt & alij q brutis cū aīalib⁹ inclinati deorsum,derisui se faciāt immūdis spīritib⁹:q profecto clamitāt illudētes. Incuruare ut trāseam⁹.Scītis q̄ in cōgregatiōe plurimorū impossibile est unius oēs fortitudinis esse seu corporū seu morū:nā utrāq; infirmitatē patienter ferre regulæ nostræ monet auctoritas:& utriq; aliquatenus cōdescēdere iubet charitas.Videt hoc alter qspiā & fortassis incipit in uidere:cui cūdolere debuerāt.Hinc accidit ut sæpe beati ficet eū in corde suo de reunde miserū se ille reputat:molestiarēs necessitatē suā.Oīno igit̄ incuruatū se esse & basso corde carnē sapere probat:apud quē nec ipsa qdē miseria caret inuidia:sed eis quas certa charitatis cōsideratione alienæ necessitati dispēsatiōes p̄latus impēdit,talibus opponit cor suū:similia quærēs,murmurat aduersus eū q̄ denegat irrationabiliter postulāti.Hinc suspitiōes:detractiōes & scādala suscitant.Nō idcirco id loquor charissimi quasi magnopere de uobis habeā cōqueri sup hac re: sed p̄monere uos & præmunire necessariū duxi propter multos q̄ inter uos sunt teneri & delicati:quib⁹ aut ætas aut infirmitas,rigorem cōmunis regulæ exigit aliquatenus tēperari.Gratias ei de cuius munere uenit:quia multos hic uideo quorū mēs intēta deo tā lōge facta est ab illo infimo cogitatu:ut iuxta se positos debiliores,prorsus ignorēt:se minus omnibus facere cōqueranť.Nimirū q̄a superiores semper attendunt:cum apostolo oblīti quæ retro sunt:& extēti in anteriora.Quātū putas illos ego ammiror:quantū ueneror in corde meo:quātum amplector charitatis affectu:qui uelut nescientes eos quos secū quotidie uidēt unū fortè duos seu etiā plures quos in maiore feruore spīritus sibi ex omnib⁹ eligūt,& cū ipsi fortè meliores sint semp tamen illorū sibi præponūt & proponūt in domino sancta studia & exercitia corporalia seu etiā spīritualia.Memini me altera quoq; iam uice dixisse sed iterum repetere non grauabor:quàm sublimi aliquando meditatione monachus quidam laycus toto intendit spacio uigiliarum.Etenim summo mane apprehensum me in auditorīū trahit:& prostratus pedib⁹:ue mihi inqt quia monachum in uigilijs unū considerauī in quo triginta uirtutes numerauī:quarum ne unam quidē in me inuenio.Et fortasse nullam ille tantam habebat:quanta hæc ipsa erat religiosæ æmulationis humilitas.Hic itaq; fructus sit nostri huius sermonis:ut altiora semper attendas:quia in eo plenitudo cōstat hūilitatis.Nā si fortè in re aliqua maior tibi fratre aliquo gratia collata uideť:sed in multis si bonus æmulator fueris iudicare tepoteris inferiorem.Quid em̄ si laborare aut ieiunare plus illo potes:& ille te patiētia superat:præcedit humilitate:supereminet charitate? Quid em̄ tota die super id quod uideris habere insipīēti cogitatiōe uersaris? Esto magis solicitus ut scias quid desit tibi.Hoc em̄ melius.Vtinam fratres nos sic essemus cupidi gratiæ spīritalis:quemadmodū seculares hoīes pecuniæ temporalis.Debuimus certè & multum debuim⁹ uincere in bono malum:& tanto amplius desiderare quanto precioſius est quod desideramus:sed utinam uel æquales esse possimus.Magna enim confusio magna ualde:q̄ ardentius illi

dentius illi ꝓnicioſa deſiderant quàm nos utilia: citi⁹ illi ad mortē ꝓperāt quàm nos ad uitā. Quāto eī deſiderio pecuniæ crucieꝝ auar⁹: quanto gloriæ appetitu ambitioſus exeſtuet: quàm uiolēter denīq; trahat ſua quēq; uoluptas: qs explicet? Videas certè eos qcqd adepti ſunt: parū ꝓpendere: nō attēdere quanto labore & deſiderio ea uix tādē cōſequi potuere: qīn uileſcunt eis oīa præ deſiderio mioris fortè rei quā alterī cœperīt iuidere. Et tu ergo nō magnopere cogites quæ tibi uideris habere: niſi fortè interdū ut grās agere poſſis: & te nouerīs debitorē ei q dedit: ſeu grā cōſolatiōis cum id neceſſe fuerit: ne qualibet ex cauſa triſtior fias. De cætero ea ſemper magis attende quæ ali⁹ habet tu nō habes: q; hæc cogitatio in hūilitate te cuſtodiat & à deſcēſu tepiditatis elonget: magis aūt & accēdat deſiderio ꝓficiēdi. Vide aūt quātū è regione mala cogitatio illa parturiat: qua ſedule uerſas ī aīo quod tibi habere uideris & alterū quēpiam æſtimas non habere. Hinc eī eleuaris in ſuperbiā: dū te præponis alteri. Hīc ꝓficere negligis: dū te magnū quēpiā arbitraris. Hinc demū incipis & deficere: dū tibi alterius comparatione etiā nimis egiſſe uideris: ſicq; in tepiditatem īcidis: & incipis remiſſius agere. Scim⁹ aūt quia deus ſuperbis reſiſtit: humilibus aūt dat gratiā: & qa maledict⁹ q opus dei negligenter fecerit: beati uerò qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam quia ſi ſpiritu facta carnis mortificauerim⁹, uiuem⁹: ſi uerò ſecundum carnem uixerimus, moriemur.

Vnde ſupra. Sermo ſecundus.

Pſal. 23. HEc eſt gñatio quærentiū dñm: quærētiū faciē dei iacob. Et diuerſis & diuerſa quærētib⁹ hominū uerbis aīo fatigatus, quàm deſideranter ad hūc cuneū hodie ſpīm refocillatur⁹ acceſſi. Grās deo: nō ſum fraudatus à deſiderio meo: nō fruſtrat⁹ à ſpe mea. Concupiui uidere, uidi: & liquefacta eſt anima mea. Repletus ſum cōſolatione: ſuperabundo gaudio: oīa interiora mea nomini dñi bñdicūt: oīa oſſa mea dicūt dñe qs ſimilis tibi. Nēpe ꝓſpicies eminus cū accederē, fateor, uidere mihi corporaliter uiſus ſum quos in ſpū quōdam ꝓpheta ꝓuidit: & continuo ſubigit aīm qđ ore ille deprō ferat: ut cū eo pſallerē dicēs. Hæc eſt gñatio quærētium dñm. Multæ ſunt gñatiōes hominū (& ni falor) tertia iſta gñatio q̄ nunc uiget: & apparet ī uobis. Prima ſiquidem gñatio nec quærēs adhuc dñm nec q̄ſita fuit à dño: cū in obliuione mentis & reatu iniqtatis unūquēq; genuit mater ſua. Secūda ꝓinde ſtatim ſicut neceſſe erat ex aqua & ſpū remediū nobis exhibuit feſtinatū: & fuit illa gñatio nondum quidē gñatio quærētiū: ſed tm iam quæſitorū, q; nec ſcietes adhuc q̄rere dñm nec ualentes ipſe q̄ſierit. Quæſiuit igit nos: & acquiſiuit in gñatione ſecūda: ut eſſem⁹ iam ꝑpl's acqſitionis. Si adhuc fortè ſenior frater murmurat & inuidia contabeſcit, dī ei. Qm̄ epulari & gaudere oportebat: qa hic frater tuus perierat & inuentus eſt. Cæterū ad hoc ſtatim q̄ſiuit nos dñs: ut q̄rer⁹ tpe oportuno: cū iam poſſet q̄rī: poſſet & inueniri. Væ nobis qm̄ tādiu diſſimulauimus & neglexim⁹ q̄rere uitā, q̄rere eū qui bonus eſt q̄rentibus ſe: aīæ ſperanti in ſe. Væ tibi gñatio praua & exaſperās, mala & adultera gñatio: mēdaciū uſq; hodie q̄rītans & diligens uanitatē: nec ſeruans fidem cui deſpōſata fueras ueritati. Numquid nō op⁹ habet eiuſmodi gñatio naſci denuo? iterum generarī? Et maxime. Nēpe geniminā uiperarum facti: tanto magis nunc neceſſe habent ī uētre matris gratiæ iterato intoire & naſci: quāto facta noſcuntur poſteriora eorū deteriora prioribus. Gratias ipſi gratiæ & ſi dici ꝑōt, plus quā gratuitate miſeratiōi: q̄ bñficijs obruit nō mō immeritos, ſed nimirū male meritos & ingratos. Gratias ei q regñauit nos etiā hac uice in ſpem uitæ, ut adoptionē filiorū reciperetis. Volūtarie eī nūc ꝓprie genuit nos: uerbo utiq; ueritatis. Nam q; pri⁹ nos genuit ſacramēto equidē pietatis: & ſi uolūtariū generāti: genitis tamen uoluntarium eſſe nō potuit in quib⁹ adhuc nullus uoluntatis uſus: nullū rōnis exercitium fuit ac perinde nulla generatiōis ipſius agnitio: nulla tanti notitia genitoris. Nunc demum uoluntaria gñatio uoluntariū exhibet ſacrificiū: iuxta illud. Volūtarie ſacrificabo tibi, & confitebor noī tuo dñe: qm̄ bonū eſt: Hæc gñatio quærentiū dñm. Quærentiū an habentiū dicā? Habētiū utiq; & q̄rentiū. Alioqn nō poſſent q̄rere nō habētes. Sed qd habētes: aut qd q̄rentes? Vel pot⁹ quō habētes: quō reqrētes? Verbo genitī: uerbū habēt. Nūqd nō uerbū dñs? Ioānē audi. Et deus erat uerbū. Quid ergo iam ampli⁹ q̄rit gñatio q̄rentiū dñm? Cōſidera qd ſequat in pſalmo. Hæc eſt gñatio q̄rētiū dñm, q̄rentiū faciē dei Iacob. Eundē ꝓinde habēt pariter & reqrūt, qa unus ideq; & uerbū pris & ſplēdor paternæ gl'iæ eſt. Et is quidē nō quæſitus haberī forſitā pōt: nō habitus aūt q̄rī oīno non pōt. Deniq; ipſa eſt q̄ de ſe loquit ſapientia. Qui edit me adhuc eſuriet. Potēs ipſe eſt p̄ſtare etiā ſe nō q̄rētī: qui ut ſupra oſtēdimus de cumulo gratiæ & bñdictione dulcedinis quærit & p̄uenit adhuc q̄rere nō ualētes. Nemo autē ante idoneus q̄rere quàm habere: qa nemo, inqt, uenit ad me niſi pr̄ me⁹ traxerit eū. Adeſt ergo q̄ trahit, & quodāmodo necdū adeſt q nō alio trahit quàm ad ſeipſum. Nūquā eī nec uſquā ſine filio pr̄: adeſt ꝑ fidē ut ad ſpem trahat. Quō ergo nūc exultet ſpūs meus: quō nō ſine modo iocūdet in gñatione iſta q̄rentiū dñm? Nempe teſtimoniū credibile nimis guſtatæ ſapiētiæ, eſt eſuries ipſa tam uehemēs. Certiſſima mihi ꝓbatio & indubitabile argumentū: qa habetis quē ſic q̄rītis: & in uobis habitat q tā ualide trahit uos ad ſeipſum. Non eī hūanæ poſſibilitatis eſt curſus iſte, eius dextera fecit uirtutē, cui ſemꝑ neceſſe eſt ui clametis. Trahe nos poſt te: ī odore unguētorū tuorū currem⁹. Nō īquā ab hoīe forma iſta cōuerſatiōis: nec aliud experimētū q̄rimus ei⁹ q in uobis habitat xp̄s: quàm q; ita q̄rītis xp̄m. Videtis eī fratres qualē ſpiritū accepiſtis: ſpiritū qui ex deo eſt: ut ſciatis q̄ à deo donata ſunt uobis. Audiuimus apoſtolicū, audiuim⁹ & ꝓphetiū etiā & angelicū gradū: qb⁹ nihil à nobis arbitror poſſe ſublimius affectari. Sane è ſingulis mihi uideor in uobis aliqd, & magnū aliqd inuenire. Quis eī celibē uitā: uitā cæleſtē & angelicā dicere uereat? Aut qđ in reſurrectione futuri ſunt oēs electi: qūo nō iā nūc eſtis ſicut angeli dei ī cælo: à nuptijs penit⁹ abſtinētes? Amplectimini frēs precioſiſſimā margaritā: amplectimini ſanctimoniā uitæ, quæ uos efficit ſanctorum ſimiles & domeſticos dei dicēte ſcriptura. Incorruptio facit ꝓximū eſſe deo. Ita ergo nō ueſtro quidem merito, ſed gratia dei eſtis qđ eſtis: qđ ad caſtitatē & ſanctimoniā ſpectat: angeli quidē terreni aut poti⁹ cæli ciues: ſed interim in terra pegrini. Quādiu eī ſumus in hoc corpore: pegrinamur à dño. De prophetia quid dicimus? Lex & ꝓphetæ uſq; ad Ioānem ueritas ait. Verūtamē nō erat ille aduerſarius, ſed diſcipul⁹ utiq; ueritatis: qui dicebat etiā poſt Ioannē. Ex parte eī cognoſcimus, & ex parte ꝓphetamus. Ceſſauit ergo prophetia qa iam cognoſcim⁹: necdum tm̄ tota ceſſauit, quia adhuc ex parte. Cū uenerit, inquit, quod perfectū eſt: euacuabit quod ex parte eſt. Siquidē ante Ioannē q fuerūt prophetæ utrūq; aduentū dñi ꝓphetabant: & quaſi ueutra adhuc pars ſalutis in notitia: ſed utraq; in prophetia erat. Magnū ſane prophetādi genus cui uos deditos eſſe cōſpicio: magnū ꝓphetiæ ſtudiū, cui uos uideo mancipatos. Qđ illud? Nēpe iuxta apoſtolū nō conſiderare quæ uident, ſed quæ non uidētur: ſine dubio prophetare eſt. Ambulare in ſpū, ex fide uiuere, quæ ſurſum ſunt quærere, nō quæ ſuper terram: obliuiſci quæ retro ſunt & extēdi in anteriora: ex magna parte prophetare eſt. Alioquin quonā modo niſi p ſpiritū ꝓphetiæ cōuerſatio noſtra in cælis eſt? Sic nimirū prophetæ olim quaſi non inter homines erāt ſui tpis: ſed uirtute & impetu quodā ſpiritus dies illos tranſilientes exultabāt ut uideret diem dñi: & uidebant & lætabātur in ea. Sed & profeſſionem apoſtolicam audiamus. Ecce nos reliquim⁹ omnia & ſequuti ſumus te. Si gloriari licet, habem⁹ gloriam: ſed ſi ſapimus, habere curabimus apud deū. Hæc eī uera eſt gloriatio:

Pſal. 53. 1. Co. 13. 2. Co. 4. Mat. 19.

ut qui gloriaꝝ, in dño gloriet. Nā neq; manus nra excelsa sed dns fecit hæc oīa. Fecit nobis magna q potens est: ut merito magnificet aīa nostra dñm. Ipsius em̄ magno munere factū est: ut magnū illud ꝓpositū unde magni gliabant apli: magnificē sequeremur. Fortè etiā si ī hoc quoq; gloriari uoluero nō ero īsipiēs. Veritatē em̄ dicā: esse hic aliquos q plus quā nauē & rhetia reliquere. Quid uerò illud q ipsi quidē apli reliquerāt oīa: sed ut p̄sentē in carne dñm sequerentur? Nō est nostrum dicere: securius ipsum dñm audiamus. Quia uidisti me, inqt Thoma, credidisti: beati q nō uiderūt & crediderūt. Fortè etiā ꝓphetādi genus excellētius esse uidebit nō intēdēs qbuscūq; tpalibus rebus & trāsituris aliq̄: sed spiritualib⁹ & æternis: & nihilominus in uase fictili thesaurus castitatis illustriorin carne fragili: ex aliqua parte probabiliorem uirt⁹q. Vbi ergo angelica in hoc corpore conuersatio in corde ꝓphetica expectatio: in utroq; aplica pfectio inuenitur: quātus iste cumulus gratiarū? Quid retribuistis dño ꝓ oībus quæ retribuit uobis? Sublimis gradus, sed eo amplius piculosa ruina. Numqd nō tres cæli sunt quos ascēdimus? Itaq; q stat uideat ne cadat. Videbā, inqt, sathanā tanquā fulgur de cælo cadentē. Ex alto corruit cōfractus & cōminutus est: desperata est plaga eius. Factus est spūs eius uadēs & nō rediens. Numqd & uos uultis abire? Sathanas ruit: nūqd & ruitis uos secū? Q̄ salubrius uobis stare in uīs dñi: stare in gra in qua statis. Nō em̄ btūs uir q nō abiit in uia pctōrū: beatus magis cuius est auxilium abs te dñe. Ibūt em̄ hmōi de uirtutē in uirtute: ad uidendum deū deorū in sion: ad uidendū in bonitate electorū tuorū: ut lauderis cū hæreditate tua. Ipi nēpe hæreditas: ipsi sunt dii & filii excelsi oēs. Itaq; frēs mei: q̄m quidē uerissime certissimeq; hæc est gnatio querentiū dñm: quærētiū faciē dei iocob qd uobis dixerim aliud quàm quod idē ꝓpheta ait. Lætet cor quærentium dñm, q̄rite dñm & cōfirmamini: quærite faciē eius semp. Et quod ali⁹ quidā dicit. Si quæritis, quærite. Quid est si q̄ritis quærite? In simplicitate cordis q̄rite illū. Nō aliꝺ tāquā illū, nō aliꝺ ꝑter illū, nō aliud post illū. In simplicitate cordis quærite illū. Simplex natura: simplicitatē cordis exq̄rit. Deniq; & cū simplicibus sermocinatio eius. Vir duplex aīo inconstās est in oībus uīs suis. Non pōt quē quæritis inueniri ab his qui ad tps credūt: & in tpe tētatiōis recedūt. Eternitas est: quæ nisi pseuerāter quæsita: mīníme inuenitur. Væ etiā pctōri terrā ingredīēti duab⁹ uīs. Nemo em̄ duobus dñis seruire pōt. Ne hāc quidē duplicitatē amat inte gritas illa, pfectio illa, illa plenitudo. Indignū enim est ut inueniendā se præbeat: nisi pfecto eē q̄sieris corde. Cæterū si odibilis est canis reuersus ad suū uomitū: & sus lota in uolutabro luti: sed & ip̄m quoq; quē inuenerit tepidū ex ore suo euomere incipit deus: simulator & pditor ubi parebunt? Si maledictus qui facit opus dei negligēter: q fraudulenter fecerit quid meretur? Fugiam⁹ hanc duplicitatē charissimi: & à fermēto phariseorū oīmodis caueamus. Veritas est deus & tales quæsitores requirit: q quærunt eū in spū & ueritate. Si nolumus frustraquærere dominū, quæramus ueraciter, quæramus frequēter, quæramus perseuerāter: ut nec pro illo quæramus aliud: nec cū illo aliud: sed nec ab illo ad aliud cōuertamur. Facili⁹ est em̄ cælū & terrā trāsire, quàm ut sic quærēs nō inueniat, sic petens non accipiat, sic pulsanti non aperietur.

Ioā. 20. Luc. 10. ps. 104. Esai. 21.

Quomodo malum duplex cooperetur in bonum. Sermo tertius. Vnde supra.

Iam uideris quidē uidemus & sumus: sed si spiritum qui ex deo est accipiamus ut sciamus quæ à deo donata sunt nobis magna ab eo gloria: magna nobis est collata potestas. Quotquot, inquit, receperūt eū dedit eis potestatē filios dei fieri. An nō ptās filiorū dei est ista q̄ etiā nobis seruiūt uniuersa? Sciebat em̄ aplus ipse: q̄m diligentibus deū oīa cooperantur in bonū. Sed fortè dicat aliqs uestrū: quid hoc ad me: & in pusillanimitate cordis sui talia meditet. Gloriētur certè de pctō filiorū dei in quib⁹ filialis erga eum feruet amor uiget affect⁹: ut præsumant oīa sibi cooperari in bonum: qui deum diligunt in ueritate. Ego uerò mendicus sum & pauper carens affectu filiali: expers dignæ deuotionis. Sed attende quod sequitur. Nullum em̄ desperationi locū reliquit in scriptura sua: qui alio loco sic loquit. Vt per patientiā & cōsolationē scripturarū spem habeamus. Affectus em̄ ille quē quæris pax est nō patientia: in patria est non in uia: nec eos qui eiusmodi sunt à scriptura opus est cōsolari. Ergo per patientiā & consolationē scripturarum spem habeamus: etiam si nondū possumus apprehendere pacē. Propterea cū dixisset, diligētib⁹ deū oīa cooperari ī bonū: solerter addidit his qui sm̄ propositū uocati sunt scti. In quo uerbo nō te terreat sctitatis nomen: quādo nō sm̄ meritū sed sm̄ ꝓpositū: nō sm̄ affectionē sed scūdū intentionē sctōs uocat: iuxta illud prophetæ. Custodi aīam meā q̄m sanctus sum. Illā em̄ quā putas sanctitatē ne ipse quidē paulus corruptibili adhuc grauatus corpore arbitrabitur se cōprehēdisse. Vnū autē, inquit, quæ retro sunt oblitus: & in ea quæ aī me sunt extendēs sequor ad palmā supernæ uocationis. Vides qa nondum licet apprehēdisset brauiū: habebat tm̄ ꝓpositū sanctitatis. Et tu ergo si proposueris in corde tuo declinare à malo & facere quod bonū est, tenere qd̄ accepisti, & pficere semper ī melius, sed & si qd aliq̄ mīnus recte egeris ut est humana fragilitas non in eo persistere sed pœnitere & corrigere quantū præuales: eris sine dubio sctūs, & tu. s. cū interim clamare necesse sit: custodi aīam meam q̄m sctūs sum. Vis ergo nosse quēadmodū hmōi sctīs oīa cooperantur in bonum. Nō modo curro per singula: qa in longū ꝓtrahi sermonē hora nō patitur. Eundū nobis est: iā em̄ cāpanā audiuimus: iam uespertinæ tēpus orationis aduenit. Audite ergo uerbū abbreuiatū quēadmodum nobis uniuersa seruiant: oīa cooperantur in bonū. Inimici nostri sint iudices. Etenim si quidē illi ꝓ nobis quis cōtra nos? Si ꝓ nobis faciunt hostes nostri, quō nō oīa simul cū illis? Porrò duo nobis (ut manifestū est) aduersant hostiū gña: malū uidelicet duplex: qd̄ facimus & qd̄ patimur. Hæc autē ut apertius dixerim, sunt culpa & pœna. Itaq; cum sit nobis utraq; cōtraria erit, si uoluerim⁹ utraq; pro nobis: ut hæc quidē ab illa liberet. & ite aduers⁹ istā iuuet illa: nec parū. Ecce em̄ cōpungimur in cordibus nostris & in cubili cōscientiæ sup delictis præteritis: sed delinit cōscientiā suā & corrodentium peccatorum dentes cōterens reducit ad spē ueniæ pnia ista: & uoluntaria pœna quā patimur. Nō solum autē præterita sed & futura repellit. Nam & tentātia propulsat uitia: & nōnulla sic perimit: ut raro aut nunquā erigere caput audeat uenenatū. Sic pœna facit ꝓ nobis aduers⁹ culpā: ut uel oīno nō sit uel sit mīnor. Culpa uerò nihilomin⁹ agit, ut aut non sit aut mīnor sit pœna. Nō quidē ut oīno nō sit: siue à quantitate sua minuat qd̄ nullaten⁹ expediret, sed ut nō sit pœna aut mīnor sit pœna: uidelicet ut aut nō sit, aut mīn⁹ sit onerosa. Quisquis em̄ perfecte senserit onus pctī & aīæ læsiōem exteriorem, utiq; aut parum sentiet, aut ex toto non sentiet corporis pœnam: nec reputabit laborem quo peccata nouerit delerī præterita, futura caueri. Sic em̄ sanct⁹ Dauid cōuicianti seruī nō reputauit iniurias: memor filij persequentis.

Rom. 8. Ioan. 1.

Vnde supra de duabus mensis. Sermo. IIII.

Labor iste frēs exilij & pauptatis nostræ nos ammonet, profecto & iniquitatis. Vt quid em̄ morte afficimur tota die, in ieiunijs multis, in uigilijs abundātius, in laboribus & erumnis? nunquid ad hoc creati sumus? Absit, nam licet homo natus sit ad laborem: sed mīníme ad laborem creatus est, natiuitas est in culpa, ideo & in pœna. Oēs em̄ oportet nos gemere cum propheta. In iniquitatibus cōceptus sum: & in peccatis cōcepit me mater mea. Aliena ab utrisq; pria creatio: quia sicut nec culpam, ita nec pœnam deus fecit. Quod de ea quæ maior est omnium: morte uidelicet aperte scriptura testatur. Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum

Psal. 85. Phili. 3.

bem terrarū. Et in alio loco, deus mortē non fecit. Itaq; sicut laborātibus manibus: nec oculus ꝓpterea claudit: nec auris abstinet ab auditu: sic imo & multo melius laborante corpore mens quoq; ipsa suo intēta sit operi ut nō taceat. Causam laboris cogitet in labore: ut ipa ei pœna quā patit: culpā pro qua patit repsentet: & dū uidet uulnerū ligaturā: ipsa sub pānis uulnera meditet. Hmōi siquidē cogitatione humiliamur sub potenti manu dei, & dulci quadā pietate, mēs plena, miserabilē se exhibet in oculis eius. Eccl. 30. Hinc quippe scriptura nos ammonet. Miserere inquiens aiæ tuæ placēs deo. Nec dubiū qn ea quæ deo placet misericordia, facile possit ei⁹ misericordiam obtinere. Et ne dixerimus unde miserendū sit aiabus nostris: nisi em̄ insipiēter dissimulauerimus multa in eis miseratione digna poterūt inueniri. Vnū tñ dico ut occasionē uobis dedisse uidear, & cætera quoq; sil'r aduertatis. Nónne uelut iter duas mēsas positi epulantes hincinde spectamus iciunū? Sic sum⁹ oīno, sic sumus. Vnde ergo sic positis risus, unde ioc⁹: unde leuitas, unde superbia, unde extollētia oculorum? An forte nō agnoscimus mensas, nō cōsideramus epulas. delitias non uidem⁹? Hinc mihi sunt quos uideo delitiose uiuētes: in oībus bonis sensibilis huius mūdi inde contemplor alios quibus disposuit xp̄s regnū, ut edant & bibāt super mēsam ei⁹ in regno patris sui. Vtrobiq; uideó sil'es mei hoies, fratres meos: & heu me ad neutrā licet extēdere manū. Ab utraq; mēsa ꝓhibeor: ab hac quidē ꝓfectiōis, ab illa corporis uinculo: ut nec ad inferiorē audeā, nec ad superiorem accedere possim. Quid inter hæc restat nisi comedere panē doloris: ut sint mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte: si qs fortè cælestiū conuiuarum misericordia mot⁹ in hos latrātis sub mēsa catelli uel exigua aliqua delitiarum illarū fragmēta dimittat. Nā inferior quidē consideratio qua nobis ipsis cōputamur eorū respectu quos nouimus delitiose uiuentes in hoc seculo infirmæ adhuc aiæ est: nec oīno talis mihi placet affectio in anima spūali. Longius em̄ positus est à iudicio ueritatis, qui beatificat quos uelut miserrimos lugere debuerat: qui peccant & nō agūt pniam, & se miserū reputat non sanè consensu iudicij sed affectiōis sensu q nō sit sicut illi: qui id magis optare debuerāt: ut oēs essent sicut ipse. Hoc tamen solū tali i cogitatione laudabile est si miseriā ipsam quam reputat pro amore siue timore dei patiēter ferre deliberat, & cū pieta- Psal. 16. te quadā dicit deo: ꝓpter uerba labiorū tuorū ego custodiui uias duras. Et hæc quidē cogitatio inchoantium est, tāquā lac paruulorū. At uerò cū iam ꝓficere cœperit aia & affectione sequi iudicium rōnis: oīa proculdubio detrimentū faciet: & quasi stercora arbitratus: lugebit cū propheta super eos qui amplexati sunt stercora. Ipe uerò sctā quadam humilicq; superbia hæc uniuersa despiciet: & magna in altitudine animi collocat⁹ non beatū dicet populum cui hæc sunt: sed miserū planè: beatū uerò cuius dñs deus eius. Verū dū hic ita sui cōparatione miserēt illis: inueniet utiq; quorū cōparatiōe, sui quoq; misereatur si suspexerit ad cælestes diuitias & delectatiōes in dextera domini usq; in finē. Vnde fit ut qui pri⁹ de inferiori irriguo Rom. 8. lachrymas fundens plāgebat dicēs: qm̄ propter te mortificamur tota die: iam de superiori abundātiores emittat Psal. 119. fletus dicēs: heu mihi qa incolatus meus prolongatus est.

Prologus beati Bernardi in sermonem sequentē.

HVgoni militi xp̄i, & magistro militiæ xp̄i, Bernard⁹ clareuallis solo noīe abbas, bonū certamen certare. Semel & secundo & tertio (ni fallor) petisti à me Hugo charissime ut tibi tuisq; cōmilitonibus scriberē exhortationis sermonē & aduersus hostilē tyrānidē ꝙa lanceā non liceret, stilū uibrarem, asserens uobis nō parum fore adiutorij: si quos armis nō possum literis animarē. Distuli sanè aliquādiu, non q cōtēnenda uideret petitio: sed ne leuis præceptq; culpareť assensio, si q melius melior implere sufficeret: præsumerē ip̄ritus, & res admodū necessaria per me minus fortè cōmoda redderet. Verū uidens me longa satis huiuscemodi expectatione frustratū: ne iam magis nolle quàm nō posse uiderer: tandem ego quidē quod potui feci: lector iudicet an satis feci. Quāquā & si cui fortè aut minime placeat aut non sufficiat: nō tamen interest mea: qui tuæ pro meo sapere non defui uoluntati.

Explicit prologus.

Incipit Sermo exhortatorius beati Bernardi abbatis clareuallen̄, ad milites templi. Cap. primū.

NOuum militiæ gen⁹ ortū nuper audit in terris: & in illa regiōe quā olim in carne præsens uisitauit oriēs ex alto: ut unde tūc in fortitudine manus suæ tenebrarū principes exturpauit: inde & modo ipsorū satellites filios diffidētiæ in manu fortiū suorum dissipatos exterminet: facies etiā nūc redēptionē plebis suæ, & rursum erigēs cornu salutis nobis ī domo Dauid pueri sui. Nouū inquā militiæ genus & seculis inexpertū: qua gemino pariter conflictu: infatigabiliter decertat: tū aduersus carnē & sanguinē: tū cōtra spiritalia nequitiæ in cælestib⁹. Et quidē solis ubi uirib⁹ corporis corporeo fortiter hosti resistit: id quidē ego tā nō iudico mirū, quā nec rarū existimo. Sed & qñ animi & tute uitij siue dæmonijs bellū indicit: ne hoc quidē mirabile, & si laudabile dixerim cū plen⁹ monachis cernat mūdus. Cæterū cū utercq; hō suo qsq; gladio potēter accingit: suo cingulo nobiliter insignit: quis hoc nō æstimet oī ammiratione dignissimū: qd adeò liquet esse insolitū? Impauidus ꝓfecto miles & oī ex parte securus: q ut corpus ferro, sic animū fidei lorica induit. Vtriq; nimirū munitur armis: nec dæmonē timet nec hominē. Nec uerò mortē formidat: q mori desiderat. Quid em̄ uel uiuēs uel moriēs metuat, cui uiuere xp̄s est, & mori lucrū? Stat quidē fidenter, libēterq; ꝓ xp̄o: sed magis cupit dissolui & esse cū xp̄o: hoc em̄ melius. Securi igit ꝓcedite milites & itrepido aio inimicos crucis xp̄i ꝓpellite: certi quia neq; mors uita poterit uos separe à charitate dei q̄ est in xp̄o Iesu: illd̄ sane uobiscū in oī periclo replicātes: siue uiuim⁹ siue morimur dñi sumus. Quàm gliosi reuertunt uictores de plio: quàm beati moriunt martyres in p̄lio. Gaude fortis athleta si uiuis & uincis in dño: sed magis exulta & gloriare si moreris & iūgeris dño. Vita quidem fructuosa & uictoria gloriosa: sed utriq; mors sacra iure præponit. Nā & si btī q in domino moriunt, nō multo magis q ꝓ dño moriunt. Et qdē siue ī lecto siue ī bello qs moriť: p̄ciosa erit sine dubio in cōspectu dñi mors sctorū eius. Cæterū in bello tāto ꝓfecto p̄ciosior quāto & glorioſior. O uita secura, ubi pura cōsciētia. O, inquā, uita secura: ubi absq; formidine mors expectat: imo exoptat cū dulcedine & excipit cū deuotione. O uerè sctā & tuta militia atq; à duplici illo periculo ꝓrsus libera: quo id hoīm genus solet frequēter periclitari, ubi dūtaxat xp̄s nō est causa militādi. Quoties nāq; cōgrederis tu qui militiā militas secularē: timendū oīno, ne aut occidas hostē quidē in corpore, te uerò in aia: aut fortè tu occidaris ab illo, & in corpore pariter & in anima. Ex cordis nēpe affectu nō belli euētu pēsatur uel periculū uel uictoria christiani. Si bona fuerit causa pugnātis: pugnæ exitus malus esse nō poterit: sicut nec bonus iudicabit finis: ubi causa nō bona & intētio nō recta præcesserit. Si in uolūtate alterū occidendi te potius occidi cōtigerit: morieris homicida. Quod si prævales & uolūtate ꝓpulsandi uel uindicandi fortè occidis hominē, uiuis homicida. Nō aūt expedit siue mortuo siue uiuo siue uictori siue uicto eē homicidā. Infœlix uictoria q̄ superās hominē, succūbis uitio, & ira tibi aut superbia dominante: frustra gloriaris de hoīe superato. Est tamē qui nec ulciscēdi zelo, nec uicēdi typo, sed tātū euadēdi remedio interficit hominē: sed ne hanc quidē bonam dixerim uictoriam: cū de duobus malis in corpore quàm in anima mori leuius sit. Non autem quia corpus occiditur etiā anima moritur; sed anima quæ peccauerit ipsa morietur.

De militia seculari. Capitulum secundum.

QVis igitur finis fructusue secularis huius non dico militiæ, sed malitiæ: si & occisor lætaliter peccat: & occisus æternaliter perit. Enimuerò ut uerbis utar apli: & q arat i spe debet arare: & qui triturat in spe fructus percipiẽdi. Quis ergo ô milites hic tã stupẽdus error: qs furor hic tã nõ ferẽdus: tãtis sumptibus ac laboribus militare: stipẽdijs uerò nõnullis nisi aut mortis aut criminis? Operitis equos sericis: & pẽdulos nescio quos pãniculos loricis supinduitis: depictis hastas clypeos & sellas: frena & calcaria auro & argẽto, gẽmisq; circũornatis: & cũ tãta põpa pudẽdo furore & impudẽti stupore ad mortẽ pperatis? Militaria sunt hæc insignia: an muliebria potius ornamẽta? Nũqd fortè hostilis mucro reuerebit aurum: gemmis parcet, serica penetrare nõ poterit? Denicq; qd' ipsi sæpiꝰ certiusq; experimini: tria esse necessaria præliãti: ut. s. strenuus industriusq; miles & circũspectus sit ad se seruãdũ: & expeditus ad discurrendũ, & prõtus ad feriẽdũ. Vos p cõtrariũ in oculorũ grauamẽ fœmineo ritu comã nutritis: longis ac profusis crinibus, ac camisijs ppria uobis uestigia obuoluitis: delicatas ac teneras manus amplis & circũfluẽtibus manicis sepelitis. Sup hæc oia est q armati cõscientiã magis terret causa illa nimirum satis leuis ac friuola: qua uidelicet talis præsumit & tã periculosa militia. Non sanè inter uos aliud bella m ouet litesq; suscitat: nisi irrationabilis iracũdiæ motus, aut inanis gloriæ appetitus, aut terrenæ qualiscũq; possessionis cupiditas: talibꝰ certè ex causis, neq; occidere, neq; occumbere tutum est.

De noua militia. Capitulum tertium.

AT uerò xpi milites securi præliãtur prælia dñi sui: nequaquã metuentes aut de hostium cede peccatũ, aut de sua nece periculũ: qñquidem mors pxpo uel ferẽda uel inferenda: & nihil habeat criminis, & plurimũ gloriæ mereat. Hinc quippe xpo inde xps acquirit: q nimirũ & libẽter accipit hostis mortẽ p ultiõe: & libẽtius pbet seipsum militi p consolatiõe. Miles inquã xpi securus interimit, interit securior. Sibi præstat cũ interit, xpo cũ interimit. Nõ em̃ sine causa gladiũ portat. Dei etem̃ minister est ad uindictã malefactorũ, laudẽ uero bonorũ. Sanè cũ occidit malefactorẽ nõ homicida, sed ut ita dixerim malicida & planè xpi uindex in his q male agũt: & defensor xpianorũ reputat. Cũ aũt occidit ipse nõ perisse, sed puenisse cognoscit. Mors ergo quã irrogat xpi est lucrũ: quã excipit suũ. In morte pagani xpianus glificat: quia xps gloriat. In morte xpiani regis liberalitas aperit: cũ miles remunerãdus educit.

Psal. 57. Porrò sup illo. Lætabit iustus cũ uiderit uindictã: de isto dicet hõ: si utiq; est fructus iusto: utiq; est deus iudicans eos in terra. Nõ em̃ uel pagani necandi essent: si quo mõ aliter possent à nimia infestatione seu oppressiõe fideliũ cohiberi. Nũc aũt melius est ut occidant quàm certè relinquat uirga pctõrũ sup sortẽ iustorũ: ne forte extẽdant iusti ad iniquitatẽ manus suas. Quid em̃? Si percutere in gladio oino fas nõ est xpiano: cur ergo præco saluatoris cõtentos fore suis stipẽdijs militibus indixit: & nõ potiꝰ oẽm militiã interdixit? Si aũt qd' uerũ est oibus fas est ad hoc ipsum dũtaxat diuinitus ordinatis: nec aliud sanè qcquã melius pfessis: qbus quæso potius quam quorũ manibus & uiribus urbs fortitudinis nostræ sion p nostro oim munimine retinet ut depulsis diuinæ trãsgressoribꝰ legis secura ingrediatur gẽs iusta custodies ueritatẽ? Secure, pinde dissipent gẽtes quæ bella uolunt: & abscindãtur q nos cõturbãt: & disperdant de ciuitate dñi omnes operãtes iniquitatẽ: q repositas in hierosolymis xpiani ppli inæstimabiles diuitias tollere gestiũt: sctã polluere, & hæreditatẽ possidere sanctuarium dei. Exerat gladium uterq; fidelium in ceruices inimicorũ: ad destruendã omnẽ altitudinẽ extollentẽ se aduersus sciam dei quæ est xpianorũ fides: neq; dicãt gẽtes ubi est deus eorũ. Quibꝰ ex-

Mat. 23. pulsis reuertet ipe in hæreditatẽ domũq; suã: de q̃ iratus in euangelio: ecce, inquit, relinquet uobis domꝰ uestra deserta, & per pphetã ita conqueritur, relinqui domum meã, dimissi hæreditatẽ meã: iplebitq; illud propheticũ. Redemit dñs populũ suũ & liberauit eũ: & uenient & exultabũt in mõte sion & gaudebũt de bonis dñi. Lætare hierusalẽ, & cognosce iam tẽpus uisitationis tuæ. Gaudete & laudate simul deserta hierlm: qa cõsolatus est dñs populũ suum: redemit hierlm, parauit dñs brachiũ suũ sanctũ in oculis oim gentium. Virgo israel corrueras: & nõ erat qui suble uaret te. Surge iam excutere de puluere uirgo captiua filia sion. Surge inquã & sta in excelso: & uide iocũditatẽ q̃ uenit tibi à deo tuo. Nõ uocaberis ultra derelicta: & terra tua non uocabitur amplius desolata: qa cõplacuit dño in te: & terra tua ihabitabitur. Leua in circuitu oculos tuos & uide: oẽs isti congregati sunt: uenerũt tibi. Hoc tibi auxiliũ missum de sctõ. Oino per istos tibi iam iamq; illa p soluitur antiqua promissio. Ponã te i superbiam seculorũ gaudiũ in gnatiõe & gnatiõem: & sugges lac gentium: & mamilla regũ lactaberis. Et item. Sicut mater cõsolatur filios suos: ita & ego consolabor uos: & in hierusalẽ cõsolabimini. Vides ne quàm crebra ueterum attestatiõe noua approbatur militia: & q sicut audiuimus, sic uidim̃ in ciuitate dñi uirtutũ. Dũmodo sanè spũalibꝰ nõ præiudicet sensibus literalis interpretatio: quominus. s. speremus in æternũ: quicqd huic tpi significãdo ex pphetarũ uocibꝰ usurpamus: ne per id qd' cernit euanescat qd' creditur & spei copias ĩminuat penuria rei præsentium q̃ attestatio sit euacuatio futurorũ. Alioquin terrenæ ciuitatis tpalis glia nõ destruit cælestia bona sed astruit: si tñ ista minime dubitamus illi tenere figurã: q̃ in cælis est mater nostra. Esa. 60.

De cõuersatione militũ tẽpli. Capitulũ quartũ.

SEd iam ad imitationẽ seu ad confusionẽ nostrorum militũ nõ planè deo sed diabolo militãtiũ dicam breuiter xpi equitũ mores & uitã: qualiter in bello domiue conuersent: quo palã fiat quantũ abinuicẽ differant dei seculiq; militia. Primo quidem utrolibet discipli nõ deest: obediẽtia nequaquam contẽnitur: quia teste scriptura: & filius indisciplinatꝰ peribit: & pctm̃ est ariolãdi repugnare: & quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere. Itur & redditꝰ ad nutum eius qui præest. Induitur qd' ille donauerit: nec aliũde uestimẽtũ seu alimẽtũ præsumitur. Et in uictu & uestitu cauetur omne superfluũ: soli necessitati cõsulitur. Viuit planè in communi iocũda & sobria cõuersatiõe: abscq; uxoribꝰ & abscq; liberis. Et ne qd desit ex euãgelica pfectione: abscq; oi proprio habitãt uniꝰ moris in domo una: solliciti seruare unitatem spũs in uinculo pacis. Dicas uniuersæ multitudini esse cor unũ & aiam unã: ita qsq; nõ oino ppria sequi uoluntatẽ, sed magis obsequi satagit imperãti. Nullo tẽpore aut ociosi sedẽt aut curiosi uagant: sed semp dũ nõ procedũt (quod quidẽ raro cõtingit) ne gratis comedãt panẽ: armorũ seu uestimẽtorũ: uel scissa resartiũtuel uetusta reficiũt, uel inordinata cõponũt: & quæq; postremo facie da magistri uolũtas & cõis indicit necessitas. Persona inter eos minime accipit: deferẽt meliori non nobiliori. Honore se iuicẽ pueniũt: alterutrũ onera portãt: ut sic adimpleat legẽ xpi. Verbũ insolens, opus inutile, risus immoderatus, murmur uel tenue siue susurriũ nequaquã ibi deprehẽditur inemendatũ. Schachos & alcas detestãtur, abhorrẽt uenationẽ: nec ludicra illa auiũ rapina ut assolet delectant. Mimos & magos & fabulatores: scurriles q̃ cãtilenas aut ludorũ spectacula, tãquã uanitates & insanias falsas respuunt & abominantur. Capillos tondent, scientes iuxta aplm ignominiã esse uiro si comã nutrierit. Nũquã cõpti, raro loti, magis aũt neglecto crine hispidi, puluere fœdi, lorica caumate fusci. Porrò iminẽte bello, intus foris de, ferro nõ auro se muniunt, quatenꝰ armati, & non ornati hostibꝰ metũ incutiãt, nõ puocẽt auaritiã. Equos habere cupiũt fortes & ueloces, non tñ coloratos aut falleratos: pugnã quippe nõ pompã, uictoriã sed nõ gloriã cogitantes, & studentes magis esse formidini quàm ammi-

1. Cor. 11.

ratiõi

rationi. Deinde nō turbulēti aut īpetuosi & quasi ex leui tate p̄cipites: sed cōsulte atq; cū oi cautela & puidētia se ipos ordinātes & disponētes in acie: iuxta qđ de patrib⁹ scriptū ē. Veri pfecto israelitæ procedūt ad bella pacifici. At uerò ubi uetū fuerit ad certamē tū demū pristina leni tate postposita: tāquam si dicerēt: nónne q oderūt te dñe oderā & sup iimicos tuos tabescebā: irruūt ī aduersarios hostes uelut oues reputāt: nequaquā & si pauciſſimi, uel Psal. 138. sæuā barbariē: uel nūerosam multitudinē formidātes. Nouerūt siqdē nō de suis p̄sumere uirib⁹: sed de uirtute dñi sabaoth sperare uictoriā: cui nimirū facile esse confidūt iuxta sniam machabei cōcludi multos in man⁹ paucorū: & nō esse differētiā in cōspectu dei cæli liberare in multis & in paucis: qa nō in multitudine exercit⁹ est uictoria belli: sed de cælo fortitudo est. Qđ frequētiſſime expti sunt ita ut plerumq; quasi psequut⁹ sit un⁹ mille: & duo fugarit de cē milia. Ita deniq; miro quodā ac singulari mō cernunt: & agnis mitiores & leonibus ferociores: ut penè dubitē qd potius cēseam appellādos monachos uidelicet an milites: nisi q utrūq; forsan cōgruētius noiarim: qb⁹ neutrū deesse cognoscit: nec monachi māsuetudo nec militis fortitudo. De qua re qd dicendū: nisi q à dño factū est istud: & est mirabile in oculis nr̄is? Tales sibi eligit de⁹ & colligit à finibus terræ ministros ex fortiſſimis israel: qui uerilectulū salomonis sacrū. ſ. sepulchrū uigilanter fideliterq; custodiant: oēs tenentes gladios & ad bella doctiſſimi.

De templo. Capitulum quintum.

ET uerò tēplū hierosolymis in quo pariter habitāt antiquo & famosiſſimo illi salomōis impar quidē structura: sed nō inferius gloria. Siq dem uniuersa illius magnificentia in corrupti bilib⁹ auro & argēto: ī quadratura lapidū & uarietate lignorū cōtinebat: huj⁹ aūt oīs decor & gratæ uenustatis ornat⁹: pia est habitantiū religiositas & ordinatiſſima cōuersatio. Illud uarijs extitit spectādū coloribus; hoc diuersis uirtutibus & sctis actibus uenerādū. Domū qppe dei decet sctitudo: q nō tā politis marmoribus quàm ornatis moribus delectat: & puras magis diligit mentes, quàm superauratos parietes. Ornat tñ hui⁹ quoq; facies tēpli sed armis nō gēmis: & p antiqs coronis aureis circūpendētibus clypeis paries operitur: pro cādelabris turibulis atq; urceolis dom⁹ undiq; frænis, sellis, ac lanceis communit: planè his oībus liqdo demōstrātibus eodē pro domo dei feruere milites zelo: quo ipse quondā militū dux uehemētiſſime inflāmatus armata illa sctiſſima manu: non tñ ferro sed flagello qđ fecerat de resticulis ītroiuit in templū: ne gociātes expulit: nūmulariorū effudit æs: & cathedras uēdentiū colūbas euertit: indigniſſimū iudicans oīonis domū huiuscemodi forēsibus infestari. Tali p̄inde sui regis pmotus exemplo deuot⁹ exercitus multo sanè indigni⁹ longèq; intolerabilius arbitrās sancta polluī ab ifidelib⁹ quàm à mercatorib⁹ infestari: in domo sctā cum eqs & armis cōmorat: tāq; ab ipsa quàm à cæteris sacris oī infidelitatis spurca & tyrānica rabie propulsata: ipsi in ea die noctuq; tā honestis quàm utilibus officijs occupant. Honorāt certatim dei tēplū sedulis & sinceris obsequijs: iugi in eo deuotione immolātes: nō quidē ueterū ritu pecudū carnes sed uere hostias pacificas, fraternā dilectiōem, deuotā subiectionē, uolūtariā paupertatem. Hæc hierosolymis actitant, & orbis excitat. Audiunt insulæ & attendūt ppli de lōgè: & ebullīūt ab orīete in occidētē tanquā torrens inundans gloriæ gentiū: & tāquā fluminis impetus lætificans ciuitatē dei. Quodq; cernit iocūdius & agitur cōmodius: paucos admodū in tanta multitudine hoīm illo confluere uideas: nisi utiq; sceleratos & impios raptores & sacrilegos, homicidas, periuros, adulteros: de quorum pfecto pfectione sicut duplex quoddā cōstat puenire bonū: ita duplicat & gaudiū: qñquidē tā suos de suo discessu lætificāt: quàm illos de aduentu, quibus subuenire festinat. Prosunt qppe utrobiq; nō solū utiq; istos tuēdo sed iā etiā illos nō opprimēdo. Itaq; lætat ægypt⁹ in pfectione eorū: cū tñ de ptectiōe eorū nihilomin⁹ lætet mōsion, & exultēt filiæ iudæ. Illa qdē se de manu eorum: ista magis ī manu eorū liberari se meritò gloriat. Illa libēter amittit crudeliſſimos sui uastatores: ista cū gaudio suscipit sui fideliſſimos defensores: & unde ista dulciſſime cōsolat, inde illa æque saluberrime desolat. Sic xp̄s sic nouit ulcisci in hostes suos: ut nō solū de ipsis, sed per ipsos quoq; frequēter soleat tāto glorioſi⁹: quāto & potētius triūphare. Iucūde sane, & cōmode: ut quos diu ptulit oppugnatores, magis iam ppugnatores habere incipiat: faciatq; de hoste militē: q de saulo quondā pſecutore, fecit paulū p̄dicatorē. Qz obrē nō miror si etiā supna illa curia iuxta testimoniū saluatoris: exultat magis sup uno pctore pœnitētiā agēte quàm sup plurimis iustis, q non indigēt pœnitētia: dū pctoris & malignī tātis pculdubio psit cōuersio: quātis & prior nocuerat cōuersatio. Saluc igit ciuitas sctā quā ipse sctificauit sibi tabernaculū suū altiſſimus: quo tanta in te & per te gnatio saluaret. Salue ciuitas regis magni: ex qua noua & iucūda mūdo miracla nullis tēporib⁹ defuere ab initio. Salue dña gētiū, princeps puinciorū, patriarcharū possessio, pphetarū mr̄ & apl̄orum, & initiatrix fidei, gloria ppli xp̄iani, quā deus semp à principio passus est oppugnari, ut uiris fortibus sicut uirtutis, ita foret occasio & salutis. Salue terra p̄missiōis q olim fluēs lac & mel tuis dūtaxat habitatoribus; nunc uniuerso orbi remedia salutis, uitæ porrigis alimēta. Terra inquā bona & optima quæ ī fœcūdiſſimo illo sinu tuo ex arca paterni cordis cæleste granū suscipiēs, tātas ex supno semine martyrū segetes protulisti, & nihilomin⁹ ex oī reliquo fideliū gñe fructū fertilis gleba triceſimum & sexageſimum & cēteſimum sup oēm terram multipliciter pcreasti. Vnde & de magna multitudine dulcedinis tuæ iocundiſſime satiati & opulentiſſime saginati memoriam abundātiæ suauitatis tuæ ubiq; eructant qui te uiderūt: & usq; ad extremum terræ magnificētiam gloriæ tuæ loquuntur eis qui te nō uiderūt: & enarrāt mirabilia quæ in te fiūt. Glorioſa dicta sunt de te ciuitas dei. Sed iam ex his quibus affluis delitijs: nos quoq; pauca pferamus in medium, ad laudem & gloriam nominis tui.

De Bethleem. Capitulum sextum.

HAbes ante oīa in refectione animarū sanctarū Bethleem domū panis: in qua primum is qui de cœlo descenderat pariēte uirgine panis uiuus apparuit. Mōstratur p̄s ibidem iumentis præsepiū: & in præsepio fœnū de prato uirginali quo uel sic cognoscat bos possessorē suum: & asinus præsepe dñi sui. Omnis quippe caro fœnum & oīs gloria eius ut flos fœni. Porrò suum hō quia in quo factus est honorē non intelligēdo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis: uerbū panis angelorum factū est cibaria iumētorū: ut habeat carnis fœnū quod ruminet: qui uerbi pane uescī penitus dissuecuit, quousq; p hoiem deum priori redditus dignitati: & ex peccore rursus conuersus in hoīm, cū paulo dicere possit. Et si cognouimus xp̄m fm carnē, sed nūc iam nō nouimus. Quod sane non arbitror quēpiā dicere posse ueraciter, nisi q prius cū petro ex ore ueritatis illud itē audierit. Verba q̄ ego loquutus sum uobis spūs & uita sūt, caro autē nō pdest q̄quā. Ioan. 6. Alioqn qui in uerbis xp̄i uitā inuenit, carnē iam nō requirit: & est de numero beatorum q nō uiderunt & crediderunt. Nec cīm opus est uel lactis poculū nisi utiq; paruulo, uel fœni pabulū iumento. Qui aūt nō offendit in uerbo ille perfectus est uir: solido planè uescī cibo idone⁹: & licet in sudore uultus sui panē uerbi comedit absq; offensione. Sed & securus ac sine scādalo loquit dei sapiētiam dūtaxat inter pfectos: spiritualibus spiritualia cōparans, cum tñ infantibus siue pecorib⁹ cautus sit: p captu quidem eorū proponere tantūmodo Iesum xp̄m & hūc crucifixum. Vnus tñ idemq; cibus cælestibus pascui suauiter quidem & ruminatur à pecore & māducatur ab hoīe: & uiro uires, & paruulo tribuit nutrimentum.

De Nazareth. Capitulum septimum.

CErnit & Nazareth q̄ interpretat flos: in qua is qui natus in bethlee erat tanquā fructus in flore, coalescens nutritus est deus infans: ut floris odor fructus saporē p̄cederet: ac de naríb⁹ prophetarū, faucibus se ap̄lorum liquor sc̄tūs infunderet: iudæiscz tenui odore cōtentis gustu solido reficeret xp̄ianos. Senserat tm̄ hūc florē nathanael q̄ sup oīa aromata
Ioan. 1. suaue redoleret: unde & aiebat: à nazareth potest aliquid boni esse, sed nequaquā sola cōtētus fragrātia respondētem sibi ueni & uide, philippum sequutus est. Imo uerò mirę illius suauitatis admodū respersiōe delectat⁹ haustucz boni odoris factus saporis auidior: odore ipo duce, ad fructū uscz sine mora pueníre curauit: cupiēs pleníus experíri qđ tenuiter p̄senserat: p̄senscz degustare quod odorauerat absens. Videamus & de olfactu ísaac ne fortè
Geñ. 27 aliqd quod ptineat ad hæc ipsa quæ ín manib⁹ sunt ptēderit. Loquit de illo scr̄iptura sic. Statimcz ut sensit uestimētorū eius fragrātiā (haud dubiū qn Iacob) ecce ingt odor filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit dñs. Vestimēti fragrātiā sensit sed uestiti p̄sentiā nō agnouit: solocz uestis tanquā floris odore forínsecus delectatus: quasi fructus ínteriorís dulcedínē nō gustauit dū & electi filij simul & sacramēti fraudatus cognitiōe remāsit. Quo spectat hoc? Vestimentū, pfecto spūs litera est & caro uerbi. Sed ne nūc quidē iudæus ī carne uerbū ī hoíe sic deitatē: nec sub tegmíne lr̄æ sensum puídet spíritalē: forisc̄z palpās hædi pellem, quæ símilítudínem maioris hoc est primi & antíquí pctōris expresserat: ad nudā non puenít ueritatē. Nō sanè ín carne pctī sed ín símilítudíne carnis pctī: q pctm̄ nō facere, sed tollere ueníebat: apparuit ea. s.
Ioan. 9. de causa quā ípse nō tacuit: ut q nō uídēt uídeāt, & q uídent cæcí fiāt. Hac ergo símilítudíne decept⁹ ppheta cæcus hodíe quē neścit benedícit: dū quē lectítat ín líbrís, ígnorat & ín míracl'ís, & quē pp̄r̄s attrectat manib⁹, lígādo, flagellādo colaphízādo: míníme tm̄ uel resurgentē íntelligit. Sí em̄ cognouíssent: nunquā dñm gl'iæ crucífixíssent. Percurram⁹ succíncto fmone & cætera loca sc̄tā: & sí nō oīa, saltē alíqua: qm̄ q̄ ammírarí p̄ síngula nō suffícímus: líbet uel ínsígníora & ípsa breuíter recordarí.

De mōte olíueti, & ualle Iosaphat. Cap. VIII.

AScendítur ín montē olíueti, descēdít ín uallem Iosaphat: ut sic díuítías díuínæ mīæ cogítes: quatenus horrorem ſudícij nequaquam díssímules, quía & sí ín multís míserationíbus suís multus est ad ígnoscēdū: ſudícía tm̄ eí⁹ níhílomín⁹ abyssus multa: qbus agnoscít ualde oīno terríbílis sup fílíos hoīm. Dauíd denicz quí mōtē olíueti demonstrat dicēs: hoíes & ſumēta saluabís dñe: quēadmodū multíplícasti mīam tuū deus: etiā ſudícij uallem ín eodē psalmo, cōmemorat dicēs: nō ueníat míhí ínquíes pes supbiæ: & man⁹
Psal. 118. pctōrís nō moueat me. Cuius & p̄cipítiū se oīno p̄horrescere fatet: cū ín alío psalmo íta loquít orans. Confige tímore tuo carnes meas: à ſudícíis em̄ tuís tímuí. Supb⁹ ín hāc uallē corruit & cōquassat, humílís descendit & mínime periclítat. Supbus excusat pctm̄ suū, humílís accusat: scíēs quía deus nō bís ſudícat ín ídípsum: & q sí nosmet ípsos ſudícauerímus nō utiqz ſudícabímur. Porrò super bus nō attēdēs quàm horrendū sit íncídere ī manus deí uíuentís: facile prorūpit ín uerba malítiæ ad excusandas excusatiōes ín pctīs. Magna reuera malítia tuí te nō mísererí, & solū post pctm̄ remedíū confessionís à te ípso repellere, ígnemcz ín sínu tuo ínuoluere potí⁹ quàm excutere: nec p̄bere aurē cōsílío sapíētís quí ait. Míserere aīæ
Eccl. 30. tuæ placēs deo. Proínde quí sibi nequā: cuí bonus? Nūc ſudícíū est mūdí: nūc prínceps huíus mūdí eíc̄ foras: hoc est de corde tuo: sí te tm̄ humílíādo ípe dīudícas. Erít ſudícíū cælí qm̄ ípm uocabít cælū desursum: & terra dísscernere populū suū: ī quo sanè tímēdū ne p̄ńciaris tu cū ípso & angelís eíus: sí tm̄ ínuētus fueris ínſudícat⁹. Alío quí spūalís hō q oīa dīudícat ípe à nemíne ſudícabítur. Propter hoc ergo ſudícíū īcípít à domo deí: ut suos quos nouít ſudex cū uenerít ínueníat ſudícatos: & ía níl de eís habeat ſudícare: qm̄ uídelícet ſudícādí sunt hí quí ín labore homínum nō sunt: & cū homínibus nō flagellabūtur.

De ſordane. Capitulum nonum.

QVàm læto sínu ſordane susćipít xp̄ianos q̄ se xp̄i gloríat cōsecratū baptísmate. Mentít⁹ plane est syr⁹ ílle leprosus: quí neścío quas damascí aquas aqs p̄tulít ísraelís cū ſordanís nostrí deuot⁹ deo famulatus totíes p̄batus extíterít: síue qm̄ helíæ, síue qm̄ helísæo, síue etiā ut ātíquíus alíquíd recolam: qm̄ ſosue & oī pp̄lo símul ímpetū mírabíliter ínhíbens sic cum ín se transítū p̄buit. Deníqz qd ín flumínib⁹ ísto emínentíus: qđ ípsa trínítas sibí quadā cuídēti p̄sentía dedícauít? Pater audítus, uísus spūssanctus, filí⁹ est & baptízatus. Merító proínde ípsam eíus uírtutem quam naaman ílle consulente propheta sensit ín corpore: ſubēte chr̄isto uníuersus quoqz fidelís populus ín anímа experítur.

De loco caluarie. Capitulum decímum.

EXígitur etiā uel ía ín caluarie locū: ubí uetus hælíseus ab ínsensatís puerís írrís⁹: rísum suís ínsínuauít æternū, qbus aít. Ecce ego & pueri mei quos míhí dedít de⁹. Boní pueri qs p contrarium íllorū malígnantíū ad laudē excítat psalmísta dícens. Laudate pueri dm̄m, laudate nomē dñí: quatenus ín
Psal. 112. ore sc̄tōrum ínfantíū & lactentíum perficeretur laus: q̄ ex ore defecerat ínuídorū: eorū utiqz de quíb⁹ quærít íta Fílíos enutríuí & exaltauí: ípsí aūt spreuerūt me. Ascēdít íta
Esa. 1. qz crucē calu⁹ nr̄: mūdo pro mūdo expósít⁹: & reuelata facíe ac díscooperta frōte purgatiōnē pctōrū facíēs: pbrosæ & austerę mortís tā nō erubuít ígnomíníā: quàm nec pœnā exhorruít ut nos opprobrío sempíterno eríperet: restítueret gl'iæ. Nec mírū. Quíd em̄ erubescéret q íta lauít nos à pctīs: nō qdē ut aqua díluēs & retínēs sordes sed ueluti solís radíus desíccans & retínēs puritatē? Est quíp pe deí sapíentía ubíqz attíngēs propter mūdícíem suam.

De sepulchro. Capitulum undecímum.

INter sc̄tā ac desíderabília loca sepulchrū tenet quodāmodo príncípatū & deuotíonís plus ne scío quíd sentít ubí mortuus requíeuít: quàm ubí uíuens conuersatus est. Atqz amplíus mouet ad pietatem mortís quàm uítæ recordatío: puto qílla austerior, hæc dulcíor uídeat: magísc̄z ínfírmítatí blādíatur humanæ quíes dormítíonís quàm labor conuersatíonís, mortís securítas, quàm uítæ rectítudo. Vita xp̄i uíuēdí míhí regula extítít: mors à morte redēptío. Illa uítā ínstruxít: mortē ísta destruxít. Vita qdē laborío sa: sed mors p̄cíosa: utraqz uerè admodū necessária. Quíd em̄ prodesse poterat xp̄i síue mors nequíter uíuentí, síue uíta dānabílíter morientí? Nunquíd deníqz aut mors xp̄i etiā nūc male usqz ad mortē uíuentes à morte æterna líberat, aut mortuos añ xp̄m sc̄tōs p̄res uítæ sc̄títatís líberauít? Sícut scr̄íptū est. Quís est hō qui uíuit & non uídebit mortē eruet
Psal. 88 aīam suā de manu ínferí? Nūc ergo quía utrūqz nobis pariter necessárium erat: & pie uíuere & secure morí: & uíuēdo uíuere docuít: & mortē moriendo securā reddídít qm̄ quídèm resurrecturus occubuít, & spem fecit morientíb⁹ resurgendí. Sed addídít tertíū bn̄ífícium cum etiā pctā donauít: síue q̄utiqz cætera nō ualebant. Quíd em̄ (quātum quídē ad uerā summāqz btítudínē spectat) quātalíbet uítæ rectítudo seu longítudo p̄desse poterat íllí q uel solo orígínalí pctō tenerē astrictus? Pctm̄ qppe p̄cessít: ut seq̄ret mors. qđ sanè sí cauísset hō mortē nō gustasset ín æternum. Peccando ítaqz uítā amísít & mortē ínuenít: qm̄ quídem & deus íta p̄dixerat: & ſustum pfecto erat ut sí peccaret hō moreretur: Quodqz ſustí⁹ poterat quàm recípere talionē? Vita síquídē deus aīæ est: ípsa corporís. Peccādo uoluntarie nolens pdídít, uíuere, nolens perdat & uíuífícare. Spōte repulít uítā cum uíuere noluít, nō ualeat eā dare cuí uel quaten⁹ uoluerít. Noluít aīa regí à deo, non q̄at regere corp⁹. Sí nō paret superíorí, īferíorí cur ímperet?

Inuenít

Inuenit cõditor suã sibi rebellẽ creaturã: inueniat aĩa suã sibi rebellẽ pedissequã. Trãsgressor inuẽt⁹ est hõ diuinæ legis: inueniat ipse aliã legẽ in mẽbris suis repugnantẽ legi mentis suæ, & captiuãtẽ se in legẽ pcti. Porrò pctm̃ ut
Rom. 6. scriptũ est separat inter nos & deũ: separet proinde etiam mors inter corpus nostrũ & nos. Nõ potuit diuidi à deo aĩa nisi peccando: nec corpus ab ipsa nisi moriẽdo. Quid itaq; austeri⁹ ptulit in ultiõe id solũ passa à subdito quod p̃sumpserat in auctorẽ? Nil pfecto congruenti⁹ quàm ut mors opata sit mortẽ: spũalis corporalẽ: culpabilis pœnalẽ, uoluntaria necessariã. Cum ergo hac gemina morte fm utrãq; naturã hõ dãnatus fuisset, altera qdem spũali & uolũtaria, altera corporali & necessaria: utriq; de⁹ hõ una sua corporali ac uolũtaria benigne & potẽter occurrit, illaq; una sua nostrã utrãq; dãnauit. Merito qdẽ. Nã ex duab⁹ mortibus nr̃is, cũ altera nobis in culpæ meritũ, altera in pœnæ debitũ reputaret, suscipiẽs pœnẽ & nesciẽs culpã: dũ sponte & tantũ in corpore morit & uitã nobis & iustitiã pmeret: alioqn si corporaliter nõ pateret debitum nõ soluisset, si nõ uolũtarie moreret, meritũ mors illa nõ habuisset. Nũc autẽ si ut dictũ est mortis meritũ est pctm̃ & pcti debitũ mors: xp̃o remittẽte pctm̃ & moriẽte pro pctõribus, pfecto iã nullũ est meritũ, & solutũ est debitũ. Cæterũ unde scimus q xp̃s possit pctã dimittere? Hinc pcul dubio qa deus est: & qcquid uult põt. Vñ autẽ & q deus sit, Miracula pbant. Facit qppe opa q̃ nemo alius facere possit: ut taceã oracula pphetarum, nec nõ & paternæ uocis testimonium elapsæ cælitus ad ipsum à magnifica gloria. Qd̃ si deus p nobis, qs cõtra nos? Deus qui iustificat qs est qui cõdẽnet? Si ipe est & nõ alius cui quotidie cõfitemur dicẽtes, tibi soli peccaui: quis melius imo qs alius remittere põt quod ĩ eũ pctm̃ est? Deniq; aũt quõ ipe nõ põt, qui omnia potest? Ego qd̃ in me deliquitur ualeo si uolo donare: & deus nõ ḡat in se cõmissa remittere? Si ergo pctã remittere & possit oĩpotens & solus possit cui soli peccat: btus pfecto cui non imputabit ipe pctm̃. Itaq; cognouimus q̃ pctã xp̃s diuinitatis suæ potẽtia ualuit relaxare. Porrò iã de uolũtate quis dubitet? Qui cũ nostram & induit carnẽ, & subiit mortẽ, putas suã nobis negabit iustitiã? Volũtarie incarnat⁹, uolũtarie passus, uolũtarie crucifixus: solã à nobis retinebit iustitiã? Qd̃ ergo ex dei tate constat illũ potuisse: ex humanitate innotuit & uoluisse. Sed unde rursum cõfidimus q mortẽ abstulit? Hinc planè q eã ipse qui non meruit ptulit. Qua cũ rõne iterũ exigeret à nobis: qd̃ p nobis ille iã soluit? Qui pcti meritum tulit suã nobis donando iustitiã: ipe mortis debitum soluit: & reddidit uitã. Sic nãq; mortua morte reuertit uita: quẽadmodum ablato pctõ redit iustitia. Porrò mors in xp̃i morte fugat: & xp̃i nobis iustitia iputat. Verũ quõ mori potuit qui de⁹ erat? Qm̃ nimirũ & hõ erat. Sed quo pacto mors hois illius p altero ualuit? Quia & iust⁹ erat. Profecto nãq; cũ hõ esset potuit mori, cum iustus debuit nõ gratis. Nõ quidẽ pctõr mortis sufficit soluere debitũ p altero pctõre: cũ quisq; moriat pro se. Qui aũt mori p se non habet: nũquid pro alio frustra debet? Quãto sanè indignius morit qui mortẽ uon meruerit: tanto is iustius pro quo morit uiuit. Sed q̃ iniquis iustitia est ut innocẽs moriat pro impio? Nõ est iustitia, sed mia. Si iustitia cẽt: iã nõ gratis sed ex debito moreretur. Si ex debito ipe qui dem moreret: sed is pro quo moreret nõ uiueret. At uerò si iustitia nõ est: nõ tm̃ contra iustitiã est. Alioqn & iustus & misericors simul esse nõ posset. Sed & si iustus nõ iniuste p pctõre satisfacere ualeat: quo tm̃ pacto etiã unus pro
Rom. 5. pluribus? Etem̃ satis esse uideret ad iustitiam: si unus uni moriens uitã restituat. Hic iã rñdeat apls. Sicut cm̃, inqt, p unius delictũ in oẽs hoies in condẽnationem: sic & per uni⁹ iustitiã in oẽs hoies in iustificationẽ uitæ. Sicut cm̃ p inobedientiã unius hois pctõres constituti sunt multi: ita & p uni⁹ obediẽtiam iusti constituent multi. Sed fortè unus pluribus iustitiam quidẽ restituere potuit, uitã nõ potuit? Per unũ ait hoiem mors, & p unũ hoiem uita. Sicut em̃ in adam oẽs moriunt: ita & ĩ xp̃o oẽs uiuificabũtur. Quid em̃? Vnus peccauit, & oẽs tenẽtur rei: & uni⁹ innocẽtia soli reputabitur uni? Vni⁹ pctm̃ oĩbus operatum est mortẽ: & unius iustitia: uni uitã restituet? Ita ne de iustitia magis ad condemnãdum, quàm ad restaurandum ualuit? Aut plus potuit adã in malo, quàm xp̃s ĩ bono? Adæ pctm̃ imputabit mihi: & xp̃i iustitia nõ pertinebit ad me? Illius me inobediẽtia pdidit, & huius obediẽtia nõ proderit mihi? Sed adæ inquis delictũ merito oẽs cõtrahimus: in quo quippe oẽs peccauimus: qm̃ cũ peccauit in ipso eramus: & ex eius carne p carnis cõcupiscẽtiam geniti sumus. At q ex deo multo germani⁹ fm spm̃ nascimur quàm fm carnem ex adam fm quem etiam spiritũ lõge ante fuimus in xp̃o quàm fm carnẽ in adã: si tm̃ & nos inter illos numerari cõfidimus: de qbus apostolus: q elegit nos, inqt in ipso (haud dubiũ quin p̃ in filio) an Ephe. 1. te mũdi cõstitutionẽ. Q; autẽ etiã ex deo nati sunt testat euangelista Ioannes, ubi ait. Qui nõ ex sanguinibus neq; Ioan. 1. ex uoluntate carnis neq; ex uolũtate uiri, sed ex deo nati sunt. Itẽ ipse in epla. Oĩs qui natus est ex deo nõ peccat, 1. Ioã. 3. quia generatio cælestis cõseruat eũ. At carnis traducem ais carnalis testat concupiscẽtia: & pctm̃ qd̃ in carne sentimus manifeste probat q fm carnem de carne pctõris descendimus. Sed enim nihilominus spũalis illa gr̃atio nõ quidem in carne sentit, sed in corde: ab his dũtaxat q cũ paulo dicere possunt: nos aũt sensum xp̃i habem⁹: in quo 1. Co. 2. & eatenus profeciſſe se sentiũt: ut & ipsi cũ oĩ fiducia di- Rom. 8. cant: ipse spũs enim testimoniũ reddit spũi nr̃o, & sumus filij dei. Et illud. Nos aũt nõ spm̃ huius mundi accepim⁹: 1. Co. 2. sed spm̃ qui ex deo est ut sciamus q̃ à deo donata sunt nobis. Per spm̃ ergo q ex deo est charitas diffusa est in cordibus nr̃is: sicut & p carnẽ q̃ est ex adã manat cõcupiscẽtio nr̃is insita mẽbris. Et qũo ista q̃ à pgenitore corporũ descẽdit: nũquã in hac uita mortali à carne recedit: sic ille procedẽs ex patre spirituũ: ab intentione filiorũ dũtaxat pfectorũ nũquã excidit. Si ergo in deo nati & in xp̃o electi sumus: quænam iustitia est ut plus noceat humana atq; terrena: quàm ualeat diuina cælestis q; gr̃atio, dei electionẽ uincat carnalis successio, & æterno ei⁹ pposito carnis præscribat tpaliter traducta cõcupiscẽtia? Quinimo si p unũ hoiem mors, cur nõ multo magis p unũ & illũ hoiem uita? Et si in adam oẽs morimur: cur nõ longe potentius in xp̃o uiuificabimur? Deniq; nõ sicut delictũ ita & donũ: nã iudiciũ ex uno in condẽnationẽ: gr̃a autẽ ex multis delictis in iustificationẽ. Christus igit & peccata dimittere potuit cũ deus sit, & mori cũ sit hõ: & mortis moriẽdo soluere debitũ quia iustus, & oĩbus unus ad iustitiã uitamq; sufficere: q̃quidẽ & pctm̃ & mors ex uno in oẽs pcesserit. Sed hoc quoq; necessarie oĩno puisum est q dilata morte hõ inter hoies dignatus est aliquãdiu conuersari: quatenus crebris & ueris locutiõibus ad inuisibilia excitaret: miris operib⁹ astrueret fidẽ, rectis moribus instrueret. Itaq; in oculis hominum deus homo sobrie & pie conuersatus, uera loquutus, mira opatus, indigna passus, in quo iam defuit nobis ad salutem? Accedat & gratia remissionis peccatorũ: hoc est ut gratis peccata dimittat, & opus profecto nr̃æ salutis cõsummatum est. Non autem metuendũ q donandis pctis aut ptãs deo aut uoluntas passo & tãta passo pro pctõribus desit: si tm̃ solliciti inueniamur digne ut oportet & imitari exẽpla & uenerari miracula: doctrinæ quoq; nõ existimamus increduli & passionibus non ingrati. Itaq; totũ nobis de xp̃o ualuit, totũ salutiferum, totumq; necessariũ fuit: nec minus profuit infirmitas quàm & maiestas: quia & si ex deitatis potentia peccati iugum iubendo submouit: ex carnis tm̃ infirmitate mortis iura moriendo concussit. Vnde pulchrè ait apls. Qd̃ infirmũ est dei, fortius est hoibus. Sed & illa eius stultitia per quã ei placuit saluum facere 1. Co. 1. mundũ: ut mũdi confutaret sapientiam confunderet sapiẽtes, q uidelicet cum in forma dei esset deo æqualis, semetipm̃ exinaniuit formã serui accipiẽs, q diues cum

ẽſſet propter nos egenus factus eſt: de magno paruus: de celſo humilis: infirmus de potẽte: q̃ eſurit, q̃ ſitit, q̃ fatigatus eſt in itinere: & cætera quæ paſſus eſt uoluntate nõ neceſſitate. Hæc ergo ipſi⁹ quædam ſtultitia nõne fuit nobis uia prudẽtiæ, iuſtitiæ forma, ſcẽtatis exẽplũ? Ob hoc itẽ apl's: q̃ ſtultũ, inqt, dei ſapiẽtius eſt hoĩb⁹. Mors ergo à morte, uita ab errore, à pcõ gra liberauit. Et quidẽ mors p iuſtitiã, ſuã peregit uictoriã: qa iuſtus exſoluẽdo q̃ nõ rapuit iure oĩno q̃ amiſerat recepit. Vita uerò q̃ ad ſe ptinuit p ſapiẽtiã adimpleuit: q̃ nobis uitæ & diſciplinæ documẽtũ ac ſpeculũ extitit. Porrò gra ex illa ut dictũ eſt ptãte pcã dimiſit: qua oĩa quæcũq; uoluit fecit. Mors itaq; xp̃i mors eſt meæ mortis: quia ille mortuus eſt, ut ego uiuerẽ: quo pacto cm̃ iã nõ uiuat: p q̃ moriẽ uitæ? Aut qs iã in uia morũ ſeu rerũ notitia errore timebit duce ſapiẽtia? Aut uñ iã reus timebiẽ: quẽ abſoluit iuſtitia? Vitã qdẽ ſe ipſe phibet in euangelio: ego ſum, inqẽs, uita. Porrò duo ſequẽtia teſtat apl's dicẽs. Qui factus eſt nobis iuſtitia & ſapiẽtia à deo pr̃e. Si ergo lex ſpũs uitæ ĩ xp̃o Ieſu liberauit nos à lege pcti & mortis: ut qd adhuc morimur & nõ ſtatim imortalitate ueſtimur? Sane ut dei ueritas impleat. Quia em̃ miam & ueritatẽ diligit deus: neceſſe eſt mori quidẽ hoĩem q̃ p̃dixerat de⁹: ſed à morte tñ reſurgere: nec obliuiſcat miſereri de⁹. Ita ergo mors & ſi non ppetuo dñat: manet tñ ppter ueritatẽ dei uel ad tp̃s in nobis: quẽadmodũ pcti & ſi iã nõ regnat in nr̃o mortali corpore: nõ tñ deeſt penit⁹ nobis. Proinde paulus ex parte quidẽ liberatum ſe à lege pcti & mortis gloriatur: ſed rurſum ſeu utraq; nihilomin⁹ lege aliqua grauari ex parte cõqueriẽ: ſiue cũ aduerſus peccatũ miſerabiliter clamat: inuenio aliã legem in membris meis &c. ſiue cũ ingemiſcit grauatus (haud dubiũ quin lege mortis) redemptionẽ expectans corporis ſui. Siue itaq; hæc, ſiue alia quæcũq; in hũc modum prout in talibus in ſuo q̃q; abũdat ſenſu ex occaſiõe ſepulchri xp̃ianis ſenſibus ſuggeram: puto q̃ nõ mediocris dulcedo deuotionis: infundat cominus intuẽti: nec parum proficiẽt cernendo etiam corporalibus oculis corporalem locũ dñicæ quietis, & ſi quippe iam uacuũ ſacris mẽbris: plenum tñ noſtris & Iocũdis admodum ſacramentis. Noſtris inquam noſtris, ſi tamẽ tam ardenter amplectimur, quàm indubitãter tenemus quod apl's ait. Conſepulti enim ſumus per baptiſmũ in mortem: ut quomodo ſurrexit xp̃s à mortuis p gloriã patris: ita & nos in nouitate uitæ ambulem⁹. Si enim cõplantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius: ſimul & reſurrectionis erimus. Quã dulce eſt peregrinis poſt multã longi itineris fatigationẽ: poſt plurima terræ maris q̃ pericula: ibi tandem quieſcere: ubi & agnoſcitur ſuum dñm quieuiſſe. Puto iam præ gaudio non ſentiunt uiæ laborẽ nec grauamen reputant expenſarum: ſed tanquam laboris præmium curſusue brauium aſſecuti: iuxta ſcripturæ ſentẽtiam: gaudent uehementer cum inuenerint ſepulchrum. Nec caſu uel ſubito aut uelut lubrica popularis fauoris opinione: id tam celebre nomen ſepulchrum nactum eſſe putetur: cũ hoc ipſum tantis retro temporibus Eſaias tã aperte prædixit. Et erit, inquit, in die illa radix ieſſe qui ſtat in ſignum populorum: ipſum gentes deprecabuntur: & erit ſepulchrum eius glorioſum. Reuera ergo impletum cernimus quod legimus prophetatum: nouum quidem intuenti, ſed legenti antiquũ: ut ſic aſſit de nouitate iocunditas: ut de uetuſtate nõ deſit authoritas. Et de ſepulchro iſta ſufficiant.

De Bethfage. Capitulum duodecimum.

QVid de bethfage dicã uinculo ſacerdotũ: quã penè præterierã: ubi & cõfeſſionis ſacramẽtũ: & ſacerdotalis miniſterĩ myſteriũ cõtinetur? Bethfage quippe dom⁹ buccæ interpretatur Scriptũ eſt aũt. Prope eſt uerbũ ĩ ore tuo & in corde tuo. Non in alterum tñ, ſed ſimul ĩ utraq; uerbũ habere meminerís. Et quidẽ uerbũ in corde pcõris operat ſalutiferam contritionẽ: uerbũ uerò in ore, noxiã tollit cõfuſionem ne impediat neceſſariã confeſſionẽ. Ait em̃ ſcriptura. Eſt pudor adducens pcti, & eſt pudor adducẽs gliã. Bonus pudor eſt quo peccaſſe aut certè peccare cõfunderis: & oĩs licet humanus arbiter fortè abſit: diuinũ tãquã humanũ tãto uerecundius reuereris aſpectũ: quãto & ueri⁹ deũ quã hoĩem cogitas puriorẽ: tãtoq; eũ grauius offendi à peccãte, quãto cõſtat lõgius ab illo eſſe oẽ pcti. Huiuſcemodi, pculdubio pudor fugat opprobriũ: parat gloriã: dũ aut pcti oĩno non admittit: aut certè admiſſum & pœnitẽdo punit & cõfitendo expellit: ſi tñ gloria etiã nr̃a hæc eſt teſtimoniũ conſciẽtiæ nr̃æ. Q̃d ſi q̃ſpiã cõfiteri cõfundit, id quoq; unde cõpũgit talis pudor pcti adducit & gloriã de cõſciẽtia pdit: q̃n malũ q̃d ex pfundo cordis cõpunctio conat expellere: pudor inept⁹ obſtruſo labiorũ oſtio non pmittit exire: cũ eũ exẽplo Dauid dicere poti⁹ oporteat: & labia mea nõ phibebo dñe tu ſciſti. Qui & ſeipſum redarguẽs puto ſup hoĩm ſtulto & irrõnabili pudore: q̃m tacui, inqt, inueterauerunt oſſa mea. Vñ & optat oſtiũ poni circũſtãtiæ labr̃is ſuis: ut oris ianuã & aperire confeſſioni: & defenſioni claudere norit. Deniq; & aperte hoc ipſum orãs petit à dño ſcies qa cõfeſſio & magnificẽtia opus eius. Et q̃ uidelicet noſtrã malitiã & q̃ æque diuinæ bonitatis & uirtutis magnificentiã minime tacem⁹: magnũ quidẽ geminæ confeſſiõis bonũ, ſed dei eſt donũ. ait itaq;. Non declines cor meũ in uerba malitiæ ad excuſandas excuſatiões in pctis. Quãobrẽ miniſtros uerbi ſacerdotes caute neceſſe ẽ ad utrũq; uigilare ſolicitos quo uidelicet delinquẽtiũ cordib⁹ tãto moderamine uerbum timoris & cõtritionis inſtigãt quatenus cos nequaquã à uerbo cõfeſſionis exterreãt: ſic corda apiãt ut ora nõ obſtruãt: ſed nec abſoluãt etiã compunctũ, niſi uiderint & cõfeſſum: q̃ quidẽ corde credit ad iuſtitiã: ore aũt confeſſio fit ad ſalutẽ. Alioq̃n à mortuo, tanquã qui nõ eſt, perit cõfeſſio. Quiſquis igitur uerbum in ore habet & ĩ corde nõ habet: aut doloſus eſt aut uanus. Quiſquis uerò in corde & non in ore aut ſuperbus eſt aut timidus.

Ecclẽ. 4.

Pſal. 29.

Pſal. 31.

Pſal. 14.

Vbi ſupra.

De bethania. Capitulum tredecimum.

SAnè nõ oĩno & ſi multũ feſtinẽ: debeo trãſire ſilẽter domũ obediẽtiæ bethaniã uidelicet caſtellũ mariæ & marthæ in quo lazarus eſt reſuſcitatus: ubi nimirum & utriuſq; uitæ figura & dei erga pcõres mira clemẽtia: nec nõ & uirtus obediẽtiæ una cũ fructib⁹ pniæ cõmẽdat. Hoc ergo in loco breuiter intimatũ ſufficiat: q̃ qdẽ ne ſtudium bonæ actionis, nec ociũ ſancte contẽplationis, nec lachryma pœnitentis extra bethaniã accepta eſſe poterũt illi q̃ tãti habuit obediẽtiã: ut uitã quã ipſam pdere maluerit: factus obediẽs pr̃i uſq; ad mortẽ. Hæ ſunt illæ pfecto diuitiæ quas ſermo pphẽticus ex uerbo dñi pollicet: cõſolabit inquiẽs dñs ſion: conſolabit oẽs ruinas eius: & ponet deſertũ ci⁹ qua ſi delitias, & ſolitudinẽ eius quaſi hortũ dñi: gaudium & lætitia inueniet in ea gratiarũ actio & uox laudis. Hæ igit orbis delitiæ, hic theſaur⁹ cæleſtis, hæc fidelium hæreditas pp̃lorũ uræ ſunt chariſſimi credita fidei, uræ prudẽtiæ & fortitudini cõmẽdata. Tũc aũt cæleſte depoſitũ ſecure & fideliter cuſtodire ſufficitis ſi nequaquam de ipſa ura prudentia uel fortitudine, ſed de dei tñ adiutorio ubiq; p̃ſumitis, ſciẽtes qa nõ in fortitudine ſua roborabit uir: & iõ dicẽtes cũ ppheta. Dñs firmamẽtũ meũ & refugiũ meũ & liberator me⁹, & illud: fortitudinẽ meã ad te cuſtodiam: qa deus ſuſceptor meus: deus meus, miſericordia ci⁹ præueniet me. Et itẽ. Nõ nobis dñe nõ nobis, ſed nomini tuo da gloriã: ut in omnibus ſit ipſe benedictus qui docet manus ueſtras ad prælium: & digitos ueſtros ad bellum.

Zach. 1.

Pſal. 17.

Pſal. 38.

Pſal. 143.

Incipiunt capitula ſermonis ſequentis, ad clericos de cõtemptu mundi, aliàs de perſequutione ſuſtinenda.

Quod nemo conuerti ad dominum niſi dei uolũtate præuentus & eius uoce interius clamante poſſit. ¶

Quod ipſa uox domini omnibus ſeſe offerat, & animã ſibi ipſi nolentem præſentet. ¶

Quod per hanc

1. Co. 1.

Ioã. 14.

1. Co. 1.

Rom. 7.

Gala. 2.

Coll. 2.

Ro. 10.

iij Quòd p hanc aiæ ratío quasi ín líbro oía mala ,ppría dep̄ hendere,reprehēdere,dīudicare,&díscernere ualeat.

iiij Quòd q dilígit íníquitatem nō solū animā:sed etiam carnem suam odíre probetur.

v De pœna post mortē tā aiæ quā carnís & pnia ifructuosa.

vi In præsentí uermís cōscientíæ sentiendus ac suffocandus nō ī ímmortalitatē fouendus & nutríendus.

vij Quòd facile quíbusdā uídetur ut uocí díuínæ obtēperet uoluntas humana.

viij Qualíter uoluntas homínís per gulā curíosítatē ac superbíā & p oēs sensus carnís renítat uocí díuínæ.

ix Vt ratío aiæ íam tādem uexata præsumptæ facílitatís arguatur & difficultate confundatur.

x Respíratío cōsolatíonís quādo huíuscemodí pauperíbus spírítu beatítudínē audít ,pmittí regní cælestís.

xi Quòd hoc regnū sperare non possít ín cuí⁹ adhuc carne pctm̄ regnat,&ídeò attendēdū qd̄ sequít Beatí mítes.

xij Appetítus gulæ & líbídínís actus & exítus qs habeat:curíosítas,uanítas & amor díuítíarū quē finē habeant.

xiij Deíndígna seruítute uícíorū & íncertítudíne mortís.

xiiij De ínfidelítate díuítíarum congregatarum.

vv Quòd tpalía opa quasi semína sunt mercedís æternæ.

xvi Quòd ímpossíbíle sít peccātem latere.

xvij Quíd sentiendum de hís qui ímpíe agunt sí & illí pereūt qui bona bene non fecerunt.

xvíij Quòd spírítuí tímore deí correpto & ad bonum parato resístat caro.

xix Contra hanc luctam lugendum,post luctam cōsolandum: quía beatí qui lugent.

xx Post luctum & consolatíonem ad cælestía contemplanda accedendum est.

xxi In hac contemplatíone quíscēdum gustucꝫeíus delectādum & erudiendum.

xxij Quòd gustu cōtēplatíonís refect⁹ habet íntellígere díuína:quía beatí qui esuríunt & sítíunt íustítíam.

xxíij Quòd pctā nostra punita & remíssa nec íterata níl obesse possunt sed cooperantur potíus ín bonum.

xxíiij De míserícordía quæ pœnítentí promíttítur ac míserant Beatí ínquít míserícordes.

xxv Quòd ut de⁹ uídeaī cor mūdādū est:qa Btī mūdo corde.

xxvi De peccato,peccante & pacífico.

xxvij Increpatío ad ambítíosos qui non príus ípsí mūdato cor de se deum alīs pacíficare præsumunt.

xxvíij Admíratío cꝫ quídā supremū pacíficorū gradū sibí usurpant q̄ nullū ínferíorū nec prímū quídē attígerūt.

xxíx Exprobratío cꝫ íncontínentes sacros ordínes ímpudēter temerare non uerentur.

xxx Exhortatío ad pœnítentā & ut príus humília sapíant: ut postmodum dígne alta conscendant.

xxxi De persecutíone sustínēda ſm ultímā beatítudínē: beatí qui pſecutionē patíunt.Btī erítís cū uos oderint &c.

Explíciunt capítula sermonís ad clerícos de contemptu mundi.

Quòd nemo cōuertí ad dm̄ nísí deí uolūtate præuētus & eíus uoce ínterius clamāte possít. Ca.I.

AD audiendū ut credímus uerbū deí cōueníst neqꝫ em̄ cā nobís alía uestræ huíustā auídæ cōcursionís occurít. Approbam⁹ utíqꝫ desideríū hoc,& laudabílí studío cōgaudemus.Beatí em̄ qui audíunt uerbum deí & sí custodíunt íllud.Beatí qui mē mores sunt mandatorū eíus:sed ut faciant ea. Nímírū uerba uítæ æternæ habet, & uenít hora utínam &, nunc sit:qn̄ audíent uocem eíus & qui audíerínt uíuent:síquídem uíta ín uoluntate eíus.Et sí uultís scíre :uoluntas eí⁹ conuersio nostra.Deníqꝫ ípsum audíte. Nunquíd uolūtatís meæ est mors ímpñ aít dn̄s:& non magís ut conuertatur & uíuat?Ex quíbus uerbís euídenter agnoscím⁹ qm̄ uera nobís uíta non nísí ín conuersíone est:nec alíter ad eam patet íngressus dícente domíno.Nísí conuersí fuerítís & efficiamíní sícut paruulí:non íntrabítís ín regnū cælorū.Merító sanè paruulí soli íntrant:nam puer paruulus mínat eos:qui ín hoc ípsum natus & dat⁹ est uobís.Quæro ígítur uocē quā audíant mortuí,& cū audíerínt uíuāt, fortè em̄ & mortuís euangelízare necesse est.Et occurrít ínterím uerbū breue:sed plenū qd̄ os dn̄í locutū est ut ,ppheta testat.Díxístí aít(loquēs sine dubío ad dm̄ deum suū)cōuertímíní fílí hoím.Næc ímmerító sanè à fílís qdē hoím uídet exígēda cōuersío:pctóríbus utíqꝫ necessária. Nā supernís spírítíb⁹ ea magís q̄ rectos decet índícta laudatío est:eodē ,ppheta psallēte:lauda deū tuū sion.Cæterū qd̄ aít díxístí:meo q̄dē ídícío non negligēter præter eūdū est:nec símplícíter audiendū.Quís em̄ humanís cōparare audeat dictís:qd̄ díxísse dícít deus?Víuus ,pfecto est sermo deí & efficax,& uox eí⁹ ín magnificētía & uírtute.Deníqꝫ ípse díxít & facta sunt.Díxít.Fíat lux & facta est lux.Díxít.Cōuertímíní fílí homínū,& conuersí sunt. Ita planè cōuersío animarū opus díuínæ uocís est nō humanæ.Símon ioannís píscator hoím ín hocípsum uocat⁹ & constítutus à dn̄o:íncassum tm̄ & ípse laborans tota nocte níl capíet donec ín uerbo domíní rhete iactans:concludere possít multítudínem copíosam.Vtínam iactemus & nos hodíe ín hoc uerbo rhete uerbí,& experíamur qd̄ scríptum est.Ecce dabít uocí suæ uocē uírtutís.Sí mendacíum loquímur:íd planè de ,pprío est.Sed & tunc forsítā nostra íudícabít uox esse nō dn̄í:sí quæramus q̄ nr̄a sunt: nō quæ ieſu xp̄í.Cæterū & sí loqmur íustítíā deí & gloríā deí q̄rímus:effectum tm̄ eo solo sperare:ab eo postulare necesse est,ut uocí suæ uocem uírtutís accommodet.Ad hāc ergo ínteríorem uocē aurē cordís erígí ammonemus:ut loquentem deū íntus audíre quàm foris hoíem studeatís. Illa ením uox magnificentíæ & uírtutís,deserta cōcutíes deserta díscutiens:torporem excutiens animarum.

Quòd ípsa uox dn̄í oībus se offerat & animā sibí ípsí nolentem præsentet. Cap.II.

NEc sane laborandū est ut ad uocís huius peruenıaī auditū:labor est potíus aures obturarene audías.Nímírū uox ípsa se offert:ípsa se ígerít nec pulsare ítérím cessat ad ostía sínguloru.Deníqꝫ q̄draginta annis ínqt ,pxímus fuí gn̄atíōí íllí,& díxí semp hí errāt corde.Adhuc nobís ,pxím⁹ est.Adhuc loqr̄ & nō est fortè q audíat:adhuc dícít:hí errāt corde:adhuc sapíētía clamítat ī plateís.Redíte præuarícatores ad cor. Hoc nēpe ínítíū loquēdí à dn̄o,& hoc uerbū ad oēs q cōuertunī ad cor præcessísse uídeī,& nō mō reuocās eos:sed reducēs & statuēs cōtra faciē suā.Est em̄ nō tātū uox uírtutís sed & radí⁹lucís annūcíās pariter hoīb⁹ pctā eorū,& íllumínās abscōdíta tenebrarū.Nec uerō ulla ítернæ huí⁹ uocís ac lucís differētía est:cū un⁹ ídēꝫ sít deí fili⁹ & uerbū patrís & splēdor gloríæ,sed & aíæ quoqꝫ substātíæ ín suo quídē genere etíā ípsa spírítalis & símplex sine ulla dístínctíone sensuum sí tota,sí tamen tota dícenda est:uídēs pariter & audíens uídeatur.Quíd ením íllo agítur síue radío síue uerbo:nísí ut nouerít semetípsam?Aperíī síquídē cōscientíæ líber reuoluíī mísera uítæ series:trístís quedā hístoría replicaī,íllumínaī rō,& euoluta memoría uelut quíbusdā eíus oculís exhíbeī:utraꝫ uerò non tam ípsius est aíæ quàm aía ípsa:ut eadē sít & ínspícíēs & ínspecta cōtra suā statuta faciē,& a uíolētís q̄busdā apparítorí bus ínuulsarū utíqꝫ cogítatíonū coacta ,pprío ínterím íudícanda assístere tríbunalí.Quís sanè ıudícíū hoc sine trí bulatíone sustíncat? Ad meípm aía mea turbata est,aít ,ppheta dn̄í,& tu cōtra faciem tuā sine arguítíone:sine turbatíone,sed confusíone,statuí non possē míraris.

Quòd p uocē deí animæ rō quasi ín líbro oía mala ,ppría deprehendere,reprehendere,dīudícare,& díscernere,ualeat. Caput.III.

NEc à me speres audíre qd ín memoría tua rō deprehendat:qd dīudícet,q̄d dícernat. Applíca íntus auditū:dec lecte oculos cordís,& proprío dí sces experímento quíd agatur.Nemo ením scít quæ sunt ín hoíe nísí spírítus homínís qui ín ípso est.Sí superbía:sí ínuídía,sí auarítía,sí ambítío,aut símílís alíqua

pestis absconditа est, uix effugere poterit hoc examen: si fornicatio, si rapina, si crudelitas, si fraus ulla, aut quælibet culpa admissa est: internum hūc iudicem non latebit, reus ipse nec inficiabitur corā eo: transit em̄ uelociter totus ille prurítus delectationis iniquæ. & uoluptatis: illecebra tota breui finita est: sed amara quædā impressit signa memoriæ: sed uestigia fœda reliquit. In illud siquidem repositorium uelut in sentinā aliquam tota decurrit abominatio, & immundicia tota defluxit. Volumen grande cui uniuersa inscripta sunt stilo utiq; ueritatis: amarum iam uenter tolerat, & si fauces miseras breui transitu dulcedine quadā friuola uisum est oblectasse, uentrem meum doleo miser, uentrem meum doleo. Quidni doleam uentrem memoriæ: ubi tanta congesta est putredo? Quis nostrum fratres exteriorem hanc uestem qua tegitur, si repēte obscœnis undiq; sputis illitam, & fœdissimis quibusq; sordibus inquinatam consideret: non uehemēter exhorreat nō uelociter exuat, nō indignāter abiciat? Itaq; q nō uestē sed semetipm intus sub ueste talē reperit: eò āplius doleat & animo cōsternē oportet: quo ppius tolerat q̄ exhorret. Neq; ei ut tunicā abiecit suā, sic abscere cōtamina ta aīa poterit & seipsā. Deniq; qs in nobis tātæ patietiæ ē & uirtutis, ut si fortè (quēadmodū de maria sorore moysi legit) carnē suā subitanea quadā lepra male cadētē uiderit: æquo aīo stare possit & gras agere creatori: Quid uerò est caro ista: nisi corruptibilis q̄dā tunica qua uestimur. Aut qd lepra hæc corporea electis oīb⁹ æstimāda: nisi paternæ v̄ ga correptiōis & purgatio cordis? Ibi tribulatio uehemēs & iustissima cā doloris est: cū excitat⁹ à somno miseræ uoluptatis interiorē cœperit qs dep̄hēdere leprā: quā sibi in mlto studio & labore quæsiuit. Licet em̄ nemo oderit carnē suā: sed multom̄n⁹ odisse poterit aīa seipam.

Quod diligens iniquitatem odit aīam & carnem suam. Ca. IIII.

ps. 10. AT fortè aliquem moueat illud de psalmo. Qui diligit iniqtatē odit aīam suam. Ego aūt dico: odit & carnē. An nō odit cui gehēnæ cumulos mereat indies, & cui scd'm duriciā suā & cor impœnitēs thesaurizat irā in die iræ? Cæterū hoc odiū tā carnis: quā aīæ: nō ī affectu sed ī effectu potiⁿ⁹ iueniť. Sic nimirum odit & frenetic⁹ carnē suā: cū sib̄ipsi man⁹ iferre laborat: rōnis deliberatiōe sopita. An uerò grauior ulla frenesis iudicatur: quàm impœnitētia cordis & peccādi obstinata uolūtas? Siqdē man⁹ nepharias iniicit sib̄ipsi: nec carnē sed mētē lacerat & corrodit. Si uidisti hoiem scalpere man⁹ & usq; ad sanguinē cōfricare: euidētē habes ī eo similitudinē aīæ peccātis exp̄ssā. Cedit siqdē uoluptas illa dolori, & succedit prurituí cruciat⁹. Neq; id ignorabat sed dissimulabat ille dū scalperet. Sic laceram⁹: sic exulceramus ppriis manib⁹ aīas infœlices: nisi q̄ tāto grauiⁿ⁹ quāto excellētior est spūalis creatura & cui difficiliⁿ⁹ medeať. Neq; id quidem inimicitiarū studio gerimus: sed stupore quodam insensibilitatis internæ. Effusus siquidem animus, dāna interiora nō sentit: qa nec intus est sed in uentre forMatt. 6. sitan aut sub uentre. Deniq; & animus quorundam in patinis, quorundam in loculis inuenitur. Vbi est thesaurus tu⁹, inquit, ibi est & cor tuū. Quid uerò mirū si ppriā mīme sentiat aīa læsionē: quæ suip̄sius oblita, & pœnitus absens sibi in longinquā profecta est regionem? Erit autē cū in semetip̄am reuersa cognoscet: quàm crudeliter misere uenationis obtētu cuiscerauit semetip̄am. Neq; enim id sentire poterat: dum uslem muscarū prædam desiderio captans insatiabili arancarum instar ex uiscerib⁹ ppriis intexere rhetia uideretur.

De pœna tam animæ quàm carnis & pœnitentia infructuosa post mortem. Ca. V.

ERit aūt hic redit⁹ sine dubio uel post mortē: cū uniuersa qbus ad uagādū foras & inutiliter sese occupandū in eā q̄ præterit huius mūdi figurā egredi cōsueuerat, ostia corp̄s clausa erūt, ut necessario maneat in seip̄a: cui nullus iā pateat exitus à seipsa. Verūs qdē pniciosissim⁹ erit reditus & miseria sempiterna: qñ iā pœnitentia haberi poterit, agi non poterit. Vbi em̄ deerit corpus actus nō erit. Sane ubi nulla fuerit actio, nec satisfactio quidē ulla poterit inueniri. Quo circa pœnitentiā qdē habere, doiere est: nā pœnitentiā agere remediū doloris est. Neq; em̄ carēti manibus erit ultra leuare cor in cœlū cū manibus: sed q̄sq; ante obitū carnis nō redierit ad ip̄m: in seipso maneat necesse est ineternū. Sed in quali seipso? qualem sese fecerit in hac uita: qualē inuenerit exiens ab hac uita: nisi q̄ fortasse erit nōnūquā deterior: nā melior qui malus est nūquā erit. Habet enim hoc ipsum qd' nūc ponit qñq; recipere corp⁹: nō tamē ad pœnitētiā sed ad pœnā. Vbi nimirū peccati ipsi⁹ & carnis quodāmodo similis uidebit esse cōditio: ut quēadmodū culpa semp puniri poterit: nec unquā poterit expiari, sic nec in corpore aliq̄n tormēta finiri, nec corpus ipsum exinaniri ualeat in tormētis. Meritò quidē ultio sempiterna defæuiet q̄ nūquā possit culpa deleri, & nec substātia carnis deficiet: ne simul cogať etiā afflictio carnis terminari. Hæc fratres mei qui pauet cauet: nā qui negligit incidit.

Quod uermis cōscientiæ ī præsenti sentiri ac suffocari debet: nō in īmortalitatē foueri ac nutriri. Ca. VI.

VT ergo redeamus ad uocē unde ppesslim⁹ expedit nobis profecto redire ad cor dū illic iter quo ostēdat nobis salutare suū: q tāto studio pietatis illuc reuocat p̄uaricatores. Nec sentiri interim pigeat morsus uermis interni: aut periculosa quædā animi amaritudo, & pernicios mollicies persuadere quæat: ut præsentē uelimus dissimulare molestiā. Optimū est tūc sentiri uermem, cū possit etiā suffocari. Itaq; mordeat tūc ut moriať, & paulatim desinat mordere mordēdo. Rodat interim putredidinē ut rodēdo cōsumat, & ipse quoq; pariter cōsumať: ne foueri incipiat in immortalitatem. Ver- Esai. 66. mis, inquit, eorū nō morieť: & ignis eorū non extingueť. A facie illorū morsuū qs sustinebit? Multiplex em̄ nunc cōsolatioarguētis cōscientiæ releuat cruciatū. Benignus est deus q nō patiť nos tentari ultra quàm possumus, nec uermē hūc supra modū patiť malignari. Maximeq; inter initia conuersionis oleo misericordiæ linit ulcera: ut nec morbi quātitas nec difficultas curatiōis ultra quàm expedit innotescat: magis autē arridere uidetur facilitas quæ dā quæ postmodū euanescit: qñ iam exercitatos habenti sensus certamen fortè dať ut uincat, & discat quoniā oīm potentior est sapietia. Interim sanè audies quis uocē dñi: redite præuaricatores ad cor, & tātis in interiore cubiculo obscœnitatibus deprehēsis: singula quæq; rimari sataget, & quonā hæc inf luxerint aditū curiosus uestigator explorat: nec difficile patet foramen: imo & foramina continenti. Sed nec parum illi ex hac consideratione doloris accedit: cum per fenestras proprias mors ista deprehēdi tur introisse. Multa siquidem admisisse uidetur petulātia oculorum: multa prurítus auríum: multa quoq; olfaciendi gustandi tangendiq; uoluptas. Nam spiritualia quidē uitia: quorū supra meminim⁹: difficile adhuc prout sunt, carnalis examinet: unde fit ut q̄ sunt grauiora aut minus aut minime sentiat: nec tā superbiæ aut inuidiæ quàm flagitiosorum aut facinorosorum recordatione actuū mordeatur.

Quòd quibusdā facile uidetur, uoluntatem humanā obtemperare uoci diuinæ. Cap. VII.

ET ecce iterū uox de nubib⁹ dicēs: peccati qesce. Et qd' dicit, tale est. Iā sentinas redūdās domū oēm intolerabili fœtore cōtaminat, & uanū tibi est, dū adhuc sordes influant, exhaurire dū peccare nō desisteris pœnitere. Quis em̄ eorū ieiunia pbet q̄ ad lites & cōtētiōes ieiunāt, & pcutiūt pugno impie, sed & uolūtates & uoluptates ppriæ iuenium? in eis? Nō tale est ieiuniū quod elegi dicit dñs. Claude fenestras

morti:

morti: obsera aditus: foramina obstrue diligēter: & sic de mū nō subeuntibus nouis: sordes poteris expurgare uetustas. Estimat hō facile qđ iubet implēdū: tāquā ignarus exercitij spūalis. Quis eī̃ ꝓhibeat, inqt, quo minus impere mēbris meis? Indicit igit̄ gulæ ieiunia: crapulā interdicit: obturari præcepit aures ne audiāt sanguinem: auertit oculos ne uideant uanitatē: manus nō ad auaritiā sed ad eleemosynā magis extendit: qbus fortè & laborē impone-
Ephe. 4. re uelit prohibens latrocinia: sicut scriptū est. Qui furabatur iā nō furet̄: magis aūt laboret manibus suis qđ bonū est: ut habeat unde tribuat necessitatē patienti. Cæterū dū suas qbusq; mēbris in hūc modū leges ꝓmulgat & decreta ꝓponit: iterrūpūt subito uocē iubentis, & uno impetu clamant. Vñ hæc noua religio? Facere iubes ut libet. Sed inueniet̄ q nouis decretis obuiet: qui nouis legibus cōtradicat. Quis enim ille est inquit? Et illa. Nimirum ipsa quæ paralityca iacet in domo: & male torquet̄. Ipsa est enim in cuius nos pridem deputasti obsequium (si non ignoras) ad obediendum utiq; concupiscentijs eius. Expaluit miser ad hanc uocē & confusus obmutuit: anxiabat enim in eo spūs eius. At mēbra qdē ad suā illā infœlicissimā dñam incunctanter accedunt: ut aduersus dñm crudeliter intendant. & imperia duriora causent̄. Plangit gula persimoniæ sibi modū adhibitū: prohibitā crapulæ uoluptatem. Oculus quæritur indictas lachrymas: petulantiā interdictam. Quibus hæc & similia prosequentibus excitata: & uehementer exacerbata uoluntas: somnium ne est inquit, an fabula quod narratis? Tum uerò oportunū suæ tēpus nacta quærimoniæ lingua omino ait, sic est ut audistis. Nam & ego à fabulis & mendacijs iussa sunt reticere, & nihil deinceps nisi seriū: imo & pœnitus necessariū loqui.

Qualit uolūtas hois p regulā, curiositatē, ac superbiā & p oēs sēs? carnis renitit̄ uocī diuinæ. Ca. VIII.

EXsilit igitur uetula furens, & totius oblita languoris ꝓcedit horrentibus comis: uestē lacerata pectore nudo, scalpēs ulcera, frendens dētibus & are scēs, atq; ipsum inficiens aera flatibus ulrulentis. Quidni cōfundat̄ si qd adhuc superest rōnis ad talē miseræ uoluntatis ocursum & in cursum? Hæc inquit est tota tui cōiugij fides: sic cōpateris male patienti? usq; adeo sup dolorē uulnerū meorum addere pepercisti? Subtrahendū forsitā ex immoderata dote aliqd uidebat̄: sed qd relinq̄t̄ hoc sublato? Solū hūc languēti misere pstiti, & oia eius obseqa quēadmodū sint distributa aliquādo cognouisti. Nūc aūt si tibi forsitā morbi huius pessimi quo laboro: triplex malignitas excidisse potuit sed nō mihi. Siquidē uoluptuosa sum, curiosa sum, ambitiosa sum, & ab hoc triplici ulcere non est in me sanitas à planta pedis usq; ad uerticem. Itaq; fauces & quæ obscena sunt corporis assignata sunt noluptati: quādo quidē uelut de nouo necesse est singula recēseri. Nam curiositati pestuagus & īdisciplinatus oculus famulantur, at uanitati quidem aures & lingua seruiunt: dum per illam impinguat caput meum oleū peccatoris: per hanc ipsā suppleo qđ in laudibus meis: alij minus fecisse uidentur. Valde enim delector & recipere ab alijs: & cum opportune possum etiā tradere alijs laudes meas, & meo & alieno ore semper cupiēs prædicari. Cui potissimū morbo tuū quoq; ingeniū: plurima solet adhibere fomenta. Porrò manus ipsas quibus est undiq; liber motus: non uni specialiter alicui operi deputamus: sed modo uanitati: modo curiositati: modo uoluptati sedulum satis exhibent famulatum. Quibus ita dispositis non mihi hæc omnia uel in uno satisfacere aliquando potuerunt: q̄ non satiet̄ oculus uisu: nec auris impleatur auditu: atq; utinā inter spectandum totum aliquādo corpus fieret oculus: aut inter prandēdum in fauces membra omnia uerterētur. Tu ne igit̄ mihi id modicū cōsolatioīs qđ utcūq; medio tēptas surripere. Dixit & cū indignatione & furore recedens teneo inquit longumq; tenebo.

Vt rō aiæ iā tādē uexata præsumptæ facilitatis arguatur & difficultate confundatur. CA. IX.

IAm uerò rōni ipsa uexatio dat intellectū: iā innotescit aliquatenus huius negotij difficultas: iā præsumpta facilitas euanescit. Videt eī̃ memoriā plenā spurcitiarū uidet abūdātius alias atq; alias influere sordes: uidet ipsas fenestras morti patulas: claudi omino non posse, & q adhuc præsidens uolūtas languida dñetur: ex cuius ulceribus sanies uniuersa p fluxit. Videt eī̃ aia sese cōtaminatā: nec per alium sed p propriū corpus nec aliunde quàm à seipsa. Est aūt quod dam aiæ, sicut memoria quæ inficit: sic uoluntas ipsa q̄ inficit. Deniq; tota ipsa nihil est aliud quàm ratio, memoria & uoluntas. Nūc aūt & rō minus habens cæca quodammodo q hactenus ista non uiderit, infirma omino q re agnita quidem præualeat reparare, & memoria fœdissima pariter & fœtidissima, & uoluntas languida & horrendis ulceribus undiq; scaturiens inuenit̄. At ne quid ex oībus q̄ sunt hois relinquatur, ipsum etiam corpus rebelle est, & singula membra: fenestræ singulæ quibus mors intrat ad animā: & incessanter exuberat ipsa confusio.

Respiratio cōsolationis pauperibus spū. Ca. X.

AVdiat ergo aia q̄cunq; eiusmodi est uocē diuinā, & audiat cū stupore & ammiratiōe dicētē. Beati paupes spū, qm̄ ipsorū est regnū cælorū. Matt. 5. Quis spū pauperior, eo q in toto spū suo nō inuenit requiē, nō inuenit ubi caput reclinet? Hoc q̄q; cōsiliū pietatis: ut q sibi displicet, placeat deo, & q propriā domū odit, domū utiq; plenā spurcitiæ & infœlicitatis, inuitetur ad domū gloriæ: domū nō manufactā æternā in cælis. Nec mirū si ad huius dignatiōis magnitudinem expauescit, si difficile credit huic auditui, si uehemēti stupore ammirat̄, & ait, ergo nebtm̄ hoiem miseria facit? Cæterū qsq; eiusmodi es nō diffidas: nō miseria sed misericordia facit btm̄: sed huius propria sedes miseria est, ut humiliatio in humilitatē transeat: necessitas in uirtutē. Pluuiā uolūtariā inqt segregabis deus hereditati tuæ & infirma ps. 67. ta est tu uerò pfecisti eam. Vtilis ꝓrsus infirmitas q̄ medici manū reqrit & salubriter à se deficit quē perficit deus.

Quòd regnum sperare nō possit in cuius adhuc carne peccatum regnat. Cap. XI.

SEd quia nō est uia ad regnū dei sine primitijs regni: nec spare pōt cæleste regnū, cui nec sup ꝓpria membra adhuc regnare donat̄: sequitur uox dicens. Beati mites: qm̄ ipsi hæreditabunt Matt. 5. terrā. Ac si euidētius dicat. Mitiga effrenos uolūtatis motus, & crudelē bestiā mansuefacere cura: ligat⁹ es, soluere studeas quod rūpere omino non possis: cura tua uita est: uim facere aut catenus eam offendere nullo modo præualebis, nec mora respirās hō inter hæc uerba: atq; id quoq; facilius reputās licet uerecundus accedit, & delinire satagit uiperā inflammatam, arguit uitæ carnalis illecebras: & cōsolationes secularis nugacitatis accusat: tanquā exiguas & indignas: sed & breuissimas quoq; & perniciosissimas omnibus amatoribus suis.

Appetitus gulæ & libidinis & cæterarum uanitatum quem finem habeant. Cap. XII.

SVper hoc ait: nequā & inutili seruo tuo & ipa fatere nec eī̃ inficiari potes: uæ in modico qdē tibi uniuersa eius obsequia satisfacere aliq̄n potuisse. Voluptas gutturis q̄ tāti hodie æstimat̄ uix duorū obtinet latitudinē digitorū, & eius tam modicæ partis tam exigua delectatio quanta paratur solicitudine: quantā deinde molestiam parit̄? Hinc monstruosius dilatātur renes & humori: hinc tumētes uteri: nō tā impinguant̄ quàm impiguant̄ aruina, & dū carnis onus ossa nō sustinent: etiā morbi uarij generantur. Sic libidinis illecebrosa uorago, quantis laboribus & dispendijs interdum & famæ uel honoris, aut etiam uitæ ipsius periculo comparatur, ut ad modicum flagrans sulphureus uapor furentes stimulis agat & apum peruolātium ubi male grata mella fuderit nimis tenaci feriat icta corda morsu, cuius appetitus anxietatis: & uecordiæ actus abominationis &

ignominiæ: exitus pœnitudinis & uerecūdiæ plen⁹ esse dignoscit. Cæterū spectacula uana rogo qd corpi p̄stant: qd uę aiæ cōferre uident. At certe nihil in hoīe cui curiositas psit inuenies. Friuola prorsus & inanisac nugatoria consolatio: & nescio qd illi durius imp̄cer: quàm ut sp habeat qd̄ reqrat: q iocūdæ qtis pacē fugitās: curiosa inqetudie delectaī. Liquet sanè uel ex hoc ipso nihil his oībus delectationis inesse: quorū sol⁹ transitus iuuat. Cæterū uanitas uanitatū quàm nihil sit: uel ex ipo noīe manifestius indicat: uanus utiqꝫ labor q̄ studio uenitatis assumit. O doxa doxa ait sapiēs in milibus mortaliū nihil aliud quàm aurīū iflatio uana, & tñ quāta putas infœlicitate hæc ipa nō tā fœlix uanitas quàm uana fœlicitas parit? Hinc nāqꝫ cæcitas cordis sicut scriptū est: Populę me⁹ q te beatificāt in errorē te inducūt. Hinc ceruicosus furor aīositatis: hīc suspitionis labor anxius: hinc liuoris crudele tormētū, & cremātis inuidiæ miserior quàm miserabilior cruciatus, sic diuitiarū amor insatiabilis longe ampli⁹ desiderio torquet aīam quàm refrigeret usu suo: utpote q̄rū aq̄sitio q̄ dē laboris: possessio uerò timoris: amissio plena doloris inueni. Postremo ubi mltæ opes, multi ēt q comedūt eas & usus qdē diuitiarū apd̄ alios: diuitib⁹ solū nomē cedit & solicitudo. Et in his oīb⁹ p tā exiguis aut magis ne exiguis qdē sed nullis: eā puipēdere gloriā: quā nec ocul⁹ uidit nec auris audiuit, nec in cor hoīs ascendit, q̄ p̄parauit deo⁹ diligētib⁹ se: nō tā insipietiæ quā infidelitatis ē uideī.

De fuitute uitiorū, & icertitudie mortis. Ca. XIII.

NEc immerito sane mundus hic positus in maligno uana, pmissione deludit aīas & ꝓpriæ cōditiōis & nobilitatis oblitas: q̄s non pudeat porcisin ministerio subiugari: in desiderio sociari nec sic tñ infœlici edulio satiari. Vñ em̄ hæc tāta pusillanimitas & abiectio tā miserabilis: ut egregia creatura capax æternæ btitudinis & gl̄iæ magni dei ut pote cui⁹ sit inspiratione cōdita: similitudine insignita cruore redempta: si de dotata, spū adoptata, miserā nō erubescat sub putredie hac corporeorū sensuū gerere seruitutē? Merito planè ne eos qdē app̄hēdere pōt: q̄ talē deserēs spōsum tales seq̄t amatores: merito siliq̄s esurīt & non accepit: q porcos pascere maluit: quàm p̄nis epulis satiari. Insan⁹ siqdē labor pascere sterilē q̄ nō parit & uiduæ bñfacere nolle: omittere curā cordis, & curā carnis agere ī desiderio: impingua rè & fouere cadauer putridū ꝙ paulo post uermium esca futurū nullatenus dubitatur. Nā & seruire mammonæ & auaricīā colere qd̄ est seruitus idolorū: aut uanitatē sectari prorsus degeneris aīæ indiciū esse quis nesciat?

De infidelitate diuitiarū cōgregatarū, Ca. XIIII.

ESto tñ magna sint & honestiā q̄ mūdus interim amatoribus suis erogare uidetur: sed infida esse quis nesciat? Certa nimirū eorū breuitas, & ipsius quoqꝫ breuitatis finis incert⁹ sæpe uiuētē deserūt: nā moriētem nec raro sequunt. Quid uerò ī rēb⁹ hūanis certius morte: qd hora mortis incertius inueni? Nō miserat inopiā nō diuitiasreuereī: nō generi cuiuslibet: nō moribus: nō ipsi deniqꝫ parcit ætati: nisi ꝙ senib⁹ qdē in ianuis: adolescentibus in insidiis est. Infœlix, pinde q in huius uitæ tenebris & lubrico fidēs priturā insumit operā: nec aduertit qm̄ uapor est ad modicū parēs, & uanitas uanitatū. Obtinuisti tandē ambitiose, quàm ex longo cōcupieras dignitatē? serua qd̄ habes: implesti pecuniose loculos tuos? solicitus esto ne pdas. Vberes fructus attulit ager tu⁹? diruc horrea tua ut maiora ædifices: muta quadrata rotūdis: dic aīæ tuæ habes multa bona reposita ī ānos plurimos. Erit em̄ q dicat: Stulte hac nocte aīam tuā repetēt à te: quæ autem paraſti cui⁹ erunt? Luc. 12.

Quod temporalia opera quasi semina non mercedis æternæ. CA. XV.

ATqꝫ utinā tñ cōgregata perirent & nō deteri⁹ ipsæ q̄qꝫ periret cōgregator eorū. Esset utiqꝫ tolerabili⁹ pituro quā perēptorio īsudare laborī. Nūc uerò stipēdia pcī mors, & q ī carne seminat: de carne metet corruptionē. Nec em̄ opa nr̄a transeunt ut uident: sed tpalia quæqꝫ uelut æternitatis semina iaciunt. Stupebit insipiēs cum ex hoc modico semine copiosam uiderit exurgere messem seu bonā seu malam, p diuersa qualitate semētis. Hoc q cogitat: nullū oīno paruū reputat esse pctm̄, q futurā messem potius æstimet quàm semētem. Seminant ergo dum nesciunt, & semināt dū occultāt hoīes iniqtatis mysteria: dū uanitatis cōsilia celāt: dum perambulant in tenebris negotia tenebrarum.

Quòd impossibile sit peccātē latere. Cap. XVI.

PAretes inqt sunt undiqꝫ: qs me uidet? Esto nemo te uideat: nō tñ nullus. Videt te angelus malus: uidet te angel⁹ bon⁹: uidet & bonis & malis maior angelis de⁹ uidet accusator: uidet testiū multitudo: uidet & ipse iudex: cui⁹ te oportet assistere tribunali. Sub cui⁹ sanè oculis uelle delinquere tā insanū: quàm horrēdū incidere in manus dei uiuētis. Noli esse securus: latent insidiæ quas latere non possis. Latent inquam insidiæ quas ut deprehendere ipse non potes: sic non potes ipse nō deprehendi. Audit planè qui plantauit aurē, & q̄ finxit oculū ipse considerat? Non illius solis arcet radios maceria lapidū: quos ipse creauit: nō uel ipse corporis huius paries ueritatis excludit aspectū. Nuda sunt eius oculis oīa: penetrabilior est ancipiti gladio: ipsas q̄qꝫ nō mō cernit, sed & discernit cogitationū uias & medullas affectionū. Deniqꝫ si nō totā humani cordis abyssum, & q̄cqd in ipso latet inspiceret p̄ ipso: nō ille iā nil sibi cōscius iudicātis sese dñi sniam tātopere formidaret, mihi inqt pro mínimo est ut à uobis iudicer aut ab humano die: sed neqꝫ meipm iudico: nihil ei mihi cōscius sum: sed nō in hoc iustificatus sum: q autē iudicat me, dñs est. Si tu obiectu parietis, aut cuiuslibet simulatiōis prætentu: humana frustrari posse iudicia gloriaris: certus esto nō illū uera crimina præterire, q de falsis etiā accusare criminib⁹ cōsueuit: si tantopere eius q nihilominus fortè tuā uereaī, proximi cōsciētiā reformidas: multominꝰ eos cōtēnas q̄bus odiosa magis iniqtas, & lōge amplius execrabilis corruptio est. Si deniqꝫ deum nō times & solos hominū reuereris aspectus: memor esto hominē xp̄m hominū facta ignorare non posse, ut qd̄ me corā attentare miníme prorsus auderes, multominus audeas corā ipso: quodqꝫ non dico nō liceret sed nec liberet q̄dē præsumere uidēte cōseruo: inspiciēte dño uel cogitare pœnitus exhorrescas. Alioquin si carnis oculū magis quàm gladiū q carnes habet deuorare formidas, & is quā timor quē times eueniet tibi & accidet qd̄ uereris: nihil optū qd̄ nō reueleī uel occultū qd̄ nō sciaī: arguēī à luce in lucē, plata opa tenebrarū: nec mō obscenitatū abominānda secreta: sed iniqua cōmercia uēdicātiū sacramenta, & fraudulēta suspiria adinueniētiū dolos, & iudicia subuertētiū q nouit oīa nota faciet uniuersis: cū cæperit scrutator ille cordis & renū scrutari hierusalē in lucernis.

Quid sentiēdū sit de his q impie agūt. Ca. XVII.

QVid ergo ibi facturi sunt: imo potius qd passuri q crimina cōmiserūt ubi audituri sunt: Ite in ignē æternū: q pietatis opa non fecerūt: Qn̄ uerò admitteī ad nuptias qui nec lūbos p̄cinxit ut abstineret à malo: nec lucernā tenuit ut faceret bonū: quādo nec uirginitatis integritas nec lampadum claritas: solius olei poterit excusare defectū? Aut quis illos manere credēdus est cruciatus: q in hac uita nō solū mala: sed fortè pessima perpetrāt, si sic sunt cruciādi qui hic bona receperunt: ut in medio flammæ æstuātibus linguis ne miníme quidē stillæ obtinere refrigeriū queant? Caueamus ergo mala opera nec includentis sagenæ fiducia libere intra ecclesiā delinquamus: hoc scientes: q̄a nō oēs quos sagena trahit piscatorū uasa recipiēt: sed erit cū ad litus uenerint eligent bonos in uasa: malos aūt foras mittēt. Neqꝫ hoc cōtenti lumborū cingulo accēdam⁹ etiā lucernas nostras & instanter opemur bonū: cogitātes ꝙ oīs arbor non modo quæ malū fecerit fructum;

fructū:sed etiā q̄ bonū nō fecerit excidet & ī ignē mittet illū utiq; ignē æternū q pat⁹ est diabolo & āgelis ei⁹. Cæterū sic declinem⁹ à malo ut faciam⁹ bonū: inqramus pa-
Esai.42. cē: nō gl̄iā, psequamur. Illa ei dei est, & eā alteri nō dabit.
ps.113. Gloriā inqt meā alteri nō dabo. Et dicebat hō ſm cor dei. Nō nobis dñe nō nobis: sed nomini tuo da gloriā. Recordemur etiā scripturæ dicētis: Si recte offeras & nō recte diuidas: peccasti. Recta est frēs illa nr̄a diuisio: nemo detra-
Lucæ.2. ctet. Alioqn si cui forsitā min⁹ placet: sciat nō nostram esse sed angelorū: priores em̄ āgeli cecinerūt: Gloria in excelsis deo, & in terra pax hoīb⁹ bonæ uolūtatis. Seruem⁹ ergo in uasis oleū: ne fortè (qd̄ absit) clausas iā nuptiarū ianuas frustra pulsantes: uerbū audiamus amarū: & deint⁹ nobis sponsus r̄ndeat nescio uos. Adhuc tñ mors posita est: nō mō secus iniqtatē, sterilitatem, uanitatē: sed & sec⁹ introitū ipsius etiā uoluptatis. Quocirca opus est fortitu-
dine aduersus tēptamenta pcti ut rugienti leoni resistamus fortes in fide: & ignita ipsius iacula hoc ipso clypeo uiriliter repellam⁹: opus est iustitia ut operemur bonū: opus est prudētia: ne cum fatuis uirginibus reprobemur. Op⁹ deiq; tēperantia: ne uoluptatibus indulgētes: audiamus
Luc.16. aliqñ qd̄ miser ille epularū pariter & uestitū splēdore finito dū miam p̄careꝫ, audiuit. Memēto filij q̄ recepisti bona in uita tua, & lazarus similiter, mala: nūc autē hic cōsolatur: tu uerò cruciaris. Planè terribilis deus in consilijs super filios hoim: sed si terribilis est etiā misericors inueniꝫ dū futuri formā iudicij nō occultat. Aia em̄ q̄ peccauerit ipa morieꝫ, & palmes q fructū nō fecerit excidetur: uirgo cui defuerit oleū ànuptijs excludeꝫ, & q bōa recepit ī hac uita: cruciabit ī futura. Qd̄ si fortè cōtingat ī uno quolibet sil'hæc q̄tuor iueniri: ea planè extrema desperatio est.

Qd̄ spūi ad bonū parato resistit caro. Ca. XVIII.

HEc igit & his sil'ia int⁹ suggerit rō uolūtati copiosi⁹ q̄ pfecti⁹ illustratiōe spūs edoceꝫ. Fœlix sanè cui⁹ uolūtas sic cesserit & acqeuerit cōsilio rōnis, ut à timore cōcipies, pmissiōib⁹ deiceps cælestib⁹ foueaꝫ & pturiat spm̄ salutis. At fortè iunieꝫ rebellis & obstinata uolūtas, & nec ipatiēs solū: sed & monitis peior, & minis durior & adhibitis acerbior blādimētis. Inueniet forsitā q̄ nihil mota suggestionib⁹ rōnis imo & graui furore cōmota r̄ndeat dicēs: quouscq; uos patior: p̄dicatio ura ī me nō capit. Scio q̄ astuti estis sed astutia ura ī me locū nō habet: Fortè aduocās membra singula solito ampli⁹ solitis iubet obedire cōcupiscentijs, neqtijs deseruire. Hinc nimirū est illud q̄ quotidianis discim⁹ expimētis: eos q cōuerti deliberāt tātari acrius, à cō cupiscētia carnis, & urgeri grauius in opibus luti & lateris: q ægyptū egredi, & pharaonis ip̄eriū effugere moliūt.

Qd̄ lugēdū sit & post luctū cōsolādū. Ca. XIX.

puer.18. VTinā aūt q̄ eiusmodi est declinet impietatē: & terribile illud, pfundū caueat: de quo scriptū est: Impius cum uenerit in profundū malorum cōtēnit. Fortissimasi qdē potiōe curaꝫ & piclitabit facile nisi multa solicitudine studeat medici obtēperare cōcilijs: obseruare p̄cepta.
Math.5. Vehemēs est tētatio & pxima desperationi: nisi totū colligat & ad miserādū animæ suæ quā a deo miserā & miserabilē uidet, cōuertat affectū, & audiat uocē dicētē. Bti q̄ lugēt: qm̄ ipsi cōsolabūtur. Lugeat abundāter: qa lugēdi tēpus aduenit, & ad sorbēdas iuges lachrymas ista sufficiūt. Lugeat, sed nō sine pietatis affectu & obtētu cōsolatiōis. Cōsideret nullā sibi iueniri reqē ī sciō: sed oīa plena miseriæ & desolatiōis: cōsiderat nō esse bonū in carne sua: sed in scio nequā nihil nisi uanitatē & afflictionē spūs cōtineri. Consideret inquā: nec intus nec subtus, ne circa se sibi occurrere cōsolationē: ut uel tādē aliqñ discat q̄rendā sursum, & deorsum esse sperādā. Lugeat interim plangēs dolorē suū: exit⁹ aquarū deducat oculo⁹ eius: & palpebra nō qescat. Nimirū purgaꝫ lachrymis oculo⁹ añ caligās & acuitur uisus ut uidere possit ī sereniſſimi luminis claritatem.

Quod post consolationem ad cælestia contēplāda accedendum est. Ca. XX.

EX hoc sanè suscipiat p foramē: pspicat p cancellos p̄ducē raditū pio, psequaꝫ obtutu, & magorū sedulus imitator lumē lumine querat. Inueniet em̄ locū tabernaculi ammirabilis: ubi panem angelorū māducet hō: inueniet paradisum uoluptatis plātatū à dño: inueniet hortū floridū & amœniſſimū: inueniet refrigerij sedē & dicet: O si audiat uocē meā misera illa uolūtas: ut ingrediēs uideat bona & uisitet locū istū: hic nimirū inueniet requiē ampliorē, & me quoq; eo min⁹ ingetabit: quo min⁹ ingetabiꝫ ipsa. Neq; mētiꝫ q̄ dixit: Tollite iugū meū sup uos, & inuenietis requiē aiabus uestris. Matt.11.
In huius fide, pmissiōis exacerbata blādius alloquaꝫ, & si mulata quadā hilaritate & spiritu māsuetudinis eā cōueniēs dicat. Cesset pœnitus indignatio tua non ego sum q̄ te offendere possim: tuū est corpus: tuus & ego ipse: nō est qd̄ timeas: nō est qd̄ uerearis. Nec mirū si fortè amarius adduc reddiderit ipsa respōsum ut dicat q̄a multæ cogitatiōes ad insaniā nos adduxerūt: sustineat interim æq̄nimiter ac dissimulet oīno qd̄ agiꝫ: donec iter loquēdū iducēs alia, p alijs opportune aliqñ inferat dicēs: iueni hodie hortū pulcherrimū & amœniſſimū locū bonum esset illic nos esse: nā & tibi nocet in hoc lecto ægritudinis: in hoc doloris strato uersari: in hoc cubili tuo graui corde cōpungi. Aderit dñs q̄rēti se: aiæ sperāti in se: aderit uotis supplicibus & uerbis eius efficacia ministrabit. Excitabiꝫ desideriū uoluntatis: ut nō modo uidere locum, sed & introire paulatim & mansionem imbi facere concupiscat.

Quòd in hac cōtēplatiōe reqescēdū sit. Ca. XXI.

NEc uerò locū reputes corpalem paradisum hūc uoluptatis internæ. Nō pedib⁹ in hunc hortū sed affectibus introiꝫ. Nec terrenarū tibi cōmēdaꝫ arborū copia: sed uirtutū utiq; spūalium iocūda decoraq; plātatio. Hort⁹ cōclusus ubi fōs signat⁹ in q̄tuor capita diriuaꝫ, & ex una sapiæ uena uirt⁹ q̄driptita, pcedit. Splendidissima q̄q; ibi lilia uernāt, & dū flores apparēt, ēt uox turturis audiꝫ. Illic nard⁹ spōsæ fragrātissimū p̄stat odorē, & cætera q̄q; aromata fluūt: austro spirāte: aq̄lone fugato. Ibi media est arbor uitæ: mal⁹ illa de cātico cūctis p̄ciosior lignis syluarū: cui⁹ & umbra spōsam refrigerat, & fructus dulcis gutturi ei⁹. Ibi cōtinētiæ nitor & sinceræ ueritatis intuitus oculos cordis irradiat: auditui q̄q; dat gaudium & lætitiā dulcissima uox cōsolatoris īterni. Ibi q̄busdā spei naribus inf luit iocūdissim⁹ odor agri pleni cui dñs bñdixit. Ibi auidissime p̄libant incōpabiles delitiæ charitatis, & succisis spinis ac uepribus qb⁹ antea pūgebat: unctiōe mīæ pfusus aius in cōscientia bona fœliciter reqescit. Quæ qdē nō inter uitæ æternæ p̄mia: sed iter tpalis militiæ stipēdia deputant: nec ad futurā ptinēt, sed ad eā magis q̄ nunc est eccliæ pmissionē: hoc ei cētuplū est q̄ in hoc scio scli cōtēptoribus exhibeꝫ. Nec tibi illd' nr̄o speraueris eloqo cōmē dādū, solus spūs ē q̄ reuelat: sine cā pagina cōsulis: expientiā magis reqre. Sapia est cuius p̄ciū nescit hō: de occultis trahit: nec ī terra suauiter uiuētiū iueniꝫ ista suauitas Nimirū suauitas dñi est: nisi gustaueris nō uidebis. Gustate ps.33.
inqt & uidete q̄m suauis est dñs. Māna absc̄ditū est: nomē nouū ē q̄ nēo scit nisi q̄ accipit. Nō illud eruditio sed unctio docet: nec scia sed cōscia cōphēdit. Sctm̄ ē, margaritæ sūt: nec faciet ip̄e q̄, phibet: q cœpit facere & docere. Neq; em̄canes aut porcos iā reputat: q̄s prioribus abrenū ciātes facinoribus atq; flagitijs ēt cōsolaꝫ p apl̄s dicēs: Hæc qdā fuistis sed ablati estis: sed sctificati estis: tm̄ caueat ne reuertaꝫ canis ad uomitū: nec sus lota ad uolutabrū luti.

Quod gustu contemplationis refectus habet intelligere diuina. Cap. XXII. 1.Co.6.

IN huius ergo ostio paradisi diuini susurrij uox audiꝫ & sacratissimū secretissimūq; cōsilium qd' absc̄ditū est à sapientib⁹ & prudētibus paruulis reuelaꝫ Cuius sane uocis auditū non sola iam rō capit: sed gratanter eū cōicat & uoluntati. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiā: q̄m ipsi saturabunt. Altissimū pla- Math.5.
nè cōsilium, & inestimabile sacramētū. Fidelis sermo & oī

acceptione dignus: q̃ de cælo nobis à regalibus sedibus uenit. Facta est ualida fames in terra: & oēs iam non egere cœpimus: sed ad extremā iā uenimus ægestatē. Denicp & comparati sumus iumentis insipientibus & similes facti sum⁹ illis: etiā porcorū siliquas insatiabiliter esurim⁹. Qui pecuniā diligit nō satiaf, q̃ luxuriā diligit non satiatur: q̃ gloriā q̃rit nō satiaf. Denicp qui mundū amat nūquam satiatur. Noui ego hoies satiatos hoc mūdo, & adei⁹ oēm memoriam nauseantes. Noui satiatos pecunia, & satiatos honoribus: satiatos uoluptatibus & curiositatibus hui⁹ mundi: nec mediocriter sed usq; ad fastidiū satiatos. Et facile est cuicp nostrū hanc satietatē per dei gratiā obtinere neq; eñ parit hanc copia sed cōtēptus. Sic fatui filij Adā porcorū uorando siliquas: nō esurientes aias, sed esuriē ipsam pascitis animarum. Sola nimirum hoc edulio inedia uestra nutritur: sola fames alitur cibo innaturali: & dico plenius exempli gratia: unum sumēs è multis q̃ humana uanitas cōcupiscit. Nō prius satiabunt corda hoim auro, quàm aura corpa satient. Nec indigneſ auar⁹ & de ambitiosis & luxuriosis etiā & de facinorosis eadē inia est. Si qs mihi forte nō credit: experientiæ credat: uel ppriæ uel multorū. Quis in uobis est frēs q̃ satiari cupiat, & desideriū suū optet implerī? Incipiat esurire iustitiā, & nō poterit nō satiarī. Panes illos desideret q̃ domo, pris abūdāt, & inueniet sese cōtinuo siliquas fastidere porcorū. Gustū iustitiæ uel exiguū studeat expiri ut eoipō desideret āpli⁹ & āpli⁹ mereaf, sicut scriptū ē: Qui edit me adhuc esuriet q̃ bibit me adhuc sitiet. Hoc eñ cognatū magis spūi & naturali⁹ desideriū uehemēti⁹ occupat cor hūanū: cæteraq; uitiliter desideria pellit. Sic nimirū fortē armatū fortior supat: sic clau⁹ clauo solet extūdi. Beati ergo q̃ esuriūt & sitiunt iustitiā, qm̃ ipi saturabunf. Nōdū q̃dē ipa quā nō satiabit hō & uiuet, sed cæteris uniuersis quæ pri⁹ insatiabiliter fuerūt cōcupita, ut ex hoc sibi uoluntas ad seruiendū prioribus cōcupiscētijs corp⁹ uēdicare desistēs: rōni prorsus exponat, magis aūt urgeat ipsa seruire iustitiæ in sctīficationē: non minore zelo quàm prius exhibuisset seruire iniquitati ad iniquitatem.

Ecl. 24.

Quòd pcta pumita nec iterata nil possūt obesse. Caput. XXIII.

CEterū iā & uolūtate mutata & ī futurū redacto corpe uelut siccato iā aliq̃ten⁹ fōte & oppilato foramine: tertium adhuc idcp grauissimū restat de purgāda mēoria & exhaurienda sentina. Quō ei à mēoria mea excidet uita mea? Mēbrana uilis & tenuis attramētū forte prsus ebibit: q̃ deicepsarte delebit. Nō ei supficie ten⁹ tixit: sed prsus totā intīxit. Frustra conarer eradere: añ scindit charta q̃ps characteres miseri deleāt. Ipsā ei fortē mēoriā delere posset, obliuio: ut uidelicet mē te capt⁹ eorū nō memineri q̃ cōmisi: cæterū ut memoria ī tegra maneat, & ipsius maculæ deleāt: q̃ nouacula posset efficere? Sol⁹ itaq; sermo uiu⁹ & efficax & penetrabilior oi gladio ācipiti: dimittūt tibi pcta tua. Murmuret pharise⁹ & dicat: Quis pōt dimittere pcta nisi sol⁹ de⁹? Mihi ei q̃ id loqf de⁹ est, & nō æstimabit alij⁹ ab illo q̃ adiuenit oēm uiā disciplinæ, & dedit illā Iacob puero, & israel dilecto suo: post hæc ī terris uisus ē & cū hoib⁹ cōuersat⁹ est. Hui⁹ idulgētia delet pctm̃: nō q̃dē ut à mēoria excidat, sed ꝙ pri⁹ inesse pariter & ificere cōsueisset, sic de cætero insit mēoriæ ut eā nullaten⁹ decoloret. Mlt̄orū ei nūc pct̄orū q̃ uel à nobis uel ab alijs cōmissa nouim⁹ recordamur, sed p pria q̃dē: aliena nō nocēt. Vtq̃ hoc, nisi ꝙ ī his erubescim⁹ singulariť hec nobis singulariť iputāda ueremur? Tolle dā nationētolle timorē, tolle cōfusionē: q̃ q̃dē oia planè plena remissio tollit, & nō mō nō oberūt, sed ēt cooperabūt! bonū ut deuotas ei referamus gratias qui remisit.

Matt. 2.

De misericordia q̃ pmittit miserēti. Ca. XXIIII.

IAm uerò supplicāti p ea congrue rndeť. Btī misericordes qm̃ miam cōsequenť. Miserere ergo aiæ tuæ q̃ deū tibi uis misereri: laua p singlas noctes lectū tuū lachrymis tuis: stratū tuū rigare memēto. Si cōpateris tibijpsi: si laboras ī gemitu pniæ, & prim⁹ hic grad⁹ miæ est, miam utiq; cōsequris. Q̃ si fortè magn⁹ & multus pctōr es: ac magnā q̃ris miam ac multitudinē miserationū: tu q̃ꝙ miam tuā magnificare & multiplicare labora: reconciliatus esto tibijpsi: nā & tibi grauis factus eras, ꝙ positus esses' cōtrarius deo. Et hac sanè in domo ppria reformata pace eandē necesse est pri⁹ erga pximos dilatarī: ut nouissime oscu letur te & ipse osculo oris sui, & quēadmodū scriptū est: Recōciliatus pacē habeas ad deū. Dimitte his q̃ in te peccauerūt & dimittet tibi q̃d ipse peccasti: dū secura cōsciē tia oraueris patrē & dixeris. Dimitte nobis debita nra: sicut & nos dimittim⁹ debitoribus nris. Si fortè quēpiam defraudaueris redde uel simplū, q̃d supest da paupibus, & misericordiā pstans miam consequeris. Si fuerint pcta tua sicut coccinū: quasi nix dealbabūt, & si fuerint rubra quasi uermicul⁹: uelut lana alba erūt. Vt nō confundaris super cunctis adinuentiōibus tuis qbus puaricatus es: in quibus nūc erubescis: fac eleemosynā (si nō potes de terrena substantia) de uoluntate bona: & oia mūda erūt nō mō illuminata ratio & correcta uoluntas: sed ipsa quoq; memoria munda erit ut ex hoc iā uoceris ad dñm & audias uocem dicentis: Beati mundo corde.

Matt. 6. Esaiæ. 1.

Quòd ut de⁹ uideaf. cor mūdādū est. Ca. XXV.

BEati mundo corde: qm̃ ipsi deum uidebūt. Magna pmissio fratres mei & totis desideriis affectāda. Hæc eñ uisio cōfirmatio est sicut ioannes apls ait. Nūc filij dei sumus & nōdū apparuit qd erimus. Scimus qa cū apparuerit similes ei erim⁹: qa uidebimus eū sicuti est. Hæc uisio uita æterna est: sicut ipsa in euangelio ueritas ait: Hæc est uita æterna: ut cognoscāt te solū uerū deū, & quē misisti iesum xp̃m. Odibilis macula q̃ beatā nobis adimit uisionē: & execrabilis negligētia: qa dissimulamus interim illius oculi mundationē. Vt eñ corpore⁹ nobis uisus aut humore interiori aut exterioris iniectione puluerīs impediť: sic & intuit⁹ spūalis interdū q̃dē ppriæ carnis illecebris, interdū curiositate secularī & ambitione turbaf. Q̃d quidē nō minus nos expientia ppria quàm diuina pagina docet: ubi legit scriptū. Corpus q̃d corrūpit aggrauat aiam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. In utroq; tm̃ solū q̃d hebetat & cōfundit obtutū pctm̃ est: nec aliud iter oculū & lucē: iter deū & hoiem separe uideť. Quādiu eñ in hoc corpe sum⁹ peregrinamur a dño. Nō utiq; corpis est culpa: huius scilicet q̃d gerimus corpus mortis: magis aūt ꝙ corp⁹ pcti sit caro, in q̃ bonū nō ē sed poti⁹ lex pcti. Interdū tm̃ corpore⁹ oculus nō adhuc festuca manēte sed iā sublata uel exufflata aliquādiu caligare uideť: q̃d q̃dē & ipm in interiori oculo q̃ in spū ambulat sæpius experiť. Neq; eñ ubi ferrū extraxeris cōtinuo uulnus redditū est sanitati: sed tūc primū necesse est adhibere fomēta & operā dare curatiōi. Nemo ergo sentinā eiciēs mūdatū sese p tinus arbitreť: qnimo nouerit se multis purificationibus egere. Nec mō lauandū aqua, sed & purgādū & examinādū ígni ut dicat: Trāsiuim⁹ p ignē & aquā & eduxit nos in refrigerīū. Btī ergo mundo corde: qm̃ ipsi deum uidebūt: nunc q̃dē p speculū in enigmate: in futuro autē facie ad faciē: ubi nimirū facici nræ fuerit cōsūmata mūdicies: ut sibi eā exhibeat gl'iosam nō habētē maculā neq; rugā.

Matt. 5. Matt. 5.

De peccato, patiente & Pacifico. Cap. XXVI.

VBi opportune ílico subīferť. Btī pacifici: qm̃ filij dei uocabūt. Est eñ hō pacat⁹, q̃ bona p bonis reddēs: quātū in se est nemini uult nocere. Est alias patiēs q̃ nō reddēs mala p malis: ēt potēs est sustinere nocētē. Est & pacific⁹: q̃ bōa p malis reddēs in prōptu habet & pdest nocēti. Prim⁹ q̃dē puul⁹ ē & facile scādalizaf. nec facile hmōi est in hoc scl'o nequā: & pleno scādalis poterit obtinere salutē. Scd's ut scriptum est: In patiētia sua possidet animā suā. Nā terti⁹ q̃dēnō mō suā possidet, sed & multorū aīas lucrifacit. Prim⁹ quātū in ipo est pacē hēt: scd's pacē tenet: terti⁹ pacē facit. Merito proinde beatificaf noīe filij ꝙ opus filij impleuerit, ut post suam non ingratus reconciliationem

cõciliationẽ:etiã alios recõciliet pri suo. Siquidẽ q bene
Roma.1. ministrauerit bonũ gradũ sibi acquirit:nec in domo patris
grad⁹ melior credẽd⁹,est esse quàm filij. Si em̃ filij & hæ
des:hæredes qdẽ dei cohæredes autẽ xpi:ut quẽadmodũ
Ioan.11. dicit:ubi ipse est ibi sit & minister suus. Fatigauimus uos
prolixitate sermonis:& detinuimus ultra quàm oporte
ret. Ex hoc iã finẽ loquacitati nostræ q non imperat uere
cũdia:uidelicet imperare uel hora. Memẽtote tñ apli quẽ ali
quãdo uerbũ prædicationis usq; in mediã noctẽ legitis,p
2.Co.11. traxisse. Vtinã adhuc(ut ipsi⁹ uerbis utar)sustineatis mo
dicũ qd insipientiæ meæ æmulor em̃ uos dei æmulatione.

Increpatio ad ambitiosos qui non mundato cor
de deũ atis pacificare psumunt. Cap.XXVII.

Elioli mei quis demõstrabit uobis fugere à uẽ
tura ira? Nemo em̃ magis irã meret:quàm ami
cũ simulans inimicus. Iuda osculo tradis filiũ
hois:hõ unanimis:q simul mecũ dulces capie
Luc.24. bas cibos:q in parapside manũ pariter intinxisti. Non est
tibi ps in oratione qua orat ad patrẽ & dicit:pater ignosce
illis:qa nesciunt qd faciũt. Væ uobis qui claue tollitis nõ
scietiæ solũ sed auctoritatis:nec ipsi introitis & multipli
citer impeditis quos introducere debuistis. Tollitis em̃
Osee.8. & nõ accipitis claues. De qb⁹ dñs quærit p.pphetã. Ipsi,re
gnauerũt & nõ ex me principes extiterũt,& ego nõ uoca
ui eos. Vñ tantus plationis ardor:unde ambitiõis impu
dentia tanta:unde uesania tanta præsumptionis hũanæ?
Audeat ne aliqs uestrũ terreni cuiuslibet reguli nõ præci
piente ante etiã phibẽte eo occupare ministeria:præripe
re bñficia:negocia disputare? Nec tu deumputes q̃ in ma
gna domo sua à uasis iræ aptis in interitũ sustinet appro
Mat.5. bare. Multi quidẽ uenirũt sed cõsidera qs uocet. Ordinẽ
ipm dñici sermõis attẽde. Beati,inquit,mũdo corde:qm̃
ipsi deũ uidebũt. Ac deinde. Beati pacifici:qm̃ filij dei uo
cabunt. Mũdicordes utiq; uocat pr cælestis:qui nõ quæ
runt q̃ sua sunt:sed quæ iesu xpi:nec qd sibi utile:sed qd
Ioan.21. multis. Petre,inquit,amas me? Dñe tu scis qa amo te. Pa
sce oues meas. Qm̃ em̃ sic amatas oues cõmitteret nõ amã
ti? Nimirũ hoc quærit inter dispensatores:ut fidelis quis
inueniat. uæ ministris infidelibus q necdũ reconciliati:re
cõciliationis alienæ negotia quasi homines q iustitiã fece
rint apprehendũt. Væ filijs iræ q se ministros gre pfitent.
Væ filijs iræ q pacificorũ sibi usurpare gradus & nomina
non uerent. Væ filijs iræ qui fideles sese mediatores pacis:
ut peccata populi comedãt mentiunt. Væ q ambulãtes in
carne deo placere nõ possunt,& placare uelle præsumũt.

Quòd quidam pacificorum gradus sibi usur
pent. Caput.XXVIII.

Non miramur fratres quicunq; psentẽ statũ ec
clesiæ miseramur:nõ miramur de radice colu
bri,regulũ orientẽ. Nõ miramur si uindemiat
uineã dñi:q institutã à dño ptergredit uiã. Im
pudenter em̃ pacifici gradũ & filij dei uices occupat hõ:q
nec primã quidẽ adhuc uocẽ dñi ad cor reuocantis audi
uit:aut si qñ forsitan cœperit audire:resiliens fugit ad fo
lia:ut absconderet in eis. Propterea necdũ peccare qeuit:
sed longã adhuc trahit restẽ:necdum factus est uir uidens
pauptatẽ suã:sed dicit qa diues sum & nullius egeo:cum
sit paup & nudus & miser & miserabilis. Nihil illi de spũ
mãsuetudinis:quo præoccupatos in delicto possit instrue
re:cõsiderãs seipsum ne & ipse tẽtet. Cõpunctiõis lachry
Lucæ.6. mas nesciẽs,lætatur magis cũ male fecerit,& in rebus pes
simis exultat. Nimirũ unus eorũ ex quib⁹ dñs ait. Væ uo
bis qui ridetis nũc:qm̃ flebitis. Pecuniã nõ iustitiã cõcu
piscunt oculi eius & omne sublime uidẽt: insatiabiliter
esurit dignitates:gloriã sitit humanã:pcul ab eo miæ ui
scera:sæuire potius & tyrãnũ exhibere lætat,quæstũ æsti
mat pietatẽ. Quid de munditia cordis loquar? Vtinã nõ
illud obliuioni dedisset tanquã mortu⁹ à corde:utinã nõ
eẽt colũba seducta nõ bñs cor:utinã eẽt quod uel de foris
est mũdũ:nec ea q̃ corpalis est maculata tunica iuenire? ut
obediret uel i hac pte dicẽti. Mũdam mi q fertis uasa dñi.

Exprobratio q incontinẽtes sacros ordines non
uerentur. Cap.XXIX.

Non accusam⁹ uniuersitatẽ,sed nec uniuersitatẽ
possumus excusare:reliquit sibi dñs multa milia.
Alioqn eorũ nos excusaret iustitia,& illd nobis
semẽ sctm̃ dñs sabaoth reliquisset,olim iã sicut so
doma subuersi essem⁹,& sicut gomorra sil̃ perissem⁹. Di
latata siqdẽ uidet ecclia,ipse etiã cleri sacratissimus ordo
fratrũ numer⁹ sup numerũ multiplicat⁹ est. Verũ & si mul
tiplicasti gẽtẽ dñe nõ magnificasti lætitiã dũ nihil minus
apparet decessisse meriti quàm numeri accessisse. Currit
passim ad sacros ordines,& reuerẽda ipsis quoq; spiritib⁹
ãgelicis ministeria hoies apphẽdũt sine reuerẽtia:sine cõ
sideratiõe. Neq; em̃ signũ regni occupare cælestis aut il
lius timẽt imperiũ gestare coronã:in qb⁹ auaritia regnat:
ãbitio impat:dñat superbia,sedet iniqtas:luxuria etiã prici
pat:in qb⁹ & pessima forte appareat intra parietes abomi
natio:si iuxta ezechielis pphetiã parietẽ fodiamus:ut in
domo dei uideam⁹ horrẽdũ. Siqdẽ post fornicatiões,post
adulteria:post incest⁹:nec ipe qdẽ apud aliquos ignomi
niæ passiões & turpitudis opa desunt utinam nõ fierẽt q̃
usq; adeò nõ cõueniunt utinã nec aplm hæc scribere:nec
nos dicere oporteret,ut nec dicẽtib⁹ crederet q humanũ
aliqñ occupauerit aim tã abominãda cupido. Nunqd nõ
olim ciuitates illæ spurcitiæ hui⁹ matres:diuino pdãnate
iudicio & incẽdio sunt deletæ? Nunqd nõ gehẽnalis flã
ma morã nõ sustinẽs:execrabile illã quenit tollere natio
nẽ q ipsius specialiter essent pctã manifesta præcedentia
ad iudiciũ? Nunqdnõ ipsam utpote cõscia tãtæ cõfusiõis
tellurẽ absumpsit ignis,sulphur & spũs ꝓcellarũ? Nũqd
non in lacũ horribilẽ solũ oẽ redactũ est? Amputata sunt
hydræ capita qnq;:sed heu innumera surrexerũt. Quis re
ædificauit urbes flagitiũ:qs turpitudis mœnia dilatauit,qs
extẽdit ꝓpagines uirulẽtas? Væ uæ inimicus hoim sulphu
rei illi⁹ incẽdij reliqas infœlices circũquaq; dispersit,exe
crabili illo cinere ecclesiæ corpus aspersit,& ipsorũ quo
q; ministrorũ ei⁹ nõnullos sanie fœtidissima spurcissima
q; respersit. Heu genus electũ:regale sacerdotiũ,gẽs scta,
ppl's acquisitiõis:qs inter tua illa primordia tã diuina &
spiritalibus affluentẽ carismatibus xpianæ religiõis ortũ
credere posset:posse talia in te aliqñ reperiri? Ingrediunt
cũ hac macula,tabernaculũ dei uiuẽtis inhabitãt cum ma
cula templũ sctm̃ dñm polluẽtes,iudiciũ multiplex acce
pturi,q & tã grauissimas cõscietias gerũt,& nihilominus
sese ingerũt in sanctuariũ dei. Tales em̃ nõ mõ nõ placant
deũ,sed magis irritant:dũ uident in cordibus suis dicere
nõ requret. Irritãt planè & infensum reddũt sibi:uereor ne
in his quibus eũ repropiciare debuerãt Vtinã magis tur
rim inchoaturi sedẽtes cõputarent:ne forte sumptus non
haberent ad perficiendũ. Vtinã qui continere nõ ualent
perfectionẽ temerarie profitẽti,aut cœlibatui dare nomi
na uereant. Sumptuosa siquidẽ turris est,& uerbum grã
de qd nõ omnes capere possunt. Esset autẽ sine dubio me
lius nubere quàm uri,& saluari in humili gradu fidelis
populi,quàm in cleri sublimitate,& deterius uiuere & di
strictius iudicari. Multi enim nõ quidẽ omnes sed tamen
multi certum est nec latere quæunt præ multitudine:nec
præ impudẽtia quærũt:multi utiq; utiq; libertatẽ in qua
uocati sunt:in occasionẽ carnis dedisse uidentur,abstinẽ
tes remedio nuptiali,& in oẽ deinceps flagitiũ effluẽtes.

Exhortatio ad pœnitentiam ut prius humiliati
post exaltentur. Cap.XXX.

Parcite obsecro fratres:parcite aiabus uris:pci
tesanguini qui pro uobis effusus est horrẽdum
cauete periculum:ignem qui paratus est decli
nate. Inueniatur tandẽ nõ irrisoria perfectiõis
professio:exhibeatur etiam uirtus in specie pietatis:non
sit inanis celibis uitæ forma & uacua ueritatis. Quidni
periclitetur castitas in delitijs:humilitas in diuitijs:pie
tas in negotijs:ueritas in multiloquio:charitas in hoc se
culo nequã. Fugite de medio babylonis:fugite & saluate

aias uestras. Conuolate ad urbes refugij ubi possitis & de
præteritis agere pœnitẽtiã, & in præsenti obtinere gratiã
& futurã gloriã fiducialiter præstolari. Non uos retardet
cõscientia pctõrũ: qa ubi illa supabundauerũt superabun-
dare gratia cõsueuit: nõ pœnitẽtiæ austeritas ipsa deter-
reat. Neq; em̃ cõdignæ sunt passiones huius tpis ad præ-
teritã culpã q̃ remittt̃: non ad præsentẽ cõsolationis gra-
tiã quæ immittit̃: non ad futurã gloriã quæ promittit̃ no
bis. Denicq; nulla est tanta amaritudo quã non prophetí-
ca farina dulcoret: quã non sapida reddat sapientia lignũ
uitæ. Si uerbis nõ creditis, operibus nõ credite, exemplis
acquiescite plurimorũ. Currunt undiq; pctõres ad pœni
tentiã, & natura pariter & consuetudine delicati, exterio-
rẽ oĩno asperitatẽ nõ reputant, ut exasperatæ cõscientiæ
leniantur. Nihil credentibus impossibile: nil amantibus
difficile: nil asperũ mitibus: nil humilib⁹ arduũ reperitur
q̃bus & gratia fert auxiliũ, & obediendi deuotio lenit im-
perium. Q;diu ambulatis in magnis & mirabilibus super
uos? Magnũ prsus & mirabile est ministrum esse christi.
& ministeriorũ dei esse dispensatorẽ: lõge super uos est or
do pacificorũ, nisi fortè omissis gradibus præostensis sal
tare magis quàm ascẽdere libet. Vtinã tamen quisquis ic
intrat si fieri posset tã fideliter ministraret quàm fiduciali
ter se ingessit. At difficile fortassis & impossibile est: ut ex
amara radice ambitiõis: suauis fructus ꝓdeat charitatis.
Luc. 14. Dico ego si uultis audire: imo non ego sed dñs. Cum uo-
catus fueris ad nuptias recumbe in nouissimo loco: quia
oĩs qui se exaltat humliabit̃, & qui se humiliat exaltabit̃.

De persecutione sustinenda scd̃m ultimam beatitutinem. Ca. XXXI.

Math. 5. BEati inquit pacifici: qm̃ filij dei uocabunt̃. Cõ-
sidera diligẽter nõ pacidicos sed pacificos cõ-
mendari. Sunt em̃ q dicũt & non faciunt. Sanè
quẽadmodũ non auditores legis iusti sunt sed
factores: sic nõ anuũciatores pacis sunt beati sed actores.
Vtinã tm̃ nostri q̃cunq; uiderent̃ hodie pharisæi: fortè em̃
aliqui sunt, & si non facerẽt saltẽ dicerẽt qd̃ oportet. Vti
nã qui sine sumptu euangeliũ ponere nolũt: ponerẽt uel
pro sumptu: utinã uel euangelizarent ut mãducarẽt. Mer
Lucæ, 10 cenarius inquit uidet lupũ uenientem & fugit. Vtinã ho
die q̃cunq; pastores nõ sunt: mercenarios gregi uellẽt se ex
hibere nõ lupos utinã ipi nõ læderẽt: utinã nõ fugerẽt ne
mine psequẽte utinã nõ exponerẽt gregẽ donec lupus ue
niens uideret̃. Nimirũ sustinẽdi fuerãt: si inuenirent̃ præ-
sertim tpe pacis recipientes mercedẽ suã, & pro mercede
sua saltem in custodia gregis laborantes: dummõ nõ ipsi
turbarent gregẽ, & gratis auerterent à pascuis iustitiæ &
ueritatis. Nã persecutio quidẽ indubitanter mercenarios
à pastoribus segregat & discernit. Q̃n em̃ transitoria dam
na nõ timeat q tpalia lucra sectatur? Q̃n terrenã sustineat
persecutionẽ ꝓpter iustitiã: qui terrenã mercedẽ plusquã
iustitiã quærit? Beati inquit q̃ persecutionẽ patiunt̃ pro-
pter iustitiã: qm̃ ipsorũ est regnũ cælorũ. Pastorũ hec bea
titudo nõ mercenariorũ: multominus latronũ est uel lu-
porũ. Vsq; adeò siquidẽ persecutionẽ nõ sustinent ꝓpter
Math. 5. iustitiã, ut psecutionẽ malint quàm iustitiã sustinere. Nẽ-
pẽ cõtraria est operibus eorũ: grauis est etiã eis ad audiẽ-
dum. Cæterũ ꝓpter auaritiã: ꝓpter ambitionẽ patos eos
uideas uniuersa pericula subire: suscitare scãdala: sustine-
re odia, dissimulare opprobria: negligere maledicta: utnõ
minus periculosa sit animositas talium: quàm pusillanimi
tas mercenariorũ. Veris ergo pastoribus dicit pastor eorũ
pastor bonus: qui pro ouibus suis aiam suã ponere nõ pe
Math. 5. percit: Beati eritis cũ uos oderint hoies & cũ sepauerint
uos & eiecerint nomẽ uestrũ tanquã malũ ꝓpter filiũ ho-
minis. Gaudete in illa die & exultate: qm̃ merces uestra co
piosa est in cælis. Siquidẽ nõ est ꝙ fures timeãt qui sibi in
cælo thesaurizant. Nõ est qd̃ causent̃ de multiplici tribu
latione: ubi multiplicationem mercedis attendũt. Quin-
immo gaudeãt magis ut dignũ est: ꝙnõ tã pscutio quàm
remuneratio augeat̃, & exultent eo abũdantius quo plu-
ra sustinẽt ꝓpter xp̃m: ut eos pinde copiosior merces ma-
neat apd̃ ip̃m. Quid timidi estis modicæ fideis? Fidelis ex
tat sniã irrefragabili ueritate subnixa: qa nulla nocebit ad
uersitas si nulla dñetur iniquitas. Sed parũ est nõ nocere:
etiã proderit, & copiosi⁹ ꝓderit: dũmõ sit iustitia in inten
tiõe: xp̃s in cã: apud quẽ patientia pauperũ nõ peribit in fi
nẽ. Ip̃i gl'ia & nũc & semper in secula seculorũ. Amen.

De uerbis psalmi. xxiij. Sermo.

QVis ascendet in montẽ dñi: aut qs stabit in lo-
co sancto eius? Verbũ exhortationis est fratres
mei ut q̃quidẽ oẽs ascendere nitimur: oẽs ten
dimus in sublime: sursum aspiram⁹ oẽs: oẽs co-
namur in altum illuc studeamus ascendere ubi bonum sit
nos esse: ubi securũ sit nos esse: unde cadere nõ oporteat:
ubi stare possimus. Nec modo ut desideriũ ꝓuocet, ascen
sorẽ montis huius ꝓpheta req̃rit: uerũetiã ut ascendere cu
piẽtẽ modũ doceat ascendendi. Fœlix q̃ huius mõtis ascẽ-
siones in corde suo dispositi: cõcupiscens & deficiens in ps. 83.
atria dñi. Siquidẽ mons iste mõs uber bonorum oĩm cu-
mulus: non uoluptatatis æternæ domus dei est. Et beatiq Ibidem
habitant in domo tua dñe: in secula seculorũ laudabũt te.
Audi testẽ fidelem: qa mons est domus ista. O israel quàm
magna dom⁹ dñi & ingẽs locus possessionis eius magn⁹ Baru. 3.
& nõ habens consummationẽ excelsus & immensus. Imo
uerò non solũ mõs est sed & mons montiũ, & multæ in eo
mãsiões multi mõtes. Denicq; etiã fundamenta ei⁹ in mon
tib⁹ sanctis. Et ne hoc quidẽ sctũstacuit Esaias. Erit, inqt ps. 86.
mons domus dñi ꝑparatus in uertice montiũ & eleuabit̃ Esaiæ. 2.
sup colles. Quidni montium mons fundatus exultatione
uniuersæ terræ: ubi tã m'tiplex oĩm delectabilium copia:
ubi copiarũ oĩm plenitudo. Erit em̃ mons pacis, mõs gau
dñ, mons uitæ, mons gloriæ. Et hi oẽs montes unus mõs
cõsummatæ fœlicitatis. An nõ mons pacis, pax sup pacẽ,
pax q̃ exuperat omnẽ sensum. Plane mons magnus pax in
corde: pax in carne: pax ab iniqs hoĩb⁹: pax cum omnib⁹
pximis: pax ab ipsis dæmonibus, pax cũ deo & pacis nõ
erit finis. Erit gaudiũ sed quale dñs ait: Gaudiũ plenũ se- Ioan. 16.
curũ gaudiũ qd̃ nemo tollet à nobis: sed uitam habituri
sumus & abũdãtius habituri ꝙ non possit ineffícax esse tã
ti pastoris aduẽtus q ad hoc ip̃m uenit ad oues: sicut ipse
testat: ut uitã habeant & abũdantius habeant. Nunquid Ioan. 10.
nõ etiã mons tibi uidet̃ æternũ gloriæ pondus supra mo
dũ in sublimitate? Porrò ex his oĩbus & si qua pũt simili-
ter desiderabilia cogitari: una est beatitudinis mẽsura bo Lucæ. 6.
na: cõferta coagitata: superefluens, acsi plurimos mõtes
aliũ quidẽ aureũ: Aliũ argenteũ: aliũm ex iacintis & sma
ragdis atq; oĩm gẽmarũ gl'ia aliũ q̃q; ex uermiculo pur
pura & byssо cæterisq; eiusmõ opib⁹ pariter coaceruans
in unũ redigẽs montẽ. Oĩa em̃ nobis multiplicata reddẽ-
tur. Et q aurũ & argentũ lapides preciosos supædificaue-
rit fundamẽto, ædificium humile in immensos montes ex
creuisse mirabit̃, & ex modico semine magnos metet nõtã
manipulos quàm aceruos manipulorum. Quis ergo ascẽ-
det in montem dñi: aut qs stabit in loco sancto eius? Imo
cẽs manibus & mũdo corde. Beatus ille si quis tamẽ ille
est. Sed quis gloriabit̃ innocẽtes manus aut castum se ha-
bere cor? Nemo mũdus à sorde: nec infans cuius est uni⁹ Ephe. 2.
diei uita sup terrã. Vnus tñ est inter noxios innocens: mũ
dus inter impuros: inter mortuos liber: unus est & nõ æsti
mabit̃ alius absq; eo. Ipe est de quo legisti: Nemo ascẽdit
in cælum, nisi qui descendit de cælo, filius hominis q est ĩ Ioan. 3.
cælo. Erat em̃ innocẽs manib⁹ q̃ pctm̃ non fecit: sed multa
bona opatus iudæis libere aiebat. Quis ex uobis arguet
me de pctõ? An uerò mũdissimũ cor fuisse qs dubitat uni-
tũ psonaliter sapientiæ in quã nihil inquinatũ occurrit: at
tingit aũt ubiq; ꝓpter suã mundiciẽ? Sed non in uano ac- Ioan. 10.
cepit aiam suã q solus potestatẽ habuit ponẽdi aiam suam
& iterũ resumẽdi. Nõ in uano accepit nascẽs: nõ in uano
posuit morĩes: non in uano recepit resurgens, at quõ non
in dolo iurauit ꝓximo suo quõ nõ in uano accepit aiam
suam: quomodo non in uano omnia illa perfecit: si hic

solus

Luc. ult. solus accipiat benedictionē? Ita ne oportebat xp̄m pati, resurgere & sic introire in gloriā suā? Sua erat. Quæ utilitas in sanguine eius dū oēs descēdim⁹ in corruptionem? Ioan. 3. Quæ ueritas in p̄missione si (ut supra memin im⁹) nemo ascendit in cælū, nisi q de cælo descēdit? Esto, hic accipiat benedictionē: miam quare? At non solus hic accipiet: aut certè magis non soli sibi accipiet si aduertas. Perge enim per sacra uerba p̄phetica, & uide quonāmō (uelut occulte) multitudinē subinducit. Loquebat de uno & dicebat: hic accipiet. Sed cōtinuo hunc trāstudit in hanc generationē, & ait hæc est generatio q̄rētiū: ut in uno mō persone singularitatē itelligas: sed spūs unitatē. Nimirū hic spōsus & hæ spōsa est: & scim⁹ qs dixerit: iā non sunt: sed una caro. Ita ergo hic ascendet: hic accipiet benedictionē: sed ascēdēt etiā cū eo, uel magis in eo q ab eo accipiēt benedi Psal. 83. ctionē. Audi hoc à propheta. Etenim benedictionē dabit legislator: ibunt de uirtute in uirtutē. Atq; hæc est: p̄pter Luc. ult. q̄d oportebat xp̄m pati & resurgere à mortuis, ut prædicetur in nomine eius pœnitentia & remissio peccatorum: & pœnitētia ad innocētiā: remissio ad munditiā deputet. Psal. 31. Beatus cui nō in quonō inuenerit: sed cui nō imputabit Act. 13. dominus poccatū. Inueni, ait, hominē sm cor meū. Nūq̄d Iob. 25. ut gloriari possit castum se habere cor. Nō quia stellæ nō Psal. 50. sunt mundæ in conspectu eius: sed cor contritum & humiliatum deus non despiciet. Cor contritū proximū cordi Psal. 33. mundo: & hoc est esse iuxta cor dei. Siq̄dē propè est his q̄ tribulatio sunt corde. Samaritanus est: proxim⁹ ei qui incidit in latrones: Non iurabit in dolo huic proximo suo: Mat. 19. sed faciet quod p̄misit. Amen dico uobis: sedebitis & uos iudicantes. Scimus ergo & nos dilectissimi pro nostro q̄dem modulo & manuum innocētiæ, & cordis mūditiæ sectatores. Ante omnia quidē solicīti, & si penitus cauere pro humana fragilitate nō prævalemus: quantū tamē declinare à malo possumus: non modo actionis, sed & cogitationis. De cætero quoq; ne in uano acceperimus aīas nostras rationales: exerceamus nos in opib⁹ bonis & cōsilio ratiōis utamur. Quomodo em̄ nō frustra humanam accipit homo animā, qui tanquā unū ex irrationabilibus animātibus incubans corporeis uoluptatibus: solū sequitur carnis appetitū? Addit quoq; propheta: nec iurauit in dolo proximo suo. Sicut enim munditiā intra nos, erga proximū innocētiā conuenit obseruari: sic & in nobis & erga proximū exercenda uirtutis opera: opa pietatis. Non ergo simus nobis inutiles: ne in uano receperimus animas nostras: non simus inutiles proximo nostro: ne in Psa. 102. uano ei iurasse probemur. Nouit figmētum nostrū spīritus qui loquebatur p̄ prophetā: nec de utilitate proximi simpliciter uoluit cōmonere. De iuramēto nos conuenit ut agnoscam⁹ debitū: ut promissam fidem irritam facere uereamur. Omnes em̄ proximis iurati sumus: cū quibus in ecclesiæ uenim⁹ unitatem. Et hæc professio fidei Christianæ: ut qui uiuit iam nō sibi uiuat: sed ei qui p̄ omnib⁹ 2. Cor. 5. mortuus est. Nec mihi dicat quis. Ei uiuam, sed tibi non: quando quidē ille non solū pro omnibus uixit: sed & pro omnibus mortu⁹ est. Quomodo em̄ ei uiuit qui negligit sic ab eo dilectos: quomodo ei uiuit qui legē eius non implet, qui mandatum eius nō seruat? Quæris legem: quæ Ioan. 13. ris mandatū. Hoc est, inquit, mēdatū meū: ut diligatis in Gala. 6. uicem sicut dilexi uos. Et apostolus. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legē Christi. Noli ergo putare 1. Cor. 9. glatuitū bonū quod exhibes proximo: ut liceat etiā dissimulare si uelis. Debitor es: sacramenti cautione & p̄pria professiōe teneris. Hic ergo accipiet benedictionē à dño: & misericordiam à deo saluatori suo. Hic quia un⁹ accipit Ephe. 4. brauium. Sed ne unum hominem putas: hæc est generatio quærentium dominum. Hic accipiet benedictionem: qa caput & corpus unus est Christ⁹. Sed hæc est genera Dani. 2. tio: qa in mēsura ætatis plenitudinis Christi omnes pari Ioan. 12. ter occurremus. Et fortè idē ip̄se dñs mōs dñi est: de quo dicitur. Quis ascendet in montē dñi: aut quis stabit in loco sancto eius. Nimirū ip̄se est abscisus sine manib⁹ lapis qui in mōtē creuit immensum: ipse q̄ exaltat⁹ à terra o ia trahit ad se: mōs coagulatus mōs pinguis. Vt qd uos iudæi ut qd suspicamini mōtes coagulatos, mōtē i quo bñ placitū est deo habitare in eo. In beelzebub (inquit) pri Mat. 12. cipe dæmoniorū eiicit dæmonia. Execrāda suspicio & blas Luc. 11. phemia reprehensibilis. Princeps est Xp̄s & magnus princeps, cuius ne ipsi quidē dæmones possunt effugere principatū. At illorū regnū in seipsis diuisum desolabit. Hu Ibidem. ius regnū integrū atq; perfectū, & regni eius nō erit finis. Distat ergo inter principē & principes: nec ulla cōpatio inter montē coagulatū & pinguē, & mōtes tm̄ coagula Lucæ. 1. tos. Vester iste beelzebub mōs coagulat⁹: sed nō pinguis, magis aūt sterilitate p̄petua maledictus. Mōs, qa eleuat⁹ Psal. 118. est: coagulatus, qa squāma squāmæ cōiungit: & coagulatū est sicut lac cor eorū. Christus dñs mōs est, mōs coagulatus & mōs pinguis. Mons est sublimitate, coagulatus multorū cōgerie, pinguis charitate. Et nūc uide qūo trahat ad se oīa: qūo & oīa uniant unitate substātiali, personali, spīritali, sacramentali. Habet in se patrem cū quo est 1. Co. 6. una sustantia: habet assumptū hoiem cū quo est una persona: habet adhærētē sibi fidelē aīam cū qua est spūs un⁹: habet spōsam ecclesiā unā oīm electorum cū qua est caro una. Et fortè carnalis hæc unio dicenda fuisse uidebitur: sed sacrālē dicere malui dignius hoc uocabulū arbitratus: p̄sertim occasionē dāte ap'lo: ubi ait. Sacrm̄ hoc magnū est: ergo aūt dico in xp̄o & in ecclesia. Pinguissimus Ephe. 5. planè & uberrimus mōs, in quo beneplacitū est deo habitare in eo: siquidē p̄pterea unxit eū oleo lætitiæ præ participibus suis. Mōs cælestiū aromatū, mōs carissimatū spīPsal. 67. ritaliū, nō ad mēsurā accipiēs spm̄: sed oīmodā obtinens Psal. 44. plenitudinē gratiarū. Magnus mōs in quo oēs thesauri sapietiæ & scīæ abscōditi sunt: in quo tota hūanitas ueritas, tota diuinitatis inhabitat plenitudo. Excelsus & im Coll. 2. mensus in quo oīa instaurantur quæ in cælis & quæ sup 1. Co. 15. terrā: ut sit deus oīa in oībus. Veníte ascendamus in hūc mōtē fratres: & si uia nobis uidet ardua exonerem⁹ nos, si arcta etiā exinanire nos nō parcamus, si longa tātomagis festinem⁹: si laborioſè clamem⁹ ei. Trahe nos post te: Canti. 1. in odore unguētorum tuorū curremus. Fœlix qui sic cu 1. Co. 9. currerit ut cōprehendat, imo ut ip̄se cōprehēdat: & in illā amplitudinē montis & plenitudinē corporis Christi meatur admitti. Fœlix qui i illū beatificū montē tam desiderāter & perseueranter ascēderit: ut in loco sancto locū accipiēs stationis: deo patri in sancto eius appareat, simul Psal. 62. & uideat uirtutē eius & gloriā. Haud aliā sanè quàm eū dē ipsum montē montiū, mōtem coagulatum & pinguē, Iesum xp̄m dñm nostrū. In quo nimirum p̄ prædestinationē ab æterno apparuit ei q̄ dilexit nos & gratificauit Ephe. 1. in dilecto filio: i quo elegit ante autē mūdi cōstitutionē. 1. Co. 13. Sed iam tūc cognoscemm⁹ si & cogniti sumus, cū plenius & perfectius exaltatus altissimus & uberrimus ille mons oīa trahet ad se: qui est super oīa bñdictus in scla. Amen.

De uerbis Origenis. Sermo.

NOcere possunt ut uereor fortè nōnullis uerba q̄ heri lecta sunt uobis, ex omelia scilicet Origenis super cap'm illud legis ubi Aaron & filij ei⁹ uinū bibere p̄hibētur cū accessuri sunt Leui. 10. ad altare si recipiāt ea simpl'r sicut sonare uidentur. Salua tor meus, inqt, luget etiā nūc peccata mea: & tādiu est in mœrore quādiu nos p̄sistimus in errore. Pluríma quoq; alia in hunc modū abūdātius forsitā quàm circūspectius dicta: nec tā sobrie quàm discrete. Quidnā sibi uult insolitus iste grumitus: aut qs inter uos nescio qd submurmurat? Scio quidē doctos in lege diuina hmōi uerba ridere: sed nihilominus & mih⁹ sapientib⁹ me cōfiteor debitorē. Nec mō de i tellectu Origenis quæstio est: potuerit forsitā hipbolice loqui ip̄se uiderit, nihil interest nra. Quāuis ne hoc q̄dē silēdū arbitror q̄ cuidētissime illū contra fidē nōnulla scripsisse sanctorū patrū tradat authoritas: atq; ideò nō sine circūspectiōe monet esse legēdū. Verū nos i p̄nti nō q̄d ip̄se senserit quærim⁹: sed id agere cupi

mus:ut uos oēs quod ad ſanā doctrínam pertinet ſentien
tes:níhíl moueamíní uerbís íllís. Abſit eñ ut ín cælo cre
datur locus eſſe triſtítíæ ſicut nec culpæ. Nemo íbí delín
quere nemo lugere pōt:ſicut nec ī terra quídē pœna ulla
fuiſſet:níſi íníqtas præceſſiſſet. In cælo utíqꝫ ſola íuſtítia,
ſola níhílomínus lætítia eſt:ín íferno ſolū pctī̃ & pœna
pctī:porrò ín medío utraqꝫ ínueníuntur:atqꝫ ídeo neutra
Iacob 3. conſummata. In multís offendímur:qa ín multís offendí
mus oēs. Qñ eñ nullus ín cælo paſſiōís locus eſſe pote
baruc. 3. rat uel doloris:ꝓptereа ſanè unígenítus deí pr̄ís paſſiōe
ſua hoíem redēpturus ſicut carnē ín qua patereť (q pati
Pſal. 43. nō poterat ín díuínítate) ſuſcepít:ſic etiā ín terrís uíſus
eſt & cum hoíbus cōuerſatus eſt:ut humílíaret etiā ſemet
ípſum ī loco afflictiōís. Híc ergo turbare ſe, pauere quo
qꝫ dígnatus eſt & tædere:tētatus per oía ꝑ ſímílítudíne
abſqꝫ peccato. In terra ínquā uerè lachrymatus eſt Ieſus,
uerè cōtríſtatus, uerè paſſus, uere mortuus, uerè ſepult9:
ſed ubí ſurrexít:uetera trāſierūt. Noli ultra dilectū tuū ín
Cañ. 3. tuo quærere lectulo:ſurrexít non eſt híc. Vox ſpōſæ eſt:ín
lectulo meo q̄ſíuí quē dílígít aía mea: q̄ſíuí & nō ínuení.
Maríа fuít quæ dñm quæſíuít ín lectulo: q̄ſíuít ī tumulo
Luc. 24. nec ínuenít. Magís aūt ínuenerunt eā uígíles, & díxerūt.
Quíd q̄rís uíuentē cū mortuís? Fuít qdē cū mortuís:ſed
íā nō eſt:fuít ínter mortuos:ſed & tūc líber fuít. Síquídē
ípſe ſeſe turbauít, ípſe aíam ſuam poſuít:quía ípſe uoluít
oblatus eſt:& oīs eí ínfirmítas de uolūtate fuít nō de ne
1. Co. 1. ceſſítate. Vnde & qđ ínfirmū erat deí:fortíus erat hoīb9
ꝙ eſſet tūc quoqꝫ etiā ínter paruulos magnus:ínter ínfir
mos ualídus:ínter mortuos líber. Videť qdē & ín noſtrís
alíqñ tríbulatiōíbus eſſe nōnulla líbertas:cū uídelícet ꝑ
pctīs proxímorū líbera & líberalí charítate laborē pœní
tētíæ ſuſtínemus:lugētes pro eís, ícíumātes pro eís, uapu
lātes pro eís:& quæ nō rapuímus exoluētes. Vñ & pau
1. Co. 9. lus. Cū líber eſſem ínqt ex oībus:oīm me ſeruū feci. Cæte
rum níhíl hoc ad líbertatē íllíus quí níhíl ꝓprī̃ delícti ha
buít, q níhíl morti debuít, níhíl meruít tríbulatiōís. Nam
& nobís quídem etíam uolūtarías, íllas tríbulatíones & ſí
proxímus exígere forſítan ex íure nō pōt:exígít tñ deus.
Et ſí ꝑxío fortè uídeť qs reddere plus quàm debeat: deo
1. Co. 2. tñ nemo unquā totū reddídít qđ debeat. Míhí aūt (ínqt
apl̄s) pro mínímo eſt ut à uobís íudícer aut ab humano
1. Co. 11. díe:ſed neqꝫ meípm íudíco. Nota ſanè ꝙ alíbí aít: ſí noſ
metípſos íudícarem9 nō utíqꝫ íudícaremur. Et ítem. Spí
1. Co. 2. rítalís hō oía dīſudícat. Non eñ íudícare híc poſuít:ſed
dīſudícare qđ utíqꝫ díſcernere & ꝑbare eſt:ſícut ítem aít:
Rom. 4. Beatus q ſe nō íudícat ín eo quod probat:atqꝫ pro míní
mo íllí erat ut ab eís íudícareť:qbus níhíl ſeſe debíti offí
cī̃ ſubtraxíſſe ſcíebat:níhíl peccaſſe ín alíquē: ſed magís
oībus præſtítiſſet:adeò ut ſecura cōſcíētía īgenue loque
reť. Quís ínfirmať:& ego nō ínfirmor? Quís ſcandalízať:
1. Co. 11. & ego nō uror? Nā & íudæís íudæus factus eſt ut íudæos
2. Co. 9. lucrífaceret, & hís q ſíne lege erāt tāquā ſíne lege, poſtre
mo oīb9 oía factus eſt ut oēs faceret ſaluos. Meríto ꝑínde
ꝑ mínímo íllí erat ut ab eís íudícaretur:quíbus uſqꝫadeò
ſeſe ſíne offenſíone ꝑbuerat: ínter quos ſíc honorífícaue
rat mínſterīū ſuum. Sed neqꝫ ípſe ſe dīſudícabat ín eo qđ
ꝓbabat:perfecte etíā ſíbí qđ debebat ímpēdens:corpori
caſtígatíonem, aíæ míſeratíonē, atqꝫ oēm cuſtodíæ ſolící
tudínē cordí ſuo, ut nec ín ſe quoqꝫ pctī cōſcíus habereť.
1. Co. 4. Sed nō ín hoc, ínquít, íuſtíficatus ſum:quí aūt íudícat me
dñs eſt. Illíus eñ prorſus nequeo declínare íudícíū, & ſí
Eſaí. 64 íuſtus fuero nō leuabo caput:qñ oēs íuſtítíæ meæ tāquā
ꝑs. 142. pānus mēſtruatæ corā íllo. Non eſt q ín cōſpectu eíus íu
ſtíficeť:nō eſt uſqꝫ ad unū. Cæterorū ſíqdē nemo eſt quē
nō oporteat dícere deo, tíbí peccauí: ſed magnus q̄ín ue
Pſal. 50. rítate pōt dícere tíbí ſolí. Solus íllе etíā ĩter mortuos pe
nítus líber fuít quí pctī̃ nō fecít, cuíus íuſtítía ſícut mō
tes deí. Cæterū íā nec ínter mortuos eſt:ſed aſſumpt9 ab
eís:mutatus corpore, mutat9 corde, íngreſſus ín potētías
dñí:& oī ínfirmítate príuatus, exutus nímírū ſordídas íl
las ueſtes qbus ſanè apud zacharíam ꝓphetā prímo ueſtí
tus apparuít:& índut9 ſplendídís:ſícut loquíť ín pſalmo:
Cōcídíſtí ſaccū meū & círcuudedíſtí me lætítía. Quía eñ Pſal. 29.
uerā hūanæ carnís & aīæ ſubſtātíā ſuſcepít:uerā utríuſqꝫ
naturā:nec corporís íllí defuerūt nec aīæ paſſiōes: ſed ex
hoc íā glorificatus eſt ín utroqꝫ. Puto aūt ꝙ utríuſqꝫ glo
rificatiōnē breuí uno uerſícl̄o ꝓpheta cōprehēdit dícēs.
Dñs regnauít, decorē índuít, íduít dñs fortítudíné. De Pſal. 92.
corē ſanè ī corpore clarítatís, fortítudíné uerò ímpertur
babílí ſtatu mētís. Deníqꝫ tríſtís eſt, ínqt, aía mea:ſed uſqꝫ Mat. 26.
ad mortē. Vnde & ínclínās caput díxít:conſummatū eſt: Ioan. 19.
ne qđ deínceps ínfirmítatís ín eo líceat ſuſpícarí. Sed aít
íſte. Sí apoſtol9 ípſí9 luget quoſdā quí añ peccauerūt nec
pœnítentíā egerūt ín hís quæ geſſerunt:qđ dícā de ípſo q
fílí9 dícíť charítatís? Et deínde. Cū ergo quæ noſtra ſunt
quæſierít:nunc íam nos non quærít:nec quæ noſtra ſunt
cogítat, nec de erroríb9 noſtrís mœret, nec perdítíōes no
ſtras deflet & contrítíones quí fleuít ſuper híeruſalē? Ité.
Nunc, ínqt, quía míſerícors & míſerator eſt dñs maíorí
affectu quàm apl̄s ſuus fíet cū flētíbus & luget eos q̄ ante Pſal. 110.
peccauerūt. Nec eñ putādū eſt ꝙ paulus lugeat pro pec
catoríb9 & fleat:dñs aūt meus abſtíneat à fletu. Hæc quí
dem ſíc accípere quídní adhuc dílectū ín lectulo quærere
dícā? Neſcít mortuus extra tumulū, neſcít ínfirm9 extra
lectū, neſcít paruul9 extra lectulū quærere quē dílígít aía
ſua. Verū ílle (ut ſupra memínim9) nō mínus corde quam
corpore glorificat9 (ímo tāto āplíus quanto amplíor aía
& gloríæ capacíor eſt quàm caro) ſícut nō pōt negligere
ſuos:ſíc nec lugere pro eís. Sed qñ humana fragílítas eíuſ
modí capere poſſit affectū q̄ ſine míſería míſereatur: & ſíc
dílígat cum quí dolet aut quí periclítatur:ut tñ ípſe oīno
nec doleat nec turbetur. Verūtamen & ſí íd lōgè ſupra no
ſtram experíentíā eſt:deo tñ níhíl ímpoſſíbíle eſt. Pōt ígíť
non modo ſíbí: ſed & ſuís oībus quos ínfírmítate carnís
exutos uírtute índuít:& ín potētías ıntroduxít eam con
ferre dílectionē quæ gaudeat cū gaudētíbus: nō aūt fleat
cū flentíbus:& ſíc eos quos amat efficacíſſíme, & affectuo
ſíſſíme uníet: ut ípſa tñ ímperturbabílís perſeueret. Nec
dubíum ſanè quī longè præſtantíor ſít ea dilectío, quem
admodū medícína:ſí quæ tñ eíuſmodí ē, precíoſíor utíqꝫ
íudícatur quæ ſíc curet uulnera ut ínter curandū nec uír
tus eíus ín alíquo, nec ſubſtantía mínuatur, quàm ea quæ
ſíc curat ut curando defícíat aut corrūpať. Lícet ergo fle
uerít dñs ſuper híeruſalē: ex hoc íam oīno nō fiebít ſícut Rom. 6.
mortuus eſt:ſed reſurgens ex mortuís íam non morítur:ſí
cut fuít ín lectulo: ſed exurgēs íam ín lectulo non ínuení
tur. Habet tamē etíam nunc ínefabíliter amplíorem affe
ctum & efficacíorē quàm habeāt quí lugēt pro delínquē
tíbus aut pro fratríb9 ponūt aías quāuís ípſe qdē cōſumo
mato nímírū ope ſuo:neutrū deínceps ſit factur9. Noſtræ
ínfírmítatís ſtud eſt, quorum adhuc ín marí ſagena trahí Mat. 13.
tur & ex oī genere piſcíū cōgregat níhíl oīno díſcernens.
Ille eñ nec modo ílle:ſed & apl̄ı & cæterí quí cum eo ſunt
ſancti:ad lít9 utíqꝫ peruenerūt: nec míxtos piſces ín uaſis
poſuere:ſed electos & bonos tñ:nā malos utíqꝫ foras mí
ſerunt:Quātos ego ínterím cogor trahere malos piſces:
quantos anxíos & moleſtos ıntra ſagenā meā cōgregaui:
qñ nobís adheſít aía mea? Cōgratulor proficientíbus:ío
cūda affectío bonus eſt piſcís. Cōdoleo deficientíb9: fleo
cū flentíb9:angor pro periclítātíbus:ínfírmor cū ínfírmā Pſal. 54.
tíb9:uror cū ſcādalízatís. Grauía ſunt hæc & acerba utíqꝫ
malí piſces. Malos aūt díxerím nō ꝓpter culpā:ſed ꝓpter
pœnā. Faciat de9 ne à multítudíne malorū piſcíū obrua
mur puſillanímítate ſpūs & tēpeſtate:donec peruenīam9
ad optatí líttorís ſtatíonē: ubí malos ſaparemus & ſeclu
dam9 à bonís:ut uídelícet de cetero nec luct9 nec clamor:
ſed nec ullus dolor aut etíā tímor ſít ín fínib9 noſtrís:ſed
gratíarum actío & uox exultatíonís.

Explícíunt ſermones beatí Bernardí de tempore & ſanctís & de díuerſís utílíbus materíís.

Sequuntur eíuſdem ſermones fructuoſí: quí paruí ſermo nes íntítulantur.

Incípíunt

INCIPIVNT BEATI BERnardi parui ſermones. Sermo primus.

BEata illa & ſempiterna trinitas pater & filius & ſpūſſanctus:unus deus ſcilicet ſumma potētia:ſumma ſapientia:ſumma benignitas creauit quandā trinitatē ad imaginem & ſimilitudinē ſuā:aiam uidelicet rōnalem:quæ ī eo præfert ueſtigiū quoddā illius ſummæ trinitatis:q ex memoria retione & uolūtate cōſiſtit. Creauit aūt eā hoc modo:ut manens in illo participatione eius eſſet beata:auerſa ab illo quocunq; ſe conferret remaneret miſera. Sed hæc trinitas creata elegit potius per motū ꝓpriæ uolūtatis cadere:quàm ex gra cōditoris per arbitriū ſtare. Cecidit ergo per ſuggeſtionē, delectationem, cōſenſum, ab illa ſumma & pulchra trinitate ſcilicet potētia, ſapientia, puritate, in quandā contrariā & fœdā trinitatē:ſcilicet infirmitatē, cæcitatē, immūditiam. Memoria eñ facta eſt impotēs & infirma:ratio imprudēs & tenebroſa:uolūtas, impura. Porrò memoria quæ ſimplicis diuinitatis potentiā ſtās cogitabat ab illa cadēs, & uelut ſuper ſaxa corruēs in tres partes confracta diſſiliit: ſcilicet in cogitationes affectuoſas, oneroſas, ocioſas. Affectuoſas uoco illas in quib⁹ ipſa afficit:ut in curis rerū neceſſariarū edēdi, bibendi, cæterorūq; ſimilium. Oneroſas in exterioribꝰ amminiſtrationibꝰ & occupationibꝰ duris. Ocioſas:quibꝰ nec afficitur nec onerat:& tñ ab æternorū contēplatione per illa diſtenditur:ut ſi cogitet uerbi gratia equū currētē:aut auē uolantē. Rationis quoq; triplex caſus eſt. Siqdē eius erat diſcernere inter bonū & malum: uerū & falſum:cōmodū & incōmodū. In quib⁹ diſcernēdis tāta modo caligine cæcat:ut ſæpe in contrariū ducat iudiciū:recipiens malū ꝓ bono:falſum pro uerò:noxium pro cōmodo & ecōuerſo. Nunquā uerò in his falleretur: ſi numquā lumine à quo creata eſt priuaret. Sed qa & ipſa inde cecidit:proculdubio nihil aliud quàm tenebras ſuæ cæcitatis inuenit. Vñ factū eſt ut & inſtrumentum perderet:ſcilicet illud triuiū ſapientiæ ethicam, logicā, phyſicā, quas nos poſſumus aliis uocare noibus:moralē, inſpectiuam, & naturalē ſcientiā. Siqdē per ethicā eligit bonū, reprobat malū:per logicā cognoſcit uerū & falſum:ꝓ phyſicā cōmodū & incōmodū:id eſt qd in uſum aſſumendum ſit:qd reſpuēdū. Sequit uolūtas:cuiꝰ ruina ſimiliter triſtita eſt. Quæ eñ ſummæ benignitati & puritati inhærere: & eā ſolā diligere debuit: ꝓ ꝓpriā iniqtatē à ſupnis ī hæc infima lapſa ꝓ cōcupiſcentiā carnis & cōcupiſcentiā oculorū & ābitionem ſeculi, terrena dilexit. Quid hoc infœlicius caſu pōt æſtimari:ubi pereūte memoria rōne, uoluntate, tota aīæ ſubſtātia perimit? Verūtñ hūc tā grauem tā tenebroſum:tam ſordidum lapſum noſtræ naturæ repara uit illa beata trinitas:memor miſericordiæ ſuæ:immemor culpæ noſtræ. Venit ergo à patre miſſus dei filius & dedit fidem: poſt filiū miſſus ſpūſſūcts & dedit charitatem. Per hæc duo id eſt fidem:& charitatem facta eſt ſpes redeundi ad patrem. Et hæc eſt trinitas ſcilicet fides, ſpes, charitas pær quā uelut ꝓ tradentē reduxit de limo ꝓfundi ad amiſſam beatitudinē illa incōmutabilis & btā trinitas: mutabilem, lapſam, & miſeram trinitatem. Et fides quidē illuminauit rationem:ſpes erexit memoriā:charitas uerò purgauit uolūtatem. Cū ergo uenit ut dictū eſt dei filius factus eſt homo qui erat deus tanquam medicus bonus dedit præcepta:quibꝰ obſeruatis reformaret ſalꝰ amiſſa. Vt uerò præceptis facere fidem:exhibuit ſigna. Vt eorūdem præceptorū perſuaderet utilitatē: ꝓmiſit beatitudinem. Eſt igit fides alia p̄ceptorū:alia ſignorū:alia promiſſorū: id eſt qua credimꝰ in deū:qua credimꝰ deū:qua credimus deo. Per fidē p̄ceptorū credimꝰ ī deū, Credere aūt ī deū ē ī eū ſpare & eū diligere. Per fidē ſignorū credimꝰ deū:q talia pōt & oīa pōt. Per fidē ꝓmiſſorū credimꝰ deo:q qcqd ꝓmittit ueraciter cōplet. Siſt quoq; ſpes triplex eſt: & ꝓcedit de p̄dicta triplici fide. Nā de fide p̄ceptorū orit ſpes ueniæ: de fide ſignorū ſpes gratiæ: de fide ꝓmiſſorū ſpes gloriæ. Charitas itidē ternario nūero colligit: de corde puro: & cōſcia bona, & fide nō ficta. Puritatē debemꝰ ꝓximo: cōſcientiā nobis: fidē deo. Purītas aūt ē: ut qcqd agit, aut ad utilitatē ꝓximi: ad aut honorē fiat dei. Maxīe aūt exhibēda eſt ꝓximo: qa deo manifeſti ſumus: ꝓximo aūt nō poſſumꝰ: niſi inquātū illi cor nīm aperimꝰ. Cōſciam bonā faciūt in nobis duo: pnīa & cōtinētia: qñ ſcilicet ꝑ pœnitētiā pcta cōmiſſa punimꝰ: & ꝑ cōtinētiā deiceps puniē da nō cōmittimꝰ: & hāc debemus nobis. Poſt hæc ſupeſt fides nō ficta q̄ deo uigilāter exhibenda eſt: ut nec ꝓpter ꝓximū cui nos ipendimꝰ offendamꝰ deū: nec ꝓpter cōſcientiā quā ꝑ pœnitētiā & cōtinētiā in hūilitate cuſtodire uolumus: minus exequamur mādatorū dei obediētiā: & hæc eſt fides nō ficta. Non ficta aūt ponitur ad differentiā mortuæ fidei & fictæ. Mortua fides eſt: q̄ ſine opibus eſt. Fides ficta: quæ ad tēpus credit: & in tpe tentationis recedit. Vnde etiā ficta, id eſt fragilis dicitur. Hæc oīa breuiꝰ poſſumꝰ colligere: ut facilius cōmendent memoriæ. Dicamus ergo. Eſt trinitas creatrix: pater & filius & ſpūſſanctus: ex qua cecidit creata trinitas, memoria, rō, & uoluntas. Et eſt trinitas ꝑ quā cecidit, uidelicet ꝑ ſuggeſtionē, delectationē, cōſenſū. Et ē trinitas ī quā cecidit: uidelicet īpotētia, cecitas, īmūditia. Rurſus trinitas q̄ cecidit: id ē memoria, rō, uolūtas. Singulæ cuiuſq; tripertitꝰ excidit caſus. Memoria cecidit in tres ſpēs cogitationū: affectuoſas, oneroſas, ocioſas. Ratio in triplicē ignorātiā: boni & mali: ueri & falſi: cōmodi & incōmodi. Voluptas in cōcupiſcētiā carnis: cōcupiſcentiā oculorū: ambitionē ſeculi. Eſt trinitas per quā reſurgit: fides, ſpes, charitas. Quæ tri membres habēt ſubdiuiſiones. Eſt eñ fides præceptorū, ſignorū, ꝓmiſſorū: eſt & ſpes ueniæ, gratiæ, gloriæ: & eſt charitas de corde puro: & cōſcientia bona: & fide nō ficta.

Sermo ſecundus.

AVe Maria gratia plena. Nō in ſola uirginitate cōſtare poterat gratiæ plenitudo: neq; eñ oīb⁹ eſt de ea accipere. Fœlices qui nō inquinauerūt ueſtimenta ſua: & cū regina noſtra uirginitatis priuilegio gloriātur. Sed nū unam tñ benedictionē habes ô domina? Et mihi obſecro te ut bñdicas. Periſt uirtus illa à me: nō eſt iam uel aſpirare ad illam. Cōputrui in ſtercore meo: ut iumētū factus ſum. Numquid nō erit mihi etiā aliqd apud te: nō erit ubi poſſim eſſe tecū: qa iā ſequi nō ualeo quocūq; ieris? Quærit angelus puellā: quā ꝑparauit dñs filio dñi ſui. Bibit ipſe de hydria tua cognata ſibi uirtute delectatꝰ: ſed nūqd nō & iumētis potū tribues? Bibit angelus q uirū nō cognoſcis: bibāt iumēta ꝙ de humiliate ſingulariter gloriaris. Reſpexit, inquit, dñs humilitatē ancillæ ſuæ. Nam uirginitas ſine hūilitate habet fortaſſe gloriā: ſed nō apud deū. Humilia ſemp excelſus reſpicit: & alta à longe cognoſcit: humilibus dat gratiā: ſuperbis reſiſtit. Sed fortē ne in his quidē duabus metretis plena eſt hydria tua: capax eſt etiā tertiæ: ut non modo angelus & iumēta: ſed ipſe iā bibat architriclinus. Hoc eñ uinum bonū quod ſeruauimus uſq; adhuc mini ſter angelus hauriat: ſed ut ferat architriclino. Patrem loquor: q principiū trinitatis architriclinus iure uocat. Ait ſane angelus fœcūditatem mariæ cōmendans: quæ tertia eſt metreta. Quod ex te naſcetur ſanctū: uocabitur filius dei. Ac ſi dicat, Cū eo ſolo tibi eſt gñatio iſta cōmunis.

Genē. 27

Genē. 24

Lucæ. 1.

ps. 137.

Iaco. 4.

Ioan. 2.

Lucæ. 1.

Sermo tertius.

AVe Maria gratia plena. Bñ plena: qa deo & angelis & hoib⁹ grata. Hoibus ꝑ fœcūditatem: angelis ꝑ uirginitatē: deo ꝑ hūilitatē. In hoc tertio à dño ſe reſpectā teſtat q hūilia reſpicit: & alta à longe cognoſcit. Sicut eñ oculi ſathanæ omne ſublime uidet: ita oculi dñi oēm hūilē intuent. Vñ ait in cātico cāticorū. Reuertere reuertere ſunamitis: reuertere reuertere: ut intueamur te. Quater dicit reuertere propter qua druplicē ſuperbiā: ꝑ quā auerſa à dño nō uidebat. Eſt eñ ſuperbia cordis: ſuperbia oris: ſuperbia operis: ſu-

ps. 137.

Cant. 6.

perbia habitus. Superbia cordis est: quando homo in oculis suis magnus est. Cōtra quā sapiens orat dicēs. Extollē tiam oculorū meorū ne dederis mihi. Et alibi. Væ qui sapientes estis in oculis uestris. Superbia oris uel linguæ q̄ & iactantia dicitur est: quando homo non solū magna de se sentit: sed etiā loquitur. Vnde psalmista. Disperdat dñs uniuersa labia dolosa: & linguā magniloquam. Superbia operis est: qñ homo exteriori quadā superbia ut magnus appareat, agit. De qua idem psalmista ait. Non habitabit in medio domus meæ: quia facit superbiā. Supbia habit⁹ est: qñ homo ut glorioſus uideatur preciosis se ornat uestibus. Vnde paulus. Non in ueste preciosa. Et dominus. Qui mollib⁹ uestiūtur in domibus regū sunt: ubi superbia abūdat. Sunt aūt qnq̄ quæ ad remediū tā mortiferæ pestis à dño rationali animæ sunt posita: locus, corp⁹, tētatio diaboli, prædicatio christi, & eius conuersatio. Locus, quia exiliū: corpus, quia onerosum: tētatio, quia inquietat: christi prædicatio, quia ædificat: & eius conuersatio quia informat. His quasi quinq̄ sensibus deus hūilitatem operatur in anima. Sicut enim anima uita est corporis: ita deus est uita animæ, & ficut corpus mortuū est quod p quinq̄ sensus ab anima non uegetatur: ita anima mortua est quæ per hæc à domino non humiliatur.

Ecclī. 23. Esai. 6. Psal. 11. Psal. 100 1. Thi. 2. Mat. 11.

Sermo quartus.

INtrauit Iesus in quoddam castellum: & mulier quædā martha noīe excepit illū in domū suā. Castellū ubi xps intrauit uolūtaria est paupertas: quæ habitatores suos à gemina impugnatione qua huius mundi amatores expugnant reddit securos: scilicet propria inuidia & aliena. Paupertas em̄ dū putatur misera, aliena caret inuidia: & quia est uolūtaria nemini quicquam inuidet. Duæ istæ sorores: duas uitas amatorū paupertatis significāt. Quidam cū martha soliciti dño iesu duo pulmētaria præparāt: scilicet correctionem operis cū salsamēto cōtritionis: & opus pietatis cū condimento deuotionis. Hi uerò qui cū maria soli deo uacāt cōsiderātes quid sit deus in mūdo: quid in hoīb⁹: quid in angelis: quid in seipso: quid in reprobis: contemplantur quia deus est mūdi erector & gubernator: hoīm liberator & adiutor: angelorū sapor: & decor: ī seipo principiū & finis: reproborū terror & horror. In creaturis mirabilis: in hominibus amabilis: in angelis desiderabilis: in seipso incōprehensibilis: in reprobis intolerabilis.

Luc. 10.

Sermo quintus.

DIes diei eructat uerbū. Dies diei angel⁹ uirgini. Dies angelus ꝓpter beatitudinem: uirgo dies ꝓpter integritatis uirtutem. Et nox nocti indicat scientiā. Serpēs nox propter malitiam: mulier nox ꝓpter ignorātiā. Dies diei eructat uerbū: deitas uirginitati de utero paternæ maiestatis: in utero maternæ integritatis. Aliter. Dies diei eructat uerbū: deus pater aiæ rōnali p fidē illuminatæ. Et nox nocti īdicat scientiā: creaturæ irrōnalis aiæ rōnali nōdū p fidē illuminatæ. Vñ apostolus: Inuisibilia dei per ea q̄ facta sunt itellecta cōspiciuntur à creatura mundi. Vñ nos dicim⁹ uerbū indicatū: uerbū mspiratū: uerbū eructuatū. Primum fecit cognitionē: scd'm cōuersionē: tertiū uiuificationem. Primū obfuit: scd'm non pfuit: tertiū uiuificauit. Primū obfuit: qa cū cognouissent deū: nō sicut deū glorificauerūt aut gras egerūt: sed euanuerūt in cogitationibus suis: & obscuratū est insipiēs cor eorū. Scd'm nō pfuit: qa nō data est lex q̄ posset uiuificare. Tertiū uiuificauit, qa p crucē redemit. Primū totū deforis: scd'm foris & intus: tertium totū intus. Et nota quia qd' eructuat de plenitudine ructuātis cū quodā ipsius substātiæ sapore profertur: & idcirco sapiētia incarnata dicitur habēs in se oēm plenitudinē. In miraculis cognitionē: in doctrina cōuersionē: in passiōe uiuificationē. Vnde ait propheta. Veníte & reuertamur ad dñm: qa ipse cœpit & sanabit nos: pcutiet, & curabit nos. Viuificabit nos post duos dies: scilicet cognitionis & cōuersiōis in die tertia suscitabit nos uoce uerbi incarnati per primā suā resurrectionē: & uiuemus in cō spectu eius uiuificati per passionē: serenius illuminati per miraculorum cognitionē: sequemurq̄ ut cognoscamus dominū instructi per doctrinæ conuersionem.

Roma. 1. Oscæ. 6.

Sermo sextus.

EGredimini filiæ sion: & uidete regē salomonē. Nondicit ecclesiasten: aut Ididan. Nā & his noibus appellat⁹ est rex ille: & significat iesum christū nostrum uerū salomonem: qui est salomon id est pacificus in exilio: ecclesiastes id est conciona tor in iudicio. Idida id est dilect⁹ dñi in regno. Vbiq̄ rex. In exilio rector morū: in iudicio discretor meritorū: in regno distributor præmiorū. In exilio mansuetus: in iudicio iustus: in regno glorioſus. In exilio amabilis: in iudicio terribilis: in regno admirabilis. In diademate quo coronauit eū mater sua. Est autē hæc corona misericordiæ: & in hac imitabilis. Coronauit eum & nouerca sua corona miseriæ: & in hac contēptibilis. Synagogam loquor: quæ se ei non matrē exhibuit: sed nouercā. Coronabit eū familia sua corona iustitiæ: & in hac terribilis. Coronat eum pater suus corona gloriæ: & in hac desiderabilis. Videant ergo eū peccatores in corona miseriæ id est spinea: & cōpungātur. Videāt eum filiæ siō animæ affectuosæ in corona misericordiæ: & imitētur. Videbunt eum impij in corona iustitiæ: & peribūt. Videbunt eū sancti in corona gloriæ: & perpetualiter gaudebūt. Egredimini filiæ sion: animæ delicatæ de sensu carnis ad intellectū mētis: de seruitute carnalis cōcupiscētiæ ad libertatē spiritalis intelligentiæ: & uidete regē salomonē in diademate quo coronauit eum mater sua. Coronantur quidē & alij imitatores ipsius: sed hoc ex industria adiuti per gratiam. Sol⁹ iste à matre coronatus est: quia solus cū ordinatis affectionib⁹ tanquā spōsus è thalamo processit ex utero matris. Sunt aūt affectiones istæ quatuor notissimæ: amor & lætitia: timor & tristitia. Absq̄ his nō subsistit humana aīa: sed quibusdam sunt in coronā quibusdā in confusionē. Purgatæ em̄ & ordinatæ: gloriosam in uirtutū corona reddūt animā. Inordinatæ: per cōfusionē deiectā & ignominiosam. Purgantur autē sic. Si amantur quæ amāda sunt: si magis amātur quæ magis amanda sunt: si non amātur: quæ amāda non sunt: amor purgatus erit. Sic & de cæteris. Ordinātur aūt sic. In initio timor: deinde lætitia: post tristitia: in consumatione amor. Compositio quarū talis est. De timore & lætitia nascitur prudētia: & est timor causa prudētiæ: lætitia fructus. De lætitia & tristitia nascitur temperātia: cuius est tristitia causa: lætitia fructus. De tristitia & amore nascit fortitudo: & est tristitia causa fortitudinis: amor fructus. Claudītur circulus coronē. De amore & timore nascitur iustitia: & est timor causa iustitiæ, amor fructus. Considera ergo quomodo istæ affectiones ordinatæ uirtutes sunt, inordinatæ perturbatiōes. Si timorē sequatur tristitia desperationē generat: si amorē lætitia, dissolutionem. Sequat ergo timorē lætitia: quia timor futura cauet: lætitia de præsenti gaudet: prudētis cautelæ finē lætitia possidet. Probet ergo lætitia timorē. Probatus timor nihil aliud quàm prudētia est. Comitetur lætitiā tristitia: quia moderate læta amplectitur: qui tristia reminiscitur. Temperet ergo letitiam tristitia: temperata lætitia nihil aliud quàm temperātia est. Iūgat amor tristitiæ: quia fortiter sustinet tristia qui per amorē quæ sunt amāda desiderat. Cōfortet ergo amor tristitiā: cōfortata uerò tristitia nihil aliud quàm fortitudo est. Iungatur amor timori: qa ordinate amādis inhæret qui timenda nō negligit. Ordinet ergo amor timorē: ordinatus timor nihil aliud quàm iustitia est. Duæ affectiones lætitia & tristitia nō se extendunt ad alia: in nobis em̄ lætamur: & in nobis tristamur. Amor & timor ad alia se extendunt. Timor em̄ affectio est naturalis q̄ nos coniungit superiori p inferiorē partē. & habet se ad solū deū. Amor affectio est q̄ nos cōiūgit superiori & inferiori & æquali: & habet se ad deū & proximū. In his aūt duobus perfecta cōsistit iustitia: ut timeamus deū

Cañ. 3.

propte

propter potentiã:amemus propter bonitatẽ:& proximũ propter nature ſocietatem.

Sermo ſeptimus.

QVíd eſt quod dicimus beatã mariã purificari? Quid uerò qd̃ ipm ieſum dicimus circũcidi? Eñ uerò tã nõ idiguit illa purificatione:quàm nec ille circũciſiõe. Nobis ergo & hic circũcidítur:& illa purificaf:præbẽtes exemplũ pœnitẽtib⁹ ut à uicijs cõtinẽtes:primũ per ipſam cõtinẽtiã circũcidamur deinde à commiſſis per pœnitentiam purificemur.

Sermo octauus.

QVíd eſt autẽ q maría portat ieſum in utero:ioſeph in humero in ægyptũ ſcilicet iens & inde rediẽs:ſimeõ portat in brachijs. Significãt iſti tres, tres electorum ordines:maría p̃dicatores: ieſeph pœnitẽtes:ſimeõ bonos operatores. Qui eñ alijs euangelizat quaſi ieſum in utero portat: ut eũ alijs uel potius alios ei pariat. De talibus erat btũs paulus qui dicebat. Filioli mei quos iterũ parturio:donec xp̃s formetur in uobis. Gala. 4.

Qui uerò p xp̃o laboríb⁹ fatigant:qui pſequutiones patiunt:qui nulli mala inferũt:ſed ab alijs illata patiẽter ferũt merito iſti portare eũ in hũeris dicũtur: quibus & ab ipſa ueritate dicitur. Qui uult uenire poſt me abneget ſemetipſum &c. Lucæ. 9.

Sí quís aũt eſt qui porrigat panẽ eſuriẽti potũ ſitienti: cæteraq; miſericordiæ opera ſolicite impendat egenti:nónne iſte recte uídetur cum portare in brachijs? Mat. 25. Huiuſmodi enim dicturus eſt in iudicio dominus. Quandiu feciſtis uni ex mínimis meis:mihi feciſti.

Sermo nonus.

SApiẽtia ædificauit ſibi domũ &c. Cum multis modis ſapiẽtia intelligatur:quærendũ eſt quæ ſapiẽtia ædificauit ſibi domũ. Prou. 9. Dícit eñ ſapientia carnis quæ inimica eſt deo: & ſapiẽtia huius mũdi quæ ſtultitia eſt apud deũ, utraq; iſta ſcd̃m iacobũ apoſtolũ terrena eſt:animalis diabolica. Scd̃m hãc ſapiẽtiã dicũtur ſapiẽtes ut faciãt mala:bene aũt facere neſciũt q in ipſa ſua ſapientia arguũf & perdunf: ſicut ſcriptũ eſt. Cõprehendã ſapiẽtes in aſtutia eorũ:& perdã ſapiẽtiã ſapientiũ:& prudentiã prudentiũ reprobabo. Et utiq; talibus ſapiẽtibus uídetur míhi digne & cõpetẽter dictũ ſalomonis aptari:quo ait. Eſt malitia quã uidi ſub ſole:uirũ qui uideſ apud ſe ſapiẽs eſſe. Nulla talis ſapientia ſiue carnis ſiue mũdi ædificat:imo deſtruit quãcũq; domũ inhabitat. Eſt ergo alia ſapientia quæ de ſurſum eſt primũ quidem pudica:deinde pacifica. Hic eſt chriſtus dei uirtus & dei ſapientia, de quo apoſtolus. Qui fact⁹ eſt inquit nobis ſapientia à deo & iuſtitia:& ſanctificatio & redẽptio. Hæc itaq; ſapiẽtia quæ dei erat: & deus erat de ſinu patris ad nos ueniens:ædificauit ſibi domũ, ipſam ſcilicet matrem ſuã uirginem mariã:in qua ſeptem colũnas excidit. Quid eſt in ea ſeptem colũnas excidere: niſi ipſam dignũ ſibi habitaculũ fide & operib⁹ præparare? Nímirũ ternari⁹ nũerus ad fidẽ propter ſanctã trinitatem:quaternarius pertinet ad mores propter quatuor príncipales uirtutes. Qd̃ aũt in btã maría ſancta trinitas fuerit (fuerit dico per præſentiã maieſtatis) ubi ſolus filius erat per ſuſceptionẽ humanitatis: teſtaf nuncius cæleſtis qui ei arcana myſteria reſerans ait. Aue gratía plena dñs tecũ. Et poſt pauca. Spíritus ſctus ſupueniet in te:& uirtus altiſſimi obũbrabit tibi. Ecce habes dñm:habes uirtutẽ altiſſimi:habes ſpũ ſãctum:habes patrẽ & filiũ & ip̃m ſctm̃. Neq; eñ põt eẽ aut pater ſine filio:aut ſine patre filio:aut ſine utroq; p̃cedẽs ab utroq; ſpũſſanct⁹:ipſo filio dicente. Ego in patre:& pater in me eſt. Et iterum. Pater aũt in me manens:ipſe facit opera. Manifeſtũ eſt fuiſſe in corde uirginis fidem ſanctæ trinitatis. Vtrum aũt & quatuor príncipales uirtutes tanquam quatuor colũnas poſſederit:inquiſitione dignũ uidef. Primũ ergo uideamus an fortitudinẽ habuerit. Quæ nímirũ uirtus quõ illi abeſſe potuit: q̃ abiectis ſecularib⁹ pompis:ſpretiſq; uoluptatib⁹ carnis: ſoli deo in uirginitate uiuere p̃poſuit (Niſi fallor) hæc uirgo eſt quæ apud ſalomonẽ legitur. Mulierem fortẽ quis inueniet? Procul & de ultimis finibis precium eius. Quæ adeò fortis fuit, Prou. 3. ut illius ſerpẽtis caput contereret:cui à dño dictũ eſt. Inimicitias ponã inter te & mulierẽ:& inter ſemẽ tuũ & ſemẽ Gene. 3. illius. Ipſa cõteret caput tuũ. Porrò q tẽperãs prudẽs & iuſta fuerit:ex angeli collocutione:& ſua ipſius reſpõſione luce clarius cõprobamus. Salutata quippe tam uenerabiliter ab angelo. Aue gratía plena dñs tecũ: mõ ſe extulit quaſi quæ ex ſingulari gratiæ priuilegio benediceref ſed ſiluit, & qualis eſſet inſolita hec ſalutatio ſecũ cogitauit. Que in re quid niſi temperans fuit? At uerò cũ cæleſtibus myſterijs ab eodẽ angelo doceref: diligẽter quæſiuit quomodo cõciperet ac pareret:quæ uirũ utiq; nõ cognoſceret:& in hoc ſine dubio prudens extitit. Iuſtitiæ aũt præfert inſigne:ubi ſe ancillã dñi cõfiteF. Nam q iuſtorũ ſit cõfeſſio:teſtaf q ait. Verũtamẽ iuſti cõfitebũtur Pſal. 139 nomini tuo:& habitabũt recti cũ uultu tuo. Et alibi iuſtis dicítur. Et dicetis in cõfeſſione:opera dñi uniuerſa bona ualde. Fuit ígitur beata uirgo maría fortis in propoſito: temperãs in ſilentio:prudens in interrogatione: iuſta in cõfeſſione. His itaq; quatuor morum columnis & tribus fidei prædictis extruxit in ea ſibi domũ ſapiẽtia cæleſtis: quæ adeò mentẽ ei⁹ repleuit:ut de plenitudine mẽtis fœcũdaret & caro, ac uirgo ſingulari gratia candẽ ipſam ſapientiã carne tectã pareret:quã prius mente pura conceperat. Nos quoq; ſi eiuſdẽ ſapiẽtiæ fieri domus uolumus neceſſe eſt ut eiſdẽ ſeptem colũnis extruamur: id eſt ut fide & moribus ei præparemur. Et in moribus quidem ſolã puto ſufficere iuſtitiã: cæteris tñ uirtutibus circũfultam. Itaq; ne errore fallatur ignorantiæ: ſit ei præuia prudentia. Sint hinc inde tẽperãtia atq; fortitudo: ne fortè labaf uel in dexteram uel in ſiniſtram partem declinando.

Sermo decimus.

ET uocabiF nomẽ ei⁹ ammirabilis, cõſiliarius, deus fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis. Eſai. 9. Ammirabilis eſt in natiuitate: cõſiliarius in prædicatione: deus in operatiõe: fortis in paſſione: pater futuri ſeculi in reſurrectiõe: prínceps pacis in perpetua beatitudine. Hæc etiã nomina poſſunt ei congrue aſſignari in opere noſtræ ſalutis. Nã primo dicif ammirabilis in cõuerſione noſtræ uolũtatis: quæ mutatio eſt ſolius dexteræ excelſi. Poſtmodũ dicif cõſiliarius in reuelatione ſuæ uolũtatis: qñ reuelat quid ſequendũ ſit iã conuerſis. Vnde paulus cõuerſus dicebat. Dñe qd me uis facere? Actu. 9. Cõuerſi aũt neceſſe eſt cõpungãtur pro præteritis delictis: in quorũ remiſſiõe dicif deus: cuius tñ eſt pctã remittere. Hinc eſt q ſaluatore noſtro in terra remittente peccata: iudæi dicũt eũ blaſphemare: quaſi q aſſumeret ſibi qd̃ erat ſolius dei. Quarto dicif fortis. Iuxta ſententiã 2. Thi. 3. eñ apl̃i neceſſe eſt ut oẽs q pie uolunt uiuere in xp̃o ieſu: perſecutionẽ patiant. Sed qs ſuſtineret: niſi ille iuuaret? Vñ dauid. Niſi qa dñs adiuuit me: paulominus habitaſſet Pſal. 39. in inferno aĩa mea. Cũ ergo nos in tribulatiõe protegit: cum ipſas acrías, poteſtates arcet à nobis ac repellit: quid aliud in hoc opere dici poteſt niſi fortis? Vnde dictũ eſt. Dñs fortis & potens: dñs potẽs in prælio. Et qñ ipſa cõ- Pſal. 23. uerſio & uita noſtra in xp̃o agẽda eſt nõ intuitu tẽporalium rerũ: ſed ſpe futurorũ bonorũ: ideò quinto loco ponitur pater futuri ſeculi. Pater ſcilicet in regeneratiõe noſtrorũ corporũ. Quía uerò oẽs quidẽ reſurgemus: ſed nõ omnes immutabímur: ut diſcernat immutationẽ iuſtorũ ab iniquorũ reſurrectione: ponif ſexto loco princeps pacis. Quo obtẽta tota perfectio implef: nec iã ultra aliud quicquã appetendũ relinquif. Ipſa eſt eñ in cui⁹ exultatione concinit pſalmiſta dicẽs. Lauda hieruſalẽ dñm laua da deum tuũ ſion: qñ confortauit ſeras porarũ tuarum: p̃s. 147. benedixit filijs tuis in te: qui poſuit fines tuos pacẽ. Horum ſex nominũ cõſequentiã & uirtutẽ breuiter atq; eleganter cõprehendit uno nomine angelus loquens ad Ioſeph. Et uocabis, inquit, nomẽ eius Ieſum. Cuius uidelicet nominis exponẽs rationẽ: ipſe enim ait ſaluum faciet Mat. 1, ibidem.

populum ſuum à peccatis eorum.

Sermo decimus.

EIſius dei apparuit ut nos adiuuaret & erudiret quod põt, quia eſt uirtus patris & ſapientia. Virtus adiuuat: ſapientia erudit & informat. Infirmari auxilium eſt neceſſariũ. Cæcitas eruditione indiget & doctrina. Erudiuit ſanè faciẽs abnegare impietatẽ & ſeculária deſideria: ut ſobrie & iuſte & pie uiuamus. Impietas erat incredulitas: q̃a deũ nec credebamus nec colebam⁹. Deũ eñ ſicut piũ eſt colere: ſic impiũ eſt abnegare. Secularia deſideria ſunt cõcupiſcẽtia carnis: cõcupiſcẽtia oculorũ: ſuperbia uitæ: quæ trahũt & inclinãt ad amorẽ ſcli. Iſtis abnegatis uiuit hõ ſobrie: refrenãs cõcupiſcentiã carnis: cõcupiſcentiam oculorum: ſuperbiam uitæ. Poſtquam uerò incipit eſſe ſobrius: contra duplicẽ ebrietatẽ duplicem ponit ſobrietatem. Ebrietas exterior uoluptatũ effuſio: iterior curioſitatũ occupatio. Ecõtra ſobrietas exterior uoluptatũ refrænatio: interior curioſitatũ excluſio: ita uiuit hõ ſobrie quantũ ad ſeip̃m: iuſte quãtũ ad pximũ: cui exhibet q̃ iuſtũ ẽ. Iuſtitia eſt in duobus: in innocẽtia & i beneficẽtia. Innocẽtia iuſtitiã inchoat: beneficẽtia cõſumat. Pie quãtũ ad deũ. Pietas eſt in duobus ut de nobis nõ præſumamus, ſed in deo pfecte cõfidam⁹: ut p eũ oia mũdi impedimẽta uincamus. In deo nõ eſt diffidendũ: ſed ſecure & fiducialiter eſt agẽdum. Ipſe tãquã pius & laudabilis medicus: pri⁹ bibit pocionẽ quã parabat ſuis: idest paſſionẽ & mortem ſuſtinuit: & ſic ſanitatẽ immortalitatis accepit & impaſſibilitatis: docẽs ſuos ut cõfidenter biberẽt potionẽ quæ generat ſanitatatẽ & uitã: & qui poſt paſſionem uita æterna uiuit: ſpem da nobis ut idem ſperemus ab eo ſecuri.

Sermo duodecimus.

Ioan. 2. ERant ibi poſitæ lapideæ ſex hydriæ ſecundum purificationẽ iudeorũ. Intelligam⁹ has ſex hydrias poſitas, eſſe ſex obſeruãtias ſeruis dei propoſitas: in quibus tãquam iudæi purificari debeant. Sunt autem iſtæ: ſilentium pſalmodia, uigiliæ ieiunium, opus manuũ, carnis mũditia. In hydria ſilẽtij purificamur à peccatis quæ uerboſitate cõtrahim⁹. Cuius uitij ſunt octo ſpecies. Eſt eñ uerbũ ſtultum, uanũ, mendax, ocioſum, doloſum maledicum, impudicum, excuſatoriũ. Quæ nimirũ peſtis de loquacitate naſcitur: & per ſilentij cenſuram aut cuertitur funditus: aut certè ne multum noceat reprimitur. In pſalmodia fit duplex confeſſio: ubi & peccator de culpis cõpungitur: & deo laudes ſuper iudicia: iuſtitiæ ſuæ dicũtur. In hac ergo hydria iudæus q̃ſcp̃ quí ſcilicet recte confitetur: purificaꝝ ab immũdo ſpiritu blaſphemiæ: cuí añ cõuerſionẽ ſubiacebat. Dum eñ ſeipſum laudaret ac deũ accuſaret: qd aliud quàm blaſphemus erat? Ezec. 18. An nõ ſunt blaſphemi quí dicunt, nõ eſt æqua uia dñi? Pſal. 52. An non inſipiẽs ille blaſphemus quí dicit in corde ſuo nõ eſt deus? Iam uerò cõuerſus & cõfeſſus cãticiſcp̃ diuinis inſtructus: correcta uita corrigit & uerba: ſecp̃ ipſum accuſans mala ſibí computat: deũ autem laudãs, bonũ quod in ſe uidet, nõ ſibi ſed illí applicat: & hoc totũ agitur in pſalmodia. Per pſalmodiã accipe q̃q̃d deo agitur cum mẽtis melodia: ſiue ſint pſalmi: ſiue hymni: ſiue etiam quæcũq̃ cantica. Tertiã hydriã poſui ſuperius uigilias: has ſemp debet comitari orationũ inſtãtia. Vñ & dñs in euangelio legitur in oratione pernoctaſſe: & diſcipulos ſuos exhortans utrũq̃ ſimul cõſũxit dicens. Vigilate & orate: ut nõ intretis intẽtationẽ. Tales uigiliæ abluunt nos à ſordibus quas cõtraximus per ſomnolẽtiã reſoluti: dũ obliuiõe quadã à uia ſalutis ĩtepuimus ac torpuimus. Quarta hydria eſt ieiuniũ: de quo q̃s dubitet an & ipſum purificet? Vera eſt illa ſentẽtia cõtrariis curãtur cõtraria. Si ergo per gulã peccauim⁹ & ingluuiẽ: qd reſtat niſi ut p abſtinẽtiã reparemur? Nec ſolũ huius uitij fit per ieiunium purificatio: inſuper & uirtus ad expellẽdos dæmones cõparatur: dicẽte dño. Hoc genus in nullo poteſt exire: niſi in oratione & ieiunio. Sequitur quinta hydria quæ dicitur op⁹ manuũ. In quo ſi quæraꝝ an ſit aliqua purificatio: facile põt iueníri per multa. Nã ut pluríma prætereã: hoc ſolũ quãti ſit præconij: quãtæ gratiæ: q̃s digne æſtimet ſuo ſe quẽq̃ labore trãſgerere: ac nulli⁹ aliquid deſiderare? Ac ne me quiſquam putet hæc magis declamatorie quàm ex ueritate proferre: audeat ipſum doctorẽ noſtrũ in fide & ueritate apoſtolorũ paulũ ſcribẽtẽ ad theſſalonicẽſes: hæc ipſa docẽtẽ & præcipientẽ. Rogamus uos, inquit, fratres ut abũdetis magis: & operã detis ut quieti ſitis: & ut ueſtrũ negotiũ agatis: & operemini manib⁹ ueſtris præcepim⁹ uobis: & ut honeſte ambuletis ad eos quí foris ſunt: & nullius aliq̃d deſideretis. Audíat eũdẽ ipſum facientẽ q̃ docebat. Ipſi eñ ſcitis, inquit, quẽad modũ oporteat uos imitari nos: quoniã nõ inquieti fuimus inter uos: neq̃ panẽ gratis mãducauimus ab aliquo, ſed i labore & fatigatiõe: nocte & die operãtes: ne quẽ ueſtrũ grauaremus. Itẽ audíat docẽtẽ quæ faciebat. Cũ eſſemus apud uos hæc denũciabam⁹ uobis: quoniam ſi quis nõ uult operari, nec manducet. Vides quã ſolicite obſeruandũ præcepit doctor gentiũ opus manuũ. Cur hoc tãtopere curauit, niſi quia ſicut bonus & diligẽs paſtor hoc ouium ſalutí plurimum expedire prouidit? Reſtat ultimà carnis mundítia. In hac fit purificatio ab illa quinq̃perti ta corporis illecebra: uiſus, auditus, guſtus, odoratus, tactus. Et cætera quidẽ prædicta: id eſt ſilẽtium, pſalmodia, uigiliæ, ieiuniũ, op⁹ manuũ: exerceri ſine iſta poſſunt: ſed ſi lũbí præcinctí non ſint: id eſt ſi deſit carnis mũdítia, lucernæ ardẽtes quid pderũt? Hinc ergo colligẽdum eſt q̃ ſit neceſſaría huius hydriæ, purificatio: quæ ſola oĩbus ſupradictis equipollentẽ obtinet uim ſalutis. Et notandũ q̃ in his omnibus obſeruãtijs quatuor primas debemus nobis: quintã proximo: ſextã deo. Nam ſilentiũ, pſalmodiã, uigilías, ieiuniũ, debet quiſq̃ exercere ppter ſeip̃m, hoc eſt ppter ſuã diſciplinã: opus manuũ propter proximũ ne quẽ grauet: ſed magis habeat unde tríbuat neceſſitatẽ patienti: carnis mundítiã propter deũ: ut illí placeat: & eius uoluntatem faciat. Vñ ſcíptũ eſt. Hæc eſt eñ uolũtas dei ſanctificatio ueſtra: ut abſtineatis uos à fornicatiõe: ut ſciat unuſquiſq̃ ueſtrũ, ſuũ uas poſſidere in ſanctificatione & honore. 1. The. 4. Q̃ autẽ illæ hydriæ lapideæ dicuntur: ſignificat q̃ ſine aliqua difficultate obſeruarí non poſſunt & q̃ dura & aſpera eſt uía quæ ducit ad uitam. Vel certè lapideæ dicũtur ppter fortitudinẽ ne facile frangãtur aut diſſoluãtur: & effundatur líquor gratiæ q̃ in eis cõtinet: q̃d utiq̃ cito cõtingere poſſes: ſi uel fictiles eſſent uel ligneæ, ſeu cuíus libet alterí⁹ fragilis materiæ. Vel etiam lapideæ, id eſt xp̃ianæ à lapide xp̃o: ut ſcilicet in fide chriſti fiat.

Sermo deſimuſtertius.

CApíctes ſingulæ metretas bínas uel ternas. Ioan. 2. Hic primũ ſciẽdũ eſt q̃ huiuſmodi hydriæ aliq̃n ſunt uacuæ: aliq̃n ſunt plenæ. Plenæ autẽ aliq̃n ueneno: aliq̃n aqua: interdũ etiã uino. Vacuæ quippe & inanes ſunt: cũ pro inaní gloría uel aliquo tẽporalí emolumẽto fiunt. Plenæ ueneno ſunt: ſi cũ murmure & animí rãcore geranꝝ. Aqua plenæ dicũtur: cũ ex timore dei obſeruanꝝ. Pro. 14. Siq̃dẽ p aquã timor intellígitur. Vnde & apud ſalomonẽ legíꝝ. Timor dñí fons uitæ. Vino autẽ planæ ſunt: cũ timor uertitur in amorem: cum charitas excludit timorẽ: cũ ea q̃ pri⁹ obſeruantur timore pœnæ: iam exercenꝝ delectatione & amore iuſtitiæ. Vt uacuæ uel ueneno ĩfecte ſint non uult dñs: ut impleanꝝ aqua iubet dñs: ut aũt aqua in uinũ uertaꝝ, hoc fecit dñs: ſed qb⁹ implere hydrías aqua imperat dñs? Miníſtris utiq̃, quos & cõſtituit ſup familiã ſuã: ut dent illis ĩ tpe tritici mẽſurã: qb⁹ tñ maría primũ ſuggeſſerit dicẽs. Quodcũq̃ dixerit uobis facite. Quo exẽplo inuitꝝ q̃ offícíũ p̃dicatiõis nõ debẽt uſurpare ſibí: niſi quos maría id eſt mater gatiæ pri⁹ inſtruxeríti. Alioq̃n diceꝝ eis. Regnauerũt & nõ ex me: príncipes extiterũt & ego ignoraui. Implẽt ergo miníſtrí hydrías aqua: p̃dicãt míra de dulcedíne regni:

Ioan. 3. Oſeæ. 8.

ne regni: intentāt horrēda de terrore ſupplicij: fit ſumm⁹ auditoribus de utroq; timor: ne uel illo fraudentur uel iſto plectantur: & ita capiūt hydriæ metretas binas. Quid eſt autē uel ternas? Addatur illis duobus tertius timor: & capiunt hydriæ metretas ternas. Et illi quidē duo p̄dicti timores de futuro, ſunt ualde utiles. Sed eſt alius timor de preſenti multo probabilior: quo timet homo, & ſemp eſt pauid⁹ ne interna gratia deſeratur. Quiſq; igitur hoc timore repletus fuerit: p̄fectò binis metretas ternas addidit. Notandū autē q; cū hydriæ plenæ factæ ſunt uſq; ad ſummū: tunc aqua uerſa eſt in uinū bonū: qa nimirū ordo ratiōis eſt: ut ſi timor eſt initiū charitatis: perfectū ſequat etiā plenitudo dilectionis. Vñ etiā architriclinus dicit ad
Ioan.2. ſpōſum. Oīs hō prim⁹ uinū bonum ponit: & cū inebriati fuerint: tūc id q̄d deteri⁹ eſt. Tu aūt ſeruaſti uinū bonū uſq; adhuc. Cōſuetudinis eſt ſeculariū hoīm: ut cū aliquē honorē adipiſci deſiderant: cæteros ſibi prius per amorem acquirāt. Cū uerò adepti fuerint: elati poteſtate eos ipſos per timorē ſibi poſtmodū ſubiiciūt: q̄b⁹ priuati nō terorem, ſed amorē exhibuerāt. Iſti ponūt primū bonū uinū, id eſt amorē: & cū inebriati fuerint tūc id q̄d deterius eſt, id eſt timorē. Ecōtrario facit ſponſus noſter. Semp em̄ ſeruat ad ultimū bonū uinū: q̄d uerò in ei⁹ cōparatione de-
Eccli.2. terius eſt añ ꝓpinat dicēs. Fili accedēs ad ſeruitutē dei ſta in timore ſi ex timore te feceris ipſi⁹ ſeruū: faciet te ex charitate amicū ſuū. Et ſic aq̄ timoris cōmutabit in uinū dilectionis. Ad hoc em̄ purificaris in illis ſex hydriis aquis timoris: ad hoc in timore accedis ad ipſum tanquā ſeru⁹ ad dominum: ut de ſeruo proueharis in filium.

Sermo decimuſquartus.

Apoc.5. Ecce uicit leo de tribu iuda: radix dauid aperire librum & ſoluere ſeptem ſignacula eius. Septem ſignacula ſunt: temporalis natiuitas, legalis circūciſio, matris purgatio, fuga in ægyptū, carnis neceſſitudo, baptiſm⁹, paſſio. Hæc ſiqdē ſunt ueræ q̄dā humanitatis inſignia: q̄b⁹ ſe teneri ac ligari uoluit incarnata dei ſapientia. Ipſe quippe eſt ſc̄a in trinitate p̄ſona: & licet eandē incarnationē ſimul fecerint pater & filius & ſpūſſc̄tūs: nō tn̄ pater aut ſpūſſc̄tūs eſt incarnatus: ſed ſolus filius. Impleuit quidē & pater & ſpūſſc̄tūs carnem filij: à quo neuter eorum poterat ſeparari: ſed impleuit maieſtate nō ſuſceptione. Ideoq; filius oſtendit in carne potentiam patris per opera: exhibuit bonitatē ſpirituſſancti remittendo peccata: & quod ipſe erat: id eſt ſapietia occultauit per illa prædicta ſignacula. Facta eſt igitur res mira & obſtupēda. Infirmata eſt uirtus ſumma: & ut ita dicam, ſi dici liceat: q̄d tamen reuerēter dico: quaſi īfatuata eſt ſapietia. Nec erubeſco dicere: q̄d nō erubuit doctor gentium docere. Sic nempe credidit: ſic docuit
1.Cor.1. ſic ſcriptū reliquit. Nos, inquit, prædicamus xp̄m crucifixū: iudæis q̄dē ſcādalū: gentibus autē ſtultitiam: ipſis autem uocatis iudæis atq; græcis: xp̄m dei uirtutem & dei ſapientiā: quia quod ſtultū eſt dei ſapientius eſt hoībus: & quod infirmū eſt dei fortius eſt hoībus. Verūtamē hæc uirtus abſcondenda erat: & in humilitate perficienda: ut omniū implerent oracula ꝓphetarū. Paſſus eſt ergo ī cruce impaſſibilis deus: & in carne noſtra mortali mortu⁹ ac ſepultus immortalis dei filius. Sed ecce tertia die reſurrexit à mortuis: & qui agnus extiterat in paſſione, leo fact⁹ eſt in reſurrectione. Surrexit & uicit leo de tribu iuda, qa
Rom.7. mortem quā ex infirmitate noſtra pertulit: ex uirtute ſua reſurgendo calcauit. Reſurgens enim à mortuis iam non moritur: mors illi ultra non dominabitur. Reſurgēdo autem & in cælum aſcendendo librum aperuit: quia nimirū
Pſa.107. ex auctoritate ſacræ ſcripturæ q; deus eſſet innotuit. Vñ ſcriptum eſt. Exaltare ſuper cælos deus: & ſup oēm terrā gloria tua. Septē quoq; eiuſdē libri ſignacula ſoluit quādo eloquia ſacra fideliū mētib⁹ reſeruauit: & qcqd de myſterijs ſuis lex & prophetæ ſub allegorijs prædixerant: de his ſcilicet quæ per hominē temporaliter geſſit: de ſe prædicta: & in ſe ac per ſe completa: luce clarius indicauit.

Sermo decimuſquintus.

Mar.16. Quid eſt aūt q; poſt mortē ei⁹ tres illæ ſanctæ mulieres emerūt aromata: ut in monumēto poſitū ungerēt eū? Quid in ſua actiōe nobis reliq̄runt imitandū? Res em̄ geſta (ut ait Gregorius) aliqd in ſc̄ta eccl'ia ſignat gerēdū. Et nos ergo ſi xp̄m mortuū: id eſt fidē xp̄i mortuā in corde cuiuſpiā fratris ſenſerimus: dāda nobis opa eſt: ut ad ungendū corpus mortuū ēptis aromatib⁹ accedam⁹. Significāt aūt tres illæ mulieres tres in nobis efficietias: q̄ ſibi cōgrua cōparāt aromata. Quæ ſunt illæ? Mēs, man⁹, lingua. Oīs em̄ qui emit dat & accipit aliqd, & quod dat pdit, ut poſſideat q̄d accipit. Dat igit̄ mens nūmū ꝓpriæ uolūtatis & cōparat affectū cōpaſſionis: zelū iuſtitiæ: diſcretionē conſilij. Dat man⁹ obedientiā: & emit in tribulatione patientiā: in ope perſeuerantiā: in carne continētiā. Dat lingua nūmū cōfeſſionis, & accipit modū in correctione: copiā in exhortatione: efficaciā in perſuaſione. Talibus unguētis cōpoſitis, dum ad monumentū ſimul Ibidem.
uenerint: colloquuntur inuicē & dicunt. Quis reuoluet nobis lapidē ab oſtio monumēti? Lapis iſte eſt uel nimia triſtitia uel pigritia uel duritia, qui dū cordis aditū obſtruit, fruſtra ad ungendū mortuū mēs uel manus uel lingua cū quibuslibet aromatib⁹ uenit. Sed q̄m ſcriptū eſt. Pſal.9.
præparationē cordis ergò eius audiuit auris tua: uident lapidē reuolutū: introeūt in monumentū: & quē ungere uolebāt mortuū, audiūt. Quis hoc īdicat? Quis hoc p̄dicat? Angelus utiq; teſtis reſurrectiōis. Videt ſcilicet huius in quo xp̄s reſurrexit uult⁹ lætior: aſpect⁹ uenuſtior: ſermo purior: inceſſus modeſtior: & ad oē opus bonū ſpiritus p̄ptior. Quæ oīa q̄d ſunt aliud quàm q̄dā internæ reſurrectionis hilaris nūcius. Cætera quoq; q̄ in xp̄i reſurrectiōe geſta uel dicta ſunt, utpotè de inuēto ſudario: ac de ipſo dño in galilæa uidendo & alijs quæ euāgelica cōtinet hiſtoria poſſunt nimirū iuxta cœptā tropologiā interpretari: ut quod hiſtorice præceſſit in capite: cōſequēter & iam credatur fieri moraliter in eius corpore.

Sermo decimuſſextus.

1.Ioā.5. Tres ſunt q; teſtimoniū dāt in cælo: p̄r & filius & ſpūſſc̄tūs. Tres in terra: ſpūs aq̄ & ſanguis. Sīt⁹ ī inferno: ut ī eſaia legimus. Vermis eorū nō morie⁹ & ignis eorū nō extīguet. Duo mala ſunt: Eſa.66.
uermis & ignis: altero roditur cōſcientia: altero concrematur corpora. Tertium additur deſperatio, quæ in eo utiq; intelligitur quod dicitur nō morietur & non extīguet. His q; in cælo ſunt datur teſtimoniū bītudinis: his qui in terra iuſtificationis: his qui in inferno ſunt dānationis. Primū teſtimoniū eſt gl̄iæ: ſec̄m gr̄æ, tertiū iræ.

Sermo decimuſſeptimus.

Lucæ.11. Veniēs ad nos de uia noſter amicus: id eſt quilibet cōuerſus proximus: tribus panibus reficiēdus eſt. Primus panis eſt cōtinentia qua reſtringitur corpus: ne deinceps p mortiferas uoluptates defluat. Secūdus eſt hūilitas qua inſtruitur anima ne de ipſa ſua cōtinentia ſuperbiat. Tertius eſt feruor charitatis: quo accenditur ſpiritus: ut utrūq; id eſt corpus & animā in caſtitate & humilitate perſeueranter cuſtodiat. His tribus uirtutibus, id eſt caſtitatis, humilitatis, charitatis, tanquā tribus panibus reficitur homo dei & roboratur: ut ſecundū apoſtolum in die aduentus dñi ſit integer ſpiritus, anima & corpus. Spiritū autē uoco gratiam quæ iuxta apoſtolū eundē, adiuuat infirmitatē noſtrā ne deficiamus: donec ſuo tēpore metamus bonū q̄d ſeminauimus. Vocat primus panis carnalis uel coporalis: ſecundus rationalis: terti⁹ ſpiritalis. Hi panes quoties deſunt: à deo requirēdi ſunt. Merito aūt tres quærunt, quia tres reficiendi ueniunt: anima quaſi uir: caro quaſi coniunx ſpiritus uelut utriuſq; uernacl'us. Et notādū q; nō ait da: ſed cōmoda mihi tres panes: quaſi redditurus: qa ſacerdos pctōri conuertēti debet quidē gratiā diuinit⁹ impetrare: fructū ỹ ò eiuſdē gr̄æ nō ſibi debet, ſed deo referre.

Sermo decimusoctauus.

Ioan.3. NEmo ascēdit in cælū nisi qui de cælo descēdit filius hominis qui est in cælo. Dñs & saluator noster Iesus xp̄s uolēs nos docere quo in cælum ascēderemus: ipse fecit qđ docuit: ascēdit in cælū. Et qm̄ ascēdere nō poterat nisi prius descēderet: descendere aūt eum uel ascēdere nō patiebatur diuinitatis suæ simplicitas: quippe quæ nec minui pōt nec augeri: aut aliquo modo uariari: assumpsit in unitatē suæ p̄sonæ naturā nostram: id est humanam in qua descenderet & ascenderet: uiamq; nobis qua & nos ascēderemus ostenderet. Quod totū indicant sancti euāgelij uerba proposita. In eo eī quod dictū est nemo ascendit in cælū nisi qui descēdit, assumptio humanę naturæ exprimitur: in eo autem qđ infertur qui est in cælo: diuinitatis suæ incōmutabilitas ostēditur. In quib⁹ uerbis illud etiā innuitur q̄ ipse, sit uia per quā ascendamus: ipe patria ubi maneam⁹: uia scilicet transeūtibus: patria perueniētibus. Manens itaq; qđ erat in natura sua: descēdit & ascendit ꝓpter nos
Sapi.8. in nra: attingēs nimirū à fine usq; ad finē fortiter: & disponēs oia suauiter. Descēdit siquidē quo inferius nō decuit ascēdit quo celsius nō potuit. Ipsumq; descēsum egit fortiter, quia uirtus erat: ascēsum disposuit suauiter: quia sapientia erat. Descendit aūt dictū est non cecidit: quia qui cadit sine gradu ruit: q aūt descēdit gradatim pedē ponit. Sunt ergo gradus in descēdēdo: sunt in ascēdēdo. In descendēdo primus quidē gradus est à summo cælo usq; ad carnē: secundus usq; ad crucē: tertius usq; ad mortē. Ecce quousq; descendit. Nūquid amplius potuit. Poterat iam certe rex noster dicere: & quasi quodam operis effectu clamare. Quid ultra debui facere & nō feci?
Esaiæ. 5. Ioan. 15. Maiorē hac dilectionē nemo habet: ut aiam suā ponat quis pro amicis suis. Vidimus descensum: uideamus & ascēsum. Sed & ille quoq; triplex est: & ei⁹ primus gradus gloria resurrectionis: secūdus potestas iudiciū: tertius cōcessus ad dexteram patris. Et de morte quidē meruit resurrectionem: de cruce iudiciū potestatem: ut qm̄ in illa iniuste iudicatus est de illa iustam obtineret iudiciis cēsurā: ipso post resurrectio-
Mat. 28 nem dicēte. Data est mihi omnis potestas ī cælo & in terra. Ipsam uerò serui formam: id est carnem in qua passus & mortuus est: resuscitatam euexit sup oēs cælos & super omnes angelorum choros: usq; dexteram patris. Quid
Gala. 9. hac dispositione suauius ubi mors absorbet in uictoria: ubi ignominia crucis uertit in gloriā? ut de illa dicāt sancti: absit mihi gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xp̄i: ubi & ipsa carnis humilitas ex hoc mūdo trāsit ad patrē. Hac ascēsiōe nihil sublimius: hoc honore nihil gloriosius dici pōt aut cogitari. Sic per incarnatiōis suæ mysteriū descendit & ascēdit dñs: relinquēs nobis exemplū ut sequamur uestigia eius. Sumamus & nos de mysterio eius: moribus nostris exemplū. Qui eī dicit se in xp̄o manere: debet sicut ipse ambulauit & ipse ambulare. Descēdamus p uiā humilitatis: ponaturq; nobis primus eius gradus: id est primus profectus nolle dominari: secūdus uelle subiici: tertius in ipa subiectiōe quaslibet cōtumelias & iniurias illatas æquanimiter pati. Primo gradu caruit ī cælo
Esai. 14. lucifer ille: qui dixit in corde suo. In cælum ascēdam: sup astra exaltabo soliū meū: sedebo in monte testamēti in lateribus aquilonis: ascendā super altitudinē nubium: similis ero altissimo. Hæc dicens irreparabiliter cecidit de cælo: & hoc ideo fortè quia oīno intolerabilis superbia est uelle dominari. Secundo gradu caruerūt primi hoies in paradiso: q licet sua maluerint uolūtate abuti quàm creatori subiici: nō tn̄ præsumpserūt cæteris suæ sortis dñari. Ideoq; culpa eorū & pœna longe extitit dissimilis superbiæ atq; ruinæ diaboli: unde & diuina clemētia q̄nq; meruerunt reparari. Tertiū gradū nō habēt qui ad tempus credunt: sed in tēpore tētationis recedunt. Hæc dicimus ut sciam⁹ à quorū imitatione declinare debeamus. Nam & diabolus & homo uterq; ascēdere præposterе uoluit: hic ad scientiam: ille ad potentiam: ambo ad superbiam. Non sic ascendere uelim⁹: quin potius audiam⁹ ꝓphetā quærentē quō ascendendū sit. Quis, inquit, ascēdet in mōtem dñi: aut quis stabit in loco sancto ei⁹? Innocēs manibus & mūdo corde: qui non accepit in uano aiam suā, nec iurauit in dolo proximo suo. Vbi notandū q̄ triplicē gradum ascēdēdi cōstituit. Primus gradus est innocētia operis: secundus munditia cordis: tertius fructus ædificatiōnis. Quos gradus miro modo inuenimus in superioribus gradibus descentionis. Ibi quippe fuerat tertius gradus: tolerantia iniuriarū. Ipsa est enim quæ probat hui⁹ ascēsionis primum gradum: id est innocentiā operis. Ibi scd's fuerat patientia subiectionis: & ipsam operatur munditia cordis: quæ est secūdus ascensionis gradus. Ad hoc enim doctores prælatos habemus: ut cor mūdemus: dicente domino. Iam uos mundi estis propter sermonem quem locutus sum uobis. Ibi etiam primus gradus fuerat contēpt⁹ dominationis: hic tertius est fructus ædificationis. Quisquis autem dominari non appetit: is profecto fructuose præest cæteris instituendis.

Sermo decimus nonus.

QVuis ascendet in montē dñi? Ascendit quidē semel xp̄s corporaliter sup altitudinē cælorū: Psal.33. sed & nūc ascēdit quotidie spūaliter in cordib⁹ electorū. Si ergo uolum⁹ & nos cū eo ascēdere, ascendendū nobis est in montes uirtutū de uallib⁹ uitiorum. Est aūt gemina species ipsorum uitiorum. Alia enim sunt quæ nocent nobis: alia quæ ꝓximis. Illa flagitia: ista uocantur facinora: & hæc omnia dicuntur uallis lachrymarum: quia omni fletus fluuio plangenda est uita peccatorum. De ualle flagitiorū ascenditur ad montē castitatis triplici continentia, membrorū, sensuum, cogitationū. In prima cōtinentia cohibetur actus: in scd'a uitat aspectus. in tertia resecat affectus. Itē de ualle facinorū ascēditur in montē innocētiæ. Hic erigitur scala: quod tibi nō uis fieri alij ne facias: & ponit in ea triplex gradus timoris: uel ei⁹ scilicet qui patitur ne reddat talionem: uel superioris potestatis ne inferat ultionem: uel interni iudicis qui reddit unicuiq; scd'm opera sua. Cum autē ad hunc montem ascēderint iā iusti sunt, & ex fide uiuūt: sed necesse est eos secundum apostolum persequutiōem pati. Itaq; cōfugiēdum est de monte innocentiæ ad montem patiētiæ: & hic quoq; erigit scala triplicis gradus. Primus est dñi passio: secūdus martyrum fortitudo: terti⁹ præmij magnitudo. Possunt sanè gradus isti dici gradus pudoris: sicut in innocentia fuerunt gradus timoris. Et nota q̄ mons iste patiētiæ secundū hos gradus est ardu⁹, spinosus, aridus. Arduus propter difficultatē imitandi passionem dñi: spinosus ꝓpter aculeos tentationū quæ multiplices sunt, dāna scilicet rerum: cōtumeliæ uerborū: cruciatus corporum: in quibus sancti martyres examinātur: aridus ꝓpter retributionē præmiorū quæ nō in hoc seculo speratur: sed in futuro. Post hunc montē restat ei alius mons ascēdēdus: mons scilicet montiū: ad quem cum peruenerit: iam in eo Psal.75. deus requiescit. Vnde scriptū est. Factus est in pace locus eius. Sed & in hoc monte pacis erigitur scala charitatis: unde dñs dicit. Quæcūq; uultis ut faciant uobis hoies: & Mat.7. uos facite illis. Volumus siquidem retribui nobis: uolumus ignosci: uolumus gratis dari.

Sermo uigesimus.

DEspūsctō testat scriptura: qa procedit, spirat, inhabitat, replet, glorificat. Procedere dicit duobus modis: unde, & quo. Vnde A patre & filio. Quo? Ad creaturā. Procedendo p̄destinat: spirādo uocat quos p̄destinauit: inhabitādo iustificat quos uocauit: replēdo accumulat meritis quos iustificauit: glorificando ditat præmijs quos accumulauit meritis.

Sermo uigesimus primus.

SPiritus sanctus arguit mūdū de peccato quod Ioan.16. dissimulat: de iustitia quā nō ordinat: dum sibi non deo eam dat: de iudicio quod usurpat dū tam de se quàm de alijs temere iudicat.

Sermo

Sermo uigesimussecundus.

Ioan.12. QVi mihi ministrat: me sequat. Quidam sunt q nō sequunt Christū: sed fugiūt. Alij nō sequuntur, sed præeūt. Nonnulli sequunt: sed non assequunt. Alij uerò sequunt & cōsequunt. Nō sequūt sed fugiūt q necdū peccare desistūt. De qb⁹ scriptū

Ioan.3. est. Omis qui male agit: odit lucē. Et ꝓpheta. Ecce isti q elō

Psal.72. gant se à te: peribūt. Non sequunt sed præcunt: qui magistrorū sentētijs suas præferunt. Quorū imaginē tenebat Petr⁹: cū ꝓ salute nra uolētē pati dñm increparet dicēs.

Mat.16. Absit à te dñe: nō erit tibi hoc. Sequūt sed nō assequunt qui segniter ac remisse agūt: uel usq; ad finē non perseue

Hebr.12 rātes de medio itinere reuertunt. Talibus dicit apls. Remissas manus & dissoluta genua erigite: & gressus rectos facite pedib⁹ uestris: ut non claudicās qs erret: magis autē sanet. Sequunt & cōsequunt: qui uiā hūilitatis ei⁹ deuoto mentis affectu pseuerāter imitant. Hmōi uerè sequunt dñm. Qui mihi ministrat me sequat: id est me imitet. Quo fructu? Vt ubi sum ego, inq;, ibi sit & minister meus. Fru

Ioā.12. Ibidem. ctus itaq; huj⁹ imitatiōis: māsio est æternæ beatitudinis.

Sermo uigesimustertius

Lucæ.9. QVi uult uenire post me: per me: adme. Post me, quia ueritas sum: per me, qa uia sum: ad me, qa, uita sum. Qui uult uenire post me, abneget se metipsum: & tollat crucē suam & sequatur me. Tria ꝓposuit Christus: dei uirtus & dei sapiētia: angelus magni cōsilij: aīe rōnali ad imaginē trinitatis factæ: scilicet seruitutē, utilitatē, asperitatē. In abnegatione sui seruitus: in toleratione crucis utilitas: in imitatiōe Christi designat asperitas: ut quæ per inobediētiā de statu trinæ fœlicitatis ceciderat: hūiliata affictiōe trinæ miseriæ per obedientiam resurgat. Ceciderat em̄ à seipsa à societate angelorū: à uisione dei: id est à libertate: à dignitate: à beatitudine. Audiat ergo concilium: ut abnegando semetipsam: id est ꝓpriā uoluntatē sui: libertatē recuperet: tollēdo crucē suā: id est, carnē suā cū uitijs & cōcupiscētijs crucifigēdo, per cōtinētiæ bonū recuperet societatē angelorū: sequēdo Christū, id est, ei⁹ passionē imitādo, recupet claritatis eius uisionē: quia si cōpatimur ei & conregnabimus.

Sermo uigesimusquartus.

Psal.115. PReciosam ī cōspectu dñi mortē sctorū ei⁹ facit aliqñ uita: aliqñ causa: aliqñ uita simul cū causa. In cōfessoribus q in dño moriunt facit p̄cio sam, uita. In martyribus q pro dño moriunt, facit eā p̄ciosam: aliqñ sola causa: aliqñ causa pariter & uita Et illa qdē mors p̄ciosa ē quā cōmēdat uita: p̄ciosior uerò quā facit cā: p̄ciosissima uerò quā p̄uenit uita sil cū causa

Sermo uigesimusquintus.

Ibidem. PRecios in conspectu dñi mors sanctorū eius. Tria sunt quæ sanctum faciūt hoiem: uictus sobrius: actus iustus: sensus pius. Victus sobrius erit: si continenter, si socialiter, si obediēter, id est, caste, charitatiue, humiliter uixerimus. Per cōtinentiā em̄ castitas: per socialitatē charitas: p obedientiā hūilitas acquirit. Et hæc est uirtus quæ aīam pfecte deo subditā sub umbra alarū ipsius secure facit uiuere. Actus iustus erit: si fuerit rectus, discret⁹ fructuosus. Rect⁹ p bonā intētionē: discretus per mēsurā possibilitatis: fructuosus pec utilitatem proxi norū. Sensus pius erit: si fides nostra deūsentit summe potentē, summe sapientē, summe bonū: ut per ei⁹ potentiā nostrā credamus adiuuari infirmitatē: per eius sapientiā nostrā credamus corrigi ignorātiā: per eius bonitatem nostrā credamus dilui iniquitatē. Tria sunt quæ mortem sanctorum faciūt preciosam: quies à labore: gaudium de nouitate: securitas de æternitate.

Mat.13. Sermo uigesimussextus.

TRiplicem nobis cōmēdat gradū parobola triplex lectionis unius. Ager est corpus. Huic dū adhuc domīnatur passiones desideriorū: iacet incultus & obnoxius maledicto. Spinas & tribulos germinat: quid intus lateat ignoratur. Quis enim eo tempore idoneū reputet ferre dignos pœnitentiæ fructus? Quid tam insipiēter exponis aia corp⁹ tuū? Nescis qd abscōditū sit in eo. Quid nisi regnū cælorū? Inuenire est in eo salutis opa: qbus regnū cælorū poteris adipisci. Eme ergo agrū, & á cōcupiscentijs tuis tibi uēdica corp⁹ tuū: dato nimirū pretio fomētis & occasionib⁹ ipsarū cō cupiscentiarū. Vbi uero thesaurum effoderis: esto iam negociator & preciosas margaritas quære. Si preciosissimā unam inueneris: etiā tunc uende qcqd habes & eme eam. Quæ est tñ una tam preciosa? Neq; em̄ mirū si ꝓ thesauro uendidit quæcūq; habebat. id est pro diuitijs salutis & peccata & peccati fomēta deseruit. Hæc quippe sola pri⁹ habebat. Nūc autē ubi thesaurū hūc reperit, quō quærit bonas margaritas: & pro una oīa uēdidit? Ego uā hanc nihil aliud quam unitatē arbitror esse. Quærit aūt bonas margaritas: qui in opere salutis suæ nō est contētus inferioribus bonis: sed summa quæq; & excellētiora perquirit. Nihil ergo preciosius inueniēs unitate, nō parcat oībus cæteris ꝓpter eam: ieiunijs, uigilijs, orationibus, audacter præferat unitatē. Volo aūt ut in ea quoq; sic maneat, nō quasi unus ex oībus: sed quasi cū oībus unus. Latū expā dat sinū: ex omni genere affectionū claudat intra uiscera sua: oībus oīa fiat: & cōgaudere paratus & compati: gaudere cū gaudētibus, flere cū flētibus. Erit em̄ cū ad litt⁹ ueniēs, malos pisces á sagena charitatis excludet: & quicquid molestum est, foras mittetur.

Sermo uigesimusseptimus.

EOdem ordine quo ꝓcessit culpa: subsecuta est etiā culpæ medicina. Primū peccatū est factū Ea.14. in cælo per superbiā præuaricatoris angelī: q dixit in corde suo. In cælū cōscēdā: super astra dei exaltabo soliū meū: sedebo in monte testamenti in lateribus aqlonis, ascendā super altitudinē nubiū, ero silis altissimo. In seipso tumuit: & de sorte beatorū spirituum Ndtt.5. iectus cælorū regnū amisit. Cōtra hoc peccatū dictū est. Beati paupes spiritu: qm̄ ipsorū est regnū cælorū. Sc̄m peccatū commissum est per inobediētiā mulieris in paradiso. Ex hoc peccato facta est caro rebellis spiritui: ut qm̄ spiritus eius nō fuit subiectus creatori: nec caro sit subiecta spiritui. Cōtra hoc est dictū. Beati mites qm̄ ipi possidebūt terrā. Horū duorū peccatorū cōprehēdit dñs me dicinā dicēs. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Tertium peccatū fuit q ipsa mulier uirū quoq; secum traxit in culpā. Debuit quidē illa peccatū suū deflere: nec addere peccatū peccato: sed in hoc se putauit habere consolationē, si uirū faceret peccati sui participē. Quodāmodo enim nature est: unūquemq; uelle, siue in uitijs, siue in uirtutibus associare sibi cōsortem. Cōtra hoc peccatū est istud remediū. Beati qui lugent: quoniā ipsi cōsolabunt. Quartū peccatū cōmisit Adam: qui cōsensit. Adam enim (sicut ait apostol⁹) nō est seductus: mulier autē seducta in præuaricatione fuit. Illa per ignorantiā: iste peccauit per infirmitatē. Peccauit autem nimis diligēdo uixorem: nō quia eius uoluntatē fecit: sed quia eam uoluntati prætulit diuinæ. Vnde & à dño ei dictum est. Pro eo q obedisti uoci uxoris tuæ plus quam meæ: maledicta terra ī opere tuo. Iustum quippe erat: ut illius magis uolūtatē faceret, cui plus debebat. Quis uerò ambigat plus eū debere conditori quàm uxori? Si quidē uxori erat astrictus t ātū per amorem: deo autem per timorē simul & amorē. Plus ergo debuerūt ualere duo uincula ad tenendum eum erga dei præceptum: quàm unū tātū erga coniugis affectū. Cōtra hoc quartū peccatū: adhibitū est remediū. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam: quoniā ipsi saturabunt. Habuit quidem Adā iustitiam á iusto deo creatus iust⁹: sed quia non eā ex libero arbitrio dilexit: facile ab ea per idē liberum arbitrium defluxit. Quo cōtra dicitur per psalmistā de Christo. Dilexisti iustitiā & odisti iniquitatē. Quintū eque peccatū commisit: qui propriam culpam retorsit in uxorem, cum ait. Mulier quam dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno: & comedi. Primo quidem crudelis ī se qui

peccatū ſuū exuſauit:ſecundo in uxorē quā accuſauit. Et utiq; ſatis ſumpta eſt digna de peccato uindicta: qñ eam
Mat.5. accuſauit:cui⁹ amore peccauit. Cōtra hoc peccatū dictū eſt,beati miſericordes:qñ ipſi miſericordiā cōſequentur.
Geñ.3 Sextū peccatū fecit Eua:quæ cū increpareť à dño cur hoc
ps .140. feciſſet:reſpōdit ei.Serpēs decepit me,& comedi .Sic declinauit & ipſa in uerba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis:refundens culpā in ſerpentē, quaſi immunis à crimine:cum nil obfuiſſet ſuggeſtio,ſerpentis,ſi illa negaſſet aſſenſum ꝓpriæ uolūtatis:& forte preceſſit in ea aliquis motus ſuperbiæ, unde ſeduci meruit à ſerpente.
Contra quod dictū eſt.Beati mundo corde:qñ ipſi deum
Mat.5. uidebunt.Septimū peccatū factū eſt extra paradiſum:qñ
Caim cōſurrexit aduerſus Abel fratrē ſuū:& interfecit eū.
Geñ.4. Ex eo iam tēpore inueteratū eſt:ut mali inſurgant in bonos & opprimāt eos.Hui⁹ peccati remediū eſt iſtud.Bea
Matt.5. ti pacifici: qñ filij dei uocabūť.Q; ſi ab infeſtatione ceſſare noluerint iniqui:patienter tolerent eos iuſti: audiētes
Ibidem. cōſolationē quæ ſeqtur,& dicit.Beati qui perſecutionē patiūtur ꝓpter iuſtitiā:qñ ipſorū eſt regnū cælorū.Ecce
quàm neceſſarius fuit aduētus Chriſti: q̄ carnē ſubīceret
Ioan.1. ſpūi:hoiem paſicaret ſibi:deum reconciliaret homini.

Sermo uigeſimuſoctauus.

Exo,20. EX per Moyſen data eſt gratia & ueritas per Ieſum xp̄m facta eſt.Duplex in lege ueteri præceptorū genus inuenio.Sunt eñ moralia quædam,ut eſt:nō concupiſces:nō adulterabis:honora patrem tuum,& his ſimilia.Sunt etiam figuratiua &
Mar.7. umbratilia quædā:ut eſt taurorum immolatio:& ſanguis hyrcorū.Verūtamen carnalis ille populus nec illa impleре poterat,nec in his obtinere ſalutē.Vnde & ſaluator in
Eze ,20. euangelio legis præcepta improperat phariſæis:q̄ ꝓpter traditiōes ſuas irrita facerent dei mādata:ipſa ſine dubio in qbus eſſet ædificatio morū.Nam de cæteris ipſe loquiť
ps.68. per prophetā.Dedi eis præcepta non bona:ipſa planè in
Pſal.17. quib⁹ eſſet umbra futurorū. Quæ eñ cōſequētia rōnis: ut hoie peccante aries multareť,& diceret cum propheta: que nō rapui tūc exoluebā .Merito ſane nō bona præcepta apl's nō bonus accepit decente ꝓpheta:cū ſancto ſanctus eris:& cū peruerſo puerteris. Nouerat eñ iudæorū corda carnalia:unde & carnalia eis tradidit ſacramenta quæ nō poſſent iuxta cōſcientiā perfectū facere ſeruientē in iuſtitiꝫ carnis.Venit proinde plenus gratia & ueritate Chriſtus dñs noſter:ut ex hoc iam moralia quidē impleā tur per gratiā:quæ uerò umbratilia & miſtica fuerant reuelata ueritate:deinceps nō ad literā obſeruentur:ſed ſm ſpiritū ſpiritaliter intellígant.Propterea iam nō ariesuel taurus hoie peccante mactatur:ſed uiua corporis hoſtia:
1,Cor, 4 rationale & acceptabile ſacrificiū in ieiunijs & laboríb⁹: ueniam meretur pariter & gratiam.

Sermo uiceſimuſnonus.

Ibidem. SIc nos exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti: & diſpēſatores myſteriorū dei. Miniſter Chriſti ſic debet cōuerſari:ut ex moríb⁹ exteriorís hominis q uideť,exiſtimeť compoſitio interioris animi qui nō uideť:ne uel ab alio uel à ſeipſo poſſit iudicari:ſed dicat cū eodē apoſtolo.Mihi pro minimo eſt ut à uobis iudicer,aut ab humano die:ſed neq; meipſum iudico.Qui aūt iudicat me:dñs eſt.In quibus uerbis notāda ſunt tria iudicia.Humanū:ſuū cuiuſq; propriū:diuinum.
1.Cor.2. Et humanū quidē pōt iudicare de reb⁹ exteriorib⁹:quæ ſenſib⁹ corporis percipiunť:de interioríb⁹ uerò nō pōt. Hinc eñ ſcriptū eſt.Quis enim ſcit hoīm quæ ſunt hois: niſi ſpūs hois qui in eo eſt? Quapropter de his quæ ſunt
1.Cor. 4 in hoie poteſt iudicare ſpūshoisqui in ipſo eſt.Longe uerò præſtantius de his ipſis iudicat deus: cuius neccdum ſe fateť apl's euaſiſſe iudiciū:qui tñ iam & humanū tranſcendiſſet & ꝓpriū.Porrò humanū cōtemnebat qui dicebat.
Ibidem. Mihi aūt pro minimo eſt ut à uobis iudicer:aut ab humano die.Sed neq; proprium timebat qui dicebat.Sed neq; meipſum iudico .Nihil eñ mihi cōſcius ſum.Solum ergo reſtabat diuinū:de quo ait.Qui autē iudicat me:dñs eſt. Ibidem
Debet tñ quiſq; quātū poteſt irreprehēſibilē ſe exhibere primū quidē corā deo:ſed deinde corā hoibus.Hoc nēpe
eſt quod alibi loquiť idē apl's dicēs.Prouidētes bona nō 2.Co.8
tantū corā deo:ſed corā hoibus.Et notandum tribus modis ꝓuidenť bona corā hoibus:id eſt habitu,actione,ſermone.Habitu ne ſit notabilis:actione ne ſit reprehenſibilis:ſermone ne ſit cōtēptibilis.Tribus etiā modis coram deo:cogitatione,affectione:intētione.Nam & cogitatio debet eſſe ſancta.unde ſcriptū eſt.Cogitatio ſancta ſeruabit te:& affectio pura & intētio recta ſunt aūt tria iſta:id eſt cogitatio,affectio,intentio in aia:ſed in ea quoq; pro priis ſingula locis diſtincta uideñť.Nam cogitatio in memoria:affectio in uolūtate:intentio in rōne cōſiſtit.Atq; ut eorū uſum ac differentiā clarius uideam⁹:ſumamus nobis exemplū de reb⁹ exterioríb⁹.In corporib⁹ ſi quilibet deformis calor cutem tantū inficiat:corpus qdē turpius reddiť:ſed nihil ei de ſanitate ſua ex hoc adimiť.Si ergo carni putredo aliqua uel liuidus tumor inſederit:iam nō ſolū decor corporis:ſed ſalus quoq; turbať.Q; ſi languor forſitan inualeſcens cū ipſa carne:oſſa quoq; medullitus occuparit:tunc demū de uita nō immeríto poterit deſperari.Eodē modo in aia ſi pctm̄ ſuggeriť memoriæ per cogitationē:nullū tñ præbuerit aut uoluntas affectū,aut deliberatio ipſa cōſenſum:fateor quidem deformitas eſt,nec audire interim aia illa mereť:tota pulchra es amica mea. Cāti.4.
Cæterū etſi neuus eſt:ſed nō morb⁹.Q; ſi uolūtas quoq;
ipſa iam ſenſu delectationis afficitur:reſiſtit tñ adhuc deliberatio rōnis:infirmať qdē,ſed necdū moritur aia clamet
tñ neceſſe eſt:ſana me dñe & ſanabor.Tūc eñ mori dicit: Hier.17.
qñ & ipſa ratio ad pctm̄ per intētionē curuať.Hoc nēpe
eſt pctm̄:de quo dicit.Aia quæ peccauerit:ipſa moriet̄. Ezec,18.
Hunc triplicē gradū deplorat Dauid ex perſona peccatoris,dicēs dño.Expellendo de paradiſo in latā huius ſeculi
euagationē:cōfirmaſti ſup me manū tuā.Et qñ carnalia Pſal,37.
deſideria ſunt peccati pœna:non eſt ſanitas in carne mea Ibidem.
á facie iræ tuæ.Iam uerò ubi robur deeſt rōnis:nō eſt pax oſſibus meis à facie peccatorū meorū.Qui rurſum eoſdē gradus ex perſona iuſti decantant dicens.Memor fui dei Pſal.76.
& delectatus ſum:& exercitatus ſum delectatus eñ dicit per uoluntatē:exercitatus per rationē.Ne ergo à memoria expellat deū irruēs turba plurimarū cogitationū quæ ſolent effluere tanquā uilis plebs in atrium:ponaťad eius portā ianitor:cuius nomen eſt recordatio ꝓpriæ profeſſionis:ut cū turpibus ſeſe cogitationibus ſenſerit animus prægrauari:increpet ſe & dicat ſibi.Tu ne hæc debes cogitare qui ſacerdos es:qui clericus es:qui monachus es? Cultor iuſtitiæ debet in ſe hmōi quicquam admittere:decet ſeruū Chriſti amatorē dei,tale aliquid uel ad modicū meditari?Hæc dicēdo excludes fluxū illicitæ cogitatiōis per recordationē ꝓpriæ profeſſionis. Similiter ad portā uolūtatis in qua ſolent manere carnalia deſideria tanquā in domo domeſtica familia:ſtatuať oſtiarius qui uocatur recordatio cæleſtis patriæ.Hic eñ pōt prauū deſideriū quaſi cune⁹ cuneū expellere:& ipm̄ q̄ ait:ecce ſto adoſtiū & pulſo,ſine cūctatiōe recipere.Iā uerò ad thalamū,rationis,talis & tam feroxadhibēdus eſt cuſtos,q nemini parcat:ſed quicūq; hoſtis ſiue clam ſiue palā ingredi præſumpſerit,,peul eū arceat:& hic ſit recordatio gehēnæ.In cæteris ſiqdē:id eſt memoria& uolūtate nō ita eſt intolerabile:ſi uel memoria recipiat qñq; uagā cogitationē:uel uolūtas impurā affectionē.Hoc uerò grauiſſimū & oīno dānoſum:ſi unquā ratio perdideriť intētionis rectitudinē.

Sermo triceſimus.

SIcut portauimus imaginē terreni hois, 2.Co.15.
portemus & imaginē cæleſtis.Duo hoies ſunt:uetus & nouus.Adā uet⁹:Chriſtus nou⁹:ille terren⁹:iſte cæleſtis:illi⁹ imago uetuſtas:iſtius imago nouitas.Eſt autem triplex uetuſtas:& econtrario triplex nouitas .Eſt enim uetuſtas in corde:in ore:in corpore: in quibus

quibus tribus modis peccauim⁹:cogitatione,locutione, & opere.In corde sunt desideria carnalia & secularia:id est amor carnis,& amor seculi.Similiter in ore est gemina uetustas:arrogātia & derogatio. Item gemina in corpore:flagitia & facinora.Hæc omnia sunt imago ueteris hominis:&hæc oīa renouāda sunt in nobis.Si non esset uetustas in corde:nō diceret apostol⁹ : Renouamini spiritu mētis uestræ:& induite nouū hoiem qui fm deū creatus est in iustitia & sanctitate ueritatis.Item si non esset uetustas in ore,non diceret scriptura. Recedant uetera de ore uestro.Et apl's dicit.Ois sermo malus non ꝓcedat de ore uestro:sed si quis bonus est ad ædificationem fidei :ut det gratiā audientibus.Sed & de uetustate corporis mētionē facit,cum dicit.Sicut exhibuistis membra uestra seruire immūditiæ & iniqtati ad iniqtatē.De cuius renouatione etiā subiūgit.Ita nūc exhibete mēbra uestra seruire iustitiæ in sanctificationē.Renouet ergo cor nostrū à carnalibus & secularibus desideriis:ut exclusis illis introducatur amor dei:& amor patriæ cælestis. Recedāt ab ore nostro arrogantia & derogatio: & succedant pro his uera peccatorum nostrorum confessio:& bona de proximis æstimatio.Pro flagitiis & facinorib⁹ quæ uetustas est corporis: assumat cōtinētia: & innocētia:ut scilicet cōtrariis uirtutibus cōtraria uitia depellant.Hanc supradictam renouationem facit.Christ⁹ habitās i nobis p fidē:sicut ipse ait. Ecce noua facio oīa.Vnde & ad sponsam loqtur in cantícis.Pone me ut signaculū super cor tuum:ut signaculū super brachiū tuū.Habitās igitur in corde est sapiētia:habitans in ore ueritas:habitans in corpore iustitia.

Sermo tricesimusprimus.

SPectaculū facti sumus mundo & angelis & hominibus.Ita planè & malis & bonis pariter.Illos enim solicitat inuidiæ passio:istos compassio misericordiæ:ut in nos incessanter intēdāt: illi quidē defectū nostrū,illi profectū desiderātes.Nimirū in ꝓbatione sumus inter paradisum & infernum,interim medij:uelut inter claustrū & seculū cōstituti. Diligenter consideratur utrinq; quid agimus:utrinq; dicitur,ō si ad nos trāseat:intentiōe quidē dissimili:sed nō dispari forsitā uolūtate.Quòd si ita oīm oculi in nos nostri quo abierunt:aut quare soli ipsi recesserunt à nobis? A dextris siquidem & à sinistris tanto studio circunspecti soli dissimulamus inspicere uitam nostrā:soli nosmetipsos negligimus intueri:nec uerētes deceptorios nec adminístratorios saltem spirit⁹ reuerētes. Me expectāt iusti donec retribuas mihi.Et item.Me expectauerūt pctōres ut perderent me. Hinc mihi gehenna,inde corona parat:& inter hanc atq; illam mediū nugari libet,oscitare delectat: usq; adeò nec trahor desiderio:nec periculo terreor:nec cupidus planè nec pauidus:in qbus magis fuerat necessarium:permitiosissimè insensibilis ad utrūq;.Exurgam⁹ aliquādo fratres nec in uano accipiamus aīas nostras:pro qbus alij tanto zelo uel in bonum uigilant uel in malū.Non est resparua quam sic infectantur hostes:ciues sic præstolantur.

Sermo tricesimussecundus.

VSq; hodie in ciuibus babylonis aquarum effusio,id est cōfusio cogitationū,terrā facit inanē & uacuā.Dum cm̄ fluctuat circa carnē cogitatio uniuersa:nullū ex ea sperare est fructū salutis.Diuidantur ergo quæ ab aquis:quatenus aīa quoq; (ut dignū ē) partē sibi uēdicet solicitudinis &meditationis.Sanè inferiores certis liminibus coerceantur:certis cōtinetāur alueis:necessitatis terminos nō excedāt: pinde superiores copiosius dilatētur. Ex hoc sanè dat dn̄s benedictionem:& terra nostra dabit fructum suum.

Sermo tricesimustertius.

CVm in populo dei carnales alij sint:& alij spirituales:nec illi tamen æternorū:nec isti carēt oī modo temporalium desiderio.In eo sanè distāt quòd plus alia appetunt alij:& fm ea quæ præferunt:aut spirituales aut carnales iudicantur.Hinc est ꝙ in benedictionibus Iacob & Esau:& ros cæli & terræ pinguedo nominatur:sed nō eodē ordine in utroq;.Det tibi deus de rore cæli & de pinguedine terræ abundantiā:ait Isaac ad Iacob.Ad Esau uerò. In pinguedine terræ,inqt, & in rore cæli desuper,erit benedictio tua.Quid autē singuli præferāt:à studijs eorum & solicitudinis innotescat. Gen.27.

Sermo tricesimusquartus.

INtegra & perfecta mortalitas in duobus præcipuè cōsistit:in euitādis uitijs & appetendis uirtutib⁹:qm̄ nō sufficit à malo abstinere:si nō & bonum faciamus.Inde psalmista.Declina à malo,& fac bonū.Fugiamus ergo uitia amplectamur uirtutes. Psal.36.

Historias igit summatim delibātes:mortalitatis fruct⁹ de cerpam⁹.Fames coegit israel intrare in ægyptū:statim reperit tibi nouū dn̄m,& de libero seruus efficitur.Ex illius regionis inhabitatiōe redigit sub ptāte Pharaonis:q masculos præcepit interfici:fœmias reseruari.Israel operib⁹ lutī & lateris duriter affligit.Pharao paleas ministrat laborātibus.Fames coegit,nō fames panis neq; sitis aquæ: sed audiēdi uerbū dei cōpellit multos intrare ægyptum: hoc uerbū dei est lux uera quæ illuminat omnē hoiem uenientē in hūc mūdū.Vnde psalmista.Præceptū dn̄i lucidū: illuminās oculos.Qui hāc lucē sequit nō ambulat in tenebris:sed habet lumē uitæ.De luce præceptorū:trāsitur ad lumē præmiorū.Qui huius diuini uerbi patit ægestatem: cogit intrare ægyptū:id est tenebras.Inuolut enim tenebris ignorātiæ:& subiacet dominio Pharaonis:id est diaboli q̄ princeps est ægypti,hoc est tenebrarū:iuxta illud apostoli.Nō est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē:sed aduersus principes & potestates:aduersus mūdi rectores tenebrarū harū:cōtra spiritalia neqtiæ in cælestib⁹.Sub iugo Pharaonis fiūt lutea opera:id est dissoluta & sordida.Ab ipso dant paleæ:idest leues cogitatiōes. Palearū est leuiter accendi:& in momēto consumi.Sic & male cogitationes à diabolo immissæ:cito in mentib⁹ nostris accedunt:carnis mollitie cōsentiente.Sed si uiriliter studeam⁹ resistere:deo iuuante protinus extinguunt.Paleis accensis coquebat lutū & solidabat in lateres:& prauæ cogitationes quæ sunt lutū,paleis delectationis accēdunt.Quæ cū transeunt in actum tunc decoquūtur:cum uerò ducuntur in consuetudinem,tunc solidantur. Ioan.1. Psal.18. Ephe.6.

Sermo tricesimusquintus.

BEatus uir qui non abijt in consilio impiorum. Psal.1. Pij sunt qui in deū credunt:& ipsum colūt.Est enim pietas,cultus dei.Hic aūt cult⁹ in tribus cōsistit:fide,spe,& charitate:quæ sunt inuisibilia.His tribus carēt impij qui deū nō colūt:& quorū consiliū est uisibilia inuisibilibus,terrena cælestibus præponere.Horū caput & princeps est diabol⁹:qui prim⁹ à pietate recessit:& impius fact⁹ etiā hoies in paradiso positos ab eadem pietate fraude sua desecit:uolens eos habere socios sui erroris:& participes iniquitatis.Ille enim Euam seduxit:& illa uirū sibi subdidit.Similiter adhuc dæmon suggerit carni,caro spiritui:& fit impiorū cōsiliū.Dicūt enim sibi inuicē.Omniū nostrū sit unū marsupiū.Ponūt ergo in memoria quasi in marsupio quisq; obolū suum: dæmon scilicet suggestionē:caro delectationē:spūs cōsensum.Inde tāquā de symbolo cōparāt sibi uictū cōpetētē. Caro quidē cōbustionē:ignē scilicet qui nō extinguitur: spūs malā cōscientiā:id est uermen qui nō morit.Dæmon aūt emit utriusq; sanguinē.Adhuc consiliū impiorū itur quatuor modis.Quidā em̄ trahunt inuiti:alij attrahūtur illecti:alij seducunt ignari:alij sequunt spontanei.Istis necessariæ sunt quatuor uirtutes:per quas armati resistant, ne in cōsilio cant.Inuitis necessaria est fortitudo:qua resistant usq; ad mortē:minis,cruciatib⁹,& dānis.Illi q̄ attrahunt illecti indigēt tēperātia,quæ reprimit illicita desideria:nec cedit ꝓmissionib⁹,nec emollit blanditijs.Illis qui seducunt ignari est opus prudētia,quæ ab utilib⁹ inutilia discernit:& docet quid tenendū,quidue reiciēdū sit. proue.1.

Gen.1. ps.141. Psal.118. ps.84.

Iustitia díligent illi qui sequuntur spontanei. Iustitia est rectitudo uoluntatis: quæ nec amat peccare, nec peccato cõsentire. Iustitia & fortitudo sedẽ habẽt uoluntatẽ: quia uolũtas iusta debet esse & fortis. Est aũt iustitia ordinata hoc modo: scilicet mala respuẽs: bonis meliora pponens. Hãc nõ uidet habuisse Adã: q malo cõsentiẽs, quod utile erat deseruit. Prudẽtia & tẽperãtia sedẽ habẽt in ratione: quia ratio prudens debet esse & tẽperata. Est quippe prudẽtia ratio docta, scilicet à gra, uitare contagia iniustitiæ ppter iustitiã. Vitat quidẽ nõ solum iniustitiã apertã: sed etiã illa quæ sunt aliquo modo cõtra iustitiã: attendẽs nõ qd licet, sed magis qd expedit: uitant diuitias & quædã alia: non qa illicita, sed qa iustitiæ solẽt esse impedimenta. Sed ppter quosdã q ex hypochrisi hoc facíũt: addit ppter iustitiã. Iustitia est perfectio aiæ rationalis. Aliæ uirtutes sunt ad eius acquisitionẽ uel cõseruationẽ: fortitudo, tẽperãtia, prudẽtia: quæ iustitiã cõseruãt ne amittat aut minuatur. Postquã ueró pfecta est iustitia & trãsit in effectũ cordis: idẽ est q illa tria: quia fortis est, prudens, tẽperata. Qui nõ abijt. Abire pertinet ad illos qui sunt incõstãtes: & leuiter possunt impelli. Quod quidam uolẽtes euitare, fiũt euidẽter obstinati: nullius consilio acquiescentes: p posití suũ immobiliter tenẽtes: & ideò adiunctũ est & nõ stetit: scilicet ut nec leuis sic nec obstinat⁹. Via peccatorũ est mũdus uel ppria uolũtas quæ est superbia: ex qua oĩa
Psal.1. mala, sicut ex cõi sunt bona. Et in cathedra pestilẽtiæ non sedit. Sedet, qui docet: exemplo suo faciens peccare alios. Cathedra est hæc: & quatuor pedib⁹ subsistit. Primus pes est malitia: secundus cõtemptus dei: tertius irreuerentia: quartus astutia. Malitia est amare malũ & saporem mali habere: & malũ qa malũ est díligere: sicut facit diabolus & nõnulli iniqui. Sed quia fit aliqñ ut tales timeãt deum nõ timore bono: sed ne incurrant uel dãnum rerũ uel corporis cruciatũ: ut amplius fiãt mali contẽnunt & ipsum deũ: & fit secũdus pes cõtẽptus dei. Item posset fieri ut malum amarẽt, deũ contẽnerent: sed inhiberet eos pudor hoĩm, cum qbus habitãt: ideò ad augmentũ mali sequtur tertius pes, irreuerẽtia: ut nec deũ timeãt nec hoĩes reuereantur. Ad consummationem uerò malitiæ: adest quartus pes astutia: ut sciant uti tribus pditis: miscentes oleo uenenũ & melli acetũ. Eminẽs pars cathedræ cui sedẽs inhæret:, est potẽtia. Si enim potẽs est qui prædicta habet: tunc plurimũ nocet, uel si potẽtem sibi allícere potest, quẽ cõsilio suo seducat, & ad malum impellat. Deinde apponit puluinar: ut suauiter sedeat. Puluinar fit de leuib⁹ pẽnis auiũ: significans uanam gloriã & fauorẽ populare: qbus hoĩes delectati extollũtur. Scabellũ pedibus supponit: ne terrã
Psal.1. tangãt. Tales em nonnulli terrenas actiones nõ facíũt: sed spũales simulãt ut magis decipiant. Horum doctrina est quasi pestilentia: multa loca occupans & uastans. Sed in lege dñi uolũtas eius. Superiori uersu dictum est quid sit resbuendũ: in hoc autẽ dícitur quid sit appetendũ. In illo dictũ est tanquã declina à malo: in hoc autẽ, & fac bonũ. Quod utiq; est ambulare in lege. Sed quoniam hæc uia agitur nõ gressu corporis, sed affectu mẽtis: ideò dictũ est: in lege dñi uolũtas eius. Velle em (teste beato Gregorio) mente ire est. Per hãc uiam incedũt & quasi quendã currũ ducũt tria genera hoĩm: seruus, mercenarius, filius. Trahunt aũt eundẽ currũ iumenta: quorũ noĩa sunt cõminatio & promissio. Super commination ẽ seruus sedet: super pmissionẽ mercenarius. Horũ uterq; trahit currũ: alter timore, alter cupiditate: & uterq; pprijs stimulis impellit.
Solus filius⁹ qui nec timore quatitur, nec allicit cupiditate:
Roma.8 sed spíritu dilectionis agit: sine líbore aut læsione uehit in curru. Quicũq; em spíritu dei aguntur: hi filij sunt dei. Habet etiã curr⁹ ille quatuor rotas, illas scilicet quatuor animi affectiones notissimas: amorẽ & lætitiã: timorem & tristitiã. Amant em reprobi tẽporalia: & lætant cũ malefe
Ioã.16. cerint: sed hunc amorẽ & hanc lætitiã sequtur timor & tristitia sempiterna. Electi uerò, qb⁹ dicit mũdus gaudebit, uos aũt contristabimini: sed tristitia uestra uertet in gaudium: ponũt primas rotas timorẽ & tristitiã: posteriores amorẽ & lætitiã. Ipsis etem cõmutat timor in charitatem: tristitia in lætitiã sempiternã. Notandũ aũt q hæc uia legis dñi cõsummat sex diebus. Et prima quidẽ dicta est gemitus cordis: secũda cõfessio oris: tertia largitio propriæ possessionis: quarta labor corporis: qnta abnegatio propriæ uolũtatis: sexta cõtẽpt⁹ mortis. In septima fit quies ab oĩb⁹ prædictis: sperãs octauã resurrectionis. Et in lege ei⁹ meditabit die ac nocte. In quocũq; statu sit hõ posit⁹ nũquã recedẽdũ est illi à lege dñi: sed semp in die bonorũ nõ immemor sit malorũ: & in die malorũ memor sit semp bonorũ. Potest etiã per die & nocte cõtẽplatiua & actiua uita intelligi: quæ ambæ continentur in lege domini.

Sermo tricesimussextus.

DIxit insipiens in corde suo, non est deus. Psal.52.
Deus licet unus sit & unũsit: tñ nõ sui uarietate: sed animi nostri mutatiõe gustãtibus nobis: diuersos uidetur habere sapores. Sapit em timẽti iustitiã & potentiam sapit amãti bonitatẽ & misericordiã. Vnde & alibi dit, ait idẽ iste propheta. Semel loquutus est de⁹: Psal.61.
duo hæc audiui: qa potestas dei est, & tibi dñe misericordia. idẽ qppe est audire hoc qd gustare: qa utrũq; fit una & simplicissima mẽte. Itaq; semel loquutus est deus: quia unum genuit uerbũ. Cæterũ nos per unũ uerbũ duo hæc audímus siue sapimus: qa potestas dei est & tibi dñe mia. At is qdẽ penitus insipiẽs est: cui nec timorẽ de⁹ sapit nec amorẽ. Discat quantũ uult ego sapientẽ nõ dixerim, dum nec timebit nec díliget deũ. Quomodo em dixerimus in sapientia cõsummatũ: quẽ uideo nec initiatũ? Nã initiũ Eccli.1.
sapientiæ timor dñi: cõsummatio amor media sibi uendicat spes. Cui ergo nec iustitiã sapit deus per timorem: nec misericordiã p amorẽ: isplanè dicit in corde suo nõ est de⁹. Deũ enim nõ putat: quem nec iustum nec pium reputat. Prou.1.

Sermo triceſimuſſeptimus.

COrrupti sunt & abominabiles facti sunt in studijs suis: nõ est qui faciat bonum: nõ est usq; ad Psal.30.
unum. Habet anima corruptionẽ suã habet & corpus suam. Corruptio aiæ tripertita est: quadripertita est corporis. Corp⁹ siquidẽ cõstat ex quatuor elemẽtis. Aia uerò in triplici ui subsistit. Est enim rationalis concupiscibilis, irascibilis. Rationale, cuius sanitas est cognitio ueritatis: corrumpit superbia. Corrupta autem fallit duobus modis. In cognitiõe sui: & cognitione dei. Cõcupiscentiã corrumpit uana gloria: iram inuidia. Corruptio corporis dicit abominatio: & fit quatuor modis: sm quatuor elementa ex quibus cõstat. Quatuor em sunt quæ corpus corrũpũt: curiositas, loquacitas, crudelitas, uoluptas. Sũt aũt quatuor partes corporis: in qb⁹ singulis maxime uiget singula elementa. Nã in oculis est ignis: in lingua quæ uocẽ formatur: in manib⁹ qrũ, ppric tact⁹ est terra: in mẽbris genitalib⁹ aq. Has qtuor partes corrũpit illa quadripertita pestis. Oculos scilicet curiositas: lingua loquacitas: manus crudelitas: genitalia uoluptas. Sic fiũt hoĩes corrupti & abominabiles: corrupti in aia: abominabiles in corpore: corrupti corã deo: abominabiles corã hoĩbus. Nõ est q faciat bonũ: non est usq; ad unũ. Quatuor genera sunt hoĩm: quorũ oĩm nullũ est qd faciat bonũ nisi unum. Quida em sunt q deũ nec intelligũt nec requrũt: & hi mortui sunt. Alij intelligunt quidẽ: sed nõ requrunt: & hi impij sunt. Alij requrunt, nõ aũt intelligũt: & hi fatui sunt. Alij uerò & intelligũt & requrũt: & hi scti sunt. De qbus solis dici põt: quia ipsi sunt qui faciunt bonum.

Sermo triceſimusoctauus.

MVltiplicatæ sunt infirmitates eorum: postea accelerauerũt. Quid dissimulat hoĩes Psal.15.
in uita sua agere pœnitentiã: & extrema de cõfessione præsumũt? Quomodo sub unius horæ articulo: reuocari posse æstimat oĩa aiæ membra: cuius concupiscentiæ & desideria per totum mundum sparsa sunt: & ubiq;

terrarum

terrarum uelínt quodam uíſco tenẽtur: Nõ díco, aít dñs, quín & talíũ ſaluem alíquos: potẽs ſum enim ín momẽto oía reuocare: ſed nõ cõgregabo conuẽticula eorũ de ſanguínibus: íd eſt quí ín ſanguíne pſeuerãt, donec multíplícatís ínfírmitatíbus deſerantur à peccatís, antequam deſerant ea: nõ magna talíũ cõuentícula cõgregabo. Sí bene memíní, ín toto canone ſcríptuarũ unũ latronẽ ínuenies ſic ſaluatum. Noli ergo huíc tam perículoſæ expectatíoní credere temetípſum Et quídẽ ſpũs nõ modo ubí uult, ſed quando uult ſpírat: nec eí difficíle eſt de ſubíto perfectam dare cõtrítionẽ cordís, quã uíx multo tpe alíí cõſequunt: ſed unde ſcís cp tũc tíbí íta ſubuenire uelít quẽ tu ínterím ſic repellís? Benígnus quídẽ eſt ſpírítus ſapíẽtíæ: ſed non líberabít maledíctũ à labíjs ſuís. Audí quís ílle ſit. Maledíctus quí peccat ín ſpe.

Pſal.15. Ioan.3. Sapíẽ.1.

Sermo trígeſímuſnonus.

PRæueníſtí eum ín benedíctíonib⁹ dulcedínís. Triplex nobís neceſſaría eſt benedíctío: præueníens, adíuuãs, & cõ ſummans. Prima míſerícordíæ: ſecũda gratíæ: tertía gloríæ. Præuenit míſerícordía cõuerſionẽ: adíuuat gratía conuerſationẽ pepercít gloría cõſũmatíonẽ. Níſí trínã hãc benedíctionẽ dederít de⁹: nõ põt dare terra nr̃a fructũ ſalutís. Necp eĩ aut ĩchoare bonũ donec à míſerícordía præueníamur, aut agere bonũ donec adíuuemur à gratía: aut cõſummarí ín bonís poſſumus, donec gloría repleamur. Verũ ĩ hís tríb⁹ ĩmerító dulcí⁹ ſapít ea q nõ modo ĩmerítos, ſed & malemerítos præuenít: ut dũ adhuc fílíj ſum⁹ íræ & operamur opa mortís: ípſe cogítet ſup nos cogítatíões pacís: & ne petẽtíb⁹ qdẽ ímo & ĩpetẽtíb⁹ nõ ĩuocãtíb⁹ ſed puocãtíb⁹, nõ ĩterpellãtíb⁹ ſed etiã repellẽtíb⁹, ſpm̃ bonũ, ſpm̃ uítæ, adoptíõís ſpm̃ largítur. Quíd ílli aĩæ dulce ſapíat: cuí mĩa tãta non ſapít? Merító píde bn̄díctío dulcedínís noĩat ea quæ præuenít: qa quæ adíuuat fortítudínís, quæ conſummat plenítudínís eſt.

Pſal.89.

Sermo quadragíſímus.

PRopulus quẽ non cognouí ſeruíuit míhí. Nõ eſſet magnæ admíratíõís: ſí populus à deo cognít⁹ ſeruíret ílli. Cũ uerò ĩ cognít⁹ ílli ſeruíat, & ín auditu auris obedíat: magnæ laudí ad ſcríbẽdũ eſt. Ex hoc genere cognítorũ & nõ cognítorũ, & cognoſcẽtíũ & nõ cognoſcẽtíũ, ſunt quatuor díffẽrẽtíæ. Quídã eĩm ſunt q à deo cognoſcũt & deũ cognoſcũt: alíj non cognoſcũt nec cognoſcũt: alíj cognoſcũt qdẽ: ſed ípí nõ cognoſcũt: alíj nõ cognoſcũt: & tm̃ cognoſcũt. Cognoſcere deí eſt fœlícẽ facere: cognoſcere hoís eſt gr̃as agere. Quí ergo cognoſcũt à deo & deũ cognoſcũt, ſcti ãgelí ſũt: q ab eo fœlíces facti eí⁹ laudíb⁹ ſemp uacãt obſequíjs deſeruíũt. Quí nec cognoſcũt nec cognoſcũt, paupes ſunt neceſſarij: quos nec rerũ temporalíũ copía dítat, nec beatífícat ſeruítus díuína. Quí aũt cognoſcũtur ſed nõ cognoſcunt, díuítes ſunt huíus ſeculí: quí acceptís quídẽ opíb⁹ affluũt: ſed carnalíbus' deſíderíjs huí⁹ ſeculí preſſí nũquã ad cæleſtía cor ſuſpẽdunt. Quí uerò non cognoſcũtur & cognoſcũt, pauperes ſunt uoluntarij: quos nec tríbulatío nec anguſtía, nec alía quæcũcp perícula poſſunt ſeparare à charítate dei. Et hí nímírũ multís modís ꝓbanť: aduerſis duríſcp fatígant tríbulatíonibus ſícut ſcríptũ eſt. Vaſa figulí ꝓbat fornax: & hoícs íuſtos tentatío tríbulatíonís: Ex quorũ ítem perſona loqtur pſalmus, Deus deus meus reſpíce ín me: quare me dereliquíſtí: Nõqd non íncogníti uídenť, quí orant ut reſpícíanť? Verũtamẽ lícet derelícti uídeanť: ípſí tm̃ deũ cognoſcũt: & ex perſona cognoſcentíum ſtatím ín eodem pſalmo ſubínfertur. Deus meus clamabo per díẽ & nõ exaudíes: & nocte & nõ ad ínſipíentíã míhí. De hís ergo uox díuína dícit. Populus quẽ non cõgnouí ſeruíuit míhí. Ac ſí apte díceret angelís ſuís. Quíd ſí uos míhí ſeruítís quos fœlíces facío: quãdoqdẽ ílli míhí ſeruíunt, quos ín ſua paupertate derelínquo? Et qd ſí uos míhí obedítís quí facíẽ meã uídetís: cum & ílli obedíant, quí me tantũ audíũt & non uídent. Vídent quíppe angelí: audíũt homínes. Audíũt ſcílícet & obedíunt: ut quandoqꝫ ſímíles angelís facti, mereanť ípſí quoqꝫ uídere. Itaqꝫ auditus eſt meritũ uídendí uíſío præmíum audiendí. Et príus eſt audíre, uídere poſterius: ſícut ſcríptum eſt. Audí fília & uíde. Quíſquís ergo ín futuro deum uídere deſíderat: profecto neceſſe eſt ut ín præſentí príus deum audíat: & ín auditu auris obedíat.

Pſal.44.

Sermo quadrageſímuſprímus.

MOrs peccatorũ peſſíma. Mala ín amíſſíone mũdí: qa nõ poſſunt ſíne dolore ſeparí ab eo quẽ dílígũt. Peíor ín díſſolutíõe carnís: à qua euellunť eorũ anímæ à ſpírítíb⁹ malígnís. Peſſíma ín tormentís ínferní: quando corpus & anima perpetuís ſímul addícuntur ígnibus. Ecõtrarío bonorũ mors optíma: quoníam quídem fit íbí quíes à labore: fit íocunditas de nouítate: fit ſecurítas de æternítate.

Pſal.33.

Sermo quadrageſímuſſecundus.

TRía ſunt: tabernacula, atría, domus. In tabernaculís ſunt omnes íuſtí ín carne uíuẽtes & laborantes: quía tabernacula laborantíũ ſunt & mílítantíum, Tabernaculũ uerò habet tectũ, ſed fundamento caret: & portabíle eſt: quía íuſtí præſentíbus nõ ſunt fundatí: ſed ínquírũt cíuítatẽ deſurſum fundamẽta habentem. Eídes etiã eorũ quæ eſt fundamentum: non eſt ín terrenís ſed ín dño. Tectum habẽt: íd eſt munímẽtũ gratíæ & protectionẽ. Atría ſunt domuí uícína: amplítudínẽ habentía. In íllís ſunt aĩæ ſanctæ corporíbus exutæ: quæ ín latítudíne ſunt depoſíta carnís anguſtía. Atría habent fundamentum ſed non tectum: quía anímæ quæ ín amore deí ſuntnõ ruunt: unde ſtantes erant pedes noſtrí: ſed nõ habent tectũ: adhuc expectantes augmentũ: quod nõ erít níſí ín reſurrectíõe corporũ ſuorũ. Poſt ípſam ſanè reſurrectionẽ cũ angelís erunt ín domo: quæ habet fundamentũ & tectum. Fundamentũ eſt ſtabílítas æternæ beatítudínís: tectum conſummatío & perfectío ípſíus.

Pſal.121.

Sermo quadrageſímuſtertíus.

PAratum cor meum deus: paratũ cor meũ. Vía regía fratres: nec ad dexterã declínat nec ad ſíníſtram. Porrò ínuenire eſt hoíem ſemel quídẽ paratũ: nõ qdẽ ſecundo. Sí díxerít eí deus: eíce ancíllã & fílíũ eíus: díco aut opera carnís: non cunctatur. Sí díxerít, ímmola míhí fílíũ tuum quẽ díligís Iſaac: hoc planè íam patíenter audíre non põt: ut fraternæ utílítatís aut unítatís gratía: ſpírítalís ſuſtínere uídeať ſtudíj detrímẽta. Quídní abnĩat facíle ſeruus xp̃í: quícqd ad corpoream pertínet uoluptatem? At uerò ſpírítalí íocunditate æquanímíter fraudarí qñ aut obedíentía cogít, aut fraternæ charítatís ratío poſtulat: hoc planè magnũ & deo gratum offerre eſt holocauſtum. Mẽmẽto tm̃ nõ Iſaac ín hoc ſacrífício: ſed arietem contumacíæ íugularí.

Pſal.56. Eze.21. Geñ.22.

Sermo quadrageſímuſquartus.

ECce quàm bonum & quàm íocundũ habítare fratres ín unũ. Eſt unítas naturalís: unítas carnalís: unítas uírtualís: unítas moralís: unítas ſpírítalís: unítas ſocialís: unítas perſonalís: unítas príncípalís. Vnítas naturalís eſt ínter corpus & aĩam: unítas carnalís ínter uírum & mulíerem: de qua díctũ eſt. Erunt duo ín carne una. Vnítas uírtualís eſt quæ hoíem ſibíjpſí cõíungít, ut non per díuerſa effluat: ſed cũ ꝓpheta unam petat à dño. Vnítas moralís eſt quæ nos coníungít proxímo. Vnde pſalmíſta. Quí habítare facít unũs morís ín domo. Vnítas ſpírítalís eſt quæ nos coníũgít deo. Vnde apl's. Quí adhæret deo unus ſpũs eſt. Vnítas ſocialís ínter angelos: quíbus oĩmodís ídẽ uelle eſt, ídem nolle. Vnítas perſonalís ín xp̃o. Vnítas príncípalís, quæ & ſubſtantíalís eſt ín trínítate. Ecce quàm bonũ & quàm íocundũ. Sũt quædẽ bona & íocũda: ſunt q̃dã nec bona nec íocunda. Sũt quædã bona & nõ íocũda: ſunt q̃dã íocũda & nõ bona. De bonís & nõ íocũdís puenít ad bona & íocũda.

Pſal.132. Geñ.2. Pſal.29. pſ.67. 1.Cor.6.

De iocundis & non bonis peruenitur ad nō bona & non iocūda. Bona & nō iocūda sunt cōtinētia, patientia, disciplina. Iocūda & nō bona, uoluptas, curiositas, & uanitas. Nec bona nec iocunda: inuidia, tristitia, acedia. Bona & iocūda, honestas, charitas, & puritas. Ad hoc bonū & iocundū obtinēdū: necessaria est unitas uirtualis & unitas moralis. Primā disturbant pusillanimitas & leuitas. Pusillanimitas facit propositum relinquere: leuitas mutare. Alteram obstinatio, suspicio, & simulatio disturbant. Obstinatio nō recepit proximū: suspicio non credit proximo: simulatio non se iungit proximo. Spes æternorū expellit pusillanimitatē: humilis obedientia leuitatē. Obstinatio humilitate: suspitio & simulatio charitate pelluntur.

Sermo quadragesimusquintus.

Eccls.15. NOn est speciosa laus in ore pctōris. Etiam quæ est in ore peccatoris pœnitentis non uidetur speciosa: quia adhuc de peccati recordatiōe & memoria cofusionē patit cū frequēter inde cōpungitur. Sed tñ in eo est utilis & fructuosa cōfessio: et si non speciosa decoraq; laudatio. Postquā uerò de bñficijs dei proficiens adhæret diuinæ laudi, & in ea assidue delectatur & proficit: ita ut nihil aliud placeat ei: tunc in ore eius est speciosa laus dei ad similitudinē agricolæ: qui dū stercorat agrum suū totus in luto est & stercorib⁹, nō est pulcher labor eius, & si fructuosus: sed qñ colligit manipulos segetis: tunc labor est speciosus & dulcis.

Sermo quadragesimussextus.

pue.4. OMni custodia serua cor tuum: quia ex ipso uita procedit. Duob⁹ aūt modis uita à corde procedit. Aut quia corde credit ad iustitiā: & iustus
Rom.10. ex fide uiuit: & fide mūdat cor: & mundo corde
Matt.5. deus uidetur, id est agnoscitur: & hæc est uita æterna ut
Ioan.17. cognoscāt te unū deū & quē misisti Iesum xp̄m: aut quia Christ⁹ uita nra qui nūc per fidē habitat in cordib⁹ nris, erit cum apparebit & nos cū ipso apparebimus in gloria: & qui nunc latet in corde, tunc quasi de corde ad corpus
Philip.3. pcedet: qñ reformabit corpus humilitatis nostræ, cōfigu
1.Ioan.3. ratū corpori claritatis suæ. Vnde & alius apl's ait. Nunc filij dei sumus: & nōdū apparuit qd erimus. Sed considerandū est quō dicat: omni custodia serua cor tuū. Solent dicere hoies huj⁹ seculi: bonū castellū custodit, q corpus suū custodit: Nos aūt nō sic: sed sterquilinū uile custodit
Galat.6. qui custodit corpus suū apostolo teste: qñ qui seminat in carne de carne metet corruptionē. Qui uerò, ingt, ī spiritu: de spiritu metet uitā æternā. Ac si dicat colendū, custodiendū magis aiæ castrū: qñ æterna ex ipso uita procedit. Sed castrū istud in terra inimicorū sitū undiq; impugnatur: & idcirco omni custodia, id est, ex omni parte uigilāti solicitudine est muniēdū: inferius, superius, ante & retro: à dextris & à sinistris. Inferius impugnat concupiscentia carnis quæ militat aduersus aiam: quia caro cōcupiscit aduersus spiritū. Superius imminet iudicium dei.
Hebr.10 Horrendū est enim incidere in manus dei uiuentis. Soli-
Iob.31. cite satis hac parte cor suū custodierat, q dicebat. Semper enim quasi tumentes super me fluctus, timui deum. Retro mortifera delectatio est: quæ oritur ex recordatione præteritorum peccatorū. Ante instātiā tētationū. A sinistris uerò: arrogantiū fratrū & murmurantiū inquietudo. A dextris: obediētiū fratrū deuotio. Possunt enim hi quoq; (nisi caueatur) duob⁹ nocere modis: aut bonis eorū actibus inuidēdo: aut singularē gratiam æmulando. Vigilet ergo aduersus carnē rigor disciplinæ. Cōtra iudiciū dei, iudiciū ppriæ cōfessionis: & hoc sit duplex. Manifestū de
1.Cor.11. manifestis: occultū de occultis. Vnde ait apl's. Si nosmetipsos dijudicaremus: nō utiq; iudicaremur. Contra delectationē quæ procedit de recordatione præteritorū peccatorū frequētia lectionis: cōtra instantiā tentationis instantia supplicis orationis. Cōtra fratrū inquietudinem: patientia & cōpassio. Aduersus obediētiū fratrum feruorem, cōgratulatio & discretio. Cōgratulatio em̄ expellit inuidiam: discretio nimiam æmulationem.

Sermo quadragesimusseptimus.

MEl inueniſti noli multum comedere: ne forte sa- puer.25
tiatus euomas illud. Potest nō incongrue hoc loco mellis nomine, fauor humanæ laudis ītelligi. Meritoq; nō ab omni sed ab immoderato mellis huius edulio prohibemur. Est em̄ cū utiliter humanas laudes recipimus fraternæ duntaxat intuitu charitatis: & ad salutē eorū qui nobis ꝓptercā faciliꝰ acquiescūt. Hac ergo parcitate seruata: mellis huius moderata comestio nō nocebit. Si quid uerò amplius est, à malo est: & in pernicie cōuertet. Inuēto em̄ melle immoderatius uescit: quisquis apponēs oīno cor suum fauore humanæ laudis inflatur, incrassatur, impinguat: à quo se ꝓpheta sanctus custodiri deprecat à dño: non quidem mellis sed olei satis uicina appellatione ipsum quē prædixim⁹ fauorē exprimens, ubi ait. Oleum aūt peccatoris nō impinguet caput ps.140.
meū. Vis nosse qñ euomat immoderatus epulator mellis edulīū: quod usq; ad latietatē sumens, modum parcitatis excessit? Tūc sine dubio laudes qbus satiebatur non aliū fructum quæres: sed fauore ipso contentus humano: tunc inquā multa cū anxietate euomit, quod cū pernitiosa delectatione comedit: cū aliū quēlibet laudari audies, inuidia contabescit. Mens em̄ dedita uanitati: & arrogantia tumens: laudē alterius suam reputat uituperationem.

Sermo quadragesimus octauus.

DVo loca sunt aiæ rationalis: inferior quē regit & superior in quo requiescit: inferior quem regit corpus: superior in quo quiescit deus. De utroq; pōt recte intelligi quod scriptū est. Si ascēderit super te Eccl.10.
spūs potestatē habentis, locū tuum ne dimiseris, uel inferiorē scilicet regēdo, uel superiorē qescendo. Sed hoc quod prius dixit conuenit rudibus adhuc & imperfectis: qbus loquit apl's. Humanū dico ꝓpter infirmitatē carnis uestræ. Sicut em̄ exhibuistis mēbra uestra seruire immūditiæ & iniqtati ad iniqtatē: ita nūc exhibete mēbra uestra seruire iustitiæ in sanctificationē. Habet quippe aīa tria facere in corpore: uiuificare, sensificare, regere. Sed siue auferat uita, siue sensus pturbet: de neutro cōdemnatur. Sin uerò tētatori uicta succubuit: hoc illi ad pctm̄ reputat. Dicit ei ergo, ne ascendēte sup eam spiritu locū suū deserat: hoc est ne ingruēte tētatione mēbra sua arma iniqtatis pctō exhibeat. Notandū autē quod dicit. Si ascēderit super te spūs potestatē habentis. Nihil qppe aduersus nos malignus spūs pōt: nisi missus aut pmissus. Vnde cū eius sit uolūtas quidē mala: nūquam potestas est nisi iusta. Nam uolūtas quidē mala ex seipso sibi inest: potestatē uerō nō aliūde quām à deo habet. Quā tñ potestatem semp moderat dñs: ne scilicet ex nequitia uoluntatis plus puniat quàm eorū exigūt merita q̄ puniunt. Et hæc de inferiori loco dicta sunt: Cæterū de superiori hoc intelligit: ne quietē mētis quam in deo habet tentāte diabolo deserat: sed undecūq; ille tētauerit: ipsa in deo fixa cōstanter in trāquillitate pmaneat. Hæc posterior sinia cōuenit perfectis, qui cū Helia dicere possunt: uiuit dñs deꝰ israel 4.Re.3.
in cuius cōspectu sto: & illud de Ioanne apl'o: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Hæc inquā sentētia cōuenit perfectis: qui iam in sua cōuersatione quodāmodo imitantur statum æternitatis. 1.Ioā.4.

Sermo quadragesimus nonus.

SIue ad austrum siue ad aquilonē arbor ceciderit: ibi erit. Austri calor & leuitas in sacra scriptura bonam solet habere significationem. Ab aquilone uerò pādit omne malū. Porrò hoies sicut arbores uidit aliquis. Excidit aūt arbor in morte: & quocūq; ceciderit ibi erit: qa ibi te iudicabit deus, ubi inuenerit. Ibi inquā erit immutabiliter & irretractabiliter. Videat quo casura sit antequam cadat: quia postquā ceciderit, non adijciet ut resurgat: sed necut se uertat. Quo uerò casura sit arbor si scire uolueris: ramos eius attende. Vnde maior est copia ramorum & ponderosior: inde Eccli.11.
Psal.40.

casuram

caſurā ne dubites, ſi tñ fuerit tūc excīſa. Rami nr̄i, deſideria nr̄a ſunt. Quib⁹ ad auſtrum extēdimur ſi ſpūalia fuerint: ſi carnalia ad aqlonē. Quæ uerò p̄p̄oderent: medium corp⁹ indicat. Ea nāq; p̄ponderāt: q̄ ſecū traxerint corp⁹. Sic em̄ eſt corp⁹ nr̄m inter ſpm̄ cui ſeruire debet, & carnalia deſideria quæ militant aduerſus aīam ſiue ptātes tenebrarū: acſi uacca ſit inter raptorē & ruſticum conſtituta. Quicqd ille mineť: quicqd intēdat: ſi uaccā nō duxerit ruſticus uicit. Sic quātumcūq; ſæuiat malignus, quātūcūq; praua deſideria crucīet, ſi uas ſuū ſibi uendicat aīa: uicīſſe credēda eſt: ut quēadmodū ait apoſtolus: non regnet peccatū in noſtro mortali corpore: ſed ſicut exibuimus membra noſtra ſeruire iniqtati ad iniquitatē: ſic exhibeamus ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Rom. 6.

Sermo quinquageſimus.

BOues ſunt, q i ope dei ſtrenue exercētur: qui ſeminat in lachrymis ſed in gaudio metēt. Iſti ſanè quæcūq; ſunt mūdi huj⁹ arbitranť ut ſtercora. Piger uerò cuius ſabbata uidētes hoſtes dērident: dehoneſtať ab hoſtibus in ocio ſuo: ſicut boues ſtrenui in laborib⁹ ſuis honeſtanť à deo. Quē em̄ maligni ſpūs pigrū uidēt ad ſpiritalia exercitia, in cogitationib⁹ ei⁹ ingerunt importune terrena: uelut de ſtercorib⁹ boū maſſas coagulantes: & pigrū ſicut dignus eſt lapidantes.

Sermo quinquageſimuſprimus.

Sapiē. 11. OVnia feciſti i pōdere & mēſura & numero. Ad differētia ipſi⁹ diuinæ eſſentiæ dictū eſt. Creaturæ enim in pondere & mēſura & numero factæ ſunt: ſolus creator his oībus caret. Pōdus in dignitate rei cōſiderať. In pondere igiť facta eſt, q̄ rei ſui generis eſt comparanda: aut ſm maius, aut ſm minus, aut ſm æquale. Pond⁹ habet q̄ quāti ualeat æſtimari pōt. Mēſura uerò in loco & tpe conſiderať. Q; ſi locū ſolū accipimus corpalem: incorporeorū mēſura in tpe erit & nō in loco. Neq; em̄ aīa in loco pōt eſſe corporeo: nec corp⁹ de quo magis uideť loc⁹ aīæ eſt. Quō em̄ corpe claudit: q̄ ſic uegetat exteriora ſicut interiora: ſic eſt in ſupficie cutis ſicut in uiſceribus intimis? Sed ex affectione carnali & cōſuetudine corporū ſic errat aīa: ut ſeipſam neſciat niſi corpoream Matt. 6. cogitare. ubi eſt em̄ theſaur⁹ eius: ibi eſt & cor. Hoc ſapit quod diligit. Affectionib⁹ ſiquidē obligata & illita terrenis: ſuā ipſius facie conſiderare non pōt. Infixa eſt in limo, p ſumdi, & ſeipſam nō uidet: ſed putat formā ſuam eſſe luteā illā quā portat imaginē. Sed oīno aliter eſt: & aliter cōſiderať mēſura aīæ ſm locū. Locus ſiquidē umicuiq; rei, finis eſt ſuæ ſubſtātiæ. Subſtantia uerò aīæ in rōne, in memoria, in conſilio, in iudicio, cæteriſq; ſimilibus eſt: q̄ oīa ſuo quoq; fine claduntť. In mēſura eſt ergo factⁿ⁹ oīs ſpūs p̄ter diuinū: qa & rō eius & memoria & cætera oīa ſuam habēt mēſurā. In numero facta ſunt oīa: uel ſm partiū cōpoſitionē: ut ſunt corporea: uel ſm uarietatē & mutabilitatē: ut ſunt etiā incorporea. Solus deus eſt, in quē nec pondus nec mēſura cadit omnino nec numerus. Vn⁹ deus eſt nō habet ſui generis cui ualeat cōparari. Vnus eſt & ſol⁹ ipſe penitus inæſtimabilis: æternus quoq; & immenſus: indiuiſus & omnino inuariabilis.

Sermo quinquageſimuſſecundus. Canti. 1.

OSculeť me oſculo oris ſui. Tria ſunt oſcula primū pedū: ſcd'm manuū: tertiū oris. Cū primo cōuertimur: pedes dñi oſculamur. Duo autem ſunt pedes dñi: mia & ueritas. Hūc utrūq; pedē de⁹ cōuertētiū cordibus imprimit: & utrūq; pedē pctōr qſq; ſi uere cōuertiť amplectiť. Si em̄ ſolā miam ſine ueritate reciperet: p. p̄ſumptionē caderet. Rurſus ſi ueritatē ſine mia reciperet: nihilomin⁹ p deſperationē periret. Sed ut fiat ſaluus: ad utrūq; pedē humiliter prouoluiť: ut p ueritatē pctā damnet: & per miam ueniam ſperet: & hoc primum oſculum. Secundū oſculū fit: cū primū ad bona opera conſurgimus. Tunc manus dñi oſculamur: cū ei noſtra bona opera offerimus: uel cū ab eo uirtutum dona recipimus. At uerò tertiū oſculū tūc fit: cū iam cōſumpto luctu pœnitētiæ: iā acceptis uirtutū donis mens cæleſti deſiderio inſpirata: ad ſecreta interioris cubiculi gaudia impatiens amoris introduci deſiderat: cum dulcibus ſuſpiriis uocem animi interrumpentibus pio cordis affectu decantat. Vultū tuū dñe requirā. Et ita ex uehementi deſiderio fit ei præſens ſpōſus: quem ſic amat: quem ſic affectat: cui ſic ſuſpirat. Primum itaq; oſculum fit in remiſſione peccatorum: & dicitur p̄pitiatorium. Scd'm fit in donis uirtutum & uocatur muneratorium. Tertiū fit in contemplatione cæleſtium: & uocať contēplatorium. Sciendum eſt autē eſſe duo gña contēplationis. Quidā em̄ ſunt q aſcendunt & cadunt: alij uerò q rapiuntur & deſcendunt. Aſcē dunt ſicut illi de qbus ſcriptum eſt. Cū cognouiſſent deū: non ſicut deū glorificauerūt, aut gratias egerūt. Gratias non egerunt: qa uiribus ſuis & ingenio tribuerūt: quod deus reuelauit illis. Ideò ſequitur caſus eorum: & euanuerunt in cogitationibus ſuis. Dicentes enim ſe eſſe ſapientes: ſtulti facti ſunt. Electi uerò rapiunť: ſicut Paulus & ſui ſimiles. Sed & deſcendunt: ut ea quæ p exceſſum mētis uiderint loquantur paruulis: eo ſanè mō quo capiantur ab ipſis. Rapiť Paulus cum dicit. Siue mēte excedimus deo. Deſcendit, cum dicit. Siue ſobrij ſumus uobis. Hoc poſteriori genere contēplationis rapi deſiderat aīa perfecta in caſtiſſimos amplexus ſponſi ſui, dicēs, Oſculeť me oſculo oris ſui. Ac ſi diceret. Ego nō uiribus meis, nō induſtria, nō meritis ad cōtemplanda gaudia dñi mei aſſurgere ualeo: ſed ipſe oſculeť me oſculo oris ſui: id eſt eius gña fiat: non per doctrinā: non per naturam: ſed per gratiam ſuam oſculeť me oſculo oris ſui. Miro autē modo gratiam operantis, & opus & modū operis cl g nter expreſſit. Cū em̄ dicit oſculetur: operātis gña monſtrať. Cū autē ſupponit oſculo ipſum opus, i. contēplatio deſignatur. Cum uerò adiungit oris ſui: modum operis, ſ. quō fiat contemplatio euidenter expreſſit. Per os qppe uerbū intelligiť. Fit autē contemplatio ex condeſcenſione uerbi dei ad humanam naturam per gratiam & exaltationē humanæ naturæ ad ipſum uerbum p diuinū amorem. Nec abſurdū cuiquam uideri debet ſi in cōtēplatiōe uerbi dei hæc ita diſtinguamus: cū eiuſdē quoq; uerbi dei incarnationē, eodem ordine factam euangelium teſteť. Ibi etenim gña p̄mittiť: cum ab angelo uirgo ſalutať. Aue, ingt, gña plena. Etem̄ cuius ſit & quāta ſit ipſa gña ſubiūgit dicēs. Dñs tecum. Opus etiā eiuſdē gñæ ſubinfertur: cum dicitur. Benedictus fructus uentris tui. Fructus namq; uentris tui: incarnatio eſt uerbi. Modus uerò tāti operis edoceť: ubi dicitur. Spiritus ſanctus ſuperueniet in te: & uirtus altiſſimi obumbrabit tibi. In qbus operib⁹ uerbi ſiue his q̄ de euāgelio protulimus: ſiue his quæ de canticis canticorum expoſuimus manifeſte conſtat: & iſtam: ſ. incarnationem ex ſola uberta te diuinæ gratiæ eſſe factam; nec illam, id eſt, contemplationem quandoq; humana uoluntate: ſed diuino tantum munere prouenire poſſe. Et notandum q̄ hæc ipſa contēplatio trib⁹ modis pro diuerſo ſtatu tēporū diſtinguitur. Et primo quidē uocatur cibus: ſecūdo pot⁹: tertio ebrietas. Vnde & in cōſequētib⁹ electi quoq; uoce ſpōſi inuitať dicētis. Comedite amici: bibite, & inebriamini chariſſimi. Prius comedūt dū in carne adhuc corruptibili degunt. Poſtmodū uerò corpore exuti & in cælum tranſlati iam bibere dicuntur eadē quæ prius comederant: qa iā p ſpeciē cōtemplanť ſine labore q̄ prius per fidē crediderāt dum in corpore poſiti peregrinarētur à dño, & in ſudore uultus ſui ueſcerentur pane ſuo: ſicut & nos facilius ſumimus ea quæ bibim⁹, quàm illa quæ mandimus: quia in illis nōnullus labor: in his leuis eſt trāſitus. In hoc ergo ſtatu poſiti ſancti bibere quidē poſſunt: ſed inebriari nō poſſunt: qm̄ à perfectiſſima contemplatione diuinitatis quo dammō retardantur: dum adhuc reſurrectionē ſui corporis in fine ſeculi præſtolantur. Qua facta ita corpus menti & deo mens inhærebit: ut iam deinceps nihil ſit quo ab interna ebrietate cōtemplationis reuocari poſſit. Prima itaq; inuitatione qui comedunt uocantur amici, i. chari. Canti. 5.

In ſcḋa ꝙa bíbunt charíores: ín tertía ꝙa ínebrianť charíſ
Cantíc.1 ſimi. Quía meliora ſunt ubera tua uíno. Duo ſunt ubera
ſponſæ: unū cōgratulatīōis alterum compaſſionis. Vnde
Rom.12. apl's his duobus paruulos fouēs: gaudere, ait, cū gauden-
tibus: flere cū flentibus. Vínū accípiť deſideríū ſeculare:
Deu.32. de quo ſcríptū eſt. Fel draconū uínū corū: & uenenū aſpi
dum ínſanabíle: fragrātía unguētis optímis. Innuít ꝙ alí
qua ſunt unguēta bona: alíqua meliora: ꝙbus oībus ſup-
ferant hec optíma. Dícam⁹ ergo tría genera eſſe unguen
torū, Primū fit de recordatíone pctōrū: cū, ꝓ ípſis cōpun-
gímur & uenía petímus: & hoc unguntū bonū eſt: quía
p̄s.50. cor cōtrítū & hūmliatū de⁹ nō ſpernit. Effuudíť aūt ad pe-
des dñí, ibíꝯ remuneratíonē accepit. ſ. remiſſionē pctōrū
Lucæ.7. cū dñs dícit. Remittūtur ei pcta multa: qm̄ dílexit multū.
Sc̄m unguentū fit de recordatíōe bñficiorū dei. Et hoc
recte ad caput effundíť: ꝙa uírtutes nō níſi ad deum à quo
Mar.14 ſunt referunť. Hoc aūt unguentū iam cari⁹ eſt: ꝙa de hoc
ſcríptū eſt. Vt qd pditío ſta unguēti facta eſt? Poterat em̄
uenundarí pluſquā trecētis denarijs: & darí pauperibus.
Ibídem. Sed hanc perditionē approbat dñs: cū dícit. Síníte eam.
Quíd íllí moleſtí eſtís? Pauperes em̄ ſemp habetís uobíſ-
cū: me aūt nō ſemp habebítis. Nō ſolū approbat, ſed etiā
Ibídem. remunerat: cū dícit. Amen díco uobís: ubícūꝙ p̄dícatum
fuerít hoc euāgelíū ín toto mūdo: dícet & ꝙ hæc fecit ín
memoríā eíus. Tertíū ergo unguētū cōponítur de p̄cío-
ſís aromatíb⁹: ſícut de qbuſdā ſctis mulíeríbus ſcríptū eſt:
Mar.16. ꝙ emerūt aromata ut ueníētes ungerēt Ieſum. Sed huíus
tertíj ungēti nō fit alíqua effuſſio uel pditío: quía noluit
dñs íllud ſup corpus ſuū mortuū effundí: ſed ſeruarí uíuo
corporí ſuo. ſ. eccl'æ ſanctæ: cuí nímírū mulíeres q̄ cū un-
guētís uenerāt míttunť reſurrectionē euāgelízare. Primū
ítaꝯ unguentū uocať unguētū cōpunctionís: & abſumíť
ígne cōtrítionís. Secundū deuotionís: & abſumítur ígne
charítatís. Tertíum uocatur unguentū píetatís: quod nō
abſumítur: ſed íntegrum conſeruatur.

Sermo quínquageſimuſtertíus.

Eſa.54. SIcut de Chriſto duo ſunt, unū nobís íncognī-
tū. ſ. gñatío díuína: de qua ſcríptū ē: gñationē
eí⁹ qs enarrabít. Alterū cognítū ut gñatío uel
opera humana: íta etiā de ſpūſancto. Alíud eí⁹
noſtrís eſt mētíbus occultū. ſ. quō, pcedat à p̄re & fílío cū
ſít æqualís & coætern⁹ eídē patrí & fílío: alíud uero ípſo
docente manifeſtū: uídelícet qbus modís opereť gratíam
ſuā ín nobís. Duplex ꝙppe eſt opatío ſancti ſpūs. Operať
ením ín nobís alíud ꝓpter nos: alíud ꝓpter ꝓximos. Pro-
pter nos. í. ꝓpter utílitatē noſtrā operať ín nobís. Primo
cōpunctionē, cōſumēdo pcta. Secūdo deuotionē, ungen
do & ſanādo uulnera. Tertío creando íntellectū, tanquam
pane cōfirmat nos & roborat. Quarto hæc ípla multípli-
cí⁹ augēdo, & amorē ínfundēdo, quaſi uíno ínebríat. Cæ
1.Cor.14 tera charíſmata. í. ſapientíæ cōſília & hmōí danť uobís ad
utílitatē alíorū. Vnde apl's cū de díſtríbutīōe donorū lo-
quereť nō aít ſímplícíter: alíj dať ſapientía: alíj ſcientía: ſed
addídit, dícēs, ſermo ſcíētíæ: ſermo ſapientíæ: ut oſtende-
ret ꝙ hmōí dona ꝓpter alíos danť. ſ. ut alíj ædíficentur. In
ꝙbus opíbus cauendū eſt duplex perículum: ne uel ílla q̄
Eccl'.20. dantur ꝓpter nos díuídamus ꝓxímís: uel ílla q̄ ꝓpter ꝓxí
mos reſeruemus nobís. Sí ením quæ pro utílitate alíorū
1.Cor.4 accepímus retínemus tātum nobís: charítatē nō habem⁹
& dícit nobís. Sapientía abſcondíta & theſaur⁹ ínuíſus q̄
utílitas ín utríſꝯ? Rurſus ſi de donís dei uelím⁹ ínnoteſce
re hoībus non deo ín occultís cordís placere: humílitatē
perdím⁹, & merító íllа uoce íncrepamur. Quíd habes qđ
non accepíſtí? Sic utroqꝯ modo períclítamur: hínc humí-
lítatē: íllínc amíttendo charítatē. Et qs ſíne humílítate &
charítate poteſt ſaluus fierí? Rectus ergo ꝓfect⁹ noſtrí or
do eſt: ut íllís donís. ſ. cōpunctíone & cæterís ſtudeamus
ímpleri primū: deínde ſi per gratíā ſpūſancti cætera ſuper
creuerít: íd eſt ſapíētía & ſcíētía: curem⁹ íllа ꝓxímís par-
tírí. Ita ſanē obtínebím⁹ íllud ſpūſcti donū: qđ uocať dí-
ſcretío ſpírituū: ſí & ea q̄ nobís tantum congruūt, nobís
reſeruemus: & ea quæ ad alíorum utílitatem conferuntur
nobís: largíamur & proxímís.

Sermo quínquageſímuſquartus.

OSculetur me oſculo oris ſui. Os patrís íntelligíť Canti.1.
fílíus. Nemo autem nouit fílíum níſi pater: & ne Matt.11.
mo nouit patrem níſi fílíus: & cuí uoluerít fílíus
reuelare. At uerò cuicunqꝯ fit iſta reuelatío ſiue
patrís ſiue fílj: nō fit níſi per ſpm̄ſctm̄. Hínc eſt ꝙ cum Pe
trus díxiſſet dñe: tu es xp̄s fílíus dei uíuí: íllе reſpondít, Mat.16.
Beat⁹ es ſímon baríona: qđ ínterp̄tať fílíus colūbæ: quía Ibídem.
caro & ſanguís non reuelauít tíbí: ſed pater meus qui eſt
ín cælís. Et apl's cū p̄míſiſſet ꝙ ocul⁹ nō uídit, & aurís nō 1.Cor.2.
audíuit &c: ſtatím ſubíunxít: nobís autem reuelauít deus
per ſpm̄ ſuū. Videť ergo ſponſa gratíā habere ſpūſſancti
ꝓ quā cognoſcat fílíū æqualē patrí. Nec dícit oſculeť me
ore ſuo quod ſoli⁹ fílj eſt dícere: uon cuíuſquā creaturæ,
ꝙppe q̄ nullo mō pōt eſſe æqualis p̄rí: ſed oſculo oris ſui.
Porrò oſculum cōe eſt oſculantís & oſculatí. Sí ígitur ſe-
mínícē oſculanť pater & fílíus: qd eſt eorū oſculū: níſi ſpūs
ſanctus? Hoc ítaqꝯ flagrat ſpōſa oſcularí: oſculetur me, ín
quiens, oſculo oris ſui. Hoc oſculum teſtať etíā Paulus eā Gala.4.
accepiſſe: cum dícit. Qm̄ eſtís fílj míſit deus ſpm̄ fílj ſuí ín
corda noſtra clamantē, abba pater. Hoc oſculū pollíceba
tur & ípſe ſaluator: cū ad ínſtātíā oronís exhortareť diſci
pulos. Sí uos, ínquít, cū ſítís malí noſtís bona data dare ſi Matt.7.
lj uīs: quāto magís p̄r ueſter q ín cælís eſt dabít bona. í.
ſpm̄ bonū petentibus ſe? Ex huíus oſculí ímp̄ſſione ſuſci
pít aía rōnalis ab ípſo ſpōſo ſuo uerbo dei cognítionem
& amorē ueritatis. Quæ duo quaſi labía ímprímit eí ípſa
dei uírtus & dei ſapientía. Síquídem ſapientía cognítío-
nē: uírtus cōfert amorem. Habet & ípſa aía ſímíliter duo
labía, ꝙbus oſculať ſponſum ſuū. í. rōnem & uoluntatem.
Rōnis eſt percípere ſapíētíā: uolūtatís uírtutē. Sí ſola rō
percípíat ſapientíæ cognítionem: & uoluntas non habet
uírtutís amorē: non eſt plenū oſculum. Aut ſi ſola uolun-
tas obtíneat amorē: & rō mínímе pcípíat cognítionē: ní-
hílomín⁹ eſt ſemíplenū. Tunc uerò plenum & perfectum
eſt: qn̄ & ſapía illuſtrat rōnē: & uírtus affícit uoluntatem.

OSculetur me oſculo oris ſui. Tría ſunt oſcula: Cañ.1.
reconcílíatorīū: numeratorīū: cōtemplatorīū,
Primū ad pedes: ſecundum ad manum: tertíum
ad os ſumitur. In prímo accípiť remíſſío pecca
torū: ín ſecūdo munus uírtutum: ín tertío cognítío ſecre
torum. Vel íta: oſculum doctrínæ, naturæ, gratíæ.

Sermo quínquageſímuſquíntus.

DVo ſunt ubera ſpōſæ: cōgratulatío & cōpaſſío.
Gemína lactís ſpecíes, exhortatío & conſolatío.
Tría unguēta, cōpūctío, deuotío, píetas. Cōpū-
ctío de recordatíōe pctōrū: deuotío de recorda-
tione beneficíorum: píetas ex conſideratíone míſerorum.

Sermo quínquageſímuſſextus.

DVo ſunt pedes dei: míſerícordía & íudícíū. Hís
círcuít & perambulat ſúgíter ſpíritales mētes:
exultās ut gígas ad currēdā uíā: ſí tñ tales ſunt Pſal.18.
de qbus merito dícat. Habítabo ín íllís: & de-
ambulabo ín eís. Hos ergo pedes prímo ungít aía pecca-
trix íllo prímo unguento: qđ dícitur compunctionís. De
níqꝯ María quæ peccatrix erat: unxít pedes Ieſu. Nec me-
díocre ſanè unguentum hoc uídeatur, de quo ſcríptū eſt:
& domus ímpleta eſt exodore unguēti. Nec mírum: cum Ioan.12.
etiam ín cæleſtíbus ſentíatur huíuſcemodí unguenti fra-
grantía: ueritate atteſtante quæ aít: gaudíum eſt angelís Luc.15.
dei ſuper uno peccatore pœnítentíā agente. Verum quā-
tumlíbet unguētum hoc precioſum uídeatur: tñ compa-
ratum alterí quod appellatur deuotionís: & conficitur ex
memoría beneficíorū díuínorū: quo & ungitur caput do
míní: uile & nullíus precíj íntelligítur. Deníqꝯ de íllo díci
tur cor contrítum & humíliatum deus non deſpícies: de p̄s.50.
íſto uerò ſacrificium laudís honorificabit me, caput ex p̄s.49.
eo ungís, cum de ſuís donís deo gratías agís. Síquí-
dem caput Chriſti, deus. Deitas ergo ín Chriſto tangí 1.Cor.11.
tur quoties

tur quoties ad laudem ipſius eiꝰ beneficia memoramus: ſicut non tam deitas quàm humanitas neceſſe eſt ut cogi tetur: cum nō eius dona ſed noſtra peccata recordamur. Nam in carnis aſſumptiõe duos illos pedes ad hoc acce piſſe cognoſcitur: id eſt miſericordiã & iudicium: ut pec cator qui ad caput, id eſt ad deitatẽ acceſſum non habeat: ad pedes, id eſt ad humanitatem accederet. Niſi enim pes
Heb. 4. ille quem diximꝰ miſericordiam, ad hominem aſſumptum pertineret, paulus de illo non diceret. Tentatum autem per omnia pro ſimilitudine abſq; peccato: ut miſericors
Ioan. 5. fieret. Et niſi iudicium æque ad hominem pertineret: ipſe homo deus de ſeipſo non dixiſſet. Et poteſtatem dedit ei iudiciũ facere: quia filius hominis eſt. Itaq; ad hos pedes uiri doloris & ſciẽtis infirmitatem, peccator accedere nō
Heb. 4. dubitãs: fidenter loquitur. Nunc aũt cum fiducia accedi mus ad thronũ gratiæ. Non enim habemus pontificem: qui non ſciat compati infirmitatibus noſtris. Peccatrix ergo ad pedes: iuſta ad ungendum caput accedit. Tanto autem unguentum capitis ullo alio quod pedibus appo nitur præcioſius eſt æſtimãdum: quãto ſpecies quibꝰ cõficitur: illis cõſtat eſſe precioſiores. Has quippe facilè & abſq; labore in noſtra regione reperimus. Peccatores ſi quidem omnes ſumus. Porrò illas difficile ac de longin
Iacob. 1. quo ualde: utpote de paradiſo dei aſportatas ſuſcipimus. Omne enim datum optimum: & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à patre luminum. Quid deniq; huiuſmodi unguento excellentius: de cuiꝰ effuſione etiã
Lucæ. 7. apoſtoli murmuraſſe dicuntur dicentes: ut quid perditio
Mat. 26 hæc? potuit enim uenundari & dari pauperibus. Sed & nunc quoq; cum fortè uidetur quiſpiã uacare deo, tãteq; deuotionis & gr̃æ, ut merito credaꝫ ungere caput chriſti perſiſtens iugiter in ſctã quiete & gratiarum actione & di uinæ delectatione deuotionis: non deſunt q hoc perditio nẽ dicant, & iuſto ut ſibi uideꝫ murmure cõqueruntur q̃ is q pluribꝰ ꝓdeſſe poterat quieſcat ſibi: non q̃ ſanctitati inuideãt, ſed q̃ prouideãt charitati. Cæterũ ipſa charitas deus huiuſcemodi aĩæ plerũq; parcit: quã uidet ſpiritali bus ſtudijs delectari: maximeq; ſi talem eam nouerit: q̃ ad huc puſillanimitate & imbecillitate ut mulier ſit, & necdũ in uirũ perfectũ profecerit. Quod utiq; melius ipſe diſcer nit qui intuetur cor: quàm homes qui in facie tantũ uidẽt & ſm faciẽ iudicant: cũ uidelicet minime attendũt nō eſſe eiuſmodi facilitatis deuote quieſcere, & fructuoſe occu pari: humiliter ſubeſſe & utiliter præeſſe: regi ſine quære la: & regere ſine culpa, obedire ſpõte & ĩperare diſcrete: bonũ deniq; inter bonos eſſe, & bonũ inter malos: imo ẽt eſſe pacatũ inter filios pacis, & his qui oderunt pacẽ ex hiberi pacificum. Sciens ergo ieſus q ſint, qui ue non ſint idonei implicari curis pro tali delicata aĩa, quã pro ſui ad huc teneritudine, tractãdis negotijs minꝰ ſufficere ſentit aduerſus aliud ſentiẽtes, & ob hoc eiꝰ quietem tanquã in
Mat. 26 fructuoſam bono quidẽm zelo: ſed nõ ſcd̃m ſciam inſimu lãtes: ipſo reſpondet affectu. Quid moleſti eſtis huic mu lieri? Nã & ſi (qd̃ fatẽdũ eſt) meliꝰ eſt ad qd̃ illã trahere tẽtatis: bonũ tñ opus eſt qd̃ operata eſt in me. Sinite eam interim operari bonũ qd̃ põt. Noui eñ ego: q̃ adhuc mu lier ſit. Cũ ergo mutatione dexteræ excelſi de muliere fa
Eccl. 42 ctꝰ fuerit uir qd̃ & me qñ tñ erit latere nō poterit: qa me ꝓuocante ꝓmouebitur: me quoq; ſeruãte tenebit: tũc me lior erit iniquitas uiri quã nũc benefaciens mulier. Vnde & illud melius ſpero. Nec reputo perditionem unguenti huius effuſionem: in quo & mulieris deuotio deſignatur: &mea præfigurat ſepultura. Huc accedit q̃ tam late ſuam
Mat. 26 fragrantiã circũquaq; diffundit: quare ubicũq; prædica tum fuerit hoc euangelium, dici etiam habet q̃ hæc fecit in eius commemorationem.

Sermo quinquageſimuſeptimus.

IAm ad tertiũ unguentum accedamus. Sanè in duorũ p̃miſſorum alterutra collatione: priore ſequens abſq; oĩ ambiguitate cognoſcitur eẽ melius longeq; excellentius. Illud autem mirũ uideꝫ ſi tertiũ aliq̃d inueniri q̃rat q̃d̃ ambobus iure de beat anteponi: iuxta q̃d̃ optimũ unguẽtũ ſpõſa ſua redo lere ubera gloriet. Alioqn optima non ſunt ſi nõ uincũt & meliora: ſicut & meliora ueraciter nõ dicunt niſi quæ ſuperãt bona. Porro tantæ excellentiæ unguentum illud ſecundũ quo caput unctũ inuentũ eſt: ut uix q̃libet ei di uitiæ nõ dico p̃ferri: ſed nec ſaltem cõferri poſſe uideantur. Ego tamẽ nõ crediderim ſponſam eſſe mentitã quippe q̃ habeat ſponſum ipm ueritatẽ, cuius & hic uerba lo quitur: q utiq; ſicut fallere nõ uult: ita nec falli põt. Alio quin fruſtra deſiderat & ſuſpirat ueritatis amplexib⁹ iũgi: mẽtiens ueritati. Quæ eñ mẽdacio ſocietas cum ueri tate? Quin potius ueritas perdit oẽs qui loquũtur men
Pſal. 5. daciũ. Fortaſſis in euãgelio ſi q̃rimus: inuenim⁹ ꝑceſſiſſe
Mar. 16. & huius figuram. Maria, inquit, magdalene & maria Ia cobi & ſalome, emerũt aromata: ut ueniẽtes ungerẽt Ie ſum. Vides ne in prima frõte ꝓpoſiti capitli quãti æſtimã dum ſit etiã hoc materiale unguentũ: cuius aromatibus cõparãdis nõ una uel duæ ſufficere potuerunt? Vna pri mũ: una & ſcd̃m attulit unguentũ. Ad hoc aũt comparã dũ & p̃parandũ tres pariter cõuenerũt: ut ſimꝫ uidelicet emerent q̃d̃ per ſe ſingulæ nõ poterãt, ſic uenientes un gerẽt Ieſum. Nõ ſolũ pedes aut ſolũ caput: ſed ut uenien tes, inqt, ungerẽt Ieſum id eſt totũ corpus. Sed attẽde q̃ tã p̃cioſi huius unguẽti xp̃s pati noluerit perditionẽ fie ri, & ideo nõ inuẽto corpore reportarunt illud, & iuſſæ ſunt exhibere uiuo q̃d̃ p̃parauerãt mortuo. Q̃d̃ & fece rũt: cũ ꝓtinus nũciato gaudio reſurrectiõis diſcipulorũ qui ꝓculdubio mẽbra xp̃i & mẽbra uiua erãt: triſtitia cor da delinire curarunt. Que utiq; mẽbra niſi plus illo cruci fixo corpore xp̃s diligeret: pro his illud crucifigendũ nõ tradidiſſet. Liquet itaq; q̃ duo illa tãto hoc ultimũ p̃celꝫ lit unguẽta: quãto xp̃s hoc ſuum corpus id eſt eccleſiam cui exhibetur illo quod ex eo ungi uoluit quod & ꝓpter huius redemptionem tradi uoluit cõſtat eſſe amabilius.

Sermo. LVIII.

DEuertere reuertere Sunamitis: reuerte
Cant. 6. re reuertere ut intueamur te. Reuertere primo ab ĩepta lætitia: reuertere ſcd̃o ab inutili triſtitia: reuertere tertio ab inani gl̃ia: quarto reuertere à latẽti ſuperbia. Ina nis gloria eſt: quæ ab ore hoĩm uenit ex trinſecus. Superbia latẽs oriꝫ intrinſecus. Cũ hæc oĩa uitia reliquerit aĩa: intuebiꝫ eã ſpõſus eius. Ob hoc aũt debet ab alijs abſtinere: ut digna fiat eius cõplexibus. Vñ & ad eam dicitur: reuertere reuertere ut intueamur te.

Sermo. LIX.

EMiſſiones tuæ paradiſus. Vox illiꝰ cæleſtis hie
Cañ. 4. rulem: congaudentis huic quæ peregrinaꝫ in terris. Sunt autem tres emiſſiones. Prima cõiu gatorum pœnitentium in mundo, ſecũda con ueruſorum cõtinentium in clauſtro, tertia prælatorũ præ dicãtium & orãtium pro dei populo. De prima emiſſio ne, id eſt pnia dicunt angeli: quibꝰ gaudiũ eſt ſuper uno
Luc. 15. peccatore pœnitentiam agente. Quæ eſt iſta quæ aſcẽdit
Canti. 3. per deſertum ſicut aurora conſurgẽs? Aſcendere autem dicitur hæc aĩa pœnitẽs per deſertũ: terrã, ſ. inuiã & ina quoſam peccatorũ ſuorũ recordãdo. Aſcendit ſicut uir gula: cadẽ peccata humiliter cõfitendo. Quæ cõfeſſio re cte fieri ſicut uirgula fumi dicit: q̃a per plures peccatorũ ſpecies tanquã fumus de thuribulo p plura foramina de riuaꝫ. Et notandũ q̃ cũ fumus nũquã habeat ſplẽdorem: nũnunquã tñ habere poſſit odorem. Q̃ hic fumus cõfeſ ſionis odorem quendã pietatis: habeat innuit ex his quæ ſubiũguntur. Ex aromatibus mirrhæ & thuris & uniuer
Ibidem. ſi puluerĩs pigmentarij. Confeſſionem debet ſemper co mitari myrrha & thus: id eſt mortificatio carnis & oratio cordis. Alterum enim ſine altero: ait parũ aut nihil pro deſt. Nam ſi quis carnẽ mortificet & orare diſſimulet: ſu perbus eſt, & dicit ei. Nunq̃d mãducabo carnes taurorũ: aut ſanguinẽ hyrcorum potabo? Item ſi orauerit & car
Pſal. 49

Mar.7. nem ſuam mortificare neglexerit: audiet. Quid uocatis
puer.28 me dñe dñe, & nō facitis q̄ dico? Et illud. Qui auertit au-
rem ſuā ne audiat legē: oratio ei⁹ erit execrabilis. Vtrūq;
ergo alteri ſuffragar̄, dū cōſtat q̄ alterū ſine altero repro-
Cant.3. bar̄. Sequit̄. Et uineriſ puluerís pigmētarij. Poſt recor-
datione & cōfeſſione pctōrū: poſt mortificatione & ora-
tione: exhibēdus eſt fruct⁹ eleemoſynarū. Quæ bene puluis
dicūtur: qa de terrena ſubſtātia fiūt. Pigmētarius uerò: qa
Actu.10. ſuauiſſimū odorē emittūt. Hīc eſt q̄ cornelio bñ agēti di
ctū eſt: Orones tuæ & eleemoſynæ tuæ aſcēderūt. Vel uni-
uerſi puluerís pigmētarij ideo dicit̄, qa nō ſolū magna ſed
etiā minima quæq; pctā cōterēda ſunt p cōfeſſionē. & di-
luēda p cōpūctionē. Hæc de prīa emiſſiōe dicta ſufficiāt.

Sermo. LX.

SEcunda eſt uita contientiū in clauſtro uel ere-
mo. In hac emiſſiōe nulla fit deſerti mētio aut
fumi ſeu pœnitentiæ: ſed lucis ſplendoris atq;
uirtutis. Deniq; in huius laude angelica uoce
Cāti.6. cantat̄. Quæ eſt iſta q̄ aſcēdit ſicut aurora conſurgēs: pul-
chra ut luna, electa ut ſol, terribilis ut caſtrorū acies ordi
nata? In quibus uerbis triplex uirt⁹ eius oñdit̄: hūilitas,
caſtitas, charitas. Aurora qppe, finis eſt noctis & initiū lu-
cis. Nox aūt uitā pctōris, lux ſignificat uitā iuſti. Aurora
ergo q̄ fugat tenebras lucē nunciat, merito humilitatem
deſignat: qa ſicut illa diē & noctē, ita iſta diuidit iuſtū &
peccatorē. Nā hinc id eſt ab hūilitate iuſtus q̄ſq; incipit,
& inde pficit. Vñ etiā ipſa aurora cōſurgēs dicitur: ut ui-
delicet uirtutū ſtructura ſurgens ab humilitate tanquam
proprio fundamēto erigat̄. Igitur ad oſtēdendā eius hu-
militatē dictū eſt. Sicut aurora cōſurgēs. Illud uerò quod
ſequitur pulchra ut luna: caſtitatē demonſtrat. Porrò lu-
na dicitur ſpēdorem ſuum nō à ſe habere, ſed à ſole trahe-
re quantoq; magis ſolis cōſpectui cernēda opponit̄, tāto
maiore ſui parte ab eiuſdē ſolis lumine illuſtrat̄. Similiter
congregatio ſeu quæq; fidelis anima, ſi ueri ſolis obtuti-
bus offeratur intuenda, ſine dubio ex uiſiōe illius admi-
tit protin⁹ in ſe decus quoddam pulchritudinis & uenu-
ſtatē caſtitatis. Vñ fit ut & ex eius lumine creſcēs & pro-
ficiens etiā ad perfectionem prouehatur: ut recte dicatur
de illa quod ſequitur electa ut ſol. Quare ut ſol? An ideo
quia refulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eorū? Sed
ibi unde ſicut ſol fulgebūt: niſi de ſplēdore ueſtis nuptia-
lis? Ipſa eſt em̄: qua utiq; in terris poſiti ueſtiendi erāt il-
li quibus dictū eſt. Vos autē ſedete in ciuitate, donec in-
duamini uirtute ex alto. Hac uirtute charitatis quam ue-
ſtis illa nuptialis ſignificat: quiſquis indutus fuerit, eāq;
in ſe recte ordinauerit: erit p culdubio terribilis hoſtibus
ſuis ut caſtrorū acies ordinata. Nam de cæteris quidē uir
tutibus quātaſcunq; ſine charitate habuerit: non curant
dæmones. Cum uerò charitatē & ipſam ordinatā in acie
uiderint: ilico præcipites agūtur in fugam. Poteſt in eo
qd̄ dicit̄ electa ut ſol: perſeuerantia intelligi quæ tm̄ ele-
ctorum eſt. In eo autē quod ſequit̄ terribilis ut caſtrorum
acies ordinata, diſcretio mater uirtutū: per quam terrent̄
& fugantur dæmones: acquirūtur & cōſeruant̄ uirtutes.
Poſſunt & alia multa in hac ſecunda emiſſione congrue
& intelligi & dici: ſed hæc pauca de mltis dixiſſe ſufficiat.
Tertia emiſſione cōuenit ſanctis prædicatoribus, quorū
uita & doctrina etiā uox illa ſub ammiratiōe pferē. Quæ
eſt iſta q̄ aſcēdit de deſerto delitijs affluens: inmixa ſuper
dilectum ſuū? In prima emiſſiōe dictū fuerat quæ eſt iſta
quæ aſcēdit p deſertū: in hac autem quæ aſcēdit de deſer-
to: quia nimirū ibi pœnitētes cōpungūt ſpinæ per quas
incedūt, hic uerò doctores qcqd de ſeculo ſubripere po-
tuerūt ſublimi mēte calcauerūt. Ideo dictum eſt de deſer-
to delitijs affluēs. Sed quærendū eſt quæ ſint illæ delitiæ
quibus affluere dicuntur, & quis ille dilectus, aut cur ſup
eum inniti dicantur. Neq; enim paruæ æſtimandæ ſunt:
quæ à ſupernis ciuibus delitiæ nominantur. Siquidem
huiuſcemodi delitiæ mētis ſunt, nō uētris: animi nō cor-
poris, ſpiritus non carnis, rationis nō ſenſualitatis, inte-
rioris nō exterioris hoīs. Quas ut breuiter aliquo modo
deſcribā: ipſæ ſunt abūdans infuſio gratiæ ſpiritalis. Bea
ta illa anima cui talis gratia infundit̄: quæ in benedictio
nibus ſuprnæ dulcedinis p̄uenitur: ut templum dei & ora-
culū ſpiritusſancti efficiat̄. Tali qppe aīæ deſſe non p̄ſt di
uitiæ ſalutis ſapientia & ſcīētia, & eiuſdē ſalutis optimus
theſaurus timor dñi. Quib⁹ delitijs cū abundauerit & re-
pleta fuerit, exaltet iam in eccleſijs dñm, & in cathedra ſe-
niorū laudet eū. Q̄ in aure audiuit in cubiculis p̄dicet iā
ſup tecta, & ſic affluet delitijs. Affluere em̄ dictū eſt uerbo
doctrine inſiſtere, exēplo uitæ lucere: op⁹ ſpiritale inſtan
ter exercere. Sed neceſſe eſt: ut in his oībus nō ſuā ſed au-
toris ſui q̄rant gloriā. Ipſe eſt em̄: dilect⁹ eius de quo ſcri
ptū eſt. Ego dilecto meo & dilectus meus mihi: & de quo
pater: hic eſt filius meus dilectus ip̄m audite ſuper quē in Cañ.2.
nitendū eſt: ut uidelicet illius gr̄æ auxilio aſcribatur op⁹ Lucæ.6
eius à quo oīa, p quē oīa, & ad quē oīa referūtur. Cur aūt
ſuper eū inniti debeat: ipſe dilectus qui docet hoīem ſcīē
tiā pleniùs nos doceat. Ait ille diſcipulis ſuis: quos hmōi
delitijs implebat. Ego ſum uitis, uos palmites. Sicut pal- Ioan.15.
mes non pōt facere fructum niſi manſerit in uite, ſic & uos
niſi ī me manſeritis. Et iterū. Sine me, inq̄t, nihil poteſtis
facere. Ac ſi apte diceret. Si delitijs uultis affluere: inniti- Ibidem.
mini ſup me. Sed iā uedeamus quō illi affluāt & innitant̄.
Veniat in mediū unus pro oīb⁹: ille p̄dicator egregius.
Eya beatiſſime paule affluе delitijs tuis. Certè cū euange-
liū ab hieruſalē per circuitū ad illiricū p̄dicaſſes: cū ſine
ſumptu ip̄m euangeliū poſuiſſes: cū cæleſtes theſauros fi-
deiq; ſacramētū græcis ac barbaris, ſapiētibus & inſipiē
tibus ut prudens ac fidelis diſpenſator erogaſſes: cū mor
tificationē ieſu in tuo mortali corpore circumtuliſſes: &
inter multas ammirādas uirtutes tuas quas tu potuiſti fa
cere nos uix poſſum⁹ enarrare: etiā allud cū omni auctori
tate ſine oī arrogantia: cum eſſes ap̄lorū tuo iudicio mini 1.Cor.15
mus: tm̄ auſus es dicere. Gratia dei in me uacua non fuit: Ibidem.
ſed abūdanti⁹ oībus illis laborauī. Magnæ, & ut ita dicā,
delitioſæ delitiæ. Sed ne illas amittas inmitere ſup dilectū Ibidem.
tuū. Nō aūt ego, inq̄t, ſed gratia dei mecū. Rurſum aff.uc:
qm̄ ut uerū fatear delectāt ualde tales delitiæ. Omia poſ
ſum ait. Iterū inmitere. In eo, inq̄t, qui me confortat. Item Phili.4.
dicit ap̄ls. Qui gloriat̄ in dño gloriet̄: hoc eſt, qui delitijs 2.Co.10
affluit ſuper dilectum ſuū inmitat̄. Hæc de tribus omiſſio-
nibus in ſignificatiōe triū generū hoīm quos in hac uita
continet ſancta eccleſia: quos etiam apud ezechielem deſi
gnāt Noe Daniel & Iob adiuuante dño diximus: quam
uis in ſingulis quibuscq; perfectis poſſint non incōuenie-
ter aſſignari: Et in his quoq; prima emiſſio eſt pœnitētia:
ſed̄a iuſtitia: tertia doctrina. Prīo em̄ pœnitēdo cōuertun
tur, ſed̄o bene uiuendo iuſtitiā exercent, tertio ſi bene p
fecerint ipſam iuſtitiā quā uita tenent uerbo docent. Sed
qm̄ uirtutibus inſidiant̄ uitia & ita iuxta ſunt poſita: ut q̄
ab illis deuiauerit iſtorū laqueos incurrat: oportet ut ſit
pœnitentia ſine pudore: ne ſcilicet erubeſcat cōfiteri con
miſſa peccata: caucat iuſtitia ſimulationem: climinet pla-
tio elatiōem. Vbi enim magnitudo gratiarum eſt: ibi etiā
magnitudo diſcriminis eſt.

Sermo. LXI. Cañ.5.

VEni in hortum meum ſoror mea ſponſa. Alibi Cañ.1.
dicitur. Introduxit me rex in cellarium ſuum. Cañ.3.
Alibi dicitur in cubiculū ſuum. Hæc triplex
introductio fit animæ rationali à ſpōſo ſuo uer
bo ſcilicet dei: ſed̄m triplicē ſenſum ſcripturarum: hiſto-
ricum, moralem, myſticum. In horto eſt hiſtoricus. in cel-
lario moralis: in cubiculo myſticus. In horto: id eſt in hi-
ſtoria continetur triplex trinitatis operatio, creatio cæli
& terræ, renouatio cæli & terræ, confirmatio cæli & tera
ræ. Pater creauit, filius reconciliauit, ſpiritusſanctus con
firmabit. Et aliud tempus eſt creationis, aliud confirma-
tionis, aliud reconciliationis, ſicut & in horto aliud eſt
tempus plantationis, aliud fructus colligendi, aliud ue-
ſcendi. Creatio & reconciliatio ſunt preſentis, confirma-
tio futuri

tio futuri ſeculi. In principio temporis creauit pater: in plenitudine temporis reconciliauit filius: poſt omne præ
Ioan.5. ſens tempus confirmabit ſpiritusſanctus. De patre dixit
Ibidem. filius, pater meus uſq; modo operatur. Et de ſe ſubiunxit, & ego operor. Similiter & ſpiritusſanctus in conſumma tione ſeculi uerè poterit dicere. Pater & filius uſq; modo operantur, & ex hoc iam operor ego cū ſcilicet iā fecerit corpora noſtra ſpiritalia: corpusq; adhæſerit ſpiritui & ſpiritꝰ deo: hoc ipm corpꝰ eodē ſpritusancto ſic cōfirmāte ut iam deinceps abſq; ullo temporis interuenientis mo mento fiat quod ſcriptum eſt. Qui adhæret deo unus ſpi
1.Cor.6. ritus eſt. De creatione inſtruit nos uetus teſtamentum, & promittit reconciliationem. Reconciliationē exhibet nouum teſtamētum, & ſpondet confirmationem.

Sermo. LXII.

SEcūda introductio eſt in cellariū. Hoc cellarium cōtinet moralē ſcientiam: & habet tres diſtinctas māſiones. Prima dicit aromatica: ſecūda fructuaria: tertia cella uinaria. In prima ſunt q bene ſe habēt cū prælatis: in ſecūda q cū æq̄libꝰ: in tertia qui cū ſubditis. Eſt ergo prima cella diſciplinæ, ſecūda naturæ, tertia gratiæ. Qui em̄ perfecte cōuerſatiōis nititur cumulū attingere: fit primum diſcipulus & ingreditur cellam diſciplinæ: in qua mores eius à magiſtro uarijs uirtutibus uelut à pigmentarijs aromata diuerſis ſpeciebus componuntur. Vnde & iſta cella dicitur aromatica: quia tales quique dū ultro amplectuntur diſciplinæ laborem: optimum alijs exemplo ſuo effundunt imitationis odorem. Inde conſequenter ingrediuntur in ſecundam cellam naturæ: quoniam illi quidem cæteris condiſcipulis concordare facile poſſunt: qui ſub magiſtro propriam uoluntatem uoluntatem frangere dedicerunt. Et hæc cella ubi cum cæteris communiter uiuitur congrue cella naturæ dicitur: quia omnes homines æquales quidem natura genuit: ſed alios alijs meritorum cauſa uel præpoſuit uel ſuppoſuit. Dicitur etiam
pue.18. fructuaria: qa magnæ utilitatis eſt ſi quiſq; gratiam quam
accipit in alterutrum adminiſtrat. Vnde ſcriptum eſt: fra
ps.132. ter fratrem adiuuans, exaltabitur ſicut ciuitas munita. Et itē dicit propheta. Ecce quàm bonū & quàm iocundū: habitare fratres in unum. At uerò cum conſummati plene fuerint in hac ſecunda cella naturæ: tunc tandem ingredi poſſunt tertiam quæ eſt gratiæ: ut etiam cæteris inſtituendis præſint: qui cum cæteris iuſte, & ſine querela uixerint. Et hæc quoq; cella dicitur uinaria, ut ſcilicet ferueant charitate qui cæteris præſunt in regimine. Dicitur
Nota, etiam cella gratiæ, quod nomen ſcilicet alijs quoq; duabus poſſit eſſe commune. Nam & diſciplina & ſocialis uita donum gratiæ eſt: iſta tamen ſibi illud uendicat ſpecialiter: quoniam quidem multum facile eſt ſubijci uel ſociari: rarum uerò & difficile ad aliorum regimen utiliter quemuis poſſe transferri. His tribus cellis continentur & formantur omnium hominum mores. Omnes enim homines: uel ſunt prælati, uel æquales, uel ſubditi. Quemadmodum autem eliguntur de hortis quæque potiora, & in cellarijs reponuntur: ubi etiam diſtincta habent loca in quibus ſeruentur: ita de hiſtoria ſumitur, & quaſi recondit in cellario moralis ſenſus: unde omnis humana
1.Pet.5. uita inſtruatur. Legunt etenim ibi prælati quales ſe exhi
2.Cor.1. bere ſubditis debeant: cum eis dicitur. Non dominantes in clero: ſed forma facti gregis. Et illud. Non quia dominamur fidei ueſtræ: ſed adiutores ſumus gaudij ueſtri.
Ioan.10. Et dominus in euangelio. Bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis. Inueniunt etiam in eadem ſcriptura
Gal.6. æquales qualiter ſe habere debeant inuicem: cum legunt: Alter alterius onera portate: & ſic adimplebitis legem chriſti. Et illud Honore inuicem præuenientes, & multa Rom.12
in hunc modum. Habent ibi & ſubditi quod eorum mores cōponat: quomodo ſcilicet ſubdi eos maioribus oportet: quibus dicitur. Obedite præpoſitis ueſtris: & ſubiacete eis. Ipſi enim peruigilant, quaſi rationem reddituri Heb.13.
pro animabus ueſtris.

Sermo. LXIII.

DEntes tui ſicut grex tōſarum: quæ aſcēderunt de lauacro. Omnes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in eis. Spiritus ſanctꝰ de cuiꝰ ſecretiori fonte cāticorū flumen emanat: in his (ut ſentio) dentibus myſteria nobis non parua commendat. Non ſunt hi dētes de quibus dicit: deus conteret dētes eorū in ore ipſorum, uel de quibus ad uirū ſanctū uox diuina proclamat: per gyrum dentiū eius formido. Dētes iſti, lacte cādidiores. Quippe ſpōſæ ſunt cuius ſpeciem cōcupiuit altiſſimus: quæ nō habet maculā neq; rugam. Cum enim tota candida ſit, cādidior probatur in dentibus. Noua tamen & inaudita comparatione in illius laudes perorat dicens. Dētes tui ſicut grex tonſarum. Quid in hac rogo ſimilitudine dignum eſt: ut eam de cæleſtibus arcanis deſcendiſſe credamus? Magnū prorſus & magno animo magnifice ſentiēdum: Spiritus enim eſt qui loquitur: qui cum loquitur nec in unum poteſt iota uacuum præterire. Aliquid profecto eſt in his dētibus inuolutum: quod euolutum ſacratioris intelligentiæ præſignet arcanum. Dentes enim candidi ſunt & fortes: carnem non habent, carēt corio, nihil intra ſe patiſ poſſunt: non eſt dolor ſicut dolor eorum: clauſi ſunt labijsne uideantur: indecens eſt cum uidentur ridendo: toti corpori maſticant cibum: nullum inde ſaporem habent, non facile conſumuntur. Per ordinem poſiti ſunt: ſuperiores alij: & alij inferiores: & cum inferiores moueantur, ſuperiores nunquam. Huiuſmodi dentes ego arbitror homines monaſticæ profeſſionis: qui uiam compendioſiorē & ſecuriorem uitam eligentes: de toto eccleſiæ corpore qđ candidū eſt: candidiores eſſe uidētur. Quid enim illis candidius: qui totius immundicias ſpurcitiæ euitantes, cogitationum ſicut actionum peccata deplorant? Quid fortius illis: quibus tribulatio pro ſolatio: contumelia p gloria inopia pro abundantia ducit. Iſti carnē nō habēt: qa in carne carnē oblīti audiunt ab apoſtolo. Vos autē in Rom.8.
carne non eſtis: ſed in ſpiritu. Corio carent: quia nitorem & diſtenſionem mundanarū ſolicitudinum nō habentes in pace in idipſum dormiunt & requieſcunt. Nihil morari intra ſe patiuntur: quia nec modicum quidem offendiculum tolerabile reputant: aut intra ſe aut in conſcientijs ſingulorū. Hinc eſt illa ueſtra opportuna importunitas qui tam ſæpe fatigatis nos: ut multoties etiam cū neceſſe non ſit multum in his dici expendatis. Non eſt dolor ſicut dolor eorum, quia nihil tam horrendum & horribile eſt ſicut murmur & diſſenſio in congregatione. Clauſi ſunt labijs ne uideantur, ſicut & nos materialibus uallis circuncingimur, ne ſecularium oculis & acceſſui pateamus. Indecens [illegible] appareant niſi interdum fortè ad riſum: quia nihil turpius quàm monachus per urbes & caſtella diſcurrens, niſi cum illa cogit, quæ operit multitudinem peccatorum. Charitas enim riſus eſt: quia hilaris eſt. Læta quidem: non tamen diſſoluta. Toti corpori maſticant cibum dentes: quia ipſi pro toto eccleſiæ corpore, uidelicet tam uiuis quàm mortuis orare ſunt conſtituti. Nullum inde ſaporem habere debent: nullam ſibi gloriam aſſignare: ſed dicere cum propheta. Non nobis do- ps.113.
mine non nobis: ſed nomini tuo da gloriam. Non facile conſumuntur: quia quanto annoſiores tanto feruentiores: & eò rapidius currunt, quo uicinius appropin-

quant ad palman. Per ordinem positi sunt. Vbi enim aliquid ordinatum est: si hic non est: ubi cibus & potus, uigilare, & dormire, leborare & quiescere, ambulare, & sedere, & cætera omnia, in numero & mensura & pondere constituuntur? Superiores & inferiores sunt, q̃ uia inter nos prælati & subditi sunt, & sic superiores inferioribus iunguntur ut inferiores à superioribus non discordent. Cum autem inferiores moueantur, superiores nunquam moueri debent: quia & si subditi quandoq; turbantur: prælatorum est in mẽte composita perdurare. Sicut grex tõsarum inquit. Quàm bone monachi tonsis ouibus comparantur: quia reuera tonsi sunt quibus nec corda nec corpora nec aliquid mũdanum in proprietate relictum est. Quæ ascenderunt de lauacro. Lauacrum baptismus est: de quo ascẽdit qui ad celsitudinem uitæ perfectioris intendit. Descendit autem: qui se uitæ mancipat inhonestæ. Omnes gemellis fœtibus: quia & uerbo pariunt & exẽplo. Et sterilis non est in eis: q̃ nullus est infœcũdus.

Sermo. LXIIII.

3.Re.16. TImuit Helias Iezabel: & surgẽs abijt q̃cũq; tulit eũ uolũtas. Venitq; in Bersabee iuda, & dimisit ibi puerũ suũ: & perrexit in desertũ. Cũq; uenisset subter umbrã iuniperi & sederet, precit se & dormiuit. Et ãgel⁹ dñi tetigit eũ & dixit illi: Surge & comede. Et respexit. Et ecce ad caput suũ subcinerici⁹ panis, & uas aquæ. Comedit ergo & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illi⁹ quadraginta dieb⁹ & quadraginta noctib⁹ usq; ad mõtẽ
Mat.5. dei Oreb. Per heliam quippe qui interpretatur dominus uel dominus fortis, intelligitur quilibet iustus: qui persecutionem patitur propter iustitiam. Vnde illud. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Qui metuens Iezabel, id est malitiam seculi uel tyrannidem diaps.17. bolí surgit de tentatione peccaminum, & abit quocunq;
ps.35. eum tulerit uoluntas à domino sibi collata. Venitq; in Bersabee Iuda: in sanctam ecclesiam quæ dicitur Bersa-
Rom.11. bee, id est puteus septimus propter abundantem septiformis spiritus gratiam: quæ inibi fidelibus diuiditur: uel
ps.22. puteus satietatis: propter mysteriorum dei profunditatẽ,
Psal.35. & sanctarum scripturarum refectionem. De hac profunditate habemus in psalmo. Tenebrosa aqua in nubibus aeris. Et rursus. Iudicia tua abyssus multa. Ad eiusdem considerationem apostolus expauescens, & pauescendo deficiens, clamare compellitur. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ dei & cætera. De hac satietate legis in psalmo: Super aquam refectionis educauit me. Et item. Inebriabũtur ab ubertate domus tuæ. Huiusmodi ebrietas non inducit fastidium, sed indeficientem quibusdam desideriis prouocat appetitum. In hoc sacræ lectionis pelago agnus ambulat, & Elephas natat. In catholicæ doctrinæ mensa iuxta modulum intelligentiæ sufficiẽtes singulis epulæ apponuntur. Hæc est paradisus delitiarum: hic est hortus omnium pomorum. Veniens itaque in Bersabee in sanctam ecclesiam ut dictum est, currit ad confessionem quæ per Iudam notatur, & dimittit ibi puerum suum, id est puerilem sensum: uel pristinorum actuum debilitatem, & pergit in desertum, id est in istius mundi con-
ps.131. temptum. Quod postquam uenit sedet, id est à seculari tu-
Luc.16. multu quiescit: cantans cum propheta. Hæc requies mea in seculum seculi. Proiecit se, id est uilem se reputat: suis ab renuncians desideriis: iuxta illud euangelicum. Qui uult uenire ad me: abneget semetipsum. Obdormiuit in um-
Psal.4. bra iuniperi: quia in atriis domus dei secundum sensus corporis uacat omnino ab omnibus prauitatibus: dicẽs cum psalmista. In pace in idipsum dormiam & requiescam. Tunc angelica uisio tangit eum: excitans ad bonũ operandum & ad altiora consurgendum. Respicit ad caput suum, id est ad christum qui caput est ecclesiæ, & ecce subcinericius panis, id est pastus diuini dogmatis formse cus quidem rudis: sed medullitus ineffabiliter confortati uus & dulcis, & uas aquæ hoc est fons lachrymarum cum cordis compunctione. Comedit & bibit, id est adimplet quæ audit, & pergit in fortitudine ad montem dei: ad celsitudinem uidelicet beatitudinis.

Sermo. LXV.

4.Re.4. ERat fames in terra: & filij prophetarũ habitabant coram Helisæo: quibus fecit apponi pulmentũ. Cũq; gustassent de coctione, exclamauerũt. Mors in olla uiri dei. Et non potuerũt comedere. At ille. Afferte, inquit, farinã. Et misit in ollã, & ait. Infunde turbæ. Et comedit, & non fuit q̃quã amplí⁹ amaritudinis in olla. Fames in terra: penuria uerbi dei in mẽte humana, filij prophetarum, filij prædicatorum. Propheta interpretatur uidens. Et sancti prædicatores non ab re prophetæ appellantur: qui & arcana mysteriorum dei contemplantur, & prout uident mores hominum adhibent modos curationum. Helisæus salus domini interpretatur. Quo nomine quiuis prælatus & doctor ecclesiæ decenter censetur: cuius salubri persuasione domini salus populis annunciatur, & annũciando impartitur. Hic talis ex debito sui officij apponit subiectis ollam grandem herbas agrestes continentem, id est ammonitione de grauibus differentem: acerbitate refertam, sed tamen igne sancti spiritus succensam. Subditi ergo perhorrescẽtes sermonũ austeritatẽ clamãt: mors in olla, & non possunt gustare. Sapiens igit̃ dispẽsator nõ affert, imo afferri iubet farinã: quoniã non præbet sed hortatur habere charitatem: cuius cõdimento reddũtur dulcia quæ prius uidebant amara. Potest nãq; prædicator monita salutis auribus circũstãtiũ insonare: sed nemo nisi solus deus ualet sauorẽ charitatis palato cordis infundere. Vnde Gregorius. Nisi sit intus spiritus q̃ doceat doctoris lingua exterius in uacuum laborat. Alius est sapor cæli, alius est sapor terræ. Haud quaquam nobis placere potest sapor cæli: dũ saporem quærimus coccinostri. In deserto dant coturnices & mãna, id est in loco discipli-
Exo.16. næ maiora & minora mãdata. Cũ uidissent filij israel mãna dixerũt adinuicẽ manhu? Quid est hoc? Ignorabãt enim Ibidem. quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis quem dedit dominus uobis ad uescendum. Huius facti mysterium in euangelio Ioannis conuenienter aperitur ubi dominus ait. Amen Amen dico uobis: nisi manducaueritis carnem
Ioan.6. filij hominis. Multi ergo ex discipulis audientes dixerũt: Durus est hic sermo. Quis potest eum audire? Ex hoc multi abierũt retro. Ad huncitaq; modum cum aliqui simplices ad conuersionem ueniunt: seueritatem regulæ expauescunt: si fiat eis sermo de mundi contemptu, de uirtutũ uitiorũq; conflictu, si anxietas uigilandi, assiduitas orandi: parsimonia ieiunandi ab ipsis requiritur: dicunt conquerendo inter se. Quid est hoc? Quis tot & tanta imple re sufficiat? Nesciunt enim quãta sit uirtus assumpti ordinis. Sed pastor eis consolatorie habet respõdere, & de afferenda eos solicitare farina.

Sermo. LXVI.

Esai.12. HAurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Pro paradiso quem perdidimus: restitutus est nobis christus saluator. Sicut ergo de uno fonte paradisi deriuantur quatuor flumina ad irrigandum paradisum: ita de pectoris eius arcano procedũt quatuor fontes ex quibus hauriuntur quatuor aquarum genera:

rum genera: unde tota per uniuersum mundum rigatur ecclesia. Sunt autem quatuor fontes: ueritas, sapientia uirtus, & charitas. Ex his ergo fontibus hauriũtur aquæ: ex singulis scilicet singulæ. Nam de fonte ueritatis sumũtur aquæ iudiciorum, de fonte sapientiæ aquæ consiliorum: de fonte uirtutis aquæ præsidiorum, de fonte charitatis aquæ desideriorum. In aquis iudiciorum: cognoscimus quid liceat uel quid nõ liceat. In aquis consiliorum discernimus quid expediat uel quid non expediat. Sed quia electis uiris recte per hæc gradientibus non desunt tentationes (tentantur autem de duobus: aut terroribꝰ ut concutiantur: aut blandimentis ut seducantur) idcirco armandi sunt contra terrores præsidijs diuinæ uirtutis: contra blandimenta desiderijs supernæ charitatis. Desiderijs enim meliorum superantur (ut ait quidam sanctus) desidera deteriorum. Vel sic possumus procedere. Quid prodest nosse quid licet & expediat (quod utiq; docent iudicia atq; consilia) si posse perfici minime cõtingat? Ideò post aquas iudiciorum & consiliorum: quærendæ sunt aquæ præsidiorum. Rursum & posse quid ualeat: si horum omnium non sit finis charitas? Recte itaq; post iudicia post consilia post præsidia: hauriuntur de fonte charitatis desideria, ut uidelicet quicquid sapimus aut loquimur: quicquid operamur aut patimur, æternæ uitæ finis concludat. Sed ut hæc quæ dicta sunt de fontibus & aquis clarius elucceant, scripturarum testimonijs reor esse comprobanda: auriq; similitudines quas protulimus uermiculandas argento. Ac primum quod dictum est quatuor illos fontes de pectore iesu manare: nullum arbitror ambigere. Quomodo autem ex eisdem fontibꝰ hauriantur prædictæ aquæ, id elaborandum est. Veniat
Psal.16. ergo dauid & dicat, quod ex fonte ueritatis procedant iudicia. Hoc certè uedetur sensisse: cum diceret. De uultu tuo iudicium meum prodeat. Neq; enim uir sanctus iudicium suũ diceret: quod de uultu dei, id est de ueritate non prodiret. Nouerat enim electos dei ueritatis iudicijs
Psal.18. tanquam uirga ferrea regi, & quia sub eorum regimine se esse sentiebat exultans psallebat. Iudicia dei uera iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum & lapidem precio sum multum, & dulciora super mel & fauum.
Psal.88. A quibus ne fortè per incuriam deuient: audiant uocem patris per eundem prophetam comminantis. Si in iudicijs, inquit, meis non ambulauerint, & mandata mea non custodierint, uisitabo in uirga iniquitates eorum, & in uerberibus peccata eorum. Hæc mysteria diuini iudicij
1.Pet.4. reserabat cælestis regni clauicularius: cum diceret. Tempus est ut incipiat iudicium de domo dei. Si autem primum à nobis: quis finis eorum qui non crediderit dei euãgelio? Et hoc de electis dictum est. Cæterum est aliud de reprobis iudicium: quod nihilominus ab ipsa ueritate procedit. Vnde & per paulum dicitur: Scimus enim
Rom.2. quoniam iudicium est secundum ueritatem in eos qui talia agunt. Et utrumq; quidem iudicium complectitur ipsa ueritas: dicens. In iudicium ego ueni in hunc mundũ:
Ioan.9. ut qui non uident uideant: & qui uident cæci fiant.
Mat.25. Vtrumq; autem discernit: cum ite dicit. Et ibũt hi in supplicium æternum: iusti autem in uitam æternam. Si uidimus quomodo de fonte ueritatis hauriuntur iudicia: uideamus quomodo de fonte sapientiæ propinentur consilia. Quis dubitet apostolum Paulum esse sapientem cum & petrꝰ eiꝰ coapostolus sapientiam ei datam esse astruat: & eiusdẽ apostoli tota uerborum series nil aliud quàm sapientiam redoleat? Proferat igitur consilia, & per ipa nos
1.Co.25. doceat quid peregrinantibus & ad cælestem patriam festinantibus expediat. De uirginibus, inquit, præceptum domini non habeo, consilium autem do: tanquam misericordiam consequutus à domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem: quoniam bonum est homini sic esse: hoc est in uirginitate manere. Si de uirginibus præceptum haberet: nil aliud quàm quod præciperetur liceret. Nunc uerò cum utrumq; liceat uel nubere uel non nubere: quid compendiosius dici potuit: quàm bonum est homini sic esse: præsertim cum & necessitatis instantia frequenter obrepere soleat: & cito mori ipsa tẽporis breuitas urgeat, totiusq; mundi figura prætereat? Item cũ de uidua loqueretur: Ibidem.
beatior inquit erit si sic (id est innupta) permãserit secũdum consilium meum. Ac ne de proprio corde & non potius de fonte sapiẽtiæ uideretur hoc ipsum consiliũ deprompsisse subiecit dicens. Puto q; & ego, spiritum dei Ibidem.
habeam. Sed cur ego paucis immoror exemplis: cum in eius uerbis omnis sexus, omnis ætas, omnis cõditio consilium inueniat si diligẽter quærat salutis? Quòd si quis curiosius uelit perspicere utrum uerum sit quod dictum est de sapientia consilia manare: legat libros qui inscribuntur sapientiæ, ubi totus orationis contextus, consilia parare uidetur. Si uerò consultius & utilius studet uitam inde eligere: audiat ipsam salubriter inuitantem Mat.16.
sapientiam. Si uis, inquit, ad uitam uenire serua manda- Eccl.12.
ta. Quæris cuius? Deum, inquit, time: & mandata eius obserua. Audiat eam ipsam materno affectu inclamãtem. puer.23
Da mihi cor tuum. O quantum uellem & ego cor meum in eius uerbum suspendere: de cuius ore mirifico, tam dulcia uitæ consilia audio personare. Vtinam autem & linguæ meæ calamũ in eius fonte possem intingere: quo idoneus essem, ea quoq; quæ restant de duobus fontibus, id est uirtutis & charitatis utiliter exarare. Et quòniam quatuor isti fontes ita sibĩ nuicem saporem transfundunt, ut qui de uno biberit quadã ineffabili dilectionis dulcedine inuitetur ad alium: libet iam de sapientia ad uirtutem transire: & qualiter illinc hauriuntur aquæ præsidiorum: quantum ab ipsa uirtute audiuuor ostendere. Sicut autem superius dixi gemina esse ueritatis iudicia: quia scilicet determinant quid liceat uel quid nõ liceat: itidem sapientiæ duo, hoc est quid expediat uel qd non expediat: ita & hic agnoscamus de fonte uirtutis hauriendas duplices præsidiorum aquas: quæ uel abluãt electos à culpis: uel refrigerent in tormentis. De utriusq; sumamus exemplum. Refert Lucas euangelista Lucæ.8.
quòd quædam mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur erogata in medicos tota substantia: cũ minime curari potuisset accesserit retro & tetigerit fimbriã uestimenti domini: & confestim steterit fluxus sanguinis: iesum uerò dixisse, quis me tetigit? cumq; discipuli responderent, turbæ te comprimunt & affligunt, & dicis quis me tetigit? rursum repetisse tetigit me aliquis, nã & ego noui uirtutem de me exisse. Ecce quas aquas præsidij hauserit mulier de fonte uirtutis, quibus abluta est à pfluuio sanguinis: quæ nulla medicorum arte poterat sanari. Quod siquis obijciat prolatum testimonium nihil ad rem præsentis operis pertinere: eò quòd illa mulier nequaquam abluta esse uideatur à culpis: sed tantum ab ægritudine carnis: nouerit moris esse diuinæ uirtutis prius cordi mederi quàm corpori. Vnde & alibi cum qui Mat.9.
dam ei paralyticus offerretur curandus: tanquam bonus & pius medicus: uolens sanare prius quod erat potius: id est mentem quàm carnem: ait eidem paralytico. Confide fili: remittuntur tibi peccata tua. Itaque sanata con- Ibidem.
scientia: consequenter sanatur corpus cum dicitur: Surge tolle lectum tuum, & uade in domum tuam. Sic ergo & huius cor mulieris prius abluit intus per donum fidei sicut scriptum est: Fide mũdans corda illorum: per quam Actu.5.
meruit exteri9 impetrare salutem corporis. Hoc enim in- Lucæ.8.
nuit ipse dominus: cum dicit: Filia fides tua te saluam fecit: uade in pace. Quod autem de hoc ipso fonte uirtutis hauriantur aquæ præsidij in tormentis: ostenduñ & illi tres pueri in fornacis incendio æstuantis positi: quibus ipsa flamma refriguit, & præcipue inclytus ille martyr Vincentius, qui cum grauiter torqueretur nõ solum tolerasse: sed etiam tortorem suum constanter prouocasse

fertur his uerbis. Insurge, inquit, & toto malignitatis spíritu debacchare: uidebis me dei uirtute plus posse dū torqueor quàm possis ipse q torques. Possunt plura de hoc fonte uirtutis copiosius dici: sed eam succincte prætereo: quia de fonte uirtutis bibere potius quàm scribere desidero. Ad hunc fontem inuitamur redemptoris nostri uoce dicentis: Si quis sitit ueniat & bibat, & de uentre eius fluent aquæ uiuæ. Et sequutus euāgelista: exposuit ad quem fontem nos inuitaret dicēs: Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eū. Quē nisi spiritum charitatis quem mundus nō potest accipere: sed soli accipiunt qui uere credunt in eum. Ex hoc ergo fonte hauriamus nobis aquas desideriorum, ipsasq; partiamus in geminos riuulos: ut sicut eiusdem charitatis duo sunt præcepta: ita sint & desideria gemina: quibus impleātur ipsa præcepta. Aliud est enim desiderium quo deus propter seipsum: aliud quo proximus dilígitur in deo uel propter deum. In illo nullus modus, sed ex toto corde, tota anima: tota uirtute dilígitur deus: in hoc autem præscribitur quidam modus cum dicitur: Dilíges proximum tuum sicut teipsum. Illo flagrabat propheta: cum diceret: Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Et item. Concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Hoc exhibebat apostolus romanis: quibus scribebat: Desidero enim uidere uos: ut aliquid gratiæ spiritalis impartiar uobis. Et dominus in euāgelio discipulis suis. Desiderio desiderauí hoc pascha manducare uobiscum antequam patiar. Et notandum quod ad illud excitatur mēs humana specialiter tribus affectionibus ac prouehitur, unde & deum dilígere toto corde, tota anima, tota uirtute iubetur. Prima quidem dulcis: Secunda prudens: Tertia fortis est. Primam habuit petrus: cum domino mori dissuaderet. Ex corde enim dulciter dilígebat: cuius passionem expauescebat. Sed cum audiret: uade retro sathana, non sapis quæ dei sunt: sed quæ hominis: his uerbis eruditus & intellígens quid boni haberet mors christi: cœpit tota anima prudēter dilígere quem prius tantum dilígebat dulciter toto corde: necdum uero dilígebat tota uirtute. Quod si faceret: nec propter mortis discrimen eum negaret. At uerò post resurrectionem & ascensionem dato desuper spiritu: tunc demum tota uirtute dilexit: pro quo etiam horrendum crucis supplicium postmodum subire non expauit. Erga charitatem quoq; proximi exercemur tripliciter: uel ut ædificetur ipsa charitas ubi nō est: uel certè ne pereat uel minuatur ubi est. Quisquis autem hanc puro affectu erga proximū operatur illam proculdubio quæ deus est ulterius promeretur.

Ioan.8. Ibidem, Mat.22 Psal.41, Psal.83. Roma.1. Luc.22. Marc.8. Ibidem.

De donis spiritussancti sermo cōtinens septem capitula. Capitulum primum.

PRima gratia est timor dñi. Qui hanc habet gratiā oēm odit iniquitatē: iuxta illud psalmistæ. Iniqtatē odio habui, & abominatus sum. Et alio loco. Oēm uiā iniquitatis odio habui. Scriptū nāq; est. Timor dñi odit malū. Et itē. Time deum: & recede à malo. Et de Iob dicit. Vir timēs deū, & recedēs à malo. Sine hac gra prima gratiarū: quæ totius religionis exordiū est: nullū bonū pullulare uel manare pōt. Sicut eñ securitas uel desidia causa est & mr oim delictorum, sic timor dñi radix est & custos oim bonorū. Vnde scriptū est. Si nō in timore domini tenueris te instanter: cito subuertetur domus tua. Omne namq; uirtutū ædificium ilico uergit in præcipitiū: si huius gratiæ amiserit præsidium. Vnde Salomon ait: In timore domini esto quotidie: quia habebis spem in nouissimo, & præstolatio tua nō auferetur. Hinc Philí. 2. & apostolus, Cum metu & tremore uestram salutem operamini. Et quid plura? Connexa sunt timor & religio: nec manere potest alterum absq; altero. Vnde Cornelius uir religiosus ac timens deum & Simeon iustus & timorat⁹. Vnde Salomon. Deum, inquit, time: & mandata eius obserua. Hunc uerò sic habere debemus: quomodo asserit se habuisse Iob beatissim⁹. Semper quasi tumentes super se fluctus deum timuit. Per hunc timorem dei uniuersa desérimus: mundo abrenunciamus: noscq; ipsos sicut domin⁹ ait abnegamus nobis. Si quis uult uenire post me abneget semetipsum. Iste ergo diuinus timor qui eum quē perfecte imbuit paupertati subiecit & à malo diuidit: ita est prim⁹ in ordine gratiarū sicut paupertas in serie beatitudinum. De qua dominus in cæterarum fundamento uirtutum eam ponens, ait. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.

Ps.118. In eodē. puer.8. puer.3. Iob.1. Eccl.27. puer.23 Philí. 2. Act.10. Lucæ.2. Eccle.12. Iob.3. Lucæ.9. Ma.11.5.

Capitulum secundum.

SEcundum charisma est spíritus pietatis: illi secundæ quæ in euangelio ponitur beatitudini simile. De qua dominus sic ait: Beati mites: quoniā ipsi possidebunt terram. De talibus dominus in Esaia ait. Spíritus domini super me: ad annunciandum mansuetis misit me. Moyses quoq; mitissimus erat super omnes homines qui morabantur in terra. De talibus Iob dicit. Dominus ponit humiles in sublime, & mœrentes erigit sospitate. Vnde illud de domino dicitur. Humiles spíritu saluabit. Econtra de superbis dicitur. Dominus superbis resistit. Ante ruinam exaltatur cor. Superbia de supernis ad ima præcipitat: humilitas de imis ad superna eleuat. Angel⁹ enim in cælo superbiens ad tartara corruit: homo in terra se humilians ad cælos ascendit. Tanto uerò quisq; debet esse humilior: quanto est sublimior. Vnde scriptum est. Quanto magnus es humilia te in omnibus, & coram deo inuenies gratiam. Hinc ipse dominus ad discipulos ait. Qui uoluerit inter uos primus esse: erit uester seruus. Item. Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt uobis: dicite seruí inutiles sumus. Item ipse dicit. Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Sine hac humilitatis uirtute: reliquæ uirtute nequeunt prodesse. Vnde beatus Gregorius ait. Qui uirtutes sine humilitate congregat: est quasi qui in uentum puluerem portat. Sicut enim puluis uenti ualidi flatu dispergitur: sic omne bonum sine humilitate inanis uento gloriæ rapitur. Multo etiā meli⁹ est peccatorem esse humilē: quàm iustū arrogantē. Quod à domino euidēter ostendit: ubi publican⁹ & pharisæus in exemplū adducūt: sicut quidā sapiens ait: Melior est in malis factis hūilis cōfessio: quàm ī bonis factis supbia gl'iatio.

Ecclí. 3. Mat.20 Mar.10. Lucæ.7. Luc.18.

Capitulum tertium.

TErtium donum est spíritus scientiæ: de quo Salomō ait. Qui addit sciētiā addit & dolorē. Vera nāq; scientia est sci re nos mortales & caducos & fragiles esse, & in hoc exilio, & in hoc ergastulo in hac peregrinatione: in hac ualle lachrymarum: dolēdū & lugendū esse. Vnde dicitur in tertia beatitudine: huic tertio dono congruente. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabūtur. Itē. Væ uobis qui nūc ridetis: quia flebitis. Hinc Salomō ait. Risu dolori miscebit: & extrema gaudij luctu occupat.

Eccle.1. Mat.5. Lucæ.6. Prou.14

Capitulum quartum.

QVarta gratia est spíritus fortitudinis quartæ in euāgelio beatitudini similis de qua dicit. Beati q esuriūt & sitiūt iustitiā quoniā ipsi saturabūtur. Qui eñ iustitiā esurit & sitit: contra quælibet aduersa, fortis insuperabilis & imperterrit⁹ existit. Vñ Salomō ait. Iust⁹ ut leo confidit

Mat.5. puer.28.

Pue. 12. cõfidit,& abſq; terrore erit. Item. Non contriſtabitur iuſtus: quicquid ei acciderit. Hoc ſpiritu erant prædíti omHeb. 11. nes: de quibus loquitur apoſtolus. Sancti ludíbría & uerbera experti, inſup & uincula & carceres lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occaſione gladij mortui ſunt. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis: egentes, angueſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. In ſolitudínibus errantes: in montibus & in ſpeluncis, & in cauer
Roma. 8 nis terræ. Hæc & apoſtolus ipſe qui ait: Quis nos ſeparabit à charitate chriſti? Tribulatio &c. Iſte ſpiritus omnẽ
Cañ. 6. alienam malitiam ſuſtinet, & aduerſus hoſtiles inſidías inſtruit & munit. Vnde ſponſus in ſpõſæ præconio ait. Pulchra es amica mea: ſuauis & decora ſicut hieruſalem, terríbilis ut caſtrorũ acies ordinata.

CAP. V.

Matt. 5. put. 22. Vintum donum eſt conſilij ſpíritus: q alijs facit compatí & miſereri: illi cõpetens de qua dicitur quintæ beatitudíni. Beati miſericordes: quoniã ipſi miſericordíã cõſequẽtur. Hinc & Salomõ ait. Qui pronus eſt ad miſericordíã: benedicetur. Hãc príncipaliter tripharíã exercemus: uel quando ſex eius quæ in euãgelio legũtur opera implemus: uel quando delinquẽtes corrígere & ad bonũ reducere ſtudem⁹: uel quãdo iniurías nobis illatas facile indulgemus. Iſte ſecundus clementiæ modus ſiue cõſilij ſpíritus, deum facit ſemetipſum exinanire: formam ſerui accipere: ſcilicet ut ſic poſſet ouem errantem corríge-
Gala. 1. re, & ad proprium ouile reducere. Vnde apoſtolus ait: Semetipſum dedit pro peccatis noſtris: ut nos eriperet
2. Thi. 4 de præſenti ſeculo nequam. Huic conſulendi modo ſic oportet inſiſtere: ut iniũgitur ab apoſtolo monente. Inſta opportune importune. Eſt & alius conſulendi modus: ſcilicet diſcretionis uirtus: qua ueras à palliatis atq; ſimula-
2. Co. 11. tis uirtutibus diſcernimus: qua etiam ipſum ſathanam hypocriſis auctorem dignoſcim⁹. Ipſe enim ſathanas (ut ait apoſtolus) transfigurat ſe in angelum lucis, & iuxta beati Cypriani dictum, miniſtros iniuſtitiæ ſubornat noctem afferentes pro die: interitum pro ſalute. Iſta quidem cæterarum uirtutum magiſtra ac domina omnes alias proínde temperat ac ſupnè gubernat, & ne ultra uel citra euagentur licenter imperialiter ac diſcrete conſeruat. Vnde Boetius. Virtutes medium tenent. Si uel ultra uel infra quàm oportuerit fiat: à uirtute diſcedítur.

Cap. VI.

Matt. 5. Extagia eſt ſpíritus intelligentiæ: illi ſextæ beatitudíni congruus. Beati mũdo corde: quoniam ipſi deum uidebunt. Niſi emñ mẽtis intuitus diligẽter purificatus fuerit: myſtica ac diuina liquide intellígere nequit. Sap. 1. Nam ſcriptum eſt: Spíritus ſanctus diſcipli-
næ effugiet fictum & auferet ſe à cogitatiõibus quæ ſunt
Prou. 15. ſine intellectu. Vnde Salomon. Abominatio domini: cogitationes malæ. Peruerſæ cogitationes ſeparant à deo. Qui ergo uult ſyncerum ac lucidum intellectum habere: prauarum cogitationũ fantaſias ac nebullas ſtudeat effu-
Prou. 4. fugare, & omni diligẽtia & cautela cor ſeruare. Vnde Salomon. Omni cuſtodia ſerua cor tuum: quoniam ex ipſo uita procedit.

Cap. VII.

Septimum donum eſt ſpíritus ſapientiæ: quidam internus ſapor ac ſuauiſſimus guſtus. Vñ pſalmiſta. Guſtate & uidete quo-
pſ. 33. niam ſuauis eſt dominus. Et item. Vacate
pſ. 45. & uidete. Et iterum. Accedite ad eũ, & il-
pſ. 33. luminamini. Hoc diuinæ ſapientiæ interno guſtu ſupernæ prælibamus: uidelicet contemplantes quàm amœnum ſit angelicis cœtibus intereſſe: ubi níl poterit quod diſpliceat eſſe: níl quod placeat abeſſe. Iſta ſeptíma gratia illi ueræ beatitudíni cõgruit: de qua ait dñs. Beati pacifici: quoniam filij dei uocabuntur. Qui enim
Matt. 8 mentem pacificam & ſerenam habent: de ſupernis dulcius ſapiunt & ſubtilius uident. Nam quiſquis patientior: eo
prou. 19. probatur eſſe ſapientior. Vnde Salomon. Doctrina uiri per patientiam dignoſcitur. De talibus alibi dicitur. Pax
pſ. 119. multa diligentibus legem tuam: & non eſt illis ſcãdalum. Hæ ſeptem gratiæ ſunt ſeptem mulieres uirum unum apprehendentes, ſeptem ſpíritus ſuper florem requieſcẽtes: ſeptem in candelabro lucernæ fulgentes: ſeptem in lapide oculi: ſeptem ſpíritus ante thronum dei.

¶Explicíunt beati Bernardi paruí ſermones cum adiecto ſermone de donis ſpíritus ſancti.
¶Sequitur liber eiuſdem: continens diuerſas morales ac utiles ſententías.

ps.75. FActus est in pace locus eius. Est pax ficta ut in Iuda: est inordinata ut in Adā & Eua. Harū neutra est locus dei. Sola pax xp̄iana quā dñs reliqt, & dat discipulis suis: ipa est in qua dñs requiescit, Hæc offertur p sanctos prædicatores uniuerso gñi huano: sed eā quidam repellūt: aliq recipiūt. Nos uerò excutientes puluerem pedū nrorum sup odientē pacē: ad dilectorē eiusdē pacis nos cō feramus. Eorū alij dicūtur recipientes pacē alij retinentes pacē: alij facientes. Possunt & alijs noibus uocari. s. pacati. patientes, pacifici. Et hæc noia sortiūtur fm diuersos status pacis: in quibus ꝓficiunt. Nā pacati per hāc pacē possidēt terrā corporis sui: qa mites sunt. Patientes possident aiam suā: qbus dicitur. In patientia uestra possidebitis animas uestras. Pacifici possident nō solū suā, sed etiā aliorū in qbus faciunt pacē. Vñ merito filij dei uocant. Pacati ergo dicunt q pacē recipiūt: de qbus scriptum est. Si ibi fuerit filius pacis: requiescet sup illā pax uestra. Sed quia pusilli sunt: scandalis exagitati, cito pacē quam receperant perdunt. Patientes aūt sunt: q receptā retinēt: nec quauis iniuria exasperati eam amittunt. Istis tanquā robustioribus ꝓcipitur. Pacem diligite & sanctimoniā: sine qua nemo uidet deum. Pacifici uerò qui non solū in se & in alijs eam faciunt: sed etiā uolentes auferre diligūt sicut scriptum est: Cū his qui oderūt pacem eram pacificus. Ecce isti sunt in qb⁹ requiescit & mansionē deus facit. Ecce isti sunt quos sicut filios deus diligit, & de quibus tanquā uiuis lapidibus, templum sibi sapia cōstruit. De quo ædificio ne ullo impulsu possint labefactari ipso deo inhabitante pariter & operante ad similitudinem lapidis quadrātur quatuor modis superius, inferius, à dextris, & à sinistris. Superius cum diuinæ uoluntatis suam humiliter & prudēter subijciunt. Inferius cum carnem subiectam temperanter regunt. A dextris, iuste bonos amplectendo. A sinistris, malos fortitur tolerando.

Matt.6. Lucæ.21 Mat.10. Hebr.12 ps.119.

Phili.2. ANte oia ut sine murmuratione sint fratres. Fortè aliq leue pctm̄ æstimant murmurare: sed nō hic q āte oia monet esse cauēdū. Puto autē ne illū qdē leue reputasse: qui mumurā tib⁹ aiebat: Nō cōtra nos ē murmur uestrū: sed cōtra dñm. Nos ei qd sum⁹? Sed ne illū quoq; q dixit. Nō murmuraueritis sicut quidā murmuraueruūt & perierūt ab exterminatore. Illo nimirū exterminatoreq posit⁹ est i hoc ipm̄ ut à terminis beatæ illi⁹ ciuitatis arceat murmurantes, & lōge faciat à finibus ei⁹: cui dicitur. Lauda hierusalē dñm: lauda deū tuū siō: q posuit fines tuos pacē. Nihil em̄ cōmune habēt murmur & pax gratiarum actio & detractio zelus amaritudinis, & uox laudis. Itaq; i ore triū & talium testiū stet hoc uerbū: ut pestē istā murmuratiōis summopere nobis nouerimus esse cauēdam.

Exo.16. 2.Co.10. ps.4.

Matt.5. ps.137. Lucæ.5 Matt.5. Matt.6.

TRes sūt qbus recōciliari debemus: hoib⁹ angelis, deo. Hominib⁹ p aperta opa, angelis p occulta signa: deo p puritatē cordis. Nā de opib⁹ quæ corā hoib⁹ facienda sunt scriptū est. Luceat lux uestra corā hominib⁹: ut uideāt uestra opera bona & glorificēt patrem uestrū qui in celis est. De angelis dicit Dauid. In cōspectu āgelorū psalā tibi. Occulta autē signa sūt gemitus, suspiria, usus cilicij, & cætera pœnitētiæ insignia quæ angelis placent. Vnde est illud. Gaudium est an āgelis dei sup uno pctōre pœnitētiā agēte. Vt autē deo reconciliemur: nec operibus nec signis: sed puritate & simplicitate cordis indigemus. Scriptum est em̄: Beati nundo corde: qm̄ ipsi deum uidebunt Et illud. Si oculus tuus fuerit simplex &c.

QVatuor sunt genera hominum regnum cœlorum possidentium. Alij uiolenter rapiunt: alij merentur: alij furantur, alij ad illud compelluntur. Rapiunt qui derelinquerūt oia & sequuntur christum. De quibus dicitur: Beati pauperes spiritu: quoniā ipsorū est regnū cælorū. Sunt uerò alij inferioris gradus à quibus metuntur carnalia dum eis spiritalia seminantur, & his loquitur in euangelio dominus. Facite uobis amicos de māmona iniquitatis: ut cum defeceritis recipiāt uos in æterna tabernacula. Tales dicūtur mercatores: quia dant in præsenti pauperibus temporalia quæ possidēt ut in futuro recipiāt ab eis æterna: q̄ nō nisi per eos habere merentur. Necesse est enim omnes qui in futuro iudicio examinandi sunt: uel esse iudicis amicos: uel apud iudicem intercessores habere amicos. Habent ergo primū beatitudinis locū q̄ intercedūt: habēt hi ꝓ quib⁹ intercedūt secundū. Sunt alij qui nonnulla bona occulte faciunt: pro quibus merent regnū cælorū: sed tamē furari illud dicūtur: quia laudem humanā uitantes, solo diuino testimonio contenti sunt. Horū figurā tenuit mulier illa in euāgelio: quæ fluxum sanguinis patiens cogitauit intra se dicens. Si tetigerio fimbriam uestimenti eius: salua ero. Quo dicto accessit occulte & tetigit, & salua facta est. Alij sunt q cōpelluntur uerbi gratia ut pauperes necessarij: quos. s. hic ignis paupertatis deo dispensante purgat: ne in futuro ignis iudicij puniat. De quibus scriptū est. Cōpelle intrare: ut impleat̄ domus mea. Cōpellunt̄ multi uarijs necessitatibus & oppressionibus afflicti: q mira dei prouidentia dum temporalem pœnā si nō libenter: tamē patienter sustinent: uitam consequuntur æternam.

Lucæ.8. Luc.14. Rom.10.

QVantum distat inter pastorē & gregem: tantum debet distare inter episcopum & plebē. Stat ille sublimis & rectus: curuat iste caput solo depressus: Vñ poeta. Pronaq; cum spectent animalia cætera terrā, os hoī sublime dedit. Ille regit, iste regit: ille pascit, iste, pascitur, ut ex ipsa forma & habitu uterq; discernatur. Habet ille in manu uirgam qua feriat: uel potius ducat & reducat ouem. Quid est aūt habere in manu uirgam: nisi in opere disciplinā, ut subiectos suos exēplo magis instruat quàm uerbo? Erubescunt em̄ superbi esse discipuli: si eos in humilitate præcesserint magistri. Vñ & de dño scriptū est. Quæ cœpit iesus facere & docere. Habet etiā baculū: quo feriat Lupū. Virga ouem: baculo lupum. Hoc est mites & obedientes debet lenius corripere duros uerò corde, & improbos acrius arguere: cumq; necesse fuerit, etiā anathematis sentētia ferire. Tenet canem in fune: zelum. s. in discretione: ne sit de illis de quib⁹ scriptum est. Habent zelum (alias æmulationem dei) sed non fm scientiam. Habet etiam pastor bonus panem in pera: hoc est uerbum dei in memoria.

Meta.1. Actu.1.

DVo sunt amores, carnalis & spiritalis: ex quibus colliguntur quatuor modi diligendi. s. diligere carnem carnaliter, spiritum carnaliter, carnē spiritaliter: spiritum spiritaliter. In his fit quidam profectus & ascensus ab inferioribus ad superiora. Nam ut homines qui tantum nouerant diligere carnem carnaliter, ad hoc proficerent ut deum quoq; diligerent spiritaliter: deus caro factus est, & loquendo & conuersando cū hominibus primum ab eis carnaliter dilectus est. Cū autē pro amicis suis animam ponere uellet: iam spiritū diligebāt: sed adhuc carnaliter. Vnde & petrus loquenti de passiōe sua respōdit: Absit à te domine: nō erit tibi hoc. Sed cum per eandem passionem fieri mysterium redemptiōis agnoscerent: in ipsa passione iam carnem spiritaliter diligebant. Resurgente autem eo & ascendente spiritum spiritaliter amant: lætiq; decantant. Etsi cognouimus fm carnē christum: sed nunc iam nō nouimus. Nos quoq; carnē nostrā carnaliter diligimus: cum eius desideria diligimus & perficimus. Spiritum carnaliter: quando cum flendo, suspirando, gemendo in oratione cōterimus. Carnem spiritaliter: cū eam spiritui subiectā in bonis spiritaliter exercentes, cum discretione seruamus. Spiritum spiritaliter: cum etiam ipsa spiritalia studia nostra fraternæ utilitati ex charitate postponimus.

Mat.16. 2.Co.5

Est ad

EST ad deum quidã redeũdi modus: primi hoĩs casui oppositus. Adã quippe in paradiso posit⁹: primo pdidit circũspectionẽ dei. Testat enim btũs Augustinus q nequaquã tẽtator hoĩm de padiso eiecisset nisi aliqua elatio in animã hoĩs p̃cessisset: cũ uerissime scriptũ sit. Ante ruinã exaltat cor. Secũdo perdidit iustitiã: qñ uxoris uoci plus quàm diuinæ obedíuit. Iustitia em̃ est uirtus q̃ suũ cuiq; reddit. Tertio amisit iudiciũ: cũ post peccatũ correctus oblique p mulierem retorsit ppriam culpã in auctorẽ dicens. Mulier quã dedisti mihi socíam dedit mihi de ligno: & comedi. eisdẽ ergo uirtutũ gradibus redeundũ est hoĩ in exilio posito: quibus primus expelli meruit de paradiso. Primum itaq; faciendũ est iudiciũ: deinde exercenda iustitia: tandẽ circũspectio adhibenda. Et iudicium quidem nobis ut nosipsos iudicemus & accusemus: iustitiã ꝓximo, circũspectionẽ debem⁹ deo. Hãc redeũdi uiam oñdit nobis Michæas ꝓpheta, dicẽs. Indicabo tibi ô hõ qd sit bonum, & qd deus req̃rat à te: utiq; facere iudiciũ & díligere miam: & ambulare solícite cũ deo tuo. Hanc salutis uiã testatur apls xp̃m docuisse, dicẽs. Apparuit gr̃a dei saluatoris nostri oĩbus hoĩbus erudiẽs nos, ut abnegantes impietatẽ, & secularia desideria: sobríe & iuste & pie uiuam⁹ in hoc seculo &c. Sobríe. s. quãtũ ad nos: iuste ad ꝓximũ: pie ad deũ. Qui etiã manifestius ĩtulit circũspectionẽ dei: dicẽs. Expectantes beatã spẽ & aduentũ gl'iæ magni dei & saluatoris nr̃i Iesu xp̃i. Et ĩ multis alĩs scripturæ sacræ locis: si hic ordo uiæ & institutio uitæ quæratur, põt inueníri: ut illud. Beatus uir q̃ in sapĩa morabit̃: & qui in iustitia meditabit̃: & in sensu cogatabit circũspectionẽ dei. Moratur siquidẽ in sapĩa & sapiens est q semetip̃m hic dñudicat: ut æternũ dei iudiciũ euadat. Si em̃ (ait apls) nosmetipsos dñudicaremus: non utiq; iudicaremur. Sapiẽs est nõ ſm sapientiã huius seculi: sed ſm illã quæ trahitur de occultis: per quã utiq; miro dei ope agit̃: ut electi q̃q; tunsionib⁹ & p̃suris hic attríti in ædificio uerí Salomonis sine sonitu mallei postmodum collocentur.

Puer. 16

Gene. 3.

Mich. 6

Thi. 2.

Ibidem.

Eccli 4.

1. Co. 11.

QVatuor gradib⁹ distinguit̃ oĩm electorum ꝓfectus. Primo em̃ fit q̃sq; amicus suæ aiæ: secũdo fit amicus iustitiæ: tertio sapientiæ: quarto fit sapiẽs. In primo ꝓfectu uitat oĩa quæ aĩam p̃nt offendere & díligit ea quæ eã possunt mulcere. Horret ergo infernũ: & cælũ concupiscit: ita potest implere illud diuinũ præceptũ: qd̃ in prima cõuersione sua accepit. Díliges proximũ tuũ sicut teipsum. Nam dũ ſm carnẽ ambulat: nullo mõ põt. Cũ aũt spũ dei agit̃: facile põt. Quid habeat em̃ emolumẽti hõ si ꝓximus eius ardeat̃ inferno: aut qd pdiderit si secũ fuerit in padiso? Neq; em̃ talis est illa paradisi hæreditas: ut possidentiũ numero minuatur. Díligit ergo ꝓximũ quẽ non uult malũ pati sicut nec seipsum: & quẽ sicut seip̃m uult possidere cælũ. Hoc aũt suo id est hoĩs spũ qñ posset: ut scílicet expauesceret gehẽnam ac cælestia desidera

Mat. 22

Psal. 138

ret? Sed potest hoc illius spũ: cui dictũ est. Si ascendero in cælũ tu illic es &c. Spũs quippe sapiæ ubiq; p̃sens: nouit qd in cælo, & qd agatur in inferno. Cũq; mentem humanam repleuerit: & de pœnis inferni incutit timorem, & cælestiũ amorẽ infundit. Sicq; facit hominẽ amare seipsum: & dicit ei. Miserere aiæ tuæ: placens deo. Primum igitur est díligere se: deinde proximum. Non em̃ dictũ est díliges te sicut proximũ: sed díliges ꝓximũ sicut te. Hoc modo fit amator aiæ suæ: per spũm sanctũ quem ex fide accepit. Accepto autẽ hoc dono: nõ debet eo solo cõtentus esse: sed ad maiora prouehi & in melius ꝓficere. Viuit aũt iam per spíritũ. Sed si per spíritũ uiuim⁹ (ait apostolus) spíritu & ambulemus. Et alibi dicit: Nos uerò omnes reuelata facie gloriã dei speculantes in eandem imaginem trasformamur à claritate in claritatem: tãquam à dñi spíritu. Hoc ip̃m & psalmista de sanctis uidet̃ sensisse. Benedictionem, inquit, dabit legislator: ibũt de uirtute in uirtutem: uidebitur deus deorũ in sion. Ambulet & iste quẽ in manibus habemus: eat & proficiat donec ad quartum gradum perueniat. Ibi sine dubio factus sapiens uidebit deum deorũ in sion. Porrò coipso quod dixi: qui bene dílígit aĩam suam: debet etiam díligere iustitiam. Alioquin si dílígit iniquitatem: odit: Planẽ, nõ dílígit animam suã. Díligendo autẽ iustitiã transit ad secundũ gradum: & audit illud sapiæ p̃ceptum. Díligite iustitiam: qui iudicatis terram. Quam si perfecte dilexerit: debet pro ea ferre pati enter omnem pœnam & quamcunq; illatam cõtumeliam. Duo quippe p̃stabit ei iustitia: unũ ut faciat quod debet: alterum ut patiatur quod debet: scílicet ut si bonũ nõ fecerit quod debuit, malũ quod meruit patiatur. Sic miro modo ne deserendo quidem iustitiam ab ipsa deserimur: dum per ipsam quílibet p̃uaricatiõis reatus punit̃. Neq; enim est qui se abscõdat à calore eius. Hanc autem pœnã: non solum uir iustus non horret, uerumetiam líbenter excipit: dum per eam præteritæ uitæ peccata purgari fideliter credit. Hinc em̃ scriptum est. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Opponit igitur uarĩs uoluptatib⁹ quib⁹ corruit cõtraria medicamenta: per q̃ resurgat, uerbi gratia. Cecidit per inobedientiã: per obedientiæ laborem redit ad uitam: lubrícus extitit ac dissolutus: per cõtinentiæ studium rígoremq; disciplinæ reparatur. Patitur ab ipsis elementis mundi pœnam: quorum usum dudum inflixerat ad uoluptatẽ. Quibus cruciatib⁹ cũ diu tãquã aurum in fornace probatus fuerit: quantum s. dignum iudicabit is qui in pane lachrymarũ nos cibat & potum dat nobis in lachrymis in mẽsura: incipit iam consolari: & audit illam esaiæ uocẽ dicẽtis. Cõsolamini consolamini pop̃le meus: dicit de⁹ uester. Loquimini ad cor hierusalem & aduocate eam: qm̃ completa est malitia eius. s. afflictio: dimissa est iniquitas illi⁹. Suscepit de manu dñi duplicia: pro oĩbus peccatis suis. Postquam uerò cõsolationẽ recepit: solícitus est & quærit quõ placeat ei cui se ꝓbauit. Facit q̃cquid boni facit: ut soli placeat suo cõditori. Trãsit ad tertium gradum sui profectus: ut sit. s. amicus sapiæ: q̃ materno affectu loquit̃ sibi cũ dicit. Prebe fili cor tuum mihi. Cũ ergo ad hunc gradum peruenerit: nihil aliud ei restat nisi ut ad quartum ascendat ubi dicitur esse sapiẽs. Hoc aũt fit qñ iam operatur: nõ ut ipse deo placeat: quod utiq; in tertio gradu fecerat: sed quia placet ei de⁹: uel q̃a placeat deo quod operatur. Quisquis talis est: potest cum tota fiducia ac securitate conscientiæ illud sapientis cãticum decantare. In omnibus requiem quæsiui &c. Hic em̃ requieuit in oĩbus cum per omnia ei placeat deus: q̃ non dei uoluntatẽ ad suam curuare: sed suã didicit ad dei uolũtatẽ erígere. Morabit̃ in hæreditate domini sicut ei ciusdem domini uoce promittitur: cum dicitur. Terrã in qua dormis tibi dabo: hoc est quietem istam ad quam peruenisti labore tuo & munere meo stabilem tibi faciam atq; perpetuam. Quod autẽ subiũgit & semini tuo: sic possumus intellígere: ut non solum spíritui detur tranquillitas ista: & hic & in futuro: sed etiam semini tuo. i. operib⁹ tuis dabitur corporis tui glorificatio.

Prou. 23

Eccl. 24

Gen. 28.

Ibidem.

Eccli 4.

Psa. 103.

Iob. 6.

IRia sunt loca: cælum, terra, infernus: & habent singula habitatores suos. Cælum solos bonos: terra mixtos: infernus solos malos.

QVatuor sunt quæ impediunt confessionem: pudor, timor, spes, desperatio. Quosdã em̃ ipedit pudor: qui. s. p̃ sola cõfusiõe dícere erubescunt peccata quæ cõmiserũt. De quo per salomonẽ dícitur. Est cõfusio adducens peccatũ. Quo contra de his qui cõfitentur iterũ dícitur. Est cõfusio adducens gloriã. Quos etiã cõmendat ꝓpheta dicens. Cõfessionẽ & decorem induisti. Et alibi. Cõfessio & magnificentia opus ei⁹. Alios impedit timor. Timẽt em̃ si cõfiteantur: ne grauiores pœnitẽtia iniungat̃ & hos arguit Iob dicens: Qui timet pruinã: irruet super eum nix. Sunt aũt nõnulli qui in hoc mundo adhuc aliquid cõcupiscunt nec putant se adepturos qd̃ desiderãt: si hominibus quales sint innotescãt

Horũ cõfessionem impedit spes.i.cupiditas potiẽdi desiderij:talibus cõminat dñs in euãgelio.Ve prægnantibus
Mat.24 & nutrientib⁹ in illis dieb⁹. Sũt itẽ alij q nil horũ uerent: sed solũ hoc timent:qa post pctorum cõfessionem ab ipsis abstinere miníme possent.Et his obest desperatio.Quib⁹
Prou.18 nõ incõgrue illud põt aptari. Peccator cũ uenerit in profundũ malorũ,contẽnit.Fit uerò nõnunquam ut hæc oia simul cõfessionẽ ipediãt. Sed q quatuor his malis premitur recte in monumẽto iacet:& uelut ille euangelic⁹ qua-
Ioan.11. triduan⁹ fœtet.Scriptũ est eñ.A mortuo uelut qui nõ sit
Eccli.17. perit cõfessio.Q; si is mortuus est qui nõ confitet utiq; re-
Ioan,11, uiuiscet qui cõfitebit.Veniat ergo Iesus:&dicat,Veni foras. Et ad uocẽ ei⁹ ilico suscitabit mortuus. Excipiat hic noster mortuus exhotationẽ:&non differat confessionẽ. Dicat ergo illi quẽ pudor afficit.Cur te pudet pctm tuũ dicere:quẽ nõ puduit facere? Aut cur erubescis deo cõfiteri:cuius oculis non potes abscondi? Quod si forte pudor est tibi uni hoi & pctori pctm tuũ exponere, qd factu-
rus es in die iudicij ubi oibus exposita tua cõscietia patebit.Hæc itaq; tria pponenda sunt cõtra pudorẽ.s.cõsideratio rõnis:reuerẽtia intuẽtis dei:cõparatio maioris confusionis.Similiter cõtra timorẽ opponẽda sunt tria. Cõsiderãdum eñ est quàm sit lõga pœna inferni:quàm grauis quàm infructuosa.Econtrario uerò præsentis tẽporis pœnitẽtia breuis est & leuis & fructuosa.Cõtra spẽ q; itidẽ tria opponuntur: bona.s.futuri seculi pẽsentis uite bonis maiora,certiora,durabiliora: ad quorũ cõparationẽ quid inhoc mundo desiderari põt modicũ est& incertũ: & ut ita dicã momẽtaneũ.Ita cõtra desperationẽ uincẽdi pctm,tria sun remedia.Primũ est uigor ipse propositi boni quem assumit ex cõfessione. Secundum est gratia dei quam meretur ex humilitate. Tertiũ est auxilium: quod ex eius habet cui confitetur compassione.

DVo sunt in quib⁹ cõsistit nra salus,iustificatio & glorificatio. Altera initiũ: altera pfectio est in illa labor: i hac aũt fruct⁹ laboris est.Et nũc qdẽ iustificatio fit per fidẽ: nã glorificatio erit per speciẽ.Quãta aũt sit in futura uita glorificatio sancto-
Esa.64. rũ:hũan⁹ interi nõ põt attingere intellect⁹. De illa eñ scriptũ est.Q; oculꝰ nõ uidit nec auris audiuit&c. Hac ergo interim omissa quoniã uires nras excedit: de iustificatiõe quæ nũc agit aliqd ad ædificationẽ fratrũ nrorũ q& necessariũ usum est loquamur. Ipsa est eñ uia p quã fit trãsit⁹
Rom. 8. ad glorificationẽ:dicente apl'o. Quos p̃destinauit hos & uocauit:& q̃s uocauit,hos & iustificauit.Quos aũt iustificauit:hos& magnificauit.Neq; eñ poterit obtineri magnificatio,nisi iustificatio præcesserit: cũ ista meritũ, illa pmium sit. Hoc in euãgelio docuit dñs:q cum discipulis euangelizaret regnũ dei,primum eis pposuit iustitiam di-
Mat.5. cens.Nã nisi abundauerit iustitia ura plus quàm scribarũ & pharisæorũ:nõ intrabitis in regnũ cælorum.Notandũ aũt q; sicut i illo beatitudinis regno p̃sentẽ se electis suis exhibebit dñs ad glorificatiõem: ita etiã se cisdẽ ipsis exhibet in uia peregrinationis ad iustificatiõem:ut à quo.s. glorificandi sunt per speciẽ:ab ipso prius iustificent per fidẽ.Et quidem tria sunt à qbus abstinere debent:quicũq; iustificari desiderãt.Primo utiq; ab operib⁹ prauis: secundo à carnalib⁹ desideriis:tertio à curis seculi. Itẽ tria sunt quibus debẽt insistere:quæ etiã cõtinet sermo dñi in mõte:eleemosyna,ieiunium,oratio.Sic ei adimplet iustificatio dũ ab interdictis uitiis abstinẽt, & bona quæ p̃cepta sunt fideliter exercent. Opponant ergo prauis operib⁹ opera mixe:contra carnalia desideria adhibeãtur ieiunia: & pro curis seculi succedat amor dei & frequentia orationis.

PAstorũ est uigilare sup gregẽ ppter tria necessaria: uidelicet ad disciplinã, ad custodiã,ad p̃ces. Ad disciplinã ppter morũ correctionẽ: ne grex cõmissus propria molestia deficiat. Ad custodiã ppter diabolicã suggestionẽ.ni hostili seducat calliditate. Ad preces ppter tẽtationũ instantiã:ne uincatur à pusillanimitate. In disciplina rigor iustitiæ:in custodia spiritus consilij:in prece affectus compassionis.

DVas ad intelligendum se cõdicit uniuersitatis auctor creaturas:hominẽ & angelũ. Hominẽ iustificant,fides & memoria: angelũ & beatificant,intellectus & præsentia.Et qa hoies q̃q; pducẽdi sunt ad æqualitatẽ angelorum:necesse est ut interi iustificent p fidẽ&,pficiãt ad itellectũ.Scriptũ est eñ. Nisi crediderit is:nõ intelligetis. Itaq; fides uia est ad in- Esaiæ.7.
telligendũ:nam mũdat cor fide ut intellectus uideat deũ. Similiter &memoria dei:uia est ad præsentiã dei.Qui eñ hic habet mãdatorum eius ut ea faciat memoriam: merebitur quãdoq; ut eius quoq; uideat præsentiam. Habeãt igitur intellectũ ad præsentiam angeli dei in cælo:habeamus & nos eius fidem & memoriam in mundo.

TRes sunt status aiæ. In corpore,posito corpore,recepto corpe.Primus datus est ei ad agendã pœnitentiã:reliqui duo ad habendã requiẽ uel pœnã.s.,put gessit in corpore: siue bonũ siue malũ.Ad agendã uerò pœnitentiã tria sunt necessaria tẽpus,corpus,& locus.Q; tps sit necessarium: dicit apl's. 2.Co.6.
Ecce nũc tps acceptabile:ecce nũc dies salutis. Similiter & de corpore idẽ scribit.Oẽs nos oportet mãifestari ante tribunal xpi:ut referat quisq; ppria corporis,put gessit.Sed & de hoc loco loquit scriptura dicens. Si ascẽdeEcclũ.10.
rit super te spirit⁹ potestatem habentis:locũ tuũ ne descras.Porrò tẽpus in tria diuidit:in præteritũ: in præsens: in futurũ.Horũ nullum perdit:quisquis recte pœnitẽtiã agit.Nam præteritũ quidem quod perdiderat restaurat dũ in amaritudine animæ suæ oẽs annos suos recogitat. Præsens aũt tenet iã per exercitiũ operis:futurũ uerò per constantiã boni ppositi. De præterito loquit apostolus: cum dicit:Redimẽtes tẽpus:qm dies mali sunt. Ad præ- Ephe.5.
sentis uerò operationẽ hortat nos:cũ dicit. Dum tẽpus Gala. 6.
habemus opemur bonũ ad oẽs: maxime aũt ad domesticos fidei.Futuri nos admonet dñs:cum ait.Qui perseue- Mat.10.
rauerit usq; in finẽ:saluus erit. Corpus quoq; necessariũ est ad agendam pœnitẽtiam.In corpore quippe possum⁹ mala pati,& bona operari.Pati scilicet pro cõmissis delictis:operari pro adipiscendis æternis præmiis. Qui ergo corpore caret:dignos pœnitentiæ fructus facere quo ualeat? Et notandũ q; pœnitentia quæ per corpus geritꝰ breuis est & leuis. Breuis quia corporis morte terminat: leuis,quia p̃ societatem corporis fertur facilius. Grauis siquidem esset:si eam solus animus portaret. Cum uerò & ipsi corpori eius partitur põdus: quantomagis inde corpus oneratur:tãto amplius animus exonerat. Locus etiã uidetur necessarius esse &utilis ecclesia.s.uitæ præsentis: in qua quisquis dũ i corpore uiuit pniam recte agere negligit:nullũ in futuro salutis remediũ obtinere poterit.

TRiplici morbo laborat genus humanũ: principio,medio,& fine id est natiuitate,uita,& morte.Natiuitas immũda:uita puersa:mors periculosa.Venit christus: & contra triplicẽ hũc morbũ attulit triplex remedium. Natus est enim:uixit,mortuus est:atq; eius natiuitas purgauit nostrã: mors illius destruxit nostram:& uita eius instruxit nostram.

SIcut æger ad medicum: sic esse debet pctor ad creatorẽ suũ. Qui ergo pctor est:debet orare deũ sicut æger medicũ. Duob⁹ aũt modis impedit oro peccatoris:uel nulla uel nimia luce. Nulla luce illustrat:q pcta sua uidet nec cõfitet.Econtrario nimia luce obruit q ea tãta uidet ut de indulgẽtia desperet.Horũ neut orat.Quid ergo? Tẽperãda est lux: ut pcta sua uideat pctor& cõfiteat:p ipis oret ut remittant. Primo ergo ei⁹ oro debet fieri ꝑ ecũdo affectu, hoc aũt fit cũ necdũ pctor audet p seipm accedere ad deũ:sed q̃rit alĩ quẽ sctm uirũ aliquẽ sctm pauperẽ spũ:q sit i ora uestimẽti dñi tãquã fimbria:p quẽ habeat accessum. Huius oro-
nis tenuit typũ illa euãgelica mulier quæ fluxũ sanguinis patiebat:cupiẽs q; sanari accessit, & itra se cogitauit dices:Si tetigero fimbriã uestimẽti ei⁹,salua ero. Secũda Lucæ.8.
oratio

oratio fit puro affectu: & hoc fit qñ. ſ. pctōr iam per ſeipm accedit & ore ꝓprio confiteť. Talis orationis relíqt nobis exēplū illa peccatrix q̄ lachrymis rigauit pedes dñi & capillis capitis ſui terſit: de qua dictū eſt à dño. Remittunť ei pcta multa: qm̄ dilexit multū. Tertia oratio effūdit̄ amplo affectu. & hoc fit qñ is q̄ pro ſe orauerat orat iam pro aliis. Sic orauerūt apli ꝓ muliere chananea: ꝓ filia ſua rogante. Dimitte inquiunt illā: qa clamat poſt nos. Quarta oro emittit̄ deuoto affectu: q̄ de cordis puritate ſine ulla hæſitatione, cū grarū actione depromit̄. Talē orationē ſecit ipſe dñs: qñ quatriduanū de monumēto lazarum reſuſcitauit: & ait. Pater gras ago tibi: quia audiſti me. Tales orones docuit nos apls facere frequēter: dicēs. Sine inter miſſione orate: in omnibus gratias agite. Has quæ dictæ ſunt quatuor orationū ſpēs. i. uerecūdam, puram, amplā, deuotā nūcupat apoſtolus aliis nominibus: & ad eas nos hortatur dicens. Obſecro primo omnium fieri abſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiōes. Nam obſecrationes uerecundo, orationes puro, poſtulationes amplo, gratiarum actiones fiunt affectu deuoto.

Matt. 15. Luce. 7. Ioan. 11. 1. Theſ. 5. 1. Thi. 2.

DIximus de gñib⁹ affectionū & orationū: dicamus etiā qua puritate ſit orandū. Et quidē tria uidenť mihi hic eſſe neceſſaria: qbus oronis intētio firmiter eſt aſtringēda. Conſiderare nam q̄ debet is q̄ orat: & qd petit, & ipſum quē petit, & ſeipm q̄ petit. In eo aūt qd̄ petit duo debet attēdere: ut ſm deū ſit qd̄ poſtulat: & ut hoc ipm in ſummo affect⁹ deſiderio habeat. Verbi gra. Si mortē inimici, ſi læſionem ſeu deiectionē, ꝓximi orādo petierit: non eſt ſm deū talis oratio: cum ipe pcipiat & dicat. Diligite inimicos ueſtros: bene facite his q̄ oderūt uos: & orate pro perſequentib⁹ & calūnian' tibus uos. Si uerò pctorū remiſſionē, ſi ſpūſancti gratiam ſi uirtutem atq̄ ſapientiam, ſi fidem, ueritatem, iuſtitiā, humilitatem, patientiam, manſuetudinē, & cætera ſpiritalia chariſmata quæſierit & ea cogitādo uehemēter affectauerit: hæc ſm deū eſt oratio: & hec uerè meretur audiri. De huiuſmodi em̄ orationibus loquitur per eſaiā deus. Ante quā clamēt ego exaudiā: adhuc illis loquentibus ego audiam. Sūt & alia quæ cum deſunt à deo dantur & poſſunt eſſe uel nō eſſe ſm deum: quantū dūtaxat intereſt finis ad quem referuntur: ut eſt corporis ſanitas: pecunia: cætera rumq̄ rerū affluentia: quæ & ſi à deo fint: non tñ ſunt magnipendenda nec ex deſiderio poſſidenda. Similiter & in ipſo quem petit debet duo conſiderare: bonitatem & maieſtatem. Bonitatem qua gratis uelit: & maieſtatē qua plane poſſit dare quicquid petitur. Sed & in ſeipſo qui petit debet nihilominus duo attendere. i. ut pro ſuis meritis nihil accepturū putet: ſed de dei miſericordia tm̄ quicquid rogauerit impetraturum ſperet. Tūc ergo dicitur corpu rū: qñ tria hæc quæ dicta ſunt, & eo modo quo dicta ſunt cogitat. Et quiſquis hac puritate & intentione cordis ora uerit, exaudiri ſe ſciat: quia ſicut teſtatur petrus apoſtol⁹. Non eſt perſonarum acceptor deus: ſed in omni gēte qui timet deum & operatur iuſtitiam: acceptus eſt illi.

Eſa. 65. Actu. 10.

¶ Mors aīæ obliuio: de qua morte ſuſcitatur hoc mō. Per memoriā ſentit: per obediētiā audit: per intelligentiam uidet per circunſpectionem olfacit: & guſtat per dilectionē.

QVatuor ſunt genera uoluntatis humanæ. Sicca in reprobis & terrenis: quorum corda nullo rore græ perfunduntur. Recta in inchoātib⁹: qui uitæ priſtinæ fortitudinem relinquētes, ad boni operis rectitudinē mutatione uolūtatis aſſurgūt. Deuota in ꝓficientibus: qui uſu orationis aſſiduæ in amorem bene agendi cælitus erigūtur. Beata in cōſummatis: qui penè nihil aliud niſi deum cogitātes in ipſo totius deſideriī ſui finem reponunt. Inter ſiccam & rectam uolūtatem chaos quoddam firmatum eſt: ut qui uoluerit tranſire nō poſſit: peruerſa. ſ. intentio. Inter rectā & deuotā: inolita cōſuetudo. Inter deuotam & beatā corporalis affectio. Quæ tria quaſi quidam lapides dū in uia noſtri operis ſe opponūt; ne de uirtute in uirtutem aſcendamus impediunt.

RAtionalis creatura ad hoc ſe debet diligere ut btā ſit, & deū per quē ſolū beatificari poſſit: cuius inſecutor & æmulus ad hoc elaborat ut eā in utraq̄ ſui qualitate corrūpat. Corporeā igit̄ qualitatē appetitu gulæ & fluxu luxuriæ deprauat penit⁹ & corrūpit: iumentumq̄ carnis his duobus aculeis agitatum, in præcipitia mortis impellit. Inuiſibilē ergo humanæ ſubſtantiæ portionem ſpiritalibus aggreditur armis: eamq̄ gemina peſte inficiēs, tumore ſuperbiæ & auaritiæ labe cōmaculat: ſicq̄ totā maſſam fermenti huius colluuione corrūpens: homini præripit beatitudinem quā amiſit.

QVatuor ſunt quorū in hac uita obſequiis deſeruimus: caro, mūdus, diabolus, deus. Carni militamus, gulæ illecebris ſeruiēdo, luxuriæ ſtimulis obſequēdo. Mūdo militamus: auaritiæ æſtibus anhelādo: honoris altitudinē affectādo. Diabolo militamus: bonorū profectibus inuidēdo: & cōtra deū ſuperbiæ ſpū intumeſcēdo. Deo militamus: pietatis operib⁹ humiliter inſiſtēdo: poteſtates aerias uirtute ſpūs oppugnādo. Habēt & ſinguli principes iſti donatiua ſua propria. Caro ſuis tyronib⁹ elargit̄ momentaneā uoluptatē. Mūdus trāſitoriā ſublimitatē: diabolus perpetuā captiuitatē deus interminabilem fœlicitatem. Hæc ſola præponderat.

EVangelica ſanctiōe pceptū eſt: ut in uia mortalitatis hui⁹ terrenis affectib⁹ inhærētē neminē ſalutem⁹. Quos aūt ab hac ſuſpēſos uiderim⁹: illis ſecuræ ſalutationis gaudiū offeram⁹. Vñ & in euāgelio tria ſalutationis gña inuenim⁹, uirgo ſiquidē maria ſalutauit eliſabeth: angelus uerò mariā: dñs aūt Ieſus diſcipulos ſalutauit poſt reſurrectionē. Cū ergo uideamus eos qui in ſterilitate uitæ hui⁹ ſenuerāt mōtana cōfeſſionis aſcēdēdo feruorē pīæ quaſi filiū quēdā cōcipere: illis uicē ſalutationis, illis in uerbo dñi remiſſiōis & græ & ueniæ largitatē debem⁹ offerre: Quos uerò in ſanctitate & caſtimonia dño ſeruire cōſpicimus inuitando ad meliora, benedictionem & græ fæcūditatē eis neceſſario pro mittamus. Quos ſanè in cōclaui remotioris uitæ poſitos, ad imitatiōis apl'icæ faſtigiū tēdere uidebimus: illis quietis & pacis geminā ſoliditatē: cuius etiā in ſuo corpe quædam præludia ſentiūt, uiuæ uocis miniſterio ſpondeam⁹.

Luc. 10. Luce. 1. Ibidem. Ioā. 20.

QVominum Ieſum xp̄m ſubire crucis & mortis ignominiā tria quædā præcipua coactiōe uoluntaria cōpulerūt. Filialis & puraobedientia qua prioris inobediētiæ piaculū ſolueret̄. Cōpaſſibilis & cōis miſeria: quæ illius iuſtitiā inflexibilē, uirgam ferreā ad mīam hortabat̄. Erat miſeria illa & pōderoſa & grauis, quæ ceruices hoīm cōis pcti & mortis conditione premebat. Publica & gñalis: quæ iuſtos & iniuſtos ſimili dānationis ſententia pariter obligabat. Cōtinua & perennis: quæ niſi per xp̄m redemptiōis gratia fieret: irremediabilis captiuitatis uexu omne genus adam dānationis uoragine abſorbebat. Porrò tertiumquod ſpontanee cogit in mortem: celeberrima & ſolennis victoria. Cuius ſucceſſu ineuitabilis diaboli & mortis potentia in monumento glorioſe & efficaciter erat imminuenda.

TRibus modis exaltat dñs caput noſtrū: mētē. ſ. à terrenis affectib⁹ ſuſpendendo, ut ſpecæleſtiū trāſitoria cōtēnam⁹: diuinā ſciam cōferēdo: ut eorū quæ tpaliter nō uidenť ſcientiā teneam⁹: ad amorē cæleſtiū ſubleuādo ut in carne poſiti: ipſam quoq̄ carnem diuinæ dilectionis altitudine tranſcendamus.

¶ Homines habent triformem ſtatum uiuendi. Non delinquere: quod agit utiq̄ timor ſeruilis. Nolle delinquere: quod exhibet filialis. Nonpoſſe delinquere: quod ſola cōfert beatitudo perennis.

¶ Quatuor eſſe dicunť q̄ nīæ gratiā deuotiōis adaugent. Memoria pctōrū: q̄ hoīem reddit humilē apud ſe: Recordatio pœnarū: q̄ illū ſolicitat ad bñ agendū. Cōſideratio peregrinationis: q̄ illū hortatur viſibilia debere contēni. Deſideriū uitæ perēnis: q̄ hoīem incitās ad perfectū cogit cum a terrenis affectibus volūtatis mutatione ſuſpēdi.

NOstræ inſciæ tarditatē erudit dñs trib⁹ modis. Indulti bñficij largitate: q̄ nr̄æ duritiam mētis emolit & excitat ad amorē. Frequēti uerbe⁹ rū ſeuerritate: q̄ p̄ſtās intellectum auditui, incutit nobis timorē. Cōtemptus publica utilitate: quo implēs faciem noſtras ignominia, parit nobis uerecūdiā & ruborem. ¶Mot⁹ & titilatio carnis nr̄æ: trib⁹ ex cauſis cōtingit. Et p̄cedēti cogitatione: cū formas & imagines illicitas intus trahētes in carū retractiōe turpiter cōmouemur. Ex uentris plenitudine: qa cū uēter ciborū cumulo ſitate diſtēdit caro laſciuiēs ad motū luxuriæ cōcitat. Ex malígni ſpūs i purgatiōe: qa quo iuſtos ſuperare ſe minime poſſe cōſideràt: eo per carnis titilationē grauí⁹ eos impugnat.

AVctoritate ſcripturarū male cogitare & male dicere, & male facere, phibemur: qa in male cogitare uel immūditia eſt cū res ſordidæ & ipuræ memoria reuoluunt: uel ſupbia cū anim⁹ quaſi ſuperior ſup̄ proximos ſuos erigit & inflat: uel auaritia cū dia bolo inſtigāte cōtra p̄ceptū dei res proximi cōcupiſcit. Neceſſe eſt enim male cogitationi horū triū aliqd ſemp̄ eſſe. In male dicere uerò ſermo eſt uel ſupuacu⁹ rōne & utilitate carēs: uel detractorius fraterna bona inuidiæ corroſiōe & odij inſtinctu diminuēs: uel adulatorius, caput alicuius falſa olei delinitiōe demulcens. In male facere quoq; op⁹ eſt uel ſimulatorium cum aliud intendim⁹ quàm opere demōſtramus: uel impiū cū proximos noſtros lædimus: uel impudicum cum nos aliquo modo ſordidamus.

DE cōualle plorationis aſcenſuri: ſemp̄ ad altiora tēdere & anhelare debem⁹. Eſt em̄ quaſi quodā deſertū uita iſta mortalis: de q̄ dr̄: Terra deſerta iuia & inaq̄ſa. Sed triformis eſt ſpēs deſertorū. Eſt q̄ppe deſertū mometanea. ſ. uanitas: quā deſpicere uitæ moderatiōe debem⁹. De q̄ deſerto aſcēdere nos Canti. 3. oportet: ſicut dr̄. Quæ eſt iſta q̄ aſcēdit de deſerto delitijs affluēs: innixa ſup dilectū ſuū? Delitijs affluim⁹: cū uirtutibus abūdamus. Sup̄ delictū initimur: cū deo aſcribimus quicqd boni operamur. Eſt aliud deſertū xp̄ianæ ſimplicitatis humilitas: uocata deſertū: qa ferè nulluſ eſt imitator xp̄i q̄ ſtudeat iſtud bonū operari. Per hoc deſertū neceſſe Cāti. 8. eſt aſcendamus. Vñ dr̄. Quæ eſt iſta q̄ aſcendit p̄ deſertū ſicut uirgula fumi ex aromatib⁹? Sicut uirgula fumi ex aromatib⁹ aſcendim⁹: cū uirtutū ſtudio & diſciplina exercitati proximos nr̄os ad bene agendi ſimilitudinem incitamus. eſt aliud q̄q; deſertū: innocētiæ puriorís ſimplicitas uel integritas. Ad hoc debem⁹ aſcēdere: qa ad uerā mūditiā ut ſimus ſcti corpore & ſpū debem⁹ anhelare. Aſcēdamus ergo de deſerto mometaneæ uanitatis p̄ deſertum humilime ſimplicitatis: ad deſertum integerrimæ puritatis.

DOmin⁹ nr̄ habet ꝓprie ſagittas qb⁹ hoſtes ſuos uulnerat: & i brachio v̄tutis expugnat. Sūt aūt res ſagittæ qb⁹ hoſtes ſauciant. Stimul⁹ amiſſæ pecuniæ: qa ualde cōterit q̄ inſtra uiuendi & ſatellites uoluptatū diuitias amiſiſſe reminiſcit. Seq̄t peſtis corpalis moleſtiæ: q̄ ut ei⁹ uias ex oī pte ſepiat: eū quē ad pctm̄ feſtinare cōſiderat, etiam corpiſcō tritiōe flagelat. Sequit malle⁹ infernalis memoriæ: qa cū ſe hō undiq; circūſeptū pondere pœnarū corporaliū penſat: etiā ad illam quæ ſine caret angustiam occulos porrigens: horribilē gehennæ fornacem timida ſecum conſideratione tractat.

SVnt & aliæ tres ſagittæ: qbus dñs etiā eos ſauciat, q̄ſad degustandā dulcedinem ſuæ dilectionis inuitat. Quarū prima eſt timor caſtus: q iō ſic uocat: qa & timeri dñm à ſeruo iubet: & ſeruum ab illicitis cōtinere reſpectu dñi ammonitione continua ſuadet. Sequit amor deuotus: q dū mētē occupauerit: totā igne ſuauiſſimæ dilectiōis accēdit. Seq̄t deſiderij uirtus: q dū latitudinē conſciæ uelutí aura lenis affiauerit: ea quæ retro ſūt mēs oblita ad ſolā facie cōditoris anhelans quia ſui uotí finē minime cōſequitur contabeſcit.

¶Oblatio noſtræ laudis quam deo immolamus: triformis eſſe debet. Affectuoſa: ut mēs concordet uocí. Fructuoſa: ut ædificationē paſat intuenti. Gratioſa: ut placeat cōditorí qui gratis dedit.

¶Decretis & adhortationibus ſctōrū patrū bene cogitare & bñdicere & bene facere iugiter ammonemur: quia in bene cogitare cogitatio eſt: uel honeſta nihil impuritatis cōtrahens: uel humilis nihil ſuperbum ſapiens: uel pia nihil crudele moliens. In bñdicere uerò ſermo eſt: uel auditorí cōmodū afferens: uel hūilis nihil inanis eloquentiæ lepor turgeſcēs: uel ueriſil⁹ nihil fuco ſimulationis obtectū in ſua p̄fectione p̄tendēs. In bñ facere quoq; factū uel purū: q̄ mundítiā exhibet: uel piū q̄ miam redolet: uel pudicū quod oculos intuentiū non offendat, aut uiolet.

VSitatū eſt ſatis & tritū: ſcl̄m iſtud merito cæcitatis & ignorātiæ ſuæ ægypti uocabulo nūcupari. Quod nimirū q̄ties mutatiōe uoluntatis egredimur: tria nobis occurrūt. S̄timulus cupiditatū: q̄ uelutí mare rubrū ſenſum rōnis nr̄æ, tumidis & procelloſis undis cogitationū inuoluit: & niſi uirga diſcretí iudicij aq̄ ſuperiores ab inferioribus ſecernant: ſubruit fundit⁹ & demergit. Sequit cumul⁹ tētationū quaſi alter iordanis aluei ſui metas excedens & terrā corpis nr̄i ſolito plenius occupans: niſi arca teſtamenti. i. ſententia ueritatis intercedens impetus illius refrænet: & ipſum penit⁹ arefaciat & exſiccet. Sequitur aculeus moleſtiarū: qui cum ingruerit quaſi iterum iordanis heliſæo occurrens ſumēdum heliæ pallium: & medijs fluctibus opponendum: ut quicquid nos tēporaliter cruciat: reſpectu dominicæ paſſionis ſapore mutato, noua nobis ſuauitate dulceſcat.

VIæ quæ ducūt ad mortē rōne triſaria diuidunt. Alia eſt erumnoſa, alia laborioſa, alia delitioſa. Erūnoſa eſt in pauperibus: q in paupertate ſua regio ſpū & diuitæ aīo intumeſcētes ab inopia temporali ad æternā miſeriā tranſferunt. Laborioſa eſt in auarís & cupidis: q dum diuerſarū anxietate curarū miſerabiliter diſtenduntur: obliuiſcuntur ea quærere quæ dei ſunt: & auaritiæ æſtibus anhelantes: uſq; ad uitæ terminū ab inquietudine tēporali, ad æterni laboris angustias trāſferūtur. Delitioſa in diuitibus delicatis: qui in delitijs & uoluptatibus enutrientes corpora & corda ſua: poſt dulcedines momentaneas & horarias ſuauitates ad ſempiternas amaritudines deferuntur.

VIa q̄q; q̄ ducit ad uitā: ſili rōne diſtinguit. Eſt cī alia ſanguīca, alia purpurea, alia lactea. Sanguínea in martyrib⁹ q in ſanguine agni ſuorū corporū indumēta lauerunt: & per iter martyrij triumphalis altitudinis ſolíū attigerūt. Purpurea eſt in confeſſoribus: qui in ſua carne ueſtigia dñicæ paſſionis p abſtinentiā expreſſerunt: & in ſuis corporibus uulnerum xp̄i ſtigmata portauerunt. Lactea in uirginibus quæ in ſe ipſis puritatis angelicæ cādidatū, & uirtutes ſanctimoniæ conſecrauerunt: & per uiam mūditiæ ad amplexus & thalamos ueri ſponſi uirtutum pennis fœliciter euolarunt.

TIgna ſunt oēs iuſti: q plantati in medio eccl̄iæ tēporalis facere debēt fructus uitæ q̄ maneāt. Videat autē quiſq; ut eligat ſibi locū irriguū. in quo fructificās proferat in tēpore ſuo uitæ fructum. Sunt aūt tres decurſus aquarū. Incitamenta ſcripturarum quæ per minas & promiſſa honeſtā in hoīe ſuſcitant uoluntatē. Chariſmata gratiarū: quæ hoīem ſpíritalem ex aīali efficiunt ad ſui prouiſionē & curā informādo: & docendo omnem ueritatem: miniſtrant operum fœcunditatem. Stillicídia lachrymarum: quæ dum uenas intentionis atq; propoſiti ſuo rore irrígant & infundūt ne lignum moriatur: perſeuerantiam largiuntur. Qui iuxta hæc fluenta radicatus fuerit: p menſes ſingulos faciet fructum: & folía ligni illius ad ſuauitatem gentium.

NOn uno codēq; modo oēs q ebríi fuerint debriātur. Alíd eſt uinū malitiæ: q̄d effluit de uua felís & à diabolo initiū habuit, q amaritudinē pctī & mortis humano generí propinauit: quo debrianf iniqui conformes facti ei. Aliud eſt uinū moleſtiæ

quod emanat

quod emanat de labruſca conditionis hūanæ: q̄ dño ſuo acetū iniqtatis apposuit. Hoc uino qſqs inebriat: non iuſte ſed merito pcī ſui à deo hoc ppeti cōprobat. Aliud eſt cīn uinū grīæ: quod ex botro cypri. i. cōditoris largita te diſcurrit: & hoc eſt muſtum quo ſponſi filij debriantur quod mittitur etiam & in utres nouos.

REges ſunt & ſacerdotes oēs electi: & eos oportet oleo unctionis inūgi. Eſt aūt oleū triforme. Aliud ſiquidē eſt oleū effuſionis: uidelicet uerbū dei quo initiant ueterē hoiem exuentes: ut quaſi adoleſcētulæ, in amorē ſpōſi ſurgant. Aliud eſt oleū puritatis: q̄ lagenæ operū nrorū impleri debēt: qđ in lampade diuini feruoris ignē debet īceſſanter nutrire. Aliud uerò oleū exultationis: charitas uidelicet prīcipalis: quæ mentē quam repleuerit dilatat: ut guſtās quàm ſuauis eſt dñs, in uertice iuſtitiæ ſedēs in ſolo deo gl'iet & gaudeat.

CHriſtiani à xp̄o nomen acceperūt: & opēptiū eſt: ut ſicut ſunt hæredes nois: ita ſint imitatores ſanctitatis. Tria ergo ſunt q̄ in xp̄o nobis exp̄ſſa: plenis uiribus exercere debem⁹: uidelicet improbare uiuaciter ſeculi uanitatem: quia & Ieſus ne rex conſtitueretur à turbis, aufugit. Exercere uiriliter penitentiam, qa & Ieſus ſicut agnus occiſus eſt: & hīe ueraciter geminā charitatem: quia Ieſus pro inimicis orauit.

SEptē gradus deſcēſionis habet hūilitas. Abdicationē rerū: exēplo ap'lorū. Abdicationē uoluntatis: ſicut helias & Ioānes. Corpis exercitiū, ut paul⁹. Directionē in ppēris: inſtar Dauid pauperis & regis. Patientiā in aduerſis: ſicut Iob & thobias. Propriū abhorrere cōſiliū & propriæ uoluntatis affectū.

ARma uirtutis qb⁹ arma nequitiæ expugnātur: ſunt hæc. Plena pcī cognitio: q̄ expellit tenebras uoluptatis. Pœnitētialis afflictio: contra dulcedinē carnalitatis. Humilis & uera confeſſio: contra uenenum iniquitatis. Sufficiēs & digna correctio: in mutatione priſtinæ uolūtatis. Perſeuerantiæ plena ſucceſſio: ut perfecta ſubrogetur cuſtodia ſanitatis.

¶Neceſſaria ſunt pœnitētiæ tria hæc. Abſtinētia per quā carnis ſuperbia edomatur. Lectio, cuius fructu reformandus in uigorem animus ſaginatur. Oratio cuius munimine & tutela uirtutum examina proteguntur.

¶Humilitatis uirt⁹ habet hæc tria. Superiori ſubdi: ut ad eius æqualitatē nulla ambitione uel inuidia rapiat. Equali non præferri: ne illicito appetitu ſuperior uelle fieri uideatur. Minori ſubdi poti⁹ quàm præponi: ut ex hoc humilitatis ueritas comprobetur.

¶Nō oēs uniformiter gradiūt ad deū. Quidā paſſus ſicut illi q̄ terrenorū curis implicīti uix aliqñ reſpirāt: ut dñi recordent. Quidā modeſto īceſſu: ſicut hi q̄ dñi ſeruitio mācipati & deo q̄dē fuiūt: & tn erga ſeipos īdulgētiores exiſtunt. Alij uelociter. i. rapido curſu: ſicut hi q̄ ſup carne ſua ſe intuentes & ſe trāſitoria cōtēnētes, celeriter ppiciſcūt ad deum, hoc ſolummō cupiētes: in pace deſcere in idipſum.

¶Electos tria ī futuro manēt. Interna ſatietas: æterna iocūditas: iocūda uoluptas. De his dr. Exultent iuſti &c.

¶Triforme eſt deſideriū electorū. Vnanimiter habitare ī domo. Vñ eſt. Vnā petij à dño. Victoriā obtinere de mundo. Vñ ē. Quis me liberabit de corpe mortis huius? Præſentialiter frui deo. Vñ ē & illd. Cupio diſſolui & eē cū xp̄o.

¶Trifarius eſt p̄latorū timor. Ne audiētiū aios exqſitor apparat⁹ cōmoueat: ne interni iudicis oculos immoderatior uſus offendat: ne iuſtitiæ retributio in pñti eis fiat.

¶Triformis eſt ſanctorū dolor: quia ceciderūt de paradiſo: quia tenentur in exilio: quia differuntur à regno.

¶In monte montium xp̄o: fuerūt hæc duo. Coagulū paſſionis: & pinguedo ſanctitatis.

¶Vituli q̄s dño imolare debem⁹: tres ſunt. Nouæ cōuerſiōis effect⁹: q̄ſi uitul⁹ nouell⁹ cornua p̄ducēs & ungulas. Sacræ religiōis pfect⁹: q̄ eſt uitulus tenerrim⁹ de armēto. Conſummatæ uirtutis affectus: qui eſt uitulus ſaginatus.

¶Quadriformis eſt preſſura noſtra. Corruptibilis carnis anguſtiæ: q̄ ſunt dolores mortis. Temporaliū præſſurarū moleſtiæ: quæ ſunt torrētes iniqtatis. Occulti hoſtis latentes inſidiæ quæ ſunt dolores inferni. Deceptoriæ facies mundanæ gloriæ: quæ ſunt laqueī mortis.

¶Fum⁹ eſt ab ira dei: qa in cōſideratiōe iræ dei electi cōpūgunt. Ignis à facie ei⁹. qa p cognitionē & p̄ſentiā eius ad amorē accēdunt. Caligo ſub pedib⁹ ei⁹: qa p diſtrictū illius examē, reprobus deſperatiōis nebulis obſcuratur.

¶Ambulat dñs ſup pēnas uentorū: cū electi eius dulcedinē uel tenuiter attingūt. Volat cū de incircōſcripta ei⁹ ſubſtātia nihil pcipiūt. Vñ ē. Fuge dilecte mi. Ponit dñs tenebras p̄fundātatis & altitudinis: latibulū diuinitatis ſuæ: in ſole manifeſtationis & laboris tabernaculū carnis ſuæ: ī luce puritatis & ſctīmoniæ habitaculū māſiōis ſuæ. Cāti.8.

¶Portas ſuas mūd⁹ habet q̄bus ingredimur ad eū: q̄ ſunt corrupta ſenſualitas, & īceſta cupiditas. Vñ eſt. Appropiquauerūt uſq; ad portas mortis. Portæ iferi: cæca deſperatio, & dura obſtinatio. Vñ eſt. Portæ inferi non p̄ualebūt. Portæ cæli: humilis patiētia q̄ eſt porta ferrea ducēs ad ciuitatē: & amoris cōcordia: quæ eſt porta orientalis. ps. 106. Mat. 16.

¶Genera retributionis ſunt quatuor: duo in hoc ſeculo: & duo in futuro. Retributio p̄ſperitatis, & abundantiæ impiorum. Vnde eſt: receperunt mercedē ſuā: damnationis & ignominiæ eorū: familiaritatis & gratiæ iuſtorū: dulcedinis amoris & gloriæ. Duo autem ſunt quæ remunerantur: iuſtitia operis: & puritas cordis. Actu. 12. Ezec. 43 Mat. 14.

¶Tres ſunt lucernæ: regula diſciplinæ xp̄s: quæ accēdit ut dragma perdita inueniatur. Forma ueritatis in euāgelio: quod ponitur ſuper cādelabrum. Scientiæ puritas in corde bono: quæ illuminatur à domino.

¶Pedes noſtri eſſe debent: ſicut ceruorum & ſicut uituli.

¶Alij ſunt filij alieni q̄ mentiuntur: alij filij belial qui non cognoſcunt deum: alij filij iſrael qui cognoſcunt.

¶Triforme eſt ſemē: ueritatis & iuſtitiæ: qđ in terra iactū facit fructū centuplū: iniqtatis & malitiæ: qđ eſt genimē uiperarū: erroris & malitiæ: quod eſt chanaan & nō iuda.

¶Sapīa dei quaſi pdix fouet filios q̄s nō pepit quaſi gallina cōgregat pullos ſub alis: q̄ſi aqla p̄uocat ad uolādū.

¶Trifaria eſt ueſtis nra: pœnitentialis anxietas: quæ eſt ueſtis uiduitatis: religioſa maturitas: quæ eſt ueſtis iocūditatis: ſincera integritas: quæ eſt ueſtis uirginum.

VEſtes eſau: honeſtas uitæ & maturitas diſciplinæ: pelliculæ hædorum: abiectio noxiæ uetuſtatis: & mortificatio p̄priæ uoluntatis. Cibi hilaris obedientia, & humilis abſtinētia. Pater tangit filium: appoſita p̄bationis manu. Oſculatur: ſecretæ inſpirationis inſtinctu. Benedicit religionis profectu. Geñ. 27.

¶Tria ſunt neceſſaria puritati: integritas actionis: ſimplicitas intentionis: tranquillitas deuotionis.

¶Puritas tria confert: ſpīritum libertatis: gaudium ſecuritatis: firmitudinem charitatis.

¶Reprobi aliquando ſunt ſicut fum⁹, quia in ſua altitudine euaneſcunt. Aliquando ſicut puluis: quia nullū charitatis humorem proferunt. Aliquādo ſicut cera: quia ad calorem, id eſt impulſum tentationis facile liquefiunt.

Portæ ſion, eccleſiæ ſunt ſacramēta: ſine quibus eccleſiā nō intramus. Portæ iuſtitiæ ſunt uirtutes mediæ: quas tēporaliter exercemus. Portæ æternales ſunt præcipue uirtutes: quas etiam in futuro habituri ſumus.

¶Tria ſunt quibus obnoxij ſum⁹ deo: ſignaculum naturæ: qđ ad ſilitudinē dei facti ſumus. Talentū fidei: qđ per bonū opus deo integrū reſignare debem⁹. Titulus profeſſiōis: q̄ ad ſeruiendū deo ſponſionis uiclis alligamur.

¶Tribus modis nos interrogat deus: pmulgatione præcepti: at noſtra nobis obedientia nota fiat, inuectiōe flagelli: ut patientia noſtra proximis innoteſcat, reuelatiōe ſecreti: ut ſe nobis uirtus humilitatis aperiat.

¶Tribulatio tria cōfert. Exercitiū: ne uirtus amoris otij tēpore frigeſcat. Probationē: ut noſtræ cōſtantiæ fortitudo ad exēplū hoibus innoteſcat. Præmium: ut iuxta tribulationis modum immenſum gloriæ pondus accipiat.

Pſal. 26. Rom. 7. Philip. 1.

¶Aduersitatí tría sunt opponenda. Electorum agones & angustiæ: quas patiuntur quí pie uiuunt. Redemptoris afflictiones & molestiæ: quas ei sæuissimi príncipes intulerunt. Dispositio moderatrícis iustitiæ: cuius altitudinē quasi uirgæ Ioseph summitatem nō discutere, sed adorare debem⁹. Hæc sunt tría illa ostía: uectes & terminí: quibus dominus circundat mare seculi.

¶Triforme est exercitium electorum. Austeritas ieiuniorum: qua excolit terra carnis ut fructum ferat. Assiduitas lectionū: qua reficit animus ut hō iterior pinguescat. Instantia orationū: quia mēs ad cælestiū appetitū assurgat.

¶Auctor mirabiliū deus: tría quædā mirabília operatus est in maria. Integritatē mūditiæ mirabiliter suscitauit ut arca testamēti auro purissimo tegeretur. Puritatē uirgineam potentialiter fœcundauit: ut rubus ardēs nō combureretur. Ima supernis ineffabiliter copulauit: ut scala Iacob mediante, terrena cælestibus unirentur.

¶Tría nobis contulit mariæ fœcunditas. Auertit iugum captiuitatis antiquæ: remisit iram indignationis diuinæ: deleuit notam iniquitatis humanæ.

¶Electi tría præstolantur in futuro. Quod in eis mortale est à uita penitus absorberi: perennis gloriæ cōpensatione ditari: deum sicuti est insatiabiliter contemplari.

¶Reprobi tría sperare dicuntur. Voluptatem corpoream sibi ad sufficientiam cumulari: momentaneā gloriā ad beatitudinē suffragari: mores suos & opera nullo posse iudicio reprobari.

¶Imitator xp̄i tría debet agere. Simplicis īnocētiæ sensum tenere: ut cū xp̄o puer efficiat. Abiectū & hūilē habitū amare: ut īfantiæ xp̄i pānis uilib⁹ iuoluat. In disciplina simplr ambulare: ut cū xp̄o ī præsepio posit⁹ iueniat.

¶Spūs sunt administratorī q curā habent salutis nostræ: sunt operarī q auctores existunt sospitati humanæ: sunt contemplatorī qui assistunt uultui maiestatis diuinæ.

¶Beati spíritus uisione satiantur: dulcedíne inebriātur: charitate sociantur.

¶Homines deū expectantes debent esse suspensi quādo ueniat: dubī quid eis deferat: hilares & deuoti: diligētius adornati: tría sperantes in eo: nuptialem præsentiam: familiarem gratiam: liberalem munificentiam.

¶Tres sunt species nuptiarū. Prima reconciliationis per fidē: in qua sunt tría fercula. Peccatorū ablutio, grīæ cōsecutio, naturæ reformatio. Secunda adoptionis per spē: in qua etiā sunt eloquī diuini consolatio: alimoniæ cælestis communio: dulcedinis internæ prælibatio. Tertía est glorificationis perfectæ p charitatē. Cuius fercula sunt æterna incorruptio: uera glorificatio: perennis dei uisio.

¶Tres sunt equorum species. Mundialis superbia: cuius ascensor cadit retro: spíritalis scientia, cuius collo circundatur hinnitus. Integralis munditia: quam omnis cælorū exercitus sequitur in uestimentis albis.

¶Verba consolationis dei sunt: ablutio culpæ, restitutio gratiæ, euasio exilī, consecutio regni, consortium diuinitatis, adeptio æternitatis.

¶Arma fideliū tría sunt. Sapiētiæ plenitudo: q̄ est funda Dauid: de qua sentētiarū lapides emittūt. Patiētiæ firmitudo: q̄ est baculus quo luporū rabies propulsat. Charitatis amplitudo: q̄ est pera Dauid: de qua orones pferūtur.

¶Tría p̄latis necessaria sunt. Viua fidei & doctrinæ sinceritas: ut inhabitēt in eadē regiōe. Studiosa bñ operādi sedulitas: ut uigilias cū pastoríb⁹ celebrēt. De salute subditorum diligens curiositas: ut custodiant gregem suū.

¶Bubulc⁹ hr̄e debet duo, uocis suauitatē q̄ laborē mlceat opantiū. Aculei pūctionē: q torporē excutiat pigritātiū.

¶Tres sunt species pnīæ. Simulatoria, & infructuosa: cuius exēplū est in esau & in saul. Crudelis & desperata sicut in cain & iuda. Vtilis & cōsummata sicut ī maria & zacheo: cuius partes sunt qnq̄. Cōtritio in corde, cōfessio in ore, maceratio in carne: correctio in ope: pseuerātia ī uirtute.

¶Tría inueniuntur in Petro: fidei unitas, pœnitentiæ ueritas, amoris soliditas.

¶Tría sunt gña mutationū. Sublimitas in humilitatē, qñ uerbū carnē assumpsit. Cōtemptibilitas in maiestatē: qñ se homo deus coram discipulis transformauit. Mutabilitas in æternitatē: qñ resurgēs cælum regnaturus ascēdit.

¶Ea q̄ agimus uel in lumine uultus hoim facimus ut hominibus placeamus: uel in lumine uultus nostrī ut benefacere qd̄ malū est nos credamus: uel in lumine uult⁹ dei: ut ipsi soli quicquid boni in nobis est humiliter ascribam⁹.

¶Tría sunt quæ patiētiam subruunt. Anxietas nimia doloris: causa iusta innocentis: indignitas inferentis.

¶Qui à societate recedit, amittit conuentorū solatia: prosequendo socios subit fastidia: aberrās facile sequitur deuia: incurrit sæpius uitæ naufragia.

¶Magistrí operum pharaonis tres sunt. Fœtidus ardor æstuantis luxuriæ: anxius furor sæuientis auaritiæ: noxi⁹ appetitus inanis gloriæ.

Tres sunt in nobis príncipes: q̄s necesse est morí ut xp̄s uiuat. Prudētia secularī, q̄ est ioseph: eloquentia spíritaliū, quæ est moyses: Copia temporaliū, quæ est Iosue.

¶Triforme est impiorum refugium. Deceptricis documētum fallatiæ: quæ est phiten. Secularis munimentum potentiæ: quæ est ramesse. Simulatricis figura iustitiæ: quæ est ciuitas solis. Has iubet pharao ædificarí.

¶Tres sunt calices: quos dñs nobis propinat. Penitentiæ & doloris: q est plenus musto. Patientiæ & laboris: quē bibit Iesus. Beniuolētiæ & amoris: q est in ebrians & p̄clar⁹.

¶Quinq̄ sunt torrētes. Crudelitatis & malitiæ q est cysō apud quē iabin occidit. Philosophalis eloquētiæ: hic est cedrō, ultra quē Iesus egredit, Passionis & angustiæ: hic est in uia de quo Iesus dicit bibisse. Cælestis sapiæ: apud quē helias pascit. Iocūditatis & lætitiæ q̄ potantur electi.

¶Tribus modis renouamur. Carne p baptismi mysterium ab originali peccato: opere per pœnitentiæ remedium ab actuali delicto: carne & spíritu per resurrectionis donum.

¶Species terræ quadriformis est. Flos & uiriditatas tpalium bonorū: quæ irrigatur sicut paradisus. Vtilis uita & cōuersatio electorum: de qua oritur panis. Amœnitas cælestium mansionum: quæ fuit lacte & melle. Situs gehennalium locorum: quæ est terra miseriæ & tenebrarum.

¶Quadrifariū est genus deserti. Inuia mūdani deserti solitudo: de quo Dauid. Interra deserta inuia & inaquosa: & cætera. Disciplinæ xp̄ianæ difficilis altitudo: in qua peregrinant filī israel. Cælestis hierusalē delectabilis amplitudo: in qua relinquunt oues nonagintanouē. Gehennalis miseriæ terribilis habitudo: q̄ est deserti solitudinis.

¶Quatuor sunt species curruū. Elationis & dñi: in q̄ mergitur pharao. Humilitatis & studī: in quo sedet eunuch⁹. Deuotiōis & obsequī: in quo sedens Ioseph, occurrit patrí. Amoris & desiderī: in quo rapitur helias.

¶Triformis est ascensus domini. Victoriosus quo ascēdit super occasum: speciosus quo ascendit super cælos cælorum: gloriosus quo ascendit super pennas uentorum.

¶Regnum cælorum alī uiolenter rapiūt ut pauperes spíritu: alī mercantur ut illi quí faciunt amicos de māmona iniquitatis: alī furantur ut mulier quæ tangit fimbriam: alī intrare compelluntur ut pauperes seculi.

¶Quatuor sunt quæ ueram conferunt humilitatem. Vilitas operis: assiduitas subiectionis: comparatio melioris: iudicium conditoris.

¶Tría sunt iudicia, alienum, proprium, diuinum.

¶Preciosam mortē aliq̄n facit uita ut in cōfessoribus: aliq̄n causa ut in martyrib⁹: aliq̄n uita & causa ut in pleriscq̄.

¶Tría sunt p̄putia q̄ p̄cidunt. Carnis præputiū in iudæo: cordis præputiū in xp̄iano: linguæ p̄putium in perfecto.

¶Quatuor sunt tempora: præfigurationis, prænunciationis, uisitationis, redemptionis.

¶Modis quatuor uisitat nos deus. Exhibitione p̄cepti. Præceptum enim aliud carnale: aliud spíritale. Asperitate flagelli: cuiusmodi sunt quinq̄ causæ. Vt ab iniquitate corrigat: ne quis de collata uirtute superbiat: ut uirt⁹ hominibus innotescat: ut alios eius exemplo compescat ut:

corona

ut corona cumuletur & crescat. Nouitate miraculi: quod uisibile est & inuisibile. Inspiratione subtili.

¶Quater luctat⁹ est Iacob in utero cū esau: in adolescentia cū eodē: in mesopotamia cū labā: in bethel cū angele.

¶Iesus dicit ter fleuisse. In ipso ortu genus humanum: p cessu tēporis lazarū: ad ultimū in hierusalē futurū casum.

¶In fronte aliquando lepram: aliquando thau: aliquādo laminam aurcam gerimus.

¶Dominus sedet aliquando in ualle iosaphat: aliqando in monte: aliquando in solio excelso.

Tonitruum aliud igneū: aliud pluuiale.

¶Duo sunt calcaria qbus urget ꝓpheta asinā suā. Pudor ne tēporaliter polluatur: timor ne æternaliter puniatur.

¶Tria sunt q̄ nos restringūt & cohibēt: & quasi cinctoria dici p̄nt. Corporeæ mortis memoria: q̄ est zona pellicea q̄ cingebat helias & Ioannes. Probabilitas & decor pudicitiæ, qua cingit aaron accedēs ad deū. Amor religionis & iustitiæ q̄ est zona aurea: & ea p̄cingit Iesus ad mamillas.

¶Quatuor uirgines sunt: quas in cōiugium sociare debemus. Eloquētia philosophialis q̄ est zelpha ancilla Iacob Snia iuridicialis: q̄ p balā designat. Innocentia actualis quæ lya pōt dici. Cōtēplatio spiritalis: q̄ rachel intelligit.

¶Duo sunt oculi sponsæ. Rerū labentiū cōsideratio quæ est uelut flamma ignis: & cælestis patriæ digna æstimatio in qua uulneratur cor sponsi.

¶Vestimenta cōia ministris dei tria sunt. Cælestis sapia q̄ est ephot & caput opit: pseuerans iustitia q̄ poderis est: & totū corp⁹ induit: carnalis cōtinētia quæ lumbos cingit.

¶Candelabra in scripturis reperiūt tria. Legalis obscuritas q̄ spherulas habet & lilia: ꝓphetalis subtilitas q̄ habet duas oliuas in cacumine suo: & euāgelica ueritas: quæ habet in medio sui similem filio hominis.

¶Munitiones qbus aīa uallatur: tres sunt. Sedula circumspectio q̄ est sepes: sanctorū intercessio q̄ est ualum firmissimū: diuina ꝓtectio q̄ est murus ꝓtegēs ab incursu hostiū.

¶Spēnr̄am triplex ratio discutit & roborat. Humilitas collatæ sapiētiæ qđ est ouū in aqua coquere: firmitas constantis patientiæ: quod est ouum igni assare: ueritas inspirationis occultæ, quod est ouum in sagimine frigere.

¶Tria sunt quibus deus uindictam exercet in hostes. Lauacri salutaris remedium, quod uelut mare rubrum occidit ægyptios: pœnitentiæ cōdignæ exercitium. quod uelut sulphur peccatores interimit. Districtiōis extremæ iudiciū: quod uelut ignis ad uocē heliæ inuoluit.

¶Lectus aīæ in quo pausat: tripertitus est. Grauitas debilitatis corporeæ: quam sibi lāguidus sanatus substernit. Tranquilitas quietæ conscientiæ: in qua fugiente Dauid statua ponitur. Hæc est: cui duæ culcitræ supponūtur. De præterito securitatis & fiduciæ amplitudo: de futuro remunerationis & præmij certitudo. Ceruical quod supponitur capiti: diuinæ familiaritatis & gratiæ largitudo lectus tertius humilitas superioris gloriæ quæ est lectus floridus: quem sexaginta fortes ambiunt.

¶Vitræ p quas solis radius infundit tres sunt: charitatis integritas: p quā peccati remissio se infundit: humilitatis puritas: per quam mariæ gratia cælestis illapsa est: intellectus subtilitas: per quam radius sapientiæ cor illustrat.

¶Septē lāpades thronū electæ mētis illuminat: charisma. ta. s. spūs: q̄ plenius ꝓpheta prosequit. Quæ dum oleū gloriæ iuncumq; timoris & infirmitatis cælesti igne consumunt: lumen ueritatis incessabiliter administrant.

¶Quod nobis apponit ad edēdū: trifariū est: carnis eduliū: hœdus de capris in fructu ponitētiæ: quē Iacob obtulit isaac ut bñdiceret: uitul⁹ de armēto i actu iustitiæ quē abrahā expēdit in cibos angelorū: uitul⁹ sagināt⁹ in cumulo gloriæ: quem pater recepto filio legitur uictimasse.

¶Triplex est hort⁹ in quo electæ aīæ spaciantur, molestia corruptibilis uitæ: q̄ est hort⁹ nucū in quo susanna lauat amœnitas iocūditatis supernæ: q̄ est hort⁹ delitiarū i quo ponitur adam ut operetur & custodiat: dulcedo & suauitas uisionis diuinæ q̄ est hort⁹ cōclusus i quo Ioseph statuit sibi monumētū in petra excisum. Mūda quoq; cōscientia: pro sui diuersitate hos in se suscipit hortos.

¶Esurici nostræ mensæ tres apponunt: legis & euangelij sacramētū: in quo sumunt sapiētiæ dapes: catholicæ institutionis mysterium: ubi accipitur caro piscis assi & fauus mellis: æternæ satietatis arcanum quod intra uelum est & panes continet propositionis & uitæ.

¶Thesauri quos thesaurizare debemus tres sunt. Desiderium pietatis in corde qui absc̄ditur in agro ut ematur: doctrina ueritatis in ore quæ est thesaurus niuis & grandinis: assiduitas perseuerans in homine quæ habet frumētum & ordeum oleum & mel. Hi sunt thesauri magorum qui aurum, thus, myrrham nato domino obtulerunt.

¶Quatuor differentiæ panū in scripturis reperiunt: quibus diuersæ generis humani deplorantur miseriæ: panis coctus in stercore humano, bouino, cinere, & clibano: qui bus diuersi affectus mentis humanæ exprimuntur.

¶Altaria qb⁹ uota supponere debemus, tria sunt: diuinarū sanctionū expletio: qđ fit de lignis cethim in deserto: beatorū multiplex aduocatio: qđ fit de lapidib⁹ quos ferrū nō tetigit: redēptonis hūilis incarnatio qđ fit de terra.

¶Puellæ q̄ euertunt sensum nr̄m tres sunt: tenerī tudo carnis nr̄æ q̄ est dalida q̄ sanson eruit oculos: amœnitas mūdialis gl'iæ: quæ iezabel & naboth occidit: diffidētia futuræ uitæ q̄ est filia herodiadis & aufert caput prophetæ.

¶Duæ sunt tribus leui & iudæ ex qb⁹ sacerdotes sumuntur aaron & xp̄s & eorum successio. Quod qualiter conueniat ex nominum interpretatione poterit conjectari.

¶Aquilæ dn̄ico corpori assidentes: tres sunt: magnitudo potentiæ laicalis grandis & magnarum alarū: abusio prepositi clericalis quæ ponit in cælo nidū suum humilium subtilitas spiritalis: quæ prouocat ad uolādū pullos suos.

¶Quadriptitū est officiū sacerdotale: uiuā cārnis hostiam īmolare qđ leuiticū ē: uirtutū charismata deo offerre qđ ē incēdere aromata & filiorū aarō est: cū feruore martyrij cælū intrare: qđ est itroire cū sanguīe sctā sctōrū grāe: & p̄ cū uota cælo trāsfundere: qđ est panē & uinūdeo offerre.

¶Fontes quibus animæ lauantur tres sunt. Anxietas cōtritionis quæ irrigat superficiem terræ: humilitas confessionis quæ posita est extra urbem: deuotio compūctionis super quam Iesus moratur & sedet.

¶Panes qb⁹ alimur in hac uita tres sunt. Purgatorius cū amaritudine: quē mulier sareptana ministrat in fame: consolatorius cū dulcedine: quē angelus apponit quiescenti in umbra: solid⁹ cū fortitudīe: q̄ pducit ad mōtē dei oreb. Hi in tribus portionib⁹ corporis dominici continentur.

¶Lucernæ quæ noctē uitæ huius illustrāt tres sunt. Intelligentiæ uigor in animo: quæ accenditur ut dragma reperiatur. Sapientiæ splēdor in uerbo: qui in alto ponitur ut lumē eius uideatur. Iustitiæ forma in proximo: quæ uenīē ti ad nuptias antefertur: ut candelabris portari possit.

¶Tres riui salutis fluxerūt à corpore Iesu. Verbum doloris in quo confessio: sanguinis aspersio in quo afflictio: aqua emundationis: in qua compunctio.

¶Piscinæ tres in scriptura reperiuntur. Vetustas erroris quæ est post duos muros: sensualitas carnis in qua decumbēt languidi: perspicacitas rationis quæ est in uia agri fullonis. In his adaquantur oues & holocausta lauantur.

¶Fomenta ignis tria in nobis: stipula cogitationis immūdæ: fœnū locutionis prauæ lignū operationis illicitæ. Hæc ad ignē nos nutriūt: nisi superioribus fontibus extinguātur.

¶Contemplatiuorum fenestræ tres sunt: originaria quæ est uersus orientem: gubernatritia quæ uergit ad austrū: consummatiua quæ respicit ad occidentem.

QVatuor fontes irrigāt hortū dei reatus proprij deploratio: quæ circuit terram æthiopiæ: excessionis fraternæ cōpassio quæ uadit contra assyrios: idultæ grāe cōsideratio quæ mediū iterse cat babylonis: desideriosa charitatis affectio q̄ circuit oēm terrā euilath. Hi fontes habēt irriguū superius & irriguū inferius, habentes aquas maris fluminis fontis & niuis,

¶In ſcutella dei tria fercula continent: claritas ſpicuitatis q̄ fulgebit ut ſol: integritas puritatis q̄ erit ut āgeli: firmitas æternitatis quæ erit ut deus.

¶Oſtia per q̄ trāſitur ad uitam: tria ſunt: fidei ueritas poſt quam ſara ridet: ſpei firmitas q̄ eſt in latere arcæ: charitatis ſoliditas: quā obſeruāt cherubin cū flāmeo gladio.

¶Triforme uinū eſt in cipho dei: rubicundū in longanimitate ſctōrum qđ lætificat iſaac in ægritudine: albū in remuneratione iuſtorū quo debriaſ noe: nigrū & acidū i dānatione prauorū: quod Ieſus guſtat ſed nō uult bibere.

¶Veſtis qua ſacerdos uti debet: triplex eſt: exterioris operis groſſitudo: q̄ induit aarō corā ppl'o: ſpiritalis ſanctimoniæ habitudo: quam apud ſe rebeca abſcōdit, & ea utitur aaron in tabernaculo: contemplatiuæ dulcedinis pulchritudo quæ inconſutilis eſt, ea utitur Ieſus.

¶Tunicæ quibus ueſtimur: tres ſunt caſtigatiua corporis odomatio: q̄ pellicea eſt & induit adam: cōſtantis perſeuerantiæ longitudo: qua dilectus amicitur Ioſeph, remune ratricis gratiæ largitudo: qua ueſtitur Ieſus.

¶Seraphin ſex alæ ſunt: duæ pedales: pudor de p̄teritis: & metus de futuris. Laterales qbus uolatur: timor deprimens & ſpes ſuſtolens. Capitaneæ humilitas prouchens, & charitas perficiens.

¶Sola duo deus habet: angelicā ſubſtantiā quæ eſt excellſum ſoliū: & huānā naturam: quæ eſt ſolium eleuatum.

¶Quatuor aīalib⁹ quatuor pēnæ ſunt: timor & pnīa quæ corpus uelant: amor & ſpes quæ ſibi iunguńt. & uolant.

¶Aīalib⁹ nouæ legis ſex alæ inſunt: naturalis ſuggeſtio: legalis inſtitutio: prophetalis aſſertio: euangelica ſanctio apoſtolica iuſſio: eccleſiaſtica conſuetudo.

¶Cubile Ieſu triplex eſt: unitas teſtamētorum q̄ eſt quaſi uter⁹ uirginalis: eccl'ia electorū q̄ eſt quaſi p̄ſepiū: cōſcientia purgatorū: quæ eſt quaſi ſepulchrum in petra.

¶Tria ſunt q̄ nobis in ſctis apponūt ad edendū: exterior corporis habitudo: quā tria ſata cōſtituūt: in uultu grauitas: in habitu uilitas: in inceſſu maturitas. Hic eſt panis q̄ quīq̄ milia ſatiańt: & eſt ordeaceus. Sequit̄ īterior ſpirit⁹ aptitudo: quā tria q̄q̄ ſata cōſtituunt: in p̄ſperis humilitas: in aduerſis ſoliditas: in cūctis mediocritas. Hic eſt panis ſiliginē⁹: quo quatuor milia ſaturāt. Seqtur ſuperior & deo ſimilis pulchritudo. Huius ſata conſtituit in deo & hoīe charitatis triformitas: q̄ amicū & inimicū cōplectit & diligit ꝓpter deū. Hic eſt panis frumētiti⁹ q ſpūſſancti uapore decoquitur & panis angelorum uocatur.

¶Duæ ſunt domus dei. Exterior rerū miniſtra curioſitas quæ tabernaculum eſt ſuper quod apparet gloria domini & recidit: deo uacans & ſeruiens deuota ſimplicitas: quæ templum eſt & de loco non mouetur.

¶Duæ ſunt arcæ in ueteri lege. Textus hiſtoriæ literalis quæ habet in ſe homines & iumenta: & ſenſus cōtinentiæ ſpiritalis quæ habet manna & uirgam aaron.

¶In ſcriptura inueniuntur tres currus. Elatio potētiæ tēporalis: cuius auriga eſt tumor p̄ſumptionis & audaciæ: habēs equū robur ꝓpriæ cōfidētiæ. Rotæ eius p̄cepsmobilitas uanitatis: & fœlix ſucceſſio ꝓſperitatis. Hic eſt currus pharaonis: in quo morit̄ rechab. Sequit̄ altitudo conExo. 15. uerſatiōis & uitæ. Auriga ei⁹ ſermo cōmonitiōis diuinæ: habens equū uotū p̄ſeuerantiæ. Rotæ eius horrenda terribilitas tormētorū: & mira delectabilitas p̄miorum. Hic eſt currus: in quo legit cū philippo eunuchus. Seqtur celActu. ſitudo cōtēplationis & gr̄æ. Auriga ei⁹ amor cæleſtis patriæ habēs equū deſideriū beatitudinis & uitæ. Rotæ im4. Re. 2. probatio gl'iæ mundialis: & diuinæ reuerentia maiſtatis. Hic eſt currus igneus: in quo helias rapitur in cælum.

¶Tria ſunt opīrimenta altaris. De peccatis pœnitētialis afflictio, q̄ eſt cilicium: de uenia laudis & lætitiæ magnitudo, quæ eſt uelut æs ſonans: de gratia præconialis iubilatio: quæ rutilat uelut aurum.

¶Claues quæ nobis occulta referant, tres ſunt. Anxiū temporis auſteritas, quæ aperit puteum abyſſi: præſumptiuæ ſpei ſubtilitas, quæ referat regna cælorū: ueræ dilectionis conſpicuitas, quæ eſt clauis Dauid.

¶Fluuiū quibus peccatores ſe lauāt duo ſunt. Fluxus corruptionis & laſciuiæ: peſtis adulatiōis & fallaciæ: qui ſunt abana & pharphar fluuiū damaſci.

¶Quibus iuſti ſe balneant, duo ſunt. Inuectio corruptionis & contumeliæ: ſuauitas conſolationis & gratiæ: qui ſunt ior & dan fluuiū iudææ.

¶Cantica fideliū quatuor ſunt. Victoriæ, qđ ſubmerſo caExo. 15. niť pharaone. Adhortationis, qđ terrā promiſſionis conNum. 12 cinunt intraturi. Lætitiæ, qđ de ſuſceptione filiī cātat anna. Fortitudinis: qđ Dauid cantat de manu ſaulis erept⁹.1. Reg. 2. Pſal. 69.

¶Quatuor ſpecies herbarū ſunt i horto dei. Puritas corporalis mūditiæ, q̄ eſt quaſi liliū grā ſpiritalis innocētiæ: quæ eſt quaſi yſop⁹: ueritas liberalis eloquētiæ q̄ eſt quaſi uiola: iuſtitia operationis continuæ: quæ eſt quaſi roſa.

¶Martyrium ſine ſanguine triplex eſt: Parcitas in uberta te quam habuit Dauid & Iob: largitas in paupertate quā exercuit thobias & uidua: caſtitas in iuuentute: qua uſus eſt Ioſeph in ægypto.

¶Duo ſunt pedes qb⁹ uti debem⁹: natura, & conſuetudo

¶Equi qbus ad cælū euchimur tres ſunt. Dolor ex pœnitudine: cuius ungulas coluber mordet. Huius ſella eſt de ueniæ perceptione p̄ſumptio frænū, & cham⁹, ſolatia ſcripturarū & exēplaria ueterū. Calcaria qbus urget, de reatus enormitate cōfuſio: de pœnæ cōſideratione formido. Fouea deſperatio. Sequit̄ feruor ex religione: cui ſuperſedet mardoche⁹ in ueſte regia. Huius ſella, temperās diſcretionis grauitas: frænū & cham⁹: ſuſpecta conditio carnis ſuæ: & utilis emerſio perſeuerantiæ. Calcaria exercendæ honeſtatis cupiditas: & fraternæ commoditatis auiditas. Fouea intēperātia. Sequitur deſideriū ex amore: cui dat fortitudo: & circundatur hymnitus. Calcaria: fluxa labilitas præſentium: ſtabilis æternitas futurorum. Ductor: aſſectuoſitas uidendi deū. Fouea: indiſcretio.

¶Speluncæ in libris ſacris inueniunt̄ tres. Peruerſa īpie-1. Reg. 4 tas uolūtatis q̄ eſt latronū: in qua ſaul purgat uentrē: ſolida firmitas æquanimitatis quæ fit in altari & eſt uni⁹ cubiti: exercitum geminæ pietatis. Hæc eſt ſpelunca duplex: Gen. 23 in qua patriarchæ ſepeliuntur.

¶Quatuor ſunt arma: qbus principaliter communimur. Prudens & humilis intelligentia eſt quaſi galea & caput operit: mediocris & parca tēperātia q̄ eſt lorica & pect⁹te git: pſeuerās & patiens cōſtātia q̄ eſt quaſi ſcutū & dexteram munit: retributrix æquitatis iuſtitia: quæ eſt gladius utrobiq̄ incidens: & diuiſionem animæ & ſpiritus.

¶Tria ſunt ſacrificia. Pia cōtritio habēs butyrū humilitatis & abſinthiū indignatiōis: digna operatio habēs oleū diſcretionis & acetū confuſionis: gratiarum actio habēs balſamum deuotionis & uenenum ingratitudinis.

¶Quatuor ſunt in qbus aīa captiuatur. Mūdialis nequitia: inutilis triſtitia: inanis gloria: latens ſuperbia.

¶Cæli ad quos rapimur tres, dignitas eccleſiaſticæ puritatis ad quā rapit̄ helias in corpore: ueritas angelicæ ſubtilitatis ad quā rapitur ezechiel in ſpiritu: ſummæ incircūſcriptio deitatis: ad quam rapiuntur animæ electorum.

¶Sex ſunt refugiū ciuitates. Interdictæ præuaricationis cautio ſequēdæ præceptionis obeditio: propitiādæ diuinitatis ambitio. Hæ ſunt in terra chanaam. Mundanæ fabricæ conſideratio: urbis tyrannicæ iugis inſpectio: & ſuperemīnēs uerbi dei cognitio. Hæ ſunt trans iordanem: & ſunt de ſorte leuitica.

¶Paradiſorū tria genera ſunt. Voluptuoſa dulcedo uiſibiliū quæ irrigatur ſicut hortus delitiarum: ſincera puritas ſpiritaliū quæ in ſe cōſeruat hominē: delitioſa ueritas ſuper cæleſtium: ubi paulus audit arcana uerba.

¶Mōtiū gn̄a quatuor ſunt. Mōtes gelboe, ubi abiciť cli2. Reg. 1. pe⁹ ſaul: montes ſamariæ q nimis eriguńt: mōtes armeniæ Amos. 3 ſup quos arca requeuit: mōtes iſrael q expādūt ramos ſuos. Gene. 8. ¶Quæ nos deuocāt à ꝓpoſito noſtro duo ſunt. Rubor in Eze. 36. cepti operis: & deſperatio exequēdæ uirtutis. Hi recab & baana: qui occidunt hiſboſeth in ſtratu ſuo.

Pallia

¶Pallia quib⁹ noſtra nuditas operiť:quatuor ſunt. Vetuſtas erroris & neqtiæ q̄ eſt quaſi perizoma uerendorū:nouitas cōuerſationis & uitæ qua rebeca deſcendens came-
Genē.24. lo operuit uultum ſuum:integritas cæleſtis ſanctimoniæ
Genē.24 4.Re.2. quam helias reliquit heliſæo:& diuidit iordanē:claritas immortalitatis æternæquod eſt pallium ſaphirinum:quo in die feſto utitur mardocheus.

¶Bonus eſt deus tēporale beneficiū largiter impendēdo: Patiens eſt ultionem peccatorū,miſericorditer differēdo: Longanimis eſt reos ad pœnitentiam inuitando.

¶Hoſtes q̄bus tradimur tres ſunt. Immundorū deſiderio rū impuritas:q̄ ſunt quaſi mures rodentes poſteriora corporaliū paſſionū: obſcœnitas,q̄ ſunt quaſi locuſtæ more ſcorpiī percutientes:rationis & ſenſus obſtinata peruerſitas:quæ ſunt ſerpentes igniti.

¶Latrones q nobis optima quæq̄ furanť:q̄tuor ſunt. Hebetati intellect⁹ ſocordia:tollēs nobis ſcientiam ueritatis. Hic latro apud pſalmiſtā dr̄ negotiū in tebebris. Indomi-
ps.90. tæ carnis laſciuia rapiens meritum integritatis:& dæmo-
Ibidem. niū dicit meridianū. Fauoralis aure iactātia tollens pleni-
Ibidem. tudinē ſanctitatis:& dicit ſagitta uolās in die. Vitæ huiⁱ⁹ amor & appetentia,rapiēs præmiū æternitatis:& dicit timor nocturnus. Hi ſunt latrones ſyriæ.

¶Oſcula tria ſunt. Recōciliatoriū quo duo pedes dñi miſericordia & iuſtitia contingūtur. Remuneratorium quo duæ manus opus creatricis iuſtitiæ & modus gubernationis cōtinue cōplectunť:contēplatoriū quod ſumit ad os: & uerbum dei atq̄ hoiem, in unitate miranda connectit.

¶Poſſunt quoq̄ dici. Naturale quando ſpontanea uoluntate ducimur ad bonum:doctrinale quando ammonitiōe alterius inuitamur ad deum: gratioſum quando iocunda inſpiratione trahimur ad bene agendum.

Vocationes tres ſunt. Diuina ſicut in paulo:humana in quinq̄ milibus conuerſis ad uocem apoſtolorum:neceſſaria in primo eremita paulo.

¶Cōtemplatio dicit cibus in hac uita:ubi in ſudore ueſcimur pane noſtro:potus in futura ubi libere & ſine dolore ſumitur:ebrietas in ultimo cū aīa recepto corpore cōgaudebit,unde dicitur. Comedite amici &c.

¶Contemplatiui alī aſcendūt & corruūt:ſicut beſtia quæ
Actu.10 tangit montem:alī rapiuntur & deſcendunt:ſicut petrus poſt exceſſum deſcendit de cœnaculo.

¶Duo ſunt ubera. Compaſſio de qua fluit lac conſolationis quo nutriuntur infirmi: congratulatio unde fluit lac adhortationis:unde ſuſtentantur ualidi.

¶Vnguēta tria ſunt cōpūctio de memoria pctōrum quæ infundit pedes Ieſu:deuotio exrecordatione beneficiorū qua perungit caput Ieſu:pietas ex conſideratione miſerorum:q̄ ad ungendū corpus Ieſu à mulieribⁱ⁹ præparatur.

¶Virgæ tres ſunt. Virga moyſi quæ diuidit mare rubrū:
Exo.14. Num.17 uirga aaron quæ confert ſacerdotium uirga Dauid paſto-
1.Reg.17 ralis propulſans aduerſarium.

¶Triplex fuit forma Ieſu. Communis & deſpecta:ſole clarior & tota ſplendida:ſpiritalis & diuina: ſed humanis uiſibus temperata.

¶Cibi iſrael tres ſunt. Azyma ſcientiæ ſecularis ī exitu de ægypto:manna intelligentiæ in deſerto: palma uictoriæ triumphalis in promiſſionis regno.

¶Diuinorum conſcij ſecretorū tres ſunt. Agnit⁹ fidei fir miſſimus executor:īgruētiū uitiorū ſtrenuⁱ⁹ ſupplātator: pceptæ gr̄æ hūilis cōfeſſor:hi ſunt petr⁹ iacobⁱ⁹ & ioānes.

¶Tres ex omni populo liberantur:noe daniel & iob.

¶Tres in ſacerdotiū aſſumunť:moyſes aarō & ſamuel.

¶Latrones innocentiæ ueſtem diripiunt:tētationū ſagittis cōfodiunt cæleſti conſolatione deſtituunt:

¶A dña nr̄a rei habēt uenīa:iuſti gr̄am:angeli lætitiam.

¶Bona puidere corā hoībus debemus:habitu ne ſit notabilis:actiōe ne ſit reprehēſibis:ſermōe ne ſit cōtēptibilis. Corā deo cogitatiōe ſcta:affectiōe pura: intentiōe recta.

¶Duo ſunt in xp̄o:gn̄atio diuina & gn̄atio humana:& in ſpūſctō proceſſio & gr̄a. Operať aliud in nobis ꝓpter nos ut cōpunctionē dimittendo pctā:deuotionē ſanādo opa: amorē reuelando cæleſtia. Propter proximos aliud:ut doctrinam ſermonum:gratiam curationum &c.

¶Duplex eſt periculum:ne uel ea quæ propter nos diuidamus proximis:uel ea quæ propter ꝓximos reſeruemus nobis. Hæc eſt diſcretio ſpirituū.

¶Ianitor memoriæ,recordatio profeſſionis:uoluntatis ſanitor,memoria patriæ cæleſtis. Portitor intentionis,cōſideratio gehennalis.

¶Modi diligendi ſunt q̄tuor. Carnē amare carnaliter,ſpiritum carnaliter:carnem ſpiritaliter:ſpiritum ſpiritaliter.

¶Tres ſunt panes quos de uia ueniens quærit amicus:cōtinentia,humilitas,charitas.

¶Pax triformis. Ficta ut iuda:inordinata ut in adam & in eua:uera quam xp̄s reliquit diſcipulis ſuis.

¶Sequentium pacem tria ſunt genera. Pacati qui in pace poſſidēt terrā ſuā:patiētes qui in patiētia ſua poſſidēt animas ſuas:pacifici qui pacem faciunt inter diſcordes.

¶Contemplatores alī aſcendunt & cadunt:ut illi qui euanuerunt in cogitationibus ſuis:alī rapiuntur & deſcendunt ubi ſine mente excedimus deo.

¶Quadrus lapis eſt ſuperius amando cæleſtia:inferius cōtemnēdo terrena:à dextris uilipendendo proſpera: à ſiniſtris æquanimiter ſuſtinendo cōtraria.

¶Minuendi ſāguinis duplex eſt cauſa. Interdū qualitas: interdū quātitas obeſt. Nec minus pernicioſa immoderata abundātia:quàm corruptio. Liber meus eſt iſte. Sāguis aīæ meæ,uoluntas. Naturæ ſiquidē cognatus præ cæteris humoribⁱ⁹ ſanguis dicit:& aīæ uita in uolūtate eſt. Minuatur ergo praua uoluntas:q̄ morbi cauſa eſt ſpiritalis. Minuať inquā dū penitⁱ⁹ exhauriri exſiccariq̄ nō pōt. Scīdatur & aperiatur uena ferro cōpunctiōis:ut pctiā ſi nō oīs ſenſus:certe cōſenſus effluat & abīciať. An dubitas inueniri & in aīa ſanguinis nō inutilis inutilē abūdātiā? Audi ſapiētē medicū:q̄ & ipm docet iuſtitiæ ſanguinē minuendū. Noli,inquit,nimiū eſſe iuſtus. Simile eſt illud apoſtoli. Nō plⁱ⁹ ſapere quàm oportet:ſed ſape ad ſobrietatē. Cui
Roñ.12. putas uenæ parcendum eſt:ſi & iuſtitia & ſapientia egent minutione? Quis eñ ſanguis utilior? Illud tamē memēto nec nimis iuſtū,iuſtū:nec ebriam(ut ita loquar)ſapiētiā: oportet ſapiētiā noiari. Sic nimirū & in ſanguine corpis inuenire eſt:ubi excreuerit nimis nō iam nutrimētū afferre corpi ſed detrimentū. Quāobrem ſi peccare delectat,ad huc ſanguis uitioſus eſt:& minuere feſtinato. Si uis agere pœnitentiā: caſtigare ut oportet mēbra:corpus affligere: iudicare temetipſum:ut non incidas in manus dei uiuentis:iuſtū id qdē:ſed ne qd nimis. Alioquin reprimēdⁱ⁹ eſt feruor immoderatⁱ⁹ne noceat unitati:ſeruiat indiſcretiōi.

¶Pars tua ſumus dñe:quā tuliſti de manu amorrei in gladio & arcu tuo. Gladius tuus ſermo uiuus & efficax:arcⁱ⁹ tuus incarnatio tua. Ibi eñ uelut curuato ſapiētiæ ligno
Genē.48 & pio quodam modo flexa diuinitate: neruus carnis uehemēter extēſus:& humanitas,ineffabiliter aucta cognoſcitur. Pars ergo tua ſumus & ppⁱs acquiſitionis tuæ:quē
Heb.4. 1.Pet.2. acquiſiſti uerbo p̄dicationis:& myſterio incarnationis.

¶In circunciſiōe dñi nec neruⁱ⁹ rūpiť nec os cōminuiť:ut robuſtiora quæq̄ & firmiora ſeruenť illæſa. Aperitur aūt cutis:amputať caro:ſanguis effundiť:ut ille cebroſa mollities caſtigetur. In carne qdem pctm̄ qđ ī ea manet intellige:porrò in cute operimētū eius:in ſanguine uerò incētiuū. Hæc ſigniť uera circūciſio ſpū nō litera: ſi uelamen excuſatiōis & diſſimulatiōis p cōpunctionē cordis & cōfeſſionē oris amoueas:ſi pctī cōſuetudinē correctiōe cōuerſionis abſcindas: ſi denicq̄ ut neceſſarium eſt occaſiones quoq̄ peccati & fomitem fugias concupiſcentiarum.
Mat.2. ¶Obtulerūt magi dño aurū thⁱ⁹ & myrrhā. Hæc fortaſſis ꝓ loco & tpe neceſſaria uidebanť. Auri p̄tiū ob pauperta tē:myrrhæ unguētū ob infantilis(ut aſſolet)corpis teneri tudinē: thuris odoramētū ob ſordidā ſtabuli māſionem. Nos uerò qñ illa iam oīa trāſierūt,offeramⁱ⁹ ei acceptabiliora munera: myrrhæ unctionē in communionē ſacialis

uitæ:thuris ſpecie in ſuaueolẽtia bonæ famæ:auri ſplẽdo rẽ i cõſcie puritatẽ:quò uidelicet nec de officioſa cõuerſatione familiarẽ gratiã:nec de laudabili opinione inanẽ gloriã:ſed honorẽ dei & fratrũ utilitatẽ q̃rere ſtudeam⁹.

¶Caueamus fratres ne uaſorum interim uacuo ſplẽdore decepti:ſero cõqueri habeam⁹,q̃ lãpades noſtre extiguũ
Mat.25 tur.Ego em̃ reor minime fuiſſe accẽſas:q̃ tũc uident extiguí.Sic nẽpe habes.Si le ẽ regnũ celorũ decẽ uirginib⁹: q̃ accipiẽtes lãpades ſuas.Accipiẽtes dixit:nõ accẽdẽtes. Quo em̃ accenderũt:q̃ nõ ſumpſerũt oleũ ſecũ? Aut ubi ignis materia defuit:quo ignis fuit? At lucet caſtitas etiã ex ſeipſa.Sed quãto lucidior lampas ardẽs quã ſine igne: tanto pulchrior caſta generatio cũ charitate. Sic & à cæteris uoluptatibus tẽperãtia & patiẽtia in aduerſitatib⁹, honeſtas in cõuerſatione:& circũſpectio in ſermone:elee moſyna quoq̃ & ciuſmodi opera pietatis naturali quadã placere gr̃a & uelut ingenito decore etiã apud fatuas uirgines retinere uidentur.At quoniam uitrea magis quàm ignea claritate fulgebãt:eo ipſo lampades ſuas arbitrabãtur extinguí:quo nimirum inanem hunc ſplendorem ab æterna conſpexerint luce reprobari.

¶Quãta eſt miſeria nr̃a: & indigẽtia nr̃a quàm multiplex. Etiã uerbis op⁹ habem⁹:Et cũ utrũq̃ ſit miſerũ:non iam
1.Cor.2. mirũ q̃ iter nos mirũ magis q̃ etiã ad noſip̃os.Nemo ſcit
Luc.16. quæ ſint in hoie:niſi ſpũs hois qui eſt in ipſo. Chaos magnũ inter nos firmatum eſt:niſi interueniẽte quaſi inſtrumẽto uerborũ,fiat adinuicẽ trãſitus qdã cordiũ in cõicatiõe cogitationũ.Hac neceſſitate iuẽta ſunt uerba.Quis neſciat? Verũtn̄ & noſipſos uerbis iã alloqui neceſſe eſt.
Pſal.61. Nónne deo ſubiecta es anima mea? ꝓpheta ait. Ab ipſo enim ſalutare meum.Et cui non frequẽter neceſſe eſt animã reuocare ſuã:aduocare rõnem ſuã:ſuos cõuocare affectus? Cui nõ opus eſt crebro ſeipſum cõuenire uerbis,increpare minis,ſolicitare monitis,urgere accuſationibus? Quinetiã ratiocinijs ſuadere expedit,quale ẽ:ab ipſo em̃ ſalutare meũ:& conſolari aliquãdo iuxta illud:quare triſtis es aia mea & quare cõturbas me? Et interdũ uelut excitare & dicere,Lauda aia mea dñm.Et nonnũquã diligẽ
ps.41. tius cõmonere de quibus oportet:ut eſt Benedic aia mea
ps.145. dño:& noli obliuiſci omnes retributiones eius.Nẽpe cor
ps.39. meum dereliquit me:& neceſſe habeo ad meipſum imo ad me alterũ loqui.Atq̃ id iterim tanto amplius:quanto minus ſum adhuc reuerſus ad cor:reuerſus in me:unitus deniq̃ mihijpſi.Nã ne inuicẽ quidẽ erit iam uerbis uti:ubi in unũ utriq̃ uirum perfectum occurrem⁹ omnes. Opportune igit̃ linguæ ceſſabunt:nec mediusrequiret interpres ubi uſq̃ adeò mediũ omne charitate conſtrauerit ille unicus mediator:ut & nos in unũ facti ſimusin ipſis:qui uerè ſempiternecq̃ unum ſunt:deo pr̃e & ipſo dño Ieſu xp̃o.

Cãti.4. MEl & lac ſub lĩgua ei⁹.Id qdẽ neceſſe.Nã quod in lingua eſt,durũ ſonat. Verba ſapientis quaſi ſtimuli:& ſicut clauí altũ defixi. Ali⁹ eſt cui⁹ moliti ſunt ſermões ſup oleũ:ſed oleũ pctõris
ps.140. nõ impinguet caput meũ.Corripiat me magis iuſt⁹ & increpet:nã hoc i miſericordia eſt:quã illud impinguet oleũ caput meũ:in quo eſt dol⁹.Pulchre em̃ nõ molles ſed molliti dicũt ſermões uel ſuaſoris adulatoris:uel ſuaſoris inimici:q̃ ſit in eis nõ tã uera & ſolida quã ſupducta & ſimulata ſuauitas.Siquidẽ ipſi ſunt iacula. Deniq̃ ſub ligua ei⁹ qd̃ Audi ꝓphetam.Labor & dolor.Porrò ſub linga eius mel & lac:q̃ iuxta eundẽ ꝓphetã.Laborẽ fingit in p̃cepto. Miraris fingere ueritatẽ,nã mirari licet:dubitare nõ licet
Pſal.9. Si & alterũ te ſtẽ q̃ris:lege in euãgelio qa finxit ſe longi⁹
Luc.24. ire.Quidni figmentũ figmẽto exhibeat? Siquidẽ ipſe nouit figmentũ noſtrũ;utiq̃ laboris impatiens.dilationẽ nõ ſuſtinẽs,fragile ad utrũq̃.Pſe ergo prouidit ut haberet pietas promiſſionem uitæ eius quæ nũc eſt & futuræ:nec laborẽ uerũ imponeret ſed magis fingeret i præcepto.Au
Matt.11. di quõ laborẽ fingere:ipſe ſe ꝑdat. Tollite iugũ meũ ſup
Ibidem. uos:& inuenietis requiẽ aibus ueſtris. Iugum em̃ meum ſuaue eſt:& onus meum leue.Quõ nõ fictus labor:ubi nõ labor ſed reẽs inueniť? Ita ergo labor in lingua:mel ſub lingua.Quid ſupra linguã? Ineffabilia:q̃ nõ licet hoi loq. 2.Co.12
Miſeri q ſolũ qd̃ in lĩgua ſonuit attẽdẽtes:nec qd̃ ſub lingua recõditũ nec q̃ ſupra repoſitũ fuit capere potuerũt.
Dur⁹ eſt hic ſermo inquirunt.Durus equidem:ſed tamẽ Ioan.6.
idem eſt uerbũ uitæ.Qui nõ baiulat crucẽ ſuã & ſeq̃t me Mat.10.
nõ eſt me dignus.Si quis uenit ad me & nõ odit patrẽ & matrẽ,adhuc aũt & aiam ſuã non eſt me dignus.Quid duríus poterat dici? Noli errare.Lapis uidet:panis ẽ. Dur⁹ in cortice:ſed ſuauiſſim⁹ i medulla. Tẽtat te dñs de⁹ tu⁹. Fidei exercitatio & ꝓbatio dilectionis eſt fictio iſta laboris.Eſto tn̄ lapis ſit.Nũc tu credis qd̃ & dæmões credũt? Mat.4.
Si fili⁹ dei es:dic ut lapides iſti panes fiant.Oẽs nouim⁹ qs hoc dixit.Nõ dubitat ille poſſe ſolo dictu(quo quidẽ facili⁹ nihil eſt)ex lapide panẽ facere quẽ filium dei eſſe credit.Fas eſt & ab hoſte doceri.Dicam⁹ & nos filio dei: dic ut lapides iſti panes fiãt.Nam & ille q hoim utiq̃ nõ dæmonũ uenerat in ſalutem:ſic cõfutaut aduerſarios:ut puulos erudiret.Nõ em̃ dicẽs qd̃ ille uoluit ſed qd̃ oportuit nos audire:ut uidelicet noſter hic lapis panis fieret
Ibidem. nõ illi⁹:nõ in ſolo,inqt,pane uiuit hõ:ſed in oi uerbo qd̃ procedit de ore dei.Quid tu ad hæc ueritatis inimice ſub murmuras? Qd̃ qdẽ ipſe fateris & negare oino nõ potes: potẽs eſt filiꝰ dei dicere ut lapides panes fiãt.Vbi ergo ille de uerbis dei ait & gn̄aliter ait:qa ſic uiuit & i talib⁹ uita ſpũs mei:qd tu mihi ſubſibilas ad quoduis eorũ dicẽs:
dur⁹ eſt hic ſermo? Quæ dei filiꝰ dixit & facta ſũt alimẽta Philip.2
uitæ:tu ne ſaxa dixeris q filiꝰ dei nõ es.Non ſum ego q te arbitrer(qd̃ temeraria,prſus rapina arbitrat⁹ es ipſe)eſſe te æqualẽ deo:ut dicẽte te panis i lapidẽ reuertat.Qui filiꝰ dei nõ es:ſine cauſa dicas ut lapides iſti panes fiãt.Nec
mín⁹ fruſtra tuũ nobis apponas ꝓ pane lapidẽ:ſcorpionẽ ꝓ ouo:ꝓ piſce ſerpẽtẽ.Væ eĩ his q panẽ lapidẽ.lapidẽ pa Eſa.5.
nẽ dicũt:ponẽtes lucẽ tenebras,& tenebras lucẽ:iugum xp̃i aſperũ:& eſſe ſub ſentib⁹ delitias reputãtes.Has delitias ego noli.Opto magis guſtare & uidere:qm̃ ſuauis eſt Pſal.33.
dñs.Hoc em̃ nõ fruſtra is ipſe q̃ monet ſtuduerat experiri.Denic̃ ait.Quàm dulcia faucib⁹ meis eloq̃a tua.Et rur ps.118.
ſum.Quam magna,inqt,multitudo dulcedinis tuæ domi Pſal.30.
ne:quã abſcõdiſti timẽtib⁹ te.Vbi putas abſcõdit? Nẽpe ſub lingua ſua:ſub capite eius quæ dicit.Leua eius ſub ca Can.2.
pite meo:& dextera illius amplexabit me.Licet em̃ in promiſſiõe uitæ ei⁹ q̃ nunc eſt dulcedo & multitudo dulcedinis &magna quoq̃ & quàm magna ſit multitudo:pfectio tn̄ nõ niſi in ꝓmiſſiõe future.Perfeciſti,inqt,his q̃ ſperãt Pſal.30.
in te:i cõſpectu filiorũ hoim.Quid pfecit? Nõ eſt hic ſermo i lingua:ſed ſupra linguã.Ideò em̃ auris nõ audiuit: qa nec lingua ꝓtulit:qd̃ preparauit de⁹ his q̃ diligũt eũ.
Nec ſanè in abſcõdito cõſũmatio illa:ſed in conſpectu filiorũ hominũ erit.Cõgrue uero nõ aduc perfecturũ ſed iã pfeciſſe cũ ſperantibus ait.Spe em̃ ſaluí facti ſumus.

INter babylonẽ & hieruſalem nulla pax eſt:ſed Roñ.8.
guerra cõtinua.Habet una queq̃ ciuitas regẽ ſuũ. Rex hieruſalẽ xp̃s dñs eſt:rex babylõis diabolus.Et cũ alterũ i iuſtitia alterũ in malitia regnare delectet:rex babylõis quos põt de ciuib⁹ hier̃lm p Roñ.6.
miniſtros ſuos.ſ.ſpũs immũdos ſeducere,ut ſeruire eos faciat iniqtati ad iniqtatẽ,in babylonẽ trahit.Vñ dũ unum de ciuib⁹ ſuis cõſtitut⁹ ſpeculator ſup muros hier̃lm trahi cerneret:nũciauit regi captã p̃dã,i babylonẽ duci.Rex uerò hier̃lm aduocãs ſpm̃ timoris militẽ i talib⁹ ſtrenuũ: uade,inqt,eripe p̃dã noſtrã.Ille ut ſemp ad oia ĩperata parat⁹,cũ uelocitate hoſtes ꝓſeq̃t:& i auríb⁹ corũ fact⁹ eſt re Actu.2.
pẽte ſon⁹ tãquã aduẽientis ſpũs uehemẽtis.Timor em̃ ſup eos intonuit:& ad uocẽ v̄ tutis ei⁹ hoſtiũ robur oẽ cõtremuit:q̃s i fugã cõuerſos timor nõ lõgi⁹ ꝓſecut⁹ eſt:ſed creditũ cõciuẽ reducebat ad ꝓpria.Verũ un⁹ ex aduerſarijs triſtitiæ ſpũs nõ erat cũ eis:qm̃ timor aduẽit.Hic cũ cerneret ſocios ſubito fugiẽtes:ab iſidñs i qb⁹ latebat oci⁹ aduolauit.A timore iqunt ſolo factũ eſt iſtd̃,& ẽ opprobriũ oĩb⁹ nobis:At ille.Ne tĩeatis à tiore iſto.Scio em̃ qd ftõ

opus

opus ſit. Ibo & ero ſpūs mendax in angulis ſemitarum: & amicū me ſimulabo timoris. Noui eī hoīem: nec eſt agendū cū eo ui ſed fraude. Vos aūt expectate finē. Fecit ut dixerat: & uiarū cōpēdia captās præceſſit timorē. Referēsq; iter per uiā qua gradiebaī timor obuio ei factus eſt: amica ſed iniqua cū eo colloqa cōmiſcēs: ita ut ſeducere eum cœperit: & timor neſciusbono aīo ſequebaī. Prope iam erat ut eosin foueā deſperatiōis impelleret. Sed ſpectator regi indicat quid agatur. Rex aūt unum de militibus ſuis ſpem ſcilicet p̄cepit accerſiri: quē cū equo deſideriī & enſe lætitiæ in auxilium iubet accelerare timoris. Fidelis miles ad imperiū egrediēs, cū peruenīſſet ad locū: uibrās enſem lætitiæ, triſtitiā effugauit. Sicq; liberatū cōciuem & impoſitū equo deſideriī p̄cedēs trahebat funiculo promiſſionū: & timor ſequēs urgebat facto flagello de funiculis p̄cōrū. Ibat igiī uolūtarius equus: hinc attractus, inde cōpulſus: ſed in tā rapido curſu timēdū ei fuerat ab incurſu. Vñ & collegerūt milites babylonici conciliū dicētes. Quid facimus qa ſic euadit: quem iam quaſi cū ſecuritate poſſidebamus? Quō plauſus inferni uerſus eſt in plāctū: & perſolos duos milites gaudium eſt in cælis ſuper ſui liberatiōe conciuis? Quō periīt uerſutia diabolicæ fraudis? Vn⁹ autē ex eis cæteris neqor: cū ſceleris hui⁹ opifex eſſet, pphanū, ptulit cōſiliū dicēs. Vos neſcitis quicquā nec cogitatis quia modo ad capiendum facilior ſit: etſi captus difficilius èripi poſſit. Vos igiī àlōge proſequmini, ergo me in āgelū lucis trāsfiguro: ut ignaros uiæ tanquam aduenas & peregrinos docēdi ſimulatiōe decipiā. Hūc igiī in modū fraude diſpoſita regi noſtro ſpeculator annunciat: uenire quidē hoīem equo impoſitū deſideriī: ſed pl⁹ quàm oportet, pperare: eò q; frænū & ſella deeſſet. Hoſtes, inqt, à lōge, ſequumī, aliī tāquā inueterati malorū uiarū cōpēdia captāt. Sed & nūc unū uideo ī quo armorū noſtrorū relucet effigies: à nobis tñ ille exiuit. Neceſſe eſt eat q interrogare nouerit eū: noſter es an aduerſariorū? Porrò rex cuius animū cura ſemp ſolicitat aīarum: duos conſiliarios ſuos emittit: prudētiā & tēperātiā. Quarū tēperātia qdē equo frænū diſcretionis impoſuit: & ſpem moderati⁹ incedere ſuaſit. Prudētia uero timorē increpās & arguens improbitatis, de futuro cōmonuit: & equo ſellā circūſpectionis appoſuit: ut nō caderet aſcēſor ei⁹ retro: ſed retro
Luc. 24. præteriti cōfeſſiōe p̄cī: añ meditatiōi iudicij: à ſiniſtris patiētiæ inniteret à dextris hūilitati. Porrò ſpes & timor dere calcaria: ſpes in dextro pedē expectationē premiī: timor in ſiniſtro ſupplicij metū. Et facta mora cū adueſperaſceret & inclinata eſſet iā dies: rurſus congregati ſunt hoſtes in multitudine ut dimicent contra eos. Pauet timor: ſpes accelerat: ſed uix tādē ad conſiliū eos prudētia tēpe-
Rom. 13. rātiaq; reuocauit. Et illa. Videtis, inqt, qa dies p̄ceſſit: &
Ioan. 11. nox appropinquauit: & qui ambulat in tenebris neſcit
3. Re. 10. quo uadat: Porrò uobis grandis reſtat uia: nec parua eſt
Iob. 39. hoſtiū multitudo. Eſt autē miles qdā regi nr̄o fideliſſimus quē ego noui: caſtrū habēs, ppe nos poſitū: & firmiſſimū eſt habitaculū: qa in petra poſuit nidū ſuum. Diuertam⁹ ad illū ſi placet: qa bonū eſt illic eſſe. Qd' cū placuiſſet oībus & ducē itineris q̄ſiſſent: ait prudētia. Armiger meus ratio p̄cedet nos: eſt eī gnar⁹ uiarū & not⁹ iuſtitiæ utpote cōſāguine⁹ ei⁹. Præcedēte itaq; rōne cæteris ſubſequētib⁹ anteuenit ratio: & ſalutata iuſtitia: nūciauit hoſpites aduentare. Quærit illa qui ſint, unde, ad qd uenīant ſciſcitatur. Et cum rem cognouiſſet: hilari uultu ſurgēs fugiēti bus occurrit cū panib⁹, & obuiauit illis quaſi mater honorificata: ſuſceptāq; aīam ab equo depoſuit: & in pene-
1. Pet. 5. tralibus dom⁹ auidā collocauit. Inſequit hoſtilis exercit⁹ & caſtrū obſedēs undiq; inqrit ſi qs forte pateret ingreſſus ac tāquā leo circuit q̄rēsquē deuoret. Sed cū undiq; illud munitū inueniūt: tētoria figūt, & excubias ordināt: ne qs ingredi aut egredi ualeat: ut mane facto inſtructis machinis diruāt & irruāt ſup eos. Interim pauor pauidītate & ſolicitudine nō piger nec unquā ſecurus cōmilitiones excitat: iuſtitiā cōuenit: de munitiōe loci, de p̄paratione armorū quærit: adiīciēs & illud ne fortè ſuſtētatiōi deficiēt alimēta. Ad hæc iuſtitia reſpondit. Situs loci ut aīaduertere poteſtis ſaxoſus & inacceſſibilis eſt: nec in armis nec in machinis inimicorū timet inſultū. Sed qa arid⁹ eſt pau cos habet indigenas quos arido ordeacei panis cibo ut cūq; ſuſtētat: & nūc ſupſūt nobis qnq; panes ordeacei & duo piſces. Et timor. Quid hæc, inquit, ſunt inter tātos? Ioan. 6.
Cœpit igiī magis pauere & tædere: & arguēs aīam q; ab Lucæ, 11.
equo deſideriī deſcendiſſet: illud ſæpius memorabat eſſe nouiſſima hoīs illius peiora priorib⁹, Equus eī ille p̄peti curſu feſtinus aduolabat ad urbē: nūc ſoli⁹ rōnis cōmiſſus ducatui. Ipſe inqt, uideris ſi nō meli⁹ erat tibi nūc magis quàm nūc. Prope iā erat: ut aduerſus ſpē cōtraria ſentiētē timor inſurgeret: ſed tēperātia prudētiam aduocauit. Accerſita prudētia improbitatē timoris obiurgās: in
Pſal. 23. aduerſarios, inqt, tu? ô timor mucro deſæuiat. Neſcis qa rex noſter rex uirtutū eſt, dñs fortis & potens: dñs potēs in prælio? Eat igiī nūcius q̄ ſuorū neceſſitates exponat: adiutoriū flagitet: auxiliatorē adducat. Et qs ire poterit? ait timor. Tenebræ opiunt terrā: & muros obſidet hoſtiū peruigil multitudo: & nos ignari uitæ tanquā in regione lōginqua. Aduocauerūt igitur hoſpitē ſuū iuſtitiā: ſi qd iniquiūt potes, adiuua nos. Quibus illa. Bono aīo eſtote. Eſt eī mihi nūci⁹ fideliſſim⁹ regi bene not⁹ & curiæ: oratio ſcilicet q̄ in ſecreto noctis ſilētio p ignotas ſemitas arcana cæli penetrare: & cubiculū regis adire: & opportuna importunitate piū regis animū flectere nō indoctus: ſupplicatione miſerabili laborantibus auxiliū ſolit⁹ impetrare. Eat ille ſi placet: ecce eī præſto eſt. Cūq; reſpōdiſſent oēs placet: prudētia qd regi inſinuet dictāte: iuſtitia ut feliciter agat & ne uacuus reuertatur p̄cipiente: cæteris & maxime timore ut iter acceleraret deprecātib⁹: p occultos quoſdā muri exit⁹ dimiſſus eſt. At ille hoſtiū cuneos pene trās ſecurus: oī aue uelocior in momēto in ictu oculi uſq; ad portas nouæ hieruſlm puenit. Quas cum clauſas reperiſſet & pulſaſſet: ianitorib⁹ ægre ferētib⁹ q; itēpeſtæ noctis ſilētio ciuitatē impleret clamorib⁹: & regi ipſi īportunus eſſe nō uereret, ille pſeuerabat pulſans: & ampli⁹ loq̄batur. Aperite mihi, inqt, portas iuſtitiæ: & ingreſſus in eas Pſal. 117.
confitebor dño regi nr̄o in ore meo ſcd'm multitudinem
dolorū meorū q̄ ſunt in corde meo. Hæc, inqt, porta dñi Pſal. 93.
mei: iuſtitia me miſit ad uos ut introducar ad regē: qa ad ipm habeo ſecreta q̄ pferā. Vox turbinis audita eſt in terra nr̄a. Et cū cognouiſſet nūciū eſſe iuſtitiæ: introduci eū p̄cepit. Ingreſſa oro ad regē: adorauit & ait. Rex ī æternū
4. Re. 5. uiue. Et ille. Recténe ſunt oīa circa dñm tuū: & q̄ illi⁹ ſūt?
Et oro. Recte dñe: uri gra. Porrò unū eſt neceſſariū. Seru⁹ Luc. 10.
ille ur̄ à cornib⁹ unicorniū ad imperiū regis erept⁹ diuertit ad militē urm dñm meū: & dñe mi terra illa auſtralis & arēs eſt, & cibū nō habet. Det dñs bñdictionē & terra ur̄a det fructū ſuū: & cōgregati hoſtes ī multitudie ut dimicēt cōtra nos. Da nobis dñe auxiliū de tribulatiōe: qa nō eſt ali⁹ q pugnet p nobis niſi tu de⁹ nr̄. Porrò rex nr̄ cui⁹ natura bōitas: met⁹ his lachrymis: ait. Quem mittemus. Ad quē charitas. Ecce ego dñe: mitte me. Rex āt q̄rebat de ſocijs: ſed charitas domeſticā ſibi familiā rndit ſufficer. Exit ergo unà cū nobili illo comitatu ſuo: gaudio pace patientia: lōganimitate, bēignitate, bōitate, māſuetudie. His ſtipatus dux inſignis, pgredit: certuſq; de uictoria erecto ſi gno triūphali primā ptrāſiit inimicorū ſecūdāq; cuſtodiā. Cūq; ueniſſet ad portā: ultro apta eſt ei, ad cui⁹ ingreſſū facta ē lætitia magna ī oppido. Cūq; ſuadēte gaudio uociferarer oēs & acclamarēt: exort⁹ clamor exterorū caſtra pterruit. Et illi, Quæ ē iſta, inquit, uox exultatiōis ī aurib⁹ nr̄is de caſtris iſrl? nō ita erāt heri & nudiuſtertī⁹: fortè uenit eis auxiliū, & ipetū faciēt in nos. Fugiam⁹ q; iſrl: dñs em̄ pugnat p eis nos. Interī charitas more ipatiēs ordiari exercitū: apiri portas & pſeq p̄cepit inimicos: apte denūciās: uada ad portas iferi. Sicq; uno ipetu uniuerſ⁹ charitatis exercit⁹ pcedit: qs babylōn ñ ferētes fugiūt. Sed ñ effugiūt. Cadūt à latere tuo ris mille & à dextris charitatis decē milia. Pſal. 90.

INCIPIT EXPOSITIO
uenerabilis Bernardi abbatis Clare-
uallis, in cantica canticorum.
Sermo primus.

1 Cori. 3. VObis fratres alia quàm alijs de sec'lo aut certè aliter dicēda sunt. Illis siquidē lac potū dat & nō escam q apostoli formā tenet in docēdo. Nā spiritalib⁹ solidio-
1. Co. 2. ra apponenda esse itidē ipse suo docet exēplo. Loqmur inquies nō in doctis
Ibidem hūanæ sapietiæ uerbis: sed in doctrina spirit⁹ spiritualib⁹ spiritualia cōparātes. Itē sapietiā loq-mur inter pfectos: quales uos nimirū esse cōfido: nisi fru-stra fortè iā ex lōgo, studijs estis cælestib⁹ occupati: exer-citati sensib⁹: & in lege dei meditantes die ac nocte. Itaq; parate fauces nō lacti sed pani. Est panis apud Salomonē iscq; admodum splēdid⁹ sapidusq; (librū dico, q Cantica cantico-rum inscribit). Proferatur si placet & frangatur. Nam de uerbis Ecclesiastes mūdi huius cognoscere & cō-temnere uanitatem satis (ni fallor) per dei gratiam instru-
Liber iste per fidei Riam in bonore Rom Dei peruenit & consequentiā Deseruit
cti estis. Quid & parabolas? An ñ uita & more uestri iux-ta eam quæ in ipsis inuenitur doctrinam sufficienter emē-dati sunt & informati? Proinde illis ambolus prælibatis quos nihilominus de amici arca præstitos accepistis: acce-dite & ad tertium hunc panem: ut probetis forsitan potio-ra. Cum cñ duo sint mala que uel sola uel maxime militāt aduersus animam. Vanus scilicet amor mūdi & superflu⁹ sui: pesti utriq; duo illi libri obuiare noscuntur. Alter sa-culo disciplinæ Praua quæq; in moribus & carnis super-flua resecans. Alter luce rationis in omni gloria mūdi fu-cum uanitatis sagaciter deprehendens ueraciterq; distin-guēs à solido ueritatis. Deniq; uniuersis humanis studijs ac mūdanis desiderijs prætulit deum timere: eiusq; obser-uare mandata. Merito quidem. Verè etenim sapientiæ pri-mum illud initium: secundum consummatio est. Si tamen constat uobis nō aliud uerā & cōsummatā esse sapientiā: quàm declinare à malo & facere bonū. Itemq;: recedere à malo neminem posse perfecte absq; timore dei: nec bonū opus omnino esse præter obseruantiam mandatorum. De-pulsis ergo duobus malis duorum lectione librorum: cō-petēter iam accedit ad hūc sacrū theoricūq; sermonē qui cū sit amborū fructus: nō nisi sobrijs mentibus & auri-bus omnino credēdus est. Alioquin ante carnem discipli-ne studijs edomitā & mācipatam spūi: ante spretā & abie-
ps. 118. ctam seculi pompam & sarcinā: indigne ab impuris lectio sancta præsumit. Quomodo nēpe incassum lux circūfun-
1. Cor. 2. dit oculos cæcos uel clausos: ita animalis homo non per-
Sap. 1. cipit ea quæ sunt spūs dei. Quippe spiritussanct⁹: discipli-
2. Cor. 6 næ effugiet fictum: quod est uita incōtinēs. Sed nec erit ei unquā pars cū mundi uanitate cū ueritatis sit spūs. Quæ cñ societas ei quæ desursum est sapietiæ: & sapientiæ mū-
1. Cor. 3. di que stultitia est apud deū: aut sapientiæ carnis: quæ & ipsa inimica est deo? Puto aūt q iam nō habebit unde ad-
Lucæ. 11. uersum nos murmuret is qui nobis de uia uenit amicus:
Luc. 24 cum & tertiū istum insumpserit panē. Sed quis franget? Adest paterfamilias: cognoscite dñm in fractione panis. Quis cñ alter idoneus? Nō eqdē ego mihi istud temere arrogauerim. Sic spectetis ad me ut ex me nō expectetis. Nam & ego unus sum de expectantibus mendicans & ip-se uobiscum cibum animæ meæ: alimoniam spiritus. Reue-
ps. 144. ra pauper & inops pulso ad eum qui aperit & nemo clau-dit: super sermonis huius profundissimo sacramēto. Ocu-li omnium in te sperant domine. Paruuli petierūt panem
Cant. 1. non est qui frangat eis. Speratur id à benignitate tua. O pñssime frange esurientibus panem tuum: meis quidem (si dignaris, manibus: sed tuis uiribus. Dic quæso nobis à quo de quo ad quemue dicitur. Osculet me osculo oris sui? Aut quale est istud ita subitaneum: & factū repete de medio sermonis exordium? Sic quippe in uerba prorum-pit quasi quempiam loquentem præmiserit: cui cōsequē-ter respondentem & hanc introducat personam quæcūq; est ipsa quæ osculū flagitat. Deinde si se osculari: à nescio quo uel petit uel præcipit: cur signāte & nominatim ore & ore suo quasi aliud quàm os aut alienum & nō potius suum exhibere sibi soleat osculātes. Quamquam nec hoc quidem dicit: osculetur me ore suo: sed aliud profecto im-situatius osculo, inquit, oris sui. Et quidem iocundum elo-quium: quod ab osculo principium sumit: & blanda ipsa quædam scripturæ facies facile afficit & allicit ad legēdū: ita ut quod in ea latet delectet etiam cū labore inuestiga-re: nec fatiget inquirendi fortè difficultas ubi eloquij sua uitas mulcet. Verum quem nō ualde attētum faciat: istius modi principium sine principio & nouitas locutionis in ueteri libro? Vnde cōstat hoc opus nō humano ingenio: sed spūs arte ita compositū: ut quamuis sit difficile intel-
Matt. 5, lectu: sit tamē inquisitu delectabile. Sed quide Titulū præ-
Matt. 6. terimus? Nō oportet ne unū quidē iota qñ & minutiasiu-bemur colligere fragmentorum ne percant. Titulus talis est. Incipiunt cantica canticorum Salomonis. Obserua in primis pacifici nomen quod est. Salomon conuenire prin-cipio libri q incipit à signo pacis: idest ab osculo: simulq; aduerte huiuscemodi principijs solas ad hanc intelligen-dam scripturam mentes inuitari pacificas: quæ sese iam à uitiorū uendicare perturbationibus: & curarū tumultib⁹ præu lēt. Dehinc ne hoc quoq; ociosum putes: qd nō sim-pliciter acutica sed Cantica cāticorum habet inscriptio. Corut
Multa quippe legi cantica in scripturis: & nullum illorū-memini talitera ppellari. Cecinit israel carmē domino: q gladium pariter & iugum cuaserit pharaonis: gemino maris mirabiliter liberat⁹ simul & uindicatus obsequio. Non tamē q cecinit dictū est cāticum canticorū, sed si be-
Exod. 15 ne recolo: cecinit (ait scriptura) israel carmē hoc dño. Ce-cinit etiā delbora: cecinit & iudith: cecinit & mater samue-lis: pphetæ quoq; alij cecinerūt: & nemo eorū legitur ap-pellasse canticū suū, cantica canticorum. Sane oēs (ni fal-lor) cecinisse reperies p quocūq; suo suorūue pcepto cō-modo. Verbi grā: pro obtētu uictorie: pro euasione peri-culi: aut pro cupitæ rei qualiscūq; adepto beneficio. Ita er-go pleriq; cecinerūt singuli pro singulis causis ne ingra-ti diuinis beneficijs inuenirentur. Iuxta illud. Confitebit-
ps. 48. tibi cum benefeceris ei. At uerò rex iste Salomon sapien-tia singularis: sublimis gloria: rebus affluens: pace secur⁹: nullius talium eguisse cognoscitur: pro quo accepto ista decantare libuerit. Sed nec scriptura ipsa sui uspiam tale aliquid significare uidetur: itaq; diuinitus inspiratus christi & ecclesiæ laudes & sacri amoris gratiam: & æterni cō-nubij cecinit sacramenta: simulq; expressit sanctæ deside-rium animæ: & epithalamij carmē exultans in spiritu iocū-do composuit eulogio: figurato tamen nimirum ualebat
Exod. 34 & ipse instar moysi faciem suam nō minus forsitan in hac parte fulgentē: eò q illo adhuc in tempore nemo aut rat⁹ erat qui reuelata facie gloriam istam speculari sufficeret. Igitur p sui excellētia reor nuptiale hoc carmē huiusmo-di titulo præsignitum: ut merito Cantica canticorum sin-gularirer appelletur: sicut is quoq; cui canitur singulari-
1. Ioā. 5. ter est dictus rex regū & dñs dominantium. Cæterū uos
Psal. 97. si uestrā experientiā aduertatis: nónne in uictoria qua ui-cit mundum fides uestra: & in exitu uestro de lacu miseric & de luto fecis cantastis & ipsi domino cantícum nouum quia mirabilia fecit? Rursus cum adiecit primū supra pe-tram statuere pedes uestros & dirigere gressus uestros pu-to q & tūc nihilominus pro indulta nouitate uitæ immis-sum sit in os uestrum canticū nouum carmen deo nostro.
Psal. 39. Quid cū pœnitētib⁹ uobis nō solū peccata dimisit: sed in-sup p̄misit & p̄mia: nō multo magis spe gaudētes futuro-
ps. 137. rū bonorū cantastis in uijs dñi q̄m magna est gl'ia dñi? At si cui fortè uestrū clausum uel obscurū aliquid de scriptu-ris inter dū eluxerit: tūc prorsus necesse est pro percepta cælestis panis alimonia diuinas mulceat aures in uoce exultationis & cōfessionis son⁹ epulantis. Sed & in quo-
Psal. 41. tidianis exercitijs & bellis quæ nulla hora pie in christo uiuentibus

Iob.7. uiuẽtibus desunt à carne à mũdo à diabolo: sicut militiã esse uitã hois super terrã incessanter experimini in uobis metipsis: quotidiana necesse est cãtica pro assecutis uictoriis immouari. Quoties tentatio superatur: aut uitium sub iugat: aut imminẽs periculũ declinatur: aut laque⁹ insidiãtis dephẽdit: aut annosa & inueterata quæcũq; aĩæ passio semel perfectecq; sanatur: aut multũ diuq; cupita & sæpi⁹ petita uirtus randẽ aliquãdo dei munere obtinetur: quid nisi toties iuxta pphetã psonat gratiarũ actio & uox laudis: & ad singula quæq; beneficia benedicitur deus in donis suis? Alioquin ingratus reputabitur cum discussio ue-
Psal. 118. nerit qui nõpoterit dicere deo. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco pegrinatiõis meæ. Arbitror uos in uobisipsis illa iã recognoscere quæ in psalterio nõ Cãtica cantico rum: sed cantica graduum appellantur: eò q; ad singulos profectus uestros iuxta ascensiones quasquisq; in corde suo disposuit singula sint cantica depromẽda ad laudem & gloriã promouẽtis. Quoniam modo implea-
Psal. 117. tur aliter ille uersiculus non uideo: Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum: aut certè apostoli illa pul-
Ephe.5. cherrima saluberrimaq; exhortatio: in psalmis, hymnis & canticis spiritualibus cantantes & psallantes in cordibus uestris dño. Sed est canticũ qd̃ ex sui singulari dignitate & suauitate cunctis merito quæ memorauimus & si qua sunt alia antecellit: & iure hoc appellauerim Cantícum cãticorum: quia cæterorũ omniũ ipsum est fructus. Istiusmodi cãticũ sola unctio docet: sola addiscit experiẽtia. Experti recognoscãt: inexpti inardescãt desiderio nõ tã cognoscẽdi quàm experiẽdi. Nõ est ei strepit⁹ oris sed iubil⁹ cordis: nõ son⁹ labiorũ sed mot⁹ gaudiorũ: uolũtatũ nõ uocũ cõsonãtia. Non audit foris: nec eĩ in publico psonat: sola quæ cãtat audit & cui cantatur: id est spõsus & spõsa. Est quippe nuptiale carmẽ exprimens castos iocundosq; cõplex⁹ animorũ: morũ cõcordiã, affectuũq; consentaneã ad alterutrũ charitatem. C Cæterum nõ est illud cãtare seu audire animæ puerilis & neophytæ adhuc & recenter cõuersæ de seculo: sed prouectæ iam & eruditæ mẽti quæ suis nimirũ pfectibus deo pmouẽte intantũ iam creuerit quatenus ad pfectã ætatẽ & ad nubiles quodãmodo peruenerit annos: annos dico meritorum nõ temporum facta nuptijs cælestis sponsi idonea: qualis deniq; suo loco pleníus describetur. Sed præterit hora: qua nos exire urget ad opera manuũ & paupertas & institutio regularis. Cras in nomine domini quod cœperam⁹ prosequemur de oscu lo: quia de titulo hodiernus sermo nos expediuit.

De incarnatione christi per patriarchas & pphetas prænunciata, & ardentissime ab eis expectata. Sermo. II.

ARdorẽ desiderij patrũ suspirantiũ christi in carne præsentiã frequẽtissime cogitans cõpũgor & cõfũdor in memetipso: & nũc uix cõtineo lachrymas. Ita pudet teporis torporisq; miserabiliũ tẽporũ horũ. Cui nãq; uestrũ tantũ ingerat gaudiũ gratiæ huius exhibitio quãtũ ueteri⁹ sanctis accederat desideriũ pmissio? Ecce eĩ quàm multi in hac ei⁹ quæ pximæ celebrãda ẽ natiuitate gaudebũt: sed utinã de natiuitate: nõ de uanitate. Illorũ ergo desideriũ flagrãs & piæ expectatiõis affectũ spi-
Cant.1. rat mihi uox ista. Osculet̃ me osculo oris sui. Sẽserat nimirũ in spiritu qsqs tũc spiritualis esse poterat quanta foret gra diffusa in labijs illis: pterea loquens in desiderio ani-
Psal.44 mæ aiebat. Osculet̃ me osculo oris sui: nimirũ oĩmodis cupiẽs tantæ suauitatis pticipio nõ fraudari. Dicebat eĩ
Ibidem. pfect⁹ qsq;. Quo mihi ora hæc seminuerbia pphetarũ? ipe poti⁹ speciosus forma præ filijs hoĩm: ipe me osculet̃ osculo oris sui. Nõ audio iã. Moysen: ipe ditioris siquidẽ linguæ factus est mihi. Esaiæ labia immunda sunt. Hieremias nescit loqui: quia puer est: & pphetæ oẽs elingues sunt. Ipse ipse quem loquũtur ipse loquatur: ipse me osculetur osculo oris sui. Non in eis iam aut per eos loquatur mihi: quoniam tenebrosa aqua in nubibus aeris: sed ipse Psal.17.
me osculetur osculo oris sui: cuius gratiosa præsentia & admirandæ fluenta doctrinæ fiant in me fons aquæ salien- Ioan.4.
tis in uitam æternam. A Quem unxit pater oleo lætitiæ Psal.44
pre consortibus suis: nunquid non ex ipso mihi uberior infunditur gratia, si tamẽ dignet̃ me osculari osculo oris sui? Cuius utiq; sermo uiuus & efficax osculum mihi est: Heb.4.
non quidem coniunctio labiorum quæ interdum pacem mẽtitur animorũ: sed planè infusio gaudiorum: reuelatio secretorũ: mira quædã & quodãmodo idiscreta cõmixtio superni luminis & illuminatæ mentis. Adhærens quippe 1.Co.6.
deo unus spiritus est. Merito proinde uisiones & somnia nõ recipio: figuras & ænigmata nolo: ipsas quoq; angelicas fastidio species. Quippe & ipsos longe superat Iesus meus specie sua & pulchritudine sua. Non ergo aliũ siue angelum siue hominẽ sed ipsum peto osculari me osculo oris sui. Nec sanè præsumo me osculatũ iri ab ore ipsius (est eĩ hoc assumpti hominis unicæ felicitatis & prærogatiuæ singularis) sed humili⁹ ab osculo oris sui peto me osculari: quod commune utiq; est multorum qui dicere Ioan.1.
possunt: & nos omnes de plenitudine eius accepimus. B Intendit. Si es osculans uerbum assumens: osculatum caro quæ assumitur: osculum uerò quod pariter ab osculante & osculato conficitur persona ipsa ex utroq; compacta mediator dei & hominum homo Iesuschristus. Hac ergo ratiõe sanctorum nemo dicere præsumebat. Osculetur me ore suo: sed tantum osculo oris sui: ipsi sane seruantes prærogatiuam istam cui singulariter semelq; os uerbi impressum tunc est cum ei se corporaliter plenitudo omnis diuinitatis indulsit. Fœlix osculum ac stupẽda dignatione mirabile: in quo non os ori imprimitur: sed deus homini unitur. Et ibi quidem cõtract⁹ labiorum complexum, significat animorũ: hic autẽ cõsideratio naturarũ diuinis humana componit quæ in terra sunt & q̃ in cælis pacificãs. Ipse est eĩ pax nostra qui fecit utraq; unũ. Ad hoc igitur osculum sanctus quisq; antiqui temporis suspirabat: eo q; iocũditatem & exultationem thesaurizari super eum: & thesauros omnes sapientiæ & scientiæ in ipso absconditos præsentirent: cuperentq; & ipsi de plenitudine eius accipere. C Sentio: placet uobis quod dicitur. Sed accipite & aliũ sensum. Nõ latuit sanctos & ante aduentũ saluatoris deũ Amos 3
super mortalium genus cogitare cogitationes pacis. Nec Luc.18.
enim faceret uerbum super terram quod nõ reuelaret seruis suis prophetis Erat tamen uerbum hoc absconditum
à multis. Fuit namq; in tempore illo rara fides in terris, & Lucæ.1.
tenuis admodum spes: in pluribus quoq; illorum qui expectabant redemptionẽ israel. Qui uerò præsciebãt ipsi & prædicebant christum in carne uenturum & cum ipso pacem Vnde quidam eorum: & pax erit (inquit) in terra nostra cum uenerit. Imo per ipsum dei gratiam homines recuperaturos cum omni fiducia sicut diuinitus accepe- Ioan.1.
rant prædicabãt. Quod & præcursor domini Ioanes suo tempore impletũ agnouit & perhibuit: gratia (inquiẽs) & ueritas per Iesum christũ facta est: & ita uerum esse oĩs nunc christianus populus experitur. Cæterum illis prænunciantibus pacem: moram autem faciente auctore pa- Psal.7.
cis: nutabat populi fides dum non erat qui redimeret neq; qui saluũ faceret. Itaq; causabantur homines moras q; ille toties nũciatus necdum ueniret princeps pacis: sicut Lucæ.1.
locutus fuerat per os sanctorum qui à seculo sunt prophetarum eius: & suspectas habẽtes promissiones signũ promissæ reconciliationis (quod est osculũ) flagitabãt: ac si Ioan.10.
nuncius pacis unus quilibet respõderet de populo. Quousq; tollitis animas nostras. Iam olim prædicitis pacem & non uenit: promittitis bona & adhuc turbatio. Ecce hoc ipsum multipharie multisq; modis & angeli patribus & Hiere.8
patres nostri annunciauerunt nobis dicentes pax pax: & nõ est pax. Si mihi uult esse persuasum deus, quod de suæ beneplacito uolũtatis tam crebra iam legatione spondet nec exhibet: osculet̃ me osculo oris sui: sicq; in signo pacis faciat de pace securum. Nam uerbis iam quõ credam?

Opus magis est ope uerba firmari. Probet uerídícos nun
cios suos deus: si tñ nunciꝫ eius sunt: & sequať eos ípse ut
Ioan.1. sæpius ꝓmíserũt: quía sine ipso possunt facere níhíl. Mísit
4. Re.4 puerũ: tulit baculũ: & necdum est uox neqꝫ uita. Non sur
go nõ susćitor: nõ excutior de puluere: non respíro ín spẽ
sí nõ ꝓpheta ípse descendat: & osculeť me oscuło oris sui.
1. Tím.2 B Huc accedit qꝺ ís q nostrũ ꝓfiteť se mediatorẽ ad deũ:
dei filiꝰ est & deus est. Et qꝺ est homo ut ínnotescat eí: aut
filius hoīs ut reputet eumꝰ Quæ míhí fiducia ut tantæme
audeā credere maiestatíꝰ Vnde ínquā terra & cínis præsu
mo deũ curam habere meíꝰ Ad hæc dílígít patrem suum:
me uerò opus nõ habet: bonorũ meorũ nõ eget. Vñ ergo
constabít míbí qꝺ mediator meꝰ ín parte nequaquam sit.
Tñ sí uereꝯut dícítís) decreuít mísererí deus, cogítatꝫ ut
cõplacítor sít adhuc: statuat testamentũ pacís: & fœꝺ per
petuũ ferìat míhí ín oscuło oris sui: ut q̃ ꝓcedunt de labrs
suís non faciat írrita: exínaníat se: humílíet se: ínclínet se &
osculeť me oscuło orísꝰsui: ut ex æquo partíbꝰ cõgruẽs me
díator neutrí suspectus sít: deus fílius deí fíat homo: fíat fí
lius hoīs: & certũ me reddat ī hoc oscuło oris sui. Securꝰ
Geñ.2. suscípío mediatorem deí fílíum: quem agnosco & meum.
Míníme planè ían míhí suspectus erít. Frater eñ & caro
mea est. Puto eñ spernere me ían nõ poterít os de ossíbꝰ
meís: & caro de carne mea. C Ita ergo uetus querela sa
crosanctũ oscułũ. í. ícarnãdí uerbíˇ mysteríũ exígebat, dũ
longa & molesta expectatíone fatígata fides deficeret: &
ínfidelís populus aduersus ꝓmíssa deí uíctus tædío mur
muraret. Adínuẽtío mea est: sí nõ hoc ídẽ & uos recogno
scítís de scríptuŕis. Inde ꝓfecto erãt querulæ íllæ & plenæ
Esa.28. murmure uoces. Mãda remãda. Expecta reexpecta. Modí
cum íbí: modícũ íbí. Inde anxíæ íllæ & plenæ pietate pre
Eccl'í.36. ces. Da mercedẽ dñe sustínentíbus te: ut prophetæ tuí fi
Ibídem. deles ínueníantur. Item. Suscíta dñe p̃catíones quas locu
tí sunt ín noīe tuo, ꝓphetæ príores. Inde blãdæ íllæ & ple
Abac.2. næ cõsolatíone ꝓmíssíones. Ecce apparebít dñs & nõ mẽ
tíetur: sí morã fecerít expecta eũ: qa ueníens ueníet & nõ
Esaí.14. tardabít. Item. Prope est ut ueníat tẽpus eius: & díes eiꝰ
Esa.66. nõ elongabũtur. Et ex persona ꝓmíssí. Ecce ego (ínquit)
declíno ín uos ut flumẽ pacís: & ut torrẽs ínundans gr̃æ
gẽtíũ. In qbꝰ uerbís satís apparet & p̃dícatorum ínstãtía
& díffídentía ppl'orũ. Sícítaqꝫ & plebs murmurabat: & sí
Esa.33. des nutabat: & (ıuxta Esaíæ uatícínium) angelí pacís ama
re flebant. D Ne ergo uníuersum genus humanum mo
rã faciẽte xp̃o desperatíõe píret: dũ se cõtẽní suspícaretur
ín firma mortalítas: suæqꝫ reconcílíasíõís cũ deo de gratía
totíes repromíssa díffíderet: sancti q de spũ certí erãt: certí
tudínẽ de carnís p̃sentía exoptabãt, ac sígnũ reformandæ
pacís propter pusíllanímes & ínCredulos ommí ínstan tía
Esaíæ.11. requírebant. O radíx ieſſe quí stas ín sígnum populorum
Luc.10. quàm multí reges & ꝓphetæ uoluerunt te uídere & nõ uí
derũt Fœlíx tñ ex oībus símeõ: cuíus senectus ín míserícor
día uberí. Is nẽpe exultauít ut uíderet desíderíũ sígnũ: &
Psal.91. uídít & gauísus est. Acceptoqꝫ oscuło pacís ín pace dímít
títur: ante tñ aperte pronũcíans Iesum esse natũ ín sígnũ
Lucæ.2. cuí contradícendũ erat. Omníno íta fuít. Contradíctũ est
exorto sígno pacís: sed ab hís q oderũt pacẽ. Nã pax homí
níbꝰ bonæ uoluntatís. Maleuolís autẽ petra scandalí & la
pís offensíõís. Herodes denícꝫ turbatꝰ est & ommís híero
Matt.2. solyma cũ íllo. Siqdẽ ī ꝓpría, uenít & suí eũ nõ receperũt.
Ioan.1. Fœlíces íllí ī sua ꝓnostatíõe pastores q sígní huíꝰ uísíone
Luc.10. dígní habítí sunt. Iã tunc se absconꝺebat à sapíentíbus: &
prudentíbus: & reuelabat paruulís. Et herodes uídere uo
luít: sed qa nõ bona nolumtate non meruít. Pacís siquídẽ
sígnũ erat datũ tantũ hoībus bonæ uolũtatís. Herodí ue
rò & símílíbus eíus nõ dabíť nísí sígnũ Ionæ ꝓphetæ. A
Porrò ad pastores: & hoc (aít angelus) uobís sígnum: uo
bís humílíbus: uobís obedíentíbus: uobís non alta sapíẽ
tíbus: uobís uígílantíbus & ín lege deí medítantíbus díe
ac nocte. Hoc, ínquít, uobís sígnũ. Quodˇ Quod angelí
promíttebant: qꝺ ppl'ı requírebant: quod prophetæ præ
díxerant hoc fecít dominus nunc & ostẽdít uobís: ín quo
recípíant íncredulí fídem: pusíllanímes spem perfecti secu
rítatẽ. Hoc ergo uobís sígnũ. Cuíus reí sígnumˇ Indulgẽ
tíæ, gr̃æ, pacís & pacís cuíus nõ erít fínís. Hoc est ergo sí
gnũ. Inuenietís ínfantẽ pãnís quídẽ ínuolutũ & posítum Lucæ.2.
ín p̃sepío. Deꝰ est tñ ín ípso mũdũ rec̃cílíãs sibí. Moriet 2.Co.5.
ꝓpter pctã uestra: & resurget ꝓpter íustíficationem uestrã Rom.5.
ut íustíficatí p fidẽ pacẽ habeatís ad deum. Hoc sígnũ pa Esaíæ.7.
cís ꝓpheta quõdã regí Achã ꝓponebat petendũ à domí
no deo suo: síue ín excelso supra: síue ín ínferno deorsum.
Sed ímpíus rex recusauít nõ credẽs míser qꝺ ín sígno hoc
íma summís ín pace socíãda essent: quatenus & ínferí dño
descendẽte salutatí ín oscuło sancto sígnũ pacís & ípsí reci
píant & supní spũs ídípsum nihílomínus cum ad cælos re
dierít æterna suauítate partícípẽt. Sermo finiendꝰ est: sed
ut quod ī eo dísputatũ est breuí recollígam summa patet
hoc sanctũ oscułũ duabus ex causís necessarie índultũ mũ
do: ut & ínfirmís faceret fidẽ: & desíderío satísfaceret per
fectorũ. Porrò ípsum oscułũ esse nõ alíud quàm mediato
rem deí & hominũ: hominẽ Iesum xp̃m. Quí cum patre &
spũsctõ uíuít & regnat deus ꝑ oía secula seculorũ. Amen.

De oscuło pedís, manꝰ, & oris dñí &c. Ser. III. C

HOdíe legímus ín líbro experíẽtiæ. Cõuertímí
ní ad uosípsos & attẽdat unusquísqꝫ cõscientía
suam sup his q̃ dícẽda sunt. Explorare uelím sí
cuí unquam uestrum ex sententía dícere datum
sít. Oscułetur me oscuło oris sui. Nõ est enim cuíusuís ho
mínum ex affectu hoc dícere: sed sí quís ex ore chrísti spírí
tuale oscułũ uel semel accepít: hunc proprium experímen
tũ, pfecto solícítat & repetít líbens. Ego arbítror neminẽ
uel scíre posse qd sit: nísí q accepít. Est quíppe mãna absc̃õ
ditum: & solꝰ quí edít, adhuc esurìet. Est fons sígnatꝰ cuí
nõ cõmunícat alíenꝰ: sed solus quí bíbít adhuc sítíet. Au Psal.50.
dí exptũ quõ reqrít. Redde míhí (ínqt) lætítíam salutarís
tuí mínímeergo íd sibí arroget meí símílís anima, onera
ta peccatís: suæqꝫ adhuc carnís obnoxía passíonibus: quæ
suauítatẽ spũs necdũ sensérít: ínternorum ígnara atqꝫ ín
experta pœnítꝰ gaudíorum. Ostẽdo tñ eí q̃ huíusmodí est
locũ ín salutarí sibí cõgruentẽ. Nõ temere assurgat ad os
serenísímí spõsí: sed ad pedes seuerísímí dñí mecum pauí
da íaceat: & cũ publícano terram tremẽs nõ cælũ aspícíat
ne confusa ín lumínaríbus cælí facies assueta tenebrís op
prímatur à gloría: atqꝫ ínsolítís reuerberata splendoríbꝰ
maiestatís: dẽsoris rursum cæcítate, calígínís obuoluať.
Nõ tíbí ô q̃cũqꝫ es talís aía nõ tíbí ílle locus uílís aut de Cant.1.
spícabílís uídeatur: ubí scta peccatrix peccata deposuít; ī
duít sanctítatem. Ibí æthíopíssa mutauít pellem: & ín no
uum restítuta cãdorem íam tunc fiducialíter ueracíterqꝫ
respondebat exprobrãtíbus sibí uerbum. D Nígra sum
sed formosa fílíæ híerusalẽ. Mírarís quanã íd arte potue
rít uel qbꝰ obtínuerít merítís. Paucís accípe: fecuít amare
& de íntímís uíscerìbus longa suspíría trahens, salutaríbꝰ
íntra se succussa sıngultíbꝰ felleos humores euomuít. Cœ
lestís medicꝰ celerríme subuenít: quía uelocíter currít ser ps.147.
mo eíus. Nũquíd nõ potío est sermo deí. Est utiqꝫ fortís & Psal.7.
uehemẽs & scrutãs corda & renes. Denícꝫ sermo deí uíuꝰ Heb.4.
& efficax & penetrabílíor oī gladío ancípíti: ptíngẽsuscꝫ
ad díuísíonẽ aīe ac spũs: cõpagũ quoqꝫ & medullarum: &
díscretor cogítatíonũ. Huíus ergo beate pœnítẽtís exem
plo, pternere & tu ô mísera ut desínas esse mísera: proster
nere & tu ín terrã: amplectere pedes: placa oscułís: ríga la
chrymís qbꝰ tñ nõ íllũ laues sed te: & fias uma de grege tõ
sarũ quæ ascendunt de lauacro. Ira sanè ut suffusum pudo
re ac mœrore uultum nõ ante sustollere audeas quàm au Mar.2.
días & ípsa: dímíttũtur tíbí pctã tua: quàm audías. Cõsur Esa.52.
ge cõsurge captíua fílía sīõ: cõsurge excutere de puluere.
B Sumpto ítaqꝫ ad pedes prío oscuło: nec sic qdẽ præsu
mes statím ad oscułũ oris assurgere: sed erít tíbí gradꝰ ad
ípm mediũ quoddã alíud oscułũ qd' secũdo loco ad ma
num accípíes. De quo & talẽ accípe rõnẽ. Sí díxerít míhí
Iesus: dímíttuntur tíbí pctã tua: nísí ego peccare desíero:
q̃d, pderitˇ Exuí tunícã meã: sí reínduero eã quãtũ, pfecíˇ

Sí rursus

Si rursus pedes meos quos lauerā inq̄nauero:nūquid ali quid lauisse ualebit? Sordes omni genere uitiorum iacui diu in luto fecis:sed erit sine dubio recidenti quàm iacenti deterius. Denicp̄ q me sanū fecit ipm mihi dixisse recor
Ioan.5. dor. Ecce sanus fact⁹ es,uade iam amplius noli peccare:ne deterius aliqd tibi cōtingat. Qui aūt dedit uolūtatē pœnitēdi:opus est ut addat & cōtinēdi uirtutē:ne iterē pœnitēda:faciamc̄ nouissima mea peiora prioribus. Væ em̄ mihi etiā pœnitēti si statim subtraxerit manum:sine quo nihil possum facere. Nihil inquā:qa nec pœnitere nec cō
Eccli.7. tinere. Audio ꝓinde qđ cōsuluit sapiēs. Verbū(inquit)i oīone ne iteres. Pauco & qđ iudex itēdat arbori nō facīē ti fructū bonū. Fateor ꝓ hmōi nō sum oīno cōtent⁹ priori gra qua iam malorū sum pœnitens:nisi & secundam ac
Matt.3. cepero:ut uidelicet dignos facīa pœnitētiæ fruct⁹:& dein
2.Pet.2. ceps non reuertar ad uomitū. C Hoc ergo restat mihi prius petendū & accipiendū quàm p̄sumam altiora & sacratiora cōtingere. Nolo repēte fieri summ⁹ paulatim ꝓfi cere uolo. Quātū displicet deo impudētia pctōris tm̄ pœnitentis uerecūdia placet. Citi⁹ placas eū si mensurā tuā seruaueris:& altiora te nō quæsieris. Longus saltus & ar
Eccli.3. duus est de pede ad os:sed nec accessus cōuenies. Quid em̄? Recēti adhuc respersus puluere:ora sacra cōtingēs? Heri de luto tractus:hodie uultui gloriæ p̄tarisc? Per manū tibi transitus sit. Illa pri⁹ te tergat:illa te erigat. Quō erigat? dādo unde p̄sumas. Quid istud? decor cōtinentiæ & digni pœnitētiæ fructus:q̄ sunt opa pietatis. Hæc te de stercore erigent in spe audendi potiora. Senē accipiendo
Psal.112. donū osculare manū:hoc est nō tibi sed nomini ei⁹ da gloriā. Da semel & da iterū:tum pro donatis crimīnib⁹:tū ꝓ collatis uirtutibus. Aut certē uideto unde munias frontē
1.Co.4. cōra ist⁹ istos. Quid habes qđ nō accepisti? Si autē accepisti:qd gloriaris quasi nō acceperis? D Iam tandem in oculis duobus geminū habēs diuinæ dignationis experimētū:forsan nō cōfunderis p̄sumere sanctiora. Quantū quippe crescis in gra:tantū & in fiducia dilataris. Inde fit ut & ames ardentius & pulses fidentius pro eo quod tibi deesse sentis. Porrò pulsanti aperietur. Iam summū illud quodcūc̄ est summæ dignationis & miræ suauitatis oscu
p̄s.94. lū:credo nō negabit sic affecto. Hæc uia:hic ordo. Primo ad pedes procidimus & ploram⁹ corā dño qui fecit nos: ea q̄ fecimus nos. Secūdo manū q̄rimus subleuātis & roborantis genua dissoluta. Postremo cum ista multis precibus & lachrymis obtinemus:tum demum audemus forsitan ad ipsum os gloriæ caput attollere. Pauēs & tremēs, dico,non solum speculādum:sed etiā osculandum. Quia spūs añ faciē nostrā xp̄s dñs:cui adherentes in osculo sancto un⁹ spūs ipsi⁹ dignatiōe efficimur. Tibi dñe Iesu tibi
Psal.26. merito dixit cor meū exquisiuit te facies mea:faciem tuā dñe req̄rā. Nēpe audita fecisti mihi mane mīam tuam:cū iacenti primū in puluere:tuac̄ deosculāti reuerēda uesti gia ꝙ male uixerā remisisti. Porrò in progressu diei lætificasti aīam seruī tui:cū deinde in osculo manus etiā bene
Psal.15. uiuēdi gratiā idulsisti. Et nūc qd restat ô bone dñe nisi ut iam in pleuitudine lucis in feruore spīritus ad oris quoc̄ osculū dignāter admittens adimpleas me lætitia cū uultu
Canti.1. tuo? ¶ Indica mihi ô suauissime,ô serenissime indica mihi ubi pascis ubi cubas in meridie. Fratres bonū est nos hic esse:sed ecce aduocat uos diei malitia. Hi siquidē quo modo supueniss̄e nūcian? gratū cogūt rūpe magis quàm finire sermonē:ego exibo ad hospites:ne qd desit officijs eius
Mat.23. de qua loqmur charitatis:ne fortè & de nobis audire contingat:dicūt em̄ & nō faciunt. Vos orate interim ut uolūtaria oris mei beneplacita faciat deus ad uestram ipsorum ædificationem & laudem & gloriam nominis sui.

De triplici profectu animæ qui fit per osculū pedis,manus & oris dñi. Sermo. IIII. B

TRiplicem quendā animæ ꝓfectū:sub noīe triū osculorum sermo hesterno cōplexus est. Nūqd excidit uobis? Is mihi hodierna disputatione prosequendus erit ꝓput parare dignabit in dulcedine sua pauperi deus. Dixim⁹ si recolitis illa oscula sumi ad pedes:ad manum:ad os:singula singulis referentes. In primo sanè primordia dedicantur nostræ conuersiōis. Secundum autem proficiētibus indulgetur. Porrò tertiū sola experitur & rara perfectio. Ab hoc solo quod ultimū positum est sumpsit exordium scriptura ista quā tractare suscepimus:& ipsius causa reliqua duo à nobis adiuncta sunt. An uerò necessarie uos iudicabitis. Puto em̄ facies ipsa aloquñ facile admonet & ista requirere. Mirū uerò si non & uos aduertitis oportere reuera esse auliud siue alia oscula à qb⁹ illud oris distinguere uoluit:qui dixit. Oscu Canti.1.
letur me osculo oris sui. Cur em̄ cū sufficere poterat dixisse simpliciter:osculetur me præter morem tamē usumc̄ loquendi distincte & signnater adiecit osculo oris sui:nisi ut ostēderet ipsum quod petebat osculum summum esse: nō solum. Nónne denicp̄ ita inuicem loquimur: osculare me uel da mi osculū:& nemo sequitur ut dicat ore tuo:siue osculo oris tui. Quid alterutrū osculari parentes non uersus inuicē ora tēdimus:quæ tamē abinuicē nō requirim⁹ nominatim? Denicp̄ q narrat(uerbi gra)a dño susceptū Mar.14.
in osculo proditorē:& osculatus est(ait)eum:nec addidit ore suo uel osculo oris sui. Sic nimirū oīs & qui scribit & qui loquitur consuecuit. C Sunt ergo hi tres animarum affectus siue profectus expertis dūtaxat satis noti & manifesti:cū aut de actis malis indulgentiam:aut de bonis agēdis gratiam:aut ipsius etiam indultoris & benefactoris sui præsentiā:eo quidē modo quo in corpore fragili possibile est obtinet intueri. Cæterum primū & secundum' qua ratione oscula nominauerim:manifestius accipite. Osculū pacis indiciū est:omnes nouimus. Porrò autem si(ut scriptura loquitur)peccata nostra separant inter nos & deū: Sapiē.1.
tollatur de medio quod interest:& pax est. Cū ergo satisfacimus ut ablato quod separat peccato recōciliemur:indulgentiā quam recipimus quid nisi quoddam osculū dilexerim pacis? Idc̄ interim non alibi quàm ad pedes sumēdum. Humilis quippe & uerecunda debet esse satisfactio qua emendat superba transgressio. At cum etiam ad uiuēdum emendatius:deoc̄ dignius cōuersandū:placita quadā amplioris gratiæ familiaritate donamur:cū ampliori fiducia caput iam leuamur de puluere largitoris(ut assolet)manum osculaturi:si tamen de accepto munere nō nostrā sed auctoris gloriā quærimus:eic̄ sua dona & nō nobis ascribimus. Alioquin si in te & non magis in dño gloriaris:ꝓpriā profecto & nō dominī manū osculari cōuinceris. Quod iuxta beati Iob sententiam est iniquitas maxi Iob,31.
ma & negacio in deum. Si ergo ad scripturæ testimoniū propriā gloriā quærere:propriā est osculari manū:profecto qui dat gloriā deo:dei dicit nō incōgrue manū osculari. Et in hominibus quidem ita esse uidemus:seruos uidelicet offensorū dñorū osculari solere pedes:cū ab ipsis uenian petūt:& pauperes diuitum manus cū ab eis manus accipiunt. A Verum quia spūs est deus & nullis simplex illa substantia membris distincta corporeis:erit forsan qui Ioan.4.
nullaten⁹ de illo recipiat tale aliquid sed à me sibi dei manus & pedes fiagitet demōstrari:ficc̄ ꝓbari qđ de osculo pedū manús diffinio. Sed quid si & ego uicissim ab ipso meo scisscitatore de ore quoc̄ dei requisiero quatenus qđ de oris osculo scriptura loquitur ad deū p̄tinere demonstret? Nēpe aut cū isto simul & illa habet:aut cū illis pariter & isto caret. Sed em̄ & os habet deus quo docet hominem scientiā:& manū habet qua dat escā omni carni & pedes habet quorū terra scabellū est:ad quos nimirū peccatores terræ cōuersi atc̄ hūliati satisfaciāt. Hæc inquā habet de⁹ oīa ꝓ effectū nō ꝓ naturā. Inuenit ꝓfecto apđ deū & uerecūda confessio quo se hūliando deiciat:& ꝓmpta deuotio ubi se innouādo reficiat:& iocūda contemplatio ubi excedēdo qescat. Oīa oībus est q oīa administrat:nec 1.Tim.6
quicquā est oīm ꝓprie. Nā quod i se est lucē habitat inac Phil.4.
cessibilē:& pax eius exuperat omnem sensum:& sapiētiæ p̄s.146.
eius nō est numerus:& magnitutidinis ei⁹ nō est finis nec 1.Ioa.4.
pōt eū uidere homo ut uiuat. Nō ꝙ lōge ab uno quoque

sit:q eē oīm est sine quo oīa nihil:sed ut tu plus mireris:& nil eo pſentius:& nil incōprehēsibilius. C Quid nempe cuiqꝫ rei pſenti⁹ quàm esse suū: Quid cuiqꝫ tñ incōprehē sibili⁹ quàm esse oīm: Sanè esse oīm dixerim deū:nō quia illa sunt qđ est ille:sed qa ex ipso & p ipsum & in ipso sunt oīa. Esse est ergo oīm q̄ facta sunt ipse factor eorū:sed causa le nō materiale. Tali ꝓinde modo dignaꝫ illa maiestas suis
Ioan.11. esse creaturis oīb⁹ qđē q ꝓ sunt:animantib⁹ aūt q & uiuūt. Porro rōne utētibus lux:recte uero utētib⁹ uirt⁹:uincēti bus gl'ia. Et in his oīb⁹ creādis,gubernādis,adminiſtrā dis,mouēdis,ꝓmouēdis,īnouādis,firmādis:nullis corpo reis īdiget inſtrumentis:q oīa solo uerbo & corpa creauit & ipūs. Aīæ corpibus & corporeis egēt sensib⁹ p q̄ sibi ī uicē innotescant & ualeāt. At nō ita oīpotēs de⁹ cuí de so la uolūtate celeris ſuppetit efficiētia:tā creādis reb⁹ quàm ordināndis ꝓut uoluerit. Valet cui uult:quātū uult:& absq; corpaliū officio obsequioue mēbrorū. Quid ad intuēda q̄ cōdidit ipse putas sibi requirat corporei sensus adiu toriū. Nihil oīm oīno latet aut effugit lucē ubiqꝫ pſentē nec tamen ut agnoscat aliqd necessariū habet renūciantis sensus miniſteriū. nec solū uniuersa nosci sine corpe:sed & innotescit mūdis corde sine corpore. Dico aūt idē lati⁹ ut plani⁹ fiat. Sed fortè qa finiēdi iā sermonis anguſtia nō admittit:consiliū magis est in castrinum differamus.

De quatuor generibus ſpirituum:uidelicet dei, angeli,hominis,& pecoris.

Sermo. V. D

QVatuor ſpirituū genera nota sunt uobis:peco ris,noster,angelicus:& qui condidit istos. Nō est ex oībus cui siue ꝓpter se:siue ꝓpter aliū siue ꝓpter utrūqꝫ necessariū corpus nō sit cor porisue ſimilitudo:excepto dūtaxat illo cui oīs tā corpora lis quàm ſpūalis creatura merito cōfitet & dicit:de⁹ me⁹ es tu qm̄ bonorū meorū nō eges. Et primū qdē ita corpo
Roma.1. re egere cōstat:ut nec subsistere absq; illo utcūqꝫ possit. Si mul qppe & uiuificare desinit & uiuere ille ſpūs qm̄ moriť pecus. Verū:nos uiuim⁹ qdē post corp⁹:sed ad ea qb⁹ bea te uiuiť nullus nobis accessus patet nisi per corpus. Sense rat hoc q dicebat. Inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt ītellecta cōſpiciuntur. Ipsa siquidē quæ facta sunt:idest corporalia & uisibilia ista nō nisi p corporis inſtrumentū sensa in no ſtrā notitiā ueniūt. Habet ergo necessariū corpus ſpūalis creatura q̄ nos sumus:sine quo nimirū nequaquam illam
Hebr.1. scientiā assequitur:quā solā accepit gradū ad ea de quorū sit cognitiōe beata. Hic si mihi obiꝯcitur de paruulis rege neratis:q absq; scientia rerū corporaliū exeūtes de cor pore ad beatā uitā nihilominus transire credanť breuiter rñdeo:hoc illis cōferre gratiam nō naturā. Et quid ad me de miraculo dei:qui de naturalibus disseroť Iam q & sup cælestes ſpūs opus corpibus habeant:illa maxime certos nos faciat uera & uere diuina sīa. Nonne omnes (ait) ad miniſtratoriī ſpiritus sunt:missi in miniſterium ꝓpter eos qui hæreditatē capiūt salutis: Quonā ergo modo implēt miniſteriū suū absq; corpe:pſertim apud uiuētes ī corpe: Deniqꝫ non est discurrere nec de loco ad locū trāsire nisi corporū:qđ frequenter angelos facere tā īdubitata quā nota ꝓbat auctoritas. Hinc est q & uiſi sunt patrib⁹:& ad eos intrauerūt & māducauerūt:& pedes lauerunt. Ita in ferior ſuperiorq; ſpūs ꝓpriis corporibus egēt:sed tñ qb⁹ iuuēt nō etiā iuuenť. At pec⁹ qdē ex debito seruitutis & ad usus tantū tēporaliū corporaliūq; necessitatū iuuādo seruit:ideoq; ille ſpūs & cū tpe trāsit & cum corpe deficit.
Ioan.8. Seruus qppe nō manet in domo in æternū:licet quibñ eo utunť oēm usum huius tpalis seruitutis ad quæstū referāt æternorū. Angelus uerò curat satagitq; in libertate ſpūs adminiſtrare officiū pietatis:futurorū bonorū ꝓmptum mortalibus alacrēq; miniſtrū sese exhibens:utpotè suis in æternū futuris ciuib⁹ & cohæredib⁹ suis pnæ iocundi tatis. Ille ergo ut iure seruiat:iste ut pie subueniat:ambo ꝓcul dubio suis corpib⁹ egēt ut iuuēt. Nā in quo ipſi eis iuuē tur nō uideo:ad profectū dūtaxat æternitatis. C Irratio nalis nēpe ſpūs etsi corpalia per corp⁹ & ipse hauriat:nū quid tñ eo usq; iuuať corpe suo ut p corpalia & sensibilia q̄ p illud sentit:etiā ad ſpiritalia & intelligibilia ꝓficiēdo ptingat: Ad q̄ tñ capescēda ꝓ suo corpali tēporaliq; obse quio nosciť iuuare illos q oēm usum rerū tēporaliū ad fru ctū trāsferūt æternarū:utēteshoc mūdo tāquā nō utētes. Porrò autē supcælestis ſpūs absq; adiutorio corporis & absq; intuitu horū q̄ p corpus sentiunť sola ꝓfectò sua ui cinitate ac uiuacitate naturæ sufficit apprehēdere summa & intima penetrare. An nō hoc apl's intellexit: q cū dice
Roma.1. ret. Inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt intellecta cōſpiciūtur: adiecit protinus:à creatura mūdi: Nimirū quoniā à crea tura cæli nō ita. Quo enim is inuolut⁹ carne & terræ inco la ſpūs ex cōsideratione sensibiliū ꝓficiēs gradatim quo dāmodo paulatimq; nitiť pueuire:eo ille cælestiū habita tor ingenita subtilitate ac sublimitate sua ī oī uelocitate facilitateq; pertingit:nullo utiq; sensus corporei admini culo fultus:nullo corporei membri adiutus officio:nullo corporæ cuiuscūqꝫ rei informatus intuitu. Cur eñ inter corpa ſpiritales scrutet sensus q̄s in libro uitæ & absq; cō tradictiōe legit & absq; difficultate intelligit. Cur in sudo re uult⁹ ſui laboret excutere grana de paleis de uuis uina & de amurca oleū:q ex oīb⁹ satis abūdeq; ad manū habet. Quis mēdicet uictū suū ꝓ domos alienas:in sua abūdans panibus: Quis puteum fodere curet & in terræ uisceríb⁹ uenas aquarum cū labore rimari:cui ultro affatim aquas limpidas fons uiuus emanat: Nec brut⁹ ergo nec angeli cus ſpūs ad ea capescēda quæ beatā ſpiritualē faciūt crea turā:suis ullo modo corpib⁹ adiuuanť:ille quidē pro in nata ſtoliditate nō capies:iste uerò pro excellētioris gl'iæ ꝓgatiua nō īdiges. Porrò hoīsp̄m q̄ mediū quēdā iter ſupūm & iſimū tenet locū usq; adeò ad utrūqꝫ necessariū habere corp⁹ manifestū est,ut absq; eo nec ipse proficere nec alteri ꝓdesse possit. Nā ut taceā mēbra cætera corpo ris officiaue membrorū:quonā mō q̄so aut sine lingua in ſtruis audientem:aut sine auribus percipis inſtruentem. Itaq; cum absq; corporis adminiculo nec beſtialis ſpíri tus seruilis conditiōis soluere debitū:nec ſpiritualis cæ lestisq; creatura implere miniſteriū pietatis:nec ratione alis aīa tam ꝓximo quàm etiā sibi sufficiat cōsulere ad salu tē:liquet oēm creatū ſpm̄ siue ut iuuet siue ut iuueť:simul & iuuet corporeo prorsus indigere solatio. Quid enim si qua animātia quātū ad usum sui reperianť incōmoda nul lisq; apta usib⁹ hūanarū necessitatū: Prosunt ꝓfecto usu & si nō usu:utiliora cordib⁹ intuētiū quàm utentiū cor poribus esse possent. Et si nociua & si etiā pernicioſa tem porali hoīm cōstet esse saluti:nō tñ deest eorū corpib⁹ um de cooperenť ī bonū his q ſcd'm ꝓpositū uocati sunt san ctis:& si nō cedēdo in cibum aut exhibēdo miniſteriū: cer te ingeniū exercēdo iuxta eū q utiq; oī utēti ratione pſto est cōis diſciplinæ profectū:quo īuisibilia dei per ea quæ facta sunt intellecta cōſpiciūtur. Nā & diabolus eius q̄ sa tellites cū sit semper eorū maligna intētio:nocere quidē semp cupiūt:sed bonis æmulatorib⁹ quib⁹ dicit: qs uobis nocere poterit si bōi æmulatores fueritis:absit ut possint magis aūt ꝓsunt & nolētes:coopanturq; in bonū bonis. B Cæterū angelica corpa utrūnā ipsis ſpiritibus natura lia sint sicut hoībus sua:& sint aīalia sicut hoīes:immorta lia tñ q nōdum sunt homines. Porrò ipsa corpora mutāt: & uersant in forma & specie qua uolunt,qñ apparere uo lūt:dēsantes & solidātes ea quātū uolūt:cū tñ i sui ueríta te præ subtilitate naturæ atq; subſtātiæ suæ impalpabilia sint:& nīis oīno iattingibilia uisib⁹:an uerò simplici ſpí ritali subſtātia subsistētes,corpa cū op⁹ē sumāt:rursumq; expleto ope ponāt ī cādē de q̄ sūpta sunt materiā dissoluē da nolo ut à me reqratis:uidenť patres de hmōi diuersa senſisse:nec mihi pſpicuū est unde alterutrū doceā:& ne scire me fateor. Sed & uestris ꝓfectib⁹ nō multū cōferre ar bitror harū rerū notitiā. Illud autē scitote nullū creatorū ſpirituum per se nostris mentibus applicari:ut uidelicet nullo mediāte nostri sui necorporis inſtrumēto:ita nobis

immiſceatur

ímmíſceatur & infundatur quo eius participatione docti ſiue doctiores: uel boní ſiue meliores efficiamur. Nullus angelorũ: nulla aiarũ hoc modo míhi capabílis eſt: nulli⁹ ego capax. Nec ipſi angeli ita ſe alterutrũ capiũt. Sequeſtretur pinde prærogatiua hæc ſummo ac incircũſcripto ſpíritui: qui ſolus cũ docet angelũ ſiue hoíem ſcientiã inſtrumentũ nõ quærit noſtræ corporeæ auris ſicut nec ſibí oris. Per ſe infundit: p ſe innoteſcit: pur⁹ capit à puris. Solus nullius indiget: ſolus & ſibí & oĩbus de ſola oĩpotentí uolũtate ſufficiẽs. Operat tñ immẽſa & innumera p ſubiectã creaturã corporalẽ ſiue ſpũalẽ: ſed quaſi imperãs nõ quaſi mẽdicãs. En (uerbí gr̃a) q linguã meã corpalẽ aſſumpſi nũc in opus ſuũ: docere uídelícet uos: cũ per ſe abſq; dubío facílí⁹ ſuauiuſq; id poſſet: pfecto indulgẽtia eſt: nõ indigẽtia. In pfectu ſiquíe ueſtro meritum quærit míhi: nõ ſibí ſolatiũ. Idipſum ſapere opus eſt oĩ hoĩ operanti bonum: ne fortè in ſe de bonís dñí & nõ in dño glorietur. D Et tñ q bonũ operat nõ uolẽs ſiue hõ malus ſiue angelus malus: & cõſtat nõ fierí ꝓpter eũ qđ fit per eũ: cũ pdeſſe nullũ bonũ poſſit inuito. Igit ei qdẽ diſpẽſatío tantũ credita eſt: ſed neſcío qũo gratius iocũdiuſq; ſentímus bonũ qđ per malũ diſpenſatorẽ míniſtrat. Ipſa eſt ergo cauſa cur & per malos de⁹ faciat bona bonís: nõ aũt ut opa eorũ indigeat in benefaciẽdo. Porrò his quæ rõne uel ſenſu carẽtia ſunt multomínus deũ egere q̃s dubítet? Sed qñ in opus bonũ & ipſa cõcurrũt: apparet qm̃
Pſal. 49 oĩa ſeruiũt ei, cui merito eſt dícere. Meus eſt orbís terræ. Aut certe quía nouit quæ, per quæ cõueniẽtius fiãt. De ſeruitute corporeæ creaturæ nõ efficacíã quærit: ſed cõgruẽtíã. Eſto deíde q corporũ miníſteria opportune pleríq; diuínis operíb⁹ applicenť: ut (uerbí gr̃a) pluuiæ uiuificãdís ſemínibus & multiplicãdís ſegetib⁹: & fructib⁹ maturãdís: qđ ꝓprío quæſo de corpore facere habet: cuí ad nutũ indifferẽter uniuerſa corpora cæleſtia atq; terreſtría obſequi cõſtat: planè ſuperfluo haberet ſuũ: q nullũ ſibí reperít alienũ. Verum ſi cuncta quæ hoc loco dicẽda occurrunt: p̃ſenti uelímus ſmone cõcludere: ſermo modũ excedet, & uíres forſitan alíquorũ: propterea quæ reſtãt ſub alío ſeruemus abſoluenda príncípío.

De ſummo & incircunſcripto ſpíritu qui eſt deus. Et quomodo miſericordía & iudícíũ dícanť pedes domíní. Sermo. VI.

A VT præcedẽtí ſequens ſermo cohæreat: tenetís ne datũ ſuperí⁹ ſolũ ſummũ & incircũſcriptũ ſpíritũ ad oñe qđ facere uel fierí uult corporís inſtrumẽto ſiue obſeqo nõ egere? Demus ergo ſecurí uerã ſolí deo ſicut ĩmortalitatẽ: ita & incorporeitatẽ, q ſol⁹ ſpírituũ uniuerſam corporeã naturã cõ uſq; trãſcẽdat: ut quocũq; corpore in quocunq; ope nõ indigeat: ſolo ſpũalí nutu cũ uult: ad quæcũq; uult agẽda contẽtus. Sola igit eſt (quæ nec ꝓpter ſe nec ꝓpter alíum ſolatío corporeí inſtrumẽtí: opus habet) ílla maieſtas: cuíus oĩpotẽtí arbítrío incũctãter præſto eſt oẽ opus: omne altũ inclínat: omne aduerſum cedit: oñe creatũ fauet, etiã nullo interueníẽte uel ſubueníẽte ſolatío corporalí ſiue ſpũalí. Docet uel monet ſine língua: præbet uel tenet ſine manibus: ſine pedíbus currit, & ſuccurrit pereũtib⁹. Actí tabat iſta, & cũ pribus priorib⁹ ſeclís, experiebanť hoíes
Sapí. 8. ſedula bñficia, ſed latebat eos beneficus. Ille qdẽ attingebat à fine uſq; ad finẽ fortiter: ſed diſponens oĩa ſuauiter nõ ſentiebať ab hoíbus. Et gaudebãt de bonís dñí, & dominũ ſabaoth (eò q cũ trãquíllitate iudicaret oĩa) oĩno neſciebãt. Ab ipſo erant: ſed nõ cũ ipo. Per ipm uiuebãt ſed non ipſi. Ex ipſo ſapiebant: ſed non ipſum: alienati, ingrati, inſenſati. B Hinc denũ factũ eſt ut q erant: q uiuebãt: q ſapiebãt: non auctorí tríbuerẽt, ſed naturæ aſcríberent: aut certe (quod inſipiẽtius erat) fortunæ: ꝓpriæ quoq; iduſtríæ atq; uírtutí multí multa arrogabãt. Quãta ſibí uſurparũt ſeductorĩ ſpũs? quãta ſoli & lunæ data ſunt? quãta terrís & aquís attributa? quãta etiã manufactís fabrílibuſq; mortaliũ reputata opíbus, herbís, arbuſtís minutiſſimís uiliſſimíſq; ſemínibus pro numíníb⁹ deferebatur. Heu ſic hoíes perdiderũt & cõmutauerunt glo Pſa. 105.
ríam ſuã in ſimilitudinẽ uituli comedẽtís fœnũ. Quorum deus miſerat⁹ errores de mõte umbroſo & cõdẽſo dignãter egrediens: in ſole poſuit tabernaculũ ſuũ. Obtulit car Pſal. 18.
nem ſapiẽtib⁹: carnẽ per quã diſcerẽt ſapere & ſpm̃. Nam dũ in carne & per carnẽ facit opa nõ carnís ſed dei: naturæ utiq; imperãs, ſuperãsq; fortunã, ſtultã faciens ſapiam hoĩm: dæmonũq; debellãs tyrannidem: manifeſte ipſum ſe indicat eſſe per quã eadẽ & ante fiebãt qñ fiebãt. In carne inquã, & per carnẽ potẽter ac patẽter operat⁹ mira: locutus ſalubría: paſſus indigna: euidenter oſtendit: qa ipſe ſit qui potẽter ſed inuiſibiliter ſecula cõdidiſſet: ſapienter regeret, benigne ꝓtegeret. Deniq; dũ euãgelizaret ingratís: ſigna prebet infidelíbus: pro ſuís crucifixorĩbus orat, nónne liqdo ipſum ſe eſſe declarat qui cum patre ſuo quotídie oríri facit ſolẽ ſuũ ſup bonos & malos, & pluit ſup Mat. 5.
iuſtos & iniuſtos? Hoc cm̃ eſt qđ ipe aiebat. Sí non facío Ioan. 10.
opa patrís mei: nolíte credere. D En apít os carnís ſuæ docẽs ĩ mõte diſcípulos, q in ſilẽtio angelos in cæleſtib⁹ docet. En ad tactũ corporeæ man⁹ curat lepra, fugat cæcitas, audít⁹ reparat: língua muta reſoluit: diſcipul⁹ prope merſus erígit, & is indubitãter agnoſcit cuí dixerat lõgè ante Dauíd. Aperís tu manum tuã: & imples oñe aĩa be- Pſa. 144
nedictione. Et ítem. Aperíẽte te manũ tuã: oĩa replebũtur Pſa. 103.
bonitate. En ſecus corpales pedes iacẽs ac pœnitẽs audit peccatrix: remittunť tíbí pcta tua, & recognoſcit eum de quo ex multís retro tẽporib⁹ ſcríptum legerat. Egredíet Mat. 9.
diabolus ante pedes eius. Vbí nẽpe pctm̃ remittit: ibí pro Abac. 3.
culdubío diabol⁹ de corde pctõrís expellit. Hinc uniuerſaliter de cunctís pœnitẽtib⁹ dícit. Nũc iudícíũ eſt mũdi, nũc prínceps huius mũdi eíciet foras, q ſcílícet hũíliter Ioan. 12.
cõfitẽtí remittat deus pctm̃, & diabolus eũ quem in hoís corde inuaſerat amittat príncípatum. Deniq; ambulat ſuper undas carnalíb⁹ pedíbus: cuí necdũ carne ueſtíto iam pſalmiſta præcínerat. In marí uía tua, & ſemítæ tuæ in aq̃s Pſal. 76.
multís. Quod eſt? Cõculcas corda tumentía ſuperborum & fluxa deſideria carnalium cõprímís: iuſtificans ímpíos, & ſuperbos humílians. Quod tñ qa inuiſibiliter fit carnalís non ſentít à quo fit. Vnde & ſubdit. Et ueſtígia tua nõ cognoſcentur. Hinc rurſus pater ad filium. Sede, inquít, Pſa. 109.
à dextrís meís, donec ponã ínímícos tuos ſcabellũ pedũ tuorum: hoc eſt donec oẽs qui te contẽnunt tuæ uolũtatí ſubiícíã, ſiue inuítos & míſeros: ſiue uolũtarios & beatos. Itaq; hoc opus ſpũs, qa caro nõ pcípiebat: aĩalís quíppe hõ nõ percípít ea quæ ſunt ſpũs dei: opus fuit ut corpora 1. Cor. 2.
líbus pedíbus corporaliter incubãs, & corporalíb⁹ labíjs pedes eoſdẽ deoſculãs uenía pctõrũ peccatrix percíperet. Sicq; ílla mutatío dexteræ excelſi qua mírabíl⁹ ſed inuíſi Pſal. 76.
bíliter iuſtificat ímpíũ: etiam carnalibus innoteſceret. B Verum íllos ſpũales pedes dei quos primo loco ſpũaliter oſculari pœnitẽtẽ oportet: ꝓterire me non oportet. Nouí ego curioſitatẽ ueſtram: quæ níl ſua uoluntate inſcrutatũ oĩno ꝓtereat. Nec uerò ducendũ cõtẽptui noſſe: qb⁹ ſcríptura pedíb⁹ tam frequẽter deũ cõmemorat: nunc quidẽ ſtare: ut ibí. Adorabímus in loco ubí ſteterũt pedes eius. Pſal. 131.
Nunc uero ambulare: ut ibí. Et habítabo in íllís & deambulabo in eís: nunc etiã currere. Iuxta íllud. Exultauit ut Pſal. 18.
gígas ad currendam uiã Sí recte apl'o uiſum eſt: caput xp̃i referre ad deitatẽ, puto & nobís nõ icõgrue uíderí pedes ad hoíem pertínere quorũ alterum mĩam, alterũ iudícíũ nomínem⁹. Nota ſunt uobís duo iſta uocabula, & de pleríſq; ſcripturæ locís ambo pariter ſi cogitatís occurrũt. Quía uerò míſericordíæ pedẽ deus in carne cuí ſe uniuit aſſumpſerít: docet epiſtola ad hebræos. Tẽtatũ perhibẽs per oĩa chriſtũ pro ſimilitudíne abſq; pctõ ut miſericors fieret. Quid íllũ alterũ qui iudícíũ nũcupatus eſt? Nónne ad hominẽ æque aſſumptum, & ipſum pertínere ipſe deo homo aperte ſignificat: ubí datã ſibí perhíbet à patre poteſtatẽ iudícium facere: qa filius hoís eſt? His duob⁹ ego pedíbus apte ſub uno diuínitatís capite concurrentíbus

natus ex muliere: factꝰ ſub lege ínuiſibilis: emanuel ín ter-
Baru.3. ris uiſus eſt: & cū hominibus cōuerſatus eſt. His certè per-
tranſit & nūc benefaciendo & ſanādo oēs oppreſſos à dia-
bolo: ſed ſpūaliter, ſed ínuiſibiliter. His ínquam pedibus
deuotas perampulat mētes: íceſſanter luſtrans ſcrutāſcꝫ
corda & renes ūdelium. C Vide autem ne fortè hæc illa
ſint ſpōſi cruſa: quæ ſpōſa tam magnifice cōmendat ín cō-
ſequentibus: comparans ea (ní fallor) colūnis marmoreis
fundatis ſuper baſes aureas. Pulchrè oīno. Quoniā qdē
Pſa.84. íncarnata dei ſapiētia (quæ auro deſignaſ) miſericordia
Pſa.24. & ueritas obuiauerunt ſibi: deníqꝫ uniuerſæ uiæ dñi miſe-
ricordia & ueritas. Fœlix mens cui ſemel dñs ieſus utrūqꝫ
ínfixerit pedē. A duobꝰ ſignis cognoſcite eam quæ hmōi
eſt: quæ ſe cū neceſſe eſt referat diuínis ímpreſſa ueſtigiis.
Ipſa ſunt timor & ſpes: ille iudiciū: illa miſericordiæ repre-
Pſa.46. ſentās ímaginē. Meríto beneplacitū eſt deo ſup tímentes
Proue.1. eū: & ín eis qui ſperāt ſuper miſericordia eiꝰ: cū ſapiētiæ
timor, ínitiū ſit: ſpes profectꝰ. Nā cōſummationē ſibi cha-
ritas uēdicat. Quæ cū ita ſint: non paruus fructꝰ eſt ín pri-
mo hoc oſculo qđ ad pedes accípiť: tm̄ curato ut neutro
frauderis illorū. Porrò em̄ ſi iam dolore peccati & iudiciī
timore cōpūgeris: ueritatis iudiciīqꝫ ueſtigio labia ímpſ
ſiſti. Q; ſi timorē doloremqꝫ diuínæ íntuitu bonitatis &
ſpe cōſequēdæ índulgētiæ tēperas, etiā miſericordiæ pe-
dē amplecti te noueris. Alioquín alterū ſine altero oſcula-
rí nō expedit: qa & recordatio ſoliꝰ iudiciī ín baratrū de-
ſperatiōis præcipitat, & miſericordiæ fallat aſſentatio pe-
ſimā generat ſecuritatē. Datū eſt & míhi miſero nonnun-
quam ſedere ſecꝰ pedes dñi ieſu: & modo hunc modo illū
tota deuotione amplecti ínquātum me ſua benígnitas dí-
gnabitur admittere. At ſi qñ miſerationis oblítus: ſtimu-
lante cōſciētia iudicio paulò diutius ínhærerē, mox metu
íncredíbili ac miſerabili cōfuſione deiectus, & tenebroſo
circūfuſus horrore: hoc ſolum palpitās de ꝓfundis clama-
Pſal.89. bam. Quis nouit poteſtatē íræ tuæ, & præ timore tuo írā
tuā dínumerareť Q; ſi eo relicto pedem miſericordiæ plꝰ
tenere cōtíngeret tanta ecōtrarío íncuría & negligentía
diſſoluebar: ut confeſtím & oīo tepidíor, & actío pígrior:
& riſus prōptior, & ſermo ícautior, & oīs deníqꝫ utríuſqꝫ
hoīs ſtatus íncōſtantíor appareret. Proínde magiſtra ín-
ſtructus experiētia: non iudícium iam ſolū aut ſolā mīam:
Pſa.100. ſed miſericordiā pariter & iudícium cantabo tíbi dñe. In
Pſal.70. æternū nō obliuiſcar iuſtificatiōes íſtas. Cantabíles míhi
erunt ambæ pariter ín loco peregrínatiōis meæ: quouſqꝫ
miſericordía ſuperexaltata iudicio miſería contíceſcat: ac
ſola cantet tíbi decætero gloría mea, & nō compungar.

De amore ardēti quo aīa dílígit deū. Et de atten-
tione habenda: quando homo orat uel pſallit coram
deo & angelis eius. Sermo ſeptímus. B

IPſe míhi laborē ſuſcito: qui uos ſpōte ꝓuoco
ad quærēdum. Quía em̄ ego primi oſculi occa-
ſiōe ſpūales dei pedes ꝓpriis diffinitionibꝰ ac
nomínibus equidē ex abundāti demōſtrare cu-
raui. Vos pergítis ínquírere, & de manu quæ ſecūdo loco
oſculāda ꝓponitur. Animo gero uobis morē: ínſuper nō
manū ſed manꝰ oſtendo, propriiſqꝫ diſtínguo uocabulis.
Latitudo una, altera fortitudo dícať: q & tribuat affluen-
ter, & defendat potēter qđ dederit. Vtrāqꝫ ꝓfecto oſcu-
labitur qui íngratꝰ nō fuerit: deū utíqꝫ honorū oīm ſicut
largitorē íta & conſeruatorē recognoſcēs & cōfitēs. Satís
de duobus oſculís dictū eſſe reor: uideamus & de tertío:
Cañ.1. Oſculetur, ínquit, me oſculo oris ſui. Quís dícitť ſponſa.
Quena ípa? aīa ſitiens deū. Sed pono díuerſas affectiōes,
ut ea quæ ꝓpríæ ſponſæ cōgruit diſtínctius eluceſcat. Sí
ſeruꝰ eſt: tímet à facie dñi. Sí mercenarius, ſperat de manu
dñi. Sí diſcípulus, aurē parat magiſtro. Sí filíus, honorat
patrē. Quæ uerò oſculū poſtulat, amat. Excellit ín naturæ
donís affectío hæc amoris: præſertím cum ad ſuū recurrit
príncipiū qđ eſt deꝰ. Nec ſunt ínuenta æque dulcía noīa
quibꝰ uerbí aīæqꝫ dulces adínuicē exprímerētur affectus
quēadmodū ſpōſus & ſpōſa. Quippè qbus oīa cōía ſunt:
nil proprīū: nil à ſe díuiſum habētibus. Vna utríuſqꝫ hæ-
reditas: una domus: una menſa: unus thorus: una etíam
caro. Deníqꝫ ꝓpter hāc relínquet ílle patrē & matrem & Gen.2.
adhærebít uxorí ſuæ: & erūt duo ī carne una. Hæc quoqꝫ Ephe.5.
iubeť nihilomínꝰ obliuíſci ppłm ſuū & domū patrís ſui: Ps.44.
ut cōcupíſcat ílle decorē eíus. C Sí ergo amare ſpecialíť
ſponſis príncipaliterqꝫ cōuenít: nō ímmeríto ſpōſæ noīe
cenſeť aīa quæ amat. Amat aūt quæ oſculū petit. Nō pe-
tít libertatem: nō mercedē: nō hæreditatē: nō deníqꝫ uel
doctrínam: ſed oſculum. More planè caſtíſſimæ ſpōſæ ac
ſacrū ſpírātis amorē, nec oīno uolētis flāmā díſſímulare
quā patiť. Vide em̄ quale præríp iat ſermonis exordium.
Magnū qd à magno petitura: nullo tm̄ (ut aſſolet) utítur
blāditiarū fuco: nullis circūuolutionibus ad id qđ deſi-
derat ambít. Nō facít prohemiū: nō captat beneuolētiā:
ſed ex abūdātia cordis repēte ꝓrūpens: nude frōtoſcꝫ ſa-
tis: oſculeť me (aít) oſculo oris ſui. An nō tíbi quaſi díce-
re manifeſte uideť: qd míhi eſt ín cælo, & à te qd uoluí ſu-
per terrā. Amat ꝓfecto caſte: quæ ípm quem amat quærít
nō aliud qdquā ipſius. Amat ſanctè: qa nō ín cōcupíſcētia
carnis: ſed ín puritate ſpūs. Amat ardenter quæ íta ꝓprío
ínebriať amore ut maieſtatē nō cogítet. Quid em̄ reſpí-
cit terrā & facit eam tremere, & íſta ſe ab eo poſtulat oſcu-
lariť Ebría ne eſtť Ebría prorſus. Et fortè tunc cum ad íſta
ꝓrupit exíerat de cella uínaria, quo ſe nímirū íntroductā Cañ.1. &
poſtmodū gloriať. Nā & Dauid de qbuſdā dícebat deo. 2.
Inebríabunť ab ubertate domus tuæ, & torrēte uolupta-
tís tuæ potabís eos. O quāta amoris uís: quāta ín ſpū lí- Ps.35.
bertatis fiducía. Quid manifeſtiꝰ quā q ꝓfecta charitas fo-
ras mittit timorē? A Verecūde tm̄ nō ad ipſum ſpōſum 1.Ioā.4.
ſermonē dirígit: ſed ad alíos tanquā de abſente: oſculetur
me ínquíēs oſculo oris ſui. Grādis quíppe reſpetítur, &
opꝰ eſt uerecūdia comitarí precē: cōmēdarí petētē. Itaqꝫ
per domeſticos & íntímos acceſſus ad íntíma quærítur:
ambiť ad deſideratū. Quínā illiť Credímꝰ angelos ſancto
afflare orantíbus: offerre deo preces & uota hoīm, ubi tm̄
ſine íra & diſceptatione leuarí puras manꝰ perſpexerint.
Probat hoc angelus íta loquens ad Thobiā. Quādo ora- Tho.12.
bas cū lachrymis, & ſepeliebas mortuos, & derelínque-
bas prandíū, & mortuos abſcondebas per diem ín domo
tua: & nocte ſepeliebas: ego obtuli oratíonem tuam dño.
Puto íd uobis ſatís & alīs ſcripturæ teſtímoníis perſua-
ſum. Nam q pſallētibus quoqꝫ dígnāter admíſceri ſancti Ps.67.
angeli ſoleāt: qd eo manifeſtíus qđ pſalmiſta aitť Præue-
nerūt príncipes cōíūcti pſallētibꝰ: ín medio íuuencularū Ps.137.
tympaniſtríarū. Vnde & dícebat. In conſpectu angelorū
pſallam tíbi. B Doleo ꝓinde alíquos ueſtrum grauí ín
ſacrís uígilíis deprími ſomno: nec cæli cíues reuereri: ſed
ín præſentía príncipū tāquā mortuos apparere: cū ueſtra
ípſi alacritate permoti: ueſtrís ínteresſe ſolennijs delecten-
tur. Vereor ne ueſtrā deſidíā quādoqꝫ abomínātes cū ín-
dignatione recedāt, & incípiat unuſquiſqꝫ ueſtrū ſero cū
gemítu dicere deo. Longe feciſti notos meos à me: poſue-
runt me abomínatione tibi. Et illud. Elōgaſti à me amícū Ps.87.
& proxímū: & notos meos à miſería. Item. Quí iuxta me Ibidem.
erāt de lōge ſteterūt, & uím faciebat quí quærebāt aīam Ps.37.
meā. Pro certo enim ſi ſe à nobis boní ſpūs elōgauerít:
ímpetus malígnorum quís ſuſtinebitť Dico ergo his qui
eíuſmodí ſunt. Maledictus qui opus dei facit negligēter.
Dícit quoqꝫ non ego ſed dñs. Vtínā te calidū aut frígidū Apoc.3.
ínueníſſem: ſed quía tepidū ínuení: incípiam te euomere
ex ore meo. Eapropter attēdite prīcipes ueſtros cū ſtatis
ad orandū uel pſallendū, & ſtate cū reuerētia & diſcípli- Mat.18.
na, & gloriamíni, quía angeli ueſtri quotídie uídēt faciē Heb.1.
patris. Nímirū miſſi ín miníſteriū ꝓpter nos qui hæredi-
tatē capímus ſalutis, deuotionē noſtrā ín ſuperna ferūt:
referūt gratiā. Vſurpemus affíciū quorū ſortímur cōſor-
tiū: ut ín ore ínfantiū & lactētium perficiať laus. Dícamꝰ Ps.8.
eís. Pſallite deo nr̄o: pſallite. Atqꝫ audíamus eos uíciſſim Ps.46.
reſpondentes. Pſallite regí noſtro pſallite. C Laudem
ergo cū cæli cātorībus ín cōmune dícētes, utpotè cíues

ſanctorum

ſanctorū & domeſtici dei pſallite ſapienter. Cibus in ore: pſalmus in corde ſapit. Tantū illum terere nō negligat fidelis & prudēs aīa quibuſdā dentibus intelligentiæ ſuæ: ne ſi fortè integrū glutiat, & nō manſum: fruſtreť palatū ſapore deſiderabili & dulciori ſuper mel & fauū. Offeramus cū apl'is in cæleſti cōuiuio & in dñica menſa fauum
1.Co.3. mellis. Mel in cera, deuotio in litera eſt. Alioqn litera occi
1.Co.14. dit: ſi abſq; ſpūs cōdimento glutieris. Si aūt cū apl'o pſallas ſpū: pſallas & mēte: cognoſces & tu de illius ueritate
Ioan.6. ſermonis quē dixit ieſus. Verba quæ locutus ſum uobis
Eccl'.24 ſpūs & uita ſunt. Et item quē legim⁹ dicēte ſapiētia. Spūs
Eſai.55. meus ſuper mel dulcis. Sic delectabiť in craſſitudine aīa
Pſal.19. tua, ſic holocauſtū tuū pingue fiet. Sic placabis regē: ſic placebis principibus: ſic deniq; totā tibi curiā beneuolā reddes, & odorati odorem ſuauitatis in cæleſtibus de te
Cañ.3. quoq; dicent. Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertū ſicut uirgula fumi ex aromatib⁹ mirrhæ & thuris, & uniuerſi puluerís pigmētarij? Principes (inqt) iuda duces eorum:
p̄s.67. principes zabulon, & principes neptalim: hoc eſt cōfitētiū, continētiū, cōtēplantiū. Norūt ſiquidē principes noſtri regi ſuo acceptā eſſe pſallētiū cōfeſſionē: cōtinētiū forti tudinē: cōtēplantiū puritatē: & ſoliciti ſunt exigere à nobis iſtiuſmodi primitias ſpūs: quæ pfectò non aliud ſunt quàm primi & puriſſimi fructus ſapientiæ. Quod eñ non ignoratis iudas laudās uel confitens, & zabulon habitaculū certitudinis: nephtalim ceruus emiſſus interpretať. Quia nimirū agilitatis ſuæ ſaltibus exprimit ſpeculantis exceſſus. Sed & opaca penetrare nemorū (ut ille ſenſuū)
p̄s.49. cōſueuit. B Scimus aūt quí dixerit. Sacrificium laudis
Eccl'.15. honorificabit me. Verū ſi non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris: nónne perneceſſariā habetis cōtinētiæ uirtutem per quā fiat ut non regnet peccatū in ueſtro mortali corpore. Porrò cōtinētia nō habet meritū apud deum quæ gloriā requirit humanā. Ideòq; maxime opus eſt etiā puritate intētionis: qua ſoli mēs ueſtra deo & placere appetat & ualeat inhærere. Neq; enim aliud eſt inhærere deo, quàm uidere deū: quod ſolis mundi cordibus ſingulari fœlicitate donať. Cor mundū habebat Dauid, q dicebat deo. Adhæſit aīa mea poſt te. Item. Mihi autē adhærere deo bonū eſt. Vidēdo adhærebat, & adhærendo uidebat.
p̄s.62. Aīæ ergo in his exercitatæ cæleſtes ſeſe nūcij familiares
p̄s.72. exhibēt & frequētes: præſertim ſi frequēter orantē pſenſerint. Quis dabit mihi per uos ô benigni principes petitiones meas innoteſcere apud deū? Non eñ deo cui etiā cogitatio hoīs cōfiteť: ſed apud deū: hoc eſt ipſis qui cū deo ſunt: tā btis uirtutib⁹ quàm carne ſolutis ſpiritibus.
p̄s.112. Quis ſuſcitabit me de terra inopem & de ſtercore eriget pauperē: ut ſedeā cū principibus & ſolū gloriæ teneam? Non ambigo quin gratāter in palatio colligant quē dignanter in ſterquilinio uiſitāt. Deniq; lætati ſunt de cōuerſione, & in aſſumptione nō agnoſcēt? Hos itaq; puto inter orādū alloqui ſpōſam, & ipſis tāquā ſpōſi domeſticis ac ſodalib⁹ deſiderīū cordis ſui aperire cū ait. Oſculetur me oſculo oris ſui. Et uide familiare amicūq; colloquiū aīæ in carne ſuſpirātis cū cæleſtib⁹ ptātibus. Geſtit in oſcula: petit quť cupit: nō tñ noīat quē amat: quia illos noſſe nō dubitat: utpotè de quo ſibi frequens cū illis ſoleat eſſe cōfabulatio: ppterea nō dicit. Oſculeť me ille uel ille: ſed oſculeť me tñ. Sicut & Maria magdalena nō exIoā. 20. primebat ex noīe quē quæreret: ſed tñ aiebat ei quē putabat hortulanū. Dñe ſi tu ſuſtuliſti eū? Quē eū? Nō aperit: quia palā oībus eſſe credit q̄ť à ſuo corde neč ad momentū recedere pōt. Ita ergo & iſta loquēs ſodalib⁹ ſpōſi ſui tāquā cōſcijs & qbus ſe nouerat manifeſtā: tacito noīe repēte ī hæc de dilecto uerba prorūpit. Oſculeť me oſculo oris ſui. De quo iā oſculo nolo uos diutius ptrahere:
Mat.16. ſed ſermone craſtino audietis qcquid orātib⁹ uobis ſuggerere mihi inde dignabiť docens de oībus unctio. Neq; enim hoc ſecretū reuelat caro & ſanguis: ſed is q ſcrutať pfunda dei ſpūſctūs. Qui à patre filioq; procedens cum ipſis pariter uiuit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Quomodo per oſculum oris dei ſignificatur ſpiritus ſanctus: quem eccleſia ſibi petit dari ad notitiam ſanctæ trinitatis. Sermo octauus. D

HOdie uobis ſicut heſterna pmiſſiōe tenetis, de ſummo, id eſt de oris oſculo diſputare ppoſitū eſt. Audite attētius qđ ſapit ſuaui⁹, & guſtať rariús, & itelligiť difficiliús. Mihi uideť (ut paulò altius inchoē) ineffabile quoddā atq; inexpertū oī creaturæ oſculū deſignaſſe qui ait. Nemo nouit filiū niſi pater, & nemo nouit pa- Lucæ.10
trē niſi filius: aut cui uoluerit filius reuelare. Pater eñ diligit filiū & ſingulari dilectiōe amplectiť: ſummus æqualē æternus coæternū: unus unicū. Sed eñ nō minori ipſe à filio affectiōe aſtringiť: quippe p cui⁹ amore & moriť ipo Mt20a.
atteſtante cū ait. Vt ſciant oēs quia diligo patrē: ſurgite eamus: haud dubiū quin ad paſſionē. Illa itaq; mutua gignentis genitiq; cognitio pariter & dilectio: qđ niſi oſculū eſt ſuauiſſimū? ſed ſecretiſſimū. Ego p certo ad tātū & tā ſctñ diuini amoris arcanū ne ipam qdē angelicā admitti arbitror creaturā: Etenim paulo hocipſum ſapiēte, pax illa exuperat omnem etiā angelicū ſenſum. Vnde nec iſta (quāquā multū præſumēs) audet tñ dicere: oſculetur me Phili.4.
ore ſuo: ſoli illud ſcilicet reſeruans patri: ſed aliqd minus poſtulās: oſculeť me (inquit) oſculo oris ſui. Videte nouā ſpōſam nouū oſculū accipientē: non tamen ab ore: ſed ab oſculo oris Inſufflauit (inquit) eis: haud dubium quin ieſus apoſtolis, id eſt primitiuæ eccleſiæ, & dixit. Accipite ſpiritum ſanctū. Oſculum profectò fuit. Quid? corporeus Ioan.20
ille flatus? Non: ſed inuiſibilis ſpūs: qui propterea in illo dñico flatu datus eſt: ut per hoc intelligereť. & ab ipo pariter tāquā à patre procedere tāquā uere oſculū qđ oſculanti oſculatoq; cōe eſt. Itaq; ſufficit ſponſæ ſi oſculeť ab oſculo ſponſi: etiā ſi nō oſculeť ab ore. Nec eñ exiguū qd aut uile putat oſculari ab oſculo: quod non eſt aliud niſi infundi ſpūſctō. Nempe ſi recte pater oſculans, filio oſculatus accipiť: nō erit abſre oſculū ſpñſctñ intelligi: utpote qui patris filijq; imperturbabilis pax ſit: gluten firmum, indiuiduus amor, indiuiſibilis unitas. De ipſo igiť audet ſpōſa: ipſumq; infundi ſibi fideliter ſub oſculi noīe petit. Tenet quippe aliquid unde nō deſit occaſio præſumēdi. Dicēs eñ filio. Nemo nouit filiū niſi pater, & nemo nouit Luc.10.
patrem niſi filius: adiecit, aut cui uoluerit filius reuerare. Nō aūt diffidit ſpōſa quin ſibi uelit: ſi cui uoluerit. Petit ergo audēter dari ſibi oſculū: hoc eſt ſpiritū illum in quo ſibi & filio reueleť & pater. Alter eñ ſine altero nequaquā innoteſcit. Vnde eſt illud. Qui uidet me uidet & patrem Ioā.14.
meū. Et illud Ioānis. Oīs q negat filiū: nec patrem habet. 1.Ioan.2
Qui aūt cōfiteť filiū, & patrē habet. Ex qb⁹ liqdo cōſtat: quia nec pater ſine filio nec filius ſine patre agnoſciť. Merito proinde nō in alterius tantum ſed in utriuſq; cognitione cōſtituit ſummā beatitudinē qui dicit. Hæc eſt uita Ioan.17.
æterna ut cognoſcant te uerū deum, & quē miſiſti ieſum chriſtū. Deniq; & qui ſequunť agnū referunť habere nomen eius & nomen patris ei⁹ ſcriptū in frōtib⁹ ſuis: quod Apo.14.
eſt de utriuſq; notitia gloriari. C Sed dicit aliqs. Ergo & ſpūſſancti agnitio non eſt neceſſaria, ut cum dixerit eſſe uitam æternā noſſe & patrē & filiū de ſpūſancto tacuerit. Eſt utiq; ſed ubi pater & filio perfecte agnoſcitur: utriuſq; bonitas quæ ſpūſctūs eſt quomodo ignoraťur? Neq; enim integre hō homini innoteſcit quādiu latet: utrūnā bonæ an malæ ſit uolūtatis: quāquā & cū dictū eſt: hæc eſt uita æterna ut cognoſcāt te uerū deum: & quem miſiſti ieſum xp̄m, pfectò ſi miſſio illa beneplacitum tam p̄ris benigne mittētis: quàm filij uolūtarie obedientis demōſtrat: non oīno tacitū eſt de ſpūſctō: ubi tātæ utriuſq; gratiæ mētio facta eſt. Vtriuſq; ſiqdem amor & benignitas ſpūſſanctus eſt. Trinæ ergo huj⁹ agnitionis infundi ſibi gratiā quātū quidē capi in carne mortali poteſt ſponſa petit: cū oſculū petit. Petit autem à filio: quia filij eſt cui uoluerit reuelare. Reuelat ergo filius ſeipſum cui uult: reuelat & patrem

Reuelat autē ſine dubio p̄ oſculū: hoc eſt per ſpiritū ſcīm
1.Cor.2. apoſtolo teſte, qui ait. Nobis aūt reuelauit de⁹ per ſpiritū ſuū. At uerò dando ſpiritū per quē reuelat: etiam ipſum reuelat: dando reuelat, & reuelando dat. Porrò reuelatio quæ per ſpiritū ſanctū fit: nō ſolū illuſtrat ad agnitionem:
Rom.5. ſed etiā accendit ad amorem: dicente Paulo. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritū ſanctū qui datus eſt nobis. Et ideò forſan de his qui cognoſcentes deū nō tanquā deū glorificauerūt: nō legit̄ q̄ ſpiritu ſancto reuelāte cognoſcerēt: quia cū cognoſcerēt nō amauerūt. Sic quippe habes. Deus enim illis reuelauit. Nec adiunctum eſt per ſpiritū ſuū: ne ſibi ſpōſæ oſculū mētes impie uſurparent quæ cōtētæ ea quæ inflat: eam quæ ædificat neſcie
Rom.1. rūt. Denicq̄ ipſe apl's dicat per quid cognouerūt. Per ea (inquit) quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur. Vnde & conſtat: quia nec perfecte cognouerunt quem minime dilexerunt. Si enim integre cognouiſſēt bonitatē qua pro eorū redemptione in carne naſci, & mori uoluit, nō ignoIbidem. raſſent. Audi denicq̄ quid eis de deo reuelatū fuerit. Sempiterna (ait) uirtus eius & diuinitas. Vides quia quod ſublimitatis quod maieſtatis eſt: in præſumptione: ſpirit⁹ nō dei ſed ſui rimati ſint: q̄ autem mitis ſit & humilis cor de non intellexerunt. Nec mirum: quia & caput eorum behemoth nihil humile: ſed (ſicut de eo legitur) omne
Iob.41. ſublime uidet. Quo contra Dauid non ambulabat in ma
Pſa.130. gnis: neq̄ in marabilibus ſuper ſe me ſcrutator maieſtatis
Pro.25. opprimeret̄ à gloria. Vos quoq̄ ut caute in arcanis ſenſibus pedē figatis mementote ſemper quod ſapiens ammo
Eccle.3. net. Altiora (inquit) te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris. In ſpiritu ambulate in illis, & non in ſenſu p̄prio. Doctrina ſpiritus non curioſitatem acuit: ſed charitatem accendit. Merito proinde ſpōſa quē dilīgit anima ſua inquirēs: non ſe ſuæ carnis ſenſibus credit: nō curioſitatis hūanæ inanib⁹ ratiocinijs acquieſcit, ſed petit oſculum: id eſt ſpiritum ſanctum inuocat: per quem accipiat ſimul & ſcientiæ guſtum & gratiæ condimentum. Et bene ſcientia quæ in oſculo datur, cum amore recipitur: quia amoris indicīū oſculum eſt. Scientia ergo quæ inflat (cū ſine charitate ſit) nō procedit ex oſculo. Sed nec qui zelū dei habent & nō ſm ſcientiā ſibi ullatenus arrogent illd̄. Vtrūq̄ enim munus ſimul fert oſculi gratia, & agnitiōis lucē, & deuotiōis pinguedinē. Eſt quippe ſpūs ſapientiæ & intellectus, qui inſtar apis ceram portātis & mel habet omnino, & unde accendat lumen ſcientiæ, & unde infundat ſaporem gratiæ. Neuter ergo ſe oſculū percepiſſe putet: ſiue qui ueritatē intelligit nec dilīgit: ſiue qui dilīgit nec intelligit. Sanè in oſculo iſto nec error locū habet nec tepor. Quāobrem geminæ gratiæ ſacroſancti oſculi ſuſcipiendæ paret è regione duo labia ſua quæ ſpōſa eſt: intelligentiæ rationē: ſapientiæ uoluntatē: ut de pleno oſculo
Pſa.44. glorians mereatur audire. Diffuſa eſt gratia in labijs tuis: propterea benedixit te deus in æternū. Itaq̄ pater filium oſculans pleniſſime illi arcana ſuæ diuinitatis eructuat & ſpirat ſuauitatem amoris: ſcriptura hoc ſignificante: cum
Pſal.18. ait. Dies diei eructat uerbū. Cui ſanè ſempiterno ſingulariterq̄ beato complexui nulli oīno (ut iā dictum eſt) creaturæ intereſſe donat̄: ſolo utriuſq̄ ſpiritu teſte ac conſcio
Roma.1. mutuæ agnitionis & dilectionis. Quis em̄ cognouit ſenſum dn̄i: aut quis conſiliari⁹ eius fuit. C Sed dicat mihi fortaſſe aliquis. Tibi ergo unde innotuit quod nulli fateris cognitū creaturæ? Profecto unigenitus qui eſt in ſinu patris ipſe enarrauit. Enarrauit (dixi) nō mihi miſero & indigno: ſed planè Ioanni amico ſponſi: cuius hæc uerba ſunt. Non ſolū autem ſed & Ioanni euāgeliſtæ utiq̄ diſcipulo quē dilīgebat ieſus. Placita enim fuit deo & anima illius digna prorſus nomine & dote ſponſæ, digna ſponſi amplexibus: digna denicq̄ quæ recumberet ſuper pectus dn̄i. Hauſit Ioānes de ſinu unigeniti: q̄d de paterno hauſerat ille. Nec ſolus ipſe tamen: ſed & omnes quibus idem
Ioan.15. ſiebat magni conſilij angelus. Vos dixi amicos: quia oīa quæcunq̄ audiui à patre meo nota feci uobis. Hauſit & Paulus, cuius euāgeliū nō eſt ab homine: neq̄ ab homine illud accepit: ſed per reuelationē Ieſu xp̄i. Profecto hi Gal.1.
oēs tam fœliciter quàm ueraciter dicere poſſunt. Vnigenitus q̄ erat in ſinu p̄ris ipſe enarrauit nobis. Et illa enarratio quid eis niſi oſculū fuit? Sed oſculū de oſculo & nō de ore. Audi ſiquidē oſculum de ore. Ego & pater unum Ioan.10.
ſumus. Item, Ego in patre & pater in me eſt. Oſculum eſt ore ad os ſumptū: ſed nemo appropiat. Oſculū planè dilectionis & pacis: ſed dilectio illa ſuperemīnet omni ſcīē tiæ, & pax illa omnē ſenſum exuperat. Verūtamen quod oculus nō uidit: nec auris audiuit: nec ī cor hoīs aſcēdit, Paulo reuelauit deus per ſpiritum ſuū: hoc eſt per oſculū oris ſui. Igit̄ filiū in patre & patrē eſſe in filio oſculum de
1.Co.2. ore eſt. Quod aūt legit̄: nō enim accepimus ſpiritū huius mūdi: ſed ſpiritū qui ex deo eſt: ut ſciamus quæ à deo donata ſunt nobis: oſculū ſanè de oſculo eſt. A Et ut apertius alterutrum diſtinguamus, qui plenitudinem capit: oſculū de ore ſumit. Qui uerò de plenitudine: oſculū de oſculo recipit. Magn⁹ quidē Paulus: ſed quātūlibet ſurſum porrigat os: etiā ſi ſe uſq̄ ad tertiū cælū extēdat citra os altiſſimi tm̄ neceſſe eſt ut remaneat, & modo ſuo cōtentus in ſe ſubſiſtat, & cū pertingere ad uultum gloriæ non ualebit cōdeſcendi ſibi & ex alto trāſmitti oſculū humiliter petat. Qui uerò non rapinā arbitratur eſſe ſe æqualē Phili.2.
deo: ita ut audeat dicere. Ego & pater unū ſum⁹: quia ex Ioā.10.
æquo cōiūgitur, ex æquo complectit̄: non oſculū de loco inferiori mēdicat: ſed pari celſitudine os ori coniūgit, & ſinglari prærogatiua oſculū de ore ſumit. Chriſto igitur oſculū eſt plenitudo: Paulo participatio: ut cū ille de ore iſte tm̄ de oſculo oſculatū ſe gloriet̄. Fœlix tm̄ oſculū per quod non ſolum agnoſcit̄ deus: ſed & dilīgit̄ pater q̄ nequaquā plene cognoſcit̄: niſi cū perfecte dilīgit̄. Quæ in uobis aīa ſenſit aliq̄n in ſecreto conſcientiæ ſuæ ſpm̄ filij clamātē abba pater: ipſa ip̄a paterno ſe dilīgi præſumat affectu: quæ eodē ſe ſpū quo & fili⁹ affectā ſentit. Confide quæcūq̄ es illa: confide nihil heſitās. In ſpiritu filij filiam cognoſce te patris: ſpōſam filij & ſororē. Vtroq̄ uocabulo eā quæ hmōi eſt inuenies appellari. Ad manū eſt unde id probē: nō multū laborabo. Vox ſpōſi eſt ad ipſam. Ve- Cant.5.
ni in ortū meū ſoror mea ſponſa. Soror ſiqdē eſt: quia ex uno patre: ſponſa quia in uno ſpū. Nam ſi carnale matrimoniū conſtituit duos in carne una: cur nō magis ſpūalis copula duos coniunget in uno ſpū? Denicq̄ qui adhæret deo: unus ſpūs eſt. Sed audi etiā de patre: quàm amanter quāq̄ dignāter & filiā eam noīat, & nihilominus tanquā nurū, pprīa ad filij blandos inuitet amplexus. Audi, inq̄t, p̄s.44.
filia & uide, & inclina aurē tuā, & obliuiſcere populū tuū & domū patris tui, & cōcupiſcet rex decorē tuum. Ecce à quo iſta flagitat oſculū. O ſancta aīa reuerentiā habe: q̄m ipſe eſt dn̄s deus tuus: & fortaſſe nō oſculādus, ſed adorādus cum patre & ſpū ſancto in ſecula ſeculorum. Amen.

De uberibus ſponſi, id eſt chriſti: quorū unū dicitur expectatio eius erga peccatorē. Et alterum dicitur benigna ſuſceptio eius quando peccator cōuertitur ad pœnitentiā. Sermo. IX.

C Accedamus iā ad librū, uerbiſq̄ ſpōſæ rationem dem⁹ & cōſequētiā. Pendēt em̄ & prærupta nutant abſq̄ principio. Ideoq̄ præmittendū cui cōpetēter cohæreāt. Ponam⁹ pinde iſtos quos ſpōſi ſodales dixim⁹: uiſitādi ſalutādiq̄ gr̄a ſicut heri & nudiuſtertiꝰ: acceſſiſſe nūc quoq̄ ad ſpōſam: ip̄amq̄ ſubmurmurātē & tædētē reperiſſe mirari cauſam & quaſi alloqui in hunc modū. Quid noui accidit? Quid te cernim⁹ ſolitò triſtiorē? Quæ inopinati murmuris cauſa? Certè cū auerſa & alienata tres poſt amatores tuos cū qbus male erat tibi: cōpulſa tandē reuerti ad uirū tuū priorē, nōne ut ſaltē mereris tangere pedes multis precib⁹ & fletib⁹ inſtitiſti? Recolo inquit. Quid? Obtēto eo ſimulq̄ accepta in oſculo pedū indulgētia de offenſis, nūqd nō rurſus fctā ipatiēs & tāta neq̄ quā dignatiōe cōtenta: ſed maioris familiaritatis cupida

ſecundam

ſecundā quoq; gratiā eadem qua priùs inſtātia poſtulaſti & impetraſti: ita ut in oſculo manus adepta ſis uirtutes nō paucas & non paruas? Non diffiteor ait. Et illi. Enímuerò num tu es quæ iurare & obteſtari ſolebas ſi unquā ad oſculū manus peruenire daretur: ſufficere iam tibi: nil te decætero petiturā? Ego. Quid igit? Forte horū quæ aceperas quippiā ablatū cauſaberis? Nihil. An uerò times repetitū iri: quod tibi de mala tua priſtina conuerſatione indultū præſumpſeras? Non. Age tñ dic unde queamus ſatisfacere tibi. Nō quieſco (ait) niſi oſculetur me oſculo oris ſui. Gratias de oſculo pedū: gratias & de manus: ſed ſi cura eſt illi ulla de me, oſculetur me oſculo oris ſui. Nō ſum ingrata: ſed amo. Accepi fateor meritis potiora: ſed prorſus inferiora uotis. Deſiderio feror: nō ratione. Ne quæſo cauſemini p̄ſumptionē ubi affectio urget. Pudor
Pſal.98. ſanè reclamat: ſed ſuperat amor. Nec ignoro: q̄ honor regis iudiciū diligit: ſed præceps amor nec iudiciū præſtolatur, nec cōſilio temperat, nec pudore frænat, nec ratiōi ſubiicit. Rogo ſupplico, flagito oſculetur me oſculo oris ſui. En gratia ipſius multis iā annis caſte fabrieq; uiuere curo: lectioni inſiſto, reſiſto uitijs, orationi incumbo frequenter. Vigilo cōtra tentationes: recogito annos meos in amaritudine aiæ meæ. Sine querela me arbitror quantum ī me eſt cōuerſari inter fratres. Supioribus ptātibus ſubdita ſum: egrediēs & regrediens ad imperiū ſenioris. Aliena nō cupio: mea potiꝰ & me pariter dedi. In ſudore uultus mei comedo panē meū. Cæterū q̄d in his omnibꝰ eſt totū cōſtat de conſuetudine: de dulcedine nihil. Quid
Oſe.10. (niſi iuxta ꝓphetā) uitula Effraim ſum: docta diligere tri-
Luc.71. turam? Deniq; in euāgelio qui hoc ſolū q̄d facere debet facit: ſeruus inutilis reputat. Mādata forſan utcūq; adimpleo, ſed aīa mea ſicut terra ſine aqua in illis. Vt igit̄ holocauſtum meū pinguе fiat: oſculet me quæſo oſculo oris ſui. B Pleriq; ueſtrū mihi quoq; (ut memini) ī priuatis cōfeſſionibus ſuis cōqueri ſolēt ſuper huiuſcemodi arentis animi lāguore atq; hebetudine ſtolidæ mentis, q̄ dei ſcilicet alta atq; ſubtilia penetrare nequeant: q̄ de ſuauitate ſpūs aut nil aut parū ſentiāt. Quid iſti niſi ad oſculū ſuſpirāt? Suſpirāt planè & inhiāt ſpūi ſapientiæ & intellectus: intellectus utiq; quo pertingant: ſapiētiæ qua guſtent quod intellectu apprehēderint. Ego in hocipſo affectu ſanctum puto oraſſe ꝓphetā: cū diceret. Sicut adipe &
Pſal.62. pinguedine repleatur aīa mea, & labijs exultationis laudabit os meū. Oſculū oīno petebat, & illud oſculū in cuius tactu pfuſis labijs pinguedine grīæ ſpiritualis: ſequeretur quod alibi idem ipſe precat. Repleat os meū laude
Pſal.70. ut cantem gloriā tuā: tota die magnitudinē tuā. Deniq;
Pſal.30. & eructauit ubi guſtauit. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ dñe: quā abſcōdiſti timētibꝰ te. Satis hoc oſculū detinuit nos, & necdū me illud (ut uerū fatear) digne ſatis expreſſiſſe cōfido. Sed trāſeamus ad reliqua: quia id melius impſſum quàm expſſum innoteſcit. C Sequitur.
Cant.1. Quia meliora ſunt ubera tua uino, fragrantia unguentis optimis. Et hæc uerba cuius ſint auctor nō loqtur: relinquēs nobis ubere cōmentari cui potiſſimū perſonæ conueniāt. Mihi uerò nō deeſt unde illa cōgruenter aſſignē ſiue ſponſæ, ſiue ſpōſo, ſiue etiā ſpōſi ſodalibus. Et primū ſpōſæ qualiter cōgruāt indicabo. Interim cōfabulātibus illa pariter atq; illis: acceſſit ipſe de q̄ fmo erat. Vtiq; libēs appropiat de ſe loq̄ntibꝰ. Sic ſolet. Sic eūtibus in emaus & cōferētibꝰ inter ſe: iocundū ſe facundūq; exhibuit comitē. Nmpe hoc eſt quod in euāgelio pollicet. Vbi duo
Mat.18. uel tres cūgregati fuerint in noīe meo: ego ſum in medio
Eſai.65. eorū. Et p prophetā. Antequā (ait) clamēt ego exaudiā. Adhuc loquētibus illis dicam: ecce adſum. Ita ergo nūc non uocatus affuit & delectatus uerbis præuenit preces. Arbitror q̄ interdū nec uerba expectat: ſed ſolis cogitatiōnibꝰ eduocetur. Deniq; ait homo qui inuētus eſt fm
Pſal.9 cor dei. Deſideriū pauperū exaudiuit dñs: præparationē cordis eorū audiuit auris tua. Attendite & uos uobis in omni loco: ſcientes q̄m oīa ueſtra nouit ſcrutans corda & renes deꝰ: qui finxit ſingillatim corda ueſtra, & intelligit omnia opera ueſtra. Sponſa ergo ſponſum adeſſe perſentiens ſubſiſtit. Pudet enim p̄ſumptionis in qua ſe deprehēſam intelligit. Nam uerecūdius id moliri per internuncios exiſtimarat. Moxq; conuerſa ad ipſum: temeritatem prout ualet excuſare conat: quia meliora ſunt (inquiens) ubera tua uino: fragrātia unguentis optimis. Ac ſi dicat. Si altum ſapere uideor tu feciſti ô ſpōſe: qui in dulcedine uberū tuorū tāta me dignatione lactaſti: quatenus omni metu (tui charitate nō mea temeritate) depulſo, audeam plus forte quàm expediat. Audeo ſanè pietatis memor: immemor maieſtatis. Hæc pro uerborū cōſequētia dicta ſint. Nūc qualis ſit iſta uberū ſpōſi cōmēdatio uideamꝰ. Duo ſpōſi ubera: duo in ipſo ſunt ingenitæ manſuetudinis argumēta q̄ patiēter expectat delinquētem, & clemenRom. 2. ter recipit pœnitētē. Gemina (inquā) dulcedo ſuauitatis exuberat in pectore dñi ieſu: longanimitas uidelicet in expectādo, & in donando facilitas. Et audi q̄a non ſit hoc inuentū meū: legis profecto de longanimitate. An diuiIbidem. tias bonitatis eius & patiētiæ & lōganimitatis cōtēniſ? Item. An ignoras quia benignitas dei ad pœnitētiam te adducit? Ad hoc ſiquidē diu ſuſpēdit ſententiā ultionis
Ezec.18. àcontēnente: ut quādoq; exhibeat gratiā remiſſionis in pœnitentiæ. Non enim uult mortē peccatoris: ſed ut conEzec.18. uertatur & uiuat. B Ponamꝰ exēpla & de altero ubere: quod dictum eſt remittendi facilitas. Legis & de ipſa. Quacūq; hora ingemuerit peccator: peccatū ſuū remittet ei.
Eſa.55. Legis. Derelinquat impius uiam ſuam: & uir iniquꝰ cogitationes ſuas: & reuertatur ad dñm & miſerebitur eius, & ad deum noſtrum: qm̄ multus eſt ad ignoſcendū. Pulchre
Pſa.102. Dauid paucis comprehēdit utrūq; dicēs. Longanimis & multū miſericors. Huius ergo geminæ bonitatis experimento in eam ſe fiduciam excreuiſſe fatetur ſponſa: ut auderet petere oſculū: quid mirum (dicens) ſi ſic præſumo de te ô ſponſe: quæ de tuis uberibus tantam ſum experta abūdantiā ſuauitatis? Ergo ad audendum me prouocat dulcedo uberū tuorū: non meorū cōfidentia meritorum. Q̄z autem dicit. Meliora ſunt ubera tua uino: hoc eſt pinguedo gratiæ quæ de tuis uberibꝰ fluit efficaciorꝰ mihi eſt ad ſpiritualē ꝓfectū quàm mordax increpatio prælatorū. Nec ſolū meliora uino: ſed & fragrantia unguentis optimis: quia nō modo ĩternæ dulcedinis lactes p̄ſentes alis: ſed bonæ quoq; opiniōis grato odore reſpgis abſentes: bonū habens teſtimoniū & ab his qui intus & ab his qui foris ſunt. Habes inquā lac intus, & foris unguenta: qm̄ quidē non eſſent quos lacte reficeres: ſi non priùs odore attraheres. Sanè de his unguentis ſi quid dignum cōſideratione cōtineant uidebiſ poſt hæc cum eo uētum fuerit: ubi dicit in cōſequētibus. In odore unguentorū tuorum Can. 1. curremus. C Nunc iuxta promiſſum noſtrum hæc ipſa uerba quæ ſpōſæ data ſunt: an & ſponſo cōgruant uideamus. Sponſa loquēte de ſpōſo: repete (ut dixeram) adeſt ille, annuit uoto: dat oſculū: impletq; in ea ſermonem qui ſcriptus eſt. Deſideriū cordis eius tribuiſti ei, & uolūtate
Pſal.20. labiorum eius nō fraudaſti eum. Quod & probat ex eius uberū repletiōe. Tātæ nempe efficaciæ oſculū ſanctū eſt, ut ex ipſo mox cū acceperit illud ſponſa concipiat: tumeſcentibus nimirū uberibus: & lacte quaſi pingueſcētibꝰ in teſtimoniū. Quibus ſtudiū eſt orare frequēter: experti ſunt quod dico. Sæpe corde tepido & arido accedimꝰ ad altare: orationi incumbimus. Perſiſtentibus autē repente infunditur gratia: pinguеſcit pectus: replet uiſcera inundatio pietatis, & ſi ſit qui premat: lac conceptæ dulcedinis ubertim fundere nō tardabunt. Dicat ergo. Habes ſponſa quod petiiſti, & hoc tibi ſignū: quia meliora facta ſunt ubera tua uino. Hinc te ſcilicet noueris oſculū acceꝑiſſe q̄ te cōcepiſſe ſentis. Vnde & ubera tibi ītumuerūt, facta in ubertate lactis meliora uino. ſciæ ſecularis: quæ quidē inebriat: ſed curioſitate non charitate: implens nō nutriēs: inflans nō ædificās: ingurgitās nō cōfortās. Sed demus & ſodalibꝰ iſta depromere. Iniuſte (inquiūt) mur-

muras aduersus ſpōsum: quia id plus ualet quod ille iam dedit quàm quod tu petis. Quod eñ poſtulas: te quidem delectat: ſed ubera quibus paruulos alis quos & paris: melíora, hoc eſt neceſſariora ſunt uino cōtēplationis. Aliud ſi quidē eſt q̄d unius lætificat cor hoīs: & aliud quod ædificat multos. Nā & ſi Rachel formoſior: ſed Lya fœcōdior eſt. Noli ergo nimis inſiſtere oſculis cōtemplatiōis: quia meliora ſunt ubera prædicationis. A Occurrit & alius ſenſus quē quidē nō propoſuerā: ſed miníme præteribo. Vt quid eñ uerba hæc nō magis conuenire eis ipſis dicamus: quibus præeſt in ſolicitudine tāquā paruulis mater aut nutrix? Nec eñ æquanimiter ferūt iuuenculæ & tenerę adhuc aīæ illā uacare quieti: cuius plenius erudiri doctrina & exemplis informari deſiderāt. An nō deníq; talium in ſubſequēti cōpeſcitur inquietudo: ubi ſub graui cōteſtatione prohibētur ſuſcitare dilectam quouſq; ipſa
Geñ.2. uelit? Hæ itaq; ſentiētes oſculis inhiare ſponſam: ſecretū quærere ſibi: fugitare publicum: declinare tubas, & curæ ipſarū propriā præferre quietē: noli (inquiūt) noli: quia maior in uberibus: quàm in amplexib⁹ fructus exiſtit. Per ea ſi quidē nos uendicas à carnalibus deſideriis: quæ míli tant⁹ aduerſus aīam: eripis mūdo & acqris deo. Hoc ergo eſt quod aiunt: quia meliora ſunt ubera tua uino, Carnis (inquiūt) uoluptatem qua pauloante tanquā uino ebriæ tenebamur, uincunt hæ quas tua nobis ubera ſtillant deliciæ ſpūales. Et pulchre uino cōparāt carnalē affectum. Vt eñ uua ſemel exp̄ſſa non habet iam quod denuo fundat: ſed perpetua ariditate damnatur: ſic caro in p̄ſſura mortis ab omni prorſus ſua delectatione ſiccatur: nec ultra reuiReſcit ad libidines. Vnde propheta. Oīs caro fœnū: & oīs
Eſa.40. gloria eius tāquā flos fœni. Exiccatū eſt fœnum & cecidit
Gala.6. flos. Et apl's. Qui ſeminat in carne: de carne & metet cor-
1.Cor.6. ruptionē. Et rurſum. Eſca uentri & uenter eſcis, deus aūt & hunc & has deſtruet. Vide autē ne nō carni tñ: ſed & mundo fortè competat iſta proportio. Siquidem & ipſe tranſit & concupiſcentia eius, & cū oīa quæ in mūdo ſunt finem habeant: finis corū nō erit finis. Verū ubera nō ſic. Hæc eñ cum exhauſta fuerint: rurſum de fonte materni pectoris ſumūt quod propinēt ſuggētib⁹. Meríto proin de meliora carnis ſeculiue amore afferuntur ubera ſponſæ: quæ nullo unquā lactentium numero areſiunt: ſed ſem
Ioan.7. per abūdant de uiſceribus charitatis ut iterum fluāt. Flumina ſiquidem fluunt de uentre ei⁹: ſitq; in ea fons aquæ ſaliētis in uitam æternam. Cumulat deinde laus uberum, fragrantia unguētorū: q̄ nō ſolū uerborū ſapore paſcāt: ſed & factorum opinione redoleant. Iam quæ ſint uberaq; quo tumida lactent, qualibus delibuta unguentis: ſub alio ſermonis principio chriſto adiuuante mōſtrabimus. Qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuit & regnat de⁹ per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

De tribus unguentis ſpūalibus: ſcilicet deuotionis, contritionis, & pietatis. Sermo. X. C

NOn ſum ego profundi ſenſus, neq; adeò pſpicacis ingenij ut noui quippiā ex me adinueníre poſſim. Sed eſt fons magnus & indeficiens os pauli q̄d patet ad nos. De ipo haurío mihi etiam nunc in oſtentione uberū ſpōſæ, ſicut & frequēter ſoleo. Gaudere (inquit) cum gaudētibus: flere cū flētib⁹.
Roñ.12 Materni breuiter exprímuntur affectus: quia nec dolere paruuli nec ualere queūt abſq; illa quæ genuit. Vtrobiq; neceſſe eſt ſuis eam conformari uiſceribus. Igitur iuxta Pauli ſententiā duas illas affectiones duobus ſponſæ uberibus aſſignabo: compaſſionem uni, & cōgratulationem alteri. Alioquin paruula eſt & nondum nubilis, ſi nōdum ubera miſit: ſi ſe uidelicet neq; ad congaudendum ſentiat promptā: neq; pronam ad condolendum. Talis ſi fortè ad regimē animarū ſeu ad officium prædicatiōis aſſumitur: alis quidem non prodeſt, ſibi uerò obeſt plurimū. Porrò ſeſe ingerere quantæ impudentiæ eſt? Sed redeamus ad ubera ſponſæ: ac pro diuerſitate uberum diuerſas & lactis ſpecies proponamus. Nam congratulatio quidē exhortationis, cōpaſſio uerò conſolatiōis lac fundit. Porrò utrāq; ſpeciem ubertim cælitus irrorari pio pectori ſuo ſpiritalis mater toties ſentit, quoties oſculū ſumit. Videas eam mox plenis uberibus paruulis incubare lactandis: & ex uno quidem cōſolatoria: ex altero uerò exhortatoria uberius miniſtrare prout ſingulis conuenire uidebit. Verbi cauſa. Si quem fortè ex his quos genuit in euangelio deprehenderit forti aliqua tentatione cōcuſſum: & inde turbatum ac triſtem puſillanimēq; factum non poſſe iam ferre uim tētationis, quomodo cōdoleat: quomodo mulceat: quomodo plangit: quomodo cōſolatur: quot argumēta pietatis mox reperit quibus erigat deſolatū: Econtra: ſi promptum, ſi alacrem, ſi bene proficientē cognouerit, exultat: aggredit ſalutarib⁹ monitis: accēdit ampli⁹: inſtruit de quibus poteſt ut pſeueret: utq; in melius ſemper proficiat exhortatur. Omnibus ſe conformat: omniū in ſe trāsfert affectus: matrem ſe deníq; probat nō minus deficientium quàm proficientiū. Quanti hodie ſecus affectos ſe oſtendunt: de his dico qui animas regere ſuſceperunt. Quod enim ſine miſerabili gemitu dicendū non eſt: chriſti opprobria, ſputa, flagella, clauos, lanceā, crucem, Nota.
& mortē: hæc omnia in fornace auaritiæ cōflant, & profligant in aquiſitionem turpis quæſtus: & pretium uniuerſitatis ſuis marſupiis includere feſtināt. Hoc ſolo ſane à iuda ſcariothis differentes, q̄ ille horum omne emolumentū denariorū numero cōpēſauit: iſti uoraciori inglu uiæ lucrorum infinitas exigunt pecunias. His inſatiabili deſiderio inhiant: pro his ne amittant timēt: & cū amittunt dolēt: harum in amore quieſcunt quantum dūtaxat liberū eis eſt aſſeruandi uel augmētandi cura. Animarum nec reputatur caſus nec ſalus. Non ſunt profecto matres: qui cū ſint de crucifixi patrimonio nimiū increaſſati, impinguati, dilatati: nō cōpatiūtur ſuper cōtritiōe Ioſeph. Quæ mater eſt non diſſimulat: habet ubera & nō uacua. Gaudere cum gaudētibus: flere cum flentib⁹ nouit: nec ceſſat exprímere de ubere quidem cōgratulatiōis lac exhortationis: de ubere uerò cōpaſſionis lac cōſolationis. Et de ſponſæ uberibus & uberum lacte iſta ſufficiant. C Iam qualibus etiam unguentis eadē ubera redoleāt indicabo: ſi tū ueſtris oratiōibus iuuer: ut q̄d inde mihi ſentire datū eſt: detur & eloqui digne ad audiētiū utilitatē. alia ſponſi atq; alia ſponſæ unguēta ſunt: quemadmodū & ſua cuiq; ubera. Sed de ſponſi quo in loco tractandum ſit: ſuperius præfixū eſt. Nunc ſpōſæ unguentis intendamus. Idq; attentius tanquā his quæ ſcriptura nō mediocriter cōmendauit: ita ut ea pnunciauerit nō ſimpliciter bona, ſed optima. Et pono diuerſas ſpecies unguentorū: quo ex pluribus ea quæ potiſſimum ſpōſæ uberibus cōgruāt eligamus. Eſt unguentū cōtritionis: & eſt unguētū deuotionis, eſt & pietatis. Primū pungitiuū: dolorem facies. Secundū tēperatiuū: dolorē leniens. Tertiū ſanatiuū: etiam morbū expelles. Nūc de ſingulis latius diſſeramus. Eſt ergo unguentū q̄d ſibi conficit anima multis irretita críminibus: ſi cū incipit cogitare uias ſuas: colligat, congerat conteratq; in mortariolo cōſcientiæ multas ac uarias ſpecies peccatorū ſuorum: & intra æſtuātis pectoris ollam ſimul omnia coquat igne quodā pœnitentiæ & doloris: ut poſſit dicere cum propheta. Concaluit Pſal.38.
cor meū intra me: & in meditatiōe mea exardeſcet ignis. Ecce hoc eſt unū unguentū quo aīa peccatrix ſuæ cōuerſionis primordia cōdire debet: plagiſq; ſuis recētibus adhibere. Primum nāq; ſacrificiū deo ſpiritus cōtribulat⁹. Pſal.50.
Quādiu ergo nō habet tanquā pauper & inops unde ſibi melius ac precioſius cōponat unguentū: nō negligat parare interim iſtud: licet de uilibus ſpeciebus: quia cor cōIbidem.
tritū & hūiliatū deus nō deſpiciet. Tanto aūt minus uile diuinis apparebit cōſpectibus: quāto plus ſibi illa uilueríit in recordatione peccatorū ſuorū. Tamē ſi illo uiſibili quo uiſibiliter uncti à peccatrice corporei pedes dei referūtur in euāgelio, inuiſibile hoc & ſpūale fuiſſe dicimus Mat.26
figuratū: non oīno uile reputare poterimus? Quid enim de illo

Ioan.12. de illo legitur? Et domus (inqt) impleta est ex odore unguẽti. Peccatricis manibus distillabatur: & extremis membris corporis: id est pedibus fundebatur: & tamen non usq; adeò contẽptibile aut uile fuit quin totam domum uis aromatũ & suauitas repleret odoris. Q; si attẽdamus quãta in unius peccatoris cõuersione fragrantia respergatur ecclesia, & quãtis fiat odor uitæ ad uitã quisq; pœnitens si publice perfecteq; pœniteat: profecto & de hoc æque indubitãter pnũciabimus: quia domus impleta est ex odore unguẽti. Denicq; & supernas beatorũ mãsiones
Luc.19. attigit pœnitẽtiæ odor: ita ut (teste ipa ueritate) magnũ gaudiũ sit inter angelos dei super uno peccatore pniam agente. Gaudete pœnitentes, pusillanimes cõfortamini: uobis dico quos nup cõuersos de seculo, & à uis uestris prauis recedẽtes excepit mox amaritudo & confusio animi pœnitẽtis: ac uelut recentiũ adhuc uulnerũ dolor nimius excruciat & pturbat. Secure manus uestræ distillẽt myrrhæ amaritudinẽ in salubrẽ hãc unctionẽ: qa cor cõtritũ & humiliatũ deus non despiciet. Non est oĩno sperẽda nec uilis æstimãda huiusce modi unctio: cuius odor nõ solũ hoies prouocat ad correctionẽ: sed & angelos ad exultationẽ inuitat. B Sed est unguentũ tãto isto profecto præciosius: quãto de melioríb⁹ cõpositũ speciéb⁹. Huius siquidem species ne longè quærãtur: penes nos & absq; difficultate reperim⁹, ac de nostris hortulis talium perfacilè copiam tollimus quotiescũq; necessitas poscit. Quis eñ nõ satis de pprio cũ uult ad manũ habet iniqtates & peccata si non dissimulet? Hæ autem sunt (sicut recognoscitis) species unguẽti primi quod iã descripsim⁹.
Iaco.1. At uerò secũdi huius aromata terra nra nequaquã pfert sed pcul & de ultimis finibus ea nobis cõquirimus. Nẽpe omne datũ optimũ, & omne donũ pfectũ desursum est descẽdẽs à patre luminũ. Fit eñ unguentũ istud de diuinis collatis hũano generi beneficijs. Fœlix qui ipsa sibi studiose colligere & ante mẽtis suæ oculos digna cũ gratiarũ actione reducere curat. Profecto cũ fuerint ĩ uasculo pectoris pistillo crebre meditationis cõtusa atq; contrita: deindeq; igne sancti desideriĩ simul decocta oĩa, & demũ impinguata oleo lætitiæ: erit unctio lõge præciosior: excellẽtioreq; priore. Sufficit ad pbandũ ei⁹ testimo-
Psal.49 niũ q ait: Sacrificiũ laudis honorificabit me. Nec dubiũ quin excitet ad laudandũ beneficiorũ recordatio. Porrò cũ scriptura hoc solũ testeť de illo alio: qa nequaquã despicit: liquet amplius esse cõmendatũ qď & honorificat.
Denicq; illud pedíb⁹ apponiť: hoc capiti. Si eñ ĩ xp̃o ca-
1.Co.11. put ad diuinitatẽ referendũ est: dicẽte Paulo: caput christi deus: pculdubio caput ungit q gratias agit, qñ deum tãgit: nõ hoiem. Non qa nõ sit hõ q deus est: si quidẽ deus & homo unus est xp̃s: sed quia omne bonũ à deo: non ab hoie est etiã ipsum quod per hoiem ministrať. Profecto enim spũs est qui uiuificat: caro non pdest quicquã. Propterea & maledictus qui spem suã ponit in hoie: qñ etsi spes nostra tota merito pendet ex hoie deo: nõ tamen qa homo, sed quia deus est. Itaq; illud pedibus: hoc capiti exhibetur: qñ & hũiliatio cõtriti cordis hũilitati congruit carnis, & maiestatẽ decet glorificatio. En quale unguẽtũ proposui uobis: quo se nimirũ tãgi caput illud tremẽdũ principatibus nõ ducit indignũ: imo & honoris insigne iudicat dicẽs: Sacrificiũ laudis honorificabit me. Quamobrem nõ est pauperis & inopis seu pusilli cordis aiæ cõficere istiusmodi unctionem: nempe cuius aromata & species sola confidentia possidet: quæ tñ de libertate spirit⁹ & cordis puritate descẽdit. Quæ enim pusillanimis est & modicæ fidei mens: rei suæ familiaris tenuitate constringitur: nec ualet pre inopia ociari ad uacandum diuinis laudibus, seu his quæ laudes parsunt intuẽdis beneficijs. Et si quando certè conať assurgere: cõfestim domesticarum necessitatũ curis urgentibus reuocatur ad sua, & in se cõprimi propria ægestate cõpellitur. A Q; si huius miseriæ queriť à me causa: dicam q ipsi in uobis (nisi fallor) aut esse aut fuisse recognoscetis. Duabus de causis uideť mihi huiusce modi animi ægritudo & diffidẽtia solere cõtingere: aut de nouitate uidelicet conuersionis: aut certè de cõuersationis tepore: etiã si in cõuersione longũ tempus habuerit. Vtrũq; profecto humiliat & deijcit cõscientiam & inquietam facit: dum siue pro tempore siue pro tempore antiquas animi passiões necdum in se emortuas sentit, & necesse proinde habens resecandis intẽdere de cordis hortulo spinis iniquitatum & urticis cupiditatũ: longius à semetipsa euagari non sinitur. Quid enim? Qui laborat in gemitu suo: poterit ne simul & in dei laudibus exultare. Quonã modo in ore gementis & plangentis sonabit pariter illud. Esaiæ: gratiarum scilicet actio, & uox Esa.51.
laudis? Nam ficut à sapiente accepimus. Musica in luctu Eccl.22.
importuna narratio est. Denicq; gratiarũ actio beneficiũ sequitur: non præcedit. Quæ autem adhuc in tristitia est aĩa: beneficio non gaudet, sed indiget. Habet ergo unde preces offerat: nõ autem unde referat grates. Quomodo enim recolet beneficiũ quod nõ accepit? Merito proinde dixi: non esse aĩæ pauperis cõficere hoc unguentũ: quod de recolẽdis diuinis beneficijs cõponi debet: qñ nõ põt uidere lucẽ donec tenebras intuetur. Nempe in amaritudine est: occupatq; memoriam tristis recordatio peccatorũ: nec libet lætũ quippiã simul admittere. Idcirco talib⁹
denunciat spũs propheticus dicens. Vanũ estuobis ante Psa.126.
lucẽ surgere. Quod est: Frustra surgitis ad intuẽda beneficia quæ delectant: nisi prius recepto lumine consolatiõis de reatibus qui conturbãt. Non est ergo pauperum hoc unguentũ. Sed uidete quinam de eius copia non immerito glorientur. Ibãt gaudẽtes apostoli à conspectu cõciliĩ: Actu.5.
quoniã digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati multũ sibi profecto instillauerant de pinguedine spiritus: quorum lenitas nõ dico uerbis: sed nec uerberibus cessit. Erãt eñ diuites in charitate, quæ nullis exhauritur expensis, & de ipsa facile holocausta medullata offerre sufficiebant. Fundebant passim sudantia pectora liquorem sanctum quo imbuta plenius erant, qñ loquebãtur uarijs linguis magnalia dei: prout spũssanctus dabat eloqui illis
Nec dubiũ quin & illi abũdarẽt ijsdem unguentis: quib⁹
apostolus testimoniũ perhibebat dicẽs. Gratias ago deo Cor.14.
meo semper pro uobis in gratia dei quæ data est uobis in christo iesu: quia in omnibus diuites facti estis in illo: in omni uerbo & in omni sciẽtia: sicut testimoniũ christi cõfirmatũ est in uobis: ita ut nihil uobis desit in ulla gratia. Vtinã & p uobis ego has ipsas gratias referre possim: ut uideam uos diuites in uirtutibus: alacres in laudibus dei spirituali hac pinguedine abundantius redundantes in christo iesu domino nostro.

De duobus, hoc est fructu & modo ptinẽtib⁹ ad opus humanæ redẽptionis. Sermo. XI.

DIxi in fine sermonis nec me iterare piget: q; cupiam uos omnes fieri sacræ unctionis participes: illius uidelicet in qua dei beneficia cum lætitia & gratiarum actiõe recolit sancta deuotio. Hoc enim bonũ est: tum propter releuãdos uitæ præsentis labores: qui utiq; tolerabiliores nobis fiunt exultantibus in laude dei: tum quia nihil ita proprie quendã terris repsentat cælestis habitationis statum sicut elacritas laudantiũ deũ: scriptura dicẽte. Beati qui habitant in domo Psal.83.
tua dñe: in secula seculorũ laudabũt te. De hoc præcipue
unguẽto puto dixisse pphetã. Ecce quàm bonũ & quàm Psal.132.
iocũdũ habitare fratres in unum: sicut unguentum in capite. Neq; enim priori uidetur cõgruere posse. Illud enim etsi bonũ sit, nõ est tñ iocundum: quia recordatio peccatorum amaritudinẽ facit non iocunditatem. Sed ne qui illud faciũt in unũ habitant: cum quisq; peccata propria lugeat atq; deploret. Qui uerò in gratiarũ actione uersantur, deum solũ intuentur & cogitant: ac per hoc ipsi uerè habitant in unũ. Bonũ est autẽ quod faciũt: quia seruant ei iustissime gloriã cuius est, & nihilominꝰ iocundũ: quia delectat. Quãobrem suadeo uobis amicis meis reflectere interdum pedem à molesta & anxia recordatione uiarum

ueſtrarũ:& euadere in itinera planiora ſereniorís memoríæ beneficiorum dei:ut qui in uobis cõfundímini:ipſius intuitu reſpiretis. Volo uos experiri illud quod ſanctus
Pſal.36. ꝓpheta cõſulit dicẽs. Delectare in dño & dabit tibi petitiones cordis.tui.Et qdẽ neceſſarí⁹ dolor pro pctis:ſed ſi nõ ſit cõtinuus.Sanè interpoleť lætiorí recordatione díuinæ benignitatis:ne fortè præ triſtitia induretur cor, & deſperatione plus pereat. Miſceamus abſinthio mel: ut ſalubris amaritudo ſalutẽ dare tunc poſſit:cũ mixto temperata dulcore bibí poterit. Audí deníq; deum qũo ipſe cõtriti cordis temperat amaritudinẽ, qũo puſillanimẽ à deſperationis baratro reuocat,quomodo blandæ & fideEſa. 48. lis promiſſionis melle mœrentẽ conſolatur, erigit diffidẽtem: Ait per prophetã.Ego infrænabo os tuũ laude mea ne intereas,hoc eſt ne intuitu facinorum tuorum nimiam incurras triſtitiam,atq; inſtar effrænis equí deſperatus in preceps ruas & pereas.Freno te(inquit)inhibebo indulgentiæ meæ,& meis laudibus erigam,reſpirabis cẽ in boGeñ.4. nis meis qui de tuis confunderis malis:dum me ſanè beniProu.18 gniorẽ quàm te culpabiliorẽ iueníes. Hoc fræno ſi infrænatus fuiſſet.Cain:nequaquã deſperando dixiſſet.Maior eſt iniquitas mea: quàm ut ueniam mereat. Abſit abſit, Maior eñ eſt ei⁹ pietas quàm quæuis iniqtas. Ideò iuſt⁹ nõ cõtinue ſed tñ in principio ſermõis accuſator eſt ſui.
Pſal.118. Porrò aũt in dei laudes extrema ſermonis claudere conſueuit.Videte deníq; iuſtũ hoc ordine procedentẽ,Cogitaui(ait) uias meas, & cõuerti pedes meos in teſtimonia tua:ut uidelicet q cõtritionẽ & infœlicitatẽ in uĩs ꝓprijs perpeſſus fuerat: in uia teſtimoniorũ dei delectareť ſicut in oibus diuitijs. C Et uos igitur exemplo iuſti ſi de uo
Sap. 1. bis in humilitate ſentitis:ſentite & de domino in bonitate.Sic enim legitis apud ſapientẽ.Sentito de dño in bonitate,& in ſimplicitate cordis quærite illum:hoc autem facile menti perſuadet diuinæ munificẽtiæ frequẽs imo cõtinua recordatio.Alio quin qũo implebitur apoſtolicum illud:in oibus gratias agẽtes: ſi ea pro quibus gratiæ debentur à corde receſſerint?ſ Nolo uos iudaico notarí opPſal.77. probrio:de qbus ſcriptura teſtať q non fuerint memores benefactorũ eius:& mirabiliũ eius quæ oſtendit eis.Verũ qñ bona quæ largíri mortalibus non ceſſat miſericors &
Pſa.105. miſerator dñs recolere & recolligere oia omní hoi impoſſibile eſt(quis eñ loqueť potẽtias dñi:auditas faciet oẽs laudes eius?ſ)id ſaltẽ quod præcipuũ eſt & maximũ opus uidelicet noſtræ redẽptionis à memoria redemptorũ alíquatenus non recedat. In quo opere duo potiſſimũ quæ
Pro.9. nũc occurrũt ueſtris ſtudijs intimare curabo. Et hoc quã paucis ad compendiũ potero:memor illius ſententiæ.Da occaſionẽ ſapiẽti,& ſapiẽtior erit.Duo ergo illa ſunt modus & fructus.Et modus quidẽ:dei exinanitio eſt:fructus uerò noſtri de illo repletio.Hoc meditarí ſanctæ ſpei ſeminarium eſt:illud ſummi amoris incentiuum.Vtrũq; profectibus nr̃is neceſſarium:ne aut ſpes mercenaría ſit ſi amore nõ comitetur:aut amor tepeſcat ſi infructuoſus puteť.
Lucæ.6. Porrò fructũ talẽ expectamus noſtri amoris: qualem ipſe quem amamus promiſit:menſurã:(inquiens) plenã & cõfertam & coagitatã & ſuperfluẽtẽ dabunt in ſinũ ueſtrũ. Menſura iſta(ut audio)erit ſine menſura.Sed uelim ſcire
Eſa.64. cuius rei futura ſit illa menſura: uel potius illa immẽſitas quæ repromittitur.Oculus non uidit deus abſq; te:quæ præparaſti diligẽtibus te.Dic nobis tu qui præparas: qd præparas?ſ Credímus,confidímus,reuera ſic promittis,replebímur in bonis domus tuæ. Sed quibus quæſo bonis uel qualibus?ſ forte frumento,uino oleo, auro,atq; argento,lapidibus ue præcioſis?ſ Sed hæc nouimus & uidimus,
Ioan.6. & uidem⁹ & faſtidim⁹. Id quærim⁹ qđ oculus non uidit, nec auris audiuit:nec in cor hoĩs aſcẽdit.Hoc placet,hoc ſapit,hoc delectat,inq;rere quodcũq; eſt illđ. Erũt(inqt) omnes docibiles dei,& ipſe erit omnia in omnib⁹. A Vt audío plenitudo quã expectam⁹ à deo:nõ erit niſi de deo. Quis uerò cõprehẽdat quàm magna multitudo dulcedinis in breui iſto ſermone cõprehenſa ſit: erit deus omnia in omnibus?ſ Vt de corpore taceã:in aĩa tria intueor: rationẽ,uolũtatẽ,memoriã,& hæc tria ipſam aĩam eſſe: quãtum cuiq; horũ in præſenti ſeculo deſit de integritate ſua & perfectione,ſentit omnis q ambulat in ſpũ.Quare hoc: niſi qa deus nõdum eſt oĩa in oĩbus?ſ Hinc eſt q & ratio ſæpiſſime in iudicijs fallit,& uoluntas quadruplící ꝓturbatione iactatur,& memoria multiplící obliuione cõfunditur.Triplící huic uanitati nobilis creatura ſubiecta eſt non uolens,in ſpe tñ. Nã q replet in bonis deſiderijs aníPſ.102. mæ:ipſe ratione futurus eſt plenitudo lucis: ipſe uolũtati multitudo pacis:ipſe memoriæ cõtinuatio æternitatis. O ueritas,charitas,æternitas. O beata & beatificãs trínitas:ad te mea miſera trinitas miſerabiliter ſuſpirat: quoníã à te infœliciter exulat. Diſcedens à te quantis ſe ínPſal.37. tricauit erroribus,doloríb⁹,timoríbus. Heu me qualem pro te cõmutauimus trinitatem. Cor meum conturbatũ eſt,& inde dolor,dereliquit me uirt⁹ mea,& inde pauor: & lumen oculorum meorũ nõ eſt mecũ:& inde error. En quàm diſſimilẽ trinitatẽ ô aĩæ meæ trinitas exulãs offendiſti.Verũtñ quare triſtis es aĩa mea, & quare conturbas
Pſal.41. me?ſ Spera in deo:qñ adhuc cõfitebor illi:cũ error uidelicet à rõne: uolũtate dolor:atq; à memoria timor omnis receſſerit,& ſucceſſerit illa quã ſperamus mira ſerenitas: plena ſuauitas:æterna ſecuritas. Primũ illud faciet ueritas deus:ſecundũ charitas deus: tertium ſumma poteſtas deus:ut ſit deus omnia in oĩbus: ratione recipiẽte lucem inextinguibilem:uoluntate pacẽ imperturbabilẽ conſequente:memoria fonti indeficienti æternaliter inhærẽte. Videritis uos recte ne primũ illud filio: ſpiritui ſancto ſequens:patrí ultimũ aſſignetis:ſic tñ ut nihil horũ uel patrí uel filio uel ſpiritui ſancto ſubtrahatis:ne cui forte ꝓſonarum aut plenitudinẽ minuat diſtinctio,aut ꝓprietatem tollet perfectio. Simul & hoc aduertite quid ſimile ſi
1.Ioã.2. lĩ huius ſeculi experiantur de carnis illecebris:de mundi ſpectaculis,& de pompis ſathanæ:cũ tamen hoc totum ſit unde uita præſens eludit miſeros amatores ſuos: dicente Ioanne.Quicquid in mũdo eſt: concupiſcẽtia carnis eſt, & cõcupiſcẽtia oculorũ,& ambitio ſeculi. Hæc de redẽptiõis fructu. In modo quoq; quem(ſi recolitis) dei eſſe exinanitionem diffinimus,tria itẽ præcipue uobis inPhili.2. tuẽda cõmendo. Nõ eñ ſimplex aut modica illa exinanitio fuit:ſed ſemetipſum exinaniuit uſq; ad carnẽ,ad mortem,ad crucẽ.Quis digne penſet quãtæ fuerit hũilitatis, manſuetudinis, dignationis dominum maieſtatis carne induí,multarí morte,turpari crucer? D Sed dicit aliquis non ualuit opus ſuum reparare creator abſq; iſta difficultate?ſ Valuit:ſed maluit cum iniuria ſui:ne peſſimum atq; odioſiſſimum uitium ingratitudinis occaſionem ultra reperiret in homine.Sanè multum fatigatiõis aſſumpſit quo multæ dilectionis hominem debitorẽ teneret:cõmoneretq; gratiarũ actiõis,difficultas redẽptionis: quẽ minus eſſe deuotũ fecerat cõditionis facilitas. Quid eñ dicebat homo creatus & ingratus?ſ Gratis quidem cõditus ſum:ſed nullo auctoris grauamine uel labore. Siquidem dixit,& fact⁹ ſum:quẽadmodũ & uniuerſa.Quid magnũ eſt quãlibet magna in uerbi facilitate donaueris?ſ Sic beneficium creationis attenuans humana impietas: ingraPſ.140. titudinis materiam inde ſumebat unde amoris cauſam habere debuerat:idq; ad excuſandas excuſatiões in pecPſ.62. catis.Sed obſtructũ eſt os loquẽtiũ iniqua. Luce clarius patet quantum modo pro te ô homo diſpendiũ fecit de dño ſeruus: de diuite pauper: caro de uerbo: & de dei filio hominis filius fieri nõ deſpexit.Memento iam te etſi de nihilo factũ,nõ tñ de nihilo redẽptũ.Sex diebus condidit oĩa& te inter oĩa.At uerò per totos triginta annos operatus eſt ſalutem tuam in medio terræ. Ô quantum laborauit ſuſtinens.Carnis neceſſitates,hoſtis tentatiPſal.35. nes:nónne ſibi crucis aggrauauit ignominia: mortis cuIbidem. mulauit horrore?ſ Neceſſarie quidem.Sic ſic homines & iumenta ſaluaſti domine:quẽadmodum multiplicaſti miſericordiam tuã deus;Hæc meditamini;in his uerſamini.

Talibus

Talibus odoramẽtis refouete uiſcera uestra: quæ diu, tor-
ſit odor moleſtior pctõrũ: ut abundetis & his unguentis
nõ minus ſuauibus quàm ſalutaribus. Nec tñ adhuc uos
putetis habere illa optima q̃ in ſpõſæ uberib⁹ cõmẽdanť.
De quibus incipere modo finiendi iã ſermonis anguſtia
prohibet. Quæ dicta ſunt de alijs: tenete memoria: ꝓbata
uita: & de his iuuate me precibus ueſtris, ut digne loqui
poſſim qđ & dignũ ſit tantis ſpõſæ delitijs, & ueſtras ani-
mas ad amorẽ ædificet ſpõſi, Ieſu chriſti dñi noſtri. Amẽ.

De precioſo unguento pietatis: & de ueneratio-
ne habẽda à ſubditis erga prælatos ſuos. Ser. XII. B

DVo me unguenta uobis tradidiſſe recordor.
Vnũ cõtritionis delicta multa cõplectans. Al-
terũ deuotionis: multa cõtinẽs beneficia. Am-
bo ſalubria, ſed nõ ãbo ſuauia. Primũ ſiquidẽ
pungitiuũ ſentit: qa mouet ad compũctionẽ amara recor-
datio peccatorũ & dolorẽ facit: cõſequẽs mitigatoriũ ſit
diuinæ bonitatis intuitu: cõſolationẽ dãte & ſedãte dolo
rẽ. Sed eſt unguẽtũ qđ ambob⁹ lõge autecellit: & hoc ap-
pellauerim pietatis: eò ꝙ fiat de neceſſitatibus pauperũ:
de anxietatibus oppreſſorum: de perturbationib⁹ triſtitiũ:
de culpis delinquẽtiũ: & poſtremo de oĩbus quorũlibet
miſerorũ erumnis: etiã ſi fuerint inimici. Deſpicabiles ui
dentur ſpecies iſtæ: ſed eſt ſup oĩa aromata unguentũ qđ
ex eis conficitur. Sanatiuũ eſt. Beati eñ miſericordes: qñ
Matt.5 ipſi miam conſequenť. Igitur multæ miſeriæ collectæ atq̃
oculo pietatis inſpectæ ipſæ ſunt ſpecies, ex quib⁹ unguẽ-
ta optima cõponũtur: ſponſæ digna uberibus: ſponſi ſen
ſibus grata. Fœlix mẽs quæ taliũ collectione aromatũ ſe-
ſe ditare & impinguare curauit, infundens ea oleo miſeri
cordiæ: & ardore decoquens charitatis. Quiſputas eſt io-
cundus homo qui miſeretur & cõmodat? pronus compa-
Pſal.11 ti: ſubuenire prõpt⁹: dare quàm accipere beatius iudicãs,
ignoſcere facilis, iraſci difficilis: ulciſci penit⁹ nõ acquie-
ſcens: & per oĩa proximorũ æque ut proprias reſpiciens
neceſſitates? O quæcũq̃ es aĩa ſic affecta: ſic imbuta rore
miſericordiæ: ſic affluens pietatis uiſcerib⁹: ſic te omnib⁹
omnia faciens: ſic facta ipſa tibi tanquam uas perditum ut
cæteris præſto ubiq̃ ſemp occurras atq̃ ſuccurras ſic de-
niq̃ mortua tibi ut uiuas omnibus: tu planè tertiũ opti-
mũq̃ unguẽtũ fœlix poſſides: & man⁹ tuæ diſtillauerunt
totius ſuauitatis liquorẽ. Nõ exiccabitur in tempore ma
lo: nec feruor perſecutionis ebibet illum: ſed ſemper deus
memor erit omnis ſacrificij tui: & holocauſtum tuum pin-
gue fiet. D Sunt uiri diuitiarum in ciuitate dñi uirtutũ:
quæro an apud aliquos hæc unguenta inueniant. Et pri-
mus occurrit (ſicut ubiq̃ ſolet) mihi Paulus uas electio-
2.Co.2. nis: reuera uas aromaticũ: uas odorificũ & refertũ omni
1.Cor.11. puluere pigmentario. Chriſti enim erat bonus odor deo
in omni loco. multæ profectò ſuauitatis fragrantiam lon
ge lateq̃ ſpargebat pect⁹ illud: qđ ſic affecerat ſolicitudo
1.Cor.15 omnium eccleſiarum. Vide enim quales ſpecies & qualia
2.Cor.11 aromata coaceruauerat ſibi. Quotidie (inquit) morior ꝓ
pter ueſtram gloriam. Et rurſum. Quis infirmatur & ego
non infirmor? Quiſcandalizatur & ego nõ uror? Et mul
tis talibus (quæ uobis bene nota ſunt) abundabat diues
iſte in cõponendis unguentis optimis. Decebat nãq̃ pri-
Gala.4. mis & puriſſimis aromatibus redolere ubera quæ Chriſti
mẽbra lactarent: quorum Paulus mater erat ꝓ certo par-
turiens ſemel & iterũ donec Chriſt⁹ formareť in eis: ac mẽ
bra capiti ſuo reformarentur. Audi & de alio diuite quõ
Iob.31. ad manum habebat electas ſpecies: de quibus optima un
Iob.29. guẽta cõficeret. Foris, inquit, nõ mãſit peregrinus. Oſtiũ
meũ uiatori patuit. Item. Oculus fui cæco: & pes claudo.
Pater erã pauperũ, conterabã molas iniqui: & de dentib⁹
illius auferebã prædam. Si negabam quod uolebant pau
peribus: & oculos uiduæ expectare feci. Si comedi bucel
lam meam ſolus: & nõ comedit pupillus ex ea? Si deſpexi
prætereuntem eò quod non haberet indumentũ: & abſq̃
operimento pauperem? Si non benedixerunt mihi latera
eius: & de uelleribus ouiũ mearum calefactus eſt? Quãto
putamus uir iſte odore terrã reſperſerat in his operibus?
Singula opera ſingula erant aromata. His propriã reple-
uerat cõſciẽtiam: ut fœtorem putridæ carnis internæ ſua-
uitatis exaltatiõe ſibi tẽparet. Ioſeph poſtquã uniuerſam
ægyptum poſt ſe fecit currere in odore unguẽtorum ſuo
rum: etiam ſuis uenditoribus eandem demum fragrantiã
propinauit. Equidem increpatoria uerba uultu profere- Geñ.45
bat irato: ſed erumpebant lacrhymæ de pinguedine cor-
dis, non iræ indices: ſed gratiæ proditrices. Samuel luge-
bat Saul qui ſe quærebat occidere: & ad ignem charitatis
incaleſcente pectore liquefactus intus pietatis adeps, fo-
ras emanabat per oculos. Ob bonum deniq̃ quem circũ-
quaq̃ diffuderat ſuæ opinionis odorem: refert de eo ſcri-
ptura: quia cognouerunt oẽs à Dan uſq̃ Berſabee ꝙ fide 1.Reg.3.
lis Samuel propheta eſſet domini. C Quid de Moyſe di
cam: quãto adipe & pinguedine & ipſe repleuerat uiſcera
ſua? Nec domus illa exaſperans in qua pro tempore uerſa
batur potuit unquam in omni murmure & furore ſuo un-
ctionem ſpiritus qua ſemel imbutus fuerat exterminare:
quominus inter aſſiduas lites & quotidiana iurgia ipſe
in ſua manſuetudine perduraret. Merito teſtatus eſt ſpũſ,
ſanctus de eo ꝙ eſſet mitiſſimus oĩm hoĩm qui morabanť Num.12
ſuper terram. Siquidem cum his qui oderant pacem erat ps.119.
pacificus: intantũ ut populo ingrato & rebelli nõ modo
nõ iraſceretur: ſed & iraſcentem deũ ſuo interuentu leni-
ret ſicut ſcriptũ eſt. Dixit ut diſperderet eos ſi non Moyſes Pſal.105
electus eius ſtetiſſet in confractione in conſpectu eius: ut
auerteret iram eius: ne' diſperderet eos. Deniq̃, ſi dimit- Exo.32.
tis, ait, dimitte: ſinautem, dele me de libro tuo quem ſcri
pſiſti. O uere hominem unctũ unctione miſericordiæ. Lo
quitur planè parentis affectu: quam nulla poſſit delectare
felicitas exortib⁹ quos parturiuit. Verbi gratia. Si diues
quiſpiam mulieri pauperculæ dicat. Ingredere tu ad pran
dium meum: ſed quem geſtas infantulum relinque foris,
quoniã plorat & moleſtus eſt nobis: nũquid faciet? Nõ-
ne magis eliget ſeſumare, quàm expoſito pignore charo,
ſola prãdere cũ diuite? Itanec Moyſi ſedet ſolum ſe intro
duci in gaudiũ dñi ſui: foris. ſ. remanẽte ppl'o: cui licet in-
quieto & ingrato uice pariter & affectiõe matris inhæret
dolet uiſcera: ſed tolerabiliorẽ ſibi iudicat tortionẽquàm
euulſionẽ. D Quid Dauid manſuetius, qui illius mortẽ
lugebat: q ſuã ſemp ſitierat? Quid benigni⁹ quàm ut eius 2.Reg.1.
moleſte ferret deceſſum, cui ſuccedebat in regnũ? Sed & 2.Re.19.
de morte paricide filij quàm difficile conſolationẽ admi-
ſit? Magnã profecto optimæ unctiõis copiam præferebat
talis affectio: ideò & ſecurus orabat dicens. Memento do Pſal.131.
mine Dauid, & oĩs mãſuetudinis eius. Ergo hi oẽs habue
rũt unguẽta optima qbus hodieq̃ ꝓ uniuerſas eccl'ias ſua
uiſſime redolent. Nec ſolũ ipſi: ſed & quicũq̃ ſe in hac ui-
ta ita beneuolos & beneficos præbuerũt: ita inter homi-
nes humane uiuere ſtuduerũt, quatenus omnẽ quam uiſi
ſunt habuiſſe gratiam non ſibi tenerent, ſed in commune
deducerent: æſtimantes ſe amicis pariter & inimicis: ſapiẽ
tibus. & inſipientibus debitores: cumq̃ fuiſſent utiles oĩ
bus: humiles in omnibus, & præ omnibus extiterunt dile
cti deo & hominibus: quorum fragrantia in benedictione
eſt: quotquot inquam tales præceſſerunt fragrarunt ſuis
tẽporibus: fragrãt & hodie unguẽtis optimis. Tu quoq̃
ſi donũ qđ deſuper accepiſti: nobiscontubernalibus tuis
libẽter impartiaris: ſi te exhibeas ubiq̃ inter nos officio
ſum: ſi affectuoſum: ſi gratũ: ſi tractabilẽ: ſi humilẽ teſtimo
nium habebis ab oĩbus & fragres & ipſe unguentis opti
mis. Oĩs ĩ uobis q fraternas ifirmitates tã corporũ quàm
aĩorum non ſolũ patiẽter ſupportat: ſed inſup ſi licet & ſi
ualet iuuat obſequijs: cõfortat alloquijs: cõſilijs informat
ſi hoc nõ poteſt propter diſciplinã: ſolicitis ſaltẽ oratioui
bus ſolatiari nõ ceſſat infirmo: oĩs, inquã, qui talia opera
tur in uobis: bonum oĩno ſpargit odorem inter fratres: &
odorem de unguentis optimis. Balſamum in ore, huiuſce
modi frater in congregatione, monſtrať digito: & dicunt
de eo omnes. Hic eſt fratrum amator, & populi iſrael: hic 2.Ma.15

est qui multum orat pro populo & uniuersa sancta ciuitate. B Sed recurramus ad euangeliū atq; aliqd qđ fortè
Mar.16. spectet & ad hæc unguenta reqramus. Maria magdalene & Maria iacobi & Salome emerūt aromata ut uenientes ungerēt Iesum. Quænā ista unguēta tā preciosa ut Christi corpori parētur & cōparentur: tā copiosa ut toti sufficiāt. Neutrū quippe duorū præcedentiū aut emptum aut factum specialiter ad opus dñi: aut toto in corpore legit fuisse diffusum: sed de subito introducit mulier: uno quidem in loco oscula pedes & unguento ungens: in altero
Mat.26 uerò uel ipsa uel altera habens alabastrum unguenti, & il
Mar.14. lud mittēs in caput. Cæterū nunc emerunt, ait, aromata: ut uenientes ungerent Iesum. Emunt non unguenta sed aromata: & unctio in obsequium dñi non facta assumitur: sed noua conficitur: nec ad ungendā tm̄ aliquā corporis partē. Verbi gratia, pedes ut caput. Sed sicut scriptū est: ut uenientes ungerent Iesum: quod est toti⁹ cōplexio, nō patris distinctio. Tu quoq; si te induas uiscera misericordiæ, liberalē benignūq; exhibeas: nō tantū parentib⁹ siue cognatis tuis: aut quos tibi uel bñfactores tenes, uel bene facturos speras: nā & ethnici hoc faciunt: sed (iuxta Pauli consiliū) studeas operari bonū ad oēs: ita ut propter deū nec inimico officiū humanitatis corporale seu spirituale negandū subtrahēdumq; existimes: cōstat te quoq; abundare unguentis optimis: nec caput aut pedes dñi tm̄: sed passim quātū in te est ungere suscepisse totū corp⁹, quod est ecclesia. Et fortè prouide ob hoc dñs Iesus paratam sibi confessionē expendi noluit in suo corpore mortuo: ut seruaret uiuo. Viuit enim ecclesia quæ manducat panē uiuum qui de cælo descēdit. Ipsa est charius corp⁹ Christi: qđ ne mortem gustaret: morti illud alterū traditum fuisse nullus christianus ignorat. Ipsam ungi: ipsum foueri desiderat: ipsius infirma mēbra cupit fomētis accuratioribus releuari. Ipsi ergo pciosa unguēta retinuit, cū anticipās horam & accelerans gloriam, mulierum deuotionem nō eluſit sed instruxit. Renuit ungi, sed parcens non spernēs. Non recusans obsequium, sed reseruās proficuum. Proficuum dico, nō huius materialis atq; corporalis unguenti: sed planè spiritualis: quod in isto designatū est. In isto ergo pepercit magister pietatis unguentis optimis pietatis: quæ membris suis indigentibus tā corporaliter quàm spiritualiter omo cuper exhiberi. Deniq; paulo ante cū in caput ei⁹ aut etiā in pedes funderet unguentū: ipsumq; satis pciosum: numquid phibuit? imo & obstitit prohibē tibus. Nam & Simoni indignanti q se tangi à peccatrice permitteret: longam texuit reprehensionis parabolam: & alijs perditionis unguentum causantibus respondit, dicens. Quid molesti estis huic mulieri?
Mat.26 Nonnunquam ego (ut modicum faciam excessum) cum sederem mihi ad pedes Iesu mœrens: & offerens sacrificiū spūs contribulati in recordatione peccatorum meorū: aut certè ad caput si qñ uel raro starem & exultarē in recordatiōe bñficiorum
Ibidem. eius: audiui dicētes. Vt quid pditio hæc? Causantes uidelicet q̄ soli uiuerē mihi. qui (ut putabāt) multis prodesse possem. Et dicebāt. Potuit cm̄ uenūdari multo & dari paup⁹. Sed nō bonū mercatū mihi est etiā si uniuersum mūdū lucrer: meipsum pdere & detrimētū mei facere. Vnde intelligēs uerba hæc inter illa esse quas scriptura loquit muscas morituras quæ pdūt suauitatē unguenti: recorda
Esaiæ.3. tus sum diuinæ illius sententiæ. Populi mei qui te beatificāt in errorem inducunt. Verū audiāt excusantē dñm.
Mat.26 & respōdentē pro me: q me quasi de ocio incusant. Quid, inquit, molesti estis huic mulieri? quod est: uos uidetis in facie: & ideò fm facies iudicatis. Non est uir (ut putatis) qui possit mittere manū ad fortia: sed mulier. Quid tentatis ei imponere iugū, ad quod ego eum minus sufficientē intueor? Bonū op⁹ operatur in me. Stet in bono quādiu nō conualescit in melius. Si qñ de muliere in uirū, & uirū perfectum profecerit: poterit & ī opus pfectionis assumi. Fratres reuereamur episcopos: sed uereamur labores eorum. Si labores pensam⁹, nō affectamus honores. Agnoscamus impares uires nostras: nec delectet molles & fœmineos humeros uirorum, supponere sarcinis: nec obseruemus eos, sed honoremus. Inhumane nempe eorum redarguis opera: quorū onera refugis. Temerarie obiurgatuirum de prælio reuertentem: mulier nens in domo. Dico enim. Si is qui de claustro est: cum qui uersatur in populo interdum minus districte: minúsue circūspecte sese agere deprehenderit (uerbi gratia, in uerbo, in cibo, in somno, in risu, in ira, in iudicio) non ad iudicandum cōfestim psiliat: sed meminerit scriptum. Melior est iniquitas uiri, Ecc. 42.
quàm bñfaciens mulier. Nam tu quidē in tui custodia uigilans benefacis, sed q iuuat multos: & melius facit & utilius. Qđ si implere nō sufficit absq; aliqua iniquitate, id est absq; quadā inæqualitate uitæ & cōuersatiōis suæ: memēto qa charitas operit multitudinē peccatorū. Hæc di- Iacob.4.
cta sint contra geminā tentationē: qua sæpe uiri religiosi episcoporū uel ambire gloriā: uel excessus temere iudicare diabolicis instigationibus incitantur. C Sed redeamus ad unguēta sponsæ. Vidésne quàm sit præferendum cæteris istud pietatis unguentum: de quo solo permissum non est perditionē fieri? Intantū perditio de ipso non fit: ut nec aquæ frigidæ munus irremuneratū sinatur. Bonū tamen contritionis unguentū qđ de recordatione peccatorum conficitur: mittitur q; in pedes domini: qa cor con- Psal. 50.
tritū & humiliatū deus nō despiciet. Cæterū longe melio esse arbitror id quod dicit deuotiōis factū de recordatione beneficiorū dei: quippe quod & capiti idoneū reputatur: ita ut perhibeat deipsodeus. Sacrificium laudis honorificabit me. Porrò utrūq; uincit unctio pietatis: quæ de respectu miserorum fit: & per uniuersum Christi corpus diffunditur. Corpus dico non illud crucifixum: sed quod illius acquisitum est passione. Optimū reuera unguentū in cuius cōparatione cætera nec respicere se ostendit qui ait. Misericordiam uolo & nō sacrificium. Hanc ergo po- Mat.9.
tissimū inter cæteras uirtutes redolere puto ubera sponsæ: quæ sponsi per oia gestit cōgruere uoluntati. An non odore miæ Thabita etiā in morte fragrabat? & ideò cito de morte cōualuit: qa prævaluit odor uitæ. D Sed audite uerbum abbreuiatū super præsenti capitulo. Quisquis & inebriat uerbis & fragrat bñficijs sibi dictū putet: qa Canti.1.
meliora sunt ubera tua uino: fragrātia unguētis optimis. Ad hæc quis idoneus? Quis nostrū unum saltem horum integre perfecteq; possideat: ut nō uidelicet interdum & in dicēdo sterilior: & in operādo tepidior sit? Sed est quæ merito & nō dubie hoc pconio glorietur: ecclesia utiq; cui nūquā de uniuersitate sua deest, & unde inebriet: & unde 1.Co.12.
fragret. Qđ cm̄ sibi deest in uno: habet in altero: fm mensurā donationis Christi: ac moderationē spūs diuidentis singulis, put uult. Fragrat ecclesia in his qui sibi faciunt amicos de māmona iniqtatis: inebriat in ministris uerbi: qui uino lætitiæ spūalis infundunt terrā & inebriāt eā & fructū referūt in patientia. Ipsa audacter securecq; sese nominat sponsam: tanquā quæ uerè habet ubera meliora uino: & fragrantia unguētis optimis. Quod & si nemo nostrū sibi arrogare præsumat: ut aīam suam qs audeat sponsam dñi appellare: qm̄ tamē de ecclesia sumus: quæ merito hoc noīe & re nois gloriat: nō immerito gloriæ hui⁹ participiū usurpam⁹. Qđ cm̄ simul oēs plenè integreq; possidemus: hoc singuli sine cōtradictione participamus. Gratias tibi dñe Iesu, q nos charissimæ ecclesiæ tuæ aggregare dignatus es: nō solum ut fideles essemus: sed ut etiam tibi uice spōsæ in amplexus iocundos, castos, æternosq; copularemur: reuelata & ipsi facie speculantes gloriam tuā: quæ tibi communis pariter est cum patre & spiritusancto in secula seculorum. Amen.

De gloria & laude deo semp attribuenda, p omnibus bonis eius nobis impensis. Sermo. XIII. B

RIgo fontiū & fluminū oīm mare est uirtutum & scientiarū dominus Iesus christus. Quis enim dominus uirtutum nisi ipse est rex gloriæ? Sed & iuxta Annæ canticum idēipse deus scientiarū. Reg.2.
dominus

dñs est. Continentia carnis, cordis industria uoluntatis rectitudo, ex illo fonte manant. Non solum autem: sed & si quis callet ingenio: si quis nitet eloquio: si quis moribus placet, id est. Inde scientia: inde sapientia sermo. Thesauri siquidem sapientiæ & scientiæ ibi oēs absconditi sunt. Quid? Casta cōsilia, iusta iudicia, sancta desideria: nónne riuuli fontis illius sunt? Quòd si copiæ aquarū secretis subterraneisq́ Coll. 2. recursibus incessanter æquora repetunt: ut inde rursus ad usus ususq́ nostros iugi & infatigabili erumpant obsequio: cur non etiam spirituales riui ut arua mentium rigare non desinant, proprio fonti sine fraude & sine intermissione reddantur? Ad locum unde exeunt reuertantur flumina gratiarum ut iterum fluant. Remittatur ad suum principiū cæleste profluuium quo uberius terræ refundat. 1. Thessa. 5. Qualiter inquis? qualiter dicit apl's. In omnibus gratias agētes. Quicqd sapientiæ, quicqd te uirtutis habere confidis: dei uirtuti & dei sapientiæ reputa Christo. Et qs tā Luc. 8. insanus, ais, ut aliunde præsumat? Nemo planè adeò ut & pharisæus gratias agat: cuius tamen iustitiæ non est laus à deo. Nec enim illa gratiarum actio (si bene recolis euangeliū) gratiorē eū facit. Quare? Quia quicquid in ore deuotum sonuerit: cordis nō sufficit excusare tumorē apud Psal. 137 eum qui alta à longe cognoscit. Deus ô pharisæe nō irri- 1. Cor. 4 detur. Putas tu habes aliquid quod non accepisti? Nihil, inquit, & ideò gratias refero largitori. Si omnino nihil: ergo nec meritum præcessit in te illum: ut illa de quibus gloriaris acciperes? Quod si & fatearis, primo quidē frustra inflaris aduersus publicanum: qui ideò nō habet qđ tu: quia non accepit ut tu. Deinde uide etiam ne non intergressua dona resignes deo: & tibi inflectens aliquid de gloria & honore ipsius fraudis merito arguaris: & fraudis in deum. Si enim de his quæ iactas ex te tibi quippiam fortè arrogares: falli te magis quàm uelle fraudare crederem & errorem corrigerem. Nunc uerò quia gratias agendo, p̄bas te tibi nihil tribuere: sed dei esse dona tua merita prudenter agnoscere: certé cæteros aspernendo prodis te, q́ in corde & corde locutus sis: altero commodans linguam mendacio: altero ueritatis usurpans gloriam. Non enim iudicares publicanum contēnendū præ te, si non præillo te honorandum censeres? D Sed quid respondes apl'o præscribenti & dicenti: soli deo honor & gloria? Quid ā- 1. Thim. 1 gelo distinguenti & docēti quid sibi retinere placeat deo & quid partiri dignetur hominibus? Nā gloria, inquit, Lucæ. 1. in excelsis deo: & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis. Cernis ne pharisæum agentem gratias: labijs quidē honorare deum: cordis autem sententia, se? Sic usu quodi magis quàm sensu uel affectu p̄sonare in ore multorum gratiarum actionem aduertere est: intantum ut homines quoq́ sceleratissimi ad quæq́ flagitia & facinora sua soleāt gratias deo agere q́ bene prospereq́ (ut quidem ipsi sapiunt) cesserit sibi in adimpletione peruersarum uoluntatum suarum. Audi (uerbi gratia) furem cum impiæ machinationis male cupitum manipulum reportarit exultātem clam & dicentem. Deo gratias: non inanes uigilias feci nocturnum laborem meum non perdidi. Similiter qui hominem interfecit: nónne gloriatur & refert gratias q́ prævaluit aduersus æmulū: aut de hoste se uindicauit? Et nihilomin⁹ adulter tripudians gestit in dei laudes q́ diu optato concubitu tandē potitus sit. Non ergo omnis gratiarum actio accepta est deo: nisi quæ de cordis pudica & mera simplicitate procedit. Pudica sane dixerim propter eos qui & de malis actibus suis gloriātes deo gratias age- p̄ue. 2. re solent: quasi deus more ipsorum lætetur cum male fecerint, & exultet in rebus pessimis. Audiet qui huiusmodi Psal. 49 est. Existimasti inique q́ ero tui similis: arguam te & statuam cōtra faciem tuam. Mera uerò adiunxi propter hypocritas qui deum quidem de bonis suis sed uerbotenus glorificantes: corde retinent quod ore præbuerāt: & quoniam dolese agunt in conspectu eius: inuenitur iniquitas eorum ad odiū. Illi impie mala sua deo: isti dei bona fraudulēter intorquēt sibi. Et quidē primū illud tam stultum tamq́ seculare ac quodammodo etiam bestiale est: ut necesse nō habeā de ipso monere uos. Cæterum sequēs religiosis maxime & spiritualib⁹ uiris insidiari solet. C Magna & rara uirtus profectò est: ut magna licet operantem magnum te nescias, & manifestam omnibus tuā te solum latere sanctitatē. Mirabilem te apparere & cōtemptibilē reputare, hoc ego ipsis uirtutibus mirabilius iudico. Fidelis reuera famulus es si de multa gloria domini tui, etsi non exeunte ex'te: tamen transeunte per te nil tuis manibus adhærere cōtingat. Tūc iuxta p̄phetā proficis auari- Esai. 33. tiam ex calūnia: & excutis manus tuas ab omni munere. Tunc iuxta mandatū dñi: lux tua lucet coram hoibus: ad Matt. 5. glorificandū nō te: sed patrē qui in cælis est. Sed & imitator Pauli fideliūq́ prædicatorū nō prædicantium semetipsos: æque nec tu quæ tua sunt quæris: sed quæ Iesu christi Phili. 2. sti. Q̄obrē audies & tu. Euge serue bone & fidelis: quia Mat. 25. sup pauca fuisti fidelis: supra multa te constituā. Ioseph cū domū & oia bona ægyptij dñi sui sibi credita sciret: domi nam non ignorauit exceptam, & ob hoc non acqeuit contingere. Non est, inquit, ex omnibus bonis domini mei Genē. 39. quod nō in mea potestate sit, uel non tradiderit mihi præter te quæ uxor eius es. Mulierē nouerat gloriā esse uiri: 1. Cor. 7. & iniquū sibi iudicauit uice contraria inglorium facere eū q̄ se fecerat gloriosum. Aduertit homo dei sapientia prudens uirum uxorē fortiter tanquā propriā zelare gloriā, sibiq́ ipsi retinuisse seruandā, nō alij credidisse: & manum ad non cōcessum extendere nō p̄sumpsit. Quid ergo homo zelat gloriam suam: & deū audet uelle fraudare de sua quasi nō zelantē? D Sed audi qd dicat: Gloriā, inquit, Esa. 42. meā alteri nō dabo. Quid ergo dabis nobis dñe: quid dabis nobis? Pacē, inquit, do uobis: pacem relinquo uobis. Ioan. 14. Sufficit mihi. Gratanter suscipio quod relinquis: & relin quo quod retines. Sic placet: sic mea interesse nō dubito. Abiuro gloriam prorsus: ne fortè si usurpauero non concessum, perdam merito & oblatum. Pacē uolo, pacem desidero, & nihil amplius. Cui non sufficit pax: nō sufficis tu. Tu es em̄ pax n̄ra q̄ fecisti utraq́ unum. Hoc mihi necessa- Ephe. 2. rium: hoc satis est: reconciliari tibi: reconciliari mihi. Nam ex quo posuisti me cōtrarium tibi factus sum etiā mihimet- Iob. 7. ipsi grauis. Cautus sum nec ingratus fore beneficio datæ pacis: nec sacrilegus inuasor gloriæ tuæ. Tibi domine tibi gloria tua maneat illibata: mecū bene agitur si pacem habuero. Golia prostrato lætatus est populus pace recepta: sed Dauid singl'arie extitit gloriosus. Iosue, Iephthe, Gedeon, Sanson, Iudith quoq́ quāquam fœmina: gloriose in diebus suis triumpharunt de hostibus: sed pace cum gaudio fruētib⁹ cæteris: nemo eis communicauit in gloria. Iudas machabæus multis & ipse inclytus uictorijs: cū frequenter exultanti populo pacē fortiter pugnando tri- buisset: numquid gloriam quādoq́ est partitus alicui? De- 1. Ma. 4. nicq́ & facta est, inquit, nō gloria: sed lætitia magna in populo. Quid minus ab his omnibus conditor omnium fecit, quominus & ipse debeat gloriari singulariter? Solus cuncta creauit: solus de hoste triumphauit: solus captiuos liberauit: & socium habebit in gloria? Et brachium, inqt, Esai. 63. meum auxiliatum est mihi. Item. Torcular calcaui solus: Ibidem. & de gentibus non est uir mecū. B Quid mihi ergo cum uictoria si nec in prælio fuit? Impudētissime mihi arrego uel gloriam absq́ uictoria: uel uictoriam sine pugna. Sed Pal. 71. suscipite montes pacem populo: pacē suscipite uobis: nō gloriam: ipsi soli eam seruantes, qui solus & pugnauit & uicit. Ita quæso ita sit: gloria in excelsis deo & i terra pax Lucæ. 2. hominibus bonæ uoluntatis. At uerò non bonæ sed planè iniquæ uoluntatis est: qui nequaquam pace content⁹: superbo oculo & insatiabili corde inquiet⁹ anhelat & ad gloriam dei: nec pacem proinde retinens, nec gloriam apprehendens. Quis credat parieti si se dicat parturire radium quem suscipit per fenestram? Aut si glorientur nubes q́ imbres genuerint: quia nō irradeat? Mihi liquido constat nec de canalibus oriri riuos aquarum: nec de labijs uel dentibus uerba prudentiæ: etsi sensus ultra cor-

porem nō attingat. Si qua ſanè in ſctis digna laude uel admiratione intueor: clara luce ueritatis diſcutiens: profectò reperio laudabilem ſiue mirabilē alium apparere: atq; alium eſſe, & laudo deum in ſanctis eius: ſiue ſit Heliſæus: ſiue ille magnus Helias mortuorū utiq; ſuſcitatores: ipſi quidem ſuo non imperio, ſed miniſterio foris exhibēt nobis noua & inſuecta. Deus uerò in ipſis manens ipſe facit opera: inuiſibilis & inacceſſibilis in ſe: in ſuis ſpectabilis
Pſal.71. atq; mirabilis eſt: & ſolus mirabilis qui facit mirabilia ſolus. Nec laus calami, laudabilis eſt pictura ſine ſcriptura: nec gloria linguæ aut labiorum ſermo bonus. C Tem
Eſaiæ.10 pus eſt ut & propheta loquatur. Nūquid gloriabitur, inquit, ſecuris cōtra eum qui ſecat in ea: aut exaltabitur ſerra contra eum à quo trahitur? Quomodo ſi eleuetur uirga contra eleuantem ſe, & exaltetur baculus qui utiq; lignum eſt: ſic contra dominum omnis qui gloriatur: ſi nō in domino glorietur. Si gloriandū eſt, Paulus me docuit un
2.Cor.1. de & in quo. Gloria, inquit, noſtra hæc eſt: teſtimoniū cōſcientiæ noſtræ. Securus glorior, ſi teſte cōſcientia de gloria conditoris nihil mihi uſurpo. Securus planè: qa iam non contra dominū, ſed in domino. Hæc nobis gloriatio non
Ioan.5. ſolum nō phibet: ſed & ſuadetur cū dicitur: Gloriā ab inuicem quæritis: & gloriam quæ à ſolo deo eſt non uultis? Reuera gloriari in ſolo deo: nō niſi à ſolo deo eſt. Nec me diocris iſta gloria: quippe tā uera, quàm de ueritate & in ueritate: tam rara, ut uix uel paucitas perfectorū perfecte
Pſal.61. glorietur in ea. Eant ergo uani filij hoim, mendaces filij hominū: eāt & decipiāt ipſi de uanitate in idipſum. Nam ſapiens gloriator probabit opus ſuū: atq; ad lumen ueritatis diligenter examinabit: & ſic habebit in ſemetipſo gloriā: & nō in ore alteri9. Stultus ſum ſi ciſtellæ labiorū tuorū gloriā meā credidero: & cœpero mēdicare eā abs te, cū
habere uoluero. Nónne nempe in tuo arbitrio eſt probare me uel improbare prout uolueris? Sed ſi retineo penes me: ipſe fidelius ſeruo mihi. Imo nec mihi eam credo: ipſi
2.Thi.1. potius repono ſeruandam, qui potēs eſt depoſitum meū ſeruare in illum diem: cautus in cuſtodiendo: fidelis in reſtituendo. Secura tunc erit unicuiq; laus à deo: his duntaxat qui humanas laudes cōtempſerint. Nam gloria in cō
Pſal.52. fuſione eorū q terrena ſapiūt: dicēte etiā Dauid. Qui hominib9 placēt cōfuſi ſunt: qm̄ de9 ſpreuit eos. A Fratres ſi hæc ſcitis: nemo ueſtrū uelit laudari in uita iſta: qa qcqd hic fauoris captas qđ ad deū nō retuleris: ipſi furaris. Tibi em̄ unde gloria putide puluis: tibi unde? De uitæ ſanctitate? Sed ſpūs eſt qui ſanctificat: ſpūs dico, non tu9, ſed dei. Et ſi prodigijs aut ſignis effulgeas: in manu tua fiunt: ſed uirtute dei. An blanditur popularis fauor: q uerbum bonū & bene fortè deprōpſeris? Sed Chriſt9 donauit os & ſapiētiam. Nā: lingua tua quid niſi calamus ſcribe? Et hoc ipſum mutuo accepiſti. Talentū creditū eſt, repetendū cū uſura. Si inuētus fueris ad opus impiger: ad fructū referēdū fidelis: pro labore tuo mercedē accipies. Si quominus tolletur à te talētū: & nihilominus exigetur lucrū: & uocaberis ſeruus nequā & piger. Omnis igit de bonis multiformis gratiæ apparentis in uobis referat ad ipſum laus: laudabiliū ſi quidē uniuerſorū auctorē & largitorē. Idq; non ficte: quemadmodum ab hypocritis: nec ſola cōſuetudine ſicut à ſecularibus: ſed ne quadam neceſſitate: ut iumenta ferendis oneribus applicantur: ſed ſicut decet ſanctos: ſyncerítate fida: deuotione ſolícita: hilaritate grata ſed nō diſſoluta. Immolantes itaq; hoſtiā laudis, & reddentes uota noſtra de die in diem, curremus omni uigilātia iungere ſenſum uſui: affectum ſenſui: exultationem affectui grauitatē exultationi: humilitatē grauitati: libertatē humilitati: quo interdum liberis purgatæ mentis paſſib9 procedamus: & excedamus per inuſitatas quaſdam affectiones ſpirituales lætitias in iubileis amœnitatib9: in lumine dei: in ſuauitate: in ſpiritu ſancto: probantes nos cōprehēſos in his quos propheta intuebatur cum diceret. Dñe in lumine uultus tui ambulabūt: & in noīe tuo exultabunt tota die: & in iuſtitia tua exaltabūtur. C At forte aliquis mihi dicat: Bene admones: ſed ſi ea diceres q̄ tuo propoſito cōuenirent. Expectate pauliſper. Non ſum immemor. Nónne in manibus eſt id tractare quod dicit: Oleum effuſum nomen tuum? Hoc opus: hic labor eſt. Et quæ præmiſimus an fuerint neceſſaria uos uideritis. Nūc quod ad me attinet: quia hinc aliena non ſint paucis aduertite. Non recordamini in ſponſæ uberibus extremam commendatam eſſe ſuaueolentiam unguentorum? Quid ergo cōſequentius quàm ut eandem fragrantiā ſpōſa ne ſibi arrogare putet de ſpōſi bñficio recognoſcat? Cui plane ſenſui illa oīa quæ p̄taxauim9 ſubſeruire cognoſcitis. Quòd ubera (inquit) mea ſic redolēt & ſic placet: nec ſtudijs nec meritis aſcribi meis: ſed tuæ ô ſponſe tribuo largitati: de oleo utiq; effuſo noīe tuo. Hoc pro literæ conſequentia. Cæterum explanatio ipſius capituli cuius occaſione ſuper nequiſſimo uitio ingratitudinis præſentē ſermonem tam in longum ptraximus: tempus aliud & aliud exordiū ſermōis deſiderat. Nūc hoc ſolū admonitos uos eſſe ſufficiat: ſi ſponſa utiq; de omni uirtute ſua uel gratia miniме audet ſibi quippiā arrogare: quanto minus adoleſcētulæ fortè quæ nos ſumus? Dicamus proinde & nos ſpōſæ ueſtigia inſectātes: dicamus. Nō nobis dñe non nobis: ſed noī tuo da gloriam. Dicamus nō uerbo & lingua tantum: ſed ope & ueritate: ne fortè (quod nimis uereor) dicatur & de nobis. Qm̄ dilexerunt eum in ore ſuo, & lingua ſua mētiti ſunt ei. Cor aūt eorū nō erat rectū cum eo: nec fideles habiti ſunt in teſtamento eius. Dicamus ergo dicamus: clamātes plus medullis cordis, quàm labijs oris. Saluos fac nos dñe deus noſter: & congrega nos de nationibus: ut confiteamur noī ſancto tuo, nō noſtro: & gloriemur in laude tua: nō noſtra in ſecula ſeculorum. Amen.

De eccleſia fidelium chriſtianorum, & de ſynagoga iudæorum perfidorum Sermo. XIIII.

NOtus in iudæa deus: in iſrael magnum nomen eius. Populus gentium qui ambulabat in tenebris uidit lucem magnam: quæ erat in Iudæa & in Iſrael: uoluitq; accedere & illuminari: ut qui aliq̄n non ppl's nūc ppl's eſſet: lapiſq; unus angularis ambos in ſe parietes uenientes è diuerſo recipet: & eſſet de cætero in pace locus eius: Porrò fiducia dabat inuitantis uox q̄ iā ſonuerat. Lætamini gētes cū plebe eius. Ergo accedere uoluit: ſed uetuit ſynagóga: immundā aſſerens eccleſiā de gētibus: & indignā idololatriæ fecem & ignorātiæ cæcitatē improperās: & dicebat. Tu em̄ quo meritor? Noli me tāgere. Cur inqt? An iudæorū tm̄ deus? Nónne & gentiū? Etſi mihi certè meritum deeſt: ſed non illi miſeratio? Nūqd ſolūmodo iuſt9 eſt? Eſt & miſericors. Domine ueniant mihi miſeratiōes tuæ & uiuā. Et rurſum. Miſericordiæ tuæ multæ dñe: ſm iudiciū tuū uiuifica me: quod nimirū tēperatū miſericordia eſt. Quid faciet iuſt9 & miſericors dñs? Altera gloriāte in lege: & applaudente iuſtitiā ſibi: nec indigēte miſericordia: ſed deſpicīete ipſam q̄ indiget. Altera è regiōe, ppria cognoſcēte delicta: cōfitēte indignitatē: renuente iudiciū: flagitāte miſericordiā: qd inquā faciet iudex: & ille iudex cui & iudicare & miſereri ſic utrūq; familiare eſt: ut neutrū altero familiari9? Quid ſanè poſſit cōuenientius quàm ut pro ſuo quæq; accipiat uoto: iudiciū illa: iſta miſericordiā. Iudæus iudiciū q̄rit & habeat: gētes autē ſup miſericordia honorant deū. Et eſt iudiciū, ut qui cōtēnunt dei miſericordē iuſtitiā: & ſuam uolūt cōſtituere (quæ profectò nō iuſtificat ſed accuſat) eidē ſuæ iuſtitiæ relinquant opprimendi magis quàm iuſtificādi. C Eſt quippe ex lege (quæ neminē unquam duxit ad perfectū) iugum quod nec ipſi nec patres eorum unquā portare potuerūt. Sed ſynagoga fortis eſt non curat onus leue: nec iugū ſuaue. Sana eſt: non eſt ei opus medicus: nec unctio ſpūs. Confidit in lege: liberet eam ſi poteſt. Non aūt data eſt lex quæ poſſit uiuificare: inſuper & occidit. Litera em̄ occidit. Propterea, inquit, dico uobis moriemini in pctis ueſtris. Hoc ergo iudiciū ô ſynagóga quod flagitas. Errori tuo cæca & contentioſa deſereris, donec

Pſal.75. Eſaiæ.9. Pſal.33. 1 Pet.2. Ephe.2. Pſal.75. Roma.3 Pſal.118. Ibidem. 2.Cor.3

donec plenitudo gẽtium (quas ſuperba ſpernis & inuida repellis) introeat: & agnoſcat etiam ipſa, ipſum qui not⁹ eſt in iudæa deus: quodq; eſt in iſrael magnũ nomen eius.
Ioan.19. Hoc qppe in iudiciũ uenit Ieſus in hũc mundũ: ut qui, nõ
ps.93. uideant uideant: & qui uidẽt cæci fiant. Ex parte tñ: qa nõ repellet dñs plebẽ ſuã ex toto: ſeruans ſibi ad ſemẽ apl̃os & multitudinẽ credentiũ: quorũ erat cor unũ & aĩa una. Sed nec repellet in finẽ reliquias ſaluaturus. Iterum enim ſuſcipiet iſrael puerũ ſuũ: & recordabit miæ ſuæ: ut ne ibi quidẽ iudiciũ deſerat comes mĩa: ubi nullũ ipſa reperit locũ. Alioqn ſi pro meritis recepiſſet: iudiciũ profectò ſine miſericordia ei qui nõ facit miſericordiam. Hebet qp pe iudæa oleũ multũ diuinæ notitiæ: idq; in ſe tanquã in uaſe clauſum auara retinet. Peto & nõ miſeret nec cõmodat. Sola dei cultum: ſola notitiam: ſola uult poſſidere magnum nomẽ eius. Nec zelat ſibi: ſed ĩuidet mihi. Ergo tu dñe iudica iudiciũ meũ: & nomen tuũ magnũ magnifice tur adhuc: & oleũ qd̃ multũ eſt multiplicetur magis. Creſcat, ebulliat, effundatur, deriuetur & in gentes: & ſentiat ois coro ſalutare dei. Quo pacto ut uult iudæus ingratus tota in barba Aaron remaneat unctio ſalutaris? Nõ barbæ: ſed capitis eſt. Caput aũt nõ barbæ ſolius: ſed & totiꝰ eſt corporis. Capiat ſanè prima: nõ ſola. Refundat & inferioribus membris, quod accepit ipſa deſuper. Deſcendat deſcendat & in ubera eccleſiæ ſupernus liquor. Auida qp pe nimis hunc ſibi exprimere de barba nõ deſpicit. Per-
Canti.1. fuſaq; rore gratiæ, ut ſe non ingratam probet dicat. Oleũ effuſum nomen tuum. A Sed exuberet quæſo adhuc & perueniat uſq; in oram ueſtimẽti: in me utiq; omnium no uiſſimo atq; indigniſſimo: de ueſtimento tñ. Nam & ego illud mihi de maternis uberibꝰ tãquã paruulꝰ in Chriſto iure, pfectò pietatis eflagito. Q; ſi murmuret homo cui de bonitate oculus nequam eſt: dñe reſponde pro me. De uultu tuo iudiciũ meũ prodeat: & non de ſupercilio iſrael.
Mat.20 Imo reſponde pro te: & dic calumniatori: tibi quippe calũniaꝰ qp tribuas gratis. Dic proinde illi. Volo & huic no uiſſimo dare ſimiliter. Diſplicet phariſæo. Quid muſſitas. Ius meum uolũtas eſt iudicis. Quid iuſtius ad meritũ: qd ad præmium ditius? An nõ licet ei qd̃ uult facere? Mihi quidẽ miſericordia: ſed tibi minime iniuria fit. Tolle qd̃ tuum eſt, & uade. Si decreuit ſaluare & me, quid tu per-
Pſal.62. dis? Exaggera quantũ uis merita: & extolle ſudores: melior eſt miſericordia dñi ſup uitas. Fateor, nõ ſuſtinui põdus diei & æſtus: ſed iugũ ſuaue & onus leue p bñplacito patris familias porto. Opus meum uix unius eſt horæ: & ſi plus: præ amore non ſentio. Iudæus pprias exercitet uires: mihi probare libet q̃ ſit uolũtas dñi bona & benepla cens & perfecta. Ex ea ſanè operis ac temporis dãna mihi reſartio. Ille pacto conuentionis: ego placito uoluntatis inuitor: credo & nõ ad inſipientiam mihi. Nam uita in uoluntate eius. Illa mihi reconciliat patrem: illa hæreditatẽ reſtituit: etiam cumulatori gratia ſymphoniæ & cantus
Lucæ.15 & epularum: ac totius exultãtis familiæ celeberrima gaudia ſuſcitat mihi. Si indignatur frater meus ſegnior: ille q̃
Ibidem. hoc̃dũ comedere mauult cũ amicis ſuis foris: quàm mecũ in paterna domo uitulũ ſaginatũ. Reſpõdebitur illi. Epulari & gaudere oportet: quia hic filius meus mortuus fuerat & reuixit: perierat & inuentus eſt. Adhuc ſynagoga foris epulatur cum amicis dæmonibus: quibꝰ ſatis placet qp hoc̃dũ pcti inſipiens deuorat tranſglutiens & reponẽs, atq; quodãmõ occultans ſibi illud in uentre ſocordiæ & inſipiẽtiæ ſuæ: dũ contemnens dei iuſtitiã: & ſuam uolens cõſtituere: dicit ſenõ habere peccatũ: nec morte egere uituli ſaginati: mũdam ſi quidẽ iuſtãq; ex legis operibus reputãs. At uerò eccleſia ſciſſo uelo occidẽtis literæ in morte uerbi crucifixi: audacter ad eius penetralia, præcunte ſpiritu libertatis irrumpit: agnoſcitur, placet, ſortit̃ æmulæ locum: fit ſponſa: fruitur præreptis amplexibus: & in calore ſpũs Chriſti dñi cui cõfricatur in hærẽs, ſtillante ac fundente undiq; ſui oleũ exultationis præ partícipibus ſuis excipiens ipſum ait, Oleum effuſum nomen tuum.

C Quid mirũ ſi ungit̃ q̃ unctũ amplectit̃? Eccleſia ergo recũbit intus: ſed eccleſia interim pfectorũ. Spes tñ eſt & nobis. Excubemus pro foribus qui minus perfecti ſumꝰ: ſpe gaudentes. Sponſus & ſponſa ſoli interim intus ſint: mutuis ſecretis q; fruãtur amplexibꝰ: nullo ſtrepitu carnalium deſideriorũ: nullo corporeorũ fantaſmatum perturbante tumultu. Turba uerò adoleſcentularum quæ abſq; hmõi inquietudinibus nõdũ eſſe pñt, foris expectet. Expectẽtq; ſecure: ſcientes ad ſe illud ſpectare qd̃ legũt. Ad Pſal.44
ducentur regi uirgines poſt eam: proxime eius afferẽtur tibi. Et ut quequæ ſciat cuiꝰ ſpiritꝰ ſit: uirgines dico illas q̃ ante Chriſto fœderate quàm fœdate mũdi complexibꝰ ipſi firmiter perſeuerant, cui tanto fœlicius quãto matu rius deuouerũt. Proximas uerò q̃ priſtinã ſuam deformitatẽ in qua mũdo huic q̃q; cõformes: mũdi principibꝰ, id eſt ſpiritibus ſpurcis in oĩ carnali cõcupiſcẽtia ſeſe turpiter proſtituerãt: tandẽ aliq̃n erubeſcẽtes & exeuntes in nouĩ hoĩs formã: quãto ſeriꝰ tãto ſynceriꝰ reformare feſtinant. Et hæ & illæ ſanè pficiant, non deficiant neq; fatigẽtur: etſi necdum planè in ſe ſentiunt unde dicant & ipſe. Oleum effuſum nomen tuũ. Nec emãudent adoleſcẽtulæ p ſe facere uerba ſponſo. Tñ ſi magiſtræ ueſtigñs preſſius inhærere ſtudẽt: effuſi olei ſaltẽ odore delectabũtur & incitabunt etiã de odoris pceptione cupere & quærere potiora. A Frequẽter egoipſe quod fateri non uerecũdor maximeq; in initio cõuerſiõis meæ: corde durꝰ & frigidꝰ & quærens quẽ uellet diligere anima mea: nec adhuc eñ diligere poterat: quẽ nondum inuenerat: aut certè minus quàm uellet diligebat: & ob hoc q̃rebat ut magis diligeret, quẽ nequaquã quæreret, niſi iam aliquatenus dilexiſſet. Cum ergo eũ quærerẽ in quo recaleſceret atq; reqeſceret ſpũs meus: utiq; torpẽs & languẽs: nec ulla de parte occurreret q̃ ſuccurreret: p quẽ uidelicet pruina rigens quæ ſenſus ſtringebat inter nos diſſolueretur: & uernalis illa ſuauitas ac ſpũalis amœnitas reuerteretur: tunc magis ac magis languebat & tædebat & dormitabat anima mea præ tædio: triſtis penè & deſperans: & muſſitãs ſecũ illud: A facie frigoris eius q̃s ſuſtinebit: cum ſubito forte ps.147.
ad affatũ uel etiam aſpectum cuiuſpiã ſpiritalis perfectiq; uiri, interdum & ad ſolã defuncti ſeu abſentis memoriam ſtabat ſpũs & fluebant aquæ: & erant mihi lachrymæ illæ Ibidem.
panes die ac nocte. Quidnã iſtud niſi odor exalantis un- Pſal.31.
ctionis: qua erat ille pfuſus? Nõ eñ unctio quæ ad me nimirũ niſi hoĩe mediante non pertingebat. Eapropter etſi gaudebam de munere: confundebar tamen & humiliabar qp ſola ad me tenuis exalatio: & nõ pinguis aſperſio puceniſſet. Odoratu quippe delectatus non tactu: indignũ me proinde cognoſcebam: cui per ſeipſum dulceſceret deus. Et nũc idipſum ſi accidat: auid⁹ qdẽ ſuſcipio munꝰ indultum, gratumq; habeo: ſed dolens doleo per meipſum non meruiſſe: atq; ut dicit̃: de manu in manũ minime accepiſſe cũ obnixe id peterẽ. Pudet nimirum magis ad hoĩs quàm ad dei moueri memoriã. Et tũc cũgemitu clamo. Quando Pſal.41.
uenia & apparebo ante facie dei? Exiſtimo & aliquos ueſtrum idẽ eſſe expertos: & experiri interdũ adhuc. Qua in re qd ſentiẽdũ niſi qp noſtra aut ſupbia cõuincit̃: aut hũlitas cuſtodit̃: aut fraterna charitas nutritur: aut deſideriũ excitaꝰ. Vnꝰ idẽq; cibus & ægrotis eſt medicina & ægrotatiuis dieta: porrò & debiles cõfortat, & delectat ualẽtes. Vnꝰ idẽq; cibꝰ & languorẽ ſanat & ſeruat ſanitatẽ: & corpus nutrit & palato ſapit. C Sed redeamus ad uerba ſpõſæ: & ſic curemꝰ audire q̃ ait, ut ſtudeamus ſape & qd̃ ſapit. Sponſa (ut dixi) eccleſia eſt. Ipſa eſt cui plus dimiſſum eſt: & q̃ plus diligit. Qd̃ æmula improperat ei ad cõuitiũ: hoc ſibi ipſa inflectit ad cõmodũ. Inde mãſuetior ad correptionẽ, inde patiẽtior ad laborẽ: inde ardẽtior ad amorẽ: inde ſagacior ad cautelã: inde humilior pro cõſciẽtia: inde acceptior pro uerecundia: inde ad obediendum paratior: inde ad gratiarum actionẽ deuotior ac ſolicitior. Denſq; illa (ut dictũ eſt) murmurãte & memorãte merita ſua: & labores, & pondus diei & æſtus: eccleſia beneficiũ

Cantí. 1. recolít dícēs. Oleum effuſum nomen tuum. Hoc planè te
Pſal. 121. ſtímonium íſrael ad confitendum nomíní domíní. Non tamen íſrael ſecundum carnem: ſed eíus qui ſecundum ſpírítum eſt. Nam hoc ílle quo pacto dícat. Non q̄ nō habeat oleum: ſed non habet effuſum. Habet ſed recondítum: habet ín codícibus: ſed non ín cordíbus. Foris hæret ín lítera: cōtrectat manibus uas plenum ſed & clauſum: nec aperít ut unguatur. Intus, íntus eſt unctío ſpírít⁹: aperí & ungere: & íam non erís domus exaſperans. Quíd facít oleū ín uaſis: ſí nō ſentías & in membrís? Quíd tíbí prodeſt píū ſaluatoris nomen lectítare ín líbrís: nec habere píetatem ín morībus? Oleum eſt. Effunde & ſenties uírtutem eíus: quæ tríplex eſt. Sed íudæus íſta faſtídít: uos audíte. Volo dícere cur nomen ſponſí oleo comparetur: quod nōdum díxeram. Et tres huíus reí occurrunt cauſæ. At quoníam pluríb⁹ uocabulís appellatur (eo q̄ nullum quo proprie dícatur ínuenítur: íneffabílís quíppe eſt) prius nobís ínuocādus eſt ſpíritusſanct⁹: ut de multís unū qd̄ uult hoc loco íntellígí (qm̄ ſcrípto deſignare nō placuit) per ſe nobís apíre dígneť. Sed hoc quoq; alías. Nā etſí ím̄ prōptu nūc eſſent oía: & neq; uos onerati, nec ego fatígat⁹ eſſem hora tm̄ fínē índícit. Tenete ín quo attentos uos reddídít ut non ſit cras neceſſe repetere. hoc íncūbít: hoc ín manibus eſt: docere ſcílícet cur nomē ſponſí oleo cōparetur: & qd̄ de noíbus. Et qm̄ nō poſſum ego à me dícere quícquā índícta oſo eſt, ut nobís ſpōſus ipe reuelet p ſpm̄ ſuū Ieſus xp̄s dn̄s nr̄, cuí eſt honor & gl'ía ín ſecula ſeculorū. Amē.

Qualíter hoc nomē Ieſus eſt medícína ſalubrís ſi delíbus chriſtíanís ín oib⁹ aduerſis. Sermo. XV.

Sapíē. 1. Esa. 58. BEnígnus eſt ſpūs ſapíētíæ: & nō conſueuít eſſe díffícílís ſe ínuocantíbus: q ſæpe & antequā ín uocetur, dícít. Ecce adſum. Audíte íam qd̄ orātíbus uobís per me índícare dígnať de eo qd̄ herí ad hoc ipſum díſtulím⁹, & orationum ueſtrarum fructum tempeſtíuum percípíte. En oſtendo nomen qd̄ oleo merito comparatur, & quo merito dícam. Multa quídem ſponſí uocabula ſparſa per omnem díuínam paginam legítís: ſed ín duo ea uobís uníuerſa complector. Nullū (ut arbítror) reperíetís: qd̄ non aut píetatís gratíam: aut potentíam maieſtatís ſonet. Spírítus íta dícít etíā per ſibí faPſal. 161. míliarius organū: Duo hæc audíuí, qa poteſtas deí eſt: &
Pſal. 110. tíbí dn̄e mía. Ergo ſm̄ maieſtatē ſanctū & terríbíle nomen
Actu. 4. eíus. Secūdū píetatē, nō eſt nomē alíud ſub cælo datū homínibus ín quo oporteat nos ſaluos fierí. Sed exēplís ma
Hier. 23 gís p̄ſpícuū fiet. Hoc eſt, íquít, nomē qd̄ uocabūt eū dn̄s
Eſaiæ. 7. íuſtus noſter. Nomē potētíæ eſt. Itē. Et uocabíť nomē eí⁹ emanuel. Píetatē ínſínuat. Item ípſe de ſe. Vos uocatís me aít, magíſter & dómine. Prímum gratíæ eſt: ſed m̄ maieſta
Ioan. 13. tís. Non em̄ mín⁹ pium eſt docere anímum ſcientíā, quàm
Eſaiæ. 9. præbere eſcā corporí. Rurſum ꝓpheta. Vocabítur, ínqt, nomen eíus admirabílís, cōſílíarius, deus fortís, pater futurí ſeculí, prínceps pacís. Primū, tertíū, quartū maieſtatem ſonant: relíqua píetatē. Quod horum ergo effundit? Profectò maieſtatís ac potētíæ nomē, ín íd quod eſt píetatís & gratíæ quodāmodo trāſfundítur ipſum̄q; effundítur abūde per Ieſum xp̄m ſoluatorē noſtrū. Nomē (uerbí cauſa) qd̄ de⁹ eſt: nónne ín íd qd̄ eſt nobíſcū deus, hoc eſt ín emanuel líq̄ſcít & deſícít? Sic admirabílís ín íd qd̄ eſt cōſílíarí⁹: ſic de⁹ & fortís ín ea q̄ ſunt pater futurí ſeculí & prínceps pacís. Et dn̄s íuſtus noſter: míſerícors & míſerator domín⁹. Nō díco nouū qd: quōdā quoq; níhíl omín⁹ Abrā ín Abraā: & Sary ín Sarā effuſa ſunt: & íā tūc ſalutí feræ effuſionís celebratū p̄figuratumq; myſterīū recorda
Exo. 20. mur. Vbí íā íllud qd̄ apud antíquos tā terríbíliter quàm
Leu. 20. frequēter íntonare ſolebat: ego dn̄s: ego dn̄s. Mihí dictať
Nu. 35. oſo: cuí⁹ prínčípíū noíe dulcí paterno: ſequētíū obtínen
Eſaí. 27. darū petítíonū p̄bet fiducíā. Seruí noīank amící: & reſurrectío nō tātū díſcípulís: ſed fratríbus nūcíať. Nec mírū ſi
Iohel. 2. cū uenít plenítudo tp̄is facta eſt effuſío noīs: deo q̄ppe qd̄ p Iohelē, pmíſerat adímplēte & effundente de ſpū ſuo ſup oēm carnē: cū tale alíqd & apud hebræos olím contigíſſe legā. Credo uos p̄uolare & ſcíre íā qd dícere uelím. Quale erat ínquā qd̄ ſcíſcítāti Moyſi primo reſpōſum eſt: Ego Exodí. 3. ſum q ſum: & qeſt míſít me ad uos. Neſcio an uel ípe Moyſes capet ſic: ſi nō uídelícet effúnderet. Sed fuſu eſt: & captmu eſt. Nec modo fuſum: ſed & effuſum. Nā infuſum íā erat. Iam cælí habebāt íllud, íā angelís ínnotuerat. Eſt aūt foris míſſum, & qd̄ angelís íta erat ínfuſum ut eſſet & príuatū: effuſum & ín hoíes eſt: íta ut íam tunc merito clamaretur de terra. Oleū effuſum nomē tuū: ſi nō ingratæ plebís exoſa puícacía obſtítíſſet. Aít em̄. Ego ſum de⁹ Abraā Cātíc. 1. & de⁹ Iſaac: & de⁹ Iacob. D Currite gētes ad manū eſt Exodí. 3. ſalus: effuſum eſt nomē quod quícunq; ínuocauerít ſalu⁹ erít. Angelorum deus etíā hominū deū ſe nomínat. Oleū míſít ín Iacob: & cecídít in Iſrael. Dícite fratrib⁹ ueſtrís. Date nobís de oleo ueſtro. Sí nolunt: rogate dn̄m olei ut mittat & nobís. Dícite. Aufer opprobríu noſtrū. Ne quæ ſo inſultet maleuolus dilectæ tuæ: quā à fīnibus terræ euocare placuít tíbí: tanto utíq; dígnantíus: quāto mínus dígnā. Decētne obſecro ut benígní patrís famílías ínítatos ſeruus nequā excludat? Ego ſum ais, deus Abraā, & deus Iſaac, & de⁹ Iacob. Et nō amplí⁹? Effunde, effunde, aperí Matt. 8. manū tuā adhuc: & ímple oē aīal bn̄dictíone. Veníāt abortēte & occídēte: & recūbāt cū Abraā, Iſaac, & Iacob in regno cælorū. Veníāt, ueníāt tribus tribus domíní: teſtí⁹ Pſal. 121. monīū íſrael ad cōfitendū noī dn̄í. Veníāt & recūbāt, epu p̄s. 41. lentur & delectētur in letítía: & unus ubíq; reſonet ín uoce exultatīōís & cōfeſſīonís ſonus epulantís: oleū effuſum nomen tuū. Vnū ſcío: ſí Philippū & Andreā habuerímus oſtíaríos: repulſam oímo nō patímur quícūq; oleum petímus, qcūq; uolumus Ieſum uídere. Incūctanter Philipp⁹ Ioan. 12. dícet Andreæ: Andreas aūt & Philíppus dícēt Ieſu, Ieſus autē qd̄? Profectò qd̄ Ieſus. Níſí granū frumēti cadēs ín Ibídem. terrā mortuū fuerít: ípſum ſolū manet. Sí aūt mortuū fuerít: multū fructū affert. Moríatur ígítur granū: & ſurgat gētīū ſeges. Oportet pati Chriſtū & reſurgere à mortuís & p̄dícarí ín noíe eíus pœnítētíā & remiſſīonē pctōrū: nō ſolū ín íudæā: ſed etíā ín oēs gentes: quatenus ab uno nomíne qd̄ eſt Chriſt⁹ mília mílíū credētīū xp̄íaní dícanť. & dícāt. Oleū effuſum nomē tuū. B Agnoſco em̄ nomē qd̄ ín Eſaía legí. Seruos ſuos: ínquít: uocabít nomíne alío: ín Eſa. 65. quo quí benedíctus eſt ſup terrā benedícet ín dn̄o. Amē. O nomen bn̄dictū. O oleū uſque quaq; effuſum. Quouſq; de cælo ín íudæā. & índe ī omnē terrā excurrít: & de toto orbe clamat eccleſía? Oleū effuſum nomē tuum. Effuſum planè: quod nō ſolum cælos terraq; perfudít: ſed aſperſit & ínferos: adeò ut ín nomíne Ieſu omne genu flectať cæleſtíum terreſtríum & ínfernorū: & oīs lingua cōfiteať & Philíp. dícat. Oleū effuſum nomen tuū. Ecce Chriſt⁹: ecce Ieſus: 2. utrūq; ínfuſum angelís: utrumq; effuſum ín hoíes: & íllos hoíes q cōputruerāt tāquā íumēta ín ſtercore ſuo: hoíes & íumenta ſaluans: quemadmodum multíplícauít mīam ſuā de⁹, quàm carū quàm uíle. Víle ſed ſalubre. Sí uíle nō eſſet: nō míhí effunderet. Sí ſalubre nō eſſet, nō me lucraretur. Partíceps noīs ſum: ſum & hæredítatís. Chriſtian⁹ ſum: frater Chriſtí ſum. Sí ſum qd̄ díco, hæres ſum deí; coRom. 8. hæres aūt Chriſtí. Et qd mírū ſi ſpōſí effuſum eſt nomē: cū Philíp. ípſe quoq; effuſus ſit. Nā ſemetípm exínaníuit formā ſer⁹ 2. uí accípíes. Díníq; aít. Sícut aqua effuſus ſum. Effuſus eſt plenítudo díuínitatís: habítās ſup terrā corpalíter: ut de
ꝑs. 21. íllā plenítudíne oēs quí corp⁹ mortís geſtam⁹ capercm⁹: ac uítalí odore repletí dícerem⁹. Oleū effuſum nomē tuū. En qd̄ nomen effuſum: & qualíter & quatenus. Cur uerò oleū? Nā hoc nondū díxí. C In ſermone ſuperíore dícere cæperā: ſed íteruenít ſubíto alíud qd̄ p̄dícēdū uídebať quāquā ítermíſerím ultra quàm credídí. Qd̄ nō alíud eſſe reor: níſí q ſortís mulíer ſapíētía míſít manū ad collū: & dígítí eíus apprehēderūt fuſum. Nouít em̄ modícam lanā uel línū ín lōgū p̄ducere fīlū: atq; ín telæ extēdere latítu⁹ Prou. 21 dínē: & ſic oēs domeſtícos ſuos ueſtíre duplícíb⁹. Eſt ꝑcul dubío ítер oleū & nomēſpōſí ſílítudo: nec ocioſæ ſpuſſanť alterutrū cōpauít. Ego aūt díco ín tríplící quadā qualítate olei.

lítate olei: qđ lucet, paſcit, & ungit: ſi uos melíus nō habe-
tis. Fouet ígnē, nutrit carnem, lenít dolorē, lux, cíbus, me
dícina. D Víde ídē nūc & de ſpōſi noīe. Lucet p̄dícatū:
paſcit recogitatū: ínuocatū lenít & ungit. Et percurram⁹
ſingula. Vnde putas ín toto orbe tanta & tam ſubíta fidei
lux níſi de prædícato Ieſu? Nónne ín huíus nomínis luce
de⁹ nos uocauít ín admirabíle lumē ſuū: quíb⁹ íllumína-
tís, & ín lumíne íſto uidentíbus lumē, dícat meríto Paul⁹.
Epheſ. 5. Fuíſtis alíq̄n tenebræ: nūc aūt lux ín dño. Hoc deníq; no
mē corā regíbus & gētíbus & filíjs íſrael portare íuſſus eſt
ídē apoſtolus: & portabat nomē tanquā lumē, & íllumína
Roma. 15. bat patríā, & clamabat ubíq;. Nox p̄ceſſit: díes autem ap-
propínquauít: abíjcíamus ergo opa tenebrarū, & índua-
mur arma lucís: ſic ut ín díe honeſte ambulemus. Et mon-
ſtrabat oībus lucernā ſup candelabrū, annuncíans ín oī
loco Ieſum & hunc crucifíxum. Quō lux íſta ínſplenduít
ac perſtrínxít cunctorū íntuentíū oculos: q̄n de ore Petrí
tāquā fulgur egrediens: claudí unius corporales plantas
ſolidauít & baſes: multoſq; ſpūaliter cæcos íllumínauít:
Actu. 3. Nunquíd non ígnem ſparſit, cū aít: In nomíne Ieſu chrí-
Nota. ſtí nazareni ſurge & ambula? A Nec tantū lux eſt nomē
Ieſu, ſed eſt & cibus. An nō toties confortaris: quoties re
cordaris? Quíd æque mentē cogítātis ímpínguat? Quíd
íta exercítatos reparat ſenſus, uírtutes roborat, uegetat
mores bonos atq; honeſtos: caſtas fouet affectiones? Arí-
dus eſt oīs aīæ cíbus: ſi nō oleo íſto ínfunditur. Inſípidus
eſt, ſi non hoc ſale condítur. Sí ſcríbas: non ſapít míhi
níſi legero ibí Ieſum. Sí diſputes aut conferas: non ſapít míhi
níſi ſonuerít ibí Ieſus. Ieſus mel ī ore: ín aure melos: ín cor
de iubílus. Sed eſt & medícina. Triſtatur alíquis noſtrum,
ueníat ín cor Ieſus: & índe ſalíat ín os: & ecce ad exortum
nomínis lumen nubílum omne diſſúgit: redít ſerenū. La-
bítur quís ín crímen, currít ínſuper ad laqueū mortís de-
ſperādo: nónne ſi ínuocet nomē uítæ: cōfeſtím reſpírabít
ad uítā? Cuí aliq̄n ſtetít ante faciē ſalutaris nomínis duří-
tia (ut aſſolet) cordís, ígnauíæ torpor, rancor anímí, lan-
guor accidíæ? Cuí fons fortè ſiccat⁹ lachrymarū ínuoca-
to Ieſu: nō contínuo erupít uberíor: fluxít ſuauíor? Cuí
ín periculís palpítanti & trepidāti: ínuocatū uírtutis no-
mē nō ſtatím fiducíā p̄ſtítit: depulít metū? Cuí q̄ſo ín du-
bíjs æſtuanti & fluctuanti: nō ſubíto ad ínuocatiōnē clarí
noīs ſubíto emícuít certitudo? Cuí ín aduerſis diffidenti:
íam íamq; deficiēti: ſi nomē adiutoríj ſonuít: defuít fortítu-
do? Nímírū morbi & languores aīæ íſti ſunt: íllud medící-
Pſal. 49. na. Deníq; & probare licet. Inuoca me, ínquít, ín die tribu
latiónis: eruam te, & honorificabís me. Níhil íta íræ ímpe
tum cohíbet: ſupbíæ tumorē ſedat: ſanat líuoris uuln⁹: re-
ſtríngit luxuríæ fluxum: extínguít libídínis flāmam: ſitím
temperat auarítíæ, ac totíus índecoris fugat prurígínem.
C Síqdē cū noīo Ieſum: hoīem míhi ꝓpono mítem & hu
mílē corde, benígnum, ſobríum, caſtum, míſericordem: &
omní deníq; honeſtate ac ſanctítate conſpícuū: eundemq;
ípſum deū oīpotentē: q ſuo me & exēplo ſanet, & roboret
adiutorío. Hæc oīa ſimul míhi ſonāt cū ínſonuerít Ieſus.
Sumo ítaq; míhi exēpla de hoīe, & auxílíū à potēte: ílla tā
quā pígmētarías ſpēs: hoc tanquā unde acuā eas: & facío
cōfectiōnē: cuí ſimílē medícorū nemo facere poſſit. Hoc tí
bí electuaríū habes ô aīa mea recōdítū ī uaſculo uocabu-
lí huí⁹ qđ eſt Ieſus: ſalutíferū certe, quod q; nulli unquam
peſtí tuæ ínueníaſ ineffícax. Semp tibí ín ſinu ſit: ſemp ín
Cantic. 8. manu: quo tuí oēs ín Ieſum & ſenſus díríganſ & actus. De
níq; & ínuitaris. Pone me, ínquít, ſignaculū ín corde tuo:
ſignaculū ín brachío tuo. Sed hoc alías. Nūc uerò habes
unde & brachío medearís & cordí. Habes ínquā ín noīe
Ieſu unde act⁹ tuos uel prauos corrígas, uel mín⁹ pfectos
adímpleas: ítēq; unde tuos ſenſus aut ſerues ne corrūpāſ,
aut ſi corrūpanſ ſanes. Habuít & iudæa q̄ſdā Ieſus q̄rū ua
cuís gl'iaſ uocabulís. Illa em̄ nec lucēt, nec paſcūt, nec me-
denſ. D Idcírco ſynagóga ī tenebrís eſt uſq; adhuc, fame
& ínfirmítate laborās. Et nō ſanabíſ nec ſatiabíſ quouſq;
ſciat meū Ieſum dñarí Iacob & fíníū terræ: & cōuertaſ ad
ueſperā: & famē patíaſ ut canes: & círcūeat ciuítatē. Et ílli
qdē p̄míſſí ſunt tanquā bacul⁹ ad mortuū: prophetā præ
uenientes: & ſua ínter p̄tarí noīa nequíuerūt. Vacua quíp
pe erāt. Suppoſitus mortuo bacul⁹ eſt & nō erat uox neq; 4. Reg. 4
ſenſus, q̄n baculus erat. Deſcendít q baculū míſit: & mox
ſaluū fecít ppl'm ſuū à pctīs eorū: pbās ſe eſſe qđ dícebaſ.
Quís eſt híc q etíā pctā dímittít? Nímírū quí dícit. Salus Marc. 2.
ppl'i ego ſum: íā uox íā ſenſus eſt: & patet eū nō ínane por
tare nomē ínſtar príorū. Sentíſ ínfuſa ſalus, & beneficium
nō taceſ. Intus ſenſus: foris uox. Cōpūgor & confiteor: &
cōfeſſío uítā índícat. A mortuo em̄ tanquā q nō eſt perít Eccli. 17.
cōfeſſío. Ecce uíta ecce ſenſus. Suſcítat⁹ pfecte ſum: ítegra
eſt reſurrectío. An alíud mors corpís eſt: níſi cū ſenſu prí-
uatur & uítā? Pctīs q̄ mors aīæ eſt, nec cōpūctiónís míhi
ſenſum, nec cōfeſſiōís relíq̄rat uocē: & erā mortu⁹. Venít
ís q pctā dímittít: & utrūq; reſtítuít: & dícit aīæ meæ: ſal⁹ Pſal. 24.
tua ego ſum. Quíd mírū ſi cēdít morsubí uíta deſcēdít? Iā Roma. 10
cor de credíſ ad iuſtítíā: & ore cōfeſſío fit ad ſalutē. Iā oſcí- 4. Reg. 4
tat puer: & oſcítat ſeptíes, & dícít: Septíes ī díe laudē dixí Pſal. 118.
tíbí dñe. Vídete hūc ſeptenaríū. Sacer nūer⁹ ē: nō uacat.
Sed melí⁹ hoc alíj ſuam⁹ ſmōíc: q̄ famelící & nō faſtídioſi
ad tā bōas epulas accedam⁹: ínuítāte nos ſpōſo eccl'iæ dño
nr̄o Ieſu xp̄o: q eſt ſup oīa deus bn̄dictus ín ſecula. Amen.

De cordis contritione: & de tribus ſpeciebus ueræ confeſſionis. Sermo. XVI B

QVíd ſibí ergo uult ſeptenarius íſte. Neſcío em̄
an íta ſímplex quíſpíam ín nobís ſit quí ocioſas
eſſe has uíces: & numerū hūc putet fortuítum.
Ego necílluc uacare reor q̄ propheta íncūbēs 4. Reg. 4
ſup mortuū: ad menſuram puerílís corporís ſeſe cōtraxít,
os ſuū orí íllíus cōíūxít: oculíſq; oculos & manibus ma-
nus. Spūſſanctus ſic oīa fierí: & ſic ſcríbí fecít: ad erudítío-
nem proculdubío íllorū ſpírituum quos corrupti corpo
rís círcūuenít ínfida ſocietas: ac ſtulta mundí ſapientía de
ſipere docuít. Corp⁹ quíppe quod corrūpítur aggrauat Sapien. 9.
aīam: & deprímít terrena ínhabítatío ſenſum multa cogí-
tantē. Propterea nemo míreſ ac moleſte accípíat ſi ín hís
ſcrutādís tanquam qbuſdā ſpūſſanctí apothecís curíoſus
exíſto: cū ſciam quía ſic uíuíſ: & ín talíbus uíta ſpūs meí. Eſaiæ. 38.
Díco tñ hís q prævolātes ingenío: ín omní ſermone ante
penè flagitāt fínē quàm prícípíū teneāt: debítorē me etíā
tardíorib⁹ eſſe: & maxīe. Sed nec ſtudíū tā eſſe míhí ut ex-
ponā uerba, quàm ut ībuā corda. Et hauríre & ppíare me
oportet: qđ nō fit celeríter pcurrēdo: ſed tractādo dílígē-
ter, & exhortādo frequenter. Quāquā & p̄ter ſpē q̄ſq; meā
díu nos diſcuſſío detínuít ſacrorū. Putauí fateor unū ad
hoc ſermonē ſufficere: ſiluāq; íſtā umbroſam latebroſamq;
allegoríarū ptranſire nos cito: & ad planítíē moralíū ſen-
ſuū ítínere díceí quaſi uníus peruenire. Sed ſecus contígit.
Bíduū qppe iā ín eo expendím⁹: & adhuc reſtat uía. Ictus
oculí emínus ſummítates, ramorū & mōtíū cacumína p-
uolabat: ſed uallíū ſubteríacēs uaſtítas, & denſitas dume-
torū fruſtrabaſ obtut⁹. Nūqd (uerbi gr̄a) Heliſei míracu
lū p̄uídere ualebā: qa nobís uídelícet de gētíū uocatíone
& repulſiōe íudæorū díſſerētíb⁹? íta de ſubíto ī medíū pſí-
líret? Et nūc q̄n qdē íncídím⁹ nō pígeat nos paululū ímo
rarí, cōſequēter ad íd qđ íntermíttím⁹ poſtea reuerſuros.
Síqdē aīarū cíb⁹ níhílomín⁹ eſt íſte. Canib⁹ quoq; ac ue-
natorības plerūq; contíngít à beſtía quam aggreſſí erant
deſiſtere: & ſeq alíā q̄ ínopínātíb⁹ fortè occurrerít. D Nō
paruū fiduciæ robur p̄ſtat míhí: q̄ magn⁹ ílle uír ꝓpheta
potēs ín ope & ſermone de excelſo mōte cælorū deſcēdēs
uíſitare dígnat⁹ eſt me: cū ſim cínís & puluís: míſereri mor
tuo: ínclínare íacentí: cōtrahí & coæquarí puo: cæco par-
tírí lumē oculorū ſuorū: & os mutū oris ꝓprij oſculo ſol-
uere: debíleſq; manus ſuarū roborare contactu. Suauíter
rumíno íſta: & replenſ uíſcera mea, & ínteríora mea ſagi-
nanſ: & oīa oſſa mea germínāt laudē. Hoc ſemel contulít
uníuerſitatí: hoc quotídíe ſingl'í ín nobís actítarí ſentím⁹:
& cordí ſcílícet tríbuí íntellígētíæ lumē: & orí ædificatío-
nís uerbū: & manibus opus iuſtítíæ. Dat ſentíre fideliter:

Eccl'. 4. dat ꝓferre utiliter: dat efficaciter adimplere: & est funiculus triplex qui difficile rūpit: ad extrahendas aīas de carcere diaboli: & trahendas post se ad regna cælestia: si recte
4. Reg. 4 sentias: si digne ꝓloquaris: si uiuēdo cōfirmes. Oculis suis tetigit meos: interioris hoīs frontem claris luminaribus ornās: fide & intellectu. Orī meo iunxit suū: & mortuo signum pacis impressit: qm̄ cū adhuc pctōres essem⁹: recō-
Gen. 2. ciliauit nos deo: iustitiæ mortuos. Os ori applicuit: itera to inspirās i facie meā spiraculū uitæ: sed sanctioris quàm primo. Nā primo qdē in aīam uiuētē creauit me: scūdo in spiritū uiuificantē reformauit me. Manus suas meis supposuit: exēplum p̄bēs bonorū operū formam obediētiæ.
Proue. 31. Aut certè man⁹ suas misit ad fortia: ut doceret man⁹ meas
4. Reg. 4 ad p̄lium: & digitos meos ad bellum. Et oscitauit, inquit, puer septies. Sufficiebat ad gloriā manifestandi miraculi oscitasse semel: sed multiplicitas & insignis numerus mysteriū admonent. Si illud ingens uniuersi humani generis primū quidē exanime corpus attēdas: uides ubiq; eccle-
P sal. 118. siam (ex quo uitā propheta incumbente recepit) quasi septies oscitare: qa septies in die laudē dicere consueuit. Si teip̄m aduertas: in hoc te noueris uita uiuere spiritali, ac mysticū hunc implere numerū: si sensualitatis tuæ quinariū: charitatis binario subiicis: exhibesq; iuxta ap'm membra tua seruire iustitiæ in sanctificationē: q̄ prius exhibuisti seruire iniqtati ad iniqtatē. Aut certè si eundē gnarium ꝓximoꝝ saluti impartiēs ad pficiēdū septenariū duo hæc adiicias: miam scilicet & iudiciū cātare deo. B Habeo & alias septē oscitatiōes: septē uidelicet expimēta: sine qbus uera & certa sal⁹ rediuiui spūs mīme cōstat: quatuor ad sensum cōpūctiōis: tria ad cōfessiōis solū ptinētia. Si uis, si uox, si sensus est: tu quoq; eadē i te recognoscis. Porrò sensum ex integro recupasse te scias, si tuā cōscīam quadruplici sentis cōpūctiōe morderi: pudore gemino, & gemino metu: nā uitā ad pficiendū septenariū triplex cōfessionis spēs attestat: de qb⁹ postea uidebit. Nōme & sctūs Hieremias in suo plāctu obseruat hūc numerū: Et tu igit in tua ꝓ te lamētatiōe formā habēs ꝓphetica: deū cogita factorē tuū: cogita & bīfactorē: cogita patr, ēcogita dn̄m. Ad omnia reus es: plāge per singula. Ad primū & ultimū respōdeat timor tu⁹: ad duo media pudor. Pater sanè nō metuitur cum pater sit. Patris enim est misereri semper & parcere. Et si percutit, uirga nō baculo pcutit: & cū pcus-
Deute. 32 serit sanat. Paterna uox est. Percutiā & ego sanabo. Non est ꝓinde qd à patre formides: q etsi qn̄ feriat ut emendet: nūquā tn̄ ut uindicet. At uerò cogitātē q̄ patrē offenderim: est certè qd pudeat, etsi nō qd terreat. Volūtarie genuit me uerbo ueritatis: nō stimulo carnalis cupiditatis ecxussit, quē admodū genitor carnis meæ. Deinde etiā nō pepercit unigenito ꝓ sic genito. Ita ipse qdē patrē se exhibuit mihi: sed nō ego me illi uicissim filiū. C Quanā frō te attollo iam oculos ad uultū p̄is tā boni: tam malus filius? Pudet indigna gessisse gn̄e meo: pudet tāto patre ui-
p̄s. 68. xisse degenerē. Exitus aquarum deducite oculi mei: operiat confusio faciē meā: uultū meū pudor suffundat: occu-
P sal. 30. petq; caligo. Deficiat in dolore uita mea: & āni mei in gemitibus. Proh pudor quē fructum habui in qbus nūc eru-
Galat. 6. bescor? Si in carne seminaui: de carne non metā nisi corru-
1. Ioan. 2. ptionē. Si in mūdo: & ipse trāsit & cōcupiscētia ei⁹. Quidē Caduca, uana, & ꝓpe nulla: & quorū finis mors est: infelix & insanus p̄ferre nō erubui: æterni patris amori & hono-
Mala. 1. ri. Cōfundor, confundor audire. Si ego pater: ubi est honor me⁹? Sed & si pater nō esset: obrueret me bīficijs. Instaurat aduersum me testes (ut alia innumera taceā) hui⁹ corpis uictū & usum tp̄is hui⁹: & sup oīa sanguinē dilecti filij clamantē de terra. Pudet ingratitudinis. Quanquam ad cōfusionis cumulū: arguar etiā reddidisse mala pro bonis: & odiū pro dilectione. Minime quidē mihi à benefactore: sicut nec à patre timendū. Verus qppe beneficus est
Iacobi. 1. dās affluēter & nō improperās. Nō improperat dona qa dona sunt: & bīficia sua mihi dedit: nō uēdidit. Deniq; sine pœnitētia sunt dona eius. At quāto de illo benignius: tanto de me indignius sentire cogor. D Erubesce & dole nihilominus anima mea: qm̄ etsi illum nō repetere & nō improperare decet: nos tamē omino dedecet ingratos immemores q; extitisse. Heu qd uel nūc tandē retribuam P sal. 115. domino ꝓ oībus q̄ retribuit mihi? Q; si segnior fortè suas partes minus exequitur pudor: timor sanè excitet in adiutorium. Excitetur ut excitet. Sepone parum pia uocabula bīfactoris & patris: atq; ad austeriora cōuertere. Nempe qui legit pariter misericordiarū: & de⁹ totī⁹ cōsolatio-
2. Cor. 1. nis: legit nihilomin⁹ deus ultionū dn̄s. Legit deus iudex P sal 93. iustus & fortis. Legit terribilis in cōsilijs sup filios homi-
P sal. 7. nū. Legit de⁹ zelans. Q; pater est: q bīficus est: tibi est: q P sal. 65. dominus ac creator tibi. Eterū ꝓpter semetipsum fecit oīa, Exod. 20 scriptura teste. Qui ergo qd tuū ē, tibi defendit ac seruat: Esa. 48. putas & ꝓ se aliq̄n nō zelabit: putas sui non regret principatus honorē? Propter hoc irritauit impius deū: quia dixit in corde suo, non requiret. Et quid est in corde suo dicere nō regret: nisi nō metuere qd regrat? Sed regret usq; ad nouissimū quadrāte: regret & retribuet abūdanter faci-
P sal. 30. entibus superbiā. Regret à redēpto seruitiū: honorem & gloriā ab eo quē plasmauit. Esto q dissimulet pater, ignoscat bīficus: sed nō dn̄s & creator. Et q parcit filio nō parcet figmēto: nō parcet seruo nequā. Pensa cui⁹ sit formidinis & horroris tuū atq; oīm contēpsisse factorē: offendisse dn̄m maiestatis. Maiestatis est timeri: dn̄i est timeri, & maxime hui⁹ maiestatis: huiusq; dn̄i. Nā si reū regiæ maiestatis quāuis humanæ, hūanis legib⁹ plecti capite sancitū sit: quis finis contemnētiū diuinā omnipotentiam erit? Tangit montes & fumigāt: & tam tremendam maiestatem audet irritare uilis puluiculus: uno leui flatu mox dispergēdus, & mīme recolligēdus? Ille ille timend⁹ est: qui post quā occiderit corpus: ptātē habet mittere & in gehennā.
C Paueo gehēnā: pauco iudicis ultū: ipsis quoq; tremēdū angelicis ptātib⁹. Contremisco ab ira potentis: à facie furoris eius: à fragore ruētis mundi: à conflagratione elemētorū: à tempestate ualida: à uoce archangeli: & à uerbo aspo. Cōtremisco à dētib⁹ bestiæ infernalis: à uētre inferi: à rugientib⁹ p̄paratis ad escā: horreo uermē rodentem: & ignē torrentē: fumū & uaporē & sulphur & spū procellarū. Horreo tenebras exteriores. Quis dabit capiti meo aquā, Hiere. 9. & oculis meis fontē lachrymarū: ut præueniam fletibus fletū & stridorē dentiū: & manuū pedumq; dura uincula, & pondus catenarū prementium, stringentiū, urentium nec cōsumentiū? Heu me mater mea: ut quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis indignationis & plorationis æternæ? Cur exceptus genibus: cur lactatus uberibus, nat⁹ in cōbustionē, & cib⁹ ignis? Qui sic afficit: sensum ꝓ culdubio recupauit: & in duplici metu isto: item q; pudore illo æque duplici habet oscitationes quatuor. D Tres quæ restant ex uoce confessionis adiiciet: & nequaquam dicetur iam de eo q nō sit uox neq; sensus: si tamen de corde humili simplici fideliq; processerit illa confessio. Omne ergo quod remordet conscientiam cōfitere humiliter, pure, fideliter: & has uices implesti. Sunt q gloriant *proue. 2.* cum male fecerint: & exultāt in rebus pessimis: quos notans propheta: peccata sua, inquit, prædicauerūt sicut So Esa. 3. doma. Verum hos ab hac disputatione tanquā seculares amoueo. Nam quid ad nos de his qui foris sunt? Quāquā & de his qui religiose uestiti, & religionē professi sunt nō-numquam audimus aliquos reminisci & iactare impudentissime mala sua præterita: quæ (uerbi gratia) aliquādo uel fortiter gladiatorio: uel argute literatorio gessere conflictu seu aliud quid secundū mundi quidem uanitatē fauorabile: fm animæ uerò salutem nociuū, pernitiosum, damnosum. Secularis adhuc animi indiciū est hoc, & humilis habitus qui gestatur à talibus, non sanctæ nouitatis est meritum: sed priscæ uetustatis operculū. Nonnulli talia quasi delendo & pœnitendo rememorāt: sed gloriā intentione captātes: cōmissa sua non diluūt: sed seipsos illudūt. Nā deus nō irridet. Veterē hoīem nō exuerūt: sed nouo palliant, nō proditur aut proscitur uetus fermentum illa confessione,

Psal.31. illa confessione sed statuitur: secundum illud. Inueterauerunt ossa mea dum clamarem tota die. A Pudet reminiscí quorumdam tantam proteruiam: ut non pudeat eos cum exultatione lungēda iactitare: q̄ & post susceptū sanctū habitū: callide quempiā supplantauerint: & circunuenerint in negocio fratrem: aut q̄ talionē pro cōuitio uel maledicto id est malum pro malo: aut maledictum pro maledicto audacter reddiderint. Sed est confessio eo periculosius noxia: quo subtilius uana: cum ipsa etiam inhonesta & turpia de nobis detegere nō ueremur: non quia humilesumus, sed ut esse putemur. Appetere aūt de humilitate laudem: humilitatis est nō uirtus, sed subuersio. Verus humilis uilis uult reputarí, nō humilis p̄dicarí. Gaudet cōtēptu sui: hoc solo sanè superbus q̄ laudes contēnit. Quid peruersius: quíduc indignius quàm ut humilitatis custos cōfessio superbiæ militet: & inde uelis uiderí melior unde uideris deteriorí? Mirabile iactantiæ genus, ut non possis putari sanctus: si nō appareas sceleratus. At talis confessio speciem habens humilitatis non uirtutē: non solum ueniā
1.Reg.15. non meretur: sed & prouocat íram. Nunquíd profuit saul q̄ se ad increpationem samuelis peccasse cōfessus est? Cui pabilis proculdubio fuit illa confessio: quæ culpam nō diluit. Quomodo enim humilem contēneret confessionem humilitatis magíster, & cui humilibus dare gratiam certe ingenitum est? Omnino non poterat nō placarí: si quæ in ore sonuit, in corde radíasset humilitas. Ecce cur humilē esse debere cōfessionem dixi. B Oportet autē & esse simplicē. Non intētionem (fortè quía latet homines) excusare delectet, si sit rea: nec leuigare culpā, quæ grauis est: nec alieno adumbrare suasu cū inuitū nemo coegerit. Primū illud non confessio est sed defensio, nec placat sed puocat. Sequens mōstrat ingratitudinē, & ex quo minor reputat culpa eò minuitur, & gloria indultoris. Sed em̄ minus libēter beneficium datur quod minus grate minúsue necessaríe prouenire sentitur. Veniam pinde sibi abiudícat: quí munus largitoris attenuat: qd̄ quídem omnis qui reatum suum uerbis alleuiare conatur facit. Iam à postremo primi hominis dehortetur exemplum: nec culpā siquídem diffitentis: nec tm̄ consequentis ueniam: nō dubium quin obreatus mulieris admixtionē. Genus excusationis est, cū arguerís tu: alium incusare. Porrò excusare te uelle quando corríperís: quàm sit non modo miníme fructuosum sed & pernicíosum: sanctum dauid interroga. Verba nempe malitiæ excusationes in peccatis appellat: ne ī ea declínet cor suū rogans & supplícans. Merito quidē. In animā etenim suā peccat, qui se excusat: repellēs proinde à se indulgētiæ medicinā, & sic uitā sibi proprío ore intercludens. Et quæ nā maior malitia quàm propriā armarí in salutē: & línguæ
Eccli.14. tuæ temetipsum mucrone cōfodere? Deniq̄ q sibi nequā: cui est bonus? D Sit autē & fidelis cōfessio, ut confitearis in spe: de indulgētia penit9 nō diffidēs: ne tuo te ore nō tā iustifices quàm condēnes. Iudas certè pditor dñi: & caín fratrícida cōfessi sunt: & diffisi sunt. Alter. Paccaui, inquit,
Matt.27. tradēs sanguinē iustū. Alter. Maior est iníquitas mea, quā
Gen.4. ut ueniā merear: & uerax: licet nil eis pfuit infidelis cōfessio. Hæ itaq̄ tres cōfessionis obseruātiæ iūctæ quatuor superioríb9 cōpūctionis: septenariū implēt. Iā uerò sic cōpūctus, & sic cōfessus: ac ppria pinde cert9 de uita, cert9 quo q̄ níhilomin9 es (ut arbitror) uacuo nequaquam noīe appellarí Iesum eum q in te talia ualuit & uoluit operarí: nec uacue: subsecutū fuisse baculū quē præmíserat. Nō uenít uacue quía nō uenít uacuus, Nam qūo uacuus in quo habitauit plenitudo? Neq̄ em̄ ei datus est ad mēsuram spūs.
Psal.44. Deniq̄ & uenít in plenitudíne tpis: plenū pinde uenire se índicans. Bene plenū quē unxit pater oleo lætitiæ præ cōsortibus suis. Vnxit & mísit plenū gratiæ & ueritatis. Vnxit ut ungeret. Oēs ab eo uncti sunt: q de plenitudíne eius
Esaiæ.61. meruerunt accipere. Ideò ait. Spūs dñi sup me eo q̄ unxerít me: ad annūciādū māsuetis mísit me, ut mederer cōtrítis corde: ut p̄dicarē captiuis indulgētiā, & claudis aptionem: ut p̄dicarē annū placabilē dño. Veniebat (ut audís) ungere cōtrítides nostras ac leníre dolores. Ideoq̄ uenít unctus, uenít māsuetus & mitis: & multæ míserícordiæ oībus inuocātibus se. Sciebat se ad infirmos descēdere: exhibuitq̄ qualē oportuit. Et quoniā multæ erāt infirmitates: multa quoq̄ puidus medícus medicamina curauit afferre. Attulit spíritū sapiētiæ & intellectus, spíritū consilij & fortitudinis, spíritū sciētiæ & pietatis, & spíritum timoris dñi. B Vides quot phialas plenas odoramentis cælestis medicus p̄parauit ad sanāda uulnera illius miserí qui incídit in latrones? Septē sunt numero: septē fortasse præfatis oscitationibus excitandis accōmodatæ. Spíritus em̄ uitæ erat in phialis. Ex his profectò infudit oleum meis uulneríbus: infudit & uinum: sed minus quàm olei. Sic nēpe cōgruebat infirmitatibus meis: ut míserícordia superexaltaret iudício: quemadmodum uino oleū superferk infusum. Attulit proinde quinq̄ cados olei: uíní non nísi duos. Vínū siquidē timor tm̄ & fortitudo fuere: relíqua quinq̄ oleū propría suauitate designāt. In spíritu deniq̄ fortitudinis tanquam potēs crapulatus à uino descēdit ad inferos, con
Psal.106. triuit portas æreas, & uectes ferreos confregit: alligauit fortē, & uasa captiuitatis eripuit. Descendit níhilominus in spíritu timoris: sed timēdus non timidus. O sapientia quāta arte medēdi in uino & oleo animæ meæ sanitatē restauras: fortiter suauis, & suauiter fortis. Fortis pro me, & suauis mihi. Deniq̄ attíngis à fine usq̄ ad finē fortiter: & dísponis omnia suauiter: propellens ínimicū, & infirmum fouens. Sana me dñe & sanabor: psallam & confitebor noī
Can.1. tuo, & dícam. Oleū effusum nomē tuū. Nō uínū effusum:
Psal.142. nolo em̄ ut intres in iudícíū cum seruo tuo, sed oleū: quía coronas me in míserícordía & miseratiōibus. Oleū planè quod dum supenatat cunctis qbus immíscetk líquoribus: liquído illud designat nomē: quod est super omne nomē. O nomē præsuaue & prædulce. O nomen præclarū, præelectū, & præexcelsum, & supexaltatū in secula. Hoc uere oleū qd̄ exhílarat facié hoīs: qd̄ caput icíunantis impínguat: ut oleū peccatoris nō sentiat. Hoc nomen nouū qd̄
Esa.62. os dñi noīauit: quod & uocatū est ab angelo príusquā in
Lucæ.2. utero concíperek. Hoc nō solū iudæus: sed quícūq̄ inuo-
Iohe.2. cauerit saluus erit: intantum usquequaq̄ effusum, est Hoc pater donauit filio spōso ecclesiæ dño nostro iesu xpo, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

¶ *Sermo decimusseptimus in quo tractatur de luciferi deiectione.* D

DVtamúsne satis pcessum est in sanctuarío dei, dum scrutamur mirabile sacramētum: anad per scrutandum adhuc si quid restat: audemus spíritum ad interíora sequí? Spíritus nēpe iste scrutatur non solum hominum corda & renes: sed etiā pfunda dei: & siue ad nostra siue ad alia: securus sequor cum quocunq̄ ierit. Tantū ut custodiat corda nostra & intelligentias nostras: ne fortè cum non aderit adesse putemus: nostrūq̄ pro ipso sequamur sensum deuiantes. Venít namq̄
Ioan.8. & uadit prout uult: & nemo facile scit unde ueniat aut quo uadat. At istud sine damno fortasse salutis nescire licet. Cæterum quando ueniat uel quādo uadat: id planè periculosíssime ignorak. Cum enim hæ spūssancti circa nos dispensatoriæ quidē uicissitudines uigilātíssime nō obseruank: fit ut nec absentem desideres: nec præsentē glorifices. Nēpe qui idcirco recedit ut auidius requiratur: quonammodo si abesse nescitur requíritur? Et rursum qui dignanter ad hoc redit ut consoletur: qualiter digne p sua maiestate susciptur si nec adesse sentitur? Mens ergo quæ ignorat abscessum patet seductioní: & quæ redítum non obseruat, erit ingrata uisitationi. Petíst quondam alíquid he-
4.Reg.2. liseus à magístro: cum discessum eius imminere præsensit: nec obtínuit sicut scítis: nísi ea quídem conditione si uideret, quando tolleretur à se. In figura contígit hoc illís: scriptum est autem propter nos. A Vigiles esse & solícití circa opus nostræ salutis (quod mira subtilitate ac suauitate diuinæ suæ artis incessanter actitat spíritus in íntimo nostrí) prophetico docemur & monemur exemplo.

Nunquam sanè sine nostra conscientia: magistra unctio quæ docet de oĩbus tollat à nobis si duplicato uolumus munere non fraudari. Nunquã cũ uenerit inueniat impa ratos: sed semp uultus suspẽsos expãsosq; habentes sinus
Lucæ. 12. ad largam dñi benedictionem. Tales denicq; quærit similes hoĩbus expectantibus dñm suũ qñ reuertat à nuptijs: qui utiq; ab illis supnæ mẽsæ copiosis delitijs, uacua nunquã reuertitur manu. Vigilandũ proinde, & uigilandũ omni hora: quia nescimus qua hora spũs uenturus sit, seu iterũ abiturus. It & redit spũs: & qui stat eo tenente: deserente cadat necesse est: sed nõ collidet: quia dñs rursum suppo nit manũ suã. Et has alternare uices non cessat in his qui spũales sunt, uel quos potiꝰ spũales proinde ipse creare in
puer. 24. tendit uisitans diluculo, & subito probans. Deniq; septies cadit iustus & septies resurgit: si tñ cadat in die, ut se cade re uideat: & cecidisse sciat & resurgere cupiat, & requirat
Psal. 29. manum adiuuãtis, & dicat. Domine in uoluntate tua præ stitisti decori meo uirtutẽ. Auertisti faciem tuã à me: & fa ctus sunt cõturbatꝰ. Aliud est dubitare de ueritate (quod patiaris necesse est) cum spiritus minime spirat: & aliud sa pere falsitatẽ, quod facile caues si candẽ tuã ignorantiam nõ ignoras: quatenus dicas & tu. Et si qd ignorauí: igno rantia mea mecum est. C Sancti Iob sententia est. Agno scite. Pessimæ matris ignorantiæ: pessimæ itidẽ filiæ duæ sunt: falsitas & dubietas. Illa miserior, ista miserabilior. Per nitiosior illa, ista molestior. Cũ loquit spũs cedit utraq;: & est non solum ueritas, sed & certa ueritas. Est quippe ue ritatis ille spiritus: cui cõtraria falsitas est Est & sapientiæ: quæ cum sit candor uitæ æternæ: & ubiq; attingat ppter mundi tiam suam: obscurum ambiguí non admittit. Cauẽ da sanè, cum spiritus iste non loquitur, etsi nõ molesta du bietas: certè falsitas execranda. Aliud est enim sub incerto hoc uel illud opinando sentire: aliud temere affirmare qd nescias. Aut ergo loquat semper spiritus: quod nostri qui dẽ minime arbitrij est: aut qñ silere placet hoc ipsum indi cet & loquatur, saltẽ suum silentium, ne ipsum nobis falso præire putãtes: nostrũ pro ipso male securi sequamur er rorem. Et si suspẽderit ambiguo, nõ relinquat mendacio. Est qui dubie profert mendaciũ, nec mẽtitur: & est qui ue ritatẽ quã nescit affirmat, & mẽtitur. Nam & ille nõ quidẽ quod non est esse, sed se quod credit credere dicit, & uerũ dicit: etiã si hoc uerum nõ sit quod credit: & is cũ se certũ unde non est certus dicit, uerum non dicit: etiã si uerũ sit de quo asserit. His præmissis ad cautelam talia inexperto rũ, sequar iã spiritũ sicut cõfido præcuntẽ: eadẽ tñ cautela si potero quã præmisi, & tentabo facere ipse qd doceo: ne
Roma. 2. dicatur & mihi. Tu qui alios doces: teipsum non doces? D Distinguendum sanè inter manifesta & dubia: nec illa scilicet adduci in dubiũ: nec ista temere affirmari. Quod quidem ipsum de magisterio sperandũ est spũs. Nec enim nostra ad illud oĩno industria sufficit. Quis nouit hoĩm: an id quod inter homines iudicatũ à deo: sermo superior (à quo uidelicet si bene memini quartus est iste) patefecit, in supernis quoq; iudiciũ iam factum præcesserit? Quod dico tale est. Putasne lucifer ille q mane oriebat: sed præ propere eleuabat: antequã uerteretur in tenebras generi nostro inuiderit: & ipse olei effusionẽ, ut per seipsum iam tunc indignabundus mussitaret dicens intra se quodãmo do: ut quid perditio hæc? Hoc ego non assero dicere spí ritũ: sednec cõtradicere dico. Nescio eñ. Potuit autem cõ tingere (si tamẽ incredibile nõ putetur) plenũ sapiẽtia & perfectũ decore: hoies præscire potuisse futuros etiam & pfecturos in parẽ gloriã. Sed si præsciuit ĩ dei uerbo absq; dubio uidit: & in liuore suo inuidit: & molitus est habere subiectos: socios dedignatꝰ. Infirmiores sunt (inquit) infe rioresq; natura: nõ decet esse cõciues: nec æquales in glo ria. An fortè prodit impiam hãc eius machinationem illa præsumpta ascensio sessioq; significans magisteriũ? Ascen
Esaiæ. 14. dam, inquit super montem excelsum, & sedebo in lateribꝰ aquilonis: quo altissimi quandam proinde similitudinem obtineret: si quemadmodum ille super cherubin sedẽs gu bernat omnem angelicam creaturam: ita & ipse altus sede ret, regeretq; genus humanum. Absit. Iniquitatem medita tus est in cubili suo: mẽtiatur iniquitas sibi. Nos alium nõ cognoscimus iudicem quàm auctorem. Nõ diabolus, sed dominus iudicabit orbem terræ: ipse deus noster in secu lum & in seculũ seculi: ipse reget nos in secula. Ergo in cæ lo concepit dolorem: & in paradiso peperit iniquitatẽ pro lem malitiæ: matrem mortis & erũnarum: omniumq; pri ma parens superbia. Nam etsi inuidia diaboli mors intra Sap. 2. uit in orbem terrarum: initium tamen omnis peccati sup bia. Verum quid illi profuit? Nihilominus tu in nobis es Hier. 10. domine: & nomen tuum inuocatum est super nos. Et dicit populus acquisitionis: dicit ecclesia redemptorum. Oleũ Cañ. 1. effusum nomẽ tuũ. Cum ejcior ego: tu illud effundis post me & in me: quoniam cum iratus fueris: misericordiæ re cordaberis. C Accepit tamẽ satan regnum super omnes fi lios superbiæ: factus princeps tenebrarum harũ: ut regno humilitatis etiam superbia militet: dum in uno suo princi patu temporali & tali multos humiles excelsos æternosq; reges cõstituit. Iocundũ iudiciũ ut superbus ille humiliũ malleator: eisdẽ ipsis nescientes fabricet coronas perpetuas, impugnando oẽs, & oĩbus succumbẽdo. Siquidẽ ubiq; & semper iudicabit dñs populos: & saluos faciet filios pau perũ: & humiliabit calũniatorẽ. Vbiq; & semper defensa bit suos, propulsabit nocẽtes: & tollet uirgã peccatorum desuper sortẽ iustorũ: ut nõ extẽdant iusti ad iniquitatem manus suas. Eritq; tandẽ cum ex toto arcũ cõteret & con Psal. 45. fringet arma: & secuta comburet igni. Tu tibi miser sedem collocas in aquilone: plaga nebulosa & frigida: & ecce su scitantur de puluere inopes, & de stercore pauperes: ut se deãt cum principibus, & solũ gloriæ teneant: doleasq; im pleri illud. Pauper & inops laudabũt nomen tuũ. Gratias tibi pater orphanorũ & iudex pupillorum: incaluit super nos mons coagulatus, mons pinguis, cæli distillauerunt à facie dei synai, effusum est oleum, dilatatũ est nomẽ qd no bis & cui nos inuidebat iniquus. Dilatatũ (inquam) usq; ad corda & ora paruulorum: & in ore infantium & lacten Psal. 8. tium perficitur laus. Porrò peccator uidebit & irascetur, Psal. 111. & erit sicut ira implacabilis: sic flamma inextinguibilis: quæ iam parata est ei & angelis eius. Zelus dñi exercituũ faciet hoc. Quomodo me amas deꝰ meꝰ, amor meus? quo modo me amas: ubiq; recordans mei, ubiq; zelans salutẽ egeni & pauperis: non solũ aduersum homines superbos: sed etiam aduersus sublimes angelos. In cælo & in terra iu dicas domine nocentes me: expugnas impugnantes me. Vbiq; subuenis, ubiq; assistis, ubiq; à dextris es mihi do mine ne cõmouear. Hæc cãtabo dño ĩ uita mea: psallã deo meo quãdiu sum. D Hæ uirtutes eius, hæc mirabilia eius quæ fecit. Hoc primũ & maximũ iudiciũ, qd mihi illa cõ scia secretoꝝ aperuit uirgo maria. Deposuit (inquies) po Lucæ. 1. tẽtes de sede: & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bo nis: & diuites dimisit inanes. Secundũ autẽ simile est huic quod iã audistis: ut q nõ uidẽt uideãt: & q uidẽt cæci fiãt. Ioan. 9. In his duobꝰ iudicijs cõsoletur se paup, & dicat. Memor Psal. 118. fui iudicioꝝ tuorũ à seculo dñe: & cõsolatꝰ sum Sed reuer tamur ad nosipsos: scrutemurq; uias nostras: & ut in ueri tate id possimus, innocemus spiritũ ueritatis: & reuocemꝰ ab alto quo nos eduxerat, quatenus antecedat nosetiã ad nos: qñ sine ipso possumus nihil. Nec uerẽdũ q dedigneť cõdescẽdere nobis: qui potius si uel exiguũ qd, absq; ipso conamur, indignat. Non est eñ ille uadens & non redies: sed ducit nos & reducit de claritate in claritatẽ tanquam dñi spũs: qñq; rapiẽs ad se in lumine suo: qñq; cõtẽperans & illuminãs tenebras nostras: ut siue supra nos, siue apud nos, semper in luce, semper ut filij lucis ambulemus. Trãsi uimus allegoriarum umbras: uentũ est ad indaganda mo ralia. Edificata est fides, instruatur uita: exercitatus est in Psal. 110 tellectus, dictetur actus. Siquidem intellectus bonus omni bus facientibus eum: si tamen & actus & intelligentia diri gantur in laudem & gloriam domini nostri iesu christi: q est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

De duabus

De duabus operationibus ſpíritusſancti: quarū una uocat effuſio, & alia infuſio. Sermo. XVIII. B

Cantí. 1. OLeum effuſum nomē tuū. Quíd certū demonſtrat ſpūſſctūs nobis in nobis occaſiōe huí⁹ capitulí? Profectò (qđ iterím occurrít) geminæ cuiuſdā ſuæ operatiōis experimētū. Vnius quidē qua nos primo intus ỽ tutib⁹ ſolidat ad ſalutē: alterius uerò qua foris q̄cq̄ mūeribus ornat ad lucrū: Illas nobis, hæc nr̄is accípim⁹: ỽ bí gr̄a: fides, ſpes, charitas nobis ꝓpt̄ nos danť. Abſcq̄ his qppe ſaluí eſſe nō poſſumus. Porro ſcíæ ſeu ſapíētiæ ſermo: gr̄a curatiōis: ꝓphetía, ſíl'iacq̄ qbus carere cū íntegritate etiā ſalutís ꝓpríæ poſſumus: ꝓximorū, pculdubio in ſalutē expēdēda donanť. Et has ſpūſſcti opatiōes quas uel ín nobis, uel ín alíjs experímur: ut ex re noía accípiāt, infuſionē ſi placet atq̄ effuſionē nomínem⁹. Cuíā ergo harū cōuenít oleū effuſum nomē tuū. Nónne effuſionē? Nā de infuſiōe infuſum potí⁹ quàm effuſum dixíſſet. Deníq̄ de uberū foris ſpírāte fragrātia, & nō de ítemís ſpōſæ ỽ tutíbus platū eſt: oleū effuſum nomē tuū. Deníq̄ ob bonū odorē uberū extríſecus pfuſorū: aít ſpōſa. Oleū effuſum nomē tuū: aſcríbēs ípſum odorē noí ſpōſí tanquā oleo effuſo ſup ubera. Et qcūq̄ mūere gr̄æ exteríoris perſuſum ſe ſentít: quo & ípe alíjs refundere poſſít: etiā huíc dícere eſt: oleū effuſum nomē tuū. Sedſanè cauendū ī his aut dare qđ nobis accepím⁹: aut qđ erogādū accepímus retínere. Rē pfectò ꝓximí retínes tíbi: ſi (ỽ bí cā) plenus ỽ tutíb⁹ cū ſis foríſq̄ níhílomín⁹ donís ſcíæ & eloquētíæ ỽ tutí adornat⁹: metu fortè aut ſegnítíæ: aut mín⁹ díſcere tā hūílitate: uerbū bonūqđ poſſet ꝓdeſſe mḷtís, ſutílí imo dāmabílí ligas ſílētío: certè maledíctus q̄ frumētū abſcōdít ī populís. Rurſum qđ tuū eſt ſpargís & ꝓdís: ſi priuſquā ínfundarís tu: totus ſemíplen⁹ feſtínes effundere: cōtra legē arans ín prímogenito bouís, & ouís prímogenítum tōdens. Nímírū uíta atq̄ ſalute quā alteri das te fraudas: dū ſana uacuus íntentíone, gl'íæ ínanís uēto ínflarís aut terrenæ cupíditatís ueneno ínficerís, & læthalí apoſtemate turgēs ín terís. D Quāobrē ſi ſapís cōchā te exhíbebís, & nō canalē. Híc ſiqdē penè ſimul & recepít & refundít. Illa uerò donec ímpleať, expectat: & ſic qđ ſuper abundat ſine ſuo damno cōícat: ſcíēs maledíctū quí partē ſuā facít deteríorē. Et ne meū cōſílíū contēptíbíle ducas:

ꝓuer. 29 audí ſapíētíorē me. Stultus (aít ſalomon) profert ſpírítū ſuū ſímul: ſapíēs reſeruat ín poſterū. Verum canales multos hodíe habemus ín eccleſía: conchas uerò perpaucas. Tantæ charítatís ſūt per quos nobís fluēta cæleſtía emanant: ut ante effundere quam ínfundí uelínt: loquí quám audíre paratíores & prompti docere qđ nō dídícerūt: & alíjs præeſſe geſtíēres, quí ſeípſos regere neſcíūt. Ego nullum ad ſalutē píetatís gradū ílli graduí anteponēdum exíſtímo: quēſapíēs poſuít dícens. Míſerere aíæ tuæ placens

Eccl. 30. díeo. Q. ſí non habeo níſí parumper oleí quo ungar: putas tíbi debeo dare & remanere ínanís? Seruo íllud mihí: & oīno níſi ad ꝓphetæ íuſſionē non ꝓfero. Sí ínſtituerínt rogítātes alíq ex his q fortè exíſtímant de me ſupra íd quod

Mat. 25 uídēt ín me: aut audíūt alíqd ex me, rñdebíť eís. Ne forte nō ſufficíat nobis & uobís: íte potí⁹ ad uēdentes & emíte uobís. Sed charítas (íngs) nō quærít quæ ſua ſunt. Et tu

1. Co. 13. ſcís quāobrē? Nō q̄rit q̄ ſua ſunt, pfectò qa nō deſunt. Quís nā q̄rat qđ habet? Charítas q̄ ſua ſunt, íd eſt ꝓpríæ ſalutí neceſſaría nūquā non habet. Nec modo habet, ſed etíā abūdat. Vult abūdare ſibí: ut poſſít & oībus. Seruat ſibí quātū ſufficíat: ut nullí deficíat. Alíoquín ſi plena nō eſt, perfecta non eſt. B Cæterū tu frater cuí firma ſatís propría ſalus nondū eſt: cuí charítas adhuc aut nulla eſt: aut adeó tenera atq̄ arūdínea: quaten⁹ oī flatuí cedat, omní credat ſpūí, oī circūferať uēto doctrínæ, ímo cuí charítas tanta eſt: ut ultra mādatū quídē díligas ꝓxímun tuū plus quám teípſum: & rurſum tātílla ut cōtra mādatum fauore líqueſcat, pauore deficíat, perturbeť triſtítía, auarítía contrahatur, protrahať ambitíone, ſuſpicíonibus ínquíeteť, cōuitijs exagíteť, curís euíſcereť, honorib⁹ tumeat, líuore tabeſcat. Tu (ínquam) ita ī ꝓpríjs teípſum ſentíēs: quanā dementía q̄ſo aliena curare aut ambís aut acqeſcís? ſed cū audí qd cōſulat cauta uígílq̄ charítas. Nō q̄ alíjs (ínqt) ſít remiſſío: uobís autē tribulatío: ſed ex æqualítate. Noli Mat. 23. nímíū eſſe íuſtus. Sufficit ut díligas proximū tuū, tanquā teípūm: hoc qppe eſt ex æqualítate. Dícit cū dauíd: Sícut adípe & pīguedíne repleatur aía mea: & labíjs exultatiōis Pſal. 22. laudabít os meū: ínfundí nímírū prius uolens, & ſic effundere. Nec ſolū ínfundí prius ſed & ímpleri quaten⁹ de plenítudíne eructaret: non oſcítaret de ínanítate. Caute qdē: ne quod alíjs remíſſío ſibí eſſet tribulatío. Et níhílomínus caſte ímítans íllū de cuí⁹ plenítudíne omnes accepímus.

C Díſce & tu nō níſi de pleno effundere: nec deo largíor eſſe uelís. Concha ímíteť fontē. Nō manat ílle ín riuū: nec ín lacū extēdíť, donec ſuís ſatíeť aqs. Non pudeat conchā nō eſſe ſuo fonte ꝓfuſiorē. Deníq̄ ípſe fons uítæ plen⁹ ín ſeípſo & plen⁹ ſeípſo, nónne prímū qdē ebulliēs & ſalíēs ín ꝓxíma ſecreta cælorū oía īpleuít bonítate: & tūc demū ímpletís ſecretíorib⁹ ſuperíoríbus q̄cq̄ partíb⁹ erupít ad teras: ac de ſupfluo hoíes & íumēta ſaluauít: quēadmodum multíplícauít mīam ſuā de⁹? Prius ínterna repleuít: & ſic exundans ín multís míſeratiōníbus ſuís uíſítauít terrā & ínebríauít eā: multíplícauít locupletare eā. Ergo & tu fac ſímíliter. Implere prius, & ſic curato effundere. Benígna prudēſq̄ charítas affluere cōſueuít: nō effluere. Fílí mí ne pereffluas, aít ſalomō: & apl's. Propterea ínqt debem⁹ íntēdere hís quæ dícunť: ne fortè pereffluam⁹. Quíd eīm? Tu Heb. 2. ne paulo ſanctíor? ſapíentíor ſalomone? Alíoqn nec míhí ſedet dítarí ex te exínaníto. Sí eī tu tíbí nequā: cuí bon⁹ erís? De cumulo ſi uales adíuua me, Sínautē: parcíto tíbí.

D Sedíam audíte quæ & quanta ſalutí ꝓpríæ neceſſaría ſínt: quæ & quanta ínfundí oporteat príus quàm effundere præſumamus: quæ tñ ímpræſentíarū breuíter colligere potero. Hora ſiqdē íā multū aſcendít: & fmonís urget ad finē. Accedít medícus ad uulneratū: ſpūs ad aíam. Quam eīm nō reperíat gladío díabolí uulneratā: etíā poſt ſanatū uulnus antíquí delícti medícamēto baptíſmatís? Ergo ad íllā aíam quæ dícit. Putruerūt & corruptæ ſunt cícatríces

Pſal. 37. meæ à facíe ínſípíētíæ meæ: cū accedít ſpūs q̄d prímo op⁹ eſt? Vt tumor uel ulc⁹ qđ fortè ſupercreuít ín uulnere: & poteſt ímpedíre ſanítatē ante omnía amputeť. Abſcíndať ítaq̄ ferro acutæ cōpunctíonís ulcus ínueteratæ conſuetudínís. Sed eſt acerbus dolor: leníať, pínde unguēto deuotíonís: qđ nō eſt aliud níſí cōcepta de ſpe índulgentíæ exultatío. Hanc cōtínēdí parít facultas: & uíctoría de peccato. Iam gratías agít & dícit. Dírupíſtí uíncula mea: tíbí ſacrificabo hoſtíā laudís. Deínde apponíť medícamentū pœnítētíæ: malagma ſeíuníorum, uígílíarū, oratíonū: & ſi qua ſunt alía pœnítentíū exercítía. In labore cíbandus eſt cíbo boní operís: ne deficíat. Q. opus ſit cíbus índe doceris. Meus cíbus eſt, ínquít, ut faciam uolūtatē patrís meí. Itaq̄ comítētur pœnítētíæ labores: píetatís opa quæ cō- Ioan. 4. fortēt. Magnā, aít, fiducíā præſtat apud altíſſímū eleemoſyna. Cíbus ſítím excítat, potādus eſt. Accedat cíbo boní operís oronís pot⁹: cōponēs ī ſtomacho cōſcíæ qđ bene geſtū eſt. & cōmēdās deo. Orando bíbíť uínum lætíficās cor hoīs: uínū ſpūs qđ ínebríat: & carnalíū uoluptatū ínfundít oblíuíonē. Humectat ínteríora arētis cōſcíæ: eſcas bonorū actuū dígerít & deducít ꝑ quæ dā animæ mēbra: fidem roborās: ſpem cōfortās uegetās ordínāsq̄ charítatem, ípínguās mores. B Sūpto cíbo potuq̄: qd íā reſtat níſí ut pauſet ægrot⁹: & qeti cōtemplatíōís poſt ſudores actíōís íncūbat? Dormíens ī cōtemplatíōe deū ſommíat ꝑ ſpeculū ſiqdem & ī enígmate: nō aūt facíe ad facíem ínterī íntueť. Tamē ſíc nō tam ſpectati quàm conſectati: ídq̄ raptím & quaſi ſub quodā coruſcamíne ſcíntíllulæ tranſeūtís: tenuíter uíx attacti ínardeſcít amore: & aít. Aía mea deſíderauít te ī nocte: ſed & ſpūs meus ín p̄cordíjs meus. Talís amor zelat: híc decet amícū ſpōſí: hoc neceſſe eſt ardeat

fidelis seruus & prudens quē constituit dñs super familiā
suā. Hic replet: hic feruet: hic ebullit: hic iam secur⁹ effun-
2. Co. 11. dit: exundās & erūpēs ac dicēs. Quis infirmat & ego non
infirmor? Quis scādalizat & ego non uror? Prædicet, fru
ctificet, innouet signa, immutet mirabilia: nō est quod se
Rom. 13. immisceat uanitas ubi totū occupat charitas. Siquidem
Ioan. 4. plenitudo legis & cordis est charitas, si tñ plena. Deus de
nicz charitas est: & nihil est in rebus quod possit replere
creaturam factam ad imaginē dei: nisi charitas deus, qui
solus maior est illa. Eam nondum adeptus periculosissime
promouet: quantis libet alijs uideat pollere uirtutib⁹. Si
habuerit oēm scientiā: si dederit oēm substātiā suam paupe
ribus: si tradiderit corpus suū ita ut ardeat: absq; charita-
te uacuus est. En quanta prius infundenda sunt: ut effun-
dere audeamus de plenitudine: nō de penuria largientes.
Primo quidē cōpunctio: deinde deuotio: tertio pœniten-
tiæ labor: quarto pietatis opus: quinto oratiōis studium:
sexto cōtemplationis ocium, septimo plenitudo dilectio
nis. Hæc omnia operat unus atq; idē spiritus secūdū ope
rationē quæ infusio appellat: quatenꝰ illa quæ effusio dicta
est: pure & ob hoc tute iam administret ad laudem & glo
riā dñi nostri Iesu xpi. Qui cum patre & spiritu sancto ui-
uit & regnat deus in secula seculorum. Amen

De nouē ordinib⁹ angelorū. Sermo. XIX.

ADhuc sponsa amatoria loquitur: adhuc pergit
amplius psequi laudes spnosi. Et gratiā prouo
cat dū monstrat eā: quā iā acceperat ī se uacuā
nō fuisse. Audi etenim qd sequuta adiūgit. Pro-
Cant. 1. pterea (inquit) adolescentulæ dilexerūt te nimis. Quasi di
cat. Nō frustra nec inaniter nomen tuum exinanitum est
ō spōse atq; effusum in ubera mea: ppterea eam adolescen-
tulæ dilexerūt te nimis. Propter qd? Propter nomen effu
sum & propter ubera ex eo perfusa. Inde quippe excitatæ
sunt in amorē spōsi: inde sumpserūt ut dilīgāt. Sponsa in
fusum munus excipiente: ille mox sensere fragrantiā: quæ
Rom. 5. lōge à matre miníme esse poterat: atq; illa suauitate reple-
tæ dicūt. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per
spiritū sanctū qui datus est nobis. Ergo ipsarū deuotionē
sponsa commēdās: hic (inquit) fructus ō spōse effusi nos-
tui: q; ppterea adolescētulæ dilexerūt te. Effusum siquidē
sentiūt: quod integrū capere nō ualebāt: ppterea dilexe-
runt te. Effusio qppe nomē facit capabile: captus amabi-
le: sed adolescentulis duntaxat. Qui capaciores sunt inte-
gro gaudent: effuso non indigent. B Angelica creatura
irrepercussa mentis acie intuet diuinorū iudiciorū abys-
sum multā: quorū summæ æqtatis ineffabili delectatione
beata: gloriat insuper effectui ea mācipari per suum mini-
Heb. 1. sterium, ac palā fieri: & ppterea diligit merito dñm xpm.
Nōne oēs, ait, administratorii spirit⁹ sunt: missi in ministe
rium propter eos qui hæreditatē capiūt salutis? Porrò ar
changelos (ut eis aliqd differentius ab his qui simpliciter
angeli sunt tribuamus) mirabiliter credo delectat q; ipsis
quoq; æternæ sapientiæ consilijs familiarius admittūtur:
eadēq; per ipsos locis quæq; suis atq; tpibus summo mo-
deramine dispēsant. Et hæc causa q; diligunt dñm xpm &
ipsi. Illæ quoq; beatitudines quæ uirtutes ex eo forsitan
appellatæ sunt, q; uirtutū ac prodigiorū occultas perpe-
tuasq; causas felici curiositate rimari ac mirari diuinitus
ordinatæ: signa quæ & qñ uolūt ex oībus elemētis terris
potēter exhibeāt: & ipsæ ergo exinde non immerito inar-
descūt diligere dñm uirtutū & dei ueritatē xpm. Plenum
quippe est suauitatis & gratiæ: incerta & occulta sapien-
tiæ in ipa sapiētia intuerī: plenū nihilominus honoris &
gloriæ, causarū in dei uerbo absconditarū mundo spectan-
das mirandasq; in manu ipsorum dirigi efficiētias. Sed &
illi spūs q; potestates noiant dum crucifixi nostri diuinam
oīpotentiā ubiq; fortiter attingētē intuerī ac magnifica
re delectantur: exturbare & debellare dæmonum hoīmq;
cōtrarias potestates, pro his q; hæreditatē capiūt salutis,
accipiūt potestatē. Et hi nonne iustissimā habent causam:
ut dilīgāt dñm iesum? C Sunt & super istos principatus
q; ipsum altius speculātes, & liquido præuidētes, unuer-
sitatis esse principiū & primogenitū oīs creature: tanta
pinde principatus dignitate donant: ut ubiq; terrarum
habeāt potestatē: quasi de summo quodā rerū cardine, re
gna & principat⁹: & quaslibet pro arbitrio mutare & or-
dinare dignitates: pro quorūq; meritis facere primos no
uissimos, & nouissimos primos: deponere potentes de se-
de & exaltare humiles. Et hæc istis quoq; ratio diligēdi.
Sed dilīgūt & dñationes. Cur? nescio qd subtilius, subli
miusq; indagare: de xpi interminabili atq; irrefragabili
dñatu: laudabili quadā præsumptiōe feruntur, q; scilicet
ubiq;, uniuersitatis nō solū potēs, sed & præsens, supra
infraq; obsequi rectissimæ uolūtati suæ: rursus temporū,
motus corporū, nut⁹ mētiū ordine utiq; pulcherrimo co
gat: idq; cura tam uigili ut ne punctoqdē, aut iotæ uni: ut
dicit horū oīm debitū subtrahere famulatum ullatenus
liceat: opa tñ tā facili ut turbationē seu anxietatē ullā, om
nino gubernator nō sentiat. Intuētes ergo dñm sabaoth
tāta, cū trāquillitate oīa iudicātē, intentissimæ suauissimæq;
cōtēplationis stupore nimio sed sensato rapti in illud di-
uinæ charitatis tam ingens pelagus recipiūt sese in secre,
tiori; quodā mirę trāquillitatis recessu, ubi tanta pace ac
securitate fruūtur: ut quiescētibus ipsis p reuerētia præ-
rogatiuæ: tanquā uere dñationib⁹ ministrare & militare
uideat cætera multitudo. D In thronis sedet deus. Et
puto q; his spiritib⁹ supra oēs q memorati sunt: & iustior
causa & copiosior sit materia diligēdi. Etenim si ītres ho-
minis regis cuiuscūq; palatiū: nónne cum plenū sit sellis,
scamnis, cathedrisq; regia sedes in eminenti posita cerni
tur? Et nō est necesse q̄rere ubi rex sedere solitus sit, ni-
mirum mox occurrit manifesta sedes eius: cæteris altior
ornatiorq; sedilib⁹. Sic quoq; oīni decoris ornatu cūctis
alijs pemínere spiritib⁹ istos intellige: in qb⁹ speciali quo
dam stupēdæ dignationis munere: diuina elegit residere
maiestas. Q; si sessio significat magisterium: puto illū qui
unus est nobis magister in cælo & in terra: dei sapientiā
christū, cū alias qdē ubiq; attingat, ppter mūditiā suam:
speciali⁹ tñ istos atq; principalius tāquā propriā sedē sua
illustrare p̄sentia: & inde tanquā de solēni auditorio do-
cere angelū: docere hoiem scientiā. Inde angelis diuinorū
notitia iudiciorū, inde cōsiliorū archāgelis ibis uirtutes
audiūt, qñ & ubi & qualia p̄ferant signa. Ibi deniq; uni-
uersi siue sint ptātes siue principat⁹ siue dñatiōes: discūt
p̄fectò qd ex officio debeāt: qd pro dignitate p̄sumant: &
quod p̄cipue cautū est oībus: accepta potestate ad ppriā
uolutatē seu gloriā non abuti. B Illa tñ cæli agmina q̄
cherubin nūcupant (si eis sui uocabli seruet ītēptatio)
arbitror nil habere qd ab ipsis aut per ipsos accipiāt, cū
de ipso fonte ad plenum haurire liceat: ipso ea per se dño
iesu dignāter introducēte in oēm plenitudinē ueritatis:
& thesauros sapiæ scientiæq; (q in eo oēs absconditi sunt)
largissime reuelante. Sed nec ea quæ appellata sunt sera-
phim: qppe q ipsa charitas deus in se adeò traxit & absor-
buit, atq; in eundē rapuit sanctæ affectiōis ardorē: ut un⁹
cū deo esse spūs uideatur: instat profectò ignis qui acrem
quē inflāmat dū suū ei totū calorē imprimit, induitq; co
lorē: nō ignitū sed ignē fecisse cernit. Amāt itaq; p̄cipue
cōtēplari in deo illi qdē spūs scientiā: cuius nō est numer⁹:
hi uerò charitatē quæ nūquam excidit. Vnde & noīa ista
sortiti sunt: ex eo qppe in quo p̄eminere uident. Nā che-
rubim qdem plenitudo sciæ: seraphin uerò incēdētia uel
incēsa dicūtur. Diligit ergo ab angelis de⁹ ob iudiciorū
suorū summā æqtatem. Ab archāgelis ob cōsiliorū sum-
mā moderationē. Porrò à uirtutib⁹ ob benignissimā ex-
hibitionē miraculorū: p quæ īcredulos dignātissime tra-
hit ad fidē. A potestatib⁹ uerò ob illā iustissimæ potētiæ
uim: q̄ solet à pijs malignātib⁹ ppulsare & arcere crude-
litatē. Verū à principatib⁹ ob æternā & originalē illā uir-
tutē: qua dat esse & essendi principiū omni creaturæ supe
riori & inferiori, spiritali & corpali: attīgēs à fine usq; ad
finē fortiter. A dñationib⁹ q̄q; ob placidissimā uolūtatē:

qua licet

qua licet ubicꝫ dñetur in fortitudine brachij sui: uirtute tñ potẽtiori pro sua ingenita lenitate & imperturbabili trãquillitate disponit oĩa suauiter. Diligit & à thronis ob beneuolẽtiã magistræ sapiæ, sine inuidia sese cõicantis: & unctionẽ quæ gratis docet de oĩbus. Cæterũ à cherubin pterea diligit: qa deꝰ scientiarũ dñs est: & sciens qd cuiꝫ opus sit ad salutẽ. Discrete prouidecꝫ dona sua digne poscẽtibꝰ put nouit expedire distribuit. A seraphim quoꝫ quia charitas est: & nihil odit eorũ quæ fecit: & uult oẽs hoĩes saluos fieri, & ad agnitionem ueritatis uenire. D Hi ergo oẽs put capiũt diligũt. Sed enim adolescentulæ qñ minus sapiũt: minus & capiũt, nec oĩno sufficiunt ad tã sublimia. Paruulæ qppe in xpo sunt lacte & oleo nutrie dæ. Ergo ex uberibus spõsæ opus sumere habẽt unde diligãt. Habet oleũ effusum sponsa: ad cuius illæ excitãtur odorẽ gustare & sentire quàm suauis est dñs. Cũcꝫ amore Can.1. fragrantes persenserint: cõuertens se ad spõsum: oleũ ait effusũ nomẽ tuũ: pterea adolescẽtulæ dilexerunt te nimis. Quid est nimis? Valde, uehemẽter, ardẽter. Vel certè magis ex obliquo uos qui nuper uenistis tãgit spiritalis sermo: uestrã illã, quã & nos frequenter reprimere conati sumus minꝰ discretã uehemẽtiã: imo intẽperãtiã prorsus nimiũ obstinatã redarguẽs. Nõ uultis eẽ cõi cõtenti uitæ? Nõ sufficit uobis regulare ieiunĩũ: nõ solẽnes uigiliæ: nõ imposita disciplina: nõ mẽsura quã uobis patimur in uestimẽtis & alimẽtis? priuata præfertis cõibus. Qui uestri curã semel nobis credidistis: qd rursum de uobis uos intromittitis? Nã illã qua toties deũ cõscientijs uestris testibus offendistis: ppriã scilicet uoluntatẽ uestrã: ecce nunc iterũ magistrã habetis: nõ me. Illa uos naturæ docet non parcere: rõni nõ acquiescere: nõ obtẽperare seniorũ cõsilio uel exẽplo: nõ obedire nobis. An ignoratis qa melior est obediẽtia quàm uictimæ? Nõ legistis in regula uestra ꝓ qcquid sine uolũtate uel cõensu pris spũalis fit: uanæ gloriæ deputabit nõ mercedi? B Non legistis in euãgelio quã formã obediẽdi puer ieſus pueris sanctis tradiderit? Lucæ.2. Nã cũ remansisset in hierusalẽ: & dixisset in his quæ patris sui erãt oportere se esse: nõ acquiescẽtibus parentibꝰ eius: sequi illos in nazareth nõ despexit: magister discipulos: deus hoĩes: uerbũ & sapia: fabrũ & feminã. Quid etiã addit sacra historia. Et erat (inqt) subditꝰ illis. Quouscꝫuos sapiẽtes estis in oculis uestris? deus se mortalibꝰ credit & subdit: & uos in uijs uestris adhuc ambulatis? Bonũ receperatis spm̃: sed nõ bene utimini eo. Vereor ne aliũ ꝓ isto recipiatis, qui sub specie boni supplãtet uos: & q spũ cœ- 1.Co.11. pistis, carne cõsummemini. An nescitis qa angelus sathanæ multoties trãsfigurat se in angelum lucis? Sapiẽtia est deus, & uult se amari no solũ dulciter: sed & sapiẽter. Vñ Rom.12 apls. Rationabile. (inqt) obsequiũ uestrũ. Alioqn facillime zelo tuo spus illudet erroris: si scientiã negligas. Nec habet callidus hostis machinamẽtũ efficacius ad tollẽdã de corde dilectionẽ: quàm si efficere possit ut in ea incaute & nõ cũ rõne ambulet. Quãobrem ego cogito modos quosdã tradere uobis, quos operæpciũ est deũ diligentibus obseruare. Sed quia hic sermo finẽ desiderat: craseos si deus uitã mihi & ociũ qd nunc habemus ad differendũ seruauerit: explicare conabor. Tũc enim recreatis noctur na quiete sensibus: & qd est præcipuũ oratiõe premissa: alacriores, ut iustum est, ad sermonẽ de dilectione conueniemus: præstante domino nostro iesu christo cui honor & gloria in secula seculorum. Amen.

De triplici modo dilectionis qua deum diligimus. Sermo. XX. B

1.Co.12. VT à magistri uerbis sermo exordiũ sumat: qui nõ amat dominum iesum, anathema sit. Valde omino mihi amãdus est: per quẽ sum, uiuo, & sapio. Si ingratus sum & indignꝰ. Dignus plane est morte q tibi dñe iesu recusat uiuere & mortuus est: ps.143. & qui tibi nõ sapit desipit: & qui curat esse nisi ꝓpter te: pro nihilo est, & nihil est. Deniqꝫ qd est homo nisi qa tu innotuisti ei? Propter temetipm deus fecisti oĩa: & q esse uult sibi & nõ tibi: nihil esse incipit inter oĩa. Deum time Eccl.12. & mandata eius obserua: hoc est (inquit) oĩs hõ. Ergo si hoc est oĩs hõ: absqꝫ hoc nihil oĩs hõ. Inclina tibi deꝰ mo dicũ id quod me dignatus es esse: atqꝫ de mea misera uita suscipe obsecro residuũ annorum meorum. Pro his uerò quos uiuẽdo pdidi, qa perdite uixi: cor contritũ & humiliatũ deus non despicias. Dies mei sicut umbra declinaue Psal.101. runt: & præterierunt sine fructu, impossibile est ut reuocẽ placeat ut recogitẽ tibi eos in amaritudine aiæ meæ. Iã de sapiẽtia, ante te est omne desideriũ meũ: & propositum cordis mei. Si qua esset in me: seruarem ad te. Sed deus tu scis insipientiã meam: nisi ꝙ hoc ipsum fortasse sapere est ꝙ & ego agnosco eam: & quidẽ ex munere tuo. Auge illud mihi mininme quidẽ ingrato pro munusculo: sed solicito pro eo quod deest. Pro his ergo ita sum amãs te quãtum possum D Sed est quod me plus mouet: plꝰ urget: plus accẽdit. Super oĩa (inquam) reddit amabilẽ te mihi iesu bone calix quẽ bibisti: opꝰ nostræ redẽptiõis. Hoc oĩno amorẽ nostrũ facile uẽdicat totũ sibi. Hoc (inquã) est qd nostrã deuotionẽ & blãdius allicit: & iustius exigit: & artiꝰ stringit: & afficit uehemẽtius. Multum quippe laborauit in eo saluator, nec in omni mũdi fabrica tãtũ fatigationis auctor assumpsit. Illa deniqꝫ dixit & facta sunt, man- Psal.32. dauit & creata sunt. At uerò hic & in dictis suis sustinuit contradictores & in factis obseruatores: & in tormentis illusores: & in morte exprobratores. Ecce quõ dilexit. Ad- Rom.11. de ꝙ hanc ipsam dilectionem nõ reddidit sed addidit. Nã 1.Ioã.4. quis prior dedit. & retribuetur ei? Sed ut sanctus ioannes euangelista ait: non quia nos dilexerimus deum: sed quia ipse prior dilexit nos. Deniqꝫ dilexit etiã non existentes. Sed adiecit & resistẽtes diligere iuxta Pauli testimonium Rom.5. dicentis: qm̃ cũ adhuc inimici essemus reconciliati sumus deo ꝑ mortẽ filij eius. Alioquin si nõ dilexisset inimicos: nõdũ possedisset amicos: sicut necdũ quos sic diligeret essent: si non dilexisset qui nondum essent. B Dilexit aũt dulciter, sapiẽter, fortiter. Dulce nempe dixerim ꝙ carnẽ induit: quãtũ ꝙ culpã cauit: forte ꝙ mortẽ sustinuit. Nã quos sanè i carne uisitauit: carnaliter tñ nequaquã amauit: sed in prudẽtia spus. Spiritus qppe ante faciẽ nostrã xps dñs: æmulans nos dei æmulatiõe, nõ hoĩs: & certè saniori quàm primꝰ adam euam suã. Itaqꝫ quos in carne quæsiuit dilexit in spũ: redemit in uirtute. Plenũ prorsus oĩ suauitatis dulcedine: uidere hoiem hoĩs cõditorẽ. At dum naturã prudẽter selegit à culpa: etiã potẽter mortẽ ꝑpulit à natura. In carnis assumptione cõdescẽdit mihi: in culpæ uitatiõe cõsuluit sibi: in mortis susceptione satis fecit patri: amicꝰ dulcis: cõsiliarius prudens: adiutor fortis. Huic securꝰ me credo q saluare me uelit, nouerit, possit. Quem quæsiuit: hũc & uocauit per gratiã suã: nũquid uenientem ejiciet foras? Sed nec uim nec fraudem metuo ꝑfecto ullã ꝙ me uidelicet de manu eius possit eruere: qui & uincẽtẽ oĩa uicit mortẽ, & seductorem uniuersitatis serpentẽ arte utiqꝫ sanctiore delusit: isto prudentior: illa potẽtior. Carnis quidẽ assumit ueritatẽ: sed pcti similitudinẽ: dulcẽ ꝑsus in illa exhibens consolatiõem infirmo: & in hac prudẽter abscõdẽs laqueũ deceptiõis diabolo. Porrò ut patri nos recõciliet: mortẽ fortiter subit & subigit fundẽs ꝑtiũ nræ redemptiõis sanguinẽ suũ. Ergo nisi amasset dulciter non me in carcere requisisset illa maiestas. Sed iũxit affectioni sapiam, qua tyrannũ decideret: iũxit & patiẽtiã, qua placaret offensum deum patrẽ. Hi sunt modi quos uobis ꝓmiserã: sed ꝑmisi eos in xpo: ut cõmendabiliores haberetis. C Disce ô xpiane à xpo quẽadmodũ diligas xpm̃. Disce amare dulciter: amare prudẽter: amare fortiter. Dulciter, ne illecti. Prudenter, ne decepti. Fortiter, ne oppressi ab amore dñi auertamur. Ne mũdi gloria seu carnis uoluptatibus abducaris: dulcescat tibi præ his sapientia christus. Ne seducaris spũ mendacij & erroris: luceſcat tibi ueritas xps. Ne aduersitatibꝰ fatigeris: cõfortet te uirtꝰ dei xps. Zelũ tuũ inflãmet charitas: informet scientia: firmet cõstantia. Sit feruidus, sit circũspectus, sit inuictꝰ. Nec teporem

habeat:nec careat discretione:nec timidus sit. Et uide ne
Deut.6. forte tria ista tibi & in lege tradita fuerint,dicēte deo. Di
liges dñm deū tuum ex toto corde tuo:& ex tota aīa tua:
& ex tota uirtute tua. Mihi uidet (si alī cōpetētior sensꝰ
in hac trina distinctiōe nō occurrit) amor q̄dē cordis ad
zelū quēdā ptinere affectiōis:aīæ uerò amor ad industriā
seu iudicium rōnis:uirtutis aūt dilectio ad animi posse re
ferri cōstantiā uel uigorē. Dilige ergo dñm deū tuū toto
& pleno cordis affectu:dilige tota rōnis uigilantia &̄ circū
spectione: dilige & tota uirtute:ut nec morī pro eī
amore ptimescas:sicut scriptū est in cōsequētibꝰ:qñ for
tis est ut mors dilectio:dura sicut īfernꝰ æmulatio. Sit sua
uis & dulcis affectui tuo dñs iesus:contra male utiq; dul
ces uitæ carnalis illecebras:& uincat dulcedo dulcedinē:
quemadmodū clauū clauus expellit. Sed sit nihilominus
intellectui præuia lux & dux rationi:nō solū ob cauendas
hæreticæ fraudis decipulas:& fidei puritatē,ab'eorū uer
sutijs custodiendā:uerū ut cautus quoq; sis nimiā & indi
scretā uehementiā in tua cōuersatione uitare. Sit etiā for
tis & cōstās amor tuus:nec cedens terroribus, nec succū
bens laboribꝰ:ergo amemus affectuose circūspecte & uali
de:scientes amorē cordis quē affectuosum dicimus absq;
eo q dicit aīæ dulcē q̄dē:sed seducibilem:institū uerò absq;
illo q uirtutis est rōnabilem eē:sed fragilē. A Et uide in
manifestis exemplis hoc ita eē ut dicimꝰ: Cū ægre ferrēt
discipuli q̄d de ascensuri magistri discessu ab eodem ipso
Ioā.14. audierāt:audierūt. Si diligeretis me,gauderetis utiq; qa
uado ad patrem. Quid ergo? Nō diligebāt de cuiꝰ discess
iōe dicebāt? Sed diligebāt quodāmō & nō diligebant.
Diligebāt dulciter:sed minus prudēter. Diligebāt carna
liter:sed nō rōnabiliter. Deniq; diligebāt toto corde nō aūt
tota aīa. Dilectio eorū cōtra salutē eorū. Vnde & aiebat.
Ibidem. Expedit uobis ut ego uadam: culpās cōsiliū nō effectum.
Loq̄nti item de morte sua futura:obuiare sibi conātē pe
trū q eū tenere diligebat, cū ita ut meministis increpādo
repsīt:qd in eo aliud quàm īprudentiā rephendit? Postre
Marc.8. mo q̄d est:nō sapis q̄ dei sunt:nisi nō sapienter diligis,hu
manū seq̄ns affectū:cōtra diuinū cōsiliū? Et uocauit sata
nā:eo q̄ salutī etsi nescienti aduersaret q̄ saluatorem mori
phiberet. Vnde & correctus repetentem postmodū triste
uerbū:minime iā morī uetuit: sed se cōmoriturū esse,pmi
sit. N ō aūt impleuit:qa necdū ad tertiū puenerat gradū:
in quo uirtute tota dilīgit. Erat tota aīa doctus dilīgere:
sed adhuc īfirmus. Bñ istructus,sed parū adiutus:nō igna
rus mysterij,sed martyrij pauidus. Nō planè illa fortis ut
mors dilectio tunc fuit q̄ morti succubuit:fuit aūt postea,
cū ex pmissione iesu xpi indutus uirtute ex alto:tāta tādē
cœpit uirtute dilīgere:ut ī cōcilio phibitꝰ p̄dicare nomē
Actu.5. sctm̄,cōstāter phibentibus respōderet. Obedire oportet
magis deo quàm hoibus. Tūc demū tota uirtute dilexit:
Ioan.15. cū nec uitæ suæ pepercit p dilectiōe. Maiorē siq̄dem cha
ritatem nemo habet:quàm si aīam suā ponat qs p amicis
suis. Quā etsi minime tūc posuit:iā tñ exposuit:ergo non
abduci blāditijs:nec seduci fallacijs:nec iniurijs frāgi to
to corde,tota anima tota uirtute dilīgere est. C Et nota
amorem cordis quodāmodo esse carnalem:q magis erga
carnē xpi & quæ in carne xps gessit uel iussit:cor hūanū
afficiat. Hoc repletus amore facilè ad omnem de hmōi ser
monem cōpūgīt. Nihil audit libentius:nihil legit studio
sius nihil frequētius recollit:nil suauius meditat. Inde ho
locausta oronū tāquā ex adipe uituli sagināti impinguat.
Astat orāti hoīs dei sacra imago:aut nascentis aut lacten
tis:aut docentis:aut morientis:aut resurgētis:aut ascen
dentis. Et qcqd tale occurrerit:uel strīgat necesse est ani
mū ī amorē uirtutū:uel carnis exturbet uitia,fugetillece
bras,desideria sedet. Ego hāc arbitror præcipuā inuisibi
li deo fuisse cām q̄ uoluit in carne uideri:& cū hoībus hō
conuersari: ut carnaliū uidelicet q̄ nisi carnaliter amare non
poterāt:cūctas prīo ad suæ carnis salutarem amorem affe
ctiones retraheret: atq; ita gradatī ad amorem pduceret
spiritualem. Nónne deniq; in hoc gradu adhuc stabant q
aiebāt. Ecce nos reliquimus oīa & secuti sumus te? Solo Luc.18.
p̄fecto corporalis p̄sentiæ amore reliquerāt oīa: adeò ut
salutaris futuræ passiōis & mortis ne audire quidē uerbū
æquanimiter sustinerēt:sed nec gloriā ascēdētis postmo
dū nisi cū graui mœrore suspicere. Hoc cm̄ est q̄d eis di
cebat. Quia hæc locutus sum uobis:tristitia impleuit cor Ioan.16.
uestrū. Itaq; in sola interim gratia p̄sentis suæ carnis:eos
ab amore oīs carnis suspēderat. Mōstrabat aūt postea eis
altiorē amoris gradū cum diceret. Spūs est qui uiuificat: Ioan.6.
caro nō pdest qcquā. Puto hūc ascēderat iā qui dicebat.
Etsi cognouimus xpm sm carnē: sed nūc iā nō nouimus. 2.Co.5.
Fortassis & nihilominus ppheta in hocipso stabit:cū di
ceret. Spūs ante facie nostrā xps dñs. Nam q̄d subiūgit, Treñ.4.
sub umbra eius uiuemus inter gētes:mihi uidet ex perso Ibidem.
na incipiētium addidisse:ut quiescant saltē in umbra qui
solis ferre ardorē minus ualidos se sentiūt: & carnis dul
cedine nutriunt:dū necdū ualēt ea percipere q̄ sunt spūs
dei. Vmbrā siquidē xpi: carnē reor esse ipsi?: de qua obū Lucæ.1.
bratū est & mariæ:ut eius obiectu feruor splēdorq; spūs
illi tēperaret. In carnis ergo deuotione interim cōsolat,
qui uiuificantē spm̄ necdū habet:eo dūtaxat modo quo
habēt illi q aiunt. Spūs ante faciē nostrā xps dñs. Et item.
Et si cognouimus xpm sm carne:sed nunc iam non nouí
mus. Nam aliàs quidē nequaquā sme spūsctō uel in carne 2.Co.5.
dilīgitur xps:etsi nō in illa plenitudine. B Cuius tamē
mēsura deuotionis hæc est:ut totū cor illa suauitas occu
pet:totū sibi ab amore uniuersæ carnis ac carnalis illece
bre uēdicet. Hoc qppe toto corde dilīgere est. Aliqn si
carnis meæ quālibet cōsanguinitatē uel uoluptatē fortè
p̄fero carni dñi mei:per q̄d me uidelicet minꝰ ea implere
cōtingat: quæ ī carne manēs uerbo & exēplo me docuit:
nónne liqdo cōstat q̄ toto nequaquā dilīgo corde: cū id
diuisum habēs,partē impēdere uidear carni eius: partem
intorquere ad propriā? Deniq; ait. Qui amat patrem aut Mat.10.
matrē plus quàm me:nō est me dignus. Et qui amat filiū
aut filiam plus quàm me:nō est me dignus. Ergo ut breui
ter dicā. Toto corde dilīgere:est oē q̄d blandit de carne
ppria uel aliena sacrosanctæ carnis eius amori postpone
re. In quo & mundi æque gloriam cōprehēdo: qa gloria
mūdi gloria est carnis:& qui in ea delectant carnales esse
non dubiū est. Licet uerò donū & magnū donum spūs sit
istiusmodi erga carnē xpi deuotio: carnalem tñ dixerim
hūc amorē:illi? utiq; amoris respectu:quo nō tam uerbū
caro iā sapit,quàm uerbū sapiētia:uerbū iustitia:uerbum
ueritas:uerbū sanctitas:pietas:uirtus:& siq̄d aliud q̄d sit
hmōi dici pōt. Et hæc nempe oīa xps qui factus est nobis
sapiētia à deo & iustitia & sanctificatio & redemptio. C
An tibi æque & uno modo affecti uidētur:is q̄dē qui xpo
passo pie cōpatitur:cōpungitur:& mouetur facilè ad me
moriā horū quæ pertulit:atq; istius deuotionis suauitate
pascitur & confortatur ad quæque salubria,honesta,pias?
Itēq; ille qui iustitiæ zelo semp est accensus:qui ueritatē
ubiq; zelat:qui sapiētiæ feruet studijs:cui amica sanctitas
uite & morum disciplina:cuius mores erubescūt iactan
tiam:abhorrent detractionē:inuidiā nesciunt:superbiam
detestantur:oēm humanā gloriam non solum fugiūt: sed
& fastidiunt & contēnunt:oēm in se carnis & cordis im
puritatē uehementissime abominātur & persequūtur:oē
deniq; tanquā naturaliter & malū respuunt,& quod bo
num est amplectūtur. Nónne si cōpares utriusq; affectio
nes,cōstat quodāmodo illum superiorē respectu quidem
huius amare quasi carnaliter? Bonus tñ amor iste carna
lis per quē uita carnalis excludit,cōtemnitur & uincitur
mundus. Proficit aūt in eo cū fit & rationalis: perficit cū
efficitur etiā spiritualis. Porrò rationalis tunc est cum in
oībus quæ oportet de christo sentiri fidei ratio ita firma
tenetur ut ab ecclesiastici sensus puritate:nulla ueri similí
litudine:nulla hæretica seu diabolica circūuētiōe aliqua
tenus deuiet. Itemq; cū in ppria cōuersatiōe illa cautela
seruatur:ut discretionis meta nulla superstitione uel leui
tate:uel spiritus quasi feruētioris uehementia excedatur.

Et hoc

Et hoc esse tota aïa deũ dilígere, iam supra díximus. Q; si etiã adiuuãtis spũs uigor tantus accedat: ut nulla uí laborũ uel tormẽtorũ: sed nec mortis metu iustítia unquã deseratur: ín hoc etiã tota uírtute dílígitur: & est amor spũalis Quod nímírũ nomẽ huic spãliter amorí cõgruere puto: ob p̃rogatiuã utíq; plenítudínis spũs qua p̃celít. Et hæc sufficiãt pro eo qđ spõsa dicit. Propterea adolescẽtulæ dilexerunt te nímís. In his q̃ sequunt dígnef no bísaperíre thesauros mĩæ suæ: ípse custos eorũ iesus chrístus dñs noster. Qui uiuit & regnat cum patre ín unitate spũssancti deus, per omnia secula seculorum. Amen.

Cañ.1.

Cañ.1.

Rom. 7.

Sapi.9.

Philí.1.

Pſal.83.

Nũc.23.

Qualiter sponsa íd est ecclesía trahí se optat post spõsum íd est Chríſtum. Sermo. XXI. A

TRahe me post te. In odore unguentorũ tuorũ curremus. Quíd; Spõsane ergo, necesse habet trahí: & hoc post sponsum? Quasi uerò ínuíta eũ & nõ líbens sequat? Sed nõ oís q trahít: ínuítus trahít. Nec cñ ínfirmũ aut debílẽ: eũ uídelícet quí per se íre nõ ualet: trahí ad balneũ seu ad prãdíũ píget: & sí reũ pígeat trahí ad iudícíũ uel ad pœnam. Deníq; trahí uult quæ & hoc rogat. Non autem rogaret: sí sequí per se ípsam dílectũ prout uellet ualeret. Vt qđ uerò non ualet? An ínfirmã fateamur & spõsam? Sí uma quæuís ex adolescentulís ínfirmã se díceret & peteret trahí: nequaquã míraremur. At uerò de spõsa q̃ trahere & alíos utpotè fortís & perfecta posse sufficere uídebat: cuí nõ durũ sonet q; & ípsa trahí tanquã ínfirma uel debílís necesse habeat? De quanã aïa iam cõfidímus q; ualída sit & sana: sí íllam ínfirmã dící cõsenserímus q̃ p̃ suí singularí pfectione & excellentíorí uírtute sponsa dñí noíatur? An ecclesía fortè íd díxerít: cũ íntueret dílectũ ascẽdẽtẽ: gestíẽs eũ sequí atq; assumí cũ ípo ín gloríam? Quãquã & quãtæuís perfectiõís aïa quãdíu qdẽ gemít sub corpe mortís huí9 & huí9 seculí nequã retínet ínclusa carcere: uíncta necessítatib9: torta sceleríbus: lẽtius segníusq; assurgat necesse est ad contemplãda sublímía: nec oíno líberũ habet sequí sponsum quocũq; ierít. Hínc lachrymosa uox ílla gemẽtis. Infœlíx ego homo: q̃s me líberabit de corpore mortís huí9? Hínc supplex ílla p̃catío. Educ de carcere aïam meã. C Dícat proínde: dícat cum gemítu etiã sponsa. Trahe me post te: qa corpus qđ corrumpít aggrauat aïam: & deprímit terrena ínhabitatío sensum multa cogitãtem. An hoc dícat cupíẽs díssoluí & esse cũ xp̃o: præsertím dũ uídeat eas p̃pter quas manere ípsam ín carne necessariũ uídebat bene proficiẽtes: amare iam spõsum & stare ín tuto charitatis? Siqdẽ hoc præmíserat, ppterea (ínquíẽs) adolescentulæ dílexerũt te. Nunc ergo quasi dícat ecce adolescentulæ amãt te: & amãdo firmíter ínhærẽt tíbí: mecq; mínímeíam opus habẽt, nulla míhí causa ín hac uíta ulterius cõmorã dí. Idcírco ait. Trahe me post te. Hoc sentírẽ: sí díxíssẽt: trahe me ad te. Nũc uerò quía dícit post te: magís íllud míhí postulare uídet: ut cõuersatiõnís eíus ualeat uestígía seq: ut possít æmularí uírtutẽ & normã tenere uítæ: & morũ queat apprehẽdere dísciplínã. In his qppe maxíme opus est adíutorío: quo ualeat abnegare semetípsam, & tollere crucem suã: & sic sequí xp̃m. Híc prorsus trahí necesse habet sponsa: nec sane trahí ab alío quàm ab eoípso quí ait. Síne me níhíl potestis facere. Scío, ínquít, me nequaquã posse peruenire ad te nísí gradiendo post te: sed neq; hoc quídẽ, nísí adiutã abs te: ídeoq; p̃cor ut trahas me post te. Beatꝰ quídẽ cuí9 est auxilíũ abs te: ascẽsiões ín corde suo díspoſuit ín uale lachrymarum: peruẽturus q̃nq; ad te ín mõtibus gaudíorũ. Q; paucí post te ô dñe iesu íre uolũt: cũ tñ ad te peruenire nemo sit q nolít: hoc scíẽtib9 cũctis: quía delectatiões ín dextera tua usq; ín fínẽ. Et propterea uolunt oẽs te frui: at nõ íta & ímítarí: cõregnare cupíũt: sed nõ cõpatí. Exhís erat ílle quí dícebat. Moríat aïa mea morte iustorũ: & fiat nouíssíma mea horũ sílía. Optabat sibí extrema íustorum: sed nõ íta & príncípía. D Mortẽ spũalíũ optãt sibí etiã carnales: quorũ tñ uítã abhorrẽt: scíẽtes precíosam mortẽ esse sctorum: q̃m cũ dederít dílectís suís somnum: ecce hæredítas dñí: & quía beatí mortuí quí ín dño moríuntur: cũ ecõtrarío iuxta pphetæ sñam: mors peccatorũ pessíma sit. Nõ curant quærere: quem tñ desiderãt ínuenire: cupíẽtes cõsequí: sed nõ & sequí. Non sic ílli quíb9 aíebat. Vos eítís quí pmansístís mecũ ín tẽta tíoníb9 meís. Beatí quí dígní habítí sunt testímonío tuo benígne iesu. Ipsí reuera íbãt post te & pedíbus & affectíbus. Notas cís feciſti uías uítæ: uocãs eos post te: quí uía & uíta es: & uídens. Venite post me: faciã uos fierí píscatores hoím. Item. Quí míhí mínístrat: me sequat: & ubí sum ego: ílluc & míníster meus erit. Dicebant ergo gloríãtes. Ecce nos relíquímus oía & sequuti sum9 te. Sic ítaq; & dílecta tua relictís oíbus ppter te: cõcupíscit semp íre post te: semp tuís ínhærere uestígíís: ac sequí te quocunq; ieris sciens q̃m uítæ tuæ uíæ pulchræ: & oẽs semítæ tuæ pacífícæ. Et quía qui sequít te: non ambulat ín tenebrís. Precat autẽ se trahí: q̃m iustítía tua sicut montes dei: nec sufficit ad ílla suís uíríb9. Precat se trahí (ut assolet) quía nemo uenít ad te, nísí pater tuus traxerít eũ. Porrò quos pater trahít: trahís & tu. Opera quíppe quæ pater facít: hæc & fílius sĩl facít. Sed familíarí9 à fílío postulat trahí; tãquam à sponso proprío: quẽ pater mísít me obuíã eí ducẽ ac p̃ceptorẽ: quí tíbí præíret ín uía morũ: & præpararet íter uírtutum: & erudíret eã sicut semetípsum: & uíã prudẽtiæ doceret: & traderet eí legem uítæ & dísciplínæ: & sic merito ípse concupísceret decorem eíus. B Trahe me post te ín odore unguẽtorũ tuorũ currem9. Propterea opus habeo trahí: q̃m refrígíuit paulísper ín nobís ígnís amorís tuí: nec ualemus à facíe frígoris huí9 currere modo, sicut herí & nudíusterti9. Curremus aũt postea: cum reddíderís lætítíã salutarís tuí: cũ redíerít melíor; tẽperíes gratiæ: cum sol iustítiæ íterum íncaluerít: & pertrãsíerít tẽtationís nubes: quæ hunc operíre ad horã cernítur: atq; ad lenẽ flatũ auræ blandíorís: solíto cœperínt unguenta líquescere: & aromata fluere: & dare odorẽ suũ. Tunc curremus: ín odore íllo curremus. Spírantíbus, ínquã, unguẽtís curremus: q̃m abscedet torpor quí nũc est, & reuertetur deuotío: & íã non erít opus nobís ut trahamur: quíppe odore excitatís: ut spõte curramu9. Nũc uerò ínterĩ trahe me post te. Vídésne íllũ quí ín spũ ambulat: nequaquam permanere ín uno statu: nec cadẽ semper facílítate p̃ficere: & q; nõ sit ín hoíe uía eí9: sed quãdmodũ eí spũs moderator prout uult díspensat nunc segníus: nũc alacríus: quæ retro sunt oblíuíscí & ad anteríora sese extendere. Puto q; hoc ípm sí attendítís uestra uobís experiẽtía íntus respõdet, quod ego foris loquor. Ergo cũ te torpore, acedía uel tedío afficí sentís: noli ppterea díffídere aut desístere à studío spírítualí: sed iuuãtís requíre manũ: trahí te obsecrãs sponsæ exẽplo, donec denuo suscítante gratía, factus promptíor, alacríorq; curras & dícas. Viam mandatorũ tuorũ cucurrí: cum dílatasti cor meũ. Sic aũt quandíu adest gratía: delectare ín ea: ut non te exístímes donum dei iure hæredítarío possídere: íta uídelícet securus de eo quasi nũquã perdere possís: ne subíto cũ fortè retraxerít manum & subtraxerít donũ: tu animo concídas: & trístíor quàm oportet fias. Deníq; ne díxeris: ín abũdantía tua non mouebor ín æternũ: ne etiã íllud duod sequít dícere cũ gemítu quídẽ cogaris. Auertísti facíẽ tuam àme: & factus sum conturbatus. Curabís potí9 (sí sapís) pro cõsílío sapiẽtis ĩ díe malorum non ímmemor esse bonorũ: atq; ín díe bonorũ nõ ímmemor esse malorum. Ergo ín díe uírtutís tuæ noli esse securus: sed clama ad deũ cũ ppheta & díc. Cum defecerít uírtus mea: ne derelínquas me. D Porrò ín tpe tentatiõnís consolare: & díc cũ sponsa. Trahe me post te: ín odore unguentorũ tuorum curremus. Sic te non deseret spes ín tempore malo: nec ín bono prouidẽtía decrít: erítq; ín teraduersa & prospera mutabílíũ temporũ tenens quandam æternítatís ímaginẽ: utíq; hãc ínuíolabílẽ & íncõcussam constãtís animí æqualítatem: benedícens dñm ín oí tpe: proíndeq; uẽdícãs tíbí etiã ĩ huí9 nutabũdí seculí dubíís euentíbus: certísq; defectíb9 perennís quodãmodo ícom-

Luc. 22. Pſal. 15. Mat. 4. Ioan. 12. Mat. 19. Ioan. 6. Pſal. 118. Pſal. 29. Ibídem. Pſal. 70

mutabilitatis statū: dum te cœperis renouare & reforma-
Iaco.1. re in insigne illud antiquū similitudinis æterni dei: apud
quem nō est trāsmutatio nec uicissitudinis obumbratio.
Quippe sicut ipse est: ita & tu eris in hoc mūdo: nec in ad
uersis timidus: nec in prosperis dissolut⁹. In hoc (inquā)
nobilis creatura facta ad imaginē & similitudinē eius qui
se fecit antiqui honoris dignitatē receptare: iam iamq; &
recuperare se indi at: cū sibi indignum ducit huic labēti
seculo conformari: reformari magis satagens (iuxta pauli
doctrinā) in nouitate sui sensus in eam similitudinē i qua
se cōditā nouit: ac per hoc etiā cogēs (ut dignū est) secu-
lum istud quod ꝓpter se factū fuit uersa uice mirū in mo-
dum cōformari sibi: dum oīa ei cooperari in bonum inci-
piūt: tanquā in propria & naturali forma: abiecta degene
ri specie: recognoscētia dñm suū; cui ad seruiendū creata
fuere. B Vnde arbitror illum sermōem quem dixit de se
Ioan.12. unigenitus: uidelicet, si exaltatus à terra: oīa traheret ad
seipsum: cunctis quoq; eius fratrib⁹ posse esse cōem. His
utiq; quos pater p̄scisuit & prædestinauit conformes fieri
Ibidem, imaginis filij sui: ut sit ipe primogenit⁹ in multis fratrib⁹.
Ego igitur si exaltatus fuero à terra (audacter dico) oīa
traham ad meipsum. Nec enim temerarie usurpo mihi fra
Mat.5. tris mei uocē: cuius me induo similitudinē. Qđ si ita est:
non putent diuites huius seculi fratres xp̄i sola possidere
cælestia: qa audiūt dicētē. Beati pauperes spū: qm̄ ipsorū
est regnū cælorū. Non eos (inquā) æstiment sola cælestia
possidere: quia ea sola audiūt in ꝓmissione. Possidēt & ter
rena. Et quidē tanquā nihil habentes: sed oīa possidētes.
Nō mēdicantes ut miseri: sed ut domini possidentes: eò
pro certo magis dñi quo minus cupidi. Deniq; fideli hoī
totus mūdus diuitiarū est. Totus planè: quia tam aduersa
quàm prospera ipsi⁹ æque oīa seruiūt ei & cooperātur in
bonū. Ergo auarus terrena esurit ut mēdicus: fidelis con-
temnit ut dñs. Ille possidendo mendicat: iste contēnendo
seruat. C Quære à quouis eorum qui insatiabili corde
lucris tpalibus inhiāt: quidnā de his sentiat qui sua uēdē
tes & dātes pauperibus: regna cælorū pro terrena mercā
tur substantia: sapiēter agāt: necne? proculdubio respon-
debit sapiēter. Quære item cur quod approbat ipse nō fa
cit? non possum inquiet. Quare? profecto quia dñia auari
tia nō permittit: qa liber non est: qa nō sunt sua quæ possi
dere uidet. Sed nec ipse sui iuris. Si uerè tua sunt: expēde
ad lucra: & pro terrenis cælestia cōmutato. Si non uales:
fatere te pecuniæ tuæ nō dñm sed seruum: custodem non
possessorem. Deniq; & cōformaris crumenæ tuæ tāquam
seruus dñæ suæ: dum quo ille illi necessario & congaudet
gaudēti: & dolenti cōdolet: tu quoq; cū crescēte tuo mar
supio: crescis pariter aio, & cū decrescente decrescis. Nam
& cōtraheris tristitia cū illud exinanitur: & lætitia solue-
ris: aut certè iflaris supbia cū implet. Hoc ille. Nos uerò
spōsæ curem⁹ æmulari libertatē atq; cōstantiā: quæ sicut
bene instructa in oībus & erudita corde in sapientia: scit
abundare: scit & penuriā pati. Cū se rogat trahi, ostēdit
quid desit sibi: non pecuniæ sed uirtutis. Rursum cum se
nihilominus despe redituræ gratiæ cōsolat: etsi deficere
nō tm̄ diffidere se probat. Dicit ergo. Trahe me post te in
odore unguētorū tuorū curremus. D Et qđ mirū si indi
Psa.147. get trahi: quæ post gigātē currit: quæ cōprehēdere nitit
eum qui salit in mōtib⁹: trāsilit colles? Velociter (ait) cur
Psal.18. rit sermo eius. Non ualet ex æquo currere: nō potest pari
cū illo celeritate cōtendere: qui exultat ut gigas ad currē
dā uiā, non potest suis uirib⁹: & propterea rogat se trahi.
Fessa sum, inquit, deficio: noli me deserere: sed trahe me
potest te: ne incipiā uagari post amatores alios: nec currā
quasi in incertū. Trahe me post te: quia satius mihi est ut
me trahas: ut scilicet uim qualēcūq; mihi: aut terrēdo mi-
nis: aut exercēdo flagellis inferas: quàm parcens in meo
me torpore male securā derelinquas. Trahe quodammo-
do inuitā: ut facias uoluntariā. Trahe torpentē: ut reddas
currentē. Erit qm̄ non indigebo tractore: qm̄ uolūtarie &
cum omni alacritate curremus. Non curram ego sola etsi
sola me trahi petierim: currēt & adolescētulæ mecū. Cur-
rem⁹ pariter: curremus simul: ego odore unguētorū tuo-
rū, illæ meo excitatæ exēplo atq; hortatu: ac p hoc oēs in
odore unguētorū tuorū curremus. Habet spōsa imitato-
res sui: sicut & ipsa est xp̄i: & ideo nō ait singulariter cur-
ram: sed curremus. B Sed oritur quæstio: cur similiter
cū se petijt trahi: etiā adolescētulas nō adiunxit: ut nō tra
he me, sed trahe nos diceret. Quid em̄? fortène sponsa in-
diget trahi: & adolescētule nō indigēt? O pulchra: ô fœ-
lix: ô beata: edissere nobis huius distinctionis rationem.
Trahe me ais. Quare me: & nō nos? An hoc bonum inui-
des nobis? Absit. Neq; em̄ ꝓtinus dixisses adolescētulas
tecum esse cursuras si sola post sponsum ire uoluisses. Cur
ergo pluraliter mox subiūctura curremus: trahi te singu-
lariter postulasti. Charitas, inqt, ita postulabat. Discе per
hoc uerbū à me in spūali exercitio duplex auxiliū desup
sperare: correptionē & cōsolationē. Altera foris exercet:
altera uisitat intus. Illa reprimit insolentiā: ista in fiduciā
erigit. Illa operat hūilitatē: ista pusillanimitatē cōsolat.
Illa cautos: ista deuotos facit. Timorē dñi docet illa: Ista
ipsum timorē ifuso tēperat gaudio salutari: sicut scriptū
est. Lætet cor meū ut timeat nomen tuū. Itē. Seruite dño Psal.85.
in timore: & exultate ei cum tremore. E Trahimur cum Psal.2.
tētationibus & tribulatiōibus exercemur. Currim⁹ cū in
ternis cōsolationibus & inspiratiōibus uisitati: tanquā in
suaueolētibus unguētis respiramus. Ergo qđ austerū &
durū uidet retineo mihi tanquā forti: tāquā sanæ: tāquā
perfectæ: & dico singulariter trahe me. Qđ suaue & dulce
tibi tanquam infirmo cōmunico, & dico, currem⁹. Noui
ego adolescētulas delicatas & teneras esse: & minus ido-
neas sufferre tētationes: & ꝓpterea mecū uolo ut currāt:
sed nō ut mecū trahātur. Volo habere socias cōsolatiōis:
non aūt & laboris. Quare? Qm̄ infirmæ sunt: & uereor
ne deficiāt: ne succūbant. Me, inquit, o spōse corripe me,
exerce me, tēta me, trahe post te: qm̄ ego in flagella para
ta sum: & potēs ad sustinendū. Certatim simul curremus:
id est sola trahar: sed simul curremus. Currem⁹ curremus:
sed in odore unguētorū tuorū: nō in nostrorū fiducia me
ritorum. Nec in magnitudine uirtū nostrarū currere nos
cōfidimus: sed in multitudine miserationū tuarū. Nam &
si qm̄ currimus ac uolūtariæ fuimus: nō fuit uolentis neq; Rom.9.
currētis, sed miserētis dei. Reuertat miseratio & curram⁹.
Tu qdē in uirtute tua tanquā gygas & potēs curris: nos
nisi unguēta tua spirauerint, nō curremus. Tu quē pater
unxit oleo lætitiæ præ cōsortib⁹ tuis curris in ipa unctio Psal.44
ne: nos in illius odore curremus. Tu in plenitudine nos
in odore. Tps esset ut persoluerē qđ de unguētis sponsi
lōge supra ꝓmissе me memini: si nō huius sermonis lō-
gitudo uetaret. Differo ergo. Nam & materiæ dignitas
artari molestia breuitatē non patit. rogate dñm unctiōis
ut uolūtaria oris mei bene placita facere dignetur: ad in-
sinuandum uestris desideriis memoriā abundātiæ suaui-
tatis suæ: quæ est in spōso ecclesiæ iesu xp̄o dño nr̄o &c.

De quatuor unguentis sponsi: atq; de qua-tuor uirtutibus cardinalibus. Sermo. XXII.

D Si ita preciosa ita magnifica spōsæ unguēta in-
uenta sunt: quēadmodū cum tractarent audi-
stis: sponsi qualia sunt? Et si digne ea nos ꝓ-
sunt nō sufficimus explicare: haud dubium tm̄
quin excellētior horū uirt⁹ & gratia efficacior sit: quorū
solus non solum adolescētulas, sed ipsam quoq; sponsam
odor excitat ad currēdū. Si em̄ aduertis: nil tale de ꝓpriis
unguentis ausa est polliceri. Et quidē illa optima esse glo
riatur: sed nō dicit tamen: qa in eis cucurrisset aut curre-
ret: quod in istorum solo odore promittit. Quid si ipsam
unctionē in se effusam sentiret: cuius ita tenui exhilarata
fragrātia permouet ut currat? Mirum si non & uolaret.
¶ Sed dicit aliqs. Desine iam cōmēdare: satis cū ea cœpe-
ris assignare: apparebit quid sint. Nō. Miniме ego istud
polliceor. Sanè an uel ipsa sint q aio suggerūtur dicēda.
crede mihi, adhuc nescire me fateor. Existimo em̄ spōsum

uarias

uarías aromatū atq; unguentorum habere ſpecies & non paucas: & alías quidē eſſe ín quíbus ſingl'r oblectaſ ſpōſa: tanquā ꝓpíngor ac familíarior: alías uerò q̄ uſq; ad adoleſcētulas peruenīūt: alías q̄ ptíngūt etiā ad lōge poſitos & extraneos: ut nō ſit quí ſe abſcōdat à calore eíus. Sed licet ſuauís dñs uníuerſis: maxíme tñ domeſtícis. Et quanto qs eí familíarius ꝓ uítæ meritís ac mētís ꝓpritate appropíat: tāto cum arbítror recētíorū aromatū & unctíonís ſuauíoris ſentíre fragrantíam. B Porrò ín hmōí nō capít íntelligentía: níſi quantum experíentía attíngít. Ego uerò haud temere míhí arrogarím ſponſæ prærogatíuā. Nouít ſponſus quíb⁹ delítíís ſpūs foueat dílectā: quíb⁹ ſíngularíter recōcíllet ſenſus eíus ínſpíratíoníb⁹ & mulceat odoramētís. Sít ſibí fons ꝓpríus ín quo eí nō cōmunícet alíen⁹: nec índignus bíbat ex eo. Eſt qppe ort⁹ concluſus, fons ſignat⁹. Cæterū deríuant' aq̄ índe ín plateas: eas me habere ad manū fateor: dū tñ nemo míhí moleſt⁹ ſit aut íngrat⁹: ſi de publíco haurío & ꝓpíno. Nā ut paulíſper mínſteríū meū ín hac pte cōmendē: nō nullí⁹ ꝓfecto fatígatíonís eſt atq; laborís: quotídíe. ſ. exíre & haurire etiam de manífeſtís ríuulís ſcripturarū: & ex eís ſíngulorū neceſſitatíb⁹ ínſeruíre: ut abſq; ſuo labore q̄ſq; ueſtrū ꝑſto habeat aquas ſpūales ad oē op⁹: uerbí grā: ad lauādū: ad potādū: ad cíboſ coquēdos. Eſt nímírū aqua ſapíæ ſalutaris ſermo díuín⁹ nō mō potās, ſed & lauās, dícēte dño. Et uos mūdí eſtís ꝓpter ſermonē quē locutus ſum uobís. Sed & crudos carnís cogítatus ígne ſpūſſcti accēdēte coquí díuínum eloquíum: ac uertít ín ſenſus ſpūales & cíbos mētís: íta ut dícas. Concaluít cor meum íntra me, & ín meditatíone mea exardeſcet ígnís. Quí mēte ſanè puríorí per ſeípſos appꝫhēdere ſublímíora ſufficíūt quàm ꝓ nos ꝓferant, non ſolū nō phíbeo, ſed & multū cōgratulor, dū & ípſí nos patiātur ſímplícíora ſímplícíorib⁹ mīſtrare. D Quís dabit míhí ut oēs ꝓphetēt: Vtínā míhí neceſſe nō eſſet ì hís occuparí. Vtínā aut alterí cura íncūberet íſta, aut certè (q̄d' mallem) nemo ín uobís eſſet quí ea índígeret, eſſentq; oēs docíbíles deí, & ego poſſem uacare & uídere q̄m ſpōſus eſt deus. Nunc uerò quem mīme ínterím non dico íntueri ſed ne ínquíre re quídē licet (q̄d' ſine lachrymís nō loquor) regē ín decore ſuo ſedentē ſup cherubín ſup ſolíū excelſum & eleuatū: ín ea forma qua æq̄lís patrí ín ſplēdoríb⁹ ſctōrum añ lucíferū genítus eſt, ín qua & ſemp deſíderant angelí eū proſpícere, deū apud deū, ípſm ſaltem hoíem (homo hoīb⁹ loquor) ꝑm eam formā ín qua ut ſe manífeſtum nímía ſua dígnatíone & dílectíone preberet: mínoratus ab angelís ín ſole poſuít tabernaculum ſuū, tanquā ſponſus ꝓcedēs de thalamo ſuo. Suauē magís quàm ſublímē, & unctū non altū loquor: qualē denícp ſpūs dñí unxít: & míſít euāgelízare pauperíbus: mederí cōtrítís corde, ꝓdícare captíuís índulgentíā, & clauſis apertíonē, ꝓdícare annū placabílem dño. Saluo ígítur cuíq; q̄d' fortè ſublímíus ſubtílíuſq; de ſpōſí unguētís ſpeciálí munere ſentíre ſíbí & experírí donatū eſt, ego quod de cōí accepí ꝓfero ín cōe. Ipe ſíquídē fons uítæ, ípſe fons ſignat⁹, de íntra ortū concluſum erūpens per os paulí fiſtulam ſuā: tanquā uerè ílla ſapíentía q̄ íuxta beatí Iob ſententíam trahítur de occultís, ín quatuor ſeſe ríuos díffudít, & deríuauít ín plateas: ubí uídelícet & aſſignat nobís eum factum à deo ſapientíam, & íuſtítíā, & ſanctificatíonē, & redemptíonē. Ex hís utíq; quatuor ríuís tanquā ꝓcioſiſſímís unguētís (níl enim obſtat utrumq; íntellígí, & aquā & unctíonē, aquā qa mundant, unctíonē quía fragrant) ex hís ínquā quatuor ꝓmíſſís tanquā unguentís ꝓcioſiſſímís ſup mōtes aromatum de cæleſtíbus ſpecíebus confectís, tanta eccl'íæ nares odorís ſuauítas repleuít, ut mox à quatuor mundí partíbus excíta ílla dulcedíne, ſupernū ꝓperaret ad ſpōſum, tanquā uerè ílla regína auſtrí, feſtínās à fíníb⁹ terræ audíre ſapíētíā Salomonís, opínionís ſiquídē odore prouocata. B Sanè & eccl'ía non ante currere ualuít ín odore ſuí Salomonís: quouſq; ís quí ab æterno ex patre ſapīa erat: factus eſt eí ín tpe à patre ſapīa quo ípſ⁹ odorē percípere poſſet.

Cāñ. 4.

Ioan. 13.

ꝑſ. 38.

3. Reg. 10.

Sic íuſtítía: ſic ſanctificatío: ſic & redēptío níhílomínus eí fact⁹ eſt: ut horū quoq; ín odore currere poſſet: cum hæc æque oía ì ſe añ oía eēt. Nā & ín príncípío qdē erat uerbū ſed tūc demū ad uídendū ípm paſtores uenerūt feſtínantes: cū nūciatū eſt factū. Deníq; & loquunt' adínuicē. Trāſeamus uſq; bethleē & uídeam⁹ hoc uerbū q̄d' factū eſt: q̄d' fecit dñs, & oñdit nobís. Et ſequít: qa uenerūt feſtínantes: Príus nō ſe mouebāt: dū uerbū erat tm̄ apud deū. At ubí uerbū q̄d' erat factū eſt: ubí hoc dñs fecit & oñdít: tūc uenerūt feſtínātes: tunc cucurrerūt. Quō ergo ín príncípío erat uerbū: ſed uerbū erat apud deū: factū eſt aūt quaten⁹ eſſe íncíperet & apud hoīes: ſic níhílomínus ín príncípío ſapīa erat, erat íuſtítía: erat ſanctificatío & redemptío: ſed angelís, ut eſſet & hoībus: fecit eum hæc oía pater, & fecit q̄d' pr̄. Deníq; quí factus eſt, íngt, nobís ſapīa à deo, & nō aít ſímpl'r: q factus eſt ſapīa, ſed quí factus eſt nobís ſapíentía: qm̄ q̄d' erat angelís factus eſt & nobís. C Et angelís (ínquís) quō redemptío fuerít: nō uídeo. Nec cm̄ auctorítas ſcripturarū uſpíam aſſentíre uídeā eos alíq̄ aut pctō extítíſſe captíuos, aut mortí obnoxíos ut neceſſarīā habérent redēptíonē, exceptís duntaxat íllís q ſuperbíæ lapſu írremediabílí corruētes, redímí deínceps nō merētur. Sí ítaq; angelí nunquā redēptí ſunt, alíj utíq; nō egentes: alíj non ꝓmerentes: íllí qdē qa nec lapſí ſunt: hí aūt qa írreuocabíles ſunt: quo pacto tu dícís dñm íeſum xp̄m eís fuíſſe redemptíonem? Audí breuíter. Quí erexít hoíem lapſum: dedít ſtantí angelo ne laberetur: ſic íllum de captíuítate eruens, ſícut hunc à captíuítate defendens. Et hac ratíone fuít æque utríq; redēptío, ſoluēs íllū, & ſeruās íſtū. Líquet ergo ſanctís angelís dñm xp̄m fuíſſe redēptíonem, ſícut íuſtítíā: ſícut ſapíentíā: ſícut ſanctificatíonē. Et níhílomínus tm̄ hæc ípſa quatuor eſſe factum ꝓpter hoíes, q ínuíſíbílía deí nō níſí per ea q̄ facta ſunt íntellecta conſpícere pñt. Sic ergo oē q̄d' erat angelís, factus eſt nobís. D Quíd? Sapíentía, íuſtítía, ſanctificatío, redemptío. Sapíentía ín prædícatíone, íuſtítía ín abſolutíone peccatorū, ſanctificatío ín cōuerſatíone quā habuít cū pctōríbus: redēptío ín paſſíone, quā ſuſtínuít pro pctōríbus. Vbí ergo hæc à deo factus eſt, tunc eccleſía odorē ſenſit, tunc cucurrit. Víde íam quadrífaríam unctíonem: uíde affluentíſſímam atq; ínæſtímabílem ſuauítatem eíus: quem unxít pater oleo lætítíæ præ conſortíbus ſuís. Sedebas ô homo ín tenebroſís & ín umbra mortís, per ígnorantíam ueritatís, ſedebas uínctus catenís delíctorum. Deſcendít ad te ín carcerem, non ut torqueret, ſed ut erueret de poteſtate tenebrarū. Et prīo quídē ueritatís doctor depulít umbram ígnorantíæ tuæ, luce ſapientíæ ſuæ. Per íuſtítíam deíde quæ ex fide eſt ſoluít funes peccatorum, gratís íuſtíficās peccatorem. Quo gemíno beneficío ímpleuít ſermonem íllum ſanctí Dauíd. Dóminus ſoluít compeditos, dóminus íllumínat cæcos. Addídít quoq; ſancte ínter peccatores uíuere, & ſic trade re formam uítæ: tanquam uíæ qua redíres ad patríam. Ad cumulum poſtremo píetatís tradídít ín mortem animam ſuam, & de proprío latere protulít pretíum ſatísfactíonís quo placaret patrem, per quod íllum planè ad ſe uerſícuſ lum traxít. Apud dñm míſerícordía, & copíoſa apud eum redemptío. Prorſus copíoſa, quía non gutta ſed unda ſanguínís largíter per quíncp partes corporís emanauít. B Quíd tíbí debuít facere & nō fecít? Illumínauít cæcū, ſoluít uínctum, reduxít erroneū, recōcílíauít reum. Quís nō poſt íllum líbenter atq; alacríter currat, quí & ab errore líberat, & errata díſſímulat, quí deínde merita uíuēdo tradít, præmía moriendo cōquírít? Quam excuſatíonem habet quí ín odore horum unguentorum non currít, níſí ad quem fortè odor mínímè peruenít? Sed em̄ ín oēm terram exíuít odor uítæ, quoníam mía dñí plena eſt terra, & míſeratíones eíus ſuper omnía opera eíus. Ergo quí uítalem hanc ſparſam ubíq; fragrantíam nō ſentít, & ob hoc non currít: aut mortuus eſt, aut putídus. Fragrantía fama eſt, præuenít opínionís odor, excítat ad currendum, perducít ad unctíonís experímentum, ad brauíum uíſionís.

Roma. 1.

ꝑſ. 145.

ꝑſ. 129.

ꝑs.47. Vox una lætantiū: oīm peruenientium. Sicut audiuimus: sic uidimus in ciuitate dñi uirtutū. Oīno propter mansuetudinē q̄ in te p̄dicatur currim⁹ post te dñe iesu: audietes q̄ nō spernas pauperē: p̄ctōrem nō horreas. Non horruisti cōfitentē latronē, nō lachrymantē peccatricē, non chananeā supplicantē, non deprehensam in adulterio: non sedentē in theloneo: nō supplicantē publicanū: non negantem discipulū, nō persecutorē discipulorū: non ipsos crucifixores tuos. In odore horum currimus. Porrò sapietiæ tuæ odorem ex eo percipimus quod audim⁹: quia si quis indiget sapientia, postulet eam à te, & dabis ei. Aiūt siquidem q̄ des omnibus affluenter, & non improperes. At ueró iustitiæ tuæ tanta ubiq; fragrantia spargitur: ut nō solum iustus: sed etiam ipsa dicaris iustitia, & iustitia iustificans. Tam ualidus deniq; es ad iustificandum, quàm multus ad ignoscendū. Quāobrē quisquis pro peccatis compunctus esurit & sitit iustitiam credat in te qui iustificas impium, & solam iustificatus per fidem: pacem habebit ad deū Sanctitatē quoq; suauissime & copiosissime tua redolet non solū conuersatio sed & cōceptio. P̄ctīm siquidē nō cōmisisti: nec contraxisti. Qui ergo iustificati à peccatis sectari desiderāt deliberātq; sanctimoniam, sine qua nemo uidebit deū audiant te clamantem. Sancti estote: qm̄ ego sanctus sum. Cōsiderēt uias tuas, & discāt à te qa iust⁹ sis in omnibus uijs tuis, & sanctus in oībus operibus tuis. Iā redemptionis odor quantos currere facit? Cū exaltaris à terra, tunc prorsus oīa trahis ad teipsum. Passio tua ultimū refugiū: singulare remediū, deficiente sapientia: iustitia non sufficiente, sanctitatis succūbentibus meritis: illa succurrit. Quis enim de sua uel sapia uel iustitia uel sanctitate præsumat sufficientiā ad salutē? Nō q̄ sufficientes, inquit, sim⁹ cogitare aliqd à nobis tanquā ex nobis: sed sufficiētia nostra ex deo est. Itaq; cū defecerit uirtus mea: non cōturbor, nō diffido, scio qd facia. Calicem salutaris accipiam, & nomen dñi inuocabo. Illumina oculos meos dñe, ut sciā qd acceptū sit coram te oī tempore & sapiens sum. Delicta iuuētutis meæ, & ignorantias meas ne memineris, & iustus sum. Deduc me dñe in uia tua, & sctūs sum. Veruntamen nisi interpellet sanguis tuus pro me, saluus nō sum. A Pro his oībus currimus post te, dimitte nos qa clamamus post te. Nec currimus æqualiter oēs in odore oīm unguentorū: sed uideas alios uehemētius studiq; fragrare sapientiæ: alios magis ad pœnitentiam spe indulgentiæ animari, alios amplius ad uirtutū exercitium: uitæ & conuersatiōis eius prouocari exemplo, alios ad pietatem passionis memoria plus accendi. Putamus nos de singulis posse reperire exemplar? Currebant in odore sapientiæ qui missi fuerant à pharisæis: cū reuersi dicerent. Nūquā homo sic locutus est: utiq; admirātes doctrinam & confitentes sapientiā. Currebat in hocipso odore sanctus Nicodemus qui ueniens ad iesum nocte: in splendore multo sapientiæ, de multis quippe instructus edoctusq; recesserit. Verū in odore iustitiæ cucurrit Maria magdalena, cui dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum. Iusta profectò & sancta: & non iam peccatrix quēadmodum pharisæus exprobrabat: nesciens iustitiā seu sanctitatem dei esse munus, non opus hominis, & quia non modo iustus sed & beatus cui non imputabit dñs p̄ctīm. An oblitus erat quomodo uel suā ipsius uel alterius corporalē tangendo leprā fugarat nō cōtraxerat? Sic tactus à peccatrice iustus iustitiam impertit, nō perdit, nec sordescit peccati qua illā mundat se inquinat. Cucurrit & publicanus qui cū ꝓpiciationē peccatis suis humiliter implo-
raret, descendit iustificatus, teste ipsa iustitia. Cucurrit petrus, qui lapsus fleuit amare, quatenus culpam diluceret, recuperaret iustitiam. Cucurrit Dauid qui reatū agnoscens & confitens audire meruit. Et dñs transtulit à te peccatū tuū. Porrò in sanctificationis odore Paulus currere sese testat: cum xp̄i se imitatorē esse gloriatur dicens ad discipulos. Estote imitatores mei sicut & ego xp̄i. Cucurrerūt & oēs qui aiebant. Ecce nos reliquim⁹ oīa & secuti sum⁹ te. Desiderio q̄ppe sequendi xp̄m relinquerāt oīa. C Hortatur gn̄aliter uniuersos ad eundē odorē ista sn̄ia. Qui se dicit in xp̄o manere: debet sicuti ille ambulauit & ipse ambulare. Iam qui in odore cucurrerint passionis: si audire uis: uniuersos martyres accipe. En quatuor unguenta assignata habetis: primū sapientiæ: secundū iustitiæ: tertium sanctificationis: quartum redemptionis. Tenete noīa: percipite fructū, & cōpositionis modū uel numerū specierū qbus cōfecta sunt, nolite requirere. Nō em̄ facile in sponsi unguentis hæc p̄sto esse p̄nt nobis, quēadmodum in superioribus illis spōsæ fuerunt. In xp̄o nempe rerum plenitudo est, sine numero & sine modo. Nam & sapientiæ eius non est numerus, & iustitia ipsius sicut montes dei, sicut mōtes æterni: & sanctitas singularis & redemptio inexplicabilis. D Dicendum & hoc: qa frustra huius seculi sapientes de quatuor uirtutibus tā multa disputauerunt: qs tñ apprehendere oīno nequerunt: cum illū nescierint qui factus est nobis à deo sapientia, docens prudentiā, & iustitia delicta donans, & sanctificatio, in exemplū tēperantiæ continenter uiuēs, & redemptio in exemplum patientiæ fortiter moriens. ¶ Forsitan dicit aliquis. Cætera bn̄ conueniunt: sed sanctificatio ad tēperantiā minus proprie referri uidetur. Ad qd̄ respondeō primū: id esse cōtinētiam qd̄ tēperantiā. Deinde usitatum in scripturis sanctificationem pro cōtinentia seu munditia poni. Deniq; quid ille apud Moysen tā crebræ sctificatiōes aliq̄ erāt, quàm q̄dā purificationes hoīm tēperantiū se à cibo, à potu, à concubitu: hisq; similibus? Sed audi ipm̄ p̄cipue apl̄m quàm familiare habeat, uel uti uel usurpare sanctificationē in hoc sensu. Hæc est, inquit, uoluntas dei sanctificatio uestra: ut sciat unusquisq; uestrum suū uas possidere in sanctificatione, & non in passione desiderij. Item. Non enim uocauit nos deus in immunditiam, sed in sanctificationem. Liquet q̄ sanctificationē, p tēperantia ponit. Educto itaq; in lucē quod subobscurū uidebatur, redeo ad id unde digressus eram. Quid uobis cū uirtutib⁹, qui dei uirtutē xp̄m ignoratis. Vbi nam quæso uera prudētia nisi in xp̄i doctrina? Vñ uera iustitia nisi de xp̄i mia? Vbi uera temperantia nisi in xp̄i uita? Vbi uera fortitudo nisi in xp̄i passione? Soli ergo qui eius doctrina imbuti sunt, prudentes dicendi sunt: soli iusti qui de eius mia ueniam p̄ctorum consecuti sunt, soli temperantes, qui eius uitam imitari studeant, soli fortes q eius patietiæ documēta fortiter in aduersis tenēt. Incassum proinde quis laborat in acquisitione uirtutum si aliunde eas sperandas putat quàm à domino uirtutum: cuius doctrina seminarium prudentiæ: cuius misericordia opus iustitiæ, cuius uita speculum temperantiæ: cui⁹ mors insigne est fortitudinis. Ipsi honor & gloria in secula seculorum Amen.

Iaco.1. ꝑs.46. ꝑs.35. Leuiti.19. ꝑs.144. Ioan.12. 2.Cor.3. ꝑs.115. ꝑs.12. ꝑs.24. ꝑs.138. Roma.8. Ioā.8. Ioan.3. Lucæ.7. Lucæ.18. Lucæ.22. 2.Reg.12. Philip.3. Matt.19. 1.Thes.4. Ibidem.

De tribus modis contemplationis circa deum sub figura trium cellarum. Sermo. XXIII. B

Cañ.1.

INtroduxit me rex in cellaria sua. Ecce unde odor, ecce quo curritur: dixerat quia currēdū & in quo currendum: sed quo currendum esset non dixerat. Ergo ad cellaria currit̄, & currit̄ in odore qui ex ipsis procedit, spōsa illum solita sua sagacitate præsentiente & cupiente in ipsius plenitudinem introduci. Verū de cellarijs his quid sentiendum putamus? Cogitemus ea interim loca quædam redolentia penes sponsum: plena odoramentis: referta delitijs. In istiusmodi nempe officina potiora quæq; ex orto siue ex agro seruanda reponūtur. Illuc ergo pariter currunt. Quis? Spiritu feruentes animæ. Currit sponsa, currunt adolescentulæ, sed quæ amat ardentius, currit uelocius, & citius peruenit. Perueniens non dico repulsionem: sed nec cunctationē patitur. Sine mora aperitur ei: tāquam domesticæ: tanquā charissimæ, tanquā specialiter dilectæ, & singulariter gratæ. Adolescentulæ autem quidē sequuntur aloge. Neq; em̄ cū adhuc infirmæ sint pari possunt deuotiōe cum sponsa currere, nec ipsius oīno imitari desiderium & feruorem, ideoq; tardius peruenientes, foris remanent. At

charitas

charitas ſpōſæ non quieſcit neq; inſoleſcit (ut aſſolet) ſuc ceſſibus ſuis ut eas obliuiſcatur, cōſolans magis & hortās ad patientiam: quatinus æquanimiter & ſui ferant repulſam, & illi⁹ abſentiā. Deniq; & nūtiat eis gaudiū qđ̄ percepit, nō ob aliud ſanè: niſi ut ſibi cōgaudeāt, dū confidāt miníme alienū fore à ſe quicqd grīæ matri acceſſerit. Nam nec illa ita proficere curat quo ipſarū negligat curā: nec ſuuandos ſuos pfectus putat illarū damno. Quocūq; pro inde meritorū p̄rogatiua tollatur ab illis: charitate abſq; dubio, & pia ſolicitudine neceſſe eſt eā ſemper eſſe cum illis. Oportet deniq; eā ſpōſum ſuū imitari, & petentem nimirum cælos, & nihilominus in terris cū ſuis ſe fore uſq; ad cōſummationē ſeculi pollicentē. Sic & iſta quātumuis pficiat, quātūlibet promoueat, cura prouidentia atq; affectu ab his q̄s in euangelio genuit nūquā amouet, nunquā ſua uiſcera obliuiſcitur. Dicat ita q; eis. Gaudete, cōfidite.

Cañ. 1. D Introduxit me rex in cellaria ſua, putate & uos pariter introductas. Sola introducta uideor, ſed ſoli non prodero rit. Veſtrum oīm eſt meus oīs profectus, uobis proficio, uobiſcū partiar quicqd pl⁹ forte uobis meruero. Vis indubitanter ſcire qa in hoc ſenſu & affectu locuta ſit. Audi

Ibidem. quid illæ reſpōdeant. Exultabimus & lætabimur in te. In te inquiunt exultabimus & lætabimur nam in nobis nec

Ibidem. dum meremur. Et addunt. Memores uberum tuorū: hoc eſt æquanimiter ſuſtinemus dum uenias ſcientes te plenis ad nos reuerſuram uberibus. Tunc nos confidimus exultare & lætari, memores interim uberum tuorū. Quod ad

Ibidem. iungunt ſuper uinū, ſignificāt ſe adhuc quidē pro ſui imperfectione carnalīū deſideriorū (q̄ uino deſignantur) recordatione pulſari, uinci tñ eadē deſideria memoria abūdantiæ ſuauitatis, quā iā ex uberib⁹ fluentē expertæ ſunt. Dicerē de uberibus, ſi nō me ſatis dixiſſe ſuperi⁹ meminiſſem. Nūc uerò uides quō de matre p̄ſumunt, quō eius lucra & gaudia ſua reputant, ppriæ repulſæ iniuriam illius introductione cōſolātes. Miníme ita cōfiderēt niſi matrē agnoſcerēt. A Audiant hoc p̄lati qui ſibi cōmiſſis ſemp uolūt eſſe formidini, utilitati raro. Erudímini qui iudicatis terrā Diſcite ſubditorū matres uos eſſe debere: nō dominos. Studete magis amari quàm metui. Et ſi interdū ſe

p̄s. 2. ueritate op⁹ eſt: paterna ſit nō tyrānica. Matres fouēdo, p̄es uos corripiēdo exhibeatis. Māſueſcite: ponite ferita tē. Suſpēdite uerbera, producite ubera, pectora lacte pinguescāt: nō typo turgeāt. Quid iugū ueſtrum ſup eos aggrauatis: quorū potius onera portare debetis? Cur morſus à ſerpēte paruulus fugit conſciam ſacerdotis, ad quē eū magis oportuerat tanquā ad ſinū recurrere matris? Si

Ezech. 3. ſpirituales eſtis inſtruite hmōi in ſpū lenitatis, conſiderās unuſquiſq; ſeip̄m ne & ipſe tentet. Alioquin ille in pctō ſuo moriet: ſanguinē aūt eius, ait, de manu tua requiram. Sed hec alias. B Nunc qm̄ literæ conſequentia ex his q̄ p̄taxauimus manifeſta eſt: uideamus iam de cellariis quid ſpiritualiter ſentire debeamus. In cōſequentibus mentio fit etiā de horto & de cubiculo, q̄ ambo nūc adiungo iſtis cellariis, & in p̄ſentē diſputationē aſſumo. Nam ſimul tractata, melius ex inuicē innoteſcent. Et quæramus ſi placet tria iſta in ſcripturis ſanctis: hortū, cellarium, cubiculū. In ipſis nempe libenter deum ſitiēs aīa uerſatur & moratur ſciens ſe ibi abſq; dubio inuenturam quem ſitit. Sit ita q;

Pſal. 1. hort⁹ ſimplex ac plana hiſtoria: ſit cellarium moralis ſenſus: ſit cubiculū arcanū theoricæ cōtēplationis. Et primū quidā hiſtoriā ad hortū puto nō immerito deputaui, q̄ in ea inueniant uiri uirtutum tanquā ligna fructifera in horto ſponſi & in paradiſo dei, de quorū bonis actibus ac moribus quot ſumis exēpla, tot carpis poma. An forte q̄s ambigat dei eſſe plātatione bonū hoiem? Audi ſtim̄ Dauid

Hie. 17. de uiro bono quid canat. Erit, ait, tanquā lignū qđ̄ plantatū eſt ſecus decurſus aquarū qđ̄ fructū ſuū dabit in tpe ſuo, & foliū eius nō defluet. Audi hieremiā eodē ſpū concinentē, & eiſdem penè uerbis. Erit, tanquā lignū, inquit, qđ̄ plantatū eſt ſecus decurſus aquarū, qđ̄ ad humorem mittit radices ſuas, & nō timebit cū uenerit æſtus. Itē pro pheta. Iuſtus ut palma florebit, & ſicut cedrus líbani multíplicabit. Et de ſeipſo. Ego aūt ſicut oliua fructifera in domo dei. C Eſt ergo hiſtoria hortus, & ipſa tripertita. Cōtinet nāq; in ea cæli & terræ creatio, recōciliatio, & repa ratio. Creatio quidē tanquā horti ſatio ſiue plātatio. Recōciliatio aūt quaſi germinatio ſatorū uel plātatorū. Tēpore nempe ſuo rorantib⁹ cælis deſuper & nubíbus pluē tibus iuſtū: aperta eſt terra, & germinauit ſaluatorem, per quē facta eſt cæli terræq; recōciliatio. Ipſe eſt em̄ pax nra qui fecit utraq; unū, pacificās in ſanguíne ſuo q̄ in terris ſunt & q̄ in cælis. Porrò reparatio futura eſt in fine ſeculi. Erit em̄ cælū nouum & terra noua, & colligētur boni de medio malorū, tāquā fructus de horto in dei prōptuaría reponendi. In die illa erit (ut ſcriptū eſt) germē dñi in magnificentia & gloria & fructus terræ ſublímis. Habes igítur tria tēpora in horto hiſtorici ſenſus. In morali quoq; diſciplina tria æque aduertere eſt: cellas quaſi tres in cellario uno. Et idcirco forſitā pluraliter cellaria dixit, & nō cellarium, cellarū uidelicet hunc numerum cogitans. Infra deniq; introductā ſe gloriat in cellā uinariā. D Nos ergo quia legímus, da occaſionem ſapienti & ſapientior erit habētes occaſionē ex uocabulo, quod ſpūſſanct⁹ cellæ huic cenſuit imponendū, reliquis quoq; duabus nomina imponamus. Aromaticam uni, & unguentariam alteri. Cauſas horū uocabulorū uidebímus poſtea. Nūc aūt aduerte cūcta apud ſponſum ſalubria: cuncta ſuauia reperiri uinū unguenta aromata. Vinum (ſcriptura teſte) lætificat cor hoīs. Exhilarari níhilominus facie in oleo legis, quo utiq; puluis pigmētorū infunditur ut unguenta fiāt. Aromata non modo grata ſuauitate odoris, ſed ui quoq; medendi utília ſunt. Merito ſe introductam illuc exultat ſpōſa, ubi tanta redundat ubertas gratiæ. Sed habeo & alia nomina: puto & euidentiorē ſui gerentia rationem. Et ut ſuo ordine nomínentur, primā nuncupauerim diſciplinæ, ſecundā naturæ: poſtremam gratiæ. In priori diſcis iuxta ethicæ partis rōnē inferior eē, in ſequēti par: in poſteriore ſuperior, hoc eſt ſub alio, cum alio, ſuper alium. Vel ſic. Subeſſe, coeſſe, præeſſe. Primo ergo diſcis eſſe diſcipulus, ſecundo ſocius, tertio & magiſter. Equidem omnes homines natura æquales genuit. At quoniam bono naturæ in moribus ſuperpía de prauato, facti ſunt homines æqualitatis impatientes: contendentes inuicē ſuperiores conſtituí, atq; alterutrum ſupergredí cupiētes, & inanis gloriæ cupídi, inuicem inuidentes, inuicem prouocantes. Primo omnium in cella priori iugo diſciplinæ inſolentia morum domanda eſt, quouſq; duris ac diutínis ſeniorum atrita le gibus humílietur, & ſanetur ceruicoſa uoluntas: bonumq; in ſe naturæ quod ſuperbiendo amiſerat, obediendo recípiat, dum ſolo iam naturali affectu, non metu diſciplinæ cum uniuerſis naturæ ſuæ ſocíis, id eſt cum omnibus hominíbus ſocialiter quantum in ſe eſt: quieteq; ſeſe habere didícerit, in cellam tandem naturæ tranſiens experiensq; quod ſcriptum eſt. Ecce quàm bonum & quàm iocundum habítare fratres in unum, ſicut unguentum in capite C Accedit nimirum diſciplinatis moribus tanquā tritis ſpeciebus oleum lætitiæ bonum naturæ, & fit unguentum bonum atq; iocundum. Quo quaſi unctus redditur homo ſuauis & mitis, homo ſine quærela, neminem circumueniens, neminem concutiens, neminem lædens, nemíni ſe ſuperextollens aut præferens: inſuper & líbenter communicans in ratione dati & accepti. Puto ſi bene intellexiſti utriuſq; cellæ proprietates, nō incongrue me hanc unguentariam: illam aromaticam appellaſſe teſtaberis. In illa deniq; ſicut pigmentorum uires atq; fragrantiam piſtíli extorquet, & exigit uiolenta contuſio: ſic rectorum morum elicit quodammodo & exprímit naturalem uim uis magiſterij & diſtrictio diſciplinæ. In hac aūt uoluntariæ, & tanquam innatæ affectionis grata manſuetudo, ſponte officioſa currit inſtar planè unguenti quod eſt in capite, ad leuem caloris tactum deſcendentis ac diffluentis per totum. Ita q; in cella diſciplinæ tāquam ſiccæ

ac ſimplices aromatū ſpecies continent,& inde aromaticam eam denominandā putauí. In ea uerò q̄ naturæ dicta eſt,qm̄ iam quaſi confecta reponunt &ſeruant unguēta, nihilominus ex re nomē & ipſa accepit ut unguētaria nū cupetur. Nā uinariā quoq; cellam non aliam ſanè ſuí nominis arbitror ferre rationem:niſi q̄ in ea uinum zeli in charitate feruentis reconditur. Nec debet omino præeſſe alijs quí in eam necdū meruit introduci. Oportet prorſus hoc uino æſtuet q̄ alijs præſidet:quemadmodū doctor gentiū æſtuabat quando dicebat. Quís infirmatur & ego non infirmor? Quís ſcandalizatur & ego non uror? Alio quin improbe ſatis præeſſe affectas,quibus prodeſſe non curas:& quorū non zelas ſalutem,ſubiectionē nimis ambitioſe uendicas tibí. Hanc ego cellā quoq; gratiæ nomí nauí,non q̄ abſq; gratia uel reliquas duas obtinere oino quís poſſit,ſed ob plenitudinem quæ ſingulariter in iſta percipitur. Deniq; plenitudo legis eſt charitas, & quí dilígit fratrem legem impleuit. D Vidiſtí rōnem uocabulorū,uide & differentiā cellarum. Nec enim paris facilitatis ſeu facultatis eiuſdem eſt petulantes uagoſq; ſenſus atq; intemperātem carnis appetitum magiſtrí comprimere metu,ad rigida diſciplinæ cohibere cenſura,& ſponta neo affectu bene cum ſocijs conuenire,caſtigatis ſub ferula uíuere moribus,& ſola magiſtra uoluntate gratū parí bus gerere morem. Nam neq; unius rurſum quís dicat eſſe meritī unius ue uirtutis,ſocialiter uíuere & utiliter p̄eſſe. Quāmulti deniq; ſub præceptore quieti uíuunt,quos ſi iugo abſoluas uideas non poſſe qeſcere:nec ſe ullo modo æqualibus ſeruare innoxios. Itemq; innumeros cernes ſimpliciter ac ſine querela inter fratres conuerſarí:ſuper fratres nō ſolum inutiliter,ſed & inſipienter & nequiter. Quadam ſiquidem bona mediocritate contentí ſunt quí huiuſmodi ſunt,ſicut eís mēſuram gratiæ partitus eſt deus,miníme ſiquidem egentes magiſtro,nec tamen idonei magiſterio. Prioribus ergo ſequentes quidem in moribus antecellunt,ſed utríſq; ſuperiores exiſtunt quí ſuperiores eſſe ſciunt. Deniq; & accipiunt in promiſſione quí bene p̄ſunt,conſtituí ſuper oīa bona domini ſui. At pauci profecto quí utiliter,pauciores quí & humiliter p̄ſint. Facile tamen utrūq; adimplet quí matrem uirtutū,diſcretionē perfecte adeptus,uino nihilominus charitatis uſq; ad contemptum proprie gloriæ,uſq; ad ſuiipſius obliuionem,& non ad quærenda quæ ſua ſunt debriatur,qđ ſolo ac míro ſpirituſſancti magiſterio intra cellam uinariā obtinetur. Virtus ſiquidem diſcretionis abſq; charitatis feruore iacet,& feruor uehemens abſq; diſcretionis temperamento præcipitat. Ideoq; laudabilis cuí neutrum deeſt quatenus & feruor diſcretionē erigat,& diſcretio feruorem regat. Ergo taliter oportet eſſe moratū cum q̄ præeſt. Optimū aūt in moribus dixerim & ſummam diſciplinæ huius perfecte apphendiſſe:cuí totas has cellas abſq; offendiculo percurrere & circuire donatum eſt: quí in nullo prorſus aut reſiſtat prioribus:aut inuideat paribus:aut ſubiectis uel deſit in cura uel in ſuperbia præſit, prælatis obedíens,ſocijs cōgruens,ſubditis utiliter condeſcēdēs. Quod quidem perfectionis inſigne,haud dubius ſponſæ annuerim. Inuit hoc etiam ſermo quem dixit:quia introduxit me rex in cellaria ſua,dum non in unā aliquā cellā, ſed in cellaría pluraliter ſe introductā oſtendit. C Iā ad cubiculum ueniam. Quid & iſtud? Et id me preſumo ſcire quid ſit? Miníme mihi tātæ reí arrogo experientiā,nec gloríor in prærogatiua,quæ ſoli ſeruatur beatæ ſponſæ, cantus iuſta illud græcorum, ſcire meipſum,ut ſciam etiā cum propheta quid deſit mihi. Tamē ſi nihil omino ſcirem,nihil dicerem. Quod ſcio,nō inuideo uobis nec ſubtraho. Quod neſcio,doceat uos quí docet hominem ſcientiam Dixí & meminiſtis:in theoricæ contemplationis arcano regis eſſe quærendum cubiculum. Sed quomodo de unguentis dixiſſe me ſcio,multa uidelicet & diuerſa penes ſponſum ea eſſe:nec omnia præſto omnibus:ſed ſua quibuſque pro diuerſitate indulta meritorum, ſic quoq; non unum puto cubiculū regi eſſe,ſed plura. Nā nec una eſt regina profecto ſed plures,& concubinæ multæ ſunt, & adoleſcentularū nō eſt numerus. Et ſunaquæq; inuenit ſecretum ſibi cum ſponſo,& dicit. Secretum meū mihi,ſecretum meū mihi. Non oībus uno in loco frui datur grata & ſecreta ſponſi præſentia,ſed ut cuiq; paratū eſt à patre ipſius. Nō enim nos eum elegimus,ſed ipſe elegit nos & poſuit nos,& ubi ab eo quiſq; poſit eſt,ibi eſt. Deniq; mulier una compuncta ſecus pedes domini ieſu ſortita eſt locum:cum altera ſuæ deuotionis fructum ad caput inuenerit:ſi tamen altera. Porrò thomas in latere:Ioannes in pectore:Petrus in ſinu patris:Paulus in tertio cælo,ſecreti huius gratiam ſunt aſſecuti. Quís noſtrum digne diſtinguere ſufficiat has uarietates meritorum uel potius præmiorum? Ne omino tamē prætereiſſe quod ipſi nouimus uideamur,prior mulier ſtrauit ſibi in tuto humilitatis:poſterior in ſolio ſpei. Thomas in ſolido fidei:Ioannes in lato charitatis:Paulus in intimo ſapientiæ:Petrus in luce ueritatis. Sic ergo apud ſponſum manſiones multæ ſunt: & ſiue regina,ſiue concubina,ſiue etiā de numero ſit adoleſcentularum,congruum quæq; pro meritis accipit ibi locum,terminumq; quouſq; liceat ſibi contemplando procedere,& introire in gaudiū domini ſui,& rimari dulcia ſecreta ſponſi quod ſuo loco diſtinctius quantum digna bitur ipſe ſuggerere demonſtrare conabor. A Nunc uerò id noſſe ſufficiat:nullí adoleſcentularum,nullí concubinarum,nullí uel reginarum patere omino acceſſum ad ſecretum illud cubiculí,quod ſuæ illí columbæ formoſæ: perfecte uní unicum ſponſus ſeruat. Vnde nec egoſanè indignor:ſi non ad illud admittor,p̄ſertim cū conſtet mihi ne ipſam quid ſponſam interim adhuc ad oē qđ uult peruenire ſecretū. Deniq; & flagitat indicarí ſibi ubí paſcat ubi cubet in meridie. Sed audite quouſq; puenerim aut me pueniſſe putauerim. Nec eīn iactantiæ deputandū eſt: qđ in ueſtros pādo profectus. Eſt locus apud ſponſum de quo ſua iura decernit,& diſponit conſilia ipſe uniuerſitatis gubernator:leges conſtituens oī creaturæ,pondus & menſuram & numerum. Et locus iſte altus & ſecretus,ſed miníme quietus Nam & ſi ipſe quantum in ſe eſt diſponit oīa ſuauiter,diſponit tn̄ & contemplantē quí forte eo locí peruenerit,quieſcere nō permittit:ſed mirabiliter quās uís delectabiliter rimantē & admirantem fatigat reddítq; inquietum. Pulchrè utrumq; in cōſequentib⁹ ſponſa exprimit,& delectationem uidelicet iſtiuſmodi contemplatiōis,& inquietudinem:ubi & ſe dormire,& cor ſuū uigilare fatetur. Nam in ſomno quidē ſuauiſſimi ſtuporis placidęq; admirationis ſentire quietem,in uigilijs uero inquietæ nihilominus curioſitatis ac laborioſæ exercitationis pati ſe fatigationē ſignificat. Hinc beatus Iob. Si dormiero,ait:dico quando conſurgam, & rurſus expectabo ueſperam. Sentis ne in his uerbis ſanctam animam uelle interdum moleſtam quodammodo declinare ſuauitatem, eandemq; rurſum ſuauem moleſtiam affectare? Non enim dixiſſet,quando conſurgam,ſi ex toto ei quies illa ſuæ cōtemplationis placuiſſet,ſed & ſi ex toto diſplicuiſſet,non denuo expectaſſet horam quietis,id eſt ueſperam. Nō igitur locus eſt iſte cubiculí,ubi nequaquam per omnē modum quieſcitur. C Eſt item locus de quo ſuper rationalem reprobam quidem creaturam, immobilis uigilat ſecretiſſima & ſeueriſſimma animaduerſio iuſtí iudicis dei: terribilis in conſilijs ſuper filios hominum. Cernitur,inquam,à timorato contemplatore hoc loco de⁹:iuſto ſed occulto iudicio ſuo,reproborū nec diluens mala,nec acceptans bona,inſuper & corda indurans:ne forte doleāt & reſipiſcant & conuertant,& ſanet eos Et hoc nō abſq; certa & æterna ratione:quod tanto formidoloſius cōſtat eſſe,quanto immobilius fixum extat in æternitate. Pauendum ualdequod in propheta de huiuſmodi legimus:ubi loquens ad angelos ſuos deus,ſic ait. Miſereamur impio. Quibus pauentibus atq; quærētibus,non ergo diſcet facere iuſtitiam? Non,inquit,ſubdensq; cauſam,in terra, ait,ſanctorum

2.Co.11.

Rom.13.

Cañ.1.

Cañ.1.

Iob.7

Eſa.24.

Eſa.26.

p̄s.93.

ait, ſctōrū iniqua geſſit: & nō uidebit gloriam domini. Ti-
meāt clerici: timeāt miniſtri eccl'iæ qui in terris ſanctorū
Eſai. 26. quas poſſident: tā iniqua gerunt, ut ſtipendijs q̄ ſufficere
debeant minime cōtenti, ſuperflua qbus egeni ſuſtentan
di forent: impie ſacrilegeq; ſibi retineant, & ī uſus ſuæ ſu
perbiæ atq; luxuriæ uictū pauperū cōſumere non uerean
tur, duplici profectò iniquitate peccantes, q̄ & aliena diri
piunt, & ſacris in ſuis uanitatibus & turpitudinibus abu
tuntur. D Talib⁹ ergo cū impſentiarū parcere ac miſereri
ne in æternū parcat: cui⁹ iudicia abyſſus multa aduetit:
quis hoc loco requiem q̄rat? Habet hæc uiſio tremorē iu
dicij: non ſecuritatē cubiculi. Terribilis eſt locus iſte & to
tus expers q̄etis. Totus inhorrui ſi q̄n in eū raptus ſum:
Eccl'ſ. 9. illā apud me replicans cum tremore ſniam. Quis ſcit ſi eſt
Iob. 13. dignus amore an odio? Nec mirū ſi titubo ego ibi (foliū
ps. 72. utiq; q̄ à uento rapit & ſtipula ſicca) ubi & maximus il
Ibidem. le cōtemplator ſuos quoq; fatetur penè motos fuiſſe pe
des, penè effuſos greſſus. Et dicebat. Zelaui ſup iniquos,
pacē pctōrū uidens. Quare? In labore, inquit, hoīm non
ſunt, & cū hoībus nō flagellabunt. Ideoq; tenuit eos ſup
bia, ne humilient ad pœnitentiā ſed damnēt ꝓpter ſuper
biā, cū ſuperbo diabolo & angelis eius. Nā qui in labore
hoīm non ſunt: in labore dæmonū profecto erunt: dicēte
iudice. Ite maledicti in ignē æternū: qui paratus eſt diabo
Mat. 25 lo & angelis eius. Eſt tamē dei locus & iſte, planè nō aliud
Geñ. 26 quàm domus dei & porta cæli. Hic nempe timeri diſcitur
ps. 110. deus. Hic ſctm & terribile nomen eius, & tāquam ingreſ-
Eccl'i. 1. ſus gl'iæ. Initiū planè ſapientiæ timor dñi. Nec te moueat
q̄ initiū ſapientiæ huic demū loco dederim & nō priori.
Ibi quippe in quodā quaſi auditorio ſuo docētem de oī
bus magiſtrā audimus ſapientiā: hic & ſuſcipimus. Ibi in
ſtruimur quidem: ſed hic afficimur. Inſtructio doctos red
dit, affectio ſapientes. B Sol non oēs quibus lucet etiam
calefacit. Sic ſapiētia multos quos docet q̄d ſit faciendū:
non continuo etiā accendit ad faciendū. Aliud eſt multas
diuitias ſcire, aliud & poſſidere: nec notitia diuitem facit,
ſed poſſeſſio. Sic prorſus: ſic aliud eſt noſſe deū, & aliud ti
mere: nec cognitio ſapientē, ſed timor facit, qui & afficit.
Tu ne ſapientem dixeris quem ſua ſcia inflat? Quis illos
ſapientes niſi inſipientiſſimus dicat, qui cū cognouiſſent
deū: non tanquā deū glorificauerunt, aut gratias egerūt?
Ego magis cum apoſtolo ſentio, qui inſipiēs cor eorum
manifeſte pronūciat. Et bene initium ſapientiæ timor do
mini: quia tūc primū deus aīæ ſapit, cum eam afficit ad ti
Roma. 1. mendū, nō cum inſtruit ad ſciendū. Times dei iuſtitiā, ti
mes potentiam, & ſapit tibi iuſtus & potens deus: quia ti
mor ſapor eſt. Porrò ſapor ſapientē facit, ſicut ſcia ſciētē
ſicut diuitiæ diuitem. Quid ergo prior locus? Tantum p̄-
parat ad ſapientiam. Illic p̄pararis: ut hic initieris. Præpa
ratio rerum cognitio eſt. Verum hanc facillime ſequit ela-
ps. 118. tionis timor: ſi nō reprimat timor, ut merito dicatur ini-
tium ſapiē timor dñi, qui ſe peſti inſipientiæ prim⁹ oppo
nit. Ibi itaq; quidam acceſſus eſt ad ſapientiam, hic & in
greſſus. Porrò nec hic nec ibi ſpeculāti perfecta eſt quies,
quia illic deus apparet tanquan ſolicitus, hic tanquā tur
batus. Nō ergo cubiculū q̄ſieris in his locis, quorū alter
auditorium quaſi docentis, alter p̄torium iudicis magis
apparat. C Sed eſt locus ubi uerè quieſcens, & quietus
cernit deus: locus oīno non iudicis, non magiſtri, ſed ſpō
ps. 31. ſi, & qui mihi quidē (nam de alijs neſcio) planè cubiculū
Roma. 3 ſit, ſi quando in illum contigerit introduci. Sed heu rara
Rom. 8. hora. & parua mora. Clare ibi agnoſcit mia dñi ab æter-
no & uſq; in æternū ſuper timētes eum. Et fœlix qui dice
re pōt. Particeps ego ſum omniū timētiū te, & cuſtodiē-
tium mandata tua. Stat propoſitum det, ſtat ſententia pa
cis ſuper timētes eū, ipſorū & diſſimulās mala, & remune
rans bona, ut miro modo eis non modo bona, ſed & mala
cooperentur ln bonum. O ſalus uerè beatus cui non im
putauit dñs pctm: nā q̄ non habuerit pctm, nemo. Omnes
enim peccauerunt, & oēs egent gloria dei. Quis accuſa
bit tm aduerſus electos dei? Sufficit mihi ad oēm iuſtitiam
ſolum habere propitium cui ſoli peccaui. Oē quod mihi
p̄ nō imputare decreuerit: ſic eſt quaſi nō fuerit. Nō pec-
care dei iuſtitia eſt, hoīs iuſtitia, indulgētia dei. Vidi hæc
& intellexi illius ſententiæ ueritatem, oīs qui natus eſt ex
deo, non peccat: quia generatio cæleſtis ſeruat eum. Ge-
neratio cæleſtis æterna prædeſtinatio eſt: qua electos ſuos
deus dilexit & gratificauit in dilecto filio ſuo ante mūdi
conſtitutionem: ſic in ſancto apparentes ſibi: ut uiderent ps. 62.
uirtutem ſuam & gloriā ſuam: quo eius forent conſortes
hæreditatis: cuius & apparerent conformes imaginis A
Hos ergo aduerti quaſi numquā peccaſſe, qm̄ & ſiqua de
liquiſſe uidentur in tempore: nō apparent in æternitate:
quia charitas patris, ipſorum cooperit multitudinē pctō-
rū, & dixi beatos quorū remiſſæ ſunt iniquitates: & quo- ps. 31.
rū tecta ſunt peccata: cum ſubito tanta mihi quoq; de me
ſuborta fiducia & infuſa lætitia eſt: quantus certè in loco
horroris: id eſt in loco ſecundæ uiſionis non præceſſerat
timor: ita ut mihi uiſus ſim tāquāunus ex illis beatis eſſe.
O ſi duraſſet. Iterum iterumq; uiſita me domine in ſaluta ps. 105.
ri tuo: ad uidendū in bonitate electorū tuorū, ad lætandū
in lætitia gentis tuæ. O uerè quietis locus, & quē non im
merito cubiculi appellatione cenſuerim: in quo deus non
quaſi turbatus ira, nec uelut diſtentus cura proſpicit: ſed
probatur uolūtas eius in eo bona & beneplacens, & pfe-
cta. Viſio iſta nō terret: ſed mulcet, inquietā curioſitatem
nō excitat, ſed ſedat: nec fatigat ſenſus ſed trāquillat. Hic
uerè quieſcitur. Tranquillus deus trāquillat omnia: & qe
tū aſpicere, quieſcere eſt. Cernere eſt regē poſt diurnas fo
renſiū quaſi lites cauſarū, dimiſſis à ſe turbis curarū mole
ſtias declinātem: petentem de nocte diuerſorium: cubicu-
lum introeuntem cū paucis, quos hoc ſecreto & hac fami
liaritate dignatur, eo certè ſecurius quo ſecretius, quie-
ſcentem: eo ſereniùs ſe habentē quo placidi⁹ ſolos intuen
tem quos diligit. B In hoc arcanum & in hoc ſanctua-
rium dei: ſi quē fortè ueſtrum aliqua hora ſic rapi & ſic ab
ſcondi contigerit: ut minime auocet aut pturbet, uel ſen-
ſus egens, uel cura pungens, uel culpa mordens: uel ea cer
tè que difficilius amouentur irruentia imaginum corpo-
rearum fantaſmata, poterit quidem hic cum ad nos redie-
rit gl'iari & dicere. Introduxit me rex in cubiculū ſuū: q̄d Cañ. 1.
tamen an ipſum ſit de quo exultat ſpōſa: non temere affir
mauerim: Eſt tm cubiculū: & cubiculum regis. Quia nimi-
rū de tribus quos triplici aſſignauimus uiſiōi: ſolus fact⁹
eſt in pace locus iſte. Vt enim aperte monſtratum eſt, & in
priori exigua, & in ſecūdo nulla percipit quies: cū & illic
apparens admirabilis: ad indagādi ſtudiū exerceat curio-
ſitatē, & hic innoteſcēs terribilis: infirmitatem cōcutiat.
At uerò tertio iſto in loco non planè terribilis, nec tā ad-
mirabilis quàm amabilis apparere dignat: ſerenus & pla-
cidus, ſuauis & mitis, & multæ mīæ omnibus intuētibus
ſe. Iā ut horum q̄ de cellario, horto, cubiculo, lōgiori ſunt
diſputata ſermone memoria ueſtra cōpendium teneat: me
mentote triū temporū, triū meritorum, trium quaſi p̄mio
rū. In horto aduerte tēpora: merita in cellario: premia in
triplici illa contemplatione cubiculum inquirentis. Et de
cellario quidē iſta ſufficiāt. Porrò de horto uel cubiculo
ſi qua addēda, aut alia fortè quàm dicta ſint modo aduer-
tenda occurrerint: loco ſuo non prætereamus. Si autem
ſufficiant quæ dicta ſunt, & minime iterentur: ne unquam
in faſtidium (quod abſit) ueniant ea quæ proferuntur ad
laudem & gloriam ſpōſi eccleſiæ dominī ieſu chriſti. Qui
eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula Amen.

Hic oſtenditur qualiter beatus Bernardus diu di
ſtulerit proſequi præſens opus propter ſchiſma qd' in
eccleſia ſuſcitauerat Petrus leonis cōtra uerū papā in-
nocentium ſecundum tandem diuina clementia ſuffra
gante: beatus Bernardus ipſum ſchiſma ſedauit: & om-
nes eccleſiæ aduerſarios mortuo petro leone cum pa-
pa Innocentio pacificauit, & poſtmodum ad opus
hoc quod intermiſerat repedauit.

Sermo. XXIIII.

A HOc demũ tertio fratres reditũ ab urbe noſtrũ clementior oculus è cælo reſpexit, & uultus tã dem ſerenior deſuper arriſit nobis: quicuit leo nina rabies: ſinẽ accepit, malitia: eccleſia pacẽ recepit. Ad nihilũ deductus eſt in cõſpectu eius malignꝰ: q cã p hoc fermè octennũ diro ſchiſmate cõturbarat. Nũ uerò ego gratis de tantis periculis ero reddítus uobis? Veſtris deſideriis donatus ſum: ueſtris me profectibus paro: quorũ uiuo meritis: uolo uiuere ſtudiis & ſaluti. Q; dudum cœpta in canticis me exequi uultis: libẽter quidẽ accipio, & dignũ arbitror: interruptũ potius raſarcire ſermonẽ, quàm nouí ordíri quippiã. Vereor aũt ne diſſuetũ per id temporis animũ, & diſtentũ diu habitũ: non ſolum ad tã diuerſa: ſed etiã ad tã indigna: dignitas materiæ put oportet nõ admittat, Sed ſiqd habeo: hoc uobis do. Potẽrit & fidei obſequio meo deus etiam quod non habeo dare ut dem. Si non: culpetur ſanè ingeniũ nõ uoluntas. Cañ.1. Locus aũt unde in cipere debemus (niſi fallor) iſte eſt. Recti diligunt te. Qđ antequã explanare incipiamus quid ſit, uideamus cuius ſit: quiſnam hoc uidelicet dicat. A nobis nãq; exigit qđ auctor nõ loquit. Et fortaſſe melius adoleſcentulis id damus, ut ſuis uerbis: & hoc addant. B Recti diligunt te. Et cui hoc potiſſimũ perſonæ congruere; iu Ibidem. dicamus? Si adoleſcentulis: matri ſine dubio id loquuntur. Siquidem cum dixiſſent ei: exultabimꝰ & lætabimur in te: memores uberũ tuorũ ſup uinũ: nec dubium quin matri loquerent, cõtinuato ſermõe hoc quoq; intulerũt: recti diligũt te, puto, ppter aliquas de numero ip ſarum q̃ non idẽ ſaperent: licet pariter currere uiderent, q̃ ſua ſunt querentes, & non ambulãtes ſimpliciter neq; ſyncere, ſed 2.Co.11. ſpeciali gloriæ matris inuidentes, & captãtes occaſionem murmurandi aduerſus eam, ex eo nimirum q ſola in cellaria introiſſet Qđ nõ eſt aliud niſi qđ apls ait, periculum in falſis fratribus. Ipſæ ſunt diniq; quibus exprobrãtibus ſubinde pro ſe ſatisfacere cogitur: ubi eis ita reſpõdet. Nigra ſum ſed formoſa filiæ hieruſalem. Itaq; ppter murmurantes & blaſphemantes dicit ab his q̃ bonæ, q̃ ſimplices, q̃ humiles & manſuetæ ſunt. Ab his, inquã, dicitur ſponſæ, conſolandi gra: recti diligũt te. Non ſit tibi, inquiunt cura de iniqua reprehenſione blaſphemarum harum: cũ conſtet quia recti diligunt te. Bona profectò conſolatio cum blaſphemamur à malis bene facientes: ſi recti diligãt pſ.33. nos. Omnino ſufficit aduerſus oſloquentium iniqua, opinio bonorum cum teſtimonio conſcientiæ. In dño laudabitur anima mea: audiant manſueti & lætentur. Manſueti, inquit, lætentur, manſuetis placeam: & æquanimiter audio quicquid in me iactare uoluerit liuor perditarum. C Ergo in hoc ſenſu puto appoſitum: recti diligunt te. Nec abſurde, ut æſtimo: cum ubiq; penè in choro adoleſcentularum tales inueniam quæ acta ſponſæ curioſæ obſeruent: derogandi non imitandi cauſa. Torquentur in bonis ſeniorum ſuorum, malis paſcuntur. Videas ambulare ſeorſum: conuenire ſibi & ſedere pariter: moxq; laxare procaces linguas in deteſtandum ſuſurrium. Vna uni coiungitur: nec ſpiraculum incedit in eis: tanta eſt libido de 1.Cor.11. trahendi: audiendiue detrahentem. Ineunt familiaritatem ad maledicendum: concordes ad diſcordiam. Conciliant inter ſe inimiciſſimas amicitias, & pari conſentaneæ ma- Hier.9. ligníatis affectu celebratur odioſa collatio. Haud ſecus egere quõdã herodes & pilatus: de qbus narrat euãgeliũ: quia facti ſunt amici in illa die, hoc eſt in die dominicæ paſ- Roma.1. ſionis. Conuenientibus ſic in unum: non eſt dominicam cœnam manducare: ſed magis propinare & bibere calicẽ dæmoniorum: dum importantibus linguis aliorum peditionis uir aliorum aures intrantem mortem libenter excipiunt. Sic quippe iuxta prophetam: intrat mors p feneſtras noſtras: cũ prurientes auribꝰ & oribus: lætale poculum detractionis inuicem nobis miniſtrare contendimus. A Non ueniat anima mea in conſilio detrahentiũ: quoniam deus odit cosdicente apoſtolo: detractores deo odibiles. Quam ſententiam deus ipſe loquens in pſalmo audi quo affirmat. Detrahentẽ, inquit, ſecreto proximo ps.100. ſuo hũc perſequebar. Nec mirũ cum id præcipue uitium charitatem q̃ deus eſt: et quidem ceteris acrius impugnare & perſequi cognoſcatur: quemadmodũ uos quoq; poteſtis aduertere. Omnis qui detrahit, primum quidem ſe ipſum prodit uacuum charitate. Deinde quid aliud detrahendo intendit: niſi ut is cui detrahit ueniat in odiũ uel contemptum ipſis apud quos detrahit? Ferit ergo charitatẽ in oĩbus qui ſe audiunt lingua maledica, & quantũ in ſe eſt necat fundítus & extinguit. Nõ ſolum autem: ſed & in abſentibus uniuerſis ad quos uolans uerbũ forte p eos qui preſentes ſunt peruenire cõtigerit. Vides quam facile & in breui ingentem multitudinem animarũ uelociter currẽs ſermo, tabe malitie huius inficere poſſit? Propterea dicit de talibus prophetícus ſpíritus. Quorũ os maledictiõe & amaritudine plenũ eſt: ueloces pedes eorũ ps.13. ad effundendum ſanguinem: Vtiq; tam ueloces quã uelociter currit ſermo. Vnus eſt qui loquitur, & unũ tm̃ uer- Ibidem. bum profert, & tamen illud unum uerbum uno in momẽto multitudinis audientium dum aures inficit: animas interficit. Cor ſiquidẽ felle liuoris amarũ per lingue inſtrumentum ſpargere niſi amara nõ põt: dicente dño. Ex abũ dantia cordis os loquit. B Et ſunt ſpecies peſtis huius: Lucæ.6. dum alĩ quidẽ nude atq; irreuerenter uti in buccã uenerit uirus euomũt detractionis. Alĩ aũt quodam ſimulatæ uerecundie fuco conceptã malitiam, quam retinere non poſſunt adumbrare conantur. Videas præmitti alta ſuſpiria: ſicq; quadam cum grauitate & tarditate: uultu mœ- Nota. ſto, demiſſis ſupercilĩs, & uoce plangenti egredi maledictionem, & quidem tanto perſuaſibiliorem, quato creditur ab his qui audiunt corde; inuito, & magis cõdolẽtis affectu: quam malitioſe proferri. Doleo, inq̃t, uehementer pro eo q dilígo eũ ſatis, & nũquã potui de hac re corrigere eũ. Et alius. Mihi quidẽ, ait, bñ cõpertum fuerat de illo iſtud: ſed per me nunquam inmotuiſſet. At qm̃ per alterũ patefacta eſt res: ueritatẽ negare non poſſum dolens dico reuera ita eſt. Et addit. Grande dammum. Nã alias quidẽ in pluribus ualet: cæterũ in hac parte (ut uerũ fateamur) excuſari miníme põt. C His paucis aduerſus maligniſſimum uitium commemoratis, reuertamur ad explanandi ordinem, & demonſtremus qui ſint hoc loco intelligẽdi recti. Nõ enim arbitror ſentire quempiam recte intelligentiæ, ſecundum corpus rectos dici eos qui ſponſam diligũt. Propterea demõſtrãda à nobis eſt ſpíritualis, id eſt animi cordisue rectitudo. Spíritus eſt qui loquitur ſpíritualibus ſpũalia comparans. Ergo ſm animũ non ſm terrenam, & feculẽtam materiam deus hoiem rectũ fecit. Ad imaginem quippe & ſimilitudinẽ ſuã creauit illum. Ipſe uero quẽadmodũ pſalis, rectus dñs deus noſter, & nõ eſt ps.9. iniquitas in eo. Rectus itaq; deus, rectum fecit hominẽ ſimilem ſibi. i. ſine iniquitate: ſicut nõ eſt iniqtas in eo. Porrò iniquitas cordis eſt, non carnis uitium: ut per hoc noueris in ſpirituali portione tui, & nõ in craſſa luteaq; ſubſtantia dei ſimilitudinẽ cõſeruandã fore ſiue reparandã. Spíritus enim eſt deus, & eos qui uolũt ſimiles ei uel perſeuerare uel fieri: oportet intrare ad cor, atq; in ſpũ id negotĩ actitare: ubi reuelata facie ſpeculãtes gloriam dei in eandem imaginem transformentur, de claritate in claritatem: tanquã a dñi ſpíritu. Quanquã & corporis ſtaturam dedit homini deꝰ rectam: forſan ut iſta corporea exterioris uiſioriſq; rectitudo figmenti: hoiem interiorem illum qui ad imaginem dei factus eſt: ſpíritualis ſue ſeruandæ rectitudinis admoneret: & decor limi deformitatẽ argueret animi. Quid enim indecẽtius quàm curuum recto corpore gerere animum? Peruerſa res eſt & fœda, luteum uas qđ eſt corpus de terra, oculos habere ſurſum: cælos libere ſuſpicere: celorumq; luminaribꝰ oblectare aſpectꝰ. Spíritualem uero cæleſtemq; creaturam ſuos ecõtrario oculos, id eſt iternos ſenſus atq; affectus, trahere ĩ terrã deorſum, & quæ debuit nutrírí in croceís, hærere luto tanquã unam de ſuibus: amplexaríq; ſtercora. A Erubeſce aĩa

mea

mea diuinã in pecorinã cõmutaſſe ſimilitudinem. Erubeſce uolutari in cœno quæ de cælo es. Erubeſce aïa, aït cor pus: in mei conſideratione. Creata ſimilis creãti recta: me quoq; accepiſti adiutoriũ ſimile tibi: utiq; ſm lineamenta corporeæ rectitudinis. Quocũq; te uertas: ſiue ad deũ ſurſum ſiue ad me deorſum (nemo ſiquidẽ carnẽ ſuã unquã
Ephe.5. odio habuit) ubiq; occurrit tibi ſpecies decoris tui, ubiq; pro ſtatu tuæ dignitatis habes de magiſterio ſapiæ faſmiliarẽ admonitionẽ. Me ergo meã quã tui gr̃a accepi retinente & ſeruante p̃rogatiuam: tu quõ non confunderis amiſiſſe tuã. Cur ſuam in te conditor intuetur abolitam ſi militudinem: cũ tuã in me tibi conſeruet aſſiduecq; repræſentet? Iã oẽ adiutoriũ quod tibi ex me debebatur, uertiſti tibi i cõfuſionem: abuteris obſequio meo, indigne humanum corpus inhabitas: brutus & beſtialis ſpũs. Iſtiuſmodi ergo curuæ animæ nõ poſſunt diligere ſpõſam quo
Iacob.4 niam non ſunt amicæ ſponſi: cum ſint mundi. Qui uult, inquit, amicus eſſe huius mundi: inimicus dei conſtituitur. Ergo quærere & ſapere quæ ſunt ſuper terram, curuitas animæ eſt, & è regione meditari ac deſiderare quæ ſurſum ſunt, rectitudo. Et hanc rectitudinem ut ſit perfecta in oĩbus inueniri neceſſe eſt ſenſu atq; conſenſu. Illum uerò rectum corde dixerim: qui & recte in omnibus ſentiat, & à recto quod ſenſerit, in nullo diſſentiat. Ecce de quibus dicitur ad ſponſam: recti diligunt te. Qui uidelicet in omnibus & recte & recto acquieſcunt. B Rectum reuera te dixerim ſi recte in omnib⁹ ſentias: & factis nõ diſſentias. In uiſibilis animi ſtatum nunciet fides & actio. Rectum iudica: ſi fide catholicũ & iuſtum opere probaueris. Si quomi minus: currum cenſere non dubites. Sic nempe habes. Si recte offers, & recte nõ diuidis, peccaſti. Recte quidẽ qd̃cunq; horũ offers: recte autẽ ab alterutro ea non diuidis. Noli eſſe rectus oblator & prauus diuiſor. Quid diuidis actum à fide? Iníque diuidis, fidẽ perimens tuam. Nã fides ſine operibus mortua eſt. Mun⁹ mortuũ offers deo? Si eĩ q̃dam anima fidei ipſa deuotionẽ: quid fides quæ nõ operatur ex dilectione niſi cadauer exanime? Bene honoras deum munere fœtido: bene placas tuæ fidei interfector. Quomodo hoſtia pacifica: ubi tã ſæua diſcordia eſt? Non mirum ſi Cain inſurrexit in fratrem: qui ſuam prius occiderat fidem. Quid miraris ô Cain ſi ad tua non reſpicit
Cañ.4. munera qui te deſpicit? Nec hoc mirũ ſi nõ reſpicit ad te: qui ita diuiſus es in te. Si manum deuotioni: quid animũ das liuori? Non concilias deum tibi: diſcors tecum. Non placas ſed peccas, etſi nondum quidem impie feriendo: ſed tamen diuidendo non recte. Et ſi necdum fratricida: iã tamen fideicida teneris. D Nunquid rectus uel quãdo manum porrigis deo: cuius cor in terram trahit liuor & fraternum odium? Quomõ rectus cuius fides mortua: cuius opus mors: cui⁹ nulla deuotio, amara tudo multa? Erat quidem in offerente fides: ſed non in fide dilectio. Recta oblatio: ſed crudelis diuiſio. Mors fidei eſt ſeparatio charitatis. Credis in chriſtum: fac chriſti opera ut uiuat fides tua. Fidem tuam dilectio animet: probet actio. Non incur
Titũ.1. uet terrenum op⁹: quem fides cæleſtium erigit? Qui te dicis in chriſto manere: debes ſicut ipſe ambulauit & tu ambulare. Q; ſi propriam gloriam quæris, fiorenti inuides: abſenti detrahis: reponis lætenti. Hoc chriſtus non fecit. Confiteris te noſſe deum: factis autem negas. Non recte plane, ſed impie linguam chriſto, animam dediſti diabolo. Audi ergo q̃d dicat. Homo iſte labijs me honorat: cor autem eius longe eſt à me. Non es profectò rectus: qui tã non recte diuidis. Non potes attollere caput preſſum diaboli iugo. Non te ſurrigere præuales cui dominatur iniquitas. Iniquitates tuæ ſupergreſſæ ſunt caput tuum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper te. Iniquitas deniq; ſedet ſuper talentum plumbi. Vides q̃ non faciat hominẽ rectum: fides etiam recta q̃ non operatur ex dilectione? At qui ſine dilectione eſt: non habet unde diligat ſpõſam. Nec opera quanuis recta rectum cor efficere ſufficiunt ſine fide. Quis enim rectum dicat hominem non placẽtem deo? Sine fide aũt impoſſibile eſt placere deo. Qui nõ placet deo: nõ poteſt illi placere deus. Nam cui placet deus: deo diſplicere non põt. Porrò cui non placet de⁹: nec ſpõſa eius. Quõ ergo rectus qui nec deũ diligit, nec eccleſiã Heb.11. Cañ.1. dei cui dicitur: recti diligũt te? Si ergo nec fides ſine operibus: nec opera ſine fide ſufficiunt ad animi rectitudinẽ, nos qui in chriſtum credimus fratres rectas ſtudeamus facere uias noſtras, & ſtudia noſtra. Leuemus corda noſtra cum manibus ad deum: ut toti recti inueniamur, fidei noſtræ rectitudinem, rectis actibus comprobantes, dilectores ſponſæ, dilecti à ſponſo ieſu chriſto domino noſtro: q̃ eſt deus benedictus in ſecula Amen.

De nigredine & formoſitate ſponſæ, id eſt eccleſiæ quid ſint. Sermo. XXV. B

ECce quod dixerã in ſermone: q̃a æmulis laceſſentibus ſponſa reſpõdere cogat, quæ corpore q̃dẽ de numero adoleſcentularũ eſſe uident: animo autem longe ſunt. Ait nempe. Nigra ſum ſed formoſa filiæ hieruſalẽ. Patet q̃ detra-
herent ei, nigredinem imporerantes. Cañ.1.
Sed aduerte ſponſæ patientiã ac benignitatẽ. Non modo enim nõ reddidit maledictũ pro maledicto, ſed inſup bñ dixit: filias hieruſalẽ uocãs: quæ magis pro ſua nequitia filiæ babylonis uel filiæ Baal, aut ſi quod aliud nomen improperij occurriſſet, appellari meruerãt. Sanè didicerat à
Eſa.42. ꝓpheta: Imò ab ipſa unctione q̃ docet ſuauitatẽ: calamum quaſſatum non conterendũ, & linũ fumigans non extinguendũ. Propterea nõ putauit amplius irritãdas ſatis cõcõmotas per ſe: nec q̃quã addẽdum ſtimulis inuidiæ quatorquebanꝰ. Magis autẽ cũ his qui oderũt pacẽ ſtuduit
ps.119. eſſe pacifica: ſciens ſe etiã inſipientibus debitricẽ. Maluit ergo ipſas fauorabili demulcere uocabulo: quia curæ fuit ei infirmarũ potius operã dare ſaluti, quàm propriæ ultioni. Omnibus quidẽ optanda eſt iſta perfectio: ꝓprie autẽ optimorũ forma eſt p̃latorũ. Sciunt q̃ppe boni fideleſcq; præpoſiti lãguẽtiũ ſibi creditã animarũ curã, nõ pompã. Cũcq; internũ murmur cuiuſpiã illarũ quærulæ uocis indicio deprehendũt: etſi in ipſos uſq; ad conuitia, & cõtumelias prorũpentis, medicos ſe & nõ dominos agnoſcẽtes, parant confeſtim aduerſus freneſim animæ non uindictã, ſed medicinã. Hæc igitur ratio cur ſponſa filias hieruſalẽ dicat eas ipſas quas maleuolas ſuſtinet atq; maledicas: uidelicet ut in blãdo ſermone deliniat murmurantes: cõmo
tionẽ ſedet, ſanet liuorem. Scriptũ eſt enim. Lingua pacifica cõpeſcit lites. Aliàs uerò filiæ reuera hieruſalẽ quodã modo ſunt quæ huiuſmodi ſunt: nec falſò ita eas nominat ſponſa. Siue enim propter ſacramenta eccleſiæ, quæ indifferenter quidem cum bonis ſuſcipiunt, ſiue propter fidei æque communem confeſſionem: ſiue ob fidelium corporalem ſaltem ſocietatem: ſeu etiam propter ſpem futuræ ſalutis, à qua omnino non ſunt quandiu hic uiuũt: uel tales deſperandæ quantumlibet uiuant deſperatæ: non incongrue filiæ hieruſalem nominantur. D Videamus iam quid illud fuerit dicere: nigra ſum ſed formoſa. Nulláue in his uerbis repugnantia eſt? Abſit. Propter ſimplices dico qui inter colorem: & formam diſcernere non nouerunt, cum forma ad compoſitionem pertineat: nigredo color ſit. Nõ ſit omne deniq; quod nigrum eſt: cõtinuo deforme eſt. Nigredo (uerbi cauſa) in pupilla nõ dedecet. Et nigri quidam lapilli in ornamentis placent, & nigri capilli candidis uultibus etiam decorem augẽt & gratiam. Sic tibiquoq; facile aduertere eſt in reb⁹ innumeris. Quã quam ſine numero ſunt quæ in ſuperficie quidem reperies decolorata, in compoſitiõe uerò decora. Tali fortaſſis modo põt ſponſa cum pulchritudine utiq; cõpoſitionis, neuo non carere nigredinis, ſed ſanè in loco peregrinationis ſuæ. Alioquin erit cum camſibi in patria exhibebit ſponſus gloriæ glorioſam, nõ habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiuſmodi. At uerò nunc ſi diceret quia nigredinẽ non haberet: ſeipſam ſeduceret, & ueritas

in ea nō eſſet. Quāobrem ne mireris qa dixit: nigra ſum: & rurſum nihilominus quia formoſa ſit gloriatur. Quō enim non formoſa cui dicit. Veni formoſa mea? Cui autē dicitur ueni, nondū peruenerat: ne fortè qs putet hoc dictū, non quidē huic nigræ q̄ adhuc laborat ueniendo in uia, ſed beatæ illi q̄ iam prorſus absq; nigredine regnat in patria. Sed audiam⁹ unde nigra & unde formoſam ſe dixerit. An nigra quidem ob tetrā conuerſationē, quā pri⁹ habuit ſub principe huius mundi: imaginē terreſtris hominis adhuc portās, formoſam uerò de cæleſtis ſimilitudine: quam poſtea cōmutauit ambulans iam in nouitate uitæ? Sed ſi hoc eſt: cur nō magis de præteríto nigra fui, & non nigra ſum dicit? Sí cui tamen placet hic ſenſus: id q̄ ſequitur: ſicut tabernacula cedar: ſicut pelles Salomonis:

Cañ. 2. ſic oporteret intelligí ut de ueteri quidem cōuerſatione cedar, de noua uerò Salomonis ſe dixerit tabernaculum. Hoc enim eſſe pelles quod tabernaculum: propheta oſtēdit dicens. Repente uaſtata ſunt tabernacula mea: ſubito pelles meæ: Príus igitur nigra ſicut uiliſſima tabernacula cedar: poſtea formoſa ſicut pelles glorioſi regis. C Sed uideamus quomodo ad ſtatū poti⁹ uitæ potioris utrumq; reſpiciat. Sí conſideramus habitū exteriorem ſanctorū eum qui in facie eſt: quàm ſit humilis utiq;, & abiectus, &

Hiere. 4 quadā neglectus incuria: cum tñ identidem intus reuelata facie gloriā dei ſpeculantes, in eandē imaginē transformentur de claritate in claritatē, tanquā à dñi ſpū: nónne una quælibet talis anima merito nobis uidebitur poſſe reſpondere exprobrantibus ſibi nigredinem: nigra ſum ſed formoſa? Vís tibi deniq; demonſtrē animā. & nigram pariter & formoſam? Epiſtolæ, īquiūt, graues ſunt: ſed preſentia corporis infirma, & ſermo cōtēptibilis. Paulus hic

2. Co. 10 erat. Itane Paulum ô filiæ hieruſalem de præſentia corporis æſtimatis, & tanquā decolorē deformēq; contemnitis: quia cernitis homūculū affligi: in fame & ſiti, in frigore & nuditate, in laboribus plurimis, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter. Hæc ſunt q̄ denigrant Paulum. Pro huiuſmodi doctor gentium reputatur inglori⁹, ignobilis, niger, obſcur⁹, tanquā deniq; perípſema huius mundi. Enímuerò nónne ipſe eſt q̄ rapitur in paradíſum: qui unū alterūq; perambulans uſq; ad tertium ſui puritate penetrat cælū? O uerè pulcherrima aīa quam etſi infirmum in habitantē corpuſculū & pulchritudo cæleſtis admittere non deſpexit: angelica ſublimitas nō reiecit: charitas diuina non repulit, hanc uos dícitis nigram? Nigra eſt, ſed formoſa filiæ hieruſalem. Nigra ueſtro: formoſa díuino angelicoq; iudicio. Et ſi nigra eſt: forinſec⁹ eſt. Sibi autem pro mínimo eſt ut à uobis iudicetur: aut ab his qui fm facíem iudicant. Homo ſiquidē uidet in facie: deus autem intuetur cor. Propterea etſi nigra foris: ſed intus formoſa ut ei placeat cui ſe probauit. Non em̄ uobis, quibus ſi adhuc placere: chriſti ſeruus non eſſet. Fœlix nigredo. quæ mentis candorem parit: lumen ſcientiæ, conſcientiæ puritatem. A Audí deniq; quid per prophetā deus promittat iſtiuſmodi nígris: quos aut humilitas pœnitentiæ aut charitatis zelus: tanquā ſolis æſtu decoloraſſe uidet.

Eſaiæ. 1. Sí fuerint, ait, peccata ueſtra ut coccinum, quaſi nix dealbabuntur, & ſi fuerint rubra quaſi uermiculus, uelut lana alba erunt. Non planè contemnenda in ſanctis iſta nígredo extera: quæ cādorem operatur interdum, & ſedem

Sapiē. 7 proinde præparat ſapientiæ. Candor eſt enim uitæ æternæ ſapientia, ut ſapiens definit, & candídam oportet eſſe animam in qua ipſa ſedem elegerit. Q, ſi anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ: haud dubíe dixerim aīam iuſti eſſe candídā:

2. Thí. 4 & fortaſſis iuſtitia ip̄a candor eſt. Iuſtus autem erat Paulus cui repoſita fuerat corona iuſtitiæ. Candida proinde pauli anima erat, & ſapientia ſedebat in ea: ita ut ſapientiam loqueretur inter perfectos: ſapientiam in myſterio abſcondítam: quàm nemo príncipum mundí huiusagnouit. Porró hunc in eo ſapientiæ iuſtitiæq; candorē nígredo illa exterior de præſentia corporis infirma: de laborí-
bus plurimis: de ieiunijs ac uigilijs multis: aut operabat aut promerebatur. Ideoq; & quod nígrū eſt Pauli ſpecioſius eſt omni ornatu extrinſeco: omni etiam regio cultu. Non cōparabitur ei quantalibet pulchritudo carnis: nō cutis utiq; nítida & arſura, non facies colorata uicína putredíni: non ueſtis præcioſa obnoxia uetuſtati: non auri ſpecies, ſplendórue gemmarū ſeu quæq; talia: quæ omnia ſunt ad corruptionem. B Merito proínde oīs cura ſanctorū: ſpreto ornatu cultuq; ſuperfluo exterioris ſui hoīs qui certè corrumpítur: omni ſe diligentía præbet & occupat excolēdo ac decolorādo interiorí illi qui ad imaginē dei eſt, & renouat de die in diem. Certí ſunt enim deo nō poſſe eſſe quícquā acceptius imagine ſua: ſi proprio fuerit reſtituta decori. Propterea & oīs gloria eorū intus nō foris eſt hoc eſt non in flore fœni: aut in ore uulgi: ſed in dño. Vñ & dícunt gloria noſtra hæc eſt, teſtímonium con 2. Cor. 1.
ſcientiæ noſtræ, q̄ cōſcientiæ ſolus ſit arbiter deus: cui ſoli placere deſiderāt, & cui placere ſola uere, & ſumma gloria eſt. Non mediocris planè gloria illa quæ intus eſt: in
qua gloriari dignatur & dñs gloriæ: dícente Dauíd. Oīs ps. 44.
gloria eius filiæ regis ab intus. Et tutior ſua cuiq; gloria: dum habet eam in ſemetipſo, & non in altero. At non in ſolo fortaſſis cādore interno: ſed in exteriorí quoq; nígredíne gloriandū, ne quid omino ſctis depereat, ſed omnia cooperentur in bonū, Non ſolū igit in ſpe, ſed & gloriari in tribulationibus, libenter, ait, gloriabor in infirmitati- 2. Co. 2.
bus meis ut inhabitet in me uirtus chriſti. Optanda infirmitas q̄ xp̄i uirtute compēſatur. Quis dabit mihi nō ſolū infirmari: ſed & deſtitui ac deficere penitus à memetipſo: ut domini uirtutū uirtute ſtabiliar? Nam uirt⁹ in infirmi Ibidem.
tate perficit. C Deniq; ait. Quādo infirmor: tunc fortis ſum & potens. Qd̄ cū ita ſit: pulchre ſponſa cōuertit ſibi ad gloriā: qd̄ ei pro opprobrio ab æmulis intorqueat: non modo formoſam, ſed & nígrā eſſe ſe gloriās. Nō enim erubeſcit nígredinē: quā nouit præceſſiſſe & in ſponſo. Cui ſi miſari quātæ etiā gloriæ eſt? Níl ſibi glorioſius proínde putat, quàm chriſti portare opprobriū. Vñ uox illa proGal. 6.
ſus exultationis & ſalutis. Abſit mihi gloriari: niſi in cruce dñi mei ieſu chriſti. Grata ignominia crucis ei qui crucifixo ingratus non eſt. Nígredo eſt: ſed forma & ſimílitudo dómini. Vade ad ſanctum Eſaiam, & deſcribet tibi qualem in ſpíritu illum uiderit. Quem namq; alium dícit uirum doloris, & ſcientē infirmitatem, & quia nō erat ei ſpeEſa. 53.
cies neq; decor? Et addídit. Nos putauimus eum tanquā Ibidem.
leproſum, & percuſſum à deo & humiliatum. Ipſe aūt uulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attrítus eſt propter ſcelera noſtra, & liuore eius ſanati ſumus. Ecce unde niger. Iunge & illud ſancti Dauíd. Specioſus forma præfilijs hominū, & habes totū in ſponſo qd̄ ſponſa de ſe hoc ps. 44.
in loco teſtata eſt. Num tibi recte & ipſe uideat fm ea quæ dicta ſunt æmulis poſſe reſpondere iudæis, niger ſum ſed formoſus filij hieruſalē. Niger planè: cui nō erat ſpecies neq; decor Niger, quia uermis & non hō: opprobriū hops. 21.
minū & abiectio plebis. A Deniq; ſeipſum fecit peccatū, & nígrū dícere uerear? Intuere ſanè pannis ſordídum: plagis liuidum, illitum ſputis, palídum morte: & nígrum uel tūc, pfectò fatebere. Percunctare etiā aplos eumdē ipm qualem in mōte pſpexerint: aut certè angelos in qualem proſpicere concupiſcant, & nihilominus formoſum mirabere. Ergo formoſus ī ſe, niger ppter te: quàm formoſum & in mea forma te agnoſco domine ieſu, non ob diuina tantum quibus effulges miracula, ſed & propter ueritatē & manſuetudinem, & iuſtitiam. Beatus qui te in his hominem inter homines conuerſantem diligenter obſeruans: ſeipſum præbet pro uiribus imitatorem tui. Hoc iam beatitudinis munus formoſa tua primitias ſuæ dotis accepit nec quod formoſum eſt tui imitari pigra: nec quod nígrū ſuſtinere confuſa. Vnde & dicebat. Nígra ſum ſed formoſa filiæ hieruſalem. Et addídit ſimilitudinem, ſicut tabernacula cedar: ſicut pelles Salomonis. At iſtud obſcurum eſt: nec attingendum oīno fatigatis. Habetis tempus ad pulſandum. Sí non diſſimulatis; aderit qui reuelat miſteria.

Nec cunctabitur

Nec cunctabitur aperire: qui & ad pulsandū inuitat. Ipse
Apoc. 3. est enī q aperit: & nemo claudit: ipōsus ecclesiæ Iesus xp̄s
dñs noster: qui est benedictus in secula seculorū. Amen.

Sermo. XXVI. in quo beatus Bernardus interserit planctum & mœrorem suum pro morte uenerabilis Gerardi monachi fratris sui. C

Sicut tabernacula cedar sicut pelles Salomonis. Hinc incipiendum quia hic desijt sermo superior. Hoc expectatis audire qd sit & qualiter ei quod ꝓximo tractatum est capitulo coapter: quia similitudo est. Potest enim hoc ita subiūctū fuisse ut utraq; pars similitudinis ad id solū respondeat quod ibi p̄cesserat, nigra sum. Potest & ita ut duobus illis duo ista: id est singula singulis referant. Ille sensus simplicior: iste obscurior est. Sed tētemus utrumq;, & prius quidem hunc q difficilior apparet. Nō aūt in duobus primis: sed in duobus duntaxat extremis difficultas est. Nam cedar quidem (quod interpretatur tenebræ) aperte satis cum nigredine cōuenire uidetur, sed pelles Salomonis cū formositate non ita. Porrò tabernacula in candē nihilominus concurrere conuenientia quis nō uideat? Quid enī tabernacula nisi nostra sunt corpora in quibus peregrinamur? Nec enī habem⁹ hic manentē ciuitatē: sed futurā inquirimus. Sed & militamus in eis tāquā in tabernacu-
Iob. 7. lis: prorsus uolenti ad regnū. Deniq; militia est uita hois sup terrā. Et quādiu militamus in hoc corpore: peregrinamur à dño. i. à luce. Nā dñs lux est: & inquantū quisq; cū eo nō est: intantū in tenebris est, hoc est in cedar. Fle-
Psal. 119. bilē p̄ide uocē illā agnoscat suā. Heu mihi quia incolat⁹ meus prolōgatus est: habitaui cū habitātibus cedar: multū incola fuit anima mea. Est ergo hoc habitaculū nostri corporis nō ciuis māsio aut domus indigenæ: sed aut tabernaculū militātis: aut stabulū uiatoris. Est, inquā, hoc corpus tabernaculū: & tabernaculū cedar: qđ nimirū animā quasi obiectu sui: incircumscripti luminis interim nūc
1. Co. 13. fraudat aspectu: nec sinit omnino uidere illud nisi per speculū quidē & in enigmate: nō aūt facie ad faciē. D Vídésne unde ecclesiæ nigredo: unde pulcherrimis q̄q; aiabus nōnulla rubigo inhæserit. De tabernaculo profectò cedar: de exercitio laboriosæ militiæ: de diuturnitate miseri icolat⁹: de angustijs erūnosi exilij: de corpore deniq;
Sapi. 9. fragili & graui: qa corpus qđ corrumpit aggrauat aīam: & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē.
Rom. 7. Propterea & cupiūt dissoluī: ut corpore leuatæ xp̄i auolēt in amplexus. Vñ & gemēs una de miseris aiebat. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Scit nimirū quæ huiusmodi est q̄ non possit ī tabernaculo cedar carere ad purū macula aut ruga: non quantulacunq; nigredine: & cupit exire ut se possit exuere. Et hæc ratio cur sponsa nigram se dixerit: sicut tabernacula cedar. Sed enim quomodo formosa sicut pelles Salomonis? At
Luc. 25. nescio quid sublime ac sacrū sentio in his pellibus inuolutum: quod mīnime ausim omnino cōtingere: nisi ad nutū sanè ipsius qui reposuit & signauit. Legi nimirū. Qui scrutator est maiestatis: opprimetur à gloria. Supersedeo igitur & differo. Vobis interim curæ erit solito impetrare fauorem uestris precibus: ut eo alacriores quo fidētiores redeamus ad id quod attentioribus eget animis. Et fortassis inueniet pius pulsator qđ temerarius scrutator nō posset. Quāquā & mœror finē imperat & calamitas quā pdtior. B Quousq; enī dissimulo & ignis quē intra me ipsum abscondo triste pectus adurit: interiora depascit? Clausus latiꝰ serpit, sæuit acriꝰ. Quid mihi & cātico huic qui in amaritudine sum? Vis doloris abducit intētionē: & indignatio dñi ebibit spm̄ meū. Subtracto siquidē illo per quem mea in dño studia utcunq; libera esse solebāt: simul & cor meū derelict me. Sed feci uim animo ac dissimulaui usq; huc: ne affectus fidem uincere uideretur. Deniq; plorātib⁹ alijs ego (ut aduertere potuisti) siccis oculis secutus sum inuisum funus: siccis oculis stetī ad tumulū quousq; cuncta peracta sunt exequiarum solēnia. Indutus sacerdotalibus: solitas in eū orationes proprio ore cō pleui, terram meis manibus ex more ieci super dilecti corpus: terrā mox futurū. Qui me intuebant flebant: & mirabantur q nō flerem ipe: cū nō illū quidē: sed me potius q illū amisissem oēs miserarent. Cuius enī uel ferreum pectꝰ super me ibi nō moueret, quem uideret Gerardo superstitē? Cōmune dānū: sed præ meo nō reputabat infortunio. At ego quibꝰ poterā uiribꝰ fidei reluctabar affectui: nitēs uel inuitꝰ non moueri frustra additione naturæ: uniuersitatis debito, conditionis usu, potētis iussu, iudicio iusti, flagello terribilis, domini uoluntate. Pro huiusmodi sem per extunc & deinceps exigi à memetipso non indulgere multo fletui: multum tñ turbatꝰ & mestus. Nec potui imperare tristitiæ qui potui lachrymæ: sed ut scriptū est, tur- Psal. 76.
batus sum: & nō sum locutus. C At suppressus dolor altiꝰ introrsum radicauit: eo (ut sentio) acerbior factꝰ, quo non est exire permissus. Fateor uictus sum. Exeat necesse est foras intus patior. Exeat sanè ad oculos filiorum qui scientes incommodum: plāctum humanius æstiment: dulcius cōsolent. Scitis ô filij quàm iustꝰ sit dolor meꝰ: quàm dolenda plaga mea. Cernitis nempe quàm fidꝰ comes deseruit me in uia hac qua ambulabā: quàm uigil ad curam, quàm non segnis ad opus: quàm suauis ad mores. Quis ita mihi perneccessarius: cui æque dilectꝰ ego? Frater erat genere: sed religione germanior. Dolete quæso uicē meā uos qbus hæc nota sunt. Infirmus corpore erā: & ille portabat me. Pusillus corde erā, & confortabat me. Piger & negligens: & excitabat me. Improuidus & obliuiosus: & cōmonebat me. Quo mihi auulsus est? quo mihi raptus è manibus hō unanimis: hō fm cor meū? Amauimꝰ nos in uita: quō in morte sumus separati? Amarissima separatio: & quā nō posset oīno efficere nisi mors. Qñ enī me uiuus uiuū desereres? Oīno opus mortis: horrendum diuortiū. Quis enī tam suauī uinculo mutui nostri non pepercisset amoris nisi totius suauitatis inimica mors? Bene mors, quæ unū rapiēdo: duos furiosa peremit. An nō mors etiā mihi? Imo plꝰ mihi: cui utiq; omni morte infœlicior uita seruata est. Viuo ut niuens moriar: & hoc dixerim uitame? Q̄ mitius me priuares ô austera mors uitæ usu quàm fru- Mat. 3.
ctu. Nā uita sine fructu: grauior mors. A Deniq; duplex malum ligno paratur infructuoso: securis & ignis. Ergo Psal. 87.
meis laboribus inuidens: elongasti à me amicum & proximū: per cuius maxime studium erant (si qñ erant) fructuosi. Satiꝰ proinde mihi fuisset periclitari uita quàm tua gerarde p̄sentia: q meorum in dño studiorū eras solicitus incitator: fidelis adiutor: cautꝰ examinator. Cur quæso aut amauimus aut amisimus nos? Dura conditio: sed mea miserāda fortuna, nō & illius. Nam tu chare frater si charos amisisti: chariores utiq; recepisti. Me uerò, quænam iā miserum consolatio manet post te unicū solatiū meū? Placita fuit pariter utriq; societas corporum pro morū cōcordia: sed solū me diuisio uulnerauit. Cōe qđ libuit, qđ tri- Ibidem.
ste & lugubre meū in me trāsierūt iræ: in me cōfirmatꝰ furor est. Erat ambobꝰ alterutrū grata p̄sentia: dulce consortiū: suaue colloquiū: sed tātas utriusq; delitias ego pdidi, tu mutasti. Et q̄dē imutatis illis retributio multa. Quanto fœnore gaudiorū ac bñdictionū cumulo cares hodie nobis frater charissime: tanto habes certè pro me tantillo reposita tibi xp̄i p̄sentiam. Nec dispendiū sentis absentiæ à nobis tuæ angelorū admixtus choris. Non est igitur qđ causeris tu de nostra quasi subtracta tibi præsētia: cui affatim sui suorūq; copiā dñs maiestatis indulsit. B At ego pro te qđ? quàm uellē scire quid nam sentias nūc de me ilo unico tuo: medijs nutante curis & pœnis: destituto te baculo imbecillitatis meæ. Si tñ licet adhuc cogitare demiseris ingressō abyssum luminis atq; illo pelago æternæ fœlicitatis absorpto: fortè enim etsi nosti nos fm carnem: Psal. 70.
sed nunc iā nō nosti: & qñ introisti in potentias dñi: me- 1. Cor. 6.
moraris iustitiæ eius soliꝰ: immemor nostri. Cæterū q ad hæret deo, unus spiritꝰ est: & in diuinum quendam totus

immutat affectū: nec pōt iam sentire aut sapere nisi deum:
Ioan. 4. & qđ sentit & sapit de⁹: plenus deo. Deus aūt charitas est
& quāto qs cōiūctior deo: tāto plenior charitate. Porrò
impassibilis est deus: sed nō incompassibilis: cui propriū
est misereri semper & parcere. Ergo & te necesse est misericordi
corde esse q inhæret misericordi: quāuis iā nimime miser
ris: & q nō pateris, cōpateris tū, affect⁹ proinde tu⁹ nō est
imminut⁹ sed immutat⁹: nec qm̄ deū iduisti: nostri cura te
1. Petr. 5 exuisti: & ipsi em̄ cura est de nobis. Qđ infirmū est abiecí
1. Cor. 13. sti: sed nō qđ piū. Charitas denicq; nūquā excidit. Nō ob-
Psal. 12. liuiscēris me in finē. Videor mihi quasi audire fratrē meū
Esa. 49. dicentē. Nunqd mater obliuiscí poterit filiū uteri suí? Et
si illa oblita fuerit: ego tm̄ nō obliuiscar tuí. Nō expedit
prsus. Scis ubi uerser: ubi iaceā: ubi reliqris me. Nō est q
porrigat manū. Ad oē qđ emerserit respicio ad gerardū
ut cōsueuerā: & nō est. Heu tūc ingemisco miser: sicut hō
sine adiutorio. Quē consulā in ambiguis: cui in aduersis
fidam: qs portabit onera: qs pericula propulsabit? Nónne
ubicq; gressus meos Gerardi oculi anteibant? Nónne tuū
gerar de pectus curæ meæ notius quàm meum ipsius habe
bant: familiarius incursabāt, acrius urgebāt? Nónne in
lingua tua illa placabili & potēti: meā à sermōib⁹ seculi fre
quētissime uēdicabas: & amico reddebas silētio? Dns de-
Esa. 50. derat illí linguā eruditā: ut sciret qm̄ deberet proferre ser-
monē. D Ita denicq; in prudētia responsorū suorū & in
gra data sibi desuper: & domesticis satisfaciebat & exteris:
ut penè me nemo reqreret cui prior fortè Gerardus occu-
rísset. Occurrebat aūt aduētantib⁹: opponēs se ne subito
meū ociū incursarēt. Si qb⁹ sanè per se satisfacere nō quí-
bat: hos perducebat ad me: cæteros emittebat. O uirū in-
dustriū: ō amicū fidelē, & amico gerebat morē: & officijs
charitatis nō deerat. Quis uacua ab eo recessit manu? Si
díues, consiliū; si pauper, subsidium reportabat. Nec quæ
rebatq; sua sunt, qui se medijs ĩgerebat curis ut ego uaca-
rem. Sperabat em̄ (sicut erat humillimus) maiorem de no
stra quiete fructū quàm si uacaret ipse. Interdū tamē po-
stulabat absoluí & alteri cedere quasi qui melius prouíde
ret. Sed ubi ille inuenirē? Nec petulanti aliq; (ut assolet)
in eo officij detinebat affectu, sed solo intuitu charitatis.
Siqdē plus oībus laborabat: & mín⁹ omníb⁹ accipiebat:
ita ut sæpe cū alijs necessaria ministraret: egeret ipe in plu
ribus (uerbi causa) cibo aut ueste. A Denicq; cū se sentí
ret decessuí propinquare. Deus, inquit, tu scis q quātum
in me fuit semp optauí quietē mihi intēderę: tibi uacare.
Sed implicitū tenuit timor tuus & uoluntas fratrū: & stu
dium obedienti: super oīa abbatis pariter & fratris ger
mana dilectio. Ita est. Gratias tibi frater de oī fructu, meo
rū si quis est de dño studiorū. Tibi debeo si profeci: si p
fui. Tu intricabaris: & ego tuo bñficio feriatus sedebā mi
hi: aut certè diuinis obsequijs sanctius occupabar: aut do
ctrinæ filiorum utilius intendebam. Cur em̄ securus int⁹
non essem: cum te scirem agentem foris manum dexterā
meā, lumen oculorū meorū, pectus meū & linguā meā? Et
quidē indefessa manus, oculus simplex pectus consiliū; lín
Psal. 36. gua loquēs iudiciū, sicut scriptū est. Os iusti meditabitur
sapiam: & lingua ei⁹ loquet iudiciū. Sed qd dixí foris agē
tem illum: quasi interna. Gerard⁹ nesciret: ac spūalium ex
pers esset donorū? Norūt qui illum norunt spūales quàm
uerba eius spíritū redoleret. Norūt cōturbernales, quā
mores eius & studia nō carnē saperent: sed feruerent spū.
Quis illo rigidior in custodia disciplíne: qs in castigādo
corpus suū districtior uel suspensior: sublimior in contem
plando: subtilior in differendo? Quoties cum eo disserēs
ea didici quæ nesciebam: & qui docturus aduenerat, co-
actus magis abscessi? Nec mirum de me cū magni ac sapiē
tis uiri idipsum nihilominus ex illo sibi accidisse testētur.
Psal. 70. Nō cognouit literaturam: sed habuit literarum inuento
rem sensum, habuit & illuminantem spíritū. Nec in maxi-
mis tantum: sed & in minimis maximus erat. Quid (uerbi
causa) in ædificijs, in agris, hortis, aquis, cūctis denicq; ar-
tibus seu operibus rusticorū: qd inquā uel in hoc rerū ge-

nere Gerardi subterfugit peritiā? Cemētarijs, fabris, agri
colis, hortulanis, futorib⁹ atq; textoribus facile magister
erat. Cumq; omniū iudicio omnibus esset sapientior: so-
lis in suis oculis nō erat sapiens. Vtinam multos etsi mi-
nus sapietes: nō plus tangeret illa maledictio. Væ qui sa- Esaiæ. 5.
pientes estis in oculis uestris. Scietibus ista loquor: & ad-
huc plura his de illo & maiora cōpertis. Parco tamē quia
caro me & frater est: hoc tamen securus addo: mihi utilis
in omnib⁹ & præ oībus fuit. Vtilis in paruis & magnis:
in priuatis & publicis, foris & intus. C Merito ex eo
pēdebā totus q mihi totum erat. Solum penè reliquerat
mihi prouisori honorem & nomen. Nam ipse opus facie-
bat. Ego uocitabar abbas: sed ille præerat ī solicitudine.
Merito requieuit in illo spíritus meus: per quem licebat
delectarí in domino in omnib⁹: prædicare liberius, orare
securius. Per te in quam mihi frater mi mēs sobria & gra-
ta quies: sermo efficacior: pinguior oratio: frequētior læ-
ctio: & feruentior affectus. Heu sublatus es: & hæc omnia
simul. Tecū omnes pariter abiere delitiæ & lætitiæ meæ.
Iam curæ irruūt: iam molestiæ hincinde pulsant, & angu-
stiæ undiq; solum me repererūt: solæ mihi te abeunte re-
māserūt: solus sub sarcina gemo. Aut ponere aut oppri-
mi necesse est: quia tu tuos humeros subduxisti. Quis mi-
hi tribuat cito mori post te? Nam pro te nolim nec te tua
fraudare gloria. Porrò supuiuere tibi labor & dolor. Vi-
uam quoad uiuam in amaritudine: uiuam in mœrore: &
hæc sit mihi cōsolatio ut mœrēdo affligar. Non parcam,
& iuuabo manum domini. Etenim manus domini tetigit
me. Me inquam tetigit & percussit: nō illum quem uoca- Iob. 19.
uit ad requiem. Me occidit cum succidit illum. Nūquid
enim occisum quis dixerit quem plantauit in uita? Ad
quod illí uitæ sanua fuit: mihi planè est mors: mecq; illa
morte mortuum dixerim: non hunc qui obdormiuit in
domino. A Exite, exite lachrymæ iampridem cupien-
tes. Exite: quia is qui uobis meatum obstruxerat: cōmea-
uit. Aperiātur chataractæ miserí capitis: & erumpāt fon-
tes aquarum: si fortè sufficiāt sordes diluere culparū qui-
bus iram meruí. Cum consolatus fuerit super me domin⁹
tunc fortassis & ego merear consolarí: si tamen non pe-
cero á mœrore. Nam qui lugent ipsi consolabuntur. Pro- Matt. 5.
pterea cōdescendat mihi omnis sanctus: & in spíritu leni
tatis, qui spíritualis est sustineat lamētātem. Luctus meus
humano quæso pensetur affectu: nō usu. Videmus nempe
mortuos quotídie plāgere mortuos suos: fletum multū,
& fructum nullum. Non culpamus affectum nisi cum exce
dit modum: sed causam. Ille nimirum naturæ est: & eius
turbatio pœna peccatí: hæc uanitas & peccatum. Etenim
ibí sola (nisi fallor) plorantur damna gloriæ carnis: uitæ
præsentis incommoda. Et plorandí qui ita plorāt. Nun-
quid ego sic? Simílis mihi affect⁹: sed altera causa dissimí-
liscq; intentio. Nulla mihi sanè querela de omnibus quæ
sunt mundi. In his profectò quæ sunt dei ademptum do-
leo: fidele auxilium: salutare consilium: gerardum lugeo.
Gerardus est in causa: frater carne: proximus spíritu: so-
cius proposito. B Adhæsit anima mea animæ illius: &
unam fecit de duabus: nō consanguinitas. Sed unanimi-
tas. Carnis quidem necessitudo non defuit: sed plus iun-
xit societas spíritus: consensus animorum: morum con-
formitas. Cum ergo essemus cor unum & anima una: hāc
meam pariter atq; ipsius animam pertransiuit gladius: &
scindens mediam partem locauit in cælo: partē in scæno
deseruit. Ego, ego illa portio misera in luto iacens: trun-
cata parte sui & parte potiorí: & dicit mihi: ne fleueris?
Auulsa sunt uiscera mea à me: & dicitur mihi ne senseris?
Sentio, sentio uel inuitus: quia nec fortitudo lapidū for
titudo mea: nec caro mea ænea est: sentio prorsus & do-
leo: & dolor meus in conspectu meo semper. Non sanè
nos poterit duritiæ & insensibilitatis arguere ille q uer-
berat: quomodo illos de quibus ait. Percussi eos & non
doluerunt. Affectum meum confessus sum: & non ne-
gaui. Carnalem quis dixerit: ego humanum non nego:

sicut

ſicut nec me hoiem. Sine hoc ſufficit: nec carnalē negauerim. Nam & ego carnalis ſum: uenundatus ſub pctō: addictus mortī: pœnis & erumnis obnoxius. C Non ſum fateor inſenſibilis ad pœnas: mortē horreo meā & meorū. Meus gerardus erat: meus planè. An nō meus qui frater ſanguine fuit: profuſione filius: ſolicitudine pater: cōſors ſpiritu: intim⁹ affectu? Is receſſit à me: ſentio læſus ſum & grauiter. Ignoſcite filij: imo ſi filij uicem dolete paternā.

Iob.19. Miſereminī mei: miſereminī mei ſaltē uos amici mei: quia certè cōſideratis quàm grauia ꝓ peccatis recepit de manu domini. In uirga indignatiōis ſuæ percuſſit me digne pro meritis: dure pro uiribꝰ. An leue quis dixerit uiuere me abſq; gerardo: niſi qui ignorat quid mihi cum gerardo? Nec tamen cōtradico ſermonibus ſancti. Nec reprehēdo iudiciū quo recepit quiſq; quod dignus eſt. Ille coronam quam meruit: ego quā debui pœnam. Nūquid qa ſentio pœnā, reprehēdo? niam? Humanū eſt illud: hoc impium. Humanū inquam & neceſſe afficī erga charos: ſiue delectabiliter cum ꝑſto ſunt: ſiue cū abſunt moleſte. Non erit ocioſa ſocialis conuerſatio: preſertim inter amicos: & quid effecerit mutuus amor in ſibi ꝑſentibꝰ: horror indicat ſeparatiōis: & dolor de inuicē in ſeparatis. Doleo ſuper te gerarde chariſſime: nō quia dolēdus: ſed quia ablatus. Et ideò fortaſſis dolēdum mihi potius ſuper me: q bibo calicē amaritudinis. Et ſolus dolendus: qa ſolus bibo. Non cīm & tu. Solus ego patior quod ſolent pariter pati qui ſe diligunt cum ſe amittunt. Vtinam non te amiſerim ſed præmiſerim: utinā uel tarde aliqn̄ ſequar te quocunq; ieris. A Non lcm̄ dubium quin ad illos ieris quos circa medium extremæ noctis tuæ inuitabas ad laudē: cum in uultu & uoce exultatiōis ſubito erudiſti in illud dauidicum: ſtupentibus qui aſſiſtebant. Laudate dominū de cæ-

ꝑs.148. lis: laudate eum in excelſis. Iam tibi frater mi nocte adhuc media dieſcebat: & nox ſicut dies illuminabatur. Prorſus

ꝑs.138. illa nox illuminatio tua in delitijs tuis. Accitus ſum ego ad id miraculi: uidere exultantem in morte hominē & inſultantem mortī. Vbi eſt mors uictoria tua? Vbi eſt mors ſtimulus tuus? Iam nō ſtimulus, ſed iubilus. Iam cantādo moritur homo: & moriendo cantat. Vſurparis ad lætitiā mater mœroris: uſurparis ad gloriam gl̄iæ inimica: uſurparis ad introitum regni porta inferi: & fouea ꝓditionis ad inuentionē ſalutis. Idcq; ab homine peccatore: iuſte nimirum: quia tu inique in hominem innocētem & iuſtum poteſtatem temeraria uſurpaſti. Mortua es ô mors: & perforato hamo quē incauta glutiſti: cuiꝰ illa uox eſt in pro-

Oſeæ.13 pheta. O mors ero mors tua: morſus tuꝰ ero inferne? Illo inquam hamo perforata tranſeuntibus per mediū tui fidelibus: latum lætumq; exitū pandis ad uitā. Gerardus te non formidat larualis effigies. Gerardus per medias fauces tuas trāſit ad patriā: nō modo ſecurus, ſed & lætabūdus & laudās. Cum ergo ſupueniſſem, & extrema iā pſalmi me audiente clara uoce compleſſet: ſuſpiciēs in cælum

Pſal.30. ait. Pater in manus tuas commendo ſpiritum meū. Et repetens eundē ſermonē: ac frequenter ingeminans pater, pater, conuerſus ad me: exhilarata quidem facie: quanta, inquit, dignatio dei patrem hominū eſſe: quanta hominū gl̄ia, dei filios eē & hæredes? Nā ſi filij & hæredes. Sic cātabat quem nos lugemus: in quo & meum fateor luctum penè ī cātū conuertit dū intentus gloriæ eius: propriæ ſe re miſeriæ obliuiſcor. Sed reuocat me ad me pungens dolor: facileq; à ſereno illo intuitu tāquā à leui excitata ſomno perſtringēs anxietas. Plangam igitur: ſed ſup me: qa ſu-

Luc.23. per illū iam uetat ratio. Puto cīm ſi oportunitas daretur: modo diceret nobis. Nolite fiere ſuper me: ſed ſup uoſipſos flete. C Plāxit merito Dauid ſup paricida filio, cui perpetuo ſciret obſtructū exitū de uētre mortis mole criminis. Merito ſup ſaul & ſup ionathā: quib⁹ æque abſorptis ſemel, emerſio iā nō ſperatur. Et quidē reſurgēt: ſed non ad uitā. Imo ad uitā: ut uiui in morte infeliciùs moriantur. Quāquā de ionatha poſſit non immeritò hærere ſententia. At mihi etſi non iſta ſuppetit plangendi rō: nō tī nulla. Plāgo primū ſup mea ipſius plaga: atq; huius iactura domus. Plango deinde ſup pauperū neceſſitatibus: quorū Gerardus pater erat. Plango certè & ſuper uniuerſo ſtatu noſtri ordinis, nr̄æ profeſſionis, quidē tuo gerade zelo, cōſilio, & exemplo robur nō mediocre capiebat. Plāgo poſtremo etſi nō ſuper te: propter te tī. Hinc prorſus: hinc afficior grauiter: quia uehemēter amo. Et nemo mihi moleſtus ſit: dicens nō debere ſic afficī: cū benignus ſamuel ſuper reprobo rege: & pius Dauid ſuper paricida filio ſatisfecerint affectioni: & nō ad iniuriam fidei: nō in

ſuperni ſuggillatione iudicij Abſalō fili mi: ait ſanctus da 1.Reg.17 uid: fili mi abſalon: & ecce plus quàm abſalō hic. Saluator quoq; uidens ciuitatem hieruſalem: & ꝑuidens ruituram Luc.19. fleuit ſuper eā. Et ego propriā & q̄ in ꝑſenti eſt deſolatio nē nō ſentiam? Plagā meā recētē & grauē nō doleam? Ille fleuit cōpatiendo: & ego patiendo nō audeā? Et certè ad tumulū lazari nec flentes arguit: nec à fletu prohibuit: in ſuper & fleuit cum flentibꝰ. Et lachrymat⁹ eſt, inqt, Ieſus. Ioan.11. Fuerūt lachrymæ illæ teſtes profecto naturæ: nō indices diffidentiæ. Deniq; & prodiit mox ad uocē eiꝰ q erat mor Ibidem. tuus: nec continuo putes fidei præiudicium dolentis affectum. A Sic nec fletꝰ utiq; noſter infidelitatis eſt ſignū: ſed cōditiōis indicium. Nec quia percuſſus ploro: arguo ferientē: ſed prouoco pietatem: ſeueritatē flectere ſatago. Vnde & uerba mea dolore ſunt plena: non tamen & mur- Iob.6. mure. Numquid nō plenum iuſtitiæ protuli ꝙ unius ſniæ complemento & punitus eſt qui debuit: & coronatus qui meruit? Et adhuc dico: bene utrunq; fecit dulcis & rectus dominus. Miſericordiā & iudicium cātabo tibi domine. Cantet tibi miſericordia quam feciſti cū ſeruo tuo Gerardo: cantet & iudicium quod nos portamus. In altero bonus: in altero iuſtus laudaberis. An ſolius laus bonitatis? Eſt & iuſtitiæ. Iuſtus es domine: & rectum iudicium tuū. Pſal.118. Gerardum tu dediſti: gerardum tu abſtuliſti: & ſi dolemus ablatū: nō tamen obliuiſcimur ꝙ datus fuit: & gratias agimus ꝙ habere illum meruimꝰ: quo carere in tantū nō uolumus inquantum non expedit. Recordor domine pacti mei & miſerationis tuæ: ut magis iuſtificeris in ſermoni- Pſal.50. bus tuis: & uincas cum iudicaris. Cum pro cauſa eccleſiæ anno preteriro. Viterbij eſſemus ægrotauit ille: & inualeſcente lāguore cum iam proxima uideretur uocatio: ego ægerrime ferens comitem peregrinationis, & illum comitem in terra relinquere aliena: nec reſignare his qui mihi cū commiſerant: qm̄ amabatur ab omnibꝰ ſicut erat amabilis ualde: cōuerſus ad orationem cū fletu & gemitu. Expecta inquā dn̄e uſq; ad reditum. Reſtitutum amicis: tolle iam eum ſi uis, & nō cauſabor. Exaudiſti me deus: conualuit: opus perficimus quod inſūxeras: rediuimus cū exultatione reportantes manipulos pacis. Porrò ego oblitus penè ſum meæ cōuentionis: ſed nō tu. Pudet ſingultuum horum qui præuaricationis me arguūt. Quid plura? Repetiſti commēdatum: recepiſti tuum. Finem uerborū indicūt lachrymæ tu illis domine finē modumq; indixeris.

De ornatu ſponſæ: & qualiter quelibet anima ſancta cælum dicatur.

Sermo. XXVII. C

QVia debitis humanitatis officijs amicum reuertentem in patriā, ꝓſequuti ſum⁹: redeo fratres ad propoſitū ædificandi qd̄ intermiſerā. Incō gruū nāq; eſt diu flere? lætantē: & ſedēti ad epulas lachrymas multas ingerere importunū. Sed & ſi nr̄as deficamus erumnas: ne id quidem oportet nimis: ne non tam amaſſe illū quàm noſtra quæſiſſe deillo commoda uideamur. Temperet ſanè dilecti gaudium modeſtiam deſolatorum: & tolerabiliùs fiat nobis quod nobiſcum nō eſt: quia cum deo eſt. Fretus ergo orationibꝰ ueſtris uolo in lucem ſi poſſum prodere quicquid illud eſt quod opertū illis pellibus ſentio: quæ in exemplū decoris ſponſæ productæ ſunt: hoc ſi recolitis tactum fuit: ſed indiſcuſſum remanſit. Porrò diſcuſſum & declaratum quomodo nigra ſit ſicut tabernacula cedar. Quomodo ergo ſicut pelles

ſalomonis formoſæ? Quaſi uerò ſalomõ in omni gl'ia ſua quicquã habuerit condignũ decoræ ſponſæ & gl'ia ornatus ei⁹. Et quidẽ ſi nõ ad decorem ſponſæ: ſed ad nigredinem potius neſcio quas pelles iſtas ſicut & tabernacula cedar reſpicere diceremus: fortaſſis competeret nec deeſſet unde id congruere monſtraremus ſicut & monſtrabimus. At uerò ſi ſpõſæ claritati quarũcunq; decorẽ pelliũ comparandũ putamus: hic prorſus opus nobis eſt eius ad quẽ pulſaſtis auxilio: quatenꝰ myſteriũ hoc digne aperire poſſim⁹. Quid namq; eorũ quæ in facie lucent: ſi internæ cuiuſpiam ſanctæ animæ pulchritudini comparetur: non uile ac fœdũ recto apparebit æſtimatori? Quid, inquã, tale in ſe oſtendit ea quæ præterit figura hui⁹ mũdi: quod æquare ſpeciem animæ poſſit illius quæ exuta terreni hominis uetuſtatẽ: eius qui de cælo eſt decorẽ induit: ornata optimis moribus pro monilibus: ipſo purior ſicut & excelſior æthere, ſole ſplendidior? Noli ergo reſpicere ad iſtũ ſalomonem: cum indagare cupis cuiuſmodi ſe pellibus ſimilẽ in decore ſponſa glorietur. A Quid eſt ergo quod dicit: formoſa ſum ſicut pelles ſalomonis. Magnum & mirabile quidda ut ego æſtimo, ſi tñ nõ hunc ſed illũ hic attendamus de quo dicitur. Ecce plus quàm ſalomõ hic. Nam uſq; adeò is me⁹ ſalomõ ſalomõ eſt: ut nõ mõ pacific⁹ (qđ quidẽ ſalomon interpretatur) ſed & pax ipſa uocetur: pallo perhibẽte: quia ipſe eſt pax noſtra. Apud iſtum ſalomonem non dubito poſſe inueniri: quod decori ſpõſæ omni no comparare nõ dubitem. Et præſertim de pellibus eius aduerte in pſalmo. Extendens, ait, cælum ſicut pellẽ. Non ille profecto ſalomon (etſi multum ſapiens: multumq; potens) extendit cælum ſicut pellem: ſed is potius qui nõ tã ſapiẽs quàm ipſa ſapientia eſt: ipſe prorſus extendit & cõdidit. Iſtius ſiquidem & uno illius illa uox eſt. Quãdo pparabat cælos (haud dubium quin deus pater) ego aderam. Aderat ſine dubio præparãti cælos ſua uirtus ſuaq; ſapientia. Nec putes aſtitiſſe ocioſam: & quaſi ad ſpectandum ſolummodo: quia dixit aderam: non etiam pparabã. reſpice pauliſper inferius: & inuenies aperte ſubiungentem: quia erat cum eo componẽs omnia. Deniq; ait. Quæ cunq; em̃ pater facit hæc & filius ſimiliter facit. Et ipſe ita extendit cælum ſicut pellem. Pulcherrima pellis quæ imodum magni cuiusdam tentorij uniuerſam operiens faciem terræ, ſolis, lunæ atq; ſtellarũ uarietate tã ſpectabili hũanos oblectat aſpect⁹. Quid hac pelle formoſi⁹? Quid ornatius cælo? Minime tamen uel ipſum ullatenus conferendũ gloriæ & decori ſponſæ: eoipſo ſuccumbens q̃ præterit & hæc figura ipſi⁹: utpotè corporea & corporeis ſubiacens ſenſibus. Quæ em̃ uidentur, corporalia ſunt: quæ autem non uidentur, æterna. C Sed eſt rationalis quædam ſpõſæ ſpecies: ſpiritualiſq; effigies, ipſaq; æterna: q̃ imago æternitatis. Decor eius (uerbi gratia) charitas eſt: & charitas ſicut legitis numquam excidit. Eſt certè & iuſtitia: & iuſtitia eius, inquit, manet in ſeculum ſeculi. Eſt etiã patientia: & legitis nihilominus: quia patientia pauperũ non peribit in finem. Quid uolũtaria paupertas: quid humilitas? Nonne altera regnũ æternum: altera æque exaltationẽ promeretur æternã. Eo quoq; ſpectat & timor dñi ſanctus permanens in ſeculum ſeculi. Sic prudentia, ſic tẽperãtia: ſic fortitudo: & ſi quæ ſunt uirtutes aliæ, q̃d niſi margaritæ ſunt q̃dam in ſponſæ ornatu: ſplendore perpetuo coruſcãtes? Perpetuo, inquam, quia ſedes & fundamẽtum perpetuitatis. Nec enim perpetuæ beatæq; uitæ omnino locus in anima eſt: niſi mediis quidẽ interiectis q; utr tutibus. Vnde propheta deo (qui utiq; uita beata eſt) iuſtitia, inquit, & iudicium ppara tio ſedis tuæ. Et apoſtol⁹ dicit xp̃m habitare non omnimodo quidem: ſed ſignãter per fidem in cordibus noſtris. Domino quoq; ſeſſuro ſuper aſellum: ueſtes ſuas diſcipuli ſubſtrauerunt: ſignificantes ſaluatorem ſeu ſalutem nequaquam inſidere nudæ animæ quã non uidelicet ueſtitam inuenerit doctrina & moribus apoſtolorum. Et ideò eccleſia promiſſionem habens futuræ felicitatis: curat interim præparare & præornare ſe in ueſtitu deaurato: circũdata uarietate gratiarũ atq; uirtutum (qualẽ quidẽ ex parte diſcripſim⁹) quo digna & capax plenitudinis gratiæ inueniatur. D Cæterũ ſpũali huic tam pulchræ uarietati: quam de prima interim ſtola in quadam ueſte ſuæ ſanctificationis accepit: nullo pacto ego comparauerim in decore cælũ hoc uiſibile atq; corporeum: quamuis in ſuo genere quidẽ ſyderea uarietate pulcherrimũ. Sed eſt cælum cæli: de quo propheta. Pſallite, inquit, domino: qui aſcendit ſuper cælũ celi ad orientem. Et hoc cælũ intellectuale ac ſpirituale: & qui fecit cælos in intellectu: creauit illud & ſtatuit in ſempiternum, ipſumq; inhabitat. Ne uerò putes ſponſæ deuotionem citra illud remanere cælũ: in quo ſcit habitare delictum. Vbi em̃ theſaurus eius: ibi & cor eius. Emulaſ ſanè aſſiſtẽtes uultui ad quẽ ſuſpirat: & q̃bus ſe interim nõ ualet uidendo aſſociare: ſtudet cõformare uiuẽdo: moribus magis quàm uocibus clamãs. Domine dilexi decorẽ domus tuæ: & locum habitatiõis gloriæ tuæ. Prorſus de hoc cælo minime ſibi indignum ducit ducere ſimilitudinẽ: hoc extentum ſicut pellis: non ſpatijs tamẽ locorum: ſed affectibus animorum. Hoc miris uarijsq; artificis diſtinctum operibus. Diuiſiones autem ſunt nõ cælorum: ſed beatitudinum. Nam alios quidem poſuit angelos: alios autem archangelos: alios uerò uirtutes: alios dominatiões: alios principatus: alios poteſtates: alios thronos: alios cherubim: atq; alios ſeraphim. Sic ſtellatum cælũ hoc. Sic depicta hæc pellis. Hæc una de pellib⁹ mei ſalomonis: & hæc præcipua in omni ornatu multiformis gloriæ ei⁹. Habet autem grãdis iſta pellis quamplurimas in ſe æque ſalomonis pelles: quoniã unuſquiſq; beat⁹ & ſanctus qui ibi eſt: pellis eſt utiq; ſalomonis. Benigni ſiquidẽ ſunt atq; extẽti in charitate: pertingentes uſq; ad nos: quibus gloriam quam habent nõ inuidẽt, ſed optant: ita ut ex ipſis huius rei gratia demorari apud nos non grauentur: ſeduli circa nos: & curã gerentes noſtri: omnes adminiſtratorij ſpiritus miſſi in miniſterium propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis. Quãobrem ſicut cælum cæli ſingulariter dicit uniuerſa illa multitudo collecta beatorũ: ſic & cæli cælorum propter ſingulos: qui utiq; cæli ſunt, nominantur: & ad ſingulos ſpectat quod dicitur: Extendens cælum ſicut pellem. Videtis credo quænã illæ pelles: & cui⁹ ſint ſalomonis. De quarum ſponſa ſimilitudine gloriatur. C Nũc iam intueamini eius gloriam quæ & cælo ſe comparat: & illi cælo quod tãto eſt glorioſius, quãto diuinius. Nec immerito uſurpat inde ſimilitudinẽ: unde originem ducit. Nam ſi propter corp⁹ quod de terra habet: tabernaculis cedar ſe aſſimilat: cur nõ & propter animam quæ de cælo eſt: cælo æque ſimilem ſe eſſe glorietur: præſertim cum uita teſtetur originem: teſtetur naturæ dignitatẽ & patriæ? Vnum deũ adorat & colit quomodo angeli: chriſtum ſup omnia amat quomodo angeli: caſta eſt quomodo angeli: idq; in carne peccati & fragili corpore qđ nõ angeli: quærit poſtremo & ſapit quæ apud illos ſunt non quæ ſuper terram. Quod euidentius cæleſtis inſigne originis quàm ingenitã & in regiõe diſſimilitudinis retinere ſimilitudinem: gloriã uitæ cælibis in terra & ab exule uſurpari: in corpore denique penè beſtiali uiuere angelũ. Cæleſtis ſunt iſta potentiæ: nõ terrenæ: & q̃ uerè de cælo ſit anima quæ hæc poteſt, aperte indicãtia. Audi tñ apertius. Vidi, inquit, ciuitatem ſanctam hieruſalem nouã: deſcendentẽ de cælo, à deo paratam tanquã ſponſam ornatã uiro ſuo: & addidit. Et audiui uocẽ magnã de throno dicentẽ. Ecce tabernaculũ dei cũ hominib⁹: & habitabit cũ eis. Adquidẽ? Credo ut ſibi acquirat ſpõnſã de hominib⁹. mira res. Ad ſponſam uenicbat: & abſq; ſponſa non uenie bat. Quærebat ſponſam: & ſponſa cum ipſo erat. An duæ erant? Abſit. Vna eſt em̃, ait, colũba mea. D Sed ſicut de diuerſis ouiũ gregib⁹ unũ facere uoluit: ut ſit unũ ouile & unus paſtor: ita cum haberet ſponſam inhærẽtem ſibi à principio multitudinem angelorum: placuit ei & de hominibus cõuocare eccleſiam: atq; unire illi quæ de cælo

Pſal.44

Pſal.67.

pſ.135.

Mat.6.

Pſal.25.

Canti. 1.

Ephe. 2.

Pſal.103.

Prou. 8.

Ibidem.

Pſa. 103.

1. Cor. 13.

Pſal. 9.

Pſal 18.

Pſal.88.

Ephe. 3.

Ioan. 12.

Heb. 1.

pſ.103.

Apo. 21

Ibidem

Caſſ. 6.

Ioan. 10.

eſt: ut ſit

est:ut sit una spōsa & sponsus unus.Ergo ex adiuncta ista
Cañ.6. perfecta est illa:nō duplicata:& agnoscit de se dictū. Vna
est perfecta mea.Porrò unam cōformitas facit nunc qui-
dem in simili deuotiōe:postea uerò & in pari gloria.Ha-
bet itaq; utrumq; de cælo:& sponsum.s.Iesum: & spōsam
Phili. 2. hierusalem.Et ille quidem ut uideret: semetipsum exina-
niuit formam serui accipiēs: & in similitudinem hominū
factus:& habitu inuētus ut homo.Ad illā in quanā puta
mus forma seu specie:aut in quo habitu uidelicet descen-
dētem uidit ille qui uidit? An fortè in frequētia angelo-
rum:quos uidit descēdentes & ascendentes super filium
hominis? Sed melius dicimus q; spōsam tunc uiderit:cū
uerbum in carne uidit agnoscēs duos in cane una. Dum
enim sanctus ille emanuel terris intulit magisteriū disci
plinæ cælestis:dum supernæ illius hierusalem quæ est ma-
ter nostra:uisibilis quedam imago & species decoris eius
per ipsum nobis & in ipso expressa innotuit: quid nisi in
sponso spōsam perspeximus:unum eūdemq; dominū glo-
riæ admirantes,& spōsum decoratum corona: & spōsam
ornatam monilibus suis? Ipse igitur qui descēdit, ipse est
& qui ascēdit:ut nemo ascendat in cælum nisi qui de cæ-
lo descendit:unus idemq; dominus: & sponsus in capite
& sponsa in corpore. Nec frustra in terris uisus est homo
cælestis:cum de terrenis cælestes quamplurimos fecerit
sibi similes:ut sit quod legitur:qualis cælestis,tales & cæ-
lestes. Extūc igitur in terra uiuitur more cælestiū: dū in-
stat supernæ illius beatæq; creaturæ:hæc quoq; quæ à ci-
nibus terræ uenit audire sapiētiam salomonis: cælesti ui-
ro nihilominus casto ihæret amore:etsi necdū quomodo
illa iuncta per speciem:tamen spōsata per fidē: iuxta pro-
Oseæ.2. missum dei dicentis per prophetam.Sponsabo te mihi in
misericordia & miserationibus:& sponsabo te mihi in fi-
de.Vnde magis magisq; conformari satagit formæ quæ
de cælo uenit:discens ab ea uerecūda esse & sobria:discēs
pudica & sancta:discēs patiens atq; compatiens: postre-
mo discēs mitis & humilis corde.Et ideo moribus huius-
cemodi contēdit &absens placere ei in quem angeli pro-
Ephe. 2. spicere cōcupiscūt:ut dū desiderio feruet angelico: pro-
bet se proinde ciuē sanctorū & domesticam dei: probet
dilectam ,pbet sponsam. C Ego puto omnem animam
talem nō modo cælestem esse propter originē: sed & cæ-
lum ipsum posse nō immerito appellari propter imitatio-
nem.Et tūc liquido ostēdit quia uere origo ipsius de cæ-
lis est:cum cōuersatio eius in cælis est. Est ergo cælū sanc-
ta aliqua anima:habens solem intellectum, lunam fidem,
astra uirtutes.Vel certè sol iustitiæ zelus aut feruēs chari
tas:& luna cōtinētia.Quomodo enim claritas (ut aiūt)
Sap.4. lunæ nō nisi à sole est: sic absq; charitate seu iustitia cōti-
nentiæ meritum nullum est.Hinc deniq; sapiēs.O quàm
pulchra est,inquit,casta generatio cum charitate. Porrò
stellas dixisse uirtutes,nō me pœnitet: considerātem cō-
gruentiam similitudinis. Quomodo nempe stellæ in no-
cte lucent:in die latent: sic uera uirtus quæ sæpe in pspe-
ris nō apparet:eminet in aduersis. Illud sanè cautelæ est:
hoc necessitatis.Sydus est ergo uirtus: & homo uirtutū
cælum.Nisi quis fortè cum deum per prophetam dixisse
legit:cælum mihi sedes est:cælum hoc uolubile uisibileq;
intelligendum existimet: & nō potius illud de quo alibi
apertius scriptura commemorat:anima,inquens,iusti se-
des est sapientiæ. Qui autem ex doctrina sapit saluatoris
spiritum esse deum,atq; in spiritu adorandū: etiā sedē ei
nō ambigit assignare spūalem. Ego uerò fideliter id fece-
rim:nō minus in hominis iusti quàm in angelico spiritu.
Ioan.21. Confirmat me in hoc sensu maximè illa fidelis promissio.
Ego(ait filius)& pater ad eum,id est ad sanctum hominē
ueniemus & mansionem apud eum faciemus.D Prophe-
Psal. 12. tam quoq; non de alio dixisse cælo arbitror.Tu autem in
Ephe. 3. sancto habitas laus israel.Manifeste autem apostolus di-
cit:habitare christum per fidem in cordibus nostris.Nec
mirum si libēter inhabitat cælum hoc dominus Iesus:qđ
utiq; non quomodo cæteros dixi tātum ut fieret: sed pu-
gnauit ut acquireret:occubuit ut redimeret. Ideò & post
laborem uoto potitus ait.Hæc requies mea in seculum se Psal.131.
culi:hic habitabo qm̄ elegi eam.Et beata cui dicitur.Ve-
ni electa mea:& ponā in te thronū meum. Quid tu tristis Psal.42.
es ò anima mea:& quare conturbas me? Putasne & tu pe-
nes te inuenias locū dñi? Et qs nobis loc⁹ in nobis huic
idone⁹ gloriæ:sufficies maiestati? Vtinam uel mereamur
adorare in loco ubi steterunt pedes eius.Quis dabit mihi
saltem uestigijs adhærere sanctæ cuiuspiam animæ: quam
elegit in habitationem sibi? Tamē & si dignetur infunde
re & meā animā unctione misericordiæ suæ:atq; ita extē-
dere sicut pellem:quæ utiq; cum ungit dilatat:quatenus
& ego dicere ualeā. Viā mandatorū tuorū cucurri: cum Psal.118.
dilatasti cor meū:potero etiā ipse fortassis ostendere i me
ipso:etsi non cœnaculum grande stratum ubi possit recū-
bere cum discipulis suis:attamen ubi saltē reclinet caput.
A longe suspicio illos certè beatos,de quibus dicitur.Et 2.Cor.6
inhabitabo in eis:& deambulabo in illis. O quāta illi ani
mæ latitudo:quanta & meritorum prærogatiua quæ diui
nam in se præsentiam & digna inuenitur suscipere & suffi
ciens capere. B Quid illa cui & spatia suppetunt,& de-
ambulatoria ad opus quidem maiestatis? Nō est profecto
intricata forensibus causis:curisue secularibus: nec certè
uentri & luxuriæ dedita:sed nec curiosa spectandi:seu cu-
pida omino dominandi:uel etiam tumidā dñatu. Opor
tet namq; primo quidem his omnibus uacuam esse animā
ut cælum fiat:atq; habitatio dei. Alioquin quomodo po-
terit uacare & uidere qm̄ ipse est deus? Sed & odio siue in
uidiæ aut rancori minime prorsus indulgendū:qm̄ in ma Psal.45.
leuolam animam non introibit sapientia. Deinde necesse Sapiē.1.
est eā crescere ac dilatari ut sit capax dei. Porrò latitudo
eius dilectio ei⁹ (sicut dicit apostol⁹.) Dilatamini in cha-
ritate.Nam & si anima minime,cum sit spiritus:quantita
tem corporeā recipit:tamē confert illi gratia quod nega-
tum est à natura.Crescit quidē & extēditur:sed spūaliter.
Crescit nō in substātia:sed in uirtute.Crescit & in gloria.
Crescit etiam in templum sanctum in domino.Crescit de
niq; & proficit in uirum perfectū:in mensuram ætatis ple
nitudinis christi.Ergo quātitas cuiusq; animæ æstimetur
de mēsura charitatis quā habet:ut uerbi gratia:quæ mul-
tum habet charitatis,magna sit:quæ parū:parua:quæ ue-
rò nihil,nihil:dicente paulo.Si charitatem non habuero 1.Co.13.
nihil sum. Q; si quantulācumq; habere cœperit: ut saltē
diligentes se diligere curet,ac salutare uel fratres suos: &
eos qui se salutant:iam nōnihil quidem illam animam di-
xerim:quæ in ratione dati & accepti: socialem saltem reti
net charitatem. Veruntamē iuxta sermōem domini quid
amplius facit? Nec amplam proinde nec magnam,sed pla
nè angustam:modicamq; censuerim animam: quam adeò
modice charitatis esse cognouerim.At si grādescat & pro
ficiat:ita ut trāsiens limitem angusti obnoxijq; amoris hu
ius:latos fines bonitatis gratuitæ, tota libertate spiritus
apprehendat:quatenus largo quodā gremio bonæ uolū-
tatis ad omnem seipsam curet extendere proximum: dili-
gendo unumquemq; tanquam seipsam.Numquid iam illi
recte dicetur:quid ampli⁹ facis: quippe quæ seipsam tam
amplam facit? Amplum,inquam, gerit charitatis sinum
quæ complectitur uniuersos etiam quibus nulla se nouit
carnis necessitudine iunctam: nulla spe percipiendi com-
modi cuiusquā illectam:nulla precepti redhibitiōe obno-
xiam:nullo deniq; omino astrictam debito:nisi illo sanè Rom.13.
de quo dicitur.Nemini quicquam debeatis: nisi ut inui-
cem diligatis. D Verum si adijcias etiam usq; quaq; uim
facere regno charitatis:ut usq; ad ultimos eius terminos
occupare illud pius inuasor præualeas: dum ne inimicis
quidem claudenda uiscera pietatis existimes, benefacias
his quoq; qui te oderunt, ores & pro persequentibus ac
calumniantibus te:necnon & cum his qui oderunt pacem
esse pacificus studeas:tunc prorsus latitudo cæli,latitudo
tuæ animæ, & altitudo non dispar: sed nec dissimilis pul-
chritudo: impleturq; tunc demum in ea quod dicitur,

Psa. 103. Extendens cælũ ſicut pellẽ. In quo iã miræ latitudínis, altitudínis, ac pulchritudínis cælo ſummus & immenſus: atq; glorioſus nõ modo dignanter habitat: ſed & ſpacioſe deambulat. Vidésne quales in ſe habeat eccl'ia cælos: cum ſit nihilomin⁹ ipſa in ſua quidẽ uniuerſitate ingẽs quodam cælũ extentũ à mari uſq; ad mare: & à flumine uſq; ad terminos orbis terrarum. Vide etiam conſequenter cui & in hocipſo aſſimiles eam: ſi tñ non tibi excidit illud quod paulóante memoratũ eſt huius rei exemplar: de cælo uide licet cæli & cælis cælorũ. Ergo exemplo illi⁹ quæ ſurſum eſt mater noſtra: hæc quoq; q̃ adhuc peregrinatur habet cælos ſuos: hoĩes ſpirituales uita & opiniõe conſpicuos, fide puros, ſpe firmos, latos charitate, contemplatione ſuſpenſos. Et hi pluentes pluuiam uerbi ſalutarem: tonant increpationibus: coruſcant miraculis: hi enarrãt gloriam dei: hi extenti ſicut pelles ſuper oẽm terram: legem uitæ & diſciplinæ: digito quidem dei ſcriptam in ſemetipſis oſtẽdunt: ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius: oſtendũt & euangelium pacis: qm̃ ſalomonis ſunt pelles. B Agnoſce iam in his pellibus ſupernarum illarum imaginẽ: q̃ in ſponſi ornatu non longe ſuperius deſcribebãtur. Agno-

Psa. 44. ſce ſimiliter & reginam aſtantem à dextris eius circumamictam ſimilibus ornamentis: non tamen paribus. Nam etſi

Psa. 109. huic etiam in loco peregrinationis ſuæ & in die uirtutis ſuæ: in ſplendoribus ſanctorum nõ minima claritatis atq; decoris eſt portio: differenter tamẽ illum coronat integritas & conſummatio gloriæ beatorum. Quãquam & ſponſam dixerim perfectam atq; beatam: ſed ex parte. Nam ex parte tabernaculorum cedar: formoſam tamen, ſiue in illa portiõe ſui quæ iam beata regnat: ſiue etiam in illuſtribus uiris: quorum etiam in hac nocte ſua ſapientia atq; uirtutibus tãquã cælũ ſuis ſyderibus adornatur. Vnde prophe-

Dañ. 12. ta. Qui docti, inquit, fuerint fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti: & qui ad iuſtitiam erudiunt multos: quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. O humilitas ô ſublimitas. Et tabernaculum cedar: & ſanctuarium dei: & terrenum habitaculum: & cæleſte palatium: & dom⁹ lutea: & aula regia: & corpus mortis: & templum lucis: & deſpectio deniq; ſuperbis: & ſponſa chriſti. Nigra eſt ſed formoſa filiæ hieru-

Canti. ſalem: quam etſi labor & dolor longi exilij decolorat: ſpecies tamen cæleſtis exornat: exornãt pelles ſalomonis. Si horretis nigram, miremini & formoſam. Si deſpicitis humilem: ſublimem ſuſpicite. Hoc ipm quàm cautum, quàm plenum conſilij, plenum diſcretionis & congruentiæ eſt: q̃ in ſponſa deiectio iſta & iſta celſitudo ſecũdum tempus quidem eo moderamine ſibi pariter contemperantur ut inter mundi huius uarietates & ſublimitas erigat humilẽ ne deficiat i aduerſis: & ſublimem humilitas reprimat ne euaneſcat in proſperis. Pulchre omnino ambæ res cum ad inuicem contraria ſint: ſponſæ tamen pariter cooperãtur in bonum: ſubſeruiunt in ſalutem. Et hæc pro eo q̃ ſpõſa uidetur de pellibus ſalomonis inducere ſimilitudinẽ. Reſtat tamen aperiendus ille ſuper eodẽ capitulo ſenſus quẽ in principio commemorauí & promiſi: qualiter uidelicet tota ad ſolam nigredinẽ ſimilitudo referatur: qua quidẽ non eſtis promiſſione fraudandi. Cæterum id differendũ in aliud ſermonis principiũ. Tum quia hoc iam huius flagitat longitudo: tum etiam ut præueniat ex more oratio ea quæ in laudem & gloriam ſunt referenda ſpõſi eccleſiæ Ieſu chriſti domini noſtri. Qui eſt deus benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

De nigredine & formoſitate ſponſi: & quomodo nõ per uiſum, ſed poti⁹ per auditum corporis peruenit ad notitiã ueritatis

Sermo. XXVIII.

TEnetis credo cuius & quibus ſalomonis pellibus decorẽ ſponſæ ſentiam comparatũ: ſi tamen ad oſtentionem commẽdationemq; referatur decoris: data ex his ſimilitudo. At ſi ad nigredinẽ magis referẽda putet: ſicut & illa de tabernaculis cedar: non equidem aliunde occurrit mihi quidquam de pellibus hmõi ſalomonis: niſi quas fortè rex in uſum tabernaculi ſoleret aſſumere: quãdo in tentoriis habitare liberet: quas utiq; (ſi quæ tamẽ fuerũt) obſcuras ſine dubio & tetras eſſe neceſſe fuit: tanquã quæ quotidiano forent expoſitæ ſoli & frequẽtium iniurijs pluuiarũ. Neq; id fruſtra: ſed ut is qui intus repoſit⁹ erat ornatu nitidior ſeruaretur. Hoc exemplo ſponſa nõ negat nigredinẽ, ſed excuſat: nec probro ducit qualemcũq; habitũ quem charitas formet: iudiciũ ueritatis nõ improbet. Deniq; quis 2. Co. 11.
infirmatur cum quo nõ infirmetur? quis ſcandalizatur & nõ uritur? Induit ſe, compaſſionis ſeuum: ut morbum in altero paſſiõis leuet uel ſanet. Nigreſcit cãdoris zelo, lucro pulchritudinis. Multos cãdidos facit unius denigratio: nõ cõtingitur culpa: ſed cum afficitur cura. Expedit, Ioan. 11.
inquit, ut unus moriatur homo pro populo: & non tota gens pereat. Expedit ut unus p omnibus denigretur ſimilitudine carnis peccati: & nõ tota gens nigredine cõdemnetur peccati. Splendor & figura ſubſtantiæ dei obnubiletur in forma ſeruí pro uita ſeruí. Cãdor uitæ æternæ nigreſcat in carne, pro carne purgãda. Speciosus forma præ filijs hominum: pro filijs hominum illuminandis Psal. 44
obſcuretur in paſſione, turpetur in cruce, palleat in morte. Ex toto non ſit ei ſpecies neq; decor: ut ſibi ſpecioſam atq; decoram acquirat ſpõſam eccleſiam ſine macula & ſine ruga. C Agnoſco pellẽ ſalomonis: imo ipſum in pel- Canti. 1.
le foris nigra ſalomonẽ amplector. Habet & ſalomon nigredinẽ, ſed in pelle. Foris niger, in cute niger nõ intus. Alioquin omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Intus diuinitatis candor, decor uirtutum, ſplendor gloriæ, immo cẽtiæ puritas. Sed tegit hæc deſpicabilior infirmitatis color: & quaſi abſconditus uultus eius & deſpectus: dum tẽtatur per omnia pro ſimilitudine abſq; peccato. Agnoſco denigratæ formam naturæ. Agnoſco tunicas illas pelliceas prothoplaſtorum peccantium habitum. Deniq; ſe- Phili. 2.
metipſum denigrauit formam ſeruí accipiẽs: in ſimilitudinem hominũ factus & habitu inuentus ut homo. Agnoſco ſub pelle hœdi (qui peccatum ſignificat) & manum quæ peccatum nõ fecit: & collum per quod malí cogitatio nõ tranſiuit. Ideoq; nõ eſt inuentus dolus in ore ei⁹. Eſai. 53.
Noui q̃ ſis lenis natura: mitis & humilis corde: blandus aſpectu: ſuauis ſpíritu. Et quidẽ unctus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Vnde ergo nũc inſtar eſau piloſus & hiſpidus? Cuius nam rugoſa & tetra imago hæc: & unde hi pilí? Mei ſunt: nam piloſæ manus ſimilitudinem proximi exprimũt peccatoris. Meos agnoſco hos pilos: & in pel- Pſal. 44
le mea uideo deum ſaluatorem meum. D Non tamẽ re- Eſai. 53.
becca ſic illum induit, ſed maria: tãto digniorem qui benedictionẽ acciperet: quãto ſanctior quæ pepit. Et bene in meo habitu: quia mihi bñdictio uendicat: mihi poſtulatur hæreditas. Siquidem audierat. Poſtula à me & dabo Pſal. 2.
tibi gentes hæreditatem tuam: & poſſeſſionem tuam terminos terræ. Tuam, inquit, hæreditatem: tuãq; poſſeſſionẽ dabo tibi. Quomodo dabis ei ſi ſua eſt? Et quomodo ſuã mones ut poſtulet? Aut quomodo ſua ſi neceſſe habet ut poſtulet? Mihi proinde poſtulat: qui meã ad hoc iduit formã ut ſuſcipiat cauſam. Quippe diſciplina pacis noſtræ ſuper eũ, dicente propheta: & dominus in eo poſuit iniquitatem omniũ noſtrum: unde debuit fratribus Eſai. 53.
per omnia ſimilari ſicut ait apoſtol⁹: ut miſericors fieret. Heb. 2.
Propterea uox quidam uox Iacob: manus autem manus Geñ. 27.
ſunt eſau. Suũ eſt quod auditur ex eo: quod in eo uidetur noſtrum. Quod loquitur ſpíritus & uita eſt: qd' apparet mortale & mors. Aliud cernitur & aliud creditur. Nigrũ ſenſus renũciat, fides candidum & formoſum probat. Niger eſt, ſed oculis inſipientiũ: nam fidelium mentib⁹ formoſus ualde. Niger eſt: ſed formoſus. Niger reputatione herodis, formoſus confeſſione latronis, centurionis fide. Mar. 15.
Quàm formoſum aduerterat q exclamauit? Verè homo hic filius dei erat. Sed in quo aduertit: aduertendũ. Si cẽ attenderat quod apparebat: quomodo formoſus: quomodo filius dei? Quid niſi deforme & nigrum oculis

ſpectantium

ſpectantiū occurrebat: cū expanſis ín cruce manibus: me-
díus duorū nequā riſum malignantibus daret: fletū fideli-
bus. Et ſolus erat riſui: q ſolus poterat eſſe terrori: ſol⁹ ho-
nori debuerat. Vñ igiſ aduertit pulchritudinem crucifixí,
Luc.22. & q ís ſit filí⁹ dei: q cū íniquís reputat⁹ eſt. Reſpōdere alí-
quid ad íd: noſtrū nec fas nec opus eſt. Nec em̄ euāgeliſtæ
hoc diligētia p̄terijt. Sic em̄ habes. Videns autē centurio
Marc.15. quí ex aduerſo ſtabat: quía ſic clamans expiraſſet, ait. Verè
hic hō filí⁹ dei erat. Ergo ad uocē credidit: ex uoce agno-
uit filiū dei: & nō ex facie. Erat em̄ fortaſſe ex ouibus eius,
Ioan.10. de quibus ait. Oues meæ uocē meā audiunt: & cognoſco
meas & cognoſcunt me meæ. B Auditus ínuenit quod
non uíſus. Oculum ſpecies fefellit: auri ueritas ſe ínfudit.
Oculus, pnunciabat ínfirmū, oculus fœdū, oculus míſerū,
oculus morte turpiſſima condēnatū. Auri dei filíus: auri
formoſus ínnotuit: ſed nō iudæorū: quía erāt íncircunciſi
auribus. Merito petrus abſcidit auriculā ſeruí: ut uiā face
ret ueritatí: & ueritas líberaret eum, í. liberū faceret. Erat
ille cēturío íncircūciſus: ſed nō aure: quí ad unā expirātís
uocem ſub tot ínfirmitatis índicijs dñm maieſtatis agno-
uit. Ideoq́ non deſpexit quod uídit: quía credídit q̄ non
uídit. Non aūt credídit ex eo quod uídit: ſed ex eo procul
dubío quod audíuit: quía fides ex auditu. Dignum quíp-
pe fuerat per ſuperíores oculorum feneſtras ueritatem ín-
trare ad aīam: ſed hoc nobís ô aīa ſeruatur ín poſterum: cū
uídebímus facie ad faciem. Nunc autē unde irrepſit mor-
bus: índe remedíum íntret: & per eadem ſequatur ueſtí-
gia, uíta mortem tenebras, lux uenenū ſerpentis, antídotū
ueritatís: & ſanet oculū quí turbatus eſt ut ſerenus uídeat
quem turbatus non poteſt. Auris príma mortís ianua: prí-
ma aperíatur & uitæ. Auditus quí tulít reparet uíſum: qm̄
níſi credíderímus non íntelligemus. Ergo auditus ad me-
Pſal.50. rítum: uíſus ad p̄mium. Vnde propheta. Auditui meo, ín-
quít, dabís gaudíum & lætitiā. Q; fidelís retríbutío audí-
Matth.5. tionís beata uíſio ſit: & beatæ merítum uíſionís fidelís au-
dítio. Beatí, ait, mundo corde: quoníam ípſi deum uíde-
būt. Porrò fide oportet mundarí oculum quí uídeat deū:
quēadmodū habes fide mundans corda eorū. Interim er-
go dū necdū parat⁹ eſt uíſus: audít⁹ excítet: audít⁹ exercí-
tet: audít⁹ excípiat ueritatem. Felíx cuí ueritas atteſtat, dí-
cens. In auditu auris obediuit míhi. D Dign⁹ q uídeā:
Eſa.50. ſi priuſquā uídeā, obedíſſe iueníar. Secur⁹ uídebo: ad quē
meæ obedíētiæ mun⁹ p̄ceſſerit. Quàm beat⁹q ait. Dñs de⁹
aperuit míhi aurem: & ego non cōtradíco: retrorſum non
abíj. Vbi & uoluntarie habes obedíentíæ formam: & lōga
nímitatís exemplū. Quí em̄ nō cōtradícit ſpontaneus eſt:
2.Cor.9. & quí retro non abíit, perſeuerat. Vtrūq; neceſſarium: qm̄
Mat.10. hílarem datorem dílígit deus. Et quí perſeuerauerít uſq;
ín fínem: hic ſaluus erit. Vtínam & míhi aperíat aurem do
mínus: íntret ad cor meū ſermo ueritatís: mūdet oculū &
Pſal.9. lætæ præparet uíſioní: ut dícā deo etiā ípſe. Præparatiōnē
cordís meí audíuit auris tua. Vt audíam à deo etiā ípſe cū
Ioan.15. cæterís obedientíbus. Et uos mūdí eſtís propter ſermonē
quē locutus ſum uobís. Nec oēs mundantur quí audíūt:
Luc.11. ſed quí obediunt. Beatí quí audíūt: & cuſtodíūt íllud. Ta-
Deute.6. lē requírit auditū q mādat, dícens. Audí iſrael. Talē offert
1.Reg.3. quí ait. Loquere dñe: qa audit ſeruus tuus. Talem ſpondet
Pſal.84. quí dícit. Audíam quíd loquat⁹ ín me dñs deus. Et ut ſcías
etiā ſpíritum ſanctum hunc ín animæ ſpūalí profectu ordí-
nem obſeruare: ut uídelícet prí⁹ formet auditum quàm læ-
Pſal.44. tificet uíſum. Audí, ínquit, filia & uíde. Quíd íntendís ocu-
lūe Aurē para. Vídere deſideras xp̄m: oportet te príus au-
Pſal.47. díre eū: audire de eo ut dícas cū uíderís. Sícut audíuim⁹:
ſic uídímus. Immenſa clarítas: uíſus anguſt⁹: & non potes
Geñ.3. ad eam. Potes auditu ſed non aſpectu. Clamantem deníq́
deum. Adam ubí es? nō uídebam íam peccator audiebam
tamen. Sed auditus aſpectum reſtituet: ſi pius, ſi uígil, ſi fi-
delís præceſſerit. Fides purgabit: quem turbauit ímpíe-
Pſal.118. tas. Et quem ínobedíentía clauſit: aperíet obedíentía. De-
níq́ à mandatís tuís íntellexí, ínquit, q́ íntellectum reddat
obſeruatío mandatorum: quem tulít trangreſſio B Ad-
uerte adhuc ín ſancto iſaac quomodo præ cæterís ſenſi-
bus auditus ín iam ſene uíguerít. Caligant oculí patriar-
chæ, palatum ſeducitur, fallitur manus, non fallitur auris.
Quíd mírum ſi auris percípit ueritatem: cum fides ex au-
dítu: auditus per uerbum dei: uerbū dei ueritas ſit? Vox,
ínquit, uox Iacob eſt: níhil uerius. Manus autem manus
ſunt eſau: níhil falſius. Falleris, manus ſimílitudo decepit
te. Nec ín guſtu ueritas: & ſi ſuauítas eſt. Nā quomodo ha
bet ueritatem: quí ſe putat edere uenationem: cum dome-
ſticís ueſcatur hœdorum carnibus? Multomínus oculus
quí níhil uídet. Non eſt ueritas ín oculo: non ſapientía.
Væ quí ſapientes eſtís, ait, ín oculís ueſtrís. Num bona ſa-
pientía cuí maledícitur mūdí eſt: ac per hoc ſtultítía apud
deum. Bona & uera ſapientía trahítur de occultís: ut ſapit
beatus Iob. Quíd foris eam quæris ín corporís ſenſu? Sa- Iob.28.
por ín palato: ín corde ſapiētía eſt. Ne quæras ſapientíam
ín oculís carnís: quía caro & ſanguís non reuelat eam: ſed
ſpíritus. Nō ín guſtu orís: nec enim ínuenítur ín terra ſua-
uiter uíuentíum. Non ín tactu manus: cum ſanctus dícat.
Sí oſculatus ſum manum meam ore meo: quod eſt íníquí- Iob.31.
tas maxíma & negatío in deum. Quod tunc fierí arbítror
cum donū dei quod eſt ſapientía nō deo: ſed meritís aſcrí-
bitur actionum. C Sapiens fuit iſaac ſed tamen errauit
ín ſenſibus. Solus habet auditus uerum: quí percípit uer-
bum. Merito carnem rediuiuam uerbí tāgere prohíbetur
mulíer carnaliter ſapiēs: plus quíppe tríbuens oculo quā
oraculo: id eſt carnís ſenſuí quàm uerbo dei. Quem enim
mortuum uídit: reſurrecturum non credídit: cum tñ hoc
promíſerít ípſe. Deníq́ non quíeuit oculus uſq́ dum ſatía
tus eſt uíſus: qm̄ non erat conſolatío fidei, nec dei rata pro
míſſio. Nónne cælū & terra: & quícquíd oīno carnís ocu
lus attíngere poteſt: ante habent tranſire & períre: quàm
íota unū aut unus apex ex omníb⁹ quæ locutus eſt deus?
Et tñ ceſſauit à fletu ín uíſu oculí: quæ noluit conſolarí ín
uerbo dñí: plurís habens experímentum quàm fidem. At
experímentum fallax. Mittítur ergo ad certíorem fidei co
gnítionem: quæ utíq́ apprehēdit q̄ ſenſus neſcit, experí-
mentum non ínuenít. Noli me tangere, ínquit, hoc eſt, díſ- Ioan.20.
ſueſce huíc ſeducíbílí ſenſuí: ímitere uerbo, fidei aſſueſce,
fides neſcía falli, fides ínuíſibílía comprehēdens, ſenſus pe-
nuríā nō ſentít. Deníq́ tranſgrediter fines etíam rationís
humanæ: naturæ uſum: experientiæ términos. Quíd ínter
rogas oculū ad quod non ſufficit? Et manus quíd explora
re conat⁹ q̄ ſupra ípſam eſt? Mín⁹ eſt quícquíd ílle uel ílla
renunciet. Sanè fides pronunciet de me: quæ maieſtatí ní-
hil mínuat. Diſce íd habere certíus: íd tutíus ſequí quod
ílla ſuaſerít: noli me tangere; nondum enim aſcendí ad pa- Ibidem.
trem meum. Quaſi uerò cum íam aſcenderít: tunc tangí ab
ea uelít aut poſſit. Et utíq́ poterít: ſed affectu nō manu: uo-
to non oculo: fide non ſenſibus. Quíd tu me, ait, modo tan
gere quæris: quæ ſenſu corporis gloríam æſtímas reſurre-
ctionís. Non recordaris quomodo tempore adhuc meæ
mortalitatís transfigurati ad horam: morituri corporis
gloríam oculí diſcípulorum ſuſtínere nequíuerunt? Ad-
huc quidem tuís ſenſibus gero morem: formam íngeren-
do ſeruílem: quam de conſuetudíne recognoſcas. Cæte- Pſal.138.
rum mírabílis facta eſt gloría mea ex te: confortata eſt &
non poteris ad eam. Differ ergo iudícium: ſuſpende ſen-
tentíam & tantæ rei diffinítionem ne credas ſenſuí fidei re
ſeruato. Illa dígníus: ílla diffíníet certíus quæ plenius
comprehendet. B Deníq́ comprehendit ílle ſuo myſtí-
co ac profundo ſinu: quæ ſit longítudo, latítudo, ſublímí-
tas, & profundum. Quod oculus non uídit: nec auris au-
díuit: nec ín cor hominís aſcendit: ílla ín ſe quaſi quodam 1. Cor.2.
ínuolucro clauſum portat ſeruatq́ ſignatum. Illa ígitur
dígne me tanget quæ patrí conſedentem ſuſcípiet: non
íam ín humílí habítu ſed ín cæleſtí carne ípſa, ſed altera ſpe
cie. Quíd deformem uís tangere? Expecta ut formoſum
tangas. Nam quí deformís modo: tunc formoſus. De-
formís tactuí: deformís aſpectuí. Deformís deníq́ defor-
mí tíbí: quæ ſenſibus plus ínhæres: fidei mínus. Eſto for-

mosa & tange me. Esto fidelis: & formosa es. Formosa formosum & dignius tanges & felicius. Tanges manu fidei: desiderij digito, deuotionis amplexu. Tanges oculo mentis. At nunquid adhuc nigrũ? Absit. Dilectus tuus candidus & rubicundus. Formosus planè quem circundant flores rosarũ & lilia conuallium, hoc est martyrũ uirginũq; chori. Et qui medius resideo: utrisq; non dissideo choro, uirgo & martyr. Quõ denisq; candidis non congruo uirginũ choris: uirgo uirginis filius: uirginis sponsus? Quõ non roseis martyrum: causa uirtus fructus & forma martyrij? Talem talis taliterq; tange, & dic. Dilectus meus cãdidus & rubicundus: electus ex milibus. Milia miliũ cum dilecto: & decies centena milia circa dilectum: & nemo ad dilectum. Num tibi uerendũ erit ne fortè in quempiam de multitudine errore incidas quærendo quem diligis? Nõ prorsus ambiges quemnam eligas: facile occurret electus è milib9: cũctis isignior, & dices. Iste formosus in stola sua: gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Nõ ergo in pelle nigra quæ hactenus sanè ingerenda fuit oculis persequẽtium: ut contemnerent occidendũ: aut etiã amicorum: ut recognoscerent rediuiuũ. Non (inquam) iam in pelle occurret nigra: sed in ueste alba: speciosus forma, nõ mõ præfilijs hoim: sed etiã præ uultibus angelorũ. Quid me uis tã gere in humili habitu, seruili forma, specie contemptibili? Tange cælesti decorũ specie: gloria & honore coronatũ: diuina quidem maiestate tremendum: sed ingenita serenitate gratum ac placidum. D Inter hæc aduertenda prudentia sponsæ & pfunditas sermonũ eius: quæ sub figura pelliũ salomonis. s. in carne rimata est deũ: in morte uitam: summã gl'iæ & honoris inter opprobria: & sub nigro deniq; habitu crucifixi candorẽ innocentiæ: spendorẽq; uirtutũ: sicut ille utiq; pelles cũ essent nigræ atq; despectæ: pciosa & pcãdida pdiuitis regis in se ornamẽta seruabant. Merito nigredinẽ nõ cõtẽnit in pellib9, decorẽ q sub pellibus est aduertes. Et iõ quidã illã cõtẽpserũt: qa hũc mini me cognouerũt. Si eñ cognouissent: nũquã dñm gl'iæ crucifixissent. Nõ cognouit herodes & idcirco despexit. Nõ cognouit synagóga: q̃ nigredinẽ illi passionis & infirmitatis improperans: alios, ait, saluos fecit: seipsum non potest saluũ facere: xps rex israel descendat de cruce & credimus ei. Sed cognouit latro de cruce, licet in cruce: q & innocentiæ puritatẽ cõfessus est. Hic aũt (inquiens) q̃d mali fecit? Et gloriã regiæ maiestatis simul est protestatus. Memento mei, dicens, dũ ueneris in regnũ tuũ. Cognouit cẽturio: q filiũ dei clamat. Cognoscit eccl'ia: q̃ & æmulaf nigredinem ut decorẽ partic'ipet. Non cõfunditur nigra uideri, nigra dici: ut dicat dilecto. Opprobria exprobrãtiũ tibi ceciderũt super me. At sanè nigra instar pelliũ salomonis: foris. s. & nõ intus. Neq; eñ int9 nigredinẽ me9 salomõ habet. Deniq; non ait, nigra sum sicut salomõ, sed sicut pelles salomonis: q̃ in superficie tñ sit ueri nigredo pacifici. Peccati nigredo int9 est & prius interiora culpa commaculat quàm ad oculos prodeat. Deniq; de corde exeunt cogitationes malæ, furta, homicidia, adulteria, blasphemiæ: & hæc sunt q̃ coinquinãt hoiem: sed absit ut salomonẽ. Minime prorsus apud uerum pacificum istiusmodi inquinamenta reperies. Oportet namq; esse sine pcõ eũ qui tollit pcã mũdi: quo ad reconcil'iandos pcõres inuẽtus idoneus, iure sibi nomen uendicet salomonis. B Sed est nigredo affligentis pœnitentiæ: cum assumif lamentatio pro delictis. Hãc fortassis nõ abhorreat in me salomon si sponte tñ induam mihi pro peccatis meis: quia cor cõtritum & humiliatum deus nõ despiciet. Est & afficiẽtis compassionis: si afflicto condoleas & fraternũ te decoloret incõmodũ. Nec hanc profecto reiscẽdam putat noster pacificus: quippe quam & sibi ipse pro nobis dignanter induit: q peccata nr̃a tulit in corpore suo super lignum. Est & persecutiõis: quæ etiã pro summo ornamento habetur: siquidem suscipiatur pro iustitia & ueritate. Vñ est illud. Ibant gaudentes discipuli à conspectu concil'ij: qñ digni habiti sunt pro noie Iesu cõtumeliã pati. Deniq; beati qui psecutionẽ patiunf propter iustitiã. Hac potissimũ gloriari ecclesiã arbitror: hãc libentius imitari de pellib9 sponsi. Deniq; & habet in promissiõe. Si me persecuti sunt & uos persequent. C Vnde & addit sponsa. Nolite me considerare q̃ fusca sim: quia decolorauit me sol, hoc est: nolite me notare quasi deformẽ: quia cernitis pro ingruente persecutione minus florentẽ: minus fm gloriam seculi coloratam. Quid exprobratis ni gredinẽ: quã feruor persecutionis non conuersationis pudor inuexit? Vel solem dicit zelum iustitiæ quo accẽdif & accingitur aduersus malignãtes, dicẽs deo. Zelus domus tuæ comedit me. Et illud. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt uerba tua inimici mei. Illud quoq;. Defectio tenuit me: pro pctoribus derelinquentib9 legem tuã. Itẽ. Nonne qui oderũt te dñe oderã: & sup inimicos tuos tabescebã? Etiã illud sapientis caute obseruat. Filiæ, ait, tibi sunt: noli ostẽdere lætũ uultũ ad ipsas ut. s. remissis & mollibus & fugitãtibus disciplinam: nõ cãdorẽ serenitatis sed obscuræ seueritatis exhibeat. Vel decolorari à sole: est igne scere charitate fraterna: flere cum flentibus: cũ infirmantibus infirmari: uri ad scãdala singulorũ. Vel sic. Sol iustitiæ decolorauit me xps: cuius amore lãgueo. Languor iste coloris quædã exterminatio est, & defectus in desiderio aiæ. Vñ & dicit. Memor fui dei & delectatus sum & exercitat9 sum: & defecit spũs meus. Ergo instar urentis solis desiderij ardor peregrinantẽ in corpore decolorat: dum uultui gloriæ inhiantem impatientem facit repulsa: & excruciat amantẽ dilatio. Quis nostrũ ita sancto amore ardet: ut desiderio uidendi xpm oẽm colorẽ præsentis gl'iæ lætitiæq; fastidiat & deponat: illa ei prophetica uoce contestans: & diem hois nõ desiderauí: tu scis? Item cũ sancto Dauid. Renuit cõsolari anima mea. i. psentiũ bonorum inani lætitia despicit colorari. Vel certè. Decolorauit me sol: sui nimiq; comparatione splendoris: dũ appropians illi: ex eo me obscuram deprehendo, nigrã inuenio, fœdam despicio. Cæterum aliàs quidẽ formosa sum: q̃d fuscam dicitis solius solis pulchritudini succumbentem? At sensui priori uidentur magis assentire ea quæ sequuntur. Adijcientes siquidẽ. Filij matris meæ pugnauerunt contra me: persecutionẽ passam se esse aperte significat. Sed hinc aliud sermonis principium ordiemur, qñ sufficere hac uice possunt quæ accepimus de gloria sponsi ecclesiæ domini nostri Iesu christi dono ipsius, qui est deus benedictus in secula. Amen.

Gañ.5.
Ibidem.
Esa.63.
1.Corĩ.2.
Mat.27.
Luc.23.
Ibidem.
Mat.27.
Psal.68.
Mat.15.
Psal.50.
1.Pet.2.
Actu.5.
Matth.5.
Ioan.15.
Cañ.1.
Psal.68.
Psal.118.
Ibidem.
Psal.138.
Eccli.7.
Psal.76.
Hier.17.
Psal.76.
Canti.1.
Mat.26.
Esa.38.
Ioan.8.
1.Corĩ.15.
1.Thi.1.

¶De querimonia ecclesiæ contra suos impugnatores, uel contra illos qui impugnant unitatem fraternam.

Sermo. XXIX.

Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Annas & cayphas & iudas scharioth filij synagógæ fuerunt: & hi contra ecclesiam æque synagógæ filiam in ipso exortu ipsius acerbissime pugnauerunt: suspendentes in ligno collectorem ipsius Iesum. Iam tunc siquidem deus impleuit per eos quod olim præsignauerat per prophetam dicens. Percutiam pastorem & dispergentur oues. Et fortassis illius uox illa est in cantico ezechiæ. Præcisa est uelut à texente uita mea dum adhuc ordirer succidit me. De his ergo atq; alijs qui de illa gente christiano nomini contradixisse sciuntur: puta dictum à sponsa. Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Et pulchre filios matris suæ: non autem & patris sui illos uocat: qui non habebant patrem deum: sed ex patre diabolo erant, homicidæ utiq; sicut & ille homicida erat ab initio. Propterea non dicit fratres mei: aut filij patris mei: sed filij, inquit, matris meæ pugnauerunt contra me. Alioquin si nõ ita distingueret: uideretur etiam apostolus paulus comprehensus in his de quibus conqueritur: q̃ & ipse aliquando persecutus sit ecclesiam dei. Sed misericordiam consecutus est: quia ignorans hoc fecit manẽs in incredulitate: & approbauit deũ se habere patrẽ: fratrẽ ecclíæ tam ex patre quàm ex matre esse. B Sed attende quõ nominatim filios matris suæ, & solos incusat: quasi soli in culpa sint. Quanta & ab exteris passa est: iuxta illud apud prophetam.

ps.128. phetã. Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea: & ſupra dorſum meũ fabricauerunt pctores. Quid ergo ſingulariter filios mris tuæ cauſaris: quæ te minime ignoras & ex aliis atq; aliis nationibus ſæpiſſime impugnatam? Ad mẽ puer.12. ſam diuitis uocatus, diligẽter (inqt) cõſidera quæ tibi apponunt. Fratres ad mẽſam ſalomonis ſedem⁹. Quis ditior ſalomone? Nõ de terrenis dico diuitijs: quãquã & ipſis ſalomon abundaret. Sed intueminí pñtem mẽſam quõ ſuprnis eſt referta delitijs. Spualia ſunt & diuina quæ nobis in ea apponũtur. Diligẽter ergo (inqt) cõſidera quæ tibi apponunt: ſciẽs qa talia te oportet præparare. Ego utiq; qđ in me eſt, diligẽter attẽdo: id mihi apponi in his ꝟ bis ſpõſæ: & ad meã prorſus doctrinã cautelãq; reſpicere: q ita exnoie ac ſola exprimit pſecutio à domeſticis, & tacẽtur tot & tã grauia q̃ ubiq; terrarũ nihilominꝰ ex oĩ natiõe quæ ſub cælo eſt ab ĩfidelibꝰ ab hæreticis & ſchiſmaticis ptuliſſe cognoſcitur. Nouí ſpõſæ prudentiã: nec putauerim caſu hæc illã aut quaſi immemorẽ pterijſſe: Sed pfecto id expreſſius plãgit qđ & ſentit differẽtius: quod cũ uigilantiꝰ nobis cauẽdũ exiſtimat. Quidnã hoc? Malũ utiq; inteſtinũ atq; domeſticũ. Hoc tibi manifeſte ĩ euãgelio ore ipſiꝰ Matt.7. ſaluatoris exprimit, cum dicit. Et inimici hois domeſtici Pſal.40 eius. Hoc & in ppheta. Homo (inqt) pacis meæ, q edebat Pſal.54. panes meos: magnificauit ſup me ſupplãtationẽ. Itẽ: quonã ſi inimicus meus maledixiſſet mihi: ſuſtinuiſſem utiq;: Et ſi is q oderat me ſuper me magna locutus fuiſſet, abſcõdiſſem me forſitã ab eo. Tu uero homo unanimis dux meus & notus meus: qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos, hoc eſt qđ à te patior cõuiua & cõtubernali meo, id moleſtius ſentio, fero ægrius. Scitis hæc q̃rimonia cuiꝰ, & de quo ſit D Agnoſcite ergo & ſpõſam eodẽ de filij mris ſuæ conquerẽtẽ affectu: qm̃ in eodẽ ſpũ, cũ ait. Filijs mris meæ pu Pſal.37. gnauerũt cõtra me. Vñ & alibi loquit. Amici mei & pximi mei aduerſum me appropinquauerũt & ſteterũt. I õge q̃ſo à uobis facite ſemp hoc tã abominabile & deteſtabile Pſal.132. malũ uos q expti eſtis & quotidie expimini quàm bonũ ſit & quam iocũdũ habitare fratres in unũ: ſi tñ in unũ & nõ i ſcãdalũ. Alioqn nec iodũdũ planè nec bonũ: ſed peſſimũ ac moleſtiſſimũ. Væ aũt hoĩ illi p quẽ unitatis uiculũ iodũdũ turbat. Iudiciũ profectò portabit quicũq; eſt ille Ante mihi cõtingat mori: quàm audire in uobis quẽpiã uſte clamitantẽ. Eiſdẽ matris meæ pugnauerunt cõtra me. Nõme præſentis congregationis tanquã unius matris filij omnes uos eſtis: ſinguli alterutrum fratres? Quid ergo à foris uos cõturbare aut cõtriſtare poſſit: ſi it⁹ bene eſtis 1.Petri.3 & fraterna pace gaudetis? Deniq; quis uobis nocere po- 1.Cor,12 terit (iquit) ſi boni æmulatores fueritis? Quãobrẽ æmulamini chariſmata meliora: ut bonos uos probetis æmulatores. Chariſma peroptimũ charitas eſt. Planè incompara bile qđ nouæ ſponſæ cæleſtis ſponſus toties ĩculcare cuIoan.13. rabat: nunc quidẽ dicens. In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis adinuicem: Ibidem. nunc uerò. Mandatum nouum do uobis ut diligatis inui Ioan.17. cem: & hoc eſt præceptũ meum ut diligatis inuicẽ: itẽq; orans unũ eos fore ſicut ipſe & pater unum ſunt. B Et ui- 1.Cor.13 de ſi non ipſe Paulus qui te ad chariſmata meliora ĩuitat iter cætera charitatẽ in ſummo ponit: ſiue cum fide & ſpe 1.Cor.12 dicit eã eſſe maiorẽ & ſupereminẽtem ſcientiæ: ſiue cũ enumeratis pluribus aut mirabilibꝰ ſupernæ gratiæ donis: tãdẽ ad ſupexcellẽtiorẽ uiam nos mittit. Haud aliã pfectò illã quàm charitatẽ diffiniẽs. Deniq; qdnã huic cõparãdũ 1.Cor.13 putemus quæ ipſi pfertur martyrio ac fidei trãsferẽti mõ Nota. tes? Hoc igitur eſt quod dico, pax uobis à uobis ſit: & oẽ quod extrinſecꝰ minari uidet, nõ terret: qa nõ nocet. Nam econtrario qcquid foris blandiri apparet: nulla eſt, pfectò cõſolatio: ſi itus (quod abſit) ſeminariũ diſcordiæ germinauerit. Proinde dilectiſſimi pacem habete ad uos: & noli te lædere inuicem. Non facto, nõ uerbo, non ſigno qualicunq;: & ne quis fortè exacerbatus & præoccupatꝰ à puſillanimitate ſpũs, & tempeſtate deũ interpellate cogatur aduerſus eos qui ſe læſerint aut cõtriſtauerint: & prorumpere in uerbum graue cõtingat: filij matris meæ pugnauerũt cõtra me. Sic eñ peccãtes in fratrẽ: in chriſtum peccatis, q ait. Quod uni ex minimis meis feciſtis: mihi feciſtis. Mat.25
C Nec cauendum à grauioribus tãtũ offenſio, uerbi gra, ab aperto cõuitio ſeu maledicto: ſed à clãdeſtino cſq; & uenenato ſuſurrio. Nõ (inquã) ſufficit os cuſtodire ab his & hiſſimilibus, cauenda ſunt & leuia. Si tamẽ leue debeat dici quodcũq; in fratrem pſumpſeris uolũtate lædendi: cũ hoc ſolo ſi iraſceris illi: diuini reus iudicij tenearis. Merito quidem. Nã quod tu leue putas: & ob hoc leuius præcipitas: plerũq; alius aliter accipit: tanquã hõ uidens in facie & ſm facie iudicãs, paratus feſtucam trabẽ ſuſpicari, & ſcintillã putare fornacem. Non enim eſt omnium charitas illa quæ omnia credit. Proni ſunt autẽ ſenſus hominis & 1.Cor 13. cogitationes ad malum potius ſuſpicandum quàm ad bo Geñ.8. nũ credendũ: præſertim ubi diſciplina ſilentij nec te quiĩ cauſa es excuſare permittit: nec illũ uulnꝰ ſuſpicionis apetire quod patiẽ ut curetur. Ita uritur ille: & moriẽ clauſo & lætali uulnere: in ira ſemetipſum gemẽs: dũ totus in ira & diſceptatiõe poſitus: nil aliud ſiles uerſare in mẽte poſſit: niſi iniuriã quã accepit. Nõ poteſt orare, non poteſt legere, nõ ſanctũ aut ſpiritale aliquid meditari. Et ita interceptо uitali ſpiritu dum ſuis deſtituta alimentis uadit ad mort maĩa: pro qua chriſtus mortuus eſt: quid tu interim quæſo animi habes? Quid oratio tua aut opus quodcũq; interim feceris ſapit tibi: contra quem nimirũ chriſtꝰ anxie clamat de pectore fris tui quẽ cõtriſtaſti: filiꝰ (iquiẽs) matris meæ pugnat contra me: & qui ſimul mecum dulces acpiebat cibos: repleuit me amartiudine. D Quod ſi dixeris illum non tam grauiter pro tam leui cauſa debuiſſe turbari. Reſpõdeo. Quanto leuior eſt, tãto à te leuius potuit nõ comirti: quãquã neſcio quomõ leue dicas (ut iam dixi) quicquid amplꝰ eſt quam iraſci: cum uel hoc ipſum obnoxiũ eſſe iudicio ex ore ipſiꝰ acceperis iudicis. Quid enim. Tu ne leue dixeris in quo offenditur chriſtus: unde ad dei iudiciũ ptrahi habes: cũ horrẽdũ ſit incidere in manꝰ dei uiuẽtis? Tu ergo accepta fortè iniuria (quod qui Heb.10. dem interdũ non accidere in his cõuentibus difficile eſt) non continuo more ſecularis, oblique referire fratrem reſpõſiõe feſtines: ſed neq; ſub ſpecie quaſi corripiendi uerbo acuto & urenti transfigurare audeas ullatenus animã pro qua chriſtus affigi crucí dignatus eſt: non grunire quaſi increpando: non labijs muſſitare, quaſi murmurando: nõ narem cõtrahere aut cachinnare, quaſi ſubſannando: nõ frontẽ rugare, quaſi inuehendo aut cominando. Sanè cõmotio tua ibi moriatur ubi oritur: nec permittat exire quæ mortẽ portat, ne perimat: ut dicere poſſis & tu Pſal.76. cũ propheta: turbatus ſum & non ſum locutus. B Quoſdam altius intellexi ſentire iſtud: quaſi de diabolo & angelis eius dictum: qui cum fuerint & ipſi filij hieruſalem illiꝰ quæ ſurſum eſt mater noſtra: ex quo lapſi ſunt, nõ ceſſant ſororem ſuam eccleſiam impugnare. Sed neq; contendo ſi quis uſurpet hoc etiam in bonam ſignificationem ſm qđ ſpiritualesq ſunt in eccleſia aduerſus carnales fratres ſuos dimicant in gladio ſpiritus: quod eſt uerbum dei: uulnerãtes eos ad ſalutẽ: atq; ad ſpiritalia iſtiuſmodi impugnatio Ephe.6. nibus prouchentes. Vtinam corripiat me iuſtꝰ in miſeri ps.140. cordia & increpet me: percutiens & ſanãs, occidens & ui Deu.32. uificans: quo audeam & ego dicere: uiuo autẽ tam nõ ego Gal.2. uiuit, uerò in me chriſtus. Eſto, inquit, conſentiens aduer Matt.5. ſario tuo dũ es cũ eo in uia: ne tradat te iudici: & iudex tortori. Bonus aduerſarius: cui ſi conſentiẽs ero: non erit unde aut iudex me calũnieť: aut tortor. Ego profectò ſi quos ueſtrum aliquando pro huiuſmodi contriſtaui: nõ me pœnitet. Contriſtati eñ ſunt ad ſalutem. Et quidem neſcio id me feciſſe unquam abſq; mea quoq; magna triſtitia: ſm illud. Mulier cũ parit triſtitiam habet. Sed abſit ut iam me Ioan.16. minerim preſſuræ: tenẽs fructũ doloris mei: dum perinde uideã chriſtũ formatũ in ſobole. Neſcio autem quomodo etiam teneríus mihi aſtricti ſunt: qui poſt increpatoria & per increpatoria tandẽ conualuerũt de infirmitate, quàm

qui fortes ab initio permanſerūt:nō indigētes iſtiuſmodi medicamēto. C Ergo in hunc ſenſum poterit eccleſia ſeu anima diligens deū dicere,q decolorauiteā ſol:mittendo ſcilicet & armēdo de filiis matris eius:qui eā ſalubriter ex
Pſal.119. pugnarent:& captiuā ducerent ad fidē amoremq ipſius:
Pſal. 37. multis utiq confixā ſagittis illis:de quibus ſcriptū eſt.Sagittæ potētis acutæ.Et itē.Sagittæ tuæ infixæ ſunt mihi. Ideoq ſequitur,& ait:qm̄ non eſt ſanitas in carne mea:ut
Mat 26 ſm animā ſanior proinde fortiorq factus dicat.Spiritusq
2.Co.12 dem promptus eſt:caro aūt infirma.Et cum apoſtolo. Qm̄ cm̄ infirmor:tunc potēs ſum & fortis. Vides quia carnis infirmitas robur ſpūi augeat,& ſubminiſtret uires.Ita econtrario uoueris carnis fortitudinē,debilitatē ſpūs operari. Et quid mirū ſi hoſte debilitato,tu fortior efficeris? Niſi forte illā tibi inſaniſſime ducas amicā:quæ nō ceſſat cōcupiſcere aduerſus ſpiritū.Vide ergo ſi nō prudēter ſagitta
Gal.5. ri & impugnari ſalubriter poſtulat ſanctus:cū dicit in oratione.Cōfige timore tuo carnes meas. D Optima timor iſte ſagitta:qui cōfigit & interficit carnis deſideria ut ſpiritus ſaluus ſit.Sed & qui caſtigat corpus ſuū & in ſeruitutem redigit nónne is tibi uidetur etiā manū contra ſe pu
Pſal.118. gnantis ipſe iuuare? Eſt & ſagitta ſermo dei uiuus & efficax,& penetrabilior omni gladio ancipiti.De quo ſaluator.Non ueni,inquit,pacē mittere ſed gladiū.Eſt etiam ſagitta electa amor xpi:quæ mariæ aiam nō modo confixit ſed etiā pertranſiuit:ut nullā in pectore uirginali particu-
Heb.4. lam uacuā amore relinqueret:ſed toto corde,tota anima, tota uirtute diligeret:& eſſet gratia plena. Aut certè pertranſiuit eam:ut ueniret uſq ad nos:& de plenitudine illa
Mat.10. omnes acciperemus:& fieret mater charitatis:cuius pater eſt charitas deus:parturiens & in ſole ponēs tabernaculū ſuum:ut ſcriptura impleretur:quæ dicit. Dedi te in lucē gētium:ut ſis ſal⁹ mea uſq ad extremū terræ.Hoc em̄ impletum eſt per Mariam:quæ in carne uiſibilem edidit:quem inuiſibilem nec de carne nec cū carne ſuſcepit. Et illa quidem in tota ſe grāde & ſuaue amoris uulnus accepit :ego uerò me felicē putauerī ſi ſumma ſaltē quaſi cuſpide hui⁹ gladij pungi interdum me ſenſero:ut uel modico accepto
Eſa.49. amoris uulnere,dicat etiā anima mea.Vulnerata charitate ego ſum.Quis mihi tribuet in hunc modū non modo uulnerari:ſed & expugnari oīno uſq ad exterminationē coloris & caloris illius qui militat aduerſus animam? B Si exprobrauerint filiæ hui⁹ ſeculi illi animæ quæ hmōi eſt, dicentes pallidam,& ſine colore eſſe:nónne tibi congrue poſſe reſpondere uidebitur.Nolite me cōſiderare q fuſca ſim:quia decoloraui[it]me ſol.Et ſi ſe adhoc meminerit puniſſe adhortationibus ſeu increpationibus aliquorū ſeruorū dei æmulantiū eam dei æmulatiōe:nónne cōſequēter ueraciterq iferre poterit:qa filij matris meæ pugnauerunt contra me.Erit ergo ſenſus (iuxta quod dictū eſt) ut eccleſia ſeu ſtudioſa quæuis anima id loquatur,nō quaſi gemens aut cōquerens:ſed quaſi gaudēs & gratias agens inſup & glorians,q pro noīe & amore xpi digna ſit fuſca ſeu decolor eſſe & dici:atq hoc ipſum aſcribat nō ſuæ induſtriæ,ſed gratiæ & miſericordiæ præuenientis ſe & mitigantis ad ſe.Nam quō crederēt ſine prædicāte? Quō autē prædicarent niſi mitterentur.Filios matris ſuæ contra pugnaſſe memorat nō ut itata:ſed ut nō ingrata. Vñ & ſeq
Rom.10 tur,Poſuerūt me cuſtodē i uineis.Qd uerbū utiq ſi ſpūaliter examinet:puto nil in ſe quærimoniæ aut rancoriſha bere uidebitur:ſed magis fauorabile aliqd redolere.Verū ad id cōtingendū prius ſanè quàm manū apponere audeamus (locus em̄ ſanctus eſt) cōcilliandus eſt nobis ſolitis precibus & ſic cōſultādus ille ſpūs q ſcrutat alta dei:aut certè unigenit⁹ qui eſt in ſinu patris ſpōſus eccleſiæ Ieſus xps dñs noſter,q eſt ſuper oīa deus benedict⁹ in ſecula. Amē.

Qualiter populi fidelium ſeu aiæ electorum per uineas ſignificantur: quarū eccleſia cuſtos dicitur,& de prudentia carnis quæ eſt mors.

POſuerunt me cuſtodem in uineis.Quis? Tui ne illi oppugnatores quos pxime memoraſti? Audite & itelligite ſi nō ſe ab illiſis ipſis fatetur iſta promotā,à quibus & paſſam.Nec mirum tñ ſi quidem fuerit cauſa pugnandi intentio corrigendi.Nam quis neſciat multos amicabiliter utiliterq multoties oppugnatos:quàm multos quotidie experimur pijs ipugnationibus prælatorū ad meliora proficere:prouchi ad altiora? Ergo illud potius demonſtremus ſi poſſumus,quemadmodum aduerſus eccleſiā pugnatum ſit à filijs matris ſuæ: & hoſtili animo,& dāno utili.Id cm̄ iocundius:cū qui nocere intendūt,proſunt & nolentes.Vtrūq uerò ſenſum tenet ſuperior interpretatio:qm̄ quidem nō defuerūt & qui bene & qui male æmularentur eam diuerſa intentione pugnantes:ſed utriq profuerunt.Intantum deniq ſe profeciſſe ex his quæ ab æmulis paſſa eſt gloriat̄,ut pro una uinea quàm ſibi abſtuliſſe niſi ſunt ſuper multas ſe gaudeat conſtitutam.Hoc mihi (inquit) præſtitere pugnando contra me & contra uineam meam:qui dicunt exinanite,exinanite uſq ad fundamentū in ea:ut unam pluribus cōmutarim.Hoc quippe eſt quod infert:uineā meam nō cuſtodiui:tanquā cauſam ſubiungens unde hoc illi contigerit: ut nō in una ſam:ſed in pluribus cuſtos poſita ſit. D Et litera quidem ſic eſt.Sed ſi eam ſimpliciter ſequimur:contenti eo ſolo quod ſonare in ſuperficie illa uidetur,putabimus nos legere in ſcriptura ſancto de his uineis corporeis & terrenis quas quotidie cernimus de rore cæli & de pinguedine terræ accipere unde fundunt uinū:in quo eſt luxuria:& ſic nihil nō dico dñi ſpōſæ dignū:ſed nec cuiuis cæterarū congruū quid de tam ſancta & diuina ſcriptura attuliſſe uidebimur.Quæ em̄ conuenientia ſponſis & cuſtodiæ uinearum? Sed & ſi conuenire putetur:unde docebimus fuiſſe aliquando eccleſiam iſtiuſmodi deputatā officio? Nunquid de uineis cura eſt deo? Si autē ſpirituali ſenſu uineas eccleſias,id eſt fideles interpretamur populos:iuxta prophetæ ſenſum:dicentis,Vinea domini ſabaoth domus iſrael eſt:incipiet fortaſis elucere nobis quomō ſpōſæ minime indignū ſit fieri cuſtodem in uineis.Puto quidem q & nō parua inſuper & in hoc ipſo apparebit prærogatiua:ſi quis diligentius curet aduertere quātū ubiq per orbem in hmōi uineas dilatauerit terminos ſuos à die illa qua hieroſolymis à filijs matris ſuæ expugnata eſt & turbata:una cū prima illa ſua nouella plantatione :multitudinem dico credentiū quorum legitur fuiſſe cor unum & anima una.Et ipſa eſt quam modo fatetur ſe minime cuſtodiſſe:ſed nō ad inſipientiam ſibi. B Nec enim ita inde euulſa perſecutione fuit:ut nō alibi plātaretur:atq alijs locaretur agricolis:qui reddant fructus eius temporibus ſuis.Non prorſus.Nō periit:ſed migrauit:etiam creuit & dilatata eſt:tanquam cui benedixit dominus. Deniq leua oculos tuos & uide:ſi non operit montes umbra eius,& arbuſta eius cedros dei.Si non extēdit palmites ſuos uſq ad mare & uſq ad flumem propagines ei⁹. Nec mirū:dei enim ædificatio eſt:dei agricultura eſt.Ipſe fœcundat,ipſe propagat,ipſe putat & purgat eam ut fructū plus afferat. Quando nempe ſua deſtit ueret cura uelopera quam plantauit dextera eius? Non planè habenda neglectui:in qua apoſtoli palmites:domin⁹ uitis:& pater eius agricola eſt. In fide plantata:in charitate mittit radices:defoſſa ſarculo diſciplinæ:ſtercorata pœnitentium lachrymis:rigata prædicantium uerbis:& ſic ſanè exuberans uino in quo eſt lætitia:ſed non luxuria:uino totius ſuauitatis nullius libidinis Hoc certè uinum lætificat cor hominis:hoc cōſtat & angelos bibere cum lætitia. Deniq gaudent in cōuerſione & pœnitētia peccatorum:ſalutem hominum ſitientes: lachrymæ pœnitentium uinum eorū:q in illis uitæ odor: ſapor gratiæ ſit:indulgentiæ guſtus:reconciliationis ſocū ditas:ſanitas redeuntis innocentiæ: ſerenatæ ſuauitatis conſcientiæ.Ergo ex illa una uinea quam ſæuæ perſecutionis uiſa eſt deleuiſſe tempeſtas:quantæ in uniuerſa terra propagatæ refloruerunt:& in his omnibus cuſtos poſita ſponſa eſt:ut

ſponſa eſt ut nō contriſtet q̄ primā uineā non cuſtodiuit. Cōſolare filia ſiō: ſi cæcitas ex parte cōtigit in iſrael: quid tu pdis? Mirare miſteriū: & noli plāgere detrimētum. Dilata ſinū: & colli ge plenitudinē gentiū. Dic ciuitatib⁹ iu-

Actu. 13. dæ. Vobis oportebat primum loqui uerbū dei: ſed q̄m repulſiſtis illud: & indignos uos iudicaſtis æternæ uitæ, ec-

Exo. 32. ce cōuertimur ad gētes. Moyſi ſane oblatū eſt à deo: ſi p̄uaricatorem populū uellet dimittere: & diuinæ exponere ultioni: ipſum qdē fieri poſſe ī gētē magnā: ſed ille renuit. Quare. Ob nimiam profectò dilectionem qua illi fortiter deuinctus pp̄lo tenebat: & q̄m nō reqrebat q̄ ſua ſunt, ſed dei honorē: & nō quod ſibi utile foret ſed quod multis. Et ille qdē ſic. D Ego aūt cōſilio ſecretiori puto hoc munus diuinit⁹ pro ſui magnitudine ſeruatum ſpōſæ: ut ipſa potius & nō moyſes mitteretur in gentem magnam. Nō eīm oportebat amicū ſponſi p̄ripere ſponſæ benedictionē: &

Mat. vlt propterea nō quidē moyſes ſed noua ſponſa, cui dicitur. Ite ī mūdū uniuerſum: p̄dicate euāgeliū omni creaturæ. Ipſa, inquā, prorſus miſſa eſt in gētem magnā. Nū in maio repotuit quàm ī uniuerſitatē? Et facile uniuerſitas ceſſit portāti pacem: gr̄am offerenti. Sed nō ſicut gr̄a: ita: & lex: quàni diſſimili uultu ad oēm cōſciētiā ſe offerūt ſuauitas huius, & illius auſteritas. Quis ſanè ex æquo reſpiciat cōdēnātē & cōſolantē, repoſcētē & ignoſcentē, plectētem & amplectētem? Non pari profecto acceptabit uoto umbra & lux, ira & pax, iudiciū & mia, figura & ueritas, uirga &

Exo. 17. hæreditas: frenū & oſculum. Graues denīq; moyſi manus

Actu. 15. teſtib⁹ aaron & hur. Graue legis iugum teſtibus ipſis apoſtolis: q̄hoc & ſibi & patrib⁹ importabile clamitant. Grue iugū & uile p̄miū: nā terra eſt ī promiſſione. Pro hmōi nō eſt moyſes miſſus in gentē magnam. Verū tu mater ecclesia: pmiſſionē habes uitæ q̄ nūc eſt & futuræ: facile ī duplici gr̄a obties ab uniuerſis te recipi: & ppter iugū ſuaue & ppter regnū ſublime. Pulſa de ciuitate: ab uniuerſitate

Eſa. 60. exciperis: dum ſic puocat qd̄ promittis: ut quod imponis nō terreat. Quid adhuc unius uineæ plāgis damnum, qd̄ tāto ſibi fœnore cōpenſatū eſt? Pro eo q̄ fuiſti derelicta & odio habita & nō fuit qui p te trāſiret, ponā te, inquit, in ſuperbiā ſeculorū, gaudiū in gn̄atione & gn̄atione, & ſuges lac gētiū, & mamilla regum lactaberis, & ſcies quia ego dn̄s ſaluās te, & redēptor tuus fortis Iacob. Talī itaq; modo dicit ſe ſponſa poſitā cuſtodē in uineis, & quia uineam ſuā nō cuſtodiuit. B Ego loci huius occaſione meiſpm reprehendere ſoleo q̄ aiarū ſuſceperim curā: qui meā non ſufficerē cuſtodire: uineas aias interpretans. Q; ſi p̄bas & tu hāc noſtrā iterpretationē: uide etiā cōſequēter an recte quoq; dicamus fidē uitē: uirtutes palmites: botrū op⁹: de uotionē uinū? Siquidē nec palmes abſq; uitæ, nec uirtus

Hebr. 11. ſine fide aliq̄d eſt. Sine fide eīm impoſſibile eſt placere deo

Rom. 14 fortaſſe & diſplicere neceſſe erit. Deniq; oē quod nō eſt ex fide, pctm̄ eſt. Hoc ergo conſiderare oportuit illos qui me poſuerūt cuſtodē in uineis: ſi uidelicet ppriā cuſtodiſſem. At quāto tpe inculta iacuit & deſerta: redacta in ſolitudinem? Prorſus defecerat uinū ex ea: arefactis præ ſterilitate fidei uirtutū palmitibus. Erat fides, ſed mortua. Quomodo eīm nō mortua ſine operib⁹? Et id qdē in ſeculari uita. Cæterū cōuerſus ad dn̄m: meliuſcule cœpi fateor cuſtodire: nō tamen prout oportuit. Et quis nempe ad hoc ido-

Pſal. 126 neus? Nec ſctūs ppheta q̄ ait. Niſi dn̄s cuſtodierit ciuitatē: fruſtra uigilat qui cuſtodit eā: Quantis etiā tunc memini me patere inſidijs illi⁹ q̄ ſagittat in occultis īmaculatū. Quantū nobis ô uinea mea furtiuis ſubreptū eſt machinamentis: eo ipſo tpe quo uigilātius intendere cœpimus curæ & cuſtodiæ nr̄æ? Quot & quales piorū botros operum aut p̄focauit ira: aut tulit iactantia: aut fœdauit inanis gloria? Quāta ab illecebra gulæ: quāta ab acediæ ſpū: quanta à puſillanimitate ſpūs & tēpeſtate ſuſtinuimus? Sic erā: & nihilomin⁹ tū poſuerūt me cuſtodē in uineis: nō cōſiderātes qd de mea ego facerē uel feciſſem: nec audientes arguētē magiſtrū ac dicētē. Si quis domui ſuæ p̄eſſe neſcit: quō eccl̄iæ dei diligētiā habebit? C Miror audaciā plurimorū quos uidem⁹ de ſuis uineis nō colligere niſi ſpias & tribulos: uineis tñ dn̄icis etiā ſe ingerere nō uereri. Fures ſunt & latrōes: nō cuſtodes neq; cultores. Hoc illis. Væ aūt mihi etiā nūc à piculo uineæ meæ: imo magis nūc q̄n plurib⁹ intent⁹: min⁹ circa unā diligēs, minusq; ſolicitus fieri cogor. Nec ſepē circūdare: nec torcular fodere ī ea licet. Heu deſtructa eſt macería ei⁹ & uidemiāt eā oēs q̄ p̄ter Pſal. 79. grediunt uiā. Patet expoſita triſtitiæ, iracūdiæ atq; impatiētiæ puta. Demoliunt eā ſedule q̄dā uulpeculæ inſtātiū neceſſitatū. Irrūpūt undiq; anxietates: ſuſpiciōes, ſolicitudines. Turbæ diſcordātiū: cauſarū moleſtiæ: rara hora deſūt. Nō ē phibēdi facultas: nō copia declinādi: ſed nec orandi ſpaciū. Quo imbre lachrymarū perfundere ſufficiā ſterilitatē aiæ meæ, uineæ meæ uoluī dicere: ſed de pſalmo ſic incidit: ppter uſum: & ſenſus idē eſt. Nec piget erroris q̄ admonet ſili'tudinis: qa nō de uinea ſermo eſt: ſed de aīa. Ergo aīa cogeſ: cū uinea legit. Siqdē ſub hui⁹ ſpecie & nomine illius ſterilitas deploraſ. Quibus ergo lachrymis rigabo ſterilitatem uineæ meæ? Oēs palmites eius aruerūt præ inopia. Iacent ſine fructu: eò q̄ nō habeāt humorē. Ieſu bone quos faſciculos ſarmentorum ex eis in tuo quoti die ſacrificio: uſtio cōtriti cordis mei te teſte abſumit. Sit obſecro ſacrificiū tibi ſpūs cōtribulatus: cor cōtritū & hu Pſal. 50. miliatū deus ne deſpicias. A Et ego q̄dem ſic pro imperfecto meo traho ad me capitulū p̄ſens. Perfect⁹ aūt omnis erit q̄ alias dicere poterit: uineā meā nō cuſtodiui: illo uide Mat. 10. licet ſenſu quo ſaluator loquiſ in euāgelio. Qui p̄diderit animā ſuā ppter me: inueniet eā. Idone⁹ plane & dignus qui ponaſ cuſtos in uineis: quē ppria cura uineæ á cōmiſſarū diligētia & ſolicitudine nō impedit aut retardat. Dū nō q̄rit q̄ ſua ſunt: neq; qd̄ ſibi utile eſt, ſedqd̄ multis. Pro pterea ſanè petro cura iſta credita eſt in tā multis uineis q̄ erāt de circūciſiōe: qa homo parat⁹ erat & in carcerē & in Luc. 22. mortē ire: uſq; adeò ſuæ uineæ. i. ſuæ animæ nō detineba tur amore: quo min⁹ curæ intēderet creditarum. Merito & paulo inter gentes tā ingens ſilua credita eſt uineārū q̄ & ipſe in ſuæ cuſtodia uineæ minime curioſus inuētus ſit ita ut nō ſolū alligari: ſed & mori in hieruſalē paratus fuerit ppter nomē dn̄i Ieſu xp̄i. Deniq; nihil horū uereor, in Actu. 21. quit, nec facio aīam meā p̄cioſiorē quàm me. Optim⁹ æſtimator rerū: q̄ nil ſuorū ſibi p̄ferendum exiſtimet. Q; multi ſaluti propriæ modicā uiliſſimāq; pecuniā p̄tulerūt. Paulus nec aīam. Nō, iqt, facio eam p̄cioſiorē quàm me. Ergo differentiā facis inter te & aīam tuā. Prudēter quidē tu tibi pluris es quàm quiduis tuū. B. Sed qūo nō tua anima tur? Arbitror q̄ qa paulus iā tunc in ſpū ambularet: & men Rom. 7. te cōſentiret legi dei q̄m bona eſt: idcirco hanc ipſam mētem ſuā tanquā principale ac ſupremū quiddā ſui: dignū duxerit ſuimet potius quàm ſuæ cuiuſpiā rei nomine deſignare: reliquū uerò qd̄ cōſtat naturæ eſſe inferioris & inferiori, pinde uilioriq; eſſentiæ (quod eſt corpus) inhærere: nō mō officio utuſicādi ac ſenſificandi: ſed & fouēdi nutriēdiq; deſiderio: hoc, iquā, ſenſuale atq; carnale appellatione ſui hō ſpūalis indignū iudicās, inter ſua magis ſenſuit deputādū quàm ſe pſonal'r exprimendū p illud. Cum me dico, inqt, excellentius quod in me eſt in quo & ſto per gratiam dei, ideſt mētē rationēq; intellige. Cū loquor: animā meā, hoc inferi⁹ accipe qd̄ carni animādæ uides accommodatū: etiā & iūctū in cōcupiſcentia. Id me fuiſſe quidē, ſed iā nō eſſe agnoſco: qa nō ſm carnē adhuc ambulo: ſed Rom. 8. ſm ſpm̄. Viuo ego iā nō ego, uiuit uerò ī me xp̄s. Secūdū mētē ego: ſm carnē nō ego. Quid eīm ſi carnal'r etiam nūc Gal. 2. aīa cōcupiſcit? Iā nō ego opor illud ſed qd̄ habitat in me Rom. 7. pctm̄. Et iō nō me qdē ſed tm̄ meū dixerim qd̄ in me carnaliter ſapit: idq; nō aliud quàm ipſam aīam. Reuera eīm aīæ portio eſt carnalis affectio ei⁹, & uita quā adminiſtrat corpori. Hāc ergo aīam ſuā paul⁹ ſpnebat præ ſe, pat⁹ p dn̄o nō ſolū alligari: ſed mori in hieruſlm: & ſic perdere aīam ſuā iuxta cōſiliū dn̄i. Tu quoq; ſi propriā deſeras uolūtatē: ſi corporis uoluptatib⁹ pfecte renūcies: ſi carnē tuā crucifigas cū uitiis & cōcupiſcentiis: ſed & mortifices mēbra tua

quæ ſunt ſup terram, probabis te pauli imitatorē: qui nō facias aiam tuā præcioſiorē teipſo: probabis & xpi diſcipulum etiā illam perdendo ſalubriter. Et quidē prudenti⁹ eā
Mat.16. perdis ut cuſtodias: quàm cuſtodis ut pdas. Nā qui uoluerit aiam ſuā ſaluā facere: pdet eam. D Quid hic uos dicitis obſeruatores ciborū: morū neglectores? Hipocrates & ſequaces eius docent animas ſaluas facere in hoc mundo: xps & eius diſcipuli perdere. Quenā uos è duobus ſequi magiſtrū eligitis? At manifeſtum ſe facit qui ſic diſputat: hoc oculis, hoc capiti, & illud pectori uel ſtomacho nocet. Profecto unuſqſq; quod à ſuo magiſtro didicit: hoc in
Nota. medium profert. Num in euangelio legiſti has differētias aut in prophetis: aut in literis apoſtolorum? Caro & ſanguis pro certo reuelauit tibi hanc ſapientiam: non ſpirit⁹ patris. Eſt eñ carnis hæc ſapiētia. Sed audi qd de ipſa noſtri medici ſentiant. Sapientia, inquiunt, carnis mors eſt.
Rom.8. Item. Sapientia carnis inimica eſt deo. Num Hipocratis
Ibidem. ſeu Galeni ſententiā: aut certe de ſcola epicuri debui proponere uobis? Chriſti ſum diſcipulus: chriſti diſcipulis loquor. Ego ſi peregrinum dogma induxero: ipſe peccauit? Epicur⁹ atq; Hipocrates corpis alter uoluptatē: alter bonam habitudinem præfert: meus magiſter utriuſq; rei contemptum prædicat. Animæ in corpore uitam quā ſummo ſtudio iſte unde ſuſtētet: ille unde & delectet inquirit atq; inquirere docet: ſaluator monet & perdere. A Quid eñ tibi aliud de xpi auditorio ſonuit cū pauloante clamatum eſt: qui amat aiam ſuā perdet eam? Perdet eā dixit: ſiue ponendo ut martyr: ſiue affligendo ut pœnitens. Quamquā genus martyriū eſt: ſpū facta carnis mortificare: illo nimirū quo membra cedentur ferro horrore quidem mitius: ſed diuturnitate moleſti⁹. Vidēsne hac ſentētia magiſtri mei carnis ſapientiam cōdemnari: per quam utiq; aut in luxū uoluptatis diffluit: aut ipſa quoq; bona ualetudo corporis ultra quàm oportet appetitur? Deniq; q uera ſapiētia in uoluptates nō effluat: audiſti profecto à ſapiente: ne inueniri quidē hanc in terra ſuauiter uiuentiū. Qui autē in
Sap'.7. uenit dicit. Super ſalutē & omnē pulchritudinē dilexi ſapientiā. Si ſup ſalutē & pulchritudinē: quāto magis ſuper uoluptatē & turpitudinē? Quid uerò pdeſt temperare à uoluptatib⁹ & inueſtigādis diuerſitatibus cōplexionum: ciborūq; uarietatibus exquirendis: quotidianā expēdere
Nota. curam? Legumina, inquit, uentoſa ſunt: caſeus ſtomachū grauat, lac capiti nocet, potū æquæ nō ſuſtinet pect⁹, caules nutriunt melācholiam, colerā porri accēdunt, piſces de ſtagno aut de lutoſa aqua meæ penitus cōplexioni nō cōgruūt. Quale eſt hoc ut ī totis fluuiis, agris, hortis, cellarijsue reperiri uix poſſit quod comedas? Putaſte quæſo monachum eſſe non medicū: nec de complexione iudicandum: ſed de profeſſiōe. Parce obſecro primū quidem quieti tuæ: parce deinde laborī miniſtrantium, parce grauamini domus: parce conſcientiæ. Conſcientiæ dico, non tuæ ſed alterius illius uidelicet q prope ſedens: & deus quod ſibi apponitur: de tuo ſingulari ieiunio murmurat. Scandalo quippe eſt ei: aut tua odioſa ſuperſtitio, aut duritia: quā fortè putat illius q tibi habet, puidere. Scandalizatur inquam in tua ſingularitate frater iudicans te ſuperſtitioſum tanquā ſupflua q̄ritantem: aut certe me durū cauſans qui nō perquirā uictui tuo neceſſaria. Fruſtra ſibi quidā
1.Tim.5. blandiuntur de exēplo pauli hortantis diſcipulū nō bibere aquā: ſed modico uti uino propter ſtomachū & frequētes ſuas infirmitates. Qui attendere debent primum qui dem apoſtolū miniме ſibi ꝑpſi rem iſtiuſmodi ſuadere, ſed nec diſcipulū æque expoſcere ſibi. Deinde non monacho hoc intimari, ſed epō: cuius uita tenere adhuc & naſcenti eccliæ perneceſſaria eſſet. Timotheus hic erat. Da mihi alterū timotheū: & ego cibo eū ſi uis etiam auro, & poto balſamo. Cæterum tu tibimetipſi diſpenſas, miſertus rui. Suſpecta eſt mihi fateor tua ipſius in te diſpenſatio: & uereor tibi illudi ſub tegmine & nomine diſcretionis, à carnis prudētia. Id te ſaltem uolo admonitum eſſe ut ſi tibi ita auctoritas apoſtoli placet de bibendo uino, modico, quod ille adiūxit: nō prætermittas. Et de hoc ſatis. Sed reuertamur ad ſponſam: & diſcamus ab ea uineas proprias utiliter non cuſtodire: præſertim nos qui uidemur deputati cuſtodes in uineis ſponſi eccleſiæ Ieſu chriſti dñi noſtri: qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

De excellentia diuinæ uiſionis: & qualiter in præſenti ſanctis uiris guſtus diuinæ præſentiæ uariatur pro uarijs animæ deſideriis.

Sermo. XXXI.

D

INdica mihi quē diligit anima mea: ubi paſcas ubi cubes in meridie. Studioſis mentibus uerbum ſponſus frequēter apparet: & nō ſub una ſpecie. Quid ita? Profecto qñ nōdum uidetur ſicuti eſt. Nēpe illa uiſio ſtat, quia forma ſtat quæ tunc uidetur. Eſt eñ nec ullā capit ex eo quod eſt fuit uel erit mutationem. Tolle nempe fuit & erit: unde iam tranſmutatio aut uiciſſitudinis obūbratio? At quicquid uenies ex eo quod fuit non ceſſat tendere in id quod erit: tranſitum ſanè habet per eſt: ſed omnino non eſt. Nā quomodo eſt q nunquam in eodem ſtatu permanet? Solum proinde uerè eſt quod nec à fuit præciditur: nec ab erit expungitur: ſed ſolū atq; inexpugnabile remanet ei eſt, & manet quod eſt. Nec fuit ſanè tollit illi eſſe ab æterno: nec erit eſſe in æternum: ac per hoc ſibi uendicat uerum eſſe, id eſt increabile, interminabile, inuariabile. Cum igitur ipſe qui ſic eſt: imo qui nō ſic aut ſic eſt, uidetur ſicuti eſt, ſtat ut dixi illa uiſio quia nulla eam interpolat uiciſſitudo. Et tunc ille de euā- Mat.20
gelio unus omnibus qui ſic uident denarius redditur in una ſpecie quæ offertur. Nam & quod apparet ut inuariabile in ſe eſt: ita inuariabiliter intuētib⁹ præſto eſt: & quibus apparet, nil uidere deſiderabilius uolunt: nil poſſunt delectabilius. Quādo ergo illa uel faſtidiet auiditas: uel ſe ſubtrahet ſuauitas: uel fraudabit ueritas: uel deficiet æternitas. Q; ſi inæternum extenditur uidendi copia pariter & uoluntas: quomodo nō plena fœlicitas. Nil quippe aut deeſt iam ſemper uidentibus: aut ſupereſt ſemper uolentibus. At talis uiſio nō eſt uitæ præſentis: ſed in nouiſſimis reſeruatur: his duntaxat qui dicere poſſunt. Scimus quia 1.Ioā.3.
cum apparuerit ſimiles ei erimus: quia uidebimus eum ſicuti eſt. Et nūc quidē apparet quibus uult: ſed ſicuti uult: nō ſicuti eſt. B Nō ſapiens nō ſanctus nō propheta uidere illum ſicuti eſt poteſt: aut potuit in corpore hoc mortali: poterit autem in immortali: qui dign⁹ habebitur. Itaq; uidetur & hic: ſed ſicut uidetur ipſi: & non ſicuti eſt. Nā neq; hoc luminare magnum (ſolē loquor iſtum quē quotidie uides) uidiſti tamē aliquando ſicuti eſt: ſed tñ ſicut illuminat: uerbi cauſa, aerē, montem, parietem. Quod nec ipſum quidē aliquatenus poſſes ſi nō aliqua ex parte ſpm lumē corporis tui pro ſui ingenita ſerenitate & perſpicuitate cæleſti lumini ſimile eſſet. Non deniq; alterum membrum corporis capax eſt luminis ob multā utiq; diſſimilitudinem. Sed nec ipſe oculus cum turbatus fuerit lumini propinquabit: nimirum ob amiſſam ſimilitudinē. Qui ergo turbatur, nullatenus ſerenum ſolē uidet propter diſſimilitudinem: ſerenus aliquatenus uidet propter nōnullam ſimilitudinem. Profectò ſi parī prorſus puritate uigeret: uideret omnino ſi offenſa facie eū ſicuti eſt propter omnimodā ſimilitudinem: ita & ſolem iuſtitiæ illū qui illuminat omnē hominē uenientē in hunc mundū: uidere in hoc mūdo ſicut illuminat illuminat⁹ pōt: tāquā iā in aliquo ſimilis: ſicuti eſt, omnino nō poteſt: tanquā nōdū perfecte ſimilis. Propterea dicit. Accedite ad eum & illuminamini: Pſal.33.
& facies ueſtræ non cōfundentur. C Ita ſanè: ſed ſi quan- 2.Cor.3.
tum ſatis eſt illuminamur, ut reuelata facie ſpeculātes gloriam dei, in eandem imaginem transformemur de claritate in claritatem tāquā à dñi ſpiritu. Ergo accedēdū ad eū: puer.25
nō irruendū, ne irreuerens ſcrutator maieſtatis opprimatur à gloria. Nec locis ſanè accedendum, ſed claritatibus ipſiſq; non corporeis, ſed ſpiritalibus tanquam à domini ſpū: A dñi planè & nō à noſtro, quāuis in noſtro. Qui ita q; clarior, ille ꝑpinquior: eſſe autē clariſſimum, peruenire eſt. Porrò

eſt. Porrò iã p̃ſentibus nõ aliud eſt uidere ſicuti eſt: quàm eſſe ſicuti eſt: & aliqua diſſimilitudine nõ cõfundi. Sed id tunc, ut dixi. Interim uero tanta hæc formarum uarietas atq; numeroſitas ſpecierum in reb⁹ cõditis: quid niſi quidam ſunt radij deitatis monſtrãtes quidem quia uerè ſit à quo ſunt: nõ tamen quid ſit prorſus diffinientes? Itaq; de ip.o uides: ſed nõ ip̃m. Cum autẽ de eo quẽ non uides, certa uides: ſcis indubitãter exiſtere quem oportet inquirere: ut inquirentem nõ fraudet gratia: negligẽtem ignorantia nõ excuſet. Verum hoc genus uidendi commune. In promptu enim eſt iuxta apoſtolum omni utenti ratione: inuiſibilia dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpicere. Alius proculdubio ille modus: quo quondam patrib⁹ crebra illa atq; ambitioſa diuinæ præſentiæ familiaritas dignanter indulta: eſt: quanquam nec ipſis ſicuti eſt: ſed ſicut dignata eſt. Nec uno omnibus modo: ſed ut ait apoſtolus. Multifariè multisq; modis: cum ipſe in ſe ſit un⁹ dicẽte ipſo ad iſrael: dñs deus tuus de⁹ unus eſt: Et hæc demõſtratio nõ quidem cõmunis: ſed tamen foris facta eſt: nimirum exhibita per imagines extrinſecus apparẽtes ſeu uoces ſonantes: A Sed eſt diuina inſpectio eò differentior ab his quò interior: cũ per ſeipſum dignatur inuiſere de⁹ animam quærentem ſe: quæ tamen ad quærendum toto ſe deſiderio & amore deouit. Et hoc ſignum iſtiuſmodi aduentus eius ſicut ab eo qui expertus eſt edocemur. Ignis ante ipſum præcedet & inflammabit in circuitu eius inimicos ei⁹. Oportet namq; ut ſancti deſideriũ ardor præueniat faciem eius ad omnem animam: ad quam eſt ipſe uenturus qui omnẽ conſumat rubiginem uitiorum: & ſic preparet locum domino. Et tũc ſcit anima quoniam iuxta eſt dominus: cum ſe ſenſerit illo igne ſuccenſam: & dixerit cũ propheta. De excelſo miſit ignem in oſſibus meis & erudiuit me. Et illud. Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardeſcet ignis. Tali animæ ſuſpirãti frequẽter: imo ſine intermiſſione oranti & afflictanti ſe præ deſiderio: cum interdum deſideratus ille qui ita quæritur miſeratus occurrit: puto illi de propria experientia conuenire: ut dicat cum ſancto Hieremia. Bonus es domine ſperãtibus in te: animæ quærenti te. Sed & angel⁹ eius qui un⁹ eſt de ſodalibus ſpõſi in hoc ipſum deputat⁹ miniſter profecto & arbiter ſecretæ mutuæq; ſalutationis: is inquã angelus quomodo tripudiat: quomodo collætatur & cõdelectatur: & conuerſus ad dominum dicit. Gratias ago tibi domine maieſtatis: quia deſideriũ cordis eius tribuiſti ei: & uoluntate labiorum eius non fraudaſti eam: ipſe eſt qui in omni loco ſedulus quidam pediſſequus aiæ non ceſſat ſolicitare eam: & aſſiduis ſuggeſtionibus monere dicens. Delectare in dño: & dabit tibi petitiões cordis tui. Et rurſum. Expecta dñm & cuſtodi uiam eius. Itẽ ſi morã fecerit expecta eum: quia ueniens ueniet, & non tardabit. Ad dominũ autem. Sicut ceruus (inqt) deſiderat ad fontes aquarum: ita deſiderat anima iſta ad te de⁹. Deſideraui te in nocte: ſed & ſpirit⁹ tuus in præcordiis eius de mane uigilauit ad te. Et iterum. Tota die expandit ad te manus ſuas, dimitte illã qa clamat poſt te. Cõuertere aliquãtulũ & deprecabilis eſto ſuper eam. Reſpice de cælo & uide & uiſita deſolatam. Fidelis paranymphus: qui mutui amoris conſcius, ſed non inuidus: non ſuã quærit: ſed dñi gratiam. Diſcurrit medius inter dilectũ & dilectam, uota offerens, referẽs dona. Excitat iſtã: placat illũ. Interdũ quoq; (licet raro) repræſentat eos pariter ſibi, ſiue hanc rapiens, ſiue illum adducens. Siquidem domeſticus eſt & notus in palatio: nec neretur repulſam, & quotidie uidet faciem patris. D Vide autem tu ne quid nos in hac uerbi animæq; cõmixtione corporeum ſeu imaginatorium ſentire exiſtimes. Id loquimur qđ apls dicit: quoniam qui adhæret deo un⁹ ſpiritus eſt. Exceſſum puræ mentis in deũ ſiue dei piũ deſcenſum in animã, noſtris quibus poſſum⁹ exprimim⁹ uerbis, ſpualib⁹ ſpualia cõparãtes. Itaq; in ſpũ fit iſta coniuctio, qa ſpũs eſt deus, & cõcupiſcit decorẽ aiæ illi⁹ quàm fortè aduertit in ſpiritu ambulãtẽ, & curã carnis non pficiẽtem in deſiderio, præſertim ſi ſui amore flagrantẽ cõſpexerit. Nõ ergo ſic affecta & ſic dilecta cõtenta erit oĩno uel illa q̃ multis per ea quæ facta ſunt: uel illa quæ paucis per uiſa & ſomnia: facta eſt manifeſtatio ſponſi: niſi & ſpecialí prærogatiua intimis illũ affectib⁹ atq; ipſis medullis cordis cælitus illapſum ſuſcipiat habeatq; præſto quem deſiderat nõ figuratum, ſed infuſum: nõ apparentem: ſed afficientẽ: nec dubium quin eo iocundiorem: quo int⁹, nõ foris. Verbũ nempe eſt nõ ſonans ſed penetrans: nõ loquax, ſed efficax nõ obſtrepẽs auribus, ſed affectibus blandiens. Facies eſt non formata ſed formans: nec perſtringens oculos corporis: ſed faciem cordis lætificans, grata quippe amoris mutuæ nõ colore. A Non tamen adhuc illum dixerim apparere ſicuti eſt: quãuisnõ oĩno aliud hoc modo exhibeat quam quod eſt. Neq; enim uel ſic cõtinue præſto erit quãuis deuotiſſimis mentibus: ſed nec uniformiter omnibus. Oportet nãq; pro uarijs animæ deſideriis diuinæ guſtũ p̃ſentiæ uariari: & infuſum ſaporẽ ſupernæ dulcediniſ diuerſa appetẽtis animi aliter atq; aliter oblectare palatum. Deniq; aduertiſti in hoc amatorio carmine quoties mutauerit uultum: & in quanta multitudine dulcediniſ ſuæ coram dilecta dignatus ſit transformari: & qũo nunc quidẽ inſtar uerecũdi ſponſi ſanctæ aiæ ſecretoſpetat amplex⁹ & oculis delectetur: nunc uerò in oleo & unguẽtis medicũ exhibere appareat: nimirũ ꝓpter teneras & infirmas animas iſtiuſmodi adhuc indigẽtes fomentis & medicamentis: unde & delicato adoleſcentularum nomine deſignatur. Sed muſſitet quis, audiet quia nõ eſt op⁹ ſanis medic⁹ ſed male habẽtibus. Nũc rurſum quaſi uiator quiſpiam iti nerantibus ſpõnſæ ſimul atq; adoleſcentulis ſeſe aſſociãs, iocũdiſſimis confabulationibus ſuis: à labore uiæ oẽm reuelat comitatum: ita ut eo diſcedente loquantur. Nónne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu dum loqueretur nobis in uia? B Facundus comes, qui in ſermonũ & morum ſuauitate ſuorũ: tanquam in quadã ſuaueolentia ſpirantium unguentorũ poſt ſe currere faciat uniuerſos. Vnde & dicunt. In odorem unguentorũ tuorũ curremus. Itẽ aliquando occurrens quaſi prædiues aliquis paterfamilias qui in domo ſua abũdet panibus: imo tanquã rex magnificus & potens, q̃ ſpõſæ paupis uideat puſillanimitatẽ erigere: prouocare cupiditatẽ, demonſtrans illi omnia de ſiderabilia gloriæ ſuæ: diuitias torcularium ac promptuariorũ: hortorũ & agrorũ copias: demũ etiã introducẽs eã in ipſa ſecreta cubili. Nimirũ confidit in ea cor uiri ſui: & non eſt ex omnibus quod ab illa exiſtimet abſcondendũ quam redemit inopẽ: probauit fidelem, amplexatur amabilem. Atq; ita non ceſſat ſiue hoc ſiue illo modo interno iugiter apparere conſpectui quærentium ſe: ut ſermo impleatur quem dixit. Ecce ego uobiſcum ſum uſq; ad conſummationem ſeculi. Et in his omnibus ſuauis & mitis & multæ miſericordiæ. Nam in oſculis quidem affectuoſum & blandum: in oleo autem & in pigmentis atq; unguentis clementem & affluentem uiſceribus pietatis & compaſſionis. C Porro in uia hilarem, affabilem, plenũ gr̃æ & ſolatij: in oſtẽſione uero diuitiarũ ac poſſeſſionũ munificum ſe ac largum pro regia liberalitate remuneratorem demõſtrat. Ita per omnem huius carminis textum reperies uerbum iſtiuſmodi ſimilitudinibus adumbrari. Vñ ego puto id ſignificatũ apud prophetam ubi ait, Spiritus ante faciẽ noſtram xp̃s dñs: in umbra eius uiuemus inter gentes: q̃ ſcilicet uideamus nunc per ſpeculũ & in enigmate: & nec dum facie ad faciẽ. Ad iſtud ſanè donec uiuimus inter gẽtes. Nam inter angelos aliter: q̃n iam indifferenti omnino felicitate cũ ipſis uidebimus eũ & uos ſicuti eſt: hoc eſt in forma dei: & non in umbra. Quomodo nanq; apud ueteres quidem umbrã figuram q; dicimus extitiſſe: nobis autem per gratiam xp̃i in carne præſentis ipſam per ſe illuceſcere ueritatẽ: ita nos quoq; reſpectu futuri ſeculi ĩ quadã interim ueritatis umbra uiuere nõ negabit: niſi quí nõ acquieſcit apoſtolo dicẽti: ex parte cognoſcimus: & ex pte prophetamus. Et illud. Non arbitror me comprehendiſſe.

Roma.1. Heb.1. Deut.6. Pſal.96 Treñ.1. Pſal.38. Treñ.3. Pſ.20. Pſal.36. Ibidem. Abac.1. Pſal.41. Pſal.87. Mat.15 Pſal.89. 1.Cor.6 Ioan.4. Mat.8. Luc.24. Canti.1. puer.vlt Ma. vlt. Treñ.4. 1.Cor.13 Phil.3.

Quō em̄ nō est distinctio eius qui per fidē ambulat, & illi⁹ qui per speciē? Ergo iust⁹ ex fide uiuit: beat⁹ exultat ī spe cie. Et ideo sanctus homo uiuit interim in umbra christi: sanctus angelus in splendore uultus gloriæ gloriatur. Et bona fidei umbra: quæ lucem temperat oculo caliganti & oculū p̄parat luci. Scriptū est em̄. Fide mundās corda eo rū. Fides itaq; lucē nō extinguit sed custodit. Quicqd sa nè est illud quod uidet angelus: hoc mihi umbra fidei ser uat: fideli sinu repositū: in tempore reuelandū. An nō ex pedit tenere uel inuolutū quod nudū nō capis? A Deni q; & mater dñi uiuebat in umbra fidei: cui dictū est: & btā quæ credidisti. Habuit & de christi corpore umbrā q̄ audiuit: & uirtus altissimi obumbrabit tibi. Nec em̄ uilis umbra quæ de uirtute altissimi formatur. Et uere uirt⁹ in carne xp̄i: quæ uirgini obūbrauit: ut quod impossibile erat mortali fœmine: obiectū tm̄ inuolucri uiuifici corpis ferret præsentiā maiestatis, & lucē sustineret inaccessibilē. Virt⁹ planè: in qua ois cōtraria fortitudo debellata est. Et uirt⁹ & umbra fugās dæmones: tutās hoies. Aut certè x̄tus ue getās: umbra refrigerās. Viuim⁹ pinde ī umbra xp̄i q̄ per fidē ambulamus, & carne ipsius pascimur ut uiuam⁹. Caro em̄ christi uerè est cibus. Et uide ne propterea etiā nūc de scribatur hoc loco apparens tāquā in schemate pastorali: ubi illū sponsa quasi unū quempiā de pastoribus uidetur alloqui dicens. Indica mihi ubi pascas ubi cubes in meri die? Bonus pastor qui animā suā dat pro ouibus suis. Ani mam pro illis, carnē illis. Illam in pretiū, istam in cibum. Res mira, ipse pastor ipse pascua est, ipse redemptio. Verū sermo in longum pergit: qm̄ locus amplus est & grandia continens: & non explicabitur paucis; atq; hac necessita te uidetur mihi iam rumpendus potius quàm finiendus. Oportet autem ut qm̄ materia pendet, memoria uigilet: quatenus ubi pausatum erit: inde mox resumatur & per tractetur prout dominus dabit. Iesus christus sponsus ec clesiæ, qui est super oia deus benedictus in secula. Amen.

Cal.3. Actu.15. Lucæ.1. Ibidem. Ioan.6. Ioā.10. Pſal.72. 1.Cor.2. Pſal.20. Iob.10. Pſ.146. Luc.4. Matt.9. Iob.7. Pſal.118. Ibidem. Eſai.63. Mat.15. Eiuſ.9. Ioan.8 2.Cor.3

Qualiter christus suscipitur ab anima sancta tanquā sponsus: & ab anima infirma tāquam medicus: & de differentia cogitationū.

Sermo. XXXII.

INdica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie. Hic sum⁹, hinc progredimur. Sed antequā tra ctari incipiat' uisio ista & allocutio: recapitulan dum breuiter arbitrior de alijs uisionibus quæ præcesserunt: quomodo nobis aptari spiritaliter possint pro uotis & meritis singulorum: ut apprehēsis illis (si tamen hoc datum fuerit) facilior & in huius discussione elu ceat intellectus. Verum id difficillimū. Nam etsi illa uerba quibus ipsæ uisiones seu similitudines describūtur so nare corpora atq; corporea uideātur: spūalia tm̄ sunt quæ nobis ministrantur in his, ac per hoc in spū quoq; causas & rōnes carū oportet inqri. Et qs idoneus inuestigare & cōprehendere tā multos aiæ effectus, pfectusq; : qbus hæc de p̄sentia sponsi tam multiformis gratia dispēsatur? Tm̄ si intremus ad nos: & spūssanctus in lumine suo dignetur ostendere nobis qd̄ ope suo nō dedignatur assidue actita re in nobis: puto non omnino nos in his sine intellectu re māsuros. Cōfido em̄ nō accepisse nos spm̄ huius mūdi, sed spm̄ qui ex deo est: ut sciamus quæ à deo donata sunt no bis. Ergo si cui nostrū cū sancto ppheta adhærere deo bo num est (ut loquar manifesti⁹) si qs in nobis est ita deside rij uir: ut cupiat dissolui & cū xp̄o esse: cupiat autem uehe menter, ardenter fitiat, assidue meditet: is pfecto non sec⁹ quam in forma spōsi suscipiet uerbum in tpe uisitationis: hora uidelicet qua se astringi itus qbusdā brachijs sapiæ: atq; inde sibi infundi senserit sancti suauitatē amoris. Si quidem desideriū cordis eius tribuetur ei: etsi adhuc pere grināti in corpe. Ex parte tm̄ idq; ad tēpus & tēpus modi cum. Nā cū uigilijs & obsecrationibus & multo labore & imbre lachrymarū q̄situs affuerit: subito dum teneri puta tur elabitur: & rursum lachrymanti & insectanti occurrēs cōprehēdi patitur, sed minime retineri: dum subito iterū quasi è manib⁹ euolat. Et si institerit p̄cibus & fletibus de uota aīa, denuo reuertet: & uoluntate labiorum eius non fraudabit eā: sed rursum mox disparebit: & nō uidebitur nisi iterū toto desiderio reqrat: ita ergo & in hoc corpore pōt esse de p̄sentia sponsi frequēs lætitia, sed nō copia: qa etsi uisitatio lætificat, sed molestat uicissitudo. Et hoc tan diu necesse est pati dilectam, donec semel posita corporeæ sarcina molis: auolet & ipsa leuata pennis desideriorū suo rum: libere iter carpēs per cāpos cōtemplationis: & mēte sequens expedita dilectū quocūq; ierit. A Nec tm̄ uel in trāsitu præsto erit sic oī aiæ, nisi illi dūtaxat quā ingēs de uotio: & desideriū uehemens, & p̄dulcis affectus sponsam p̄bat: & dignā ad quā gr̄a uisitādi accessurū uerbū decorē induat formā sponsi accipiens. Qui em̄ nondū inuenit ita affectus: sed compunctus magis actuum recordatione suo rum, loquens in amaritudine animæ suæ dicat deo. Noli me cōdemnare aut forte etiā adhuc periculose tentatur à propria concupiscentia abstractus & illectus: hic talis nō sponsum requirit, sed medicum: ac per hoc nō oscula qui dem uel amplexus, sed tantum remedia uulneribus acci piet suis: in oleo utiq; & unguentis. An non sæpenumero sic sentimus, & sic experimur orantes: nos qui nostris quo tidie adhuc excessibus tentamur præsentibus: mordemur præteritis? A quāta me amaritudine frequenter liberasti aduenies Iesu bone? Quoties post anxios fletus, post in enarrabiles gemit⁹ & singultus, santiā cōscientiā meā un xisti unctiōe miæ tuæ, & oleo lætitiæ perfudisti? Quoties me oratio quē pene desperentem suscepit, reddidit exultā tem & præsumentē de uenia? Qui similiter afficiūtur ecce hi sciunt q; uere medicus sit dñs Iesus: qui sanat contritos corde & alligat contritiones eorum. Qui experti nō sunt: credāt inde eidem ipsi dicenti. Spiritus dñi unxit me: ad euangelizandum mansuetis misit me: ut mederer con tritos corde. Si adhuc dubitāti, accedant certè & probēt & sic in semetipsis discāt qd̄ sit: misericordiā uolo & nō sa crificium. C Sed uideam⁹ & reliqua. Sunt qui in studijs spiritalib⁹ fatigati & uersi in teporem atq; in defectu quo dam spiritus positi ambulant tristes uias dñi: corde arente & tædente accedunt ad quæq; infucta: frequenter murmurant: longos dies: longas conquerunt & noctes loquētes cū sancto Iob. Si dormiero dicā: qn̄ consurgam. & rursum expectabo uesperā. Ergo ubi cōtingit tale aliqd pati: si misertus dominus appropiet nobis in uia qua am bulamus, & incipiat loqui de cælo qui de cælo est: necnō fauorabile quippiā cantare nobis de canticis siō: narrare etiā de ciuitate dei: de pace ciuitatis: de æternitate pacis: de statu æternitatis: dico uobis erit pro uehiculo animæ dormitanti & pigritanti læta narratio: ita ut pellat omne fastidiū ab aio audiētis, & à corpore fatigationē. An tibi aliud uel pati uel petere ille uidet qui ait. Dormitauit ani ma mea præ tædio: cōfirma me in uerbis tuis. Et nónne cū obtinuerit clamabit: quo dilexi legem tuam dñe: tota die meditatio mea est? D Sunt em̄ quædā uerba uerbi spōsi ad nos: nr̄æ meditationes de ipso & eius gloria: elegantia, potentia, maiestate. Non solū autem sed & cum auida mē te uersamus testimonia eius: & iudicia eius, & in lege eius meditamur die ac nocte: sciamus pro certo adesse spōsum atq; alloqui nos: ut nō fatigemur laboribus, sermonibus delectati. Tu ergo cū tibi aliqua talia uolui aio sentis, nō tuā putes cogitationē: sed illū agnosce loquētē: qui apud prophetam dicit. Ego qui loquor iustitiam. Simillima em̄ sunt nr̄æ cogitata mētis sermonibus ueritatis in nobis lo quentis: nec facile qs discernit quid intus patiat cor suum qdue audiat, nisi qui prudenter aduertit dñm ī cuāgelio loquentē: quia de corde exeūt cogitatiōes malæ. Et illud. Quid cogitatis mala in cordibus uestris? Et' qui loquitur mendaciū: de suo loqtur. Apls aūt. Non q; sufficientes, in quit, simus cogitare aliquid à nobis tanquā ex nobis: sub audis bonū, sed sufficientia nostra ex deo est. Cū ergo ma la in corde uersamus, nostra cogitatio est: si bona, dei ser mo est.

Psal.84 mo est. Illa cor nostrum dicit: hæc audit Audiam, ait, qd loquatur in me dñs deus: qm̃ loquetur pacem in plebem suã. Itaq; pacẽ, pietatẽ, iustitiã, de⁹ in nobis loqtur: nec ta
Mat.15. lia nos cogitamus ex nobis: sed in nobis audimus. Cæte rum homicidia, adulteria, furta, blaphemiæ, & his similia
Psal.13. de corde exeunt: nec audimus ea, sed dicimus. Deniq; di
Eius.9. xit insipiens in corde suo: nõ est deus. Et propter hoc irri tauit impius deum: qa dixit in corde suo nõ requiret. Sed est p̃terea qd̃ corde qdẽ sentiẽ: nõ tm̃ cordis est uerbũ: nec em̃ de corde exit sicut nr̃a cogitatio: sed neq; illud est qd̃
Psal.77. ad cor fieri dixim⁹ uerbũ uidelicet uerbi: cũ sit malum: im mittitur autẽ à cõtrarijs potestatibus: sicut fiunt immissio nes p angelos malos: quale (uerbi causa) fuit quod legi tur mississe in cor diabolus: ut traderet dñm Iudas simonis
Ioan.13. scariothis. B Verum quis ista uigil & diligẽs obseruator motionũ internarũ suarũ: siue in se siue & ex se factarũ, ut liquido ad quæq; illicita sensu cordis sui descernat inter morbũ mẽtis & morsum serpẽtis. Ego nullihoc mortalium possibile puto: nisi q illuminatus à spũsctõ speciale accepit donũ quod apls inter cætera charismata quæ enumerat:
1.Cor.12 nominat discretionẽ spirituũ. Quantũlibet em̃ quis (sm
puer.4. salomonem) omni custodia seruet cor suũ: & omnia quæ intra se mouentur uigilantissima intentione obseruet: etiã si diuturnum fortẽ in his habuerit exercitium: & frequẽs experimẽtũ: nõ poterit tm̃ ad purũ in se dinoscere discer nereue abinuicẽ malũ innatũ & malum seminatum. Nam
Psal.18. delicta quis intelligit? Nec multum refert nr̃a scire unde inest nobis malũ dumodo inesse sciamus: uigilandum po tius & orandũ undecunq; sit ne cõsentiam⁹. Deniq; orat
Ibidem. pheta cõtra utrumq; malũ dicẽs. Ab occultis meis mun de me dñe: & ab alienis parce seruo tuo. Et ego non pos sum tradere uobis qd̃ nõ accepi. Nõ autem accepi fateor unde assignem certã notionem inter partũ cordis & semi nariũ hostis. Quippe utrũq; malum, utrũq; à malo, utrũq; in corde, sed nõ utrumq; de corde. Hoc totũ certum mihi in me: etsi incertũ quid cordi, quid hosti tribuã. Et id qui dem, ut dixi, absq; piculo. Sed sanè est ubi periculose imo dãnabiliter erraf, atq; ibi merito nobis certa præfigit̃ re gula: ne quod dei est in nobis, demus nobis: putantes uer bi uisitationem nostram esse cogitationem. Ergo quantũ distat bonum à malo: tantũ ista duo à se: qm̃ nec de uerbo malũ: nec de corde exiet bonũ: nisi qd̃ pri⁹ fortẽ de uerbo
Matt.7. conceperit: quia nõ põt bona arbor fructus malos facere nec arbor mala fructus bonos. At satis dictum esse credo quid dei, quid nostrũ in nostro sit corde: nec superfiue (ut arbitror) sed ut sciant inimici gratiæ: absq; gr̃a nec ad co
2.Cor.3. gitandũ bonum sufficere cor humanum: sed sufficientiam ipsius ex deo esse: dei uocẽ bonũ quod cogitaf; nõ cordis prolẽ existere. Tu ergo si uocem eius audis, nõ iã nescias unde ueniat aut quo uadat: sciens qa à deo exit: & ad cor
1.Cor.15 uadit. Vide aũt quõ uerbũ qd̃ egredit̃ de ore dei nõ reuer taf ad eum uacuũ: sed prosperef & faciat oia ad quæ misit illud ut dicere possis & tu qa gr̃a dei in me uacua nõ fuit. Fœlix mens cui uerbũ individu⁹ comes: ubiq; se affabilẽ præbet: cuius indefinenter oblectata suauitate facundiæ:
Ephe.5. à carnis molestijs & uitijs sese uindicet omni hora redimẽ do tps á diebus malis. Non lassabit̃, nõ molestabitur: quo niam sicut dicit scriptura. Nõ cõstristabit iustũ quicqde i
puer.12. acciderit. D Iã uerò magni patrisfamilias seu regiæ ma iestatis schema apparere existimo his qui accedẽtes ad cor altum: de maiori spũs libertate & puritate conscientiæ magnanimiores facti cõsueuerũt audere maiora: inquieti prorsus & curio si secretiora penetrare: & apprehendere sublimiora: & tentare perfectiora, non modo sensuum: sed & uirtutũ. Hi em̃ pro fidei magnitudine digni inuenun tur qui inducãtur in omnẽ plenitudinem: nec est omnino in omnibus apotheci sapiẽtiæ à quo deus scientiarũ dñs arcẽdos cẽseat: cupidos ueritatis, uanitatis non conscios.
Exo.33. Talis erat moyses qui audebat dicere deo. Si inueni gra tiam in oculis tuis: ostende mihi teipsum. Talis philippus
Ioan.14 qui sibi & suis condiscipulis patrem flagitabat ostendi. Talis & Thomas: q nisi sua manu tangeret uulnus & fos Ioan.20
sum lat⁹: credere recusabat. Pusilla fides: sed de magnitudi ne animi miro modo descendens. Talis quoq; Dauid qui & ipse dicebat deo. Tibi dixit cor meũ, exquisiuit te facies Psal.26.
mea: faciem tuam dñe requirã. Tales itaq; magna audent, qm̃ magni sunt: & q̃ audet obtinẽt iuxta uerbũ promissio nis ad ipsos: quod est istiusmodi. Quãcunq; locum calca Deut.11.
uerit pes uester: uester erit. Magna siquidem fides: magna meretur, & quatenus in bonis domini fiducíæ pedem por rexeris: eatenus possidebis. B Deniq; moysi ore ad os lo Nu.41.
quitur deus: & palam non per enigmata & figuras domi num uidere meref: cum prophetis alijs tantum in uisione appere se dicat: & p somniũ loq. Philippo quoq; fm petí Ioan.41
tionẽ cordis sui ostensus est pater in filio: in eo p culdubio qd̃ ic̃otinẽti audiuit. Philippe q uidet me, uidet & patrẽ; Ioan.12.
qa ego in pr̃e & pater in me est: Sed & Thomæ iuxta desi derijs cordis eius palpãdũ se præbuit: & uolũtate labiorũ Psal.131.
eius non fraudauit eum. Quid dauid? Nónne & ipse uoto se oino fraudari significat ubi ait: nõ daturum se somnum oculis suis: nec palpebris suis dormitationẽ: donec inueni ret locũ dñoi? Igitur istiusmodi magnis spiritibus, magn⁹ occurrit sponsus: & magnificabit facere cum eis: emittens lucem suã & ueritatẽ suam: eosq; deducẽs & adducens in montẽ sanctũ suum & in tabernacula sua: ita ut dicat qui eiusmodi est, qa fecit mihi magna q potens est. Regem in Psal.42
decore suo uidebunt oculi eius præeũtem se ad speciosa Lucæ.1.
deserti: ad flores rosarũ & lilia conuallium: ad amœna hor Esaiæ.33
torũ & irrigua fontiũ: ad delitias cellariorũ & odoramẽ ta aromatũ: postremò ad ipsa secreta cubiculi. C Isti sunt thesauri sapientiæ & scientiæ penes sponsum absconditi: hæc uitæ pascua p̃parata in refectionẽ animarũ sanctarũ. Beat⁹ uir qui impleuit desideriũ suũ ex ipsis. Hoc solũ ad Psal.126
monit⁹ sit, ne sol⁹ habere uelit quæ possunt sufficere plu ribus. Propterea em̃ fortassis post ista oia sponsus tanquã pastor apparere describitur: ut proinde admoneatur asse cutor tantorum munerum pascendi gregis simpliciorum: qui scilicet tam non ualent per semetipsos apprehendere ista: quàm nõ audent sine pastore oues exire in pascua. De Canti.1.
niq; hoc ipsum sponsa prudenter aduertẽs postulat sibi in dicari ubi ipe pascat & cubet sub meridiano feruore: pata (ut qdẽ ex hoc intelligi dat) pasci & pascere cũ illo & sub illo. Nec enim tutũ arbitratur lõge agere gregẽ à summo pastore: nimirũ ob incursiões luporũ: eorũ maxime q ue nisũt ad nos in uestimentis ouiũ: & p̃terea satagit in eisdẽ cum ipso pariter pascere pascuis & cubare umbris. Et cau sam ponit. Ne incipiam (inquiens) uagari post greges so dalium tuorũ: ipsi sunt q se uolũt uideri amicos sponsi & non sunt: & cũ suos nõ illi⁹ greges pascere cura sit eis: hinc in de tm̃ insidiãtes, dicunt. Ecce hic est xps: ecce illic est: uide licet ut multos seducãt & abducãt à xpi gregib⁹ & socíet suis. Hoc pro literæ textu. Iã uerò spirituale sensum q ĩ ea latet: sub alio sermõis principio expectate: quicquid illud erit quod mihi inde uobis orantibus sua misericordia par tiri dignabit̃ sponsus ecclesiæ Iesus christus dominus no ster: qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

De his quæ semper sectanda sunt à mente deuota & quid sit meridies, & de quatuor generibus tentationum semper cuitandis.

Sermo. XXXIII. D

INdica mihi quẽ diligit anima mea, ubi pascas, Iob.10.
ubi cubes in meridie. Et ali⁹ quidam. Indica, i
quit, mihi cur me ita iudices? Vbi non sanè sen
tentiam causatur, sed scrutatur causam, erudiri Psal.24.
flagellis petens, non eruí. Item alius precatur dicens. Vias
tuas domine demonstra mihi: & semitas tuas edoce me. Psal.22.
Quas dixerit uias uel semitas manifestat alibi. Deduxit
me, inquiens, super semitas iustitiæ. Ergo tria ista anima
curiosa dei non cessat inquirere iustitiam: & iudicium, & lo
cum habitationis gloriæ sponsi: tanquã uiã in qua ambu
let: cautelã qua ambulet: & ad quam ambulet mansionem.
de qua mãsiõe sic habes ĩ propheta. Vnã petij, inqt, à dño Psal.26.

Pſal.25. hāc requi.ā:ut ínhabitē in domo dñi omnib⁹ diēb⁹ uitæ
Pſal.88. meæ.Et iterū.Dñe dilexi decorē dom⁹ tuæ:&locū habita
tionis gl̄iæ tuæ.Porrò de reliq̄s duob⁹:iuſtitia & iudiciū
ait,præparatio ſedis tuæ.Merito tria iſta mēs deuota req⁹
rit,utpote fedē dei,& ſedis p̄parationē.Et pulchre in ſpō
ſæ p̄rogatiuā cōcurrūt pariter oīa ad cōſummationē uir
tutū:ut de forma iuſtitiæ ſit formoſa:de iudiciorū notitia
cauta:de deſiderio p̄ſentiæ ſeu gloriæ ſponſi caſta.Talem
prorſus decet eſſe ſponſam dñi pulchrā:eruditā & caſtam.
Ergo petitio quā ultimā poſui,iſti⁹ eſt loci.Petit ſiquidē
ab eo quē diligit aīa ſua indicari ſibi ubi paſcat,& ubi cu
bet ī meridie.Et prīo aduerte quàm elegāter amorē ſpūs
à carnis diſcernat affectu:dū dilectū exprimere magis ipa
affectiōe quàm noīe uolēs nō ſimpliciter quem diligo:ſed
ô,inqt,quē diligit aīa mea:ſpūalem deſignās dilectionē.
Deinde qdnā cā in loco paſcuæ adeo delectet diligēter at
tēde.Sed nec illud p̄tereat te dehora meridiana,& q̄ is po
tiſſimum explorat locus:in quo quí paſcit cubat ſimul:q̄
eſt magnæ ſecuritatis indiciū.Arbitror eñ ob hoc additū
cubat:q̄ eo loci minime neceſſe ſit ſtare & uigilare ſup cu
ſtodiā gregis:q̄ grex etiā cubāte paſtore & pauſante ſub
umbris libere nihilomin⁹ diſcurrat ī paſcuis.Fœlix regio
in qua pro libitu oues ingrediūt:& egrediuntur:&nō eſt
q exterreat.Quis mihi tribuat uidere uos,mec̄ pariter in
montibus paſci una cū illis nonagintanouē q̄ illic relictæ
Matt.18 legūtur:cū paſtor earū dignāter ad unā deſcendit,q̄ erra
uerat? Secure proculdubio cubat ꝓpe:qui & longe recc
dere minime dubitauit:ſciēs quia in tuto eas relinquerat.
Merito ſpōſa illo ſuſpirat,miríto ihiat loco paſcuæ ſimul
& pacis:ſed quietis,ſed ſecuritatis,ſed exultatiōis,ſed ad
miratiōis,ſed ſtuporis.Nā & me miſerū heu lōge agentē:
& de lōge ſalutātē.En ipſa ei⁹ recordatio ad lachrymas p
Pſal.136 uocat:plane iuxta affectionē & uocē diſcētiū.Super flumi
na babylonís illic ſedimus & fleuimus:dū recordaremur
tui ſion. C Libet exclamare & me,cū ſponſa pariter&cū
Pſal.47. ꝓpheta.Lauda deū tuū ſion q̄nconfortauit ſeras portarū
tuarū:bñdixit filiis tuis in te. Qui poſuit fines tuos pacē
&adipe frumēti ſatiat te.Quis nō illic uehementer cupiat
paſci & ꝓpter pacē & ꝓpter adipē& ꝓpter ſatietatē? Ni
hil ibi formidat,nihil faſtidit,nihil deficit.Tuta habitatio
paradiſus dulce pabulū uerbū,opulētia multa nimis æter
nitas.Habeo & ego uerbū,ſed ī carne,& mihi apponitur
ueritas,ſed in ſacramēto. Angel⁹ ex adipe frumēti ſagina
tur,& nudo ſaturat granо:me oportet iterim quodā ſacra
mēti cortice eſſe cōtentū,carnis furfure,literæ palea, uela
mine fidei.Et hæc talia ſunt q̄ guſtata afferūt mortē:ſi nō
de primitiis ſpūs quātulūcūc̄ accipiāt cōdimētū. Prorſ⁹
4.Re.4 mors mihi in olla:niſi ex ꝓpheta farinula dulcoretur.De
nic̄ abſc̄ ſpū & ſacramentū ad iudicium ſumitur:&caro
nō prodeſt quicquā:& litera occidit: & fides mortua eſt.
Sed ſpūs eſt q uiuificat:ut uiuā in eis. D At quātalibet
ſanè abūdantia ſpūs pingueſcant iſta:nō pari omino io
cunditate ſumitur cortex ſacramenti & adeps frumenti:fi
des &ſpes:memoria & p̄ſentia:æternitas &tēpus :uultus
& ſpeculū:imago dei &forma ſeruí. Nempe in omnibus
his fides locuples mihi:intellectus paup. Nūqd uerò par
ſapor intellectui fideic̄ cum ſit in meritum iſta:ille in præ
mium? Vides ergo diſtare inter pabula:quantum &inter
loca:& ſicut exaltant cæli à terra,ita habitātes ī eis bonis
potioribus abūdare.Feſtinem⁹ proinde filij feſtinem⁹ ad
locū tutiorē,ad paſtū ſuauiorem,ad uberiorem & fertilio
rem agrum.Feſtinemus ut habitemus ſine metu,abunde
mus ſine defectu,epulemur ſine faſtidio.Tu enim domine
ſabaoth qui cū tranquillitate iudicas omnia:etiam cū ſe
curitate æque omnia ibi paſcis:idēipſe & domin⁹ exerci
Actu. 7. tuum & paſtor ouium.Ergo & paſcis & cubas pariter,ſed
nō hic.Deinc̄ ſtabas cū è cælo proſpiceres unam ex tuis
ouiculis (ſtephanum loquor) à lupis circundari ſuper ter
ram.Et ꝓpterea quæſo indica mihi ubi paſcas, ubi cubes
in meridie,hoc eſt tota die. Etenim illa meridies tota eſt
Pſal. 83. dies:& ipſa neſciens ueſperam.Et ideo melior dies illa in
atrijs tuis ſuper milia:quia neſcit occaſum.At matutinum
forſitan,habuit,cum primum uidelicet dies ſtificatus illu
xit nobis per uiſcera uticc̄ miſericordiæ dei noſtri:in qb⁹
uiſitauit nos oriens ex alto.Vere tunc ſuſcepimus de⁹ mi
ſericordiam tuā in medio templi tui : cū in medio umbræ
mortis,exort⁹ matutini lux orta eſt nobis:& uidimus glo
riam domini.Quanti reges & prophetæ uoluerūt uidere
& nō uiderūt? Quare:niſi qa nox erat:& necdū uenerat il
lud expectatum mane cui fuerat repromiſſa mia? Vnde &
orabat quis dicēs. Auditam fac mihi mane miſericordiā Pſa.142
tuā:quia in te ſperaui. B Fuit nāc̄ quædā huius aurora
diei:ex quo ſol iuſtitiæ per archangelū gabrielē nūciat⁹
eſt terris:& uirgo deū in utero de ſpūſcto cōcepit & pepe
rit uirgo,ac deinceps quoad in terris uiſus eſt:&cū homi
nibus cōuerſatus eſt.Nā uſc̄ adeò per totum id temporis
lux puſilla & tanquam lux reuera auroræ appuit:ut diem
eſſe iterim apud homines penè uniuerſitas ignoraret. De 1.Cor.2.
nic̄ ſi cognouiſſent:nūquā dñm gloriæ crucifixiſſent. Et Ioan.12.
utic̄ ipſis paucis diſcipulis dicebatur.Adhuc modicū lu
men in nobis eſt:eo q̄ aurora eſſet,& mitium uel potius ī
dicīū diei:dū ſol adhuc abſconderet radios ſuos, & mini
me eos ſpargeret ſuper terram.Paulus quoc̄ dicebat:qñ Rom.13.
nox p̄ceſſit,dies aūt appropinquauit:ſignificans eſſe tūc
adhuc adeò modicum lumen ut propinquaſſe quàm uenif
ſe diem dicere maluerit.Qñ autem hoc dicebat? Profectò
ſol reuerſus ab inferis:iam ſe ad alta cæli ſuſtulerat.Quan
to magis,cū adhuc ſimilitudo carnis pēti imitar denſæ nu
bis opiret aurorā:iuxta oēs nimirum noſtri corpis paſſio
nes:ita ut nec̄ amara mors,nec crux probroſa defuerit?
Quāto magis(inquā) tūc exigua tenuiſc̄ admodum lux
fuit:& quæ de auroræ magis quam de ſolis ꝓdire p̄ſentiæ
uideret? Erat ergo aurora:& ipa ſuboſcura latis: tota illa
chriſti cōuerſatio ſuper terrā:uſc̄ dū occumbens & rur
ſum exoriēs:ſolatis ſuæ p̄ſtiæ lumine clariori fugauit au
rora,& mane facto abſorpta eſt nox in uictoria. C Deni
c̄ habens.Et ualde mane una ſabbatorū uenit ad monu Mat.16.
mentum orto iam ſole.An nō mane fuit quando ortus eſt
ſol? Attulit aūt nouū de reſurrectiōe decorē: & ſereniorē
ſolito lucē:q̄ etſi nouerimus eū ſm carnem,ſed nūc iam 2.Cor.5.
non nouimus.Eſt ſcriptum in propheta decorem induit: Pſal.92.
induit fortitudinem et præcinxit ſe:q̄ carnis infirma tan
quā nubila quædā excuſſerit,ſtolam gloriæ induens.Sane
extunc eleuatus eſt ſol,& ſenſim demū diffundens ſuos ra
dios ſuper terrā:cœpit paulatim ubic̄ clarior apparere,
feruidiorc̄ ſentiri. Verū quātūlibet incaleſcat & inuale
ſcat:multiplicet & dilatet radios ſuos ſuper oē huius nīæ
mortalitatis curriculū (erit eñ nobiſcū uſc̄ ad conſuma
tionē ſeculi) nō tū ad meridianū pueniet lumen:nec in
illa ſui plenitudine uidebitur modo:in qua uidendus eſt
poſtea:ab his dūtaxat quos hac uiſione ipſe dignabit. O
uere meridies:plenitudo feruoris & lucis,ſolis ſtatio ,um
brarū exterminatio ,deficcatio paludū,fœtorū depulſio.
O perenne ſolſtitiū,quando iā nō inclinabitur dies:ô lu
mē,meridianū,ô uernalis tēperies,ô æſtiua,uenuſtas,ô au
tūnalis ubertas&(ne qd uidear præteriſſe)ô quies & fe
riatio hyemaliſ? Aut certè ſi hoc magis probas ſola tunc
hyems abijt & receſſit. Hūc locū (inquit) tātæ claritatis
& pacis & plenitudinis indica mihi ,ut quēadmodum Ia Genī 32.
cob adhuc in corpore manens uidit dñm facie ad faciem Num.12.
& ſalua facta eſt anima eius,uel certè ſicut Moyſes uidit
eum non per figuras & enigmata ſeu per ſomnia,uti pro
phetæ alij,ſed mō planè p̄cellenti atc̄ inexperto cæteriſſi
bi noto deo,uel ſicut Eſaias reuelatis oculis cordis uidit
eum ſuper ſolium excelſum & eleuatum,uel etiam quomo
do paul⁹ raptus in paradiſum audiuit uerba ineffabilia,& 2.Co.12.
dñm ſuum. Ieſum xp̄m uidit oculis ſuis,ita ego quoc̄ te ī
lumine tuo & ī decore tuo per mētis exceſſum merear cō
tēplari paſcentē uberius,quieſcentem ſecuri⁹.Nam&hic
paſcis,ſed non in ſaturitate.Nec cubare licet,ſed ſtare &
uigilare oportet propter timores nocturnos. A Heu nec
clara lux nec plena refectio,nec māſio tuta,& ideo indica
mihi ubi

Matt.5. mihi ubi paſcas:ubi cubes in meridie. Beatã me dicis cũ eſurio & ſitio iuſtitiã. Quid hocad illorũ fœlicitatem:qui
Pſal.54. repleti ſunt in bonis domus tuæ qui epulantur & exultãt
Pſal.79. in conſpectu dei:& delectãtur in lætitia? Sed & ſi quid pa
Matt.5. tior propter iuſtitiã nihilominus beatam pronuncias. Et certe paſci ubi timeas pati,iocunditatẽ habet,ſed non ſecuritatem. Porrò aũt paſci & pati ſimul nónne moleſta iocunditas eſt? Omnia mihi hic cedũt citra perfectũ, plura
Pſal.15. præter uotũ:& tutũ nihil. Qñ adimplebis me lætitia cum
Pſal.26. uultu tuo? Vultũ tuũ dñe requirã. Vultus tuus meridies eſt. Indica mihi ubi paſcas,ubi cubes in meridie. Scio ſatis ubi paſcas nõ cubans: indica mihi ubi paſcas&cubes. Non ignoro ubi aliis temporibus paſcere ſoleas: ſed ſcire uelim ubi in meridie paſcas. Nam in tempore quidem mortalitatis meæ:& in loco peregrinationis meæ conſue ui ſanè ſub tua cuſtodia paſci & paſcere in lege & prophetis&pſalmis de te:nec non in euangelicis paſcuis,&apud apoſtolos ſimiliter requieui, frequenter etiã de geſtis ſanctorum &uerbis&ſcripturis eorũ uictũ mihi atq; attinentibus mihi mendicaui ut potui:frequẽtius aũt(qm̃ is magis ad manũ fuit)manducaui panẽ doloris:&uinum com
Pſal.41. punctionis bibi: & factæ ſunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte:dum dicitur mihi quotidie ubi eſt deus tuꝰ.
Pſal.22. Niſi q̃ de menſa tua ſiquidẽ paraſti in conſpectu meo mẽ ſam aduerſus eos qui tribulant me. De ipſa,inquam,tuæ quidẽ beneficio miſerationis accipio:in quo utcũq; reſpiro quoties triſtis eſt anima mea:&quoties conturbat me. Hæc paſcua noui & frequentaui te ſecuta paſtorẽ:ſed idica quæſo etiã quæ nõ noui. C Sunt qdẽ & alĩ paſtores: qui dicunt ſe eſſe ſodales tuos, & nõ ſunt:habẽtes greges ſuos &fines ſuos pabulo mortis refertos:in qbus paſcunt nec tecum nec per te:quorum utiq; terminos non intraui
Mar.13. nec appropiaui eis. Ipſi ſunt qui dicunt. Ecce hic eſt xp̃s: ecce illic eſt promittentes ſapiæ & ſciæ paſcua uberiora, & credit eis:& cõſiuunt ad eos multi:& faciunt eos filios gehẽnæ duplo quàm ſe. Cur hoc niſi quia non eſt ibi meridies & perſpicua lux ut liqdo ueritas cognoſcat:facileq;
Prou.9. pro ea recipit falſitas ꝓpter ueriſimilitudinẽ:quæ nõ facile in obſcuro à uero diſcernit:præſertim qa aquæ furtiuæ
Cantí.1. dulciores ſunt& panis abſcõditus ſuauior? Et propterea quæſo ut indices mihi ubi paſcas ubi cubes in meridie.i. in manifeſto:ne ſeducta incipiam uagari poſt greges ſodaliũ tuorũ:quẽadmodũ & ipſi uagi ſunt:nulla ſtabiles certitudine ueritatis:ſemp diſcentes,& nũquã ad ſciam ueritatis peruenientes. Hæc ſpõſa ꝓpter philoſophorũ& hæreticorũ uaria & uana dogmata. Mihi uerò uidet nõ ſolũ
Pſal.10. ꝓpterea:ſed& ꝓpter dolos iuſtis bilĩ poteſtatũ:ſicut ſunt ſeductorũ ſpũs ſedentes in inſidiis:&parãtes ſagittas ſuas in pharetra:ut ſagittent in obſcuro rectos corde. Propter hos,inquã,& maxime uidetur mihi illa meridies optanda etiã nobis:ut clara luce deprehendamus aſtutias diaboli:
2.Co.11. atq; angelũ ſatanæ illũ qui ſe trãsfigurat in angelũ lucis, ab angelo noſtro facillime diſcernamus. Non enim aliter
Pſal.90. nos cuſtodire ſufficim̃ ab icurſu & dæmonio meridiano niſi in meridiano æque lumine. A Quod quidẽ dæmonium idcirco meridianũ dictũ exiſtimo: quia ſunt aliqui de numero malignorũ:qui cũ merito tenebroſæ obſtinatæq; uoluntatis ſuæ nox & nox perpetua ſint:diẽ tñ ſe adfallendũ ſimulare uouerunt:nec modo diẽ:ſed & meridiẽ: ſicut eorũ princeps nõ cõtentus eſſe æqualis deo:etiã aduerſat & extollit ſupra id quod dicit aut quod colit deus. Itaq; niſi cordi illius quẽ fortè aliquod iſtiuſmodi dæmonium meridianũ tentandũ acceperit:oriens ex alto illuxerit uerus meridies:qui falſum conuincat & prodat:nõ poterit oĩno cauere:ſed tentabit & ſupplantabit ſine dubio ſub ſpecie boni,pro bono ſcilicet malũ,in cauto & improuido perſuadens. Et tũc meridies,id eſt maior claritas apparet tentans,cũ quaſi boni maioris imaginẽ p̃fert. Quoties(uerbi cauſa)ſuggeſſit anticipare uigilias, quo ad ſolẽnia fratrum illuderet dormitanti? Quoties produci ieiunia ut diuinis obſeq̃is eò inutilẽ redderet, quo imbecillem? Quoties bene ꝓficiẽtibꝰ i cænobijs nouidẽs obtẽtu quaſi maioris puritatis eremũ petere perſuaſit:& cognouerunt miſeri? tandem quàm uerus ſit ſermo quem fruſtra legerant:uæ ſoli:qm̃ ſi ceciderit nõ habet ſubleuãtẽ. Quoties ad opus manuum plus quàm opus fuerat incitauit:& fractũ uiribus cæteris regularibus exercitijs inualidũ reddidit? Quàm multis exercitationem corporis(quæ iuxta apl'm ad modicũ ualet) non modicam perſuaſit & pietate fraudauit. B Deniq; ipſi experti eſtis qũo quidam(ad uerecũdiã illorũ dico)qui ante inhiberi nõ poterãt,ita in ſpũ uehementi ad oĩa ferebant:poſt ad tantã ignauiam deuenerunt:ut ſm illud apl'i cũ ſpũ cœperint:nũc carne conſummẽt:quàm turpe iniere fœdus cũ ſuis corporibꝰqbꝰ crudele ante indixerant bellũ. Videas ꝓphudor iportune ſupflua q̃ritate:qui prius neceſſaria obſtinatiſſime recuſabant. Quãquã ſi q in ſua fortè inuicti obſtinatiõe ꝑdurãt indiſcretius abſtinẽtes: & ſingularitate notabili cõturbãtes eos cũ qbꝰ habitare debẽt unius moris in domo:haud ſcio ſanè an ſe exiſtimẽt pietatem retinere:cum hmõi mihi uideant & lõgius abieciſſe. Nã qui ſapiẽtes in oculis ſuis decreuerunt apud ſe nec cõſilio acquieſcere nec precepto
1.Reg.15 uideant qd reſpõdeant nõ mihi,ſed dicẽti:qm̃ quaſi pctm̃
Ibidem. ariolandi eſt repugnare: & quaſi ſceꝰ idolatriæ nolle acquieſcere. Præmiſerat aũt:qa melior eſt obedientia quàm
Pſa.149 uictima: & auſcultare magis quàm offerre adipẽ arietum, id eſt abſtinentiã cõtumaciũ. Vnde dñs ꝑ ꝓphetã. Nũq̃d manducabo,ait,carnes taurorum aut ſanguinẽ hircorum potabo? Significans minime ſibi accepta fore ieiunia ſuperborũ uel immũdorũ. C Sed ſanè uereor ne dãnantes ſuperſtitioſos uideamur fræna laxare guloſis:&audiãt illi
Pſal.90. ad periculũ ſui qd ad remediũ his dicit. Quãobrẽ audite utraq; pars:quatuor eſſe tentationũ genera:&ipſa nobis ita ꝓphetico ſermone deſcribi. Scuto,inquit,circũdabit te ueritas eius:nõ timebis à timore nocturno:a ſagitta uolante in die, à negocio perãbulante in tenebris:ab icurſu & dæmonio meridiano. Attendite nihilominꝰ & uos alĩ:
Eccleſi. quod oĩbus ſpero profuturũ. Illud oẽs in nobis ſentimꝰ & ſenſimus q̃ cõuerſi ſumꝰ ad dñm qd ſancta ſcriptura dicit. Fili accedens ad ſeruitutem dei:ſta intimore:& prepara aiam tuã ad tẽtationẽ. Itaq; primordia noſtræ conuerſionis(iuxta cõis qdẽ experſtiæ rõnem) primꝰ exagitat timor:quẽ intrãtibꝰ ſtatum horror uitæ ingerit arctioris & inſueta auſteritas diſciplinæ. At is timor nocturnus dicit, uel quia nox in ſcripturis deſignare ſolet aduerſa:uel qm̃ ꝓpter qd aduerſa pati aggredimur,id nõdũ reuelatũ
Rom.8. eſt. Si em̃ dies ille luceret in cuiꝰ lumĩe pariter & labores & p̃mia uiderem?: timor oĩno quorũuis laborũ nullꝰ eẽt pre deſiderio præmiorũ:dũ clara luce appareret: qm̃ non ſunt cõdignæ paſſiões huius tpis ad futurã gloriã quæ reuelabit in nobis. Nũc uerò qm̃ abſcõdita ſunt ab oculis noſtris,& nox eſt interim in hac parte:tentamur nimirũ a timore nocturno:&pro bonis quæ nõ uidemus:formidamus quæ impræſentiarũ ſunt aduerſa tolerare. Vigilandũ proinde & orãdũ primo intrantibus cõtra hãc primã tẽtationẽ:ne ſubito præoccupati à puſillanimitate ſpũs & tẽpeſtate:à bono cœpto(qd abſit)reſiliant. A Supata autẽ hac tẽtatiõe,armemus nos nihilominus & aduerſus hominum laudes:quæ de laudabili potiſſimũ uita ſumũt materiã. Alioquin patebimus uulneri à ſagitta uolãte in die: quæ eſt inanis gloria. Fama ſiqdẽ uolat:& ideo in die:qa ex operibꝰ lucis. Si hæc exuffiat tanquã inanis aura:reſtat ut ſolidius aliqd afferat de diuitijs & honoribus ſeculi:ſi
Mat.4. fortè qui non curat laudes:appetat dignitates. Et uide ſi non hic ordo tentandi ſeruatus eſt in dño noſtro:cui poſt ſuggeſtũ ad ſolã uanitatẽ p̃cipitium:oſtẽſa ſunt oĩa regna
Pſal.90. mundi atq; oblata. Tu ergo exemplo dñi & iſta renue. Aliter neceſſe eſt circumueniri te à negotio perambulante in tenebris: quod eſt hypocriſis. Etenim iſta de ambitione deſcendit:& in tenebris habitatio eius:qppe abſcõdit qd eſt,& quod nõ eſt mẽtitur. Negotiat aũt omni tpe:forma retinens pietatis ad ſeſe occultandũ; uirtutem autem ei

uendícans & emens honores. B Poſtrema tentatío eſt dæmoníum meridíanum, q̃ ſoleat maxíme ínſidíarí perfectís: q̃ uídelícet tanquã uírí uírtutum oía ſuperauerínt: uoluptates, fauores, honores. Quíd ením ſam ſupereſt eí quí tẽtat ín quo poſſít pugnare palam aduerſus huíuſmodí? Venít, pínde occultus quí manífeſtus non audet, & quẽ ſatís expertus eſt apertũ oẽ horrere malũ: falſo bono ſupplãtare molít. Quí aũt dícere poſſunt cũ apl'o. Nõ eím ígnoramus aſtutías eí⁹: quò plus proficíunt: eò magís ſolícítí ſunt cauere à laqueo íſto. Hínc eſt q̃ María angelíca ſalutatíone turbatur: dolum (níſí fallor) ſuſpícans. Et ſoſuc non príus amícũ angelũ ſuſcípít, quàm eſſe amícum nouerít. Deníq; ſuſcítatur ſuusne ſít an aduerſaríorum, tanquam quí expertus ſít dæmoníí meridíaní uerſutías. Apoſtolí quoq; alíq̃n cum laborarent ín remígando uento aduerſante & ſactãte nauícula, uídẽtes dn̄m ambulantẽ ſupra mare, & putantes eſſe fantaſma: íta ut clamarẽt præ
Mar. 6. tímore: nónne apertã meridíaní ſuſpícionẽ dæmoníí prætenderũt? Et recordamíní ſcrípturæ dícẽtís: quía quarta uígílía noctís uenít ad eos ambulãs ſupra mare. C Quarto ígítur, íd eſt ſupremo demum loco hæc tentatío formídetur & quò ſe ín ſummo ſtare quís uíderít: eò ſíbí uígílãtíus ab íncurſu, & dæmonío meridíano cauendum íntellí
Mat. 28 gat. Porrò díſcípulís uerus ſe manífeſtauít meridíes ín eò q̃ audíerunt, ego ſum nolíte tímere, & falſí ſuſpícío ab eís depulſa eſt. Vtínam & nobís quotíes palláta falſítas molítur írrepere: emíttat lucem ſuam, & ueritatem ſuam ad p̃dendam íllã oríẽs exalto uerus meridíes, & díuídat lucem à tenebrís: ut nõ notemur à propheta tanquã ponẽtes lucẽ tenebras & tenebras lucẽ. D Adhuc níſí tædío fuerít lõgítudo ſermõís, has quatuor tentatíones tẽtabo ſuo ordíne aſſígnare ípſí corporí xp̃í, quod eſt eccleſía. Et ecce quàm breuíus poſſum percurro. Vídete prímítíuam eccleſíã: ſí non prímo peruaſa eſt acríter nímís à tímore nocturno. Erat ením nox q̃n oís quí ínterficeret ſanctos arbítrabat obſequíũ ſe præſtare deo. Hac aũt tentatíõe deuícta & ſedata tẽpeſtate, íncłyta facta eſt, & íuxta p̃míſſíonem ad ſe factã ín breuí poſíta ín ſuperbíã ſeculorũ. Et dolens ínímícus q̃ fruſtratus eſſet à tímore nocturno: conuertít ſe callíde ad ſagíttã uolantẽ ín díe, & uulnerauít ín ea quoſdam de eccleſía. Et ſurrexerunt hoíes uaní, cupídí gloríæ, & uoluerũt ſíbí facere nomen, & excũtes de eccleſía díu eandẽ matrẽ ſuã affłíxerũt ín aduerſís & peruerſís dogmatíbus, ſed hæc quoq; peſtís depulſa eſt ín ſapíentía ſanctorũ, ſícut & prĩa ín patíentía martyrũ. En tẽpora íſta líbera quídẽ deo míſerãte ab utraq; íllã malítía, ſed planè fœda ín negotío, perambulãte tí tenebrís. Væ generatíõí huíc a fermento phariſæorũ quod eſt hypocríſís: ſí tñ hypocríſís dící debet, quæ íam latere præ abũdãtía non ualet, & præ ímpudẽtía non quærít. Serpít hodíe putída tabes per omne corpus eccleſíæ, & quò latíus, eo deſperatí⁹: eoq; periculoſíus, quo ínteríus A Nam ſí ínſurgeret apertus ínímícus hæretícus, mítteretur foras & areſceret ſí uíolent⁹ ínímíc⁹, abſcõderet ſe forſítã ab eo. Nũc uero quẽ eíciet: aut a quo abſcõdet ſe? Oẽs amící, & oẽs ínímící, oẽs neceſſaríí, & oẽs aduerſaríí, oíñes domeſtící, & nulli pacífící: oẽs proxímí, & oẽs quæ ſua ſunt quærẽtes. Míníſtrí xp̃í ſunt, & ſeruíũt antíchríſto. Honorati íncedunt de bonís dn̄í: quí dn̄o honorẽ nõ deferunt. Inde ís quẽ quotídíe uídes meretrícíus nítor: hiſtrionícus habítus, regí⁹ apparatus: índe aurum ín frænís: ín ſellís & calcarĩbus, & plus calcarĩa quam altarĩa fulgent. Inde ſplẽdídæ menſæ & cíbís, & ſcyphís, índe cõmeſſatíones & ebrietates, índe
Pſal. 43. cíthara, & lyra, & tíbía, índe redundantía torcularía, & pomptuarĩa plena eructantía ex hoc ín íllud. Inde dolía pígmẽtarĩa: índe referta marſupía. Pro hmõí uolunt eſſe, & ſunt eccleſíarum præpoſítí, decaní, archídíaconí, ep̃í, archíep̃í. Nec eím hæc merito cedunt: ſed negotío íllí quod perambulat ín tenebrís. Olím prædíctũ eſt, & nunc tẽpus
Eſa. 38. ímpletíonís aduenít. Ecce ín pace amaritudo mea amaríſſíma. Amara príus: ín nece martyrum: amarior poſt in conflictu hæretícorũ: amaríſſíma nũc ín morĩbus domeſtícorum. Non fugare, nõ fugere eos poteſt, íta ínualuerũt, Pſal. 39.
& multíplícatí ſunt ſuper numerũ. Inteſtína & ínſanabílís eſt plaga eccleſíæ, & ídeo ín pace amarítudo eíus amaríſſíma. Sed ín qua pace? Et pax eſt & nõ eſt pax. Pax à paganís: & pax ab hæretícís: ſed non profectò à fílíís. Vox plangentís ín tempore íſto. Fílíos enutríuí & exaltauí, ípí Eſaíæ. 1.
aũt ſpreuerũt me. Spreuerunt & maculauerunt me à turpí uíta: à turpí quæſtu: à turpí commercío: à negotío denícq; perambulante ín tenebrís. Supereſt ut íam de medío fíat Pſal. 90.
dæmoníũ meridíanũ ad ſeducendos ſí quí ín xp̃o reſíduí ſunt adhuc permanẽtes ín ſímplícítate ſua. Síquídem abſorbuít fluuíos ſapíentíũ, & torrẽtes potentíũ, & habet fí Iob. 40.
ducíam ut íordanís ínfluat ín os eíus. í. ſímplíces & humíles quí ſunt ín eccleſía. Ipe ením eſt antíchríſtus, quí ſe nõ ſolũ díc̃: ſed & meridíẽ mentíet, & extollet ſupra íd quod dícít aut quod collítur deus: quẽ dn̄s íeſus ínterfícíet ſpũ orís ſuí, & deſtruet íllustratíone aduẽtus ſuí: utpotè uerus & æternus meridíes, ſpõſus & aduocatus eccleſíæ: quí eſt ſuper omnía deus benedíctus ín ſecula. Amen.

Sermo. XXXIIII. ín quo tractatur de humílítate & patíentía. C

SI ígnoras te ô pulchra ínter mulíeres. egredere Cant. 1.
& abí poſt greges ſodalíum tuorũ: & paſce hœdos tuos ſuxta tabernacula paſtorũ. Olím ſanctus Moyſes qm̃ multũ præſumebat de gratía & familíarítate quam ínuenerat apud deum: aſpírabat ad quandam uíſionem magnam: íta ut díceret deo. Sí ínuení gratíã ĩ oculís tuís: oſtende míhí teíp̃m. Accepít autẽ pro ea uíſionẽ longe ínferíorẽ: ex qua tñ ad ípſam quam uolebat poſſet alíq̃n peruenire. Fílíí quoq; Zebedæí ĩ ſímplícítate cordís ſuí ambulantes: magnũ alíqd & ípſí auſí ſunt ſed ad gradũ nihílomín⁹ ſunt reducti per quẽ fuerat aſcẽdẽdũ. Ita & modo ſpõſa q̃m rẽ grãdem poſtulare uídetur: reprímít ſanè auſterſorí reſponſione: ſed planè utílí, & fídelí. Oportet nãq; hũílíter ſentíre de ſe nítentem ad altíora, ne dũ ſupra ſe attollít: cadat à ſe: níſí ín ſe firmíter p̃ueram humílítatẽ fuerít ſolídatus. Et qa níſí humílítatís mérito maxíma mínímè obtínent: ꝓpterea q̃ ꝓhendus eſt correptíone humílíat: humílítate merent. D Tu ergo cum temílíarí uíderís: habeto íd ſignum ín bonũ: oĩno argumẽtũ gratíæ ꝓpínquãtís. Nã ſícut ante ruínam exaltatur cor: íta ante exaltatíonẽ humílíat. Sanè utrũq; legís: deũ Iaco. 4.
ſcílícet & ſupbís reſíſtere, & hũílíbus dare gratíã. Nónne denícq; ſeruũ ſuũ Iob cũ poſt ínſignẽ tríũphũ tantã & tam ꝓbatã ípſí⁹ patíentíã larga remunerãdã benedíctíone ceſeret: príus ín multís & díſtrictís percunctatíonĩbus humílíare curauít, & ſíc parare uſã bñedíctíõí? At parum eſt cũ per ſeípſum humílíat nos de⁹ ſí tũc líbẽter accípímus, níſí q̃n & per alíũ hoc facít, ſapíam⁹ ſímílr. Quãobrẽ accípíte huí⁹ rei mírabile documẽtũ de ſancto Dauíd. Alíq̃n male dícto eſt íllí, & à ſeruo. At ílle nec cumulatã ínıurĩã ſenſít quía præſenſít gratíã. Quíd míhí, aít, & uobís fílíí ſeruíæ? 2. Re. 16.
O uere hoíem ſm cor dei, q̃ ſe ulcíſcẽtí potí⁹ quàm expro brãtí ſuccẽſendũ putauít. Vnde & ſecura cõſcíẽtía loquebatur. Sí reddídí retríbuentíb⁹ míhí mala: decídã mérito ab ínímícís meís ínanís. Vetuít ergo ꝓhíberí maledícum Pſal. 7.
cõuícíantẽ: quæſtũ æſtímãs maledícta. Et addít. Dn̄s míſít íllũ ad maledícẽdũ Dauíd. Prorſus ſm cor dei: q̃ de corde dei ferebat ſnĩam. Sæuíebat língua maledíca, & ílle íntendebat q̃d ín occulo ageret de⁹. Vox maledícentís ín auríbus, & aním⁹ ínclínabat ſe ad bñedíctionẽ. Nũquíd ĩ ore blaſphemí deus? Abſit. Sed eo uſus eſt ad humílíadũ Dauíd. Nec latuít ꝓphetã: qppe cuí íncerta & occulta ſapíæ ſuæ manífeſtauerat deus, & ídeo dícít. Bonũ míhí q̃ humí Pſal. 118.
líaſtí me, ut díſcã íuſtíficatíones tuas. B Vídes quía humílítas íuſtíficat nos? Humílítas díxí, & non humílíatío. Quãtí humílíanť & humíles nõ ſunt? Alíí cum rãcore humílíanť Alíí patíẽter: & alíí líbenter. Primí rei ſunt: ſequẽtes ínnoxíí: ultímí íuſtí. Quãquã & ínnocẽtía portío íuſtítíæ eſt: ſed cõſummatío eíus apud humílẽ. Qui aũt dícere

poteſt

poteſt:bonū mihi:quia humiliaſti me: ſs uerè humilis eſt. Non poteſt hoc dicere qui inuitus tolerat:min⁹ qui murmurat. Neutri horum ꝓmittimus gratiā ꝙ humiliatur,& ſi ſanè lōge hi duo à ſe differāt,& alter quidē in patientia ſua poſſideat aiam ſuam:alter in ſuo murmure pereat. Sed enim & ſi unus iram:neuter tñ gratiā promeretur:qm̄ nō humiliatis ſed humilib⁹ deus dat gratiam. Eſt autē humilis qui humiliationē cōuertit in humilitatē,& ipſe eſt q dicit deo. Bonum mihi ꝙ humiliaſti me. Nemini prorſ⁹ qđ patienter fert bonum eſt:ſed planè moleſtū. Scimus aūt ꝙ hilarē datorē diligit deus. Vnde & cū iciunam⁹ iubemur caput noſtrum ungere oleo,& faciē lauare:ut noſtrum ſcilicet opus bonū ſpirituali quodā gaudio cōdiatur:& holocauſtū noſtrū pingue fiat. Etenim ſola gratiam quā præfert mereꝛ læta & abſoluta hūilitas. Quæ enī coacta fuerit uel extorta:qualis utiq; eſt in uiro patiēte illo q poſſidet animam ſuā:hæc,inquā, humilitas,etſi uitā obtinet propter patiētiā:ꝓpter triſtitiā tñ gratiā nō habebit. Nō enī conuenit ei q eiuſmodi illud eſt ſcripturæ. Gloriet humilis in exaltatione ſua:qm̄ nō ſponte humiliaꝛ neq; libenter. Vis aūt uidere humilē recte gloriātē, & uere dignum gloriaꝛ? Libēter,inquit,gloriabor in infirmitatibus meis:ut inhabitet in me uirtus xp̄i. Nō dicit patienter ſe ferre infirmitates ſuas:ſed & gloriari & libenter gloriari in illis:pbās etiā ſibi bonū eſſe ꝙ humiliaꝛ: nec ſufficere oīno ut poſſideat aiam ſuā tanquā patiēter humiliatus:niſi & gratiam accipiat tanquā ſponte humiliatus. Generalem uerò hinc audi regulā. D Oīs qui ſe humiliat,ait,exaltabit. Signi ficat,pfectò nō oēm exaltandā eſſe humilitatē:ſed eam tñ quæ de uolūtate uenit:non ex triſtitia,nec ex neceſſitate. Nec enī per cōtrariū oīs qui exaltaꝛ humiliandus erit,ſed tantū qui ſe exaltat humiliabit: nimirū ob uolūtariam uanitatē. Ita ergo non q humiliaꝛ,ſed qui ſponte ſe humiliat exaltabit:utiq; ob meritū uoluntatis. Eſto enī ꝙ humilitatis materia per alium miniſtraꝛ:uerbi gra:probra damna, ſupplicia,nō tamē idcirco recte ab alio quàm à ſemetipſo humiliatus ille dicet:qui illa oīa tacita & læta cōſcientia, cauſa dei ſubeūda decreuerit. Sed quo ꝓgredimur? patiēter ut ſentio ſuſtinetis exceſſum in uerbo de humilitate & patiētia: ſed reuertamur ad locum de quo digreſſi ſumus. Id nāq; incidit nobis ex occaſione reſponſi:quo grandia præſumentē ſpōſam reprimēdā cenſuit ſponſus,& non ad inſipientiā illi:ſed ut ſanè ex eo pbabilioris & maioris humilitatis daret occaſio, p quā dignior potiorū atq; eorū ipſorum quæ petebat capacior efficereꝛ. Verūtamen quia adhuc in ianuis ſumus præſentis capituli,diſcuſſionis ei⁹ initiū principio ſi placet ſermonis alterius ordiamur,præſertim ne uerba ſpōſi uel recenſeanꝛ cū tædio,uel audiāꝛ. Quod ipſe auertat à ſeruis ſuis Ieſus xp̄s domin⁹ noſter: qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

De increpatione dura quam facit ſponſus ad ſpōſam:& de duplici ignorantia nimium pauenda & fugienda. Sermo. XXXV.

Cant. 1. SI te,inquit,ignoras egredere. Dura & aſpera increpatio ꝙ dicit egredere. Hoc ꝙppe uerbū ſeruí audire ſolent à ualde iraſcētib⁹ & indignātibus dñis:uel ancillæ à dñabus ſuis: cū grauiter illas offenderint.,Exi hinc:exi à me:egredere à conſpectu meo,& à domo iſta. Hoc ergo uerbo aſpero atq; amaro ſatis nimiūq; increpatorio utitur modo ſponſus cōtra dilectā:ſub cōditione tñ ſi ſeipſam ignoraueꝛit. Nil quippe ualidius efficaciusue ad terrendū potuit in eā intendere:quàm ut egredi minareꝛ. Quod & tu aduetere potes, ſi bene attēdas:unde quo egredi iubeatur. Vnde enī quo putas niſi de ſpiritu ad carnem: de bonis animi ad ſecularia deſideria,de interna requie mentis ad mundi ſtrepitū & inquietudinē curarū exteriorū? In q̄bus oībus non eſt niſi labor & dolor:atq; afflictio ſpūs. Quæ enī aia ſemel à dño didicit,& accepit intrare ad ſeipſam:& i intimis ſuis dei præſentiā ſuſpirare & quærere faciē eius ſemper (ſpiritus eſt enim deus, & qui quærūt eum oporter eos in ſpiritu ambulare & non in carne ut ſm carnem uiuant) talis inquā aia neſcio an uel ipſam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnali uſue ducat: quàm poſt ſpūalis ſtudij huius guſtatam ſemel ſuauitatem exire denuo ad illecebras uel potius ad moleſtias carnis, ſenſuūq; inexplebilē repetere curioſitatē:dicēte. Eccleſiaſte. Oculus nō implet uiſu:nec auris auditu. Audi enim hoiem expertū quæ loquimur,bonus es,inquit, dñe ſperantibus in te:aiæ quærenti te. Ab hoc bono ſi quis auertere ſanctam illā animā conaretur puto haud ſecus accepiſſet quàm ſi ſe de paradiſo,& ab ipſo introitu gloriæ conſpiceret deturbari. Audi adhuc & aliū ſimilē huic. Tibi dixi cor meū,ait,exquiſiuit te facies mea:faciem tuam dñe requiram. Vnde & dicebat. Mihi autem adhærere deo bonū eſt. Et item loquens ad animam ſuam dicit. Conuertere anima mea in requiem tuam:quia dñs benefecit tibi. C Dico ergo uobis:nihil eſt quod intātū formidet quiſquis hoc beneficium ſemel accepit: quàm ne gratia derelictus neceſſe habeat denuo egredi ad carnis cōſolatiōes:imo deſolationes, rurſumq; carnalium ſenſuum ſuſtinere tumultus. Terribilis proinde & nimis formidoloſa comminatio: egredere & paſce hœdos tuos. Quod eſt:indignam te noueris illa tua familiari & ſuaui rerū cōtemplatione cæleſtiū:intelligibilium diuinarū. Quāobrem egredere de ſanctuario meo corde tuo,ubi ſecretos ſacroſq; ueritatis ac ſapiētiæ ſenſus dulciter haurire ſolebas,& magis tanquā una de ſecularibus paſcendis & oblectādis tuæ carnis ſenſib⁹ intricare. Hœdos quippe (qui peccatū ſignificant:& in iudicio collocādi ſunt à ſiniſtris) dicit uagos & petulantes corporis ſenſus:per quos peccatum tanquam mors per feneſtras intrauit ad animam:Cui & bene cōgruit quod ſequitur in ſcriptura,iuxta tabernacula paſtorum. Non enim ſupra ſicut agni:ſed iuxta tabernacula paſtorum hœdi paſcūtur. Paſtores ſiquidem qui ueri paſtores ſunt: licet tabernacula habeant de terra:& in terra:corpora uidelicet ſua:his diebus quibus nunc militant:non tamen de terra ſed de cæleſtib⁹ paſcuis greges dominicos paſcere cōſueuerūt,neq; enim ſuam eis:ſed domini prædicant uoluntatem. At hœdi (qui ſunt corporis ſenſus) cæleſtia nō requirunt:ſed iuxta tabernacula paſtorum in omnib⁹ uidelicet bonis ſenſibilibus huius mundi (quæ eſt regio coporū) ſumūt unde ſua deſideria non tam ſatient quàm irritent. A Turpis mutatio ſtudiorū:ut cui ante ſtudij fuerat peregrinātem & exulem animā ſuam ſacris meditationibus tanquā cæleſtibus paſcere bonus: dei beneplacitū & myſteria uoluntatis eius inqrere:penatrare deuotione cælos,& mēte ſupernas circuire manſiones: ſalutare patres atq; apoſtolos & choros prophetarū: martyrūq; admirari triūphos: ac ſtupere pulcherrimos ordines angelorum:nunc oībus his omiſſis,turpi ſe mancipet corporis ſeruituti ad obediendum carni:ad ſatisfaciendum uentri & gulæ:ad mendicandum in uniuerſa terra: unde ex ea quæ præterit mūdi huius figura:ſuā ſemper famelicā curioſitatē aliquatenus cōſoletur. Exitus aquarū deducant oculi mei ſuper hmōi animā:quæ cum nutriret in croceis, demū amplexaꝛ ſtercora. Paſcit enim iuxta beati uiri ſniam:ſterilem quæ non habebat filius,& uiduæ non benefacit. Et uide quia non ſimpliciter egredere:ſed egredere,inquit, & abi poſt greges ſodaliū tuorum & paſce hædos tuos. In quo (ut mihi uidetur) magnæ cuiuſdam rei nos admonet: quid iſtud? Heu ꝙ egregia creatura iam olim facta de grege, & nunc in peſus miſerabiliter proruens: non ſaltē inter greges remanere,permittitur:ſed poſt abire iubetur. Quō inquis? Quomodo legis? Homo cū in honore eſſet nō intellexit: comparatus eſt iumentis inſipiētibus: & ſimilis factus eſt illis. Ecce quomodo de grege facta eſt egregia creatura. Puto dicerēt iumēta ſi loqui fas eſſet. Ecce Adam factꝰ eſt quaſi unus ex nobis Cum in honore eſſet,inquit. In quo honore quæris? Habitabat in paradiſo,& in loco uoluptatis conuerſatio eius: nihil moleſtiæ, nihil indigentiæ ſentiebat: & odoriferis ſtipatus malis: fulcitus floribus;

Iaco. 4. Pſal. 118. 2. Cor. 9 Matt. 6. Iaco. 1. 2. Co. 12. Mat. 23. Eccle. 1. Pſal. 118. Pſal. 28. Pſal. 72. Pſal. 14. 2. par. 26 Canti. 1. Canti. 1. Pſal. 118. Canti. 1. Pſal. 48.

gloria & honore coronatus,& conſtitutus ſup opera manuum plaſmatoris.Magis autem ob inſigne diuinæ ſimilitudinis præcellebat, & erat illi ſors & ſocietas cū plebe angelorū, & cum omni milítia cæleſtis exercitus. C Sed mutauit iſtā gloriā dei in ſimilitudinē uituli comedentis fœnū. Inde eſt q panis angelorū factus eſt fœnū poſitum in præſepio:appoſitum nobis tanquā ſumētis,uerbū qp pecaro factū eſt,& iuxta pphetā oīs caro fœnū. At fœnū Eſa.11. iſtud miníme deſiccatū eſt:nec ex eo cecidit flos, quia requieuit ſuper ipſum ſpūs dñi.Propter hoc nāq; aliquando finis uenit uniuerſæ carnis: quia ſpūs receſſerat uitæ. Denicq; ait.Non permanebit ſpūs meus in hoīe in æternū: quia caro eſt.Carnis noīe hoc loco uitiū deſignari intelligi:non naturam. Nec cm̄ ſpūs natura expungit ſed uitiū. Propter uitiū ergo oīs caro fœnū,& oīs gloria ei⁹ tāquā flos fœni.Exiccatū eſt,inquit,fœnū & cecidit flos:ſed nō Eſa.40. ille flos q de uirga & radice ieſſe aſcēdit:eò q requieuit ſup eum ſpūs dñi.Nec illud fœnū quod uerbum factum eſt:p eò q ſequitur in propheta. Verbū aūt dñi manet in æter- Ibidem. num.Si em̄ fœnū uerbū,& uerbū in æternū manet, fœnū quoq; neceſſe eſt maneat i æternū.Alioqn qūo uitam præbet æternam ſi ipſum miníme manet æternum? Ait enim. Si quis māducauerit ex hoc pane,uiuet in æternū.Et quē Ioan.6. panē dicat,aperit cum ſubiungit.Et panis quē ego dabo: Ibidem. caro mea eſt pro mūdi uita. Qūo ergo æternū nō eſt quo æternaliter uiuit? Sed recole nūc mecū uocē filij ad patrē loquentis in pſalmo. Non dabis,inquit,ſanctū tuū uide- Pſal.15. re corruptionē.Haud dubiū quin de corpore dicat quod in ſepulchro iacebat exanime.Hoc enim ſanctū & angel⁹ qui nūciauit uirgini locut⁹ eſt dicēs,& quod naſcet ex te ſanctū,uocabit filius dei. Quo ergo pacto ſanctum fœnū poterat uidere corruptionē, quod de incorrupti uteri perpetuo uirore uernātib⁹ paſcuis ortū:etiā auidos angelorum in ſe figere poſſit obtut⁹ inſatiabiliter oblectādos? D Perdat ſanē fœnū uiriditatē,ſi Maria uirginitatem amiſerit.Ergo cibus hoīs mutauit in ſe pabulum pecoris:hoīe mutato i pecus.Heu triſtis& lachrymoſa mutatio:ut homo paradiſi accola,terræ dñs:celi ciuis:domeſticus domini ſabaoth,frater beatorum ſpirituum,& cæleſtium cohæres uir tutū:repentina ſe conuerſiōe inuenerit,& propter infirmitatē iacentē in ſtabulo,& propter pecorinam ſimilitudinē indigētē fœno,& propter indomitā feritatem aligatū præſepio,ſicut ſcriptū eſt.In chamo & fræno maxillas eorū conſtrige: qui nō approximāt ad te. Agnoſce tm̄ pſal.31. ô bos poſſeſſorē tuū,& ô tu aſine præſepe dñi tui:ut pro- Eſaiæ.1. phetæ dei fideles inueniātur q iſta ſunt dei mirabilia prælocuti.Cognoſce pecus quem nō cognouiſti homo.Adora in ſtabulo quē fugiebas in paradiſo. Honora preſepiū cuius contempſiſti imperiū.Comede fœnū quem panem: & panē angelicū faſtidiſti. B Sed quænā cauſa, inquis, tantæ deiectionis? Profectò q homo cum in honore eſſet non intellexit.Quid non intellexit? Non dicit.Non dicamus. Poſitus in honore nō intellexit q limus eſſet, honoris faſtigio delectatus,& cōtinuo in ſe expertus eſt q tanto poſt tempore homo de filijs captiuitatis & prudenter aduertit, ueraciter protulit dicens. Qui ſe putat aliquid eſſe cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit.Væ miſero q nō fuit qui iam tunc diceret ei.Quid ſupbis terra&cinis? Hinc ægregia creatura gregi admixta eſt:hic beſtiali ſimilitudie dei ſimilitudo mutata eſt:hinc ſocietas cum iumentis pro cō ſortio angelorum inita eſt.Vides quàm ſit fugiēda nobis hæc ignorantia: de qua tot milia malorum uniuerſo noPſal.48. ſtro generi prouenerunt? Ait enim propheta hominē iumentis inſipientibus comparatum:quia nō intellexit.Cauenda proinde oīmodis ignorantia:ne fortè ſi adhuc ſine intellectu,& poſt uexatiōnē inuenti fuerimus:multo plura & grauiora prioribus mala inueniāt nos:dicaturq; de Hier.51. nobis.Curauimus babylonē & nō eſt ſanata.Merito qdē q nec uexatio dederit intellectū auditui. C Et uide ne fortè etiā hic ſponſus cum dilectam ab ignorātia tanto increpationis tonitruo deterreret, propterea miníme dixerit,egredere cū gregib⁹, aut egredere ad greges,ſed egredere ait poſt greges ſodalium tuorum.Vt quid hoc? Sanè aut ſecundā proinde ignorantiā priore magis pauēdā pudendāq; oſtenderet:q illa hoīem beſtijs parem feciſſet, iſta & poſteriorē. Nam homines quidē merito ignorātiæ ignorati,id eſt reprobati, & ad tremēdum illud iudicium ſtare,& igni perpetuo tradi habēt, nō autem & pecudes. Nec dubium fore deterius his qui ſic erūt,quàm his quæ omnímodo nō erūt.Melius ei fuerat,inquit,ſi natus non Mar.14. fuiſſet homo ille. Non utiq; ſi natus non fuiſſet omníno: ſed ſi nat⁹ nō fuiſſet homo:ſed uerbi gratia:aut pecus aut alia quæpiam creatura:quæ qm̄ iudicium nō haberet, ad iudicium nō ueniret:ac per hoc nec ad ſuppliciū.Sciat ergo anima rationalis quæ ſe ob priorem ignorantiam erubeſcit pecudes habere ſodales in perfruendis utiq; bonis terræ:nō etiam ſimiliter ſocias habituram in perferendis tormentis gehennæ, & tum demum etiam ab ipſis gregibus ſuorum ſodalium iumentorū cum dedecore exturbādam,nec iam uel cum ipſis ituram,ſed planè poſt quando illis níhil mali ſentientibus, ipſa malis oībus exponetur, A quib⁹ non liberabitur in æternū:ſiquide ſecūdo ignorare adiecerit.Egredit itaq; homo & ſolitarius abijt poſt greges ſodaliū ſuorum,cum ſolus in inferno inferiori retruditur. An non tibi poſteriorē uidetur tenere locum:q ligatis manibus & pedibus proiicitur in tenebras exteriores? Et erunt pfectò nouiſſima hominis illius peiora prioribus, quādo qui prius beſtijs æquabatur,nūc& poſtpo- Lucæ.11. nitur. Puto q & in præſenti uita ſi bene aduertas, poſteriorem ire pecoribus hominē iudicabis. An non ſiquidē tibi uidet ipſis beſtijs quodammodo beſtialior eſſe homo ratione uigens,& ratione nō uiuēs? Nam pecus quidem ſi ſe ratione non regat,excuſationē habet à natura,à qua hoc ei pænitus munus negatum eſt, non habet homo,cui ab ipſa ſpeciali prærogatiua donatū eſt. A Merito proinde eoipſo cenſetur homo egredi,& poſt ire gregalibus animantibus,q ſolum hoc animal conuerſatione degenerans iura naturæ tranſgrediens:rationis compos:ratiōis expertia moribus & affectibus imitatur. Conuincitur ergo ire poſt greges homo, & nunc quidem deprauatione naturæ:poſtmodum autem&extremitas pœnæ.Ecce ſic maledicetur homo qui ignorantiam dei habere inuētus fuerit. Dei dicam an ſui? Vtrunq; ſine dubio,utraq; ignorantia damnabilis eſt:utralibet ſufficit ad perditionē. Vis ſcire quia ita eſt? Sed de dei miníme dubitas:ſi tamen cōſtet tibi nō aliā uitā eſſe æternā,quàm ut patrē cognoſcas deū uerum,& quē miſit ieſum xp̄m. Audi ergo ſponſum liquido:& aperte in anima etiam aiæ ignorantiā condēnātem. Quid enim dicit? Non utiq; ſi deum:ſed ſi ignoras te,inquit,&c. Patet ergo quia ignorans ignorabit:ſiue ſe,ſiue 1.Co.14. deum ignorare contingat. De qua utraq; ignorantia erit nobis (ſi tamen deus manum apponat) utilis admodū diſputatio. Non modo tamen,ne fatigati & nō præmiſſa exmore oratione: aut ego minus diligēter rem neceſſariam proſequar,aut uos minus attente,quæ non niſi magno ſuſcipienda ſunt deſiderio audiatis. Etenim ſi corporis cib⁹ cum abſq; appetitu,& ſatiatus illum ſumis:non modo nō pdeſt,ſed & nocet plurimū:multo magis panis animæ cū faſtidio ſumptus:non ſcientiæ nutrimētum,ſed magis tormentum conſcientiæ importabit. Quod à nobis auertat ſponſus eccleſiæ ieſus chriſtus dominus noſter:qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

Quòd ſcientia literarum ſit bona ad inſtruendū: ſed ſcientia propriæ infirmitatis ſit utilior ad ſalutem. Sermo. XXXVI. C

EN ego meæ pmiſſiōi: en ego deſiderijs ueſtris: en ego etiam deo pro debito famulatu triplici ut uidetis ratione urgeor ad loquendum:pacti ueritate:charitate fraterna:timore domini. Si tacuero:os meum condemnabit me.Quid ſi loquar? Profectò uereor idem iudicium:ne loquētem uidelicet& non Rom.15. facientē identidē os meū condēnet me.Iuuate me oratio nibus

nibus uestris ut semper possim & loqui quæ oportet, & opere implere quæ loquor. Non ignoratis hodiernū uobis propositū esse sermonem de ignorantia: uel potius de ignorantijs: qm̃ duæ si meministis propositæ sunt: nostri una, & altera dei. Quas & monuim⁹ ambas esse cauendas: q ambæ dānabiles sint. Supereſt ut clarius hocipsum faciam: edisserā plenius. Sed prius quærendū existimo: sit ne ignorantia oīs dānabilis, & mihi quidē uidetur non esse. (neq; em̃ oīs ignorātia damnat) sed multa & innumera est se quæ nescire liceat absq; diminutione salutis: uerbi gratia. Si ignoras fabrilē artem, seu carpentariā: aut cementariam, & quæcunq; istiusmodi sunt artes quæ ad usus uitæ huius præsentis ab hoībus exercētur: numqd impedit ad salutē? Etiā absq; oībus illis artib⁹ quæ liberales dicūtur. quāuis honestioribus utilioribusq; studijs & discātur & exerceant, & quāplurimi hoīm saluī facti sunt: placentes moribus atq; operibus. Quantos enumerat apostolus in epistola ad hebræos factos dilectos nō i scientia literatū: sed in cōscientia pura & fide nō ficta? Omnes placuerunt deo in uita sua, uitæ meritis, non scientiæ. Petrus & Andreas & filij Zebedæi cæteriq; cōdiscipuli omnes non de schola rhetorū aut philosophorū assumpti sunt: & nihilominus tm̃ saluator per ipos operatus est salutem in medio terræ. Non in sapiētia quæ in ipsis esset plus quàm in cunctis uiuentibus: quēadmodū sanctus aliquis de semetipo cōfessus est, sed in fide & lenitate ipsorū saluos fecit illos etiā & sanctos, etiā & magistros. Deniq; notas mundo fecerūt uias uitæ, & non in sublimitate sermonis: aut in doctis humanæ sapiētiæ uerbis: sed sicut placuit deo per stultitiam prædicationis eorum saluos facere credentes: quia mundus eū in sua sapientia nō cognouit. A Videar forsan nimius in suggillatione scientiæ: & quasi reprehēdere doctos ac prohibere studia literarum. Absit. Nō ignoro quātū ecclesiæ profuerint: & prosint literati sui: siue ad rescellendos eos q ex aduerso sunt: siue ad simplices instruendos. Deniq; legi. Quia tu repulisti scientiā, repellam & ego te: ut non fungaris mihi sacerdotio. Legi. Qui docti fuerint: fulgebūt quasi splendor firmamēti, & qui ad iustitiā erudiunt multos: quasi stellæ in perpetuas æternitates. Sed & scio ubi legerim scientia inflat, & rursum: qui apponit scientiam apponit & dolorē. Vides quia differentia est scientiarū: qm̃ alia inflans, alia cōtristans est? tibi uerò uelim scire quænā harum uideat utilior seu magis necessaria ad salutē. Illáne quæ tumet: an quæ dolet? Sed non dubito quin dolētē tumēti præferas: quia sanitatē quā tumor simulat: dolor postulat. Qui autem postulat: propinquat saluti: qm̃ qui petit accipit. Deniq; q sanat contritos corde, execratur inflatos: dicente sapiētia: quia deus superbis resistit: hūilibus aūt dat gratiam. Et apls aiebat. Dico aūt per gratiā quæ data est mihi oībus qui sunt inter uos nō plus sapere quàm oportet, sed sapere ad sobrietatem. Nō prohibet sapere, sed plus sapere quàm oportet. Quid est aūt sapere ad sobrietatē. B Vigilantissime obseruare qd scire magis priusue oporteat. Tēpus em̃ breue est. Est aūt quod i se est oīs scientia bona, quæ tm̃ ueritate subnixa sit, sed tu qui cū timore & tremore tuam ipsius operari salutem pro tpis brevitate festinas, ea scire pri⁹ amplius q curato, quæ senseris uiciniora saluti. Nónne medici corporum medicinæ portionem diffiniunt eligere in sumendis cibis quid prius, quid pósterius, & quemadmodū quidq; sumi oporteat. Nā etsi bonos cōstat esse cibos quos deus creauit, tu tm̃ ipsos tibi si in sumēdo modū & ordinē non obserues, reddis planè nō bonos. Ergo qd dico de cibis, hoc sentite & de scientijs. Sed melius mitto uos ad magistrum. Non est em̃ nostra ista scientia, sed illius, imo & nostra, quoniam ueritatis. Qui se, inquit, putat aliquid scire nondū scit quomodo oporteat eum scire. Vides qm̃ non pbat multa scientē si sciēdi modū nescierit? Vides inquā quomodo fructū & utilitatem scientiæ in modo sciendi cōstituit? Quid ergo dicit modū sciendi? Quid nisi ut scias quo ordine, quo studio, quo fine quæq; nosse oporteat?

Oſee.4.
Dan.12.
1.Cor.8.
Lucæ.11.
Pſa.146
Iaco.4.
1.Cor.6.

Quo ordine? ut id prius quod maturius ad salutem. Quo studio? ut id ardentius quod uehemētius ad amorē. Quo fine? ut nō ad inanem gloriā: aut curiositatē: aut aliquid simile: sed tm̃ ad ædificationem tuā uel proximi. C Sūt nāq; qui scire uolunt eo fine tātum ut sciant, & turpis curiositas est. Et sunt q scire uolūt ut sciantur ipsi, & turpis uanitas est. Qui profectò nō euadēt subsannantem satyri cū: & ei qui eiusmodi est decantantem. Scire tuū nihil est nisi te scire hoc sciat alter. Et sunt item qui scire uolūt ut scientiā suā uendāt, uerbi causa, pro pecunia, pro honoribus, & turpis quæstus est. Sed sunt quoq; qui scire uolūt ut ædificēt, & charitas est. Et item qui scire uolūt ut ædificent, & prudētia est. Horum oīm soli ultimi duo nō inueniunt in abusiōe scientiæ: quippe qui ad hoc uolūt intelligere ut bene faciāt. Deniq; intellectus bonus oībus facientibus eum. Reliqui oēs audiāt. Scienti bonū & non facienti, peccatū est ei. Ac si per silitudinē dicat. Sumēti cibū & nō digerēti: pernitiosum est ei. Cibus siqdē indigestus, & qui bonam non habet decoctionem malos generat humores, & corrumpit corpus & non nutrit. Ita & multa scientia īgesta stomacho animæ, quæ est memoria: si decocta igne charitatis non fuerit, & sic per quosdā artus aiæ mores scilicet atq; actus transfusa atq; digesta: quatenus ipa de bonis quæ nouerit uita attestante, & moribus bona efficiat: nónne illa scientia reputabit in peccatū, tanquā cibus cōuersus in prauos noxiosq; humores? An nō mal⁹ humor peccatū, an nō mali humores prauí mores? An non inflationes & tortiones in conscientia sustinebit qui hmōi est sciens uidelicet bonū & nō faciens? An nō respōsum mortis & damnationis toties in semetipo habebit quoties in mentem uenerit sermo quē dixit deus, quia seru⁹ sciēs uoluntatē dñi sui: & non faciēs digna, plagis uapulabit multis? A Et uide ne fortè in persona talis aiæ propheta plāgeret dicens. Ventrē meū doleo: uētrem meū doleo. Nisi q ipsa ingeminatio geminum uidetur innuere sensum: ut præter hunc quem diximus etiam alium requiram⁹. Puto enim q in sua persona potuit hoc dixisse propheta: q uidelicet scientia plenus, & æstuans charitate, & oīno effundere cupiēs: non inuenerit qui curaret audire, & sic quasi oneri sua sibi scientia erat quā communicare nō poterat. Plangit itaq; pius ecclesiæ doctor: tam illos qui scire continent quomodo sit uiuēdū, quàm illos qui sciētes male nihilominus uiuūt. Et hoc pro eo q eundē sermonē propheta repetit. Aduertis ne iam quàm uerum sensit apostolus, qa scientia inflat? B Volo proinde animā primo oīm scire seipsam, q id postulet ratio & utilitatis & ordinis. Et ordinis quidē, qm̃ q nos sumus primū est nobis. Vtilitatis uerò, quia talis scientia non inflat: sed humiliat, & est quædā præparatio ad ædificādum. Nisi enim super humilitatis stabile fundamentum: spirituale ædificium stare minime nō potest. Porrò ad se humiliandū nihil anima inuenire uicuaci⁹ seu accommodatius potest: quàm si se in ueritate inuenerit: tantū nō dissimulet, nō sit in spiritu eius dolus: statuat se ante faciē suam, nec se à se auertere abducatur. Nónne ita se intuēs clara luce ueritatis inueniet se in regione dissimilitudinis, & suspirans misera quàm iam latere nō poterit q uerè misera sit: nónne cum ꝓpheta clamabit ad dominū. In ueritate tua humiliasti me? Nā quo modo nō uerè humiliabit in hac uera cognitiōe sui cum se perceperit oneratam peccatis, mole huius mortalis corporis aggrauatā: terrenis intricatā curis: carnalīū desideriorum fece infectam, cæcam, curuam: infirmā, implicitam multis erroribus expositā mille periculis, mille timorib⁹ trepidam: mille difficultatibus anxiam: mille suspicionibus obnoxiam: mille necessitatibus erūnosam: procliuem ad uitia: inualidam ad uirtutes? Vnde huic iam extollentia oculorum: unde leuare caput? Nónne magis cōuertet Pſal.13. in erūna sua: dum configitur spinis? Conuertetur, inquā, ad lachrymas: conuertetur ad planctus & gemitus: cōuertetur ad dominū, & in humilitate clamabit: sana animam Pſa.40. meam: quia peccaui tibi. Porrò conuersa ad dñm recipiet

conſolationē: quia pater eſt miſericordiarum: & deus totius conſolatiōis. C Ego quādiu in me reſpicio: in amaritudine moratur oculus meus. Si autē ſuſpexero & leuauero oculos ad diuinæ miſeratiōis auxilium: temperabit
Pſal. 41. mox amarā uiſionē mei, uiſio læta dei: cui & dico: Ad me ipſum anima mea conturbata eſt, ꝓpterea memor ero tui. Nec mediocris dei uiſio pium & deprecabilem experiri: ſicut reuera benignus & miſericors eſt, & præſtabilis ſuper malitia: quippe cuius natura bonitas, & cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere. Tali itaq; experimento & tali ordine ſalubriter innoteſcit deus: cum pri⁹ ſe homo nouerit in neceſſitate poſitum, & clamabit ad dominum: &
Pſa. 49. exaudiet eū: & dicet. Eruam te & honorificabis me. Atq; hoc modo erit gradus ad notitiam dei cognitio tui, & ex imagine ſua quæ in te renouatur ipſe uidebitur: dum tu quidē reuelata facie gloriam dñi cum fiducia ſpeculando in eandē imaginē trāsformaris de claritate in claritatē tāquam à dñi ſpiritu. D Sed iam demū aduerte: quomodo utraq; cognitio ſit tibi neceſſaria ad ſalutē, ita ut neutra carere ualeas cum ſalute. Nam ſi ignoras te: non habebis timorē dei in te: non humilitatē. An uerò ſine timore dei & ſine humilitate de ſalute præſumas, tu uideris, Bene feciſtis grunniendo ſignificare q̄ minime ita ſapiatis, imo q̄ nō ita deſipiatis, ne in eo quod planum eſt immoremur. Sed attendite cætera An potius pauſandum eſt nobis propter ſomnolentos? Putabam me uno ſermone implere quod promiſi de duplici ignorantia, & feciſſem niſi faſtidioſis longior uideretur: quoſdā ſiquidē oſcitantes, quoſdā & dormitātes intueor. Nec mirum. Præcedentis noctis uigiliæ (longiſſimæ quippe fuerunt) excuſant eos. Verum illis quid dicam, qui & tunc dormierunt, & modo nihilominus dormiunt? Sed non pergo nunc ulterius exagitare, uerecundiam eorum ſufficit tetigiſſe. Puto q̄ melius deinceps uigilabunt, noſtræ obſeruationis cauteriū uerituri. In hac ſpe gerimus eis hac uice morem, & quod continuandum ratio exigebat: eorum charitate (pendēte licet diſputatiōe) patimur: facientes finem ubi nō erat finis. Ipſi uerò ſup ſibi facta indulgentia, nobiſcū glorificent ſpōſum eccleſiæ ieſum xp̄m dominum noſtrū, qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

De duabus notitiis, & de duabus ignorantiis, & de his quæ ex ſe parturiunt.

Sermo. XXXVII. B

PVto non habemus nunc opus hortari ad uigilandum: cum abiq; dubio ſermo ille ſuggillatorius uigilet: utpotè adhuc recens, qui heri à nobis charitatiue prolat⁹: bene aliquos expergefecit. Ergo tenetis memoria q̄ teneā aſſenſum ueſtrum: neminē abſq; ſui cognitione ſaluari: de qua nimirum mater ſalutis humilitas oritur, & timor dñi, qui & ipſe ſicut initium ſapientiæ: ita eſt & ſalutis. Nemo dico abſq; alia cognitione ſaluatur, qui tamem ætatem habeat ac facultatem cognoſcendi. Quod propter paruulos loquor, & propter fatuos quorū alia ratio eſt. Quid ſi ignoras deū? Poterit ne ſpes eſſe ſalutis cum dei ignorantia? Ne hoc quidem. Nec enim potes aut amare quem neſcias: aut habere quem non amaueris. Noueris proinde te ut deum timeas: noueris ipſum, ut æque ipſum diligas. In altero initiaris ad ſapientiam, in altero & conſummaris, quia initiū ſapietiæ timor domini eſt, & plenitudo legis eſt charitas. Tam ergo utraq; ignorantia cauenda eſt tibi: quàm ſine timore & amore dei ſalus eſſe non poteſt. Cætera indifferentia ſunt: nec ſalutē ſi ſciantur, nec dammationem ſi neſciantur habentia. Non tamen dico contemnendam aut negligandam ſcientiam literarū: quæ ornat animā, & erudit eam: & facit ut poſſit etiam alios erudire. Sed duo illa oportet & expedit ut præcedāt, in quibus ſummā ſalutis conſtituit: ſuperior ratio daclarauit. C Et uide ſi non in
Eſai. 37. tuebatur, & ſi non docebat hūc ordinē qui dicebat. Semi nate uobis ad iuſtitiam: metite ſpem uitæ, & tunc demum illuminate uobis, ait, lumen ſcientiæ. Vltimā poſuit ſcientiam tanquā picturam: quæ ſtatum habere nequeat ſuper inane, & ideo illa duo præmiſit & ſubiecit illi tanquam ſi ſolidū aliquid picturæ ſubſterneret. Secur⁹ iam intendā ſcietiæ, ſi uitæ prius per beneficiū, ſpei ſecuritatē accepero. Tu ergo ſeminaſti tibi ad iuſtitiam: ſi ex uera notitia tui cuigiſaſti timere deum: temetipſum hūiliaſti: fudiſti lachrymas: eleemoſynas profudiſti: cæteriſq; te pietatis actionibus mancipaſti: ieiunijs & uigilijs afflixiſti corpus: ſi pectus tunſionibus: cælos clamoribus fatigaſti: hoc ſiq dem ſeminare eſt ad iuſtitiam. Semina ſunt bona opera: bona ſtudia: ſemina lachrymæ ſunt. Ibāt, inquit, & flebāt mittentes ſemina ſua. Sed quidē? Semper flebunt? Abſit. Sed uenient cum exultatione portantes manipulos ſuos. Merito cum exultatione: cum reportant manipulos gloriæ. At iſtud, inquis, in reſurrectione in nouiſſimo die, & eſt nimis longa expectatio. Noli animo frangi: noli deficere à puſillanimitate ſpiritus, habes interim de primitijs ſpirit⁹: quod ad præſens in exultatione metas. Seminate (ait) uobis iuſtitiā: metite ſpem uitæ. Nō te modo mittit ad diem nouiſſimū, qñ res iam erit in re & non in ſpe: ſed de præſenti loquitur. Prorſus magna lætitia, & exultatio multa nimis cum uita uenerit. A Sed nūquid tantæ lætitiæ ſpes erit ſine lætitia? Spe gaudentes ait apoſtol⁹. Et Dauid non lætaturū, ſed letatū ſe dixit q̄ in domū dñi ſe ſperaret iturū. Nōdum uitam tenebat, ſed ſpem profectò uitæ meſſuerat atq; in ſemetipſo experiebatur ueritatem ſcripturæ perhibentis: quia non modo remuneratio: ſed ipſa quoq; expectatio iuſtorū lætitia. Hanc parit in aīo illius qui ſibi ad iuſtitiam ſeminauit: præſumpta indulgentia delictorum: ſi tamen ipſam indulgentiam efficacia atteſtatur acceptæ gratiæ ad uiuendū ſanctius deinceps. Ois in uobis qui hæc ſentit intra ſe actitari: ſcit quid loquitur ſpiritus, cui⁹ uox atq; operatio minime inter ſe unquam diſſentiunt. Propterea ergo intelligit quæ dicuntur: qñ quæ foris audit, intus ſentit. Nam qui in nobis loquitur: operatur in uobis unus atq; idem ſpiritus diuidēs ſingulis prout uult: alijs quidē loqui, alijs aūt operari quod bonum eſt. Quiſquis itaq; ueſtrum poſt illa amara, & lachrymoſa cōuerſationis ſuæ primordia reſpiraſſe in ſpem atq; in quoddā ſerenum ſupernæ conſolationis pennis gratiæ ſubleuatū ſe euolaſſe lætatur: is profectò iam metit ſuarū recipiens fructum temporaneū lachrymarum, & ipſe uidit deum: & audiuit uocē dicētis. Date ei de fructib⁹ manuū ſuarū. Nam quomodo nō uidit: deū qui guſtauit: & uidit qñ ſuauis eſt dñs? Quàm dulcem & dulcem te ſenſit dñe ieſu, cui à te nō modò peccata donata ſunt: ſed & munus ſanctitatis indultū eſt: neq; id ſolū, ſed addita inſuper ad cumulū bonorū uitæ æternæ promiſſio. Fœlix qui tātum iam meſſuit habens interim quidē fructū ſuū in ſanctificatione: finē uerò uitā æternā. Merito qui ſe inuento fleuit gauiſus eſt uiſo dño: ad cuius utiq; miſerationis intuitū tantos iam leuauit manipulos: remiſſionem: ſanctificationem, ſpem uitæ. O quàm uerus eſt ſermo qui in propheta legit. Qui ſeminant in lachrymis in exultatione metent. Vbi breuiter cōprehenſa utraq; cognitio eſt, & noſtri q̄dē in lachrymis ſerens: quæ autē dei metēs ī gaudio. Hac ergo in nobis gemina præeunte notitia iam ea quæ fortè ſupcreuerit ſcietia minime inflat: utpotè quæ nihil afferre ualeat terreni commodi uel honoris: quod non ſit ſanè inferius ſpe concepta, lætitiaq; ſpei iā altius radicata in aīo ſpes aūt nō cōfundit, qa charitas dei diffuſa eſt ī cordibus noſtris ter ſpiritum ſanctum qui datus eſt nobis. Ideo illa non cōfundit, quia iſta infundit certitudinē. Per hanc em ipſe ſpūs teſtimonium perhibet ſpiritui noſtro q̄ filij dei ſumus C Quidnam igitur nobis de noſtra quantacūq; ſcientia prouenire poſſit: qd nō ſit minus hac gloria qua inter dei filios numeramur? Parum dixi nec reſpici in ei⁹ comparatione poteſt orbis ipſe & plenitudo eius etiam ſi totus cedat uni cuiuis noſtrum in poſſeſſiōem. Cæterū ſi nos ignorantia dei tenet: quomodo ſperamus in eum quē ignoram⁹? Si noſtri, quomodo humiles erimus: putantes nos aliquid

Pſa. 125.
Ibidem.
Rom. 12.
Pſal. 121.
1. Co. 12.
Prou. 31.
Pſal. 125.

nos aliquid esse cum nihil sumus? Simus autē nec super bis nec desperatis partem esse uel societatem in sorte sanctorū. Intuere ergo nunc mecum quāta cura & solicitudine ambas ístas repellere à nobis ignorantías debeamus, quarū omnis peccati altera initium parit: altera consummationē: sicut duarū è regione notitiarū initiū sapientiæ una: perfectionē altera gignit: illa timorē dñi, ista charitatem. At istud de notitijs supra ostensum est. Nūc de ignorantijs uite. Etenim sicut initium sapientiæ timor dñi: sic initiū omnis peccati superbia, & quomodo perfectiōem sibi sapientiæ uendicat amor dei: ita desperatio sibi omnē malitiæ cōsummationem. Et quēadmodum ex notitia tui uenit in te timor dei: atq; ex dei notitia dei itidem amor sic ecōtrario de ignorantia tui superbia, ac de dei ignorātia uenit desperatio. D Sic aūt superbiā parit tibi ignorantia tui: cū meliorem quàm sis decepta & deceptrix tua cogitatio te esse mentitur. Hoc quippe est superbia: hoc initiū oīs peccati: cum maior es ī tuis oculis quàm apud deum: quàm in ueritate. Et ideò qui prim⁹ peccauit hoc grāde peccatū (diabolū loquor) de ipso dictū est: quia in ueritate non stetit: sed mendax est ab initio: qm̄ q̄d in sua fuit cogitatione, non fuit in ueritate. Quid si in eo discordaret à ueritate: ut minorē se inferioremq; putaret: quàm ueritas haberet? Excusaret eum sua proculdubio ignorātia, & minime reputaretur superbus: nec tam inueniretur iniquitas eius ad odium quàm humilitas fortassis ad gratiam. Si enim ī quonam statu unūquēq; nostrum habeat deus: liquido cognosceremus, nec supra sanè nec infra secedere deberemus: ueritati in omnib⁹ acquiescētes. Nūc autem quia cōsilium hoc posuit tenebras latibulū suum: & sermo abscōditus est à nobis: ita ut nemo sciat si dign⁹ sit amore uel odio: iustius tutiusq; profectò iuxta ipsius ueritatis consilium nouissimum nobis locum eligim⁹, de quo postmodū cū honore superi⁹ educamur: quàm præsumim⁹ altiorē unde cedere mox oporteat cū rubore. B Nō est ergo periculū quātūcūq; te humilies: quātūcūq; reputes minorē quàm sis: hoc est quàm te ueritas habeat: est autem grande malum: horrēdumq; periculū: si uel modice, pl⁹ uerò te extollas: si uel uni uidelicet in tua cogitatiōe te præferas: quē fortè parē tibi ueritas iudicat, aut ēt superiorē. Quēadmodū enim si per ostium transeas cuius superlimināre (ut ad intelligētiam loquar) nimiū bassum sit non nocet quātūcūq; te inclinaueris: nocet autē si uel trāsueris digiti spacio plus quā ostiū patit mensura crexeris: ita ut impinguas, & capite quassato collidaris: sic ī anima non est planè timenda quantalibet humiliatio: horrēda autem nimiumq; pauenda uel minima temere præsumpta erectio. Quāobrem noli te homo cōparare maioribus noli minoribus: noli aliqbus: noli uni. Quid scis enim ô homo si unus ille quē fortè oīm uilissimū atq; miserrimū reputas: cuius uitā sceleratissimam ac singulariter fœdissimam horres, & pptera illum putas spernendū: nō modo præ te qui fortè iam sobrie, & iuste & pie uiuere te confidis: sed etiā præ cæteris oībus sceleratis tanquā omnium sceleratissimū: qd scis, inquam, si melior & te & illis mutatiōe dexteræ excelsi in se quidem futurus sit: in deo uerò iam sit? Et propterea nō mediocrē nō uel penultimū: non ipsum saltē iter nouissimos elígere locum nos uoluit: sed recumbe, inquit, in nouissimo loco: ut sol⁹ uidelicet oīm nouissimus sedeas: tecq; nemini: non dico præponas: sed nec comparare præsumas. En quātū malū uenit de ignorantia nostri? Vtiq; peccatū diaboli, & initiū oīs peccati superbia. Quid etiā dei parturiat ignorantia, alias uidebimus. Nam nunc horæ breuitas non permittit: qm̄ hodie tarde cōuenim⁹. Itaq; sufficiat unūquēq; modo ne seipm ignorat ammonitum esse: non solum sermone nostro: sed ipsius quoq; dignatione sponsi ecclesiæ Iesu xp̄i dñi nostri: qui est super oīa deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter ex ignorātia dei nascitur desperatio: & qualiter sponsa dicatur pulchra inter mulieres. Sermo. XXXVIII.

QVid igitur dei ignorantia parturit? Nam hinc incipiēdū est: sicut recordamini hic heri fuisse terminatū. Quid itaq; parturit? Dixim⁹ desperationē: sed quonāmodo, dicamus. Fortè aliqs reuersus in se, & displicēs sibi in oīb⁹ malis quæ fecit: cogitansq; resipiscere & redire ab omni uia mala, & carnali cōuersatione sua: si ignorat quàm sit bon⁹ de⁹: quàm suauis & mitis, & quàm mult⁹ ad ignoscēdum: nónne sua carnalis cogitatio auget cū & dicet? Quid facis? Et uitā istā uis pdere & futurā? Pcta tua maxīa sunt & nimium multa nequaquā pro tot & tātis nec si te excories sufficies satis facere: cōplexio tenera est: uita extitit delicata: consuetudinē difficile uinces. Pro his & similib⁹ desperatus resilit miser, ignorans quàm facile oīpotens q neminē uult perire cūcta ista dissolueret: sequturq; impœnitētia: quæ est delictū maximum, & blasphemia irremissibilis: ipse uerò aut cōturbatus nimia tristitia absorbetur & ferē in pfundum mīme iam ut cōsolationē recipiat emersurus, sicut scriptum est. Impius cū uenerit in profundum malorū contēnit: aut certè dissimulans, & sibi qualicūq; uerisimili blandiens ratione reuocat se irreuocabiliter in seculū: ad perfruendum & delitiandū in oībus bonis eius quoad licuerit. Cum autē dixerit pax & securitas, tūc repētin⁹ eis sup⁹ ueniet interit⁹: sicut dolor in utero habentis, & non effugiet. Ita ergo & de ignorantia dei uniuersæ malitiæ consummatio uenit, quæ est despatio. B Apls dicit q̄ ignorantiā dei qdā habēt. Ego autē dico omnes ignorare deū qui nolūt cōuerti ad deū. Neq; eī̄ ob aliud proculdubio renuūt: nisi quia grauē & seuerū imaginant qui pius est, durū & implacabilē q misericors est: ferum & terribilē qui amabilis est, & mentit iniquitas sibi formans sibi idolum pro eo, q̄d nō est ipse. Quid timetis modicæ fidei ut peccata nolit remittere? Sed affixit ea cruci cū suis manibus. Quòd teneri & delicati estis? Sed ipse nouit figmentū nostrū. Quòd male assueti & ligati peccādi cōsuetudiē? Sed dñs soluit cōpeditos. Fortè ne irritatus in immanitate & multitudine criminum cunctetur porrigere manum adiutorij? Sed ubi abundauit delictum: superabundare & gratia consueuit. An de uestimēto soliciti estis uel cibo cæteris q̄ corpori uestro necessarijs, & propterea cunctamini relinquere uestra? Sed scit quia his oīb⁹ indigetis. Quid ultis ampliusq? Quid iā impedit à salute? Sed hoc est q̄d dico: deū ignoretis, sed nec creditis auditui nostro: uellē uos uel expertis credere, q̄ nisi crediderit is nō intelligetis. Sed non est oīm fides. Absit autē ut de tali, hoc est de dei ignorātia sponsam cōmonitam sentiamus: quæ tanta sponsi pariter & de sui, non dico agnitione, sed amicitia & familiaritate donata est, ut eius crebra colloqa, & oscula mereretur, & nunc familiari ausu loquitur. Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie. C Vbi sanè non ipsum sed locum habitationis gloriæ eius sibi indicari requirit: quāquā non aliud ipse, & aliud locus eius uel gloria. Sed reprimenda censetur propter p̄sumptionē & de sua ipsius cōmonēda cognitiōe, in qua nimirū uisa est aliquatenus calígare: quæ tātæ æstimarit idoneā uisioni, siue minus attendēs præ excessu suo q̄d esset in corpore, siue frustra sperās etiā manentē in corpore ad illā se posse inaccessibilem accedere claritatē. Ergo ad seipam protinus reuocat, & ignorantia cōuincit: & insolētia castigat. Si ignoras te (inqt) egredere. Terribiliter sponsus intonat in dilectam nō tanquā spōsus sed tāquā magister, & non quasi iratus: sed ut territa purgaretur, purgata idonea redderet huic ipsi cui inhiat uisiōi. Mūdi cordib⁹ nēpè illa uisio sequestrat. Pulchrè autē pulchrā: nō omnimode q̄dem: sed pulchrā inter mulieres eā dicit uidelicet cū distinctione: quatenus & ex hoc amplí⁹ reprimat, & sciat qd desit sibi. Ego eī̄ puto mulierum noīe hoc loco appellatas aīas carnales ac seculares: nihil in se utile habentes: nihil fortè aut constans in suis actibus demōstrātes, sed totū remissum, totū fœmineū & molle q̄d uiuūt & q̄d agūt. Spūalis aūt aīa & si inde iam pulchra q̄ nō fm carnem ambulat, sed fm spm̄

ex eo tñ q̄ adhuc in corpore uiuit, citra perfectum adhuc pulchritudinis proficit, ac perinde non pulchra omnimodo: sed pulchra inter mulieres, id est inter aias terrenas, & quæ non sunt sicut ipsa spūales, nō autem inter angelicas beatitudines, non inter uirtutes, ptātes, dnationes. D Sicut patrū aliqs olim inuētus, & dictus est iustus in generatione sua, id est præ oībus sui tpis suæc̄ generationis:
Geñ.18. & Thamar iustificata perhibet ex iuda, hoc est præ iuda:
Luc.18. & in euāgelio publicanus descēdisse refert de templo iusti
Lucæ.7. ficatus sed iustificat⁹ à pharisæo, & qūo magnus ille Ioānes magnifice quondam cōmēdatus q̄ uidelicet superiorem non haberet: sed hoc inter natos mulierū: non aūt inter choros beatorū cælestiūc̄ spirituū: ita & sponsa modo dicitur pulchra: sed interim adhuc inter mulieres, & non inter cælestes beatitudines. Desinat, inde quādiu in terris est, quæ in cælis sunt curiosi⁹ inuestigare: ne fortè scrutatrix maiestatis opprimat à gloria: desinat, inquam, donec inter mulieres uersatur, inquirere quæ apud sublimes illas sunt ptātes: solis ipsis perspicua, solis licita tanquam cælestib⁹ cælestia ad uidendū. Mirabilis facta est, inquit, uisio ista ex te ò sponsa quā tibi postulas demōstrari: nec modo pūales intueri meridianā & miram quam inhabito
Can.1. claritatē. Dixisti enim. Indica mihi ubi pascas: ubi cubes in meridie. Sed eñ inducī in nubes, penetrare ī plenitudinem luminis: irrūpere claritatis abyssos, & lucē habitare inaccessibilē, nec tpis est hui⁹ nec corpis. Id tibi in nouissimis reseruat: cū te mihi exhibuero gloriosam: non habētem maculam, aut rugam, aut aliqd hmōi. An nescis quia quandiu uiuis in hoc corpe: peregrinaris à lumine? Qūo quæ nec dū tota pulchra es: idoneam te existimas uniuersitatē pulchritudinis intueri? Qūo deniq̄ quæris me in mea claritate uidere, quæ adhuc ignoras te? Nam si te plenius nosse, scires utiq̄ corpe qd̄ corrūpit aggrauatā nullaten⁹ posse attollere oculos, & figere in illū fulgorē ī quē pspicere angeli cōcupiscūt. Erit cū apparuero q̄ tota pul
Can.4. chra eris sicut ego pulcher sum totus, & simillima mihi uidebis me sicuti sum. Tunc audies. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Nunc uerò: etsi ex parte iam filis, ex parte tñ dissimilis: cōtēta esto ex pte cognoscere. Teipsam attende & altiora te ne quæsieris: & fortiora te ue scrutata fueris. Alioquin si ignoras te o pulchra inter mulieres: nam & ego te dico pulchrā: sed inter mulieres: hoc est, ex pte. Cū aūt uenerit qd̄ pfectū est: tūc euacuabit qd̄ ex pte est. Si ergo ignoras te: sed quæ sequunt dicta sunt, & nō oportet iterum dici. Promiserā me de duplici ignorantia utriliter disputaturū: si quo minus impleſſe uideor: date ueniā uolenti. Nā uelle adiacet mihi: perficere aūt nō inuenio: nisi quātū sua benignitate ad uestrā ædificationem largiri dignabit spōsus ecclesiæ iesus xp̄s dñs noster, qui est sup oīa deus benedictus in secula. Amen.

De currib⁹ Pharaonis, id est diaboli, & de principib⁹ exercit⁹: q̄ sunt malitia, luxuria, & auaritia &c. Sermo. XXXIX C

Can.1. EQuitatui meo in currib⁹ Pharaonis assimilaui te amica mea. Ante oīa in his uerbis libēter accipimus ecclesiæ typū in patrib⁹ pcessisse, & no
Psal.113. stræ sacramenta salutis præostēsa esse. In exitu israel de ægypto, geminoc̄ illo admirabili maris obsego & transitum scilicet populo dantis, & ultionem de hostibus baptismi gratia euidēter exprimit: saluātis homines
1.Co.10. & crimina submergētis. Oēs (inquit) sub nube fuerūt: & oēs in Moyse baptizati sunt in nube & in mari. Sed oportet cōsequētiā sicut solemus signare uerborū, & sequētia prioribus copulare. Et ita demū elicere suaue quippiā si possum⁹ qd̄ pfit moriḃ instruendis. Vbi itaq̄ spōsæ præsumptio dura & austera increpatiōe repressa est: ne tristior remaneret: bona illi aliqua quæ iā accepat ad memoriam reducunt, & aliqua que nondū acceperat, pmittuntur: sed & pulchra denuo phibet & appellat amica. Q. tibi, inquit, dure locutus sum amica mea: nulla in me tibi suspicio sit odij uel rācoris. Nā signa amoris mei in te euidentia sunt ipsa mea munera: quib⁹ te honorificaui & ornaui. Nec mihi animi est illa retrahere: sed magis addere ampliora. Vel sic. Non ægreferas amica mea: minime te accipere modo quod postulas: quæ tanta à me iā accepisti, & maiora horū accipies: si in præceptis meis ambulaueris: & in amore meo perseueraueris. Hæc pro literæ cōsequētia. A Nūc iam uideamus qualia sint quæ se donasse commemorat. Et primum quidem est q̄ eam assimilauit equitatui suo in Exo.14.
curribus Pharaonis, liberādo utiq̄ à iugo peccati: mortificatis uniuersis operibus carnis: quēadmodum ille populus liberat⁹ ast à seruitute ægypti: subuersis & submersis cunctis curribus Pharaonis. Id quidē miseratio maxima, in qua ego quoq̄ si gloriari uoluero nō ero insipiēs, uerū tatem enim dicā. Fateor & fatebor: nisi quia dñs adiuuit Psal.93.
me: paulominus habitasset in inferno anima mea. Nō sum ingratus: non sum oblitus: misericordias domini in æter- Psal.88.
num cantabo. Verum hactenus mihi cum sponsa. De reliquo illa singulari dignatione postquam liberata est ascisscitur in amicam decorem: induitur tāquā domini sponsa: interim tamen in genis duntaxat & in collo. Ad hæc illi promittuntur murenulæ pro ornatu: ipsæc̄ aureæ pro p̄tio, & distinctæ argento pro decore. Cui nō admodū placeat ordo ipse donationū? Primū misericorditer liberat: secūdo dignāter adamatur: tertio benigne abluit & purgatur. Postremo optimi ornamenti accipit promissionē. Non ambigo quosdā iam uestrum in semetipsis recognoscere quæ dicūtur: proprioc̄ experimento cōmonitos ad intelligentiā præuolare. Sed sanè memor uersiculi illius: Psal.118.
declaratio sermonum tuorum illuminat & intellectū dat paruulis: pro huiusmodi dignū duco eadē modice latius explananda. Benignus est enim spūs sapientiæ, & placet illi doctor benignus & diligens: qui ita cupiat satisfacere studiosis: ut morem gerere tardioribus nō recuset. De- Eccl.24
niq̄ qui elucidant me uitam æternam habebūt: ait ipsa sapientia. Quo quidē pmio ego fraudari noluerim. Quanquā in his etiā quæ plana uidentur quandoq̄ talia latent quæ ipsis quoq̄ qui capaciores uidētur, & pūolātes ingenio: nō erit inutile si diligentius declarētur. C Sed uide iam similitudinē de Pharaone & exercitu eius, & domini equitatu. Nō inter ipsos exercitus similitudo data est: sed de ipis. Quæ enim societas lucī ad tenebras: aut quæ pars fideli cum infideli? Sed inter sanctā spiritalemc̄ animam & equitatū domini planè cōparatio est, & inter Pharaonem & diabolū amborūc̄ exercitus. Nec miraberis unā animā equitatus multitudini similatā si aduertas quantæ in ipsa una quæ tam sancta aia sit uirturū acies habeantur quāta in affectionibus ordinatio: quāta in moribus disciplina: quāta in orationibus armatura: quātum in actionibus robur: quātus in zelo terror: quanta deniq̄ ipsi cum hoste cōflictuum assiduitas, numerositas triumphorum. Deniq̄ in cōsequentibus legitur. Terribilis ut castrorum Can.6.
acies ordinata. Et item. Quid uidebis, inquit, in sunamite Can.7.
nisi choros castrorum? Aut si id tibi non placet: noueris huiusmodi animam nūquā esse sine angelorum custodia, qui eam æmulantur dei æmulatione, solicīti suo uiro seruare, & uirginē castam exhibere christo. Et ne dixeris in 2.Co.11.
corde tuo. Vbi sunt? Quis eos uidit? Vidit eos propheta helisæus, insuper & fecit orando ut uideret etiā Giezi. Tu Gen.32.
non uides, quia non es propheta, nec puer pphetæ. Vidit patriarca Iacob: & ait. Castra dei sunt hæc. Vidit & doctor gētium qui dicebat. Nónne oēs administratorii spiritus sunt missi in ministerium propter eos qui hæreditatē capiunt salutis? Ergo angelicis fulta ministeriis, & superno stipata agmine: sponsa incedēs similis est equitatui domini: illi utiq̄ qui quondā in curriḃ Pharaonis tam stu- Exod.15.
pendo diuini adiutorii miraculo triumphauit. Si enim diligenter aduertas cuncta quæ ibi miraris magnifice perpetrata: inuenies hic nihilominus admiranda. Nisi q̄ in eo nunc magnificentius triumphat: q̄ quæ illic corporaliter precesserunt, hic spūaliter adimplētur. An nō tibi nempè multo fortius longeq̄ glorioſi⁹ esse uidet diabolum prosternere

ſternere quàm pharaonem: atq; aerias debellare poteſtates quàm currus Pharaõis ſubuertere? Ibi denicq; pugnatũ eſt aduerſus carnem & ſanguinem: hic aduerſus principes & ptates: aduerſus mũdi rectores tenebrarũ harũ: contra ſpũalia nequitiæ in cæleſtib⁹. A Et proſequere modo mecũ ſingula proportionis membra. Ibi populus eductus de ægypto: hic homo de ſeculo. Ibi proſternitur. pharao: hic diabolus. Ibi ſubuertũtur currus pharaonis,
1. Pet. 2. hic carnalia & ſecularia deſideria que militant aduerſus animam ſubruuntur. Illi in fluctibus iſti in fletib⁹. Marini illi, amari iſti. Puto & nunc clamitare dæmonia: ſi forte contingat incidere in talem animã. Fugiamus iſraelem,
Exo. 14. qa dñs pugnat pro eo. Vis ne etiã aliquos de principib⁹ pharaõis propriis tibi deſignẽ noib⁹, & de curribus deſcribã, inſtar quorũ tu quoq; alios ſi qui ſunt p teipm ualeas inuenire? Magn⁹ quidẽ princeps ſpiritalis atq; inuiſibilis regis ægypti profectò malitia, eſt: magnus luxuria: magnus auaritia. Et hi quidem poſſident terminos ſuos ſub rege ſuo, ſicut ſui cuiq; aſſignati ſunt. Nã malitia in oi regione maleficiorũ atq; facinorũ dñaf. Luxuria oi immũditiæ & turpitudini carnis pest. Auaritia in ptes rapinæ, & fraudis ſortita eſt principatũ. B Accipe nũc quoq; quales his ſuis principib⁹ pharao ppauerit curr⁹ ad perſequẽ dum populũ dei. Habet namq; malitia currũ ſuum rotis quatuor cõſiſtentẽ: ſæuitia, impatientia, audacia, impudẽtia. Valde etenim uelox eſt currus iſte ad effundendũ ſanguinem: qui nec innocentia ſiſtitur, nec patientia retardatur: nec timore frænatur: nec inhibetur pudore. Trahitur autem duobus admodum pernicibus equis, & ad omnem
Pſal. 9. pniciem paratiſſimis: terrena potẽtia, & ſeculari pompa. Tunc namq; quadriga iſta malitiæ currit ualde uelociter cum hinc quidem potentiæ effectus ſubeſt eius adimplendis malitioſis conatibus: inde pſauſus põpæ arridet perpetratis ſceleribus: ut ſermo impleaf q ſcriptus eſt: quoniam laudatur peccator in deſideriis aiæ ſuæ: & iniquus benedicetur. Et iterũ alia ſcriptura. Hæc eſt, inquit, hora ueſtra, & poteſtas tenebrarum. Porrò præſident duobus his equis auriga duo, tumor & liuor, & tumor quidẽ põpã: liuor uerò potentiã agit. Is enim rapido fertur diabolicarũ amore põparũ: cuius apud ſe cor prius intumuit. Nam qđ in ſe firmiter ſtat timore compreſſum: grauitate modeſtũ: humilitate ſolidũ, puritate ſanũ: aura huius uanitatis nequaquã leuiter rapietur. Item terrenæ iumentũ potẽtiæ nõne inuidia agit, & quaſi qbuſdã liuoris urgetur hincinde calcaribus, ſuſpicione utiq; deſcẽdẽdi & metu ſuccumbendi. Aliud eſt emꝫ q ſuſpectus eſt ſucceſſor, & aliud q timetur inuaſor. His itaq; ſtimulis terrena potentia continue agitatur. Et curr⁹ quidẽ malitiæ ſic ſe habet. Luxuriæ uerò curr⁹ quadriga nihilominus uoluitur uitiorum: ingluuie uidelicet uentris: libidine coitus: mollicie ueſtiũ: ociõ ſoporiſq; reſolutiõe. Trahit eqs æque duo
Prou. 1. bus proſperitate uitæ, & rerũ abundantia, & qui his præſident duo: ignauiæ torpor, & infida ſecuritas: quia & co
1. Theſ. 5 pia ingnauiã ſoluit, & ſm ſcripturã: proſperitas ſtultorũ pdet illos: nõ ſanè ob aliud niſi qm̃ male ſecuros reddat. Cum autẽ dixerint pax & ſecuritas: tunc ſubitaneus ſupueniet eis interitus. Hi calcaria minime habent neq; flagella uel aliquid huiuſmodi: ſed pro his utũtur paruulo papilione conopeo ad faciẽdã umbrã, & flabello ad citãdũ uentum. Porrò conopeum diſſimulatio eſt umbrã faciens & protegẽs ab æſtu curarũ. Propriũ namq; eſt mollis & delicatæ animæ etiã neceſſarias diſſimulare curas: & ne æſtuãtes ſolicitudines ſentiat ſub latibulo diſſimulatiõis abſcõdi. Flabellũ uerò effuſio eſt uẽtũ adulationis apportans. Largi ſunt enim luxurioſi ementes auro uentum de ore adulatorũ. Et de hoc ſatis. D Iam uerò auaritia rotis, & ipſa uehitur quatuor uitiorũ, quæ ſunt puſillanimitas, inhumanitatis, cõtemptus dei, mortis obliuio. Porrò iumenta trahentia, tenacitas, & rapacitas, & his unus auriga ambobus pſides, habendi ardor. Sola ſequidem auaritia quoniam cõducere plures nõ patiť uno con
tenta eſt ſeruitore. Ipſe uero iniuncti operis prõptus ad modũ atq; infatigabilis executor: urgendis ſanè iumentis trahentibus flagris utiť acerrimis: libidine acquirendi & metu amittendi. Sũt & alij principes regis ægypti habentes & ipſi currus ſuos in expeditione domini ſui, ſicut ſuperbia que unus eſt de maioribus principib⁹: ſicut inimica fidei impietas: magnum & ipſa tenens locum in domo & regno pharaonis, & multi adhuc ſunt alij iferioris ordinis ſatrape & eqtes: quorũ nõ eſt numer⁹ in pharaonis exercitu: quorũ & noia & officia: necnon & arma & apparatus corũ ueſtris ſtudijs (ut in his exerceamini) inqrenda relinquo. In iſtorũ itaq; principũ fortitudine: curruũq; ſuorũ iuiſibilis pharao ubiq; diſcurrẽs in oẽm familiã dñi quibus põt uiribus more tyrãnico debaccha tur. In his etiã his diebus exeuntem iſrael de ægypto inſequiť. At ille nec ſubuectus curribus, nec protect⁹ armis, nihilominus tũ ſola dñi manu confortatus ſecure decantat. Cantemus dño: glorioſe emꝫ honorificatus eſt: equum Exo. 15.
& aſſenſorẽ proiecit in mare. Itẽ. Hi in curribus, & hi in pſ. 19. equis, nos autem in noie dñi dei noſtri inuocabimus. Et hec dicta ſint pro adducta ſimilitudine de eqtatu domini & curribus pharaonis. B Poſt hec amica appellať. Nam ipſe quidẽ & ante liberationẽ amicus erat: alioquin non liberaſſet quã non amaſſet: ſed illa beneficio liberationis adducta eſt ut eſſet amica. Audi denicq; cõfidentẽ. Nõ qa 1. Ioã. 4.
dilexerim⁹ eũ nos, iqt, ſed ipſe prior dilexit nos. Recorda re nũc mihi & Moyſi & æthiopiſſe, & agnoſce iã tũc pfiguratũ cõiugiũ uerbi & anime peccatricis, & diſcerne ſi potes quid tibi dulcius ſapiat in conſideratione ſuauiſſimi ſacramẽti: uerbi ne nimium benigna dignatio, an animæ ineſtimabilis gloria, an inopinata fiducia peccatoris. Sed nõ potuit moyſes æthiopiſſæ mutare pellem, potuit Num. 12
Chriſtus. Sequiť emꝫ. Pulchre ſunt genæ tuæ ſicut turtu- Cañ. 1.
ris. Sed hoc ſermoni alteri reſeruef: ut ſemp quæ in mẽſa ſponſi nobis apponuntur, cũ auiditate ſumentes eructemus in ipſius laudem & gloriã Ieſu xpi dñi noſtri: qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

Quòd intentio ſit facies anime: cuius que ſit pulchritudo aut deformitas declaratur: & que eiuſdem ſit ſolitudo & pudicitia. Sermo XL.

PVlchræ ſũt genæ tuæ ſicut turturis. Tenera eſt Cañ. 1.
ſponſæ uerecũdia: & ad increpationẽ ſpõſi puto facies eius rubore ſuffuſa eſt: pulchriorq; ex eo apparẽs illico audit. Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis. Vide autem ne carnaliter cogites coloratã carnis putredinem, & prurulentiam flaui ſanguineiue humoris uitreæ cutis ſuperficiem ſummatim atq; equaliter ſuffundentem: è quibus ſibimuicem moderate permixtis ad uenuſtandam genarum effigiem rubor ſubpallidus in efficentiã corporeæ pulchritudinis tẽperaf. Alioquin in corporea illa anime inuiſibiliſq; ſubſtãtia, nec corporeis diſtincta membris: nec uiſibilibus extat fucata coloríb⁹. Tu uerò ſpiritualem eſſentiam ſpiritali ſi potes attige intuitu, & ad coaptãdũ propoſite ſilitudinis ſchema cogita anime faciem, mentis intentionem: ex qua nimirũ rectitudo operis ſicut ex facie pulchritudo corporis æſtimatur. Porrò uerecũdiã intellige tanquã colorẽ in facie: q hæc potiſſimũ uirtus: & uenuſtatẽ ingerat & augeat gratiam. Pulchre ergo ſunt gene tue ſicut turturis. Poterat uſitati⁹ facie ponere, & deſcribere pulchrã ſicut ſolet, cui⁹ pulchritudo laudatur: pulchra facie ſeu decora facie dici: ſed neſcio quid ſibi uoluerit, ut magis genas pluraliter dicendum putauerit: niſi q minime id crediderim ocioſum. Spiritus namq; ſapientie loquitur, cui nõ eſt fas uel modicũ qd omnino adſcribere ocioſum, aut ſecus dictum quàm oportuerit. Eſt itaq; ſine dubio cauſa q̃cũq; illa ſit cur pluraliter genas maluerit quã ſingulariter facie dicere. Et ſi tu melius nõ habes, ego qđ mihi uidetur aperio. Duo quedã in intẽtiõe quã facie aiæ eſſe dixim⁹, neceſſariæ requiruntur, res & cauſa, id eſt quid intendas, & propter quid. Et ex his ſanè duobus aiæ uel decor uel defor-

mítas ſuſtícaſ: vt (uerbí cauſa) aía q̄ ambo íſta recta atque pudíca habuerít: illí merító ueracíterq́ dícatur. Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturís. Quæ uerò alterò horũ caſ
uerít: nõ poterít dící de ea q̄ pulchræ ſint genæ eí⁹ ſicut turturís: propter eam quæ adhuc ex parte erít deformitatem. Multo aũt mínus illí hoc poterít cõuenírе quæ uerum horum habere laudabile ínuenítur. At íd totum fiet planí⁹ ín exemplís. B Sí (uerbí cauſa) íntẽdat quís animũ ínquírẽdæ uerítatí: atq́ íd ſolo uerítatís amore: non ne ís tíbi uídeť, & rem & cauſam habere honeſtam: meritoq́ ſibí uendícare quod dícitur: pulchræ ſunt genæ tuæ turturís: quíppe cuí ín neutra genarum neuus reprehenſionís appareat? Quod ſi mínímе quídẽ uerítatís deſiderío: ſed aut ínanís glorıæ: aut alteríus qualíſcũq́ cõmodí temporalís obtentu ín uerítatẽ íntenderít íam, & ſi unam genarũ uídeatur habere formoſam: nõ tamen ut arbítror dubítabís íudícare uel ex parte deformen cuíus alteram facíẽ cauſæ turpítudo fœdauerít. Sí autem uíderís hoíem nullís honeſtís ſtudíſs íntẽdẽtẽ: ſed carnís íllecebrís írretítũ: uentrí & luxuríæ deditũ: quales ſunt íllí quorũ deus
Philip. 3 uẽter eſt, & gloría ín cõfuſione eorũ q̄ terrena ſapíunt: qd íſtum: nónne ex utraq́ parte fœdíſſímũ íudícabís: ín cuí⁹ utíq́ íntentíone, & res & cauſa reproba ínuenítur? Ergo íntendere non ín deum ſed ín ſeculũ, ſecularís aíæ eſt: nec ullam prorſus genarum ſpecioſam habẽtís. Intendere autem quaſí ín deum ſed non propter deum: hypocrítæ plane aíæ eſt: cuíus etſí una facies decora uídetur q̄ ad deũ qualícũq́ íntentíone reſpícíat: ípſa tñ ſímulatío omne de corũ ín ea exterminat, & magís per totũ íngerít fœdítatẽ. Sí autem uel ſolum uel maxíme ob uítæ præſentís neceſſaría ad deũ conuerterít íntentíonẽ: nõ qdẽ fecе hypocríſís putídã: puſillanímítatís tñ uítío docímus ſubobſcurã: & mínus acceptã. Porrò ecõtrarío íntẽdere ĩ alíud quàm ín deũ, tñ ꝓpter deũ nõ ocíũ marıæ, ſed marthæ negotíũ ẽ. Abſít aũt ut quæ huíuſmodí eſt quícquã íllã díxerím habere deforme, nec tamã ad perfectũ affírmauerím puenís
Luc. 10. ſe decorís: qppe quæ adhuc ſolícíta eſt, & turbatur erga pluríma, & non poteſt terrenorũ actuũ uel tenuí puluere nõ reſpgí. Quẽ tamẽ cíto facílęq́ deterget, uel ín hora ſanctæ dormítionís caſta íntẽtío & bonæ conſcíẽtíæ ínterrogatío ín deũ. Ergo ſolum ínquírere deũ propter ípſum ſolum: hoc planè eſt utramq́ bípartítæ íntentíonís facíẽ habere pulcherrímã: atq́ íd proprium ac ſpeciale ſpõſæ: cuí
Cañ. 1 merító ſíngulari p̃rogatíua audíre cõueníat. Pulchræ ſũt genæ tuæ ſicut turturís. Cur uerò ſicut turturís? Pudíca auícula eſt, & conuerſatío eíus non cum multís: ſed ſolo degere fertur contenta compare: íta ut ſí íllum amíſerít, alterum non requírat: ſed ſola deínceps conuerſetur. D Tu ergo q̄ hæc audís: ut ſanè non ocioſe audías ea q̄ ſcrípta ſunt propter te, & nunc propter te uerſantur & diſputantur, tu (ínquã) ſí ad íſtíuſmodí ſpũſſanctí íncítamenta mouerís, & ínardeſcís dare operam quomodo anímam tuam facías ſponſam deí: ſtude ambas ſpecioſas habere has genas tuæ íntẽtíonís: ut ímítator caſtíſſímæ uolucrís ſedeas: ſm prophetam ſolítarí⁹, quonſam leuaſtí te ſupra
p̃s. 44. te. Omníno ſupra te eſt angelorum domíno deſponſarí. An non ſupra te adhærere deo: atq́ unũ ſpírítum eſſe cũ eo? Sede ítaq́ ſolítaríus ſícut turtur: níhíl tíbí & turbís: níhíl cum multítudíne cæterorum etíamq́ ípſam oblíuíſcere populum tuum: & domum patrís tuí, & concupíſcet rex decorem tuum. O ſancta anima ſola eſto: ut ſolí omnium ſerues teípſum, quẽ ex omnibus tíbí elígíſtí. Fuge publícũ: fuge & ípſos domeſtícos: ſecede ab amícís & íntímís, etíã & ab íllo quí tíbí míníſtrat. An neſcís te uerecundum habere ſponſum & quí nequaquã ſuã uelít tíbí índulgere p̃ſentíam p̃ſentíbus cæterís? Secede ergo: ſed mente nõ corpore: ſed íntentíone: ſed deuotíone: ſed ſpírítu. Spírítus eñ ante facíẽ tuã chríſtus dñs: ſpírítusq́ requírít nõ corporís ſolícítudínẽ: quãquã & corpore ínterdũ nõ ocíoſe te ſeparas: cum oportune potes: præſertím ín tempore oratíonís. Tenes etíã ín hoc & mandatum ſponſí & formam. Tu, ínquít, cum orauerís íntra ín cubículũ tuũ: & clauſo oſtío ora. Et qd̃ dixít fecít. Solus ín oratío
Matt. 6. ne pernoctabat: nõ modo ſe abſcondens à turbís: ſed nec ullũ quídẽ díſcípulorũ: nec ullũ domeſticorũ admíttens. Deníq́ tres ſecũ íntímos ſíbí adduxerat cũ ultro properaret ad mortẽ: auulſus eſt & ab ípſís orare uolẽs. Ergo & tu fac ſímílíter quando orare uoluerís. Decætero ſola ín
Matt. 9. dícítur tíbí mentís & ſpũs ſolítudo. B Solus es ſí non communía cogítes: ſí non affectes præſentía: ſí deſpícías quod multí ſuſpícíunt: ſí faſtídías quod ommes deſiderãt ſí ſurgía deuítes, ſí damna non ſentías: ſí non recorderís íníuríarũ. Alíoquín nec ſí ſolus corpore es: ſolus es. Vídẽsne poſſe eſſe te: & ſolũ cũ ínter multos, & ínter multos cũ ſol⁹ es. Sol⁹ es ín quãtacũq́ homínũ uerſerís frequentía: tantum caue alíene conuerſatíonís eſſe, aut curíoſus explorator: aut temerarius íudex. Etíam ſí perperam actũ quíd deprehendas: nec ſic íudíces proxímũ: magís autem excuſa. Excuſa íntẽtíonẽ ſí opus nõ potes: puta ígnorantíam: puta ſubreptíonem: puta caſum. Q̃ ſí omnem omníno díſſímulatíonem reí certítudo recuſat: ſuade níhílomínus ípſe tíbí, & dícíto apud temetípſum. Vehemens fuít nímís tentatío. Quíd de me ílla feciſſet ſí accepíſſet ín me ſímílíter poteſtatem? Et memento me modo alloquí ſponſam, & non amícum ſponſí ínſtruere: cuí alía ratío eſt dílígentíus obſeruandí ne quís peccet, & explorandí an peccet, & emẽdandí ſí peccatum fuerít. A qua ſanè neceſſítate ſpõſa líbera eſt ſolí uíuẽs ſíbí & ípſí quẽ dílígít ſponſo pariter & dño ſuo, q̄ eſt ſup oía de⁹ bñdíct⁹ ín ſcła. Amen.

Qualíter ſpõſa recípít ínterím magnã cõſolatíonem de contẽplatíõe díuíne clarítatís: antequã peruenıat ad eíus ſpecíẽ futurã. Sermo. XLI. C

COllum tuũ ſícut monílía. Solet ornarí collum monílíbus: non ípſís cõpararí. Sed hoc ílle faCanti. 1. cíant: q̄bus q̄a de ꝓprío nõ ineſt decor: alíunde neceſſe eſt ut mendícẽt, unde ſe ſpecioſas mẽtíãtur. Nam ſponſæ collũ íta ín ſeípſo formoſum, & tam decenter quaſí natura formatũ eſt ut extrínſecus non reqrat ornatũ. Quíd ením opus eſt peregrínorũ fucos adhíbere colorum: cuí ꝓpría & tãquã ínmata ſufficit pulchrítudo, íntantũ ut ípſorũ quoq́ quæ ad ornandũ querunť monílíũ poſſít adæquare nítorẽ? Hoc nẽpe ítellígí uoluít q mínímе qdẽ à collo (ut aſſolet) pẽdere monílía: ſed ípm⁹ potí⁹ eſſe ſícut monílía díxít. Nũc íã ínuocãd⁹ eſt nobís ſpũſſctũs: ut ſícut ſpũales ſpõſæ genas ſua dígnatíone tríbuít ínuenírе: íta etíã ípſí⁹ ſpũale collũ demonſtrare dígnetur. Et nemo qdẽ íntellectuí (q̄a míhí íncũbít loq q̃ ſentío) níhíl ínterím uerıſímílí⁹ ꝓbabílíusue elucet, quàm ípm aíæ íntellectũ collí noíe deſignarí. Tu quoq́ ídem (ut arbítror) approbabís: ſí aduertas ſímílítudínís rõnẽ. An non ſí quídem tíbí uídetur collí quodãmodo uíce fungí íntellectus: per quem tua anima traıcít ín ſe ſpírítus uítalía alímenta: atq́ ín quedam transfundít uíſcera morum affectuũq́ ſuorũ? Hoc ergo ſpõſæ collum, íd eſt purus & ſímplex íntellectus: cum nuda & aperta uerítate ſatís per ſe ípſum reníteat: non índíget ornamento: ſed ípſum magís tanquam præcíoſum monile animam decenter exornat, ac proínde ſímíle monílíbus ípſís deſcríbítur. Bonum monile uerítas: bonum puritas ſíue ſímplícítas, bonu m planè monile ſapere ad ſobrıetatem. Philoſophorum uel hæreticorum íntellectus non habet hũc ín ſe puritatís uerítatíſq́ nítorem, & ídeo multam curam gerunt ípſum colorare: & fucare faleris uerborũ, & uerſutíſs ſyllogíſmorũ: ne ſí nudus appareat: falſí etíam appareat turpítudo. A Ibidem
Sequítur. Murenulas aureas faciemus tíbí: uermículatas argento. Sí faciam ſíngulariter, & nõ pluraliter faciemus díxíſſet, abſolute & índubítanter etíam hoc loquí ſponſum pronũcíaſſem. Nunc autem uíde ne fortè magís ſodalíbus eíus congruentíus aſſígnem⁹: ſponſam quaſí conſolantíbus talí promíſſíone q̄ donec peruenıat ad uíſíonem cuíus ſic flagrat deſiderío: facturí ſint íllí murenulas pulchras: & præcíoſas, que ſunt aurium ornamenta. Atq́

hoc propterea

hoc ꝓpterea (ut opinor) quia fides ex auditu, & quādiu per fidē ambulatur & non per ſpeciē, dāda opera potius inſtruēdo auditui, quàm uiſui exercendo. Fruſtra nanq́ intenditur oculus qui nō ſit fide mundat⁹: cum ſolis qui mūdo corde ſunt, uidēdi copia ꝓmittatur. Scriptū uerò
Actu.15 eſt: Fide mūdans corda eorū. Quia ergo fides ex auditu. & ex illa uiſus purgatio eſt, merito illi ornandis auribus intendebāt, dū auditus ſicut ratio docuit, uiſus ſit præparatio. Tu inquiunt, ô ſponſa intuendæ dilecti inhias claritati, ſed hoc alterius tēporis eſt. Damus autē impræſentiarum ornamenta auribus tuis, quod erit tibi interim cōſolatio, erit & præparatio ad hocipſum quod poſtulas.
ps.44. Ac ſi illud prophetæ ei dicant. Audi filia & uide. Videre deſideras, ſed audi prius. Gradus eſt auditus ad uiſum.
ps.85. Proinde audi & inclina aurem tam ornamentis quæ tibi facimus, ut per auditus obedientiam ad gloriam pueniás
ps.50. uiſionis. Nos auditui tuo damus gaudium & lætitiam: nam uiſui nō eſt noſtrum dare (in quo gaudij plenitudo, & tui deſiderij adimpletio eſt) ſed illius quem diligit anima tua. Ipſe ut gaudiū tuū plenū ſit, oſtendet ſeipſum ti-
ps.15. bi. Ipe adimplebit te lætitia cū uultu ſuo. Tu iterim accipe ad conſolationem murenulas has de manu noſtra, cæterum delectationes in dextera eius uſq́ ad finē. C Ad uertendum cuiuſmodi ei murenulas offerunt. Aureas, in
Canti.1. quit, uermiculatas q́ argento. Aurum diuinitatis eſt fulgor, aurum ſapientia quæ deſurſum eſt. Hoc auro fulgentia quedam quaſi ueritatis ſignacula ſpōdent ſe figuratos hi quib⁹ id miniſterij eſt: ſupni aurifices, atq́ internis aiæ aurib⁹ inſeruros. Qđ ego nō puto eſſe aliud quàm texere ſpiritales quaſdam ſimilitudines, & in ipſis puriſſima diuinæ ſapientiæ ſenſa animæ contēplantis conſpecti
1.Cor.13 bus importare, ut uideat ſaltēper ſpeculum & in ænigmate, quod nō dū facie ad faciam ualet ullatenus intuerī. Diuina ſunt, & niſi expertis ꝓrſus incognita quæ effamur, quomodo uidelicet in hoc mortali corpe, fide adhuc habente ſtatum, & necdum propalata perſpectui ſubſtantia luminis, ſam tamen interim pure interdum cōtemplatio ueritatis partes ſuas agere intra nos uel ex parte p̄ſumit, ita ut liceat uſurpare etiā alicui noſtrū cui hoc datū deſu
1.Corī.2 per fuerit illud apoſtoli: Nunc cognoſco ex parte. Itē. Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Cum autē diuinius aliquid raptim & uelut i uelocitate coruſci luminis interluxerit menti ſpiritu excedenti, ſiue ad temparamētum nimij ſplendoris, ſiue ad doctrinæ uſum, continuo (neſcio unde) ad ſum imaginatoriæ quædā rerum inferiorum ſimilitudines infuſis diuinitus ſenſis cōueniēter acommodatæ, quibus quodammodo adumbrat⁹ puriſſimus ille ac ſplendidiſſim⁹ ueritatis radius, & ipſi animæ tolerabiliór fiat, & quibus cōmunicare illū uoluerit capabiliór. Exiſtimo tamē ipſos formari in nobis ſanctorum ſuggeſtionibus angelorū, ſicut econtrario cōtrarias
1.Cor.13 & malas ingeri immiſſiones per angelos malos non dubiū eſt. Et fortaſſis hinc illud eſt ſpeculū atq́ ænigma, ut dixi, p̄ quod uidebat apoſtolus ex iſtiuſmodi puris pulchriſq́ imaginationib⁹ angelorum quaſi manibus fabricatum: quatenus & dei eſſe qđ purū & abſq́ omni ſantaſia corporearum imaginū cernitur, ſentiamus: & elegantē quālibet ſimilitudinē, qua id digne ueſtitum apparuerit, miCañ.1. niſterio deputemus angelico. Quod ſignaſſe expreſſi⁹ uidetur alia interpretatio, dicens. Similitudines auriſabri faciamus tibi, cum diſtinctionibus argenti. Vnum eſt cum diſtinctionibus argenti, & uermiculatas argento. In quo mihi ſignificare uidet non modo ſimilitudines intus per angelos ſuggerit ſed nitorem quoq́ eloquij per ipſos extrinſec⁹ miniſtrari, quo cōgrue atq́ decēter ornatæ, & ab
Pſal.11. auditoribus facilius capiantur & delectabilius. Quòd ſi dixeris, qui eloquio & argento? Dicit tibi propheta: Eloquia domini eloqa caſta, argentum igne examinatum. Ita ergo illi cæleſtes adminiſtratorij ſpirit⁹ peregrinanti in
Cañ.1. terris ſpōſæ facīūt murenulas aureas uermiculatas argento. B Vide autē q̄o illa aliud cupit & aliud accipit, & nitenti ad cōtēplationis q̄tē labor prædicationis impo-
nitur: & ſitienti ſponſi præſentiā, filiorū ſponſi pariendo rum alendorūq́ ſolicitudo iniungitur. Neq́ nūc tm̄ accidit illi hoc, ſed & alia uice (ut neminī) cum ſponſi amplexus & oſcula ſuſpiraret, reſponſum eſt ei: q̄a meliora ſunt Ibidem.
ubera tua uino: ut ex hoc ſe intelligeret matrē, atq́ ad dādum lac paruulis, nutriendumq́ filios reuocari. Fortaſſis & in alijs cātici hui⁹ locis hocip̄m tu quoq́ (niſi piger ſis ad inquirendum) per teipſum aduertere poteris. An non Gen.29
res iſta quondam in ſancto patriarcha Iacob præfiguraba tur, cum fruſtrat⁹ optatis diuq́ expectatis rachelis amplexibus, pro ſterili & decora, fœcundam & lippam inuitus atq́ ignarus accepit? Ita ergo nunc ſponſa ſcire cupiens & inquirens ubi in meridianis horis dilect⁹ paſcat & cubet, murenulas p̄ eo reportat aureas, uermiculatas argento, id eſt ſapientiā cum eloquentia, haud dubiū qn ad p̄dicatiōis opus. Docemur ex hoc ſanè intermittēda plerūq́ dulcia oſcula propter lactentia ubera, nec quēquā ſibi, ſed omnes illi q̄ mortu⁹ eſt pro oīb⁹, eſſe uiuendū. Væ q̄ bene de deo & ſentire & eloq acceperūt, ſi quæſtū æſtimēt pietatē, ſi conuertāt ad inanē gloriā qđ ad lucra dei acceperant erogādū, ſi alta ſapientes, humilib⁹ nō conſentiāt. Paueant qđ in ꝓpheta legit, dicēte dño. Dedi eis aurū meū & argētū meū, ipſi aūt de argento & auro meo opati ſunt Baal. Tu ergo audi qd ſpōſa accepta hinc quidē increpatione, inde uerò ꝓmiſſione, reſpōderit. Neq́ em̄ uel de p̄miſſis extollit, uel p̄ repulſa iraſcitur, ſed ſicut ſcriptū eſt. Corripe ſapientē, & amabit te. Et item qđ ad donationes Prou.9.
& promiſſiones ſpectat: Quāto maior es humilia te in oi- Eccli.3.
bus. Quod ex eius reſpōſione melius utrūq́ patebit. Sed ipſa ſi placet diſcuſſio in aliud ſermonis principiū differatur. Et de his quæ dicta ſunt glorificem⁹ ſponſum eccleſiæ dñm noſtrū ieſum chriſtum, qui eſt ſup omnia benedictus deus in ſecula. Amen.

De duplici hūilitate, una uidelicet quā parit ueritas, & altera quā inflāmat charitas. Ser. XLII. D

CVm eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea de Canti.1.
dit odorem ſuū. Hæc ſunt uerba ſpōſæ quæ in hodiernū diē diſtulimus, hoc reſponſum qđ dedit ubi increpata eſt à ſponſo, non tm̄ ſpōſo, ſed eius ſodalibus. Quod facile eſt ad uertere ex uerbis ipſis. Cū em̄ nō dicit quaſi ad ſecūdam perſonā cū eſſes rex in accubitu tuo, ſed cū eſſet in accubitu ſuo, patet q̄ non ad ipſum loquitur, ſed de ipſo. Puta proinde ſponſum ubi eam (quatenus uiſum fuit) aut corripuit aut repreſſit: comperta ex ſuffuſione genarū uerecundia, ceſſiſſe loco, ut illa ſe abſente loqueretur liberius quæ ſentiret: ſed & ſi pauidior (ut aſſolet) quàm oportuerit, & deiectior animo facta eſſet, ſodalium eam conſolationes erigerent. Quod tamē & p̄ ſeipſum facere non neglexit, quātū iudicauit pro tēpore oportere. Nam ut clarū relinqueret, quantū ſibi in illa correptiōe complacuit, quippe quā ſenſit digne & prout oportuit acceptari, nō ſanè ante ſe abſentauit, quàm ex abundantia (quod non eſt dubiū) cordis prorūperet in laudes eius, & genarum collīq́ ipſi⁹ pulchritudinē cōmēdaret: ꝓpterea & qui cū ipſa remanent, blandè loquunt illi, & munera offerūt ſciētes domini uoluntatem. Ad ipſos ergo reſponſio eius. Et literalis quidē contextio ſchematis ita ſe habet. B Sed priuſquam ex hac teſta nucleum ſpiritus elicere inchoemus, dico unum breuiter. Fœlix cui ſua obiurgatio ſic reſpondet quemadmodū habem⁹ formam, præſentis, loci. Vtinam magis neminem obiurgare neceſſe ſit, hoc enim melius. Sed quoniam in multis offendimus omnes mihi tacere nō licet, cui ex officio incumbit peccātes arguere, magis autem urget charitas. Quod ſi arguero & fecero quod meū eſt, illa autē increpatio procedens mīme qđ ſuum eſt faciat, neq́ id ad qđ miſi illam ſed reuertatur ad me uacua tanquā iaculū feriens & reſiliens, quid me animi tūc habere putatis fratres? Nónne angor, nónne torqueor? Et ut mihi uſurpē aliq̄d ex uerbis magiſtri (quia

de sapiẽtia nõ possum) prorsus coartor duobus, & quid eligam nescio, placere ne mihi in eo q̃ locutus sum, quoniam quod debui feci: an pœnitẽtiam agere super uerbo meo quia quod uolui non recepi. Volui nimirum perimere hostẽ, & erípere fratrẽ: & non feci sic, magis autem cõtrariũ accidit. Nam læsi animã. & culpã auxi. Siqdã accesEzech. 3 sit & contemptus. Nolunt audire te, inquit, quia nolunt audire me. Vides quæ maiestas contẽnitur? Nõ te putes me solum spreuisse, dominus locut⁹ est. Et quod dixit proLucæ. 10 phetæ, dixit & apostolis. Qui uos spernit, ait, me spernit. Non sum ꝓpheta, nõ sum apostolus, & ꝓphetæ tamen & apostoli (audeo dicere) uice fungor: & quib⁹ nõ æquor meritis, eorum implicor curis. Et si ad meã multam confusionem, & si ad grande periculũ mihi sup cathedrã Moysi sedeo, cuius tamen uendico mihi uitã, nec experior gratiã. Quid tamẽ. Num ideo cathedræ non deferet, quoniã occupata est ab indigno? Etiam si scribæ & pharisæi in ea sedeant, inquit, quæ dicunt facite. Plerũq; etiam impatiẽtia contemptui iungitur, ita ut aliqs nõ solũ nõ curet corrigi obiurgatus, sed insuper obiurgãti indignetur more
ꝑs. 10. frenetici manum medici repellẽtis. Mira peruersitas. Medicanti irascitur qui non irascitur sagittãti. Est enim qui sagittat in obscuro rectos corde, qui & teipsum nunc sa-
ꝑs. 70. gittauit ad mortem, & in illũ non cõmoueris? Mihi indignaris, qui sanũ te fieri cupio? Irascimini, inquit, & nolite peccare. Si peccato irasceris, non solũ minime peccas sed & quod peccaras exterminas. Nunc uerò & peccatũ retines medicamẽtum respuẽdo, & peccare apponis irrationabiliter irascendo, & est supra modum peccãs peccatum. Aliquoties additur & impudentia, ut non modo impatienter ferat q̃ corripit, sed etiam id unde reprehendit, impudẽter defendat. Hoc planè desperatio. Frõs, inquit, mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Et ait: Recessit zelus meus à te: ultra nõ irascar tibi. Solo auditu cõtremisco. Sentisne quanti periculi quãtiq; horroris & tremoris res sit peccati defensio? Dicit iterum: Ego quos amo arguo & castigo. Si ergo te zelus deseruit, & amor. Nec eris amore dign⁹, q̃ indignus castigatiõe cẽseris. D Vides qa tũc magis irascit de⁹ cũ nõ irascit. Miseream pio, inqt, & nõ discet facere iustitiã. Misericordiam hanc ego nolo. Super omnem iram miseratio ista, sepiens mihi uias iustitiæ. Satius profectò mihi iuxta ꝓphetæ consilium, apprehendere disciplinã, ne quãdo irascatur domin⁹, & peream de uita iusta. Volo irascaris mihi pater misericordiarũ, sed illa ira qua corrigis deuiũ nõ qua extrudis deuia. Illud tua nobis benigna aiaduersio parit, hoc formidolosa nutrit dissimulatio. Non enim cũ nescio, sed cũ sentio te iratum: tũc maxime confido propitiũ: etenim cum iratus fueris misericordiæ recordaberis. Deus, inquit, tu ꝓpitius fuisti eis, & ulciscens in oẽs adinuẽtiones eorũ. Moysen alloquitur & Aaarõ atq; Samuelem, quos modo p̃miserat, & hoc uocat ꝓpitiationem, q̃ eorũ de⁹ nõ pepercit excessibus. I nunc tu ergo, atq; hãc tibi excludito in æternũ, defendẽdo errorẽ, & accusando correptionẽ. An non istud est malũ dicere bonũ, & bonũ malum? An non ex hac odiosa impudẽtia pullulabit mox impœnitẽtia, mater desperationis? Quem enim pœniteat super bono quod putat? Væ illis, inquit. Væ illi æternũ est. Aliud est quẽq; tẽtari à propria cõcupiscentia abstraEccli. 13. ctum & intellectũ & aliud sponte appetere malum tanquam bonũ ad mortẽ quasi ad uitã male securũ properare. Pro huiusmodi dico mallem aliquando tacuisse & dissimulasse quod agi perperam deprehẽdi: quàm ad tantam reprehẽdisse pernicie. Dicas forsam mihi q̃ bonũ meum ad me reuertatur, & quia liberaui animã meã, & mundus sum à sanguine hominis cui anunciaui & locutus sum, ut auerteret à uia sua mala, & uiueret. Sed etsi innumera talia addas, me tamen minime ista consolabuntur, mortem filij intuentẽ. Quasi uerò meam illa reprehẽsione liberationẽ q̃
ꝑs. 39. fierim, & non magis illius. Quæ enim mater etiam si oẽm quã potuit curã & diligẽtiã ægrotãti filio adhibuisse sciat, si demũ frustratam se uiderit, & oẽs labores suos esse penit⁹ inefficaces, illo nihilominus moriẽte ꝓpterea unquã à fletibus temperauit. Et illa qdẽ hoc pro morte temporali, quãto magis me pro morte æterna mei filij manet utiq; ploratus & ululatus multus, etiã si nihil mihi cõsci⁹ sum quo, minus annunciauerim illi. C Vides etiam à quãtis è regione malis & se & nos liberat, qui correptus mãsuete respõdet, uerecunde acquiescit, modeste obtemperat, humiliter confitetur? Huic ego animæ in omnibus me profitear debitorem, huic me ministrũ & seruũ tãquã dignissimæ dñi mei spõsæ, & q̃ reuera dicere possit. Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suũ. Cañ. 1. Bonus hũilitatis odor, qui de hac ualle plorationis ascendẽs: per fusis circũquaq; uicinis regionib⁹, ipm quoq; regiũ accubitũ grata suauitate respergat. D Est nard⁹ humilis herba, quã & calide ferunt esse nature hi qui herbarum uires curiosius explorarunt: & ideo per hanc uideor mihi nõ incõueniẽter hoc loco uirtute humilitatis accipere, sed quæ sancti amoris suaporibus flagret. Quod propterea sanè dico, quoniã est humilitas quam nobis ueritas parit, & nõ habet calorẽ: & est humilitas quã charitas format & inflammat. Atq; hæc quidẽ in affectu, illa in cognitione consistit. Etenim tu si temetipsum intus ad lumen ueritatis & sine dissimulatione inspicias, & sine palpatione dijudices: non dubito quin humilieris, & tu in oculis tuis, factus uilior tibi ex hac uera cognitione tui, quanuis necdum fortasse id esse patiaris in oculis aliorũ. Eris igitur humilis, sed de opere interim ueritatis, & minime adhuc de amoris infusione. Nã si ueritatis ipsius quæ te tibi ueraciter atq; salubriter demonstrauit, sicut splendore illuminat⁹, ita effectus amore fuisses: uoluisses procul dubio: qd̃ in te est, eãdẽ de te oẽs tenere sniam, quã ipam apud te ueritatẽ habere cognoscis. Sanè qd̃ in te est dixerim, quoniam plerũq; non expedit innotescere oĩbus oĩa quæ nos scimus de nobis, atq; ipsa ueritatis charitate, & charitatis ueritate uetamur, palã fieri uelle quod noceat agnoscẽti. Alioq; si priuato amore tui tẽt⁹ detines pariter intra te iudicĩũ ueritatis inclusum, cui dubiũ est min⁹ te ueritatem diligere, cui proprium prefers uel cõmodũ uel honorem? Vides igit nõ esse idipm, hoiem de seipso nõ altum iam sapere, ueritatis lumine redargutum: & humilibus sponte cõsentire, munere charitatis adiutũ, Illud enim necessitatis est hoc uolũtatis. Semetipsum exinaniPhili. 2. uit inquit, formam serui accipiens, & formam humilitatis tradens. Ipse se exinaniuit, ipse se humiliauit, nõ n eccssitate iucich: sed nostri charitate. Poterat nimirum uilem se & contemptibilem demonstrare, sed planè non reputare, quoniam sciebat seipsum. Voluntate proinde humilis fuit, & nõ iudicio, qui talẽ se obtulit qualẽ esse nescinit: magis autem placuit minimũ reputari, qui se summũ non ignorabat. Deniq; ait. Discite à me qa mitis sum, & hũilis Mat. 11. corde. Corde dixit, cordis affectu, id est uoluntate. Itaq; necessitatẽ excluſit, qui uoluntatem confessus est. Nõ em quomodo ego uel tu inuenimus nos in ueritate dignos dedecore & contẽptu. dignos oĩ extremitate & inferiori tate, dignos etiã supplicijs, dignos plagis: nõ, inquã, ita & ille, quæ tamẽ oĩa expertus est: quia uoluit tanquã hũilis corde, Hũilis uidelicet illa humilitate quã cordis suasit affectio, nõ quã extorsit discussio ueritatis. Propterea dixi hãc uolũtarie humilitatis speciẽ, non redargutione ueritatis, sed charitatis, intra nos infusione creari: qa cordis est: qa affectionis: quia uoluntatis: an uerò recte, tu iudica. Itẽq; etiã hoc tuo æque examinet iudicio, digneue eandẽ dño assignarim, quẽ charitate constat exinanitum, charitate minoratũ ab angelis, charitate parentib⁹ subditum, charitate baptiste manib⁹ inclinatum, charitate carnis infirma passum, charitate postremo morti obnoxium, cruce inglorium extitisse. C Sed & hoc unũ adhuc tui sit considerare arbitrij, rectène etiã hãc ipsam humilitatẽ ita charitate calentem, herba humili & calida, id est nardo putauerim designatã. Et si ita cũcta probaueris (probabis enim

dabis enim rationi manifestissime acquiescent tunc si iam apud teipsum humiliatus es necessaria illa hūilitate quā scrutās corda & renes ueritas sensibus ingerit animæ uigilantis, adhibe uoluntatem, & fac de necessitate uirtutē: quoniā nulla est uirtus sine cōueniētia uoluntatis. Sic autem fiet istud, si nolis alter apparere foris, quàm te inuenis intus. Alioquin time ne de teipso legas. Quoniam dolose egit in conspectu eius, ut inueniatur iniquitas eius ad odiū. Pondus, inquit, & pondus abominatio est apud deum. Quid enim? Tu te depreciaris in secreto apud teipsum ueritatis trutina ponderatus, & foris alterius precij mentiens maiori te pondere uēdis nobis quàm ab ipa accepisti? Time deū, & noli hanc rem pessimam facere: ut quem humiliat ueritas, extolat uolūtas: hoc enim est resistere ueritati, hoc pugnare cōtra deum. Magis autem acquiesce deo, & sit uolūtas subdita ueritati, nec tātum subdita, sed & deuota. Nónne deo, inquit, subiecta erit anima mea? Et parū est esse subiectum deo, nisi sis & omni humanæ creaturæ propter deū, siue abbati tanquam præcellēti, siue prioribus tanquā ab eo cōstitutis. Ego plus dico, subdere paribus, subdere & minoribus. Sic em decet nos, inquit, omnē implere iustitiam. Vade & tu ad minorem si uis in iustitia esse pfectus, defer inferiori, iuniori te inclinato. Hoc em faciens trahes & ipse ad te sponsæ sermonē quem dixit: quia nardus mea dedit odorē suū. D Odor deuotio est, odor bōa opinio quæ ad oēs puenit, ut christi sis bonus odor in omni loco, spectabilis omnibus, amabilis oībus. Nō potest hoc ille humilis quē ueritas ad humilitatē cogit, quoniā sibi habet illā, & exire nō patitur ut sparsa foris redoleat. Magis aūt nō habet odorem, qa nō habet deuotionē, utpote q nō sponte nec libenter se humiliat. Sponsæ uerō humilitas tanquā nardus spargit odorem suum, amore calens, deuotiōe uigens, opinione redolens. Sponsæ humilitas uoluntaria est, perpetua est, fructifera est. Odor eius nec reprehensione exterminatur nec laude. Audierat. Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis, & collum tuum sicut monilia. Acceperat & repromissionē ornatus aurei, & nihilominus tamen cum humilitate respondet, & quanto maiorem se audit, tanto humiliat se in omnibus. Non gloriatur in meritis, nec inter laudes suas humilitatis obliuiscitur, quā & humiliter confitetur sub nardi nomine. Ac si uoce uirginis Mariæ dicat. Nullius mihi meriti cōscia sum ad tantam dignationē, nisi q respexit deus humilitatem ancillæ suæ. B Nam quid est aliud, nardus mea dedit odorem suum, quàm placuit mea humilitas? Non mea inquit, sapientia, nō mea nobilitas, non mea pulchritudo, quæ nulla erant mihi, sed quæ sola inerat humilitas dedit odorem suum, id est solitum. Solito placet deo humilitas. Solito planè atq; ex cōsueto excelsus dominus humilia respicit: & ideò cum esset rex in accubitu, id est in excelso habitaculo suo, illud quoq; humilitatis odor ascendit. In altis habitat, inquit, & humilia respicit in cælo & in terra. Ergo cū esset rex in accubitu suo, nardus sponsæ dedit odorē suū. Accubitus regis, sinus est patris: qa semper in patre filius. Nec dubites regem hunc esse clementē, cuí perennis accubitus est paternæ benignitatis diuersoriū. Merito clamor humiliū ascēdit ad eum, cuí fons pietatis est mansio, cuí familiaris suauitas, cuí substātialis uel potius consubstantialis bonitas est: cuí ideò totum qd est, de patre est, ut nil prorsus in regia maiestate nisi paternū, humiliū trepidatio suspicetur. Denique propter miseriā inopū & gemitū pauperum nūc exurgam dicit dominus. Horū igitur cōscia sponsa (utpote domestica atq; charissima) non se putat arcēdam sponsi gratia penuria meritorū, sola de humilitate præsumēs. Regem denique nōiat, nam sponsum interim territa increpatione non audet, & in alto habitare fatet, nec sic tamen diffidit humilitas. C Primitiuæ ecclesiæ potes hunc cōgruentissime aptare sermonē, si recordaris dies illos quibus assumpto domino ubi erat prius, & sedente in dextera patris illo suo antiquo nobili atq; glorioso accubitu, discipuli erant congregati in loco uno: perseuerātes una nimiter in oratione cū mulieribus & maria matre Iesu & fratrib⁹ eius. Nónne tibi uidetur reuera tūc tēporis nardum paruulæ & trepidātis spōsæ dare odorem suum? De Actu.2.
nicq; cū factus est repēte de cælo sonus tanquā aduenientis spiritus uehemētis, & repleuit totā domū ubi erant sedētes, an nō merito paupercula tunc dicere potuit? Cū esset Cañ.1.
rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Patuit pro certo oībus in loco manentibus quàm grat⁹ humilitatis & quàm beneplacitus odor ascenderat, cuí mox tā copiosa & gloriosa remuneratione respōsum est. Cæterū illa nō ingrata bñficij fuit. Audí em quomodo mox repleta deuotione parat se ad oīa mala perferenda pro nomine ei⁹. Nā sequit: Eaciculus myrrhæ dilectus me⁹ mihi Ibidem.
inter ubera mea cōmorabit. Infirmitas mea (quā nostis) non sinit ulterius progredí. Hoc solum dico: quia tribulationum amaritudines sub myrrhæ nomine dicit se subire paratā amore dilecti. Reliquū capitulí aliàs ꝓsequemur, si tamē exorat⁹ à uobis spūssctūs affuerit, q̄ nos intelligere faciat uerba spōsæ q̄ ipse inspirādo formauit, sicut nouit illi⁹ cui⁹ ipe spūs est laudib⁹ cōuenire, sponsi ecclesiæ Iesu xp̄i dñi nr̄i, q est sup oīa de⁹ bñdict⁹ in secula. Amē.

Qualiter confederatio passionis & laborū xp̄i facit sponsam, id est aīam pergere illæsam inter prospera & aduersa huius mundi. Sermo. XLIII. A

Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera Cañ.1.
mea cōmorabitur. Ante rex, modo dilectus. An te in accubitu regio, modo inter spōsæ ubera. Magna humilitatis uirtus, cuí etiā deitatis maiestas tam facile se inclinat. Cito reuerentiæ nomen in uocabulum amicitiæ mutatum est: & q̄ lōge erat, in breui factus est prope. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Myrrha amara res, dura & aspera tribulationum significat. Ea sibi dilecti causa imminere prospicies, gratulabunda id loquitur, cōfidens se oīa uiriliter subitura. Ibāt, inqt, gau- Actu.5.
dentes discipuli à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Propterea denique non fascem, sed fasciculum dilectū dicit q̄ leue præ amore ipsi⁹ ducat quicquid laboris imminet & doloris. Bene fasciculus: quia paruulus natus est nobis. Bene fasciculus: quia non sunt condignæ passiones huius tempo- Rom.8.
ris ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis, Id em, inqt, qd in præsenti est momētaneū & leue tribulationis nostræ, supra modū in sublimitate æternum pondus gloriæ operat in nobis. Erit ergo quandoq; nobis ingens cumulus gloriæ, quí modo est fasciculus myrrhæ. An non fasciculus cuius iugum suaue est & onus leue? Non qa leue in se (nec em̄ leuis passionis asperitas, mortis amaritudo) sed leuis tamē amāti. Et ideo nō ait tātū fasciculus myrrhæ dilectus meus sed mihi inquit, quæ diligo fasciculus est. Vnde & dilectum nominat, mōstrans dilectionis uim Cantí.1.
omnium amaritudinū supare molestiam, & quia fortis est ut mors dilectio. Et ut scias non in se illam, sed in dño gloriari, neq; de ꝓpria uirtute sed de dñi adiutorio præsumere fortitudinē, dicit illū inter ubera sua cōmoraturū, cuí secura decātet. Etiā si ambulauero in medio umbræ mor- ꝑs.22.
tis, non timebo mala qm̄ tu mecū es. C Memíní me in uno superiorū sermonū duo sponsæ ubera cōgratulationem diffinisse atq; compassionē, iuxta Pauli doctrinam dicētis: gaudere cū gaudētib⁹, flere cū flentib⁹. Quia uerò Rom.12.
inter aduersa & ꝓspera uersans, nouit utrobiq; pericula non deesse, mediū huiuscemodi uberū suorū uult habere dilectū cuius aduersus utraq; cōtinua ꝓtectione munitā nec læta extollāt, nec tristia deiciāt. Tu quoq; si sapis, imitaberis spōsæ prudētiā: atq; hūc myrrhæ tam charū fasciculum de principali tui pectoris nec ad horā patieris auelli amara illa oīa q̄ ꝓ te ptulit, semp in memoria retinēs, ut assídua meditatione reuoluēs, quo possis dícere & tu. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. ¶Et ego fratres ab incunte mea conuersiōe ꝓ aceruo meritorū quæ mihi desse sciebam, hunc mihi fasci

culũ colligare,& inter ubera mea collocare curauí,collectum ex oĩb⁹ anxietatib⁹ & amaritudinib⁹ dñi mei. Primum uidelicet infantiliũ illarũ neceſſitatũ Deíde laborũ quos ptulit in p̃dicãdo,fatigationũ in diſcurrendo, uigiliarũ in orãdo,tẽtationũ in ieiunãdo, lachrymarũ in cõpatiendo,inſidiarũ in colloquẽdo:poſtremo ꝑiculorũ in falſis fratrib⁹,cõuitiorũ, ſputorũ, colaphorũ, ſubſannationum,exprobrationum,clauorum, horumq; ſimilium, quæ in ſalutẽ noſtri generis ſylua euãgelica copioſiſſime noſcitur protuliſſe. Vbi ſanè inter tot odoriferæ myrrhæ huius ramuſculos miníme p̃termittendã putauí etiã illam myrrhã qua in cruce potatus eſt,ſed neq; illã qua unctus eſt in ſepultura. Quarũ ĩ prima applicuit ſibí meorũ amaritudínẽ pc̃torũ. In ſcĕa futurã incorreptionẽ meí corporis dedicauit. Memoriã abũdãtiæ ſuauitatis horũ eructabo quoad uixero, I næternũ non obliuiſcar miſerationes iſtas:quia in ipſis uiuificatus ſum. Has olim ſc̃us Dauid cõ lachrymis requirebat: Veniant mihí,inquiens, miſerationes tuæ & uiuã. Has & alius qdã ſanctorũ cũ gemitu memorabat dicẽs: Miſericordiæ dñi multæ: quàm multi reges & ꝓphetæ uoluerũt uidere,& nõ uiderunt: & audire,& nõ audierũt. Ipſi laborauerũt,& ego ĩ labores eorũ ĩtroiui. Ego meſſui myrrhã quã illi plãtauerũt. Mihí hic ſalutaris faſciculus ſeruat⁹ eſt. Nemo tollet eũ à me inter ubera mea cõmorabitur. A Hæc meditari dixí ſapientiã,in his iuſtitiæ mihí pfectionẽ cõſtituí,in his plenitudinẽ ſcĩẽtiæ:in his diuitias ſalutis:in his copias meritorũ. Ex his mihí interdum potus ſalutaris amaritudínis,ex his rurſum ſuauis unctio conſolationis. Hæc me erigunt in aduerſis,in ꝓſperis reprimunt,& inter læta triſtiaq; uitæ præſentis uia regia incedẽti tutũ præbẽt utrobiq; ducatum,hinc in de mala imminẽtia ꝓpulſando. Hæc mihí cõciliant mũdi iudicẽ,dũ tremendum poteſtatibus mitẽ humilemq; figurãt,dũ non ſolũ placabilẽ ſed & imitabilẽ re p̃ſentãt eũ q inacceſſibilis eſt prĩcipatib⁹, terribilis apud reges terræ. Propterea hæc mihí in ore frequenter, ſicut uos ſcitis:hæc in corde ſemp, ſicut deuſcit:hæc ſtilo meo admodum familiari,ſicut apparet:hæc mea ſublimior interim:philoſophia,ſcire Ieſum,& hũc cruxifixũ. Nõ regro ſicut ſponſa ubi cubet in meridie, quem lætus amplector mea inter ubera cõmorãtẽ. Nõ requiro ubi paſcat in meridie, quẽ intueor ſaluatorẽ ĩ cruce. Illud ſublimi⁹, iſtud ſuaui⁹ uel parati⁹. Panis illd, hoc lac. Hoc uiſcera reficit paruulorũ,hoc replet ubera matrum:& ideo inter ubera mea cõmorabit. Hũc & uos dilectiſſimi tã dilectũ faſciculũ colligite uobis,hũc medullis inſerite cordis,hoc munite aditum pectoris,ut & uobis inter ubera cõmoret. Habete illũ ſemper nõ retro in humeris,ſed ante præ oculis, ne portãtes & non odorãtes,& onus premat, & odor nõ erigat. Memẽtote qa accepit eũ. Symeõ in ulnis ſuis. Maria geſtauit in utero:fouit in gremio,ſpõſa ſibí inter ubera collocauit. Et ne qd p̃termittã,factũ eſt uerbũ in manu zachariæ ꝓphetæ,necnõ & quorũdã aliorũ. Arbitror & Ioſeph uirũ mariæ ſuper genua frequẽter illí arriſiſſe. Hi oẽs añ ſe eũ habuerũt,& null⁹ retro. Exẽplo ergo ſint uobis,ut & uos ſimiliter faciatis. Si eũ ante oculos habueritis quẽ portatis,pro certo uidentes anguſtias dñi,leuius ueſtras portabitis,ipſo auxiliante eccleſiæ ſponſo,qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula Amen.

Ps.110.

Ps.118.

Ibidem.

Cañ.1.

Ibidem.

Luc.2.

Ioan.1.

Quòd uir eccliaſticus debet eſſe pi⁹ in corrigendo mãſuetos,& ecõuerſo dur⁹ & auſterus cõtra aſperos & abſtinatos qñ ipſi delinquũt. Ser. XLIIII C

Cantí.1.

BOtrus cypri dilect⁹ me⁹ mihí in uineis Engaddí. Si dilectus in myrrha,multo magis in botri ſuauitate. Ergo dñs me⁹ Ieſus myrrha mihí in morte,botr⁹ in reſurrectiõe,ſeipſum mihí ſalu

2.Cor.5. berrimũ tẽperauit in potũ,ĩ lachrymis,ĩ mẽſura. Mortu⁹ eſt ꝓpter pc̃tã nr̃a,& reſurrexit ꝓpter iuſtificationẽ nr̃am ut peccatis mortui iuſtitiæ uiuam⁹. Itaq; tu,ſi pc̃tã luxiſti bibiſti amaritudinẽ, Si aũt iã reſpiraſti ĩ ſpẽ uitæ uita ſanctiori,mutata eſt tibí myrrhæ amaritudo in uinũ qd̃ læti

Ps.103. ficat cor hoĩs. Et fortaſſis hoc illud ſignificauerit qd̃ ſaluatorí oblatũ eſt in cruce uinũ myrrhatũ,& ideò noluit bibere:quoniã iſtd̃ ſitiebat. Tu ergo poſt myrrhæ (ut dixí) amaritudines,uinũ iocũditatis experiẽs,haud temere & ipſe dicere poteris. Botr⁹ cypri dilectus meus mihí in uineis Engaddi. Engaddi duplicẽ habet interpretationẽ,& uni ambæ intellectui ſeruiũt. Dicit̃ nãq; fons hœdi,& baptiſma gẽtiũ,lachrymasq; peccãtiũ apte' deſignat. Dicit̃ & oculus tẽtationis,q & lachrymas æque fundat:& tẽtationes q̃ miníme unquã deſunt uitæ hoĩs ſup terram ꝓſpiciat. Sed & populus gẽtiũ q ambulat in tenebris,nunquã per ſe laqueos tẽtationũ agnoſcere,ac p̃ hoc nec euadere potuit,donec per gratiã illi⁹ qui illuminat cæcos,recepit oculos fidei,donec uenit ad eccleſiã q̃ habet oculũ tentationis,donec ſe tradidit uiris ſpũalibus inſtruendũ,q illuminati ſpũ ſapiæ,ſuo & experimento docti poſſunt ueraciter dicere,quia nõ ignoramus aſtutias diaboli,& cogitatiões eius Ferunt in Engaddi arbuſculas balſami creſcere,q̃ in modũ uinearũ ab indigenis excolunt̃,& inde forſitan uineas appellauit. Alioquin qd faceret botrus cypri ĩ uineis Engaddi? Quis unquã botros de uineis ĩ uineas trãſportauit? Solet ſiquidẽ uinũ ubi deeſt aliunde euehi, nõ ubi adeſt. A Ergo uineas engaddi dicit plebes eccleſiæ,q̃ habet balſami liquorẽ,ſpiritũ mãſuetudinis,in quo paruulorũ adhuc in Chriſto teneritudinẽ blãde fouet,& dolores pœnitentiũ cõſolat̃. Sed etſi quis frater in aliquo delicto p̃occupatus fuerit,uir eccleſiaſtic⁹ q hunc ſpũ iã accepit,curabit huiuſmodi mox inſtruere in eodẽ ſpũ lenitatis,conſiderans ſeipſum,ne & ipſe tenet̃. In hoc typo quotquot baptizãdi ſunt,etiã corporaliter,eccleſia oleo materiali ungere conſueuit. Quia uerò uulnera illius qui incidit in latrones,& iumento corpis pñ ſamaritani eccleſiæ eſt deportat⁹ in ſtabulũ,nõ in ſolo oleo,ſed in uino ſimul & oleo ſanitatẽ recipiũt,neceſſariũ habet ſpiritualis medic⁹ etiã uinũ feruidi zeli cũ oleo mãſuetudinis,cui ſanè cõuenit non modo cõſolari puſillanimes,ſed & corripere inquietos. Si eũ uiderit illũ q uulneratus eſt.i.q peccauit,blãdis aut lenibus hortamentis quæ in eũ præroganta ſunt,miníme emẽdatũ,magis aũt fortè etiã abutentem ſua mãſuetudíne & patiẽtia negligentiorẽ fieri,& in pc̃tõ ſuo etiã ſecuri⁹ obdormire:fruſtrato tã ſuauiſũ oleo monitorũ,oportebit ſanè mordacioríb⁹ uti medicamẽtis,& uinũ cõpunctionis infundere,duris uidelicet cũ eo increpationib⁹ atq; inuectionib⁹ agere,& ſi cauſa requirit,& duritia tãta eſt,etiã cẽſuræ eccleſiaſticæ baculo ꝓcellere cõtẽptorẽ. Sed unde illí hoc uinũ? Nec eũ in uineis engaddi uinũ inueniri̇t̃,ſed oleũ. Quærat ergo in cypro,nã illa inſula ferax eſt uini,& uini optimi,tollẽsq; ĩde ſibí ingẽtẽ botrũ,quẽ olim exploratores de iſrael in uecte ferebant,chorũ ꝓphetícũ p̃cedẽtẽ,& ſubſequẽtẽ apoſtolicũ,mediũ autem ieſum pulchro ſchemate figurãtes. Hunc ergo botrũ accipiẽs ſibí dicat. Botr⁹ cypri dilect⁹ me⁹ mihí. C Vidim⁹ botrum,uideam⁹ qualiter zeli uinũ exprimat̃ ex eo. Etẽ ſi peccãti hoĩ hõ pc̃tõr miníme indignat̃,ſed magis quaſi quẽdã ei ſuauiſſimi balſami rorẽ ſudãs,piũ exhibet cõpaſſionis affectũ,hoc ſcimus unde uenit & iã audiſtis, ſed nõ aduertiſtis forſitan. Dictũ nãq; eſt q ex conſideratione ſuĩ ipſi⁹ cuiq; ueniat mãſuetũ eſſe ad oẽs,dũ hõ cõſilio ſapiẽtiſſimi Pauli,ut pie cõdeſcẽdere ſciat p̃occupatis in pc̃tõ cõſiderat ſeipſum,ne & ipſe tẽtet̃. An nõ hinc denicq; amor ꝓximi radicẽ trahit,de quo in lege mandatur. Diliges ꝓximũ tuũ ſicut teipſum? Ex intimis ſanè humanis affectibus primordia ducit ſui ortus fraterna dilectio, & de inſita hoĩ ad ſeipſum,naturali quadam dulcedine tã quã de humore terreno ſumit ꝓculdubio uegetationem & uim,p quã ſpirãte quidẽ gr̃a deſup fruct⁹ parturit pietatis:ut qd̃ ſibí aĩa naturaliter appetit,naturæ conſorti, id eſt alteri hoĩ iure q̃dã humanitatis ubi poterit & oportuerit non exiſtimet denegandũ,ſed ſponte ac libens impartiat̃. Ineſt ergo naturæ ſi pc̃tõ nõ obſoleſcat,iſtiuſmõi gratæ & egregiæ quaſi ſuauitatis liquor:ut molliorẽ magis ad cõpa-

Esaiæ.9.

Luc.10.

Cantí.1.

Luc.10.

gis ad cõpatiendũ peccãtibus, quàm ad indignãdũ aſperiorẽ ſeſe ſentiat & exhibeat. D Verũ quia iuxta ſapiẽtis ſentẽtiam muſcæ morituræ exterminãt hoc ſuauitatis unguẽtũ, & miníme habet in ſe natura unde id reparet ſi bi ſemel amiſſum, ſentit dolẽda mutatiõe corruere ĩ illud qđ ueraciter ait ſcriptura: Proni ſunt ſenſus hoĩs ad cogi
Geñ. 8. tationes in malum ab adoleſcẽtia. Non bona adoleſcẽtia ĩ qua filiꝰ iunior portionẽ ſibi paternæ ſubſtantiæ poſtulat ſequeſtrari, & bonum incipit uelle diuidere qđ in cõe dulcius poſſidẽt, & habere ſolꝰ qđ participatiõe non mi
Lucæ. 15 nuitur, partitione amittitur, Deniq; omnia, inquit, bona ſua diſſipauit, uiuẽdo luxurioſe cũ meretricibus. Quænã hæ meretrices? Vide ne ipſæ ſint q̃ extrminãt ſuauitatis unguentum, carnales uidelicet cõcupiſcentiæ, de quibus ſaluberrime ſcriptura te ãmonens, poſt concupiſcentias, inquit, tuas nõ eas. Et meríto morituras deſcribit ſapiẽs:
1. Ioã. 2. qm̃ & mũdus trãſit, & concupiſcẽtia eius. His ergo dũ ſatisfacere ſingulariter uolumꝰ, boni nos ſocialis atq; communis ſingulari ſuauitate priuamus. Hæ prorſus muſcæ ſordidæ & pungentes, q̃ in nobis decorẽ naturæ fœdant, mẽtem curis & ſolícitudiníbꝰ lacerant, ſocialis gratiæ ſuauitatem exterminãt. Hinc hõ iunior filiꝰ appellatur, q̃ natura quodam inſenſatæ lubrico adoleſcentiæ deprauata, omnem uíríle maturitatis ac ſapientiæ ſuccũ amiſerit, & uerſus in aſperũ arẽte animo p̃ter ſe uniuerſos deſpiciat, factus ſine affectione. Igítur ab ineunte adoleſcentia iſta peſſima atq; miſerríma, proni ſunt ſenſus hominis & cogitationes in malũ, & natura ad indignandum quàm ad cõpatiendum paratior. Inde homo tanquã oĩno exutus hominem, in quo uult ſibi cũ opus habet ab hoĩbus ſubueníri, non uult ipſe hominibus opꝰ habẽtibus ſubuenire. Magís aũt iudicat, ſpernit, irrídet homo hoĩes delinquẽtes pc̃tor, nõ cõſiderãs ſcipſum ne & ipſe tẽtet. A quo malo miníme p ſe (ut díxi) natura reſurget, neq; recuperabit oleũ ingenitæ manſuetudínis, qđ ſemel eſt exterminatũ in ea. Verũtamẽ qđ nõ põt natura, põt gr̃a. Quem ergo hominũ unctio ſpũs miſerata, pfundere denuo ſua benígnitate dignabit, is continuo reuertet in hominem, inſuper & aliquid melius à gr̃a quàm à natura recipiet. In fide & lenitate ſanctũ faciet illũ, & dabit illi nõ oleũ ſed balſamũ in uíneis Engaddi. B Nec em̃ dubiũ ex fonte hœdi profluere chariſmata meliora: cuius utiq; unctio hœdos uertit ĩ agnos, & de ſiníſtra trãſfert ĩ dexterã pectõres
Rom. 5. abũdãtiꝰ qđẽ añ p̃fuſos unctiõe miſericordíæ, ut ubi abũ dauerũt delicta: ſupabũdet & gr̃a. An non uerè uidet tibi rediſſe quodãmodo is hõ in hoĩem, q animí ſecularis ferítate depoſita, & recuperata etiã cũ fœnore gratiæ hũanæ unctiõe manſuetudínis, quã in ipſo muſcæ carnalium cupiditatum penítus exterminarant, de ſuo quẽ geſtat hoĩe (imo qui ipſe eſt) & materiã ſumit & formã miſerendi hominibus aliꝭ: ita ut tanquã feralẽ quẽdã rectũ exhorreat nõ ſolũ cuíquã facere hoĩm, qđ pati ipſe nolit, ſed etiã nõ facere oĩa oĩbꝰ quæcũq; ſibi fieri uelit. C En unde oleũ. Vínum unde? Profectò ex botro cypri. Etem̃ ſi amas dm̃m Ieſum toto corde, tota aĩa, tota uírtute tua, nunquíd ſi uideris eius íniurías cõtẽptumq; ferre ullatenus æquo animo petieris? Miníme, ſed mox arreptus ſpũ iudícij & ſpũ ardoris, & tãquã potẽs crapulatus à uíno, repletus zelo Phinees, díces cũ dauid. Tabeſcere me fecit zelus meꝰ, qa
Eſaiæ. 4 oblíti ſunt uerba tua ínimíci mei. Et cũ dño. Zelus domꝰ
ps. 18. tuæ comedit me. Vínum eſt ergo feruidíſſimus Zelus iſte exp̃ſſum de botro cypri, & calix ínebrians xp̃i amor. De-
Cañ. 1. niq; deꝰ nr̃ ígnis cõſumẽs eſt. & p pheta ígnẽ dícebat de excelſo miſſum in oſſibus ſuis, eò q diuíno amore flagraret. Habens itaq; ex fraterno oleũ mãſuetudínis, & ex díuíno amore uínũ æmulationis, ſecurus accede ad ſananda uulnera illíus qui incidit in latrones, p̃ſſimi ſamaritani optímus ímitator: ſecure quoq; dícito & tu cum ſponſa: Botrꝰ cypri dilectꝰ meꝰ mihi in uíneis engaddi, hoc eſt zelus iuſtitiæ amor dilecti mei mihi in in affectibus pietatis. Et de hoc ſatis. Nam & infirmitas mea pauſandum indícit, ſicut & ſæpe facit, ita ut plerũq; cogar imperfectas (ut ipſi ſcitis) relinquere diſputationes, reſiduaq; capitulorũ in diem alterũ reſeruare. Sed qđ? Ego in flagella paratus ps. 37. ſum, ſciens me adhuc longe recípere imparía meritis. Vapulem ſanè uapulem ut male operans, ſi fortè uerbera in merita reputentur fortaſſis míſerebit? flagellato, qui bonum in me nõ ínuenit quod remuneret ſponſus eccl'iæ Ieſus xp̃s dñs noſter, q eſt ſup oĩa deꝰ bñdíctꝰ in ſcl'a. Amẽ.

De duplici pulchritudíne aĩæ, & qualiter anima loquítur ad dei uerbũ, & uerbũ ad aníma, & quæ ſint línguæ. Sermo. XLV. A

ECce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra: oculi tui columbarũ. Pulchræ optimæ ex amore ſpõſæ p̃ſumptío: ex amore indignatío ſpõſi. Hoc rei exitꝰ probat. Etem̃ p̃ſumptionẽ correptío, correptionẽ emẽdatio, emẽdationẽ re remuneratio ſecuta eſt. Adeſt dilectus, amouet magiſter, rex diſparet, dignitas exuit, reuerẽtia ponit. Cedit qppe faſtꝰ ubi ínualeſcit affectus. Et ſicut quõdã quaſi amicꝰ ad amicũ Moyſes loq̃bat, & dñs rñdebat: ita & nũc inter uerbũ & aĩam acſi inter duos uícinos famíliaris admodũ celebratur cõfabulatio. Nec mírũ. Ex uno amoris fonte utriq; inf luit díligere inuicẽ, confoueri paríter. Ergo dulciora melle uolãt hincinde uerba: mutui in ſe totius ſuauitatis ferunt aſpectꝰ, ſancti índices amoris. Deniq; is íllã amícam nuncupat, pulchrã pronunciat, pulchrã iterat, eadẽ ab illa uiciſſim recípiens. Nec ociоſa íteratio, quæ amoris confirmatioeſt, & fortaſſis aliqd ínnuit requirendũ. Quæramus geminã aĩæ pulchritudínẽ: hoc em̃ míhi uidet ínnuere. Decor aĩæ humílitas eſt. Nõ à meipſo hoc, cũ propheta prior díxerit, Aſpges me hyſſopo ps. 50. & mũdabor: humíli herba & pectoris purgatíua, hũílitatẽ ſignificãs. Hac ſe poſt grauem lapſum rex & ppheta lauarí cõfidit, & ſic níueũ quẽdã ínnocẽtiæ recuperare candorẽ. Verũ in eo q grauiter peccauit etſi amãda, nõ tm̃ ad miranda humílitas. At ſi quis ínnocentiã retínet, & níhílominus hũílitatẽ iungit: nónne is tibi uidet geminũ aĩæ poſſidere decorẽ? B Sc̃ta maria ſc̃timoniã non amiſit, & hũílitate nõ caruit. Et ídeo concupiuit rex decorẽ eius, qa humílitatẽ ínnocẽtiæ ſociauit. Deniq; reſpexit, inqt, ps. 44. humílitatẽ ancíllæ ſuæ. Ergo beatí q cuſtodiũt ueſtímẽta Lucæ. 1. ſua mũda uidelicet ſimplicitatis & ínnocẽtiæ, ſi tm̃ & decorẽ índuere hũílitatis adſciãt. Profectò audíet quæ huíuſmodi ínuenit: Ecce tu pulchra es amíca mea, ecce tu pulchra. Vtinã uel ſemel dícas aĩæ meæ dñe Ieſu: ecce tu pulchra es. Vtinã míhi hũílitatẽ cuſtodías. Nã primã ueſtem ego male ſeruaui. Seruꝰ tuꝰ ſum ego. Nec em̃ audio, pfitẽ ps. 118. rí amícũ, q teſtimoníũ decoris mei cũ repetitiõe non audio. Sufficit míhi ſi ſemel audiã. Sed qd ſi & hoc in quæſtiõe ſit? Scío quid faciã, uenerabor amícã ſeruus, cumulatũ in ea decorẽ deformis homunculus admírabor, gaudebo ad uocẽ ſpõſi tantã níhílominus pulchritudínẽ admirãtis. Quis ſcit ſi ſaltẽ ex hoc ínuẽturus ſim gratiã in oculis amícæ, ut gr̃a ípſius & ípe ínueníar ínter amícos? Deniq; amícus ſpõſi ſtat, & gaudío gaudet, pteruocẽ ſpõſi. En uox eiꝰ ĩ auríbꝰ dílectæ, audíamꝰ & gaudeamꝰ. Aſſunt ſibí, loquunt paríter, ſtemꝰ ſimul, nulla noshuic ſubducat colloquío ſeculi cura, nulla íllecebra copís. Ecce, ínquit, Cañ. 1. tu pulchra es amíca mea, ecce tu pulchra. Ecce admírãtis uox eſt, relíquũ laudís. D Meríto admíranda, cui ſanctítas amíſſa humílitatẽ nõ attulit, ſed ſeruata admíſit. Meríto pulchra repetitur, cui neutra defuit pulchrítudo: Rara Iuue. 7. auís in terrís, aut ſanctítatem non perdere, aut humílitatem ſanctímonia non excludí: & ídeò beata que utranq; retínuit. Deniq; probatum eſt, níhíl ſibí conſcía eſt: & correptionem non abnuit. Nos & cum magna delínquímus, uíx ferímꝰ reꝑhendí? hæc autẽ æquo animo audít cõtra ſe amaritudínes, níhíl peccans. Nam ſi deſiderat uídere claritatem ſponſi, quíd malí eſt? Magís & laudís eſt, & tamen ínterpata pœnitẽtiam agit, & díxit: Faſciſculꝰ myr- Cant. 1.

rhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. Hoc est. Sufficit mihi, nolo iã scire, nisi Iesum, & hunc crucifixũ. Magna humilitas. Actu innocens suscipit pœnitẽtis affectum: & quæ non habet unde pœniteat, habet tamẽ ut pœniteat. Cur ergo, iquis, increpata est, si nihil mali fecit? Sed enim audi nũc dispensationem & prudentiã sponsi. Sicut Abraæ olim obedientia sanè tantata est, ita
Geñ. 22. & nunc humilitas spõsæ. Et quomodo ille impleta obedientia tunc audiuit: nunc cognoui q timeas deum, sic &
Ibidem. huic modo quasi sub alijs uerbis dicit, nunc cognoui q humilis sis. Hoc enim est qd ait. Ecce tu pulchra es. Et iõ
Canti. 1. preconium iterat, ut gloriæ sanctitatis additũ signet hũilitatis decorem: ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Nũc cognoui q pulchra sis, nõ solũ ex meo amore, sed etiam ex tua hũilitate. Non dico nũc pulchram inter mulieres, nec pulchrã in genis nec in collo, sicut ante dicebat, sed pulchram simpliciter fateor, nõ utiq; pulchrã ex
Ibidem. comparatione, nõ cum distinctiõe, nõ ex parte. A Et addit: Oculi tui columbarũ. Aperte adhuc cõmendatur humilitas. Ad hoc siquidem respicit q illa reprehensa de alta inquisitione sua, continuo non cunctata est ad simpli-
Canti. 1. ciora descendere, ita ut diceret. Fasciculꝰ myrrhæ dilectꝰ meus mihi. Multum profectò distat inter uultũ gloriæ & fasciculũ myrrhæ: & ideò magnũ hũilitatis insigne, inde
Ibidem. huc acquiescere reuocari. Ergo oculi tui columbarum. Iã inquit, non ambulas in magnis, neq; in mirabilibꝰ super
Ps. 130. te, sed instar simplicissimæ uolucris cõtẽta es simpliciori-bus, nidificans in foraminibus petræ, meis uulneribꝰ immorans, & libenter ea quæ sunt de me dũtaxat incarnato & passo oculo intuens columbino. Aut certè quia in specie auis huius spũscti apparuit, spiritualis magis quàm simplex in ea intuitus columbæ noie cõmendat. Et si hoc placeat, oportet referas capitulũ præsens ad id qd paulo ante sodales murenulas ei facere aureas, pmiserũt, nõ intẽdentes (ut tũc docui) ornare aureas corporis, sed informare auditũ cordis. Potuit itaq; fieri ut fide quæ est ex auditu, corde amplioꝰ mũdato ad uidẽdũ qd ante nõ poterat, instructior redderet. Et quoniam de acceptis murenulis in uisu accutiori ad intelligẽtiã spũalem uisa est profecisse placuit spõso, cui semp (quod in se est) placet magis uideri in spũ, & annumerans id quoq; eius laudibꝰ, ait. Oculi
Canti. 1. tui columbarum. Iam me, inquit, intuere in spũ, qa spiritꝰ ante faciem tuã xps dũs. Et habes unde id possis, qa oculi tui colũbarũ. Ante nõ habebas, & ideò reprimenda fuisti: sed nũc copiã habeto uidendi, quia oculi tui columbarũ, id est spũales. Non sane copiam quam petebas, nec eñ uel modo adhuc ad illã potes, sed q tñ interim sufficere possit. Sanè ducenda es de claritate in claritatem, & propterea uide ut potes modo, & cum plus poteris, plus uidebis. Non puto fratres, non puto mediocrem hãc neq; communem esse oibꝰ uisionem, etsi sit inferior illa qua uidendus est in futuro. ¶ Deniq; ex his quæ sequuntur aduertite. Sequitur enim: Ecce tu pulcher es dilecte mi, ecce tu pulcher. Vides quàm in excelso stat & in sublime mentis uerticem extulit, quæ uniuersitatis dñm quadam sibi proprietate uendicet in dilectum: Attẽde eñ quomõ nõ simpliciter dilecte sed dilectemi, inquit, ut proprium designaret. Magna uisio, prsus de qua ista in id fiduciæ & auctoritatis excreuit, ut oim dñm dñm nesciat, sed dilectum. Existimo eñ nequaquã hac uice eiꝰ sensibus importatas imagines carnis aut crucis, aut alias quascunq; corporearum similitudines infirmitarũ. In his namq; iuxta pphetam nõ erat ei species neq; decor. Hæc autem eũ intuita nũc pulchrũ decorũq; pnũciat, in uisiõe meliori illum sibi apparuisse significans. Ore eñ ad os (sicut quõdã cũ sancto Moyse) loquit cũ spõsa, & palã non per ænigmata & figuras deũ uidet. Talẽ deniq; ore pnũciat, qualem & mente conspicat, uisione planè sublimi & suaui. Regem i decore suo uidẽrũt oculi eius, non tamẽ ut regẽ, sed ut di-
Esaiæ. 33 lectum. Viderit eum sanè quis super solium excelsum & eleuatum, & alius facie quoq; ad faciem sibi apparuisse tostatus sit, mihi tamen uidetur eminentia in hac parte esse apud sponsam q ibi uisus legitur dominus, hic dilectus. Sic enim habes. Vidi dñm sedentem super solium excelsum & eleuatũ. Et itẽ. Vidi dominũ facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Sed si ego dominus, inquit, ubi est, timor meus? Q; si illis facta est reuelatio cum timore, qa ubi dñs, ibi timor: ego profectò si optio daretur, tanto libentius tantoq; chariꝰ spõsæ amplecterer uisionem, quãto in meliori affectiõe quæ est amor factam aduerto. Nam timor pœnam habet, perfecta autem charitas foras mittit timorẽ. Multũ sanè interest apparere terribilem in consi-
ps. 44. lijs super filios hominũ, & apparere speciosum forma præ filijs hominũ. Ecce tu pulcher es dilecte mihi & decorus. Verba ista planè amorẽ resonant, non timorem. B Sed fortè ascendunt cogitationes in corde tuo, & quæris dubius apud te dicẽs. Qua rõne uerba uerbi facta ad animã referuntur, & rursum aiæ ad uerbũ, ut illa audierit uocem loquẽtis sibi, & perhibentis q pulcher sit, uicissimq; idẽ preconium suo mox reddiderit laudatoriꝰ? Qũo possunt hæc fieri? Nam uerbo loquimur, nõ uerbũ loquit. Itemq; aia nõ habet unde loquat, nisi os corporis sibi uerba formauerit ad loquendum. Bene quæris, sed attẽde spiritum loq, & spiritualiter oportere intelligi q dicunt. Quoties ꝓinde audis uel legis uerbũ atq; aiam pariter colloq, & se inuicẽ intueri, noli tibi imaginari quasi corpeas intercurrere uoces, sicut nec corporeas colloquentium apparere imagines. Audi potius qd tibi sit in huiusmodi cogitandũ. Spũs est uerbũ, spũsq; aia, & habẽt linguas suas, qbus se alterutrũ alloquant, ꝓsentesq; indicent. Et uerbi qdem lingua fauor, dignationis eius, animæ uerò deuotiõis feruor. Elinguis est aia atq; infans quæ hanc non habet, & nõ potest ipsi ullatenus sermocinatio esse cum uerbo. Ergo huiuscemodi linguam suam cũ uerbũ mouet uolẽs ad aiam loq, non potest anima nõ sentire. Viuus est enim sermo dei & efficax, & penetrabilior oi gladio ancipiti, pertingẽs usq; ad diuisionẽ aiæ & spũs. Et rursum, cũ suã animã mouet, uerbum latere multo minus poterit, non solũ quia ubiq; est præsens, sed propter hoc magis q nisi ipso stimulante, deuotionis lingua miníme ad loquendũ mouetur. Verbo igitur dicere animæ, pulchra es, & appellare amicam, infundere est unde & amet, & ꝛ ꝑsumat amari. Ipsi uerò uerbum uicissim nominare dilectum, & fateri pulchrũ, q amat & q amatur: sine fictione & fraude ascribere illi, & mirari dignationẽ, & stupere ad gratiam. Siqdem pulchritudo illius, dilectio eius, & ideò maior qa preueniens. Medullis proinde cordis & intimarum uocibus affectionum tanto amplius atq; ardentius clamitat sibi diligendum, quanto id prius sensit diligens quàm dilectũ. Itaq; locutio uerbi infusio doni, responsio animæ cũ gratiarũ actione admiratio. Et idcirco plus diligit q se sentit in diligendo uictam: & ideo plus mirat q ꝑuentam agnoscit. Vnde nõ contenta est semel dicere pulchrũ, nisi repetat & decorũ, eminentiã decoris illa repetitiõe designãs. Aut certè in utraq; xpi substãtia dignum expressit oi admiratiõe decorem: in altera naturæ, in altera gratiæ. D Quàm pulcher es angelis tuis dñe Iesu i forma dei in die æternitatis tuæ, in splendoribus sanctorum ante luciferũ genitus, splendor & figura substantiæ patris, & quidem perpetuus minímeq; fucatus candor uitæ æternæ. Quàm mihi decorus es dñe mi in ipsa tui huius positione decoris. Et enim ubi te exinaniuisti, ubi naturalibꝰ radijs lumẽ indeficiens exuisti, ibi pietas magis emicuit, ibi charitas plus effulsit, ibi amplius gratia radiauit. Quàm clara mihi oriris stella ex Iacob, quèm lucidus flos de radice iesse egrederis, quàm iocundum lumen in tenebris uisitasti me oriens ex alto. Quàm spectabilis & stupẽdus etiam uirtutibus supnis in cõceptu de spũ, i ortu de uirgine, in uitæ innocẽtia, in doctrinæ fluentis, in coruscationibus miraculorũ, in reuelatiõibꝰ sacramentorũ. Quàm deniq; rutilãs post occasum sol iustitiæ de corde terræ resurgis, quã formosus in stola tua demum rex gloriæ in alta cælorũ te recipis.

Gen. 32. 3. Reg. 22. Nu. 24 Esaiæ. 11.

recipis. Quō nō p his oībus oīa ossa mea dicēt. Dñe qs si milis tui? Hæc ergo similiacꝫ puta in dilecto intuentē ipō sam aduertisse, cum diceret. Ecce tu pulcher es dilecte mi & decorus. Necꝫ hæc sola: sed insuper aliquid proculdubio de naturæ decore superioris qđ nostrū omnino præteruolat intuitum, & effugit experimentū. Ergo iteratio utriusꝫ decorē substantiæ designaui. Audi deinde quō tripudiat ad aspectū affatūcꝫ dilecti, & corā ipso nuptiali carmine quæ amoris sunt gratulabūda decantat. Seqtur enim. Lectulus noster floridus, tigna domorū nostarum cedrina, laquearia nostra cypressina. Sed seruemus recentiori principio sponsæ cantilenā, ut & nos de quiete facti alacriores, liberius exultemus & lætemur in ea ad laudē & gloriā spōsi ipsius Iesu xp̄i domini nostri, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

Cañ.1.

De statu & cōpositione totius eccl'iæ, & quomō per actiuā uitā quæ sub obediētia agitur peruenit ad cōtemplatiuā. Sermo. XLVI.

Can.1.

LEctulus noster floridus, tigna domorū nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina. Epithalamiū canit, cubile & thalamos pulchro sermone describēs. Spōsum inuitat ad requiem. Hoc enim melius quiescere & cum xp̄o esse. Necessariū aūt exire ad lucra ꝓpter saluādos. Verū nūc opportunitate (ut putat) inuēta, ornatū nunciat thalamū, lectulūcꝫ uelut digito monstrās, dilectū (ut dixi) inuitat ad requiē, & cum cūtibus in Emaus cordis ardorē nō sustinens, ad mentis pertrahit hospitiū, secū pernoctare cōpellit, & cū petro loqtur: Dñe bonū est nos hic esse. Iam qd spūaliter ista cōtineant, reqramus. Et in ecclesia quidē lectū i quo quiescitur, claustra existimo esse & monasteria in quibus quiete à curis uiuitur seculi, & solicitudinib⁹ uitæ. Atcꝫ is lectus floridus demōstratur, cū exēplis & institutis patrum tanquā quibusdā bene olentibus respersa floribus fratrū cōuersatio & uita refulget. Porrò domos populares, cōuentus intellige christianorū, quos hi qui in sublimitate positi sunt, xp̄iani utiqꝫ utriusꝫ ordinis prīcipes quasi tigna parietes, iustis impositis legib⁹ fortiter strin

Psal. 16.

gunt, ne sua quisꝫ lege uel uolūtate uiuētes, tāquam parietes inclinati & macerīæ depulsæ dissideāt à semetipsis, & sic oīs structura ædificij corruēs dissipetur. Laquearia uerò quæ à tignis firmiter pendent, & domos insigniter ornant, puto bene institutī cleri māsuetos & disciplinatos mores, riteꝫ administrata officia designare. Quomodo nāꝫ stabūt ordines clericorū, & administratiōes eorū, nō principū tanquā tignorū beneficio & munificētia sustentētur, & ꝓtegātur potētia? Q. aūt tigna cedrina, & cypressina laquearia describūtur, natura absꝫ dubio habet in his specieb⁹ lignorū quod cōgruat præfatis ordinibus. Et cedrus quidē qm̄ imputribile est, necnō & odoriferū, altæꝫ ꝓceritatis lignū, satis indicat quales oporteat assumi uiros in uices tignorū. Ergo ualidos & constantes necesse est esse eos qui super alios ordinātur nec nō & lōganimes in spe, atꝫ ad superna mentis uertícem

2.Co. 2.

attollētes qui etiā bonū fidei suæ & cōuersationis ubiqꝫ odorē spargētes, dicere cum ap'lo possint: Christi eīm bonus odor sumus deo in omni loco. D Cypressus. item boni æque odoris & imputribile similiter lignū, incorruptæ uitæ & fidei ēt quēuis de clero debere ee demōstrat:

Psal. 92.

ut merito decori domus ac laquearium ornatui deputet. Scriptū est enim. Domū tuā decet sanctitudo dñe in longitudine dierū. Vbi sanè & sanctimoniæ decus, & indefitis gratiæ expressa perseuerātia est. Oportet ergo uirū qui ad ornamentū & decorē assumitur domus, bonis ornatū moribus esse. Et quāuis semper ipse sit intus, bonū tñ testimoniū habere & ab his qui foris sunt. Sunt & alia in natura lignorū horū competētia his quæ spūaliter dissēruntur, sed breuitatis causa prætereo. A Notādū uerò pulchrē omnē ecclesiæ statū breui uno uersiculo comprehensum, auctoritatē scilicet prælatorū, cleri decus, populi disciplinā, monachorū quietē. In horū prorsus cū rectè sunt omnia, sancta mater ecclesia consideratione lætatur, & tūc ea quocꝫ offert intuēda dilectio, cum ad eius tāquā omniū auctoris refert oīa bonitatem, nihil sibi ex oībus tribuens. Nam ꝙ ait noster & nostrarū, nō usurpationis est signū, sed dilectionis, ꝙ nimiæ uidelicet fiducia charitatis, nihil eius quem ualde diligit, à se æstimet alienum. Nec enim se spōsi cōtubernio aut quietis eius putat arcē dam cōsortio, quæ semper nō quæ sua, sed quæ illi⁹ sunt quærere consuecuit, & hæc causa cur sibi & sponso simul si Cant. 1.
ue lectulum siue dom⁹ ausa sit ꝓnūciare cōmunes. Dixit enim lectul⁹ noster, & tigna domorū nostrarū, & laquearia nostra: audacter se in possessionem associās cui iunctā nō dubitat in amore. Non ita illa quæ propriæ uolūtati nondum abrenūciauit, sed per se iacet, per se habitat, ma- Luc. 15.
gis aūt non per se sed cū meretricib⁹ luxuriose uiuēdo cō uersatur, cōcupiscētias loquor carnis, cum quib⁹ dissipat bona sua, & portionē substantiæ quam sibi diuidi postulauit. B Cæterum tu qui has spūssancti uoces audis uel legis, putásne aliqua horū quæ dicūtur ualeas applicare tibi, ac de fœlicitate sponsæ, quæ hoc amoris carmine ab ipō spiritu canitur, aliquid recognoscere in timetipso ne dicatur & tibi, quia uocē eius audis, & non scis unde ueniat, aut quo uadat. En fortè appetis & ipse contemplationis quietē, & bene facis, tantū ne obliuiscaris flores qbus lectulū, sponsæ legis aspersum. Ergo cura & tuum similiter circundare bonorū floribus operū, uirtutum exercitio tanquā flore fructū sanctum ocium præuenire. Alioquin delicato satis ocio dormitare uoles, si nō exercitat⁹ quiescere appetas, & Lyæ fœcūditate neglecta, solis cupias Rachelis amplexibus oblectari. Sed & præposterus ordo est ante meritū exigere præmiū, & ante laborē sumere cibū, cum dicat ap'ls. Qui nō laborat non māducet. A mādatis 2.Tes.2.
tuis intellexi, inquit, ut scias nisi obediētiæ māda torū cō- Psal.118.
templationis gustū penitus nō deberi. Non igitur putes de propriæ amore quietis, sanctæ obedientiæ actibus seniorumue traditionibus præiudicīū ullatenus faciendū. Alioquin non dormiet tecū spōsus in lecto uno: illo præsertim quē tibi pro obediētiæ floribus cicutis atꝫ urticis inobediētiæ aspersisti. Propter qđ nō exaudiet oratiōes tuas, uocatuscꝫ nō ueniet. Nec enim dabit inobediēti copiam sui tantus obediētiæ amator: ut mori quàm nō obedire maluerit. Sed necꝫ approbat tuæ contemplationis inane ocium: qui dicit per prophetā. Laborauī sustinens: Hier. 6.
significans tēpus quo exul cælo & patria summæ quietis: operatus est salutē in medio terræ. Magis autē uereor ne te quocꝫ inuoluat formidolosa illa sentētia: ita intonans in perfidiā iudeorum. Neomenias uestras & sabbatū & festiuitates alias nō ferā. Item. Calendas uestras & solennitates uestras odit aia mea: facta sunt mihi molesta. Et lugebit super te propheta: & dicet: Viderūt eam hostes: & de- Treñ. 1.
riserunt sabbata eius. Cur eīm ꝙ dilectus repudiat: non irrideat inimicus? D Miror ualde impudētiā aliquorum qui inter nos sunt: qui cū oēs nos sua singularitate turbauerint: sua impatiētia irritauerint: sua cōtumacia & rebellione cōtempserint, sua inobediētia coinquinauerint, audent nihilominus ad tam fœdū concupiscētie suæ lectulū omni orationū instātia totius puritatis dñm inuitare. At cū extēderitis, ait, manus uestras, auertā oculos meos, & cū multiplicaueritis orationē, nō exaudiā. Quid eīm? Lectulus nō est floridus, magis aūt & putidus est, & tu illuc regē gloriæ trahis? Ad pausandū hoc facis, an an causandum? Centurio uetat illū intrare sub tectū suū ꝓpter suā Mat. 8.
indignitatē, cui⁹ tñ fides i uniuerso redolet israele, & tu ad te compelis intrare tantorū sordēs spurcitia uitiorū? Clamat ap'lorū princeps. Exi à me dñe, quia homo pecca- 1. Pet. 2.
tor sum, & tu dicis: Intra ad me dñe, qm̄ sanctus sum. Oēs 1. Tim. 2.
(inquit) unanimes in oratione estote, fraternitatem diligite. Et uas electionis, leuātes puras manus, ait, sine ira & disceptatione. Vidésne quomodo cōcordēt sibi, & eodē spiritu de pace & tranquilitate animi (quā habere debet ille qui orat) loquat princeps ap'lorum, & doctor gentiū

Perge ergo tu tota die expãdere ad deũ manus tuas, qui fratres tota die molestas, unanimitatẽ impugnas, ab uni-
Apoc.9. tate te separas. Et quid me uis facere inquis? Profectò ut primo quidẽ emũdes cõscietiã ab omni inquinamento iræ & disceptationis, & murmuris, & liuoris, & quicqd oĩno aduersari cognoscit aut paci fratrũ, aut obediẽtiæ seniorum, de cordis habitaculo elimínare festínes. Deínde etiã circũdare tibi flores bonorũ quorũcp actuũ & laudabilíũ studiorũ atcp odoramẽta uirtutũ, id est quæcũcp sunt uera, quæcũcp pudica, quæcũcp iusta, quæcunep sancta, quæcũcp amabília, quæcunep bonæ famæ, si qua uirtus, si qua laus disciplínæ. Hæc cogitare: ín his exercerí curato. Ad ístiusmodi securè uocabis sponsum, qm̃ cũ introduxeris eum, ueraciter dícere poteris & tu, quía lectul⁹ noster floridus, redolẽte nimírũ cõscietía pietatẽ, sed pacẽ, sed mansuetudínẽ, sed iustitiam, sed obediẽtiã, sed hílaritatẽ: sed humílitatẽ. Et de lectulo q̃dẽ sic. D Domũ uerò dei spíritualem seipsum quisep agnoscat, qui tm̃ iam nõ ín carne ambulet, sed ín spíritu. Templũ em̃ dei, ait, sanctũ est, qd̃ estís uos. Curate ergo fratres spũalí huíc ædificio (quod uos estís) ne fertè cũ in superíora ꝓficere cœperit: uacíllet & corruat si lígnis fortíbus nõ fuerít subnixũ & collígatũ, curate, inquã, illí tígna dare ímputribília & ímmobília, timorẽ uidelícet dn̄i, illũ castum qui permanet ín se
Psal.9. culũ seculí, patiẽtiã de qua scríptũ est. Quía patiẽtia paulo perum nõ períbit in finẽ: longanímitatẽ quoep quæ sub quouis structuræ põdere, ínflexíbílis pseuerãs in ínfinita secula uítæ beatæ ꝓtẽdit, saluatore loquente ín euãgelio:
Mat.10. Qui perseuerauerit usep ín finẽ salu⁹ erit. Magis aũt supoĩa charitatẽ quæ nunquã excidit, quia fortis est, ínqt: ut mors dílectio, dura sicut ínfer⁹ æmulatio. Studete deínde hís tígnis substernere & allígare lígna alía æque præciosa & pulchra: cui tm̃ illa ad manũ fuerínt in opus laquearíũ ad decorẽ domus: sermonẽ scílicet sapiẽtiæ: siue scientiæ ꝓphetiã: gratiã curationũ: ínterptationẽ sermonũ: & cætera talía quæ magís noscuntur sanè apta ornatui: quàm necessaría fore saluti. De hís præceptũ nõ habeo: cõsiliũ autẽ do. Quoniã q̃dã ístiusmodi lígna cõstat & laborióse quærí: & difficíle ínuenírí: & periculose elaborarí (nam & rara ea p̃sertím hís tpibus terra nostra ꝓducere reperít:) cõsulo sanè & moneo nõ multopere ísta reqrí. Magís aũt ex lígnís alíjs laquearía prepararí: quæ etsi mín⁹ appareãt splendída: nõ mín⁹ tm̃ ualída esse ꝓbanť: ínsuper & facilí⁹
Rom.19 possídẽtur & tutíus. Vtínã & mihí illorũ suppetat copiã lígnorũ: qb⁹ hort⁹ sponsi ecclesía copiose densať: pax, bonitas, benígnitas, gaudium ín spũsancto, misererí in hílaritate, tríbuere in símplicítate, gaudere cũ gaudentíbus, fiere cũ flentíb⁹. An nõ tu illã domũ (quod ad laquearía spectat) satís abũdecp ornatã cẽseas, quam talíbus lígnís
Psal.25. ínspexeris sufficiẽter cõpositecp tabulatã? Dn̄e dílexi decorẽ domus tuæ, semper da mihí lígna hæc quæso, quib⁹ tibí semper ornatũ exhíbeã thalamũ conscíæ, cõscíæ dico & meæ & alteri⁹. His cõtẽtus ero, erũt & q meo ín hac re cõsílío acquiescere uolẽt, quía & te puto fore cõtentum: cætera sanctís apostolís & uíris apostolícis derelínquo. Sed & uos dilectíssimí tametsi illa lígna non habeatís, níhílomín⁹ tm̃ si hæc habetís cõfidite, níhílomín⁹ cũ omní fiducía accedite ad lapidẽ summũ, angularem, electũ, prætiosum, níhílomín⁹ super fundamẽtũ apl'orũ & ꝓphetarũ & ípsi tanquã lapides uiui superædificamíní domos spírituales, sacerdotiũ sanctũ, offerre spũales hostías acceptabiles deo per Iesum xp̃m spõsum eccl'iæ dn̄m nostrũ, qui est super omnía deus benedictus ín secula. Amen.

De tríplící flore scílicet v̄ginitatís, martyrĩ, & bonæ operatiõís: & de deuotiõe habẽda circa díuínũ officiũ. Sermo. XLVII. B

Cant.1. EGo flos campi & liliũ conuallíũ. Ad hoc respícere puto q̄ sponsa de respersis lectulum floribus commendat. Ne enim sibí flores ascríberet íllos quíbus lectulus decoratus, & uenusta tus thalam⁹ uidebať: ínfert sponsus se esse florem campi, nec de thalamo sanè prodíre flores, sed de campo, & suo munere & suí partícipatione fieri quod renítet, & quod redolet. Ne quis ergo exprobrare illí posset & dícere, qd habes quod non accepístí? Sí autem accepístí, quíd gloríaris quasi nõ acceperis? ípse dílectæ suæ sicut ambítiosus amator, ita ínformator benígnus, pie illí dignanterep demõstrat, cuí nitorem de quo gloríabatur, ac suaueolẽtíam lectulí debeat deputare. Ego flos campí, ínquit, de Ibidem.
me est qd̃ gloríaris. Saluberríme admonemur & ex hoc loco, quía nequaquã gloríarí oportet: & si quis gloríať, ín dn̄o gloríetur. Et ſm líteram ístud. C Nunc iam seruemur, ípso quo loqmur adiuuante, spíritualẽ qui ín ea tegítur íntellectũ. Et primo aduerte nunc míhí trifárium quẽdam floris statum, in campo, in horto, in thalamo, ut post hoc etíam illud facílius compertum fiat, cur se potíssimum campí florem elegerít appellare. Et ín campo quídem & in orto oritur flos, in thalamo autem mínime redolet & lucet in eo: nõ tamen erectus & stans ut ín horto uel campo, sed planè iacens tanquã qui illatus sit non ínnatus. Propterea & necesse est sanè reparare sequentes & semper recẽtiores apponere flores, ꝙ díu odorẽ suũ míníme retíneant nec decorẽ. Q; si (ut ín alío sermone præfatus sum) lectulus respersus floribus cõscíẽtia est bonis rerferta opíbus, uides certè ut símílitudo seruet: nequaquã sufficere semel uel secũdo operarí quod bonũ est, níſi
2.Co.9. inceſſanter reddat noua prioribus, quatenus seminãs in benedictionibus: de benedictionibus & metas. Alioquín iacet & marcet flos boní operís: atcp in breuí omnis ex eo & nítor exterminatur & uígor: si nõ alíjs atcp alíjs superiectís pietatís actíbus continue reparetur. Hoc ín thalamo. In horto autem nõ ita: sed necp in campo símíliter. D Ex se enim semel productís floribus assídue submínístrant: unde díu in ípsis decus ingenitũ perseueret. Díferũt tamẽ & ípsi inter se ꝙ hortus quídem ut floreat homínum manu & arte excolítur, campus uerò ex semetípso naturaliter producit flores, & absep omní humanæ dílígẽtiæ adiutorío. Putasne iã tibí uideris aduertere quíssnam ille sit cãpus, nec fulcatus uomere, nec defossus sarículo, nec fimo ímpinguatus, nec manu hominís semínatus, uenustatus tamẽ níhílomínus nobílí illo flore: super
Gen.27. quem constat requieuísse spíritum domíní? Ecce (ínqt) odor filíj mei sicut odor agrí pleni cuí benedíxit dominus. Necdum speciem suam ille flos agrí índuerat: & iam dabat odorem suum: quãdo eum ut hoc præ gaudío exclamaret præsensit spíritu, corpore marcens: sanctus & senex patriarcha caligans uísu: sed odoratu sagax. Non se proínde debuít florem thalamí protestarí: quí flos est ꝑpetuo uígens: sed necp ítẽ horti: ne humano uíderet opere generatus. Pulchre autẽ & cõuenientíssime flos campí sum, ait, qui & absep humana índustría prodíjt: & semel ꝑdeũtí nulla est deínceps domínata corruptío: ut sermo
Psal.15. ímpleat quẽ díxit. Non dabís sanctum tuũ uídere corruptionẽ. A Sed si placet accípe & alíã huíus reí ratiõnẽ (ut arbítror) nõ spernendã. Non em̃ sine causa sanè multíplex spíritus à sapiẽte descríbítur: nísi ꝙ sub uno literæ cortice díuersos plerũcp sapiẽtiæ íntellectus tegere consueuit. Itacp iuxta præfatã de floris statu partitionẽ: flos est uírgínitas: flos martyriũ: flos actío bona. In horto uírginitas: ín cãpo martyrium: bonum opus in thalamo. Et bene ī horto uírginitas: cuí familíaris uerecũdía est fugítãs publící: latíbulís gaudẽs: patiens disciplínæ. Denicp ín horto flos claudiť: quí in cãpo exponítur: spargíturcp ín thalamo. Et habes. Hortus cõclusus: fons signat⁹. Qd̃
Cañ.4. utícp claustrum pudoris signat in uírgine: & ínuíolatæ custodiã sanctitatís: sí tamẽ talís fuerít quæ sit sancta corpore & spíritu. Bene ítem in cãpo martyrium: dum martyres ludíbrío omnium exponũtur: spectaculũ facti & angelís & hoíbus. Nónne illorũ miserãda uox est ī psalmo? Facti sumus opprobríũ uícínís nostrís: subsannatío & ílPs.78.
lusio hís quí ín circuítu nostro sunt. Bene quoep ín thalamo actío bona: quæ cõscientiã & quietam facit & tutam.

Post bonum

Post bonū denicꝫ opus securius in cōtēplatione dormitur,& tāto quis fiducialius sublimia intueri & inuestigare agreditur, quanto sibi conscius est minime se proprie amore quietis,charitatis operibus defuisse. Et hæc oīa ſm aliqd dñs Iesus. A Ipse flos horti,uirgo uirga uirgine generatus. Idem flos campi,martyr,martyrum corona,martyrū forma. Denicꝫ foras ciuitatē eductꝰ est,extra castra passus est,in ligno eleuatus est,spectandus hoībus, subsannādus ab oībus. Ipse item thalami flos, speculum & exemplū totius beneficentiæ,quēadmodū ipse iudeis protestatus est dicēs. Multa bona opera ostēdi uobis ex
Ioā.10. patre meo. Et itē scriptura de eo. Qui pertransiit,ait,bñ
Actu.10 faciēdo & sanādo omnes. Si igitur hæc tria dñs,quæ fuit causa ut ē tribus se campi florē maluerit appellare? Profectò ut eā ad tolerantiam animaret,cui nouerat imminere(siquidē uellet pie uiuere in Christo) pſecutionē pati. Ip se ergo libentius profiteꝫ,ad quod potissimū uult habere sequacem,atcꝫ hoc est quod aliás dixi:qm̄ semper & illa appetit quietē,& ille incitat ad laborē: denūcians ei
Actu.14 ꝙ per multas tribulationes oportet intrare in regnū cælorū. Vnde cū noua in terris ecclesia nouiter desponsata
Ioan.16. sibi redire ad patrē disponeret,dicebat ei:Venit hora ut oīs qui interficit uos,arbitreꝫ obsequiū se præstare deo. Item: Si me,ait,persecuti sunt,& uos persequētur. Potes & tu in euāgelio multa colligere huic denūciationi malo
Cant.2. rū perferendorū similia. C Ego flos campi:& liliū cōuallīū. Illa ergo monstrante lectulū, ille uocat ad campū, ad exercitiū prouocat. Nec putat quicquā persuasibilius fore illi ad incundū certamen, quàm si seipsum certantis aut exemplū ꝓponat aut præmiū. Ego flos campi. Sanè utrumuis in hoc sermone intelligi daꝫ, ꝙ uel sit uidelicet pugnātis forma,uel ꝙ gloria triūphātis. Vtrūcꝫ es mihi dñe Iesu,& speculū patiendi,& premiū patiētis. Vtrūcꝫ
Psal.17. fortiter ꝓuocat,ac uehemēter accendit. Tu doces manus meas ad prælium exēplo uirtutis tuæ, tu caput meum post uictoriā,tuæ coronas præsentia maiestatis, siue quia pugnantē te specto,siue quia te expecto nō solū coronantē, sed & coronā,in utrocꝫ mirabiliter tibi me allicis,utercꝫ
Cañ.1. funis uiolentissimus ad trahendū. Trahe me post te, libenter te sequor,libētius fruor. Si sic bonꝰ es dñe sequētibꝰ te,qualis futurꝰ es cōsequētibus? Ego flos cāpi. Qui dí
1.Ti.6. ligit me:ueniat in campū,non refugiat mecum & pro me inire certamē,ut possit dicere:Bonū certamē certaui. D
Esa.40. Et qm̄ nō superbi uel arrogantes,sed hūiles potiꝰ: q de se præsumere nesciūt,martyrio idonei sunt,addit se etiā liliū esse conuallīū,id est humiliū coronā,specialē gloriā
Mat.3. futuræ exaltatiōis ipsorū huiꝰ eminētia floris designās. Erit nācꝫ cum oīs uallis implebitur, & oīs mons & collis humiliabit,& tunc cādor ille uitæ æternæ liliū planè non colliū:sed cōuallīū apparebit. Iustꝰ germīabit sicut liliū, inquit. Quis iustus nisi humilis? Denicꝫ cum se manibus baptistæ serui dñs inclinaret & ille expauesceret maiestatem: Sine,inquit,sic em̄ decet nos implere omnē iustitiā: cōsummationē profectò iustitiæ in humilitatis perfectione cōstituens. Iustus ergo humilis,iustus cōuallis est. Et si humiles inuenti fuerimus,germinabimus & nos sicut liliū,& florebimus in æternū ante dñm. An non uerè uel tunc maxime se liliū cōuallium comprobabit,cum reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ? Nō ait corpus nostrū,sed corpus humilitatis nostræ:ut huius lilij miro & sempiterno cādore solos significet humiles illustrādos. Et hæc dicta sint pro eō ꝙ sponsus se florem campi,& liliū esse cōuallīū protestatus est. B Iam etiā quid de sua cōsequēter charissima,protestetur,bonū esset audire,sed hora nō patitur. Ex regula namcꝫ nostra nihil operi dei præponere licet. Quo quidē nomine laudum solennia quæ deo in oratorio quotidie persoluuntur,pater ideo benedictus uoluit appellari: ut
Nota. ex hoc clarius aperiret:quàm nos operi illi uellet esse intētos. Vnde uos moneo dilectissimi pure semp,ac strenue diuinis interesse laudibꝰ. Strenue quidē,ut sicut reueren ter,ita & alacriter dño assistatis. Non pigri,nō somnolenti,nō oscitātes,nō parcētes uocibꝰ non præcidētes uerba dimidia,nō integra trāsilientes,non fractis & remissis uocibus muliebre quiddā balba de nare sonantes, sed uirili (ut dignum est) & sonitu & affectu uoces sanctispūs depromentes. Purè uerò ut nil aliud dū psallitis quàm qd̄ psallitis cogitetis. Nec solas dico uitandas cogitationes uanas & ociosas:uitādæ sunt & illæ illa dumtaxat hora & illo loco quas officiales fratres pro cōi necessitate quasi necessario frequēter admittere cōpellunt. Sed ne illa qdē profectò recipere tunc cōsuluerim quæ fortè pauloāte in claustro sedētes in codicibꝰ legeratis, qualia & nunc me uiua uoce differente,ex hoc auditorio spūssancti recentia reportatis. Salubria sunt,sed minime illa salubriter inter psallendū reuoluitis. Spūs em̄ sanctus illa hora gratū nō recipit quicqd aliud quàm debes, neglecto eo qd̄ debes obtuleris. Cuius semper facere uolūtatē ad eius uolūtatē ipso inspirāte possimus,gra & mia spōsi ecclesiæ Iesu xpi dñi nostri,qui est sup oīa deus benedictꝰ in secula. Amē.

De laude reciproca quæ fit inter sponsum & sponsam:& qualr ꝑ umbrā Christi intelligat corpꝰ & fides eiꝰ. Ser. XLVIII. D

SIcut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. Cantī.2.
Nō bonæ filiæ quæ pungunt. Attēde pessimū germen eius cui maledictum est terræ nostræ. Cū,inquit,colueris eā,spinas & tribulos Genē.3.
germinabit tibi. Donec ergo in carne est anima,iter spinas profectò uersatur:& necesse est ut patiatur inquietudines tentationū:tribulationumcꝫ aculeos. Q si liliū est ipa iuxta sponsi uerbū,uideat quàm uigilē solicitācꝫ esse oporteat super custodia sui:septa undicꝫ spinis,hincinde aculeos intēdētibus. Nec cū uel leuissimā spinæ sustinet ullatenus punctionē floris tenerītudo,sed mox ut modicè
Psal.2. præmitur, perforatur. Sentis quàm merito necessaricꝫ hortet nos ꝓpheta seruire dño in timore? Et item apl's cū
Philī.2. timore nihilominꝰ & tremore nostrā ipsorū operari salutem? Tenebāt nimirū ꝓprio experimēto huiꝰ sniæ ueritatē,utpotè amici sponsi,qui minime prorsus ambigerēt &
Cant.2. ad suas aīas pertinere qd̄ dicitur,sicut liliū iter spinas,sic
Psal.31. amica mea inter filias. Denicꝫ unus eorum,cōuersus sum (ait) in ærūna mea dum configit spina. Bene cōfixus,qui cōuersus exinde est. Bene pungeris si compungeris(multi cū sentiūt pœnā,corrigūt culpā) & talis dicere potest, conuersus sum in ærūna mea,dū cōfigit spina. Spina culpa est,spina pœna est, spina falsus frater, spina uicinus est malus. Sicut liliū inter spinas,sic amica,mea inter filias. O candens liliū,ô tener & delicate flos,increduli & subuersores sunt tecū: uide quō cautè ambules inter spinas. Plenus est mūdus spinis. In terra sunt,in aere sunt,in carne tua sunt. Versari in his,& minime lædi,diuinæ potenIoan.16.
tiæ est,non uirtutis tuæ. Sed confidite, inquit,quia ego uici mundū. Et si igit undicꝫ tibi intendi ꝓspicias tribulationū tanquā tribulorū aculeos,non turbeꝫ cor tuū necꝫ
Rom.5. formidet,sciēs quia tribulatio operaꝫ patientiā,patientia probationē,pbatio spem,spes aūt nō cōfundit. B Considera liliа agri quō inter spinas uigēt & nitent. Si fœnū quod hodie est & cras in clibanū mittit,deꝰ sic custodit, quāto magis amicā & spōsam suā charissimā? Denicꝫ cu
Psa.144. stodit dñs oēs diligētes se. Sicut liliū inter spinas,sic amica mea inter filias. Non mediocris titulus profectò uirtutis inter prauos uiuere bonū, & inter malignantes innocentiæ retinere candorē,& morū lenitatē,magis autem si his qui oderūt pacē,pacificum & amicū ipsis te exhibeas inimicis. Id planè tibi similitudinem datam de lilio iure quodam proprietatis specialiter uendicabit, ꝙ ipsa uticꝫ pungentes se spinas candore proprio illustrare & uenustare non cessat. An nō proinde liliū tibi uidetur implere
Lucæ.6. quodāmodo euangelīj perfectionem, qua orare iubemur pro calūniantibus & persequentibus nos,benefacere his qui oderūt nos? Ergo & tu fac similiter,Et erit anima tua amica dñi,& laudabit te de te dicens:quia sicut liliū inter
Cant.2.

Ibidem. ſpinas, ſic amica mea inter filias. C Sequitur. Sicut malus inter ligna ſyluarū, ſic dilectus meus inter filios. Reddit ſponſa preconiū uicem cōmēdanti ſe ſpōſo: á quo laudari eſt laudabilem fieri, & quem laudare intelligere, & admirari laudabilem. Et ſicut ex eminenti flore figurata à ſpōſo laus eius eſt, ita è regione & ex excellenti ligno, ipa illius ſingularē gloriam eminentiāq; demonſtrat. Mouet inde me de ligno hoc q̄ non tantæ eſſe excellētiæ uideat, quantæ aliqua cæterorum, & ideò minus digne aſſumi in opus ſimilitudinis, utpotè quod non ſufficiat laudis uicē implere. Sicut malus inter ligna ſyluarū, ſic dilectus meꝰ inter filios. Deniq; nec ſponſa magni æſtimaſſe uidetur, quæ hoc in lignis ſyluarū tātū efferre curauit, nimirū ſterilibus, nec fructus humano uictui aptos ferentibus. Cur ergo omiſſis melioribus & nobilioribus lignis, huius mediocritas arboris adducta in mediū eſt ad formādū ſponſi preconium? Itane ad menſurā laudem recipere debuit, q̄ ad menſurā ſpiritū non accepit? Hæc nempe data de illa arbore ſimilitudo facit ut uideatur habere ſuperiorē, qui parē nō habet. Quid dicemꝰ ad hæc? Fateor parua laus,
Eſaiæ.9. q̄m paruí laus. Nō em̄ hoc loco prædicatur magnus dñs & laudabilis nimis, ſed paruꝰ domin⁹ & amabilis nimis, paruus utiq; qui natus eſt nobis. Ergo non maieſtas attollitur hic, ſed cōmendatur humilitas, digneq; ac rationabiliter quod infirmū & ſtultū eſt dei. hoim fortitudini & ſapientiæ anteferetur. Ipſi ſunt nanq; ligna ſyluestria &
Pſal.13. infructuoſa, q̄m ſm̄ pphetā: Oēs declinauerūt, ſimul inutiles facti ſunt, nō eſt q̄ faciat bonū, nō eſt uſq; ad unū. D
Cant.2. Sicut malꝰ inter ligna ſyluarū, ſic dilectꝰ meꝰ inter filios. Vna inter ligna ſyluarū dñs Ieſus arbor faciēs fructū, ſm
Pſal.8. hoiem ſanè, etſi prælatus hoibus, ſed ab angelis minoratus. Miro etenim modo & angelis ſeſe factus caro ſubiecit, & angelos ſibi manēs deus ſubiectos retinuit. Deniq; uidebitis, inquit, angelos aſcēdentes & deſcēdentes ſup filium hoīs, q̄ in uno codēq; hoie xpo Ieſu & infirmitatē foueāt, & ſtupeant maieſtatē. Quia ergo ſpōſæ id dulcius q̄ ſe imminuit ſapit, libēti⁹ attolit gratiam, præfert miſericordiam, ſtupet dignationē. Libuit proinde hoiem iter hoies admirari nō inter angelos deū, tāquam malꝰ inter ligna excellit ſyluarum, & nō plane inter hortorum plātaria. Nec putat minui laudes, ubi de conſideratione infirmitatis, pietatis bonitas exaltatur. Quò em̄ iuxta aliquid à laudibus tēperet, eò itē iuxta aliquid magis laudat, minus proſequēs gloriam dignitatis, ut gratia dignationis
1.Cor.1. emineat. Sicut ergo apoſtolus, quod ſtultū & infirmū eſt dei, ſapientius fortiusq; dicit eſſe hoībus, ſed nō angelis:
Pſa.44. & ſicut propheta ſpecioſum prædicat forma præ filijs hominū, & non præ angelis: ſic iſta certè in eodem ſpiritu loquens ſub typo fructiferæ arboris ſyluestriumq; lignorū hoc loco efferre uoluit hoiem deum ſuper oēm gratiā hominū, nō aūt ſuper excellētiā angelorū. Sicut malus inter ligna ſyluarum, ſic dilectus meꝰ inter filios. Et bene inter filios, quia cum eſſet unicus patris ſui, multos illi & abſq; inuidia filios acquirere ſtuduit, quos non cōfūditur uocare fratres, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Iure autē præponit uniuerſis adoptatis, per gratiā, is qui
Cant.2. p̄ naturā filius eſt. Sicut malus inter ligna ſyluarū ſic dilectus meus inter filios. Merito ſicut malus, qui inſtar fructiferæ arboris & umbram refrigerij habet, & fert fructū optimū. An nō uerè fructiferū lignū, cuius flores fructus honoris & honeſtatis? Deniq; lignū uitæ eſt apprehendētib⁹ eum. Nō comparabunt huic oīa ligna ſyluarum: quia etſi ſint arbores pulchræ & magnæ quæ opem ferre uideantur orando, miniſtrando, docendo, exemplis iuuā-
Ioan.6. do, ſolus tamen dei ſapientia Chriſtus lignum eſt uitæ ſo-
Cant.2. lus panis uiuus q̄ de cælo deſcēdit. & dat uitā mundo. C Ideò ait. Sub umbra eius quē deſideraueꝛā ſedi, & fructꝰ eiꝰ dulcis gutturi meo. Merito eiꝰ deſideraueꝛat umbrā, de quo & refrigeriū eſſet & refectionē pariter acceptura, Nā cætera quidē ſyluarū ligna etſi umbrā ſolatij habent,
1.Tim.2. ſed nō uitæ refectionē, nō fructꝰ perpetuos ſalutis. Vnus eſt enim uitæ auctor, unus mediator dei & hoīm homo Chriſtus Ieſus, qui dicit ſpōſæ ſuæ, ſalus tua ego ſum. Nō Moyſes, inquit, dedit uobis panē hunc de cœlo, ſed pater Ioan.6. meus dat uobis panē de cælo uerum. Propterea ergo xp̄i potiſſimū deſideraueꝛat umbrā, q̄ ſolus ſit qui nō ſolum ab æſtu refrigerat uitiorū, ſed & replet delectatione uirtutū. Sub umbra eius quē deſideraueꝛā ſedi. Vmbra eius, Cant.2. caro eius, umbra eius, fides. Mariæ obumbrauit proprij filij caro, mihi dñi fides: quāquam & mihi quoq; quomodo nō obumbrat caro, qui in myſterio manduco eam? Et ſancta mihi lomínus uirgo, fidei & ipſa experta eſt umbrā, cui dictū eſt: Et beata quæ credidiſti. Sub umbra eiꝰ quē deſideraueꝛā ſedi. Et ꝓpheta. Spūs, inquit, ante faciē noſ- Treñ.4. tram Chriſtus dñs: in umbra eius uiuimꝰ inter gētes. In umbra in gentibus, in luce cum angelis. In umbra ſumus quādiu per fidem ambulamus & nō per ſpeciē. Et ideò iuſtus in umbra qui ex fide uiuit. At qui uiuit ex intellectu, beatus eſt: quia non in umbra iam, ſed in lumine. Iuſtus erat Dauid, & ex fide uiuebat cū dicebat deo: Da mihi in p̄s.118. tellectū ut diſcam mandata tua, & uiuam: ſciēs ſucceſſurū fidei intellectū, intellectui reuelandū lumen uitæ, & lumínis uitam. Prius eſt uenire ad umbram, & ita ad id cuius umbra eſt pertrāſire, quoniā niſi crediderit is, ait, nō intelligetis. D Vides fidē & uitam eſſe & uitæ umbrā. Nā è regione uita in delicijs agens qm̄ non eſt ex fide, & mors eſt & umbra mortis. Quæ enim, inquit, uidua in delicijs 1.Tim.5. eſt, uiuens mortua eſt. Deniq; ſapientia carnis mors eſt. Sed & mortis eſt umbra, illiꝰ ſcilicet quæ cruciat in æternum. Sedimus & nos aliqñ in tenebroſis & umbra mortis, carnaliter cōuerſantes, & non ex fide uiuētes, mortui iā quidē iuſtitiæ, à morte uerò ſecūda paulominus abſorbendi. Quantū etenim umbra prope eſt corpori cuius eſt umbra, tantū pro certo uita illa noſtra inferno appropin-
quauit. Deniq; niſi quia dñs adiuuit me, inquit, paulomi Pſal.93. nus habitaſſet in inferno aia mea. Nunc autem de umbra 1.Ioā.3. mortis ad uitæ tranſiuimus umbrā, magis aūt trāſlati ſumus de morte in uitam, in Chriſti umbra uiuētes, ſi tamē uiuētes, & nō mortui. Nec enim reor cōtinuo ut quis in umbra eius fuerit, q̄ uiuat in ea, qa non planè oīs qui fidē habet, ex fide uiuit. Nam fides ſine operibus mortua eſt, nec poteſt dare uitā quā miniме ipſa habuerit. Ideo propheta cū dixiſſet. Spūs ante faciē noſtrā Chriſtus dñs: nō Treñ.4. contētus fuit ſequi & dicere, in umbra eius ſumus: ſed in umbra, inquit, eius uiuimus inter gētes. Et tu ergo uide ut uiuas exēplo prophetæ in umbra eius, ut quādoq; & regnes in lumine eius. Nec em̄ tantū umbrā habet, habet & lucem. Ipſe per carnem umbra eſt fidei, ipſe intelligentiæ lumen per ſpiritū. Et caro eſt enim & ſpiritus. Caro in carne manētibus, ſpiritus ante faciē noſtram, id eſt in futuro, ſi tamē quæ retro ſunt obliuiſcētes, ad ea quæ ante ſunt noſmetipſos extendimus, quo peruenientes experiamur de uerbo quod dixit: Caro nō prodeſt quicquā, ſpi-
ritus eſt qui uiuificat. Nec ignoro q̄ in carne adhuc ma- 2.Co.3. nēs quis dixerit: Et ſi cognouimus Chriſtū ſm̄ carnē, ſed nunc iam nō nouimus. Ad hoc ille. Nos uero qui nondū in paradiſum, nondū ad tertiū cælū rapi meruimus, chriſti interim carne paſcamur, myſteria ueneremur, exempla ſectemur, fidē ſeruemus, & uiuimus profecto in umbra. B In umbra eius quem deſideraueram ſedi. Fortaſſis felicꝰ Cañ.2. aliquid iſta expertam ſe gloriatur in eo q̄ ſe in umbra dicit nō ut ꝓpheta uiuere, ſed ſediſſe. Sedere enim quieſcere eſt. Plus eſt autem quieſcere in umbra quàm uiuere, ſicut uiuere plus eſt quàm tantummodo eſſe in ea. Igitur quod eſt commune multorum, propheta aſſumēs ſibi, in Treñ.4. umbra eius uiuimus, inquit. Spōſa uero habēs prærogatiuam, etiam q̄ ſub ea ſingulariter ſederit gloriatur. Non enim ut ille pluraliter uiuimus dixit, ita & hic ſedimus, ſed ſingulariter ſedi, ut agnoſcas prærogatiuā. Vbi itaq; nos cum labore uiuimus qui conſcij peccatorū ſub timore ſeruimus ibi hæc deuota & amans ſuauiter requeſcit. Deniq; timor pœnā habet, amor ſuauitatem. Vnde ait, & Cañ.2.

fructus

fructus eius dulcis gutturi meo: gustum cõtemplationis
significãs, quẽ obtinuerat per amorẽ suauiter subleuata.
ad istud in umbra, quia per speculũ & in ænigmate. Erit
cum declinauerint umbræ crescente lumine, imo penitus
disparuerint, & subintrabit sicut perspicua ita & perpe-
tua uisio: eritq; nõ modo suauitas gutturi, sed & satietas
uentri, sine fastidio tamen. Sub umbra eius quem desi-
Ibidem. derauerã sedi, & fructus ei⁹ dulcis gutturi meo. Nos quoq;
ubi sponsa pausat pausemus pariter, de sumpto gustu pa-
trẽfamilias glorificantes, qui nos ad tales epulas inuita-
ut, spõsum ecclesiæ Iesum xp̃m dñm nostrũ, qui est super
omnia deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter per discretionem ordinatur chari-
tas, ut omnia membra ecclesiæ, id est electi
inuicẽ colligent. Sermo. XLIX. D

Cañ.2. INtroduxit me rex in cellã uinariam: ordinauit
in me charitatẽ. Vt quidẽ ꝓpositi capituli ui-
detur sonare litera, habito pro uotis dulci ad
modum familiarique colloquio cum dilecto, illo
abeũte spõsa regredit ad adolescẽtulas, aspectu ita ipsius
affatuq; refecta atq; accẽsa, quatenus ebriæ sil̃s appare-
ret. Et quasi illis stupẽtib⁹ nouitatẽ, & quærẽtib⁹ causam
respõdit mirũ miníme esse si uino æstuaret quæ in cellam
uinariã introisset. Et ꝑm literã ita. Sed m spm̃ quoq; non
negat ebriã, sed amore, nõ uino, nisi ꝙ amor uinũ est. In-
troduxit me rex in cellã uinariã. Qm̃ præsens est spõsus &
spõsa ad ipsum sermonẽ dirigit: tunc spõsus dicit aut di-
lectus, aut quẽ diligit aia mea inqt: loquens uerò de ipso
adolescẽtulis, regẽ nominat. Vt quid hoc? Propterea cre
do, quia & sponsæ amãti atq; dilectæ conueniat uti fami-
liarius (quod à se est) amoris nomin⁹: & adolescentulis
tanquã disciplina indigentibus opus sit reuerẽdo premi
uocabulo maiestatis. Introduxit me rex in cellã uinariã.
Quænã ista sit cella uinaria, ꝑtereo dicere, quia dixisse me
recolo. Tamẽ si ad ecclesiã referat sermo, cum repleti spũ
Actuũ.2 sancto discipuli musto ebrij à ppl'o putarentur: tũc tãquã
amicus sponsi pro spõsa stans Petrus in medio eorũ, non
(inquit) sicut uos æstimatis, hi ebrij sunt. A Attẽde in-
terim ꝙ nõ oino ebrios, sed ebrios sicut ab illis æstimati
sunt denegauit. Erãt eim̃ ebrij, sed spũsancto, nõ musto. Et
quasi testificarent ad plebẽ reuera in cellã se fuisse uina-
riã introductos, rursum Petrus ꝓ oibus: Sed hoc est, ait,
Iohel.2. qd̃ dictum est per ꝓphetã Iohel. Et erit ĩ nouissimis die-
bus, dicit dñs, effundã de spũ meo super omnẽ carnem, &
ꝓphetabunt filij uestri & filiæ. Iuuenes uestri uisiones ui-
debũt, & senes uestri somnia somniabũt. An nõ tibi cella
uidetur fuisse uinaria illa domus in qua erãt discipuli pa-
riter cõgregati, cũ factus est repẽte de cælo sonus tanquã
Actu.2. aduenientis spũs uehemẽtis, & repleuit totam domum ubi
erãt sedentes, adimpleuitq; prophetiã Iohelis? Et nónne
unusquisq; illorum exies inebriatus ab ubertate domus
illius, & torrẽte uoluptatis tantæ potatus, dicere merito
Cañ.2. quibat, qm̃ introduxit me rex in cellam uinariam? Sed &
tu quoq; si collecto tuo spiritu, mẽte sobria & uacua cu-
ris, orationis domũ solus introeas, & stans coram deo ad
unũ aliquod de altaribus cæli ianuã tãgas sancti desiderij
manu, & præsentatus choris sanctorũ tua penetrãte deuo
tione (si quidẽ oratio iusti penetrat cælos) in ipsorũ præ-
sentia miserandis deplores miserias & calamitates quas
pateris, crebris suspirijs & gemitibus inenarabilib⁹ pro-
Mat.7. das necessitatẽ, flagites pietatẽ: si, inquã, hoc egeris, con-
fido in eo qui dixit: Petite & accipietis, quasi si pseuera-
ueris pulsans, nõ exibis uacuus. Verũ cũ te nobis reddi-
deris plenũ gratia & charitate, nec poteris spiritu feruẽs
dissimulare mun⁹ acceptũ, qd̃ sine inuidia cõmunicabis.
eris q; oibus in gratia quæ data est tibi, nõ modo gratus
sed fortassis etiã admirãdus: poteris & ipse ueraciter pro-
testari, qa introduxit me rex in cellã uinariam: tm̃ cautus
esto nõ in te, sed in dño gloriari. Nec omne donũ quãuis
spũale prodire dixerim de cella uinaria, cũ sint & aliæ pe
nes sponsum cellæ uel apothecæ, diuersa in se recondita
habẽtes dona atq; charissimata sm diuitias gloriæ eius: de
quib⁹ celis memini me alibi lati⁹ disputasse. C Nónne Deut.2.
hæc condita sunt, inquit, apud me & signata in thesauris
meis? Ergo pro diuersitate cellarum, diuisiones gratiarũ
sunt, & unicuiq; manifestat spũs ad utilitatẽ. Et quãquam
alij quidẽ detur sermo sapientiæ, alij aũt sermo scientiæ, alij
uerò ꝓphetia, alij gratia curationũ, alij genera linguarũ,
alij interpretatio sermonũ, aliaq; alijs his similia: nõ tamẽ
quis horũ pro hmõi dicere poterit ꝙ introduct⁹ fuerit in
cellã uinariam. Ex alijs quippe cellis siue thesauris ista su-
munt. Sed si quis orãdo obtineat mente excedere in id di
uini arcani unde mox redeat diuino amore uehementissi-
me flagrans, & æstuans iustitiæ zelo, necnon & in cunctis
spũalibus studijs atq; officijs pernimiũ feruens, ita ut pos
sit dicere. Cõcaluit cor meũ intra me, & in meditationib⁹
meis exardescet ignis: is planè cũ ex charitatis abũdãtia Psal.39.
beatã & salutarẽ uidi lætitiæ ructare crapulã cœperit, in
cellã nõ immerito perhibebit uinariã introisse. D Cũ
enim duo sint beatæ cõtemplatiõis excessus: in intellectu
unus, & alter in affectu: unus in lumine, alter in feruore:
unus in agnitione, alter in deuotione: pius sanè affect⁹, &
pectus amore calẽs, & sanctæ deuotionis infusio, etiam &
uehemẽtis spũs replet⁹ zelo. nõ planè aliũde quàm è cella
uinaria reportãtur: & cuicũq; cũ horũ copia suggere ab
orationem donat, põt in ueritate loqui, qa introduxit me
rex in cellã uinariã. Sequitur. Ordinauit in me charitatẽ. Cantí.2.
Oino necessarie. Importabilis siquidem absq; scientia est
zelus. Vbi ergo uehemẽs æmulatio, ibi maxime discretio
est necessaria, quæ est ordinatio charitatis. Semper quidẽ
zelus absq; scientia minus efficax minusq; utilis inueni-
tur, plerunq; autẽ & pernicios⁹ ualde sentit. Quò igitur
zelus feruidior ac uehemẽtior spũs, profusior q; charitas
eò uigilãtiori opus scientia est quæ zelũ supprimat, spm̃
tẽperet, ordinet charitatẽ. Proinde sanè ne tanquã nimia
& importabilis pro impetu spũs quem è cella uidet uina-
ria reportasse, presertim ab adolescentulis spõsa timeat,
iungit quod discretionis est etiã se pariter accepisse. id est
ordinẽ charitatis. Discretio quippe omni uirtuti ordinẽ
ponit, ordo modũ tribuit & decorẽ, etiã & perpetuitatẽ.
Deniq; ait. Ordinatione tua perseuerat dies: diẽ uirtutẽ
appellans. Est ergo discretio nõ tam uirtus quàm quæda Psal.118.
moderatrix & auriga uirtutum: ordinatrix q; affectuũ, &
morũ doctrix. Tolle hãc, & uirt⁹ uitiũ erit, ipsa q; affectio
naturalis in perturbationẽ magis cõuertet, exterminiũq;
naturæ. B Ordinauit in me charitatẽ: Factũ est aũt hoc
cũ in ecclesia quosdã quidẽ dedit apl'os, quosdã aũt pro- Cant. 2.
phetas, alios uero euangelistas: alios pastores & doctores Ephe.4.
ad consummationem sanctorum. Oportet aũt ut hos una Ibidem.
oẽs charitas liget & cõtempleret in unitatẽ corporis xp̃i:
ꝙ miníme oino facere poterit si ipsa non fuerit ordinata.
Nam si suo quisq; feratur impetu sm spiritum quem acce
pit, & ad quæq; uolet indifferenter prout afficitur & nõ ra
tionis iudicio conuolarit, dũ sibi assignato officio nemo
contentus erit, sed oẽs omnia indiscreta administratione
pariter attentabunt, nõ planè unitas erit, sed magis con-
fusio. Ordinauit in me charitatem. Vtinam & in me dñs
Iesus tãtillũ ordinet charitatis quod dedit, ut sit mihi cu-
ræ sint uniuersa quæ sunt ipsi⁹, ut tamẽ quod mei potissi-
mum propositi seu officij esse constiterit, ante oia curem,
sed sanè ita id prius, ut tamen ad multa quæ mihi speciali
ter nõ attinẽt, afficiar amplius. Non enim semper quod
prius curandum, id etiã diligendũ amplius erit: cum, sæpe
quod prius est ad solicitudinem, minus sit ad utilitatẽ, ac
per hoc minus esse oporteat & in affectu. Frequẽter pro-
inde quod ꝑ inuncto præponit, de iudicio post habet: &
quod ueritas iudicat præponendũ, id charius amplecten-
dũ ordo postulat charitatis. Nónne (ỽ bi gratia) ex inuncto incũbit mihi cura oim uestrum? Iam qcqd huic fortè
prætulero operi, ꝙ minus ipsi inuigilem digne & utiliter
pro uiribus exequẽdo: etsi ex charitate fortassis in facere
uidear, ordinis tamen ratio nõ cõsentit. Q; si ante omnia

quidem (ut debeo) huic intēdo curæ, non autē magis ad maiora gaudeo dei lucra: quæ per alterum fieri forte comperero, patet me ordinem charitatis ex parte tenere, ex parte nequaquam. Si uerò me & ad id amplius quod speciálius incūbit solicitū, & nihilominus ad illud quod maius est magis affectū exhibeā, utrobiq; pfecto inuenior charitatis ordinē assequutus, & non est cur dicere nō possim etiāipe qa ordinauit in me charitatē. D Si aūt dicas difficile quenquam plus alieno gaudere magno bono quàm ppio paruo: aduertes certè uel ex hoc excellentiā gratiæ
Canti.2. apud sponsam, & qm̄ nō cuilibet aiæ dicere sit, quia ordinauit in me charitatē. Quare facies deciderunt quorūdā uestrū modo ad hūc sermonem? Nā alta suspiria testātur tristitiā animorū cōscietiarūq; delectionem. Nimirū mētientes nosmetipsos nobis, sentimus aliqui nostrum pro nostræ impfectiōis experietia, quàm rara uirt⁹ sit alienæ nō inuidere uirtuti, nedū gaudere ad illā, nedū etiā tanto
Ioan.12. plus quàm ad propriā quēq; gratulari, quāto se perpenderit in uirtute superatū. Adhuc modicū lumen in nobis est fratres quotquot de nobis ita sentim⁹. Ambulem⁹ dū lucē habemus, ne tenebræ nos complehēdant. Ambulare
Philip.3 proficere est. Ambulabat apl's qui dicebat: Non arbitror
Ibidem. me cōprehēdisse. Et addit. Vnū autē quæ retro sunt obliuiscēs, ad ea quæ ante sunt, me extēdo. Quid est unū aūt? Vnū aūt (inquit) quasi remansit mihi ad remediū, ad spē ad cōsolatiōnē. Quid illud? Quæ retro sunt uidelicet obliuiscens, ad ea quæ ante sunt me extēdo. Magna fiducia q̄ magnū electionis uas perfectū abnuens, pfectū fatetur. Ergo nō ambulantē sed sedentem à mortis tenebris comprehēdi periculū est. Et quis sedēs nisi qui nō curat profi
Sapi. 4. cere? Id caueto, & si morte præoccupat⁹ fueris, in refrige
Psa. 138. rio eris. Dices deo: Imperfectū meū uiderunt oculi tui, & in libro tuo nihilomin⁹, inquit, oēs scribentur. Qui oēs? Profecto qui in desiderio proficiendi inueniūtur. Seqtur enim. Dies formabunt, & nemo in eis: subaudis, peribit.
Ibidem. Dies pficientes intellige, qui si morte p̄occupati fuerint, in eo quod eis deest perficiēdi sunt. Formabunt, & nemo in eis informis relinq̄tur. B Et quomodo, eis ego proficere possum qui fratri pficienti inuideo? Si doles q̄ inuides, sentis, sed non consentis. Passio est qñq; sanāda, non actio cōdēnāda. Tantū nō illic resideas iniquitatem meditās in cubili tuo, qualiter uidelicet foueas morbum, satisfacias pesti, persequaris insontē, bene ab illo gesta calūniando, deprimendo, peruertendo, atq; impediēdo gerēda. Alioqn nō nocet ambulanti & extēdēti se ad meliora
Rom.6. quod iam nō ipse operatur, sed quod habitat in eo peccatum. Non est ergo damnatio illi qui non dat membra sua arma iniqtati, nō linguā ad detrahendū, nō quicquam reliqui corporis ad lædēdū nocendumue aliquo modo, magis aūt cōfundit sic se esse male affectū: & inolitum ex longo uitiū cōfitēdo, fiendo, orando conat expellere: & cum non prævalet, mitior, inde ad oēs, atq; apud se humilior
Mat.11. inuenit. Quis sanè sapiens hoīem damnet qui a dño didicit mitis esse & humilis corde? Absit ut inueniat expers salutis imitator saluatoris sponsi ecclesiæ dñi nostri, qui est super oīa deus benedictus in secula. Amen.

De duplici charitate, scilicet actuali & affectuali: & eius ordinatione. Sermo. L. C

VOs forsitan expectatis tractari sequētia, explicitū putantes uersiculum qui nouissime tractabatur. Verum ego aliud molior. Habeo enim quod adhuc uobis apponam de fragmētis hesterni cōuiuij, quæ mihi collegerā ne perirent. Peribūt autē si nulli appoſuero. Nam si uoluero ea habere solus, ipe peribo. Nolo, inde uestram illis quā bene noui fraudare ingluuiē, præsertim cum sint de ferculo charitatis, eo dulcia quo subtilia, eo sapida quo minuta. Alioqn cōtra charitatē est ualde nimis de ipsa charitate fraudare. Itaq; hic
Cant.2. sum. Ordinauit in me charitatem. Est charitas in actu, est & in affectu. Et de illa qdē quæ operis est, puto datam esse legē hoībus, mandatūq; formatū. Nam in affectu quis ita habet ut mandatur? Ergo illa mandatur ad meritū, ista in præmiū datur. Cuius initiū quidē profectūq; uitā quoq; p̄sentē experiri diuina posse gra non negamus, sed plane cōsummationē defendim⁹ futuræ felicitati. Quo ergo iubēda fuit, quæ implēda nullo modo erat? Aut si placet tibi magis de affectuali datū fuisse mādatū, nō inde cōtendo, dūmō acquiescas & tu mihi q̄ minime in uita ista ab aliquo hoīm possit uel potuerit adimpleri. Quis em̄ sibi arrogare id audeat qd' se paulus ipse fatet nō cōprehen-
Phili.3. disse? Nec latuit p̄ceptorē, p̄cepti pōdus hoīm excedere uires, sed iudicauit utile ex hoc ipso suæ illos insufficientiæ admoneri, & ut scirent sanè ad quem iustitiæ finē niti pro uiribus oporteret. Ergo mādādo impossibilia, nō p̄uaricatores hoies fecit, sed humiles, ut oīe os obstruat, & subditus fiat oīs mūdus deo: quia ex operib⁹ legis nō
Rom.3. iustificabit oīs caro cōrā illo. Accipiētes q̄ppe mādatū, &
Ibidem. sentiētes defectū, clamabimus in cælū, & miserebit nostri deus, & sciem⁹ in illa die quia nō ex opibus iustitiæ quæ facimus nos, sed fm suā miam saluos nos fecit. Atq; hoc
2.Ti.1. dixerim si quidē cōsenserimus affectualē legē fuisse mandatā. Sed actuali id pot⁹ cōuenire inde uel maxime apparere uidetur, q̄ cū dixisset dñs, diligite inimicos uestros:
Lucæ.6. mox de opibus infert, benefacite his qui oderūt uos. Itē
Ibidem. scriptura: Si esurierit inimicus tuus, ciba illū: si sitit, po-
Rom.12. tū da illi: & hic de actu habes, nō de actu. Sed audi itē dominū etiā de sui dilectione mādantē: Si diligitis me, inqt,
Ioā.14. sermones meos seruate. Atq; id quoq; ad opera mittimur per iniunctā obseruantiā mādatorū. Superuacue aūtē de opere monuisset, si in affectione iam fuisset dilectio. Sic te
Mat.22 ergo necesse est & illud accipere q̄ iuberis diligere proximum tuum sicut teipsum, etsi nō ita aperte expressum sit. An non deniq; satis tibi esse iudices adimplēdū istud de proximi dilectione mandatum, si id perfecte obseruet in quo omni homini recte de lege naturæ præscribit, quod
Mat.7. tibi nō uis fieri, alijs ne feceris. Et itē illud: Quæcūq; uultis ut faciāt uobis hoies, & uos facite illis. Neq; hoc dico, ut sine affectiōe simus, & corde arido solas moueamus
2.Ti.3. manus ad opera. Legi inter alia quæ scribit apl's magna & grauia, hoīm mala: hoc quoq; annumeratū scilicet sine affectione. B Sed est affectio quā caro gignit, & est quā ratio regit, & est quā condit sapientia. Prima est quā apl's legi dei dicit nō esse subiectā, nec esse posse. Secunda quā perhibet à regione cōsentiētē legi dei, qm̄ bona est. Nec dubiū distare inter se cōtentiosam & cōsentaneā. Longe uero tertia ab utraq; distat, que & gustat & sapit quoniā
Psal.33. suauis est dñs, primā climinās, secundā remmerās. Nam prima quidem dulcis, sed turpis: secunda sicca, sed fortis: ultima pinguis & suauis est. Igitur per secūdā opera fiūt, & in ipsa charitas sedet, non illa affectualis quæ sale sapiæ cōdita pinguescēs magnā menti importat multitudinem dulcedinis, sed quædā potius actualis, quæ etsi nondum dulci illo amore suauiter reficit, amore tamē amoris ipsi⁹
1.Ioā.3. uehemēter accēdit. Nō diligamus, ait, v̄bo neq; lingua, sed opere & ueritate. Vides quomodo caute medi⁹ incedit inter uitiosum atq; affectuosum amorē, ab utroq; pariter hanc distinguens actualem & salutiferam charitatem? Nec linguæ mētietis in hac dilectione recipit fictum, nec rursum afficietis exigit sapientiæ gustū. Opere, inqt, di-
Ibidem. ligamus & ueritate: q̄ uidelicet moueamur ad bene operandū magis quodam uiuide ueritatis impulsu, quàm sapidæ illius charitatis affectu. C Ordinauit in me chari-
Cant.2. tatē. Quam putas harū? Vtrāq;, sed ordine oppositō. Nā actualis inferiora præfert, affectualis superiora. Etenim in bene affecta mente non dubium (uerbi causa) quin dilectioni hoīs dei dilectio præponat, & in hoībus ipsis perfectiores infirmiorib⁹, cælū terræ, æternitas tempori, aīa carni. Attamē in bene ordiata actione sæpe aut etiā semp ordo oppositⁿ inuenit. Nā & circa p̄xim curā & plus urgemur, & pluries occupamur, & infirmiorib⁹ fratrib⁹ diligentiori sedulitate assistim⁹, & paci terræ magis quàm cæli gloriæ iure hūanitatis & ipsa necessitate intēdimus & temporalium

& temporalium inquietudine curarū uix aliquid ſentire de æternis permittimur: & languoribus noſtri corporis poſtpoſita aiæ cura pœnæ cōtinuæ inſeruim⁹:& ipſis de niq; infirmioribus mēbris noſtris abūdantiorē honorem
1.Co.12. iuxta ſuam apl'i circūdamus, per hoc quodāmodo facié-
Mat.20. tes uerbū dñi,de quo habes.Erūt nouiſſimi primi,& primi nouiſſimi.Orantē deniq; hoiem cū deo loqui quis dubitet? Quoties tamē inde charitate iubēte abducimur & auellimur ꝓpter eos qui noſtra indigēt opa uel loquela? Quoties pie cedit negotiorū tumultib⁹pia quies? Quoties bona cōſciētia ponit̄ codex:ut operi manuū inſudetur? Quoties pro adminiſtrandis terrenis:iuſtiſſime ipſis ſuperſedemus celebrandis miſſarum ſolēnijs? Ordo præ-
Ibidem. poſterus:ſed neceſſitas anō habet legem.Agit ergo ſuum actualis charitas ordinē iuxta patriſfamilias iuſſionem: incipiens à nouiſſimis.Pia certè & iuſta quæ nō ſit acceptrix perſonarū: nec pretia conſideret rerū,ſed hoim neceſſitates. At non ita affectualis:nā à primis ipſa ducit ordinem. A Eſt enim ſapientia per quā utiq; quæq; res ſapiunt prout ſunt,ut (uerbi gratia) quæ pluris natura habet:pluris quoq; ipſa affectio ſentiat:minora minus: minima miníme.Et illū quidē ordinē charitatis ueritas facit:hunc aūt ueritatis ordinē charitas uēdicat ſibi. Nā & uera in hoc eſt charitas:ut qui indigēt amplius accipiant priùs:& rurſum in eo chara apparet ueritas: ſi ordinē te-
Mat.22 nemus affectu,quē illa rōne. Tu ergo ſi diligas dñm deū tuū toto corde,tota aīa,tota uirtute tua,& amorē amoris illum quo cōtenta eſt charitas actualis affectu feruentiori trāſiliēs,ipſo comínus diuíno amore(ad quem is eſt gradus)accepto in plenitudine ſpū totus igneſcas:ſapit tibi profecto deus:& ſi nō digne oīno ꝓut eſt:quod utiq; impoſſibile eſt oīni creaturæ:certè prout tuū ſapere eſt. Deinde ſapies etiā ipſe tu tibi prout es: cū te ſenſeris nil habere prorſus unde te ames,niſi inquantū dei es:quippe q totum unde amas in illum effuderis.Sapiēs,inquam, tibi prout es: cū ipſo experimēto amoris tui & affectioīs quā ad teipſum habebis:nihil dignū te eſſe inueníes:qđ uel à teipſo ametur,niſi ꝓpter ipſum,ſine quo ipſe es nihil. B
Ibidem. Iam uerò proximus quē uerè te oportet diligere tāquam teipſum:ut tibi: & ipſe ſapiat prout eſt:haud aliud profectò ſapiet tibi quám tu tibi qui hoc eſt qđ tu. Eſt em̄ hō: Qui itaq; te nō diligis niſi quia diligis deū: cōſequenter oēs q ſimil'r diligūt eum diligis tanquam teipſum.Porrò inimicū hoiem qm̄ nihili eſt:pro eo q nō diligit deū non potes quidē diligere tanquā teipſum qui deū diligis: diliges tn̄ ut diligat.Non eſt autē idipſum diligere ut diligat:& diligere quia diligit. Proinde ut tibi & ipſe ſapiat prout eſt:ſapiet tibi nō quidē qđ eſt: qui utiq; nihili eſt: ſed quod futurus forſitan eſt: qđ eſt ꝓpe nihili: quippe quod adhuc pendet ſub dubio.Etem̄ de quo cōſtat q ad amorē dei nō ſit deinceps reditur⁹: ſapiat tibi neceſſe eſt: non ꝓpe iam nihil:ſed nihil ex toto:utpotè qđ in æternū nihili eſt.Illo igitur excepto qui nō modo iā nō diligē-
ps.138. dus,inſup & odio habendus eſt:ſm illud:nónne qui oderunt te dñe oderam & ſuper inimicos tuos tabeſcebā? de cætero nulli uel inimiciſſimo hoi negari quātulūcūq; affectū charitas ſanè in hac parte ambitioſa pmittit. Quis ſapiens & intelliget hæc? Da mihi hoiem qui ante omnia quidē ex toto ſe diligat deū:ſe uerò & proximū inquātū diligūt ipſum:inimicū aūt tanquā aliq̄n forſitan dilectorum: porrò parētes carnis ſuæ germanius ꝓpter naturā: ſpūales uerò eruditores ſuos ꝓfuſius ꝓpter gratiam:atq; in hūc modū ad cætera quæq; dei ordinato intēdat amore:deſpiciēs terrā:ſuſpiciēs cælū, utens hoc mūdo tāquā nō utens:& inter utenda & fruēda intimo quodā mentis ſapore diſcernēs:ut trāſitoria trāſitoriæ:&ad id dūtaxat quod opus & prout opus eſt curet:æterna deſiderio amplectatur æterno:talē,inquā,da mihi hoiem,& ego auda-
Cañ.2. cter illū ſapiētem ꝓnuncio:cui nimirū quæq; res reuera ſapiūt ꝓut ſunt:& cui in ueritate atq; ſecuritate cōpetit gloriari & dicere:quia ordinauit ī me charitatē. Sed ubi ille:aut quando iſta? Quod flens dico:quouſq; adoram⁹ & nō guſtamus: proſpiciētes patriā & nō apprehēdētes: ſuſpirātes & de lōge ſalutātes? O ueritas exulum patria, exilij finis,uideo te: ſed intrare non ſmor carne retentus: ſed nec dignus admitti,peccatis ſordēs.O ſapientia quæ attíngis à fine uſq; ad finē fortiter:in inſtituendis &contínendis rebus:& diſponis oīa ſuauiter,in beandis & ordinādis affectibus: dirige actus noſtros prout noſtra tpalis neceſſitas poſcit:& diſpone affectus noſtros prout tua ueritas æterna reqrit, ut poſſit unuſquiſq; noſtrū ſecure ī te gloriari & dicere:quia ordinauit in me charitatem.Tu es em̄ dei uirtus & dei ſapiētia Chriſtus ſpōſus eccleſiæ dñs noſter ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

Qualiter ſponſa petit ſibi accumulari fructus bonorum operum cū floribus & odoramētis fidei & de ſpe & timore. Sermo. LI. A



Vlcite me floribus:ſtipate me malis quia amore lāgueo.Creuit amor:qa incentiua amoris plura ſolitò proceſſerunt. Vides ſiqdē quāta hac uice nō uidendi tātū,ſed &colloquēdi copia fuit. Ipa quoq; uiſio apparet uultu indulta ſereniori,& ſermo iocundior: & ſermocinatio longior atq; ꝓtractior. Nec ſolū oblectata colloqo:ſed & gloriata p̄conio eſt. Ad hæc eius quē deſiderauerat refrigerata eſt umbra: cibata fructu:potata calice.Nec em̄ ſitibūda putāda eſt exiſſe de cella uinaria: in quā ſe introductā modo nouiſſime gloriat. Cant.2.
Imo uerò ſitibūda: quoniā q̄ bibit me, inqt, adhuc ſitiet. Eccl.24.
Poſt iſta oīa ſponſo more ſuo ſecedente illa lāguere amore perhibet,id eſt præ amore. Quò em̄ gratiorē fuerat experta præſentiā: eò poſtmodū abſentiā moleſtiorē ſenſit. Subtractio nēpe rei quā amas:augmentatio deſiderij eſt:& qđ ardētius deſideras,cares egrius.Rogat proinde iſta interim odoramētis florū ac fructuū confoueri: quouſq; denuo reuertat̄ quē moleſtiſſime ſuſtinet demorātē. Atq; is ordo ſermonū.Nūc iā ſpiritalē fructū qui in ipſis eſt:ſpiritu duce ueritatis tētemus eruere.Et ſi communis eccleſia ſanctorū hic recipitur loquēs:nos in floribus fructibuſq; deſignati ſum⁹:ſed & quiq; conuerſi de ſeculo in toto ſeculo. In floribus quidem nouella & tenera adhuc incipientiū cōuerſatio demōſtrat̄,in fructibus uerò profi cientium fortitudo:& maturitas perfectorum.His ſtipata mater peregrinans & fructificās:cui uiuere Chriſt⁹ eſt: & Philip.1.
mori lucrum:profectò æquanimius fert moleſtiā ſuæ dilationis:qm̄ iuxta ſcripturam datur ei de fructu manuū ſuarum tanquam ex primitijs ſpiritus:& laudant eam in portis opera eius. Si autem ſm moralē ſenſum in una aīa uis tibi utraq; hæc aſſignari:& flores uidelicet & fructus fidē florem:fructū actū intellige. Nec incongrue (ut opinor) id tibi uidebit:ſi aduertas quomodo imitar floris neceſſario præcedentis fructū,bonum quoq; opus fide oporteat præueníri. Alioquin ſine fide impoſſibile eſt placere deo, Hebr.11.
Paulo atteſtante:magis autem æque ipſo docente: omne qđ non eſt ex fide:etiā peccatum eſt. Itaq; nec ſine flore fructus:nec ſine fide opus bonū.Sed & fides ſine operib⁹ Iacob.2.
mortua eſt:ſicut inutiliter quoq; flos apparet:ubi non ſequitur fructus. C Fulcite me floribus,ſtipate me malis: Cant.2.
quia amore langueo.Ergo ex bonis operibus in fide non ficta radicatis recipit conſolationem mens aſſueta quieti: quoties: ſibi (ut aſſolet) lux contemplationis ſubtrahit̄. Quis em̄ non dico cōtinue:ſed uel aliquādiu dum in hoc corpore manet lumine cōtemplationis fruat̄? At quoties (ut dixi) corruit à cōtemplatiua:toties in actiuam ſe recipit,inde nimirū tanquam è uicino familiarius reditura in idipſum:qm̄ ſunt inuicē cōtubernales hæ duæ:& cohabitāt pariter.Eſt quippe ſoror Mariæ Martha. Neq; enim etſi à contemplationis lumine cadit:patitur tamen ullatenus ſe incidere in tenebras peccati,ſeu ignauiā ocij: ſanè in luce bonæ operatioīs ſe retinēs. Et ut ſcias etiā opera lucē eſſe:luceat lux ueſtra, inqt,corā hoibus: quod nō eſt Mat.5.
dubiū de operib⁹ fuiſſe dictū,quæ hoies poterāt intuerí,

Fulcite me floríb⁹:ſtípate me malis: quía amore lãgueo.
Canti. 2 Cũ præſto eſt quod amatur uíget amor: lãguet cũ abeſt. Quod nõ eſt alíud quam tædíum quoddã ímpatiẽtis deſi derĩj:quo neceſſe eſt affící mentẽ uehemẽter amantis abſentẽ quẽ amat:dũ totus ín expectatíone: quantãlíbet feſtínatíonẽ reputat tarditatem.Et ídeo íſta poſtulat ſibí ac cumularí bonorũ operũ fructus cũ fidei odoramentís: ín quíbus morã faciẽte ſponſo ínterím requieſcat. A Loquor uobís experimẽtũ meũ qd̃ expertus ſum.Síqñ ſanè cõperí ꝓfeciſſe alíquos ueſtrũ ex meís monítis:tunc non me piguit fateor curam prætuliſſe ſermonís ꝓprío ocío& quíetí.Cũ eñ (uerbí gratia) poſt ſermonẽ íracũdus quíſpíam reperíꝰ mutatꝰ ín mitẽ:ſuperbꝰ ín humílẽ:puſillanímís ín fortẽ:porro mítis,humílis,fortís, ín ſua quíſq; gratía excreuiſſe,& ſeípſo melíor factus eſſe agnoſcítur,ſed&
Pſal.118. quí fortè tepuerãt & languebãt círca ſpũale ſtudíũ torpẽtes & dormítantes:ad ígnítum eloquíũ dñí referbuiſſe& cuígilaſſe uídẽtur:& quí deſerto fonte ſapientíæ foderãt ſibí ꝓprías uolũtatís cíſternas nõ ualẽtes aquas cõtínere: proptereaq; ad oẽ íníunctũ grauatí corde arído murmurabãt,nullũ ín ſe habẽtes deuotiõís humorẽ.Hí,ínquam, cũ de rore uerbí & pluuía uolũtaría quã ſegregauít deus hæreditatí ſuæ refloruiſſe ꝓbant ín opera obedíentíæ:factí ín oĩbus uoluntarĩ & deuotí:nõ eſt(díco uobís) unde ſubeat mentẽ quaſí pro íntermíſſo ſtudío ſocundæ cõtemplatíonís triſtítía:cũ talíbus fuero círcũdatus floríbꝰ atq; fructíbꝰ píetatís.Patiẽter auellor ab ínfecundæ Rachelís amplexíbus:ut de Lya míhí exuberẽt fructus ꝓfectuũ ueſtrorũ. Míníme prorſus pígebít me íntermíſſe quíetís ꝓ
Cor.8. cura ſermonís:cũ uídero ín uobís germínare ſemẽ meum atq; ex eo augerí íncrementa frugũ ſuſtítíæ ueſtræ.Charítas eñ quæ non quærít quæ ſua ſunt,íd míhí íam dudum facíle perſuaſít:níl ſcílícet deſíderabílíum meorum ueſtrís præferre utílítatíbus.Orare,legere,ſcríbere,meditarí: &
Canti. 2 ſí qua ſunt alía ſpíritalís ſtudíj lucra:hæc arbítratꝰ ſum ꝓpter uos detrímenta. B Fulcite me floríbus : ſtípate me malís,quía amore lãgueo. Hoc ítaq; loquuta eſt ſponſa adoleſcẽtulís ín ſpõſi abſentía:monens eas ín fide ꝓficere & operíbus bonís,donec ueníat:ſentiens ín eo fore & beneplacítũ ſponſí & filiarũ ſalutẽ,& ſuã ípſíꝰ conſolatíonẽ. Scío me hũc locum ín líbro de dílectíone deí plenꝰ explícuíſſe: & ſub alío íntellectu potíorí ne an deteríorí lector íudícet:ſí cuí utrũq; uídere placuerít.Non ſanè à prudente de díuerſítate,ſenſuũ íudícabor:dũmodo ueritas utróbíq; nobís patrocinetur: & charítas cuí ſcrípturas ſeruíre oportet eò ædíficet plures,quò plures ex eís ín opꝰ ſuũ ueros erudíerít íntellectꝰ.Cur eñ hoc díſpliceat ĩ ſenſibꝰ ſcrípturarũ:quod ín uſibus rerum aſſídue experímur? In quãtos (uerbí cauſa) ſola aqua noſtrorũ aſſumít corporũ uſus? Ita unꝰ qlíbet díuínus ſermo nõ erít abs re:ſí díuerſos pariat íntellectus,díuerſís anímarum neceſſítatíbus &
Canti.2. uſíbus accõmodandos. C Seqtur,Leua eíus ſub capíte meo:& dextera eíus amplexabít me. Et ſuper hoc quoq; ín præfato opuſculo memíní uberí⁹ díſputatũ: ſed ſignemus ſermonís ordínẽ.Líquet denuo adeſſe ſponſum:credo ut ſua præſentía languentẽ erígat.Quomodo eñ non ín præſentía eíus cõualeſceret,quã abſentía cõſternarat? Ergo nõ ſuſtínet dílecte moleſtíã,adeſt:neq; ením moram facere poteſt tantís deſíderíjs euocatus. Et quía íllã compererat donec abſens fuit fidelem ad opera & ſolícitã ad lucra:ín eo nímírũ q; flores ſibí & fructꝰ præceperat aduenírí:etíã cum propẽſíorí hac uíce remuneratíone gratíæ eſt reuerſus. Deníq; uno brachíorũ ſuorũ ſuſtentat caput íacentís :alterum ad amplexãdum parans ut ſínu foueat. Fœlíx anima quæ ín Chriſtí recũbít pectore: & ínter uerbí brachía reqeſcít. Leua eíus ſub capíte meo: & dextera eíus amplexabítur me. Non aít amplexatur,ſed amplexabítur me:ut nouerís priorí gratíæ adeò non íngratam:ut ſecundã gratíarum actíone præuenerít. Díſce ín ferendo gratíam non eſſe tardus aut ſegnís:díſce ad ſíngula dona gratías agere. Dílígẽter,ínquít,conſídera quæ tíbí appo

nunc:ut nulla uídelícet deí dona debíta gratíarũ actíone fruſtrẽtur:nõ grandía:nõ mediocría:non puſilla. Deníq; Ioan. 6
íubemur collígere fragmẽta ne pereãt,íd eſt nec mínima beneficía oblíuíſcí.Nũquíd non perít quod donatur íngrato. A Ingratítudo ínímica eſt anímæ:exínanítío meritorũ uírtutum díſperſío:beneficíorum perdítío. Ingratítudo uentus urens ſíccans ſibí fontẽ píetatís: rorẽ míſerícordíæ:fluẽta gratíæ. Propter hoc deníq; ſonſa mox ut gratíã de leua ſenſít:gratías egít,non expectãs plenítudínem quæ ín dextera eſt. Neq; ením ubí memorata eſt leuam íam eſſe ſub capíte ſuo:etíam ſecuta eſt à dextera ſe ſímíliter amplexatã:ſed amplexabít me ínquít.Cæterum quíd putamus uerbo ſponſo leuã eſſe ſíue dexterã? Num íd qd̃ dícítur hominís uerbũ,íſtíuſmodí corporeas partes habet ín ſe díuíſas,& líneamẽta díſtíncta, díſtínguentía ínter ſíníſtrã & dexterã? Quãtomagís ís quí deí & deeſt ſermo uarietatẽ prorſus alíquam non admíttít: ſed eſt quí eſt:ín ſua nímírũ natura tam ſímplex, ut non habeat partes:tam unus ut nõ habeat numeros.Eſt eñ deí ſapíẽtía:de qua ſcríptũ eſt.Et ſapíẽtíæ eíus nõ eſt numerus. At Pſ. 146.
ſí quod ínuaríabíle eſt:íd íncõprehẽſíbíle:ac per hoc etiã íneffabíle eſſe neceſſe eſt:ubí quæſo ínuenías uerba qbus íllã maieſtatẽ uel dígne aſſígnes,uel ꝓprie ꝓloquarís, uel cõpetẽter díffíníaſ? Tamen utcũq; loquamur qd̃ utcũq; de ea ſpũſancto reuelante ſentímus: docemur auctorítate patrũ & cõſuetudíne ſcrípturarũ cõgruẽtes de rebus notís lícere ſímílítudínes uſurpare:ſed & uerba nõ noua ín ueníre:ſed nota mutuarí uel transferre: quíbus dígnẽ & cõpetẽter eædẽ ſímílítudínes ueſtíanꝰ. Alíoquín rídícule ígnota per ígnota docere conaberís. Ergo quía per dexterũ & ſíníſtrum aduerſa ſolẽt atq; proſpera deſígnarí: uídetur míhí hoc loco íntellígí poſſe leuam quídẽ uerbí, cõmínatíonẽ ſupplícíj: dexterã uerò regní promíſſíonẽ. Eſt aũt cum mens noſtra formídíne pœnæ ſeruíliter premítur:& tunc nequaquã ſub capíte,ſed ſuper caput leua eſſe dícenda eſt:nec poteſt ſíc affecta aĩa oĩno dícere:quía leua eíus ſub capíte meo. At uerò ſí proficíẽs ex hoc ſpũ ſeruítutís trãſíerít ín quendã ſpõtanei obſequíj dígníorẽ affectũ:quatenus uídelícet præmíjs potíus ꝓuocet,quàm artetur ſupplícíjs:magís aũt ſí amore boní ípſíus agatur: tunc índubítãter dícere poterít:quía leua eíus ſub capíte Cañ. 2.
meo:quíppe quí íllũ ſeruílẽ metũ q ín ſíníſtra eſt melíorí atq; excellẽtíorí habítudíne ſuparít anímí:& dígnís deſiderijs etíam ípſí appropíauerít dexteræ:ín qua ſunt oẽs ꝓmíſſíones:dícente propheta ad dñm. Delectatíones ín de Pſal.15.
xtera tua uſq; ín fínẽ. C Vnde & certa ſpe concepta cum fíducía loquítur:& dextera eíus amplexabítur me. Tu íã Cañ.2.
mecum uíderís an íta affecte & aſſecutæ hunc tantæ ſuauítatís locum íllud quoq; cõueníat de pſalmo uſurpare: ut dícat etíam ípſa. In pace ín ídípſum dormíã & requíeſcam: præſertím cũ ſuppetat cauſa quæ ſequít:qm̃ tu dñe ſíngulariter ín ſpe cõſtítuíſtí me. Quod equídem tale eſt. Donec qs premít à ſpũ ſeruítutís,parũq; habet de ſpe:de tímore plurímũ nõ eſt eí pax neq; requíes fluctuãte nímírũ cõſcíẽtía ínter ſpem & tímorẽ:maxímeq; q à ſuper excellẽte tímore abũdãtꝰ crucíet.Nã tímor pœnã habet Ibidem.
Et ídeò nõ eſt íllí dícere ín pace ín ídípſum dormíã & requíeſcã:qm̃ necdũ ſe ſíngulariter ín ſpe conſtítutũ dícere poteſt.Cæterũ ſí paulatím per íncremẽtũ gratíæ cœperít deficere tímor & ꝓficere ſpes:cũ demũ ad hoc uentũ fuerít ut totís uíríb⁹ exurgẽs charítas ĩ adíutoríũ ſpeí foras míttat tímorẽ:nónne eíuſmodí aĩa ſíngulariter ín ſpe conſtítuta uídebít:ac proínde etíã ín pace ín ídípſum dormíre íam & requíeſcere? Sí dormíatís,ínqt,ínter medíos cleros:pennæ colũbe deargẽtatæ. Qd̃ propterea dictũ puto,qm̃ eſt locꝰ ínter tímorẽ & ſecurítatẽ:tãquã ínter leuã & dexterã:media uídelícet ſpes:ín qua mens & cõſcíẽtía mollís nímírũ ſuppoſíto charítatís ſtratu ſuauíſſíme requíeſcít. D Et fortè ín cõſequẽtíbꝰ huíus ípſíus cantící Cañ.3.
híc locus fuerít deſígnatꝰ:ubí ín deſcríptíone ferculí Salomonís ínter cætera habes, Media charítate conſtrauít

propter

propter filias hierlm. Nā qui se singulariter in spe cōstitu
tū sentit: nō iā in timore seruit, sed requiescit ī charitate.
Cant. 2. Deniq; requiscit & dormit spōsa p qua dicit: Adiuro uos
filiæ hierlm p capreas ceruosq; cāporū: ne suscitetis neq;
euigilare faciatis dilectam quoadusq; ipa uelit. Magna &
stupēda dignatio q; qescere faciat animā contēplātem in
sinu suo: insup & custodit ab infestātib⁹ curis: protegitq;
ab inquietudinib⁹ actionū & molestijs negotiorū: nec pa
titur oīno suscitari nisi ad ipsius utiq; uoluntatē. At istud
nō in angustijs finiēdi iam sermonis adoriendū est, magis
autē hinc alius inchoet: quatenꝰ locus delectabilis debita
in tractādo diligētia nō fraudet. Nō q; uel tūc sufficiētes
simus cogitare aliqd à nobis quasi ex nobis (p̄sertim in tā
digna tāq; excellēte & omnino supereminēte materia) sed
sufficiētia nostra ex deo est: sponso ecclesie Iesu xp̄o dño
nostro: qui est super oīa deus bn̄dictus in secula. Amen.

De excessu qui cōtēplatio dicit: ī qua spōsus facit
qescere aiam sanctā: pro eiꝰ qete zelās. Sermo LII. B

Cant. 2. ADiuro uos filiæ hierlm p capreas ceruosq; cā
porū, ut nō excitetis neq; euigilare faciatis di
lectā quoadusq; ipsa uelit. Prohibent adolescē
tulæ: Has em̄ filias hierlm dicit: quia etsi delica
tæ & molles quasi fœmineis adhuc affectib⁹ & actibus in
firmæ: sponsæ tn̄ inhærēt spe pficiēdi & pficiscēdi hierlm.
Prohibent ergo ab infestatiōe spōsæ dormientis: ne. s. præ
Ibidem. ter uoluntatē ipsius ullatenꝰ eā excitare p̄sumāt. Propte
rea em̄ dulcissimꝰ spōsus leuā suā capiti eius supposuit fm
ea q̄ p̄missa sunt: quatenus in sinu suo eā qescere faceret &
dormire. Et nūc sicut subinde scriptura prosequit, ipse cu
stos illius dignātissime & beneuolētissime uigilat sup eā:
ne adolescētularū crebris minutisq; necessitatib⁹ inquie
tata euigilare cogat. Ista est literalis cohærētia textus. C
Sed em̄ cōtestatio illa facta p capreas ceruosq; cāporū: ni
hil oīno fm literā cōsequētiærōnabilis habere uidet: adeò
totā sibi eā uendicat intelligētia spūalis. At quoquo mo
do illa se habeat: interim bonum est nos hic esse, & intueri
paulisper naturæ diuinæ bonitatē, suauitatē, dignationē.
Quid nāq; tu hō in humanis unquā affectib⁹ expertus es
dulciꝰ, quàm mō tibi exprimitur de corde altissimi? Et ex
primit ab illo qui scrutat alta dei: & nō pōt nescire q̄ in eo
sunt, qa spūs ipsiꝰ est: nec aliud planè loq quàm qd̄ apud
ipm uidit: qm̄ ueritatis spūs est. Deniq; nec deest ī nostro
gn̄e q hoc munere fœlix lætificari meruerit: & sic in semet
ipso suauissimi arcani huius habuerit experimētū: nisi tn̄
scripturæ loco q præmanib⁹ est oīno decredim⁹: ubi ma
nifeste inducitur cælestis spōsus uehemētissime zelās pro
quiete cuiusdā dilectæ suæ solicitus seruare inter brachia
p̄pria dormientē: ne qua fortè molestia uel inquietudine à
somno suauissimo deturbet. D Nō me capio præ lætitia
q; illa maiestas tā familiari dulciq; cōsortio nostræ se incli
nare infirmitati minime dedignat: & supna deitas aiæ exu
lātis in re cōnubia: eiq; spōsi ardētissimo amore capti ex
hibere affectū nō despicit. Sic, sic in cælo esse nō ambigo
ut lego in terra: sentiet q; p certo oīa qd̄ continet pagina:
nisi q; nō sufficit ista oīno exprimere quātū capere illa tūc
poterit: sed nec quātū, iam pōt. Quid putas illic accipiet q̄
hic tanta familiaritate donatur: ut dei brachijs amplecti se
sentiat: dei sinu foueri: dei cura & studio custodiri: ne dor
mies fortè à quopiā donec ultro euigilet excitet? Age iā
ita q; dicam⁹ si possum⁹: quis nā ille sit somnꝰ quo dilectā
suā spōsus obdormire uelit: nec patiat oīno nisi ad ipsiꝰ
Rom. 13. arbitriū excitari ne forte cū legerit quis apud ap̄lm: hora
est iā nos de somno surgere: siue apud p̄phētā exorari ab
ipso deū illuminare oculos suos ne unquā obdormiat in
morte, nominū equiuocatione turbet: nec inueniat oīno
quid digne de dormitione spōsæ q̄ hoc loco memoratur
Ioan. 11. fetire possit. Nā ne illud quidē simile est huic qd̄ de laza
ro ait in euāgelio dn̄s. Lazarꝰ amicꝰ noster dormit: eamus
& à somno excitemꝰ eū. Hoc em̄ dicebat de morte corpo
ris eiꝰ, cū discipuli de dormitatiōe somni dictū putarēt. A
Nō est aūt is spōsæ somnꝰ dormitio corporis: uel placida
q̄ sensus carnis suauiter sopit ad tp̄s: uel horrida q̄ fundi
tus uitā tollere cōsueuit. Multo magis uerò & ab illa alie
nus existit qua obdormit morte: cum uidelicet in peccato
qd̄ est ad mortē irreuocabiliter pseuerat. Magis aūt istius
modi uitalis uigilq; sopor sensum interiorē illuminat: &
morte propulsata uitā tribuit sempiternā. Reuera em̄ dor
mitio est: q̄ tn̄ sensū nō sopiat sed abducat. Est & mors (qd̄
nō dubius dixerim) qm̄ apls quosdā in carne adhuc uiuē
tes commendādo sic loquitur. Mortui estis: & uita uestra Colo. 3.
abscōdita est cum xp̄o in deo. Proinde & ego nō absurde
spōsæ extasim uocauerim mortē: q̄ tn̄ nō uita sed uitæ eri
piat laqueis: ut possit dicere. Aīa nostra sicut passer ere- ps. 123.
pta est de laqueo uenantiū. Inter medios nāq; laqueos in
hac uita incedit: qui utiq; toties nō timētur: quoties san
cta aliqua & uehementi cogitatione aīa à semetipsa abri
pitur: si tn̄ eousq; mēte secedat & auolet: ut & hunc, com
munē transcēdat usum & cōsuetudinem cogitandi. Etem̄
frustra iacitur rete ante oculos pēnatorum. Quid em̄ for
midetur luxuria: ubi nec uita sentitur? Excedēte qppe aīa
& si nō uita: certe uitæ sensu: necesse est etiam ut nec uitæ
tētatio sentiatur. Quis dabit mihi pēnas sicut colūbæ & ps. 54.
uolabo & requiescā? B Vtinā hac morte ego frequēter
cadā: ut euadā laqueos mortis: ut nō sentiā uitæ luxuriā
tis mortifera blandimenta: ut nō obstupescā ad sensum li
bidinis: ad æstum auaritiæ: ad iracundiæ & impatientiæ
stimulos: ad angores solicitudinū & molestias curarum.
Moriatur anima mea morte iustorū: ut nulla illā illaqueet
fraus: nulla oblectet iniquitas. Bona mors quæ uitam nō
aufert: sed transfert in meliꝰ. Bona qua non corpuscadit:
sed aīa subleuatur. Verū hæc hoīm est. Sed moriatur aīa
mea morte etiā (si dici potest) angelorū, ut præsentiū me
moria excedens: rerū se inferiorū corporearūq; nō modo
cupiditatibus sed & similitudinib⁹ exuat: sitq; ei pura cū
illis conuersatio: cum quibus est puritatis similitudo. Ta
lis (ut opinor) excessus aut tm̄: aut maxime cōtemplatio
dicitur. Rerū etem̄ cupiditatibus uiuendo nō teneri, hu
manæ uirtutis est: corporū uerò similitudinibus speculā
do nō inuolui: angelicæ puritatis est: utrūq; tamē diuini
neris est, utrumq; excedere: utrumq; teipsum trāscen
dere est, sed longe unū: alterū nō lōge. Beatus qui dicere
potest. Ecce elongaui fugiens: & mansi in solitudine. Nō ps. 54.
fuit contentus exire nisi & lōge se faceret, ut posset qesce
re. Trāsiliisti carnis oblectamenta: ut minime iam obedias
concupiscentijs eius, nec tenearis illecebris profeciisti. Se
parasti te, sed nondū elongasti: nisi & irruētia undiq; fan
tasmata corporearum similitudinum transuolare mentis
puritate præualeas. Hucusq; noli tibi promittere requiē.
Erras si citra inuenire te existimas locum quietis: secretū
solitudinis: luminis serenum: habitaculum pacis. Sed da
mihi qui illuc peruenerit: & incunctāter fateor requiescē
tem: qui merito dicat. Cōuertere aīa mea in requiē tuam: ps. 114.
quia domin⁹ benefecit tibi. Atq; hic uere in solitudine lo
cus & in lumine habitatio: prorsus iuxta propherā: taber
naculum in umbraculū diei ab æstu: in securitatē & absco
sionē à turbine & à pluuia. De quo & sanctus dauid. Ab
scondit me, inquit, in tabernaculo suo in die malorū: pro
texit me in abscondito tabernaculi sui. Puto ergo in soli
tudinem hanc secessisse spōsam: ibiq; præ amœnitate loci
inter amplexus sponsi suauiter obdormisse. i. in spiritu ex
cessisse: qn̄ phibitæ sunt adolescentulæ expergefacere illā
quoadusq; ipsa uoluerit. D At illud qualiter? Mō enim
simpliciter neq; leui (ut assolet) cōmonitione prohibitæ
sunt: sed oīno noua & insueta cōtestatione per capreas. s.
ceruosq; camporū. Quo quidem genere ferarū uidentur
mihi fatis congruēter expressæ sanctæ aiæ exutæ corpori
bus: simul & qui cū deo sunt angeli. Nimirū propter acu
mē uisus & saltꝰ celeritatē. Vtrūq; hoc si quidē utriscq; spi
ritibus cōuenire cognoscimus: nā facile & petunt summa
& intima penetrāt. Quorū quoq; in cāpis designata con
uersatio cuidenter liberos atq; expeditos signat in cōtem
platiōe discursus. Quid sibi uult ergo adiuratio facta per

ſtos? Profectò ne inquietæ adoleſcētulæ audeant leuí ex cauſa euocare dilectā à tā reuerēdo collegio cuí abſq; dubio toties admiſcetur quoties contēplando excedit. Pulchre itaq; horum auctoritate terrentur à quorum ſocietate conſtat auelli illam ipſarum importunitate. Attendant adoleſcentulæ quos offendāt pariter cum matrē inquietant: & minime ita materna de charitate cōfidant: ut non in illum cæleſtem cōuentum ſine magna neceſſitate irruere uereantur. Id quippe ſe agere cōtigit quoties in contēplatione quieſcenti plus iuſto moleſte ſunt. Ponitur ſane in uoluntate ipſius & uacare ſibi, curæ illarum intēdere prout oportere iudicauerit cum uetatur excitari ab illis quouſq; ipſa uelit. Nouit ſponſus quanta flagret dilectione: etiam erga proximos ſponſa, & ſatis propria charitate ſolicitari matrem de profectib⁹ filiarum: nec ſe ullo pacto illis ſubtracturā ſeu denegaturā quātum & quoties opus fuerit: propterea q; ſecure diſcretioni eius credēdam cenſuit hanc deſpenſationem. Non enim eſt talis quales multos uidemus prophetica inuſtione notatos: quí quod craſſum eſt & fortè aſſumentes: quod debile eſt proiciunt. Numquid medicus ualentes requirit: & non potius ægrotantes? Sí contingat: facit forſitan ut amicus, ſed non ut medicus. Quos docebis magiſter bone ſi omnes indoctos repuleris? Quib⁹ quæſo adhibebis diligentiā diſciplinæ ſi indiſciplinatos uel effugaueris oēs uel fugeris? In quibus obſecro tuam probatis patientiam ſi ſolos admiſeris manſuetos: inquietos excluſeris. C Sunt tamen de his ſedentibus: quí utinā præſens capitulum attentius obſeruarent. Cogitarent certè quanta præpoſitis reuerētia debeatur: quos temere inquietando cæli quoq; ciuibus ſe reddunt infeſtos: & nobis fortè pluſculum ſolito parcere demum inciperent: nec tam irreuerenter leuiterq; ſe ingererent cum uacamus. Rara ſatis mihi ad feriandum à ſuperuenientibus (ut bene norunt) conceditur hora: etiam cum ipſi me in omni patientia ſuſtinebūt. Verū ego ſeruulo ſi⁹ mouco iſtiuſmodi querelam: ne quí fortè puſillanimis ſupra uires propriæ patientiæ diſſimulet à neceſſitatib⁹ ſuis, dū me inquietare ueretur. Superſedeo igitur: & ne magis impatientiæ exemplum uidear dare infirmis. Puſilli domini ſunt credentes in eum, nō patior ut ex me ſcandalum patiantur. Non utar hac poteſtate: magis autē ipſi me utātur ut libet: tātum ut ſaluí fiant. Parceant mihi ſi non pepercerint: & in eo potius requieſcam ſi nō me inquietare timuerint pro neceſſitatibus ſuis. Geram eis morem quoad potuero, & in ipſis ſeruiam deo meo quandiu
2. Cor. 6 fuero in charitate non ficta. Non quæram quæ mea ſunt
1. Cor. 6 nec quod mihi eſt utile: ſed quod multis id mihi utile iudicabo. Hoc ſolum deprecor ut fiat acceptum eis fructuoſumq; miniſterium meum: ſi fortè uel ex hoc inueniam in die mala miſericordiam in oculis patris eorum ſimul & ſponſi eccleſie Ieſu chriſti domini noſtri: qui cum eo eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

Qualiter per montes & colles ſignificantur beatitudines cæleſtium ſpirituum: in quibus tranſiliſt, id eſt notum fecit myſterium ſuæ incarnationis: uenies ad incarnandum.

Sermo. LIII. A



Vox dilecti mei. Videns ſponſa nouā adoleſcentularū uerecundiam & uerecundū timorē. q. ſ. de nouo cœpiſſent nō audere ſe ingerere ſācto ocio ipſius: nec ſicut heri & nudiuſtertius moleſte fieri quieſcēti in cōtēplatione præſumerēt: agnoſcit hoc ſibi prouenire cura & opera ſponſi: & exultās in ſpiritu ſiue pro illarū profectu quæ à nimia & ſuperflua inquietudine cōpeſcūtur: ſiue pro ſua deinceps futura liberiori quiete: ſiue etiā pro dignatione & fauore ſponſi adeò pro hac ipſa eius quiete zelātis: & tāto ſtudio defenſantis ſua uiſſima ocia ſua: imo ſtudia feruentiſſima: ait hoc facere uocē dilecti ſui huius rei gratia factā ad illas. Etenī is qui alīs præeſt in ſolicitudie uix unquā uel raro ſecure uacat ſibi: dum ſemper timet ſui penuriā facere ſubditis: & non placere deo q; cōi utilitati ꝓpriā ꝓfert quietē, & cōtēplationis dulcedinē. Nō autē parū gaudij & ſecuritatis accedit interdū ſuauiter feriāti cū ex metu quodā & reuerentia erga ſe immiſſa diuinitus cordib⁹ ſubditorū intelligit ſuā deo placere quietē: quí facit ut illi æquo magis animo ſuas neceſſitates ſuſtineant: quàm patris ſpiritalis grata audeāt ocia temere ꝓturbare. Nā iuſta trepidatio paruulorū manifeſte ſignat audiſſe eos intus quaſi minacē atq; Eſai. 63.
increpatoriā illi⁹ ꝓculdubio uocē q ī ꝓpheta loquit. Ego quí loquor iuſtitiā. Vox ei⁹ inſpiratio eius eſt: ac iuſti timoris incuſſio. Cōperta ergo hac uoce ſpōſa gaudens & exultās: uox, inquit, dilecti mei. Amica eſt, & gaudio gaudet ꝓpter uocē ſponſi. B Et addit. Ecce iſte uenit ſaliēs Cañ. 2.
in montibus: trāſiliēs colles. Cōperta ex auditu uocis dilecti præſentia incunctanter intēdit bene curioſo oculos ad uidendū quē audierat. Auditus ducit ad uiſum: quia fides ex auditu, qua corda mundātur: ut poſſit uideri deꝰ. Actu. 15.
Sic em̄ habes. Fide mundās corda. Videt itaq; uenientem quē loquentē audierat: obſeruāte etiā hic ordine illi ſpiritu ſancto quí apud prophetā deſcript⁹ eſt ita. Audi filia & ꝑs. 44.
uide. Et utcertius aduertas nō caſu neq; fortuitu: ſed de ſtudio magis & induſtria: ob illam. ſ. rationē quā præmiſimus auditū hoc loco ꝑmiſſum uiſui. Vide ſi nō hic ordo uerborū à ſancto quoq; Iobobſeruatus inueni⁹: ubi ſic loquitur deo. Auditu auris audiui te: & nunc oculus meus Iob. 42.
uidet te. Sed & ubi ſpiritusſanctus ſuper apl'os in die pentecoſtes deſcēdiſſe memorat: nónne audit⁹ uiſum præuenire deſcribit? Ait em̄. Factus eſt repēte de cælo ſonus tā quā aduenientis ſpirit⁹ uehemētis. Et infra. Et apparuerūt Actu. 2.
illis diſpertitæ linguæ tanquā ignis. Et hic ergo ſpiritus ſancti aduentū primo audit⁹: dehinc uiſus ꝓcepiſſe refert. Sed de hoc ſatis: qm̄ tu quoq; ſi curas operā dare huiuſce modi inquiſitioni: poteris & ipſe fortaſſis in alīs ſcripturæ locis nōnulla ſimilia reperire. D Nūc iā illud cōſideremus qđ diligētioris eget inquiſitionis: & difficiliores habet acceſſus. Ad qđ nimirū oīno me egere fateor adiutorio ſpirituſſancti, ut ponere in lucem poſſint quí ſint illi mōtes ſeu colles ſup quos ſaliente & tranſiliente eos ecclesia ſpōſum lætis ſpectauit obtutib⁹: credo cū ꝓperaret ad ipſius redēptionē cuius cōcupierat decorē. Nā id quí dem propterea ita: & nō dubie ſenſerim, qm̄ ſimile qđ de propheta occurrit mihi euidēter in ſpiritu ꝓuidēte & exprimēte ſaluatoris aduentū. In ſole poſuit tabernaculum ſuū: & ipſe tanquā ſponſus ꝓcedēs dē thalamo ſuo. Exul- ꝑs. 18.
tauit ut gigas ad currēdā uiā: à ſummo cælo egreſſio eius: Ibidem.
& occurſus eius uſq; ad ſummū ei⁹. Curſus & recurſus is notiſſimus eſt: à quo & ad quid initus cōſummatusq; notiſſimū. Quid igitur? Pingemus nobis ſiue in pſalmis iſta legentes: ſiue in præſenti cantico uirum gigantē procere ſtaturæ: abſentis cuiuſpiā mulierculæ amore captū: & dū properat ad cupitos amplexus: trāſilientē mōtes colles q; hos quos uidemus mole corporea ſuper plana terræ tāta altitudine eminētes: ut & ſupra nubes aliquí illorū uertice extuliſſe cernātur? A Verū nō decet iſtiuſmodi corporeas fantaſias imaginari: ꝑtim tractātes hoc canticū ſpiritale: ſed nec licet omnino nobis quí memínimus legiſſe in euāgelio: quia ſpiritus eſt deus: & eos quí adorāt Ioan. 4.
eum, in ſpiritu oportet adorare. Quí ſunt ergo hi ſpiritales montes & colles: ut poſtmodū conſequenter agnoſcamus: ſponſus quí deus ac per hoc & ſpiritus eſt, quales & cuiuſmodi dabat ſaltus in illis uel ſuper illos? Sí illos putamus in quibus euāgelium refert olim fuiſſe relictas nonagintanouē oues: cū pius paſtor earū uenit unam in terris quærere quæ perierat: nihilominus & adhuc in obſcuro res eſt & intellect⁹ hæret: dum difficile ſit inueníre ſpiritales illas & ſupercæleſtes beatitudines (nam ipſe ſunt ſine dubio quæ ibi memoratæ ſunt oues) quos uel quales alios habeant ſpiritales ſimiliter montes uel colles ad habitandū paſcendúmue in illis. Verū tamen ſi non in ueritate aliquí eſſent: ueritas hoc non diciſſet. Sed neq; propheta longe ante de ciuitate dei ſuperna hieruſalē protuliſſet:

lísset, quía fundamẽta eius sint ín montibus sanctís, sí nõ uere ínibí essẽt mõtes sancti. Deníq; q cælestís habitatio sancta ílla uere habeat non modo spíritales sed & uíuosac rationales mõtes collesq; audi Esaiã. Mõtes & colles can tabũt corã Deo laudes. Quínã igitur ísti nísi ídemípsi cæ lí ínhabítatores spũs, quos Dñica uoce oues díximus ap pellatos, ut ípsi sint montes quí oues. Nísi fortè absurdũ tíbí uídeatur aut ín montibus mõtes, aut ín ouíbus oues pascí: & iuxta líterã quídẽ durũ sonat, sm spíritualẽ autem íntelligẽtiã dulce sapit, sí subtíliter aduertam⁹ quomodo utrarũq; ouíũ pastor, dei. s. sapiẽtía Christus, unũ ídemq; pabulũ ueritatis aliter ín terrís, aliter ín cælestíb⁹ gregib⁹ suís adminístret. Nã nos quídẽ mortales hoíes ínterím ín loco peregrinatiõis nostræ, ín sudore uultus nostrí come dere panẽ nostrũ necesse habemus, foris íllum ín labore & ærumna mẽdícantes, íd est uel à doctís uírís, uel à sacrís lí bris, uel certè per ea quæ facta sunt, ínuísíbília dei íntelle cta conspícíẽtis. Angelí autẽ ĩ omní plenitutíne etsí nõ à semetípsis, tñ ín semetípsis tanta facilítate quanta & felící tate accípiunt unde & beate uíuunt. Sunt enim omnes do cíbiles Dei: quod sanè electos hominũ quãdoq; assecutu ros certa ueritate promittitur, & nõdum experírí tríbuit felícitate secura. Pascuntur proínde ín montibus montes uel ouesín ouíbus, cũ sanè supernæ íllæ substantíæ spírita les íntra semetípsas de uerbo uítæ unde suam beatã perpe tuent uitã, affluẽter ínueníunt, ídẽ ípsi & montes & oues mõtes propter plenitudínẽ uel celsitudínẽ: oues propter mãsuetudínem. Plení quíppe Deo, celsí merítis, cumulati uírtutibus: níhílomínus tñ erectos uertíces tota & humílí obediẽtía submittunt & ínclínãt íllíus longè superminẽ tis ímperío maiestatís, tanquã oues manuetísímæ ad nu tum suí pastorís per oía ambulantes, & sequentes eũ quo cũq; ierit. Et ín hís sm prophetã Dauíd uere mõtibus san ctís tanquã príma oĩm creata sapientía, fundamẽta ciuíta tís Dñí ab ínítío firmíter stabílíta cõsistũt: quæ utíq; una est ín cælo & ín terra, licet ex parte peregrínans, & ex par te regnans. Et ex hís níhílomínus, iuxta Esaiã, tanquãquí busdam uitalíbus cymbalís bene sonãtíbus iugísresonat gratiarum actio, & uox laudís, suaui & íncessabili uoce ĩ plẽtibus qd ex èodẽ propheta pauloante memorauímus: quía montes & colles cantabunt coram Deo laudes: & ítẽ quod ílle alíus loquẽs ad dñm Deum: Beatí, aít, quí habí tant ín domo tua Domíne: ín secula seculorum laudabũt te. Hí ergo (ut ad íd recurramus unde alíquãtulum, sed ut puto necessarió dígressum est) illí sunt montes atq; colles ín quíbus ecclesía uídit cælestem spõsum míra alacrítate salientẽ, cũ ad suos properaret amplexus: nec modo salíẽ tem, sed & transilientem eos. A Vís tibí hos saltus ex líte rís prophetarũ apl'orũq; demonstrẽ? Non q nunc omnía q̃ de hac re apud íllos ab ocíosís ínuenírí queunt testímo nía replícare íncípiã (hoc enim lõgum est & opus nõ est) sed ea tãtũmodo pono q̃ breuíter & aperte astruere uídeã tur íd quod dícítur de sponsí saltíbus. Dícit de íllo Dauíd quía posuít ín sole tabernaculũ suũ, & ípse tanquã spõsus procedens de thalamo suo. Exultauit ut gígas ad curren dam uíam, à summo cælo egressío eius. En quãtum saltum dedít à summo cælo ad terras. Sanè enim non ínuenío alí bí ubí ín soleposuerít tabernaculum suum, íd est ín luce & ín manifesto suam dígnatus sit exhíbere præsentíam ípse lucís ínaccessíbílís habítator, nísí utíq; ín terrís. Deníq; ĩ terrís uísus est, & cũ hominíbus conuersatus est. In terrís ínquã, palã, quod est ín sole posuít tabernaculũ suũ, cor pusuídelícet quod de uírgíníscorpore ad hoc sibí aptare dígnatus est, ut ín eo ín se ínuísíbílís uíderetur, & sic uíde ret omnís caro salutare Dei, cum ín carne uenísset. Salíẽt ergo ín mõtibus, íd est ín íllís supremísspíritíbus, cum ad eos usq; descendít sacramentum à seculís absconditum, & magnum pietatís mysterium eís dígnanter aperiens. Sed transilíẽs hos superiores atq; emínentíores mõtes, cheru bím. s. atq; seraphím, necnõ dominationes, principat⁹, & potestates, uírtutesq; etíam usq; ad ínferiorẽ ordínẽ ãge lorũ descẽdere tanquã ad colles dígnatus est. Sed nũquíd uel ín íllís remanſit? Transilíẽt & colles. Nõ cñ, ínquít, an gelos, sed semẽ Abrahæ apprehendít, quod utíq; angelís ínferíus est, ut sermo ímpleret quẽ díxit memoratus, pphe ta, loquẽs íta ad patrẽ de fílío: Mínuístí eum paulomínus ab angelís. Quãquam hoc sanè ad cõmendatiõnẽ naturæ humanæ dictum posít íntellígí, q homo ad ímagínem & símílítudínẽ Dei cõditus ac præditus ratione ínítar utíq; angelí: modícũ tamen dístet ab angelo propter corpus de terra. C Sed audí apostolũ Paulũ aperte pronuntiantẽ de eo: Qui cum ín forma Dei esset, non rapinã arbítrabat esse se æqualem Deo: quía semetípsum exínaníuit formam seruí accípíes, ín símílítudínem hominũ factus, & habítu ínuẽtus ut homo. Et rursum: Vbí uenít, ínquít, plenitudo tẽporís, mísit Deus filiũ suum factũ ex muliere, factum sub lege, ut eosquí sub lege erant, redímeret. Quí ergo factus ex muliere, factus & sub lege est: proculdubío non solum montes, íd est maiores superioresq; beatítudínes, sed etiã mínores angelos descendendo transilíẽt, quí quídẽ ín cõ paratione superiorũ meríto collíum nomíne desígnãtur. Cæterum quí mínor est ín regno cælorũ, maíor est quouís carnẽ portante super terrã, etiã sí sit ílle magnus Ioannes baptísta. Nã etsí sanè Deum hominẽ fateamur, etiã ín ho mine super omnẽ príncípatũ & potestatẽ longe íncompa rabílíter præmínere, certũ tamẽ quía etsí præít maiestate, sed ínfirmítate succũbit. Ita ergo salíẽt ín mõtibus, & trãsí líẽt colles, cum non solũ superioríbus, sed & ínterioríbus spíritíbus dígnatíssíme se ínferiorẽ exhíbuit. Nec modo íllís supernís spíritíb⁹, sed & ípsís quí domos luteas ínha bitãt, subiectũ se exhíbuit, transíliens & uíncẽs humílíta te etiã hominũ hũílitatẽ. Erat deníq; subditus Mariæ & Ioseph, cũ esset duodenís ín Nazareth: & apud Iordanẽ Iohãnís se manibus iã iuuenís ínclínauit. Sed & ínclína ta est dies, nec adhuc omníno de hís montibus descende re líbet. Cæterũ sí hac uíce uolueríms cũcta horũ prout delectat explorare amœna, abdíta perscrutarí, uerẽdúmne aut sermo grata breuitate careat, aut larga excellensq; ma teríes debíta dílígentía festínatione fraudeť. Pausemus p índe hodíe iã sí placet ín montibus ístís: qm̃ bonũ est nos hic esse: ubí à pastore Christo unà cũ sctís angelís ín loco pascuæ collocatí, & iocũdius pascímur & uberius. Et nos sícdẽ oues pascuæ eí⁹. Rumínemus ergo tãquã mũda aní malía boní pastorís quæ de hodierno sermone tota auídí tate glutíuím⁹, sermõe altero resídua capituli ciusdẽ attẽ tíus percepturí, largiẽte spõso eccleſiæ Iesu Christo dño nostro, q sup omnía est Deus benedictus ín secula. Amen.

Qualiter tantũ per montes significanť angeli & homines, & per colles dæmones. Itẽ de tríplící tímore quo quísq; tímere debet, ne perdat gratiã bene operã dí quam à Deo suscepit. Sermo. LIIII.

SVper eodẽ capítulo qd hesterno sermo ne uersatũ est, dícturus sum alíũ íntellectũ quẽ hodierno seruauí, uos probate & elí gite potíora. Nõ est opus superíora repe tere, quæ excídísse nõ arbítror ín tã bre uí. Sí quo mín⁹ tamẽ, scrípta sunt ut dícta sunt & excepta stílo, sícut & sermões cæterí ut facíle recu peretur qd fortè exciderít. Qua ppter accípite alía. Ecce uenít ís, ínquít, saliẽs ín mõtibus, trãsiliẽs colles. Spõsum loquítur: quí profectò tunc ín montibus salíẽt, cũ míssus à patre adeuangelizandũ pauperibus, angelorũ fungí nõ est dedígnat⁹ offícío, factus magní cõsílíí angelus, q̃ Dñs erat. Per se descendít ad terras, quí alíos delegare solebat per se notum fecit Dñs salutare suũ: per scím cõspectu gen tíũ reuelauít iustítíã suam. Cum ítaq; oẽs iuxta Pauli sen tẽtíam administratorií spũs sint, mísí ín mínísteríũ ppter eos q hæreditatẽ capiũt salutís: quí erat super íllos, fact⁹ est ínter íllos tãquã unus ex íllís, dissímulãs ínjuríã: & ac cumulãs gratiã. Sed audí ípm. Non uení, ínqt, mínístrarí, sed mínístrare, & animã meã dare pro multís. Quodquídẽ cæterorum nemo feciſſe ínuẽtus est, ut omnes quotquot

Ps. 8. Esaí. 55. Ps. 86. Ps. 83. Ps. 18. Barut. 3 Lucæ. 3. Hebr. 2. Ps. 8. Phíl. 2. Gala. 4. Lucæ. 7. Matt. 3. Luc. 24. Mat. 17. Ps. 22. Ps. 99. Cañ. 2. Ps. 97. Ibídem. Hebr. 1. Mat. 20

míniſtraſſe uíſi ſunt, ípſe deuotis trāſierit fidelíbuſq; obſe
quíjs. Bonus míniſter quí carnē ſuā ín cíbum, ſanguínē ín
1.Cor.11. potū, animā míniſtrauit ín precium. C Bonus planè, qui
ſpíritu alacer, charitate feruens, pietate deuotus, non ſolū
ps.44. ſalit ín mōtíbus, ſed & trāſilit colles. í. ſuperat & uíncit ala
critate míniſtrandí, utpotè quē unxit deus deus ſuꝰ oleo
lætítiæ præ cōſortibus ſuís. In quo utíq; ſmgulariter exul
tauit ut gígasad currendā uíam. Deníq; tranſilīt Gabrie
lem, & peruenit ad uírgínē, eodem archāgelo teſtāte, cum
Lucæ.1. aít. Aue grā plena, dñs tecū. Quíd? Quem modo reliquí
Pſal.17 ſtí ín cælo, nunc ín utero reperís? Quonā modo? Volauít
& præuolauít ſuper pennas uentorum. Victus es ô archā
gele: trāſilīt te qui præmíſit te. Aut certè ſalíebat ín mōti
bus cū ín angelis olím patríbus apparebat, quod utíq; p
prietati líteræ magís conuenire uídetur. Non ením, aít, ſa
liens ín montes, ſed ín montíbus, ut ípſe ín eis uídeatur ſa
lire qui facit & dat ut ſaliant, quēadmodū loquítur ín pro
phetis, operatur ín iuſtís, cum íllís uerba, & íſtís opera tri
buit. Adde q; alíquí corū perſonā eíus gerebāt, íta ut loq̄
retur quíſq; íllorū non tanquā angelꝰ, ſed tanquam dñs.
Verbí gratia. Ille angelus qui cum Moyſe loquebaſ, díce
bat. Nō ego dñí, ſed ego dñs: atq; id frequētíus íterabat.
Saliebat ergo ín mōtíbus. í. ín angelís, ín quíbus & loque
batur, & ſuā hoíbus exhíbebat præſentiā. Ad hoíes enim
ſalíebat, ſed ín angelís, non ín ſe. Non ín ſua natura, ſed ī
ſubiecta creatura. Qui enim ſalit, de loco ad locum uadit,
quod non cadit ín deum. Ergo in mōtíbus. í. ín angelís ſa
liebat, quí ín ſe no poterat: & ſaliebat uſq; ad colles, íd eſt
patríarchas & prophetas cæteroſq; ſpíritales uíros de ter
ra. Sed tranſilíebat & colles, cum non ſolū magnís & ſpírí
talíbus uíris, ſed & alíquíbus de populo etíam & nōnullís
mulíerib⁹ æque ín angelís loquí & apparere dígnatus eſt.
Vel colles dícit aerías poteſtates, quæ ínter mōtes quídā
míníme ıam numerantur, pro eò q; à uírtutum celſitudíne
deſluxerūt per ſuperbíā: nec tamen uſq; ad humílía ualīū
ſiue ad ualles humílium per pœnítentíā detumeſcunt. De
hís arbítror íllud dictum ín pſalmís. D Montes ſicut cera
fluxerunt à facie domíní. Hos ítaq; tumētes ac ſterílescol
les tanquā medíos poſítos ínter montes perfectorū & ual
Pſal.64 les pœnítentíū procul dubío trāſilīt qui ín mōtíbus ſalit
hísq; p̄terítis & deſpectís deſcendít ad ualles, ut ualles abū
2.Reg.1. dent frumento. Porrò íllí è regione æterna arídítate acſte
rílítate damnātur, ſícut habes prophetæ ſuper íllos ímpre
1.Reg.13 catíonē. Nec ros, ínquít, nec pluuía deſcēdant ſuper uos.
Atq; ut nouerís q; ad angelos qui p̄uaricatí ſunt, ſub figu
ra montíū gelboe íſta loquaſ: ubí, ínquít, cecíderūt uulne
ratí multí. Quàm multí ín hís maledictís mōtíbus de exer
cítu Iſrael cecíderūt à príncípio & quotídíe cadūt. De quí
bus & habes ín eodē ꝓpheta, cū dícít dñó: Sícut uulnera
tí dormíētes ín ſepulchrís, quorū nō es memor amplíꝰ, &
ípſi de manu tua repulſi ſunt. Non eſt ergo mírū ſi ſterí
les & ínfructuoſi permanēt íſtí, non mōtes cælící, ſed aerīj
colles, ſuper quos nec ros nec pluuía deſcēdit: quippe au
ctore gratiæ & benedictionū largítore tranſilíente eos, &
deſcendēte ad ualles, ut cæleſtí ímbre perfundat humíles
qui ſunt ſuper terrā, & fructū afferant ín patiētía, fructū
tríceſimū, ſexageſimū & centeſimū. B Deníq; uíſitauít
Pſal.64 terrā, & ínebríauit eā, multíplícauit locupletare eam. Ter
Pſal.132 rā uíſitauit, nō aerē: quía míſericordía dñí plena eſt terra.
Pſal.73. Deníq; operatus eſt ſalutē ín medío terræ, nunquíd ínme
dío aerís? Hoc aduerſum Origenē, quí ī aere dñm gloríæ
denuo pro dæmonibus ímpudentí crucifigit mēdacío, cū
Rom.6. huius cōſcíus myſterij Paulus affírmet q; reſurgēs ex mor
tuís ıam non moríf, morſ illí ultra non dñabítur. Verū nō
Pſal.35. ſolū uíſitauít terrā qui aerē trāſilíuit, ſed etíā cælū: dícēte
ſcríptura. Dñe ín cælo míſericordía tua, & uerítas tua uſq;
ad nubes. Vſq; ad nubes enim cælū eſt q̄d ínhabítāt ſancti
angelí, quos non trāſilīt ſpōſus, ſed ſalít ín eís: íta ut īprí
mat ípſis duo q̄dā ueſtígía pedū ſuorū míſericordíā & ue
rítatē. De quíbꝰ dñí ueſtígíjs memíní me ī ſuperíoribꝰ fer
monibꝰ plenídíſputaſſe. A nubíbꝰ uerò & íſra dæmonū
habítatío eſt ín aere íſto ínfimo & caligínoſo, ín quíbꝰ nō
ſalit ſpōſus, ſed trāſilít íllos & p̄terít, nec ullū ín ſe retínēt
dei tranſeuntis ueſtígíū. Nā quomodo ín díabolo ueritas
eſt, de quo ín euāgelíjs ueritatís ſentētía extat q; ín uerítа
te nō ſtetít, ſed mēdax extítit ab ínítío? Sed nec míſericor
dē quís díxerít eū, q; nihílomínꝰ ab ínítío homícída fuíſſe
eadē ípſa euāgelíj ueritate cōuíncit. C Porrò aūt qualís Ioan.8.
paterfamílías, tales & domeſtící eíus. Pulchre proínde de
ſpōſo eccl'ía pſalles q; ín altís habítet, & humília reſpíciat p̄s.112.
ín cælo & ín terra, nullā oīno mētionē facít de hís q ín ac
re uerſant ſpíritíbꝰ ſuperbís: qm̄ deus ſuperbís reſiſtít, & Iaco.4.
hūílíbus dat gratíā. Vídet ergo íllū ſalíentē ín mōtíbꝰ &
trāſilíētē colles, ſuxta ímp̄catíonē Dauíd dícētis: Omnes p̄s.124.
mōtes q ín circuítu eíus ſunt. í. ín círcuítu gelboe, uíſitet
dñs, à gelboe aūt trāſeat. Díabolo nēpe (quí per gelboe
deſignaſ) híncínde ſunt mōtes quos uíſitat dñs: ſuprà an
gelí, ínfra hoíes. In pœnā ſi quídē ſuā locū ín aerē íſto me
díū ínter cælū & terrā de cælo cadēs ſortítus eſt, ut uídeat
& ínuídeat, ípſaq; ínuídía torqueaſ: ſcríptura dícēte: Pec p̄s.111.
cator uídebit & íraſcetur, dētíbus ſuís fremet & tabeſcet.
Quàm míſer cū ſuſpícít cælos, ín quíbꝰ ínnumeros mōtes
ínfuef díuína clarítate fulgētes, díuínís laudíbus reſultā
tes, ſublímes ī gloría, abūdātes ín gratía. Quàm míſerior
cū reſpícít terrā montes níhílomínus quāplurímos de po
pulo acquíſítíōís habentē, fide ſolídos, ſpe excelſos, chari
tate ſpatioſos, cultos uírtutíbus, bonorū operū fructíbus
refertos, de rore cæli tanquā de ſaltu ſpōſi quotídíanā ca
pientes benedictionē. D Cum quāto putamus dolore &
rancore aſpícíat ílle cupídíſſímus gloríæ íſtos ín círcuítu
ſuo tā gloríoſos mōtes, cum ſe & ſuos è regione íncultos
tenebroſos, bonís omnibus ínfœcūdos deſpícíat: íta ut ſe
ſentíat eſſe opprobrium hoím & angelorum qui oībus ex
probrat: ſm illud ín pſalmís. Draco iſte quem formaſtí ad p̄s.103.
ílludēdū eí. Atq; hoc quía ob ípſorū ſuperbíā trāſilít eos
ſponſus, ſalíens ín mōtes qui ín círcuítu eíus ſunt, tanquā
fons aſcendens de medío paradíſi, írrígās uníuerſa, & ím
plens omne animal benedictione. Beatí qui torrente uolu p̄s.144.
ptatís huius potarí ínterdum uel raro promerenť: ín quí
bus etſi non contínue fluit, ſaltem per horas ſalit aqua ſa
pientíæ, & fons uitæ, ut fiat ín ípſis quoq; fons aquæ ſalīē p̄s.45.
tís ín uítā æternam. Et quídē huius fluminís ímpetus læti
ficat cíuítatem dei, & ſanè perenníter & affluenter. In no
ſtros autē montes qui ín terra ſunt, utínam ínterdū facta
quaſi ínundatione ſaltus dare alíquos non deſpícíat, quí
bus ſufficiēter írrígatí, nobís quoq; q ualles ſumus, ſtílla
re uel raras guttulas poſsínt, ne oīno arídí & ſteríles rema
neamus. Miſería & egeſtas & oīno fames ualída ín regio
ne ílla, quæ nullís unquā íſtíuſmodí uel ſaltíbꝰ uel inſtilla
tionibus humectatur, præterfluēte & tranſilíente illā fon
te ſapientíæ. Et quía non habuerunt, ínquít, ſapientíā: pe Cañ.2.
rierunt propter ſuā ínſipientíā. B Ecce uenít ís ſaliens ín
montibus, tranſiliēs colles. Ad hoc ſalít ut tranſiliat, qui
non uult ad oēs pertíngere: neq; enim ín omnibus bene
placítum eſt deo. Fratres, ſi iuxta ſapiētíam Pauli ſcrípta 1.Co.10.
ſunt íſta ad correctionē noſtrā, obſeruemꝰ ſpōſi díſcretos
& circūſpectos ſaltus, quēadmodū uídelícet tam apud an
gelos quàm apud nos & ín humíles ſaliat, & ſupbos trāſi p̄s.137.
liat. Síquídē excelſus dñs & hūílía reſpícit, & alta à lōge
cognoſcit. Hæc, ínquā, attēdamus, quo cauti ſimus ſpōſi
nos ſalutíferis ſaltíbus præparare, ne ueluti à mōtíbꝰ gel
boe fortè trāſeat, & à nobís, ſi índígnos nos ſua uíſitatío
ne cōſpexerít. Quíd ſuperbís terra & cínís? Et de angelís
tranſilít dominus, execrans eorū ſuperbíā. Ergo repudía
tío angelorū fiat emēdatío hoím: ſcrípta eſt enim ad ípſo
rum correctionem. Cooperetur míhí ín bonum etíam día Pſal.57.
bolí malum: & lauem manus meas ín ſanguíne peccatorís.
Qualíter ínquís? Audí. Superbo certè díabolo horrēda
& formídoloſa maledíctío ínторquetur, propheta Dauíd
ín ſpíritu dícente de íllo ſub typo gelboe, ut ſuprà memo
ratum eſt. Mōtes, ínquít, qui ín círcuítu eíus ſunt uíſitet p̄s.124.
dominus: à gelboé autem tranſeat. C Sanè ego hoc le
gens referensq;

gens, referēsq; oculos in me, & intuēs diligēter, inuenio me peste ipsa infectum quā in angelo dñs intīm exhoruit, quatenus propterea declinaret ab eo, cum oēs in circuitu eius mōtes, siue de angelis, siue de hibus uisitationis suæ gra dignaretur: & pauens tremensq; aio ad memetipsum. Si sic actū est cū āgelo, quid de me fiet terra & cinere? Ille in cælo intumuit, ego in sterquinio. Quis nō tolerabiliorē in diuite superbiā quàm in paupere ducat? Væ mihi si tā dure in potēte illo animaduersum est pro eo q; eleuatū est cor illius: nec ei pfuit q; cognata potētibus superbia esse cognoscit, quid de me exigendū misero & superbo? Denicq; iam luo pœnas, iā acebissime uapulo. Non sine causa sanè ab heri & nudiustertius inuasit me lāguor iste animi, & mētis hebetudo, insolita quædā inertia spiritus. Curre bam bene: sed ecce lapis offensionis in uia, impegi, & corruí. Superbia inuēta est in me, & dñs declinauit ī ira à seruo suo. Hinc ista sterilitas animæ meæ, & deuotionis inopia quā patior. Quomodo ita exaruit cor meū, coagulatū
Psal. 118. est sicut lac, factū est sicut terra sine aqua? Nec cōpūgi ad lachrymas queo: tanta est duritia cordis. Non sapit psalmus, nō legere libet, non orare delectat, meditationes solitas nō inuenio. Vbi illa inebriatio spūs? Vbi mētis sanitas & pax & gaudiū in spūsancto? Ideò ad opus manuum piger, ad uigilias somnolētus, ad irā præceps, ad odiū pertinax, linguæ & gulæ īdulgentior, segnior obtusiorq; ad prædicationē. Heu omnes montes in circuitu meo uisitat dñs, ad me autem nō appropinquat. Num collis non sum ex his quos transilit dñs sponsus? Nam alium quidem in tueor singularis abstinētiæ, alium uerò patiētiæ admirandæ, aliū autē summæ humilitatis & mansuetudinis, alium multæ misericordiæ & pietatis, illū in cōtēplatiōe frequēter excedere, hunc pulsare & penetrare cælos orationū instātia, aliosq; in alijs præeminere uirtutibus. Hos, inquā, cōsidero oēs feruētes, oēs deuotos, oēs in Christo unanimes, oēs donis cælestibus & gratia affluētes, tanquā spirituales reuera mōtes qui à dño uisitātur, & spōsum ī se saliē tem frequēter recipiūt. Ego autē qui horū in me inuenio nil, quid me aliud putem quàm unum de montibus gelboe quē præterit in ira & indignatione sua ille cæterorū omniū benignissimus uisitator? Filioli hæc cogitatio tollit extolentiam oculorū, conciliat gratiam: sponsi saltib⁹
1. Cor. 4 præparat. A Hæc ego in me trāsfiguraui propter uos: ut & uos ita faciatis. Imitatores mei estote. Quod nō de exercitio dico modo uirtutum, aut morū disciplina, aut gloria sanctitatis (nec enim de huiusmodi quicquā mihi temere arrogauerim imitatione dignum) sed uolo uos non parcere uobis, sed accusare uos metipsos, quoties fortè in uobis uel ad modicum tepere gratiam, uirtutem langueſcere deprehenditis, sicut & ego pro huiusmodi memetipsum accuso. Hoc facere hominis est qui curiosus circūspector est sui, & scrutator uiarum suarum ac studiorum, atq; in omnibus semper suspectū habet arrogantiæ uitium ne subrepat. In ueritate didici nil æquæ efficax esse ad gratiā pro-
Nota. merendam, retinendā, recuperandā, quàm si omni tempore coram deo inueniarisnon altum sapere, sed timere. Beatus homo qui semper est pauidus. Time ergo cū arriserit gratia, time cum abierit, time cū denuo reuertetur, & hoc est semper pauidum esse. Succedant uicissim sibi in animo tres isti timores, fm q; gratia uel adesse dignatur, uel offensa recedere, seu iterum placata redire sentietur. Cum adest time ne indigne operaris ex ea. Nā hoc monet apostolus:
2. Cor. 6 Videte, inquiens, ne in uacuum gratiam dei recipiatis. Et
1. Thi. 4 ad discipulum. Noli, inquit, negligere gratiam quæ in te
1. Cor. 15 est. Et de semetipso dicebat, q̄a gratia dei in me uacua nō fuit. Sciebat homo consiliū dei habens, redundare in cōtemptum donantis, donum negligere, nec expendere ad quod donatum est, idq; ītolerabilem esse superbiam iudicabat, & propterea studiosissime hoc malum & ipse cauebat, docebatq; cauendum. C Sed rursum latet fouea hic, quæ nolo uos lateat, de qua is ipse superbiæ spiritus tanto periculosius, quāto occulti⁹ (sicut habetis in psalmo) insidiatur quasi leo in spelunca sua. Nam si impedire nō Psal. 9.
prævalet actionem, tentat intentionem, suggerens & sua dens quatenus effectum gratiæ arroges tibi. Quodquidē superbiæ genus lōge illo priore intolerabilius esse nō ambigas: Quid enim odiosius illa uoce qua quidā dixerunt, manus nostra excelsa, & nō dñs fecit hæc omnia? Sic ergo timendum manēte gratia. Quid si receſserit? Num multo magis tunc timendum? Planè multo magis: quia ubi deficit tibi gratia, deficis tu. Audí etenim quid dator gratiæ dicat: Sine me, ait, nihil potestis facere. Time ergo subtra Ioan. 15.
cta gratia tāquam mox casurus. Time & contremisce deo tibi ut sentis irato. Time qa reliquit te custodia tua. Nec dubites in causa esse superbiā etiam si nō appareat, etiā si nil tibi conscius sis. Quod enim tu nescis, scit deus: & qui te iudicat, ipse est. Sed nec qui seipsum commēdat, ille p- 2. Co. 10
batus est: sed quem deus commendat. Nunquid commendat te deus cum gratia priuat? Aut nunquid qui humili- Iaco. 4.
bus dat gratiā, humili auferet datam? Ergo argumentum superbiæ, priuatio est gratiæ. Quāquam tamen interdum subtrahitur gratia siue retrahitur non pro superbia quæ iam est: sed quæ futura est nisi subtrahatur. Habes huius rei euidens documentum de apostolo qui stimulos carnis suæ sustinebat inuitus, nō quia extolleretur, sed ne extolleretur. Sed siue iam existens siue nondum, superbia tamē semper causa erit subtractæ gratiæ. Iam si gratia repropiatiata redierit, multo amplius tunc timendum, ne fortè cōtingat recidiuum pati: iuxta illud in euāgelio: Ecce sanus Ioan. 5.
factus es, uade & amplius iā noli peccare, ne aliquid deterius tibi contingat. Audis recidere quàm incidere esse deterius? Proinde inualescēte periculo, inualescat & metus. Beatus es si cor tuum triplici isto timore repleueris, ut timeas quidem pro accepta gratia, amplius pro amissa, longe plus pro recuperata. Hoc fac, & eris hydria in Christi conuiuio impleta usq; ad summum, continens nimirū metretas non binas tantum, sed & ternas, ut Christi mereaberis benedictionem, quæ aquas tuas conuertat in uinū læ- 1. Ioā. 4.
titiæ, & perfecta charitas foras mittat timorem. Quod dico, tale est. A Aqua timor est, quoniā ab æstu refrigerat Psal. 110.
desideriorum carnalium. Initium, inquit, sapientiæ timor Eccle. 15.
domini. Et habes. Aqua sapiētiæ salutaris potauit illum. Si timor sapiētia, & sapiētia aqua, timor aqua est. Denicq; timor domini, inquit, fons uitæ. Porrò hydria mens tua. Capiētes, inquit, singulæ metretas binas uel ternas. Tres Ioan. 2.
metretæ, timores tres. Et impleuerunt eas, inquit, usq; ad summum. Non unus timor, nonduo quoq; sed toti tres simul replent usq; ad summū. Omni tempore time deum, & ex omni corde tuo, & implesti hydriam tuam usq; ad summum. Amat deus integrum munus, affectum plenum, perfectum sacrificiū. Cura proinde nuptijs cælestibus plenā inferre hydriam, ut de te quoq; dicatur, quia repleuit eū spiritus timoris domini. Qui sic timet, nihil negligit. Vn Esaiæ. 11.
de nanq; negligentia intret in plenitudinem? Alioquin quod capere adhuc aliquid potest, plenum nō est. Eadem sanè ratione nō potest simul & sic timere, & altum sapere. Non est enim quo admittas superbiā, repletus timore domini. Et sic de cæteris uitijs sentiendum, quia necesse est omni plenitudine timoris excludi. Tunc demum si plene, si perfecte timueris, dabit charitas saporem aquis tuis ad domini benedictionem. Sine charitate enim timor pœnā habet. Et quidem charitas unum, quod lætificat cor ho- ps. 103.
minis. Perfecta autem charitas foras mittit timorē, ut ubi 1. Ioā. 4.
aqua fuerat, unum esse incipiat ad laudem & gloriā spōsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter homo per ueram pœnitentiā potest euadere iudicium dei. Sermo LV.

C Similis est dilect⁹ meus capreæ hinnuloq; ceruorum. Ex præcedenti uersiculo pendet. Quem enim salientem & properantem modo descripserat, consequenter comparat capreæ hinnuloq; ceruorum. Apte quidem, q; hoc genus animantium, Cant. 2.

curſu uelox. & ſaltu agile ſit. Porrò ſermo de ſponſo eſt, &
ps. 147. ſermo ſpōſus eſt. Et propheta dicit de deo, quia uelociter
currit ſermo eius, ſanè cōgruēs huic loco, ubi ſpōſus (qui
ſermo dei eſt) ſaliēs trāſiliensq; deſcribitur, ſimilis proin
de factus capreæ hinnuloq; ceruorū. Et hæc ratio ſimilitu
dinis. Adde tñ ne ulla ſimilitudinis ipſius uel minima pro
portiūcula uacet, qa caprea quidē non modo curſus per
nicitate, ſed & acumine uiſus eminet. Quod uticq; ppriè il
lam reſpicit narrationis partē qua ſpōſus nō ſolū ſaliens,
ſed & trāſiliēs apparere referē: quia niſi acuto & ſpicaci
intuitu non poſſet oīno, præſertim inter currendū, diſcer
nere in quos ſalire, & quos trāſilire deberet. Alioquin po
terat ſufficere ad deſignādam feſtinātis uelocitatē, de ſolo
hinnulo cōpatio. Is qppe rapidiori ſe ferre noſcit curſu.
Nūc ueró qm̄ ſpōſus iſte etſi ardēter amās, curſim ruere i
dilectæ uideatur amplexus, nihilominus tñ greſſus uel po
tius ſaltus ſuos prudēti cōſideratione dirigere nouit, cau
tus ubi oporteat figere pedē: oportuit profectò cū hinnu
lo etiam de caprea ſimilitudinē dari, quatenꝰ & per illum
ſalientis deſiderium, & p hanc eligentis exprimeretur iu
dicium. Chriſtus nempe iuſtus & miſericors ſaluator & iu
dex, & quia amat uult omnes homines ſaluos fieri, & ad
1. Tim. 2 agnitionē ueritatis uenire: & quia iudicat, nouit qui ſunt
Ioan. 13. eius, & ipſe ſcit quos elegit à principio. Igit̄ duo hæc bo
na ſpōſi, miſericordiam ſcilicet & iudicium in his duobꝰ
animantibus cōmendata à ſpiritu ſancto nobis interim ſe
tiamus, ut in teſtimonium integritatis & perfectiōis fidei
noſtræ, nos quoq; prophetam imitātes, miſericordiam &
iudicium cantemus domino. Ego autē non dubito & alia
de horum natura ab his quidem qui talium curioſi & gna
ri ſunt, poſſe monſtrari, quæ ſponſo aptari utiliter & con
gruēter queant: ſed hæc (ut arbitror) ſufficere poſſunt ad
dandā rationē adductæ ſimilitudinis. Pulchre tamen ſpiri
tuſſanctus non de ceruo, ſed de hinnulo ceruorū ſimilitu
dinem dedit, in quo & patrum fecit mentionem è quibus
Eſaiæ. 9. Chriſtus ſm carnē, & infantiæ meminit ſaluatoris. B Vt
hinnulus quippe apparuit paruulus qui natus eſt nobis.
Verum tu qui aduentum deſideras ſaluatoris, time ſcruti
nium iudicis, time oculos capreæ, time illum qui per pro
Sopho. 1 phetam dicit: Et erit in die illa & ego ſcrutabor Hieruſalē
in lucernis. Acuto uiſu eſt, nihil inſcrutatū relinquet ocu
Pſal. 7. lus eiꝰ. Scrutabitur renes & corda, ipſaq; cogitatio homi
nis confitebitur illi. Quid tutum in Babylone, ſi Hieruſa
lē manet ſcrutinium? Puto enim hoc loco prophetā Hie
ruſalem nomine diſignaſſe illos qui in hoc ſeculo uitā du
cunt religioſam, mores ſupernæ illius Hieruſalem cōuer
ſatione honeſta & ordinata pro uiribus imitantes, & non
ueluti hi qui de Babylone ſunt, uitā in perturbatione vi
tiorum ſcelerumq; confuſione uaſtantes. Deniq; illorum
peccata manifeſta ſunt præcedentia ad iudicium, & non
egent ſcrutinio, ſed ſupplicio. Mea autē (qui uideor eſſe
monachus & Hieroſolymita) peccata certe occulta ſunt,
nomine & habitu monachi adumbrata. Et idcirco neceſſe
erit ſubtili ea inueſtigari diſcuſſione, & quaſi admotis lu
cernis de tenebris in lucē prodi. Poſſumus afferre aliquid
& de pſalmo ad confirmandum id quod dicitur de ſcrutā
Pſal. 74 da Hieruſalem. Ait enim q; ſub perſona domini. Cum acce
pero tempus, ego iuſtitias iudicabo. Vias iuſtorum (niſi
fallor) & actus eorum diſcuſſurū ſe & examinaturū dicit.
Verendū ualde cum ad hoc uentū fuerit, ne ſub tā ſubti
li examine multæ noſtræ iuſtitiæ (ut putātur) peccata ap
1. Cor. 11. pareant. Vnum eſt tamen ſi noſmetipſos diiudicauerimus
non utiq; iudicabimur. Bonum iudicium quod me illi di
ſtricto diuinoq; iudicio ſubducit & abſcōdit. Prorſus hor
reo incidere in manus dei uiuentis. Volo uultui iræ iudi
catus præſentari, non iudicandus. Spiritualis homo oīa
diiudicat, & ipſe à nemine iudicat. Iudicabo proinde ma
la mea, iudicabo & bona. Mala meliorib⁹ curabo corri
gere actib⁹, diluere lachrymis, punire ieiunijs, cæteriſq;
ſancte laboribus diſciplinæ. In bonis de me humiliter ſen
tiam, & iuxta præceptum dñi ſeruum me inutilem reputa
bo, qui quod facere debui tantū feci. D Dabo operā nec
lolia, p granis, nec paleas cum granis offerre. Scrutabor Sopho.
ego uias meas & ſtudia mea: quo is qui ſcrutaturus eſt hie
ruſalem in lucernis: nihil inſcrutatum in me ſiue indiſcuſ
ſum inueniat. Neq; enim iudicaturus eſt bis in idipſum.
Quis mihi det ita ad liquidū proſequi & perſequi uniuer
ſa delicta mea, ut in nullo oporteat ueteri oculos capreæ,
in nullo ad lumē contingat erubeſcere lucernarū? Et nūc
uideor, ſed non uideo. Præſto eſt oculus cui omnia patet,
etſi non patet ipſe. Erit quādo cognoſcam ſicut & cogni
tus ſum. At nunc quidem cognoſco ex parte, non tamen ex
parte cognitus, ſed ex toto. Vereor aſpectū explorationis
illius qui poſt parietem ſtat. Hoc enim ſcriptura addit de
illo quem pro acumine uiſus capreæ aſsimulauit. En ipſe Canti. 2.
ſtat, inquit, poſt parietem reſpiciens per feneſtras, proſpi
ciens per cancellos. De quo ſuo loco uidebimus. Hūc er
go uereor occultum occultorum exploratorem. Sponſa
nihil uereꝰ, quia nihil ſibi conſcia eſt. Quid deniq; uerea
tur, amica columba formoſa? Nempe ſubinde habes. En Ibidem.
dilectus meus, inquid, loquitur mihi. Mihi nō loquitur,
& ideo formido aſpectum: quoniam non habeo teſtimo
nium. Tu quid audis de te ô ſponſa? Quid tibi loquitur di
lectus tuus? Surge, inquit, propera amica mea, columba
mea, ſpecioſa mea. Verum hoc quoq; alteri ſeruabo prin
cipio, nec breuitate artabo ea quæ diligentiam deſiderātia
ſunt, ne fortè & de hoc reus inueniar, ſi quo minus uos in
ueniamini in hac parte ædificati ad intelligentiam & amo
rē ſponſi eccleſiæ Ieſu Chriſti domini noſtri, qui eſt ſuper
omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

Quòd peccata & uitia ſunt tāquā parietes mediā tes inter deū & peccatorem. Sermo. LVI.

E Nipſe ſtat poſt parietē, reſpiciēs per feneſtras, Canti. 2.
proſpiciēs per cancellos. Secundū literā quidē
uidetur dicere, quia is qui cū ſaltibus aduenta
re proſpiciebat, appropiaſſet uſq; ad contuber
nium ſponſæ, & ſtans poſt parietē curioſus introſpiceret
per feneſtras & rimas, & uerecūdè nonpræſumeret ſeſe in
gerere. Secūdū ſpm̄ autē appropiaſſe quidē nihilominus
intelligitur, ſed aliter: ita ſanè quemadmodum & à cæleſti
ſpōſo agi oportuit, & à ſpiritu ſancto dici. Nil quippe qd̄
uel auctorem dedeceat uel narratorē, uerus & ſpiritualis
intellectus admittet. Ergo appropiauit parieti, cum adhæ
ſit carni. Caro paries eſt: & appropiatio ſpōſi, uerbi incar
natio. Porrò cancellos & feneſtras per quas reſpicere per
hibetur, ſenſus (ut opinor) carnis, & humanos dicit affe
ctus, per quos experimentum cepit omnium humanarum
neceſsitatum. Deniq; languores noſtros ipſe tulit, & do- Eſai. 53.
lores noſtros ipſe portauit. Humanis ergo affectionibus
ſenſibusq; corporeis pro foraminib⁹ uſus eſt & feneſtris,
ut miſerias hominum homo factus experimento ſciret, &
miſericors fieret. Sciebat & antè, ſed aliter. Sciebat deniq;
uirtutem obediendi ipſe dominus uirtutum, & tamen te- Heb. 4.
ſte apoſtolo didicit ex his que paſſus eſt, obedientiam. In
hunc modum & miſericordiam didicit, etſi miſericordia
domini ab æterno. Docet hoc quoq; idem gentiū doctor
ubi eum aſſerit tētatum per omnia pro ſimilitudine abſq;
peccato, ut miſericors fieret. C Vidésne factum eſſe qd̄
erat, & quod nouerat didiciſſe, & ſibi apud nos quæſiſſe
rimas & feneſtras, per quas calamitates noſtras diligen
tius exploraret? Tot autem in noſtro ruinoſo & pleno ri
marū pariete inuenit foramina, quot noſtræ infirmitatis, Cant. 2.
& corruptiōis in ſuo corpore ſenſit experimēta. Sic itaq;
ſponſus poſt parietem ſtans, & per feneſtras & cancellos
reſpiciēs erat. Et bene ſtans, quia ſolus reuera in carne ſte Mat. 26
tit, qui carnis peccatum nō ſenſit. Poſſumus & hoc fideli
ter ſapere, quia ſtetit per diuinitatis potentiam, qui per
carnis infirmitatem occubuit, dicente ipſo. Spiritus qui
dem promptus eſt, caro autem infirma. Ego autem puto
etiam illud huic ſententiæ ſuffragari, quod ſanctus Dauid
in hoc myſterio, utpotè propheta domini & prophetans
de domino loquebatur, & quidem Moyſen loquens, ſed
dominum

dominũ intuẽs. Ipse enim uerus est Moyses, qui uerè per aquam uenit, & nõ in aqua tantũ, sed in aqua & sanguine.
Psal.105 Ait itaq; memoratus propheta: Dixit ut disperderet eos (patrem siquidem loquebatur) si nõ Moyses electus eius stetisset in confractione in cõspectu eius ut auerteret iram eius ne disperderet eos. Quonã modo quæso Moyses stetit in confractione? Quemadmodũ, inquã, aut stetit si confractus est: aut si stetit, quomodo confractus est? At ego tibi ostendo si uisqui uerè stetit in confractione. Ego alium noui neminẽ qui hoc potuerit nisi dñm meum Iesum, qui certè in morte uiuebat, qui corpore fractus in cruce, diuinitate stabat cum patre, in uno nobiscum supplicans, & altero cum patre propitians. A Et stabat post parietẽ, dum quod iacebat in illo, manifestum erat in carne: & quod stabat in ipso, quasi post carnẽ latebat: sanè unus idemq; homo manifestus, & deus absconditus. Sed & unicuiq; nostrũ qui desideramus aduentum ipsius, puto illum nihilominus post parietem stare, dum corpus hoc nostrum, quod certe peccati est, abscondat interim nobis faciem eius, & præsentiam intercludat. Deniq; quãdiu sumus in hoc corpore, inquit, peregrinamur à domino. Non quia ĩ corpore, sed quia in corpore hoc, qđ utiq; de peccato est, & sine peccato non est. Et ut scias quoniam obstãt non corpora, sed peccata: audi scripturam. Peccata nostra, inquit, separant inter nos & deum. Et utinam unus mihi tantũ obstet paries corporis, solumq; obicem patiar id quod est in carne peccatum, & non multæ intersint maceriæ uitiorũ. Vereor enim ne etiam præter illud quod in natura est quàm pluríma de propria iniquitate adiecerim, quorum à me interiectu nimium elongauerim sponsum: ita ut si uerum dicere uelim, post parietes magis mihi illum stare fatear, nõ post parietem. B Sed dico hoc planius. Sponsus quidẽ æqualiter atq; indifferenter præest ubiq; est, diuinæ utiq; præsentia maiestatis, & magnitudine uirtutis suæ. Gratiæ tamen exhibitione seu inhibitione quibusdam longè, quibusdam propè esse dicitur angelorum duntaxat & hominum, id est rationalium creaturarum. Deniq; longè à pec
Psal.118. catoribus salus. Et sanctus Dauid nihilominus dicit. Vt
Psal.9. quid domine recessisti longe? Cæterum à sanctis pia dispẽsatione ad tempus, & nõ ex toto, sed iuxta aliquid aliquãdo longe se facit. Peccatoribus autem de quibus dicitur.
Psal.73. Superbia eorum ascẽdit semper. Et item. Inquinatæ sunt
Psal.9. uiæ illorũ ĩ omni tempore: semper ualdeq; longe est, atq; in ira, hoc & non in misericordia. Quamobrẽ orat ad deũ sanctus, & ait. Ne declines in ira à seruo tuo: sciens quia & in misericordia potuerit declinare. Propè est ergo dominus sanctis & electis suis etiam cum longe esse uidetur, & non æqualiter omnibus, sed alijs plus, alijs minus, pro meritorum diuersitate. Nam etsi prope est dominus omnibus inuocantibus eum in ueritate, & iustà est his qui tribulato sunt corde, nõ tamen omnibus forsan, ita ut dicere possint, quia ipse stat post parietem. Sponsæ uerò quàm prope est, quæ uno tãtum pariete diuiditur. Propterea cupit dissoluí, & rupto medio pariete cũ illo esse quem post parietem esse confidit. C Ego autẽ quoniam peccator sum,
Psal.33. dissoluí non cupio, sed formido: sciens quia amor peccatorum pessima mors, ubi non subuenit uita? Formido exire, & in ipso contresmisco portæ ingressu, dum non confido prope assistere qui excipiat exeuntem. Quid enim? Securene exeo si nõ dominus custodiat exitum meum? Heu ero ludibrio dæmonum intercipientium me, non assistente qui redimat, neq; qui saluum faciat. Nil tale uerendum erat animæ Pauli: cui ab aspectu & amplexu dilecti unus tantummodo paries obsistebat, uidelicet lex peccati quam inueniebat in membris suis. Ipsa
Rom.7. est carnis concupiscentia, qua carere omnino non potuit donec in carne fuit. Hoc sanè uno interiecto pariete, nõ longe peregrinabat à domino. Vnde & optabat clamans. Quis me liberabit de corpore mortis huius, sciens se mortis compendio continuo ad uitam peruenturum. Hac ergo Paulus se fatebatur una lege teneri, scilicet cõcupiscẽtia quam carni suæ immobiliter insitã tolerabat inuitus. De cætero nihil, inquit, mihi conscius sum. Verum quis 1.Co.4.
similis Paulo, qui non uidelicet huic interdum consentiat concupiscentiæ ad obediendum peccato? Nouerit proin de is qui peccato cõsenserit, & alterum sibi se opposuisse parietem, ipsum utiq; prauum illicitumq; consensum: nec potest gloriari qui huiusmodi est, quia stet sibi post parietem sponsus, quando iam parietes intersint, non paries. Multo minus si consensus uenerit ad effectum, cũ tertius quoq; iam paries sponsi arceat impediatq; accessum, actus uidelicet ipse peccati. Quid si & consuetudo forte peccatum in usum, aut usus etiam in contemptum perduxerit? Sicut scriptum est. Impius cum uenerit in profundum ma
Prou.18. lorum, cõtemnit. Nónne si ita exieris, milies ante à rugiẽtibus præparatis ad escam poteris deuorari, quàm peruenire ad sponsum, non uno siquidem iam, sed tanta à te parietum numerositate intercluſum? Primus cõcupiscẽtia. Secundus consensus. Tertius actus. Quartus cõsuetudo. Quintus contemptus. Cura ergo concupiscentiæ priori totis resistere uiribus, ut non pertrahat in consensum, & omnis deinceps malignitatis fabrica euanescit: nec est tomino quod sponsum prohibeat appropinquare tibi præter solum parietẽ corporis, quatenus gloriari possis & tu dicens de illo, quia en ipse stat post parietẽ nostrũ. B Sed & hoc tibi tota uigilãtia prouidendũ, ut apertas semper inueniat fenestras, & cancellos quosdam cõfessionũ tuarum, per quos te intus benigne respiciat: quoniam respectus eius, profectus tuus. Aiunt cãcellos angustiores esse fenestras, quales utiq; hi qui libros describũt, aptare sibi solent ad recipiendũ lumẽ paginis. Vnde & puto cancellarios eos appellari, qui chartis cõscribendis ex officio deputant. Cum ergo sint duo genera cõpunctionis, unũ in mœrore p nr̃is excessibus, alterũ in exultatiõe p diuinis muneribus, quoties sanè eã quæ sine angustia cordis nimime fit, peccatorũ. s. meorũ facio cõfessionẽ: uideor mihi cancellum. i. angustiorem aperire fenestram. Nec dubium quin libẽter per istã respiciat is qui stat post parietẽ pius explorator: quia cor contritum & humiliatũ deus non de Psal.50.
spiciet. Deniq; & hortat ad hoc ipsum. Dic tu, inquiens, Ibidem.
iniqtates tuas ut iustificeris. Quòd si interdũ corde dilatato in charitate, pro cõsideratione diuinæ dignatiõis ac miseratiõis libet animũ laxare in uoce laudis, & gratiarũ actionẽ, puto me non in angustã sed amplissimã stãti post parietẽ sponso aperire fenestrã, per quam (ni fallor) tanto libẽtius respicit, quato amplius sacrificiũ laudis honorificat eũ. Ad manũ est de scripturis utrãq; hãc approbare cõfessionem, sed sciẽtibus ista loquor, & nõ estis super fluis onerãdi, qui uix necessarijs indagãdis sufficitis: tãta quippe sunt sacramẽta epitalamij huius & laudũ preconia, quæ in eo decãtant ecclesiæ & spõso eius Iesu Christo dño nostro q est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

De uisitationibus domini quæ fiũt animæ sibi recte uacanti, & quid per Martham, Lazarum & Mariã significatur. Sermo. LVII. C

IN dilectus meus loquitur mihi. Videte processus Cañ.2.
gratiæ, & dignationis diuinæ aĩa duertite gradus. Attendite sponsæ deuotionẽ atq; solertiã, quàm uigili utiq; oculo sponsi obseruat aduentum, & deinceps ipsius omnia intuetur. Venit ille, accelerat, appropiat, adest, respicit, alloquitur, & nihil horũ mometorum sponsæ industriã effugit, anticipatue notitiam. Venit in angelis, accelerat in patriarchis, appropiat in prophetis, adest in carne, respicit in miraculis, alloquit in apostolis. Vel sic. Venit affectu & studio miserandi, accelerat subuenire dizelo, appropiat humiliãdo semetipsum, adest præsentibus, prospicit in futuros, loquitur docens & suadens de regno dei. Sic ergo est aduentus sponsi. Benedictiones & diuitiæ salutis cum eo, & uniuersa quæ de ipso sunt, affluunt delicijs: redundantia certè iocundis ac salutaribus sacramentis. D Porrò quæ amat, uigilat & obseruat, & beata quã dominus inuenerit uigilãtẽ. Nõ trãs- Luc.12.

ſbit illā, nec p̄teribit ab ea, ſed ſtabit & loquetur ei, loque
Cantí.2 turq; amatoria, ſiquidē ut dilectus. Sic quippe habes. En
dilectus meus loquitur mihi. Bene dilectusq; uenit amato
ria locuturus, non autem increpatoria, neq; enim de illis
eſt qui à domino merito arguuntur quod faciem cæli diu
dicare noſſent, tēpus uerò aduentus eius minime cogno
uiſſent. Hæc nāq; tam ſolers & prudens ac bene uigilans
& uenientem à lōge proſpexit, & ſalientem pro feſtinatio
ne aduertit: & tranſilientē ſuperbos ut humili ſibi per hu
militatem propinquaret, uigilantiſſime obſeruauit: & de
Ibidem. mum cum iam ſtaret & occultaret ſe poſt parietem, nihilo
minus præſentem agnouit, ſed & reſpicientē per feneſtrā
cancellosq; perſenſit, & nunc pro remuneratione tātæ de
uotionis & religioſæ ſolicitudinis loquētem audit. Sanè
enim ſi reſpexiſſet, & minime locutus fuiſſet, ſuſpectus po
terat eſſe ille reſpect⁹, ne fortè magis indignationis foret
quàm dilectionis. Denicq; reſpexit Petrum, & non fecit ei
Luc. 22. uerbum. Et ideò fortaſſis fleuit ille q̄ reſpiciēſe tacuerit.
Hæc autem quoniam poſt aſpectum meruit & affatū, non
modo non fiet, ſed & gloriatur præ lætitia clamans. En di
lectus meus loquitur mihi. Vides intuitum domini cum
in ſe ſemper maneat idem, non tamen eiuſdem ſemper effi
caciæ eſſe, ſed conformari meritis ſingulorum quos reſpi
cit, a & aliis quidem incutere metū, aliis uerò magis conſo
lationē & ſecuritatem afferre. B Denicq; reſpicit terram
& facit eam tremere: cum è regione reſpexerit Mariam &
infuderit gratiam. Reſpexit, ait, humilitatem ancillæ ſuæ,
ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.
Lucæ.1. Non ſunt hæc uerba plorantis aut trepidantis, ſed gaudē
tis. Reſpexit ſimiliter hoc loco ſpōſam, & nec tremuit illa
nec fleuit inſtar Petri, quia non ſapiebat terram ſicut ille.
Dedit uerò lætitiam in corde eius, affatu teſtificans quo
Cant. 2. eā reſpexerit affectu. Denicq; uerba quæ loq̄r, audi quàm
non indignantis ſint ſed amātis. C Sequitur. Surge pro
pera amica mea, colūba mea, formoſa mea, & ueni. Fœlix
conſcientia quæ de ſe iſta meretur audire. Quis putas in
nobis eſt adeò uigilans & obſeruans tempus uiſitationis
ſuæ ſponſumq; aduētantem ita per ſingula eius momenta
Lucæ.12 diligenter explorans, ut cum uenerit & pulſauerit, confe
ſtim aperiat ei? Non enim ſic iſta de eccleſia referunt, ut
non ſinguli nos qui ſimul eccleſia ſumus, particípare his
eius benedictionibus debeamus. Etenim in hoc generali
ter omnes atq; indifferenter uocati ſumus, ut benedictio
nem hæreditate poſſideamus. Vnde & audebat dicere ad
dominum quidam. Hæreditate acquiſiui teſtimonia tua
in æternum, quia exultatio cordis mei ſunt. Illa puto hæ
reditate qua ſe eſſe præſumebat filium patris ſui qui eſt ī
cælis. Porrò ſi filium, & hæredem: hæredē, dei, cohæredē
autē Chriſti. Magnam uerò rem gloriatur ſe acquiſiuiſſe
hæreditate iſta, teſtimonia dñi. Vtinā ego de me uel unū
ps.118. meruerim tenere teſtimoniū dñi, quia is non in uno, ſed ī
multis exultat teſtimoniis. Denicq; ait iterum. In uia teſti
moniorum tuorū delectatus ſum, ſicut in oīb⁹ diuitijs. Et
reuera quid diuitiæ ſalutis, quid delicíæ cordis, quid ani
2.Cor.10 mæ uera & cauta ſecuritas, niſi dñi atteſtationes? Non ei
inquid, qui ſeipſum commēdat, ille probatus eſt, ſed quē
deus commēdat. Vt quid nos hactenus adhuc fraudamur
commēdationibus ſeu atteſtationibus his diuinis, & pa
Rom.8. terna hæreditate priuamur? Quaſi minime & nos uolūta
rie genuerit uerbo ueritatis, ſic in nullo nos meminimus
ab illo taliter cōmēdatos, nec ulla de nobis aſſecutos te
ſtimonia eius. Vbi eſt quod apls dicit, quia ipſe ſpirit⁹ dei
teſtimoniū perhibet ſpiritui noſtro q̄ filij dei ſum⁹? Quo
modo filij, ſi expertes hæreditatis? Arguit nos pro certo
negligētiæ & incuriæ ipſa inopia noſtra. D Nā ſi quis
Eccli. 49 noſtrū integre & perfecte iuxta uerbū ſapietis, cor ſuū tra
dat ad uigilandū diligculo ad dñm qui fecit illū, & in con
ſpectu altiſſimi deprecetur: ſimulq; uotis oīnibus ſtudeat
Eſai. 40 ſm Eſaiam prophetā, parare uias dñi, rectas facere ſemitas
Pſal. 24 dei ſui, cui cū propheta ſit dicere. Oculi mei ſemp ad do
Pſal. 15 minū, & quia prouidebam dñm in cōſpectu meo ſemper:
nónne hic accipiet benedictionē à dño, & miſericordiā à p̄s.23.
deo ſalutari ſuo? Viſitabitur, p̄fectò frequēter, nec unquā
ignorabit tempus uiſitatiōis ſuæ: quantumlibet is qui in
ſpiritu uiſitat, clādeſtinus ueniat & furtiuus, utpotè uere
cundus amator. Adhuc ergo longe agentē bene uigilans
anima ſobria mente proſpiciet, & deinceps uniuerſa com
periet quæ in dilecti aduentu ſponſam tam ſolerter quàm
ſignanter aduertiſſe monſtrauimus, quia ipſe ait. Qui ma Prou.8.
ne uigilauerint ad me, inueniēt me. Nam & deſideriū feſti
nantis agnoſcet, & quando prope & quando præſto iam
erit, continuo ſentiet, ſed & reſpiciētis ſe oculum quaſi ſo
lis radium per feneſtras & rimas parietis ſubeuntem bea
to oculo cernet, & demū audiet uoces exultatiōis & amo
ri appellata amica, colūba, formoſa. Quis ſapiens & intel- Cantí.2.
liget hæc, ita ut ea etiā digne abinuicē diſtinguere, & de
ſignare ſingula queat, ac diffinire ad intelligentiā aliorū?
Si à me illud ſperatur, ego ea mallem ab expertoaudire, &
qui aſſuetus ſit & exercitatus in talib⁹. At quoniā quiſq;
qui huiuſmodi eſt, uerecunde magis ſilētio abſcōdere eli
git quod ſilentio percipit, & ſeruare ſecretum ſuū ſibi id
ſibi tutius arbitratur: dico ego cui ex officio loqui eſt, nec
tacere, licet, quicquid illud eſt, quod de huiuſmodi uel p
prio uel alieno teneo experimento, & quod facile experi
ri plures queunt: ſanè altiora relinquens apprehendere il
la ualētibus. Si igitur admonitus fuero uel foris ab homi
ne uel intus à ſpiritu de tuenda iuſtitia, & ſeruanda æqui
tate, iſtiuſmodi ſalutaris ſuaſio erit mihi profectò prænū
cia imminentis aduētus ſponſi, & præparatio quædam ad
digne ſuſcipiēdum ſupernum uiſitatorem, propheta hæc
mihi indicante, dicēdo quia iuſtitia ante eum ambulabit. p̄s.87.
Et item loquitur deo ſic. Iuſtitia & iudicium, inquit, præ- Pſal.88.
paratio ſedis tuæ. Nihilominus uerò ſpes eadē arridebit,
ſi ſermo inſonuerit de humilitate uel patientia, ſeu etiam
de fraterna charitate & obediētia deferenda prælatis, ma
xime autem de ſectanda ſanctimonia & pace, & cordis pu
ritate quærenda, quoniam quidem ſcriptura ait. Domum p̄s.92.
domini decet ſanctitudo, & factus eſt in pace locus eius, p̄s.75.
& mūdi corde domū uidebūt. Quicquid itaq; ſiue de his
ſiue de aliis quibuſlibet uirtutibus ſuggeſtum animo fue
rit, ſignificatio (ut dixi) erit mihi uiſitationē domini uir
tutum imminere animæ meæ. C Sed etſi corripuerit me
iuſtus in miſericordia, & increpauerit me, id ipſum ſentiā,
ſciens quia æmulatio iuſti & beneuolentia iter faciunt ei
qui aſcendit ſuper occaſum. Bonus occaſus, cum ad corre
ptionem iuſti ſtat homo, & corruit uitiū, & dominus aſcē
dit ſuper illud, conculcans hoc pedibus & cōterens ne re
ſurgat. Non ergo contemnenda increpatio iuſti, quæ ru
na peccati, cordis ſanitas eſt: necnon & dei uia ad animā.
Sed nec ullus omnino ſermo qui ædificet ad pietatem, ad
uirtutes, ad mores optimos, negligēter eſt audiēdus: quo
niam & illic iter quo oſtenditur ſalutare dei. Quòd ſi ſer
mo gratus uenit & placidus, quatenus pulſo faſtidio cum
deſiderio audiatur: iam non modo uenire ſponſus, ſed &
accelerare, id eſt cum deſiderio uenire credēdus eſt. Illius
nanq; deſiderium tuum creat, & q̄ tu eius properas ſermo
nem admittere, inde eſt q̄ ipſe feſtinat intrare. Non enim 1.Ioā.4.
nos eum, ſed ipſe, inquit, prior dilexit nos. Iam & ſi etiam
ignitum eloquium ſentis, atq; ex eo cōſcientiam uri in re
cordatione peccati, recordare tunc de quo ſcriptura dicit
quia ignis ante ipſum præcedet: & ipſum prope eſſe non p̄s.96.
dubites. D Denicq; iuxta eſt dñs his qui tribulato ſunt Pſal.33.
corde. Si uerò non ſolum compūgeris in ſermone illo, ſed
& conuerteris totus ad dominū, iurans & ſtatuens cuſto
dire iudicia iuſtitiæ eius: etiam adeſſe ipſum iam noueris,
præſertim ſi te inardeſcere ſentias amore ei⁹. Etenim utrūq;
de illo legis, & ignem uidelicet ante ipſum præcedere, & Deut.4.
ipſum nihilominus ignē eſſe. Moyſes ſiquidē de illo dicit
quia deus ignis conſumēs eſt. Differunt aūt, q̄ is qui præ
mittitur ignis, ardorem habet ſed non amorē, coquēs ſed
non excoquēs, mouēs nec promouēs. Tantū ad excitādū
præmittit & p̄parandū, ſimulq; ad cōmonēdū quid ex te

fis,

sis,quo dulcius sapiat postmodū quod ex deo mox cris. At uerò ignis q de⁹ est,cōsumit qde,sed nō afflīgit,ardet suauiter,desolat felicīter. Est em̄ uerè carbo desolatorius, sed q sic in uita exerceat uim ignis, ut ī aīa uicē exhibeat unctionis. Ergo in uirtute qua immutaris & ī amore quo
ps.117. inflammaris,dñm p̄sentem intellige. Nam dextera dñi fa-
Psal.76. cit uirtutē. Nō aūt fit hæc mutatio dexteræ excelsi nisi in
Psal.38. feruore spūs,& in charitate non ficta, ita ut dicat q hmōi est. Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Porrò hoc igne consumpta oī labe peccati,& rubigine uitiorū,si iā emūdata ac serenata conscīe tia,sequat subdita q̄dā atq; insolita latitudo mētis,& infusio luminis illuminātis intellectū uel ad scīētiam scripturarū,uel ad mysteriorū notitiā,quorum alterū ppter nos oblectādos,alterū ppter ædificādos proximos reor dari: oculus respiciētis,p culdubio est iste educēs quasi lumen iustitiā tuā,& iudiciū tuū tāquā meridiē,iuxta illud pro-
Esai.85. phetæ esaiæ. Oriet,inqt,tāquā sol lux tua &c. B Sed sanè nō p ostia aperta sed per angusta foramina is tātæ claritatis radius se infundet,stante adhuc duntaxat hoc ruinoso pariete corporis. Erras si aliter speras,ad quātācūq; cordis proficias puritatem,cū ille p̄cipuus cōtemplator
1.Co.13. dicat. Videmus nunc per speculū & in ænigmate, tūc aūt facie ad faciē. Post hunc tantæ dignationis ac miserationis respectū sequit uox blāde & leniter diuinā insinuās uolūtatē,q̄ nō est aliud quàm ipe amor,q ociosus esse non pōt
Cant.2. de his q̄ dei sunt solicitās & suadens. Denicq; audit sponsa ut surgat & pperet,haud dubiū qn ad animarū lucra. Hoc si quidē uera & casta contemplatio habet,ut mētem quā diuino igne uehementer succēderit,tanto interdum repleat zelo & desiderio acquirēdi deo qui eū filiter dilīgat,ut ociū contēplationis pro studio p̄dicationis libētissime intermittat: & rursum potita uotis, aliquaten⁹ in hac parte tanto ardētius redeat in idipsum, quanto se fructuosius intermisisse meminerit, & ītē sumpto contēplatiōis gustu,ualentius ad cōquirēda lucra solita alacritate recurrat. Cæterū inter has uicissitudines plerūq; mēs fluctuat,metuēs & uehemēter exæstuās, ne fortè alterī horū dū suis affectionibus hinc inde distrahit,plus iusto in hæreat,& sic in utrolibet uel ad modicū à diuina deuiet uo-
Iob.7. lūtate. Et fortasse tale aliquid sctus Iob patiebat cū diceret. Si dormiero,dico,q̄n consurgā? & rursum expectabo uesperā: hoc est. Et quiet⁹ neglecti operis,& occupatus p turbatæ nihilomin⁹ quietis me arguo. Vides uirū sanctū inter fructū operis,& somnū contētionis grauiter æstuare,& in bonis licet semp uersantē,semp tn̄ quasi de malis pœnitentiā agere,& dei cū gemitu momentis singulis in quirere uolūtatē? Vnicum quippe in hmōi remediū seu refugiū oratio est & frequēs gemitus ad deū, ut qd quā do,& quatenus nos facere uelit,assīdue nobis demōstrare dignetur. D Hoc (ut ego opinor) tria hæc.i. prædicationē,orationē,contēplationē,in tribus commendata & designata uocabulis. Etem̄ merito amica dicitur,q̄ spōsi lucra studiose ac fideliter p̄dicādo,cōsulēdo,min̄istrando cōquirit. Merito columba,q̄ nihilominus pro suis de-
Cant.2. lictis in oratione gemens & suplicans, diuinā sibi nō cessat cōciliare misericordiā. Merito quoq; formosa,q̄ cæle-
Ibidem. sti desiderio fulgēs,supernæ cōtēplationis decorem se induit,horis dūtaxat qb⁹ cōmode & opportune id pōt. Sed & illud uide si ualeat coaptari huic triplici unius animæ bono,de tribus uidelicet p̄sonis illis in domo una cōma-
Luc.10. nētibus,amicis utiq; saluatoris, & admodū familiaribus ei,martham loquor min̄istrantē,& mariā uacātem,& lazarum quasi gemētē sub lapide,& resurrectionis grām flagitantem. Hæc dicta sunt pro eò q sponsa describit adeò solers & peruigil in ōbseruando semitas sponsi, ut mīme eā latere possit quando & in quanta festinatione ad se ueniat,sed & quando longe,& quando prope, & quādo præsens sit,nulla subitatiōe præoccupari ualeat ut ignoret,& quia proinde meruerit nō solum respici misericorditer,sed & dignāter lætificari amoris uocib⁹ & gaudere gaudio ppter uocē spōsi. A Nos quoq; ad hæc (quāuis audacter) adiecimus q̄ quis etiam de nobis anima si similiter uigilet,similiter & salutabit ut amica,cōsolabitur ut colūba,amplexabit ut formosa. Perfectus ois reputabit in cuius anima tria hæc congruēter atq; opportune concurrere uidebunt,ut & gemere pro se,& exultare in deo nouerit,simul & proximorū utilitatib⁹ potens sit subuenire,placens deo,caut⁹ sibi,utilis suis. Sed ad hæc qs ido neus? Vtinā ipla in unuersis nobis etsi nō tota in singulis,saltē singula in diuersis sicut hodie haberi uidētur,lōgis reseruent tēporibus. Habemus siquidē martha tāquā saluatoris amicā in his q exteriora fideliter administrant. Habemus & lazarū tāquam colūbā gementem nouitios utiq; qui nuper peccatis mortui,pro recētib⁹ adhuc plagis laborāt in gemitu suo sub timore iudicij & sicut uulnerati dormientes in sepulchris,quorū nō est memor amplius,sic se nō putāt reputari,donec adxp̄i iussionē sublato pondere timoris tāquā p̄mētis lapidis mole,respirare in spem ueniæ possint. Habemus quoq; mariam contemplātē ī illis q processū longioris tēporis cooperāte gratia dei in aliqd meli⁹ & lætius ꝓficere potuerunt,q̄n iā de indulgentia p̄sumētes,nō tā uersare intra se solicīti sunt trīstem imaginē pctōrū, quàm certè in lege dei meditari die ac nocte insatiabiliter delectant, interdū etiā reuelata facie gloriā sponsi cū ineffabili gaudio speculantes,in eādē imaginem transformantur de claritate in claritatē tāquā à domini spiritu. Iam ad quid sponsam surgere & properare hortetur is qui paulò ante defensare uilus est eam ne dormiens suscitaretur,alio sermone uidebimus. Adsit ipse ut & huius nobis sacramēti rationem aperire dignetur sponsus ecclesiæ Iesus christus dominus noster,qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen. Psal.87. Psal.1.

Qualiter spōsus hortat spōsam.i. uiros perfectos ad regimē imperfectorū,& de putatiōe uitiorū in cisfaciēda ut uirtutes succrescāt. Sermo. LVIII. C

SVrge ꝓpera amica mea,columba mea,formosa mea,& ueni. Quis hoc dicit? Absq; dubio spōsus. Et nónne ipe est q paulò ante suscitari dilectā tātopere prohibebat? Quo pacto ergo nūc nō solū ut surgat sed ut & acceleret iubet? Venit in mētē simile quid ex euangelio. Ea qppe nocte qua dñs tradebatur: cū fatigatos productiorib⁹ uigilijs discipulos q secū erāt,dormire demū ac requescere p̄cepisset,in ipa hora surgere cogit: surgite eamus,inquit, ecce appropinquat qui me tradet. Nunc q̄q; similiter uno penè momēto & prohibet suscitari spōsam,& suscitat,surge,inq̄s,& ueni. Quid sibi itaq; uult tā subita hæc mutatio uolutatis siue cōsiliⁱ? Putamusne leuitate usum sponsum,& aliqd uoluisse pri⁹ q̄d mox noluerit? Miníme. Sed agnoscite eas quas uobis supra si meministis cōmendaui & nō semel uicissitudines utiq; sanctæ qetis,ac necessariæ actiōis,& qa nō sit in hac uita copia cōtēplandi,nec diuturnitas ocij,ubi officij & opis cogētior urget institatiorq; utilitas. More igit suo spōsi⁹ ubi dilectā paululū in sinu ꝓprio qeuisse p̄sentit,ad ea denuo q̄ utiliora uisa sunt,trahere nō cunctat. Non tn̄ quasi inuitam,nec em̄ q̄d fieri uetuit. faceret ullaten⁹ ipe. Sed trahi sanè à spōso spōsæ,est ab ipo accipere desideriū quo trahatur,desiderium bonorū operū,desideriū fructificandi sponso,qppe cui uiuere sponsus est & mori lucrū. Et est desideriū uehemēs,q̄ eā nō tantū surgere,sed & surgere festinātersolicitat. Sic qppe habes. Surge,propera & ueni. Nec parū cōfortat q̄ auid⁹ ueni,& nō uade,per hoc se intelligēs nō tā mitti quàm duci,& secū pariter spōsum esse uēturū. Quid enim difficile sibi illo comite reputet? Pone me,inquit,iuxta te,& cuiusuis manus pugnet contra me. Itē Si ambulauero in medio umbræ mortis,nō timebo mala,qm̄ tu mecū es. Non utiq; suscitatur præterquā uelit,quando fit prius ut uelit: quod nō est aliud nisi sancti quæstus immissa auiditas. B Animatur etiam ad op⁹ inīūctū,& de tēporis opportunitate reddit alacrior. Tēpus faciendi,inqt,ō sponsa,qa hyems transijt qn̄ opari

Cant.2. Cant.2. Mat.26 Ibidem. Cant.2. Iob.17. Psal.22. Cant.2.

nemo poterat. Imber q̃q̃ qui inundatiõe facta operiebat terrã, culturas impediebat, & uel sata necabat, uel serí ue-
Ibidem. tabat. Is, inquã, imber excurrit, abijt & recessit. Flores apparuerunt in terra nostra: uernalẽ profectò tẽperiẽ adesse signantes, operãdi commoditatẽ, frugũ uicinitatẽ ac fructuum. Deinde subdit ubi & qd primũ operarí oporteat.
Ibidem. Tẽpus, inquiẽs, putatiõis aduenit. Ad uineas ergo excolendas ducit. Quæ ut possint uberioribus fructib⁹ respõdere colonis añ oia necesse est sermẽta sterilia proíci, succidí nobis, putarí superflua. Hæc iuxta literam. C Nũc iã uideam⁹ qd istiusmodi quasi historico schemate spũaliter nobis innuatur intelligendũ. Et uineas quidẽ aias cẽ uel ecclesias simulq̃ huius rei rationem q̃nam sit, dixi uobis iam, & audistis, nec opus habetis iterato audire. Ad has itaq̃ reuisendas, corrigendas, instruendas, saluãdas, aia perfectior inuitat, q̃ tñ id ministerij sortita sit non sua ambitione, sed uocata à deo tanquã aaron. Porrò inuitatio ipsa quid est nisi intima q̃dã stimulatio charitatis, pie
Psal. 25. nos solicitãtis æmulari fraternã salutẽ, æmulari decorem domus dñi, incrementa lucrorũ ei⁹, incremẽta frugũ iustitiæ eius, laudẽ & gloriam noís eius? Istiusmodi itaq̃ circa deũ religiosis affectibus quoties ís q aias regere, aut studio p̃dicationis ex officio intẽdere habet, hoiem suũ interiorem senserit pmoueri: toties p certo spõsum adesse intelligat, toties sc ab illo ad uineas inuitari. Ad qd nisi ut euellat & destruat, & ædificet & plãtet? Verum qm̃ operi huic sicut & omni rei sub cælo nõ omne tẽpus suppetit & aptũ est, addit ís qui inuitat, tẽpus putationis aduenisse.
2. Cor. 6 Adesse hoc nouerat q dicebat. Ecce nunc tẽp⁹ acceptabile, ecce nũc dies salutis, neminí dantes ullã offensiõem, ut non uituperet⁹ ministeriũ nostrũ. Vitiosa sine dubio atq̃ superflua, & omne deniq̃ qđ offendiculũ dare, & ipedire
Cant. 2, fructũ salutis possit, putare iã & resecare monebat, sciens quia temp⁹ putatiõis aduenerit. Ideò & aiebat fideli cuidam cultorí uineaꝝ, argue, increpa, obsecra. In primo & secundo horũ putatiõnẽ uel extirpatiõnẽ, in ultimo plãtatiõnẽ indicẽs. Et hæc quidẽ sponsus per os pauli de tempore operãdi. Sed audí qd per propriũ os de tẽporũ cõsideratione sub alio quidem rerũ schemate & nomine cum
Ioan. 4. noua spõsa sit loquut⁹. Nõnne uos dicitis, inquit, q̃a quatuor mẽses sunt, & messis uenit? Ecce dico uobis. Leuate oculos uestros & uidete regiões quia albæ sunt iã ad messem. Itẽ. Messis quidẽ multa, operarij pauci: rogate domi-
Mat. 9. nũ messis ut mittat operios in messem suã. Sicut igit ibi metendi animarũ segetes tempus adesse mõstrabat, ita & hic uineas æque intelligibiles. i. aias uel ecclesias tẽp⁹ putãdi aduenisse denũciat, id forsitan inter utraq̃ res uolẽs uocabulorũ diuersitate distinguí: ut messes plebes, uineas congregationes sanctorũ cohabitantiũ intelligam⁹. D Porrò hyemale tempus quod p̃terisse significat, illud mihi designare uidetur cũ dñs Iesus iã non in palã ambularet apud iudæos, eò q̃ cõspirassent aduersus eũ uolẽtes
Ioan. 7. eũ interficere. Vñ & dicebat ad quosdã. Temp⁹ meũ nõ-
Ibidem. dum aduenit, tẽpus aũt uestrũ semper est paratum. Et rursum. Ascẽdite uos ad díe festũ hũc, ego nõ ascendã. Ascẽdit tñ postea & ipe, nõ palã, sed quasi in occulto. Extũc ergo & deinceps usq̃ ad aduẽtũ spũssancti quo recaluerunt torpẽtia fidelíũ corda tanquã igne quẽ dñs ad hoc ipum misit interrã, hyes fuit. Tu ne negaueris hyemẽ tũc fuisse, cum Petrus sederet ad prunas: nõ minus gelido corde
Luc. 12. quàm corpore? Deniq̃ erat frigus, inquit. Magnũ reuo-
Ioan. 18. ra frigus cor negantis cõstrinxerat. Nec mirum tamẽ, cũ ignis ab eo ablatus esset. Nam paulò ante non paruo feruebat zelo, quippe adhuc igní proximus, qui euaginato
Luc. 22. gladio ne ignẽ pderet, seruí auriculã amputauit. Sed non erat tempus putationis, & ideò audit. Conuerte gladium
Mat. 26 tuũ in locũ suũ. Erat em̃ hora & potestas tenebrarũ, & qs-qs tũc discipulorũ leuaret gladium uel ferrí uel uerbi, aut ferro trucãdus erat, & neminẽ lucrarer⁹, nec qppiã fructus afferret: aut certe timoris gladio ad negandum cogendus & sic magis ipse periret, iuxta uerbum dñi quod fubiũxit mox ita dicens. Oís qui accipit gladium, gladio perib. Ibidem.
Quid nẽpe cæterorũ ante pauẽdã mortis imaginẽ impauid⁹, staret, trepidãte & cedẽte principe ipso, & qui uoce cõfortatoria sui imperatoris fuerat p̃munit⁹ & p̃monitus alios cõfortare? B Cæterũ nec ís nec illí sibi adhuc induerãt uirtutẽ ex alto, & ob hoc tutũ nõ erat eis exire in uineas, & exercere linguæ sarculũ, & gladio spũs putare uites purgare palmites ut fructũ plus afferrẽt. Deniq̃ ipse dñs tacebat in passiõe, & in multis interrogatus nõ Mat. 15.
respondebat, factus (iuxta pphetã) sicut hõ nõ audiens, Psal. 37.
& non habẽs in ore suo redargutiones. Dicebat autẽ. Sí Luc. 22.
uobis dixero, nõ creditis mihi: si aũt & iterrogauero, nõ respõdebitis mixi: sciẽs tps putationis nõdum aduenisse, nec respõsurã prorsus uineã suã impẽsis laboribus íd est nec fidei nec boní operis fructũ aliquẽ relaturã. Quare? Quia hyems erat in cordib⁹ perfidorũ, & hyemales quídã malitiæ imbres occupauerãt terrã, iacta semina uerbi suffocare quàm fouere paratiores, sed & cultui uinearum oẽm nihilominus impẽdẽdã operã frustraturí. C Quos uos me nũc putatis dicere imbres? Istósne quos uidem⁹ currentes p aera nubes turbulẽto spũ spargere sup terrã? Nõ est ita. Sed quos de terra in aerẽ sursum ferũt homines turbulẽti spũs, ponẽtes in cælũ os suum, & lingua eorũ trãsiẽs in terrã, tãquã pluuia amarissima terrã ipsam palustrẽ ac sterilẽ facit, & tã plãtis quã satis inutilẽ. Non quidẽ his, uisibilibus atq̃ corporeis ad nr̃os utiq̃ corporeos usus datis, de qb⁹ nulla planè sicut nec de bobus cura est deo. Sed qbus? Profectò q̃ scuit & plãtauit dei manus & nõ hoís, q̃ & uel germinare uel radicarí in fide & charitate poterãt, & fructus parturire salutís, si bonis & temporaneis imbribus rigarent⁹. Aiæ deniq̃ sunt p qb⁹ xps mortuus est. Væ nubib⁹ pluẽtib⁹ istiusmodi imbres sup eas q̃ lutũ faciãt, fructũ nõ afferãt. Nã sicut sunt & bonæ & malæ arbores ferẽtes quæq̃ fructus p̃ suí dissimilitudine differẽtes, bonæ uidelicet bonos, & malæ malos, ita & arbitror nubes & bonas quæ bonos, & malas quæ
malos pluãt imbres. Et uide ne fortè innueret⁹ nobis hãc Esai. 5.
nubiũ imbriũq̃ differentiã q dicebat. Mãdabo nubibus meis ne pluãt sup eã (haud dubiũ q̃n sup uineã) imbrem.
Cur putas adiunxisse signãter meis, nisi qa sunt & malæ Ioan. 19.
nubes q̃ nõ sunt ei⁹? Tolle tolle, inquiũt, crucifige eũ. O nũbes uiolẽtas & turbidas. O imbrẽ p̃cellosum, ô torrẽtem iniquitatis, euertere magis quàm fæcũdare idoneũ.
Nec minus malus minúsue amarus minorí licet impetu Luc. 23.
p̃ruẽs imber ille q subsecut⁹ est. Alios saluos fecit, sciẽs nõ põt saluũ facere? xps rex isrl descẽdat nũc de cruce, & credimus ei. D Philosophorũ uẽtosa loquacitas nõ bonus imber est, q sterilitatẽ magis intulit terris, quàm fertilitatẽ. Multo magis praua dogmata hæreticorum, mali imbres sunt, q̃ p fructib⁹ spinas p̃ducũt & tribulos. Mali imbres traditiões pharisæorũ q̃s saluator redarguit, & ipsi nubes malæ. Et nisi existimes me iniuriã facere moysi, nã bona nubes illa, nõ oẽ qđ pluit uel ipsa, bonũ tñ dicã, ne illí cõtradicã q̃ ait. Dedí illis. i. iudæis p̃cepta nõ bona haud dubiũ quin per moysen, & iustificatiões in quibus nõ uiuẽt in eis. Literalis illa (uerbi causa) obseruatio sabbati sonãtis requiẽ, nõ donãtis, indictus sacrificiorum ritus, interdictus porcinæ carnis esus, nõnullorũq̃ similiũ 2. mac 7
q̃ immunda à moyse censent⁹, pluuia est hoc totum ex illa nube descẽdẽs, sed nolo ĩ agrũ uel hortũ meũ q̃q̃ descẽdat. Fuerit sanè bona, suo tẽpore, post tẽpus si uenerit nõ bonũ iam censeo. Oísetiã lenis & leniter descendens pluuia si sit intẽpestiua, molesta est. Donec ergo istiusmodi aq̃ pestilẽtes occupauerũt terrã & inualuerũt sup eã, tps suũ uineæ nõ habuerũt, nec fuit q̃ spõsa inuitaret⁹ ad putandas uineas. B Cæterũ illis decurrẽtibus terra apparuit arida, & flores apparuerũt in ea, significãtes tẽp⁹ putatiõis adesse. Quæris qñ hoc fuit? Qñ putas, nisi cũ refloruit caro xpi in resurrectione? Et hic prim⁹ & maxim⁹ 1. Co. 15.
flos qui apparuit in terra nostra, nã primitiæ dormientiũ xps. Ipse, inquã, flos campi, & liliũ cõuallium Iesus: ut Cant. 2.

putabatur

Lucæ. 3. putabat filius Ioseph à nazareth, qđ interpretatur flos. Is
Mat. 27 ergo flos apparuit primus, nō solus. Nā & multa corpo-
ra sctōrū q dormierāt, pariter surrexerūt, q uelut qdā lucí
dissimi flores simul apparuerūt in terra nra. Deniq; uene
rūt i sctām ciuitatē, & apparuerūt multis. Flores etiā fue-
rūt q primi crediderūt de populo primitiæ sctōrū. Flores
eorū miracula instar florū, producētia fructū fidei. Nā post
quā ille infidelitatis imber quantulum uel ex parte abijt
Psal. 84 & recessit, secuta mox est pluuia uoluntaria quā segrega-
uit deus hæreditati suæ, & flores apparere cœperūt. Dns
dedit benignitatem, & terra nra dedit flores suos: ita ut
una die tria milia, in aliaq; milia de pplo crederēt, adeò
in breui creuit florū numerus. i. credentiū multitudo. Et
nō potuit gelu malitiæ prealere aduersus flores q appa-
rebāt, nec pripere (ut assolet) fructū uitæ quē pmittebāt.
Nā cū oēs q crediderāt, induerent uirtute ex alto: surrexe
1. Petr. 5. rūt ex eis hoies q minas hoim cōtempserūt, fortes i fide,
passi sunt quidē quāplurimos cōtradictores, sed nō cesse
ps. 125. rūt, nec; subterfugerūt, quo minus & facerēt & annūcia-
rent opa dei. Nā iuxta illud in psalmo, spualiter quidē &
seminauerūt agros, & plātauerūt uineas, & fecerūt fructū
natiuitatis. Processu tpis tēpestas sedata est, & pace red-
dita terris creuerunt uineæ, & ppagatæ & dilatatæ sunt,
& multiplicatæ sup numerū. Et tūc demū spōsa ad uineas
inuitat, nō quidē ad plātādū, sed ad putandū qđ plātatū
iā erat. Opportune qdem, nā id opus pacis tēpus req;re-
bat. Qñ etem psecutiōis tpe id liceret? Alioquin sumere
ps. 149. in manus gladios ancipites, facere uindictam in nationi-
bus, increpationes in pplis, alligare reges eorū in cōpe-
Ibidem. dibus, & nobiles eorum in manicis ferreis, & facere in eis
iudiciū cōscriptū: hoc qppe putare uineas est. Hæc, iquā,
oia uix uel pacis tpe actitantur in pace. Et de his satis. D
Poterat etiā finiri sermo, si prius quēq; uestrū iuxta morē
meū de sua uinea monuissem. Quis em ita ad unguē oia à
se superflua resecauit, ut nil se habere putet putatiōe dig-
num? Credite mihi, & putata repullulāt, & effugata re-
deūt, & reaccenduntur extincta, & sopita denuo excitan-
tur. Parum est ergo semel putasse, sæpe putādum est. Imo
si fieri possit semp, quia semper quod putari oporteat (si
nō dissimulas) inuenis. Quantūlibet in hoc corpore ma-
nēs profeceris, erras si uitia putas emortua, & non magis
Iosue. 15 supressa. Velis nolis ītra fines tuos habitat iebuseus, sub-
iugari pōt, sed nō exterminari. Scio, inquit, quia non ha-
bitat in me bonū. Parum est nisi & malum inesse fateatur.
Ait, nō quod uolo bonum hoc ago, sed quod odi malum
illud facio. Si aūt qđ odi illud facio, iā nō ego operor il-
lud, sed qđ habitat in me pctm. Aut te ergo si audes pfer
apl'o (nēpe ipsius ista uox est) aut fatere cū illo te quoq;
uitijs nō carere. Mediū deniq; uitiorū uirtus tenet, ac p-
inde sedula eget nō solū putatiōe, sed & circūcisiōe. Alio
quin uerendū ne circūquaq; à lābentibus uel potí9 à ro-
dētib9 uitijs illa dum nescis paulatim elāgueat, aut si su-
percreuerint suffocet. Vnū in tāto discrimine consiliū est
obseruare diligēter, & uox ut renascentiū capita appare-
būt, prōpta seueritate succidere. Nō pōt uirtus cū uitijs
pariter crescere. Ergo ut illa uigeat, ista crescere nō sinan
tur. Tolle supflua & salubria surgūt, utilitati accedit q-
q̄d cupiditati demis. Dem9 operā putationi. Puteť cupi-
ditas ut uirt9 roboreť. Nobis fratres putationis semp est
Cant. 2. tps: sicut semp est opus. C Cōfido em quia nobis hyēs
iā trānsijt. Scitis quā hyemē dicā? Timorē illū qui nō est
in charitate, q cū oēs inicict ad sapientiā, neminē cōsum-
mat, qñ supueniēs charitas extundit illū tanquā hyemē
æstas. AEstas em charitas est. Quæ si iā uenit, imo qa ue-
nit (sicut iustū est mihi sentire de uobis) siccauerit neces-
se est omnē hyemalē imbrē, omnē uidelicet anxietatis la-
chrymā, quā amara recordatio peccati, & timor ante ex-
torquebat iudicū. Itaq; (qđ nō dubi9 dico) etsi nō de oi-
bus uobis, pfectò de pluribus hic iā imber abijt & reces-
sit. Nā & flores apparēt, indices pluuiæ suauioris. Habet
& æstas pluuias suas suaues & uberes. Quid dulci9 lachry-
mis charitatis? Flet quippe charitas, sed ex amore, nō ex
mœrore. Flet ex desiderio. Flet cū fletib9. Tali imbre nō
ambigo rigatos uberius actus obedietiæ uestræ, quos læ-
tus intueor, non murmure tetros, non tristitia subobscu-
ros, sed quodam spuali gaudio iocundos & floridos. Sic
sunt ac si semper flores gestetis in manibus. Ergo si hyēs
transijt, imber abijt & recessit, si demū flores apparuerūt Cant. 2.
in terra nostra, & subinde q̄dam spualis græ uernalis tem
peries tēpus putationis indicit, qd restat nisi ut decætero
toti incumbamus huic operi tam sancto, tam necessario?
Scrutemur iuxta prophetam uias nras & studia nostra &
in eo se quisq; iudicet profecisse nō cum inuenerit quod
reprehendat, sed cum quod inuenerit reprehēdet. Tūc te
non frustra scrutatus es, si rursum opus esse scrutinio ad-
uertisti. Et toties nō te fefellit iquisitio tua, quoties iterā
dam putaueris. Si autē semper hoc cum opus est facis, sem
per facis. Semper ergo opus esse tibi meminēris supernī
auxilij, & misericordiæ spōsi ecclesiæ Iesu xpi dñi nostri,
qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

De gemitib9 aiæ suspiratis ad cælestē patriā & de
cōmēdatiōe castitatis & uiduitatis. Ser. LIX. A

VOx turturis audita est in terra nra. Minime iā Cant. 2.
dissimulare queo, q̄ ecce secūdo is qui de cælo
est, de terra loquit. Vtiq; tā dignāter, tā sociali
ter, quasi un9 è terra. Spōsus est iste. Qui cū p-
mitteret flores apparuisse in terra, adiūxit nostra: & nunc
nihilominus uox, inquit, turturis audita est in terra nra. Ibidem.
Ergo ne rōne carebit deo quidem tam insueta (ne dicam
indigna) locutio? Nusquā (ut opinor) de cælo sic loquu-
tū reperies, nusquā alibi de terra. Aduerte igit quātæ sua-
uitatis sit, deū cæli dicere i terra nostra. Quiq; terrigenæ
& filij hominū audite. Magnificauit dns facere nobiscū. Psa. 125.
Multum illi cum terra, multum cum sponsa, quā de terris
sibi asciscere placuit. In terra, inquit, nra. Nō planè prīci
patum sonat uox ista, sed consortiū, sed familiaritatē. Tan
quā sponsus hoc dicit, nō tāquā dns. Quid? Conditor est
& consortē se reputat. Amor loquitur q dñm nescit. Car-
mēnimirū amoris est, nec alijs hoc quàm amatorijs fulciri
oportuit. Amat & deus, nec aliunde hoc habet, sed ipe est
unde amat. Et ideò uehementius, qa nō amorē tam habet
quàm hoc est ipe. Verū q̄s amat, amicos habet, nō suos.
Deniq; amicus fit de magistro: nec em amicos discipulos
diceret si nō essent. Vides amori cedere etiam maiestatē?
Ita est fratres, neminē suspicit amor, sed ne despicit qui-
dem. Oēs ex æquo intuetur q perfecte se amāt, & in seipso
celsos humilesq; cōtēperat, nec mō pares, sed unū eos fa-
cit. Tu deū forsitan adhuc ab hac amoris regula excipi pu
tas, sed qui adhæret deo, unus spiritus est. Quid miraris 1. Cor. 6.
hoc? Ipse factus est tāquā un9 ex nobis. Minus dixi, non
tāquā unus, sed un9. Parū est parē esse hoibus, homo est.
Inde terrā nostrā uēdicat sibi, sed quasi patriā, non quasi
possessionē. Quidni uēdicet? Inde illi sponsa: inde subsā
tia corporis. Inde spōsus ipe, inde duo in carne una. Si ca Ibidem.
ro una, cur nō & patria una? Cælū cæli dño, inquit, terrā Psal. 113.
autē dedit filijs hoim. Ergo ut filius hois hæreditat terrā,
ut dns subijcit, ut cōditor administrat: ut sponsus coicat.
Dicēdo nēpe i terra nra, proprietatē pfectò abnuit, socie
tatē non respuit. Et hæc pro eo q spōsus tā benigno usus
est uerbo, ut dignatus sit dicere in terra nra. B, Nūc cæ-
tera uideamus. Vox turturis audita est in terra nostra. Et Cant. 2.
hoc indicium est trāsactæ hyemis, tēpus nihilomin9 puta
tionis adesse denuncians. Id iuxta literam. Aliàs turturis
uox non dulce admodum sonat, sed signat dulcia. Ipa aui
cula si emis, non magni: si discutis, non paruí precij est. Et
uox qdē gemēti quàm canenti similior, pegrinatiōis nræ
nos admonet. Illius doctoris libenter audio uocem, q nō
sibi plausum sed mihi planctū moueat. Verè turturē exhi-
bes, si gemere doceas. Et si persuadere uis, gemēdo id ma
gis quàm declamādo studeas oportebit. Exemplum sanè
tū in alijs multis, tū uel maxime hoc i negocio uerbo effi-
cací9 est. Dabis uoci tuæ uocē utilitatis, si qđ suades prius

tibi illud cognoscerís ꝓsuasisse. Validior opis quàm oris uox. Fac ut loq̃ris, & nō solū me facili⁹ emēdas, sed te quoq; nō leui líberas probro. Nō iā pertínebit ad te si qs dícat. Alligant onera grauia & ímportabília, & ímponūt ea ín humeros hoím, dígito autē suo nolunt ea mouere. Sed neq; illud uerearís oportet. Tu qui alíos doces, teípm nō doces. ℂ Vox turturís audíta est ín terra nostra. Donec hoíes ꝓ dei cultu mercedē tm̃ ín terra, & tm̃ terram acceperūt (illā utiq; lacte & mel manētē) míníme se cognouerunt peregrínos sup terrā, nec more turturís ín gemuerūt uelutí patríæ reminíscentes, magís autē pro patría exílio abutentes, dederunt se comedere pínguía, & bíbere mul sum. Ita tādiu nō est uox turturís audíta ín terra nr̃a. Vbí ergo regní cælorū ꝓmíssío facta est, tūc íntellexerūt hoíes se non habere hic ciuitatē manentē, sed futurā ínqrere tota auidítate cœperūt, & tūc primū manifeste ſonuit ín terra uox turturís. Nā dū sctā q̃q; íam aía xp̃i p̃sentia suspíraret, regní dílatiōnē moleste ferret, desideratā patríā gemítibus & suspíríjs à longe salutaret: nónnæ tíbí uídeī uíce fungí gemebūdæ ac castíssimæ turturís q̃cūq; aía ī terrís íta fecísse? Extūc ergo & deínceps uox turturís audíta est ī terra nostra. Quíd ní moueat míhí crebras lachrymas & gemit⁹ quotídíanos xp̃i abscētias? Dñe ante te oē desíderum meū, & gemítus me⁹ à te nō est absconditus. Labora uí ín gemítu meo tu scís, sed beatus qui dícere potuít. Lauabo ꝓ síngulas noctes lectū meū, lachrymís meís stratum meū rígabo. Non solū aūt míhí, sed & oíbus q dílígūt aduentū eí⁹ gemítus ísti cōperti sunt. D Hoc q̃ppe est qd̃ ípe aíebat. Nunqd p̃nt, ínqt, filij spōsi lugere quādíu cū ílís est sponsus? Veníet aūt díes cū auferet̃ ab eís sponsus, & tūc lugebūt. Ac si díceret. Et tūc uox turturís audíetur. Ita est Iesu bone, uenerūt díes ílli. Nā & ípa creatura ínge míscit & parturít usq; adhuc, reuelatiōnē filíorum dei expectans. Nō solū aūt ílla, sed et nosip̃ ín tra nos gemímus adoptiōnē filiorū dei expectantes redemptiōnē corporís nostrí: hoc scíentes, q̃a quādíu sum⁹ ín corpore hoc, peregrínamur à dño. Nec uacuí gemítus q̃bus è cælo tā míserícordíter respondet̃. Propter míseriā ínopum & gemítū pauperū nūc exurgā: dícit dñs. Fuit & ín tpe patrum uox ísta gemētiū, sed rara & penes quēq; suus gemítus. Vñ & dícebat qs. Secretū meū míhí, secretū meū míhí. Sed & q aíebat. Gemítus me⁹ à te nō est absconditus, ꝓfectò mōstrabat absc̃ōdítū esse q solo deo nō esset absc̃ōditus. Et ídeò tunc dící nō potuít. Vox turturís audíta est ín terra nr̃a, qm̃ secretū adhuc paucorū iā tūc ín multitudíne non exíuít. At ubí palā clamatum est, q̃ sursum sunt q̃rite, ubí xp̃s est ín dextera dei sedēs: ad oēs iā cœpit pertinere gemítus íste turtureus: & una oíbus eē gemēdí rō, q̃a oēs sciebant dñm fm qd̃ ī ꝓpheta legít: Et cognoscent me oēs à míníno usq; ad maxímū, dícit dñs. B Cæterū si multí gementes qd sibí uult uní⁹ designatio? Vox turturís ínqt. Quare nō turturē? Fortè apl's íd soluit ubí aít, q̃a ípse spūs postulat ꝓ sctis gemítíb⁹ ínenarrabílíb⁹. Ita est. Ipse índucít gemēs, q̃ gemētes facít. Et quālíbet multí sínt q̃s íta geme re audías, uní⁹ ꝓ oím labía uox sonat. Quídní illí⁹ ꝓ ípam ín ore sínguloru ꝓ quorūq; necessitatíb⁹ format. Denícq; unícuíq; dat̃ māifestatio spūs ad utílitatē. Sua uox quēq; manifestū facít, & p̃sentē ídícat. Et audí ex euāgelío q uocē habeat spūs ſctus: Spūs ínquit, ubí uult spírat, & uocē eíus audís, & nescís unde ueníat, aut quo uadat. Etsi ílle nesciebat q líterā occídentem docebat mortuos magíster mortu⁹, nosciam⁹ q trāslatí de morte ín uitā ꝓ uíuificantē spíritū certo & quotídíano experímēto ípo nos íllumí nāte probamus uota & gemítus nr̃os ab ípo uenírе, & ad deū íre, illícq; ínuenírе míam ín oculís dei. Q̃n em̃ sui spūs uocem írrítā faceret de⁹? At ípse scít quíd desíderet spūs quía fm deū postulat pro sanctís. Nec soli commendant turturem gemít⁹, cōmēdat & castítas. ℂ Huius denícq; meríto dígna fuit dari hostía ꝓ uírgíneo partu. Sic quíppe habes, par turturū, aut duos pullos columbarum. Et lícet alíàs quidē per colūbā spíritussanctus soleat designarí, tm̃ quía líbídínosa auis est, non decuit offerrí eā ín sacrifícium dñí, nísi ea sanè ætate qua nescíret líbídínē. At turturís nō designat̃ ætas, qm̃ assoscítur castítas ín quacūq; ætate. Dnícq; cōpare uno cōtenta est, quo amísso alterum iam nō admíttit, numerositatē ín hoḿínib⁹ nuptíarū redarguens. Nā et forsitā culpa ꝓpter incōtínētíā uenialis est, ípa tm̃ tāta incōtínētía turpis est. Pudet ad negocíum honestatis rōnē nō posse ín hoíe, qd̃ natura posſit ín uo lucre. Cernere em̃ est turturem tpe suæ uíduítatís, sanctæ uíduítatís opus strenue atq; ínfatígabílíter exequētē. Ví deas ubíq; síngularē, ubíq; gementē audías, nec unquam ín uíridí ramo resídentē ꝓspícies, ut tu ab eo díscas uoluptatū uírētía uelut uírulēta uítare. Adde q ín iugís mōtíū & ín summítatíb⁹ arborū frequētíor íllí conuersatío est, ut quod uel maxíme ꝓpositū pudícítíæ decet, doceat nos terrena despícere, & amare cælestía. Ex q̃bus collígít̃ quox sit turturís, etiā p̃dícatío castítatís. Neq; em̃ à prín cípío uox ísta ín terrís audíta fuit, sed magís ílla: Gresc̃íte & multíplícamíní, & replete terrā. Incassum ꝓfectò uox ílla pudícítíæ sonuísset, necdū ꝓpalata resurgētíū patría, ín qua longe felícíus hoíes neq; nubent neq; nubent̃, sed sunt sícut angelí dei ín cælís. D Tu ne uocí illí tp̃s fuísse tunc dícas cum maledícto oís subiacebat sterílis ín ísrael cum patríarchæ ípsí plures símul haberent uxores, cū frater fratrís absq; líberís defuncti semē suscítare ex lege cōpellebat̃? At ubí ínsonuít ex ore cælestís turturís cōmendatío ílla spadonū qui se castrauerūt propter regnū dei, & ítem alterius cuiusdam castíssímæ turturís consílíū de uírgínibus ubíq; ínualuít, tunc primū dící ueracíter potuít qa uox turturís audíta est ī terra nr̃a. Ergo si ín terra nostra & flores apparuerūt, & uox turturís audíta est, ꝓfecto & uísu ueritas cōperta est & audítu. Vox q̃ppe audítur, flos cernítur. Flos míraculū est, ut nostra superíor ínterpretatío habet, quod uocí accedens fructū parturít fidei. Et si fides ex audítu, sed ex uísu confirmatío est. Sonuít uox, splēduít flos, & ueritas de terra orta est, ꝓ fidelíum cōfessiōnē uerbo sígnoq; pariter cōcurrentíbus ín testímoníū fidei. Testímonía ísta credíbílía facta sunt nímís, dum flos uocí aurí oculus attestat̃. Audíta uísa cōfirmāt, ubí duorum testímonium (auris loquor & oculi) ratū sit. Propterea dñs aíebat: Ite renūciate Ioanni (cíus nēpe díscípulis loquebat̃) q̃ audístís & uídístís. Nec breuíus íllís nec planí⁹ íntímarí fidei ualuít certítudo. Eadē sanè ín breuí etiā uníuersæ terræ persuasío facta est, & eodē argumētí cōpendío. Quæ audístís, ínqt, & uídístís. O uerbū abreuíatū, attamē uíuū & efficax. Haud dubí⁹ profecto assero quod auríbus oculisq; percepí. Intonat tuba salutarís, coruscant míracula, & mūdus credít. Cíto persuadetur quod dícítur, dū quod stupeſ ostēdítur. Habes aūt quía profecti apl'i p̃dícauerūt ubíq; dño cooperante & sermonē cōfirmante sequētíbus sígnís. Habes ín mōte stupenda clarítate trāsfiguratū & nihílomínus superna testíficatum uoce. Habes ín íordane símíliter & columbam designātem, & uocē testíficātē. Itaq; hæc duo ubíq; pariter uox & sígnū ad ínroducēdā fidē ex díuína largítate cōcurrunt, ut latus ad aīam per utrasq; fenestras íngressus pateat ueritatí. B Sequítur. Ficus ꝓtulit grossos suos. Nō comedamus ex eís, nec em̃ esui habíles sunt ob ímaturítatē sui. Bonarū ficuū habēt speciē, sed sílítudínē, nō saporē, fortè hypocrítas designātes. Nō abnícíamus tm̃, alíàs forsítan hís opus habebím⁹. Alíoquín satís ꝓ seípsos leuíter & ante tp̃s cadēt, sícut fœnū tectorū qd̃ prius quàm euellat̃ exaruít: qd̃ ego de hypocrítís dictū reor. Nō sine causa tm̃ ín carmíne nuptíalí eorū mētío facta est. Erūt sine dubío etsi nō esui usui, qualícūq;. Multa ín nuptijs ꝓter dapes necessarie ꝓcurant̃. Ego uerò ístud adeò míníme prætereūdū exístímo, ut q̃q̃d illud est, ítер angustías extremítatū sermōís huius díscutere nolím, sed díffero ī díē alterū, & horā líberíorē. An uerò necessarie, uobís tūc experírí licebít, tm̃ míhí opportunitatē faculta tēq; obtíneāt uota uŕa ad proferēdū qd̃ sentío, ín uestrā ípsorum

Psal. 37.
Psal. 6.
Ibidem.
Cantí. 2.
Psal. 37.
Cantí. 2.
Col. 3.
Hier. 31.
Rom. 8.
1. Cor. 12
Ioan. 3.
Ioan. 3.
Luc. 20.
Psa. 84.
Psal. 92.
Lucæ. 7.
Mar. 16.
Cant. 2.
Psal. 128

ipsorũ edificationẽ, ĩ laudẽ & gloriã spõsi ecclíæ Iesu xpi dñi nostri, q est sup oĩa deus benedictus in secula. Amen.

De incredulitate iudæorum, qua compleuerunt mensurã patrũ suorũ, occidẽdo xpm. Sermo. LX. C

Caũ. 2. Icus ptulit grossos suos. Ex superioríb⁹ pẽdet pñs locus, dixerat eñ tẽpus putationis uenisse, tã ex floribus q iã apparebant, quàm ex audita turturis uoce hoc asserẽs. Idipsum adhuc ex grossorũ pductione affirmat: qa nõ solũ ex floribus & uoce turturis experimentũ capiẽ tẽporis, capiẽ & ex ficu. Nõ eñ nõ est aer idulgẽtior tũc cũ fic⁹ grossos suos ptulerit. Fic⁹ flores nõ habet, sed p floríb⁹ grossos mittit, tpe quo cæteræ arbores florẽt. Et qũo apparet & transeunt, ad nihil utiles nisi q̃ secuturi fructus quidã pnunciũ sunt: ita & grossi oriunt, sed imature cadũt & dãt locũ maturãdis, ipi mimehabiles ad uescẽdũ. Et hĩc ergo (ut dixi) sumit spõsus expimẽtũ tpis, & argumẽtũ suasiõis: ut nõ pigriteꝫ pgere spõsa ad uineas: qa nõ perit opa q̃ tẽpestiua uenit. Et litera q̃dẽ sic. Quid uerò spũs? Vt planè hoc loco nõ ficũ intueamur, sed ppm: nẽpè de hoĩbus curae st deo, nõ de arboribus. Verè ficus est popul⁹ fragilis carne, paruulus sensu, aĩo hũilis cui⁹ primi fructus (ut interim noĩ alludamus) grossi utiq; & terreni. D Nec eñ popu

Matt. 6. laris est studiũ primũ q̃rere regnũ dei & iustitiã ei⁹, sed ut

1. Co. 7. ait apl's, cogitare q̃ mũdi sunt, qũo placeãt uxoribus, uel ille uiris. Tribulationẽ carnis habebũt hmõi, sed in nouissimus nõ negamus eos fruct⁹ fidei assecuturos, si bonã habuerit; nouissimã cõfessionẽ, maximeq; si carnis opera eleemosynis redemerint. Ergo primi plebiũ fruct⁹ nec fructus sunt, nõ magis quàm ficuũ grossi. Deniq; si dignos postmodũ fructus pœnitẽtiæ fecerint (nõ eñ prius quod

Matt. 3. spũale est, sed q̃d aĩale) dicet illis. Quẽ fructum habuistis tũc in illis in qbus nũc erubescitis? Ego tñ hoc loco non quẽuis populũ interp̃tari liberũ puto, unus signãter exprimit. Neq; eñ ptulerũt dixit, quasi de plurib⁹, sed q̃si de una ptulit, inqt, ficus grossos suos, & (ut sentio ego) q̃ est plebs iudæorũ. Quãta in hãc saluator parabolice ĩ euãgelio loq uidet, ut est illud: arborẽ fici habebat qdã plan-

Luc. 13. tatã in uinea sua &c. Itẽ: Videte ficulneã & oẽs arbores.

Luc. 21. Et Nathanaeli dictũ est. Cũ esses sub ficu, uidi te. Et rur-

Ioan. 1. sum maledicit ficulneæ p eò q nõ inuenit ĩ ea fructũ. Be-

Marc. 11. ne ficus, q̃ bõa licet patriarcharũ radice pdierit: nunquã tñ in altũ pficere, nũquã se humo attollere ualuit, nũquã respõdere radici pceritate ramorũ, generositate florum, fœcũditate fructuũ. Male prsus tibi cũ tua radice conuenit arbor pusilla, tortuosa, nodosa. Radix eñ sctã. Quid

Cant. 2. ea dignũ tuis apparet in ramis? Ficus, inqt, ptulit grossos suos. Nõ hos nobili à radice traxisti semẽ nequã. Q̃d in ea est, de spũsctõest, ac p hoc subtile totũ ac suaue. Tibi unde hi grossi? Et uerè quid non grossum in gente illa? Nec actus profecto, nec affectus, nec intellectus: sed nec ritus; quẽ in colẽdo deũ habuit. Nã actus in bellis, affectus in lucris totus erat, intellectus in crassitudine lr̃æ cult⁹ in sanguine pecudũ & armẽtorũ. B At dicit aliquis. Cum istiusmodi grossos non aliq̃n proferre gẽs illa cessauerit, ergo nõ aliq̃n tps putationis nõ extitit, quia unũ utriq; rei tps existere perhibetur. Nõ ita est. Dicimus mulieres filios procreasse, nõ cũ parturiũt, sed cũ iã pepererũt. Dicim⁹ & arbores edidisse flores suos, nõ cũ cœperit florere, sed potius cũ desierint. Ita hic quoq; dictũ est, quia ficus ptulit grossos suos, nõ cũ aliq̃s edidit, sed cũ totos. i. cũ ad finẽ puenit editio. Quæris quo tpe istiusmodi com

Mat. 23. plemẽtũ illi pplo accidit? Cũ xpm occidit, tũc completa

Ioan. 19. est malitia eius, iuxta q̃d ipe eis p̃dixerat, implete mẽsurã patrũ uestrorũ. Vñ in patibulo traditurus iã spm̃, cõsummatum est inquit. O qualẽ cõsummationẽ dedit grossis suis ficus hæc maledicta, & subinde æterna aridítate damnata? O quàm sunt nouissimi peiores prioríb⁹? Incipiẽs ab inutilibus, ad pniciosos puenit & uenenatos. O grossum uipereũq; affectum, odire hoiem q hoim & corpora sanat, & aĩas saluat. O nihilomin⁹ intellectum grossum & certè bouinũ, q deũ nõ intellexerunt, nec in operib⁹ dei. Nimiũ me fortasse q̃rebatur in sui suggillatione iudæ⁹, q intellectũ illius dico bouinum. Sed legat in Esaia: & plus quàm bouinũ audiet. Cognouit, inquit, bos possessorem suũ, & asinus p̃sepe dñi sui, israel nõ cognouit me, popul⁹ meus non intellexit. Vides me iudæe mitiorẽ tibi ppheta tuo? Ego te cõparaui iumẽtis, ille subñcit. Quãquã in sua psona ppheta nõ dixit hoc, sed in dei, q deũ se & ipsis opibus clamat. Et si mihi inqt, nõ creditis, opibus credite: & si nõ facio opa patris mei, nolite credere: nec sic tñ euigilant ad intelligẽdũ. Nõ fuga dæmonum, nõ obediẽtia clemẽtorũ, nõ uita mortuorũ bestialẽ hãc & pl⁹quàm bestialem hebetudinẽ ab eis depellere quiuit. De qua nõ mín⁹ mirabili quàm miserabili cæcitate factũ est, ut in illud tam horrendũ tamq; enormiter grossum facinus proruerint, domino maiestatis inñscientes manus sacrilegas. Extunc itaq; dici potuit qa fic⁹ protulit grossos suos, cũ iã uidelicet legitima illi⁹ ppli esse cœperũt quasi in exitu sup summum, ut nouis (iuxta ueterẽ ppheti) supuenientibus uetera proiicerent. Nõ aliter sanè quàm quõ grossi cadũt & cedũt suborientib⁹ ficubus bonis. Quãdiu, inqt, non cessauit ficus producere grossos suos, nõ te uocaui ô sponsa sciens nõ posse una pdire optimas ficus. Nunc aũt productis q prius pducẽdi erãt, nõ iã intẽpestiue te inuito, cum boni ac salutares fructus in pximo esse noscãt, inutiles expuncturi. D Nam uineæ, inqt, florentes odorẽ dederũt quod nihilominus appropinquãtis fructus indicium est. Hic odor serpentes fugat. Aiunt florescentibus uineis oẽ reptile uenenatũ cedere loco, nec ullatenus nouorũ ferre odorẽ fiorũ. Q̃d uolo attendãt nouitñ nr̃i, & fiducialiter agant, cogitantes qualem spm̃ acceperũt, cuius primitias dæmones nõ sustinẽt. Si sic nouitius feruor, q̃d erit absoluta perfectio? Perpẽdaꝫ ex flore fructus, & saporis uirtus ex ui æstimeꝫ odoris. Vineæ florentes odorem dederunt. Et in principio qdẽ sicut fuit. Ad p̃dicationẽ nouæ gr̃æ sequuta est nouitas uitæ in his q̃ crediderũt, q̃ cõuersationẽ suã inter gẽtes habẽtes bonã xp̃i erãt bon⁹ odor in oi loco. Odor bonus, testimoniũ bonũ. Hoc de bono opere 2. Cor. 2 tanquã de flore odor procedit. Et qñ tali flore & tali odore inter primordia nascentis fidei fideles aiæ uelut q̃dam spirituales uineæ refertæ apparuerũt, habẽtes testimoniũ bonũ & ab his q fortis erant, nõ incõgrue (ut opinor) de ipsis dictũ sentimus qa uineæ florentes odorem dederũt. Ad qd? Vt eo sanè prouocati etiã qui necdũ crediderant ex bonis operibus illos considerantes glorificarẽt & ipsi deũ, atq; ita eis odor uitæ ad uitã esse icíperet. Idcirco ergo dedisse odorẽ nõ immerito referunt, q non suã gloriã, sed aliorũ de sua bona opinione q̃sierẽ salutẽ. Alioqn poterant more quorundã q̃stum æstimare pietatẽ, uerbi gr̃a ostentationis mercedis. Ad istud esset non dare odorem, sed uendere. Nũc uerò qa oĩa sua in charitate faciebant, nõ planè uẽdiderũt odorẽ, sed dederũt. Cæterũ si uineæ aiæ, flos opus, odor opinio est, quid fruct⁹? Martyriũ. Et Psa. 126. uerè fructus uitis: sanguis est martyris. Cum dederit, inqt, dilectis suis somnum, ecce hæreditas dñi filij merces fructus uentris. Propemodũ dixissem, fruct⁹ uitis. Quid ni sanguinem uuæ dixerim meracissimum, sanguinem innocentis, sanguinem iustitiæ? Quidni mustum rubens, probatum, p̃ciosum, planè de uinea soreth, torculari passiõis expressum? Deniq; p̃ciosa in conspectu dñi mors sctõrũ eius. C Hæc pro eo q̃ dictum est uineas florẽtes odorẽ dedisse. Ita si ad tẽpora gratiæ hunc locũ respicere malimus, aut si placet magis referri ad patres (nam uinea domini sabaoth domus israel) erit sensus: Christum in carne nasciturum & moriturũ odorauerunt prophetæ & patriarchæ, sed nõ dederunt tunc eundẽ odorẽ suum, qa nõ exhibuerunt in carne quem in spũ p̃senserunt. Non dederunt odorẽ suũ, nec secretũ suũ publicauerũt, expectãtes ut reuelaretur in suo tpe. Quis sanè tunc caperet sapiẽtiã in mysterio absconditam, in corpore non exhibitam? Ita

uíneæ tũc quídẽ nõ dederũt odorẽ ſuũ. Dederũt aũt poſt ea, cũ p ſucceſſiões generationũ naſcentem ex ſe xp̃m ſm carnẽ partu uírgíneo ſeculís edíderũt. Tũc planè, ínquã, Títũ.3. ſpũales íllæ uíneæ dederũt odorẽ ſuũ, cum apparuít benígnitas & humanitas ſaluatorís noſtrí dei, & cœpít p̃ſentẽ habere mundus quẽ paucí adhuc abſẽtẽ p̃ſenſerant. Vír ílle (uerbí cauſa) q̃ íacob tangens, & xp̃m ſentiens, ecce, ín quít, odor filíj meí ſicut odor agrí pleni cuí bñdíxit dñs: cũ hoc dícebat, habebat delítías ſuas ſibí, nec cuíquã íllas Gal.2. cõícabat. At ubí uenít plenitudo tẽporís ĩ quo míſit de⁹ filíũ ſuũ factũ ex mulíere, factũ ſub lege, ut eos q ſub lege erant redímeret: tunc prorſ⁹ odor ílle quí ín íllo erat, ſeſe ubíq; ſparſit, adeò ut à fínib⁹ terræ íp̃m ſentiens clamaret eccleſia, oleũ effuſum nomẽ tuũ: currerẽtq; adoleſcẽtulæ ín odore oleí. Ita íſta uínea dedít odorem, ſuum & eo tpis dederũt & cæteræ ĩ qb⁹ híc ípe odor uítæ extíterat. Quíd ní dederũt, è qb⁹ xp̃s ſm carnẽ? Dictũ eſt ítaq; uíneas dedíſſe odorẽ, ſíue qa fideles anímæ bonã de ſe ubíq; opínionem ſpargũt, ſíue q palã facta ſunt mundo oracula & reuelatíones patrũ, & ín oẽm terrã exíuit odoratus eorũ, dícẽte apl'o: Manífeſte magnũ eſt píetatís ſacramentũ qđ manífeſtum eſt ín carne: íuſtíficatũ eſt ín ſpũ, apparuít angelís p̃dícatũ eſt gentíb⁹: credítũ eſt mundo, aſſumptũ eſt ín gloría. D Mírũ uerò ſi nec ficus nec uíneæ íſtæ alíqd habent qđ mores ædificet. Ego hũc locũ arbítror eſſe & moralem. Dico aũt p gr̃am deí q̃ ín nobís eſt, & ficus nos habere & uíneas. Ficus quídẽ quí ſuauíores ín moríb⁹ ſunt, uíneas uerò p ſpũ feruẽtíores. Oĩs q ſe ínter nos cõmuníter ſocialíterq; agit, & nõ ſolũ ſine q̃rela cõuerſatur ínter fratres, ſed & multa cum ſuauítate fruendum ſe oĩbus præbet ín oĩ officío charítatís, q̃d ní íllũ uícẽ agere ficus conueníentíſſime dícã: Quí tñ groſſos ſuos prí⁹ ptulerít proíecerítq; oportet, tímorẽ utíq; ĩudícñ, quẽ perfecta charítas foras míttít: & amarítudíné pctõrũ, q̃ uerè confeſſíoní & ínfuſíoní gr̃æ, crebrarumq; p fuſíoní lachrymarũ cedat neceſſe eſt, cæteraq; talía ínſtar groſſorũ p̃euntía fructuũ ſuauítatẽ, q̃ uos q̃q; p uoſmetípos cogítare poteſtís. Vt tñ adhuc ego alíqd adĩcíã de eíuſmodí qđ occurrít, uíde te ne fortè etiã hæc ĩter groſſos deputarí poſſunt, ſcíẽtia, prophetía, lĩguæ, ſímílíaq;. Et cm̃ íſta more groſſorũ defícere habent: & cedere melíorĩbus: dícẽte apl'o qa & ſcíentía deſtruetur: & prophetíæ euacuabũtur: & línguæ ceſſabunt. Fídẽ q̃q; ípam íntellectus excludet: ſpeíq; ſuccedat uíſío neceſſe eſt. Qđ cm̃ uídet qs: qd ſperat? Sola nõ excí1.Cor.12 dít charítas: ſed ílla qua de⁹ toto corde: tota aĩa: tota uírLuc.10. tute dílígítur. Ideò hãc mínímẽ groſſís annumerauerím: ne ad fic⁹ quídẽ díxerím pertínere: ſed ad uíneas. Iam quí uíneæ ſunt: ſeueríores nobís quàm ſuauíores ſe exhíbent ín ſpírítu uehementí agẽtes: zelantes pro díſcíplína: uítía acerríme corrípiẽtes: aptantes ſibí congruentíſſíme uocẽ Pſa.136. íllã. Nónne q̃ oderũt te dñe oderã, & ſup ínímícos tuos Pſa.68. tabeſcebã? Itẽ: Zelus domus tuæ comedít me. Et míhí q̃dem íllí ín dílectíõe proxímí, íſtí ín dílectíõe deí emínere uídẽtur. Sed líbet pauſare ſub hac uíte & ſub hac ficu, ubí deí proxímíq; obũbrat dílectío. Vtraq; teneo cũ te amo dómine Ieſu chríſte, quí meus proxímus es, qm̃ homo es, & feciſtí mecum míſerícordíam, & níhílomínus es ſuper omnía deus benedictus ín ſecula. Amen.

Qualíter eccleſía reperít díuítías díuínæ míſerícordíæ ín foramínibus uulnerũ Chriſtí. Et de fortítudíne martyrũ quã à Xp̃o receperũt Ser. LXI. C

Cant.2. VRge amíca mea ſponſa mea & uení. Commendat ſponſus multam dílectíonem ſuam íterãdo amorís uoces. Nam íteratío, affectíonís expreſſío eſt: & q rurſum ad laborem uínearũ ſolícítat dílectam, oſtẽdít quàm ſít de anímarum ſalute ſolícít⁹. Nam uíneas anímas eſſe íam audíſtís: non ímmoremur ſuperuacue ín hís q̃ dícta ſunt. Vídete ſequẽtía. Sponſam tñ nuſquã (ut memíní) ín hoc toto ope apte adhuc noĩarat, níſi mõ cũ ad uíneas ítur, cum uíno charítatís appropínquatur. Quæ cũ uenerít & perfecta fuerít, faciet ſpũale cõ íugíũ, & erũt duo nõ ín carne una, ſed ín uno ſpũ: dícẽte Ephe.5 apl'o: Qui adhæret deo, unus ſpũs eſt. ¶ Sequít: Columba 1.Co.6. mea ín foramíníb⁹ petræ, ín cauernís maceríæ, oſtẽde mí- Cant.2. hí faciẽ tuã, ſonet uox tua ín auríbus meís. Amat, & pgít Ibidem. amatoría loq. Colũbã denuo blãdíſedo uocat, ſuã dícit, & ſibí aſſerít propríã. Qđ cẽ ípe rogarí obnoxí⁹ ab ílla ſolebat ípſí⁹ nũc uerſa uíce & cõſpectũ poſtulat & colloquíũ. Agít ut ſpõſus: ſed ut uerecũd⁹, publícũ erubeſcít, decernítq; fruí delícíís ſuís ín loco ſeqſtrí utíq; ín foramínibus petræ, & ín cauernís maceríæ. D Puta ergo ſic dícere ſpõſum: Ne tímeas amíca quaſi hæc ad quã te hortamur opa uíneárũ, negocíũ amorís ĩpedíre ſeu ínterrũpere habeat. Erít certè & alíqs uſus ĩ ea ad íd qđ pariter optam⁹. Víneæ ſanè macerías habẽt, & díuerſorĩa grata uerecundís. Híc líteralís luſus. Quídní díxerím luſum? Quíd eĩm ſeríũ habet hæc lr̃æ ſeríes? Ne audítu qdẽ dígnũ qđ forís ſonat, ſí nõ íntus adíuuet ſpũs ínfirmítatẽ íntellígentíæ nr̃æ. Ne ergo remaneamus forís, ne & turpíũ (qđ abſit) amorũ uídeamur lenocínía recẽſere, afferte pudícas aures ad ſermonẽ q̃ ín manib⁹ eſt de amore: & cũ ípſos cogitatís amãtes, nõ uírũ & feminã, ſed uerbũ & aĩam ſentíatís oportet. Et ſí xp̃m & eccl'íam díxero, ídẽ eſt, níſi q eccl'íæ noíe nõ una aĩa, ſed multarũ unítas uel potíus unanímítas deſígnaẽ. Nec ſanè foramĩa petræ aut cauernas maceríæ, latebras putetís operãtíũ íníqtatẽ, ne q̃ prſus ſuſpícío ſubeat de opíbus tenebrarũ, alíus hũc locũ ita expoſuít, foramína petræ uulnera xp̃í ínterpretãs. Recte oĩno, nã petra xp̃s. Bona foramína, q̃ fidẽ aſtruũt reſurrectíõís, & Ioã.20. xp̃í díuínítatẽ. Dñs meus, ínqt, & deus meus. Vñ hoc re- Pſal.83. portatũ oraculũ níſi ex foramínibus petræ? In hís paſſer ĩuenít ſibí domũ, & turtur nídũ, ubí reponat pullos ſuos. In hís ſe colũba tutaẽ, & círcũuolítantẽ ĩntrepída ĩntuer accípítrẽ. Et ídeò aít: Colũba mea ín foramíníb⁹ petræ. Cant.2. Vox columbæ ín petra axaltauít me. Et ítem: Statuít, ín- Pſal.39. quít, ſupra petrã pedes meos. Vír ſapíens ædificat domũ ſuam ſupra petram, q ibí nec uentorũ formídet íníurías, nec ínundatíonũ. B Quíd nõ boní ín petra? In petra exaltatus, ín petra ſecurus, ín petra firmíter ſto. Securus ab hoſte, fortís à caſu, & hoc quoníam exaltatus à terra. Anceps eſt eĩm & caducũ terrenũ omne. Conuerſatío noſtra ín cælís ſit, & nec cadere nec deíjcí formídam⁹. In cælís petra, ín ílla firmítas atq; ſecurítas eſt. Petra refugíum herínacñs. Et reuera ubí tuta firmaq; ínfirmís ſecurítas & requíes, níſi ín uulneríb⁹ ſaluatorís? Tanto íllíc ſecuríor habíto, quãto ílle potẽtíor eſt ad ſaluandũ. Fremuít mũdus, premít corpus, díabolus ínſídíatur, nõ cado: fundatus enĩm ſum ſupra firmam petram. Peccauí peccatũ grãde, turbatur conſcíẽtía, ſed non perturbabítur, qm̃ uulnerum dñí recordabor. Nempe uulneratus eſt propter ínquítatís noſtas. Quíd tam ad mortem: quod nõ xp̃í morte ſaluetur? Sí ergo ín mentẽ uenerít tam potens tamq; efficax medícamentũ: nulla íam poſſum morbí malígnitate terrerí. Et ídeò líquet erraſſe íllũ q aít. Maior eſt ínqui- Genſ. 4. tas mea: quàm ut ueníam merear. Níſi q non erat de mẽbrís xp̃í: nec pertínebat ad eum de xp̃í mérito ut ſuũ p̃ſumeret: ſuum díceret qđ íllíus eſſet tãquã rem capítís mẽbrum. C Ego uero fidẽter qđ ex me míhí deeſt: uſurpo míhí ex uíſceríbus dómíní: quoníã míſerícordía affluũt, nec deſunt foramína per quæ effluant. Foderunt manus Pſal.21. eíus & pedes, latuſq; lancea forauerunt: & per has rímas Pſal.80. lícet míhí ſuggere mel de petra, oleũq; de ſaxo duríſſímo, íd eſt guſtare & uídere quoníã ſuauís eſt dñs. Cogítabat Deu.32. cogítatíones pacís, & ego neſcíebam. Quís enĩm cogno- Pſal.32. uít ſenſum dñí, aut qs conſílíaríus eíus fuít? At clauís reſerãs, clauus penetrãs factus eſt míhí, ut uídeam uolũtatem dómíní. Quídní uídeam per foramẽ? Clamat clauus, clamat uulnus q uerè deus ſit ín xp̃o mũdum recõcílíãs ſibí. Ferrum pertranſíit anímam eíus, & appropínquauít cor íllíus, ut non íam nõ ſcíat cõpatí ínfirmítatíbus meís. Lucæ.1. Patet arcanum cordís per foramína corporís, patet magnũ íllud píetatís ſacramentũ, patẽt uíſcera míſerícordíæ

dei noſtri

dei nr̄i in qbus uisitauit nos oriēs ex alto. Quidni uiscera per uulnera pateāt? In quo cū clarius quàm in uulneribus tuis eluxisset q̄ tu dñe suauis & mitis, & multæ misericordiæ? Maiorē em̄ misericordiam nemo habet, quàm ut aiam suā ponat qs p̄ addictis morti & dānatis. Meū p̄ inde meritū miseratio dñi. Non planè sum meriti inops, quādiu ille miserationū nō fuerit. Q̄si mīæ dñi multæ, Treñ.3. multus nihilominus ego in meritis sum. Quid em̄ si multorū sim mihi cōscius delictorū? Nēpe ubi abūdauit de- Rom.5. lictū, supabūdauit & gr̄a. Et si mīæ dñi ab æterno & usq̄ in æternū, ego quoq̄ misericordias dñi in æternū cantabo. Numqd iustitias meas? Dñe memorabor iustitiæ tuæ solius. Ipla est enim & mea. Nempe factus es mihi tu iustitia à deo. Nunquid mihi uerendum ne nō una ambobus sufficiat? Non est pallium breue, qđ ſm̄ pphetam nō possit operire duos. Iustitia tua iustitia in æternū. Quid longius æternitate? Et te pariter & me operiet largiter larga ps.118. & æterna iustitia. Et in me quidem operit multitudinem peccatorū: i te aūt dñe qd nisi pietatis thesauros, diuitias bo- Psal.13. nitatis? Hæ in foraminibus petræ repositæ mihi. Q̄ magna multitudo dulcedinis tuæ in illis, opertæ quidē, sed in his qui pereūt. Vt qd em̄ sctm̄ detur canibus, uel mar- 1.Co.2. garitæ porcis? Nobis aūt reuelauit deus per spiritū suū, etiā & apertis foraminibus introduxit in sctā. Quanta in his multitudo dulcedinis, plenitudo gr̄æ, perfectioq̄ uirtutū? A Ibo mihi ad illa sic referta cellaria, atq̄ ad āmonitionem prophetæ relinquam ciuitates, & habitabo in petra: ero quasi columba nidificans in sūmo ore foraminis, ut cum moyse positus in foramine petræ, transeunte dño merear saltē posteriora eius prospicere. Nā facie stātis, i. incōmutabilis claritatem quis uideat, nisi qui introduci iam meruit nō in sancta, sed in sanctasanctorū? Nec uilis tamen aut contēnenda posteriorū cōtēplatio. Contemnat herodes: ego tāto magis nō contēno, quāto magis contēptibilē se ostēdit herodi. Habent etiam aliq̄d & Psal.77. posteriora dñi q̄ uidere delectet. Quid scit si conuertat Psal.20. & ignoscat deus, & relinquat post se bñdictionē? Erit cū ostendet facie suā: & saui erimus. Sed interim præueniat nos in benedictiōibus dulcedinis: illis utiq̄ quas post se relinquere consueuit. Nunc dignationis suæ posteriora demonstrat, alias in gloria dignitatis faciem suam demōstraturus. Sublimis in regno, sed suauis in cruce. In hac Psal.15. me uisione præueniat, in illa adimpleat. Adimplebis me, ait, lætitia cū uultu tuo. Vtraq̄ uisio salutaris, utraq̄ sua uis, sed illa in sublimitate, ista in humilitate. Illa in splēdo Psal.67. re, hæc in pallore est. Deniq̄, inqt, & posteriora dorsi ei⁹ in pallore aurī. Quomodo nō i morte pallescat? Sed melius pallēs aurū quàm fulgens aurichalcum, & quod stultum est dei, sapiētius est hominibus. Aurum uerbū, aurū sapiētia est. C Hoc aurum semetipsum decolorauit abscondens formam dei, & formam serui p̄tendēs. Decolo- Canti.1. rauit. & ecclesiam quæ ait: Nolite me considerare q̄ fusca Psal.67. sim, quia decolorauit me sol. Ergo & posteriora ipsius in pallore aurī, quæ fuscū nō erubuit crucis, ustionē passionis non horruit, liuorē uulnerū nō refugit. Et iam cōplacet sibi in illis, & optat nouissima sua fore horum similia. Idcirco deniq̄ audit. Columba mea in foraminib⁹ petræ, q̄ in christi uulneribus tota deuotione uerset, & iugi meditatione demoretur in illis. Inde martyri tolerātia, inde illi magna fiducia apud deum altissimū. Non est q̄ uereatur martyr exanguem, liuidamq̄ leuare ad eū faciem, cuius liuore sanatus est, gloriosam repsentare similitudinē Cant.2. mortis eius, utiq̄ in pallore aurī. Quid uereatur cui etiā à domino dicitur. Ostende mihi faciem tuam? Ad quid? Vt mihi uidetur, se magis ostendere uult. Ita est, uideri uult, non uidere. Quid em̄ ille non uidet? Nō est ei opus ut quis se ostēdat à quo nihil nō uidetur nec si se abscondat. Vult ergo uideri, uult benignus dux deuoti militis uultum & oculos in sua sustoli uulnera, ut illi⁹ ex hoc animū erigat, & exēplo sui reddat ad tolerādum fortiorem. Enimuerò non sentiet sua, dum illi⁹ uulnera intuebitur.

Stat martyr tripudiās & triūphās toto licet lacero corpore, & rimāte latera ferro, nō mō fortiter sed & alacriter sacrū è carne sua curcūspicit ebullire cruorē. Vbi ergo tūc aīa martyris? Nempe in tuto, nēpe in petra, nēpe in uisceribus Iesu, uulneribus nimirū patētibus ad intro eundū. Si in suis esset uiscerib⁹ scrutās ea, ferrū p̄fecto sentiret, dolorē nō ferret, succūberet, & negaret. Nūc aūt in petra habitās, quid mirū si in modum petræ diruerit? D Sed neq̄ hoc mirū, si exul à corpore, dolores nō sentiat corporis. Neq̄ hoc facit stupor, stet amor. Submittit em̄ sensus nō amittit. Nec deest dolor: sed superatur, sed cōtēnit. Ergo ex petra martyris fortitudo, inde plenè potens ad bi- Psal.22. bendū calicē dñi. Et calix hic inebrians quàm p̄clar⁹ est? Præclarus, inquā, atq̄ iocūdus nō minus imperatori spectanti quàm militi triūphāti. Gaudiū etem̄ dñi, fortitudo nr̄a. Quidni gaudeat ad uocē fortissime cōfessionis? Deniq̄ & req̄rit eā cū desiderio. Sonet, inquiens, uox tua in Canti.2. auribus meis. Nec cūctabit repēdere uicē sc̄m suā p̄mis- Marc.8. sionē cōtinuo, ut qui se cōfessus fuerit corā hoibus, cōfitebit & ipse eū corā patre suo. Rūpamus sermonē, nec em̄ pōt finiri mō, ne sit sine modo, si cūcta q̄ adhuc ex ppōsito capitulo restant, uno isto uelimus sermone cōplecti. Ergo quod superest seruemus principio alteri, ut de nr̄o sanè & uerbo & mō gaudeat spōsus ecclesiæ Iesus xp̄s dñs noster, qui est super oīa deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter intelligatur hoc quod dicitur. Oratio iusti penetrat cælos. Et q̄ nemo potest bene deum cōtemplari, & uerbum dei prædicare, nisi perfectam habuerit mentis puritatem. Sermo. LXII. B

COlumba mea in foraminib⁹ petræ, in cauernis Cant.2. maceriæ. Nō tantum in foraminibus petræ tutum reperit columba refugium, sed & in cauernis maceriæ. Q̄ si macería non congeriem lapidum, sed sanctorum communiōem accipimus, uideamus ne fortè cauernas maceriæ dixerit angelorum, qui ob superbiam lapsi sunt, loca quasi uacua derelicta, qppe quæ repleri ex hominib⁹ habent tanquam ruinæ de lapidib⁹ uiuis reficiendæ. Vnde apostolus Petrus: Accedentes, in 1.Petr.2. quit, ad lapidem uiuum, & ipsi tāquem lapides uiui super ædificamini domos spirituales. Nec puto ab re eē si intelligim⁹ angelorum custodiam uicem exhibere maceriæ in uinea dñi, q̄ est ecclesia p̄destinatorum: cum Paul⁹ dicat: Nónne omnes administratorii spiritus sunt missi in mini- Hebr.1. sterium propter eos qui hæreditatē capiūt salutis? Et propheta. Immittit angel⁹ dñi in circūitu timētiū eū. Et si ita Psa.33. sedet, erit sensus, qa ecclesiā tpe & loco pegrinationis suæ Psal.118. duæ res cōsolentur. De p̄terito quidē memoria passionis xp̄i, de futuro aūt q̄ se in sortē sctōrū cogitat & cōfidit recipiēdam. Ambo hæc uelut añ & retro oculata insatiabili desiderio cōtueť, & uterq̄ illi ituit⁹ admodū grat⁹ uterq̄ est illi refugiū, à tribulatione malorum & dolore integra cōsolatio: cū non solum quid sibi expectandū, sed & unde id sit præsumendum nouerit. Expectatio læta nec dubia, quæ christi morte firmata est. Cur paueat ad præmij magnitudinem, quæ precij dignitatem cōsideret? Quàm libens mēte inuisit foramina p q̄ sibi sacrosancti sanguinis precium fluxit. Quàm libens cauernas perambulat & diuersoria & māsiones quæ sunt in domo patris multæ atq̄ diuersæ, in qbus habet collocare filios suos pro quorūq̄ diuersitate meritorū. Et tūc quidē (qđ solū interim pōt) sola in his memoria reqescit, cæleste habitaculū qđ desursum est, iam aio induens. Erit aūt cū implebit ruinas, cum Psal.109. cauernas & corpore inhabitabit & mente, cū uacua domicilia q̄ antiq̄ reliquerūt habitatores, ipsa suæ unius substantiæ illustrabit p̄sentia, nec ulla ultra apparebit cauerna penitus in celesti macería, felici decætero perfectione sui atq̄ integritate gaudente. D Aut si id magis probas, dicem⁹ has cauernas à studiosis & pijs mentibus nō inueniri, sed fieri. Quonam modo inquis? Cogitatione & auiditate. Cedit nempe in modum maceriæ mollioris pia maceries desiderio animæ, cedit purę cōtemplationi, cedit crebræ

orationi. Denicꝫ oratio iusti penetrat cælos. Non utiq; aeris hui⁹ corporei spaciosas altitudines ueluti quodam
Ezec.5. remigio alarū suarum instar uolucris uolatis scindet: aut
quasi gladius acutus ipsius firmamenti solidum celsumq;
Psal.18. uerticem porforabit. Sed sunt cæli sancti uiri, ratiōales, q̄
enarrāt gloriā dei: q̄ fauorabili quadam pietate nostris se
uotis libenter inclinat: & sinuatis ad tactū nr̄æ deuotio-
nis affectibus in sua nos recipiunt uiscera quoties digna
ad eos intētiōe pulsamus. Pulsanti cū aperietur. Licebit
itaq; unicuiq; nostrū etiā hoc tpe nr̄æ mortalitatis caua-
re sibi q̄cūq; pte uolet cauernas supnæ materiæ: nūc qdē
patriarchas reuisere: nūc uerò salutare ꝓphetas: nūc se-
natui imiscerī apl'orū: nūc martyrū inseri choris: sed & bea
tarū uirtutū stat⁹ & māsiones à mīmo angelo usq; ad che
rubim & seraphim tota mētis alacritate ꝓcurrendo lustra
Lucæ.12 re: pròut quēq; sua deuotio feret. Apud quos magis affi-
ciet immittēte sibi spū prout uult: si steterit & pulsauerit:
cōfestim aperiet ei, & facta quasi cauerna in mōtib⁹ uel po
tius mentib⁹ sctis: dū se ultro inflectūt ad pietatē: requie-
scet uel paululū apud illos. A Ois aīæ sic faciētis, & faci
es & uox deo grata existit: facies ꝓpter puritatē, uox pro
Psal.95. pter cōfessionē. Etenī cōfessio & pulchritudo in cōspectu
Cantī.2. ei⁹. Vñ & dr̄ illi q eiusmodi ē. Oñde mihi faciē tuā: sonet
uox tua in aurib⁹ meis. Vox admiratio ī aio cōtēplantis:
gr̄arū actio est. Delectat admodū istiusmodi cauernis de⁹
è qb⁹ sibi uox resonat gr̄arum actionis, uox admirationis
& laudis. Fœlix mēs q̄ sibi in hac materia frequēter caua
re studuit, sed q̄ in petra felicior. Licet qdē cauare & in pe
tra: sed ad hoc puriore mentis acie opus est: & uehemen-
tiori oīno intētione: etiā & meritis potioribus sctitatis. Et
Ioan.1. ad hæc qs idone⁹? Nēpe ille q dixit. In principio erat uer
bū: & uerbū erat apud deū, & de⁹ erat uerbū: hoc erat in
principio apud deū. Nónne tibi uidet ipsis se uerbi pene
tralibus imersisse, & de abditis pectoris ei⁹ quādā intimæ
sapietiæ sacrosanctā eruisse medullā? Quid ille q sapiam
loq̄bat iter pfectos: sapiam in mysterio absc̄ditā: quā ne
mo principū mūdi hui⁹ cognouit? Nónne uno & altero
cælo: acuta sed pia curiositate terebratis è tertio tādē hāc
pius scrutator euixit? At ipam nō siluit nobis uerbis qb⁹
2.Co.12 potuit fidelib⁹ fideliter intimās. Audiuit aūt uerba ineffa
bilia: q̄ nō licuit illi loq. Nō utiq; hoī: nā sibi illa loqueba
tur & deo. Puta ergo deū quasi solicitā pauli charitatem
hoc mō cōsolarī & dicere. Quid anxiaris ꝙ cōceptū tuum
audit⁹ nō capit hūan⁹? Sonet uox tua in aurib⁹ meis: hoc
Cant. 2. est. Si quod sentis nō licet reuelare mortalib⁹: cōsolare tñ
ꝙ uox tua diuinas queat mulcere aures. Vides sctām ani-
mā nūc qdē charitate sobriā nobis: nūc uerò puritate ex-
cedētē deo? Vide etiam de sctō Dauid, ne fortè ipse ille sit
hō de quo cū deo quasi de alio loquit: qñ cogitatio hois
cōfitebit tibi: & reliquiæ cogitationis diē festū agēt tibi.
Ergo qd' de cogitatione ꝓphetica uerbo & exēplo ꝓphe
tæ uenire ad mediū poterat: id ꝓpheta in publicā mox la-
xabat cōfessionem: & ex eo confitebatur in ppls dño, reli
quū sibi & deo seruans: unaq; festiuum ducēs in lætitia &
exultatione. Hoc ergo est qd' nobis intimare memorato
uersiculo uoluit: qcqd uidelicet sua illa scrutabūda & aui-
da cogitatione ex arcano sapientiæ eruere p̄ualebat: par-
tem quā poterat in salutē populorum solicita p̄dicatione
impartiebat: reliquū qd' capere plebes non poterāt festi-
ua iubulatione in dei laudib⁹ expēdebat. Vides sanctæ cō
tēplationi deperire nihil: dū quod expendi in plebiū ædi
Psa.46. ficationem non pōt: id uel maxime deo sit iocunda deco-
raq; laudatio? D Quæ cum ita sint, duo liquet cōtēpla
tionis genera esse, unum de statu & felicitate & gloria ci-
uitatis supernæ: quo uel actu uel ocio ingēs illa cælestium
ciuium occupata sit multitudo: alterū de regis ipsi⁹ maie-
state, æternitate, diuinitate. Illa ī materia: ista ī petra. Sed
hoc quāto difficilius cauat: tanto suaui⁹ quod inde eruis
sapit. Nec uerearis illud quod scriptura minat scrutato-
ribus maiestatis: tantū affert purū & simplicem oculum.
Non opprimeris à gloria: sed admitteris: nisi non dei, sed
tuā q̄sieris gloriā. Alioquin sua quisq; opprimitur, nō dei
gloria: dū procliuis in istā, ad illā leuare ceruicē nō simi-
nimirū grauē cupiditate. Hac excussa securæ scrutemur ī
petra: in qua thesauri absc̄diti sapientiæ & sciētiæ sunt.
Si adhuc dubitas: audi ipsam petram. Qui operātur, in Psal.54.
quit, in me: nō peccabunt. Quis dabit mihi pēnas sicut
colūbæ: & uolabo & requiescā? Ibi requiē inuenit māsue
tus & simplex ubi dolosus opprimit, uel elatus & cupid⁹
inanis gl'iæ. Eccl'ia colūba est: & ideo requiescit. Colūba:
quia innocēs, qa gemēs. Colūba inquā: qa in māsuetudi
ne suscipit insitū uerbū. Et requiescet in uerbo, hoc est in
petra: nā petra est uerbū. Eccl'ia ergo in foraminibus pe
træ p quā introspicit & uidet gloriā spōsi sui: nec oppri-
mit tñ à gloria: qñ nō sibi usurpat eā. Nō opprimit, quia
nō scrutatrix maiestatis est, sed uolūtatis. Nā qd' maiesta-
ti attinet: interdū qdē & in ipam intēdere audet, sed qua-
si admirās: nō quasi scrutās. Sed & si qñ per excessum rapi
in illā cōtingat: digitus dei est iste dignāter leuās hoiem:
nō hois temeritas insolenter dei alta peruadēs. Cum eñ
apl's raptū se cōmemoret, ut ausum excuset: quisnam al- Actu.9.
ter p̄sumet mortalium huic se diuinæ maiestatis horrēdo
scrutinio ꝓpriis intricare conatibus, & iportunus cōtē-
plator pauenda irrūpere in arcana? Scrutatores proinde
maiestatis tanquā irruptores dici reor: non qui. f. rapiun-
tur in eā: sed qui irruūt. Ipsi itaq; opprimunt à gl'ia. Ergo
formidolosa scrutatio maiestatis: at uoluntatis tam tuta
quàm pia. B Quidni tota diligētia scrutādo instē sacra
mēto gl'iæ uoluntatis: cui mihi parendū p oīa scio? Sua-
uis gloria q̄ nō aliunde quàm de ipsius suauitatis cōtem-
platione procedit: quàm de diuitiarū bonitatis ac multæ Ioan.1.
miserationis intuitu. Denicꝫ uidimus gloriā hāc: gloriā
quasi unigeniti à patre. Totū nēpe benignū & uerè pa-
ternū qd' apparuit gloriæ in hac parte. Nō me opprimet
gl'ia ista totis licet uiribus intēdentē in se: ego potiꝰ im-
primar illi. Etenī reuelata facie speculantes in eandē ima-
ginem transformamur de claritate in claritatē tāquam à
dñi spū. Transformamur cū cōformamur. Absit aūt ut in
maiestatis gloria: & nō magis in uoluptatis modestia: dei
ab hoie cōformitas p̄sumat. Gl'ia mea hæc est si unquā de
me audiero. Inueni hoiem sm cor meū. Cor spōsi: cor pa-
tris sui. Ipsum qd'? Estote, ait, misericordes sicut & pater Lucæ.6.
uester misericors est. Hæc forma quā uidere desiderat: cū
ecclesiæ dicit, ostende mihi faciem tuā: forma pietatis &
māsuetudinis. Hanc cum oī fiducia leuat ad petrā cui si-
milis est. Accedite, inquit, ad eum & illuminamini: & fa-
cies uestræ non confundētur. C Quo pacto humilis ab
humili cōfundetur, à pio sancta, & à mansueto modesta?
Non planè abhorrebit à puritate petræ pura facies spon
sæ, nō magis quàm á uirtute uirt⁹: à lumine lumē. Sed qa
nō ex oī interim parte adhuc ad petrā forandā ecclesia ac
cedere pōt (neq; eñ oīm est q in ecclesia sunt sacramenta
diuinæ uolūtatis inspicere: aut ap̄hēdere per semetip̄os
ꝓfunda dei) ideo nō solū in foraminibus petræ, sed & in
cauernis materiæ habitare ostendit. Ergo in pfectis qui-
dem qui rimari ac penetrare arcana sapientiæ & puritate
conscientiæ audent, & intelligētiæ acumine possunt: ha-
bitat in foraminibus petræ. De reliquo in cauernis mate
riæ: ut qui in petra p semetipsos fodere, aut nō sufficiūt:
aut nō p̄sumūt: in materia fodiant, cōtenti uel gl'iam san-
ctorū mēte intueri. Si cui ne hoc qdē possibile sit: huic sa-
næ ꝓponet Iesum, & hūc crucifixū: ut & ipse absq; suo la-
bore habitet in foraminib⁹ petræ: in qbus nō laborauit.
Iudei in his laborauerūt: & ipse in labores infidelitū itroi
bit ut sit fidelis. Necuerendū ꝙ patiat repulsam: q & uo- Esaiæ.2.
catur ut intret. Ingredere, inqt, in petrā: & absconde in
fossa humo à facie timoris dñi, & à gl'ia maiestatis ei⁹. In
firmæ adhuc & inerti aīæ q̄ iuxta qd' in euangelio qdam Luc.16.
de semetipso confitetur: fodere nō ualet: mēdicare erube-
scit) fossa ostenditur humus ubi lateat: donec cōualescat
& ꝓficiat: ut possit & ipsa per se cauare sibi foramina in
petra, p̄ quæ intret ad interiora uerbi, animi utiq; uigo-
re & puritate

re & puritate. Et ſi intelligim⁹ foſſam humũ, illã quæ ait:
Pſal. 21. Foderunt manꝰ meas & pedes meos: non erit ambigendũ
de ſanitate in ea citius adſpiſcenda aĩæ uulneratæ quæ in
ea demorabitur. A Quid enim tã efficax ad curanda con-
ſcientiæ uulnera, necnõ ad purgandã mẽtis aciẽ, quàm xp̃i
uulnerũ ſedula meditatio? Verum donec purgata & ſana-
ta pfecte fuerit, non uideo qualiter illi aptari poſſit qđ dr.
Cant. 2 Oſtẽde mihi faciẽ tuã, ſonet uox tua in auribꝰ meis: Quõ
denigz faciem ſuã oſtendere audeat, uel leuare uocem ſuã,
Eſaiæ. 2. cui & latere indicitur? Aſcondere, inquit, in foſſa humo.
Quare? Quia non eſt pulchra facie, nec digna quæ uidea-
tur. Non erit digna uideri, quãdiu nõ erit uidere idonea.
Cum aũt per inhabitationẽ foſſæ humi in ſanando oculo
interiori tm̃ profecerit, ut reuelata facie ſpeculari gloriã
dei & ipſa poſſit, tũc demum quæ uidebit fiducialiter iam
loq̃tur, uoce & facie placẽs, Placeat neceſſe eſt facies, quæ
in dei claritatẽ intẽdere põt. Neqz eñ id poſſet, niſi clara
ipſa quoqz eſſet & pura, utiqz trãsformata in eandẽ quam
conſpicit claritatis imaginem. Alioqn ipſa diſſimilitudine
reſiliret ſolito reuerberata fulgore. Ergo cũ pura purã in
tueri potuerit ueritatẽ: tũc faciẽ ipſius ſponſus uidere cu
piet, conſequenter & uocẽ eius audire. Nã quantũ illi pla
ceat cum puritate quidem mentis prædicatio ueritatis,
Cant. 2 oſtendit, cum ſubinde inſert: Vox enim tua dulcis. Quia
enim non placeat uox ſi diſpliceat facies, demonſtrat cum
illico ſubdit: Et facies tua decora: Quid internæ decor fa-
ciei niſi puritas? In pluribus hæc abſqz prædicationis uo
ce complacuit, illa abſqz iſta in nemine. B Impuris non
ſe oſtendit ueritas, non ſe credit ſapientia. Quid ergo lo-
quuntur quã non uiderũt? Qđ ſcimus, inquit, loq̃mur, &
quæ uidimus teſtamur. Id ergo tu audes teſtari qđ nõ ui-
diſti, & loqui qđ ignoras? Quæris quẽ dicã impurũ? Qui
laudes requirit hũanas, qui nõ ponit ſine ſumptu euange
liũ q euãgelizat ut mãducet, q quæſtũ æſtimat pietatem, q
nõ reqrit fructũ, ſed datũ. Impuri ſunt tales, & cũ non ha-
beãt unde uideãt neritatẽ propter impuritatẽ, habent tm̃
unde illã loquãtur. Quid præpropere agitis? Cur lucẽ nõ
Pſal. 126 expectatis? Cur opꝰ lucis ante lucem præſumitis? Vanum
1. Cor. 13 eſt uobis ante lucem ſurgere. Lux eſt puritas, lux eſt chari
tas quæ nõ quærit q̃ ſua ſunt. Hæc p̃cedat, & pes linguæ
p̃s. 49. in incerto nõ ponit. Supbo oculo ueritas nõ uidetur, ſyn
cero patet. Nõ eſt qđ ſe ueritas deneget ituẽdã puro cor
di, acp hoc nec eloquẽdã. Peccatori autem dixit deꝰ. Qua
re tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamẽtũ meũ per
os tuũ? Multi puritate neglecta, ãte loq̃ quàm uidere co-
nati ſunt, & aut grauiter errauerũt neſciẽtes de qbꝰ loque
rent, neqz de qbꝰ affirmarẽt: aut turpiter uiluerũt, dũ qui
alios docerẽt, ſeipſos nõ docuiſſent. A qꝰ nos gemino ma-
lo ſemp cuſtodiat exoratꝰ à nobis ſpõſꝰ eccleſiæ Ieſꝰ chri-
ſtus dñs nr̃, q eſt ſup oĩa deꝰ bñdictꝰ in ſecula. Amen.

Cui uiro ſapienti uita ſeu mens ſua ſit ſibi uinea ĩ
Cant. 2 cultu. Et de duobus uulpium generibus, ſcilicet adula
toribus & detractoribus, Et de tentationibus
monachorum nouitiorum. Sermo. LXIII. D

CApite nobis uulpes paruulas quæ demoliũtur
uineas. Nam uinea noſtra floruit. Liquet q nõ
ocioſe ad uineas itũ ſit, qñ ibi inuentæ ſũt uul-
pes demolientes eas. Litera quidẽ iſtud. Spiri-
tus autem quidꝰ? Ante omnia ſanè ut communem, & uſi ta
tum literæ ſenſum in hac explanatiõe penitꝰ reſpuam⁹, ut
Ephe. 5. potè ineptũ & inſulſum: ĩ dignũq̃ plane q recipiaꝫ in ſcri
ptura tã ſancta tã authẽtica. Niſi qs fortè ita uecors & aio
ſtolidꝰ ſit, ut pro magno habeat didiciſſe ex ea inſtar filio
rum huius ſeculi, curã gerere terrenarũ poſſeſſionum, cu-
ſtodire & defenſare uineas ab incurſantibus beſtijs, ne for
tè contingat amittere fructum uini, in quo eſt luxuria, ſi-
mulq̃ pareat opera & impenſa. Grande ſcilicet dãnum, ut
propterea librũ ſanctũ tãto ſtudio & tãta cum ueneratiõe
legamus, q docemur ĩ eo à uulpibus uineas cuſtodire, ne
in excolendis illis fruſtra marſupia uacuentur ſi in cuſto-
diendis illis pigri fuerimus. Non eſtis tã rudes, neqz adeò
ſpiritualis gratiæ expertes, ut ita carnaliter ſapiatis. Ergo
in ſpiritu ilta q̃ramus. Ibi ſanè inuenimus, ſano qdẽ intel
lectu, ſenſuq̃ nihilominus digno, & uineas florentes, &
uulpes demolientes, in quibus capiendis uelamouẽdis &
honeſtius laboratur & fructuoſius. An uos dubitatis lon
ge uigilantius inſiſtendum mentibus ſeruandis quàm fru
gibus, lõge curioſius inuigilãdũ cauẽdis ꝓpter illas ſpũa
libus neqtijs, quàm capiendis propter iſtas fraudulentis
uulpeculis? A Sed iam à me demõſtrãdæ ſunt ſpiritales
iſtæ tam uites quàm uulpes. Veſtra interierit filꝫ ſuæ quẽ-
qz uineæ ꝓuidere, cũ me diſputante aduerterit in quibus
ſibi & à qbꝰ maxime ſit cauendũ. Viro ſapienti ſua uitaui
nea eſt, ſua mẽs, ſua cõſcientia. Nil qppe incultũ deſertúm-
ue in ſe ſapiens derelinquet. Stultus non ita. Cũcta apud
eũ neglecta inuenies, cũcta iacentia, cuncta inculta & ſor-
dida. Nõ eſt uinea ſtulto. Quomõ uinea, ubi nil plantatũ,
nil elaboratũ uſpiã paret? Tota ſpinis ſilueſcit & tribulis
ſtulti uita, & uinea eſt? Et ſi fuit, iam nõ eſt, redacta in ſoli
tudinẽ. Vbi uitis uirtutis? Vbi botrus boni operis? Vbi
uinũ lætitiæ ſpũalis? Per agrũ hominis pigri tranſiui, in- Pue. 24.
quit, & per uineã uiri ſtulti, & ecce totum repleuerãt urti
cæ, & opuerũt ſupficiẽ eiꝰ ſpinæ, & macería lapidũ deſtru
cta erat. Audis ſapientẽ irridentẽ ſtultũ q bona naturæ &
dona gr̃æ q̃ fortè p lauacrũ regeneratiõis accepat, tãquã
illã quã plãtauit deus & nõ hõ primam ſuã uineã, in nõ ui
neã negligẽdo redegit. Deniqz nõ põt uinea eſſe ubi uita
nõ eſt. Nã ſtultus q uiuit, mortẽ potius quàm uita eſſe cẽ
ſuerim. Quõ uita cũ ſterilitate? Arbor arida & in ſterilita
tẽ uerſa nõne mortua iudicat? Et ſarmẽta mortua ſunt. Pſal. 77.
Et occidit, inqt, in grãdine uineas eorũ: monſtrãs uitã pri
uatas q̃ ſterilitate dãnatæ ſunt. Sic ſtultꝰ coipſo q inutili
ter uiuit, uiuẽs mortuus eſt. Soli itaqz conuenit ſapiẽtiha
bere uel potius eſſe uineã. Qui uitã habet eſt lignũ fructi
ferũ in domo dei, ac per hoc lignũ uiuẽs. Siquidẽ & ipſa
ſapientia quia ſapiẽs dicit? & eſt lignũ uitæ eſt apprehẽdẽ
tibus eã. Quidni uiuat apprehẽſor eiꝰ? Viuit, ſed ex fide.
Iuſtus nẽpe eſt ſapiens, & iuſtus ex fide uiuit. Et ſi anima
iuſti ſedes eſt ſapiẽtiæ, ſicut eſt: pfecto is ſapiẽs, qui iuſtꝰ, Heb. 10.
Is ergo ſiue iuſtũ nomines ſiue ſapiẽtẽ, numquã abſqz ui
nea uiuet, qa nũquã non uiuet. Hocq̃ppe eſt illi uinea qđ
uita. Et bona uinea iuſti, imo bona uinea iuſtus, cui uirtus
uitis, cui actio palmes, cui uinũ teſtimonium cõſcientiæ,
cui lingua torcular expreſſionis. Deniqz gl̃ia nr̃a hæc eſt, 2. Cor. 1.
inquit, teſtimoniũ conſcientiæ nr̃æ. Vides apud ſapientẽ
uacare nihil. Sermo, cogitatio, conuerſatio, & ſi qd aliud
eſt ex eo, qđni totũ dei agricultura, dei ædificatio eſt, & ui
nea dñi ſabaoth? Quid deniqz illi de ſe perire poſſit, qñ &
foliũ eiꝰ nõ defluet? Cæterũ tali uineæ nũquã infeſtatio-
nes, nũquã inſidiæ deerũt. Nempè ubi multæ opes, multi
ſũt & q comedũt eas. Sapiẽs erit ſolicitꝰ ſeruare uineã ſuã
nõ minꝰ quàm excolere, nec ſinet eã uorari à uulpibꝰ. Peſ
ſima uulpes occultus detractor, ſed nõ minus nequã adu-
lator blãdꝰ. Cauebit ſapiens ab his. Dabit operã ſanè qđ
in ipſo eſt, capere illos q talia agunt, ſed cape bñficijs atqz
obſequijs monitiſqz ſalutaribꝰ & oronibus ꝓ his ad deũ.
Nõ ceſſabit iſtiuſmodi carbões ignis cõgerere ſup caput
maledici, & itè ſuper adulatoris, quouſqz (ſi fieri poteſt)
& illi inuidiã, & iſti ſimulatiõe de corde tollet, faciẽs man Cañ. 2.
datũ ſpõſi dicẽtis. Capite nobis uulpes paruulas quæ de-
moliuntur uineas. An nõ tibi captus illi uidet q ſuffuſus
ora rubore, q̃ppe ꝓriũ erubeſcens iudiciũ, ipſe ſuæ cõfu
ſiõis & pœnitudinis teſtis eſt, ſiue q oderit hominẽ amo
re digniſſimũ, ſiue q dilexerit tantũ uerbo & lingua eũ à
quo ſe diligi ope & ueritate uel ſero expertus eſt? Captꝰ
planè, & captꝰ dño, ſm q noiatim ipſe expreſſit: capite, in
quiẽs, nobis. Vtinã ego oẽs aduerſantes mihi ſine cauſa
ita capere poſſim, ut xp̃o eos uel reſtituã uel acq̃rã. Sic ſic Pſal. 39.
cõfundant? & reuereant? q̃ quærũt aiam meã, auertant? re
trorſum & erubeſcãt q uolũt mihi mala, quatenꝰ inueniar
& ipſe obediẽs ſponſo, nõ modo in capiẽdo uulpes, ſed &
in capiendo ipſi. Sed reflectat? ſermo ad ſui principiũ, ut

ſuo ordíne ſeríes explanatíonís procedat. A Capíte nobís uulpes paruulas quæ demolíuntur uíneas. Locus moralís eſt, & iuxta morũ díſciplínã nos iam oſtendímus ſpírítales has uíneas non níſi ſpũales uíros eſſe, quorum cũ omnía ínteríora culta ſint, oĩaq́ germínantía, oĩa fructíſi cantía & parturientía ſpm̃ ſalutís, quò de regno deí, ſic' de hís uíneís æque dñí ſabaoth poſſunt dícere: qm̃ íntra nos ſunt: Denícq́ ín euãgelío legítur darí gentíbus regnũ fa cientíbus fructus eíus. Hí ſunt quos paulus enumerat dí-
Gal. 5. cens. Fructus autem ſpũs eſt charítas, gaudíum, pax, patíẽ tía, longanímítas, bonítas: benígnítas, manſuetudo, fides modeſtía, contínentía, caſtítas. Fructus íſtí profectus noſtrí. Hí accepti ſponſo, quía ípſí cura eſt de nobís. Nũ deuírgultís cura eſt deo? Homínes non arbores amat homo deus, & noſtros ꝓfectus ſuos fructus deputat. Tps horum díligẽter obſeruat, arrídet apparentíbus, & ſolícítus ſatagít ne pereãt nobís cum apparuerínt. Imo uerò ne pereãt ſibí: ſe cm̃ reputat tãquam nos. Ideoq́ prouídẽs capí ſibí ſubet ſídíátes uulpeculas, ne nouellos fructus ípſæ præ-
Cant. 2 rípíant. Capíte, ínquít, nobís uulpes paruulas quæ demolíuntur uíneas. Et quaſi quís dícat, p̃propere tímes, nõdũ uenít fructuũ tẽpus: nõ eſt íta, ínquít, nã uínea noſtra floruít. Poſt flores nõ eſt fructuũ mora: adhuc íllís cadẽtíbꝰ, íſtí erũpũt íllíco íllíco íncípíũt apparere. B Parabola íſta ínſtautís eſt tpís. Vídetís íſtos nouítíos? Nuper uenerũt, nuper cõuerſí ſunt, non poſſumus de ípſís dícere quía uínea noſtra floruít. Floret em̃. Interím quod ín eís appere uídetís, flos eſt, fructuũ tempus nondum aduenít. Flos nouella cõuerſatío eſt, flos formula recẽs uítæ emendatíoris eſt. Induerũt ſibí faciẽ díſciplínatã, & bonam totí? corporís cõpoſítíonẽ. Placẽt fateor q̃ ín facíe ſunt, negligẽtíor utíq́ ís q foris apparet corporum cultꝰ & ueſtítũ, ſermo rarior, uultꝰ hílarior, aſpectꝰ uerecũdíor, íncеſſus maturíor. Verum qa hæc nouíter cœpere, ípſa ſuí nouítate floreſcẽ ſenda ſunt, & ſpes fructuum magís quàm fructus. Vobís ſílíolí non tímemus à fraude uulpíum, quæ fructíbus magís quàm floríbus ínuídere noſcunt. Veſtrum alíũde perícu-
ꝑs. 147. lum eſt. Vſtíonem certè metuo floríbus, non ſubreptíonẽ ſed uſtíonẽ à frígore. Aq̃lo míhí ſuſpectꝰ eſt, & frígora matutína quæ íntẽpeſtíuos flores ſolent pdere, fructus præripere. Itaq́ ab aquílone pãdít ueſtrũ malum. A facíe frígoris eíus qs ſuſtínebít? Hoc frígus ſí ſemel aĩam, aĩæ quidẽ (ut aſſolet) íncuría ſpírítu dormítãte paruaſerít, ac nemíne deínde (qđ abſít) ínhíbente ad ínteríora eíus peruenerít, deſcenderít ín uíſcera cordís & ſínũ mentís, cõcuſſerít affectíões, occupauerít cõcílíũ ſemítas, perturbauerít íudícíũ lumen, líbertatẽ addíxerít ſpũs, mox (ut ín corpe ſolet euenire febrícítãtíbus) ſubdít quídã animí rígor, & uígor lenteſcít, lãguor fingít uírílũ, horror auſteritatís íntendít, tímor ſolícítat paupertatís, cõtrahítur animís, ſubtrahít gr̃a, ꝓtrahítur longítudo uítæ, ſopít rõ, ſpũs extínguítur deferueſcít nouítíus feruor, íngraueſcít tepor faſtídioſus refrígeſcít fraterna charítas, blãdítur uoluptas, fallít ſecurítas, reuocat conſuetudo. Quíd plura? Díſſímulatur lex, abdícatur íus, fas ꝓſcríbítur, derelínquítur tímor dñí. Dãtur poſtremo ímpudẽtíæ manꝰ, p̃ſumítur ílle temeraríus, ílle pudendus, ílle turpíſſímus, plenus ílle ígnomínía & cõfuſione ſaltꝰ de excelſo ín abyſſum, & de pauímẽto ín ſterquílín íum, de ſolío ín cloacam, de cælo ín ſcænum: de clauſtro ín ſeculum, de paradíſo ín ínfernum. Príncípíũ & orígínem huíus peſtís, & uel qua arte uítetur, uel qua ſupere tur uírtute, nõ eſt huíꝰ tpís demõſtrare. Alíaſerít hoc, nũc cœpta ꝓſequamur. Ad prouectíores & firmíores ſermo ẽ retorquendꝰ ad uínea, q̃ íam floruít, cuí qdẽ etſí nõ eſt qđ floríbus formídet à frígore, ſed nõ fructꝰ ſecurí ſunt à uulpíbus. Dícendũ aperti? quíd ſint ſpũalíter hæ uulpes, cur puſillæ dícant, cur ſubeant potíſſímũ capí, & nõ abígí uel occídí, etíã íntroducenda díuerſa genera harum beſtíarũ ad maiorẽ audíentíum notítíã & cautelã, nõ ſanè ſermone íſto, ut faſtídío cõſulam?, & nr̃æ deuotíonís alacrítas ppetuet ín gr̃a & cõfeſſione gl̃íæ magní eccl̃íæ ſponſí dñí nr̃í Ieſu xp̃í, quíeſt ſuper oĩa deus benedíctus ín ſecula. Amẽ.

De tentatiõibus manachorum prouectorũ, & de hæretícís. Sermo LXIIII.

ADſum promíſſíõí ueſtræ. Capíte nobís uulpes paruulas q̃ demolíunt uíneas, nã uínea noſtra floruít. Vulpes tentatíões ſunt. Neceſſe eſt ut ueníãt tẽtatíones. Quís ením coronabítur, níſi qui legítime certauerít? Aut quomodo certabunt, ſi deſit qui ímpugnet? Tu ergo accedens ad ſeruítutem deí ſta ín tímore, & præpara animam tuam ad tentatíonẽ, certus omnes qui pie uolunt uíuere ín xp̃o, perſecutionem paſſuros, Porrò tentatíones díuerſæ ſunt, pro temporũ díuerſítate. Et ínítíꝰ qdẽ nr̃ís tanquã nouellarũ teneris floríbus plantatíonũ ín euídẽtí uís algoris íncũbít, cuíus memíní mus ín ſermone altero, & íncípientes ab hac peſte cautos reddídímus. Iam uerò ꝓfícíẽtíũ ſanctíoríbus ſtudíꝰ míní meqdẽ ſeſe opponere contrarías uírtutes apte audent, ſed ſolẽt ex occulto ínſídíarí quaſí quædã fraudulentæ uulpeculæ, ſpecíe qdẽ uírtutes, re autẽ uítía. Quãtos (uerbí gr̃a tía) íngreſſos uías uítæ, ꝓgreſſos ad meliora, ſup ſemítas íuſtítíæ bene ſecureq́ proficíſcẽtes & proficíẽtes, fraude phpudor uulpíũ harũ turpíter ſupplãtatos expt? ſum, & ſero ín ſe uírtutũ ſuffocatos plãgere fructus. Vídí ego hominẽ currentẽ bene, & ecce cogítatío (quíd ní uulpecula?) quantís, ínqt, bonũ quo ſolus fruor ſí eſſem ín patría poſſem utíq́ ímpartírí fratríbus & cognatís, notís & amícís? Amãt me, & facile acquíeſcerẽt ſuadẽtí. Vt qd pdítío hæc? Vado ílluc, & ſaluos multos ex íllís, & me píter. Nec uerẽdũ í locí mutatíõe. Eteím dũ bñfacíã, q̃d ínterest ubí, ſí q̃ íllíc ꝓculdubío ſatí? ubí fructuoſius degã? Quíd plura? It & perít míſer, non tam exul ad patríam quàm canís reuerſus ad uomítũ. Et ſe pdídít ínfœlíx, & ſuorũ acqſíuít neminẽ. En una uulpecula, íſta uídelícet fruſtratoría ſpes quã habuít ín acqſítíõe ſuorũ. Potes tu quoq́ p teípſum ín teípſo alías atq́ alías ſímíles huíc ínuenire ſeu aduertere ſí nõ negligas. C Vís tñut umã adhuc ego oſtendam tí bí? Facío, etíã & tertíã & quartã quoq́ demõſtrabo, ſí te ad capíẽdas eas quas fortè ex hís ín tua aduerteris uínea: ínuenero uígílãtẽ. Interdũ bene ꝓfícíẽtís cuíuſpíã, cũ ſibí ꝓfuſius alíq̃d ſupnæ gr̃æ ſenſerít írrorarí: ſubít aĩm deſideríũ p̃dícãdí, nõ qdẽ ad parẽtes & ꝓpíquos, ſuxta íllud, cõtínuo nõ acqeuí carní & ſanguíní: ſed q̃ſí puríꝰ, fructuoſíꝰ fortíuſq́ paſſím ad extraneos & adoẽs. Caute oĩno. Sanè tímet ꝓphetícũ íncurrere maledíctũ, ſí quæ ín abſcõdíto accepít frumenta, abſcõdat ín ꝓpríís: & contra euãgelíum facere, níſi q̃ ín aure audíuí, p̃dícauerít ſup tecta? Vulpes eſt, atq́ ílla príore cò nocíuíor quò occultíor ueníẽs. Sed capío tíbí eã. Primus moyſes dícít: nõ arabís ín primogeníto bouís. Hoc paulus ínterpretãs, nõ neophytũ, ínqt, ne ĩ ſupbíã elatꝰ íncídat ĩ ſudícíũ díaboli. Et rurſum. Nec q̃ſquã, ínqt, ſumít ſibí honorẽ, ſed q uocat à deo tanquam aarõ. Itẽ ípſe. Quõ p̃dícabũt, aít, níſi mittantur? Et ſcimꝰ monachí offícíũ eẽ nõ docere, ſed lugere. Et hís fílíbusq́ collectís míhí texo rete, & capío uulpẽ, ne demolíatur uíneã. Ex hís nẽpe claret & certũ eſt q̃ publíce p̃dícare nec mõacho cõuenít, nec nouítío expedít, nec nõ míſſo lícet. Porrò cõtra hæc tría uenire quãta conſcientíæ demolítío eſt? Ergo qcqd tale aĩo ſuggerat, ſíue ſit íllud tua cogítatío, ſíue ímíſſío p̃ãgelũ malũ, doloſam agnoſce uulpeculã. í. malũ ſub ſpecíe boní. D Sed aſpíce alíam. Quantos ex monaſterís ſpũ feruẽtes eremí ſolítudo ſuſcepít, & aut tepefactos euomuít, aut tenuít contra eremí legem non modo remíſſos, ſed etíã díſſolutos: ſícq́ apparuít uulpeculã affuiſſe ubí tãta facta eſt uaſtatío uíneæ. í. uítæ & cõſcíẽtíæ hoís detrímẽtũ. Cogítabat ſí ſolꝰ degeret, multo ſe copíoſíores fructus ſpũs ꝓcepturũ, qppe q ín cõí uíta tm̃ ſpũalís gr̃æ fuiſſet exptus. Et bona uíſa eſt ſua cogítatío ſibí, ſed reí exítus índícauít magís eandẽ íllí cogítatíonẽ uulpem demoliſtẽtẽ fuiſſe. Quíd íllud qđ nos quoq́ totíes ĩ domo íſta tã grauíter ínquíetat: notabílem loquor quorũdã qui ínter nos ſunt ſuperſtítioſamq́ abſtínẽtíã, ex qua ſe oĩbꝰ, ſibíq́

ſibiq; oēs moleſtos reddūt: Quō nō hæc ipſa diſcordia tā gñalis & ſuæ illis cōſciētiæ diſſipatio eſt, & qđ in ipſo eſt, grādis uineæ huius quā plātauit dextera dñi, ueſtræ ſcili
Mat.26 cet oīm unanimitatis demolitio? Væ hoī p quē ſcandalū
Mar.9. uenit. Qui ſcandalizauerit, inquit, unū de his puſillis, du rum eſt qđ ſequit. Quāto duriora meret qui tātā & tā ſan ctam multitudinē ſcandalizat? Iudiciū prorſus duriſſimū portabit quicūq; eſt ille. Sed hæc alias. B Nunc ueró in tendamus his q̄ à ſponſo dicunt ſup puſillis & aſtutis his aīalibus demolientibus uineas. Puſillis dixerim, non ma litia, ſed ſubtilitate. Aſtutū ſiquidē natura hoc genus eſt animātis, promptūq; admodū ad nocēdum in occulto, & uidet mihi cōgruentiſſime deſignare ſubtiliſſima quædā uitia, ſpecie pallíata uirtutū, qualiū utiq; formā præmiſſis ad notitiam exemplis, paucis licet iam aliquātiſper expreſ ſi. Nec em̄ aliter nocere queūt niſi q̄ ſe uirtutes uirtutum quadā ſimilitudine mentiūtur. Sunt aūt cogitationes ho minū aut uanæ, aut, factæ immiſſiones per angelos malos,
2.Cor.11 angelos ſatanæ qui ſe transfigurant in angelos lucis, parā
Pſal.10. tes ſagittas ſuas in pharetra, hoc eſt in occulto, ut ſagittēt in obſcuro rectos corde. Vnde & puſillas eas propter hoc reor dici, q̄ cum cætera uitia quadā quaſi corpulentia ſui manifeſta ſe præbeant, hoc genus pro ſui ſubtilitate haud facile agnoſci, & ideò nec caueri poſſit, niſi dūtaxat à pfectis & exercitatis, & q̄ habeāt illūminatos oculos cordis ad diſcretionē boni &, malimaxiēq; ad diſcretionē ſpirituū, qui cū apoſtolo poſſint dicere: qa nō ignoramus aſtutias ſatanæ, neq; cogitationes eius. Et uide ne fortè ob hoc à
2.Cor.2 ſponſo iubeant nō q̄dem exterminari uel abigi uel occidi ſed capi, q̄ uidelicet hmōi ſpirituales doloſasq; beſtiolas omni uigilantia & cautela obſeruari oporteat & examina ri, & nō capi, id eſt comprehendi in aſtutia ſua. Ergo cum p̄ditur dolus, cū fraus aperit, cū conuincit falſitas, rectiſſi me tūc dicit capta uulpes puſilla q̄ demoliebat uineam. C Deniq; dicimus hominem in ſermone capi, ſicut habes in
Mat. 22 euangelio: quia cōuenerunt phariſæi in unum ut caperēt
Cantí.2 Ieſum in ſermone. Ita ergo ſponſus capi iubet uulpes pu ſillas, quæ demoliunt uineas, id eſt deprehendi, conuinci, p̄di. Solū hoc malignitatis genꝰ id, ppriū habet, ut agni tū iā minime noceat, ita ut agnoſciſit illi expugnari. Quis em̄ niſi demēs cōpta decipula, ſciēs & prudēs pedē mittat in illā? Sufficit, p̄inde ſi capiant q̄ eiuſmodi ſunt, hoc eſt ſi p̄das & deducas ad mediū, q̄ppe qbꝰ appire pire eſt. Non ſic cætera uitia. Nēpe manifeſte ueniunt, manifeſte nocē ſciētes captiuāt, ſuperāt reluctātes, utpotè ui nō dolo agē tia. Ergo cōtra huiuſmodi aperte fæuientes beſtias non in ueſtigatione opus eſt, ſed refrenatione. Solas has uulpes paruulas, diſſimulatrices maximas (q̄a proditæ iā non no cent) ſufficit educi in lucem & capi in callíditate ſua. Nā foueas habent. Tali ítaq; ex cauſa uulpeſíſtæ & capi iubē tur, & peruulæ diſcribunt. Vel ideò paruulæ, ut naſcentia
1.Tim.2 uitia ī ipſo ortu, donec utiq; paruula ſunt, uigilanter ob ſeruans illico cōprehēdas, ne creſcētia plus noceāt, & dif ficilius capiantur. D Et ſi iuxta allegoriam eccleſias ui neas, uulpes hæreſes uel potius hæreticos ipſos intelliga mus, ſimplex eſt ſenſus, ut hæretici capiantur potius quàm effugent. Capiant dico, nō armis, ſed argumētis qbus re fellant errores eorū, ipſi ueró ſi fieri pōt recōcilient catho
Iaco.5. lice, reuocent ad uerā fidē. Hæc eſt em̄ uoluntas eiꝰ q̄ uult oēs hoīes ſaluos fieri, & ad agnitionem ueritatis uenire. Hoc deniq; uelle ſe phībet, q̄ nō ſimplr capite uulpes, ſed capite, inquit, nobis uulpes paruulas. Sibi ergo & ſponſæ ſuæ, id eſt catholice iubet acqri has uulpes, cū ait: capite eas nobis. Itaq; homo de eccleſia exercitatus & doctus ſi cū hæretico hoīe diſputare aggredit, illò intētionē ſuam dirigere debet, quatenus ita errantē cōuincat ut & cōuer tat, cogitās illud apli Iacobi: qa q̄ cōuerti fecerit pctōrem ab errore uiæ ſuæ, ſaluabit aīam eius à morte, & opit mul titudinē peccatorū. Quòd ſi reuerti noluerit, nec cōuictꝰ poſt primā iā & ſcdam admonitionē (utpotè q oīno ſub uerſus eſt) erit fm apoſtolū deuitandus. Ex hoc iā melius (ut quidē ego arbitror) effugat aut etiam relígat, quam ſinit uineas demoliri. B Nec ꝓpterea ſanè nihil ſe egiſſe putet qui hæreticum uicit & cōuicit, hæreſes confutauit uerſimília á uero clare aperteq; diſtinxit, praua dogmata plana & irrefragabili rōne praua eſſe monſtrauit, prauū deniq; intellectū extollētē ſe aduerſus ſcientiam dei in ca ptiuitatē redegit. Nempe cœpit nihilominus q talia op a tus eſt uulpem, et ſi nō ad ſalutē illi: & cæpit eam ſpōſo & ſpōſæ, quæuis aliter. Nā etſi hæreticus nō ſurrexit de fece eccleſia tñ cōfirmat in fide, & qdē de ꝓfectibꝰ ſpōſæ, ſpon ſus ſine dubio gratulat. Gaudium etem̄ dñi eſt fortitudo nra. Deniq; nō putat à ſe aliena lucra nra, qui ſe nobis tā dignāter aſſociat, dū iubet capi uulpes nō ſibi, ſed nobis ſecū, capite inqens nobis. Aduertere eſt em̄ qđ ait nobis. Quid hac uoce ſocialius? An nō tibi uidetur hoc dicere, quaſi qdā paterfamílias qui p̄ ſe níhil habeat, ſed oīa com munia cū uxore & filiis atq; domeſticis? Et q loqt deꝰ eſt, míníme tñ ut deus id loquit: ſed ut ſponſus: Capite nobis uulpes. Vides quàm ſocialiter loquit qui ſociū nō habet. Poterat dicere mihi, ſed maluit nobis, cōſortio delectatꝰ. O ſuauitatē, ô grām, ô amoris uim. Itáne ſummus omniū unꝰ factꝰ eſt oīm? Quis hoc fecit? Amor dignitatis neſciꝰ dignatione díues, affectu potens, ſuaſu efficax. Quid uio lentius? Triūphat de deo amor. Quid tamen tam nō uio lentum? Amor eſt. Quæ eſt iſta uis quæſo tam uiolenta ad uictoriā, tā uicta ad uiolētiā? Deniq; ſemetipſum exinani uit, ut ſcias amoris fuiſſe q̄ plenitudo effuſa eſt, q̄ altitudo Phil. 2.
adæ quata eſt, q̄ ſingularitas aſſociata eſt. Cum quonā ti bi ô admirande ſponſe tam familiare conſortium? Nobis inquis capite. Cui tecū? An eccleſiæ de gētibus? De mor talibus & peccatoribus collecta eſt. Illam ſcimus quæ ſit. Sed tu quis es, æthiopiſſæ huius tam deuotus tam ambi tioſus amator? Sanè nō alter moyſes, ſed plus quàm moy ſes. Nū tu ille es ſpecioſus forma præ filiis hominū? Parū ps. 44.
díxi, cādor es uitæ æternæ, ſplēdor & figura ſubſtātiæ dei. Poſtremò ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

De duplici genere hæreticorū, ſcilicet manifeſto rū & occultorū. Et de impietate quorūdā q̄ne ſecretū p̄dant peierare pmittūt, dicētes uiros poſſe mulieribus cohabitare ſine detrimēto cōtinentiæ. Ser. LXV. D

DVos uobis ſup uno capítulo diſputaui ſermo nes, tertium' edere paro, ſi audire nō tædeat. Et neceſſariū reor. Nam quod ad noſtram quidē ſpectat, domeſticam uineam (quæ uos eſtis) ſa tis me arbitror in duobus feciſſe ſermonibꝰ pro munimē to illi aduerſus inſidias tripartiti generis uulpiū, qui ſunt adulatores, detractores, ac ſeductorū quidā ſpiritus, gna ri & aſſueti mala ſub ſpecie boni inducere. Verum domini cæ nō ita. Illam loquor quæ impleuit terram, cuius & nos portio ſumus uineam grandem nimis, domini plantatam manu, redemptam ſanguine, rigatam uerbo, propagatam gratia, fœcundatam ſpiritu. Ergo plus proprū curā gerēs, in cōmune minus pfui. Mouet me autē pro ipſa multitu do demolientiū eā defenſantiū paucitas, difficultas defen ſionis. Difficultatē occultatio facit. Nā cū eccleſia ſemper ab initio ſui uulpes habuerit, cito oēs compertæ & captæ ſunt. Cōfligebat hæreticus palā, nā inde hæreticus maxi me, q̄ palā uincere cupiebat, & ſuccūbebat. Ita ergo facile illæ capiebant uulpes. Quid em̄ ſi poſita ī lucē ueritate, hæreticus in ſuæ pertinaciæ tenebris remanens, ſolus fo ris relígatus areſceret? Nihilominus capta reputabatur uulpes condemnata impietate, & impio foras miſſo, oſten tui utiq; iam uicturo, nō fructui. Ex hoc iuxta p̄phētā: erāt
Oſee.9. illi ubera arētia, & uenter ſterilis quia nō repullulat error publice confutatus, & falſitas aperta non germinat. A Quid faciemus his malígniſſimus uulpibꝰ ut capi queāt, q̄ nocere quàm uincere malūt, & ne apparere q̄dē uolunt, ſed ſerpere? Omnibus una intentio hæreticis ſemper fuit captare gloriam de ſingularitate ſcientiæ, ſola iſta malí gnior cæteris, uerſutiorq; hæreſibus, dānis paſcit alienis, propriæ gloriæ neglígens. Docta credo exemplis ueterū,

quæ ꝓdítæ euadere nō ualebant, ſed confeſtím capiebantur: cauta eſt nouo maleficij genere operari myſterijū iniquitatis, cò licētiꝰ quo latētiꝰ. Deniqꝫ, induxere (ui dicit) tenebras ſibi, firmauerūt ſibi ſermonē nequā. Iura piura, ſe cretū, pdere noli. Enímuerò alías ne tenuiter qdem iurare ullatenꝰ acqeſcūt, ꝓpter illud de euāgelio, nō iurare neqꝫ
Iacob.5. per cælū neqꝫ p terram &c. O ſtulti & tardi corde, repleti planè phariſaico ſpū, líquātes culicē, & camelū glutiētes. Iurare nō licet, & peierare licet? An ín hoc ſolo utrūqꝫ licet? De qñā míhi euāgelíorū loco ꝓducítis íſtā exceptionē q ne íota quidem (ut falſo gloríamíni) præterítis? Patet uos & ſuperſtitioſe obſeruare de iuramēto, & flagitioſe præſumere de piurio. O peruerſitatē. Qđ ad cautelā cōſultū eſt, uidelicet non iurare, hoc íſtí mādatí uíce tam cōtentioſe obſeruant: & qđ ímmobílí iure ſancítum eſt, nō peſerandū ſcílícet, hoc tāquā índifferens pro ſua uoluntate diſpēſant. Nō, ínqunt, ſed nemyſterijū publicemꝰ. Quaſi gloría dei non ſit reuelare ſermonē. An dei ínuídent gloríæ? Sed magís credo q̄ pandere erubeſcāt, ſcientes ínglo
Matt.7. riū. Nam nefanda & obſcœna dícunt agere ín ſecreto, ſiqdē & uulpíū poſteríora fœtēt. C Sed taceo q̄ negarēt: ad manifeſta reſpōdeāt? Aut iuxta euāgelíū cauēt ſāctū dare canibus, & margarítas porcís? At íſtud aperte fateri eſt ſe nō eſſe de eccleſía, quí oēs q̄ de eccleſía ſunt, canes cēſent & porcos. Sine exceptione enim omnibꝰ quí de ſua ſecta nō ſunt, ſuū illud quícquíd eſt ſubtrahendum exíſtímant. Cæterū hoc & ſi ſentíāt nō reſpōdebūt, ne manifeſti fiant nēpe qđ oīmodo fugíūt, ſed nō effugíēt. Reſponde míhi ô homo quí plus quàm oportet ſapís, & plus quàm dící pōt deſípís. Dei eſt an nō myſterijū qđ occultas? Sí eſt, cur nō ad eíus gloríā pādís? Nā gloría dei reuelare ſermonem. Sí nō, cur fidem habes ín eo qđ nō eſt dei, níſí quía hæreticꝰ es? Aut ígíť dei ſecretū ad dei gloríā ꝓdāt, aut dei negent myſterijū, & míníme ſe hæretícos negent, aut certè níhílo mínus manifeſtos ſe fateantur ínímícos gloríæ dei, quí nolunt manifeſtū fierí quod et norunt fore ad gloríam. Stat
ꝑuer.25 nempe ſcrípturæ ueritas. Gloría regum celare uerbū, gloría dei reuelare ſermonē. Nō uís tu reuelare? Nō ergo uís deū glorificare. Sed fortè nō recípís ſcríptūrā hāc. Ita eſt, ſolius euāgelíj ſe profitentur æmulatores & ſolos. Reſpondeant ꝓínde euāgelío. Quod dico, aít, ín tenebrís, dícite ín lumíne: & quod ī aure auditis, ꝓdícate ſuper tecta. Iam
Mat.10. nō lícet ſilere, uſquequo occultū teneť qđ palam deꝰ fierí iubet? Vſquequo opertū eſt euāgelíū ueſtrum? Suſpícor,
2.Cor.4 ueſtrū nō eſt pauli. Nā ílle ſuū fateť opertū non eſſe. Et ſi, ínqt, opertū eſt euāgelíū meū, ín hís opertū eſt quí pereūt. Vídete ne uos díceret apud quos euāgelíū ínueníť optū. Quíd apertíꝰ q̄ pereatís? An fortè nec paulum recípítis. De qbuſdā íta audíui. Nō eñ inter uos oēs p oīa concordatis, etſi à nobís oēs díſſentíatís. At uerò eorū uerba & ſcrípta & traditiōes quí corporaliter cū ſaluatore fuerūt parí auctorítate euāgelíj cūcti (ní fallor) índifferenter recípitis. Nūquíd íllí opertū tenuere euāgelíū ſuū? Nūqd ín deo carnís ínfirma, mortís horrída, crucís ígnomíníā tacuere? Et quídē ín oēm terrā exíuit ſonꝰ eorū. Vbí apoEſai.60. ſtolica forma & uíta quam íactatis? Illí clamāt, uos ſurſurretís. Illí puplíco, uos ín angulo. Illí aut nubes uolant, uos ī tenebrís ac ſubterraneís domibꝰ díliteſcítís. Quíd ſímíle íllís ín uobís oſtēdítís? An quod uobíſcum mulierculas non utíqꝫ circunducítís, ſed includitis? Non æque comitatio ut cohabitatio ſuſpícioní patet. Verū quíſnam de íllís ſíníſtrū quíppíam ſuſpícareť: quí mortuos ſuſcitabant. Fac tu ſimliter, & una recubantē putabo fœmínam, uírū. Alíoquín temere tíbí uſurpas íllorū díſpenſatiōnē, quorū ſčítatē nō habes? Cum fœmína ſemp eſſe, & nō cognoſcere fœmínā, nónne plus eſt quàm mortuū ſuſcítare? Quod mínus eſt nō potes, & qđ maius eſt uís credā tíbí? Quotídíe latus tuū ad latus ſuuenculæ eſt in mēſa. Lectus tuus ad lectum eíꝰ ín camera: oculí tuí ad íllíus oculos ín colloquío, manus tuæ ad manus ípſíus ín opere. & contēs uís putarí? Eſto ut ſis, ſed ego ſuſpícíōe nō careo. Scā

dalo míhí es, tolle ſcandalí cauſam, quo te probes uerum ut ſactítas euāgelíj æmulatorē. Quí ſcādalízauerít unum Mat.18.
de eccleſía, nónne euāgelíū condemnat íllū? Tu eccleſíam ſcandalízas? Vulpes es demoliens uíneā. Iuuate me ſocíj ut capiať. Vel potíus capite uos nobís eā ô angelí ſancti. Verſuta eſt ualde, operta eſt íníqtate & īpíetate ſua. Planè tam puſilla atqꝫ ſubtílís, ut facile qđē humanos fruſtretur obtutꝰ. Nunqd & ueſtros? Propterea uox ílla ad uos, Cant.2.
ut potè ſodales ſpōſí: capite nobís uulpes paruulas. Ergo facite quod ſubeamíní, capite nobís hanc tam uerſipellem uulpeculā, quam ecce ſam díu fruſtra īſequímur. Docete & ſuggerite qualíter fraus deprehēdatur. Hoc eſt eñ cœpíſſem uulpem: qa lōge plus nocet falſus catholicꝰ, quàm ſí uerus appareret hæreticus. Nō eſt autem hominís ſcíre quíd ſit ín homíne, níſí quís fortè ad hocípſum fuerít uel íllúmínatus ſpíritu dei, uel angelica ínformatꝰ índuſtría. Quod ſignū dabítís ut palam fiat peſſíma hæreſis hæc doſta mentírí, nō língua tm̄ ſed uíta? C Et quídem recens uaſtatío uíneæ uulpem índícat affuiſſe, ſed neſcío qua arte fingendí íta ſua confundit veſtígía callídíſſímum anímal, ut qua uel íntret uel exeat, haud facile queat ab hoíe deprehēdí. Cūqꝫ pateat opus, nōapparet auctor: íta per ea q̄ ín facíe ſunt, cūcta diſſímulat. Deniqꝫ ſi fidē interroges, níhíl chriſtíaníus. Sí conuerſatíonem, níhíl irreprehenſibíle líus: & quæ loqť, factís ꝓbat. Vídes hominē ín teſtímoníū ſuæ fideí frequētare eccleſíā, honorare preſbyteros, offerre munus ſuum, confeſſionem facere, ſacramentís cōícare. Quíd fideliús? Iam quod ad uítam moresqꝫ ſpectat, nemī nē concutít, neminē circūuenít, neminem ſuper greditur. Pallent ínſuper ora ieiunijs, panem non comedit ocioſus, operať manibus unde uítā ſuſtentat. Vbí iam uulpes? Tenebamus eā, quomodo elepſa eſt è manibus? Quō tam repente diſparuít? Inſtemus: ínueſtígemus: à fructibus eíus cognoſcemus eam. Et certè uinearum demolítío teſtatur uulpem. Mulieres relictís uíríš, & ítem uírí dímíſſís uxoribus ad íſtos ſe conferunt. Clerící & ſacerdotes populís eccleſijſqꝫ relictís íntonſi & barbatí apud eos ínter textores & textrices plerunqꝫ ínuentí ſunt. An nō grauís demolítío íſta? An non opera uulpíū hæc. Verū nō apud omnes fortè íſta tā manifeſta deprehendunť, & ſi ſint, nō eſt unde probētur. Quonā modo capímus íllos? Reuertamur ad cōſortíū & contuberníū fœmínarū. Hoc eñ ínter eos nemo q careat. Interrogo unūquēpíā horū. Heus tu bone uír, quænam hæc mulier, & unde hæc tíbí? Vxórne tua? Non, ínquit, nā uoto meo íſtud nō cōuenít. Fília ergo. Non. Quíd? Nō ſoror, non neptis, non alíquo ſaltem ꝓpínqtatís uel affínítatís gradu attínēs tíbí? Nullo prorſus. Et quomodo tuta tibí cum íſta continentia tua? Sanè nec lícet tíbí íſtud. Cohabitatiōnē (ſi neſcís) uírorū & fœmínarū ín hís quí nouere contínētíā, eccleſía uetat. Sí nō uís ſcāndalízare eccleſíam, eíce fœmínā. Alíoquín ex hoc uno cætera q̄ nō adeò manifeſta ſunt, ꝓculdubío credíbília fiunt. A Sed quo míhí, ínquít, euāgelíj loco mōſtras ꝓhíbítū íſtud? Euangelíum appellaſtí, ad euāgelíum íbís. Sí obedías euangelío: non faciés ſcādalū. Prohíbet enim planè euāgelíum ſcandalum fierí. Facís autē tu, íſtam non amouēdo iuxta cōſtítutū eccleſíæ, Suſpectus eras, at nunc manifeſte cenſebere & cōtēptor euangelíj, & eccleſíæ aduerſator. Quíd íudícatís fratres? Sí ptínax fuerít ut nec obediat euāgelío, nec eccleſíæ acqeſcat, qđ íā tergíuerſarí poteſt? Nónne apte uobís uídeť deꝑhenſa fraus, cōprehenſa uulpes? Sí non amouet fœmínam, nō amouet ſcandalum. Sí non amouet ſcandalū cum amouere poſſit, tranſgreſſor tenetur euāgelíj. Quíd factura eccleſía eſt, níſí ut amoueat íllum q nō uult amouere ſcandalū: ne ſit ſímílís íllí ínobediens? Nam hoc mandatū habet ex euangelío, non parcere nec proprío oculo ſcandalízantí ſe: non manuí, non pedí, ſed eruere íllū, abſcíndere íſta, & proíjcere à ſe. Sí, ínqt Mat.18.
eccleſíam nō audíerít, ſít tíbí ſícut ethnícus & publicanꝰ.
B Fecímus ne alíquíd? Puto quía fecímus. Cœpímꝰ uulpem, quía fraudem percepímus. Manifeſtí ſunt quí latebant falſí

bant falſi catholici,ueri depredatores catholicæ. Etenim dum mecū dulces capiebas cibos,corpus dico & ſanguinem chriſti,dum in domo dei ambulauimus cū conſenſū: fuit ſuadendi locus,imo opportunitas ſeducendi iuxta illud Sapientiæ: Simulatorie decipit amicum ſuum. Nūc autem facile ſm ſapientiā Pauli:poſt unā & ſecundam amonitionē hæreticū hominem deuitabo,ſciens quia ſubuerſus eſt qui eiuſmodi eſt,ac proinde cautus prouidere ne iam ſit & ſubuerſor. Itaq; nō nihil eſt(iuxta uerbum ſapientis)in inſidijs ſuis captos eſſe iniquos. Illos præſertim iniquos,qui inſidijs pro armis uti cauti ſunt. Nam cōflictus omnino ab his & defenſio perijt. Vile nempe hoc genus & ruſticanum ac ſine literis,& prorſus imbelle. Denicq; uulpes ſunt,& puſillæ:ſed neq; illa in quib⁹ male ſentire dicunt,defenſibilia ſunt,nec tam ſubtilia quàm ſuaſibilia,idcq; duntaxat mulierculis ruſticis & idiotis,& quales utiq; oēs ſunt quotquot adhuc de ſecta hac eſſe experti ſum. Nec em̄ in cūctis aſſertionibus eorum(nam multæ ſunt)nouū qd aut iaudītū audiſſe me recolo,ſed quod tritū eſt & diu uentilatū inter antiquos hæreticos,à nr̄is autē cōtritū & euentilatū. Dicendū tm̄ & dicā quæna illæ ineptiæ ſint,partim quaſciſcitātibus ſe catholicis minus caute reſpondentes ipſi cōfeſſi ſunt,partim quas diuiſi ab iuicē litigātes de inuicē pdiderūt,partim quoq; quas nōnulli eorum redeūtes ad eccleſiam detexerūt:non q ad omnes reſpondeāt(nec em̄ neceſſe eſt)ſed tātū ut innoteſcāt. Ad iſtud alterius erit opus ſermonis,in laudē & gloriam noīs ſponſi eccleſiæ ieſu chriſti domini noſtri,qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

De erroribus quorundam negātium nuptias, & circa baptiſmum paruulorum,purgatoriū ignē,& orationes pro defunctis. Sermo. LXVI.

Cant.2. CApite nobis uulpes paruulas quæ demoliūtur uineas. Ecce ego ad uulpes iſtas. Ipſæ ſunt quæ prætergrediuntur uiam,& uindemiāt uineam. Nō ſunt cōtentæ deſerere uiā,niſi & deſertare uineā poſſint,addentes preuaricationem. Nō ſufficit hæreticos eſſe,niſi & hypocritæ ſint,ut ſit ſupra modū peccans peccatū. Hi ſunt qui ueniunt in ueſtimentis ouium ad nudandas oues,& ſpoliandos arietes. An nō tibi utraq; res impleta uidetur ubi & fide plebes,& plebib⁹ ſacerdotes,depredati inueniuntur? Quinam iſti prædones? Hi oues ſunt habitu,aſtu uulpes,actu & crudelitate lupi. Hi ſunt qui boni uideri,non eſſe:mali nō uideri,ſed eſſe uolunt. Mali ſunt,q boni uideri uolunt,ne ſoli ſint mali:mali uideri timent,ne parum ſint mali. Etenim minus ſemper malitia palam nocuit,nec unquam bon⁹ niſi boni ſimulatione peccat⁹ eſt. Ita ergo in malū bonorū boni apparere ſtudēt:mali nolūt,ut plus liceat malignari. Neq; enim eſt apud eos uirtutes colere,ſed uitia colorare quodam quaſi uirtutum minio. Denicq; ſuperſtitionis impietatē noīe religionis intitulāt. Innocentiā diffiniūt tm̄ in apto nō lædere,innocētiæ pinde ſolū ſibi uendicātes colorē. In opimē tū turpitudinis,cōtinētiæ ſe inſigniere uoto. Porrò turpitudinem in ſolis exiſtimāt reputādā uxoribus:cū uel ſola ſit ea quæ cū uxore eſt cauſa quæ turpitudinē excuſat in coitu. Ruſticani hoies ſunt & idiotæ & pr⁹ cōtēptibiles ſed nō eſt(dico uobis)cū eis negligēter agēdū. Multū ei pficiūt ad impietatē,& ſermo eorū ut cācer ſerpit. B Denicq; nō neglexit ſpūſanctus q de his quondam tā manifeſte
1.Tim.4 uaticinat⁹ eſt,dicēte ap̄lo. Spūſanctus manifeſte dicit qa in nouiſſimis tpib⁹ diſcedēt qdā a fide,attēdētes ſpiritib⁹ erroris,& doctrinis dæmoniorū in hypocriſi loquētiū mendaciū,& cauteriatā habētiū ſuā cōſciam,phibentiū nubere
Ibidem. abſtinere a cibis quos de⁹ creauit ad pcipiendū cū gratiarū actione. Iſtos prſus iſtos dicebat,hi nubere prohibent hi à cibis abſtinent quos de⁹ creauit:de quibus poſtea uidebimus. Nūc autē uidete ſi non proprie dæmonū & nō hoīm ludificatio hæc ſm qd pdixerat ſpūs. Quære ab illis ſuæ ſectæ auctorem,neminem dabunt. Quæ hereſis non ex hominibus habuit proprium hæreſiarchā? Manichæi Manē habuere principē & pceptorē,ſabelliani ſabellium, arriani arrium,eunomiani eunomium,neſtoriani neſtorium. Ita oēs cæteræ huiuſmodi peſtes ſingulæ ſingulos magiſtros homines habuiſſe noſcunt,à quibus originē ſimul duxere & nomē. Quo noīe iſtos titulóue cenſebis? Nullo qm̄ nō eſt ab hoīe illorum hæreſis,neq; per hominem illā acceperūt. Abſit tm̄ ut per reuelationē ieſu xp̄i,ſed magis 1.Tim.4
& abſq; dubio(uti ſpūſanctus pdixit)p immiſſionē & fraudem dæmoniorū in hypocryſi loquentiū mēdaciū,prohibentium nubere. In hypocriſi planè hoc uulpina doloſitate loquūtur,fingentes ſe amore id dicere caſtitatis,qd magis cauſa turpitudinis fouendæ & multiplicandæ adin uenerūt. Res tm̄ tā in apto eſt,ut mirer quō unquā homini xp̄iano pſuaderi potuerit:niſi q hi adeò aut beſtiales ſunt ut nō aduertāt qualiter omni immūditiæ laxat habenas qui nuptias dānat,aut certè ita pleni nequitia,& diabolica malignitate abſorpti,ut aduertētes diſſimulent:& lætentur in pditione hominū. C Tolle de eccleſia honorabile cōnubiū & thorū immaculatū,nónne reples eā cōcubinarijs,inceſtuoſis,ſeminiſluis:mollibus,maſculorum concubitoribus,& oi deniq; genere immūdorū? Elige ergo utrūlibet,aut ſaluari uniuerſa monſtra hæc hoīm,aut numerū ſaluādorū ad cōtinentiū redigi paucitatē. Quàm parcus in uno,quàm largus in altero? Neutrū horū cōpetit ſaluatori. Quid? Coronabit turpitudo? Nihil min⁹ decet honeſtatis auctorē. Dānabit uniuerſitas,ppter paucu los cōtinētes? Nō eſt hoc eſſe ſaluatorē. Rara in terris cōtinētia,neq; pro tātillo quæſtu ad terras plenitudo illa ſe metipſam exinaniuit. Et quō de illa oēs accepimus ſi ſolis indulſit cōtinentibus participiū ſuis? Nō eſt qd ad hoc reſpondeāt. Sed neq; ad illud credo. Si honeſtati in cælis eſt locus,nō ſit autē honeſto & turpi cōſortiū,ſicut nō eſt ſocietas luci ad tenebras:pfectò neminē immūdorū loc⁹ in loco ſalutis manet. Si qs aliter ſapit,arguet illū apl̄ica uox, abſq; oi ambiguo aſſerens:qm̄ qui talia agūt regnum dei 1.Co.15.
non poſſidebūt. Quia iam exiet de cauerna hæc inſidioſa uulpecula? Puto in fouea dēphēſam,in qua ſibi duo quaſi foramina fecerat,unū quo intret:alterū quo exeat. Nā cōſueuit ita. Vide ergo quomodo utrobiq; illi itercluſus ſit exitus. Si ſolos in cæleſtib⁹ collocat continentes,perit ex maxia pte ſal⁹. Si oēm ſpurcitiā pariter cū cōtinētibus collocat,pit honeſtū. Sed iuſti⁹ pit ipſa,neq; hac exitura neq; illac,recluſa ppetuo & capta in fouea quā fecit. A Quidā tm̄ diſſentientes ab aliis,inter ſolos uirgines mrīmoniū cōtrahi poſſe fatent. Verū qd in hac diſtinctiōe rōnis afferre poſſint,nō uideo,niſi q pro libitu quiſq; ſuo ſacra mēta eccleſiæ tāquā matris uiſcera dēte uipereo certatim inter ſe dilacerare contēdūt. Nāqd dicunt ptēdere de primis cōiugibus qa uirgines erāt,qd iſtud q̄ſo mrīmoniū p̄iudicat libertati,qm̄in⁹ & iter nō uirgies cōtrahi liceat. Sed neſcio qd ſe in euāgelio iueniſſe ſuſurrāt,qd ſuæ ineptiæ fruſtra exiſtimāt ſuffragari. Illud credo q dns cū premiſiſſet teſtimoniū de geneſi:Et creauit hoīem de⁹ ad imaGeñ. 1.
ginē & ſimilitudinē ſuā,maſculū & fœminā creauit illos:
poſtea itulit ergo qd de⁹ cōiūxit,hō nō ſepet. Hos,iqūt, Mar.10.
cōiūxit deus,qa uirgines ambo erāt,& ia nō licuit ſeparī:
nō erit aūt ex deo copulatio ſecus p̄ſumpta. Quis tibi dixit,ppterea à deo cōiunctos qa uirgines erāt? Nā ſcriptura hoc nō loquit. Annō uirgines erāt? inquit. Erāt,ſednō eſt idipſum,copulatos uirgines,& copulatos quia uirgines. Quāquā neq; hoc qdem nominatim dictum reperies quod uirgines eſſent,quamuis eſſent. Sexuū ſanè exp̄ſſa
diuerſitas eſt,non uirginitas,cum dictum eſt:maſculū & Geñ.1.
fœminā creauit illos. Merito quidē. Non em̄ maritalis copula corporū requirit integritatē,ſed ſexuū aptitudinē.
Bene proinde ipſam inſtituens ſpūſanctus,ſexū expreſſit,&
uirginitatē tacuit,nec dedit occaſionem uenādi uerbū in
ſidioſis uulpeculis. Quod utiq; libēter feciſſent,quāuis ſd
quoq; fruſtra. Quid enim ſi dixiſſet uirgines creauit illos?
Nō,ppterea cōtinuo obtinuiſſes ſolos uirgines licere cōiūgi? Et tm̄ quō exultaſſes ex ſola uerbi occaſiōe? quomō

exufflasses secũdas & tertias nuptias? quõ insultasses catholice scorta lenonesq; adimuicẽ tanto libentius cõiugenti, quãto pinde eos de turpi ad honestũ trãsire nõ dubitat? C Fortassis & reprehenderes deum pphetæ præcipientẽ fornicariã ducere, nunc autẽ & occasio deest, & libet gratis hæreticũ esse. Nam testimoniũ qđ usurpasti ad astruendũ errorẽ tuũ, plus ad destruẽdũ ualere inuẽtũ est, pro te facere nihil, contra te plurimũ. Nunc autẽ audi
1.Cor.7. quod te ex toto aut cõfundit aut corrigit, & hæresim tuã prsus cõterit & comminuit. Mulier quanto tpe uir eius uiuit, alligata est uiro. Si autem dormierit uir eius, soluta est à lege uiri, cui uult nubat, tantũ in domino. Paulus est qui cõcedit uiduæ ut cui uult nubat. & tu econtra præcipis, uulla præter uirginẽ nubat, & hoc nõ nisi uirgini: ut non cui uult nubat uel ipsa. Quid manũ dei abbreuias? Quid largã benedictionẽ nuptiarũ restringis? Quid propriũ uẽdicas uirgini qđ indultũ est sexui? Nõ cõcederet hoc paulus nisi liceret. At parũ dico cõcedi, uult quoq;. Volo, inquit, adolescentiores, nubere, nec dubiũ quin ui duas dicat. Quid manifestius? Ergo quod concedit quia licet, etiam uult qa expedit. Qđ licet & expedit, hæreticꝰ pphibet? Nihil ex hac prohibitiõe persuadebit, nisi q hæreticus est, D Superest ut & de residuo apostolicæ pphetiæ istos aliquãtulũ exagitemꝰ. Abstinẽt nãq; hi (ut prædixit ille) à cibis quos creauit deꝰ ad percipiẽdum cũ gratiarũ actiõe. Hic quoq; hæreticos se pbãtes, nõ sanè quia abstinẽt, sed quia hæretice abstinẽt. Nam & ego interdũ abstineo, sed abstinentia mea satisfactio est pro peccatis, non superstitio pro impietate. Non redarguimus paulum
1.Cor.9. q castigat corpus suum, & in seruitutem redigit? Abstineo à uino, quia in uino luxuria est: aut si infirmꝰ sum, mõ
Ephe.5. dico utor, iuxta consilium pauli. Abstineo à carnibus, ne dũ nimis nutriunt carnẽ, simul & carnis nutriãt uitia. Panẽ ipsum cũ mẽsura studebo sumere, ne oratio uẽtre stare ad orandũ tædeat, & ne improperet etiã mihi pphetа: qa panẽ meũ comederim in saturitate. Sed ne simplici qui dẽ aqua ingurgitare me assuescam, ne distẽtio sanè uentris usq; ad titillationem pertingat libidinis. Hæreticus aliter. Nempe horret lac, & quicquid ex eo conficitur: postremo oẽ quod ex coitu procreatur. Recte & christiane si nõ idcirco qa ex coitu, sed ne ad coitũ puocẽt. Cæterũ qd sibi uult q ita generaliter omne qđ ex coitu generat uitat. Suspicionẽ generat mihi obseruatio ista ciborum tam signãter expressa. Verũtamen si de regulã medicorũ hæc profers nobis, non reprehendimus curã carnis quam nemo ũquã odio habuit, si tñ nõ nimia fuerit. Si de disciplina abstinentiũ, id est spũaliũ medicorum schola: etiam uirtutem approbamus qua carnem domas, frenas libidinẽ. A At si de insania manichæi præscribis beneficẽtiæ dei, ut qđ ille creauit & donauit ad percipiẽdũ cũ gratiarũ actione, tu nõ modo ingratus, sed & censor temerariꝰ immũdũ decernas, & tanquã à malo abstineas: nõ planè abstinentiã collaudabo, sed execrabor malitiam & blasphemiã: te magis immundum dixerim, qui immundum quid putas. Omnia mũda mũndis, ait ille rerũ optimus æstimator: & nihil immundum, nisi ei qui immundum quid putat. Immundis autem & infidelibus nihil est mundũ, sed polluta est eorũ & mens & conscientia. Væ qui respuitis cibos quos deus creauit, iudicantes immundos & indignos quos trasciatis in corpora uestra: cum propterea uos corpus xpi quod est ecclesia, tãquã pollutos & immũdos expuerit Non ignoro q se & solos corpꝰ christi esse glorientur, sed sibi hoc persuadeant qui illud quoq; per
Matt.6. suasum habent, potestatem se habere quotidie in mensa sua corpus Christi & sanguinẽ consecrandi ad nutriendũ se in corpus christi & mẽbra. Nempe iactant se esse successores apostolorum, & apostolicos nominãt, nullũ tamen apostolatus sui signũ ualentes ostendere. Quousq; lucerna sub modio? Vos estis lux mundi, dictum est apostolis: & ideo apostoli super candelabrum, ut toto luceant mun
Matt.5. do. Pudeat successores apostolorum lucẽ nõ esse mũdi, sed modũ, mundi autem tenebras. Dicamus eis: uos estis tenebræ mũdi. Et transeamus ad alia. C Se dicũt ecclesiã, sed contradicunt ei qui dicit. Non potest ciuitas abscon- Ibidem.
di supra montẽ posita. Itáne lapidem de monte abscissum sine manibus, montem factum, & implentem mundum, uestris creditis inclusum antris? Et ne hic qdẽ immorandũ, ipa opinio refugit publicari, suo cõtenta susurrio. Habet & semp hẽbit integrã xps hæreditatẽ suã & possessionem suã terminos terræ, se potiꝰ subtrahunt huic magnæ hæreditati, q xpo illã conant detrahere. Videte detractores, uidete canes. Irrident nos qa baptizamus infantes, quòd oramus pro mortuis, cp sanctorum suffragia postulamus. In oi genere hoim atq; in utroq; sexu festinãt proscribere xpm, in adultis & puulis, in uiuis & mortuis. Hinc quidem infantib⁹ ex impossibilitate naturæ, inde uerò adultis ex difficultate cõtinẽtiæ pscribẽtes. Porrò mortuos uidentiũ fraudantes auxiliis, uiuẽtes nihilominus sanctorũ qui decesserũt suffragiis spoliãtes. Absit. Nõ relinquet dominus plebẽ suã quæ est sicut arena maris, nec cõtẽtꝰ erit ps.94.
paucitate hæreticorũ qui oẽs redemit. Neq; enim parua, sed planè copiosa apud eũ redẽptio. Quãtus uero nũerus istorũ ad magnitudinẽ precis? Se magis precio fraudant qui ipm euacuare conant. Quid em si infans pro se loqui non põt, pro quo uox sanguinis fratris sui, & talis fratris clamat ad deũ de terra? Astat & clamat nihilominꝰ mater eccl'ia. Quid tñ infans? Nónne & ipe uidetur tibi inhiare quodãmõ de fontibꝰ saluatoris, uociferari ad deũ, fusisq; uagitibus clamitare: domine uim patior, respõde pro me. Flagitat auxiliũ gratiæ: qa uim patit ab origine. Clamat inocẽtia misereri, clamat ignorãtia paruuli, clamat addicti infirmitas. Ita ergo clamant hæc omnia, sanguis fratris, fides matris, destitutio miseri, & miseria destituti. Et clamatur ad patrẽ. D Porrò pater seipsum negare nõ põt, pater est. Nemo mihi dicat quia non habet fidem cui mater impertit suam inuoluens illi in sacramento quousq; idoneus fiat pprio nõ tm sensu sed assensu euolutam purãq; percipe. Nũqd breue pallium ut nõ possit ambos coopire? Magna est ecclesiæ fides. Nũqd minor fide chananeæ mulieris, quam constat & filiæ sufficere potuisse & sibi? Iõ audiuit. O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut petisti. Nũqd minor fide illorũ q paralyticũ per tegulas dimitten Mat.15.
tes, aiæ illi simul & corpis obtinuere salutem? Deniq; habes. Quorum fidem ut uidit, ait paraclytico. Confide fili: remittũtur tibi pcta tua. Et paulopost. Tolle grabatũ tuũ Ioan.5.
& ambula. Qui hæc credit, facile huic persuadebit meritò Matt.9.
eccl'iam pfumere nõ solũ puulis baptizatis in sua fide salutẽ, sed etiã iuterfectis pro christo infantibus coronã martyrij. Quæ cum ita sint, nullũ præiudicium sustinebunt regenerati deo eo quod dictũ est. Sine fide ipossible, est placere deo, cũ sine fide nõ sint qui in testimoniũ fidei baptis- Heb.11.
mi gram pceperũt. Sed neq; de eo qđ itẽ dictũ est: q uerò nõ crediderit, cõdẽnabit. Quid enim credere est nisi fidẽ Mar.16.
hre? Itaq; & mulier saluabit p generationẽ filiorũ si pmanserit in fide cũ lenitate, & infantibus per lauacri regenerationẽ succurret, & adulti q cõtinere nõ poterũt, coniugij tricesimo fructu se redimẽt, uiuentiũ quoq; preces & hostias mortui q opus habebũt & digni erũt, mediatibꝰ pcipient angelis, & eorũ q iam puenerũt, uiuẽtibꝰ adhuc neq uaquã solatia deerũt p deũ q ubiq; est, & in deo nusquã affectu charitatis absentiũ. Nam & xps propter hoc mor Lucæ.14
tuus est & resurrexit, ut uiuorũ dominaret & mortuorũ. Propter hoc quoq; & infãs natꝰ est, & p singulos ætatũ gradus pfecit in uirũ, ut nulli deesset ætati. C Non credunt autẽ ignẽ purgatoriũ restare post mortẽ, sed statim animã solutã à corpe uel ad requiẽ trãsire uel ad dãnationem. Quærant ergo ab eo q dixit quoddã peccatum esse quod neq; in hoc seculo neq; in futuro remitteret, cur hoc dixerit si nulla manet in futuro remissio purgatioue peccatis? Iã uerò q ecclesiã nõ agnoscũt, nõ est mirũ si ordinibus ecclesiæ detrahunt, si instituta non recipiunt, si sacramẽta contẽnunt, si mandatis non obediunt. Peccatores, inquiunt,

inquiunt, sunt aplici, archiepi, episcopi, ꝓsbyteri, ac ꝑ hoc nec dandis nec accipiendis idonei sacramentis. Nunquā uerò duo ista cōueniēt, episcopū esse & pctōrē. Falsum est. Episcopus erat cayphas, & tñ quātus pctōr, qui in dominum mortis dictabat sententiā? Si negas episcopum, arguet te stimoniū Ioannis qui eū in testimoniū sui pontificat⁹ etiā prophetasse refert. Apostolus erat iudas, & licet auarus & scelerat⁹, electⁿ⁹ à dño. An tu de illius aplatu dubitas quē dominus eligit? Nónne ego, inquit, uos duodecim eligi, & unus ex uobis diabolus est? Audis eūdē electū apostolū, & extitisse diabolū, & negat posse eē episcopū q pctōr est? Sup cathedrā moysi sederūt scribæ & pharisæi: & qui nō obedierūt eis tāquā episcopis, inobediētiæ rei fuerūt, etiāi ipm dñm ꝑcipiētē: & dicētēq dicūt facite. Patet quāuis scribæ, quāuis pharisæi, quāuis uidelicet maximi pctōres, ꝓpter cathedrā tñ moysi ad eos quoq; nihilomin⁹ ptinere qđ item dixit: quos audit, me audit & quos spnit, me spnit. D Multa qdē & alia huic popl'o stulto & insipiēti à spiritibus erroris in hypocrisi loquentibus mēdaciū mala psuasa sunt, sed non est respondere ad omnia. Quis eñ omnia nouit? Deinde labor infinitus esse, & minime necessarius. Nam quantum ad istos, nec rationibus coniunguntur, quia non intelligunt: nec auctoritatibus corrigūtur, quia non recipiunt: nec flectuntur suasionibus, quia subuersi sunt. Probatū est, mori magis eligunt quàm cōuerti. Horum finis interitus, horum nouissima incendiū manet. Horum siquidem in facto sanson ex succensis uulpium caudis figura præcessit. Plerūq; fideles iniectis manibus aliquos ex eis ad medium traxerūt. Quæsiti fidem, cū de quibus suspecti uidebātur, omnia prorsus suo more negarent, examinati iudicio aquæ, mendaces inuenti sunt. Cumq; iam negare non possent, quippe deprehensi, aqua eos nō recipiente, arrepto ut dicit freno dentibus tā misere quàm libere impietatē nō cōfessi, sed professi sunt, palā pietatē astruentes, & pro ea mortē subire parati. Nec minus parati inferre qui astabāt. Itaq; irruēs in eos populus nouos hæreticis suæ ipsorū perfidiæ martyres dedit. Approbamus zelū, sed factū non suademus: qa fides suadēda est, non imponenda. Quāquam melius ꝑculdubio gladio coercerentur, illius uidelicet qui non sine causa gladium portat, quam in suum errorē multos trahere permittāt. Dei eñ minister ille est, uindex in irā ei qui male agit. A Mirabātur aliq, q nō modo patienter, sed & læti ut uidebatur ducerent ad mortē: se qui minus aduertūt quanta sit potestas diaboli, non modo in corpora hominum, sed etiā in corda q̄ semel pmissus possederit. Nónne pl⁹ est sibimet hominem inicere manus, quàm id libenter ab alio sustinere? Hoc autem ī multis potuisse diabolum frequēter experti sumus, qui seipsos aut submerserūt aut suspenderūt. Denicq; iudas suspēdit seipsum, diabolo sine dubio immittente. Ego tamen maius existimo, magisq; admiror q potuit immisisse in cor eius ut traderet dñm, quàm ut se metipsum suspenderet. Nihil ergo simile habent cōstantia martyrū, & pertinacia horū: qa mortis cōtemptū in illis pietas, in istis cordis duritia operatur. Et ideò propheta martyris forsitā uoce dicebat: Coagulatū est sicut lac cor eorū, ego uerò legē tuā meditat⁹ sum: pro eò uidelicet q etsi pœnacadā uideret, longe diuersa esset intētio, illo uti q durante cor contra dominū, isto in lege dñi meditante. Quæ cū ita sint, nō est opus (ut dixi) frustra multa aduersus homines stultissimos atq; obstinatissimos dicere, sufficit innotuisse illo ut ustentur. Quāobrē ut deprehēdant, cogēdi sunt uel abicere fœminas, uel exire de ecclesia, ut potè scandalizantes ecclesiam incōuictu & conurbernio fœminarū. Dolendum ualde q non solū laici principes, sed & qdā ut dicitur de clero: necnon de ordine episcoporum, qui magis eos persequi debuerāt, propter quæstum sustineant, accipientes ab eis munera. Et quomodo, in quiunt, damnabimus nec conuictos nec cōfessos? Friuola satis nō ratio, sed occasio. Hoc solo etiam si aliud nō esset facile deprehēdis, si (ut dixi) uiros & fœminas qui se continentes dicūt, abinuicē separes, & fœminas quidem cum aliis sui & sexus & uoti degere cogas, uiros æque cū eiusdem propositi uiris. Per hoc eñ cōsultū erit utrorūq; uoto simul & famæ, cū cōtinentiæ suæ & testes habuerint & custodes. Quod si nō sustinēt, iustissime eliminabunturde ecclesia quam scandalizant, nō solum notabili sed etiam illicita cohabitatione. Ergo ista sufficiant pro deprehendēdis harū uulpium dolis: ad dandam scientiam & cautelam dilectæ & gloriosæ sponsæ domini nostri Iesu christi, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

Ioan. 6.

Mat. 13.

Mat. 27

Psal. 18.

De mirabili affectu dilectionis spōsæ quē eructat propter amorem christi sponsi. Ser. LXVII.

DIlectus meus, mihi, & ego illi. Hactenus uerba sponsi. Adsit ipse ut digne ad gloriam ipsius & nostram ipsorum salutem sponsæ eius possimus inuestigare sermōes. Neq; enim tales sunt qui à nobis cōsiderari & discuti prout dignum fuerit ualeāt, nisi ipse fuerit dux uerbi. Sunt enim quàm suaues ad gratiam, tam fœcūdi ad sensus, tā etiam profundi ad mysteria. Cui similabo eos? Vni interī alicui epularū quæ triplici quadā emineat gra, delicioſa ad saporē: solida ad nutrimētum, efficax ad medicinam. Sic, inquā, sic singulus quisq; sponsæ sermo, & ex eò q suauiter sonat, affectū mulcet, & de sensuū ubertate mētē impinguat & nutrit, & de altitudine mysteriorū dū intellectū quo plus exercet pl⁹ terret, mirо modo tumorē sanat inflantis scientiæ. Etenī si un⁹ qs piam ex his fortè qui sibi scioli uidenť, curiosius se dederit scrutinio horū cū uiderit ingenij sui succūbere uires, & redigi in captiuitatē omnē intellectum persenserit, nónne humiliatus ad illā uocē compelletur ut, dicat. Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & nō potero ad eam? Et nunc quidem principium uerborum eius quātæ suauitatis insigne pferte? Nam uide quale principiū deriuerit: dilectus, inquit, meus mihi, & ego illi. Simplex uox uidetur, qñ suauiter sonat: Sed de hoc uidebitur postea. A Nunc uerò à dilectiōe incipit, de dilecto prosequit, nihil aliud se scire indicās nisi dilectum. Patet de quo sermo: cū quo, nō ita. Nō eñ ut cū ipso eodē fuerit sentire pmittit, cū ipse iam nō affuerit. Neq; id dubiū, nēpe mox eum reuocare uidet, & quasi post tergū clamare: reuertere, inquiēs, dilecte mi. Vnde adducimur nō aliud sanè cōiecere nisi q finitis uerbis suis, iterum suo more se absentauerit, & illa remāserit nihilomin⁹ de eo loquēs, q nūquā absens est ibi. Ita est, in ore retinuit qui non recedebat à corde, nec qñ recedebat: quod de ore exit, de corde uenit, & ex abūdantia cordis os loqt. Ergo loqt de dilecto ut uerè dilecta & uerè diligenda, qñ diligit multū. Quærimus cum quo? Nā de quo nouim⁹: & nō occurrit nisi fortè cū adolescētulis q̄ à matre abesse nō pōt ubi discesserit sponsus. Sed melius (ut opinor) sentimus secum potius & nō cū altero sic locutā, ꝑsertim q trūcata & minus cōtinēs inueniat ipsa locutio, insufficiens planè ad dādā intelligētiam auditori, ob quā uel maxime inuicem loquimur. Dilectus meus mihi, inqt, & ego illi. Nō plus? Pendet oratio. Imo nō pendet sed deficit. Suspēditur auditor, nec erudit, sed erigitur. Quid est hoc q dicit, ille mihi, & ego illi? Nescimus quid loquitur: qa nō sentim⁹ qđ sentit. O sctā anima quid tuus ille tibi, qd tu illi? Quænā q̄so hæc inter uos tā familiariter fauorabiliterq; discurrēs exhibitio & redhibitio? Tibi ille, tuq; uicissim illi. Sed qđ? Idipsum ei tu, qđ tibi ille, an aliud? Si nobis, si ad nostrā loqueris intelligētiam, euidenter quod sentis edicito. Quousq; aias nostras tollis? An ſm ꝓphetā secretū tuum tibi? Ita est, affectus locutus est, nō intellect⁹, & ideò non ad intellectū. Ad quid ergo? Ad nihil nisi q mirabiliter delectata & affectata uehemēter ad desideratos afflatus, finē illo faciente neotacere omino quiuit, nec tñ qđ sensit exprimere. Neq; emut exprimeret sic locuta est, sed ne taceret. Ex abūdantia cordis os locutū est, sed nō pro abundantia. C Habent suas uoces affect⁹ per quas se etiā cū nolunt ꝓdunt, timor (uerbi causa) meticulosas, dolor gemebūdas, amor iocundas.

Cant. 2.

ps. 138.

Cant. 2

Cant. 2.

Ioā. 10.

Lucæ. 6.

Lucæ. 6.

Nūqd dolentiū plāctus mœrentiúmue ſingultus uel gemí
tus, ꝓcuſſorū itēq; pauētiū ſubitas & efferatas clamitatío
nes, ſeu etiā ſaturatorū ructus, aut uſus creat, aut ratio ex
cítat, aut deliberatio ordinat, aut præmeditatio formatꝫ
Eíuſmodi certū eſt nō nutu, ꝓdire animi, ſed erūpe motu.
Sic flagrās ac uehemēs amor ꝑſertim diuinus, cū ſe intra
ſe cohibere non ualet, non attendit quo ordine, qua lege
quaue ſerie ſeu paucitate uerborū ebulíat, dummodo ex
hoc nullū ſui ſentiat detrimētū. Interdū nec uerba, requ
rit interdū nec uoces oīno ullas, ſolis ad hoc cōtētꝰ ſuſpirijs.
Inde eſt ꝙ ſpōſa ſancto amore flagrās, idq; incredibili mo
do, ſane pro captanda quantulacūq; euaporatione ardo
ris quem patitur, non cōſiderat quid qualiter eloquatur,
ſed quícquid in buccam uenerit, amore urgente nō enun
ciat, ſed eructat. Quídni eructet ſic referta & ſic repleta. D
Reuolue textum epithalamij huius ab ipſo exordio uſq;
ꝑs. 102. huc, & uide ſi tanta uſpiam illi quanta hac uice in cunctís
uí ſitationíbus & allocutionibus ſponſi, copia eius indul
ta fuerit, & ſi unquam ex ore ipſiusnō modo tam multos,
ſed & tam iocundos ſermones acceperit. Quæ ergo reple
uerat in bonis deſiderium ſuum, quid mirum ſi ructum po
tius quàm uerbum fecit? Et ſi uerbum feciſſe tibi uidetur,
eructatū puta, & non ſubordinatum aut præordinatum.
Nec enim ſponſa rapinā arbitratur ſibi aptare prophetæ
ꝑs. 44. dictum. Eructauit cor meū uerbū bonū, quippe eodem re
Canti. 2 pleta ſpíritu. Dilectus meꝰ mihi, & ego illi. Nihil cōſequē
tiæ habet, deeſt orationi. Quid inde? Ructus eſt. Quid tu
in ructu quæris orationū iuncturas, ſolennia dictionum?
Quas tu tuo ructui leges imponis uel regulas? Non reci
pit tuā moderationē, non à te cōpoſitionem expectat, nō
cōmoditatē, nō opportunitatē requirit, per ſe ex intimis
non modo cū non uis, ſed ꝙ cū neſcis erūpit, cuulſus po
tius quàm emiſſus. Tū odorem portat ructus qñq; bonū
qñq; malū p. o uaſorū ê quibus aſcendit contrarijs, quali
tatibus. Deníq; bonus homo de bono theſauro ſuo pro
fert bonum, & malus malū. Bonum uas ſponſa dñi mei, &
bonus mihi odor ex illa. Gratías ago tibi dñe Ieſu qui me
Matt. 15 dignatus es admittere ſaltem ad odorandum. Ita domine
nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de menſa domi
norū ſuorū. B Mihi fateor bene redolet ructus dilectæ
tuæ, & de plenitudine eius quāuis modicum quid gratan
ter accipio. Memoriam abūdatiæ ſuauitatis tuæ eructat
mihi, & neſcio quid ineffabile tuæ dignationis & amoris
ꝑs. 144. odoratus ſum in uoce iſta. Dilectus meus mihi, & ego illi
Ipſa (ut dignum eſt) epuletur & exultet in conſpectu tuo
Canti. 2 & delectetur i lætitia. Verūtamē ſic tibi excedat, ut ſobria
Pſal. 67. ſit nobis. Ipſa ergo repleatur in bonis domus tuæ, & tor
rente uoluptatis tuæ potetur, ſed quæſo perueniat ad me
Pſal. 64 pauperē uel tenuis odor eructante illa cū ſatiata fuerit. Be
ne mihi eructauit moyſes, & bonus odor in ructu eiꝰ creā
tis potentiæ. In príncipio, inquit, creauit deus, cælum &
terram. Bñ eſaias, nā ſuauiſſimum redimentis mīæ odorē
dedit, ita eructuans: Tradidit in mortem animam ſuam, &
cum ſceleratis reputatus eſt, & ipſe pcā multorum tulit &
pro tranſgreſſoribus rogauit, ut nō perirent. Quid æque
miſericordiā redolet? Bonꝰ quoq; ex ore hyeremiæ ructꝰ,
bonus ex Dauid, qui ait. Eructauit cor meū uerbū bonū.
Gen. 1. Repleti ſunt omnes ſpūſancto, & eructantes omnia imple
uerūt bonitate. Ructū hieremiæ requiſiſti? Nō ſum oblitꝰ,
Pſal. 53. iam parabā illū. Bonū eſt præſtolari cū ſilētio ſalutare dñi
Eius eſt (nō fallor) admouere naribꝰ, balſamū uicit ſuaui
ꝑs. 44. tas remunerātis iuſtitiæ quā iportat. Patientē pro iuſtitia
uult me expectare mercedē in poſterū, nō recipe in pñti,
Abac. 2. ꝙ iuſtitiæ merces ſalutare nō ſeculi, ſed domini ſit. Si mo
ram fecerit, inquit, expecta eum & ne mumuraueris, qñ
2. Re. 10. bonum eſt cum ſilentio expectare. Ego facia quod horta
tur, expectabo dominum ſaluatorem meū. C Sed pecca
Pſal. 63. tor ſum, & adhuc mihi grandis reſtat uia: qa lōge à pecca
toribus ſalus. Nō murmurabo tamē, in odore uel dolore
interim cōſolabor me. Lætabitur iuſtus in dño, guſtu ex
periens quod ego ſentio odoratu. Quē ſpectat iuſtus, pec
cator expectat, & expectatio odoratio eſt. Nam expecta
tio, ait, creaturæ reuelationē filiorum dei expectat. Porrò Rom. 8.
ſpectare guſtare eſt, & uidere qñ ſuauis eſt dñs. An potius Pſal. 33.
iuſtus qui expectat, & q ia tenet beatus? Deníq; expecta
tio iuſtorū lætitia. Nā peccator nihil expectat. Et inde pec Lucæ. 10.
cator, ꝙ bonis præſentibus non modo detētus, ſed & cō
tētus, nihil in futurum expectat, ſurdus ad uocem illā. Ex
pecta me (dicit dñs) in die reſurrectionis meæ in futurū.
Et ideo iuſtus erat ſymeon quia expactabat & odorabat
iam chriſtum in ſpíritu, quem necdum in carne adorabat.
Et beatus in expectatione ſua: qtia per odorem expecta
tionis peruenit ad guſtum contemplationis. Deníq; ait,
& uiderunt oculi mei ſalutare tuum. Iuſtus quoq; abraam Lucæ. 2
qui & ipſe expectauit ut uideret diem domini, & nō eſt cō Lucæ. 8.
fuſus ab expectatiōe ſua, nā uidit & gauiſus eſt. Iuſti apo Luc. 12.
ſtoli cum audiebant, & nos ſimiles hominibus expectanti
bus dominum ſuum. D Quídni Iuſtus, & Dauid quan Pſal. 39.
do aiebat, expectās expectaui dominum? Ipſe eſt quartus
de numero prænominatorum ructatorum meorum, quē
penè præterieram. Nō expedit quidem. Iſte os ſuum ape ꝑs. 118.
ruit, & attraxit ſpíritum, & ſaturatus nō modo eructauit,
ſed & cantauit. Ieſu bone quantam meis naribus & auri
bus iſte infudit ſuauitatem in ructu & cātu ſuo de oleo læ ꝑs. 44.
titiæ quo unxit te deus deus tuus præ cōſortibus tuis ex
myrrha & gutta & caſſia á ueſtimētis tuis à domibus ebur
neis, ex quibus delectauerūt te filiæ regū in honore tuo.
Vtinā me dígneris occurſu tanti uatis & amici tui in die
ſolēnitatis & lætitiæ, quando egrediatur de thalamo tuo
epitalamium ſuum canens in pſalterio iocūdo cum cytha
ra: affluens delitijs, reſperſus & reſpergēs uniuerſa iſtiuſ
modi puluere pigmētario. In illa die, uel potius in illa ho
ra, nam hora eſt ſi quando eſt, & fortaſſis ne hora quidem
ſed horæ dimidium, iuxta illud ſcripturæ: Factum eſt ſilē Apoc. 8.
tiū in cælo quaſi media hora, ergo in illa hora replebitur Pſal. 125.
gaudio os meum, & lingua mea exultatiōe, dum ſingulos
non dico pſalmos, ſed uerſus ſingulos ſentiam ructus &
quidem odoriferos ſuper omnia aromata. Quid Ioannis
ructu fragrantius, qui uerbi mihi redoletæternitatem, ge
nerationē, diuinitatem? Quid de pauli ructibus loquar,
quanta orbem ſuauitate repleuerint? Deníq; chriſti bo
nus odor erat in omni loco, uerba certè ineffabilia etſi nō
profert ut audiam, offert tamē ut cupiam, & libeat odora
re quæ audire non licet neſcio enim quo pacto, quo plus
latent, plus placent, & auidius inhiamus negatis. B Sed
iam aduerte apud ſponſam ſimilem rem quomodo inſtar
pauli in præſenti capitulo & ſecretum nō aperit, nec præ
terit tamen intactum, aliquid quaſi olfactui noſtro indul
gens, quod guſtui fortè interim nō competere iudicarit,
ſiue propter indignitatē noſtram, ſiue propter incapaci Cant. 2.
tatē. Dilectus meus mihi, & ego illi. Quod nō eſt dubiū,
duorum quidē hoc loco amor mutuus flagrat, ſed in amo
re ſumma uniꝰ profectò fœlicitas, alterius mira dignatio.
Neq; enim inter pares eſt conſenſio ſeu complexio hæc.
Cæterum quid iſta ex hac prerogatiua amoris glorietur
impēſum ſibi repēſumq; uiciſſim à ſe: quis ſe liquido noſ
ſe præſumat, niſi qui præcipua puritate mentis, & corpo
ris ſanctitate in ſemetipſo meruerit tale aliquid experiri?
Res eſt in affectibus, nec ratione ad eā pertingitur, ſed cō
formitate. Quàm pauci uerò qui dicant. Nos autem reue 2. Cor. 3.
lata facie ſpeculantes gloriā domini, in eādem imaginem
transformamur de claritate in claritatem, tāquam à domi
ni ſpíritu. C Verū ut ſub aliqua qualicumq; intelligen
tiæ forma quod legitur redigatur, ſaluo quidem ſponſæ
ſuo ſingulari ſecreto, ad quod interim nō dat accedere, ꝑ
ſertim talibus quales nos ſumꝰ, apponendū ſanè aliq̄d no
bis eò accōmodatius ad communē conſenſum, quò uſita Pſal. 118.
tius: quod & uerbis cōſequētia, & intellectū det paruuli.
Et mihi quidē uidetur ſatis eſſe ad noſtrā groſſam & quo Cant. 2.
dāmodopopularē intelligentia, ſi dicendo, dilectus meus
mihi, ſuba udíamus intēdit: ut ſit ſenſus, dilectus meus in
tendit mihi, & ego illi. Quanquam tamē nec ſolus ego id
ſenſerim

ſenſerim nec prim⁹, cū ppheta ante me dixerit. Expectās
Psal.39. expectaui dominū, & intendit mihi. Habes aperte intentionem domini ad prophetam, habes & prophetæ ad dominū in eo quod ait, expectās expectaui. Nam qui expectat intendit, & expectare intendere eſt. Idem omnino ſenſus, eadē penè uerba apud prophetā quæ apud ſponſam, ſed prius ex propheta tranſpoſita. Prius ſiquidem is quod illa poſterius poſuit, & ecōuerſo. Cæterum ſponſa rectius locuta eſt, & non prætendēs meritum, ſed præmittens beneficium, & ſe præuentam dilecti gratia confitēs. Recte oīno. Nam quis prior dedit illi & retribuet ei. D Deniq; audi ioannem quid in epiſtola ſuper hoc ſenſerit.
Rom.11. In hoc eſt charitas, inquit, nō quaſi nos dilexerim⁹ deū, ſed ille prior dilexit nos. Propheta tamē gratiæ præuentionem etſi tacuit, non negauit ſubſecutionē. Planè non
1.Ioā.4. tacuit. Sed accipe & alio loco certiorē de re iſta ipſius cōfeſſionē. Et miſericordia tua inquit (domino loquebat) ſubſequetur me omnibus diebus uitæ meæ. Audi & de
Psal.22. præuentione identidem ipſius non minus certam manifeſtamue ſententiā. Deus meus, inquit, miſericordiæ eius
Psal.58. preueniēt me. Item ad dominū. Cito, ait, anticipent nos miſericordiæ tuæ, quia pauperes facti ſumus nimis. Pul-
Psal.78. chre ſponſa poſterius (ni fallor) hæc eadem uerba non eodem ordine ponit, ſed ſequitur & ipſa prophetæ ordinem, loquens hoc modo. Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Cur ita? Nempe ut tunc magis gratia plenam ſe probet, cum totū gratiæ dederit, & primas ſcilicet illi partes adſcribens & ultimas. Alioquin quomodo gratia plena ſi quid habuerit quod nō ſit ex gratia? Nō eſt quo gratia intret ubi iam meritū occupauit. Ergo iam plena confeſſio gratiæ, ipſius gratiæ plenitudinem ſignat in aīa cōfitentis. Nam ſi quid de proprio ineſt, inquantum eſt, gratiā cedere illi neceſſe eſt. Deeſt gratiæ quicquid meritis deputas. Nolo meritū quod gratiā excludat. Horreo quicqd de meo eſt ut ſim me⁹, niſi q illud magis forſitan meum eſt quod me meū facit. Gratia reddit me mihi iuſtificatum gratis, & ſic liberatum à ſeruitute peccati. B Deniq; ubi ſpiritus domini, ibi libertas. O fatuam ſponſam ſynagógam, quæ eſt contemnēs dei iuſtitiā, id eſt gratiam ſponſi ſui, & ſuam uolens conſtituere, iuſtitiæ, dei nō
Oſeæ.2. eſt ſubiecta. Ob hoc miſera repudiata eſt, & iam non eſt ſponſa, ſed eccleſia, cui dicitur. Deſpōſaui te mihi in fide. Deſponſaui te mihi in iudicio & iuſtitia. Deſponſaui te mihi in miſericordia & miſerationibus. Nec tu me elegiſti, ſed ego elegi te: nec ut te eligerem, tua inueni merita,
Ioan.15. ſed præueni. Ita ergo in fide deſponſaui te mihi: & nō in operibus legis, deſponſauiq; in iuſtitia, ſed iuſtitia quæ eſt ex fide, nō ex lege. Reſtat ut iudices iudiciū rectū iter me & te, iudicium quo te deſponſaui, ubi cōſtat interueniſſe nō tuum meritū, ſed meum placitum. Hoc eſt autem
Mat.20 iudicium ut tua merita non extollas, non præferas opera legis, non iactes pondus diei & æſtus, quæ magis in fide & in iuſtitia quæ eſt ex fide, necnō in miſericordia & miſerationibus noſceris deſponſata. Quæ uerè ſponſa eſt agnoſcit iſta, & utraq; gratiam cōfitetur. Primo quidem eam quæ prima eſt, qua & præuenta eſt, poſtea uerò &
Cant.1.3. ſubſequentē. Ait itaq; nūc. Dilectus me⁹ mihi & ego illi, principiū dilecto tribuēs. In cōſequētibus: ego, inquit, dilecto meo, & dilectus meus mihi: conſummationem illi æque concedens. Nunc iam uideamus quid dicat: dile-
Psal.39. ctus meus mihi. Si enim hoc recipitur ut ſubaudiamus intendit, ſicut iam diximus, & ſicut propheta ait. Expectans expectaui dominum, & intendit mihi: ego autem in uerbo iſto ſentio neſcio quid nō planè exiguum, nec mediocris prærogatiuæ. Sed nō eſt ingerenda fatigatis auribus & mentibus res omni alacritate digna. Si non grauat: differatur: & non in longum: craſtinus inde incipiat ſermo. Tantū orate ut ab irruentibus occupationibus interim cuſtodiat nos gratia & miſericordia ſpōſi eccleſiæ Ieſu chriſti domini noſtri: qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

Qualiter ſpōſus chriſtus intēdit ſpōſæ eccleſiæ & ipſa illi. Et de cura quā habet de⁹ de electis, & unde inſit eccl'iæ: qd ſit mereri uel non aut pſumere. Sermo. LXVIII. D

AVdite iam qd' heri diſtulim⁹, audite gaudium meū qd' ſenſi. Et ueſtrum eſt, audite gaudētes. In uno uerbo ſpōſæ ſenſi hoc: & quaſi odorat⁹ abſcōdi, eò uobis hodie feſtiuus exhibendū, quò tēpeſtiu⁹. Spō ſa loquuta eſt, & dixit ſponſum intendere ſibi. Quæ eſt ſponſa, & qs eſt ſpōſus? Hic deus noſter eſt: & illa (ſi audeo dicere) nos ſumus, cū reliqua qdē multitudine captiuorū quos ipſe nouit. Gaudeam⁹ gl'ia nra hæc 2.Cor.1.
eſt, teſtimoniū cōſciētiæ nr'æ. Nos ſumus in quos intēdit deus. Quāta tn diſparilitas? Quid terrigenæ & filij hoim corā illo? Scd'm pphetā ſic ſunt quaſi nō ſint & quaſi nihilū & inane reputati ſunt ei. Quid ſibi ergo uult iſta iter tā diſpares cōparatio? Aut illa in immēſum gloriat' aut is in immēſum amat. Quàm admirabile eſt q illi⁹ intētionē iſta ſibi quaſi ꝓpriā uendicat dicēs. Dilectus meus mihi. Cant.2.
Nec eo cōtenta tn, pergit ampli⁹ gloriari, reſpōdere ſe illi quaſi ex æquo morē gerere, repēdere uicē. A Seq'tem. Et ego illi. Inſolēs uerbū, & ego illi. Nec minus inſolens, dilect⁹ meus mihi: niſi q utroq; inſolentius utrūq; ſimul. O qd audet cor purū, & cōſciētia bona, & fides nō ficta? Mihi, inquit, intēdit. Itáne huic intenta eſt illa maieſtas, cui gubernatio pariter & adminiſtratio uniuerſitatis incumbit, & cura ſeculorum, ad ſola trāſfertur negocia: imo ociosa amoris & deſideriꝰ huius? Ita planè. Ipſa eſt em ecclesia electorū, de quibus apl's. Oia, inquit, ꝓpter electos. Et cui dubium q gratia & miſericordia dei ſit in ſanctos eius, & reſpectus in electos illius? Ergo ꝓuidentiā cæteris creatiurs nō negam⁹, curam ſpōſa uendicat ſibi. Nunquid 2.Tim.2
de bob⁹ cura eſt à deo? Nec dubiū quin idē poſſim⁹ dicere de equis, de camelis, de elephantis, & de cunctis beſtijs Sap.1.
terræ, ſimiliter & de piſcibus maris, & uolatilibus cæli. 1.Cor.9.
Poſtremò de omni re quæ eſt ſuper terram, ſolis ſanè exceptis qbus dicit. Omnē ſolicitudinē ueſtrā proijcientes in eum, qm ipſi cura eſt de uobis. An nō tibi uidetur uelut his uerbis dictū? Intēdite illi quia ipſe intētit uobis. Et obſerua apl'm Petrū (eius enim uerba ſunt) ſi non & ipſe uerborū ſpōſæ obſeruauerit ordinē. Nempe non ait: oēm ſolicitudinem ueſtrā proijcētes in eum, ut ſit ipſi cura de uobis, ſed quia ipſi cura eſt de uobis: aperte proinde monſtrans eccleſia ſanctorū nō modo quoniā, dilecta, ſed & q priùs dilecta fuerit. B Conſtat nō ad eam pertinere de uerbo quod de bobus dixit apl's, nam curam illius habet qui dilexit illā, & ſemetipſum dedit pro illa. Nónne hæc 1.Cor.9.
eſt ouis errans, cuius cura etiam ſupernorum curæ gregū prælata eſt? Deniq; illis expoſitis, paſtor deſcendit ad iſtam, quæſiuit diligenter, inuentam non reduxit, ſed reuexit, noua cum illa & de illa intulit cælis feſta gaudiorū populis angelorū inuitatis ad ſolennitatem. Quid ergo? Proprijs humeris dignatus eſt eam reportare, & curam illius non habebit? Ideò non cōfunditur dicere. Dns ſoli- Psa.39.
citus eſt mei: nec ſe exiſtimat errare, cum item dicit. Dns Psa.137.
retribuet pro me: & ſi quid eſt aliud quod coram dei circa ipſam ſignificare uideatur. Inde eſt q dominum ſabaoth dilectum ſuum dicit, & cum qui cum tranquilitate iudicat omnia, ſibi intendere gloriatur. Quidni glorietur? Eſa.49.
Audiuit illum dicentem ſibi. Numquid mater poteſt obliuiſci ut nō miſereatur filio uteri ſui? Etſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui. Deniq; oculi domini ſuper iuſtos. Et quid ſponſa niſi cōgregatio iuſtorū? Quid ipa, niſi generatio quærentium dominū, quærentium faciem ſponſi? Nō em ille intēdit huic, & nō iſta illi? Propterea utrunq; ponit dicens: Ille mihi: & ego illi. Ille mihi, quia Cant.2.
benignus & miſericors eſt. Ego illi, quia nō ſum ingrata. Ille mihi gratiam ex gratia, ego illi gratiam pro gratia. Ille meæ liberationi, ego illius honori. Ille ſaluti meæ, ego illius uolūtati. Ille mihi & nō alteri, quoniā una ſum

columba eius: ego illi & non alteri. Nec enim audio uocē
Marc. 13 alienorū, nec enim acquiesco dicētibus mihi. Ecce hic est
christus, aut ecce illic est. Hæc ecclesia. D Quid singu-
lis quisq; nostrū? Putamusne in nobis quēpiam esse cui
aptari queat quod dicit? Quid dixi in nobis? Ego aūt &
de quouis itra ecclesiā constituo si quis hoc quærat, non
oīno reprehēdēdū censuerim. Nec enim una unius ratio
est atq; multorū. Deniq; nō ꝓpter animam unā, sed ꝓpter
Psal. 73. multas in unā ecclesiā colligendas, in unicā astringendas
sponsam deus tam multa & fecit & pertulit, cum operatus
est salutē in medio terræ. Charissima illa est una uni, non
adhærēs alteri sponso: nō cedēs alteri sponsæ. Quid ista
nō audeat apud tam ambitiosum amatorē? Quid non ab
illo speret qui se quæsiuit à celo, uocauit à finibus terræ?
Nec modo quæsiuit, sed acqsiuit. Adde & de modo acqui
sitionis in sanguine acquisitionis. Aliàs uero (ut assolet)
propterea magis præsumit, qm̄ prospicis in futurū non
ignorat qm̄ dns se opus habet. Quæris ad quid? Ad ui-
dendū in bonitate electorū suorū, ad lætandum in lætitia
gentis suæ, ut laudet cum hæreditate sua. Nec parum hoc
opus existimes, nullū dico tibi remanebit opus perfectum
si hoc nutarit. Nónne de statu & cōsummatione ecclesiæ
finis oīm pendet? Tolle hanc, & frustra inferior ista crea-
tura reuelationē filiorū dei expectat. Tolle hanc, & neq;
patriarchæ neq; ꝓphetæ aliqui cōsummabuntur, cū Pau-
Hebr. 11. lus asserat deū ita ꝓuidisse pro nobis, ne sinè nobis con-
summarētur. Tolle hanc, & ipsa sanctorū angelorum pro
imperfectione sui numeri gloria claudicabit, nec dei ciui-
tas de sui integritate gaudebit. Vnde ergo implebit? pro
positū dei, & mysteriū uolūtatis eius, magnūq; illud pic-
Psal. 8. tatis sacramētum? Vnde postremo dabis mihi infantes &
lactentes, quorū ex ore laudē suā perficiat deus? Cælū nō
1. Cor. 3. habet infantes, habet ecclesia, quibus & dicit. Lac uobis
potū dedi, nō escam. Et hi ad laudem quasi complēdam à
Psal. 112. propheta inuitant? dicēte. Laudate pueri dñm. Tu putas
deū nostrū totā habiturū suæ gloriæ laudē, donec ueniāt
Psal. 137. qui in conspectu angelorū psallant sibi? Lætati sumus ꝓ
diebus qbus nos humiliasti, annis quibus uidimus mala.
Ezec. 36 Hoc genus lætitiæ cæli nescierunt nisi per ecclesiæ filios
hoc nemo unquam lætatur qui nunquā non lætatur. B
Opportune post tristitiā gaudiū subit, post laborē quies
post naufragiū portus. Placet cunctis securitas, sed ei ma
gis qui timuit. Iocūda oīb⁹ lux, sed euadenti de potestate
tenebrarū iocūdior. Trāisse de morte ad uitā, uitæ gratiā
duplicat. Pars mea hæc in cælesti conuiuio, & seorsum ab
ipsis spiritib⁹ beatis. Audeo dicere expertē meæ beatitu
dinis ipsam beatā uitā, nisi si dignet fateri ꝙ ꝓ charitatem
ea in me fruit, & per me. Aliqd sanè uidet etiā perfectiōi
illi accessisse ex me, neq; hoc parū. Deniq; gaudēt angeli
ad pœnitentiā peccatoris. Q2 si delicīæ angelorū lachry-
mæ meæ, quid delicīæ? Omne opus ipsorum laudare deū
sed deest laudi si desinit qui dicant. Transiuimus per ignē
& aquā, & eduxisti nos in refrigeriū. Fœlix proinde i sua
uniuersitate ecclesia, cuius oīs gloriatio impar est causæ,
nō pro his tantū quæ illi iam facta sunt, sed pro his quoq;
quæ de illa adhuc oportet fieri. Nam & de meritis quid
solicita sit, cui de ꝓposito dei firmior suppetit securiorq;
gloriādi ratio. Non potest seipsum negare deus, neq; nō
facere quæ iam fecit (ut scriptū est) qui fecit quæ futura
sunt. Faciet, faciet, nec deerit suo ꝓposito de⁹. Sic non est
quod iam quæras qb⁹ meritis speremus bona, præsertim
Ezec. 36 cum audias apud prophetā. Non ꝓpter uos sed ꝓpter me
ego faciā, dicit dns. C Sufficit ad meritū scire ꝙ nō suf-
ficiant merita. Sed ut ad meritum satis est de meritis non
præsumere, sic carere meritis, satis ad iudicium est. Porrò
infantiū renatorū neminē carere meritis, sed xp̄i habere
merita. Quibus se tamen indignos reddūt si sua iungere
quiuerūt sed neglexerūt: quod quidē periculū iā adultæ
ætatis est. Merita proinde habere cures, habita data no
ueris, fructū speraueris dei miam, & omne periculū euasi-
sti paupertatis, ingratitudinis, præsumptiōis. Pernicīosa
pauperas, penuria meritorū, præsumptio autem spiritus,
fallaces diuitiæ. Et ideò diuitias & paupertates ne dede-
ris mihi dñe, ait sapiens. Felix ecclesia, cui nec merita sine ꝓuer. 30
præsumptione, nec præsumptio absq; meritis deest. Ha-
bet unde præsumat, sed non merita. Habet merita, sed ad
promerendū, nō ad præsumendū. Ipsum non præsumere,
nónne promereri est? Ergo eò præsumit securius quò nō
præsumit, & nō est ꝙ cōfundat in uerbo gloriæ, cui mul-
ta materies gloriādi. Misericordiæ dñi multæ, & ueritas
eius manens in æternum. D Quidni glorietur secura, in Psal. 16.
cui⁹ testimoniū gloriæ, misericordia & ueritas obuiaue-
rūt sibi? Siue igitur dicat dilectus meus mihi: siue dicat, Psal. 84
expectās expectaui dñm & intendit mihi: siue etiā dns so- Psal. 39.
licit⁹ est mei, uel quæ sunt eiusmodi uoces aliæ atq; aliæ Psal. 69.
quæ diuinum quendam affectum ac singularem fauorem
erga aliquid similiter exprimere uideātur, nihil horum à
se alienum putabit, cui ratio præsumendi domini cōstitu-
tio est, præsertim cū non alterā uideat spōsam, alteramue
ecclesiā, cui possint fieri quæ nō possunt nō fieri. Ergo de
ecclesia patet ꝙ in nullo illa oīa sibi aptare uerebitur. De
una aia quæritur etiam si sit spūalis & sancta, liceátne illi
ullo modo audere in talibus. Neq; cm̄ prærogatiuas oēs
unius illius catholicæ multitudinis (ob quam oīa fiunt)
una de multitudine arrogabit sibi, quantalibet emineat
sanctitate. Et ideo difficilius ut sentio ego inuenietur (si
tm̄ inuenie?) quomodo possit licere. Vn necessariū reor
alio istud sermone tentari, nec modo ingredi uias scrupu
losæ disputationis, quarū adhuc exitum ignoramus, nisi
prius super uerbo abscōdito oratū fuerit ad eum qui ape-
rit & nemo claudit, spōsum ecclesiæ Iesum Christū dñm
nostrū, qui est super oīa deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter omnis altitudo se extollens aduersus
scientiam dei deiicitur: & de aduentu & mansione pa-
tris & uerbi apud animā deū diligentē: & familiarita-
te quæ ide inter deū & aīm cōtrahit. Ser. LXIX. B Canti. 2.

DIlectus meus mihi, & ego illi. Hanc uocem uni
uersali ecclesiæ sermo superior assignauit, pro-
pter factas sibi à deo ꝓmissiones uitæ ei⁹ quæ
nūc est pariter & futuræ. De aīa ꝓposita quæ-
stio est, quia non potest sibi arrogare una quod uniuersi-
tas audeat, nec aliquo modo ad se trahere illā. Si nō licet,
referamus proinde oportet ita ad ecclesiam, ut nullaten⁹
ad personā. Nec modo hanc, sed & reliquas uoces similes
huic loquētes grandia, uerbi gratia, expectans expectaui
dñm & intendit mihi, & si quas alias sermo superior per-
strinxit. Q2 si qs licere putat, ergo nō abnuo, sed interest
cui. Non cm̄ cuicūq;. Prorsus habet ecclesia dei spiritua-
les suos qui non modo fideliter, sed & fiducialiter agant
in eo, cū deo quasi cum amico loquentes, testimoniū illis 2. Co. 1.
perhibēte cōscientia gloriæ eius. Quinā illi sint, id quidē
penes deū, tu uero audi qualē te esse oporteat si talis uis
esse. Quod tamen dixerim non quasi expertus, sed quasi
experiri cupiens. Da mihi animam nihil amantem præter
deū, & quod propter deū amandū est, cui uiuere christus
nō tantum sit, sed & diu iam fuerit, cui studij & ociū sit ꝓ
uidere deū in cōspectu suo semper, cui solicite ambulare
cum dño deo suo, non dico magna, sed una uolūtas sit, &
facultas non desit: da inquam talem animam, & ego non
nego dignam sponsi cura, maiestatis respectu, dominātis Ibidem.
fauore, solicitudine gubernātis: & si uoluerit gloriari, nō
erit inspiēs, tātū ut qui gloriatur, in domino glorietur.
Ita in quo multi audent, audet & unus, sed alia ratione.
Nempe sanctam multitudinē causæ supradictæ fidentem
facit, sanctā animā duplex quædā ratio, Primo quidē ꝙ
habeat in natura simplissima spōsi diuinitas quasi unum
respicere multos, & quasi multos unum. Nec ad multitu-
dinē mult⁹ erit, nec ad paucitatē rarus, nec ad diuersitatē
diuisus, nec restrictus ad unum, nec anxius ad curas, nec
perturbatus seu turbulētus ad solicitudines. Sic sane uni
intēt⁹, ut nō detētus: sic plurib⁹, ut nō distētus. D De-
niq; qd ut probare suauissimū, ita charissimū ꝓbasse est:
tanta est

tāta eſt uerbi dignatio, tanta beneuolētia prīs uerbi erga bene affectā & bene compoſitā aīam (quod quidē ipſum patris munus & uerbi opus eſt) ut quam ſua tali benedictione præuenerint & præparauerint ſibi, ſua quoq; diguanter præſentia, & ita ut nō modo ad eam ueniant: ſed Ioā. 14. etiā māſionem apud eam faciant. Non enim ſufficit exhiberi, niſi & copiā ſui præbeant. Quid eſt uenire ad animā uerbū? Erudire in ſapiētia. Quid eſt patrē uenire? Affice- Sapiē. 8. re ad amorē ſapientiæ, ut dicere poſſit, quia amatrix facta ſum formæ illius. Patris diligere eſt, & ideo patris aduentus ex infuſa dilectione probatur. Quid faceret eruditio abſq; dilectione? Infiaret. Quid abſq; eruditiōe dilectio? Rom. 10 Erraret. A Deniq; errabāt de qb⁹ dicebaī. Teſtimoniū illis perhibeo q̄ zelum dei habēt, ſed non ſm ſcientiā. Nō decet ſpōſam uerbi eſſe ſtultā, porrò elatā pater non ſuſtinet. Pater enim diligit filiū, & omnē altitudinē extollentē ſe aduerſus ſciētiā uerbi, ſemper in ꝓmptu habet deiicere atq; deſtruere, ſiue immittēdo zelum, ſiue intendendo: quorū alterū miſericordiæ, alterū iudiciū eſt. Vtinā in me omnē extollentiā comprimat, imo deiiciat, & ad nihilum redigat nō accenſus furor, ſed infuſus amor. Vtinā diſcā non ſuperbire, ſed unctione potius quàm ultione magiPſal. 6. ſtra. Domine ne in furore tuo arguas me, ſicut angelum extollentem ſe in cælo: neq; in ira tua corripias me, ſicut hominē in paradiſo. Ambo iniqtatē meditati ſunt, altitudinē affectātes: ille potentiæ, iſte ſciētiæ. Deniq; credidit Gene. 3. inſipiens mulier pollicenti, ſe ſeducenti. Eritis ſicut dīi, Eſai. 14. ſcientes bonū & malū. Iam ſeſe ante ſeduxerat, cui perſuaſerat ſimilem fore altiſſimo. Nam qui ſe putat aliquid eſſe cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Verū utraq; altitudo deiecta eſt, ſed in homine mitius, iudicante ita illo qui omnia facit in pondere & menſura. Nam angelo ī furore punito, imo damnato, homo iram tantum ſenſit, & non furorem. Nempe cum iratus fuit, miſericordiæ recordatus eſt. B Propter hoc ſemen eius filij iræ & non furoris uſq; in hodiernum diem. Si non naſcerer filius iræ, non opus eſſet renaſci. Si furoris filius naſcerer, aut non contigiſſet, aut Luc. 10. non potuiſſet renaſci. Vis uidere furoris filiū? Si uidiſti ſathanā tanquā fulgur cadentē de cælo, quod eſt in impetu furoris præcipitatū, & cognouiſti de furore dei. Deniq; nō eſt recordatus miſericordiæ ſuæ, quia cū iratus fuerit, miſericordiæ recordabit: non cum iam uſq; ad furorē exarſerit. Væ filijs diffidētiæ, his quoq; qui ex adam ſunt, qui nati iræ filij, ipſi ſibi iram in furorē, uirgā in baculum imo in malleum diabolica obſtinatione cōuertunt. DeRom. 2. niq; theſaurizant ſibi iram in die iræ. Ira autē accumulata, quid niſi furor? Peccauerūt peccatū diaboli, & diaboli ſententia percellentur. Væ etiam quamuis mitius quibuſdam filijs iræ qui nati in iram, non expectauerunt renaſci in gratia. C Nempe mortui in quo & nati, iræ filij permanebunt. Iræ dixerim, non furoris: quia ut pīſſime creditur, & humaniſſime gemitur, mitiſſime ſunt, penè totum quo addicti ſunt aliunde trahentium. Ergo in furore diabolus iudicatus eſt, quia inuenta eſt iniquitas eius ad odium, hoīs autem ad iram, & ideò in ira corripitur. Ita omnis altitudo cōtrita eſt, & quæ inflat, & quæ præcipitat, patre nimirum zelante pro filio. Vtrobiq; ſiquidem inſuria (filij eſt) & de uſurpata potētia aduerſus uirtutem ps. 123. dei quæ ipſe eſt, & de præſumpta ſcientia aliunde quàm à ſapientia dei quæ nihilominus ipſe eſt. Dñe quis ſimilis tibi? Quis niſi ſplēdor & figura ſubſtātiæ tuæ? Quis niſi imago tua? Solus in forma tua, ſolus non rapinam arbiPhili. 2. tratus eſt eſſe ſe æqualem tibi altiſſimus altiſſimi filius. Quomodo non æqualis? Etiam unum eſtis ipſe & tu. Sedes illi à dextris tuis, non ſub pedibus. Quo pacto audet quis perſuadere locum unigeniti tui? Præcipitetur. Ponit ſibi ſedem in excelſo: ſubuertatur cathedra peſtilētiæ. Item quis docet hominem ſcientiam? Nonne tu ô clauis Dauid aperiens cui uis, & cui uis claudēs? Et quomodo ſine claue ad theſauros ſapientiæ & ſciētiæ introitus imo irruptio tentabatur? Qui non intrat per oſtium, fur eſt & latro. Petrus ergo intrabit qui claues accepit. Non tamē ſolus, nam & me ſi uoluerint introducet, aliūq; excludet quem fortè uoluerit, in ſcientia & poteſtate ſibi data deſuper. A Et hæ claues quæ? Poteſtas aperiendi, & claudendi, atq; inter excludendos & admittendos diſcretio. Mat. 16. Et non in ſerpente theſauri, ſed in chriſto. Et ideò nō potuit dare ſententiam ſerpens quam nō habuit, ſed qui habuit dedit. Nec enim potuit habere poteſtatem quā non accepit, ſed qui accepit habuit. Dedit chriſtus, accepit petrus, nec inflatus de ſcientia, nec præcipitandus de potētia. Quare? Quia in neutra extollit ſe aduerſus ſcientiam dei, qui nihil horum præter dei ſcientiam affectauit, ſicut ille qui doloſe egit ī conſpectu eius, ut inueniatur iniquitas eius ad odium. Quomodo deniq; præter ſcientiā dei, qui ſe ſcribit apoſtolum Ieſu chriſti ſm præſcientiam dei 1. Petri. 1. patris? B Et hæc dicta ſint pro eo quod incidit de zelo dei, quē intendit in præuaricantes angelum hominemq;. Nam in ambobus reperit prauitatē, qualiter uidelicet in 2. Co. 10. ira & in furore ſuo deſtruxerit omnē altitudinē extollētē ſe aduerſus ſcientiā dei. Nunc iam recurrēdum ad zelum miſericordiæ, id eſt qui non intenditur, ſed qui immittitur, quoniam qui intenditur (ut iam diximus) iudiciū eſt: & ſatis nos terruit ex memoratis exemplis tam grauiter punitorū. Propterea ibo ego mihi ad locum refugij à facie furoris domini, ad illum utiq; pietatis zelum ſuauiter ardentem, efficaciter expiantē. C Nunquid non expiat charitas? Et potenter. Legi q̄ operiat multitudinem pec- 1. Pet. 4. catorum: ſed dico. Nunquit nō idonea eſt ſeu ſufficiēs ad Eccl. 23. deiiciēdam humiliandāq; omnē extollentiā oculorum & cordis? Et maxime. Nam non extollitur, non inflatur. Si ergo dominus Ieſus dignetur uenire ad me, uel potius in me, non in zelo furoris, & ne in ira quidē. ſed in charitate & ſpiritu māſuetudinis, æmulās me dei æmulatiōe (quid enim ita dei ut charitas, nempe & deus eſt) ſi inquam in iſta uenerit, in hoc cognoſcam q̄ nō ſit ſolus, ſed uenerit etiam pater ſuus cum eo. Nam quid æque paternū? Pro- 1. Ioā. 4. pter hoc nempè non pater uerbi tantū, ſed & pater miſericordiarū eſt appellatus, q̄ innatum habeat miſereri ſemper & parcere. Si ſenſero aperiri mihi ſenſum ut intelligā ſcripturas, aut ſermonem ſapientiæ quaſi ebulire ex intimis, aut infuſo lumine deſup reuelari myſteria, aut certè expādi mihi quaſi quoddam largiſſimū cæli gremium, & uberiores deſurſum influere animo meditationū imbres, non ambigo ſponſum adeſſe. Verbi ſiquidem hæ copiæ ſunt, & de plenitudine eius iſta accipimus. Q; ſi ſe pariter infuderit humilis quædā ſed pinguis intimæ aſperſionis deuotio, ut amor agnitæ ueritatis, neceſſarium quoddam odium uanitatis in me generet & contemptum, ne fortè aut ſcientia inflet, aut frequētia uiſitatiōum extollat me: tunc prorſus paterne ſentio agi mecum, & patrem adeſſe non dubito. Si autem perſeuerauero huic dignationi digais ſemper (quod in me eſt) affectibus & actibus reſpōdere, & gratia dei apud me uacua non fuerit: etiam manſionem apud me faciet tam pater enutriēs quàm uerbum eruditens. D Quanta putas ex hac manſione inter animam & uerbum familiaritatis gratia oriatur, quanta de familiaritate ſequatur fiducia? Nō eſt (ut opinor) q̄ iam talis anima dicere uereatur. Dilectus meus mihi: quæ ex eo q̄ ſe diligere, & uehementer diligere ſentit, etiam diligi nihilominus uehementer non ambigit, ac de ſua ſingulari intētione, ſolicitudine, cura, opa, diligentia, ſtudioq; quo inceſſanter & ardenter inuigilat quēadmodum placeat deo, æque hæc omnia in ipſo indubitanter agnoſcit recordans ꝓmiſſionis eius. In qua menſura mēſi fueritis, Matt. 7. remetiet uobis: niſi q̄ redhibitionem gratiæ prudēs ſpō- Cant. 2. ſa ad ſuā magis cauta eſt trahere partē, ſciēs ſe poti⁹ præuentā à dilecto. Inde eſt q̄ illius operam præfert. Dilectus inquiēs meus mihi, & ego illi. Ergo ex propriis quæ ſunt penes deum agnoſcit, nec dubitat ſe amari quæ amat. Ita eſt. Amor dei amore animæ parit, & illius præcurrens intentionem intētā aīam facit, ſolicitudoq; ſolicitā. Neſcio

enim qua uicinitate naturæ cum semel reuelata facie gloriam dei speculari anima poterit, mox illi se conformari necesse est, atq; in eandem imaginē transformari. Igitur qualem te praueris deo, talis oportet appareat tibi deꝰ.
Psal. 17. Cū sancto sanctus erit, & cum uiro innocēte innocēs erit. Quidni æque & cum amante amans, & cum uacāte uacās, & cum intento intentus, & solicitus cum solicito? A
Prou. 8. Denicq; ait. Ego diligentes me diligo, & qui mane uigilauerint ad me, inuenient me. Vides quomodo nō solū de amore suo certum te reddat, si quidem tu amas illum, sed etiam de solicitudine sua quā pro te gerit si te senserit solicitum sui. Vigilas tu, uigilat & ille. Cōsurge in nocte in principio uigiliarū tuarum. Accelera quantum uis etiam ipsas anticipare uigilias, inuenies eum, non præuenies. Temere in tali negotio uel prius aliquid tribuis tibi uel plus, & magis amat & ante. Si hæc anima scit, imo quia scit, miraris, q; illa maiestatem quasi cætera non curantem soli sibi intendere glorietur, cui sola ipa postpositis curis omnibus tota sed deuotione custodit. Sermo finē desiderat, sed unum dico spūalibus qui in nobis sunt mirū quidem, sed uerum, aiam deum uidentem haud secus uidere quàm si sola uideatur à deo. Ea ergo fiducia dicit illum intendere sibi, secq; illi, nihil præter se & ipsum uidens. Bonus es domine animæ quærenti te, occurris, amplecteris, sponsum exhibes, qui dominus es: imo qui es super omnia deus benedictus in secula. Amen.

Vnde spōsus dilectus dicat, & de ueritate māsuetudine, & iustitia, cæterisq; uirtutibus quæ sunt lilia iter q̄ pascit. Ser. LXX. B

Cant. 2. DIlectus meꝰ mihi, & ego illi: qui pascitur inter lilia. Quis huiciam imputet præsumptiōi uel insolētiæ, si se dicat inisse societatem cum illo qui pascit inter lilia? Etiā si inter sidera pasceretur, eo solo quo pasceretur, nescio, quid magnū uideri possit cum eiusmodi amicitias seu familiaritatem habere. Aliqd prorsus ignobile & humile sonat pasci. Nūc uerò cum & pasci inter lilia perhibetur, deiectionis adiectio lōgius amouet & propulsat temeritatis notam. Quid enim
Matt. 6. sunt lilia? Iuxta uerbum domini, fœnum quod hodie est, & cras in clibanū mittitur. Quātus est iste qui fœno pasci tur, quasi unus agnorum aut uitulorum? Et agnꝰ planè & uitulus saginatus. Sed tu fortè uigilantius aduertisti, nō pabulum hoc loco designari, sed locū, nec enim dictū est lilijs eum pasci, sed inter lilia. Esto. Nō fœnum comedit ut bos, in fœno tamē uersari, & super fœnū discūbere instar unius de turba, quid eminētiæ habere potest? Quid uerò gloriæ hinc, habere dilectum illū qui hoc egerit? C Et
Psal. 111. im literā quidē sponsæ uerecūdia & cautela prudētiæ eiꝰ in loquēdo satis apparet, utiq; disponentis sermōes suos in iudicio: & rerum gloriā uerborū modestia temperātis. Aliàs autem non ignorat unum esse & qui pascitur, & qui pascit: inter lilia commorantem, & regnātem super sidera. At libētius humilia dilecti memorat, propter humilitatē quidē ut dixi, magis autem q̄ exinde cœpit esse dilectus, ex quo & pasci. Nec modo exinde, sed inde. Nam qui in altissimis est dñs, in imis est dilectus, super sidera regnās, & inter lilia amās. Amabat & super sidera, quia nusquā & nunquā potuit nō amare, quia amor est, sed donec ad lilia descendit, & pasci inter lilia compertus est, nec amatꝰ est nec factus dilectus. Quid? Num amatus est à patriarchis & prophetis? Est. Sed non prius quàm uisus est & ab ipis inter lilia pasci. Neq; enim non uiderūt quē præuiderunt nisi ita quis absq; spiritu sit, ut uidentem in spiritu, putet uidere nihil. Vnde ergo uidentes (nam sic prophetæ appellati sunt) si nihil uiderunt? Inde est q̄ uoluerunt uidere quæ non uiderunt. Nec enim poterant uelle uidere in corpore, quem in spiritu non uidissent. A Sed dico nū quid omnes prophetæ? Quasi omnes uidere uoluerint, aut fuerint omniū fides? Sed enim qui uiderūt, aut p phetæ fuerūt, aut prophetis acquiescētes. Et credidisse enim uidisse est. Non modo namq; qui per prophetiæ spiritum sed & qui per fidē uidet, si quis ipsum quoq; dicat uidere in spiritu: mihi non uidetur errare. Ita ergo q̄ ad lilia descendere: & inter lilia pasci dignatus est is qui oēs pascit: dilectū fecit illum: quia nō potuit ante diligi quàm agnosci. Ac per hoc cum de dilecto facta est mentio: pulchrè & illud memoratum est quod dilectionis & agnitionis extitit causa. Quærēda in spiritu refectio hæc inter lilia: nā corporea cogitare ridiculum est. Quin ipsa lilia spiritualia (si quidem potuerimus) demonstranda à nobis erunt. Puto hoc quoq; dicere nos oportebit, unde inter lilia pascatur dilectus, lilijsne ipsis an alijs inter lilia recondītis herbis uel floribus? Et in his illud mihi difficilius apparet, q̄ pasci non pascere perhibet. Nam quia pascat dubium non est, nec enim indignū ei. At pasci, indigentiam sonat, & ne spiritualiter quidem sine iniuria maiestatis facile, illi posse assignari uidet. Nec ego sanè recordor usq; modo aduertisse me in hoc cantico pastum uspiam perhiberi, cum pascentem puto recordemini & uos mecum. B
Denicq; postulauit sibi aliquando demonstrari ubi in meridie pasceret & cubaret. Et nūc quidem (quod necdum dixerat) perhibet pasci, sed nō similiter postulat locū indicari sibi, sed ipsa indicat, assignās inter lilia. Nouit hec, illud nō nouit, quia æque præsto esse nō potest qđ sublime & in sublimi est, & quod humile & super terrā. Sublime opus, sublimis & locus, nec accessus ad eū usq; adhuc uel ipi spōsæ. Et ideò semetipsum exinaniuit usq; ad hoc ut pasceretur ipse omnium pastor, & inuentus est inter lilia, & uisus ab ecclesia, adamatus est ab inope pauper, factus dilectus propter similitudinē. Non solum autem, sed & propter ueritatem & māsuetudinem & iustitiam: quòd per eam scilicet promissiones adimpletæ sunt, quòd supbi dæmones unà cū principe suo iudicati sunt, quòd iniquitates remissæ sunt. Talis ergo apparuit q̄ merito amaretur uerax per se, mitis hominibus, iustus p hominibus. O uerè amandum & totis medullis cordis amplectēdum sponsum. Quid iam cunctetur ecclesia totā se tota deuotione, committere tam fido redditori, tā pio indultori, tā iusto propugnatori? Porrò præmiserat propheta dicens:
Specie tua & pulchritudine tua intende prospere. Vnde species hæc & pulchritudo? Puto ex lilijs. Quid lilio speciosius? Sic nihil formosius sponso. C Quæ sunt ergo illa lilia è, quibus species decoris ei? Procede, inqt, & regna propter ueritatem & māsuetudinē & iustitiam. Lilia sunt, lilia inquam orta de terra, nitētia super terram, eminētia in floribus terræ, fragrantia super odorē aromatū. Ergo inter hæc lilia spōsus, & omnino ex his speciosus & pulcher. Aliàs enim (quod quidem ad carnis infirma spectat) non erat ei species neq; decor. Bonum autem lilium
Esai. 53. ueritas, candore conspicuum, odore præcipuum. Denicq;
Sapiē. 7. candor est lucis æternæ, splēdor & figura subst antiæ dei. Lilium planè quod ad nouam benedictionē terra nostra
Lucæ. 2. produxit & parauit ante faciem omniū populorum lumē ad reuelationem gentiū. Donec sub maledicto fuit terra.
Psal. 84 spinas & tribulos germinauit. At nūc ueritas de terra orta est, domino bñdicente, speciosus omnino quidem flos campi, & lilium conuallium. Agnosce lilium ex candore, qui mox in ipso ortu floris pastoribus de nocte emicuit,
Lucæ. 2. dicente euāgelio: quia angelus domini stetit iuxta illos, & claritas dei circūfulsit illos. Bene dei, quia non angeli sed lilij candor ille aderat, sed illuc micabat abusq; Bethleem. Agnosce lilium & ex odore, quo & lōge positis innotuit magis. Et quidem stella apparuit, sed eam minime uiri graues secuti fuissent, nisi intima quadam suaueolentia horti lilij traherētur. Et uerè lilium ueritas, cuius odor animat fidem, splendor intellectum illuminat. Leua etiam oculos nunc in ipsam personam domini, qui in
Ioā. 14. euangelio loquitur: ego sum ueritas: & uide quàm competenter ueritas lilio cōparetur. Si non aduertisti, aduerte de medio floris huius quasi uirgulas aureas prodeuntes, & cinctas cādidissimo flore pulchre ac decenter dispositio in coronam: & agnosce auream in Christo diuinitatem

tatem humanæ coronatã puritate naturæ, id est Christum in diademate quo coronauit eum mater sua. Nam in quo coronauit eum pater suus, lucem inhabitat inaccessibilẽ, nec posses in eo illum interim adhuc uidere. Sed de hoc alias. B Nunc uerò lilium ueritas est. Est & mãsuetudo. Et bene lilium mansuetudo habẽs innocẽtiæ candorẽ, & odorẽ spei, quoniã sunt reliquiæ, inqt, homini pacifico. Bonæ spei usr mãsuetus, nec mins etiã in presenti lucidũ quoddã uitæ est socialis exemplar. An nõ liliũ quæ lucet officio, redolet spes? Adde q sicut ueritas de terra orta est ita mansuetudo. Nisi quis dubitet ortũ de terra agnũ do minatorẽ terræ, illũ agnũ qui ad occisionẽ ductus est, & nõ aperuit os suũ. Nec tantũ mansuetudo seu ueritas de terra orta est, sed & iustitia propheta dicẽte. Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustũ: aperiat terra & germinet saluatorẽ, & iustitia oriat simul. Q2 autẽ iustitia liliũ sit, recordamini de scriptura, quia iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternũ ante dñm. Nequaquã liliũ hoc hodie est, & cras in clibanum mittit, quia in æternũ florebit. Et florebit ante dñm: cuius in memoria æterna erit? iustus, & ab auditione mala nõ timebit, illa scilicet auditione qua in clibanũ ignis peccatores ire iubent. Porro huius lilij cãdor cui nõ splendet, nisi cui non placet? Denicq sol est, sed nõ ille qui orit super bonos & malos. Necq enim qui dicturi sunt, sol iustitiæ nõ ortus est nobis, lucẽ illius qñcq uiderũt: uiderũ aũt quotquot audierũt. Vobis aũt qui timetis deũ: orietur sol iustitiæ. Ergo cãdor huius lilij apud iustos, fragrãtia etiã usq ad iniquos diffundit, etsi non in bonũ ipsis. Denicq audiuimus iustos dicẽtes, quia Christi bonus odor sumus in omni loco, sed alijs quidem odor uitæ in uitam, alijs odor mortis in mortẽ. Quis uel sceleratissimus iusti nõ, pbet opinionẽ, quãuis non amet opus? Et beatus si se nõ iudicat in eo qd probat. Iudicat autẽ, q probãs bonũ, & nõ amãs, ideoq nõ beatus planè, sed miser, proprio cõdemnatus iudicio. Quid eo miserius cui odor uitæ, nõ uitæ sed mortis nũcius est? Imo nec nũcius quidem, sed baiulus. C Sunt multa apud spõsum & alia lilia præter hæc quæ ex ppheta inciderũt nobis, ueritatẽ loquor & mãsuetudinẽ & iustitiã, nec erit difficile iam cuilibet uestrũ similia reperire per semetipsum in horto tam delicioso sponsi. Abũdat & superabundat talibus. Quis illa enumeret? Nẽpe quot uirtutes, tot lilia. Quis finis uirtutũ apud dominũ uirtutũ? Q2 si plenitudo uirtutũ in Christo & liliorũ, & fortassis ppterea ipse se liliũ appellauit, q totus uersetur in lilijs, & oĩa quæ ipsius sunt lilia sunt, cõceptio, ortus, conuersatio, eloquia, miracula, sacramẽta, passio, mors, resurrectio, ascẽsio. Quid horum nõ candidũ, & non suauissime redolens? Tanta denicq in conceptione refulsit superni luminis claritas de superueniẽtis abũdantia spũs, ut ne ipsa quidẽ uirgo sancta fustimuisset, si non sibi obumbratum foret à uirtute altissimi. Porro ortũ cãdidauit incorrupta uirginitas matris, conuersationẽ innocẽtia uitæ, eloquia ueritas, miracula puritas cordis, sacramẽta pietatis arcanum, passionẽ patiẽdi uolũtas, mortẽ libertas nõ moriẽdi, resurrectionẽ martyrũ fortitudo, ascẽsionẽ exhibitio promissionũ. Quàm bonus fidei odor in his singulis, nostra quidẽ qui candorem nõ uidimus, tempora & uiscera replens. Et beati qui non uiderũt & crediderũt. Pars mea in his odor uitæ qui procedit ex ipsis. Is infusus naribus meis apto quodã fidei instrumẽto, & quidem copiosius pro multitudine liliorũ, sanè & exilium leuat, & patriæ desideriũ assidue innouat in uisceribus meis. A Habẽt lilia & aliqui sodalium spõsi, sed non copiã. Omnes enim ad mensurã spiritũ acceperũt, ad mensurã uirtutes & dona. Solus ille nõ habet modũ, qui habet totũ. Aliud est lilia habere, aliud nõ nisi lilia habere. Quẽ dabis mihi de filijs captiuitatis adeo innocentẽ & sanctũ: qui totam terrã suã floribus occupare potuerit, & istiusmodi floribus? Nec infans certe unius diei sine sorde est sup terrã. Magnus est qui tria uel quatuor lilia ædificare potuerit in terra sua in tãta densitate

Psal. 84.

Actu. 7.

Esai. 45.

Psal. 111.

Mala. 4

Ioan. 20

Ioan. 3.

spinarum & tribulorũ, quæ sunt germina ueteratæ maledictionis antiquæ. Mecum uero qui pauper sum bene agitur si unquam ab hac pessima segete iniquitatũ uidelicet atq uitiorum tantillũ terræ meæ uendicare extirpando & excolendo sufficiã, unde unũ saltẽ producere lilium possim, si fortè & penes me pasci interdũ dignetur is qui pascitur inter lilia. At parum dixi, unũ de penuria cordis mei os meũ loquutũ est. Vnũ prorsus nõ sufficit, quo ad minus necessaria sunt. Dico autem continentiã & innocẽtiam, quarũ una sine altera nec saluabit. Frustra deniq ad unam quãlibet harum inuitabo sponsum, qui non ad liliũ pasci, sed inter lilia perhibetur. Dabo proinde operã habere lilia, ne de singularitate causetur lilij, qui nõ uult nisi inter lilia pasci, & sic declinet ĩ ira à seruo suo. Pono itaq primam omnium innocentiam: & si huic iungere continẽtiam quiuero, diuitem me putabo in possessiõe liliorum. Rex sum autem si tertiam his adiungere potero patiẽtiã. Et quidem possunt sufficere illæ, sed quia & deficere in tẽtationibus possunt, si quidem tentatio est uita hominis super terrã: op? profectò patiẽtia est: quæ utriusq sit quasi tutrix quædam & custos. Puto si uenerit amator ille liliorum, & ita inuenerit, quòd nõ dedignabitur iã pasci apud nos, & apud nos facere pascha, ubi illi & multa suauitas in duabus, & magna erit securitas propter tertiam. Verum quo pacto dicatur pasci, qui pacit omnia, postea uidebitur. Nunc uerò apparet sponsum non modo apparere inter lilia, sed minime omnino extra lilia posse aliquando inueniri, cum omne quod de eo est & ipse sit lilium sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

Psal. 26.

Iob. 7.

Cant. 2.

Ibidem.

Psa. 44.

Exo. 5.

Gene. 1.

Vnde est aĩæ candor liliorũ, quod spõsus & pascit nos & pascit, à nobis. Et qualis sit unitas aĩæ sanctæ ad deũ. Sermo. LXXI. C

IN is præcedentis sermonis, principium huius. Est ergo lilium sponsus, sed nõ lilium inter spinas, quoniam nõ habet spinas qui peccatũ nõ fecit. Deniq spõsam protestatus est liliũ inter spinas, quoniam si dixerit uel ipsa quia spinas nõ habeat seipsam seducit, & ueritas in ea nõ est. Se uerò florem qui dem & lilium professus est, non tamẽ inter spinas. Magis autem, ego, inquit, flos campi & lilium conuallium, & nõ est spinarum mentio, quòd solus sit hominũ qui opus nõ habeat dicere: conuersus sum in ærumna mea dum cõfigitur spina. Ergo absq lilijs nunquam est q absq uitijs semper est, quia totus & semper est candidus: speciosus forma præ filijs hominum. Tu ergo qui hæc audis uel legis, cura habere lilia penes te, si uis habere hunc habitatorem liliorum habitantem in te. Opus tuum, studium tuum, desiderium tuum, lilia esse protestentur moralis quidem rerum ipsarum candor atq odor. Habent & mores colores suos, habent & odores. Necq enim in spiritibus idipsum est color & odor, non magis quàm in corporib?. Ergo de colore conscientia consultetur, de odore fama. Fetere fecistis odorem nostrum coram Pharaone & seruis eius, aiunt illi dicentes de opinione. Porro colorem operi tuo dat cordis intẽtio, & iudicium conscientiæ. Nigra sunt uitia, uirtus candida est. Inter hanc atque illa conscientia cõsulta discernit. Stat sententia domini de oculo nequam & lucido, qua inter candidum & nigrum certos fixit limites, & diuisit lucem à tenebris. Quod ergo de corde puro & conscientia egreditur bona, candidum est, & est uirtus. Si autem & bona fama sequuta fuerit, & liliũ est, quippe cui nec candor lilij desit nec odor. A Porro uirtus etsi nõ propterea maior, pulchrior tamẽ illustriorq efficitur. Quod si in conscientia neuus fuerit, nec quod ex ea prodierit carebit neuo. Nã si radix in uitio, & ramus. Ac per hoc quic quid illud sit quod radix uitiata nõ absque traduce uitij ex se producat, uerbi gratia, sermo, actio, oratio, etiã si fama applaudere uideatur, non est quod debeat lilium dici: quia & si odor conniuere uidetur, sed non color. Quo pacto cũ lilium cũ impuritatis neuo? Nec sanè fama ualebit

uendicare uirtuti, quod esse uitiũ cõuicerit cõsciẽtia. Erit quidẽ uirtꝰ contẽta candore consciẽtiæ, ubi sequi nõ poterit odor famæ, cæterũ odor famæ nec excusare sufficiet uitiũ cõsciẽte decoloris. Prouidebit tñ semper (quod in se est) homo uirtutis bona, nõ tñ corã deo, sed etiã coram hominibus, ut uerè sit liliũ. Sed est etiã cãdor aiæ indulgẽtia dei, ipso dicẽte per prophetã: Si fuerint peccata uestra
Esaiæ. 1. ut coccinũ, quasi nix dealbabũtur: & si fuerit rubra quasi uermiculus, uelut lana alba erunt. B Et est candor quem sibi induit is qui miseretur in hilaritate. Etenim si intuea
Psal. 111. tis illum quẽ propheta depingit iocundũ hominẽ qui miseretur & commodat, nónne is tibi uidebitur de ipsa animi iocũditate induisse candorẽ quendam pietatis uultui pariter & operi suo? Sicut à regione si ex tristitia & uelut ex necessitate quis tribuat, nõ candidũ planè, sed tetrum
2. Cor. 9 præfert manu & fronte colorẽ. Et ideò hilarẽ datorem diligit deus. Nũquid & tristẽ? Profectò q respexit ad Abel ob alacritatis candorẽ, auertit faciẽ à Cain: quia & conciderat facies eius utiq; à tristitia & liuore. C Aduerte qualis color tristitiæ seu iuuidiæ sit, qui dei à se uertit aspectũ. Pulchre & eleganter in coronando beneficio candor iocunditatis laudatus est uoce illa poetæ: super oĩa uultus accessere boni. Nec modo hilaris dator, sed & qui tribuit in simplicitate, diligit̃ à deo, & simplicitas cãdor est. Probamus à contrario, nam neuus duplicitas. Parum dixi, macula est. Quid duplicitas nisi dolus? Sed enim qui dolose egit in conspectu dei, inuenta est iniquitas eius ad odium. Et ideò beatus cui nõ imputabit dñs peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Pulchre dñs paucis utranq; nouit ma-
Matt. 6. culã, dolũ tristitiamq; : nolite, inquiẽs, fieri sicut hypocritæ tristes. Sponsus itaq; & cum sit uirtus, in uirtutib⁹ cõplacet sibi: & cum sit liliũ, libẽter inter lilia cõmoratur: & cum sit cãdor, delectatur cãdidis. D Et fortassis hoc est quod dicitur pasci inter lilia, cãdore & odore uirtutũ delectari. Et quidem pascebatur olim corporaliter apud Mariam & Marthã, & recumbẽs etiã corpore inter lilia (illas loquor, nã lilia erant) nihilominus spiritũ refocillabat deuotione & uirtutibus mulierũ. Quod si illa hora intrasset propheta aut angelus seu alius quiuis spiritalis, tantũ nõ ignorans quæ maiestas recumberet, nónne stupens dignationẽ & familiaritatẽ quã illi esse cõspiceret cũ puris animis pudicisq; corporib⁹ tamen terrenis & sexus infirmioris, merito testaret, quia uidi illũ nõ modo cõmorantẽ sed & pascẽtem inter lilia? Ita ergo ꝑm utrũq; (carnem dico & spiritũ) pasci inter lilia spõsus inuẽtus est. Puto autẽ q; & ipse uicissim pasceret, sed in spiritu. Hoc ipso quo pascebatur, quomodo pascebat? Quomodo, inquã, cõfortabat timiditatẽ fœminarũ, iocũdabat humilitatẽ, impinguabat deuotionẽ? Sed si uidisti q; pasci illi sit pascere, uide etiã nunc ne fortè & ecõuerso pascere sit ei pasci. Domine qui
Psal. 101. pascis me à iuuẽtute mea, ait sanctꝰ patriarcha Iacob. Bonus paterfamilias, qui suorum domesticorũ curam gerit, maxime in diebus malis, ut alat eos in fame, cibãs illos pane uitæ & intellectus, & sic nutriẽs ad uitam æternam. At pascens ita puto nihilominus pascitur ipse, & quidẽ escis quibus libẽter uescitur ꝓfectibus nostris. Etenim gaudiũ dñi fortitudo nostra. Ita ergo & cum pascit pascitur, & pascitur cũ pascit, simul nos suo gaudio spirituali reficiens, & de nostro æque spirituali profectu gaudens. Cibus eius pœnitẽtia mea, & cibus eius salus mea, cibus eius ego ipse. An non cinerem tanquam panem manducat? Ego autem quia peccator sum, cinis sum, ut mãducer ab eo. Mandor cum arguor, glutior cum instituor, decoquor cum immutor, digeror cum trãsformor, unior cũ conformor. Nolite mirari hoc, & manducat nos, & manducatur à nobis: quo arctius illi astringamur. Non sanè aliàs pfecte unimur illi. Nam si mãduco & non mãducor, uidebitur in me esse ille sed nondũ in illo ego. Quod si manducor quidẽ nec manduco, me in se habere ille, sed non etiam in me esse uidebitur. Nec enim perfecta unitio in uno quouis horum. Si eñ mãducet me, ut habeat me in se: & à me uicissim mãducetur ut sit in me, quatenꝰ integra firmaq; sit cõnexio, cũ ego in eo, & nihilominus in me ipse erit. B Vis tibi p similitudinem ostendam quod dicitur? Attolle oculos nũc in quãdam sublimiorẽ quidẽ rerum cõueniẽtiam, similem tanẽ huic. Si ipse sponsus in patre ita esset, ut nõ tamen in ipso pater, aut ita pater in ipso esset, ut nõ esset ipse in patre: au deo dicere, & ipsorum citra perfectũ unitas remaneret, si tamen iam unitas esset. Nunc uerò cum & ipse in patre, & pater in ipso sit, nõ est quo claudicet unitas, sed uerè perfectoq; unũ sunt ipse & pater. Sic igitur anima cui adhærere deo bonũ est, non ante se existimet ipsi perfectè unitam, nisi cum & illum in se & se in illo manẽtem persenserit. Non quia uel tunc unum dicatur cum deo, sicut unũ sunt pater & filius: quãuis qui adhæret deo, unus spiritus est. Legi hoc, sed illud nõ legi. Non dico de me, qui nihil sum, sed planè nemo nisi demẽs siue de terra siue de cælo usurpabit sibi illam unigeniti uocem: ego & pater unũ sumus. Et tñ ego licet puluis & cinis, fretus quidẽ scriptuPsal. 72. 2. Co. 6. Ioan. 7. ræ auctoritate mínime istud dicere uerear, quia unus cum deo spiritus sum: si unquã tñ certis fuero persuasus experimentis deo me adhærere instar unius illorũ qui in charitate manent, ac per hoc in deo manẽt, & deus in eis, mãducantes deũ, & mãducati à deo. Nam de tali adhæsione puto dictũ. Qui adhæret deo, unus spũs est. Quid ergo? 1. Ioã. 4. 2. Co. 6. Dicit filius. Ego in patre, & pater in me est: & unũ sumꝰ. Dicit homo. Ego in deo, & deus in me est: & unus spiritꝰ sumus. C Sed nunquid pater & filius ut sint in inuicem, & quasi proinde unum, inuicẽ se mãducant, sicut deus & homo mutua se quadã in sese manducatione traiiciunt, ut per hoc etsi nõ unum, unus certè spiritꝰ sint? Absit. Nec eñ uno modo insunt sibi hi atq; illi, sed neq; una unitas utrorumq;. Deniq; innuitur tibi unitatũ diuersitas: per unus & unum, quoniã nec patri & filio unus, nec homini & deo unũ poterit cõuenire. Tu si sapis occasiõe accepta eris sapientior, prudenter aduertens illic quidẽ per unũ, unitatem substãtiæ uel naturæ: hic uerò per unus, æque unitatem, sed ideo longe alteram, quia inter substãtias & naturas, homini nempe & deo sua cuiq; & natura & substantia est, cum patris filiiq; constet penitus esse umã. Vides illam nec unitatẽ esse, si quidẽ huic singulari summæq; unitati cõparetur? Nam quomodo unitas ubi numerus naturarũ, substantiarũ diuersitas? Et tamẽ unus spiritus dicitur, & est cũ deo anima adhærẽs deo, nec præiudicat rerum pluralitas unitati huic, quã facit nõ confusio naturarũ, sed uoluntatũ consensio. Propter hanc quoq; multa corda unũ, & multæ animæ una dicuntur, sicut scriptum est. Multitudinis credentiũ erat cor unũ & anima una. Et hæc ergo unitas. Cæterũ quid ad illam quæ nõ unitione cõstat, sed extat æternitate? Non planè illã quædã instar huius mutua manducatio facit: quia nec fit. Est enim. Sed nec coniũctio uel quasi compositio, uel tale aliquid quod unius nõ est. Est autem patri filioq; natura, essentia, uoluntas nõ modo una, sed unum. Hoc nẽpe est illis esse quod naturam esse: hoc uelle quod esse, uel naturam esse. Nõ est itaq; quod unitas qua unum sunt pater & filius, dicatur fieri de naturis uel essentijs uel uoluntatibus: qa non sunt: nõ est quod dicatur uel fieri, quia est. Nec eñ factitia est, sed natiua. Sunt in sese pater & filius nõ solum ineffabili, sed etiam incomprehensibili modo sui ipsorum capabiles pariter & capaces, sed sanè ita capabiles ut nõ partibiles, ita capaces ut non participes. Nam ut in hymno ecclesia canit. In patre totus filius, & totus in uerbo pater. Est pater in filio, in quo sibi semper bene complacuit: & est filiꝰ in patre, à quo ut nũquam non natus, ita nũquam est separatꝰ. Porro per charitatem homo in deo, & deus in homine est, dicẽte Ioãne: quia q manet in charitate, in deo manet, & deꝰ in eo. Consensio quædã hæc ut sint duo in uno spiritu, imo unus spiritꝰ sint. Vidésne diuersitatem? Nõ idẽ est profecto cõsubstãtiale & cõsentibile. Quãquã si aduertisti, satis tibi per unꝰ & unũ ipsarũ quoq; innuit differẽtia unitatũ, quoniã quidẽ nec patri & filio unus, nec homini

1. Ioã. 4.

nec homini & deo unum poterit cõuenire. Non poſſunt dici unus pater & filius, quia ille pater, & ille filij eſt: unũ tamẽ dicũtur & ſunt, q̃ una omnino illis & nõ cuiq̃ ſua ſubſtãtia eſt. Quo cõtra homo & deus quia unij nõ ſunt ſubſtantiæ uel naturæ, unũ quidẽ dici nõ poſſunt. Vnus tãmẽ ſpũs certa & abſoluta ueritate dicunt, ſi ſibi glutino amoris inhæreãt. Quam quidẽ unitatẽ nõ tã eſſentiarum cohærẽtia facit, quàm cõiuẽtia uolũtatũ. ℂ Patet (ni falor) ſatis nõ modo diuerſitas, ſed & diſpãrilitas unitatum, una in una, altera in diuerſis exiſtẽte eſſentijs. Quid tã diſtãs à ſe quàm unitas pluriũ & uniuſ? Ita inter unitates (ut dixi) diſcriminãt unus & unũ, q̃ p̃ unũ quidem in patre & filio eſſentiæ unitas, p̃ unũ uerò inter deũ & hominẽ nõ hæc ſed cõſentanea quædã affectionũ pictas deſignat. Cum adiectione tñ etiã pater & filius ſaniſſime dicunt unus, uerbi cauſa unus deus, unus dñs, & q̃ quid aliud eſt quod à ſe quiſq̃ & nõ ad alterũ dicit. Siquidem nõ eſt illis diuerſa diuinitas ſiue maieſtas, nõ magis quàm ſubſtãtia uel eſſentia uel natura. Nẽpe hæc ipſa omnia ſi pie cõſideres, nõ diuerſa ſeu diuiſa ĩ illis, ſed unum ſunt. Mínj dixi, unũ ſunt & cũ illis. Quid illa unitas qua
Actu. 4. multa corda unũ, & multæ animæ una leguntur? Nec cẽſenda (ut reor) nomine unitatis cõparata huic quæ nõ multa unit, ſed unum ſingulariter ſignat. Ergo ſingularis ac ſumma illa eſt unitas q̃ nõ unitione cõſtat, ſed extat æternitate. Nec ſanè hãc ſpũalis illa præfata mãducatio facit, quia nec fit. Eſt enim. Multo minus eam facere putãda eſt eſſentiarũ qualiſcũq̃ cõiunctio, ſeu cõſentio uolũtatum, quia nõ ſunt. Vna eñ illis (ut dictũ eſt) & eſſentia & uoluntas, uni uerò nõ eſt cõſenſus, non cõpoſitio, nõ copulatio, aut tale aliquid. Duas eſſe oportet ad minus uolũtates, ut ſit conſenſus, duas æque eſſentias, ut ſit cõiunctio ſiue unitio per cõſenſum. Horũ nihil in patre & filio, q̃pe nec eſſentias duas, nec duas habẽtibus uolũtates. Vna eſt utraq̃ res illis, uel potius (ut præfatũ me meminj) unũ duo iſta in illis, unũ & cum illis ſunt, ac per hoc ipſi ſicut incõprehenſibiliter, ita incõmutabiliter inuicẽ in ſe manẽtes, uere & ſingulariter unũ ſunt. D Sí quis tñ inter patrẽ & filiũ dicat eſſe cõſenſum, nõ cõtẽdo, dũmodo nõ uolũtatũ unionẽ, ſed unitatẽ intelligat uolũtatis. At quí deũ & hominẽ, quia ꝓprijs extãt ac diſtant & uolũtatib⁹ & ſubſtãtijs: longe aliter in ſe alterutrũ manere ſentimus, id eſt nõ ſubſtãtijs cõfuſos, ſed uolũtatibus cõſentaneos. Et hæc unio ipſis cõunio uolũtatũ, & cõſenſus in charitate. Felix unio ſi experiaris, nulla ſi cõprobaueris. Vox
Pſal. 72. experti. Mihi aũt adhærere deo bonũ eſt. Bonũ planè, ſi omni ex parte adhæſeris. Quis eſt q̃ pfecte adh̃æret deo, niſi qui in deo manẽs tanquã dilectus à deo, dũ níhilomínus in ſe traxit uicíſsim dílígẽdo? Ergo cũ undiq̃ inhærẽt ſibi homo & deus, inhærẽt autem undiq̃ intima mutuaq̃ dilectione inuiſcerati alterutrũ ſibi: per hoc deũ in hoĩe, & hoĩem in deo eſſe haud dubiẽ dixerim. Sed homo quidẽ ab æterno in deo tanquã ab æterno dilectus, ſi tñ exillis ſit qui dicũt. Qñ dilexit & gratificauit nos in dilecto filio ſuo ante mũdi cõſtitutionẽ. Deꝰ uerò in hoĩe, ex quo dilectꝰ ab hoĩe eſt. Et ſi ita eſt: hõ quidẽ in deo eſt, & qñ in hoĩe deus nõ eſt: deus aũt in hoĩe nõ eſt q̃ nõ ſit in deo. Manere eñ in dilectione nõ poteſt, etſi forſitã ad
1. Ioã. 4. tẽpus diligat nõ dilectus, poteſt aũt nõdũ díligere etiam dilectꝰ. Alioquin qũo ſtabit. Qñ ipſe prior dilexit nos? Porrõ cũ iam etiã díligit q̃ ante díligebat, & hõ in deo, & deus in hoĩe eſt. Qui autẽ nunquã díligit, cõſtat q̃ nũquã dilectꝰ eſt, ac per hoc nec ipſe in deo, nec deꝰ ĩ eo eſt. Hæc dicta ſint ad dãdã differẽtiã ĩter illã cõnexionẽ qua pater & filius unũ ſunt, & illã qua adhæres deo aĩa, unus ſpũs eſt: ne fortè quia legitur de hoĩe manẽte ĩ charitate quia in deo manet, & deꝰ in eo: & itẽ de filio q̃ níhilomínus in patre ſit, & pater in ipſo, par prærogatiua adoptati putaretur & unici. ℂ His ergo ita abſolutis, recurrendũ nobis ad illũ qui paſcit inter lilia, quia inde excurſus hic factus eſt uſq̃ huc, utrumnam nõ ocioſe, uos iudicabitis.

Et iam quidẽ loci ipſius duos intellectꝰ poſueram, ſiue q̃ uirtutibus paſcit candidatorũ qui uirtus & cãdor eſt ſiue q̃ peccatores recipit ad pœnitentiã in corpore ſuo (qd̃ eſt eccleſia), p̃ quibus ſibi incorporãdis ſeipſum fecit pec- Rom. 6.
catũ, qui peccatũ nõ fecit, ut deſtrueretur corpus peccati cui aliq̃n complantati fuere peccãtes, eſſẽtq̃ iuſtitia ĩ ipſo iuſtificati gratis. Tertiã adhuc pono ſententiã quæ occurrit: & ſatis fore reor hon modo p̃ loci explanatione, ſed & pro fine ſermonis: ſermo dei ueritas eſt, & ipſe ſpõſus. Noſtis hoc, audite cætera. Is cum audit, & minime obedit illi uacuus interim & ieiunus quodãmodo remanet, oĩno triſtis & querulus q̃ platus in uacuũ ſit. Sí autẽ obeditũ fuerit, nónne tibi uerbũ uidebit in quãdã excreuiſſe corpulẽtiã, quia uerbo opus acceſſit, utpotè refectũ quibuſdã fructibus obedíẽtiæ, iuſtitiæ frugib⁹? Inde eſt q̃ in Apocalypſi loquit. Ecce ſto ad oſtiũ & pulſo, ſi quis audierit uocẽ Apoc. 3.
meã, & aperuerit mihi ianuã, intríbo ad illum, & cœnabo cũ eo, & ipſe mecũ. Videt approbari hic ſenſus & apud p̃phetã ſnia dñi, ubi dicit q̃ uerbũ ſuũ nõ reuertet ad eũ uacuũ, ſed ꝓſperabit, & faciet ad quæ miſit illud. Nõ reuertet (ĩquit) ad me uacuũ uel ieiunũ, ſed quaſi ꝓſpere in oĩbus agẽs, ſaturabit bonis actibus eorũ qui in dilectiõe ac quieſcẽt illi. Deniq̃ uſu loquẽdi ſermo implet⁹ tũc dicit, cũ fuerit mãcipatus effectu, q̃ uidelicet tãdiu inanis & macer ac quodãmodo famelicus ſit, donec opere cõpleatur. Eſai. 55.
D Sed audi ipm quo ſe dicat cibo ali. Meus, inquit, cibꝰ Ioan. 4.
eſt ut faciã uoluntatẽ patris mei. Verbũ uerbi eſt aperte indicantis eſſe ſuũ cibũ, factũ bonũ ſi tñ iuenerit illud inter lilia, hoc eſt iter uirtutes. Alioquin ſi extra reperiret, etſi bonus (quod in ſe eſt) uidet cibus, nõ tãget illum is qui paſcit inter lilia. Verbi cauſa, nõ recipit eleemoſynam de manu raptoris ſeu fœneratoris, ſed nec de hypocritæ qui dẽ, qui cũ facit eleemoſynã, facit tuba cani ante ſe, ut gloríficetur ab homínio⁹. Sed nec illius oronẽ aliquo modo exaudiet qui amat orare in angulis platearũ ut ab hoĩb⁹ Pro. 28.
uideatur. Nẽpè oratio peccatoris execrabilis erit, fruſtra Matt. 5.
quoq̃ offert munus ſuum ad altare qui cõſcius eſt ſibi q̃ Gene. 4.
frater ſuus habet aliqd aduerſum ſe. Deniq̃ non reſpexit ad Cain munera, eò q̃ non rectè ambularet cũ fratre ſuo. Eſaiæ. 1.
Teſte ſancto propheta etiã abominabatur ſabbata & neomenias & ſacrificia Iudæorum, ita ut manifeſte proteſtare tur odiſſe ea animam ſuam, & dicebat. Cum ueníretis ante cõſpectum meũ, quis quæſiuit ea de manib⁹ ueſtris? Credo non redolebãt lília manus illæ, & propterea reſpuebat manus ex illis qui paſci inter lília conſueuit, & non inter ſpinas. Quidni ſpinoſas habebant manus, quibus erat: Ibidem.
Manus ueſtræ ſanguinæ plenæ ſunt? & manꝰ Eſau piloſæ Gen. 27.
erant ſpinoſis ſimiles, ideoq̃ nõ ſunt admiſſæ ut miniſtrarent ſancto. A Vereor ne & inter nos aliqui ſint quorũ non accepit munera ſponſus, eò quòd non redoleãt lília. Etenim ſi in die ieiunij mei inueniatur uoluntas mea, non Eſai. 58.
tale ieiunium elegit ſpõſus, nec ſapit illi ieiunium meum, quod non liliũ obedíẽtiæ, ſed uitium propriæ uolũtatis ſapit. Ego autem non ſolum de ieiunio, ſed de ſilentio, de uigilijs, de oratione, delectione, de opere manuũ, poſtremo de omni obſeruatione monachi ubi inuenitur uoluntas ſua in ea, & non obedíẽtia magiſtri ſui, idipum ſentio. Mínime prorſus obſeruantias illas etſi bonas in ſe tamen inter lília, id eſt inter uirtutes cenſuerim deputandas: ſed audiet à propheta qui eiuſmodi eſt. Nũquid tale eſt obſe- Ibidem.
quium quod elegi? dicit dominus. Et addit: In die bonorum tuorum inueniuntur uoluntates tuæ. Grãde malum propria uoluntas, qua fit ut bona tua tibi bona non ſint. Oportet proinde extra lília fiãt qui huiuſmodi ſunt, quia níhil oĩno quod propria inquinatum ſit uoluntate guſtabit is qui paſcitur inter lília. Sapientia eſt ubiq̃ attingẽs propter mũditiã ſuã, & nihil inquinatũ in eã incurrit. Ita ergo inter lília paſci amat ſponſus, id eſt apud mũda & nitida corda. Sed quouſq̃? Donec aſpiret dies, & inclínen- Cant. 2.
tur umbræ. Vmbroſus locus eſt & condenſus, non intremus ſiluam hanc profundi ſacramenti niſi clara luce dici

Iam enim diſputate me longius, inclinata eſt dies, dū inuiti abſtrahimur ab his liliis. Nec ſum ueritus prōlixitatē cui faſtidiū omne detraheret odor florū. Modicū quid reſtare uideſ de preſenti capitulo. Atiſtud modicū recondi
Pro. 20. tū nimis, ſicut & cætera uniuerſa carminis huius. Sed qui
Heſte. 13 reuelat myſteria, aderit (ut confido) cū pulſare cœperim⁹ & nō claudet ora loquētiū ſe, cui familiare magis eſt reſerare clauſa ſponſus eccleſiæ dñs noſter Ieſus Chriſt⁹, qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

Dies aſpirās, & umbræ inclinatæ q̄ ſint. Et quōd genus humanū accepit concupiſcentiā hæreditariā ex trāſgreſſiōe primorū parētū. Sermo. LXXII. C

Cant. 2. DIlectus meus mihi, & ego illi, qui paſcitur inter lilia donec aſpiret dies, & inclinent umbræ. Nouiſſima tm̄ capituli huius tractanda pars eſt, & dubito in ipſo ingreſſu cui nam potiſſimū eam iungam duarum præcedentiū. Nam poſſum indifferēter utiq;. Siue em̄ dicas: dilectus meus mihi, & ego illi, donec aſpiret dies, & inclinētur umbræ, iterpoſito tm̄ qui paſcitur inter lilia, ſiue p literæ ſerie, qui paſcitur inter lilia donec aſpiret dies, & inclinētur umbræ: non inconueniēter utrouis aſſignans. Hoc ſanè refert q̄ donec ſi primo iūxeris, incluſiuum oportet intelligas: ſi medio, excluſiuū ſententias neceſſe eſt. Eſto nempe q̄ deſinat ſponſus paſci iam inter lilia ubi aſpirauerit dies, nūquid ſimiliter ceſſabit etiā ſpōſæ intēdere, aut ipa illic Abſit. In æternum perſeuerabunt ſibi, niſi q̄ tunc felicius cum uehemētiꝰ, tunc uehemētius cum expeditius. Sit ergo tale hoc donec quale eſt
Matt. 1. illud apud Matthēū, ubi narrat̄ non cognouiſſe Mariam Ioſeph, donec peperit filiū ſuum primogenitū. Nō enim
Pſa. 122. poſt cognouit. Vel certè quale ē illud i pſalmo. Oculi ſtri ad dñm deū noſtrum donec miſereat̄ noſtri. Nō enim
Mat. 28 auertētur cū cæperit miſereri. Vel quale item illud dñs apl̄os. Ecce ego uobiſcū ſum uſq; ad cōſummationē ſeculi. Non enim poſt non erit cum illis. Verū hoc ita, ſi dom̄ referas ad dilectus meus mihi, & ego illi. Si autē ad qui ſcitur inter lilia, reſpicere malis, erit alio ſenſu accipiēdū. Porrò operoſius oſtēdet quomodo tm̄ dilectus paſci deſinat cū aſpirauerit dies. Etenim [illegible] reſurrectiōis is eſt quid ni multo magis paſci ibi inter lilia iuuet, ubi horū maior admodū copia erit? Er pro aptāda q̄dē literæ conſequētia hæc dicta ſint. A Nūc iam aduerte mecū, totolicet liliis fulgētibus regno, ſpōſoq; medio exiſtēte & deliciante, nō tm̄ eſſe q̄ dicatur & paſci, iuxta id quidē quod ante cōſueuerat. Vbi nāq; peccatores quos ſibi in corpore. Chriſtus māſos morſosq; quaſi quibuſdā dentib⁹ diſciplinæ auſteriorꝭ, afflictione ſcilicet carnis, & cordis cōtritione? Sed neq; cibum ſibi iam exiget uerbū ſpōſus ex aliquibus factis ſeu operib⁹ obedientiæ, ubi omne negociū ociū, ſoloq; in intuitu & affectu res erit. Et quidem cibus eius ut facia[illegible]lumtatē filius unigēitus patris ſui, ſed hic, nō ibi. C[illegible]em̄ faciat factā? Et perfectā tūc eē cō ſtat. Deniq; pr[illegible]iā tūc eſt oībus ſanctis quæ ſit uolūtas dei bona & beneplacēs & prefecta. Et certè poſt perfectum, faciendū ſuperest nihil. Fruí de cætero reſtat, nō fieri: experiri, nō operā uiuere, nō exerceri i ea. Nónne ipſa eſt quā inſtā[illegible]orece docti quidem à dño, ſicut in cælo ita & in terra poſtulamus, quo eius iā delectet fructus, actus nō[illegible]. Nō erit itaq; ſpōſo uerbo operis cibus, quia c[illegible]ſe eſt omne opus ubi pl[illegible]ab uniuerſis percipitur ſ[illegible]ntia. Nam qui minorātur actu, percipiunt eam. B Sed uideamus [illegible]quod dic[illegible]us ſtare poſſit, & ſm illam ſententiā qu[illegible]nter lilia, cādidatu uirtutum oblectari, quidam interpretantur. N[illegible]& nos ipſam inter cæteras nō præteriuim⁹. Dicemusne aut non fore, aut ſpōſo minime ſapere tūc u[illegible]E[illegible] ſentire alterutrū, demētiæ eſt. Sed uide ne fortè ab[illegible] delectetur, nam conſtat delectari, ſed forſitan [illegible] quàm paſtu. Sanè in tempore & corpore iſto nulla uirtus ita ad purum defecata erit, nulla ita ſuauis &
1. Tim. 2. ut ſpōſo habilis ſit ad potādū. Sed qui uult oēs homines ſaluos fieri, diſſimulat multa, & quos non poteſt potandi interim facilitate glutire, curat ex ea uel quippiā elicere ſapidum, quaſi arte quadā & quodā labore mandēdi. Erit cū erit uirtus ſollabilis, nec premetur dēte, nec fatigabitur à mādendo. Vel potius non fatigabit mandentē, quæ bibentem abſq; opera delectabit, tanquā utiq; potus nō eſca. Deniq; habes ſpōdentē in euāgelio, quia nō bibam Mat. 26 de hoc genimine uitis, inquit, donec bibā illud nouū uobiſcū in regno patris mei. E[illegible]le cibo nulla mētio eſt. Sed apud prophetā quoq; legitur: tanquā potēs crapulatus à Pſal. 77. uino. De cibo aūt nihil ibi penitus inueniet. Spōſa ergo cōſcia myſterij huius, cum d[illegible]ctum paſci inter lilia cōperiſſet ac perhibuiſſet, cōſtituit terminū quoad id dignaretur, imo cōſtitutum agnouit & perhibuit dicēs: donec Cant. 2, aſpiret dies, & inclinētur umbræ. Sciebat em̄ uirtutibus eum poſtea potandū potiꝰ quàm paſcēdum. Conuenire uideſ, & cōſuetudo eſt, quia poſt cibū p[illegible]mi de more ſolet. Ergo qui hic manducat, illic bibet, eò tunc ſuauius quō ſecurius glutitur⁹ & ea ipſa quæ ſcrupuloſius modo & quodāmodo laborioſius quaſi mandendo liquat. D Nūc iam intēdamus cōſiderare de die illo & illis umbris, quí ille, quæ iſtæ, ille qua ratione aſpirās, hæ in qua poteſtate habeāt inclinari. Signāter oīno dictū eſt: donec aſpiret dies: imo ſingulariter. Solo qppe hoc loco (niſi fallor) diem aſpirantē comperies. Auræ nēpe nō tēpora ſpirare dicūtur. Spirat homo, ſpirāt animalia cætera, quibus indeſinēter reciprocatus aer uitā cōtinuat. Et quid hoc niſi uētus? Spirat & ſpūſſanctus, & inde ſpiritus. Quo pacto ergo dies ſpirans qui nec uētus, nec ſpūs, nec animal eſt? Quāquā nec ſpirās quidē, ſed quod ſignantius ſonat [illegible]ſpirās dictus ſit. Nec minus præter ſolitū dictū, & inclinæ. Deniq; ad exortū huius corporei uiſibilisq;[illegible]mbræ nō inclinātur, ſed annullant̄. Extra pro[illegible]corpora quærēdæ hæres. Et ſi quidē ſpirituales inueneri[illegible]m & umbras, tūc forſitā & inclinatio harū, & illius[illegible]tio facilius elucebit. Quí illū diem de quo pro[illegible]dicit. Melior eſt dies una in atrijs tuis ſup mi- Pſal. 85. lia corporeū opinatur neſcio quid iam nō corporeū opinet̄. Eſt & in mala ſignificatione dies, cui maledixere prophetæ. Abſit aūt ut ex uiſibilib⁹ his quos fecit dñs. Itaq; ſpūalis eſt. Iam umbrā quis ambigat ſpūalē, qua Mariæ obūbrarū eſt concipieri & item eā quæ in ꝓpheta ſic memorat̄. Spūs ante faci[illegible]noſtrā Chriſt⁹ dñs, ſub umbra ei⁹ uiue[illegible]inter gēt[illegible]. A Ego tm̄ umbrarū noīe hoc loco magi[illegible]ates cōtrarias poteſtates, quæ non modo[illegible]elte[illegible]ræ, ſed & principes tenebrarū harum [illegible]apo[illegible]olo perhibē[illegible]ſimulq; inhærentes illis ex genere noſtro filios utiq; noctis, & nō lucis neq; dici Hæ ſiquidē umbræ nō plan[illegible]ū aſpirauerit dies in nihili reuertentur, ſicut à facie huius corporeæ lucis umbras corporeas nō diſparere tm̄, ſed & penitus deperire uidemus. Itaq; erū[illegible]minime quidē extremius nihilo, miſeri⁹ tamē. Erūt ſed inclinatæ & ſubditæ. Deniq; inclinabit ſe, ingt, Pſal. 9. & cadet (haud dubiū quin princeps umbrarū) cum dominatus fuerit pauperū. Ergo nō natura delebit̄, ſed potentia ſubtrahet̄. Non peribit ſubſtātia, ſed trāſibit hora & poteſtas tenebrarū. Tolluntur ne uideāt gloriā dei nō annullātur, ut ſemp uranᵗ. Quidni inclinabunt̄ umbræ, cū deponētur potētes de ſede, ponēturq; ſcabellū pedū? Quod utiq; oportet fieri cito. Nouiſſima hora eſt. Nox Rom. 13. præceſſit, dies aūt appropinquauit. Aſpirabit dies, & expirabit nox. Nox diabolus eſt, nox angelus ſathanæ, etſi 2. Co. 11. ſe trāſf[illegible]t in angelū lucis. Nox etiā antichriſtus, quē dñs interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratiōe aduentus ſui. Nūquid nō dñs dies eſt? Dies planè illuſtrās & ſpirās, [illegible]oris ſui fugat umbras, & deſtruit laruas illuſtrati[illegible]uent⁹ ſui. C Aut ſi magis placet ſimpliciter uerbū inclinationis accipere, nihilq; aliud inclinari quàm annihilari eſſe putandū, neq; huic deſim⁹ ſenſui, dicimus umbra[illegible]ſig[illegible]s & ænigmata ſcripturarū, necnō & ſophiſticas locutiones, cauillationesq; uerborum & implicita

implicita argumẽtorũ,q̃ oĩa ueritatis interim lumẽ obũbrant. Ex parte enim cognoscimus: & ex parte prophetamus. Verum aspirante die inclinabũtur umbræ, quia occupante omnia luminis plenitudine, nulla pars superesse poterit tenebrarũ. Deniq; cũ uenerit quod pfectũ est, tũc euacuabitur quod ex parte est. Hactenus de his sufficere poterat si spirans dies illa & non aspirãs dicta fuisset. Nũc uerò pro tantillo licet additamento adhuc aliquid addẽdum exstimo, nimirum pro inuestiganda huius diuersitatis ratione. Ego em̃ (ut uerũ fatear) iam olim mihi persuasi in sacri preciosiq; eloquij textu nec modicã uacare particulam. Solem⁹ autẽ hac uoce uti cum uehemẽter alĩ quid desideramus, ut (uerbi gr̃a) cũ dicimus ille ad illum honorem uel illam dignitatem aspirat. Designatur itaq; per hoc uerbũ mira affutura affluentia uehementiaq; spiritus die illo, cũ non solũ corda sed & corpora suo quidẽ in genere spiritalia erũt, & qui digni inueniẽtur, inebriabũtur ab ubertate domus dñi, & torrẽte uoluptatis illi⁹ potabuntur. D Vel aliter. Iam sctis angelis dies sancti ficatus illuxit, spirãs illis iugi impetu perpetis meat⁹ mel
p̃s.86. liflua sempiternæ diuinitatis arcana. Deniq; fluminis im-
p̃s.45. petus lætificat ciuitatẽ dei, sed ciuitatẽ cui dicitur. Sicut lætantiũ omniũ habitatio est in te. Cũ autẽ & nobis qui terram inhabitamus, aspirare adiecerit, erit non modo spirãs sed & aspirãs, q̃ dilatato sinu admittat & nos. Vel (ut paulò altius repetamus, & disseram⁹ latius) plasmato homine de limo terræ, psalmator sicut uera narrat historia, inspirauit in facie ei⁹ spiraculum uitæ, factus proinde illi dies inspirãs. Et ecce inuida nox calide impegit in diem
Gen.2. hanc, luce utiq; simulata. Nam dum quasi splendidius lumen scietiæ pollicetur, inopinatas nouæ lucis offudit praui tenebras cõcilij, & primordijs originis nr̃æ terrã dãno
p̃s.81. sæ præuaricationis inuexit caliginem. Væ uæ, nescierunt neq; intellexerunt, in tenebris ambulant nescientes, ponẽtes tenebras lucem, & lucẽ tenebras. Deniq; comedit de ligno mulier quod sibi dederat serpens, quod uetuerat
Gene.3. deus: deditq; uiro suo, & cœpit illis quasi de nouo diescere. Nam illico aperti sunt oculi amborum, & fact⁹ est dies conspirans, inspirantem extundens, & substituẽs expirãtem. A
p̃s.2. Conspirauerunt siquidem & conuenerunt in unũ aduersus dominum, & aduersus christum eius, serpẽtis astutia, mulieris blanditiæ, uiri mollities. Vnde & loquebantur mutuo, dominus scilicet & christus eius. Ecce adam factus est quasi unus ex nobis, quod ad utriusq; iniuriam lactãtibus se peccatoribus acquieuisset. In hac die nascimur uniuersi. Portamus deniq; omnes impressum nobis cauterium conspirationis antiquæ. Eua utiq; uiuente in carne nostra, cuius per hæreditariam concupiscentiam serpens nostrum suæ factioni sedula satagit solicitudine uendicare consensum. Propterea (ut dixi) huic diei male dixere sancti, bruem optãtes, & cito uerti in tenebras, q̃ sit cõtentionis & contradictionis dies, dũ non cesset in ea caro concupiscere aduersus spiritum, legiq; mentis mẽbrorũ, contraria lex rebellione infatigabili assidue contradicat. Itaq; dies expirans factus est. Extũc em̃ & deinceps quis est homo qui uiuet & non uidebit mortem? Dicat p̃ ira quis, ego non min⁹ pro misericordia pu-
Iob.14. tem, ne electos scilicet propter quos omnia fiunt, diu defatiget molesta contradictio qua captiui ducunt & ipsi in lege peccati, quæ est in membris ipsorum. Horrent nimirum ægerrimeq; ferunt turpem captiuitatẽ, & tristẽ cõtentionẽ. Festinem⁹ proinde respirare à cõspiratiõe antiqua & iniqua, quoniam breues dies hois sunt. Ante sanè excipiat nos dies respirãs, quàm nox suspirãs absorbeat æternæ caliginis tenebris exterioribus inuoluẽdos. C Quæris in quo respiratio ista? In eo si incipiat spiritus uicissim cõcupiscere aduersus carnem. Huic si repugnat respiras.
1.Cor.9. Si spiritu facta carnis mortificas, respirasti. Si hanc cum uitijs & cõcupiscentijs suis crucifigis, respirasti. Castigo, inquit, corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cũ alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Vox est respirãtis, imo qui iam respirarat. Vade & tu facsimiliter, ut te respirasse probes, ut diem denuo inspirãtẽ tibi noueris illuxisse. Nec nox mortis p̃ualebit aduersus rediuiuũ hunc
Ioan.1. diem, magis autem in tenebris lucet, & tenebræ eum non comprehẽderunt. Intantum non reor (nec uita decedẽte cedere lumen uitæ) ut nemini congruentius quam sic mortuo assignandam cẽsem uocem illã, & nox illumina-
p̃s.138. tio mea ĩ delitijs meis. Quid ni clari⁹ uideat nube, uel potius fece corporis euolut⁹? Erit sine dubio uiculis solut⁹ corporeis inter mortuos liber, & inter cæcos uides. Nam quemadmodum olim omni oculo caligante per uniuersam ægyptũ, solus in medijs tenebris clare uidebat populus uidens deum, id est populus israel, dicente scriptura: Quia ubicũq; israel erat, lux erat: sic inter filios tenebra-
Exo.10. rum in terra mortis caligine fulgebunt iusti & uidebunt eò utiq; clarius, quò exuti corporum umbris. Nam & hi qui ante non respirauerunt (nec enim quesierunt inspirãtis diei lumen, & sol iustitiæ nõ ortus est eis) hi inquam, ibunt de tenebris in tenebras densiores, ut qui in tenebris sunt, tenebrescãt adhuc, & qui uidẽt, uideant magis. D Vbi nõ inconueniẽter forsitã adducet etiã sermo dñi quem dixit. Quia habẽti dabitur, & abũdabit: ei aũt qui
Luc.19. nõ habet, & q̃d uidetur habere, auferetur ab eo. Ita est, & additur in morte uidentibus, & nõ uidentibus, demitur. Quò em̃ hi min⁹ & min⁹: eò illi magis magisq; uidẽt: donec & hos excipiat suspirans nox, & illos aspirans dies, quæ sunt nouissima utrorũq;, extrema uidelicet cæcitas, & suprema claritas. Ex hoc iã nõ est quod dematur omni no uacuis, uon est quod addatur plenis: nisi q̃ hi nescio q̃d pleno amplius se accepturos præsumũt fm promissionem à deo ad se factam. Et promissionis quidem uerbum
Lucæ.6. tale est. Mẽsuram bonam & cõfertam & coagitatam & superefflueniem dabunt in sinum uestrum. A An nõ plus pleno quodãmõ tibi esse uidet q̃d supefflui? Porrò placide audies plenũ & pleni⁹, si te legisse memineris in æternum & ultra. Ergo is cumulus aspirãtis erit diei. Ipsa inquã adijciet ad mẽsurã inspiratæ plenitudis, ad inspirãtis diei copiã, supramodũ in sublime põdus gl̃iæ operãs, ita ut redũdet in corpa superefluẽs clarificatiõis adiectio. Hac de causa em̃ nõ spirãs, sed suspirans dicta est, q̃ addat ad inspirantẽ, hoc significante spiritusctõ per adiectam ad præpositionem: quia quos illa intus illumínat, hos ista adornat foris, & stola gloriæ induit eos. Atq; id satis ꝓ danda
Eccl.45. ratione uocabuli q̃d est aspirãs. Et si uultis scire, dies aspirans ipse est saluator quẽ expectam⁹, q̃ reformabit corpus
Phil.3. humilitatis nostræ cõfiguratũ corpori claritatis suæ. Nã & inspirans nihilomin⁹ idẽipse est fm operationem qua nos respirare prius facit in lumine quod inspirat, ut sim⁹ & nos dies respirans in ipso, fm quod interior noster homo renouatur de die in diem, & renouatur in spũ mentis suæ ad imaginem eius qui se creauit, factus proinde dies ex die, & lumẽ ex lumine. Cum igitur duo in nobis præcedãt dies, unus quidẽ inspirãs ꝓ corporis uita, alter uerò respirans in sanctificationis gratia, porrò tertius superfit aspirãs in resurrectiõis gloria: claret profectò aliq̃n adimpletũ iri in corpore quod p̃cessit in capite, magnum utiq;
Osee.6. pietatis sacramentũ, & pphetæ testimoniũ, q̃ ait. Viuifica bit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos, & uiuemus in cõspectu ei⁹, sciemus, sec̃murq; ut cognoscam⁹ dominũ: ipse est in quẽ angeli prospicere concupiscunt spõsus ecclesiæ Iesus Christus dñs noster, qui est sup omnia deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter Christus ad iudicandũ ueniet in forma humana, ut mitis appareat electis, qui conculcabit impios. Sermo. LXXIII. C

REuertere, similis esto dilecte mi capreæ hinnuloq; ceruorũ. Quid? Modo it, modo reuocas? Quid subitũ in tã breui emersit? Oblitáne aliquid? Etiã oblita, totũ q̃d non illeest, se quoq; ipsam. Deniq; cũ sit rationis non expers, non tamen modo ut uidetur rationis est compos. Sed nec in sensu illi
Cant.2

ullatenus apparet uerecūdia esse, quā fortè habet in moribus. Amor intemperās facit hoc. Nēpe is est qui omnē in se triumphans captiuāsq; pudoris sensum, conueniētiæ modū, deliberatiōis cōsiliū, totiꝰ modestiæ & opportunitatis neglectū quendam & quādā incuriā parit. Nam uide nunc quomodo illū penè adhuc incipientē ire, iam tamē redire flagitat. Etiā accelerare rogat, & quidem currere instar unius alicuius feræ siluarū uelociter currētes, uerbi gratia capreæ hinnulue ceruorū. Hic literæ tenor, & hæc iudæorū portio. Ego uerò quemadmodū accepi à domino in profundo sacri eloquij gremio spm̄ mihi seruabor & uitā, & pars mea hec, qui in xp̄m credo. Quidni 1.Cor.2. eruā dulce ac salutare epulū spiritus de sterili & insipida litera tanquā granum de palea, pe testa nucleum, de osse medullā? Nihil mihi & literæ huic, quæ gustata carnem sapit, glutita mortem affert. Sed enim qđ in ea tectum est, de spiritusancto est. Spiritus aūt loquitur mysteria, teste apostolo, sed israel pro uelato mysterio ipsum misterij ue- Ioan. 16 lamen tenet. Quare, nisi qa adhuc ualamen est positum su- Psal. 118. per cor eiꝰ? Ita quod sonat litera, illiꝰ est: quod designat, meū est, ac p hoc illi ministratio mortis in litera, mihi uita in spiritu. Nam spiritus est qui uiuificat, dat quippe intellectū. A An non uita intellectus? Intellectum da mihi & uiuam, ait propheta dño. Intellectus non remanet extra, non hæret in superficie, non instar cæci palpat forinseca, sed profunda rimatur, preciosissimas solitus exinde Ibidem. ueritatis exuuias tota auiditate diripere ac tollere sibi, & cum propheta dicere dño. Lætabor ego super eloqa tua, Mat. 11. sicut qui inuenit spolia multa. Nempe ita regnum ueritatis uim patitur, & uiolenti rapiūt illud. Verum ille senior frater qui de agro ueniens formā tenuit populi ueteris & terreni, qui pro terrena hæreditate doctus diligere triturā atrita frōte gemit anxius sub graui iugo legis, portatq; pondus dici, & æstus. Is inquam quia intellectū non habuit, foris stat etiam nūc, & nō uult nec inuitatus a patre intrare domum conuiuij: semetipsum fraudans usq; adhuc participio symphoniæ & chori, & uituli saginati. Psal. 132. Miser qui renuit experiri quàm bonū sit & quàm iocundum habitare fratres in unū. Et hæc dicta sint p distinctione partis ecclesiæ, partisq; synagogæ: quo & cæcitas huius ex illius prudentia manifestior fiat, & fœlicitas illius ex huius miserāda satuitate præmineat. B Nūc iā scrutemur uerba sponsæ, & sic conemur castos exprimere san- Ioan. 13. cti amoris affectus, ut nil, in sacro eloquio ratione carens, nil indecorū importunumue resedisse omnino appareat. Et si in mentē uenerit hora illa cum dñs Iesus (isem̄ spon sus est) transiret ex hoc mūdo ad patrē, simulq; quid tūc animi gereret sua illa domestica ecclesia noua utique nu- Lucæ. 18 pta cum se deseri cerneret quasi uiduam desolatam unica spe sua (apostolos loquor, qui relictis omniꝰ secuti fuerant eum, atq; cū ipso permanserāt in tentationiꝰ suis) si hæc in quā cogitauerimꝰ, nō immerito neq; incongrue puto uidebitur quātū de abscessu tristis, tātū solicita extitisse de reditu, præsertim sic affecta & sic relicta. Itaq; diligenti & indigenti hæc ipsa duplex ratio erat commonē di dilectū, ut quandoquidē persuaderi non poterat quin iret & ascēderet ubi erat prius, saltem promissum denomaturaret aduentū. C Quod enim optat & postulat similem fore feris, & eiusmodi feris q̄ cursu agiliores esse uidentur, cupientis animi indiciū est cui nihil satis festinatur. Nonne hoc quotidie postulat cum dicit in oratione: Adueniat regnū tuū? Ego tm̄ præter agilitatem existimo non minus signanter exprimi etiam infirmitatem, & quidem sexꝰ in caprea, ætatis in hinnulo. Vult itaq; eum (ut mihi uidetur) etsi cum potestate uenire, non tamen in forma dei in iudicio apparere, sed sanè in ea qua non modo natꝰ, sed & paruulꝰ natus est nobis, idq; solo de infirmiori fœmineo sexu. Cur hoc? Nempe ut ex utroq; admonea tur infirmo miteſcere ī die iræ, memineritq; in iudicio misericordiam superexaltare iudicio. Etenim si iniquitates obseruauerit, etiā electorūquis sustinebit? Astra non sunt munda in conspectu eius, & in angelis suis reperit prauitatē. Audi deniq; sanctū & electū qd dicat deo. Tu, inqt, Psal. 31. remisisti impietatem peccati mei: pro hac orabit ad te oīs sanctꝰ in tempore opportuno. Opus itaq; habēt & sancti p peccatis exorare, ut de misericordia salui fiant, propriæ iustitiæ non fidentes. Omnes enim peccauerunt, & egent misericordia dei. Vt ergo cum iratus fuerit, misericordiæ recordetur, rogat ab ista apparere in misericordiæ habitu, illo de quo apostolus. Et habitu, inquit, inuētus ut homo Phili. 2. mo necessarie quidem. Si enim cum hoc quoq; temperamento tāta erit in iudicio æquitas, in iudice ferītas, in maiestate sublimitas, nouitas in facie ipsa rerum, ut fm prophetam non possit cogitari dies aduentꝰ eius, quid putas foret si ignis ille consumens (deum loquor omnipotentem) in illa suæ diuinitatis magnitudine, fortitudine, puritate, uenisset cōtra folium quod uento rapitur ostensurus potentiā suam, & stipulam siccā persecuturus? Et homo est, inquit, & qs uidebit eū? Et quis stabit ad uidendū eum? Quāto magis deū nobis absq; homine exhibētem nemo hominum ferret, utpote claritate inaccessibilem, celsitudine inattingibilem, incōprehēsibilem maiestate? Nunc uerò, cum exarserit in breui ira eius, quàm grata Psal. 2. propter filios gratiæ apparebit blanda quædā uisio hoīs sanè firmamentum fidei, spei robur, fiduciæ augmentū, q̄ scilicet gratia & misericordia sit in sctōs eius, & respectus in electos illius. Deniq; ipse pater deus dedit filio iudiciū ptātem, & nō qa suus, sed qa filius hoīs est. O uerè patrem misericordiarū, uult per hominem homines iudicari: quo in tanta trepidatione & pturbatione malorum, electis fiducia p̄stet naturæ similitudo, Prædixerat hoc quondam sanctus Dauid orās pariter & pphetās. Deus, inquiēs, iu- Psal. 71. diciū tuū regi da, & iustitiā tuā filio regis. Sed neq; huic dissonat promissio facta p angelos, q eo assumpto ita ad apl'os loquebātur. hic Iesus qui assumptus est à uobis in Actuū. 1. cælū, sic uenit quēadmodū uidistis eū euntem in cælum, hoc est in hac ipsa corporis forma atq; substantia. B Liquet ex his omnibus sponsam in se diuinū habere consiliū, & mysteriū supernæ uolūtatis mīme ignorare: q̄ sub umbra imbelliū imbecilliūq; animantiū, naturā infirmiorē uel potiꝰ in feriorē (q̄a iā infirma nō erit) in iudicio exhibendam, & orātis affectu, & spū prophetantis ꝺnunciat, quatenus q̄ cælū terrāq; mouebit in uirtute sua accinctꝰ p̄s. 64. potentia contra insensatos, & suauis nihilominus & mitis & quasi omnino inermis appareat p̄pter electos. Vbi hoc quoq; addi pōt qa ad discernēdū alterutros à se, opus erit quodāmodo illi cū hinnuli quidem saltibꝰ luminibꝰ capreæ, quatenꝰ uidere & discernere in tāta multitudine & in tāta turbatiōe possit in quosnā salire, & quos transilire oporteat, ne forte cōtingat iustū p impio conculcari cū? in ira populos cōfringet. Nā quātū ad impios, necesse Psal. 17. est ut impleatur prophetia Dauid, imo sermo dñi loquentis per oseius. Quia cōminuā eos ut puluerē ante faciē uēti, ut lutū platearū delebo eos. Et item alius sermo quē p alium prophetā prædixerat, impletus nihilominus tunc Esai. 63. cognoscetur, cum ad angelos rediēs dicet. Calcaui eos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea. Si cui aūt magis ita intelligēdū uidetur, ut malos potius transilire, atq; in bonos salire hinnulus noster debeat, nō cōtendo, tātum cogitet saltꝰ dispositū iri in discriminationem bonorū malorumue. Nā, & à me (si bene memini) ita dictum est in sermone altero, ubi capitulū idē alibi supra, & ab auctore positū, & à me expositū nihilominꝰ reperitur. Verū ibi fm dispensationē quidē gratiæ q̄ in præsenti uita aliis daꝫ aliis nō daꝫ, iusto qdē dei iudicio sed occulto, salire & transilire is hinnulꝰ dictus est, hic aūt fm ultimā ac uariā retributionem meritorū. Et fortè sensui huic uideaꝫ astipulari extremum capituli huiꝰ, qđ quidem penè oblitus fueram. C Dicēs nāq; Similis esto dilecte mi capreæ hinnuloq; cer- Cant. 2 uorum: addit, supra montes bethel. Nec enim in domo dei (quod sonat bethel) mali montes sunt. Quāobrē saliens in eos hinnulus non conculcat, sed lætificat, ut scriptura impleatur

Esai. 55. impleat quæ dicit. Mōtes & colles cātabunt corā deo laudes. Et qdē sunt mōtes quos fm euangeliū tollit fides cōparata sinapi, sed nō sunt mōtes Bethel. Etenim quicūq; sunt bethel, mīme eos tollit fides, sed colit. Quòd si prīcipatus & potestates necnō & cætera nihilominus beato rū spirituū agmina cælorūq; uirtutes mōtes sunt Bethel, ut de his intelligamus dictū. Fundamēta eius in montib⁹
Psal. 86. sanctis: nō sanè his himnulus uilis ac cōtemnendus qui supra tam excellentes mōtes uisus est apparere, tāto angelis melior effectus, quāto differētius præ illis nomē hæredita uit. D Quid enim si in psalmo legimus minoratū ab an
Psal. 8. gelis? Neq; em̄ nō melior quia minor, nec cōtraria sunt locuti apostolus & propheta, quippe habētes eundē spīritū. Nā si dignationis fuit q̄ minorat⁹ est nō necessitatis nihil planè i hoc bonitati p̄scribit, sed ascribitur. Deniq; minoratū propheta phibuit, nō minorē: attollens gratiā, & ppellēs iniuriā. Nā & minoritatē natura recusat, & minorationē excusat causa. Nēpe minoratus est: qa ipse uoluit. Minorat⁹ est sua uoluntate, & nostra necessitate. Sic minorari misereri fuit. Quænā p̄ditio hæc? p̄fectò accessit pietati quicq̄d maiestati usum est deperisse. Quāquā nec apl's tacuit hoc magnū magnæ Pietatis arcanum, sed ait. Eū aūt qui modico quàm angeli minorat⁹ est uidem⁹ Iesum ppter passionē mortis gloria & honore coronatū.
Hebr. 2. A Et hæc dixerim⁹ pro noīe & similitudine himnuli, qua tenus spōso eā (iuxta sermonē spōsæ) absq; maiestatis iniuria aptarem⁹. Quid dico absq; maiestatis iniuria, quādo nec infirmitas inhonorata remānsit? Himnulus est, paruul⁹ est, capreæ quoq; similis phibet, tāquā fact⁹ ex muliere: at tamē super mōtes Bethel, attamē excelsior cælis fact⁹. Nō dicit excelsior cælis manēs uel existēs, sed excelsior cælis factus, ne qs putet de illa natura dictū in qua est q̄ est. Sed & ubi p̄fert āgelis, melior nihilomin⁹ perhibet effect⁹: & nō dicit manēs uel existēs melior. Ex quib⁹ apparet q̄ nō modo in eo q̄ ab æterno est: sed etiā in in eo q̄ in tp̄e fact⁹ est. oēm sibi eminētiā uendicet supra omnē principatū & po
1. Cor. 2. testatē, supra omnē deniq; creaturā, ut potè primogenit⁹ oīs creturæ. Itaq; qd̄ stultū est dei, sapiētius est hoīb⁹: & quod infirmū est dei forti⁹ est hoīb⁹. Hoc qdem apl's. Mihi aūt nō uidet errare si qs etiā sapiētiæ & fortitudini angelorū p̄ferendū dicat idētidē stultū infirmūq; dei. Ita ergo præsens locus cōuenienter aptabit uniuersali ecclesiæ. Iam uerò qd̄ ad unā singulariter aiam spectat, nā & una, si deū dulciter, sapiēter, uchemēter amat, spōsa est, quisq; spiritualis in semetipso aduertere pōt qd sibi inde ppriū respōdeat experimētū. Ego uerò qcq̄d illud est qd̄ in me dehmōi experiri donatū est, corā eloqui nō uerebor. Nā & si uile forsitā cū fuerit auditū & despicabile uideat, nō mea refert, quia q spiritualis est, nō me despiciet: qui mi⁹, nō me intelliget. Attamē si in aliū istud sermonem seruauero fortè nō deerūt qui ædificent in his quæ exorat⁹ interim dīs inspirabit, sponsus ecclesiæ Iesus christus dīs noster, q̄ est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

De uisitationib⁹ uerbi spōsi quæ fiūt in spiritu
Cant. 2 ad aiam sanctā, de qbus sctūs iste uir Bernard⁹ sc̄ pbet exēplū ad edificationē audientiū. Ser. LXXIIII. C

REuertere, inquit. Liquet nō adesse quē reuocat affuisse tn̄, idq; nō longe ante, qppe q dū adhuc abiret, reuocari uidetur. Intempestiua reuocatio magni unius amoris, magnæ alterius amabilitatis indicium est. Qui sunt isti charitatis cultores, amatorīq; tam in defessi sectatores negocij: quorum alterū p̄ sequitur, alteram urget tam inquietus amor. Et mihi quidem ut memini meæ promissionis, incūbit assignare hūc locū uerbo & animæ, sed ad hoc ut digne uel aliquātis per fiat, ip̄si⁹ adiutorio uerbi egere me fateor. Et certè sermo
ps. 130. iste decuerat magis expertū magisq; consciū sancti & arcani
Psal. 49 amoris, sed nō possum officio deesse meo, nō uestris oīno uotis. Periculū meū uideo & non cauco, uos me cogitis. Prorsus cogitis ambulare in magnis & in mirabilibus sup me. Heu quàm uereor ne subinde audiā. Quare tu enaras delicias meas, & assumis sacramentū meum p̄ os tuū? Audite me tamē hominē qui loq trepidat, & tacere nō potest. Excusabit forsitā ausum trepidatio ipsa mea, magis autē uestra si puenerit ædificatio. Et fortè hæ lachrymæ pariter uidebuntur. Reuertere ait. Bene. Abibat, reuocatur. Quis mihi referet hui⁹ mutabilitatis sacim? Quis mihi digne explicet ire & redire uerbi? Nunqd leuitate utitur spōsus? Vñ quo uenire seu denuo ire queat q̄ totū īplet? Quē deniq; motū hīe localē posit q spūs est? Aut quem postremò uel cuiuscūq; gn̄is motū das illi q de⁹ est? Est qp pe oīno incōmutabilis. D Verū hæc q̄ pōt cape capiat. Nos aūt in expositiōe sacri mysticiq; eloquij caute & simpliciter ambulātes, geramus morē scripturæ quæ nostris uerbis sapientiā in mysterio abscōditā loquit nostris affectibus, dū deū figurat, insinuat notis rerū sensibiliū similitudinibus tanquā quibusdam uilioris materiæ poculis ea quæ p̄ciosa sunt, ignota & inuisibilia dei, mentib⁹ ppinat humanis. Sequamur ergo & nos eloquij casti cōsuetudinē, dicamusq; uerbū dei deum sponsum animæ, put uult uenire ad animam, & iterū dimittere eam: tm̄ ut sensu animæ nō uerbi motū ista fieri sentiamus. Verbi causa, cū sentit gratiam, agnoscit præsentiā: cum non, absentiā quæritur, & rursum præsentiam quærit, dicens cū prophe
ta. Exquisiuit te facies mea, faciem tuā domine requiram. Psal. 26.
Quidni requirat? Neq; em̄ subducto sibi tam dulci spōso interim aliquid aliud, nō dico desiderare, sed nec cogitare libebit. Restat igit̄ ut absentem studiose requirat, reuocet ab eūtem. Ita ergo reuocatur uerbum, & reuocatur desiderio animæ, sed eius animæ cui semel indulserit suauitatem sui. Nunqd nō desiderium uox? Et ualida. Deniq; de
Psal. 9. sideriū pauperū, inquit, exaudiuit dn̄s. Verbo igitur abeūte: una interim & continua aiæ uox: cōtinuū desideriū eius, tanquā unū continuūq; reuertere donec ueniat. B Et nunc da mihi animā quam frequenter uerbum spōsus inuisere soleat, cui familiaritas ausum, cui gustus famem, cui contemptus omnium ociū dederit, & ego huic incunctanter assigno uocem pariter & nomen sponsæ, nec ab ea penitus locū q̄ in manibus est, censuerim alienum. Talis nempe inducitur loquēs. Quem enim reuocat, cius absq; dubio p̄bat se meruisse præsentiam, etsi non copiam. Alioquin nō reuocasset illū sed uocasset. Porrò reuocationis uerbū reuertere est. Et fortè ideò subtraxit se, quo auidi⁹ reuocaretur, teneretur fortius. Nam & aliquando simulabat se longius ire, nō quia hoc uolebat, sed uolebat audi
Luc. 24. re. Mane nobiscum dn̄e, qm̄ aduesperascit. Et rursum alia uice super mare ambulans, cū apostoli nauigarent & laborarēt in remigādo, quasi uolēs præterire eos, nec tūc qdē istud uolebat, sed magis probare fidem, & elicere precem.
Mar. 6. Deniq; sicut ait euangelista. Turbati sunt & clamauerūt, putātes fantasma esse. Ergo istiusmodi piam simulationē, imo salutarem dispensationē quam tunc corporaliter uerbum corpus interdum exhibuit, non cessat idētidem uerbum spūs modo suo spūali cū deuota sibi aia sedulo actitare. Præteriēs teneri uult, abiens reuocari. Neq; em̄ hoc
Iob. 7. irreuocabile uerbū. It & redit pro beneplacito suo, quasi uisitans diluculo & subito probans. Et ire quidē illi quodāmodo dispēsatoriū, redire uerò semper uoluntariū est, utrūq; ante plenū ludicij. At penes ip̄m horū ratio. Nūc uerò cōstat in aia fieri huiusmodi uicissitudines euntis &
Ioā. 14. redeuntis uerbi, sicut ait: Vado & uenio ad uos. Itē. Modicū & nō uidebitis me, & iterū modicū & uidebitis me.
Ioan. 16. O modicum & modicum. O modicū longū. Pie dn̄e, modicū dicis q̄ non uidemus te? Saluum sit uerbum domini mei, longum est & multū ualde nimis. Verumtamē utriūq; uerū, & modicum meritis, & non modicum uotis. Habes utrūq; in propheta. Si morā fecerit, inqt, expecta eum: qa
Abac. 2. ueniens ueniet, & non tardabit. Quomodo non tardabit si moram fecerit, nisi qùòd ad meritū satis est, sed nō satis ad uotum? Porrò anima amans uotis fertur, trahitur desideriis, dissimulat merita, maiestati oculos claudit, aperit uoluptati, ponens in salutari, & fiducialiter agens in eo,

Intrepida denicꝙ & inuerecunda reuocat uerbum,& cum fiducia repetit delitias suas:solita libertate uocans nō do
Cantī.2 minum,sed dilectū. Reuertere dilecte mi. D Et addit.Similis esto capreæ hinnuloꝙ ceruorum sup mōtes Bethel
2.Cor.8 At istud postea. Nunc uerò sustinete modicū quid insipientiæ meæ. Volo dicere,nā & hoc pactꝰ sum uobis,quo modo mecū agitur in eiusmodi.Nō expedit quidem.Sed prodar sanè,ut prosim:& si pfeceritis uos:meā insipiētiā consolabor:si non,meam insipientiam cōfitebor. Fateor & mihi aduētasse uerbū,in isipiētia dico,& pluries.Cūꝙ sæpiꝰ intrauerit ad me,non sensi aliquoties cum intrauit. Adesse sensi,affuisse recordor:interdū & præsētire potui introitū eiꝰ,sentire nunquā,sed ne exitū quidem.Nā unde in animam meā uenerit,quòue abierit denuo cā dimit
Ioan.3. tens:sed& qua uel introiret uel exierit,etiā nūc ignorare me fateor,sm illd'.Nescis ūde ueniat,aut quo uadat.Nec mirū tamē:qa ipse est cui dictū est.Et uestigia tua non cognoscentur.Sanè per oculos non intrauit:quia nō est coloratum.Sed neꝙ per aures:qa nō sonuit:sed neꝙ per nares:qa nō aeri miscetur sed menti:nec infecit aerem,sed fecit.NeqꝫuerÒ per fauces:qa non est mansum uel haustum. Nec tactu cōperi illud:qa palpabile nō est. Qua igitur introiuit? An fortè nec introiuit qdē:qa non de foris uenit Neꝙ em̄ est unū aliqd ex hisquæ foris sunt.Porrò nec de intra me uenit,qm̄ bonū est,& scio qm̄ nō est in me bonū. Ascendi etiam superius meū,& ecce supra hoc uerbū emineus.Ad inferius quoꝙ meū curiosus explorator descendi,& nihilominus infra inuentū est.Si foras aspexi,extra omne extertius meū comperi illud esse:si intus,& ipsum interius erat. Et cognoui uerum quidem esse quod legerā:
pue.5. qa in ipso uiuimus,mouemur,& sumus:sed ille beatus est
Cantī.4 in quo est ipsum,q illi uiuit,q eo mouet. B Quæris igit cū ita sint omnino inuestigabilesuiæ eius,unde adesse norim? Viuum & efficax est,moxꝙ ut intꝰ uenit,expergefecit dormitantem animam meam,mouit & mollíuit & uulnerauit cor meum,quoniam durum lapideūꝙ erat, & ma
Esai.40 le sanū.Cœpit quoꝙ euellere & destruere,ædificare&plātare,rigare arida,tenebrosa illuminare,clausa reserare,frigida inflāmare,necnon & mittere praua in directa,&aspera in uiasplanas:ita ut benediceret anima mea domino,& omnia quæ intra me sunt noī sancto eius.Ita igitur intrās ad me aliquoties uerbū spōsus,nullis unquā introitū suū indicijs inotescere fecit,nō uoce,non specie,non incessu. Nullis deniqꝙ suis motibus cōptū est mihi,nullis meissensibus illapsum penetralibꝰ,meis,tm̄ ex motu cordis(sicut præfatus sum)intellexi præsentiā eius,& ex fuga uitiorū carnalitūꝙ compressione affectuū aduerti potentiā uirtutis eius,& ex discussiōe siue redargutione occultorū meorū admiratus sum pfunditatē sapietiæ eius,& ex quātula cūꝙ emendatione morū meorū exptus sum bonitatē māsuetudinis eius,& ex renouatione ac reformatiōe spiritus mētis meæ,id est interioris hominis mei pcepi utcūꝙ speciē decoris eius,& ex cōtuitu horū oīm simul expaui multitudinē magnitudinis eius.Verū qa hæc oīa ubi abcesserit uerbū,perinde ac si ollæ bullīēti subtraxerisiguē,quodam illico languore torpentia & frigida iacere incipiunt atꝙ hoc mihi signū abscessiōisei ꝰ,tristis sit necesse est aīa mea donec iterum reuertatur,& solito recalescat cor meū intra me,& idꝙ sit reuersionis īdiciū.Tale sanè experimētum de uerbo habēs,qd mirum si & ego usurpo mihi uocem spōsæ in reuocādo illud cum se absentauerit,qui etsi nō pari,simili tamē uel ex parte desiderio ferorꝰ Familiare mihi erit quoad uixero ꝓ uerbi reuocatione reuocationis uerbū,quod utiqꝙ reuertere est.Et quoties elabet,to-
Psal.50. ties repetet, à me nec cessabo clamitare quasi post tergū abeuntis atdēti desiderio cordis ut redeat,&reddat mihi lætitiā salutaris sui,reddat mihi seipsū.Fateor uobis filij,
Ioan.1. nil aliud interim libet,dum nō præsto est quod solū libet. Et hoc oro ut non uacuum ueniat,sed plenū gratiæ & ueritatis,amore utiqꝙ suo sicut heri& nudiustertius. D In quo mihi similitudinem capreæ & hinnulli exhibitum iri posse uidetur:cū ueritas capreæ oculos habeat:gra hīnulli hilaritatē.Vtraqꝙ res necessaria mihi:& ueritas quidēm cui abscōdi nō possim,gra aūt cui nolī.Alioqn sine alter utra uisitatio plena nō erit,cū & illius scueritas absqꝙ hac onerosa,& huius hilaritas absqꝙ illa dissoluta possit uideri.Amara est ueritas sine cōdimēto gratiæ,sicut absqꝙ ueritatis freno leuis & nescienS modum plerūqꝙ & insolens ipsa deuotio.Quam multis non profuit gratiam percepisse,pro eo q temperamentum de ueritate pariter non acceperunt? Ex hoc em̄ plus quàm oportuit cōplacuere sibi in ea,dū ueritī nō sunt ueritatis obtutus,dū non respexerunt ad capreæ maturitatē,magis autem se totos hinnuli leuitati hilaritatiqꝙ dederūt.Inde factū est,ut ī qua priuatim exultare uoluerāt gratia priuarentur:quibus uel sero dici potuerit.Euntes ergo discite quid sit. Seruite dño Psal.2.
in timore,& exultate ei cum tremore.Dixerat nāqꝙ sancta anima quædā in abūdantia sua,Non mouebor inæternū: ps.29.
cū subito sensit auersam à se facie uerbi,seqꝙ nō mō motā sed etiā conturbatam:& sic in tristitia didicit opus fuisse sibi cum munere quidem deuotionis,etiā pōdere ueritatis. Ergo non in sola quidā gratia plenitudo gratiæ,est sed ne in sola quidē ueritate. B Quid ꝓdest scire quid te oporActu.16.
teat facere,si nō detur & uelle facere? Quid si uelis quidē sed minime possis? Quantos expertus sum agnita ueritate tristiores,& ideó magis q iam confugere ad ignorantiæ excusationē non liceret,scientes & non facietes quod ueritas hortaretur? Quæ cum ita se habeāt,neutrum sine altero sufficit.Parum dixi.Nō expedit quoꝙ.Vnde id scimus? Scienti,inquit,bonum & non facienti, peccatū est Iacob.4.
illi.item.Seruus sciens uoluntatem domini sui,& non fa- Luc.12.
cies digna,uapulabit multis.At istud pro parte ueritatis. Pro gratiæ quid? Scriptum est:Et post bucellā introiuit Ioan.
in eum satanas.Iudam loquitur,qui accepto munere gratiæquia in ueritate nō ambulabat cumueritatis magistro uel potius cum magistra ueritate,locum in se diabolo dedit.Audi adhuc.Cibauit illos ex adipe frumenti,& de petra melle saturauit eos.Quos? Inimici domini mētiti sūt Psal.79.
ei.Quos melle cibauit & adipe,hi mentiti sunt ei facti inimici:quia ueritatem gratiæ non iunxerunt. De quibus alibi habes.Filij alieni mētiti sunt mihi,filij alieni inuetPsal.17.
rati sunt,& claudicauerūt à semitis suis.Quid ni claudicarent,uno pede gratiæ contenti,& non apponentes ueritatem? Erit igitur tempus corū in secula,sicut & principis ipsorum,qui & ipse in ueritate nō stetit,sed fuit mendax ab initio:ideoꝙ audiuit:Perdidisti in decore tuo sapien-Eze.28.
tiam.Nolo decorem qui mihi sapientiam tollat. Quæris quis ille tam noxius tamꝙ pernitiosus decor? Tuus.Ad huc fortè sine intellectu es? Plani ꝰ audi.Priuatus,ppri ꝰ.
Non culpamus donum,sed usum. C Deniqꝙ si aduertisti,non in decore,sed in suo decore dictus est ille perdidisse sapientiā.Et(ni fallor)unus angeli animæqꝙ decor ipsa est.Quid enim uel hæc uel ille absqꝙ sapietia, nisi rudis deformisqꝙ materia est? Ea ergo ille nō modo formatus,sed & formosus fuit. Sed perdidit eam cum fecit suā:ut non sit aliud in decore suo,quàm in sua sapientia perdidisse sapientiam.Proprietas in causa est.Quòd sibi sapiens fuit, quòd nō dedit gloriam deo,q non retulit gratiam ꝓ gratia,q non secundū ueritatem ambulauit in ea,sed ad suā eam retorsit uoluntatē:istud est cur eā perdidit,imo istud est quòd eam perdidit.Etem̄ sic habere,perdere est.Et si Iacob.2.
Abraam,inquit,ex operibus iustificatus est,habet gloriā sed non apud deum. Et ego.Non ergo in tuto inquam. Perdidi quicquid habeo non apud deum.Nam quid tam perditum quàm quod extra deum exulat? Quid mors nisi priuatio uitæ? Ita nihil perditio nisi alienatio à deo est.
Væ qui sapientes estis in oculis uestris, & coram uobis-1.Cor.1.
metipsis prudentes.De uobis dicitur, Perdam sapientiā sapientium,& prudentiam prudentium reprobabo.Perdiderunt sapientiam : quia sua sapientia perdidit eos. Quid non perdiderunt qui ipsi perditi sunt? An uerò nō perditi quos nescit deus? D Porrò autē uirgines fatuæ,

quas

quas quidem non aliunde fatuas puto niſi quia dicētesſe
Mat.25. eſſe ſapientes, ſtultæ facte ſunt. Hæ inquā à deo audire ha
bent: Neſcio uos. Et item illi gratiam miraculorū ad ſuā
uſurpauerūt gloriam, nihilominus auditurí ſunt quia nō
nouí uos: ut liquido ex his clareſcat gratiā nō ꝓdeſſe ubi
uerítas non eſt intentione, ſed obeſſe magis. Et quidem
penes ſponſum utraq; res. Deniq; gratia & ueritas per Ie
ſum chriſtum facta eſt, ait Ioānes baptiſta. Sí ergo cū una
quanuís harum ſine altera pulſauerit ad oſtiū meū domi
nus Ieſus chriſtus (ipſe eſt enim dei uerbum, anime ſpon
ſus) intrabit ſanè nō tāquā ſpōſus, ſed tāquā iudex. Abſit
nequaquā fiet hoc. Nō intret in iudicíū cū ſeruo ſuo. In
ps.142. tret pacificus, intret iocundus & hilaris, matur⁹ tamē, &
ſerius intret q ſeueríori quodā ueritatis uultu in me dum
inſolētiā reprimit, purget lætitiā. Intret quaſi himnul⁹ ſa
liēs, quaſi caprea circūſpect⁹, q culpā diſſimulādo trāſiliat
pœnā miſerādo reſpiciat. Intret quaſi deſcēdēs de mōtib⁹
Bethel feſtiuus & ſplendíd⁹, quaſi ꝓcedēs a patre ſuauis &
mitis, q nō dedigneť dici & fieri ſpōſ⁹ aiæ quærēti ſe, cū
ſit ſup oīa de⁹ bñdict⁹ inſecula. Amen.

Deus quærēdus eſt debito tēpore, modo & loco:
Et q nunc ſit acceptabile tēp⁹ in quo quiſq; p bona
opera poteſt ſibi inuenire deū, ac ſuam opera
ri ſalutem. Sermo. LXXV. B

Cant.3. IN lectulo meo quæſiui per noctes quē dí
lígit anima mea. Non eſt reuerſus ſpōſus
ad uocē & uotū reuocantis. Quare? Vt de
ſideríū creſcat, ut probetur affectus, ut ex
erceatur amoris negociū. Sanè ergo diſſi
mulatio eſt, non indignatio. Sed ſupereſt
ut quæratur ſi fortè reperiať quæſitus, qui uocatus non
uenit, dicente domino. Omnis qui quærit inuenit. Por
rò uerbum reuocationis tale eſt. Reuertere aſſimilare di
Matt.7. lecte mi capreæ hinnuloq; ceruorum. Ad quā uocem dum
Cant.2 non eſt reuerſus, utiq; ob illas cauſas quæ dictæ ſunt, hinc
iſta quæ amat facta cupidíor, mox ſeſe ad requirendum to
ta auiditate dedit. Et primo quidem quærit illum in lectu
lo: ſed minime inuenit. Surgit inde, circuit ciuitatem, it &
redit per platēas & uicos, & nō occurrit neq; apparet. In
terroganť quiq; forte occurrerint, nihilq; certi reportať.
Neq; uici unius aut unius noctis quæſitio hæc, & hæc fru
ſtratio, cum dicat iſta: qa quæſiui per noctes. Quid hoc de
ſideriī eſt & ardoris, ut ſurgēs de nocte publicū nō erube
ſcat, percurrat ciuitatē, pcunctęť palā & paſſim de dilecto,
atq; à ueſtigandis ſemitis eius nulla ualeat ratione auerti,
nulla præpediri difficultate, non tempeſtiue retineri amo
re quietis, non ſponſæ uerecundia, non uel timore noctur
nor? & tamē in his omnibus fruſtrata eſt uſq; adhuc à deſi
derio ſuo. Quare? Quid ſibi uult pertinax hæc & diutur
na fraudatio tædiorū nutrix, ſuſpicionū fomes, impatien
tiæ fax, nouerca amoris, mater deſperatiōis? Sí adhuc diſ
ſimulatio eſt, nimis eſt moleſta. C Eſto q pie utiliterq; in
terim fuerit diſſimulatū, donec in ſola adhuc uocatiōe ſeu
reuocatione res erat? Nunc uero cum requiritur, & ita re
quiritur, quid iam cōferre poterit diſſimulatio? Sí de car
nalibus ſponſis & pudendis amorib⁹ quæſtio eſt, ſicut li
teralis ſupficies præluſiſſe uidetur, & ſi inter illos talia cō
tingere queāt, mea nō intereſt, ipſi uiderint. Quod ſi ani
marum quærentiū dominū mentibus & affectibus p quā
tulocūq; poſſe meo reſpondere & ſatisfacere me oportet,
ps.21. eruendum ſanè eſt de ſcriptura ſancta (in qua ſe uitam ha
bere cōfidūt) eo uitale aliquid quo ſpūale, ut edāt paupe
res & ſaturenť, & uiuant corda eorū. Et quid tā cordiū ui
ta quàm dñs meus Ieſus chriſtus, de quo aiebat qui eo ui
uebat: quia cū Chriſt⁹ apparuerit uita ueſtra, & tūc & uos
apparebitis cum ipſo in gloria? Ipſe ergo ad medium ue
niat, quo & nobis ueraciter dici poſſit, medi⁹ autē ueſtrū
Coloſ.3. ſtetit quē uos neſcitis. Quāquā neſcio quomō non ſciať à
ſpiritalibus ſpōſus ſpūs, q tñ ita in ſpū ꝓfecerūt ut poſſint
2.Cor.5 dicere cum prophetа: Spíritus ante faciem noſtram Chri
ſtus dominus. Et cū apl'o: Et ſi cognouimus Chriſtum ſm
carnem, ſed nunc iam non nouimus. Nónne is eſt quē ſpō
ſa quærebat? Is uerè eſt ſponſus, & amans & amabilis. Is
inquam uerè ſponſus, ſicut caro eius uerè eſt cibus, & ſan Ioan.6.
guis eius uerè eſt potus: totū quod de ipſo eſt, uerè eſt qñ
ipſe eſt, non aliud ſanè quàm ipſa uerítas. Verum is ſpon
ſus quid eſt q nō inuenítur quæſitus, cum requiratur tā
ſtudioſe & impigre, nūc quidē in lectulo, nunc uerò in ci
uitate, aut etiā in platēis uel uicis, ipſe aūt dicat. Quærite Mat.7.
& inuenietis: & qui quærit inuenit: propheta quoq; loq
tur ad eum. Bonus es dñs animæ quærenti te, & item ſan Eſai.55.
ctus Eſaías: Quærite dominū dū inueníri poteſt. Quomō
ergo implebūtur ſcripturæ? Neq; em̄ quæ hic inducitur Ioan.7.
quærēs, una eſt ex his quibus ipſe ait. Queretís me, & nō
inuenietís. B Sed attēdite tres eſſe cauſas quæ interim
occurrunt & quærentes fruſtrarí ſolent, cū aut uidelicet
non in tempore quærunt: aut non ſicut oportet, aut non
ubi oportet. Sí enim omne tempus aptū eſt ad quærendū
cur ergo dicit ꝓpheta (qđ iam memoraui) Quærite dñm Eſai.55.
dū inueníri poteſt? Erit abſq; dubio cū inueníri nō pote
rit, & ideò addit: ut innoceť dū prope eſt: qa futurū eſt, iā
non prope futurū. A quo cū tunc nō requireture? Mihi, Eſai.45.
inquit curuabitur omne genu &c. Nec tñ inueniet ab im
pijs, quos ultores angeli arcebunt profectò, & tollent ne
uideāt gloriā dei. Fruſtra inclamabunt & fatuæ uirgines, Mat.25.
minime prorſus iā ad eas exit, clauſa ianua. Sibi proinde 2.Co.6.
dictum putent illæ. Quæretis me, & non inuenietis. Cæte
rūnunc tempus acceptabile, nūc dies ſalutis ſunt, tempus
planè & quærendi & inuocandi, qñ plerūq; & antequam
iuoceť adeſſe ſentiť. Audi deniq; qđ polliceať. Antequā
me inuocetis, inqt, dicā, ecce adſum. Nec latuit benigni
tas hæc & facilitas temporis quod nūc eſt, illū quí in pſal Pſal.9.
mo loquitur. Deſideriū pauperū exaudíuit dñs, ꝓparatio
nē cordis eorū audíuit auris tua. Quòd ſi per bona opera Galat.6.
queriť deus, ergo dum tempus habemus operemur bonū
ad omnes, præſertim qa dñs apertè prænūciat uinire no
ctem, qñ nemo poteſt operarí. Túne aliud ad quærendum
deum, ad operandū quod bonū eſt reperturus es tibi tem
pus in ſeculis uenturis, præter hoc qđ cōſtituit tibi deus
in quo recordetur tuí? Et ideò dies ſalutis: qa in his ipſe ps.73.
deus rex noſter ante ſecula operatus aſt ſalutem in medio
terræ. C I ergo tu, & in medio gehennæ expectato ſalu
tem quæ facta eſt in medio terræ. Quam tibi ſomnias pro
uenturam inter ardores ſempiternos facultatem uenia ꝓ
merendi, cum iam tranſiṫ tempus miſerēdi? Nō relinquí Rom.6.
tur tibi hoſtia pro peccatis, mortuo in peccatis. Nō cru
cifigitur iterum filius dei mortuus eſt ſemel, iam non mo
ritur. Non deſcendit ad inferos ſanguis qui effuſus eſt ſu
per terram. Bíberunt omnes peccatores terræ non eſt qđ
ſibi ex eo uēdicēt dæmones ad reſtringuēdos focos ſuos,
ſed neq; homines ſocij dæmoniorum. Semel illò deſcēdit
non ſanguis, ſed anima, & hæc portio eorum qui in carce
re erant, una illa uiſitatio quæ tunc facta eſt per præſentiā
animæ: cum corpus penderet exanimæ ſuper terram. San
guis aridā rigauit, ſanguis infudit terram, & inebriauit
eam, ſanguis quæ in terra & quæ in cælis ſunt pacificauit.
Nō autem ꝓ & quæ apud iuferos, niſi quod ſemel illò ut di
xi anima eius excucurrit, & fecit ex parte redemptionē, ne
uel eo momentí uacarent opera charitatis, ſed ultra non 2.Co.6.
adiiciet. Ergo nunc tempus acceptabile & aptū ad quærē
dum, in quo planè qui quærit inuenit, ſi tamen ubi & uti
oportet quærit. Et hæc una cauſa quæ impedire poteſt ne
inueniať ſponſus à quærentibus ſe, cum non quærūt in tē
pore opportuno. At nō ea impedit ſpōſam, nempe inuo
cantem & quærentē in tēpore opportuno. Sed ne illa qui
dem eum tepidè aut negligenter ſeu perfunctorie quærit
nam corde ar denti & omnino infatigabiliter q̄rit, planè
ut decet. D Reſtat ut de tertia uideamus, ne uidelicet Cant.3.
ubi non decet quærat. In lectulo meo quæſiui quē dilígit Eſaiæ.9.
anima mea. An fortè non in lectulo quærendus erat, ſed in
lecto: quippe cui orbis anguſtus eſt? Sed nō horreo lectu
lum, qui noui paruulū. Paruulus deniq; nobis natus eſt,

Exulta tu & lauda habitatio ſiō, qa magnus in medio tui ſanctus iſrael. At idē dñs in ſion magnus, apud nos paruulus, apud nos infirmus repertus eſt, ex uno iacere, ex alte-
Pſal.109 ro & in lectulo iacere habēs. An nō lectulus tumulus: An non lectulus præſepium: an non lectulus uterus uirginis.
Ibidem. Neqꝫ enim magni patris uterus lectulus eſt, ſed lectus magnus. De quo ad filiū. Ex utero, inquit, ante luciferum genui te. Quāquā nec lectus quidē forſitan digne cenſendꝰ ſi uterus ille, qui regentis potius quàm iacētis eſt locus. Manens enim in patre, regit cum patre uniuerſa. Deniqꝫ nō iacere, ſed ſedere ad dexterā patris filiū fides indubitata habet, & ipſe cælū ſibi ſedem eſſe non lectū perhibet: ut ſcias illum in ſuis, id eſt in ſuperis nequaquā ſolatia habere infirmitatis, ſed poteſtatis inſignia. B Merito proinde ſponſa ponens lectulū dicit ſuū, quia omne quod infirmum eſt dei, non de proprio meſſe illi manifeſtū eſt, ſed de noſtro. Ex nobis aſſumpſit quæ p nobis ſuſtinuit: naſci, lactari, mori, ſepeliri. Mea eſt mortalitas nati, mea infirmi-
Cantī.3. tas paruuli, mea expiratio crucifixi, mea ſepulti dormitio. Quæ priora tranſierunt, & ecce noua ſunt omnia. In lectulo meo quæſiui per noctes quē diligit anima mea. Quidꝫ In tuo quærebas qui ſe iam in ſua receperat? Num uideas filium hominis aſcendentem ubi erat prius? Iam celū tumulo commutauit & ſtabulo, & tu illum in tuo adhuc lectulo quæris? Surrexit, non eſt hic. Quid quæris in lecto
Mar.16. fortē, in lectulo magnum, clarificatum in ſtabulo? Introi-
Pſal.70. uit in potentias domini, decorem induit & fortitudinem:
Pſal.92. & ecce ſedet ſuper cherubim qui ſub lapide iacuit. Ex hoc iā non iacet ſedet ſed, & tu tāquā iacenti ſubſidia paras? Siue (ut abſolutior ueritas ſit) aut ſedet iudicans, aut ſtat adiuuans. Si uos ô bonæ mulieres cuinam quæſo excubias exhibetis, cui aromata cōparatis, paratis unguenta?
Pſal.87. Si ſciretis quātus is ſit, quāqꝫ ſit inter mortuos liber mortuus iſte quē ungere pergitis, uos forſitā petiſſetis ab eo
ps.44. potiꝰ ungi. Nónne iſte eſt quē unxit deꝰ ſuus oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis? Beati critis uos ſi gloriari potueri-
Ioan.1. tis reuertentes & dicere, quia de plenitudine eius & nos accepimus. Enimuerò factum eſt ita. Nam reuera unctære
Rom.10 meant q̄ unctura euenerāt. Quidni unctæ tam læto nuncio nouæ odoriferæqꝫ reſurrectiōis. Quàm ſpecioſi pedes euā gelizātiū pacē, euāgelizātiū bona. Miſſæ ab angelo opus faciunt euāgeliſtæ: factæqꝫ apl'æ apoſtolorū dum feſtinant ad annunciādū mane miſericordiā dñi, dicūt: In odorem unguentorū tuorum currimus. Extūc ergo & deinceps fruſtra in lectulo quæſitꝰ eſt ſpōſus, quia etſi cognouerat eum eccleſia ſm carnem, id eſt ſm carnis infirmitatem, ſed nunc iam non nouit. Deniqꝫ quæſitus eſt poſt modum à Petro & Ioane identidem in ſepulchro, ſed minime inuētus. Vide tu utrū ne apte & competenter quiſqꝫ horū tūc dicere quiuerit. In lectulo meo quæſiui quem diligit anima mea, quæſiui & non inueni. Nēpe itura ad patrē caro quæ nō erat ex patre, prius per gloriam reſurrectionis o-
Cantī.1. mne infirmū ſe exuit, accinxit potentia, induit lumine ſicut ueſtimento, in quali nimirum gloria & ornatu decuit eam paternis aſpectibꝰ præſentari. D Pulchre ueróſponſa non quē diligo ego, ſed quem diligit anima mea inqt, q̄ uerè & propriè ad ſolā pertineat animam illa dilectio q̄ aliquid ſpiritualiter diligit: uerbi gratia deum, angelum animam. Sed & diligere iuſtitiā, ueritatē, pietatem, ſapientiam, uirtutesqꝫ alias, eiuſmodi eſt. Nam cum ſm carnem
Can.3 quippiam diligit uel potiꝰ appetit aīa: uerbi gratia cibū, ueſtimentū, dominium, & quæ iſtiuſmodi ſunt corporalia ſiue terrena, carnis potius quàm aīæ amor dicēdus eſt. Et hoc pro eó q̄ ſponſa minus uſitate ſed nō minus propriè animam ſuam ſponſum diligere dicit, monſtrans proinde ſpiritū eſſe ſponſum: & à ſe nō carnali ſed ſpirituali amore diligi. A Et bene per noctes ſe quæſiſſe eum ait. Nam ſi iuxta paulum, qui dormiunt nocte dormiunt, & qui ebrij ſunt nocte ebrij ſunt: ita non abſurde (ut opinor) dici poteſt q̄ qui ignorant, nocte ignorant: ac per hoc qui quærunt: nocte, quærunt. Quis eñ quærat quod palā habet? Porrò dies palā facit quod nox abſcondit: ut reperias in die quod in nocte q̄ſieras. Nox eſt itaqꝫ donec quæriť ſpōſus: qñ ſi dies eſſet, de medio fieret, & minime quæereret. Et de hoc ſatis: niſi fortè numeroſitas hæc noctium adhuc aliquid quærendū ſignet: quia nō noctem, ſed noctes poſuit. Et mihi uidetur, ſi tu melius nō habes, talis mihi poſſet ratio reddi. Habet mūdus iſte noctes ſuas, & nō paucas. Quid dico quia noctes habet mūdus, cum penè totꝰ ipſe ſit nox, & totus ſemper uerſetur in tenebris? Nox eſt iudaica perfidia, nox ignorantia paganorum, nox hæretica prauitas, nox etiam chatholicorū carnalis animalisue conuerſatio. An non nox ubi nō percipiunť ea quæ ſunt ſpiritus dei? Sed & apud hæreticos uel ſchiſmaticos quot ſectæ: tot noctes. Fruſtra per has noctes iuſtitiæ ſolem & lumen quæritis ueritatis, id eſt ſponſum: qa nulla ſocietas luci ad tenebras. B Sed dicit aliquis q̄ non ſit tam ſtulta tamue cæca ſponſa ut quærat lumē in tenebris, quærat dilectū apud ignorantes, & qui non diligunt eum. Quaſi uerò ſe per noctes nunc quærere dicat, & nō potius quæ
Cañ.3. fiſſe. Nō, ait, quæro: ſed quæſiui per noctes quē diligit aīa mea. Et eſt ſenſus, qa cū eſſet, paruula, ſapiebat ut paruula cogitabat ut paruula, & quærebat ueritatē ubi non erat,
ps.118. errās, & nō inueniēs: iuxta illud in Pſal'. Erraui ſicut ouis quæ perīt. Deniqꝫ in lectulo ſe memorat tunc adhuc eſſe: tanquam ætate imbecillem ac paruulam ſenſu: ſi tamē ita conſtruas: in lectulo meo, ſubaudis exiſtens uel iacens, q̄ſi ui quē diligit anima mea. Nō q̄ſiui in lectulo ſed ſedēs in lectulo quæſiui. Hoc eſt: Cū adhuc infirma & inualida forē, & omnino minus idonea ſequi ſpōſum quocunqꝫ iret, ſe q & ardua & excelſa ſublimitatis illius: incidi in multos
Mar.13. qui cognoſcentes de ſideriū meū dicebant mihi: Ecce hic eſt xp̄s, ecce illic eſt, & neqꝫ hic neqꝫ illic erat. Incidi autē, & nō ad inſipientiā mihi. Nam quò propriùs acceſſi, & exploraui diligentius, eò citius certiuſqꝫ cognoui ueritatē
Cantī.5. apud eos minime eſſe. Quæſiui enim, & non inueni: & deprehendi noctes, qui ſe dies mentiebantur. Et dixi: Surgā
Cantī.3. & circuibo ciuitatem: per uicos & plateas quæram quem diligit anima mea. Intuere uel nunc quia iacet quæ dicit ſurgam. Pulchre omnino. Quid ſurgeret, recognito de reCol.3. ſurrectiōe dilectiꝰ Cæterū ô beata ſi cōſurrexiſti cū chriſto, quæ ſurſum ſunt ſapias oportet: neqꝫ deorſum, ſed ſurſum quæras xp̄m neceſſe eſt: ubi ſedet in dextera patris. Sed circuibo, ais, ciuitatē. Ad quidꝫ In circuitu impīam bulant. Iudæis iſtud relinquito: quibus propriꝰ eorū prophetā hoc uaticinatus eſt: quia famē petiētur ut canes, &
Hie.14. circuibūt ciuitatē. Et ſi introieris in ciuitatē, ſm pphetā aliū. Ecce attenuati fame, quod utiqꝫ nō eſſet ſi i ea fuiſſet panis uitæ. Surrexit de corde terræ: ſed ſuper terram non remanſit. Aſcendit autē ubi erat prius. Nā qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcēdit, panis uiuus qui de cælo deſcendit, idemipſe ſponſus eccleſiæ ieſus xp̄s dominꝰ noſter, qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecuia. Amen.

De claritate ſponſi in qua coæqualis patri ſedet à dextris gloria eius: & qualiter boni paſtores debent eſſe ſolliciti uigiles & diſcreti circa paſcēdas animas ſibi commiſſas. Sermo. LXXVI. D

Cantī.3. PEr uicos & plateas quæram quē diligit anima mea. Adhuc ut paruula ſapit. Puto arbitrata eſt egreſſum de tumulo, publicum mox petiſſe, ut ſolito doceret populos, ac ſanaret infirmos, & ut manifeſtaret gloriam ſuam in iſrael, ſi fortè reciperāt reſurgentem de morte, qui ſe recepturos promittebant deſcendenten de cruce. Verum ille perfecerat opus quod ſibi dederat pater ut faceret: quod ſanè iſta intellexiſſe deIoā.19. buerat uel ex uoce pendentis, illa ſcilicet qua ſtillico expiraturus ait: Conſummatum eſt. Nō erat iam q̄ ſe denuo crederet turbis: quæ nec ſic forſitan erant in eum credituræ.
Pſal.109 Et feſtinabat ad patrem qui ſibi diceret: Sede á dextris meis: donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuoIoan.12. rum. Fortius nempe atqꝫ diuinius cum exaltatus fuerit à terra, omnia trahet ad ſeipſum. Hæc autem per uicos & plateas

platẽas quærẽdum putauit, fruendi auida, ſed ignara myſterij. Iterum ergo fruſtrata repetit dicẽs: quæſiui illum & non inueni illum: ut ſermo impleretur quẽ dicit: quia uado ad patrem: & iam nõ uidebitis me. Dicat forſitan iſta B Quomodo ergo credent in eũ, quẽ nõ uiderũt? Quaſi fides ex uiſu ſit, & nõ potius ex auditu. Quid magni eſt credere qđ uideris, & tuis nõ negare oculis fidẽ quid laudis meretur? Sed ſi quod nõ uidemus ſperamꝰ, per patiẽtiam expectamus, & patientia meritum eſt. Beati deinque qui non uiderunt & crediderunt. Proinde ut non euacuetur meritum fidei: ſubducat ſe uiſui, dans uirtuti locum. Etiam & tempus eſt ut iam in ſuum ſeſe recipiat. Quæris in quẽ ſuum. In dexteram patris. Neq; enim rapinam arbitrabitur eſſe ſe æqualem deo, cum ſit in forma dei. Ergo is ſit unigeniti locus, in quo omnis eius iniuria propulſata uideatur. Sedeat ſanè iuxta nõ infra, ut oẽs honorificẽt filiũ ſicut honorificãt patrẽ. In hoc apparebit maieſtatis æqualitas, ſi ne inferiorẽ patre, nec poſteriorẽ ſuſpexeris. At iſta interim nihil horum aduertit, ſed quaſi ebria præamore hac illac; diſcurrens quærit oculis quẽ iã oculus nõ cõtingit, ſed fides. Non eñ exiſtimat xp̃m aliter oportere intrare in gloriam ſuam: niſi prius reſurrectionis gloria palam mundo innoteſcẽte confutetur impietas, exultent fideles, glorientur diſcipuli, populi cõuertantur, demũq; ab uniuerſis glorificetur ipſe cum ex præſentia reſurgentis cunctis claruerit ueritas prædicentis. Falleris ô ſponſa. Oportet quidem hæc fieri: ſed in tempore. C Nunc uerò interim uide ne fortè id dignum magis & ſupernæ cõſentaneum iuſtitiæ ſit ſi nõ detur ſanctũ canib⁹, & margaritæ porcis, ſi potius ſm ſcripturã tollaꝫ impius ne uideat gloriã dei, ſi nõ fraudeꝫ fides merito, quæ tũc ſane probatior eſſe dignoſcitur cũ creditur quod non uidetur, ſi penes ipſam ſeruetur dignis quod occultatur indignis, ut qui in ſordibus ſunt ſordeſcant adhuc, & iuſti iuſtificentur magis, ſi non dormitent præ tædio. Cæli & cæli cælorum tabeſcãt & confundantur ab expectatione ſua, ſi non ipſe pater omnipotẽs diutius iam fruſtretur à deſiderio cordis ſui, ſi non demũ unigenitus ultra ab introitu gloriæ ſuæ (qđ uel ſolũ indigniſſimũ eſt) aliquatenus retardeꝫ. Quãti putas æſtimãda ſit gloria quãtacũq; mortaliũ, ut ab ea quæ à patre ſuo ab æterno parata eſt debeat cum uel ad modicũ retineri? Adde q̃ nulla ratione in longius protrahi decet ipſius filij petitionem. Quam dicam petitionem quæris? Mempe illam qua dicit. Pater clarifica filium tuum. Quod tamen eum petiſſe ſenſerim non ut ſupplicem, ſed ut præcium. Libere petitur quod in potestate petentis accipere eſt. Ergo diſpenſatoria filij petitio eſt nõ neceſſaria, quippe donãtis cũ patre quicquid à patre acceperit. D Vbi & hoc dicendum quia non ſolum pater clarificat filiũ, ſed & filius clarificat patrem, ne quis dicat filium minorẽ patre, quaſi à patre clarificetur, cum & ipſe clarificet patrem, dicente filio. Pater, clarifica filiũ tuum, ut filius tuus clarificet te. Sed fortè adhuc ſubmittendum putes filium, q̃ quaſi inglorius uideatur à patre recipere claritatẽ quam demũ patri refundat. Audi quia non eſt ita. Clarifica me, inquit, pater claritate quam habui priuſquam mundus fieret apud te. Si ergo claritas filij poſterior nõ eſt, utpote q̃ ab æterno eſt: ex æquo ſe clarificant pater & filius. Et ſi ita eſt, ubi patris primatus? Equalitas pfecto eſt ubi coeternitas. Et uſq; adeò æqualitas, ut una ſit claritas amborum, ſicut ipſi unũ ſunt. Vnde mihi uidetur dicendo rurſum. Pater clarifica nomen tuũ, nõ ſanè aliud petere quàm ſe clarificari, in quo & per quam nomẽ patris proculdubio clarificaretur. Et reſponſum accepit à patre, & clarificaui & iterum clarificabo. Quæ quidẽ ipſa reſponſio nõ parua filij glorificatio fuit. Cæterum abundantius ad fluenta iordanis auguſtiuſq; clarificatus dignoſcitur & Ioannis teſtimonio, & columbæ deſignatione, & uoce dicentis. Hic eſt filius meus dilectus. Sed & in monte corã tribus diſcipulis nihilominus magnificẽtiſſime clarificatus eſt, tum uoce eadem denuo ad ſe cælitus delapſa, tum mira illa eximiaq; transfiguratione corporis ſui, tum etiã prophetarũ atteſtatione duorum qui ibidẽ apparuerũt cũeo loquentes. B Supereſt ergo ut iuxta promiſſum patris ſemel adhuc clarificetur, eaq; erit plenitudo gloriæ, cui non queat amplius addi. Sed ubi illa dabitur benedictio? Non eſt ut iſta ſuſpicata eſt in platẽis uel uicis, niſi fortè in illis de quibus dicitur. Platẽæ tuæ hieruſalem ſternentur auro mundo, & per omnes uicos tuos alleluya cantabitur. In his reuera illam recepit à patre filius claritatẽ, cui nonpoterit ſimilis inueniri, ne in cæleſtibus quidẽ. Cui enim aliq̃n angelorũ dictum eſt. Sede à dextris meis? Non modo autem de numero angelorũ, ſed nec de ſupioribꝰ qdẽ reliquis beatorum ordinibus omnino quis repertus idoneus eſt ad capeſſendam ſuperexcellentem hanc gloriam. Ad neminẽ prorſus illorũ facta eſt uox illa gloriæ ſingularis, nemini uocis in ſe efficiẽtiam experiri datum. Siue throni, ſiue dñatiões, ſiue principatus, ſiue poteſtates, profectò deſiderãt in eũ proſpicere, non ſe illi comparare præſumunt. C Igitur dño meo ſingulariter à dño & dictũ & datum eſt ſedere à dextris gloriæ ipſius, utpotè in gloria cœquali, in eſſentia conſubſtantiali, pro generatione conſimili, maieſtate nõ diſpari, æternitate nõ poſteriori. Ibi ibi eñ illũ q̃ quæret inueniet, & uidebit gloriã eius, nõ gloriã quaſi unius cæterorũ, ſed planè gloriã quaſi unigeniti à patre. Quid facies ô ſponſa? Putas potes ſequi cũ illuc? Aut te ingere re audes uel uales huic tã ſancto arcano, tamq; arcano ſanctuario, ut filiũ in patre, & patrem intuearis in filio? Non utiq;. Vbi eſt ille tu non potes uenire modo, uenies autẽ poſtea. Age tũ, ſequere, quære, nec te inacceſſibilis claritas uel ſublimitas à quærendo deterreat, ab inueniendo deſperare faciat. Si potes credere: omnia poſſibilia ſunt credenti. Prope eſt, inquit, uerbum in ore tuo & in corde tuo. Crede & inueniſti: nam credere inueniſſe eſt. Norunt fideles habitare chriſtum per fidem in cordibꝰ ſuis. Quid propius eſt? Quære ergo ſecura, quære deuota, bonus eſt domin⁹ animæ quærẽti ſe. Quære uotis: ſequere actibus, fide inueni. Quid non inuenit fides? Attingit inacceſſa, deprehendit ignota, comprehendit immenſa, apprehendit nouiſſima, ipſam denicq; æternitatem ſuo illo uaſtiſſimo ſinu quodammodo circumcludit. Fidenter dixerim, æternã beatamq; trinitatẽ quã nõ intelligo credo, & fideteneo, quod nõ capio mẽte. Sed dicit aliq̃s. quomodo credẽt ſine prædicãte: cũ fides ex auditu ſit: auditꝰ per uerbũ præ dicationis? Deus hoc prouidebit. Et ecce iam præſto ſunt qui nouã ſpõſam cæleſti nupturam ſponſo, de quibꝰ oportet inſtruant & inform ent, fidem doceant, formã pietatis ac religionis tradãt. D Audi denicq; quid adiciat: Inuenerunt me uigiles qui cuſtodiũt ciuitatem. Qui eñ uigiles hi? Nẽpe illos quos ſaluator in euãgelio beatos pnũciat: ſi cũ uenerit inuenerit uigilãtes. Quam boni uigiles qui nobis dormientibꝰ ipſi peruigilant, quaſi rationẽ reddituri pro animabꝰ noſtris. Quàm boni cuſtodes qui uigilãtes animo, atq; in oratiõibus pnoctãtes hoſtiũ inſidias ſagaciter explorant, anticipãt conſilia malignantiũ: deprehendunt laqueos, eludũt tẽdiculas: retinacula diſſipant, machinamẽta fruſtrãtur. Hi ſunt fratrum amatores & populi chriſtiani qui multũ orãt pro populo & uniuerſa ſancta ciuitate. Hi ſunt qui multũ ſolicíti pro ſibi commiſſis dñicis ouibus, cor ſuum tradũt ad uigilandũ diluculo ad dñm q̃ fecit illos, & in cõſpectu altiſſimi deprecantur. Et uigilant & deprecantur, ſcientes ſuam inſufficientiam in cuſtodienda ciuitate: Et quia niſi dñs cuſtodierit ciuitatẽ, fruſtra uigilat qui cuſtodit eã. Porrò cũ domin⁹ ita præcipiat. Vigilate & orate, ne intretis in tẽtationem: liquet q̃ abſq; duplici hoc exercitio fidelíũ, ſtudioq; cuſtodũ, nõ poteſt eſſe ſecura ciuitas, non ſponſa, non oues. Horũ differentiã quæris? Vnũ ſunt. Ciuitas propter collectionẽ, ſponſa propter dilectionẽ, oues propter manſuetudinẽ. B Vis ſcire hoc ſponſam quod ciuitatem eſſe? Dicit, inquit, ciuitatẽ ſanctã hieruſalẽ nouã deſcẽdentem

Cant.5. Ioã.20. Philip.2 Eſai.26. Apo.22 Ioan.7. Ibidem. Matt.3. Tob.13. ps.109. Ioan.1. Mar.9. Rom.10 Cant.3. Luc.12. ps.126. Luc.22. Apo.21.

de cælo,à deo paratã tanquã ſponſam ornatã uiro ſuo.Idẽ tidem tibi hoc & de ouibus liquido apparebit,ſi recordeˢ primus ille cuſtos (petrũ loquor) cũ ſibi primo oues committeretur,quàm attente ſimul de amore cõmonitus ſit.Quod utiq; tata cura ſapiẽs creditor nõ feciſſet,niſi ſe ſentiret ſponſum,id ſibi utiq; ex intimo reſpondẽte conſcientia.Audite hæc amici ſponſi,ſi tũ amici. At parũ dixi amici,amiciſſimi ſint oportet qui priuilegio tantæ familiaritatis donantur.Non ocioſe toties repetitũ eſt. Petre
Ioan.21. amas me in commiſſione ouium. Et ego quidem id ſignificatum perinde puto acſi illi dixiſſet Ieſus:niſi teſtimonium tibi perhibente cõſcientia q̃ me ames,& ualde perfecteq; ames,hoc eſt plus quàm tua,plus quàm tuos,plus quàm & te,ut huiꝰ re petitionis meæ numerus impleat ne quaquã ſuſcipias curã hanc,nec te intromittas de ouibus meis,pro quibus ſanguis vtiq; meus effuſus eſt. Terribilis ſermo,& qui poſſit etiã impauida quorũuis tyrãnorũ corda concutere. C Propterea attendite uobis quicũq; opus miniſterij huius ſortiti eſtis,attendite inquam uobis,& precioſo depoſito quod uobis creditum eſt. Ciuitas eſt,uigilate ad cuſtodiã concordiamq;. Sponſa eſt,ſtudete ornatui. Oues ſunt,intendite paſtui. Et hæc tria ad illã dñi trinam ſciſcitationẽ fortè non incõgrue pertinere dicentur. Porrò cuſtodia ciuitatis ut ſit ſufficiens trifaria erit à ui tyrannorũ,à fraude hæreticorũ,à tẽtationibꝰ dæmonũ.Sponſæ uerò ornatꝰ in bonis operibꝰ & moribus & ordinibus.At paſtus ouiũ cõmuniter quidẽ in paſcuis ſcripturarũ tanquã in hæreditate dñi,ſed eſt diſtinctio in illis.Nã ſunt mãdata quæ duris atq; carnalibꝰ animis imponunt ex lege uitæ & diſciplinæ. Et ſunt olera diſpẽſationũ,q̃ infirmis & puſillis corde de reſpectu miſericordiæ apponunt.Et ſunt conſiliorũ ſolida fortiaq;,q̃ ex intimis ſapientiæ pponunt ſanis & q excercitatos habẽt ſenſus ad diſcretionem boni & mali.Paruulis nanq; tanquã agniculis adhortatiõis lac potus datur,non eſca.Ad hæc boni ſolicitiq; paſtores impinguare pecus nõ ceſſant bonis lætisq; exẽplis,& ſuis magis quàm alienis.Nam ſi alienis & nõ ſuis,ignominia eſt illis,& pecus ita nõ proficit. Si enim(uerbi cauſa) ego q uideor inter uos paſtoris gerere curã uobis appoſuero moyſi manſuetudinẽ: patientiam iob,miam ſamuelis,dauid ſanctitatem,& ſi qua ſunt ciuſmodi exempla bonorũ:immitis ipſe & impatiẽs atq; immiſericors & minime ſanctꝰ,ſermo(ut uereor) minꝰ fapide euenſet,& uos minꝰ auide capietis.Verũ hoc ſupnæ pietati relinquo,ut qd minꝰ uobis ex nobis eſt,ipſa ſuppleat:& qd perperã,ipſa corrigat.Nũc uerò bonꝰ paſtor
Mar.9. hoc quoq; curabit,ut ſm euãgeliũ iueniatur habere ſal in ſemetipſo,ſciens qa ſermo ſale conditus quãtũ placuerit ad gratiã,tantum proderit ad ſalutẽ. Hæc interim de cuſtodia ciuitatis,atq; ornatu ſpõſæ:mecnõ & paſtu ouiũ dicta ſint. D Volo tñ adhuc cadẽ paulo expreſſius deſignare propter eos qui dũ auide nimis honoribus inhiãt, minus prouide grauibus ſe ſupponunt oneribus, exponunt periculis,ut ſciant ad quid uenerint,ſicut ſcriptum eſt.Amice,ad qd ueniſti? Ni fallor:ad ſolam ciuitatis cu-
Mat.26 ſtodiam ut quãtum fatis eſt procuretur,opus eſt uiro forti,ſpirituali,fideli.Forti ad propulſandas iniurias,ſpirituali ad deprehendendas inſidias,fideli qui non quæ ſua ſunt quærat.Porrò autem ad mores honeſtandos uel corrigendos(quod utiq; ad decorem pertinet ſponſæ) quis non liquido agnoſcat perneceſſariã fore cum multa quidem diligentia diſciplinæ cenſuram? Eapropter omnis cui hoc opus incũbit,oportet ferueat zelo illo quo accenſus præcipuꝰ ille æmulator ſpõſæ domini aiebat.Emulor
2.Cor.11 uos dei æmulatione:deſpõdi enim uos uni uiro uirginẽ caſtam exhibere xpõ.Iam quomodo in paſcua diuinorũ educet eloquiorũ greges dñicos paſtor idiota? Sed & ſi doctus quidẽ fuerit nõ ſit autẽ bonus, uerendumne non tam nutriat doctrina uberi quàm ſterili uita noceat.Temere itaq; & in hac parte hoc onus ſubitur abſq; ſcientia pariter uitaq; laudabili. Sed ecce qd nõ laudamus. Finis indicitur,ubi non erat finis.Euocamur in materiam alteram,& cui hãc cedere indignum.Angor undiq;,& quod ægrius feram ignoro,auelli ab iſta,an diſtendi in illa niſi q̃ utrolibet ſimul utrunq; moleſtius.O ſeruitutem.O neceſſitatem.Non quod uolo hoc ago,ſed quod odi illud facio.Notate tamẽ ubi deſinimus,ut quàm cito in id redire liberum erit,inde mox ordiamur in nomine ſponſi eccleſiæ Ieſu chriſti domini noſtri,qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula.Amen.

De malis paſtoribus eccleſiæ:& itẽ quomodo ſpiritus & animæ ſanctorum ſimul cum angelis adiutorio ſunt electis adhuc peregrinãtibus. Ser.LXXVII.

EYa expediti ſumus. Diximus heſterno ſermone quales in uia hac qua ambulamus,uellemus habere duces,nõ quales habemus.Longe diſſimiles experimur.Nõ omnes ſunt amici ſponſi quos hodie ſponſæ hinc inde aſſiſtere cernis,& q̃(ut uulgo,aiunt) eam quaſi addextrare,uidenᵗ. Pauci admodũ ſunt qui non quæ ſua ſunt quærãt ex omnibꝰ charis eius. Diligunt munera,nec poſſunt pariter diligere chriſtum, quia manꝰ dederũt mãmonæ. Intuere quomodo ĩcedũt nitidi & ornati circũamicti uarietatibꝰ,tanquam ſponſa Pſal.18.
procedẽs de thalamo ſuo.Nonne ſi quempiam taliũ repẽte eminus procedentẽ aſpexeris,ſpõſam potius putabis quàm ſpõſæ cuſtodẽ? Vnde uerò hãc illis exuberare exiſtimas rerum affluentiã,ueſtiũ ſplendorem,menſarũ luxuriem,cõgeriẽ uaſorũ,argẽtorũ & aureorũ,niſi de bonis ſpõſæ? Inde eſt q illa paup & inops & nuda relinq̃t facie miſerãda,inculta,hiſpida,exãgui.Propter hoc nõ eſt hoc tpe ornare ſponſam,ſed ſpoliare:nõ eſt cuſtodire,ſed perdere:non eſt defendere,ſed exponere:nõ eſt inſtituere,ſed proſtituere:nõ eſt paſcere gregem,ſed mactare & deuorare,dicente de illis domino.Qui deuorant plebem meam Pſal.52.
ut cibũ panis,& quia comederũt Iacob,& locũ eius deſolauerũt Et in alio ꝓpheta.Peccata populi mei comedent. Oſee.4.
quaſi dicat.Peccatorũ pretia exigũt,& peccãtibꝰ debitã ſolicitudinẽ non impendũt. D Quẽ dabis mihi de nu- Nota.
mero præpoſitorũ q nõ plus iuigilet ſubditorũ uacuãdis marſupijs quàm uitijs extũpandis? Vbi qui orãdo flectat irã:q ꝑdicet annũ placabile dñoᵐ Leuiora loquimur: grauiora grauius manet iudiciũ. Sine cauſa tamẽ uel his uel illis immoramur:qa nõ audiunt nos. Sed & ſi literis forſitan mãdenᵗ iſta q̃ dicimꝰ,dedignabũᵗ regere:aut ſi fortè legerint,mihi indignabunᵗ,quãuis rectiꝰ ſibi hoc facerẽt. Propterea relinquamꝰ iſtos nos inuẽtores ſpõſæ,ſed uendítores:& ingramꝰ potiꝰ illos à qbꝰ ſpõſa ſe inuẽtã loqᵗ. Et qdẽ illorũ iſti ſortiti ſunt miniſterij locũ,ſed non zelũ. Succeſſores oẽs cupiunt eſſe,imitatores pauci.O utinam tam uigiles reperirenᵗ ad curam,quàm alacres currũt ad cathedrã.Vigilarent utiq; ſolicite ſeruantes ab illis inuẽtam,ſibi creditã.Imo uerò euigilarent pro ſemetipſis:nec
ſinerẽt de ſe dici: Amici mei & proximi mei aduerſum me Pſal.37.
appropinquauerunt & ſteterũt.Iuſta oĩno quærimonia, nec ad ullã iuſtiꝰ quàm ad noſtrã referenda ætatẽ.Parum eſt noſtris uigilibus q nõ ſeruant nos,niſi & perdãt.Alto quippe demerſi obliuiõis ſomno,ad nullũ dominicæ cõminationis tonitruũ expergiſcuntur,ut uel ſuũ ipſorum periculũ expaueſcãt,Inde eſt ut nõ parcãt ſuis qui nõ parcunt ſibi perimẽtes pariter & pereũtes. A Sed eñ qnã illi ſunt uigiles à quibꝰ ſe inuẽtã phibet ſpõſa: Nẽpe apoſtoli,atq; aplici uiri.Verè hi ſunt q cuſtodiunt ciuitatem, id eſt eã ipſam quã inuenerũt eccleſiam,eoq; uigilantius, quò nũc tpis grauius periclitãtẽ cõſpiciunt.à malo utiq; Matt.7.
domeſtico & inteſtino:ſicut ſcriptum eſt.Et inimici hois domeſtici eiꝰ. Neq; eñ ꝓ qua uſq; ad ſanguinẽ reſtiterũt ſuo derelinquũt patrocinio deſtitutã:ſed protegũt & cuſtodiunt eam die ac nocte,hoc eſt in uita & in morte ſua. Pſal.125
Et ſi preciosa eſt in conſpectu dñi mors ſanctorũ eius,non ambigo ego quin etiã tanto in morte potentius id agant Pſal.138.
quanto in ipſa etiam confortatus eſt principatus eorum.
B Sic iſta aſſeris,ait quis,acſi oculis tuis uideris ea. Sunt autem ab

autem ab humanis secluſa conſpectibus. Cuí ego. Sí tu tuorum oculorū teſtimoniū fidele putas, teſtimoniū dei
Eſai. 62. maius eſt. Aít uerò. Super muros tuos hierusalē cōſtituí cuſtodes, tota díe & tota nocte, ín perpetuū nō tacebunt.
Hebr. 1. Sed de angelís, ínquís, íd dictū eſt. Non abnuo, oēs ſunt adminiſtratorij ſpūs. At quís me ,phíbeat ítidē & de íſtís ſentíre, quí potētía quidē míníme íam ípſis angelís ímpa res ſunt, affectu autem & míſericordía cò nobis forſitan germaníores exíſtūt quò natura conſunctíores? Iūge & tolerantíā carūdē paſſionū & míſeríarū ín quíbus nos ,p tēpore adhuc uerſamur. Níhíl ne ampli⁹ míſeratiōís pro nobís uel ſolícitudínís operabít ín mētíbus ſanctís, ,p & ſe tranſiſſe per eas proculdubío memínerunt? Nónne ílla
Pſal. 65. ípſorū uox eſt. Tranſiuímus per ígnē & aquā, & eduxíſtí nos ín refrigeríū? Quidē Ipſí tranſíerūt, & nos ín medíis ígníb⁹ uel f luctíbus derelínquēt, nec ſaltē manū porrígere dígnabunt? periclítātib⁹ filíjs? Non eſt íta. Bene tecum agítur ô mater eccleſía, bene tecū agítur ín loco peregrí nationís tuæ: de cælo & de terra uenít auxílíū tíbí. Quí cuſtodíūt te nō dormítāt nec; domíūt. Cuſtodes tuí an geli ſancti, uígíles tuí ſpūs & aíæ íuſtorū. Nō errāt quí te ab utríſc; ínuentā ſpíritíbus ſenſerínt, ab utríſc; pariter cuſtodírí. Et eſt huíus ſolícitudínís ratío ,buſc; ſua, hís quidē ,p ſine te nō conſummenť, íllís uero ,p níſí de te ad ſuí plenítudínem míníme reſtaurentur. Nam quís neſciat ſathana cadēte de cælo & eíus cōplícíbus numerū ſuper næ multítudínís parte nō modica ímmínutū? De te íta; oēs cōſummatíonē expectāt, alíj numerí, alíj deſiderij ſuí.
Pſal. 141 Agnoſce proínde uocē ín pſalmo. Me expectāt íuſti do nec retríbuas míhí. Et aduertendū ,p non íſta íllos, ſed íllí íſtā potíus ínueníſſe referuntur, ut; ego ſuſpícor ad hoc ípſum ſtudíū deſtínatí. Nam quomodo prædícabunt níſí
Luc. 10, míttantur? Deníq; habes loquentē ín euāgelíīs. Ite ecce ego mítto uos, & íte prædícate euāgelíū omní creaturæ. Ita eſt. Illa quærebat ſponſum: & ſponſum non latebat. Nempe quí ín hoc ípſum excítauerat eam ut ſe quæreret, & dederat íllí cor ad præcepta & legē uítæ & díſcíplínæ: dūmodo eſſet quí ínſtrueret & doceret uíam prudentíæ. Et míſit ín occurſum eí⁹ plātatores & ;rígatores quí eam enutrírēt & fiō firmarēt ín omní certítudíne ueritatís, hoc eſt índícarēt íllí certāq; redderent de dílecto: quía ueritas eſt quā quærít, & quam uerè dílígígít aía eí⁹. D Et reue ra quís fidus uerúsue aíæ amor, níſí utíq; ís quo ueritas adamatur? Rationís ſum cōpos, ueritatís ſum capax, ſed utínam non forem ſí amor ueri defuerít. Horum quíppe ramorū ís fructus eſt, & ego radíx. Non ſum ſecurus à ſe curí ſí abſq; eo ínueníar. In íllo nímírum naturæ munere íllud díuínæ ímagínís enítere ínſígne haud dubíū, ex quo cæteris præſto anímantíbus. Inde eſt ,p audet anima mea ad dulces caſtoſc; aſſurgere ueritatís amplexus, & ſic ín amore ípſíus tota ſecuritate ac ſuauítate qeſcere, ſí tñ ín ueníat gratíā ín oculís tantí ſponſí, ut dígnā reputet quæ ad hanc pertíngat gloríam, ímo ípſe eā ſíbí exhíbeat non habentē maculā aut rugā aut alíqd eíuſmodí. Quanti pu tas eſſe díſcríminís, quáue dígnū pœna tantū dei donum ocioſum teneret? Verum hoc alíàs. A Nunc uero ſponſa quē quærebat míníme reperít: & quos nō q̄rebat reperta eſt ab ípſís. Audíāt hoc quí ſine duce & præceptore uías uítæ ígredí nō formídāt: ípſí ſunt ín arte ſpūalí exíſten tes & díſcípulí pariter & magíſtrí. Non ſufficít hoc, etíā coaceruāt díſcípulos ſibí, cæcí duces cæcorū. Quàm mul tí ex hoc à recto tramíte periculoſiſſime aberraſſe cōperti ſunt. Nímírum ígnorātes aſtutías ſathanæ & cogítatiōes ípſí⁹ factum eſt ut q ſpíritu cœperāt, carne cōſummarent: abducti turpíter, lapſí damnabíliter. Vídeāt proínde quí eíuſmodí ſunt, qūo caute ambulēt: & de ſpōſa exemplum ſumant, quæ nō prius ad eū quem dēſiderabat, ullo modo ualuít peruenírе quàm ſíbí occurrerēt quorū magíſterío uteretur ad cognoſcēdū de dílecto, certè ad díſcēdū timorē
Nota. dñí. Seductorí dat manū, q dare díſſímulat præceptorí. Et quí dímíttít oues ín paſcua abſq; cuſtode, paſtor eſt nō outū, ſed luporū. Nunc ſam uídeamus de ſpōſa quò ſe dícat ínuentā. Míhí ením ínſucte, ſatís uerbū ínuentionís poſuíſſe uídeť. Nam íta hoc dícít, ac ſi uno de loco eccle ſía uenerít. Venít em̄ ab oríente & occídēte, ;uxta uerbū Mat. 8.
dñí, & à cunctís fínibus terræ. Sed neq; alíqñ congregata eſt ín unū locū, ubí ab apoſtolís ſeu ab angelís ínueníreť deducenda uel dírígēda ad eum quem dílígít aía ſua. C Fuít ne prius ínuenta quàm collecta? Non: quía nec erat. Quāobrem ſí collectā, ſí cōgregatā, ſí certè (quod magís uocabulo eccleſíæ cōpetít) cōuocatā à prædícatoríbus ſe díxíſſet, tranſiſſem ſímplíciter, míníme ín alíquo cuncta bundus. Coadiutores enim dei ſunt, quem & audíere lo quētē. Quí nō colligít mecū, díſpergít. Sed neq; hoc mí Mat. 12.
hí abs re uídebíť, ſí dixerít qs ab eís fūdatā ſiue ædíficatā. Síquidē hoc fecerūt una cū íllo quí ín euāgelíīs loquítur: Et ſuper hanc petram ædíficabo eccleſíā meā: & quía fun Mat. 16.
data eſt ſupra firmā petrā. Nunc uerò níhíl horū loquens ſed præter ſolitū quídem perhíbēs ſe ínuētā, cunctarí alí Matt, 7.
quantū nos facít, atq; ín ſuſpítionem adducít latere loco quod ſít dílígētíus ínuendū. Volebam fateor præterire, mecq; ſubducere, huíc ſcrutínío, cuí ſufficere, nō ſentírem. Cæterum remíníſcens ín quātís æque dubíjs & obſcurís uobís quídem ſurſum corda leuātíbus, etíam ſupra ſpem meā adíutū me ſenſerím, pudet díffídētíæ, & reprehendēs tímorē meū adoríor nō quidē temere quod tímíde refu giebam. Aderít (ut confído) ſolitū adíutoríū: quod ſí mí nus, apud beneuolos tamen auditores, non erít ocioſum quod uolui. Verū hoc habebít ſequēs ſermo prícípíum, nam præſentē hic claudímus. Ipſe autē det uobís ea quæ dícuntur non ſolum tenere memoríter: ſed & ardenter dí lígere, & efficacíter adímplere ſponſus eccleſíæ Ieſus chri ſtus dominus noſter, qui eſt ſuper omnia deus benedictus ín ſecula. Amen.

Quòd ſponſa íd eſt eccleſía electorum prædeſtína ta eſt à deo ante ſecula, & præuenta ab eo ut quæreret eum & conuerteretur. Sermo. LXXVIII. D

AD uerbum ínuētiōís (ſí bene memíní) íllíc ſte timus & hæſimus ſcrupuloſius, uídelícet audíē tes ,p ſponſa à prædícatoríbus ſuís ſe ínuētam dixerít. Porrò cauſæ noſtræ cūctatiōís & dubí tationís à nobís expreſſæ ſunt, & uíſum eſt à nobís alíqd eſſe quærendum, ſed non ín calce ſermonís, quo íam arta bamur, quod quæſítum eſt potuít explicarí. Quíd reſtat níſí ut debítum íam ſoluamus? In explicatione ſacramen tí magní, íllud loquor quod doctor gentium ínterpreta tus eſt ín chriſto & ín eccleſía ſanctum caſtumq; connu bíum: ípſum eſt opus noſtræ ſalutís. In eo ínquam tres ſi bí ínuícem cooperātur, deus, angelus homo. Et deus quí dem quídní operetur? & curam gerat nuptíarum dílecti filíj ſuí? Ipſe uero ac tota uoluntate. Et utíq; per ſe ípſe ſuf ficeret, & abſq; amminículo horū, hí aūt ſine ípſo poſſunt facere níhíl. Ergo quod ex íllís aſcíuit ín opus míníſterij huíus, nō ſíbí ſolatíū, ſed ,pfectum quæſíuit ín íllís. Nam homínib⁹ quídē merita locauít ín opere, ſm íllud. Dígn⁹ Luc. 10.
eſt operarí⁹ mercede ſua. Et quía unuſquíſq; ſm propríū laborē accípíet, ſíue quí ín fide plantat, ſíue quí rígat qđ plantatū fuerít. Angelorū autem cum ad ſalutem humani generís mínísterío utítur, nónne facít ut ab hoíbus ange lí dílígantur? Nam quía ab angelís homínes dílígantur, índe uel maxíme aduertí poteſt, ,p antíqua ſuæ cíuítatís damna ex hoíbus reſarcítum írí angelí non ígnorāt. Nec alíjs ,pfecto legíbus regnū charítatís regí decebat, quàm pñs ípſorū quí pariter regnaturí ſunt mutuíſc; amorib⁹ & purís affectíonib⁹ ín ínuícem & ín deum. Eſt autem ín modo operandí díffērētía multa, pro cuíuſq; nímírū ope rarij dígnítate. Deus nempe facít quod uult ſola ípſa faci lítate uolēdí ſine æſtu, ſine motu, ſine præíudícío locí uel temporís uel cauſæ uel perſonæ. Eſt ením deus ſabaoth. q cū tranquílítate ;udícat oía. Eſt ſapiētía díſponens oía Sap. 8.
ſuauíter. Porro angelus non abſq; motu operatur tam lo calí quàm temporalí, ſine æſtu tñ. Homo aūt nec ab æſtu

animi,nec à motu corporis animiq; liber est in operãdo. Denicq; cum timore & tremore suã ipsius iubetur operari
Gen. 3. salutẽ,atq; in sudore uultus sui comedere panẽ suum. C His ita explicitis intuere nunc mecũ in hoc tam magnifico opere nostræ salutis tria esse:quædã quæ sibi uendicat auctor deus,præuenitq; in illis omnes auxiliatores & cooperatores suos,prædestinationẽ,creationem,inspiratio nem.Quarum prædestinatio,nõ dico ab exortu ecclesiæ, sed nec à mundi principio quidem principium habuit,nõ denicq; à tẽpore illo uel illo:ante tempora est. Porrò creatio cum tempore, inspiratio iam in tempore fit ubi & qñ uult deus.Sanè fm prædestinationẽ nunquã ecclesia electorum penes deum non fuit.Si miratur hoc infidelis,audiat quod magis miretur,nũquã nõ grata extitit, nũquã non dilecta.Quidni audacter loquar arcanum quod mihi de corde dei promptus ille supernorũ delator cõsiliorum aperuit? Paulum dico,qui ut multa alia,ita hoc quoq; de diuitijs bonitatis eius nõ est ueritus diuulgare secretum.
Ephe. 1. Benedixit nos, inquiens, in omni benedictione spirituali in cælestibus in christo,sicut elegit nos in ipso ante mũdi constitutionem,ut essemus sancti & immaculati in cõspectu eius in charitate. Et addit. Qui prædestinauit nos in
Ibidem. adoptionẽ filiorũ per Iesum christũ in ipso fm ꝓpositum uoluntatis suæ in laudẽ gloriæ gratiæ suæ, in qua gratificauit nos in dilecto filio suo. Nec dubium quin uoce oim electorum ista dicãtur,& ipsi ecclesia sunt. D In illo igitur tam profundo æternitatis sinu antequã in lucẽ opus prodiret huius creatiõis, quis illã uel beatorũ spirituum inuenire aliquo mõ ualuerit: nisi cui ipsa æternitas deus uoluerit reuelare? Sed& cum iam ad nutum creantis uisa est emersisse in species formasq; factitias has atq; uisibiles, non continuo tamen inuenta est a quoquam hominum uel angelorum: eò q nõ agnosceretur:imagine terrestris hominis adumbrata,& operta mortis caligine.Sine quo generalis uelamine confusionis nemo filiorũ hominũ in-
Psal. 14. trauit hanc uitam, uno sanè excepto qui ingreditur sine macula.Emanuelis est,qui tamen & ipse ex nobis pro nobis nostræ induit maledicti nostriq; peccati similitudinem,non ueritatem. Sic enim habes:quia apparuit in similitudine carnis peccati:ut de peccato dãnaret peccatũ in carne. Deceterο unus oĩbus per omnia introitus est: electis dico & reprobis. Non enim est distinctio. Omnes peccauerũt. & egent gloria dei. Capitiũ suæ uerecũdiæ portant. Propter hec itaq; etsi [illegible] cõditis iã creata existens ecclesia,nec sic tñ à creatura ulla inueniri poterat uel agnosci, miro utroq; modo interim latens, & intra gremiũ beatæ prædestinationis, & intra massam miseræ damnationis. Cæterũ quam celauerat ab æterno prædestinãs sapiẽtia, & item creans potentia minime prodiderat ab initio: uisitans profectò gratia suo in tempore reuelauit, fm operationem quam ideo inspirationem supra nominauit,q; de sponsi spiritu humanis infusum spiritibus quippiam fuerit in præparationẽ euangelij pacis,id est parare uiã dño, atq; euãgelio gloriæ eius ad corda oĩm quotquot erant: prædestinati ad uitam. B Frustra uigiles laborassent in prædicando,si nõ hæc gratia præcessisset. Nunc uerò uidentes uelociter currere uerbum, & populos nationũ ad dominũ in omni facilitate cõuerti,concurrere in unitatẽ fidei tribus & liguas, atq; in unã colligi matrẽ catholicam terminos terræ cognouerũt de diuitijs gratiæ quæ à seculis absc̃onditæ tenebãtur in abdito prædestinationis æternæ,& gauisũ sunt eam se inuenisse quam ante secula dominus elegerat in sponsam sibi.Ex quo(ut opinor) clarũ fit non ociosum esse q se inuentam abigis sponsa testata est, sed propterea q se ab ipsis collectã agnosceret non electã, compertã non conuersam. Ei nempe ascribenda cuiusq; conuersio est,cui dicere necesse habent uniuersi illud de
Psa. 84. psalmo.Cõuerte nos deus salutaris noster. Sed nõ æque illi fortassis inuentionis uocem cõpetenter aptarim sicut conuersionis,imo uerò sic est. Non est inuenire dño,sed præuenire,& inuentionẽ præuẽtio excludit. C Denicq; quid inueniat,qui nihil unquã nõ nouit? Nouit dñs qui sunt eius,ait quidam.Ipse uero quid? Ego scio,ait, quos Ioan. 13.
elegerim à principio. Planè quam ab æterno præsciuit, quam elegit,quam dilexit,quam condidit: rationis non erat ab eodẽ perhiberi inuentã: præparatã tamen ab ipso Ioan. 1.
ut inueniretur,fidenter dixerim.Nam qui uidit, testimonium perhibuit:& scimus quia uerũ est testimoniũ eius. Vidi,inquit,ciuitatem sanctã hierusalem nouam descen- Apo. 21.
dentem de cælo à deo paratam tanquã sponsam ornatam uiro suo.Isq; è uigilib⁹ unus qui custodiũt ciuitatẽ. Sed audi ipsum eius præparatorem ueluti digito eam demõstrantem uigilibus,sed sub tropo altero. Leuate oculos Ioan. 4.
uestros,ait,& uidete regiões quia albæ sunt iã,id est præparatæ ad messem.Ex hoc paterfamilias operarios inuitat ad opus:quando iam senserit sic omnia præparata ut absq; multo sui ipsorum labore gloriari & dicere queãt, qm̃ coadiutores dei sumus.Quid em̃ facturi sunt? Nempe sponsam quæsituri,inuentæq; indicaturi de dilecto. Nõ enim suã quærant,sed sponsi gloriã,qm̃ spõsi amici sunt. Et pro hac nõ multũ apud illam laborabunt,adest, iamq; illũ tota deuotione requirit,intantũ præparata est uoluntas eius à dño. D Denicq; necdũ illis uigilibus quicquã loquentib⁹ interrogat de dilecto,& præuenit prædicatores suos:præuenta ipsa,percunctans & dicens.Num quẽ diligit anima mea uidistis.Bene proinde se inuẽtam per- Canti. 3.
hibuit ab his qui custodiũt ciuitatẽ, quæ à dño ciuitatis præcognitã iam se nouerat & præuentã quaten⁹ illi talẽ eam inuenirent,nõ facerẽt.Sic à petro cornelius, & paulus ab anania inuenti sunt: nam ambo præuenti à domino erãt & præparati.Quid saulo parati⁹,qui supplici iam & mẽte & uoce clamauerat.Dño,q̃d me uis facere? Nec Actu. 9.
minus cornelius qui eleemosynis & orationibus suis do- Actu. 10.
mino quidem eas sibi inspirante,promeruit peruenire ad fidẽ.Inuenit quoq; philippus nathanaelẽ, sed prius dñs Ioan. 1.
illum cum esset sub ficu iam uiderat. Quæ dñi uisio numquid nõ præparatio fuit? Et andreas simonẽ fratrẽ suum Ibidem.
nihilominꝰ inuenisse refertsed præuisum æque à dño ac præscitum ut uocaretur cephas, quasi fortis in fide. D Legimus de maria q inuẽta fuerit in utero habẽs de spiritusancto.Existimo autẽ simile quid habere in hac parte Matt. 1.
sponsam dñi matri ipsius. Nisi enim & ipsa inuenta esset habens de spiritusancto:nequaquã ab inuentoribus suis tam familiariter requisisset de eo cuiꝰ spũs est ille. Nõ sustinuit ut illi effarentur ad quid uenissent,ipsa locuta est, & quidem ex abundantia cordis.Nam quã diligit anima mea uidistis? Sciebat quia beati oculi q uidissent: & admirãs eos qui uiderant,aiebat.Num uos estis quibus ui- Mat. 13.
dere donatum est:quem tot reges & prophetæ uoluerũt uidere & nõ uiderunt? Num uos estis qui meruististis in carne aspicere sapientiã,in corpore ueritatem,in homine deum? Multi dicũt,ecce hic est,& ecce illic: sed ego tu- Mar. 13.
tius mihi arbitror fidem accõmodare uobis, qui mãducastis & bibistis cũ eo postquã resurrexit à mortuis.Et hoc dictũ sit de eo qd sponsa iciscitata est à uigilibus.Si quo minus,supplebitur sermone alio.Nunc autem ex hoc uel maxime liquet prætẽtam fuisse à spiritusancto,ab his uerò qui custodiũt ciuitatem inuẽtam compertamq;, q uera ipsa sit quã præsciuit & prædestinauit ante secula deꝰ, præparauitq; dilecto filio suo delicias sempiternas in seculis æternis,ut sit sancta & immaculata in cõspectu eius, germinans sicut lilium, & florens in æternum ante dñm patrem domini mei Iesu christi spõsi ecclesiæ, qui est sup omnia deus benedictus in secula. Amen.

De amore tenaci & indissolubili quo ania tenet spõsum:& qualiter spõsus in fine seculi reuertet ad synagogã iudæorũ saluandã. Sermo. LXXIX. C Canti. 3.

NVm quem diligit anima mea uidistis? O amor præceps,uehemens,flagrãs,impetuose,q̃ præter te aliud cogitare non finis: fastidis cætera, contẽnis omnia preter te,te cõtentus. Cõfundis ordines,dissimulas usum,modum ignoras:totũ quod

opportunitatis

opportunitatis,qđ rationis,quod pudoris, quod cõsilij iudicijue uidetur,triumphas in temetipo,& redigis in captiuitatem.Et omne quod cogitat ista & quod loquitur, te sonat,te redolet,& aliud nihil:ita tibi ipsius & cor uẽ dicasti & linguã.Ait.Num quem diligit aia mea uidistis? Cant.3. Quasi uerò hi sciãt quid cogitet ipsa.Quẽ diligit aia tua de ipso sciscitaris?Et nõ habet nomẽ?Quænã uerò tu, & ille quis?Et hæc dixerim propter singularitatẽ eloquij, & insignẽ uerborũ incuriã,qua præsens scriptura cæteris dissimilis satis apparet. Vnde in epithalamio hoc nõ uerba pẽsanda sunt,sed affectus. Cur ita,nisi q amor sanctus quem totius huius uoluminis unã cõstat esse materiã,nõ uerbo sit æstimandus aut lingua, sed opere & ueritate? Amor ubiq loquit: & si quis horum quæ legunt cupit adipisci notitiã,amet. Alioquin frustra audiendũ legendumue amoris carmen qui nõ amat accedit, quoniã omnino nõ potest capere ignitum eloquiũ, frigidũ pectus. Quomodo eñ græcè loquentẽ nõ intelligit qui græcũ nõ nouit,nec latinè loquentem qui latinus nõ est,& ita de cæteris:sic lingua amoris ei qui nõ amat barbara erit, sicut æs sonans aut cymbalũ tinniens. Isti uerò (uigiles 1.Co.13. loquor) quoniam de spiritu & ipsi acceperũt ut ament, sciunt quid loquit spiritus,& amoris in uocibus optime compertis sibi,in promptu habent respõdere in simili lingua,id est studijs amoris,pietatisq officijs. D Deniq ita in breui edoctã emittunt de eo quod quærit,ut dicat. Cant.3. Paululũ cum pertrãsissem eos inueni quem diligit anima mea.Bene paululũ,quia uerbum abbreuiatũ fecerunt ei, symbolum fideí tradẽtes.Et quod sequit,tale est.Oportebat quidẽ sponsam trãsire per eos per quos cognosceret ueritatem,sed tamẽ & pertrãsire.Nisi enim pertrãsisset & ipsos,nõ inueisset quẽ quærebat.Atq hoc ipsum suasum ab illis nõ ambigas.Non eñ prædicabant semetipos,sed dominũ suum Iesum, qui absq dubio & supra ipos est & Eccl.24 ultra.Vnde ait. Ttrãsite ad me oẽs qui cõcupiscitis me, Nec sufficiebat trãsire,sed & pertrãsire docetur. Siquidẽ pertrãsierat isquẽ uestigabat.Non modo enim de morte ad uitam transierat, sed pertrãsierat ad gloriam. Quidni etiã hanc oportuit pariter pertrãsire? Alioquin nõ poterat apprehẽdere quem nõ per eadam uestigia sequeretur quocunq ierat.Et ut quod dico clarius sit:si dñs meus Iesus surrexisset quidẽ à mortuis,sed ad cælos minime ascẽdisset,nõ poterat dici de eo q pertransierit,sed tantũ trãsierit,ac per hoc sponsam illum quærentem transire solũ modo oporteret,nõ pertrãsire.Nũc uerò quoniã iam resurgẽdo transierat,& adiecerat pertrãsire,utiq ascendẽdo:merito se etiam ista non trãsisse,sed pertransisse perhibuit:quæ hũc quidẽ fide & deuotione ad cælos usq secuta est.Igitur credere resurrectionem transire est, credere etiam ascensionẽ pertransire.Et fortasse (quod una dierũ dixisse me memini cum tractarẽ) nouerat illam,istam non nouerat.Ergo quod sibi deerat instructa ab illis,quia scilicet qui resurrexerat etiã ascendisset:ascendit & ipsa pariter,hoc est pertransijt & inuenit.Quidni inuenerit pe- Cant.3. tingens mente ubi ille corpore est? Paululum cũ ptransissem eos,& bene eos:nam tam ipsos quàm cætera membra sua quæ sunt super terram,caput nostrũ punctis præcessit duobus atq trãscendit,resurrectione (ut iam diximus) & ascẽsiõe.Etenim primitiæ christus.Q si ille præ- Psal.138. cessit,& fides nostra.Vbi enim illa eum nõ sequeretur? Si ascenderit in cælũ,ipsa illic est:si descenderit in infernũ, adest.Et si sumpserit pennas suas diluculo,& habitauerit in extremis maris,illic,ait,manus tua deducet me:& tenebit me dextera tua.Nonne deniq fm hanc omnipotẽs & summe bonus pater sponsi conresuscitauit & consedere nos fecit in dextera sua in cælestibus? Atq hoc pro eo q dixit ecclesia,quia pertransiui eos,quoniã & semet pertransijt fide stans quo nec dũ re ipsa peruenit. Arbitror & illud planũ cur se pertrãsisse potius quàm trãsisse dicere maluit. C Et nos transeamus ad ea quæ sequũtur. Cant.3. Tenui eum nec dimittam,donec introducam illũ in domum matris meæ,& in cubiculũ genetricis meæ. Ita est, extunc & deinceps non deficit genus christianum, nec fides de terra,nec charitas de ecclesia. Venerunt flumina, Matt.7. flauerunt uenti,& impegerunt in eam,& non cecidit:eo qđ fundata esset supra petram. Petra autem est christus. Itaq nec uerbositate philosophorum,nec cauillatiõibus 1.Cor.10 hæreticorum, nec gladijs persecutorũ potuit ista aut poterit aliquando separari à charitate dei quæ est in christo Iesu,deo fortiter tenet quem diligit anima sua,adeo illi Psal.72. adhærere deo bonum est. Glutino bonũ est (Ait esaias.) Quid hoc tenacius glutino quod nec aquis eluitur, nec Esa.41. uẽtis dissoluitur,nec scinditur gladijs? Deniq aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem. Tenui eum,nec dimittam.Et sanctus patriarcha. Non te (inquit) dimit- Gen.32. tam, nisi benedixeris mihi. Ita ista non uult eum dimittere,& fortè magis quàm patriarcha id non uult,quia nec pro benedictione quidem.Siquidem ille benedictiõe accepta dimisit eum,hæc autem non sic.Nolo,inquit,benedictionem tuam:sed te.Quid enim mihi est in cælo,& à te quid uolui super terram? Non dimittam te nec si benedixeris mihi. Tenui nec dimittam. Nec minus forsitã ille te- Can.3. nere uult,cum perhibeat dicens. Dilicię meæ esse cum fi- Prou.8. lijs hominum.Quodq pollicens ait. Ecce ego uobiscum Matt.8. sum omnib9 dieb9 usq ad cõsummationem seculi. Quid hac copula fortius,quæ una duorum tam uehementi uoluntate firmata est? Tenui eum inquit. Sed nihilominus ipsa uicissim tenetur ab eo quem tenet:cui alibi dicit. Te- Psal.72. nuisti manũ dexterã meam.Quæ tenetur & tenet,quomodo iam cadere potest? Tenet fidei firmitate,tenet deuotionis affectu. At nequequã diu teneret si non teneretur. Tenetur autem potẽtia & misericordia domini. D Tenui eum nec dimittam,donec introducam illum in domũ ma- Can.3. tris meæ & in cubiculum genitricis meæ.Magna ecclesiæ charitas,quæ ne æmulæ quidem synagogæ suas delicias inuidet.Quid benignius quàm ut quẽ diligit anima sua, ipsum communicare parata sit inimicæ? Nec mirũ tamen quia salus ex iudæis est. Ad locum unde exierit reuertatur saluator,ut reliquiæ israel saluæ fiant.Nõ rami radici, non matri filij ingrati sint.Nõ rami radici inuideãt quod ex ea sumpsere,non filij matri quod de eius suxere uberibus. Teneat itaq ecclesia firmiter salutem quam iudæa perdidit,ipsa apprehendit,donec plenitudo gentium introcat,& sic omnis israel saluus fiat.Velit in cõmune communẽ uenire salutem, quæ sic ab omnibus capitur ut nil singulis minuatur.Vtiq hoc facit,& plus.Quid plus? Q & nomẽ spõsæ illi optat & gratiam.Prorsus super salutem hoc.Incredibilis charitatis, si non sermo quem loquuta est ipsa fecisset fidẽ.Dixit enim (si aduertisti) uelle se introducere quẽ tenebat,nõ modo in domũ matris,sed & in cubiculũ quoq:qđ est prærogatiuæ indiciũ.Sufficiebat ad salutẽ si domũ intraret, at secretũ cubiculi signat gratiã, Hodie,ait,huic domui salus facta est. Quidni sit domestiCis salus saluatore ingresso domũ? B Sed quæ in cubicu lum meretur recipere, seorsum habet secretum suum sibi. Cant.3. Salus domui sit:thalamo delitiæ recõdũtur. In domum Can.3. matris meæ introducã eum,inquit.Inquã domum nisi de qua olim prænũtiarat iudeis.Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta.Fecit qđ dixit,sicut habes & de hoc testimonium eius in ppheta.Reliqui,ait,domũ meã,dimisi hæreditatẽ meã,& nunc ista pollicẽ reducere illum,& domui matris suæ perditã salutẽ restituere. Et si hoc parum uidetur,audi quid boni adñciat.Et in cubiculum genitriCis meæ.Qui ingredit thalamũ,sponsus est.Magna amo- Can.3. ris potentia. Saluator indignabundus exierat de domo & hæreditate sua,& nunc ad huius gratiam mitigatus inflectitur,ita ut redeat non modo saluator,sed & sponsus. Benedicta tu à domino filia,quæ & indignationem compescis,& hæreditatẽ restituis.Benedicta tu matri tuæ,cuius beneficio uertit ira,reuertit salus,reuertitur qui dicat illi.Salus tua ego sũ. Non sufficit hoc,addat & dicat.De sponsabo te mihi in fide, desponsabo te mihi in iudicio Psal.34.

& iuſtitia, deſponſabo te mihi in miſericordia & miſerationibus. Sed memento quia quæ has conciliat amicitias, ſponſa eſt. Quomodo ergo ſponſum & hunc ſponſum alteri cedit, ne dicam cupit? Non eſt ita. Cupit quidem illum matri filia bona, non tamen ut cedat illi, ſed ut communicet. Sufficit unus duabus, niſi q̃ iam nõ erunt duæ ſed una in ipſo. Ipſe eſt enim pax noſtra, qui facit utrãq; unam, ut ſit una ſpõſa, & ſponſus unus Ieſus chriſtus dominus noſter, qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Amen.

De imagine ſiue uerbo dei, & anima quæ ad imaginem eſt, ſubtilis diſputatio: & de errore Gilberti pictauenſis epiſcopi, quẽ Eugenius papa dãnauit in cõcilio Remenſi, Sermo. LXXX.

D

QVidam ueſtrum (ut comperi) minus æquo animo ferunt, q̃ ecce iam per aliquot dies dũ ſtupori & admirationi ſacramentorum inhærere delectat, ſermo quẽ miniſtramus, aut nullo fuerit, aut exiguo admodum moraliũ ſale conditus. Id quidem præter ſolitum. Sed num quæ dicta ſunt reuiſere licet? Non procedo niſi prius reuoluam omnia. Ea dicite (ſi recordamini) à quonã ſcripturæ loco cœperit defraudatio hæc, ut rurſum inde adoriar. Meũ eſt reſarcire dãnatum domini de quo totum præſuminus. Quo itaq; repe-
Cant. 3. tendum principio? An inde. In lectulo meo quæſiui per noctes quem diligit anima mea? Ni fallor, inde. Abhinc tantũ & deinceps cura una fuit mihi harum allegoriarum denſa diſcuſſa caligine ponere in lucem chriſti & eccleſiæ ſecretas delitias. Igitur redeamus ad indaganda moralia. Nec enim mihi poterit eſſe pigrum, quod uobis commodum fuerit. Atq; hoc ita congrue fiet, ſi quæ dicta ſunt in chriſto & in eccleſia, uerbo animæq; eadem nihilominus aſſignemus. Sed dicit mihi aliquis. Quid tu duo iſta coniungis? Quid enim animæ & uerbo? Multũ per oẽm modum. Primo quidẽ q̃ naturarũ tanta cognatio eſt ut hoc imago, illa ad imaginẽ ſit: deinde q̃ cognationem ſimilitudo teſtetur. Nempè nõ ad imaginẽ tãtum, ſed ad ſimilitudinem facta eſt. In quo ſimilis ſit quæris? Audi de imagine prius. Verbum eſt ueritas, eſt ſapientia, eſt iuſtitia, & hæc imago. Cuius? Iuſtitiæ, ſapiẽtiæ, & ueritatis. Eſt eñ imago hæc iuſtitia de iuſtitia, ſapientia de ſapientia ueritas de ueritate, quaſi de lumine lumen, de deo deus. Harũ rerum nihil eſt anima, quoniã nõ eſt imago. Eſt tñ earundem capax, appetẽsq; & ĩde fortaſſis ad imaginem. Celſa creatura in capacitate q̃dẽ maieſtatis, in appetẽtia autẽ rectitudinis inſigne præferẽs. B B Legimus q̃a deus hominem rectum fecit, q̃ & magnum capacitas (ut dictũ eſt) probat. Oportet nãq; id quod ad imaginem eſt cum ima-
Phil. 2. gine conuenire, & nõ in uacuũ participare nomen imaginis, quẽadmodum nec imago ipa ſolo uel uacuo nomine uocitatur imago. Habes uerò de eo qui imago eſt, quia cum in forma dei eſſet, non rapinam arbitrat⁹ eſt eſſe ſe æqualem deo. Vbi tibi utiq; eius & in forma dei innuit rectitudo, & in æqualitate maieſtas, ut dum rectitudini rectitudo, & magnitudo magnitudini comparatur, conſonanter ſibi altrinſecus reſpondere appareat q̃ ad imaginem eſt, & imaginem: ſicut imago quoq; nihilomin⁹ in utroq; reſpondet illi cuius imago eſt. Nempè ipſe eſt de quo ſanctum Dauid audiſtis in pſalmis canentem, nũc quidẽ. Ma-
Pſa. 146 gnus dñs noſter, & magna uirtus eius: nunc uerò. Rectus
Pſal. 16. dñs deus noſter, & nõ eſt iniquitas in eo. Ab iſto recto & magno deo habet imago eius ut & ipſa recta & magna ſit habet anima quæ ad imaginem eſt. Sed dico, nihil ne ergo amplius habet imago ab anima quæ ad imaginem eſt quia & huic magnũ rectumq; aſſignamus? Et plurimum. Hæc ad menſurã accepit: illa ad æqualitatem. An non pl⁹ hæc? Aduerte & aliud. C Huic utrumq; aut creatio aut dignatio cõtulit, illi generatio. Atq; id magnificẽtius eẽ non dubium eſt. Sed ne hoc quidem eminentius eſſe quis abnuat, q̃ cum à deo huic, illi & de deo utrumq; ſit, id eſt de dei ſubſtantia. Eſt enim conſubſtãtialis deo imago ſua, & omne quod eidem ſuæ imagini impartiri uidetur, ambobus eſt ſubſtantiale, nõ accidẽtale. Adhuc unũ attẽde in quo imago non parum eminet. Magnũ & rectum, iſta duo natura à ſeſe diſcrepare q̃s neſciat? In imagine unum ſunt. Neq; hoc ſolũ, unum ſunt & cum imagine. Imagini enim nõ modo id rectũ eſt eſſe quod magnũ eſſe, ſed etiã id magnũ rectũq; eſſe, quod eſſe: animæ nõ ita. Et magnitudo eius & rectitudo ipſius diuerſæ ab ea, diuerſæ abinuicem ſunt. Si enim (ut ſupra docui) eò anima magna eſt quo capax æternorũ, eò recta quò appetens ſupernorũ, Colo. 3.
quæ nõ quærit nec ſapit quæ ſurſum ſunt, ſed quæ ſuper terrã: non planè eſt recta, ſed curua, cum tamen pro hmõi magna eſſe nõ deſinat, manẽs utiq; etiam ſic æternitatis capax. Neq; eñ illius aliq̃n nõ capax erit, etiam ſi nũquã capiens fuerit, ut ſit quomodo ſcriptum eſt. Verũtamen Pſal. 38.
in imagine pertranſit homo. Ex parte tamen, ut eminẽtia uerbi appareat de ipſa integritate. Quo enim à magno rectóue uerbũ cadat: q̃d ſic ea utiq; habet, ut ſit quæ habet? Vel ideo ex parte, ne ſi toto priuaretur, nõ ſuperſſet ſpes ſalutis. Nã ſi deſinat magna eſſe, & capax. D Quippe de capacitate (ut dixi) æſtimat aiæ magnitudo. Quid uero ſperare poſſet cuius capax nõ foret? Itaq; p magnitudinẽ quã retẽtat etiam perdita rectitudine, in imagine pertrãſit homo, uno quaſi claudicãs pede, & factus filius Pſal. 17.
alienus. De talibus eñ reor dictũ. Filij alieni mẽtiti ſunt mihi, filij alieni inueterati ſunt: & claudicauerunt à ſemitis ſuis. Pulchre appellati ſunt filij alieni: nã filij propter retẽtã magnitudinẽ, alieni ppter amiſſam rectitudinem. Nec dixiſſet claudicauerũt, ſed corruerũt, aut q̃piã ſimile: ſi ex toto hoĩs imaginẽ exuiſſent. Nunc uero ſm magnitudinẽ quidẽ in imagine ptranſit homo, quãtũ uero ad rectitudinem ueluti claudicãs cõturbatur & deturbat ab imagine, ſcriptura ita dicente. Verũtamen in imagine pertrãſit homo, ſed & fruſtra cõturbat. Fruſtra oĩno. Nã ſequitur. Theſaurizat & ignorat cui cõgregabit ea. Cur ignorat niſi quia inclinãs ſe ad hæc infima & terrena, the- Pſal. 38.
ſaurizat ſibi terrã? Prorſus ignorat de his quæ terræ cõmittit, cui congregabit ea, tineæne demolieti, an furi effodieti, hoſti diripieti, an igni deuorãti. Et inde miſero homini incuruãti ſe & in cubãti his quæ in terra ſunt, flebi- Pſal. 37.
lis uox illa de pſalmo. Miſer factus ſum, & curuatus ſum uſq; in finẽ, tota die cõtriſtat⁹ ingrediebar. In ſemetipſo Eccli. 7.
ſiquidẽ experit ueritatẽ illius ſententiæ ſapientis. Deus rectum hoĩem fecit, ipſe autẽ ſe implicuit doloribus multis. Et cõtinuo uox ludibrij ad eũ. Incuruare ut trãſeam⁹. B Eſai. 51.
Sed unde uenimus huc? Nempe inde cũ docere uellem⁹. Rectum magnũq; (quo gemino bono diffinieram⁹ imaginẽ) nec in aia eſſe unũ, nec cũ anima, quẽadmodum in uerbo & cũ uerbo ea unum eſſe fideli æque aſſertione docuimus. Et rectitudine quidem ex his quæ dicta ſunt, liquet q̃ diuerſa & ab aia ſit & ab aiæ magnitudine, quandoquidẽ ea etiã nõ exiſtẽte, & aia manet & magna. Verũ magnitudinis aiæq; diuerſitas unde docebit? Non enim inde põt unde rectitudinis aiæq; mõſtrata eſt, cum nõ ſicut rectitudine, ita & magnitudine ſua priuari aia poſſit: non eſt tñ ſua magnitudo aia. Nam etſi aia nõ inuenitur abſq; magnitudine ſua, ipſa tñ & extra animã reperitur. Quæris ubi? In angelis. Inde quippe magni ſunt angeli, unde aiæ magnitudo cõprobat, ex captu uidelicet æternitatis. Q; ſi eo cõſtitit aiam diſcrepare à rectitudine ſua q̃ ea carere poſſit: quidni æque liqueat eſſe diuerſam & à ſua magnitudine quã ſibi ppriã uẽdicare nõ poſſit? Cum itaq; nec illa ĩ omni, nec iſta in ſola ſit anima, patet utrãq; indifferenter differre ab ea. C Item. Nulla forma eſt id cuius eſt forma. Eſt aut magnitudo forma aiæ. Nec enim ideo nõ forma, quia inſeparabilis eſt illi. Hoc ſiqdẽ ſunt ſubſtãtiales differẽtiæ oẽs, hoc nõ modo ppriæ ppria, ſed & ppria quædã, hoc etiã aliæ innumerabiles formæ. Nõ igitur ſua magnitudo aia, non magis quàm ſua nigredo coruus, quàm ſuus cãdor nix, quàm ſua riſibilitas ſeu rationalitas hõ, cum tñ nec coruum ſine nigredine, nec ſine candore

candore nitẽ, nec hoiem qui nõ & risibilis sit & rationalis, unquã reperias. Ita & aia & aiæ magnitudo, etsi insẽparabiles, diuersæ tñ abinuicẽ sunt. Quo non diuersæ, cũ hæc in subiecto, illa subiectũ & substãtia sit? Sola summa & increata natura quæ est trinitas deus, hanc sibi uendicat meram singularemq; suæ essentiæ simplicitatẽ, ut nõ aliud & aliud, nõ alibi quoq; & alibi, sed ne modo quidẽ & modo inueniat in ea. Nẽpe in semet manens qđ habet est: & quod est, semper & uno modo est. In ea & multa in unũ & diuersa in idẽ redigunt, ut nec numerositate rerũ sumat pluralitatem, nec alterationẽ de uarietate sentiat. Loca oia cõtinet, & quæq; suis ordinat locis, nusquã cõtẽta locorũ. Tempora sub ea trãseũt, nõ ei. Futura nõ expectat, præterita nõ recogitat, præsentia nõ experit. D Recedãt à nobis charissimi, recedãt nouelli nõ dialectici, sed hæretici, qui magnitudinẽ qua magn⁹ est de⁹, & item bonitatẽ qua bonus, sed & sapientiã qua sapiẽs, & iustitiã qua iustus, postremò diuinitatẽ qua deus est, deũ nõ esse impiissime disputant. Diuinitate, inquiũt, deus est, sed diuinitas non est deus. Forsitan non dignat deus esse quæ tãta est ut faciat deũ. Sed si deus nõ est, quid est? Aut eñ deus est, aut aliqd quod nõ est deus, aut nihil. Equidẽ nõ das deũ esse. Sed ne nihilũ quidẽ (ut opinor) dabis, quã usq; adeò necessariã deo esse fateris, ut nõ modo absq; ea deus esse non possit, sed ea sit. Q; si aliqd est quod nõ est de⁹: aut minor erit deo, aut maior: aut par. At qũo minor qua deus est? Restat ut aut maiorẽ fatearis, aut parẽ. Sed si maior, ipsa est summũ bonum, nõ deus, Si par, duo sunt summa bona, nõ unum. Quod utrũq; catholicus refugit sensus. Iam de magnitudine, bonitate, iustitia, sapiẽtiaq;, idẽ per oia quod de diuinitate sentimus, unũ in deo sunt & cum deo. Nec eñ aliunde bonus quàm unde magnus, nec aliunde iustus aut sapiens quàm unde magnus & bonus, nec aliũde demiq; simul hæc oia est quàm unde deus, & hoc quoq; nõ nisi seipo. A Sed dicit hæretic⁹. Quid? Deũ diuinitate esse negas? Nõ, sed candẽ diuinitatẽ qua est, deũ nihilominus asserо, ne deo excellentius aliqd esse assentiar. Nam & magnitudine dico magnũ, sed quæ ipse est, ne maius aliqd deo ponã: & bonitate fateor bonũ, sed nõ alia quàm ipse est, ne melius ipso aliquid mihi uidear inuenisse: & de cæteris in hunc modum. Securus & libens pergo inoffenso (ut aiunt) pede in eius sententiã q dicebat. Deus non nisi ea magnitudine magnus est, quæ est qđ ipse. Alioquin illa erit maior magnitudo quàm deus. Augustinus hic est ualidissimus malleus hæreticorum. Si quid itaq; de deo proprie dici possit, recti⁹ cõgruẽtiusq; dicetur, deus est magnitudo, bonitas, iustitia, sapientia: quàm deus est magnus, bonus, iustus, aut sapiens. Vnde nõ immerito nuper in cõcilio quod papa Eugeni⁹ Remis celebrauit tam ipsi quàm cæteris epis peruersa uisa est & omino supsecta expositio illa in libro Gilberti episcopi pictauiẽsis, quo super uerba Boetij de trinitate, sanissima quidẽ atq; catholica cõmendabatur hoc modo. Pater est ueritas, id est uerus. Filius est ueritas, id est uerus. Spiritussanctus est ueritas, id est uerus. Et hi tres siml nõ tres ueritates, sed una ueritas, id est un⁹ uer⁹. O obscurã peruersamq; explanationẽ, quàm uerius saniusq; per cõtrarium ita dixisset. Pater est uerus, id est ueritas. Filius est uerus, id est ueritas. Spiritussanctus est uerus, id est ueritas. Et hi tres uuus uerus, id est una ueritas. Quod quidem fecisset si sanctum dignaretur Fulgẽtium imitari, qui ait. Vna quippe ueritas unius dei, imo una ueritas unus de⁹ nõ patitur seruitium atq; culturam creatoris creaturæq; conungi. C Bonus corrector, qui ueracissime de ueritate loqueretur: q pie catholiceq; sentiret de uera & mera diuinæ simplicitate substãtiæ: in qua nihil esse possit qđ ipsa nõ sit: & ipsa deus. Quanquã manifestius in nonnullis locis alibi à rectitudine fidei liber ille præfati episcopi uisus est discrepare: quorũ (uerbi causa) adhuc unũ ponо. Nam dicẽte auctore: cũ dicitur: deus deus deus: pertinet ad substantiã. noster cõmẽtator intulit: nõ quæ est: sed qua est: quod absit ut assentiat catholica ecclesia, esse uidelicet substãtiã uel aliquam omino rem qua deus sit, & quæ non sit de⁹. Sed hæc minime iam contra ipsum loquimur (quippe qui in eodem conuentu sentẽtiæ episcoporũ humiliter acquiescens, tam hæc quàm cætera digna reprehensione inuenta proprio ore damnauit) sed ppter eos qui adhuc librũ illũ cõtra apostolicum utiq; promulgatũ ibidẽ interdictũ transcribere & lectitare feruntur, cõtẽtiosus persistẽtes sequi episcopũ in quo ipse nõ stetit, & erroris quàm correctionis magistrum habere malẽtes. Non solũ autem, sed & propter uos, occasione accepta de differentia imaginis, & animæ quæ ad imaginẽ facta est, operæpreciũ credidi excursum hunc facere, ut si qui fortẽ ex aquis furtiuis, quæ dulciores uidẽt, aliquãdo aliquid biberint, sumpto antidoto euomãt illud, & purgato mentis stomacho ad id quod fm promissionẽ nostrã dicẽdum de similitudine supereſt accedẽtes, puriora iam in gaudio non de nostris hauriant, sed de fontibus saluatoris sponsi ecclesiæ Iesu christi dñi nostri, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter anima uerbo dei similatur p̃ simplicitatẽ essentiæ, immortalitatẽ, & arbitrii libertatẽ. Sermo. LXXXI. A

QVæsitum est ante de affinitate animæ ad uerbum, atq; id quidem necessarie. Quæ enim conuentio tantæ maiestati & tantæ paupertati, ut more & amore sponsorum ueluti ex æquo sese complecti referantur sublimitas illa & illa humilitas? Nã si uere id dicim⁹, ualde læta est fiducia est: si falso, ualde punienda audacia. Propterea ergo de conuenientia horum quærendum fuit, quæ qdẽ iã multa inuẽta est, sed nõ oĩs. Quis enim uel nimis habes non uideat quàm se à uicino respiciant imago & qđ ad imaginẽ est? Quorũ utiq; unũ uni, & alterum alteri sermo (si recolitis) assignauit hesternus. Nec de imagine tñ, sed etiam de similitudine demõstrata ibidem ppinquitas est, nisi q ipa similitudo in quo uel in quibus potissimũ cõstet, necdum à nobis est declaratum. Age iam intẽdamus declarationi huic, ut quò aia plenius suã agnouerit originẽ, eò amplius erubescat uitã habere degenerẽ. Imo uerò quod pcõ uitiarũ deprehenderit in natura, studeat reformare industria: ut digne suo genere dei quidẽ munere sese regnes, ad amplexus uerbi fidenter accedat. Aduertat igitur ex hac diuinæ ingenuitate similitudinis ineẽ sibi illam suæ substãtiæ naturalem simplicitatem, qua hoc est illi eẽ qđ uiuere, & si nõ quod bene, quòdue beate uiuere: ut sit similitudo, non æqualitas. Gradus propinquus, gradus tamẽ. Neq; enim unius excellentiæ parisue fastigñ sunt, hoc habere esse quod uiuere: & itẽ habere hoc esse quod beata uiuere. Ergo si uerbi est illud propter sublimitatem, hoc aiæ propter similitudinem, salua quidem eminẽtia uerbi: palam est affinitas naturarum: palã animæ prærogatiua. Et ut quod dicit⁹ plenius fiat, soli deo id est esse quod beatum eẽ, atq; hoc primũ & purissimum simplex. Secundum aũt simile est huic, id uidelicet habere eẽ quod uiuere, atq; hoc animæ est. Ex hoc etsi inferiori gradu ascẽdi potest non modo ad bene, sed etiam ad beate uiuendum, nõ quia uel tunc sit hoc eẽ quod beatum eẽ illi qui eo peruẽerit: quatenus ita glorietur pro similituuine, ut tamẽ pro disparitate habeat semper unde omnia ossa eius dicãt. Dñe quis similis tui? C Bonus tñ aiæ gradus, ex quo & solo ad beatã ascenditur uitã Sunt nãq; uiuẽtia, & horũ genera duo, quæ sentiũt, & quæ non sentiunt. Porro insensibilibus sensibilia præferuntur, atq; utriscq; uita qua uiuit & sentit. Non stabit pariter in gradu uno uita & uiuens, multo minus uita & quæ sunt sine uita. Vita aia est uiuẽs qdẽ, sed non aliunde quàm à seipsa, ac per hoc nõ tã uiuens quàm uita, ut proprie de ea loquamur. Inde est q infusa corpori uiuificat illud, ut corpus de uitæ p̃sentia nisi uita, sed uiuẽs. Vnde liquet de uiuo qdẽ corpori id uiuere eẽ quod eẽ cum eẽ & minime uiuere possit. Multominus quę uitæ expertia

ſunt, ad hūc gradū aſſurgēt, ſed nec omne quod uita dici
tur uel eſt, cōtinuo ualebit pertingere huc. Eſt pecorū, eſt
& arborū uita, ſenſu altera uigens, altera carēs. At neutri
tñ idē eē qđ uiuere eſt: cū (ut quidē multorū opinio eſt)
ante in elemētis quàm uel illa in mēbris, uel iſta in ramis
extiterint. At ꝑm hoc cū deſinunt uiuificare, ſimul uiuere
ceſſant, ſed nō & eē. Soluuntur pariter & diſſoluuntur, tā
quam non alligatæ tñ. ſed & colligatæ. Neq; eñ unū ſim
plex eſt quæq; harū, ſed ex pluribꝰ cōſtans, & ꝓpterea nō
redigitur in nihilū, ſed diſſilit in ptes, ut & ad ſuū quodq;
recurrat principiū, uerbi cauſa aer ad aerem, ignis ad ignē,
& reliqua in hunc modū. Nequaquā igit talī uitæ idē eſſe
& uiuere eſt, quæ eſt & qñ nō uiuit. D Porrò nihilhorū
quibꝰ nō hoc eſſe qđ uiuere ſit, ad bene beateq; uiuendū
qñq; ꝓficiet uel emerget. Quippe quód neq; ad hūc infe
riorē gradum potuit peruenire. Sola quæ in ipſo ſtare co
gnoſcitur aīa hoīs, in eo dignitatis creata eſt, uita à uita,
ſimplex à ſimplici, immortalis ab immortali, ut nō ſit lon
ge à ſummo gradu, ubi ſcilicet id eſſe quod beate uiuere
eſt, in quo ſolus ſtat beatus & ſolus potēs rex regū & dñs
dñantiū. Accepit itaq; in ſui cōditiōe anima, etſi nō eſſe,
poſſe tñ eſſe beata, ſummo proinde gradui quātū licet ap
propiās, nō pertingēs tñ. Neq; eñ uel ipſi (ut ſupra dixi
mus) hoc erit aliqñ eſſe qđ beatam eē: nec qñ beata erit.
Fatemur ſimilitudinē, æqualitatē renuimꝰ. Verbi cauſa
uita deꝰ, uita & aīa eſt. Silis quidē, ſed diſpar. Porrò ſilis,
q uita, q ſeipſa uiuens, q nō tñ uiuēs, ſed & uiuificans, ſi
cut & ille hæc oīa eſt. Diſpar uerò quātū à creante creata.
Diſpar, q ut niſi creata ab illo nō eēt, ſic niſi ab ipo uiui
ficata nō uiueret. Nō uiueret dico ſed ſpirituali uita, nō
naturali. Nam naturali quidē etiā quæ nō ſpūaliter uiuit
immortaliter uiuat neceſſe eſt. At qualis uita, ī qua ſatiꝰ
foret nō naſci, quàm nō ab ea mori? Mors potiꝰ ē & ideò
grauior, q pctī, nō naturæ. B Deniq; mors peccatorū
peſſima. Ita ergo q ꝑm carnē uiuit aīa, uiuens mortua eſt, Pſal. 33.
quippe cui bonū erat oīno non uiuere quàm ſic uiuere.
Aqua nimirū uitali quadā morte minime unquā reſurget
niſi per uerbū uitæ, imo ꝑ uerbū uitā uiuētē utiq; & uiui
ficātē. Alias aūt immortalis eſt aīa, & in hoc nihilomin⁹ uer
bo ſilis qdē, ſed nō æqualis. Nā intātū ſuperexcellit immor
talitas deitatis, ut apls dicat de deo. Qui ſolus habet im
mortalitatē. Quod ego reor pro eò dictū, q ſolꝰ ſit natura
incōmutabilis deus, qui ait. Ego dñs, & nō mutor. Vera Mala. 3.
nāq; & integra immortalitas tā nō recipit mutationē quàm
nec finē, q oīs mutatio quædā mortis imitatio ſit. Oñe
etenī qđ mutat, dū de uno ad aliud trālit eē, quodammo
do neceſſe eſt moriat qđ eſt, ubi eſſe icipiat qđ nō eſt. Q;
ſi tot mortes quot mutatiōes, ubi immortalitas? Et huic
uanitati ſubiecta eſt ipſa creatura nō uolēs, ſed ꝓpter eū
q ſubiecit eā ī ſpe. Attñ immortalis aīa eſt: qm cū ipa ſibi ui
ta ſit, ſicut non eſt quo cadat à ſe, ſic nō eſt quo cadat à uita.
Verū cū cōſtet ſuis affectibꝰ mutari eā, agnoſcat ita ſe
deo in immortalitate ſimilē, ut ſciat ſibi deſſe nō modicā
immortalitatis partē, ſoli cedens abſolutā, pfectāq; immor
talitatē, apud quē nō eſt tranſmutatio, nec uiciſſitudinis
obumbratio. Nō mediocris tñ aīæ dignitas pūti diſputa
tione comperta eſt, quæ gemina quadā uicinitate naturæ
uerbo appropiare uidet, ſimplicitate eſſentiæ, & perpetui
tate uitæ. C Sed eñ aduc unū occurrit qđ minime prę
teribo: nec eñ minꝰ inſignē ſimilémue minꝰ, uerbo aīam
facit, & fortē etiā plus. Arbitriū libertas hæc eſt, planè di
uinū quiddā ꝑfulgēs in aīa tanquā gēma in auro. Ex hac
nēpe ineſt illi inter bonū qdē & malū, necnō inter uitā &
mortē, ſed & nihilominus inter lucē & tenebras & cogni
tio iudiciū & optio eligēdi: & ſi qua ſunt alia quæ ſil circa
animi habitum ſeſe è regione reſpicere uideant, nihilomi
nus inter ipſa cēſorius qdē arbiter is aīæ oculꝰ dīudicat
& diſcernit, ſicut arbiter in diſcernendo, ita in eligēdo li
ber. Vnde & liberū nōiatur arbitriū, q licеat uerſari ī his
pro arbitrio uolūtatis. Inde hō ad pmerēdū potis. Oñe
etenī qđ feceris bonū malumue, qđ qdē nō facere liberū
ſit, merito ad meritū reputat. Et ut merito laudat nōn is
tantū q potuit facere mala & nō fecit, ſed & qui potuit nō
facere bona & fecit: ita malo nō caret merito tam is q po
tuit nō facere mala & fecit, quàm qui potuit facere bona
& nō fecit. Vbi aūt nō eſt libertas, nec meritū. Propterea
q ſunt carētia rōne aīalia nihil merent, qa ſicut delibera
tione, ita & libertate carēt. Sēſu agunt, ferunt ipetu, ra
piūtur appetitu. Neq; eñ iudiciū habēt q ſe dīudicēt ſi
ue regāt, ſed ne inſtīm quidē iudicij, id eſt rōnē: inde eſt q
nō iudicant, qa nō iudicāt. Quanā qppe rōne ab his exi
gatur ratio, quā nō acceperūt? Hāc uim à natura ſolꝰ hō
nō patit, & ideò ſolꝰ inter animātia liber. Et tñ iteruenīē
te pctō patit quādā uim & ipe, ſed à uolūtate, nō à natura,
ut ne ſic quidē ingenita libertate priuet. D Qđ eñ uolū
tariū, & liberū. Et quidē pctō factū eſt, ut corpꝰ qđ corrū Sap. 9.
pitur aggrauet aīam, ſed amore, nō mole. Nam q ſurgere
aīa, per ſe iam nō pōt quæ per ſe cadere potuit: uolūtas in
cauſa eſt, quæ corrupti cōporis utiato ac uitioſo amore
lāgueſcēs & iacēs, amorē pariter iuſtitiæ nō admittit. Ita
neſcio quo, prauo & miro modo ipſa ſibi uolūtas, pecca
to qdē in deterius mutata, neceſſitatē facit, ut nec neceſſi
tas cum uolūtaria ſit, excuſare ualeat uolūtatē, nec uolū
tas cū ſit illecta, excludere neceſſitatem. Eſt eñ neceſſitas
hæc quodāmodo uoluntaria. Eſt fauorabilis uis q̄dā, pre
mendo blādiēs, & blādiēdo premens. Vñ ſeſe rea uolūtas
ubi ſemel pctō cōſenſerit, nec excutere iā per ſe, nec excu
ſare tñ ullatenus de rōne queat. Inde querula illa uox ue
luti gemētis ſub onere neceſſitatis huius. Dñe ingt uim Eſai. 38.
patior, reſpōde ꝓ me. Sed rurſus ſciēs q nō iuſte cauſaret
aduerſus dñm, cū uolūtas ſua ipſius potiꝰ in cauſa foret,
attēde qd ſecutus intulerit. Quid dicā, aut qd reſpōdebit
mihi, cū ipſe fecerim? Premebatur iugo, nō alio tñ quàm
uolūtariæ cuiuſdā ſeruitutis, & erat pro ſeruitute quidē
miſerabilis, ſed pro uoluntate inexcuſabilis. Volūtas eñ
eſt quæ ſe cū eſſet libera ſeruā fecit pctī, pctō aſſentiendo
uolūtas nihilominus eſt, quæ ſe ſub pctō tenet uolūtarie
ſeruiēdo. B Vide qd dicas, ait aliqs mihi. Túne uolūta
riū dicis, quod iam neceſſariū conſtat eſſe? Verū quidē eſt
q uolūtas ſeipſam addixerit, ſed nō ipſa ſe retinet, magis
retinetur & nolēs. Bene hoc ſaltē das, qa retinet. Sed ui
gilāter retine uoluntatē eē, quā retineri fateris. Itaq; uo
luntatē nolentē dicis? Non utiq; uolūtas retinet nō uo
lens. Volūtas eñ uolētis eſt, nō nolētis. Q; ſi uolēs retine
tur, ipſa ſe retinet. Quid ergo dicet aut quid reſpondebit
ei, cum ipſa fecerit? Quid fecit? Seruam ſe fecit, unde di
citur? Qui facit peccatū, ſeruus eſt peccati. Propterea cū Ioan. 8.
peccauit (peccauit autē cū pctō obedire decreuit) ſeruam
ſe fecit. Sed ſit libera ſi nō adhuc facit. Facit aūt in cadē
ſeruitute ſe retinēs. Neq; eñ nō uolēs uoluntas tenetur:
uoluntas enim eſt. Ergo quia uolēs ſeruā ſeipſam fecit nō
modo fecit, ſed facit. Merito proinde (quod ſæpe memo
randū eſt (quis reſpōdebit illi cum ipſa fecerit, ipſa & fa
ciat? Sed nō me, inquis, decredere facies neceſſitatē qua
patior, quā in memetipſo experior, cōtra quam & aſſidue
luctor. Vbinam quæſo hāc neceſſitatē ſentis? Nónne in
uolūtate? Non ergo parū firmiter uis, quod & neceſſario
uis. Multū uis qđ nolle nequeas nec multū obluctās. C
Porro ubi uolūtas, & libertas. Quod tñ dico de naturali,
nō de ſpirituali, qua libertate (ut dicit apoſtolus) chriſtꝰ
nos liberauit. Nam de illa idēipſe dicit. Vbi ſpiritus dñi, Gala. 4.
ibi libertas. Ita aīa miro quodam & malo modo ſub hac
uolūtaria quadam ac male libera neceſſitate & ancilla te
netur & libera, ancilla propter neceſſitatē, libera propter
uoluntatē: & qđ magis mirū, magis q miſerū eſt; eo rea
quo libera, eo ancillla quo rea, ac ꝓ hoc eo ancilla quo
libera. Miſer ego hō, quis me liberabit à calumnia huius
pudēde ſeruitutis? Miſer, ſed liber. Liber quia hō, miſer
quia ſeruus. Liber quia ſilis deo, miſer quia cōtrariꝰ deo. Iob. 7.
O cuſtos hoīm quare poſuiſti me cōtrariū tibi? Poſuiſti
enim cū nō ꝓpoſuiſti. Alioqn ipſe me poſui, & factus ſum
mihimetipſi grauis. Iuſtiſſime quidē, ut hoſtis tuus, ho
ſtis ſit

ſtis ſit & me⁹: & quí tibí repugnat, repugnet & míhí. Ego uerò quí tibí, ego quí míhímet cõtrarius factus ſum, atq; in mẽbris meís ínuenío quod cõtradícat & mẽti meæ, & legí tuæ: quís me líberabít de manibus meis? Non enim quod uolo hoc ago, ſed me non alío prohíbẽte. Et quod odí íllud facío, ſed me nõ alío cõpellẽte. Atq; utínã phí bítío hæc & hæc cõpulſío íta eſſet uíolẽta, ut nõ eſſet uo lũtaría: forſítan eñ ſic poſſem excuſarí, aut certe íta eſſet uolũtaría ut non uíolẽta: profectò eñ ſic poſſem corrígí. Nũc uerò nuſquã exítus míſero patet, quẽ & uolũtas (ut díxí) ínexcuſabílẽ, & íncorrígibílẽ neceſſítas facít. Quís me crípíet de manu pctõrís, & de manu cõtra legem agẽ tís & íníquí. D Quærít qs de quo q̃rat? De me. Ego ílle pctõr, ílle exlex, ílle íníqu⁹. Peccator qa peccaui, exlex qa uolũtate pſíſto agere cõtra legẽ. Nã mea uolũtas ípſa eſt lex ín mẽbrís meís, legí díuínæ recalcítrãs? Et qm̃ lex dñí
Pſal. 36. lex mẽtís meæ, ſícut ſcríptũ eſt. Lex dei ei⁹ ín corde ípſí⁹: per hoc & míhí ꝑſí mea ípſíus uolũtas cõtraría ínueníẽ, q̃ eſt íníqtas maxíma. Cuí eñ nõ íníquus, q míhí ſum? Quí ſibí uequã, aít, cuí bonus? Fateor nõ ſum bon⁹, qa nõ eſt ín me bonũ. Conſolabor me tñ, qa & ſctõrum uox íſta eſt Scío qa nõ eſt ín me bonũ, ínqt. Díſcernít tñ qđ dícít, ín ſe: ín carne ſua ínter pt̃as: ꝑpter cõtradíctorĩa legẽ q̃ ín ea eſt. Nã habet legem & ín mẽte, eaq; melíor. An nõ lex dei bona? Qđ ſí mal⁹ ꝑpter legẽ malã: qũo nõ ꝑpter bonam bonus? An mala ſua eſt quæ eſt íncarne ſua, & íõ de, mala mal⁹, & mínímе bon⁹ de bona? Nõ eſt íta. Lex dei eíus ín mẽte ípſíus, atq; íta ín mẽte, ut ſít & mentís. Teſtís eſt ípſe
Rom. 7. quí aít. Inuenío alíã legẽ ín mẽbrís meís, repugnãtẽ legí mẽtís meæ. Nũqd ſuũ qđ carnís ſuæ eſt, & nõ ſuũ qđ mẽ tís ſuæ eſt? Ego díco & plus. Quídní dícã, qđ ídẽípſe ma gíſter dícít? Nã mẽte qdẽ ſeruíẽs legí dei, carne autẽ legí pcti, qd magís ſuũ fateaꝝ euídẽter oñdít cũ malũ qđ ĩ car
Ibídem. ne eſt, íta à ſe alíenũ cẽſet, ut dícat. Itaq; íã nõ ego operor íllud, ſed qđ habítat ín me pctm̃. Et ídeò fortaſſís ſignã ter alíã díxerít legẽ ínuentã ín mẽbrís ſuís, ꝙ alíenã hanc & quaſí aduentítíã reputaret. B Vnde & adhuc ego alí qd audeo ampli⁹, haud temere qdẽ, paulũ uídelícet nõ íã malũ ꝑpter malũ qđ ín carne habet, magís aũt bonũ pro
Ibídem. pter bonũ qđ ín mẽte habet. An nõ bon⁹ q cõſentít legí dei qm̃ bona ẽ? Nã etſí ſe ítídẽ fateaꝝ ſeruíre legí pcti car ne hoc facít nõ mẽte. Cũ aũt mẽte qdẽ ſeruíat legí dei, car ne aũt legí pcti, qdnã potíſſímũ horũ paulo ímputãdũ pu tes tu uídeꝛís: nã míhí fateor facíle pſuaſum quod mentís quàm qđ carnís eſt pluris eſſe, nõ ſolũ míhí, ſed & ípſí pau
Ibídem. lo (ut íã dictũ eſt) q aít. Sí aũt qđ nolo íllud facío, íam nõ ego operor íllud, ſed qđ habítat ín me pctm̃. Sed de líber tate íſta ſufficíant. In líbello quẽ de gr̃a & líbero arbítrío ſcrípſí, díuerſa fortaſſís de ímagíne & ſílítudíne díſputa ta leguntur: ſed (ut arbítror) nõ aduerſa. Legíſtís ílla, íſta audiſtís quænã magís ꝓbetís, ueſtro ĩudícío derelínquo. Vel ſí qd melí⁹ utríſq; ſapítís: ín hoc gaudeo & gaudebo. At quoquo mõ ílla ſe habeãt: tría qdẽ ín pñtiarũ ꝓcípua cõmẽdata tenetís: ſímplícítatẽ, ímortalítatẽ, líbertatẽ. Et hoc uobís líq̃do appere íã arbítror, aíam ꝓ íngeníta atq; íngenua ſílítudíne quæ ĩ hís tã exímíe claret, nõ paruam cũ uerbo hr̃e affínítatẽ, ſpõſo eccl̃íæ Ieſu xp̃o domíno no ſtro, quí eſt ſuper oía deus bñdictus ín ſecula. Amen.

Qualíter anima ſímílís deo manẽs, per pecca tum tñ díſſímílís facta eſt ín ſímplícítate, ímorta lítate, & líbertate. Sermo. LXXXII. C

QVíd uobís uídetur? Poſſumúſne íam regredí ad exponẽdí ordínẽ unde dígreſſí ſumus, quía patet propínquítas uerbí & aíæ, pro qua utíq; demonſtranda dígreſſío ípſa facta eſt? Poſſem⁹ ut míhí uídeꝛ, níſí parũ quíd dubíetatís ín hís quæ dícta ſunt adhuc reſídere ſentírẽ. Níl furarí uolo. Non líbenter ꝑtereo qđ uobís utíle putẽ. Et qũo íd audeã, de hís præ ſertím quæ uobís accípío? Scío hoíem alíq̃d aliq̃ñ ĩter lo quẽdum ex hís quæ ſuggerebat ſpírítus (& ſí nõ ínfídelí, mínus tamen fidentí anímo) retentantẽ & reſeruantẽ ſíbí ut haberet quod díceret denuo tractatur⁹: & ecce uox ad cum (ut quídẽ eí uíſum eſt) donec íſtud tenebís, alíud nõ accípíes. Quíd ſí retínuíſſet nõ, quídẽdo ſuæ ínopíæ, ſed fraternís ꝓfectíb⁹ ínuídẽdo? Nónne merító & hocípſum quod uídebaꝝ habere, auferreꝝ ab eo? Quod quídẽ lõge à ſeruo ueſtro ſemper faciat de⁹ ſícut ſemper fecít. Sic mí hí íugíter abundare dígnetur fons ílle índefícíens, ſapíen tíæ ſalutarís, quõ ſine ínuídía uobís cõmunícaui & refu dí quícquíd míhí ínfundere hacten⁹ dígnatus eſt ípſe. D Sí ego uos fraudo, à quo íam nõ uerear ípſe fraudarí? Ne à deo quídem. Eſt ítaq; ĩ hís quæ dícta ſunt alíquíd quod (ut uereor ego) offendículũ dare queat ſí nõ complaneꝝ. Et (ní falor) ſunt de hís ſtãtíb⁹, quíbus íam ſcrupulũ mo uít quod dícere uolo. Trína ílla uerbí ſímílítudo quã aíæ aſſígnauímus, ímo qua ínſígnatã aduertímus: recolítís ne ꝙ etíã ínſeparabílíter íneſſe íllí uíſa fuerít nobís? Id quí dem uídeatur alíqbus ſcrípturarũ teſtímoníjs obuíare, ut uerbí gr̃a eſt íllud ín Pſal. Homo cũ ín honore eſſet non Pſa. 48.
ínteꝛlexít, comparatus eſt íumentís ínſípíẽtíbus, & ſímílís factus eſt íllís. Et ítem íllud. Mutauerũt gloríã ſuam ín ſí Pſa. 105
mílítudínẽ uítuli comedẽtís fœnũ: ſed & qđ aperte dictũ eſt ín perſona dei. Exíſtímaſtí íníque ꝙ ero tuí ſíl⁹: & ple Pſa. 49.
raq; alía q̃ ſílítudínẽ dei ín hoíe poſt pctm̃ deletam cõcor díter aſſeuerare uídeꝛ. A Quíd ergo dícemus ad hæc? Tría ílla ín deo mínímе eſſe, & ſíc alía quærenda ín qbus ſílítudínem aſſígnem⁹, aut eſſe qdẽ ín deo, ſed nõ ín aía, & ne ſíc qdẽ ín hís ſílítudínem ínueníríſ: aut eſſe & ín aía, ſed poſſe etíã nõ íneſſe, ac ꝑ hoc nõ ínſeparabílía eſſe? Abſít. Et ín deo & ín aía ſunt, & ſemp ínſunt: nec eſt qđ nos alí qd horũ dixíſſe pœníteat, íta totũ ſubnixũ eſt índubítata & abſolutíſſíma uerítate. Sed qđ ſcríptura loqtur de díſſí mílítudíe facta: nõ qa ſílítudo íſta deleta ſít loqꝝ, ſed quía alía ſupducta. Nõ planè aía natíuã ſe exuít formã, ſed ſup índuít peregrínã. Illa addíta, nõ íſta pdíta eſt: & quæ ſup uenít, obſcurare íngenítã potuít, ſed nõ extermíare. De Roma. 1.
níq; obſcuratũ eſt ínſípíẽs cor íllorũ: aít apl̃s. Et ꝓpheta. Treñ. 4.
Quõ obſcuratũ eſt aurũ, mutat⁹ eſt color optím⁹? Obſcu ratũ aurũ plangít, ſed aurũ tñ: mutatũ colorẽ optímũ, ſed nõ fundamẽtũ colorís euulſum. Manet ín fundamẽto ꝓ ſus ínconcuſſa ſímplícítas, ſed mínímе apparet duplícíta te operta humanæ doloſítatís, ſímulatíõís, hypocríſís. B Quàm íncongrue ſímplícítatí duplícítas admíſceꝝ, quàm índígne talí fundamẽto talís ſtructura cõmíttítur. Hmõí ſíbí uerſutíam ſerpens índuerat, cum ſe ut decíperet conſí líarũ exhíbebat, ſímulabat amícum. Hmõí quoq; ſeducti Geñ. 3.
ab eo paradíſí íncolæ índuerãt ſíbí, cũ pudendã íam nudí tatẽ tegere conarenꝝ, & umbra frondoſí lígní, & frondíũ ſuccínctorĩjs, & uerbís excuſatorĩjs. Quàm late extunc & deínceps omnẽ poſteꝛítatẽ hæreditarĩũ hypocríſís uírus ínfecít. Quem dabís de filĩjs adã quí qđ eſt, nõ díco uelít, ſed uel patíaꝝ uídeꝛíc? Sed perſeuerat níhílomín⁹ ín oí aía cum orígínalí duplícítate gñalís ſímplícítas, ut de colla tíõe cõfuſío augeatur. Perſeuerat æque ímmortalítas, ſed fuſca & tetra, ſrruente tenebroſa corporeæ mortís calígí ne. Nam etſí nõ príuaꝝ uíta, uítæ tñ bñficium ſuo corpori íam nõ ſufficít uẽdícare. Quíd ꝙ ne ſuã quídẽ ſpũalẽ dũ taxat uítã retínet ſíbí? Aía nẽpe quæ peccauerít, ípſa mo Eze. 18.
rieꝝ. Nónne morte íſta duplící íncurſante, ílla qualíſcũq; ímmortalítas quam retẽtat, tenebroſa ſatís reddít & míſel la? Adde ꝙ appetẽtía terrenorũ (quæ quídẽ oía ad ínteri tum ſunt) dẽſat tenebras, íta ut ín aía ſíc uíuẽte níl à patre alíqua níſí pallída facíes, & ímago quædam mortís appa rere cernaꝝ. C Cur non eñ quæ ímmortalís eſt, ſílía ſíbí ímmortalía appetít & æterna, ut qđ eſt appareat, & quod facta eſt uíuat? Cæterũ cõtraría ſapít & q̃rít, & mortalíb⁹ ſeſe degenerí cõuerſatíone cõformãs, ímmortalítatís can dorẽ qđã mortíferæ cõfuetudínís píceo colore denígrat. Quídní mortalíũ appetít⁹ ímortalẽ mortalí ſímílẽ, ímor Eccl̃. 13.
talí díſſímílẽ faciaꝝ? Qui tãgít picẽ (aít ſapíẽs) ínqnabítur ab ea. Fruẽdo mortalíbus mortalítatẽ ſe índuít, & ueſtem ímmortalítatís íncídẽte mortís ſímílítudíne decolorauít

non exuit. Euam attẽde quõ eius aĩa immortalis, immortalis suæ gloriæ, fucũ mortalitatis inuexit, mortalia utiq; affectando. Vt quid enim cum immortalis esset, mortalia nõ contempsit & transitoria, contenta sibi similibus immortalibus & æternis? Vidit inquit lignũ q̃ eẽt pulchrũ oculis, & aspectu delectabile, ac suaue ad uescendum. Nõ est tua ô mulier ista suauitas, ista delectatio, istaq; pulchritudo. Et si tua pro parte luti, non tua solius, sed communis cũctis animãtibus terræ. Tua, quæ uerè tua est aliũde & alia, nam æterna est de æternitate. D Quid tu animæ tuæ aliam formam, imo deformitatem imprimis alienam? Enimuerò quod delectat habere, id etiam perdere timet, & timor color est. Is libertatem dum tegit, & eam nihilominus sibimet reddit dissimilem. Quàm dignius sua origine nihil cuperet ubi nihil metueret, ac per hoc à seruili timore isto ingenitam sibi defenderet libertatem manentẽ in uigore & decore suo. Heu non ita est, mutat⁹ est color optimus. Fugitas & latitas, audis uocem domini dei, & abscondis te. Cur hoc nisi quia quem amabas times & libertatis speciem, forma seruilis exclusit? Sed & uoluntaria illa necessitas & cõtraria lex inflicta in mẽbris (de qua proximo sermone disserui) eidem incubat libertati, & liberam natura creaturam per propriam ipsius uolũtatem dum allicit subiicit seruituti, implẽs faciem eius ignominia, ita ut uel carne seruiat legi peccati, & nõ uolẽs. Quia ergo naturæ ingenuitatem, morum probitate defensare neglexit, iusto auctoris iudicio factum est, non quidem ut libertate propria nudaretur, sed tamen superinduceretur sicut dyploide cõfusione sua. Et bene sicut dyploide, ubi ueste ueluti duplicata manente libertate propter uolũtatem, seruilis nihilominus cõuersatio necessitatem probat. Hoc de simplicitate, hoc de immortalitate animæ aduertere est: & nil tibi in ea si bene consideres apparebit quod nõ sit istiusmodi similitudinis pariter & dissimilitudinis dyploide adopertum. An nõ dyplois ubi non innata sed affixa & quadam quasi acu peccati assuta simplicitati fraus, immortalitati mors, necessitas libertati? Non enim essentiæ simplicitati præscribit duplicitas cordis, nõ naturæ immortalitati mors aut uoluntaria peccati aut necessaria corporis, nõ arbitrij libertati necessitas uoluntariæ seruitutis. B Itaq; bonis naturæ mala aduentitia dum non succedũt sed accedũt, turpant utiq; ea, non exterminant, cõturbant, non deturbãt. Inde anima dissimilis deo inde dissimilis est & sibi: inde comparata iumẽtis insipiẽtibus, & similis facta est illis: inde quod legitur commutasse gloriam suam in similitudinem uituli comedẽtis fœnum: ide homines tãquam uulpes duplicitatis & fraudis foueas habẽt: & quia pares uulpibus se fecerunt, partes uulpium erunt: inde iuxta Salomonem unus exitus hominis & iumẽto. Quidni similiter exeat qui similiter uixit? More bestiali incubuit terrenis: more bestiali excedet terris. Audi aliud. Quid mirum si similem sortimur exitum, qui & similem habemus introitum? Vnde enim hominibus nisi de similitudine bestiali ille tam intemperãs ardor in coitu, tam immoderatus dolor in partu? Ita homo in cõceptu & ortu in uita & morte comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. C Quid quòd libera creatura sibi subditum appetitum non regit ut domina, sed sequitur & obsequitur ut ancilla? Nónne & in hoc se assimilat & annumerat cæteris animantibus quæ natura nõ in libertatem uocauit, sed cõdidit in seruitutem seruire suo uentri, appetitui obedire? Nónne tali merito cõfunditur perhiberi uel existimari similis deus? Ideoq; ait. Existimasti iniquè q̃ ero tui similis? Et infert. Arguam te & statuam contra faciem tuam. Non est sese uidentis animæ deum existimare similẽ sibi aĩæ dũtaxat (qualis mea est) peccatricis & iniquæ. Etiusmodi nãq; arguitur. Existimasti iniquè, ait, & non dicit, existimasti aĩa uel existimasti homo q̃ ero tui similis. Sed si statuatur iniquus ante faciẽ suam, & contra uultũ quendã morbidum putidumq; interioris hominis sui sistatur, ut dissimulare aut declinare non queat impuritatẽ conscientiæ suæ, sed uideat uel inuitus sordes peccatorũ suorũ, uitiorũ inspiciat deformitatẽ, nequaquã poterit existimare deum fore similem sibi: sed quasi diffidens pro tanta dissimilitudine quã uidebit: puto exclamabit & dicet. Dñeqs similis tibi? Quod quidẽ dictũ pro uolũtaria illa & nouitia dissimilitudine. Nã manet prima similitudo, & ideò illa plus displicet q̃ ista manet. O quãtũ bonum ista, quantũq; malum illa: ex mutua tamẽ collatione utraq; res in gñe suo plus eminet. D Cum ergo anima tantã in se una rerum distantiã cernit, q̃dni clamet inter spem & desperationem utiq; posita. Dñe quis similis tui? Trahitur in desperationem p̃ tãto malo, sed reuocat in spem à tãto bono. Inde est ut quò sibi pl⁹ displicet in malo q̃ in se uidet, eò se ardẽtius ad bonũ q̃ æque ĩ se cõspicit trahat, cupiatq; fieri ad q̃ facta est, simplex & recta & timẽs deũ, ac recedẽs à malo, Quidni recedere possit, ad q̃ accedere potuit? Quidni accedere, à quo recedere potuit? Q̃ tñ utrunq; dixerim de gratia præsumendũ, nõ de natura, sed ne de industria quidẽ. Nẽpè sapiẽtia uincit malitiã, nõ industria uel natura. Nec deest occasio præsumẽdi, ad uerbũ est cõuersio ei⁹. Nõ est apud uerbũ ociosa aĩæ generosa cognatio, de qua triduo iã tractamus, & cognationis testis similitudo perseuerãs. Dignãter admittit in societatẽ spiritus similẽ in natura. Et certè de ratione nature, similis similẽ quærit. Vox requirẽtis. Reuertere sunamitis, reuertere ut intueamur te. Intuebitur similẽ, qui dissimilẽ non uidebat: sed & se intuendũ præstabit. Scim⁹ quoniã cum apparuerit, similes ei erimus, quoniã uidebimus eum sicuti est. Puta ergo de difficultate magis quàm de impossibilitate uenire illam per cũctationẽ. Dñe quis similis tibi? Aut si hoc magis probas, uox est admirãtis. Admiranda prorsus & stupenda illa similitudo quam dei uisio comitatur, imo quæ dei uisio est, ego autem dico in charitate. Charitas illa uisio, illa similitudo ẽ. Quis nõ stupeat charitatem dei spreti & reuocantis? Meritò iniquus arguit ille qui supra indutus est dei similitudinem usurpãs sibi, cum diligẽdo iniquitatẽ, neq; possit se diligere neq; deũ, sic enim habes. Qui diligit iniquitatem, odit animã suã. Facta igitur de medio iniquitate quæ eam quæ ex parte est dissimilitudinem facit, erit unio spiritus, erit mutua uisio, mutuaq; dilectio. Siquidem ueniente quod perfectũ est, euacuabitur quod ex parte est: eritq; ad alterutrum casta & cõsummata dilectio, agnitio plena, uisio manifesta, cõiũctio firma, facietas indiuidua, similitudo tudo perfecta. Tunc cognoscet anima sicut cognita est tũc amabit sicut amata est, & gaudebit sponsus super spõsum, cognoscens & cognitus, diligens & dilectus Iesus xp̃s dñs noster, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amẽ.

Cant. 6.

Psal. 10.

Psa. 105.

Ecclʼ. 3.

Psa. 49.

Ibidem.

Qualiter anima quantũcũq; uitijs corrupta adhuc p amorẽ castũ & sanctũ potest redire ad similitudinem, spõsi, id est christi. Sermo. LXXXIII.

QVantũ quidem regularis hora permisit quam nobis cõstituimus ad loquendũ, biduũ hoc in demonstranda uerbi animæq; affinitate expensum est. Que utilitas in omni labore iste? Nempe hæc. Docuimus oẽm animã licet oneratã uitijs, peccatis irretitã, captam illecebras, exilio captiuã, corpore careratam, luto hærentem, infixam limo, affixam membris, confixam curis, distentã negocijs, contractam timoribus, afflictam doloribus, erroribus uagam, solicitudinibus anxiam, suspicionibus inquietam, & postremò aduenã in terra inimicorum: iuxta prophetæ uocem coinquinatam cum mortuis, deputatã cum his qui in inferno sunt, licet inquã sic damnatã, & sic desperatã, docuimus tamen hãc in sese posse aduertere non modo unde respirare in spem ueniæ, in spem misericordiæ queat, sed etiã unde audeat aspirare ad nuptias uerbi, cum deo inire fœdus societatis non trepidat, suaue amoris iugũ cũ rege ducere angelorum nõ uereat. Quid enim nõ tute audeat apud eum cuius se insigne cernit imagine, illustrẽ similitudine nouit?

Baru. 3.

Quid

Quíd, ínquã, uereatur de maieſtate, cuí de origíne fiducía datur? Tantũ eſt ut curet naturæ íngenuítatẽ uítæ honeſtate ſeruare, ímo cæleſte decus qđ ſibí orígínaliter íneſt, dígnis qbuſdã ſtudeat morũ affectuumq́ uenuſtare & decorare coloríbus. C Vt qd eñ, dormítet índuſtría? Grã de pfectò ín nobís donũ naturæ ípſa eſt: quæ ſi mín⁹ ſuas exequat pptes, nónne qđ relíquũ habet natura ín nobís, totũ turpabítur, totũ quaſi quadã uetuſtatís operíetur rubígine? Id qdẽ ílluría auctorí. Et utíq́ ad hoc auctor ípſe de⁹ díuínæ ínſigne generoſitatís ppetuo uoluít ĩ aĩa cõſeruarí, ut ſemp hæc ín ſeſe ex uerbo habeat, quo admoneatur ſemp aut ſtare cũ uerbo, aut redíre ſi mota fuerít. Nõ mota quaſi locís mígrãs, aut pedíb⁹ gradiens, ſed mota (ſicut ſubſtantíæ utíq́ ſpũalí moueri eſt (cũ ſuís affectíb⁹ ímo defectíb⁹ à ſe quodãmodo ín peí⁹ uadít, cũ ſe ſibí uítæ & morumprauítate díſſímílẽ facít, reddít degenerem: q̃ tñ díſſímílítudo non naturæ abolítío, ſed uítíũ eſt bonũ íp̃m naturæ quãtũ ſuí cõparatíone attollẽs, tantũ fœdãs conſumptíõe. Iã uerò aĩæ redít⁹ cõuerſio eíus ad uerbũ, reformãdæ per íp̃m, cõformãdæ íp̃í. In quo? In charítate. Aít eñ.

Epheſ.5. Eſtote ímítatores deí ſicut fílíí chariſſímí, & ambulate ín dílectíõe, ſicut & xp̃s dílexít uos. Talís cõformítas maríat aĩam uerbo, cuí uídelícet ſímílís eſt per naturam, ſímílẽ níhílomín⁹ ípſí ſe exhíbet p uoluntatẽ, dílígẽs ſícut dílectaeſt. Ergo ſi pfecte dílígít, nupſit. Quíd hac cõformítate íocundí? q̃d optabílí⁹ charítate q̃ ſit ut humano magíſterío nõ cõtenta, per temet ô aĩa fiducíaliter accedens ad uerbũ, uerbo cõſtãter ínhæreas, uerbũ familíaríter per cũcteris cõſultesq́ de oĩ re, quãtũ íntellectu capax, tantũ audax deſiderío. Verè ſpũalís ſanctíq́; cõnubíũ contractuſeſt íſte A Parũ díxí cõtractus, complexus eſt. Cõplexus plané, ubí ídẽ uelle, & nolle ídẽ, unũ facít ſp̃m de duob⁹. Nec uerendũ ne díſparítas p̃ſonarũ claudícare ín alíquo faciat cõueníentíã uoluntatũ, quía amor reuerentíã neſcít. Ab amando qppe amor, nõ ab honorãdo denomínaf. Honoret ſanè q horret, q ſtupet, q metuít, quí míraf: uacant hæc oĩa penes amantem. Amor ſibí abũdat: amor ubí uenerít cæteros ín ſe oẽs traducít & captíuat affect⁹. Propterea q̃ amat, amat, & alíud nouít níhíl. Ipſe q honorí meríto, meríto ſtuporí & míraculo eſt, amarí tñ plus amat. Spõſus & ſpõſa ſunt. Quã q̃rís alíã ínter ſpõſos neceſſítudínẽ uel cõnexionẽ p̃ter amarí & amare. Híc nex⁹ uícít etíã qđ natura arcti⁹ uícít, uínculũ parẽtũ ad fílíos. Deníq́ ppter hoc aít. Relínq̃t hõ p̃rem ſuũ & matrẽ ſuã, & adhærebít ſpõſæ.

Mat.19. Vídes íſte affect⁹ quã ſit ín ſpõſís, nõ cæterís tñ affectíb⁹ ſed etíã ſeípſo potẽtíor. B Adde q íſte ſpõſ⁹ nõ mõ amãs ſed amor eſt. Nũq̃d honor? Cõtẽdat q ſeſſe: ego nõ legí. Le

1.Ioã.4. gí aũt qa de⁹ charítas eſt, & nõ eſt qa honor eſt uel dígnítas legí. Nõ quía honorẽ nõ uult de⁹, q aít. Sí ergo pater, ubí eſt honor meus? Verũ íd pater. Sed ſi ſpõſum exhíbeat puto quía mutabít uocem, & dícet. Sí ego ſpõſus, ubí eſt amor meus? Nã & ante íta locutuseſt. Sí ego dñs, ubí eſt amor me⁹? Exígít ergo deus tímerí ut dñs, honorarí ut pater, ut ſponſus amarí. Quíd ín hís p̃ſtat, q̃d emíneat? Nẽpe amor. Abſq́ hoc & tímor pœnã habet: & honor nõ habet gr̃am. Seruílís eſt tímor quãdíu ab amore nõ manumíttítur. Et q de amore nõ uenít honor, non honor, ſed adulatío eſt. Et quídẽ ſolí deo honor & gl̃ía, ſed horũ neutrũ acceptabít de⁹, ſí melle amorís cõdíta non fuerínt. Is per ſe ſufficít, ís pſe placet, & ppter ſe Ipſe merítũ, ípſe p̃míũ ſibí eſt. Amor p̃ter ſe nõ requírít cãm, nõ fructũ. Fructus eíus, uſus eí⁹. Amo qa amo, amo ut amẽ. Magna res amor, ſí tñ ad ſuũ recurrat príncípíũ, ſí ſuæ orígíní reddít⁹, ſí refuſus ſuo fontí ſemper ex eo ſumat unde íugíter fluat. Solus eſt amor ex oĩb⁹ anímæ motíbus ſenſib⁹ atq́ affectíb⁹, ĩ quo põt creatura etſí nõ ex æquo r̃ndere auctorí, uel de ſímílí mutuã repẽdere uícẽ. Verbí gr̃a. Sí míhí íraſcaf de⁹: nũ ílli ego ſímílíter reíraſcar? Nõ utíq́, ſed pauebo, ſed cõtremíſcã, ſed ueníã depcabor. Ita ſí me arguat, nõ redarguef ama, ſed ex me potí⁹ íuſtíficabíf. Nec ſí me íudícabit, íudícobo ego eum, ſed adorabo, & ſaluãs me non quærít à me ípſe ſaluarí, nec uícíſsím eget ab alíquo líberarí, quía líberat oẽs. Sí dñaf, me oportet ſeruíre: ſí ímperat, me oportet parere: & non uícíſsím à dño uel ſeruítíũ exígere uel obſequíũ. C Nũc íam uídens de amore quám alíter ſít. Nã cũ amat de⁹, nõ alíud uult quàm amarí: qppe nõ ad alíud amat níſí ut ameſ, ſcíes ípſo amore btõs quí ſe amauerũt. Magna res amor, ſed ſunt ín eo gradus. Spõſa ín ſummo ſtat. Amant eñ & fílíí, ſed de hæredítate cogítãt, quã dum uerenſ quoquo modo amíttere, ſpm à quo expectaſ hæreditas plus reuerenſ, mínus amãt. Suſpectus eſt míhí amor cuí alíud quíd adípíſcẽdí ſpes ſuffragarí uídeſ. Infirm⁹ eſt quí fortè ſpe ſubtracta aut extínguíſ aut mínuíſ. Impur⁹ eſt q & alíud cupít. Purus amor mercenaríus nõ eſt. Pur⁹ amor de ſpe uíres non ſumít, nec tñ díffídẽtíæ dãna ſentít. Spõſæ híc eſt, quía hoc ſpõſa eſt quæcũq́ eſt. Spõſæ res & ſpes unus eſt amor. Hoc ſpõſa abũdat, hoc cõtẽtuseſt ſpõſus. Nec ís alíud quærít, nec ílla alíud habet. Hínc ílle ſpõſus, & ſpõſa ílla eſt. Is ſpõſis ,príus eſt, quẽ alter nemo cõtíngat nec fílíus quídẽ. Deníq́ ad fílíos clamat, ubí eſt honor meus? & nõ ubí eſt amor meus dícít, ſeruãs ſpõſæ prærogatíuã. Sed & íubeſ homo honorare patrẽ ſuũ & matrẽ ſuã, & de amore tacetur: non quía nõ amãdí ſínt parẽtes à fílíís, ſed quía multí fílíorũ honorare parẽtes magís quàm amare affectí ſunt. Eſto q honor regís íudícíũ dílígat, ſed ſponſí amor ímo ſponſus amor ſolã amorís uícẽ requírít & fidẽ. Líceat proínde redamare dílectã, quídní amet ſpõſa, & ſponſa amorís? Quídní ametur amor? Merító cũctís renũcíãs affectíonib⁹ alíís, ſolí & tota íncũbít amorí, quæ ípſí r̃ndere amorí habet ín redhíbẽdo amore. Nã & cũ ſe totam effuderít ín amorem: quantũ eſt hoc adíllíus fontís perẽne, pfluuíũ? A Nõ planè parí ubertate fluũt amãs & amor, anímа & uerbũ, ſponſa & ſpõſus, creator & creatura, non magís quàm ſítíens & fons. Quíd ergo? períbít propter hoc & ex toto euacuabíf nupturæ uotũ, deſideríum ſuſpírãtís, amãtís ardor, præſumẽtís fíducía: quía nõ ualet ex æquo currere cũ gígãte, dulcedíne cum melle cõtendere, lenítate cum agno, candore cũ lílío, clarítate cum ſole, charítate cũ eo quí charítas eſt? Nõ. Nam etſí mínus dílígít creatura qm̃ mínor eſt, tamẽ ſí ex toto ſe dílígít, níhíl deeſt ubí totũ eſt. Propterea (ut díxí) ſíc amare nupſíſſe eſt, qm̃ non põt ſíc dílígere, & parũ dílecta eſſe: ut ín cõſenſu duorũ íntegrũ ſtet perfectũq́ cõnubíũ: níſí quís dubítet aĩam à uerbo & príus amarí & plus. Prorſus & præueníf amãdo & uíncíf. Fœlíx quæ meruít præuenírí ín tãta bñdíctíõe dulcedínís. Fœlíx cuí tãtæ ſuauítatís cõplexũ experírí donatũ eſt. Quod nõ eſt alíud quàm amor ſanctus & caſtus, amor ſuauís & dulcís, amor tãtæ ſerenítatís quãtæ & ſyncerítatís, amor mutu⁹, íntím⁹, ualídusq́, quí non ín carne una, ſed umo planè ín ſpũ duos íungat, duos faciat íam nõ duos ſed unũ, Paulo íta dícẽte. Quí adhæret 1.Cor.6.
deo unus ſpũs eſt. Et nũc poti⁹ eã ſuper hís audíam⁹ quã facíle magíſtrã de omnibus fecít & magíſtra unctío, & freques experíẽtía. Níſí fortè íd melíus ſeruam⁹ ín alíud ſermonís príncípíũ, ne rem bonã coartemus ínter anguſtías huíus íã ppemodũ fíníendí. Et ſí probatís facío finẽ etíã ante finẽ: ut famelící tẽpeſtíue cõueníam⁹ cras ad delícías ſanctæ anímæ quíbus beata mereſ fruí cũ uerbo, & de uerbo ſpõſo utíq́ ſuo Ieſu Chriſto dño noſtro, quí eſt ſuper omnía deus benedíctus ín ſecula. Amen.

Quòd aĩa q̃rẽs deũ, p̃ẽta eſt ab eo: & q̃d ſit ílla q̃ſítío ín qua íã ab eo præuẽta eſt. Ser. LXXXIIII. B Cãtic.3.

IN lectulo meo per noctes quæſíuí quem dílígít anima mea. Magnum bonũ quærere deũ. Ego hoc nullí ín bonís anímæ ſecundũ exíſtímo. Prímum ín donís, ultímũ ín pfectíbus eſt. Vírtutũ nullí accedít, cedít nulli. Cuí accedat quã nulla præcedít? Cuí præcedat quæ omníũ magís conſummatío eſt? Quæ ením uírtus aſcríbí poſſit nõ quærẽtí deũ: aut quís termínus quærentí deũ? Quærite, ínquít, facíẽ eíus ſemper. Exíſtímo quía nec cum ínuẽtus fuerít ceſſabítur à quærẽdo. Ps.104.
Non pedũ paſsíbus, ſed deſideríís queritur deus. Et utíq́

non extũdit deſideriũ ſanctũ fœlix inuentio, ſed extendit. Nũqd cõſummatio gaudij deſiderij cõſumptio eſt? Oleũ magis eſt illi: nã ipm flãma. Sic eſt. Adimplebit lætitia, ſed deſiderij nõ erit finis, ac p hoc nec q̃rẽdi. Tu uero cogita ſi potes q̃ritãdi hoc ſtudiũ ſine idigẽtia, & deſideriũ ſine ãxietate. Alterũ pfecto pñtia, alterũ copia excludit. Nũc iã uidece cur iſta pmiſerim. Nimirũ, ut oĩs iter uos aĩa q̃rẽs deũ: ne magnũ bonũ in magnũ ſibi detorq̃at malũ, nouerit ſe pũetã i illo, añ q̃ſitã quàm q̃rẽtẽ. Sic em̃ de magnis bonis mala oriri nõ minima ſolẽt: cũ facti eximij de bonis dñi utimur donis tãquã nõ datis, nõ dam⁹ gloriã deo. Ita pfecto q maximi uidebãtur p accepta gr̃a p nõ redhibita minimi reputãtur apud deũ. Ego autẽ parco uobis. Vſus ſum modeſtioribꝰ uocibus, maximo minimoq̃, ſed q̃ ſentio nõ expſſi. Diſcrimẽ inuoluí, ipſe nudabo, optimũ peſſimũq̃ dixiſſe debuerã. Nã uerè & abſq̃ dubio eò quiſq̃ peſſimꝰ quo optimus, ſi hoc ipſum quò eſt optimꝰ aſcribat ſibi. Nẽpe peſſimũ hoc. Quòd ſi dicat quis, abſit, agnoſco gratia dei ſum id quod ſum: ſtudeat autẽ captare gloriolã p gratia quã accepit: nõne fur eſt & latro? Audiat qui
Lucæ.19 ciuſmodi eſt. Ex ore tuo te iudico ſerue nequã. Quid nequius uſurpãte ſibi gloriã dominí ſuí? D In lectulo meo per noctes quæſiui quem dilígit aĩa mea. Quærit aĩa mea
Iob.7. uerbũ: ſed q̃ à uerbo prius quæſita ſit. Alioquín ſemel à facie uerbí egreſſa uel ejecta: non reuertet oculus eius ut uideat bona: ſi nõ requirat à uerbo. Quaſi uerò aliud anima
Pſal.118. nr̃a ſit quàm ſpũs uadẽs & non rediens, ſi ſibí fuerit derelicta. Audí profugã & deuiã, quid doleat, & q̃d petat. Erraui, ait, ſicut ouis q̃ perijt: q̃re ſeruũ tuũ. O hõ, redire uis? Sed ſi in uolũtate reſeſt, q̃d opẽ flagitas? Quid aliũde mẽ dicas, in quo abũdas tu tibi? Palã eſt, quia uult & nõ põt, ſed ſpũs ẽ uadẽs & nõ rediẽs, etſi is ſit longi⁹ agens qui
Pſal.77. nec uult: quãquã nõ oĩno illã animã expoſitã dixerim uel relictã, q̃ reuerti cupit, & requiri petit. Vñ eĩ uolũtas hæc illi? Inde (ni fallor) q̃ à uerbo uiſitata iam ſit & q̃ſita: nec ociosa q̃ſitio, q̃ operata eſt uoluntatẽ, ſine qua redit⁹ eſſe nõ poterat. Sed nõ ſufficit ſemel qa, tant⁹ eſt aĩæ lãguor, tantaq̃ in reditu difficultas. Quid em̃ ſi uult? Iacet uoluntas, ubi facultas nõ ſuppetit. Nã uelle adiacet mihí, ĩquit, perficere aũt bonũ non inuenio. Quid ergo ille quem de pſalmo induxim⁹ q̃rit? Nõ planè aliudquàm q̃rí quod nõ q̃reret niſi q̃ſitus fuiſſet, & rurſum non q̃reret ſi q̃ſitus ſa-
Rom.7. tis fuiſſet. Quod & poſtulat, q̃re, inquiẽs, ſeruũ tuũ: ut qui dedit uelle, det & perficere pro bona uoluntate. Mihí tñ uõ uidetur iſtiuſmodi animæ poſſe competere locus præſens, q̃ ſecundã gratiã necdũ percepit, uolens quidem ſed nõ ualẽs adire quẽ dilígit aĩa ſua. Nam quõ poteſt illi cõuenire quod ibí ſequitur ſurgere & circuire ciuitatẽ, ſed & per uicos & plateas q̃rere dilectum, q̃ eget ipſa q̃rí? Faciat hoc q̃ poteſt, tãtũ ſe meminerit quæſitã priús, ſicut & pri⁹ dilectã, atq̃ inde eſſe & quod quærit, & quod dílígit.

B Oremus & nos chariſſimi ut cito anticipẽt nos miſerí-cordiæ iſtæ, qa pauperes facti ſum⁹ nimis, qd̃ nõ de oĩbus nobis dico. Scio enim quãplurimos ueſtrũ ambulãtes in dilectione qua xp̃s dilexit nos, & in ſimplicitate cordis q̃ tentes illũ. Sed ſunt aliquí (quod triſtis dico) qui nullum nobis adhuc in ſe dedere indicium huius tam ſalutaris anticipationis, ac per hoc nec ſuæ ſaluti, homines ſe ipſos amantes nõ dñm, & querentes quæ ſua ſunt nõ quæ dñi.
Cant.3. Quæſiui (ait illa) quẽ dilígit aĩa mea. Nempe huc te prouocat anticipantis benignitas, illius qui te & prior q̃ſiuit & prior dilexit. Miníme prorſus niſi priús quæſita quære
Pſal.78. res, ſicut nec deligeres niſi dilecta priús. Non in una tan-
Epheſ.5. tum benedictione ſed in duabus præuẽta es, dilectione & quæſitione. Dilectio cauſa quæſitiõis: quæſitio fructus di-
Cant.3. lectionis eſt & certitudo. Dilecta es, ne ad ſupplicíũ potius quæſitã ſuſpiceris: quæſita es, ne fruſtra dilectã cõqueraris. Vtraq̃ tam amica cõperta ſuauitas & auſum dedit, & uerecundiã depulit, & reditũ perſuaſit, & mouit affectum. Hinc zel⁹, hinc ardor iſte quærẽdi quẽ dílígit aĩa tua, qa profectò necnõ quæſita quærere poteras, necnõ quærere quæſita nũc potes. C Sed noli obliuiſci unde huc uenerís. Et ut ín me potius transfigurẽ quæ dicunt (id eñ tutius) tũne es ô anima mea quæ relicto uiro tuo priore cũ quo tibí bene fuerat, primã fidẽ irritã feciſti, ſenspoſt amatores tuos? Et nũc quoad libuit fornicata cum illis, fortè & cõtẽpta ab illis, audes impudẽs & frontoſa uelle reuertí ad illũ quẽ ſuperba cõtempſiſti? Quíd? Digna latebris quæris lucem, & curris ad ſpõſum, digníor plagis quàm oſculis? Mirũ ſi nõ pro ſpõſo iudicẽ offendas. Fœlix quí ad hæc animã ſuã reſpõdentẽ audíerit, nõ tímeo, qa amo: quod nõ amata omíno non facerem. Itaq̃ etíam amor. Níhil dílecte tímẽdũ. Paueant quæ non amãt. Quídní aſſidue ínimícitias ſuſpicẽtur? Ego uerò amãs, amarí me dubitare nõ poſſum, nõ plus quàm amare. Nec poſſum uererí uultũ cuius ſenſi affectum. In quo? In eò q̃ talẽ non modo quæſiuit, ſed & affecit, fecitq̃ certã proínde de quæſitu. Quídní reſpõdeã ín quæſitu, cuí ín affectu reſpondeo. Nũquíd iraſcet quæſitus, quí etiã cõtẽpt⁹ diſſimulauit? quínimo non repellet requirentẽ, quí & contemnentẽ requírit. Benígnus eſt ſpũs uerbí. & benígna nũciat míhí, íntímãs & ſuadẽs de uerbí & zelo deſideríoq̃, quod utíq̃ ſibí nõ poteſt eſſe abſcõditũ. Scrutat alta dei, cõſci⁹ earũ quas cogítat cogitatiões pacis & nõ afflictiõis. D Quídní animer ad quærẽdũ experta clementíam, & perſuaſa de pace? Fratres, hoc ſuaderí, à uerbo quæri eſt: perſuaderí, ínueníri eſt. Sed nõ oẽs capíunt hoc uerbum. Quíd facíemus paruulís noſtrís (illos loquor quí adhuc ĩter nos íncipiẽtes ſunt, non tñ inſipiẽtes) cũ teneãt ínitiũ ſapíẽtiæ, ſubiecti ínuicẽ ín timore Chriſti? Vnde illís ínquã facim⁹ fidẽ q̃ hæc íta ſe habeãt penes ſponſam, cum ípſi talia agi ps.110.
ſecũ necdũ perſenſerínt? Sed mitto eos ego ad talẽ cuí decredere non debeãt. Legant ín líbro, quod ín corde alterо quía nõ cernũt, non credunt. Eſt ſcríptum ín prophetís. Sí dímíſerit uír uxorem ſuã, & illa recedens duxerit uirum alíum: nunquíd reuertetur ultra? nũquíd nõ polluta & cõtamínata erít mulíer illa? Tu aũt fornicata es cũ amatoríbus multís: & tamẽ reuertere ad me dícit dñs, & ego Hiere.3.
ſuſcípiam te. Verba dñí ſunt, non eſt fas ſuſpẽdere fidem. Ibidem.
Credant quod nõ experiunt: ut fructum q̃nq̃ experiẽtiæ fidei meríto conſequant. Satís arbítror declaratum quíd ſit quæri à uerbo, & quæ hæc ſit neceſsitas non uerbo ſed animæ: níſi q̃ quæ experta eſt, & pleníus iſta nouit & felícius. Reſtat ut ſequẽti tractatu doceamus ſitiẽtes animas quærere à quo quæſitæ ſunt, uel potíus íd díſcam⁹ ab illa quæ hoc loco índucitur quærẽs ípſum quẽ dílígit anima ſua, ſponſum animæ Ieſum Chriſtum dñm nr̃m, quí eſt ſuper omnía, deus benedictus ín ſecula. Amen.

De ſeptẽ neceſsitatib⁹ ꝓpter quas aĩa quærit uerbũ: quæ tãdẽ reformata accedit ad eius dulcedinẽ cõtẽplandam atq̃ perfruendã. Sermo. LXXXV. B

IN lectulo meo quæſiui quẽ dílígit anima mea. Cant.3.
Ad quíd? Dictum eſt, & ĩterare ſuperfluũ: propter quoſdã tamẽ quí non interfuerũt cum tractaret, díco alíquid breuiter, & quod fortaſſe nec hos quídem quí interfuerũt audíre pígebit. Nec enim totũ dící tũc potuit. Quærit anima uerbũ cui conſentiat ad correctionẽ, quo illumínetur ad cognitionẽ, cuí ínnitatur ad uírtutẽ, quo reformetur ad ſapíẽtiã, cuí conformetur ad decorẽ: cuí maritetur ad fœcũditatem, quo fruatur ad iocunditatẽ. Propter has oẽs cauſas quærít anima uerbum. Non ambígo eſſe quã plures & alías, ſed hæ ínterím occurrerũt. Poterít aũt ſi cuí cordí fuerít, facile alías atq̃ alías aduertere ín ſemetípſo. Síquidẽ multæ ſunt auerſiones noſtræ, multæ & ínfinitæ animæ neceſsitates, & anxietatũ nõ eſt numerus. At uerbũ dítius pleniuſq̃ ſuperabũdat ín bonís, utpotè ſapíẽtia uíncit malítiã, uíncẽs ín bonís mala. Et nunc harũ quas poſui accípite ratiõnẽ. Et prímo quod primum eſt uídete quemadmodũ conſentiat ad correptionem. Legímus uerbũ ín euangelíis loquẽs. Eſto Math.5.
conſentiẽs, ínquít, aduerſario tuo dum es cum illo ín uía, ne fortè tradat te iudící, & iudex tortorí. Quíd cõſulti⁹?

Verbi

Verbi cōsiliū est (ni fallor) se aduersariū ꝓtestātis, ꝙ ad
Psal. 94 uersꝰ carnalibꝰ desideriꝭ nostris dū dicit. Sēper hi errāt
corde. Tu uerò qui hæc audis, si pauēscœperis uelle fuge
re à uētura ira: credo solicitꝰ eris quomodo huic cōsentias
aduersario q tibi illatā terribiliter itētare uidet. At istud
impossibile nisi dissentias tecū, nisi tibimet aduerseris, nisi
graui & uigili lucta tuipse cōtra teipm insatigabiliter præ
lieris, postremò nisi ualefacias inueteratæ cōsuetudini, in
natæq; affectioni. Id quidē durū. Si tuis attēpaueris uiri
bus tale erit ac si in uno digitorū tuorū torrētis ipetū si-
stere, aut ipsum denuo coneris iordanē conuertere retror
sum. Quid faciesꝰ Quære uerbū cui cōsentias, ipso faciēte
ut cōsētias. Fuge ad illū qui aduersatur, per quē talis fias
cui iam nō aduersetꝰ, ut blādiatꝰ qui minabatꝰ, & sit ad īmu
tandū efficacior infusa gratia quàm intēsa ira. Hæc prima
(ut opinor) necessitas, ob quā anima incipit q̄rere uerbū.
C Sed si ignoras quid ille uelit cui iam uolūtate cōsentis
nónne & de te dicet quia zelū dei habes, sed nō fm sciētiā.
Et ne hoc leue existimes, memineris scriptū. Quia ignorās
ignorabitꝰ. Scire uis qd cōsulā & in hac necessitate? Qd in
prima. Meo cōsilio nūc quoq; ibis ad uerbū, & docebit te
uias suas, ne uolēdo quidē, sed ignorando bonū dū curris
cōtingat excurrere & errare in inuio & nō in uia. Lux est
Psal. 118. eī uerbū. Declaratio deniq; sermonū illuminat, & intelle
ctū dat paruulis. Beatus es tu si dicas & tu. Lucerna pedib⁹
meis uerbū tuū. & lumē semitis meis. Nec parū ꝓfecit aīa
tua, cuiꝰ immutata uolūtas, cuiꝰ illuminata rō est ut bonū
& uelit & nouerit. In altero uitā, in altero uisum recepit.
Nā & malū uolēdo mortua erat, & bonū ignorādo cæca.
D Iā uiuit, iā uidet, iā stat in bono, sed ope & opere uerbi.
Stat manu uerbi leuata ueluti sup pedes duos, deuotionē
1. Cor. 10 & agnitionē. Stat, inquā, sed sibi putet dictū. Qui se existi
mat stare, uideat ne cadat. Putas ne stare per se possit q̄ sur
Psal. 32. gere per se nō potuit? Nō opinor. Quid eī? Verbo dñi
cæli firmati sunt, & terra stabit sine uerbo? Cur ergo si sta
Psal. 117. re per se poterat, orabat homo de terra. Confirma me in
quīs in uerbis tuis? Denīq; & ꝓbarat. Eius ipsi⁹ illa uox
fuit. Impulsus euersus sum ut caderem, & dñs suscepit me.
Quæris quis ille impulsor? Non est unꝰ. Impulsor diabo
lus est, impulsor mūdus, impulsor homo. Quis iste homo
sit quæris? Quisq; sui. Noli mirari, usq; adeò homo impul
sor sibi est, & suimet præcipitator, ut nō sit quod ab altero
impulsore formides, si ipse à te proprias cōtineas manus.
1. Petri. 3 Quis eī, inquit, uobis nocere poterit si boni æmulatores
fueritis? Manus tua cōsensꝰ tuus. Si diabolo suggerente
uel seculo suadēte qd non oportet, assensum tuū tenueris
& nō dederis mēbra arma iniqtati, nec permiseris regnare
peccatū in tuo mortali corpore, bonū te æmulatorē ꝓbasti,
cui malitia oīno nil nocuit, uide ne magis ꝓfuerit. Scri
Psal. 18. ptū est eī. Bonū fac, & habebis laudē ex illa. Cōfusi sūt q
quærebāt animā tuā, tu uerò cantabis. Si mei nō fuerit do
1. Tim. 5. minati, tūc immaculatus ero. Boni planè æmulatoris insi
gne dedisti, si cōsilio sapiētis misereris animæ tuæ, si omni
Mat. 16. custodia seruas cor tuū, si iuxta apl'm teipsum castū custo
dis. Alioquin & si uniuersum mundū lucreris, animæ aūt
tuæ detrimentū patiaris, nō planè bonū te cēsemus æmu
latorē, qm̄ quidē nec saluoror. Cū igit tres sint stati immi
nētes stratores horū, diabolus liuore malitiæ, mūdus uēto
Iaco. 4. uanitatis, homo semetipsum pōdere suæ corruptionis im
pellit. Impellit diabolus, sed nō euertit, si quidē tuū illi ne
gueris assensū. B Denīq; habes. Resistite diabolo, & fu
giet à uobis. Iste est qui stātes in paradiso impulit inuid⁹
& euertit, sed cōsentientes, nō resistētes. Iste est qui seipsū
de cælo superbus nullo impellēte p̄cipitauit: ut scias mul
to magis hoiem suo ipsius casui imminere, quē ꝓpriæ sub
stātiæ pōdus grauat. Est & mūdus impulsor, quia in malo
posit⁹ est. Impellit oēs, sed solos euertit amicos suos
id est, cōsentaneos sibi. Nolo esse amicus mūdi, ne cadam.
Nā qui uult esse huius mūdi amicus, inimicꝰ dei cōstituit
quo utiq; nullus grauior casus. Ex quib⁹ satis claret quā
sit homo p̄cipuꝰ impulsor sui, qui suo sine alieno impulsu
cadere pōt, alieno absq; suo cadere nō pōt. Cui nā horum
præcipue resistēdū? Nēpe huic qui eò molestior quò inte
riorꝭ solꝰ deiscere sufficit, cū sine ipso alii possint facere ni
hil. Nō sine causa sapiens expugnatori ptulit urbīū, uirū
qui animo dominat. Multū hoc ad te, opus uirtute habes
& nō quacūq;, sed qua induaris ex alto. Ipsa eī si pfecta
sit, facile sic animū uictorē sui, & sic inuictū reddit ad oīa.
Est quippe uigor animi cedere nesciꝰ ꝓ tuēda rōne. Aut
si magis ꝓbas, uigor animi immobiliter stātis cū rōne uel
pro ratiōe. Vel sic. Vigor animi qd̄ in se est oīa ad ratiōem
cogēs uel diriges. C Quis ascēdet in mōtē dñi? Huius
ad uertice mōtis, id est, ad uirtutis perfectionē quisq; cō- ps. 23.
scēdere adoriet, sciet ꝓfectò quàm sit ascēsus ardu⁹, & cas
sus cōcitus absq; uerbi adiutorio. Fœlix aīa q̄ angelis spe
ctātib⁹ præbuit gaudiū pariter & miraculū sui, ut audiret
de se loquētes. Quæ est ista quæ ascēdit de deserto delicijs Cāti. 8.
affluēs innixa super dilectū suū? Alioquin frustra nitit si
nō innititur. Sanè etiā cōtra se innitēs inualescet. Et facta
seipsa ualidior coget ꝓ ratiōe uniuersa: ira, metū, cupidi-
tatē & gaudiū ueluti quēdā animi currum bonus auriga
reget: & in captiuitatē rediget oēm carnalē affectū, & car
nis sensum ad nutū rōnis in obsequiū tutis. Quidni oīa
possibilia sint inniteti sup eū qui oīa pōt? Quātæ fiduciæ
uox: oīa possum in eo qui me cōfortat. Nil oīpotētiā uer-
bi clariorē reddit, quàm ꝙ omnipotētes facit oēs qui in se
sperant. Denīq; omnia possibilia sunt credēti. An nō om
nipotēs cui omnia possibilia sunt? Ita animꝰ si nō præsu Mar. 13.
mat de se, sed si cōfortet à uerbo, poterit utiq; dñari sui,
ut nō dñetur ei oīs iniustitia. Ita inquā uerbo innixū, &
indutū uirtute ex alto, nulla uis, nulla fraus, nulla iam ille ps. 118.
cebra poterit uel stātē deiscere uel subiscere domīnatem.
A Vis nō timere impulsorem? Nō ueniat tibi pes super
biæ, & manus impellētis nō moueat te. Ibi ceciderūt qui
operantur iniquitatē. Ibi diabolus & angeli eius corrue-
runt, qui licet nō pulsi extrinsecus, expulsi sunt tamē, nec
potuerūt stare. Denīq; in ueritate nō stetit qui non inni-
xus est uerbo, qui in sua uirtute cōfisus est. Et ideò for-
tassis sedere uoluit, quia stare nō ualuit. Dicebat, eī. Se-
debo in mōte testamēti. Cæterū deo aliter iudicante, nec
stetit nec sedit, sed cecidit dicēte dño. Videbam satanam Luc. 10.
sicut fulgur de cælo cadētē. Ergo qui stat, si nō uult cade-
re, nō fidat sibi, sed nitatur uerbo. Verbū loquitur. Sine Ioan. 15.
me nihil potestis facere. Ita est, nec surgere ad bonum, nec
stare i bono possum⁹ sine uerbo. Tu ergo qui stas, da glo
riam deo, & dic. Statuit supra petrā pedes meos, & dire- Psal. 39.
xit gressus meos. Cuius manu erigeris, ipsi⁹ necesse est uir
tute tenearis. Hæc pro eò quòd dixi op⁹ nos habere uer
bo cui innitamur ad uirtutē. B Nūc iā uidēdū est de eo
qd̄ ite memoraui, ꝓ uerbū scilicet nihilominꝰ nos refor-
mari ad sapiētiā. Verbū uirtꝰ, uerbū sapiētia est. Sumat er
go aīa de uirtute uirtutē, ac de sapiētia sapiētiā, & uni uer
bo munꝰ utrūq; ascribat. Alioqn si aliūde aut utrāq; aut
alterutrā arroget sibi, neget etiā simul uel de fonte riuū,
uel de uite uinū, uel lumē oriri de lumine. Fidelis fmo. Si
quis, inquit, indiget sapiētia, postulet à deo, qui dat oīb⁹ Iacob. 1.
affluēter, & nō ꝓperat, & dabit ei. Hæc ille. Ego uero
haud secus de ūtute sensérim. Cognata uirtꝰ sapiētiæ est.
Donū dei uirtus est, deputāda in donis optimis, descēdēs
& ipsa de sursum à pre uerbi. Et si qs existimet id ꝓ oīa cā
quod sapiētiā esse, nō inficior, sed in uerbo, nō i aīa. Quæ
eī in ūbo ꝓ ei⁹ singulari diuinæ naturæ simplicitate unū
sunt, unū tñ effectū in aīa nō habēt, sed ad illius uarias &
diuersas necessitates ueluti diuersa sese participāda accō-
modāt. Iuxta quā rationē ꝓfectò aliud est aīo uirtute agi,
& aliud sapiētia regi: aliud dñari in uirtute, aliud in suaui
tate deliciari. C Licet nāq; & sapiētia potēs, & uirtꝰ sua-
uis existat, ut tñ ꝓprias quibusq; reddamus uocabulis si-
gnificātias, uigor uirtutē, sapiētiā placiditas animi cū spi
ritali quadā suauitate demōstrat. Hanc puto ab apl'o desi
gnatā ubi post multa hortamēta pertinētia ad uirtutē, ad
iecit, qd̄ sapiētiæ est: In suauitate in spūsancto. Igit stare, 2. Cor. 6

reſiſtere,uim uí repellere,quæ utiq; in partib⁹ uirtutis de-
putãtur,honor quidẽ,ſed labor eſt,Non eſt eñ idipm ho
norẽ tuũ laborioſe defendere,&quiete poſſidere.Non eſt
idẽ uirtute agí,&uirtute frui.Quicqd uirtus elaborat,ſa
pietia fruit:& qd ſapietia ordiat,deliberat,moderat,vt⁹
Eccle.38 exequit.Sapietiam ſcribe ī ocio,ait ſapies.Ergo ſapietiæ
ocia negocia ſũt,& quo ocioſior ſapietia,eò exercitatior
in genere ſuo.Eregione uirtus exercitata clarior eſt: eoq;
ꝓbatior quò officioſior.Et ſi quis ſapietiã uirtutis amorẽ
diffinierit,nõ à uerò deuiare uidebit.Vbi autẽ amor eſt la
bor nõ eſt,ſed ſapor.Et fortè ſapietia à ſapore denomiat,
q uirtuti accedẽs quoddã ueluti cõdimẽtũ ſapidã reddat
q̃ p ſe inſulſa quodãmõ & aſpera ſentiebat.Nec duxerim
reprehendẽdũ ſi qs ſapietiã ſaporẽ boni diffiniat.Hũc ſapo
rẽ perdidim⁹ ab ipſo penè exortu gñis nri.Ex quo cordis
palatũ ſenſu carnis ꝑualẽte infecit uirus ſerpẽtis antiq,
cœpit animæ nõ ſapere bonũ,ac ſapor noxi⁹ ſubitrare.D
Gene.8. Deniq; ꝓni ſunt ſenſus hois & cogitatiões ī malũ ab ado
leſcẽtia,hoc eſt ab inſipietia primæ mulieris.Ita iſipietia
mulieris ſaporẽ boni excluſit,qa ſerpẽtis malitia mulieris
inſipientiã circũuenit.Sed unde malitia uiſa eſt uiciſſe ad
tps,inde ſe uictã dolet in æternũ.Nã ecce denuo ſapietia
mulieris cor & corpus impleuit,ut q per fœminã deforma
ti in inſipietiã ſumus,per fœminã reformemur ad ſapietiã.
Et nunc aſſidue ſapietia uincit malitiã in mẽtib⁹ ad quas
intrauerit,ſaporẽ mali quẽ illa inuexit,ſapore exterminãs
meliori.Intrãs ſapietia dum ſenſum carnis infatuat,purifi
cat intellectũ,cordis palatũ ſanat & reparat.Sano palato
ſapit iã bonũ,ſapit ipſa ſapietia,qua in bonis nullũ meli⁹.
Quàm multa ſiunt bona,& nõ ſapiũt facientib⁹ ſiquidẽ nõ
ſapore boni ad illa,ſed aut ratiõe aut qualicũq; occaſione
ſeu neceſſitate impellunt,& ecõtrario multis q̃ faciũt nõ
ſapiũt mala,ſed ad hæc inducunt aut metu aut cupiditate
rei cuiuſpiã potius quàm ſapore mali.Qui autẽ trãſierũt
in affectũ cordis,aut ſapientes ſunt,& ipſo delectãt ſapore
boni:aut maligni ſũt,& ipſa cõplacet ſibi malitia,etiã nul
la ſpe alteriuscõmodi blãdiente.Malitia ueró quid niſi ſa
por eſt malꝰ A Beata mẽs quã ſibi totã uẽdicauit ſapor
boni,&odiũ mali.Hoc reformari ad ſapietiã eſt,hoc ſapiẽ
tiæ uictoriã feliciter experiri.Nã in quo euidẽtius ſapietia
uincere malitiã cõprobat,quàm cũ excluſo ſapore mali,q
nõ aliud quàm ipſa malitia eſt,boni quidã ītim⁹ ſapor mẽ
tis intima occupare tota ſuauitate ſentiet? Itaq; ad uirtutẽ
ſpectat tribulatiões fortiter ſuſtinere,ad ſapietiã gaudere
in tribulationib⁹.Cõfortare cor tuũ,&ſuſtinere dñm,uir
tutis eſt:guſtare& uidere qm̃ ſuauis eſt dñs,ſapientiæ eſt.
Pſal.33. Et ut magis ex ꝓprio bono naturæ bonũ qd̃ q; clareſcat,
modeſtia animi,ꝓbat ſapientẽ,conſtãtia uirũ uirtutis oſtẽ
dit.Et bñ poſt uirtutẽ ſapietia,q uirt⁹ ſit quoddã quaſi ſta
bile fundamẽtũ ſup qd̃ ſapietia ædificet ſibi domũ.Opor
tuit autẽ p̃cedere notitiã boni,qa nõ eſt ſocietas lucí ſapiẽ
tiæ,& tenebris ignorãtiæ.Oportuit & bonã uolũtatẽ,qa
ꝓuc.9. in maliuolã animã nõ intróibit ſapietia. B Iã ſi in uolũta
tis mutatione reddita immotuit animæ uita,in eruditione
ſanitas,ī uirtute ſtabilitas,in ſapientia poſtremo maturi
p̃s.44. tas:ſupereſt ut decorẽ illí iuueniam⁹,ſine quo ſpecioſo for
ma præ filiis hoim placere nõ põt.Deniq; audit,qa concu
piſcet rex decorẽ tuũ.Quanta enumerauim⁹ animæ bona
dona uerbi,uolũtatẽ bonã,ſcietiã uirtutẽ,ſapientiã,& ní
Pſal.92. hil horũ uerbũ rex cõcupiſcere legit,ſed tm̃ concupiſcet,
inquit,rex decorẽ tuũ.Ait ꝓpheta.Dñs regnauit,decorẽ
induit.Quidni imagini ſuæ pariter & ſpõſæ ſimile cupiat
indumẽtũ? Tãto profectò ſibi charior illa,quãto ſimilior
ſibi.In quo ergo animæ decor? an forè in eo qd̃ honeſtũ
dicit? Hoc interim ſentiam⁹ ſi meli⁹ nõ occurrit.De hone
ſto aũt exterior iterroget cõuerſatio,nõ q ex ea honeſtũ
ꝓdeat,ſed per eã.Nã in cõſcietia & habitatio ei⁹ & origo.
Siquidẽ claritas eius,teſtimoniũ cõſcietiæ.Nihil hac luce
clarius,nihil hoc glorioſi⁹ teſtimonio,cũ ueritas in mẽte
fulget,& mẽs in ueritate ſe uidet.Sed qualẽ? Pudicã,uere
cundã,pauidã,circũſpectã,nihil penit⁹ admittentẽ quod
euacuet gloriã cõſcietiæ atteſtãtis,ī nullo cõſcia ſibi qd̃
erubeſcat pſcietiã ueritatis,quo cogat auertere faciẽ quaſi
cõfuſam& repercuſſam à lumine dei.Hoc planè,hoc illud
decorũ eſt qd̃ ſup oĩa bona animæ diuinos oblectat aſpect⁹
& nos noĩam⁹ ac diffinim⁹ honeſtũ.Cũ aũt decoris hui⁹
claritas abũdantius intima cordis repleuerit,ꝓdeat foras
neceſſe eſt tãquã lucerna latẽs ſub modio,imo lux in tene Matt.5.
bris lucẽs latere neſcia.Porrò effulgentẽ & ueluti qbuſdã Ioann.1.
ſuis radiis erũpentẽ mẽtis ſimulacrũ corpus excipit,& di
fundit per mẽbra & ſenſus,quaten⁹ oĩs ide reluceat actio
ſermo,aſpectus,inceſſus,riſus,ſi tñ riſus mixtus grauitate
& plenus honeſti.C Horũ & aliorũ profecto artuum ſen
ſuumq; motus,geſtus & uſus cũ apparuerit ſerius,purus
modeſtus,totius expers inſolẽtiæ atq; laſciuiæ,tũ leuita
tis,tum ignauiæ alienus,æquitati aũt accõmodus,pietati
officioſus:pulchritudo animæ palã erit,ſi tñ nõ ſit in ſpũ
eius dolus.Põt eñ fieri ut ſimulent oĩa hæc,& nõ ex abũ
dantia cordis taliter moueant.Et ut magis eluceat is aiæ
decor,ipm ſi placet honeſtũ in quo hũc locãdũ cẽſuim⁹,
diffiniat mẽtis ingenuitas ſolicita ſeruare cũ cõſcietia bo
na famæ integritatẽ.Vel iuxta apl'm,ꝓuidere bona nõ tm̃
corã deo,ſed etiã corã hoibus.Beata mẽs q̃ hoc ſe induit 2.Cor.8
caſtimoniæ decus,& quẽdã ueluti cæleſtis innocẽtiæ can
didatũ,per quẽ ſibi uẽdicet gl'ioſam cõformitatẽ,nõ mũ
di,ſed vbi,de quo legit qꝰ ſit cãdor uitæ æternæ,ſplẽdor Sapi.7.
& figura ſubſtãtiæ dei. D Ex hoc iã gradu audet q̃ hmõi Hebr.1.
eſt cogitare de nuptiis.Quidni audeat,eò ſe nubilẽ quò ſi
milẽ,cernẽs? Nõ terret celſitudo quam ſociat ſimilitudo,
amor cõciliat,pfeſſio maritat.Profeſſiõis forma hæc eſt:
Iurauí & ſtatuí cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ.Hãc ſecuti p̃s.118.
apli aiebãt:Ecce nos reliquim⁹ oĩa,& ſecuti ſum⁹ te.Simi Mat.19.
le eſt illud qd̃ in carnali quidẽ dictũ,Chriſti & eccleſiæ cõ
nubiũ ſpirítale ſignauit:ꝓpter hoc reliquet homo patrẽ Epheſ.5.
ſuum & matrẽ ſuã,& adhærebit uxorí ſuæ:& erũt duo in
carne una.Et apud ꝓphetã gl'iatio maritatæ.Mihi aũt ad- p̃s.72.
hærere deo bonũ eſt:ponere ī dño deo ſpẽ meã.Ergo quã
uideris aiam relictis oĩbus uerbo uotis oĩbus adhærere:
uerbo uiuere:uerbo ſe regere:de uerbo cõcipere quod pa
riat uerbo:quæ poſsit dicere,mihi uiuere Chriſtus eſt &
morí lucrũ:puta cõiugẽ,uerboq; maritatã.Cõfidat in ea
cor uiri ſui,ſciẽs fidelẽ,quæ præ ſe oĩa ſpreuerit,oĩa arbi
tretur ut ſtercora ut ſibi ipm lucrifaciat.Talẽ nouerat de
quo dicebat.Vas electiõis eſt mihi iſte.Prorſus pia mater actũ.9.
& fidelis uiro ſuo aĩa Pauli cũ diceret:Filioli mei quos ite Gala.4.
rũ parturio donec formet Chriſt⁹ in uobis. B Sed attẽ
de ī ſpũali matrimonio duo eſſe genera pariẽdi:& ex hoc
etiã diuerſas ſoboles,ſed nõ aduerſas:cũ ſanctæ mẽs aut
ꝑdicãdo aĩas,aut meditãdo intelligẽtias pariũt ſpirítales.
In hoc ultimo genere iterdũ excedit & ſecedit etiã à cor
poreis ſenſib⁹,ut ſeſe nõ ſentiat q̃ uerbũ ſentit.Hoc fit cũ
mẽs ineffabili uerbi illecta dulcedine,quodãmodo ſe ſibi
furat,imo rapit atq; elabit à ſeipſa ut vbo fruat.Aliter ſa
nè afficit mẽs fructificãs uerbo,aliter fruẽs vbo.Illic ſoli
citat neceſsitas,pximi,hic iuuat ſuauitas uerbi.Et quidẽ
læta in ꝓle mater,ſed in amplexib⁹ ſpõſi lætior.Chara pi
gnora filiorũ,ſed oſcula pl⁹ delectãt.Bonũ eſt ſaluare mul
tos:excedere aũt & cũ uerbo eſſe,multo iocũdius.At qñ
hoc,aut quãdiu hoc? Dulce cõmerciũ,ſed breue momẽtũ
& experimẽtũ rarũ,hoc eſt qd̃ ſupra poſt alia memini me
dixiſſe,quærere utiq; aiam uerbũ quo fruat ad iocũdita
tẽ. C Pergat qs forſitã quærere à me etiã uerbo frui qd
ſit? Rñdeo.Quærat poti⁹ expertũ à quo id q̃rat.Aut ſi &
mihi experiri daret,putas me poſſe eloqui quod ineffabi 2.Co.5.
le eſt? Audi expertũ:Siue,inquit,mẽte excedim⁹ deo,ſiue
ſobrii ſum⁹ uobis:hoc eſt.Aliud mihi cũ deo,ſolo arbitro
deo:aliud uobiſcũ mihi.Illud licuit experiri,ſed miníme
loq.In hoc ita cõdeſcẽdo uobis,ut & ego dicere,& uoſca Nota.
pere ualeatis.O qſquis curioſus es ſcire qd ſit hoc uerbo
frui,para illi nõ aurẽ,ſed mentẽ.Nõ docet hoc ligua: ſed Mat.11.
docet gratia.Abſcõdit à ſapiẽtibus & prudẽtibus,& re
uelat paruulis.Magna fratres,magna & ſublimis uirtus

humilitas,

humílitas,quæ promeretur quod non docetur,digna adí piſci quod nō ualet addiſci,digna à uerbo & de uerbo cō cipere quod ſuis ipa uerbis explicare nō poteſt. Cur hoc, non quía ſit meritum,ſed quía ſic placitum corā patre uer bi ſponſi animæ Ieſu Chriſti domíni noſtri,quí eſt ſuper omnía deus benedictus ín ſecula. Amen.

De cautela & uerecūdía ſponſæ quærētis uerbū: & de cōmēdatiōe uerecūdiæ. Ser. LXXXVI. D

NOn eſt quod à me iā quæratur cur quærat aní ma uerbum,ſatis ſuperq; íd íntimatum ſupra. Age proſequamur reliqua præſentis capituli, duntaxat quæ ad mores ſpectant. Vbí primam nunc aduerte ſpōſæ uerecūdiam,quía neſcío an quícquā gratíus aduertí ín moribushomínum queat. Hanc primo omnium líbet quodammodo ín manibus ſumere,& quaſi ſpecioſum quendam florem decerpere loco,noſtríſq; ap ponere adoleſcentíbus. Non quía non ſit & ín prouectío rí ætate omní ſtudío retínenda,quæ eſt certè omnium or natus ætatum: ſed quod teneræ gratía uerecūdiæ ín tene riorí ætate amplíus pulchríusq; enítcat,Quíd amabílius uerecundo adoleſcente,quàm pulchra hæc & quàm ſplen dída gemma morum ín uíta & uultu adoleſcentís, quàm uera & mínime dubía bonæ nuncia ſpeí,bonæ índolís ín dex: Vírga diſcíplinæ eſt illí quí pudendís affectíbus ímminens,lubrícæ ætatís motus actuſq; leues coerceat,con primat ínſolētes. Quíd íta turpíloquū & omnís deínceps turpítudínis fugitans: ſoror contínētiæ eſt. Nullū æque manifeſtum índicíū columbínæ ſimplícitatis: & ídeo etiā teſtis ímocentiæ. Lampas eſt pudícæ mentís fugíter lu cens,ut níl ín ea turpe uel índecorum reſídere attemptet, quod non ílla íllico prodat. Ita expunctrix malorum, & propugnatrix puritatís ínnatæ,ſpecialís gloría conſcien tiæ,& famæ cuſtos,uítæ decus, uírtutís ſedes, uírtutum prímitiæ,naturæ laus,& ínſigne totius honeſtí. Rubor ípſe genarum quem fortè ínuexerít pudor, quantum gra tiæ & decoris ſuffuſo afferre uultuí ſolet: Vſq; adeo genuí num aníní bonum uerecūdía eſt,ut & quí male agere nō uerentur,uíderí tamen uerecundentur,dícente domíno.

Ioan.3. Omnís quí male agít odít lucem. Sed & quí dormíūt, no cte dormíūt: & quí ebrí ſunt,nocte ebrí ſunt: opera nímí rum tenebrarum & digna latebrís,tenebrís occultantes. Intereſt tamen quod occulta dedecoris,quæ uerecundía horum non habere ſed prodere erubeſcít,ſponſæ uerecū día omníno non operít,ſed expuít,ſed propellít. B Idcír

Eccle.4. co aít ſapiens. Eſt pudor adducens peccatum,& eſt pudor adducens gloríam. Quærít ſpōſa uerbum uerecūde quí dem quíain lectulo,quía per noctes: ſed hæc uerecūdía ha bet gloríam,non peccatum. Quærít hoc ad purificatiōnē

2.Co.1. conſcientíæ: quærít ad teſtímoníum,ut poſſit dícere. Glo

Cantí.3. ría mea hæc eſt,teſtímoníum conſcientíæ meæ. In lectulo meo per noctes quæſíuí quem dílígít anima mea. Verecū día tíbí,ſí aduertís,& loco ſignatur & tempore. Quíd tam amícum uerecundo animo quàm ſecretum: Porrò ſecre tum & nox & lectulus habet. Deníq; orare uolentes íube

Math.6 mur íntrare cubiculum: utíq; ſecretí gratía. Id quídem ad cautelam: ne coram orantíbus laus humana oratiónís fu retur fructum,fruſtretur effectum. Sed doceris níhílomí nus uerecundíam ſententía hac. Quíd tam propríum ue recundíæ quàm proprías uítare laudes,uítare iactātíam: Patet quod ſignanter & ad uerecundíam orantíbus pete re ſecretum índíxerít pudoris filíus & miníſter. Quíd tam índecorum maxímè adoleſcentí quàm oſtentatío ſanctita tís: Cū tamen ab hac potíſſimum ætate aptum profecto capíatur temporaneumq; religiōís exordíum, Hieremía

Threñ.3 dícente. Bonum eſt homíní ſi portauerít iugum domíní, ab adoleſcentía ſua. Bona commendatío ſecuturæ oratío

Pſal.118. nís, ſí præmíttas uerecūdíam, dícens. Adoleſcētulus ſum ego & contemptus, iuſtificationes tuas non ſum oblítus. ¶ Nec modo locum & tēpus obſeruare oportet cum quí ſibí orare uoluerít. Tempus feriatū commodíus aptíusq; maxíme autem cum profundum nocturnus ſopor índícit ſilentíum,tunc planè líberíor exít puríorq; oratío. Con Threñ.2 ſurge ín nocte,ínquit,ín príncípío uígíliarum tuarum,& effunde ſicut aquam cor tuum ante cōſpectū domíní dei tui. Quàm ſecura aſcendit de nocte oīo,ſolo arbítro deo. ſanctoq; angelo quí illā ſuperno altarí ſuſcípit præſentan dam. Quàm grata & lucída uerecundo colorata rubore. Quàm ſerena & placída nullo ínter turbata clamore uel ſtrepítu. Quàm deníq; mūda atq; ſyncera nullo reſperſa puluere terrenæ ſolícitudínís,nulla aſpícientís laude ſeu adulatíone tentata. D Propter hoc ergo ſponſa nō mí nus uerecunde quàm caute & lectulí ſecretum petebat & noctís,orare hoc eſt uerbum quærere uolens. Vnum eſt enim. Alíequín non recte oras,ſí orando præter uerbum alíquíd quæras,aut quod propter uerbum non quæras, quoníam ín ípſo ſunt omnía. Ibí remedium uulnerū, íbí ſubſidía neceſsitatum,íbí reſarcítus defectuū, íbí profe ctuum copíæ,íbídeníq; quícquíd accípere uel habere ho mínibus expedit,quícquíd decet,quícquíd oportet. Sí ne cauſa ergo alíud à uerbo petítur,cū ípſum ſit oīa,Nam & ſí íſta tēporalía cū neceſſe eſt poſtulare uídemur,ſí uer bum ín cauſa eſt (ut quídem dígnum eſt) nō utíq; ílla,ſed hoc potíus quærímus,propter quod alía poſtulam⁹. No runt hoc quí omnē uſum harum rerū ad promerendū uer bum dírígere conſueuerūt. Non pígeat tamē ſcrutarí ad huc ſecreta lectulí huíus & temporís,ſí fortè ín hís alíq̄d lateat ſpíritale quod uenire ad medium proſit. Et ſí placet ſentíre lectulí quidē nomine humanā figurarí ínfirmitatē nocturnís autē tenebrís ígnorantíā æque humanā: conſe quēs eſt & congruū ſatís ut dei uírtus & dei ſapiētía uer bum,contra utrūq; orígínale malū ínſtātíus requíratur. Nēpe quíd conueníētíus quàm ut ínfirmítatí uírt⁹,ígno rātíæ ſapiētía opponatur? Et ne quíd ſímplícíorum cor díbus de hac ínterpretatione reſídeat dubíū: audíāt quíd ſuper hoc ſanctus propheta dícat. Domín⁹ opem ferat íl ps.40. lí ſuper lectum doloris eíus: uníuerſum ſtratū eíus uerſaſtí ín ínfirmítate eíus. Atq; íd quidē de lectulo. Iam de igno rantíæ nocte quíd manifeſtíus quàm quod ín alío ídētidē loquít̄ pſalmo. Neſcíerūt neq; íntellexerūt,ī tenebrís am ps.81. bulant: pro certo exprímēs ípſam ín qua natí ſunt totíus humaní generís ígnorātíā. Ipſa eſt (ut opínor) cuí ſe bea tus apoſtolus fatetur natum,& gloríatur ereptum, dícēs. Quí eruít nos de poteſtate tenebrarum. Vnde & dícebat: Nō ſumus filí noctís neque tenebrarum. Ítem ad omnes Collo.1. electos. Vt filí,ínquít,lucís ambulate. Epheſ.5.

Expliciūt ſermones. LXXXVI. beatí Bernardí ſuper Cātica: quos morte præuētus non cōpleuit.

¶ Sequuntur eíuſdem epíſtolæ.

¶ Míraculum de príma epíſtola.

FRater Robertus ſancti uírí monachus & ſecūdū carnē propínquus,ín adoleſcētía ſua quorūdā perſuaſione deceptus,Clu níacū ſeſe cōtulerat. Venerabílís aūt pa ter poſtea quàm alíquādiu díſſímulauít, eūdē fratrem ſtatuít per epíſtolā reuoca re. Quo dictante uenerabílís Vuíllhelmus Rícuallís po ſtea monaſterí prímus abbas ín mēbrana ſcríbens,eandē excípiebat epíſtolā. Erant autem pariter ſub dío ſedentes (ad dictandum quíppe ſecretíus ſepta monaſterí egreſsí fuerant) ſubíto autem ínopínatus ímber erupít: & ís quí ſcríbebat (ſícut ípſo referēte dídícímus) chartā repone re uoluít. Ad quē pater ſanctus. Opus ínquít dei eſt,ſcrí bere ne tímeas. Scrípſit ergo epíſtolam ín medio ímbre ſí ne ímbre. Cū eī undíq; plueret, chartā expoſitā,uírtus operuít charítatís: & quæ dictabat epl'am ſchedulā quoq; pariter conſeruabat. Et hæc quídem epíſtola ob tam grā de míraculum ín codíce epíſtolarum eíus à fratríbus non ímmerító prima eſt ordínata.

INCIPIVNT EPISTOLAE DIVI BERNARDI ABBATIS.

Epistola prima ad Robertum nepotem suum: qui de ordine Cisterciensi transierat ad Cluniacum.

SATIS ET PLVS QVAM satis sustinui dilectissime fili Roberte si forte dei pietas & tuam per se, & meam per te animam dignaretur inuisere: tibi scilicet inspirando salutarē compūctionem: mihiq; de tua salute lætitiam. Sed quoniā usq; adhuc frustratum me cerno ab expectatione mea: iam non ualeo tegere dolorē meum, anxietatē reprimere, dissimulare tristitiam. Vnde & cōtra iuris ordinem cogor reuocare læsus eum, qui me læsit: spretus requirere cōtemptorē: iniuriam passus, iniuriatori satisfacere: rogare deniq;, à quo rogari debueram. B Dolor quippe nimius non deliberat: non uerecundat: non consulit rationē: non metuit dignitatis damnum: legi nō obtemperat: iudicio nō acquiescit: modum ignorat & ordinē: id omīmodo & solūmodo satagēte animo, quo uel careat quod se dolet habere, uel habeat quo se dolet carere. At inquis, nec læsi quēpiā, nec spreui: sed spretꝰ potius ego, ac multipharię læsꝰ, tm̄ fugi malefactorē meum. Cui iniuriam feci si iniurias fugis? An nō expedit cedere persecutori quàm resistere? fugere feriētē quàm referire? Recte. Assentio. Nō ut contenderē cœpi hæc: sed ut contētionē dirimerem. Fugere persecutionē non est culpa fugientis, sed persequētis. Non cōtradico. Omitto quod factum est non requiro cur uel quomodo factū est: culpas non discutio: non retracto causas: nō recordor iniurias. Solēt enim hæc magis istigare quàm mitigare discordias. Solū quod mihi magis est cordi, loquor. Me miserū q te careo, q te nō uideo, q sine te uiuo: p quo' mori, mihi uiuere est: sine quo uiuere, mori. Nō igitur quæro cur abieris: sed q iam non redieris, queror. Non causas discessionis, sed moras causor regressionis. Veni tantū, & pax erit. Reuertere, & satisfactū est. Redi inquā redi: & lætus cantabo. Mortuus fuerat & reuixit: perierat, & inuentus est. C Fuerit certè meæ culpæ quod descessisti: delicato quippe adolescētulo austerus extiterā: & tenerum durus nimis inhumane tractaui. Hinc enim & præsens quōdā aduersum me (quantum memini) murmurare solebas: hinc & nunc (sicut audiui) etiā absenti derogare non cessas. Non tibi imputet. Possem forsitā excusare & dicere: quia sic lasciui puerītiæ motus coercēdi erant: ac rudibus annis debebantur aspera illa disciplinæ districtioris initia: scriptura attestante quæ ait. Percute filium tuum uirga: & liberabis animam eius à morte. Et rursum. Quos enim diligit dñs corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Et illud. Vtiliora sunt uerbera amici: quàm oscula inimici. Sed fuerit (ut dixi) meæ culpæ quod discessisti: ne dū de reatus perpetratione contēditur, emendatio retardet. At uerò hinc uel proculdubio incipiet esse & tuæ, si nō parcas pœnitēti, indulgeas cōfitēti: quia potui quidem aliquādo in aliquibus fuisse ergate indiscretus: sed certè non maleuolus. Quod si & in futuro hāc ipsam idiscretionē meam suspectam habes: noueris me iam non esse qui fueram: quia nec te puto fore qui fuisti. Mutatus mutatū inuenies: & quem ante metuebas magistrū: comitē amplectere securus. Itaq; siue mea culpa recesseris (ut tu putas, & ego non excuso) siue tua (vt multi putant, & si ego nō accuso) siue mea simul & tua, quod ego magis puto) ex hoc iā si redire renueris: solus profecto inexcusabilis eris. A Vis ab omni culpa liber esse? Reuertere. Si tuā agnoscis, ignosco. Ignosce & tu mihi: ubi: meam agnosco. Alioquin, aut tibi nimis indulgeas, qui tuam culpā & agnoscis & dissimulas: aut mihi nimis immisericors es, cui nec satisfacienti ignoscendum putas. Iam si redire recusas: aliam quære occasionē unde falso blandiaris conscientiæ tuæ: quia non erit ultra quod formidare debeas de rigore districtionis meæ. Neq; enim formidandū est q futurus sim præsenti formidolosus: cui adhuc absenti iā toto sum corpore prostratus, totis astrictus uisceribus. Humilitatē exhibeo, charitatē promitto, & tu times? Intrepidus ueni quo te uocat humilitas: pertrahit charitas. Securus accede: talibus præuentus obsidibus. Fugisti sæuū: reuertere ad mansuetū. Reuocet mea lenitas: cuius sæuitas effugauit. Vide fili qua te cupiam duci: nō spiritu seruitutis iterū in timore, sed spiritu adoptionis filiorū, in quo clamare & tu nō confundaris, abba pater: causam utiq; tanti doloris mei non minis apud te, sed blandimentis, præcibus, non terroribus agens. Alius forsitan aliter tentaret. Et uere quis aliusnon magis discuteret reatum, & incuteret metū: non opponeret uotum, & proponeret iudiciū: non argueret inobediētiæ, non indignaretur apostasiæ: q de tunicis ad pellicias, de oleribꝰ ad delicias, q deniq; ad diuitias de paupertate trāsieris? Sed ego noui animū tuū: qui faciliuspossit amore flecti, quàm timore compelli. Deniq; quid necesse est bis pungere nō recalcitrātem: ualde timidum magis exterrere: per se satis erubescentem confundere amplius: cui sua ratio magister cui propria conscientia uirga, & ingenita uerecundia lex disciplinæ est? C Quòd si cui mirū uidetur, quomodo puer uerecundus, simplex, timoratus, ausus fuerit contra uoluntatem fratrū, magistri imperium, regulare decretū, suum deserere & uotum & locū: miretur etiam q & Dauid sanctitati subreptum sit, q sapientiæ Salomonis illusū, q Sanson fortitudini obuiatū. Qui pthoplastū dolo captū expulit de patria felicitatis: quid mirū si tenero subripuit adolescentulo in loco horroris & uastæ solitudinis? Huc accedit quod nec sicut illos Babylonicos senes, speciesde cepit eū, nec sicut Giezi pecuniæ amor: nec honoris ambitio, sicut Iulianū apostatā: sed fefellit illū sanctitas seduxit religio, perdidit auctoritas seniorum. Quæris quomodo? Primo quidē missus est magnus quidam prior ab ipso principe priorū: foris quidē apparens in uestimētis ouīū: intrinsecus autē lupus rapax. Deceptisq; custodibus æstimantibus quippe ouem esse: uæ uæ admissus est solus ad solam lupus ouiculam. Nec refugit ouicula lupū: quem & ipsa putabat ouem. Quid plura? attrahit, allicit, blāditur & noui euangelīi prædicator commendat crapulam, parci moniam damnat: uoluntariam paupertatem miseriam dicit. Ieiunia, uigilias, silētium, manuumq; laborem, uocat insaniam. Econtra ociositatem, contemplationem nuncupat: edacitatē, loquacitatē, curiositatē, cunctam deniq; intemperantiā nominat discretionē. Quādo, inquit, delectatur deus cruciatibꝰ nostris? Vbi pcipit scriptura quēpiā sese interficere? Qualis uerò religio est fodere terrā, siluā excidere, stercora comportare? Numquid non sentētia ueritatis est. Misericordiam uolo, & non sacrificium? Et Nolo mortem peccatoris: sed magis ut conuertatur & uiuat. Et. Beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiā cōsequētur. Vt quid uerò deus cibos creauit: si nō liceat māducare? Vt quid nobis corpora dedit: si prohibeat sustentare? Denique qui sibi nequā: cui bonus? Quis unquā sanū sapiēs, carnem suam odio habuit? Talibus tandē allegationibus male credulus puer circumuentus seducitur: seductorem sequutus. Cluniacū ducitur, tōdetur, raditur, lauat, exuit, rusticanis, uetustis, sordidis, iduit preciosis nouis ac nitidis & ita in conuētum suscipitur. Sed cum quali putas honore? Cum quo triumpho? Cum quanta reuerētia? Defertur ei super oēs coetaneos suos: & tāquā uictor rediēs à pugna, sic laudat peccator in desideriis animæ suæ. Sustollitur i altū: statu nō mediocri collocatur: ita ut multis senioribus prælatus sit adolescēs, fauet, blanditur, cōgratulat ei uniuersa fraternitas: exultant oēs tāquā uictores capta præda q̄n diuidūt spolia. O Iesu bone: quàm multa facta sint p uni animulæ pditionē? Cuius ad hæc quātū libet robustū pectus nō emollesceret? Cuius interior quā tumuis

Lucæ. 15

Pro. 23.
Hebr. 12
put. 27.

Matt. 9.
Ezec. 18.
Matt. 5.
Eccle. 14
Psal. 9.
Esaiæ. 9.

tūuis ſpiritualis oculus nō turbaret? Cui inter talia ad ſuā licet recurrere cōſcīam? Quis denīq; in tāta pōpa uel ue ritatē ualeat agnoſcere: uel obtinere humilitatē? B Mit titur interea pro eo romā: aplica cōpellat auctoritas: & ut papa non neget aſſenſum: ſuggeritur ei infantē olim à pa rentibus oblatū fuiſſe monaſterio. Non fuit qui refelleret nec em̄ cōtradictor eſt expectat⁹: iudicatū eſt de parte: ab iudicatū abſentib⁹. Iuſtificati ſunt q iniuriā fecerūt exci derunt à cauſa qui paſſi ſunt: abſq; ſatisfactiōe abſoluitur reus: firmat priuilegio crudeli nimium clemēs ſnia abſolu tionis: q̄ reportato cōfirmaret fluctuāti male ſuaſa ſtabi litas: ſecuritas dubitanti. Et hic tenor literarū: hæc iudicij ſumma: hæc totius cauſæ diffinitio, ut teneāt qui tulerūt, ſileant qui amiſerunt. Inter hæc autem pereat aia pro qua xp̄s mortu⁹ eſt: & hoc qa cluniacēſes uolunt. Fit profeſſio ſuper profeſſionē: uouet qd̄ non ſoluet: proponit qd̄ nō tenebit. Et cū primū pactum irritū factū ſit: ī ſecūdo gemi nat præuaricatio: & ſit ſupra modū peccās pactū. Veniet ueniet q male iudicata reiudicabit: illicite iurata confuta
Pſal.145 bit: qui faciet iudicīū iniuriā patiētibus: q iudicabit ī iu
Eſaiæ.11. ſtitia pauperes, & arguet in æquitate pro manſuetis ter ræ C Veniet pro certo qui per prophetā minat, in pſal
Pſal.74. mo dicēs. Cū accepero tp̄s: ego iuſtitias iudicabo. Quid faciet de iniuſtis iudic̄s: qui ipſas q̄q; iuſtitias iudicabit? Veniet inquā, ueniet dies iudicij: ubi plus ualebunt pura corda, quam aſtuta uerba: & cōſcīa bona. quàm marſurpia plena, qui doquidē iudex ille nec fallet uerbis, nec flectet donis. Tuū dñe ieſu tribunal appello: tuo me iudicio ſer uo: tibi cōmitto cauſam meā. Dñe deus ſabaoth qui iudi cas iuſte, & probas renes & corda: cuius oculi ſicut fallere uolunt: ita falli non p̄nt: tu uides, qui tua: uides, qui q̄rūt & ſua. Tu noſti q̄bus ei uiſceribus in cūctis tētationibus ſuis ſemp affuerim: quātis pro eo gemitibus aures tuæ pie tatis pulſauerim: qualiter ad quæq; illius ſcandala, pertur bationes, moleſtias ego urebar, torquebar, affligebar. Et nūc timeo ne fruſtra. Puto em̄: quātū expertus ſum: adole ſcentis per ſe ſatis feruētis & inſoleſcētis nec corpori talia expedire tormēta: nec mēti illa gl̄iæ tētamenta. Itaq; arbi
Pſal.16. ter meus dñe ieſu: de uultu tuo iudicīū meū prodeat: ocu li tui uideāt æquitatē. Videāt & iudicēt quid potius ſtare debuerit: an uotū p̄fis de filio: an filij de ſeipſo: p̄ſertim cū filius aliqd maius deuouerit, D Videat & famulus tuus legiſlator noſter Benedict⁹: qd regularius fuerit: utrū qd̄ factum eſt de infantulo neſciente ipſo: an quod ipſe per ſe poſtmodū prudens & ſciens fecit: cum iā ætatem haberet ut de ſe loqueretur. Quāquā dubiū nō ſit promiſſum illū fuiſſe, nō donatū. Nec enim petitio quā regula præcipit,
Ioan.9. pro eo facta fuit à parentibus: nec manus illius cū ipſa pe titiōe inuoluta palla altaris: ut ſic offerret corā teſtibus. Oſtenditur deinde terra quæ cum illo & pro illo dicitur data fuiſſe. Sed ſi cum terra eū receperunt: cur non & cum terra eum retinuerūt? An fortè requirebant magis datū quàm fructum: & pluris æſtimata eſt terra quàm aia? Alio quin oblatus monaſterio, quid q̄rebat in ſeculo? Nutriē dus deo: cur: expoſitus erat diabolo? Quis xp̄i: cur inuēta eſt patere morſibus lupi? De ſeculo q̄ppe: nō de cluniaco: te teſte Roberte ueniſti ciſtercium. Quæſiſti, petiſti, pulſa ſti: ſed tui adhuc teneritudine, te licet inuito, dilatus es p biennīū. Quo tempore patienter expleto: & abſq; calum nia: tuis demum p̄cibus: multiſq; ſi meminiſti lachrymis: diu expectatā impetraſti miam: & quē ſatis deſideraueras ingreſſum obtinuiſti. Poſt hæc per annum iuxta regulam in oi patiētia probatus perſeueranter & ſine querela con uerſatus: poſt annū ſp̄tæ profeſſus: tūc primum ſeculari ueſte reiecta, religiōis habitū ſuſcepiſti. O inſenſate puer, qs te faſcinauit non ſoluere uota tua: quæ diſtinxerunt la bia tua? An nō uel ex ore tuo iuſtificaberis, uel ex ore tuo condemnaberis? Quid de parentis uoto ſolicitus es, ne gligens tui: cum ex ore tuo nō illius habeas iudicari: tuo rū non illius uota labiorū exigendus ſis? B Et quid tibi fruſtra quiſpiā blādit̄ur de abſolutione apoſtolica cuius cōſcientiā diuina ligata tenet ſniā? Nemo, inquit, mittēs manum ſuā ad aratrum & reſpicīes retro: aptus eſt regno Lucæ.9. dei. Numqd & hoc perſuadebunt nō eſſe retro reſpicere q dicunt tibi euge euge? Filiole: ſi te lactauerint pct̄ores, ne acquieſcas eis. Noli credere oi ſpūi. Sint tibi multi neceſ puer.1. ſarij: unus autē ſit tibi conſiliarius de mille. Tolle occaſio 1.Ion.4. nes: reſpue blandimenta: adulationibus claude aures: te Eccle.6. interroga de te: qa tu te melius noſtri quàm alius. Attēde cor tuū, diſcute intentionē, cōſule ueritatē: tua tibi con ſcientia rñdeat cur abieris, cur ordinem tuum, cur fratres cur locū, cur me, qui & tibi propinquus carne & propin quior ſpū ſum, deſeueris. Si ut arctius, ut recti⁹, ut pfecti⁹ uiueres: ſecurus eſto, q̄a nō retro aſpexiſti, ſed & gl̄iare cū apoſtolo dicens. Quæ retro oblitus, & ad ea q̄ ātē ſunt ex tentus: ſequor ad palmā gloriæ. Sin alias: noli altum ſapē re: ſed time: qm̄ (ut cū uenia tui dixerim) quicquid tibi ā plius indulges in uictu ueſtitucq; ſuperfluo: in uerbis ocio Philip.3 ſis, ī uagatione licētioſa & curioſa, quam uidelicet promi ſiſti quam apud nos tenuiſti: hoc proculdubio retro aſpi cere eſt, p̄uaricari eſt, apoſtatare eſt. Et hæc dico fili non ut te confundā, ſed ut tāquā filiū chariſſimū moneam: qa & ſi multos habeas in xp̄o pedagogos, ſed nō multos patres. Nā ſi dignatis: & uerbo & exēplo meo ī religione ego te genui. Nutriui deinde lacte qd̄ ſolū adhuc paruulus cape re poteras: daturus & panē, ſi expectares ut grandeſceres. Sed heu quàm p̄propere & intēpeſtiue ablactat⁹ es. Et ue reor ne totū qd̄ fouerā blandimentis, roborauerā adhor tationib⁹, orationib⁹ ſolidaueram: iā iamq; euāeſcat, de ficiat, pereat, & lugeā miſer non tā caſſi laboris damnum, quàm dānatæ ſobolis miſerabilem caſum. Placētne tibi q ali⁹ nunc gl̄ietur de te, q nihil utiq; laborauit in te? Simi
3.Reg.3. le mihi contigit qd̄ & illi meretrici apud ſalomonē: cui ui delicet paruulus ſuus ab altera q̄ ſuū ās opp̄ſſum extinxe rat: furtim ſublatus eſt. Tu quoq; de ſinu mihi & utero ab ſciſuſes. Ablatū gemo: repeto uiolēter auulſum. Non poſ ſum obliuiſci uiſcera mea. Quorū nimirum parte detracta non modica: non p̄t niſi torqueri pars relīqua. Verunta men quo tuo comodo, qua tui neceſſitate hoc nobis mo liti ſunt amici nr̄i? quorū man⁹ ſanguine plenæ ſūt? quo rum aiam meā pertrāſiuit gladi⁹: quorū dentes arma & ſa Eſaiæ.1. gittæ, & lingua eorum gladi⁹ acutus. Nā utiq; mihi ſi n Pſal.56. aliquo numquā eos offenderā (qd̄ utiq; mihi conſcius nō ſum) plenā prorſus rependerē uicē. Mirū uerò ſi non pl⁹ talione recepi: ſi uidelicet tale aliqd in eos deliqſſe potui, quale nūc ab eis pertuli. Nam ut uerum fatear: non os de oſſibus meis, uel carnem de carne mea, ſed tullerunt mihi gaudiū cordis mei, fructū ſpūs mei, coronā ſpei meæ: & ue lut mihi ſentiri uideor aiæ meæ dimidium. Vt quid hoc? Fortè miſerti ſunt tui: & cæco cæcū ducēti indignātes: ne peri res poſt me, in ſuū te tranſtulere ducatum. O moleſta charitas, ô dura neceſſitudo. Tantum tuam dilexere ſalu tem: ut in meam impingerēt. Niſi me perempto: tu ſaluari non poteras? Et utinam ipſi te abſq; me ſaluēt. Vtinam & ſi ego moriar, uel tu uiuas. D Sed quid? Salus ergo ma gis in cultu ueſtium, & ciborum eſt opulentia: quàm in ſo brio uictu ueſtitucq; moderato? Si pellicīæ lenes & calidæ ſi pānī ſubtiles & precioſi, ſi longæ manicæ, & amplū ca putium, ſi opertorium ſilueſtre, & mole ſtamineū, ſc̄im fa ciunt: qd moror & ego q te nō ſequor? Sed hæc infirman tium ſunt fomenta, non arma pugnantium. Ecce enim qui
Matt.11. mollib⁹ ueſtiuntur, in domibus regū ſunt. Vinū & ſimilia mulſum & pinguia cerpori militant: nō ſpūi. Frixuris nō aia ſaginatur, ſed caro. Multi ī ægypto fratres. Multo tē pore deo ſine piſcibus ſeruierūt. Piper, zinziber, cyminū ſaluia, & mile hmōi ſpecies falſamētorū, palatum quidem delectāt: ſed libidinem accēdunt. Et tu mihi in hiſ ſecurita tem pones? tu cum hmōi tutam duces adoleſcētiam? Pru denter ſobrieq; conuerſanti, ſatis eſt ad omne condimen Nota. tum ſal cum fame. Qua ſola non expectata: neceſſe eſt aliàs atq; aliàs de neſcio quibus ſuccis extraneis cōfici permi xtiones, q̄ uidelicet palatū reparent, gulā prouocent. ex

Laudes S. Bernardi.

citēt appetitū. B Sed qd faciet, inquis, qui alīud nō pōt? Bene. Scio qa delicatus es: & q̄ his assuet⁹ mō duriora nō possis: sed quid si potes facere ut possis? Quæris quō. Surge, p̄cingere, tolle ociū, exere uires, moue brachia, cōplosis explica manus, exercitare in aliquo: & statim senties sola te appetere que famem tollant, non fauces demulceant. Redde qppe sapores rebus exercitium: quos tulit inertia, multa q̄ respuis ociosⁱ, post laborē sumes cum desiderio.

Iob. 6. Siquidē ociū parit fastidiū: excercitiū famē. Fames autē miro mō dulcia reddit: q̄ fastidium facit insipida. Olus, faba, pultes, panis q̄ cibarius cum aqua, quiescenti quidem fastidio sunt: sed exercitato magnæ uidētur delicię. Iā forte tunicis dissuetus exhorres nimirū eas: tā ꝓpter hyemis frigus, quàm ꝓpter æstatis ardorē. Sed numqd legisti. Qui timet pruinā, ueniet super eum nix? Vigilias t̄mes & ieiunia, manuumq̄ laborē. Sed hæc leuia sunt meditanti flammas perpetuas. Recordatio deinde tenebrarū exteriorū facit nō horrere solitudinē. Si futuram cogitas de uerbis ociosis discutionē: non ualde displicebit silentium. Fletⁱ æternⁱ & stridor ille dentiū añ cordis oculos reductⁱ: pares tibi reddet matā & culcitrā. Denicq̄ si totum de nocte

Mat. 12. quod regula præcipit bene ad psalmos uigilaueris, nimis
Eiusd. 13 durus erit lectus in quo, quiete nō dormias. Si tātū in die quātū professus es manibⁱ laboraueris: durus erit cibus quē libenter nō comedas. C Surge miles xp̄i, surge, excutere de puluere, reuertere ad prælium unde fugisti: fortius post fugam pliaturus, gloriosius triumphaturus. Habet quidē xp̄s multos milites q̄ fortissime ceperunt, stetерunt, uicerunt: paucos autem qui de fuga conuersi rursus se periculo ingesserint quod declinauerant: rursus fugarit hostes quos fugiebant. Et qa oē rarū p̄ciosum: gaudeo te de illis posse esse qui quāto rariores, tanto apparebunt gloriosiores. Alias autē si multū timidus es, cur uel times ubi nō est timor: nō autē times ubi magis est timēdū? An qa fugisti ex acie: putas te manus hostiū euasisse? Libentⁱ te insequitur aduersarius fugientem, quàm sustineat repugnantē: & audacius insistit à tergo, quàm resistat in faciē. Securⁱ nūc projectis armis, capis matutinos somnos: cū illa hora xp̄s resurrexerit: & ignoras q̄ exarmatus & tu timidior, & hostibus minus timendus sis? Armatorū multitudo circumuallauerunt domum: & tu dormis? Iam ascendunt aggerē: iā dissipant sepem: iā irruunt per posticū. Tu tiusne est ergo tibi, ut te inueniāt solū quàm cum alīs nudū in lectulo quàm armatū in cāpo? Expergiscere, sume arma, & fuge ad cōmilitones tuos quos fugiēs deseruerас: ut qui te ab eis dissunxerat, ipse te denuo timor iungat. Quid armatorū refugis pōdⁱ & asperitatē delicatē miles. Aduersarius instans? & circumuolantia spicula facient clypeū non esse onerī: loricam non sentiri uel galeā. Et quidē subito procedēti de umbra ad solē, de ocio ad laborē: grаue cernit? oē quod incipit. Sed postquā ab his dissuescere & ad illa se paulisper assuescere cœperit, usus, tollit difficultatem: inuenitq̄ facile esse, quod impossibile ante putauit. Solent etiam fortissimi milites audita buccina ante congressum trepidare. At ubi ad prælium uētū fuerit: spes uictoriæ, & timor ne uincantur, reddit intrepidos. Quid uerò tu trepidas? quē fratrū unanimitas armatorū circuue-

Ioan. 16 niet, cuī angeli assistēt à altere: quē dux belli xp̄s præibit, i
Rom. 8. suos animans ad uictoriam, & dicens. Confidite ego uici mundū. Si xp̄s pro nobis, quis cōtra nos? Securus potes pugnare ubi securⁱ es de uictoria. B O uerè tuta pro xp̄o & cū xp̄o pugna: in qua nec uulneratus, nec prostratus, nec conculcatus, nec miles si fieri possit occisus fraudaberis à uictoria: tātum ne fugias. Sola causa qua perdere possis uictoriā, fuga est. Fugiendo potes illam amittere, moriendo non potes: & beatus si pugnādo moriaris: qa mortuus, mox coronaberis. Væ autē tibi si declinādo pugnā, perdis & uictoriā simul & coronam. Quod ipse auertat à te filī dilectissime, qui i iudicio de his meis literis maiorē tibi habet inferre dānationē, si nullam ex eis in te repererit emendationem.

Ad fulconem puerum postea Lingonensem archidiachonum. Epistola. II.

BOnæ indolis adolescēti Fulconi: frater Bernardus p̄ctōr, inde lætari in adolescentia unde in senectute nō pœniteat. ¶ Non miror si mireris sed miror si nō mireris ūde mihi ad te scribere uellē, ciuē rusticⁱ, scholasticū monachⁱ: cū nulla hinc tibi occasio necessaria occurrat: nulla se rō patens oñdat. At si attenderis qd̄ scriptū legis. Sapientibⁱ & insipiētibⁱ debitor sum: & illud. Charitas non q̄rit q̄ sua sunt: forsitā intelliges quicqd illa fuerit, nō esse p̄sumptū. Charitas cū ad te obiurgandū me compulit, q̄ tibi cōdolet, quāuis nō dolenti: q̄ tibi misereť, licet non miserabili. Et inde magis dolet, q̄ cū sis dolendⁱ non doles: & inde magis misereť, q̄ cum miser sis, miserabilis nō es. Nec frustra forsitan tibi cōpatitur, dūmodo patienter tu audias unde cōpatiatur. Vult te tuū sentire dolorē, ut iā non habeas unde dolere: uult te tuā scire miseriā, ut incipias miser non esse. C. O bona mater charitas: q̄ siue foueat infirmos, siue exerceat proiectos, siue arguat inquietos, diuersis diuersa exhibens: sicut filios diligit uniuersos. Cū te arguit, mitis est: cū blādītur, simplex est. Pie solet sæuire, sine dolo mulcere, patiēter nouit irasci, humiliter indignari. Ipsa est quæ hoīm mater & angelorū: nō solū q̄ in terris, sed etiā que in cælo sunt pacificauit. Ipsa est quæ deū hoī placans: hoīem deo recōciliauit. Ipsa est mi Fulco: q̄ fratres illos cū qbus olim dulces capiebas cibos: habitare facit unius moris in domo. Hæc talis tanq̄ honorabilis mater à te se quaritur offensam, expostulat læsam. Læsa tn̄ nō ꝓuocat: sed spreta te reuocat: ostendens tibi in te de se ueraciter scriptū esse. Charitas patiens est benigna est. Licet læsa, licet offensa si cōuersus fueris ad illam: obuiabit tibi quasi mater honorificata. Cōtemptus oblita sui ruet in amplexum tui: gaudens quē perdiderat esse inuētū: qui mortuus fuerat uiuum. Sed in quo īquis læsa? in quo contēpta? Audi. In eo præcul dubio, q̄ te quē sinu suo lacte nutriē dum materno susceperat, añ tps ablactasti: q̄ expertā lactis dulcedinē in quo posses crescere in salutē, tā leuiter, tā celeriter exulasti. D O puer insensate. O puer magis sensu quam ætate: qs te fascinauit à bene incepto itinere tā cito discedere Auunculus inquies. Sic adam quondā uxorem, uxor serpentē ad excusandas excusationes in pctis prætendebāt. Vterq̄ tn̄ suæ culpæ dignam excepit sniam. Nolo decanum accuses: nolo te per illū excuses. Inexcusabilis es? Illius culpa: tuā non excusat. Quid nā ille fecit? Numqd te rapuit? Numqd uim intulit? Rogauit: nō ligauit. Blādiendo attraxit: nō uiolenter traxit. Quis te cogebat credere blandienti, assentire attrahēti? Ille sua nondū reliquerat: qd mirū si te qui suus eras, requirebat? Si agnū de grege, ui tulū de armento cum perdit requirit, & nemo causatur: te quoq̄ qui multis ouibⁱ uel uitulis apud eū plurис es, adēptum si repetit, qs inde mireť? Siquidē nō usurpat illam si bi perfectionē de qua dicit. Si quis abstulerit tua: me repetas: Repetebat ergo suū: qui sua adhuc tenebat. At tu qui iam seculū sprueras: seculare sequi debebas? Fugit ouis tremebunda, ueniente lupo. Abscondit se columba tremens, accipitre uiso. De cauernula sua mus esuriēs exire non audet, ambiente cato. Et tu cum uidebas furem: curebas cum eo? Nam quid aliud quàm furem dixerim: qui preciosam xp̄i margaritā. i. aiam tuam furari non dubitaue rit? Volebā si possem illius errorē dissimulare: me odiū & nullum fructū cōsequerer ex ueritate. Sed nō potuit fateor intactū trāsire: quem usq̄ ad hanc diē comperi spūsctō pro uiribⁱ restitisse. Nā qui manū non retinet à malo quod pōt: licet q̄nq̄ frustretur effectus, non minus culpat affectus. In me certe feruorē nouitium extinguere uoluit sed deo gras nō ualuit. Alteri quoq̄ nepoti suo. Guirrico cognato tuo multū restitit. Sed quid nocuit? Imo plurimum præstitit. Destitit inuictus tandem senex auunculus à persecutione: extitit inuictus puer nepos: glorioſior de tentatione. Sed heu quō te uicit, qui illū uincere non potest?

Aut quomodo

Aut quō quí te uícít,ab íllo ſuperatus eſt? Nūquíd te fortíor íller? Numquíd prudētíor? Certè quí antea utrūq; nouerant. Guírrico Fulconē præferebant. At poſtquā uētū eſt ad bellū:exítus índicauit hominū erraſſe íudícíū. Ibí prohpudor fugít quí præferebat: ibí fortíter uícít quí ínferíor credebat. C Sed quíd de auunculí dícam malítia quí à xp̄í mílítía retrahít nepotes ſuos,ut ſecum trahat ad ínferos? Itáne ſolet beare amícos? Quo xp̄s uocat ſecū ín æternum manſuros:auunculus reuocat ſecū ín æternū arMat.23. ſuros. Míror ſi íam xp̄s eí non íraſcítur:& dícat. Quotíes uoluí congregare nepotes tuos quēadmodū gallína congregat pullos ſuos ſub alas:& noluíſtí? Ecce relínquet tíbí domus tua deſerta. Chriſtus dícit. Sínite paruulos ueMat.19. níre ad me:talíū em̄ eſt regnū cælorū. Auunculꝰ aít. Síní-Apoc.5. te nepotes meos ut ardeāt mecū. Chriſtus dícit. Mei ſunt míhí debēt ſeruíre. Sed oportet (ínq̄t auūculꝰ) eos mecū períre. Xp̄s dícít mei ſunt:ego íllos redemí. Sed ego (ínquít auūculꝰ) eos nutríui. Tu qdē (aít xp̄s) íllos nutríſtí: ſed pane meo nō tuo:ego uerò redemí,non ſanguíne tuo ſed meo. Síc carnalís auunculꝰ cōtra patrē ſpūum p̄ nepotíbꝰ certat:quos dū bonís cupít onerare terrenís, cæleſtíbus exhæredat. Xp̄s tm̄ nō rapínā arbítratus ſi ſuos quos fecít & redemít ſanguíne proprío ad ſe ueniētes collegeIoan.6. rít,ſuxta quod ante promíſerat. Et eū quí uenít ad me nō eíciā foras. Fulconí prímo pulſantí lætus apparuít:lætís amplexíbus lætū excepít. Quíd plura? Veterē hominem exuítur,& nouū índuít:quodq; ſolo noīe extíterat,morí-1.Cor.2. bus & uíta canonícū profitetur. Fama uolat,bonus odor xp̄o:reí nouítas círcumquaq; díffuſa puenít ad aures auūculí. D Quíd ergo faceret carnalís nutrícíus quí carnís quā nutríerat,quā carnaliter amabat,ſolatíum perdebat? Et ſi alíꝰ fuít res ílla odor uítæ ad uítā:ſed nō íllí. Quare? quía animalís homo nō percípít ea q̄ ſunt ſpírítꝰ deí. Stultítía em̄ íllí uídet. Nā ſi ſpírítum xp̄í haberet,nō tā de carne doleret,quàm gauderet de ſpū. Sed quía terrena nō q̄ ſurſum ſunt ſapíebat: turbatꝰ & tríſtís talé alíqd ſecū uolPſa.143. uebat. Quíd audío? Væ míhí,à quāta ſpe cecídí. Sed qd? Debet ne ſtare quícqd abſq; meo cōſílío,abſq; mea lícentía fecerít? Quod íus,q̄ lex,que íuſtítía,q̄ ratío:ut quē ex utero nutríendū ſuſcepí,alíus fruatur adulto? Iam caput aſperſus canís. Heu uítæ meæ relíquū expēdā cum mœrore:quía me deſeruít baculus ſenectutís meæ. Heu míhí. Sí hac nocte expetítur à me aía mea:quæ paraui,cuíus erūt?Pſa.16. Prōptuaría mea plena eructātía ex hoc ín íllud:oues meæ fœtoſæ,abundantes ín egreſſíbus ſuís: boues meæ craſſæ cuí remanebūt? Prædía, Prata,domꝰ,argentea uaſa,& aurea cuí congregata ſunt? Dítíores quoſq; ac q̄ſtuoſíores eccl'íæ meæ honores acquíſíeram míhí:relíquos etſí nō lícebat habere:ſpe tm̄ ín Fulcone tenebā. Quíd ígít faciā? Propter íllū unum tot & tāta perdā? Nā quícqd ſine íllo poſſederím:amíſíſſe me íudíco. Quín potíus & íſta retínebo,& íllū reuocabo ſi potero. Sed quō? Factū eſt:auditū eſt. Quod factū eſt,nō pōt nō fierí:qd̄ auditū eſt,celatū eſſe non poterít. Fulco canonícꝰ eſt regularís:ſi reuertítur ad ſeculū,notabílís erit & ínfamís:ſed tollerabílíꝰ eſt hæc audíre de íllo,quàm uíuere ſine íllo. Cedat ergo nūc honeſtas utílítatí:pudor neceſſítudíní. Malo non parcere uerecūdíæ puerí:quàm míſerabílí ſubíacere tríſtítíæ. Acquíeſcens ítaq; conſílío carnís,rationís oblítus & legís,tāquā leo paratus ad prædam,& ſícut leæna rapto catulo rapíēsPſal.30. & rugíens,ſacra non uerítus:ſanctorum írrupít habítaculum:ín quo tírunculum ſuum xp̄s abſconderat à contradíctíone línguarum,poſtmodum admíxturus conſortío angelorū. Quærít ac flagítat reddí ſíbí nepotem ſuum: queActu.9. rítur & clamat ínſuſte ſe ab íllo relíctū:xp̄o reclamante & dícente. Quíd agís míſer? Quíd furís? Quíd me perſequeríſ? Non ſuffícít tíbí q̄ tuam,tuoq; exēplo multorū míhí aías tulerís, ſí non etíā hunc auſu ſacrílego rapías de manu mea? Non tímes tu futurum íudícíum? An cōtemnísPſal.75. terrorem meū? Cuí hoc facís? Cuí bellum índícís? Terríbílí utíq;:& eí quí aufert ſpīm prīcípū. Inſanę redí ad cor tuum. Memorare nouíſſíma tua,& non peccabís. Memorare q̄ tua ſubſtātía:& utíliter tímebís. B Et tu puer, ínEcc.7. quít,ſí aſſéſerís,ſí acquíeuerís,morte morierís. Memēto uxorís Loth de Sodoma qdē ecíectæ,qa deo credídít:ſed ín uía mutatæ,quía retro aſpexít. Díſce ín euangelío quoGen.19. nía non líceat retro aſpícere:eí quí ſemel manū ad aratrū míſít. Auunculꝰ tuus q̄rít aīam tuā:quí íam perdídít ſuā. Verba oris eíus: ínıquítas & dolus. Noluí íntellígere fílí mí ut mala agas:noluí íntēdere ín uanítates & ínſanías falſas. Ecce ī uía qua ambulas,abſcōdít laqueos:tetēdít rhetía. Molítí ſunt ſermones eíus ſuper oleum:& ípſí ſunt íaculа. Víde fílí mí ne rapíarís à labrís ínıquís & à línguа doloſa. Cōfigat carnes tuas díuíꝰ tímor:ne te decípíat carnalís amor. Blandíť:ſed ſub línguа eíꝰ labor & dolor. Lachrymatur:ſedínſídíať. Inſídíatur ut rapíat pauperē:rapere pauperē dum attrahít cū. Caue ínquā fílí mí,ne acquíeſcas carní & ſanguíní:nā gladíus meus deuorabít carnes. Sperne blādímēta:cōtemne promíſſíones. Promíttít magna:ſed ego maíora. Offert plura:ſed ego pluríma. Dímíttes ergo pro terrenís cæleſtía:pro temporalíbus æterna? Alíoquín oportet te ſoluere uota tua:quæ díſtínxerūt labía tua. Iuſte exígítur ad ſoluendum:quí non cogítur adPſal.65. uouendum. Nam & ſi cum pulſares nō repulí:tamē ut íntrares non cōpulí. Nō lícet ergo dímíttere,qd̄ ſpōte promíſíſtí. Non eſt fas requírere:q̄ per te dímíſíſtí. En utrūq; ueſtrū præmoneo:utríq; ſalubríter conſulo. Tu,ínquā ad auunculum,regularem ne reducas ad ſeculum: quía ſí reducís,ſeducís,quem apoſtatare facís. Tu regularís,ſeculаrem ne ſequarís:quía ſí íllū ſequerís, me perſequerís: cuí de teſpo ínıurıā facís. Tu ſí ſeduxerís aním̄ā pro qua mortuus ſum:crucís meæ te conſtítuís ínímícum. Quí em̄ nō collígít mecum,díſpergít. Quātomagís quí collectos díſpergít? Tu uerò ſí eí cōſentís,à me díſſentís:quía quí nō eſt mecum contra me eſt? Quantomagís quí mecum fuít, ſí me deſerít:cōtra me eſt? Tu ſí círcumuenís paruulū quíMat.12 ad me uenít:ſeductor ac ſacrílegꝰ íudícaberís. Tu uerò ſí quod ædíficaueras íterum deſtruís:præuarícatorem te cōſtítuís. Ambos uos neceſſe eſt meo íudícío præſentarí:ambos aſſíſtere meo tribunalí. Alter de propría præuarícatíone:alter de alteríus ſeductíone íudícabítur. Et unde alter ín íníquítate ſua morıętur:índe morıētís ſanguís de manu alterius requíretur. Hæc & hís ſímílía utríuſq; teſte cōſcíentía:utríq; xp̄e ínuíſíbílíter,ſed terríbílíter íntonabas:hís ſacrís monítís amborū mentes píe terrēdo pulſabas. Quís adhæc nō tímeret,tímendo reſípíſceret,níſí quí more aſpídís ſurdæ & obturantís aures ſuas,uocē ueneſící íncantantís ſapíenter, aut non audíret,aut ſe audíre díſſímularet? A Sed uſquequo íam ſatís uel nímís lōPſal.57. gam protrahímus epíſtolā:dū ínuítí loquímur rem ſilētío dígnam? Cur tantís círcuítíōíbus ad uerítatē ambímus: dū pudenda reuelare tímem? Dícam tm̄,dícā cum pudore,qd̄ multís cognítū:occultare & ſí uolo non ualeo. Sed quare cum pudore? Vt quíd me ſcríbere pudeat: qd̄ íllos non puduít facere? Sí pudeat audíre qd̄ ímpudenter egerunt: non pudeat emendare quod líbenter non audíunt. Prohdolor. Neutrū íllorū reuocare potuít,aut íllū à ſeductíone tímor & ratío,aut hunc à præuarícatíone pudor & profeſſío. Quíd plura? Verba præcípítatíonís concínnat língua doloſa. Concepít dolorem,& perſuaſít íníqtatem.Pſal.51. Subuertít peruerſus cōuerſum:reuertíť canís ad uomítū.2.Pet.2. Eccleſía uſa ſuū recepít alūnum,quē melíꝰ habebat amíſſum. Síc lugdunū olím ſtudío ſímílíter & índuſtría ſuí decaní:eíuſdē decaní nepotē ſuū canonícū:quem bene perdíderat,male recuperauít. Sícut íllе Fulconē beato Auguſtíno:ſíc Othbertum íſte ſancto Benedícto ſubrípuít. O quàm ordínarí? ípſe cū ſctō ſanctꝰ efficereť:quàm cū puerPſal.17. ſo ſctūs puerteret. O quàm pulchrí? ſenē ſeculаrē puer religíoſus ad ſe traheret,& ſíc uínceret uterq;:quàm religíoſum ſecularís ad ſe retraheret,ín q̄ uíctus eſt uterq;. O ſenē ínfelícē:ô auūculū crudelē:q̄ íam decrepítꝰ:ſtatím moríturus:nepotís aīam príꝰ ínterfecít: quē ut peccatorum

Eccl.14. suorũ haberet hæredẽ, à xp̃o forte priuauit. Sed q sibi ne-
quã est, cui bon⁹? Maluit ĩ suis facultatib⁹ habere succes-
sorẽ: quàm pro iniqtatibus intercessorẽ. Sed qd ad me de
decanis magistris nr̃is, qui principatũ meruerunt in eccle
sijs? Clauẽ scientiæ tenẽt: & primas cathedras in cõuenti
bus possident. Viderint ipsi qualiter subditos iudicẽt, fu
gitiuos reuocẽt, reuocatos si ita uoluerint, iterũ effugẽt,
dispersos colligant, collectos dispergãt. C Quid ad me?
Fateor aliquãtũ in illos propter te mi Fulco modum nr̃æ
paruitatis excessi: dũ tuã de illis cupio palliare uerecũdiã,
tẽperare culpam. Omitto ergo illos, ne non tã reprehensiõi
quàm reprehensori iuste indignent, nec tã de sua correctio-
ne cogitẽt, quàm mihi de præsumptione calumniẽt. Non
ecclíæ principẽ: sed puerũ scholarẽ obiurgare suscepi, q
nescíat indignari, non norit irasci: nisi fortè & tu sensu nõ
malitia paruulus, idipsum mihi calũnieris, & dicas: Imo
quid mihi & ipsi? Quid ad illum de pctõ meo? Numquid
ego sum monach⁹? Et ad hoc fateor qd̃ respondeã nõ ha
beo: nisi q confisus sum, tũ de tua quã in te credidi inge-
nita mansuetudine, tũ de dei charitate qua & in principio
eplæ excusasse me memini. Cuius zelo tm̃, tui erroris mi-
sertus, tm̃ tuæ miseriæ cõpassus sum: quatenus supra mo-
dũ & morẽ meũ de te non meo me intromiserim. Grauis
lapsus tu⁹ ac miserabilis casus prouocauit me ut hoc præ
sumpserim. Quẽ eñ coætaneorũ tuorũ me uidisti argue-
re? Cui uel breuissimas aliq̃ literas direxisse? Non tñ q
oẽs cæteros sctõs putauerim, aut nihil in eis reprehensione
dignũ inuenerim. D Cur ergo, inqs, singulariter me re-
p̃hendis, cũ & in alijs uideas qd̃ iustius forsitan reprehẽde
re possis? Ad qd̃ ego. Propter singularitatem erroris tui,
propter immanitatẽ peccati tui. Nã etsi plerique alij pdite
uiuũt, et si inordinati & idisciplinati sunt: mondũ tm̃ ordi-
nẽ aut disciplinã, pfessi sunt. Sunt qdẽ pctõres: sed nõ præ
uaricatores. Tu uerò quãtumlibet modeste & honeste ui-
uas, si caste, si sobrie, si oĩno religiose te habeas: deo tamẽ
minus accepta est tua religio, quam deturpat uoti præua-
ricatio. Idcirco charissime, ne te tuis coætaneis cõpares: à
qb⁹ professio separat. Nec respectu secularium de tua tibi
forte paulò grauiori continentia blãdiaris, cum tibi dñs
Apoc.3. dicat. Vtinam te calidum aut frigidum inuenissem. Hic
ostenditur aperte quia minus deo tepidus places: quàm si
uel quales illi sunt, frigidus esses, illos utiq; deus patiẽter
expectat de frigore quandoq; ad calorem proficere. Te ue
Ibidem. rò indignans, aduertit de calore iam ĩ teporem defecisse.
Et quia tepidum te inueni, icipiam, inquit, te euomere ex
ore meo. Et meritò: quia tu ad tuũ uomitum rediisti: quia
Cant.3. tu eius gratiam euomuisti. A Heu quõ xp̃m tam cito fa
stidis, de quo scriptũ est. Mel & lac sub lingua ei⁹? Miror
q ad gustum cibi dulcissimi nausearis: si tm̃ gustasti quàm
dulcis est dominus. Aut certè nondum gustasti, & nescis
quid sapit christus: ideoq; non appetis inexpertum: aut si
gustasti, & dulce non sapuisti, sanũ non habes palatũ. Ipse
Ioan.4. quippe dei est sapientia, quæ ait. Qui comedit me, adhuc
esuriet & qui bibit me, adhuc sitiet. Sed quõ põt esurire
uel sitire xp̃m plenus quotidie siliquis porcorũ? Non po
tes bibere simul calicẽ xp̃i, & calicẽ dæmoniorũ. Calix dæ
moniorũ superbia est: calix dæmoniorũ detractio & inui-
dia est. Calix dæmoniorum crapula & ebrietas est. Quæ
cum impleuerint uel mentem uel uentrem tuum, xp̃s in te
non inueniet locum. Non mireris qd̃ dico. In domo auũ-
culi tui, non potes inebriari ab ubertate domus dei. Cur
inqs? qa domus delitiarũ est. Quõ ignis & aqua simul esse
non possunt: sic spirituales & carnales delicíæ in eodem se
non patiuntur. Vbi crapulam ructãtis inter pocula sensc-
rit xp̃s, uina sua dulciora super mel & fauum, menti propi
nare non dignatur. Vbi curiosa ciborum diuersitas, ubi
diuitis supellectilis discolor uarietas oculos pariter pa-
scit & uentrẽ: cælestis panis icunã deserit mentẽ. Eya læ-
Ezec.11. tare iuuenis in adolescentia tua: ut decedente pariter cum
ætate tpali lætitia: succedat q̃ te absorbeat æterna tristi-
tia. Sed absit hoc adolescẽtulo nr̃o: auertat hoc de⁹ à pue
ro suo. Quin potius disperdat dñs uniuersa labia dolosa Psal.11.
eorum qui tibi tale consilium donant: qui dicũt tibi quo Psal.6.
tidie, euge euge: & q̃runt aiam tuã. Hi sunt cum quib⁹ ha
bitas: quorum praua colloquia adolescẽtis bonos mores
corrumpunt. C Sed quandiu iam nõ exis de medio eo-
rum? Quid facis in urbe qui claustrũ elegeras? Quid tibi
cum seculo qui seculum spreueras? Fumes cecíderunt tibi Psal.15.
in præclaris: & tu opibus inhias terrenis? Si quis habere si
mul hæc & illa, breuiter tibi respondebitur. Memẽto fili Luc.15.
quia recepisti bona in uita tua. Recepisti dixit, non rapui
sti: nec etiam de hoc tibi frustra blandiaris, q̃ tuis cõtent⁹
aliena non rapias. Veruntamen q̃ sunt illa tua? Bñficia ec
clesiæ? Recte. Quia surgis ad uigilias: uadis ad missas: ho-
ris chorũ nocturnis diurnisq; frequentas. Bene facis. Sic
ecclíæ præbendã gratis nõ accipis. Dignũ est ut q altario
deseruit, de altario uiuat. Cõcedit ergo tibi ut si bene de-
seruis, de altario uiuas: non aũt ut de altario luxurieris, ut
de altario superbias, ut inde compares tibi frena aurea, sel
las depictas, calcaria deargentata, uaria grisea q; pellicea à
collo & manibus ornatu purpureo diuersificata. Deniq;
quicquid præter necessarium uictum, ac simplicẽ uestitũ
de altario retines, tuum nõ est: rapina est, sacrilegium est.
Orabat quidam sapiens tãtũ uictui suo tribui necessaria:
non superflua. Habentes (ait apl's) uictũ & uestitum: non 1. Tim.6.
uictum & ornatum. Et quidam alius sanct⁹. Si dederit, in Gen.28.
quit, mihi dominus panem ad manducãdũ, & uestimentũ
q̃ operiar. Nota quo operiar. Sic ergo & nos cõtẽti sim⁹
uestimentis quibus operiamur: non quibus lasciuiamus,
non quibus superbiamus, non quibus mulierculis uel si-
milari uel placere studeamus. Sed hoc faciunt, inquis, cũ
quibus habito: si non facio quod cæteri, de singularitate
notabor. Propterea inquã exi de medio eorum: ne aut in
urbe notabiliter uiuas, aut exemplo pereas aliorum. D
Quid agis in urbe delicate miles? Cõmilitones tui quos
fugiens deseruisti: pugnant & uincunt, pulsant & intrãt:
cælum rapiunt & regnant. Et tu sedens super ambulatorẽ
tuum indutus purpura & byssо: circuis plateas, uicos per
ambulas? Hæc sunt pacis ornamẽta: nõ belli munimẽta. Ezec.13.
An dicis pax & nõ est pax? Purpura non propulsat libidi
nẽ, non superbiam, non auaritiã repellit: & si qua sunt alia
ignea inimici iacula non extinguit. Deniq; qd̃ magis me
tuis: febrẽ non prohibet, mortem nõ arcet. Vbi sunt arma
bellica: ubi scutũ fidei: ubi galea salutis: ubi patiẽtiæ lori-
ca? Quid trepidas? Plures sunt nobiscũ quàm cũ illis. Su
me arma: resume uires dum adhuc prælium durat. Assunt
angeli spectatores & protectores: adest ipse dñs adiutor &
susceptor: q doceat manus tuas ad p̃lium, & digitos tuos
ad bellũ. Procedamus in adiutoriũ fratrũ, ne si fortè sine
nobis pugnẽt, sine nobis uincãt, sine nobis ingrediãtur:
nouissime cum clausa fuerit ianua, sero pulsantibus, de in
tus nobis respondeatur. Amẽ dico uobis: nescio uos. Fac Mat.25.
q̃so te prius scitri: fac te pri⁹ uideri: ne tũc nesciaris ad glo
riã, sciaris aũt ad pœnam. Si te xp̃s agnoscit in bello, reco
gnoscet in cælo: & sicut promisit manifestabit tibi seip̃m:
si tm̃ & tu pœnitendo respiscẽdo talẽ te exhibueris ut cũ
fiducia dicere possis: tũc cognoscã, sicut & cognitus sum. 1.Co.13.
His interim ammonitionibus uerecundũ adolescẽtis aim
pulsatũ esse sufficiat. Iã enim nr̃is etiã pcibus pro eo diui-
na pulsanda est pietas. Quæ si ad ictus nr̃arũ inuectionum
eius mentẽ uel parum mollitam inuenerit: confido de ipsa
q citius nos de ipso lætificabit.

Ad quosdam canonicos regulares. Epísto. III.

EXhortatio illa in literis uestris tam salubris, tã
compendiosa: magna quidẽ scientiæ, mira cha
ritatis uestræ indicia, mirantibus nobis & cõ
gratulãtibus præfert. Sed quod de laudib⁹ no
stris pro uestra deuotione, quæ tamen non probastis, tam
excellentia præmisistis: etsi ad humilitatis quoq; formam
requirit: cũ ex uobis est: nõ mediocriter instruere nos po
tuit: conscientias tamen nostras multo inferius iacentes,
quantum in nobis est, uehementer exterruit. Quis enim

nostrum

nostrū suā attendens cōuersationē:tāta de se & tā indebita sine magno uel metu uel pículo possit audire? De huiusmodi qppe alieno seu etiā pprio se iudicio cōmittere: securū nō est. Qui eīm iudicat nos,dñs est. C Cæterū de
1.Co.4. fratribus de,quorū salute uestrā nimirū claritatem solicitam esse cognouimus:ut securos uos reddamus,nouerítis multorum illustriū uirorū, & maxime charissimi uiri Vuilhelmi cathalanēsis epī hortatu&consilio ad nos declinasse,secp à nobis suscipi multis precibus ac supplicationibus impetrasse:ea uidelicet intentione,ut ob tenorē arctioris uitæ,ab institutionibus beati Augustini ad obseruātias sancti Benedicti dei adiutorio sic transeāt,ut tñ ab eo magisterio qui unus est oīb9 magíster in cælo & in terra,nō discedāt:illāc9 primā fidem quam apud nos,imo quā primū in baptismo promiserūt,non irritā faciāt: sed saluā integrāc9 custodiāt. Talib9 itac9 taliter susceptis, absit ut syncerítatē uestrā aut in suscipiēdo læsam,aut in retinendo lædendā esse credamus:dum tamē illos si fortè infra annū pbationis qui regulariter constitutus est,cœpta deserere,& ad nos redire uelle contígerit: inuitos nō detineamus. Alioquin sanctissimi fratres uestra nō refert ut spūm libertatis qui in eis est,anathemate inconsulto frustra impedire nitamini:nisi fortè(qđ de9 auertat)quæ uestra,non quæ Iesu christi sunt quærere studeatis.

Ad Arnoldum abbatē Morimūdi. Epísto. IIII.

DOmino abbati Arnoldo frater Bernardus de Claraualle spūm cōpūctionis & cōsolū. ¶ Primo scire te uolo donū cistercíensem necdū qūm tu9 nūci9 ad nos uenit de flādria,quo paulò ante per nos transierat,remeasse:& ob hoc nec líteras accepísse quas eius sisti præsentari:& adhuc esse tantæ à te pūsum ptæ nouitatis ignarum. Fœlix interim cui tā tristes rumores uel ad tps liceat ignorare. Deinde q de tui desperādo nos reuocatione interdícis,ne qđ quasi inconcusse apud te fixum est,frustra tibi líteras dirígendo dissuadere conarer:in hoc tibi obedire fortasse quidem pro ratione non debui:reuera autē præ dolore fateor nō potui:cū etsi Pro certo scirē ubi te opportune inuenissem:ipse poti9 uenissem quàm has misissem,effectur9 fortasse per meipsum qđ nullis lris possum. Rides forsitan meā hmōi tāquā cassam fiduciā: utpotè propríæ pertinaciæ cōscius:ad quā utíc9 flectendā,nullam uim,nullam precem,nullam speras prævalere industríam. At uerò ego de illius potentia nō diffi-
Mar.9. dens qui dixit. Oia sunt possibília credenti: fideliter usurPhili.4. pans & mihi illā sniam. Oia possum in eo q me confortat: quāuis in magna partē lapídei cordis tui obstinationē & ipse non ignorem:utinā nūc tñ siue fructuose siue frustra tuo latere adhærerē. Quāta q̄ me mouēt aduersum te(frustra nescio an fructuose) facerem tibi in facie:nō solū uerbis,sed & uultu & oculis. Tuis deinde,puolut9 uestigiis: tenerem pedes:amplecterer genua: totusc9 à collo pēdes illud mihi dulcissimū caput deosculare: qđ sub uno meo ppósito,suaui iugo xpī iā pluríb9 annis attritū est. Flerē quoc9 quātū ualerē:rogarē & obsecrarē p dñm Iesum quatenus parceres:primo quidem eius cruci,qua utíc9 redemit,quos tu quātū in te est perímis:collegit quos tu dispergis. Perímis inquam & dispergis:siue quos tecū ducis:siue quos huc deseris:qbus utíc9 etsi diuersum,non dispar tñ utrisc9 metuim9 pículū. Deide etiā parceres & nobis amícis tuis:qb9 licet immerítis,nō nisi fletū & lachrymas reliquisti. O si hoc mihi licuisset,flexissem forsitā affectiōe,quē rōne non possum: pectusc9 illud ferreū qđ nec xpī timorí in hac re duntaxat cedere acquescit,fraterna forte pietas emollisset. Sed heu,& hanc nobis copiam subtraxisti. B O magna nostri ordínis columna. Patiēter,quæso audi amicū uel absentē,tuæ penitus discessionis impatiētem:tuo medullitus & laborí & periculo compatientem. O inquam magna nostri ordínis columna: non metuis te ruente,magnam mox pculdubio ruinā secuturā? At ego inquies,nō ruo:scio qđ facio: bonam conscientiā habeo. Esto. Credímus tibi de te. Sed nunquid de nobis,qui iam & grauia tuo ex discessu gementes sustinemus scandala & grauiora pauētes expectamus pícula? An & tu quoc9 nō ignoras ista,sed dissimulas? Qua rōne ergo multorum faciēdo ruinā,te ruere nō præsumis:q in hoc uidelicet posit9 eras:ut non qđ tibi est utile,sed magis qđ alijs: nec q̄ tua,sed q̄ Iesu xpī sunt,q̄rere debeas? Quō inquā securus abís:qui gregi tibi commisso, omnem de se securitatē in perpetuum aufers? Quis occurret lupis incursantib9:qs consolabitur in tribulationibus:quis prouidebit in tentationibus:quis deníc9 leoni resistet rugienti & quærēti quem deuoret? Patebunt sine dubio morsibus malignantium,qui deuorant plebem Christi sicut escam panis. C Heu quid facient nouellæ plantatiōes xpī quæ per man9 Psal.52. tuas consitæ fuerant diuersis in locis:& locis horroris,& uastæ solitudinis? Quis circunfodiet,quis impinguabit fimo,quis sepē circundabit,qs succrescentes solicit9 erit rescindere surculos? Aut fiante profectò tentationum uēto,tenerrímæ adhuc,heu facile eradicabunt aut inter fructa certè simul exorientia,cum nō erit q purget,suffocatæ nullū afferent fructū. Quæ cum ita sint,iudica tu quale hoc tuū bonū erit:aut si uel esse poterit bonum cum tātis malís. Quātūlíbet dignos facturum te fructus pœnitētiæ cōfidas:nónne huiusce modi spinis necesse erit suffocarí? Nónne deníc9 si recte offers,& non recte diuídis,peccas? Quid enim? Recténe fortè diuidere esse díces, soli animæ Gen.4. tuæ consulere:& filios tuos quos orphanos relinquis,cō filio paterno destituere? O miseros & miserabiles:& eò miserabíliores,quò uiuo se cōspiciūt orbarí patre. D Quā quam dubitare te quoc9 oportuerit an uel tibi recte consulas:in eo uidelicet q̄ absc9 consilio fratrum & coabbatū tuorum:absc9 patris & magístri tui licentia:rem tā nouā præsumis. Illud etiā multos permaxime mouet:q̄ pueros imbecílles & delicatos iuuenes tecum ducis. Alioquin si boni & robusti sunt:desolatæ domui fuerāt necessarii. Si delicati(ut díxi)& imbecílles:duræ ac laboriosæ peregrinationi nō erūt idonei. Sed & regendis animabus eorum nequaquā te ultra credímus uelle præesse:quippe cui9 cognouímus esse propositū, pastoralē abíscere sarcinā dūtaxat tuorū,& soli deiceps uiuere tibi. Valde eīm incōgruū esset:ut alibi præsumptuose nō uocatus resumeres,qđ alibi prohibítus inconsulte relinquis. Sed iam ne oīa sciēti multa superfluo ingeram:in fine & in fide tibi polliceor:si oppotunitatem loquendi tecum mihi dederis: daturum me operā,quaten9 idipsum quod inordinate & periculo se aggressus es:licite & ob hoc secure peragas. Vale.

Ad Adam monachū,q prædicto abbati Morimūdi adhæsit,in qua dissuadet ne peregrinet cum illo. Epístola. V.

IVa mihi satis compertam humilitas & instātis periculi necessitas, præbet mihi fiduciam conueniendi te acrius,& arguēdi liberi9. O insensate quis te fascinauit tam cito recedere ab illo saluberrímo consilio,in quo dudū tibi pariter & mihi deo solo teste conuentum est? Cogita inspiēs uias tuas,& cōuerte pedes tuos in testimonia domini. Non recordaris q̄ Psal.118. primo in maiori monasterio tuæ conuersionis ínitia dedicasti:secundo apud Fusniacum,nostræ te qualicunc9 proui dētiæ commendasti:tertio in Morimundo stabilitatem tuam firmasti:quarto mecum rursus ínito cōsilio, suggestæ tibi ab abbate Arnoldo peregrinationi,imo uagatiōi ingenue abrenunciasti:ipsius quoc9 tibi consortiū, si nō ipse licite posset abire,illicitū iudicasti? Quid enim? Licíté díces illum recedere,qui & sibi commissis lachryma bile scandalum reliquit:nec commissoris licentiā expectauit? Sed quorsum īquies tēdūt hæc quæ sic retractare uoluisti? Vt te manifeste leuitatis arguam,ut est:& nō esse te apud te euidenter ostendā:sicc9 errorem tuum iam tandē agnoscens & erubescens,uel serò díscas ab apostolo nō oī 1.Ioā.4. spíritui credere:díscas à salomone, multos quidē amicos, Eccl.6. unum autem habere cōsiliarium de mille:díscas præcursorís dñi exemplo, nō solum mollibus nō uestíri,sed nec in Matt.1.

modū uento agitatæ arūdinis circūferri oī uento doctri-
Matt. 7. næ: discas ex euāgelio, domū tuam supra petram fundare:
Mat. 10. discas & cū discipulis, serpentis nō obliuiscī prudentiam
cum simplicitate columbæ: & tā ex his quàm ex alijs atq;
alijs scripturarum testimonijs hāc colligas summam: quā
tū tibi uidelicet usq; modo mille formis ille seductor elu
sit: qui cum in te boni initium non ualuit præpedire, inui-
dit perseuerantiæ. Hoc nimirum suæ posse sufficere mali-
tiæ iudicans: si hanc posset auferre tibi, quam solam uirtu
tum nouerat coronari. Obsecro te per uiscera misericor-
diæ xpī, ut nullatenus abeas, aut uel nō pri⁹ quàm ad nos
loco quidem opportuno ueniας loqui: si quod forte tātis
malis, q̄ iam nobis ex uestra discessiōe aut uenisse sentim⁹
aut uētura metuimus, queat remedium inueniri. Vale.

Ad Brunonem Coloniensem, unde supra.

Epistola sexta.

DOmino Brunoni Coloniēsi uiro illustri & dile
cto suo: frater Bernardus abbas dict⁹ de Clara
ualle salutē. ¶Etsi qd pōt pctōris oratio, ex quo
dudū Remis nr̄i inuicē utriq; gratiā cœpimus
notitiā nō puto uos nr̄æ penit⁹ fuisse paruitatis oblitum.
Et ob hoc nō timide tanquā ad extraneū, sed fidentissime
scribo ad uos q̄cūq; uolo: ut ad notū & familiarē nr̄m. Ar
noldus abbas Morimundensis in graue totius nostri or-
dinis scandalum, suum nuper monasterium satis inordina
te deseruit. Quippe qui nec coabbatū suorum in tam scru
puloso facto expectauit cōsilium: nec ipsius cui præcipuā
debebat subiectionē, abbatis, s. Cistercīensis licentiā, uel
assensum. Sed cum esset homo sub potestate, habēs & ip-
se sub se milites, potestatis impatiēs superioris, alienū qui
dem iugū à propria ceruice superbus abiecit: suū autē su-
perbior in subiectos retinuit. Siquidē de magna multitu
dine monachorum quos circuiens mare & aridā inaniter
cōgregarat non xp̄o sed sibi, paucis admodū, hisq; simpli
cioribus ac remissioribus relictis desolatis, meliores quosq;
& pfectiores sui socios erroris assumpsit. Inter quos tres
quorum nos maxime ablatione turbauit, ausus est etiam
seducere, & secū ducere statuit. Eurardū uidelicet fratrem
nostrū, & Adam quē bene nostis: nobilemq; illum puerū
Cōradū, quem & pridem nō sine scādalo tulerat de Colo
nia. Quos tū, si operā dare uolueritis, uestra cōfidim⁹ pos
se reuocari industria. Nā de ipsius Arnoldi reuocatione,
quia iā in pluribus eius inflexibilis animi obstinationem
probauim⁹: in cassum laborare uos nolumus: Audiuimus
aūt Eurardū & Adā & nonnullos eiusdē cōsortū alios fra
tres, in uestris adhuc partib⁹ demorari. Quod si uerū est:
oportet uos eos per uos interim si dignamini conuenire:
flectere precibus: rōne cōuincere: & colūbinam eorū sim
plicitatem prudentia instruere serpentina: ne putent obe-
dientiam inobedienti adhærere: ne licite sequi se posse cō
fidant uagantē illicite: ne seducant deserere professum or
dinē ꝓpter inordinatū hominē: cū ipsum quoq; angelum
1.Co. 12. de cælo si aliud eis euangelizauerit, dubitare nō oporteat
apostolica auctoritate anathema dicere: & ab ipso doccan
tur ap̄lo, se ab oī fratre inquiete ambulāte debere substra-
2. The. 3 here. Qui uos quoq; doceat nō superbe sapere, nec spera-
1. Tim. 6 re in incerto diuitiarum: donec omnibus abrenunciantē,
probatum sibi Christus uendicet discipulum. Valete.

¶Ad Adā monachū unde supra, i qua monet eum ut mor
tuo abbate redeat: & q̄ nō debuit ei obedire. Epi. VII.

SI maneres in charitate quā in te olim aut no-
uimus aut putauim⁹: charitatis profectò dam
na sentires: quæ utiq; sunt scandala pusillorū.
Nec em̄ charitas charitatē offenderet. aut cōtē
neret cū sentiret offensam. Nam seipsam non pōt negare:
nec em̄ in se diuisa est. Nouit potius in se diuisa coniunge
re: cōiuncta diuidere nescit, Proinde ut dixi, si maneret in
te: non fileret, non quiesceret, non dissimularet, gemens,
& æstuās, & intra piū pectus tuū ꝑculdubio submurmu-
2.Co. 11. rans illud. Quis scandalizat, & ego non uror? Siquidem
benigna est. Pacē diligit: cōgaudet unitati. Sola q̄ppe est
quæ illam generat, colligat, solidat, & cōseruat ubicunq;
seruari cognoscitur in uinculo pacis. Infensa ergo uobis
hac tā honorabili matre unitatis & pacis: quo pacto quæ-
so uestrū quodcūq; sacrificiū deo fore acceptū præsumi-
tis, cum absq; illa nec martyrium quidem aliquid esse pu-
tet apostolus? Aut qua ratione uobis fortè infensam nō 1.Co. 13.
esse cōfiditis: cui⁹ castis uisceribus, cuius charis pignori-
bus tam inhumane agendo non pepercistis nec parcitis:
scindentes unitatem, rumpentes uinculum pacis? Ponē-
dum est ergo munus quodcunq; offerre paratis: & prius
habenti aduersum uos non fratri, sed fratrū multitudini
reconciliandū. Ecce nimirū uniuersæ fraternitatis unitas
aduersum uestram paucitatē, quodam ueluti uestri discer-
sus gladio sauciata cōqueritur: quasi quæ plāgens mise-
rabiliter dicat. Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Cantī. 1.
Et meritò. Qui em̄ nō est cū illa: contra illā est. Putas sine
gemitu tā iustum filiæ gemitum pia possit mater charitas
audire? Ideò & ipsa nostris lacrymis iungens suas, ait de
uobis. Filios enutriui & exaltaui: ipsi aut̄ spreuerūt me. Esaiæ. 1.
Charitas ipse deus est. Pax nostra xp̄s, q̄ fecit utraq; unū. Ephe. 2.
In trinitate unitas maxime cōmēdat. Cui ergo charitas,
pax, & unitas, irata cognoscitur: q̄d habeti regno christi
& dei? Sed forsitā dicis. Abbas noster abduxit nos, & se-
cum ire p̄cepit: num inobedientes esse debuimus? Scis q̄
dem, nisi fortè oblitus sis: q̄d quadā die cōicato mecū iā
conspirati scandali consilio, ac diligenter mutua collatio-
ne discusso, inter nos cōuenerit. In quo si permansisses,
& de te illud non incōgrue diceretur. Beatus uir qui nō Psal. 1.
abiit in cōsilio impiorū. Sed esto. Debuistis obedire filij
patri: magistrū seq discipuli. Licuerit certè abbati mona-
chos suos ducere quo libuerit, & docere quod uoluerit:
sed quandiu uixit. Nūc uerò mortuo illo, quē uel audire
doctorē, uel sequi ducē cogimini: quo adhuc tā graue scā
dalum emēdare cūctemini? Quis iam ꝓhibet nō dicome,
sed deū nostrū per os hieremiæ benigne uos reuocantem
audire? Ait em̄. Numqd qui cecidit, non resurget: aut qui Hiere. 8
auersus est, nō reuertetur? An & ille moriens interdixit,
ne uel post casum tētetis resurgere: post auersionem muti
re audeatis de reuersione? Itane etiā defuncto necesse est
uos obedire, & obedire cōtra charitatē: obedire in uestræ
ipsorū salutis periculū? Sed arbitror q̄ nequaquā firmi⁹
seu tenacius dices esse uinculū abbatū ad subditos, quàm
cōiugū ad seipsos: quorū quippe deus copulū, & nō ho-
mo inuiolabili ligauit sacramēto, loquēte saluatore. Qd Mat. 19.
deus cōiunxit, homo nō separet. Ap̄lo aūt asserente solu- Rom. 7.
tam esse mulierē à lege uiri mortuo illo: tu te abbatis exi-
stimas defuncti lege teneri, & hoc cōtra legē quæ sanctior
est, legē uidelicet charitatis? Et hæc dixi, nō q̄ putem uos
uel uiuenti in hoc paruisse debere: aut uel dicēdā esse obe
dientiā sic paruisse. Alioquin gñalis de hmōi illa sniā est:
Declinātes aūt in obligatiōes: adducet dominus cū ope- ps. 124.
rantibus iniquitatem. At ne fortè quis abbatū etiā in ma
lo obedientiam ab hoc maledicto liberam esse cōtendat:
audi alibi apertius. Filij⁹ nō portabit iniquitatem patris: Ezec. 18.
& pater nō portabit iniquitatē filij. Ex his ergo liquido
apparet mala imperātibus nō esse parendū: præsertim dū
prauis obtemperans imperijs, in quo homini uideris obe
diens, deo planè qui oē quod perperā agitur interdixit,
inobedientē te exhibes. Valde aūt puersum est profiteri
te obedientē in quo noscēris superiorē propter inferiorē.
i. diuinā ꝓpter humanā soluere obedientiam. Quid enim?
Quod iubet hō, prohibet deus: & ego audiā hoīem, sur-
dus deo? Nō sic ap̄li. Clamāt q̄ppe dicētes. Meli⁹ est obe- Act. 5.
dire deo, quàm hominibus. Hinc dñs in euāgelio phari-
sæos increpās. Quare & uos inquit, transgredimini mā- Mat. 15.
datum dei propter traditionē uestram? Et per esaiam. Sio Esaiæ. 2.
me causa autem, ait, colunt me, mādata & doctrinas homi-
num tenētes. Et item ad prothoplastum. Pro eo q̄ obedi- Gen. 39.
sti uoci uxoris tuæ plusquam meæ: maledicta terra in ope
re tuo. Igitur facere malum quolibet etiam iubēte: cōstat
nō esse obedientiam, sed potius inobedientiam. Sanè hoc
aduertendum, q̄

aduertentū, q̄ q̄dam ſunt pura bona: quædā pura mala: & in his nullā deberi hoibus obediētiā: qm̄ nec illa omittēda ſunt etiam cū prohibent: nec iſta uel cū iubentur committenda. Porrò inter hæc ſunt media q̄dam, q̄ ꝑ modo, loco, tpe, uel pſona, & mala poſſunt eſſe, & bona: & in his lex poſita eſt obedientiæ, tanquā in ligno ſcientiæ boni & mali, qđ erat in medio paradiſi. In his ꝑfectò phas nō eſt noſtrū ſenſum ſuæ p̄ſcribere magiſtrorū. In his oīno p̄latorum nec iuſſio nec prohibitio contēnenda. Videamus ne fortè tale fuerit qđ arguimus in uobis: & ob hoc forſitan argui nō debuerit. Qđ euidētius elucebit, ſi p̄miſſæ diuiſionis exēpla ſubiecero. Fides, ſpes, charitas, & cætera hiuſmodi, pura ſunt bona: quæ quia male non poſſunt uel iuberi uel teneri, bn̄ nō p̄nt uel prohiberi uel nō teneri. Pura mala ſunt, furtū, ſacrilegiū, adulteriū, & cætera talia: q̄ utiq; nec uel bene p̄cipi uel pſici p̄nt: nec male ꝑhiberi uel nō fieri. Aduerſus hmōi nō eſt lex. Nullius qppe ꝑhibitio ualet obuiare præceptis: nulli⁹ iuſſio p̄iudicare prohibitis. Sunt deinde media, q̄ quidē p ſe nec bona eſſe noſcunt nec mala: poſſunt tm̄ indifferenter & bene pariter & male uel prohiberi uel iuberi: ſed male nullatenus in his à ſubditis obediri. Ex his ſunt ut exēpli gr̄a ponam, ſciuare, uigilare, legere, & q̄q; talia. Sciēdum uerò quia media q̄dam, in purorū plerūq; bonorū ſeu malorū tranſeunt rationē. Nā coniugium cū & fieri liceat, & non fieri: factū iā ſoluí nō licet. Qđ ergo ante nuptias mediū eſſe liquebat: in iā cōiugatis puri bōi uim obtinet. Itē ꝑpria poſſidere, ſeculari quidē homini mediū eſt, qm̄ & nō poſſidere licet: monacho uerò quia poſſidere nō licet, purum malum eſt. Vidēsne iam frater, ueſtrum factū cui potiſſimum mēbro diuiſionis cōueniat? Si puris aptandum bonis, probabile eſt. Si puris malis deputandū, uitupera bile eſt. Sin uerò collocandū inter media uia quidē excuſari forſian pōt propter obedientiam: mora uero penitus nō pōt, q̄ nō fit per obedientiam. Nam mortuo iam abbati ſi quid ante iuſſit qđ nō debuit: nequaquā eſſe parendum, ſuperior patefecit diſputatio. Et ſi res per ſe iā ſatis eluceſcat: tm̄ ꝑpter quoſdā qui q̄rūt occaſionē ubi ratio nō ſuppeditat, clarū faciā breuiter: & ita clarum, ut oīs dubietatis umbra diſpareat: qđ nec purū nec mediū bonū, ſed planè purū fuerit malū ſic obediſſe, ſic ueſtrū monaſterium reliquiſſe. Et quidē taceo de mortuo, qui ſuū & ſolū iam iudicē habet deū, & uerè nūc ſuo dn̄o aut ſtat aut cadit: ne fortè indignās & meritò indignās dicat deus. Tulerūt hoies à me iudiciū. Tamē ad correctionē uſuētiū: nō quidē qđ geſſit, ſed qđ iuſſit, diſcutio: utrū uidelicet illa iuſſio uim habere debuerit: quatenus in ſcandalū multorū ei fuerit obſequendū. Et p̄mittēdū qđ ſi quí ſimpliciter, nihilq; ſuſpicātes mali, male licet proficiſcentē ſecuti ſunt, putātes eū epi Lingonēſis, & abbatis Ciſterciēſis (nā utriq; debitor erat) licētia proficiſci (qđ utiq; nōnulos de illo comitatu ſic credidiſſe incredibile nō eſt) nr̄a hæc illos nō tāgit reprehēſio, dummō ubi cōpererit ſine mora regrediantur. Igitur aduerſus illos tm̄, imo ꝑ illis ſermo eſt nobis, qui ſcientes & prudētes miſerunt manus in ignē: q cōſcij p̄ſumptionis, ſecuti ſunt p̄ſumptorem: nō audiētes apl'm ꝓhibentē & denūciantē, ut ſe ab oi fratre ambulāte inordinate ſubtraherēt: cōtēnētes & ipſius dn̄i uocē dicentis. Qui non colligit mecū, diſpergit. Vos fratres, uos inquā aperte & ſpecialiter notat illud apud hie remiā, qđ cū dolore q̄dē reminiſcor, opprobriū. Hæc eſt, inqt, gēs q̄ non audiuit uocē dei ſui. Dei em̄ propriè uox eſt, hoſtem ſuū ꝑprio deſignantis ex officio, & tāquam digito demonſtrātis: ut ſimplices ab eius impio deterreat cōſectatu. Qui nō eſt, inqt, mecum: diſpergit. Ac ſi dicat. In hoc te iā mecū nō eſſe itelligat: ſi ſequeris diſperſorē. Deo ergo clamāte. Qui nō colligit mecū, diſpergit: ſequi uos oportuit, diſperſorēs Deo inquā uos inuitāte ad colligendū: homini potius ad diſpergendū abſequi debebatis? Magiſtros cōtemnebat, ſubditos exponebat, ſocios cōturbabat: & uos uidētes furē, currebatis cū eo? Silere

de mortuo ſtatueram: ſed cōpulſus ſum fateor aliquantulum ꝑtergredi: dū non potuit improbari obeditio, ſi non reproba monſtrarer & iuſſio. Porrò iuſſio hois & actio cū diuerſa nō fuerint: impoſſibile uiſū eſt unam ſine altera, uel ap̄bari uel reſpui. Liquet tamen huiuſcemodi iuſſioni nō fuiſſe obtemperādū: deo qppe imperante cōtraria. Itē. Maiorū inſtitutis, minorū nō eſſe præponēda: aut cōmunibus priuata non præiudicare imperia quis dubitat? Nā ex regula ſancti Benedicti hoc habemus. Poſſem quidem abbatem Ciſtercienſem ad mediū deducere: q utiq; ſuperior illo quantū pater filio, quantū magiſter diſcipulo, quantū deniq; abbas cōmiſſo ſibi monacho, merito ſe à uobis ꝑpter iſm quæriť fuiſſe contēptū. Poſſem & eīm cuius nihilominus qa nō fuit expectatus conſenſus, inexcuſabilis eſt & contēpt⁹: cū ad iſpos & de ipſis dn̄s dicat, Qui uos ſpernit: me ſpernit. Sed qm̄ his poſſet ambobus opponi & anteponi romani pōtificis tanquā grauior auctoritas, cuius quippe uos aiunt p̄munitos fuiſſe licentia, quæ & ipſa licentia ſuo quidem loco erit diſcutiēda: talis potius proferatur, cuius oīno fas non ſit auctoritati contradicere. Certè ſummus ille pontifex qui per ſanguinem proprium ſolus & ſemel introiuit in ſancta æterna redemptione inuenta: terrifica uoce denunciat in euangelio: ne quis unum de puſillis eius audeat ſcandalizare. Vobis autem unius donetur ſcandalū, ſi nō ultra proceſſit malum. Facilis ſequatur uenia culpā, ex qua graue damnū nō oritur. Nunc uerò quod dubium nō eſt pluribus ſcandalizatis: quis aperte nō uideat quàm inhumane humanam iuſſionem diuinæ prætuleritis? Quod quidem audere, q̄s niſi amens dicere audeat bonum eſſe, aut bonum fieri poſſe quātælibet dignitatis homine præcipiente? Quod autē nec bonum eſt, nec bene fieri poteſt: purum proculdubio malū eſt. Vnde conſequenter aduertitur q̄ iter ueſtrum in multorum uſurpatum ſcandalum, ac per hoc & contra dei mandatum, nō purum bonum aut mediū, ſed purū omnino fuerit malum: qm̄ quidem & purum bonum ſemper bonum eſt, & mediū bene fieri poteſt. Quomō ergo uel abbatis iuſſio uel papæ permiſſio licitū facere ualuit, qđ purum (ſicut irrefutabiliter probatum eſt) malum fuit: cū ſuperius nihilominus allegatum ſit ea quæ huiuſcemodi ſunt, id eſt pura mala, ut numquam iuſte iuberi, ſic nec licite poſſe fieri? Vides quàm inanis excuſatio de hūana obedientia, ubi in deum conuincitur facta trāſgreſſio? Nec timendū mihi arbitror q̄ ad illud domini reſponſum de ſibi nunciato ſcādalo phariſæorum refugias: ut quomodo ille nihil pendebat dicens. Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum: ita & noſtra uobis ſcandala non eſſe timēda exiſtimes. Vides nempe quàm nil ſimile habeat in hac parte ꝓportio. Nam ſi compares perſonas: illic phariſæi ſupbi, hic pauperes chriſti ſcandalizantur. Si cauſas: hic leuitas, ipi ueritas in cauſa eſſe dignoſcitur. Rurſus quod & ſuperius propoſitum, eſt, uos non ſolum diuinis humana, ſed & cōmunibus priuata prætuliſſe imperia: hoc ſolū ad probationem ſufficiat, quod ueſtræ illi & nouitati inſolitæ, & inſoliti præſumptioni: non tātum noſtri ordinis uniuerſitas, ſed etiam oīm monaſteriorum & conſuetudo, & inſtitutio reclamare uidetur. Quod & uos quoq; non immerito timentes, nec ſatis de propria cauſa confidentes: remorſas ac remordentes cōſcientias, apoſtolica conati eſtis de limine licentia. O friuolum ſatis remedium: quod non eſt aliud niſi more prothoplaſtrorum cauteriatis cōſcientijs texere perizomata: uidelicet ad uelamentum non ad medicamentum. Apoſtolicam, inquiunt licentiam quæſiuimus, & impetrauimus. Vtinam non licētiam quæſiſſetis, ſed cōſilium, id eſt nō ut liceret: ſed an liceret. Vnde tamē quærebatis licentiam? Vt liceret quod non licebat? Facere itaq; uolebatis quod, non licebat. Sed quod nō licebat malum erat. Mala igitur erat intentio: quæ in malum tendebat. Niſi fortè tale hoc fuiſſe dicatur, quod abſq; licentia quidem non liceret: liceret autem ſi cum licētia fieret. Verum id iam ſuperius inuincibili excluſum eſt ratione.

2. The. 3
Mat. 12.
Hiere. 7

Nec em̃ de⁹ ubi ait, Nolite cõtemnere unũ ex his pusillis qui in me credunt, addidit etiam nisi cum licentia, aut dicens. Qui scandalizauerit unũ de pusillis meis &c. determinauit subiungens, sine licentia. Constat igitur, ubi ueritas & ueritas necessaria in causa non est: nec licite scandalũ quodlibet posse à quolibet cõmitti: nec iuste præcipi, nec innoxie cõsentiri. Huius tm̃ patrãti mali q̃rendam putastis esse licentiã. Sed ad quid? An ut quanto licenti⁹ tanto securi⁹: & quò securi⁹, eò & periculosi⁹ peccaretis? Mira cautela: & stupenda prudentia. Malum qd̃ iam cor de cõceperãt: opere tm̃ cauti fuerũt nõ implere nisi cũ licẽtia. Conceperũt dolorẽ: sed nõ pepererũt iniquitatẽ: donec iniquo papa cõceptui p̃buisset assensum. Quo lucro? Quòue saltim cõpendio malis? Nunqd ideò aut malũ esse desijt, aut uel minoratũ est quia papa cõcessit? Quis uerò malũ esse neget: assensum præbere malo? Qd̃ tm̃ summum feci sse pontificẽ nequaquã crediderim: nisi aut circunuẽtum mẽdacio, aut importunitate uictũ. Qm̃ etenim aliter huiuscemodi uobis licentiã indulgeret: seminandi uidelicet scãdala, schismata suscitãdi, amicos cõtristandi, fratrũ conturbãdi pacẽ, & cõfundẽdi unitatẽ, ppriũq; insup cõtenẽdi ep̃m? Et hæc qua necessitate, necesse nõ habeo dicere: cũ rei exit⁹ satis indicet. Profectus nempe plangim⁹ profectũ non cernim⁹. His ergo talib⁹ & tã graub⁹ malis dare assensum, exhibere obsequiũ, impẽdere adiutoriũm, tu mihi obedientiã noias: modestiã nũcupas: appellas mansuetudinẽ? Tu inquã conaris pessima uitia uirtutum palliare noib⁹? An te putas hoc sine iniuria facere dñi uirtutum, q̃ uirtutib⁹ facis iniuriã? Vanissimã p̃sumptionem turpissimã leuitatẽ, crudelissimã dissentionem, obedientiæ modestiæ, mansuetudinis noibus uelas: & uelatis sordib⁹ sacra illa uocabula maculas? Hanc ego nũquam æmuler obedientiã. Talẽ mihi nunquã libeat modestiã: uel potiꝰ molestiã imitari. Huiuscemodi mansuetudo semper lõgè fiat à me. Talis siquidẽ obedientia, oĩ est cõtẽptu deterior. Talis q̃q; modestia, ultra oẽm modũ extendit. Vltra dicã, an citra? Sed uerꝰ forsitan, & utroq; cõpetẽtius dixerim extra. Qualis denicq; illa est mãsuetudo, q̃ ipso etiã auditu oĩm aures exasperat? Volo tm̃ eam ip̃am ut & mihi mõ exhibeas. Cũ tã patiẽs sis, ut à quolibet etiã quo nõ licet p̃trahi nõ contẽdas: licet & me obsecro paulò nũc cõfidentiꝰ agere tecũ. Alioquin male multũ meruĩ de te: si quod nemini soles, soli mihi indignandũ putaueris. Igitur tuã cõuenio conscĩam. Volẽs, an inuitus p̃fectus es? Sed si ex uoluntate, iã nõ ex obedientia. Si aũt inuitus: suspectũ uideris habuisse ip̃erũ, cui obsequi grauabaris. Vbi uerò suspicio: ibi discussio necessaria. Verũ tu ut tuæ patiẽtiæ dares uel caperes experimẽtũ: nihil discutiẽs, trahi te passus es non solũ p̃ter uoluntatẽ tuã: sed & cõtra cõscientiã. O pa en tia oĩ digna impatientia. Nõ possum fateor nõ irasci huic cõtẽtiosissimæ patiẽtiæ. Videbas dispergentẽ, & seq̃baris. Scãdala dictãtẽ audiebas & obsequebaris? Vera patiẽtia est, pati uel agere cõtra qd̃ libeat: sed non p̃ter qd̃ liceat. Mirum uerò q̃ hoiem audiebas furtiue susurrãtẽ, deum nõ audiebas aperte reclamantẽ, tali quasi cælitꝰ emisso tonitru. Væ illi per quẽ scandalũ uenit. Nõ tm̃ autẽ dñs: sed & sanguis ipsi⁹ clamore nihilomin⁹ uehemẽti (surdis licet) terribiliter irrugiebat. Clamor ei⁹: eius effusio. Effusus q̃ppe, pro dispersis filijs dei uteos cõgregaret in unũ: iuste fremebat ĩ dispersores. Odit nimirũ dispsores: q nõ nouit nisi colligere. Magnus eius clamor & uehemens: qui corpora de sepulchris, aias ab inferis excitauit. Terra cælosq; tuba illa cõuocauit in unũ: quippe q̃ in terra & q̃ in cælis sunt pacificans. In oẽm terrã exiuit sonꝰ ille: & uestrã nõ ualuit rũpere surditatẽ? Vox nempe illa in uirtute: uox illa ĩ magnificẽtia. Et quid clamat? Exurgat deus, & dissipẽt inimici eius. Et iterum. Dispergе illos in uirtute tua: & depone eos protector meꝰ dñe. Sãguis xp̃i est, frater adam: sanguis xp̃i est q pro p̃is congregatis aduersus impios dispersores quasi tuba exaltat uocẽ suam. Minatur autẽ se dispersores dispergere: qui pro dispersis colligẽdis effusus est. Et si eius uocem tu nõ audis: audit eam de cuius latere manauit. Quomodo namq; propriũ nõ audit: qui abel sanguinẽ audiebat? Sed quid ad me? inqs. Ille uiderit cui mihi cõtradicere fas nõ erat. Nõ est discipulus super magistrũ. Docẽdus, nõ docturus: ei⁹ lateri adhærebã. Sequi debui, non preire præceptorẽ auditor. O istorũ temporũ paule simplex, si tamẽ & ille alterũ se tibi exhibuisset antoniũ: ut quicquid uel leuiter de labijs ei⁹ procederet, necesse nõ haberes discutere: sed sine cunctatiõe ad omnia nihil hæsitãs obedires. O monachũ obedientissimũ, cui ex quibuslibet seniorum uerbulis ne unum quidem iota præteruolet. Nõ attẽdit quale sit qd̃ præcipit. Et hæc est obediẽtia sine mora. Si ita oportet: sine causa legit ecclesia. Omnia probate, quod bonum est tenete. Si ita oportet: deleamus iam de libro cuãgelij: Estote prudentes sicut serpẽtes: sufficiente quippe quod sequitur, & simplices sicut columbæ. Nec dicoà subditis mandata præpositorum esse dijudicãda, ubi nil iuberi deprehẽditur diuinis cõtrarium institutis: sed necessariam assero & prudentiam, qua aduertatur si quid aduersatur: & libertatem, qua & ingenue cõtemnatur. Cæterum iste nihil, inquit, habẽo interrogare: uiderit ille quid iusserit. Dic quæso, si dato in manus gladio, suum te armari iussisset in iugulũ, acquieuisses? Aut si se tuo uoluisset impulsu in ignem uel in aquam præcipitẽ dari, obtemperasses? Nónne etiam ab his non prohibere cum possis, in crimẽ tibi reputat homicidiũ? Age ergo: uide ne fortè sub prætextu obedientiæ, in quippiã ei grauius inseruieris. Non ignoras certè qui dixerit (nam mihi hinc fortasse nõ crederes) expedire scandala facientibus, demergi potius in profundum maris. Cur hoc dicit, nisi quia significare noluit tam grauia illos in posterum manere tormenta: ut eis comparata mors tẽporalis: nec pœnalis esse uideatur sed commoda? Qui ergo eum scandala facere iuuisti: iuuisti enim sequendo illum, obsequendo illi: nónne utilius iuxta præmissam ueritatis sententiam, molam asinariã collo eius suspenderes, & sic eum demergeres in profundũ maris? Quid ergo? Tu ille obedientissimus discipulus, illũ patrem & præceptorem tuum, quem ne puncto quidem temporis, uel transuerso ut dicitur pedis, à te quãdiu uixit passus elongari: ita ut in foueam quoq; post eum, non quidem cæcis, sed apertis more balaam oculis cadere nõ cunctatus sis: tu ne inquam illum tuo ita beandum putasti obsequio: ut morte illi grauiorem exhibueris obediẽtiam? Reuera nunc experior quàm uera sit illa sententia. Inimici hominis, domestici illius. Sic itaq; sentiẽs, sic cõsicius ipse tibi: nónne si sapis gemis, & si non despis tremis? Quippe cuius obedientia non meo, sed ueritatis iudicio, peior inuenta est homicidio? Si hæc non ignoras: quomodo non trepidas? Q̃ si trepidas: quomodo non emendare festinas? Alioquin qualem hinc ad illud tribunal terrificum conscientiam portas, ubi iudex teste nõ indiget, ubi ueritas discutit intentiones, ubi inquisitio cuparum pertingit ad abdita cordis, ubi denicq; secretissimos recessus mentium diuinus ille inuestigat intuitus: & ad subitum illum solis iustitiæ fulgorem, animarum expensi sinus, cuncta siue bona siue mala euomunt quæ cæ labant? Ibi frater adam, facientes & consentientes pari pœna punientur. Ibi fures & socij furum similem sunt accepturi sententiam. Ibi par subibunt iudicium: & qui lactant, & qui lactantur peccatores. Perge igitur iam dicere, quid ad me ille uiderit. Tange picem: & dic, non sum inquinatus ab ea. Absc̃de ignem in sinu tuo: & te iactatõ non aduri. Pone denicq; portionem tuam cum adulteris: nihilq; tua interesse putato. Nõ ita esaias. Redarguit enim seipsum, non solum quia ipse immundus, sed & q̃ socius sit immundorum: quia inquiẽs uir pollutus labijs ego sum, & in medio populi immunda labia habẽtis ego habito. Redarguit autem se dixerim: non quia cum malis habitaret: sed quia mala non redarguerit. Sic namq; ait. Væ mihi quia tacui. Quando uero ipse malum facere acquiesceret:

Mat. 18.

1. The. 5.

Mat. 10.

Mat. 18.

Mich. 7.

Mat. 18.

Psal. 67.

Esaiæ. 6.

Ibidem.

acgeſceret qđ ſe in alijs nō redarguiſſe redarguitr. Quid enim etiā dauid? Nónne alieni cogitatione peccati ſe ſen-
Pſa. 140. ſerat inquinari poſſe: cū diceret. Cum hominibus operā-tibus iniquitatem, & non cōmunicabo cum electis eorū. Deniq; & orat dicens. Ab occultis meis munda me dñe: & ab alienis parce ſeruo tuo. Vñ etiā malorū quorū no-luit participare malū: ſtuduit declinare conſortium. Ait etenim. Non ſedi cum cōcilio uanitatis: & cū iniqua ge-
Pſal. 25. rentibus non introibo. Huic ueriſiculo concinit & ſubſe-quens. Odiui, inquit, eccleſiam malignātium: & cum im-
Ibidem. pijs non ſedebo. Audi deniq; & ſapientis cōſiliū. Fili mi,
puerb. 1. ait, ſi te lactauerint peccatores: ne acquieſcas eis. Tu ergo aduerſus hæc atq; alia in hūc modum innumera ueritatis teſtimonia, putaſti cuipiam obediēdum? O odioſa puer-ſitas. Obedientiæ uirtus quæ ſemper militat ueritati: ad-uerſus ueritatem accingitur? Felicē ego dixerim fratris Henrici inobedientiā: cui cito reſipiſcēti ab errore, & re-uertenti ex itinere: talem contigit non experiri obedien-tiam. Quàm potiorem nunc & dulciorem ſuæ huiuſmodi inobedientiæ carpit: iamiamq; deguſtat fructum: bonam habēs cōſcientiam: q cæteris collegis ſuis fraterna cor-da grauí ſcādalo cōcutientibus, ipſe inter fratres in pro-poſito & ordine ſuo ſine querela cōuerſatur. Cuius ego ſi optio detur, pigram potius elegerim inobediētiam cū ipſius conſcientia: quàm horum ſtudioſam obedientiam cum ſcandalo. Eſtimo enim quia melius agit iſte ſic in-obediens abbati, ſed non charitati, ſeruando unitatem in uiculo pacis: quàm illi qui ita obtemperant homini uni, ut unum præferant unitati. Fidenter & hæc addiderim, expedire magis cuilibet ſola unius hoīs periclitari obe-dientia: quam reliquis omnibus pietatis bonis, & uotis propriæ profeſſionis. Siquidem ut cætera taceā, duo præ-cipua nobis in manaſterijs conuerſantibus obſeruanda tradunt? ſubiectio abbati, & ſtabilitas in loco. Et ita obſer-uanda, q neutrū præpediat alterum, nec alterutrum ſibi præiudicent. Vt uerbi gratia, ſic te ſtabilem in loco exhi-beas, ut abbati ſubijci non cōtēnas: ſic obedias ſubiectus abbati, ut ſtabilitatem non amittas. Porrò ſi deteſtaris in loco licet perſeuerantē, qui abbatis fortè ſubdi cōtemnit imperijs: miraris ſi reprehēdimus obediētiam, quæ nobis ueſtrū deſerēdi locum uel cauſa extitit uel occaſio: præſer-tim cum in profeſſione regulari ſic ꝓmittatur ſtabilitas ut de ſubiectione abbati exhibenda, nulla penitus mētio fiat? Sed q̄ris forſitan inquiēs mihi. Quid ergo tu de ſta-bilitate tua facis, quam apud ciſterciū firmaſti: & nūc ali-bi habitas? Ad quod reſpōdeo. Ego quidem ciſterciēſis monachus ibidem profeſſus, ab abbate meo ubi nunc ha-bito miſſus ſum: ſed miſſus in pace, miſſus ſine ſcandalo, ſine diſcordia: miſſus iuxta conſuetudinē & communem inſtitutionē. Quādiu ergo in eadem qua miſſus ſum pace & concordia perſeuero, quādiu in unitate ſto, communi-bus priuata non præfero: quietus & ſubditus, in quo po-ſitus ſum permaneo: ſecura dico conſcientia, qđ promiſi, firmiter teneo. Quomodo enim ſtabilitatis præuaricor uo-tum, qui unanimitatis non rumpo uinculum, pacis firma-mentū nō deſero? Et ſi corpus abſentauit obediē tia: ſed ſpiritū ſemper ibidem præſentem tenet cōcors deuotio, & in nullo diſſimilis conuerſatio. Qua die autē (qđ quí-dam deus auertat) alijs incipiā uiuere legibus, alijs mori-bus cōuerſari, d iuerſis deſeruire obſeruātijs, adinuenire noua, extraneas uſurpare cōſuetudines: trāſgreſſor pro-feſſionis, promiſſam ſtabilitatē iam non me tenere confi-do. Dico ergo abbati per omnia obtemperādum, ſed ſal-ua profeſſione. Verū tu profeſſus fm regl'am ſancti bene-dicti, ubi promiſiſti obedientiam: promiſiſti & ſtabilita-tem. Quòd ſi obedieris quidem: ſtabilis autem nō fueris: dum offendis in uno, fact? es omniū reus. Si omnium: & ipſi? obediētiæ. Vides itaq; pōdus tuæ obediētiæ? Quō nēpe ſtabilitatis tranſgreſſiōem ſufficit excuſare: quæ nec ſibi quidem ualet patrocinari? Item notum eſt ſolēniter ac regulariter profiteri quemq; in præſentia abbatis. In pſentia ergo tantū: non etiā ad nutū ipſi? fit cuiuſq; pro-feſſio. Teſtis proinde adhibetur abbas non dictator pro-feſſionis: adiutor nō fraudator adimpletiōis: uindex non auctor pꝫuaricatiōis. Quid igit? Ponam in manu abbatis qđ abſq; ulla exceptione coram deo & ſctis eius ꝓpria ma-nu & ore firmaui: audiēs ex regula, ſi quādo aliter fecero à deo me eſſe damnādū, quē irrideo? Si abbas me? aut etiā angelus de cælo contraria iuſſerit: libere recuſabo hmōi obedientiam: quæ me tranſgreſſorem uoti proprij, & pe-ierare faciat nomen dei mei. Scio enim me iuxta ſcripturæ ueritatem ex ore meo uel condemnandū uel iuſtificandū. Et quia os quod mentit occidit animam: & quod deo ue-raciter canitur. Perdes omnes qui loquuntur mendaciū. Sapiē. 1.
& quia unuſquiſq; on? ſuū portabit, & unuſquiſq; pro ſe Pſal. 5.
ratione reddet. Alioquin qua fronte pſallam mentiens in conſpectu dei & angelorum illud de pſalmo. Reddam tibi uota mea quæ diſtinxerunt labia mea? Viderit deniq; ab Pſal. 65.
bas me? quid ſibi facie dū putet de eo quod ex regula ad ipſum ſpecialiter dirigitur, ut præſentem regulam in om-nibus conſeruet. Et ite qđ uniuerſaliter præcipitur, & ne-mo excipitur, ut omnes ſcilicet per omnia magiſtram ſe-quantur regulam, nec ab ea temere deuietur à quoquam. Ego ſic ipſum ſequi decreui ſemper & ubiq; magiſtrum, ut nequaquā à regulæ, quā teſte ipo iurauí & ſtatui cuſto-dire, deuiem magiſterio. Occurramus breuiter quæſtioni quæ à latere nobis ſurgere poſſe uidet: & ſic iam nimis lō-gam finiamus epiſtolā. Videor nempe contraria loqui rei quam facio. Quæri etenim à me poteſt: ſi hos damno qui abbatis ſui non ſolū conſenſu ſed & iuſſu ſuum monaſte-rium deſeruerūt: quo pacto illos & recipiā & retinea, qui de alijs monaſterijs fracto ſtabilitatis uoto, & contempto ſeniorum imperio, ad noſtrum ordinē ueniūt? Ad quod quidem breuis reſpōſio: ſed periculoſa. Vereor namq; di-ſplicere quibuſdā quod dictur? ſum. Cæterū mihi magis uerendū puto, ne tacendo ueritatem, illum ueriſiculū non ueraciter cantem. Iuſtitiam tuam non abſcondi in corde Pſal. 31.
meo, ueritatē tuā & ſalutare tuum dixi. Hac ergo ratione illos ſuſcipimus: qm̄ non putamus eſſe malū ſi uota labio-rum ſuorū q̄ in locis ſuis potuerunt quidē ꝓmittere, ſed nequaquā perſoluere deo, qui ubiq; eſt, ubicūq; poterūt reddant, & ſolius ruptæ ſtabilitatis damna, reliquorū re-gularium p̄ceptorum integra obſeruatione compenſent. Si cui diſplicet hoc, & murmurat aduerſus hominē quærē-tem ſalutem ſuam: reſpōdebit pro eo ſalutis auctor. Nón-ne oculus tuus nequam eſt, quia ille bon? O quiſquis es qui ſalutí inuides alienæ: parcito uel tuæ. An neſcis q in-uidia diaboli intrauit mors in orbem terrarum? Attende itaq; tibi. Si enim ubi iuidia, ibi mors: pfectò nō pōt ſimul & inuidere & uiuere. Quid moleſtus es fratri tuo qm̄ ſata-gít quemadmodū q̄ proceſſerunt de labijs ſuis, non faciat irrita? Si quærat homo quomodo & ubi perſoluat quod pollicitus eſt deo: quid tu perdis? Fortaſſis ſi aliquantæ pecuniæ tu eum debitorem teneres: circuire cogeres ma-re & aridam donec uſq; ad nouiſſimum quadrantem debi-tum redderet uniuerſum. Quid igitur meruit de te deus tuus: quoniam nō uis ut & ipſe à ſuo quod ſuum eſt debi-tore recipiat? Imo uni inuidens, duos tibi reddis infen-ſos: dum & dñm ſeruí obſequio, & domini gratia ſeruum fraudare conaris. Tu quare illum potius non imitaris: & ipſe uidelicet perſoluendo quod debes? Putàsne & tuum non requireretur debitū? An potius propter hoc magis irritas impie deum, quia dicis in corde tuo non requiret? Quidinquis? Omnes ergo damnas qui ſimiliter non fa-ciunt? Non. Sed audi quid & de ipſis ſentiam: & noli fru-ſtra calumniari. Qui me uis odioſum facere multis mili-bus ſanctorum, qui ſub noſtra profeſſione non noſtro cō-uerſantes more: tamen aut ſancte uiuunt, aut beate defun-cti ſunt? Num ignoro q reliquerit ſibi deus ſeptem mília uirorum, qui nō curnauerunt genua ſua ante baal? Au- 3. Re. 19.
di ergo æmule, calumniator auſculta. Dixi cur de alijs mo-naſterijs ad noſtra uenientes, recipiendos cenſuerim. Nū-

qd non uenientes dānauit. Excuſo illos: non iſtos accuſo. Soli ſunt iuſti: quox excuſare nec uolo nec ualeo. Quib⁹ exceptis, ſi qs cæterorū ad regule cupiat tranſire puritatē, ſed ꝓpter ſcandalū non audeat, aut certè etiā ob certā corporis infirmitatē, puto qa non peccat: dū tñ in ſuo ſtudeat loco ſobrie & iuſte & pie cōuerſari. Nā ſiqua ex more monaſterij minus fortè diſtricte quàm regula cōſtituiſſe uidet, obſeruare cōpellit: excuſabit hoc forſitan aut illa charitas qua cunctatur migrare ad melius propter ſcandalum, iuxta illud. Charitas operit multitudinē pctōrū: aut illa humilitas, qua propriæ conſci⁹ infirmitatis ſe reputat imperfectū. Siquidem & de ipſa ſcriptū eſt. De⁹ humilib⁹ dat gratiā. Multa qdē tibi loquutus ſum chariſſime, cum multis opus non habeas: qppe cui ſit & ingeniū uelox ad intelligendū quod dicitur, & uoluntas agilis ad eligēdū quod utiliter ſuadetur. Sed licet ſpecialiter quidem ad te nō tñ tā multa ꝓpter te ſcribenda putaui. Hæc itaq; quibus deus prouidit forè neceſſaria. Tu aūt ut meū iā olim familiariſſimū paucis & cum omni fiducia moneo: ne iam diutius animas deſiderantiū te, in tuæ quidē animæ horrendum periculū, tui expectatione ſuſpendas. En tua eorūq; (ni falor) qui tecum ſunt: & mors & uita in manu tua eſt. Arbitramur em̄ quicqd feceris tu aut uolueris: illos eē facturos. Alioquin aperte denūcia illis quia iuxta omniū abbatū noſtrorū nō contēnēdā ſnīam, q̄ merito proceſſit in uos: qui redierint, uiuent, qui renuerint morientur.

1. Petr. 4.
Iaco. 4.
Ezec. 18.

Ad Brunonē Coloniēſem electū. Epiſto. VIII.

QVæris à me cōſiliū uir illuſtris Bruno, an uolētib⁹ te, pmouere ad epatum acqeſcere debeas. Quis hoc mortaliū diffinire p̄ſumat? De⁹ forſitan uocat: qs audeat diſſuadere? Fortè non uocat: qs appropinquare cōſulat? Vtrū uerò uocatio dei ſit an nō, ſit, qs ſcire poſſit excepto ſpū q ſcrutat etiā alta dei: uel ſi cui fortè reuelauerit ipſe? Magis quoq; dubiū reddit cōſiliū illa ī lr̄is tuis hūilis. ſed terribilis cōfeſſio: qua uitā tuā tā grauiter, & ut credo nō niſi ueraciter accuſas. Nec em̄ negandū eſt huiuſcemodi uitā eſſe indignā tā ſacri dignitate miniſterij. Sed rurſum nō imerito è regione timeo (nā & nos idip̄m metuim⁹) ſi ob malū cōſciæ de cōmiſſo ſciæ talēto nō facis lucrū, niſi qd̄ alio fortè negotiā di genere, etſi minus copioſe, minus tñ & piculoſe fructifi care ualeres. Horreo fateor: ſic em̄ tibi ut mihi loq debeo qd̄ ſentio. Horreo inquā cōſiderās unde q̄ uocaris: præſertī cū nullū intercurrerit pniæ tp̄s, p qd̄ utcūq; huiuſcemodi piculoſiſſim⁹ tranſit⁹ fiat. Et qdē rect⁹ ordo requirit, ut pri⁹ ppriā, deinde alienas curare ſtudeas cōſciētias.

Eccl. 3.
Primus quippe pietatis grad⁹ eſt de quo ſcriptū eſt. Miſere aiæ tuæ placēs deo. Ex hoc aūt ad miſerandū ꝓximū, recto iā tramite charitas ordinata ꝓcedit: qppe quē ad ſui qſq; mēſurā amare p̄cipit. Q̄ ſi in hūc modū quo te hactenus ipe amaſti, & tibi cōmittēdōs amatur⁹ es: amalo ego q dē tibi nō cōmitti, quàm ſic diligi. Sí aūt pri⁹ te diligere didiciſſes: & me forſitā ſcires amare. Sed qd ſi ſuā de⁹ acceleret tibi gr̄am, & multiplicet mīam: & ſit ad reſtituendam inocētiā efficacior uolox clemētia quàm diuturna pniæ?

Pſal. 31.
Btūs ſiqdē cui nō imputabit dñs pctm̄. Nā qs accuſabit aduerſus electū dei? Si deus iuſtificat: qs eſt qui cōdēnet?

Luc. 23.
Hoc ſalutis cōpēdiū ſctūs ille latro cōſequut⁹ eſt uno cōdēq; die ſimul & cōfeſſus latrocinia, & introductus in gloriā: breui q̄dā cōtēt⁹ pōte crucis ad trāſigendū de regiōe diſſimilitudinis in terrā uiuētiū: & de luto fecis in paradiſum uoluptatis. Hoc ſubitū pietatis remediū percepit ſe

Lucæ. 7.
lix illa peccatrix: cū repēte ubi ſuperabundauerāt delicta abundare cœpit & gr̄a. Abſq; multo pniæ labore dimiſſa ſunt ei pctā multa, qm̄ dilexit multū: & ī breui meruit cha

1. Petr. 4.
ritatis accipe latitudinē: q̄ (ut ſcriptū eſt) coopit multitu

Matt. 9.
dinē pctōrū. Hoc & ille palytic⁹ in euangelio duplex atq; celerrimū potētiſſimæ bonitatis p̄ſenſit beneficium, pri⁹ mente quàm carne curat⁹. Sed aliud eſt celerē adipiſci ueniam peccatorū: & aliud de ipis ſceleribus ad inſulas mox

Matt. 9.
prouchi dignitatum. Video tñ matthēū de theloneo ad apoſtolatus culmen aſſumptum: ſed hoc me rurſum conturbat, q̄ non prius audierit cum cæteris apoſtolis ſuis. Ite in orbem uniuerſum, prædicate euāgelium omni creaturæ: quàm egerit pœnitētiā: multo tempore ac labore ſequendo dñm quocunq; iret: permanens cum eo in tētationibus ſuis. Sed & ſi occurrat de Ambroſio, q̄ de tribunalibus ad ſacerdotium raptus fuerit: non me ualde confortat: cum à puero mundam in mundo duxerit uitam: & ſic etiam fuga & latebris, multiſq; diſſimulationum modis declinare conatus ſit. Sí de ſaulo quoq; factus repēte paulus, repente uas electionis, repente doctor gentiū, in exemplum adducitur: hoc exēpli euacuat ſimilitudinem, q̄ ille ideò miſericordiam conſecutus ſit, quia ignorans ipſo teſte peccauit, manēs in īcredulitate. Quāquā ſi tale quippiam q̄ñq; bene & utiliter factū fuiſſe agnoſcitur, de quo dici ueraciter poſſit. Hæc eſt mutatio dexteræ excelſi: nō tam exemplū quàm miraculum afferre debeat. Hæc interim à me ad id qd̄ quæritis ſuſpenſiue reſponſa ſufficiant. Neq; enim poſſum unde certus nō ſum, certā proferre ſententiam. Sic contingere debet quærenti rem ubi nō ſit. Sermo à propheta, conſiliū à ſapiente quærendum eſt. Nūquid enim de luto limpidum quippiā haurire poteſtis? Vnum tamen eſt quod amico abſq; periculo, & nequaquā ſine fructu impēdere poſſumus: nr̄æ uidelicet proſſ. 1. Thi. 1. Pſal. 76. hac re orationis ad deum qualecūq; ſuffragium. Deo ergo relinquentes ſui quod ignoramus ſecretum conſiliū: ipſum ſupplici deuotiōe & deuota ſupplicatione p̄camur ut in uobis & de uobis operetur quod & ſe deceat: & uobis expediat. Habetis autem dominum Norbertum: quē meli⁹ præſentem præſens de talib⁹ interrogare poteſtis. Nam tanto uir ille in diuinis apert̄ diis myſteriis nobis promptior: quanto & deo propior eſſe cognoſcitur.

Ad eundem iam archiepiſcopum Coloniēſem. Epiſtola. IX.

DIgnationis ueſtræ ſuſcepi ſcripta deuot⁹, & ad iniuncta ſolicitus fui: & ſi profui, uos probabitis. Sed de hoc ſatis. Porrò in eadem charitate audeo quæ ſequuntur. Sí cuſtos qui uocātur ad miniſterium, conſtat eligi & ad regnum: profecto ſecurus eſt coloniēſis archiepiſcopus. Q̄ ſi etiā & ſaulē in regno, & iudam in ſacerdotio legitur elegiſſe nō ali⁹ quàm ipſe deus, & non poteſt ſoluī ſcriptura quæ hoc aſſerit: ti-

1. Tim. 1.
meat neceſſe eſt & colonienſis archiep̄s. Sí uero (qd̄ uerū eſt) & illa ſentētia hodie quoq; uiget, quia nō multos nobiles, non multos potētes, nō multos ſapiētes elegit de⁹: nūquid non triplicem quoq; habet timēdi cauſam coloniēſis archiepiſcopus? Curemus ergo in alto poſiti, nō altum ſapere, ſed timere: ſed humilibus cōſentire. Principem, inquit, te conſtituerunt: eſto in illis tāquam unus ex illis. Et iterum. Quāto maior es: tanto humilia te in omnibus. Sapiens eſt qui hoc conſulit: quippe haud ſecus ſentiens ab ipſa ſapiētia quæ ait. Qui maior eſt ueſtrum: fiat ſicut iunior. Alioquin iudicium durum his qui præſunt: timeat poteſtas. Seruus quoq; ſciēs uoluntatem domini ſui, & nō faciens digna, uapulabit multis. Timeat qui cognouit literaturam. Timeat nobilis: quia iudex omnium, nō eſt acceptor perſonarum. Iſte profecto neceſſarij timoris funiculus triplex, difficile rumpitur. Durúsne uideor quia non blandior: q̄ metum incutio, q̄ amico cupio initium ſapiētiæ? Sic mihi contingat ſemper beare amicos: id eſt terrēdo ſalubriter, nō adulando fallaciter. Ad illud me prouocat qui dicit, Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Ab hoc reuocat qui ait. Populeus qui te beatifi-

Eccl. 32.
Eccli. 3.
Luc. 22.
puer. 28
Eſaiæ. 3.
cant: in errorem inducunt.

Ad eundem. Epiſtola. X.

HOrrēdum p̄mire nehpas, etſi duplici ratione incumbat uobis, tum pro debito uidelicet officij, tum quia & apoſtolica inſūgit auctoritas: puto tñ q̄ nō ſuperuacua in re tanta, etiā amico cōmonitio accedit. Hoc aūt eſt q̄ amicū & patrē cupimus eſſe ammonitū: ut hæcipſa ultio q̄ facieda eſt, eo q̄q; zelo quo

zelo quo facienda eſt fiat: quatenus nō ſolum præſens facinus multatum eſſe uideatur: ſed etiam à ſimili temeritate audiens omnis malignitas compeſcatur.

Ad Cartuſienſes & Guigoni priori. Epſ'a. XL.

INter pres reuerendiſſimis & inter amicos chariſſimis Cuidoni priori cartuſiēſi: cæteriſq; ſcīis qui cū eo ſunt: frater Bernardus de clara ualle ſalutē æternā. ¶ Sanctitatis ueſtræ literas tā lætus accepi: quàm auidus & olim deſiderauerā. Legi eas, & quas uoluebā in ore literas: ſcintillas ſentiebā ī pectore: quibus & cōcaluit cor meū intra me, tanquā ex illo igne quē dñs miſit in terrā. O quātus in illis meditatiōib⁹ exardeſcit ignis: è quibus huiuſcemodi euolāt ſcintillæ. Vra illa ſucceſa & ſuccēdens ſalutatio ſic mihi (ut uerum fatear) accepta fuit & eſt: quaſi nō ab hoīe, ſed certiſſime ab illo q mandat ſalutes iacob, deſcēdere uideret. Nō me fanè arbitror ſalutatū in uia: nō in trāſitu: nō ueluti ex occaſione (ut aſſolet) cōſuetudinis: ſed plane ex uiſceribus, ut ſentio, charitatis pdiſt hæc tā grata & inopinata benedictio. Bn̄dicti uos à dño qui me in benedictionibus dulcedinis tantæ præuenire curaſtis: ut dare puero uro uobis primū ſcribentibus fiducia reſcribendi: ſcribere quidē ad uos iam pridem geſtienti: ſed non præſumenti. Verebar nimirum ſanctam quam in domino habetis importunis ſcriptitationibus infeſtare qetē: fuge illud ueſtrū ſacrūcq; ſilētiū à ſeculo: ſuſurriū cū deo: uel ad modicum interrūpere: noſtraq; ingerere aurib⁹ ſecretis penitus occupatis ſupnis eulogiis. Timebā omino moleſtus fieri: uel moyſi in monte, uel heliæ in deſerto: aut certe excubāti in tēplo ſamuelī: ſi diuinis intētiſſimos cōfabulationibus ali-
1. Reg 3. quatenus auocare tentaſſem. Clamat ſamuel: loquere domine, quia audit ſeruus tuus: & ego me audiri præſumerem? Timebā inquā ne ſi & dauid elōganti ſe & fugienti manētiq; in ſolitudine: importunus inſiſterem: indignās excuſaret & diceret. Sine me, nō audio te modo: audiam
Pſal. 84 potius qd dulcius auſculto. Audiā qd loquat in me dñs deus: quoniā loquet pacē in plebē ſuā: & ſup ſctōs ſuos:
Pſal. 118, & in eos qui conuertunt ad cor. Aut certe illud. Declina te à me maligni: & ſcrutabor mādata dei mei. Quid em? Egóne tam temerarius eſſem: ut inter ſponſi brachia ſua uiter quieſcentem auderem ſuſcitare dilectā quouſq; uel let ipſa? Putarem illico auditurum me ab illa. Noli mihi
Can. 2. moleſtus eſſe. Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi: qui paſcitur inter lilia. Verū quod nō audeo ego: audet charitas: & cum omni fiducia pulſat ad oſtium amici: nequaquam putans pati ſe debere repulſam: quæ amicitiarum matrem ſe nouit: nec uereatur ueſtrū etſi gratiſſimū pauliſper inquietare ocium, propter ſuū negocium. Ipſa profecto: ipſa cum uult facit uos excedere deo. Ipſa & cū uoluit fecit ſobrios nobis: adeo ut miníme duceretis indignū, me nō modo ſuſtinere loquentē, ſed tacentem inſup benigne prouocare. Amplector benignitatē, dignationem ammiror, laudo & ueneror puritatē: qua de noſtris profectibus quos putatis: tanta in domino exultatione gloriamini. Glorior & ego plurimum tanto teſtimonio: & ſeruorum dei tam grata quàm gratuita admodum famíliaritate delector. Hæc iam glia mea: hoc gaudiū meū: hæ delicíæ cordis mei: qnō fruſtra leuauerim oculos meos in mōtes: unde qppe iā nō mediocre uenit auxiliū mihi. Hi iā nobis ſtillarūt mōtes dulcedinē: & adhuc ſpero qa ſtillabūt quouſq; ualles noſtræ abūdabūt frumēto. Feſtiuus em erit mihi dies ille ducendus: & memoriale ſempiternū: ī quo uirū illū uidere ac ſuſcipe meruí: p quē factū eſt ut in cordibus ueſtris ego reciperer. Et quidē iā ante receperatis ut apparet in literis ueſtris: ſed nūc arctius ut cōperi & familiarius, cū ille nobis retulit de me quædā:
Mat. 10. quæ etſi non probauerit, putauit tamen. Fidelis quippe & religioſus: abſit ut aliter loqueret: quàm credidit. Enreuera in me experior qd ait ſaluator. Qui recipit iuſtum in nomine iuſti, mercedē iuſti accipiet. Nercedē quippe iuſti dixerim q iuſtus reputor: nō ob aliud niſi q iuſtum recepi. Nam ſiqua ſuperaddita ſunt: ea iuſtus non tam ex ueritate rei, quàm ex puritate ſui locut⁹ eſt. Audiſtis, credidiſtis, exultaſtis, ſcripſiſtis, & me nō parum lætificaſtis: non ſolum q aliquem locū gratiæ, & locū non mediocrē apud ueſtrā meruí ſanctitatē: ſed & q nobis ueſtrorū non parua ex parte puritas animorū innotuit. Paucis pro certo aperuiſtis, cuius ſpiritus eſtis. Gaudeo proinde mihi: gaudeo & uobis: meæ utilitati, & ueſtræ ſyncerítati. Illa ſiquidem uera & ſyncera eſt charitas: & omnino de corde puro, & conſcīeta bona, & fide non ficta iudicanda procedere: qua proximi bonum æquæ ut noſtrū díligimus. Nam qui magis aut certè ſolum díligit ſuum: cōuincitur non caſte díligere bonum: quod utiq; propter ſe díligit, non propter ipſum. Et hic talis non poteſt obedire pphetæ, qui ait. Confitemini dño qñ bonus. Cōfitetur quidē Pſal. 117. quia fortaſſis bonus eſt ſibi: nō autē qñ bonus eſt in ſe. Quapropter nouerit in ſe dirigi illud ab eodē propheta opprobrium. Confitebit tibi, cum beneſeceris ei. Eſt qui Pſal. 48 cōfitetur dño, qñ potēs eſt: & eſt qui confitetur, quoniā ſibi bonus eſt: & itē qui confitetur qñ ſimpliciter bonus eſt. Primꝰ ſeruus eſt, & timet ſibi: ſecūdus mercenariꝰ eſt, & cupit ſibi: tertius filiꝰ, & defert patri. Itaq; & q timet, & quit cupit, uterq; pro ſe agūt. Sola quæ in filio eſt charitas: nō quærit quæ ſua ſunt. Quamobrē puto de illa dictum. Lex domini immaculata, conuertens animas: q ſola uidelicet ſit quæ ab amore ſui & mundi auertere poſſit Pſal. 18. animū, & in deum dirigere. Nec timor quippe nec amor priuatus conuertit animā. Mutant interdum uultum uel actum: affectū nunquā. Facit quidem etiam ſeruus nōnū quā opus dei: ſed quia non ſponte, in ſua adhuc durítia permanere cōuincitur. Facit & mercenarius: ſed quia nō gratis, ppria trahi cupiditate cognoſcit. Porrò ubi proprietas, ibi ſingularitas. Vbi autē ſingularitas, ibi angulus. Vbi uerò angulus, ibi ſine dubio ſordes, ſiue rubigo. Sit itaq; ſeruo ſua lex timor ipe quo cōſtringit: ſit mercenario ſua cupiditas, qua & ipſa arctatur: quoniam ab ipſa tentatur abſtractus & illectus. Sed harum nulla aut ſine macula eſt, aut animas conuertere poteſt. Charitas uero conuertit animas: quas facit & uoluntarias. Porro in eo eam dixerim immaculatam: q nil ſibi de ſuo retinere conſueuit. Cui nempe de proprio nihil eſt: totum profecto quod habet, dei eſt. Quod autem dei eſt: immundum eſſe non poteſt. Lex ergo domini immaculata, charitas eſt: q̄ non quod ſibi utile eſt quærit, ſed quod multis. Lex aūt domini dicitur: ſiue q ipſe ex ea uiuat: ſiue q eam nullus niſi eius dono poſſideat. Nec ab ſurdū uideatur quod dixi, etiam deum uiuere ex lege: cū non alia dixerim quàm charitate. Quid uerò in ſumma & beata illa trinitate ſummam & ineffabilem illam conſeruat unitatē niſi charitas? Lex eſt ergo, & lex domini charitas: quæ trinitatē in unitate quodammodo cohibet: & colligat in uinculo pacis. Nemo tamen me exiſtimet charitatē hic accipere qualitatem, uel aliquod accidens: alioquin in deo dicerem (qd abſit) eſſe aliquid quod deus non eſt: ſed ſubſtantiā illam diuinam: quod utiq; nec nouum nec inſolitum eſt dicente ioanne. Deus charitas eſt. Dicitur ergo recte charitas, & deus, & dei donū. Itaq; charitas dat charitatē: ſubſtā- 1. Io. 4.
tia accidentalem. Vbi dantē ſignificat: nomē eſt ſubſtantiæ. Vbi donū, qualitatis. Hæc eſt lex æterna: creatrix & gubernatrix uniuerſitatis. Siquidem in pondere, & menſura, & numero per eā facta ſunt uniuerſa: & nihil ſine lege relinquitur: cum ipſa quoq; lex omniū ſine lege nō ſit, non tamen alia quàm ſeipſa, qua & ſeipſam etſi non creauit: regit tamen. Cæterum ſeruus & mercenarius habent legem non à dño: ſed quā ipſi ſibi fecerunt: ille deum non amando: iſte plus aliud amando. Habent inquam legem non domini, ſed ſuam: illi tamen quæ domini eſt ſubiectā. Et quidem ſuā ſibi quiſq; legem facere potuerunt: non tamen eā incōmutabili æternæ legis ordini ſubducere potuerunt. Tunc autem dixerim quēq; ſibi ſuam feciſſe le-

gem,quando cõmuni & æternæ legi propriam prætulit uoluntatem:peruersæ utiq; uolens suum imitari creatorem:ut sicut ipse sibi lex,suiq; iuris est:ita is quoq; seipm regeret:& legẽ sibi suam faceret uoluntatẽ:graue utiq; & importabile iugũ sup oẽs filios adã: heu inclinãs & icuruãs ceruices nras: adeò ut uita nra inferno apropinquauerit. Infelix ego homo:qs me liberabit de corpore mortis huius? Quo utiq; sic premor: ut nisi quia dominꝰ adiuuit me: paulominus habitasset in inferno anima mea.

Iob. 7. Sub hoc onere grauatꝰ gemebat q dicebat. Quare posuisti me contrarium tibi:& factus sum mihimetipsi grauis? Vbi dixit factus sum mihimetipsi grauis:ostendit q lex ipse sibi esset:nec alius hoc quàm ipse sibi fecisset. Quod autem deo loquens præmisit: posuisti me contrarium tibi:dei se tamen non effugisse legem indicauit. Hoc quippe ad æternam iustamq; legem dei pertinuit:ut qui à deo noluit suauiter regi pœnaliter à seipso regeretur: quisq; sponte iugum suaue & onus leue charitatis abiecit, propriæ uoluntatis onus importabile pateret inuitus. Miro itaq; modo æterna lex fugitiuũ suum,& posuit sibi cõtrarium,& retinuit subiectũ: dum uidelicet nec iustitiæ promeritis legem euasit,nec tamẽ cum deo in sua luce, in sua requie,in sua gloria remansit: subiectus potestati & subIbidem. motus felicitati. Domine deus cur non tollis peccatum meum: & quare non aufers iniquitatem meam: ut abiecta grauí sarcina propræ uoluntatis,sub leui onere charitatis respirẽ: nec iam seruili timore coercear: nec mercenaria cupiditate illiciar:sed agar spiritu tuo,spiritu libertatis,quo aguntur filij tui:qui testimonium reddat spiritui meo q & ego sim unus ex filijs, dum eadem lex mihi Rom.13. fuerit quæ & tibi:& sicut tu es,ita & ipse sim in hoc mũdo? Hi siquidem qui hoc faciũt quod ait apostolus. Nemini quicquã debeatis,nisi ut inuicem diligatis: proculdubio sicut deus est, & ipsi sunt in hoc mundo:nec serui aut mercenarij sunt,sed filij. Itaq; nec filij sunt sine lege:mi si fortè aliquis aliter sentiat propter hoc quod scriptum 1.Tim.1 est. Iustis non est lex posita. Sed sciendum est q alia lex est promulgata à spiritu seruitutis in timore:alia à spiritu libertatis data in suauitate, Nec sub illa coguntur esse filij: nec sine ista patiunt. Vis audire quia iustis nõ est lex posita? Non accepistis,inquit, spiritum seruitutis iterũ in ti.8. more. Vis audire q tamen sine lege charitatis non sint? em. Sed accepistis,ait, spiritũ adoptionis filiorum. Deniq; audi iustum utrumq; de se fatentem:& q non sit sub lege:nec tamen sit sine lege. Factus sum,inquit,his qui sub .9. lege erant,quasi sub lege essem: cum ipse nõ essem sub lege. His qui sine lege erant: tanquã sine lege essem,cum sine lege dei non essem,sed in lege essem christi. Vnde apte non dicitur. Iusti non habent legem:aut iusti sunt sine lege:sed iustis non est lex posita: hoc est nõ tanquã inuitis imposita:sed uoluntarijs eò liberaliter data:quò suauiter inspirata. Vnde & pulchre dñs. Tollite, ait, iugum meum t.11. super uos. Ac si diceret. Nõ impono inuitis:sed uos tollite si uultis. Alioquin nõ requiẽ,sed laborẽ inuenietis aiabus uestris. Bona itaq; lex charitas & suauis:q̃ non solum leuiter suauiterq; portatur:sed etiã seruorũ & mercenariorũ leges portabiles ac leues reddit:quas utiq; non detatt.5. struit:sed facit ut impleãtur,dicente dño. Non ueni legẽ soluere,sed adimplere. Illam tẽperat,istã ordinat,utranq; leuigat. Nunquã erit charitas sine timore,sed casto:nunquàm sine cupiditate,sed ordiata. Implet ergo charitas legẽ seruí,cũ infundit deuotionẽ:ĩplet & mercenariũ, cũ ordinat cupiditatem. Porrò timori permixta deuotio ipsum nõ annulat:sed castificat. Pœna tantum tollitur sine qua esse non potuit dum fuit seruilis: & timor manet Psal.18. in seculũ seculi castus & filialis. Nã q legit. Perfecta charí Ioã.4. tas foras mittit timorẽ: Pœna intelligẽda est,quæ seruili (ut diximus) nũquã deest timori:illo scilicet genere locutionis:quo sæpe causa ponitur p effectu. Deinde cupiditastunc rectè à superueniẽte charitate ordinatur:cũ mala quidẽ penitus respuunt: bonis uerò meliora proferũtur:nec bona nisi propter meliora appetuntur. Quod cũ plenè per dei gratiã assecutũ fuerit: diligeꝫ corpus & uniuersa corporis bona tm̃ propter aiam:anima ꝓpter deũ: deus autẽ propter seipsum. Verũtamen quia carnales sumus,& de carnis cõcupiscentia nascimur,necesse est cupiditas uel amor noster a carne incipiat:quæ si recto ordine dirigitur, quibusdam suis gradibus duce gratia proficiens,spiritu tandẽ cõsummabitur:quia non prius quod spirituale:sed quod animale,deinde quod spirituale. Et prius necesse est,portemus imaginẽ terrestris:deinde cælestis. In primis ergo diligit seipsum homo propter se. Caro quippe est:& nil sapere ualet præter se. Cumq; se uidet per se nõ posse subsistere:deũ sibi quasi necessariũ incipit per fidẽ inqrere & diligere. Diligit itaq; in secũdo gradu deũ:sed ꝓpter se,nõ ꝓpter ipsum. At uerò cũ ipsum cœperit occasione propriæ necessitatis colere & frequẽtare cogitando,legẽdo,orando,obediendo:quadã huiuscemodi familiaritate paulatim sensimq; deus innotescit,cõsequẽter & dulcescit:& sic gustato quàm suauis est dñs,transit ad tertiũ gradũ ut diligat deũ,nõ iã ꝓpter se,sed propter ipsum. Sanè in hoc gradu statur:& nescio si à quoquã hominũ quartus in hac uita perfecte apprehẽditur:ut scilicet homo diligat tm̃ ꝓpter deũ. Asserãt hoc si qui experti sunt:mihi fateor impossibile uidetur. Erit aũt procul dubio cũ introductus fuerit seruus bonꝰ & fidelis in gaudium dñi sui:& inebriatus ab ubertate domus dei. Quasi enim ebrius miro quodã modo oblitus sui:& à se penitus uelut deficiens totus purget in deum:& deinceps adhærens ei unus spũs erit. Arbitror hoc prophetã sensisse,cũ diceret. Introibo in potentias dñi:dñe memorabor iustiPsal.7. tiæ tuæ solius. Sciebat profectò cũ introiret ĩ spũales potentias dñi:exutum se iri uniuersis infirmitatibus carnis: ut iam nil de carne haberet cogitare:sed totus in spiritu memoraretur iusticiæ dei solius. Tunc pro certo singula christi membra dicere poterunt de se,quod paulus aiebat de capite:Et si cognouimus sm carnem christum:sed nũc 2.Co.5. iam nõ nouimus. Nemo ibi se cognoscit sm carnẽ: qa ca- 2.Co.15 ro & sanguis regnũ dei nõ possidebunt. Nõ q carnis substantia illic futura non sit:sed q carnalis omnis necessitudo sit defutura, carnisq; amor amore spiritus absorbendus & infirmæ quæ nũc sunt humanæ affectiones: in diuinas quasdm potẽtias habeãt cõmutari. Tũc sagena charitatis quæ nũc tracta per hoc mare magnũ & spatiosum. ex omni genere piscium congregare non desinit:cum perducta ad littus fuerit:malos foras mittens,bonos solum modo retinebit. Siquidem in hac uita ex omni genere piscium intra sinum suæ latitudinis,charitatis rhete cõcludit:ubi se pro tempore omnibus cõformãs:omniũq; in se, siue aduersa,siue prospera trahẽs ac sua quodammodo faciens,non solum gaudere cum gaudentibus,sed etiam fiere cũ flentibus consuecit. Sed cum peruenerit ad littus uelut malos pisces omne quod triste patitur foras mittẽs, sola quæ placere & iocunda esse poterunt,retinebit. Nunquid enim tunc (uerbi gratia) paulus aut infirmabit cum infirmis:aut uretur pro scandalizatis:ubi scandala & infirmitas proculerunt? Aut certe lugebit eos qui ante non egerunt pœnitentiam, ubi certum est sic neminem fanè fore qui pœniteat:quomodo qui peccet non erit? Absit autem ut:uel eos qui ignibus æternis cum diabolo & angelis eius deputandi sunt:plangat & defleat in illa ciuitate quam fluminis impetus lætificat: cuius diligit dominus portas super oĩa tabernacula iacob:q uidelicet in tabernaculis etsi quando gaudetur de uictoria, laboratur tamen in pugna,& plerũq; periclitatur de uita:in illa autem patria nulla prorsus admittatur aduersitas, siue tristitia quemadmodum de illa canitu. Sicut lætantium oĩm Psal.8. habitatio est in te. Et rursum. Lætitia sempiterna erit eis. Esai.6. Deniq; quomodo misericordiæ recordabitur:ubi memorabitur iustitiæ dei solius? Proinde ubi iam non erit misericordiæ locus,aut misericordiæ tẽpus:nulliꝰ ꝓfectò esse potuerit miserationis affectus. Longum quidẽ adhuc texere sermonem

monē īsatiabili colloquendi ad uos desiderio pulsor fratres mei charissimi & desideratissimi: sed tria sunt quæ finem indicūt. Primū quidem q̄ maxime uereor, ne fiam onerosus uobis. Secundum: quia pudet loquacitas. Tertiū: q̄ domesticis urgeor curis. In fine precor miseremini mei: & si exultastis in bonis de me tantum auditis: certis quæso cōpatimini malis. Vidit fortassis qui uobis ea narrauit, aliqua parua: & de paruis grandia æstimauit. Vra autem syncerítas facile credidit, q̄d libēter audiuit. Gratulor quidē de charitate, quæ omnia credit: sed cōfundor p̄ ueritate, quæ omnia nouit. Volo uos mihi credere, de me magis quàm alteri qui tantum uidet in facie. Nemo quippe scit quæ sunt in homine: nisi spiritꝰ hominis qui in eo est. Dico uobis ego qui de me loquor nō ex coniectura, sed ex sentētia, nō sum talis qualis putor uel dicor quod quidem tam securus fateor quàm certus experior: ita ut nil malūm uestris orationibus specialiter obtinere, quàm ut talis fiam, qualem literæ uestræ prædicant.

Ad eosdem: in qua supplicat ut orent pro ipso.

Epistola. XII.

AMantissimo dño & reuerēdissimo patri Guigoni priori cartusiēsi: & sanctis fratribus adhærētibus ei: frater Bernardus de claraualle: modicū id q̄d est. ¶ Primū q̄ accedēs ad partes illas nō adieci pueníre usq̄ ad uos uidere facies uestras, rememorari iniquitates & necessitates meas: etsi forsitan uobis satisfacere possim: mihi fateor nō possum. Irascor occupatiōibꝰ meis: q̄bꝰ factū est, nō ut neglexerim: sed ut nequerim. Hoc frequēter patior, & ideo frequenter irascor: dignus utinā cui omnis sctūs condoleat. Alioquin dupliciter miser sum: si nec miserabilis sum. Ego uero fraternæ pietati locū in me estēdo nō meritum. Miseremini mei, nō quia dignus: sed q̄n inops & paup sum ego. Iustitia meritū quærit: misericordia miseriā intuetur. Vera misericordia nō iudicat, sed afficit: nō nititur discussione, occasione cōtēta. Non em̄ expectat ratio, ubi affectio trahit. Lugebat samuel saul, miserās nō deliberās. Fundebat lachrymas dauid filio paricidæ: etsi nō p̄futuras, pias tn̄. Ita & uos miseremini mei: nō quia meruí, sed quia egeo, miseremini tanquā misericordiā consecuti à domino: ut sine timore à mundi tumultibus liberati seruatis ei. Fœlices quos abscondit in tabernaculo suo in die malorum in umbra alarum suarum sperantes, donec transeat iniquitas. Cæterum ego infœlix: pauper & nudus homo natus ad laborem: implumis auicula penè omni tempore nidulo exulās: uēto exposita & turbini: turbatus sum & motꝰ sum sicut ebrius: & ois scīētia mea deuorata ē. Miseremini p̄inde: & si nil meriti certè sic affecti.

Ad dn̄m papam Honorium. Epistola. XIII.

SVmmo pōtifici Honorio: frater quidē p̄fessione monachus: conuersatione peccator: seip̄m quātillus est. ¶ Asūt apud uos plus ualere pauperis precem: quàm potentis uultum. De qua uestra singulari dignatione tam sancta opinio facit me dignitatis celsitudinem non uereri, quominus audeam loqui ad uos, id præsertim quod charitas suggerit (De ecclesia dico dn̄e cathalaunensi: cuius quantū in me est, nec ualeo nec debeo dissimulare periculū.) Videmus nimirū iam iāq̄ imminere, sentimus nos quicini sumus, pacē uidelicet memoratæ ecclesiæ grauiter mox esse tubandā: si electiōi illustris illius uiri, id est magistri Alberici: in quā utiq̄ totus tā clerus quàm populus pari uoto & uoce cō uenerant, & cōueniunt: uestræ pietatis assensum impetrare nequiuerint. De qua re si & nostra quæritur aut curat sentētia: nouimus hominē sanæ fidei & doctrinæ hactenꝰ extitisse: in diuinis pariter & hūanis prudētē esse: & speramꝰ in domo dei (si tn̄ ipe elegit eū) fore uas in honorē: & utilē futurū nō solū illi: sed & oi gallicanæ eccliæ. Vestræ iā discretiōis est iudicare, an merito flagitet à uobis facīenda dispensatio: unde talis pōt sperari recompēsatio.

Ad eundem dominum Honoriumpapam.

Epistola. XIIII.

SVmmo pontifici Honorio: frater Bernardus abbas clareuallis salutem: & si q̄d potest peccatoris oratio. ¶ Quāto ad uos timore scribā nouit ipse quē timem? in uobis. Sed ut audeam, domina charitas facit: quippe quæ imperat & uobis. Pro ecclesia Diuionensi rogatus, suscepi facere precē: sed q̄d potissimum precari debeam, penè dubito. Nam sicut tentare aliquid uel prece uel precio aduersus iustitiam iniquum est: sic pro iustitia multum laborare apud iustitiæ amatorem, superfluum. Verū et nos quid oremus sicut oportet nescímus: confidimus tamē q̄ uestra benignitas præsertim in causa religiosorum ociosa esse non poterit. Et quidem sanctitatis uestræ prudentia solicitaq̄ discussio, quid inuentura sit ego nescio: sed hoc dico q̄d audiui, & frequenter audio, quia uidelicet longo & incōcusso tenore fertur Diuionensis ecclesia possedisse ea de quibꝰ aduersus eam causantur Lexouienses: ita ut hi qui uidentur antiquiores de uicinis, mirentur & indignentur: nouam abominantes calumniam.

Ad Haimericum cancellarium, unde supra.

Epistola. XV.

VIro illustri domino Haimerico apostolicæ sedis cancellario. B. de claraualle, quæ retro sunt obliuiscí: & ad ea quæ ante sunt, apostolum sequi. ¶ Nō latet amicos nostros q̄ me familiari affectu diligitis: & tantæ mihi fœlicitatis fructum inuidēt, si solus habere uoluero. Monachi Diuionēses ob antiquā illius ecclesiæ religionē, mihi charissimi sunt. Sentiāt si placet, q̄ non sit amor ociosus: siue uester ad nos: siue noster ad illos: salua tamen in omnibꝰ iustitia: cōtra quam neamicum quidem respicere fas est.

Ad Petrum presbyterum cardinalē, unde supra:

Epistola. XVI.

CHarissimo domino suo Petro presbytero cardinali: frater Bernardus abbas clareuallis, salutem & nō in uia. ¶ Eho causam non habe: causam tamen Diuionensis monachorū, quia uiri religiosi sunt, meā facio. Manutenete eā, ut meā. Sic tn̄ meam: ut & iustitiæ sit. Quod utiq̄ & nos confidimus, & tota ferè patria testatur.

Ad Petrū diaconū cardinalē legatū, unde supra.

Epistola. XVII.

DOmino uenerabili Petro Ro. ecclesiæ diacono cardinali & legato: frater Bernardꝰ seip̄m quantū pōt. ¶ Quòd ad uos non ueni ut mandastis, non mea pigritia: sed causa fuit nō contēnēda. Siqdē salua uestra oīmq̄ bonorū reuerētia mihi p̄positū est nequaquā egredi de monasterio: nisi certis ex causis. Quarum utiq̄ nulla modo se obtulit ut licite possem uestræ in hoc, imo & nostræ satisfacere uolūtati. Verū uos quid facitis de eo q̄d iamdudū uestrarū priorum literarum p̄missione tenemus: uestro scilicet quem adhuc sustinemus aduentu? Quæ illa deinde scripta sint, quæ & ante nobis fieri iussistis, & nunc requiritis, omnino nescimus: ideoq̄ nihil parauimus. Ego enim nescio me quippiam quandoq̄ scriptitasse de moralibus, quod uestræ excellentiæ studio dignum putem. Aliqui fratres nonnulla ex his quæ me coram audiere loquentem, stilo suo excepere. Quorum unus uobis præsto est: præcētor uidelicet Trecēsis: & archidiaconus Gebuinus: & facile potestis habere si qua placēt: q̄ ab illo excerpta sunt. Tamen si curæ uobis, aut curis quādoq̄ uestris uacuū fuerit: & ita dignū iudicatis, dignitatis uidelicet uestræ p̄missam p̄sentiā expectātibus exhibere filiolis: tūc si quid in manibꝰ inuentū, aut nostro posse, adhuc elaborari studio uisum fuerit q̄d fortè delectet, uestræ oīno p̄ uiribus nō deero uolūtati. Diligimus em̄ bonā famā uestrā: reuerémur quā in uobis audiuimus circa res dei solicitudinē & syncerítatē: & ideo ualde gratū habemus, si nostra no-

bis fortè in aliquo esse possit officiosa rusticitas.

Ad eundem Petrum. Epistola. XVIII.

CVm totū me dedero uobis: parum est ut digne mihi uidear recōpensasse, uel dimidium benecuolentiæ quam erga nostrā humilitatē habere uos aiunt. Gaudeo quidem de gratia: sed tēperat fateor pro tanto fauore lætitiam, q eūdem mihi fauorem nō opus sed opinio acquisierit. Pudet nimirū grā diter exultare: cum sentio in me uenerari, uel diligi, non quidem quod sum, sed qđ putor. Neq enim ego tūc diligor, quādo sic diligor: sed nescio quid in me pro me, qđ non sum ego. Imo ut uerius loquar, non nescio: nam certissime scio q nihil. Nihil enim proculdubio est, quicqd putatur & non est. Porrō cum amaſ quod nō est, sed esse putatur: non amor uel amans nihili est: sed quod amatur. Mirandū, sed magis dolendum quàm mirandū: q id qđ nihil est, amari potest. Hinc planè sentim⁹, unde, quo, uenimus: quid pdidimus: quid inuenimus. Adhærendo ei qui semper & beate est: semper & nos esse, & beate esse poteramus. Adhærendo autem dixerim: non solum per cognitionem, sed per amorem. Nā quidā ex filijs adam cum cognouissent deū: nō sicut deum glorificauerūt, aut gratias egerūt: sed euanuerūt in cogitationib⁹ suis. Merito proinde obscuratum est insipiens cor eorum: quia cū ueritatem cognoscerēt, & contenerēt: iure receperūt in pœnā ut nec cognoscerēt. Heu sic adherēdo ueritati per cognitionē: sed ab illa defluendo per amorem, amando pro illa scilicet uanitatē: hō uanitati similis fact⁹ est. Et qd uanius, quàm diligere uanitatē? Et qd iniqui⁹, quàm contenere ueritatē? Quid uerò iusti⁹, quàm cōtēptoribus subtrahi & ipsam cognitionē? Quid inquā iusti⁹, quàm ut iā de eius cognitione gloriari nō possit: q cognitā non glorificauit? Itaq appetit⁹ uanitatis, est cōtēptus ueritatis. Contēptus ueritatis causa nostræ cæcitatis. Et quia non pbauerūt, inquit, deū habere in notitiā: tradidit illos in reprobū sensum. Ex hac ergo cæcitate descēdit, q plerūq p eo qđ est, amamus uel approbamus qđ nō est: qm̄ dum sumus in hoc corpore: peregrinamur ab eo q summe est. Et qd est hō o deus, nisi q inotuisti ei? Itaq si notitia dei causa est, ut hō aliqd sit: ignorātia facit ut nihil sit. Sed q uocat ea q non sunt tanquā ea q sunt, miserat⁹ quodām̄ redactos in nihili manna illud absconditum, de quo apl's. Col. 3. Et uita, inqt ura abscondita est cū xpo in deo: quia necdū possumus cōtēplari p speciē: uel plene amplecti p amorē: dedit interim nobis & sapere p fidē: & quærere p desiderīū: & quæ utiq duo ad esse, de nō esse secūdo reducti: fieri incipiamus initiū aliqđ creaturæ eius: transituri qm̄q in uirū pfectū, in mensurā ætatis & plenitudinis xpi. Qđ proculdubio erit, cū iustitia conuertetur in iudiciū, hoc est fides in intellectū: iustitia uidelicet quæ ex fide est, i iudiciū plenæ cognitionis: & itē, desideriū peregrinatiōis in plenitudinē cōmutabitur dilectionis. Si enim adhuc absentes initiat fides & desiderium: præsentes profectò cōsummat intellect⁹ & amor. Sicut autē fides ducit ad plenā Esaiæ. 7. cognitionē: sic desideriū ad pfectā dilectionē. Et sicut dicitur, Nisi crediderītis, nō intelligetis: sic dici æque non absurde pōt. Si non desideraueritis, non pfecte amabitis. Abac. 2. Intellectus igit est fructus fidei: pfecta charitas desiderij. Interim iustus ex fide uiuit: nam beat⁹ ex intellectu. Interim iustus desiderat ad deū sicut ceruus ad fontes aquarū: nā btūs haurit iā in gaudio de fontib⁹ saluatoris: hoc est delectatur i plenitudine charitatis. His ergo fortassis quasi duobus aiæ brachijs, intellectu uidelicet & amore, id est cognitione & dilectione ueritatis: amplectit & cōprehendit cū oīb⁹ sanctis, lōgitudo, latitudo, sublimitas 1. Ioā. 4. & pfundū: hoc est æternitas, charitas, uirtus & sapientia. Et hæc oīa xps. AEternitas est:: qa hec est uita æterna: ut cognoscāt te uerū deū: & quē misisti iesum xpm. Charitas est: qa deus est. De⁹ cm̄ charitas est. Est & dei uirt⁹: & dei sapientia. Sed qm̄ hæc erūt? Qm̄ uidebimus eū sicuti est? Qm̄ amabimus eū put est? Nā expectatio creaturæ: reuelationē filiorū dei expectat. Vanitati em̄ creatura subiecta est non uolēs. De qua uniuersali uanitate inest nobis, & uelle laudari, cū sim⁹ uituperabiles: & nolle laudare q's scimus ee laudabiles. Sed & hoc uanū est, qa nra plerūq ignorātia, & tacetur qđ est: & p̄dicatur qđ nō est. Quid Psal. 6. ad ista dicemus: nisi quia uani filij hoim: mendaces filij hominum in stateris: ut decipiant ipsi de uanitate i idipsū? Laudam⁹ mēdaciter: delectamur inaniter: ut & uani sint qui laudentur: & mēdaces qui laudāt. Alij adulant, & ficti sunt, alij laudant quod putant. & falsi sunt, alij utrorūq p̄conijs gloriant, & uani fuut. Solus sapiēs q cū apostolo dicit. Parco aūt ne quis me existimet supra id qđ uidet i 2. Co. 12 me, aut audit aliquid ex me. Hæc interim uobis nimis festine, & ob hoc minus festiue: exaraui potius quám dictaui: ac fortassis loquaci⁹ quàm debui: sed omnin o ueraci⁹ nō potui, put sapui. Sed ut inde sumat epistola finē unde sumpsit exordium: nolo uos de me incertæ famæ nimis credulū esse: quæ (ut optie nostis) sæpe in sua solet utrobiq falli snia: & de laude uidelicet & de uituperatione. Probate si placet & estimate, quatenus amor uel fauor uester: & iustus: & eò sit ampli⁹ amico gratus, quò p meritis moderatus: ut cū laus degrauitate iudicij: non mendacio processerit uulgi: & si minus honoris, min⁹ quoq conferat & oneris. Est certe qđ me magis quantuluscūq fū facit esse uestrū: qđ uidelicet in rebus dei strenue synceręq (ut aiūt) pro ura uice uersamini. Hoc ut sēper de uobis uere dicatur: semper in uobis uerè inueniat: Librum quē quæsistis, ad transcribēdū, habebis. Opuscula nostra que requiritis: & pauca sunt, & nihil est in eis oīo, qđ uestro studio dignū putē. Tn quia melius iudico mihi, nostrum culpari ingeniolū quàm uoluntatem, & periclitari apud uos potius peritiam: quàm obediētiā: quæ horū & quo uobis placet ut mittā: scripto nobis p pītem nūciū significate: ut quæ mō penes me nō sūt, ab his q habēt ea requiram: & dirigā quocūq mādauerītis. Et ut sciatis quid petatis: scio me scripsisse libellum, qui inscribit de humilitate: & quatuor homilias in laudibus uirginis matris: nā hūc habet titulū: sup illum uidelicet locū euangelij Lucæ. 1. apud lucā. Vbi dicit: Missus est angel⁹ gabriel. Necnon & apologiā ad quendā amicū nostrū: ubi aliqua disseruí de cluniacēsibus & nostris, id est cisterciēsibus obseruantijs. Sed & paucas ad diuersos epl'as dictaui. Aliqui fratres ex his qui me coram audiere loquentē, suo stylo exceperunt & penes se retinent. Vtinā (qđ miníme spero) nostra uobis i aliquo possit esse officiosa rusticitas

Item ad eūdem. Epistola. XIX.

TEmpus est ut promissum exigā: utq probē ne forte frustra de uobis sēper cōfisus sim, ex q ura & notitia merui, & amicitia. Mihi siqdē uos p̄stitisse cōfidite: qcqd opis ura isti Remenses legati p̄sto sibi esse psenserint. Nō quia me tanti putē hæc audeo, sed uos promisistis: utrumne digne, uos uideritis.

Ad Haimericum cācelariū, unde supra. Epistola. XX.

VIro illustri dño Haimerico sanctæ romanæ sedis cancellario frater Bernardus de claraualle salutē. & oratiōem. ¶ Quia semel cœpi, loquar & loquar ad uos: eroq importunus: sed importunus charitatis: sed uetitatis sed iustitiæ. Nam etsi tanti non sum: ut romæ habeam propria negotia: nulla tamen quæ dei esse constiterit, à me dico aliena. Quapropter si uerè id mihi gratiæ apud uos manet, qđ multorū habet opinio: liceat illud obsecro legatis domini archiepiscopi Remensis in præsenti negotio experiri. Nil quippe cos nisi quod iustum est, perferre uel querere suspicamur.

Ad Matthæum legatum. Epistola. XXI.

FVit quidē parere paratū cor meū: sed nō æque & corpus meū. Sæuietis siquidē acutæ febris exusta ardoribus: & exausta sudoribus: non ualuit sufficere spiritui prompto caro infirma. Volui ergo: sed prævolanti uolūtati obstitit ea, quā dixi, occasio.

occasio. Quæ an iusta sit, ipsi iudicēt amici nostri: qui me omni exclusa excusatione, obedientiæ rhetibus circūclusum: quotidie de claustro ad ciuitates pertrahere moliuntur. Simulq; attendant istam me occasionem non fallaciter adinuenisse: sed grauiter ptulisse: ut uel nūc experiantur: quia non est consilium cōtra consilium dei. Quibus si ego respondissem: exui tunicam meā: quomodo induā illā. Lauī pedes meos, quomodo inquinabo illos? Profectò indiguarent. Nūc autē diuino aut succēseāt, aut acquiescant iudicio: quo factū est, ut etsi uelim, nō ualeā proficisci. Sed grandis, inquiunt, fuit causa: grauisq; necessitas. Quærendus ergo fuerat, quis grandibus diffinīedis fuisset idoneus. Sī me talem putāt: ego me talē nō esse nequaquam puto sed scio. Denīq; siue grandia sint siue parua: ad quæ me ita perurgēt: ego causam non habeo. Quæro siquidem, facilia sunt an difficilia: quæ ad perturbandum amicū silentiū tātope imponere curatis amico? Sī facilia: absq; me possunt fieri. Sī difficilia: per me nō possunt effici. Nisi forte tanti æstimor, cui grandia & impossibilia reseruentur: tanquā ea ego possim, q̄ nemo alius facere potest. Quod si ita est: dīne deus me? quomodo tuū de me solo frustratū est iudicium: ponēs sub modio lucernā quæ poterat lucere supra cādelabrū? Et ut aptiº loquar, tētās me facere monachū: & uolēs abscondere in tabernaculo tuo in die malorū: hominē necessariū mūdo: sine quo ēpī non pñt sua ptractare negocia? Sed & hoc mei mihi necessarij præstiterūt: ut nūc quoq; uidear loquī turbatus hoī: cuiº nunquā nisi serenus, & cū oī iocūditate soleo recordarī. Vos tamē, uobis dico pater, nouerītis, quia paratus sum & nō sum cōturbatº: ut custodiā mādata uestra. Vīæ aūt indulgētiæ erit parcere mihi: ubi parcendū decreueritis.

Ad Humbaldū Lugduneñ. archiepm & legatū.

Epistola. XXII.

REuerēdissimo dño & pī suo Hūbaldo. Lugduneñ. archiepo, & Romanæ sedis legato, frater B. clareuallis abbas: si qd pōt peccatoris oratio. ¶ Dominus episcopº Meldēsis cū accepit literas uestras, fortè tūc ad nos uisitādi gratia ueniebat. Cumq; iam è domo nīa rescribere pararet, suis nostras tā quam uestrī familiaris literas iungere curauit: suo sperās negocio profuturas. Cui cū nō possem negare quod uelet: id solū uestræ reuerētiæ familiariter breuiterq; intimandū putauī: qa si aduersus ēpm quærentem quæ sunt Iesu christi, hoies seipsos amantes: & q̄ sua sunt quærētes audieritis: hoc nec uestræ cōgruit dignitatī: nec officio.

Ad Attonē Trecēsem ēpm. Epistola. XXIII.

PAuperi episcopo, pauper abbas, paupertatis consequi præmiū, qd̄ est regnū cælorū. ¶ Laudarem uos: & iure laudarem: si non me reuocaret illa sententia. Neminem laudaueris in uita sua. Siquidem rem laude dignam egistis: sed ei laus ascribenda est à quo accepistis & uelle & perficere, quod meritò laudareī. Deū ergo p uos, & in uobis operantē glorificamus: qui tñ ad hoc in uobis uoluit glorificarī, ut & uos redderet gloriosum. Qui nimirū cum sit mirabilis in maiestate sua: etiā in sanctis suis gloriosus apparere dignat: ne solus habeat gloriam. Ipse nempe licet sibi sufficiens ad omnem magnificentiam: quærit tñ gl'iam & in sanctis: nō ut augeat sibi, sed ut suis cōicet. Nouit aūt q̄ sunt eiº: sed nobis nō facile innotescūt: nisi cū ipse reuelare dignabitur. Scimus sanè de qualibº scriptū est. In labore hoim nō sunt: & cū hoibº nō flagellabunt. Et qa uobis hæc sententia nō cōgruat: nihilominº mō cognoscimus. Scriptū quoq; est. Quē dilīgit dñs corripit: flagellat aūt oēm filiū quē recipit. Flagellatū uideo & emēdatū: & aliud suspicer quàm unū esse ex filiis? Porro correptiōis uestræ clarū satis insigne tenemº: ipsam pauptatē nūc uīam. Nobilis reuera titʼlus pauptatis: quā ipe deus ore cōmēdēs: prophetico. Ego sum, ait, uir uidēs paupertatē meā. Sup oēs regios thesauros: hic uos titulus nobilitat amplº, & reddit illustrē. Scio me ex scriptura cōmemorasse superius: non esse laudandū hoiem in uita sua. Verū quomodo me possum cohibere à laude illius, q̄ post aurū abire iam desiit: & sperare cōtempsit in pecuniæ thesaurisˀ De qualī nimirū scriptura sic loquitur. Quis est hic, & laudabimº eū? Fecit enī mirabilia in uita sua. An fortasse nō est qdē laudandus homo in uita sua, q̄ tentatio est super terram: nec ideò tamē laudādus nō est: cū mortuus peccato uiuit deo? Vana quidem laus & seductoria, qua laudatur peccator in desiderijs animæ suæ: in quo quī me beatificat, in errorem inducit: sed non idcirco prædicanda, & multum commendanda non erit illius uita, qui dicere potest? Vīuo autem iam nō ego: uiuit uerò in me christus. Cū ergo laudatur homo in quo iam uiuit non ipse sed christus: nō in sua laudatur: sed in christi uita: ac per hoc non laudat: contra sententiā quæ prohibet hominem laudarī in uita sua. Cur denīq; dignus meis laudibº non erit: quem suī quoq; nominis deus laude dignatur, dicēte Dauid: Pauper & inops laudabūt nomē tuū. Laudatur Iobq; sua patiēter amisit: & non laudabit eps, qui & libenter dimisit, & liberaliter distribuit? Non expectauit mortem, qñ iam nec dare nec retinere ī sua haberet potestate: quod utiq; multi faciunt: quorum uidelicet testamentum nō nisi in mortuis confirmat: sed adhuc inter spem uitæ metūq; positus mortis: uiuēs libensq; dispersit, & dedit paupibus: ut iustitia eius maneret in seculū seculi. Nūquid & pecunia māsura simīliter erat in seculū seculi? Bona ergo recō pensatio iustitiæ pro pecunia: qñ pro eo qd̄ tenerī nō poterat, id restitutū est, qd̄ fœlicīter maneat in æternū. Melior est enī incomparabiliter iustitia quàm pecunia: q̄ illa ditet & repleat arcā: hæc aīam. Denīq; sacerdotes dei induuntur iustitia: & multo utiq; decētiº & ditiº, quàm auro uel serico. Sed gras deo, q iam harū rerū in uobis gloriæ trāsitoriæ gl'iosum est opatus cōtemptū: dū de animæ periculo saluberrimū incussit metū. O mira circa uos diuina clemētia. Mortē itētauit: ne iferret. Formidare uos uoluit: quam uos uoluit experirī. Cum hoc fecit: quid effecit, nisi ne uestra essent charíora quàm uos? Inter medullas artuum febris acuta sæuiebat: & tardante sudore, cruciatus uehemens indies ingrauescebat. Cūq; iā totis mēbris frigescētibus color molestissimº introrsum se colligens: exhausta longa inedia uiscera depasceret: pallidæ interim mortis ante oculos tristis uersabatur imago. Et ecce tanquā de supnis uox emissa diuinitus insonuerit. Ego sum: ego sum, q̄ deleo nō te, sed iniqtates tuas. Mox ubi sacerdos dei ut paup moreret, sua oīa pauperibº erogauit: cœperunt subito de intimis desperati iam sudoris iopinati fontes erūpere, sicq; aīæ pariter & corporis suo ordine salus utraq; pcedēs: liquido monstrauit in uobis adimpletū: qd̄ in scriptura sua pollicetur deus. Ego occidam: & ego uiuere facīā: pcutiā, & ego sanabo: & non est qui demanu mea possit eruere. Percussit carnē: ut anima sanaret. Occidit auaritiā: ut iustitiæ uiueretis. Sic uiuificato & sanato quid sperandū est, nisi ut iam non sit qui nos de manu deī possit eruere? si tñ euangelicū illud consilīū obseruare non negligitis. Ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne deterius aliq̄d tibi cōtingat. Quod uidelicet idcirco p̄monet pius pater, quia nō uult ut cōtingat: qppe qui nō uult mortē peccatoris: sed ut magis cōuertat & uiuat. Et merito. Quæ enī utilitas ī sanguine peccatoris? Nō enim infernus cōfitebit deo: neq; mors laudabit eū: sed uos qui uiuitis bñdicitis dño: & dicitis. Non moriar sed uiuā: & narrabo opera dñi. Et illud. Impulsus euersus sum ut caderem: & dominus suscepit me.

Ad magistrum Gilbertum uniuersalem ēpm Lōdonīensem. Epistola. XXIIII.

LOnge satis exīt sermo quē fecistī: & magnum dedit suauitatis odorē, ad quoscūq; potuit p uenire. Extincta est auaritia: cui non suaue redoleat? Charitas regnat: cui dulce nō sapiat? Quādo hoc cognoscunt omnes, quia uerè sapiēs sis qui sapientiæ hostem maximum contriuistī: hoc certè & tuo

ſacerdotio dignũ,& nomine. Tali profectò decebat,ſpecialẽ tuã philoſophiã clareſcere teſtimonio:hoc præclara illa tua ſtudia fine cõplerí.Vera illa & indubitata ſapiẽtia eſt,quæ turpia lucra cõtẽnit:& indignũ ſibi iudicat codẽ cum idolorũ ſeruitute contubernio frui. Nõ magnũ fuit magiſtrũ Gilbertũ epm fierí:ſed epiſcopum Londonienſem paupẽrẽ uiuere,id planè magnificũ.Nec em̃ tãto noi quicquã augere gl'iæ potuit ſublimitas dignitatis:auxit aũt plurimũ humilitas paupertatis. Pauperiẽ æquo animo ferre,uirtus patientiæ eſt:ſponte appetere,ſapientiæ laus eſt.Laudatur deniq; & ammirabilis prædicaf,q poſt aurũ nõ abijt:q uerò & abiecit, plus nihil merebit? Niſi quod uigil ratio mirãdũ minime ducit, ſi ſapiens ſapienter agit,& ille ſapiẽs qui in cunctis huius mundi ſapientium literís & ſtudijs ludẽs, oẽm quoq; ſtuduit & potuit diuinam quodammodo reuocare & renouare ſcripturã. Quid em̃? Diſperſiſti dediſti pauperibus: ſed pecuniam. Quid uerò pecunia eſt, ad illã quam pro ea commutaſti
Pſal.111. iuſtitiam? Iuſtitia, inquit, eius manet in ſeculum ſeculi, Num ita & pecunia? Quæſtuoſum ſanè, honeſtumq; cõmercium:illam quæ præterit, pro illa dare quæ pmanet. Sic ſemper tibi negociari detur:bone & omni laude proſequende magiſter. Supereſt ut laudabile principium cõdignum conſequatur finem:& cauda hoſtiæ capiti cõiungatur.Benedictionem tuã libenter accepimus:præſertim q tãta tuæ huius pfectionis fuerit cumulata ꝓcũditate. Latorẽ epiſtolæ etſi pro ſeipſo ſatis commendabilem: tamen etiam pro me ueſtræ magnificentiæ eſſe cupio commẽdatum.Eſt ſiquidem mihi pro ſua honeſtate & religioſitate chariſſimus.

Ad Hugonem Rothomagenſem archiepiſcopũ. Epiſtola.XXV.

SI diei malitia inualeſcit,non præualeat.Si turbat:nõ pturbet.Mirabiles elatiões maris: ſed mirabilior in altis dominus.Benigne,ſi nõ diſſimulas, egit tecum uſq; adhuc ſuperna miſeratio pater illuſtris.Prouida namq; diſpẽſatione, nõ prius præfectus es malis quàm ſociatus bonis:quorum conſortio,& exemplo bonus fieres: & ſic poſtmodum etiam inter malos uiuere bonus poſſes.Et quidẽ inter bonos bonum eſſe, ſalutem habet: inter malos uerò & laudem. Illud tantæ facilitatis eſt,quantæ & ſecuritatis: hoc tantæ uirtutis,quãtæ & difficultatis. Quale nempe eſt iſtud:tãgere picẽ,& nõ inquinari ex ea: in igne ſine læſione ueſari:& in tenebris abſq; caligine? Palpabant quondam tenebræ ægyptij: cum tamen de populo dei ſcriptura di-
Exo.10. cat? Vbicũq; iſrael erat:lux erat.Erat dauid uer9 iſraelita:
Pſal.119. & ideó caute dicebat ſe habitare non in cedar:ſed cũ habitantibus cedar:tanquam qui ſemper habitaret in lumine:licet ipſi fuerit cum habitantibus cedar,corporalis cohabitatio. Vnde & arguit quosdam nõ ueros iſraelitas: q commixti inter gentes didicerint opera eorum: & factum ſit illis in ſcãdalũ.Dico ergo. Sufficiebat tibi apud Cluniacenſes cuſtodire innocentiam, ſicut ſcriptum eſt:
Pſal.17. Cum uiro innocente innocens eris.Porrò apud Rothomageñ.opus eſt patientia:quemadmodum docet apoſto-
2.Tim.2 lus:ſeruum dei inquiens non oportet litigare, ſed magis patiẽtem eſſe ad omnes.Nec ſolum patientem, qui nolit uinci à malo:ſed & pacificum,qui uincat in bono malum, alterum,ut malos portes:alterum,ut & quos ſuſtines, ſa-
Luc.21. nes.In patientia tua poſſides animam tuam:ſed ſis etiam pacificus:ut & commiſſas tibi poſſideas. Quæ tanta glo-
Pſal.119. ria,quam dicere poſſe. Cum his qui oderũt pacem, eram pacificus? Eſto ergo patiens,quia es cum malis: eſto pacificus,quia præes malis:habeat charitas zelũ:ſed adhibeat pro tpe modum ſæueritas. Cenſura quidem nõquam remiſſa,intermiſſa tamen pierũq; plus proficit.Vigor iuſtitiæ ſemper feruidus:ſed nunquã præceps.Sicut nõ omne quod libet licet:ſic non omne quod licet ſtatim etiam expedit.Hæc melius me ipſe noſti:ideò q; ſupſedeo. Orari pro me inſtanter poſtulo:quia inceſſanter pecco.

Ad Guidonẽ Lauſennẽſem epm Epiſt.XXVI.

MAnum ueſtram miſiſtis ad fortia:opus eſt fortitudine.Speculator domui iſrael factus eſtis: opus eſt prudentia. Sapientibus & inſipientibus debitor eſtis: opus eſt iuſtitia. Poſtremò maxime temperantia opus eſt: ne qui alijs prædicat, ipſe (quod abſit) reprobus fiat.

Ad Ardutionẽ Gebennẽſem electũ. Epi.XXVII.

CRedimus electionẽ tuã eſſe à deo, quam tanto cleri populiq; conſenſu fuiſſe celebratã accepimus. Gratulamur gratiæ eius, ne dicã meritis tuis:quoniam ne tibi pluſquam oportet blandiamur,nõ ex operibus iuſtitiæ quæ feciſti: ſed ſm ſuam miſericordiam hoc fecit tibi.Si ſecus tu (qd̃ abſit) ſapis: erit exaltatio in ruinã. Si aũt cognoſcis gr̃am:uide ne in uacuũ acceperis.Bonas fac decætero uias tuas, & ſtudia tua,& miniſteriũ ſanctũ: ſi uitæ ſanctitas nõ præceſſit, ſequatur ſaltẽ.Tũc uerè fatebimur te præuentũ in benedictiõibus dulcedinis:tibi de bonis meliora ſperãtes.Exultabim9 & lætabimur q fidelis ſeruus & prudens cõſtitut9 ſit ſup familiã domini, futur9 ex hoc filius fœlix & potẽs: ſup oĩa bona patris conſtituendus. Alio quin ſi altiorem quàm meliorẽ eſſe delectat:non præmium,ſed præcipitiũ expectamus.Optamus & oramus ne hoc contingat:parati ſi opus eſt obuias manus apponere: & pro noſtro exiguo poſſe,iuuare ad id potius quod decet, & expedit.

Ad eundem iam epiſcopum. Epiſto. XXVIII.

PRæbet audaciã charitas: ut fiduciali⁹ loquar tibi. Cathedra chariſſime quã nup ſortitus es, hoĩem multorũ expetit meritorum: q̃ in te aut nulla, aut non quãtũ ſatis eſt p̃ceſſiſſe dolem9. Siquidẽ & facta tua:& ſtudia tua præterita:in nullo prorſus uiſa ſunt epali conuenire officio. Quid tñ? Nõ põt deus de lapide hoc ſuſcitare filium abrahæ? Non põt facere de9,ut q̃ præire debuerãt bona,uel ſubſequant.Qd̃ utiq; & libẽti9 accipim9:ſi cõtigat.Neſcio em̃ quo pacto plus placebit ſubita hæc mutatio dexteræ excelſi, quàm ſi uitæ prioris merita ſuffragarẽt.Dicem9 nẽpe, qa à dño factũ eſt illud:& eſt mirabile in oculis nr̃is. Si paul9 ex p̃ſecutore doctor gẽtiũ fctus eſt, Sic matthæ9 de thelonio uocat9.Sic ambroſius de palatio aſſumpt9 eſt:iſte ad epiſcopatũ:ille ad apl'atum.Sic alios quãplures nouimus de uita & habitu ſeculari,utiliter extitiſſe ꝓmotos. Deniq; nónne multoties ubi ſupabũdauerũt delicta: uidet ſupabundare & gratia? Et tu igit chariſſime his atq; hmõi aĩa tus exẽplis:pcige ſicut uir lũbos tuos:bonas facito dein ceps uias tuas:& ſtudia tua: quatenus nouiſſima tua anti qua ſopiant:& delicta iuuentutis tuæ: deleat ueſpertina correctio.Paulũ imitari curato, in honorificãdo miniſteriũ tuũ. Honorificabis autẽ grauitate morũ:maturitate conſiliorũ:actuũ honeſtate. Hæc ſunt quæ officiũ epale maxime nobilitant & ornãt. Oĩa fac cũ cõſilio:nec tamẽ oĩm aut quorũcũq;,ſed tm̃ bonorũ.Bonos in cõſilio:bonos in obſequio:bonos habeas contubernales: q̃uite & honeſtatis tuæ & cuſtodes ſint,& teſtes.In hoc em̃ te bonum ꝓbabis:ſi teſtimoniũ à bonis habueris.Sint pietati ueſtræ commendati pauperes fratres noſtri qui circa uos ſunt.Alpenſes illi de bono monte,& illi de altacumba.In his experiemur,quanta uobis de nobis cura ſit.

Ad Stephanũ Metẽſem epm.Epiſtola. XXIX.

STephano metenſis eccleſiæ dei gratia ſtrenuo miniſtro:eius in xpo humiles fratres de Claraualle:ſalutes & orationes. ¶ Ex quo dudum ſi recolitis nr̃æ uos fraternitati dignanter ſociaſtis:noſtris uos orationib9 humiliter cõmẽdaſtis: ſemper ſolicit̃i fuim9 (ut debuim9) aliquid ſcire deeſſe ueſtro: & cuẽtus ueſtros crebro ſciſcitari ſtuduimus à quibus potuimus: deſiderantes iugiter & orantes uos proſperari in dei opere ad qd̃ aſſumptus fueratis:& greſſus ueſtros dirigi in ſemita mandatorũ ipſius.Benedictus itaq; deus qui non ammouit orationẽ nr̃am,& mi̇am ſuam à uobis:

lætificans

lætificās utiq; nos: p hunc uenerabilē fratrē Guillelmum cuius pfectò nō mín⁹ uerbis, quàm noſtris credím⁹ ocu lis, de ueſtra ſoſpitate & proſperitate, ac pace, p uos eccle ſiæ reddita. Congratulamur uobis: ſed damus gloriam deo: ſcientes qđ eſtis, & qđ poteſtis, ipſi⁹ nō ueſtrū eſſe: Quod & uos ſemp ſentire in uobis amicabiliter admone mus: ne nihil & eſſe & poſſe incipiatis, ſi q̄d aliter ſapitis, & ueſtris (qđ abſit) meritis uel utilibus q̄ppiā horū aſcri bitis. Alioquin uerendū ne pax ueſtra conuertat in ptur bationē: & proſperitas in aduerſitatē: ſic nimirū illo iuſte iudicāte q ut humilibus gr̄am dare, ita & ſupbis reſiſtere conſueuit: qui & non ſolū cū ſancto ſanctus, ſed & cū per Pſal. 17. uerſo peruerſus, in pſalmo legit: nec tm̄ feciēs pacē, ſed & Eſai. 45. creans malum, per prophetam deſcribitur.

Ad Alberonē primicerium metēſem. Epi. XXX.

HOnorabili uiro Alberoni dei gratia metenſis eccleſiæ primicerio: fratres q̄ in claraualle qua licunq; obſequio ſeruiunt deo: ſalutes & ora tiones. ¶ Fidelem curā ueſtram, in his quæ dei ſunt, & ſi iam olim & audieramus, & uideramus: ſed nunc in nobiſipſis experiendo perſenſimus. Cæterū, cū in his quæ nuper à nobis miſſi fratres, ueſtro quidem conſilio ſuggeſſerūt epiſcopo: & ueſtram beneuolētiam: & ipſius epiſcopi promptum teneamus aſſenſum: qa tm̄ dei quoq; beneplacitū in oībus, & his maxime quæ ad eū pertinēt, ante oīa & ſuper oīa neceſſe eſt nos & inquirere & cuſto dire: idcirco ad cōprobandū certius qd ipſe de hac re po tius uelit: rē ſicut inter epiſcopū monachoſq; cōuenerat, ueſtra utiq; induſtria mediante & ordināte qualiter fieri deberet, & hortante ut celeriter, & iuuante ut honorabi liter fieret: nō quidē ommittendā: ſed uſq; poſt meſſionē: tum p ueſtra: tū pro tpis opportunitate expectāda: neceſ ſario intermittēdā eſſe putauim⁹. Iā uerò tūc ſi & epiſco pi uolūtas ī eodē pſtiterit: & uobis nihilominus idipm æque ut modo placuerit: tali cōfectura dei quoq; eſſe cō ſilium ſecurius cōfidētes, ſperam⁹ nos ueſtræ utriuſq; de uotioni iuxta qđ diffinitū erat, ſatis eſſe facturos. Arbi tramur em̄ acceptū eē deo, ſi quātū ī nobis eſt nemini one ri eſſe ſtuduerimus: ne non tam fructū quàm datū in hoc ei⁹ negocio requirere (qđ abſit) uidcamur. Et præcipue ueſtris nos maioribus atq; inſtātioribus occupatiōibus ſub huius rei occaſione importuni⁹ ingerere: & moleſtos cū neceſſe non eſt uobis exhibere: & hoc gratum non eſſe deo, & noſtris ſcimus moribus non congruere.

Ad Hugonē comitē Cāpaniæ, militē tēpli factū. Epiſtola. XXXI.

SI cauſa dei factus es ex comite miles, & pauper ex diuite, in hoc profectò tibi, ut iuſtū eſt, gra tulamur: & in te deū glorificam⁹: ſciētes quia hæc eſt mutatio dexteræ excelſi. Cæterū q̄tua iocunda præſentia nobis ita neſcio quo dei eſt ſubtracta iudicio, ut ne interdū quidē te uidere ualeamus, ſine quo nūquā ſi fieri poſſet eē uellemus: hoc æquanimiter fateor nō portamus. Quid enim? Poſſum⁹ ne obliuiſci antiqui amoris, & beneficiorū, quæ domui nr̄æ tam largiter con tuliſti? Vtinā ipſe pro cuius amore feciſti: in æternū non obliuiſcat deus. Nā nos quātū in nobis eſt: miniме pror ſus ingrati: memoriā abūdantiæ ſuauitatis tuæ mente re tinemus, & ſi liceret ope monſtraremus. O quam libenti animo & corpori tuo pariter & animæ puidiſſem⁹: ſi da tum fuiſſet ut ſimul fuiſſemus. Qđ q̄a nō eſt: reſtat ut quē præſentē habere nō poſſumus, p abſente ſemper orem⁹,

Ad abbatē ſ. Nicaſij Remēſis. Epiſt. XXXII.

QVāto tibi affectu cōdoleā, ſcit ille qui noſtros oīm dolores in corpe ſuo tulit. Quàm libēter tibi ſi ſcirē conſulerem, ſi poſſem ſuccurrerem: tam efficaciter ipſe mihi, qui oīa ſcit, & omnia poteſt, in cunctis meis neceſſitatibus conſulat & ſuccur rat. Si frater Drogo de ſua diſceſſione me cōſuluiſſet: ab ſit ut cōſentirem. Si poſt diſceſſionem ad nos diuertiſſet: abſit ut ſuſciperem. Deniq; quod ſolum potui, ad abbatē qui eum ſuſcepit, noſtras mox (ſicut ſcis) p eo literas mi ſi. Et nunc ſup hoc qd tibi ultra poſſum facere pater? iam uerò quantū ad te pertinet, optime mecū nouit ſanctitas tua, perfectos ſolere uiros nō ſolū in ſpe: ſed & in tribula tiōibus gloriari: cōſolāte eos ſcriptura, & ſic loquēte. Va Eccle. 7. ſa figuli pbat fornax: & hoies iuſtos tentatio. Et, iuxta eſt Pſal. 33. dñs his q̄ tribulato ſunt corde. Et per multas tribulatio Actu. 14 nes oportet nos intrare ī regnū cælorū. Et oēs q pie uo 2. Tim. 3 lunt uiuere in chriſto, pſecutionē patiuntur. Nec idcirco tamen immerito his quos in anxietate poſitos uidemus, amicis noſtris cōpatimur: q̄b⁹ utiq; dū exitū ignoram⁹, defectum metuimus. Qm̄ qdē ſicut ſctis & electis tribula tio operat patientiā, patientia pbationē, probatio ſpem, ſpes aūt non confundit: ſic dānandis & reprobis tribula tio parit ecōtrario puſillanimitatē, puſillanimitas pertur bationem, perturbatio deſperationē, & illa interimit. Ne ergo hæc te tā horrēda (qđ deus auertat) demergat tem peſtas aq̄: ne huius tā tremēdæ abyſſi abſorbeat pfundū, néue urgeat ſup te tā inexplebilis puteus os ſuum: ſolici te ſtudeat humilis prudētia tua nō uinci à malo: ſed uince re in bono malum. Vinces autē, ſpem tuā in deo fortiter figendo: & rei finē longanimiter expectando. Et ſi quidē ille reſipuerit: ſiue ob tui timorem: ſiue ob ſuū laborē, be ne. Sinautē: bonū eſt tibi hūiliari ſub potēti manu dei & nequaquam uelle reſiſtere ſupnæ diſpōni: q̄a ſi ex deo eſt, nō poterit diſſolui. Conādū eſt poti⁹ tibi: tuæ licet iuſtæ indignationis ſtimulos illa reprimere ſententia, quā q̄dē ſctōrū in ſimili fertur cauſa ptuliſſe. Siquidem inſtigāti bus eū q̄buſdā fratribus atq; increpātibus cur ſuū in ſui iuriā ab alia ſuſceptū eccl'ia fugitiuū nō reqreret: nequa quā, inqt, ubicūq; em̄ eſt, ſi bonus eſt, meus eſt. Fraudu lēter tibi & nō fideliter cōſulo: ſi idipm̄ à meipſo nō exi go. Nam cū unus noſter nō ſolū religione pfeſſus, ſed & carne propinquus, cluniaci me inuito & ſuſceptus ſit & detineat, doleo quidem, ſed ſileo: orās & p illis ut uelint ablatū reddere: & p illo, ut uelit ſpōte redire: ſin uerò, ſer uās ei uidictā q facturus eſt iudiciū iniuriā patientibus: & arguere habet ī æquitate p māſuetis terræ. Fratrē Hu gonē de Lauſanna ore tuo, & noſtro ſpū cōmonemus nō omni ſpūi credere, & ne cito moueat certa p incertis de ſerere ſciēs diabolū ſoli ſemp perſeuerātiæ inſidiari: quā ſolā uirtutū nouit coronari: tutiuſq; eſſe in ea uocatione qua uocatus eſt ſimpliciter perſeuerare, quàm ſub ſpecie quaſi melioris boni, id quidē quod iā cœpit, amittere: nec ad id quod præſumit, fortaſſis ſufficere.

Ad Hugonē Potiniacēſem abbatē. Epi. XXXIII.

DIlectiſſimo ſuo domino Hugoni abbati, frater Bernardus de Claraualle, idem quod ſibi. ¶ In nr̄is prioribus literis aut ego, quantū ex uris perpendi: minus aperte ſcripſi qđ uolui: aut uos aliter illas intellexiſtis quàm debuiſtis. Siquidē quæ uobis de monachi illius ſuſceptione euentura denuncia ui: ueraciter ita timui & adhuc timeo ut ſcripſi. Nō tamē ad hoc illa uobis p̄dicere ſtuduī: qđ uel ſuaderē uel cōſu lerē: uel certe ut ſcribitis, cēſerem illū debere reddi: q̄ppe qui ipſius iam dudum feruentiſſimum deſiderium noui, & ei potius quod nūc illud adimpleuerit debeo congra tulari. Sed cum à familiariſſimo nobis abbate eius: & ab archiepo Remēſi: noſtræ literæ ad reqrendū illū uehemē ter exigerent: ut à me ſi fieri poſſet oēm depellerē ſuſpi cionē tales put ſciuſ dictare curaui: q̄bus & ipſis ſatiſfa cerē: & uos cōtra eorūdē imminētes calūnias: uobis illas nō tacendo præmunirē. Hæc me ita in illis literis ſenſiſſe ueſtrā ſagacitatē uel ex eo aduertere poſſe credidi, quod in fine illarum poſuiſſe me memini: ſi tm̄ eo à uobis oculo legeret, quo à me ſcriptū fuit. Nā cū denunciatis malis, q̄ nō īmerito uobis metuebā, tādē inferrē: quod ſi hæc oīa pati melius ducitis, quā illū amittere, mea nihil interest, uos uideritis. Aut em̄ ipſa mea uerba ſunt hæc, aut propè ipſa. Cū itaq; hoc in fine dixi: qd aliud uobis quàm illa ſu periora diſpenſatorie (ut nō dicam ſimulatorie) à me ita

ſcripta fuiſſe latēter intimauiſ? Quod uerò ſcripſiſtis me per nunciū eidē monacho de quærēda, ſi ad nos diuertiſſet, ipſi⁹ abſolutione priuatim inſinuaſſe: ueritatē: teſtor, hoc uerū non eſſe. Egóne de notiſſimo mihi manaſterio, uel iactarē: uel ſperare monachū me poſſe ſuſcipere: quem nec uos quidē puto ſine grandi ſcandalo poſſe retinere? Sed eſto. Inuidebā illū uobis: & mihi attrahere geſtiens, aliqd de eius obtinenda abſolutione, machinarí me poſſe ſperabā, ſiue fingebā. Sed nunqd credendū fuit, me hoc meū cōſiliū ipſi nūcio quod utiqꝫ contra ſuum monaſteriū excogitauerā, uoluiſſe petefacere? Sed iā ne quod de noſtra erga uos dilectione hucuſqꝫ credidiſtis, falſo uos credidiſſe inueniatis: pro ueſtra ut uideo cauſa: non ſaltē æque ut p̄ mea, imo multo amplius laborādū eſt mihi: & hoc nō quo hucuſqꝫ ſolebā: ut uidelicet nr̄a unanimitas fortius ſolideſ: ſed ne penitus diſſoluatur. Quid dicā uobis? Ego certè nec uobis nec de uobis tale aliquid credere poſſem: quale uos ſola de me ſuſpicione diuinaſtis. De cætero nouerit ueſtra benignitas comitem Theobaldum noſtras p̄ Humberto literas iā recepiſſe: ſed necdum ſuo mihi reſcripto quicquā reſpondiſſe. Quid ſuper hoc uobis agendum ſit: ipſa uos melius pietas docebit: ſi pie hoīs iniuſte exulantis miſeriam penſare non negligitis.

Ad Drogonē monachū, unde ſup̄. Epi. XXXIIII.

QVàm non immerito tui iamdudum nō medio cri fueram affect⁹ amore: nūc apparet dilectiſſime drogo. Et ante quidē totū pulchrū, totū erat amabile qđ cernebaris: ſed ego neſcio qd aliud de te ſupra id qđ uidebam aut audiebā ex te, excellentiori dignū ueneratione præſenſeram. Nūquid fortè cæleſtis ſponſi: cuius nūc arctius caſtis te amplexibus impreſſiſti: iam tūc uocē audieras dicentis ad pudiciſſimam turturē ſuā, aīam tuam. Tota pulcha es amica mea: tota pulchra: abſqꝫ eo quod intrinſecus latet? Quid feciſtiſ? Quis hoc crederet? Sanctū te ac religioſiſſimū tota ciuitas p̄ſonabat, ita ut nil tibi addi poſſe crederes ex oībus bonis: & tu uelut è ſecularibus unus, monaſteriū tanquā ſeculū deſerēs: iā attritum chriſti ſarcina collū, nouæ rurſum obſeruantijs diſciplinæ ſubmittere non erubeſces? In te nunc frater uerā probamus illam eſſe ſententiā, qua dicitur. Cum conſummatus fuerit homo: tunc incipit. In diciū ergo tuæ conſummationis eſt qđ nūc cœpiſti: & in quo arbitrabaris te nō cōprehēdiſſe, iā cōp̄hēderas. Nemo qppe p̄fectus, q̄ p̄fector eſſe nō appetit. Et i eo quiſqꝫ perfectiorē ſe probat: q⁹ ad maiorē tendit perfectionem. Sed ecce chariſſime, is cuius inuidia mors introiuit in orbem terrarū: arcū ſuū tetendit, & parauit illū: & qa pulſus de corde tuo int⁹ptātē amiſit: foris ſæuiet quātū poterit. Et ut aptius loquar: neſcis qa phariſæi ſcādalizati ſunt in hoc uerbo qđ feciſtiſ? Sed memēto non oīm ſcandalū magnopere eē curandū, iuxta reſpōſionē dñi dicētis. Sinite illos: cæci ſunt, & duces cæcorū. Melius eſt eī̃ ut ſcādalū oriaſ: quā ueritas reliquaſ. Memēto q nat⁹ fuerit i ruinā & reſurrectionē multorū: & nō mireris ſi tu quoqꝫ alīs quidē ſis odor uitæ in uitā: alīs odor mortis in mortē. Si maledictiones intentauerint: ſi anathematum intorſerint ſpicula: audi iſaac pro te reſpōdētē. Qui maledixerit tibi, ſit ille maledictus: & q̄ benedixerit tibi, benedictionibus repleaſ. Sed & tu muro inexpugnabili cōſciæ tuæ circūmunitus deint⁹: reſpōde & dic. Si cōſiſtant aduerſum me caſtra: nō timebit cor meū. Si exurgat aduerſum me præliū: in hoc ego ſperabo. Nō eī̃ cōfunderis, cū ſic loq̄ris inimicis tuis in porta. Confide aūt in dño, q⁹ ſi ad primos ictus fortiter ſteteris: & nec minis eorum ceſſeris nec blādimentis: cito conteres ſathanā ſub pedibus tuis: & tunc uidebunt recti & lætabunſ, & oīs iniqtas opilabit os ſuū.

Cant. 4.

Eccli. 18

Mat. 15.

Geñ. 27.

Pſal. 27

Ad magiſtrū Hugonē farcitū. Epiſt. XXXV.

CHariſſimo fratri & coabbati ſuo Hugoni. Frater Bernardus debitū ſynceriſſimæ dilectiōis affectum. ¶ Humbertū iſtū iniuſte (ut aiūt) ex hæredatū, cuius nos p̄ dei amore apud ueſtrū comitem cauſam tueri ſuſcepimus: de ueſtra confidentes charitate, ueſtro patrocinio cōmittimus: per uos (ut fideliter ſperamus (terræ principi, cæli dño cooperāte, recōciliandum patriæ, uxori, filīs, rebus & amicis ſuis reſtituē dum. Hoc aūt ſatagendo, & egenum de manu peccatoris liberabitis: & oppreſſoris ipſius nihilominus ſaluti cōſuletis: nobis quoqꝫ uos non mediocriter officioſum exhibebitis, ſed & officiū implēdo pacificorū, uobis inter filios dei ſedē in excelſo collocabitis. De cætero epiſtolam illam quā ad me iam olim ſcribere ſanctitas ueſtra dignata eſt: nō me (ſicut uos audiſſe audiui) incēdio tradidiſſe: ſed penes me adhuc ſeruare nouerit. Quid eī̃ hoc liuoris, imo furoris fuiſſet: opus utile & laudabile: ubi nihil niſi quod ſanæ fidei: qđ doctrinæ ſaluberrimæ: qđ ædificatiōis ſpiritualis eſt deprehēdi: temerario dānare iudicio? Excepto quia iter amicos cōtra ueritatē nulla debet eſſe meticuloſa (cū ſit piculoſa) palpatio: qđ hoc me fateor mouit & mouet, illā inter nos iā ante habitā de ſacramentis collationem, in principio prædicti opuſculi defendere & aſtruere conat⁹ eſtis. In qua utiqꝫ collatione, ſi ueſtræ ſummā fn̄æ bene meminiſtis: an ſenſui cōueniat uel congruat eccleſiaſtico: uos uideritis. Veſtræ autem ingenuæ humilitatis eſt non erubeſcere corrigi, ſi quid aliqñ aliter ſapuiſtis. Valete.

Ad eundem. Epiſtola. XXXVI.

DIlectiſſimi ſuo & olim & modo, dei gratia ſancto abbati Hugoni. F. B. de Claraualle, irreuerberatū ſynceræ dilectionis affectū. ¶ Ad literas ueſtræ dignationis licet quidē breuiores quàm cupierim, longiores tī̃ quàm meruerim, reſcribere largius & debui & uoluí: ſed feſtinās nuncius nō permiſit. Ne tamen uacuus oīno recederet: pro tantis: quarum me debitorem agnoſco: has tantillas, quas & uix expectauit, uelociſſime reddidi. Vbi primū breuiter ac ueraciter inſinuo antiquum noſtrū & dilectorē, & dilectū totis me charitatis uiſceribꝰ, & ſuſcipere ut catholicū, & ſuſpicere ut ſanctū, & amplecti ut chariſſimū. Siq dē de integritate fidei, credo ueſtræ confeſſioni, famæ & opinioni, de ſcītate, de affectu quē erga uos me habere p̄teſtatus ſum. p̄priæ cōſcīētiæ. Nā q⁹ illius ſn̄æ, quæ meæ ſimplicitati merito (ut mihi uidebaſ) ſcrupulū mouebat, oblitū uos eſſe fatemini: tam libenter accipio, quàm lætus compēdioſam puriſſimæ ueritatis aſſertionem in literis ueſtris nouiſſimis lego: ita ut me potius ſenſa ueſtra nō intellixiſſe: quàm uos quippiā mali ſenſiſſe, penè crediderim. Deinde modeſtiæ ueſtræ fraterna præſumptione cōſulo: quatenus eī̃ ſanctū & doctū, quē qcte uiuere permiſiſtis, mortuū inquietare deſinatis: ne dū nō ualentē pro ſe reſpōdere reprehēditis: magis hoc eſt charitatis inopia, quàm ueritatis fiducia deſcendere, totā pro eo reſpōdētem eccleſiā audiatis. Pro Humberto ſicut rogaui uos, iterum rogo: ut ueſtrū ei cū poteritis nec conſiliū deſit nec patrocinīū. Valete.

Ad comitem Theobaldum. Epi. XXXVII.

IAudabili principi Theobaldo, Bernardus eorum qui in Claraualle ſunt ſeruorū dei, inutilis ſeruus: ſoſpitē & pacē. Quòd de noſtra infirmitate uos audiui fuiſſe ſolicitū: non mediocriter gratū habeo. In hoc qppe dum ueſtrā erga me agnoſco dignationem: deum quoqꝫ uos diligere non dubito. Quando enim tantillū tantus, uel noſſe dignaremini: niſi propter deum? Cum ergo conſtet q⁹ diligitis deum, & me propter ip̄ ſum: miror quō, ad unū dei fiducia præſumptā petitiunculā: nec inuſtā ut puto, nec irrōnabilē, à uobis tī̃ repulſus ſum. Si aurū, ſi argētū, uel qđ cunqꝫ huiuſmodi quæſiſſem. Sed qd dico q̄ſiſſem? Nam etiā nō q̄rens, iā plurima ueſtræ largitatis beneficia ſuſcepi. Hoc aūt unū qđ nō mei, ſed dei cā: nec tā mihi quàm uobis à uobis poſtulaui: qd cauſæ extitit: q⁹ accipere nō meruiſ? Quid eī̃? Ergóne iudicaſtis indignum, uel mihi ad petendum: uel uobis ad p̄bendū: ut hoī xp̄iano quātolibet apud uos crimīe accuſato, poſtquā ſe purgauit, faciatis miſericordiā?

Aut certè ſi nō creditis q̄ plene ſe purgauerit, quía hoc
ín curía ueſtra nō fecit: eíuſdē rurſus uos ín ueſtrí præſen
tía recípiatis ſatísfactionē: & ſic cōſequaſ índulgentíam.
Pſal.74. An ígnoratís qs míneſ? Cū accepero tēpus, ego íuſtítías
íudícabo. Q; ſí íuſtítías: quāto magís ínſuríasſ? An nō tí
Mat.7. metís qđ rurſum ſcríptū eſt? Quía ín qua menſura menſi
fuerítís remetíetur uobísſ? An neſcítís quía quàm facíle
uos Hūbertū, tā facíle, ímo íncōparabíliter facílí⁹: deus
Theobaldū (quod abſit) exhæredare poſſitſ? Et quídē ín
talíb⁹ ubí culpa tam aperta atq; ínexcuſabílís eſſe uídeſ:
quatenus nulla níſí cū íuſtítíæ pículo mīæ occaſio relín
quatur: etíā tūc tremēs & dolēs uíndícē uos exíbere de
betís: magís uídelícet offícíj compulſus neceſſítate: quàm
uíndícandí líbídíne. Vbí aūt obiectum crímen aut mínus
certū eſſe cognoſcíſ: aut excuſandū ſuſcípíſ: hoc non ſolū
nō renuere, ſed & líbētíſſíme debetís amplecti: læt⁹ nímí
rum q̄ ſalua íuſtítía, píetas ueſtra locū íuenerít. Ecce hoc
ſecundo ueſtræ ſupplíco exímíetatí: ut ſícut deum uobís
uultís míſererí: ita nos Humberto míſereamíní: ſíue ílla
uobís ꝓmíſſíone dn̄íca blādíēte: Beatí míſerícordes, qm̄
Mat.5. ípſí mīam cōſequētur: ſíue ílla uos cōmínatíone terrēte:
Iudícíū ſíne míſerícordía íllí quí nō fecerít mīam. Vale.

Ad eundem. Epíſtola. XXXVIII.

PIo príncípí theobaldo. B. abbas de Claraual
le, ſalutē & oſones. ¶Valde tímeo ne occupa
tíſſímís auríbus ueſtrís, crebrís ínterpellatío
nibus meís præſumptuoſíus me íngerēdo mo
leſtus fíam: ſed qd facíā? Sí uos offendere tímeo ſæpí⁹ ad
uos ſcríptítando: quātomagís deū, cuí utíq; magís tímo
rís debeo, tímendū eſt míhí ne offendā non ínterpellādo
pro míſeroſ? Alíàs aūt índulgeat míhí benígnítas ueſtra.
quía nō poſſum nō míſererí íllíus míſerí, pro quo ſam en
& altera uíce ímportunus forſítan precator acceſſí. Hum
berti uídelícet mendící & pauperís: & hoc facti de díuíte
qđ eſt ínfœlícíus. Non poſſum nō cōpatí uíduæ & orpha
nís: ſed uíuo orbatís pr̄e qđ eſt míſerabílí⁹. Gratías ago
uobís pro gratía quā de hac re ín oculís ueſtrís ínuenire
meruí: & q̄ ípſíus Humberti pro ſe dígnāter acquíeuíſtís
uerā ſuſcípere defenſionē: & q̄ falſam aduerſus ípſum íu
ſtíſſíme repulíſtís accuſatíonē. Illud aūt quod ad conſum
mandū píetatís opus, reddēdā uxorí &, líberís eíus ſuam
hæredítatem benígníſſíme díſpoſueratís, ſatís mírarí nō
poſſum qd ímpedíerít: ut tam píum uerbū ueſtrū necdū
factū cōſecutū ſít. Et quídē ín alíjs príncípíbus ſí qñ uer
bum leuítatís aut etíā falſítatís deprehēdím⁹: nec nouum
nec mírū reputamus. At uerò apud comítē Theobaldum
eſt, & nō nequaquā oīno patíēter audímus: cuí ut dícíſ,
ſímplr dícere, íurare eſt: & leue mendacíū, graue períurīū
ímputaſ. Inter pluríma q̄ppe uírtutū ínſígnía quæ ueſtrā
plurímū nobílítāt dígnítatē & ueſtrū per orbē clarū red
dunt & celebre nomen: p̄cípue laudaſ ín uobís ueritatís
cōſtātía. Quís ergo ſuo uel hortatu uel cōſílío tm̄ robur
firmíſſímí pectorís ueſtrí eneruare tētauítſ? Quís ínquā
ueritatís ín uobís tam ſanctū, tam exímíū, tam oībus ímí
tabíle príncípíb⁹ ꝓpoſitū euellere ſua fraude conat⁹ eſtſ?
Fallacíter nō ueraciter uos dílígít, fraudulēter & nō fide
líter uobís cōſulít: quí tam glorioſam de ueritate famam
ueſtram obnubílare ſua cupídítate cōtēdít: dū uerbū qđ
os ueſtrum locutū eſt: & uerbū deo placítū: uobís dígnū:
píe íuſtū: & íuſte píū: euacuare neſcío qua malítía, nocen
do pauperí ſatagít. Obſecro uos per mīam deí ut eādem
uos cōſequamíní: cauete ne ſuperbíat ímpíus undelíncē
dítut pauper, & hoc potíus agíte: quatenus promíſſíonís
ueſtræ ueritas cōpleatur: qua prímū quídē dn̄o Norber
to: deínde etíā nobís pollícítus eſtís reſtítuturū uos Hū
berti hæredítatem eíus, & uxorí & fílíjs. Valete

Ad eundem. Epíſtola. XXXIX.

CVm multa míhí ueſtræ erga me dígnatiōís ín
dícía præbeatís, hoc me maxíme toto uobís
affectu dílectionís aſtríngít: q̄ cū ſcíam me ue
ſtram ſam pro multís auſum fuíſſe ínterpellare
dígnítatē: ín nullo tamen repulſum me memíní. Hínc nō
ímmerito factus fidentíor: rurſus Pro canonícís de Laíxí
curte nō dubíus precator accedo. Non quídem pro ípſo
rum íure nūc precor: íntantum quíppe de ueſtra íuſtítía
& legalítate confídens: ut nec hoſtí ueſtro ín ueſtra curía
placítātí de ſuo íure tímēdū eſſe exíſtímē. Sed hoc eſt qđ
pro ípſís & cū ípſís omní qua poſſū abſens ſupplicatiōe
depoſco: & qđ eís oīno eſſe cognouí neceſſarīū: ut uídelí
cet ad ueſtræ ſerenítatís uultum ſolíto íllís clementíorē
atq; promptíorē índulgeatís acceſſum, quatenus uícíní
corū religíoní debítā díſcant exhíbere reuerentíā: cū uos
eís beneuolū eſſe cognouerínt. Et ſí quís fortè mílítū ſeu
míníſtrorū ueſtrorū res íllorū íuſte cōtígere, aut quietē
quā ín deo habere debēt, ínfeſtare ín alíquo tētauerít: p
certo ſe ſcíat ueſtrā ſíbí ob hāc rem gratíā grauíſſíme red
díturū ínfenſam. Itē aliud eſt quod ſupplex exoro. Nuper
fortè per batrū trāſeūtí, occurrít míhí mulíer ſatís míſerā
da: aīa quíppe eíus ín amarítudíne erat: & mea ſuper ſuís
doloríb⁹ cōmouít uíſera: ſatísq; egít ſuís precíbus ac la
chrymís quaten⁹ pro ípſa apud uos íntercedere deberē.
Ipſa eſt uxor Belíní íllíus hoīs ueſtrí: ín quem dudū íuxta
malū qđ ípſe cōmíſerat: multa & grauía reddídíſtís. Fací
te cū ea mīam: ut & uos apud deū eam ínueníatís. Et quía
ſemel cœpí: loquar adhuc cū dn̄o meo. In manu Barrēſís
præpoſítí dudū facto duello: quí uíctus fuít, ſtatím ex ue
ſtra íuſſíōe oculos amíſít. Inſuper quoq; quaſí parua hæc
mala eſſent, q̄ & uíctus, & oculís orbat⁹ fuerat: res eí oēs
ſuæ à míníſtrís ueſtrís, ſícut ípſe cōqueritur, ablatæ ſunt.
Iuſtū eſt ſí uobís placet: ut eí ueſtra píetate reſtítuaſ, un
de míſera eíus uíta poſſít utcūq; ſuſtētarí. Sed & fílíjs eíus
ínnocētíb⁹, patrís íníqtas nō decet ímputarí: quomínus
ſí qua ſunt, paterna hæredítent ædíficía. In fine uolumus
uos ſanctos ep̄os q̄ pro hís quæ ad deū partínēt, ín ueſtra
cíuítate cōuenerūt: omní habere acceptíone dígnos, Sed
& ípſí legato quos ueſtram cīuítatē tāti cælebratiōe con
ſílíj uoluít honorare: per oía quantū ín nobís eſt, deuotus
& obedíēs aſſíſtatís: roborare & confírmare bona quæq;
ab eo íuſſa & ínſtítuta curetís. Noſtrū quoq; ac ueſtrū pa
ríter ep̄m. í. Língonēſem: abūdātíorí ut decet honore ſu
ſcípíatís, & de caſamēto quod tenetís, homagíū quod de
betís, reuerēter eí & humílíter, offeratís. Valete.

Ad eundem. Epíſtola. XL.

DVo uobís cōmēdamus ín hoīe íſto quem uíde
tís, pauptatē & religionē: ut ſí uní nō cōpatí
míní, alterū ín eo reuereamíní: quo nullatenus
íd eí negare poſſítís, propter q̄ uos cū tanto
elabor de lōge reqrere curauít. Itaq; etſí nō ꝓpter ípſū
certè ꝓpter uos eí ſuccurrite: quía quātū uos íllí ſua pau
pertas: tantum, ímo amplí⁹ uobís íllū neceſſarīū facít ſua
æque religioſítas. Deníq; de multís quos íā eadē de cau
ſa ad uos míſím⁹, nullū fuíſſe recolím⁹ de quo magís deo
placere deo ſcíamus, quàm ſí huíc benefecerítís. Valete.

¶Ad eundem. epíſtola. XLI.

TImeo uos grauarí ín tam crebrís ſcríptítatíonī
busnoſtrís. Sed ín hāc ímportunitatem urget
me chtíſtí charítas & amícorū neceſſítas. Hūc
ítaq; & ſenem, ut uídetís: & de domo, ut nos ſcí
mus, religíoſa ad uos míſſum: nō remíttí uacuum ſuppli
camus, & ínſuper ut ueſtrís líterís ad auunculum ueſtrum
regem íturum munīre dígnemíní, rogamus. Vellem oēs
ſeruos deí ſí fierí poſſet ueſtros fierí debítores: quí pro mā
mona íníquítatís quandoq; uos recíperent ín æterna ta
bernacula. Valete.

Ad Henrícum Senonenſem archíepíſcopum.
Epíſtola. XLII.

DOmíno uenerabílí Henrícο Senonēſíum archí
epíſcopo. Frater. B. ſí quíd poteſt peccatorís
oratío. ¶Placuít præſtantíæ ueſtræ nouum alí
quíd à nobís díctatum requírere. Grauamur
pondere dígnítatís: ſed dígnatíonís munere gratulamur.
Et blandítur petentís fauor, & petítionís terret exactío,

Qui enim nos sum⁹, ut scribam⁹ episcopis? Sed rursum, Qui sumus, qui non obediamus episcopis? Vnde dare, inde & negare cōpellor q̄d postulo. Scibere tātæ altitudini, supra me est: & eidē non obedire, cōtra me: utrobiq̄ periculū: sed in caparte maius imminere uidet, si nō obediero. Hác itaq̄ exiēs qua minus apparet: facio quod iubetis. Dat quippe ausum ipsi⁹ dignitatis dignāter indulta familiaritas: & excusat p̄sumptionem auctoritas imperantis. Igitur ex quo regni cælorū claues deo auctore uobis traditas suscepistis, ac iuxta ritū fortis illius mulieris, manū mittere cœpistis ad fortia: siqua uos aut egisse quæ
Prou.31. non deberetis: aut pertulisse quæ nolletis audiuimus: & illa agentem doluimus, & cōdoluimus hæc patiēti. Inter
Psal.106 hæc aūt ego recordabar illorū uersiculorū. Qui descēdūt mare in nauib⁹, facientes operationē in aquis multis ascēdunt usq̄ ad cælos, & descēdunt usq̄ ad abyssos: aīa eorū in malis tabescebat: turbati sunt & moti sunt sicut ebri⁹: & oīa sapia eorum deuorata est. Et ideò nō iudicabā (ut assolet) magis q̄ppe ad cōpassionē me prouocabat huiusce modi cogitatio. Si inquā tentatio est cuiuscūq̄ hoīs uita super terrā: quātis putatis periculis patet uita pontificis, cui oīm necesse est ferre tētationes? Si ego latēs in cauerna, & quasi sub modio, nō quidē lucēs, sed fumigans: uentorū tm̄ impetus nec sic declinare sufficio: sed cōtinuis tētationū uarijsq̄ fatigatus impulsib⁹, istar uento agitatæ arūdinis: hac illacq̄ circūferor: quod posit⁹ supra montē, positus supra candelabrū? Solus mihi seruādus, solus tm̄ ipse mihi sum scandalo, solus tædio, solus onerī atq̄ periculo: ita ut p̄prīæ gulæ & uentri, & oculo scandalizāti, frequenter iraſci oporteat. Quibus ergo molestijs angitur: quib⁹ lacessītur iniurijs: cui etiā etsi p̄pria cessent, nūquā tm̄ de alienis desunt foris pugnæ, intus timores? Nuper aūt nobis à uestris partib⁹ fiare cœpit aura secūdior. Rumorib⁹ siquidē recētioribⁿ nūciata sunt de uobis solito lætiora: & nō ex incerto famæ, sed ore uerídico uenerabilis Meldēsis epī. Interrogatus em̄ de esse uestro, uultu alacri, & tanquā bene fidēs unde regrebat: puto, inquit hominē ex hoc iā consilijs se subacturū Carnotēsis epī. Hoc ab eo respōsum tam lætus accepi: quàm certus fui cōsilia uiri fidelissima fore. In nullo meli⁹ poterat nobis cordis uestri p̄positū cōmēdare: in nullo spem dare certiorē uestri profectus in dño. Secure (nisi fallor) præfatis ābob⁹ uiris, & uos & uestra credetis, Talib⁹ utendo consiliarijs: bonā uobis seruabitis & famā & cōscientiam. Sic dei sacerdotē: sic tātæ ciuitatis decet epm̄, puerilib⁹ nō agi, seculāribusue cōsilijs. Oēs iuxta dñi præceptū etiā inimici diliḡant: sed ad consiliū soli eligātur qui, & prudentes esse uideant & benevoli. Absq̄ prudētia & benevolētia: nō esse perfecta consilia. Propterea dñs & imprudēs discipuli &
Mat.8. fratrū infidele cōsiliū refutabat: tm̄dens improuido: Nō
Ioan.2. sapis quæ dei sūt: & maleuolis: Vos ascēdite ad diē festū hūc ego aūt non ascendam. Nec istorū malitiæ: nec illius imprudētiæ se credēdū putauit. Quærēs denicq̄ cui se credere debeat, cui tuto sua cōmittat dispensanda mysteria: & quasi difficile inueniens sub admiratione interrogat: Quis putas est fidelis seruus & prudēs quē cōstituit dñs
Mat.24 super familā suā? Quāobrē & petro curā ouiū creditur⁹,
Ioan.21 prius eius studuit p̄bare benevolētiā: iter scisitās si se dilígeret. Probauit & prudētiā, q̄n errātibus hoibus & putantib⁹ ipsum esse quēpiā ex p̄phetis: ille prudenter uerí
Mat.16. tatē aduertēs, deū potius p̄phetarū cōfessus est. Tu es, in quiens, xp̄s filius dei. Væ nostro generi ab imperfectione sua. Vix in multitudine hoīm unū reperias, in utraq̄ gratia cōsummatū. Haud facile siquidē uel prudēti benevolentiā, uel fideli inesse sapiētiā deprehēdas. Sine numero autē sūt, quos utriusq̄ muneris expertes esse constiterit. Prudēter igit̄ cogitastis sacerdotale onus, epale opus, curamq̄ pastoralē digne nō posse administrarí sine cōsilio. Hinc ipsa castrorū consiliorū mater sapientia de seipsa loquēs. Ego sapiētia, inquit, habito in cōsilio. Sed quali cō
Prou.8. silio? Nunq̄d in qualicūq̄? Et eruditis, ait, interesse cogitationib⁹. Sed & quā infida cōsilia declinānda sint: per os Salomonis taliter monet. Causam tuā tracta cum amico tuo: & secretū extraneo ne reueles. Pulchre quoq̄ p alīū quendam sapientē, cum sine cōsilio nil agēdum cōsulat: uirorū tamē cōsiliū intuēs paucitatē, ita loquitur. Multi sint tibi amici: unus aūt sit tibi cōsiliarius de mille. Vnus (inquit) de mille. Benignam ego nō dubitauerim uobis esse diuinitatē, cui de tāta raritate inter mortales nō unū sed duos: ipsosq̄ idoneos satis indulsit cōsiliarios, prouidos, benevolos, & ut facile adsint cōprouinciales: ut gratis, debitores iure subiectionis. Horū acquiescēdo consilijs, nec præceps eritis in sentētia: nec uehemens in uindicta. Non in corrigēdis remissior, non seuerior in parcendis, nō pusillanimis in expectādis. Nec supfluus in uictu: nec notabilis in uestitu. Non citus ad promittendū, non ad reddendū tardus: nec prodigus dator. Istorū consiliū lōge semper faciet à uobis malū tempori metus: sed cupiditati nouum, simoniam, & matrem eius auaritiā, quæ est idolorū seruitus. Et ut breui omnia sermone cōcludam: si his crediderītis, in oībus exemplo apostoli honorificabitis ministeriū uestrū. Ministeriū inquam, nō dominium. Rom.11.
Ipsum itaq̄ honorificabitis, nō uos. Nā quí quærit quæ sua sunt: se cupit honorarí, nō ministerium. Honorificabitis aūt nō cultu uestiū, nō equorū fastu: nō amplis ædificijs: sed ornatis moribus, studijs spiritalibus, opibus bonis. Quàm multi aliter. Cernitur in nōnullis sacerdotib⁹ uestium cultus plurimus: uirtutū aut nullus aut exiguus. Quib⁹ ego si rememorē illud apostolicū. Nō in ueste pretiosa: uereor ne indignētur: dum nimirū indignū ducant 1.Tim.2.
in se assumptā sniam, quā prius in uiliore sexū & ordinē prolatā fuisse recognouerint. Quasi uerò nō eodē utātur medici ferro secandis regibus, quo & popularib⁹ hoib⁹, aut capiti fiat iniuria, si ipsis forcipibus capilli excrescentes detōdeātur, quibus & unguiū fuerint resecata superflua. Attamen si dedignant parí cū mulierculis nō quidē à me, sed ab apostolo ferirí snia dedignentur & cum ipsis cadē inuolui culpa. Despiciāt iam textricū siue pellificū: & nō p̄prijs operibus gloriari. Horreāt & murijū rubricatas pelliculas: quas gulas uocant: manibus circūdare sacratis: & sacrantib⁹ tremēda mysteria. Respuant & apponere pectori: quod decentius ornat gemma sapiētiæ. Pudeat & collo circūtexere: quod honestī⁹ atq̄ suauius xp̄i iugo submittit. Non xp̄i stigmata sunt hæc: quæ isti martyrū exēplo circūferant in corpore suo. Muliebria potiⁿ esse noscūtur insignia: quæ utiq̄ curiosius & sumptuosiⁿ ille sibi præparare cōsueuerūt: cogitātes nimirū quæ sunt mundi: quomodo placeant uiris. Verum tu sacerdos dei altissimi: cui ex his placere gestis, mūdo an deo? Si mundo: cur sacerdos? Si deo, cur qualis populus, talis & sacerdos? Nam si placere uis mūdo: quid tibi prodest sacerdotium? Nec enim potes duobus dnīs seruire. Qui aūt uult Iaco.4.
amicus esse huius mundi: inimicus dei cōstituitur. Et propheta: Deus, inquit, dissipabit ossa eorū q̄ hoib⁹ placēt: Psal.52.
cōfusi sunt: q̄m deus spreuit eos. Et apls: Si hoibus placerem: christi seruus non essem. Volens itaq̄ placere homi- Gala.1.
nibus: deo non places. Si nō places: nō placas. Cur ergo ut dixi sacerdos? Sin uerò quod addidi, placere intendis non mūdo sed deo, cur qualis populus, talis & sacerdos? Enimuero si sacerdos pastor est, & populus oues: dignū est ut in nullo apparcat ouibus pastor dissimilis. Si instar mei qui ouis sum, pastor meus & ipse incuruus graditur: uultum gerens deorsum, & terrā semper respiciens, & soli uentri mente ieiunus pabula quærítans, in quo discerni- murꝰ Væ, si uenerit lupus: nō erit q̄ puideat, q occurrat, qui eripiat. Decētne pastorē more pecorū, sensibus incubare corporeis, hærere infimis, inhiare terrenis: & nō potius erectū stare ut hoiem, cælū mente suspicere, quæ sursum sunt & quærere & sapere, nō quæ sup terrā? Cæterū mihi indignatur, si uel nutū facere audeā: iubetq̄ ori manum apponere: dicēs monachū, qui nō habeam iudicare de epīs. Vtinam & oculos mihi claudas, ut nec cernere possem

poſſem,quæ cõtradicere,phibes.Magna uerò pſumptio, ſi ouis cum ſim,in ipſum paſtorẽ meum lupas ſæuiſſimas, uanitatẽ & curioſitatẽ irruere cernẽs infremuero:quo ad meũ fortè balatũ cruẽtis beſtijs à quopiã occurrat, & ſuc curratur perituro.Quid faciẽt de me q ouicula ſum: quæ &in ipſum paſtorẽ tanta feritate inſiliunt? Et quidẽ ſi nõ uult ut clamem pro ſe:nũqd nõ & pro me balare licebit? Sed & ſi ego ſileo,ne ponere uidear in cœlũ os meũ: cla-
1.Tim.2. matur tñ in eccleſia,nõ in ueſte precioſa.Clamat aũt ſpecialiter ad fœminas,ut erubeſcat in ſe deprehẽdi eps:qđ in fragiliori quoq; ſexu audierit reprehẽdi.An fortè nulla timetur cõfuſio:ſi ego ſolus ſubmuſſitare deſiero? Nũ quid & ſi ego nõ loquor,ſua cuiq; non loqtur cõſciẽtia? Quid ſi alius audacior me,nõ quidẽ de apl'o ut ego,non de euãgelio,nõ de propheta,nõ deniq; quippiã eccleſiaſticum:ſed illud tantũ gẽtilitiũ ingerat:Diſcite põtifices, non quidem in ſancto:ſed freno quid facit aurũ? Quàm tolerabilius cernit in ſancto,quàm in freno. Hoc me etiã tacente,etſi nõ curia regum, tñ penuria pauperũ clamat. Sileat licet fama:ſed nõ fames.Fama quidẽ ſilet: quia nõ poteſt mũdus odiſſe uos.Nã qũo arguet mundus pctũ,à
Pſal.9. quo potius laudat pctõr in deſideriis aiæ ſuæ,& iniquus benedicit? Clamãt uerò nudi:clamãt famelici: cõquerũ-
Nota. tur & dicũt. Diſcite põtifices: in freno quid facit aurũ? Nunqd aurum à freno repellit frigus ſiue eſuries? Nobis frigore & fame laborãtibus,qd cõferũt tot mutatoria uel exteſa in perticis:uel plicata in mãticis? Noſtrũ eſt quod effunditis: nobis crudeliter ſubtrahit qđ inaniter expẽditis.Et nos eñ dei plaſmatio: & nos ſanguine xpi redẽpti ſumꝰ.Nos ergo fratres ueſtri.Videte quale ſit de fraterna portione paſcere oculos ueſtros. Vita noſtra cedit uobis ĩ ſuperfluas copias.Noſtris neceſſitatibꝰ detrahit, quicquid accedit uanitatibꝰ ueſtris.Duo deniq; mala de una prodeunt radice cupiditatis: dum & uos uanitando peritis,& nos ſpoliãdo pimitis.Iumẽta gradiunt onuſta gẽmis,& noſtra nõ curatis crura nuda caligulis? Anuli, cathenulæ,tintinabula,&clauatæ quedã corrigiæ, multaq; talia tam ſpecioſa coloribꝰ,quàm põderibus pcioſa, multorũ depẽdẽt ceruicibus: fratrũ aũt lateribus nec ſemicinctia miſerãtes apponitis? Hucaccedit q hæc omnia nec negociationis ſtudio:nec pprio manuũ exercitio uobis elaborastis: ſed nec iure hæreditario poſſidetis : niſi
Pſal. 82 fortè & uos in corde uro dixeritis;Hæreditate poſſideamus ſanctuariũ dei.Et hæc pauperes modo quidẽ coram deo tñ:cui corda loquunt. Nec eñ audẽt aperte cauſari aduerſum uos,qbus interim pro ſua uita neceſſe habent potius ſupplicare.Cæterũ in futuro ſtabũt in magna cõſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt:ſtante quippe pro eis patre orphanorũ,&iudice uiduarũ.Ipſius eñ tũc
Mat.25 uox erit: Quandiu non feciſtis uni de minimis meis, nec mihi feciſtis.Vos autẽ reuerendiſſime pater,uos inquam abſit ut in talibꝰ honorificãdũ putetis miniſteriũ ueſtrũ. Videtur quidem honorifica,ſed oculo qui uidet in facie, nõ qui uidet in abſcõdito. Nã quæ uident in abſcõdito, nullis apparẽt fucata coloribus:ſpectabilia ſunt tñ. Nullis condita ſaporibus:prædulcia ſunt tamẽ.Nullis eleuata culminibus:excelſa tamẽ.Caſtitas,charitas,humilitas, nullius quidem coloris ſunt:ſed nõnullius decoris . Nec mediocris decoris,q diuinos quoq; delectare poſſit aſpectus.Quid caſtitate decorius, quæ mundũ de imũdo cõceptũ ſemine:de hoſte domeſticũ: angelũ deniq; de hoie facit? Differũt quidẽ inter ſe pudicus hõ &angelꝰ:ſed ſelicitate,non uirtute.Sed etſi illius caſtitas felicior: huius fortior eſſe cognoſcit.Sola eſt caſtitas quæ in hoc mortalitatis & loco & tpe ſtatum quendã immortalis gloriæ repræſentat.Sola inter nuptiarũ ſolẽnia:morẽ beatæ illius uẽdicat religionis in qua neq; nubẽt neq; nubẽtur:præbens quodãmodo terris,cæleſtis iam illius cõuerſationis experientiã.Vas interim fragile quod portamus: in quo & crebro periclitamur:tenet caſtitas,ut monet apoſtolꝰ, in ſanctificationẽ: & inſtar odoriferi balſami quo cõdita cadauera incorrupta ſeruantur:ſenſus ipſa & artus continet & cõſtringit:ne diſſoluãtur ociis:ne corrũpantur deſideriis:ne carnis uoluptatibus cõputreſcant:quẽadmodum legit qbuſdã:quia cõputruerũt ut iumẽta in ſtercore ſuo.Hoc ita q; tãtæ pulchritudinis ornamẽtũ:digne dixerim ſacerdotiũ honorare quod dilectũ deo & hoibꝰ facit ſacerdotẽ:cuiꝰ quippe memoria nõ in carnis ſucceſſione:ſed in ſpuali benedictione ſit:reddatq; ſimilem ĩ gloria ſanctorũ,in hac licet adhuc regione diſſimilitudinis cõſtitutũ.Verũ quãtalibet uenuſtate ſui caſtitas emi-
nere appareat: ſine charitate tñ nec preciũ habet nec meritũ.Nec mirũ:Quod eñ abſq; illa bonũ ſuſcipit? Fides? 1.Co. 13
Sed nec ſi mõtes trãsferat.Sciẽtia? Sed ne illa quidẽ quæ lingua loquit ãgelorũ .Martyriũ? Nec ſi tradidero,in qt Ibidem.
corpus meũ ita ut ardeã. Nec abſq; illa quodlibet bonũ ſuſcipit:nec cũ illa quãlibet exiguũ reſpuit.Caſtitas ſine charitate lampas eſt ſine oleo. Subtrahere oleũ:lãpas nõ
lucet.Tolle charitatẽ:caſtitas nõ placet.Sed ô quàm pul- Sapi.4.
chra eſt (ut ſapiẽs clamat) caſta generatio cum charitate. Cum illa in quã charitate quã deſcribit apls,de corde puro,& cõſcientia bona,& fide nõ ficta.Porrò puritas cordis in duobꝰ cõſiſtit:in quærẽda gloria dei,& utilitate proximi: ut in omnibus uidelicet actis ſuis uel dictis ,nihil ſuũ quærat eps:ſed tantũ aut dei honorem,aut ſalutem proximorũ,aut utrũq;. Hoc eñ agens implebit nõ ſolum põtificis officiũ,ſed & etymologiã noĩs:pontẽ utiq; ſeipſum faciens inter deũ & pximũ.Pertigit pons iſte uſq; ad deũ ea fiducia qua nõ ſuam,ſed illius gloriã quærit. Pertigit uſq; ad proximum illa pietate qua & ipſi nõ ſibi prodeſſe deſiderat. Offert deo bonus mediator preces & uota populorũ:reportans illis à deo benedictionẽ & gratiã.Supplicat maieſtati pro exceſſibus delinquentiũ: uindicat in peccates iniuriã dei.Ingratis improperat beneficia pietatis :cõtẽnentibus potẽtiæ ſæueritatẽ inſinuat.Vtriſq; tñ nihilominus placare ſtudet indignãtis furorẽ:nunc quidem hoim obtũdens infirmitatem:nũc diuinæ magnitudinẽ pietatis.Deniq; ſiue exedat deo,ſiue ſobrius ſit nobis:aut deo ſemper quantum in ipſo eſt placere geſtit,aut præſtare nobis:nõ qđ ſibi oĩno utile eſt quærẽs ſed quod multis. Fidelis põtifex,qui bona quælibet p manꝰ ſuas trãſeũtia:ſiue diuina beneficia ad hoies,ſiue hoĩm uota ad deũ: colũbino intuẽs oculo nihil ſibi retẽtat ex oibꝰ, Nec populi reqrit datũ, ſed lucrũ:nec dei gloriã uſurpat ſibi.Acceptum talentũ non ligat in ſudario:ſed partitur nummulariis:à quibus & uſuras recipit non ſibi ſed dño. Non habet foueã ut uulpes, nõ tãquã uolucres nidũ, nõ loculos quo iudas,nõ deniq;(ſicut nec maria)locũ in diuerſorio.Imitat profectò illũ qui nõ habebat ubi reclinaret caput,factus impræſentiarũ tanquã uas perditũ:qñq; pculdubio futurũ uas in honorẽ, & non in cõtumeliã.Deniq; perdit aiam ſuã in hoc mũdo,ut in uitã æternã cuſtodiat eam.Hoc tanto puritatis intimæ bono gloriari non põt ueraciter niſi qui extrincecas gloriolas pfecte reſpuerit.Nec eñ pure ualet dei uel proximi quærere lucra: qui ppria nõ contẽpſerit.Is tantũ puritatis interioris gloria
non fraudat,qui dicere põt cũ dño: Si ego quæro gloriã Ioan.8.
meã, gloria mea nihil eſt.Et cũ apl'o:Mihi uiuere xps eſt Phil.1.
& mori lucrũ. Et cũ ppheta: Obliuioni datus ſum tãquã Pſal.30.
mortuus à corde,id eſt à ppria uoluntate. Bona obliuio, ſi teipſum neſcias ut proximo proſis. Bene autẽ mortuus à corde, ſi iã nõ tibi uiuere ſtudeas,ſed ei qui pro te mortuus eſt. Bene mortuus eſt à corde qui dicit: Viuo autem Gal.2.
iam nõ ego: ſed ſi mortuus à ſe,non tamen à xpo. Seqtur enim: Viuit uerò in me xps.Mortẽ hanc quæ fit à corde,
infert charitas de qua loqtur ſpõſa in cantícis: Vulnera- Can.4.
ta charitate ego ſum. Fortis qppe eſt ut mors dilectio:& mortẽ in nobis nõ uitã occidit.Vnde & audaciter minat: Can.ul.
O morsero mors tua, Peccatũ extinguit q animæ uitam Oſeæ.13.
expulerat,animamq; reſtituit inocẽtiæ.Verũ ſi prævalet morti charitas:ita ut illã in cõgreſſu perimere poſſit: cur dicit fortis ut mors:& nõ potius morte fortior? An fortè

quia & ipsa est mors: & seipsa fortior esse non potest. Bona mors non uitæ sed mortis. Bona mors, & nequaquam abhorrenda: quæ uitam etsi adimit, non perimit. Adimit quidē, sed ad tempus: restituendam in tempore, daturam sine tempore. Denique mortui estis, inquit, & uita uestra abscondita est cū xpō in deo. Cū aūt xps apparuerit uita uestra: tūc & uos apparebitis cū ipso in gloria. Libenter igit carebo ad tps, ut in eternū possideā. Et ista sufficiāt p eo quod scriptū est. Charitas de corde puro. Sane in tāta obliuione sui necesse est cor bene esse consciū sibi: quo se in lucra securi foris extēdat: cū securam intra se reliquerit cōscientiam. Quid em̄ pdest homini si uniuersum mūdum lucretur: animæ aūt suæ detrimētū patiatur? Sed & ordinis exigit ratio: ut q ad sui mēsurā pximū iubet diligere, prius seipm̄ diligere norit. Itaq; duo sunt præcipue quæ bonān reddunt conscientiā: pœnitere de malis, & abstinere à malis: hoc est (ut uerbis loquar beati gregorii) & cōmissa flere, & flenda nō cōmittere. Horū neutrū solū sufficit. Nā si primū absq; sec'o sufficeret, frustra & dauid hortaret dicēs: Declina a malo. Et esaias: Quiescite agere peruerse. Et deus ipse ad cain: Peccasti, quiesce. Rursum si secundū per se post pctm̄ bonā sufficit restaurare conscīētia: sine causa clamat pœnitens in psalmo: Beati quorum remissæ sunt iniquitates &c. Et illud: Vide hūilitatē meā & laborē meū: & dimitte oia delicta mea. Et in oratiōe dnica: Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Vtriusq; uirtutis bene cōsci' animæ secure iam seipsum deserat, & quodāmodo perdat, ut aliquos lucrifaciat. Cum infirmātibus infirmetur, ura cum scādalizatis: fiat etiam (si oporteat) iudæis iude' nihilq; formidet cum tali cōsciētia, exēplo Hieremiæ & ezechie lis in ægyptū uel in caldæā cū transgressoribus captiua ri: & cum sancto Iob frater fieri draconū, & socius strutionum: cum moyse quoq; (quod graui' est) deleri de libro dei: & cū Paulo anathema esse à xpō pro fratribus non timeat cū hmōi cōsciētia. Ipsam denīq; si necesse est intrare gehēnā securus medias penetrans flāmas læta decātet cōsciētia: Et si ambulauero in medio umbræ mortis, non timebo mala, qm̄ tu mecū es. Cōparemus si placet thesauros regū & fastigia regnorū cū huiusmodi fiducia, Nónne cūcta horū fœlicitas, præ tanti boni diuitiis, miseria reputabit? Et hanc fiducīā operat charitas de corde puro & cōsciētia bona. Iā uerò q̄ restat de fide nō ficta: & itē q̄ ex alio loco ī mētē uenit: fides sine op'ib' mortua est duo ista mittunt nos ad quādā fidei trifariā diuisionē, ut dicatur fides mortua, ficta, pbata. Et mortuam quidē apostolus definit eā esse quæ sine op'ib' est, id est q̄ nō operatur ex dilectiōe: quasi nō habēs animā ipsam dilectionē qua uegetetur & moueat ad opera. Fictā autem ego arbitror illā uocari fidē, quæ suscepta qdem ex charitate, uita moueri inchoat ad bene operandum, sed nō perseuerans deficit & moritur tanquā abortiua. Eo utiq; sensu fictam dixerim nominatā quo uasa figuli uocamus fictilia: nō qa uidelicet utilia nō sint quādiu durāt: sed quia fragilia cū sint, diu mininme durāt. De hac fide fictione puto illos notari in euāgelio q ad tps credūt: & tēpore tentationis recedūt. Interroga eos q dicūt charitatē à quo semel accipi tur, nequaquā ultra recedere. Ait ueritas de qbusdam: Et hi radices nō habēt: qa ad tps credūt: & in tēpore tētationis recedūt. Vnde & à quò recedūt? Vtiq; à fide ī infidelitatē. Itē quæro: Poterātne in illa fide saluari: an nō poterant? Si non poterant, quæ iniuria saluatori: quæ uel tentatori lætitia, q hinc recedāt ubi salus non sit? Siqdē nec saluator zelatur nisi salutem: nec malignus inuidet nisi saluti. Si aūt poterant: quō aut sine charitate sunt quandiu in illa fide sunt: cū sine charitate salus esse non possit: aut deserentes fidē, non etiā deserūt charitatē: cū charitas & infidelitas simul esse nō possint? Recedunt ergo quidam à fide quia ueritas asserit. Cōsequēter & à salute: qa saluator redarguit. Inde nos colligimus q & à charitate: sine qua salus esse nō potuit. Et hi, inquit, radicem nō habēt. Nec negat eos habere bonum: sed in bono potius radicatos non esse causatur. Deniq; sequitur & ait: Quia ad tps credūt. Bonū est sed utinā duraturum. Nō em̄ qui cœperit, sed qui pseuerauerit usq; in finem, hic saluus erit. Nō autem durant, qm̄ in tempore tentationis recedunt. Beati si interim rapti fuissent antequā malitia mutaret corda eorum. Nūc uerò uæ prægnātibus & lactantibus in illis diebus, teneros utiq; fœtus gestantibus, & de uita recēti facile in periculis exturbādos. Tales sunt animæ paruam adhuc & tenerā habentes charitatē, & ob hoc carū fidem uiuā, sed fictam necesse est in tētatione deficere. Vasa figuli, ait, pbat fornax: & hoies iustos tentatio: illos uidelicet q ex fide uiuūt. Iustus nēpe ex fide uiuit: sed ex fide qua uiuat. Neq; em̄ quæ mortua est, uitā dare pōt. Dæmonū fides nō adducitur in examinationē: uacua quippe charitate mortua est. Credūt quidē & cōtremiscunt: sed timor non est in charitate. Proinde in labore hoīm non sunt, & cū hoibus non flagellat: non q extinctæ fidei nulla iam debeatur pbatio sed reprobatio. Solā utiq; iusto & fidē, id est uiuorū uiuā fornax tentationū suscipit examinādā. Sed nō oīm iustitia manet in seculum seculi: qm̄ sunt qui ad tempus credūt, & in tēpore tentationis recedūt. Qualis sit cuiuscūq; fides, tribulatio probat. Si cuius deficit (deficit em̄ cū in charitate nō perseuerat) ficta esse dignoscitur. Si cuius pseuerat: pbata & pfecta cēset. Liquet ex his satis (ut arbitror) nō oēs q habuerint charitatē, habere & perseuerantiā in charitate. Alioquin frustra cōmoneret discipulos dns. Manete, inquiēs, in dilectione mea. Aut em̄ si necdum diligebāt, nō debuerat dicere manete, sed estote in dilectione mea: aut si iā diligebāt, necesse nō erat moneri de perseuerātiā: qua secūdū istos priuari nō poterāt. Curet igit seruus bonus & fidelis fide seruare nō ficta charitatē, de corde puro & conscientia bona: pluris æstimans animæ uitā quàm corporis: minus horrens carnis mortē quàm fidei. ¶ Iam de tribus quæ supi' ppositimus: sola (nisi fallor) tractanda restat humilitas. Hæc duabus præmissis uirtutibus in tantū est necessaria: ut absq; ista illæ nec esse uirtutes uideant. Nēpe ut castitas seu charitas det, humilitas meret: qm̄ humilibus deus dat grām. Seruat acceptas: qa nō reqescit spūs (nisi super quietū & humilē. Seruatas cōsummat: nā uirtus in infirmitate, hoc est in humilitate pficitur. Inimicam oīs gratiæ oīsq; iniquitatis peccati debellat supbiam: & tā à se quàm à cæteris uirtutib', supbam illius ppulsat tyrannidē. Siqdē cū ex aliis quibusq; bonis uiriū magis suarū capere soleat incremētum supbia: sola hæc oīm ppugnaculū quoddā, turrisq; uirtutū, ei' fortiter resistit malitiæ, obuiat præsumptiōi. Sola denīq; est, de qua oīm plena uirtutū maria gloriandū esse putauit. Audito qppe ab angelo: Aue gratia plena: quasi solā ex ipsa plenitudine humilitatē in se cognosceret: solā rependisse ac respōdisse memorat ī gratiā: Respexit, ingens, deus humilitatē ancillæ suæ. Quid deinde auctor & dator uirtutū xps in quo oēs thesauri sapientiæ & scīētiæ sunt absc̄diti, ī quo oīs quoq; plenitudo diuinitatis habitat corpaliter: nónne tm̄ & ipse de humilitate, tāquā summa suæ doctrinæ, suarūq; uirtutū gloriat' est? Discite, ait à me: nō q sobrius aut castus aut prudēs aut aliquid eiusmodi: sed quia mitis sum, & humilis corde. A me, inquit, discite. Non ad doctrinā patriarcharū, nō ad prophetarū libros ego uos mitto: sed me uobis exēplū, me formā humilitatis exhibeo. Inuiderūt mihi altitudinē quā habeo apud patrē angelus & femina: ille potētiæ, illa scīētiæ. Vos aūt æmulamini charismata meliora: discēte s àme qa mitis sum, & humilis corde. ¶ Commodū reor indagare aliqd & de supbia: quatenus ex opposito sibi uitio uirtutis decor manifestior appareat. Superbia est appetitus pprie excellētiæ. Hæc in species duas diuidit: in cæcā, & uanā supbiā. Quæ qdē & aliis nominibus appellari possunt: cōtumacia, & uanitas: quarū prior intelligētiæ, posterior uolūtatis uitiū est. Nam ex illa rationis falsit oculus: & ex ista uolūtatis malæ appetitus afficit. Qd melius

Goł.3.
1.Tim.1.
Psal.36.
Esaiæ.1.
Psal.31.
Psal.118.
Lucæ.11.
Hie.43.
1.Re.24
Iob.30.
Exo.32.
Roma.9
Psal.22.
Iaco.2.
Lucæ.8.
Ioan.15.
Iaco.4.
Esa.ulti.
2.Co.12
Lucæ.1.
Ibidem.
Matt.11.

melius ex singularū diffinitionib⁹ demōstrabimus. Cæca
ſupbia ſeu cōtumacia eſt uitiū quo ſe exiſtimans aliqs uel
eſſe bonū quod nō eſt, uel à ſe eſſe quod eſt: in ſe, nō ī dño
gloriaſ. Vana ſupbia ſeu uanitas eſt uitiū quo qs tam de
eo quod eſt, quàm de eo qđ nō eſt, ſuis magis quàm dei
laudibus delectaſ. His ita præmiſſis aptemus iam cōtra-
ria humilitati, ſingula ſingulis opponentes. Humilitas
eſt cōtēt⁹ ppriæ excellētiæ. Cōtēptus opponiſ appetitui.
Duabus quoq; ſuperbiæ ſpeciebus, duæ nihilominus hu
militatis opponūtur. Cōtra cæcam: ut quis de ſe nouerit
ſentire humiliter. Cōtra uanā: nec cōſentire aliter ſentiē-
tibus. Nēpe qui de ſeipſo ſentire humiliter nouit: in neu-
tro ipſi⁹ de ſe iudicium falli poteſt: uidelicet ut aut mai⁹
aliquid putet ſe eſſe quàm ſit: aut à ſe eſſe qđ ſit. Et ideò
patiēter carēs qđ ſibi nouit deeſſe. Humiliter de eo qđ
certus eſt adeſſe, nō in ſe ſed in dño gloriaſ. Porrò aduer-
ſus hoc ut de ſe altius ſe aliquid ſentiat: ſolet ne inſoleſat
Rom. 12 uerus humilis illud ſibi iugi meditatione reuoluere. Nō
ps. 130. alta ſapientes ſed humilibus conſentiētes. Et illud. Non
ambulaui in magnis neq; in mirabilib⁹ ſuper me. Si non
Gal. 6. humiliter ſentieb ā: ſed exalta ui animā meā. Et item. Qui
ſe putat aliqd eſſe cum nihil ſit: ipſe ſe ſeducit. Cōtra hoc
autē ut à ſe ſentiat eſſe quod ſentit eſſe: ſolicite ſeipſum
1. Co. 4. interrogat. Quid habes quod nō accepiſti? Si aūt accepi
ſti, quid gloriaris quaſi nō acceperis? Item qui humanas
laudes cōſueuit perfecte contēnere: cū ſe laudari percipit
Eſaiæ. 3. de eo quod in ſe nouit nō eſſe, nullatenus acqeſens illud
Pſal. 61. ſibi cōmemorat. Qui te beatificāt, ī errorē te mittūt. Sed
& illius nihilomin⁹ uerſiculi recordatur. Verūtamē uani
filij hoim, mēdaces filij hoim in ſtateris: ut decipiant ipſi
de uanitate in idipſum. Proīde ſolicite ſtudet imitari apo
2. Co. 12 ſtolū ita de ſe loquentem. Parco autē, ne qs me exiſtimet
ſupra id qđ uidet in me, aut audit aliqd ex me. Cum uerò
laudari ſe comperit de bono quod ſe fortè habere cogno
ſcit: nihilominus quantū in ſe eſt ſcuto ueritatis curat à
1. Co. 15. ſe iaculū fauoris repellere, dans gloriā deo, & dicēs. Gra
dei ſum id qđ ſum. Et propulſans à ſe omnē ſuſpicionem,
Pſal. 113. ait dño. Non nobis dñe nō nobis: ſed nomini tuo da glo
riā. Metuit nimirū ſi aliter egerit, ne fortè audiat ab ipo.
Ioan. 5. Recepiſti mercedē tuā. Et iterū. Gloriā ab inuicē quæri-
Matt. 6. tis: & gloriā quæ eſt à ſolo deo nō uultis? Refugiēs ergo
1. Co. 3. & de hoc ad cōſiliū ap̄li, pbat ipſe opus ſuū: ut ſic habeat
in ſemetipſo gloriā, & nō in altero. Fidelis ſuimet cuſtos,
q ſibi oleū fauoris ſine fraude reſeruet: ne in aduētu ſpōſi
lampas cōſciētiæ uacua exting uaſ. Nō in altero inquā,
nec emī tutū arbitraſ labijs hoim cōmittere gloriā ſuā: ar-
cæ uticq; ſine claue &, ſine ſera: nullicq; omnino clauſæ no-
cere uoleti. Non tutū planè, ſed ſtultū, ibi theſaurū tuum
recōdere: unde nō ualeas reſumere cū uolueris. Si ponis
in os meū, iam nō in tua, ſed in mea poteſtate eſt: cū utiq;
pro meo libitu uel laudare te poſſim, uel derogare tibi.
Sanum uas & incōcuſſum cōſcientia: & ſecretis ſeruādis
idoneū: nullis patēs inſidijs: nulli uiolentiæ cedens: nulli
qppe oculo uel manui acceſſibilis: excepto dūtaxat ſpi-
ritu qui ſcrutatur etiā alta dei. Quicqd in ea repoſuero,
ſecurus ſum quia nō perdā: ſeruabit uiuo, defuncto reſti
tuet. Nam quocūq; uado ego, ipſa it mecum: ſecum ferēs
depoſitū quod ſeruandū acceperit. Adeſt uiuo, mortuum
ſeqtur: ubiq; mihi uel gloria uel cōfuſio īſeparabilis pro
2. Co. 1. qualitate depoſiti. Beati qui in ueritate dicere poſſunt:
Gloria noſtra hæc eſt, teſtimoniū cōſciētiæ noſtræ. Non
pōt dicere niſi humilis, qui iuxta uulgare, & oculos cāpi
metuere & ſyluarū aures ſoleat ſemper habere ſuſpectas.
Beatus nempe hō: qui ſemp eſt pauidus. Non pōt dicere
arrogās & p̄ſumptor: qui ſeipſum impudēter oſtētās paſ-
ſim & ubiq; tāquā per campū incedēs, tot⁹ ferī in gloriā.
Gloriaſ etiā cum male fecerit: & exultat in reb⁹ peſſimis.
Eſtimet ſe nō uideri, dū plures habeat imitatores quàm
rep̄hēſores: cæcus dux cæcorū. Sed habet hic cāp⁹ oc̄los,
ſanctorū pculdubio angelorū: quos ſemp offendere ſolet
indiſciplinata conuerſatio. Non dicet hypocrita; gloria
mea eſt teſtimoniū cōſcientiæ meæ: qa et iudicantium ſm
faciē, uerbo, uultu, habituue ſimulatorio eludat opiniōi:
ſed nō eius q ſcrutaſ renes & corda fallit uel euadit iudi-
cium. Siquidē deus nō irrideſ. Timeat ergo & iſte nemo-
ris aurē. Lingua licet manuq; caſſantib⁹, auri tñ ubiq; præ-
ſenti de quacunq; ſylua latebroſæ duplicitatis & ſpinoſæ
callidit atis, tacētis & quieſcētis cor loqtur, cogitatio cō-
fitetur. Prauū eſt cor hoīs & imperſcrutabile: ita ut nemo
ſciat quæ ſunt in hoīe niſi ſpūs hoīs qui in eo eſt: ſed nec
ipſe plenè. Nam cū ap̄ls diceret. Mihi p minimo eſt ut à 1. Co. 4.
uobis iudicer, aut ab humano die, adiecit: ſed nec ego me
ipſum iudico. Quare? Qđ nō poſſum, ait, ratā uel ipſe de
me pferre ſniam. Ego emī nihil mihi conſcius ſum: nō tñ
in hoc iuſtificatus ſum. Non ex toto credo me uel ipſi cō-
ſciētiæ meæ: quippe cū ne ipſa quidē queat me cōprehē-
dere totū. Nec poteſt iudicare de toto qui totū nō audit.
Qui aūt iudicat me, dñs eſt. Dñs, inquit, cui⁹ utiq; ſcien-
tiam nō effugit: ſniam nō ſubterfugit, etiā quod propriā
latet cōſcientiā. Audit deus in corde cogitātis: quod nō
audit uel ipſe qui cogitat. Aderat auris pphetæ abſentis
ori furtiue poſcentis pecuniā: & ego quantūlibet in oc-
culto lædere cogitās, aut pximū neqter, aut turpiter me-
ipſum nō uerear, aurē nuſquā abſentem? Tremēda prſus
auris & reuerēda: cui nō ceſſat quies, nō tacet ſilētiū. De-
niq; ait. Auferte malum cogitationū ueſtrarum ab oculis
meis. Sed quid eſt qđ dicit ab oculis meis? An & noſtra Eſaiæ. 1.
deus nō ſolū audit: ſed & uidet arcana? Quales oculi qui
cōtēplant cogitationes? Non ſunt coloratæ ut uideant:
ſicut nec ſonāt ut audiātur: ſolent ſentiri à cogitāte: non
audiri ab auſcultāte: non à contēplante uideri. Meritò tñ
dñs ſcit cogitationes hominū qm̄ uanæ ſunt. Cur emī ne-
ſciret, quas & audit & uidet? His p̄cipue duobus ſenſib⁹,
id eſt uiſui & auditui nemo fidē putat eſſe negādam. Hoc
nos ſcire conſtanter aſtruimus: quod uidimus & audiui-
mus. Meritò itaq; nō erat opus dño Ieſu ut quis teſtimo
nium phiberet de homine: ipſe nimirū ſciebat quæ eſſent
in homine. Quid cogitatis, ait, mala in cordibus ueſtris? Mat. 9.
Reſpōdebat nō ſermonib⁹ ſed cogitationib⁹. Audiebat
non loquētes: uidebat nō apparētes. Contremiſco totus
tuam dñe Ieſu quātillo poſſum intuitu cōſiderans maie-
ſtatē: præſertim cū recordor in quātis ipſi⁹ aliqñ cōtemp-
tor extiterim. Sed & nunc cū iam à facie maieſtatis fugi
ad genua pietatis, qd ampli⁹ facio? Vereor ne qui aliqñ
contrarius extiti maieſtati: & nunc ingratis pietati inue-
niar. Quid emī ſi ceſſant manus, & nō ceſſet pectus? Quid
ſi os iam ſilet: necdū cor quieſcit? Si ſinguli illiciti mot⁹
animi mei ſingula ſunt quædā in te deus conuitia: utputa
iracundiæ motus in manſuetudinē, inuidiæ in charitatē,
in frugalitatē luxuriæ, turpitudinis in caſtitatē: & innu-
mera his ſimilia quæ de cœnoſo lacu prurientis pectoris
mei etiam nūc inceſſanter ebulliunt inundantes & impin-
gentes in ſerenitatē præfulgētis uult⁹ tui. Quid magnū
feci ſolos cohibere art⁹, act⁹ corrigere? Si has atq; hmōi
quas foris licet uacans intus actitare non ceſſo iniqtates
obſeruaueris, ô dñe quis ſuſtinebit? An fortè iā nō ego
illa ſed patior? Aguntur quidē in me, ſed à me nō agūtur
ſi nō conſentio. Sanè ſi mei nō fuerint dñati, tunc imacu-
latus ero: & immaculatus coram eo, ſi nō ſolum caruero,
ſed & ſi obſeruauero me ab iniqtate mea. Mea dixerim:
nō quia facio, ſed qa ſuſtineo. Corpus geſto mortis, care-
nemq; peccati: ſufficit interim mihi ſi nō regnet pctm̄ in
meo mortali corpore. Sic corpus crimini nō reputaſ: nec
qđ habitat in eo pctm̄: ſi tñ nō delector: tñ non exhibeo
mēbra mea arma iniquitati. Pro hac orabit ô miſericors
quiuis etiā ſanctus in tpe opportuno: ſupplex nimirū q
malū ſentiat: & nihilominus ſctūs dū nō conſentiat. Sup-
plex p̄ periculo, ſctūs pro uirtute. Sctūs planè atq; btūs:
qui cōdelectatus legi ſm interiorē hoīem de malo qđ ita
ineſſe corpori ſentit, ut niſi pariter cū corpore carere nō Rom. 7.
poſſit: meritò ſeſe cōſolaſ, & ait. Iam nō ego operor illud:
ſed quod habitat in me peccatum. Verūtamē delicta quis

intelligit? Nam si possem dicere cū paulo, q̄ quidē longe
1.Co.4. est à me. Nihil mihi cōscius sum: non tñ in hoc esse iustificatum oporteret me gloriari. Non enī cui seipsum commēdat, ille, pbatus est: sed quē deus cōmēdat. Si applauserit mihi iustitia humanus dies, pro minimo habeo: quia ille lucet tñ in facie. Homo enim uidet in facie: deus aūt intuetur cor. Propter hoc hieremias nō satis popularib⁹
Hier. 7. sentētijs uelut quibusdā humani diei radijs mouebatur, sed fidenter loquebaf deo: Diē hoisnō cōcupiui, tu scis. Si meus mihi arriserit dies: neq̄ meipsum, inquit, iudico: quia nec ipse me satis intelligo. Solus merito constitutus est iudex uiuorū & mortuorū, qui finxit sigillatim corda uniuersorū, & intelligit oīa opa eorū. Solū attēdo iudicē, quē & solū iustificatorē agnosco. Pater dedit ei iudicium facere, quia filius hoīs est. Non usurpo mihi uel super me seruus filij potestatē: nec me annumero illis de quibus ita cōqueri solet: Tulerūt hoīes á me iudiciū. Pater non iudicat quēquā: sed omne iudiciū dedit filio: & ego mihi præsumam q̄ nec ipse pater sibi assumit? Velim nolim ipi me astare necesse est, ipsi horū quæ gesserim in corpore, reddere rationē: cui nec uerbū præteruolat: nec subterfugit cogitatio. Sub tam æquo libratore meritorū: sub tam intimo secretorū inspectore: quis gloriabit? castū se habere cor? Sola pfectò q̄ nō solet gloriari: nō nouit præsumere: contēdere non cōsueuit: gratiā inuentura est in oculis
Iaco. 4. pietatis humilitas. Deus nāq̄ superbis resistit: hūilib⁹ aūt dat gratiā. Nō cōtēdit iudicio, nec prætendit iustitiā qui
ps. 142. uere humilis est, sed dicit. Non intres in iudiciū cū seruo tuo dñe. Recusat iudicium, & postulat miam: facilius sibi ueniā impetrare posse, quàm iustitiā uēdicare confidens. Nouit naturā diuinā naturaliter pia: quæ nostrā nequaquā humilitatē abhorreat. Non despicit illa maiestas cor contritū & humiliatū in nostro genere: quæ corpus ex eo humilitatis assumere nō dedignata est. Nescio quo pacto familiarius semper humiliati propinquare solet diuinitas. Deniq̄ illa se iduit: ut appareret hoib⁹. Substātiā, formā habitūq̄ gestauit humilē: ipsius nobis cōmēdās uirtutis excellentiā: quā speciali sui uoluerit honorare præsentia. Vobis aūt dilectissime, uobis præcipue tanto magis arbitror hāc esse necessariā: quanto maior noscit materia suppetere superbiēdi. Genus, ætas, scientia, cathedra: & quod maius est, primatus prærogatiua: cui nō essent insolentiæ fomes, elationis occasio? Quāquā esse possint & humilitatis. Meditātibus quidē honores blandiūtur: sed onera pēsantibus tædio sunt atq̄ formidini. Nō aūt oēs capiūt hoc uerbū. Multi eī nō tanta fiducia & alacritate currerēt ad honores: si esse sentirēt & onera. Grauari profectò metuerēt: nec cū tāto labore & piculo quarūlibet affectarēt infulas dignitatū. Nūc uero quia sola attēditur gloria & nō pœna, purū esse clericū erubescit in ecclesia: secq̄ uiles æstimimāt & ingloriosos, quocūq̄ eminentiori in loco non fuerint sublimati. Scholares pueri & impuberes adolescētuli ob sanguinis dignitatē pmouētur ad ecclesiastícas dignitates, & de sub ferula trāsferūtur ad principandū presbyteris: lætiores interim q̄ uirgas euaserint, quàm q̄ meruerint principatum: nec tam illis blanditur adeptum, quàm ademptū magisterium. Et hoc quidē in initio. Processu uerò tpis paulatim isolescētes docti sunt in breui uendicare altaria, subditorū marsupia uacuare, magistris nimirū in hac disciplina utentes idoneis, ambitione & auaritia. Verū quātauis industria tua tibi lucra
Eccle. 10 cōquirere cautulus uidearis: quantalibet uigilantia rem possis seruare tuā: quātocūq̄ studio regum tibi ac principum gratiā captare cures. Dicimus tamē. Væ terræ cui⁹ rex est puer: & cuius principes mane comedūt. Nec dicimus quācūq̄ ætatē dei gratiæ præmaturā, sicut nec serā: cum multos uideamus iuniorum super senes intelligere, moribus antiquare dies, præuenire tempora meritis: & quod ætati deest, compēsare uirtutibus. Boni pueri, qui quod ætate uident, esse studēt & malitia. Malitia inquā, sed non sensu: quorū iuxa ammonitionem apostoli. Nemo cōdemnat adolescētiam. Meliores bonæ indolis adolescentes, inueteratis dierū malorum. Puer centū ānorū maledictus est: & est è regione senectus uenerabilis, non diuturna, neq̄ numero annorū computata. Bonus puer samuel, qui loquēti deo promptus aderat auditor, dicens, Loquere dñe, quia audit seruus tuus. Ac si diceret: Paratus sum & non sum turbatus ut custodiam mandata tua. 1.Reg.3.
Bonus & hieremias qui ante sanctificat⁹ quàm natus, cū Hiere.1.
se excusaret de pueritia: nihilominus cōstitutus est super gētes & super regna. Bonus quoq̄ daniel: cuius spiritū Dañ. 13.
iuscitauit deus ut conuinceret iniqua iudicia, & sanguinē innoxiū liberaret. Deniq̄ cani sunt sensus hominis: & ætas senectutis uita imaculata. Sicubi huiuscemodi puer senex pmotus inuenit: opus dei est, his qui tales nō sunt mirandū, nō imitandū. Cæterum curritur in clero passim ab omni ætate & ordine á doctis pariter & indoctis ad ecclesiasticas curas: tanquam sine curis iam quisq̄ uicturus sit, cū ad curas peruenerit. Nec mirū de his qui necdū in semetipsis experti sunt. Videntes qppe illos qui iam proprios humeros cupitæ sarcinæ summiserūt, nō solum nō gemere tāquam sub onere, sed insuper appetere plus onerari: nō deterrent periculis, q̄ cupiditate cæcati nō uidēt, sed fauorib⁹ amplius quos illis inuidēt, puocant. O infinita semper ambitio: & insatiabilis auaritia. Cum primos honorū gradus meruerint in ecclesia: meruerint autē uel uitæ merito uel pecuniæ: siue etiam carnis & sanguinis, quæ regnū dei nō possidebūt, prærogatiua: nō ideò corda quiescūt, dublici semper æstuātia desiderio: quo utiq̄ magis ac magis & dilatentur in plura, & ad celsiora sublimētur. Verbi gratia: cū factus qs fuerit in quacūq̄ ecclesia decan⁹, præposit⁹, archidiaconus, aut aliqd huiōi: non contētus uno in una, plures sibi imo quotquot ualet conquirere honores satagit tā in una quàm in pluribus. Quibus tamē omnibus si locus euenerit, libēter unius præferet epī dignitatē, Sed nunqd sic satiabitur? Factus epūs: archiepiscop⁹ esse desiderat. Quo fortè adepto: rursum nescio quid altius somniās: laboriosis itinerib⁹ & sumptuosis familiaritatibus romanū statuit frequētare palatium. quæstuosas sibi quadam exinde comparans amicitias. Si lucri spiritualis gratia hæc faciunt, laudādus est zelus: sed præsumptio corrigenda. Nonnulli cum ista non possint, uertunt se ad aliud ambiendi genus: in quo nihilominus aperiunt eam quam habēt dominādi libidinē. Nam cum præsideant urbibus ualde populosis: & totas (ut ita dicam) patrias prope diœcesis ambitu circuncludant, occasione inuenta ex quocunq̄ ueteri priuilegio, satis agunt ut & uicinas sibi subiiciant ciuitates: quatenus duæ quibus duo uix præsules sufficiebāt, sub uno redigantur antistite. Rogo quæ hæc tam odiosa præsumptio: quis hic tantus ardor dominandi super terram: quæ principandi tam effrenis cupiditas? Certè cum primum tractus es ad cathedram, flebas, refugiebas: uim quærebaris, multum à te & omino supra te esse dicens: miserum clamitās, & indignum, qui non esses idoneus tam sancto ministerio, tantis non sufficeres curis. Quid igitur nunc uerecunda depulsa formidine, sponte ambis ad ampliora: imo irreuerenti audacia, propriis non contentus, inuadis alienā? Cur hoc? Fortè ut plures populos saluos? Sed ī alienam messem tuam mittere falcem iniuriosum est: ut tuæ præstes ecclesiæ. Sed ecclesiarū sponso nō placet tale unius incrementum, quod sit detrimentum alterius. Crudelis ambitio, & incredibilis si fidem oculi non astruerent. Vix Esaiæ. 5.
tenent manus quin illud ad literam impleant quod legitur in propheta. Secuerunt prægnantes galaad ad dilatandum terminos suos. Vbi est illa terrifica comminatio: Væ qui cōiungitis domū ad domū: & agrum agro copulatis? Numquid in his dūtaxat exiguis uæ istud metuēdū est: non autē cū urbes urbib⁹, aut prouinciæ prouinciis cōtinuantur? Imo etiam respondeant si uolunt se imitari dominū christū, facientes & ipsi utraq̄ unū: adducentes & ipsi ex diuersis pascuis greges: ut fiat unus pastor, & unū ouile.

ouſſe. Huius rei gratia nō pigritanꝫ crebro terere limina apoſtolorū, inuēturi & ibi, quod magis dolendū eſt, qui ſuæ faucāt improbæ uolūtati: nō q̄ ualde romani curent quo fine res terminetur: ſed quia ualde diligūt munera: ſequuntur retributiones. Nudæ nuda loquor, nec retego uerenda, ſed inuerecūda cōfuto. Vtinā priuatim & in cameris hæc fierēt: utinam ſoli uiderim⁹ & audierim⁹: utinā nec loquentibus crederetur: utinā nobis reliquerint modernī Noe unde à nobis poſſent aliquatenꝰ operire. Nūc uerò cernēte orbe mundi fabulam ſoli tacebim⁹ ? Caput meū undiq̄ conquaſſatū eſt: & ego ſanguine circūquaq̄ ebullīēte, putauerim eſſe tegendū? Quicquid appoſuero cruentabitur: & maior erit confuſio uoluiſſe celare cum celari nequiuerint. Bona hūilitas, quæ & impræſentiarū ab hmōi mordacibus curis mentē facit eſſe quietam: & à minacibus pœnis in futuro ſecurā reddit cōſciētiā. Hæc ueſtros pater animos ab horum omniū peſtifera æmulatione compeſcat. Audite potius prophetā taliter à talib⁹ dehortantē. Noli, inquit, æmulari in malignātibus neq̄ zelaueris facientes iniquitatē. Emulari magis oportet apoſtolum nō gloriantē in immēſum: nec ſe ultra ſe extēdentem: nec audentē ſecut ipſe fatetur) cōparare quibuſdam qui ſeipſos cōmendāt: ſed ſe ſibi comparantē & metientem ſm menſurā regulæ quam mēſus eſt ei deus. Audiendo etiā ex ore eius. Nolite fraudare inuicē: propriis placebit eſſe contentū. Qui & prouocans ad humilitatē: ſuum illud archiepiſcopo nō cunctabitur ſalubriter intimare. Noli altum ſapere, ſed time. In alto poſito nō altum ſapere difficile eſt, & omnino inuſitatum: ſed quanto inuſitatius, tāto gloriōſius. Timor de adepta iam altitudine: tædere magis quàm placere faciet altiora. Non uos ergo felicem quia præeſtis: ſed ſi nō pdeſtis, infœlicem putate. Vt autem ſecure præeſſe poſſitis: ſubeſſe & uos ſi cui debetis non dedigneminī. Dedignatio quippe ſubiectiōis prælationis reddit indignū. Sapiētis eſt conſiliū. Quāto maior es, tanto humilia te in oībus. Sapientiæ uerò præceptū. Qui maior eſt ueſtrū, fiat ſicut iunior. Q̄ ſi expedit etiam minoribus eſſe ſubiectū: maiorū iugum quomodo licebit contēnere? Videāt in uobis potius ſubditi quod uobis redhibeāt. Intelligitis quæ dico? Cui honorē honorem. Omnis anima, inquit, poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Si oīs, & ueſtra. Quis uos excipit ab uniuerſitate? Si quis tentat excipere: conatur decipere. Nolite illorum acquieſcere cōſiliis, qui cum ſint chriſtiani: chriſti tamē uel ſequi facta, uel obſequi dictis opprobrio ducūt. Ipſi ſunt qui uobis dicere ſolēt. Seruate ueſtræ ſedis honorem. Decebat quidem ex uobis: uobis cōmiſſam eccleſiam creſcere: nūc uerò ſaltem in illa quam ſuſcepiſtis mananeat dignitate. Et uos enim ueſtro prædeceſſore impotētior? Si nō creſcit p uos, nō decreſcat per uos. Hæc iſti. Chriſtus aliter & iuſſit & geſſit. Reddite, ait, quæ ſunt cæſaris, cæſari: & quæ ſunt dei, deo. Quod ore locutus eſt, mox opere implere curauit. Conditor cæſaris: cæſari nō cunctatus eſt reddere cēſum. Exemplū enim dedit uobis, ut & uos ita faciatis. Quando uerò dei ſacerdotibus debitam negaret reuerentiā: qui hāc ſecularibus quoq̄ poteſtatib⁹ exhibere curauit? Porro uos ſi cæſaris ſucceſſori: id eſt regi: ſedulis in ſuis curiis, cōſiliis, negociis, exercitibusq̄ adeſtis: indignum erit uobis cuicūq̄ chriſti uicario taliter exhibere, qualiter ab antiquo inter eccleſias ordinatū eſt? Sed quæ ſunt (inqt apoſtolus) à deo, ordinata ſunt. Viderint ergo huius ignominiæ diſſuaſores: quale ſit dei ordinationi reſiſtere. Valde ignominioſum ſeruo, ſi ſit ſicut dñs eius: aut diſcipulo, ſi ſit ſicut magiſter eius. Plurimum ſe uobis deferre putant, cum uos chriſto præferre conātur: ipſo reclamāte ac dicēte. Nō eſt ſeruus maior dño ſuo: neq̄ apl's eo qui miſit eum. Quod nō dedignatus eſt magiſter & dñs, taliſq̄ & magiſter & dñs: indignum ſibi iudicabit ſeruus bonus, deuotusq̄ diſcipulus? Quàm pulchre locutus eſt btūs ille cēturio, cuius fidei nulla par inuenta eſt in iſrael: Et ego, inquit, homo ſum ſub poteſtate, habens ſub me milites. Non iactabat poteſtatē, quam nec ſolam protulit, nec priorē. Dicturus quippe habens ſub me milites, præmiſit: homo ſum ſub poteſtate. Prius ſe agnouit hoīem quàm potentē. Agnouit inquam ſe hoīem, homo gentilis: ut in ſe iam impleri oſtēderet quod longe ante dixerat dauid. Sciant gentes quoniā hoīes ſunt. Homo, inquit, ſum, & homo ſub poteſtate. Iam quicqd ſubinferas, ſuſpectā nō habemus iactantiam. Præmiſſa ſiquidē eſt humilitas, ne altitudo præcipitet. Nec enim locum inuenit arrogantia: ubi tam clarum humilitatis inſigne præceſſerit. Agnoſcis infirmitatem, cōfiteris ſubiectionē: iam & te ſub te habere milites profitere ſecurus. Reuera quia nō cōfuſus eſt de ſubiectione: iure ex prælatione meruit honorari. Non erubuit ſuper ſe poteſtatē: & ideò dign⁹ qui haberet & ſub ſe milites. Ex abundātia cordis os loquebat: & iuxta qd intus ordinatas habuit affectiones, foris quoq̄ uerba decēter compoſuit. Dedit prius honorē præpoſitis: ut iam à ſubditis iuſte reciperet: ſciens ſe à ſuperioribus accipere, qd impēderet inferioribus: & quia melius propriæ ſubiectionis diſceret experimēto ſua ipſe moderari imperia. Fortè nō ignorabat q̄ ſubiecto ſibi homini deus oīa ſubiecerit ſub pedibus eius: offendenti ſe, inſenſa reddiderit: & is quem humilē conſtituerat ſuper opera manuū ſuarū: ſuperbiæ meritò cōparatus eſt iumētis inſipiētib⁹, & ſimilis factus eſt illis. Nouerat & fortaſſis q̄ humanus ſpūs ſubdit⁹ cōditori ſubiectā ſibi poſſederit carnē: rebellis rebellē inuenerit: factusq̄ tranſgreſſor legis ſuperioris, ſentire cœperit aliā legē in membris ſuis repugnantē legi mentis ſuæ, & captiuantē ſe in legē peccati. Miror quoſdā in noſtro ordine monaſteriorū abbates hanc humilitatis regulam odioſa cōtentione infringere: & ſub humili (quod peius eſt) habitu & tonſura tam ſuperbe ſapere, ut cum ne unū quidē uerbulū de ſuis imperiis ſubditos prætergredi patiātur: ipſi propriis obedire cōtēnant epiſcopis. Spoliāt eccleſias ut emancipentur: redimūt ſe ne obediant. Non ita chriſtus. Ille ſiquidē dedit uitam, ne perderet obediētiam: qua iſti ut careant, totum ferè ſuum ſuorumq̄ uictū expēdūt. Quid hoc eſt præſumptionis o monachi? Neq̄ enim quia prælati monachis: ideo non monachi? Nempe monachum facit profeſſio: prælatū neceſſitas. Vt autem non præiudicet neceſſitas profeſſioni: accedat non ſuccedat prælatio monachatui. Alioquin quomodo illud implebitur. Principem te conſtituerunt: eſto inter illos tanquam unus ex illis. Quomodo tanquam unus ex illis, manens inter humiles ſuperbus: inter ſubditos rebellis: imminitis inter māſuetos? Vt te putemus tanquam unum ex illis, uideam⁹ tam exhibere paratum, quàm exigere obedientiam: uideamus tam libenter præpoſitis obtemperare ſubiectum, quam imperare ſubiectis. Q̄ ſi ſemper uis obediētes habere, & nūquā eſſe: probas te nō eſſe tanquā unū ex illis, dum unus eſſe renuis de obedientibus, à quibus dum te ſuperbiēdo ſegregas: quorū aggregeris conſortio, patenter aduertimus: & ſi tu uel impudēter contēnis: uel imprudenter, diſſimulas, reputari profectò inter illos te noueris: de q̄bus ſcriptū eſt. Alligant onera grauia & importabilia, & imponūt humeris hominū: digito autem ſuo nolūt ea mouere. Quorū ergo tibi indigniuſ conſortiū iudicas, delicatorum magiſtrorū, quos ueritas increpat: an obedientiū monachorum, quos amicos ſuos cōmemorat? Ait ſiquidē. Vos amici mei eſtis, ſi feceritis quæ præcipio uobis. Vides igitur quale eſt iubere quod ipſe non feceris: aut nolle facere quod docueris? Deinde ut taceam illud de regula ubi à ſancto benedicto tibi præcipitur ut quæ doces diſcipulis eſſe cōtraria, in tuis factis indices nō agenda: ut item prætermittā quod aperte diffinit tertiū humilitatis eſſe gradū: ut quis pro dei amore omni obedientia ſe ſubdat maiori, in regula ueritatis attende quod legitur. Qui ſoluerit, inquit, unum de his mi nimis meis mandatis, & docuerit ſic homines, minimus uocabitur in regno cælorū. Proinde tu docēs & renuēs

Pſal. 36. 2. Co. 4. 1. Co. 7. Eccle. 3. Luc. 22. Rom. 13. Mar. 10. Rom. 13. Ioan. 13. Luc. 7. Pſal. 9. Mat. 23. Ioan. 15. Mat. 5.

obedíre: nō mínímum ſed maxímū chriſti mandatū & docere & ſoluere conuínceris. Itaq; doctor & ſolutor mādati mínímus tu uocandus es ín regno cælorū. Sí ergo tuí putas íníuriā prioratus, mínorē ſummis uíderí ſacerdotíbus, nō magis índignū æſtímandū eſt mínímū uocarí ín regno celorū? Sí multū ſuperb⁹ es: plus mínímus quàm mínor uocarí cōfundere. Mínor quíppe uílítas eſt mínorē uíderí quàm mínímū. Longè aūt præſtātíus ſolís ſubdí epíſcopís, quam uníuerſítatí. Sed nō ꝓpter me, ínquít, facío: ſed quæro eccl'íæ líbertatē. O líbertas omnī (ut íta loquar) ſeruítute ſeruílíor. Patíēter ab hmōí líbertate abſtíneam: quæ me peſſíme addícat ſupbíæ ſeruítutí. Plus tímeo dentes lupí, quàm uírgā paſtorís. Certus ſum ením ego monachus, & monachorum qualíſcūq; abbas: ſí meí q̄nq; pontífícís à ꝓprís ceruícíb⁹ excutere íugū tētauero: q̄ ſathanæ mox tyrānídí meípſum ſubíícío. Aduertēs nímírū cruēta íllā beſtía quæ círcuít quærēs quem deuoret, elongatā cuſtodíā: heu ſtatím ínſílít ín præſumptorē. Meríto eī non cunctatur præſídere ſuperbo, quí ſe íure regem gloríæ ſup oēs fílíos ſuperbíæ. Quís dabít míhí centū ín meí cuſtodíā deputarí paſtores? Quāto plures ſentío meí curā gerere: tāto ſecuríor exeo ín paſcua. Stupenda ínſanía. Animarum nō cunctor turbas míhí cuſtodíendas colligere: & unū ſuper ꝓprīū grauor habere cuſtodem? Et quídē ſubiecti me de reddenda pro ſe ratione ſolícitāt. Quí aūt præſunt míhí: ípſí potíus paulo dícente
Heb. 13. peruígílāt: tanquā ratiōnē pro me reddítúrí. Illí & ſí honorant, onerant: hí nō tam premūt, quàm protegūt. Scío
Sapi. 6. me legíſſe. Iudícíū duríſſímū hís q̄ præſunt: exíguo autē cōcedít míſerícordía. Quíd ígítur uos ô monachí: ſacerdotū grauat auctorítas. Metuíſtís ínfeſtatiōnē? Sed ſí q̄d patímíní ꝓpter ſuſtítíā, beatí. Secularítatē cōtēnítís? Sed
Ioan. 19. ſecularíor nemo pílato, cuí dñs aſtítít ſudícādus. Non baberes, ínquít, ín me poteſtatē: níſí tíbí data eſſet deſuper. Iam tūc per ſe loquebat, & ín ſe experiebatur: quod poſt
Rom. 13. per ap'los clamauít ín eccleſíís. Nō eſt poteſtas níſí à deo. Et quí reſíſtít poteſtatí, deí ordínatíonī reſíſtít. Ite nunc ergo reſíſtere xp̄ī uícarío: cū nec ſuo aduerſarío chriſtus reſtíterít. Aut dícíte, ſí audetís, ſuí præſulís deū ordínatíonem neſcíre: cum romanī præſídís poteſtatē xp̄s ſuper ſe quoq; fateat fuíſſe cælítus ordínatā. Verū aperte índícāt quídā horū quíd cogítēt, dū multo labore ac pretío apoſtolícís adeptís príuílegíís, per ípſa ſíbí uendícāt ínſígnía pontífícalía utentes & ípſí more pontífícū: mítra, anulo, atq; ſandalíís. Sanè ſí attendít rerū dígnítas, hanc monachí abhorret pfeſſío. Sí mínſterīū, ſolís líquet cōgruere pōtífícíbus. Profectò eſſe deſíderāt quod uíderí geſtíūt, merítoq; nō queūt eſſe ſubiectí: qbus ſam ípſo ſe comparant deſíderío. Quíd ſí & nomen eís cōferre príuílegíorū poſſet auctorítas? Quāto putas auro redímerēt ut appellarent pōtífíces? Quo íſta ô manachí? ubí tímor mentís? ubí rubor frontís? Quís unquā probatorū monachorū tale alíqd aut uerbo docuít: aut relíquít exemplo? Duodecím humílítatís gradus magíſter ueſter edíſſerít proprīſq; díſtínguít deſcríptíonib⁹. In quo quæſo íllorum docet aut cōtínetur ut hoc faſtu delectarí monachus: has quærere debeat dígnítates? Labor & latebræ & uolūtaría paupertas: hæc ſunt monachorū ínſígnía: hæc uítam ſolēt nobílítare monaſtícā. Veſtrí aūt oculí omne ſublíme uídēt: ueſtrí pedes omne forum círcūeunt: ueſtræ línguæ ín oībus audíunt cōcílíís: ueſtræ manus omne alienū dírípíunt patrímoníū. Tamen ſí ita oportet ut emācípatí à ſubiectíone pontífícū, parí cū ſucceſſorībus apol'orū gloría, parí cathedra: hīſdēq; ſolēníū índumentorū ínſígníbus attollamíní: cur non & ſacros ordínes celebratís, & benedíctíones datís ín populís? Quàm multa moueor dícere aduerſus ímpudentíſſímā præſumptíonem, ſed frenat ímpetū, q̄ auríbus occupatís ſcríbere me recolēs, lōgíorí lectíone uereor fierí oneroſus archíepíſcopo. Et quía res tam manífeſta eſt: ut multítudo reprehendentíū uídeatur ímpudentíā obduraſſe. Q; ſí & hæc ípſa cernūtur gratas excedere compendíí metas: uobís ô dñe Donate, quí me & ín hoc propríā prodere coegíſtís ímperítíam, dum morem modumq; ſolennem ín ſcríbendo ſeruare neſcíerím.

Ad eundem. Epiſtola. XLIII.

PRíoris precís noſtræ benígna ſuſceptío præbet ampliora ſperādí fiduciam. Præmíſſa ítaq; deuotíſſímarū gratíarū actíōe pro experta beneuolētía, íterum audeo petere quod íterandís gratíís ſecūdo me faciat debítorē, quatenus uídelícet Moliſmenſí eccleſíæ ípſam eccleſíā pro qua ſe ueſtrā ſerenítatē quoquo modo obnubílare dolebat, eadem líbertate tenere concedatís, qua prædeceſſorum ueſtrorum temporíbus certum eſt tenuíſſe. Valete.

Ad eundem. Epiſtola. XLIIII.

VIdetís certè quantum præſumam de ueſtra beneuolentía: ut nec crebra ímpetratío preces fíniat, & totíes exauditus, rurſum accedere precator ímportunus nō uerear. Magna quídem præſumptío, ſed non meretur índígnatiōnē: quoníam de charítate, non de temerítate deſcendít. Memínít (níſí fallor) ueſtra paternítas, q̄ dudum Trecís querelas uníuerſas quas pro eccleſía Senonía aduerſum Moliſmēſes monachos ante habueratís, pro amore deí & noſtro penítus omíſíſtís. Et ecce ídem monachí conqueruntur q̄ neſcío quas nouas, & (ut ípſí aíunt) índebítas uobís cōſuetudínes ín prædícta eccleſía uendícetís. Obſecro ergo & ípas dímittí: confidens me ne hac quídem uíce paſſurū repulſam, ut quí ſam de maíorībus merui non repellí, ín obtínēdís mínorībus non confundar. Valete.

Ad Ludouícū regem Francorū. Epiſtola. XLV.

TXímío regí Francorū Ludouíco, Stephanus abbas Cíſtercíenſís: totuſq; conuētus abbatū & fratrū cíſtercíenſíū, Salutē, ſoſpíratem, & pacem ín chriſto Ieſu. ¶ Rex cæli & terræ regnū uobís ín terra donauít: donaturus & ín cælo, ſí íd quod accepíſtís, ſuſte & ſapíenter adminíſtrare ſtuduerítís. Hoc eſt quod uobís optamus, & pro uobís oramus: ut & hícſí deliter, & íllíc fœlíciter regnetís. Cæterū uos quonā conſílío cíſdē noſtrís pro uobís oratiōíb⁹ (quas, ſí recolítís, olím tam humíliter requiſíſtís) modo tā acríter repugnatís? Qua ením ſam fiducía manus pro uobís leuare præſumímus ad ſponſum eccleſíæ: quam íta, & ſine cauſa ut putamus, auſu íncōſulto cōtríſtatís? Grauem ſiquídem aduerſum uos apud eundē ſponſum & dñm ſuum querímoníā deponít: dum quem acceperat defenſorē, ſuſtínet oppugnatorē. Attēdítís ſam cuí ex hoc ínfenſum uos reddítís? Non utíq; epō pariſienſí, ſed dño paradíſí, & quídem terríbílí: & eí quí aufert ſpírítum príncípum. Ipſe quíppe eſt quí ad epos dícít. Quí uos ſpernít, me ſpernít. Hæc íta uobís & pro uobís audacter quídem, ſed amanter ínti
Luc. 10. mare curauímus: monētes & rogātes per íllā ínuícē amícítíam noſtram & fraternítatē, cuí uos ſatís dígnāter ſocíaſtís, ſed nunc ípſam grauíter læſíſtís, quatenus à tanto malo cítíus deſíſtatís. Alíoquín ſí nō meremur exaudírí, ſed contēnímur & nos fratres & amící ueſtrí, & quí quotídíe oramus pro uobís & fílíís ueſtrís & regno: ex hoc ſam noueritís paruítatem noſtram ín quíbus ualuerít non poſſe deeſſe eccleſíæ deí & mínſtro eíus uenerabílí uídelícet patrí & amíco noſtro epo pariſienſí: quí noſtram aduerſus uos humílítatē ínterpellās, noſtras pro ſe ad dñm papam íure fraternítatís líteras reqſuít. Verū nos íuſtū ducētes hís príus líterís ueſtram excellentíā cōuenire: præſertím quía ídem eps per manū omnīū religíoſorū ſe ad ſuſtítíā offert, ſí tamē príus, quod quídē eadē ſuſtítía uídetur exígere: res eí ſuæ ínuſte ablatæ reſtítuātur, eíus ínterím petítíoní differēdo ſupерſedímus. Et ſí quídē deo ínſpírante placuerít uobís noſtrís precíb⁹ aurē ínclínare: noſtro cōſílío ſtudíoq; pacē cum epo, ímo cum deo reformare: parati ſumus huíus reí gratía fatígarí uſq; ad uos quocūq; uobís placuerít. Sínautem, nos amícū audíre, & deí ſacerdotí obedíre neceſſe eſt. Valete.

Ad dominum

Ad dominũ papã Honoriũ. Epistola. XLVI.

SVmmo pontifici Honorio: pauperũ xpi abbates. Hugo de põtiniaco: & Bernardus de clara ualle: qcquid põt peccatorũ oratio. ¶Lachrymabilem eporum imo totius ecclesiæ querimonia: nos quoq; eius filij, si tamen digni dissimulare non possumus. Quæ uidim⁹ loquimur. Magna siquidem nos necessitas de claustris ad publicũ traxit: ubi & qd loquimur uidimus. Tristes uidimus, tristes eloquimur: honorem ecclesiæ Honorij tempore nõ minime læsum. Iam regis flexerat ira humilitatis: uel potius cõstantia episcoporum: cũ ecce à summo pontifice summa supueniens auctoritas heu deiecit constantiã: superbiã statuit. Scimus quidem id uobis per mendacium fuisse surreptum: quod ex uestris literis palã datur aduerti: ut euerti tam iustũ tãq; necessariũ interdictũ iuberetis. Sed numquid nõ uel tãdem deprehenso mendacio, mentitam se sentiet iniquitas sibi & nõ tãtæ utiq; maiestati? Est aũt quod miramur, quanã ratione iudicatũ sit de parte: absiudicatũ absenti. Qd quidem non temeraria præsumptiõe reprehẽdimus: sed filiali amore paterno cordi suggerimus quãtũ ex hoc & superbit impius & incenditur pauper. Cæterum quãdiu illum pati, quãtumue huic cõpati debeatis: non est nostrũ præscribere uobis. Vos uestra huic potius dulcissime pater uiscera consulite. Valete.

Ad eundẽ ex persona Gaufridi Carnotensis episcopi. Epistola. XLVII.

TRistissimæ historiæ seriem uobis & causam replicare supfluum est: quia iam quippe paternitatis uestræ uiscera, scribẽte religioso parisiensi episcopo, commota esse non ambigo. Ne tamen fratri & coepiscopo etiã nostrũ deesset testimonium quæ uidi ego & audiui, necessarium duxi breuiter intimare. Excepta siquidẽ tã modesta prædicti episcopi querimonia. Senonensis diœcesis, uniuersi episcopi una cũ uenerabili metropolitano nostro: ascitis etiã nobiscũ quibusdã alijs religiosis personis: regẽ sup graui iniuria per nosipos humiliter ut debuim⁹ conuenim⁹: ut ẽpo nil qdẽ tale meritо, sua q̃ tulerat restitueret rogauim⁹, nec impetrauim⁹. Sẽtiẽs tãdẽ nos ad arma eccl'iæ p ecclia uelle cõfugere: timuit, ãnuitq; sese oia redditurũ. Sed ĩeadẽ fortè hora superueniẽtib⁹ lris uestris: qb⁹ ei⁹ terrã ab ĩterdicto absoluí præcepistis, male in malũ cõfortat⁹, qd bene pmiserat, minime execut⁹ est. Die tamẽ noiata qua id se rursum, pmisit executurũ, eius nos cõspectui psentãtes: sustinuim⁹ pacẽ, & non uenit: q̃ suim⁹ bona, & ecce turbatio. Hoc deniq; literis uestris factũ est, ut male ablata peius teneant: & reliqua passim in dies rapiant, eo utiq; secure quo impune illa retinẽtur. Soluto nẽpe ad uestrũ imperiũ epi iusto (ut putam⁹) interdicto: nr̃oq; qd parabam⁹ & quo sperabam⁹ pacẽ cõseq, uro æq̃ timore suspẽso, interi fẽti sum⁹ oppobriũ uicinis nr̃is. Quousq; nr̃æ uiderit pietatis cõpassio.

Ad Haimericum Romanæ sedis cancellarium Epistola. XLVIII.

VIro illustri Haimerico sanctæ romanæ sedis cãcellario, frater Bernardus abbas dictus Clarauallis, salutẽ & nõ in uia. ¶Etiamne pauperi & inopi ueritas odiũ parit: & ne ipsa quidẽ miseria declinare inuidiam potest? Quærar an glorier q facti⁹ sum & ipse inimicus uera dicens? Vera dicens, an recta agens? Sed hoc uiderint fratres uestri qui contra legem maledicũt surdo: & maledictũ prophetico non uerentes dicũt bonum malũ, & malũ bonũ. Quid in me ô boni uiri displicuit pr̃nitati uestræ? Vtrumne qd apud cathalaunũ amotus est à uillicatiõe sibi credita, hõ usq; quaq; diffamatus, qa in eccl'ia Virdumẽsi cui præfuerat dissipasset bona dñi sui? An q in urbe Cameracẽsi monasteriũ sui manifestus destructor Fulbert⁹ cedere cõpulsus est Paruino q omniũ testimonio fidelis est seru⁹ & prudẽs? An certe qd laudumi de pstibulo ueneris suũ deo sanctuariũ restitutũ est? Propter quod horum me non dico lapidatis, sed laceratis, ut min⁹ aliqd recipiã a dño meo? Et hoc merito atq; cum omni gloria responderem, si qd in eis meum cognoscerẽ. Nũc autẽ ut q diudicor ego de factis alienis? Aut si meis, cur tãquã de malis: cũ cũcta hæc iuste & pclare gesta fuisse nulla imprudentia dubitare, nulla negare impudẽtia possit? Eligite nũc utrũlibet: aut negate certè, aut fatemini me horũ auctorẽ. Si feci, laude dignum est laudabilia peregisse: & inique redarguor unde laudari merueram. Si non feci: ut laudem non meruí, sic nec pfecto uituperatiõnẽ. Nouũ gen⁹ detractionis, & reuera simile aliqd habens opi balaã: q duct⁹ & cõduct⁹ ad maledicendũ pplo, magis cumulabat benedictionibus. Quid iustius: quid iocundius: quàm ut quẽ reprehẽdere intẽdis, plus cõmẽdes: ut preconijs p conuitijs utaris nescius: & uolens detrahere, laudes inuit⁹? Quasi uerò nulla mea mala inueniãt: ut pro malis mihi bona obijciant: uel potius adijciant aliena. At ego nec indignis uituperationib⁹ moueor, nec indebitas recipio laudes: nil mea refert de his quorũ auctor nõ extiti. Laudẽt, si uolũt: uel uituperẽt, si audẽt: de primo quidem dñm Albanensem: se secũdo uerò dñm Remẽsem: porrò de tertio eũdẽ æque archiepm simul & episcopũ Laudunẽsem, cũ rege pariter & multis alijs reuerẽdis personis, q̃ se utiq; auctores in his & principes extitisse miníme diffitentur. Si bene egerũt, quid ad me: si aliter, quid æque ad me? An tota & sola mea culpa est q affui: homo solis latebris dign⁹, soli mihi iudex, soli accusator & arbiter cõstitutus quatenus mõstret actio quod habet pfessio, & nomẽ monachi solitaria mihi cõuersatio interpretet? Affui enim, negare nõ possum: sed uocat⁹, sed tract⁹. Si hoc amicis meis displicuit, fateor & mihi. Vtinã non issem ad illa: utinam nõ irem ad similia. Vtinã & nuper non issem ubi uidissem aduersum ecclesiam apostolica prohdolor auctoritate uiolentam armari tyrannidẽ, quasi non satis per se insaniisset. Tum demũ sensi iuxta prophetam adhæresce Psal. 21.
linguam meam palato meo: cũ subito pond⁹ superiectum est nostris ceruicibus, atq; irrefregabilis auctoritas literarũ. Obmutui, & hũiliat⁹ sum, & siluí à bonis, & dolor me⁹ Psal. 38.
renouatus est: quãdo uidi repete ad illas literas implerí facies innocentium ignominia, & lætari amplius impios q̃ male fecerint, & exultare in rebus pessimis. Misertum est impio, ut iuxta dictũ propheticũ, non disceret facere iustitiam. & qui ĩ terra sanctorum iniqua gessit, ipsius terra iustissimo quo tenebatur absoluta est interdicto. Propter hu Esaiæ. 16
iusmodi etsi aliud non sit, grauor interesse causis: quorũ præsertim mea interesse cognosco. Grauor, sed trahor. At uerò ab hac necessitate per quẽ melius retrahí posse speraverim, quàm per uos uir optime. cui in hac re nec potestas deest, nec uoluntas, ut comperí. Gaudeo nẽpe q & uestræ prudentiæ nostrã in talibus occupationẽ displicere cognouí. Et quidẽ iustissime & amicissime. Age ergo si ita uultis: imo quia si cernitis ac decernitis & amico expedire & monacho conuenire: date quæso operam, quatenus una utriusq; uoluntas citius impleatur, quo & uobis uide licet satisfiat ad iustitiã, & mihi ad salutem animæ consulatur. Indicatur si placet clamosis & importunis ranis de cauernis non egredí: sed suis contentas esse paludibus. Nõ audiantur in concilijs: in palatijs nõ inueniantur, ad causas: ad negocia nulla necessitas, nulla trahere possit auctoritas. Sic forsitan posset uester amicus declinare præsumptionis notam. Nam noxam unde contrahere potuerim ignoro: cum sciam mihi cõsiliũ esse & propositum nũquã (si causa dũtaxat nostri ordinis non fuerit) exire de monasterio, nisi aut apostolicæ sedis legato, aut certè ppríо uocante episcopo, quibus nostræ humilitati, sicut optime nostis, contradicere oino fas nõ est, nisi ex quocũq; superioris auctoritatis priuilegio. Quod utiq; si umquã p manũ uestrã, ut spero, mihi in manus uenerit: tunc proculdubio & pax mihi, & pax erit de me. Nõ tñ idcirco etiam me latẽte & tacente cessare puto murmur ecclesiarum: si non cesset romana curia pro uoluntate assistentiũ facere præiudicium in absentes. Valete.

Esa. 5.

Ad dominum Papam Honorium pro Henrico Senonēsi archiepiscopo. Epistola. XLIX.

SVmmo pōtifici Honorio, seruꝰ, & si digni iudicamur, filij Stephanus cisterciensis: Hugo pōtiniacensis, B de claraualle: quod reuerendissimo dño, quod benignissimo patri. ¶ Degētes in monasterijs: ad quæ nos nostra peccata compulerunt: non cessamus orare pro uobis: & pro commissa uobis ecclesia dei: congaudentes & spōsæ dñi super tam fido custode: & sponsi amico super labore tā fructuoso. Fidēter proinde atq; fideliter uestræ paternitati suggerimus: quæ in regno nostro eidē matri nostræ dolentes cernimus aduersari. Quantū quidem nos sentimus qui uicini sumus: rex Ludouicꝰ non tam episcopus quam in episcopis iultitiæ persequitur zelum, pietatis cultum, habitumq; religionis. Quod uestræ quoq; prudentia sanctitatis uel ex eo facile aduertere potest: q; qui ante in habitu actuq; seculari honorati sūt sublimes: iudicati fideles: habiti familiares: modo inimici facti sunt digne suo sacerdotio cōuersantes: & per omnia honorificantes ministerium suum. Hinc grauibus contumelijs & iniurijs epi Parisiensis innocentia pulsata: est sed nō quassata: qa dñs suppositi manū suā, cū uestram opposuit. Hinc & nunc dñi huiꝰ Senonensis cōstātiā concutere & labefactare conat: ut metropolitano (qd absit) eiecto: facile, put uoluerit grassetur in suffraganeos. Postremo qs ambigit nō aliud eū quàm oppugnare religionē: quā nimirū aperte sui regni destructionem, suæ coronæ, pnūciat inimicā? Et alter herodes xp̄m non iā in cunabulis habet suspectū, sed in ecclesijs inuidet exaltatum. Nec aliud sanè credimus cū hīe aduersus archiepiscopū: nisi q; spiritum in ipso sicut in cæteris laborat extinguere. Deniq; si falere de his q̄ attestatur, falliue putamur: nr̄æ citiꝰ inueniet examinatiōis discussio: si tñ (qd & uehemēter optamus: & supplici ter oramꝰ) de uultu tuo pater sanctissime iudiciū prodeat: de quo pfecto confidimus q; custodias innocentiā: & uideas æquitatem. Alioquin reduci causam in regis p̄sentia atq; potētia: nō planè est aliud quàm tradi heu hominem in animā inimicorum eius.

Ad eundem. Epistola. L.

OPortebat qdē, si ita uestræ uisū fuisset auctoritati: ut in uestri præsentia causa domini Senonensis discuteretur: ne infensus uidelicet regi ī regis præsentia & potentia suis pro se aduersarijs responsurus, traditus homo uideret in animam inimicorum eius. Sed quoniā ut tenendū irrefragabiliter qcqd præcipitis: sic sperandū indubitanter bonum de omni re quam decernitis: id solū à uestra pater pietate depoſcit omnium qui apud nos esse uidentur religiosorū humilitas ut si se ad uultū fortè potentis (ut assolet) senserit p̄grauari, cōfugere si liceat ad uiscera patris: quod utiq; hactenꝰ oppresso neminī negatum audiuimus. Alioquin uideat ioseph uir iustus qd sibi etiā nunc faciendū sit de puero & matre eius: qa etiā nunc in Senonensi, puincia xp̄s quærit ad perdēdum. Nā ut quod uerū est manifestiꝰ, pferamus: rex ī arcp̄iep̄o ex eo apte nouā persequi religionē digno scit: q; eū in antiq̄ scīari cōuersatiōe & habitu sicut, pmouerī oīmode uoluit: sic ab oī penitꝰ securū infestatiōe dimisit.

Ad Haimericum romanæ sedis cancellarium. Epistola. LI.

VIro illustri. Haimerico sanctæ romanæ sedis cancellario. B. abbas dictus de clarauallē, salutem, & si qd uallet peccatoris oratio. ¶ Quousq; durat illa sentētia: oēs q̄ pie uolunt uiuere in xp̄o persecutionē patiunt? Quousq; relinquitur uirga peccatorum sup sortē iustorū? Quis det ut stare incipiant iusti
2. Tim. 3 in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt? Quis iam ferat tantam inter cælum terrāq; discordiam, ut exultātibus angelis sup emēdatione malorū: filij adā fremāt & tabescāt? Quasi nō sit passus Iesus pacificās in sanguine suo q̄ in terra sunt, & quæ in cælo: aut in ipso deus nō fuerit mundū recōciliās sibi? Laudabat quōdā archiepiscopus in desideriis animæ suæ: & in seculari uita & habitu benedicebatur. At nūc sub pānis infantiæ Iesu quæritur simonia: & inter nascētes uirtutes emortuorum uel cadauera uitiorū scrutat curiosa malitia. Videtis & nunc stare iesum in signū cui cantradicit. Per ip̄m uos obsecro: p ipso supplico uobis. Habet siqdē ūde & illū reuereamini: & unde illi miserearnini. State p ipso nūc ī defensione archiep̄i: cui q̄nq; & uos astare habetis ī examīnatiōe uri.

Ad eundem. Epistola. LII.

AMicus uester & noster dñs Carnotensis episcopus uoluit uos etiam per me certū fieri: quia id quod de ipso à quibusdā dño papæ persuasum fuisse cognouim?: ut eū uidelicet hierosolymā pmitteret, pficisci: nec sui fuerit studij, nec uolūtatis. Qd etsi multum uoluisset, pficisci: tñ nō poterat nisi cū grauiscandalo oīm q apud nos sunt bonorū: metuētiū qppe ne plꝰ mali ei? absentia faceret suis: quàm boni alienis pñtia. Ecclia. 3. Hæc p ep̄o. Cæterū ut & pro me aliqd loquar fm qd scriptura monet: miserere inquiēs aīæ tuæ placens deo: placetne uobis ut causis onerer, occupercq; negotijs: nihilq; pſit exoccupari, pprijs, cū totus implicer alienis? Si iueni gratiā in oculis urīs: date operā ut, prius amoucar ab huiusmodi: q̄tenꝰ liceat mihi, p meis atq; urīs orare delictis. Et qdē nihil mihi securiꝰ iudico quàm obedire dñi papæ uoluntati: sed si dignet attēdere ipse quid possim. Vtinā nempe nouerit quàm ista non possum aut quàm difficile possim. Et de hoc satis dictū est sapiēti. Quæ siuit à me præfatus episcopꝰ aliqua ex nostris opusculis quæ uobis mitteret: sed nō fuit ad manū quod uestro dignū crederē studio. Libellū tñ de gra & libero arbitrio nuper edidi: illū uobis libēter mittā cū uobis uos uelle cognouero. Vale.

Ad eundem. Epistola. LIII.

PRo multis & per multos memini me scripsisse ad uos: sed nūc ipse ipse qloquebar, ecce assum. Tres in duobꝰ cōspicitis: qm̄ abq; me esse non possunt, in quorum iugiter pectoribus requiesco: & quidē securiꝰ atq; suauius quā in proprio. Mentiri uideor, sed ei q amicitiæ uim nūquā sensit: q uirtutem charitatis ignorat: qui non credit multitudinis credentium fuisse cor unū & animā unam. Qui ergo uidet eos uidet & me: etsi non in meo corpore. Et quod loquuntur ipsi, ego pariter loquor: sed eorum linguis. Corpore fateor absum sed hæc est exigua portio mei. Porrò qui uidet facie meā tātū, sine culpa & sine nota mendacij asserit se non uidisse partē mei, sed me: cū tñ nō nisi partem, & partem modicā uiderit. Quāto itaq; uerius esse me dixerim: etiā sine præsentia corporis: ubi meā sentio uolūtatē: meū spiritum & amorem: quæ utiq; est pars potior dignioreq; mei? Tribꝰ ergo in corporibꝰ unū nos esse noueritis: non pari sanctitate, qua ambobꝰ ego inferior sum: sed eadē uoluntate, & summa cōcordia animorum. Cur ergo unitatem hanc inter diuersos nō faciat cōpago charitatis in uno spū, si carnalis copula efficit ut sint duo in carne una? Quartū uos ad dilectionis. Qd facile si nō contēnitis obtinebitis: tantū id uos nequaquā contēnere eis cognitū faciatis. Valet

Ad eundem. Epistola. LIIII.

VOlo & precor ut harū lator uenerabilis Altecūbæ abbas uiuian?, mihi ob suam religiositatē admodum familiaris amicus: amicum uos pro dei amore & nostro, ī suo negocio experiatur. Et hæc pro illo: reliqua autem p uobis. Quid, pdest homini si uniuersum mundum lucretur: animæ autem suæ detrimētum patiatur? Aut quā dabit homo commutationem pro anima sua? Nec totus mundus sufficeret. Magna res anima: quæ xp̄i sanguine redempta est. Grauis animæ casus: quæ non nisi xp̄i cruce potuit reparari. Si rursum corruerit pctō duntaxat ad mortem, unde iam reparabitur? Nūqd aut alter xp̄s aut idē iterū crucifigi habet p illa. Super hoc uellē uos nunquā obliuiscī illud sapientis consiliū. Fili mēorare nouissima tua: & in æternū nō peccabis.

¶ Ad Gaufridum

Ad Gaufridū Carnotēſe epiſcopū. Epiſtola. LV.

EIdeliſſimo ac prudentiſſimo ſeruo dei Gaufrido Carnotenſi epiſcopo. B. pauperū xp̄i de clarualle ſeruus, clarítate pfundí montíū æterno rum. ¶ Quātū uobís honoris ueſtra laudabílis uíta: tātū affert & oneris laudans fama. Ecce enim ís per quem & pro quo præſentes líteras accípítis, exemplo cæterorū quos ſæpe tales non paucos experímíní, motus & ípſe bono odore ueſtrí, quē de lōge ſenſit: tam communē cum fiducía pietatem requírít, ſpe utíq; ductus ínueníēdí nō ſolum cōſilíū qd agere debeat: ſed & auxílíū quo perfi cere ualeat. Eſt autē hæc cauſa eí⁹. Quadā ſe cella pro amore dei & propoſito íncluſerat. Egreſſionís atq; trāſgreſſionís ſuæ uobís ípſe cauſas exponet. Et qdē ad ꝓpoſitū redíre cupít, ſed per uos ímplere ꝓpoſuit: ſi tñ noſtrís hoc p̄cibus qb⁹ ſe p̄munire curauit, obtínere potuerít. Facite ergo morē ueſtrū: ferte opē míſero: ímo quía uos ſapiētibus & ínſipiētib⁹ debítorē agnoſcítis: erroneā xp̄i ouículam de faucib⁹ lupí feſtínate erípe: & ad paſtū reducēdo príorem: íuxta alíquod ouílíū ueſtrorū quacūq; ín cella íubete recludí: níſí fortè alíud quíd eí magís expedíre perſpexerítis, & licere íudícauerítis, & perſuadere potuerítis.

Ad eundem. Epiſtola. LVI.

QVod à me de dño Norberto ſcíſcítamíní: ſí uídelícet ítur⁹ ſít hieroſolímam: ego neſcío. Nā cū āte hos paucos díes eí⁹ facíē uídere: & de cæleſtí fíſtula, ore uídelícet ípſí⁹, plurima hauríre meruerím: hoc tamen ab ípſo non audíuí. Verum de antíchríſto cum ínquírerem quíd ſentíret: durante adhuc ea quæ nūc eſt generatione, reuelādū íllum eſſe certíſſíme ſe ſcíre ꝓteſtatus eſt. At cū eādem certítudínē unde haberet ſcíſcítantí míhí exponere uellet: audíto qd raſpōdít, non me alíud pro certo credere debere putauí. Ad ſummam tñ hoc aſſeruít, nō uíſurū ſe mortē, níſí príus uídeat gñalē ín eccleſia perſecutionem. De cætero memorarí ueſtrā píetatem uolo íllí⁹ pauperís & exulís Hūbertí noīe: quí dudū cum Trecís eſſetís, uobís ſupplicabat quaten⁹ ad comitē Theobaldū q eum exhæredauerat ītercederetís. Quod & ego nunc pro ípſo & cū ípſo: ítidē à ueſtra flagíto píetate. Nā ueſtras lr̄as de hac re p̄catorías ſam ad p̄dictū prínci pem míſí: ſed gratíā nō ínueníēs níhíl eſſeci. Iā qd líbenter audítís: líbenter debeo dícere uobís. Stephanus ueſter ſic currít nō q̄ſí ín ícertū: ſic pugnat nō quaſí aerē uerberās. Orate q̄ten⁹ ſic currat ut cōprehēdat: ſic pugnet ut uícat.

Ad eundem. Epiſtola. LVII.

SIcut ís à ueſtra míhí parte reportauít: ídcírco ípſí⁹ deſíderío & petítíoní uſq; adhuc ſatíſſacere díſtuliſtís: quía prímum uotū, pergēdí uídelícet hieroſolymā, írrítū, uobís feciſſe uídetur. Super quo ſí noſtrā ſententíā requírítís: ego nō arbítror mínora uota ímpedíre debere maíora: nec deum exígere quodcūq; ſíbí promíſſum bonum, ſí pro melíus alíquíd fuerít perſolutū. Eñuero alícuí fortè debentí uobís duodecím nūmos: nūquíd ſí pro eís díe conſtítuto marchā ſolueret argēti, ſuſte íraſcereminí? Iā ſí & ab huíus epo alíqd tímetís, ſecurū uos reddo q̄a nō ſolū cí ſí qd huíc auxílíū īpēderítís, nō díſplícebít: ſed etíā ualde gratū hēbít. Vał.

Ad Eballū Cathalaunēſe epm. Epiſtola. LVIII.

DOmíno Eballo uenerabílí ſanctæ Cathalaunenſis eccleſiæ dei gr̄a epo, frater. B. abbas de claraualle: ſí quíd pōt pc̄tōrís oro. ¶ Nauículæ íllíus (de eccleſia loquor oīm ſc̄tōrū quæ ſub oculís ueſtrís gubernatore deſtítuta fluctuat) non eſt bonum uobís negligere uel díſſímulare perículū. Res quíppe ueſtræ curæ eſt. Vñ míror quā rōne quáue ſecurítate à clerícο íllo q à religíoſís ꝓnís uír (ut aíūt) religíoſus, eídē eccleſiæ electꝰ eſt: reqrēdo deſſtítís, etíā ſí hoc quorūdā q ī ípſa eccleſia ſunt ícuría uel deſídía nō mereaī. Quí (ut audíuímus) íllū q electus eſt nolētes: nec alíud níſí quod religíoſus eſt aſſerētes: de elígēdo alío uſam quoq; auſí ſunt cōpellare grauí tatē: quaſí q uídeaī eſſe cōmunior & affabílíor: q non ſít extraneꝰ: ſed cíuíb⁹ tā gratꝰ quàm cognítꝰ: morū prīæ gnarꝰ: reb⁹ eccl̄iæ tractādís ídoneꝰ. Reuera: ut ad íſtos cautiſſímos cōſultores me uertā: q uítia uſa nō redarguat: quí míſeræ cōuerſatiōí uſ̄æ aut cōſentíat, aut cō tradícere nō audeat. Nō ſunt audíēdí, ſed potíꝰ uelít nolít oīmō ſatagēdū eſt uobís: ut ís q boní teſtímoníꝫ eſt eccl̄iæ deſolatæ quācítꝰ pgraī: qm̄ ſí talís eſt qualís p̄dícaī, deꝰ ꝓculdubío cū ípſo erít: q ſuā eí gr̄am míníſtrabít: placentem oīb⁹, efficacē ín oīb⁹. Q; ſí hūc íſtís nō merētíbus fortaſſe nullo mō haberí poſſe cōtígerít: alíꝰ de alía qualícūq; domo religíoſa q uídeaī ídoneꝰ, ꝓuídeaī: non qualem íſtí uolūt: q níſí qd ſuæ carnalítatí blādíāuolūt: ſed quí ſic ſcíat negocía díſponere rerū exteríorū, ut norít poſſa poſtponere curam aīarū. Certè duob⁹ monaſteríꝭ, ſancti uíde licet Petrí & ſancti Vrbaní, paſtoralí alíqñ ſolatío ſímílíter deſtítutís, bonæ memoríæ p̄deceſſor ueſter dñs Vuílhelmus nō longí ítínerís laborē, nō hyemís reputans aſperítatem, bís (ní fallor) cluníacū, ſemel Díuíonē per ſeíp̄m adíit: hīcq; uírū bonū dñm Hugonē q poſt defunctꝰ eſt: ſí línc uírū uenetabílē q adhuc ſupereſt dñm Radulfum uíx multís p̄cib⁹ īpetratos abducēs, ſíngulū ſíngulo ꝓpoſuít monaſterío: tutū uídelícet nō arbítrās cuíquā monachorū domeſticorū íllā cōmíttere curā. Qd íō uobís ī exēplū adduxí, ut ueſtrā charítatē cōmoneſacíā q̄'r & ín hoc qd nūc ī māíb⁹ ē oporteat cām eē nō mínꝰ cautā quā ſolícítā.

Ad Guílencum Língonenſem epiſcopum. Epiſtola. LIX.

DOmíno ſuo & patrí Guílēco dei gratía Língonēſí epo: frater Bernardus clareuallís abbas ſe ípſum. ¶ Audíto obítu domíní Garnerí archídíaconí, neceſſarīū duxímꝰ ueſtrā paternítatem præcíbus præuenire: ímo præmunire conſílío. Sí tamē dignum putatís monítís noſtræ acquíeſcere paruítatís: quaten⁹ uídelícet de reb⁹ ſc̄tī Stephaní Díuíonē ſis quas tenebat placeat líberalítatí ueſtræ míſerícordíam ſuperexaltare íudícío. Síquídē nō ígnoramus q ín manū ueſtram debeāt redíre, ſuxta quod ī capítulo Língonēſí díſpoſítū & ſcrípto firmatū fuíſſe etíam nos memíním⁹, quando filíus ueſter Harbertus ílla eccleſia prím⁹ abbas regularís cōſtítutus eſt. Sed quía canonícís grauís ſcandalí & abbatí magní ímproperí occaſionē fore cognouímus, ſí ad quæ díu tenuít ílla eccleſía, quacunq; occaſione manum ueſtrā extenderítís: cōquerentíbus quíppe íllísde ílló quaſí quí malū príncípíū dederís aduenīēs: cū eí⁹ cauſa & ad eíus ín troítū tam grāde eccleſía damnū íncurrerít: píetatí ueſtræ ſupplícam⁹, & ſupplícādo cōſulím⁹, ut & tot puſillís xp̄i à tanto ſcādalo parcatís: & hunc uícarium chriſtí à tāto ím properío ſímul líberare curetís: cōcedendo utíq; eccleſiæ quod hactenus íurís eccleſiæ fuíſſe cognoſcítur.

Ad eundem. Epiſtola. LX

PRo eccleſia Moliſmēſí ſuplex non ut arbítror ímportunus ínteruētor accedo. Multa quíppe ſunt quæ me cōfortant ut repulſam nō metuat hæc nr̄a petítío. Primū qa nō pro qualibet ex tranea, ſed pro ueſtra uobís eccleſia ſupplícamus. Deínde qd eandem eccleſiam non alíenum uſurpare: ſed ſuum íuſtantum à ueſtra æquítate requírere credímus. Tertío qd ídípſum talís nobís cū poſtulat quí ſolus ad ímpetrādum etíā maíus alíquíd à uobís ſufficere poſſit, uídelícet comes Theobaldus. Quartū quoq; ſí addídero, nō temere íd me p̄ſumere putauerím. Neq; eñ uel ípí de ueſtra adeò humílítate díffídím⁹: quín audacter ſí opus ſit per nosmetípſos ad ueſtræ celſítudínís nobís ſam ſatís expertam beneuolētíā, petítúrí qd rationabíle uíſum fuerít accedamus. Vał.

Ad Rícuínum Tullenſem. Epiſtola. LXI.

REuerendo patrí dño Rícuíno gratía dei Tullēſí epo, frater Bernardus dictus abbas de claraualle: ſalutē & oratíones. ¶ Peccatorí huíc: quē ad nos peccatores ob anímæ ſuæ conſílíum ueſtra ut ípſe perhíbuít: dírígere curauít dígnatío: nihíl ad præſens ſanius conſulere ín promptu habuím⁹, quàm ut

ad ſinum paternæ pietatis rediret: & ex ore ſacerdotis legem requireret. Nos ẽm noſtræ paruitatis & officij menſuram attẽdentes: nec nos ultra nos extendentes: dare pœnitentiã maxime in criminalibus nulli hoim p̃ſumere oĩno ſolem⁹, niſi ſolis quos in noſtrã curã ſuſcepim⁹. Qua nãq; temeritate tractanda epiſcoporum negocia, & huiuſmodi negocia, pc̃tores & imperiti ſuſcipiem⁹: q ipſi quoq; ſicut & cæteri hominũ quoties grauior aliqua cauſa inter nos oboritur quã per nos deffinire aut neſcim⁹: aut nequim⁹: aut nõ audemus: epiſcopali ut dignũ eſt ſentẽtiæ reſeruamus: & niſi ſummi prius ſacerdotis uel iudicio uel concilio cõfirmati: ſecuri nõ ſumus. Prouideatur igitur morbi dæ oui à ꝓprio paſtore & tali paſtore q canones nõ ignorat: congrua pœnitentiæ medicina: ne ſi in peccato quod abſit aĩa ꝓ qua xp̃s mortuus eſt moriat: ſanguinẽ eius de manu ueſtra ſummus paſtor requirat. Verum nos deo illi inſpirãte mũdũ relinquere perſuaſimus: ſi tamen homo ſe nex & pauper in aliquo ſe recipi intra dioœceſim ueſtrã ſanctorũ conuentu, ueſtro obtinere potuerit interuentu. Plenum uos dierum ſuſcipiat dies una, illa melior in atrijs domini ſuper milia: ſancte ac uenerabilis pater.

Ad Henricũ Virdunẽſẽ ep̃m. Epiſtola. LXII.

DOmino Hẽrico dei gratia Virdumẽſi ep̃o: frater Bernard⁹ dictus abbas de claraualle, ſalutẽ & orationem. ¶ Hæc muliercula quam ecce iam multis annis, multis & perplexis peccatorũ nodis ſatanas alligauit: ſuper ſtatu ſalutis ſuæ, noſtræ paruitatis conſilium expetijt: & tale accepit ut poſt multum uidelicet ac diuturnum erratum ad proprij paſtoris ſinum pro fuga ouicula fidenter recurreret: qui utiq; eo citi⁹ ac ſolicitius inopi ferre opem quò ſe certius atq; diſtrictius de ſibi commiſſa, agno qui pro ipſa mortu⁹ eſt, redditurũ nouit rationẽ. Noſtrum fuit deuiatã corrigere: ueſtrũ ſic peccatricẽ non deſpicere: imo pœnitentem ſuſcipere. Et ſi uera eſt ſuæ quã nobis expoſuit infelicitatis hiſtoria: aut uiro ſuo priori ſi adhuc uiuit recõciliare: aut ſi ille nolue rit, ſicut hanc inuptam, ſic illum cogere abſq; uxore manere. Vale.

Ad eundem. Epiſtola. LXIII.

SVper his quæ à nobis ueſtræ excellẽtiæ placuit ſciſcitari aut nos fallimur, aut ille qui ea uobis retulit fallit. Si quid tamẽ fuit, ſuſpectum quippe meam habeo quam noui labilem memoriam ne tantam in fratre qui hæc loquitur ſuſpicer falſitatem: hoc me certiſſime ſcire confido, & uos indubitanter credere uolo nemini me ſuper nomine ueſtro reprehẽſionis aliquãdo uel accuſationis uerba feciſſe uel iniunxiſſe. Abſit hæc à noſtra puſillitate temeritas, ut contra epiſcopos & abſentes loqui quæ ad nos non attinent audeamus: præſertim quæ non probauimus. Deinde qd̃ noſtri notitiã dignanter expetitis, gratanter accipimus: abundantius nos & innoteſcere uobis, & uos noſcere cupientes. Qua iam ſanè fiducia præſtantiæ ueſtræ ſupplicamus, imo ueſtram fidenter commonemus benecuolentiam: de illo loco quem ſub tutela ueſtra: ueſtro ut aiunt hortatu frater reuerendus & coabbas noſter dominus Guido de tribus fontibus conſtruere ſuſcepit. In illo nobis quantum nos curatis oſtendite: & quicquid ei feceritis, nobis factum reputate. Vale.

Ad Alexandrũ Lincolienſem epiſcopum. Epiſtola. LXIIII.

VIro honorabili dño Alexandro dei gratia Lincolienſi ep̃o. Bernard⁹ abbas dict⁹ clareuallis: uelle honorari magis in chriſto quàm in ſeculo. ¶ Philipp⁹ uir uolẽs ꝓficiſci hieroſolymam: cõpendiũ uiæ inuenit: & cito peruenit quo uolebat. Trãſfretauit in breui hoc mare magnũ & ſpacioſum: & ꝓſpere nauigãs attigit iã littus optatũ, atq; ad portũ tãdẽ ſalutis applicuit. Stãtes ſunt iam pedes eius in atrijs hieruſalẽ: & quem audierat in effrata, inuento in cãpis ſiluæ: libenter adorat in loco ubi ſteterũt pedes eius. Ingreſſus eſt ſanctã ciuitatem: ſortitus eſt cum illis hereditatem quibus merito dicitur. Iam non eſtis hoſpites & aduenæ: ſed eſtis ciues ſanctorum & domeſtici dei. Cum quibus intrans & exiens tãquam unus à ſanctis: gloriatur & ipſe cum cæteris dicens. Cõuerſatio noſtra in cælis eſt. Factus eſt ergo non curioſus tantũ ſpectator, ſed & deuotus habitator: & ciuis cõſcriptus hieruſalẽ: nõ autẽ terrenæ huius, cui arabiæ mõs ſyna cõiunctus eſt: quæ ſeruit cum filius ſuis: ſed liberæ illius quæ eſt ſurſum mater noſtra. Et ſi uultis ſcire clarauallis ipſa eſt hieruſalem: ei quæ in cælis eſt, tota mentis deuotione, & conuerſationis imitatione, & cognatione quadam ſpiritus ſociata. Hæc requies illius, ſicut ipſe promittit, in ſeculum ſeculi: elegit eam in habitationem ſibi, eò q apud eam, ſit, etſi nondum uiſio, certè expectatio ueræ pacis, illius utiq; de qua dicitur: Pax dei, quæ exuperat omnem intellectum. Verũ hoc ſuũ bonũ etſi deſuper accepit, in ueſtro tñ beneplacito facere cupit: imo ſe facere confidit: ſciens uos ſapientis non ignorare ſententiam: q filius utiq; ſapiens ſit gl'ia patris. Rogat autem paternitatem ueſtram: rogamus & nos cum illo & pro illo, quatenꝰ de prebenda ſua quod ipſe ſuis creditoribus conſtituit, immobiliter ſtare faciatis: ne in aliquo fraudator (qd̃ abſit) debiti, & præuaricator pacti inueniatur: & ita munus cõtriti cordis qd̃ offert quotidie, non recipiatur: dum frater quiſpiã hebet aliquid aduerſus eũ. Precatur deinde ut domus qua ipſe matri ſuæ in terra eccleſiæ conſtruxit: cũ terra quam ibi delegauit, eidẽ matri quãdiu uixerit concedat. Hæc pre Philippo. Reliqua hæc pauca pro uobis, ipſo quidem intimante, imo uerò inſpirante deo adijcienda putauimus: hortari uos in charitate præſumẽtes: ne caſuri gloriã mũdi quaſi ſtantẽ aſpiciatis: & uere ſtantẽ amittatis: nec pl⁹ uobis aut ꝓ uobis ueſtra diligatis, & ſic uos & ueſtra perdatis: ne blandiens præſens ꝓſperitas ſui uobis finẽ abſcõdat: & aduerſitas ſine fine ſuccedat: ne lætitia tẽporalis luctũ uobis æternũ & operiat quem parit, & patiat quẽ operit: ne mors lõge eſſe putet: & præoccupet improuidũ: & uita dũ lõga expectatur, cito deſerat male commiſcium, ſicut ſcriptum eſt. Dũ dixerint pax & ſecuritas: tũc ſubitaneus ſuperueniet eis interitus tãquã in utero habẽti: & non effugient. Valete.

Ad abbatem Aluiſum Aquiſcinti. Epiſtola. LXV.

ALuiſo abbati Aquiſcinti monaſterij. B. ſalutem ex corde. ¶ Retribuat uobis deus miſericordiã quã feciſtis ſancto filio ueſtro Goduino. Audiuim⁹ ẽm q audito eius obitu, mox uelut immemor priſtinæ calũniæ: ſed nõ amicitiæ, conſolatorẽ poti⁹ quàm ultorẽ uos exhibuiſtis. Patrẽ quippe uos cognouiſtis, ut res exigebat, nõ iudicẽ. Iõq; qd̃ pietatis, qd̃ charitatis eſt: ut uerè filio pater impẽdere ſtuduiſtis. Quid melius q̃d laudabili⁹: qd uobis dignius agere poteratis? Sed q̃s hoc crederet? Verè nemo ſcit q̃ ſũtĩ hoĩe: niſi: ſpũs hoĩs q̃ in eo eſt. Vbi eſt nũc illa auſteritas, illa ſeueritas, illa ĩdignatio q̃ olim in illũ lingua, uultus, oculi terribiliter oſtẽtare & intentare ſolebãt? Ad unũ nẽpe nũciũ de morte filij, paterna uiſcera cõmota ſunt: ſubitoq; hæcoĩa q̃ ſimulatoria, ſed diſpenſatoria ac per hoc tranſitoria erant, diſparuerũt. Illa uerò q̃ uera erãt, ſed latebant, charitas, pietas, benignitas apparuerũt. Siqdẽ in religioſo aĩo uſo miſericordia & ueritas obuiauerunt ſibi: & q̃a nimirũ mia ſuper abũdauit iudicio: iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Nã quãtũ mihi uideor conſ̃cĩẽdo uidere: qd animi tunc habueritis cũ ad ulciſcẽdã illã q̃ uobis uidebat facta iniuriã: iuſtitiæ zelo accẽſa ueritas ſe accingeret: illa quæ exemplo ioſeph prudenter antea diſſimulabatur mia, ultra iam latere non ferens: ne ĩ hoc quidẽ diſſimiliter ab ioſeph: ex abdito ceſſatæ pietatis erupit: ſecq; ueritati adiungens repreſſit motũ: temperauit zelum: pacẽ cũ iuſtitia fecit. Tũc de puriſſimo placitãdi pectoris fonte taliũ credo limpidiſſimi cogitationum riuuli ebullierunt. Quid opus eſt indignari? miſereri potius oportet, & non obliuiſci quod ſcriptũ eſt:

Miſericordiam

Eph. 2.

Phil. 3.

Phil. 4.

Puer. 10.

1. Theſ. 5

Oseæ.6. Ephe.4. Matt.5. Misericordiam uolo, & non sacrificiū: & implere qđ iusum est,& soliciti seruare unitatē spūs in uinculo pacis,& expectare quod promissum est. Beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiā consequētur. Alioquin num filius meus erat ister? Quis uerò irasci filio potest? Nisi fortè tunc tātum filius meus fuit dū mecū fuit: & non etiam cū me deseruit. Sed nūquid quia corpore ad tēpus recessit, etiā animo recedere potuit? Aut fortè uel ipsa mors eū mihi poterit auferre? Itané localis corporalis ue necessitas animorū sese amātiū libertatē augustat? Certus sum quia nec locorum distantia, nec corporum uel moresuel absentia dissungere poterit quos unus spirit⁹ uegetat, una charitas ligat. Denique si iustorū animæ in manu dei sunt, profecto & qui iam in ipso depositā carne quieuerunt: & qui ipsi adhuc in carne non sm̄ carnem militamus, simul proculdubio sumus. Meus ergo erat uiuus: meus erit defunctus: meum in patria recognoscā. Si qs est qui de manu dei possit eruere: & à me illū separare ualebit. Itaq; p filio quidē uestra uobis affectio satisfecit. Sed de nobis pater qd erit: Quæ inquā de nobis digna uobis satisfactio placebit, quibus utiq; p grandi iniuria imponitis q̄ a uobis recedens, a nobis receptus sit. Quid dicam: Si dixero non recepimus (quod utinam sine peccato dicere possem) mentior plane. Si dixero racepimus quidem, sed iuste: excusare me uelleuideor. Sed tutius respondebo, peccauimus. Veruntamen quantum? Non ad defensionem dico. A quo enim ille non recipere⁊tur? Quis inquā sanctum illum aut pulsantem repelleret, aut susceptum expelleret? Quis uero scit si de uestra abundātia nostram deus uoluerit supplere inopiam: ut scilicet unum de multis qui forte apud uos religiosi tunc erāt ad nos derigeret: nobis quidem ad solatium: sed nihilominus uobis ad gloriam? Filius quidem sapiēs gloria est patris. Denique non eum præuenimus solicitando, non circumuenimus attrahendo: quo uos desereret, uel ad nos ueniret: quin potius rogātem, pulsantem supplicantem nō prius (deus scit) cōsensimus recipere, quàm remittere ad uostē tauim⁹. Nō autē eo acquieuimus. Hominē ergo religiosum peregrinū solū: si culpa est q̄ suscepimus, & ita suscepimus, nō erit uobis indignū semel tantū cōmissam culpā talemq; culpa dimittere: cui etiā fasnō est ne usq; quidē septuagies septies peccātib⁹ in uos, ueniā negare. Vt tamē nouerītis quàm nō leuiter seu negligēter: imo quàm nō impune feram⁹ q̄ unquā reuerētiā uestrā quoq; modo offendimus, sæpe deū testor: qđ corpore nō possum: mēte ad uos suplici trāseo, sæpe genibus flexis humiliter satisfaciēs uobis astare me uideo. Vtinā ipse q id mihi fortasse inspirat: uobis quoq; spiritus sentire faciat quàm flebilis quàm miserabilis tanquam præsens ad genua usq; uestra descēdo: quàm frequēter nudus humeros uirgasq; in manibus gestans, & quasi ad uestram iussionem uapulare paratus peto ueniam: gratiam tremebundus expecto. Hæc qualiter uobis pater accepta sint: uestro si uos nō grauat citi⁹ scire flagitam⁹ rescripto: ut sic satis iam securi de indulgentia cōsolemur: si quo min⁹, magis ut dignū est humiliemur: & ampli⁹ aliqd à nobis si possum⁹ exigam⁹: quo digni⁹ satisfacere debeamus. Valete.

puer.10.

Ad Gaufridū abbatē sancti Theodorici. Epistola. LXVI.

PRimo peor ut præsentes literas dño abbati Acq̄scinti monasterij derigere nō graueris. Deinde ut ad id qđ portāt, p absente amico p̄sens saragas cū uenerit loc⁹. Neq; em̄ cuiuslibet, nedū tanti patris iustū iniustúmue aduersum me debeo scādalū dissimulare. Quod quā nō facīā loquēs poti⁹ quàm scribēs ei apire forsitā potuissem. Nā solet in talib⁹ acceptior esse sermo uiu⁹ quàm scripti⁹: & efficacior lingua quàm litera. Oculi quippe loquētis fidē faciunt dictis: ne ita potest affectum exprimere digitus quomodo uultus. Nunc autem quia absens per me nō possum: p te satisfacio quatū possum. Rogo ergo te, & iterū rogo: ut de regno dei qđ est uidelicet intra nos scādalū auferas dū salubriter potes: ne si (q̄ absit) usq; ad angelos q utiq; in fine seculi in id ministerij deputādi sūt, p durauerit recor: necesse sit irreuocabiliter aut ābos aut alterū è nobis de medio tolli. Vnde autē ad me tu iādudum scripsisti cōsequerēdo sup tribulationib⁹ uestris: scitis qa iuxta est dñs his q tribulato sūt corde. De ipo cōfidite: qa ipe uicit mūdū. Ipse scit iter q̄s habitatis: & i cōpectu ei⁹ sūt oēs q̄ tribulāt uos. Ipse exaudiet uos in abscōdito tempestatis: qui nūc pbat ad aquas cōtradictionis. Valete.

Ad monachos Flauiacēses. Epistola. LXVII.

DOmino. H. patri Flauiacensis ecclesiæ & fratrib⁹ q cū eo sunt: fratres q in claraualle sunt, salutē. ¶ Lectis literis uris uestrā reuerētiā, ppt̄ quēdā monachū qui apd noseſt cōtristatā cognouim⁹. De qua uestra tristitia nos quoq; contristati sum⁹, timētes ne nō sit illa tristitia de qua qbusdam dicebat apl's. Cōtristati em̄ estis sm̄ deū. Nā si sm̄ deū est, nō usq; adeò uos cōmouisset: ut nos & si uobis ignotos, fratres tm̄ uros, & si placet amicos, q̄s nec dū uel p̄ntes uerbo cōueneratis, uel absentes scripto p̄monueratis, hac p̄ria uice tā subito, tā acriter argueretis Miramini (ut scribitis) q̄ fratrē. G. suscepim⁹: minamini nisi eū uobis cito restituerim⁹. Proponitis nobis de regla de noto monasterio monachū nō suscipiēdū, p cōstāti scilicet habētes uestrū nō esse ignotū. Sed qd si alijs notū: dū mō nobis ignotū sit? Et si em̄, ut uerba ipsa ponā: religionis uestræ se adeò fama effuderit: ut etiam romæ eccl'iæ uestræ habeat notitia. Nos tm̄ q utiq; multū citra romā positi sumus: nescio quo pacto ita p̄terīt: ut ne uniꝰ quidem uestrū, abbatis scilicet uel monachorū: nō ipsius uestræ habitationis, nō religiōis ac cōuersationis: usq; ad hoc tempus uel tenuem notitiā habuerimus: sed nec aliquā aliq̄ mentionem nobis de nobis factam fuisse memínimus. Nec tamen mirū: qa & multis terrarum spaciis & diuersis prouincijs & dissimilibus linguis abimuicē distamus. Nec solum episcopatibus propriis absumus: sed etiā in eodē archiepiscopatu nō degimus. Putamus autē q̄ nō de cuicū q̄ notis: sed tm̄ de nobis notis monasterijs monachos suscipere, phibemur: alioquin cū nullū monasteriū sit quod alicui notū non sit, nullū nobis relinquit⁹ de quo qs regulariter suscipiat. Quō ergo illud implebit⁹ qđ a btō Bene dicto uel p̄cipit⁹ uel permittit⁹: peregrinum uidelicet monachū nō solū debere suscipi ad habitandū p hospite, quāto cupit tēpore: sed etiā inuentū utilē suaderi admanendum oī tpe? Quāquā tm̄ nos aliter erga p̄dictū fratrē egerimus. Nā cū ueniens se suscipi à nobis humiliter postularet: primo quidē repulsus, deinde ammonitus est ut ad monasterium suū rediret. Sed ille nō acqescēs, in uicinā nobis eremū se contulit: ibiq; septē ferme mēses nullā interim calūniam passus qete habitauit, Sed cū sibi tutū non crederet q̄ solus degeret: post primā repulsam idip̄m à nobis requirere nō erubuit. Rursus nos admonētes eū de reditu: cum causā suæ ab eo discessionis requirerem⁹: abbas, inquit, meus habebat me non monachū sed medicū. Cogebat seruire: imo ipse seruiebat per me, nō deo sed seculo: quando ne secularium maleuolentiam incurreret principū; mederi me cōpllebat etiā tyrannis, raptoribus, excōicatis. Quod aiæ meæ piculū: cū ei nūc priuatim nūc palā suggessissem, nec profecissem: quorūdā tandē sapientiū uirorū cōsilio fretus, fugio meā dānationē, non cōgregationē: perditionem, non religionem. Cōsulite salutēquærēti: aperite pulsanti. Cuius nos uidentes constantiā: audientes causam: & nullam contra eum calumniam: annuimus introitum: probauimus susceptū: astrinximus p̄batū: tenemus p̄fessum. Nec intrare compulimus: nec exire cogemus. Quanuis si eum eijceremus ad uos (ut ipse afferit) nō rediret: sed magis se adhuc à uobis elōgaret. Desinite ergo fratres, desinite tam indebitis innoxios lacessere iurgijs: & cassis scri-

ptitationib⁹ inquietare: quia nec cumulatis etiam contumeliis uocari poterimus ut uobis nisi qđ reuerentiæ est respõdeam⁹: nec minis his exterreri quomin⁹ monachũ teneam⁹, quẽ regulariter susceпisse nos credimus.

Ad eosdem de eodem. Epistola. LXVIII.

MOdestiæ quidem uestræ erat ô boni fratres: sup querimonia uestra priori nra satisfactiõe cõtentos esse debere: et iam ab immeritorum ifestinatione quiescere. Sed quia prioribus malis peiora iunxistis: & rursum nobis iurgiorũ seminaria trãsmisistis: q̃ absit ut germinent: sicut nec priora germinaue rũt in nobis: ne tñ nõ respõdẽdo, culpã (q̃ nõ est) cognoscere uideamur: hoc etiã secũdo ad ea quæ ꝓcaciter obiecistis, ueraciter respõdemus. Hæc tota nra culpa est quantum æstimamus: hæc grandis illa iniuria quam uobis fecimus: q⁹ monachũ, solũ, peregrinũ, pauperem, miserabilẽ, aiæ suæ periculũ fugitantẽ, salutẽ suã solicite q̃rentẽ, pulsantem, supplicantem susceпimus: seu q⁹ talem taliter à nobis susceptũ denuo sine causa nõ eiicim⁹: ut qđ ædificauimus iterũ destruẽtes, ꝓuaricatores nos cõstituamus. Hic regulæ: hinc canonũ: hinc ipsius naturalis legis transgressores iudicamur. Opponitis eñ indignantes: cur uestrum & à uobis excõicatũ nobis sociare præsumpsim⁹: q⁹ utiq⁹ ab alio pati nolumus. Sed de excõicatione qd rñdebim⁹: qñ uos inde uobis satisfacitis pro nobis: scientes ꝓculdubio pri⁹ à nobis fuisse receptũ, quàm à uobis excõicatũ. Cũ autẽ pri⁹ susceptũ, dũ tñ regulariter fuerit: ꝓfectò nõ iam in uestrũ sed in nostrũ uestræ maledictionis sententiã itorsistis. Q̃ si rectè factũ sit: uos uideritis. Restat igit̃ sciẽdum, & hoc tãtũ quærit̃ inter nos, an rationabiliter susceptus fuerit. Et uos quidẽ quoniã de ignoto monasterio, monachũ regulariter posse suscipi negare nõ potestis: uestrũ nobis notũ esse cõtẽditis. Negam⁹: & nõ creditis. Verum si nõ creditis simpliciter negãtib⁹: credite uel iurãtibus. In ueritate q̃ deus est: uobis dicim⁹: nec nouim⁹ uos, nec noscim⁹: ignotorũ scripta susceпimus: ad ignotos rescripsim⁹. Sensimus quidem stimulationes & inquietationes uestras: sed necdũ stimulatores & inquietatores ipsos agnouimus. Vos tamẽ ad conuincendum nos de simulata ignorãtia, inuictissimũ argumentum inducitis: non posse uidelicet ignotos esse nobis, quorum & abbatis scilicet & ipsius monasterij nomẽ in nostris posuimus literis: qualis mox ut rerũ uocabula scim⁹: etiã res ipsas nouerim⁹. Multũ ergo ualet mihi michaelis, gabrielis, raphaelis nomina nosse: quãdo ex solo auditu uocabulorũ, etiã de ipsorum btõrũ spirituũ cognitione iam beatus sum. Nõ medio criter inquã ꝓfeci, quia didici ab apl̃o paradisum, & tertiũ cælũ noiare: si etiã non raptus cũ apl̃o, solis ex noib⁹ secreta cælestia iã noui: & audiui ineffabilia uerba, q̃ non licet hoĩ loqui. Stult⁹ ego qui iam sciens nomẽ dei mei: nescio quid adhuc superfluo quotidie gemo: frustra suspirans & dicens cũ ꝓpheta. Vultũ tuũ dñe requirã. Et illud. Q̃ñ ueniam & apparebo ante faciẽ dei: Et ostende nobis faciem tuã, & salui erim⁹. Sed quid est quod uobis facim⁹, quod nobis fieri nolum⁹? Hoc nos vtiq⁹ nolle putatis: ut quisà nostro monasterio discedens monachus in alio suscipiat̃. Vtinam omnes, commissos nobis, sine nobis, saluare posse tis. Si quis de nostris ad uos maioris perfectionis gratia & arctioris uitæ desiderio cõuolauerit: monsolum nõ causamur si ei in tali studio consulitis: sed & multũ precamur ut hoc faciatis. Nec offensos nos conqueremur: sed ualde in hoc adiutos esse fatebimur. Negatis deinde qđ de uobis audieramus: uestro scilicet iussu uel assensu fratrem, B. quandiu fuit apud uos, in medicinali arte secularib⁹ deseruisse: ipsumq⁹ qui hoc dixit: falcitatis arguitis. Si mẽtitus sit nescimus, ipse uiderit. Sed hæc scimus quia siue per se, ut uos fatemini: siue per uos, ut ipse testatur, hæc fecerit: in magno interim periculo fuit. Quis uero tam inhumanus qui sic periclitanti non succurreret si posset: nõ cõsuleret si nosset? Attamẽ si (ut asseritis) nõ cõpulsus obedientia, sed proprij quæstus cupiditate, ac uagandi curiositate, hac illacq⁹ artem suam uenditans discurrebat. quid causæ extitit qa uobis discessit? An quia iam tandẽ censuræ pastoralis districtione non ei licebat quod ante licuerat? Cur igitur cum iam apud nos esset uolẽtes cum reuocare ad persuadendum de reditu premisistis ei quietẽ in claustro: nisi quia hæc uelle hominẽ noueratis, hæc quæsisse memineratis? At ille iam adepto apud alienos qđ nõ potuit inter suos: ne certa ꝓ incertis desereret, tenuit quo iam fruebatur: spernẽs quod sero sibi offerabatur. Desinite itaq⁹ fratres: desinite fratrem solicitare de quo nõ ualde necesse est uos solicitos esse: nisi forte (qđ absit) quæ uestra non quæ iesu xp̃i sunt quæratis: & magis uestrum de illo solatiũ, quàm ei⁹ salutẽ diligatis. Nã cũ semper apud uos girouagus fuisset: & ut scribitis, cõtra suũ ꝓpositũ & abbatis imperiũ in ꝓprios usus qđ de arte sua cõqrebat expenderet: gaudeat qui eũ diligit q⁹ apud nos deo miserante sanatus sit. Testimonium eñ ei pibemus, q⁹ nusquã modo aliqua occasione uagatur: sed quiete perseueras in monasterio, pauper inter pauperes sine querela cõuersaꝛ: primã fidem quã quidẽ apud uos promisit sed nõ tenuit, nõ irritã ut dicitis faciens, sed ratã integrãq⁹ custodiens morum utiq⁹ cõuersione, & obedientissima cõuersatione sine qua sese fallit qd de loci stabilitate cõfidit. Rogamus uos fratres ut quiescat iam indignatio uestra: & desinat i quietatio nra. Sinautẽ, facite quod uultis, scribite ut uultis, persequmini quantũ uultis: charitas oĩa fuffert: oĩa sustinet. Nobis autẽ decretũ est ex hoc iam uos pure diligere: reuerenter susciपere: familiariter colere.

Ad Guidonẽ abbatẽ de trib⁹ fontib⁹. Epist. LXIX.

VNde te cõtristatũ cognouimus, contristatum quidem esse laudauimus, sed si nõ nimis. Contristatus enim (nisi fallor) quomodo ait apostolus fm deum: nec dubium est huiusmodi tristitiam tuam conuerti quandoq⁹ in gaudium. Itaq⁹ dilectissime irascere & noli peccare. Peccabis autem non minus nimis irascendo, quàm omnino non irascendo. Siquidẽ nõ irasci ubi irascendum sit nolle emendare, peccatũ est. Plus uerò irasci quàm irascendum sit: peccatum peccato addere est. Quòd si malum est peccatum non emẽdare, quomodo malum non erit augmentare? Si ex rerũ euentibus reatuũ penderet iudicium, nõ foret culpanda tua etiã ingens tristitia: ubi nimirum cõstitisset q⁹ ingens fuisset & culpa. Tanto quippe culpa grauior: quanto res sacrior apparet. Nunc uerò quia rerũ causa, nõ materia nec exit⁹ actuũ sed intentionis propositũ culpas discernit & merita, dicente dño. Si oculus tu⁹ simplex fuerit, totũ corp⁹ tuũ lucidũ erit: si nequã, totũ corp⁹ tuũ tenebrosum erit: ĩ tui quoq⁹ examinatiõe cõmissi: nõ tã ut arbitror sacrorũ est attẽdenda maiestas, quàm ꝓpria intentio discutiẽda. Porrò ego & prior noster rem ipsam & intra nos pensantes: & intra nos cõferentes: tuã quidem ibi deprehendimus ignorantiam: ministrantium quoq⁹ negligentiã: sed planè nullius malitiã. Et certè optĩe nosti nullũ esse bonũ nisi fuerit spõtaneũ. Malũ ergo poterit esse magnum, quod constat uoluntariũ non fuisse? Alioquin si qđ fit à nõ uolẽte, bonũ quidem nullã gratiam, malum autem multam cõsequitur pœnã: hoc est, si circa unã eãdemq⁹ causam & malum imputatur, & bonum non suscipitur: quisquis ita sentit, asserat si uult & q⁹ nõ sapientia malitiam, sed malitia uincit sapiẽtiã. Vt tamen faciamus satis inquietiori conscientiæ tuæ, & ne fortè malum hoc mali cuiuspiam grauioris latentis adhuc in monasterio fuerit commonitio: pro pnia tibi iniungimus, vñ. pœnitẽtiales psalmos quotidie usq⁹ ad pascha septies prosternendo te decantare. vñ. disciplinas accipere. In hunc modum satis faciat & ille qui tibi ad illam missam ministrauit. De illo autẽ q sibi ante apparuerat, & oblitus est mittere uinũ in calicem: cui⁹ & maiorem ĩ hoc æstimamus culpã: si tamẽ & tu ita putas, tuo arbitrio derelinquimus. Sanè si sermo exiit inter fratres: & ipsi oẽs singuli singulas accipiant disciplinas: ut fiat quod legitur: Alter alterius onera portate, Deinde q⁹ comperta sero lꝛ cet negligentia:

Psal. 26.
Psal. 41.
Psal. 79.
Matt. 6.
2. Cor. 7
Gal. 6.

cet negligentia: uinū fudisti in calicem super hostiæ sacra
tæ particulam: laudamus, nec sub tanto articulo melius sie
ri potuisse putamus: arbitrantes liquorē et si nō ex conse
cratione propria atq; solēni in sanguinem xpi mutatum:
sacrū tn̄ fuisse ex contactu corporis sacri. Aiunt tn̄ nescio
quē aliū aliud sensisse scriptorē: nō posse uidelicet absq;
trib⁹, id est pane uino & aqua hoc sacrificium esse: ita ut si
quodlibet deesse cōtigerit, reliqua nō sanctificent. Sed de
hmōi unusqsq; in suo sensu abūdat. Ego autē, p meo fatuo
sensu: si mihi idē cōtigisset q̄d tibi: uellē ad remedium ma
li unū è duobus egisse: aut ipm q̄d fecisti: ut certè ab illō
loco ubi dicitur: Simili modo postea quàm senatū est, uer
ba sctā iterasse: & sic cōplesse q̄d restabat de sacrificio. Ne
q; em̄ dubitauerim de corpe iā consecrato: q̄ utiq; iuxta ri
tum ecclīæ didici ab ipsa q̄d & ipsa accepit à dn̄o: panem
scilicet ac uinū & simul apponere: nō simul tn̄ ex his sacra
cōficere. Cum ergo prius de pane corpus quàm de uino
sanguis more ecclesiastico cōficiat: si p obliuionē tardius
quod posteri⁹ sacrandū est opponat, nō uideo quid sacris
p̄cedentib⁹ tarditas possit præcipe cōsequētiū. Puto em̄
q; si dn̄o post factū de pane suū corpus uini consecrationē
placuisset aliquandiu intermitterē, aut certè penit⁹ omit
tere: nihilomin⁹ corp⁹ mās isset q̄d fecerat, nec factis facie
da præscriberēt. Nec nego panē & uinū aqua qdē mixtū
simul debere apponi: quin potius asſero hau daliter debe
re fieri. Sed aliud est culpare negligentiā, aliud negare effi
cacīā. Aliud inquā est q̄d causamur non bene q̄ppiā fieri:
& aliud quod mētimur nec fieri. Hæc interim de hac re di
xerim & senserim absq; præiudicio uel tuæ sententiæ si qd
melius sapis uel cuiuslibet sanius sapientis.

Ad eundem. Epistola. LXX.

COnsideras miseri hui⁹ miseram bilē cōdi
tionē: misereor qdē, sed ueteor ne fru
stra. Neq; em̄ nō ideo mihi uideor fru
stra misereri, q; ipso licet remanente in
sua miseria, mea tn̄ uel mihi nō sit īfru
ctuosa misericordia: ī quā utiq; miseri
cordiā nō ꝓpria utilitas īclinauit: sed
ītimia eā uiscerib⁹ ꝓximi miseria & fratern⁹ dolor īflixit.
Mia q̄ppe affectio ē, q̄ necuolūtate coerceā, nec rōni subīi
cit: q̄n nō eā ī se q̄sq; ptrahit uolūtario nutu: sed ipsa pias
mētes ad cōpassionē dolētiū necessario cogit affectuit aut
etiā si pctm̄ esse miseri, & si multū uellē, nō possez tamē nō
misereri. Pōt qdē ratio uel uolūtas affectui effectū subtra
here: sed nūq d ipm affectū euellere? Discedāt à me q cōso
lāt: & dicūtq; oratio mea in sinu meo reuertet: dū is, p quo Psal. 3.
emissa ē, nō dū cōuertit. Nec audio illos q mihi blādientes
asserūt. Iustitia iusti sup eum erit: dū impi⁹ in sua adhuc i
pietate remorat. Nō iquā recipio cōsolationē, ubi fratris
uideo desolationem, Si ergo dulcissime fili tua quoq; pia
mēs similiter affecta est, imo qa aliter affecta nō ē: quāquā
tibi fœlix iste cūctas suæ egressionis de monasterio, & de no
regressionis, regulares uices infeliciter peragisse uidetur:
quia tamē ipe aliter putat, nō solū patienter, sed etiā libēter
audiēdū est q̄d humiliter calumniat: si forte tā desperate
salutis reparādæ ratiō abilis ulla occasio iueniat, quā (ut
bn̄ mecū tua itelligit experientia) difficile qdē ī cōgrega
tione, sed multo difficili⁹ foris poterit obtinere. Inito ita
q; omniū fratrū cōsilio, oia quæ ī eū fecisti iudicia diligē
ter retractare nō dedigneris: quatenus tua humilitate ei⁹
contumacia sanetur: si uel sic uidelicet adinueniri poterit
quomodo adhucsemel regulariter suscipiatur. Nec timen
dum est iu hac retractatiōe q; displiceat iusto ac misericor
di deo: si misericordia superexaltatur iudicio.

Ad monachos eiusdē loci. Epistola. LXXI.

QVòd nondū uenī ad uos: non putetur incuria.
Curamus quidem uos tanquā uiscera nostra.
Si mater potest filiꝝ uteri sui negligere curā: pos
sum & ego forsan in suspicionem duci, & arguī
negligentiæ. Itaq; oportunitatem expectauimus & expe
ctamus: ut cum uenerimus, uisitatio nostra nō sit sine fru
ctu. Interim de absessu patris uestri non turbetur cor ue
strum. Deus uobis prouidebit alium sicut speramus pro
eo idoneum: sed nec istum perdetis. Nam et si translatus
est. non tamen ablatus. Tamen qui uobis fuerat specialis,
erit communis & nobis. Donec ergo uenio, uiriliter agi
te: & confortetur cor uestrum: & omnia uestra in charita
te fiant.

Ad Romaldum Fusma censem abbatem.
Epistola. LXXII.

DIlectissimo suo Romaldo. B. eius non pater aut
dominus: sed frater & cōseruus: q̄d fratri charis
simo, & fideli cōseruo. ¶ Primo ne mireris si ter
rear dignitatis nominibus: cum me ipsis rebus
sentiam indignum. Et te quidē decet ut facis: sed mihi as- Rom. 12.
sentire nō expedit. Nam si tibi obseruādum putas illud. Ephe. 5.
Honore inuicem præuenientes: & subiecti inuicem in ti
more christi: si non frustra utrobiq; positum est inuicem,
intelligis & mihi æque utrumq; congruere. Quòd si co
gitas tibi illam regulæ sententiam obseruandam, Iunio
res priores suos honorēt, mihi è regione in mētem uenit Mat. 20
ex regula ueritatis, Erūt primi nouissimi: & nouissimi pri Luc. 22.
mi. Et qui maior est uestrū: fiat sicut iunior. Et quanto ma Eccle. 3.
iores: tanto humilia te in omnibus. Et principem te con Eccle. 32
stituerunt: esto inter illos quasi unus ex illis. Et non quia 2. Cor. 1.
dominantur fidei uestræ: sed adiutores sumus gaudiī ue Mat. 23.
stri. Et nolite uocari ab hominibus rabbi. Et patrem noli Ibidem.
te uocare uobis super terram Quantum itaq; tuis attol
lor fauoribus: tantum his mollibus premor. Vnde meri Psal. 8. 7
to in psalmo non canto: sed planxo. Exaltatus autē humi Psal. 101.
liatus sum, & conturbatus. Et quia elenās allisisti me. Sed
uerius fortasse proferrem quod sentio: quia uidelicet qui
me exaltat, humilitat: & q me humilitat, exaltat. Tu me er
go potius exaltando deiicis: & extollendo premis. Sed ne
ita premas ut opprimas; consolantur me hæc & his simīlia
ueritatis testimonia: que miro modo dū reprimūt erigūt
dū deiciunt erudiunt: ita ut unde proiectus, inde & pro Psal. 118.
uectus, tota cum hilaritate decantem: Bonū mihi domine
quia humiliasti me: ut discam iustificatiōes tuas. Bonum
mihi lex oris tui: super milia aurī & argteti. Et hoc mira
culum agit sermo dei uiuus & efficax: hoc illud uerbū per
quod facta sunt omnia, benignissime & potentissime ope
ratur: hoc deniq; facit iugum christi suaue, & onus leue.
Libet ammirari quàm leue sit on⁹ ueritatis. Num uerè le
ue est, quod portātem nō grauat sed leuat? Quid eo leui⁹
onere: quod non solum non onerat: sed & portat omnem
cui portandum imponitur? Hoc onus potuit uterum gra
uidare uirgineum: grauarenon potuit: hoc onus ipsa qui
bus se præbuit sustentendum, senis Simeonis brachia su
stentabat. Hoc etiam Paulum in graui licet & corruptibi
li corpore positum rapiebat usq; ad tertium cælū. Quæro
in reb⁹ si quid fortè huic exonerāti oneri simile inueniā:
& occurrit mihi de pēnis auium: quod utcūq; coaptem:
quæ quodam uidelicet singulari modo & corpulētiorem
reddunt substantiam, & agiliorem. Mirum opus naturæ.
Vnde grossescit materia, inde sarcina leuigatur: & quan
tum crescit in massa, tātum decrescit in pondere. Hoc ple
nè in pennis christi oneris exprimit similitudinem: quòd
& ipsæ ferunt à quibus feruntur. Quid & de quadriga di
cam? Hæc nimirum admota iumento sarcina quæ ab ipso
moueri non poterat: auget quidem: sed portabiliorem fa
cit. Onus oneri additur: & minus onerat. Sic & oneri gra Psa. 148
uissimo legis accedens quadriga euangelij: & auxit perfe
ctionem & difficultatem minuit. Velociter, ait: currit ser
mo eius. Sermo utiq; ante notus in iudæa tantum, nec se
præ sui quidem grauedine ualens ultra extendere: quip
pe qui ipsius moysi manus suo pondere prægrauatus de
mitteret: leuigatus per gratiam, & rotis euangelicis su
perpositus: uelociter in omnem terram exiuit: & in fines
orbis terræ celerrime peruolauit. ¶ Sed longe nimis di
gredior. Tu itaq; dilectissime cessa iam indebitis me hono
rib⁹ magis obruere, quàm attollere: Alioquin cœtui te

ínimícantium míhí amica licet uoluntate commíſces. Ipſi ſunt de quíbus ſoleo ſoli deo ita conqueri ín oratiõibus:
Pſal.101. Et quí laudabant me aduerſum me iurabant. Ad quã meã querímoníam deum audio reſpondentem mox & atteſtãtem quod uerax ſit. Verè, ínquit, quí te beatificãt: ín erro-
Eſaíæ.3. rem te mittunt. Et ego: Auertantur ergo ínquã erubeſcẽtes: quí dícunt míhí euge euge. Quod tamen ne putẽ ín quoſcũq; aduerſaríos à me quandoq; íntorta maledictio uel ímprecatio: exponere debeo qualíter ítelligã. Precor nímírum ut quícũq; æſtímant de me ſupra íd quod uídẽt ín me, aut audíũt alíquíd ex me: auertantur, íd eſt à laudíbus meís ín quas ígnarí nímíe feruntur, reſílíant & pedẽ retrahant. Quomodo? quandoq; uídelícet cognoſcẽtes pleníus quem ímmoderatíus laudant: & conſequẽter erubeſcentes uel errorem ſuum: uel amící deprehenſam ínutílítatem. Et hoc modo utrumq; nocentíum gen⁹: & íllí ſcílícet quí uolũt míhí mala, & me adulatorís commendãt: & hí quí licet ígnoſcenter, tamen nocent, dum beneuole quídem, ſed nímíe laudant: auertantur retrorſum & erubeſcant: hoc eſt tam uílís & abiectus eís appaream, quaten⁹ pudeat eos talem ita laudaſſe: & ſic deſínant íam índiſcrete laudare. Igit⁹ aduerſus utroſq; laudatores íllís me duobus munire conſueuí uerſículís. Contra maleuolos prío-
Pſa. 65. rem. Auertantur retrorſum & erubeſcant quí uolunt míhí mala. Contra beneuolos autem proferens ſequentem.
Ibídem. Auertantur ſtatím erubeſcentes quí dícunt míhí euge euge. Cum ergo, ut ad te reuertar, exemplo apoſtolí tuæ re-
2. Cor. 1. lígioſítatí non dominarí ſed congratularí tantum debeam. Et ſíuxta uerbum domíní: un⁹ ſit pater noſter ín cælís:
Mar. 23. nos autem omnes fratres ſímus: non ímmerito domíní patríſq; celſa nomína quíbus me honorandum, ſed non onerandum putaſtí, ſcuto à me ueritatís repulí, cogruentíus pro hís me fratrem nomínans & conſeruum: tum propter eandem hæreditatem: tum propter æquam cõditionem: & ne ſí fortè quod deí eſt uſurpauero míhí, audíã ab ípſo.
Mala. 1. Sí ego domín⁹, ubí eſt tímor me⁹? Sí pater, ubí eſt honor me⁹? Et patrís qdẽ habere me erga te affectũ nõ nego: ſed auctoritatẽ renuo. Nec enim te mínore (ut æſtímo) quàm paterno complector affectu. Hæc ergo p̃ tituli cauſa. Iam uerò ut ad relínqua epiſtolæ tuæ reſpondeam: candẽ quã tu de meí: poſſem & ego uícíſſím de tuí abſentía nõ ímmerito facere querímoníam: níſí quía noſtrís (quod ípſe nõ negas) & affectíbus & profectíbus deí eſt præponẽda uoluntas. Alioquín quando ego te comitẽ míhí charíſſímũ ualdeq; neceſſarium: quíppe obediẽtíſſímum ín agẽdís: ſtudioſíſſímum ín ínquírendís: ín conferendís utílíſſímũ proptíſſímum ín rememorãdís: paterer longe fierí à me: ſí non eſſet chriſtus ín cauſa. Beatí ſí ſic permanſerímus uſq; ín fínem: ſemper & ubíq; quærẽtes nõ quæ noſtra ſunt ſed quæ ieſu chriſtí.

Ad eundem. Epiſtola. LXXIII.

O Langís dílectíſſíme fílí. R. ſuper multís tríbulatiõíbus tuís: píjſq; querímoníjs me quoq; excítas ad plangendum. Nec enim te dolente poſſum non dolere: nec níſí moleſtus & anxíus tuas moleſtías & anxietates audíre. Verum quía hæc ípſa mala quæ te ínueníſſe cauſarís, & ego preuíderam, & tíbí ſí recordarís prædíxeram: puto leuíus te præſcíta portare debere: & míhí unde parcere potes, moleſtum non eſſe. Satís namq; & pluſquam ſatís crucíor te carendo, te non uídendo, te dulcíſſímo míſſí ſolatío non fruẽdo: íta ut penè pœníteat me q̃ te elõgauerím à me. Et licet charitas hoc cogeret: quacunq; tamen neceſſítate quo te non uídeam míſſum: plango te tanquam amíſſum. Cum ergo ſup hoc etíam uelut quodam tuæ puſillanímítatís baculo me percellís, quí míhí debueras eſſe bacul⁹ ſuſtentatíonís: triſtítíam ſuper triſtítíam ingerís: & cruciatum cruciatíb⁹ addís. Et ſí míhí pium eſt nullas tuas anguſtías diſſímulare tíbí tamẽ durum eſt ſic affecto cunctas índicare. Quíd enim neceſſe eſt ſatís ſolícítum amplíus ſolícítare: & abſentía ſílíj ſaucía patrís uíſcera grauíoríbus torquere doloríbus? Onus meũ tíbí partítus ſum ut fílío, ut neceſſarío, ut fídelí coadíutorí meo. Víde quõ te oporteat paternã portare ſarcínam. Sí enim ſic portas ut me non alleues, ſed magís p̃mas: tu qdẽ es oneratus: ſed ego nõ ſum exonerat⁹. Hoc autẽ onus anímarũ eſt, & ínfírmarũ. Nam quæ ſanæ ſunt, portarí nõ índígent: ac per hoc nec onus ſunt. Quoſcũq; ígítur de tuís ínuenerís triſtes, puſillanímes, murmuríoſos: ípſorum te patrem: ípſorum te nouerís eſſe abbatem. Conſolãdo exhortãdo, íncrepãdo agís opus tuũ: portas onus tuum: & portando ſanas quos ſanandos portas. Sí quís uerõ íta ſanus eſt, ut magís íuuet te, quam íuuẽt à te: huíus te nõ patrem ſed parem: comitem nõ abbatẽ agnoſcas. Quíd ígítur cauſarís te alíquorũ q̃ tecũ ſunt, magís grauarí cõſortío, quàm fruí ſolatío: cũ ſolus oĩm omníb⁹ dat⁹ ſis ſolatíũ, tanquã oĩbus ſanior: oĩb⁹ fortíor: q̃ oĩbus ſufficías per deí gr̃am ſolatíarí: & à nemíne omnium índígeas confortarí? Deníq; ínquãtũ grauarís, íntantũ lucrarís: & ínquãtũ íuuarís, íntantum tua tíbí præmía mínuís: Elíge ergo quos eligas: an quí grauando íuuãt: an quí íuuando grauãt. Hí tíbí p̃meritores, íllí fraudatores meritorũ exíſtũt. Nã quí ſocíj laboríſ, p̃culdubío & mercedís partícipes erũt. Sciens ergo te míſſum, ſuuare nõ íuuarí: íllíus te agnoſce uícaríũ quí uenít mínıſtrare, nõ mínıſtratí. Plura tíbí ad tuí cõſolatíonẽ ſcríbere uolebam: ſed non fuít neceſſaríũ, Nam quíd opus eſt uerbís ſuperfluís mortuam chartam ímplere: ubí uíua præſens loquítur. Víſo ſíquídem príore puto q̃ íſta tíbí ſufficiãt, & ad eíus præſentíam ſpírítus tuus reuíxerít: íta ut íam conſolatíonem ſcríptorum nõ requíras: cuí ínterím licet uerborum íllíus ſolatío reuelarí, ín quo & per quem meum quoq; ſpírítum, quem tíbí ín tuís líterís mítti poſtulaſtí: ſí quo modo tamen mittere potuí, míſſum eſſe non dubítes: cuí quíppe ut bene noſtí, ídem mecum cõſílíum, eadem ſolet eſſe uoluntas.

Ad eundem, Epiſtola. LXXIIII.

S Perabam charíſſíme alíquod me percepturum meæ pro te ſolícítudínís remedíum: ſí tua te nõ índícãte neſcírem íncommoda. Vnde & ín alía epiſtola memíní me ad te ſic ĩter cætera ſcrípſíſſe. Et ſí ínquam míhí pium eſt nullas tuas anguſtías diſſímulare: tíbí tamen durum eſt ſic affecto cunctas índicare. Sed ecce unde meas míhí curas credídí leuígarí: índe fateor ampliusgrauarí me ſentío. Nam ante quídẽ ſola quæ te ínnoteſcente perceperam: aut dolebam aut metuebam. Nunc autem quíd unquã malí euenire poteſt, quod ego non metuam? Imo ſuxta tuum ouídium. Quando ego nõ tímuí grauíora perícula ueríſ? Ego quíppe ſuſpectus omnía, quo ĩcertus de omníbus, ueram ſæpe de falſís triſtítíam contrahere cogor. Mens ſíquídem quam ſemel affecerít charítas, ſuí íurís eſſe nõ ſínítur. Metuít quod neſcít dolet quod nõ oportet: ſolícítatur pluſquã uoluerít, & undenoluerít: compatítur nolens: míſeretur ínuíta. Et quía uídes fílí nec meam meticuloſam índuſtríam, nec tuã píam prudentíam ín hac parte prodeſſe míhí: ſam quæſo nolíce lare quæ circa te agunt: ne undete míhí parcere putas, magís affligas. Opuſcula mea quæ habes: da operam cum opportune potuerís ut habeam.

Ad Artaudum Pultarienſem abbatem. Epiſtola. LXXV.

Q Vícq̃d gratiæ & dílectíonís ſíbí ímpendere p̃nt abſentes amící puto & me debere tíbí, & míhí deberí à te, nõ ſolũ ob conſortíũ p̃poſití & profeſſíonís ſed etíã ex debíto noſtræ ínuícem prístínæ ſocíetatís. Quæ tã grata utríq; tãq; debíta deuotío: quãtũ ín unoquoq; noſtrum ferueat: níſí nullo euídent⁹ agnoſcere ſeu ínnoteſcere poſſumus: quam ſí alterutrũ nõ celem⁹: ſí qd fortè de alterutro quod non deceat audím⁹. Audíuí autem ego de te, q̃ de ſancto cõuentu tuo abbatiã ín híſpanía conſtítuere uelís, Quod míhí nímírum ín magnam ammíratíonem uenít, quíd cauſe uídelícet ſít quíd conſílíj, quídue utílítatís, qd̃ fílíos tuos exulare cupís: ín locum

locum utiq; tam longinquum: tanto sumptu & labore & quærendum & ædificandum: cum prope te habere possis, ubi eos colloces, iam ædificatū & bene præparatum. Nec enim (ut reor) hinc te excusare potes q; locus ille tuus nō sit: cum certissime sciam q; facillime si uis tuus esse possit. Numquid nā abbas dominus. P. qui illum tenet, tibi requirenti negaret? Imo si uelles accipere, gratissimū habe ret: non quia bonus non est, sed quia sibi, ut scis, opus nō est. Timendū ualde tibi pariter & mihi ne si solicite in operibus nostris non seruamus quod apostolus dicit. Nemo adolescentiam tuam cōtemnat: citius quia iuuenes sumus de leuitate notemur. Sed confido quia tu cōsultius ages: & locum qui uicinior etiam constitutus est, eliges: quem amico quidem tenenti, nostri oneri esse: tibi autem necessarium fore. 1. Tim. 4

Ad eundem. Epistola. LXXVI.

VNde placuit tuæ dignationi fratrem hunc nostrā paruitatem consulere: sic nos quod nobis uisum fuit, noueris consilium dedisse: ut saniori nō præiudicauerimus. Ne ergo rerum quas scis, superflua narratione te grauemus, hæc est summa cōsilij. Periculosum quidā est, & fortassis illicitū: hominem post diutinā in domo & habitu religionis cōuersationem ad seculū redijsse: quicq; prius adhuc priore uxore uiuente ac consentiente fortissime ac diutissime continentiā tenuit: secundis rursus complexib⁹ se ineptissime atq; inhonestissime implicuisse. Quia tamen publice ac solenniter iuxta morem cæterorū hominū, & sine querela uel calūnia ipsum qualecūq; coniugium colebratū fuit: nō nobis uidetur tutum, illum illam non cōsentientē dimittere, nisi prius episcopalis auctoritatis uel consilio fretū uel imperio, aut certe ecclesiastico canonicoq; iudicio. Quoniam uerò hoc tam grande hominis periculū ad te nimirū non minima ex parte respicere credimus (ex eo quippe qđ uolentē ac flagitantē suū confirmare propositū, nimis suscipere distuliſti, occasione sumpta, diabolus in hæc eū mala præcipitauit) omnino ex charitate suademus & consulimus: ut quacūq; industria, quocūq; sumptu uel labore potes miserū omnimodo satagas liberare: conueniendo scilicet aut mulierē ut illū sponte dimittat, & continentiā promittat: aut episcopū ut ambos uocari iubeat: & quod recto posse fieri credimus iudicio, separat.

Ad magistrum Hugonem de sancto Victore. Epistola. LXXVII.

SI tibi uideor tardi⁹ rescripsisse: scito me tarde quoq; accepisse ad quod rescriberē. Nā quod miseras: non cōtinuo ad me usq; perlatum est sed Pontiniaci diu ante retentū. Porrò ubi accepi: morā minime feci in rescribēdo. Cæterum id breui⁹ quàm tua fortè deposcebat intentio: sed nō planè quàm mea occupatio sineret. Curaui tamen ne te utcūq; lateret quicquid super interrogatis ego sentirē: tuo sanè eadem mea sensa & ocio & ingenio pleniùs astruenda relinquēs, si ita oportere cognoueris. Nec dubito ad manū tibi esse rationes certas & congruas auctoritates quibus facile id possis. Is ergo cuius me respondere assertioibus iubes: & nomē taces: tibi nouerit à me super cōsultis quod sentio dictū, non sibi contradictū: etiam si quid aliter ab ipso sapimus. Nam si uerum nos sapimus, ueritas ei contradicit non nos. Sed enim si non confunditur acquiescere ueritati: & ueritas cum eo sapit, & nos. Si nautem, seruum dei tamen nō oportet litigare: sed magis patientem esse ad oēs. Ideoq; nō quærimus pugnas uerborū: nouitates uocū iuxta apostolicā doctrinā euitamus. Patrū tantū opponimus sentētias, ac uerba proferim⁹: & nō nostra. Nec em̄ sapientiores sumus quàm patres nostri Abundet sanè in suo sensu qui uult quantū uult, dūmodo nos patiatur in scripturarū sensibus abundare, quomodo dicit apostolus. Nō q; sufficientes simus cogitare aliquid à nobis tanquam ex nobis: sed sufficiētia nostra ex deo est. ¶ Scribis itaq; quendam assererē (nescio quem; nam nō nominas) ex quo primū dictū à domino legitur. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non intrabit in regnū cælorum: ex eo neminē absq; eodē precepto actualiter uisibili sacramento, uel eius uice martyrio, ullaten⁹ potuisse saluari. Sed etsi fortè illud quispiam cum uera fide & contritione cordis expeteret: sed præuentus mortis articulo assequi quod cuperet non ualeret: tamen omnino damnari. ¶ Vbi primo de temporis quidem præfixione durū nimis austerūq; uidetur: ut uidelicet uerbum absconditū palam iam noceat: & ante iudex feriat quàm moneat: quodq; interim in tenebris loquitur & in aure saluator: nondum quidem saluet, quia nondum apparet: & iam mundū impleat condēnatis. Itáne ergo uerbum salutis, & præceptū uitæ non prius uitam restituere ualuit quàm mortē infelixerit: idq; eò innocentibus quò & nescientibus adhuc uolūtatē dñi fuit? Num gentem ignorātem & iustā, ut cum ethnico loquamur: debuit interficere deus? Quis ita sapiat? Non equidē uitæ cōcordat auctori: morte quidem quam exterminare uenerat, uti mox in initio uiarū suarum ad præiudiciū seculi, cæleste adhuc recentissimū ignorās edictum. Nefas est profectò sentire de omniū largitore bonorū, q; tam malū principiū dederit adueniens. Minime prorsus id ego cuipiam de christo assenserim, quod magis ab anti christo merito formidatur: quia uidelicet & ipsa parauerit sagittā suā in pharetra: ut sagitaret in obscuro rectos corde. Quanti nāq; interim toto orbe non baptizati moriuntur: profectò ignorantes quid cum nichodemo iesus noctu secretoq; confabularetur. Quid ergo? Necdum lex promulgat: & iam præuaricantes tenentur? Et quomodo (inquit) credent in eum quem non audierūt? Quomodo uerò audient sine prædicante? Quō autem prædicabunt nisi mittantur? Necdū iniuncta, necdū uulgata, necdum audita prædicatio est: & iuxta pigri ac nequā serui sententiā tam durus est dñs: ut necdum sata iam metere uelit, & nō sparsa colligere? Absit. Sed audi magis hui⁹ rei ueritatē. Qui unus est magister in cælo & in terra: ei qui magister tātū ī israel erat, familiaria priuatoq; colloquio tradebat quod traderet: docebat quod doceret: nō quod exigeret & absentib⁹: non unde præscriberet & his qui nō audierant. Valde quippe iniuste exigitur obeditio: ubi nō præcesserit auditio. Neq; em̄ tale est hoc: quod & absq; pmulgatione naturalis lex ignorare nō sineret, quale uerbi gratia illud est. Quod tibi nō uis fieri: alij ne feceris. Factitiū enim magis quodāmodo est, & non naturale mandatum. Quæ nā enim natura seu ratio docet internā æternāq; salutem mortalium neminē posse percipere: cuius fortis corpus perfusum uisibili non fuerit elemento? Sacramentū dei altissimi est suscipiēdū, non discutiendū: uenerādum, non dijudicandū: fide fortitum, non innatū: traditioē sanxitum, non adinuentum ratione. Porrò fidem necesse est ut auditus præcesserit, dicente apostolo. Ergo fides ex auditu. Quod ergo omnino sciri non poterat si non audiretur: quo pacto quæso exigi debeat & antequā audiretur? Vide autem quomodo hoc refugit apostolus: & de solo auditu conuicit incredulos. Sed dico inquit. Nūquid nō audierunt? Ac si dicat. Excusari poterant: si nō audissent. Vbi enim non est lex, nec præuaricatio. Nunc uero cum in omnē terrā exierit sonus prædicantiū: & in fines orbis terræ uerba eorum: quia dissimulari iam non ualet auditus: profecto inexcusabilis est & cōtēptus. Multa profecto scienda nesciuntur, aut sciendi incuria: aut discendi desidia: aut uerecundia inquirēdi. Et quidē hmōi ignorantia non habet excusationem. Sed nunquid fortè tale est hoc quod inquisitū humano possit adisci magisterio? Homo hoīs nisi ipso indicante non intelligit cogitatum: quāto minus diuinū quis poterit inuestigare consilium: nisi cui ipse uoluerit reuelare? Audi denique ipm. Si non uenissem (ait) & locutus eis non fuissem: peccatū nō haberent. Nō dicit simpliciter & locutus non fuissem, sed interserēs eis, & locutus eis, inquit, nō fuissem: ostēdens si ne dubio non ante cēseri inexcusabiles de contēptu, quā ad ipsorū usq;

2. Cor. 3

Ioan. 3.

Ioan. 15

notitiam iussio peruenirет. Nã si locutus qdẽ fuisset, sed non eis: inobedientiæ culpã ignorãtia nihilominus excu raret. Nunc autẽ, inquit, quoniã locutus sum eis: excusa-
Ioan.18. tionem non habent de peccato suo. Vnde & aiebat. Ego palã locutus sum mundo: & in occulto locutus sum nihil. Non q̃ suos domesticos multa in occulto priuatimq̃ nõ docuerit: sed q̃ tanquã nihilum interim reputaret: & nec pœnã nec præmiũ ea augere quæ in secreto tradebat iudi caret, donec de medio fierent, & prodirent in lumine. De-
Mat.10 nicq̃ & dicebat. Quod dico uobis in tenebris, dicite in lumine: ut merito uidelicet iam audientibus obediẽtiæ uel meritũ ascriberet uel cõtẽptum: cum ĩ medio proferrenť.
Luc.10. Item qui uos audit, ĩquit, me audit: & qui uos spernit, me spernit. Ac si diceret. Iudicium meum inter obedientes & contẽnentes: non de mea secreta traditione: sed de uestra publica prædicatiõe pẽdebit. Sed fortè aliquis dicat eos quidẽ qui nõ audierũt: etsi nõ de contẽptu iudicari: dam nari tñ propter originale peccatũ, à quo utique nisi p la-uacrũ emũdari minime potuerũt. At uerò quis nesciat & alia preter baptismũ contra originale peccatum remedia antiquis nõ defuisse tẽporibus? Abrahæ quidẽ & semini eius: circũcisionis sacramentũ in hoc ipsum diuinitus tra ditũ est. In nationibus uerò quoquot inuẽti fideles sunt, adultos quidẽ fide & sacrificijs credimus expiatos: paruu lis autẽ etiã solã profuisse oĩ & suffecisse parentum fidem. Porrò hoc ita usq̃ ad baptismi tpa perdurasse: quo uno substituto uacasse cætera. Quærimus itaq̃ baptismi tẽp?
Ioan.3. ex quo cœperit. Ex quo, inquit, primũ dictũ est. Nisi quis renatus fuerit &c. Tene ergo firmiter dictũ hoc ad nicho demũ utiq̃ amicũ Iesu, occultũ tñ ꝓpter metũ iudæorũ: occultũq̃ illud de nocte reqsisse colloquiũ. ¶ Quãta auẽ putas obijsse interim, ut de gentibus taceã, milia circumci sorũ: cũ necdũ in lucẽ ꝓdierit quod de baptismo tunc in tenebris dicebat? Quid ergo? Dãnatos illos oẽs dicim? quia baptizati non sunt? Fit ergo iniuria antiquo illi dei æque mandato: si nouo adhuc furtiue. quodãmodo super ueniẽte, non tñ subueniẽte, irlud ita subito euanuisse pu tetur, ut ꝓdesse deinceps nõ ualeret. Et quidẽ quàm lõge post putas publice prædicatũ & clamatũ super tecta fuis-
Gal.5. se. Si circũcidamini, christus uobis nõ proderit? Quomo-
Matt.11. do deinde stabit illud, quia à diebꝰ ioãnis baptistæ regnũ cælorũ uim patitur: si præcipue tunc tpis contigisse cõsti terit huiusce modi à regno uiolẽtã interclusionem, qua lis qdem nec ante fuerit: nec post futura sit? Sãcito q̃ppe noui mysterij decreto, sed adhuc secreto qsnã quæso mo rientibus interim ad regnum patet accessus: dum & uet? iam deficit, quoniam à nouo excluditur: & nouum tamen non subuenit, quoniam dum nescitur non percipitur? O infælicissima illa tempora: quæ sola à seculis omni penit? salutis remedio uacua transierũt: dum & circumcisio quæ illo usq̃ uigerat, prodesse iam subripiẽte baptismate nõ auderet: & baptisma quoniam adhuc lateret non succur reret. Forsan dormiebat eo tempore de?: nec fuit interim qui redimeret: neq̃ qui saluum faceret. Satis profectò ex his quantum reor apparet qđ damnatio non baptizato-rum: & frustratio circumcisorum: & euacuatio sacrificiorũ quæ fortè cõtra originale peccatum ritus obseruabat an tiquus: generaliter iam tunc minime cœperit quãdo ni chodemo clam dictum est. Nisi quis renat? fuerit ex aqua
Mat.28 & spiritu sancto, nõ intrabit in regnum cælorum: sed nec quando apostolis palam inũctũ est. Ite & docete oẽs gẽ tes, baptizantes eos ĩ noĩe patris, & filij, & spũssancti. Sed ex eo tempore tantũ cuiq̃ cœpit antiqua obseruatio non ualere, & non baptizatus quisq̃ noui præcepti re? existe re, ex quo preceptũ ipsum inexcusabiliter ad eius potuit peruenire notitiam. Sanè paruulis & necdum ratione utẽ tibus: quia sola nocere creditur peccati contagio, nõ etiã mandati præuaricatio: tandiu credendũ est antiqua ualu isse sacramenta, quamdiu palam interdicta nõ fuisse cõsti terit. An uerò ultra, penes deum est, non meum diffinire Porrò in maiori ætate quisquis post uulgatum ubiq̃ ba-

ptismi remediũ renuit iã baptizari, generali originaliq̃ maculæ addidit & ex proprio crimen superbiæ: duplicẽ se cum portans iustissime damnationis causam, si sic de cor-pore exire contigerit. Tamen si ante exitum resipuerit & noluerit & petierit baptizari, sed mortis præoccupat? ar-ticulo fortè obtinere nequiuerit: dũ non desit fides recta, spes pia, charitas syncera: propitius sit mihi deus: ꝙa huic ego ob solam aquã si defuerit, nequaquã omnino possum desperare salutẽ: nec uacuam credere fidem: nec confunde re spem: nec excidere charitatem: tantũ si aquã non cõtem ptus, sed sola (ut dixi) ꝓhibeat impossibilitas. Si quis ali-ter sapit, uiderit unde sibi quod asserit persuaserit: iã me non facile fateor assentire si non firmior induxerit uel ra-tio ad intelligendũ: uel ad credẽdum auctoritas. Sed mi-ror admodum si nouus iste nouarum inuẽtor assertionũ, & assertor inuentionũ: inuenire in hoc ratiõem potuerit quæ sanctos patres latuerit, Ambrosiũ & Augustinũ: siue auctoritatẽ eorũdem auctoritate potiorẽ. Nam si nescit: utiq̃ idem profectò sentit quod fatemur sentire & nos. Li brum certè Ambrosij de morte ualentiniani legat si nõ le git: recolat si iam legit: non dissimulet si recolit: & aduer tet sine dubio sanctum, homini non baptizato & mertuo fidenter de sola fide salutem præsumere & tribuere indu bitanter bonæ uolũtati qđ defuit facultati. Legat & Au gustini contra Donatistas de unico baptismo librũ quar tũ: & se uel agnoscat imprudẽter deceptũ, uel ꝓbet impu-dẽter obstinatũ. Baptismi ĩquit uicẽ aliqñ implere passio-
nem: de latrone illo cui nõ baptizato dictũ est. Hodie me Luc.23
cũ eris in paradiso: beatus Cyprianus nõ leue documẽtũ assumit. Et addidit. Quod etiam atq̃ etiam considerans: inuenio, inquit, non tantum passionẽ pro nomine christi, id quod ex baptismate deerat posse supplere: sed etiã fidẽ conuersionemq̃ cordis, si forte ad celebrãdum mysterũ baptismi in angustijs temporum succurri non potest. Et infra. Quãtum ita q̃, ait, ualeat etiam sine uisibili sacramẽ-to baptismi quod ait apostolus. Corde creditur ad iustitiã Rom.10
ore autẽ confessio fit ad salutem: in illo latrone declaratũ est. Sed tunc, inquit, impletur inuisibiliter: cum mysteriũ baptismi non contemptus religionis, sed articulus neces-sitatis excludit. Et quidem non ignoro retractare ipsum in qđ posuerat testimoniũ de latrõe, minusq̃ idoneũ ad comprobãdam illã sententiam confiteri: eò q̃ sanè incer tum sit utrùmnam fuerit baptizatus. Cæterum sententiã & audacter prosequitur, & multipliciter cõfirmat: nec us piam (ni falor) retractasse reperies. Item in alio loco Au gustinus cum aliquos præmisisset quos scriptura comme morat inuisibiliter quidem non tamen etiã uisibiliter san ctificatos: tandem infert. Ex his colligitur, aut inuisibilem sanctificationem quibusdam affuisse & profuisse sine uisi-bilibus sacramentis: quæ pro temporum diuersitate muta ta sunt: ut alia tũc fuerint, & alia modo sint. Et paulo post. Nec tamen, inquit, uisibile sacramentũ omnino contem-nendum: nam cõtemptor eius inuisibiliter sanctificari nõ potest. Vbi satis euidenter ostendit fidelem & conuersum ad dñm: non si nequerit, sed si cõtẽpserit baptizari: fructu priuari baptismatis. Ab his ergo duabus colũnis (Augu stinum loquor & ambrosiũ) crede mihi difficile auellor. Cum his inquã me aut errare, aut sapere fateor, credis & ipse sola fide hoĩm posse saluari cum desiderio percipiẽdi sacramẽtum: si tamen pio adimplendo desiderio mors an-ticipãs seu alia quæcunq̃ uis inuincibilis obuiarit. Vide etiam ne fortè ob hoc saluator cum diceret. Qui credide- Marc.6
rit & baptizatus fuerit, saluus erit. Caute & uigilanter nõ repetierit: qui uerò baptizatus non fuerit, sed tãtum: qui uerò, ĩquit, nõ crediderit, cõdẽnabitur. Nimirũ innuens solam interdũ fidẽ sufficere ad salutẽ: & sine ipsa sufficere nihil. Quapropter etsi martyrium uicẽ baptismi posse im plere conceditur: non planè hoc facit pœna sed ipa fides. Nam absq̃ ipa quid est martyrium nisi pœna? Quæ ergo martyrio præstat ut absq̃ ulla dubietate ꝓ baptismate re putetur: ipsa ita infirma & imbecillis per se erit: ut q̃ dare

alter ualet

alteri ualet ſola nō ualeat obtinere? Eſt prorſus ſanguinis pro xpo effuſio magnæ cuiuſdam fidei indubitata probatio, non deo tamen, ſed oībus. Sed quid ſi deus qui profecto ad probandū quod uult, nullis indiget experimentis: æque magnā in corde cuiuſpiā in pace morientis inſpicit fidē: martyrio qdē nō interrogatā, martyrio tñ ideoneam? Si recordat⁹ fuerit homo necdum ſe ſalutis percepiſſe myſteriū, & dolēs pœnitēsq; toto deſiderio expetierit: ſed aſſequi mortis celeritate præoccupatus nequiuerit: damnabit fidelē ſuū deus: dānabit inquam hoīem pro ſe etiā paratum morie? Paulus dicit. Nemo poteſt dicere dñs ieſus, niſi in ſpiritu ſancto. Hūc ergo qui in articulo mortis nō ſolum iuocat dñm ieſum: ſed ipſius quoq; toto deſiderio expetit ſacramentū: dicem⁹ aut non loqui in ſpū ſancto, & falſus erit apoſtolus: aut & cum ſpū ſancto dānarie? Saluatorem habet habitantem per fidē in corde, & in ore per confeſſionē: & cum ſaluatore damnabit? Pro certo cū nō aliunde martyrium niſi ex fide merito illā obtinuerit prærogatiuam, ut ſingulariter uice baptiſmi ſecure ſuſcipiat: non uideo cur non ipſa æque & ſine martyrio apud eum tantūdē poſſit: cui & ſine martyrij probamento proculdubio innoteſcit. Poſſit ſanè tantūdem dixerim quātum ad ſalutis ſpectat obtentum: non autem ad meriti cumulum:

1. Cor. 2.

quo indubitanter martyriū antecellit. Legimus: Omnis

1. Ioan. 3. Matt. 5.

qui odit fratrem ſuum, homicida eſt. Et item. Qui uiderit mulierē ad cōcupiſcēdā eā: iam mœchat⁹ eſt in corde ſuo. Quid planius quàm q uolūtas pro facto reputetur, ubi facti excludit neceſſitas? Niſi fortè putetur in malo quàm in bono efficacior inueniri uolūtas apud deum qui charitas eſt: & promptior eſſe ad ulciſcendum quàm ad remunerādum miſericors & miſerator dñs. Quomodo is qui alieno debito ſe teneri fortè in extremis poſitus recolit: ſi deſit unde perſoluat, ſola nihilominus pœnitentia & cordis contritiōe obtinere ueniam creditur: ne iam pro eo damnetur: ſic ſola fides & mentis ad deū conuerſio ſine effuſione ſanguinis & ſine perfuſiōe aquæ ſalutē ſine dubio operatur uolenti, ſed non ualenti prohibente articulo baptizari. Et ſicut nulla illi pœnitentia remittitur peccatum, ſi cum poſſit non reſtituit ablatū: ſic & huic nulla proderit fides ſi cū poſſit non percipit ſacramentū. Quāquā & fidē conuincitur non habere perfectā, ſi negligit. Vera em̄ & plena fides uniuerſa præcepta cōplectit. Eſt autē hoc unū, ipſumq; præcipuū ex præceptis. Merito ergo nō fidelis, ſed planè rebellis atq; contemptor reputabitur quiſquis obedire renuerit. Quomodo deniq; fidelis qui dei contēnit ſacramētum? Sanè infantes quia hanc probibēte ætate non poſſunt habere fidē: hoc eſt cordis ad deū conuerſionem: conſequenter nec ſalutem ſi abſq; baptiſmi perceptione moriuntur. Non q uel ipſi quādo baptizātur, fide omnino careant, ſine qua impoſſibile eſt uel ipſos placere deo: ſed ſaluantur & ipſi per fidē: non tamē ſuā, ſed alienā. Dignū nempe eſt & ad dei ſpectat benignitatē: ut quib⁹ fidē ætas denegat propitiā: gratia, pdeſſe cōcedat alienā. Nec enim oīpotens iuſtitia: propriā putat ab his exigendam fidē: quos nouit propriā nullā habere culpā. Porrò aliena opus eſt fide: cum ſine ſorde non naſcantur aliena: quatenus nec à paruulis alienū ſit: quod de oībus generaliter dicitur: fide mundans corda eorum. Nec dubium q

Actu. 15.

macula cōtracta ab alijs: aliorum quoq; fide ualeat uel deberi emundari. Hæc ſunt quippe iudicia diuinæ iuſtitiæ: quibus exultans ſanctus Dauid. Memor fui, inquit, iudiciorum tuorum à ſeculo dñe: & conſolatus ſum. Hucuſq; de his. Aſſerit præterea, ut dicis, ille quem dicis: oēs antiquos iuſtos, quotquot uidelicet chriſti aduētū præceſſerunt: tanta omnino habuiſſe præſcientiā futurorū: quātā nos qui poſt ſumus, præteritorū ſcientiā: ita ut nullus uel ſimpliciū iuſtorū aliquid prorſus ignoraret ex oīb⁹ quæ modo nobis euāgelica pandit hiſtoria. Verbum incarnatū, partū uirginalē, doctrina ſaluatoris, miracula, crucem, mortem, ſepulturam, deſcenſum ad inferos, reſurrectionē, & ad cælos aſcenſionē: ſic omnino omnib⁹ illorum temporū iuſti & aperte omnia & diſtincte ſingula fuiſſe præcognita: quemadmodū ſuo ſunt tēpore poſt exhibita, & modo cognita nobis: adeò ut nec iuſti fuerit nec ſalui ſint quibus ita clara omnia & perſpicua non fuerunt. Et id quidem falſum. Verum ad refellēdum tu tanta in tua epiſtola poſuiſſe uideris: ut nil addendum penitus putem, & penè quid addi poſſit, nō inueniam. De homine tamen qui iſta loquitur, pace ipſius dico paucis quod ſentio. Videtur pl⁹ nouitatis curioſus, quàm ſtudioſus ueritatis: grauariq; de omni re ſentire cū alijs, & dicere quod aut ſolus nō dixerit aut primus. Vnde fit ut in his quæ ſentit & loquitur, modū omnino tenere aut ignoret aut diſſimulet. Ecce enim & in hac aſſertiōe ſua dū pares in ſcientia facit oēs qui uētura ſperabāt, his qui præterita legūt: deū profectò aut nimis parcū prædicat, aut nimis largum oculū diſcretionis ex nulla parte aperiens. Aut enim numerū electorū illius tēporis ſub paucitate redigit rariſſimorū ſpiritualiū quos pro ſuæ ſanctitatis ſpeciali excellētia inſignes illuſtresq; illis temporibus extitiſſe, ac ſingulari munere ſpiritus ſingula uti uentura erant præuidere certiſſime potuiſſe ſcriptura cōmemorat: & ſic nimis abbreuiat manū dei, dum præter paucos illos perfectiſſimos neminē eo tēpore putat potuiſſe ſaluari: aut certe ſi & illa tēpora multitudinē ſaluandorū etiā præter iſtos habuiſſe nō diffiteꝛ, magnā ſed in auditā diuini numeris largitatē ueteri populo collatam aſſerit: ſi quidem omnem multitudinē omnia quæ de myſterio noſtræ redēptionis ſuperi⁹ enumerata ſunt, liquido præcognouiſſe conſtiterit. Cum enim ex his quippiā tunc nec ſcriptū manifeſte, nec publice prædicatum fuiſſe manifeſtū ſit: reſtat ut fateamur omnia omnibus per ſpiritū reuelata fuiſſe: & ſic oēs ſpūales, omnes perfectos, omnes extitiſſe „pphetas, quotquot ab aduentu dñi retro iuſti & ſalui fuerūt. Fuit itaq; antiquis tēporibus aut perrara ſalus, aut nimiū numeroſa pfectio. Quorum quidē quodlibet ſapere, diſcretionis terminos excedere eſt. Q. ſi uideꝛ tolerabilius, imo & deo iuſtius iudicaꝛ repleſſe potius & ditaſſe ſecula illa multitudine perfectorum, quàm ſaluandorum tanta fuiſſe paucitate cōtentum, quatenus & ſalui nō pauci tunc fierent & omnes nihilominus repleti ſpiritu prophetico: necdū reuelata myſteria iam tūc penetrarent: ſi inquā hoc recipitur, benedicimus quidem deū in donis ſuis: ſed quid temporī gratiæ reſeruatum ſit, non uidemus. Niſi q tempus gratiæ illud potius iuxta ſententiā hanc fuerit appellādū, in quo tot & tantæ dei populo diuitiæ ſpūs affluebāt: ut illud prorſus incredibili fœlicitate cerneꝛeꝛ implet quod moyſes optabat, cū diceret. Quis dabit ut oēs prophetēt? Quæſo quid ſimile attulit euāgelium? Fruſtra gloriaꝛ Paulus de primitijs ſpūs quas ſe putat cum ſuis coapoſtolis accepiſſe: cū nil tale in diebus ſuis potuerit experiri. Deniq; aiebat. Nunquid oēs prophetæ? Fruſtra inquā gloriatur de euangelio ſuo quia nō ab hoīe neq; per hoīem illud acceperit, ſed quaſi ſpeciali quadā prærogatiua per reuelationē ieſu chriſti: cum & ante ipſum per ſpiritum fuerit etiā populus reuelatum. Sed nec apoſtol⁹ petrus profectò debuit prophetici illud ad ſua tempora retorquere. Effundam de ſpiritu meo ſuper filios & filias ueſtras: & prophetabunt filij ueſtri & filiæ: ſi abūdātior iam præceſſerat trāſactis ſeculis effuſio ſpirit⁹. Aut certè propheta, uel potius in propheta deus, ſi uerè illa tempora apoſtolica cum hoc diceret intuebatur: non planè effundam ſed ſubtrahā magis de ſpiritu meo dixiſſe debuerat. Quid em̄? Si filijs euāgelij omnes ueteres iuſtos pares facimus in ſcientia: nunquid non & ſuperiores in gratia conſequenter fateri neceſſe eſt: utpotè quos non lectio ſicut nos, aut predicatio ſed ipſa unctio docuerit omnes de omnib⁹? Eſto tamē: toleremus nos noſtram iniuriam, & apoſtoli quoq; ſuam: ut & ipſis minimi etiam antiquorum iuſtorum comparentur in ſcientia, præferantur in gratia. Sed eſt ſanè quod ullo omnino pacto merito nō ferimus: ut dñs uidelicet gloriæ ſentiaꝛ uel facili unquā potuiſſe, uel fallere uoluiſſe. Qui

Actuū. 1.

Matt.11. quidē ipſe proteſtatus eſt: inter natos mulierū maiorē ioā
ne baptiſta non ſurrexiſſe. Vide aūt ſi nō uerè falſum, fate
ri cogimur ueritatis hoc teſtimoniū: ſi tantum tribuam⁹
ueteribus quantum nec ioanni uendicare ualemus. Non
utiq; fit iniuria ioanni: ſi quid ignoraſſe creditur aut dici
tur: mirum quod & ipſe nō diffitetur. Sed ſi quod preco
ni ueritatis negamus: contra preconiū ueritatis alteri da
mus: hoc nō tantum iniuria, ſed & baſphemia eſt: & planè
ioanni non contradicere, ſed ueritati. Quid ergo? Amic⁹
Ibidem. ſponſi dubitat & quærit. Tu es qui uenturus es: an aliū
expectamus? & nos milibus hoim certitudinē de oīb⁹ no
ſtro mendacio confirmamus? Nec ipſos de ſe ita ueteres
ſenſiſſe paucis aduertere poſſum⁹. Moyſes ſcribit deum
Exo.3. ad ſe loquētē dixiſſe ſic. Ego ſum deus abraham: & deus
iſac, & deus iacob, & nomen meum adonay non indicam
eis, ſubaudis ſicut tibi. Oſtēdit ergo ſe de dei notitia pl⁹
aliquid præcedentibus patribus accepiſſe. Dauid quoq;
Pſal.118. ſuper doctores ſuos & ſeniores donū ſibi intelligentiæ au
dacter præſumit ita dicens. Super oēs docentes me intel
Dañ.12. lexi: quia teſtimonia tua meditatio mea eſt. Et rurſum. Su
per ſenes intellexi. Sed & propheta daniel. Pertranſibūt
ait, plurimi: & multiplex erit ſcientia, ampliorem ſcilicet re
rum notitiam promittens & ipſe poſteris. Si ergo (ut ait
etiam ſanctus papa gregorius) p̄m incrementa temporum
creuit & ſcientia ſpiritualium patrū: & quanto uiciniores
aduentui ſaluatoris extiterūt, tāto myſteriū ſalutis ple
niùs perceperūt, non eſt dubium quin his qui & præſen
Luc.10. tes fuerūt, multo amplius cōtulerit rerū ipſarū exhibitio
Ioan.15. atq; præſentia exhibentis. Deniq; & audiūt. Beati oculi
qui uident quæ uos uidetis. Item. Vos autē dixi amicos:
Luc.10. q̄a omnia quæcunq; audiui à patre meo, nota feci uobis.
Multi, inquit, reges & p̄phetæ uoluerūt uidere quæ uos
uidetis, & non uiderunt: & audire quæ auditis, & non au
dierūt. Quare? Vt uidelicet clarius largiusq; perciperēt
quod uix tenuiter obſcurecq; præſenſerāt. Alioquin q̄d
opus erat foris uidere carnē, & carnis audire ſermones, ſi
iam intus à ſpiritu fuerant perfecte inſtructi de oīb⁹, præ
ſertim cū dūs dicat. Caro non prodeſt quicquā: ſp̄us eſt
Ioan.6. qui uiuificat. Q; ſi p̄phetæ & q illuſtriores uidebantur in
illo populo: non oēs oīa liquido æqualiter agnoſcere ua
luerunt: ſed alij plus, alij minus, prout eis ſp̄us dabat, diui
dēs ſingulis prout uolebat, idq; abſq; præiudicio ſuæ ſan
ctitatis atq; perfectioīs, quāto magis ſimpliciores quiq;
iuſti ſine detrimento ſalutis, ſaluatioīs tēpus, modum &
ordinem neſcire potuerunt: quæ tamē certa ſpe, & fide uti
promiſſa fuerant firmiſſime tenuerunt? Quanti hodieq;
profectò i populo chriſtiano uitæ æternæ, ſeculiq; futuri
quod indubitanter credunt & ſperant, & ardenter deſide
rant: formā tamē ac ſtatū ne cogitare quidem uel tenuiter
norūt? Ita ergo multi ante ſaluatoris aduētū, deum omni
potentē tenētes & diligentes ſuæ ſalutis gratuitū promiſ
ſorē: credētes in p̄miſſione fidelē, ſperantes certiſſimū re
demptorē: in hac fide & expectatione ſaluati ſunt, licet q̄n
& qualiter & quo ordine ſalus repromiſſa fieret, ignora
rent. Deniq; Beda aperte docet aperta omnia omnib⁹ ne
quaquam fuiſſe quæ de xp̄o futura erant, quod tu quoq;
teſtimoniū i tua epiſtola poſuiſti. Vnū, inquit, idemq; do
minicæ crucis tropheū pri⁹ p̄phetæ & moyſes quàm ap̄li
nouerāt, & p̄dicabant: ſed p̄phetæ hoc aliquoties figu
ratis uelatisq; ſermonibus, ap̄li autē apoſtolorūq; ſucceſ
ſores patefacta luce euangelij ſemper aperte prædicabāt:
ita ut nūc oīs populus chriſtianus ſcire & cōfiteri debeat
fidē quam eo tēpore pauci admodū, & perfectiores quiq;
nouerūt: quāuis oīs populus dei etiā tūc eiuſdē myſteria
fide in legalibus cerimoniis typice portaret. Multa ſunt
quæ ad hæc confirmāda cōcurrunt: ſed modus epiſtolaris
cuncta nō patitur, nec opus eſt. Arbitror enī (ut ante iam
dixerā) me quoq; nō reſpōdēte: ea potuiſſe ſufficere quæ
tua ſuper hoc ep̄la continet. Sed hoc addidi, ne intactum
quid præterirē ex oīb⁹ quæ petiſti. ¶ Iam contra aſſertio
nem tertiā nō multū nobis arbitror laborandum: tum q̄d
manifeſtam nimis præferat falſitatē: tum q̄ ipſe eius inuē
tor, in ſua ſuperiori ſententia ipſam per ſe ſatis impugnet
ſibimetipſi contrarius. Cū enī de nocturno illo priuatoq;
ſuſurrio dñi cū nichodemo, laqueū nectat publicæ dāna
tionis per totū orbē ignorātib⁹: arbitrās uidelicet nemi
nem ex illa hora potuiſſe ſaluari qui non fuerit baptizat⁹
nónne aperte peccatum ignorantiæ, & peccatū dēnabile
cōfiteturq; Niſi fortè tam proteruus ſit ut deū hoies ſine
culpa dānare exiſtimet. Verendū tīi ne ſi uel breuiter non
reſpōdetur ſtulto iuxta ſtultitiam ſuā: putans fortè ſapiē
tiam: ſecurius ſpargat ſeminariū uecordiæ in auribus inſi
pientiū: & ita iam inſipientiæ eius non ſit numerus. Veri
tatis proinde teſtimōijs paucis & manifeſtis: manifeſtū mē
dacium confutetur. Is forſitan qui aſſerit nō poſſe pecca
ri per ignorantiam, nunquā pro ſuis ignorātijs deprecaī
ſed potius prophetā irrideat deprecantē & dicentē. Delī Pſa.24.
cta iuuētutis meæ, & ignorantias meas ne memineris. For
ſitan & reprehendet deū exigentem pro peccato ignorā
tiæ ſatisfactionē. Loquitur enī in leuitico ad moyſen, di
cens. Anima ſi peccauerit per ignorātiā: fecerit⁊ unū ex Leui.4.
his quæ lege dñi prohibentur: & peccati rea intellexerit
iniquitatē ſuā: offerret ariete immaculatū de gregibus ſa
cerdoti: iuxta menſurā æſtimationēq; peccati. Et rurſum:
Qui orabit pro eo q̄d neſcies fecerit, & dimittet ei: quia Ibidem.
per errorē deliquit in dño. Si ignorātia nunquā peccatū
eſt, cur dictū eſt in epiſtola ad hebræos quia in ſecūdo ta Heb.9.
bernaculo ſemel in anno ſolus pontifex intraret non ſine
ſanguine quē offerret pro ſui & populi ignorātiaī Si pec
catū ignorātiæ nullū eſt: nō ergo peccauit ſaulus q̄ perſe
quut⁹ eſt eccleſiā dei: quoniā quidē ignorās ho fecit, ma 1.Tim.1.
nens in incredulitate. Bene itaq; faciebat q̄ erat blaſphe
mus & perſequutor, & cōtumelioſus: q̄ erat ſpirās mina
rū & cædis i diſcipulos dñi: in hoc ipſo qppe abundanter
æmulator exiſtens paternarū ſuarū traditionū. Nō ergo Gal.1.
debuit dicere, miam cōſequut⁹ ſum, ſed mercedē recepi: 1.Tim.1.
qppe quē ignorātia à peccato reddebat immunē, inſuper
& æmulatio remunerabilē iudicabat. Si inquā ignorātia
nunquā peccaī: quid ergo cauſamur aduerſus occiſores
apoſtolorū: quoniā quidē non ſolū malū eſſe neſcierūt in
terficere illos: ſed inſuper quoq; id faciēdo arbitrati ſunt
obſequiū ſe præſtare deoq; Sed & fruſtra in cruce ſaluator Ioan.16.
pro ſuis orabat crucifixoribus: quippe neſcientibus (ipſo Luc.24.
teſte) q̄d facerēt, & ita nequaquā peccantib⁹. Neq; enim
fas eſt ullaten⁹ ſuſpicari mentitum fuiſſe dñm ieſum aper
tè perhibentem eos ignorare quid facerent, & ſi fortè de
apoſtolo dubitet quis q̄ carnē ſuam æmulās, ſicut homo
mētiri potuerit ubi ait. Si enī cognouiſſent: nunquā dñm 1.Cor.2.
gloriæ crucifixiſſent. Numqd non ex his ſatis apparet in
quātis iaceat ignorātiæ tenebris q̄ ignorat peccari poſſe
interdū per ignorātiāq; Sed de his hactenus. ¶ In fine mihi
inſinuas, amicabiliter quidem, moueri aliquos ſuper qua
dam mea ſententia qua dixi cum euangeliū exponerē: cō
ſilium dei nulli etiam beatorum angelorū antequā uirgi
ni reuelatū. Primo qdē inde (ut arbitror) quia nō ſatis iu
ſte mouenī aduertere poſſunt, q̄ eandē ſentētiam nō con
ſtāter affirmo: ſed cum temperamēto, ſuſpēdēs ſub diſiun
ctiua partícula: uel ideò inquā dictum eſt à deo. Siquidem
præmiſſa una cauſa quæ mihi uidebaī cur euāgeliſta cum Ludæ.1.
diceret. Miſſus eſt angelus gabriel: nominatim ſubiecerit
à deo: alterā quoq; tēperate q̄dē & ſub diſiunctiōe ſubiū
xi: quo & mihi nō incūberet defendēdi neceſſitas: & lecto
ri dareī eligēdi facultas quā è duabus uoluiſſet. Si igitur
una q̄libet illarū ſtare poteſt, de altera quid ſuggillor:
qppe qui neutrā affirmans, lectoris utrāq; magis iudicio
derelinquoq; Quāquā & ſi ex ſententia dixerim ignotum
uſq; adhuc ſanctis angelis fuiſſe dei conſilium: non quidē
quia per incarnādi uerbi myſteriū dei p̄poſitū erat q̄q;
operari ſalutē in medio terræ: hoc enim & multis morta
lium & præſcire donatū eſt & prædicere: ſed quod potiſſi
mū tēpus, quēmue locum, uel modū, præcipue q̄ quā uir
ginē ad implēdū p̄poſitū ſuū elegiſſet deus: ſi inquā hoc

dei conſilium

dei consiliū non de opere sed de tēpore, loco, modo, atq; persona: etiā sanctos ignorasse angelos sensérim & scripserim: profectò nō uideo cur incredibile uideatur. Sanè ibi unusquisq; in suo sensu securus abundat: ubi aut certè rationi, aut nō contenēdæ auctoritati quod sentitur nō obuiat. Quænam enim me ratio siue auctoritas cogat etiam tempus illud ab antiquo angelis innotuisse, de quo apostolus: Postquam uenit, inquit, pleni tudo temporis
Gal.4. misit deus filiuū suū factū ex muliere factū sub lege. Credibilius magis fortasse uidet, ut sicut futuri aduētus domini (ipso teste) diem prorsus ignorant: ita quoq; proris tēpus nequaquā præscierit. Quis scit enim si modo illo spiritali dei sapientia de primo aduentu suo & angelis illud loquuta sit: qđ apostolis per os carnis assumptæ de secū
Actuū.1. do legitur respondisse: nō est inquies uestrū nosse tēpora uel momenta quæ pater posuit in sua potestate? Quæ me rursum credere compellat necessitas: angelos iam ante adiuertisse ciuitatem nazareth, quàm illo cernerēt missum archangelum uirginem salutare, & partū nunciare diuinū? Siquidē q; præelecta fuerit bethleē natiuitati, hierusalē passioni, etiā sic aperte præscitū & prædictū est à prophetis. Q; aūt & nazareth prouisa similiter est cōceptiōi: nō tñ similiter ut arbitror præuisum fuisse & à prophetis: euidens aliquod inuenīt de scripturis testimoniū. Nā quod
Matt.2. legit Qm̄ nazareus uocabit: profectò euāgelista qui hoc de propheta sumit: nō tam ad cōceptionē quàm ad educationem referri satis euidēter ostendit: quod illo uidelicet
Ioan.7. ex ægypto reportat⁹ fuerit: illicq; nutrit⁹. Denicq; iudæi ad nicodemū: scrutare, aiūt, & uide: qm̄ ppheta à galilæa nō surgit. Et quidē sciēti legē loquebant: & qui magister erat in israel: nihilq; facile ignoraret ex oībus: & tñ tota fiducia instabant monstrantes scripturas non loquí christū uenire à galilæa: cuius nazareth ciuitas esse cognoscitur. Plus sane ad manū fuit eis testimoniū de ppheta: ex quo regi locū sciscitanti natiuitatis, incūctāter bethleē respōderunt. Itaq; natus in bethleē xp̄s est, & in hierusalem passus: & utrūq; aperte prædixisse prophetas manifestum est. Cōceptus æque est & in nazareth ciuitate galilææ: nec tamē uisum est occurrere quippiam uel nicodemo p quod siue galilææ siue nazareth ad xp̄i aduentū undecūq; pertinere doceret. Sic quoq; nathanael doct⁹ & ipse ī lege philippo nuncianti iesum filium ioseph à nazareth: mox sub
Ioan.7. interrogatione ammirando respōdit. A nazareth, inquit, potest aliquid boni esse? Nimirū admirans q; à nazareth christ⁹ nunciaret, quod ex nulla penitus scriptura recoleret. Aut si non interrogādo quidem, sed magis affirmādo illud respondisse cōtēdit: memor utiq; prefati testimoniī: qm̄ nazareus uocabit, non tamen perinde q; in nazareth cōceptus fuerit iesus, cum agnouisse constabit: cū multæ aliæ causæ occurrere potuissent cur illud propheta prædixerit? Potuit ergo & de cōceptionis loco ut prophetas, sic & angelos diuinū latuisse consiliū. Modū deinde illū tam incōprehēsibilē, quē & uirgo solicita requisiuit: unde quæso docere queā angelis fuisse p̄cognitū? Mihi uerò uidet ne ipsi quidē (ut pace eius dixerim) qui nunciabat.
Quod & ipse fatetur, si eius uerba diligenter aduertim⁹.
Lucæ.1. Respondens quippe: spūs sctūs superueniet in te: nónne aperte mittit ad magisterium spūs sancti, cuius unctione deceat de oībus quorū ipse sibi non præsumit scientiā: & discat experiēdo, quod audiēdo nō poterat? Denicq; sub-
Ibidem. iungit. Et uirtus altissimi obumbrabit tibi: expressi⁹ profectò significans modū secretissimū arcani incomprehēsibilis & ineffabilis sacramenti: quo quasi in umbra cum sola & in sola uirgine, sola trinitas conceptum fuerat operatura diuinū. Ad hoc quoq; inuestigandū mysteriū, min⁹
Ioan.1. se idoneum cōfitetur ille magnus ioānes: cum se indignū perhibet soluere corrigiam calceamenti. Sed & ipsam uirginem rogo unde probabitur ex nomine uel ex facie ante cognitā angelis: q; ipsa uidelicet esset quā deus elegerit ī matrem sibi: excepto dūtaxat archangelo: cui & seruanda ab initio tradita fuisse credenda est? Porro autē si diabolus eam nec post conceptionem agnouit, ioseph utiq; desponsatiōe deceptus: credi potest & sanctis angelis uel ante minime innotuisse, q; ipsa uidelicet esset mater dei futura. Sanè etem̄ reprobi spirit⁹ etsi destituti sunt participatione gratiæ spiritalis: nō tamē uiuacitate industriæ naturalis. Vidésne in quātis salua fide & ueritate scripturarū, diuinum angeli consilium poterant ignorasse: præsertim ut horū reuelādorū prærogatiua matri uirgini seruaret? Primū equidē est tēpus, secundū locus, tertium modus, quartū electio personæ uirginalis. Hoc responde fratrib⁹ qui me reprehēdūt q; dixerim ad laudē uirginis ideò positū esse à deo: ne cui fortè uel beatorum angelorum suum cōsiliū deus priusquā uirgini reuelasse putetur: excepto dūtaxat archangelo gabriele. Suum consilium dixi: non de opere, sed de operis tēpore, de loco, de modo, de personæ quoq; electione. Vale.

Ad Iuggerium abbatem sancti Dionysij.

Epistola. LXXVIII.

EXīt sermo bonus in terrā nostrā: in bonū sine dubio bonis cooperaturus, ad quoscunq; peruenerit. Enimuerò audiētes oēs qui timēt deū quāta fecit aīæ tuæ: gaudēt & stupēt sup tanta & tam subita mutatione dexteræ excelsi. Vbiq; ī dño laudatur aīa tua: audiunt mansueti & lætant: & miranť etiam qui te nō nouerūt, sed tantū audiūt qualis de quali fact⁹ es, atq; in te deū glorificant. Auget uerò gaudiū & miraculū pariter, q; salutis consiliū cælitus infusum tibi protin⁹ tuis refundere, atq; ita implere sategisti quod legitur. Qui audit, dicat ueni. Et illud. Quod dixi uobis in tenebris, dicite in lumine: & qđ in aure audistis, prædicate su
Apo.22. per tecta. Sic strenuus ī bello miles: imo sic pius ac fortis
Mat.10. militum dux: ubi suos fortè conspexerit in fugam uersos: iāq; hostili passim gladio trucidari: etsi se uel solū uideat cuadere posse: libet tamen mori magis cū illis, sine quib⁹ uiuere pudet. Proinde stat in prælio, fortiter dimicat: & ī ter cruentos gladios per medias acies hac illacq; discurrens, uoce & ense terret quātū ualet aduersarios, animat suos. Vbi acrius insistere hostē: socīsq; grauí⁹ competit imminere periculū, ibi adest. Occurrit feriēti, pereūti succurrit: cò quippe mori paratus pro singulis, quò desperatus de uniuersis. At uerò dum paulisper retentare & retardare nititur insequentes: suos uerò quos ualet erigit corruētes: reuocat fugiētes: fit plerūq; ut ī manu forti tā gratam quàm inopinatā obtineat salutē suis: hostibus confusionem. Fugant tandē quos fugiebāt: superāt quos penè sustinebāt uictores. Et qui prius periclitabantur de uita: postmodū exultāt & de uictoria. Sed q̄d nos tam religiosum, tam forte factū secularibus cōparam⁹: quasi exempla nobis de ipsa desint religione? An non liquido cert⁹ erat deo pollicente moyses: siqdē perisset popul⁹ cui præeat: se nō solū pariter periturū non esse: sed insuper & missum iri in gentē magnā? Et tñ quo affectu, quo studio, quibus pietatis uisceribus irritātibus subuenit, obuiat irascenti? Denicq; & se obīciēs pro delinquētib⁹ ait. Si dimittis, dimitte, sinautē, dele me de libro tuo quē scripsisti. Fidelis
Exo.32. aduocatus: qui qm̄ nō quærit quæ sua sunt: facile obtinet omne quod quærit. Planè benignus, qui tanquam caput unigenitū mēbris: genti suæ firma charitate cohærēs: aut illā saluabit secū: aut nō potest nisi idē cū illis subire periculū. Hieremias quoq; unctus & ipse inseparabiliter suis sed affectu cōpassionis, non contentionis assensu: præ cōi
Hier.43 exilio & seruitute contempsit natale solum, ac propriā uoluntatē. Quippe cui cæteris migrātibus libere manere in patria liberū fuit: sed maluit captiuus abduci cū populo, cui se fore & in ipsa captiuitate nouerat necessariū. Paulus eodē p̄culdubio spū optans anathema esse etiam ab ipso
Rom.9. xp̄o pro fratribus, p̄prio experit affectu quā uera sit illa sinia. Fortis est ut mors dilectio: dura sicut infernus æmulatio. Videtis quorū uos imitatorē p̄bauerit is? Sed addo
Cant.8. adhuc (quē penè prætermiserā) & sanctum dauid: qui cernens dolēsq; populi stragem: angelo percutienti festinus
2.re.42.

occurrit: & in se potius domũq; patris sui diuinam transferri flagitat ultionem. Quis hanc tibi perfectionem proponebat? Ego tanta fateor audire de te: etsi desiderabam: non tamẽ sperabam. Quis nempe te crederet saltu (ut ita dicam) repentino summã occupare uirtutũ: sublimia meritorũ attingere? Sed absit ut pro nostræ fidei spei ue angustijs, immensa dei pietas æstimetur: qui qd̃ uult in quo uult operat̃: accelerãs opus & alleuiãs onus. Quid enim? Tua certè, nõ & tuorũ errata, sanctorũ carpebat zelo: tuis non ipsorũ excessib⁹ succẽsebãt: solãq; in personã tuam, nõ etiã in abbatiã fraternũ susurriũ immurmurabat. Solũ denicq; te in causam uocauerant. Tu te corrigeres: & nil residuum quod pateret calumniæ. Te inquã mutato, mox oĩs tumultus cõcideret, quiescæret strepitus. Solumq; ac totũ erat quod nos mouebat: tuus scilicet ille habitus & apparat⁹ cum procederes, q̃ paulò insolẽtior appareret. Deponere fastũ, habitũq; mutares, & facile oĩm quiescere poterat indignatio. Cæterum tu & feciſti satis causanti bus: & adieciſti quod merito collaudemus. Quid eñ iam in humanis operib⁹ iure laudabit̃: si hoc summa ammiratione & laude dignissimũ nõ habeat̃? Quãquã non humanum, sed diuinũ profectò sit opus, tantorũ simul & tam repentina immutatio. In cælestib⁹ magnũ suscitat gaudiũ unius peccatoris cõuersio. Quid totius congregatiõis? Quid & istius? Loc⁹ q̃ppe ab antiquo & nobilis, & regiæ dignitatis extiterat: palatij causis, regũq; exercitibus deseruire solebat. Sine cũctatione & fraude sua cæsari reddebantur: sed non etiã deo quæ dei sunt persoluebãt̃ æque fideliter. Quod audiuim⁹: nõ quod uidim⁹ loq̃mur. Claustrum ipsum monasterij frequẽter (ut aiunt) stipari militibus, urgeri negocijs, iurgijs personare, parere interdũ & fœminis. Quid inter hæc cæleste, quid diuinũ, quid spirituale poterat cogitari? Nunc uerò uacatur inibi deo: studetur contẽtiæ: disciplinæ inuigilat̃: lectioníb⁹ sanctis intẽditur. Iuge quippe silentiũ, & ab oñi strepitu secularium perpetua quies: cogit cælestia meditari. Porrò cõtinentiæ labor, & rigor disciplinæ: psalmorum hymnorũq; dulcedine releuant̃. Pudor de præteritis, nouæ conuersationis tẽperat austeritatem. Is autẽ qui i præsenti per patiẽtiã capitur bonæ cõscientiæ fructu⁹: futurorũ quoq; bonorũ operat̃ desideriũ, quod nõ frustrabit̃: & spem quæ nõ cõfundit. Vẽturi timor iudicij: pio cedit fraternæ charitatis exercitio. Charitas quippe foras mittit timorem. Tædiũ & acediã procul pellit sanctarum uarietas obseruationum. Et hæc reteximus ad laudem & gloriã dei tãquã oĩm auctoris: nõ tñ sine uestra: tãquã ipsi⁹ coadiutoris in omnib⁹. Potuit quidẽ ea ipse agere sine uobis: sed maluit
Mat. 12. uos operũ habere cõsortẽ, ut haberet & gl'iæ. Increpabat saluator quosdã q̃ orationis domũ speluncã latronum faceret. Habebit ergo sine dubio cõmendatũ qui è regiõe operã dedit uendicare sanctũ à canib⁹, à porcis margaritam: cuius studio & industria uulcani officina studijs uidetur mãcipata cælestib⁹: imo sua deo habitatio reddita: & in id potius quod ante fuit, ex synagóga satanæ restituta. Sanè non ad confusiõem cuiuspiam siue improperiũ præterita mala reteximus: sed ut ex cõparatione ueterum, nouitatis decus gratius uenustiusq; appareat: quia tunc recẽtia iocũdius bona clarescunt: cũ fuerint malis comparata prioríb⁹. Sic a ex silib⁹ inotescũt: sed ex cõtrarijs cõtraria aut placẽt amplio, aut displicẽt. Iũge nigra cãdidis: & mutua collatiõe in pprio quæq; colore distinctius enitescũt. Sic fœda admota pulchris, pulchriora reddũt: magis fœda reddunt̃. Ne qua tñ offensiõis uel confessiõis subre
1. Cor. 6. pat occasio, replicamus & nos uobis illd̃ apli. Et hoc qdẽ fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis. Iã nullus secularibus i domũ dei patet aditus, nullus ad sancta curiosis accessus. Nulla iã cũ ociosis cõfabulatio permiscetur, solitus puerorũ aut puellarũ strepitus non audit̃. Solis pueris xp̃i, de quibus dicit̃. Ecce ego & pueri mei mecũ: locus sanctus peruius & expositus diuinis tñ laudibus, ac sacris soluendis uotis, debita solicitudine & reuerẽtia custodit̃.

Quàm læta martyres aure (quorũ permaxima locũ ipm turba nobilitat) horũ clamorẽ puerorũ strepitusq; percipiunt quib⁹ & uicissim nõ minori utiq; suæ affectiõis clamore respondent. Laudate pueri dñm: laudate nomẽ dñi. Psal. 112.
Et rursum. Psallite deo nostro psallite: psallite regi nostro Psal. 34.
psallite. Dum manibus pectora, genibus pauimeta tũdũtur, uotis & deuotis precibus altaria cumulantur, fordẽt genæ lachrymis, gemitibus atq; suspirijs mugiunt diuersoria: & pro forensibus causis, cantícis spiritalib⁹ sacra tecta resultant, nil supernis ciuibus magis spectare libet, nil regi summo iocũdius exhibeat̃. Quid eñ aliud est qd̃ ait: Psa. 49.
Sacrificiũ laudis honorificabit me? O si qs haberet oculos apertos, quos orãdo ppheta puero reuelauit: uideret pculdubio quẽadmodũ præueniunt principes coniuncti psallẽtib⁹, in medio iuuẽcularũ tympanistriarũ. Videret inquam qua cura, quóue tripudio intersunt cantantibus, assunt orãtibus, insunt meditantib⁹, supersunt quiescentibus, ordinãtibus & pcurantibus præsunt. Agnoscunt nimirũ supernæ potestates cõciues suos: & pro his qui hæreditatẽ capiunt salutis, solicite congaudent, confortant, instruũt, protegũt, prouidẽtq; oĩbus, oĩs in oĩbus. Fœlicẽ ego me dixerim q̃dhuc uiuã, ista etsi nõ uidere, quoniam absens sum, certè uel audire. Cæterũ uos fratres lõge fœliciores: quibus ea datũ est & actitare. Porrò super oẽs benedictus, quẽ tãti primatu boni, totius auctor boni dignat⁹ est. De qua merito prærogatiua tibi præcipue charissime cõgratulamur, per quem utiq; totum est qd̃ miramur. Grauaris forsitan laudibus nostris: sed non oportet. Nil quippe simile habet quod loquimur, illorũ blanditijs qui dicũt bonũ malũ, & malũ bonũ: atq; ita quẽcũq; beatificãt, in errorẽ inducũt. Blãda sed periculosa laus, cũ laudatur peccator in desiderijs animæ suæ: & iniqu⁹ benedicitur. Noster qualiscũq; fauor de charitate pcedit: & ueritatis limitẽ prout sapimus nõ excedit. Securus gloriatur: qui in dño gloriat̃: hoc est ĩ ueritate. Nos nõ malũ bonũ sed malũ dixímus qd̃ malũ erat. Verũ si malis audacter cũ uidimus oblatrauimus: nunc cũ ad bona uentum est, silere debemus, & non magis testimonium perhibere bono? Alioquin correctores fuisse cõuincimur, non correctores: quia mordere quàm emẽdare maluimus: si bonis obmutescimus, qui ĩntãtum reclamauimus malis. Iustus corripit in misericordia, peccator adulat̃ in impietate: ille ut curet iste ut occultet qd̃ erat curãdũ. Nihil tibi apd̃ eos q̃ timẽtes dñm glorificãt, suspicãdũ est de oleo peccatoris: quo tuũ quondã caput impinguare solebat. Laudamus te: qm̃ Psal. 118.
tu facis unde. Nõ nos sanè adulamur: sed in te dei munere Eccl. 39.
adimpletur qd̃ psallis. Qui timẽt te, uidebunt me, & lætabunt̃: q̃a in uerbo tuo sup̃ speraui. Et item. Collaudabunt multi sapiẽtiã ei⁹. En tuã quã plures p̃dicãt sapiam: sed q̃ priorẽ detestati sunt ĩsipiẽtiã. Volo te taliũ preconijs delectari: qui tam timeant palpare uitia, quàm detractare uirtutibus. Veri isti sunt laudatores: qui ita bona laudare soleant, ut lactare in malis nõ nouerint. Sunt enim ficti laudatores: ueri autẽ detractores quos scriptura commemo- Psal. 61.
rat dicens. Vani filij hoim, mendaces filij hoim in staterís:
ut decipiant ipsi de uanitate in idipsum. Hi planè sunt de Prouer.
uitandi, iuxta cõsiliũ sapiẽtis dicẽtis. Fili si te lactauerint pctõres: ne acquiescas eis. Habẽt ergo & lac & oleũ peccatores, suaue quidẽ, sed uenenosum, sed mortiferũ. Molliti sunt, inquit, sermones eius: hoc est adulatoris, super oleum, & ipsi sunt iacula. Habet oleum & iustus, sed miæ, sed sanctificationis, sed lætitiæ spiritalis. Habent etiã & uinum: quod aiæ insolẽtis infundat uulneríb⁹. Siquidẽ dolẽtis: & quã corde uiderit esse cõtrito, oleo miæ cõsuenit delinire tristitiã. Vbi corripit, uinũ infundit: oleum, cum blãditur. Et quidẽ uinũ absq; odio: oleũ sine dolo. Proin
de nõ omnis laus adulatio: sicut nec oĩs reprehẽsio de ani- Psa. 140.
mi rancore descẽdit. Beatus qui dicere põt. Corripiet me iustus in mia & increpabit me: oleũ aũt pctõris nõ impinguet caput meũ. Quod ubi longe feciſti à te, dignũ te probasti oleo & lacte sanctorum. Quærãt sibi iam in paululis

babylonis

babyloníſ,dulces ſed truces: matres quíbus lac mortís emulgeãt,quos blandís mulceãt fauoríbꝰ,ac flammís nutriant ſempiternís. Nã eccleſiæ alũnus ex uberíbus ſapiæ lactís melioris expertꝰ dulcedínẽ:iam ín eo cœpit creſcere ín ſalutẽ íã & ex eo ſatiatus eructat dícens. Meliora ſunt ubera tua uíno,fragrantía unguentís optímís. Et hoc ad Can. 1. matrẽ. Verũ ítẽ guſtato ac ꝓbato quàm ſuauis eſt dñs: ut uere patrẽ dulciſſimũ ait ad ípſum. Quàm magna multí- Pſal. 30. tudo dulcedínis tuæ dñe,quã abſcõdíſti timẽtibꝰ te. Impletũ eſt ꝓfectò deſideríũ noſtrũ. Olím emĩ cũ dolens cernerẽ tãta te auidítate de labíis adulantíum, mortís eſcam, peccatí fugere fomítem: optans tibí & gemens, ıntra me aiebã. Quís míhí det te fratrẽ meũ ſuggẽtẽ ubera matrís meæ? Sínt ꝓcul à te íã blãdí ac fraudulenti lactatores: quí cũ ín facíe te benedicerẽt, ꝓbrís oĩm atq; ludíbríis exponebãt,& eorũ ꝓſens euge,orbís tibí fabulã pariebat: ímo te fabulã orbí. Sí muſſitãt etíã nunc,dícito íllís. Sí adhuc uobís placerẽ:xꝓí ſeruus nõ eſſem. Quíbꝰ ín malís placuí mus:æque & ín bonís placere nõ poſſum: níſi fortè mutatí príus íncípiãt & ípſi odiſſe qđ fuímus:& ſic demum qđ ſumꝰ díligere. ¶ Duæ noſtrís tpibus ortæ ſunt ín eccleſia nouæ & execrandæ ꝓſumptiões: quarũ una (ut pace tua cõmemorẽ) tua eſt ílla príſtínæ cõuerſatiõís íſolẽtía. Sed hæc auctore deo emẽdata eſt,ípſi ad gloríam,tibí ad coronam,ad gaudíũ nobís,oíbꝰ ad exẽplũ. Põt etíã facere deꝰ ut cítíꝰ & ſup altera cõſolemur. Quã ſanè odioſam admodum nouitatẽ,& uereor ꝓferre ín medíum,& ꝓtermittere grauor. Vrget quíppe línguã ín uerba dolor: ſed tímor ligat. Tímor,dũtaxat ne quẽ offendã ſi palã fecero qđ me mouet: qm̃ ueritas nonnũquã odíũ parít. Verũtamen de hmõí odío,ípſam quæ parít íllud: íta me audío cõſolantẽ. Neceſſe eſt,aít,ut ueníãt ſcãdala. Nec me ut eſtímo,tãgit Matt. 1. oĩno qđ ſequít. Væ aũt homíní íllí,ꝓ quẽ ſcandalũ uenit. Cũ emĩ carpunt uítía:& índe ſcãdalũ orítur: ípſe ſibí ſcandalí cauſa eſt: quí fecit qđ arguí debeat: non ílle q arguít. Deníq; nec cautíor ſum ín uerbo, nec circũſpectíor ín ſenſu,íllo quí aít. Melíus eſt ut ſcãdalũ oríatur,quàm ueritas relínquat. Quanquã neſcío qd ꝓſit,ſi qđ mundus clamat ego tacuero: oĩmq; paſſim naríbꝰ ínfecto fœtore ſolꝰ díſſímulo peſtẽ: nec audeo naſum cõtra peſſimũ putorem propría munire manu. Cuíꝰ emĩ cor nõ ídígnat,cuíꝰ uel clam língua nõ ſubmurmurat,díaconũ cõtra euangelíũ deo & mãmonæ pariter míníſtrãtẽ: ſic qppe ſublímatũ honoríbꝰ eccleſiaſticís,ut nec epís ínferíor uídeat: ſic ímplícatũ mílitaríbꝰ officíis,ut præferat & ducíbꝰ. Rogo quíd hoc eſt mõſtrí: ut cũ & clerícꝰ & míles ſímul uíderí uelít: neutrum ſit? Par ſatís utrobiq; abuſío, ſiue q díaconꝰ mẽſæ regíæ deputetur míníſterío: ſiue q regís dapífer míníſteríis altarís ínſeruíat. Quís ſanè nõ míretur, ímo & deteſtet uníus eſſe perſonæ,& armatum armatam ducere mílítíam, & alba ſtolaq; índutũ,ín medío eccleſiæ pronunciare euangelíũ: tuba índícere bellũ mílítíbus:& íuſſa epí populís ínti marer? Níſi fortè (quod ítolerabílíbꝰ eſt) erubeſcit euãgelíum,de quo uas electionís admodũ gloríat,& confundít uíderí clerícus, magíſq; honorabíle ducit putarí ſe mílítem,curíã eccleſiæ ꝓfert,regís menſam altarí xꝓí,& calícẽ dñí calícẽ dæmoníorũ. Quod planè credíbílíꝰ ex eo uídetur: quía cũ honores nõ paucos ſed quãtos nec canones níſi ínuítí patíunt,teneat ín eccleſia: uníus tñ quem & ín palatío aſſequutꝰ eſt: magís (ut aíunt) gloríat ex nomíne, quã cæterorũ quolíbet appellarí. Cũq; ſit archídíaconus decanus, præpoſitusq; ín díuerſís eccleſíís: níhíl horũ tñ tam eũ quàm regís delectat uocítarí dapíferũ. O noua & exoſa peruerſitas. Itane plus decet hoís quàm deí famulũ noíarí,ac terrení quàm cæleſtís regís dící officíalem altíorís ducítur dígnitatís? Quí clero mílítíã,forũ anteponít eccleſiæ,díuínís ꝓfectò humana: cæleſtíbꝰ ꝓferre terrena cõuíncít. Ergo pulchríus eſt uocarí dapíferũ quàm díaconum,quàm archídíaconũ? Et quídẽ: ſed laíco nõ clerícꝰ: míliti non díacono. Míra ſed cæca ambítío, magís ímís quàm ſummís delectarí: & cuí funes ceciderant ín præclarís, ínſatiabílí deſiderío amplexarí ſtercora: & pro níhílo habere terrã deſiderabílẽ. Confundít penítus ordínes,& utroq; officío delícate ſatís abutít, dũ & hínc eũ delectat pompa non mílítía ſecularís: & íllínc quæſtus, non cultus religíõís. In quo quís facile nõ aduertat quantũ ſit decoris nõ mínꝰ utríq; regno quàm ſacerdotío? Vt eñ clerícalís cõſtat nõ eſſe dígnitatís, regum ſtípẽdíis mílítare: ſic nec regíæ maieſtatís, rem fortíum admíníſtrare per clerícos. Deníq; quíſnã regũ ſuæ unquã mílítíæ clerícũ præfecít ímbellẽ: & non magís quẽpíã fortíſſímũ ex mílítíbus? Quís ítẽ alíq̃ clerícorũ æque ſíbí nõ íudícauít índígnũ, laícæ cuíuſcũq; perſonæ mãcíparí obſequíís? Ipſum certè qđ geſtat ín capíte ſignũ: plus regíꝰ decet faſtus quàm famulatus. Itẽq; regale faſtígíũ magís armís quàm pſalmís ínnítít. Sanè ſi alterí fortè (ut aſſolet) acceſſíſſet quod detrahítur alterí, quo uel regís uídelícet humílíatío clerícũ amplíꝰ ſublímaſſet: aut clerící certè deíectío, regío contuliſſet honorí (ut uerbí gratía, ſí nobílís alíqua mulier uíro nubat plebeío, ílla quídẽ mínuít ex íllo, ſed ex ílla creſcít ílle) ſí íta ínquã uel rex ex clerícο, uel clerícus ex rege proficeret, malũ qđ ex parte fuíſſet, utcunq; forſítan tolerarí debuerat. Nũc autẽ cũ utríuſlíbet dímínutío neutrũ prouehat, ſed ſuæ potíus alterutrũ plurímũ detrahant dígnítatís: qñ nec clerícũ decet regís (ut dictũ eſt) cẽ uocaríue dapíferũ: & níhílomínus regẽ níſi ín manu utríq; fortíum regní gubernacula poſſídere: mírũ ualde quõ utraq; poteſtas hoc patít, q uel eccleſía nõ abíícít díaconũ mílítarem, uel curía clerícũ príncípẽ nõ contẽnít. Et acríus íſta & multíplícíus ínculcare uoluerã, ac fortaſſís debueram: níſi epíſtolarís breuítas ſuperſedẽdũ ídíceret: maxímeq; quía te offendere ueritus ſum, ꝑpercí homíní: qppe quẽ tibí aíunt famílíaríbus íam olím amícítíís eſſe deuínctũ. Sed nollem te habere cõtra ueritatẽ amícũ. Sí tñ perſíſtís uerum te amícũ proba:& da operã quõ & ípſe amícus ſis ueritatís. Tunc demũ ueræ erũt amícítíæ: ſí ueritatís fuerínt fœderatæ cõſortío. Q; ſí ílle nõ acquíeuerít tíbí: tene quod tenes, hoſtíæq; caudam íũge capítí: ac tunícam deí gratía íam polymítã cura facere & talarẽ: qm̃ cœpíſſe níl proderít, ſí (quod abſít) nõ perſeuerare contígerít. Et hic epíſtolæ fínís, ubí tu de fine boní commonítus es.

Ad abbatem Lucam. Epiſtola. LXXIX.

BOnum nobís de te chariſſíme,& bonum ualde rarũ oſtẽdíſtí: dum mínorís te non ſolũ nõ contempſerís monita: ſed gratías ínſuper retulerís monitorí, prudenter utíq; nõ à quo, ſed quod monuerís attẽdens. Gratías ago & ípſe deo, q mea præſumptío gratíã egít magís, quàm índígnatíonẽ meruerít. Tenẽtes ítaq; tuæ tãtæ humílítatís ínſígne, ampliorí íam fíducía monemus quod & príus monuímus: Obſecramus per ſanguínẽ íllũ quí pro anímabus fuſus eſt, ne tantí emptarum paruípendaſ perículũ: qđ maxíme ex uírorum & fœmínarũ cohabítatíone nõ ímmerito tímeꝰ ab hís q ín ſchola deí díu íam cõtra díaboli tentamẽta luctatí, ꝓpría 2. Co. 2. experíẽtía edocti dícere poſſunt cũ apl'o. Non eñ ígnoramus aſtutías eíꝰ. Deníq; quàm nõ negligẽter te oporteat audíre nõ meũ, ſed ípſíꝰ apl'ı de hac re cõſílíũ, ímo præceptum aperte clamãtís. Fugíte fornícatíonẽ: íſtíus nunc tã turpíter lapſí fratrís (ſuper quo & noſtrã dígnatus es conſulere prauítatẽ) te doceat experímẽtũ. De quo quídẽ míror quíd tíbí uíſum fuerít me tam remotũ expetere cõſulorẽ, cũ prope habeas uírũ ſapientẽ noſtrí ordínís & tuæ ꝑcípue domꝰ amatorẽ: Guílhelmũ ſcílícet abbatẽ ſancti Theodorící. Sed & apud præmõſtratũ nõ ambígo uíros eſſe cõſílíí: q ín rebꝰ dubíís enodãdís, & prudẽtes ſínt & fideles. Verũtñ qa ſic tíbí placuít, uíderís tu cur íta placuerít, ego labía mea nõ ꝓhíbebo. Sí frater caſum ſuum quãtũlíbet grauẽ, quãtũlíbet turpẽ, príor ípſe confeſſus fuíſſet: & curãdus foret, & nõ effugãdꝰ. Nũc autẽ quonía tãtí malí alíũde fœtor emerſit: níhílomínus quídem eíus ſí fieri põt curatíoní operã dare neceſſe eſt, ſed alíter. Fortaſſís ením non expedít ut ulterius apud uos remorarí ſínatur:

ne fortè (quod te nō immerito quidem timere ſcripſiſti) puſillus & nouellus grex hmōi tabe cōtamineť. Nec tm̄ ſi ſuo quātūlibet peccatori paterna omnino claudenda ſunt uiſcera. Arbitror aūt & patri piū, & filio tutū eſſe cōſiliū: ſi quæras ei quō in aliqua è remotioribꝰ dm̄i Noberti domꝰ reſipiať, ubi ſub diſtrictiori diſciplina mutato loco nō ꝓpoſito pniam agat: donec qm̄q; cū tibi uiſum fuerit ad locū ꝓpriū reuocеť. Nam ad noſtrū ordinē ut trāſeat, ueſtro fortaſſis non expedit. Et qdē qđ ſcripſiſti illū ſæpe dixiſſe noſtra ſe ꝓmiſſione tenere: quia cum ſi cū licentia ueniret ſuſciperemꝰ: hoc i noſtra præſentia etiā ipe negauit. Sanè ſi tibi nō placet uſquā eū quæ illorū dixi locorū mittere ad habitādū, aut te uolēte iſte forſitā nō cōſentit: aut cū utrīq; cōplaceat, fortè nō inueniať q eū recipere uelit: tunc oportet ut aut urgēte neceſſitatis cauſa, quocūq; ad ſaluandā animam ſuā ire uoluerit, cum literis dimittať aut diſpēſante pietatis gratia, in ſuo loco retineatur: ſi tm̄ perſentiri potuerit quō ibidē oīs ei occaſio iterandi aut ſeminādi hanc turpitudinē penitꝰ ſubtrahatur. Et de iſto iſta ſufficiāt. Eſt aliud apud uos de quo ea præſumptione qua ſoleo, nō cūctabor dicere quod ſentio. De molēdino illo dico qđ cōuerſi cuſtodiētes, fœminarū patī cogūtur frequentiā. Si mihi credit: unū è tribus fiet. Aut uidelicet fœminarū acceſſus oīmodis à molendino ꝓhibebitur: aut molendinū cuicūq; extraneo & nō cōuerſis cuſtodiendū cōmittetur: aut idem oīno molendinum relinquetur.

Ad Guidonē abbatē Moliſmēſem. Epiſt. LXXX.

QVanto tibi i hac quam audiui tua aduerſitate affectu cōdoleā: nouit affectuū deus omniū cognitor, bonorū immiſſor. Sed rurſum cū conſidero nō per quem, ſed à quo immiſſa ſit hæc tribulatio: quātū tibi de præſenti moleſtia cōpatior, tātū de ꝓſperitate mox futura ſpero cōgratulari, ſi tamē & tu cōſiliū in perturbatione nō amittendo, idipſum mecū ſapias: & de manu dm̄i mala ſicut, & bona cū ſancto Iob æquanimiter ſuſcipias: imo exemplo ſancti dauid nō tam his etſi ſeruis tuis pro tantis malis indignari, quàm ſub potenti manu dei (qui ꝓculdubio illos miſit ad malefaciēdū tibi) humiliari te oportere ſcias. Verū qa & ad te conſtat pertinere correctionē illorū: utpotè ſeruorū eccleſiæ tibi commiſſæ: dignū eſt ut ꝓ tā nefaria præſumptiōe ſerui nequā corripianť, ac de rebꝰ eorū damnum monaſterij aliqua ex parte recōpenſeť. Sed ne tuā magis in hoc ulciſci iniuriā, quàm illorū ferire culpā uidearis: rogo, rogāsq; conſulo, ne tam quod illi digni ſunt penſes, ut quod tibi dignū eſt nō cōſideres: ut uidelicet miſericordia iudicio ſuperexaltеť & i tua modeſtia deus glorificеť. Porrò illū filiū tuū, mihi quoq; ꝓpter te & ꝓpter ſeipſum ſatis charum: ore tuo & noſtro ſpū cōmonemus, ut non eatenus ſua etſi iuſta indignatiōe debriеť: quatenꝰ dm̄ici illius præcepti obliuiſcať: quo percutienti unā māxillā, præbere iubemur & alteram. Matt 5.

Ad Gerardū abbatē Pultariēſem. Epiſt. LXXXI.

SCripſiſſe me aliquid ad comitē Niuernēſen in tuæ perſonæ accuſationem: nec recordor, nec uerū eſt. Cæterum ſi pro eccleſia tua ad eundē principē literas miſi: hoc non aduerſum te, ſed pro te egiſſe me arbitror. Siquidē audieram ipſum tuo & aſſenſu & cōſilio propoſuiſſe uenire ad uiſitandū uos, ad probandum de tantis malis quæ de domo ueſtra diuulgabantur, an uera eſſent, aut cuiꝰ culpa eſſent: ut: quod fortè ſiniſtrū reperiret, ibidē eius & ſtudio & ſolicitudine corrigereť. Cuiꝰ tā iuſtū & tam pium ꝓpoſitū ſi hortatu nro roborare curauí: cur te inde læſum iure conqueraris, non uideo. Puto eī me recte feciſſe ſi de domo dei zelū dei habens, eius ꝓuidētia quí amēdatur erat cōmonui. Q aūt ex auctoritate ſcripturæ arguis me peccaſſe, quaſi q prius te nō corripuerim: ſcito me nullā de perſona tua querelā habere, ſed ſolū ut pax fiat in eccl'ia tua, ex charitate ꝓcurare. Deniq; ipſi rei ueritatē pleniꝰ cognoſces: ſi ad nos cauſam ipſam (ut dicis) attuleris. Poteris aūt hic me inuenire, quacūq; inſtantis hebdomadæ die libuerit.

Ad abbatem ſancti Ioannis Carnotenſis. Epiſtola. LXXXII.

ADea de quibꝰ noſtrā curaſti cōſulere paruitatem: primū quidē nō reſpōdere ſtatuerā: nō q dubitauerim quid reſpōdere debere, ſed qa uiro conſiliū cōſilium dare: aut præſumptuoſum iudicabā, aut ſuperfluū. Cæterū cogitās qđ pleriſq; imo cunctis penè cōtingere ſapiētibꝰ ſolet: in rebus uidelicet dubijs plus alieno ſe quàm ꝓprio credere iudicio: & qui aliorū facile ambigua quæq; elucidāt, in ſuis cōſueuerūt ſcrupuloſi hæſitare, ſta tutū nō (ut arbitror) irratiōabiliter frango: ſed ſimpliciter pando quod uiſum eſt mihi: nō præiudicās ſanius ſapiēti. Significaſti mihi (ni fallor) per uirū religioſum Vrſum abbatē ſancti dionyſij, ſuggerí tibi à cogitationibus tuis deſerere patriā: domūq; cui deo auctore præes, & pergere hieroſolymam, uacare deo ceps deo: uiuere tibi. Et quidē tēdenti ad perfectionē, patriā relinquere fortaſſis expediat: dicēte deo. Exi de terra tua & de cognatione tua: Sed qua ratione curam tibi creditam animarū exponere debeas, oīno non uideo. Quid enim? Blanditur depoſitæ ſarcinæ libertas? Sed charitas non quærit quæ ſua ſunt. Fortè quietis ꝓuocat & ociꝰ guſtus ſuauior. Sed euacuať diſpendio pacis. Libenter carebo quātolibet etiā ſpirituali quæſtu: qui non poſſit acqri niſi cū ſcandalo. Vbi eī ſcandalū: ibi ꝓculdubio charitatis eſt detrimētū. Vbi aūt diminutio charitatis: miror qđ uel quale poſſit ſpiritalis exercitij ſperari lucrū: Deniq; ſi ꝓpriā quiſq; quietē cōi ꝓtulerit utilitati: qs iā ueraciter dicere poterit, mihi uiuere xp̄s eſt, & mori lucrū? Vbi erit quod itē dicit apl's. Nemo ſibi uiuit: & nemo ſibi moriť? Et, Non qđ mihi utile eſt: ſed qđ multis. Et ut qui uiuit: nō iam ſibi uiuat: ſed ei qui pro oībꝰ mortuus eſt? Sed dicis. Vnde ergo mihi tm̄ deſiderium ſi ex deo nō eſt? Pace tua dixerim qđ ſentio. Aquæ furtiuæ dulciores ſunt: & huiuſcemodi oīa (ut ita loquar) abſinthio amariorē dulcedinē ab angelo ſatanæ ſub prætextu angeli lucis, ſitiēti cordi tuo infundi nō dubitat: quiſq; eiꝰ aſtutias nō ignorat. Et reuera quis alius poſſit ſcandalorū eſſe ſuggeſtor, diſſidij auctor, turbator unitatis & pacis: niſi ueritatis aduerſarius, charitatis æmulus, hoſtis antiquus generis noſtri, & inimicꝰ crucis xp̄i diabolꝰ? Si quidē is cuiꝰ inuidia mors intrauit in orbē terrarū, etiā nūc bonis quæ te facere uidet, inuidet: & cū ſit mendax ab initio, mētiť & nunc, meliora pollicēs quæ non uidet. Qm̄ nāq; ueritas fideliſſimæ illi ſentētiæ obuiaret. Alligatꝰ es uxori, noli quærere ſolutionē. Aut qm̄ charitas ſcandalum ſuaderet, quæ ad omniū ſcādala uri ſe phibeť? Ille ergo inquā, ille nequiſſimus, & charitati ꝓ liuorē, & per medaciū ueritati contrarius: falſum mel cū uero felle pmiſcēs, dum ꝓmittit dubia pro certis: immittit etiam uera pro falſis: non ut conferat quod fruſtra ſperas: ſed ut auferat quod fructuoſe tenes. Circuit & quærit qualiter ouibꝰ curā paſtoris ſubripiat, dum nō erit q eripiat: & nihilominꝰ paſtore illi horrendo maledicto ſubijciat. Væ illi per quem ſcādalū uenit. Sed cōfido de ſapiētia tibi à deo data: qđ nullis maligni uerſutijs abduci uel ſeduci poteris, ſpe incerti boni certū imme malū, & æque certum deſerere bonum. 1. Cor. 7. Mat. 18.

Ad Simonem abbatem ſancti Nicolai. Epiſtola. LXXXIII.

PErſequutionē quā ꝓpter iuſtitiā pateris, per literas tuas nō ſine cōpaſſiōe cognoſcētes, licet xp̄i cōſolatio de ꝓmiſſione regni tibi ſufficiat: tm̄ nos qđ noſtrū eſt, & cōſolationē quā poſſumus, & cōſiliū qđ intelligimus ſanū, fideliter exhibem. Quis enim ſine auxietate uideat petrū de mediis fluctibꝰ brachia tēdentē ſine dolore audiat colūbā xp̄i non cantā tem ſed gemētē tāquā quæ dicat. Quō cātabim cantīcū dm̄i i terra alienā? Quis inquā ſine lachrymis lachrymas ipſius chriſti de limo ꝓfundi etiā nūc leuātis oculos ſuos in mōtes, unde ueniet auxiliū ſibi, reſpiciat? Verūtamen nos ad quos pro humilitate tua reſpicere te dicis, mōtes Pſa. 136.

non ſumus,

nō ſumus: ſed & ipſi de cōualle lachrymarū laboriosis co-
natibus enitentes aduerſus renitentis inimici inſidias, ac
Pſal.20, mūdialis malitiæ uiolentiā tecū clamam⁹: Auxiliū noſtrū
2.Tim.3 à dño, qui fecit cælū & terrā. Oēs quippe q̄ pie uolunt ui-
uere in xp̄o, perſecutionē patiunt: ita ut cū eis nunquam
deſit pie uiuere: non ſemper tñ adſit: & perficere pro bona
uoluntate. Sicut em̄ impiorū eſt pijs bonorū, ppoſitis aſſi-
due reluctari: ſic cōtra pietatē non eſt, ppter multitudinē
aduerſantiū, quāuis iuſta & ſancta deſideria paucorū, ple-
rumq; nō perfici, Sic aaron ſceleratis tumultuātis ppli cō-
Exod.32 tra uoluntatē ſuam clamoribus ceſſit. Sic ſamuel eidē po-
1.Re.10. pulo inordinate regē petenti, inuitus ſaulē inūxit. Sic da-
uid cū uellet deo conſtruere tēplū: propter infeſtantiū tñ
bella inimicorū, qa uir bellicoſus erat, prohibitus eſt face-
re quod ſancte ppoſuit. Simili forma tibi pater uenerāde
cōſulimus, ut tñ ſapiētiorū cōſilio uon p̄iudicemus: qua-
tenus ad tp̄s propoſiti tui tibiq; conſentientiū rigore ſic
tēperes, ut infirmorū ſalutē non negligas. Inuitādi quip-
pe ſunt ad arctiorē uitā, nō cogendi: qb⁹ utiq; ſemel in or-
dine illo cluniacēſi p̄eſſe cōſenſiſti. Illis aūt q̄ altius uiue-
re deſiderāt: aut cōdeſcēdere imbecillioribꝰ ex charitate
(quātū ſine pctō p̄nt) ſuadēdū eſt, aut ibidē tenere quod
cupiūt permittendū, ſi abſq; utrarūq; partiū ſcandalo fie-
ri pōt, aut certè de congregatione liberos dimitti, fratri-
busq; alijs ſcd̄m eorū ppoſitū uiuentib⁹ ſociari oportet.

Ad Vuillelmum abbatem ſancti Theodorici.

Epiſtola. LXXXIIII.



Vòd me hmōi operi operā dare iubes, p̄
qd̄ tollēdū ſit ſcādalū de regno dei, liben-
ter accipio, ſed qūo id uelis fieri, necdū ſa-
tis elucet mihi. Nā illā tuā dulciſſimā epi-
ſtolā legēs & relegēs (ſæpi⁹ q̄dē repetita
placebat) intellexi q̄dē te uelle ut illis qui
de uobis tāquā detractoribꝰ cluniacēſis ordinis cōquerū
tur, ſatisfaciā: quatenꝰ uidelicet ſciaṫ nō eſſe uerū qd̄ ma-
le hucuſq; de nobis putarūt uel putari uoluerūt. At ſi poſt
hāc ſatisfactionē rurſus uictꝰ corū ac ueſtitꝰ ſupfluitatem
&c. q̄ ſubiungis, quēadmodū inūgis carpere uoluero: &
mihi uidebor cōtradicere, & quō ſine ſcādalo facere queā
nō uideo. Niſi fortè & ordinē q̄dē laudabilē, & ordinis re-
prehēſores reprehēſibiles doceā: & nihilominꝰ tñ ipſi⁹ ſu-
perflua reprehēdā. Si hoc modo uis, aut fortè aliter magis
expedire uides, māda aperti⁹: & ut ualeā qd̄ uis, eo modo
quo uis ora inſtāti⁹. Scito tñ nō modico me in hmōi ſcri-
ptitatiōib⁹ feriri detrimēto: quia multum hīc mihi deuo-
tionis ſubtrahit, dum ſtudiū oratiōis intermittitur, præ-
ſertim cum nec uſus ſuppetat dictandi, nec ocium.

Ad eundem. Epiſtola. LXXXV.



I nemo ſcit q̄ ſunt in hoīe niſi ſpūs hois q̄
in ipſo eſt: ſi ſola in facie uidet hō, quia ſo-
lus deꝰ intuet cor: miror, nec ſatis mirari
poſſum, qūo, quaue rōne tuā atq; meā ad
inuicē dilectionē pēſare uel diſtīguere po-
tuiſti: quatenꝰ nō ſolū de ꝓprio: ſed & de
alieno ſniam corde ꝓferres. Error ſiq̄dē ē humanæ mētis,
nō mō bonū putare malū, & malū bonū, aut uerū falſum,
& ecōuerſo: ſed etiā certa recipere p̄ dubijs. dubia p̄ certis.
Forte uerū eſt qd̄ di cis, minꝰ. ſ. à me amari te: quā me dili-
gis: ſed certe certꝰ ſum, certū nō eſſe tibi. Qūo ergo p̄ certo
affirmas, de quo certū eſt qa certꝰ minime ſis? Mirū, Pau-
1.Cor.4 lus ſuo iudicio nō credit: ſed neq;, inq̄t, meip̄m iudico. Pe-
trꝰ luget ſuā qua ſe, fefellerat p̄ſumptionē cū de ſuo loq̄re
Mat.26 tur dicēs: Et ſi oportuerit me mori tecū: nō te negabo. Di-
ſcipuli de p̄ditione dñi nec in ſuis fidētes cōſciētijs, ſingu-
Ibidem. li reſpōdebāt. Nunqd ego ſum dñe? Dauid ſuā de ſe igno-
Pſa.24. rantiam fatetur orans & clamās: Et ignorantias meas ne
memineris. Tu uerò neſcio qua fiducia non ſolum de tuo,
ſed & de meo corde tam aperte declamas: ut plus amans
inqens, minꝰ diligar? Hæc q̄ppe ſunt uerba tua, q̄ nollem
fuiſſe tua, quia neſcio ſi ſunt uera. Sed & tu ſcis: unde ſcis?
Vnde inquā probaſti magis nos à te diligi: quàm te à no-
bis? An ex hoc qd̄ in tuis literis ſubiunxiſti, quia uidelicet
qui uadūt & ueniunt per te de nr̄is, nullū tibi à nobis de
ferūt monimētū gr̄æ uel amoris? Quod uerò monimētū,
qd̄ amoris experimētū á nobis requis? Nunqd fortè ſcru-
pulū mouet tibi, q̄ ad plura iā tua ad nos ſcripta, necdum
uel ſemel reſcripſi? Sed q̄n ego maturitatem ſapiētiæ tuæ
delectari poſſe putarē ſcriptitationibus imperitiæ meæ?
Sciebā em̄ qui dixit. Filioli nō diligamus uerbo neq; lin- 1.Co.3.
gua, ſed opere & ueritate. Q̄n uerò unquā opere meo op⁹
tibi fuit & defuit? O ſcrutās renes & corda deꝰ, q unꝰ ſol
iuſtitiæ diuerſa ſeruorum tuorū corda diuerſis gratijs ue-
lut radijs illuſtras, q̄ diligā illud ex dono tuo, & ſuo meri-
to tu ſcis, & ego ſentio. Quatenus autē diligā tu ſcis: ego
neſcio. Tu inquā dñe q dediſti, ſcis quātum dediſti, uel illi
me, uel mihi illū amare. Et qūo aliquis nr̄m cui tu nō dixi-
ſti, audet dicere, plus amans, minus diligor: niſi fortè qui
iā in lumine tuo uideat lumen ſuum, id eſt in lumine tuæ
ueritatis agnoſcat quantum ardeat igne charitatis? Ego
autem dñe interim contentus uidere in lumine tuo tene-
bras meas, quoaduſq; uiſites ſedentē in tenebris & in um-
bra moras, & per te reuelentur cogitationes cordium, &
manifeſta fiant abſcōdita tenebrarum, fugatiſq; tenebris
iam nō uideaṫ in lumine tuo niſi lumen: ſentio quidem de
munere tuo & eū diligā, ſed necdū uideo in lumine tuo ſi
uel ſatis diligā. Neq; enim ſcio ſi iam peruenerim ad illam
qua nemo maiorem habet dilectionem, ut animā ſuam po-
nat qs pro amicis ſuis. Nā qs gloriabitur caſtū ſe habere
cor, nedū perfectum? O dñe qui illumīnas lucernam meā:
qua iam uideo & horreo tenebras meas. Deus meus illu-
mina ipſas tenebras meas, ut uideā & gaudeā ordinatam
in me charitatē, ſciens & diligens q̄ diligēda ſunt: & quā-
tum & ad qd diligenda ſunt me quoq; nolens diligi niſi
in te, & quantū diligēdus ſum. Væ etiñ mihi, ſi qd̄ ualde
uereor: aut ego plus ab illo quàm meruí, aut ille a me mi-
nus quàm dignꝰ ſit diligaṫ. Verūtñ ſi meliores magis dili-
gēdi ſunt, ſunt autē meliores q̄ magis diligūt: qd aliud di-
xerim quàm illū plus me diligere. quē meliorē eſſe nō du-
bito: me uerò minus illū quàm debeo, qa minꝰ ualeo? Sed
quāto in te (tibi pater dico) maior eſt charitas: tāto minꝰ
contēnenda eſt à te nr̄a poſſibilitas. Quia & ſi plus diligis
q̄n plus uales, nō tñ pl⁹ diligis quàm uales: Nos autē & ſi
minus diligimus quàm debemus: diligimus tñ quātū ua-
lemꝰ. Tm̄ autē ualemus, quātū accepimꝰ. Trahe nos poſt
te, ut te apprehēdamus: & tecum amplius accipiamꝰ, unde
largius diligamus. Quid ergo tu niteris nos apprehende-
re, & q̄reris nō poſſe, quos apprehēdiſti ſi attēdiſti, & ad-
huc facere poteris, cū uolueris: quales q̄dē ſumꝰ, nō qua-
les ſperabas? Neſcio q̄ppe qd aliud intueris in nobis qd̄
nō habemꝰ: & ſeq̄ris pro nobis qd̄ nō ſumus. Ideoq; nō
conſeq̄ris quia nō ſufficimus: & ut deniq; in epiſtola tua
iuſte cauſaris deus tibi in nobis, non nos deficimus. Nūc
uerò ſi talia placent qualia modo nugatus ſum, mandato,
& adiſcia: ut cū obediere, p̄ſumptiōis nō timeā notā. Præ-
fatiunculā quā tibi mitti iuſſiſti, non habui mō ad manū.
Neq; em̄ adhuc dictauerā: quia nec neceſſarium eſſe puta-
bā. Quicq̄d uel tibi uel amicis tuis recte uis: q dedit uelle,
det & perficere pro bona uoluntate, omni mihi amicitiæ
iure colende pie ac reuerendiſſime pater.

Ad eundem Epiſtola. LXXXVI.



Frater. B. de claraualle, ſuo illi quod ſuo.
¶ Hāc mihi tu ſalutatiōis formulā rradidi
ſti, ſcribēdo, ſuꝰ ille q̄d ſuꝰ. Accipe quod
tuū ē, & agnoſce uſurpationē unanimita-
tis eſſe indiciū: & cū q̄ē mihi cōmune uer-
bū, animū nō diſtare. Iam ad tuas literas
breuiter p̄ tēpore reſpōdendū eſt. Quæ cū mihi in manꝰ
uenerūt. natalis noſtræ dies feſtus illuxerat: cuiꝰ me totū
iure ſibi deuotio uēdicās: nihil aliḋ cogitare ſinebat. Sed
& nūtiꝰ repedare feſtinās, uix uſq; in craſtinū ut hæc iam
feſto exoccupatus qualiacunq; reſcriberem, expectauit.
Fugitiuū itaq; fratrē dureā me, ut potè durū corde, incre-

patum:nſhil melius interim potui quàm ad locū remittere unde fugerat.Quippe quē iuxta nras cōſuetudines domi abſq; cōſenſu abbatis ſui retinere nō debui. Oportet aūt & à te eū ſimiliter aſpere ĩcrepari,& ad humilē prouocari ſatisfactionē:deinde tuis cōfortari lris,ad abbatē pro eo directis.De infirmitate noſtra nihil certi⁹ modo' ſciſci tanti tibi indicare poſſum,niſi q̄ infirm⁹ & fui & ſum:nec minus ſolito,nec multū plus.Q̄ uerò non niſi quā miſſurus erā,cauſa eſt plus me aiarū ſcādalū,quàm uniuſ corporis periculū timuiſſe.Iam ne quid horū de q̄bus mādaſti, oīno p̄termittā:uenio etiā ad te.Velle te audire ſcripſiſti, q̄d te ego (tanquā q̄ oīa tua norim) facere uelim.Sed hoc (ni fallor) ſi modo dicerē:nec tu poſſes,nec ego cōſulerē. Volo em̄ & ipſe,q̄d te uelle de te iā olim nō latet me.Cæterū mea atq; tua æque ut æquū eſt uoluntate poſtpoſita. magis q̄d uelle deū de te puto:& mihi ut tibi ſuadeā,tutum duco:& tibi ſi perſuadeam,non incommodum.Tene itaq; meo cōſilio quod tenes,manes in quo es,& ſtude prodeſſe quibus præes,nec præeſſe refuge,dum prodeſſe potes:quia uæ quidē tibi ſi præes,& non prodes:ſed uæ gratuito ſi quia præeſſe metuis,prodeſſe refugis.

Ad Ogeriū canonicū regularē. Epla.LXXXVII.

TOtis uiſceribus charitatis amplectendo,fratri Ogerio canonico,frater.B.monachus ſed peccator digne deo cōuerſari uſq; in finem. ¶Si tibi ad tuas literas tardi⁹ uideor reſcripſiſſe,noueris potius opportunitatem nuntij defuiſſe.Quas enim nunc primū legis,iam dudum crede dictatas.Sed ut dixi, propter latoris inopiam tardaui mittere q̄d ſcribere non tardaui.Legi itaq; in tuis literis te illam quam grauiter ferebas curæ paſtoralis ſarcinam depoſuiſſe,licētia ſiquidē ab epiſcopo uix impetrata,imo extorta tua importunitate.Et hoc non aliter,niſi ut in eius epiſcopatu quocunq; alibi manens ab eius ſubiectione non recederes.Tu uerò cum tibi hoc nō placeret,archiep̄m adiens,& ab ipſo tanquā ſuperiori auctoritate ſecuritatē accipiens, ad priorē locū & ad tuū abbatē reuerſus es. Vbi qualiter poſt hæc uiuere debeas,à me doceri flagitas:egregio utiq; doctore,& magiſtro incōparabili.Qui cum cœpero docere q̄d neſcio,uel tunc incipiet ſciri quàm nihil ſcio.Itáne lanam q̄rit ouis à capra:aquā molēdinum à furno, uerbū ſapiēs à ſtulto?Præterea per totā ſerē literarū attollēs me ſupra me multū de me laudabilia ĩtermiſces.Quorū qa ipſe mihi cōſci⁹ nō ſum:& tuæ hæc beneuolētiæ aſcribo,& ignoſco ignorātiæ.Tu em̄ uides in facie,de⁹ in corde.Sub cuius tremēdo aſpectu ſi ſolicite me circunſpicio,certū eſt q̄ eò ipſe mihi notior ſum quám tibi quò ꝓpinqor.Ideoq; magis credo mihi de me uidēti me:quàm tibi opinanti de me q̄d nō uides in me.Q̄ ſi qd forte à me audiſti q̄d poſſit ꝓdeſſe tibi:gras deo age,in cui⁹ manu ſunt & nos & ſermones nr̄i.Satis facis etiā mihi pro eò q̄ cōſiliū meū non tenueris,cōfortātis te & monētis aio nō frangi,puſillanimitate nō uinci:ſed portare patiēter on⁹ impoſitū,q̄d ſemel ſuſceptū deponere nō licebat.De qua re ipſe mihi ſicut poſtulas ſatisfacio ꝓ te.Agnoſcēs ſiquidē ſapiæ meæ ſiccitatē,imo inſipiētiæ meæ ſemp ſuſpectā habēs temeritatē,cū nō fit quod fieri laudo,nec audeo nec debeo indignari,deſiderās quēq; cōſulti⁹ agere quam à me accepit. Quoties uerò mea ĩnia eligit ac tenet,grauí fateor onere me p̄mi ſentio:rei finē ſemp pauid⁹ & nūquā ſecur⁹ expectās.Videris tu tñ ſi cōſulte meū de hac re cōſiliū mutaueris.Viderint hi quorū ſaniori,ſi quorū tñ,ſup hoc fret⁹ es cōſilio,an rōnabiliter egeris.Viderit inquā ſi liceat xp̄iano iniunctā ſibi dimittere obediētiā ante mortē:cū xp̄s factus ſit obediēs p̄ri uſq; ad mortē.Etiā inqs,per licentiā,nā quæſiui eā ab ep̄o,& accepi.Bñ,lniam qdē q̄ſiſti,ſed quō nō licebat,ac per hoc nō accepiſti,ſed extorſiſti. Extorta aūt ſeu coacta lnia:lnia nō eſt,ſed uiolētia,Q̄ ergo tua importunitate uict⁹ ep̄s fecit iuit⁹:nō fuit abſoluere,ſed abrūpere.Cōgratulor quidē tibi q̄ ſis exonerat⁹:ſed uereor ne deus à te quātū in te eſt exhonorat⁹ ſit.Cui⁹ proculdubio ordinationi reſiſtis,dū promotus ab illo tute deiicis. Q̄ ſi excuſans paupertatis p̄tendis neceſſitatē,neceſſitas parit coronā.Si difficultatē,ſi impoſſibilitatē:oīa poſſibilia ſunt credenti.Sed rñde q̄d ueri⁹ eſt:quia.ſ.placuit tibi magis quies tua,quàm utilitas aliena.Nec mirum.Placet fateor & mihi q̄ hæc q̄es placeat tibi, ſi tñ nō nimis. Q̄d eūq; autē bonum ita placet, ut ſi recte fieri nō poſſit, placeat tñ fieri eo modo quo fas nō eſt,nimis eſt.Ac per hoc ĩa q̄a bñ nō fit,nō eſt bonū.Scriptū eſt em̄.Si recte offers, & non recte diuidis,peccaſti. Aut ergo oportuit te gregē dñicū minime ſeruādū ſuſcipere, aut ſuſpeptū nequaquā,relm̄re,iuxta illud.Alligatus es uxori,noli q̄rere ſolutionem.Sed ad qd nitor his rōcinationibus? Nunquid ſuadeo tibi redire ad on⁹ regiminis,cū iā nō pateat locus recuperatiōis? Aut deſperare te intēdo: quaſi q̄ te tali ligaueris culpa,quā iā ſoluere nō poſſis? Abſit.Sed tñ nolo te illud tāquā nullū uel paruū malū negligere:imo ſemper timere,ſemp pœnitere,ſempſecurū nō eē,ſicut ſcriptū eſt.Beat⁹ hō q ſemp eſt pauid⁹.Vides certè quē timorē tibi incutere nitor:nō q tibi ſit laque⁹ deſperatiōis:ſed qui ſpē acq̄rat btitudinis.Eſt ſiquidē timor inutilis,triſtis,crudelis,q̄ uenia qa nō q̄rit,nō cōſequit̄.Eſt ſiqdē timor pi⁹, humilis,fructuoſus:q̄ cuilibet quātūlibet p̄cōri facile miſericordiā p̄mereť.Talis timor generat,nutrit, & ſeruat hūilitatē,ſed māſuetudinē,ſed patiētiā,ſed lōganimitatē. Quē nō delectat tā iclyta ples? Alteri⁹ uerò miſera ſoboles eſt ptinacia,imoderata triſtitia,rācor,horror,cōtēpt⁹ & deſperatio.Nō hoc ergo,q̄ deſpationē:ſed illo q̄ generat ſpē,timēs ne nō timeres uel parū timeres,tuā tibi culpā ſic rememorādā eſſe putaui.Eſt etiā adhuc q̄ magis timeo tibi:ne fortè ſicut de q̄busdā ſcriptū eſt q̄ lætant cū male fecerint,& exultāt i reb⁹ peſſimis.Tu q̄q; deceptus, nō ſolū hoc putes culpā nō eſſe,ſed inſup (q̄d abſit) i cor de tuo gl'ieris te magnū aliq̄d,& q̄d à paucis ſolet fieri,feciſſe:dū q̄ emācipat⁹ etiā alis p̄eras,cōtenēs prælationem rurſus ſubdi p̄lato maluerís.Falſa hūilitas uerā inducens ſuperbiā in cor talia cogitātis.Quid nāq; ſuperbi⁹ quàm ſpōtaneæ & tāquā liberæ aſcribere uolūtati:q̄d uel cogit neceſſitatis uis,uel puſillanimitatis infirmitas? Q̄ ſi nec labore uict⁹,nec neceſſitate cōpulſus,ſed uolēs hoc feciſti, nihil hoc q̄q; ſuperbi⁹. Dei qppe cōſilio tuū p̄tuliſti,magis eligēs tibi q̄eſcere,quàm ei⁹ opi deſeruire,ad q̄d te ipe aſſumpſerat.Si ergo unde deū cōtēpſiſti,ĩde ad maiorē ei⁹ gl'iaris cōtēptū:nō eſt bona gl'iatio tua.Sed caue gl'iationē,tolle & ſecuritatē,quatenus utiliter ſemp ſolicitus ſis, ſemp hūiliter pauid⁹:nō illo.ſ.timore q̄ ſicut iā dixi ꝓpellat irā,ſed illo qui mitigat.Qui horribilis timor ſi q̄n terrēdo tuū pulſauerit animū,tacite ſuggerēs tuū obſequiū deo eſſe nō poſſe acceptū,& q̄ tua ſit infructuoſa pnia,q̄a uidelicet unde de⁹ à te offenſus eſt,p te emēdari non p̄ot: ne ad momētum quidē recipias,ſed fideliter rñde & dic: Male quidē egi,ſed factum eſt,& iā nō p̄ot nō fieri.Quis ſcit ſi hoc mihi de⁹ expediret,puiderit:& de malo meo ipſe q̄ eſt bon⁹:bonū mihi opari uoluerit? Malū ergo puniat q̄d ego feci:bonū aūt maneat q̄d ipſe prouidit.Nris qpe inordinatis ſeu uolūtatib⁹ ſeu actionibus nouit bonitas dei uti ſemp qdē recte in ſui ordinis pulchritudinē:ſæpe etiā pie in noſtrā utilitatē.O clementiſſima circa filios adā diuinæ pietatis recordatio:q̄ ſua non deſinit largiri bñficia nō ſolū ubi nullū inuenit meritū,ſed plerūq; etiā ubi totū uidet cōtrariū.Sed ad te redeam⁹.Secūdū ergo duos timores q ſupra diſtincti ſunt,uolo te timere & nō timere,p̄ſumere & nō p̄ſumere.Timere ut pœniteas:nō timere ut p̄ſumas.Porrò p̄ſumere ne diffidas:non p̄ſumere ne torpeſcas.Agnoſce frater quātū de te cōfiſus ſum,q̄ te tā acriter increpare,tuū factū nec mihi ſatis probatū tā audacter dijudicare nō dubitauerim:cū id forſitā rōnabili⁹ à te actū fuerit,quàm mihi hucuſq; notū ſit.Neq; enim tu in tuis lris fortaſſe rōnes illas q̄bus excuſari poſſet hoc factum,Ponere uoluiſti:uel propter tuā humilitatē,uel propter literarū breuitatē.De re ergo quā plenè non noui,

Prou.2.

Prou.2.

1.Co.7.

ſuſpenſam

ſuſpẽſam relinquẽs ſententiã,unũ quod feciſti irretracta-
biliter laudo:q uidelicet depoſito iugo regiminis:ſine iu-
go tñ eſſe noluiſti:ſed amicam repetens diſciplinã,de ma-
giſtro fieri denuo diſcipul⁹ nõ erubuiſti.Nã cũ paſtorali
uinculo ſolut⁹ poſſes tui remanere iuris(ſiquidẽ,pmotio
abbatis,emancipatio filĩ eſt)tu tñ hac poteſtate tui non
utens,ſicut aliis dñari renueras:ſic tibi q̃cp præeſſe timui
ſti:quicp ut magiſter eſſes aliorũ,minus te iudicabas ido-
neũ:nec te quidẽ tibi credens,tuus fieri diſcipul⁹ contẽ-
pſiſti.Et merito:qa qui ſe magiſtrũ ſibi cõſtituit:ſtulto ſe
diſcipulũ ſubdit.Et quidẽ quid alĩ de ſe ſentiãt,ignoro:
ego de me expertus ſum quod dico:& facilius imperare,
& ſecuri⁹ poſſum præeſſe aliis multis,quàm ſoli mihi.Pru
dens ergo humilitas,humilisq; prudentia fuit,q nequa-
quam credens ad ſalutem te poſſe ſufficere tibi,alieno po
tius arbitrio deinceps uiuere propoſuiſti.Laudo etiam q
nõ nouũ uel magiſtrũ uel locũ requiſiſti:ſed ad clauſtrum
de quo exieras,& ad patrẽ ſub quo ꝓfeceras,familiariter
rediſti.Rectius qppe fuit ut dom⁹ q̃ te nutrierat,ſed ꝓ fra
terna charitate dimiſerat,exoccupatũ reciperet,quàm de
eius deſolatiõe aliena gauderet.Qd tñ in hoc epi licẽtiã
non habueris:nolo ut negligenter ducas:ſed aut p te aut
per mediã perſonã quantum in te eſt ſatisfacere non diffe
ras.Poſt hæc cõuerſare ſimpliciter inter fratres,deuotus
deo,magiſtro ſubdit⁹,ſenioribus obediẽs,iunioribus cõ
temperans,angelis placens,uerbo utilis,humilis corde,
manſuetus ad oẽs.Caue aũt ne qa olim in honore poſitus
fuiſti,etiã nunc te putes præ cæteris honorandũ: ſed ma-
gis humilem oĩbus exhibeas tanquã de cæteris unũ.Nec
eñ dignũ eſt ut inde exigas honorem,unde refugis labo-
rem.Poteſt hinc etiã naſci aliud periculũ,ad qd tẽptoni
tum & præmunitũ eſſe uolo.Nam ſicut oẽs ita mutabiles
ſumus,ut plerũcp quod heri uolebamus,hodie recuſem⁹:
& qd hodie nolumus,cras deſideremus:ſic qñcp diabolo
ſuggerẽte poterit cõtingere,ut ex memoria relicti hono-
ris,tuũ animũ pulſet cupiditas:ita ut oĩa quæ uiriliter cõ
tempſiſti,puerile deſiderare incipias. Dulceſcent ani-
mo quæ prius amara fuerunt,ſublimitas loci,domus cu-
ra,rerũ diſpenſatio,obſequia famulorum,libertas tui,po
teſtas in aliós:intñ ut ꝓpe reliquiſſe te pœniteat qd pri⁹
tenere grauabat.Cui peſſimæ tentationi ſi uel ad horam
(qd abſit)aſſenſum præbueris:non mediocre damnũ in-
curres tuæ conuerſationis.En tota illius elegantiſſimi &
eloquẽtiſſimi doctoris ſapientia à quo doceri de tam lon-
ginquo poſtulaſti.Eu illud expectatũ ac deſideratum eu-
logiũ:qd audire tantopere ſtuduiſti.Hæc ſumma noſtræ
eruditionis.An adhuc aliqd magnũ expectas?Totũ audi
3. Re.17. ſti.Quid amplius req̃ris?exhauſtus eſt fons & tu quæris
aquã in ſicco?Exẽplo illius euãgelicæ uidue:de pauper-
tate mea totũ quod habui miſi.Quid uerecũdaris?Quid
uultum demittis?Tu me coegiſti,ſermonẽ quæſiſti,ſermo
nem habes.Sermonem inquam habes iam ſatis longum,
ſed mutum,uerbis plenum,ſenſibus uacuũ:nõ quo ut pe
teras in corde tuo charitas ordinet:ſed quo mea inſcien
tia publicetur.Nam unde iã poterit excuſari?Poſſem for
ſitan dicere q febre tertiana laborans,q pro officio meo
Eccli.38. curis occupatus hæc dictauerim:cum ſcriptum ſit:Sapiẽ-
tiam ſcribe in ocio.Sed hæc recte prætenderem,ſi grande
aliquod atcp operoſum op⁹ aggreſſus fuiſſem.Nunc autẽ
in tantillo opuſculo ut occaſionibus me non excuſem:ni
hil horũ certius prætẽdere poſſum,quàm(ut ſæpe iam di
xi)ſcientiæ paupertatẽ.Sed habeo nonnullam meæ con-
fuſionis conſolationem.Nam etſi non feci ut petieras:ſi
non miſi quod ſperaueras,agnoſcis certè quia uolui.Suf
ficiet autem uoluntas:ubi deeſſe uides facultatem explen
di.Denicp& ſi tibi nullam conferat utilitatẽ:uel mihi pro
ficiet ad humilitatem.Stultus quippe dum non loquitur,
ſapiens putatur.Nam quod non loquitur,nõ ſenſus inopia,
ſed humilitatis eſſe cuſtodia creditur.Ego itacp ſi ad-
huc ſiluiſſem,ſapiens dicerer:ſed non eſſem.Nũc autẽ alĩ
inſipientem me ridebunt:alĩ ſubſannabunt idiotam:alĩ
præſumptori indignabũtur.Putaſne paruũ hoc mihi cõ-
ferat religiõis emolumẽtũ:cũ humilitas ad quã uticp du-
cit humiliatio,totius ſit ſpiritualis fabricæ fundamentũ?
Siqdẽ humiliatio uia eſt ad humilitatẽ:ſicut patientia ad
pacẽ:ſicut lectio ad ſcientiam.Si uirtutẽ appetis humilita-
tis:uiã nõ refugias humiliationis.Nã ſi nõ pateris humi-
liari,non poteris ad humilitatẽ prouehi.Prodeſt itacp mi
hi meã inſipientiã ſciri,& à ſcientib⁹ iure cõfundi:cui ſæ-
pe cõtigit à neſcientibus iniuſte laudari.Terret me apls:
qui & ipſe territus dicit:Parco aũt,ne qs me exiſtimet ſu-
pra id qd uidet in me,aut audit aliquid ex me.Quàm pul
chre dixit,parco.Nõ parcit ſibi arrogans,non parcit ſibi
ſuperbus,nõ cupidus uanæ gloriæ,& iactator actuũ ſuo-
rũ:qui uel ſibi arrogat qd eſt,uel mẽtit de ſe quod nõ eſt.
Solus q uerè humilis eſt,parcit aĩæ ſuæ:q ne putet quod
nõ eſt,ſemp quãtũ in ſe eſt uult neſciri qd eſt.Grande re-
uera periculũ,audire quenquã de ſe,ſupra quàm ſentit in
ſe.Quis dabit mihi apud hoies tãtum de ueris digne hu-
miliari:quãtũ uel de falſis datũ eſt indigne exaltari?Illam
mihi uocẽ ꝓphetica iure aſſumerẽ:Exaltat⁹ aũt,hũiliatus
ſum,& cõturbat⁹.Et illud:Ludã,& uilior fiã.Ludã.ſ.ut il Pſal.87.
ludar.Bonus lud⁹ quo michol iraſcit?& de⁹ delectat. Bo- 2. Re.6.
nus ludus q hoĩb⁹qdẽ ridiculũ,ſed angelis pulcherrimũ
ſpectaculũ ꝑbet.Bon⁹ inquã ludus quo efficimur oppro-
briũ abũdantib⁹,& deſpectio ſupbis.Nã reuera qd aliud
ſecularib⁹ quàm ludere uidemur:cũ quod ipſi appetũt in
hoc ſeculo,nos p cõtrariũ fugim⁹:& qd ipſi fugiunt:nos
appetim⁹?More.ſ.ioculatorũ & ſaltatorũ:q capite miſſo
deorſum,pedibuscp ſurſum erectis,præter humanũ uſum
ſtant manib⁹ uel incedũt:& ſic in ſe oĩm oculos defigunt.
Nõ eſt hic lud⁹ puerilis,nõ eſt de theatro:q fœmineis ſce-
diſcp amfractibus prouocet libidinem:actus ſordidos re-
præſentet.Sed eſt ludus iocundus,honeſtus,grauis,ſpe-
ctabilis:qui cæleſtiũ ſpectatorũ delectare poſſit aſpectus.
Hoc caſto & religioſo ludo ludebat q dicebat:Spectacu- 1. Cor.3.
lũ facti ſumus angelis & hominibus.Hoc ludo & nos in-
terim laudamus ut illudamur,cõfundamur,humiliemur:
donec ueniat qui potẽtes deponit:& exaltat humiles:qui
nos lætificet,glorificet,in æternum exaltet.

Ad eundem. Epiſtola. LXXXVIII.

OMitto nunc imperitiã meam,taceo ꝓfeſſiõis hu-
militatẽ,ſeu humilitatis ꝓfeſſionẽ:nec iam optã
do uel loci uel noĩs mei non dico abiectionem
ſed mediocritatẽ qa quicquid tale dixero,tu hoc
non neceſſariã excuſationẽ:ſed dilatoriã occaſionẽ noia-
bis.Qui meam ut mihi uidebatur iuſtam uerecundiã pro
tuo libitu nũc indiſcretionẽ,nunc falſam humilitatẽ,nũc
etiam ueram ſuperbiam interpretaris.Horum itacp,quia
tibi ĩ dubiũ uenire pñt,nihil aſſero.Illud aũt ſimpliciter
tuæ dilectioni intimo,qd indubitãter te credere uolo:to-
to.ſ.hoc tpe ex quo tuus nũtius,non is ſed alius receſſit à
me,nullũ mihi oĩno fuiſſe ociũ ad id quod poſcis idoneũ,
tũ propter dierũ malitiã,tũ ꝓpter noctiũ breuitatẽ. Sed
& nũc quocp ita me nouiſſimæ tuæ lræ occupatiſſimũ in-
uenerunt:ut ipſas etiam occupationũ cauſas pro mei ex-
cuſatione longum fuerit mihi ſcribere tibi.Vix quippe il
las tuas inter prandẽdũ(nã illa hora mihi primũ reddi-
tæ ſunt)perlegere potui.Vix has meas quantulaſcunq; fur-
tim,raptim,anticipatis horis,breuiter ſuccinctecp reſcri-
pſi.Quarũ quidẽ breuitatẽ an æquo aĩo feras,tu uideris.
Ego eñ(ut uerũ fatear),ꝓpter te mi Ogeri ipiſcuris meis
cõpellor iraſci:quãquã in his,teſte conſcientia,ſoli charita
ti cupiã deſeruire.Cui⁹ profectò imperio quia ſapientibus
& inſipientibus debitor ſum:ipſa ſola facere potuit ut nec
dum tibi potuerim ſatisfacere.Quid ergo?Charitas tibi
denegat quod tu petis ex charitate?Petiſti,q̃ſiſti,pulſa-
ſti:& charitas te fruſtrata eſt?Quid mihi indignaris?Si
uis,ſi audes:iraſcere charitati.De qua nãcp præſumis im-
petrare quod poſtulas:ipſa prohibẽte fit ne impetres. Et
ecce iam longũ cauſatur ſermonẽ:& tibi indignatur qui
cogis.Non quòd ſibi diſpliceat zelus quo id facis,qppe

quē & ipſa donauit tibi: ſed uult te illum habere ſecundū ſcientiā, ut cautus ſis maiora minoribus nō impedire. Vides quàm inuit⁹ auellor à lōgiori epiſtola: dū ductus dele ctatiōe tibi colloquēdi, & deſiderio ſatisfaciēdi dñe charitati moleſtus fio, qua iādudū imperāte finē fieri, necdū ta ceo. O quàm lata ī tuis literis patet materia rndēdi. Q. ſi digne licuiſſet ut libuiſſet: & tibi forſitā ſatis eſſet & mihi. Sed q̄ aliud præcipit, dña eſt, imo dñs eſt. Deus enim charitas eſt: & ſatis agit pro imperio quaten⁹ debeam potius obtēperare ſibi quàm uel mihi uel tibi. Etqñ oportet charitati deo magis obedire quàm hoīb⁹: nolēs dolensq; nō quidē nego quod poſtulas, ſed interim differo: ne dū tuæ cupio humiliter ſatisfacere uolūtati: ſub p̄textu falſæ humilitatis per uerā ſupbiā, arcē tantæ poteſtatis q̄ te quoq; ueraciter atteſtante etiā angelis imperat in cælis, terren⁹ uermicul⁹ in terris uidear impugnare. Libellū quē requiris, ipſe quoq; antequā tuus nūtius ad nos ueniret, ab eo cui cōmendauerā requiſiui: ſed necdū recepi. Dabo autē operā, ut uel cū ueneris, ſi tñ unquā aliqñ ueneris: illū inuenias, uideas, & legas: nō autē tranſcribas. Nam illū aliū quē te ſignificas trāſcripſiſſe, ego quidē legēdū tibi miſeram, non tranſcribendum: uideris tu qua uel quorū utilitate tranſcripſeris. Q. aūt te mittēte eum nunc habet abbas de ſctō theodorico: ego quidē non iuſſeram, nec tñ diſplicet mihi. Vt quid eñ libellus meus oculos eius formidaret: cui ſe uidēdū animus quoq; meus totū ſi poſſet expanderet? Sed heu in quāta ſermonis anguſtia mentio ſe ingeſſit de tali uiro, ne liceat (ut dignū erat) in tā dulciſſima, nobis memoria aliquādiu īmorari, qñ iāiamq; deſiderat epl'a finem. Obſecro te ne graueris opportunitatē q̄rere, quo ad eū pergas: prædictū quoq; opuſculū non priuſ cuiquā ſcribendū uel legendū exponas: quàm cū eo totū peruideas: pariterq; conferatis, & corrigatis q̄ corrigēda ſunt: ut in ore duorū teſtiū ſtet omne uerbū. Et tūc demū an paſſim cuilibet, an paucis tm̄: an uel cuiquam, an fortè etiā nulli expediat demonſtrari: & ſi illa p̄fatiūcula quam de nr̄is alīs literis tu eidem coaptaſti, apte ſedeat: an uerò aptior q̄rī debeat: ueſtro utriuſq; iudicio derelinquo. Sed iā penè mihi exciderat qđ in principio epl'e tuæ q̄ſtus es: q; te arguerim mēdacij. Hoc aliquādo me locutum fuiſſe: nō ſatis recolo. Si qd tñ fuerit (nā magis me oblitū quàm tuū nuntiū mentitū eſſe crediderim) iocādo poti⁹ quàm ſerio dictū fuiſſe nō dubites. Ego ne leuitate te uſum putauerim: aut apud te eſſe eſt & non? Abſit à me hæc ſuſpicio de te: q̄ iugo ueritatis btūs quod portas ab adoleſcentia: laſciuos annos morū ſuperas grauitate. Nec tam ſimplex ſum, ut ſimplicem oriſprolationem ſine cordis duplicitate mendaciū putem: nec tam incurioſus tui ut oblitus ſim: uel quod iamdudū cōceperis in affectu: uel quid ab effectu impedierit.

Ad eundem Epiſtola. LXXXIX.

INdignaris forſitan, uel tēperantius dicam, miraris q; pro longiori epiſtola quam à nobis ſperaueras: tam breuē chartulam receperis. Sed memento iuxta uirū ſapientē: oīa ſub cælo tp̄s habere: & tp̄s quidē loquendi, & tēpus eſſe tacendi. Qñ aūt ſuū tp̄s ſilētium habebit: ſi hos etiā ſacros dies quadrageſimæ, nr̄a ſibi uendicat cōfabulatio. Eaq; ipſa tanto occupatior quāto laboroſior, dum non quidē præſentes alter utrū dicere ualemus q̄ uolumus: ſed abſentib⁹ neceſſe eſt nobis inuicē diligēter dictare, q̄ uel petimus abinuicē uel petimur. Dum uerò abſens cogito, dictito, ſcriptito, mittoq; qđ p̄ſens legas: rogo ubi ocīū, ubi ſilētij quies? Sed hæc, inqes, oīa facere potes in ſilētio. Mirū ſi ex ſnia hoc rndeas. Quant⁹ enim tumultus eſt in mēte dictantiū, ubi multitudo pſtrepit dictionū: ubi orationū uarietas, & diuerſitas ſenſuū cōcurrit. Vbi ſæpe reſpuitur qđ occurrit, & requirit qđ excidit. Vbi qd pulchrius ſm literā, qd conſequētius iuxta ſententiā, quid planiꝰ propter intelligentiā, qd utilius ad cōſciētiā: qd denicq; cui, uel poſt uel ante ponatur, intentiſſime attēditur: multaq; alia quæ à doctis in hmōi curioſius obſeruant? Et tu in hoc mihi dices eſſe quietē? tu hoc: etiā ſi lingua ſileat, ſilentiū noiabis? Quā quā non ſolū tēporis ſed nec meæ profeſſionis eſt huic rei operā dare quā poſtulas: nec poſſibilitatis adimplere qđ optas. Siquidē uel monachi qđ eē uideor, uel pc̄tōris qđ ſum, officiū nō eſt docere, ſed lugere. Indoctus q̄q; (qđ & uere me fateor eſſe) ſi p̄ſumat docere qđ neſcit, nihil indoctius agit. Docere itaq; nec indocto eſt in prōptu, nec monacho in auſu, nec pœnitēti in affectu. Sed & propter hoc elongaui fugies & maneo in ſolitudine: & cū ꝓpheta proposui cuſtodire uias meas, ut nō delinquā in lingua mea: Pſal. 54. qñ iuxta eūdē ꝓphetā: Vir linguoſus nō dirigēt ſup terrā, & ſm aliā ſcripturā, mors & uita in manib⁹ linguæ. Si- Pſa. 138. lētiū aūt dicēte eſaia: cult⁹ iuſtitiæ eſt: Et bonū eſt (ut do- Pſa. 139. cet hieremias) expectare ſalutare dei cū ſilētio. Ad hūc er- Pro. 18. go iuſtitiæ cultū: ad hāc oīm uirtutū matrē, nutricē, cuſto- Eſai. 32. dē: ne penitus uidear negare qđ petiſti: & te & qcūq; tui ſimiles ꝓficere cupiūt in uirtutib⁹, inuito & prouoco: etſi nō uerbo doctrinæ, certè mei ſilentij exemplo: ut uel ſilendo doceā te ſilere, qui loquēdo cōpellis me docere qđ ne ſcio. Sed qd ego facio? Mirū ſi nō rides q; ego q̄ multiloquiū tātopere dānare uideor, in tā multa uerba tā loquaciter iā progrediꝰ, & dū cupio tibi cōmēdare ſilētiū, contra ſilētiū p multiloquiū pugno. Vuerricū nr̄m de cuius cōuerſatione & pœnitentia conſolari deſideras: quātū ex fructib⁹ eius perpēdim⁹, noueris deo digne cōuerſari, dignoſcq; pniæ facere fruct⁹. Libellū aūt quē à me exigis: penes me mō nō habeo. Quidā eñ amicus noſter codē zelo quo tu flagitas, diu eſt q; apud ſe illū detinet. Sed ne tuæ benignitatis petitionē abire patiar oīno fruſtratā, alium nuper à me editū in laudib⁹ uirginis matris, tibi tranſmitto. Quē, qa eius exēplar non teneo, rogo ut quācitius ad me remittas: uel ſi maturius aduenerīs, ipſe deferas tecum.

Ad eundem. Epiſtola. XC.

BReues breuibus reddidi literas, occaſionē utiq; breuiter reſcribēdi, de tuarū breuitate libenter accipiens. Et uerē quid iuuat ueras, & ut uerāciter loqueris, æternas amicitias uanis atq; tranſitorīs factitare uerbulis? Quantalibet uerſuum diuerſitate, uerborū multiplicitate, ſcriptorum uarietate tuā mihi charitatem oſtentare ſeu commendare coneris: minus certè ſentio te exprimere quàm diligis. Idemq; tu de me ſentiendo non falleris. Cum tuæ literæ in manus noſtras uenerunt: te in corde noſtro qui eas miſeras inuenerunt. Has quoq; noſtras nec me ſine te ſcribere certus ſum: nec te ſine me confido lecturū. Laboramus quidem uterq; ad alterutrum ſcriptitādo, alterius fatigantur & nuntij ad alterum ſcripta portando: ſed nunquid ſpiritus grauantur amādo? Ceſſent igitur quæ abſq; labore nō poſſunt actitari: & illud frequētetur quod quāto attentius fatagitur, tanto minus conſtat laborari. Quieſcant inquam à dictādo ingenia: labia à confabulando: à ſcribendo digiti: à diſcurrendo nuntij: non autem quieſcāt corda die ac nocte meditari in lege domini, quæ eſt charitas. A quo negotio quanto quietiores ſumus, tanto minus quieſcim⁹: quanto q; occupatiores ſumus in illo, tanto nos quietiores ſentimus ex illo. Amemus & amemur in altero nobis, in altero noſtris conſulentes. Nam quos amamus, in ipſis profectò requieſcimus. A quibus autem amamur: ipſis nos in nobis requiem paramus. Porrò amare in deo, charitatem habere eſt. Studere uerò ꝓpter deum amari charitati ſeruire eſt. Sed qd ego facio? Ego pmiſſor breuitatis: iā tenebor prolixitatis exhibitor. Si de fratre Vuerrico deſideras, imo quia deſideras ſcire: ſic currit non quaſi in incertum, ſic pugnat nō quaſi aerē uerberans, Sed quoniā ſcit neq; pugnātis eſſe neq; currētis, ſed miſerentis dei: ipſum rogat à te orari pro ſe, quatenus qui iam donauit ei & pugnare & currere, det & uincere & puenire. Abbatē ueſtrū mihi non tm̄ propter te, ſed & ꝓpter ſuā bonā famam chariſſimum corde meo & ore tuo ſaluto: gratantiſſime eum uiſur⁹, illo & tēpore & loco quo promiſiſti. Notifico etiā tibi

tibi q̄ & nūc pauliſp aggrauata manu dñi ſup me:impulſus euerſus ſum ut cadere:ita ut ſecurí ad radicē ifructuoſæ arboris corpis mei appoſita:iāiāq̄ ſuccídi metuerē:cū ecce tuis cæterorūq̄ amicorū nr̄orū oroníbꝰ & hac uicepiꝰ dñs pepercit mihí:ſub ſpe tñ ꝓmiſſi fructus in futuro.

Ad abbates Sueſſione cōgregatos. Epiſto. XCI.

REuerediſs abbatibus apud Sueſſionē in noīe dñi cōgregatis,ſeruus ſctitatis eorum frater Bernardus abbas dictus de claraualle:q̄ recta ſunt uidere,cōſtituere & tenere.¶Iraſcor occupationíbꝰ meis,q̄bꝰ impedíor intereſſe cōuētui ueſtro,corpe tñ dū taxat.Nā ſpīm nec ſpatia terrarū nec turba curarū abſentare queunt:qppe orantē pro uobís,cōgrātulantē uobís, atq̄ in uobís quieſcētem.Nō me inquā ſctōrū pōt carere cōuentꝰ:nec locí corpisue diſtātia priuat prorſus à conſilío iuſtorū & cōgregatiōe.Illo p̄ſertim cōſilío in quo nō hoīm traditiones obſtínatiꝰ defenſanť,aut ſuperſtitioſiꝰ obſeruanť:ſed díligēter humíliterq̄ inqrīť quæ ſit uolūtas dei bona,& bñplacēs,& perfecta.Illuc toto deſiderío feror,deuotione ímmoror,cōdelector amore,ínhæreo cōſenſu,æmulatiōe pſisto.Ne ergo in uacuū uos (qđ abſit) cōueníſſe ſubſanent qui dícūt uobís euge euge: cōtēdite obſecro bonasfacere uías ueſtras & ſtudía ueſtra,q̄ profectò nímís bona eſſe non pñt.Eſto q̄ poſſis nímíū fortaſſis eſſe iuſtꝰ,poſſis & nímíū ſapiēs:ſed planè bonꝰ ultra modū eſſe nō potes Et qđē lego.Noli eſſe nímíū iuſtꝰ. Lego.

Eccli. 8. Rom. 12 Nō plꝰ ſapere quàm oportet ſapere.Nunq̄d aūt aut ne ſis nímíū bonꝰ:aut nō plꝰ bonus quàm oporteť Nemo eſſe bonꝰ pluſquā oportet pōt.Bonus erat tā paulꝰ: & tñ nequaquā cōtētus,líbēter ſe ad ea q̄ ante ſe ſunt extēdebat, poſteriora obliuiſcēs,& ſeípſo ſemp melior effici ſtudens. Solus deus melior ſeípſo eſſe ídcírco nō uult,qa nō ualet. Recedāt à me & à uobís qui dícūt:nolumus eſſe meliores quàm patres nr̄í,tepidorū & diſſolutorū ſe filios ꝓteſtantes.Quorū memoría in maledictiōe eſt,qa māducauerunt uuas acerbas,qbꝰ dētes,filiorū obſtuperūt.Aut ſi ſanctís & bonæ memoríæ patríbꝰ gloriātur:ímitētur certè ſanctitatē,quorū indulgētías diſpēſationesq̄ pro lege defendunt.Quāquam ſctūs helías non ſum,inqt,melior quàm

1.Re.19. patres mei:& non díxit ſe nolle patríbus eſſe meliorem. Vídit ıacob in ſcala angelos aſcendentes & deſcēdentes. Nunq̄d ſtantē quempiā ſiue ſedentē? Non eſt ſtare oīno in pēdulo fragílís ſcalæ:neq̄ in íncerto huíus mortalís uítæ quícquam in eodē ſtatu permanet.Non habemus híc manētem ciuitatē:nec futurā adhuc poſſidemus,ſed inqrímus.Aut aſcendas neceſſe eſt aut deſcendas. Sí attendas ſtare,ruas neceſſe eſt.Miníme ꝓ certo eſt bonus q̄ melior eſſe nō uult.Et ubí incípís nolle fierí melíor:ibí etíam deſiníſſe bonus.Recedā etíā à me & à uobís q̄ dícunt bonum malū,& malū bonū.Qui dícūt cultū iuſticíæ malū: quod nam bonū reputaturí ſunt? Vnū uerbū olím locutus eſt dñs,& pharíſæí ſcandalizatí ſunt. At nouos nunc pharíſæos non uerbū ſed ſilentíū ſcandalízat.In hoc uno certè aduertítís q̄ occaſionē quærūt aduerſum uos. Sed ſíníte íllos.Cæcí ſunt,& duces cæcorū.Intēdite ſalutí paruulorū,nō murmurí maleuolorū.Non ualde íllorū nobís curandum eſt ſcandalum:quí non ſanantur níſí uos infirmíní.Sed nec ut ueſtrís ípſis oīa oībus placeant,q̄ ſtatuítís expectandū.Alíoquín aut nullū aut rarum bonum conſtituíſtís.Satíus uerò ípſorum profectíbꝰ,quàm uolūtatibus prouídetís.Fideliuſq̄ ínuítos trahítís ad deum, quàm deſiderīs cordís eorū relínquítís.Commendo me ſanctís orationíbus ueſtrís.

Ad Henrícum regem Anglorum. Epiſtola. XCII.

HEnrico illuſtrí Anglorum regí,Bernardus abbas dictus de claraualle,cælorum regí de terreno regno ſeruíre fideliter,& humíliter obedíre.¶In terra ueſtra tenetur præda dñi meí atq̄ ueſtrí:& illa præda pro qua maluit morí quàm carere illa. Ego eam ſequí díſpoſui,& mittere de noſtra mílítia q̄ín manu ualída ſi uobís non díſplícet,requírant,recuperent & reducāt.Et nūc huíꝰ reí gratía præmiſi hos quos præſentes cernítís exploratores,qui eſſe rei indagent ſagacíter,renuntíentq̄ fideliter.Aſſiſtite eís tanquam nūcíís domíní ueſtrí,& ín ípſís feudum ueſtrum deícruite. Ipſe uerò ad honorem ſuum,ad ſalutem ueſtrā,ad patríæ ſoſpitatem & pacem lætum uos & ínclytum perducat in bonum ac placitum finem.

Ad Henrícū Vuíntonēſem epm. Epla. XCIII.

VIro illuſtrí dño Henrico dei gratia Vuíntonēſí epo.B.abbas dictus de claraualle,ín dño ſalutem.¶Multorū iam relatione lætabūdus accepí locum gratiæ non ínfimum humílitatem noſtram apud ueſtram eel ſitudínē obtínere.Non ſum meritus ſed eo nō íngratus.Itaq̄ refero gratiam pro gra,etſi non condígnam,certè quā poſſum. Nec uereor quantula ſit oblatam uel potius relatam à uobís ſperní,quam & amanter promereri & dígnanter præuenire curaſtís. Verū modo plura ſcríbere ſuperſedí:donec ueſtro, ſi dígnū iudicatís,agnoſcā reſcrípto qualíter pauca hæc accípíatís.Quæ autem reſcríbere uel ínſungere uerbo placuerít, abbatí Ogerío bene cōmittere poteſtís,per quem & hæc noſtra recípitís.Pro quo etíam ueſtram excellentíam compellamus,quatenus & notum ex hoc habeat & commendatum,utpotè homínem honeſtate ſcientía religioneq̄ commendabílem.

Ad abbatē cuíuſdā monaſterīj Eboracēſis unde exíerat prior cū alíquātis fratríbꝰ. Epla. XCIIII.

COnſilium expetítís à me líterís trāſmarínís,qđ utínā ab alío potíꝰ q̄ſiſſetís. Coartor ſiqdem è duobus.Sí enim non reſpondero, taciturnítas contemptū quodāmodo ſonare uídebítur.Reſpōdere autem ſine perículo me poſſe non uídeo,cū quíc quíd rīndero,neceſſe ſit aut ſcandalū cuípiā generare:aut reddere ſecurū quēquā plꝰquā oportet,aut certè in quo non oportet.Q, à uobís receſſerunt fratres ueſtrí,nec noſtro nec noſtrorū factū eſt me ſciente conſilío uel hortatu. Credímꝰ aūt ex deo fuiſſe:qđ nec tātís potuít díſſoluí conatibus.Credimus hoc ídem & ípſos ſentíre fratres, q̄ noſtrum tantopere de ſeípſis cōſilíū flagitant:credo remordente eos cōſcíētia q̄ retro abíerínt.Alíoquín beatí ſunt (ſm apl'm) ſí ſe nō iudícāt in eo quod probāt. Cæterū qđ Rom.14 faciam ut ínterrogatus nec ſilendo nec reſpōdēdo moleſtus ſim cuíquā? Itē fortíſſis expediat,ſi míſero eos q̄ me ínterrogant,ad doctíorem:& cuíus reuerētíor ſanctíorq̄ auctoritas ſit.Sanctus papa Gregorius in líbro paſtorali: Quíſquís bonū maius ſubíre,inquit,propoſuít:bonū mínus qđ potuít ſibí illícitū fecit.Ad qđ probādū ſubíecit teſtímoníū de euangelío,dícens. Nemo mittens manum Lucæ.9 ſuam ad aratrū,& reſpícíēs retro,aptus eſt regno cælorū. Et ífert.Qui igíť fortíorí ſtudío ínchoāuerat,retro reſpícere cōuíncít:ſí relictís bōís amplíoríbꝰ ad mínima retorquetur.Itē ípſe ín homelía tertía ſup ezechíelē.Sūt nōnulli q̄ bona qđē q̄ nouerūt opanť:atq̄ hæc operātes meliora deliberāt,ſed retractātes meliora q̄ deliberauerāt ímmutāt. Et qđē bōa agūt q̄ cœperāt,ſed à melíoríbꝰ q̄ deliberauerāt ſuccūbūt.Hí nímírū añ hūana iudícía ſtare uídentur in ope:ſed ante oīpotentís dei oculos ceciderūt in delíberatione.En ſpeculū.In hoc nō uultū natiuitatís,ſed factū reuerſionís ſuæ cōſiderēt,híc ſe díſcutíāt,híc ſe dīudicēt: cogitationíbꝰ ſuís accuſantíbus ſiue defendētibus:& quídem apud ſpíritalē q̄ omnía dīudícat,& ípſe à nemíne iudícatur.Quíd nā uerò maius aut mínus,ſuperíus an ínferíus,artíus ſiue remíſſíꝰ ſit,quod uídelícet relīq̄rūt,an ad quòd redíerūt:ego quídē haud temere díffínierím:ípſi uíderínt.Et hoc íllís Gregorius.Tíbí uerò pater reuerēdetā tuta certítudíne quàm nuda ueritate ego dixerím:omníno nō expedíre ſpīm uelle extínguere.Noli:inqt, ꝓhíbe Prou.3. re eum q̄ pōt bñfacere,ſed ſi uales & ípſe benefac.Gloríarí autem magís oportet ín profectíbus filiorum:qm̄ filius Prou.10 ſapiens gloría eſt patrís. Decætero nemo mihí moleſtus

ſit q̄ iuſtitiā dei nō abſcōdi in corde meo: niſi q̄ mīn⁹ fo r taſſe ob uitandum ſcandalum quàm debui dixi.

Ad archiep̄m Eboracenſem. Epla. XCV.

SPlendor operis, & opinionis odor bene (ut cō peri) in gloria uestra conuenerūt. Opinionem opus probat nec falſam fuiſſe nec uacuā: cū qd ante ſparſerat ubiq; uolās fama, ubiq; res ipſa faciat manifeſtū. Quō nūc maxime claruit zelus iuſtitiæ, eminuit & inualuit ſacerdotalis uigor, in defenſione uide licet pauperū, & pauperū quibus non erat adiutor. Olim quidē opera miſericordiæ & eleemoſynas ueſtras enarra bat oīs eccleſia ſanctorū. Sed hoc uobis cōmune cū pluri bus, qppe quod à cūctis ſubſtantiā hui⁹ mundi habētib⁹ exigitur. Verū hoc opus ep̄ale, hoc paternæ pietatis tam egregiū ſpecimen, hīc uerè diuinus feruor quo pro tuen dis ſuis pauperibus, ille proculdubio zelū ueſtrū accēdit & accinxit, q facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignē urentē: hoc totū inquā ſpeciale acceſſit, ueſtræ digni tatis decus, inſigne offic̄, ornamētum coronæ. Aliud eſt
Iob. 5. reficere uentrem eſurientis: & aliud ſanctā zelare **pauper** tatē. Ibi cm̄ ſeruitur naturæ, hīc gratiæ. Viſitabis, inquit, ſpeciem tuam & non peccabis. Ergo qui alienam carnē fo uet: facit ne peccet: qui aūt alienam ſanctitatem honorat, fructificat ſibi. Ideo ait: Defudet eleemoſyna in manu tua
Mat. 10. donec uideas iuſtum cui des. Quo fructu? Quoniā qui re cipit iuſtū in nomine iuſti, mercedem iuſti accipiet. Solua mus proinde naturæ debitum, ne peccemus: ſimus gratiæ coadiutores, ut & participes fieri mereamur. Sanè utrūq; ita in uobis admiramur, ut utrumq; datum uobis deſuper fateamur, quatenus diuinis laudibus æternaliter miſcea tur quicquid ex uobis temporaliter neceſſitatib⁹ noſtris impenditur: merito reuerende & omni amoris ſyncritate colende atq; amplectende pater.

Ad Ricardū Fontanenſem abbatē & ſocios eius. Epiſtola. XCVI.

QVāta audiuim⁹ & cognouim⁹, ea & fratres no ſtri uterq; Gaufridus annunciauerunt nobis quēadmodū nouiter recaluiſtis igne dei: con ualuiſtis de infirmitate, refloruiſtis in nouitate ſancta. Digitus dei eſt iſte, ſubtiliter operās, ſuauiter reno uās, ſalubriter mutās nō quidē de malis bonos, ſed de bo nis faciens meliores. Quis dabit mihi ut tranſeā & ut ui deam uiſionē hanc magnā? Nec em̄ minus mira minúsue iocunda iſta promotio eſt quàm illa mutatio, niſi q̄ mul to facili⁹ repias multos ſeculares cōuerti ad bonū: quàm unū quempiam de religioſis tranſire ad melius. Rariſſima auis in terris eſt, qui de gradu quē forte in religiōe ſemel attigerit, uel parū aſcēdat. Veſtrū proide dilectiſſimi tā in ſigne quàm ſalubre factū nō ſolū nos q ſeruī ueſtræ ſctita tis eē pcupim⁹: ſed & uniuerſam merito lætificat ciuitatē dei: qppe quò rari⁹ eò & chari⁹. Erat aūt & neceſſariū ad cautelā p̄xima defectui mediocritatē tranſcēdere, & decli nare teporē, q deo uomitū puocat: ſed & ſic oportebat p pter cōſcientiā. Profeſſis ſiqdē ſanctā regulā, an citra eius puritatē ſiſtere gradū tutū ſit, ipſi ſenſiſtis. Dolēs doleoq; urgēte diei malitia & nūcio feſtinante plenū affectū exili cogor deſignare ſtilo, & breui chartula latā cōprehende re charitatē. Si quid deeſt, frater. G. uiua uoce ſupplebit.

Ad ducē Conradum. Epiſtola. XCVII.

OMnis poteſtas ab ipſo eſt cui dicit p̄pheta: Tua eſt potentia, tuū regnū dñe: tu es ſuper oēs gen tes. Hinc ergo dignū duxi tuam ô illuſtris prin ceps commonere excellentiam: quātum te opor teat deferre terribili & ei qui aufert ſpiritum principum. Comes Gebenēſis, ut accepimus per os eius, ad iuſtitiā ſe obtulit & offert de omnib⁹ quæ te dicis habere aduerſus eum. Si ſuper hoc alienam pergis inuadere terrā, eccleſias deſtruere: incendere domos, exulare pauperes, homicidia perpetrare, & humanum fundere ſanguinem: non eſt du bium quin grauiter irrites aduerſum te patrem orphano rum, & iudicem uiduarum. Eo certè irato nō expedit tibi dimicare in quantalibet multitudine uel fortitudine. Ni hil enim intererit apud oīpotentē dñm ſabaoth, in multis an in paucis cui uolet dare uictoriā. Ipſe nimirū cum uo luit fecit, ut unus mille, & duo fugarent decem milia. Hæc pauper ego, pauperum permot⁹ clamoribus, tuæ magnifi centiæ ſcribere uolui, ſciens tibi honorificentius humili bus conſentire: quàm hoſtibus cedere. Non q̄ putem ho ſtem te fortiorem, ſed q̄ nouerim deum oīpotētem poten tiorē, qui ſuperbis reſiſtit humilibus dat gratiā. Hui⁹ rei gratia tuam uir nobilis præſentiā adiſſem ſi licuiſſet. Nūc aūt pro me hos de fratrib⁹ noſtris deſtinare curaui, ſi for tè ſuis & noſtris precibus à tua dignatione obtineat uel perfectam concordiam ſi fieri pōt, aut certè inducias uſq; dum liceat nobis firmam quærere pacem: ad dei uolunta tem, & honorem tuum, & patriæ ſalutem. Alioquin ſi nec oblatam iuſtitiam recipis, nec nos precantes reſpicis, imo deum in nobis de tua te ſalute cōmonentem nō attendis, uideat ipſe & iudicet. Scimus autē q̄ merito formidamus difficile poſſe congredi tantos exercitus abſq; utriuſque partis grauiſſima ſtrage.

De Macchabæis: ſed ad quē ſcripta ſit, ignoratur. Epiſtola. XCVIII.

QVod per fratrem Heſcelinū tua charitas à mea paruitate quæſiuit, inde iā ad me ſcripſerat Ful co ſparnacenſis abbas. Cui ego nil reſcripſi: uo lens ſi quam fortè ſuper hoc reperiſſem patrū ſententiam, ipſam potius ei trāſmittere, quàm nouum uel noſtrum quippiam reſpondere: qua non facile occurren te, iam quod ſentio ego ſic interim utrique reſpondeo, ut quodcūq; fortè rationabilius quilibet ueſtrum ſuper ea dē quæſtiuncula q̄n uel legerit uel audierit, uel certè ipſe ſenſerit: mihi uiciſſim impartiri nō negligat. Quæris itaq; quidnam uiſum patribus fuerit, ut ſolis ex omnibus anti quis iuſtis ſingulari quodam priuilegio macchabæis an nuam celebritatē pari cum noſtris martyribus ueneratio ne decernerent in eccleſia ſolenniter exhibendā. Si dixe ro dignos merito martyrū gloria iudicatos, quibus non impar fuit in martyrio uirt⁹, erit forſitā ſolutū cur ipſos, ſed necdū planè cur ſolos, cum & alios nōnullos ex utere ribus pari conſtet zelo pietatis occubuiſſe, non tamen pa ri & tripudio recoli meruiſſe. Q; ſi illis non immerito hu iuſcemodi negatur ſolennis celebritas, quia nimirū quod præbuit uirtus, præripuit tempus: cur non & eadem fuit in macchabæis cōſideratio? Siqdē & ipſi pro tēpore non ad cæli mox gaudia: ſed ad inferni tenebras deſcēderunt: ne tunc quippe apparente primogenito ex mortuis, qui aperiret credentibus regna cælorū, agno uidelicet de tri bu iuda qui aperit, & nemo claudit: ad cuius introitū cum
Pſal. 23. omni auctoritate ſupernis poteſtatibus diceretur: Tolli te portas principes ueſtras, & eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ. Proinde ſi incōgruū uidetur cum gaudio recolere trāſitū qui gaudij nō fuit: caueatur & in iſtis. Aut ſi iſtos ob ſuæ uirtutis meritū feſtiuo proſequi fauore placet: cur nō itidem deferetur & illis? An dicēdū eſt utroſq; qdē in morte cōmunē habuiſſe cū martyribus pietatis cauſam, ſed non etiā utroſq; pariter eandem cū il lis adeptos fuiſſe martyrij formā? Vniuerſis nempe tā ue teris quàm noui teſtamēti martyribus æque cōuenit pro iuſtitia occubuiſſe: ſed intereſt q̄ iſti paſſi ſunt quia illam tenebant, illi quia non tenētes reprehendebāt. Iſti q̄ eam nō deſererent: illi q̄ deſerētes perituros eſſe aſſererent. Et ut breuiter totū in quo differūt pferam⁹, hos cultus, illos zelus iuſtitiæ martyres fecit. Soli ex uteris⁹ macchabæi qa nō ſolū cauſam ſed & formā (ut dixi) noui martyrij te nuerūt, iure fortaſſe in eccleſia cū nouis eccleſiæ martyri bus eandem conſuetæ celebritatis gloriam aſſecuti ſunt. Inſtar quippe martyrum noſtrorum libare & ipſi dīs alie nis, patriamq; deſerere legem, imo mādata dei tranſgredi cogebantur: renuebant, & moriebant. Non ſic eſaias, nō ſic zacharias, nō denīq; uel magnus ille Ioannes bapti ſta ita mortuus eſt: quorum primus ſerra fertur ſciſſus fuiſſe,

ſecundus

ſecūdus inter templū & altare legit occiſus, tertio in carcere decollatus. Si q̄ritur à quo, ab iniuſtis & impijs. Si qua cauſa, pro iuſtitia & pietate. Si quo, non tā eas cōfitendo quàm proponēdo. Proponebāt ueritatē odientibꝰ eam: ueritas pariebat eis odiū, & odium mortē. Licet iniuſti & impij, nō tā in illis pietatē perſequebantur, quàm ſe repellebant: nec tā in illorū iuſtitiā ferebant, quàm propriā tuebantur iniuſtitiam. Aliud eſt aliena inuadere: aliud defendere ſua. Non eſt idipſum nolle ſequi ueritatem, & perſequi: inuidere credentibꝰ, & increpantibꝰ indiguari: obturare os confitentium, & redarguentiū ſtimulos non ferre patienter. Denique miſit Herodes & tenuit Ioannē. Quāobrem? Quia xp̄m prædicabat? Quia uir bonꝰ erat & iuſtus? Imo propter hoc magis reuerebatur illum, & audito eo multa faciebat. Sed q̄m arguebat Herodē Ioannes: propter Herodiadem uxorē philippi fratris ſui: ideò uinctus, ideò & decollatus eſt: paſſus quidem & ipſe pro ueritate: ſed quam zelare uideret, non negare cogeretur. Hinc eſt q̄ hæc ipſa tanti martyris paſſio, multorum etiā longe minorū feſtiuitatibus minus feſtiue recolitur. Profectò ſi tali rōne & ordine paſſi fuiſſent macchabæi, ne ulla quidem fieret de eis mentio. Nūc aūt q̄m ſimiles illos fecit martyribus xp̄ianis: nō diſſimilis ueritatis cōfeſſio, merito eos ſimilis proſequitur & ueneratio. Nec moueat ſanè q̄ quē admodum martyres noīatim & ipſi pro xp̄o minime paſſi ſunt qa nō intereſt ſiue ſub lege pro legalibus obſeruantijs: ſiue ſub gratia pro mandatis euangelicis quis patiat. Vterq; em̄ æque pro ueritate, ac per hoc pro xp̄o, q̄ dixit, Ego ſum ueritas, pati cognoſcit. Itaq; plō cōtulit macchabæis in hac parte martyrij genꝰ, quàm uirtꝰ: q̄n ne hos quidem ex patribꝰ, quos pari cōſtat uirtute illo in tpe pro iuſtitia decertaſſe, pari etiā honore cōcelebrat p̄ſens duntaxat eccl'ia. Puto q̄ arbitret indignū quātūlibet laudabili morti q̄ xp̄i mortē p̄cederet, die feſtū impendere: p̄ſertim cū ante illā ſalutiferā paſſionē, nō feſtiua gaudia, ſed clauſtra tenebroſa quoſq; morietes excíperent. Sanè macchabæos ideò (ut dictū eſt) excipiendos iudicauit eccl'ia: q̄n q̄ eis negabat tp̄s: cōtulit martyrij genꝰ. Nec ſolū ipos, ſed & q̄ fortè uitæ iā in carne manifeſtatæ mortē ſua morte p̄uenerunt, ſiue morietes in ipſa, ſicut ſymeon & Ioannes baptiſta: ſiue etiā pro ipſa, ſicut innocentes: quos alia rōne licet ad inferos & ipſi deſcēderint, ritu nihilominus ſolēni ueneramur. Et innocētes quidē q̄n iniuſtū, p̄fectò fuit innocētiā pro iuſtitia morientem ulla uel p̄ſenti gl'ia defraudari. Ioannes quoq; ſciens q̄ à diebus ſuis regnum cælorū uim patitur, unde & clamat: Agite pœnitētiā, appropinquabit regnū cælorū: ſimulq; uidēs uitā ſe protinus ſecuturā, mortē lætus excepit. Q̄d utiq; ab ipſo dño moriturus ſciſcitari ſolicitꝰ fuit, ac certificari meruit. Nā cū per diſcipulos eū interrogaſſet: Tu es, inqens, q̄ uenturus es: an aliū expectamus? poſt enarrata plura miracula audiuit: Et beatꝰ qui non fuerit ſcādalizatꝰ in me. In quo nimirū uerbo ſignificauit ſe dñs moriturum: & tali morte q̄ poſſet iudæis eſſe ſcandalū: gentibus ſtultitia. Ad hanc uocē ſpōſi gaudēs amicus ſponſi alacri aīo p̄ceſſit: quo & illū in proximo eſſe uenturū, iā dubitare non potuit. Porro qui lætus & tā lætus potuit mori: putauit & lætam ſibi memoriā promereri. Sed & ſenex ille tā plenus uirtutum quàm dierū: morte iā propinqua uitam baſulans in manibus aſebat: Nunc dimittis ſeruū tuū dñe ſm uerbū tuū in pace: qa uiderūt oculi mei ſalutare tuū. Acſi diceret. Securus deſcēdo in carcerē, qui tā p̄ſto meā ſentio redemptionem. Et hīc ergo qui cū tā ſecura iocūditate, & iocūda ſecuritate morīr: meritò in eccleſia celebrari cū gaudio memoratur. Cæterū illa qua rōne mors feſtiua reputabitur: quā nulla gaudiorū feſtiuitas comitat? Aut unde gaudiū ſumeret moriturꝰ, q̄ ſe & ad ifernales deſcendere tenebras certus erat: nec certi quippiā ſecū ferebat unde in p̄ximo de ſui liberatore cōſolaret? Inde eſt q̄ unus ſctōrū cū audiret: Diſpone domui tuæ, qa morieris tu, & nō uiues: cōuertit ſe ad parietē, & fleuit fletu magno, atq; ita impetrauit exoſæ mortis aliquā dilationē. Hoc denique & miſerabiliter plāgebat dicens: In dimidio dierū meorū uadam ad portas inferi. Et paulò poſt. Nō uidebo, inqt, dñm deū in terra uiuētiū: nō aſpiciā hoiem ultra, & habitatorē quietis. Hinc & alius qdā: Quis mihi hoc, ait, tribuat ut in iferno protegas me, & abſcōdas me donec p̄tranſeat furor tuus: & cōſtituas mihi tp̄s in quo recorderis mei? Iſrael quoq; ad filios aiebat: Deducetis canos meos cū dolore ad inferos. Quid in his ſolēnis lætitiæ: quid feſtiuæ celebritatis apparet? Nīi aūt martyres cupiūt diſſolui, & eſſe cū xp̄o: certi ubicūq; eſt corpꝰ, illo ſine mora cōgregatū iri & aq̄las. Mox inquā ibi exultant iuſti in conſpectu dei: & delectantur in lætitia. Ibi ibi benigniſſime Ieſu: ibi ſtatim ut de hoc ſeculo nequā ſctūs q̄q; eripit, adimplet lætitia cū uultu tuo. Vna ibi uox iubilo reſonat ſēpiterno, uox una exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum. Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo uenantiū: laqueus cōtritꝰ eſt, & nos liberati ſumꝰ. Numqd hoc decātare libebat apud inferos ſedentibus in tenebris & umbra mortis: dū non erat qui redimeret: neq; qui ſaluū faceret: q̄n nec dū uiſitauerat nos oriēs ex alto, primitiæ. ſ. dormientium xp̄s? Merito igitur eccleſia q̄ gaudere cū gaudētibꝰ, flere cū flētibꝰ nouit: quos pares iudicat ex uirtute, diſcernit tī ex tpe: nec pari putat p̄ſequendū obſequio & tranſitū ad uitā, & deſcēſum ad inferos. Itaq; martyriū facit cauſa, tp̄s genus q̄ diſcernūt. Tempus q̄ppe macchabæos à nouis martyribꝰ diſiungit, coniungit antiquis. Genus uerò nouis aggregat, ſegregat à ueteribus. Et hæ quidem in eccleſia p̄miſſis ex cauſis differentiæ obſeruantur. Cæterum apud deū uniuerſo cœtui ſctōrū cōe eſt, q̄d ſctūs ait, pphe ta. Pretioſa in conſpectu dñi mors ſanctorum eius. Vnde aūt pretioſam dixerit, exponat nobis. Cū dederit, inquit, dilectis ſuis ſomnū: ecce hæreditas dñi filij merces fructus uētris. Nec putemus ſolos martyres eſſe dilectos, cum recolamus dictū de Lazaro: Lazarus amicus noſter dormit. Denique, beati mortui: qui in dño moriūtur. Non ſoli qui pro dño ſicut martyres: ſed & qui in dño moriuntur ſicut cōfeſſores, & profecto beati ſunt. Duæ proīde res mihi uidentur mortem facere pretioſam, uita, & cauſa: ſed amplior cauſa quàm uita. Porrò illa erit pretioſiſſima, quā & cauſa commendat & uita.

Matt. 3.

Matt. 11.

Lucæ. 2.

Eſai. 38.

Pſal. 115. Pſal. 36.

Ioan. 11.

Apo. 14.

Epiſtola. XCIX.

NVntiū quo te dicis fuiſſe turbatū, frater Vuillelmus nō ſua, ſed tua neceſſitate putauit ad te dirigendum. Siquidem ipſe ſuo more dei gratia fortiter agit: alienam à ſe interim adhuc faciens illam ſententiam. Vir duplex animo, inconſtans eſt in oībus uijs ſuis. Vias quippe dñi ſimpliciter ac per hoc confitetur ambulans, non ſentit illud uæ de quo dicitur: Væ terram ingredienti duabus uijs. Te aūt audieramꝰ in diſcordiā uerſari, domum ueſtram non ſine graui ſcādalo abbatis & fratrū deſeruiſſe: ſolumq; habitare in neſcio q̄ ſatis inconuenienti loco. Quo rumore nobis permotis, anxieq; q̄rentibꝰ ſi quo modo tibi à nobis poſſet cōſultū iri, nihil paratius occurere potuit, quàm ut te uocato ad nos, per te de te certiores prius efficí curaremus, ſicq; q̄d in prōptu eſſet, præſentes præſenti cōſuleremus. Sed iam tuo ſcripto, noſtroq; reſcripto, utrorūq; ab alterutro falſæ ſuſpicionis timore depulſo, pariter quieſcamus. Verū hac falſitate quàm uera ſit ad nos inuicē dilectio, compro batum eſt. Quā quidem dilectionē per hanc mutuā noſtri ſolicitudinē, non infrutuoſe nūc renouatam eſſe putauerim. Cuius fructū tunc nos quidam copioſe ſperarem? ac cipere, ſi tui nobis copia cum opportunitate daret. Alioquin opportunius ducimus nos noſtra contētos eſſe inopia, quàm importuna copia abundare.

Iaco. 1.

Eccl'i. 2.

Epiſtola. C.

SI minus uos pro tāti operis ſuſceptione feruere comperiſſemus, hortandus: nobis ſuper hoc & obſecrandus eſſetis. Nunc uerò cum prima inuitauerit nos ueſtra præcurrens deuotio, re-

ſtat ut ei à quo bona cuncta procedunt: & referamus gra-
tes pro bono qđ dedit uelle, & fundam⁹ p̄ces ut adꝛciat
& perficere pro bona uoluntate. Tamē gaudiū meū non ta
cebo uobis. Quas nēpe putatis delitias cordi meo afferat
uestra huiuſcemodi intentio? Delectabitur in craſſitudi-
ne aīa mea: ſi infatigabilem cognouero uos in ſtudiꝭ ſalu
taribus & honeſtis. Gaudeo eī non quia q̄ro donum, ſed
requiro fructū. Libenter accipio bñficiū qđ proſit danti.
Alioquin nō ambulo in charitate illa q̄ non quærit q̄ ſua
ſunt. Et quidē nobis in hoc bñfacitis, ſed uobis meli⁹: niſi
fortè excidit uobis illa ſinia. Beati⁹ eſt dare quàm accipe.
Act. 20. Hoc planè decet ep̄m, hoc ſacerdotiū ueſtrū cōmendat,
ornat coronā, nobilitat dignitatē: ſi quē miniſterii prohi
bet eſſe pauperē, adminiſtratio ꝓbet pauperum amatorē.
Non eī paupertas uirtus reputat: ſed paupertatis amor.
Deniq; beati pauperes, non rebus, ſed ſpiritu.

Epiſtola. CI.

ERatrē Lābertū, quē in aliquibus fortè fluctuā-
tē ſuſcepimus: orantib⁹ quidē uobis pro ipſo
conſtantem remiſimus, & nulla iam (ut opina-
mur) ſcrupuloſitate priſtina laborātē. Cauſam
quippe aduent⁹ eius, necnon & diſceſſiōis modū & inte-
tionem ſolicite nobis perſcrutātibus, intētionem quidē
uiſus eſt habere inculpabilē: ſed cauſam nō planè ſufficiē
tem ut tali modo: id eſt ſine licentia diſcedere debuiſſet.
Vnde & ſumpta iuſte in eum inuectionis occaſione incre-
pato ut oportebat, & confirmato in quibus nutabat, redi
tum ei perſuaſimus. Et pro redeunte rogamus dilectiſſimi
fratres, eſſe uos uidelicet p̄ſtabiles ſuper fratris p̄ſumptio
ne: ſed preſumptione ut uidetis ſatis ſimplici, & non mali
tioſa: q̄nquidē neq; ad dexterā neq; ad ſiniſtram declina-
uit ſed directo ad nos tramite uenit: quos utiq; pro certo
ſciebat ſctitatis ueſtræ eſſe ſeruos, ueſtræ religionis ama
tores ſynceriſſimos & æmulatores fideliſſimos. Suſcipite
ergo eū uos q ſpūales eſtis in ſpū lenitatis: confirmetur q;
in eo charitas, & excuſet malū factum intentio bona. Imo
recuperate cum gaudio quem dolebatis amiſſum: contra-
ctamq; de fratris egreſſione ac tranſgreſſione triſtitiā, ef-
fuget citiſſima de regreſſione lætitia. Cōfido aūt de omni
potentis miſericordia, quia q̄cq̄ exaſperauit inordinata
diſceſſio poſtmodum deliniet emendata conuerſatio.

Ad quondam abbatem. Epiſtola. CII.

SVper fratre turbato & turbāt fratres, & con-
tenente magiſtrū, breue tibi, ſed fidele damus
conſilium. Diaboli ſtudium eſt circuire in do-
no dei, & q̄rere quem deuoret: tuæ econtra ui-
gilantiæ, inquantum potes, nunquam locū dare diabolo.
Quanto igitur ille acriùs inſiſtit, quō à grege infirmā ſe-
paret ouiculam: quatenus cò licentiùs rapiat, quo nō fue-
Pſal. 12. rit qui eripiat: tanto enixius tibi quantum in te eſt, reſiſtē
dum eſt ne de manu tua poſſit eam eruere, neq; dicat ini-
micus, p̄ualui aduerſus eum. Itaq; aggredere fratrē omni
officio charitatis, uidelicet beneficiꝭ, ſalutaribus moni-
tis, ſecretis increpationibus, publicis exhortationib⁹, du
ris etiā & uerborū & uerberū correptionib⁹, quodq; effi
1. Cor. 6. cacius eſſe ſolet, tuis ad deum pro eo fratrumq; p̄ꝭ ora-
tionibus. Q; ſi iam hæc oīa feciſti nec ꝓfeciſti, ad apoſtoli
concilīū confugiendum eſt, dicentis. Auferte malū ex uo-
bis. Auferat ergo malus, ne malos generet. Neq; eī pōt
arbor mala fructus niſi malos facere. Auferatur autem di-
co ſed non quomodo ipſe uult, ut uidelicet tanquam ex
tuo licentia, cum male ſecura conſcientia extra congrega
tionem contra profeſſionē deuitans ſubiectionem, ſui iu-
ris eſſe, ſua permittat uiuere lege. Sed abſcindat ut ouis
morbida à grege, ut putridum membrū à corpore: q iam
exinde ſe pro certo nouerit à te haberi tanquā ethnicū &
publicanum. Et ne timeas eſſe contra charitatē, ſi uni⁹ eie
ctione ſcandalū multorum recōpenſaueris pace: quippe
qui ſua forte malitia, fratrum cohabitantium turbare fa-
cile poterat unanimitatem. Conſoletur te illa ſalomonis
Eccli. 7 ſententia: Quem deus negligit, nemo poteſt corrigere. Et
illa ſaluatoris. Omnis plātatio quam non plantauit pater Matt. 5.
meus, eradicabitur. Et illa beati Ioannis euangeliſtæ de-
ſchiſmaticis. A nobis exierūt, ſed non erant ex nobis. Et 1. Ioā. 2.
rurſus apud apoſtolū. Infidelis ſi diſcedit, diſcedat. Alio- 1. Cor. 7.
quin non eſt relinquēda uirga peccatorum ſuper ſortem
iuſtorum, ut non extendant iuſti ad iniquitatem manus
ſuas. Melius eſt enim ut pereamus, quam unitas. pereat unus

Epiſtola. CIII.

ET ſi facie ignot⁹ nobis, et ſi corpore remotus à
nobis, amicus tū es: & amicitia notū iā nobis,
et præſentē te facit. Hāc tibi te neſciēte cōpara
uit nō caro & ſanguis, ſed ſpūs dei qui Vuillel-
mū fratrē tuū æterna nobis ſocietate, & ſpiritali charitate
deuinxit, ac p eū te q̄q̄, ſi dignū iudicas. At ſi ſapis, nō cō
tenēs eorū amicitiā quos ueritas btōs clamat, & reges p-
nūciat cælorū. Quā quidē beatitudinē nō inuidem⁹ tibi.
Nec eī cōicata tibi, nobis minuit, nec noſtri pinde termi
ni reſtringūtur, ſi & tu regnaueris. Quæ nā uerò inuidiæ
cauſa pōt eſſe, ubi ſortiū magnitudini, conſortū multitu-
do nil detrahit? Volo te eſſe amicū pauperū, magis autem
imitatorē. Ille gradus proficientium eſt, hic perfectorum.
Amicitia pauperū, regum amicos cōſtituit, amor pauper
tatis, reges. Regnū deniq; cælorū pauperū eſt: & eſt regiæ
poteſtatis beare pro uoluntate amicos. Facite, inquit, uo Luc. 16
bis amicos de māmona iniquitatis: ut cū defeceritis reci-
piāt uos in æterna tabernacula. Vides quia magna digni
tas, ſancta paupertas ſit, ut non modo patrociniū ipſa ſibi
nō q̄rat, ſed & ferat idigētib⁹. Quale eſt hoc abſq; interuē
tu cuiuſpiā angelorū uel hominū, ſola diuinæ gratiæ cōfi
dentia accedere per temetipſum ad ualtū gloriæ, capeſce
re ſumma rerū, attingere totius magnificentiæ culmē. Ve
rū qualib⁹ iſta tu tibi impedias rebus, utinā ſine diſſimu-
latione attēdas. Væ, uæ, uapor eſt ad modicū parēs, quod
æternæ felicitatis aditū intercludit, quod perennis lumi-
nis incircūſcriptā claritatē abſcondit, quod uniuerſitatis
ſcientia fraudat, quod ſummæ priuat dignitatis honore.
Quouſq; tu tātæ gloriæ p̄fers fœnū qđ hodie eſt, & cras
in clibanū mittit, carnē dico & eius gloriam? Siquidē oīs 1. Petri. 1.
caro fœnū, & oīs gloria eius tāquā flos fœni. Si ſapis, ſi ha
bes cor, ſi tecū eſt lumē oculorū tuorū: deſine iā ea ſeq, q̄
& aſſequi miſerū eſt. Beatus q poſt illā nō abijt que poſſeſ
ſa onerant, amata inquinant, amiſſa cruciant. An non ea ſa
tius cū honore ſpernis, quàm cū dolore perdis? An non
ea prudētius xp̄i cedis amori quam mortis? Eſt in inſidiꝭ
prædo, cui⁹ manib⁹ nec te, nec tua poteſ ſubducere. Non
poterit p̄uideri: qa tāquā fur in nocte ita ueniet. Nihil in-
tuliſti in hunc mundū, haud dubiū quia nec quicquā au-
feres. Dormies ſomnum tuū, & nihil inuenies in manib⁹
tuis. Sed noſti hæc: non eſt in docendo te ſuperfluè labo-
randum. Orandum potius ut quod tibi iam noſſe datum
eſt, detur & implere prout oportet.

Ad Magiſtrum Gualterum de Caluo monte.

Epiſtola. CIII.

SEpe meū animum dulciſſima tui ſubeunte me-
moria: doleo ſup te Gualtere chariſſime, cogi-
tans nimirū illud tuæ iuuentutis decus, & in-
geniꝭ acumen, ſciētiæ & eruditionis ornatum,
quodq; his oībus excellentius eſt in chriſtiano, tuos illos
mores ingenuos quam inanibus ſtudiꝭ atteras, dū de tan
tis muneribus non auctori xp̄o, ſed rebus deſeruias tran-
ſitoriꝭ. O ſi (qđ auertat deus, mors inopinata ſubripies Pſal. 36
iſta cōcuſſerit, heu ſubito cuncta uelut ad impulſum uren
tis & furentis uenti, tanquam fœnū uolociter areſcent, &
quemadmodū olera herbarum cito decident. Quid ergo
tecum tolles de omni labore tuo, quem operat⁹ fueris ſu-
per terram? Quid retribues dño pro oīb⁹ quæ tribuit ti-
bi? Quid in quā lucri pro tot tibi creditis talentis referes
creditori? O ſi uacuam manum inuenerit ille, ille donorū
p̄roptus q̄dē auctor, ſed importunus exactor. Veniet eī
ueniet, & nō tardabit, ad requirendum utiq; quod ſuum
eſt cum uſura. Suum nempe aſſerit, omne quod te in tua
patria

patria pompoſis ſed periculoſis fauoríb⁹ nobiliſtati uide
tur. Genus clarũ, corpus aptum, forma eligans, ingenium
uelox, eruditionis utilitas, & honeſtas morũ, glorioſa qui
dem ſunt: ſed ei à quo ſunt. Si tibi uſurpas, eſt qui quærat
& iudicet. Eſto tamen. Liceat tibi hæc interim aſcribere
Rom.4. noi tuo, & gl'iari in laude tua, & uocari ab hoíb⁹ rabbi, &
facere tibi nomẽ grãde dũtaxat ſup terram: quid tibi poſt
mortem de his oĩbus, niſi ſola fortaſſe memoria relinque
tur, & hoc quoq; ſolummõ ſuper terrã? Scriptum quippe
eſt: Dormierunt ſumnũ ſuũ: & nihil inuenerunt oẽs uiri
Pſal. 75. diuitiarũ in manibus ſuis. Q; ſi hic eſt finis oĩm loborum
tuorũ (ut pace tua dixerim) qd habes ampli⁹ iumẽto? Si
quidem & de tuo palefrido cum mortuus fuerit: perhibe
bitur quia bon⁹ fuit. Simul uide quid tibi ante tribunal
illud terrificũ rñdẽdum ſit, de eo quod acceperis in uano
aĩam tuã, & aĩam talem, ſi tñ inueniaris nil egiſſe amplius
de immortali & rõnali ſpũ tuo, quàm quoduis pecus de
ſuo, cũ brutus utiq; ſpũs non uiuat: niſi quãdiu uiuificat,
& uno eodemq; momento & uiuificare pariter deſinat &
uiuere. Quid q;ſo dignũ te iudicabis, q factus ad imaginẽ
factoris, tãtæ in te maieſtatis nõ defendis dignitatẽ: & tu
hõ cum in honore eſſes, honorẽ tuum nõ intelligẽs, com
paratus iumẽtis inſipientibus, & ſimilis factus ſis illis: dũ
nil ſpũale uidelicet aut æternum elaboraueris, ſed inſtar
beluini ſpũs, qui ut à corpore, ita cũ corpore diſſoluit, ſo
lis fueris cõtentus corporalib⁹ ac tpalibus bonis, euãge
Ioan.6. lici illius ſurdus auditor cõſilij. Operamini nõ cibũ q pe
Pſal.23. rit, ſed q pmanet in uitã æternã? Scriptũ eſt aũt, q nõ aſcẽ
dit in montẽ dñi, niſi q nõ accepit in uano aĩam ſuã. Sed
ne is quidẽ, niſi etiã fuerit innocẽs manibus, & mũdo cor
de. Videris tu an de tuis hoc operibus ſimul & cogitatio
nibus p̃ſumere audeas. Sinautẽ, attende qd mereatur uni
tas, ſi ſola ſufficit inutilitas ad damnationem. Et reuera ſe
cura nõ erit ſpina uel tribulus, ubi ſecuris infructuoſæ ar
bori poni uidebitur, nec parcet pũgenti, qui minaf & ſte
Eſaia.5. rili. Væ igitur & uæ iterũ, de quo dicetur. Expectaui ut fa
ceret uuas, & fecit labruſcas. Sed noui ego quàm liquido
& copioſe hæc me quoq; tacente cogitare ſufficias, mater
no uerò deuinctus amore, uecdũ poſſis abñcere, quod iã
contẽnere noris. Et qd ego ad hæc rñdebo tibi? Vt matrẽ
deſeras? Sed inhumanũ uidetur. Vt cũ ipſa maneas? Sed
nec ipſi expedit, ut ſit filio cauſa perditionis. Fortè ut &
mundo ſimul milites & xp̃o? Sed nemo põt duobus dñis
ſeruire. Mater tua uult cõtraria tuæ, ac p hoc & ſuæ ipſi⁹
ſaluti. Elige ergo tu è duobus quoduis: aut unius uidelí
cet ſatisfacere uolũtati, aut utriuſq; ſaluti. Verũ ſi multũ
eam diligis, deſere potius ipſam propter ipam: ne ſi xp̃m
deſeras ut maneas cũ ipſa, propter te pereat & ipſa. Alio
quin male meruit de te quæ te peperit, ſi propter te perit.
Quõ em̃ non perit, q ip̃m quẽ peperit perimit? Et hæc di
xerim, ut tuo aliquo modo carnali condeſcendã cõſulãq;
affectui. Cæterũ fidelis ſermo, & omni acceptione dign⁹,
ut etſi impiũ eſt contẽnere matrẽ: contẽnere tamẽ ppter
Mat.15. xp̃m, pñſſimũ eſt. Nã qui dicit. Honora patrem & matrẽ:
Mat.10. ipſe etiam dixit. Qui amat patrem, aut matrem plus quàm
me, non eſt me dignus.

Ad romanum Romane curie ſubdiaconum. Epiſtola. CV.

BErnard⁹ abbas clareuallis Romano ſuo quod
ſuo. ¶ Bene feciſti chariſſime tui nobis per lite
ras & renouans dulcem memoriã, & excuſans
moleſtiſſimam morã. Miníme quidem deſide
rantium te cordib⁹ ulla potuit ſubripere quandoq; obli
uio tuæ dilectionis, ſed te tui fateor penè oblitũ eſſe puta
uimus, priuſquam illas literas uideremus. Nunc itaq; rũ
pe moras, fac cito quod ſcripſiſti: & ſi ueraciter ſtilus exp̃ſ
ſit affectum: efficaciter opus ſtilum teſtificetur. Quid tar
das ipſum quem iamdudum conceperas ſp̃m parturire ſa
lutis? Nil mortalibus uel morte certius: uel incertius ho
ra mortis. Siquidem tãquam fur in nocte ita ueniet. Væ
prægnantibus in illa die. Si ſuperauerit & p̃uenerit hũc
tã ſalutiferũ partũ: heu perfodiet domum, ſanctum germẽ
extinguet. Cùm enim dixerint pax & ſecuritas: tũc repen
tinus ſuperueniet eis interitus ſicut dolor in utero habẽ
ti, & non effugient. Volo te mortem etſi nõ effugere cer
tè uel nõ timere. Iuſtus quippe mortem etſi nõ cauet, tñ
nõ pauet. Deniq; ſi morte p̃occupat⁹ fuerit, in refrigerio
erit. Moritur quide & iuſtus, ſed ſecure: quippe cuius mors
ut præſentis eſt exitus uitæ ita introitus melioris. Bona
mors ſi pctõ moriaris, ut iuſtitiæ uiuas. Hæc mors neceſſe
eſt ut præcurrat, ut ſequatur illa ſecura. In hac uita quan
diu durat: cõpara tibi illã q ſemper durat. Dũ uiuis in car
ne, morere mũdo: ut poſt mortem carnis deo uiuere incí
pias. Quid em̃ ſi cõſiderit mors ſaccũ corporis tui, dũ te
ſubinde circundet lætitia? O quàm beati mortui q in dño
moriuntur, audientes à ſpũ ut requieſcant iã à laboribus Apo.14
ſuis. Non ſolũ aũt, ſed & ſuccedit iocunditas de nouitate,
ac de æternitate ſecuritas. Bona proinde mors iuſti pro
pter requiẽ, melior propter nouitatẽ, optima ppter ſecu
ritatẽ. Ecõtra, mors peccatorũ peſſima. Et audi unde peſ
ſima. Mala ſiquidem eſt in mundi amiſſione, peior in car Pſal.33.
nis ſeparatione, peſſima in uermis ignisq; duplici contri
tione. Eya ergo feſtina, exi, recede: moriaturaia tua morte
iuſtorũ, quo fiant & nouiſſima tua horũ ſimilia. O quàm
p̃cioſa in conſpectu dñi mors ſanctorũ eius. Fuge q;ſo, in Pſal.115.
uia peccatorũ ne ſteteris. Quõ uiuere potes, ubi mori nõ
audes? Cum panibus occurrere fugienti, paratos nos eſſe
confidito.

Ad magiſtrum Henricum murdach. Epla. CVI.

DIlecto ſuo Henrico murdach. B. abbas dict⁹ de
claraualie ſalutẽ & non in uia. ¶ Quid mirum
ſi inter proſpera fluctuas & aduerſa: qui necdũ
ſtatuiſti ſupra petrã pedes tuos? At ſi iures &
ſtatuas cuſtodire iudicia iuſtitiæ domini: quid horum te
poterit ſeparare à charitate xp̃i? O ſi ſcires. Et quid dicã?
Oculus deus non uidit abſq; te: quæ præparaſti diligenti
bus te. Sed tu frater: q (ut audiui) pphetas legis, putas in
telligis quæ legis? Nam ſi intelligis, ſentis utiq; ſenſum
propheticæ electionis eſſe chriſtum. Quem uidelicet ſi ap
prehendere cupis: citius illum ſequendo quàm legẽdo cõ
ſequi potes. Quid quæris uerbum in uerbo, quod iam ca
ro factum præſto eſt oculis? Iam enim de latibulo prophe
tarum egreſſus eſt ad oculos piſcatorum: iã de mõte uni
broſo & cõdenſo tanquam ſpõſus de thalamo ſuo proſili
uit in campũ euangelij. Iã q habet aures audiendi, audiat
illũ clamãtẽ i tẽplo. Qui ſitit ueniat ad me & bibat. Et ue Ioan.7.
nite ad me oẽs q laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam Matt.11.
uos. Tu ergo times deficere: ubi ſeuerítas reficere te pro
mittit? Certe ſi tñ te delectat tenebroſa aq̃ de nubib⁹ ac
ris: quãto iocundius haurias de ſereniſſimis fontibus ſal
uatoris? O ſi ſemel paululũ quid de adipe frumenti unde
ſatiatur hieruſalẽ, deguſtares: quàm libenter ſuas cruſtas
rodẽdas literatorib⁹ iudæis relinqueres. O ſi te unquã in
ſchola pietatis ſub magro Ieſu merear habere ſodalem. O
ſi mihi liceat purificatũ prius tui pectoris uaſculũ ſuppo
nere unctioni quæ decet de omnibus. O quàm libens ti
bi pariter calidos panes: quos utiq; adhuc fumigantes, &
quaſi modo de furno (ut aiunt) recens tractos, de cæleſti
largitate crebro xp̃s ſuis pauperibus frangit? Vtinam ſi
quam mihi guttã q̃ñq; de pluuia uoluntaria quã ſegrega
uit hæreditati ſuæ ſtillare dignetur in dulcedine ſua pau
peri deus, mox eam tibi poſſem refundere: & rurſus à te
uiciſſim recipere qd ſenſe ris? Experto crede, aliquid am
plius inuenies in ſyluis quàm in libris. Ligna & lapides
docebunt te, qd à magiſtris audire non poſſis. An nõ pu
tas poſſe te ſuggere mel de petra, oleumq; de ſaxo duriſſi
mo? An nõ mõtes ſtillant dulcedinẽ, & colles fluũt lac &
mel, & ualles abũdant frumento? Multis occurrentibus
mihi dicendis tibi, uix me teneo. Sed quia non lectionem
ſed orationem petis: adaperiat dominus cor tuum in lege
ſua, & in præceptis ſuis. Vale.

¶ Idipſum ipi Vuilelmus & yuo. Quid ſuper hoc uobis

dicemus? Quos uidere: & ad qd desiderem⁹ scitis. Quãtum uerò nec nos dicere nec uos scire potestis. Oram⁹ ergo deũ ut uobis quo nos præisse debueratis, tribuat uel sequi: quatin⁹ & in hoc tantæ humilitatis magistrũ teneamus: cũ uidelicet nõ despexeritis magister seq discípulos.

Ad thomã præpositũ de Beuerla. Epistola. CXII.

THomæ dilecto filio suo. B. qđ filio. ¶ Quid op⁹ est uerbis? Feruens spíritus & uehemens desiderium aperíri sola língua non sufficit. Loquãtur nobis affectũ tuum & reliqua mẽbra. Præsens melius & innotesces nobis: & nos cognosces. Iamdudum ab inuicem tenemur alterutrũ debitores: ego fidelis curæ: tu humílis obedientiæ. Probet utrũqꝫ si placet op⁹, non calamus. Volo te & tibi usurpare, & in me probare íl
Ioan. 5. lam unigeniti uocem. Opera quæ dedit mihi pater ut faciam: ipa testimoniũ perhibẽt de me. Sic re uera: sic unici filij spíritus testimoniũ perhibet spíritui nostro q filij dei sumus & nos: cum suscitans ex operíbus mortuís largítur opera uitæ. Non ex folijs, non ex floríbus, sed ex fructu ar
Matt. 7. bor bona malaue dignoscitur. Deniqꝫ, à fructibus, ait, cognoscetis eos opa, ergo & nõ v̄ba discernũt iter filios dei & filios diffidentiæ. Operíbus proinde desideriũ, & aperi tuũ, & experíre nostrũ. Desideramus præsentiam tuã quærímus optimam, ímo promíssam exígimus. Cur tanto? Nil in ea sanè expetim⁹ de carne & sanguine. Aut profícere ex te cupim⁹, aut prodesse tibi. Generositas sanguínis procerítas corporís, forma elegans iuuenílis decor, prædia, palatia, ímmensa suppellex ínfulaeqꝫ dignitatum, adde & mundí sapientiam, de mundo sunt hæc: & mund⁹ quod suum est díligit. Sed quousqꝫ? Nõ solũ eñ nõsemper: utpotè qui non semper erit, uerum nec díu quidem Díu si quidem ísta in te mũdus habere non poterit: & te quíppe ípsum in breui non habíturus. Nam breues dies hoís sunt. Mũdus quidẽ cũ suís cõcupíscẽtijs trãsit: sed te príus emittit, quàm ípe ptrãsit. Quid te sine fide delectat amor mox finiendus? Nos uerò te, nõ tua dílígimus. Tua sint á quo sunt. Tu tuæ promíssionis memor, tui nobis copíã díuti⁹ nõ negaris, amantíbus te synceríter & amatorís pẽníter. Pure siquidem nos amantes in uita nr̃a: in morte quoqꝫ nõ erim⁹ separati. Nã ea q̃ in te uel pot⁹ tibi appetímus, nõ huius corpis sunt: nec hui⁹ tpis tm̃: iõqꝫ nec cũ corpe deficiunt, nec cũ tpe p̃tereũt. Quinímo posito corpe pl⁹ delectãt, post tpa durãt. Nil símile habẽt cum supra enumeratis eorumue sil'b⁹, q̃ utiqꝫ ísunt tibi: non ex pr̃e, sed ex mũdo. Quid horũ eñ uel nõ p̃uenit mortẽ: uel nõ ĩuenit? At uerò ísta optima pars est, q̃ nõ auferet ĩ æternũ Quid ístud? Nec oculus uidit: nec auris audíuit: nec in cor hoís ascẽdit. Qui hõ est & ꝑm hoím ãbulat, q uídelicet (ut manifesti⁹ dicã) carni adhuc ac̃gescit & sanguíni: qd íl lud sit, penit⁹ nescit: qa caro & sanguis nõ reuelabũt q̃ sol⁹ reuelat de⁹ p spm̃ suũ. Aialis ergo hõ ad hoc secretũ neq̃ quã admittit: siqdẽ non pcipit ea q̃ sunt spũs dei. Beati q audíũt. Vos aũt díxi amícos: quía oía q̃cunqꝫ audíui à patre meo, nota feci uobis. O sec'lũ nequã, qđ solos tuos sic soles beare amícos, ut dei facías ínímícos: consequẽter & índignos cõsílío beatorũ. Planè eñ q amic⁹ uult eẽ tuus: ínímicus dei constituit. Qđ si seruus nescit qd faciat dñs eius quãto mínus ínímicus? Porrò aũt amícus spõsi stat:
Can. 5. & gaudío gaudet ꝓpter uocẽ spõsi. Vnde & loquit. Aia mea líquefacta est ut dílectus locut⁹ est. Amic⁹ ítaqꝫ mundí excluditur à consílío amícorum dei: qui nõ spm̃ huius mũdi acceperũt: sed spm̃ q ex deo est: ut sciant q̃ à deo donata sunt sibi. Cõfiteor tibi pater quia abscondísti hæcà sapientíbus & prudẽtíbus & reuelasti ea paruulís. Ita pater, qa sic fuit placitũ ante te: nõ qa sit meritũ uel ab ipsis. Oẽs eñ peccauerũt, & egẽt gl'ia dei: ut gratís mittas spm̃ filij tui clamãtẽ in cordíb⁹ filiorũ adoptionís abba pater. Hoc qppe spũ q aguntur hi filij sunt: nec paterno prorsus arcendi consílio. Habẽt nempe in se manentẽ spm̃ q scrutatur etiã profunda dei. Deniqꝫ qd ígnorẽt: quos unctío docet de omnibus? Væ uobis filij huius seculi à uestra ínsipiente prudentia, ígnorãtes spm̃ salutarẽ: nec particípantes consilíũ quod solus soli eructat filio: excepto cui uoluerit filius reuelare. Quis enim cognouit sensum dñi aut quis consiliarius eius fuit? Non equidẽ nullus: sed rarus. Soli sanè qui ueraciter dícere possunt. Vnigenitus q est in sinu patris, ípse enarrauit nobis Væ mũdo à strepítu. Clamat in populis eisdem unigenitus tãquam magni consilij angelus. Qui habet aures audiendi audiat. Et qm̃ Luc. 8. dignos non ínuenit sensus, quibus patris committat arcanum, texit parabolas turbis: ut audientes non audíant, & uidentes non intellígant. Cæterum amici scorsum audíunt. Vobis datum est nosse mysterium regni dei. Quibus & loquitur. Nolite timere pusillus grex: qa cõplacuit Luc. 12. patrí uestro dare uobis regnum. Qui sunt hi? Vtiqꝫ quos p̃sciuit & prædestínauit cõformes fieri umagínis filij dei: ut sit ípse prímogenitus in multis fratríbus. Magnum secretumqꝫ ínnotuit consiliũ. Nouit dñs qui sunt eius. Sed quod notum erat dei: manifestatum est hoíbus. Nec alios sanè dignatur tanti partícipatione mysterij: nisi eos ípos quos suos præsciuit & prædestínauit. Nam quos prædestínauit, hos & uocauit. Quis eñ sanè nisi uocatus ad dei accedit consilium? Quos autẽ uocauit, hos & iustificauit. Oritur quippe sol nõ is qui quotídie oriri cernitur super bonos & malos: sed q̃ timentíbus deũ ꝓphetica ꝓnuncíatione ꝓmittitur solis ad cõsílium uocatis. Vobis, inquit, qui timetis deũ, orietur sol iustitiæ. Manẽtibus ígitur in Mala. 4. tenebris filijs diffidentiæ: euadit in nouã hãc lucem lucis filius de potestate tenebrarũ, si tñ iam fidenter deo dícere potest. Particeps ego sum oim timentium te. Vides quía præcedit timor, ut sequatur iustificatio? Forsitan ergo ti Psal. 118. more uocamur, amore iustificamur. Deniqꝫ iustus ex fide uíuit, ílla ꝓculdubío quæ operatur ex dilectione. Audíat ítaqꝫ in sui uocatione peccator quod timeat: & sic accedẽs ad solem iustitiæ, uídeat illumínatus quod dílígat. Quid nam est illud? Misericordía dñi ab æterno & usqꝫ in æter Psa. 102. nũ, super timẽtes eũ. Ab æterno ꝓpter prædestínationẽ, in æternum propter beatificationẽ. Altera carens princípio, altera nescíẽs finem. Siquidem quos ab æterno prædestínauit, in æternum beatificat: intercedẽte sanè media uocatione una cum iustificatione, dũtaxat in adultis. Sic ad ortũ solis iustitiæ, sacramentum absc̃ditũ à seculís de prædestínatís & beatificandís emergere quodãmodo incipit ex abyssо æternitatis, dum quisqꝫ uocatus per timorem, iustificatus per amorẽ, præsumit se quoqꝫ esse de numero beatorum: sciens nímirum qa quos iustificauit, íllos & magnificauit. Quid eñ? Audit se uocarí, cũ timore cõcutitur: sentit & iustificarí, cũ amore perfundit & de magnificatione diffidet? Initíatur, prouehitur: & de sola consummatione desperabit? Nempe si ínitiũ sapiẽtiæ timor dñi, in quo dicta est esse nostra uocatio: quid nisi prouectus in sapientia est amor dei, is duntaxat qui interím ex fide est, ex quo & nostra fit iustificatio? Quid ítem nisi consummatio in sapientia est, ípsa quã in fine speramus, de díuina illa & deifica uisione glorificatio? Sic abyssus abyssum ínuocat in uoce cataractarũ suarũ cũ in terrore iudíciorum suorum ímmensa illa æternitas & æterna ímmensitas, cuius sapientiæ non est numerus: cor hoís prauum & mscrutabile, mira sua bonitate & potentia educit in admirabile lumen suum. Verbi gratia. Ponamus hominem in seculo, seculi adhuc & suæ carnis amore retentum: & cum terrestris hominis ímaginem portet, incubãtem terrenis nil de cælestibus cogitantem: quis hunc non uídeat horrendis circunfusum tenebris, nisi qui in eadẽ mortis umbra sedet: quippe cui nullum adhuc suæ salutis signũ eluxerit: cui necdum in alíquo interna testetur inspiratio. an boni de se quíppiã æterna teneat prædestínatio. At uero si superna eum miseratio dignãter qñqꝫ respexerit, immíseritqꝫ spm̃ cõpunctionis, quatenus ingemíscat: & respíscat, uitet uitã, domet carnem, amet proximum, clamet ad deum: proponatqꝫ decẽter uíuere deo, nõ seculo: ex qua deinde superni lumínis gratuita uísitatione, & subita

mutatione

mutatione dextere excelsi agnoscat se merito quidē non iā ire sed gratiæ filium qppe q paternū erga se diuinæ bonitatis experitur affectum, ꝙ se utiqꝫ hactenus intīm latuerat, ut nō solū nescíret utrumnam dignus foret amore an odío: uerūetiam odium magis non amorem propria conuersatío testaretur. Erant eīm tenebræ adhuc super faciem abyssi: nónne ís tibí uidetur quasi de abyssō ꝓfundissima & tenebrosissima horrēdæ ignorātiæ, ín aliā quādā quoqꝫ trahí abyssum è regione amœnā & lucidā claritatis æternæ? Et tunc demū quasi díuidit deus lucē à tenebrís: cum peccator sole illucente iustitiæ, abiectís operibus tenebrarum índuitur arma lucis, & ís quē prior uita propria conscientia, tanquā reuera filiū gehennæ deputauerat aloribus sempiternís, ad tantā uisitantís se orientís ex alto dignationem respirans, gloriarí etiā incípit præter spē ín spē gloriæ filiorū dei, quā iā nímirum à uícino reuelata facie exultans, nouo ín lumíne speculat, & dícit. Signatū est super nos lumē uultus tui domíne: dedísti lætitiam ín corde meo. O domíne quid est homo qa ínnotuísti ei: aut filius hoīs quía reputas eum? Iam se ô bone pater uermís uilissimus, & odío dignissim⁹ sempiterno, tīn cōfidit amarí qm̄ se sentit amare: ímo quía se amarí præsentit, non redamare confunditur. Iam apparet ín lumíne tuo ô ínaccessíbilis lux, quid boní penes te, etiā cum malus esset, miserum maneret homūculū. Amat proínde non ímmerito: quía amatus est sine merito. Amat sine fine: qa sine príncípio se cognoscit amatū. Prodit ín lucem ad miserí cōsolatíonem, magnū consilíū quod ab æterno latuerat ín sínu æternitatis: quòd nolit uidelícet deus mortē pctōrís, sed magis ut conuertat & uíuat. Habes hō huius arcaní índicem spū iustificantem, eoꝫ ípso testificantem spūí tuo ꝙ filius dei & ípse ſis. Agnosce consiliū dei ín iustificatione tuí. Confitere & díc. Consiliū meum iustificationes tuæ. Præsens namqꝫ iustificatío tuí, & díuíní est consilíj reuelatío, & quædam ad futuram gloriā præparatío. Aut certè prædestínatío: ípsa potius ꝓparatío est, iustificatío autem magís iam appropínquatío. Deníqꝫ ait. Agite pœnitentíam, qa appropínquabít regnū cælorū. Audí & de prædestínatione: ꝙ ípsa sit præparatío. Percípite, ínquit, regnū quod uobís paratum est ob orígine mūdí. Nemo ítaqꝫ se amarí díffidat: quí iam amat. Libenter deí amor nostrum quē præuenít subsequítur. Nam quō redamare pigebit, quos amauít, & necdum amantes? Amauít, ínquam, amauít. Habes eīm dilectionís pignus spm̄, habes & testem fidelem Iesum, & hunc crucifixum. O geminū ſpmꝫ firmíssimū deí erga nos amorís argumētum. Xp̄s moríꝰ & meretur amarí. Spíritus afficit, & facit amarí. Ille facit cur amétur, íste ut amétur. Ille suā multā dilectionem ín nobís cōmendat, íste & dat. In íllo cernímus quod amemus, ab ísto sumímus unde amemus. Charitatís ígitur ab íllo occasío ex ísto affectío. Quanta confusío deí filium ingratis oculís cernere moriēte. Qꝫ quidē facile cōtíngit: sí desit spíritus. Nunc aūt qa charitas deí diffusa est ín cordíbus nostrís per spíritū sanctū quí datus est nobís, amatí amamus amantes amplíus meremur amarí. Sí enim cum adhuc ínimící essemus, recōciliatí sumus deo per mortem filíj eíus: multomagís reconcíliatí saluí erímus ín uíta ípsí⁹. Quid eīm? Qui proprío filío non pepercít, sed pro nobís oībus tradídit íllum: num etíam omnía cum ípso daturus est nobís? Cum ergo geminū teneamus nostræ salutís índicíū, geminam sanguínis & spíritus effusionē: neutra sine altera prodest. Mam nec spíritus daꝫ nísi credentíbus ín crucífixū: nec fides ualet, sí non operatur ex dílectione. Dilectío aūt, donū spūs est. Qꝫ sí secundus hō (xp̄m loquor) factus est non solum ín aīam uíuentē, sed etíā ín spm̄ uíuíficantē, ex uno uí delícet morīens, ex altero mortuos suscítans: quid mſhí prodesse pōt qꝫ ín ípso morítur, absqꝫ eo qꝫ uíuíficat? Deníqꝫ ípse ait. Caro non prodest quícquā: spūs est q uíuíficat. Quid est autē uíuíficat, nísi iustíficat? Si enim mors aīæ pctm̄ sit, aīa quippe q̄ peccauerít, ípsa morietur: uíta eíus sine dubío iustítia est: qm̄ iustus ex fide uíuit. Iustus aūt quís est, nísi quí amantí se deo, uicē rependit amorís? Quod nō fit nísi reuelāte spū per fidē hoī æternū deí propositū, sup̄ sua salute futura. Quæ sanè reuelatío nō est aliud quàm ínfusío gratiæ spíritalís, p quā dum facta carnís mortíficantur, hō ad regnū præparatur qꝫ caro & sanguís non possident: símul accípiens ín uno spū, & unde se p̄sumat amatum, & unde redamat, ne gratís amatus sit. Hoc ítaqꝫ est illud sacrū secretumqꝫ cōsiliū qꝫ à patre filius ín spū sancto accípiēs: suís quos nouit p eundem spm̄ iustificādo eos cōícat, & cōícando iustificat quādo íd quísqꝫ acccípit ín suí sustificatiōe, ut incípiat & ípse cognoscere sicut & cognítus est: cum uidelícet daꝫ & ípsí præsentíre aliqd de sua ipsí⁹ futura beatítudíne: quem admodum ab æterno latuit ín p̄destínante, plenius apparitурū ín beatificāte. De qua tīn iā percepta suímet ex parte notítia, ínterím quidē gloriet ín spe, nōdū tīn ín securítate. Quèm miserādí quí ad tā iocundū iustorū cōsilíum, nullū adhuc tenent suæ uocatíōis testímoniū? Dñe quís credídit audituí nr̄o? O utinā saperent & intelligerēt. Verū nísi crediderint: non intelligēt. Sed habetís & uos o ín fœlíces seculí male securí amatores, urm seorsum a iustís cōsiliū. Squāma squamæ cōiungít: & nō est spíraculum ín uobís. Habetís, ínquā, & uos o ipíj cōícatū adínuicē consiliū: sed planè aduersum dm̄, & aduersus xp̄m eíus. Etei sí dícēte scríptura píetas est cultus deí: ꝓfectō qſquís plus amat mūdū quā deū, ípíus atqꝫ ídololatra cē cōuíncitur. colēs & seruíēs creaturæ, potí⁹ quàm creatorí. Habētíb⁹ aūt (ut dictū est) ſictís atqꝫ ipíjs suū ad se quíbusqꝫ cōsiliū, magnū ꝓculdubío ít er utroſqꝫ chaos firmatū est. Nā quō iustus lōge se facit à cōsilío & cōsilío malignātiū: tua nec resurgunt oīno ipíj ín iudícío, neqꝫ pctōres ín cōsilío iustorū. Est qppe iustorū cōsiliū, pluuía uoluntaría quā segregauít deus hæreditatí suæ: Est consiliū uerè secretum: descēdēs nímírū sicut pluuía ín uellus. Est fons signatus: cuí alíenus non cōícat. Est sol iustítiæ: q tímētíbus deum tm̄ oritur. Porrò cæteros aduertens ꝓpheta ín suí ficcítate & cæcítate remanentes: iustorū siquidē ímbrís & lucís expertes: ínfœcundos ac tenebrosos: cōfusos & auersos sub sannat & notat. Hæc est, ínqēs, gens q̄nō audíuít uocē deí suí. Nō uultís o míserí dícere cū dauíd. Audíam q̄d loquat ín me dñs deus. Vtíqꝫ foris fusí ín uanitates & ínsanías falsas: ímtímū optimūqꝫ nō regrítís ueritatís auditū. Fílíj hoīm usqꝫquo graui corde? Vt qd dílígítis uanitatē, & q̄rítis mendacíū? Surdí ad uocē ueritatís, ígnorātes cōsiliū cogitātís cogitatiōes pacís: sed & loquentís pacē ín plebē suā, & sup̄ sctōs suos, & ín eos q conuertunt ad cor. Iā uos, ínqt, mūdí estís ꝓpter sermonē quē locutus sum uobís. Ergo q hunc sermonē nō audíūt: ímmūdí sunt. Cæterū tu o chariſſíme, huíc uocí deí tuí dulcíorí super mel & fauū, sí ꝓparas aurē ínteriorē fuge curā exteriorem ut expedíto & uacante ēterno sensu, dícas & tu cū samuele. Loquere dñe, qa audít seruꝰ tuꝰ. Vox hæc nō sonat ín foro: sed nec audít ín publíco. Secretū consiliū, secretū q̄rit & auditū. Audituí tuo gaudíū ꝓ certo dabít & lætítíā: sí fobría aure ꝓceperís. Abrahæ præcípít exíre de terra & de cognatíone sua: ut uídere & possídere mereret terrā uiuentíū. Iacob relícto fratre & patría iordanē trāsít ín baculo: & excípít rachelís amplexíbus. Ioseph dñatur ægypto. mercatione furtíua patrí sublatus & patríæ. Ecclesiæ iubeꝫ, ut cōcupíscat rex decorē eíus, & oblíuíscí ppl'm suū, & domū patrís suí. Puer iesus ínter cognatos & notos à parentíbus querít: nec tīn ínuenít. Fuge fratres tuos & tu: sí tuā uís ínueníre salutem. Fuge, ínquā, de medío babylonís: fuge à facíe gladíj aquilonís. Paratí sumus cū panís bus occurrere fugientí. Abbatē tuū me noīas: nec renuo ínterím ꝓpter obsequíū. Obsequíū díco, nō qꝫ exígam: sed qꝫ exhíbeā. Sícut filius hoīs non uenít mínístrarí, sed mínístrare: & aīam suā dare ín redēptíonē pro multís. Verūtn̄ fidígnū iudícas, accípe cōdíscíp ulū: quē magístrū elígís. Vnus sít ambobus magíster xp̄s, & ípse sit eplæ fínís, quí fínís est ad iustítíam omní credentí.

Psal. 4.
Psal. 118.
Matt. 3.
Mat. 25.
Ioan. 6.
Ezec. 18.
Roma. 1.
Deu. 31.
Psal. 2.
Psal. 1.
Hiere. 7
Psal. 84.
Psal. 4.
Ioan. 15.
1. Reg. 3.
Gen. 12.
Gen. 29
Gen. 39.
Psa. 44.
Lucæ. 2.

Ad alterum Thomã de ſancto Audomaro: q trãſgreſſus terminũ quẽ poſuerat, annuas adhuc petebat inducias, ob ſtudium frãrũ tardans conuerſionẽ ſuam.

Epiſtola. CVIII.

CHariſſimo filio ſuo Thomæ, frater. B. clare uallis uocat⁹ abbas, in ſpũ timoris ambulare. ¶ Bñ facis agnoſcẽs debitũ tuæ pmiſſionis. & dilatæ reatũ ſolutiõis nõ diffitẽs. Sed uolo te nõ ſolũ q̃d, ſed & cui pmiſeris, cogitare. Nã ego mihi nihil uſurpo: ex eo q̃d me corã, & non mihi, pmiſſum ipſe mecũ recolis. Fruſtra pinde times exprobratũ tibi iri à me ſup fruſtratoria dilatiõe: q̃ teſtis accit⁹ ſum, & nõ dñs uoti. Vidi, & gauiſus ſum. Et hoc oro ut gaudiũ meũ plenũ ſit: q̃d nõ erit niſi cũ fuerit ipleta pmiſſio. Terminũ poſuiſti, quẽ nõ oportuit trãſgredi. Trãſgreſſus es, q̃d ad mer tuo dño ſtas aut cadis. Mihi ſanè decretũ eſt p imminẽti periculo nõ pbris, minis agere tecũ, ſed monitis: idq̃ q̃ten⁹ æquo admiſeris aĩo. Si me audieris, bñ: ſi nõ, ego nõ iudico quẽquã: eſt q̃ q̃rat & iudicet. Qui em̃ iudicat nos: dñs eſt. Et hinc tibi pl⁹ timẽdũ arbitror ac dolẽdũ qa nõ hoĩ, ſed deo mẽtitus es. Et ſi ego utuis tuæ uerecũdiæ parco corã hoĩb⁹: nũ illa q corã deo eſt ĩpudẽtia, ĩpunita reliquit? Quid q̃ſo rõnis habet uerecũdari ad diẽ hoĩs, & uultũ dei nõ uereri? Nã uult⁹ dñs ſup faciẽtes mala. Tu ergo pl⁹ times opprobria quàm tormẽta: & q trepidas ad liguã carnis cõtẽnis gladiũ q deuorat carnes? Hæccine'eſt illa morũ pulcherrima compoſitio, q̃ informari te ſcribis ſciæ huius appẽhẽſiõe: cuius ſtudio & amore ſic ferues, ut nõ uereariſ ſctõ ppoſito piudiciũ facere? Sed q̃ſo te q̃d memoriale uirtutis: q̃ laus diſciplinæ: qs ſciæ pfect⁹: uel artis fruct⁹: trepidare timore ubi nõ eſt timor: timorẽ dñi relinq̃re? Q̃ ſalubri⁹ diſceres ieſum: & hũc crucifixũ. Quã utiq̃ ſciam haud facile niſi qui mũdo crucifixus erit, appẽhẽdit. Falleris fili, falleris, ſi te putas in uenire apud mũdi magiſtros, quã ſoli xp̃i diſcipuli. i. mundi cõtẽptores dei munere aſſequunt. Nec eĩ hãc lectio docet ſed unctio: nõ lra, ſed ſpũs: nõ eruditio, ſed exercitatio
Oſeæ. 10 in mãdatis dñi. Seminate, inq̃t, uobis ad iuſtitiam, metite ſpẽ uitæ, illuminate uobis lumẽ ſciæ. Vides qa nõ recte pditur ad lumẽ ſciæ: niſi iuſtitiæ germẽ pcedat ad aĩam: ex quo format granũ uitæ, & nõ palea gl'iæ. Quid ergo? Nõ dũ tibi ad iuſtitiã ſeminaſti, nõdũ ſpei manipulos meſſuiſti, & uerã te pſumis ſectari ſciam? Niſi fortè p uera ſuppoſit illa q̃ inflat:] & ſtulti⁹ erras appẽdẽs argẽtũ tuũ non in panib⁹, & labores tuos nõ in ſaturitate. Obſecro redi ad cor: & aduerte hunc annũ terminũ quẽ tu tibi indulſiſti in iuriã dei: nõ eẽ annuũ placabilẽ dño: ſed diſcordiæ ſeminarium, iræ fomitẽ, nutrimentũ apoſtaſiæ, q ſpiñ extinguat: gr̃am intercludat: teporẽ afferat, illũ q̃ deo ſolet uomitũ puocare. Heu heu uideris mihi uno ſpũ ãbulare, ſicut & uno cenſeri noĩe cũ altero illo thoma: oli. ſ. ppoſito de beuerle, q cum ſe fili⁹ nr̃o ordini & nr̃æ domui toto deſiderio deuouiſſet, cœpit induciari: & ita paulatĩ refrigeſcere: donec ſubita & horrẽda morte prept⁹: fact⁹ de medio eſt ſecularis, & puaricator, & duplo fili⁹ gehennæ. Q̃d ab eo ſi fieri poteſt auertat miſericors & miſerator dñs. Extat epla quã ad eũ fruſtra ſcripſi: niſi q meã ipſius aĩam libera ui: denũciãs q̃d in me fuit q̃ oportet fieri cito. Btũs foret ſi me audiſſet. Diſſimulauit: mundus ego ſum à ſanguine ei⁹. Verũ, id nõ ſufficit mihi: qa etſi ſim ĩ facto iſto ſecur⁹ de me: illa tñ q̃ non q̃rit q̃ ſua ſunt charitas, urget me lugere illũ: qui ſecur⁹ nõ exiſt, qm̃ male ſecur⁹ uixit. O iudicia rũ dei abyſſus multa, ô terribilis in cõſilijs deus ſup filios hoĩm. Spiñ donauit, quẽ erat denuo ablaturus: ut eſſet ſupra modũ peccans pct̃m & gr̃a ſubintrauit, ut abundaret delictũ. Q̃d tñ non fuit culpa dantis, ſed addentis puaricatione. Sui nimirũ arbitrij erat q̃d male liber liberum habuit contriſtare ſpiñ, contẽnere gr̃am: nec mãcipare effectui ſuggeſtum dei, ut poſſet dicere. Gr̃a dei in me uacua non fuit. Tu ſi ſapis: illi⁹ inſipientia proderit tibi, & lauabis man⁹ tuas in ſanguine pctõris, & curabis cito abſolue re te à laqueo pditiõis, meà timore horribili. Ego eĩ haud ſecus fero fateor auerſionẽ tuã: quàm euiſceratione meã: qm̃ chariſſimus factus es mihi: & paterno te amplector affectu. Ea ppter ad oẽm recordationem tui, aĩam meã trãſuerberat gladius iſte timoris: tanto acerbius quãto te minus timẽtem cõſidero. Scio nẽpe ubi de talibus legerim. Cũ dixerint pax & ſecuritas: tũc ſubitaneus eis ſuperueniet interitus, tanquã inutero habenti, & non effugient. 1. Theſ. 5
Multa aũt p̃ſentio imminere tibi, pauenda, tardanti reſipiſcere: tanquã multa expertus, quæ ô ſi cognouiſſes & tu
Crede ergo experto crede amanti: cui ex altero non falli ex altero non fallere ineſſe cognoſcis.

Ad illuſtrem iuuenem Gaufridum de Perona & ſocios eius. Epiſtola. CIX.

DIlectis filijs Gaufrido & ſocijs eius. B. abbas dict⁹ clareuallis, ſpiñ cõſilij & fortitudinis. ¶ Sermo q̃ inſonuit, ædificat multos, imo uniuerſam lætificat ciuitatẽ dei: ita ut lætent cæli, & exultet terra, & oĩs lingua glorificet deũ de uĩa cõuerſione. Terra mota eſt: qa cæli diſtillauerũt à facie dei ſynai: pluẽtes iſtis die⁹ ſolito abũdanti⁹, pluuiã uoluntariã quã ſegregauit de⁹ hæreditati ſuæ. Nõ apparebit ultra uacua in uobis crux xp̃i, quẽ admodũ ĩ multis filijs diffidẽtiæ: q̃ tardantes conuerti ad dñm de die ĩ diẽ improuiſa morte ſubtracti, in pũcto deſcẽdũt ad iferos. Oĩno refloruit & nũc quaſi de nouo lignũ in quo pependit dñs gl'iæ, q mortuus eſt nõ tm̃ p gente, ſed ut filios dei q̃ erant diſperſi congregaret ĩ unũ. Ipe ipe colligit uos, q̃ dilexit uos, tãquã uiſcera ſua: tãquã fructũ pcioſiſſimũ crucis ſuæ: tnaquã digniſſimã recõpenſatione effuſi ſanguinis ſui. Si ergo gaudent angeli ſup uno pctõre pniam agẽte: q̃d ĩ tã multis & ĩ illis pecatorib⁹ q quãto illuſtriores uidebãt ĩ ſeculo: ſcia, gñe, iuuẽtute: tãto pluri⁹ erãt pditiõis exẽplũ? Legerã. Non 1. Cor. 1.
multos, nobiles, nõ multos ſapientes, nõ multos potentes elegit deus: at nũc præter regulã mira dei potentia taliũ conuertit multitudo. Vileſcit gl'ia pñs, iuuẽtutis flos cõcludat: nõ reputat generoſitas: ſapientia mundi, ſtultitia iudicat: nõ acquieſcit carni & ſanguini: parentũ & charorũ renunciat affectib⁹: fauores, & honores, & dignitates reputant ut ſtercora: ut xp̃s lucrificat. Laudarẽ uos: ſi uobis hæc accidiſſe ex uobis cognoſcerẽ Cæterũ digit⁹ dei eſt iſte: & mutatio planè dextere excelſi. Datũ optimũ eſt & donum perfectum: nec dubiũ quin deſcendens à patre luminũ. Idcirco in ipſum omne pconium iure referimus: qui facit mirabilia ſolus: qui fecit ne in uobis ociоſa iam eſſet ea quæ apud ſe eſt copioſa redemptio. Quid igitur opus eſt facto dilectiſſimi: niſi ut ſatagatur quõ laudabile propoſitum, dignum cõſequatur effectũ? Studete proinde perſeuerantiæ, que ſola uirtutũ coronatur. Non inueniatur apud uos eſt & non: ut ſitis filij patris ueſtri qui in cælis eſt: apud quem nimirum non eſt tranſmutatio, nec uiciſſitudinis obumbratio. Vos quoq̃ fratres in eandem imaginẽ transformamini à claritate in claritatẽ tãquam à dñi ſpũ: curantes oĩ uigilantia & ipſi non inueniri leues, inſtabiles, fluctuãtes. Scriptũ eſt enim. Vir duplex aĩo: in Iacob. 1.
cõſtãs eſt in oĩbus uijs ſuis. Et rurſum. Væ ingrediẽti terrã duab⁹ uijs. Et ego chariſſimi quãtũ cõgratulor uobis, Eccle. 2.
tm̃ gratulor & mihi: q ut accepi, dignus habit⁹ ſum miniſter eligi cõſilij huius. Et conſilium do, & auxilium ſpõdeo. Si uideor neceſſarius: aut certà ſi dignus iudicor: non recuſo laborem: nõ decoro pro uiri⁹. Deuot⁹ ſuppono humeros, etſi iam feſſos, ſarcinæ huic: ſi mihi cælitus imponat. Lætus, & obuijs (ut dicit) manib⁹ excipio ciues ſanctorũ, & domeſticos dei. Quàm libens iuxta mãdatũ pro- Eſaiæ. 2.
phetici, occurro cum panibus fugientibus à facie gladii: aquã fere ſitientibus. Reliqua poſui in ore noſtri, imo & ueſtri Gaufridi. Quicquid uobis uice noſtra dixerit ille noſtrum non dubitetis eſſe conſilium.

Ad parentes eiuſdem Gaufridi conſolatoria Epiſtola. CX.

Si filium

SI filium uīm deus facit & ſuū: quid uos pdítis aut ípſe quíd perdít? Fit de díuíte dítior, de nobílí generoſior, clarior de illuſtrí: & qđ hís oĩbus maius eſt ſctūs de pctōre. Oportet autē eū ꝓparari regno quod ſibí paratū eſt ab origine mundí: atq; huí⁹ reí gratía, modícū tēpus quod uíuere habet manere nobíſcū: donec abraſa ſpurcítía uítæ ſecularis, ac terreno deſerto puluere: cæleſtí māſioní fiat ídoneus. Sí dílígítíſeū, gaudebítís utíq;: qa uadít ad patrē, & talē patrem. Ipſe qdē uadít ad deū: ſed uos nō perdítís eū: quín potíus multos per eū acquírítís uobís fílíos. Quoquot ſumus ín claraualle, uel de claraualle: íꝑm ín fratrē, uos ín parentes ſuſcípím⁹. At fortaſſís metuítís corporí eíus, uítæ aſperítatē: q nímírū tenerū noſtís eſſe ac delícatū. Cæterum de
Pſal.13. hmōí tímore dícít. Ibí trepídauerūt tímore: ubí nō fuít tímor. Cōfídíte, cōſolamíní. Ego ero íllí ī patrē, & ípſe erít míhí ín fílíū: quouſq; de meís manib⁹ excípíat eum pater míarum, & deus totíus cōſolatíonís. Nolíte ergo lugere, & nolíte fíere: qa Gaufrídus ueſter feſtínat ad gaudíū, nō ad luctū. Ego ero íllí pr̄, & ego mater, ego frater, & ſoror. Ego facíā eí praua ín dírecta, & aſpera ín uías planas. Ego eí oĩa ſíc temperabo, & ſíc díſpenſabo: ut & ſpūs ꝓficíat, & corpus non deficíat. Deníq; ſeruíet domíno ín lætítía & exultatiōe: & cantabít ín uīs domíní, quonſam magna eſt gloría domíní.

Ex perſona Helíæ monachí ad parentes ſuos.

Epíſtola. CXI.

SOla cauſa qua nō líceat obedíre parētíb⁹, de⁹
Mat.10. eſt. Ipſe em̄ dícít. Qui amat patrē & matrē pl⁹ quàm me, nō eſt me dígnus. Sí me uere ut boní, ut pīj parētes dílígítís: ſí uerā, ſí fídelē erga fílíum píetatē habetís: qd me patrí oĩm deo placere ſatagētem ínquietatís: & ab eí⁹ ſeruítío, cuí ſeruíre regnare eſt,
Mich.7. retrahere attentatís? Verē nunc cognoſco, qa ínímící homínís domeſtící eíus. In hoc uobís obedíre nō debeo: ín hoc uos nō agnoſco parētes, ſed hoſtes. Sí dílígeretís me gauderetís utíq;: qa uado ad meum atq; uīm, ímo uníuerſorū prem. Alíoquín, qd míhí & uobís? Quíd à uobís habeo, níſí pctīm & míſerīā? hoc ſolum qđ geſto corruptíbíle corp⁹: de uīo me habere fateor & agnoſco. Nō ſufficít uobís q me ín hāc ſeculí míſerīā, míſerí míſerū índuxíſtís: q ín pctō uīo & pctōres pctōrē genuíſtís: q ín pctō natū, de pctō nutríſtís: níſí etīā ínuídēdo míhí mīam quā conſequutus ſum ab eo q nō uult mortē pctōrís: fílíū ínſup gehēnæ faciatís? O durū patrē, ô ſeuā matrē ô parētes crudeles & ímpíos: ímo nō parētes, ſed perēptores: quorū dolor, ſalus pígnorís: quorū cōſolatío, mors fílíj eſt. Quí me malūt perire cū eís: quàm regnare ſine eís. Quí me rurſus ad naufragíū, unde tādē nudus euaſí: rurſus ad ígnem, unde uix ſemíuſtus exíuí: rurſus ad latrones, à quíbus ſemíuiu⁹ relíctus ſum, ſed míſerante ſamarítano íam alíquātulum cōualuí: reuocare conāt: & mílítē xp̄í ꝓpe íā rapto cælo triumphantem (quod non ín me gloríor, ſed ín eo quí uícít mundū) ab ípſo íam íntroítu gloríæ: tanquā canem ad uomítū: tanquā ſuem ad lutū: ad ſeculum reducere moliuntur? Míra abuſío. Domus ardet, ígnís ínſtat à tergo: & fugíentí, phíbeť egredí: euadētí ſuadetur regredí? Et hæc ab hís quí ín íncendío poſítí ſunt: & obſtínatíſſíma dementía, ac demētíſſíma obſtínatíone fugere pículū nolunt? Proh furor. Sí uos contēnítís mortē uīam: cur etīā appetítís meā? Sí, ínquā, negligítís ſalutem uīam: quíd íuuat etīā perſequí meā? Quare uos non potíus ſeqmíní me fugientē: ut non ardeatís? An hoc eſt uī cruciat⁹ leuamē ſí me etīā perímatís: & hoc ſolū tímetís, ne ſoli pereatís? Ardens, ardentíbus quod ſolatíum p̄ſtare poterít? Quæ, ínquā, conſolatío dēnatís, ſocíos habere ſuæ dānatíonís? Quódue remedíū morīētíb⁹, alíos uídere morīētes? Nō hoc míhí perſuadet díues ílle q ín tormētís deſperatus de ſuí líberatíone, rogabat nunclarí fratríbus ſuís, ne & ípſí uenírēt ín locū eorū dē tormentorū: tímēs, pculdubío ex ſuorū cruciatu augerí ſuū. Quíd ergo? Ibo & conſolabor lugentē matrē meam meí ad t̄ps uíſítatíone: ut ín æternū lugeā & me, & ípſam, ſine conſolatione? Ibo, ínquā, & ſatísfacíā pr̄í meo íraſcentí, pro meí ad t̄ps abſentía: conſolandus & ípſe ad t̄ps de eíus p̄ſentía: ut poſtmodū & q̄ſq; pro ſe, & utíq; pro alterutro ínconſolabílí deſolemur trí-
ſtítía? En potíus exemplo apl̄í, non acquíeſcens carní & ſanguíní: uocē audíam dn̄í ſubētís. Dímítte mortuos ſe- Matt.8.
pelíre mortuos ſuos. Et cantabo cū dauíd. Renuít cōſola- Pſa.166.
rí aía mea. Et cū hieremía. Diē hoīs non cōputauí: dn̄e tu Hier.17.
ſcís. Quíd em̄? Funes ceciderunt míhí ín p̄clarís, & cæleſtís hæreditas p̄clara eſt míhí: & terrena adulat̄ pmíſſío: blandít̄ conſolatío carnís? Guſtato ſpū: neceſſe eſt deſipere carnē. Affectantí cæleſtía: terrena non ſapíunt. Eternís ínhíantí, faſtídío ſunt tranſítoría. Deſínite ígítur parētes mei, deſínite, & uos fruſtra plorando affligere: & me gratís reuocando ínquietare: ne ſí adieceríts nuncíos ultra míttere pro me: plus me elongare cogatís. Sí aūt dímíttítís: clarāuallē ín perpetuū non dímíttā. Hæc requíes mea ín ſeculū ſeculí: híc habítabo, qm̄ elegí eā. Ibí ꝓ meís atq; ueſtrís pctīs ſuplíter orabo: ſíbí p̄cíbus aſſíduís (qđ & uos cupítís) ímpetrabo ſí potero, ut quí cí⁹ amore hoc modíco tempore abínuícē ſeparamur: ín alío ſeculo ſímul fœlící & ínſeparabílí ſocíetate, ín eíus amore uíuamus per oĩa ſecula ſeculorum. Amen.

Ad Gaufrídum Lexouíenſem. Epíſtola. CXII.

DOleo ſuper te fílí mí Gaufríde, doleo ſuper te. Et merító. Quís ením non doleat florē ſuuentutís tuæ quē lætantíbus angelís deo íllíbatū obtuleras ín odorē ſuauítatís, nunc à dæmonibus cōculcarí: uítíorū ſpurcítíīs, & ſeculí ſordíbus ínquínarí? Quō quí uocat⁹ eras à deo, reuocātē díabolū ſequerís: & quē xp̄s trahere cœperat poſt ſe, repēte pedē ab ípſo íntroítu gl̄íæ retraxíſtí? In te experíor nūc ueritatē ſer- Mich. 7
monís dn̄í quē díxít. Inímící hoīs, domeſtící eíus. Amící Pſal.37.
tuí & ꝓxímí tuí, aduerſum te appropínquauerunt & ſteterūt. Reuocauerūt te ín fauces leonís: & ín portís mortís ítērū collocauerūt te. Collocauerūt te ī obſcurís ſícut mortuos ſeculí: & íam paratū eſt ut deſcendas ín uentrem ínferí, íā te deglutíre feſtínat: ac rugíentíbus p̄paratís ad eſcā, tradere deuorādū. Reuertere q̄ſo: reuertere príuſquā te abſorbeat profundū, & urgeat ſup te puteus os ſuum: príuſquā demergarís unde ulterí⁹ nō emergas: príuſquā lígatís manib⁹ & pedíbus proíjcíarís ín tenebras exterío res, ubí eſt fletus & ſtridor detīū: príuſquā detrudarís ín locū tenebroſum, & opertū mortís calígíne. Erubeſcís forte redíre: qa ad horā ceſſíſtí? Erubeſce fugam & nō poſt fugam reuertí ín p̄líum, & rurſum pugnare: necdū fínís pugnæ: necdū abínuícē dímícātes acíes díſceſſerunt: adhuc uíctoría præ manibus eſt. Sí uís nolumus uíncere ſme te, nec tuā tíbí ínuídemus gloríæ portíonē. Lætí occurrem⁹ tíbí lætís te excípíemus amplexíbus, dícemusq;. Epulari & gaudere oportet: quía híc fílíus noſter mortuus fuerat & reuíxít, perícrat, & ínuentus eſt.

Ad Sophíam uírgínem. Epíſtola. CXIII.

BErnard⁹ abbas de claraualle, Sophíæ uírgíní uírgínítatís ſeruare títulū, ap̄hēdere fructū. ¶ Fallax gl̄ía, & uana eſt pulchrítudo: mulíer tímēs deū, ípa laudabít. Cō delector fílía gl̄íæ uírtutís tuæ: qua fallacē mūdí gl̄íam reſpuíſſe narrarís. Ipa qdē dígne reſpuít: ſed qa multí alíter ſapíētes ín ei⁹ æſtímatíone deſípíūt, tu íure laudarís, quía nō fallerís. Flos fœní eſt uapor eſt ad modícū parēs. Ipſe eíus qualíſcūq; ſtat⁹, nónne plus anxíetatís quàm íocūdítatís habet? Dū uendícas dum defendís, dū ínuídes, dū ſuſpícarís: dū ſemper ambís q̄ nō habes: & nonnullís adeptís, acquírēdí nō tepeſcít ardor: q̄ requíes ín gloría tua? Sí qua tn̄ eſt: præterít íocunditas non redítura, & manet anxíetas non relíctura. Cæterum uídeas eam quàmplurímos nō apprehendere: contēnere perpaucos. Cur hoc? Profectò quía neceſſítas multorum eſt: uírtus paucorū. Paucorum, ínquā, paucorum

præſertim nobiliũ. Deniq; nõ multos nobiles: ſed ignobilia mũdi elegit deus. Proinde benedicta tu in nobilib⁹ quæ pro gloria certãtibus cæteris: de cõtẽptu gloriæ gloriosius ſublimaris, & ſublimius gloriaris. Inſignior planè atq; illuſtrior, q̃ de paucis facta es: quàm q̃ orta de magnis. Illud namq; dei munere tuum eſt: hoc tuorũ. Porrò quod tuum eſt: tanto carius eſt, quãto rarius. Nã ſi in uiris uirt⁹, rara eſt auis in terris: quãtomagis in fœmina fragili & mobili? Deniq; mulierẽ fortẽ q̃s inueniet? Multo magis quis fortẽ & nobilẽ? Miníme quidem deus eſt acceptor pſonarũ: neſcio tñ quo pacto uirtus in nobili plus placet. An fortè q̃a plus claret? Siquidẽ ignobilis cum caret gloria: nõ facile liquet utrũ quia nolit: an q̃a nõ poſſit habere. Laudo factã, de neceſſitate uirtutem: ſed plus illam quã elegit libertas, non incidit neceſſitas. Certẽt ergo cæteræ que ſpem non habẽt pro rerũ fugacium atq; fallaciũ uili breuiq; gloriola: tu ſpei quæ non confundit innitere. Tu te, inquã, ei quod breue hoc ac momentaneum tribulationis tuæ ſupra modum in ſublime operaẽ põderi gloriæ reſeruato. Qđ ſi tibi exprobrauerint filiæ belial: illæq̃ extẽto collo, fractis incedunt greſſibus, compoſitæ & circũ ornatæ ut ſimilitudo templi: reſponde. Regnũ meũ nõ eſt de hoc mundo. Reſponde. Tempus meum nondum aduenit: tempus autem ueſtrũ ſemper eſt paratũ. Reſponde: Gloria mea abſcondita eſt cum chriſto in deo. Cum autẽ xp̃s apparuerit uita mea: tunc & ego apparebo cum ipſo in gloria. Quãquã & ſi gloriari oportet: potes tu quoq; ingenue: potes ſecure, tantũ in domino. Omitto ſanè coronã quã tibi dñs præparauit in æternũ. Sileo repromiſſiones quæ te in poſterum manent, q̃ fœlix ſponſa admittenda es reuelata facie ſpeculari gloriam ſpõſi tui: q̃ te ſibi exhibiturus eſt glorioſam, non habẽtem maculam aut rugã, aut aliquid huiuſmodi: q̃ æternis exceptur⁹ amplexibus, ponet leuã ſub capite tuo & dextera illi⁹ amplexabitur te. Prætereo locũ nominatũ: quem uirginitatis prærogatiua ſingularem à filiis & filiabus in regno es proculdubio ſortitura. Sileo & canticũ illud nouũ: quod uirgo cũ uirginibus ſingulari nihilominus dulciq; modulamine canitura lætaberis in ipo, & lætificabis ciuitatem dei, cantãs, & curſitans, & ſequens agnũ quocũq; ierit. Illud ſiquidem nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec ĩ cor hominis aſcendit, quod tibi præparatum eſt, & cui te præparari oportet. Hæc ergo prætermitto que in futuro repoſita ſunt tibi, pñia tãtũ loquor, ea loquor quæ de primitiis ſpũs iã tenes, ſpõſi xenia, arras ſpõſalitias, bñdictiões dulcedinis, in qbus te præuenit: quẽ & ſubſecuturũ, atq; qđ deeſt cõpleturũ expectas. Ille ille in mediũ ueniat ſummo decore ſpectabilis: ipſis quoq; angelis admirandus ornatus: & pferant ſi quid ſimile habẽt filiæ babyloniis: quarũ uere gloria in confuſiõe. Induuntur purpura & byſſo: & ſubinde cõſcia pãnoſa iacet. Eulgẽt monſtribus: moribus ſordent. Econtra tu foris pannoſa, intus ſpecioſa reſplendes: ſed diuinis aſpectibus: nõ humanis. Intus eſt qđ delectat: quia intus eſt quẽ delectat: niſi fortè tu dubitas habitare xp̃m per fidem in corde tuo. Deniq; oĩs gloria eius filiæ regis ab intus. Iocundare filia ſyon, & exulta ſatis filia hieruſalem: quia cõcupiuit rex ſpeciẽ tuam: ſi tñ confeſſionem & decorem induis, amica lumine ſicut ueſtimẽto. Nẽpe confeſſio & pulchritudo in cõſpectu eius. Cuius? Specioſi forma præ filiis hoim. Ipſius in quem deſiderãt angeli proſpicere. Audis cui places, ama unde places. Ama cõfeſſionem, ob quam amaris. Ama confeſſionem: ſi affectas decorem. Confeſſioni iungitur decor, iungitur pulchritudo. Habes utrũq;. Confeſſionem & decorem induiſti. Et confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius. Reuera ubi confeſſio: ibi pulchritudo, ibi decor. Si pctã ſunt: in cõfeſſione lauantur. Si bona opera: cõfeſſiõe commandantur. Cum mala tua confiteris: ſacrificiũ eſt deo ſpũs contribulatus. Cũ dei beneficia: immolas deo ſacrificiũ laudis. Bonum aiæ ornamẽtum cõfeſſio, que & peccatorem purgat & iuſtũ reddit purgatiorem. Abſq; confeſſione iuſtus iudicatur ingratus: & peccator mortuus reputatur. A mor tuo quippe, tãquã qui nõ ſit, perit confeſſio. Cõfeſſio igitur pctõris eſt uita, iuſti gloria. Et neceſſaria eſt pctõri: & iuſtũ nihilominus decet. Deniq; rectos decet laudatio. Se rica & purpura & tincturarũ fucus: decorẽ habẽt, ſed non præbent. Quicqd tale applices corpori: exponit ſpeciem ſuã, nõ deponit. Secum deniq; tollit, cum tollitur ipſum. Porrò decor q̃ cũ ueſte induit & cũ ueſte deponit: ueſtis proculdubio eſt, non ueſtiti. Tu ergo noli æmulari in malignantibus, & meditantibus pulchritudinem alienam, ubi perdiderint ſuam. Natiuo quippe & interno ſe pdũt decore nudas: q̃ tanto ſtudio & pretio de diuerſis & uariis ſpeciebus, eius q̃ præterit figuræ mundi, foris ſibi confice reſatagunt, unde oculis inſipientium appareãt ſpecioſæ. Indignum tibi iudica, formã à pellibus muriũ:, & operibus uermiũ mutuari. Tua tibi ſufficiat. Ille eſt uerus proprius q̃ cuiuſq; rei decor, q̃ nulla interiacẽte materia, per ſe ineſt. O quàm decẽti rubore genas ſuffundit uirgineas ingeniti gẽma pudoris. Quæ in aures reginarũ huic comparabunt? Nec inferioris inſigne decoris, diſciplina præfert. O quàm cõpoſitũ reddit oẽm puellaris corporis ſtatum, necnon & mentis habitum, diſciplina. Ceruicẽ ſubmittit, ponit ſupercilia, componit uultũ, ligat oculos, cachinnos cohibet, moderatur linguã, gulã frenat, iram ſedat, format inceſſum. Talibus decet pudicitiæ ueſtẽ diſtingui margaritis. Iſtiuſmodi circundata uarietate uirginitas: cui gloriæ merito non præferet? Angelicæ? Angel⁹ habet uirginitatẽ: ſed non carnẽ ſanè felicior, quàm fortior in hac parte. Optimus & optabilis ualde ornatus iſte, qui & angelis poſſit eſſe inuidioſus. Sed aduerte & aliud de eodem. Profectò tãto tibi manet tutus, quãto & ppriꝰ. Vides nẽpe auro, argento, lapidibus p̃cioſis, & oĩ deniq; cultu regio non tã ornatas quàm oneratas. Vides longas poſt ſe trahentes fimbrias, ipſasq; p̃cioſiſſimas: & denſas pluuiis nubes excitantes in aera. Nõ te moueant hæc. Illæ illa uel in morte deponent, te tua ſctitas non relinquet. Nõ ſunt ſua q̃ portant. Cũ interierint, nõ ſumẽt omnia: neq; deſcendet cũ eis gloria hæc. Mundus cuius ſunt, nudis illis exeũtibus, retinebit, eiſdem uanis uanas ſimiliter alias ſeducturus. At uerò tuus ille ornatus non ſic. Firmiſſime tibi (ut dixi) manet, pptera tut⁹, quia tuus. Nullis facile aut cedit iniurijs, aut patet inſidijs. Auerſus huiuſmodi nil furis callidꝰitas, nil furẽtis crudelitas põt. Nec à tineis roditur, nec uetuſtate corũpitur, nec conſumit⁹ uſu, In morte uiuit. Nimirũ aĩæ res eſt, nõ corporis: & ob hoc ſimul cũ aia de corpore abit: non obit cum corpore. Porrò animæ non habent quid faciant, etiam qui corpus occidunt.

Prou. 31.

Pſa. 44.
zach. 9.
Pſal. 95.
Pſa. 103.
Pſal. 95.
Pſal. 50.
Pſa. 49.

Ad alteram ſanctimonialem. Epiſtola. CXIIII.

MAgnũ eſt mihi gaudiũ q̃ te ad uerum & pfectũ gaudiũ uelle tẽdere cõperi. Qđ non es de terra: ſed de cælo: id eſt non de hac cõualle plorationis, ſed de illa quã fluminis impetis lætificat ciuitatẽ dei. Et reuera illud uerũ, & ſolũ eſt gaudium, quod non de creatura ſed de creatore concipit: & qđ cũ poſſederis, nemo tollet à te. Cui cõparata oĩs alius iocunditas, mœror eſt: oĩs ſuauitas dolor eſt: oẽ dulce, amarum: oẽ decorũ, fœdũ: oẽ poſtremò qđcũq; aliud delectari poſſit, moleſtũ. Deniq; tu mihi teſtis es ĩ hac re. Teipam interroga, qa tu tibi familiarius credes. Nunqd non hoc ipſum clamat in corde tuo ſpũs ſctũs? An non tibi iam ab ipſo priuſquã à me hui⁹ rei ueritas perſuaſa eſt? Qñ em̃ tu fœmina & iuuẽcula, formoſa & ingenua, ſic fragilem & ſexũ uinceres & ætatẽ, ſic ſpectabilẽ & formoſã & generoſitatẽ cõtẽneres, niſi cũcta q̃ corporis ſenſibus ſubiacẽt: in illorũ iã tibi cõparatione uileſcerent: q̃ te interi⁹ & cõfortant ut uincas & delectãt, ut præferas. Nec immerito. Modica, tranſitoria, terrena ſunt que deſpicis: maxima æterna, cæleſtia ſunt quæ appetis. Plus dicam: & uerum dicam. Tenebras deſeris, & lucem ingrederis. De profundo fluctuum, emergis ad portum. De miſera ſeruitute in fœlicem

Pſal. 36.

Pſal. 48.

Ecc. 17.

Pſo. 32.

in fœlicẽ libertatẽ reſpiras. De morte denicꝫ trãſis ad uitam. Siquidem uſcꝫ modo tua nõ dei uolũtate, tua uiuẽs non dei lege, uiuens mortua eras. Viuens mũdo mortua deo: ſiue ut uerꝰ loquar, nec mũdo uiuẽs nec deo. Volẽs quippe ſub habitu & noïe religionis inſtar unius de ſeculo conuerſari: ſola deũ à te uoluntate repuleras. Non aũt ualens qđ ſtulte uolebas: nõ tu quidẽ mundũ, ſed te mundus repulerat. Deum ergo repellens: & à ſeculo repulſa: inter duas (ut dicit) ſellas corrueras. Nec deo itacꝫ uiuebas quia nolebas: nec ſeculo, quia nõ poteras. Alteri quidem uolens, alteri inuita: ſed tamen utricꝫ mortua. Sic debet cõtingere his qui uouent & non ſoluunt: qui aliud foris oſtentant, cꝫ intus aliud appetunt. At uerò nunc per dei miſericordiam incipis reuiuiſcere: non peccato ſed iuſtitiæ: non ſeculo ſed xp̃o, ſciens quia & ſeculo uiuere, mors
Apo. 14 eſt, & in xp̃o etiam mori, uita. Beati nempe mortui, qui in dño moriuntur. Ex hoc iam nec uotum tuũ irritum: nec caſſam profeſſionem cauſabimur. Ex hoc iam nec corporis integritas animi corruptiõe infirmabitur: nec morum prauitate uirginitatis titulus obſcurabitur. Ex hoc iã nec falſum nomen: nec uacuũ uelamen portabis. Vt quid enim hactenus nonna & ſanctimonialis uocitata es: quæ ſub ſanctitatis nomine non tamẽ ſancte conuerſata es? Cur uelũ in capite mentiebatur reuerentiam, & ſub uelo petulans oculus exhibebat impudentiã? Caput ſiquidem gerebas uelatum, ſed elatum. Sub ſigno uerecundiæ ſermo reſonabat inuerecũdus. Riſus immoderatior, inceſſus laſciuior, ueſtis ornatior, uni inflatæ magis quàm uelatæ congruerent. Sed ecce iam uetera chriſto auctore tranſierũt, & noua fieri incipiunt omnia: dum cultum exteriorẽ interiore commutas: & magis uitam quàm ueſtem appetis habere ornatam. Facis quod debes: imo quod iam olim feciſſe debueras, nam olim iã noueras. Sed ſpiritus qui ſicut & ubi uult, & qñ uult ſpirat, necdum ſpirauerat. Et idcirco forſi tã quod hucuſcꝫ egiſti: excuſationem habet. Cæterum ſi flammantem ſpiritum quo nunc recaluit ſine dubio cor tuũ intra te: & in meditationibus tuis exardeſcentẽ ignẽ diuinum iã extingui permiſeris: qd reſtat, niſi ut te illi ſeruandam noueris igni, qui non poſſit extingui? Sed extinguat potius idem ſpũs in te concupiſcentias carnales: ne fortè ab his præfocato (quod abſit) nup concepto ſancto deſiderio, in flammas contingat incidere gehennales.

Ad ſanctimonialem quandam de monaſterio ſanctæ Mariæ Trecenſis. Epiſtola. CXV.

RElatum eſt mihi te quaſi aſperioris uitæ deſiderio, tuũ monaſteriũ uelle deſerere. Quã rẽ diſſuadentibus tibi atcꝫ oĩmodis prohibẽtibus ſpũali matri tuæ ſiue ſororibus: cum acquieſcere nolles, placuiſſe tandem nr̃m ſuper hoc conſilium elige re: ut quicquid ego laudauerim, id tibi credas expedire. Debueras quidem doctiorẽ ad hoc cõſiliũ eligere. Quia tñ ſic tibi uiſum eſt: quod hic, mihi rectius uideť, nõ cælo. Hoc itacꝫ tuũ deſideriũ, ex quo cognitũ habui: cogitãs atcꝫ recogitãs quo quidẽ ſpũ cõceptiõis, facile iudicare non audeo. Potes nãcꝫ in hac re zelum dei habere: ut excuſabilis ſit tua intentio: ſed quõ fm ſciam tua talis uoluntas impleatur, oĩno non uideo. Cur inquis? Non eſt ſapere: ut opulentiã: ut urbis frequẽtiã: ut pinguia fugiã & delicias? An nõ mea mihi pudicitia tutior erit ĩ eremo: ubi in pace cum paucis, aut ſola conuerſans, ſoli placeam cui me probaui? Nequaquã. Nã uolẽti pergeram agere: & deſertũ abundantiã habet: & nemus umbrã, & ſilẽtiũ ſolitudo. Malum quippe qđ nemo uidet: nemo arguit. Vbi aũt nõ timeť reprehẽſor: ſecurius accedit tẽtator: licẽtius perpetratur iniquitas. In cõuentu uerò bona ſi qua facis: nemo prohibet. Malũ aũt facere ſi uis: non licet. Mox etiã à pluribus cõperiť, arguiť, emẽdať: ſicut econtrario bonũ cum uident: oẽs miranť, uenerantur, imitanť. Vides ergo filia cꝫ & tua merita immanior in conuentu gloria ſequitur: & citior culparũ correctio: qñ ibi ſunt: & quib⁹ de bonis exemplũ præbeas; & quas de malis offendas. Denicꝫ ut ex illa iam euangelica partitione omnem tibi auferam tui excuſationem erroris: aut de fatuis uirginib⁹ una es, (ſi tñ uirgo es) aut de prudẽtib⁹. Si de fatuis: cõgregatio tibi neceſſaria eſt. Si de prudẽtibus: ut cõgregationi. Nã ſi ſapiens & probata es: religio certè q̃ illo ĩ loco nouiter innouata, nũc ubicꝫ laudať, multũ tua diſceſſione diffamabitur: & infirmabitur, ut timem⁹. Diceť qppe cꝫ bona cũ ſis bonũ ordinẽ nequaquã deſereres. Qđ ſi fatua cognita es, & recedis: dicemus cꝫ quia cum bonis male uiuere nõ licet, bonas mala nõ ferens, q̃ris ubi uiuere liceat ut libet. Et merito. Nã añ ordinis emẽdationẽ nunquã (ut aiunt) inde locuta es. At ubi religio creuit: ſanctior ſubito facta, feruore repentino cogitare cœpiſti de eremo. Agnoſco filia agnoſco: utinam & tu mecum agnoſcas ſerpentinũ uirus: fraudulenti dolum, uerſipellis aſtutiam. In nemore lupus habitat. Si ſola ouicula umbras nemoris penetrans: p̃da uis eſſe lupo. Sed audi me filia: fidele audi cõſiliũ. Sive peccatrix, ſiue ſãcta ſis, noli te ſeparare à grege: nequã do rapiat, & non ſit qui eripiat. Sancta es, ſtude tuo exemplo tuæ ſociã acqrere ſanctitatis. Peccatrix es, noli addere pctã pctis. Sed age pœnitentiam ubi es: ne diſcedens cũ tui quidem periculo, ut oſtenſum eſt: & ſororibus quidem ſcandalum relinquas: & multorum in te prouoces detrahentium linguas.

Ad Ermangardam quondam comitiſſam Britanniæ. Epiſtola. CXVI.

DIlectæ in xp̃o filiæ ſuæ Emangardæ, quondam eximiæ comitiſſæ, nunc humili xp̃i ancillæ. B. abbas clarevallis: pium ſanctæ dilectionis affectum. ¶ Vtinam ſicut chartã nunc præſentẽ, ita & meam tibi mentem expandere poſſem. O ſi legere poſſes in corde meo: quod ibi de amore tuo: ſuo digito deus ſcribere dignatus eſt: certè agnoſceres quàm nulla lingua uel penna ſufficiat exprimere, quod in intimis mihi medullis dei ſpũs imprimere potuit. Et nunc quidem p̃ſens ſum ſpiritu, licet corpore abſens, ſed nec mihi nec tibi eſt unde appaream. Eſt tamen penes te unde poſſis de me ut cuncꝫ conſpicere: etſi nondum cognoſcere quod dico: intra ergo cor tuum: & inſpice meum: & uel tantum mihi tribue amoris erga te: quantum tibi erga me meſſe ſentis: ne ſi nos quidem minus: te uerò amplius amare præſumpſeris: eò te nobis præferre puteris, quò & uincere nos charitate putaueris. Cæterum tuæ modeſtiæ eſt, potius id ſentire de nobis: ut q te affecit ita me diligere & eligere ad conſilium tuæ ſalutis: æque affecerit & me in obſequium tuæ dilectionis. Tu ergo uideris quõ me tecũ retinueris: ego (ut uerum fatear) nuſquã abs te abſcꝫ te recedo. Hæc tibi interim de uia breuiter in tranſitu ſcribere uolui: ſperans me maiori ocio, maiora miſſurum ſi deus annuerit.

Ad eundem. Epiſtola. CXVII.

REcepi delicias cordis mei, pacẽ tui. Lætꝰ ſum q̃a tu læta nunciaris, mecꝫ admodum aĩo reddit incolumẽ, tua innoteſcens alacritas. Hæc nimirum lætitia nil habet de carne & ſanguine: cũ hũilis ex ſublimi: ex ingenua ignobilis, pauper ex diuite uiuas: fratris, filĩ, patriſcꝫ deſtituta ſolatio. Sine dubio ergo qđ in te alacritatis natũ eſt de ſpiritu ſancto eſt. Quippe iam dudum à timore dei concipiens, parturiſti iam tandẽ ſpiritum ſalutis: foras utícꝫ mittente charitate timorem. O quàm libentius iſta præſens colloquerer, quàm ſcribo abſens. Crede mihi iraſcor occupationibus, quibus frequẽter impediri uideor, ne te uideam: & delector occaſionib⁹ quibus uel interdum expediri uideor ut te uideam. Rara quidem datur huiuſmodi opportunitas, ſed chara fateor eſt mihi uel ipſa raritas. Eſt enim ſanè melius uidere te uel non nunquam: quàm nunquam omnino. Spero me in proximo uenturum ad te, iam nunc prælibans gaudium, proxime plenecꝫ futurum.

Ad beatricem nobilem & religioſam matronam. Epiſtola CXVIII.

MIror tuæ deuotionis studiū, tuæ erga nos dilectionis affectum. O bona dña: quid tibi & nobis? Vnde tanta tibi solicitudo de nobis? Si filij, si nepotes, si uel aliqua extrema propinquitatis linea tibi iūcti essemus, tua crebra beneficia, frequētes salutationes, inumera denicp tui amoris insignia quæ quotidie experimur, non tam nobis miranda uiderentur, quàm ex debito suscipienda. Nūc aūt cū genere tātū domina nō matrē te cognoscamus, nō mirū si miramur, sed mirū si satis mirari possumus. Quis em̄ notorū uel cognatorum nostrorum curam habet de nobis. Quis unquam de nostra salute interrogat? Quis inquā non dico solicitus: sed uel memor nostri est in seculo? Amicis, propinqs, uicinis nostris, facti sumus tanquā uas perditū, sola nos oblitus̄ci non potes. Inquiris de esse & statu sanitatis nostræ: de usa quā nuper egimus: de monachis quos ad aliū locū transtulimus. De qbus breuiter rñdeo q̄ de terra deserta, & de loco horroris & uastæ solitudinis introducti sunt in abundantiā rerum, ædium, & amicorū: in terrā denicp fertilem, & locum amœnæ habitationis. Lætos itacp, & in pace reliquimus. Læti nos & in pace reuersi sumus: præter quod ego paucis diebus sed non parum, febre redeuunte ita ut mori timerem, aggrauatus fui. Sed rursum Deo miserante cito cōualui, ita ut nūc fortiorem saniorem̄cp me sentiam post uiam peractam, quàm ante inchoatam.

Ad ducē & ducissam Lothoringiæ. Epla. CXIX.

DVci & ducissæ Lothoringiæ. B. abbas de Claraualle, sic suis adinuicem charis ac castis delectari amplexib⁹, ut solus Christi amor superet in ambobus. ¶ Ex quo cœpimus pro nra necessitate in terrā uestrā, multā semper inuenimus in oculis uestræ dignitatis familiaritatē & gratiā. Benedictionē largitatis uestræ, nostris hominibus cū necesse fuit, liber aliter exhibuistis. Passagium transeuntib⁹: & si qd̄ est aliud iuris uestri debitum, mercantibus libenter dimisistis. De quibus omnib⁹ sine dubio merces uestra multa est in cælis, si tm̄ uerum esse credimus qd̄ dñs in euangelio p̄mittit. Quandiu fecistis uni ex minimis meis, hoc mihi fecistis. Mat. 25. Sed quid est quod ministros uestros: q̄ uos donastis, exigere rursum permittitis? Dignū est uobis & honorificū, ut qd̄ uobis pro salute aiarum uestrarū placuit donare: nemo uestrorum repetere audeat. Si ergo uos (qd̄ absit) bñficiorū uestrorū nō pœnitet: donū̄cp qd̄ i beneplacito uestro à uobis sæpe recepim⁹, æque adhuc ut habeamus utricp uestrū cōplaceat: iubete ita firmiter & incōcusse teneri quatenus ultra fratres nostri à nullo ministrorū uestrorū timeant propter hoc disturbari. Aliquin nō renuimus dñi nostri sequi exemplū: q pro se non dedignat⁹ est soluere censum: parati & nos libenter quæ sunt Cæsaris Cæsari reddere, & uectigal cui uectigal, & tributū cui tributum: præsertim quia iuxta Apostolum nō tam debemus requirere darum nostrum, quàm fructum uestrum.

Ad ducissam. Epistola. CXX.

GRatias agimus Deo pro tam deuota uolūtate, quam erga ipsum & seruos eius nos habere cognouimus. Quoties em̄ in corde carnali terrenis dignitatibus alto, ulla uel minima scintilla cælestis amoris accēsa uidetur: diuinum sine dubio est munus nō hois uirtus. Et nos quidē largitatis uestræ uestris in literis nobis oblata bñficia gratāter amplectimur. Sed cognita illa subita & grādi satis occupatiōe qua uos nunc deteneri necesse est: cōueniens ducim⁹ uestrā quātū uobis placuerit, expectare opportunitatē. Nemini etem̄ quātum in nobis est uellemus esse oneri, presertim ī his q̄ ad Deū ptinēt, ubi nō dati lucrū, sed dantis fructū requirere debem⁹. Diē itacp nobis si placet atcp locum rescribēdo per hunc nūtiū noiatæ, quo (iuuāte Deo) præsenti expedita instātia, nostris partib⁹ appropinquare debeatis: & fratre Vuidone uobis obuiā facto, si quid in terra ura inuenerit quod aptum sit ordini nostro, p̄missa uestra expeditius atcp alacrius cōpleatis. Hilarē em̄ datorē diligit Deus. Aut si fortè non placet uobis dilatio, & hoc notificate: quia parati sumus in hac re quātū ratio patit, uestræ obtemperare uoluntati. Ore uestro ducem salutamus: & tam ipsum quàm uos admonem⁹, ut si castrū, p quo gueram facturi estis, uestri iuris nō esse nouerītis, p Dei amore relinquatis. Scriptum quippe est. Quid prodest homini si mundum uniuersum lucretur: se autem perdat, & detrimentum sui faciat. Mat. 16.

Ad ducissam Burgundiæ. Epistola. CXXI.

VEstræ dignationis specialis familiaritas quam erga nos pauperes homines habere uidemini, cousc̄p pgressa est: ut quisquis uestrā dignitatem se habere sentit infensam, per nullū facili⁹ quàm per nos cōfidat redire in gratiā. Hinc est q̄ dudum Diuioni cū essem H. ngo de Besua multis me precibus ad placādā sibi uestrā quam meruerat indignationem applicauit: & ut cōiugio de filio suo qd̄ uobis quidē nō placitū, sed sibi (ut putat) cōmodū irretractabiliter facere staturat: amore Dei & nostro assensum præberetis. Cui⁹ rei causa ecce nūc rursus tā suis quàm sucrū precibus aures nostras pulsare curauit. Et nos qde utilitates illius terre nas non ualde curamus. Veruntm̄ quia res (ut ipse dicit) ita in alto posita esse uidet: quatenus nisi cū ipsius periurio nequaquā possit obuiari cōiugio: hoc uobis intimare conueniens duximus: quia grandis debet esse utilitas: quā Christiani & uestri hois legalitati p̄ponere debeatis. Neq̄ em̄ & periurus esse, & legalis simul manere poterit. Quāq̄ etiā uobis nō solū nullū lucrū, sed & multū uideamus ingruere periculū: si quos fortassis Deus coniugete disposuit, per uos disturbari contigerit. Suam gratiam adiiciat domin⁹ super uos, & super filios uestros, nobilissima: mihiq̄ in Christo dilectissima dña. Ecce nunc tēpus acceptabile, ecce nunc dies salutis: erogate uestrū frumentum pauperibus Christi, ut in æternū cū usura recipiatis.

Epistola domini Hildeberti Turonensis archiepiscopi ad Bernardū abbatem. Epistola. CXXII.

BAlsamū ex odore suo, & arborem ex fructu cognosci, paucos credim⁹ ignorare. Sic & nobis ex opinione tua charissime frater innotuit quāsis ad sanctimoniā cōposit⁹: & integer ad doctrinā. Cū em̄ locorum interstitio longius à te separemur: ad nos tm̄ usc̄p peruenerit, quàm iocūdas nocte cū tua Rachele ducas: q̄ pgenies ex Lya tibi exuberet: quàm totus te exhibeas & cultorē uirtutis, & hostē carnis. Nō alium loquunt̄ te: quicūq̄ loquūt̄ nobis de te. Talis est odor olei effusi nois tui:: talia iā tuorū p̄mia meritorū. Has ex agro tuo spicas ante supremā colligis messionē. In hac em̄ uita q̄dā mertes uirtutis est: conspicuum & immortale testimonium. Hoc ipsa sibi cōparat, hoc sibi ipsa custodit. Huius splēdor nō minuit̄ inuidia: nō exteriorib⁹ studiis adiuuatur. Quippe bonorū æstimatio sicut falsis delatiōibus auferri nō pōt: ita nec adulatoriis fauoribus acquiri. Penes ipos est: eā uel ubertate uirtutū, p̄ficere: uel defectu minorari. Sanè de celeberrima opinione tua spes in sinu ecclesiæ reposita est: eā minime casurā: quoniam fundata creditur super firmam petram. Ex ea nos tua edocti deuotione desiderio desiderauimus in sacrariū familiaritatis tuæ recipi: ibiq̄ recordatione tecū cē, ubi teip̄m furatus colloquis mortalium p̄ mortalib⁹ loq̄ris cū rege angelorum. Porrò huic desiderio nro. N. Tracensis archidiaconus plurimum adiecit, uir moribus & literatura cōspicuus. Eum tibi cēseremus cōmēdādū nisi cōstaret illos quos tua dignaris gratia cōmēdatione alia nō egere: Si nescis: illius etiam attestatione didicim⁹ te in ecclesia esse qui ad eruditionem uirtutis, & exemplo sufficias & uerbo. Cæterū ne literis plixioribus onereris: scripto ponimus finem supradictæ petitioni: donec exaudiri mereamur, finem minime posituri. Quid autem ex hoc animi geras, doceri dep̄camur tuarum recursu literarum.

Rescriptum Clareuallis abbatis ad eundem. Epistola. CXXIII.

Bonus homo

BOnus homo de bono thesauro cordis profert bonũ. Scripta gloriæ tuæ imo & meæ satis libẽter accepi uir totius reuerentiæ: tenẽs in illis unde te nõ immerito glorificem, & ipse non immerito glorier. Siquidẽ gloria nostra, hæc est tuæ sublimitatis dignatio: tua nostræ reputatio paruitatis.
Eccle.3. Nẽpe in alto non altũ sapere, sed humilibus consentire, nil deo charius: nil rarius apud homines. Quis sapiẽs nisi qui sapiẽtiæ cõsilijs aquiescit? Ait autem: Quanto maior es: tanto te humilia in omnibus, Hoc tu mihi exibuisti, minori maior, senior iuniori. Possim proinde & ego tuã probatã sapiẽtiã nõ indebitis efferre laudib⁹: & forté iustioribus his, qbus me dignata est ipsa. Quippe itereſt ad dãdam rerum certitudinẽ: quid incerta iactet opinio, quidq; opus euidens reddat indubitatum. Quod autem certius ꝓbamus, hoc & p̃dicamus securius. Quæ ergo ad me de me tibi scribere placuit, uideris tu unde ꝓbaueris: ego laudũ tuarũ argumentum teneo miníme dubiũ ipsas mei laudatrices lras tuas: in quibus aliũ fortasse delectet eruditionis insigne: sermo suauis & purus: oro luculẽta, gratũ laudabilesq; cõpẽdiũ. Mihi uerò præ his illa ducit miranda humilitas, qua tantillũ tantus præuenire curasti: & obsequio salutãdi, & p̃conio p̃dicãdi, & p̃cãdi reuerẽtia. Sanè qd̃ ad me attinet lego de me in lris tuis nõ qd̃ sum, sed qd̃ esse uellẽ quod nõ esse pudet. Verũtñ quod sum, tuum est: & si quid melius dei unquã munere fuero, tuũ fore cõfidito, reuerendissime atq; amãtissime pater.

Ad Hildebertũ turonensẽ archiepm q nõdũ recepe rat papam innocentium. Epistola. CXXIIII

MAgno sacerdoti & excelso in uerbo gloriæ, Hildeberto dei gra turonẽsiũ archiepiscopo B. clareuallis abbas dictus: in spiritu ambulare, & spiritualiter omnia examinare. ¶Vt uerbis uos
Oseæ.13 propheticis alloquar, consolatio abscõdita est in oculis: quia mors diuidit inter fratres. Quidam emñ iuxta esaiam uident fœdus pcussisse cũ morte, & cũ inferno fecisse pactum. Ecce nãq; christus dñi iste Innocẽtius positus est in ruinam, & in resurrectionẽ multorũ. Nam qui dei sunt, libenter iungunt̃ ei: qui aũt ex aduerso stat: aut antichristi est, aut antixp̃s. Cernit̃ abominatio stare in loco sctõ: quẽ ut obtineret, icẽdit igni sctũariũ dei. Perseqt̃ Innocẽtiũ & cũ eo oẽm innocẽtiã Fugit ille nimirũ á facie leonis, si
Amos.3 cut dicit ꝓpheta: Leo rugiet: quis non timebit? Fugit ſm
Mat.10. præceptũ dñi dicentis: Si uos pſecuti fuerint in unam ciuitatẽ: fugite in aliã. Eugit & in hoc uerè uirũ se apostoli-
Actu.9. cũ probatus, q; apostolica sese forma insignierit. Neq; emñ paul⁹ erubuit in sporta dimitti per murũ: & sic aufugere manus quærentiũ animã suã. Subfugit aũt nõ parcẽs uitæ suæ sed dãs locũ iræ: nõ ut mortẽ euaderet: sed ut uitã acquireret. Merito eccl'ia Innocẽtio cõcedit ipsius uicẽ quẽ p eadẽ uestigia gradientẽ cernit. Nec sanè ociosa fuga Innocentij. Laborat quidẽ: sed honestatur in laborib⁹ suis. Pulsus urbe: ab orbe suscipit̃. A finibus terræ occurritur cum panibus fugienti: etsi furor semei gerardi Engolismensis nõdũ ex toto qescat maledicere dauid. Velit nolit pctõr qui uidet & irascitur: magnificatur in cõspectu regũ: portans coronã gloriæ. Nunquid nõ oẽs principes cognouerũt, qa ipse est uerè dei electus, Frãcorũ, anglorum, ispanorũ, & postremò romanorũ rex, Innocentiũ in papã susciꝑiunt: & recognoscũt singularem epm aiarum suarũ. Solus adhuc ignorat Achitofel suũ iam patefactũ ac dissipatũ consiliũ. Frustra molitur miser super populũ dei malignare consiliũ: & cogitare aduersus sanctos, sancto firmissime adherentes: & contẽnentes curuare genua ante baal. Nulla fraude prævalebit paricidæ suo obtinere regnum super israel: & super ciuitatem sanctam quæ est ecclesia dei uiuentis, colũna fidei, & firmamẽtum ueritatis. Funiculus triplex difficile rumpitur. Electio meliorum, approbatio pluriũ: & qd̃ his efficacius est, morũ attestatio: Innocentiũ apud oẽs commendant: summum cõfirmãt pontificẽ. Ad qd̃ sanè & uestra pater expectat̃ si-
cut pluuia in uellus, uel sera sententia. Non improbamus tarditatẽ, quæ grauitatem redolet, leuitatis abolet notã. Nam & Maria nõ statim respõdit angelo salutanti: prius cogitãs qualis esset illa salutatio. Et Timotheo precipit̃ neminí cito manũ imponere. Dico tñ ego not⁹ põtifici, ne quid nimis: dico ut familiaris & notus, non plus sapere quàm oportet sapere. Pudet fateor q; serpẽs uetustissimus, noua audacia relictis insipiẽtib⁹ mulieribus, etiã robur pectoris uestri uisus est attentare: & tantã ecclesiæ columnã ausus concutere. Cõfidimus aũt quia etsi cõcutit, nõ deiicit: qm̃ amicus sponsi stat: & gaudet ad uocẽ sponsi: uocem exultationis & salutis: uocem unitatis & pacis.

Ad magistrũ Gaufridũ de loratori. Epi. CXXV.

ODor in flore: in fructu sapor requirit̃. Odore puocati charissime frater olei effusi nominis tui: cupimus & ex fructu opis cognoscere te. Nõ emñ nos tm̃, sed ipse quoq; q nullius eget deus: opus tñ habet hoc in tpe opere tuo: si non dissimulas. Glorioſum tibi est dei esse posse coadiutorem: posse & non esse dãnosum. Porrò aũt gram habes apud deum & homines, habes scientiã, habes spm̃ libertatis, habes uerbum uiuũ & efficax, & sale cõditũ: nec oportet te pro tantis uirib⁹, spõsæ xp̃i deesse in tãto discrimine: cum sis amicus spõsi. Amicus siquidem in necessitate ꝓbatur. Quid enim? Tu tibi quiescis: & mater tua ecclesia grauiter conturbat̃? Habuit sua tpa quies: & sanctũ ociũ hactenus suã negocia licenter libẽter q; exercuit. Tempus faciẽdi nũc: Psal.118.
quia dissipauerũt legẽ. Bestia illa de apocalypsi, cui datũ est os loquens blasphemias, & bellum gerere cum sanctis petri cathedrã occupat, tanquã leo partus ad prædã. Al-
tera quoq; bestia iuxta uos subsibilat: sic ut catulus habi- Psal.2.
tans in abditis. Illa ferocior, ista callidior, pariter cõuenerunt in unũ aduersus dñm & aduersus christum eius. Demus operã cito dirũpere uincula eorũ, & p̃icere à nobis iugum ipsorũ. Nos in nostris partibus unà cum alijs dei seruis diuino igne accensis: deo cooperãte laborauimus in cõueniendo populos in unum, & reges ad diripiendũ prauorum consensum, ad destruendam omnẽ altitudinẽ extollentem se aduersus scientiã dei. Nec infructuose Alemaniæ, Frãciæ, angliæ, scotiæ, hispaniarum & hierosolymorũ reges, cũ uniuerso clero & populis fauent & adhærent domino Innocẽtio tãquã filij patri, tãquã capiti mẽbra: solicíti seruare unitatẽ spũs in uinculo pacis. Merito aũt illũ recipit ecclesia, cuius & opinio clarior, & electio sanior inuẽta est: nimirum eligentiũ & numero uincẽs & merito. At tu frater qd adhuc negligis? Quousq; uicino serpente tua male secura dormitat industria? Scimus qdã te filium pacis nulla posse ratiõe induci deserere unitatẽ: sed profectò nõ sufficit, nisi & defensare, atq; ipsius quo q; turbatores totis uiribus debellare studueris. Nec quietis timeas detrimẽtum, qd̃ pro non paruo tuæ gloriæ incremento recõpensabitur, si fera illa uicina uobis tuo studio mansuescat uel obmutescat, & tantam ecclesiæ prædã (comitem dico Pictauensem) in manu tua dei pietas de ore leonis eripiat.

Ad episcopos Aquitaniæ cõtra Gerardum Engolismensem episcopum. Epistola. CXXVI.

DOmínis & patrib⁹ honorãdis: Lemouicẽsi, Pictauẽsi, Petragorisensi, & Xãtonensi, Dei gratia episcopis sanctis, frater. B. Abbas dictus de Claraualle, cõstãtiã in aduersis. ¶Virt⁹ in pace acquiritur, in pressura probat̃, approbat̃ in uictoria. Tempus est quo uestra, siqua est, nec latere iam, nec torpere sinatur, reuerendi & merito suscipiẽdi patres. Hostilis siquidem gladius qui uniuerso Christi corpori mortem denuo nunc temporis intentare uidetur, uestris potissimũ ceruicibus imminet, & in uos eò acrius, quò comminus debachatur, ita ut quotidianis assultibus aut resistere fortiter, aut turpiter (quod absit) cedere compellamini. Nã Nota.
is qui amat primatum gere inter uos Diotrepes, non recipit uos. Nec emñ agnoscit eũ quẽ tota uobiscum ample-

ctitur ecclesia, uenientem in nomine dñi. Nō hūc inquā: sed qui uenit in nomine suo, illum recipit. Nec mirum. Et ipse nempe infatigabilis ad nomen grande multum anhelat etiam in hac ætate. Nec sanè falsa uel incerta opinione ducor notare hominem super uanitate istiusmodi: sed de ore suo iudico. In literis siquidē quas nup ad cācellarium scripsit familiares, nónne legationis sese & onere grauari & nomine honorari, tanto indigni⁹ supplicat, quāto humilius? Vtinā tñ obtinuisset. Mīn⁹ forsitan nocuisset potita uotis ambitio, quā frustrata. Tunc quippe soli, aut penè soli obesset sibi: nūc uerò sæuit in orbē. Vides quid facit amor gl'iæ? Legatio sarcina grauis, humeris præsertim senilib⁹. Quis nescit? Et tñ homini senissimo grauior uideť pœna, reliquū id breue dierū suorum uiuere sine hac pœna. Sed fortè causabit se de suspicione iudicari: & nos temeritatis arguet, qui de occultis suis reprehendimus quod non probauimus. Fateor suspicio-sus sum in hac parte: sed nescio an uel simplicissimus quis secus sentire possit, quippe in tā manifesta cōiectura. Vt enim simplicem referam breuiter actionem, prim⁹ aut inter primos scribit papæ Innocentio, legationem postulat, non obtinet. Indignatur, resilit ab illo, transit ad alīū, ipsius se esse legatū gloriatur. Quod si aut ab illo ante nō popposcisset, aut postmodum non accepisset ab isto, credi poterat alium quemcūq habuisse in p̄uaricatione intuitum, et non rectum aliquem. Nunc autem excusationem non habet de ambitione sua. Deniq ponat etiā nūc legati uel uacuum nomen, nam opus amisit: & ego quidē hac suspicione carebo si potero. Si nō suspicabor inuit⁹, & me intemperantiæ reprehendam. Verùm difficile persuadebitur, ego scio. Nimirum homo diu magnus habitus, inter suos uideri sepso inferior erubescit. Agnoscí
Eccle. 4. tur is quem scriptura loquitur, pudor adducēs peccatū. An non grande peccatum & delictum maximū, superba ista uerecundia: qua terrā & cinerē pudet non dico subīi ci, sed nō dñari? Propter hoc ergo, reliquit illū suum patrē sanctum Innocētiū (sicem cū noīabat) & matrē suam
Psal. 82. sanctā ecclesiā catholicam & adhæret schismatiarchæ suo,
Iob. 41. & sunt duo in uanitate una. Percusserūt fœdus adinuicē: & sup pp̄lm dei malignauerūt consiliū. Squāma squāmæ coniungit, & spiraculum non est in eis. Iste illum papam, ille hūc uicissim legatum scriptitat, ut decipiāt ipsi de uanitate in idipsum. Inuicē se consolantur, tuentur commē
Psal. 2. dant: quisq tamen pro se non pro inuicē. Nimirum homines sunt seipsos amātes. Parí quidē studio conuenerūt in unū, uduersus dñm, & aduersus xp̄m eius: sed planè intentionibus nō coherent. Quærit magis ex alterutro uterq p̄fectò quæ sua sunt: idq (qď audere nephariū est) in hæreditate xp̄i. Quid nisi ante oculos uros conank si patimini p̄scribere xp̄m? Iam nouos apud uos suo papæ cudit legatus eos, ne soli sit sibi papa. Nec mortuis successores sed uiuis inuasores tyrannica fretus potentia superintruDit, nactus scilicet de malitia principum occasionem, qui
Psal. 9. suarū ciuitatum eos odio persequunť iniquo. Sic sedet in insidijs cū diuitibus in occultis ut interficiat innocentes. Per tale ostiū intrat in ouile ouiū. Numqd autem talia gratis legatus actitat p papa suo? En ille totā (ut is gl'iatur) Frācīā atq Burgūdiā legationi eius antiquæ supaddit. Pōt & adiungere si uult Medos & p̄sas, & medios fines decapoleos. Quare nō & ultra Sauromatas? Et quē cūq deniq locū calcauerit pes suus, suus sit, quo uel uacuis noīb⁹ gl'ieť. O hō nō minus sine fronte q̄ sine mēte, nec dei memor timoris, nec suæ honestatis. Putat se nō uí
Psal. 71. deri, cum sit subsannatio & illusio oībus qui in circuitu eius sunt. Merito quidē. Certè em̄ p foro, sacrario utiť: & instar hoīs negociatoris quæritātis lucra sua, & mō hunc mō illū explorātis uēditorē, ut ab illo demum emat quod amat, à quo uili⁹ impetrare ualuerit: ita iste solicite sibi ecclesiasticā dignitatē hinc inde pquirēs, eū tandē p suo arbitrio delegit hr̄e papā q se legatū esse cōsenserit. Ergo ni si tu legat⁹ fueris: roma papā hr̄e nō poterit? Vñ hoc tibi priuilegiū in eccl'ia dei? Quis nā tibi hāc concessit in xp̄i hæreditate p̄rogatiuā? Nūqd tu hæreditate possides sanctuariū dei? Donec em̄ ī obtinēda pudēda & ipudēti petitione spes tibi ulla' p̄merēdi dñi Innocētij gr̄am esse potuit, sctūs ille te scribēte & papa fuit. Quō ergo nūc schismaticū criminaris? Nūquid cū cadē uana spe tua: illius simul & sanctitas euanuit & papæ? Mirum qď potuit ita in breuí dulce & amarū ex eodē fonte p̄cedere. Herí catholicus & sanct⁹, & summ⁹ pōtifex: hodie neq, schismaticus & turbator. Herí pater Innocētius: hodie Gregorius dia con⁹ sācti Angeli. Itaq uno qdē ex ore, sed corde p̄fectò duplicí contraria p̄cessere. Labia dolosa ī corde & corde Psal. 11.
locuta sunt. Sed em̄ hō cui cor & cor diuerberat cōsciam & est nō diuaricat linguam: putas qa timor ei in mente sit aut in frōte pudor? Male aūt iuxta Ap'lm prouidet bona 2. Cor. 8
corā deo & hoīb⁹, qui more illius iniquí iudicis, nec deū timet, nec hoīem reuereť. Et certè ambitio cū p̄rumpit in impudētiā, efficaciā pdit: & cum improbus affectus sc̄aperit, perit effect⁹. Ambitio mr̄ hypocrisis latebras amat & tenebras, lucis impatiēs est. Ambitio spurcū uitiū in imo iacet: uidet tñ oē sublime, sed uideri ipsa refugit. Nec mirum. Optato nāq necesse est careat: nisi caueat arbitros. Nota.
Quò em̄ gl'ia pl⁹ affectať: eò minus apprehendiť, ubi dep̄hendítur affectari. Quid deniq tam inglorium quàm gl'iæ cupidū deprehendí, præsertim inter epos? Nec simplicē sanè xp̄ianū gl'iarí oportet, nisi in cruce dñi nr̄i Iesu xp̄i. Inclitus erit ambitiosus, q̄díu in nocte uersabiť: & donec turpis lucrí negotiū perābulabit in tenebris, poterit hypocrita iustus sanctusq uideri: sed oculo q uidet in facie. At ubi fortè foras mittit impudēti uel īprudēti qď latet ī cōscia: nónne intēperās appet⁹ apparet ad cōfusionē pcacior, quā p̄roptior ad gl'iam? Sic reuera sic p̄bať quod legiť. Gloria in cōfusione eorū q terrena sapiūt. Et illud. Osee. 4.
Si ego gloriam meam quæro, gl'ia mea nihil est. Implesq Ioan. 8.
in illo q eiusmodi est: qď p̄pheta sanctus imprecatur (nisi follor) hypocritis. Fiant, inquiēs, sicut fœnū tectorū qď Psa. 128.
prius quā euellatur exaruit. Nō adeò perīt pudor à moratalibus, ut nuda impudensq uel ab ipsis honoreť ambitio, præsertim in sene & sacerdote: quē eò magis profectò puerilis ista dedecet uanitas, quò eū maior grauitas, maiorq decet sctitudo. Et si ī facie benedicíť ab adulāte: sed à tergo subsannatur ab oībus. Est sobria q̄dam & quodam modo oculata ambitio: moliens salutem cautè, etsi nō caste. Si ualet p̄ficere: clā negotia sua curat. Sin uerò manet in se: & pudoris umbram non deserit. Et qdē talis etsi deū nōdum metuit ad salutem: pro ingentia tamē uerecundia honestatē iterím retinet, q hoīes reuereť, & publicū erubescit. Cæterū q̄nā ista p̄ceps est & frontosa, libido dominandi, ut p obtētu uix annuæ qď certè palam est legationis: primo quidē suo nec parcat senio, nec deserat sacerdotio: deinde nec laterí saluatoris, qď in aqua & sanguine colligendi in fidei unitate pp̄li p̄tulit redemptionē, ut q̄sq tētaret diuidere quos ille colligere, & inde redimeret: p̄baret se non xp̄ianū: sed antichristum reus mortis & crucis Christi? O impatiēs & effrenis turpis quæst⁹ cupiditas: o ardor intēperās: o cæca & pudēda ambitio. Apte prius frontosec (ut iā dixi) & ipse p̄hpudor non dissimulet adit indigna satis potione tentare catholicum: dolensq repulsam incunctāter ad schismaticū refugit: & accepta de manu sacrilega male cupita potestate, latus denuo dñi gl'iæ crudel'r cōfodere nō ueretur. Diuidit nēpe eccl'iam, pro qua illud est in cruce diuisum: uisurus p̄culdubio & ipse ī quē trāsfixerit. Cognoscet p̄fecto domin⁹ Psal. 9.
iudicia facies, q nunc iniuriā patiēs ignorat. Cum enim
cœperit facere iudicum omnibus iniuriam patientibus,
& arguere ī æquitate p māsuetis terre: putas auertere poterit aurem à charissima sponsa sua cum clamauerit stans aduersus eos qui se angustiauerunt? Nō omnino non po- Psal. 37.
terit nō audire plāgentē. Amici mei & p̄xími mei aduersum me appropinquauerunt, & steterūt. Et qui iuxta me erant, de lōge steterūt: & uim faciebant qui q̄rebant animam meam

mam meam. Quō nāq̄ nō recognoſcet os de oſſibus ſuis, & carnē de carne ſua: imò uerò iam quodāmodo ſpíritū de ſpíritu ſuo? Quaſi uerò nō ipſa ſit dilecta illa cuius cō cupiuit decorem, cuius formam induit, cui ſe mirabili dignatione caſtis atq̄ indiuiduis deuinxit amplexibus: ita ut eſſent duo in carne una: unū in uno ſpíritu quandoq̄ futuri. Nā & ſi cognouerat ſm carnē xp̄m, ſed tūc iam nō recognoſcet, qui ſpíritus ante faciem eius chriſtus dominus: cui adherens unus ſpíritus erit: cum, abſorpta morte in uictoria, quod infirmū de carne eſt, in uirtute ſpírit⁹ conualuerit, cum exhibuerit eam ſibi ſponſus gloriæ gloriоſam columbā ſuā, perfectam ſuam formoſam ſuā, non habentē maculā peccati, nec rugam corruptionis, aut aliqd huiuſmodi. Dū libēter in his immoror, penè cœpti im
Ephe.8. memor factus ſum: ita cupiens redimere tempus, qm̄ dies mali ſunt. Excedētem deuotio leuat, ſed reuocat zelus, & ubi rapior: ibi & cogor recedere, & plangere dolorē meū. Audet (quod & flens dico) inimicus crucis chriſti ſuis ſedibus pellere ſanctos: qui nolunt beſtiā adorare, quæ aperuit os ſuum in blaſphemias, blaſphemare nomē dñi & tabernaculū eius. Altare cōtra altare erigere tentat, confundere phaſcq̄ nephaſcq̄ non confunditur, abbates abbatibus, epiſcopos epis: ſuper ītrudere nititr̄, amouere catholicos, pmouere ſchimaticos. Miſeri & miſerandi, qui ita promoueri & ab iſto cōſentiunt. Siquidem circuit mare & aridā, ut faciat unū ep̄m, & cū fecerit: facit eum filiū gehennæ duplo quàm ſe. Quænā uerò putas eſt tanti cauſa furoris? Non alia ſanè, niſi q̄ diſplicet mortalibus āgelica illa paritio, qua gloria deo pax hominibus nūciat: &
1.Tim.1. dum gloriā uſurpant turbant pacē. Solus gloriā meretur qui facit mirabilia ſolus: ſicut dicit apoſtol⁹: Soli deo honor & gloria. Porrò autē cum noſtro genere bene agitur ſi datur frui pace dei, pace cū deo, & quidē fœliciter & miſericorditer. Quonā ergo modo ſtabit pax hoīm coram deo, uel cum deo: ſi deo non poteſt apud homines eſſe tuta ſua gloria. O ſtulti filij adā, qui contēnētes pacē, & gloriam appetentes, & pacē perdunt & gloriam. Ob hoc deniq̄ & nūc deus ultionū cōmouit terrā, & cōturbauit eā,
Pſal.59. oſtēdit populo ſuo dura, potauit nos uino cōpunctionis. Velimus nolimus impleri q̄nq̄ neceſſe eſt ueritatem ſpíri
Mar.14 tus ſancti, fiēriq̄ illā quæ prophetico ſpíritu prænūtiata, legitur ī ſcripturis diſſe ſſio: ſed uæ homini per quem uenit. Melius erat eiſi natus non fuiſſet homo ille. Quis uerò ille niſi nō peccati, qui ſup electum à catholicis catholicū, & canonice, locū ſanctū inuaſit: quem tamē nō quia ſactus, ſed qa ſummus eſt affectatauit, inuaſit, inquā inuaſit armis, igne, pecunia, non uitæ meríto uel uirtutum: p uenit in quo ſtat, & ſtat in quod peruenit. Nam illa quā factatiuratorū ſuorū non electio, ſed factio: umbra tātum fuit & occaſio & uelamentū malitiæ. Dici pōt electio: ſed impudenter: ſed mendaciter. Stat quippe ſententia eccleſiaſtica & authētica: poſt primā electionem, non eſſe ſecūdā. Celebrata, pinde prima: quæ ſecūdo p̄ſumpta eſt, non eſt ſecunda, ſed nulla. Nam & ſi quid minus fortè ſolemniter, minusue ordinabiliter, pceſſit in ea quæ p̄ceſſit, ut hoſtes unitatis cōtēdūt: nūqd tamē præſumi altera debuit, niſi ſanè priore prius diſcuſſa ratione, caſſata iudicio. Ea
1.Tim.5. propter qui ſe ſuperingerere feſtinant quiq̄ temerario temere manus imponere nihilomin⁹ acceleraverūt, apoſtolo prohibēte: Nemini cito manum imponas: ipſi pculdubio maius peccatum habent: ipſi auctores ſciſmatis, ipſi grandis malitiæ huius principes extitere. Cæterum nunc iudiciū expetunt, qd̄ ante debuerāt expetiſſe: & quā ſuo loco oblatā tenuerāt, tandem iuſtitiā offerūt, ut uidelicet ſi recuſetur, iuſti uos uideamini. Si recipiatur, litigātib⁹ inter ſe partibus, dilatio redimat tempus: & interim fiat aliquid. An de ueſtra iuſtitia deſperatis, & damnum iam creſcere non timetis, quēcūq̄ cauſa exitū ſortiat? Quicquid (inquiunt) hactenus factum ſit: modo quærimus audientiam, iudicium ſumus ſubire parati. Tergiuerſatio eſt. Quid ī omni impio conatu ueſtro uobis relinquit̄ aliud: quod afferre queatis ad ſeducendum ſimplices, ad armandum maliuolos, ad ueſtrā ipſorū pallíandam malitiam? Si hoc non diceretis: quid diceretis? Cæterum iam deus iudicauit quod ſero reperit hō. Iudicauit autē operis cuidē tia nō decreti ſententia. Nūquid dei iudicium audeat humana temeritas retractare? Quid ſi cauſetur & clamet per prophetam deus? Tulerūt; hoies à me iudicīū? Nō eſt con Pſa.147.
ſilium contra conſiliū dñi. Velociter currit ſermo eius, in conueniendo populos in unum & reges: ut dño papæ Innocentio ſeruiant & obediant. Quis reuocauit? Dei eſſe iudicium ſenſerunt & conſenſerunt, Galterius rauennas, Hildegarius terraconenſis, Norbertus magdeburgēſis, Conradus ſareburgenſis, archiepiſcopi Dei eſſe iudiciū cognouerūt & acquieuerunt epiſcopi. Equipertus monaſterienſis, Hildebramus piſtorienſis, Bernardus papienſis, Lādulphus aſtēſis, Hugo granopolitanus, Bernard⁹ parmenſis. Horum gloria ſpecialis & præcipua ſanctitas, & auctoritas etiam hoſtibus reuerenda, facile nobis qui minorē & meriti, & officij tenemus locum, aut errare ſecū aut ſapere perſuaſit. Taceo multitudinem cæterorum tuſciæ, cāpaniæ longobardiæ, germaniæ, & aquitaniæ, galliarum deniq̄ & hyſpaniarū oīm, necnō & uniuerſæ oriē talis eccleſiæ tā archiepiſcoporū quàm epiſcoporū: quorū nomina ſunt in libro uitæ: ſed epiſtolæ breuitas nō admittit. Hi omnes unanimes nō cōducti pecunia, nō ſeducti fallacia, nō illecti priuato carnis uel cognatiōis amore nō timore cōpulſi potentiæ ſeculariſ: ſed dei pculdubio uolūtatē ſicut nō ignorātes, ita nec diſſimulantes, petrū leonis ingenue refutauerunt: ac ſecure gregorium in papā Innocētiū ſuſceperunt. Noſtratū ſanè nemo ex noīe in his expreſſus eſt literis, qa & omnes cōpendiū nō fert: & aliquorū inuidioſa deſignatio adulationis notā nō effugit. Nō aūt debeo prætermittere ſctōs, q̄ mundo mortui, deo melius uiuunt: quorū uita abſcondita eſt cū xp̄o in gloria: ubi certè ſtudioſe inq̄rūt & non dubie inueniunt beneplacitū dei, qui ſolliciti ſunt quomodo placeāt ei. Ita q̄ camaudulienſes, Vuallambroſani, cartuſienſes, cluniacenſes, & qui de maiori manaſterio ſunt, mei quoq̄ ciſtercienſes, ciſtenblenſes cadumenſes, turonēſes, & ſauiniacenſes: uniuerſitas deniq̄ & unanimitas fratrū, tam clericorum quàm monachorū regularis uitæ probatæq̄ conuerſationis, ſequentes epiſcopos tanquam greges paſtores ſuos, innocentio firmiter adhærent, ſyncerè fauent, humiliter parent, uerū apoſtolorum ſucceſſorem fideliter recognoſcūt. Quid reges & principes terræ? Nónne in eodē ſpū unà cum ſubiectis ſibi plebibus, Innocētiū pariter amplectuntur, cōfitentes & ipſi papā & epiſcopū aīarū ſuarū? Quis poſtremò in quocūq̄ ordine uitæ illuſtris & boni noīs homo idip̄m nō ſapit? Et tñ adhuc iſti neſcio qua cōtentioſa importunitate: & importuna contentione reclamant, uocant in cauſam orbem, & cū ſua paucitate uniuerſitatem flagitant iudicari: & qui præiudicauerunt in electione, de confimatione reiudicare contendūt, tunc p̄propere agētes: modo præpoſterè retractantes. Quis tantos quæſo in unū cogere queat exercit⁹ utriuſq̄ ordinis prīcipū, ne dicā plebiū: & adducere in examinationē? Quis tot ſanctorū milibus perſuadere ſufficiat: quod pri⁹ ædificauerūt, iterū deſtruere, & abducere ſemetipſos in præuaricationem? Quis deinde loc⁹ oībus tātus omnib⁹ tutus? Vniuerſæ quippe eccleſiæ negotiū eſt, nō uniꝰ cauſa pſonæ. Videtis q̄ de ipoſſibili calūnia ſtruitis matri ueſtræ? Imo uobis foueam fodítis in quam præcipitemini: & laqueū nectitis quo teneamini: ne ad gremiū reuertamini matris ueſtræ. Occaſio nunquā deerit ei qui uult recedere ab amico. Sed eſto. Mutet cōſilium ſuum de⁹ (ſm hominem dico) reuocet ſententiā, cōuocet à finib⁹ terræ cōſiliū iudicari bis in idipſum, qd̄ ipſe nō facit patiatur: quosnā quæſo dabūt iudices ſibi? Omnes quippe in parte ſunt, & partibus de iudicio haud facilè cōueniet, atq̄ ita ad litem magis quàm ad pacē tantus conuentus fatigabitur. Deinde uelim ſcire cui ille interim uellet crede-

re Romã: quã tanto amore ex longo tẽpore cõcupíuit tã to labore & ſumptibus acqſiuit: tanto faſtu poſſidet: tanto pudore timet amittere: ne fruſtra conueniſſe ſeculum omne cernatur: ſi cum ille cadet à cauſa, non tamen cadat à Roma. Alioquín quis cauſam ſpoliatus ingrediẽr? Nec leges profectò cogunt, nec canones. Et hæc dícimus, non de noſtra iuſtítia diffidentes, ſed à uestra cauentes uerſutía. Iam enim deus eduxit tanquam lumẽ iuſtitiã ſuã, & iudícium ſuũ tanquã meridiẽ: & ſi cæco nec lumẽ appareat: nec meridies luceat: quoniã ſicut tenebræ eí⁹: ita & lumẽ eius. Duo itaq; ſunt de quíb⁹ cõtendit, qſnã eorũ rectius uideatur papa. Quorũ primo quidem ſi perſonas compares, ut neutri ſanè uel derogare uídear, uel adulari: dicã qđ dící paſſim reperies, & neminẽ arbitror diffiteri, quía uidelícet Innocẽtij noſtri uita uel fama nec æmulũ timet, cum alterius nec ab amico tuta ſit. Dehinc ſi electiões diſcutías, noſtri itidẽ mox occurit, & promotiõe purior, & ratione probabilíor: & prior tempore. Porrò de tẽpore conſtat. Reliqua duo merita probant: & dignitas eligentium. Hanc enim (ni fallor) prẽm ſanioré inueníes, tã epiſcopos quàm cardinales, díacones ſiue p̃ſbyteros, & quorũ maxime intereſt de electione ſummi põtificis, & quanti in eligendo iuxta patrum ſcita ſufficiant. Quíd & in cõſecratione? Nónne Hoſtienſem ad quem ſpecialiter ſpectat habemus? Cum igitur & electꝰ dignior, & electio ſanior, & actio ordinabílior teneatur: qua iſti ratione, ímo qua cõtẽtione cõtra ius & phas, & nota omniũ bonorũ, inuitæ & renitẽti dei eccleſiæ p̃ficere aliũ, & illũ depone re tentãt? Horũ conatui, tam maligno, tã indigno, tam temerario, totis certè uíribus renitẽdũ eſſe uídetis reueren diſſimi & illuſtriſſimi patres. Qđ cũ oĩ familiæ dei, tũ uobis maxime ueſtriſq; cõuenit: ſi tñ zelꝰ domꝰ dei comedit aximas ueſtras. ¶ Vobis inquã & ueſtris maxime uigilandum eſt & orandũ ne intretis in tentationem. In ea ſanè parte maiore opus eſt fortitudine & cautela: unde acrior inſiſtit aduerſarius, & uis belli maior incũbit. Quàm ſæuus & calidus hoſtis inſurrexerit in uos, p̃prio certè agno ſcitis experimẽto. Heu quàm multũ iam malitia illi⁹ in illis partibus pro accepta poteſtate p̃ceſſit, utroq; ſæuiens genere malignãdi, ui & dolo. Nunquíd autẽ malitia uincet tandẽ ſapiẽtiã? Sed hæc eſt hora ipſius, & poteſtas tenebrarũ. Cæterũ hora nouiſſima eſt, & poteſtas cito tranſit. Ne terreamíni: ne ſeducamíni. Dei uirtus & dei ſapientia Chriſtus uobiſcũ eſt, qui in cauſa eſt. Confidite, ipſe ui
1. Cor. 10 cit mũdũ: fidelis eſt: nõ permittet uos tẽtari ſupra id quod poteſtis. Vídetis ſtultum firma radicem? Sine dubio ſtatim maledícetur pulchritudíni eius. Non enim diu derelin-
Pſa. 124 quet dominus uirgã peccatorũ ſuper ſortẽ iuſtorũ. Verũ ueſtræ interím uigílantiæ eſt, ueſtris p̃ ueſtro officio ſolí cite prouídere, ſicut & prouídetis, ut non extendãt iuſti
Ibídem. ad iníquitatem manꝰ ſuas. Oratio pro catholícis: Bñfac
Pſal. 82. dñe bonis & rectis corde. Pro ſchíſmaticis: Imple dñe facies eorũ ignomínia, ut quærant nomẽ tuum domine.

Ex pſona ducis Burgũdiæ. Epla. CXXVII.

GVílelmo dei gra egregio comiti Pictauorũ, & duci Aquitanorũ, Hugo eadem gratia Burgundiæ dux, timere terríbilem, & eũ qui aufert ſpíritum principũ. Errorem ueſtrum ultrà diſſimulare nõ fero: quippe carne propinquus, & corde amícus. Nota. Sí quis de populo deuiat, ſolus perit. Verũ príncipis error multos inuoluit: & tãtis obeſt quãtis p̃eſt ipſe. Nec præſumus ſicut ſitis ut perdamus: ſed ut regamus ſubiectos. Per quem reges regnant, ipſe nos præfecit populis ſuis à nobis tuendis, non ſubuertendis: plane ſanctæ ſuæ eccleſiæ miníſtros, non dominos. Cui uos miníſterio cum dignè aliàs pro ueſtri magnitudine potentatus & laudabíliter deſeruiſſe noſcamíni: míror quanã uerſutia modo ueſtra illa prudentía circũuenta fuerit, candẽ matrem ueſtram & dominã deſerere in tẽpore malo: niſi fortè & hoc uobis ueſtri illí conſiliarij ſuadere conentur, ad ſolã petri leonis domũ uniuerſalẽ eccleſiã eſſe redactã. Viri men daces, quos ueritas ſicut & caput eorũ antixp̃m deſtruit ſp iritu oris ſui: affirmãs camper os Dauíd ad uniuerſos fines terræ, & ad uniuerſas famílias gentium dilatari. Habet tñ ducẽ Apulíæ, ſedſolũ ex prícipibus ipſumq; uſurpatæ coronæ mercede ridícula comparatũ. Deniq; quíd boní, qd uirtutis quíd honaſtatis afferũt de ſummo pontífice ſuo ut & nos prouocẽt ad fauorẽ? Sí uera ſunt quæ ubiq; díuulgat opínio: nec uníus dignus eſt uínculí poteſtate. Sí uera non ſunt, decet nihilominus caput eccleſiæ non ſo)lũ uitæ habere ſanitatẽ, ſed & famæ decorẽ. Tutius proínde uobis eſt mi cognate chariſſime, ut in ſuſceptione uniuerſalis papæ, ab uniuerſitatis conſenſu & cõſilio nõ recedatis. Quẽ omnis religio, quẽ regũ uniuerſitas receperunt: uobis quoq; & honorificũ & ſalutiferũ eſt ut recípiatis. Domini papæ Innocentij & innocens uita, & íntegra fama, & electio canonica prædicatur. Priora duo nec hoſtes diffitentur. Tertiũ calumniam habuit: ſed per chriſtianiſſimum Lotharíũ nuper falſi calumníatores in ſuo ſunt mẽdacio deprehenſi.

Ad eundem. Epiſtola. CXXVIII.

IN eo animo & in ea uoluntate memíni me diſceſſiſſe dudũ à te princeps eximie, ut totis affectibus bene)ti tibi tuiſq; cuperẽ, totis niſibus ſalutem ueſtrã & honorẽ ueſtrũ ubicũq; poſſem iuuarẽ: eò q nõ redírem frau datꝰ fructu aduẽtus mei aduos, ſed lætus præter ſpem multorum reportarem mecum pacem eccleſie: cum exultatione uniuerſæ terræ. Míror autem quo cuíusue cõſilio míra illa mutatio dexteræ excelſi tam ſubito in deteríus eſt mutata: ut rurſum ad íniuría eccleſiæ clericos ſancti Hil arij de ciuitate expelleres: Galat. 5 & íram dei in te grauius quàm primum excítares. Quís te faſcínauit tam cito recedere à uía ueritatis & ſalutis? Profectò iudícium portabit quícunq; eſt ille. Vtinam & abſcíndantur qui uos conturbant. Reuertere quæſo reuertere: ne & tu (qđ abſit) abſcíndaris. Reuertere íquã, & reuoca amícos tuos ad pacem: & clericos ad eccleſiam: antequam írrecuperabíliter reddas tibi aduerſum retríbilem: & eum qui aufert ſpíritũ príncipũ: terríbilẽ apud reges terræ.

Ad Iaunenſes. Epiſtola. CXXIX.

IAnuenſibus ſuis conſulibꝰ cũ conſiliarijs & ciuíbus uniuerſis. B. Abbas dictus de claraualle pacem & ſalutẽ & uitã æternã. ¶ Qđ aduentus noſter ad uos anno p̃terito nõ fuerit ocioſus, eccleſia paulo poſt in ſua neceſſitate p̃bauit, à qua & miſi fueramus. Honorificè nos & ſuſcepiſtis & tenuiſtis exíguum quod apud uos fuímus: & quídẽ dígne uobis: ſed ſupra noſtræ humílitatis modũ. Profectó ut nõ ímmemores: ſic non ingrati ſumus. Vícem rependat qui poteſt: & qui in cauſa fuit deus. Nos cẽ unde illũ recompẽſemus uenerationis cultũ: ſed obſequiũ: ſed affectũ plenũ amoris & gratiæ? Nõ q noſtro delectemur fauore: ſed ueſtræ deuotioni colletamur. O mihi dies illos feſtiuos, ſed pau
Paſ. 54. cos. In æternum non obliuiſcar tui plebs deuota: honorabílis gens: ciuitas illuſtris. Veſpere & mane & meridie (more utíq; prophetæ) narrabam & annunciabam: & erat tãta audiẽdi auiditas, quãta & audientiũ charitas. Portabamus uerbũ pacis: cũq; inueníſſem⁹ filios pacis: requieuit ſuper eos pax noſtra. Exierã planè ſemínare ſemẽ: non meũ ſed dei cadens in terrã bonam ſemẽ bonum, fructũ fecit cẽtuplũ: & tẽpeſtiuũ. Mira celeritas, quía magna neceſſitas. Nec tardítatem paſſus ſum: nec difficultatem: una pené díe & ſerens & metens, & reportans cum exultatione manípulos pacis. Hæc qppe meſſis, quam meſſui. Exulibus, captiuis: compeditis & incarceratis, euadẽdi atq; repatriandi lætam reportauímus ſpem, metũ hoſtibus, cõfuſionem ſchíſmaticis, gloriam eccleſiæ, orbi lætítiam. Et nunc quíd reſtat chariſſimi: niſi ut admoueamíni de perſeuerantia, quæ ſola meretur uíris gloriã, coronã uírtutibus? Prorſus abſq; perſeuerãtia nec qui pugnat, uíctoriam, nec palmam uíctor cõſequitur. Vigor uíríum, uír-

tutum

tutum conſummatio eſt, nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium. Soror eſt patientiæ, cõſtantiæ filia, amica pacis, amicitiarũ nodus, unanimitatis uinculũ, propugnaculũ ſanctitatis. Tolle perſeuerãtiã: nec obſequiũ mercedẽ habet: nec bñficiũ gratiã: nec laudẽ fortitudo. Deniq; nõ qui cœperit: ſed qui perſeuerauerit uſq; i finẽ: hic ſaluus erit. Saul cũ eſſet paruulus in oculis ſui ſrex eſt ſup-
1.Re.15. Iſrael conſtitutus: non perſeuerans in humilitate & regnũ amiſit & uitam. Si cautela Sanſon, ſi Salomonis deuotio perſeuerantiam retinuiſſent, nec is profectò priuaretur ſapientia: nec ille uiribus. Hoc ſummæ honeſtatis inſigne, hanc totius probitatis unicã fidamq; cuſtodem, cuſtodiri à uobis firmiter hortor & precor. Cuſtodite di-
Marc.6. ligenter, quod libẽter audiſtis. Mementote ſcriptũ, quia metuebat Herodes Ioannẽ: & libẽter eũ audiebat. Sed btũs foret: ſi audita libẽter æquè ſeruaſſet. Deniq; non q
Lucæ.11. audiunt: ſed beati, inquit, qui audiunt, & cuſtodiunt uerbum dei. Seruate proinde uos pacem fratribus ueſtris Piſanis: fidem dño papæ: fidelitatem regi, uobis honorem. Hoc eñ expedit, hoc decet, hoc iuſtitia requirit. Audiuimus uenisſe ad uos nuncios ducis Rogerñ: qd attulerit, qd̃ retulerint: nos neſcimus. Verũ ego iuxta illud poetæ (ut uerũ fatear) ſemp timui Danaos, & dona ferentes. Si quis forte in uobis (quod deus auertat) rem tã fœdã cõmittere deprehendatur, extẽdere uidelicet manum ad turpe lucrum: hunc protinus notate, & iudicate hoſtem nominis ueſtri ciuiũ proditorem, ac uenditorem communis honoris & honeſtatis. Si quis itẽ ſuſurro in ppl'o, diaboli ſibi aſſumens uicẽ, iurgia ſeminare, & pacem turbare uelle reperiatur: quẽadmodũ illæ diſcordiæ ſemper eſt amator & auctor: huic rigidæ cenſuræ remedio citius obuiet: eó quippe peſſimæ: quò ĩtimæ peſti. Hoſtilis exercitus uaſtat agros: domoſq; ſpoliat: praua aũt conſilia corrumpunt bonos mores, & modicũ fermentũ totã maſſam corrũpit. Seríte, plantate, negociamini: ut antiqua mala non ſolũ non iteretis: ſed etiam de iuſtis laboribus ueſtris expiare & delere poſſitis. Scriptũ quippe eſt: Redẽ-
puer.13 ptio animæ uiri: ppriæ diuitiæ. Et rurſum. Date eleemo-
Lucæ.1. ſynã, & omnia mũda ſunt uobis. Qd̃ ſi militare placet, & ueſtræ fortitudis ac ſtrenuitatis iterũ expiri uires: arma probare delectat: nõ equidẽ id præſumendũ aduerſus uicinos & amicos: cũ magis eccleſiæ inimicos expugnare deceret: ſed & regni ueſtri iuſa à ſiculis defenſare coronã. Super illos ſane & honeſtius acquiretis, iuſtius poſſidebitis acquiſita. Deus pacis & dilectionis maneat ſemper cum omnibus uobis. Amen.

Ad piſanos. Epiſtola. CXXX.

PIſanis noſtris conſulibus cum cõſiliarijs, & ciuibus uniuerſis, Bernardus abbas dictus de claraualle, pacem & ſalutem & uitam æternam. ¶Benefaciat uobis de⁹, & meminerit fidelis ſeruitij, & piæ cõpaſſionis, & conſolationis, & honoris, q̃ ſponſæ filij eius in tempore malo & in diebus afflictionis ſuæ exhibuiſtis & exhibetis. Et quidem hoc iam impleſt ex parte: & orationis huius nonnullus capitur fruct⁹. Digna planè retributio celeri iam cõpenſat effectu. Iam pro meritis tecum actitat deus populus quẽ elegit in hæreditatem ſibi omnino populũ acceptabilẽ, ſectatorẽ bonorũ operum. Aſſumitur Piſa in locum Romæ: & de cunctis urbibus terræ ad appoſtolicæ ſedis culmẽ eligit. Nec fortuitu ſiue humano cõtigit iſtud cõſilio: ſed cæleſti prouidentia, & dei benigno fauore fit, qui diligẽtes ſe diligit, qui dixit xp̃o ſuo innocẽtio, Piſam inhabita, & ego benedicens benedicã ei. Hic habitaboq; ñ, elegi eã. Me authore tyranni Siculi malitiæ, Piſana conſtantia cõcedit, nec minis cõcutitur, nec donis corrũpitur, nec circũuenitur dolis. O Piſani Piſani, magnificauit dñs facere uobiſcũ, facti ſum⁹ lætãtes. Quæ ciuitas nõ inuidet? Serua depoſi tũ urbs fidelis, agnoſce gratiã, ſtude prærogatiuæ nõ iuenirí ingrata. Honora tuũ & uniuerſitatis patrem: honora mundi principes qui in te ſunt: & iudices terræ: quorũ te præſentia reddit illuſtrẽ glorioſam, famoſam. Alioquin ſi ignoras te o pulchra inter ciuitates: egredieris poſt greges ſodalium tuorum paſcere hœdos tuos. Sapiẽtib⁹ ſat dictum eſt. Cõmendo uobis Marchionẽ Engelbertũ, qui domino papæ & amicis eius miſſus eſt in adiutorium: iuuenis fortis & ſtrenuus (& ſi nõ fallor) fidelis. Habetote eum ueſtris precibus magis commendatũ: quia & ego ei uos amplius commendare curaui: monuiq; ne ueſtris potiſſimum conſilijs imitatur.

¶Ad Mediolanenſes. Epiſtola. CXXXI

SVis Mediolanenſibus, uniuerſo uidelicet clero & populo .B. abbas dict⁹ de Claraualle, in dño ſalutem. ¶Bene uobiſcũ facit deus, bene uobiſcũ facit Romana eccleſia. Facit ille quod pater: facit illa quod mater. Et reuera quid uobis debuit facere & non fecit? Si poſtulaſtis mitti uobis de curia honorabiles perſonas ad honorem dei & ueſtrum, factũ eſt. Si poſtulaſtis confirmari quod unanimitas ueſtra de uenerabilis patris ueſtri electione firmauerat, factum eſt. Si uoluiſtis licuiſſe uobis quod illicitum niſi p magna quidem neceſſitate ſacri canones iudicant: tranſlationẽ epiſcopi ſcilicet in archiepiſcopum, conceſſum eſt. Si rogaſtis eruí ciues ueſtros de uinculis. Placẽt inorũ: qd̃ utiq; ego prætermittere nec uolo, nec ualeo: & hoc factũ eſt. In quo poſtremo quacũq; rationabilis petitio filiæ: nõ dico repulſam: ſed uel morã paſſa eſt apud piã matrẽ? En ad cõplemẽtũ pallium præſto eſt, plenitudo honoris. Nunc uerò audi me inclyta plebs, gens nobilis, ciuitas glorioſa. Audi inquam me (ueritatẽ dico, nõ mentior) dilectorem tui, zelatorem ſalutis tuæ. Romana eccleſia ualde clemẽs eſt: ſed nihilominus potens. Fidele conſilium & omni acceptione dignũ, noli abuti clementia: ne potentia opprimaris. Sed dicit aliquis. Debitam ei reuerentiam exhibebo: & nihil ampli⁹. Eſto. Fac quod dicis: qa ſic exhibeas debitam, & omnimodam. Plenitudo ſiquidem poteſtatis ſup uniuerſas orbis eccleſias, ſingulari prærogatiua apoſtolicæ ſedi donata eſt. Qui igitur huic poteſtati reſiſtit: dei ordinationi reſiſtit Poteſt, ſi utile iudicauerit, nouos ordinare epiſcopatus ubi hactenus non fuerunt. Poteſt eos qui ſunt, alios deprimere: alios ſublimare: prout ratio ſibi dictauerit: ita ut de epiſcopis creare archiepiſcopos liceat: & econuerſo ſi neceſſe uiſum fuerit. Poteſt à finibus terræ ſublimes quaſcunq; perſonas eccleſiaſticas euocare, & cogere ad ſuam præſentiam non ſemel aut bis ſed quoties expedire uidebit. Porrò in promptu eſt ei omnem ulciſci inobedientiam: ſi quis fortè reluctari conatus fuerit. Deniq; probaſti & tu. Quid enim contulit tibi uet⁹ tua rebellio, & recalcitratio male ſuaſa à pſeudo prophetis tuis? Quem fructum habuiſti, in quibus nunc erubeſcis? Agnoſce potius in qua poteſtate, gloria & honore ſuffraganeorum tuorum tam diu priuata extitiſti. Quis pro te ualuit obuiare apoſtolicæ authoritati iuſtiſſimæ ſæueritati: cum prouocata tuis exceſſibus, decreuit te tuis illis antiquis ac præclaris ornamẽtis nudare: mutilare membris? Et hodie confuſa & trũcata iaceres, ſi nõ benignius quàm potentius tecũ actum fuiſſet. Quis eam prohibere ualebit etiam à grauioribus: ſi rurſum (quod abſit) adieceris prouocare? Vide ne patiaris recidiuum: quia pro certo (niſi fallor) non tam facilè denuo poterit inueniri remediũ. Si quis itaq; dixerit tibi, partim oportet obedire, partim non oportet, cum tu in te experta ſis plenitudinem apoſtolicæ poteſtatis: authoritatis integritatẽ: nónne huiuſmodi aut ſeduct⁹ eſt: aut ſeducere uult? Sed fac quod dico: nam ego te non ſeduco. Conuertere magis ad humilitatem, ad manſuetudinem. Siquidem & humilibus dat deus gratiam: & manſueti hæreditabunt terram. Eſto cauta dominæ & matris tuæ recuperatam ſeruare gratiam. Et ſic ei placere ſtudeas de reliquo, qua tenus placeat non ſolum ſeruare tibi quæ reddidit, ſed etiam adijcere, quæ nondum dedit.

Ad clerũ Mediolanẽſem. Epiſto. CXXXII.

BEnedicti uos à dño: quorũ ſtudio & ĩduſtria ciuitas uſra liberata eſt ab errore: & relicto ſchiſmate, ad catholicã redĳt unitatẽ. Exĳt ſermo iſte inter catholicos: audiuit lætata eſt Sion: & eſt uobis gl'ia coram deo & oĩ pp'lo. Quàm lætis ãplexib⁹ mr̃ ecc'ia coligit tot & tãtorũ multitudinẽ filiorũ: quos ſe amiſiſſe dolebat? Quàm læto & ſereno uultu deus pr̃ recipit hoc ſacrificiũ de manib⁹ ueſtris? Quòd aũt & pací terræ intenditis, facitis qđ filĳ pacis. Et ego frẽs particeps & ſocius gaudĳ ueſtri fieri cupiẽs: iuxta petitionẽ ueſtrã ad uos cũ dictis fratribus noſtris nũcĳs ueſtris uenieb ã: de quibus mihi ſcripſiſtis, plenius ſm rationẽ in beneplacito dei ſatisfacturus. Sed quía tp̃s breue eſt quo ad conſiliũ feſtinam⁹: nõ grauet uos uſq; ad reditũ nr̃m ſuſtinere.

Ad uniuerſos ciues Mediolanẽſium.

Epiſtola. CXXXIII.

VT ex ſcriptis ueſtris pcipio nõnullus mihi locus gratiæ apud uos eſt. Et qĩ meũ nõ inuenio meritũ: diuinit⁹ credo datũ. Nõ recuſo fauorẽ ingẽtis inſignisq; populi. Amplector oblatã gratiã: & obuĳs manib⁹ glorioſæ ciuitatis deuotionẽ deuot⁹ excipio: præſertim hoc tẽpore quo abiecto errore ſchiſmaticorũ, ad ſinũ mr̃is ecc'lie cũ gaudio toti⁹ orbis reuerſa eſt. Arbitror tĩ nõ ſolũ mihi gloriandũ q; ĩuitor ad pacẽ quærendã, & à famoſiſſima urbe: cum ſim pauper ignobilisq; perſona, tãti honi mediator atq; miniſter aſſumor: ſed uobis quoq; p talẽ nihilominus honor eſt flecti ad pacem & cõcordiã uicinorũ ueſtrorũ: quos nec multarũ ciuitatũ hoſtilis impetus (ut bene notum eſt mũdo) cedere aliqĩ cõpulis. Itaq; feſtinãs ad concilĳũ, ſpero me rediturũ per uos & probaturũ de gratia quam promittitis. Qui aũt gratiã dedit, faciat ne in me uacua ſit.

Ad nouitios apud Mediolanũ conuerſos.

Epiſtola. CXXXIIII.

CHariſſimis fratribus de Mediolano nup cõuerſis ad deũ. B. abbas dictus de Claraualle in ſpũ conſilĳ & fortitudinis qđ bñ cœptũ eſt, digno exitu cõſummare. ¶Benedictus deus qui fecit uobis uiſcere mundi gloriã, largiturus ſuã. O quàm uani filĳ hoĩm: quàm mẽdaces filĳ hoĩm ĩ ſtateris: q ſm illud euãgelĳ: gloriã abinuicẽ quærũt: & gloriam quæ à ſolo deo eſt, nolũt: planè in hoc ipſi decipiẽtes de uanitate in idipſum. Vos autem non ſic. Ab hoc uos opprobrio liberauit nũc diuina miſericordia, ut eſſetis xp̃i bon⁹ odor deo in omni loco: ipſi ad gloriam: angelis ad lætitiam: hominibus ad exemplum. Siqdẽ gaudiũ eſt in cælo ſup uno peccatore pnĩam agẽte: quãto magis ſup tot & talibus uiris & de tali urbe cõuerſis? Et ego fratres tãta lætitia ꝓuocatus, ſed & uocatus à uobis: per chariſſimos fratres Ottonẽ & Ambroſiũ quos ad hoc ipſum direxiſtis: decreuerã ſimul cũ ipſis uenire ad uos. Cæterum melius exiſtimãs, nõ in articulo temporis neq; in tranſitu uos uidere diſtuli uſq; ad reditũ noſtrũ. Properamus quippe ad cõciliũ, p uos deo auxiliãte reuerſuri: conſiliũ & auxiliũ quod ſm rationẽ poterimus, ueſtro ſancto propoſito præbituri.

Ad Petrũ Papienſem cp̃m. Epl'a. CXXXV.

SI ſemen bonũ factũ in terram bonam, fructum attuliſſe uidetur: ipſius eſt gloria qui dedit ſemen ſerenti, fœcũditatem terræ, ſemini incrementũ. Quid in his nos capim⁹? Ego ſanè gloriam xp̃i alteri nõ dabo: multo uerò ſcrupuloſius uſurpabo mihi. Profecto lex dñi cõuertit aĩas, & non ego. Teſtimoniũ dñi fidele ſapientiã præſtat paruulis: nõ ego. Laudatur de bona literæ tornatura manus: non calamus. Fateor, multũ tribuã mihi: lingua mea calam⁹ ſcribæ uelociter ſcribentis. Sibi ergo inquis quid afferunt boni ſpecioſi pedes euãgelizantiũ bona? Multũ per omnem modum: primũ quidẽ quia filĳ ſunt patris ſui, q in cælis eſt: & gloriã quam deferunt patri, nequaquã à ſe ducunt aliẽnam. Nam ſi filĳ, & heredes. Deinde uerò q; ꝓximorũ ſalutem, ſuã nihilominus arbitrantur: quippe quos tanquã ſeipſos diligunt. Tertio quoq; q labor laborũ ipſorum ſibi penit⁹ perire nõ poterit. Vnuſquiſq; eñ mercedẽ accipiet ſm propriũ laborem. Ego labía mea nõ prohibui: tu aperuiſti & uiſcera: ideo proculdubio plus acceptur⁹ qñ plus laboraſti. Certus ſum eñ quía nõ uacat tibi q; ſi tieti tuliſti aquã: & cũ panib⁹ occurriſti fugientibus. Nõ inquã uacant officia humanitatis: nõ hortamenta ſalutis, quibus xp̃i uerè uiſcera in illis pauperibus refouiſti. Ambo tamen collaboratores: ambo coadiutores dei ſumus: ãbo parit⁹ ſperem⁹ fructũ i refectiõe animarũ ſctarũ. Quis mihi det nũquã mẽoriã tui deſerere: nũquã ab ipa deſeri.

Ad eundem. Epiſtola. CXXXVI.

SI triſtitia ſemp acciderẽt: qs ſuſtineret? Si ſemp proſpera: quis non contemneret? Sed rerum cauta gubernatrix ſapiẽtia, horum perneceſſaria uiciſſitudine eo moderamine electis ſuis curſum uitæ temporalis alternat: ut nec aduerſa frãgat: nec læta diſſoluant: cum potius & iſta ex illis gratiora: & illa ex his tolerabiliora reddãtur. Benedictus per omnia deus: triſtitia noſtra uerſa eſt in gaudiũ: acceperint oleũ poſt uinũ ulnera noſtra. Raptores & prædones compuncti humiliantur. Sacerdotem domini in quẽ auſi ſunt mittere manus, cum honore remittunt: Spolia quæ diripuerant: & ſine deſiderio recolligũt: & ſine fraude reſtituũt. Si quid horũ eſt quod inueniri nõ poſſit: Delfin⁹ pro eo ſatisfaciet ad beneplacitũ ueſtrũ. Hoc quippe manu ſua in noſtra firmauit. Pro qua ſua promiſſione adimplẽda, ſi uenerit ad pedes ueſtræ maieſtatis, quod & propoſuit: mitius quàm meruit ſupplicamus agi cũ iuuene. Non q; uelimus impunitum eſſe tam grãde facinus: ſed ut eccleſia ita (ſi fieri põt) debita ſatisfactiõe honoretur: utlis q ſatisfacit, ſupra uires patiẽtiæ ſuæ nõ exaſperetur, & pœniteat hominem noſtris acquieuiſſe conſilĳs.

Ad imperatricẽ Romanorũ. Epiſtola. CXXXVII.

IN recõciliatione Mediolanenſium non oblíti ſumus unde à ueſtra excellẽtia præmoniti fueramus. Quod & ſi non monuiſſetis, nihilominus honorí ueſtro & regni utilitatibus intẽderemus: ſicut ubiq; & ſemper fideliter quantum poſſumus facimus. Non ante ſanè mediolanenſes in gratiã domini papæ & eccleſiæ unitatem recepti ſunt: quouſq; palã conrado refutato & abnegato, dñm noſtrũ Lotharĳũ in ſuũ regem & dñm receperunt: & Romanorũ imperatorẽ auguſtũ unà cũ toto orbe confeſſi ſunt: & de iniuria tranſacta iuxta cõſilium & mandatum dñi papæ digne uobis ſe ſatisfacturos eſſe tanto ſacroſãcto euãgelio ſpopõderũt. Vnde magnas agentes gratias diuinæ bonitati: q; abiq; bellorum periculis, abſq; humani ſanguinis effuſione, inimicos ueſtros ſic humiliauit: rogamus ueſtram ſatis nobis expertam clementiam, ut tempore ſuo cum requiſierint prædicti Mediolanenſes per dominũ papã utiq; mediatorem ſuæ recõciliationis gratiam ueſtram, benignos uos atq; placabiles inueniamus: quatenus nec eos pœniteat ſanis paruiſſe conſilĳs: & uos de eis debitum habeatis ſeruitiũ & honorem. Nõ enim decet ut fideles ueſtri q pro honore uro laborãt: apud uos cõfundãtur. Cõfundẽtur aũt ſi qb⁹ de benignitate uſra ſpẽ idulgẽtiæ ꝓmiſerũt cũ ꝓpiſis interuenerint, uos (qđ abſit) inexorabiles.

Ad Hẽricũ regẽ Anglorũ. Epiſtola. CXXXVIII.

HEnrico illuſtriſſimo Anglorũ regi. B. abbas dictus de Claraualle, honorem, ſoſpitatem, & pacem. Velle uos inſtruere de his præſertim quæ ſpectant ad honeſtatem: aut inſipientis eſt: aut uos penitus ignorãtis. Eapropter rem ſimpliciter intimare ſufficit: & hoc paucis: quoniã facile oĩa tenenti multa ſuperfluè ingeruntur. In ingreſſu urbis ſum⁹, ſalus eſt in ianuis: iuſtícia nobiſcũ eſt, ſed Romanis militibus cibus iſte nõ ſapit. Itaq; iuſtitia placamus deum: mi ſtia terrem⁹ hoſtes:

hostes: ſolis neceſſarijs neceſſaria non habemus. Quid opus ſit facto ut opus ueſtrum compleatur: quod de domini papæ Innocentij magnifica & honorifica illa ſuſceptione feciſtis: uos melius noſtis.

Ad Lotharium imperatorẽ. Epiſtola. CXXXIX.

LOthario dei gratia Romano imperatori augusto. B. abbas de Claraualle ſi quid poteſt peccatoris oratio. Benedictus deus quos elegit & exaltauit cornu ſalutis nobis, ad laudẽ & gloriam nominis ſui, & reparandũ imperij dec⁹, ad ſubueniendũ eccleſiæ ſuæ in tempore malo, poſtremò ad operandum etiã nunc ſalutem in medio terræ. Ipſius eſt eñ op⁹: q̃ corona gloriæ ueſtræ ita idies ampliatur & ſublimat, mirabiliter creſcens ac proficiens in omni decore & magnificentia apud deum & homines. Ipſius profectò nuper op⁹ & uirtus fuit q̃ iter ſatis laborioſum & meticuloſum pro pace regni, & eccleſiæ liberatione ſuſceptum: in tanta proſperitate peregiſtis: Romæ ſiquidem imperialis culminis plenitudinem glorioſiſſimè aſſecutus. Idq̃ quod maius fuit, in manu nõ magna: ut animi fideiq̃ magnitudo clarius emineret. Q; ſi ante tantillum exercitum terra tremuit & quieuit: quantus putamus horror hoſtiũ corda inuadere habeat, cum cœperit rex procedere in magnitudine brachij ſui? Animabit ĩſuper honeſtas, cauſæ imo duplex prouocabit neceſſitas. Non eſt meum hortari ad pugnã: eſt tñ (ſecurus dico) aduocati eccleſiæ arcere ab eccleſiæ ĩeſtatione ſchiſmaticorũ rabiem: eſt Cæſaris propriã uendicare coronã ab uſurpatore Siculo. Vt eñ conſtat Iudaicã ſobolẽ ſedem petri in Chriſti occupaſſe iniuriã: ſic proculdubio omnis qui in Sicilia regẽ ſe facit cõtradicit Cæſari. Si aũt utrũq̃ incũbit Cæſari: reſtituere ſcilicet Cæſari quæ ſunt Cæſaris: & q̃ ſunt dei deo: cur apud tullũ res dei minuitur: cũ Cæſar nihil ibi lucretur? Verendũ eſt ne minimorũ neglectus: impedimẽtũ ſit maximorũ. Hoc eſt q̃d̃ dico. Eccleſia ſancti Gẽgulfi grauiter iniuſteq̃ (utdicitur) ĩ illa ciuitate opprimit: & aiunt ueſtræ prudẽtiæ neſcio qua fraude ſubreptũ: ut dño papæ p iuſtitiã ſubueníre parãti: ueſtræ ĩteruẽtu precis obuiaretis. Obſecro & conſulo conſultius agi noxiã: reuocari precẽ: dari locũ iuſtitiæ: antequã eccleſia illa fundítus deſtruatur. Pauper ſum ego fidelis tñ ueſter: & ſi uideor importunus, fortáſſis inde eſt. Dominam imperatricem in Chriſti charitate oppido ſalutamus.

Ad eundem. Epiſtola. CXL.

MIror cuius inſtinctu uel conſilio uigilantiæ ueſtræ ſubripi potuerit, ut homines digni certè duplici honore & gratia: contraria à uobis audirent (Piſanos dico, qui primi & ſoli interim adhuc erexere uexillũ aduerſus iuſtores imperij). Quàm iuſtius in eos regia incãduiſſet indignatio, qui pplm ſtre nuũ & deuotũ quacũq̃ occaſione offendere auſi ſunt, eo p̃cipuè tẽpore quo accicti in multis milib⁹ ſuis exierãt opugnare tyrãnum: ulciſci iniuriã dñi ſui: & imperialem defenſare coronam? Vt eñ cõgruẽtiſſimè aſſignem huic genti quod olim de ſancto Dauid dicebatur: quænã quæ ſo in omnib⁹ ciuitatibus ſicut Piſa: fidelis egredíẽs, & pergrediens, & pergens ad imperiũ regis? Nõnne hi ſũt q̃ nuper regni illũ unicũ ac potẽtiſſimũ hoſtẽ ab obſidione Neapolis fugauerũt? Nónne hi ſũt, qui etiã quod penè incredíbile dictu eſt: in uno impetu ſuo expugnauerunt Amalfiã, & Rebellẽ, & Scalãatq̃ Atturinã, ciuitates utiq̃ opulentiſſimas & munitiſſimas: omnibusq̃ qui antehac tentauerunt, uſq̃ ad hoc tp̃s (ut aiunt) inexpugnabiles? Quàm dignũ, quàm æquũ, quàm plenũ ratiõe & iuſticia fuerat: ut fideliũ terra interim ſaltem dũ hæc actitarẽt, ab oĩ hoſte ſercua cõſiſteret: tũ pro p̃ſentia ſummi põtificis: quẽ iamdudũ exulem Piſani apud ſe cum ſummo honore ſeruabant & ſeruant: tũ pro ſeruitio imperatoris, p quo & ſpſi tunc tp̃e exulabãt? Factum eſt autẽ per contrariũ: ut gratiã qui offenderunt, & qui ſeruierunt iram mererẽtur. Sed uos fortaſſis adhuc iſta neſciebatis. Oportet ergo nunc q̃n res eſt nota uobis: imo & decet & expedit, mutare uos & uerbũ & aĩm, ut uiri regijs magis fauoribus & muneribus honorãdi à ueſtra parte decætero audiant & recipiant prout meriti ſunt. O quantum meruere Piſani: quantũ adhuc mereri poſſunt? Sat eſt dictum ſapienti.

Ad Humbertum abbatem Igniacenſem: qui abbatiam ſuam dimiſerat. Epiſtola. CXLI.

PArcat tibi oĩpotens deus. Quid uoluiſti facere? Quis te crederet ad tantũ prorũpere malũ, hominẽ tantis prædítũ bonis? Quomodo potuit arbor bona peſſimũ hunc ex ſe producere fructũ? O quàm terribilis deus in iudicijs ſup filios hominũ. Nõ miror q̃ diabolus iſtud potuit: ſed q̃ deus pmiſit: quippe cui iã tot annis purè: ſicut credím⁹, & deuotè ſeruiſti. Quid faciet de me uticq̃ pigro & negligenti ſeruo: qui fidelẽ famulũ ſuũ ſic uel ad tẽpus tradidit in animam inimicorũ eius? Quid quæſo rationis, imo quid nõ impietatis habet hæc fuga tua: de qua filij lugent: aduerſarij rident? Miror q̃ te non terruit, Amaldi abbatis exẽplum: cuius ſimilis præſumptio digno ſed pauendo fine (ut bene meminiſti) in breui eſt uindicata. Et quidẽ ille qualemcunq̃ (ut bene noui ego) habuit cauſam: tu nullam. Nunquid enim aut monachi tuis erant inobedientes imperijs: aut conuerſi ſegnes in operibus: aut uicini fortè tibi tuisue rebus infeſti: aut certè modica & nõ ſufficiens ſubſtantia mundi, quatenus relinquere cogereris quot uel regere uel paſcere nõ ſufficeres? ¶ Vide ne & te tãgat uox illa dei: quia odio habuerunt me gratis. Quid enim debuit tibi facere: & non fecit? Vineã tibi plãtauit electã & ſpecioſiſſimã. Sepem ei circũdedit uotiuæ continẽtiæ: torcular diſtrictiſſimæ diſciplinæ fodit in ea: & ædificauit ſanctæ paupertatis turrim ad cælos uſq̃ ptingentem: te cultorẽ atq̃ cuſtodem conſtituit. Honeſtauit te in laboribus tuis, & cõplebit illos ſi permittis. Sed tu proh nefas deſtruis macériã eius, & racemis optimis plenã exponis omnibus qui prætergrediunt uiã. Heu quis prohibebit aprũ de ſylua ut nõ exterminet: & ſingularẽ ferum ne depaſcat eã? Mirũ uerò ſi in hoc morti te bene præparare putas: quod quidẽ ad me ſcripſiſti: ut in tanto ſcãdalo & in anathemate dñi papæ mori uelle nõ timeas. Deinde ſi ita neceſſarium erat: non potuit aliud tempus conſiderari: niſi cum neceſſitatib⁹ uniuerſalis eccl'iæ detineor: ut illi miſeræ quam exponis nõ liceat ſubuenire? Obſecro te per eum qui pro te crucifixus eſt, ut ſatis afflictos amplius cruciare parcas, & triſtitiam ſuper triſtitiam addere deſiſtas: quia ut uerum fatear, ſic pro hac eccleſiæ generali grauiq̃ ſciſſura affectus ſum: ut tædeat animam meã uitæ meæ: etiam te & tuis in pace degentibus. Ioan. 15.

Ad monachos Alpenſes. Epiſtola. CXLII.

BOnus pater ueſter atq̃ noſter authore deo ad altiorem gradum aſſumptus eſt. Faciamus ergo chariſſimi, q̃d̃ dicit ppheta. Eleuat⁹ eſt ſol, & luna ſtetit in ordine ſuo. Sol eſt ille per quẽ Alpenſis congregatio illuſtris ubiq̃ redditur: tanquam luna per ſolem. Eleuato itaque illo ſtemus nos in ordine noſtro, quicũq̃ elegimus abiecti eſſe in domo dei noſtri: magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Ordo noſter abiectio eſt: humilitas eſt: uolũtaria paupertas eſt: obedientia, pax, gaudiũ in ſpũſctõ. ¶ Ordo noſter eſt eſſe ſub magiſtro, ſub abbate, ſub regula, ſub diſciplia. Ordo noſter eſt ſtudere ſilẽtio, exerceri ſciunijs, uigilijs, oroníbus, opere manuũ: & ſuper oĩa excellentiorem uiã tenere: quæ eſt charitas. Porrò in his oĩbus p̃ficere de die in diẽ: & in ipſis perſeuerare uſq̃ ad ultimũ diẽ. Et hæc q̃dẽ aſſiduè uos confidimus actitare. Cæterum unum opus feciſtis: & omnes mirantur: q̃ cùm ſancti eſſetis: nõ reputantes ueſtrã ſanctitatem, alienã partícipare curaſtis: ut eſſetis ſanctiores. Impletũ eſt quod legitur in euãgelio. Cùm feceritis omnia quæ mandata uobis fuerint: dícite, ſerui inutiles ſumus. ¶ Inutiles uos reputatis: & humiles inueni eſtis. Recte facere, & inutilem ſe reputare, apud pauco- Abac. 3. Luc. 17.

ſnuenīt: & ideò multi admirant. Hoc, inquā, hoc prorſus uos de illuſtrib⁹ reddit illuſtriores, ſanctiores de ſctis. Et ubicunq; diuulgatus eſt ſermo iſte, repleuit omnia ſuauitate odoris. Hæc uirtus me iudice p̄ferẽ etiam protractis ieiunijs: & anticipatis uigilijs: oĩ deniq; corporali exercitio: tāquā uera pietas q̄ ad oĩa ualet. Quàm læto ſinu collegit uos multitudo Ciſtercienſis: quàm alacri uultu ſpecta uit hoc angelica celſitudo? Nouerũt ſiquidẽ illi ſp̄us oĩ potenti deo placere ſuper oĩa fraternā ſocietatem, & confœderationẽ, cũ dicat per p̄phetā. Glutino bonũ eſt. Et p aliũ. Ecce quàm bonũ & quàm iocundũ habitare fratres in unũ. Itẽ frater fratrẽ adiuuās: ambo conſolabunt. Aduertitur etiā hoc factũ humilitatẽ redolere. Quæ quàm accepta ſit diuinæ maieſtati, docet ille qui dicit. Supbis de⁹ reſiſtit: humili⁹ aũt dat gratiã. Oſtendit & ipſe humilitatis magiſter per ſemetip̄m, dicẽs. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Quid dicam de noſtro puſillo grege Clareuallis, cui ſpecialius adhæſiſtis: quãto uos & quàm ſpeciali cõplectat affectu? Non põt dici uerbo, qd̄ de mutua charitate inter nos & uos ſpũalis infuſio mirabiliter operatur. Supereſt fratres ut inuocato ſpiritu ſancto maturetis uobis eligere patrẽ. Nã ſi me expectaretis, uereor ne aduẽtus noſter differat in longũ: & illa dilatio eſſet piculoſa. Sed reuocate ad uos fratrẽ noſtrũ chariſſimũ Godefridũ priorẽ Clareuallis, q̄ & in hoc ſicut ĩ aliis impleat uicem noſtrã: ut cõſilio ei⁹, uel fortè illorũ quos ipſe pro ſe miſerit, ſi uenire non poterit, necnon & patris ueſtri Guarini, talẽ perſonã eligatis, de qua & deus honorem habeat, & uos ſalutẽ. Memores mei eſtote fratres.

Ti. 4.

Eſai. 41.
Pſal. 132.

Iaco. 4.

Matt. 11.

Nota.

Ad ſuos Clareuallenſes Epiſtola. CXLIII.

CHariſſimis fratrib⁹ Clareuallis, monachis, cõuerſis, nouitijs, frater B. gaudere in dño ſemp. ¶Ex uobis perpẽdite q̄d patiar ego. Si uobis moleſta eſt abſentia mea, nemo dubitet mihi eſſe moleſtiorẽ. Nõ paris facturæ nec eiuſdẽ grauamínis eſt me uno carere uos: mecq; ueſtra uniuerſitate deſtitui. Tot me neceſſe eſt affici curis, quot uos eſtis, & ad ſingulos quoſq; ueſtrũ dolere abſentiam, timere pericula. Duplex cõtritio iſta nõ me deſeret, quoũſq; meis uiſceribus ego reddar. Qd̄ quidẽ & uos ſentire p̄ me nõ ambigo: ſed ego un⁹ ſum. Vobis ergo una, mihi multiplex incũbit triſtãdi ratio, utpote pro oĩbus uobis. Nec ſolùm crucior q̄ abſq; uobis uel ad tẽpus uiuere cogor: ſine quibus & regnare miſerã mihi reputo ſeruitutẽ: ſed etiã q̄ uerſari cõpellor in his quæ amicam quietem omníno perturbãt, & meo propoſito mínus fortaſſis cõueniunt. Hec ſcientes, moræ meæ quæ meæ nõ eſt uoluntatis, ſed eccleſiaſticæ neceſſitatis, non oportet uos indignari, ſed compati. Spero autẽ q̄ non erit lõga: uos orate ut non ſit infructuoſa. Detrimenta q̄ interim fortè contingẽt, emolumẽta reputẽtur, qm̄ deus in cauſa eſt. Qui cũ ſit benignus, & oĩa poſſit, facilè dãna reſarciet: non ſolum integrè, ſed etiã cumulate. Propterea bono animo ſimus, deũ habentes nobiſcum, in quo & uobis præſentes ſumus, quantiſ libet terrarum ſpacijs diuiſi à nobis uideamur. ¶Quicũq; in uobis bene officioſum ſeip̄m exhibet, humilẽ, timoratũ, ſtudioſum lectionis, orationib⁹ uigilẽ, fraternæ charitatis ſolicitum, nõ me putet abſentẽ ſibi. Nam qũo ei p̃s ſp̄ũ non ſum, cũ quo eſt mihi cor unũ & aĩa una? Si quis autẽ ſuſurro (qd̄ abſit) extitit inter uos, aut bilinguis, aut murmurãs, aut cõtumax, aut impatiens diſciplinæ, aut inquietus & uagus, & qui panem ocioſus comedere nõ erubeſcat: huic etiã ſi corpore p̄ſens eſſem, longè eſſet ab eo aĩa mea, eo q̄ ipſe longè fecerit à ſe deũ, morũ non locorum diſtãtia. Interim fratres dum uenio, ſeruite dño in timore, ut ſine timore q̃ manu inimi corũ ueſtrorũ liberati, ſeruiatis illi. Seruite ĩ ſpe, qm̄ fidelis eſt in p̄miſſis. Seruite ex merito, q̄ mult⁹ ĩ meritis eſt. Nã & ſi cætera taceam, hoc ſolo certè non immeritò uitã ſibi uendicat noſtram, q̄ pro ea præbuit ſuam. Nemo igitur ſibi uiuat: ſed ei qui pro ſe mortu⁹ eſt. Cui cm̄ iuſtius uiuam, quàm ei qui ſi non moreretur, ego non uiuerem? Cui commodius, quàm promittẽti uitam æternam? Cui magis ex neceſſitate, quàm flãmas perpetuas minitanti? Sed ſeruio uoluntarie, q̄ charitas libertatẽ donat. Huc prouoco uiſcera mea. Seruite in charitate illa quæ timorẽ expellit, labores non ſentit, meritũ nõ intuet, p̄miũ nõ requirit, & tm̄ plus omnibus urget. Nullus terror ſic ſolicitat, nulla præmia ſic inuitant, nulla iuſtitia ſic exigit. Ipſa uos mihi inſeparabiliter iungat, ipſa me uobis iugiter repreſentet, horis maximè quibus oratis, chariſſimi & deſideratiſſimi fratres.

2. Co. 5.

Ad eoſdem. Epiſtola. CXLIIII.

TRiſtis eſt anima mea uſq; dũ redeã, & nõ uult conſolari uſq; ad uos. Quæ cm̄ eſt mihi cõſolatio in tẽpore malo, & in loco peregrinationis meæ? Nónne uos in dño? mínime quidẽ deſerit me quocunq; iero dulcis memoria ueſtri: ſed quantó memoria dulcior, tantó abſentia moleſtior. Heu mihi q̄ incolatus meus non ſolum prolongatus eſt: ſed etiam cumulatus. Et reuera iuxta prophetã, ſuper dolorem uulnerum meorum addiderunt, qui me à uobis aliquando uel corpore ſeparãt. Eſt cõmune exilium, ipſumq; moleſtum ſatis: q̄ quandiu ſumus in hoc corpore, peregrinamur à dño. Huic acceſſit & ſpeciale (quod pene impatientẽ me reddit) ut cogar uiuere ſine uobis, longa moleſtia, & tædioſa expectatio. uanitati huic occupãti oĩa, tamdiu manere ſubiectum. feculenti corporis horrido circũdari carcere & mortis uinculis, fumib⁹q; peccatorũ necdũ abſoluit, & tanto tp̄e nõ eſſe cũ xp̃o. Cæterũ, aduerſus hæc oĩa unum mihi remedium qualecunq; erat, & uerè datum de ſuper, pro uultu uidelicet gloriæ qui abſconditus eſt uſq; adhuc uidere interim templum dei ſanctum qd̄ eſtis uos. Ex hoc tẽplo facilis mihi uidebatur tranſit⁹ ad illud glorioſum, ad quod propheta ſuſpirat, dicens, Vnam petĩ à dño, hanc requirã, ut in habitẽ in domo domini omnib⁹ diebus uitæ meæ: ut uideã uoluntatem domini, & uiſitẽ templum eius. Quid dicam: quoties id ſolatium interpolatũ eſt mihi? Ecce hoc tertió (niſi fallor) auulſa ſunt à me uiſcera mea. Paruuli ablactati ſunt ante tẽpus: ipſos quos per euangeliũ genui, nõ licet educare propria deniq; deſerere, & aliena curare cogor, & dubito: penè quid magis ægrè ferã: an ſubtrahi illis, aut intricari iſtis. Itàne bonæ Ieſu tota deficiet in dolore uita mea, & anni mei in gemitibus? Bonũ mihi dñe magis mori quám uiuere eſt: non tamẽ niſi inter fratres, inter domeſticos ĩter chariſſimos. Id ſiquidem dulcius, humanius, tutiuſq; eſſe cõſtat. Imo uerò pium eſt, ut in hoc remittas mihi ut refrigerer priuſquã abeam & amplius non ero. Si placet domino meo ut oculi patris qualiſcũq; qui nõ ſum dignus uocari pater, claudantur manibus filiorum, ut extrema uideant, exitũ conſolentur, ſpiritum ſuis deſiderijs leuent ad cõſortium ſi dignum iudicas beatorũ, cum pauperũ corporibus pauperis corpus ſepeliãt: hoc prorſus, ſi inueni gratiã in, oculis tuis, p̄cibus & meritis eorundem fratrum meorũ obtinere toto affectu deſidero. Veruntñ nõ mea uolũtas, ſed tua fiat. Nec mihi uiuere uolo, nec mori. Sed dignum eſt ut qui dolorem meum audiſtis, etiam conſolationem non ignoretis: ſi qua eſt. Primũ quidẽ de omni labore & calamitate quam patior, ſolum arbitror eſſe in cauſa eum cui oĩa uiuunt. Velim nolim neceſſe eſt me uiuere illi, q̄ meã ſibi propriæ uitæ poſitione acquiſiuit, qui & potẽs eſt ſi quid patimur pro ipſo, recõpenſare nobis in illa die miſericors & iuſtus iudex. Q; ſi inuitus militauero ei, diſpẽſatio mihi tãtũ credita eſt, & ero ſeruus nequã. Si aũt uolens, gloria eſt mihi. In hac ergo aliquantulum conſideratione reſpiro. Deindeq; ſæpe non meis meritis ſuperna gratia honeſtauit me in laboribus meis, & gratia illa in me uacua non fuit, ſicut in multis expertus ſum, & uos experte nõ latuit. Sed & hac uice quã neceſſaria eccleſiæ dei ſit uel fuerit præſentia paruitatis noſtræ, dicerẽ ad conſolationẽ ueſtram, ſi nõ gloriã redoleret. Nunc aũt melius eſt ut

eſt ut hoc p alios cognoſcatis. Inſtantiſſima poſtulatione impatoris, aplicoq; mãdato, necnõ eccl'iæ ac principum precibus flexi, dolentes & nolentes, debiles atq; infirmi, & (ut uerum fatear) pauidæ mortis pallidam circũferentes imaginẽ, trahimur in Apuliam. Rogate quæ ad pacẽ ſunt eccleſiæ, rogate quæ ad ſalutem ſunt nobis: ut iterũ uos uideamus, uobiſcum & uiuamus & moriamur: & ſic uiuite ut obtineatis. Infirmus in arcto tẽporis, certè cum lachrymis & ſingultibus iſta dictaui, teſte chariſſimo fratre noſtro Balduino qui ſtilo ea excepit: quẽ eccleſia uocauit ad aliud officium & ad aliam dignitatem. Orate & pro ipſo tanquam unico ſolatio meo: & in quo ſpiritus meus plurimum requieſcit. Orate pro domino papa, qui me pariter & uniuerſitatẽ ueſtram paterno fouet affectu. Orate & pro domino cancellario, qui mihi pro matre eſt: & pro ipſis qui cum eo ſunt domino Luca, & dño Griſogono, magiſtro Iuone, qui ſe nobis exhibẽt fratres uterinos. Qui mecum ſunt frater Bruno & frater Gerardus ſalutant uos, ſupplicantes & ipſi pro ſe orari.

Ad abbates Ciſtercij cõgregatos. Epl'a. CXLV.

IN multa infirmitate corporis, & cordis anxietate (de⁹ ſcit) dictaui iſta ad uos, homo miſer, homo natus ad laborem: frater tñ ueſter. Vtinam nunc ipſum ſpm̃ in quo congregati eſtis, merear habere interpellatorẽ ad ueſtram unanimitatem: qui imprimat pectoribꝰ ueſtris calamitatẽ quam patior: qui imaginem mei triſtem ac ſupplicem ſicut eſt, fraternis affectibus repſentet. Non hoc oro, ut creet in uobis nouã mĩam, quia noui ego quàm familiaris uniuerſitati ueſtræ ſit illa uirtus: ſed hoc oro, ut intimo ſentiatis quo & quãto affectu oporteat miſereri. Certꝰ cñ ſum quia ſi id datũ fuerit, cõtinuo lachrymæ de theſauro pietatis erũpẽt, ſingultꝰ, & gemitꝰ, & ſuſpiria hinc inde pulſabunt cælos, & audiet deus, & placabit mihi, & dicet. Reddidi te fratribus tuis: nõ moriẽris inter extraneos: ſed inter tuos. Tantis ſiqdã laboribꝰ & doloribꝰ affectꝰ ſum, ut ſæpe tædeat me etiã uiuere. Humanũ aũt dico propter infirmitatẽ noſtrã. Deſidero differri uſq; dũ reuertar ad uos, ut nõ moriar niſi inter uos. Decætero fratres bonas facite uias ueſtras & ſtudia ueſtra, quæ recta, q̃ honeſta, q̃ ſalubria ſunt cõſtituẽtes & tenẽtes: ante oĩa ſolicíti ſeruare unitatẽ ſpiritus in uinculo pacis: & deus pacis erit uobiſcum.

Ad Burchardũ Barlernẽſe abbatẽ. Epl'a. CXLVI.

TGnitũ eloquiũ tuũ uehemẽter, & ignitum illo igne quẽ dñs miſit in terram. Legi illud, & cõcaluit cor meũ intra me: bñdixi illi fornaci de qua hmõi ſcintille euolaſſent. Nónne cor tuũ ardẽs erat in te, cũ iſta dictabas? Bonus hõ de bono theſauro ſuo, pfert bona. Si laborauí in te, uti tu humiliter memoras: nõ me piget. Arauí in ſpem, pfecto pcipiẽdi fructus: & ſpes nõ cõfundit. En de fructu operũ meorũ ſatiãtur uiſcera mea in terra aliena, & ſentio ipſo meo experimento ſemen meũ nõ ſecus uiã: nõ ſuper lapides, non inter ſpinas: ſed in terrã bonã & optimã cecidiſſe. Et ſi cũ parerẽ, triſtitiã habui, iã non meminí preſſuræ præ gaudio, quia natus eſt infans in mundo. Infans dixerim malitia, non ſenſu: quẽ poſſet ſaluator præponere ſenibus ad imitandũ, denuo dicens. Niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, nõ intrabitis in regnũ cælorũ. Infans q dicat. Super ſenes intellexí, quia mãdata tua quæſiui. Qui dicat. Adoleſcentulus ſum ego & cõtemptus, iuſtificationes tuas nõ ſum oblitus. Confiteor tibi pater dñe cæli & terræ, qa abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudẽtibus, & reuelaſti ea paruulis. Ita pater: quia ſic placitum eſt ante te. Tuo placito ſunt id quod ſunt, nõ ſuo merito. Nec eñ inuenis merita: ſed preuenis. Omnes peccauimus, & egemus p̃uenirí. tu ergo frater agnoſce te p̃uentum, & p̃uentum in bñdictionibus dulcedinis: nõ à me qui nihil ſum: ſed ab illo q me ut de tua te ſalute monerẽ: aſpirãdo præuenit. Nam ut multũ mihi tribuas, plantator ſum, rigator ſum: abſq; illo tñ qui incrementum dat, quid ſũ? Ipſi te ĩ omni humilitate ſubĩcias, ipſi tota deuotione inhæreas. Me uerò utere eius ſeruo, cõſeruo tuo, comite in uia, cohærede futuro in patria, ſi tñ ſtudioſiſſimè impleuero miniſteriũ ad qd̃ tibi miſſus ſum, idq; quãtũ in me eſt effecero ut hæreditatẽ capias ſalutis. Ad ea de qb⁹ q̃ſtus es, ita reſpõdeo. Neceſſitates tuas ut meas portabo cũ uenero.

Mat. 18.

Pſal. 118.

Ibidem.

Ad Petrũ abbatẽ Cluniacẽſem. Epl'a. CXLVII.

DOmino & patri reuerẽdiſſimo Petro Cluniacẽſi abbati, ſuus Bernardus, qd̃ ſuus. ¶Viſitet te oriẽs ex alto, ô bone uir: qa uiſitaſti me in terra aliena, & in loco peregrinationis meæ cõſolatus es me. Bene feciſti, intelligẽs ſuper egenũ & pauperem. Abſens erã, & abſens etiã longo tempore, & recordatus es noſtrí mei, hõ magnus, & occupatus in magnis. Benedictus ſanctꝰ angelus qui pio pectori tuo id ſuggeſſit. Benedictus deꝰ noſter qui perſuaſit. En teneo, unde glorier apud extraneos, literas tuas, & illas literas in quibus tuã mihi animã effudiſti. Gloríor q̃ me habeas nõ modo in memoria: ſed etiã in gratia. Gloríor priuilegio amoris tui, refectus ſum de abũdantia ſuauitatis pectoris tui. Nõ ſolum autem: ſed & gloríor in tribulationibus, ſi quas dignus habitus ſum p̃ eccleſia pati. Hæc planè gloria mea, & exaltãs caput meum, eccleſiæ triumphus. Nam ſi ſocíj fuimus laboris, erimus & conſolationis. Collaborandum fuit & cõpatiendum matrí, ne & de nobis quereretur, dicens: Qui iuxta me erãt, de longe ſteterunt, & uim faciebant qui quærebãt animam meã. Deo aũt gratias qui dedit ei uictoriam, honeſtauit eam in laboribus: & cõpleuit labores illius. Triſtitia noſtra in gaudiũ, & luctus noſter uerſus in cytharam eſt. Hyems tranſiit, imber abiit & receſſit, flores apparuerunt in terra noſtra, tempꝰ putationis aduenit, amputatum eſt ſarmentũ inutile, putre membrum. Ille ille iniquus qui peccare fecit Iſrael, morte abſorptus eſt, & traductus in uẽtrem inferi. Fecerat quippe ſm prophetã, pactũ cum morte, & cũ inferno fœdus inierat. Ideoq; iuxta Ezechielẽ, factus eſt perditio, & nõ ſubſiſtit in æternum. Alius quoq; omniũ ſicut maximus, ita & peſſimus inimicus abſciſſus nihilominus eſt. Et ís erat unus ex amicis eccleſiæ: ſed illis de quibus ſolet queri & dici. Amicí mei & proximí mei aduerſum me appropinquauerunt & ſteterunt. Siqui reſtant, citò ſperamus de ſimilibus idem iudicium. Prope eſt ut reuertar ad fratres meos: ſi uita comes fuerit, per uos ſicut intẽdo tranſiturus. Interim commendo me ſanctis orationibus ueſtris. Salutamus fratrem. H. camerarium, & oẽs qui circa uos ſunt, cum reliqua ſancta multitudine.

Pſal. 37.

Eſai. 28.

Pſal. 37.

Ad eundem. Epiſtola. CXLVIII.

DOmino Petro abbati Cluniacẽſi. B. humile dilectionis obſequium. ¶Lectis literis ueſtris lætatus ſum in eis, q tantillũ uidelicet tantus in benedictionibus dulcedinis p̃uenire curaſtis. Cæterũ uidẽdi nos inuicẽ, & colloquẽdi pariter, qñ dignũ iudicatis, qñ ſe offeret illa opportunitas, qñ conueniens locus, qñ iuſta occaſio? Hæc interim paucis ueſtris pauca reddidim⁹, ampliora libenter donaturi, cũ ea uobis onoroſa nõ fore cognouerimus. Alioquin qñ hoc ipſum auderet noſtra puſillitas, niſi daret ad dignitatem ueſtram acceſſum ueſtræ dignationis humilitas?

Ad eundem. Epiſtola. CXLIX.

QVàm nolim fieri q ueſtræ putem obuiare reuerentiæ: credo ſyncerítatem ueſtram nõ latere. Ea fiducia ſuggerere uobis non dubito, quod ſuggerendũ uideꝝ. De monaſterio ſancti Bertíni uellem uos moderatius agere, quàm cœpiſtis. Nam & ſi hoc uobis in pace ſubĩcere & abſq; omni contradictione poſſetis, ne tunc quid ueſtra referret uideo. Neq; enim crediderim uos delectari honore cum tanto onere. Nunc uerò cùm nec abſq; magno labore uendicare uobis præfatum monaſterium, nec in pace, ut aiunt, queatis poſſidere: honeſta uobis (ut mihi uidetur) præbetur quieſcendi occaſio, timor inquietandi.

Ad dominum papā Innocentiū. Epla. CL.

SAnitas capitis redūdet in membra. Vnguentū qđ descendit in barbā de capite, extrema quoq; fimbria uestimēti participet. Si pcusso pastore diffugerant oues, ualēte & īcolumi secure reuertant ad pastum. Quod dicim⁹, hoc est, de gl̄oiæ uestræ crebris successibus, creber nuncius lætificat ciuitatē dei. Iustū pinde est, ut uestra pſperatio, ecclesiæ roboratio sit: & cū exaltat deus electū de plebe sua, ipsa quoq; sentiat exaltari, ac de roboris incremento fortiorē agnoscat. Nā si cōpassa est & conregnare debet. Sic dignū uobis, sic nobis necessariū. Quid em̄? Si in timore & angustia ætatis uigor nō lāguit, non tepuit feruor: modo cedimus cū appropinquamus ad palmā? Quæ eminuit in infirmitate, in sublimitate uirtus succūbet? Quàm nēpe in manu ualida ordinatū est nobile illud monasteriū Virziliacēse? Nec insanis pfectò tumultibus armatæ plebis nec effreni furentiū atq; obstrepentiū uesaniæ monachorū, nec qđ his fortiꝰ fuit, copijs māmonæ cedēdum putauit, uel ad modicum apostolica celsitudo. Quid apud sanctū benedictū? Nunqd regia indignatio phibere potuit spīm libertatis accensum atq; accinctū aduersus carnē & sanguinē? Sic scti Meminj, sic scti Satyri, miro modo ecclesiæ immutatæ sunt, & de synagóga Sathanæ restitutæ sunt in sanctuariū dei, uellēt nollēt oēs iniqua agētes suquacuè. Sed nec Leodij ceruicibus imminēs mucro barbaricus cōpulit acqescere importunis improbisq; postulationiꝰ iracūdis atq; irascētis regis. Quis uerò dignis efferat laudibus, qđ nouissimè diebus istis de manu potētis, eminus licet, emissum est in turbatores ecclīæ Aurelianensis? Reuera nunc sagita Ionathæ nō abīt retrorsum: & hasta eiꝰ nō est auersa. In quo tamen uerbo rex quidē turbatus est: sed nō ois Hierosolyma cū illo. Magis autē mitigauit ommē iram suā & ipse tandē. Erubuit siquidem & timuit frustra armari aduersus dīm, & aduersus Christum eius. Hinc prorsus eleuata est magnificentia tua sup cælos: tantū ut laudabile principiū cōdigno exitu peroretur. Quod quidem uniuersi qui nos amant, uehemēter expectant: idcq; flagitant maturari. Sanè simili zelo & in manu æque potenti, ecclesiæ Turonensi iamiamq; subuenire necesse est. Alioqn prope interitū est & ipsa nisi cito feratis auxiliū. Reuixit (ut aiūt) Gilberti spiritus in Philippo: ipsiꝰ planè & nepote carnis, & hærede ambitionis. Quāta nempe dominandi cupiditate & iste iuuenis inardescat: indicat matris suæ ecclesiæ diuturnus & miserabilis cruciatus: quo penè eā euiscerat miser, ut se parturiat in honorem. Est tn̄ autore deo eius tergiuersationibus finis tandē impositus: si tn̄ quod dictāte iustitia, & compellente malitia, & pace prouocante in eum actum est: apostolicæ authoritati ratū habere placuerit. Absit aūt ut cōfundat fideles suos benigna maiestas: quibus idem negocium dignū duxit cōmittere terminandū. Absit absit ut sæua ambitio refugiū habeat apud innocētiæ defensorē. Hoc ipsum quantæ audaciæ est qđ tētat, quātæ demētiæ quod sperat? Semel & secūdo iam aplici cōtemptor mandati, iustitiā subterfugit, & nunc impudētiori temeritate audet denuo nihilominꝰ tantæ æquitatis uultibꝰ præsentari? Cui obscurū est quàm impiè cogitet in mammonæ uiribꝰ turrim fortitudinis oppugnare: hō qui de iustitia penitꝰ nō præsumit? Sed securi sumus. Siquidem qui tētatur Innocētius est, & filius iniquitatis nō apponet nocere ei. Decætero memoriā abūdantiæ suauitatis tuæ dulcissime pater dum suspiramus, præsenti dulciter inuicē eructam⁹: quia caremus illa, in ista consolamur. Hæc sedula cordibus, hæc oribus frequens est. Sal est in omni sermone, aures mulcet, dulcorat ora, corda recreat & inflammat. Celeberrima est in cōuētibus sctorū: colloqa cōdit: impinguat preces: ad orandū solicitat. Oramus & nūc solicīti p uobis & uestris, ut æterna memoria dignos uos ipsa æternitas habeat: cui & p qua tpal̄ laboratis. Amē.

Pſal.88.

Ad Philippum Turonensis ecclesiæ electum. Epistola CLI.

DOleo super te Philippe charissime: sed quæso te ne rideas dolorem meum. Nam si tibi mīme uideris forsitan esse dolendus: ideo magis dolēdus. Tu uideris quid de te sentias: ego te arbitror omni lacrhzmarū fonte plāgendū. Dolor meus non est dignus subsanatione, sed cōpassione: quia dolor meus nō est de carne & sanguine, non de amissione rerum perituraru, sed de te o Philippe. Nō potui expressius demonstrare magnitudinē causæ doloris. Philippus est in causa. Cum hoc dico, grauē ecclesiæ pronūcio luctū: quæ te aliquādo suo gremio cōfouebat, germinātē sicut lilīū, florentē donis innumeris. Quis tunc tēporis non clamabat, bonæ spei iuuenē, bonæ indolis adolescētē? Sed heu mutatus est color optimus. A quāta spe decidit Francia, quæ te genuit & nutriuit. O si cognouisses & tu. Tu inquam si apponeres scientiā, apponeres & dolorem, & dolor tuus faceret ne noster omniū esset infructuosus. Procederem si sequerer spīritum meū: sed nolo proferre plurima in incertū, & esse quasi acrē uerberās. Sed hæc scripsi, ut nostrum utcūq; erga te affectū cognoscerес, & ut nos scires esse in proximo, si forte deus inspiraret tibi nostrū curare colloquium, & optatam nobis tui uelles exhibere præsentiā. Sum⁹ em̄ Viterbij, & te morari in urbe audiui mus. Dignare rescribere nobis quicquid illud sit quod de his literis corde conceperis: ut sciamus quid faciendū sit nobis, plus uidelicet minúsue dolendum. Q si omnia contēnis, & in nullo nos audis: ego quidem fructum non perdā literarū, quæ ex charitate procedunt: sed tu de contemptu ante tribunal terrificum respondebis.

Treñ.4.

Ad dominum papā Innocentiū p Trecēsi epō. Epistola. CLII.

INsolentia clericorū, cuius mater est negligentia episcoporū, ubiq; terrarum turbat & molestat ecclesiā. Dant episcopi sanctum canibꝰ, & margaritam porcis: & illi cōuersi conculcant eos. Merito quales fouent, tales & sustinent. Quos ditāt ecclesiæ bonis, non corrigunt eorum mala: malosq; grauati portant. Alienis nimirū laboribus locupletātur clerici, comedunt fructū terræ absq; pecunia. & prodit quasi ex adipe iniquitas eorum. Quos propriè hodiè respicit uetus illa scriptura. Sedit populus manducare & bibere: & surrexerunt ludere. ¶ Mēs quippe assueta delicijs, nec exculta disciplinæ sarculo: multas cōtrahit sordes. Porrò inueteratā rubiginē si tētes abradere: nec summis saltem digitis cōtingi patientur: sed sicut scriptum est. Incrassatus est dilectus, & recalcitrauit. Insurrexerunt testes iniqui: homines quos delectat uitam semper alienam rodere: negligere suam. Supplicat puer uester pro eo cuius in hac discordia (si nō fallor) tota culpa est, q culpas redarguerit clericorum. Hæc pro episcopo. In reliquo pro me satisfacio. Scripta dignationis uestræ quibus me uenire ad uos cum iubere posletis, rogare dignantissimè maluistis: morit paternitas uestra ad me ante natiuitatē sanctæ Mariæ minime peruenisse. Itaq; nō dico iuga boum emi quinq; aut uillam emi, aut uxorem duxi: sed plane (quod & uos non ignoratis) paruulos lactare me fateor: & ideo quomodo sine graui scandalo ac periculo ipsorū uenire possim, non uideo.

Pſal.62.

Exo.32.

Deu.32.

Ad Bernardum de Portis, de ordine Cartusiēsi. Epistola. CLIII.

PEtis instanter: & ego cōstanter abnuo: sed parcens mihi, nō te spernēs. O utinam tuo studio ingenioq; dignum aliquid elaborare possem. Lumen oculorū meorū, & ipsam quoq; animā si fieri posset partirer tibi amice charissime: & in Christi uisceribꝰ mihi potissimū in omni plenitudine dilectionis spiritualiter amplectende frater. Cæterū ubi ingeniū: aut quādo ociū mihi sufficiens ad id quod petis? Neq; enim leue quid aut uile, & qđ nos possum⁹, postulare uideris.

Mīme

Míníme quíppe pro mínímís ſic ínſtares. Nam uolun-
tatē tuā & curā ín hoc ſatís prodūt crebræ epíſtolæ tuæ,
& uehemētíor ſpūs eas anímās. Nímírū ꝓínde quāto íd
curíoſíus uelle te ſentío tāto crede míhí ſcrupuloſíus ac-
quíeſco. Cur hoc? Ne magna uídelícet expectantí rídícu
lum producam murē. Hoc uereor: & hæc cauſa cūctatío-
nís meæ. Et quíd mírū ſí uereor dare, quod edere uerecū-
dor? ¶ Inuítus fateor præbeo: quod me exíſtímē nō tam
edere profuturū, quàm prodere cōtēnendum. Quís ſanè
dare uelít, quod dediſſe dedeceat: accepíſſe nō proſit? Lí-
bens do, ínuítus perdo. Scímus qm̄ ſerentí grandía, mo-
Nota. díca mínus grata uenírе ſolent. Quod aūt non uenít gra-
tum: perdítū eſt, nō datū. Tíbí ſtudíj eſt, utpotè ocíoſo &
uacantí, undecūq; perquírere íncentíua ígní quo ardes:
ut ardeas magís, & ímpleas uolūtatē dn̄í tuí, dícentís: Et
Luc. 12. qd uolo, níſí ut ardeat? Laudo, ſed ſí íllíc ea quæras, ubí
te fruſtratum poſtmodū non quæraris. Erras ſí apud nos
quærís: ego potíus íllа abs te mendícare debuerím. Scío
quídē dare quàm accípere beatíus eſſe, ſed ſí detur quod
danti honeſtum accípíentí utíle ſít: quale utíq; penes me
quícquā eſſe pœnít⁹ neſcío. Quod aūt habeo, uereor ſí ín
medíum uenerít: ne te quoq; optaſſe íllud pudeat, pœní-
teat poſtulaſſe. Sed quíd? Non melíus nos apud te tuípſe
excuſabís? Tuí tíbí certè fidē oculí faciēt. Cedo ímportu
nítatí tuæ: ut uel exhíbítío tollat ſuſpícionē. Res eſt cum
amíco. Non parco íam uerecūdíæ, prorſus dū fíat, quod
tu uís: ínſípiētíæ meæ non memorabor. ſermones paucos
ín príncípío Cantícorū Salomonís recens dictatos, en fa
cío tranſcríbí: & tíbí cum necdū edíderím, quācítíus mít
to. In quo opere cum accepero tempus (Chriſto ímperā
te curís) tentabo procedere: ſí tamen me índe confortes,
Dominum & patrem noſtrum príorem ueſtrū cum cetæ-
rís fratríbus per te deuotē ſaluto, & ꝓpícios habere apud
deum corde humílí ſupplíco.

Ad eundem. Epíſtola. CLIIII.

PIſſímulare non ualeo trıſtítíam cordís meí: nec
patíor ultra latere te crucíatū quē patíor Ber-
narde chariſſíme. Memor antíquæ meæ pro-
míſſionís propoſítū habuí & deſíderíū magnū
tranſire ꝓ uos, reuſſere quod dílígít aīa mea, ítíneří meo
ſolatíū, laboríbus leuamē, peccatís remedíum poſtulare,
& culpís meís exígētíbus factū eſt nō ut nollē, ſed ut non
poſſem. Pœnā ſíquídē hoc agnoſco culparū: nō culpam.
Certus ſís homo deí mínímе prorſus amící fuíſſe ícuríā,
non pígrítíā: non negligentíam, ſed cauſam obſtítíſſe pla
Pſal. 37. nè non negligendam, & cauſam deí. Nihílomínus tamen
uermís íſte contínuè rodít me: & dolor meus ín cōſpectu
meo ſemper. Et quídem alíàs ſatís tríbulor: ſed ut uerum
fatear, ín nullo æquè. Víncít labores ítínerís, calorís íncō-
modum, curarum anxíetates. Ecce aperuí uulnus amíco:
tua frater íntereſt cōpatí míhí, hoc eſt portare mecū qđ
patíor, ut releuer ego. Tuas & per te ſanctorū cū quíbus
es oratíones ſuplex flagíto. Sermones ſup príncípía Cā-
tícorū qs tu petíſtí, & ego ꝓmíſerā, trāſmítto tíbí. Quí-
bus lectís peto ut quàmcítí⁹ oportunè poterís, tuo reſcrí
pto moneamur, uel ad ꝓcedendū, uel ad ſuperſedēdum.

Ad dominum papam Innocentíum pro eodem
quando electus eſt. Epíſtola. CLV.

DIlectum deo & homínibus Bernardū de
Portís pater uenerāde uocatíone ueſtra
cogí ad opus & onus epíſcopale audíuí-
mus. Probabílís res, acdígna planè ueſtro
apoſtolatu, ponere ín lumíne lumē abſcō
dítū: ne ſíbí ſolí uíuat, quí & alíos ad uí-
tam trahere poſſít. Vſquequo nāq; latet & ardet tantum
modo quí & lícere ualet? Leuetur ſí placet ſuper candela
brum, ut ſít lucerna ardēs & lucens: ſed ſanè ubí nō præ-
ualeat uís uentorū: ne forte (quod abſít) extínguat. Síq-
dem ínſolentía Lōbardorū & ínquíetudo corū cuí nō eſt
nota? aut cuí magís quàm uobís? Nobís melíus noſtís
quàm ſít ílle ēpatus díſſípat⁹: quamq; domus exaſperās.
Quíd putamus eſſe facturum íuuenē uírīb⁹ corporís fra-
ctum, & quíetís eremí aſſuetū: ín populo barbaro, tumul-
tuoſo, procelloſo? Quando poterít cōuenírе tātæ ſancti-
tatí, & tantæ peruerſitatí: tante ſímplícitatí, & tantæ do-
loſítatí? Reſeruetur ſí placet cōgruētíorí loco: atq; alterí
populo: cuí ſíc præſít ut proſít, & feſtínatíone non pereat
fructus quem poterít dare ín tempore ſuo.

Ad eundem pro clerícís Aurelíanenſíbus.
Epíſtola. CLVI.

VSquequo míſera íllа Aurelíanenſís eccleſía ín-
caſſum uíſcera pulſat patrís orphanorū, & íudí
dícís uíduarum? Quíppe íacet íam olím ín pul
uere uírgo nobílís Iſrael, nō ſolū uíduata uíro
ſed & charís orbata pígnorib⁹. Prohdolor nō eſt quí ſub
leuet eam. Quouſq; & fílíos non dímíttítís cū matre mí-
ſera clamātes poſt uos? Illos dícо quí amíſſís rebus & do
mib⁹, capítíb⁹ ſuís refugíū ſolū ínuenere díffugíū. Quíd
tardat ínrepída manus: nullís hactenus uel negata op-
preſſís, uel remíſſa præſumptorib⁹? Quíd tardat (ínquā)
afflíctos erípere de manu fortíū, & reddere retrıbutíonē
ſupbís? Et ſí tardat, nō derelínquat uſq; quaq;. Oportet
magís dílatū auxílíū tandē uenírе ualídíus, & ſubuenírе
perfectí⁹. Illa ſit ſí placet moleſtæ tarditatís recōpēſatío,
ut & quí apoſtolíca patíentía ſupbè abuſí ſunt, níhíl índe
ín fíne lucrētur: & quí ín uerbo ueſtro patiēter paſſí ſunt,
mínímе eos ſuæ quandoq; pígeat patíentíæ.

Ad Haímerícū ꝑ eíſdem. Epíſtola. CLVII.

SPecialí amíco ſuo Haímerico, dei gratía día-
cono cardínalí, & apoſtolícæ ſedís cācellarío:
frater. B. de Claraualle, luce ſapientíæ & uírtu
tís clareſcere. ¶ Níſí quía ueſtram nouí & círca
afflíctos cōpaſſionem & contra proteruos índignatío-
nem: opportunè ímportunè ínſtarē uobís pro magíſtro
Vuílhelmo Maudunenſí & ſocíjs eíus: compellarem uos
aduerſus oppreſſores & calūníatores eorū. Nunc autem
ſufficíat memoraſſe: ueſtrum eſt opere probare cíto quod
reuera ſufficíat.

Ad dominū papam Innocentíū ſup ínterfectíōe
magíſtrí Thomæ príorís ſancti Victorís Pariſienſís.
Epíſtola. CLVIII.

AMantíſſímo patrí & dn̄o Innocentío ſummo
pontífící. B. Clarevallís abbas índígnus mínі-
mum íd quod eſt: & quod poteſt ín dn̄o. ¶ Fera
peſſíma quæ deuorauít Ioſeph, canū noſtrorū
ímportunítatem nō ferens, ad ueſtræ dícítur defenſionís
auxílíū confugíſſe. In quantā míſera deuenít amentíā: ut
uaga & profuga & tremens ſuper terrā, íllуc potíſſímū
fugam ínierít: ubí plus tímere oportuít. Sceleratíſſíme, tu
ſummæ æquítatís ſedem putas eſſe ſpeluncam latronum,
aut cubíle leonum? Tu fílj recentem adhuc cruorem ore
rabído ac feralí ſpumans & maſtícans, fugís ad ſínum ma-
trís, patrís audes apparere conſpectíb⁹? Tamen ſí pœní-
tentíā petít, neganda eí nō eſt. Q; ſí audientíam: accípíat
íllam ſí placet, quā uel Moyſes índulſít populo ante con
flatíle curuantí genu: uel Phínees fornícātí Iſraelítæ: uel
Mathathías dæmonibus ímmolātí: uel certè ut uobís de
ueſtrís alíquē proponamus, quā à beato petro Ananías
& Saphíra meruerūt: quā denícq; audientíā dedít negotíā
tibus ín tēplo ſaluator. An ígnoramus quorūdā peccata
præcedere ad ſudícíū? Nónne uox ſanguínís fratrís tuí
clamat aduerſum te de terra? Credím⁹ & noſtrí martyrís
ſpírítū quem nouíſſímà díebus íſtís tua crudelítas morti
dedít: cum cæterís anímabus ínterfectorum, uoce ualída
ſub altarí clamare & flagítare uíndictam: eoq; ínſtantíus,
quo recētíus ípſíus ſanguís effuſus eſt ſuper terram. Sed
nūquíd ego, ínquít, occídí eum? Non utíq; tu: ſed tuí, &
propter te. An & per te, uídeat deus & íudícet. Sí excuſa-
bílís tu es, cuíus dentes arma & ſagíttæ, cuíus língua gla-
díus acutus: ꝓínde nec Iudæí xp̄í de morte culpādí ſunt:
quíppe & ípſí man⁹ cōtínuere cauti. Ob íllícítas exactío-
nes quas ſíbí occaſione archídíaconatus ín presbyteros

minime iam ut consueuerat usurpare liceret: beati utiq; Thomæ obuiãte zelo atq; industria, ut potè iustitiæ amatoris & defensoris: oderat illũ, & mortẽ ei iam ipso odio homicida minitari solebat. Multi se audiuisse nunc perhibent: quibus discredẽdũ nõ est. Postremò nepotes eius ut impias manus in sanctũ dñi mitterẽt: quid aliud unquam aduersus eum habuerint: ipse certe dicat si potest. Si ergo iste qui causa, qui inuẽtor, qui etiã (ut oĩm penè suspicio est) extitit & dictator facinoris: si is inquã impunè ferat (qd utiq; mira impudentia de uestra apl'ica authoritate præsumit) quãta putam⁹ impunitas ista in ecclesia pariet puniedar? Vnũ è duob⁹ fore necesse est: aut nullos ex nobilib⁹ siue potẽtibus fm hoc seculũ admitti deinceps ad honores ecclesiasticos: aut passim ad omne illicitum permitti liberè clericos sacris abuti officiis: ne fortè si quispiã zelo dei accẽsus, phibere tẽtauerit, ferro ilico militari reus iustitiæ trucidet? Atq; ita quid spirituali gladio quid censuræ ecclesiasticæ, qd legi xp̃ianæ & disciplinæ, qd reuerẽtiæ sacerdotali, quid denicq; diuino timori relinquitur: si metu potẽtiæ secularis, nullus mutire iam audeat cõtra insolẽtiã clericorũ? Quid eñ insolẽtius, qdue indignius in ecclesia esse potest: quàm ut sibi quisq; ecclesiasticas uendicet dignitates? feritate armorũ, nõ morum probitate? Quãobrem dñe pater aliqd, ut uidetis, prorsus decernendũ in hoiem quod ecclesiæ prosit, ut salus facta hoc tpe per uos transfundat in posteros: & cognoscat generatio altera nõ solũ quod fuit præsumptũ: sed & qualiter ultũ. Alioquin si serpat uenenũ, nec sequatur pariter & antidotum: multos (quod absit) habeat perimere.

Nota.

Ad eundem in persona Stephani Parisiensis episcopi: unde supra. Epistola. CLIX.

PIissimo patri Innocẽtio summo pontifici, Stephanus miserãdus eps ecclesiæ parisiensis, misericordiã & iudiciũ. ¶ Vir religiosus prior sancti Victoris magister Thomas in obsequio charitatis, in itinere quod indixerat pietas, in opere sancto, in sanctorum comitatu, in dñico die, certè in sinu meo & inter manus meas crudeliter ab impijs pro iustitia excerebratus est, factus obediẽs usq; ad mortẽ. Nunc opus est prece, ubi pietatẽ melius in silentio lachrymæ prouocãt: & singultus qui interrũpit precem, exprimit affectionẽ. Hæc planæ compassionẽ uerã & si nõ postulãt: merentur tamen: ut potè quæ uerũ indicãt prodũtq; dolorẽ, & simulationis fugãt ambiguũ. Puto proinde sufficere mihi ad incutiendã paternis uisceribus calamitatẽ quã patior: rem ut est simpliciter intimasse. Tristis flebilisq; historia satis pro se agit: præsertim apud uos: & suasorijs fucari nõ indiget. Exitus aquarũ deducite oculi mei: qm̃ derelinquit me uirtus mea: & lumen oculorũ meorum, & ipsum nõ est mecũ. Nec enim illum lugeo: sed me. Nam ille quo pacto lugeat, qui mortis precios æ compendio trãsiuit ad uitã? Quis illũ non magis laudibus quàm fletibus prosequatur: cui uiuere xp̃s fuit, mori est lucrũ? Episcopi nomen ego gerebam: illa exercebat opus. Honore spreto: onus totis uiribus supportabat. Idcirco ille reuera mortuus ad uitã: ego uiuus in morte. Ille mortis uincula non incidit, sed euasit & ecce circundant me dolores mortis, & torrẽtes iniquitatis cõturbant me. Ego igit ego miser: ego miserãdus in morte tua mi frater dulcissime Thoma: blando heu ablactatus solatio: cauto priuatus consilio, & certe tuto patrocinio destitutus. Expediebat me magis mori pro te: quàm post te uiuere. Propter hoc defecit in dolore uita mea, & anni mei in gemitibus. Cõdolet mihi ecclesia: sed dolet & pro se. Cõmune damnũ: cõis desolatio est: mecũ ois religio plorat: paternã pariter implorat cõsolationẽ. Si Theobaldus noterius adierit uos: sentiat uel ipse in se qm̃ exaudiuit dñs uocẽ fletus mei. Nepotes ipsius, authores extitere sceleris: ipse causa. Vtrũ & dictator in qõne est. Non attendatis ad uerba eius donec ueniat qui mittẽdus est: qui uobis plenius insinuãs ueritatem: cautum faciat à labijs iniquis & à lingua dolosa.

Psal. 57.

Psal. 17.

Ad Haimericum cancellarium in persona eiusdẽ episcopi: unde supra. Epistola. CLX.

DOmino Haimerico charissimo uenerabili sanctæ Romanæ ecclesiæ diacono cardinali & cãcellario, suus Stephan⁹ Parisiẽsis qd dño & amico. ¶ Amicus in necessitate pbat. Qd dico, nõ qa de sanctitate dilectiõis uræ dubitẽ: sed ne contingat ut dubitẽ Cõtingetaũt pculdubio: si zelũ illũ uestrũ modo (qd absit) dissimulare cõperero. Porrò dissimulatiõis id argumẽtũ mihi inexcusabile fore nouerit⁹, si Theobaldũ noteriũ nõ recipere pmeritis quacũq; occasiõe cõtigerit: q dimdium aiæ meæ nepotũ suorũ manibus crudeli ambitiõe præcidit, soli cruciatui parte reliqua reseruata.

Ad dominum papam Innocentium: unde supra. Epistola. CLXI.

VOx sanguinis Archebaldi subdecani Aurelianensis inualuit. Nã ecce prohdolor iuxta prophetã. Sanguis sanguinẽ tangit, & simul iuncti fortis clamãt ad uos de Frãcia. Clamat (inquã) & uociferat uterq; sanguis clamore tam ualido, ut ualeat ipsum quoq; palatium cæleste cõcutere: tam pio, ut & saxea pectora debeat emollire. Quid facis amice spõsi, custos sponsæ xp̃i, pastor ouium xp̃i? Putásne sufficies excogitare remediũ quod huic obuiet pesti tam nefandæ, tam inauditæ? Id sanè necesse est inueniri, qd de recenti ecclesiæ uulneri in p̃sentiarũ medelam afferat: & posteris ualeat ad cautelã. Ergo accinge gladio tuo sup femur tuũ, potẽtissime. Si nõ steterit & nũc Phinees & placauerit: nõ cessabit quassatio. Si (inquam) uigor ecclesiastic⁹ pepercerit istis Ioanni dico & Theobaldo noterio: quorũ etsi nõ manu, assensu certè fortè & instinctu sanguis innoxius effusus est super terrã quis non uideat qd sequat? Quãtos in clero horũ impunitas cõtra ius & phas faciet promoueri: metu utiq; suorũ, nõ suæ merito sanctitatis? Nouis mortis, nouis obuiãdũ est medicamentis. Vtilissime, ut multis uidetur, iustissimeq; eos apostolica falce ab omni succideras ecclesiastica dignitate: ita ut habitis careant, & de cætero ad alias non assurgant.

Oseæ. 4

Psal. 44

Ad Haimericum cancellarium, pro eodem. Epistola. CLXII.

ERrequẽtẽ & amicabilẽ recordationẽ qua dñm epm Parisiensem cõmendare soletis: ego postmodũ ipsi frequenter testatus sum. En à uobis exigitur nõ uerbo aut lingua: sed ope & ueritate probare nec me fuisse fallacẽ: nec uos mẽdacem. Sic uestra interest nõ solũ ppter episcopũ: sed & ppter alios amicos uestros: q uobis pro certo grauiter, si quo modo præter spem procedere causam cõtingeret, turbarentur.

Ad Ioanem Cremensem cardinalem presbyterũ, de eodem. Epistola. CLXIII.

DIlectionem & dignationem qua me amplecti à uobis nulli⁹ dignitatis homũcio sensi: in æternum non obliuiscar. Pœnitentiã & cõuersionẽ uestram de qua iam angelis collætatus sum & condelectatus: dignos facere fructus opto iugiter, & oro frequẽter. Et nunc maxime ipsos nostra illa Gallicana ecclesia mecum expectat: credo nõ intempestiuos. Interest uestræ pariter & meæ famæ, ut nõ cõfundar in uobis. Sic ergo clareat oĩbus zelum apud uos ueritatis iustitiæq; & feruere cõtra interfectores clericorũ, & instigatores eorum: ut non me pigeat gloriatum fuisse de uobis.

Actio causæ Lingonẽsis ecclesiæ ad dominũ Innocentium papam. Epistola. CLXIIII.

IVm adhuc Romæ essemus: contigit illò uenire dñm archiepm Lugdunensem. Venerunt & cum eo Rabertus decanus ecclesiæ Lingonẽsis & Olricus canonicus, quærẽtes licere sibi & capitulo Lingonẽsi eligere sibi epm. Mãdatũ si quidẽ à dño papa acceperant nequaquã præsumere hoc nisi ad consiliũ religiosorũ uirorũ. Qd dũ per me cuperẽt & peterent obtinere:

obtinere: absit, inquam, nisi sciam & certus sim q̄ bonam idoneamq̄ p̄sonā intētatis eligere. Respondere ꝓpositū suū atq̄ intētionem, de nostro pēdere arbitrio: nec aliud se facturos, nisi quod ego cōsulerē. Et spopōderūt. Verū me nō satis fidem accōmodāte accessit ad persuadendum archiep̄s, pollicēs firmiter idipsum. Et addidit, q̄ si secus clerici agere molirent: quicquid aliud facerent, minime se confirmaturū, nec ratū habiturū. Adductus est & dñs cācellarius in testimoniū. Nec cōtēti: adiuim⁹ etiā p̄sentiā dñi papæ, ut eius fauore & authoritate qđ inter nos conuenerat confirmaret: prius tñ habita inter nos collatione mutua ac diuturna super facienda electione: & de multis personis quarū ibi mētio facta est, duabus tādē noīatis à q̄bus null⁹ nostrū penit⁹ dissentiret: quālibet illarū eligi placuisset. Itaq̄ quod nobis cōplacuit, dñs papa immutabiliter obseruari præcepit: & tam archiep̄s quàm clerici firmiter promiserūt. Illis abeūtib⁹, ego post discessum eorū dies paucos in urbe faciēs: ubi à dño meo impetrare potui facultatem redeundi, ad fratres iter arripuimus. Et transalpinātes cōperimus instare diē qua foret sacrādus hō in ep̄m Lingonēsem: de quo utinā meliora atq̄ honestiora audiuissem⁹. Nolo aūt dicere quæ inuitus audiui. Quid plura? A religiosis uiris nō paucis qui nobis salutādi gratia occurrerāt, persuasi sum⁹ diuertere per Lugdunum quaten⁹ si fieri posset rem nepharią ne fieret p̄hiberemus. Nam ego aliunde ob uiæ cōpendium ire statuerā, cōsulens ualetudini & lassitudini corporis, præsertim q̄ nō liq̄do fateor credebā rumorib⁹. Quis em̄ crederet tantū uirū tanta uti leuitate, ut postposita tā recēte p̄missiōe sua, insup dñi sui mandato: personæ notabili manū impone re nō timeret? Itaq̄ cōsilio religiosorū acquiescentes, Lugdunū iter direximus: & peruenientes, oīno sicut audiuimus sic uidimus. Parabant illa non festa sed infausta solēnia. Decanus tñ & maxima (ni fallor) pars Lugdunēsiū canonicorū cōstāter apertēq̄ cōtradicebāt. Sed & rumor pudēdus dolēdusq̄ passim crebrescēs & inualescēs, ciuitatē repleuerat. Quid facerēt? Cōueni archiep̄m reuerēter quidē super pacto quod fecerat, & super mandato quod acceperat: & nihil horū negauit. Causam uerò præuaricationis referens in filium ducis, qui à constituto resilierat: ne ille turbaret, in id se mutabilitatis incidisse dicebat: pacis uidelicet intuitu. Et intulit quia quicq̄d hactenus egerit: iam pro nostro deinceps arbitrio se facturum. Tū ego gratias agēs: absit inquā: tñ nō nostra, sed dei potius uoluntas fiat. Quæ ita forsitan cognosceret, si res ponat in cōsilio ep̄orū aliarūq̄ religiosarūq̄ p̄sonarū q̄ hic ad uestrā ipsius uocationē cōuenerūt, uel adhuc uēturæ sunt. Q2 si inuocato sancto spū cōsensus omniū uos ad p̄cedēdū in cœpto opere animauerit, procedite ut cœpistis. Sinautē, acquiescēdum ap'lo dicēti: Nemini cito manū imponas 1. Ti. 5.
Visum est cōsiliū placuisse. Interim hō ille uenisse nuncia tur: sed in hospitiū, non in palatium. Vespere sextæ feriæ uenit: sabbato mane recessit. Non est meū dicere cur nec in curia apparere uoluerit, ad quē ei curæ fuit lōgo itinere peruenire: nisi q̄ uerecūdia monachalis honoriscq̄ contemptus forsan putari posset, si non aliud alia quæ secuta sunt indicarēt. Et reuera qd aliud tūc suspicari debuim⁹: qñ archiep̄s rediens ab illo, testatus est corā oībus nullo modo eū uoluisse acq̄escere: sed q̄cquid de eo factum fuerat penit⁹ refutare? Deniq̄ & mādauit mox electionē fieri. Hoc p quosdā Lingonēses canonicos tūc p̄sentes: hoc & per literas quæ adhuc extāt. Quib⁹ in cap'lo Lingonēsi oblatis & lectis: prohpudor incōtinēti leguntur aliæ per oīa cōtrariæ illis: asserētes utiq̄ cōsecrationē dilatam, nō dimissam: assignātes diem & locum ad causam decidendā, quam literæ priores nūciabāt decisam. Putares in literis nō modo diuersas: sed & aduersas sibi loquentes p̄sonas aduersum se inuicē cōtēdētes: ni si q̄ una eademq̄ imago impressa ceris: unū idemq̄ nomē præsignatū in chedulis manifestē de uno fonte dulce & amarū illud manare cunctis qui aderāt mirātibus declarabāt. Tenētur in manib⁹ cōtradictoriæ literæ, utrilibet obedire decreueris, inobediēs necesse est tenearis. Aut em̄ priorē te recipiētem epistolā, posteriorem cōdēnabit: aut si posteriorem sequi eligas, prior murmurabit. Et utinā secūda ep'la sicut potuit euertere primā, ita posset sese uel ipsa tueri aduersus tertiam. Sed ecce literæ cōtra literas: mādatū aduersus mādatum: ita ut nō iam quēadmodum in p̄pheta: māda remāda: sed manda demāda poti⁹ inculcet. Interim nēpe hō qui & cō Esa. 28.
secrationem fugerat: & electionē refutarat: festinauit ad regē: regaliū inuestiturā obtinuit: qb⁹ meritis, ipse uiderit. Mox directis ep'lis & loc⁹ q assignat⁹ fuerat, est mutatus: & dies anticipat⁹: ut loci temporisq̄ opportunitate subtracta, & copia agēdi pariter subtrahat cōtradicturis, & cōsecrationis dies subripiat appellaturis. Cæterū non est cōsiliū cōtra cōsiliū dñi. Cuius p̄uidentia factū est, ut p̄uer. 21.
nec cōtradictores defuerint: nec appellatores. Appellatū est à Falcone decano Lugdunēsis ecclesiæ: appellatū & à Pontio archidiacono Lingonēsi: appellatū à bono amico sacerdote & canonico æquæ Lingonēsi: appellatū & à fratrib⁹ nostris Brumone atq̄ Gaufrido: ignorātibus quidē oībus his præparationē cordis eorū: sed casu superuenientibus: haud dubiū dei p̄uida uolūtate. Tāta siquidē fuit breuitas terminī, ut uix ex quo resciuim⁹ diē, spatio quatuor dierum nūcius noster cū lris accurrere potuerit: quatenus præueniret quod parabat nō sacramētū, sed sacrilegiū. Et his quoq̄ nihilominus cōtradixit: & tam cōsecrādum, quàm cōsecraturos ad sedē apostolicam appellauit. Et ipse erat Lingonēsis canonicus. Veritatē dico, nō mētior: nihil à me hic dictū personæ odio, sed solo ueritatis amore ueraciter omnia posita: teste ipsa ueritate.

Ad Falconem decanum, & Guidonē thesaurariū Lugdunēsis ecclesiæ. Ep'la. CLXV.

PLaga, ut uidetis charissimi, ecclesiæ nostræ magna est, & multa eget cura. Nec modo multa: sed cita: ita ut assidue cum lachrymis medico cæleſti instem⁹, dicētes: dñe desce̅de priusquā moriatur. Vnū est qđ magis exercebat dolorem, & penę Ioan. 3.
desperat curationē: quia nimirū inde est orta tribulatio, unde cōsolatio sperari debuerat. Quisnā em̄ ô misera, malū hoc qđ plāgis, induxit sup te? Profectò non inimicus, nō is qui oderat te: sed hō unanimis, dux tuus, & metropolitanus tuus. Quō ab austro & non iā ab aqlone pādit omne malū? Meritò p̄inde nō est dolor sicut dolor me⁹: qñ de qb⁹ potissimū præsumebam⁹, ab ipsis passi sumus: & nō ab alīs. O Lugdunēsis pia mater ecclesia: cuiusmodi nō sponsum, sed mōstrū tuæ filiæ p̄curasti nunc? Non planè matrē te in hoc, sed nouercam sensimus. Gener hic tuus quàm longè à nobili illa tua antiqua honestate, gratuitate, p̄bitate, degenerat. Quid enim? Egóne id dixerim honorabile cōnubiū, & thorū immaculatū: qđ de tali & taliē factū est? Sine lege, sine ordine, sine rōne sic cōfusa sunt oīa: imo ita cūcta in fraude & temeritate prærepta & p̄sumpta fuisse cōstat: ut nō dico ep̄m, sed ne usllicū qdem aut theloniariū quēpiā in hunc modū decuerit ordinari. Quib⁹ uos laudibus efferā dulcissimi: q̄ soli cōdoluistis afflictæ: & tā in prima quàm in secūda sua defensiōe opp̄ssæ astitistis: ascēdētes ex aduerso, & opponētes uos murū p domo Israel? Nō est inuēt⁹ filis uobis ī illo cōuētu: q̄ cōseruaret legē excelsi: q̄ sacris obtēperaret canonib⁹: q̄ deniq̄ se induceret zelū Phinees: & Liguæ mucrone cōfoderet fornicātes. Quæ cū ita de uobis ad dei & uestrā ipsorū gloriā ubiq̄ claresca̅t: restat ut p̄incipio tā laudabili cōdignū exitū dare, & hostiæ capiti caudā iūgere satagatis.

Ad dominum papam Innocentium, unde supra. Epistola. CLXVI.

ITerum clamo, iterum pulso, & si non clamosis uocibus: certè lachrymosis gemitibus. Cogit iterare clamores iterata in nos iniuria perditorum & prolongantiū iniquitatē suā. Cōfortati sunt addētes præuaricationē. Apponūt iniquitatē super iniquitatam, & superbia eorū ascendit semper. Inualuit

furor, pudor euanuit, & timor dei. Quē cōtra tuam pater
castā iustamq́ dispositionē nō timuerūt eligere: etiā post
appellationē tuī nōis ausi sunt execrare. & hoc p̄sumpse-
runt Lugdunēsis, Eduēsis, Matisconensis, amici Cluniа-
censes. In fraude & temeritate istorum, heu quàm ingens
multitudo sanctorum turbabitur, si angariati fuerint tale
portare iugū, taliterq́ impositū. Proh nephas: hoc ita ac
cepturi sunt ac si cogantur genuą curuare Baal: aut certè
Esa. 28. iuxta p̄phetā pactū facere cū morte, & cū inferno fœdus
inire. Rogo ubi ius, ubi lex, ubi sacrorū authoritas cano-
num, ubi denicq́ reuerentia maiestatis? Illa illa quæ nulli
negat oppresso, soli mihi non profuit appellatio. Vbi ni-
mirū iperabat aurū: iudicabat argentū: leges canonesq́
silebāt: locū ratio & equitas nō habebāt. Eisdē telis (qđ
intolerabili⁹ est) arcē quoq́ apl'ici culminis oppugnare
mīnātur. Id uerò ridicule. Fūdata est enim supra firmā pe
trā. Sed quid agor? Excessi fateor, non est meum accusare
quenquā aut reprehēdere: sufficit mihi ut plangā dolorē
meū. Post lōgā morā multosq́ labores quos pro seruitio
Romanæ eccl'iæ pertuli: cū tādē placuit serenitati uestræ
reditū annuere ad fratres meos, & si fractus uirib⁹ corpo-
ris tāquā male operās, lætus tīn ad manipulos pacis quos
reportabāt: ad monasteriū cū p̄speritate peruenī. Credidi
me de labore euasisse ad requiē: licere mihi utcunq́ resar-
cire spiritualiū dāna studiorū, ac sanctæ quietis detrimen-
Psal. 30. ta quæ foris incurrerā: & ecce tribulatio & angustia inue
uerūt me. En lectulo recubantē plus cordis quàm corpo-
ris dolor excruciat. Nec emīn ego deploro tpale incommo
dum ullū. Aīa mea in manib⁹ meis: salus eius in causa est.
Placet uobis ut illi hoī credā aīam meā, q̄ perdidit suam?
Scio, quia nō placet. Quāobrē dixi aīæ meæ expedire ma-
gis inire fugā, quàm & mœrore cōsumere residuū dierū
meorū, & nihilomin⁹ in periculū salutis incidere. At deus
uobis potius inspiret, qđ poti⁹ est: reducere uidelicet ad
memoriā (si dignū iudicatis) qualr uobiscum egerim: &
ponere oculos pietatis super puerū uestrū: & liberare af-
flictū de angustia. Quin potius nō obliuisci quanta deus
ipse fecerit uobis, & in quātulācūq́ uicē recōpēsationis:
ad ipsius gloriā quod tam perperam factum est reuocare.

Ad eundā, pro eodē negocio. Epl'a. CLXVII.

CLementissime pater nónne præcipiēdo præce
pisti in līgonensi ecclesia personam eligi reli-
giosam atq́ idoneā & ad consilium pueri tuiq́?
Nónne dīns Lugdunēsis hocipsum mādatū ex
apostolico ore tuo præsens excepit: tam fideliter executu
rum: quàm firmiter iniūctū, ac frequēter inculcatū? Nón-
ne deniq́ & spopōdit? Quid ergo uisum est ei mutare uo
luisse qđ utilissime & consultissime statutū fuerat, aliudq́
sua præsumptione moliri quod nō cōueniebat: in uestræ
ipsius maiestatis cōtemptū, & in nestræ pusillanimitatis
scandalū? Quo nō erubuit bon⁹ ille uir apud se est & nō
inueniri: tentās imponere tam indignū iugum ceruicib⁹
tam numerosæ multitudinis religiosorū seruorū tuorū:
aduersus statutū tuū: & p̄missum suū? Inqre pater inqre
dilīgēter quale hō ille cui festinat manū imponere, testi-
moniū habeat: & ab his qui p̄p̄e sunt: & ab his qui lōgè
sunt. Mihi emīn inter dicit dicere pudor quid publica fama
de eo dicit: imo infamatio celeberrima diuulgauit. Et qd
dicam? Tristis est anima mea usq́ ad fugam. Et iam for-
san fugissem: nisi me retinuisset consolationis spes quam
de uisceribus uestris expecto. Volebā scribere per ordinē,
per lachrymabilem miseriæ nr̄æ historiā: sed præ tristitia
languet manus: sensus hebescit: horret lingua eloqui ma-
lignā fraudē: sed subreptionē: sed circūuentionē: sed teme-
ritatē: sed perfidiā. Quid ergo? Filius tuus Pontiusarchi
diacon⁹, qui & in hac causa cōstāter fideliterq́ se habuit,
cūcta tibi pater narrabit: & qd factū doleamus, & quid fa
ciendū fuagitemus. Ipsi crede tanquā mihi. Ego autē hoc
unum ut parturiēs loquor. Nisi isti à tam scelerato, tamq́
Psal. 118. temerario ausu deficiāt: ut meipsum nunc sentio, deficiet
in dolore uita mea; & anni mei in gemitibus.

Ad episcopos & cardinales Romanæ curiæ, unde supra. Epistola. CLXVIII.

VOs scitis, si dignū ducitis recordari, qualiter
uobiscū in tempore malo cōuersatus sum: egre
diens & regrediēs, & pergēs ad imperiū regis
persistēs ac permanēs uobiscū in tētationibus
uestris: ita ut cōsumptis penè uiribus corporis, uix post
redditā cælitus pacē ecclesiæ repatriare potuerim. Et re-
colo hoc non glorians aut improperās sed prouocans &
efflagitās: monēs & reposcens debitū uestræ miserationis
affectum. Vrget necessitas modo oēs repetere debitores.
Ego uerò si fecī quod facere debuī: haud aliud me ex eo
quàm seruū inutilē reputo: iuxta sermonēm dñi. Verūtn
si fecī qđ oportuit, aut qđ faciēdū fuit: nūqd meruī uapu Lucæ. 7.
lare? Et ecce rediēs à uobis, tribulationē & dolorē inue-
nī, & nomē dñi innocaui: sed nō p̄fui. Inuocaui & uestrū Psal. 114.
& non ualuit. Siquidē dñi fortes terræ uehemēter eleuati
sunt: Lugdunēsis scilicet archiepiscopus, & Cluniacensis
abbas. Hi cōfidētes in uirtute sua, & in multitudine diui
tiarū suarū gloriātes: aduersum me appropinquauerunt
& steterūt. Et non aduersum me tantū: sed aduersum ma-
gnam multitudinem seruorum dei: aduersum uos quoq́;
aduersum seipsos: cōtra deum: contra omnē æquitatem &
honestatem. Deniq́ imposuerunt hoiem super capita no
stra: quē prohpudor & boni horrent, & mali rident. Quo
ordine: imo quàm extraordinarie, uideat deus & iudicet,
uideat & Romana curia. Videat & doleat, misereaf & ac
cingaf ad uindictā malefactorū: laudē uerè bonorū. Quid
emīn? Placet tibi dña, mūdi uniuersitati constituta uindex
in iram: iudex in miam: placet inquā tibi q̄ dum superbit
impius, incēdit pauper: & ille pauper qui pro tuo seruitio
cū nō haberet censumquē effunderet, sanguini nō peper
cit? Dignúmne tibi uidef tua perfrui pace, & nostrā non
curare: nec recipere in sortē consolationis quos habuisti
cōsortes laboris? Si inueni gratiā in oculis uestris: eripite
mopē de manu fortiorū eius, egenū & pauperē à diripiē
tib⁹ eū. Alio qn ego quidē ut potero laborabo in gemitu
meo, & erunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte: uo-
bis autē legāti lū uersiculū. Qui tollit ab amico miam: ti- Iob. 6.
morē dñi derelinquit. Et illud. Oēs necessarij mei recesse- Ibidem.
runt à me. Illud quoq́: Qui iuxta me erāt, de lon ge stete Psal. 37.
runt: & uim faciebāt qui quærebant animam meam.

Ad dominum papam Innocentium unde supra. Epistola. CLXIX.

OIgnatio uestra fecit me familiarem: familiaritas
præsumptorem. Absit solita cordi uestro beni-
gnitas: ne fortè præsumptio pariat indignatio
nē. Audite tīn patiētes non solū qd egerim: sed
& cur egerim: si fortè causa factū possit uel aliquaten⁹ ex
cusare. Ausus sum retinere clericos Lingonēses q uocati
erant: cōposita tīn pace inter eos ipsisq́ persuasis stare, de
inceps de faciēda electiōe in beneplacito uestro, & cōsilio
bonorū: sicut i literis eorū cōtinef. Erat aūt pneccessariū
eos hac uice remanere: propter terras & possessiōes eccle
siæ quæ datæ sunt prædæ & direptioni: dū nō est q custo
diat aut defendat. Itaq́ p̄sonis quæ nō sint suspectæ: quæ
nō querāt quæ suā sunt: sed quæ Iesu xp̄i: iniungaf si pla
cet cura eligēdi q deo placeat: & finē tandē accipiat eccle
siæ iā diuturna & miserāda uexatio. Reliqua uerò dicēda
cōmittim⁹ dño Herberto abbati sctī Stephani Diuionēn.
& archidiacono Līgonēsi, sociisq́ eorū. Adiicim⁹ etiā ut
archidiaconū Lingonēsem, & bonū amicū eiusdē eccl'iæ
pbrm, qui fideles in causa dei extiterūt: eos & res eorū in
defentiōe uīa recipiatis. Dign⁹ est ei oari⁹ mercede sua. Luc. 10.

Ad Ludouicum iuniorē regem Francorum, unde supra. Epistola. CLXX.

SI totus orbis aduersum me cōiuraret ut quip-
piam molirer aduersus regiam maiestatē: ego
tamē deum timerem: & ordinatū ab eo regem
offendere temerè nō auderem. Nec emīn ignoro
ubi legerim: Qui potestati resistit, dei ordinatiōi resistit. Rom. 13.

Sed nec

Sed nec me latet quàm omni christiano: quàmrmeæ præcipuè professioni mentiri contrariū sit. Veritatem dico, nō mētior: quod Lingonis de priore nostro factū est: præter spem, præter intentionē episcoporū & meā factū est. Sed est qui nolentiū quodāmodo extorquet assensum: & suo arbitrio etiā aduersas hoīm uoluntates prout uult subseruire cōpellit. Qñ enim ego periculū quod mihi timui, illi æquè nō metuerē, quē diligo tāquam meipsum? Qñ ego illorū cōsortiū non horrerē, qui alligant onera grauia & importabilia, & imponunt humeris hoīm, digito aūt suo nolunt ea mouere? Factū est tñ quod factū est: contra uos nihil: cōtra me plurimū. Mihi baculꝰ imbecillitatis meæ subtractus est: mihi lumē oculorū meorū ereptū est: mihi abscissum dextrū brachiū meū. Oia excelsa ista & fluctus isti super me trāsierūt. In me transierūt iræ. Mihi cuadēdi nulla ex parte patet uia. Vnde onera fugio, inde subeo in uitus & ingratus. Durū mihi sentio contra stimulū calcitrare. Tolerabilius fortasse spōtaneo quàm nolenti & renuenti fuisset. Nā si quid uirtū in me est, nónne id facilius meis quàm alienis humeris exercereme? Sed acqesco aliter disponēti: cū quo utiq; aut iudicio aut uiribus contendere, nec cautū mihi omino, nec possibile est. Sed nec regi. Siquidē terribilis est etiā apud reges terræ. Horrēdū est Psal. 75. incidere in manus dei uiuētis, etiā tibi ô rex. O quàm mo Heb. 10. lestis auribꝰ audiemꝰ cōtraria tā bonis principijs uestris. O quàm amarior ecclesiæ mœror post tāta prælibata gaudia: si frustrari (qđ absit) cōtigerit tam iocunda spe singularis clypei sui uestræ indolis, sicut hactenus est experta. Heu corruit uirgo Remēsis ecclesia: nō est q subleuet eā. Corruit & Lingonēsis: non est q porrigat manū. Auertat diuina clemētia à corde & cōsilio uestro super dolorē nostrū adijcere, cumulare tristitiā sup tristitiā. Quis mihi tribuat mori, ne uideā regē bonæ opinionis, sed spei melioris, conari dei cōsilio obuiare: irritare aduersus semetipm summi iudicis irā: pedes patris orphanorū madefacere lachrymis afflictorū: pulsare cælos clamoribꝰ pauperū: sanctorū precibꝰ: iustisq; q̄rimonijs clarissimæ sponsæ xpi: q̄ est ecclesia dei uiuētis? Absit, absit. Meliora speramꝰ: expectamꝰ iucūdiora. Nō obliuiscet misereri deus: nec cōtinebit in ira sua misericordias suas. Nō cōtristabit per illū & de illo ecclesiā suā, per quē & de quo in tātis iam lætificauit. Quē suo munere contulit, sua longanimitate seruabit: & si qd aliter sapitis, & hoc ipsum uobis reuelabit: & erudiet corda in sapiētia. Hoc optamꝰ, hoc oramus die ac nocte. Hoc sentite de nobis: hoc sentite de nostris. Nō infringet ueritas hæc in nobis, non imminuet honor regis, regnique utilitas p nos. Gratias aūt agimꝰ uræ clemētiæ p benigno responso qđ à ura dignatione meruimꝰ. Verum tñ dilatio terret nos, qui uidemꝰ terrā datā prædæ & direptioni. Terra uestra est, & in hoc planè cognoscimꝰ & dolemus dedecus regni uestri: qđ uos iure abhorrere mandastis, si nō fuerit qui defendat. Nā in quo alio regia maiestas, rectè in eo qđ factum est, imminuta dicat? Electio rite celebrata est: electus fidelis est. Non aūt esset fidelis: si ura & nō per uos habere uellet. Necdū ad uestra manū extendit: necdū ciuitatē uestrā ingressus est: necdum prorsus se intromisit de aliquo: quāquā inuitatio cleri & populi, & oppressorū afflictio, & uota bonorū id ab eo uehemētissi me flagitarint. Quæ cū ita sint: opus est, ut uidetis, maturatione cōsilij: nō minꝰ uestro honori, quàm nræ necessitati. Et nisi per p̄sentes nūcios expectanti populo q uester est, serenitas uestra p uoto respōderit: multorū religioso rum aduersum uos (qđ non expedit) deuota uobis nunc corda turbabitis, & regalibꝰ uestris ipsis quæ ad ecclesiā pertinent, nō paruū, ut ueremur, incommodū acquiretis.

Ad dñm papā Innocentium pro Falcone Lugdunēsi archiepiscopo. Epistola. CLXXI.

QVi in aliorum negocijs totiens exaudītus sum, puto in pprio non cōfundar. Ego dñe mi causam archiepi mei meam duco: utpotè membrū quod nil à se ducat alienum, quod capitis sit. Quod tamen non dicerē si homo ipse sibi assumpsisse honorem: & non magis à deo uocatus tāquam Aaron. Nec enim ab alio æstimauerim factū qđ uota tot hoīm tam facile conuenerunt in eum: ut non dico contradictio: sed nec cunctatio ulla fuerit. Et meritò. Est quippe illustris: nō minus mentis generositate quàm sanguinis est, scientia, est uitæ honestate. Deniq; famæ eius integritas nec inimici quidē dentem ueretur. Quod ergo de tali, & tali modo factum est: dignum profectò est ut fauor apostolicæ gratiæ prosequat, & honoris plenitudine, quæ sola deest, gaudia plebis suæ consueta benignitate, imò debita liberalitate accumulet. Hoc uniuersa eccl'ia instātissima supplicatiōe deposcit: hoc puer uester solita præsumptione efflagitat.

Ad eundem in persona Godefridi Lingonensis episcopi. Epistola. CLXXII.

INter crebra mala quæ his diebus in ecclesijs uidentur accidere occasione electionum: dñs de cælo p̄spexit super matrē nostrā Lugdunēsem ecclesiam: qui decedēti piæ memoriæ Petro archiepiscopo, uirū optimū Falconē decanū in omni pace substituit. Peto dñe ut qui à suis concorditer est electus, utiliter promotus, rite cōsecratus: à uobis honoris sui officijq; plenitudinē cōsequatur. Quod utiq; audere me facit nō meriti conscientia, sed debiti. Debiti dico: nō solū quo id à me illa ecclesia iure metropolitico exigit: sed qa in hoc positus sum ut testimonium perhibeam ueritati.

Ad ipsum Falconem. Epla. CLXXIII.

SCripsimus ad dñm papam dñs eps & ego pro uobis, prout oportere putauimus: & habetis exemplar literarū. Habemus autē in uoluntate in æternū non deficere uobis p uiribus: ppter bonum quod de uobis cōfidimus. Vestra autē interest facere ut nō cōfundamur sic cōfidētes. De cætero si inueni gratiā in oculis uestris: intelligite super egenos & pauperes illos qui sunt apud benedictionē dei. Quod enim uni ex illis feceritis: mihi, imò christo, facietis. Nam & pauperes sunt, & habitant inter pauperes. Hoc præcipuè obsecramus, ut Sauiniacenses monachos prohibeatis ab infestatione eorū: qm̄ calūniant eos iniuste, ut putamus. Aut si se cōfidūt habere iustitiā, iudicate inter illos. Filius noster abbas Albericus, etsi suis meritis cōmendabilior, nostris tamen precibus uobis ut commendatior sit obsecramus. Tenere quippè diligo eum, tanquā mater unicum filium: & diliget eum qui diligit me. Deniq; in eo experiar si me curatis. Quò enim longe à me positus est: eò magis necessariam habet paternam uestram consolationem.

Ad canonicos Lugdunenses de cōceptiōe sanctæ Mariæ. Epla. CLXXIIII.

INter ecclesias Galliæ constat profecto Lugdunensem hactenus præeminuisse, sicut dignitate sedis: sic honestis studijs, & laudabilibꝰ institutis. Vbi cñ æque uiguit disciplinæ censura, morum grauitas, maturitas cōsiliorum, authoritatis pōdus, antiquitatis insigne? Præsertim in officijs ecclesiasticis haud facile unquā repentinis uisa est nouitatibus acquiescere: nec se aliq̄n iuuenili passa est decolorari leuitate, ecclesia plena iudicij. Vnde miramur satis quid uisum fuerit hoc tempore quibusdam uestrum uoluisse mutare colorē optimū, nouā inducendo celebritatē, quam ritus ecclesiæ nescit, nō probat ratio, non commēdat antiqua traditio. Nūquid patribus doctiores aut deuotiores sumus? Periculose præsumimus quicquid ipsorū in talibus prudētia præteriuit. Nec uerò id tale est: quod nisi prætereūdū fuerit: patrū quieuerit oīno diligētia præteriisse. ¶ At ualde honorāda est (inquis) mater dñi. Bene ammones: sed honor reginæ iudiciū diligit. Virgo regia falso non eget honore: ueris cumulata honorū titulis, infulis dignitatum. Honora sanè integritatē carnis, uitæ sanctitatem. Mirare fœcunditatē in uirgine: prolem uenerare diuinā. Extolle nescientē uel in concipiendo concupiscentiam: uel in pariendo dolorem. Prædica reuerendam angelis, desideratā

gentibus,patriarchis prophetisq; præcognitam,electam ex omnibus,prælatā oībus.Magnificā gratiæ mūtricē, mediatricē salutis,restauratricē seculorū. Ex alto deniq; exaltatā super choros angelorum,ad cælestia regna.Hæc mihi de illa cantat ecclesia: & me eadem docuit decantare.Ego uerò qđ ab illa accepi,securus & teneo & trado: quod nō,scrupulosius,fateor,admiserim.Accepi sanè ab ecclesia illū diem cū summa uenerationē colendū,quo assumpta de seculo nequam:cælis quoque intulit celeberri morū festa gaudiorū. Sed & ortū uirginis didici nihilominus in ecclesia &ab ecclesia indubitāter habere festiuū atq; sanctū:firmissime cū ecclesia sentiēs in utero eā accepisse ut sancta prodiret.Et de Hieremia siquidem lego q̄ Hiere.1. priusquam de uentre exiret,sanctificatus sit.Et de Ioanne Lucæ.1. baptista nō secus sentio,quī ex utero dñm in utero sensit. Videris etiā tu an & de sancto Dauid idipsum liceat opinari,pro eo quod dicebat deo:In te(ait)cōfirmatus sum Psal.70. ex utero:de uentre matris meæ tu es protector meus.Itē: De uentre matris meæ deus meus es tu:ne discesseris à me. Psal. 21. Et Hieremiæ quidē sic dictū est:Priusquam te formarē in utero,noui te:& antequā exires de uulua,sanctificaui te: Quàm pulchre inter figurationē i utero, & parturitionē ex utero diuinū distinxit oraculū, ut illā tantum præcognitā:istam & sanctitatis munere præornatā ostenderet: ne quis ꝓphetæ prærogatiuā de sola præscientia seu prædestinatione putauerit æstimādam.Esto tñ ut hoc de Hieremia cōcedamus.Quid respondebit de Ioanne baptista, quē angelus prænūtiauit spiritu sancto repletū īri adhuc in utero matris suæ? Prorsus hoc ad prædestinationem præscientiámue referrī posse non arbitror.Verba nempe angeli(sicut ipse prædixit)completa absq; dubio sunt in tempore suo:& quē prælocutus est spū sancto replendū: nō est phas credere nō repletū:idq; loco & tempore quo prædixit.Certissime aūt sanctus spūs quē repleuit,sanctificauit.Cæterū quatenꝰ aduersus originale peccatū hæc ipsa sanctificatio ualuerit siue pro isto siue pro illo ꝓphcta:uel si quis alius simili præuentus gratia fuerit,non temere dixerim.Sanctificatos tamē nō dubitauerim dicere, quos deus sanctificauit:& cum eadem sanctificatione pro dñsse ex utero,quā acceperūt in utero:nec reatū quem in conceptione traxerūt,ualuisse ullatenus horū natali iam donatā præpedire seu prærípere benedictionem.Attamē quis dicat ipū sancto repletū,manere adhuc filiū nihilominus iræ:& si morī in utero cōtigisset cū hac plenitudine spūs,pœnas luiturum dānatiōis? Durū est.Minime tñ ausim hinc quippiā mea sentētia diffinire.Sed quicqd de hoc sit,meritò ecclesia quæ cæterorū non natiuitatē sed mortē sanctorū iudicat & prædicat pretiosam : singulari quadā exceptiōe festis præfert gaudijs:ueneraturq; illius Lucæ.1. natalē,de quo nūtiāte angelo singulariter legit.Et multi in natiuitate eius gaudebūt.Cur eīm nō sit illiꝰ exitus sanctus:ac proinde festiuꝰ & lætus:quī potuit exultare & in utero? Quod itaq; uel paucis mortaliū constat fuisse collatū:phas certè nō est suspicarī tantæ uirginí esse negatū, per quā oīs mortalitas emersit ad uitā. ¶ Fuit ꝓculdubio & mater dñi ante sancta quàm nata. Nec fallitur oīno sancta ecclesia,sanctū reputans ipsum natiuitatis eius diem: & omni anno cū exultatione uniuersæ terræ uotiua celebritate suscipiēs.Ego puto q̄ & copiosior sanctificatiōis benedictio in eam descēderit:quæ ipsius nō solū sanctificaret ortū:sed & uitam ab omni deinceps pctō custodiret immunē:qđ nemini alteri in natis quidē mulierū creditꝰ esse donatū. Decuit nimirū reginam uirginū singularis priuilegio sanctitatis,absq; omni pctō ducere uitam:quæ dū peccati mortisq; pareret perēptorē,munus uitæ & iustitiæ oīb⁹ obtineret.Sanctꝰ igitꝰ ortꝰ:qm̄ immēsa ꝓdiēs ex utero sanctitas sanctū fecit illū. Quid adhuc addendū his putamushonoribꝰ? Vt honoret(inquīt)& cōceptꝰ quī honorandū præiuit partū: qm̄ si ille nō præcessisset, nec iste esset qui honoraꝝ. Quid si alius propter eandem causam etiā utriq; parēti eius festos honores asserat deferendos? Sed de auis & proauis idipsum posset pro simili causa quilibet flagitare:& sic tenderetur in infinitū: & festorum nō esset numerus.Patriæ est,non exilij, frequētia hæc gaudiorū,& numerositas festiuitatū cíues decet,nō exules.Sed ꝑferē scriptū supernæ (ut aiunt) reuelatiōis, quasi & quiuis nō queat scriptum æque ꝓducere in quo uirgo uideaꝝ idipsum mandare & de parētibus suis:iuxta dñi mandatū dicentis:Honora patrē tuū & matrē tuam. Exo.20. Ipse mihi facile persuadeo scriptis talibus non moueri: quibus nec ratio suppeditare,nec certa inuenitur fauere authoritas.Nā quid consequentiæ habet:ut quoniā sanctum præcessit natalem conceptus: propterea reputeꝝ & ipse sanctus? Numqd qm̄ præcessit eum: fecit & sanctum? Quia si præcessit ut esset:nō tñ ut sanctꝰ esset.Vnde etem̄ illa ipsi sanctitas quā secuturo trāsmitteret? An nō potiꝰ quia præcessit absq; sanctitate conceptꝰ:oportuit nimirū sanctificarí conceptam,ut sanctus sequeretur iam partus? An fortè mutuatꝰ sit sanctitatē à posteriori prior? Potuit sanè illa quæ in iam cōcepta,facta est sanctificatio, adipm quī sequebatur transire natalem: redire uerò retrorsum ad conceptum quī præcesserat,iam omnino non potuit. Vnde ergo conceptionis sanctitas? An dicitur sanctificatione præuenta:quatenus iam sancta conciperetur:ac per hoc sanctus fuerit & conceptus:quēadmodū sanctificata iam in utero dicitur,ut sanctus consequeretur & ortus? Sed nō ualuit antè sancta esse quàm esse. Siquidē nō erat antequā cōciperetur.An fortè inter amplexus maritales sanctitas se ipsi conceptioni immiscuit,ut simul & sanctificata fuerit & concepta? Nec hoc quidem admittit ratio. Quomodo nanq; aut sanctitas absq; spū sanctificāte:aut sancto spiritui societas cū peccato fuit: aut certè peccatū quomodo non fuit,ubi libido nō defuit? Nisi fortè quis dicat de spiritu sancto eam,& non de uiro cōceptā fuisse. Sed id hactenus inauditū. Lego deniq; spiritū sanctū in eam,nō cū ea uenisse:dicente angelo:Spiritus sanctus superueniet in te.Et si licet loquī qđ ecclesia sentit(& uerū ipsa sentit)dico gloriosam de spiritu sancto cōcepisse:nō autem & cōceptam fuisse, dico peperisse uirginem:nō tamen & partam à uirgine. Alioquin ubi erit prærogatiua matris domini qua singulariter creditꝰ exultare & munere prolis,& integritate carnis:si tantundē dederis & matri ipsius? Nō est hoc uirginē honorare:sed honori detrahere. Si igitur ante conceptum sui sanctificarí minime potuit,qm̄ non erat:sed nec in ipso quidē cōceptu, propter peccatū quod inerat: restat ut post cōceptū in utero iam existēs,sanctificationem accepisse credatur, quæ excluso peccato sanctā fecerit natiuitatē:non tamen & cōceptionem. Quamobrē & si quibus uel paucis filiorū hominum datum est cum sanctitate nasci:nō tamen & cōcipi:ut uni sanè seruaretur sancti prærogatiua cōceptus : quī omnes sanctificaret:solusq; absq; peccato ueniēs,purgationem faceret peccatorū. Solus itaq; dñs Iesus de spiritu sancto cōceptus:quia solus & ante conceptū sanctus. Quo excepto: de cætero uniuersos respicit ex adam natos, quod unus humiliter de semetipso ac ueraciter cōfitetur. In íni Psal.50. quitatibus (inquiens) conceptus sum:& in peccatis concepit me mater mea. Cum hæc ita se habeant, quænā iam erit festiuæ ratio conceptionis? Quo pacto inquā aut sanctus asseretur conceptus,quī de spiritu sancto non est: ne dicam de peccato est:aut festus habebit quī minime sanctus est? Libēter gloriosa hoc honore carebit,quouel peccatū honorarí,uel falsa inducí uidetur sanctitas. Alioqn nulla ei ratione placebit cōtra ecclesiæ ritum præsumpta uanitas,mater temeritatis,soror superstitionis,filia leuitatis.Nam si sic uidebatur:consulenda erat prius apostolicæ sedis auctoritas:& non ita precipitanter atq; inconsulte paucorum sequenda simplicitas imperitorū.Et ante quidem apud aliquos errorem cōpererem: sed dissimulabam,parcens deuotioni, quæ de simplici corde & amore uirginis ueniebat.Verū apud sapiētes,atq; in famosa nobilíq; ecclesia,& cuius specialiter filius sum,superstitione deprehensa

deprehensa,nescio an sine graui offensa etiam uestri oim dissimulare potuerim.Quæ autē dixi:absq; ꝓiudicio sanè dicta sunt sanius sapientis.Romanæ præsertim ecclesiæ au thoritati,atque examini totum hoc sicut & cætera quæ eiusmodi sunt uniuersa reseruo:ipsius,si quid aliter sapio paratus iudicio emandare.

Ad patriarchā Hierosolymorū. Epla.CLXXV.

PAtriarchalib⁹ scriptis sæpi⁹ uisitat⁹: ingrat⁹ iā uidebor si nō rescripsero.Atsi saluto eū qui me salutauit: quid amplius feci? Tu em̄ me præ ueneristi in bñdictionib⁹ dulcedinis:tu me prior dignat⁹ es tuis trāsmarinis epl'is uisitare: tu mihi primas humilitatis charitatisq; præripuisti partes.Quid condi gnum iam referam? Nihil mihi denicq; reliquisti quod pa ri queam rependere uice:qui etiam de thesauro seculorū mihi impartire curasti,id est de ligno dñi. Quid tamen? Debeo ne omittere quod possum,quoniam qđ debeo mi nime possum? Affectū saltē uoluntatemq; aperio rescribā do duntaxat,atq; resalutando: quod solum interim p tot utiq; spatia terræ & maris licet.Ostendā autē si unquam accepero tēpus,me nequaquā deligere uerbo sine lingua sed opere & ueritate.Sup milites repli ponite quæso ocu los uestros:& tantæ pietatis uiscera,tam strenuis eccl'iæ propugnatoribus aperite. Hoc siquidem acceptum erit deo,& gratum hominibus:si fouetis eos qui suas animas pro fratribus posuerunt.De loco autē ad quem nos inui tatis:frater Andreas dicet uobis uoluntem nostram.

Ad dominū papā Innocētiū,ex persona Albero nis Treuerēsis archiepiscopi. Epla. CLXXVI.

VOluntas cordis mei & desiderium satis inquie tum adeundi & uidendi desideratam beatitudi nis uestræ præsentiā: sed & cognoscendi certi us quæ circa uos sunt:rur sumq; qualiter se ha beant nostra,uobis uicissim diligentius intimandi: iam dudum itineris me ammonet,atq; indesinenter solicitat. Cæterum terræ ac diei malitia, & præter instantiam meā quotidianum etiam nonnulla uestræ necessitatis causa impeditus:uotū facere satis non potui usq; adhuc,sed nec dum possum.Sed quid? Sanum iustumq; propositum,nū quid omittendum ex toto fuit quia ex toto adimpleri nō potuit? Fuit ergo consiliū,per hunc uenerabilem.H.Tul lensis ecclesiæ archidiachonū interim saltem aliquatenus consolari conceptum iā olim desiderii,curamq; reuelare quā patior. Nec em̄ fidelior, studiosior,cautiorue illo ad manū esse potuit siue in perferēdo ad uos quæ nos illi in iūgimus:siue in referendo ad nos si qua uestræ dignatio ni placuerit remandare. Itaq; de beneplacito, de statu cu riæ,ac uestræ sospitate psonæ,& si quid blādi⁹ aura secū dior à diuina clemētia recens fortè spirauerit ecclesiæ ad uersus schismaticorum procacem,sed ineffícacem rabiem desudanti:de his oībus pleni⁹ instrui cupimus & suppli cam⁹.Porrò nostrā citramōtanā eccl'iam tā in nro quam in Frācorū regno nouerītis fortem in fide,pacificā in uni tate,deuotā in uestra obedientia,promptā ad seruitium. Nequaquā nos Beneuenti,nō Capuæ,nō ipsi⁹ Romæ ter ret,deo sic iudicāte,amissio: scietes eccl'iæ statū nō armis æstimari,sed meritis. Ipsius quippe non alterius agnosci mus uoces illas in psamo .Si consistāt aduersum me ca stra,non timebit cor meum.Si exurgat aduersum me præ lium:in hoc ego sperabo.Propterea & nos quia de eccle sia sumus:non timebimus dū turbabitur terra,& transfe rentur mōtes in cor maris.Glorietur tyrānus sycul⁹ quā tū uult,glorietur in malitia q potēs est in iniquitate: no stra autē uirtus i infirmitate perficit.Ecclesia qñ infirmat Pauli magisterio didicit esse potētior.Didicit è regione &à Salomone q prosperitas stultorum occidit eos.Dedi cit & stultum firma radice cum uiderit,statim maledicere pulchritudini eius.Ideo cum sancto Dauid sese utroque consolatur:& hostium uidelicet casu: & liberatione sui. Ait siquidem:Hi in curribus & in equis:nos aūt in nōie dñi dei nri inuocabimus.Ipsi obligati sunt, & ceciderūt: nos autem surreximus,& erecti sumus. Hæc pauca uobis consolandi gratia de quibus certus fui,fideli attestatione intimandum esse putaui:ad reuelandam uel eū aliqua par te eā quæ uestra uiscera incessanter affligit solicitudo om nium ecclesiarū.Hoc quoq; addo,dñm regem, deo est cō fortāte,feruere & accingi ad liberationē ecclesiæ: & para re sibi exercitū multum nimis:nos quoq; fideliter ad hoc ipsum pro uiribus laborare, exhortari, & solicitare quos possumus,& cum tempus aduenerit,non expensis,nō per sonæ propriæ parciturum.

Psal.26.

2.Co.12.

puer.1. Iob.5.

Psal.19.

Ad eundem in persona eiusdem.

Epistola.CLXXVII.

NVnquid petiui episcopatū à domino meo? Et si forte cathedrā affectaui:sed non Treuerēsem. Sciebam quippe domum exasperantē, popu lūq; duræ ceruicis.Oderā illos:q semp in fece discordiæ iacuissent,eccl'iæ resistentes.Pro qua si quos la bores qñq; sustinui,nō me piget,sed hūc inde fructū nec speraui:nec uolui.Laboraui sustinēs:libēs quidē:sed non hac spe præmij Durā ,puinciam nactus sum :pctis meis exi gētibus.Inter cætera quibus angor,suffraganeos accepi iuuenes & nobiles. Adiutores esse deberēt:& utinam nō aduersarentur. Sed supersedeo:per aliū malo ut innote scant uobis mores eorum & studia,si nescitis.Dico tamē, ius,pax,honestas,religio:in nris episcopatibus perierunt Malū quod pro debito officij dissimulare non audeo,bre uiter simpliciterq; intimaui:ut quod non placet prouidē tiæ uestræ p me corrigi:per me saltem uobis qui corrige re potestis innotescat:ne oīno uacuū uidear portare no men archiepi.Et mihi melius quidem esset non ascēdisse: quàm sic descendere cū rubore.Sed de me quæ cura? Be ne quod dignus sum patiar, tanquam male oprans. Sim ertè opprobrio etiā meis,sua spe nimirum frustratis,quā de me ut sibi me præesse uellent cōceperant: dum compe riant ecclesiæ suæ per me magis imminui dignitatē:cuius per me etiā antiqua damna restitui posse putauerāt.Hæc omnia sustineo:& si nō libenter,certe patiēter: ne unquā uidear recalcitrare obedientiæ :pro qua etiam dare ani mam si necesse sit debere me fateor.Verum hoc solicitudi nem uestram attendere uelim:creationis iniuriā respicere ad creātē:& uires quas mihi subtrahitis, uobis minuitis: & contēptus meus & dejectio mea,redundat in uos.Mul ta habeo conqueri uobis de uobis:sed reseruo ea patēda nuncio:quem noui ad hoc satis industrium & fidelem.Si gnifico etiam uobis sustinere nos periculū in falsis fratri bus.Legati quippe schismaticorum intrant & exeunt ad quosdam nostris liberius quàm solebant:& uerba tyran ni Seculi familiariter admittuntur.

Ad dominū papam Innocentiū,ꝓ Alberone Tre uerēsi archiepiscopo. Epistola.CLXXVIII.

AMantissimo patri & dño Innocentio sum mo pōtifici:su⁹.B.q su⁹.Fideliter loq̄r:qa fideliter amo.Nec em̄ syncer⁹ ē amor ubi dubietatis scrupulus,suspicionis fecē reti net.Querimonia dñi Treuerēsis,nō ē ci⁹ soli⁹, sed cōis multorū:eorūq; præcipuè q synceriori affectu uos diligūt:Vox una oīm qui fideli a pud nos cura populis præsunt iustitiam i ecclesia depire ānullari ecclīæ claues:eā palē oīno uilescere authoritatē,dū nemo eōrū i prōptu habeat ulcisci iniurias dei,nullilice at illicita quæuis ne in ꝓpria quidē parochia castigare. Causā referūt i uos curiāq; romanā Recte gesta abipsis (ut aiūt) destruitis:iuste destructa statuitis. qq; flagitiosi & cōtētiosi de pplo siue de clero aut etiā exmōasterijs pulsati currūt ad uos,redeūtes iactāt & gestiūt se obtinuisse tuto res q̄s magis ultores sēsisse debuerāt.An nō gladi⁹ Phine es prōptissime atq; iustissime educt⁹ fuerat ad cōdēnādū in cestuosū cōcubitū drogonis & milis? Sed cōfus⁹ atq; re tus⁹ abijt retrorsū:scuto nimirū aplice defensiōis opposito. Prohpudor.quos cachinos res ista mouit & mouet eccl'ie inimicis:eisq; etiam ipsis quorū fortasse metu aut fauore

a recto tramite abducti sum⁹. Amici confunduntur: fidelibus insultatur: episcopi ubiq; in opprobrium uenisunt & contemptum quorum datum recta iudicia contemnũtur uestræ quoque plurimũ derogatur authoritati. Ipsi sunt enim qui honorem uestrum zelant, qui uestra pro pace & exaltatione laborant fideliter quidem: sed uereor ne ineficaciter. Quid uobis uires minuitis, quid robur uestrum deprimitis? Quousq; retũditis arma fidelia militantia uobis: humiliatis cornua erecta uestræ uirtutis & salutis? Plorans plorat desolationem suam apud Tullum ecclesia sancti Gengulfi: nec est qui cõsoletur eam. Quis eñ se opponat brarchio excelso, torrentis impetui, summæ arbitrio ptãtis? Eandem se sustinere btũs Paulus uiolentiam apud Virdunũ cõqueri, archiepo iam nõ ualente eũ defendere ab insania monachorũ: quippe apostolicis sustẽtationibus amplius cõfortata: quasi nõ satis per se insanirent. Quid quæso nouæ rõnis tãdem inuẽtũ est, ut qđ semel bonæ famæ & uitæ canonicis ũa fuerat, puida & necessaria dispẽsatione concessum, secũdo cõfirmatum, tertio (ut aiunt) roboratũ, rursum ueniat in ius, reuocetur in discussionẽ? Siquidẽ & duo illa supra memorata, per uos nihilominus sancita, per uos & conuulsa dicunt. Talibus hostijs non prõmeretur deus: heu non placatur ira: nõ cõciliatur gratia: non prouocatur mia. Pro his at similib⁹, necdũ auertit furor dñi: sed adhuc brachiũ eius extẽsum:
Hier. 1. & uirga illa apud Hieremiam uigilans super peccata nostra. Et quidem iratus est deus schismaticis: sed catholicis nequaquã propitius. Ecclesia quoq; Mentensis grauiq; uobis bene compertum est) episcopi & clericorum contentione periclitatur. Super quo quid decernere uobis placuerit, uos scitis: sed pax nondum est nec proxime futura speratur. Ego (ut quod super his meæ uisum est parui tati non tacẽã) & hoc & duo illa alia, Tullense dico ac Virdunense terminanda negocia securius metropolitano aq; conuenientius posse committi putauerim: qui & omnia nouit: & in multis probatus, ecclesiæ testimonio fidelis inuentus est. Alioquin uidere quid illis episcopatibus faciatis, Metẽsi scilicet atq; Tullensi: quia (ut uerum fatear, uidentur esse absq; episcopis. Et utinam absq; tyrãnis. Tales cum defensantur, sustentantur, honorantur, fouentur: mirantur nimirum & scandalizantur multi: qui illa in moribus & uita eorum certissime sciunt, quæ magis essent non dico in episcopis: sed etiã in quibuslibet secularibus damnanda penitus & execranda. Quæ quidẽ & me scribere puduit: nec uos decuisset audire. Esto qđ nemine accusante non possint deponi: nunquid tamẽ quos passim accusat fama, apostolicæ sedis essent familiaritate speciali donãdi, uel amplius exaltandi? Quoniam erit merite suæ uel sacerdotalis sanctitatis uel episcopalis honestatis obtinuit Metensis ut & electio facta à canonicis, ad nutum eius una cum ecclesiæ libertate cassetur: & primicerius ad consilium eiuscontra illius ecclesiæ p̃euilegia eligatur? Quam iusti⁹ honestiusq;, si uestræ placuisset discretioni, homo maiori dignus honore, debito propriocq; nõ priuaretur. Treuerensem dico: quem & ab hoc & à cæteris diœcesis suæ terminãdis negotijs quasi suspectum aut minus expertum non sine murmure multorum deum timentium exclusistis. Credite fideli uestro: quia prouinciæ illi, quantum comperi, omnino nõ expedit. Hæc scribens, præsumptionis metuerem notam: si nescirem cui, & nescirem qui scribam. Sed noui ingenitã mansuetudinẽ uestrã: noui & me notũ uobis, & affectum quo hæc audeam apud uos, dulcissime atq; amantissime pater. Iterũ de Treuerensi ut sciatis qualiter nunciũ ei⁹ suscipi oporteat, & uerba quæ portat: dico uobis q̃ magnũ locũ tenet in regno illo: uobis & ecclesiæ dei homo fidelis, & cõstãs, & nullatenus maleuolis subuersoribus assensum p̃bens: à qb⁹ nõ deest ei frequens & satis importuna tentatio: nec decrit insultatio, si quominus à uobis eũ exaudiri contigerit. Nũciũ in fine cõmendare uolui: sed satis eũ suæ honestatis commẽdant merita: præcipuæq; amor specialis & fidelis deuotio qua ipsum uobis firmiter inhærere sinõ crederem, nequaquã per eum tam familiaria scriberem.

Ad eundẽ pro eodem. Epistola. CLXXIX.

QVomodo malitia uincit sapientiam? Nosti pie dñe, nosti Treuerensem arciepiscopum? Scio qa nosti. Nosti & illũ sancti Maximini non sanctũ abbatẽ? Puto quia nõ nosti. Quis dignior honore illo priori? Sic nemo cõfusiõe dignior isto sequẽti: & tamen iste honoratus est: ille opprobrio dat⁹. Quid peccauit archiep̃s? Prædã ecclesiæ suæ recupauit, captiuã ecclesiã de manu laica liberauit. Nunq̃d p̃ bono redditur malũ, & odiũ p̃ dilectione? Hic quæso hic euigilet oculꝰ pietatis, & semotis pauliſp occupatiõib⁹, cõsideret quãtũ subreptum sit ei ut talis qualẽ pudet dicere talem qualem tuipse nosti faciat opprobrium uicinis suis, inimicis tuis. Pissime p̃ affect⁹ filialis loquit. Hucusq; cõdoluim⁹ miserо & miserabili archiepo. Verũ ex hoc iã si nõ fuerit emendãtũ: dolor cordis nri & cõpassio ex intimis medullis, tota trãsibit ad illũ p̃ quẽ potuit emẽdari. Sunt & alie læsiones præfati uiri, quas cũ alleuiauerit is, uobis proculdubio laborabitis. Quicqd dulcissimi domini mei nomẽ decolorat: cor meũ excoriat.

Ad eundem pro eodem. Epistola. CLXXX.

ITerum supplicatio, iterũ p̃ces: & decies repetitæ nõ desinẽt. Nõ desistim⁹: qa nõ diffidim⁹. Pſal. 26.
Bonã causam habemus, & æquũ iudicẽ q nõcũctabit euacuare qđ subreptũ est, cũ apparebit qđ uerũ est: nec poterit ide redire q uoluit irridere: sed ut scriptũ, est, mẽtita est iniqtas sibi. Hoc solet hre præcipuũ apl'ica sedes, ut nõ pigeat reuocare qđ à se forte dep̃hẽderit fraude elicitũ, nõ ueritate p̃meritũ. Res plena æqtate, & laude digna, ut de mãdacio nemo lucret: p̃sertim apud sctãm & summã sedẽ. Hæc scies puer uester, secure supplicat p̃ Treuerensi, & sic istat nõ quasi in ĩcertũ. Ego qppe ego hois illi⁹ noui merita, cãm, intẽtionẽ. Propter qđ horũ monachi eũ uolũt lapidare? Quia male meruit? Sed fideliter astitit: & multũ seruiuit. Ob causæ iustitiãr? Sed ĩ iustũ nemo nisi iniust⁹ causabit: Q̃ de manu laica uẽdicauit imo recupauit sedi ep̃ali, monasterium, tãquã clauã de manu Herculis extorquẽs in manu fortiori. Ob prauitatẽ intẽtiõis? Sed piũ est reformare religionẽ ĩ mẽasterio: q̃ ille intẽdit. Absit dñs cordi dñi mei: ne iterũ possit ei subripi à monachis: nõ tam (ut simulãt) appetentibus libertatem, quàm fugitantibus disciplinam.

Ad Haimericũ cancellariũ. Epla. CLXXXI.

SI uerbis cõtendere uelim ad beneficia q̃busme obruitis: idẽ erit ac si impetit⁹ sagittis, festucis dimicẽ: nisi q̃ hoc ioc⁹ uidebit, illud dol⁹. Fctã factis cõpẽsari oportet: Verũ id qdem multũ e ad me. Nã unde sufficerẽ paup & modic⁹? Sed rebus paup & utribus: nõ uolũtate. Equabo ergo bñficia uotis, q̃factis nõ possum. Desideriꝭ diues sum: affectib⁹ abũdo. Et certe uer⁹ bñfic⁹, amplius nõ reqrit. Nã quõ bñfic⁹: q nõ & bene uol⁹ sit? ¶ Porro beneuol⁹ nil sibi chari⁹ ipsa æstimat bene uolẽtia, qua beneuol⁹ noiat, & bñfic⁹ est. Deniq; beneuolẽtia fructus est beneficii, nisi quis forte bñficiũ putet, q̃m spe seruerit, aut timore dimiserit. Sedq; nõ uideat hoc relictum, illud uenditũ, uentrũ datũ? Oportet autẽ beneficiũ ut certe sit, esse gratuitũ. Dãti itaq; repẽdi q̃ quã grati⁹ ab accipiẽte nõ põt: quẽ si gratũ habuerit qđ gratis accepit. Et hæc beneuolentia creatur de beneuolentia dãtis in animo accipiẽtis: beneficio quidem interueniente. Hac me fateor locupletem: hanc de corde pleno dignã profecto offero remuneratiõnem meo benefactori: hanc deuot⁹ immolo sacrificium laudis factori omnium pro salute mei benefactoris.

Ad Henricũ Senonen̄, archiep̃m. Epla. CLXXXII.

PRo multis uisus sum multoties scribere fateor ppter uos: & statuerã non facere ob uestrã odibilẽ duritiã: sed charitas p̃ualebit. Volo uobis amicos uos retinere, & non dignamini: uolo reconciliare

recõciliare inimícos,& nõ patímini, Nõ uultís hẽc pacẽ: maníbꝰ ac pedíbꝰ accerſitís ueſtrã cõturbationẽ:ſed confuſionem:ſed depoſitionẽ. Multiplicatís uobís accuſatores:defenſores ſubtrahítis.Excitatís in uos olim ſopita diſcrímina, prouocatís aduerſarios, patronos offendítis. Vbícꝫ apud uos ꝓ rõne uolũtas,totũ ꝓ ímpío ,níhil ex timore deí.Quí de uobís nõ rident ínimící:nõ cõquerũtur amící:Quõ deueſtítis hoíem:nõ dico ſudício nõ cõuictũ ſed nec uerbo uõuẽtũ:Quãtos hoc uerbũ ſcandalizabit: quot ora ad ſubſannandũ,quot corda ad ſuccendẽdũ mouebit:Itáne putatíſperíſſeiuſtítiam de toto orbe,ſicut de ueſtro corde:ut hõ ſic ablatũ perdat archidíaconatũ:Sed uos forſitã plus amatís reddere,& pdere: quàm gr̃am de bñficío retínere.Nolíte q̃ſo nolíte facere hãc rẽ:quã q audíerínt oẽs mírabunt,nemo laudabit.Hæc uobís mordacíus audaciuſcꝫ quàm uelletís audíre ſcripſi:ſed nõ ad inſipientíam uobís, ſi uelletís corrígere.

Ad Cõradũ regẽ Romanorũ.Epla. CLXXXIII.

Scripta ueſtra & ſalutatíones tã deuotus ſuſcípío,quàm modicꝰ ſum ad illa.Modícus díxerí dígnítate,ſed nõ deuotiõe. Querímoníæ regís
Rom.13. nr̃æ ſunt, & maxíe illa quã dígnãter exprímitís
Ibidem. de ínuaſione ímperíj. Regís dedecus, regní dímínutionẽ nunquã uoluí:uolẽtes odít anima mea.Legí quíppe.Oís anima poteſtatibꝰ ſublímíoríbus ſubdíta ſit.Et.Qui potestatí reſíſtít:deí ordínatíoní reſíſtít.Quã tñ ſententíam cupío uos & oĩmodís moneo cuſtodíre ín exhibẽda reuerẽtía ſummæ & apoſtolícæ ſedí,& beatí Petrí uícarío: ſícut ípſam uobís uultís ab uníuerſo ſeruarí ímpío . Sunt quæ nõ pu tauí ſcríbẽda,pñs ea fortaſſís opportunꝰ íntímarẽ.

Ad dominũ papã Innocẽtíũ.Epla. CLXXXIIII.

Fratrẽ Andream lætum íncolumẽcꝫ ſuſcepímꝰ, & læta nunciãtẽ de ueſtra íncolumítate & gloría,de pace& proſperítate eccl eſiæ,de curiæ ſtatu florente & ualente:poſtremo de gratía & beneuolentía quæ uobís apud uos perſeuerat.Bene ſua mía deus dígnarus eſt facere nobíſcum:factí ſumus lætantes. Verũ qđ uobís de mittẽdís ad uos fratríbꝰ placet,difficile adímplebít,præſertím cũ non ſit copía perſonarũ quæ eſſe ſolebat.Síquidẽ præter íllos q̃ bíní aut trínì ad díuerſa díſtínatí ſunt loca,tría ex eís noua monaſtería ex quo à uobís díſceſſímus,íntegre ordínata ſunt:& ahuc reſtant alía ꝓxíme ordínãda.Curamꝰ tñ undecũcꝫ euocare,quos uobís míttamꝰ:cupientes ꝓ oía ueſtrís obedíre mãdatís.

Ad Euſtachíum occupatorem Valentínæ ſedís.

Epíſtola.CLXXXV.

Viro íllustrí Euſtachí frater.B.ſalutẽ. ¶ Tíbí uír íllustríſſíme,& ſí nõ ſcríbo:opto tm̃.Optare qs
2.Cor.3. phíbet:Affectuí nec leges ímperãt,nec príncípes dñantur.Liber eſt, & maxíme ſí ſpũ ducít, q̃a ubí ſpũs dñí íbí líbertas .Inde eſt ſanè auſus íſtem eus de pñtí quo ad tuã magnítudínẽ pſumo ſcríbere tanquã alíqs magnus:fateor nec iuſſus à te,nec rogatus,nec ínuítatus.Sed quíd ſí charítas íubet: Alíus alíter fortaſís accí
Iohel.2. píat:ego uírũ nobílẽ,cꝫ ín me eſt,ín uera charítate decreuí hís lr̃ís ſuæ ípſí cõmonere ſalutís,exercítare à ſummo, reuocare ad cor, puocare ad gr̃am Quís ſcít ſí conuertat & ígnoſcat deꝰ,& relínquat poſt ſe benedíctionẽ: Imo qs neſcít quas & quãtas íã díuítías ſuæ bonítatís & longanímítatís theſaurísauít ſuper eũ míſerícors & míſerator dominꝰ:
Pſal.37. Deníqꝫ míſereꝫ,pcít, expectat,díſſímulatcꝫ uſqꝫ ad huc,factus ſícut homo nõ audíẽs:& nõ habens ín ore ſuo
Actu.6. redargutíões:tardãs ferírе:paratus ígnoſcere.Sed tu dñe
Roma2 uſqꝫquo:Tu,ínquã,ô bone uír quouſqꝫ díſſímulas, quouſqꝫ cõtẽníſ: Durum tíbí eſt contra ſtímulum calcítrare ígnoras qa benígnítas deí ad pœnítẽtíã te adducit: Quã díu aũt tu ſm durítíã tuã,& cor ímpœnítens, theſaurísas tíbí írã ín díe íræ: An nõ ſm durítíã qdẽ:ſed ſm uerecundíã: Quíd refert ſm quíd pereas: O uerecũdía expers rationís,ínímíca ſalutís,totíꝰ ígnara honorís & honeſtatís.
Eccle.4. Hæc planè ílla quã ſapíẽs loquít, cõfuſio adducẽs pcẽm.

Itáne uerecũdũ eſt hoĩ uíncí à deo:& pbro ducí hũlíarí ſub potẽtí manu altíſſímí: Nõ ita rex ílle gl'ioſus Dauíd: Tíbí ſolí peccaui,ínqt,& malũ corã te feci : ut iuſtificerís in ſermõíbꝰ tuís,& uícas cũ iudicarís .Sũmũ uíctoríæ genus,díuíæ cedere maieſtatí,& authoritatí mr̃ís eccl'iæ nõ reluctarí,ſũmꝰ honor & gl'ía. ¶O puerſitas.Nõ pudet ínquínarí:& abluí pudet: Eſt pudor iuxta ſapíetẽ adducẽs gloríã,ſí uídelícet peccare pudeat.Sínon pudeat uel pec- Pſal.50.
caſſe:& ita uel ſera gl'ía nõ carebís :reducente nímírũ pudore quẽ culpa fugauerat.Secũdũ tenẽt btítudínís locũ, quorũ remíſſæ ſunt ínıquítates, & quorũ tecta ſunt pcã. Eccle.4.
Honorabile tegumẽtũ,de quo legít:Cõfeſſío & pulchrítudo ín cõſpectu eíꝰ.Quís mihí tríbuat uídere te ín ueſtítu deaurato:ut dícamꝰ & tíbí.Cõfeſſíonẽ & decorẽ índuíſtí,amictꝰ lumíne ſícut ueſtímẽto: Reuertere Sunamítíſre
uertere ut íntueamur te.Cõſurge cõſurge,índuere fortítu- Pſal.31.
díne,índuere ueſtímẽto ſalutís.Surge q̃ dormís,& exurge à mortuís:& íllumínabít te xp̃s.A mortuo tãquã q nõ eſt perít cõfeſſío.Vſqꝫquo obliuíſcerís te ĩ fínẽ,uſqꝫquo dor- Pſal.95.
mís ín morte,decus nobílíũ,fidelíũ fletus: Quãdíu cõtra
morẽ tuũ pertínax,contra honorẽ tuũ ſeq̃ſtrís:contra ſa- ps. 103.
lutẽ tuã rebellís: Quíd íllos egregíos mores actuſcꝫ tuos Cãt.6.
eã díſſímílí pergís exítu conſummare: Quõ ætas íſta quã Eſaí.52.
ín mía uberí reqeſcere oportebat,cõm pteritorũ luít pœ- Eph.5.
nas dícrũ tuorum,nec díluít culpas: Cur prohdolor,ſola Eccle,17
ueneranda canícies ſolita ueneratiõe fraudaꝰ:ſola ſine honore marceſſít:quã uel maxíme decuít honorarí: Míſerere aíæ tuæ placẽs deo.Eteñ qui homínibꝰ placẽt,confuſi ſunt:qñ deus ſpreuit eos. Breues dies hominís ſunt:ſenís mors ín ianuis eſt. Modicã habes prorſus modícũ tẽpus: cũ hís qui dícũt tíbí euge euge .Sít etiã pro modíco tibí
iudicarí ab ípſis,aut ab humano díe:qui angelico exami- Eccl.30.
ní iamiamcꝫ es præſentãdꝰ:qui ad tríbunal terrificũ chri- Pſal.52.
ſtí ípſo iam defectu naturæ míſerãdus urgerís. Illí te opor- Iob.4.
tet præparare iudício,íllí ſeculo conformare,íllíus curiæ affectare fauorem,formídare repulſam. Quíd íllorũ ſentẽtía cõturbarís,quorum nec laude probatus,nec uítupera
t one reprobus ínuenírís: Deníqꝫ uaní filñ,hoĩm mendaces filñ hoĩm ín ſtateris:ut decípíant ípſí de uanítate ín íd ípſum.Propterea quí te beatíficant:ín errorẽ índucũt,dãtes uerba,munera reportãtes. Vana hæc,atcꝫ ílla:ſed uer- Pſal.61.
ba amplíꝰ.Et decípítís de uanítate ín ídípm:ſed tu magís decíperís,íllí mínus. Das quíppe qđ utcũcꝫ plurís eſt:& Eſaiæ.3:
das ingratís,das ímmerítís. Síquidẽ tua,non te díligunt. Imo certè nec te,nec tua:ſed quæ ſua ſunt,quærunt .Tua quoad potuerũt uenabũtur adulatíonibus uanís & falſís. Mollíti ſunt ſermones eorũ ſuper oleũ:& ípſí ſunt iacula. Et ídeo dícebat dauíd.Oleũ aũt pctõrís nõ ímpínguet caput meum.Ab hís laudaꝰ pctõr ín deſideríís animæ ſuæ:& íníquus benedícíꝰ.Ab hís ergo cauere nõ ego,ſed ſapíẽs doceat.Fílí aít ſí te lactauerínt pctõres:ne acqeſcas eís. At
tende potíus íllí q iudícat ĩ æqtate ꝓ mãſuetísterræ: quos Pſal.54.
tua nõ paſtoralís dílígẽtía paſcít,ſed ſecularís præmít po- ps. 140.
tẽtía,quã nõ haberes ſuper eos ullã,níſí data eſſet tíbí de- Pſal.9.
ſup.Sed hæc eſt hora ueſtra,& poteſtas tenebrarum.Attẽde autẽ.Iudícíũ graue hís q p̃ſunt,& potẽtes potẽter tormenta patiẽtur.Hoc ſí paues,caues,ſi negligís,íncidís:& horrendũ eſt íncídere ín manꝰ deí uíuentís. Auertat hoc puer.1.
unꝰ & uerꝰdeꝰ,q nõ uult mortẽ pctõrís,ſed ut magís conuertaꝰ & uíuat.Plura adhuc loq fert animꝰ:ſed nõ fert for- Ioan.19
te auditꝰ.Nec placẽt aſpera,quãuís recta & ſalubría:quía ſunt amara,& nõ ſapíunt.Ponã ítacꝫ dígitũ ſuper os meũ donec ſcíam íſta qualíter acceptẽtur.Placebo autẽ ſi potero,non ſtílo neq̃ língua:ſed operere & ueritate. Sapiẽ.6 Heb.10.

Ad Símonem filíum caſtellaní Cameracenſis.

Epíſtola. CLXXXVI. Ezec.18,

Cognoſcens dílectíſſíme nũcíãte abbate Radulfo de Valcellís,deſíderare tenoſtrí pſentíã atcꝫ colloquíum, delectatus ſum admodum tanta tuí erga me deuotíone:nec certè ingratus beneuolẽtíæ.Nouerís & meæ eſſe uolũtatís,tuo ſatiſſfacere de-

ſiderio,ſed corporali moleſtia impediri tã ab huius uolũtatis effectu,quàm & ab aliis plurimis plurimũq; neceſſariis negociis. Sed licet abſens corpore,ſum tñ præſens ſpiritu:donec qñq; fiam,deo uolente,& corpore & ſpiritu:ſi tñ non ore tñ & lingua:ſed opere diligamus & ueritate. Igitur in exhibitione operis liquebit ueritas dilectionis. Hoc eſt itaq; q̃d rogo:ut quod de meo apud te eſt,fratres dico Valcellences & eorũ eccleſiam mei gratia diligas,foueas,& manutenças ubi neceſſe fuerit:ut in hoc & tuæ liberalitatis inſigne prebeas documẽtum,& eius quã mihi ꝓmittis charitatis clareſcat indiciũ. Quia nũc charitatẽ in eo uel primũ cupio expiri,ſi Ligecurtẽ quã mihi pater tuus præſenti cõtulit ad op⁹ illius monaſterñ,tu quoq; cõceſſeris,& donum patris tui nõ feceris irritũ. Nos quoq; noſtrũ eſt,de præteritis gratias agentes:& in reliquum ſimilia ſperãtes:pro te tuisq; illi preces fundim⁹,qui uolũ-
ps.144. tatem timentiũ ſe facit,& deprecationẽ eorũ exudit. Oramus te,& uxorẽ tuã,& oẽs q ad uos ptinent,bene ualere.

Ad epiſcopos Senonas conuocãdos cõtra Petrũ Abailardum. Epiſtola.CLXXXVII.

EXiit fermo inter multos,& credimus ad uos ꝓ ueniſſe:quomodo uidelicet apud Senonas in octauis Pentecoſtes uocamur & prouocamur ad litem pro defenſiõe fidei: cũ ſeruum dei nõ oporteat litigare,ſed magis patientem eſſe ad omnes. Si mea propria cauſa eſſet:poſſet nõ immerito fortaſſis puer ſanctitatis ueſtræ in ueſtro patrocinio gloriari. Nunc autem quia & ueſtra eſt,imo plus ueſtra:fidentius moneo,& obnixius rogo,ut amicos uos in neceſſitate ꝓbetis. Amicos dixerim non noſtros,ſed chriſti,cuius ſponſa clamat ad uos in ſylua hæreſum,& in ſegete errorũ,quib⁹ ſub tela & cuſtodia ueſtra pullulantibus,penè iam ſuffocatur. Amicus ſponſi non deſeret eam in opportunitatib⁹ in tribulatiõe. Nec miremini ꝙ ita de ſubito & in arcto temporis uos inuitamus:quoniã hoc quoq; aduerſa pars in ſua uerſutia & calliditate prouidit,ut improuiſos inuaderet,& congredi cogeret immunitos.

Ad epiſcopos & cardinales curiæ,de eodem. Epiſtola.CLXXXVIII.

DOminis & patribus reuerẽdis,epiſcopis & cardinalibus qui ſunt de curia:puer ſanctitatis eorũ. ¶Nulli dubiũ quĩ ad uos ſpecialiter ſpectet tollere ſcandala de regno dei,ſurgẽtes ſuccidere ſpinas,ſedare querelas. Sic enim præcepit Moyſes cũ
Exo.20. mõtẽ ſubiit,Habetis (inquiens) Aron & Hur uobiſcũ:ſi quid natũ fuerit quæſtionis,referetis ad ipos. Illũ loquor Moyſen:qui uenit ꝑ aquã,& nõ in aqua ſolũ: ſed in aqua & ſanguine. Et ideo pluſquã Moyſes:qa & in ſanguine uenit. Et qñ ꝑ Hur & Aarõ ſtat zel⁹ & authoritas Romanæ eccleſiæ ſuper populum dei:ad ipſam merito referim⁹ nõ quæſtiones,ſed læſiones fidei:& iniurias Chriſti: patrũ ꝑ bra atq; contemptus:præſentium ſcandala:pericula poſterorum. Irridetur ſimplicium fides:euiſcerãtur arcana dei: quæſtiones dei altiſſimis rebus temerarie uentilantur:inſultatur patribus ꝙ eas magis ſopiendas quàm ſoluendas cenſuerint, Inde fit quod agnus paſchalis contra dei ſtatutum aut aqua coquitur:aut crudus diſcerpitur,& more & ore beſtiali. Quod reſiduum eſt,nõ igne comburitur,ſed conculcatur:ita omnia uſurpat ſibi humanum ingenium, fidei nil reſeruans. Tentat altiora,ſe fortiora ſcrutatur,irruit in diuina,ſancta temerat magis quam referat,clauſa & ſignata non aperit,ſed diripit:& quicquid ſibi non inuenit peruium,id putat nihilũ,credere dedignatur. Legite ſi placet librum Petri Abailardi quem dicit theologiæ ad manum eſt enim:cum,ſicut gloriatur,à pluri⁹ lectitet in curia:& uidete qualia ibi de ſancta trinitate dicantur, de genitura filij:de proceſſione ſpiritus ſancti, & alia innumera catholicis auribus & mentibus diſſueta. Legite & aliũ quem dicunt ſententiarum eius,necnõ & illum qui inſcribitur,Scito teipſum,& animaduertite quantæ & ibi ſylueſcant ſegetes ſacrilegiorum ateq; errorum; quid ſentiat de anima Chriſti,de perſona Chriſti,de deſcenſu Chriſti ad inferos:de ſacramento altaris,de poteſtate ligandi atq; ſoluendi:de originali peccato,de concupiſcentia: de peccato delectationis:de pctõ infirmitatis:de peccato ignorantiæ:de opere peccati,de uoluntate peccandi. Et ſiquidem iudicatis me iuſte moueri,mouemini & uos:ac ne frustra moueamini,agite pro loco quẽ tenetis,pro dignitate qua polletis,pro poteſtate quam accepiſtis, quomodo, qui aſcendit uſque ad cælos, deſcendat uſq; ad inferos,& opera tenebrarum auſa prodire in lucem,arguantur à luce in lucem:ut dum qui publice peccat,publice arguetur, comprimant ſeſe etiam alij ponẽtes tenebras lucem, diſputantes in triuijs de diuinis,qui loquuntur mala in cordibus ſuis,& in codicibus ſuis ſcribunt:& ſic obſtruatur os loquuntium iniqua.

Ad dominum papam Innocentium de eodẽ. Epiſtola.CLXXXIX.

AMantiſſimo patri & dño Innocẽtio dei gratia ſummo pontifici.B. Clareuallis uocatus abbas modicũ id quod eſt. ¶Neceſſe eſt ut ueniãt ſcandala. Neceſſe:ſed non ſuaue. Et ideo dicit ꝓphe- Pſal.54.
ta. Quis dabit mihi pennas ſicut colũbæ:& uolabo & re- Philip.1.
quieſcã. Et apoſtol⁹ cupit diſſolui,& cũ Chriſto eſſe. Et alius quidam ſanctorũ. Sufficit mihi domine, ait,tolle animam meã;neq; enim melior ſum quàm patres mei. Eſt & mihi nunc aliquid commune cum ſanctis:in uoluntate duntaxat:non immerito. Nam uellem & ipſe modo de medio fieri:uictus fateor à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. Vereor autem ne non ſicut pariter affectus:ita pariter & parat⁹ inueniar. Tædet uiuere:& an mori expediat, neſcio:& ideo fortè etiam in uotis diſtẽ à ſanctis:q̃d ipſi prouocantur deſiderio meliorum:cum ego ſcandalis & ærumnis compellar exire. Deniq; ait,diſſolui & cum chriſto eſſe:multo melius. Ergo & in ſancto appetitus:& in me prævalet ſenſus:& in hac miſerrima uita nec ille habere quod appetit bonum:nec ego quod moleſtum patior nõ habere ualemus. Et ob hoc exire quidem ambo pari cupimus uoluntate:ſed non pari intentione. Stulte mihi dudũ requiem promittebam:ſi quidem leonina rabies quieuiſſet:& pax eccleſiæ redderetur. Nam ecce illa quieuit,ſed non ego. Neſciebam me eſſe in ualle lachrymarũ:aut oblitus fueram me habitare in terra obliuionis. Non attendebam terram in qua habito,ſpinas & tribulos germinare mihi:ſucciſis ſuccedere nouas:& rurſum illis alias ſine fine,ſine intermiſſione ſuccreſcere. Audieram hæc:ſed melius ut nunc experior, ipſa uexatio dat intellectum auditui. Innouatus eſt dolor,nõ exterminatus:lachrymæ inũdauerunt quia in ualuerũt mala:& expertis pruinã, ſtruit ſuper eos nix. Ante faciem frigoris huius quis ſuſtinebit. Hoc frigore refrigeſcit charitas,ut abũdet iniquitas. Leonem euaſimus,ſed incidimus in draconem:qui nõ minus forſan noceat ſedens in inſidijs,quam ille rugiens de excelſo. Quãquã non iam in inſidijs:cuius uirulenta foliautinã adhuc laterent in ſcrinijs,& non in triuijs legerentur. Volant liberi:& qui oderant lucem quoniã mali ſunt,impegerunt in lucem:putantes lucem tenebras. Vrbibus & caſtellis ingerunt prolucę tenebræ,pro melle uel potius in melle uenenum paſſim omnibus propinatur. Tranſierunt de gente in gentem,& de regno ad populum alterum. Nouũ cuditur populis & gentibus euangelium,noua proponitur fides: fundamẽtum aliud ponitur præter id quod poſitum eſt. De uirtutibus & uitijs non moraliter,de ſacramentis eccleſiæ nõ fideliter,de arcano ſanctæ trinitatis nõ ſimpliciter nec ſobrie diſputatur,ſed cuncta nobis in peruerſum,cuncta præter ſolitum & præter quam accepimus miniſtrãtur. Procedit Golias procero corpore nobili illo ſuo bellico apparatu circummunitus, antecedente quoq; eius armigero Arnoldo de Brixia. Squãma ſquãmæ conſũgitur:& nec ſpiraculũ incedit per eas. Siquidẽ ſibilauit apis q̃ erat in Francia,apí de Italia,& uenerũt in unũ aduerſus dñm,& aduerſus xp̃m eius. Intenderunt arcũ,paraue-
runt

uerunt ſagittas ſuas ín pharetra,ut ſagittent ín obſcuro rectos corde.In uíctu autē & habitu habentes formā pietatís,ſed uírtutē eíus abnegantes,eo decípiunt plurímos quo transfigurant ſe ín angelos lucís, cum ſint ſathanæ. Stās ergo Golías una cū armígero ſuo íter utraſq; acíes, clamat aduerſus phalāgas Iſrael,exprobratq; agmínibus ſctōrū:eò nímírū audacíus:quò ſentít Dauíd non adeſſe. Deníq; ín ſuggíllatíonem doctorum eccl'iæ,magníeffert laudíbus philoſophos,adínuentíones íllorū & ſuas nouítates catholícorum patrū doctrínæ prefert & fidei. Et cū omnes fugíant à facíe eíus:me omnium mínímum expetít ad ſíngulare certamen.Deníq; ſcríp ſít mihí ſolícítāte quídem ípſo archíepíſcopus Senonēſis díem ſtatuens cōgreſſionís,quo ílle ín præſentía eíus & coepíſcoporum ſuorū deberet ſi poſſet ſtatuere praua dogmata ſua,contra quæ ego auſus mutíre fuíſſem.Abnuí,tum quía puer ſum,& íl le uír bellator ab adoleſcentía:tum quía ſudícarem índígnum ratiōnē fidei human ís committí ratiūculís agítandam,quam tam certa ac ſtabílí ueritate conſtet eſſe ſubníxam. Dícebam ſufficere ſcripta eíus ad accuſandum eum, nec mea referre,ſed epíſcoporū, quorū eſſet mínſterīj de dogmatíbus ſudícare.Ille níhílominus ímo eò ampliúsle uauít uocem:uocauít multos:cōgregauít cōplíces. Quæ de me ad díſcípulos ſuos ſcríp ſerít,dícere non curo.Díſſe mínauít ubíq; ſe mihí díe ſtatuto apud Senonas reſponſurum.Exíit ſermo ad omnes,& non potuít me latere.Díſſímulauí primū:nec enim ſatís rumore popularí mouebar. Cedens tamen (lícet uíx,íta ut f lerem) cōſílío amícorū: quí uídentes quomodo ſe quaſi ad ſpectaculum oēs parárent,tímebāt ne de noſtra abſentía& ſcādalū poplo,& cor una creſcerent aduerſarío:& quía error magís cōfirmaret cum non eſſet quí reſponderet aut contradíceret:occurrí ad locum & díem:ímparatus quíd & ímmunít⁹, níſí q; íl Mat.10. lud mente uoluebā.Nolíte præmeditarí qualíter reſpondeatís:dabít em uobís ín ílla hora quíd loquamíní. Et íl Pſal.55. lud.Domínus mihí adiutor:non tímebo quíd faciat mihí homo.Cōuenerāt autē præter epos & abbates plurímí urí religíoſí,& de cíuítatíbus magíſtrí ſcholarum,& clerící líterati multí:& rex præſens erat.Itaq; ī præſentía omnīū aduerſarío ſtante ex aduerſo ꝓducta ſunt quædā capítula de líbrís eíus excepta.Quæ cum cœpíſſent legí,nolēs audíre exíuít.Appellans ab electís ſudícíbus:q uod nō puta mus licere.Porrò capítula ſudícío omnium examínata,ín uenta ſunt fidei aduerſantía ,contraría ueritatí. Hæc pro me,ne leuítate aut certè temerítate uſus ín tanto negocío putaret.Verum tu ô ſucceſſor Petrí ſudícabís an debeat habere refugíum ſedem Petrí,quí Petrí fidem ímpugnat. Tu ínquam amice ſpōſi ,ꝓídebís quomodo líberes ſponſam à labíīs íníquís & língua doloſa. Sed ut paulo audacíus loquar cum domíno meo,attende etiā tibíſpſi amantíſſíme pater,& gratíæ dei quæ ín te eſt.Nónne cum eſſes paruul⁹ ín oculís tuís,ípſe te cōſtítuít ſup gētes & regna. Ad quíde nísí ut euallas & deſtruas,& ædífices & plantes. Quí ergo tulít te de domo patrís tuí,& unxít te unctíone míſerícordíæ ſuæ,attende quæſo extunc & deínceps quā ta fecít animæ tuæ:quanta per te eccleſiæ ſuæ:quanta ín agro domínico,cælo & terra teſtíbus,tam potenter quàm ſalubríter euulſa ſunt & deſtructa:quāta rurſum bene ædíficata,plantata,propagata.Suſcítauít deus furorem ſchíſmatícorum ín tuo tempore,ut tuo opere contererentur. Vídí ſtultū firma radíce:& ſtatím maledíctum eſt pulchrítudíní eíus.Vídí ínquā uídí ímpíū ſupexaltatū & eleuatū ſícut cedros Líbaní:& trāſíuí,& ecce nō erat.Oportet aūt (aít)hereſes & ſchíſmata eſſe:ut quí ꝓbatí ſunt manífeſtí fíāt.Et ín ſchíſmate q̄dē ſam (ut díctū eſt) dñs ꝓbauít te,& cognouíſtte.Sed ne qd deſit coronæ tuæ,en hæreſes ſurrexerūt.Itaq; ad cōſummatiōnē uírtutū,& ne qd mínus feciſſe ínueníamíní à magnís epíſcopís anteceſſorībus urís, capíte nobís pater amantíſſíme uulpes quæ demolíuntur uíneā dñí,donec paruulæ ſunt:ne ſi creſcant & mutíplícētur,quícquíd talíū per uos nō fuerít exterminatū,à poſteríís deſperetur.Quāquā nō ſam paruulæ nec pauculæ: ſed certè grādíuſculæ & multæ ſint,nec níſí ín manu fortí uel a uobís exterminabunt.Iacínthus multa mala oſtēdít nobís:nec enim quæ uoluít fecít.Sed uíſus eſt mihí patiēter ferēd⁹ de me,q̄ nec pſone urę nec curíæ ī curía ílla pepcít. Qđ melíus Nícola⁹ íſte me⁹,ímo & uī uíua referet uoce.

Ad eundem contra quædam capítula íllarū hereſum. Epíſtola.CXC.

AMantíſſímo patrí & dño Innocētío ſummo pōtífící,frater.B.Clareuallís uocat⁹ abbas,modícumíd qđ eſt. ¶Oportet ad ueſtrū referrí apoſtolatum perícula quæq; & ſcandala emergētia ín regno dei,ea præſertím quæ de fide cōtíngunt. Dignū namq; arbítror íbí potíſſímum reſarcírí damna fidei ubí non poſſít fides ſentíre defectum.Hæc quíppe huíus præ Lucæ.12 rogatíua ſedís.Cuí enim alterí alíquando dictum eſt.Ego pro te rogaui Petre ut non deficíat fides tua:Ergo quod Ibidem. ſequítur:à Petrí ſucceſſore exígitur.Et tu alíquando conuerſus confirma fratres tuos.Id quídem modo neceſſarīū Tempus eſt ut ueſtrum agnoſcatís pater amantíſſíme prín cípatum,probetís zelum,míníſterīū honoretís.In eo planè Petrí ímpletís uícem,cuíus tenetís & ſedē,ſí ueſtra amonítíone corda ín fide fluctuātía cōfirmatís ,ſí ueſtra autorítate conterís fidei cōrruptores. Habemus ín .Francía nouum de ueterí magíſtro theologum,quí ab ineunte ætate ſua ín arte dialectica luſit,& nunc ín ſcríptuís ſanctís ínſanít.Olím damnata & ſopíta dogmata,tam ſua uídelícet,quàm alíena ſuſcítare conatur:ínſuper & noua addít.Quíd dum omnīū quæ ſunt ín cælo ſurſum, & quæ ín terra deorſum,níhíl præter ſolum neſcío quíd neſcíre dígnatur:ponít ín cælum os ſuum ,& ſcrutatur alta dei:redíensq; ad nos refert uerba ineffabília:quæ non lícet homíní loquí. Et dū paratus eſt de omnibus reddere ratiónem:etíam quæ ſunt ſupra ratíonem & contra ratiónem præſumít,& contra fidem.Quíd enim magís contra ratiónem,quàm ratíone ratíonem conarí trāſcendere?Et quíd magís contra fidem,quàm credere nolle quícquíd nō poſſit ratíone attíngere?Deníq; exponere uolens íllud ſapiē Eccle.9. tís.Qui credít cíto,leuíſeſt corde:cíto credere eſt,ínquít, adhíbere fidem ante ratiónem:cum hoc Salomon,non de fide ín deum:ſed de mutua ínter nos díxerít credulítate. Nam íllam quæ ín deum eſt fidem,beatus papa Gregorí⁹ negat planè habere merítum ſi eí humana ratío prebeat experímentum.Laudat autem apoſtolos ,quod ad uníus ſuſſionís uocem ſecutí ſunt redemptorem. Scít nímírum pro laude dictum.In auditu auris obediuít mihí:íncrepatos è regíone díſcípulos quod tardíus credídíſſent. De Pſal.17. níq; laudatur maría quod ratiónem fide præuenít:& punítur Zacharías quod fidem ratíone tentauít. Et rurſum Abraham commendatūr,quí contra ſpem ín ſpem credídít.At contra theologus noſter,quíd,ínquít,ad doctrínā loquí proficít,ſí quod docere uolumus,exponí nō poteſt ut íntellígatur?Et ſíc promíttens íntellectum auditorib⁹ ſuís,ín hís etíam quæ ſublímíora & ſacratíora profundo íllo ſínu ſacræ fidei contínentur :ponít ín trínítate gradus,ín maieſtate modos,numeros ín æternítate. Conſtítuít deníq; deum patrem plenam eſſe potentíam, fílíum quandam potentíam, ſpíritūſanctum nullam potentíam. Atq; hoc eſſe fílíum ad patrem,quod quandam potētíam ad potentíam,quod ſpecíem ad genus,quod materíatum ad materíam,quod homínem ad animal,quod æreū ſígíllum ad æs.Nónne plus quám Arríus híc?Quís hæc ferat. Quís non claudat aures ad uoces ſacrílegas?Quís non horreat prophanas nouítates & uocum & ſenſuum?Dícit etíam ſpíritumſanctum procedere quídem ex patre & fílío,ſed mínímе de patrís eſſe fílíúe ſubſtantía. Vnde ergo an fortè ex níhílo, ſícut & uníuerſa quæ facta ſunt? Rom.11. Nam & ípſa ex deo eſſe non díffítetur apoſtolus:nec uoretur dícere,ex quo omnía.Quíd ígítur?Dícemus ex patre & fílío ſpíritumſanctum non alío prorſus procedere modo,quàm omnía,íd eſt non eſſe eſſentialíter, ſed crea-

biliter,ac perinde creatum ſicut & omnia? Aut numquid tertium inueniet ſibi modum,quo cū ex patre filioq; producat,homo qui noua ſemper inquirit,& quæ non inuenit fingit:affirmans ea quæ nō ſunt,tanquā ea quæ ſunt? At ſi eſſet,iquit,de ſubſtātia patris,,pfecto genit⁹ eſſet,& duos pater filios hꝝet. Quaſi uero oē qđ de ſubſtantia aliqua eſt,cōtinuo ipm á quoeſt habeat genitorē. Nūc uerò pediculi aut lēdes,aut flegmata,uel filij carnis ſunt,uel nō ſunt de ſubſtantia carnis? Aut uermes de ligno putrido prodeuntes,aliūde quàm de ligni ſubſtantia ſunt:qui tamen filij ligni non ſunt? Sed & tineæ de ſubſtantia panno rum ſubſtantiā habēt:generationē non habent. Et multa in hunc modū. Miror autē hoiem acutū & ſciolū,ut quidem ſibi ipſe uidetur,quomodo cū ſpiritumſanctū fateat patri & filio conſubſtantialem, neget tamen ex patris filioq; prodire ſubſtantia,niſi fortè illos ex ipſius procedere uelit. Quod quidem inauditum eſt, & nephandum. Si autē nec is de illorū,nec illi de huius ſubſtantia ſunt: ubi quæſo cōſubſtantialitas? Aut ergo fateatur cum eccleſia ſpiritumſanctum de ſubſtantia illorum eſſe à quibus non negat procedere:aut certa cum Arrio conſubſtantialitatem deneget,& prædicet aperte creationem. Deinde ſi filius de ſubſtantia patriseſt,ſpirituſſanctus non eſt:differāt neceſſe eſt à ſe inuicem,non ſolū qa ſpirituſſanct⁹ genitus non eſt qđ filius eſt:ſed etiam q̄ filius de ſubſtantia patris eſt,qđ ſpūſanctus nō eſt. Quā qdē poſteriorē differētiam fides catholica hucuſq; neſciuit. Si eā admittimus,ubi trinitas,ubi unitas? Siquidem ſpirituſancto filioq; noua à ſe differentiarum numeroſitate diſtantibus,unitas diſſipat: præſertim cum ſubſtantialem eſſe pateat differētiam quā iſte conatur inducere. Porrò aūt ſpūſancto à patris filioq; ſubſtantia recedente,non trinitas remanet,ſed dualitas? Neq; eñ dignū eſt in trinitate admitti perſonam quæ nil habeat in ſubſtātia cōmune cum reliquis. Deſignat ergo ſpirituſſancti proceſſionē à patris filioq; ſubſtantia ſeparare ne duplici impietate numerū & trinitati minuat, & tribuat unitati:qđ utrūq; fides abnuit Chriſtiana. Et ne de re tanta ſolis uidear humanis inniti rationibus,legat epiſtolā Hieronymi ad Auitū:& certè uidebit inter cæteras quas redarguit Origenis blaphemias,etiā hoc eum deteſtantem quod dixerit ſpīſanctū de ſubſtantia patris non eſſe. Beatus Athanaſius ī libro de unita trinitate ita loqtur. Solum deum ubi memoratus ſum,non ſolam perſonā patris indicaui,quia filium & ſpiritūſanctum de hacipſa ſola ſubſtantia patris eſſe non abnegaui. Hoc Athanaſi⁹. Videt ſanctitas ueſtra quomodo iſto non diſputante, ſed dementante,& trinitas non cohæret,& unitas pēdet:nec iſtud ſanè abſq; iniuria maieſtatis. ¶ Quicqd nāq; illud eſt qđ deus ſit,id ſine dubio eſt quo non poſſit aliquid maiꝰ cogitari. Si ergo in hac unica & ſumma maieſtate iuxta cōſideratioñē perſonarum uel parum aliquid claudicare recipimus,dum quod uni plus datur,alteri minuitur, minꝰ profectò eſt totum ab eo quo nil maius ualeat cogitari. Maius enim ſine dubio eſt quod totum maximū eſt,quā quod ex parte. Ille uerò digne pro ſua poſſibilitate diuinam æſtimat magnificētiā,qui nil in ea cogitat diſpar,ubi eſt totum ſummū:nil diſtans,ubi totū eſt unum:nil hians ubi totum eſt integrum:nil deniq; imperfectum uel egēs, ubi totum eſt totum. Totum nempe eſt pater,quod pater & filius & ſpirituſſanctus. Totū filiꝰ,quod ipſe & pater & ſpirituſſanctus. Totum ſpirituſſanctus,quod & ipſe & pater & filius. Et totum unum eſt totum,nec ſuperabundās in tribus,nec imminutum in ſingulis. Nec enim uerū ſummumq; bonumquod ſunt,inter ſe particulariter diuidūt, quoniā nec participialiter id poſſident,ſed hoc ipſum eſſentialiter ſunt. Nam q̄ alter ex altero,uel alter ad alterum ueraciſſime dicitur,perſonarum ſanè deſignatio eſt,non unitatis diuiſio. Licet nanq; in hac ineffabili & incomprehenſibili deitatis eſſentia,alter,& alter,id quidem requirētibus proprietatibus perſonarum,ſobriè catholiceq; dicatur:nō tñ ibi eſt alterum & alterū,ſed ſimplex unum:ut nec preiudiciū faciat unitati trinitatis confeſſio:nec proprietatū ſit excluſio,uera aſſertio unitatis. Tam longe pie cranda illa de genere & ſpecie non ſimilitudo,ſed diſſimilitudo,& nihilominus illa de ære æreoq; ſigillo:quoniam cum genus quidem & ſpecies (quod ad ſeinuicem ſunt) alterū ſuperius,altera inferior ſit deus autē unus ſit,numquam bene profectò conueniet tantæ æqualitati & tantæ diſparilitati. Et rurſum de ære & quodam ære qđ eſt æreū ſigillū,quoniā quod inde in eandem uſurpatur ſimilitudinis rationem ſimile eſt huic,idem iudicium. Cum eñ ſpecies (ut dixi) minor ſit & inferior genere,abſit ut hāc in patre & filio diuerſitatem cogitemus. Abſit ut huic acqeſcamus dicēti,hoc eſſe filium ad patrem,quod ſpeciem ad genus,quod hominem ad animal,qđ æreum ſigillum ad æs quod aliquā potentiam ad potentiā. Sunt quippe cuncta hæc mutua ſuæ connexione naturæ,ad ſeinuicem ſuperiora & inferiora:& ob hoc nulla prorſus admittenda ſimilitudo ex his ad illud,ubi nihil eſt inæquale,nihil diſſimile. Videtis de quāta uel imperitia uel impietate deſcēdat harum adinuētio ſimilitudinū? Adhuc aduertite clariꝰ quid ſentiat,doceat,ſcribat. Dicit ꝓprie & ſpecialiter ad patrē potentiā:ad filiū ſapiētiam pertinere: qđ quidem falſum. Nam & pater ſapientia,& filius potētia ueriſſimæ ſunt,ſapiſſimæq; dicuntur;& qđ eſt cōmune amborū,non erit ꝓpriū ſingulorū. Alia illa ſunt profectò uocabula,quæ nō ad ſeipſos dicūtur,ſed ad alterutrū:& ideo eſt cuiq; ſuū,& non commune cū altero. Nam qui pater eſt,filius non eſt: & qui filius eſt,pater non eſt:qm̄ non qđ ad ſe,ſed quod ad filium pater eſt patris noīe deſignatur: & item noīe filij,nō ꝙ ad ſe filius,ſed quod eſt ad patrē,exprimitur. Nō ſic potētia,non ſic ſapientia,neq; alia multa:quæ ad ſe dicuntur & pater & filius,non ſingulariter alter reſpectu alterius. Non,inquid:ſed proprietatē perſonæ patris proprie uel ſpecialiter inuenimus oīpotentiā attinere,ꝙ non ſolum cum cæteris duabus perſonis æque oīa efficere poteſt:uerū etiam ipſe,ſolus à ſe nō ab alio exiſtere habet:& ſicut habet ex ſe exiſtere:ita etiā ex ſe habet poſſe. O alterū Ariſtotelē. An nō eadem rōne,ſi hoc rō eſſet:& ſapiētia & benignitas proprie pertinerēt ad patrē,cum & ſapere & benignū eſſe æque à ſe pater & non ab alio habeat,quē admodum & eſſe & poſſe? Quod ſi nō abnuit (nec eñ de ratiōe poteſt) quid quæſo factur⁹ eſt de illa nobili ſua partitione,in qua ut patri potentiā,ſic filio ſapiētiam,ſic ſpirituſancto benignitatē proprie ac ſpecialiter aſſignauit? Non enim una & eadē res proprie poterit conuenire duobus:hoc eſt,ut cuiq; propria ſit. Eligat qđ uult,aut det ſapientiam filio,& tollat eam patri:aut patri tribuat,& auferat filio:& rurſum benignitatem aut ſpirituſanctoſine patre,aut patri ſine ſpirituſancto aſſignet:aut certè deſinat noīa cōia ꝓpria facere,& patri quoniā à ſeipſo habet potētiam,nō ideo tñ audeat concedere propriā,ne & benignitatē ſimul & ſapiētiam,quas à ſe nihilominus habet,idem idem ꝓprias ipſi ſua ratione aſſignare rogaſ. Sed expecte mus adhuc & uideamus quàm theoricè noſter theologus inuiſibilia dei cōtempletur. Dicit (ut dixi) proprie omni potentiā pertinere ad patrē,atq; hanc ut ſit integra & perfecta,ingerendo & diſcernendo conſtituit. Porrò filio ut iam dictū eſt aſſignat ſapientiam,ipſamq; non ſimpliciter quidem potentiā,ſed quādam in deo potentiam eſſe diffinit,id eſt potentiā tantū diſcernendi. Fortè timet iniuriā facere patri,ſi tantū tribuat quātū & ipſi:cui nō audet potentiam dare integram,concedit dimidiā. Et qđ dicit,manifeſtis declarat exemplis,aſſerens potentiam diſcernēdi q̄ eſt filius,ita quādā eſſe potētiā,quē admodū hō quoddā eſt animal,& ſigillū æreū quoddā eſt æs:atq; hoc eſſe potētiam diſcernendi,ad gerēdi diſcernēdiq; potētiam,id eſt filiū ad patrē:quod homo ad animal eſt,qđ æreū ſigillum ad æs. Sicut eñ inquit ex eo quod eſt æreum ſigillum,exigit neceſſario ut æs,ſi & ex eo qđ eſt homo,ut animal ſit ſed nō ecōuerſo:ita diuina ſapientia quæ eſt potentia diſcernendi

ſcernẽdi, exigit quod ſit diuina potentia: ſed non ecõuerſo. Quid igitur? Vis ut iuxta tuam ſimilitudinẽ ad inſtar procedentiũ, etiam ex hoc qđ filius eſt, exigat ut pater ſit: hoc eſt ut qui filius eſt, pater ſit, quãquã nõ econuerſo. Si hoc dicis, hæreticus es. Si non dicis, uacat ſimilitudo. Ad quid eñ tibi ipſam tanto circuitu de lõge poſitis rebus, & minus conuenientibus emendicas, tanto labore colligis, tãta inculcas inani multiplicitate uerborũ, tãti effers laudibus: ſi non facit ad quod adducitur, ut uidelicet mẽbra ad mẽbra congruis proportiõibus reducant. Nónne hoc opus, hic labor eſt, ut per ipſam nos doceas eam q̃ eſt inter patrẽ & filiũ habitudinẽ? Tenemus autem te docẽte ad hominis poſitionẽ poni animal, ſed nõ ecõuerſo ſm regulam dialecticæ tuæ: qua non quidem poſito genere ponitur ſpecies, ſed poſita ſpecie ponitur genus. Cum ergo patrem ad gen⁹, filium ad ſpeciem referas, nónne id ratio ſimilitudinis poſtulat, ut ſimiliter poſito filio, patrẽ poni oſtendas, & non conuerti: ut quomodo qui homo eſt, neceſſario animal eſt, ſed non conuertit᷑ ita quoq; q filius eſt, neceſſario pater ſit, & æque nõ cõuertat᷑? Sed cõtradicit tibi in hoc catholica fides, quæ profectò utrũq; recuſat, tam patrẽ uidelicet eſſe qui fili⁹ eſt, quàm eſſe filiũ q pr̃ eſt. Nã alius ꝑculdubio pater, atq; alius fili⁹: quãuis nõ aliud pater quàm filius. Nã per alius & aliud, nouit pietas fidei caute inter perſonarũ proprietates, & indiuiduã eſſentiæ unitatem diſcernere, & medium iter tenens, regia incedere uia, ut nec declinet ad dexteram, confundendo perſonas: nec reſpiciat ad ſiniſtrã, ſubſtantiã diuidendo. Quod ſi per ſimplex eſſe dicas uerè cõſequi ut ſi filius eſt, neceſſario pater ſit: nihil te iuuat, cum ratio relatiõis neceſſario exigat ut conuertat᷑, & cadẽ ueritas comitetur cõuerſam: quod nõ cogruit adductæ de genere, & ſpecie, uel de ære æreoq; ſigillo ſimilitudini. Neq; eñ ſicut per ſimplex eſſe dũtaxat ueriſſime dicitur, ſi pater eſt, filius eſt: & ſi fili⁹ eſt pater eſt: ita etiam poſſum⁹ inter hominem & animal, ſiue inter æreum ſigillum & æs in ueritate cõuertibile texere conſequentiã. Nã & ſi uerũ ſit dicere, hõ eſt, aial eſt: non tñ uera eſt conuerſa qua dicit᷑, ſi aial eſt, homo eſt. Et item ſi ſigillũ æreũ eſt, neceſſario ſequit᷑ ut æs ſit: nõ tamẽ ſi æs ſit neceſſario ſequitur ut ſigillũ æreũ ſit. Sed iã ꝑgamus ad reliqua. En iuxta iſtũ habemus omnipotentiã in patre, quandam potentiam in filio. Dicat nobis etiam de ſpiritu ſancto quid ſentiat. Benignitas ipſa, inquit, q̃ hoc noĩe qđ eſt ſpiritus ſanctus demonſtratur, non eſt in deo potentia ſiue ſapientia. Videbã ſathanã tanquã fulgur cadentem de cælo. Sic debet cadere qui ambulat in magnis & mirabilibus ſuper ſe. Vides pater ſancte quas ſcalas, imo quæ precipitia iſte ſibi parauerit ad ruinam? Omnipotentiã, ſemi potentiam, nullã potentiam. Ipſo auditu horreo, & ipſum horrorẽ puto ſufficere ad refellendũ. Verũtamen teſtimonium pono, quod turbato interim occurrit ad remouendam ſpiritus ſancti iniuriã. In Eſaia legitur: Spũs ſapientiæ & ſpiritus fortitudinis. Per qđ utiq; aperte ſatis iſtius audacia etſi non comprimitur, cõuincitur tamẽ. O lĩgua magniloqua. Eſto ut iniuria filij uel patris remittat᷑ tibi, nunquid blaſphemia ſpũs? Manet angelus dñi, q̃ te ſecccet medium. Dixiſti enim: Non eſt ſpiritus ſanctus in deo potentia, ſiue ſapiẽtia. Ita pes ſuperbiæ ruit cum irruit. Nec mirum ſi homo qui non curat quæ dicat irruens in arcena ſi dei: theſauros abſconditos pietatis tam irreuerenter inuadit atq; diſcerpit: cum de ipſa pietate fidei nec pie: nec fideliter ſentiat. Deniq; in primo limine theologiæ (uel potiꝰ ſtultilogiæ ſuæ) fidem diffinit æſtimationem, quaſi cuiq; in ea ſentire & loqui quæ libeat liceat: aut pẽdeant ſub incerto in uagis ac uarijs opinionibus noſtræ fidei ſacramẽta: & nõ magis certa ueritate ſubſiſtant. Nónne ſi fluctuat fides: inanis eſt & ſpes noſtra? Stulti ergo martyres nri ſuſtinentes tam acerba propter incerta: nec dubitantes ſub dubio remunerationis præmio durum per exitũ diuturnum imire exilium. Sed abſit ut putemus in fide uel ſpe noſtra aliquid: ut is putat: dubia æſtimatione pendulum: & non magis totum quod in ea eſt, certa ac ſolida ueritate ſubnixum, oraculis & miraculis diuinitus perſuaſum, ſtabilitum & conſecratum partu uirginis, ſanguine redemptoris, gloria reſurgentis. Teſtimonia iſta credibilia facta ſunt nimis. Si quominus, ipſe poſtremo ſpiritus reddit te ſtimoniũ ſpiritui noſtro q̃ filij dei ſumus. Quomodo ergo fidem quis audet dicere æſtimationẽ, niſi qui ſpiritũ iſtũ nondum accepit, quiue euãgelium aut ignoret, aut fabulam putet? Scio cui credidi: & cert⁹ ſum, clamat apoſtol⁹, & tu mihi ſubſibilas, fides eſt æſtimatio. Tu mihi ambiguum garris, quo nihil eſt certius. Sed Auguſtin⁹ aliter. Fides ait non coniectando uel opinãdo habeꝰ in corde in quo eſt, ab eo cuius eſt: ſed certa ſciẽtia, acclamãte cõſcia. Abſit ergo abſit ut hos fines fides habeat xp̃iana. Academicorum ſint iſtæ æſtimationes, quorum eſt dubitare de oĩbus, ſcire nihil. Ego uerò ſecurus in magiſtri gentiũ ſententiam pergo, & ſcio quoniã nõ cõfundar. Placet mihi fateor illi⁹ de fide diffinitio, etſi iſte etiam ipſam latẽter in ſimulet. Fides eſt, ait, ſubſtantia rerum ſperandarũ, argumentum nõ apparentiũ. Subſtãtia (inq̃t) rerum ſperandarum, nõ inaniũ fantaſia cõiecturarũ. Audis ſubſtantiã, nõ licet tibi in fide putare uel diſputare pro libitu, nõ hac ſlacq; uagari per inania opinionum, per deuia errorũ. Subſtantiæ noĩe aliquid tibi certũ fixumq; præfigitur. Certis clauderis finibus, certis limitibus coarctaris. Nõ eſt eñ fides æſtimatio, ſed certitudo. Sed aduertite cætera. Omitto q̃ dicit ſpiritũ timoris dñi non fuiſſe in dño: timorẽ domini caſtũ in futuro ſeculo non futurũ: poſt cõſecrationẽ panis & calicis priora accidẽtia quæ remanent, pẽdere in aere: dæmonũ in nobis ſuggeſtiones cõtractu fieri lapidũ & herbarum, prout illorũ ſagax malitia nouit: harũ rerũ uires diuerſas diuerſis incitandis & incendẽdis uitijs conuenire: ſpm̃ ſanctũ eſſe aiam mundi, mũdũ iuxta Platonẽ tanto excellentius aial eſſe, quãto meliorẽ animam habet ſpm̃ ſanctũ: Vbi dũ multũ ſudat quõ Platonem faciat xp̃ianũ, ſe probat ethnicum. Hæc in quã oĩa, aliasq; iſtiuſmodi næniasei⁹ non paucas prætereo: uenio ad grauiora. Nõ q̃ uel ad ipſa cuncta reſpondeã, magnis eñ opus uoluminibus eſſet. Illa loquor q̃ tacere non poſſum. Myſteriũ noſtræ redẽptionis ſicut in libro quodam ſententiarũ ipſi⁹, & itẽ in quadã eius expoſitione epiſtolæ ad Romanos legi, temerarus ſcrutator maieſtatis aggrediens, in ipſo ſtatim ſuæ diſputationis exordio eccleſiaſticorum doctorũ unã oĩm de hac re dicit eſſe ſententiam, & ipſam ponit ac ſpernit, & gloriatur ſe habere meliorem, nõ ueritus cõtra præceptum ſapiẽtis tranſgredi terminos antiquos, quos poſuerũt patres noſtri. Sciendũ eſt ait, q̃ omnes, doctores nri poſt apl̃os in hoc cõueniũt, q̃ diabolus dñm & poteſtatẽ habebat ſuper hominẽ, & iure eũ poſſidebat: ideo ſcilicet q̃ homo ex libertate arbitrij quam habebat, ſponte diabolo cõſenſit. Aſũt nãq; q̃ ſi q̃s aliquẽ uicerit, uict⁹ iure uictoris ſeruus cõſtituitur. Ideo (inquit) ſicut dicũt doctores, hac neceſſitate incarnatus eſt filius dei: ut homo qui aliter liberari non poterat, per mortem innocentis iure liberaret᷑ à iugo diaboli. Sed ut nobis uidetur ait, nec diabolus unquã ius aliquod in hoĩe habuit, niſi forte deo permittente, ut carcerarius: nec filius dei ut hoĩem liberaret, carnẽ aſſumpſit. Quid in his uerbis intolerabilius iudicẽ, blaſphemiã, an arrogantiã? Quid dãnabilius, temeritatem, an impietatẽ? An non iuſtius os loquens talia fuſtibus tũderetur, quàm rationib⁹ refelleret᷑? Nónne omniũ merito in ſe ꝓuocat manus, cuius manus contra oẽs? Oẽs inq̃t ſic, ſed nõ ego ſic. Quid ergo tu? Quid melius affers, quid ſubtilius inuenis? Quid ſecretius tibi reuelatum iactas, q̃ tot præterierit ſanctos, effugerit ſapientes? Aquas furtiuas & panes abſconditos puto apponet nobis iſte. Dic tñ dic q̃q̃d illud eſt q̃ tibi uidet᷑ & nulli alteri. An q̃ filius dei non ut hominẽ liberaret, hominem induit? Hoc planè nemini te excepto uidet᷑, tu uideris ubi uideris. Nõ enim hoc à ſapiente, nõ à propheta, non ab apoſtolo, non deniq; ab ipſo dño accepiſti. Magiſter gẽtiũ accepit à do-

mino, qđ & tradidit nobis. Magister oīm suā doctrinam fatetur nō esse suā, nō em̄ ait, à meipso loquer, tu uerò de tuo nobis tradis, & qđ à nemine accepisti. Qui loquitur mendaciū, de suo loquitur. Tibi pinde sint, quæ tua sunt. Ego pphetas & apostolos audio, obedio euangelio: sed
Ioan.8. nō euāgelio sm petrū. Tu nobis nouū cōdis euāgelium? Quintū eccl'ia euāgelistā non recipit. Quid lex, qd pphetæ, qd apl'i? qd apl'ici uiri nobis aliud euāgelizāt: quā qđ solus tu negas, deum uidelicet factum hominē ut hominē liberaret? Et si angelus de cælo aliud nobis euāgelizaue rit, anathema sit. Sed q uenerūt post apostolos doctores non recipis, homo qui super omnes docentes te intellexisti. Deniq; nō erubescis dicere, quod aduersum te omnes sentiāt, cū ab inuicē non dissentiāt. Fruſtra pinde illorū tibi fidē doctrinamq; proponerē, quos iam proscripsisti. Ad prophetas te ducā. Loquitur sub typo Hierusalē, ad populū acquisitionis, non propheta, sed ī propheta dns dicens. Saluabo te & liberabo te: noli timere. Quæris à q̄
Sopho.3 potestate? Nō enim uis ut diabol⁹ in hominē habeat uel habuerit potestatē. Fateor nec ego. Nō tm̄ idcirco nō habet, quia ego & tu hoc nolimus. Si nō cōfiteris tu nec cognoscis, cognoscunt & dicunt qui redempti sunt à dño, quos redemit de manu inimici. Qđ minīe negares & tu, si nō esses sub manu inimici. Non potes gratias agere cū rēdēptis, qui redemptus nō es. Nam si redēptus esses, redemptorē agnosceres, & nō negares redemptionē. Nec quærit redimi, qui se nescit captiuū. Qui autē scierūt, clamauerunt ad dominum, & dns exaudiuit eos, & redemit eos de manu inimici. Et ut intelligas hūc inimicū quis sit, quos redemit ait, de manu inimici: de regionibus cōgregauit oēs. Sed primum quidē agnosce hūc congregatorē, de quo Caiphas prophetat in euangelio, qa Iesus moreretur pro gēte. Et qui narrat, sequitur dicēs: Nō tantū pro gente, sed ut filios dei qui erāt dispersi, congregaret in unum. Quo erant dispersi? In omnes regiones. Ergo quos redemit, de regionibus cōgregauit eos. Nō cōgregaret nisi redimeret. Erāt enim nō solū dispersi: sed & captiui. Redemit & congregauit, redemit autem de manu inimici. Nō dicit inimicorum: sed inimici. Inimicus un⁹,
Psal.106 regiones multæ. Siquidem non de regione, sed de regiōibus congregauit eos, à solis ortu & occasu, ab aquilone & mari. Quis iste unus tā potēs dns, qui non uni præfuit regioni, sed omnibus? Non alius (ut arbitror) quàm ille qui ab alio propheta dicitur absorbere fluuium, id est genus humanum: & non mirari: habere autem fiduciam q̄ & Iordanis, hoc est electio ipsa influat in os eius. Beati q̄ sic influūt ut effluant: qui sic intrant ut exeāt. Sed quidē Nondum fortè credis prophetis sic tibi concinentib⁹ de diaboli potestate in hominē, ueni mecū, & ad apostolos. Dixisti nempe te nō sentire cum illis qui post apostolos uenerunt: assentiasue l apostolis, si fortè & tibi cōtingat quod unus eorum loquitur de quibusdam, nequando in quiens det illis deus pœnitētiam ad cognoscendam ueritatē, ut resipiscāt à diaboli laqueis, à quo captiui tenent ad ipsius uolūtate. Paulus est iste, qui hoies à diabolo captiuos teneri asserit ad eius uoluntatem. Audis ad ei⁹ uoluntatem, & negas potestatem? Si & Paulo nō credis, ue
2.Ti.2. ni iam ad ipsum dominum, si fortè audias & quiescas. Nē pe ab ipso appellatur princeps huius mundi, & fortis armatus, possessorq; uasorum, & dicis eum non habere potestatē in homines? Nisi tu aliud putas hoc loco intelligi
Ioā.14. atrium quàm mūdum, uasa quàm homines. Qđ si atrium diaboli, mundus erat, & homines uasa eius: quomodo nō dominabatur in hominibus? At item dominus capiētib⁹ se. Hæc est hora uestra, & potestas tenebrarū. Potestas ista non latuit illum qui dicebat: Qui eruit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij claritatis suæ. Hāc ergo dominus nec in se quidem negauit diaboli potesta-
Ioā.19. tem, sicut nec Pilati, qui membrum erat diaboli. Ait siquidem. Non haberes potestatem in me ullam, nisi data tibi fuisset desuper. Q; si in utride lignum in tantum grassata est ista desuper data potestas, aridum quomodo non fuit ausa contingere? Nec iniustam puto iste causabitur potestatem datam desuper. Discat ego diabolum non solum potestatem, sed & iustam habuisse in homines, ut conse-quenter & hoc uideat, uenisse utiq; in carne dei filiū propter liberandos homines. Cæterum & si iustam dicimus diaboli potestatem: non tamen & uoluntatē. Vnde non diabolus qui inuasit, nō homo qui meruit, sed iustus dns qui expostulit. Non enim à potestate: sed à uoluntate iust⁹ iniustus ue quis dicitur. Hoc ergo diaboli quoddā in hominem ius, & si nō iure acquisitum, sed nequiter usurpatum, iustè tamen permissum. Sic itaq; homo iuste captiu⁹ tenebatur, ut tamen nec in homine nec in diabolo illa esset iustitia, sed in deo. Iuste igitur homo addict⁹: sed misericorditer liberatus. Sic tamē misericorditer, ut nō defuerit iustitia quædam & in ipsa liberatione: quoniam hoc quoq; fuit de misericordia liberantis, ut (quod congrue bat remedijs liberandi) iustitia magis contra inuasorem quàm potentia uteretur. Quid nanq; ex se agere poterat ut semel amissam iustitiam recuperaret, homo seruus peccati, uinctus diaboli? Assignata est ei proinde aliena, qui caruit sua, & ipsa sic est. Venit princeps huius mundi, & in saluatore non inuenit quicquam: & cùm nihilominus innocenti manus iniecit, iustissime quos tenebat amisit: quoniam is qui morti nihil debebat, accepta mortis iniuria, iure illum qui obnoxius erat, & mortis debito, & diaboli soluit domino. Qua enim iustitia id secundo homo exigeretur? Homo siquidē qui debuit, homo qui soluit. Nam si unus (inquit) pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt: ut uidelicet satisfactio unius omnibus imputet, sicut omniū peccata unus ille portauit: nec alter iam inueniatur qui forefecit. alter qui satisfecit: qa caput & corpus unus est Christus. Satisfecit ergo caput p mēbris. Christus pro uisceribus suis, quando iuxta euangelium Pauli, quò cōuincitur mendacium Petri, mortu⁹ p nobis conuiuificauit nos sibi, donans nobis omnia delicta, delens quod aduersum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis: & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci, expolians principatus & potestates. Vtinam ego inueniar in his spolijs quibus spoliatæ sunt contrariæ potestates, traductus & ipse in possessionē domini. Si me insecutus Laban arguerit qđ recesserim clam ab eo, audiet clam me accessisse ad eum, & ob hoc clam recessisse. Subiecit me illi cā secretior peccati, subduxit me illi ratio occultioris iustitiæ. Aut si gratis uænūdat⁹ sum, gratis non redimar? Si Assur sine cā calumniatus est mi- Luæ.10.
hi, sine causa causam exigit euasionis. Quod si dixerit, pater tuus addixit te: respōdebo, sed frater me⁹ redemit me. Cur non aliunde iustitia, cum aliunde reatus? Alius qui peccatorem constituit: ali⁹ qui iustificat à peccato. Alter in semine: alter in sanguine. An peccatum in semine peccatoris, & non iustitia in Christi sanguine? Sed iustitia Esaiæ.11.
(inquiet) sit cuius est, quid ad te? Esto. Sed sit etiā culpa cuius est: quid ad me? An iustitia iusti super eum erit: & impietas impij non erit super eum? Nō cōuenit filiū portare iniquitatem patris: & fraternæ fieri exortem iustitiæ. Nūc uerò per hominem mors, & per hominē uita. Sicut em̄ in Adā oēs moriunt: ita & in Christo oēs uiuificabuntur: qm̄ non sic illi attineo ut nō & isti. Si illi per carnem: & per fidem huic. Et si infect⁹ ex illo originali cōcupiscētia: etiā & in Christi graria spiritali pfusus sum. Quid mihi plus imputatur de puaricatore? Si generatio, regenerationē oppono: nisi quod spiritalis est ista, illa carnalis. Nec patit ratio æquitatis ut ex æquo cōtēdāt: sed uincat necesse est spūs carnem, & fit efficacior causa cuius est potior & natura: quò pl⁹ uidelicet profit gr̄atio sc̄a, quàm prima nocuerit. Sanè peruenit delictū ad me: sed peruenit & gratia. Et nō sicut delictum, ita & donū. Nā iudiciū ex uno in cōdēnationē: gratia aūt ex multis delictis in iustificationem. A primo homine manauit delictum, à summo cælo egressio gratiæ. Vtrūq; à parēte, illud à primo, ista à summo

ſummo. Terrena natiuitas perdit me: & non multomagis generatio cæleſtis conſeruat me? Nec uereor ſic erut⁹ de poteſtate tenebrarum repelli à patre luminum, iuſtificat⁹ gratis in ſanguine filij ei⁹. Nempe ipſe qui iuſtificat: quis eſt qui condenet? Non cõdenabit iuſtum, qui miſert⁹ eſt pctõrũ. Iuſtũ me dixerim: ſed illius iuſtitia. Quænam ipſa?
Rom. 10 Finis legis xps, ad iuſtitiã omni credẽti. Deniq; qui fact⁹ eſt nobis (inquit) iuſtitia à deo patre. Quæ ergo mihi iuſtitia facta eſt, mea non eſt? Si mea traducta culpa, cur non & mea indulta iuſtitia? Et ſanè mihi tutior donata quàm innata. Nam iſta quidem gloriam habent: ſed nõ apud deũ.
Iob. 10. 1. Cor. 4 Illa autem cum ſit ſalutis efficax, materiam non habet gloriandi niſi in dño. Nam & ſi iuſtus fuero (inquit) nõ leuabo caput ne uidelicet reſpõſum accipiat. Quid habes q̃d nõ accepiſti? Si autem accepiſti: quid gloriaris quaſi non acceperis? Hæc eſt iuſtitia hoĩs in ſanguine redemptoris quã homo perditionis exſufflans & ſubſannãs, in tantum euacuare conatur: ut totum quod dñs gloriæ ſemetipſum exinaniuit, q̃ minoratus eſt ab angelis, q̃d natus de fœmina, q̃d cõuerſatus in mũdo, q̃ expertus infirma, q̃d paſſ⁹ indigna, q̃ demũ por mortem crucis in ſua reuerſus, ad id ſolũ putet & diſputet redigendũ, ut traderet hoĩbus formam uitæ uiuendo & docendo: patiẽdo autẽ & moriẽdo charitatis metam præfigeret. Ergo docuit iuſtitiam & nõ dedit, oſtẽdit charitatẽ ſed nõ in ſudit, & ſic redijt in ſua?
1. Tim. 3. Itáne hoc totum eſt magnum illud pietatis ſacramentum q̃d manifeſtum eſt in carne, iuſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit angelus: prædicatũ eſt gentibus: creditũ eſt mundo, aſſumptum eſt in gloria? Incomparabilis doctor: qui etiam profunda dei ſibi aperiens: & ea quibus uult lucida & peruia faciẽs, altiſſimum ſacramẽtum & myſteriũ abſcõditum à ſeculis, ſic nobis ſuo mendacio planũ & apertum reddit, ut trãſire leuiter poſſit per illud quiuis etiam icircũciſus & immundus: quaſi dei ſapientia cauere neſcierit aut neglexerit q̃d ipſa prohibuit: ſed dederit & ipſa ſanctum canibus, & margaritas porcis. Sed non eſt ita. Nam et ſi manifeſtum eſt in carne, ſed tamẽ iuſtificatũ eſt in ſpiritu, ut & ſpiritualibus ſpiritualia cõferãtur, & animalis homo nõ percipiat quæ ſunt ſpũs dei: nec fides noſtra ſit in ſapiẽtia uerbi, ſed in uirtute dei. Vnde ſaluator ait. Cõ
Matt. 11. fiteor tibi pater dñe cæli & terræ: quia abſcondiſti hæc à ſapiẽtibus & prudẽtibus: & reuelaſti ea paruulis. Et apls: Et ſi, inquit, opertũ eſt euangeliũ meũ, in his eſt opertum
2. Co. 4. qui pereunt. Deniq; aduertite hoĩem irridentẽ quæ ſunt ſpũs dei, q̃m ſtultitia illi uidẽtur: & inſultantem apoſtolo loquẽti dei ſapientiã in myſterio abſconditã, inuehentem in euãgelium, dñm blaſphemantẽ. Quàm prudẽti⁹ quod nõ ualet comprehẽdere credere dignaretur, nec auderet contẽnere aut cõculcare ſacrum reuerendũq; myſterium. Longum eſt ad oẽs eius ineptias & calũnias, quas diuino ſtruit cõſilio, reſpõdere. Pauca tñ infero, è quibus cætera æſtimẽt. Cum ſolos, inquit, electos liberauerit Chriſtus quomodo eos diabolus poſſidebat, ſiue ĩ hoc ſeculo, ſiue in futuro, magis quàm modo? Reſpõdem⁹. Imo quia dia
2. Cor. 2 bol⁹ electos dei poſſidebat, à quo (ſicut dicit apoſtol⁹) captiui tenebant ad ipſius uolũtatẽ: ut dei ꝓpoſitũ de ipſis impleret, opus fuit liberatore. Oportuit autem liberari in hoc ſeculo, ut liberos haberet in futuro. Deide infert. Nũq̃d etiã pauperẽ illũ q in ſinu Abrahæ requieſcebat, ſicut & diuitem dãnatum diabolus cruciabat: aut etiam in ipſum Abrahã dñium habebat, cæteroſq; electos? Non:
Gen. 15. Ioan. 8. ſed habuiſſet, ſi non liberati fuiſſent fide futuri, ſicut de ipſo Abrahã ſcriptũ eſt. Credidit Abrahã deo: & reputatũ eſt ei ad iuſtitiã. Item Abrahã exultauit ut uideret diẽ meum, & uidit, & gauiſus eſt. Propterea iam tunc ſanguis Chriſti rorabat etiam lazaro, ne flammas ſentiret: q; & ipe credidiſſet in eum qui erat paſſurus. Sic de omnibus electis illius temporis ſentiẽdũ, natos quidẽ & ipſos æque ut
Mat. 21. nos, ſub poteſtate tenebrarũ, propter originale peccatũ: ſed erutos antequã morerẽtur: & nõ niſi ĩ ſanguine Chriſti. Scriptum eſt enim. Turbæ autem quæ præcedebãt, & quæ ſequebantur clamabãt dicẽtes. Oſanna filio Dauid, benedictus qui uenit in noĩe dñi. Ergo Chriſto in carne uenienti, & antequã ueniret & poſt benedictum eſt à turbis benedictorũ: quãuis præcuntes plenã minime tũc conſequuti ſint benedictionẽ: ſeruata nimirum hac prærogatiua tẽpori gratiæ. Deinde laborans docere & perſuadere diabolũ nullũ ſibi ius in hoĩem uẽdicare potuiſſe aut debuiſſe niſi permiſſu dei, & q; ſine iniuria diaboli iure deprofugũ ſuũ ſi uellet miſereri, repetere, & ſolo uerbo eripere poſſet: quaſi hoc quis diffiteatur, poſt multa aliq̃n infert. Quæ ſtaq; neceſſitas, aut quæ ratio, aut quod opus fuit, cũ ſola iuſſione ſua diuina miſeratio liberare hominẽ à peccato poſſet, propter redẽptionem noſtrã filiũ dei carne ſuſcepta, tot & tantas inedias, opprobria, flagella, ſputa, deniq; ipſam crucis ignominioſam & aſperrimam mortem ſuſtinere, ut cũ iniquis patibulũ ſuſtineret? Reſpõdemus: Neceſſitas noſtra fuit, & neceſſitas dura ſedẽtium in tenebris & umbra mortis. Opus æque noſtrũ, & dei ipſi⁹ & ſctõrũ angelorũ. Noſtrũ, ut auferret iugum captiuitatis noſtræ: ſuũ, ut impleret propoſitũ uolũtatis ei⁹: angelorũ, ut numerus impleret eorũ. Porrò ratio hui⁹ facti fuit dignatio faciẽtis. Quis negat oĩpotẽti ad manum fuiſſe alios & alios modos noſtræ edemptionis, iuſtificatiõis, liberationis? Verũ hoc nõ præiudicat huius quem è multis elegit efficaciæ. Et fortaſſe is præſtat, per quem in terra obliuionis, grauedinis, lapſus noſtri, tot & tãtis graua minib⁹ reparatoris forti⁹ & uiuacius ãmoneremur. Aliàs autẽ nemo hominum nouit, nec nocere ad plenum poteſt quid boni ad gratiam, quid conguentiæ ad ſapiẽtiã, quid decoris ad gloriam, quid cõmodi ad ſalutẽ, penes ſeipam contineat hui⁹ uenerandi myſterij inſcrutabilis altitudo, quã propheta conſiderans expauit, nõ penetrauit, & præcurſor dñi indignũ ſe iudicauit qui penetraret. Cæterum ſi nõ licet perſcrutari diuinæ ſacramẽtũ uolũtatis: licet tñ ſentire effectũ operis, fructũ utilitatis percipere. Et quod licet, ſcire nõ licet tacere: quia gloria regũ celare uerbum, & gloria dei inueſtigare ſermonem. ¶ Fidelis ſermo & oĩ acceptione dignus, q̃m cũ adhuc peccatores eſſemus, recõciliati ſumus deo per mortẽ filij eius. Vbi recõciliatio, & remiſſio pctõrũ. Nam ſi dicẽte ſcriptura, peccata noſtra ſeparãt inter nos & deũ: manẽte peccato, nõ eſt recõciliatio. In quo ergo remiſſio pctõrum. ¶ Hic calix, inquit, noui teſtamẽti in meo ſanguine, qui pro uobis effundet⁹ i remiſſionẽ pctõrũ. Itaq; ubi recõciliatio: ibi remiſſio peccatorũ. Et quid ipſa, niſi iuſtificatio? ſiue igit reconciliatio, ſiue remiſſio peccatorũ, ſiue iuſtificatio ſit, ſiue etiã redẽptio uel liberatio de uinculis diaboli uinculis diaboli tenebamur ad ipſius uolũtatẽ: intercedẽte morte unigeniti obtinemus, iuſtificati gratis in ſagume ipſi⁹, in quo ſicut idem dicit, habemus redemptionem per ſanguinem eius, remiſſionẽ peccatorũ ſecundũ diuitias gratiæ eius. ¶ Cur inquis per ſanguinem, quod potuit facere per ſermõem? Ipſum interroga. Mihi ſcire licet q̃d ita: cur ita, nõ licet. Nunquid dicit figmẽtum ei qui ſe finxit, quid me finxiſti ſic? Sed hæc ſtultitia ei uidentur: nõ poteſt tenere riſum. Audite cachinnos. Quomodo, ait, iuſtificari nos uel recõciliari deo per mortem filij eius dicit apoſtolus, qui tanto amplius aduerſus hominem iraſci debuit, quãto amplius hoĩes in crucifigẽdo filiũ ſuũ deliquerũt, quàm in trãſgrediẽdo primũ eius præceptũ unius pomi guſtum? Quaſi nõ potuerit deo in uno eodemq; facto & diſplicere iniquitas malignantiũ, & placere pietas patientis. Et ait. Q; ſi tãtũ fuerat illud Adæ peccatum ut expiari nõ poſſet niſi morte Chriſti: quã expiationẽ habebit ipſm homicidum q̃d in Chriſtũ cõmiſſum eſt? Breuiter reſpõdemus, ipſum ſanguinẽ quẽ fuderunt, & interpellationẽ ipſius quẽ occiderunt. Addit etiam. Nunquid mors innocentis filij in tãtũ deo patri placuit, ut per ipſam recõciliaret nobis, qui hoc peccando cõmiſimus propter quod innocens domin⁹ eſt occiſus: nec niſi hoc maximũ fieret peccatum, illud multo leuius potuit ignoſcere? Non mors: ſed uoluntas placuit

ſponte moriẽtis, & illa morte expugnẽtis mortẽ, operãtis ſalutẽ, reſtituẽtis innocẽtiã triumphantis principatus & poteſtates, ſpoliãtis inferos, ditantis ſuperos, pacificãtis quæ in cælo ſunt, & quæ in terra omnia inſtaurãtis. Et qm̃ hæc tam p̃cioſa mors uolũtarie ſuſcipienda aduerſus peccatũ: non tm̃ poterat fieri niſi per peccatũ: non delectatus quidẽ, ſed tm̃ bene uſus malitia ſceleratorũ, & mortem de morte, & de peccato dãnauit peccatũ. Et quãto illorũ maior iniquitas, tanto huius uolumtas ſanctior, & cò potentior ad ſaluandum, quatenus tanta mediante potentia antiquum illud quãuis grande peccatum, neceſſario tm̃ huic quod in xp̃o cõmiſſum eſt cederet, tanquã minus maiori. Nec peccato ſiue peccantib⁹ aſcribit hæc victoria, ſed bene utẽti peccato, & peccãtes fortiter perferẽti, & cõuertẽti in uſum pietatis, quicqd in ipſum auſa eſt crudelitas impiorum. ¶ Fuit uerò ſanguis qui effuſus eſt, tam mult⁹ ad ignoſcẽdũ, ut ipſum quoq; peccatũ maximũ quo factum eſt ut effunderet, deleret: ac per hoc de antiqui illius utpote leuioris deletione nullã omino dubietatẽ, relĩqueret. Deinde iſte, cui uerò (inquit) nõ crudele & iniquũ uidet ut ſanguinẽ innocẽtis in pretiũ aliquod quis requiſierit, aut ullo modo ei placuerit innocentẽ interfici: necdũ de⁹ tam acceptam filĩ mortem habuerit, ut per ipſam uniuerſo recõciliatus ſit mũdo? Non reg̃ſuit deus pater ſanguinẽ filĩ: ſed tm̃ acceptauit oblatũ: non ſanguinẽ ſitiens, ſed ſalutẽ: qa ſalus erat in ſanguine. Salus planè, & nõ ſicut iſte ſapit & ſcribit, ſola charitatis oſtẽſio. Sic em̃ concludit tot calũnias & inuectiões ſuas quas in deũ tam impiè quàm imperitè euomuit, ut dicat totum eſſe q̃ deus in carne apparuit, noſtrã de uerbo & exẽplo ipſius inſtitutionẽ, ſiue ut poſtmodũ dicit inſtructionẽ, totũ q̃ paſſus & mortuus eſt: ſiue erga nos charitatis oſtẽſionẽ uel cõmendationẽ. Cæterũ quid prodeſt q̃ nos inſtituit, ſi nõ reſtituit? Aut nunquid fruſtra inſtruimur, ſi nõ prius deſtruat in nobis corpus peccati, ut ultra nõ ſeruiam⁹ p̃cõ? Si omne quod profuit Xp̃s, in ſola fuit oſtenſione uirtutũ, reſtat ut dicat q̃ Adã quoq; ex ſola peccati oſtenſiõe nocuerit. Siquidẽ pro qualitate uulneris allata eſt medicina. Sicut enim in Adã oẽs moriunt: ita & in Xp̃o oẽs uiuificabunt. Ergo ſicut hoc, ita & illud. Si uita quã dat Xp̃s, nõ alia eſt quàm inſtitutio eius: nec mors utiq; quã dedit Adã, nõ alia erit ſimiliter quàm inſtitutio eius: ut ille qdẽ ad p̃ctũ exemplo ſuo, hic uerò exẽplo & uerbo ad bene uiuendum & ſe diligendũ homines informarent. Aut ſi Chriſtianæ fidei, & non hæreſi Pelagianæ acquieſcẽtes, gñatione nõ inſtitutione traductũ in nos cõfitemur Adæ peccatũ, & per p̃ctũ mortem fateamur neceſſe eſt, & à Xp̃o nobis non inſtitutiõe ſed generatione reſtitutã iuſtitiã, & p iuſtitiã uitã, ut ſicut per unius delictũ in oẽs homines in condẽnationẽ, ſic & per unius iuſtitiã in oẽs homines ĩ iuſtificationem uitæ. Et ſi ita eſt, quõ is dicit conſiliũ & cauſam incarnationis fuiſſe ut mũdũ luce ſuæ ſapientiæ illuminaret, & ad amorẽ ſuũ accẽderet? Vbi ergo redẽptio? A Xp̃o nẽpe, ut fateri dignatur, illuminatio & prouocatio ad amorẽ. Redẽptio & libe ratio à quo? Eſto q̃ Xp̃i aduẽtus illis profit qui ſe illi poſſunt cõformare per uitam, & uicem ei dilectionis repẽdere. Quid de paruulis? Quam dabit lucem ſapiẽtiæ uix adhuc captãtibus lucem uitæ? Vnde aſcendẽt ad dei amorẽ qui necdũ matres ſuas amare nouerũt? Nihil ne proderit eis aduẽtus Xp̃i? nihil q̃ cõplãtati ſunt ſimilitudini mortis eius per baptiſmũ, qm̃ nõdum poſſunt p̃hibẽte ætate Chriſtũ ſapere aut amare? Redemptio itaq;, ait, noſtra eſt illa ſumma ĩ nobis p Xp̃i paſſionẽ dilectio. Ergo paruuli nõ habẽt redẽptionẽ, quia nõ habẽt ſummam illã dilectionẽ. An ſicut nõ habẽt unde diligant, ita nec unde pereãt: ut nõ ſit eis in Xp̃o neceſſaria regeneratio, utpote quib⁹ generatio ex Adã nihil nocuerit? Si hoc ſapit cũ Pelagio deſipit. Quicqd horũ ſentiat, patet quãtũ humanæ ſacramẽto ſalutis inuideat, quãtũ quod in ipſo eſt euacuet altiſſi dispenſatiõem myſterii, qui totum de ſalute tribuit deuotioni, regenerationi nihil: qui noſtræ gloriã redẽptiõis, & ſummã ſalutis nõ in uirtute crucis, nõ in pretio ſanguinis: ſed in noſtræ conſtituit cõuerſatiõis profectionibus. Mihi autẽ abſit gloriari niſi ĩ cruce dñi noſtri Ieſu Xp̃i, in qua eſt ſalus uita & reſurrectio noſtra. ¶ Et quidem tria quædã præcipua in hoc opere noſtræ ſalutis ĩtueor. Formam humilitatis, in qua deus ſemetip̃m exinaniuit. Charitatis mẽſuram, qua uſq; ad mortẽ, & mortem crucis extẽdit. Redemptiõis ſacramẽtum, quo ipſam mortẽ quã pertulit ſuſtulit. Horũ duorũ priora ſine ultimo ſic ſunt, ac ſi ſuper inane pingas. Magnũ, pfectò & ualde neceſſariũ humilitatis, magnum & omni acceptione dignum charitatis exẽplũ, ſed nõ habẽt fundamẽtũ, ac proinde nec ſtatũ, ſi deſit redẽptio. ¶ Volo totis niſibus hũilẽ ſequi Ieſum: cui pio eũ qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me, quibuſdam brachĩs uicariæ dilectionis amplecti: ſed oportet me & agnũ mãducare paſchalem. Niſi enim mãducauero carnẽ eius, & bibero eius ſanguinẽ, nõ habebo uitã in me metipſo. Aliud eſt ſequi Ieſum, aliud tenere, aliud & mandducare. Sequi, ſalubre cõſilium: tenere & amplecti, ſolẽne gaudiũ: mãducare, uita beata. Caro em̃ eius uerè eſt cib⁹ & ſanguis eius uerè eſt pot⁹. Panis eſt dei q̃ de cælo deſcẽdit, & dat uitã mũdo. Quis ſtat⁹ gaudio, ſine cõſilio abſq; uita? Nempe haud alius quàm picturæ abſq; ſolido. Ergo nec humilitatis exẽpla, nec charitatis inſignia, præter redẽptiõis ſacrm̃ ſunt aliqd. Hæc dñe p̃ de labore manuũ pueri ueſtri qualiacũq; tenetis, aduerſus pauca qdẽ nouæ hæreſeos capitula. Vbi ſi nõ aliud quàm zelum agnoſcitis meũ, tm̃ ꝓpriæ interim cõſcientiæ ſatisfeci. Nã cum nõ eſſet qd̃ agerẽ pro iniuria fidei quã dolebam, operæ mihi pretiũ arbitror, ſi illũ monui cui⁹ arma potẽtia dei, ad deſtructionẽ cõtrariũ aſſertionũ, ad deſtruẽdã oẽm altitudinẽ extollẽtẽ ſe aduerſus ſcientiã dei, & ĩ captiuitatẽ redigendũ oẽm ĩtellectũ in obſequiũ Xp̃i. Sunt & alia in aliis eius ſcriptis non pauca, nec minus mala capitula, ad quæ nec tpis nec epl̃æ anguſtia rĩdere permittit. Quãquã nec neceſſariũ putem, cũ ſint adeò manifeſta, ut ipſa etiã uulgata fide facile refellantur. Collegi tamẽ aliqua, & tranſmiſi.

Ad eundẽ ex perſona dñi Remẽſis. Epl̃a. CXCI.

REuerendiſſimo dño & chariſſimo patri dei gra ſummo põtifici Innocẽtio, Samſon Remorum archiep̃s, Ioslen⁹ ſueſſionẽſis, Gaufrid⁹ cathalaunẽſis. Aluiſus attrebatenſis uolũtarium debitæ ſubiectionis obſequiũ. ¶ Auribus occupatis ad plurima, ſermonẽ facimus abbreuiatũ de plixo negocio, pro eo maxime qa idipſum diffuſius ac pleni⁹ cõtinet in literis dñi Senonẽſis. Petrus abaſlardus chriſtianæ fidei meritũ euacuare nitit, dũ totum qd̃ de⁹ eſt, hũana rõne arbitrat ſe poſſe comprehẽdere. Aſcẽdit uſq; ad cælos, & deſcẽdit uſq; ad abyſſos. Nihil eſt qd̃ lateat eũ, ſiue in profundum inferni, ſiue in excelſum ſuprà. Hõ eſt magn⁹ ĩ oculis ſuis, de fide cõtra fidẽ diſputãs, ambulãs in magnis & in mirabilibus ſuper ſe, ſcrutator maieſtatis, hæreſum fabricator. Iamdudum fecerat librum de ſua trinitate, ſed ſub legato Romanæ eccleſiæ igne examinatus eſt, quia inuẽta eſt in eo iniqtas. Maledict⁹ qui reædificabit ruinas Hiericho. Surrexit à mortuis liber ille, & cum eo multorum hæreſes quæ dormierãt ſurrexerũt, & apparuerũt multis. Iamiam extẽdit palmites ſuos uſq; ad mare, & uſq; ad Romam p pagines eius. Hæc glorificatio hominis illius, q̃ liber ſuꝰ in curia Romana habet ubi caput ſuum reclinet. Hinc cõfirmat⁹ & cõfortatus eſt furor eius. Propterea cum in conſpectu epiſcoporũ ſup his argueret eũ abbas Clareuallis zelo fidei & iuſtitiæ armatus, nec cõfeſſus eſt nec negauit ſed à loco & iudice quem ſibi ipſe elegerat, ſine leſiõe, ſine grauamine, ut ſuam prolongaret iniquitatem, ſedem apoſtolicam appellauit. Epiſcopi aũt qui propter hoc in unũ cõuenerãt, ueſtræ reuerentiæ deferentes, nihil in perſonã eius egerunt, ſed tantummodo capitula librorum eius à ſanctis patribus cõdẽnata, ne morbus ſerperet, medicinali neceſſitate abiudicauerunt. ¶ Quia ergo homo ille multitudinẽ trahit poſt ſe, & populũ qui ſibi credat habet, ne ceſſe eſt

ceſſe eſt ut huic contagio celeri remedio occurratis. Sero enim medicina paratur, cum mala per lõgas inualuere moras. Proceſſimus in hoc negocio quouſq; auſi ſum⁹, tuum eſt decætero beatiſſime pater prouidere, ne in diebus tuis aliqua hæreticæ prauitatis macula decor eccleſiæ maculetur. Tibi commiſſa eſt ſpõſa Xp̃i amice ſponſi: tuum eſt tãdem uni uiro uirginẽ caſtam exhibere Chriſto.

Ad magiſtrum Guidonẽ de Caſtello qui Petri diſcipulus fuerat, & de quo potiſſimũ præſumebat, q poſtea fuit papa Celeſtinus. Epiſtola. CXCII.

VEnerabili domino & chariſſimo patri magiſtro Guidoni ſanctæ Romanæ eccleſiæ dei gra preſbytero cardinali. B. Clareuallis uocat⁹ abbas, non declinare ad dexteram nec ad ſiniſtrã. ¶ Iniuriam facio uobis ſi aliquem à uobis ita diligi credã, ut cũ eo pariter ei⁹ errores diligatis. Quis quis em̃ ſic aliquẽ diligit, nondũ nouit quẽadmodũ oporteat eum diligere. Talis nãq; dilectio terrena eſt, animalis, diabolica, nocẽs æque diligenti atq; dilecto. Exiſtiment alĩ de alĩs prout uolunt: ego adhuc de uobis æſtimare non poſſum niſi qd̃ uicinũ eſt rationi, qd̃ ad lineã ptinet æqtatis. Quidã pri⁹ iudicãt, & poſtea probãt: ego de potione utrum dulcis ſit an amara, ante guſtũ nõ iudicabo. Magiſter Petrus in libris ſuis prophanas uocum nouitates inducit & ſenſuũ, diſputãs de fide cõtra fidem, uerbis legis legẽ impugnat. Nihil uidet per ſpeculũ & in ænigmate, ſed facie ad faciẽ oĩa intuetur, ambulãs in magnis & in mirabilib⁹ ſuper ſe. Melius illi erat ſi iuxta titulũ libri ſui ſeipſum cognoſceret, nec egrederet̃ mẽſurã ſuã, ſed ſaperet ad ſobrietatem. Ego nõ eũ accuſo apud patrẽ: eſt qui eũ accuſet, liber ſu⁹, in quo ſibi male cõplacuit. Cũ de trinitate loquitur, ſapit Arriũ: cũ de gratia, ſapit Pelagiũ cũ de pſona Xp̃i, ſapit Neſtoriũ. Minus de ueſtra æqtate præſumo ſi diu uos rogauero ut in cauſa Xp̃i nullũ xp̃o p̃ponatis. Illud aũt ſcitote, quia expedit uobis qbus ptãs data eſt à dño, expedit eccleſiæ Xp̃i, expedit illi etiã homini ut ei ſilẽtium imponat̃, cui⁹ maledictiõe os plenũ eſt, & amaritudine & dolo.

Ad magiſtrum Iuonem cardinalem, de eodem. Epiſtola. CXCIII.

DIlectiſſimo ſuo Iuoni ſanctæ Romanæ eccleſiæ dei gratia preſbytero cardinali. B. Clareuallis abbas, diligere iuſtitiã, & odire iniqtatẽ. ¶ Magiſter Petr⁹ abaĩlardus ſine regula monach⁹, ſine ſolicitudine prælatus, nec ordinẽ tenet, nec tenet̃ ab ordine. Hõ ſibi diſſimilis eſt, int⁹ Herodes, foris Ioãnes, totus ambiguus, nihil habens de monacho præter nomẽ Gal. 6. & habitũ. Sed quid ad me? Vnuſquiſq; on⁹ ſuũ portabit. Aliud eſt, qd̃ diſſimulare nõ poſſum, qd̃ pertinet ad omnes qui diligunt nomen Xp̃i. Iniqtatẽ in excelſo loquit̃: integritatẽ fidei, caſtitatẽq; eccleſiæ corrumpit. Tranſgredit̃ terminos quos poſuerũt patres noſtri, de fide, de ſacramẽtis, de ſancta trinitate diſputãs & ſcribẽs: ſingula p̃ ſua uoluntate mutat, auget, & minuit. In libris & in operib⁹ ſuis oſtendit ſe fabricatorem mendacii, & cultorem puerorũ dogmatũ, hæreticũ ſe probans nõ tã in errore, quàm in pertinacia & defenſione erroris. Homo eſt egrediẽs mẽſuram ſuã, in ſapientia uerbi euacuãs uirtutẽ crucis Xp̃i. Nihil neſcit oĩm quæ in cælo & quæ in terra ſunt: præter ſeipſum. Dãnatus eſt Sueſſione cũ opere ſuo corã legato Romanæ eccleſiæ. Sed quaſi nõ ſufficeret ei illa damnatio iterũ facit unde iterũ dãnet̃: & iam nouiſſim⁹ error peior eſt priore. Securus eſt tñ, qñ cardinales & clericos curiæ ſe diſcipulos habuiſſe gloriat̃, & eos in defenſiõe præteriti & præſentis erroris aſſumit: à quib⁹ iudicari timere debuit & damnari. Si quis ſpiritum dei habet: illi⁹ uerſiculi Pſa. 138. recordetur. Nõne qui oderũt te domine oderã, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam̃? Liberet deus per uos & per cæteros filios ſuos eccleſiam ſuam à labiis iniquis & à lingua doloſa.

Reſcriptum domini Innocentii papæ contra hæreſes Petri abaĩlardi. Epiſtola. CXCIIII.

INnocentius epũs ſeruus ſeruorũ dei, uenerabilibus fratrib⁹. Henrico ſenonenſi. Samſoni Remenſi, archiepis, eorũq; ſuffraganeis, & chariſſimo in Xp̃o filio Bernardo Clareuallis abbati, ſalutẽ & apoſtolicã benedictionẽ. ¶ Teſtãte apoſtolo: ſicut Eph. 4. unus dñs, ita una fides eſſe dinoſcit̃: i qua tãquã in immobili fundamento præter qd̃ nemo poteſt aliud ponere: firmitas catholicæ eccleſiæ inuiolata cõſiſtit. Inde eſt quod beat⁹ Patr⁹ ap̃lorũ princeps pro eximia hui⁹ fidei confeſſione, à dño ac ſaluatore nr̃o audire meruit. Tu es (inqt) Mat. 16. petrus: & ſuper hãc petrã ædificabo eccleſiã meam. Petrã utiq; firmitatẽ fidei, & catholicæ unitatis ſoliditatẽ manifeſtẽ deſignãs. Hæc ſiquidẽ eſt incõſutilis tunica redemptoris noſtri, ſuper quã milites ſortiti ſunt: ſed eã diuidere minime potuerũt. Cõtra quã in initio fremuerunt gentes, & pp̃li meditati ſunt inania. Aſtiterunt reges terræ, & prĩcipes cõuenerũt in unũ. Verũ ap̃li duces dñici gregis, & eorum ſucceſſores apoſtolici uiri, ardore charitatis & zelo rectitudinis ſuccenſi: fidẽ defendere: & eã in cordib⁹ aliorũ, ppriũ ſanguinis effuſione plantare nõ dubitarunt. Demũ ceſſante perſequutorũ rabie, imperauit dñs uẽtis & facta eſt in eccleſia tranquillitatis magna. Sed quia hoſtis humani generis ſemp circuit quærẽs quẽ deuoret: ad impugnãdã ſynceritatẽ fidei: fraudulẽtã hæreticorũ fallaciam ſubinduxit. Contra quos uiri eccleſiarũ paſtores uiriliter inſurgẽtes, eorũ praua dogmata cũ ipſorũ authoribus condẽnarunt. In magna nãq; Nicena ſynodo Arri⁹ hæreticus eſt dãnatus. Cõſtãtinopolitana ſynodus Manichæum hæreticũ debita ſentẽtia cõdẽnauit. In Epheſina ſynodo Neſtorius condignã ſui erroris dãnationem excepit. Calcedonenſis quoq; ſynod⁹. Neſtorianã hæreſim & Eutychianã cũ Dioſcoro & eius cõplicib⁹ iuſtiſſima ſententia cõfutauit. Martianus præterea licet laicus, chriſtianiſſim⁹ tñ imperator, catholicæ fidei amore ſucceſſus: prædeceſſori noſtro ſanctiſſimo papæ Ioanni ſcribens aduerſus eos qui ſacra myſteria prophanare cõtendũt: inter cætera ſic loquitur dicens. Nemo cleric⁹, uel militaris, uel alteri⁹ cuiuslibet conditionis, de fide chriſtiana publice tractare conetur in poſterũ. Nam iniuriã facit iudicio reuerendiſſimæ ſynodi: ſi qs ſemel iudicata, & recte diſpoſita, reuoluere, & iterum diſputare contendit: & in cõtẽptores huius legis tãquã in ſacrilegos pœna nõ deerit. Igit̃ ſi clericus erit q publicè tractare de religiõe auſus fuerit: à cõſortio clericorũ remouebit̃. Dolemus autẽ, qñ ſicut literarũ ueſtrarũ inſpectiõe, & miſſis à ueſtra fraternitate nobis errorum capitulis cognouimus: in nouiſſimis diebus, qñ in ſtãt tẽpora periculoſa: in Petri abaĩlardi pernitioſa doctrina & prædictorum hæreſes, & alia peruerſa dogmata catholicæ fidei obuſantia pullulare cœperunt. Verũ in hoc maxime conſolamur, & oĩpotẽti deo gratias agimus: qui in partibus ueſtris pro patrib⁹ tales filios ſuſcitauit, & tpe apoſtolus noſtra in eccleſia ſua tam præclaros uoluit eſſe paſtores: qui noui hæretici calumnĩs ſtudeãt obuiare: & immaculatã ſpõſam uni uiro uirginẽ caſtã exhibere Xp̃o. Nos ita q; qui in beati Petri cathedra cui à dño eſt dictũ. Et tu aliquãdo cõuerſus confirma fratres tuos, licet indigni reſidere cõſpicimur: cõiato fratrũ noſtrorũ ep̃orũ & cardinaliũ conſilio, deſtinata nobis à ueſtra diſcretiõe capitula. & uniuerſa ip̃ſi⁹ Petri peruerſa dogmata ſanctorũ canonũ authoritate cũ ſuo authore dãnauim⁹: eiq; tãquã hæretico perpetuũ ſilentiũ impoſuim⁹. Vniuerſos quoq; erroris ſui ſectatores & defenſores, à fideliũ conſortio ſeq; ſtrãdos, excõicationis q; uinculo immodãdos eſſe cẽſem⁹. Datum Laterani decimoſeptimo Calendas Auguſti. Luc. 22.

Ad epiſcopum Conſtantienſem pro Arnaldo de Brixia. Epiſtola. CXCV.

SI ſciret paterfamilias qua hora fur ueniret, uigilaret utiq;: & nõ ſineret perfodi domum ſuã. Scitis quia fur de nocte irruperit domum: non ueſtram, ſed dñi: uobis tamẽ cõmiſſam. Sed dubium eſſe non poteſt, ſcire uos quod apud uos ſit: quãdo Mat. 24

ſd uſq; ad nos utiq; tam remotos potuit peruenire. Nec mirū ſi nō horā præuidere, aut nocturnū furis ingreſſum obſeruare quiuiſtis. Mirū autē ſi dephēſum iam nō agno ſcitis, non tenetis, nō phibebitis exportare ſpolia ueſtra, imo pciosiſſimas Chriſti exuuias: aias uidelicet quas ſua imagine præſignauit, ſuo cruore redemit. Adhuc forſan horetis, & miramini quem nam dicere uelim. Arnaldum loquor de Brixia: qui utinā tā ſanæ eſſet doctrinæ, quàm diſtrictæ eſt uitæ. Et ſi uultis ſcire: homo eſt neq; manducans neq; bibens: ſolo cū diabolo eſuriens & ſitiēs ſanguinem animarum. Vnus de numero illorū quos apoſtolica uigilantia notat, habentes formā pietatis: uirtutē illi⁹ peruiſt⁹ abnegantes. Et ipſe dñs. Veniēt (inquiēs) ad uos in ueſtimētis ouiū: intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces. Is ergo uſq; ad hāc ætatē ubicūq; cōuerſatus eſt, tam fœda poſt ſe & tam ſæua reliquit ueſtigia: ut ubi ſemel fixerit pedem, illuc ultrà redire omino non audeat. Deniq; ipſam in qua natus eſt ualde atrociter cōmouit terrā: & cōturbauit eā. Vnde & accuſatus apud dñm papā ſchiſmatæ peſſimo, natali ſolo pulſus eſt, etiam & abiurare compulſus reuerſionem, niſi ad ipſius apoſtolici permiſſionē. Pro ſili deinde cauſa & à regno Francorū exturbat⁹ eſt ſchiſmaticus inſignis. Execrat⁹ quippe à Petro apoſtolo, adhæſerat Petro abailardo. Cuius oēs errores ab eccleſia iam deprehēſos atq; damnatos, cum illo etiā & præ illo defendere acriter & pertinaciter conabat. Et in his oīb⁹ non eſt auerſus furor eius: ſed adhuc manus eius extenta. Nam etiam ita uagus & ꝑfugus ſuper terrā, quod iam non licet inter ſuos, non ceſſat apud alienos tanquam leo rugiens circuiens & quærens quem deuoret. Et nūc apud uos ſicut accepim⁹ operat⁹ iniquitatē, & deuorat plebem ueſtram ſicut eſcam panis. Cuius maledictio & amaritudine os plenū eſt: ueloces pedes eius ad effundendum ſanguinem. Contritio & infœlicitas in uiis eius: & uiam pacis non cognouit. Inimicus crucis xp̄i, ſeminator diſcordiæ, fabricator ſchiſmatū, turbator pacis, unitatis diuiſor. Cuius dentes arma & ſagittæ: & lingua eius gladi⁹ acutus. Molliti ſunt ſermones eius ſuper leonem: & ipſi ſunt iacula. Vnde & ſolet ſibi allicere blandis ſermonib⁹ & ſimulatione uirtutum, diuites & potentes: iuxta illud. Sedet in inſidiis cum diuitibus in occultis, ut interficiat innocentē. Demū cū fuerit de illorū captata beneuolētia & familiaritate ſecurus: uidebitis hoīm apertè inſurgere in clerū, fretū tyrānide militari, inſurgere in ipſoſepos: & in omnē paſſim eccleſiaſticū ordinē deſæuire. Hoc ſciētes: neſcio an melius ſaluberiſue in tanto diſcrimine rerum agere ualeatis: quàm iuxta ap̄li monitū auferre malū ex uobis: quāquā amicus ſpōſi ligare potius quàm fugare curabit: ne iam diſcurrere, & eò nocere plus poſſit. Hoc enim & domin⁹ papa dū adhuc eſſet apud nos: ob mala quæ de illo audiebat, fieri ſcribēdo mādauit: ſed nō fuit qui faceret bonū. Deniq; ſi capi uulpes puſillas demoliētes uineam ſcriptura ſalubriter monet: non multo magis lupus magn⁹ & ferus religādus eſt, ne Xp̄i irrumpat ouilia, oues mactet & perdat.

2.Ti.3. Matt.7. Pſal.9. 1.Cor.5. Cant.i.2.

Ad Guidonem legatū, de eodē. Epla. CXCVI.

ARnaldus de Brixia: cuius cōuerſatio, mel, & doctrina uenenū: cui caput columbæ: cauda ſcorpionis eſt, quem Brixia euomuit. Roma exhoruit. Frācia repulit. Germania abhominat. Italia nō uult recipere: fertur eſſe uobiſcū. Videte quæſo ne ueſtra authoritate plus nocceat. Nam cū & artē habeat & uoluntatem nocendi: ſi acceſſerit fauor ueſter, erit fumiculus triplex, qui difficile rumpitur: ſupra modum (ut uereor) nociturus. Et unum exiſtimo de duob⁹: ſi tñ uerū eſt q̄ uobiſcum hominem habeatis: aut minus ſcilicet notū uobis eſſe illum: aut uos (quod eſt credibilius) de ei⁹ correctione cōfidere. Et utinā id nō fruſtra. Quis det de lapide hoc ſuſcitare filiū Abrahæ? Quàm gratum minus ſuſciperet mater eccleſia de manib⁹ ueſtris uas in honorē, q̄ tādiu paſſa eſt in cōtumeliā? Licet tentare, ſed uir prudēs cautus eritnō tranſgredi præfinitū numerū ab apoſtolo qui ait. Hæreticum hominē poſt unam & ſecundam correptionem deuita: ſciēs quia ſubuerſus eſt qui ciuſmodi eſt, & delinquit proprio iudicio condemnatus. Alioquin familiarē habere & frequenter admittere ad colloquendum ne dicam ad conuiuandum: ſuſpicio fauoris eſt: & inimici hoīs fortis armatura. Secure annunciabit & facile perſuadebit quæ uolet domeſticus & contubernalis legati apoſtolicæ ſedis. Quis enim à latere dñi papæ mali quippiam ſuſpiceť? Sed & ſi in manifeſto peruerſa loquitur: quis ſe facile opponere audeat ueſtro collaterali? Deide uidetis qualia poſt ſe ubicunq; habitauit reliquit ueſtigia? Non ſine cauſa uigor apoſtolicus hominem Italia ortum tranſalpinare coegit, repatriare non patitur. Quis uerò extraneorum ad quos electus eſt: non eum omnimodis cuperet ſuis reddidiſſe? Et certè ſic ſe habere ad oēs, ut oīb⁹ odio habeat: approbatio iudicij eſt quod portat: ne quis dicat ſubreptum fuiſſe dño papæ. Quale eſt ergo ſummi pontificis ſuggillare ſententiam: & illā ſententiā cuius rectitudinem eius ipſius ī quē data eſt, & ſi lingua diſſimulat, uita clamat? Itaq; fauere huic: dño papæ cōtradicere eſt etiam dño deo. Per quēcūq; enim iuſta ſentētia iuſtè detur: ab illo certū eſt proceſſiſſe, qui loquitur ī propheta. Ego qui loquor iuſtitiam. Confido autem de ueſtra prudentia & honeſtate: quia niſi his literis de ueritate cert⁹, nō abducemini āmodo quippiam aſſentire in hac re niſi quod uos deceat: & eccleſiæ dei expediat: pro qua legatione fungimini. Diligimus uos, & ad ueſtrum obſequium parati ſumus.

Eſai.63.

Ad Petrū Biſuntinū decanum. Epla. CXCVII.

PEregrinationē abbatis Cariloci ſic accepimus quaſi iam mortuū eum uideamus. Vobis maxime (quod uehementer dolco) imputatur quicquid illi periculi imminet: quic quid laboris incumbit. Non hoc à uobis expectauimus: quia nec meruimus. Alium uos putauimus: & alium experimur. Teſtimonium perhibent uobis qui interfuerunt actiōi: quod nec ſyncere nec ſm iuſtitiam in ea uos habuiſtis. Et credo ex parte. Nā & uenerabilis abbas Belleuallis non multum ſibi complacet in uobis. Nolite quæſo, nolite perſequi ſeruos dei, quibus ab ipſo dictum legitis. Qui uos tangit: tā gīt pupillam oculi mei. Nolite radicitus euellere de cordibus noſtris ſi quid aliquando bene ſentimus de uobis. Et hæc ita dicimus uobis, non quia uos nō diligimus: ſed ut de medio fiant quo poteſt contingere ut non diligamus. Dico autem tanquā amicus, non expedit uobis neq; eccleſiæ ueſtræ ut domino papæ quod actū eſt ſicut actū eſt innoteſcat.

Zac.2.

Ad dominum papam Innocentium. Epiſtola. CXCVIII.

IN cauſæ actione quæ per chariſſimum fratrem noſtrum Guidonem Cariloci abbatem ueſtro conſpectui præſentatur: puto ſatis apparet & la ceſſentis iniuria, & innocentia patientis: & in curia iudicis. Deniq; uiolentia calumniantis & inopia iuſtitiæ compulſus eſt pauper confugere ad ueſtram præſentiam, non reputans laborem uiæ, non expenſas, non periculum tēporis. Dedit manus morti, ne uiuat in perturbatione, quietis amator. Clementer quæſo reſpicite ſup egenum & pauperem: ne fruſtra ueſtris paternis auribus intimatus ſit tantillarum uiriū tantus labor & dolor. ¶Olim per epl̄as ſeniel & ſecundò teſtificatus ſum uobis de hoie illo qui huic mundo calumniat, q̄ ſui eſſet & prævaricator propoſiti, & monaſterij diſſipator. Nūc autē & ſilens dico inimicū crucis Xp̄i, ſanctorū qui in circuitu eius ſunt uiolentiſſimū oppreſſorē, & calūniatorē pauperū. Qui, ꝓpria iam penè nō habens quæ deuoret, in ꝓxima paſſim more tyrānico debacchatur. Monachū habitu mentiēs, re exhibet unum de prædonibus: omino immemor regularium obſeruationū, legū, canonumq; contemptor. Frontoſus ad uerecūdiā, inſenſatus ad metū, inflexibilis ad pietatem ad iram præceps, audax ad facinus, pronus ad iniurias.

Et miror

Et miror quomodo uir religiosus abbas casæ dei, in monacho suo tot & tanta uitia aut ignorare possit aut dissimulare. Sed de hoc qd ad nos? Ipe uiderit. Ipse suo domino stat aut cadit. Nobis sufficit liberari de manibus eius, A uobis id omnimodis flagitamus: quod aliunde frustra tentatū est. Circūspeximus: & non erat auxiliator. Ventū est ad cōmune refugiū: illò cōfugimus, ubi cōfidim⁹ liberari. Tantū adsit pietas: nam facultas nō deest. Et quidem ex priuilegio sedis apostolicæ constat summam rerum ad uestram potissimū respicere summā auctoritatē, & plenaria potestatē. Verū hoc inter cætera uestri singularis primatus insignia, specialius illustriusq; nobilitat uestrum & inclitum reddit apostolatū: si eripitis pauperem de manu fortiorū eius. Nulla meo iudicio in corona uestra preciosior gemma zelo illo uestro quo æmulari consueuistis oppressos: nec relinqtis uirgā peccatorū super sortē iustorū. Psa. 124. Nimirū ppter illud quod sequitur, ut non extendāt iusti ad iniquitatem manus suas: uel propter illud quod alibi dicitur. Quia dum superbit impius, incenditur pauper: & Psal. 9. unde alter torquet in corpore, inde alter grauis in anima perit. Est item monasteriū de nostro ordine uicinū huic qd malorū similiter hominū graui infestatiōe uexatur: & non est qui redimat, neq; qui saluū faciat. Et pro hoc quoq; puer uester paterna uestra uiscera lachrymosis precib⁹ concutere non ueretur. Qui illi sint homines, quæue occasio calumniādi: præsentium lator abbas ueraci & uiua uoce referet uobis. Deus oīpotens uos uobis cōseruet lōgis temporibus, ad nostram omnium protectionem: qui in habitu & proposito pœnitentiæ pauperem uitam ducimus: ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illi.

Ad eundem. Epistola. CXCIX.

VSquequo & superbit impius, & incēditur pauper? Vsquequo à tāta impudentia, innocentia tanta uexatur, & hoc uiuo Innocentio? Peccata sine dubio nostra hoc faciunt q dñs me⁹ tā sero aduertit mentientes sibi: tam lentè exaudit clamātes ad se in hac causa duntaxat. Nam aliàs quidem scimus familiare esse domino meo & cito intelligere: & facile misereri. Propter eum qui elegit uos, & posuit uos refugiū oppressorum: ponit iā tandem finem & militiæ oppressoris, & laboribus afflictorū: quia satis utraq; res uenit in lucē & manifestationē. Deniq; ad mandatum beneplaciti dñi mei causa discussa & terminata est: supereſt ut ipsi⁹ authoritate data sentētia confirmetur. Ergo ne si uenerit homo mendax aduersus tantorum uirorū testimonium (Valentinum loquor Grānopolitanum) audiatur? Iterum supplico, & ad pedes dñi mei ea qua possum mente anxia descendo: ne ab homine iniquo & doloso religiosum monasterium destrui patiatur. Etenim nō parcet nostro qui suū penè destruxit. Vnde addo solita præsumptiōe. Si puero uestro crederetis: hominem qui beneficio pietatis uestræ abutitur, in claustrum suū remitteretis, & domino abbati casæ dei mandaretis ut in monasterio quod ille inutiliter occupat, uirum religiosum promoueret, & regularem ordinaret conuentum. Hoc planè dignū apostolatu uestro, hoc beneplacitum deo, hoc honor domino abbati casæ dei, suoq; monasterio. Sic etiā liberaretis animā prædicti hominis, & ipsum cui incubat monasterium.

Ad magistrum Vlgerium Andegauensem episcopum, p graui querela quæ erat inter ipsum & abbatissam fortis Euerardi. Epistola. CC.

LAchrymas magis quàm literas dare libet. Sed quoniā ad neutrum inops est charitas: & has oportet dare, & illas nō omittere. Has uobis: illas mihi, & pusillis multis mei similibus qui scādalizant. Dicitis forsitan scandalum non esse per uos. Nunquid propter uos esse negabitis. Facile cætera portarem: tantū uos nō essetis in causa. Nam in culpa dicere Mat. 18. non audeo. Nō est meum discutere hoc: est qui quærat & iudicet. Væ homini illi per quem scādalū uenit. Iudiciū profectò portabit quisquis est, ille uel illa. Cæterū ad uos mihi nūc sermo. Sustinete modicū quid insipientiæ meæ. Quia semel cœpi, loquar ad dñm meū. Faciam satis uel ex parte zelo & affectui qui loquitur. Non uerebor ætatem: dignitate non terrebor: non cunctabor ad nomē grande magisterij Vlgerij. Nam quo grandius nomen, eo grādi⁹ scādalū Propterea meipsum transgrediar: & ero insipiēs. Seniorē increpabo: episcopū arguam. Magistrū conabor docere: consiliū dare sapiēti. Nullum præsumptionis genus prætereat charitas & æmulatio, quam olim pro sanctitate & gloria nominis uestri conceperā. Cuius gloriæ diffusum circūquaq; spiritalem odorem, inuidia diaboli interpolatum esse uel modice, mihi pro modico non est: sed neq; ecclesiæ dei: quæ ubiq; tā celebri gaudio in hoc meridiano lumine exultare solebat. Verum uos quantū propriā gloriam cōtemnatis, satis apparet. Laudo, sed si non usq; ad iniuriā dei. ¶ Laudo & cōstantiā qua nec summis potestatib⁹ cedit is de iure uestro quod putatis: sed si nō pertinacius, quàm constantius id agi à uobis uideretur. Quàm glorioſius & certè sanctius uobis illatam iniuriam fortiter sustineretis: & famā uestrā ad gloriā dei custodiretis? Quāquā nescio quō uel cōscientiam uestrā esse in tuto cōfiditis sub hoc scandalo. Nec em excusat uos etiā si in quēquā alterum iure culpā refundit is. Esto q alius moueriſ scandalū: p fectò compescere uos potestis. Nolle cōpescere, sine culpa erit: aut uerò cōpescere, sine gl'ia erit. ¶ Malum si cōprimas tuū, reputabitur tibi ad iustitiā, si alienū, ad gloriam. Quicunq; author sit scandali, à uobis oīmodis exigitur tolli: & in eo loco excusatum dicim⁹, si nō potestis. An nō deniq; ministeriū est angelorū, tollere scandala de regno dei? Si dixeritis, qd ad uos? arguet uos illa sententia. Labia sacerdotis custodiunt sciētiā, & legē requirūt de ore eius: angelus em dñi est. Si ergo hoc scandalū cū possitis, nō tollitis, plenè non impletis ministeriū uestrū. Quod quidem an nulla sit culpa, nos iudicabitis. Ego uerò ne hoc sufficeræ dixerim si nō & honorificatis. Est quoq; quod adhuc addā, nisi quia timidior sum fateor quàm pmisi. Sed tutius adduco magistrum qui nō uereat? eps epo nudā dicere ueritatem. Hoc ipsum (inqt) delictū est ī uobis, q causas habetis inter uos. Quare non 1. Cor. 6. magis fraudē patimini? Opposuit speculum, refulsit iustitiæ sol: emicuit ueritas, neuus apparuit. Quanti est igitur nescio quæ illa possessiuncula maledicta, ut ulterius iā possit aut obumbrare tam manifestam ueritatē: aut impedire tam optatā correptionē? Inspiret de⁹ uobis acquiescere cōsilio: ut nō dicam nostro, sed oīm qui æmulant? uos dei æmulatione: reuerende & omni gloria prosequēde pater.

Ad Balduinum abbatem Reatini monasterij.

Epistola. CCI.

EPistola quam misisti, affectū tuū redolet: mouet meum. Et doleo qd, put moueor nō possum referibere. Nec imoror in excusandis excusationib⁹: scies qd scienti me loquor. Nosti inquā sub qua sarcina gemo: & gemit⁹ me⁹ à te nō est abscondi tus. Tu uerò p schedulæ breuitate affectum non æstimes, quē nulla sui prolixitate explicare posset oratio. Et malitia qdē occupationū potest facere ut paucis scribā: sed nō ut parū diligā. Actū sanè excludat uel impediat actus: sed nūqd affectū? Sicut mater unicū amat filiū, ita te diligebā, herentē lateri meo, placentē cordi meo: Diligā & absentē ne solatiū meū ex te, & nō te uidear dilexisse. Eras perne cessarius mihi. Atq; hinc uel maxime claret quàm syncerè te diligā. Hodie nempe nō te caruissem si quæsissem de te quæ mea sunt. Nūc aūt uides, q spretis utilitatibus meis tuis cōpēdijs nō inuidi: ponēs te utiq; ibi unde aliqñ trāsponaris sup oīa bona dñi tui. ¶ Tu autē cura inueniri fidelis seruus & prudens cōseruis tuis cæleste triticū cōmunicare: absq; inuidia & absq; desidia erogare: & noli frustra assumere excusationem quasi de tui nouitate aut de imperitia: quod putas fortè uel simulas. Nam nec sterilis

uerecundia grata est: nec humilitas præter ueritatẽ laudabilis. Officium ergo tuum attẽde. Pelle pudorem cõfide ratione officij, age ut magister. Nouus es: sed debitor. Et extunc te noueris debitorẽ, ex quo te alligasti. Nunquid nouitas excusabit apud creditorẽ dãna lucrorũ? Nũquid prima tẽpora uacua præterire patitur fœnerator? Sed nõ sum (inquies) ad ista sufficiẽs. Quasi uerò deuotio tua accepta nõ sit ex eo quod habes, nõ ex eo quod non habes. De solo tibi credito talẽto respondere tibi para, securus de reliquo. Si multũ accepisti: da multũ. Qđ si modicũ est & id tribue. Etenim q̃ in modico fidelis non est: nec in maximo. Totum da: quia totum repetendus es usq; ad nouissimũ quadrantem: sed sane quod habes, nõ qđ nõ habes. ¶ Memẽto etiã uoci tuæ dare uocẽ uirtutis. Quid illud in quis? Vt opera tua uerbis cõcinãt: imo uerba operibus: ut cures uidelicet pri⁹ facere, quàm docere. Pulcherrim⁹ ordo est & saluberim⁹: ut onus qđ portandũ imponis, tu portes prior: & ex te discas qualr oporteat alijs moderarir. puer.26 Alioquin subsannabit te sapiẽs, utpotè pigrũ illum cui labor sit manũ porrigere ad os. Arguet te & apostol⁹ dicẽs: Rom.2. Tu qui alios doces: teipsum non doces. Sed & notaberis Mat.23. uitio pharisæorũ, qui alligãt onera grauia & importabilia, & imponũt ea ĩ humeros hoĩm: digito autẽ suo nolũt Nota. ea mouere. ¶ Sermo quidẽ uiuus & efficax, exẽplũ est operis, facile faciẽs suadibile quod dicit, dum mõstrat factibile quod suadetur. Ergo in his duob⁹ mãdatis, uerbi scilicet atq; exẽpli, summã tui officij ad cõsciẽtiæ securitatem pendere intellige. Tu, tamẽ si sapis, iunges & tertiũ: studiũ uidelicet orationis ad cõplemẽtũ utriq; trinæ illius repeti- Ioan.21. tionis in euãgelio de pascendis ouibus. In hoc noueris illius trinitatis sacramentũ in nullo fruſtratũ à te, si pascas uerbo, pascas exẽplo, pascas & sanctarũ fructu orationũ. Manant itaq; tria hæc: uerbũ, exẽplũ, oratio: maior autẽ his est oratio. Nã & si (ut dictũ est) uocis uirtus sit opus, & opi tñ & uoci gratiã efficaciãq; pmeretur oratio. Heu apellor: abripior, nõ licet ultra. Illud tñ breuiter ãmonitus sis: ut q̃citius poteris, graui me cures soluere cura: & quid sibi uult quod inter alia quest⁹ es, uulnus à quo nõ sperabas te pertulisse: non negligas manifestius aperire. Id enim anxie me solicitat.

Ad clerum Senonensem. Epistola. CCII.

DEstituti Benedicto pastore uestro, op⁹ est charissimi, ut de substituendo alio solicite satagatis: Sed sane id non præcipitãter agendũ, non tumultuose aut inconsulte: ne fortè euacuetur quod præter rationem & ordinẽ præsumitur: & uos intra re incipiatis circuitum quorũdam qui in circuitu uestro sunt. De uicinis si placet ecclesijs sumit experimẽtum: & illarum uexatio det intellectum auditui ĩ causa præsenti. Grandis quippe res est in manibus, nobili Senonensi ecclesiæ instaurare pastorem. Grandis pt orsus: nec sine grãdi adoriẽda cõsilio. Expectandũ proinde suffraganeorũ cõsilium episcoporum: expectandus assensus religiosorũ qui sunt in episcopatu: atq; in commune tractandũ cõmune negotium. Alioquin dilectissimi molestè credite intuebimur tribulationẽ ecclesiæ uestræ: molestè uestram ipsorum cõfusiõem. Quod utrũq; cõtinget facile: si illud contingat effici quod oporteat reuocari. Ergo indicatur ieunium, conuocentur episcopi, religiosi ascisçantur: nec sua (quod absit) solennitate fraudetur tanti sacerdotis rite celebranda electio. Aderit (ut cõfidimus) spiritus sanctus uotis uestris, & honor erit uobis honorificantibus ministerium uestrum: dum pari uoto & consilio studueritis qđ gloria sit dei, & salus populi.

Ad episcopũ & clerũ Trecensẽ. Epla. CCIII.

Iaco.5. LEgimus si errauerit quis ex uobis à ueritate, & cõuerterit quis eũ: scire debet quoniã q cõuerti fecerit peccatorẽ ab errore uiæ suæ, saluabit animã eius à morte: & operit multitudinẽ peccatorum. Errat Anse m⁹ noster: errat. Cui dubium? Si dimittim⁹ eum sic: nõ sol us errabit. Quantos trahet post se suo exẽplo illustrissimus iuuenis? Nec modo sequaces: sed & omnes qui poterunt eum reuocare nec reuocabũt, eodem errore iudicamus inuoluí. Mundus ego sum à sanguine eius. Et ei prædixi per epl'am: & uobis nũc dico: quia rem illicitã præsumit. Nec clerici est pugnare armis militaribus, nec subdiaconi uxorem ducere. Annunciate peccatori opus eius: ne ille in peccato suo moriatur: sanguinẽ uerò eius de manu uestra requirat qui suo cũ redemit sanguine precioso. En de cælo clamat. Virgo Israel corruit: Amos.5 & nõ est qui subleuet eã. Quousq; in luto aurũ iacet? Tollite margaritã tollite, leuate splendidissimã atq; preciosissimam gemmam de sterquilinio. Leuate eam antequã porcorum. i. spurcorum spirituũ pedibus conculcetur: & iam non sit uas in honorem: sed in contumeliam.

Ad abbatem sancti Albani. Epistola. CCIIII.

ET si facie ignotus es mihi, sed non fama: nec parum aut uile qđ tui gratulor me tenere munere illius. Nã talis fateor per eam insinuat⁹ es meo pectori: ut licet in multis occupatum, ipa tamẽ serenissima recordatio tui mi dilectissime frater facile meplerũq; ex omnibus uendicet sibi: ita ut in ea lubenter immorer, & suauiter requiescam. Cæterum quo memoriam plus accepto: eo auidius suspiro præsentiam. Sed quãdo istud, aut si quando istud? Vtiq; & si non antè: profectò in ciuitate dei nostri: si tamen non habemus hic manentem ciuitatem: sed illam inquirimus. Ibi ibi uidebimus nos: & gaudebit cor nostrũ. Interim uerò delectabor & lætabor nihilominus in his quæ dicta sunt mihi, sperans & expectans quod reliquum de uisione corporali in die domini: ut gaudium meum plenum sit. Adde obsecro ad ea bona que abs te & de te nobis assidue ueniunt, tuas tuorũq; pro nobis orationes: patet charissime & desiderantissime.

Ad episcopum Rofrensem. Epistola. CCV.

DVre; scribitis non merenti. Quid peccauí? Si monui magistrũ Robertũ Pullum aliquantum tempus facere Parisius, ob sanam doctrinã quæ apud illũ esse, dignoscitur: id putaui necessariũ & adhuc puto. Si rogaui sublimitatem uestram ut pmittere tis: etiam nunc idipsum rogarem, nisi eam de priori prece indignatam sensissem. Si dixi hominem fultum gratia amicorum: quorum in curia non minima authoritas est: id dixi quod uobis formidaui, & adhuc formido. Nam q̃ post appellationem factam extenditis manum (ut accepimus) ad res appellantis: nec laudaui nec laudo. Veruntamen uoluntati uestræ in aliquo contradicere nec consueui ei nec cõsulo. De cætero uestri sumus: coronam uestrã susçipere & colere semper digna & debita ueneratione parati. Huius testimonio conscientiæ audemus adhuc ad uos (prece duntaxat atq; consilio) ut magister Robertus cum integritate gratiæ uestræ per aliquãtum tempus possit Parisius demorari. Retribuat uobis dominus in uitam æternam q̃ uiscera nostra refouistis: filios nostros loquor quos nuisimus in Hiberniam.

Ad reginam Hierosolymorũ Epla. CCVI.

AVdierũt homines q̃ locum gratiæ habeã apud uos: & multi profecturi Hierosolymam petũt se uestræ excellentiæ per me commendari. Ex q̃ bus est iste iuuenis consanguineus meus, iuuenis (ut aiũt) strenuus in armis, suauis in moribus. Et gaudeo quod ad tempus elegit militare deo magis quàm seculo. Itaq; facite morem uestrum: & bene sit huic propter me: sicut cæteris omnibus propinquis meis fuit, qui per me uobis innotescere potuerunt. Decætero cauete ne uoluptas carnis & gloria temporalis impediant uobis iter regni cælestis. Nã quid prodest paucis diebus regnare super terram, & regno cælorum æterno priuari? Sed cõfido in dño q̃ melius facietis: & si uerũ testimonium quod de uobis perhibet charissimus auunculus meus andreas, cui multũ credim⁹: & hic & in æternũ deo miserante regnabitis. Peregrinis, egenis, & maxime inclusis curã impendite

quia talibus

quia talibus hostijs promeretur deus. Scribite nobis frequentius: quia & uobis non oberit: & nobis proderit si esse uestrum & bona studia plenius certiusq; nouerimus.

Ad Rogerium regem Siciliæ. Epistola. CCVII.

LOnge lateq; satis dilatata est magnificentia uestra super terram. Etenim gloria nominis uestri quos fines non attingit? Sed audite cõsiliũ diligẽtis uos. Studete, q̃d in uobis est, hãc ipsam gloriam referre ad illum à quo est: si non ultis eam perdere: aut certè perdi ab ea. Hoc aũt sic fiet: si inter eos quos regiæ magnificẽtiæ celebris opinio euocat de lõginquo discretionis oculũ aperitis: manũq; extẽditis nõ tam cupidis quàm egenis. Et uerè beatus qui intelligit nõ super cupidum, sed super egenũ & pauperẽ. Illũ inquã pauperẽ, qui inuitus petit, & uerecunde accipit, & accipiens glorificat patrẽ suũ qui in cælis est. Cum aũt deo sua gloria de uestro munere ex ore egentium ita fideliter resignabitur: uberiori proculdubio riuo fluat uobis necesse est ille fõs gloriæ q̃ diligẽtes se diligit, & glorificat glorificantes se: ut qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metat. Pro hmõi obsecro uos ponere oculos uestros suplatorẽ præsentiũ: quẽ pro certo ad uestrã regiã præsentiã nõ cupiditas traxit: sed coegit necessitas. Necessitas dico nõ sua, sed suorum: multorũ uidelicet à quibus missus est seruorũ dei fideliũ. Audite patienter qui patiantur. Audite, & cõpatimini: quia si cõpatimini, & conregnabitis. Nec contẽnẽdũ regi regnare cũ talibus. Ipsorũ est enim regnũ cælorũ, qui cõtẽpserũt uitam mundi. Facite uobis illos amicos de mãmona iniquitatis: ut cum defecerit is à terreno regno uro, recipiãt uos in suũ regnum æternũ.

Pſa. 40. 2. Cor. 9. 2. Ti. 2. Luc. 19.

Ad eundem. Epistola. CCVIII.

SIme quærit is: ecce ego & pueri mei quos dedit mihi deus. Fertur nãq; mea humilitas inuenisse gratiã apud regiã maiestatẽ: ita ut quærat uidere me. Et quis ego sum ut dissimulem beneplacitũ regis? accurro: & qui quærebar ecce assum: nõ in præsentia corporis infirma, in qua despexit dominũ hodes: attamẽ in uisceribus meis. Nã quis me separabit ab his? Sequar eos quocũq; ierint: & si habitauerit in extremis maris, nõ erunt absq; me. Habes rex lumen oculorũ meorũ: habes cor meũ, & aiam meã. Quid si modicum nostri abest? Corpusculũ loquor, uile istud mancipiũ: quod & si uolũtas exponeret, sed retineret necessitas. Nõ ualet sequi uolãtẽ animũ: qm̃ infirmũ est, & solũ penè illi superest sepulchrũ. Sed quæ cura? Anima mea in bonis demorabitur: cum semen meũ hæreditabit terrã. Semen meum, semen bonũ Germinabit: si tm̃ in terrã bonã ceciderit. Lætabitur & delectabitur in crassitudine aia mea: quippe (ut cõfido) dabit illi de fructu manuũ suarũ. Reposita est hæc spes mea in sinu meo: ut patienter ferã ab his uel corpore separari. Non mireris rex. Antè elegissem à corpore peregrinari, quàm istos emittere: si solus causæ deesset deus. Suscipe illos tãquã aduenas & peregrinos: uerũtm̃ ciues sanctorũ, & domesticos dei. Parum dixi ciues: reges sunt. Ipsorũ est em̃ regnũ cælorum, iure & merito paupertatis. Nõ decet frustra è lõginquo esse uocatos: & suis sedibus exules, inutili peregrinatione uagari. Putas poterũt cantare canticũ dñi in terra alienа? Sed non rectè fortè dixerim alienã, quæ semini bono spontaneũ expãdit sinum: & pretiosum depositum iã læto in gremio pie fouere succepit. Cecidit ut uideo, cecidit granũ bonũ in terrã bonam & optimã: spero in dño q̃ radicabit, germinabit, multiplicabitur, & referet fructũ in patientia. Porrò hũc cum rege partibor: & unusquisq; secundũ suum laborem accipiet.

Luc. 23. Pſal. 24. 1. Cor. 3.

Ad eundem. Epstola. CCIX.

HAbetis quod petetis: feci stis quod promisistis. Quos in uerbo uestro exposuimus & misimus peregrinari: regia sunt liberalitate susceptí. Occurristis eis cũ panib⁹, eduxistis eos ĩ refrigerium, constituistis eos super excelsam terram: ut comedant fructus agrorum: ut suggant mel de petra, oleũq; de saxo durissimo, butyrũ de armẽto, & lac de ouibus, & sicus cum medulla tritici, & sanguinẽ uuæ bibant meracissimum. Et hæc quidẽ terrena sunt: sed cælestia mercantur. Sic itur ad astra. Talibus hostijs promeretur deus. Istorũ est enim regnũ cælorũ: qui regi terræ in terræ uiuentium reddere poterunt pro his terrenis uitam & gloriã sempiternam. Misim⁹ uobis magistrum Brunonem, olim mihi per dies multos indiuiduũ comitem nunc autem patrem multarũ quidẽ animarũ lætantiũ in Christo: sed egẽtium in seculo. Experiatur & ipse munificam manũ regis: ut augeatur numerus amicorũ qui ipsum recipiant in æterna tabernacula. Quod illi facitis, mihi facitis: quia quod illi deest, à me exigitur. At quia marsupiũ nostrũ minus sufficiens est: ad uestrum sanè quod aliquanto grossius esse liquet, pauperem Christi merito destinare curaui.

Ad dominũ papã Innocentiũ. Epistola. CCX.

DOminum Samsõem Remensem gloriæ uestræ cõmendamus: non tanquã de cæteris, sed uerè præ cæteris unum, idq; tam securè, quàm securi sumus de sua erga uos fideli deuotione: syncera dilectione: uolũtate subdita atq; obediẽtissima. Honoret quoniã uas est in honorem. Sentiat, quod in uobis est, non frustra se honorificare ministeriũ suũ: non frustra pollere his moribus quibus honoretur deus, ornetur ecclesia: qui deniq; deceant domini sacerdotem.

Ad eundem. Epistola. CCXI.

DOminus Cantuariensis uir bonus, & testimonium habẽs à bonis: iniuste incausam trahitur, & ab angelo uiolẽter retrahitur. Parabat iter: nam in uestra præsentia fuerat terminanda: & ecce intercipitur à turbine & tempestate bellorũ. Sit excusatus apud uos: cui molesta est excusandi necessitas: tũ qa præsumit de iustitia: tum quia desiderio desiderabat uidere faciem uestram. Addit & hoc puer uester, ut si qua alia petitio est uenerabilis sacerdotis: tãto citius admittatur, quanto dignior est qui petit. Audio adhuc: & quia semel cœpi, loquar ad dominũ meũ. Ille ille antiquus amicus, fidelis seruus, deuotus filius (Robertum loquor Londonẽsem episcopũ) clamat ad uos, q̃ occupator ille qui eũ præuenit in sedem quam deo auctore ipse sortitus est, ipsi⁹ ecclesiæ uadia terrasq; distraxerit, & distracta restituere nolit. Quod quàm sit iniuriosum, & qualiter corrigendum: meæ humilitatis non est tantæ sapientiæ prædicare.

Ad eundem. Epistola. CCXII.

VIr illustris Salamanticensis quondã episcopus, redijs ab urbe: nõ pigritauit diuertere ad puerum uestrum: & auxilium ab homũculo flagitare non despexit. Quo audito, recordatus sum ꝓphetiæ dicentis. Montes & colles corã deo humiliabũtur, & erunt praua in directa, & aspera in uias planas. Sic uos ludere nostis, alta cõprimere: sedare tumẽtia: & enormia redigere in mensuram. Veruntamen cum tragœdiæ suæ historiam in auribus meis homo seriatam exposuisset laudaui iudicem, iudicium approbaui: sed dico uobis cũ passus sum iudicato. Sic quippe totam suam lachrymosam illam orationem concludit: tanquam in calce ipsi⁹ diceret cum propheta. Exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus: & quia eleuans allisisti me. Cumq; memoraret iustitiæ uestræ, & uirilis animi quem sciebam: cœpi tamen simul cogitare diuitias miserationum uestrarũ quas in plurimis expertus sum, & dixi. Quis scit si conuertatur & ignoscat dominus, & relinquat post se benedictionem? Certe, inquam, in omnibus & per omnia instructus est & æmulari, & ignoscere, & debellare superbos, & parcere nihilominus subiectis: nisi q̃ magistrum sequens, etiam consueuit mi am superexaltare iudicio. Et acquieui solita illa mea præsumptiõe loqui ad dñm meum: cum sim puluis & cinis. Et ministrabat materiam spei, precí fiduciam, pietati rationẽ, q̃ aduerterem hominẽ, non (ut assolet) uersum in furorem: cum indignatione recedere, & repetere natale solũ, moliri scandala, tẽtare seditiones: sed dedit locũ iræ,

Iſa. 40. Pſal. 87. Pſal. 101. Ioheł. 2.

& indnit ſpiritum māſuetudinis, & declinauit ad ueſtros Cluniacēſes, & inclinauit de humiliū genibus, humilium precib⁹ cōmuniuit, armis potētib⁹ à deo. His telis ſtatuit aduerſum uos dimicare, & rigoris murum oppoſitū ſibi talib⁹ ut iactat pietatis machinis labefactare conabit. Cō fidit autem q reſpicietis in orationē humiliū, nec ſpernetis precem corū, & uincet pietas quē tremunt poteſtates. Ego quoq ſecur⁹ cū talibus tendo manus, flecto genua: ſupplico pro ſupplici: audacter pronūciās debere miſero ſuam prodeſſe humilitatem, cui adeò inſolētia ſua nocuit: nec decere uirtutem uinci à uicio in retributione.

Ad eundem. Epiſtola. CCXIII.

QVis mihi faciet iuſtitiā de uobis? Si haberē iudicem ad quē uos trahere poſſem: iam nūc oſtenderem uobis (ut parturiens loquor) quid meminī. Extat quidē tribunal Chriſti: ſed abſit ut ad illud appellem uos: qui illic ſi uobis neceſſarium, & mihi poſſibile eſſet, uellem magis totis uiribus ſtare, & reſpōdere pro uobis. Itaq recurro ad eū cui in præſenti datū eſt iudicare de uniuerſis: hoc eſt ad uos. Vos appello ad uos: uos iudicate inter me & uos. In quo quæſo puer ueſter tam male meruit de ueſtra paternitate, ut eū iurere & inſignire placeret nota & nomine proditoris? Nunquid nō me ueſtrū uicariū dignatio ueſtra cōſtituit in reconciliatione Petri Piſani, ſi fortè illū deus per me reuocare à fece ſchiſmatis dignaretur? Si negatis: probabo tot teſtibus quot in curia tūc tēporis fuerūt. Nūquid non deniq poſt hæc iuxta uerbum dñi mei homo in ſuo ordine & honore recept⁹ eſt? Quis nam ergo cōſtantiæ ueſtræ ſuo cō ſilio uel magis ſuo dolo ſubripuit idulta repetere: & quæ pceſſere de labiis ueſtris, facere irrita? Et hoc ego dixerī nō ut apoſtolicū reprehēdā rigorē, & zelū igne dei ſuccēſum cōtra ſchiſmaticos, qui in ſpiritu uehementi cōterat naues Thraſis, & iſtar Phinees cōfodiat fornicātes: iuxta
Pſa. 138. illud. Nónne qui oderunt te dñe oderā, & ſuper inimicos tuos tabeſcebā? Sed ubi nō eſt par culpa: par planè nō debet procedere pœna: nec cōuenit eadē inuoluī ſententia, eū qui peccatū, cū his quos magis pētīndeſeruit. Propter eum qui ut peccatorib⁹ parceret, ſibīpſi non pepercit: auferte opprobriū meū: & reſtituendo quē ſtatuiſtis, ueſtræ etiā tam ſanæ & integræ opinioni conſulite. Super hoc iā alia uice ſcripſeram uobis: ſed quia nō eſt reſpōſum mihi: puto nō peruenit ad uos hoc ipſum quod ſcripſeram.

Ad eundem. Epiſtola. CCXIIII.

SI cura, ſi memoria quantulacūq mei extat adhuc in corde dñi mei: & ſi qua portiūcula antiquæ gratiæ inuenitur etiā nunc in oculis eius à puero eius: liceat hāc experīrī uiro nobili & humili Nicolao Cameracēſi epō. Fateor me obnoxiū illi & omniū quæ pro eo facere ualeo debitorē: nō ſolū quia ubicūq poteſt honorat nos & noſtros: ſed & propter ueritatem, & manſuetudinē, & iuſtitiā: quæ cū etiā apud uos cōmēdabilē reddere poſſunt. Et (ni fallor) qui eum tribulant, falſi ſunt: & non eſt in ore eorum ueritas. Deniq uos probabitis, & non eſt mihi uerbis laborandū ſuper hoc. Eſt propterea cū eo uir religioſus & ſanctus Godeſcalcus abbas montis ſancti Martini: pro quo ſimiliter ſi quid ad merita eius noſtra interuentio addere poteſt: obnixè oro, ut in ſuis petitionibus exaudiatur. Arbitror enim nullam illum facere quæ non digna ſit exaudirī.

Ad eundem. Epiſtola. CCXV.

SCribo uobis frequētiſſime uilis uermicul⁹: & in hanc impellor audaciā precib⁹ amicorū. Fateor audax ſum, ſed nō mendax. Non ſuſpicet dñs meus in ore pueri ſui inuentū iri mēdaciū in omnibus quæ ad ipſum ſcripſerit. Volo amicis gerere morē: nō tamē in meā mortē. Nec eīm ignoro ubi legerim
Sapiē. 1. Os quod mētitur, occidit animā. Falſitatē proīde nego. Importunitatē nō excuſo: ipſa inueniat uenīā: cætera non timemus. Amicus eſt domin⁹ Altiſſiodorēſis epūs, & præcipuus. Quis neſciat? Habet quā cōmunicet amico anxietatem, non falſitatem. Fidelem pro decano ipſius afferimus excuſationē, abſolutionē exigimus. Filiī ſumus unius patris (quod ſolita præſumptione loquor) qui eſtis uos. Cō Pſa. 144
fidimus quia non repellet filios pater: ſed uolūtatē timentiū ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & lætos faciet illos.

Ad eundem de comite Radulpho, & uxore eius. Epiſtola. CCXVI.

SCriptum eſt. Quod deus coniunxit: homo nō ſeparet. Surrexerūt uiri audaces qui nō timuerunt coniunctos à deo: cōtra deum diſiūgere. Neq id ſolū, in ſuper & adiecerūt coniungere non coniungendos: addentes præuaricationē. Lacerātur ſacra eccleſiæ, ſcindūtur proh dolor ueſtes Chriſti: idq ad cumulū doloris, ab his à quib⁹ reſarcirī debuerāt. Amici Pſal. 37.
tui deus & proximi tui aduerſum te appropinquauerunt, & ſteterunt. Nam qui mandatum tuū trāſgrediūtur, non ſunt alieni, nō ſunt extranei à ſanctuario tuo: ſed corū locū tenēt quib⁹ dixiſti. Si dilīgitis me, mādata mea ſeruate. Ioā. 14.
Comitem Radulphum & uxorē eius deus cōiunxerat per miniſtros eccleſiæ, & eccleſia per deum, qui dedit poteſtatem talem hominibus. Quomodo quos eccleſia conſūxit diſiunxit camera? In quo facto illud ſolum conueniēter prouiſum eſt q in tenebris facta ſunt opera tenebrarum. Qui enim male agit, odit lucem, & non uenit ad lucem, ut non arguant opera eius à luce. Quid meruit comes Theobaldus? Quid peccauit homo ille? Si peccatum eſt q dilīgit iuſtitiam, & odit iniquitatem, non poteſt excuſari. Si peccatū eſt q reddit regi quæ regis ſunt, & quæ ſunt dei deo, non poteſt excuſari. Si archiepiſcopū Bituricenſem ſuſcepit ad imperium ueſtrum: hoc eſt maximū & primum peccatū. En ſanguis iſte de manu eius exquirit. Qui retri Pſal. 37.
buunt mala pro bonis, detrahunt ei: qñ ſequitur bonitatem. Multi clamant ad uos in toto corde ſuo, ut iniuriam filīj ueſtri, & oppreſſionē eccleſiæ digna animaduerſiōe uindicetis, & artifices huius ſceleris, cū ipſo corū capite cui quicquid libuit licuit, apoſtolico uigore coerceatis, ut in uerticem ipſius iniquitas eius deſcendat.

Ad eundem. Epiſtola. CCXVII.

TRibulatio & anguſtia inuenerūt nos. Commota eſt & cōtremuit terra in mortibus hominū, in exilīs pauperum: diuitum quoq uinculis & carceribus. Ipſa religio uenit in opprobriū & contēptū. Probro ducitur apud nos ſaltem mentionem facere pacis. Nuſquā fides, nuſquā innocentia tuta. Amator innocentiæ, & pietatis cultor comes Theobalbus penè traditus eſt in animam inimicorū eius. Impulſus eſt ut caderet, ſed dominus ſuſcepit eū: & gaudet quòd iuſtitia & ueſtra obedientia in cauſa ſit: apoſtolo acquieſcēte qui 1. Petr. 4
ait. Si quid autem patimini Propter iuſtitiam: beati. Et in Matt. 5.
euangelio: Beati qui perſequutionem patiuntur propter iuſtitiā: Væ nobis, hæc omnia præſentire, ſed minime præcauere potuimus. Quid plura? Vt non penitus deſolaret terra, & omne regnum in ſeipſum diuiſum concideret: cōpulſus eſt ille deuotiſſimus filius ueſter & eccleſiaſticæ libertatis defenſor: ſub iureiurando promittere quatenus ſententiam excommunicationis à legato ueſtro bonæ memoriæ magiſtro Iuone datam in terram & perſonam aduleri tyranni qui caput & auctor extitit horum omnium malorū & dolorum, atq in ipſam adulteram, faceret amoueri. Quod ſanè tamē præfatus princeps fecit prece & conſilio nonnullorum fidelium ſapientumq uirorum. Dicebant namq id à nobis facile & abſq læſione eccleſiæ impetrari: dum in manu ueſtra ſit eandem denuo ſententiam quæ iuſte data fuit, incontinenti ſtatuere, & irretractabiliter confirmare: quatenus & ars arte deludatur, & pax proinde obtineatur: & qui gloriatur in malitia, & potens eſt in iniquitate: nihil inde lucretur. Multa habeo dicere uobis, ſed non eſt opus de omnibus ſcribere: cum præſens ſit qui omnia ſcit, & uiua uoce planius poteſt & plenius aperire.

Ad eundem

Ad eundem excusatoria, & nouissima.
Epistola. CCXVIII.

DOmino & patri reuerendissimo Innocẽtio. B. nihilũ id qd̃ est. ¶ Putabã me aliqñ aliqd uel modicũ esse: sed nũc (ut sentio) prius ad nihilũ redactus sum dũ nescirem. Nec eñ me dixerim oĩno nihilũ tũc fuisse cũ oculi dñi mei sup puerũ suũ essent, & aures eius ad preces meas: cũ omne qd̃ scriberẽ, obuijs manib⁹ accepissẽt, & uultu hilari plegissẽt, benignissime atq; plenissime ad oĩa postulata respõdens. Modo aũt me meritò nõ modicũ dico, sed nihilũ qñ ab heri & nudiustertiꝰ auertit faciem suam à me. Cur hoc? Quid peccaui? Multũ fateor: si pecunia cardinalis Iuonis bonæ memoriæ meo arbitrio distributa fuit, & non ad nutũ ipsiꝰ: qd̃ utiq; ad aures dñi mei fuisse perlatũ, mihi relatũ est. Sed cõfido quia nũc huius rei ueritatẽ cognoscetis: & ueritas liberabit me. Nõ sum tã hebes, ut ignorẽ ecclesiæ esse qcquid ille rerum suarũ nõ dederit. Sed iam audite simpliciter ueritatẽ. Si inuentũ fuerit in ore meo mendaciũ: ipse os meũ cõdemnabit me. Qñ homo exuit hominẽ, absens eram: imo & ualde remotus. Audiui aũt ab his qui affuerunt, q; ipse fecerit suum testamentũ: & quod fecit, fecit & scribi: & de rebꝰ suis quæ uoluit q̃bus uoluit ipse diuisit: quod residuum fuit, duobus abbatibus assistentibus tũc sibi, & mihi pariter qui absens eram, diuidendum commisit: eo q; nobis nota essent loca pauperiora sanctorũ. Porrò abbates illi domum uenientes, & non inuenientes me (detinebar enim tunc temporis ex uestro mandato pacis quærendæ negocijs) nihilominus pecuniam sicut eis uisum est, diuiserunt: me non solum non conniuente, sed & nescíẽte quid fecerint. Cedat iam si placet manifestæ indignatio ueritati: nec mihi deinceps frõs rugetur, aut supercilium deponatur: sed solita redeat serenitas blãdo & benigno uultui: ac suo denuo sole læta facies induatur. Nam q; item comperi displicuisse me in multis scriptitationibus meis: hoc me iam metuere non oportebit: qñ facile emendabo. Scio scio præsumpsi plusquam oportuit: parum attẽdens quis, cui scriptitare præsumerem: sed ad id quidem audendum uestra me armarat benignitas: non negabitis. Vrgebat deinde charitas amicorum: etenim perpauca pro me scripsi, si bene memini. Sed ne q̃d nimis. Dabo si potero zelo meo decætero temperamẽtum scientiam: & ponam digitum meum super os meum. Tolerabilius eñ offendã aliquos amicorũ, quàm multis precibus defatigem christum domini. Et nunc quoq; non sum scribere ausus uobis de imminentibus ecclesiæ periculis, & graui schismate quod timemus: ac plurimis quæ sustinemus incommodis. Scripsi autẽ sanctis episcopis uestro lateri adhærẽtibus: ab ipsis audire poteritis, si scire placuerit: quæ scripserim ego.

Ad quatuor episcopos curiæ, Albericũ hostiẽsem, Stephanũ prænestinũ, Ignarũ Tusculanum: & Gerardũ cancellariũ. Epla. CCXIX.

QVantum malũ schisma in ecclesia sit, & quàm sit detestandũ, & oĩmodis deuitandũ: euidenter quodã ostẽdit famosa & horrẽda mors uirorum illorũ quos ob istiusmodi pestem terra deglutiẽs: uiuos trãsmisit ad inferos. Ostẽdit & illa persecutio Guibertina, siue Burdini temeritas quos nostra tam tpa experta sunt inter regnũ & sacerdotiũ diuidẽtes plaga penè incurabili, & castigatione crudeli. Ostẽdit & illa quæ nup adhuc post multã & multifariã ecclesiæ uexationẽ & uastationẽ, tandẽ deo miserante finem accepit rabies leonina. Meritò, inde saluator in euãgelio. Væ, inquit, homini illi per quem scandalum uenit. Væ nobis qui uiuimus: plangere quæ pertulimus: dolere quæ sentimus: timere q̃ expectam⁹. Et quod peius est, ad tam malũ habitum humanæ res deuenerunt: ut nec rei humiliari uelint, nec iudices misereri. Dicimus iniquis. Nolite iniquè agere, & delinquentibus. Nolite exaltare cornu: & nõ audiunt nos: quia domus exasperans est. Supplicamus his quorum est peccata arguere, peccãtes seruare: ne calamũ quassatum conterant, & limum fumigans non extinguẽt: Esai. 42. & magis in spiritu uehementi conterunt naues Tharsis. Si denuncíamus filijs cum apostolo, ut obediãt patribus per omnia: quasi aerem uerberamus. Si patrib⁹ loquimur ne ad indignationẽ prouocent filios: in nos potius eorũ indignationem prouocamus. Nec delinquentes satisfacere: nec rectores seu correctores cõdescendere ullatenus acquiescunt. Omnes suũ stomachũ sequuntur: & totis uiribus funẽ in diuersa trahentes, rumpũt. Heu necdũ recẽti ecclesiæ plagæ cicatrix occaluit: & rursum scindere parant: rursus corpus Xpi affigere cruci: rursus fodere latꝰ innoxium: rursus nestimẽta diuidere: atq; ipsam quod in ipsis est tunicã inconsutilẽ (quãuis frustra) dirũpere satagunt. Si qua in uobis sunt uiscera pietatis, tantis uos opponite malis: ne in illa præcipue terra scissura fiat, in qua solẽt (sicut optime nostis) scissuræ aliæ refarcíri. Nã si auctor scãdali, ore singulariter iudicis tremẽdo addicit̃ maledicto: q̃bus putamꝰ benedictionibꝰ dignos huius neq; tiæ fugatores & propugnatores? ¶ De duobꝰ nõ excusamus regem. Nam & iurauit illicite, & perseuerat iniuste. Verũ id non uoluntate: sed uerecũdia. Nã probro ducit, sicut optime nostis, apud Francígenas iuramẽtum soluere: quãlibet male publice iuratũ sit: quãuis nemo sapiens dubitet illicita iuramenta non esse tenẽda. Verũtamẽ ne in hoc quidem excusari posse fatemur. Neq; eñ excusare nos: sed ueniã postulare suscepimus. Vos uidete an excusare aliquatenus eũ possit ira, ætas, maiestas. Poterit sine dubio: si mĩam iudicio superexaltandã decernatis: quatenꝰ uidelicet talis aliqua cõsideratio in rege & puero habeatur, ut hac ei uice tali q̃dẽ tenore parcatur: quo tale aliqd decætero non p̃sumat. Parcatur sanè dixerim: si fieri possit salua in oĩbus ecclesiæ libertate, simul & archiep̃o debita ueneratione seruata: quẽ manus apostolica consecrauit. Hoc ipse rex hũiliter petit: hoc nostra uniuersa citra montana nimium iam afflicta ecclesia suppliciter dep̃catur. Alioquin damus manus morti, tabescẽtes & arescentes præ timore & expectatione q̃ superuenerũt uniuerso orbi. Si quidẽ deprecatio mea super hoc ab anno priore, & peccatis meis exigẽtibus deprecationẽ meã nõ exaudiuit, sed indignatio: indignationẽ aũt desolatio penè uniuersæ terræ secuta est. Si quid zelo urgente erupit quod nõ fuit aut secus quàm fuit dicendũ: sit quæso apud uos quasi non dictum. Vbi uerò dixi quod oportuit, & ubi oportuit dici, sit non frustra dictum.

Ad Ludouicum regem Francorũ, unde supra.
Epistola. CCXX.

LIbenter quidem, sicut ipse fateri dignamini etiã propria attestante conscientia: quæ ad honorẽ uestrum, & regni uestri utilitatem spectant, pro nostro exiguo posse & quærimus, & quærem⁹. Cæterum quod nostræ humilitati queriminí super anathemate mox innouando in comitẽ Radulphũ: & uultis me dare operam omnimodis ut non fiat, ob multa mala quæ secutura inde putatis: prorsus non uideo quomodo implere possim, & mandato obuiare apostolico. Quod & si possem: non uideo q; rationabiliter possem. Doleo quidem de malis si inde, pueniant: sed non ideò tñ debemus facere mala ut ueniant bona. Satius tutiusq; hoc totum profecto omnipotentis dei iudicio dispositioni relinquimus: qui põt facere ut & bona quæ ipse uult fieri fiant, & maneant, & mala quæ mali moliuntur, nõ ueniãt: aut certè in eos ipsos potius q uolũt, & quærunt, ueniant. Valde aũt cõtristat me unũ qd̃ in literis uestræ celsitudinis continetur: q; uidelicet debeat obuiare res ista pací factæ inter uos & comitem theobaldum. An nescitis uos grauiter offendisse in eo q; comes Theobaldus uiolentia guerræ uestræ contra deum & iustitiam iurare compulsus est non solum quia quæreret: sed etiam quia efficeret ut præ dictus comes Radulphus & terra eius tam indebite, imò

Luc. 17.

Psal. 74

tam illícite abſolueretur. Quíd iterum uultís peccatū pec cato addere: & irā dei ſuper uos (quod abſit) accumula re? Quid peccauit cōmes Theobaldus, ut iram ueſtrā rur ſum incurrere mereatur: qui & abſolutionem comitis Ra dulphi licet iniuſtā (ſicut ſcitis) tāto labore & difficulta te obtinuit: & rediuiuā excōicatiōnē quāuis iuſtiſſime re deumtē nec quæſuit nec quærit: utpote quod timore ue ſtro etiā abiurauit? Nolite quæſo nolite dñe mi rex, regi ueſtro (imò oīm cōditori) tā euidēter in ſuo regno & in ſua poſſeſſione audere reſiſtere: & manū extēdere tam fre quēti & temerario auſu aduerſum terribilē eū qui aufert ſpiritum principū: terribilē apud reges terræ. Acriter lo quor: quia acriora uobis formído: quod nō ita uehemen ter timerem, niſi uos uehementer diligerem.

Ad eundem unde ſupra. Epiſtola. CCXXI.

SCit deus quantum uos ex quo noui, dilexi, & ueſtrū honorē uolui, ſcitis uos quāto labore, quātacȝ ſolicitudie, toto anno præterito quæ rendæ pací ueſtræ intēdí: unà cum aliȝs fideli bus ueſtris. Timeo aūt ne ſine cauſa laborauerimus in uo bis. Vos nancȝ (ut manifeſtum eſt) à bono & ſano cōſilio quod acceperatis, nimiū cito nimiumcȝ leuiter reſilitis: & ad mala priora quæ dudum non immerito perpetraſſe uos plangebatis, adhuc recentibus illis plagis, rurſum ut audío neſcío quo diabolico conſilio feſtinatis. A quo eīm niſi à diabolo, pcedere hoc conſiliū dixerim: p qđ fit ut in cēdiȝs incēdia, homicidiȝs homicídia ad dātur: clamor de nuo pauperū, & gemitus cōpeditorū, & ſanguis interfe ctorū, auribꝰ ptonēt prīs orphanorū, & iudicis uíduarū?

Ioan. 8. Plane his hoſtiȝs hoſtis ille antiquꝰ noſtri gīnis oblectat: qm̄ ipe homicida eſt ab initio. Et nolite fruſtra occaſionē ſumere de comite Theobaldo ad excuſandas excuſatiōes in pctis: cū uir ille paratū ſe dícat: & hoc oīmodis deprece tur, uenire ad cōuētiones quæ inter uos cucurrerūt qñ fa cta eſt pax, & ſecundū iudicium diligentiū nomen ueſtrū (eorū. ſ. q mediatores inter uos extiterūt) per omnia ſa tisfacere uelit: ut ſi puaricatiōis fortè ab ipſis arguí pote rit, quod nō exiſtimat, cōtinuo ad honorē ueſtrū corrige re non cunctetur. Verū uos nec uerba pacís recipitis: nec pacta ueſtra tenetis: nec ſanis cōſiliȝs acqeſcitis ſed neſcío quo dei iudicio, oīa uobis ita uertitis in puerſum, ut pro bra honorē, honorē pbra ducatis, tuta timeatis, timenda cōtēnatis: & qđ olim ſancto & glorioſo regi Dauid Icab legitur exprobraſſe: diligitis eos qui uos oderūt, & odio habetis qui uos dílígere uolunt. Neqȝ eīm q uos inſtigāt priorē iterare malitiā aduerſus nō merētē, q̄rūt i hoc ho norē ueſtrū, ſed ſuū cōmodū: imò nec ſuū cōmodum, ſed diaboli uolūtatē: ut regis (qđ abſit) potentiā cōcepti fu roris habeant effectricem: quē ſuis ſe poſſe adimplere ui ribus non confidunt: inimici coronæ ueſtræ: regni mani feſtiſſimi turbatores. At qcqd uobis de regno ueſtro, de aīa & corona ueſtra facere placeat: nos eccleſiæ filiȝ, mīs iniurias, contemptū & conculcationem oīno diſſimulare nō poſſumus: q̄ illa præter illa q̄ in eam iam p̄ceſſiſſe miſe rabiliter plangimus: iterū de nouo partim inferrí, partim immínere ſentimꝰ. Profectò ſtabimus & pugnabimꝰ uſqȝ ad mortē ſi ita oportuerit, p matre noſtra: armis q̄bus li cet: nō ſcutis & gladiiȝ: ſed precibus fletibusqȝ ad deum. Et ego quidē qui me memini ptæter quotidianas preces quas p pace & ſalute ueſtra atqȝ regno corā dño ſupplex ipſo teſte fundebā, etiam apud ſedem aplicam līris & nun ciis cauſam ueſtrā egiſſe: fateor uſqȝ penè ad propriæ cō ſcientiæ læſionē: & ipſius ſummi pōtificis iuſtā (quod diffi teri nō debeo) contra me indignationē, ego, inquam, aſſi duis ueſtris quæ inouare quotidie nō ceſſatis exceſſibus prouocatus: dico uobis, incipio pœnitere ſup inſipientia mea priori, quia plus iuſto ueſtræ adoleſcētiæ huicuſqȝ fa ui: & decætero pro mea exiguitate nō deero ueritati. Nō tacebo q cum excommunicatis iteratò fœdus & ſocieta tem inire ſatagitis: q in necem hominū, combuſtionē do morum, deſtructionem eccleſiarum, diſperſionem paupe rum: raptoribus & prædonibus (ſicut dicit) adhæretis: iuxta illud prophetæ. Si uidebas furem, currebas cū eo: & cum adulteris portionem tuam ponebas. Quaſi nō ſa tis per uos mala facere ualeatis. Nō ſilebo q illicitū illud maledictumcȝ iuramentū inconſultiſſime uſurpatū à uo bis contra Biturícenſem eccleſiā (p quo heu tot & tāta mala iam nūc merito proueneruut) nō ita tandē corrigí tis, ut Xpi ouibus apud Cathalamū paſtorem p̄ficí non ſinatis: inſup & fratrí ueſtro, eiuſcȝ militibꝰ ſagitariis, ba liſtariiſcȝ domos epales contra ius & phas inhabitandas, & res eccleſiæ in hmōi nefarios uſus p̄fligādas: audacter nimium exponitis. Dico uobis: nō erit diuinultū ſi hæc ita facere pgitis. Et ideò dñe mi rex amicabiliter moneo uos, & fideliter cōſulo uobis, ut citius ab hac malitia deſi ſtatis: ſi fortè iā ferire parātis manū Nimiuitæ regis exem plo, pnia & hūilitate p̄uenire poſſitis. Durè loquor, quia duríora uobis formído: ſed memētote à ſapiēte dictū, me liora eſſe uerbera amici: quàm fraudulēta oſcula inimici. Puer. 27

Ad Ioslenum Sueſſionenſem epm: & Suggeriū abbatē ſancti Dionyſij. Epiſtola. CCXXII.

SCripſerā regi arguēs eū ſuper malis q̄ fiunt in regno eiꝰ, ipſius (ſicut dicit aſſenſus. Et quod reſcripſit, dignū duxi uobis qui de cōſilio eiꝰ eſtis, inſinuandū. Miror ſem̄ ſi ita credit ut loq tur: & ſi nō credit, qūo cōſcio mihi utiqȝ omniū (ſicut ſci tis) quæ ad pacem reformandam facta fuerūt, iſta perſua dere conat. Ait eīm, ſicut poteſtis uídere in literis eiꝰ (cū male ſeruate ex parte comitis pacta conaretur oſtēdere.) Adhuc ſuſpenſi manent epi noſtri: adhuc terra nra inter dicta eſt. Quaſi uerò cuiuſquā eccl'aſtici abſolutio inter dicti ad comitē Theobaldū pertineat: aut hoc ipſe aliquo mō pepigerit ſe facturū. Illuſus eſt, ait, comes Radulphꝰ: & iterū religatus eſt. Et hoc quíd ad comitē Theobaldū? Nónne quícquíd de hac re promiſit, fideliter elaborauit, & efficaciter adimpleuit? Ille uerò deprehenſus eſt in aſtu tia ſua, & cecidit in foueā quā fecit. En eſt hoc totū cur ir rita faceret rex pacta ſua quæ diſtinxerūt labia ueſtra. An Pſal. 7. propter hoc decuit incandeſcere iram regis contra deum & eccleſiam eius: cōtra ſcipſum & regnū ſuū? Itáne pro pter hoc debuit obliuiſci honoris ſui: ut ad debellādū ho minem ſuum, quem non dico diffidauerat, ſed ſubmo nuerat uel poſuerat ad rationē: mitteret fratrem ſuū, idcȝ per Cathalaunū: de qua potiſſimū ciuitate ſcitis quíd rex cū comite Theobaldo pepigerit. Sed rex adhuc aliud ad dit, q matrimoniis ſibi moliatur coniungere contra eius fidelitatē comitē Flandrenſem Sueſionenſem. Et de fide litate quidem ſuſpicio eſt, nō certitudo. Porrò inanes ſu ſpiciones certis pactionibꝰ præiudicare: quale ſit, uos uí deritis. Quanquā id omnino credendū non fuerit de tali uiro. Nunquíd enim hoſtes ſunt regis quibus alligat? co mes, & non magis hoīes eius, & eius amici? Nónne cōſan guineus regis, & ſicut fatetur, baculus regni comes Elan drenſis eſt? Quíd ergo cōtra regis fidelitatē facit eius ho mo, & fidelis ipſius, ſi aliȝs eius amicis, ſuorum matrimo niis copulat? Nónne ſi qs ſimplici oculo rē ut eſt cōſidera ret: magna potius pax regni, magnumcȝ robur, & magna poſſet putari ſecuritas? Illud autē miror qūo rex dícere nō timuerit: cognoſcere ſe qa nouerim ego comitē Theo baldum in partē ſuā cōtra regem, comitē Radulphum tra here attentaſſe. Nam & uiua uoce nuncio noſtro plus dí xit quàm ſcripſerit: q mādauerim ſæpiꝰ dicto Radulpho maximam partē peccatorū eius me ſuſcipere, ſi uellet co mitī Theobaldo adhærere. Si natus eſt homo ille per quē iſta mādauerim: ueniat & arguat me palam: Si ſcripſi lras: proferant in mediū: Viderit ipſe cui crediderit: certꝰ ego ſum qa nūquā nouerim qđ imponit. Idem arbitror & de comite Theobaldo: qa & ipſe oīmodis diffitetur. Vídeat proinde deus & iudicet: quod nunc de ſuſpitione comes Theobaldus arguitur ab eo qui manifeſte contra pactio nes ſuas ipm ſibi attraxit comitem Radulphum, cōtra dei præcepta, contra ſententiam ſummi pontificis, adultero & excōmunicato

& excõmunicato cõicans. Ait quoq; rex: Penè habuimꝰ duos grauiſſimos oppugnatores. Et ꝓpheta ſubſannãs, reſpondet. Ibi trepidauerunt timore, ubi non erat timor.
Pſal.13. Ecce, inquit, oppugnamur, qui nõ oppugauimus: perſecutionẽ patimur, q nõ perſecuti fuimus. Quis oppugnat obſecro: qs oppugnat: quisúe perſequit? Nóme comes obſecrat & humiliat honorare paratus ut regẽ: ſeruire & obſequi tãquã dño ſuo: obnixe pro pace ſupplicãs: & bonã regis, quod in ſe eſt, ſibi cõciliare ſatagens uoluntatẽ? Eſto ꝙ non ſit ita, ſed magis comes regi mala oĩa moliatur: nónne ad id qđ ſtatutũ fuiſſe ſcitis, fuerat recurrendũ? Sic em̃ inter ſe pepigerũt, ut ſi qua de cõuẽtionibus illis cõtrouerſia aut diſſentio naſceret, nihil mali ſibi inuicem facerent aut q̃rerent: donec coram nobis tribus pariter & dño Altiſſiodorenſi uẽtilata res eſſet atq; diſcuſſa: qui & tunc mediatores fuimus: & ſi qd emergeret cõtrouerſiæ, debuimus eſſe recõciliatores. At id modo oĩmodis comes flagitat: ſed rex abnuit. Deniq; eſto ꝙ oĩno male meruit comes: ſed eccleſia dei qd meruit? Quid, inquã, meruit, nõ iam ſola Bituricẽſis eccleſia: ſed & Cathalaunẽſis etiã & remenſis, etiã & Priſienſis? Habeat rex aduerſus comitẽ ius: ſed de quo iure obſecro de q̃ iure præſumit ut eccleſiarũ poſſeſſiones & terras deuaſtet, ut Xp̃i ouibus paſtores p̃ficí non permittat, ut his quidẽ electorũ promotionẽ ꝓhibeat: aliis uerò (qđ hacten? inauditũ eſt) dilationẽ electiõis indicat: donec uniuerſa cõſumpſerit, donec diripuerit pauperũ facultates, donec penitus deſoletur terra? An uos ei cõſulitis talia? Mirum ualde ſi cõtra ueſtrũ conſiliũ fiunt hæc: mirũ magis & malum ſi ueſtro cõſilio fiunt. Etem̃ conſulere talia, manifeſte ſchiſma fabricare eſt: deo reſiſtere: eccleſiã ancillare: & nouam in ſeruitutẽ eccleſiaſticã redigere libertatẽ. Si quis dei fidelis, ſi quis eccleſiæ filius eſt: profecto ſtabit & opponet ſe quoad poterit murũ pro domo dei. Nã & uoſipſi ſi pacẽ deſideratis eccleſiæ, ſicut oportet filios pacis quomodo non dicam tractatis ea: ſed uel intereſtis: conſiliis tam malignis? Quicquid enim mali fecerit: meritò nõ regi iueni: ſed conſiliariis ſenibus imputatur.

Ad epm Sueſſionenſem duriſſime reſcribentem ei: ita ut hæc fuerit ſalutatio Salutem in dño, & nõ ſpũ blaſphemiæ. Epiſtola. CCXXIII.

MInime quidem ego ſpiritũ blaſphemiæ habere me arbitror, ſed nec cuiquã maledixiſſe aut maledicere uelle me ſcio: principi præſertim ppli mei. Cæterũ qcqd illud ſit quo ſe læſam ueſtra
1.Co.4. dignitas iudicat: peto ueniã. Scio em̃ q̃ dixit, Blaſphemamur: & obſecramus. Dico ergo cũ beato Iob. Quæ locutus ſum, utinã nõ dixiſſem: & ultra nõ addã. Iam dño abIob.39. bati ſancti Dionyſij, p cõi q̃rimonia ſcribẽs: utriq; ueſtrũ reſponderam, & & putaueram me feciſſe ſatis. Et quoniã, ut uidi, nondum quieuit indignatio ueſtra, quæ forſitan aduerſus eccleſiæ cõculcatores iuſtius incanduiſſet: etiã uobis dico, ſchiſmaticos uos aut fomitẽ eſſe ſcandali, nec dixi, nec ſcripſi, nec credidi: & dico ſecurus: nec uereor ꝙ me mea pagina arguat mendacij. Scrutamini eam ſi placet: & ſi ita inueneritis, reum me fatebor grandis ſacrilegij: & reuera ſicut notatis, ſpiritu blaſphemiæ agitatũ illa ſcripſiſſe. Ne tñ humilis ſatisfactio ſpũ uideatur exclude re libertatis, doluí fateor & doleo ꝙ nõdum ea uos libertate qua deceret comperimus Chriſti ulciſci iniurias: eccleſiæ defendere libertatẽ. Doloriſte cõpulit me ſcribere dura: nõ tamen illa quæ impingitis. Putaueram ſiquidem, & adhuc putarem, niſi timerẽ uobis in hoc eſſe moleſtus: nequaquam ſufficere ꝙ ſchiſmatis nõ eſtis authores: niſi & eos qui ſunt, cuiuſcunq; dignitatis ſint, tota libertate pro uiribus coerceatis: & eorũ conſiliũ atq; con-
Pſal.25. fortium execretis. Putarem, inquam, gloriam uobis eſſe, ſi dicere poſſetis & uos. Odiui eccleſiam malignantium: & cum impijs non ſedebo. Nũquid ſolum decebat zelus
Pſal.138. ille prophetam, & nõ hodie quoq; à domini ſacerdote requirí? de quo dicebat. Nónne qui oderunt te dñe oderã, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? Optarẽ ſanè (& ſalua ueſtra ſerenitate id quoq; eloquar) hũc zelũ uos exercuiſſe in puerũ regẽ: q nõ tã puerili quàm crudeliter ſine cauſa irrita fecit & ueſtra ſanè conſilia, & ſua pacta: ſine cauſa regnum ſuũ conturbat, bella ubiq; cælis terrisq; ſuſcitat: eccl̃ias uaſtat: ſacra temerat: exaltat iniquos: bonos perſequit: perimit innocentes. Hæc, inquã, uellẽ uos dolere: his cõtradicere & reſiſtere, quod in uobis eſt. Sed meũ non eſt magiſtrũ docere Ioſuenũ, min? aũt reprehẽdere epm, q magis me & alios peccãtes redarguere, & errantes corrigere debet. En quantum uos timeo. Clauſam habetis epiſtolã: qui de priore aperta mala ſuſpicat? eſtis. Nam ego quidẽ nihil in hoc aliud cogitaui: niſi ꝙ ad diuerſos ſcribẽtem neceſſe eſt iuxta conſuetudinem epl̃am cera non claudere. Iam & pro hoc quoq; ueniam peto.

Ad Stephanũ prænestinũ epm. Epl̃a. CCXXIIII.

LOquit Hieremias ad deũ pro aduerſarijs ſuis, ita dicẽs. Recordare dñe ꝙ ſteterim in cõſpectu tuo ut loq̃rer ꝓ eis bonũ, & auerterẽ indignationẽ tuã ab eis. Et infert. Propterea (inquit) da filios eorũ in famẽ: & deduc eos in manus gladij. Et adhuc alia in hũc modũ æque grauia imp̃cat illis. Qđ propterea nũc apud ueſtrã reuerẽtiam memorãdũ putaui: qm̃ ſimile mihi aliqd cũ propheta uideo accidiſſe. Vos enim ſcitis quo ego quoq; pro rege ſteterim in conſpectu dñi mei: corpore quidẽ abſens, ſed præſens ſpũ: ut loq̃rer pro eo bonum. Bona ſiquidem pollicebatur. Nũc autem ipſo reddẽte pro bono malũ: cogor cõtraria ſcribere. Pudet erroris, & falſæ ſpei quã de eo conceperã: & gratulago ꝙ pro eo ſimpliciter ſupplicans nõ fuerim exaudit?. Putabã me deferre regi pacifico: & ecce inuenior grauiſſimo hoſti eccleſiæ aſſentaſſe. Conculcant apud nos ſctã, eccleſia turpiter ancillat. Nã & electiones eporũ ꝓhibent fieri & ſicubi id præſumptum à clericis fuerit, electus epiſcopari nõ ſinitur. Deniq; ſedet in triſtitia eccleſia Pariſienſis, proprio deſtituta paſtore: & nemo qui de ſubſtituẽdo alio mutire audeat. Non ſufficit ſpoliari bonis præſentibus domos epiſcopales: etiã in terras & in hoĩes manus ſacrilegas circũquaq; dæſeuit: totius inſuper anni ex eis ſibi redditus uendicãdo. Veſtra Cathalaunẽſis fecit quidem electionẽ, ſed qui electus eſt, ecce iam diebus multis debito honore fruſtratur: & ſcitis quàm non abſq; graui gregis dñici detrimento. Commiſit rex germano ſuo Roberto uices epiſcopi: & ille in cũctis terris rebuſq; eccleſiæ poteſtatiue uerſans, & pro uice ſua ubiq; haud ſegniter agens, infert cælis quotidianas hoſtias, non planè pacificas, clamores pauperũ, lachrymas uiduarum, planctus orphanorũ, gemitus cõpeditorũ, & ſanguinẽ interfectorum. Verũ anguſtus eſt malitiæ eius ille epiſcopatus. Remẽſem inuadit, atq; in terra ſanctorũ iniqua gerit: nõ clericis, nõ monachis, non ſanctimonialibus parcẽs. Deniq; ſanctæ Mariæ, ſancti Remigij, ſancti Nicaſij, ſancti Theodorici terras fructiferas & uillas populoſas ita in ore gladij deuaſtauit: ut penè in ſolitudinẽ redegerit uniuerſas. Frequẽs in oĩm auribus uox, hæreditate poſſideam? ſanctuariũ dei. Sic rex emẽdat quod in eccleſiã Bituricẽſem, Pſal.82. herodiano iuramento commiſit. Præterea rex nobis quidem non parum laborantibus, pacẽ cũ comite Theobaldo fecerat, firmæ ut putauimus amicitiæ fœdus inierat: & ecce occaſiones q̃rit quo recedat ab amico. Atq; hoc grãde crimen qđ impingit comiti: quia cũ baronibus regis, de liberis ſuis contrahit matrimonia. Suſpecta eſt illi dilatio charitatis: nec ſe putat regem, ſi ſe amauerint principes. Conijciat prudẽtia ueſtra quid animi erga ſubditos gerat, q de odio atq; diſcordia ſi fuerit inter ſuos, ſe æſtimat fortiorem. Videat & perpendat ſi eſt hic homo à deo, qui in ſuorũ magis mutua ſimultate quàm charitate confidit, cũ charitas ſit deus. Quod minime faceret ſi ſapien-
1.Ioã.4. tiam illi? haberet qui ait, Fortis eſt ut mors dilectio dura
Can.8. ſicut infernus æmulatio. Præterea ergo pacis cõuentiones & conſtitutiones manifeſte tranſgreditur: nec tenet

pacta ſua, q̃ diſtinxerũt labia ſua. Deniq; reuocauit in domũ ſuã & ad conſiliũ ſuũ uirũ adulterũ & excõicatũ, quẽ ex cõſtituto ciecerat: & p exercenda maiori malitia, aliis multis nequã æque excõicatis, periuris, incẽdiariis, homicidis, rex & aduocat⁹ eccleſiæ aduerſus eccl'iæ (qd' nõ eſt dubiũ) amatorẽ & defenſorẽ denuo ſociatur: iuxta illud
Pſal. 49. pphetæ. Si uidebas furẽ, currebas cũ eo: & cum adulteris portionem tuam ponebas. Ad hæc cogit ſuo more epos ad male dicendũ bñdicendis, & iterũ bñdicendũ maledicẽdis & qm̃ nõ obtẽperaſ p ſuo libitu ſibi, circuit mare & aridã ut inueniat iuratores, quorũ piurijs quos fortaſſis deus cõiungit, p hoies ſepararenſ. Qua frõte obſecro tãtopere aliis p̃ſcribere de cõſanguinitate laborat, homo cum ſua (quod palã eſt) tertio cõſanguinitatis gradu fermè pmanẽs cõſobrinaſ? Et quidẽ inter filiũ comitis Theobaldi, & comitis Flãdrẽſis filiã: & itẽ inter comitẽ Sueſſionẽſem, & filiã comitis Theobaldi, ſi cõſanguinitas ſit neſcio (ſciẽter eñ illicita matrimonia nec laudaui unquam nec laudo) ſed ſciatis uos, & ſciat dñs meus, phibere horũ nuptias (ſi quo mõ cõiungi phas fuerit (exarmare eccleſiã eſt, & multã illi ſubtrahere fortitudinẽ. Nec aliã puto aduerſantiũ ipſis nuptijs intentionẽ, niſi ut in terris præfatorũ principũ nõ poſſint habere refugiũ quicũq; audebunt contradicere ſchiſmati qd' minãtur. Hucuſq; zelus meus. Nõ poſſum eñ ego emendare qd' potui redarguere: potui & cõmonere eum q poſſit. Zelus dñi mei faciet hoc. Ipſum duxi neceſſariũ i magno eccleſiæ labore atq; periculo cõpellandũ, & p nullũ dignius quàm p uos qui eius lateri q ſpiritui adhæretis. Apud quẽ quæſo habete me excuſatũ & rege mutato mutauerim ſtilũ, qui ad ipm
Pſal. 17. deum dei prophetam dixiſſe ſcitis. Cum uiro innocente innocens eris, & cum peruerſo peruerteris.

Ad epiſcopum Sueſſionenſem pro pace. Epiſtola. CCXXIIII.

LAborauim⁹: ſed de pfectu adhuc q̃ſtio eſt. Seminauim⁹ multũ: ſed in tulim⁹ parũ. Fatemur nos eguiſſe ueſtra opa & p̃ſentia. Verũ q eam nõ reqſiuim⁹ in tãta neceſſitate, per amicũ cõmunẽ ſcti dionyſij abbatẽ docebimini. Nũc itaq; ne decætero diſſimuletis, ſed ſm ſapiẽtiã uobis à deo datã ſtudeatis q̃ ad pacẽ ſunt, monemus ſanctã ſolicitudinẽ ueſtram. Nam rogandus nõ eſtis pro tali re, qua utiq; conſtat nõ modo ualde honorificari miniſteriũ ueſtrũ, ſed & turpari admodũ ſi negligetis. In indicta celebritate apud ſanctũ Dionyſium ſperamus uidere uos.

Ad Ludouicum regẽ Francorũ, unde ſupra. Epiſtola. CCXXV.

LVdouico dei gra illuſtri regi Francorũ, & duci Aquitanorũ, Hugo Altiſſiodorẽſis qualiſcũq; miniſter, Bernardus Clareuallis abbas, diligere iuſtitiã, & iudicare terrã ſapienter. ¶ Diu eſt q egreſſi de domib⁹ noſtris, expoſitis, pprijs utilitatib⁹ p pace ueſtra & regni, fideliter (ſicut nobis de⁹ eſt teſtis) laboram⁹. Triſtamur autẽ q aut nullũ aut exiguũ noſtri laboris fructũ adhuc tenem⁹. Adhuc pauperes clamãt poſt nos, adhuc terra uadit quotidie in deſolationẽ. Quæritis quæ terra? Veſtra: nõ alia. Intra regnũ enim, & contra regnum ueſtrũ, iſta omnia mala perpetranſ. Namſiue amici ſiue inimici ueſtri ſint q de guerra iſta pauperanſ, captiuãtur, cõteruns: nõ aliũde quàm de regno ueſtro ſunt. In q manifeſte imminere iã iamq; uidet ſermo ſaluatoris dicẽ-
Mat. 12. tis. Omne regnũ in ſeipm diuiſum deſolabiſ. Huc accedit q ipſi diuiſores & deſolatores, uos cõſtituerũt ſibi huius neqtiæ caput & principẽ, quẽ præcipue debuerãt metuere defenſorẽ, & ſentire ultorẽ. Nos tñ credebam⁹ uos tactũ à deo & illuminatũ tantã illorũ neqtiã aduertiſſe, & errore uim agnouiſſe, & cupe oino cõſilijs ſanioribus à laqueo iſto retrahere pedẽ. Cæterũ ab hac ſpe penè deiecit nos colloquiũ illud habitũ nuper inter nos apud Corboliũ. Scitis eñ quo & quàm irrõnabiliter (ut pace ueſtra dixerimus (à nobis tũc receſſiſtis. Vñ factũ eſt q ſermonis illius q uobis in dicto noſtro diſplicuit, reddere ad liqdũ rõnẽ pro ueſtra nobis turbatione non licuit. Quã ſi expectare placido corde dignaremini, forſitã cognouiſſetis & uos q nil uobis indecẽs aut iportabile dictũ fuiſſet, ſecũ dũ q iã res ueſtra pceſſit. Nũc aũt ſine cauſa turbat⁹, turbatos nos & cõfuſos, & qd faciam⁹ dubios anxioſq; tenetis, hoies q uobis bona cupiũt & q̃runt. Qd' nõ eſt aliud niſi qa fraus iniquorũ, & rumuſculi parũ ſciẽtiũ hominũ, dicentiũ malũ bonũ, & bonũ malũ: cõturbant uos. Verũ nos etſi cõturbati, nõ tñ oino deſperati de auxilio ſpũs, quẽ ueſtrũ animũ ſalubriter ſup malis p̃teritis cõcuſſiſſe perſenſimus: adhuc ſtamus & expectamus ut redeatis ad cor, & quod prudẽter cœpiſtis, efficaciter cõpleatis. Huius rei gratia miſimus fratrẽ chariſſimũ nobis Andreã de Baldemẽto, qui uobis iſta plenius uiua uoce inſinuet, & quicqd ad hæc rñdere placuerit, fideliter renũciet nobis. Si aũt pſiſtitis (quod abſit) nõ acquieſcere ſanis cõſilijs, mũdi nos ſum⁹ à ſanguine ueſtro: deus nõ pmittet eccleſiam ſuã ſiue à uobis, ſiue à ueſtris diutius conculcari.

Ad epm Sueſſionenſem. Epla. CCXXVI.

SEmper quidẽ egui officijs amicorũ, hõ nimirũ mẽte ſemp & corpe miſerandus: ſed nũc maxime opus & tempus miſerendi, cũ urgente conſciẽtia, & aggrauata manu dñi ſuper me, duro me carceri mãcipaui, durus iudex in memetipſum. Si adhuc pater eſtis (nã fuiſſe uos fateor) ſentiat filiꝰ, & ille filius in quo uſq; ad hãc diem filialis erga uos affectus non tepuit. Scio ſcio difficile poſſe extorq̃ri clauam de manu Herculis: & ideò multũ inſto, quia rem peto difficilẽ. At quãto difficiliior, tanto uiolẽtior ad promerẽdã redhibitionẽ. Grãdis me fatebor bñficij debitorẽ, grandis prorſus ſi obtinuero. Nec ignoro dare quàm accipere beatiꝰ Actu. 20
eſſe, ſed cedo neceſſitati, occurro periculis, anguſtijs cõſulo: honeſti planè nũc aut diſſimulator aut immemor. Cedẽs itaq; honorabiliorẽ uobis ut dignũ eſt partẽ, mihi uerecundiorẽ aſſumo, non modo ad accipiendũ inuerecundior, ſed & importunior ad petendum. Peto ergo ſupplíciter, peto inſtãter, peto opportune, importune. Nec eñ illud peto quod uos nõ deceat dare, aut me poſtmodum pœniteat accepiſſe, etſi ita petere modo mun⁹ me deceat. Nã ſi libertatis pauperem à potente, in hoc nobis multũ præſtabitis, uobis plurimũ. Eya monſtrauimus affectum, rem uos ſcitis, fructum præſtolantur afflicti.

Ad Petrũ Cluniacenſem abbatem conquerentẽ q ei nõ ſcriberet. Epiſtola. CCXXVII.

ITáne iocari libet? Dignãter ſanè atq; amicabiliter: ſed ſi ita luditis, ut non illudatis. Nolite mirari hoc. Nã ſuſpectũ id mihi facit uſa ipſa tam ſubita & inopinata dignatio. Nõ eñ multum tpis eſt, q ſcribẽs ad nos, debita reuerẽtia ueſtrã magnitudinẽ ſalutaui, & nõ rñdiſtis mihi uerbũ. Nec multo ante rurſum ſcripſeram ad uos ex urbe Roma, & nec tũc quidẽ uel unũ iota recepi. Mõ miramini q reuertẽti nupde hiſpania, nugas meas denuo ingerere nõ præſumpſi? Q; ſi culpa eſt quacunq; ex cauſa nõ ſcripſiſſe, ſine culpa profecto non erit noluiſſe, ne dicã contẽpſiſſe reſcribere. En i quo pro me faceret iuſticia (qa id à me flagitat) niſi mallem occurrere gratiæ redeũti, quàm retardare eã mihi, dũ uel me inutiliter excuſare uolo, uel alium accuſare. Sed hoc dixi ne qd clauſum in mẽte retinerẽ, qd' ore non
promerẽ, qd' id uera recuſet amicitia. Decætero qa charitas oĩa credit: iã ois ſuſpicio de medio fiat. Gaudeo q recaluiſtis priſcæ amicitiæ recordari, & uel læſum reuocare amicũ. Libẽter redeo reuocatus. Fœlix q reuocor. Nulla rum iam memor ſum iniuriarũ. En ego, qui fueram ueſtræ p̃fecto ſanctitatis ſeru⁹, & nũc & ante. Gras ago, optime locatus ſum, intim⁹ uobis denuo factus, ſicut dignamini ſcribere. Si fortè intepuerã, ut arguitis, haud dubiũ quin uelociter recaleſcam, fotus ueſtræ charitatis uiſceribus. Et nũc quod placuit ſcribere, obuijs manibus, ſuſcepi. Legi auide, libenter relego, & placet ſæpius repetitum. Placet fateor

cet fateor ſocus. Eſt em̃ & ſucūditate gratus, & ſeri⁹ gratuitate. Neſcio ſiquidē quo inter rogādū ita diſponitis ſermones ueſtros in iudicio, ut & ſocus leuitatem nō redoleat, & authoritas cōſeruata hilaritatis nō minuat gr̃am. Porrò authoritas ita ſeruaꝛ, ut illud ſancti uiri meritò uobis poſſit aptari, Si q̃ tidebā, nō credebāt mihi. Eya reIob. 29. ſcripſimus, & puto iā iure exigim⁹ ampliora q̃ pmiſiſtis. Dignū eſt ut ſciatis q̃ penes nos ſunt. Decretum eſt mihi ultra nō egredi monaſterio, niſi ad cōuentū abbatū apud Ciſtertiū ſemel in anno. Hic fult⁹ oro nib⁹ ueſtris, & bñIob. 14. dictionib⁹ cōſolatus, paucis dieb⁹ q̃bus nūc militо, expecto donec ueniat imutatio mea. Propiti⁹ ſit mihi deus, ut nō amoueat oronē ueſtrā & mīam ſuam à me. Fractus ſum uiribus, & legitimā habeo excuſationē, ut iam nō poſſim diſcurrere ut ſolebam. Sedebo & ſilebo, ſi fortè experiar qd̄ de plenitudine intimæ ſuauitatis ſctūs propheta eructuat, bonū eſt, inquiēs, expectare dñm in ſilētio. Et ne ſolus uideamini mihi luſiſſe, puto iam non audebitis me de hoc ſilentio meo reꝑhendere, & more ueſtro appellare ſoThren. 3 porē: quod ut puto cōgruentius ac magis ꝓpriè ſanctus Eſaias cultū iuſtitiæ noīat: & de quo legitis in hoc ipſo Eſai. 33. propheta dicente dñō. In ſilētio & ſpe erit fortitudo ueEiuſ. 30. ſtra. Commēdate me oratiōibus ſancti cōuentus Cluniacenſis: ſalutato priùs ex me ſeruo oīm, ſi dignū iudicatis.

Ad tres epiſcopos, Hoſtiēſem, Tuſculanū, Præneſtinum. Epiſtola. CCXXIX.

AD hoc uos deus in ſublimitate poſuit, ut tāto maiori eccl̃iæ ſuæ utilitati uiuatis, quāto in ea eminētiori authoritate p̃eſtis. Alioquin depo net ille paterfamilas potentes de ſede, qui pro accepta ptāte inuēti fuerīt ſuis utilitatib⁹ defuiſſe. Quāta ſuſtineat ſpōſa Xp̃i dāna in ep̃atu Metēſi, etſi nos amplius horremus, q̃a uiciniores ſum⁹, tñ & uos arbitror nō latere. En quātus lup⁹ illud ouile Xp̃i, tū inſidiꝫs, tū manifeſtis aſſultibus quotidie molitur irrūpere, & diſpdere oues Xp̃i ſanguine congregatas: Idq̃ non ab heri & nudiuſtertius: ſed ex quo adhuc fuerat lupicellus, nō ceſſat illū dñicum gregē quibus pōt uiribus infeſtare, & uaſtare rapinis, incēdiꝫs, homicidiꝫs. Ego itaq̃ quod in me eſt, demonſtro lupum, inſtigo canes: iam quid interſit ueſtra, uos uiderītis: meum non eſt docere doctores.

Ad tres ep̃os ſupradictos, ꝓ abbate Latiniacēſi. Epiſtola. CCXXX.

VObis audeo loq̃ quicqd in buccā uenerit. Nā & ſi oportuerit ſuſtineri modicū qd inſipiētiæ meæ, geret mihi ꝓculdubio morē benеuolētia ueſtra, q̃ ſapiētibus & inſipiētib⁹ debitrix eſt. Et hoc dico nō q̃a cogitē p̃cipitare uerbū, qd̄ ad rē non ptinet, aut leuitate uti intēdā, aut nugari delectet, præſertim apud uos q uideminі colūnæ eccl̃iæ: ſed ex abūdātia cordis os loquiꝫ, & ueritas dolore urgēte intrinſeco tacitumitatis impatiēs, ꝓrūpit in mediū. Mei em̃ dico uobis penè moti ſunt pedes, penè effuſi ſunt greſſus mei, q̃ excrāda (ut uideꝫ) cōuerſiōe tā freq̃nter ſapiētiā uincit, malitia. Addunꝫ ubiq̃ cornua ip̃ſ, exarmaꝫ iuſtitiæ zelus: & nō eſt q facere bonū, nō dico uelit, ſed poſſit. Supbi inique agūt uſq̃quaq̃: & nemo audet mutire cōtra. Et utinā uel innocētia tuta eſſet, & iuſtitia ip̃a ſuimet ſufficeret defenſioni. Quid peccauit abbas Latiniacēſis? An q̃ bonus monachus, & melior abbas: q̃ bonæ opiniōis, & melioris eſt uitæ? An quia monaſteriū cui præeſt, & decorauit religione, & bonis tpalibus ampliauit, & bonorū fratrū numero cumulauit? En ſanguis iſte de manu eius exquiritur. Si crimen eſt acceptū eſſe deo & hoībus, tollaꝫ, & crucifigaꝫ. Negari em̃ nō pōt hoc illū eſſe, cælo & terra teſtibus. Si crimē eſt eſſe hoſpitalē, benignū, ſobrium, caſtū, humilē: decidat meritò ab inimicis ſuis inanis. Reuera nāq̃ & in his excuſari non pōt, cōuincētibus ſe propriæ uitæ ſanctitate, & famæ gloria. At imponiꝫ ei noluiſſe ſuſcipere nūcium dñi mei. Prorſus grauis offenſa, ſi ita eſt. Non negat abbas hoīem qui mittebatur in Angliam, cū eſſet honorifice ſuſceptus hoſpitio, q̃rere loqui cū eo: ſed paranti exire interuenit Humbert⁹ p̃poſitus dicens ſe potius exiturū, & homini uicē ipſius ſatisfacturum. Si quominus qd̄ oportuit actū fuit cū uiro, cui⁹ culpa fuerit, uobis relinquimus iudicandū. Accuſatur ītē q literas dñi papæ prædicto Humberto uiolenter abſtulerit, & diruperit: ſed extant literæ integræ & bullatæ: nec in eas ſicut mentitur admiſit: ſed ſponte dimiſit, cōſilio utiq̃ commitis Theobaldi, & noſtro. Dicitur quoq̃ quod quoſdā monachos in captionē poſuerit. Atq̃ id quidem falſum. Sed ſi quoſdā turbatores & cōſpiratores in diuerſa clauſtra diuiſit, ne ſimul poſiti plus nocerēt: q̃s hoc recte iudicans reprehēdat? Iam de terris & bonis eccleſiæ quaſi diſtractis & alienatis, & datis ab eo cognatis ſuis, corā uenerabilibus ep̃is Sueſſionēſi, & Altiſſiodorēſi comitecq̃ Theobaldo aduocato utiq̃ monaſterij ſatis rñſum eſt, & adhuc reſpōdetur, ſic illum dediſſe ſuis quo alienis: id eſt ad eundē ſenſum uel cōſuetudinē. Porrò autem à ſeculo nō eſt auditum q̃ monachus rebellis, ſuperbus, ambitioſus, priuilegiū propriæ libertatis ex apoſtolica authoritate meruerit. A tēpore Iudæ ſcharіotis non eſt inuētus ſimilis illi, q̃ ſic inſurgeret in magiſtrū, & traderet ſanguinem iuſtū. Fœlix magiſter, cui cū magiſtro omniū cōmunis prophetica illa uox eſt. Homo pacis meæ in quo ſpe- Pſal. 40
rabam, qui edebat panes meos, magnificauit ſup me ſupplātationē, & olim quidē eratis contra ap̃lm Petrum dominantes in clerum: imo & cōtra coapoſtolum eius Paulum dominabamini fidei totius orbis. At nūc nouum aliquid addidiſtis, uſurpantes amplius & in ipſam religionē. Quid reſtat niſi ut adiꝫciatis & ipſis angelis ſanctis dominari? Niſi q̃ in hoc poſterior Iudas priorē uicīſſe uerſutia & fraude uidetur: q̃ cū illius facin⁹ cōdiſcipuli horruerint uniuerſi: iſte callidior potuit ad conniuendū, imo ad fauendum malitiæ, non quoslibet, ſed ipſos apoſtolorū principes circunuenire. Non imputo dñō meo, cui tāquam homini ſubripi potuit: & hoc oro ne de⁹ imputet. Abſit aūt ubi ueritatē agnouerit, ut p̃ualeat tā execrabilis maligni hui⁹ ſacrilegus cq̃ conatus. Et ego de hac re ac ipſe quoq̃ ſolito auſu ſcripſiſſem, ſi non ſenſiſſem ipſum quicqd ſcribimus, minus ſolito acceptare. Quæſo dolete uos qui monachi eſtis, uicem magiſtri ueſtri beati Bñdicti, cui iam ut uidetis prope eſt ut ubiq̃ contradicatur & pereat omnis uigor monaſticæ diſciplinæ, monachis aduerſus abbates ſuos cornua ſumentibus de manu forti.

Ad eoſdem. Epiſtola. CCXXXI.

SI uera ſunt quæ audiſtis de abbate ſcti Theofredi, nō poteſtis ea diſſimulare ſine periculo ueſtro, & propter officiū, & ꝓpter cōſcientiā. Conſcientiam dico non tm̃ ueſtram, ſed etiam aliorū. Sunt aūt uerиſimilia: credo q̃ & uera. Verax eſt em̃ qui teſtimoniū perhibet de his, p̃ſentiū lator. Vnde hoc quoq̃ ſciam q̃ritis? Faſcē teneo literarū miſſarum à uiris ſanctis, quos ego noui quia ſancti & ueridici ſunt: & oēs ille pariter cōtinent tam laudes & præconia huius, quàm illius horrendas blaſphemias quem accuſat.

Ad abbatē Ioannē de Buſaio q abbatiā ſuārelі querat, & abierat in ſolitudinē. Epla. CCXXXII.

FIlio chariſſimo Ioāni frater Bernardus in ſpū ambulare, & timorē domini nō derelinquere,

¶ Dicere nō poſſum in quāta amaritudine aīæ meæ, & triſtitia cordis, ſcribam ad te Ioannes chariſſime, pro eo q̃ me uideo in tot ſcriptitatiōib⁹ meis proficere nihil, quia non capit in te ſermo meus. Scripſi ſemel & denuo (niſi fallor) & exigentibus peccatis meis in nullo adhuc reſpōdet mihi labor me⁹. Ecce tertio iacto ſemen, deū oīpotentem deprecans ut non reuertaꝫ ad me uacuum, ſed proſpereꝫ & faciet ad qd̄ illud mitto, lætificans nos tandē aliq̃n de fructu tuæ obedientiæ & ſalutis. Si audieritis me, imo ſi exaudierit me de⁹, lucrat⁹ ſum filium meum. Si non: conuertam me denuo ad arma cōſueta, orationes uidelicet & lachrymas, non quidem contra

te,ſed ꝓ te. Luxí & lugebo,& anxia trahã ſuſpiria ex ímis uiſceríbꝰ,pro meis uiſceríbꝰ.Quís det te míhí fratrẽ meũ ſuggẽtẽ ubera mr̃is meæ? Quís reuocet te míhí ín íllã qẽ tẽ anímí,concordíã morũ,ſocíetatẽ ſpũs,ſerenítatẽ cõſcíẽ tíæ,ín qua te alíqñ tenuí & poſſedí? Et ne quod ex me detrímẽtũ ín alíquo patíaris ſeu ímpedímentũ, illud falſum eſſe nõ dubítes,qđ tíbí à neſcío q̃uel quíbꝰ falſíloqs per ſuaſum audíuímꝰ: qa ego uídelícet cogítarẽ ſine rõne & ſudícío te à regímíne fraternarũ aíarũ qđ tíbí crediderã ſubmouere. Nõ eſt hoc uerũ:ſed audí potíꝰ de hac re paucís,qđ uerũ eſt. Hoc etſí uoluíſſem,nõ lícuíſſet:& ſí lícuíſſet(ut de ꝓpría cõſcía loquar)ego nullatenus uoluíſſem. Hæc uerítas. Sí ergo hoc totũ fuít qđ auertít cor tuũ:uerítate cõperta quíd reſtat níſí ut reſípíſcas,redeas ad te,redeas ad nos:arguas ínſup teíp̃m leuítatís & credulítatís íncauteꝛ Sí eíñ tm̃ potuít una maledícta ſuſpícío ad te alíe nãdũ & p̃cípítandũ,quãtomagís nũc abſoluta certítudo ualere debet ad erígẽdũ& reuocãdũ teꝛ Turpe eſt tíbí falſítate poſſe ſeducí,& uerítate reducí nõ poſſe. Habeat ſanè ueníã acq̃uíſſe ad tp̃s palliatæ falſítatí:at uerò depreh̃eſæ íã & nudatæ acquíeſcere adhuc,ímo etíã non multũ íraſcí,quãtum confuſíonís habetꝛ Quomobrẽ íraſcere & nolí peccare:ſí uís nos uel deũ potíus nõ íraſcí. Nã quod ſubreptũ eſt tíbí,míſeratíonẽ magís quàm índígnatíonẽ meretur. Nímírũ homo es nauígans,ſícut & omne huma
Pſal.103. num genꝰ,ín hoc marí magno & ſpatíoſo manibꝰ,ubí reptília quorũ non eſt numꝛꝰ. Quís ſe íactet ín eo aſſíduís non ímpellí uentís,non íactarí fluctíbusꝛ Noueris te naufragaſſe ín eís,periculũ ín falſís fratríbꝰ íncídíſſe. Iterum díco:hæc uerítas. Deceptus fuíſtí: & ſpũs mendax ín ore pſeudoprophetarũ ſupplãtauít te. Sed ecce euanuít falſítas,luce uerítatís oborta. Sí adhuc (qđ abſít) pgís ín tua obſtínatíone pſíſtere,ego te ínterím nõ íudícabo ,eſt q̃ q̃rat & íudícet. Ego aũt parco tíbí:díſſímulãs & díffererẽs ínterím ín uírga uenírе ad te. Porrò ín mía & ſpũ mãſuetudínís allícere te nobís curabo ſí potero:nã íd míhí ſentío familíarí? eſſe:& tíbí perſuaſíbílí? fore nõ dubíto. Illũ ſanè euagínare ſup te gladíũ nõ cunctabor,q ín mr̃no meo pectore íacet reconditus,cõtínuꝰ utíq; dolor cordí meo& creberrímí ad deũ gemítus pro te donec uenías. Q; ſí oẽs huíꝰ tã píe feríẽtís enſís,ſm̃ durítíã tuã & cor ímpœnítẽs fruſtrauerís íctus,nec poſſít q̃nq; dícere aía tua q̃a uulnerata charítate ego ſum:tu de te uíderís:nã nõ ſolũ íã uerítas:ſed & charítas líberabít nos. Sed qđ díxíꝛ Quõ míſer quõ líberabor,effuſís uíſceríbꝰ,fílío pereunteꝛ Nõ geſcet affectus,& ſí nõ ſequaꝛ effectꝰ:nõ ſedabít dolor,nõ ceſſabũt lachrymæ. Exhíbebo tíbí quãdíu uíxero alterum Samuelẽ,tu utínã non alerum Saulem míhí. Rogabo te,rogabo pro te,ut uenías. Uení uení príuſquã moríamur :ut quí dílexímus nos ín uíta,ín morte nõ ſeparemur.

Ad Herbertum abbatem ſancti Stephani Díuionenſis. Epíſtola. CCXXXIII.

Sí frater Ioannes díxít ín nos uel ſcrípſít quod nõ decuít,uel qũo nõ decuít,nõ tam nos læſít quàm ſeíp̃m. Magís nãq; íta ſcríbẽdo ſuã ꝑdídít leuítatẽ,quàm nr̃m dep̃hendít errorẽ. Quãquam & ſí læſiſſet ín alíquo,noſtrum tm̃ non erat reponere malũ. Attẽdens proínde non qd ílle mereaꝛ,ſed q̃d meꝺeceat,donarí íuuení etíã à uobís hãc culpã rogo & ſupplíco:q̃ magís gloríolã quàm malítíã redolere uídeꝛ:íta tamẽ,ut manum deínceps ínhíbeat à ſcríbẽdís tractandís ue q̃ ſupra íp̃m eſſe conſtíterít. Nã ut líq̃do ſatís apparet, ín hoc exíguo qđ p̃ſumſít, opus erat ſtílo & aío maturíorí. Certũ eíñ ſít uobís hoíem lícet ín breuí pagína,aut nõ ſcríp ſiſſe ut ſenſít,aut non ſenſiſſe ut debuít

Ad dominum papam Cæleſtínũ pro íntruſo Eboracenſí. Epíſtola.CCXXXIIII.

Oportet uos ſecũdũ íuſtítíã q̃ exlege eſt,ſuſcitare ſemen fratrís ueſtrí defuncti. Qđ dígne íplebítur,ſí papæ Innocẽtío cuí ín hæredítate dñí ſucceſſíſtís,& defendítís bene, geſta ,& mínus adímpleta perfícítís. Præ manibus eſt ín quo íd líceat experírí. Cauſam Eboracenſís eccleſíæ per eũ fuíſſe deciſſam qs neſcíatꝛ At qũo executiõí mandatũ ſít qđ egreſſum eſt de labꝫs tantí uírí,utínã neſcíretur. Quís det ut nõ annũcíetur ín Geth,neq; ín cõpítís Aſcalonítæꝛ Sed ut uerbum abbreuíatũ faciam auríbus occupatís, audíat paucís dñs meus quíd dictum fuerít,& quíd factum teneamus. Cum ín multís accuſaretur ís quí ſíbí uendícare electíonem ín 2.Reg.1. prefata eccleſía ímpíe cupíebat, tandem oĩs controuerſía ad teſtímoníũ uírí ílluſtrís Vuílhelmí ípſíus eccleſíæ tunc decaní conquíeſcere íuſſa eſt,ut níſí capítulũ íntruſíonís qđ huíc ínter cætera ímpíngebatur,ílle proprie manꝰ íuramẽto amoueret,ſuís oĩno conatíbꝰ tanta fruſtrareꝛ ambítío. Hoc aũt non ex íudícío,ſed ex míſerícordía. Sícẽ rogauerat ípſe. Mítíſſíma planè ſnía: quíppe cũ de pluríms & peſſímís pulſaretur,quæ nullatenꝰ propulſare ualebat ſed utínã uel ípſa ſtet. Quíd eíñ ſí non ſufficít íurí,dũmodo ſufficíat eccleſíæ líberatíonís Nõ cauſamur ſnĩæ remíſſionẽ,quæ níl nocuít. Neq; eíñ proficít aduerſarío etſí largíor índulgentía ,q ne ieſum quod ultro ſpopõderat, ímplere præualuít. Nam de q̃ præſumere uíſus eſt,defecít eí,ne ſíbí ípſí deficeret peíerans. Qñ eíñ uír bonꝰ atteſtareꝛ tur homíní,quẽ rumor publícæ opínionís & operís ueríꝛ tas deteſtaꝛ Quíd ergoꝛ Ille non íurauít,& íſte eꝑs eſt. O rem ignorantía oĩm dígnã,& ꝓpetuo ſí fierí poſſet ſílẽtío cõprímẽdã. Verũ íd ſero. Heu notꝰ eſt orbí tríũphus díabolí. Vbíq; ꝓtonat plauſus íncírcumcíſorũ,& planctus bonorũ,pro eo q uídeatur ſapíẽtía uícíſſe malítía. Monſtratur dígíto matrís eccleſíæ turpítudo:patrís Innocẽtíí uerenda írrídenꝫ denudata à ſeruo nequã,qñ mortuum putat:ſed uíuít ín uobís. Sí ís exíꝰ ímmínebat,curè longínquo Romã eſt pertracta cauſa ſpurcíſſíma, umbra magís & angulo dígnaꝛ Cur tanta marí terraq; à multís aſſumpta fatígatíoꝛ Cur à fínibꝰ terræ euocatí uírí religíoſí quí eum accuſarent,& pauperũ Xp̃í marſupía longí ítínerís expẽſís exhauſta ſunt. Nõ poterat eꝑarí turpís ínfamísq; ꝑſona(qđ ínuítꝰ dolẽsq; loquor)níſí q̃ ín íllo horrebat Anglía. Francía abomínabatur,etíã Roma cognoſceretꝛ Quàm melíꝰ ín Romana curía cauſa eíꝰ mínímo uentílata fuíſſet,& nõ tãgeret uel ſacra límína gñalís atq; horríbílís fœtorꝛ Quàm tolerabílíꝰ ígnoraſſet apl'íca ſedeſtam íntolerabíle malũ,quàm tolerat manífeſtũꝛ Quíd íſtud temerítatís fuítꝛ Publíce ínfamatus,ante íudícem accuſatus,nec purgatus,ímo & conuíctus,& ſíc cõſecratus eſtꝛ Víderít quí huíc manũ poſt íſta ímpoſuít,an magís execratus dícere debuerím. Nõ ením negabít ſíc ſe íſta habere,nõ negabít ſíc ſe ex lr̃ís apl'ícís ad ſe pro hoc ípſo directís eadẽ cõperíſſe. Dícat fortè alíquís qa nõ eſt datũ íudícíũ,non fuíſſe cõuíctũ. Ego díco & confeſſum Nã quí ut íudícium euaderet,ultro elegít ad teſtímoníũ Vuílhelmí decaní cõfugere:ílle ſíbí deficíẽte,quíd níſí ſuo íudícío è cauſa decídít,ore proprío cõdãnatusꝛ Quæ cũ íta ſínt,uídete dómíne pater ne declínet eor ueſtrũ ín opꝰ malítíæ,qm̃ ſm̃ ꝓphetã,declínãtes ín obligatíonẽ,adducet dñs cũ operãtí Pſal.124 bus íníquítatẽ. Alíoquín qđ cõſílíũ datís míſerís abbatí bus íllís quos ad accuſandũ cũ uocatío apl'íca Romã traxít,ſed& alꝫs quãpluríbꝰ ex íllo eꝑatu uírís religíoſís,ſínt ne obedítuɾí huíc.& ſacramẽta accepturí ab hoíe bís íntruſoꝛ Prímo quídẽ per regẽ:deínde per legatũ. Quíppe q̃ íllũ ín ſanctuaríũ deí cõtra íus & phas,contra mandatũ ſummí põtífícís,ín íníuría ſummæ ſedís & totíꝰ Romanæ curíæ,cum non potuít per oſtíũ ,fodít argenteo(ut aíũt) ſarculo:unde ímpudẽter íntruſít. Ante(nı́ fallor)ſuís ſedíbus exulabũt,quam dare acqeſcant manꝰ ídolo huíc,níſí ueſtra uíolentía authorítas obuíarít. Cæterum quam ſanctíorí ueſtroq; apoſtolatu dígníorí zelo gladíum Phínees ín confuſíonẽ duorũ tam turpíter fornícãtíum ſtríngeretís,quam tot ſanctos aut de ſuís fugere locís permíttítís, aut cõtrat conſcíentías ſuas cogítís remanere.

Ad totam curíam Romanam,unde ſupra. Epíſtola. CCXXXV.

Dominís

DOmínis & patríbꝰ reuerẽdís epís & cardínalíbus curíæ,frater.B.Clareuallís uocatus abbas,ſalutẽ & nr̃as qualeſcũq; oro nes. ¶Oĩbus ſcríbendũ fuít de eo qđ ſpectat ad oẽs.Nec uereor ne fortè præſumptionís arguar:qppe q líceat oĩm mínimꝰ: tñ Romanæ curíæ íníurıã à me nõ ſudíco alíenã. Vrímur aſſídue díco uobís,urímur grauíter nímís,íta ut nos tædeat etıã uíuere. In domo deí uídemꝰ horrẽda.Et qa corrígere nos nõ poſſumus,ſaltẽ ſuggerímꝰ hís ad quos ſpectat. Sí quídẽ emẽdauerínt,bene:ſínaũt, nos aías nr̃as líberauímus:uos excuſatíonẽ nõ habetís de peccato. Non ígnoratís prolatã eſſe ſententíã à dño papa bonæ memoríæ Innocẽtío,cũ ueſtro & Romanæ curíæ gñalí aſſenſu, írrítã eſſe Vuílhelmí Eboracẽſís electíonẽ,ímo íntruſionẽ:níſí Vuílhelmus alter tũc decanus, qđ obiectũ eí fuerat,propríæ manus íuramento repelleret. Nec uos latuít quàm plena eſſet ſentẽtía,nõ ſudícíũ,ſed mĩæ:nímírũ cum hoc Vuílhelmus ípſe quæſíſſet. Sed utínã uel ípſa ſtet, & qđ aduerſus eã factũ eſt,ſtare nõ poſſit. Quíd enímꝫ Nõ íurauít ílle: & íſte ĩ cathedra peſtílẽtíæ ſedet. Quís tríbuat ut aduerſus fornícatíonẽ hãc. Phínees cũ pugíõe,pcedat: aut uíuat ín ſede ſua Petrus, q̃ ſpũ labíorũ ſuorũ ínterfícíat ímpíoſ? Multí clamãt ad nos ín toto corde ſuo,ut ſacríleglũ hoc dígna aĩaduerſíõe uídícare ſtudeatís. Alíoquín díco uobís,ſcandalũ magnum nímís erít ín eccleſía deí: & tímeo ne Romanæ ſedís authorítas grauem admodum íacturam & detrímentũ grande ſuſcípíat,níſí ín eum quí peruertít generalem eíus ſentẽtíam, uíndícta,pceſſerít,& talíter,ut cæterí metũ habeãt. Quíd ením de eo dícam,q occultas & uerè tenebroſas líteras habuíſſe ſe gloríatur Vuílhelmus ílle, utínam à príncípíbus tenebrarũ, non à príncípíbꝰ apoſtolorũ? Et ecce audíerunt fílíí íncírcunciſorum,ſubſannant Romanã curíam,à qua poſt datã tam manífeſtam ſententíam furtím datas eſſe aíunt contrarías líteras. Quíd dícam uobís? Sí non uos urít ſcãdalum graue quo ſcandalízantur non puſílli ſed magní & perfecti uírí,ſí non compatímíní pauperíbus abbatíbus quos à fínibus terræ uocatío apoſtolíca Romam traxít:ſí non míſereamíní magnís & religíoſís monaſterĩs quíbus oĩno ſub ĩcubatore íllo deſtructío ímmínet:ſí (qđ primũ dícere debuí) zelus domus deí non comedít uos:nũquíd uſq; adeò ínímící hominís uerſutía præualebít, ut ꝓprıũ quoq; contemptũ,& ínfamíã hanc peſſímã eccleſíæ príncípes æquanímíter ferãt? Quíd eĩm ſí ſacrílegã homo ílle conſecratíonẽ recepít? Profecto lõge glorıoſíus erít íam eleuatũ deíſcere Símonẽ,quàm ꝓhíbere conãtẽ. Alíoqn quíd facíetís religíoſís uírís,quí oĩno nõ ínueníũt ſalua conſcientía uel ípſa cõía ſacramenta de leproſa manu ſuſcípere? Antè (níſí fallor) elígẽt fugere,quàm dare manꝰ mortí: & exulare príꝰ,quàm ueſcí ídolothytís. Q; ſícõtra cõſcientías ſuas coegerít eos Romana curía curuare genua ante Baal,uídeat deus & ſudícet,uídeat curía ílla cæleſtís,ín qua nulla poterít ambítíone ſubuertí ſudícíũ. In fíne oĩm obſecrat uos puer ueſter p uíſcera míſerícordíæ deí noſtrí,ſí qs ín uobís eſt zelus deí, míſeremíní eccleſíæ ſanctæ ſaltem uos amící eíus: & quantũ poteſtís date operam,ne tam deteſtabílí facto detur aſſenſus.

Ad oẽm curíam Romanã qñ elegerunt abbatem ſcti Euſtaſíí ín papã eugenıũ. Epla.CCXXXVI.

DOmínis & patríbus reuerẽdís cardínalíbus & epís oĩbus q ſunt de curía,puer ſanctítatís eorum. ¶Parcat uobís deus,qd feciſtís? Sepultũ hoíem reuocaſtís ad hoíes:fugítãtem curas & turbas,curís denuo ímplícuiſtís,& ímſcuiſtís turbís. Feciſtís nouíſſímũ prímũ: & ecce nouíſſíma íllíus pículoſíora prıorıbus. Crucífixus mũdo, per uos reuíxít mũdo: & quí elegerat abiectus eſſe ín domo deí ſuí,ípm uos ín dominũ oĩm elegíſtís. Cur conſílíũ ínopís confudiſtís? Cur pauperís hoís & mẽdící & cõpuncti corde ſudícíũ pturbaſtís? Currebat bene. Quíd uobís uíſum eſt ſepíre uías eíus,auertere ſemítas,greſſus ínuoluere? Quaſi deſcẽderet de Hieruſalẽ,& nõ magis aſcẽderet de Hieríco:ſíc íncídít ín latrones. Et quí ſe (tãquã uíolentís quíbuſdã díabolí manibus) carnís íllecebrís,& gloríæ ſeculí potenter excuſſerat:nõ tñ ualuít effugere manꝰ ueſtras. Nũ ídcírco Piſam deſeruít,ut reciperet Romã? Nũ q ín una eccleſía nõ ſuſtínuít uícedomínatũ,domínatũ ín oĩ eccleſía requebat? Quíd ígít rõnís ſeu cõſílíũ habuít defuncto ſummo põtífice repẽte írruere ín hoíem ruſtícanũ, latẽtí ínfícere manus, & excuſſa è manibus ſecurí & aſcía uel ligone,ín palatíũ trahere,leuare ín cathedrã, ĩduere purpura & byſſo, accíngere gladío ad faciendã uíndíctã ín natíonibus,íncrepatíones ín populís,ad alligãdos reges eorũ Pſal. 49 ín cõpedíbus,& nobíles eorũ ín manícís ferreís? Síc non erat ínter uos ſapiẽs & exercítatus cuí potíus íſta cõueníret? Ridículũ ꝓfecto uídet, pãnoſum homũcíonẽ aſſumí ad põſídẽdũ príncípíbus,ad ĩperãdũ epís, ad regna & ímpería díſponẽda. Ridículũ,an míraculũ? Plane unũ horũ Non nego,non díffído poſſe fuíſſe hoc etıã opus deí,quí facit mírabílía magna ſolus: põſertím cũ audíã uſq; quaq; ex ore multorũ qm̃ à dño factũ eſt íſtud. Sed nec ego obłí Pſal.117. tus ſum ſudícíorũ deí antíquorũ, & ſcrípturæ plurímos recẽſentís expríuata ſeu etíam ruſtícana uíta olím aſſumptos ín uolũtate dñí ad regẽdũ populũ eíꝰ. Deníq; nónne (cut unũ è pluríbꝰ memorẽ) talí quodammõ elegít Dauíd ſeruũ ſuũ, & ſuſcepít eũ de gregíbꝰ ouíũ, de poſt fœtantes accepít eum? Ita ínquã íta & de noſtro Eugenío ín beneplacíto dñí potuít cõtígíſſe. Nõ ſum ſecurus tñ:qm̃ fílíus delícatuſeſt, & tenera uerecundía eíus aſſueta potíus ocío & qetí,quàm tractãdís quæ foris ſunt:tímẽdũq; ne nõ ea authorítate q̃ oportuerít, ſuí apłatꝰ officía exequaẽ. Quíd putatís gerere anímí nũc hoíem íllũ quí de ſecreto ínternæ cõtemplatíonís,& amica ſolítudíne cordís,tanquã ínfans è gremío & ſínu matrís ſubíto perturbatus,tractum ſe ad medíum uídet,& quaſí ouem ad uíctímã ductũ ad tã ínſueta & ĩſuauía? Níſí dñs ſupponat manũ ſuã,heu neceſſe eſt obruaẽ & opprímaẽ onere ínſueto & nímío,quod & gígantínís,ut aíunt,uel ípſís quoq; angelícís humerís formídabíle uídeatur. Veruntñ quía ſic factũ eſt,& ſícut multí dícũt,à dño factũ eſt:ueſtra íntereſt charíſſímí,ueſtrís feruẽtíbꝰ ſtudíís fídelíbusq; obſequíís ſolícíte conſouerí,qđ ueſtrís manibus cõſtat elaboratũ. Sí qua ergo conſolatío ín uobís,ſí qua uírtus charítatís ín dño,ſí qua míſeratío píetatís,ſí qua compaſſíonís uíſcera,aſſíſtíte & collaborate íllí ín opere ad quod aſſumptus eſt per uos à dño. Quæcunq; ſunt uera,quæcũq; pudíca,quæcunq; íuſta,quæcunq; ſancta,quæcunq; amabílía,quæcũq; bonæ famæ,hæc eí ſuggeríte, hæc ſuadete, hæc agíte: & deus pacís erít uobíſcum.

Ad dñm papã Eugeñ. prima, Epła. CCXXXVII.

AMantíſſímo patrí & dño deí gra ſummo pontífící Eugenío.B.Clareuallís uocatus abbas,modícum íd quod eſt. ¶Auditũ eſt ín terra noſtra & celebrí ſermone uulgatũ uerbum hoc quod factum eſt de uobís à domíno. Preſſeram ſtílum hactenus, rem tacítus conſíderabam. Expectabam enim líteras ueſtras,& præuenírí à uobís ín benedíctíõíbus dulcedínís. Expectabam uírum fídelem quí ueníret à latere tuo, quí díceret cũcta p ordínẽ:quíd,qũo,uel qualíter actũ eſſet. Expectabam ſí quís forte de fílíís meís reuerteretur, quí Gen. 4. leníret dolorẽ patrís,q díceret: Ioſeph fílíus tuus uíuít, & ípe dñatur ín tota terra Aegypti. Hínc eſt ꝓ líteræ íſtæ non ſunt uoluntatís,ſed neceſſítatís, & amícorum extortæ precíbus,quíbus negare non poſſum modícum íllud quícquíd reſíduum eſt uítæ meæ. Quía tñ ſemel cœpí loquar ad dñm meum. Iam ením fílíum dícere non audeo: quía fílíus ín patrem,pater mutatus eſt ín fílíũ. Quí poſt me uenít,ante me factus eſt:ſed non ínuídeo: quía quod míhí deerat,ín eo me habere confído:quí non ſolum poſt me,ſed etíam per me uenít. Nam ſí dígnarís,quodammodo per euangelíũ ego te genuí. Quæ eſt ergo ſpes noſtra,

& gaudiū nr̄m,& corona gl'iæ: nónne uos ante deū? Denícz filius sapiēs gloria est patris. Amodo tū nō uocaberis filius: sed uocabit tibi nomē nouū, qđ os dñi noiauit.

Psal.76. Hæc est mutatio dexteræ excelsi: & multi in mutatione

Gen.17. ista gaudebūt. Nā quēadmodū olim Abrā in Abrabā, Io-

Marc.3. cob in Israel: & ut de tuis magis prædecessoribꝰ tibi pro-

Actu.13. ponā: sicut Simon in Cephā. Saulꝰ in Paulū: sic filiꝰ meꝰ Bernardus in patrē meū Eugeniū, læta ꝓrsus & utili ut

1.Re.13. sperarnus trāslatione ꝓmotus est. Digitꝰ dei est iste: suscitans de puluere egenū: & de stercore erigēs pauperē: ut sedeat cū principibꝰ: & soliū gloriæ teneat. Superest ut facta hac mutatione tui, ipsa quoqz quæ tibi commissa est dñi tui spōsa mutet in melius: & iam nequaquā Sarai, sed Sara de cætero nomineť. Intelligē q̄ dico. Dabit em̄ tibi dñs intellectū. Si amicus sponsi es: ne dixeris dilectā eius principē meā: sed principē: nil tuū in ea uēdicans, nisi q̄ pro ea si oportuerit etiā aīam dare debes. Si Xp̄s te misit: æstimabis te nō ministrari sed ministrare uenisse, & ministrare nō solū substantiā: sed ipsam quoqz aīam, sicut præ-

2.Cor.1. fatus sum. Verꝰ successor Pauli dicet cū Paulo. Nō quia dñamur fidei uestræ: sed adiutores sumus gaudiꝰ uri. Pe-

1.Petri.5 tri hæres audiet Petrū dicentē. Neqz ut dñantes in clerū: sed forma facti gregis. Sic enim iam nō ancilla: sed libera etiam & formosa speciosissimi spōsi per te in desideratos ascisćetur amplexus. Alioquin per quem alium hæc tam debita libertas sperabiť: si & tu (qđ absit) in Christi hereditate q̄ras quæ tua sunt: qui iā & antè didiceras nō dico tua nō retinere: sed nec tuus esse. Ergo fiduciam talē habens in te, qualē in nullo prædecessorū tuorū à multis retro tpibus uisa est habuisse: exultat meritò ubiqz & gloriatur in dño oīs ecclesia sanctorū: & specialiter illa cuius uterus te portauit, & cuius ubera tu suxisti. Quid ergo? Nónne & mihi licet gaudere cū gaudentibus? Nunquid nō ero unus de numero lætantiū? Exultauí fateor: sed cū tremore. Exultauí: sed in ipso exultationis meæ articulo timor & tremor uenerūt super me. Ego em̄ etsi nomē patris deposui, sed nō timorē, sed nō anxietatem, postremo nec affectū, nec uiscera patris. Cōsidero gradum: & casum uereor. Cōsidero fastigium dignitatis: & intueor faciem abyssi iacentis deorsum. Attendo celsitudinē honoris: &

Psal.43. è uiçino periculū reformido, pro eo quod scriptū est. Hō cū in honore esset, nō intellexit. Quod quidē ad causam magis quàm ad tps arbitror esse referēdum: ut sic intelligatur dictum, cum in honore esset, nō intellexit: ac si dicereture: honor absorbuit intellectū. Et quidē elegeras abiectus esse in domo dei tui: & recūbere in nouissimo loco in

Luc.14. cōuiuio eius; sed placuit dicere ei qui te inuitauit. Amice ascende superius. Itaqz ascendisti in altum: noli altum sapere, sed time: ne fortè cōtingat sero miserabilē illā emittere uocē. A facie iræ & indignationis tuæ, eleuās allisi-

Psal.101. sti me. Altiorē quippe locū sortitus es: sed nō tutiorem. Sublimiorē, nō securiorē. Terribilis prorsus, terribilis est locus iste. Locus, inquā in quo stas, terra sćta est, locus Petri est, locus principis apostolorum, ubi steterunt pedes eius. Locus illius est quē cōstituit dñs dñm domus suæ, & principem oīs possessionis suæ. Si fortè declinaueris à uia dñi: sepultꝰ est in eodem loco, ut sit ibi cōtra te in testimonium. Merito tali pastori, tali nutritio commissa est ecclesia: cū adhuc tenera, adhuc in cunabulis esset: cuius docta magisterio, & exemplo educata, oīa terrena calcaret: utpote qui excusserat manus suas ab omni munere: q

Actu.3. dicebat de corde puro & conscientia bona. Argentum & aurum nō est mihi. Hæc hactenus. Cæterum causa quare ante tempus scripserim uobis: hæc est. Vintonensis episcopus, & Eboracensis archiepiscopus, non gradiuntur uno spū cū Cantuariensi archiepiscopo: sed incedūt sibi ex aduerso: & hæc uetus est de legatione querela. Verūtn quis est ille, & qui sunt illi? Nónne Eboracēsis ipse est cui te præsente cū adhuc esses quasi unꝰ ex nobis, fratres tui restiterunt in facie, eò q reprehēsibilis erat? Sed sperauit in multitudine diuitiarū suarā: & præualuit in uanitate sua. Certum est tamen q non intrauit per ostium in ouile ouiū, sed ascendit aliūde. Si pastor fuisset diligēdus erat, si mercenarius, tolerandus. Nunc autem cauendus & repellēdus: utpote fur & latro. Quid dicam de dño Vintoniensi? Opera quæ ipse facit, testimoniū perhibēt de eo. Porrò archiepūs Cantuariensis cui aduersanť, uir religiosus est, & suaueolentis opinionis. Pro ipso petimus ut respondeat ei iustitia sua. Verū illorū iniquitas super eos: ut sit sicut scriptū est. Iustitia iusti sup eum erit: & impietas impij erit super eum. Cum acceperis tempꝰ, sm opera manuū illorū retribues illis: ut sciāt ꝓphetā esse in Israel. Quis mihi det antequā moriar uidere ecclesiam dei sicut in diebus antiquis: qñ apostoli laxabant rhetia in capturam: non in capturam argenti uel auri: sed in capurā aiarū? Quàm cupio illius te hæreditare uocē, cuius adeptus es sedē? Pecunia, inquit, tua tecū sit ī perditionē. O uox tonitrui, ô uox magnificentiæ & uirtutis: ad cuius terrorem confundantur & conuertantur retrorsum oēs q oderunt Sion. Hoc uehementer expectat & oīno expetit à te mater tua: hoc filij matris tuæ pusilli cū maioribus desiderant: hoc suspirant: ut oīs plantatio quam non plantauit pater cælestis, tuis manibus eradicetur. Ad hoc enim constitutus es sup gentes & regna, ut euellas & destruas, & ædifices & plantes. Multi audito hoc uerbo dixerunt apud se. Iam securis ad radicē arborū posita est. Multi dicunt in corde suo. Flores apparuerunt in terra nostra: tēpus putationis aduenit: in quo sarmenta sterilia recidentur: ut ea quæ prævalent, uberius fructum afferāt. Cōfortare igitur, & esto robustus: manꝰ tuæ in ceruicibus inimicorū tuorū. Vēdica tibi animi cōstantia & uigore spiritus partē quā dedit extra fratres tuos tibi oīpotens pater: quā & tulit de manu Amorræi ī gladio & arcu suo. In oībus tū opibus tuis memēto te esse hoiem: & timor eius qui aufert spīm principū, semp sit ante oculos tuos. Quātorū in breui Romanorū pōtificū mortes tuis oculis aspexisti? Ipsi te prædecessores tui, tuæ certissimæ & citissimæ decessionis ammoneant, & modicū tps dñationis eorum, paucitatē dierū tuorū nunciet tibi. Iugi proinde meditatione inter huius transeuntis gloriæ blandimēta, memorare nouissima tua, quia quibus successisti in sedem, ipos sine dubio sequeris ad mortem.

Ad eūdē ꝓ Eboracēsi itruso. Epla. CCXXXVIII.

IMportunꝰ sum: sed habeo excusationē. Eugenij apl'atus excusat me. Asūt nō uos esse papā, sed me: & undiqz ad me confluunt q habēt negocia. Nec desunt in tanta multitudine amicorum, qbus officiū negare non possum: non solū absqz scādalo, sed etiam absqz pctō. Et nūc est etiam alia excusatio nō minus idonea: quia causa honestissima est. Cōtra idolum illud. Eboracense iterato stilus dirigitur: ea scilicet uecessitate, q sæpenumero, hoc telo ipetitū à nobis, nec dum confossum est. Cur hoc? Quia nil fortè à nobis tale directū est qualis fuit gladiꝰ Ionathæ, qui nunqā rediit retrorsum. Nec sanè fuit culpa iaculi: sed dirigentis iaculum. Patet em̄ qđ nō in qua oportuerit fortitudine missum est. Nec mirum. Quis enim in manu fortis, sagittas mittere pōt, nisi filiꝰ excussorū? Qui locū Petri tenet, pōt uno ictu extingere Ananiā: uno Simonē magū: & ut planius qđ loquimur fiat, perēptoriā dare sniam ad depositionē eporū, solius Romani pōtificis nosciť esse: pro eo nimirū qđ etsi alij multi uocati sunt in partē solicitudinis: solus ipse plenitudinē habeat potestatis. Solus, pinde, si dicere audeam, in culpa est si culpa non feriť quæ ferienda est: & eo impetu quo fuerit ferienda. Quo aūt impetu, nō dico ferēda, sed fulminãda fuerit prædicti Eboracensis culpa: uestræ conscientiæ derelinquo. Cæterum quod factū nō est, uobis credimus reseruatū: ut in eo experiať eccl'ia dei, cui ipso autore præestis: feruorem zeli uestri: potentiam brachij uestri, & animi sapientiam: & timeat oīs populus sacerdotem domini: audiens sapientiam dei esse in illo ad faciendum iudicium.

¶ Ad eundem

Ad eundem pro eodē. Epistola. CCXXXIX.

QVàm cupio semp illa de uobis audire, in quib⁹ glorificetur deus: honoretur ministeriū uestrū & aīa mea lætificet. Inde est q audita respōsione uestra de quibusdā qui ad officiū legatiōis nimiū uidebant & ambitiose aspirare, & impudēt sperare: supra quàm dicere possumus, facti sumus lætantes. Nō autē nos tantum: sed & oēs qui dilīgūt nomen uestrū gauisi sunt gaudio magno. Porrò uisis literis uestris q̄s pro causa Rutinensis ecclesiæ destinastis: tunc prorsus, tūc repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione. Hæc atq; hmōi digna sunt uro apostolatu: summā sedē nobilitant: decent planè orbis epm. Vñ & fiecto genua mea ad ipm unici hui⁹ uestri primat⁹ authorē: ut det uobis sic sapere, & sic agere semp, ī euellēdo, & plātādo: in destruēdo, & ædificando. Siqdē in ruinā & resurrectionē multorū ascendistis hanc cathedrā. Ruant ruant qui anxie stant: erigātur digni. Ponat securis ad radicē, steriliū plantationū: purgentur fructiferæ, ut fructū pl⁹ afferāt. Præsidente, inquā, humili Eugenio: deponant superbi de sede, & exaltent humiles. Esurientes impleant bonis & diuites dimittant inanes. Nup nēpe exultatione uniuersæ terræ ita factum est in causa cuiusdā pauperis epī. Age ergo transeat iam sanctus hic pietatis zelus & ad miserā illam ecclesiā transmarinam: quia tēpus miserēdi ei⁹. Vinea dñi sabaoth est: uinea electa, uinea speciosissima: sed heu ī desertū penè redacta: quià singularis ferus depascitur eā. Cur dicunt inter gentes, ubi est deus eius? Vbi quem posuerunt custodē in uineis? Vbi manus putans ubi sarculus excolentis? Quouscq; sarmento inutili occupatur tellus: suffocatur fructus? Et certè tempus putationis aduenit. Siquidem homo pacis eius in quo sperauit: q̄ se purgare deberet, nō purgatione, sed amputatione opus esse testatur. Extāt denicq; literæ ipsius de eo ad apostolicæ sedis legatū: in q̄bus manifeste manifestā asserit intrusionē, electionem negat. Ita ergo quē sibi parauerat defēsorem accusatorem sustinet. Ad hæc quæ ubiq; de eo publica fama cōcelebrat: etiam uirū militarē possent omni iure spoliare cingulo militari. Quomodo iā poterit stare, ubi multiplex uobis subest rō deiiciendi, & uoluntas non deest? Legi siquidem zelum uestrum pro ecclesia illa ī literis uestris: & iam exigo de manibus uestris. Quanam uia procedendum sit ad eius deiectionē (neq; enim una mihi esse uidetur) non est meum dictare sapienti. Nec multum nostra interest in qua parte arbor infructuosa cadat. dūmodo cadat. Dico tamen: Qui sibi possessionem uēdicat furtiuarū commercio literarū: nónne fur ē & latro? Denicq; ubi asserit habuisse se clādestinas literas execratiōis suæ: aut uerum est aut falsum quod loquitur. Si uerū: reus est furti, & summi pontificis criminator. Si falsum: debet audire, occidisti & possedisti. Os enim q̄d mentitur: occidit aīam. Sed absit ut tāta de tali uiro credat duplicitas quāta ab isto ei imponitur. Nēpe Innocentius hic erat: cui si pro se rñdere liceret, proculdubio liceret huic: qa ego palam in te dedi sententiam: & in occulto locutus sum nihil.

Sapiē. 1.

Ad Hildefonsum comitē sancti Aegidij, de Hērico hæretico Epistola. CCXL.

QVanta audiuimus & cognouimus mala q̄ in ecclesijs dei fecit & facit quotidie Henricus hæreticus? Versatur in terra uestra sub uestimentis ouium lupus rapax: sed ad dñi designationem, à fructibus eius cognoscimus illū. Basilicæ sine plebibus, plebes sine sacerdotibus, sacerdotes sine debita reuerentia sunt, & sine Christo deinde Xpiani. Ecclesiæ synagógæ reputātur: sanctuarium dei sanctū esse negat: sacramenta non sacra cēsentur, dies festi festiuis frustrantur solemnijs. Moriunt homines in pctis suis, rapiunt aīæ passim ad tribunal terrificū: heu nec pnīa recōciliati: nec sacra cōione muniti. Paruulis xpianorū, christi itercludit uita, dū baptismi negatur gratia: nec salutī ppinquare nuntur, saluatore licet pie clamāte pro eis: Sinite, inquit paruulos uenire ad me. Ergóne qui hoies & iumēta salua uit quemadmodum multiplicauit misericordiā suā deus: ad solos tamen innocentes non patitur eandem tam multam misericordiam pueniret? Quid quæso, quid inuidet paruulis saluatorem paruulum qui natus est eis? Inuidia hæc diabolica est, inuidia hac mors intrauit in orbē terrarum. An putat paruulos saluatore non egere: quia paruuli sunt? Si ita est: ergo gratis magnus dñs factus est paruus: ut omittā q̄ flagellatus est, q̄ sputis illitus, q̄ crucī affixus, q̄ denicq; mortuus est. Nō est hic homo à deo q̄ sic cōtraria deo & facit & loquitur. Prohdolor: auditur tñ à pluribus: & populū qui sibi credat habet. O infœlicissimum populum. Ad uocem unius hæretici siluerunt in eo oēs prophetice & apostolicæ uoces, quæ de cōuocāda in una Christi fide è cunctis nationibus ecclesia, uno ueritatis spiritu cecinerunt. Ergo fefellerūt diuina oracula, falluntur omnium oculi & animi, quod legunt prædictum, intueātur impletum. Quam certè manifestam omnibus ueritatem solus iste stupenda & prorsus Iudaica cecitate aut non uidens, aut inuidens adimpletā: simul nescio qua arte diabolica persuasi populo stulto & insipienti de re manifesta nec suis credere oculis: fefellisse priores: errare posteros: totum mundum etiam post effusum Christi sanguinem perditum iri: & ad solos quos decipit, totas miserationum dei diuitias, & uniuersitatis gratiam peruenisse. Et nunc huius rei gratia, licet in multa corporis infirmitate, iter arripui ad has partes: quas potissimum singularis ferus depascitur, dū non est qui resistat: neq; qui saluum faciat. Quippe de tota Frācia p̄ simili effugatus malitia, has solas sibi inuenit expositas: in quibus fiducialiter sub tuo dominatu in gregem Xpi toto furore bacchatur. Quod tuo ne honori cōgruat: princeps illustris ipse iudicato. Nec mirum tñ si serpens ille callidus decepit te, quippe speciem pietatis habens: cuius uirtutem penitus abnegauit. Sed nūc audi quis ille sit. Homo apostata est: qui relicto religionis habitu (nam monachus extitit) ad spurcitias carnis & seculi, tanquam canis ad suum uomitum, est reuersus. Præ confusione autē habitare inter cognatos & notos non sustinens, uel potius non permissus ob magnitudinē criminis: succinxit lūbos suos: & iter q̄ nesciebat arripuit: factus gyrouagus & profugus super terrā. Cumq; mēdicare cœpisset, posuit in sumptu euāgelium: nam literatus erat. Et uenale distrahens uerbū dei: euangelizabat ut manducaret. Si quid supra uictum elicere poterat à simplicioribus populi, uel ab aliqua matronarum: id ludendo aleis, aut certè in usus turpiores turpiter effundebat. Frequenter siquidē post diurnum populi plausum, nocte insecuta cum meretricibus inuentus est prædicator insignis: & interdū etiam cū coniugatis. Inq; re si placet uir nobilis quomodo de Lausana ciuitate exierit, qūo de Cenomānis, qūo de pictauī, qūo de Burdegali: nec patet ei uspiā reuersiōis aditus: utpote q̄ fœda post se ubiq; relīq̄rit uestigia. Tu de tali arbore tādem bonos sperabas fructus? Terræ profecto in qua est, fecit fœtere odorē ī uniuersa terra: qa nō pōt (iuxta sermonē dñi) arbor mala fructus bonos facere. Hæc ergo, ut dixi: causa aduentus mei. Nec à meipso nunc uenio: sed uocatione pariter & miseratione ecclesiæ trahor: si fortè spina illa, & parua ipsius dum adhuc parua sunt germina de agro dñico extirpari queant, non mea, qui nullus sum: sed sanctorum cum quibus sum episcoporum manu, tua quoq; potenti dextera cooperāte. In quibus præcipuus est uenerabilis Hostiensis eps ab apostolica sede ad hoc ipsum directus: homo qui magna fecit in Israel: & uictoriam dedit ecclesiæ suæ in multis per illum dñs omnipotens. Tua interest uir inclyte honorifice suscipere illum & eos qui cum ipso sunt: ac ne tātus labor tantorū uirorum pro tua potissimum tuorūq; salute susceptus, ineffícax sit, fm potestatem desuper datam tibi, operam dare.

Matt. 19.

Matt. 7.

Matt. 7.

Ad Tolosanos post reditum suum. Epistola. CCXLI.

IN aduentu charissimi fratris & coabbatis nri Bernardi de grādi sylua exultauim⁹ & delectati sumus in his quæ dicta sunt nobis ab illo de constātia & syncerítate fidei uræ in deū: de pse uerantia dilectionis & deuotionis in nos: de zelo & odio
Psal.138. aduersus hereticos: ita ut qsq; ūm merito dicere possit: Nónne q oderūt te dñe, oderā: & sup inimicos tuos tabescebā? Perfecto odío oderā illos: inimici facti sunt mihi. Gras agimus deo qa non fuit ociosus aduētus noster ad uos. Et mora quidē breuis apud uos: sed nō infructuosa. Veritate nimirū per nos manifestata nō solū in sermone, sed etiā in uirtute, deprehēsi sunt lupi: q̄ uenientes ad uos in uestimentis ouiū, deuorabāt plebē uram sicut escā panis, sicut oues occisiōis, deprehēsæ uulpes quæ demoliebant preciosissimā uineā dñi ciuitatē uestrā. Deprehēsæ, sed nō cōprehensæ. Propterea dilectissimi persequimini & cōprehendite eos: & nolite desistere donec penitus depereāt & diffugiant de cūctis finibus uestris: qa nō est tutū dormíre uicinis serpētibus. Sedēt in incidijs cū diuitibus ī occultis, ut interficiāt inocētes. Fures sunt & latro-
Psal.9. Ioan.10. nes, quales in euangelio dñs notat. Subuersi sunt & parati ad subuertendū, planè maculatores famæ uestræ, corru-
1.Co.15. ptores fidei uestræ. Corrumpūt bonos mores colloquia mala. Præsertim talium sermo, sicut dicit beatus aposto-
2.Tim.2 lus, serpit ut cancer. Quis dabit mihi ut habeam oportunitatem semel adhuc ueniendi ad uos? Nam uoluntatem habeo si quomodo possim in uoluntate dñi secūdò uidere uos, laborē non reputaturus, quāuis corpore infirmus & debilis, pro ura exortatione & salute. Interim autē sic state in domino charissimi, sicut cœpistis & accepistis à nobis. ¶ Obedite ep̄o cæteriscq; p̄positis uris magistris
Gen.18. ecclesiæ. Habete diligentiam hospitalitati: quia per hanc multi placuerunt deo. Abraham pater uester pro studio sancto qđ in susciendis peregrinis habere solitus erat,
Gen.19. angelos hospites susciepe meruit. Similiter & Loth nepos eius pro simili deuotione & pia consuetudine de corū susceptione exultauit. Et uos itaq; simili forma non angelos, sed dñm angelorum susciepite in peregrinis: pascite in egenis: operite in nudis: uisitate in languētibus: redimite in captiuis. Talibus hostijs promeretur deus, qui in iu-
Mat.25. dicio dicturꝰ est. Quod uni ex his minimis meis fecistis: mihi fecistis. Hoc etiā moneo uos charissimi, quod & dicebam uobis cum præsens essem: ut nullum extraneum siue ignotum prædicatorē recipiatis: nisi q missus à sum-
Ro.10. mo seu à uestro permissus pōtifice p̄dicauerit. Quomodo, inquit, prædicabunt nisi mittantur? Ipsi sunt inducentes sibi formam pietatis, & uirtutē eius penitus abnegantes, prophanas nouitates uocum & sensuum, tanquā mellí uenenū, uerbis cælestibus intermiscent. Cauete proinde eos tāquā ueneficos, & cognoscite in uestimentis ouiū lupos rapaces. Sit uobis cōmendatus lator epistolæ uenerabilis abbas grandis syluæ, & domus eius, quæ & nostra est nuper nobis & nostro ordini ab ipso tradita, & ecclesiæ Clareuallis specialiter associata. Ostēdite nobis in ipso & in sanctis qui cum eo sunt, quātum profecerítis ex nostra ammonitione in operibus misericordiæ: & date in eis experimentum uestræ charitatis & deuotionis quam habetis erga nos. Quicquid illis feceritis, mihi factum reputate. Gratia dei & pax sit uobiscum. Amen.

Ad Romanos quando discesserunt à domino papa Eugenio. Epistola. CCXLII.

NObilibus & optimatibus atq; uniuerso ppl'o Romano, frater. B. Clareuallis uocatus abbas, declinare à malo, & facere qđ bonū est. ¶ Sermo mihi est ad te populе sublimis & illustris, cum sim uilis, exiguaq; persona, ac nullius penè momēti homūcio. Id quidem uerecūdum atq; onerosum mihi cōsideranti quis, qbus scribā, simulq; quàm alter hoc alius iudicare possit. Sed leuius reor uerecūdia apud homines perículitari, quàm condemnari apud deum silentio, ueri ta-
Esai.58. citurnitate, & absconsione iustitiæ. Ipse em̄ dicit. Annū cia populo meo scelera eorum. Erit mihi etiam in testimonium ante faciem domini si dicere potero. Iusticiam tuā Psal.39.
non abscondi in corde meo: ueritatem tuā & salutare tuū dixi. Pro hmōi sanè non uereor, quāuis uerecundia relucētе, pro mea ignobilitate scribere de lōgiquo ad populum gloriosum, atq; his literis trāsmontanis, sui ipsorum periculi, at q; pcīi cōmonere Romanos, si fortè audiāt & quiescant. Quis scit si conuertant ad p̄cem pauperis, qui non cedunt potentiū minis, non omni armaturæ fortiū? Nónne quondam in Babylone ad uocem pueri iuuenis Dan.13.
uniuſ, ois ille ppl's qui à senib⁹ iniquis iudicib⁹ seductꝰ fuerat, reuersus est ad iudiciū. & sic seruatꝰ est sanguis innoxius in die illa? Ita nunc quoq; etsi adolescetulus sum ego & cōtēptus, adolescentulus dico nō annorū paucitate sed meritorū, potens est tñ deus dare etiā uoci meæ uocē uirtutis, p quā fiat ut & is ppl's quē nihilominus constat esse seductū, ad iudicium reuertatur. Mea ergo defensio ad eos, qui mihi hinc fortè succensendū indignādum uæ putauerint, hæc sit. Si neq; hoc satis est, etiā istud adñcio. Cōis est causa, & nō est distinctio pusilli & magni. Dolor nēpe in capite est ac p hoc minime alienus, ne à minimis quidem uel extremis qbusq; corporis partibus. Nec à me ergo. Peruenit profecto usq; ad me quāuis oīm minimū, dolor maximus iste quia maximꝰ est, & quia cū sit capitis, nō pōt nō esse & corporis, cuiꝰ mēbrū sum ego. Numqd non dolente capite clamat lingua pro oībus corporis mēbris, in capite se dolere, & oia p ipam suū caput suūq; capitis fatent incommodū? Dimitte proinde quæso, dimittite ut plangā paululuū apud uos dolorē meū. Nec meū tm̄, sed & totius ecclesiæ. Nónne ipsius uox est hodie p uniuersum mundū, caput meū doleo: caput meū doleo? Quis nāq; uel nouissimus xp̄ianorū in toto sit orbe, qui non gloriet hoc capite, qđ ābo illi gloriosi principes terræ, alter amisso alter submisso ī cruce capite, suo triūpho extulerūt, suo sanguine ornauerunt? Ad omnē
ita q; spectat xp̄ianū iniuria ap'lorū: & sicut in oēm terrā Psal.18.
exiuit sonus eorū: sic lesio eorūdē ab oībus usq; quaq; sentitur, usq; quaq; plangit, & dolet. Quid uobis uisum est ô Romani offendere principes mūdi: uros aūt speciales patronos? Cur regē terræ, cur dñm cæli, furore tā intolerabili quàm irrōnabili in uos pariter puocatis, dū sacrā & ap'licam sedē diuinis regalibusq; priuilegijs singularit sublimatā, ausu sacrilego icessere, suoq; minuere honore cōtendítis, quā uel soli cōtra omnes si oportuisset, defendere debuistis? Sic fatui Romani nō iudicantes, neq; qđ honestum est discernētes, caput uestrū atq; omniū, quod in uobis est deturbatis: pro quo magis nec uestris ipsis ceruicibus parcendum à uobis foret, si necessitas exegisset? Patres uestri urbi orbem subiugauerunt, uos urbē properatis orbi facere fabulam. En Petri hæres, Petri sede, & urbe à uobis expulsꝰ est, en rebus & domibus suis, uestris manibus spoliati sunt cardinales, atq; episcopi mi- Osee.7.
nistri domini? O populе stulte & insipiens, ô colūba seducta nō habēs cor. Nónne ille caput, & illi oculi tui erāt? Quid ergo nūc Roma, nisi sine capite trūcū corpus, sine oculis frons effossa, facies tenebrosa? Aperi gens misera aperi oculos tuos, & uide desolationem tuam, iamiamq; immínentem. Quò in breui mutatus est color optimus, Thre.4.
facta est quasi uidua domina gentium, princeps prouinciarum? Verū initia malorum sunt hæc, grauiora timemus. Numqd non prope interitum es, si persistis? Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere ad cor tuū, agnosce iā uel sero, q̄ quāta, à qbꝰ patiaris uel passa sis. Recordare ī causa quo fine, per quos & in quos usus, non longe ante hos dies cunctarum quæ in te sunt ecclesiarum, omnis ornatus & census profligatus est: quicquid in altaribꝰ & in altarium uasis, quicquid in ipsis sacris imagínibus auri & argenti reperiri tunc potuit, manibus ipsorum direptū & asportatum est. Quid ex his oībus tu in tuis nūc marsupijs inuenisti? porrò decor domus dómini irrecuperabili-
ter perijt. Et nunc quid tibi uisum est iterare malitiam
innouare

innouare denuo ſuper te dies malos? Quid mō uel lucri ampliorís, uel certioris ſpei arridet tibi? Niſi q̄ in eo noui ſſima tua cernunt incautiora prioribꝰ, q̄ tunc quidē nō ſolū multi de plebe, ſed etiā de clero, & principibꝰ nōnulli per orbē in ſchiſmate illo fauerūt tibi. Nūc uero ſicut manus tuæ cōtra oēs, ſic manus oīm contra te. Mundus eſt à ſanguine tuo mundus, oīs p̄ter te ſolū, & filios tuos qui in te ſunt. Væ ergo nunc tibi populе miſerande, & uæ duplo quàm ante, non ab exteris nationibꝰ, nō à ferítate barbarorū, nō à milibꝰ armatorū. Væ tm̄ à facie tuorū tibi, uæ à domeſticis & amicis, à clade īteſtina, à cruciatu p̄cordiorū, à tortionibꝰ uiſcerū. Agnoſcisne iā quia nō oēs pacifici q̄ domeſtici: nec oēs amici q̄ uidenť? Etſi aliàs nouera mus: ſed nunc per te manifeſtius edocemur oēm ueritatē illius ſermonis dñi quē dixit, q̄m inimici hoīs domeſtici Mich. 7. eius. Væ fratri a fratre in medio tui: & filiꝰ a parentibus. Væ nō a gladiꝰ, ſed a labiꝰ iniqs & à lingua doloſa. Vſq; quo male in malo uos alterutrum cōfortatis, & gladiꝰ labiorum inuicem ſternitis inuicē p̄ditis, ut ab inuicem cōſumamini? Cōgregamini oues diſperſæ redite ad paſcua: redite ad paſtorē & ep̄m animarum ueſtrarū. Redite p̄uaricatores ad cor. Quod loquor nō q̄ſi hoſtis cōuitiās: ſed quaſi amicꝰ obiurgās. ¶ Habet uera amicitia nōnūquàm obiurgationē, adulationē nunquā. Sed iungimus & obſecrationē. Obſecramus pro Xp̄o recōciliamini deo: recōciliamini principibꝰ uīs (Petrū loquor & Paulū) quos utiq; in uicario & ſucceſſore ſuo Eugenio ſuis ſedibus & ædibus effugaſtis. Reconciliamini, inquā, orbis principibus: ne forte incipiat pro eis pugnare orbis terræ contra incenſatos. An neſcitis qa his offenſis nihil oīno ualetis, his p̄ꝓitiꝰ nihil oīno timetis? Nō, inquā, nō timebis ſub horū tutela milia populi circūdātis te, urbs iclyta, ciuitas fortium. Reconciliare proinde illis, ſimul & milibus martyrū, qui quidē apud te ſed contra te ſunt propter grāde p̄cm̄ q̄d peccaſti: in quo & perſiſtis. Reconciliare etiā omni eccleſiæ ſanctorū qui ubiq; terrarū audito hoc uerbo ſcandalizati ſunt. Alioquin pagina iſta contra te in teſti- Sapi. 5. monium erit: ſed & ipſi apoſtoli & martyres tui ſtabūt in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt, & qui abſtulerunt labores eorum. Sed iam finē loquēdi oēs pariter audiamus. Annunciaui iuſtitiā, p̄nunciaui periculum, ueritatem non tacui, hortatus ſum ad meliora: ſuper eſt ut aut de ueſtra citius correctione lætemur: aut de iuſta imminenti dānatione certi incōſolabiliter lugeamus, areſcentes & tabeſcētes præ timore & expectatione quæ ſuperuenient uniuerſæ urbi.

Ad Conradū regem Romanorū Epla. CCXLIII.

NEc dulcius nec amicabilius, ſed nec arctius oīno regnū ſacerdotiumq; coniungi ſeu cōplantari in inuicē potuerunt, quàm ut ī pſona dñi ambo hæc pariter cōuenirēt, utpote qui factꝰ eſt nobis ex utraq; tribu ſm carnem ſummus & ſacerdos & rex. Non ſolum aūt, ſed & cōmiſcuit ea nihilominus ac 1. Petr. 2. confœderauit in ſuo corpore, quod eſt ppls chriſtianꝰ, ip ſe caput illius: ita ut hoc genus hominū apoſtolica uoce Mat. 19. genꝰ electū, regale ſacerdotiū appelleť. In alia quoq; ſcriptura quotquot ſunt prædeſtinati ad uitā, nónne oēs reges & ſacerdotes nominantur? Ergo q̄ deus cōiunxit, hō nō ſeparet. Magis autem quod diuina ſanxit authoritas, humana ſtudeat adimplere uolūtas: & iungant ſe animis qui iuncti ſunt inſtitutis. Inuicem ſe foueant, inuicē ſe defendant, inuicem onera ſua portēt. Ait ſapiens. Frater ad iuuans fratrem ambo conſolabuntur. Q; ſi alterutrum ſe (q̄d abſit) corroſerint & momorderīt, nónne ambo deſolabuntur? Nō ueniat aīa mea in conſilium eorum qui dicunt uel imperio pacem & libertatem eccleſiarū, uel eccleſiꝰ proſperitatē exaltationem imperij nocituram. Non em̄ utriuſq; inſtitutor deus in deſtructionē ea connexuit, ſed in ædificationē. Si hoc ſcitis: quouſq; uos cōeni cōtumeliam, cōem diſſimulatis iniuriam? Nónne ut apoſtolica ſedes, ita & caput īperij Romani eſt? Vt ergo de eccliа taceā, nom honor regi eſt truncū in manibꝰ tenere imperiū? Et quidem ignoro quid uobis ſuper hoc conſulant ſapiētes uiri & principes regni, ſed ego in inſipientia mea loquens quod ſentio non tacebo. Eccliа dei ab exortu ſui uſq; ad hæc tēpora pluries tribulata eſt, & pluries liberata eſt. De niq; audite quid ipſa de ſe loquatur in pſalmo. Ipſius em̄ Pſa. 128. uox eſt. Sæpe expugnauerunt me à iuuētute mea: etenim non potuerunt mihi. Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerūt iniquitatem ſuā. Certus eſto Pſa. 124. ō rex qm̄ nec nunc quoq; relinquet dñs uirgam peccato- Eſa. 59. rum ſuper ſortē iuſtorum. Nō eſt abbreuiata manus dñi nec facta impotens ad ſaluandum. Liberabit & hoc tēpore abſq; dubio ſpōſam ſuam qui ſuo ſanguine redemit, eā ſuo ſpiritu dotauit, donis cæleſtibus exornauit, ditauit nihilominus & terrenis. Liberabit, inquam, liberabit: ſed ſi in manꝰ alterius uiderint regni principes, id ne honor regis, regniuæ utilitas ſit? Non eſt utiq;. Quamobrē accinge gladio tuo ſup femur tuū potentiſſime, & reſtituat ſibi Cæſar q̄ Cæſaris ſunt, & quæ ſunt dei deo. Vtriq; īter eſſe Cæſaris conſtat: & propriam tueri coronam, & eccleſiam defenſare. Alterum regi: alterum cōuenit eccleſiæ ad uocato. Victoria, ſicut in dño confidimus, præ manibus eſt. Superbia & arrogantia Romanorum plus quam fortitudo eorū. Quid em̄? Nunquid quippiam magnus uel potēs uerbi gratia imperator aut rex fœdā rem iſtā in imperium pariter ſacerdotiumq; præſumit? Sed populꝰ hic maledictꝰ & tumultuoſus: qui ſuas neſcit metiri uires: cogitare finem, cōſiderare prouentū: in inſipientia ſua furore ſuo auſus eſt hoc grande ſacrilegium attētare. Abſit ut uel ad momentum ſtare poſſit ante facie regis popularis manus, uulgi temeritas. Factus ſum inſipiens, qui cū ſim uilis ignobilisq; perſona: tanquam aliqs magnꝰ conſiliꝰ tantæ magnitudinis tāteq; ſapientiæ me ingeſſi, & de re magna. At quo ignobilior atq; abiectior, tanto liberior ſum ad loquendum quod charitas ſuggerit. Vñ & adhuc addo in eadem inſipientia mea. Si qs aliud quam locutus ſum uobis (q̄d non credimus) ſuadere conabit: is p̄fecto aut nō diligit regē: aut parū intelligit quid regiā deceat maieſtatē: aut certe q̄ ſua ſunt quærit: & nō ualde que uel dei uel regis ſunt curare conuincetur.

Ad dominum papam Eugenium pro Aurelianenſi epiſcopo. Epiſtola. CCXLIIII.

ITa quæſo, ita facite. Semper cōſideretur nō à quo, ſed qd petať. Pro Aurelianenſi: ep̄o nō eſt exauditus rex minime tñ offenſus, qa cor eius in manu dei eſt. Quod & ſi contigiſſet ſuſtinendum fuerat, ne deus offenderet, q utiq; ex hoc magis propitiabiť: & citius reſpirare faciet à tribulatione malorū & dolore, ſi iuſtitia teneatur, ſi nō relinquať ueritas. Hæc & his ſimilia q̄ de uobis per orbem celebri in dies iucūdita te crebreſcūt quāta cor meū ſuauitate repleant, nō eſt facile dictu. Hæc pro his. Decætero ſi ſuggeſtū uobis à quopiam fuerit de me amplius onerādo, ſcitote mihi uires nō ſuppetere ad ea q̄ porto. Quantū mihi, tm̄ parcetis & uobis. Propoſitū meū, monaſteriū nō egrediendi, credo nō latere uos. De fratre Baldītio quāuis dilecto, quāuis neceſſario obeditū eſt ſine mora. De abbate mittēdo ad ſanctū Anaſtaſiū, ſi factū non eſt, fiet ſtatim ut factum nō eſſe ſciemus. Porrò de alia mittenda perſona, quia in ultimis literis ueſtris nihil ſcripſiſtis: nihil p̄ſumpſimus. Ceterum & hoc tam celeriter fiet: quàm uobis accelerare placuerit. Plenius uobis, & manifeſtius de his oībus rñdebunt dñs Altiſſiodorēſis & frater balditiꝰ. Qd̄ ſanctæ memoriæ Balduinus piſanus archiep̄s fecit in Sardinia de excōicatiōe Auorenſis iudicis, qa non niſi iuſte hoc uirum bonum feciſſe credimus, ueſtra authoritate ratum & inconcuſſum manere rogamus. Porrò Turritanus iudex quia bonus dicitur eſſe princeps, ſit uobis commendatus, & à uobis manuteneatur.

Ad eundem pro eodem, quando prædictus Aurelianenſis depoſitus eſt. Epiſtola. CCXLV.

TEmpus est ut & ego scribã nõ iam pro epõ,sed pro paupere & humili monacho,idq; qd' miserabilius est,facto de diuite & sublimi. Hic iam nõ habet adulatio locũ,habet miseratio. Multi pro eo scripserũt ut remaneret eps: sed multũ hoc erat: nõ potui adduci ego ut id auderẽ. Nũc uerò si res humanius æstimetur:ipsa nũc exigit quod antè uitabam. Spes erat hoi adhuc,nã sperandi rõ suberat talis. Dicebat: Valde immutatꝰ est rerũ status,ex quo mihi snia purgationis imposita fuit. Et quidẽ grauem illã satis accepi:& q̃ab innocẽtissimo difficile impleri posset. Quid nũc cũ cũcta penè in ipossibile uersa sunt? Niuernis,non est eps sed nec tricis qdẽ. Altissiodorẽsis trãsalpinauit. Cõprouincialiũ sanè eporum p quos me purgari oportuit,pars multa hæc est. Nõ certè purgatores deficiũt mihi, sed epi uel desũt uel nõ absunt. Quid ergo? Rectè ne à me exigi põt,qd' inueniri non põt? Si res ita iudici cõperta fuerit,mirũ si de impossibili snïam ferat. Aut si nõ ex toto impossibile :minimũ qd' fortè minus est, leuiter effugiet ultro negligentius perscrutantẽ. Nẽpe mïam uult,nõ sacrificiũ. Quæ emꝫ utilitas ĩ sanguine meo:ut q̃rat iniquitatẽ meam, & pctm̃ meũ scrutet? Maius aũt quia benignus & misericors est, aliquid obliuiscetur, aliquid dissimulabit,aliqd & de suo addet. Dominꝰ est. An nõ licet ei quod uult facere? Etiã si nõ quantũ sat est,rõnẽ mihi suppeditare aduerterit: qd ni tota tñ libertate utet, prõptecꝫ mïam superexaltabit iudicio,uir apostolicæ mãsuetudinis & authoritatis? Ergo cũ sic liceret sperare timẽti, nec frustra ut sibi suiscꝫ uidebatur:cessit tñ,& nro se totũ commisit arbitrio. Ac ne occasione ipsius diutius ecclesia fatigaretur:consulente me anticipãs terminũ & securis ictum,ultro epm exuit. Vnũ est clementissime pater unde hoi generoso ac uerecundo in tã miseranda fortuna posset non parũ cõsolationis afferri. Quæritis qd? profecto non ambulat ĩ magnis:nec ĩ mirabilibus sup se. Sufficit si uestra indulgentia possit retinere sacerdotẽ:qui eps fuit,tantum à nota infamiæ & perpetuæ inustiõis cauterio scuto bonæ uolũtatis ũræ obumbretur sibi. O dignã oi exaudit̃u pcem. Nõ rogat ut gl'iosus,sed ne inglorꝰ sit,q̃ extitit gloriosus. Quicquid illud sit,qd' mediũ est,eo cõtentus est. Liceat cadenti à gl'ia:honesto quo poterit mediocritatis sese excipe gradu:solãcꝫ non deuenire in extremitatẽ opprobrij. Iuuenis est,nobilis gñe est, in sublimitate positus fuit:nec tñ humilem refugit locũ sed probrũ. Nihil ne merebitur uel ista humilitas? Humiliatꝰ est impius Achab,& profuit ei:& in uiro fideli ac nobili humilitas p̃ciũ non habebit? Absit à summa sede,absit à sctã mente ũra: cor contritũ & humiliatũ despicere. Si dixerimus humiliauit se,exaltet: nihil in hoc temerè à nobis p̃sumptũ, possemus forsitan excusare:nimirum ex regula quam optime nostis. Nunc aũt non dicimus exaltetur:sed ne cõculcet, & cõfundamur ab expectatione nra. Imo uerò si mala suscepimus de manu dñi: bona quare nõ suscipiamus? Nũquid emꝫ potestatẽ habetis deponere potentes de sede:& exaltare humiles non habetis? Porrò potestate accepta,malle in malo quàm ĩ bono uti,abuti est. Præterea angitur debitis multis,cũ sit pauper & inops. Iubeat authoritas uestra,de rebus episcopalibus ea soluí. Durum est enim,simul & honore priuari & onere premi debitorum.

Ad eũdẽ pro Remẽsi archiepo. Epistola. CCXLVI.

AMantissimo patri & dño Eugenio dei gra summo pontifici. B. Clareuallensis abbas, modicũ id qd' est. Parcat uobis deꝰ. Quid fecistis? Faciem hominis uerecundissimi confudistis:& cuius laus est in ecclesia, ipsum in facie ecclesiæ humiliastis. Lætificastis oẽs inimicos eius: sed quantos uos cõtristasse putatis? Hoc est modus cõdolendi:quia amicorum non est numerus. Dilectus à deo & hoibus grãdis crimínis luit pœnas:nullius conuictus:nullius confessus. Tenemus Phinees,sentimus zelum,Israelites perfoditur,sed nõ cum Madianitide. Imponitur ei q̃ regem coronauit: sed in hoc non existimat excessisse se tenorem priuilegiorum suorum. Obiscitur q̃ scienter diuina p̃sumpserit celebrare in ecclesia interdicta. Negat. Suo tẽpore probabitur illud:purgabit istud. Esto tñ. Putemꝰ oia constare, quæcũ in absentẽ adiersariis eius licuit aut libuit loqui. Debuit ne hoc solo excessu cuius cætera laudabilia extenuerũt:tã dure ferirí:tã seuere aiaduerti? Semel excessisse, etiã uirtus poterat reputari,si de uestro, nõ de uultu inimicorũ eius iudiciũ prodiisset. Deinde qd in acto illo ferí oportebat? Dies celebris,solẽnis curia,iuuenis rex: & qd' his maius est,dei negociũ,de Hierosolymitana,s. expeditione:propter qd' oẽs conuenerant. Prorsus hæc oia missarũ & coronæ regiæ solẽnis debitíq; honoris,frustrationẽ nullaten? admittebãt. Sed nec ipsi Bituricẽsi archiepo oino expediebat ut honor regis p eũ ipediret. Quæ cũ ita se habuerit æstimamꝰ locũ miæ nõ deesse, ubi tãta necessitas typum excusat contumaciæ. Nunqd potestatẽ habetis tantũ percutere:& nequaquã sanare? Nostis qui dixerit. Percutiã,& ego sanabo. Absit ut cuiꝰ tenetis ui- Deu.23.
cem,non usurpetis & uocẽ:uocem præcipue pietatis. Ergo sola hac uice redeat sagitta Ionathæ retrosum:& si necesse fuerit,in me magis mittatur. Tolerabilis fateor habuissem interdicti mihi missarũ celebrationẽ:quàm archiepo pallij usum. Est etiã qd' nõ mediocriter uestro pio rigori obuiat in hac parte,q̃ filio uro regi Ludouico possit hinc non paruæ offensionis & irritationis occasio dari: cum ipse sibi tota mali huius uideat esse occasio. Quod planè tempore isto nõ expedit: ne bonum quod uro hortatu bono & magno animo cœpit,dignum(qd' absit)nõ habeat exitum,si in scandalo & animi perturbatione hoc egerit. Decætero mãdastis:& obediui:& fœcũdauit obedientia p̃cipientis authoritas. Siquidẽ annunciaui & lo- Psal.39
cutus sum:multiplicati sunt super numerũ. Vacuant urbes & castella: & penè iam non inueniunt quem apprehendant septem mulieres uirum unũ: adeò ubiq; uiduæ uiuis remanent uiris.

Ad eundem. Epistola. CCXLVII.

NOn est mihi more multorum procemiũ uti ad uos ambitu uerborũ:à re ipsa incipio. Homo fallax uenit ad uos:credo ut fallat, sed absit ut uos. Hoc enim non nisi in multorũ discrimen, idq; maximum,posset accidere. Semper quidem sicut fallere malũ:ita falli à malo est plerũq;,& malum. Sed interest quis,& in quo fallat. Quãto uestra potestas & dignitas maior:tanto ea quæ uobis fortè subreptio fit,nõ modo periculosior sed & turpior est:præsertim in ecclesiasticis causis. Si uerbi gratia Sagiẽsis hæc uulpecula fraudulẽta cõcinnans dolos,uobis(sicut callide cogitat illudere)poterit ad uineã dñi sabaoth,quã breui tpe parte non modica demolita est, uestra author itate redire: quanta puta malignitate decætero sæuiturã? Heu quod reliquũ est deuorabit. Nẽpe q uenit uulpecula, redibit, leena: & in quoscꝫ tã clerí quàm ppli non iam callidítate utet: sed crudelitate. ¶ Vigilãdũ utiq; aduersus astutiã:ne ad tantã sæuitiã denuo prorumpere possit. Non ergo uos moueat hois facies miserãda,uilis habit?,uultus supplex,demissa supercilia,uerborum humilitas, sed nec ipse quidem lachrymulæ:currentes(ut aiunt)ad nutum eius:doctæ mẽtiri. Hæc oia in facie sunt:& scitis q̃ dixerit. Nolite fm faciem iudicare. In his atq; similib? forma pietatis extitit: sed non semper & uirtus. Vestimenta ouium sunt hæc, freq̃ter(sicut designauit dñs)usurpata à lupis in stragem maximam ouiũ:dum non se abscondunt, qm̃ illi abscondite ueniunt. Inde est q̃ aliqui etiã ex nostris pro eo scripserunt,talibus,circumuenti mendacijs:parum aduertentes quod à sapiente sapienter ac ueraciter dicitur. Est qui se humiliat nequiter: & interiora eius plena sunt dolo. Vos ergo non attendatis ad uerba eius, neq; ad corporis gestus:opera interrogate. A fructibus eius cognoscetis eum. Multa & grata dicuntur de eo: dicentur & in eum,si est qui quærat & iudicet. Nolo dicere omnia quæ audiui Ioan. 7. Eccle.19 Mat.7.

quæ audiui. Nec eñ oĩb⁹ credendũ est: sed nec oĩbus de credendũ. Vnã pono breuiter meã cõiecturã: certi ne aliqd habeat, uos iudicabitis. Cur datos sibi iudices declinauit? Sí psonas causæ: non erant suspecti. Sí loci impertinentiæ: erat hoc in terra sua, & in cognatione sua: ubi & expẽsis paucis, & itinere nõ longo facile & absq; labore totũ negociũ poterat explicari. Restat, pinde nihil aliud suspicandũ: quàm fugisse hoiem subdolũ accusantiũ multitudinẽ: q extra patriã eũ miníme præiopia seq possent. Grãs agimus dño Lexouiensi: q zelo domus dñi tactus, nec marsupio pepcit, nec corpori. Bon⁹ frater: cui studiũ est semen defuncti fratris suscitare. Gratias & uos agite illi: qa uestro quoq; nomini hæc eius cura non parũ conferre uidetur: qua fit ut conuincatur malignus, & sic deiiciatur: quæ est gloria uestra.

Ad eundem. Epistola. CCXLVIII.

SI rebus charitas p̃cium facit: nil in eccl'ia p̃cio sius, nil optabilius bono utiliq; pastore. Nẽpe rara auis est ista. Proinde sicubi talis interdum reperiat: & occasio detur: confestim inisciendæ sunt manus, & totis nisibus satagendũ, ne qua ui, ne qua arte malitiæ fructuosa promotio ualeat præpediri. Audiuimus in ecclesia Valentina, pari uoto cleri & populi electum esse priorem casæ dei. Mirum si bonus nõ fuerit ad opus, ad quod assumit. Scire uultis unde id sperẽ? Boni hoc uolunt: nec potest bonus nõ esse q bonis placet. Nec minus ualidũ argumentũ mihi uidet q̃ bon⁹ sit: si malis è regione displiceat. Decet sanctitatem uestrã uotis assentire bonorũ: ne si ab isto fortè resilire contingat: aliũ quẽ nolletis, studio & cõsensu prauorum cõtingat recipere.

Ad Bernardũ priorẽ portarũ. Epl'a. CCXLIX.

REuerendissimis patribus & dñis amantissimis, Bernardo priori portarũ, & sanctis qui cũ eo sunt. B. Clareuallis uocat⁹ abbas salutẽ in domino. ¶Ex quodã beatitudinis uestræ rescripto cõperi scripsisse me aliqd q̃d me indicaret cõmotum: uosq; istud nõ parũ metuere. Verũ id frustra. Nõ est q̃d à puero uestro timendũ sit uobis reuerẽdissimi pres: qui uos in ueritate diligo ut amicos: & suspicio ut sctõs. Nisi forte nõ me, sed mihi paterno timuistis affectu: q̃ motus uobis uiderer nõ ex rõne: aut si ex rõne, fortè plus quàm oporteret. Mot⁹ fateor fui, sed p uobis, nõ cõtra uos: atq; id tenuiter satis. Sí & hoc temere: sed nõ temere cõfiteor aduersum me iniustitiã meã: & uos remittetis temeritatẽ pcti mei. Ignoscite mihi, sic sum: zelus dom⁹ uæ comedit me. Non patior plane q̃d in me est decolorari tãtæ speciem sctitatis: nã corrũpi posse absit ut uerear. ¶Prorsus aũt displicet in pulcherrimo corpore, nõ solũ morb⁹: sed & næuus. Non planè bonus color, si sctõrũ quispiã anxie ferre abiectionem suã uideatur: de qua etiã & non gaudere, & nõ gloriari, minus est à pfecto. Porrò in ppolito per fectiõis apparere impfectũ, næuus est. Ergo hic color mihi in fratre natali displicuit. Quid cñ & si castũ id fuerit corã deo? Nẽpe oportet, puldere bona etiã corã hoibus. Sed dicitis. Nõ ipse grauiter tulit: sed nos. Ad idẽ reuertitur. Iterũ dico q̃d sentio. Cur uobis graue fuerit, non uideo: nisi qa ipsi graue esse sensistis. Vos iudicate an hoc cum decuerit, præsertim in nouitate uitæ. Nam ante hãc (ut salua eius pace dixerim) non caruit hac nota: an uerò nec culpa, suæ ipsius cõsciẽtiæ relinquẽdũ est. Et qd si fortè hoc cogitauit dñs papa: cũ sicut dicitis, electiõi ei⁹ assentire renuerit? Verit⁹ qppe ut æstimo lĩguas obtrectatorũ, uetuit festinatã noui eremitæ, pmotionẽ, ne, ut dixi, lingua maliloqua dicere posset, hunc esse quẽ semp optauerat eremi fructũ. Veruntamẽ quicquid dominus papa intẽderit, siue hoc siue aliud, me ignorasse sciatis illud ei⁹ consilium, ne quis dicat q̃ meo instinctu id fecerit. Nam quod ad me pertinet, mihi decretum est, ubi opportune possem, non solum non impedire: sed etiam totis uiribus, & ambabus (ut dicitur) trahere manibus: ubi de gratia quæ ĩ eo est, deo fructificare ualeret. Quis dabit mihi homines literatos & sanctos ĩ ecclesijs dei, præesse pastores: si non in omnibus: certè in pluribus: certè ĩ aliquib⁹ saltem? Quid enim si iuuenis aliqua olim iuueniliter egisse memoratur? Vetera transierunt: noua facta sunt oĩa. 2. Cor. 5. Consepultus est iterum Xp̃o per eremi baptismum: ego olim sepulta uitia retractabo? Iam q̃ abbas Caxiacensis, siue Trecensis dure dicuntur scripsisse uobis: oĩno cũ audiui, dure accepi: & cũ accepero tp̃s, nõ dissimulabo: quã tum quidẽ charitas postulabit, & familiaritas: q̃ mihi pro eorum religiositate ad ipsos est. Deo autẽ grãs, qui dedit uobis non uinci à malo: sed uincere in bono malum: quia nõ rñdistis eis malum pro malo: aut maledictum pro maledicto. Porrò illas quas ad me aduersus præfatos abbates ante scripseratis literas: nec studio nec uoluntate mea, ad ipsorũ notitiã peruenisse sciatis. Et de his satis. Tẽpus est ut non obliuiscar mei. Clamat ad uos mea monstruosa uita: mea ærumnosa cõsciẽtia. Ego enim quædam chimæra mei seculi: nec clericum gero, nec laicum. Nam monachi iãdudũ merui cõuersationem: non habitũ. Nolo scribere de me q̃d uos per alios audisse existimo, quid actitẽi quid studeam: per quæ discrimina uerser in mundo: imo, per quæ iacter præcipitia. Sí quo minus audistis, p̃cor ut inquiratis: & fm quod audieritis, & consilium impendatis, & orationum suffragia.

Ad dñm papam Eugenium. Epistola. CCL.

AMãtissimo patri & dño Eugenio dei gra summo pontifici. B. Clareuallis dictus abbas modi cũ id q̃d est. Baluienses monachi grauiter, deli querunt: sed nõ impune. Vobis pro hoc ipso laus & gratiarũ actio ab uniuersa debet ecclesia: qa nõ siluistis, nõ dissimulastis, non quieuistis. Efferbuistis ut debuistis: percussistis: sed ut sanaretis. Q̃ si obliuiscat? miserere dñs: & cõtineat in ira sua misericordias suas: unde sanitas? Fiducialit̃ Proide: post iudicium miam præstolamur: ut miam & iudicio cantemus dño. Scimus scimus non deuiabit uicarius à uestigijs eius cuius uicarius est: nimirũ cũ ille dicat. Qui mihi ministrat, me sequat̃. Dicit aũt de illo ppheta: Quis scit si conuertat̃ & ignoscat deus, & relinquat post se bñdictionẽ? Hanc de uris quoq; posteriori bus audacter exigim⁹. Alioquin nõ decet ut perdatis innocentẽ cũ impio. Etem̃ qui malũ fecerũt, facti de medio sũt. Quid restat nisi ut reliquiæ saluæ fiant? Quidni saluẽtur qui obedierũt uobis, qui obedierũt p̃decessori uo? Paulum loquor qui aiebat. Auferte malũ ex uobis? itaq; miseremini illis & non præiudicet iniquitas sceleratorũ, iustitiæ innocentium. Hæc dico, quia causa est eis cũ Eduensibus ĩ præsentia uestræ maiestatis: & timẽt ne noceat sibi iniquitas aliorũ. Sanè id p̃cipue obsecramus, ut concordiæ & paci ipsorũ operã detis: utrisq; siquidem bene uolumus, atq; ita utrisq; credimus expedire. Ioan. 12. Ioel. 2. 1. Cor. 5.

Ad eũdẽ pro Eboracensi epo. Epistola. CCLI.

SAcuit frustrata ambitio: imo desperata furit. Currit ad laqueũ homo perditionis: & debitã iam olim in se sententiam damnationis accelerat. Vel nunc manifesta sunt peccata eius præcedentia ad iudicium. Anticipat manum succisoris, arbor maledicta & spinosa: & cunctantem securim in semet prouocat. Heu quàm iustius illa iamdudum excidisset: quàm sancti illi, quos contra ius & phas male stando deiecit? Et enim si non staret, stantes miníme deiecisset. Et illi quidẽ in innocentia sua, & pro innocẽtia corruerunt, multo melius stantes: sed sanguis innoxius de manu illorum proculdubio requiretur, qui uires furtiuas tã noxiæ arbori ne statim corrueret ministrauerunt. Clamat cõtra eorum capita sanguis sanctorum de terra: quorum animæ in manu dei sunt, & iam non tanget eos tormẽtum malitiæ. Verũ tamen uiscera mea erãt, effusa sunt: non recipio de uerbis consolationem. Er si possent esse qualicũq; solatio siue remedio, deficiunt tñ præ dolore, mœrore præcludũtur, interrumpunt̃ singultibus. Vnum tñ ip̃m q̃ extremũ quod utiq; magis scribere quàm ploqui possum: adhuc audite,

uel potíus legíte. Sí adhuc ſteterít: prohdolor uerẽdũ ne ípſius ſtatus ſit ueſter caſus: dũ quícquíd adiecerít, ut po-
Ma.7. te mala arbor quæ non põt níſi malos fructus facere: non illí ſam, ſed uobís meritò ímputetur.

Ad abbatem de Præmonſtrato. Epíſtola. CCLII.

AVdíuí auditíonem ueſtram: & tímuí. Scribítís eí cõtra me amaritudínes: abſit aũt ut tam rõnabíliter, quàm terríbiliter. Quíd peccauí? an ꝙ ueſtrã perſonã ſemper amauí, ueſtrũ ordínẽ fouí, & promouí ſemper qđ ín me fuit? Fídẽ, ſí uerbís nõ habetur, opera facient. Vt quídem mea míhí conſcientía reſpondet: ego à uobís debuí commendarí. Sed quía contraría potíus loquí & ſcríbere líbet: dabo ego uocí meæ uocem uírtutís ex factorum teſtímonío. Id quídẽ graue. Vídear ímproperare beneficía: quod utícq̃ non decuerat. Vt mínus ſapíẽs facíã: uos me cogítís. Cuí unquã ueſtrum ſíue ueſtrorũ noſtra opera opus fuít & defuít? Primo q̃dem. locus ípſe præmonſtratí ín quo degítís, noſter fuít: & noſtro munere habuíſtís. Nã nobís frater Vuído (hoc nomẽ prímí íncolæ locí) per manum ep̃í antè donauerat. Deíde ꝙ hí de bello loco uobís ſe aſſociauerunt: nr̃í poti ſſímum ſtudíũ fuit. apud Hieroſolymam rex Balduínus dum adhuc uíueret locum ſancti Samuelís donauít nobís, & mílle aureos ſimul de ꝙbus ædificaretur: uos dono noſtro & locũ habetís, & aureos habuíſtís. apud Vírdunũ pro eccleſía beatí Paulí ut eam uos haberetís quãtũ laborauerím, multí norũt: quantũ profecerím, ípſí ſentítís. Sí quomínus recognoſcítís uos: extant epíſtolæ noſtræ ad beatæ memoríæ papã Innocentíũ huíus reí ueri íudices: & quaſí uíuí teſtes. Illís de ſeptẽ fontíbus locũ quem prímum ínhabítauerunt, Francevals nomen eí nos contulím?. Propter qđ horũ uultís recedere ab amícís? Nunqd redditur pro bono malũ quía mínamíní uíolare pactum: ualedícere pací: ſocietatẽ deſerere: ſcíndere unitatẽ? Sed eſto. De bono ope non me lapídatís, ſed de íníuría: ꝙ fratrẽ Robertũ cũ eſſet de ueſtra profeſſíone, ſuſceperím, habítum eí monachícum tradẽs. Non ínficíor, apud nos eſt. Putauerã aũt me ſuper hoc ſatisfecíſſe uobís cũ ſuſceptíonís íllíus rationem, ordínem, neceſſitatem, uſua & ueridíca uoce expoſuí: ídq̃ non ſemel. Quía uerò necdũ quieſcítís, nõ erít míhí pígrũ reſcríbere qđ rñderã: qñ uobís durũ non eſt repetere quod excuſa ueram. Míníme ego prædíctum fratrẽ Robertũ alíquando ut à uobís exíret ſolícitauí: magís aũt à multís annís íd cupientẽ nõ ſemel, ſed ſæpe compreſſí. Quonam denícq̃ modo ſuſpectus haberí poſſum ꝙ fratrem Robertũ ſubduxerím uobís: cuíus cõſílío & hortatu magíſtrum Ottonem habetís? Sí neſcítís: ípſum ínterrogate. Sí bene nouí hoíem, nõ negabít. Poſſem & alíos forſítan non paucos nomínare ſíue conuerſos a d uos, ſíue reuerſos: quos hodíe nõ haberetís níſí à nobís ſuaſí fuíſſent, uel coacti. Parco autẽ nõ ínops materíæ: ſed uerecũdíæ ſatísfacíens díues. Inuení ego ín clauſtrís ueſtrís quí ad uerbũ prædícatíonís noſtræ cõpũcti & conuerſí ad nos uenírе díſpoſuerãt: cum ecce ſolícitantíbus ueſtrís retrahentes pedem, recepti & retenti ſunt ín ordíne & habítu ueſtro. Poſtmodũ uerò remordente eos cõſcientía exíre uoluerũt: & (ní fallor) exíuíſſẽt, níſí noſtro firmarentur non eſſenſu tm̃, ſed & hortatu. Sed íam audíte, quía ítерũ uultís audíre: quõ tandẽ fratrẽ Robertum receperím. Dñs papa p̃cepít: nẽpe rogatus ab íllo & eíus amícís. Dícebat ueſtrũ ſeſe & abbatís eíus aſſenſum p̃ce ſua optínuíſſe: ne qs dícat ꝙ p̃cepto extorſit. Negatís: qđ ad nos? Ipſe uíderít. Sí uobís ſummum & ſanctũ põtíficem falſítatís arguere líbet, ígnocíte nobís: quía nos tãtæ ſanctítatí nõ credere, & tãtæ maieſtatí non obedíre, nefas ducímus. Quanquã & uenerabílís abbas Godeſcal? quí de ueſtrís eſt (nã ís à dño papa ad uos huíus reí gratía fuerat deſtínatus) nõ planè negauerat reportaſſe ſe à uobís & líberam fratrís emancípatíonem, & ueſtrã ípſíus ſpontaneã confeſſionẽ. Iam de fratre Fromundo non eſt quòd nos laceſſatís: cum nequaquam eum ſine uoluntaría abbatís ſuí cõceſſione receperím. Quo d quídẽ nec uos latuíſſe, amara ílla epíſtola demõſtrat, ín qua nobís de ſola capitulí nõ expectata cõníuentía calumníam ſtruítís. Quaſí uerò uel ín mutua noſtra cõuẽtíone íd prohíbítũ fuerít: uel emãcípatío fílíí ad capítulũ, & nõ potíus ad ſolum ſpectet abbatẽ. Adíjcítís & de domo quadam fratrũ ueſtrorũ de Baſſo fonte: ꝙ eam nos de medío tulím?, líceat extra ſtatutos términos conſtítutã. Atq̃ utínã príus quàm nos arguerétís, eoſdẽ ínterrogaſſetís fratres: nõ ſolũ quís cã de medío tulerít: ſed etíã qua de cauſa. Neq̃ ením celaſſent uobís (ut cõfidím?) huí? reí ueritatẽ. Cæterũ audíte cã nũc uelà nobís: ac deínde ſí íta placet, eos ínterrogate. Cœperant ædíficare locum, ubí alíquas è ſororíbus ſuís conſtítuerent: longe quídẽ ab abbatía ſua: ín confínío aũt duarum grangíarũ domus noſtræ, & prope paſcua ouíũ noſtrarum: rogauím? eos tanquã amícos, & quíbus fortè nõ ínutíles fuíſſemus: ne ſemínaríũ ſcandalí, & díſſenſíonum fomitẽ ſuís pariter & noſtrís parerent, poſteris relínquẽdũ. At íllí níhílomínus ædíficabãt. Hæc fuít tota uíolẽtía noſtra ſic nos de medío tulímus domũ íllã. Inexcuſabíles ſum?: ſí rogare, uím ínrogare eſt. Reuera eps (quod negãdum nõ eſt) índignatus non mõ ꝙ oratoríũ ín ſuo epatu, ſed & ꝙ domũ ín fundo eccleſíæ & terra feudí ſuí ædíficare ſe íncõſulto præſumpſíſſent, cœpto ítеruenít opí: quãuís fruſtra. Nã nec uetítí ab eo, deſtíterũt. Exínde trãſeuntí míhí p terrã íllã, ís q̃ tũc erat abbas Baſſí fontís occurens: índícauít ꝙ ab ædíficatíone ceſſaſſent. Veruntamen nõ tã propter nos, ſícut ex eíus relatíone cognouí, quàm propter mílítem íllũ q̃ terrã eís uſſís dedíſſe grauabat eos ín multís: íta ut de eo plurímũ quærerentur. Quanquã & ſí pro ſola charítate noſtra íd uoluntarié dímíſíſſent: nec relígionẽ eorum dedecuíſſet: nec ímmerítís forſítan præſtítíſſe beneficíũ uíderẽtur. Míror ſanè unde hæc tãdem q̃rela emerſerít, cũ & abbas ín bona (níſí fallor) & deuota erga nos uolũtate p̃ſentem fínierít uítã: & quí ſubſtítut? eſt eí, frequẽter & familíaríter cõueníẽs nos ín neceſſitatíbus ſuís, nullã nobís q̃rímoníæ huí? alíq̃ fecerít mẽtionẽ. Denícq̃ & poſtea ín cadẽ domo humaníſſíme ſuſcept? hoſpícío, níhíl hínc uel ab ípſo abbate uel alío quoquam audíuí. Sed & uobíſcũ ín Claraualle poſtmodum põs fuít abbas: & nuperríme Barrí íã ínſtãte capítulo ueſtro, unde líteræ íllæ q̃rulæ ne dícã calũníoſæ uenerũt & nec híc nec íbí ſuper hoc, ſíue ab eo ſíue à uobís uel tenuíter quídem memíní me fuíſſe cõuentũ. Præterea cauſamíní ꝙ domũculã fratrũ ueſtrorũ de Brena cõuerſus Igníacẽſis cõbuſít. O domũculã. Nẽpe umbraculũ quoddã ramorũ erat: ubí ſederet frater quí ſtantes adhuc ĩ agro ſegetes cuſtodíret. Neq̃ hoc combuſtũ malítía: ſícut fídelí relatíõe cognouím?: ſed ꝙ poſítũ ín agro quodã fratrũ Igníacẽſíũ terram occuparet quã excolí oportebat. Denícq̃ uíx uno taxata eſt nũmulo domũcula hæc: & abbatí de Brena íta íam (níſí fallímur) ſup̃ hoc ſatísfactũ, ut oĩno nec q̃ratur, nec habeat unde queratur. Sí quomínus: ubí íd nos reſcíre fecerítís, paratí ſumus ad oẽm ſatísfactíonem. Sic & de abbate Longí põtís, ubí prímo q̃relam ueſtrã accípímus, ꝙ ínter términos ueſtros domũ uellet ædíficare, phíbuímus eũ: & íã credím? deſtítíſſe. Sínaũt: & íd fíet: ubí factũ non eſſe nouerímus. Super oía plangítís ꝙ eccleſíã ſancti Foíllaní, q̃ de ordíne ueſtro eſt: abbas noſter de Villarí ſecerít ímbannírí. At fortè íuſtíus uobís fratrís & coabbatís ueſtrí de p̃dícta domo ſcti Foíllaní íncredíbílís obſtínatío, quàm ſummí põtíficís reph̃enſíbílís animaduerſío díſpliceret. Nouí ſíquídẽ ꝙ multís ueſtrorũ ípſí? abbatís aíoſítas díſpliceat grauíter: mírũ ualde ſí nõ etíam uobís. Ita ergo díco uobís hínc índignamíní. Síquídem ípſe eſt cuíus aut cupídítas aut cõtumacía fratríbus ueſtrís díuína fecerít offícía ínterdící. Et quídẽ prolíxũ eſt hoc negocíum: & difficíle eſſet uníuerſa eíus ſubterfugía epíſtolarí breuítate cõcludí. Cãm tñ ítердícti quàm breuíter ítímabo. Poſt duas aut plures cõuẽtíões pacís, poſt diffínítíuã ſnîam íudícíj ſuxta mandatum capítulí uſrí p uſros & nſros

abbates

abbatis promulgatā accitus demum ep̄s Cameracensis, ad cuius parochiā locus ſcti Foillani pertinere cognoſcitur: cū uideret abbatē obſtinato aīo oīa uiolare: etiā ſententia eū eccl'iaſtica cogere uoluit ut dicebat. Ille uerò ut redimeret tp̄s: ſummi pōtificis audientiā appellauit. Ventū eſt ante eū. Quī poſtquā teſtimonio tā uīrorū abbatum quàm aliorū religioſorū indubitāter agnouit abbatē ſcti Foillani nō ſolū reſilire à cōpoſitiōib⁹, ſed & iudicio cōtraire: eccl'iam ei⁹ inbāniri iuſſit donec ſatiſfeciſſet. Demū rogaſtis tā uos quàm ip̄e dn̄m Ciſtertienſem & uos, multiſq; tā uīs quàm uīrorum precib⁹ extorſiſtis p̄nte & ipo ep̄o q; promulgandæ ſniæ interdicti mandatū acceperat, ut puideret adhuc forma aliqua pacis. Abſente abbate de Villari, tractata cōpoſitio: dictūq; eſt ep̄o ut ſi uel ipſam obſeruaret abbas ſcti Foillani, abſtineret ab interdicto. Diſcedēs aūt nec illā tenuit: ſed domū quā & iudiciū ſnia, & cōpoſitiōes oēs diruēdā eē diffinierāt: ita ut ſemel etiā diruta iā fuiſſet: atq; interim cōtra cōuentionē & iudiciū reædificata: hāc, inquā, & tenuit & tenet: & alterā quoq; ſupædificauit. Quidni exequeret ep̄s mādatū ap'licū qđ acceperat de promulgāda ſnia interdicti, p̄ſertim addita p̄uaricatōe? Ego tñ ſperās tādē aliqñ uincere in bono malū: eandē ſniam differri feci uſq; ad octaua Epiphaniæ: ſi fortè interim uir ille cogitaret ut uel formā iudicij exeq̄retur, uel cōpoſitionē aliquā obſeruaret. Atq; utinā ſic cōtingat: faciat deus pacis ut reqeſcat ſup eū pax nr̄a. Cùm hæc ita ſe habeāt: nō eſt qđ de uobis q̄rī debeatis: cum iuſtius nos de uobis ut apparet q̄rí poſſim⁹. Reliquū eſt, ut diligētes uos diligatis præſertim ſolliciti ſeruare unitatē ſpūs i uinculo pacis. Illo, inquā, uinculo qđ inter nos & uos cā pacis charitatiſq; firmatū eſt: utiliter quidē: & nō min⁹ forſitā uobis quàm nobis. Sī rūpēdū decernitis: nō expedit quidē. Sed nec licere ullaten⁹ puto. Nēpe ubi cōmunis eſt cā, p̄ſonæ reatus p̄iudicare nō deberet, & ſi uera eſſent q̄ in nos dicitis. Ego autē frēs q̄qd faciatis: decreui ſemp diligere uos etiā nō dilectus. Occaſiones q̄rat q uult recedere ab amico, mihi ſtudiū eſt & erit nec cuiquā amicorū iuſtā in me diſceſſionis cām dare: nec ſcrutari in alio: q; hoc qdē fictæ, illud uerò neglectæ amicitiæ ſit. Et quia ſm̄ pphetā glutinū bonū eſt: ſoluere uel potius abrūpere uos poteritis: ſed nō me. Adhærebo uobis etſi nolitis: adhærebo & ſi nolim ip̄e. Olim me alligaui forti uinculo: charitate nō ficta: illa q̄ nūquā excidit. Cū turbatis ero pacificus, cōturbātib⁹ quoq; dabo locū iræ: ne diabolo dem. Vincar ſurgiſis, uincar obſequiis. Inuitis p̄ſtabo, ingratis adhiciā, honorabo & contēnentes me. Et nūc triſtis eſt aīa mea q; quacūq; occaſiōe offenderim uos: eritq; triſtis uſq; dū uīa indulgētia releuetur. Sī tardaueritis: ībo & excuſabo præ foribus, perſeuerabo pulſans: inſtabo opportune importune donec uel merear, uel extorquea benedictionē. Pluſquā mediū hyemis tranſiit iam, & tuncam noſtrā uſq; adhuc fruſtratus expecto.

Ad abbatem Garinum alpēſem. Epl'a. CCLIII.

REuerendo p̄ī & oī ueneratiōe digno, dn̄o abbatī Alpēſi Garino, & uniuerſis eiuſdē loci fratrib⁹, fr̄ Bernard⁹ uīæ ſctitatis ſeru⁹: de bono in meli⁹ ſp̄ proficere. ¶ Reuera nūc i te p̄ expior qđ in ſacris lr̄is legiſſe me memini. Cū cōſummat⁹ fuerit hō tūc icipit. Iā ſenī reqes, iā corona debebaſ emeritō: & ecce tāquā nou⁹ in x̄p̄o miles, noua iterū tibi excitas bella: puocas aduerſariū: & rē fortiū p̄ſumis feſſus ſenex: dū ad iterādū certamē, antiquū hoſtē, & iā quodāmō inuitū cōpellis. Eiuero dū p̄ter morē tuū tuorūq; p̄deceſſorū traditiōes diuini⁹ inſpirat⁹, eccl'ias & eccl'iaſtica bñficia reliqs: ſynogógas ſathanæ, id eſt cellulas extra cœnobiū in quib⁹ tres uel quatuor frēs ſine ordine, ſine diſciplina habitare ſolēt deſtruis: fœminas à monaſterio arces: cæteriſq; pietatis ac diſciplinæ bonis ſtudioſi⁹ inuigilas ſolito: qd aliud prim⁹ & maxim⁹ ille pct̄or niſi uidebit & iraſcet: dētib⁹ ſuis fremet & tabeſcet? Sed q̄ cura? Ecōtra tu in ei⁹ cōfuſiōe & tua cōſolatiōe cātabis deo tuo. Quī timent te uidebūt me, & lætabūt: qa i uerbo tuo ſuſperaui. Nec timēdū q; ſuccūbat hoſti, q nec cedit ætati. Vicit ānos anim⁹, & frigēte iā corpe feruet ſctm̄ i corde deſideriū: artubuſq; fatiſcētib⁹, durat tñ incolumis ppoſiti uigor: nec ſentit rugoſæ carnis infirma ſpūs pr̄optus. Nec mirū. Vt quid em̄ metuat ueterani domicilij ruinas, p fabricā ſpiritalē uidet indies in ſublime cōſurgere, pficere i æternitatē? Certus nāq; eſt, ſi terrena dom⁹ iſta diſſoluitur q; ædificationē habet ex deo domū nō manu factam æternā in cælis. Sed dicet aliquis. Quid ſi morte p̄uentus fuerit hō, necdū uidelicet ſpiritali ædificio cōſummatos? Perfect⁹ qppe nō habet quo proficiat. Et q; pficit: eoipſo quo proficit, pfectus nō eſſe conuincit. Eſt qđ ſecuri de illo plena fide reſpondeam⁹ Dicem⁹ nēpe: Conſummatus i breui, expleuit tpā multa, Bene multa: quia & uniuerſa cōplectit. Quo em̄ non expleuit oīa tpa p trāſit ad æternitatē? Quāta ſanè tēpora non longeuitate, ſed longanimitate: hoc eſt nō annorū ſerie uel dierū numero, ſed mētis deuotione & inextinguibili ſemp proficiendi deſiderio pcurrere potuit: tanta ſibi in meritis nō immeritò uēdicauit. Retinet quippe uirtute quod amiſit i tpe. Porrò uera uirt⁹ finem neſcit: tēpore nō claudītur. Vñ eſt illud: Charitas nunquā excidit. Et itē: Patiētia pauperum non peribit in finē. Et: timor dn̄i ſctūs permanet i ſeculū ſeculi. Nūquā iuſt⁹ arbitratur ſe cōprehēdiſſe: nūquā dicit ſatis eſt: ſed ſemp eſurit ſititq; iuſticiā: ita ut ſi ſemper uiueret, ſemp quātū in ſe eſt iuſtior eſſe cōtēderet: ſemp de bono in melius proficere totis uiribus conaret. Non em̄ ad annū, uel ad tp̄s inſtar mercenarij, ſed inæternū diuino ſe mancipat famulatui. Audi denicq; uocē iuſti: Inæternū non obliuiſcar iuſtificationes tuas: quia in ipſis uiuificaſti me Et rurſū. Inclinaui cor meū & ad faciendas iuſtificationes tuas inæternum. Non igitur ad tēpus. Proinde iuſtitia eius manet non aliquanto tpe, ſed i ſeculum ſeculi. Sempiterna itaq; iuſti eſuries, ſempiternam meretur refectionē. Et licet in breui conſummetur pro tēpore, iudicat tñ expleſſe tēpora multa, pro uirtutis perpetuitate. Quo denicq; pacto temporis breuitas bonorū præiuducet ppetuæ deuotioni: quæ pertinacem reproborū malitiā excuſare non ſufficit? Ob hoc enim pculdubio inflexibilis & obſtinatæ mētis puniť æternaliter malū, licet tpaliter perpetratū: qa qđ breue fuit tpe uel opere, longū eſſe cōſtat in pertinaci uoluntate: ita ut ſi nunquā morereť, nunquā uelle peccare deſmeret: imo ſēp uiuere uellet, ut ſemper peccare poſſet. Proinde pōt & de iſto p cōtrariū itidē dici. Cōſumat⁹ i breui, expleuit tpa multa: q; merito multorū imo oīm temporū receperit uicē, q nullo tpe uoluerit mutare intentionē. Itaq; indefeſſum proficiendi ſtudiū, & iugis conatus ad perfectionē perfectio reputat. Q; ſi ſtudere perfectioni eſſe perfectū eſt: pfectò nolle proficere deficere eſt. Vbi ergo ſūt quī dicere ſolēt: ſufficit nobis, nolumus eſſe meliores quàm patres noſtri? O monache: nō uis proficere? Non. Vis ergo deficere? Nequaquā. Quid ergo? Sic mihi inquis, uiuere uolo, & manere in quo peruenī: nec peior fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo uis, qđ eſſe nō pōt. Quid em̄ ſtat i hoc ſeculo? Et certè de hoīe ſpecialiter dictū eſt: Fugit uelut umbra: & nūquā in eodē ſtatu permanet. Ipſe denicq; hoīs ſeculiq; author quandiu in terris uiſus eſt. & cū hoibus cōuerſatus eſt: nunqd ſtetit? Et quidē teſte ſcriptura: pertranſiit bñfaciendo & ſanando oēs. Pertranſiit ergo ſicut nō infructuoſe: ita nō remiſſe, non pigre, non lento greſſu: ſed quemadmodum item de eo ſcriptum eſt: Exultauit ut gigas ad currendam uiā. Porrò currentē nō apprehēdit, q & ipſe pariter non currit. Et quid, pdeſt Xp̄m ſequi: nō cōtingat conſequi? Ideò Paul⁹ aiebat: Sic curríte ut comprehendatis. Ibi tu Chriſtiane fige tui curſus, pfectuſq; metam, ubi X̄p̄s poſuit ſuam. Fact⁹ eſt, inquit, obediens uſq; ad mortē. Quā tumlibet ergo cucurreris: ſi uſq; ad mortē nō peruenēris, brauiū nō apprehendis. Brauiū X̄p̄s eſt. Q; ſi illo currēte, tu gradum ſiſtis, non Chriſto appropias, ſed te magis

Eſai. 41.

Eccle. 18

Pſal. 111.

Pſal. 118.

Ephe. 4.

2. Co. 5.

Sapi. 4.

1. Co. 13.

Pſal. 9.

Pſa. 18.

Phil. 3.

Pſa. 118.

Pſal. 111.

Nota.

Iac. 14.

Act. 10.

Pſal. 18.

1. Cor. 9.

Phil. 2.

Pſal.72. elongaſ: timẽ dumq; tibi eſt qđ ait Dauid: Ecce qui elõgant ſe à te dñe, peribũt. Itaq; ſi proficere currere eſt: ubi proficere, ibi & currere deſinis. Vbi uerò nõ currere, ibi & deficere incipis. Hinc planè colligitur, qa nolle ꝓficere Geñ.28. non niſi deficere eſt. Vidit ſcalã Iacob: & in ſcala angelos: ubi null⁹ reſidens, null⁹ ſubſiſtens apparuit, ſed uel aſcẽdere uel deſcendere uidebanſ uniuerſi: quatenus palã daretur intelligi inter profectũ & defectũ in hoc ſtatu mortalis uitæ nihil mediũ inueniri: ſed qũo ip̃m corpus nr̃m continue aut creſcere conſtat aut decreſcere: ſic neceſſe ſit & ſpm̃ aut ꝓficere ſemp aut deficere. Intereſt tñ q; nequaquã iuxta ordinẽ corporaliũ uiciſſitudinũ etiã ſpũs ſua uel incrementa capit, uel patitur detrimenta. Nã ſemper i robuſto & uegeto corpore anim⁹ mollior atq; tepidior iacet: & rurſum in corpore debili & infirmo fortior uiget prõptiorq; ſpũs. Qđ ſe utiq; in ſe expertũ cõteſtãs apl's.
2.Co.12. Cũ infirmor, inqt, tunc fortior ſũ, Sed & libẽter gloriaſ in infirmitatibus ſuis: ut inhabitet in me, ait, uirtus xp̃i.
2.Cor.4. Quod quidẽ ſic aſtruimus exẽplis ut probem⁹ & oculis: dũ ite pater manifeſtũ ſit nobis qđ dicitur: Cui⁹ quippe
Mate.12. etſi hõ exterior corrumpiſ: ſed interior renouaſ de die in diem. Vñ eñ tantus ardor inouãdi ordinis: niſi ex renouatione mẽtis? Sic bon⁹ hõ de bono theſauro cordis ſui profert bona: ſic arbor bona fructus bonos facit. Primi & puriſſimi fructus tui. Sed quænã arbor hos ꝓtulit niſi puritas cordis? Alioquin qñ impurus anim⁹ tãto ſtudio regulæ inquireret eligeretq; puritatẽ? Nec de turbido fõte limpidus emanat riuus: nec de ſordida mente munda cogitatio. Intus eſt proculdubio: intus eſt quod delectat & exilla plenitudine intrinſeca erumpit totũ quod foris
Cant.1 exuberat: atq; in mẽte fulget qđ ſic placet in opere. Seq̃
Eiuſ.4. mini filij patrẽ: imitatores ei⁹ eſtote ſicut & ipſe xp̃i. Dicite. In odore unguentorũ tuorũ curremus. Siquidẽ bon⁹ odor xp̃i eſt in oĩ loco. Nam ut taceã de uobis qui p̃ntes comminus ꝑcipitis fragrantiã tanta ad nos uſq; q lõge abſumus ex ſtudijs eius bonis peruenit huius ſuauiſſimæ reſperſionis ubertas ut nobis certiſſime fiat odor uitæ ad
Cant.3. uitã. Puto q; & in cæleſtib⁹ id iã pſenſerint in odorẽ ſuauitatis: & quadã ſolito feſtiuiori exultatione decantent.
Eiuſd.4 Quæ eſt iſta q̃ aſcendit p deſertum ſicut uirgula fumi ex aromatib⁹ myrrhæ & thuris, & uniuerſi puluerís pigmẽtarij? Et illud: Emiſſiones tuæ paradiſus malorũ punicorum cũ pomorũ fructibus: Quicũq; inter uos hunc in cælis ſubilum non audit: inuidet, Quiſquis hunc non ſentit odorem (ut omnium pace dixerim) putet.

Ad Simonẽ abbatẽ. S. Nicolai. Epiſtola. CLCIIII.

PRoinde ut uidetis & nõ fruſtra erronea ouicula ueſtra cõtra morẽ noſtũ à nobis: non nobis, ſed ſibi & uobis detenta eſt, cũ tali circũuẽtione imo utili ſubuentione & fratri ꝓ arctioris uitæ deſiderio: & pro fratris reditu ueſtræ tãdem nihilominus uolũtati ſatisfactũ ſit. Hæc aũt dico nõ ut noſtrã erga uos in hoc uelim cõmẽdare beneuolẽtiã, per quã quic quid facere poſſum, uix ſufficerẽ ſicut eſt demõſtrare: ſed ut certum habeatis qđ antè uobis dixiſſe me meminí: quia ſæpe inquietos aios, quib⁹ ſua in qua ſunt uita non ſuffi cit: diſtrictior experta cõpeſcit. Cõſilij noſtrũ ſuper ipſo fratre recõciliato, uelle uos ſcripſiſtis audire: ſed nõ putaui neceſſe fore: cũ paratus ueniat nõ ſuã, ut ſolet, á uobis extorquere ſed ueſtræ, ut decet, in oĩbus uolũtati acquieſcere: difficultatem ingreſſus, quã ualde timet, ꝓ ipſo & cũ ipſo ſupplicamus pie temperari, & aliquanto mitius cum eo agi, quàm cũ cæteris ſolet fugitiuis. In ſimilib⁹ eñ factis cauſa diſſimilis ſimile recuſat iudicium. Multũ qppe diferũt à ſe q timore, aut odio religionis de monaſterio fugit: & qui eiuſdem amore & deſiderio tranſit ad aliud.

Ad Ludouicũ regẽ frãcorũ. Epiſtola. CCLV.

LVdouico dei gr̃a excellentiſſimo regi Francorũ. B. Clareuallis uocat⁹ abbas fidelis ſuus: ſalutẽ à rege regũ, & dño dominãtiũ, ipſi & dilectæ eius, & filijs eius. Regna terræ & iura regnorum, tunc ſanè ſana ſuis dñis atq; illeſa perſiſtunt: ſi diuinis ordinationibus ac diſpoſitionibus nõ reſiſtunt. Cur dñe iraſciſ furor tuus cõtra dei electũ: quẽ tua quoq; ſublimitas ſuſcepit & ꝑelegit: tibi quidẽ in patrẽ, filio autem tuo in Samuelẽ? Armaſ regia indignatio nõ planè in extraneos: ſed in ſemetipſam & ſuos. Non mirũ ſi iuxta Iacob.1. ſcripturã ira uiri iuſtitiã dei nõ operaſ: q̃ ꝓpriæ quo utilitatis, ſed indignitatis, ſed ſalutis facit ſæpe ut nec manifeſtũ oĩbus aduertas periculũ, ſentias damnũ. Colligitur cõſilij. Quid in hoc detrahiſ regiæ gloriæ, regni utilitatibus? Ibi uniuerſæ eccleſiæ cõmendabitur ac rememorabiſ excellẽtiæ ueſtræ prõpta & ſpecialis deuotio: q; regum primus aut certè inter primos rabici perſequẽtium eandẽ matrẽ ueſtrã ſtrenuiſſime & chriſtianiſſime defendendo obuiaſtis. Ibi glorioſe ab ingenti illa multitudine debitæ gratiæ referentur uobis: ibi à milit⁹ ſctõrum orabitur pro uobis & ueſtris. Aliàs aũt quàm ſit hoc tẽpore neceſſari⁹ conuentus epiſcoporũ, null⁹ ignorat: niſi qui dur⁹ corde matris eccliæ anguſtias nõ attedit. At calor, inquiunt, nimius eſt: quaſi uos glacialia corpora habeamus. An corda nobis magis congelata ſunt: & nemo eſt qui iuxta prophetã cõpatiatur ſuper cõtritione Ioſephe? Amos.6 Sed hæc aliàs. Nunc autẽ ego minimus in regno ueſtro, ſed dignitate, non fidelitate: dico uobis: non expedit uelle impedire tantũ & tã neceſſariũ bonũ. Nec deſunt cuidentes cauſæ quibus id manifeſtũ facere poſſem: quas & nunc proferre in medium ad manũ mihi eſt: niſi q; ſat arbitror dictum ſapienti. Tamen ſi quid ex apoſtolicæ auctoritatis rigore proceſſit: unde ſe meritò eſſe turbatam celſitudinis ueſtræ ſerenitas arbitratur: qualiter hoc ip̃m reuocetur aut tẽperetur ꝓut oportet ad honorẽ ueſtrũ: fideles ueſtri qui adhærent, totis uiribus enitenſ. Interim nos quoq;, ſi quid poſſumus, non diſſimulabimus.

Ad dominum papam Eugenium. Epiſtola. CCLVI.

NOn eſt leue uerbũ quod ſonuit: triſte ſatis & graue eſt. Et cui triſtet? Imo cui non triſtet? Soli filij iræ iram non ſentiunt, nec triſtantur triſtibus: ſed lætantur & exultant in rebus peſſimis. Decætero communis triſtitia eſt: quia communis eſt puer.2. cauſa. Benefeciſtis iuſtiſſimum zelum noſtræ Gallicanæ eccleſiæ collaudando & corroborando authoritate literarum ueſtrarũ. Non eſt (dico uobis) in cauſa tã generali & tã graui tepide agẽdum: ſed ne timidè quidẽ. ¶ Legi Nota. apud quẽdã ſapientẽ. Nõ eſt uir fortis cui non creſcit animus in ipſa rerũ difficultate. Ego aũt dico: fideli homini magis & inter flagella fidendum. Intrauerunt aquæ uſq; ad animã Chriſti: tacta eſt pupilla oculi eius. Exerẽdus eſt nunc uterq; gladius in paſſione dñi. Xp̃o denuo patiente, ubi & altera uice paſſus eſt. Per quem autẽ niſi per uos? Petri uterq; eſt: alter ſuo nutu, alter ſua manu q̃ties neceſſe eſt euaginandus. Et quidem de quo minus uidebatur, de ipſo ad Petrum dictum eſt. Conuerte gladium Ioan.18. tuum in uaginam. Ergo ſuus erat & ille: ſed nõ ſua manu utiq; educendus. Tempus & opus eſſe exiſtimo ambos educi in defenſionem oriẽtalis eccleſiæ. Cuius locum tenetis: zelũ negligere non debetis. Quale eſt hoc, principatum tenere, & miniſteriũ declinare? Vox clamãtis. Venio Hieroſolymã iterũ crucifigi. Ad quã uocẽ etſi alij tepidi alij & ſurdi ſint: ſucceſſori Petri diſſimulare nõ licet. Loquetur & ipſe. Et ſi oẽs ſcãdalizati fuerint: ſed nõ ego. Mat.26 Nec terrebiſ dãnis prioris exercitus: quib⁹ magis reſarciendis operã dabit. Numquid ideo non debet facere homo quod debet, quia de⁹ facit quod uult? Ego uerò pro tantis malis, tanquã Chriſtianus & fidelis meliora ſperabo: & omne gaudiũ æſtimabo q; in uarias tentationes incidimus. Reuera panem doloris comedimus: & potati ſu Iacob.1. mus uino cõpunctionis. Quid diffidis amice ſponſi: quæ ſi non more ſuo uinũ bonum ſeruauerit uſq; adhuc benignus & ſapiẽs ſpõſus? Quis ſcit ſi conuertaſ & ignoſcat Ioha.2. deo⁹, & relinquat poſt ſe benedictionẽ? Et certè ſic oparí,

ſic iudicare

ſic iudicare ſuperna diuinitas ſolet, ſcienti loquor. Quando aũt magna bona mortalibus prouenerũt, quæ nõ magna præuenerit malaꝰ Nam ut cætera taceã: nõne illud unicum & ſingulare beneficiũ noſtræ ſalutis p̃ceſſit mors ſaluatoris? Tu ergo amice ſponſi: amicum te in neceſſitate pbato. Si triplici illo amore de quo tuus interrogatꝰ eſt p̃deceſſor, tu quoq; toto corde, tota aĩa, tota uitrute Xp̃m diligis ut oportet: nihil reſeruabis, nihil diſſimulabis in tanto periculo ſpõſæ eius: ſed quicquid habes uiriũ, quicquid zeli, qcqd ſolicitudinis, quicqd authoritatis, quicqd ptãtis, impendes. Singulare piculũ, ſingularẽ exigit operam. Fundamentũ cõcutit: & tanquã imminẽti ruinæ, to-
Ioã. 21. tis eſt niſibus occurrendũ. Et hæc ꝓpter uos: fidẽter qdẽ: ſed fideliter dicta. Decætero uerbũ illud qd̃ iã (ni fallor) audiſtis, quõ uidelicet in Carnotenſi conuẽtu (quonã iudicio ſatis miror) me quaſi in ducẽ & principẽ militiæ elegerũt: certũ ſit uobis nec conſilij mei, nec uoluntatis meæ fuiſſe uel eſſe: ſed nec poſſibilitatis meæ (quãtũ metior uires meas) puenire uſq; illud. Quis ſum ego ut diſponã caſtrorũ acies, ut egrediar ante facies armatorũ? Aut qd tã remotũ à pfeſſiõe mea, etiã ſi uires ſuppeterẽt, etiã ſi pitia non deeſſet? Sed neq; hoc meũ eſt ueſtrã docere ſapiẽtiã: noſtis hæc oĩa. Tm̃ obſecro p illã charitatẽ qua mihi ſpecialiter debitor eſtis: ne me hũanis uolũtatibꝰ exponatis: ſed ſicut ſingulariter uobis incũbit, diuinũ cõſiliũ perquiratis: & operã detis, ut ſicut fuerit uolũtas in cælo, ſic fiat.

Ad eundẽ pro fratre Philippo. Epla. CCLVII.

EST negociũ qd̃ cæteris nõ miſcemꝰ: quoniam cæteris amplius tangit & angit nos: & eget ſingulari propriæ precis inſtãtia. Philippꝰ noſter cum ſe exaltauit, humiliatus eſt: ſed cum ſe hu-
Matx. 7 miliauit, non eſt exaltatus: quaſi utrunq; pariter dominꝰ non dixiſſet. Rigor eſt: ſed ſine diſpẽſatiõe. Iudiciũ: ſed ſine miſericordia. Multi (qd̃ negandũ non eſt) ſic menſura uerũt: ſed nullus ita ſibi uoluit mẽſurari. Si aũt in qua mẽſura menſi fuerimus, remetiet nobis: erit pfecto iudiciũ ſi-
Lucæ. 16 ne mia ei qui nõ fecerit mĩam. Capax eſt ueſter apoſtolatꝰ rei utriuſq; & zeli ſcilicet, & miſeratiõis. Et honos quidẽ maieſtatis iudiciũ diligit: ſed abſit ut ad p̃iudiciũ manſuetudinis. Quãquã diſpẽſator ille cuiꝰ laus eſt in euangelio, elegit potiꝰ fraudẽ facere ſuo dño, quàm ꝓxio nõ miſereri. Denicꝫ pro centũ nũc q̃dẽ octoginta, nũc uero q̃nquaginta redhibuit. Iuſte laudatꝰ eſt: qui dño ſuo rerũ maluit quàm perſonarũ iacturã facere. Et qa dignꝰ eſt q̃ ſic opat̃, mercede ſua: uno tali ope quos ille retinuit ſeruos, iſte ſibi fecit amicos. Quid facimꝰ? Videmur ĩtraſſe cauſam, nõ porrigere precẽ. Non expedit ita. Si pgimꝰ iſta dicere: iudiciũ puocamꝰ, nõ mĩam. Nulla mihi fiducia in argumentationibus iſtis, nõ plꝰ quàm in telis aranearũ. Fruſtra iacit rhete ante oculos pẽnatorũ Noui quàm ualidiora ualeãt mihi rñderi: præſerſertim à tali ingenio. Quãobrẽ arma mea p̃ces pauperũ ſunt: & abundamꝰ in gne iſto. His cedat neceſſe eſt machinis turris fortitudinis et ſi alias in expugnabilis. Nõ repellet pauperum preces pauperũ pater pauptatis amator: Qui nã iſti? Nõ ſum ſolus: & ſi ſolꝰ, fortaſſe præſumere poſſem. Oẽs filij ueſtri q̃ mecũ ſunt. & q̃ mecum non ſunt, mecũ tamen ſunt in hac ſupplicatione. Quis numeret eos? Solus ſanè frater Philippus excipit, q̃ nec poſtulat, nec petit poſtulari: & an uelit, ignoro, magis quod in ſe eſt elegit abiectus eſſe in domo dei ſui. Sed nec nos quidẽ pro homine, ſed ꝓ ordine poſtulamꝰ: cuidi ſpenſationẽ ineo factam nõ parum profuturã confidimus

Adundẽ pro fratre Rualeno. Epiſtola. CCLVIII.

IN ueritate comperimꝰ Rualenũ noſtrũ nedum requieſcere in quo poſitꝰ eſt: ſed nec aliquãdo requieturum confidimꝰ. Quãobrẽ opꝰ eſt maturato remedio, nõ ſolum illi, ſed & mihi. Vror dico uobis: quãdiu ille in ſcandalo eſt. Nolite mirari hoc una anima ſumꝰ: niſi q ego mater, ille filius: nam patris in eo ceſſi uobis & nomen & authoritatẽ. Solus qui trãsfundi non potuit: mihi remanſit affectus: qui me excruciat. Mater autem nõ poteſt obliuiſci filij uteri ſui. Id me fuiſſe quis dixerit: ego adhuc eſſe ſentio. Clamat matrem peſtꝰ triſte: & continuus dolor cordis mei pro eo. Quæritis de quo querar? De me. De uobis mihi queror: ſed uobis. Ego ego ſæua & pia mater propriis uiſceribus non peperci ut caſtificarem cor meum in obedientia charitatis, immolaui de ſinu meo chari pignoris hoſtiam: & non in angaria fateor: ſed in uolũtate mea paruí uoluntati q̃ quos uult̃ angariat. At ille non ita. Renitebatur; quamuis fruſtra plane angariatus tam à me quàm à uobis. ¶ Nunqd ego timere potui tãta obſtinatione ſemp reniſurũ? Pij cordis eſt cedere importunitati: quæ ad id quod oportet adduci non patitur. Alioquin inuitum tenere, ad quod inuitus tractꝰ eſt durum pro illo: fructuoſũ nemini ẽ. Porrò occupare locũ, & nõ facere fructum: nec loco expedit, nec uos decet, nec nos. Nemo (ut ait beatꝰ Ambroſiꝰ) inuitꝰ benefacit, etiam ſi bonum eſt quod facit: quia nihil p̃deſt ſpiritus timoris, ubi non eſt ſpiritus charitatis. Obſecramus itaq; per uiſcera miſericordiæ dei noſtri exhibete uiſcera patris, & infantem, dũ adhuc uiuit, remittite ad ubera matris: cuius fortaſſis hic totus languor eſt q̃ ſit præpropere ablactatus. Melius enim uiuere ſinitur, quàm diuidetur. Quæ utilitas in ſanguine eius? Vnũ ſcio, non patris nõ matris illa uox erit: nec mihi nec tibi ſit, ſed diuidatur. Hoc uos fortè nõ timetis, qa nõ creditis prouẽturũ. Sed ſcriptitatiões & muſitatiões frequẽtiſſime uenientes in manus noſtras, plenæ ſunt timore iſto: minitantes hominis fugam: & diuiſionem uel potius diruptionẽ nõ modo á uobis, ſed & à nobis.

Ad eundem pro eodẽ. Epiſtola. CCLIX.

ET ſi quid aliquando uoluí quod uelle me noluiſtis: mãſuetudinis ueſtræ dignatio eo me ꝓuocat: ut quod uultis, non modo uelim: ſed & auide uelim. Placet uobis ut frater Rualenꝰ abbas ſit apud ſanctũ Anaſtaſiũ: & mihi. Placuerat & ante: ſed quia nimis ille nolebat: placitum in non placitum uenit. Porrò ueſtro beneplacito non cõueniente rurſum ut iuſtũ eſt, nõ placitũ in placitũ reddit. Experiri licet. Factũ eſt qd̃ p̃cepiſtis: nõ quia p̃cepiſtis: ſed quia uoluiſtis. Ex uolũtate ergo: & non quaſi ex triſtitia, uel ex neceſſitate executio maturata mandati obediẽtiã pbat de uoluntate ſtilus interrogeꝫ. Si cõtentus non forem mandatũ facere: nõne iuxta uerbũ dñi ſeruus inutilis eſſem, ſoluẽs debitũ? Nũc aũt qa adieci uelle: iam non ſeruus, ſed filius.

Ad Abbatem Rualenum. Epiſtola. CCLX.

SAtis ſuperq; afflixit nos abſentia tua Rualene chariſſime: ſed longe magis comperta tua triſtitia turbati ſumus. Etenim iuſtius te quàm noſtram de te deſolationẽ ſeu deſtitutionem plangere nobis uidemur: & deſolatio quidem non parum dãnoſa: & non parum moleſta: nempe tam dulci filio, tam utili fratre, tam neceſſario adiutore. Verũ quò uerius iſta de tua amabilitate memoramus, eo affectuoſius compatimur merori tuo: pluris multo habentes tuum incommodum & longe ægrius ferentes: quàm noſtrum damnum. Denique non diſſimulauimus, non quieuimus, non ſiluimus, tentantes ſuper hoc deum penè uſq; ad irritandũ ſummũ & ſanctũ pontificẽ: ut quomodocũq; uel cũ noſtro periculo te reuocaremus. Sed qa adhuc fruſtrati ſumus in cunctis molitionibus & conatibus noſtris: ſupernis tandẽ iudicijs uel fatigati cedentes: & dantes potẽtiæ manus: qm̃ qd̃ uolumus nõ uallemus: id uelle cogimur qd̃ poſſumꝰ: Tu igitur frater, chariſſime & deſiderantiſſime cõfortare in dño & noli iam contra ſtimulũ calcitrare: ne dum pungeris tu, plurimi q̃ te in dño plurimũ amant, pariter cõpungantur. Parce tibi & nobis, qui tuo amore nec ipſi nobis pepercimus. Magis autem induere fortitudine: cõfidens & ſciens qa gaudium domini fortitudo tua. Induere lætitia ſalutari: ut & nos de tua iocunditate lætantes, hilarem datorem diligenti deo: tum pro tua pace: tum pro noſtra conſolatione laudes & gratias referamus.

Ad dominū papam Eugenium pro quodam paupere abbate. Epistola. CCLXI.

VNus de militibus templi uoluit monachari in ordine nostro: nec defuerūt de nostris qui ei in tali uolūtate assentirent. Sed cum nō auderent eū in suis claustris recipere, qm̄ nō licebat: occulte eum duxerunt ad quādā abbatiam quæ dicitur ualis, mandantes & suggerētes abbati, ut nigrū habitū de alio ordine monachorum faceret ei tradi: & sic eum reciperēt: nr̄mq; illi darēt. Et factū est ita. Res nobis innotuit & per nos delata ad capitulum est, capitulī decreto frater ille foras missus est. At fratres de tēplo mīme hoc contēti, literas nihilomin9 à uestra maiestate ep̄o cathalaunēsi attulerūt: qb9 abbatē sc̄ti Vrbani (nā is est q̄ militi habitū tradiderat) ab introitu ecclesiæ suspenderet: donec se uestro cōspectui præsentaret. Inde est q̄ abbas de uallibus quo rogāte ille hoc fecit, nil mali suspicat9: compulsus est in magna anxietate animi fratrē latorē p̄sentiū mittere ad pedes miæ uestræ: ut qui per eum intricatus est, per eum expediatur: si tm̄ hoc tam ipse quàm etiam nos alij filij uestri, à uestra sancta paternitate potuerimus promereri.

A eundē p̄ monachis Mosoniēsib9. Epl'a. CCLXII.

NOn possum deesse denuo dño Remēsi ī petitione sua: p̄sertim cū digna sit exaudītu. Rogam9 proinde & oī instantia supplicam9 pro pauperibus monachis Mosonēsibus, ut ab opp̄ssione quā sustinent, sicut per latorem præsentiū nosse poteritis, citius liberētur: & ab eis iniuriæ siue calumniæ malignātiū in manu uestra ualida propulsentur. Hoc enim est pro quo pauperes de longe miserunt clamantes ad uos. Iam quale responsum à uobis oporteat reportari: doceat uos amantiū tā iustitia quàm pauptas: & p̄fati uiri qui p̄ eis interuenit, & uos non parū diligit, reuerentia.

Ad eundē pro abbate Cazíacensi. Epl'a. CCLXIII.

PRorexerā preces, cū possem fortè iubere: & me putauerā exauditū. Sed qa cōperi non ita esse: mihi uideor nō iā simpliciter fore cōitercq; petendū: sed clamandū in uociferatiōe. Neq; em̄ tenuiter ieu æquanimiter fero repulsam: quā hacten9 expertus nō sum. Facite itaq; q̄d debetis, facite q̄d soletis: nā consuetudo debitorē uos fecit, facite inquā, etsi nō qa rogamini, certè qa iubemini. Itaq; reuertimini adiudiciū nec em̄ iustitiæ uidet esse, ut uir religiosus & amicus, noster & fili9 uester abbas Cazíacēsis q̄d iuriseſt monasteriī sui p̄datis pp uerbū incaute à se icōsulteq; p̄latū & absq; ecclesiæ suæ assensu. Quāquā etsi illi uerbo oīno p̄tinacit adhæreat aduersarius, utpote iustitiæ nō cōfidens: iusto ut putamus iudicio p̄dicto abbati nō debebit obesse. cum uiri illi in quorū cōniuētia res posita est nō concordasse, sed potius dissensisse sciant. Ex hoc credim9 qa nō contristabitis nos: neq; conturbabitis. Sic deus lætificet animā uestrā: sic uos ab oī perturbatione cōseruet, pater amande & honorāde si oībus seruis xp̄i, sed nobis specialiter.

Petr9 Cluniacensis abbas ad Bernardum abbatē Clareuallensem. Epistola. CCLXIIII.

FOrti ac splendidæ monastici ordinis imo toti9 ecclesiæ dei colōnæ, domino. B. Clareuallis abbati: Petrus humilis Cluniacēsis abbas salutē quam repromisit deus dilīgētibus se. ¶Si liceret: si dei dispositio non obstaret: si in hoīs potestate esset uia eius: maluissem charissime btitudini tuæ nexu indisso lubili adhærere: quàm uel principari inter mortales alicubi uel regnare. Quid ei? Nónne regnis oīb9 terrenis præferri à me deberet grata nō solū hoīb9: sed & āgelis ipsis cohabitatio tua? Cōciuē te illorū fidixero: licet nōdū spes ī rē trāsierit: p̄ misericordis dei gr̄am mēdax nō ero. Si pla nē mihi datū fuisset usq; ad ultimū spm̄ tecū hic esse: dare tur fortassis posthac & ubi esses etiā perpetuo esse. Quo em̄ currerē nisi post te: tract9 odore unguētorū tuorū à te. Q̄d qa semp nō dat: utinā sæpe daret. Et qa nec illud est: utinā saltē frequēter uideā missos à te. Et hoc quoq; quia raro cōtingit: uolo ut uel in p̄xio sc̄tas tua amātē se per suū nūciū usq; ad octauas dñi mecū māsurū uisitet: ī quo tuus ut mihi uidet ex pte, & me9 ex toto spūs reqescit. Vt debo te sc̄tē frater ī illo: audiā te p̄ illū: & q̄dā q̄ secreto nota fieri uolo sapiæ tuæ, mādabo p̄ ipm̄. Sāctæ aiæ tuæ sc̄tis q̄; sub regimine tuo oīpotēti dño fuiētib9: me nostrosq; quātis possum p̄cib9, quāta possum deuotiōe cōmendo.

Ad Petrum Cluniacēsem abbatē. Epl'a. CCLXV.

QVid facis ô bone uir? Laudas p̄cōrē: miserum beatificas. Restat ut ores ne inducar in errorē. Inducor aūt si tantis delectatus p̄coniis, ignorare me cœpero. Propemodum id mihi cōtigerat uisis literis beatitudinis tuæ, & beatificationis meæ. Quàm btūs nūc essem, si uerbis beari possem? Beatum tm̄ me dixerim: sed fauore tuo, non meis laudibus. Beatum q̄ diligor à te: q̄ diligo te. Quanquā & hāc mihi dulcē licet buccellam liquādā arbitror: nec oīno plenis, ut aiūt, buccis admittendā. Miraris cur hoc? Nēpe non uideo ī me unde tm̄ diligi meruerim: presertim à tanto. Scio autē qa plus iusto uelle diligi: minus est à iusto. Quis mihi det tātæ hūilitatis insigne, tā imitari posse quàm admiraric? Quis mihi tribuat sc̄tā & desiderata p̄sentia tua: nō dico semp: nō dico sæpe: sed uel semel in anno fruic? Puto quia nulla uice reuerterer uacu9. Nō ī quā frustra cōspicerē uir tutis exēplar: discipl̄næ summā: speculum sc̄itatis. Q̄d q; mīn9 usq; adhuc à Xp̄o didicisse me fateor, nō incassum fide oculata p̄ciperē, quàm sis & tu mitis & humilis corde. Verū si tibi p̄gofacere q̄d à te mihi factū q̄ror: & si v̄itatē dicā: ueritatis tm̄ legi nō cōcordabo in q̄ legit. Quod tibi nō uis fieri, alij ne feceris. Itaq; iam rñdeam9 petitiūculæ uræ: q̄ ep̄lam cōclusistis. Is quē mitti uobis iubetis, modo mecū nō ē: sed cū dño. Altissimodorēsi: & ita ifirm9, ut sine nimio oīcōmodo, nec ad nos usq; posse adhuc uenire dicat. Tob. 4.

Ad Sugerium abbatem sancti Dionisii in obitu eius consolatoria. Epistola. CCLXVI.

CHarissimo & intimo amico Sugerio dei gratia abbati sancti Dionisij: frater. B. gloriā quæ ab intus est: & gratiā q̄ desuper uenit. ¶Hō dei ne trepides exuere hominē illū q̄ de terra est, illū qui te deprimit usq; ad terrā: & conatur deprimere usq; ad inferos. Iste est q̄ uexat, q̄ onerat, q̄ oppugnat. Quid tibi & terrenis exuuijs: q̄ ad cælū iturus stola gloriæ mox induī habes? Præsto est: sed uistito nō dabit. Vestire nouit illa: non superuestire. Sustine ergo patiēter, imo libenter accipe nudus & nō uestitus inueniri. Deniq; & deus ipse uult uestiri: sed cum nudus est, non cum uestitus. Hō dei nō reuertet ad deū: nisi is q̄ de terra est, & terra est, in terrā ierit. Hi em̄ duo hoies sibi inuicē aduersant: nec erit pax donec ab inuicē separentur. Et si pax fuerit, non erit pax dñi: nō; erit pax cū dño. Nō es tu de illis qui dicunt pax, & nō est pax. Te expectat pax illa q̄ exuperat oēm sensum: te expectant iusti donec retribuatur tibi: te expectat gaudiū dñi tui. Et ego quidē charissime uehementer affici or ante uidere te: ut bñdictio morituri ueniat sup me. Et qm̄ nō est in hoie uita ei9: nō audeo unde cert9 nō sum pro certo pollicerī: sed q̄d nōdum uideo quō possum, satis ago ut possim. Fortè uenia: fortè nō uenia. Sed quodlibet horū sit: dilexi à principio, diligā sine fine. Fidenter dico, nō possum p̄dere sic dilectū usq; ī finē. Nō mihi pit, sed præit: cui9 aiæ aīa mea adhæsit glutino q̄ nō dissipabit, & uinculo q̄d nō dirumpetur. Tm̄ memēto nostri cū ueneris quo nos p̄uenis: ut & nobis cito det uenire post te, & ad te p̄uenire. Interim tm̄ nullaten9 putes qa tua dulci memoria recedat a nr̄a, etsi p̄ntia, dolētib9 subtrahat. Quāquā potēs est de9 te adhuc nobis donare rogantib9, seruare indigētibus: quod utiq; non est diffidendum. Ezech. 13.

Abbati Cluniacensi. Epistola. CCLXVII.

ELius uester frater Galther9 factus est & noster: sm̄ regulā illam, oīa mea tua sunt: & tua mea. Nō sit minus familiaris qa cōis: sed si est quod possit alia gr̄a, sit familiarior atq; acceptior ut mihi: quia

mihi: quia uester est: sic uobis quia noster est.

Ad dominum papam Eugenium pro fratrib⁹ de corona. Epistola. CCLXVIII.

TLꝰ uereantur maiestatem in uobis: & tremulis labijs ac digitis qđ ad rē pertinet, uix ad id unquam longis ambagibus anfractibusq; perueniant. Ego certè utilitatē uestram, & honorem uestrū tantūmodo attendens, rem ut est unde & aperte ilico aperio, & sine cūctatiōe & obuolutiōe tanquā uni nostrū: apostolico qđ opus est intimare non uereor. Subreptū ē uobis, & grauiter: qđ nō dibi⁹ affirmauerim. Quis uobis suggessit hoiem de ambitiōe notatum, cōuictū, cōdenatū, ad ecclesiasticā cogere dignitatē? Quasi non satis per se ipse se ingerere uoluisset. Nonne is est quem sanctæ memoriæ Lābert⁹ epūs depheūsum in maleficijs detestādis, q ipse stimulāte ambitiōe perpetrarat: nō solum à gradu ī quo erat, sed à spe totius promotiōis solēniter ut debuit degradauit? Nō est nisi reuocare snīam. At ꝓpter anxieta tē sctōrū fratrū de corona q ꝓ hoc clamēt ad uos, & ob reuerentiā eūi scti & docti q in hac re author extitit: sed propter cōsciētia (cōsciētiā dico uīam, nō alteri⁹) unū restat (ut hoc & ꝓ mea cōsciētia inferā) irascimini & nolite peccare. Peccatis enim si nō irascimini tanti suggestori mēdacij: tam indigne sententiæ subreptori. Psal. 4.

Ad eundem. Epistola. CCLXIX.

SErpens decepit me. Homo uersipellis & uersutus, iustitiæ inops, audiētiā fugitans, propriæ conscientiæ inimicus, fraternæ incubans iniuriæ, nescieti mihi literas ꝓ se ꝓ dñm Beluacensem elicuit. Quid enim ille à me non obtineret? Si nō uultis ultra modū onerare conscientiā meā: nil lucretur subreptiōe dolosus: nec de literis nīis opprimat innocētes. Quā quā ne hoc qdā mihi satis fuerit: nisi & pœnā portet quā meruit subreptor malignissimus, & auarissimus exactor.

Ad eundem. Epistola. CCLXX.

QVi tentant nos: non dormitāt, neq; dormiunt. Quomodo nūc de nouo ꝑsecuti sunt in montibus, insidiati sunt in deserto? Cartusienses turbati sunt. Turbati sunt & moti sunt sicut ebri⁹, & propemodū oīs sapiētia eorū deuorata est. Scias domine mi, inimic⁹ hō hoc fecit. Quid dico fecit? Et adhuc facit. Adhuc fiducia habet ut de illa sctitas influat in os ei⁹. Esca ei⁹ electa: nosti optime. Quosdā ia ꝑuaricatores constituit: alios quos ꝑ se expugnare nō poterat, ꝓ illos ipugnat bello domestico & intestino. Ab ipsa fundatiōe loci & ordinis nō est auditū ut qs exies, sine satisfatiōe recipe retur. Qui male exierāt, peius reintrauerūt addētes præuaricatiōnē. Quid putas pr̄ sancte illi facturi sunt quorū egressio in transgressione: regressio in supbia est? Et nunc superbia eorū ascendit: semper. Exultāt in re pessima quā egerunt: insultāt iniuriā patientibus. Vicere: triumphāt: prior ia nō est prior. Dū superbit impius, incenditur pauper. Exire etiā uult: nō pōt uidere destructionem ordinis sui. Et iam exisset: si solus exire potuisset. Qui prior necesse est ut bon⁹ sit, nā quorū inmittitur consilio: audiuimus á bonis bonos esse. Vidisne clementissime pater quantum subreptū sit tibi? Nihil ne dignū recipiet subreptiōis author? Si bene te noui, portabit iudiciū quicūq; est ille. Venerunt ad te in uestimētis ouīū: in habitu scto: species decepit te. Qui mirū? Et tu hō es. Sed iam prodita in luce fraude, exurgat zelus, & partes suas uiriliter exequat aduersus malignātes. Nō ueniat aia tua in consiliū eorū, dissipetur cōsiliū Achitofel. Teipm custodi. ¶ Nō est paruis periculi, scientiæ subripi, & zelū dormire. Illd excusat ignorātia: hoc negligētia inexcusabile facit. Fortè ascendat ex aduerso, & aliud ꝑsuadere conet. Mentiat iniqtas sibi: & non dño meo. Nā & ueritas & res sic se habet. Nil uerò locūdi⁹, nil iusti⁹ ī iudicijs uīis, quàm cū se istiusmodi occasio præbet, si q nocere uoluit, cadat ipse in foueam quā fecit, & conuertat dolor eius in caput ei⁹, & in uerticē ipsius iniqtas eius descēdat. Zelus dñi mei faciet hoc. Et prior abit iterum (ut confido) qui prior fuit: ut nō glorietur oīs iniqtas. Alioquin (qđ nō frustra timemus) nisi prior restituat ī gradu suo: ordo nō diu erit ī statu suo. Inspiret deus uobis paternè accipere ista, & respondere, bona ad nīam oīm cōsolationē: qui ualde desolati sumus & afflicti supūires. Dūs Cistertiensis deseruit nos: plaga magna in ordine. Mihi uerò duplex incūbit mœroris ratio: qui in uno hoie & patrē amisi & filiū. Et nunc habem⁹ pro eo dñm Gozuinū bonæ uallis abbatē. Sit beneplaciti uestri confortare eū literis aplicis: & qđ de eo factū est, uestro roborare fauore. Nostis eum: & nō est ei apud uos opus cōmēdatore, quē satis cōmēdat uita sua: & sapiētia si bi data à deo. Dominus Valentinus cōualet: & ubi ualet operat bona. Propterea amatores boni diligunt eum: & ipse diligit bonos. In hoc apparet quia bonus est. Vestrū est tales deligere & fouere. Puer uester plus solito infirmatur, guttatim defluit, fortè minime dign⁹ qui occidat semel. & cito ingrediatur ad uitam.

Ad comitē Theobaldū. Epistola. CCLXXI.

SCitis qa diligo uos: sed quātū, nouit deus meliùs quàm uos. Me quoq; diligi à uobis nō dubito: sed ꝓpter deū. Quē si offendero, nō eritq; me diligere debeatis: cum ia nō fuerit in causa deus. Quis enī ego sum, ut de me tantillo tātus princeps curetis: nisi quādiu deū in me esse credis? Ergo ut offendā eum, fortassis nec uobis expedit. Offendo autem procul dubio si facio quod requiritis. Nā honores & dignitates ecclesiasticas non ignoro deberi his qui eas digne ac ꝑm deum administrare et uelint & possint. Porrò eas acqri paruulo filio uestro precib⁹ meis uel uestris: nec uobis iustū: nec mihi tutum esse nouerit is. Nam nec cuiquā uel adulto plures in plurib⁹ ecclesijs habere licet: nisi dispensatorie quidē ob magnā uel ecclesiæ necessitatem, uel personarū utilitatē. Quamobrem si uobis uidet hic dur⁹ sermo: & placet quod cogitastis implere: parcite mihi, ī hoc, nā uos satis (ni fallor) per uos & per alios amicos uestros istud obtinere potestis. Ita nec uos minus quod uultis efficitis: nec ego peccaui. Sanè Vuilhelmulo nostro cupio bene per omnia: sed ante omnia deum: Hinc est q contra deū nolo aliquid habeat, ne non habea t deum. Quod si alius sec⁹ uoluerit: nolo per me habeat: ne perdam & ego deū. Vbi uerò emerserit quod ꝑm deū habere possit: probabo me amicū: & operā meā si opus fuerit non negabo. Apud amatorē iustitiæ in excusando eò q pro iustitia est: nō multū mihi laborandū. Vos autem apud comitissam per ea quæ uobis rescripsi: habete me excusatum. Nota.

Episcopo Laudunensi. Epistola. CCLXXII.

VEstri sumus. Si hoc scitis, imo quia non ignoratis: lator præsentiū ꝓ uos uobis, & ꝓ uos alijs omnib⁹ quos offendisse uidet, efficaciter firmiterq; recōciliet ur. Alioquin offenditis, quē uestrū nō negatis: qđ oīno facere nō audetis. Ex quo eūi cœpistis, nullā à uobis adhuc bñdictionē accepim⁹: neq; sacculū, neq; peram, neq; calciamenta in pedibus.

Ad dñm papā Eugeniū. Epla. CCLXXIII.

MAntissimo patri & dño Eugenio dei gra summo pontifici, frater. B. Clarcuallis uocatus abbas, modicū id qđ est. ¶ Vox tuturis audita est in capitulo nostro: exultauim⁹, & delectati sumus: Planè eloquium castū: feruidū zelo: cautum scientia. Spūs uitæ spirabat ī lris, spūs uehemēs, intonās & increpās, & æmulās nos dei æmulatiōe. Fateor nō facile dixerim qd me ampli⁹ delectarit in illis: uestra benignitas, an nostra utilitas: inclinata maiestas, an erecta hūilitas: mordens seueritas, an mulcēs paternitas. Quī in nobis quantulūcūq; esuriebant iustitiā, refecti sunt: q minus, cōpūcti sunt: q minime, cōfusi sunt. Ita quæso: ita iugiter faciatis. Solicitudo quæ omnibus debetur: nullo modo his q̄bus specialius debetur, subtrahenda est, sed propēsius exhibēda est. Charitas benigna est dilatare se non minorare nouit. Colligat sane & alios: sed nobiscū. Nec alienū á uestro

Psal. 73.

Psal. 9.

2. Re. 17.

Psal. 7.

Math. 13

1. Cor. 13

apostolati: fauore eiusmodi q cū apostolis loqui possunt.
Mat.19. Ecce nos reliquimus oīa & secuti sum⁹ te. Non sunt relin
quendi qui ipsi se relinquerūt. Pusilli dominī sunt, in ipm
credentes: non deseret eos fidelis seruus & prudēs: is præ
sertim cui credita uniuersitas est. Nēpe uniuersitatis por-
Esai.26. tio hi: & quidē pusillus grex: sed qui (ni fallor) meruerūt
patrē habere deū: accepturi coronā gloriæ de manu dñi,
& diadema regni de manu dei sui. Nec cm̄ rapinā arbitrā-
tur esse se hæredes dei: cohæredes autē xpi. Deniq; audie
Luc.12. runt: Nolite timere pusillus grex: quia cōplacuit patri ue
stro dare uobis regnū. De his interim satis. Abbas trium
fontiū bene plātatus erat: utpote secus decursus aquarū.
Vereor ego ne arbor bona faciēs fructū bonum, explan-
tata faciat nullū. Vidimus interdū uitem in prima planta
tione fœcundā: in secūda sterilem. Vidimus lignum bene
plantatū uiresscere, transplantatum arescere. Grauiter pro
inde uulneraſtis cor meum si non remittitis eū: quia sum⁹
cor unū & anima una. Quandiu diuisum erit: necesse erit
ut utraq; pars suo sanguine cruentetur. Heu, onus quod
ambo uix portabamus: quō portabo solus subducto ba-
culo senectutis meæ? Si de me parū est: moueat uos totius
ordinis plaga nō parua: & ne spe incerti boni, tā certa in-
terim mala fieri uelitis. Quod si oīno uobis i eo cōplacuit
ut retineatis eū: placeat obsecro cōmēdatū habere ipsum,
ac deinceps ad deū leuare manus ut dignet idoneū p eo
uirum prouidere domui illi. De cætero super his q̄ pro cō
muni utilitate totius ordinis, & pro aliis quoq; negociis
eidem abbati dignum (imo & necessarium) iudicauimus
ad uos perferenda cōmittere: festinatū exposcimus beni-
gnitatis uestræ responsum: sed responsum facti, nō uerbi.

Abbati trium fontiū cōtra nepotem episcopi Altissiodorēsis Epistola. CCLXXIIII.

Pœnitet me scripsisse pro iuuene illo: & uelim si
fieri possit reuocari precē per quā uideor ap-
probasse iudicium amici super collata & male
collocata ab eo præpositura. Quod utiq; non
facio, nec feci unquā. Sed uicit me fateor ut sic scriberem
dilectio qua tenebar, uehementer astrictus auūculo adole-
scentis affectu grādi nimis, sed minus spirituali in hac par
te. Vrgebat maxime plaga recēs de morte illius. Videbar
leuitate usus, sed malo periclitari apud dīm meū præcipi
tatiōe scribēdi: quàm apud deū suspicione mēdaci. Quā
quā caute ac puide de præpositura scripsi, nihil ad ipsum:
q̄ indubitāter scirē duos (ut memini) prædecessores eius
ipsam aliter ordinasse atq; alias & suo confirmasse preuile
gio. Tu autem si efficere potueris apud ipsum ut ecclesiæ
preuilegiū, & priuilegio efficaciam reddat: bonum opus
operatus es. Vtinam à næuo sanguinis huius sanctū pur-
garet episcopum, & adolescētī in aliis prouideret.

Ad dominum papam Eugenium pro Altissiodo-rensi electione. Epistola. CCLXXV.

CVm primū uobis pro Altissiodorēsi eccl'ia scri
psi: de prima audierā electiōe: de secunda nihil.
Et ecce me uelut prophetante, opprobriū q̄d
suspicatus sum, secutū est: & timor quem time-
bam, euenit. Memētote quomodo actum sit Niuernis, &
uidete si non simili arte imo fraude nō dissimili, eodemq;
authore, ut aiunt, & nunc secunda electio præsumpta est:
ut scilicet uno noīato duos eiiciant, & sic demum tertium
quem uolūt subinducant. Miserūt & isti ad me ut pro sua
parte scriberem: & uisum est mihi mittere fratrem à latere
meo qui de utraq; certius actione cognosceret: uosq; cer
tificaret. Qui intrās ecclesiā, & de omnib⁹ diligēter explo
rans: testimonio oīm q cōuenerāt, inuenit nullū presby-
terorū p̄ter unū, fratrē scilicet ipsi⁹ fratris Gaufridi. Hu
gonē: nullū de diaconib⁹ præter Stephanū solū, ex parte
illa esse: exceptis his q̄ authores extiterant p̄sonis eccl'iæ,
cātore, archidiacono, & ut dicebat thesaurario (neq; em̄
ipse p̄sens tūc affuit.) Porrò in pte altera p̄ter alios iferio
ris ordinis diaconos nouē & p̄sbyteros undecim cōsenti
re duodecim⁹, q & archipresbyter est, p neutra parte uel
le se subscribere, p neutra scripsisse testabat: quāquā prio-
rē plus uelet. Sigillū eccl'iæ p̄fatus Hugo tenebat, hō nō
pacis sed partis alienæ: nec cōsiderauit in tradēdo q̄d de
buit: sed quod uoluit. Sic se res habet. Et ego solita p̄sum
ptione unū infero. Nec malitiam gloriari oportet: nec sa-
pientiā decipi decet: nec ecclesiā suspēdi diutius expedit.

Ad eundem pro obitu episcopi Altissiodorēsis. Epistola. CCLXXVI.

ADhuc suggero aliq̄d quod ante nō tacuissem,
si ante mihi cōpertū fuisset sicut nūc est. Adest
homo qui peccare fecit Israel: sctm̄ loquor epi
scopū: qui cū in morte aliq̄tātū stupidus esset
& turbatus, iste eū fecit mori penè intestatum. Cum enim
pauperibus & ecclesiis, aut nihil aut parum daret, nepoti
suo carnali adolescentulo seculari inutili, totum pene q̄d
acq̄sierat mēse epali: Stephano suggerēte & solicitāte di-
misit. Aiunt septē eccl'ias & decimas & prata in propria
sylua epi: insup q̄d pudor est omni religioni, de mobilib⁹
aureos suos & proprias equitaturas: & cum minus illæ
sufficerent ad conficiendum iter, ut pro his firmandis ad
uos ueniret, iussisse tradi etiam monasterii equitaturas.
Quanquam quidam existimant epm donationes istas ne
scisse: sed Stephanum fecisse & sigillasse quæ uoluit, & cre
dendum. Nēpe & anno præterito in articulo ut putabat
mortis positū ecclesiā quandā eidem nepoti donare fece-
runt: q̄d donū postea conualescēs, sicut certissime compe
rim⁹, fecisse se minime recognouit. Quis deniq; credat u
rum sctm̄ spiritalē si sapuit, si compos sui fuit, testamētū ta
le fecisse? Quis uel secularissim⁹ hoc dixerit testamētū sa-
cerdotis? Hæccine dispositio hominis sobrii & spiritalis
illius q̄ oīa dīudicat, & ipse à nemine iudicat? A quo em̄ si
ita remāserit: siue in cælo siue interra iste nō iudicabitur?
Tu ergo serue dei qui tenes gladiū Petri: amputa cōfusio
nē opprobrii à religione: scandalū ab ecclesia: crimē à per
sona: à spiritualiū oīm q eū in spū & nō carnaliter dilige-
bant, & tuo ipsius corde amaritudinē & dolorē. Exurge
Phinees: sta & placa: ut sanet quassatio. Sta inquā inflexi-
bilis aduersus carnē & sanguinē: quo ariete murū tuæ cō-
stantiæ filii huius⁹ seculi, p culdubio cōcutere conabunt. Ve
ra pietas est in auūculū si sup hmōi extiteris impi⁹ i nepo
tem. Et hoc scitote q̄ uiros religiosos decanū sancti Petri
Altiossiodorensis, & priorem sancti Eusebii tā p se quā p
abbate sancti Laurentii ob primā Altissiodorensis eccle-
siæ electionē paratos uenire ad uos: pars aduersa p comi-
tem Niuernēsem detinuit. & deterruit ne ueniret. Siqui
dē comes ipse uocatis ad se denūciauit ne se itromitteret
& minis grauissimis ac manifestis, phibuit eos: sicut prior
ipse à p̄dicto abbate suo & fratre suo carnali & à decano
missus ad nos propter hoc ipsum: confessus & cōquestus
est nobis: rogans etiam per nos hoc ipsum innotescere uo
bis. Dixi & iterum dico: mementote quod factum est Ni-
uernis. Ordinatissimum est, minus interdum ordinate ali
quid fieri. Claues uestras qui sanū sapiunt, alteram in di-
scretione alteram in potestate constituunt.

Ad eūdē p abbate Cluniacēsi. Epla. CCLXXVII.

STultū uidetur scribere ad uos pro dño Cluniа
cēsi, & ei quasi uelle patrociniū ferre, q uē oēs
sibi patronū habere desiderāt. Sed scribo etsi
nō necessarie illi, satisfaciēs tm̄ affectui Affectui
dico meo, nō alterius. Ipso em̄ quia corpore non possum,
prosequor, amicū peregrinantē. Quis nos separabit? Nec
altitudo alpium, nec niuium frigora, nec longitudo itine
ris. Et tūc præsens sum in literis his assistens illi. Sine me
poterit esse nusquam. Debitor sum dignationi eius, per
quā dignus habitus sum assumi in id gratiæ. Sed debito
ipsa absolui gratia, quia necessitas in uolūtatē trāsiit. Ho-
norate uirū, ut uere honorabile mēbrū Xpi corpe. Vas
est in honorē (ni fallor) plenū gr̄æ & ueritatis refertum
plurimis bonis. Remittite eū cum lætitia, quamplurimos
de suo reditu lætificaturū. Digneminī eū ampliori ut di-
gnū est gratia, & ita ut de plenitudine eius oēs cū redie-
rit acci-

rit accipiamus. Sanè ſi qd petierit in nomine, dñi Ieſu, nō debet apud uos pati difficultatē. Nam ſi neſcitis, iſte eſt q manus ſuas extendit ad pauperes ordinis noſtri, iſte eſt q de poſſeſſionibus eccleſiæ ſuæ quātū cū pace pōt ſuorū, li bēter frequēterq; largitur ad uictū. In noīe Ieſu cur dixe rim, audite. Si em̄ petierit (qd' ſuſpicor, uereorq;) dimitti á regimine monaſterij, qs illū noſcēs, in noīe Ieſu petere pu tet? Fallor ſi nō ſolito timoratior, ſi nō ſeipo melior fact⁹ ſit ex quo uidiſtis eum. Quanquā penè ab introitu ſuo in multis ordinē illū melioraſſe cognoſcit, uerbi grā i obſer uātia ieiunorū, ſilētij, indumētorū p̄cioſorū & curioſorū.

Ad eundē pro epo Beluacēſi. Epla. CCLXXVIII.

PEtitiōes filij ueſtri epi Beluacēſis quàm dignæ ſint exaudītu, nō eſt quod uos doceam⁹: ipſe ſa tis per ſe paternis uiſceribus ueſtris qd' dignū & iuſtū eſt, facile ꝓuadebūt. Agimus tm̄. Fouē dus eſt deuot⁹ iuuenis fauore paterno: & zelus bon⁹ quē pro ſua eccleſia gerit, nō modo approbādus: ſed & iuuan dus. Sic ſeipſo indies deuotior, feruentior, fortior fiet, cū uexationes & tribulationes q̄ nunquā deſunt illi eccleſiæ à malis hoīb⁹, manu indeficiētis auxilij ueſtri ſibi ſenſerit è regione leuari. Petitionē fratris Arnulphi de maiole pe timus exaudiri Magiſter. G. (hoc nomē nuncio) dicet eā uobis. Sed & quod petit abbatiſſa de paracleto, per ipm̄ ſi dignamini ſcire poteſtis: & facere ſi dignum iudicatis.

Ad Henricum comitē. Epiſtola. CCLXXIX.

ABbas de Caſtellione uir religioſus Romā profi ciſcens, in die & noſtri cuſtodia ſua oīa derelī quit: & ecce miniſteriales Simonis homīs de Bellefort abſtulerūt porcos eorum. Maluiſſem dico uobis, ut noſtros proprios rapuiſſent. A uobis req rimus illos. Ad hoc te conſtituit principem ſuper terram princeps regum terræ, ut ſub eo & pro eo bonos foueas, malos coerceas, pauperes defendas, facias iudiciū iniuriā patiētib⁹. Si hæc facis, opus principis facis: & ſpes eſt ut tuum deus dilatare & roborare debeat principatū. Si nō, timendum tibi ne hoc ipſum quod uideris habere hono ris & poteſtatis, auferatur (quod abſit) à te.

Ad dominum papā Eugenium pro Altiſſiodorēſi negocio. Epiſtola. CCLXXX.

BEne facitis frequenti & benigno axauditu tem pus breue quo hic ſum, ſolando tædentē, puſil lanimem erigēdo. Facitis etſi nō quod mereor ego, certe quod uos decet. Nō q̄ ad uſum pro priæ uoluntatis tanta abuti benignitate delecter, parat⁹, teſte conſcientia, tam æquo accipere animo quod nega re, quàm qd' p̄ſtare placuerit. Volo mihi geri morē ſicut & omnis homo: ſed nō quod iuſtitiæ obuiet, quod ueritā ti præiudicet, quod ueſtræ denicq; diſpliceat uoluntati. Hoc pro eo, ne me ſuſpicemini aut non aduertere beneficium, aut ingratū eſſe. Nūc quod res poſtulat audiat ſan ctitas ueſtra. Cū in me itur, leuis iactura eſt, & q̄ leuari faci li queat reſarcitu. Ego plagis cōſcientiæ meæ nullum iudi co accommodatius medicamentum, probris & contume liis. Nō eſt proinde q̄ pro me mouear, homūcio omni op probrio dignus & deſpectiōe. At uſq; in Xp̄m dñi mali gnatio fortè peruenerit, nutat fateor patientia: &, omnis penè cedit manſuetudo. Nūqd petiui à domino meo or dinari per me eccleſias, diſponi epiſcopatus, creari epiſco pos? Aptū uidelicet inſtrumentum, formica plauſtrū tra hens. Voluiſtis hominē promoueri digne ſanè (ni fallor) in quē nimirū quid dicant non inueniūt ne hi quidē qui contra uolunt. Innotuit quibus oportuit myſterium bo næ uoluntatis. Et myſteriū quidē publicatū eſt: fructu ue rò uſq; adhuc & utilitate fraudamur. Quæritis quis fecit hoc? Homo pacis uræ, i quo ſperabatis. Homo cui odio religio, cui oneri ſapientia, cui terrori iuſtitia eſt: q dñi ſui non eſt ueritus ſecretū prodere, euacuare decretum. Nec mirum qui ſe talem aperire non eſt confuſus. Qui dū pro prio concedit liuori, etiam ueſtræ reuerētiæ nō pepercit. Confuſus ſum ego: ſed quæ cura? Non recuſo cōfuſionē quā mihi obedientiæ zelus inuexit. A me quidē nō trāſiit calix iſte: ſed per me planè uſq; ad nos pertranſiit. In ſug gillatione ne dicam depraua tione datæ ſententiæ: cui cla rum non ſit authorē tangi potius quàm denunciatorem? Cuius nō potuit infirmari perſona, debuit ne infirmari mo tio? Vnū eſt è duobus: aut ſtabit ſermo quem à nobis egreſſum teſtati ſumus: aut nos mendaces reputabimur, ſi cut iam reputamur. Sed melius ueſtroq; dignius apoſto latu, non gloriabitur in malitia qui potēs fuit in iniquita te. Obeditū tñ mādatū ex pte eſt, & parte maiori. Trib⁹ cō miſſum erat: uno cōtēnēte, duobus conſentiētibus, quid reſtat niſi ut uox ueſtra ſuppleat quod minus eſt? Et qui dem tute hoc. Nō eſt quod timeatis à ſcandalo illorum de quibus dñs dicit. Sinite illos: cæci ſunt, & duces cæcorū. Nstt. 15. Quod reliquū eſt, lætabit populus, lætabitur ſanior pars cleri, etiā ipſe lætabitur rex, lætabitur denicq; oīs eccleſia ſanctorum. Multa bona opera oſtēdiſtis ſeculo noſtro ex gratia quæ data eſt uobis. At nullū (ut arbitror) qd' ma gis pro gloria ueſtra faciat, quàm ſi ſic fecerītis. Teſtimo nium perhibeo eis: q̄ multos de religione noīauerint, nō religione delectati, ſed impotētia: qui nō poſſint malignī tatē eorū coercere, qui uim repellere nō ſufficiāt, ut quo rū ſctitate nō amant, non ſit q̄ timeant poteſtatē. Comes Niuernenſis uias p̄is nō ambulat: aduerſat tū huic, tum omī bono. Incubat terris bonisq; eccleſiarū, ſicut leo pa ratus ad prædam. Paratus eſt recipere etiā ſaracenum aut quēpiā ex Iudæis ut iſto careat, quod ſolus ſibi uideat q malitiæ & caliditati eius reſiſtere & norit & poſſit. Inde eſt q̄ nōnullis clericorum minis & manifeſtis grauaminī bus (ut nobis ipſi cōfeſſi ſunt) ſilētium impoſuit, ne pars aduerſa de multitudine gloriet. Et ut breuiter qd' ſentio exprimā, ſi iudicat operæprecium in illo epatu monaſteria pauperari, eccleſias cōculcari, religioni illudi, ipam epalē ſedē cuius p̄cipue facultatib⁹ & poſſeſſionibus inhiat, in ſeruitutē redigi: Regniacēſis regnare nullaten⁹ pmittat. Vbi eſt etiā nūc ſpūs ille quē habuiſtis in negocio Ebora cēſi? Nō ſentiet illū qui ſimile opus tentauerit? Ecce is (ſi cut accepimus) in ſpū illius uenit, q curiā aduerſum uos concitauit, ſi licuerit moliturus idipſum. De negocio dñi Lundēſis, reducim⁹ uobis ad memoriā. Cauſa dilationis ſublata de medio, non eſt niſi ut fiat quod faciēdum erat. Et hoc addiderim, Habere bonum, iuſtum, & bonæ famæ cancellarium, apoſtolicæ dignitatis non modica pars eſt, apoſtolicæ amminiſtrationis non paruum amminiculum eſt, apoſtolicæ conſcientiæ non mediocris cuſtodia eſt. Semper quidem notabilis conſtitutio pernicioſa at poſt longam deliberationem etiam turpis.

Abbati Brunoni de Clarauallē. Epla. CCLXXXI.

REctene faſceris tu modo? Non ut opinor. Cō uincunt te ſermones tui, non diſpoſiti in iudi cio ſed precipitati in perturbatione. Nam iudi ciū quidē tale eſt. Melior ſunt uerbera amici, quàm oſcula inimici. At ego ſine cauſa uapulo inqs. Eſto. Nihilominus tamen uerbera uerborum noſtrorum ami cabilem curam ſonant. Parum dixi, paternam loquuntur ſolicitudinē. Itaq; ſi culpā nō habes, nihil te læſimus, pro pria excuſatum conſcientia. Si habes, tibi potius iraſcen dum quàm mihi fuerat. Quereris q̄ tibi nō credidi, quaſi tu mi inde aliquid locutus fueris. Eſto. Credidi queren ti de te. Tibi quō credere aut decredere potui, q̄ dixeras nihil? Fac quod locutus es. Solue quod debes, quā ante poteris: ne fortè nō mō inter nos, ſed & de nobis ſcandalū oriatur. De nobis aūt bñ ſenti, bene de te ſentiētib⁹, & nō decredentib⁹, tibi, ſicut perturbate loqueris, neſciens qd loquaris. Mea ſunt uerba, meum loquuntur affectum.

Ad Ludouicū regē Francorū pro electo Altiſſio dorenſi. Epiſtola. CCLXXXII.

VOlui ego unquā in aliquo immīnui honorē re gis, dignitatē regni? Deus ſcit: nec ueſtra ut cō fido conſcientia id uobis reſpondet. Videte ne illi magis contra uos faciāt q electiones diſtur-

bant:ne ſint in eccleſijs qui ſeruiãt regi:ſed ipſis de eccleſiarũ redditib⁹ ſeruiatur,Ego ego electioni Altiſſiodorẽſi interfui.Cõcors fuit,quia clerici qui antehac in partes diſſilierãt,ſine contradictione nunc tandẽ deo miſerante conuenerunt.Electũ bene nouim⁹:teſtimonium ei perhibemus qm̃ bonus eſt.Neminem prorſus arbitror affuiſſe illi celebritati qui de aſſenſu ueſtro dubitaret, cũ iam idẽ aſſenſus ueſtris literis teneretur.Quis enim hoc uel cogitare poſſet,repetãdũ alterũ aſſenſum,nec ſufficere unum: præſertim ubi nulla ex tũc interuenit altera electio? Nunquid quoties diſſenſerint clerici,toties erit requirẽdus fauor regis? Nec rõ,nec cõſuetudo hoc habet.Denicp nuper recordamini,in Sueſſionẽſi eccleſia quoties ad eligẽdũ clerici cõuenerũt,quoties diſſenſerũt, & infecto negocio diſceſſerũt:nec tm̃ exiſtio toties repetiſſe aſſenſum ueſtrũ quẽ ſemel ꝓmeruerãt.Ita eſt dm̃e mi rex: nõ eſt qd debeatis reprobare factas electiões,qb⁹ ut fierẽt ſemel uos aſſenſiſſe cõſtiterit.Sed ſunt aliqui q uos cõturbãt,& cõturbare nitunt eccleſias,ſua lucra ſectãtes:qd cp graui⁹ eſt,ſummi pontificis & ſereniſſimi regis mutuã gratiã & amorem diabolico ſtudio dirumpere moliẽtes.Abſit hoc, iudicũ portabũt quicũcp ſunt illi,& rex ſemp faciet qd bon⁹ rex: ſicut hactenus fecit.Itacp cito mãdent iucundiora,ne diutius ſedeat in triſtitia eccleſia tãdiu iã uexata & afflicta.Dẽ perſona nulla ſubeat ſuſpicio:aut ego nimiũ fallor, aut fidelis erit,& regi bñplacitũ ſup ea.Cõfido in dño quia nõ cõtriſtabitis multitudinẽ ſctõrũ q ſunt i illo ep̃atu:nec me ſeruũ uim: q ut uerũ fatear,nihil æ q̃ unquã à uobis moleſtũ ptuli,quàm ſi i hoc cõſilio (qd nõ eueniat) pſtiteritis.

Ad dominum papã Eugeniũ pro Gigniacenſib⁹. Epiſtola. CCLXXXIII.

APud Cluniacũ occurrim⁹ Gigniacẽſib⁹ ſpe pacis. Pro qua laboratũ multũ, elaboratũ nihil. Nam totũ quatriduanũ laborẽ noſtrũ, ſola demum ſecuta eſt ruina ſpei.Repetita eſt iuxta tenorẽ literarũ ueſtrarũ dãnorũ reſarcitio,reſtitutio ablatorum:ſed incaſſum.Multũ uiſum eſt ad eos,quia nocuerãt multũ: qppe ultra. xxx. milia ſolidorum computatio facta eſt amiſſorũ.Siqdẽ abbatia una (ne p ſingula euagemur) tota deſtructa eſt.Cæterũ de tantis amiſſis, multa dimittere parati fuimus,cum illi tã minimũ obtulerũt,ut uenerabilis abbas Cluniacẽſis qui affectuoſius quàm efficacius pro reformãda pace laborabat nec dignũ relatu iudicaret.Itacp nõ prouenit cõpoſitio,quia reparatio tã ridicula offerebaf.Dicebãt aũt:Quidẽ maligni de nr̃is totũ malũ fecerũt.Quid ad nos? Ipſi uiderint.Atcp id quocp ridiculũ.Clarũ erat in tota regione,per hoies eccl̃iæ hoc grãde facin⁹ ꝓpetratũ,monachos quocp affuiſſe quoſdã conſenſiſſe oẽs.Nã q contradiceret malefactoribus,neminũ qui dẽ fuiſſe uſcp ad hoc tp̃s audiuimus. Denicp ipſe dñs abbas iſtiuſmodi tergiuerſatores palàm refellebat & cõuincebat:affirmãs iuſte ab eccl̃ia repeti,qd p eccl̃iã amiſſum eſſe cõſtabat.Vltima expectaf manus uſa in eo qd nõ niſi in manu ualida poſſe emendari ſatis ſupercp probatũ eſt.

Ad dñm papã Eugenium pro Remenſi archiepo & alijs perſonis. Epiſtola.CCLXXXIIII.

DOminus Sanſon Remẽſis archiep̃s uerſaf i domo magni patrisfamilias tanquã uas in honorem.Si hoc ſcitis,ſeruato honorẽ ei⁹,honorem eccleſiæ eius.Si bene noui uirũ,quò magis honorabitis eũ, eò plus honorabitur deus per illũ & in illo Dominus Attrebatẽſis hõ ſimplex & rect⁹,& adhuc permanens in hũilitate ſua,nõ eſt opus ut per aliũ plus humilietur,ne perdat authoritatẽ,ac per hoc& utilitatẽ.Hanc ſi dignũ ducitis,date ei uos:ga ſuo ſtudio nũquam habebit,utpote ſui magis qd in ſe eſt mediocritate cõtẽt⁹. Eſt q aduerſaf & extollitur: is planè ut humilef, eꝓ op⁹ eſt: Iaco.4. &cidẽ ipſi nõ minus.Supbis reſiſtere, & humilibus dare Ipan.12. gratiã,familiare eſt dño uestro:& audiſtis eũ dicentẽ,Qui mihi mimiſtrat,me ſequaf.Abbas de Avvecurt bon⁹ homo eſt ſm bonitatem ſuam reſpondeatur ei, Exaudiatur pro neceſſitatibus ſuis & contra eũ nõ audiatur apoſtata Betunenſis decanus uolũtate epi & aſſenſu aduocati bonam rem pro eccleſia ſua in eccleſia eadem cõſtituit,bonũ eſt ut ueſtra authoritate firmetur. Similiter & p decanis Sueſſionenſi& Cameracenſi rogamus ut digne preces eorum exaudiantur.Periclitati ſumus in falſis fratribus, & multæ literæ falſatæ ſub falſato ſigillo noſtro in man⁹ multorum exierunt:& quod magis uereor,etiam uſcp ad uos dicitur falſitas peruolaſſe.Hac neceſſitate abiecto illo, noue uello quod cernitis de nouo utimur,continente & imaginem noſtram & nomen. Figuram aliam tãquã ex noſtra parte iã nõ recipiatis,niſi fortè pro epo Claremontis :cui ſub altero ſigillo literas dedi,cum necdũ iſtud haberem.

Ad eundem pro Odone abbate ſancti Dionyſij. Epiſtola. CCLXXXV.

PRo eccleſia ſancti Dionyſij pro perſona Odonis abbatis,etſi nemo aliusſcriberet,ego ſcribere nõ dubitarẽ.Cauſa bona eſt,& neutra ex parte nutans:eccleſia nobilis,& abbas boni teſtimonij eſt.Illud orbi,hoc nobis qui uicini ſumus notiſſimum eſt.Ad hæc &is & illa ſpecialis res ueſtra eſt.Pro his omnibus uel ſolus (ut dixi) ſi opus fit,ſcribere nõ confundor.Nunc uerò tales mecũ ſcribũt qb⁹ minime decrederetur etiã me non ſcribente. Ipſi ſunt quorum man⁹ ſatis ſupercp tractauerũt pe uerbo hoc,Ecce hi ſciũt qd fecerit abbas,& quod ſciũt loquũf.Secure ꝓdeũt porrectæ à nobis p̃ces pro eo tã indubitatis fultæ teſtimonijs. Securus ueſtrã ſolicitudinẽ p ueſtra ipſius proprietate ſolicito & cõpello,nempe in uaſa nequiter,uexata atrociter. Rogo, obſecro leuate manũ,extendite brachiũ,opponite ſcutũ. Gladius Petri defendet patrimoniũ Petri. Fruſtra quidã inſurrexerunt in hominẽ quẽ fama publica ſatis excuſat, imo celebriscommẽdat opinio.Boni uidelicet filij,qui patris uerecunda tã curioſe ſcrutati ſunt,neſcio q incomperta omnibus crimina ſomniantes. Stupent qui audiũt ad ſubitam & inopinatã criminationẽ.Erubeſcũt .ga nũquã dict⁹ fuerat ſermo huiuſcemodi de Odone.Sancti Dionyſij abbas nequaquã ſub modio latet.Sup candelabrũ ſtat: & ſi ut uelit nõ poſſit diſſimulare qd eſt.Et lumẽ ei⁹,ut fum⁹ ei⁹,ab oĩb⁹ uideaf neceſſe eſt.Nũqd iſti lynceos in eũ oculos intenderunt,uidentes q̃ nemo adhuc uidere alius potuit? Suſpecta fateor mihi horũ delatio eſt.Magis autẽ incredibilẽ reddit unus illorum noie Raymũdus, qui (ut aiunt) caput eſt hui⁹ attẽtatæ malitiæ,hõ (ut cõperi) palàm loquax,clam ſuſurro,anxiè ambitioſus ,adulatorie blandus,totus cõpoſitus ad fallendũ,ad perturbãdũ non min⁹.Notaui ſub pelle ouina lupũ,ac cereis diſignaui indicijs,q iã aut mordere nõ audeat,aut nocere nõ ualeat.

Itẽ ad eundẽ p eodẽ. Epiſtola. CCLXXXVI.

SI ſuſurrationes & ſubreptiones prævaluerint aduerſus abbatẽ ſancti Dionyſij, mundus ego ſum à ſanguine ei⁹,qui ſcripſi i alia uice aduerſus malignãtes,uerũtm̃ quam accuſationẽ affẽrũt aduerſus hoiem illũ? An q nõ inueniũt qd accuſent Et quõ ſi recte iſti eũ accuſant.excuſatur à uicinis oĩbus q recto ſunt corde? Accuſaf q debita multa fecerit, ipigno rauerit terras,dilapidauerit bona,quaſi hæc uel neceſſarijs uel iuſtis ex cauſis nõ potuerint cõtigiſſe. Mandauit nobis de his uniuerſus conuentus illius eccleſiæ,& per fidelẽ perſonã teſtat⁹ eſt aliter quàm uobis dicta ſunt ſe habere.Verũtm̃ inquiraf:nã certius de his oculus ,quàm iuramẽtũ fidẽ faciet:& ſi iuẽta fuerint quẽadmodũ iſti malitioſe cõponũt,quoquomõ acciderint,abbas nõ excuſef. Si nõ fuerint:delatores nihil de falſitate lucrẽf.Infinmulãt eũ de morte hoĩs:ſi ſe purgare nõ põt,moriatur.Q̃quam quis non uideat nec ueriſimile eſſe,ut quem pauloãte de morte eripuerat:in mortẽ tradiderit.Qua fronte hæc audẽt inſuſurrare uobis:qui uiderũt & cognouerũt zelũ abbatis in liberatione illorũ qui prius homicidiũ perpetrauerãt:& in ultione eorũ q ſanguinẽ ꝓximi ulti erãt? Poſtremo ſi bñ noſſetis iſtos:poſſet ꝓfecto ſufficere ad decredẽ-

dum qui

dum quicquid non accipitis nisi per eos. Adsit deus sanctæ menti uestræ: ne quid illi lingua dolosa aduersus innocentiam subripere possit.

D. Hostiensi p eodē abba. Epla. CCLXXXII.

DOminus abbas sancti Dionysij accusat ab iniquis hominib⁹: sed à bonis omnibus qui in ecclesia & in circuitu eius sunt, excusat. Pro quo tanto affectuosius rogamus charitatē uestram: quāto meliorem de eo & habuim⁹ & habemus æstimatiōnē. Stet pro eo ura benignitas etsi nō quia amicus noster est: certè qa nec uera sunt nec ueri similia quæ imponūtur ei. Si grauatus est debitis: causa euidens fuit tpis ipsius: quā quā ferè nulla sint debita, ad id quod īpositū est. De terrarū distractiōe euidēs falsitas cōprobat. Nā de morte G. ne ipsos quoq; aduersarios reor eum potuisse habere suspectum: quippe qui eundē. G. & suos omnes conclusos ab hostibus, ab ipso mortis articulo multo quidē labore eripuit. Pro his oībus maximeq; pro Raymundi non incognita nobis uersutia attentius rogamus, ut abbatis innocentiam uestra solicitudo teneatur.

Ad Andream auunculum suum militem templi Epistola. CCLXXXVIII.

LIteræ tuæ quas nouissimæ transmisisti: inuenerunt me lectulo decumbentem. Accepi eas obuūs manibus: libenter legi: libēter relegi: sed libenti⁹ te uidissem. Legi in illis desideriū tuum uidendi me: legi & metum tuum pro periculo terræ quā dominus sua præsentia honorauit: periculo ciuitatis quā suo sanguine dedicauit. Væ principibus nostris. In terra dñi nihil boni fecerūt: in suis ad quas uelociter redierūt, incredibilem excercent malitiā: & nō compatiūtur super
Hier. 4. contritione Ioseph. Potentes sunt ut faciant mala: bonū
Psal. 93. autē facere nequeūt. Cōfidimus aūt quia nō repellet dñs plebem suam, & hæreditatem suam nō derelinquet. Porrò dextera domini faciet uirtutem: & brachium suum auxiliabitur ei: ut cognoscāt oēs quia bonum est sperare in domino, quàm sperare in principib⁹. Bene facis formicæ te cōparans. Quid em̄ aliud quàm formicæ qq; terrigenæ & filij hoim sum⁹: rebus inutilibus atq; inanib⁹ insudantes? Quæ aūt abūdātia hoi de uniuerso labore q̄ ipse laborat sub sole? Ergo ascendam⁹ sup solem, & conuersatio
Psal. 117. nostra in cælis sit: iam mēte præcedētes quo sumus & corpore secuturi. Ibi mi Andrea, ibi fructus laboris tui: ibi retributio tua. Sub sole militas: sed sedēti super solem. Hic militantes, inde donatiua expectemus. Merces militiæ nostræ nō de terra: non de deorsum est: procul & ab ultimis
Lucæ. 6. finibus p̄cīū ei⁹. Sub sole penuria est: super solē abūdātia est. Mensurā bonā & cōfertā & coagitatā & supeffluentē dabūt in sinus uestros. Desideras me uidere: & de meo ut scribis arbitrio desiderij tui pendet effect⁹. Nā mādatū super hoc meū te indicas expectare. Et qd dicā tibi? Et cupio ut uenias: & timeo ne uenias. Ita iter uelle & nolle positus, coarctor è duob⁹: & quid eligam, ignoro. Vnum ne uidelicet tuo satisfaciā desiderio & meo pariter, an credā
Gen. 32. magis celebri de te opinioni: qua terræ ita perneccessarius prædicaris, ut de tua absentia nō mediocris illi desolatio imminere credat. Itaq; quod mandare nō audeo: opto tñ ut te uideā antequā moriar. Tu melius id uidere & cognoscere potes, si quo modo sine dāno & sine scādalo illius gētis uenire possis. Et fieri posset q aduēt⁹ tuus oīno nō esset inutilis. Fortè fauēte deo nō deessent qui te sequerēt reuertētem ad subueniēdum ecclesiæ, dei, qm̄ omnib⁹ nobis es & dilectus. Potest facere deus ut & tu cum sancto patriarcha Iacob loquaris. In baculo meo transiui Iordanē istum, & ecce cum tribus turmis regrediōr. Vnum dico: si uenturus es, ne tardaueris, ne fortè uenias & nō inuenias. Ego em̄ iam delibor: nec puto me longū facere super terram. Quis mihi tribuat tua in uoluntate domini amabili & dulci præsentia uel paululum refrigerari priusquam abeā? Reginæ scripsi sicut uoluisti: & gaudeo de bono testimonio quod ei perhibes. Magistrum & fratres uestros omnes de templo, necnon & eos de hospitali: per te in domino salutam⁹. Inclusos quoq; & sanctos omnes ad quos opportune loqui poteris, per te in dño salutātes: eorum nos oronib⁹ cōmēdam⁹. Esto p me ad eos. Girardū nrm q̄ī domo nra aliqn̄ cōuersat⁹ est: & nūc ut audiuimus eps factus est: & ipsum affectu magno deuotissime salutamus.

Ad reginam Hierosolymorum. Epistola. CCLXXXIX.

DIlectæ in christo filiæ. M. reginæ Hierosolymitanæ. Ber. Clarevallis uocat⁹ abbas, misericordiam à deo salutari suo. ¶ Miror q̄ à multo iā tēpore non uidimus literas tuas: nō solitas salutationes habuimus. Quasi nos oblīti simus antiquæ tuæ erga nos deuotionis: quàm in multis probauimus. Audiui⁹ mus fateor nescio quæ sinistra, quæ etsi non pro certo credimus, doluimus tñ siue ueritate siue mādacio tuā aliqua tenus decolorari opinionē. Sanè īteruenit Andreas charissim⁹ auūculus meus, cui in nullo decredere possumus: scripto suo nobis significans meliora: q̄ scilicet pacifice & mansuete te habeas, sapienter & consilio sapientiū te & tua regas, fratres de tēplo diligas: & familiares habeas, periculis imminentib⁹ terræ fm̄ sapientiā tibi à deo datā salutaribus cōsilijs & auxilijs ꝓuide & sapienter occurras: talia prorsus talia decent opera mulierē fortē humilē uiduā, sublimē reginā. Neq; em̄ quia regina es, indignū tibi uiduā esse: quod si uoluisses, non esses. Puto q̄ & gloria tibi est p̄cipue inter xp̄ianos, nō minus uiuere uiduā quàm reginā. Illud successionis est, hoc uirtutis. Illud tibi ex genere, istud ex munere dei. Illud felicīter nata es, hoc uirtuti⁹ter nata es. Duplex honor: alter fm̄ seculū, alter fm̄ deum: uterq; à deo. Nec paruus tibi uideat honor uiduitatis, de
2. Co. 8. quo apostolus: Honora, inquit, uiduas, quæ uere uiduæ sunt. Habes certè penes teipsam familiare cōmonitorium
Thim. 5. apostolicæ iterum salutaris sententiæ: qua doceris ab eo prouidere bona nō tm̄ corā deo: sed etiam coram hominibus. Corā deo ut uidua: corā hoib⁹ ut regina. Attēde reginā, cui⁹ digna indignaue nō p̄nt latere sub modio. Sup cādelabrū sunt, ut appareant omnibus. Memento uiduā cui iam nō est quod uelit placere uiro: ut soli possit placere deo. Beata es si saluatorem ponas tibi murum ad protectionem conscientiæ: & antemurale ad repulsionē infamiæ. Beatam iquam si ueluti desolatam & uiduā totam te deo regendam commiseris. ¶ Alioquin bene non regis si bene
Mat. 12. non regeris. Regina austri uenit audire sapientiā Salomonis, ut regi disceret, & sic regeret. Et ecce plusquam Salomon hic: Iesum loquor: & hunc crucifixum. Huic te committe regendam: huic docendā quomodo regere debeas. Disce tāquā uidua q̄ sit mitis & hūlis corde, disce tāquā regina, q̄ iudicet in iustitia pauperes: & arguat in æquitate pro mansuetis terræ. Ergo cum cogitas dignitatem, at
Matt. 11. tende & uiduitatē, quia ut pure apud te quod sentio proEsaiæ. 11. feram, nō potes esse regina bona si bona nō fueris uidua. Quæris unde bona uidua æstimetur? Ex hoc profectò qd apostolus dicit. Si filios educauit, si hospitio recepit⁹ sanctorum pedes lauit, si tribulationē patiētib⁹ subministra-
1. Tim. 5. uit, si omne opus bonum subsecuta est. Si hæc facis, beata es: & bene tibi erit. Benedicat te dñs ex Sion eximia i domino filia: & omni uenerationē digna. Ammonitio prætermissa est, prosecutio iam à uestra dignatione expectatur. Occasio data est: excusatio iam non admittitur, si non renouata à nostra per te familiartas familiaribus deinceps à uobis uerbis & literis frequētetur.

De Iordano cardinali, domino Hostiensi. Epistola. CCXC.

PErtransijt legatus uester de gente in gentē, & de regno ad populum alterum: fœda & horrenda uestigia apud nos ubiq; relinquens. A radice alpium & regno Theutonicorū per omnes penè ecclias Frācię & Normaniæ & circūquaq; circuīes usq; Rothomagum uir apostolicus replenit non euangelio, sed sacrilegio. Turpia fertur ubiq; commisisse, spolia

ecclesiarum asportasse, formosulos pueros ī ecclesiasticis honoribus ubi potuit promouisse: ubi non potuit uoluisse. Multi se redemerūt ne ueniret ad eos. Ad quos peruenire non potuit: exegit & extorsit per nūcios. In scholis, in curijs, in triuijs, fabulā seipsum fecit. Seculares: religio si omnes male loquuntur de eo. Pauperes & monachi & clerici conquerūtur de eo. Homines quoq; suæ professionis: ipsi sunt qui magis exhorrent & famam eius & uitam. Hoc testimoniū habet & ab his qui intus & ab his qui foris sunt. Nō sic dominus Ioannes Paperons, nō sic: cuius laus est in ecclesia, quippe honorificātis ubiq; ministeriū suum. Legite literas has domino meo. Ipse uiderit quid de tali homine faciendum sit: ego liberaui animam meam. Dico tamē præcipitatione qua soleo. Bonum est ei si purget ipse curiam suam: & si liberet conscientiam suam. Decreueram ista tacere: sed uenerabilis prior montis dei ad hoc me impulit & animauit ut scriberē. Et scitote minus me dixisse, quàm publice prædicatur.

Ad dīm papam Eugeniū pro ecclesia sancti Eugendi Iurensis. Epistola. CCXCI.

SAncti Eugendi nobile monasterium, olim diuitijs & religione famosum: si uera sunt quæ dicūtur, prope interitū est. Nec decredēda omnia. Domos uicinas nobis, uobis notas, pertinen ipsum, partim iam destructas, partim in dies destrui cernimus & dolemus. Quæ in mēbris uidem⁹, hæc & his grauiora de capite fama nunciante percepimus. Sed nunquid debeo ego nūc malorū uobis quorū nō est numer⁹ retexere narrationem? Lator præsentiū monachus præfati monasterij, & Archegaudus prior, homo nobis ab antiquo pro sua honestate & religione dilectus: poterunt uobis intimare quæ plenius norunt etsi non oia. Quis enim hoc posset? Tot & tanta pro certo, quæ apostolicam securim etsi dissimulātē, etsi dormitantē: mirū si nō surgere & ferire cōpellant. Ego liberaui aiam meā, sed nō sufficit, nisi & monasteriū liberet. In manib⁹ uestris mors & uita illi⁹.

Ad quēdā qui ausus ē nouitiū dehortari à ꝓposito. Epistola. CCXCII.

ETsi ignot⁹ nobis facie: sed nō fama. Ipsa referē te didicimus q̄ sis homo sapiens, & fm seculū honoratus. Voluit autem dilectus filius meus Petrus, cui & notior & familiarior sanguinis affinitate uideris, ut tibi scriberem: imo rescriberem. Tu enim scripseras illi: & utinam ut te decuisset: & illi expediret. Nō sic feciſti. Nouū Christi militem ausus es dehortari á seruitio domini sui. Dico tibi est qui quærat & iudicet. Non sufficiebant tibi peccata tua? nisi te & alienis inuolueres, & rursum ad peccata quod in te fuit pœnitentē iuuenem reuocares: & sic fm duritiam tuam & cor impœnitens thesaurisares tibi iram in die iræ? Quasi non satis eū per se tētet diabol⁹: nisi tu iuueris illū, homo Christianus, dux ei⁹ & notus eius. Tu quidē illi serpentē alterum: sed nō tibi ille alteram Euam exhibuit. Tuis impulsus est manibus, sed non euersus: fundatus est em̄ supra firmā petram. Veruntamen nō reddimus tibi uicem, sed uincimus in bono malū: orantes pro te: optantes tibi meliora, & me
Proer.3, liora scribentes. Primo quidē quia sapiēs diceris, ut quod diceris ueri⁹ sis, mitto tē ad uerum sapiētem qui ait: Noli prohibere eum qui pōt benefacere, si uales & ipse benefac. Habes tps faciēdi. Sed quādiu habiturus? Quātulum superest uitæ tibi præsertim iam senescenti? Vapor est ad modicum parēs: & deinceps exterminabitur. Si sapis, nō
Iob.5. ueniet super te illa maledictio. Vidi stultum firma radice, & statim maledixi pulchritudini eius. pulchre stultū pseu
1.Cor.3. do sapientem uerus sapiens appellauit: sciens sapientiam
Deu.31. huius mūdi stultitiam esse apud deum. O utinam saperes, & intelligeres, ac nouissima prouideres. Saperes quæ dei sunt, intelligeres quæ mundi sunt, puideres quæ inferni sunt. Profectó inferna horeres, superna appeteres, q̄ sunt ad malū contēneres. Multa suggerit anim⁹ imo spūs loq̄t ibi de salute animæ tuæ: sed donec rescripto noueri tuo qualiter ista acceperis: non edijciam ultra, ne fiam onerosus cui decætero uolo esse amicus, & adiutor (si uolueris) ad salutem. Dilectam nobis in christo uxorem tuam per te licet immeritam salutamus.

Petro abbati de Cella pro monacho Cazíacensi q̄ trāsierat apud Clarāuallem. Epistola. CCXCIII.

VNde mihi scripsistis: ita respōdeo uobis. Molestiam domini Cazíacensis nulli arbitror molestiorem esse quàm mihi. Sed puto uos non latere uoluntate & præcepto ipsius iam ex longo illum monachum factum nostrum: & mihi ipsum obediētiam promisisse, & me curam illius suscepisse. Quoties extunc uolentem uenire repuli: uenientem remisi: recordari facile non est. Tandem modo ueniens me nolente remānsit & nullo modo ei persuadere reditum potui. Dicebat aūt quia si nos eū proijceremus, iturū se longius, & nullatenꝰ rediturum. Sed nec sic assensum meum habens, imo & cōtra consiliū meū intrauit. A quo utiq; introitu salua conscientia eum prohibere non potui: nec proijcere possum, utpote (ut dixi) iam olim in meam receptum curam, & de quo reddituru sum rationem. Diu fateor periculum hoc conscientiæ meæ dissimulaueram propter molestiam boni illius hominis: & adhuc dissimulassem si meo iste consilio quoquo modo acquiescere uoluisset. Quæ cū ita sint: uestrum est cōsolari hoiem, delinire tristitiā eius: excusatū me habere de tam rationabili causa. Postremò ipse quoq; (ut scitis) in pēdulo est: & sæpe cogitauit relinquere domum suam. Quod si uellet nūc affectui mācipare, ego non prohiberē, pro eoq; in ea nō sine magna anxietate uersef.

Ad dominum papam Eugeniū pro episcopo Cenomanensi. Epistola. CCXCIIII.

TDest epūs Cenomanensis. Ipse est (si nescitis) de cuius ueritate & honestate nullus dubitat: nisi qui bene nō nouit hoiem. Mihi q̄dē ab ineūte iuuētute sua notus & dilect⁹: est tā pro memoratis uirtutib⁹, quàm p alijs bonis moribus suis. Si qd aliud paternitati uestræ de eo insusuratū est: aut ego falor, aut ille mentit⁹ est in caput suū. Audite eū: & cū plenitudine gratiæ uestræ remittite. Deceptus sum em̄ si bene nō fuerit collocata. Abbas Vindocinensis qui specialiter uester est, rogamus ut & ipse specialē inueniat gratiā: & rationabiliseius petitio hauddifficilē assequi mereatur effectum. Dīns Andegauensis mittit nuncium suum: & per se & per nos aliquid petens. Exaudiatur & ipse pro iustitia sua: & non exaudiatur cōtra eū susurro mēdax. Dignum est em̄ ut qui omnibus uiuitis: omnibus pro meritis ualeatis,

Domino Henrico cardinali pro eodem episcopo Epistola. CCXCV.

SIc tibi q̄si mihi scribo: & hoc quoties tibi scribo. Vbi em̄ tu es, me esse confido: quippe quē tāquam meipsum diligo. Si me tu æque diligis (imo quia diligis) uide ne dominus Cenomanensis ex te quod in te est in aliquo redeat contristatus. Aliquin ego contristarer in homine quem satis pro sua honestate diligo, & à te dilegi uolo.

Dño Hostiensi pro eodem. Epistola. CCXCVI.

QVidam clericus dicitur aures domini mei circūuenisse, aliquid cōtra ep̄m suū & nr̄m amicū pro sua cupiditate molitus. Si mei cura est uobis, imo iustitiæ dei, date operam ut nihil lucretur de suo mendacio susurro malignus: nec lædatur in aliquo innocens episcopus & fidelis amicus

Abbati Arremarensi pro fugitiuo monacho. Epistola. CCXCVII.

LAtor præsentium ad petitionē nostram dudū susceptus in consortium uestrum, stultitia & leuitate sua relecto habitu sancto à uobis exiit. Sed quia ductus pœnitentia (ut uidetur) redire cupit, & se iterū recipi humiliter petit: petimus & nos ut iterum recipiatur, pœnitentiq; amore dei & nostro introitus & habitus non negetur.

Ad dīm

Ad dominum papam Eugenium, de Nicolao.
Epistola. CCXCVIII.

NIcolaus ille exiit à nobis: qa non erat ex nobis Exiit autem fœda post se relinquēs uestigia. Et ego longe antehoīem nouerā: sed expectabam ut aut deus eū cōuerteret; aut instar Iudæ ipse se proderet. Quod & factū est. Preter libros, denarios, & aureos multos, in ipso exitu eiꝰ inuēta sunt sup eū sigilla tria: unū eius ppriū, alterū prioris, tertiū nostrū, ipsumq; nō antiquū, sed nouellū: qđ & ob ipsius dolos & furtiuas subreptiōes mutare nuper coactus fuerā. Hoc em̄ est qđ uobis tacito noīe scripsisse me memini: qa uidelicet periclitati sumus in falsis fratribus. Quis possit dicere ad quā multas personas sed noīe meo me ignorante, quæ uoluit scripsit? Quis mihi det ut ipsa curia uestra ad purū purgetur fœce mēdaciorū eiꝰ? Quis mihi det ut uel eorū innocētia qui mecū sunt, satis ualeat excusari apud circunuentos & præuentos impudētissimis eius mendaciis? Vobis quoq; aliquoties in eadem falsitate scripsisse, & non semel partim cōuictꝰ, partim & confessus est. De turpitudinibꝰ eiꝰ qbus terra sordet, & factæ sunt oībus in parabolam: sum persedeo polluere labia mea & uestras aures. Si ad uos uenerit (nam hoc gloriatur: & amicos se habare confidit in curia) mementote Arnaldi de Brixia: quia ecce plusquam Arnaldus hic. Nullus perpetua dignior inclusione: nihil ei perpetuo silentio iustius.

Comiti Engolismensi pro fratribus de Brixia.
Epistola. CCXCIX.

NOlite mirari si grauis nobis uideꝫ tam grādis reddit q de terra illa Brixiæ à fratribꝰ nostris exigit: qa tale aliqd nō cōsueuimꝰ. Nā multas fecimus abbatias: & nulla illarum tali subiacet exactioni. Sed qa uos ita uultis, & deus plus acceptat uolūtariū bonū quàm coactum: sustinemus iuxta cōuētionē quam fratres nostri uobiscū fecerūt: donec deus meliorē uobis inspiret uoluntatē: quod nō diffidimus. Decætero diligite eos, fouete, defendite, manutenete: quia tūc securius stabitis ante tribunal Christi, si pauperes eiꝰ habueritis uestri dilectores, & pro uobis interceslores.

Blesensi comitissæ Epistola. CCC.

SI quando in uos filius uester uiꝰ est excessisse, doluimus & dolemus nō minus excessum filij, quàm matris iniuriā. Qđ tñ & ipsum excusabile est in adolescēte filio. Nempe delicta iuuētutis, ipsa quæ cōmisit excusat ætas procliuior. An nescitis quia proni sunt sensus hois ad cogitatiōes in malum ab adolescētia? Cōsitendū mutatū iri in melius patris meritis & eleemosynis. Propterea insistēdum magis magisq; uotis & precibus ad deū pro eo: quia etsi ille minus interdū quem debuit filialē affectū exhibuit: mater tamen pro suis uisceribus maternū deserere non debet sed nec ualet affectū. Numqd potest mater obliuisci filij uteri sui? Et si illa, inquit, oblita fuerit: ego tñ nō obliuiscar tui. Oremus & ploremus corā dño: ut deus tantæ indolis iuuenē, probitatis paternæ imitatorem (quod nō diffidimus) sua faciat pietate. Agendū cū eo in spiritu lenitatis, blandisq; obsequijs: quia sic melius ad bona opera ꝓuocabit: quàm si irritationibus & increpationibus exasperet. Ita sanè de eius cita ꝫ lætaq; mutatione posse lætificari confidimꝰ cor uestrū & nostrū pariter. Quidni ego totis cupiā uisceribꝰ quotidie seipso fieri meliorē? Vtinā qualem inueni in me talē semp in oēs inueniā. Quid em̄ quantū ad nos unquā uoluí, & nō fecit? Retribuat illi dñs. Cæterū pro uobis, sicut sæpe petistis, sæpe, put oportuit & monui & monebo.

Gen. 8.

Esai. 49.

Santiæ sorori imperatoris Hispaniæ,
Epistola. CCCI.

QVod factum est de receptione Tholdanos monasterij, sciatis per me non esse factum: utpote absentem & ignorātem quid fieret. Factū aūt per nostros nō nego: consilio tñ multorū religiosorum, eꝑi conuentia, & assensu, nobilis quoq; dñæ quæ locum illum in propria possessione fundauit petitione & uoluntate publice ut accepimus, & nihil in abscondito factum. Existimabant autem se libere posse suscipere locum quem in dei libertate & sine alterius ecclesiæ subiectione fundatum ipsa quæ fundauerat, asserebat: & priuilegia (ut aiunt) præ manibus erant. Cæterū quia Carracenses fratres factam sibi in hoc iniuriam (ut scribitis) conqueruntur: nec audientes Salomonem qui ait, Noli prohibere eum qui bene uult facere: si potes & ipse bene fac: nobis in tam sancto opere contradicunt: & quoniam seruos dei non oportet litigare: consilij nobis fuit ad uestrum potissimum consiliū causam remittere: ut uestra authoritate & opera omnis inepta & iniusta (ut aiunt) calūnia cōquiescat: & ordo in domo dei receptus ad eius gloriam & uestrā ipsius salutem deinceps in pace permaneat. Nam & frater Niuardus qui multū gratulatur de uobis, satis in hoc de uobis confidere monuit: tum ꝓpter uestrā erga nos specialē deuotionē: tum etiam propter bonam quam audiuit à nobis de hoc ipso promissionē. Si autem uestris (quod nō credimus) salutaribus monitis aut consilijs cōtradictores illi acquiescere nolunt: tunc duorum iudicio episcoporū ad quos duo illa loca iure parochiali pertinere noscuntur, omnis inter eos controuersia terminetur. Quodcq; ab eis iudicatū siue constitutū cōcorditer fuerit, uestrū erit ratum habere: & decætero firmiter manutenere. Si timetis deū, non patiemini impediri tantum bonū: nec bonā illam mulierem frustrari à desiderio suo: nec fratres illos suæ deuotionis priuari fructu: nec deum denique tam accepto sibi reformati ordinis sacrificio defraudari. Obsecramus uos & pro nouella uestra plātatione (illos loquor de spina) ut eis uiscera misericordiæ exhibeatis: quatenus uestro beneficio sustentati, in seruitio dei & suo ordine perseuerent.

Prou. 3.

2. Tim. 2

Legatis apostolicis pro archiepiscopo Moguntino. Epistola. CCCII.

DOminis & patribus reuerendis apostolicæ sedis legatis, puer sanctitatis eorum Bernardus Clareuallis uocatus abbas, per omnia deo placere, & gratos fructuosæ suæ legationis manipulos reportare. ¶ Etsi corpore remoti, sed affectu & bona uoluntate uobis appropiauimus, optantes & orantes dirigi actus & studia uestra ad omne quod decet & expedit. Inde est ꝙ audiētes miserandū illū archiep̄m Moguntinensem uocatū ad uestrā præsentiā, ibiq; responsurum ad uersarijs suis: ausi sumus uestrā pro eo interpellare bonitatem. In hoc enim credimꝰ honorificari ministerium uestrum si quatenus salua iustitia licet, parieti inclinato & maceriæ depulsæ humeros uestræ authoritatis supponitis: nec calamū quassatū cōteri: nec linū fumigans (quod in uobis est, extingui nō ꝑmittitis. Sic sentiat obsecramꝰ sibi profuisse & precem nostrā, & suam simplicitatem: ob quam fertur à falcis fratribus circunuentus: potius quàm inuentus in aliquo dignus depositionis.

Esai. 42.

Ludouico iuniori regi Francorum Epla. CCCIII.

SI homo ille de Britānia dimittere uellet adulterā, ut posset solui anathematis uinculo quo tenetur: ut illa paternā hæreditatem suam fm diuisionem suam quam fecit cum fratre suo à uobis requireret, & si hoc ipso indigna: non esset forsitan recusandum: ut proinde potentis uiri seruitium & auxilium haberetis. Alioquin nō est consilium humilis fidelis uestri concedi ullatenus aut terram extraneo, aut uestri fauorem dominū excommunicato & incestuoso: ne (quod deus auertat) quādoq; & uos audiatis: si uidebas furem, currebas cū eo: & cum adulteris portionē tuam ponebas. Nec tñ uerbū præcipitanter & quasi ex abrupto rumpere cōsuluerim. Agēdū aūt per fidelē & prudētē nuncīū, quatinus si fieri pōt, inducietur, & tp̄s redimat. Q, etsi hoc ille renuerit, & malignari maluerit: fidendū in dño quia nō præualebit: qm̄ qđ iustitia quæ cū rege est, erit pro rege. Nescio aūt an ep̄s ad hoc cōuenies satisq; idoneus sit nō

quia fidelis nō sit,& quidem fidelissimus:sed quia odit illum:nec suum ut uereor consilium credet ei. Ipse tamē paratus est pro uestra uoluntate ad omne quod cum dei uolūtate facere poterit. Si quid est quod quasi ex parte mea uobis secreti suggerat,à me hoc illud accepisse sciatis: & tanquam ex ore meo id accipiatis. Homo est enim quem multum diligo: & satis credo ei:uosq; illi(ni fallor)credere quod uoluerítis secure potestis.

Eidē pro ipsius infirmitate solícito. Epla. CCCIIII.

IN literis quas misit dignatio uestra, lætificauit animam meā, lætificet uos ipe qui in causa est deus. Quis sum ego:aut quæ domus patris mei; ut de morte uel uita mea maiestas regia cogitet? Et nunc qa tāti habit⁹ sum ut de meo esse scire curetis:sciatis me aliquantulum cōualuisse:& ut me sentio, mortis interim ereptū periculo:debilē tn̄,& debilē ualde. Decætero scire uos uolo dn̄m Robertū germanū uestrū dignanter nos & deuote satis uisitasse in infirmitate nra. Sed & sic locutū in auribus nostris,ut gaudium nobis & spem de se meliorē reliquerit. Diligite eum: quia si dictis facta compēset,complacebit uobis in illo:& si dignum iudicatis,sciat uobis placere q̄ nostro & bonorum consiliis decætero se acqeturū promisit. Sigillū non erat ad manū: sed qui legit,agnoscat stilum,quia ipse dictaui.

Ad dominum papam Eugeniū pro episcopo Beluacensi. Epistola. CCCV.

ILius uester ille Beluacensis (quem dicerem & nostrū,nisi insolētiā redoleret) appellatus ad uestrā præsentiā ueniebat,& libens,utpote de sua iustitia secur⁹, & de uestro paterno fauore non dubius. Sed obstiti ego,& uix eū potui retinere:qppe cupidū uidēdi facie uestrā. Quòd autē retinere uolui: cū multæ occurrerent causæ:illud præcipuū fuit,q̄ de uestra dubitauim⁹ uolūtate. Deinde præter alias incōmoditates nō paucas quæ obuiare uiderent:ipse & frater suus rex nō ambulāt in uno spíritu:& non erat satis tutum diu absentari à suis. Nolo à me quæratis cui⁹ sit culpa;nō est meum inculpare quenquam. Sufficit mihi excusare ep̄m. Quicqd humilitatis,quicqd obsequiū pro sua persona potuit:uidimus exhibentē,& nihil pficientē. Scitote tamen quicquid timeat,quicqd accidere debeat, sine mora uenturū,ubi uobis placiturū cognouerit. Persona ei⁹ & causa eius in manu uestra. Nec em̄ in sibi credito ita agit,uel ita cōuersat,ut se tali indignum putet prærogatiua. Itaq; pro se direxit istum:sciens q̄ ad patrē dirigeret. Scire placet quid insunctū sit ei: Nihil ex inuūcto agere:sed totum cōmittere uestro cōsilio:de quo totus pendet ipse. Nempe fiduciam habet non modo iudicari causam suam à uobis:sed iuuari,sed foueri,sed manuteneri. Si placet eā cōmittere domino Remensi archiepo:maturum posse sortiri finem domino auxiliante confidimus:si tamen appellādi suffugium parti utriq; subtrahatur.

Domino Hostiensi pro electione abbatis Turoldi de tribus fontibus. Epistola. CCCVI.

Mat, 18. VAe mundo à scandalis. Ego uos scandalizo? Ego uobis scandalo sum? Quis hoc crederet posse contingere:nisi cui nota non esset nostra unanimitas,nostra mutua charitas:& quomodo in domo dei ambulauimus cū cōsensu? Subita & dolēda mihi mutatio. Qui me portabat,nunc parat opprimere:qui me defensabat,nunc terret minis, blasphemijs impetit, arguit præuaricationis. Protoplasti super graui & singulari peccato confessione requisiti sunt:Niniuitæ ad pœnitētiā expectati sunt:Sodomitæ nō de auditu,sed magis de uisu puniti sunt. Mecū eò differentius, quò contē ptibilius actum est. Non sum reputat⁹ qui ponerer ad rationē:qui inuitarer ad satisfactionē:qui causam reqrerer: qui pro me respōdēdi facultatē acciperē. Non cōuentus, iudicat⁹ sum:nō cōuictus,cōdēnatus sum. Et nūc audite si dignamini excusationē nostram:& si forte mīme sufficientē uobis,uerā tn̄. Voluistis loco uestri substitui fratrē Gene, 3. Ionæ, 3. Gen. 19. Nicolaum:& ego memini,nō diffiteor. Ita cōuenit uobis pariter & mihi fore:credidi,ppter qd̄ locut⁹ sum. Quod ita nō est factū, necessitas fecit, nō duplicitas. Res in discordiā uersa est. Quid dico in discordiā? Concordia magis fuit. Tā cōcorditer discordes ab hac nra cōiuētia omnes inuēti sunt:nec un⁹ qdē monachus siue cōuersus præter duos aut tres q uestrates erāt acqeuerit assentire. Tenuim⁹ nihilominus tn̄ in multis argumētis,nūc blādiendo,nunc terrēdo,qūo res effectū sortiret:sed ut unanimiter,ita & pertinaciter obstiterūt. Possem⁹ uim facere,sed sic mihi parcat de⁹:qūo parcendo illi omisim⁹:ne hō uere cūdus & pusill⁹ corde(ut nostis) & fugitās onus in hoc tāto turbine remaneret. Nā pter ea quæ extrinsec⁹ sunt,q̄ pbastis & uos,supra uires ei⁹ esse oia uidebant. Itaq; tolētes eū cū suis,impositum⁹ onus qd̄ eò leui⁹ ferret,qūo à nostris pariter portaret. Est em̄ loc⁹ nouiter ordinat⁹ de fratrib⁹ nr̄is,& uicinior nobis:ut possit à nobis faciliꝰ frequētari. De abbatib⁹ ad locū ptinētibus:qa assensum uestrum nō tenebam⁹:nihil ausi, fratrē Robertū quo nemo magis idone⁹ ad manū esse tūc uisus est,dare uoluim⁹,cū rnsum est nobis à uestra discretione fuisse phibitū. Quid plura? Acceperūt hoiem q uestræ sicut accepim⁹ displicet sctitati. Nec latet causa. Inhonestū(ut aiūt) publicæ prædicatis: & ob turpitudinis notam è priori mōasterio trusum cui ante p̄fuerat. Pōt ita extitisse:me(quātū recordari ualeo) usq; ad hoc tps nō audisse huiuscemodi uerbum de illo,deū testor & angelos ei⁹. Sed neq; ipe archieps,cū cū amouere oīmodis niteret:tale aliqd uel scripto uel nūcio nobis aliqñ significauit. Egóne turpitudis assētator fotor inhonesti? Si ita de me sentitis: uidete ne uram q̄q; excellentiam pariter inuoluat hoc nubilū. Quippe q cum eiusmodi tā notā oīb⁹ familiaritatē atq; amicitiā semel inītā,tāto studio hucusq; fouisti. Et de archiepo qd dicitis: qd sentitis:an & ipe quē talē sciret(nec em̄ poterat nescire:cū not⁹ cēt ex lōgo)prior pmoueret,& in loco cui ipe præfuerat? Mīme ego uel tenuiter suspicer illud de tali uiro & tanto amatore honestatis. Et qdē qui pmouit,ipe & amouit:non negauerim. Qua rōne hoc fecerit,uiderit ipse. Nam multis displicuisse factū cognoscit:nempe nec rationē,nec ordinē,nec cōsuetudinem in ei⁹ amatiōe cernētib⁹. Tantū archieps sic uoluit:& ne cōtristarem⁹ eum nostro hortatu iste in pace cessit,& dedit locū iræ. Vnum dico,ex quo ad nos intrauit(sicut testimonium habet ab oībus) nihil in eo qd̄ pmitiōi huic obuiaret,cōpertū est. Sine q̄rela cōuersat⁹ est. Adhuc nō deest homini literatura cōgruens,nō doctrina,nō affabilitas,non gīa in uultu & sermone. Sed suspecta est uobis breuitas tēporis quod nobis cū fuit:fateor & mihi. Fortassis bene faciet:fortassis male. Vereor oīa opa mea:& qd̄ operor nō intelligo. Vn de cert⁹ nō sum:certū uos facere mīme possum. Factum est:& qd̄ factū est,nō pōt nō fieri. Si ppheta fuissem,non pfectò fecissem unde amicū offenderē:sctm̄ turbarē: ep̄m scandalizarē. Quid uultis ut faciā? Sic factū est tali necessitate:taliq; ordie. Hæc excusatio mea. Si sufficit:tollatur de medio scandalū. Si minus,ego iudicium portē quod & quale decreuerítis. Nā si qd̄ ædificaui,tam cito iterū destruam,graue:nisi fortè causa cōueniēs supuenerit: quod fortasse pcessu tēporis accidere potest. Si uultis uos amouere eū:potestatē habetis. Non obsisto,non me opponoretrēti. Inique nō egi,si inspiēter uideor:īpróptu est uobis insipientiā meā corrigere:aut si hoc dignius iudicatis, etiā & punire. Dico tn̄ si pie,si christiane mecū agit,corrigat me iustus in misericordia,& increpabit me:non in ira apud alios diffamabit. Habetis formā meā hic: nisi & hoc indignamini p̄sentib⁹ literis. Nempe cōperta per alios & nō per uos uestra indignatione:cautū habui nō repedere uicē:sed mox uobis de uobis p p̄sentia scripta conqueri. Decætero benedictus deus qui & hoc qd̄ dederat, & de quo mihi fortè immoderatius blandiebar, solatium ante exitum tulit:uestrā scilicet & dn̄i mei gratiā:ut uel ppriō experimento discam non ponere spem meam in homine.

Ad eundem.

Ad eundem. Epistola. CCCVII.

ESTINE ista dicto, & ob hoc minus festiue: siqdē uiator transire festinās urget. Res mira, sed magis læta. Frater. G. Fulcheri⁹ cū literis dñi mei pariter & uestris, simulcp̄ præsentiū lator peregrinus uno penè momento affuerunt: deo ita sine dubio prouidēte: ut haberē per quē festinanter rescriberē: quod utiqp̄ cupiēti mihi nō poterat satis esse festinū. Inde est q̄ hæc in infirmitate mea ipse dictaui: q̄ non esset tunc alter ad manū. De dño Beluacēsi quod primū posuistis: primū ita respondeo. Sui iuris est. Iam non est in mea potestate: sed in ciuitate uita eius & conuersatio. Si secus quàm debet uel decet interdum agit, dolere possum: sed emendare prout uolo non ualeo. Verūtamen qd̄ uobis suggestū est de uagatione ei⁹, nimiū extitisse in ea usqp̄ adhuc nos nō comperimus: nec inde notatū apud nos qñqp̄ audiuimus. Ex quo ad eū uenit frater Robert⁹ qui cū eo est, turpe & graue aliquid perpetrasse, aut epō persuasisse, ad aures nostras nondū nūo peruenit: & mirum si ad uos potuit peruenire, quod latere nos potuit. Dabo tñ operā facere qd̄ uultis de reuocatione eius, si qñ honeste & opportune potuero. Iamcp̄ fecissem si cum pace epī potuissem, & non timuissem inutiliorē huic subrogādū. In quadragesima uenit ad nos ipse epūs parat⁹ ire ad curiā causa cuiusdā appellationis, & uenisset nisi nos dissuasissemus. Porrò dissuasionis intētio fuit, q̄ nō ita uideret esse parat⁹, siue in cōsilio siue in comitatu, ut iuuenis epī personam decuisset. Propositū tñ ei⁹ est pficisci tēpore opportuno. Frater uester est: facite cum illo misericordiā: ut aduersarij eius non p̄ualeāt aduersus eum. Vellē uos ad ipsum poti⁹ quàm ad nos scripsisse, & fraternæ monuisse super his quæ de eo audistis. Deinde super statu corpis mei cognouistis uos esse solicitum. Verum est quod audistis: infirmatus sum usque ad mortē: sed interim reuocatus à morte: atqp̄ hoc (ut mihi sentio) nō diu. Lōge eñ sum debilior quàm credi possit. Quod tñ dixerim, absqp̄ præiudicio diuinæ prouidentiæ, quæ & mortuos suscitare pōt. Et in hoc sit respōsum non modo uobis, sed & dño meo: Cui uolo & oro ut in quantacūqp̄ deuotione poteritis accito uobis pariter dño Tusculano, plenissimas grates referatis pro tāta dignatione & solicitudine tā pia. Iam de domino Lugdunēsi audite quod uerū est, & qd̄ certū sit uobis. Vir ille aggressus est iter cū multa pecunia, & honorabili comitatu, prout decebat tantū archiepm: & ecce undiqp̄ in ipso pene procinctu insidiæ inimicorū. Quid faceret uir desideriis? Progredi nō licebat, & desistere à proposito sibi graui⁹ omni captiuitate iudicabat. Comites suos partim remisit, partim dispersit: massa pecuniæ se exonerauit: modicum retinēs unde cū paucis posset pficere uiā. Quid plura? Venit cum trib⁹ aut quatuor ministris: ipe nihilomin⁹ in habitu mini strātis: sicqp̄ strata publica cū turba promiscua peregrinorū tā quā un⁹ ex illis, puenit ad sctū Aegidiū. Cumcp̄ infirma ret, ptrāsijt usqp̄ montē pessulanū. Ibi aliquādu cōmemorat⁹ cū medicis expēdit & qd̄ habebat, & qd̄ nō habebat.

Ad tres epōs curiæ Romanæ. Epla. CCCVIII.

Lucæ. 1.

AD hoc uos deus in sublimitate posuit, ut tāto maiori ecclesiæ suæ utilitate uiuatis, quanto in ea eminētiori authoritate præestis. Alioquin deponet ille paterfamilias potētes de sede, qui pro accepta potestate inuēti fuerint suis utilitatibus defuisse. Quanta sustineat spōsa Christi dāna in episcopatu Metensi, & si nos amplius horremus: quia uicinores sumus: tñ & uos arbitror nō latere. Ēn quantus lupus illud ouile Christi tum insidijs, tum manifestis assultibus quotidie molit irrumpere, & dispergere oues Christi sanguine congregatas? Itaqp̄ non ab heri & nudiustertio⁹: sed ex quo adhuc fuerat lupicellus, nō cessat illū domínicū gregem quibus potest uiribus infestare: & uastare rapinis: incendijs, homicidijs. Ego itaqp̄ quod in me est demonstro lupū, instigo canes: iā quid intersit uestra, uos uideritis: meum non est docere doctores.

Ad petrū abbatē Cluniacēsem. Epla. CCCIX.

DOmino & patri reuerendissimo Petro Cluniacēsi abbati su⁹. B. qd̄ su⁹. ¶Visitet te oriēs ex alto ō bone uir, quia uisitasti me in terra aliena & in loco peregrinationis meæ consolatus es me. Bene fecisti intelligens sup egenū & pauperē. Absens eram, etiā longo tēpore absens, & recordat⁹ es nois mei, homo magnus, occupatus in magnis. Benedictus sanctus angelus tuus, qui pio pectori tuo id suggessit. Benedict⁹ deus noster, qui psuasit. Ēn teneo unde glorier apud extraneos, literas tuas, & illas literas in qb⁹ tuā mihi animā effudisti. Glorior q̄ me habeas nō modo in memoria, sed & in gratia. Glorior priuilegio amoris tui: refectus sum de abundantia suauitatis pectoris tui. Non solū autē: sed & glorior in tribulatiōib⁹, si quas dignus habitus sum pro ecclesia pati. Hæc planè gloria mea, & exaltās caput meū, ecclesiæ triumphus. Nam si socij sumus laboris, erim⁹ & cōsolatiōis. Collaborandū fuit & compatiendum matri, ne & de nobis quereret dicēs. Qui iuxta me erāt, de lōge steterūt: & uim faciebāt qui quærebāt animā meam. Deo autem gratias qui dedit exuictoriā. Honestauit eam in laboribus: & cōpleuit labores illius. Tristitia nostra in gaudium, & luctus noster uersus est in citharā. Hyems trāsijt imber abijt, & recessit: flores apparuerunt in terra nostra: tēpus putationis aduenit. Amputatū est sarmētum inutile, putre membrū. Ille ille iniquus qui peccare fecit Israel morte absorptus est, & traductus in uentrē inferi. Fecerat quippe fm pphetam pactū cū morte, & cū inferno fœdus inierat. Ideoqp̄ iuxta Ezechielē factus est perditio, & non substitet in æternum. Alius quoqp̄ oīm sicut maximus, ita & pessimus inimicus, abscissus nihilominus est. Et is erat unus ex amicis ecclesiæ: sed illis de quibus solet queri & dicere. Amici mei & proximi mei aduersum me appropin quauerunt & steterunt. Sed qui restant, cito speramus de similibus idem iudicium. Prope est ut reuertar ad fratres meos, si uita comes fuerit, per uos sicut intendo transiturus. Interim cōmendo me sanctis orationibus uestris. Salutamus fratrem. H. camerariū, & oēs qui circa uos sunt, cum reliqua sancta multitudine.

Psal. 37. Sap. 10. Cant. 2. Esai. 28. Psal. 37.

Ad Arnaldum Carnotensem abbatem Boconuallis. Epistola. CCCX.

SVscepimus charitatē uestrā in charitate, & nō in uoluptate. Quæ eñ uoluptas ubi totū sibi uēdicat amaritudo? Nisi q̄ solum nihil comedere utcunqp̄ delectabile est. Somn⁹ recessit à me, ne uel beneficio sopiti sensus, dolor unquam recedat Defectus stomachi, ferè totum quod patior est. Frequenter & in die & in nocte exigit cōfortari modico admodū qualicūqp̄ liquore: nam ad solidum omne inexorabiliter indignatur. Hoc parū quod dignatur admittere, nō sine graui molestia sumit: sed timet grauiorem, si se uacuum omino dimiserit. Q, si plusculum quid interdum admittere acgescat, id grauissimū. Pedes & crura intumuerunt, quēadmodū hydropicis cōtingere solet. Et in his oībus ne quid lateat amicū de statu amici solicitum fm interiorem hoīem (ut minus sapiens dico) spiritus promptus est in carne infirma. Orate saluatorē qui nō uult mortē peccatoris, ut tempestiū iam exitum non differat, sed custodiat. Curate munire uotis calcaneū nudum meritis: ut is qui insidiatur, inuenire non possit unde figat dentem, & uulnus infligat. Hæc ipse dictaui, sic me habens, ut per notam uobis manum, agnoscatis affectum. Verūtamē rescripsisse quàm scripsisse maluerim.

Ezec. 33.

Hanc supradictam epistolam sanctus abbas Bernardus iam in extremis positus ultimam dictauit.

Ad fratres Hybernienses in obitu sancti Malachiæ episcopi. Epistola. CCCXI. quæ incipit Religiosis fratribus &c. quam uide suprà inter sermones. Folio. LX. columna. IIII.

Ad Guidonem abbatem & fratres Arremarēses. Epistola. CCCXII.

VEnerabili Guidoni abbati Arremarēsi,& ſctis quí cū eo ſunt fratrib⁹,Bernard⁹ ſeruus ſctitatis corū,ſeruire dño ī ſctitate. ¶ Petís chariſſime míhí Guído abbas,& tecū pariter q tecum ſunt fratres, díctare me alíqua uobís legēda ſolēníter uel canēda ín feſtíuitate ſcti Victoris,cuí⁹ apud uos corp⁹ ſacratiſſimū requeſcit.Cūctāti ínſtas:diſſímulātē urges: meā etſi ſuſtā uerecūdíā díſſímulas ípſe.Adhíbes míhí & alíos precatores, quaſi ſit alíqd ad ínclínādū me tuæ uolūtatí, tua ípſa uolūtate cōueníētius.Verū tu uel ꝓprío ſudicío cōſulens,cogítare debueras nō affectū tuum erga me: ſed meū ín eccl'ia locū.Sanè altítudo negocíj non amicū deſíderat,ſed erudítū,ſed dígnū,cuí⁹ authorítas potíor, uíta ſanctíor,ſtíl⁹ maturíor & op⁹ íllustret,& cōſonet ſctitatí. Quātul⁹ ego ī ppl'o Xp̄íano cuí⁹ lr̄e ī eccleſíis lætítenť? Aut quātula míhí īgenīj eloquīj̄ue facultas, ut à me potíſſímū feſtíua & plauſíbília reqranť? Quíd? Quē cælí habēt laudabílē & laudatū, ego de nouo laudare īcípío ſup terrā? Supnís uelle addere laudíb⁹,detrahere eſt. Nō q̄ gloríſícatos ab angelís,hoíes íā laudare nō audeāt : ſed qa ín ſolēnítate celebrí,non nouella audírí decet uel leuía : ſed certè authētica & antíqua:q̄ & eccleſíā ædíficēt, & eccleſíaſtícā redoleāt grauítatem. Q̄ ſi noua audíre líbet, & cā reqrít:ea,ut díxí,recípíēda cēſuerím q̄ cordíb⁹ audíentíū quò gratíora,eò utílíora reddat & eloquīj dígnítas & authorís.Porrò ſenſa índubítata reſplēdeāt uerítatē:ſonent ſuſtítíā,hūílítatē ſuadeāt,doceāt æqtatē:q̄ etíā lumē uerítatís mētíb⁹ pariāt,formā moríb⁹,crucē uítȳs,affectíbus deuotíonē,ſenſíb⁹ díſcíplínā.Cant⁹ íp̄e ſi fuerít,plen⁹ ſit grauítate:nec laſcíuíā reſonet nec ruſtícítatē. Sic ſuauís, ut nō ſit leuís.Sic mulceat aures:ut moueat corda.Triſtítíā leuet,írā mítíget, ſenſum lr̄æ nō euacuet,ſed fœcūdet. Nō eſt leuís ıactura gr̄æ ſpírítalís,leuítate cant⁹ abducí à ſenſuū utílítate:& pl⁹ ſínuādís íntēdere uocíb⁹,quàm ínſínuādís reb⁹. An qualía oportet eſſe q̄ ín audíētíā eccl'ie ueníūt,qualémue horū authorē.Nūqd talíſego,aut talía quæ parauí? Et tñ de pauptate mea te pulſante,te íngetāte,etſi nō qa amíc⁹ es: certè ob tuā ímportunítatē ſurgēs ıuxta uerbū dñí p̄ſtítí qđ petíſtí. Præſtítí díco,non qđ tí bí ad uotū,ſed qđ míhí ad manū ueníre potuít:pro poſſe utíq; meo,nō pro uelle tuo.Seruata tñ antíquorū uerítate ſcríptorū q̄ tu míhí trāſmíſeras,de uíta ſctī duos ſermones díctauí qualícūq; ſermone meo,íllud quātū potuí cauēs,ut nec breuítas obſcuros,nec ꝓlíxítas redderet onerоſos Deíde qđ ad cātū ſpectat,hymnū cōpoſuí,metrí neglígēs,ut ſenſuí nō deeſſem.Rñſoría.xíj. cum antíphonís xxvíj.ſuís ín locís díſpoſuí,addíto rñſorío uno qđ príorí b⁹ ueſperís aſſignauí:ítemq; duob⁹ alíjs breuíb⁹,ípſo díe feſto ꝓ ueſtra regulari cōſuetudíne uno ad laudes, altero ad ueſpas decātandís. Et ꝓ hís oīb⁹ mercedē flagíto,ſeq̄r retríbutíonē. Quídní ſequar? Síue placeāt ſíue non, mea nō refert:qcqd habuí,dedí.Ergo merces mea, oīo ueſtra.

Habenť ſupra ín ter ſmoones. folío. 47. quorum prím⁹ ín cípít,Victoris uíta, ſecundus uero Gaudete ín domíno dílectíſſímí ſímí

¶ Epíſtola beatí Bernardí rñſíua ad dubíū ſíbí propoſítū cur feſta Macchabeorū ab eccleſía habenť celebría ín ordíne alíarum. Epíſtola CCCXIII.

QVærís ítaq; quídnā uíſum patrí⁹ fuerít ut ſolís ex oīb⁹ antíqs ıuſtís ſíngulárí quodā priuí legío Maccabeís annuā celebrítatē parí cū noſtrís martyríb⁹ ueneratíōe decernerēt ín eccl'ia ſolēníter exhíbēdā.Sí díxero dígnosmerítо martyrū gloría ıudícatos,qbus non ímpar fuít ín martyrío uírt⁹: erít forſítā ſolutū cur ípſos,ſed necdū planè cur ſolos: cum & alíos nōnullos ex ueteríb⁹ parí cōſtet zelo píetatís occubuíſſe,nō tamē & parí trípudío recolí meruíſſe.Cōſtat tñ utroſq; qdē ín morte cōem habuíſſe cū martyríb⁹ noſtrís píetatís cām: ſed nō utroſq; pariter eādē cū íllís adeptos fuíſſe martyrīj formā.Vníuerſís nempe tam ueterís quàm nouí teſtamātí martyríb⁹ æque cōuenít pro ıuſtítía occubuíſſe:ſed ítereſt q̄ íſtí paſſí ſunt qa íllā tenebāt, íllí quía nō tenētes rep̄hendebāt. Et ut breuíter totū ín quò díſſerunt proferamus,hos cultus, íllos zel⁹ ıuſtítíæ mertyres fecít.Soli ex ueterибus Maccabeí:quía non ſolū cauſam, ſed & formā ut díxí martyrīj nouí teſtamentí tenuerūt,iure fortaſſe ín eccleſía cū nouís eccleſíæ martyríbus candē celebrítatís gloríā aſſecutí ſunt. Itaq; martyrīū facit cauſa:tempus genusq; díſcernūt. Tempus Maccabæos à nouís martyríbus díſiungít, cōiungít antíquís. Genus ūcrò nouís aggregat,quía líbare & ípſí díjs alíenís cogebātur: & ſegregat à ueteríbus.

¶ Ad dñm ac uenerabílē Eſkílum Lundenſem archiep̄m,ſedís ap'lícæ ín Dacía & Suetía legatū: cuíus corpus glorioſum ín Clarauálle requieſcit ıuxta matrem eíuſdē díuí Bernardí. Epíſtola. CCCXIIII.

AMantíſſímo patrí & domíno Eſkílo dei gr̄a Lūdenſí archiep̄o,frater bernard⁹ Clareuallís uocat⁹ abbas,ín uero ſalutarí ſalutē. ¶ Scrípta & ſalutatíones ueſtras,ímo affectíones cordís ueſtrí tam líbenter ſuſcepí,quàm ſpecialíter & díligo uos,& díligor à uobís.Inde eſt q̄ audíſtís tríbulatíonib⁹ ueſtrís eas p̄ ſolū meas feci:ſad & ínuení quía nō poſſum te dolēte nō dolore dulcíſſíme pater,nec níſí moleſtus & anxí⁹ tuas moleſtías & anxíetates audíre. Tangít & angít cor meū quícqd tuū exaſperat:& quícqd íllud ſit qđ te perſequíť,nō ſolū te perſeqtur:ſed me tecū.Quícqd em̄ gratíæ & dílectíonís ímpēdere ſíbí poſſunt abſentes amící puto & me debere tíbí,& míhí deberí à te. Audax ſum,ſed non mendax:& ín hāc audacíā me cōpulít tuæ ſublímítatís dígnatío.Qñ em̄ íd p̄ſumerē egoq; qñ tātā tātíllus,& à tanto gratíā ſperare auderēq; Et ſi ego retríbuere nō potero, nō eſt mortuus retríbutor me⁹: qa dñs retríbuet ꝓ me. Dñs ínquā,ī quo & ꝓ quo tāta nos deuotíōe cōplecterís, tāta ſtríngís affectíōe.Bñdíct⁹ ſanctus angel⁹ tuus q pío pectorí tuo íd ſuggeſſít. Bñdíctus deus nr̄ q perſuaſit.Glorior príuílegío amorís tuí.Refectus ſum per chariſſímū fratrē noſtrū fílíū tuū Guílhelmū de abūdātía ſuauítatís pectorís tuí.Refect⁹ ſum p nūcíū tuū:refect⁹ ſum per lr̄as tuas: refect⁹ ſum per oēs quí à te uſq; ad nos uel per nos euadere poſſunt.Vtínam míhí datū eſſet deſup hæc dícere non díctare,ut me potí⁹ loquēs quàm ſcríbens aperíre ualerē. Pro certo acceptíor eſſet ſermo uíuus quàm ſcríptus,efficacíor língua quàm lr̄a.Oculí q̄ppe loquētís fidē facerēt díctís,& melí⁹ affectū uult⁹ exprímeret,quàm dígít⁹. Sed qa íllud abſens q̄ me nō poſſum, p lr̄as q̄ ſecūdū ín hmōí locū obtínēt,ſatísfacío quātū poſſum.Nuncíū tuū cū magna exultatíone uídím⁹,& negocíū tuū quātūcūq; potuí mus muníuímus ad dñm papā. De ſecreto aūt uerbo íllo quod tam ardēter aſcēdít ín cor tuū,rñdebít tíbí ex parte noſtra Guílhelm⁹ tu⁹,tuus ínquā & ſpecialíter tu⁹ ín uíſcerib⁹ Ieſu Xp̄í.Poſuí ením uerba mea ín ore eí⁹:& ípm audíes tanquā me ín negocío íſto.Heu auellor,abrípíor, non lícet ultra.Auocat dící malítía,ueuocat turba ſupueníētíū,& epíſtolā potí⁹ rumpūt quàm fíníunt. Sed nūqd quía faciūt ut paucís ſcríbā, facere poterunt ut parum dílígā? Actum excludunt à me,nō affectu,ílle ſemper tecum eſt,quí ſuí ıurís eſt : & tecū erít quādíu fuerít, omní míhí amícítíæ ıure colendæ píe ac reuerendíſſíme pater.

¶ Ad ſanctum Malachíam Hyberníæ archiepíſcopum. Epíſtola. CCCXV.

VEnerabílí dño & beatíſſímo p̄rí Malachíæ dei gratía Híberníēſíū archiep̄o apoſtolícæ ſedís legato:frater Bern̄. Clareuallís uocat⁹ abbas, ínuenírе gratíā apud dñm. ¶ Inter multíplíces æſtus & curas pectorís meí præ multítudíne quarum aīa mea turbata eſt ualde: fratres de terra longínqua uenientes ut ſeruíant domíno, epíſtola tua & baculus tuus ípſa me conſolata ſunt.Epíſtola ín oſtenſíone bonæ uolúntatís,baculus ad ſuſtentandum corpus ínfírmítatís, fratres quí deo ſeruíunt ín ſpírítu humílítatís. Omnía ſuſcepímus,omnía placent,omnía pariter cooperantur ín bonū. Quòd autem uoluíſtís duos de fratríbus mítti uobís ab præuídendum locum : communícato cum fratríbus conſílío, dígnum duxímus non eos ſeparandos abínuícem donec

donec plenꝰ in eis formetur Christꝰ, donec ad integrum doceantur prælíari prælia dominí. Cum igitur fuerint in schola sancti spíritus eruditi, cum induti uirtute ex alto tunc demũ ad patrẽ filij reuertent, ut cantẽt canticum domíni: non iam in terra aliena, sed in sua. Vos autẽ interim iuxta sapiẽtiã uobis datam à dño, ſm habitudinẽ locorũ quæ uidistis apud nos, præuidete & præparate eis locũ à tumultibus seculi separatũ. Tempus eñ prope est in quo uobis operãte dei gratia nouos de ueteribꝰ hoïes producemus. Sit nomen dñi benedictum in secula: de cuiꝰ munere uenit ut cõmunes habeã filios uobiscũ, quos uestra prædicatio plãtauit, nostra exhortatio rigauit, deus autẽ incremẽtũ dedit. Sanctitatẽ uestram rogamus ut uerbum dñi prædicetis ad dandam sciẽtiam salutis plebi eius. Duplex enim uobis incumbit necessitas: & ex officio legatiónis, & episcopali negotio. Decætero qñ in multis offendimus oẽs: & inter hoïes seculi frequẽter posita multũ de puluere mũdi cõtrahimus: uestris & uestrorũ orationibꝰ me commendo: ut in fonte misericordiæ suæ nos lauare & emaculare dignetur ipse fons pietatis Iesus Christus, qui dixit Petro. Nisi lauero te nõ habebis partem mecũ. Sed & hoc ipsum non solũ precibus, uerũetiam quasi ex debito requiro cum ego clamem ad dominũ ꝓ uobis si quid possit peccatoris oratio. In domino ualete.

Iaco. 3.

Ioan. 13.

Ad eundem. Epistola. CCCXVI.

MAlachiæ dei gratia ep̃o sedis apostolicæ legato, frater Bernardus Clareuallis uocatꝰ abbas si quid potest peccatoris oratio, & si quid pauperis deuotio prodest. ¶ Fecimus qđ precepit sanctitas uestra: & si non ut dignum, profectò ut possibile pro tẽpore fuit. Tanta apud nos ubiq; malitia grassatur, ut uix id tantillum quod factum est fieri licuerit. Misimus tam exiguũ semínis quod uidetis, ad seminandam uel modicam partẽ agri illius in quem uerus Isaac quondã exierat ad meditãdũ, cum primum adducta est ei Rebecca per puerũ Abrahã perenni cõiugio fœliciter copulãda. Nec contẽnẽdum semen: de quo illud in partibus uestris experimur impletũ hoc tempore. Nisi dñs sabaoth reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus, & sicut Gomorra similes essemus. Itaq; ego seminaui, rigate uos: & deus incrementum dabit. Sanctos omnes qui apud uos sunt, per uos salutamꝰ: humiliter ipsorum nos & uestris sanctis orationibus commendantes. Valete.

Gen. 24.

Rom. 9.

Ad eundem. Epistola. CCCXVII.

AMantissimo patri & dño reuerendissimo Malachiæ dei graria episcopo sanctæ & apostolicæ sedis legato, suus sanctitatis frater Bernardus Clareuallis uocatus abbas, salutem & qualescunq; nostras oratiões. ¶ Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua domine pater, quàm iucunda tuæ memoria sanctitatis. Si quid affectionis, si quid deuotionis, si quid animi in nobis est: totum sine dubio sibi uendicat tuæ dilectionis charitas. Nec opus est uerborũ multitudine, ubi multum uiget affectus. Confido enim q̃ testimonium perhibeat spiritui tuo spiritus quem habes à deo: tum esse modicum id quod sumus. Tu quoq; pater amantissime & desideratissime ne tradas obliuioni animam pauperis, charitatis nexibus adhærentem tibi: & animam pauperis tui ne obliuiscaris in finem. Neq; enim quasi de nouo cõmẽdamus nos tibi: cum in multo iam tempore gloriemur in domino q̃ inuenire meruit paruitas nostra gratiam in oculis sanctitatis tuæ. Sed oramus ut dilectio iam non noua, nouis quotidie proficiat incrementis. Filios nostros imo & uestros tanto obnixius cõmẽdamus uobis: quanto amplius remoti sunt à nobis. Vos scitis quoniam tota post deum fiducia nostra fuit ut mitteremꝰ eos: quoniam sanctitatis uestræ precibus non acquiescere illicitũ uidebatur. Facite quod uos decet: ut totis uisceribus charitatis amplectamini eos & foueatis. Nequaquam occasione aliqua circa eos solicitudo & diligẽtia tepescat: & pereat quod plantauit dextera tua. Iam quidem quia bene profecit domus: & ex uestris literis, & ex fratrum nostrorum relatione didicimus: multiplicatur tam in temporalibus quàm in spiritualibus. Vnde & cõgratulamur plurimum: & toto animo gratias agimus deo & peternæ solicitudini uestræ. Et qm̃ multa adhuc opus est uigilantia: tanquã in loco nouo, & in terra tam insueta, imo & inexperta monasticæ religionis: obsecramus in domino ne retrahatis manũ uestram: sed quod bene incepistis, optime perficiatis. De fratribus nostris qui redierunt à loco illo: nobis bene placuisset si remansissent. Et fortasse nomullã occasionem præbuerunt eis, fratrum qui de terra sunt minus disciplinati mores: in eo maxime q̃ minus facile eorũ consiliis acquiescere uidentur in his rebus quarum prius fuerant inexperti. Chariſſimũ filiũ nostrũ Christianũ & uestrum remissimus ad uos, quantum potuimus instructum pleniꝰ in his quæ ad ordinem pertinẽt, & decætero circa obseruantias eius solicitiorem futurum, ut speramꝰ. Nec miremini q̃ non plures cum eo misimus fratres: quoniam nec idoneos inuenimus fratres qui facile acquiescerent: nec inuitos cogere consilium fuit. Dilectissimꝰ frater noster Robertus precibus nostris acquieuit etiam hac uice: tanquã filius obedientiæ. Vestrũ erit iuuare eum: ut possit iam & in ædificijs & in cæteris necessarijs promoueri domus uestra. Illud quoq; paternitati uestræ suggerimꝰ, ut uiris religiosis & quos speratis utiles fore monasterio, persuadeatis quatenꝰ ad eorum ordinẽ ueniant: qm̃ hæc erit summa utilitas domus: & uobis facilius acquiescent. Valeat sanctitas uestra nostri semper memor in Christo.

Proue. 5.

Ad dñm papam Innocentiũ. Epla. CCCXVIII.

AMantissimo patri & domino Innocẽtio summo põtifici Frater Bernardꝰ, modicũ id quod est. ¶ Cremonẽses induruerunt: & prosperitas eorum perdit eos. Mediolanenses contẽnunt: & confidentia ipsorum seducit eos. Hi in curribus & in equis spem suam ponentes, meã fruſtrauerũt: & laborem meum exinanierunt. Abibam tristis: cum ecce non medíocris à uestra parte consolatio, ut & si abundãt tribulationes pro Christo, abundent & cõsolationes per ipsum. Accepi optatas literas ferẽtes delicias cordis mei, certitudinem de uestra incolumitate, hostium infortunijs successibus amicorum. Cæterum perlegenti rursum tristior finis lætitiam temperauit. Quem enim non terreat uestra indignatio? Fateor iustam: & eò plus terreor. Dico tamen quod factum nondum est, faciendum est: sed tempore quo præuiderit deus. Si quomínꝰ: erit uobis æque in pr̃optu quicquid intẽtatis inferre, & non æque forsan periculosum. Alioquin quod tantis dei miserationibus, tantis uestris & uestrorum laboribus in populo isto nouiter ædificatum est: heu quàm leuiter destrui potest. Mirũ si ei qui misericordiam legitur superexaltare iudicio, placere potest. Sed ô infœlicẽ illum episcopũ qui in urbe Chaldæorũ de quodam quasi paradiso trãslatus, frater factꝰ est draconum, & socius structionũ. ¶ Quid faciet? Obedire uult & ecce bestiæ Ephesi frendent in eum dentibꝰ. Dissimulare uult prudenter pro tempore: & omni feritate formidolosiorem uestram indignationem incurrit. Augustiæ sunt ei undiq;: nisi q̃ tolerabilius iudicat sibi esse sine populo quàm sine domino. Pluris habens: ut dignum est, apostolicam gratiam quàm Mediolanensem cathedram. An uos de eius fidelitate dubitatis? Si qs uobis aliud de eo maligna persuadere suggestiõe tentauit, se magis prodidit infidelem: qui uirum tam boni testimonij lingua perfida in suo liuore persequitur. Parce pater benigne, parce fideli tuo, parce adhuc recenti structuræ: parce nouellæ plantationi: parce deniq; populo acquisitionis tuæ: hijsq; beneficijs tuis quæ te eidem ueracissime contulisse commemoras. Memento pie domine sermonis domini tui quem dixit: Ecce annĩ tres sunt (inqt) ex quo uenio quærens fructũ in ficulnea hac, & nõ iuenio. Tu uerò uix tres expecta sti mẽses, & iã securi paras. Si tres annos sustinuisses: quartũ adhuc à fideli suo dñici iure exigeremꝰ exẽpli. Dicimꝰ

Luc. 13.

ergo & nos. Dimitte & hoc anno, si quo modo fortè circũfossa humo ligone pœnitẽtiæ, adhibitoq; fimo lachrymarũ suarũ sterilitati Mediolanensium is cui etiam credi dísti, consulere, & fructum elicere queat.

Ad Lelbertum abbatem sancti Michaelis. epistola. CCCXIX.

RAtri & amico suo Lelberto sancti Michaelis abbati: frater Bernardus eorum qui in Clarauallę sunt seruorum dei inutilis seruus: debitũ dilectionis affectum. ¶ Hic filius uester peregrinationem quam, & si uestra licentia susceperat, nostro consilio deserens, ad uos reuersus est. Cum enim cognouissemus uiam illam & eum requisisse per leuitatem, & uos ob illius improbitatem annuisse: dure, (ut dign⁹ erat) increpatum reuerti persuasimus suæ siquidem (quantum cõgnoscere potuimus) leuitatis & improbitatis pœnitentem, ac decætero emendationem pollicentem, rectius iudicantes quantumlibet reum in suo monasterio monachum pœnitentiam agere, quàm foris uagando prouincias circuire. Neq; enim terrenã, sed cælestem requirere Hierosolimã monachorum, propositum est: & hoc non pedibus proficiscẽdo: sed affectibus proficiendo. Vos autem pater non molestam habeatis eius reuersionẽ, etsi suspectam habeatis eius cõuersationẽ: quin potius gaudete: quia hic filius uester mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus est. Luc. 15.

Ad priorem suum Godefridum, postea Lingonẽsem episcopum. Epistola. CCCXX.

FRatri Godefrido, frater Bernard⁹ salutẽ. ¶ In octauis pentecostes ipsa die cõpleuit deus desiderium nostrum, ecclesiæ unitatẽ, & urbi dãdo pacẽ. Nam illa die filij Petri leonis omnes simul humiliauerunt se ad pedes domini papæ: & facti homines eius ligij, iurauerunt ei ligiam fidelitatem. Clerici quoq; qui in schismate erant, simul cum idolo quod ere exerant, humiliantes se ad pedes domini papæ, obedientiam ei iuxta morem promiserunt: & facta est lætitia magna in populo. Hãc pacem nisi cum quadam securitate, occultata tamen diu à nobis expectauissemus: iamdudum uenissemus. Decætero iam nihil est quod nos hic detineat. Facio quod imperastis: uenìam uertimus in uenio. Ecce cũ uenio cito: etiam & merces mea mecum est uictoria Christi, & pax ecclesiæ. Sexta feria post diem illum egressus est noster de ciuitate. Itaq; uenientes ueniemus cum exultatione portantes manipulos pacis. Et hæc quidem uerba pulchra sunt: sed pulchriora sunt facta. Etenim tã pulchra sunt: ut quisquis non lætatur in eis, aut stultus sit aut nequam. Vale.

Ad fratres de sancto Anastasio. Epla. CCCXXI.

DIlectissimis ĩ Christo filijs nostris de sancto Anastasio, frater Bernardus Clareuallis uocat⁹ abbas, salutem & deuotas oratiões. ¶ Testem habeo in cælis quàm multum omnes uos cupiam in uisceribus Iesu Christi: quanto si fieri posset desiderio desiderarem uidere uos: nõ propter uos tantum, sed propter me, cui magnum certe solatium & prægrandis esset lætitia amplecti uiscera mea, gaudium meum, & coronam meam, quod estis uos. At quoniam id nondum concedìtur: concedetur enim, sicut bene confido de misericordia dei: & erit quando uidebimus uos, & gaudebit cor nostrum: & gaudium nostrum nemo tollet à nobis. Interim certè magna mihi est cõsolatio & lætitia multa in his quæ de uobis audiui per dilectissimum fratrem & coabbatem nostrum uenerabilem Bernardum uestrum. Multam eñ uobis habeo gratiã quòd tam bene sibi complacet in uobis pro disciplina uestra & ordinis zelo: pro obedientia & uoluntaria paupertate: pro quibus sine dubio merces uestra multa est in cælis. Vnde rogo uos fratres & multum obsecro, sic agite & sic state in domino dilectissimi: solicìti semper circa custodiam ordinis: ut ordo custodiat uos: solicìti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis: mutuam in uobismetipsis, maximè ad prælatores charitatem humilẽ habẽtes: quæ est uinculũ perfectionis. Humilitate mante omnia super omnia pacem sectamini: Esa. 62. propter inhabitantem spiritum dei in uobis: qui non nisi super quietũ & humilem requiescit. Cæterũ unũ quidem à me petijt uenerabilis abbas uester: quod mihi minime bonum uidetur. Credo autem q; & ego spiritũ dei habeã, & consiliũ dei in hoc. Scio equidẽ q; in regione habitatis infirma, & multis aliqui ex uobis laborãt infirmitatibus: sed memẽtote quis dixerit: Libenter gloriabor in infirmitatibus meis: ut inhabitet in me uirtus Christi. Et cũ infir- 2. Co. 12.
mor (inquit) tũc fortior sum. Cõpatior utiq; & multum Ibidem.
ego compatior infirmitati corporum: sed timenda multo magis, ampliusq; cauẽda infirmitas animarũ. Propterea minime competit religiõi uestræ, medicinas quærere corporales, sed nec expedit saluti. Nam de uilibus quidẽ herbis, & quæ pauperes deceãt, interdum aliquid sumere: tolerabile est: & hoc aliquando solet fieri. At uerò species emere, quærere medicos, accipere potiones, religioni indecens est & contrariũ puritati: maximeq; ordinis nostri nec honestati congruit nec puritati. Hæc enim omnia gẽtes inquirunt. Scimus autem quia qui in carne uiuunt: Matt. 6. Rom. 8.
deo placere non possunt. Spiritalia proinde spiritalibus 1. Cor. 2.
cõparanda: & quærenda potio humilitatis: & clamandum in toto corde. Sana aiam meã dñe: qa peccaui tibi. Huic Psa. 40.
sanitati fratres dilectissimi operã date: danc sectamini hãc seruate: quia uana salus hominum. Psal. 59.

Eiusdem ad episcopum, Clerum & populum Spirensem ad arma contra infideles suscipiẽda. Epistola. CCCXXII

DOmino & patri charissimo uenerabili episcopo Spirẽsi & uniuerso clero & populo, Bernardus Clareuallẽsis uocat⁹ abbas in spiritu fortitudinis abũdare. ¶ Sermo mihi ad uos de negocio Christi: in quo est utiq; salus nostra. Hæc dico ut excuset, indignitatẽ personæ loquentis, authoritas domini: excuset & cõsideratio propriæ utilitatis. Modicus quidẽ sum: sed non modicũ cupio uos omnes in uisceribus Iesu Christi. Ea nunc mihi ratio scribendi ad uos: ea causa ut uniuersitatẽ uestram literis audeam conuenire. Agerem id libentius uiua uoce: si ut uoluntas non deest, supppetaret & facultas. Ecce nũc fratres acceptabile tempus: ecce nunc dies copiosæ salutis. Commota est siquidem & con- 2. Cor. 6
tremuit terra, quia cœpit deus cæli perdere terram suam. Suam, in qua est usus, & annis plusquam triginta homo cum hominibus conuersatus. Suam utiq; quã illustrauit miraculis, quã dedicauit sanguine proprio, in qua primi resurrectionis flores apparuerũt: & nũc peccatis nostris exigentibus, crucis aduersarij caput extulerũt sacrilegum depopulãtes in ore gladij terram promissiõis. Prope enim est si nõ fuerit qui resistat, ut in ipsam dei uisuentis irruãt ciuitatem: ut officinas nostræ redemptionis euertant: ut polluant loca sancta, agni immaculati purpurata cruore. Ad ipsum (prohdolor) religionis christianæ sacrarium hiant ore sacrilego, lectumq; ipsum inuadere & conculcare conantur in quo propter nos uita nostra obdormiuit in morte: Quid facitis uiri fortes? Quid facitis serui crucis? Itáne dabitis sanctum canibus, & margaritas porcis? Quàm multi illic peccatores cõfitentes peccata sua cum lachrymis uenia obtinuerunt, postquã patrum gladijs clamata est spurcitia paganorũ? Videt homo malignus & Matt. 7
iuuidet, frendet dentibus & tabescit. Excitat Vasa iniquitatis suæ: nec ulla quidẽ tantæ pietatis signa aut uestigia relicturus, si quando fortè (quod deus auertat) obtinere ualuerit illa sancta sanctorũ Verum id quidem omnibus deiceps seculis incõsolabilis dolor, quia irrecuperabile damnum: specialiter autem generationi huic impijssimæ infinita confusio, & opprobriũ sempiternũ. Quid tamen arbitramur fratres? Nũquid abbreuiata manus domini, aut impotens facta est ad saluandum: q; ad tuendam & re- Esa. 50.
stituendam sibi hæreditatem suam, exiguos uermiculos uocat? Nunquid non potest mittere angelorum pluſquã duoceim

duodecim legiones: aut certè dicere uerbo: & liberabitur terra? Oīno ſubeſt ei (cū uoluerit) poſſe. Sed dico uobis: tātat uos dñs deus ueſter. Reſpicit filios hominis ſi fortè ſit qui intelligat, & requiret, & doleat uicem eius. Miſeratur enim dñs populū ſuum, & lapſis grauiter prouidet remediū ſalutare. Cōſiderate quanto ad ſaluandos uos artificio utitur, & obſtupeſcite: intuemini pietatis eius abyſſum, & cōfidite peccatores. Non uult mortē ueſtram: ſed ut cōuertamini & uiuatis: quia ſic quærit occaſionē non aduerſum uos, ſed pro uobis. Quid eſt eīm niſi exquiſita prorſus & inuentibilis ſoli deo occaſio ſaluationis, q̄ homicidas, raptores, adulteros, periuros: cæteriſq̄ obligatos criminibus quaſi gentē quæ iuſtitiam fecerit de ſeruitio ſuo ſubmouere dignatur o īpotens? Nolite diffidere peccatores: benignus eſt dñs. Si uellet punire uos: ſeruitium ueſtrum non modo nō expeteret: ſed nec ſuſciperet quidē oblatū. Iterum dico: penſate diuitias bonitatis dei altiſſimi: conſilium miſerationis attendite: neceſſitatem ſe habere aut facit aut ſimulat: dum ueſtris cupit neceſſitatibus ſubuenire. Teneri uult debitor, ut militantibus ſibi ſtipendia reddat, indulgētiam delictorū, & gloriā ſempiternā. Beatā ergo dixerim generationē quā apprehendit tam uber indulgētiæ tempus, quam inuenit ſuperſtitem ann⁹ iſte placabilis domino, & uerè iubile⁹. Diffunditur enim hæc benedictio in uniuerſum uūdum: & ad ſignum uitæ certatim cōuolāt uniuerſi. Quia ergo fœcūda uirorū fortiū terra ueſtra: & robuſta noſcit in iuuētute reſerta (ſicut laus eſt ueſtra in uniuerſo mūdo, & uirtutis ueſtræ fama repleuit uniuerſum orbem) accingimini & uos uiriliter, & fœlicia arma accipite Chriſtiani noīs zelo. Ceſſet priſtina illa nō militia ſed planè malitia: qua ſoletis inuicem ſternere, inuicem perdere, ut ab inuicem conſūmamini. Quæ miſeros tā dira libido excitat quòd proximi corpus gladio, cuius fortaſſis & anima perit, tranſuerberent? ſed nec effugit qui glorietur, & ipſius animam pertranſibit gladius: cū ſolum hoſtem gaudeat cecidiſſe. Illi ſe dare diſcrimini inſaniæ eſt, nō uirtutis: nec audaciæ, ſed amentiæ potius eſt aſſcribendū. Habes nūc fortis miles, habes uir bellicoſe ubi dimices abſque periculo, ubi & uincere gloria, & mori lucrū. Si prudēs mercator es, ſi cōquiſitor huius ſeculi, magnas quaſdā tibi nundinas indico, uide ne pereāt. Suſcipe crucis ſignū, & omniū pariter de qbus corde cōtrito confeſſionē feceris, indulgētiā obtinebis. Materia ipſa ſi emitur: parui conſtat: ſi deuoto aſſumitur humero, ualet ſine dubio regnum dei. Bene ergo fecerūt qui cæleſte iam ſignaculū ſuſceperūt: bene cæteri faciunt ſed nec ad inſipientiā eis, ſi feſtinent & ipſi apprehendere quod & eis in ſalutē exiſtat. Decætero fratres moneo uos non autem ego, ſed apoſtolus dei mecum: non eſſe credendum omni ſpiritui. Audiuimus & gaudemus, ut in uobis ferueat zelus dei: ſed oportet oīno tēperamētum ſcientiæ nō deeſſe. Nō ſunt perſequēdi Iudæi, nō ſunt trucidandi, ſed nec effugādi quidē. Interrogate eos diuinas paginas. Noui quid in pſalmo legitur, pphetatū de Iudæis. Deus oſtēdit mihi (inquit eccleſia) ſuper inimicos meos ne occidas eos: nequando obliuiſcantur populi mei. Viui quidem apices nobis ſunt, repræſentātes dñicam paſſionem. Propter hoc diſperſi ſunt in oēs regiones: ut dum iuſtas tanti facinoris pœnas luunt: teſtes ſint noſtræ redemptionis. Vnde & addit in eodē pſalmo loquēs eccl'ia. Diſperge illos in uirtute tua, & depone eos protector meus domine. Ita factum eſt: diſperſi ſunt, depoſiti ſunt, duram ſuſtinent captiuitatē ſub principibus chriſtianis. Cōuertēt tamen ad ueſperā: & in tēpore erit reſpectus eorū. Deniq̄ cū introierit gentiū multitudo: tunc oīs Iſrael ſaluus erit apoſtolus. Interim ſanè qui moritur, manet in morte. Taceo q̄ ſic ubi deſunt, peius iudaizare dolemus chriſtianos fœneratores, ſi tn chriſtianos, & non magis baptizatos Iudæos conuenit appellari. Si iudæi penitus cōterāt: unde ſam proſperabitur eorū in fine, pmiſſa ſalus ſiue cōuerſio? Planè & gentiles ſi eſſent ſimiliter expectādi: ſuſtinendi forēt potius quàm gladiis expetēdi. Nunc autem cū in nos cœperint eſſe uiolenti: oportet uim ui repellere eos qui nō ſine cauſa gladios portant. Eſt autē chriſtianæ pietatis ut debellare ſupbos: ſic & parcere ſubiectis: his præſertim quorū eſt legiſlatio repromiſſa: quorū patres, & ex quib⁹ Xp̄s ſm carnē, qui eſt benedict⁹ in ſecula. Attamen exigendū ab eis iuxta tenorē apoſtolici mandati: ut oēs qui crucis ſignū ſuſceperint, ab uſurarū exactione liberos oīno dimittant. Illud quòq̄ admonitos uos eſſe eſt neceſſe fratres dilectiſſimi: ut ſi quis fortè amās primatum gerere inter uos, expeditione ſua regni uoluerit exercitum præuenire, nullaten⁹ audeat: & ſi à nobis miſſum ſe ſimulet, nō eſt uerū: aut oſtēdat literas tāquam à nobis datas: ſed omnino falſas, ne dicam furtiuas eſſe dicatis. Viros bellicoſos & gnaros talium duces eligere eſt: & ſimul proficiſci exercitū domini: ut ubiq̄ habeat robur: & non poſſit à quibuslibet uiolentiā ſuſtinere. Fuit eīm in priori expeditione antequā Hieroſolima caperetur, uir quidam Petrus noīe: cuius & uos (niſi fallor) ſæpe mentionem audiſtis. Is populum qui ſibi crediderat, ſolum cum ſuis incedens tantis periculis dedit, ut aut nulli, aut paciſſimi eorū euaſerit qui nō corruerint aut fame aut gladio. Propterea omnino timēdum eſt ſi ſimiliter & uos feceritis: ne contingat & uobis ſimiliter. Quod auertat à uobis deus qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

Ad Henricum Moguntinum archiepiſcopū de fratre Radulpho qui necī Iudæorum delatus eſt conſenſiſſe. Epiſtola. CCCXXIII.

VEnerabili domino & chariſſimo patri Hērico Moguntino archiepo, Bernardus Clareuallis abbas inuenire gratiā apud deū. ¶ Literas dilectionis ueſtræ debita uenerationē ſuſcepi: ſed præ multitudine negociorum breuis eſt reſponſio. Depoſitum querele ueſtræ apud nos ſignum eſt & pignus dilectiōis: & præcipue humilitatis indicium. Quis enim ego ſum: aut quæ domus patris mei: ut ad me referatur archiepiſcopi contēptus & metropolitanæ ſedis iniuria? Nónne ego ſum puer paruulus: ignorans introitum & egreſſum meū? Verūtamen non ignoro uerbū ueritatis uſque quaq̄: quod ex ore altiſſimi pcedit. Neceſſe eſt ut ueniat ſcandalum: uæ autē illi per quem uenit. Homo ille de quo agitur in literis ueſtris: neq̄ ab homine neq̄ per hominē ſed neque à deo miſſus uenit. Q, ſi ſe monachum aut eremittam iactat: & ex eo ſibi aſſumit libertatem uel officium prædicationis, poteſt ſcire & debet q̄ monachus non habet docentis, ſed plangentis officiū: quippe cui oppidum carcer eſſe debet, & ſolitudo paradiſus. Hic uerò à contrariis, & ſolitudinē pro carcere, & oppidum habet pro paradiſo. O hominē ſine pectore: ô hominem ſine fronte cuius ſtultitia eleuata eſt ſuper candelabrum: ut apparcat omnibus qui ſunt in domo. Tria ſanè ſunt in eo reprehenſione digniſſima: uſurpatio prædicationis, contemptus epiſcoporū, homicidij approbati libertas. Nouum genus potētiæ. Nūquid tu maior es patre noſtro Abraham, qui eodem prohibente gladiū depoſuit, quo iubente leuauerat? Nunqd tu maior es principe apoſtolorum, qui quæſiuit à dño: dñe ſi percutimus in gladio? Sed inſtructus es omni ſapiētia Aegyptiorū, id eſt ſapiētia hui⁹ mūdi quæ ſtultitia eſt apud deum. Aliter ſoluis quæſtionem Petri, quàm ille qui dicit. Mitte gladium in locū ſuum. Omnis enim qui acceperit gladium, gladio peribit. Nónne copioſius triumphat eccleſia de Iudæis per ſingulos dies, uel conuincens uel conuertens eos: quàm ſi ſemel & ſimul cōſumeret eos in ore gladij? Nūquid incaſſum conſtituta eſt illa uniuerſalis oratio eccleſiæ quæ offertur pro perfidis Iudæis à ſolis ortu uſque ad occaſum: ut deus domin⁹ auferat uelamen de cordibus eorum, ut ad lumen ueritatis à ſuis tenebris eruantur? Niſi enim eos qui increduli ſunt, credituros ſperaret: ſuperfluum uideretur & uanum orare pro eis. Sed conſiderat oculo pietatis quòd dominus habet reſpectum gratiæ apud eum qui reddit bona

Eſai. 33.
Ioel. 2.
1. Ioā. 4.
Pſal. 58.
Ibidem.
Ibidem.
Rom. 11.
Mat. 18.
Ioan. 10.
Luc. 22.
1. Cor. 3.
Mat. 16.

pro malis: & dilectionē pro odio. Vbi est ergo illud quod
Psal. 58. dictum est. Videas ne occidas eos: ubi est, cum plenitudo
Rom. 1. gentium intrauerit: tunc omnis Israel saluus fiet? Vbi est
Psa. 147. ædificās Hierusalē dominus, dispersiones Israelis cōgregabit? Tunc es ille qui mēdaces facies prophetas: & euacuabis oēs thesauros pietatis & misericordiæ Iesu Christi? Tua doctrina non est tua: sed eius qui misit te patris. Sed credo sufficit tibi si sis sicut magister tuus. Ille enim erat homicida ab initio. Ille mendax, & pater mendacij. O monstruosa scientia. O sapientia infernalis, contraria prophetis, & apostolis inimica: submersio pietatis & gratiæ. O immundissima hæresis. O meretrix sacrilega quæ impregnata de spiritu falsitatis concepit dolorem, & pe-
Psal. 7. perit iniquitatem. Libet sed non licet ultra progredi. Ad ultimū, ut omnia quæ sentio super his, breuiter cōprehēdam: homo est magnus in oculis suis: plenus spiritu arrogantiæ: uerba & opera eius prætendunt & conatur sibi facere nomen iuxta nomē magnorum qui sunt in terris: sed non habet sumptus ad perficiendum. Vale.

Ad Leonīū abbatē sancti Bertini p Thoma sctō Audomaro. Epistola. CCCXXIIII.

Dilecto & uenerabili dño Leonio abbati, & uniuerso conuentui ecclesiæ sancti Bertini, frater Bernardus Clareuallis uocatus abbas, spiritū ueritatis quem mundus non potest accipere. ¶ Literas dilectiōis uestræ dilectissimi fratres suscepimus: indicium uolūtatis & petitionis uestræ. Beneficiorū quæ nobis & nostris plena manu, hilari mente, uultu sereno exhibetis: inæternum non obliuiscar. Sed quid si non sum oblitus: & ingratus inueniar? Nunquid sola memoria habebit me excusatum? Imo acerbius accusabit. Nec immemorem nec ingratum amicis meis me exhibere noui. Si tamē non habeo quid retribuam pro omnibus quæ accepi
Psal. 137. à uobis (ut minus sapiens loquor) domin⁹ retribuat pro me. De alieno liberalis sum: quoniā inops & pauper sum ego. Honorem ecclesiæ uestræ & decorē domus domini qui in uobis est, quantū diligam, ipse nouit qui plus profunditatē humani cordis ingreditur. Sed nec ego uereor
Matt. 5. uerum dicere in hac parte. Ego diligentes me diligo: sed non in hoc iustificatus sum. Nam & ethnici hoc faciunt. Non multum laudis habet si amantes me amauero: sed si nō amauero scelerat⁹ pro scelere iudicabor. Dilexi uos & ante meritum: quare etiam post meritum non diligeremꝰ? Quos enim etiam si nulla merita præcessissent, honorari oportuit: post beneficia non honorare: plusquam iniuria est. Diligam uos semper fratres charissimi in domino: & cum omni amore seruiā uobis in eo cuius seruī estis. Imo Christum cuius membra estis, semper in uobis honorabo. Veruntamen aut rationabile sit obsequium nostrum,
Psal. 98. & honor irreprehensibilis, quem uobis exhibere debemus: prudēter & caute id fieri oportet: quia honor regis iudiciū diligit. Super his igitur quæ mihi rescribitis, re-
1. Thes. 5 spondeo charitati uestræ quia nec ego audeo, nec uos debetis prohibere eum qui benefacere potest. Quid enim respondere habemus apostolo dicenti. Spiritū nolite extinguere? Neque enim securum est extinguere, quod ex-
1. Cor. 7. tinctum accēdere non sit tuæ potestatis. Et ubi est illud.
Rom. 4. Vnusquisq; in ea uocatione qua uocatus est, in ea permaneat. Vocatus est, inquā. Thomas nō à me: sed ab eo qui uocat ea quæ non sunt, tanquā ea quæ sunt. Quid ad nos respicitis? quid nos intuemini in hoc facto: tanquā opus hominis sit, & non dei? Non ab homine neq; per hominē sed à domino factum est istud. Non enim homo sed Deus
Psal. 117. est qui operatur in cordibus hominū ad inclinādas eorū uoluntates quocunq; uoluerit. A domino, inquā, factum est istud, & ideo non solum mirabile, sed immutabile esse debet in oculis nostris. Quis enim uel quid est homo ut adiuuet sensum domini, uel spiritum eius? Nouit ille qui quærit ouem perditam, & quid quærat, & ubi quærat: & quomodo, & unde reuocet & ubi collocet: sic eam ulterius non perdat. Quem ergo dominus uocauit, uide ne reuoces: quē deus erexit, tu inclinare noli: nec ponas ei offendiculum cui deus manum porrigit ascendēti. Sed iam uidendum est quid ponderis habeat illud quod dicitis eum oblatum à parentibus. Videat prudentia uestra quid habeat plus uigoris & rationis: utrum illud quod factum est de ipo per alium ipso nesciente: an illud quod sciens & prudens de seipso fecit. Non autem ipse: sed gratia dei: quæ uolentem præuenit ut uelit: quæ uolentem subsequitur ne frustra uelit. Ego autē dico quod uotum parentum integrum manet: & oblatio eorum non est exinanita: sed cumulata. Nam & idem offertur quod prius oblatum est: & eidem offertur cui prius oblatum est: & quod prius à solis parentibus oblatum fuerat, nunc offertur à filio. Præterea super hoc uerbo præcipere uobis nihil habeo: consilium autem do. A domino egressus est sermo: nolite impedire cursum gratiæ dei: nolite reprimere primitias bonæ uoluntatis: quod enim in eo cœptum est: de spiritu sancto est. Vos autem nolite dissimulare iniuriam quam nobis infertis: cum nunquam uos læserimus in hac parte ut fratres quos deus misit ad uos, uellemus subtrahere uobis. Nouerit autem ipse Thomas si irritum fecerit uotum suum, cuius me testem adhibuit: nouerit alius quicunq; sit ille qui eum ad hoc impulerit: q ascendam ex aduerso, & stabo contra eos in die domini. Sed interim melius est ei uobis & nobis seruare unitatem spiritus in Ephe. 4.
uinculo pacis. Vale.

Ad Aluisum Attrebatensem episcopum, p eodē. Epistola. CCCXXV.

Venerabili patri & amico nostro Aluiso dei gratia Attrebatēsi episcopo, frater Bernardus uocatus abbas, salutem & nostras quales cūq; orationes. ¶ Rogastis nos p ecclesia sancti Bertini, quam & uos diligitis, & nos ipsi diligimus & dilexi mus ab initio. Verūtamen quod nūc rogat uenerabilis abbas eiusdem monasterij: utinam diligentius considerasset prudentia uestra quale sit istud non dicam facere, sed uel rogare. Neq; enim dubito quin redarguissetis eum tanquā qui delinqueret grauiter & aduersum nos amicos suos: & aduersum ipsum cuius animam quærit: imò & aduersus deum, cuius conatur immutare consilium. Quid enim domine pater id uobis psuaderi potuit, ut ab amico uestro tale aliquid peteretis? Vocat deus Thomam de cælo: uocat ut exeat de terra sua, & de cognatione sua, & de domo patris sui, & ueniat in locum quem ipse ei ostendit: ego quis sum qui prohibeam spiritum dei, qui debeam impedire eū qui proprias oues uocat nomine proprio, & ipse ante eas uadit, ut alium non sequantur, sed ipsum? Thomas paupertatem elegit, ego eum ad diuitias delitiasq; remittam? Nec ignoro quin possint apud sanctum Bertinum fratres suam ipsorum operari salutem, sed quos illuc uocauerit deus: ut unusquisq; in qua uocatione uocatus est, in ea permaneat. Scio scio ubi legerim. Nemo mittēs Luc. 9.
manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno cælorum. Quo nequaquam ego fraudare uelim charissimum filiū meum Thomam, & animam quæ mihi à deo commissa est. Vnde satis admiror quonam modo subripi potuerit tantæ discretioni rem huiusce modi postulare. Ego enim quoniā de uestra (sicut scitis) dilectione præsumo: paulominus respondeam quod ait dominus ad filios Zebedei. Nescitis quid petatis: nisi q cogitaui nō sic de Mat. 20
charitate præsumendum, ut non etiam sacerdotali cathedræ deferretur. Facite ergo morem uestrum: honorificate etiam in hac parte ministerium uestrum: & uiriliter iuuate etiam has, Christi spōsas: ut eum ad quem uocantur sponsi thalamum sine offensione, sine dilatione mereantur intrare. Agite inquam ut amicus sponsi: qui stat & gaudio gaudet propter uocem sponsi: & sicut bene solet is iuuare cæteros, sic iuuare & istos: ut non solum non extinguatis (quod absit) spiritum dei: sed & coadiutorem eius fidelem uos esse probetis. Hoc enim omnino certum sit paternitati uestræ, quoniam meo consilio siue permissione

ſione mea nuſquam declinabunt ſcio enim quoniam ipſe peccarem, & eos peccar facerem: ſi quid eſaliud conſule rem aut concederem. Reddant ergo uota ſua quæ diſtinxerunt labia ſua. Alioquin uiderint ipſi quibus credãt di
Mar.13. centibus. Ecce hic eſt Chriſtus: ecce illic eſt: quonia oportebit eos mihi ante tribunal Chriſti ſuper uoto ſuo, cuius ego teſtis ſum reſpondere.

Ad abbatem Leſcienſem. Epiſtola. CCCXXVI.

VEnerabili patri Leſciẽſis monaſterij, ac filijs eius frater Bernardus ſeruorũ dei qui in Clarualle ſunt inutilis ſeruus: ſeruire domino in timore: & exultare ei cum tremore. Remiſimus uobis fratrem Robertum primum pro eo & cum eo precantes ut clementius cum ipſo agatur in recipiendo: quàm cum cæteris ſolet fugitiuis reuertentibus. Non enim par eſſe debet pœna, ubi diſpar eſt cauſa. Deinde ut ab obedientia in qua cum periculo (ut ipſe dicit) animæ ſuæ diu inuitus detentus eſt, amoueatur: & ad aliam in qua ſecurius & ſalubrius uiuat, tranſferatur. Alioquin quantum intẽtionẽ hominis attendo: timeo ne illum irreuocabiliter amittatis Cæterum autẽ audiuimus dñm abbatẽ grauiter infirmari. Cuius nobis uitam uel mortem flagitamus citiꝰ renunciari: ut aut de uita licet mortali recipiamus gaudiũ: aut de morte licet uitali luctum: ſiue ut ueriꝰ fatear, de qua libet & gaudium ſimul & luctum. De uita quidem ipſi cõdolentes quod ſit retardatus: ſed nobis gaudentes quibꝰ eſt præſeruatus. De morte uerò ipſi nimirum congratulantes pro adepto præmio: nobis autẽ gementes pro adẽpto neceſſario.

Ad papam Innocentium, pro Aluiſo Attrebatẽſi Epiſcopo. Epiſtola. CCCXXVII.

AMantiſſimo patri & dño dei gratia ſummo põtifici Innocẽtio, Bernardus Clareuallis abbas uocatus modicum id quod eſt. Nec nouum nec mirum eſt humanum aĩam poſſe falli uel fallere.
Mat.10. Cauendum & hoc & illud: quia utrobiq; periculum: ad utrunq; cautelam uobis appoſuit magni conſilij angelus quando dixit. Eſtote prudẽtes ſicut ſerpẽtes: & ſimplices ſicut columbæ: ut nec prudentia decipi, nec ſimplicitas decipere poſſet. Marcianenſes monachi uenerunt ad uos in ſpiritu mendacij, & ſpiritu erroris: aduerſus dominum, & aduerſus chriſtum eius. Verbũ iniquũ cõſtituerunt aduerſus Attrebatẽſem epiſcopum: cuius conuerſationis & uitæ bonus odor fuit hactenus in omni loco. Qui ſunt iſti
Eſaiæ.5. qui ut canes mordent, qui dicunt bonum malum, qui po-
Leui.19. nũt lucẽ tenebras? Qui ſunt iſti qui cõtra legẽ maledicũt ſurdo: & corã cæco ponũt offendiculũ? Quare dñe iraſceris ĩ filiũ tuũ? quare lætificaſti inimicos ei9? Vbi eſt illud apoſtoli. Nolite oĩ ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus ſi ex deo ſunt. In dño confido quia diſſipabit conſilium eorum: & cum apparuerit quod uerum eſt, euacuabit quod ex falſo eſt: ut mẽtita ſit iniquitas ſibi. Auribꝰ noſtris audiuimꝰ quàm fideliter, quàm cõſtãter locutus ſit in cõſpectu regis & prĩcipũ, p fidelitate Romanæ eccleſiæ. Veni et ad uos ĩ innocẽtia ſua in die uocatiõis ſuæ, præmiſit ãte filiũ ſuum archidiaconum præſentium latorẽ: cuiꝰ perſonam & mores ueſtræ manſuetudini commendamus. De cætero uenit ad uos abbas ſancti Vedaſti, homo planè inimicus ſibi, ſuis, & eccleſiæ ſuæ: homo qui accepit ĩ uanũ nomen abbatis: quærit enim quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu
Pſal.78. Chriſti. Sed & qualis pater, talis & filius qui cũ eo eſt: q nec conſcientiæ, nec ſuæ famæ pepercit: ſubſannatio & illuſio his qui in circuitu eiꝰ ſunt. G. loquor monachũ eiꝰ Spiritus ueritatis det uobis diuidere lucẽ à tenebris: det uobis reprobare malum, & eligere bonum.

Ad Alardũ monachũ. Epiſtola. CCCXXVIII.

DIlecto filio ſuo Alardo, frater Bernardus paternæ dilectionis affectum. Conqueritur frater Adamarus quòd ei nimis amarus extiteris: nõ ſolum quia te agente domo expulſus ſit, ſed quia quoq; te prohibente reconſiliari non poſſit. Et ego quidem non niſi bono zelo te id facere credíderim. Sed cũ recordor tuæ illius obſtinationis quam tibi amiciſſima ut ſcis fiducia ſoleo ſæpe improperare: uereor ne idem zelus tuus non ſit ſecundum ſcientiam. Nam ut ipſa regulæ uerba ponam, quãtæ audaciæ eſt quenquam cædere, aut excommunicare, nedum climinare, abbate ſcilicet abſẽte & neſciente? An non magis tuæ humilitatis erat, alij nõ facere quod tibi nolles fieri? Imo tuæ perfectionis eſſe debuerat apoſtolum potius imitari dicentem. Factus ſum infirmis infirmus: ut infirmos lucrifacerẽ. Et rurſum. Vos qui ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis: conſiderans teipſum ne & tu tenteris. At prior inquies illum eiecit: non ego. Et hoc quidem ipſe noui. Sed te ſua dente: te omnimodis compellente. Vnde & nunc cum eũ 1.Cor.9.
ſicut audiui, ipſe quoq; prior miſeratus cupiat reuocare: Gal.6.
te in tua perdurante duritia. non ſinitur emendare quod compulſus eſt indiſcretius egiſſe. Rogo quæ eſt hæc ſecuritas, ut cæteris omnibus miſerantibus, ipſo quoq; domino abbate propitio: tu ſolus implacabilis flecti nõ queas ut recipiatur? An non legiſti. Iudicium ſine miſericordia ei qui non fecit miſericordiam? An oblitus es quod rurſum ſcriptum eſt. In qua menſura menſi fueritis, remetietur uobis? An uerò contemnis quod miſericordibus promiſſum eſt: quoniam ipſi miſericordiam conſequentur? Sed neſcis inquis quàm iuſte expulſus ſit. Sed iuſte an in Iaco.2.
iuſte expulſus ſit, non quero nec curo modo: ſed hoc tantum queror, hoc cauſor, hoc uehementer admiror: quod humiliter ſatisfaciens, inſtanter petens, patienter ſuſtinens, emendationem promittens, nec ſic quidẽ exaudiri Matt.7.
meretur: ut iuxta apoſtolum confirmetur in eo charitas: & ſecundum magiſtrum noſtrum probetur iterum in omni patientia. Certè ſi iniuſte expulſus fuit: iuſtum eſt Matt.5.
ut reuocetur. Si iuſte: pium eſt ut recipiatur. Vnde & hoc noſtrum conſilium licet indiſcuſſa cauſa arbitratus ſum eſſe ſecurum: quo fit ut ſiue per iuſtitiam ſiue per miſericordiam à iuſto & miſericorde deo non recedatur. Rogo 2.Co.2.
ergo te dilectiſſime fili ut quod ille ſuis apud te precibus nõ meruit: uel nr̃is, quas tã lõge quæſiuit, ualeat adipiſci.

Ad papam Innocẽtium. Epiſtola. CCCXXIX.

AMantiſſimo patri & domino Innocentio ſummo pontifici, frater Bernardus Clareuallis uocatꝰ abbas modicũ id quod eſt. ¶Cadit in interitum Remenſis eccleſia: data eſt in opprobriũ ciuitas glorioſa: clamat tranſeuntibus per uiam: qđ non ſit dolor ſimilis dolori eius. Foris enim pugnæ: intꝰ timores. Sed & intus pugnæ: quoniam filij eius pugnant contra eam: nec habet generatorẽ qui liberet eam, unica ſpes eius Innocentius: qui abſtergat lachrymas à maxillis eiꝰ. Sed uſquequo domine clypeus protectionis ueſtræ non opponit? uſq; quo cõculcabitur nec inueniet ſubleuatẽ. Ecce rex humiliauit ſe: & iã quieuit indignatio eiꝰ. Quid ergo ſupereſt niſi ut manꝰ apoſtolica ſupponatur afflictæ, & plagis eius curam adhibens & fomenta? Primum itaq; eſſe credimus ut maturetur electio: ne inſolentia Remenſis populi diſperdat ſi quid reſiduũ eſt, niſi in brachio excelſo furori eius reſiſtat. Si hæc rite celebrata fuerit: confidimus quod in reliquis quoq; daturus ſit dominus gratiam & effectum.

Ad eundem. Epiſtola. CCCXXX.

AMantiſſimo patri & domino dei gratia ſummo pontifici Innocentio. frater Bernardus Clareuallis uocatus abbas modicũ id quod eſt. gratiam quam inueni in oculis ueſtris: nolo habere ſolus: cum amicis eam uolo diuidere. Non enim timeo ne fortè non ſufficiat mihi & illis: magna enim eſt. Multos poſſum facere participes eius: uerũtamẽ ego exinanitus nõ ero. Quod igiꝰ gratis accepi, gratis dabo: & liberalẽ me facit uaſtra liberalitas, ſed de ueſtro. Præſentiũ latorem uirum commendabilem uobis commendamus. Amicus eſt domine pauperum Chriſti: & ſeruus ſeruorũ

tuorum,Peto domíne ſi quíd habuerít apud tuam excellentíam:ut cũ ſolíta pietate pro nobís exaudías,ímo pro ípſo,quí talís eſt ut p ſe tãtũ meríto debeat exaudírí.

Ad eundem. Epíſtola. CCCXXXI.

TVenís íſte magnanímus(ut aíunt)&ſtrenuus ín opere mílitarí,ut melíorem mílitet mílitíam proficíſcitur Hieruſalem.Rogat puer ueſter rogat⁹ ab ípſo:ut ín bono opere quod cœpít,ueſtram mereatur percípere conſolatíonem :ſed fauorem:
Eſai.58. ſed oratíonẽ:ſed benedíctíonẽ. Propínquus noſter eſt:& carnem meam ſuxta prophetam non debuí deſpexíſſe.

G.cancellarío. Epíſtola. CCCXXXII.

PRædeceſſor ueſter bonæ memoríæ Haímerícus cancellarius domínum.Metẽſem epíſcopũ ſpeciálí amplecteba tur dílectíone:& nuncios eíus quotíes Romam uenírẽt,plurímũ acceptabat:&ſiuuabat ſtudioſíus. Vnde rogo uos quoc̃ p eadẽ gradí ueſtígía:& nobílí cp̃o ín magna neceſſítate poſíto armís eccleſíæ ſubuenírе.

Ad dn̄m Bernardum abbatem.
Epíſtola. CCCXXXIII.

DIlecto patrí ac uenerabílí domíno ſuoBernardo deí uolũtate ac gratía Clareuallís abbatí reuerendíſſímo,frater Ioannes míníſter ſuus qualíſcũc̃ Caſemarij abbas,fœlíciter currere:ac feliciꝰ Chriſtí pietate conſummare.¶Memor dulcedínís ac familíarítatís quàm míhí índígno pietas ueſtra quondam exhíbuít:aperíre cogitatíones meí cordís paternítatí ueſtræ quaſi corã poſítus præſumo:ueſtra magís de manſuetudíne confiſus,quàm de offenſa ſuſpectus. Spero namc̃ affectíonem ac dílectíonem quã erga uos habeo,pietatem ueſtram non latere:& ſi alíquíd etíam ſtultum dícerem,cõfído uos benígnè ac manſuete quaſí patrem fílío ígnoſcere.Dictum eſt míhí pater charíſſíme quod de hac re quæ non íta proſpere ut forſítan uolebatís contíngít(de uía uerò Hieroſolymæ loquor)multum triſtamíní:eo quòd eccl'ía deí uel gloría nõ ſícut deſíderabatís accreuít. Qua propter quod míhí pro hoc díu cogítantí deus(ut credo)ín corde míſít:uobís humíliter ſuggero:nímírum perpendens quod ſæpe paruo cuílíbet domínus alíquíd oſtẽ
Exo.18. dít:quod alícuí magno & multís donís repleto uídere ne quaquã cõcedít:ſícut Moyſí ſancto facíe ad facíẽ cũ deo loquentí Ietro alíenígena conſílíum dedít.Vídetur ítac̃ míhí quod omnípotens deus de hac uía multum fructum fecít:non tamen eo ordíne quo ípſí uíatores arbítrabantur.Síquídem ſí hoc quod cœperant,ſícut decet chriſtíanos íuſte ac religíoſe proſequí uellent : domínus cum eís eſſet,ac magnum fructum per eos perfeciſſet.Sed quoníã ípſí ad mala ſunt deuolutí:& hoc nequaquam domínum quí author uíæ fuerat,à prícípío latere potuít:ut ſua proúídentía ín ſuí díſpoſítíone non falleretur:malítíã corum ín ſuam conuertít clementíam,& ímmíſít eís perſecutíões & affíctíones:quíbus purgatí ad regnum peruenírе poſſent.Denic̃ confeſſí ſunt nobís quí redíbant,quod uídíſſent multos íbí morientes quí líbenter ſe morí dícebant:nec̃ uelle reuertí:ne amplíus ín peccatís reciderent .Sed ne ín dubíum ueníat quod dícо:quaſí patrí meo ſpíritualí ín confeſſíone aperío q̃ patroní locí noſtrí beatus Ioannes & Paulus ſæpíus nos uíſítare dígnatí ſunt:quos ego ſuper hac re ínterrogarí feci:& huíuſmodí ſententíam reſponderunt.Dícebantc̃ multítudínem angelorum quí ecciderant,de íllís quí íbí mortuí ſunt,eſſe reſtauratam. Hoc autem ſcítote qd̃ magnam ueſtrí memoríam habuerunt:fínemc̃ ueſtrum cíto uenturum prædíxerũt. Quía ígítur bene res etſí non ſecundum hominum deſíderíum:tamen ſecũdũ deí propoſítũ euenít:ueſtræ erít prudẽtíæ ín ípſo de hac re conſolarí:cuíus ſolíus gloríam quærítís & deſíderatís.Idcírco nanc̃ uobís & exhortandí & operandí gratíam ín hoc negocío dedít,quía bonum quod índe facturus erat præuídít. Ipſe ígítur curſum ueſtrum fœlíciter compleat:noſc̃ uobíſcũ ín ſua gloría cõſtítuat.

Ad Rollandum cardínalem & cancellarium.
Epíſtola.CCCXXXIIII.

DOmíno & amíco chariſſímo Rollando dei gratía ſanctæ Romanæ eccleſíæ preſbytero cardínalí& cancellarío,frater Bernard⁹ Clareuallís uocatus abbas,ſalutem & deuotas oratíones.
¶Scripta dílectíonís ueſtræ eo affectu ſuſcepím⁹:quo ſem per apud nos eſt ín benedíctíone memoría ueſtra. Nec ſane egere uos credímus humanæ gratíæ uerbis,aut commendatítíſ epíſtolís ad nos:quoníamquídem utríc̃ noſtrum índubítabíle(nı́ fallor)teſtímonium perhíbet ſpíritus ueritatís:quã ſyncere & dílígam⁹ uos,& dílígamur à uobís.Ille ínquam ſpíritus per quem &díffunditur charítas íſta ín cordíbus noſtrís. Benedíctus deus quí ſecundum ſuam míſerícordíam Eugenium noſtrũ ímo ſuũ præuenít ín benedíctíonibus dulcedínís:parare ſcílícet lucernam Chriſto ſuo,& præmíttere uírum fidelem ad adíutoríum eíus,& noſtram quoc̃ plurímam cõſolatíonem.Nã cum moleſta eſſet amíco amící uocatío & abſentatío:cuí⁹ nímírum præſentía fruí delectatur ín domíno : ſam tũc ut manífeſte uídeo cogítabat ípſe cogítatíones pacís,& nõ Ioan.13. affíctíonís:& dícebat:Quod ego facío,tu neſcís modo: ſcíes autem poſtea.Quamobrem ſolícítus chariſſíme pro eo cuí te conſolatorem & conſílíarium ordínauít deus: & obſerua caute ſecundum datam tíbí ſapíentíam ne forte ínter tam multíplícíum negocíorum tumultus malígnorum fraude círcumuenírí poſſít ut ſubrípíatur eí uerbum quod índígnum ſít Eugenĩ apoſtolatu. Age ínquãdílectíſſíme pro locoquem tenes,pro ea quam adeptus es dígnítate:uíríliter & prudẽter exere quí ín te eſt zelum dei,ad gloríam eíus,& ſalutẽ tuã,& eccleſíæ ſanctæ plurímã utílítatẽ,ut dícere poſſís & tu quía gratía deí,ín me uacua nõ fuít.Hactenus quíppe eruditíõí multorum fideliter & utíliter ínſtabas;cœlo & terra teſtíbus:ſed ſam tempus faciẽdí domíno:ne patíarís quod ín te eſt díſſíparí ab ímpíꝰs le 1.Cor.15 gem eíus.Cura proínde dilectíſſíme & deſíderatíſſíme pater etíam ín hac díſpenſatíone ínuenírí fidelís domíní ſeruus& prudens:quatenus & pro te faciat columbína ſímplícítas:& pro ea quæ tuæ quàmmaxíme fidei & ſolícítudíní credíta eſt domíní tuí ſpõſa,aduerſus uenenatas malígní & antíquí ſerpentís aſtutías mílitet prudentía ſerpẽtína: & ín utrac̃ glorificetur de⁹. Multa quidẽ habeo uobís dícere:ſed non eſt opus longa epíſtola ubí præſens eſt uox uíua.Quamobrem ueſtrís pariter & noſtrís occupatíonibus parcens,poſuí uerba mea ín ore præſentíũ fratrum:tanquã me ípſos audíte. Valete.

Ad.G.Diaconũ cardínalẽ.Epíſtola.CCCXXXV.

DOmíno & amíco chariſſímo, G .deí gratía ſanctæ Romanæ eccleſíæ díacono cardínalí,frater Bernardus Clareuallís uocat⁹ abbas,ſalutem & deuotas oratíões. ¶Benedíct⁹ tu à domíno: quí tam copioſe præueníſtí nos ín benedíctíonibus dulcedínís:ut ſí qua míſerícordíæ uíſcera,ſí quíd affectíonís,ſí quíd charítatís ínuenítur ín nobís:totum ſíbí merito uendícet ílluſtrís animí tuí tam deuota humílítas,humílíſc̃ deuotío. Nam & antea exultabam omníno,& gratulabar zelo bono quem ín te eſſe fratrum noſtrorũ relatíone dícerã:ſed ſam eò amplíus ſí quíd poſſum ín domíno,tuæ dílectíoní me ſentío debítorem quo deuotíus & humílíus paruítatí noſtræ commendatum te reddere ſtuduíſtí. Vnde & ſolícítus fuí fratríbus noſtrís índíces tuí pectorís legere líteras:plenas deuote affectíonís :plenas pietatís & gratíæ:benedíctíonem quoc̃ quam deſtínaueras exhíbere:& præcípere ſícut rogaſtí,ín memoríam tuí & tuorum, ípſís ín uaſís míſſarum ſolennía celebrarí. Faciat te deus ín magna domo ſua uas ín honorem,ut de te quoque nos chariſſímí tuí operum teſtímonío: quod plurímum deſíderamus mereamur audíre :quoníam uas electíonís míhí eſt íſte. Teſtís enim nobís eſt ſpíritus ueritatís: Actu.9. per quem & díffunditur charítas íſta ín cordíbus noſtrís:

quomodo

ſtris:quō te cupiam⁹ in uiſceríb⁹ Ieſu Chriſti.Quía ergo æmulamur te dei æmulatione: non modo eſt ad eum pro te deprecatío noſtra:ſed etíam ad teípſum:ut ſolícite pro uídeas quomodo te oporteat conuerſarí ín domo dei,& ín ſorte miníſterij huíus.Dico enim non de præſumptío ne,deus ſcit:ſed de charitate:quoníam ſudicíū graue hís quí præſunt,ſi non etíam prodeſſe laborant:&ecōtra quí bene miníſtrauerít:gradum bonum acquíret. Tu ergo dí lectíſſime & deſideratíſſime domíne declína obſecro ma gís ac magís à malo,& fac bonum:nec ínueníarís ín Chrí ſtí hæreditate quærētís quæ ſua ſunt:ſed memor eſto ſem
Sapi.6. per apoſtolící íllíus:Níhíl íntulímus ín hunc mundum,
1.Tim.3. haud dubíum quía nec quícquā auferemus. Quamobrē cam quæ ímmortalís eſt anímam tuam ſerua chariſſíme: ne qua occaſione auellí aut eradícarí queat ab effectu cor
1.Tim.6 dís tuí:quod domínus loquítur ín euangelío. Quíd pro deſt(ínquít)homíní ſí uníuerſum mūdum lucretur,ſe autem ípſum perdat & detrímentum ſuí faciat? Míſerí pror ſus míſerí quí ín bonís ducunt díes ſuos, ut ín puncto ad
Mat.16. ínferna deſcendant.Cum ením íntroíerínt,non ſument o mnía:nec deſcendet cum eís gloría eorum: quoníam ua
Iob.21. por eſt ad modícū parens.Hæc cogita dílectíſſíme,& hæc
Pſal.48. meditare ſugíter,& ín corde tuo deſcríbe ea:nec à memo
Iaco.4. ría tua ullatenus recedant.Vale.

Ad Robertum abbatem de Dunís.

Epíſtola. CCCXXXVI.

ERatrí & amícochariſſímo Roberto abbatí,fra ter Bernard⁹ de Clarualle quod amíco chariſ ſímo.¶Et tarde not⁹,&cito es míhí ſublat⁹ Ro berte chariſſíme.Sed cōſolor,quod ſolo de cor pore patíar hoc:nam ſpíritu ſemper es mecum. Quod ta men uel ípſum quando ego æquanímíter tolerarē:ſí ſolus non eſſet ín cauſa deus. Erít erít quando reddemur no bís:quādo & quíſq; de ſe,& uterq; de ínuícem plene gau debímus:præſentes nobís ín utraq; portione noſtrí,ín neutra deínceps ab alterutro díuídēdí. Glutínum erít tā tæ coníunctionís quí cauſa nunc eſt tantíllæ ſeparationís: præſens perpetuo futurus nobís,p̄ſentes non nobís per petuo ſeruaturus.Salutamus omnes fílíos ueſtros & no ſtros:& rogamus ut orent pro nobís.

Ad eundē de Iderío. Epíſtola.CCCXXXVII.

AMantíſſímo fratrí & coabbatí ſuo Roberto de Dunís,frater Bernardus Clareuallís dictus ab bas,ſalutem.¶Super hoc fratre quē adeò non ſolum ínutílem,ſed etíā oneroſum eſſe nuncia ſtís,abſq; eo qđ ínſrínſecus latet:quale nobís ípſís,tale& ueſtræ dílectíoní damus cōſílíū .Nobís ſíquídē uídeť pro hís quæ de ípſo retulí ſtís,q; ín ꝓbatione ſua ſe nec ꝓbabí lem exhíbuít nec receptabílem,& ídeo meruít ut ratíona bíliter & ſana conſcíētía ualeatís malum auferre ex uobís. Veruntamen ſí píetatí ueſtræ placet ſuperexaltare míſerí cordíam ſudícío:adhuc ípſum poteſtís retínere ſine ꝓfeſ ſione:quāto uobís tempore uídebítur. Hoc autem omní no díſſuademus ne eum ín hoc ſtatu recípíatís ad profeſ ſionem:ſed íterum probetur,ſí forte ſe talem exhíbere ua leat,qualem debet. Sínautem:ferro abſcíſſíonís utendum eſt:ne una ouís morbída totū gregē contamínet.

Ad abbatem Balduínum de Caſtelliſone.

Epíſtola. CCCXXXVIII.

ET ín hoc cognouí qđ díligís nos: quoníam tí muíſtí nobís.Veruntamen gaude: quía tímor
Pſal.7. quē tímebas,non accídít nobís. Dílígenter eſt res ínquíſíta,quemadmodum monuíſtí:& ínuē tus eſt dolus ín ore eíus quí íſta díxít tíbí.Vnum è duob⁹ nullatenus dubítes:homínem uídelícet aut ex malígnita te,aut ex ſuſpícione locutum.Proculdubío conuertet dо lor eíus ín caput eíus,& ín uertícem ípſíus íníquítas eíus deſcendet.Reus eſt ením íllíus rei quam alterí conatur ím pigere

Ad Balduínum Nouíomenſem epíſcopum.

Epíſtola. CCCXXXIX.

DOmíno Balduíno Nouíomenſí epíſcopo,fra ter Bernardus Clareuallís uocatus abbas, me líus quàm meruít.¶ Mítto uobís puerū íſtum præſentiū latorē,comedere panē ueſtrū:ut pro bem de auarítía ueſtra utrū cum triſtítía íd feceríts. No líte lugere,nolíte flere:parum uētrem habet:paucís con tentus erít.Gratíam tamen uobís habemusſí doctíor à uo bís quàm pínguíor receſſerít. Maneríes locutionís pro ſigíllo ſít:quía ad manum non erat:nam neq; Gaufrídus ueſter.

Ad Henrícum archídíaconum.

Epíſtola. CCCXL.

DIlecto ſuo Hēríco archídíacono,frater Benar dus Clareuallís uocatus abbas,ſalutem & ora tíones.¶Breuíter uobís de ꝓpoſíta queſtíone reſpondemus:ſíne præíudícío tamē ſaní⁹ ſapíē tís.Raptum ex utero puerum ob perículum mortís laíc⁹ quídam(ut dícítís)baptízauít,communem uerborū for mā nō tenēs:ſed dícēs,baptízo te ín nomíne dei,& ſanctæ & ueræ crucís.Quærítís utrumnā baptízatus ſít puer:an magís ſí uíuít baptízandus.Ego uere hunc baptízatū pu to:nec ſonum uocís,ueritatí fidei & píetatí íntentiōís præ 3.Co.10. íudícare potuíſſe.Vt ením taceā quod ín nomíne dei unā expreſſít ſubſtantíā trínitatís:ín eoípſo quod addídít ſan ctæ & ueræ crucís,manífeſte commendauít domínicā paſ ſionem.Níſí forte putamus apoſtolum contra íd qđ quí Gal.6. dem alío loco díxerat·quí gloríatur,ín domíno gloríeť :ī ípſí lígní ſubſtantía,& non magís ín crucífixí gratía glo rían,cum díceret.Mihí autem abſít gloríarí níſí in cruce domíní noſtrí Ieſu Chriſtí.Neq; ením cum íuxta commu nem eccleſíæ conſtitutionem batípzantes dícímus ,ín no mínе patrís & fílíj & ſpíritus ſancti,alíud íntellígendum quàm ín confeſſíone trínitatís. Porró autem confeſſío ſanctæ crucís,non níſí crucífixí confeſſío eſt.Legímus ſa Actu.10. nè ín actíbus apoſtolorum,non modo ín nomíne patrís & fílíj & ſpíritus ſancti:uerum & ín nomíne domíní Ie ſu Chriſtí alíquosbaptízatos.Pergitís autem quærere de ípſo baptízatore utrumnam peccauerít: an uerò & alíjs formam hanc líceat ímítarí.Quaſí uerò conſequens ſít ut ſí ín facto homínís ípſa eum uídetur excuſare ſímplícitas, ut aut nullum,aut non magnum peccatum fuerít:contí nuo etíam ínueníātur excuſabíles quí ſua temerítate con tra formam eccleſíæ nouum baptízandí uellent índucere morem . Quod ſí quís eum peccaſſe contendít,ego tantum non credíderím fuiſſe peccatum,ut uel baptízato rís,uel ípſíus quí baptízatus eſt potuerít præíudícare ſa luti.Neq; ením eccleſíaſticam comtempſiſſe formam,ſed ex de uotíōe quadam feſtínantís fidei,ín hanc uocem cru píſſe uídetur.

Ad monachos eccleſíæ ſancti Bertíní.

Epíſtola. CCC XLI.

DIlectiſſímo ſibí ín Chriſto uníuerſo conuentuí manaſterij ſancti Bertíní,frater Bernardus Cla reuallís uocatus abbas,ſalutē & oratiōes.¶Ita quæſo íta facite dílectíſſímí.Diſcípulusquíppe proficíens:gloría eſt magíſtrí.Quíſquís ín ſchola Chriſtí non proficít,eíus índígnus eſt magíſterío : præſertím ta men ubí ſumus,ubí níhíl ín eodem ſtatu permanet: & Geñ.28. non proficere,ſine dubío deficere eſt. Nemo proínde dí 1.Co.10. cat ſatís eſt:ſic uolo manere:ſufficít míhí eſſe ſicut heri & Ioan.14 nudíuſtertíus.In uía reſídet quí eíuſmodí eſt:ín ſcala ſub ſtítít ubí nemínem patríarcha uídít non aſcendentem 1.Ioan.2 aut deſcēdentem.Dico ego.Quí ſe exíſtímat ſtare:uídeat Luc.2. ne cadat.Ardua & anguſta eſt uía:& non híc,ſed ín domo patrís manſiōes ſunt multæ,Itaq; quí ſe dícít ín Chriſto manere:debet ſícut ílle ambulauít,& ípſe ambulare.Ieſus ením(ut aít euangelíſta)creſcebat & proficiebat ſapíētía & ætate & gratía apud deum & homínes .Ille non reſtítít ergo:ſed exultauít ut gígas ad currendam uíam: & nos quoq; ſí non deſípímus,curremus poſt eum: trahemur ín odore ungentorum ípſíus. Alíoquín ſí elongarí cōtíge Pſal.18.

rit erit pigritati animæ & laboriosior & periculosior uia:
Phil.3. dum nec odore recreari: nec certa possit agnoscere uestigia longius abeuntis. Sic ergo currite fratres, ut comprehendatis. Quod sanè ita fiet: si nequaquam arbitramini
Phil.2. uos comprehendisse: sed obliti quæ retro sunt, extenditis uos in anteriora: si apprehendatis disciplinam: nequando
Eccl.20. iracatur dominꝰ, & pereatis de uia iusta. Qui edit me (ait
Rom.8. sapientia) adhuc esuriet: & qui bibit me adhuc sitiet: ut no uerit piger qui digne prorsus lapidatur stercoribus boū, fastidium sibi non de satietate sed de inedia generari. Denicꝫ quia omnia cooperantur in bonum his qui secundū propositum uocati sunt sancti: moueat nos ipsum quocꝫ secularis cupiditatis exemplū. Quem enim ambitiosum uidimus aliquando contentum adeptis dignitatibꝰ ad alias non anhelare? Si & curiosi cuiusꝫ non satiatur oculꝰ uisu: nec auris impletur auditu. Quid? eorū qui auaritiæ seruiunt: aut amatores sunt uoluptatum: seu uanas sectantur hominum laudes: nónne & ipsorum insatiabilia desideria arguunt nos negligentiæ & tepiditatis? Pudeat certè spiritualium nos bonorum minus cupidos inueniri. Erubescat anima conuersa ad dominum, minori affectu sectari iustitiam, quam iniquitatem ātea sectaretur. Est enim causa quocꝫ ualde dissimilis. Stipendiū quippe peccati mors: fructus autem spiritus, uita æterna. Pudeat proinde negligentius nunc in uitam, quàm prius in mortem ire: & minori studio salutis acquirere quàm perditionis augmentum. Nā ut omino simus inexcusabiles, in uia uitæ, quò citius, eò facilius currītur: & leue saluatoris onus quò crescit amplius, eò portabiliꝰ est. Nónne & auiculas leuat nō onerat pennarum siue plumarum numerositas ipsa? Tolle eas, & reliquum corpus pondere suo fertur ad ima. Sic disciplinam Christi, sic suaue iugum, sic onus leue, quò deponimus, eò deprimimur ipsi: quia portat potius quàm portatur. Onerosa alicui uidetur silentij disciplina. Sed
Esai.30. propheta magis robur quàm onus esse considerans, ait:
Tre.3. In silentio & in spe erit fortitudo uestra. In silētio (inqt) & spe: quia bonum est præstolari dominum in silentio. Enneruat quippe animam presentium consolatio: roborat expectatio futurorum. Bene ergo fecisti dilectissimi addere aliquid ad priorem silētij regulam: quod nimirum præ
Esaiæ.32 dicto attestante propheta cultus iustitiæ est. Bene fecistis
1.Cor.5. alienando uos magis ac magis ab actibus seculi huiꝰ: quæ
Eccle.10 est munda & immaculata religio. Modicum quippe fermentum fratres totam massam corrumpit: & muscæ morientes exterminant oleum suauitatis. Quid prodest tanti corporalis pariter & spiritalis laboris atꝫ exercitij fructum ultissima aliqua consolatione imo desolatione minꝰ acceptabilem fieri: aut certè & periclitari? Quātam internæ consolationis dulcedinem, & gratiam uisitationis diuinæ præpedit huiusmodi nugarum uapor ad modicum parens? Præsertim nos monachi, quorum certè uelimus nolimus in labore uita est: planè miserabiliores sumus omnibus hominibus si pro tam exiguis tanta patimur detrimēta. Quid enim insipientiæ, imo quid insaniæ est, ut qui maiora reliquimus, minora cum tanto discrimine teneamus? Si mundum cōtempsimus uniuersum: si abrenūciauimus affectibus propinquorum: si monasteriorum carceri mancipauimus nosmetipsos: si denicꝫ non uenimus facere uoluntatem nostram, sed imposuimus homines super capita nostra: quid non oportet fieri, ne fortè contingat hæc omnia nobis in insipientia nostra & negligentia deperire? Agite ergo dilectissimi, & in his quæ cœpistis solliciti estote perseuerare & abundare magis, ut augeantur indies incremēta frugum iustitiæ uestræ. Et enim qui parce seminat, parce & metet: & qui seminat in benedictioni-
2.Cor.9 bus, de benedictionibus & metet. Et certè modicum seminis incrementum, non modica messis multiplicatio est. Hæc nos fratres, quia audito profectu uestro exultauimꝰ & delectati sumus dignum duximus scribere charitati uestræ, cupientes admonitos uos esse: ut obseruationes factas quæ saluare possunt animas uestras, digna deuotione susc ipiatis & amplectamini. Scitis enim quia hilarem datorem diligit deus. Orātem pro nobis uniuersitatem uestrā Christus custodiat.

Ad Leoniū abbatem sancti Bertini.

Epistola. CCC.XLII.

AMico suo charissimo Leonio sancti Bertini uenerabili abbati, frater Bernardus Clareuallis uocatus abbas, salutem in eo qui mandat salutes Iacob. ¶Quod merito cōfidā de uobis, charitas uestra palam fecit: quæ inuenta occasiōe seipsam innotescendi, non potuit latere sub modio. Gratissima habeo illa officia humanitatis quæ fratribus nostris impenditis qui habitant iuxta uos. Quod illis facitis, mihi facitis: imo sic magis mihi facitis, quàm si mihi faceritis. Obsecro ergo ut perseueret hæc solicitudo uestra pro eis quoniam longe facti sunt à nobis, ut non possimꝰ eis, put oportet assistere. Sit ergo uestræ benignitatis uicem nostram supplere: ut uos ipsis in patrem, & ipsi sint uobis in filios. Si fortè uenerit tempus quo tantæ charitati respondere possimus: quod non simus ingrati, fides oculata mōstrabit. Vale.

Ad monachos ecclesiæ sancti Bertini.

Epistola. CCCXLIII.

VNiuersis qui sunt in ecclesia beati Bertini amādis in Christo, frater Bernardus Clareuallis uocatus abbas, seruire domino in lætitia. ¶Ad gratiarum actionem: ad reddendum dilectionis officium: meritis uestris prouocamur. Quia enim acceptum beneficium æternæ memoriæ infigendum est: beneficijs quæ fratribus nostris, imo quæ mihi contulistis, nec immemor esse debeo, nec ingratꝰ. Meū est quicquid meis impendit: mihi datur, quicqd infundit in uiscerib⁹ meis. Scio cui credidi, & certus sum: scio quia diligitis, nos nō uerbo & lingua: sed opere & ueritate. In argumentum qp pe dilectiōis & gratiæ quā fratres nostri inuenerūt in oculis uestris, nō uerba procedūt, sed opera: eò utiꝫ puriora apud deū & gratiora apud hoīes quò de sola gratia dātis prouenīūt: præter meritū accipiētiis. Pro his igitur gratias agimus uniuersitati uestræ: pro his omnibus debitores sumus uobis, si quid sumus, si quid possumus & nos & fratres nostri. Sed ne parū uobis sit acceptos esse hoibus: accepti estis & deo meo. Nam quod uni ex minimis Mat.25.
eius fecistis: ipsi fecistis. Quid? quod non uni tātū, sed pluribus ex minimis eius fecistis? In omnibus hic penes me Psal.85.
non retributio multa, quoniā inops & pauper sum ego, sed dominus retribuet pro me. Ipse qui retributor est oīm
bonorū, retribuet uobis quod peupes eiꝰ præueniistis in ps.137.
bñdictionib⁹ dulcedinis, & in exēplo charitatis. Depræteritis gratias agimꝰ: de futuro p̄camur, ut bonū faciētes
non deficiatis, tempore eiñ suo metetis de semine boni Gal.6.
peris manipulos pacis & gloriæ: quod uobis præstet deꝰ. Amen.

Ad Matildem reginam Anglorum.

Epistola. CCCXLIIII.

ILlustrissimæ dominæ & dilectissimæ in Christo filiæ (quod non ex præsumptiōe loquor, sed ex affectu) Matildi dei gratia Anglorum reginæ. Bernardus. ¶Si de uestra sublimitate præsumo non est mirum. Iam enim non ego solus sentio: sed omnes pene nouerunt quomodo nos acceptetis, & quanto nos diligatis affectu. Propter quod rogatus sum à quodam amico uestro uenerabili abbate de capella, ut pro decima quadam uos rogemus: unde, si bene meministis? Bononiæ uos rogaui: nos quoque more uestro benignæ audistis me? Sed quia nondum factum est quod rogamus: tempus est ut iam petitio illa mācipetur effectui. De cætero bene seruate mihi filium quem nunc peperistis: quia & ego quocꝫ (si regi non displicet) in eo mihi uendico portionem. Vale.

¶Ad Albertum

Ad Albertum ínclusum.
Epístola. CCCXLV.

ERat Bernardꝰ de Claraualle, fratrí Alberto ínclusо, bonū certamē certare. ¶Petís à me ut neſcío quam ieiunij ob ſeruantíam, quam à me ſntra tuā cellā requiſieras, ac mulierculārū colloquía: quæ & tibí uídelícet à me recordarís fuíſſe prohíbíta, mea lícētía poſſis admíttere: quæ utícp ꝓpter ínopíā (ut ſcríbís) nō potes euítare. Ego íā nullā ſup te uſurpo míhí poteſtatē. Cōſilíū tíbí dedí, nō præceptū ſemp uel ſemel ín díe comedere: fœmínarū uíſítatíōes uel colloqa oīno nō admíttere: tuarū te opere manuū ſuſtentare: multacp alía quæ lōgū eſt modo cōmemorare. Quòd ſi huíuſmodí ſumptus nequaquā tíbí ad opus tā ſumptuoſum ſuppetere cerneres: nō debe res íncípere quod cōſummare nō poſſes. Hoc tíbí tutum credídí conſílíū: hoc nec meo cogerís tenere præcepto: nec tamen meo mutabís conſílío. Vale.

Ad. G. abbatē. Epístola. CCCXLVI.

DOmíno. G. abbatí, frat Bernardꝰ quícqd ſíbí. ¶Scíto fratrē. G. ex quo uenít de Cíſta, ubí medícamína ſumpſít, cōuētū ꝓ oīa tāquā unum de ualídíorib⁹ firmíſſíme tenuíſſe nec eí quícquā ín alímētís præter quod cōmune fuít índultū fuíſſe: ad uígílías ſugíter cū alíjs extítíſſe. Ex hoc íā ſí alíter apud uos egerít: nō eí cōſentíat. Certū eſt ſít uobís, nō eſſe corporís ægrítudínē: ſed aíæ paſſíonē. Vale.

Ad abbatíſſam Faberníacenſem.
Epístola. CCCXLVII.

BErnardus uocatꝰ abbas de Claraualle. A. abbatíſſæ Faberníacēſí, pudícítíæ & gr̄æ títulū. ¶Fratres íſtí pro cōſílío anímarū ſuarū paternítatē noſtrā adeūtes, de uſro bono ſtudío quod ín emēdādo loco cuí gratía deí præeſtís, habere nos phíbēt, nō parū nos lætíficauerūt. Monemus autem & obſecramus deuotíonē ueſtrā: cp ſícut ín reſícíēdís domíbꝰ: íta renouādís morıbꝰ operā detís. Nō ſolū autē de monaſterío: ſed etíā de hoſpítalí domo deí cuí ſub manu ueſtra prædícti fratres deſeruíūt, íntentíſſíme neceſſe eſt curā geratís: quatenus uídelícet ab oī exactíone & ínfeſtatíōe míníſtrorū ſeu clíſetū ueſtrorū ſecurā ac líberā cuſtodíatís: quodcp' illorum prauo ut audíamus conſílío eídem domuí ab alíjs ante uos abbatíſſís collatum abſtulíſtís: precamur ut reſtituatís. Sícut ením ad ueſtram ſolícítudínem pertínet alíarum malefacta deſtruere aut corrígere: ſíc íllarū ſí qua bona egerunt, no ſolum firma & íncōcuſſa tenere: ſed etíam augmentare & multíplícare debetís. Preſbyterū quoque quí ín ípſa domo habítans, ſuam adhuc foris rem habere uídetur: aut propríū deſerere: aut de domo exíre cogatís. Valete: & propter bonum quod de uobís audíuímus, de nobís ſí quíd ualemus, famílíaríter confídíte.

Ad Odonem abbatem belli loci.
Epístola. CCCXLVIII.

FRatrí & amíco ſuo Odonı abbatí regularíum clerícorum belli loci: frater Bernardus monaſterij Clareuallís díſpenſator índígnꝰ ſalutem. ¶Depoſítū huíus hoís quod (ut ípſe aít) apud uos ſeruandum commíſít: nec bonum eſt uobís nec honorífícū quod detínetís: ſí tamen detínetís. Hínc ením deplā ctum ad me facere uenít: utícp propter famílíarem ſpecíalemcp amícítíam quā ínter me & uos eſſe audíuíſt. De qua etíam ípſe præſumens (ad reuerentíam uobís díco) quare non potíus calícem de altarí uendídíſtís, quo tam ímportunum clamorem reprímeretís: ſí bos uel equus non erat uobís quí uænundarí poſſet: ut ís quod ſuum erat recíperet? Parcíte quæſo perſonæ ueſtræ: parcíte bono nomíní domus ueſtræ: parcite ſacræ quæ nunc eſt quadrageſímæ: & pauperí quod ſine excuſatíone debetur, ſine dílatíone reddatur: antequam res amplíus díuulgetur, & íam nō ſine maíorí dedecore perſoluatur.

Ad. VV. abbatem Trecenſem.
Epístola. CCCXLIX.

AMíco & conſeruo ſuo domíno. VV. abbatí canonícorū clerícorū Trecenſíū: frater Bernardus eccleſíæ Clareuallís ſeruꝰ ínutílís ſalutē ín dño. ¶Clerícūíſtū relínquētem ſeculū, nobíſcū manere cupientē, ad ueſtrū potíus ordínē, tímēs ne noſtrí dífficultate frāgeretur, cōfugere ꝓſuaſí. Cōmēdamꝰ ergo uobís eū, utpote nobís bene cognítū, ut honeſte morígerātū, & ín líterís eruditū: poſtremo tāquā deí ſeruū: quē per deí gratíā credo uobís futurū fidum ſolatíū. Necp ením ípſum tam propter ſe quàm propter uos quem dílígímus ſícut nos ad uos íre uoluímus: quem propter uítæ ſuæ meritum líbenter retíneremus: níſí eſſet ílla cauſa, cp clerícū delícatum, laboris ínexpertem, ſuſcípere formídamus. Vale.

Ad Rorgonem de Abbatíſuílla.
Epístola. CCCL.

VIro íllustrí etíā nobís quocp dílecto Rorgonı de Abbatíſuílla. Bernardꝰ Clareuallís uocatus abbas, ſalutem & noſtras oratíones. ¶Perlatū eſt ad nos cp gratum tíbí eſſet ſí præſentíæ & colloquīj noſtrí copíam habere ualeres: & hoc ídeo quía unum de ſeruís altíſſímí me eſſe credít. tua benígnitas. Et ego díco tíbí cp pro hac tua humílítate, & pro bona tuæ nobílítatís fama quam audíuímus: mihí quocp ſucūda foret tua præſentía. Sed lícet hoc ín nos humanæ píetatís bonum laudabíle ſít: non tamen perfectum. Nam hæc corporalís quídem eſt uíſío, & breuís, & nobís cum cæterís anímantíbus communís. Magís ergo ad íllam æternæ ſocíetatís ſucundíſſímam uíſionem ſuſpírare debemus, & bonís operíbus ínſíſtere ut ad íllam peruenıamus. Rogamus tuam dílectíonem, ut terram íllam quæ tuí íuríſ eſt ín parochía de Currennı, de qua dílectꝰ & famílíarís noſter abbas de Alchí tecum locutus eſt, quæ deſerta & ínculta tíbí tuíſcp anteceſſorıbus uſcp nunc ínutílís fuít: eccleſíæ de Alchí ín eleemoſynam concedere dígnerís: quatenꝰ & anímæ tuæ, & anímabus anteceſſorum & ſucceſſorū tuorum, apud deum hoc tuum proficíat beneficium.

Explícit líber epíſtolarum. 350. mellíflui patrís Beatí Bernardí: ín quo adíunctæ ſunt hís quæ ín prío ríbus ípreſſionib⁹ edebant, quadragínta epíſtolæ, ab antíquís orígínalíbus tum Clareuallís, tum collegíj ſancti Bernardí expromptæ.

INCIPIT TABVLA EPISTOLARUM beati Bernardi abbatis Clarevallis per ordinem alphabeti.

De litera A.

Abbati sancti Nicasij Remensis. Quãto tibi affectu.folio.196.columna.i.
Abbati Luce .Bonũ nobis.f 208.co.ij.
Abbati sancti Ioãnis Carnoteñ. Ad ea de quibus.fo.208.col.iij.
Abbatib⁹ Suessioni cõgregatis.Reuerendis.fo.211.col.i.
Abbati cuiusdã mõasterij Eboracẽ.Cõsiliũ.fo.211.col.ij.
Abbatibus Cistercio congregatis . In multa infirmitate. folio . 221.col.i.
Abbati sancti Albani.Et.si facie.fo.231.col.iij.
Abbati Ioanni de Buzeio qui abbatiam suã reliquerat. Filio charissimo.fo.235.col.ij.
Abbati de præmõstrato.Audiui auditionẽ.fo.239.col.iij.
Abbati Garino alpeñ.Reuerendo patri.fo.240.col.i.
Abbati sancti Nicolai.Proinde.fo.240.col.iij.
Abbati Rualeno.Satis superq̃ .fo.241.co.ij.
Abbati Cluniacẽ.Filius uester.fol.241.col.iij.
Abbati trium fontiũ cõtra nepotem episcopi Altissiodoreñ.Pœnitet me.fo.242.col.iij.
Abbati Arremareñ.pro monacho fugitiuo.Lator præsentium.fo.244.co.iij.
Abbati Cluniacẽ.Domino & patri.fo.246.col.ij.
Abbati Lescensi uenerabili patri.fo.248. col.iij
Abbatissæ Fabernacẽsi Bernardusuocatus abbas.foiol. 251. co.i.
Adæ monacho.Tua mihi.fo.190.co.ij.
Eidem.Si maneres.fo.190.co. iij.
Alberto incluso.Frater Bernardus.fo.251.co.i.
Arnaldo abbati Morimũdi.Domino abbati Arnaldo.folio.190.co.i.
Ardutiõi Gebenæ electo.Credim⁹ electionẽ.f.195.co.iij.
Eidem iam episcopo. Præbet.fo.196.col.iij.
Alardo monacho.Dilecto filio.fo.249.co.i.
Alberoni primicerio Meteñ.Honorabili.fo.196. col.i.
Alexandro Linconiẽ.episcopo.Viro honorabili.f.202. colum.iij.
Aluiso abbati Acquiscinti.Aluiso abbati.fo.202.co.iij.
Aluiso Attrebateñ.epo.Venerabili patri.fo.248 .co.iij.
Artaudo abbati pultariẽ. Quicqd gr̃æ.fo.204. col.iij.
Eidem.Vnde placuit.fo.205.col .i.
Archiepiscopo Eboraceñ.Splendor operis.fo.211.col.iij.
Actio causæ Lingoneñ.ecclesiæ ad Innocentium papam. Dum adhuc.fo.222.co.iij.
Andreæ auũculo suo militi tẽpli.Literæ tuæ f.244.co.i.
Arnaldo carnoteñ.abbati bonequallis.Suscepim⁹.f.246. colum.ij.
Attoni Treceñ.episcopo.Pauperi epo.fo.195.co.ij.

De litera.B.

Brunoni Colonieñ domino Brunoni.f.190.colum.iij.
Eidem.Quæris à me.fo.192.co.iij.
Eidem.Dignationis uestræ.fol.192.col.iiij.
Eidem.Horrendum punire.fo.192.col.iij.
Beatrici nobili & religiosæ matronæ.Miror tuæ. fo.216. colum.iij.
Burchardo Barleneñ.abbati.Ignitum eloquiũ.fo.221.colum.i.
Bernardo de portis.Petis instanter.fo.221.col.iij.
Eidem.Dissimulare non ualeo.fo.222.co.i.
Eidem.Reuerendissimis.fo.239. co.i.
Bernardo abbati.Dilecto patri.fo.249.co.iij.
Brunoni abbati de Claraualle.Rectene irasceris. fo.243. colum .ij.
Blesensi comitissæ.Si quando.fo.245.col.i.
Balduino Nouiomẽsi episcopo. Domino Balduino.fol. 250.colum.i.
Balduino abbati Reatini monasterij.Epistola quam.fol. 231.col.ij
Balduino abbati de Castelliõe.Et in hoc cognoui.f.250. columna.i.

De litera C.

Canonicis quibusdam regularibus. Exhortatio illa in literis.fo.189.co.iij.
Cartusiensib⁹ & Guidoni priori.Inter patres. fo.193.co.i.
Eisdem.Amantissimo domino.fo.194.col.i.
Comiti Theobaldo.Laudabili principi.fo.109.col.iij.
Eidem.Pio principi.fo.197.col.i.
Eidem.Cum multa mihi.fo.197.co.i.
Eidem.Duo uobis.fo.167.col.ij.
Eidem.Timeo uos.fo.167.col.ij.
Eidem.Scitis quia diligo uos.fo.242.col.ij.
Cuidam cui⁹ nomẽ ignoratur de Maccabæis.Quod per fratrem.fo.211.col.iij.
Cuidã abbati.Super fratre turbato.fo. 212.col.iij.
Cuidam amico suo.Et si facie ignotus.fo.212. col.iij.
Comiti Pictaueñ.ex persona ducis Burgũdiæ. Guilhelmo dei.fo. 218.col. iij.
Eidem.In eo animo.fo.218.col.iij.
Clero Mediolaneñ.Bñdicti uos à domino.fo.219.col.ij.
Clarevallẽsibus suis.Charissimis fratribus.fol.220.co.ij.
Eisdem.Tristis est anima mea.fo.220.co. iij.
Canonicis Lugdumeñ.Inter ecclesias.fo. 224.co.ij.
Cõrado regi Romanorũ Scripta uestra.fo,226.co.i.
Eidem.Nec dulcius.fo,238.co.i.
Clero Senoñ.Destituti benedicto.fo.231.col.iij.
Celestino papæ pro intruso Eboraceñ. Oportet uos.fol. 235.colum. iij
Curiæ Romanæ unde supra.Dominis & patribus.folio. 236.col.i.
Curiæ iterum Romanæ quãdo abbas sancti Anastasij electus fuit papa quocatus fuit Eugenius.Dominis& patribus.fo.236.col.i.
Cuidã qui ausus est nouitium dehortari à proposito. Et si ignotus.fo.244.col.iij.
Comiti Angelberto pro fratribus de Bruxa.Nolite mirari.fo.245.col.i.

De litera D.

Drogoni monacho.Quàm nõ immerito fo.196. columna.iij.
Duci Conrado.Omnis potestas.folio.211.colũna.iij.
Duci & ducissæ Lothoringiæ.Duci & ducissæ.folio.216. columna.iij.
Ducissæ.Gratias agimus.fo.216.col.iij.
Ducissæ Burgundiæ.Vestræ dignationis.fol.216.col.iij.

De litera E.

Ebalo Cathaulanẽsi episcopo.Domino Ebalo. fo.202.col.i.
Ex persona Heliæ monachi ad parentes suos. sola causa.fo.215.col.i.
Emengardi quõdã comitissæ Britãniæ Dilectæ in Christo filiæ.fo.216.co.ij.
Eidẽ.Recepi delicias.fol.216 .co.ij.
Episcopus Aquitaniæ contra Gerardum Engolismẽsem. Dominis & patribus.fo.217.col.ij.
Episcopis & cardinalib⁹ ecclesiæ Romanæ.Vos scitis.folio,223.

lio.223.colum.iiij.
Eustachio occupatori Valentinæ sedis. Viro illustri.folio 226.col.i.
Episcopis Senonas conuocandis contra hæresim Abaslardi. Exst sermo. fo.226.col.iij.
Episcopis & cardinalibus curiæ Romanæ de eodem. Dominis & patribus.fo. 226 .col.iij.
Episcopo Constatien. pro Arnaldo de Brixia. Si sciret.folio.236.col.ij
Episcopo & clero Treceñ. Legim⁹ si errauerit.f.231.co.iij.
Episcopo Rofrensi. Dure scribitis.fo.231.co.iiij.
Episcopis tribus curiæ. Alberico hostiensi. Stephano prænestino. Ignoro Tusculanen. & Gerardo cācellario. Qd tum malum.folio.233.col.i.
Eisdem. Vobis audeo loqui.fo.135.col.
Eisdem. Si uera sunt.235.col.ij.
Eisdem. Ad hoc uos deus.fo.246.col.i.
Episcopo Suessionen. qui dure ei scripserat. Minime quidem.fo.234.col.i.
Eidem pro pace. Laborauimus.fo.234.col.iij.
Eidem. Semper quidem.fo.234.co.iiij.
Eidem pro abbate Casiacen. Porrexerā.fo.241.col.iij.
Episcopo & clero Spirensi. Domino & patri charissimo. 247.col.iiij.
Elfilo Lundensi archiepiscopo. Amantissimo patri.folio 246.col.iiij.
Eugenio papæ. Amantissimo.fo.236.col.ij.
Eidē. p intruso Eboracen. Importun⁹ sum.fo.236.co.iiij.
Eidem pro eodem. Quàm cupio.fo.237.col.i.
Eidem pro epo Aurelianen. Ita quefo.fo.238.col.ij.
Eidem pro eodem. Tempus est.fo.238.col.iij.
Eidē p Remēsi archiepiscopo. Amātissimo.fo.238.co.iij.
Eidē pro dño Sagien. Non est mihi.fo.238.col.iiij.
Eidem pro Valentino electo. Si rebus.fol.239.co.i.
Eidem. Amantissimo.fo.239.col.ij.
Eidem pro Eboracen. Sæui frustrata.fo.239.co.ij.
Eidē p itinere Hierosolymitano. Non est.fo.240.col.iiij.
Eidem pro fratre Philipo. Est negociū.fo.241.col.i.
Eidem pro abbate Rualeno: In ueritate.fo.241.col.i.
Eidem pro quod supra Et si quid.fo.241. col.ij
Eidē p q̄dā paupe abbate. Vn⁹ de militib⁹.fo.241.col.iij.
Eidē p monachis mosoniēsib⁹. Nō possum.fo.241.co.iij.
Eidem pro fratribus de corona. Alij.fo.242 .col.i.
Eidem. Serpens.fo.242.co.i
Eidem. Qui tantent.fo.242.co.i.
Eidem. Amantissimo patri.fo.242.col.ij.
Eidem pro electione Altissiodoren. Cum primū. fo. 242. colum.iij.
Eidē pro obitu epi Altissiodoren. Ad huc.fo.242.co.iiij.
Eidem pro dño Cluniacen. Stultum.fo.242.co.iiij.
Eidem pro episcopo Beluacen. Petitiones.fo.243.co.i.
Eidē p Altissiodoren. negocio. Bene facitis.fo.243.co.i.
Eidē pro Gigniacensibus. Apud Cluniacū.fo.243.co.iij.
Eidē pro Remēsi archiepiscopo & alijs. Domin⁹ Sanson Remensis.fo.243.co.iij.
Eidē pro Odone abbate sancti Dionysij. Pro eccl'ia.folio 243.col.iiij.
Eidem pro eodem. Si susurrationes.fo.243.co.iiij.
Eidē pro ecclesia sancti Eugendi. Sancti Eugēdi.fo.244. col.iij.
Eidē pro epo Cenomanen. Adest eps.fo.244.col.iiij.
Eidem de nicolao. Nicolaus ille.fo.244.col.iiij.
Eidem pro epo Beluacen. Filius uester.fo.245.co.iij.
Episcopo Laudunen. Vestri sumus.fo.242.co.ij.
Episcopo Hostien. Hostien. dns abbas.fo.244.col.i.
Eidē pro iordane cardinali legato. Petrāsit.fo.244.co.ij.
Eidem pro episcopo Cenomanen. Quidam clericus.folio 244.co.iiij.
Eidem pro electione abbatis Turoldi de tribus fontibus. Væ mundo.fo.245.co.iij.
Eidem. Festine ista.fo.246.co.i.

De litera F.

Falconi & Guidoni. Plaga ut uidetis. fol. 223. col.ij.
Eidē. Scripsim⁹ ad dñm papā.fo.224.co.ij.
Fulconi Lingonen. puero. Bone indolis.folio 188.colum.iij.
Fratrem Lambertum.fo.212.co.iij.
Fratrib⁹ Hybernien. i obitu sancti Malachiæ. Religiosis fratrib⁹ de sancto Anastasio. Dilectissimis i Christo filijs.fo.247.co.iij.

De litera G.

Gilleberto uniuersali episcopo Lodonien. Lōgesatis.fo.195.
Guidoni Lausenensi episcopo. Manū uestram fo.195.co.iij.
Gaufrido Carnoten. episcopo. Fidelissimo.fo.202.col.ij.
Eidem. Quod a me de domino.fo.202.co.i:
Eidem. Sicut is à uestra.fo.202.col.ij.
Guilenco Lingonen. epo. Dño suo.fo.202.co.ij.
Eidem. Pro ecclesia Molismensi.fo.202.col.i.
Gaufrido abbati sancti Theodorici. Primo prcor.fo.223. columna.i.
Guidoni abbati de tribus fontibus. Vnde te cōtristatum fo.203.co. iij.
Eidem. Considerans miseri.fo.203. co.i.
Guidoni abbati Molismen. Quāto tibi i hac.f.208.co.iij
Gerardo abbati Pultarien. Scripsisse me.fol.208. col.iij.
Guilhelmo abbati sancti Theodorici. Quod me huiusmodi.fo.209.col.i.
Eidem. Si nemo scit.fo.209.co.ij.
Eidē. Frater. B.fo.209.co.ij
Galtero de Caluomonte. Sæpe meū animū.fo.212.co.iiij.
Gaufrido de Perona & socijs eius. Dilectis filijs.f.214.columna.iij
Ad parentes eiudem Gaufridi consolatoria. Si filium uestrum.fo.215.col.i.
Gaufrido Lexouiensi. Doleo super te.fo.215.co.ij.
Gaufrido de loratorio. Odor in flore.fo.217. co.ij.
Guidoni de catello qui postea fuit papa Celestinus. Venerabili domino.fo.230.co.i.
Guidoni legato. Arnaldus de Brixia.fo.230.co.iij.
Guidoni abbati & monachis Arremaren. Venerabili.fol. 246.co.iij.
Godefrido priori suo. Fratri Godefrido.fo.247.co.iij.
G. cancellario. Prædecessor. uester.fol.249.col.iij.
G. diacono & cardinali. Domino & amico.fo.249.co.iiij.
G. abbati. Dño. G. abbati.fo.250.col.iiij.

De litera H.

Honorio papæ. Summo pontifici.fo.194. col.i.
Eidem. Summo pontifici.fo.194.co.ij.
Eidem. Summo pontifici.fo.201.co.i.
Eidem ex persona Gaufridi Carnoten. piscopi. Tristissime.fo.201.co.i.
Eidem pro Henrico Senonen. Summo.fol.201.col.iij.
Eidem. Oportebat.fo.201.co.iij.
Haimerico cancellarco. Viro illustri.fo.194.co.ij.
Eidem. Viro illustri.fo.201.co.i.
Eidem. Viro illustri.fo.201.col.iij.
Eidem. Amicus uester.fo.201.col.iij.
Eidem. Pro multis.fo.201.col.iiij.
Eidem Volo & precor.fo.201.co.iiij.
Eidem Speciali Amico.fo.222.co.ij.
Eidem. Domino Huimerico.fo.222.co.iij.
Eidem unde supra. Frequentem.fo.222.co.iiij.
Eidem. Si uerbis contendere.fo.225.col.iij.
Hūbaldo Lugdunen. archiepo. Reuerēdissimo.f.195.co.i

Hugoni epo Rotomageñ. Si dei militia. fo. 195. col. iij.
Hugoni comiti Campaniæ militi tẽpli facto. Si cauſa. fo. iio. 196. col. i.
Hugoni Pontinaceñ. abbati. Dilectiſſimo ſuo. fo. 196. colum. ij.
Hugoni Falſito. Chariſſimo fratri. fo. 196. co. iij.
Eidem. Dilectiſſimo. fo. 196. co. iiij.
Hẽrico Senoneñ. archiepo. Dño uenerabili. fo. 197. co. ij.
Eidem. Prioris precis. fol. 200. col. iiij.
Eidem. Videtis certe. fo. 200. col. iiij.
Eidem. Pro multis. fo. 225. co. iiij.
Henrico Virduneñ. epo. Dño Henrico. fo. 222. co. iij.
Eidem. Super his quæ. fo. 222. col. iij.
Hugoni de ſancto Victore. Si tibi uideor. fo. 105. col. i.
Henrico regi Anglorum. Henrico illuſtri. fo. 211. col. i.
Eidem. Henrico illuſtriſſimo. fo. 219. co. iiij.
Henrico Vvintoneñ. epo. Viro illuſtri. fo. 211. co. ij.
Henrico Murdach. Dilecto ſuo. fo. 213. col. ij.
Henrico archidiacono. Dilecto ſuo. fo. 250. co. i.
Hildeberti Turoneñ. archiepiſcopi ad ſanctũ Bernardũ. Balſamum. fo. 216. co. iiij.
Reſcriptũ ſancti bernardi ad eundẽ. Bonꝰ hõ. fo. 217. co. i.
Hildeberto Turoneñ. archiepo. Magno ſacerdoti. fo. 217 columna. i.
Hũberto Igniaceñ. q abbatiã dimiſerat. Parcat tibi. folio 220. co. ij.
Herberto abbati ſancti Stephani Diuioneñ. Si fratre Ioãnes. fo. 235. col. iij.
Hidelfonſo comiti ſancti Aegidij pro Henrico hæretico. Quanta audiuimus. fo. 237. co. i.
Henrico comiti. Abbas de caſtellione. fo. 243. col. i.
Henrico cardinali. Sic tibi quaſi mihi. fol. 244. colũ. iiij.
Hẽrico Mogũtinẽſi archiepo. Venerabili dño. fo. 248. colum. ij.

De litera I.

IAnuenſibus. Ianuenſibus ſuis. fo. 218. co. iiij.
Imperatrici Romanorum. In reconciliatione Mediolaneñ. fo. 219. co. iiij.
Innocẽtio papæ. Sanitas capitis. fo. 221. co. iij.
Eidem pro Treceñ. epo. Inſolentia. fo. 221. co. iiij.
Eidem pro domino Bernardo de portis quãdo electꝰ eſt. Dilectum deo. fo. 222. col. i.
Eidẽ pro clericis Aurelianeñ. Vſquequo miſero. fo. 222. colum. ij.
Eidem ſuper interfectione Thomæ proris ſancti Victoris Amantiſſimo. fo. 222. co. ij.
Eidem pro epiſcopo Pariſieñ. Pijſſimo pri. fo. 222. col. iij.
Eidem unde ſupra. Vox hominis. fo. 222. co. iij.
Eidem unde ſupra. Iterum clamo. fo. 223. co. ij.
Eidem unde ſupra. Clementiſſime pater. fo. 223. col. iij.
Eidem unde ſupra. Dignatio ueſtra. fo. 223. col. iiij.
Eidem pro Falcone Lugduneñ. archiepo. Qui in aliorũ fo. 224. col. i.
Eidẽ p Godefrido Ligoneñ. epo. Inter crebra. f. 224. c. ij.
Eidẽ p Alberone Treuereñ. archiepo. Volũtas cordis. fo 225. colum. i.
Eidẽ pro eodẽ. Nũquid petiui epiſcopatũ. fo. 225. col. ii
Eidem pro eodem. Amantiſſimo. fo. 225 co. ii.
Eidem pro eodem. Quomodo malitia fo. 225 col. iiij.
Eidem pro eodem. Iterum. fo. 225. co. iiij.
Eidem. Fratrem Andream. fo. 226. col. i.
Eidẽ de hæreſibꝰ Abaſlaidi. Amãtiſſimo. fo. 226. co. iij.
Eidem contra quædam capitula prædictarum hæreſum. Amantiſſimo. fo. 227. col. ij.
Eidem pro dño Remenſi Reuerẽdiſſimo. fo. 229. col. iiij.
Eiuſdem Innocẽtii reſcriptum cõtra dictas hæreſes. Innocentius epiſcopus. fo. 230. col. ij.
Eidem. In cauſæ actione. fo. 230. col. iiij.
Eidem. Vſquequo. fo. 231. col. i.
Eidem Dominum Remenſem. fo. 232. col. ij.
Eidem. Dominus Cãtuarieñ. fo. 232. co. ij.
Eidem. Vir illuſtris. fo. 232. col. ij
Eidem. Quis mihi faciet. fo. 232. co. iij.
Eidem. Si cura. fo. 232. col. iij.
Eidem. Scribo uobis. fo. 232. col. iij
Eidẽ p comite Radulpho & uxore eiꝰ. Scriptũ eſt. fo. 232. colum. iiij.
Eidem. Tribulatio. fo. 233. col. iiij.
Eidem. Amantiſſimo patri. fo. 247. col. ij.
Eidem. Amantiſſimo patri. fo. 249. co. i.
Eidem. Amantiſſimo patri. fo. 249. col. ij.
Eidem. Amantiſſimo patri. fo. 249. col. ij.
Eidem. Iuuenis iſte. fo. 249. co. iij.
Ioanni Cremenſi cardinali. Dilectionem. fo. 222. col. iiij.
Iuoni cardinali. dilectiſſimo ſuo. fo. 230. col. i.
Ioſleno Sueſſioneñ. epo. & Suggerio abbati ſancti Dionyſij. Scripſeram regi. fo. 233. col. iiij.

De litera L.

LOthario ipatori. Lathario dei gra. fo. 220. c. i.
Eidẽ. Miror cuiꝰ. fo. 220. col. i.
Ludouj regi frãcorũ. Eximio regi. f. 200. c. iiij.
Eidem libenter. fo. 233. col. ij.
Eidem. Scit deus. fo. 233. col. iij.
Eidem. Ludouico. fo. 224. col. iij.
Eidem Ludouico dei gratia. fo. 240. col. iij.
Eidẽ p electo Altiſſiodoreñ. Volui ego unquã. f. 245. c. ij.
Ludouico iuniori regi Frãcorum Si totus. fol. col. iiij.
Eidem. Si homo. fo. 245. col. ij.
Eidẽ p ipſiꝰ infirmitate ſolicito. In literis. fol. 245. col. iij.
Leg. aplicis p epo Magũtio. Dñis & pribꝰ. fo. 245. co. ij.
Lelberto abbati ſancti Michaelis. Petri & amico ſuo. fo. 247. colum. iij.
Leonio abbati ſancti Bertini. Dilecto & uenerabili. foli. 248. col. iij.
Eidem. Amico ſuo chariſſimo. fo. 250. colũ. iiij.

De litera M.

MAtthæo legato. Fuit quidam. fo. 194. col. iij.
Malachiæ Hibernienſi archiepiſcopo. Venerabili domino. fo. 246. col. iij.
Eidem Malachiæ dei gra. fol. 347. co. i.
Eidem. Amantiſſimo patri. fo 247. col. i.
Monachis Flauiaceñ Dño H. pri Flauiaceñ. fo. 203. co. ij
Eiſdem. Modeſtiæ quidem. fo 203. col. iij.
Monachis de tribus fontibus. Quod nõdũ. fo. 204. co. i.
Mediolanẽſibus. Suis Mediolaneñ. fo 219. co. ij.
Monachis alpeñ. Bonꝰ pater ueſter. fo. 220. co. ij.
Monachis eccliæ ſcti Bertini. Dilectiſſimo ſibi i Chriſto. fo. 250. col. ij.
Eiſdem Vniuerſis qui ſunt in eccleſia. fol. 250. col. iij.
Matildi reginæ Anglorũ. Illuſtriſſimæ dñæ. f. 250. co. iiij.

De litera N

NVncium quo te fo. 212 col. ij.
Nouiciis apud Mediolanũ conuerſis Chariſſimis fratribus. fo 219. col. iij.

De litera O

ODoni abbati Bellilociꝰ Fratri & amico ſuo fo. 251. colũ. i.
Ogerio canonico regulari. Totis uiſceribꝰ fo. 209. co iij.
Eidẽ Omitto nunc. fo. 210. co. ij.
Eidẽ Indignaris forſitan. fo. 210. col. ij.
Eidem Breues breuibus. fol. 210. col. iiij.

De litera P.

¶ De litera P:

PEtro pbro cardinali. Charissimo dño. fo. 194. co. ij.
Petro diacono cardiali. Dño. uenerabili. fo. 194. c. ij.
Eidem. Cum totum me. fo. 184. col. iij.
Eidem. Tempus est. fo. 194. col. iij.
Parentibus Helisæ monachi. Sola causa. fo. 215. col. i.
Pisanis. Pisanis nostris. fo. 219. col. iij.
Petro papiensi. epo. Si semen bonum. fo. 219. col. iij.
Eidem. Si tristia semper. fo. col. iij.
Petro Cluniacensi. abbati. Dño & patri. fo. 221. col. ij.
Eidem. Domino Petro. fo. 221. col. ij.
Eidem. Quam nolim. fo. 221. col. ij.
Eidem. Itáne iocari libet. fo. 234. col. iij.
Eidem. Quid facis ô bone uir. fo. 241. col. iij.
Petro Cluniacensi, ad sctm Bernardū. Forti ac. f. 241. co. ij.
Philippo Turonensi. ecclíæ electo. Doleo sup te. f. 221. c. iij
Patriarchæ Hierosolimorū. Patriarchalib⁹. fo. 225. col. i.
Petro Bisuntinensi. Peregrinationē abbatis. fo. 230. c. iij.
Petro abbati de cella de monacho Casiacensi. qui trāsierat apud Claramuallem. Vnde mihi. fo. 244. col. iij.

¶ De litera R.

ROberto nepoti suo quæ incipit. Satis & plus quam. fol. 187. col. ij.
Ricuino Tullē. epo. Reuerēdo. fo. 202. co. ij.
Raínaldo Fusniacensi. Abbati. Dilectissimo. f. 204. co. ij.
Eidem. Plangis dilectissime. fo. 204. co. iij.
Eidem. Sperabam dilectissime. fo. 204. co. iiij.
Richardo Fontanensi. abbati & sociis eius. Quanta audiuimus. fo. 211. col. iij.
Romano, Romanæ curiæ subdiacono. Bernardus abbas. folio. 213. col. i.
Reginæ Hierosolymorū. Audierūt. hoies. fo. 231. col. iiij.
Eidem. Dilectæ in Christo filiæ. fo. 244. col. ij.
Roberto abbati de dunis. Frī & amico. Kño. fo. 250. co. i.
Eidem. Amantissimo fratri & coabbati. fo. 250. col. i.
Rogerio regi Siciliæ. Longe late. fo. 232. col. i.
Eidem. Si me quæritis. f. 232. col. i.
Eidem. Habetis quod petistis. fo. 232. col. i.
Rollādo cardinali & cācellario. Dño & amico. f. 249. c. iij.
Romanis discedētib⁹ ab Eugenio. Nobilib⁹. fo. 237. c. iij.
Rorgoni de Abbatisuila. Viro illustri. fo. 251. col. i.

¶ De litera S.

STephano Meten. epo. Stephano. fo. 195. col. iiij.
Suggerio abbati sancti Dionysii. Exit sermo bonus. fo. 207. col. ij.
Eidem. Charissimo. fo. 241. col. iiij.
Simoi abbati sancti Nicolai. Persecutionē. fo. 208. c. iiij.
Si minus uos. fo. 212. co. ij.
Sophiæ uirgini. Bernardus. fo. 215. co. ij.
Sanctimoniali cuidā. Magnū mihi gaudiū. fo. 215. co. iiij.
Sanctimōiali alteri de monasterio sanctæ Mariæ Treceñ. Relatum. fo. 216. co. i.
Simoni filio castellani. Cognoscens. fo. 226. co. ij.
Stephano pnestino epo. loquit Hieremias. fo. 234. col. ij.
Sātiæ sorori impatoris Hispaniæ. Qd factū est. f. 245. c. i.

¶ De litera T.

THomæ præposito de Beuerla. Thomæ dilecto filio. fo. 213. col. iij.
Thomæ de sctō Audomaro. Charissimo filio suo, fo. 214. columna. iij.
Tholosanis post reditū suū. In aduētu. fo. 238. col. iij.

¶ De litera V.

VNiuersis ciuib⁹ Mediolanen. Vt ex scriptis uestris. fo. 219. col. iij.
Vlgerio Andegauen. epo. Lachrymas. fo. 231. c. i.
VV. abbati Tracensi. Amico & conseruo. fo. 251. co. ij.

¶ Finis.

Sequitur quedam epistola de cura & regimine rei familiaris: quæ quoniam plerūq; diui Bernardi titulo decoratur & omnibus perutilis ac necessaria uisa est hoc abstracto loco addita est: non ideo inter alias sortita, q Bernardi esse apud sui ordinis fratres non satis compertum habetur.

GRatioso & fœlici militi. H. Raymundo castri Ambrosij, Bernard⁹ i seniū dedu & salutē. ¶ Doceri petis à nobis de cura & modo rei familiaris utili⁹ gubernādæ: & qualiter patresfamilias debeāt se habere. Ad quod tibi sic respōdemus. Qd licet omniū rerū mūdanarū status & exitus negociorū sub fortuna laborēt: nō tamen hoc timore uiuendi est regula omittenda. Audi ergo & attēde qd si in domo tua sumptus & reddítus sunt æquales, casus inopinatus potuerit destruere statum eius. Status hominis negligentis, dom⁹ est ruinosa. Quid est negligētia gubernātis domū? Ignis ualidus in domo accēsus. Discute diligenter eorū diligētiam & propositū qui tua administrant. Labēti enim nondū lapso facultatibus, minus uerecūdiæ est abstinere, quàm cadere. Sæpius reuidere quæ tua sunt & quomodo sint, magna prouidentia est. Cogita de cibo & potu animalium tuorum: nam esuriunt & non petunt. Nuptiæ sūptuosæ, damnum sine honore conferunt. Sumptus pro militia honorabilis est. Sumptus pro iuuando amicos: rationabilis est. Sūptus pro iuuādo prodigos, perditus est. Familiam grosso cibo, nō delicato nutrias. Qui gulosus effectus est, uix aliter quàm morte mores mutabit: gulositas, uilis & negligentis hominis putredo est. Frugalitas, solicíti & diligentis hominis solatium est. Diebus paschalibus abundanter, nō tamen delicate, pace familiam. Fac gulam litigare cum bursa: & caue cui⁹ aduocatus existas. Si autem inter gulam & bursam iudex existas, sæpius, sed nō semper pro bursa sententiam feras. Nam gula affectionibus probat: & sic testibus non iuratis. Bursa euidenter probat, iam arca & cellario euacuatis uel breui tempore uacuandis. Tūc male iudicas cōtra gulam, quando auaritia ligat bursam. Nunquam recte inter gulā & bursam auaritia iudicabit. Quid est auarus? sui homicida. Quid est auaritia? paupertatis timor, semp in paupertate uiuens. Recte uiuit auarus in te non perdens diuitias: sed alijs reseruādo. Meli⁹ est em alijs reseruare, quàm in se perdere. Si blado abundas, non diligas caristiam qa diligens caristiam, cupit esse pauperum homicida. Vende bladum cum satis ualet: non quādo per pauperem emi nō potest. Vicinis minori pretio uende, etiam inimicis. Nō semper gladio: sed sæpe seruitio uincitur inimicus. Superbia contra uitium, balneum est expectans tonitruum cum sagitta. Habes inimicum? quæras tuum oculum pro tui custodia. Si habes inimicum, conuersationem non habeas cum ignotis. Semper cogita qd inimicus sagax cogitat inimici uias. Debilitas inimici non est loco pacis: sed treuga ad tempus. Si te securas non cogitare inimicum tuum quem tu cogitas: periculo te exponis. De fœminis tuis suspectis quid agant, ignorantiam, non sententiam quæras. Postquam sciueris crimen uxoris tuæ: à nullo medico curaberis. Dolorem de mala uxore tunc mitigabis, quando audies de uxoribus alienis. Cor nobile & altum, non inquirit de operibus mulierum. Malam uxorem potius risu, quàm baculo castigabis. Fœmina senex & meretrix, omnes diuitias annullabit. Fœmina senex & meretrix si lex permitteret, uiua sepelienda esset. De uestibus. Nota qd uestis sumptuosa, probatio est pauci sensus. Vestis nimis apparens, cito uicinis tædium parit. Stude bonitate placere, non ueste. Mulieris petitio habentis uestes & uestes quærentis, non indicat firmitatem. De amicis: tene q maior est amicus qui sua tribuit, quàm qui seipsum offert: de uerbis, est magna copia amicorum,

Amícum non reputes, quí te præſentem laudat. Sí conſulís amico, non quæras placere eí: ſed ratióni. Dícas ín conſulendo, ſícmihí uídetur: non præcíſe, ſíc agendū eſt: quóniam facílius de malo exítu conſilíj redargutio ſequítur, quàm de bono laus. Audíui quòd ioculatores te uíſitāt. Attende quæ ſequūtur. Homo ímpēdens ioculatorí, cíto uxorem habebít, cuíus nomen erít paupertas. Sed quís erít huíus uxorís fílíus? Deriſio. Placet tíbí uerbum íoculatorís, fínge te non audíre, ſed alíud cogítare: rídens & gaudens de uerbís ioculatorís ſam pígnus ſíbí dedít. Ioculatores ímproperantes dígní ſunt ſuſpendío. Quíd eſt ioculator? mala ímproperans, animal homícídium ſecum portans. Ioculatorís ínſtrumenta deo non placent. Audí de famulís. Famulum alti & elatí cordís repelle ut futurū ínímícum. Famulum tuís moríbus blandíentem, repelle. Famulo & uícino to præſente laudantíbus reſíſtas: aliter cogítant te decepíſſe. Famulum ſe de facílí uerecūdantē díligе ut fílíum. Sí uís ædíficare domum, índucat te neceſſítas, non uoluntas. Cupíditas ædíficandí, ædíficando nō tollítur. Nímía & ínordínata ædíficandí cupíditas, parít cíto & expectat ædíficíorū uenatíonem: turrís completa & arca uacuata faciunt ualde, ſed tarde hóminem prudentem. Vís alíquando uendere? Caue cum uendere uoluerís, ne partem hæreditatís uēndas. Non uendas potentíorí, ſed potíus mínorí pretío des mínorí: totum autem uende plus offerēti. Melíus eſt grauem patí famem, quàm patrímonij uendítíonem. Sed melíus eſt partem uendere, quàm ſe uſurís ſubíjcere. Quíd eſt uſura? Venenum patrímonij. Quíd eſt uſura legalís? latro prædícens quod íntē dít. Níhíl emas ín conſortem potentíoris. Paruum cōſortem patíenter ſuſtíneas: ne tíbí fortíorem ſocíet. Quæſíuíſtí de uſu uíní. Qui ín díuerſítate & abundantía uíní ſobríus eſt ílle eſt, terrenus deus. Ebríus níhíl recte facít, níſi cum ín lutum cadít. Sentís uínum, fuge conſortíum. Sētís uínum, quære ſomnum antequam colloquíum. Qui ſe ebríum uerbís excuſat, ebríetatem ſuam aperte accuſat. Male ſedet ín íuuene uína cognoſcere. Fuge medícū ſcíētía plenum, & exercítío non probatum. Fuge medícum ebríum. Caue tíbí à medíco uolente ín te experírí qualíter alíos de ſímílí morbo curabit. Catulos ualde paruos dímítte clerícís & regínís. Canes cuſtodes utíles ſunt. Canes ad uenandum plus conſtāt quàm conferant. Habes fílíos, díſpenſatores tuorum bonorum non ínſtítuas. Sed díces. Sí aduerſetur fortuna, quíd prodeſt uíuendí doctrína? Audí quíd de hoc uíderím: ſtultorum omíttens cōtíngentía, & tandē ſe excuſantes ſub fortuna. Euenít alíquā do fortuna. Sed ſeruans doctrínam, raro accuſabít fortunam. Raro ením dílígentíam cum ínfortunío ſocíabís: ſed rarſus à pígrítía ínfortunium ſeparabís. Expectat píger ſí bí ſubueníri à deo, quí in mundo íſto uígílare præcepít. Tu ergo uígíla, & leuítatem expendendí cum grauítate lucrandí compenſa. Appropínquat ſenectus: conſulo qđ deo potíus quàm fílío tuo te commíttas. Díſponís legata conſulo quod prímo ſeruítoríbus quàm ſacerdotíbus ſolui mandes. Dílígentíbus perſonam tuam, non commíttas anímam tuam. Commítte anímam tuam dílígentíbus anímam ſuam. Díſpone de rebus ante morbum. Sæpe quís efficítur ínfírmítatís ſeruus, & ſeruus teſtarí non poteſt: líber ergo teſteris, antequā ſeruꝰ efficíaris. Sufficíat tíbí quod de te dictum eſt. De fílíjs audí. Mortuo patre fílíj quærunt díuíſionem. Sí nobíles ſunt, melíor eſt ſæpe eorum per mundum díſperſío, quàm hæreditatís díuíſío. Nam ſæpe eſt grauís eorum díſſolutío huíuſmodí hæreditatís díuíſío. Sí laboratores ſunt faciant quod uolunt. Sí mercatores ſunt, tutíor eſt eorum díuíſío, quàm communío: ne unīꝰ ínfortunium alíjs ímputetur. Mater uerò forte remarítarí quærit, ſtulte agit: ſed ut ſua peccata deploret, utínam ípſa ſenex accípíat íuuenem. Nam non ípſam, ſed ſua quæſíuit: quíbus habítís, bíbet cum eo doloris calícem quem optauít: ad quem eam perducant merita damnabílís ſenectutís.

DIVI BERNARDI, abbatis ín líbros de Cōſideratiōe ad Eugemū pontíficem maxímum Prologus.

SVbít anímum dícta re alíquíd quod te papa beatíſſíme Eugení, uel ædíficet, uel delectet, uel conſoletur. Sed neſcío quomodo uult & non uult exíre læta quídem, ſed lenta oratío, dum certatím íllí contraría ímperare contendūt maieſtas atq; amor. Nempe urget ílle, ínhíbet ílla. Sed ínteruenít tua dígnatío, qua hoc ípſum non p̄cípís, ſed petís: cū præcípere magís te deceat. Maieſtate ígít tā dígnāter cedēte, qdní cedat pudor? Quíd eīm ſí cathedram aſcendíſtí? Nec ſí ambules ſuper pennas uēntorum, ſubduceris affectuí. ¶ Amor dīm neſcít: agnoſcit fílíū, & ín ínfulís per ſe ſatís ſubíectus eſt, obſequítur ſpō te, gratís obtemperat, líbere reuereretur. Non ſíc alíquí, nō ſíc, ſed aut tímore ad íſta ímpellunt, aut cupíditate. Hí ſūt quí ín facíe benedícunt: mala autē ín cordíbus eorū. Blandíunt corā, ín neceſſítate deficíūt. At charítas nunquā excídit. Ego (ut uerū fatear) matrís ſum líberatꝰ officío, ſed non deprædatus affectu. Olím míhí ínuíſceratus es: non tam facíle eruerís. Aſcende ín cælos, deſcende ín abyſſos, nō recedes à me, ſequar te quocūq; íeris. Amauí pauperā amabo pauperū & díuítū patrē. Non eīm ſí bene te nouít quía pater pauperū factꝰ, ídeo nō pauper ſpíritu es. In te hāc mutatiōnē factā eſſe cōfído, nō de te, nec priorí ſtatuí tuo ſucceſſíſſe ꝓmotiōnē, ſed acceſſíſſe. Monebo te ꝓíde nō ut magíſter, ſed ut mater, planè ut amans. Amās magís uídear, ſed eí quí nō amat, eí quí uím nō ſentít amoris.

Pſal. 27.

1. Cor. 13.

Matt. 8.

De conſideratione, líber prímus.

VNde íam ergo íncípíam? Líbet ab occupatiōíbus tuís, quía ín hís maxíme cōdoleo tíbí. Cōdoleo díxerím, ſí tamen doles & tu. Alíoquí doleo magís díxíſſe debuerā, ga nō eſt condolere ubí nemo quí doleat. Itaq; ſí doles, condoleo. Sí non doleo tūi & maxíme ſcíens longíus à ſalute abſíſtere membrū qđ obſtupuít: & ægrū ſeſe nō ſentiētē, periculoſius laborare. Abſit autē ut de te íd ſuſpícer. Nouí qbꝰ delícíís dulcís qetís tuæ nō lōge antehac fruebare: non potes díſſueſcere tā cíto, íta ſubíto nō dolere nuper ſubtractas. Plaga recens, dolore nō caret. Neq; eīm íā occaluít uulnus, nec ín tam breuí uerſum ín ínſenſíbíle eſt. Quāquā ſí nō díſſímules, nō deeſt tíbí ſugís matería ſuſtí doloris à quotídíanís facturís. Inuítꝰ (ní fallor) auellerís à tuæ Rachelís amplexíbus: & quotíes íd patí cōtígerít, totíes dolor tuus renouetur neceſſe eſt. At quādo nō cōtíngit? Quotíes uís, & íncaſſū? quotíes moues, nec promoues? quotíes conarís, & nō daſ? ultra? enterís, & nō parís? tētas & abríperís? & ubí íncípís, ibí deſícís: & dum adhuc ordírís, ſuccídunt te? ¶ Venerunt fílíj uſq; ad partum (aít propheta) & uíres nō habet parturíēs. Noſtí hoc, nemo te melíꝰ. Attrítæ frōtís es, & ínſtar uítulæ Effraím doctꝰ dílígere tríturam, ſíc (pace tua) ſíc ſe habēt res tuæ. Abſit: hæc eſt pars íllíus q datus eſt ín reprobum ſenſum. Ab hís ſanè cupío tíbí pacem: nō cū hís. Níhíl plus metuo tíbí pace ípſa. Mírarís ſí unquā poſſít accídere? Etíam díco tíbí, ſí res (ut aſſolet) per conſuetudínē ín ínCurīā uenerít. ¶ Noli nímíſcredere affectuí tuo quí nūc eſt. Níl tam fixum anímo quod neglectu & tempore nō obſoleſcat. Vulneri uetuſto & neglecto callus obducít: & eo ínſanabíle quo īſenſíbíle fit. Denícq; dolor contínuus & acerbus, díuturnus eſſe non patítur. Nā ſí nō alíūde extundít, neceſſe eſt cedat uel ſíbí. Enímuero cíto aut de remedío cōſolatiōnē recípíet, aut de aſſíduítate ſtuporē. Quíd nō ínuertat cōſuetudo? quíd non aſſíduítate dure? qd nō uſuí cedat? quātís qđ præ amarítudíne príꝰ exhorrebāt, uſu ípſo male ín dulce conuerſum eſt? Audí íuſtū quíd lamēter ſup huíuſcemodí. Quæ príꝰ tāgere nolebat aīa mea, nunc præ anguſtía cíbí meí ſunt. Primū tíbí ímportabíle uídebít alíquíd, ꝓceſſu tēporís ſí aſſueſcaas,

Nota.

Iob. 6.

Matt. 4. Re. 19

Oſee. 10.

assuescas, iudicabis nō adeò graue, paulò post & leue senties, paulò post nec senties, paulò post etiā delectabit. Ita paulatim in cordis duritiam itur, & ex illa in auersionem. Sic & grauis & cōtinuus dolor, citū ut dixi habiturus est exitū, aut sensibilitatē. Hinc prsus hinc tibi timui semper & timeo, ne dilato remedio dolorē nō sustinēs, periculo te irreuocabiliter desperatus immergas. ¶ Vereor inquā ne ī medijs occupatiōib⁹ (qñ multæ sunt) dū diffidis finē, frōtē dures: & ita sēsim teipsum quodammodo sensu priues iusti utilisq; doloris. Multo prudenti⁹ te illis subtrahas uel ad tps, quàm patiare trahi ab ipsis, & duci certè paulatim quo tu non uis. Quæris quor ad cor durū. Nec pergas quærere qđ illud sit, si nō expauisti, tuū hoc est. Solū est cor durū quod semetipsum non exhorret, quia nec sentit. Quid me ĩterrogas? Interroga Pharaonem. Nemo duri cordis, salutē unquam adept⁹ est nisi quēfortè miserās deus, abstulit ab eo iuxta ꝓphetam cor lapideū, & dedit cor carneū. Quid ergo cor durum? Ipsum est quod nec cōpūctione sciditur, nec pietate mollitur, nec mouet precibus, minis nō cedit, flagellis dura. Ingratum ad beneficia est, ad consilia infidum, ad iudicia sæuum, inuerecūdū ad turpia, impauidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad diuina, præteritorū obliuiscēs, præsentiū negligens, futura nō prouidens. Ipsum est cui præteritorū, præter solas iniurias, nihil omnino nō præterit, præsentiū nihil nō perit, futurorū nulla nisi fortè ad ulciscēdū prospectio seu præparatio est. Et ut in breui cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est qđ nec deū timet, nec hoiem reueretur. En quo trahere te habēt hæ occupationes maledictæ, si tñ pergis ut cœpisti ita dare te totū illis, nil tui tibi relinquēs. ¶ Perdis tps: & si licet nūc alterū me tibi exhibere Iethro, tu quoq; in his stulto labore cōsumeris, quæ nō sunt nisi afflictio spirit⁹, euiseratio mentis, euacuatio gratiæ. Nam fructus horum quid nisi aranearum telæ? Queso te, quale est illud de mane usq; ad uesperā litigare, aut litigātes audire? Et utinā sufficeret diei malitia sua, non sunt liberæ noctes. ¶ Vix relinquitur necessitati naturæ, qđ corpusculi pausatiōi fuficiat, & rursum ad iurgia surgitur. Dies diei eructat lites, & nox nocti indicat malitiā, usq; adeò non est respirare in bonis, non est alternam capescere requiem, nō uel rara interseri ocia. Nō ambigo te quoq; ista deplorare: at frustra illud, si nō & emēdare studueris. Interim tñ sic semper facias hortor, nec te unquam ad ista duraueris quolibet usu uel assiduitate, Percussi eos & nō doluerūt (ait de⁹) nihil tibi & illis. Iusti potius tibi aptare curato & affectionē & uocē, qui ait. Quæ est enim fortitudo mea ut sustinea, aut quis finis me⁹ ut patienter agā? Nec fortitudo lapidū fortitudo mea: nec caro mea ænea est. Magna uirt⁹ patiētiæ, sed nō hāc tibi ad ista optauerim. Interdū impatientē esse ꝓbabili⁹. Tu ne approbes illorū patiētiā quib⁹ Paulus dicebat. Libēter suffertis īsipiētes, cū sitis ipsi sapiētes? Ni fallor, ironia erat, & nō laus, sed suggillatio quorundā mā suetudinis, qui quasi datis manib⁹ pseudo apostolis, à q bus & seducti erāt, ad quæq; ipsorum peregrina & praua dogmata trahi se patientissime ferrent. Vnde & subdens, sustinetis eī, inquit, si quis uos in seruitutē redigit. Non bona patiētia, cū possis eē liber, seruū te permittere fieri. Nolo dissimules seruitutē, in quā certè indies cum nescis redigeris. Hebetati cordis iudiciū est, ꝓpriā nō sentire cōtinuā uexationē. Vexatio dat intellectū auditui (ait qdā) uerū est, sed si nimia nō fuerit, nam si sit, nō planè intellectum dat, sed cōtēptū. Deniq; impi⁹ cū in ꝓfundū malorū uenerit, cōtēnit. Expergiscere ergo, & pessimæ seruitutis iugū iam iāq; imminēs, imo iam nō modice premens, non tātū caue, sed horre. An ideo nō seru⁹, qa non uni seruis, sed oībus? nulla turpior seruit⁹ grauiór tue quàm seruit⁹ Iudæorum: quā quocunq; ierint, post se trahunt, & ubiq; dños offendūt suos. Tu quoq; dic quæso ubi unquā sis liber, ubi tut⁹, ubi tu⁹. Vbiq; strepit⁹, ubiq; tumult⁹, ubiq; iugum tue seruitutis te ꝓmit. Nec mihi reponas nūc aplī uocē, qua ait. Cum essem liber ex oībus, omniū seruū me feci. Longe est istud à te. Nunqd hac ille seruitute hominibus inseruiebat in acqsitione turpis quæstus? Nunqd ad eū de toto orbe cōfluebāt ambitiosi, auari, simōiaci, sacri legi, concubinarij, incestuosi, & quæq; istiusmodi mōstra hoīm: ut ipsius apostolica authoritatæ uel obtinerēt honores eccleiasticos, uel retinerent? Ergo seruū se fecit hō cui uiuere Xps erat & mori lucrum, ut plures lucrifaceret Xpo, nō ut lucra augeret auaritiæ. Nō est igitur qꝑ de solertissima Pauli industria & charitate tā libera quàm liberali, seruili cōuersationi tuæ patrocinium sumas. Quā tuo dignius apostolatu, quā salubrius tuæ cōscientiæ, quā fructuosius ecclesiæ dei audias potius ipsum dicentē. Precio empti estis: nolite effici serui hominū. Quid seruilius indignius q; (presertim summo pontifici) quàm nō dico omni die, sed penè omni hora, insudare talib⁹ reb⁹ & pro talib⁹? Deniq; qñ oram⁹, qñ docem⁹ ppl'os, qñ ædificamus ecclesiā, qñ meditamur in lege? Et quidē quotidie perstrepunt in palatio leges: sed Iustiniani, nō dñi. Iustę ne etiā istud? Tu uideris. Nā certè, lex dñi immaculata, cōuertens aīas. Hæ aūt nō tam leges quàm lites sunt & cauillationes, subuertētes iudiciū. Tu ergo pastor, & eps aīarum, qua mēte obsecro sustines corā te semp silere illā, garrire istas? Falor, si nō mouet tibi scrupulū peruersitas hæc. Puto qđ & interdū cōpellat clamare ad dñm cū ꝓpheta. Narrauerūt mihi iniqui fabulatiōes, sed nō ut lex tua. Iergo & te aude liberū ꝓfiteri sub tam graue mole incōueniētiæ huius, & cui fas nō sit ceruicē subducere. Nā si potes & nō uis multo magis seruus es hui⁹ ipsius tā peruersæ uolūtatis tuæ. An nō seru⁹, cui dñatur iniqtas? Et maxime. Nisi tu fortè indignus iudices hoiem tibi quàm uitiū dñari. Quid interest, uolens seruias an inuitus? Nā & si coacta seruit⁹ miserabilior, sed affectata miserior est. ¶ Et quid uis me facere inquis? Vt tibi ab his occupatiōib⁹ parcas. Impossibile fortasse respōdebis, facilius cathedræ ualedicere posse. Recte hoc, si rumpere & nō magis interrūpere ista hortarer. Audi ergo qd redarguā, qd suadeā. Si quod uis & sapis, totum das actioni, cōsideratiōi nihil, laudo teā hoc nō laudo. Puto ꝙ & nemo qui à Salomone audierit, q̄ minoratur actu, percipiet sapientiā. Certe nec ipsi actioni expedit consideratione nō præueniri. Si itē totus uis eē omnium, instar illius qui oībus oīa factus est, laudo humanitatē, sed si plena sit. Quō autem plena, te excluso: & tu homo es. Ergo ut integra sit & plena humanitas, colligat & te intra se sinus qui oēs recipit. Alioquin quid tibi ꝓdest iuxta uerbum dñi, si uniuersos lucreris: te unum perdēs? Quāobrē cū oēs te habeāt, esto etiā tu ex habētib⁹ unus. Quid solus fraudaris munere tuis? Vsq; quo uadēs spirit⁹ & nō redies? Vsq; quo nō recipis te & ipse inter alios uice tua? Sapiētibus & insipiētibus debitor es, & soli negas te tibi? Stultus & sapiēs, seruus & liber, diues & pauper, uir & fœmina, senex & iuuenis, clericus & laicus, iustus & impius, omnes pariter participāt te, omnes de fōte publico bibunt pectore tuo: & tuseorsum sitiens stabis? Si maledictus qui partem suā facit deteriorē: quid ille qui se penit⁹ reddit expertē? Sanè deriuent aquæ tuæ in plateas: hoies & iumenta & pecora bibant ex eis: quin & camelis pueri Abrahæ potū tribuas: sed inter cæteros bibe tu de fonte putei tui. Alien⁹, inqt, nō bibat ex eo. Nunqd tu alienus? Cui nō alienus, si tibi es? Deniq; q sibi nequā, cui bon⁹? Memēto ꝓinde nō dico semp, nō dico sæpe, sed uel interdum reddere teipsum tibi. Vtere tu quoq; te iter multos, aut certè post multos. Quid indulgentius? Hoc em̄ dico fm indulgentiā, non fm iudiciū. Puto & ipso apostolo indulgentiore me in hac parte. Ergo plusquam oportet inquis nō ificior. Quid si ita oportet? Nā tu (ut cōfido) nostra non eris meticulosa informatione cōtentus, sed abundabis magis. Sanè sic decet, te scilicet abundātiorē quàm me audaciorem esse. Ego quoq; mihi tutius iudico apud maiestatē timiditate quàm temeritate periclitari. Et fortassis nō secus moueri sapientē oportuit, ut sit qđ scriptū

Hier. 5.
Iob. 6
2. Co. 11.
Ibidem.
Nota.
1. Cor. 9.
1. Cor. 7.
Psal. 18.
Psal. 118.
Eccl. 38.
1. Cor. 9.
Mat. 16.
Roma. 1.
Psal. 77.
Eccle. 4.

puer.9. est. Da occasionē sapienti, & sapiētior erit. ¶ Audí tamen
1.Cor.6. apostolū quíd de hmōi sentíat. Sic non est ĩter uos sapiēs
Ibídem. aít ílle, qui ĩudícet ínter fratrem & fratrem. Et ínfert. Ad
ígnomíniā uobís dico: contemptíbílíores quí sunt ín ec-
clesía, íllos constítuíte ad ĩudícandū. Itaq; ſm apostolum,
índigne tíbí usurpas tu apostolícus officiū usle, gradū cō
temptíbílium. Vnde & dicebat eps, episcopum ínstruens.
2.Tím.2 Nemo mílítās deo, ímplícat se negocíjs secularíbus. Ego
autem parco tíbí. Non enim fortía loquor, sed posíbílía.
Putásne hæc tempora sustínerent sí homínibus lítíganti
bus pro terrena hæreditate, & flagitantíbus abs te ĩudí-
Luc.12. cium, uoce dñí tuí respōderes? O homines, quís me cōstí
tuít ĩudícē super uos? In quale tu ĩudicíū mox ueníres?
Quíd dícít homo rustícanus & ímperítus, ígnorans prí
matum suū, ínhonorans summā & præexcelsam sedem, de
rogans apostolicæ dígnitatí? En tñ non monstrabunt pu
to quí hoc dícerent, ubí alíquando quíspíā apostolorum
ĩudex sederít hominum, aut díuísor terminorū, aut dístrí
Actu.5. butor terrarum. Stetísse denícp lego apostolos ĩudícādos,
sedísse ĩudícātes nō lego. Erít íllud, non fuít. Itáne ímmí
nutor est dígnitatís seruꝰ, sí non uult esse maior dño suo:
aut díscípulus sí nō uult esse maior eo q̄ se mísít: aut fílíꝰ
non transgredítur términos quos posuerunt patres suí?
Quís me cōstítuít ĩudícem aít ílle dñs & magíster: & erít
ínjuría seruo díscípuloq; nísí ĩudícet uníuersos? Míhí ta
men non uídetur bonus æstímator rerum, quí índígnum
putat apostolís seu apostolícís uíris non ĩudícare de talí
bus, quíbus datum est ĩudícium ín maíora. Quíd ní con
temnant ĩudícare de terrenís possessiūculís hominū, quí
ín cælestíbus & angelos ĩudícabunt? Ergo ín crímínibus
non ín possessiónibus potestas uestra: qm̄ propter ílla, &
non propter has: accepístís claues regní cælorū: prævarí
Mat.9. catores utíq; excluſurí, non possessores. Vt sciatís (aít) qa
fílíus homínís habet potestatē ín terra dímíttēdí pecca
ta, & cætera. Quænā tíbí maíor uídetur & dígnítas & po
testas, dímíttendí peccata, an prædía díuídendí? Sed non
est cōparatío. Habēt hæc ĩfima & terrena ĩudíces suos, re
ges & prícípes terræ. Quíd fines alíenos ínuadítís? Quíd
falcem uestram ĩ alíenā messem extendítís? Nō quía índí
gní uos, sed quía índígnum uobís talíbus ínsístere: quíp
pe potíoríbus occupatís. Denícp ubí necessítas exígít: au
1.Cor.6. dí: quíd censeat, non ego, sed apostolus. Sí enim ín uobís
ĩudícabítur híc mundus, índígní estís quí de mínímís
ĩudícetís. Sed alíud est íncídenter excurrere ín ísta, causa
quídem urgente, alíud ultro íncumbere ístís tanquā ma
gnís dígnísq; talí & tantí ĩtentíone rebus. Itaq; hæc &
ínnumera talía dicerē: sí fortía dícerem, sí recta sí ſyncera.
Ephes.5. ¶ Nunc autē qm̄ díes malí sunt, sufficít ínterím admonítū
esse, non totum te, nec semper dare, actíoní, sed consídera-
tíoní alíquíd tuí & cordís & temporís sequestrare. Hoc
aūt dico necessítatem ĩtuens, non æquítatem: quanquā
non sít præter æquum necessítatí cedere Nā sí líceret qđ
deceret, absolute per omnía & ín oībus præferendā & uel
solam uel maxíme colendā eam quæ ad oīa ualet, ídest píe
tatē, prorsus írrefragabílís ratío mōstrat. Quíd sít píetas
quærís? Vacare consíderatíoní. Dícas forsítan ín hoc dís
sentíre me ab ílló quí píetatem dífíníuít cultum deí. Nō
est íta. Sí bene consíderas, íllíus sensum meís expressí uer
bís, & sí tñ ex parte. Quíd tā pertínēs ad cultū deí, quàm
quod ípse hortatur ín psalmo. Vacate & uídete quoníam
Psal.45. ego sum deus. Quod sanè ín partíbꝰ cōsíderatíonís præcí
puum est. Quíd denícp tam ad oīa ualens, quàm quæ ípsíus quoq; actíonís partes benígna quadā præsumptíone
suas facít, præagendo quodāmodo & præordínādo quæ
agenda suntꝰ Necessarío sanè ne fortè quæ & præuísa &
præmedítata poterāt esse proficuo, præcípítata magís pe-
rículo fíant. Quod tíbímet, sí recordarís, ín ípsís actíōíbꝰ
causarū, & ín magnís quíbusq; negocíjs magnarumue cō
sílíjs rerum, frequenter accídísse nō ambígo. ¶ Et prímum
quídē ípsum fontē suū, íd est mentem de qua orítur purífí
cat cōsíderatío. Deínde regít affectus, dírígít actus, corrí-
gít excessus, componít mores, uítam honestat & ordínat.
Postremò díuínarum pariter & humanarū rerū scíentíam
confert. Hæc est quæ confusa dísterminat, híantía cogít,
sparsa collígít, secreta rímatur, uera uestígat, uerísímílía
exámínat, ficta & fucata explorat. Hæc est quæ agēda præ
ordínat, acta recogítat, ut nihíl ín mēte resídeat aut ínco
rrectū, aut correctíone egens. Hæc est quæ ín prosperís ad
uersa præsentít, ín aduersís quasí non sentít, quorum alte
rum fortítudínís: alterū prudētíæ est. Ibí etíam aduertere
tíbí est suauíssímū quendā cōcentū complexūq; uírtutū,
atq; alterā pendere ex altera: sícut hoc loco uídes fortítu-
dínís matrē esse prudentíā: nec fortítudínē, sed temerítatē
esse quemlíbet ausum quē non parturíuít prudētía. Hæc
ítem est quæ ínter uoluptates & necessítates media quasí
quædam arbítra sedens, utrínq; certís límítíbus dístermí-
nat fines, ístís assígnans & prebens quod sat est, íllís quod
nímís est demens: & sic ex alterutro tertiā formans uírtutē
quam dícunt temperantíā. Nempe íntemperātem ípsa cō
sideratío cēset tam eum quí necessarijs pertínacíter demít
quàm quí índulget superfluís. Non ergo est temperantía
ín solís resecandís superfluís: est & ín admíttendís necessa
rijs. Huíus sententíæ apostolus nō fautor tantum, sed au-
thor esse uídetur, quí curā carnís nostræ docet non perfi- Rom.13.
cí ín desíderío. Dícens síquídē curā carnís nō perfící, sup
flua cohíbet, addēs ín desíderío, necessaría non excludít.
Vnde míhí uídetur nō oīno absurde dístínire temperātíā
quí hanc nec p̄cídere necessítatē, nec excedere dícat: ĩuxta
íllud phílosophí. Ne quíd nímís. Iam de ĩustítía quæ una
ex quatuor est, nónne cōstat cōsíderatíōe mētē præueníri
ut se formet ín ea? Se em̄ necesse est príus cogítet, ut ex se
normam ducat ĩustítíæ, nec factura utíq; alterí quod síbí Tob.4.
fierí nolít, nec quod síbí uelít fierí negatura. In hís nempe Matt.7.
duobꝰ líquet íntegræ esse ĩustítíæ statū. Sed nec ípsa soli-
taría est. ¶ Intuere etením nunc mecū etíā huíus pulchrā
cōnexionē & coherentíā cū temperantía, & ítem ambarū
cum duabꝰ superíoríbꝰ, íd est prudētía & fortítudíne. Nā
cum ĩustítíæ dícatur portío, quod síbí non uult fierí quís
alíj nō facere: porrò perfectío qđ aít dñs, quæcūq; uultís Matt.7.
ut faciant uobís hoīes, & uos facíte íllís: neutrū horū erít
nísí ípsa uoluntas de qua tota ducítur forma, sic ordínata
fuerít: ut, nec uelít alíquíd superfluū, nec necessarīū quíd
superstítíose nolít, quod quídē temperātíæ est. Denícp &
ípsí ĩustítíæ ut ĩusta sít, temperantía modū ímponít. Noli Eccle.7.
nímíū esse ĩustus (aít sapiens) ostendens per hoc mínime
approbandā ĩustítíā quæ temperantíæ moderamíne non
frenetur. Quíd q̄ & ípsa sapientía hoc temperantíæ frenū
non respuít, dícente paulo ſm sapientíā à deo síbí datam Rom.12.
nō plꝰ sapere quàm, oportet sapere, sed sapere ad sobríeta-
tem? Sed & econuerso q̄ tēperātíæ necessaría ĩustítía sít
ostendít domínꝰ arguens ín euāgelío íllorū temperātíam
quí abstínebāt ut uíderētur homínibus ieiunātes. Erat ín Mat.6.
cíbo temperantía: sed nō ĩustítía ín anímo: quía non deo
placere: sed homínibus ĩntendebant. Quomodo rursum
uel ísta uel ílla sine fortítudíne? cū cōstet fortítudínís cē
non mediocrís, cohíbere uelle & nolle suum, ínter angu-
stías parum & nímís: ut sít cōtenta uolūtas modo íllo me-
díο, nudo, puro, solo, cōstāte sibí, æqualí undíq; suí, utpo-
te ex omní parte pariter circumcíso, quem solum constat
esse uírtutís. Dícíto míhí quæso sí potes, cuí nam potíssí
mum trium harū uírtutū meditullíū hoc dandū censeas,
quod íta cunctís conterminum est, ut uídeatur esse ppríū
síngularumq; An ípsum uírtꝰ est, & níhíl alíudꝰ Sed sic uír
tus non esset multíplex: sed essent oēs una. An potíꝰ quía
sine eo uírtus nō est, omnium quodāmodo ītíma uís una
est & medula uírtutū, ín qua sic unjuntur ut proínde una
uídeantur omnes: presertím quod nō íllud partícípando
cōmunicāt: sed totum à síngulís atq; íntegrū possídetur?
Verbí causa. Quíd tam ĩustítíæ, quàm modus? Alíoquín
sí quíd extra modū relíquít, nō planè cuíq; tríbuít quod
suū est, quod tamen suū ípsíus est facere. Quíd tā rursum
temperantíæ, quæ non alíunde peofecto temperantía est,
nísí q̄

niſi q̄ nil immoderatū admittit. Sed puto fatebere etiam nō min⁹ eē fortitudinis, cū uel maxime ipſa ſit quæ ab ruentibus uitijs, & quaſi hincinde ſuffocare conantibus, purū illud potenter eruit & uendicat in quoddam ſtabile fundamentū boni, ſedemq̄ uirtutis. Ergo modum iſtū tenere iuſtitia eſt, temperantia eſt, fortitudo eſt. Sed uide ne in hoc differant, ut iuſtitiæ quidē in affectu res ſit: à fortitudine autē efficacia eius: porrò poſſeſſio eius atq̄ uſus apud temperantiā. ¶ Reſtat iam ut doceamus ab hac communione prudentiā non excludi. Nónne ipſa eſt quæ modum diu animi neglectu poſthabitū, & uitiorum inuidia quaſi in abditis recluſum, & coopertū quadam uetuſtatis caligine, prior reperit & aduertit? Propterea dico tibi à paucis aduerti, quia paucorū prudētia eſt. Itaq̄ iuſtitia quærit, prudētia inuenit, uendicat fortitudo, temperātia poſſidet. Non mihi hoc loco propoſitum eſt de uirtutib⁹ diſputare, ſed hoc dixerim hortās ad uacandū conſiderationi, cuius beneficio hæc & ſi'lia aduertuntur. Cui tā pio tāq̄ utili ocio nullā in uita operā dare, nónne uitam pdere eſt? Quid tū? Si te philoſophiæ huic totum repentè deuoueris, prædeceſſores tui nō ita conſueuerūt: eris moleſtus quàmplurib⁹, quaſi q a patrū ueſtigijs ſubito deuiaueris. Nēpe id uideberis agere ī ſuggillationē illorū. Sed puerbiū & notabere uulgari puerbio: qui hoc facit quod nullus, mirantur omnes: ueluti qui cupias admirationi fore. Nec potes eorū omnia ſimul & ſubito uel errata corrigere, uel exceſſus redigere in modum. Erit cum acceperis tempus ut ſm ſapientiā tibi a deo datā paulatim & opportune id ſtudeas. Interim ſanè malo alterius utere in bonum quod potes. Quāquā ſi de bonis, & nō de nouis ſumamus exempla, nō defuere Romani pōtifices qui ſibi ocia inter maxima negocia inuenirent. Obſidio urbi, & barbaricus enſis ciuiū ceruicibus immínebat: nunquid tamen iſtud terruit beatū Papam Gregoriū quominus ſapientiā ſcriberet in ocio? Eo nempe tēporis (quod ex eius præfatiōe liquet) obſcuriſſimā & extremā partē Ezechielis tam diligenter quam elegāter expoſuit. Sed eſto. Alius inoleuit mos: dies alij ſunt: & alij hoīm mores: & tēpora periculoſa nō inſtant iam, ſed extant. Fraus & circumuentio & uiolētia inualuere ſuper terram. Calūniatores multi: defenſor rarus. Vbiq̄ potētiores pauperiores opprimunt: non poſſum⁹ deeſſe oppreſſis: non negare iniuriā patiētibus iudicium. Niſi agitentur cauſæ, audiantur partes, inter partes iudicare q̄s poteſt? Agitētur cauſæ: ſed ſicut oportet. Nam is modus qui frequentatur, execrabilis planè: & qui non dico eccleſiam, ſed nec forum deceret. Miror nāq̄ quemadmodū religioſæ aures tuæ audire ſuſtinent hmōi diſputationes aduocatorum, & pugnas uerborum, quæ magis ad ſubuerſionē quam ad inuētionē proficiunt ueritatis. Corrige prauū morē: & præcide linguas uaniloquas: & labia Hier. 4. doloſa claude. Hi ſunt qui docuerunt linguas ſuas loqui mendaciū, diſerti aduerſus iuſtitiā, eruditi pro falſitate. Sapientes ſunt ut faciāt malum: eloquētes ut impugnent uerū. Hi ſunt qui inſtruūt a quibus fuerant inſtruendi, aſtruūt nō cōperta, ſed ſua: ſtruūt de proprio calumnias ī nocētiæ: deſtruūt ſimplicitatē ueritatis: obſtruunt iudicij Nota. uias. Nihil ita abſq̄ labore manifeſtā facit ueritatē, ut breuis & pura narratio. Ergo illas quas ad te neceſſe erit intrare cauſas (neq̄ em̄ oēs neceſſe erit) diligēter uelim: ſed breuiter decidere aſſueſcas: fruſtratorias q̄ & uenatorias præcidere dilationes. Cauſa uiduæ intrat ad te, cauſa pauperis, & eius qui non habet quod det. Alijs alias multas poteris committere terminandas, quāplures nec dignas audiētia iudicare. Quid em̄ opus eſt admittere illos quorum peccata manifeſta ſunt præcedētia ad iudiciū? ¶ Tanta eſt impudētia nōnullorū: ut cū manifeſte ābitiōis prurigine ſcateat tota facies cauſæ eorū, nō erubeſcāt audiētiam flagitare, publicātes ſemetipſos ad multo rū cōſcientias: in quo uel ſuæ ſolius ſatis poterāt confundi iudicio. Non fuit qui retonderet attritas frontes: & ideo plures facti ſunt, & magis īduruerūt. Sed & neſcio quomodo uitio ſus conſcientias uitioſorum nō refugit: & ubi oēs ſordēt, unius fœtor miniſme ſentitur. Quis em̄ unquā uerbi cauſa auarū auarus, immūdū immūdus, luxurioſum luxurioſus erubuit? Plena eſt ambitioſis eccleſia: nō eſt iam quod exhorreat in ſtudijs & molitionibus ambitionis: non plus quàm ſpelūca latronū ī ſpolijs uiatorū. Si Xp̄i diſcipul⁹ es, igneſcat zel⁹ tuus, exurgat authoritas aduerſus impudentiā hanc & generalē peſtē. Intuere magiſtrū ſic facientem, & audi dicentē. Qui mihi miniſtrat, me ſequatur. Nō Ioan. 12. parat aures ut audiat: ſed flagellū quo feriat. Verba nec facit nec recipit, nec enim ſedet iudicans, ſed inſequitur puniens. Cauſam tū nō tacet: q̄ uidelicet domum orationis negociationis feciſſent. Ergo & tu fac ſimiliter. Erubeſcāt uultū tuū iſtiuſmodi negociatores, ſi fieri poteſt: ſi nō, timeant. Et tu flagellum tenes. Timeant nummularij, nec fidant in nūmis, ſed diffidāt: abſcōdant æs ſuū à te: ſcientes effundere quàm accipere paratiorē. Hoc ſtudioſe & cōſtāter agēdo, multos lucrifacies turpium ſectatores lucrorū honeſtioribus officijs uendicando: multos ne uel audeāt huiuſmodi attētare, ſeruabis. Adijce illud, q̄ nō parū proficiet & ad ferias quas tibi ſuadeo. Ita nempe nō pauca tibi momēta temporū redimes ad uacandū conſideratiōi: quædā ut dixi negocia nec audiēdo, quedā alijs cōmittēdo: quæ tua digna putaueris audiētia, fideli quodam & accōmodo ipſi cauſæ cōpēdio terminādo. De qua conſideratiōe his addere aliqua cogito, ſed ſub alterius ſanè principio libri, atq̄ hic ſit finis iſtius: ne duplo te oneret minus ſuauis oratio, ſi & longa fuerit.

De conſideratione. Liber ſecundus.

MEmor promiſſi mei, quo ecce iam aliquādiu teneor apud te uir optime papa Eugeni, uolo ipſo abſoluere uel ſero. Puderet dilatiōis, ſi mihi conſcius forem incuriæ aut contemptus. Non ita eſt: ſed incidimus (ut ipſe noſti) in tēpus graue. Quod & ipſi penè uiuendi uſui uidebatur indicere ceſſationem, nedum ſtudijs: cum dñs ſcilicet prouocatus peccatis noſtris, ante tempus quodāmodo uiſus ſit iudicaſſe orbē terræ, in æquitate quidem, ſed miſericordiæ ſuæ oblit⁹. Nō pepercit populo ſuo, nō ſuo nomini. Nónne dicūt in gentibus, ubi eſt deus eorū? Nec mirū. Eccleſiæ filij & q̄ chriſtiano cenſent noīe, proſtrati ſunt ī deſerto, aut interfecti gladio, aut fame conſumpti. Effuſa eſt contētio ſuper principes, & dñs errare fecit eos in inuio & non in uia. Cōtritio & infelicitas in uijs eorum. Pauor & meror & confuſio in penetralibus regum ipſorum. Quàm cōfuſi pedes euāgelizātiū pacē, annūciātiū bona? Diximus, pax & non eſt pax: pmiſim⁹ bona, & ecce turbatio. Quaſi uerò temeritate in opere iſto aut leuitate uſi ſim⁹. Cucurrim⁹ planè in eo nō quaſi in incertum, ſed te iubēte, imo per te deo. Quare ergo ieiunauimus & non aſpexit, humiliauim⁹ animas noſtras & neſciuit? Nam in his omnibus nō eſt auerſus furor eius: ſed adhuc manus eius extenta. Quàm patiēter interim adhuc audit uoces ſacrilegas, & Aegyptios blaſphemantes, quia calliđe eduxit eos ut occideret in Exo. 32. deſerto? Et quidē iudicia dei uera, quis neſciat? At iudiciū hoc abyſſus tanta, ut uidear mihi non immeritò pnūciare beatū, q nō fuerit ſcādalizatus in eo. Quō tū humana temeritas audet reprehēdere, qđ miniſme cōprehēdere Nota. ualet? Recordemur ſupernorum iudiciorū quæ à ſeculo ſunt, ſi fortè ſit cōſolatio. Nam quidam ita dixit: Memor fui iudiciorū tuorū a ſeculo dñe: & cōſolatus ſum. Rem di Pſal. 118. co ignotā nemini, & nūc memini notā. Nēpe ſic ſe habēt mortaliū corda, quod ſcimus cū neceſſe nō eſt, in neceſſitate neſcim⁹. Moyſes eductur⁹ populū de terra Aegypti meliorē illis pollicitus eſt terrā? Nam quādo ipſum aliter ſequeretur populus ſolam ſapiens terrā? Eduxit: eductos Exod. 3. tamē in terrā quam promiſerat non introduxit. Nec eſt q̄ ducis temeritati imputari queat triſtis & inopinatus euētus. Omnia faciebat domino imperāte, dño cooperante, & opus confirmāte, ſequētibus ſignis. Sed populus ille inquis duræ ceruicis fuit ſemper cōtētioſe agens contra

dominū & Moysen seruum eius. Bene illi incredüli & rebelles. Hi aūt quidē Ipos interroga. Quid me dicere op⁹ est quod fatētur ipsi? Dico ego unum. Quid poterāt profiere, qui semper reuertebatur cum ambularent? Quando & isti per totam uiam non redierūt corde in Aegyptū. Psa. 72. Q; si illi ceciderunt & perierunt propter iniquitate suam, miramur istos eadem facientes eadē passos? Sed nunquid illorū casus aduersus promissa dei? Ergo nec istorū. Neq; enim aliquādo promissiones dei, iustitiæ dei præiudicant Et audi aliud. Peccauit Beniamin, accingūtur reliquæ tribus ad ultionē: nec sine nutu dei. Designauit denīq; ipse ducem præliaturis. Itaq; præliantur freti & manu ualidio ri, & causa potiori: & quod his maius est fauore diuino. Psal. 95. At quàm terribilis deus in cōsiliis super filios hominum. Terga dedere sceleratis ultores sceleris, & paucioribus plures. Sed recurrunt ad dominum, & dominus ad eos. Ascēdite inquit. Ascendunt denuo, denuoq; fusi & cōfusi sunt. Ita deo primū quidē fauēte, secūdo & iubente, iusti iustū certamen ineunt, & succumbūt. Sed quo inferiores certamine, eò fide superiores inuēti sunt. Quid putas de me facerent isti si meo hortatu iterato ascenderent, iterato succumberent? Quando me audirent monentē tertio repetere iter, repetere opus in quo semel & iam secundo frustrati forēt? Et tñ Israelitæ unā & alterā nō reputantes frustrationem, tertio parēt, & superant. Sed dicunt forsitan isti. Vnde scimus qđ à dño sermo egressꝰ sit? Quæ signa tu facis, ut credamus tibi? Non est quod ad ista ipe respondeā parcēdum uerecundiæ meæ. Respōde tu pro me & pro te ipso, ꝑm ea quæ audisti & uidisti: aut certè secūdū qđ tibi inspirauerit deus. Sed fortè miraris me prosequi ista, qui aliud proposuerā. Facio non oblitus propositi, sed quo à proposito non iudicē aliena. Nempe de consideratiōe (ut memini) sermo mihi ad tuā dignationem. Et sanè magna ista res, & egens consideratione non minima. Q; si res magnas à magnis cōsiderari oportet, cui æque ut tibi id studiꝰ competit, qui parem super terrā non habes? Sed tu secūdū sapiētiā & potestatē datā tibi desuper facies de hoc. Non est meæ humilitatis dictare tibi sic uel sic fieri quic quā. Sufficit intimasse oportere aliquid fieri unde & ecclesia cōsoleꝝ, & obstruatur os loquētiū iniqua. Hæc pauca uice apologiæ dicta sint, ut ipsa qualiacunq; habeat cōscientia tua ex me, unde habeat me excusatum & te pariter. et si non apud eos q facta ex euentibꝰ æstimāt, certè apud Esaiæ. 5. teipsū. ¶ Perfecta & absoluta cuiq; excusatio, testimoniū cōscientiæ suæ. Mihi pro minimū est ut ab illis iudicer, q dicūt bonū malū: & malū bonū, ponentes lucē tenebras, & tenebras lucem. Et si necesse sit unum fieri è duobꝰ, malo in nos murmur hominū quàm in deum esse. Bonum mihi si dignetur me uti pro clypeo. Libens excipio in me detrahentiū linguas maledicas, & uenenata spicula blasphemorū, ut nō ad ipsum perueniāt. Non recuso inglorꝰ fieri, ut non irruatur in dei gloriam. Quis mihi det gloriari Psal. 68. in uoce illa, qm̄ ꝓpter te sustinui opprobriū: operuit confusio faciem meā. Gloria mihi est consortem fieri Christi, Ibidem. cuius illa uox est, opprobria exprobātium tibi ceciderūt super me. Nunc iam recurrat stilus ad suā materiā, & in ea quæ ꝓposueramus, suo tramite gradiatur oratio. ¶ Et primo quidē ipsam cōsiderationē quid dicam, cōsidera. Nū enim idē per oīa quod cōtēplationē intelligi uolo: q hæc ad rerū certitudinē, illa ad inquisitionē, magis se habeat. Iuxta quem sensum potest contemplatio quidē diffiniri, uerus certusq; intuitus animi de quacūq; re siue apprehēsio ueri non dubia. Consideratio autem intēsa ad inuestigandū cogitatio, uel intensio animi uestigātis uerū quāquam soleāt ambæ pro inuicē indifferenter usurpari. Iam quod ad cōsiderationis attinet fructū, quatuor ut occurrunt tibi cōsiderāda reor te, quæ sub te, quæ circa te, quæ supra te sunt. A te tua cōsideratio inchoet, ne frustra extē Mat. 16. daris ī alia te neglecto. Quid tibi ꝓdest si uniuersum mūdum lucreris, te unum perdens? Et si sapiēs sis, deest tibi ad sapientiā si tibi non fueris. Quātū uerò? Vt quidē serim ego, totum. Nouerīs licet omnia mysteria, nouerīs lata terræ, alta cæli, pfunda maris: si te nescieris, eris similis ædificanti sine fundamēto, ruinā nō structuram faciēs. Quicqd extruxeris extra te, erit instar congesti puluerīs, uentis obnoxiū. Non ergo sapiēs, qui sibi nō est. Sapiēs, sibi sapiēs erit: & bibet de fonte putei sui primus ipe. ¶ A te proinde incipiat tua cōsideratio, nō solū aūt, sed & in te finiaꝝ. Quocūq; euagetur, ad te reuocaueris eam cū salutis fructu. Tu primus tibi, tu ultimꝰ. Sume exemplum de summo omniū patre, uerbū suum & emittēte & retinente, Verbū tuū, cōsideratio tua. Qđ si procedit, non recedat. Sic progrediaꝝ, ut non egrediaꝝ. Sic exeat, ut nō deserat. In acquisitiōe salutis nemo tibi germanior unico matris tuæ. Contra salutem propriam cogites nihil. Minus dixi contra: præter dixisse debuerā. Quicqd se considerationi offerat quod nō quoquo modo ad tuā ipsius salutem pertineat, respuendū. Et hæc tui cōsideratio in tria quædā diuiditur, si cōsideres quid, quis & qualis sis. Quid in natura, quis in persona, qualis in moribus. Quid uerbi gratia, homo. Quis papa uel summus pontifex. Qualis benignꝰ mansuetus, uel quicquid tale. Quāquā primum illud philosophū sit magis quàm apostolicū uestigare: attamen est in diffinitione hominis, quē dicūt aīal rationale mortale quod diligentius intueri si libet, licet. Nō est quod tuæ ī eo aut ꝓfessiōi obuiet, aut dignitati: est uerò qđ saluti afferre queat. Nā cōsiderāti duo hæc simul rationale mortale occurrit fructꝰ, ut & mortale q; ī in te est, rationale humiliet, & rursum rōnale mortale cōfortet: qđ neutrum neglectui erit hoī circūspecto. Si qua adhuc præsens cōsideranda requirit locus, tractabuntur infra & fortèutilius ex partium collatione. ¶ Nunc quis sis, & de quo sis factus aduertēdū. Quāquā q; dixi de quo, id mihi prætereundū putem, tuæ potius relinquendū agnitiōi. Illud dico indignum tibi citra perfectum agere de tanta assumpta perfectione. Quidni erubescas minimus inueniri in magnis, qui te recordaris magnū in minimis extitisse? Non es oblitus primæ professionis: nō excidit mēti quæ subducta est manui: sed ne affectui quidem. Ipam ad singula tua imperia, iudicia, institutа, habere pre oculis: nō erit inutile. Hæc te consideratio facit honoris contemptorē, in honore etiā ipso. Atq; id magnū. Non recedat à pectore: clypeus est tibi, uel à sagitta illa: hō cum in honore eēt Psal. 48. nō intellexit. ¶ Loquere ergo tibi. Abiectus eram ī domo dei mei. Quale est hoc, de paupere & abiecto leuari super gentes & regna? Quis ego, aut quæ domus patris mei, ut sedeā excelsis sublimior? Sanè q̄ dixit mihi, amice ascēde Luc. 14. superius: amicū fore fidit. Si minus inueniar: non expedit quidē. Qui eleuauit: & deiicere potest. Sera querela: qm̄ Psal. 101. eleuans allisisti me. Nō est quod blandiaꝝ celsitudo: solicitudo maior. Illa discrimen intendit: hæc amicum probat. Huic accingamur, si nolumus tandē cum rubore nouissimum locū tenere. Factum superiorē dissimulare nequimꝰ sed enim ad quid, omnimodis attendendū. Non enim ad dominandū opinor. Nam & ꝓpheta cū similiter leuaꝝ, Hiere. 1. audiuit. Vt euellas, & destruas, & dispердas, & dissipes, & ædifices, & plantes. Quid horum faustum sonat? Rusticani magis sudoris schemate quodā labor spiritalis expressus est. Et nos igitur ut multum sentiamꝰ de nobis: impositum sensimꝰ ministerium, non dominium datum. Nō sum ego maior propheta: & si fortè par potestate, sed meritorum non est cōparatio. Hæc loquere tibi: & doce teipsum, qui alios doces. Puta te uelut unum aliquem de prophetis. An nō satis ad te? Et nimium. Sed gratia dei es id quod es. quid? Esto quòd propheta: numquid plus quam propheta? Si sapis, eris cōtētus mēsura quam tibi mēsus est deus. Nam quod amplius est: a malo est. Disce exemplo ꝓphetico præsidere nō tam ad imperitādū quam ad factandum quod tempus reqrit. Disce sarculo tibi opꝰcē, nō sceptro: ut opus facias prophetæ. Et quidē ille nō regnaturus ascendit: sed extirpaturus. Putás ne & tu inuenias aliquid elaborandū in agro domini tui? Et plurimū. Nō

planè totum

planè totū quíuere emūdare prophetæ: aliquid filijs ſuis
aplis qđ agerent reliquerūt: aliquid ipſi parētes tui tibi.
Sed nectu ad oñe ſufficies. Aliquid ꝓfectò tuo relictur⁹
es ſucceſſori: & ille alijs: & alij alijs uſq; in finē. Circa unde
cimam deniq; horam operarij ocij arguunt: & mittuntur
Lucæ.10 in uineā. Anteceſſores tui apoſtoli audierunt: quía meſſis
quidem multa, operarij uerò pauci. Paternam tibi uendi-
Gala. 4. cato hæreditatem Nam ſi filius, & hæres ut probes hære-
dem, euigila ad curam, & non ocio torpeas: ne & tibi dica
Mat. 20 tur. Quid hic ſtas tota die ociosus ¶ Multominus inueni-
ri oportet aut delicijs reſolutum: aut reſupinū pōpis. Nil
horum tibi tabulæ teſtatoris aſſignant. Sed quid? Si illa
rum tenore contentus ſis: curam potius hæreditabis &
operam quàm gloriā & diuitias. Blanditur cathedra. Spe
cula eſt. Inde deniq; ſuperintendis: ſonās tibi epi nomine
non dñium, ſed officium. Quidni loceris in eminenti, un-
de ꝓſpectes oia, qui ſpeculator ſuper omnia conſtituerис?
Enimuerò proſpectus iſte ꝓinctū parit, nō ocīū. Quādo
libet gloriari, ubi ociari non licet? Nec loc⁹ eſt ocio, ubi
ſedula urget ſolicitudo omniū eccleſiarum. Nā quid tibi
Actuū. 3 aliud dimiſit ſanct⁹ apls? Quod habeo inqt, hoc tibi do.
Quid illud? Vnū ſcio: nō eſt aurū neq; argentū: cum ipſe
dicat. Argentum & aurū nō eſt mihi. Si habere cōtingat.
utere non pro libitu: ſed pro tpe. Sic eris utens illis quaſi
nō utens. Ipſa quidem (quod ad animi bonū ſpectat) nec
bona ſunt nec mala. Vſus tamē horū bonus: abuſio mala:
ſolicitudo peior, queſtus turpior. Eſto ut alia quacunq;
ratione hæc tibi uēdices: ſed nō apoſtolico iure. Nec em̄
Ibidem. tibi ille dare quod non habuit, potuit. Quod habuit, hoc
dedit: ſolicitudinē ut dixi ſuper eccleſias. Nunqd domina
tionē? Audi ipſum: Nō dominātes ait in clero: ſed forma
facti gregis. Et dictum ſola humilitate putes, non etiam
Luc. 22. ueritate: uox dñi eſt in euangelio. Reges gētiū dominan-
tur eorū: & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici uo
cantur. Et infert. Vos aute nō ſic. Planum eſt: apoſtoli in-
terdicitur dominatus. I ergo tu: & tibi uſurpare aude aut
dominans apoſtolatū, aut apoſtolicus dominatum. Planè
ab alterutro prohiberis. Si utrūq; ſimiliter habere uoles
perdes utrūq;. Alioquin non te exceptum illorum nume-
Oſee. 8. ro putes: de quibus quæritur deus ſic. Ipſi regnauerunt,
& non ex me principes extiterūt, & nō cognoui eos. Iam
ſi regnare ſine deo iuuat: habes gloriā: ſed non apud deū.
Luc. 22. At ſi interdictum tenemus: audiam⁹ edictum. Qui maior
eſt ueſtrum, ait, fiat ſicut iunior: & qui præceſſor eſt, ſicut
q̄ miniſtrat. ¶ Forma apoſtolica hæc eſt, dominatio interdi
citur: indicitur miniſtratio. Quæ & commendatur ipſius
Ibidem. exemplo legiſlatoris: qui ſecutus adiungit: Ego autem in
medio ueſtrum ſum tāquā qui miniſtrat. Quis ſe iam titu-
lo hoc ingloriū putet, quo ſe prior dñs: gloriæ præſigni-
2. Co. 11. uit? Merito paul⁹ gloriat in eo dicēs. Miniſtri Chriſti ſunt
& ego. Et addit. Vt minus ſapiēs dico: plus ego in laborio-
bus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis ſupra
modū, in mortib⁹ frequēter. O præclarū miniſteriū. Quo
non id glorioſius principatu? Si gloriari oportet, forma
tibi ſanctorū præfigitur: apoſtolorum proponitur gloria
Pſa. 138. Paruáne tibi illa uidetur? Quis mihi tribuat ſimilem fieri
in gloria ſanctorū? Clamat ꝓpheta. Mihi autē nimis ho-
Gal. 6. norificati ſunt amici tui deus: nimis confortat⁹ eſt princi-
patus eorum. Clamat apls. Mihi autem abſit gloriari niſi
in cruce dñi nr̄i Ieſu Xp̄i. Hoc glorieris opto ſemper opti
mo genere gloriæ, quod apoſtoli, quod ꝓphetæ delege-
1. Cor. 15 re ſibi: relinquere tibi. Agnoſce hæreditatē tuā in Xp̄i cru
ce: in laboribus plurimis. Fœlix q dicere potuit: pl⁹ oīb⁹
1. Cor. 3. laborauī. Gloria eſt: ſed nil in ca inane, nil molle, nil reſupi-
num. Si labor terret, merces inuitet. Vnuſquiſq; enim ſe-
cūdū ſuū laborē mercedē accipiet. Et ſi ille pl⁹ oībus labo
rauit, nō tamē totū elaborauit: & adhuc locus eſt. Exi in
agrū dñi tui, & cōſidera diligēter quātis hodieq; de uete
ri maledicto ſilueſcat ſpinis ac tribulis. Exi inquā in mun
dū: ager eſt enim mūdus: iſq; creditus tibi. Exi in illū non
tanquā dominus, ſed tanquā uillicus, uidere & procurare
unde exigendus es rationē. Exi dixerim quibuſdam tuæ
paſſibus intētæ ſolicitudinis, & ſolicitæ intentiōis. Neq; Mar. 16.
em̄ ipſi q iuſſi ſunt ire in orbē uniuerſum, orbē circuierūt
præſentia corporis: ſed mentis prudentia. Et tu leua ocu-
los quoſdā cōſiderationis tuæ, & uide regiōes ſi nō ſunt
magis ſiccæ ad ignē, quàm albæ ad meſſem. Quàm multæ
quas putaueras fruges, diligēter inſpectæ uepres potius
apparebunt? Imo ne uepres quidem: annoſæ & ueterno-
ſæ arbores ſunt. Sed nō profectò fructiferæ: niſi fortè glā
dium aut ſiliquarum quas porci manducāt. Quouſq; oc-
cupāt terrā? Nónne ſi exis & cernis iſta, pudebit ocioſam
iacere ſecurim: pudebit ſine cauſa falcē apoſtolicam acco
piſſe? In hunc quondā agrū Iſaac patriarcha exierat cum Gen. 24
primo Rebecca occurrit ei: & ut ſcriptura habet, exierat
ad meditādū. Ille ad meditādū: tu ad extirpandū egredia
ris neceſſe eſt. Tibi iam preceſſiſſe meditatio debet temp⁹
faciendi præ manib⁹. Si nunc hæſitare incipias: id quidē
fero. Ante iuxta conſilium ſaluatoris ſediſſe debueras: an Luc. 14.
te æſtimaſſe opus, metiri uires, ponderaſſe ſapientiam me
rita cōparaſſe, ſumptus computaſſe uirtutum. Age ergo
puta tempus putationis adeſſe: ſi tamen meditatiōis præ-
iuit. Si cor mouiſti, mouenda iam lingua: mouenda eſt &
man⁹. Accingere gladio tuo, gladio ſpirit⁹: quod eſt uer- Pſa. 44.
bum dei. Glorifica manum & brachiū dextrū in faciendo Ephe. 6.
uindictā in natiōib⁹, increpatiōes in populis. In alligādo Pſa. 49.
reges eorū in cōpedib⁹: & nobiles eorū in manicis ferreis.
Si hæc facis: honorificas miniſteriū tuū, & miniſtrum te.
Non mediocris iſte principatus. Exturbare eſt hoc malas
beſtias à terminis tuis: quo greges tui ſecuri in paſcua edu
cantur. ¶ Domabis lupos: ſed ouibus nō dñaberis. Paſcē-
das utiq;, nō premēdas ſuſcepiſti. Si bene cōſideraſti qui
ſis: hæc te oportere facere non ignoras. Porrò ſciēti & nō Iaco. 4.
facienti, peccatum eſt tibi. Nō es oblitus ubi legeris. Ser Luc. 12.
uus ſciēs uolūtatem domini ſui, & nō faciēs digna: plagis
uapulabit multis. Sic prophetæ, ſic apoſtoli factitabant.
Fortes fuere in bello: nō molles in ſericis. Si filius es apo-
ſtolorum & prophetarū: & tu fac ſimiliter. Vēdica tibi no
bile genus ſimilibus moribus: quod non aliunde nobile
quàm morū ingenuitate, & fidei fortitudine fuit. Per hāc Heb. 11.
uicerunt regna: operati ſunt iuſtitiam: adepti ſunt repro-
miſſiones. Hoc chirographum paternæ tuæ hæreditatis, Ibidem.
qđ tibi euoluimus: ubi inſpicias portionē ſubſtātiæ quæ
te contingit. Induere fortitudinē: & hæreditaſti. Poſſide
fidē, poſſide pietatē, poſſide ſapientiam: ſed ſapientia ſan-
ctorum ipſa eſt timor dñi: & habes quod tuum eſt. Habes
ſine defraudatione integrum paternū fundū. Preciоſiſſi-
mus fundus uirtus eſt. ¶ Bonus fundus humilitas: in quo
omne ædificium ſpirituale cōſtructum creſcit in templum
ſanctū in dño. Per hāc nōnulli poſſedere etiam portas ini
micorū. Quæ enim uirtutū æque poteſt dæmonum debel
lare ſuperbiā, tyrannidē hoim? Cæterū cum omni indiffe
rēter perſonæ hæc ſit quædam turris fortitudinis à facie
inimici: neſcio quo pacto tamen uis eius maior in maiori-
bus: & in clarioribus clarior comprobatur. Nulla ſplēdi-
dior gemma: in omni præcipue ornatu ſummi pontificis.
Quò em̄ celſior cæteris, eò humilitate apparet illuſtrior
& ſeipſo. Arguar forſitā qđ nō ſatis primis explicitis par
tibus, in ſecūdas neſcio quomodo ſtil⁹ excurrerit: deſcri-
bere inchoās qualē te oporteat eſſe: cū necdū quis ſis ple
ni⁹ expreſſiſſet. Credo erubeſcens in ſummo poſitū apice
uideri hoiem nudū: feſtinauit induere inſignib⁹ ſuis Abſq;
his nempe eò deformior quò illuſtrior pares. Nūquid po
teſt abſcondi ciuitatis ſupra mōtem poſitæ deſolatio: aut puerbiū
latere fumus lucernæ extincte ſuper candelabrum? Simia
in tecto, rex fatuus in ſolio ſedens. ¶ Et nunc audi cantic⁹ Nota.
meum, & quidem minus ſuaue, ſed ſalutare. Monſtruoſa
resgradus ſummus, & animus infimus, ſedes prima, & ui-
ta ima: lingua magniloqua, & manus ocioſa: ſermo mult⁹
& fructus nullus: uultus grauis, & actus leuis: ingens au-
ctoritas, & nutans ſtabilitas. Admoui ſpeculum: fœdus ſe
in eo uultus agnoſcat: tu tuū gaude diſſimilem inueniri.

Inſpice tamen & tu ne fortè & ſi ſit unde merito placeas tibi: etiã in quo debeas diſplicere, nõ deſit. Volo gloriæ teſtimonio cõſcientiæ: ſed nõ minus ut eodem ipſo humiliéris. Rara uox, nihil mihi cõſcius ſum. Cautior in bonis ambulas, ſi & mala nõ lateant. Quãobrẽ ut dixi noueris te: inter anguſtias quæ non deſunt, fruaris conſcientiæ bono. Magis aũt ut ſcias quid deſit tibi. ¶ Nã cui nõ deſit? Omnia illi deſunt, qui nil ſibi deeſſe putat. Quid ſi ſummus põtifex ſis? Nunquid quia ſumm⁹ põtifex: ideo ſumm⁹? Infimũ noris eſſe: ſi ſummũ putas. Quis ſumm⁹? Cui addi non poſſit. Grauiter erras ſi te illum exiſtimes. Abſit. Non tu de illis es, qui dignitates uirtutes putant. Tibi ante experta uirtus quàm dignitas fuit. Anguſtis relinquito illã ſententiã, aliiſq; q̃ diuinis coli honoribꝰ non timuerunt: uerbi gratia. Nabuchdonoſor, Alexandro, antiocho, Herodi. Tu uero conſidera non conſummatione ſummũ te dici: ſed comparatione. Nec me putes comparationem dicere meritorũ: ſed miniſteriorũ. Sic te exiſtimet homo ut miniſtrũ Xp̃i: & q̃d abſq; præiudicio ſanctitatis cuiuſpiã dixerim, ſummũ planè inter miniſtros. Aliás niti te ad ſummũ uelí: nõ dutare ſummum, aut uelle putari antequã ſis. ¶ Nã quomodo proficis, ſi iam ſufficis tibi? Phil.3. Nõ ſit, inde tibi aut pigrũ ueſtigare q̃d deſit: aut fateri Ibidem. q̃d deſit uerecundũ. Loquere & tu uoce anteceſſoris tui: nõ q̃ iã acceperim: aut iã perfect⁹ ſim. Et rurſum. Ego me nõ arbitror cõprehẽdiſſe. Hæc ſciẽtia ſanctorũ: hæc lõge ab illa quæ inſiat. Hanc qui apponit: apponit & dolorem. Sed dolorẽ hũc nemo unquã ſubterfugit. Eſt quippe medicinalis dolor: per quem ſtupor ille lætalis animi duri & Pſal.37. impœnitẽtis excludit. Et ideo ſapiens, qui dicere potuit: Et dolor meus in cõſpectu meo ſemper. Nunc iam repetẽ dæ reliquiæ ſi quæ ſunt loci illius à quo paulo ante diuertimus. ¶ Age indagem⁹ adhuc diligenti⁹ quis ſis: quã geras uidelicet pro tempore perſonam in eccleſia dei. Quis es? Sacerdos magnus: ſummus pontifex. Tu princeps epiſcoporũ: tu hæres apoſtolorũ: tu primatu Abel: gubernatu Noe: patriarchatu Abrahã: ordine Melchiſedech: dignitate Arõ: authoritate Moyſes: iudicatu Samuel: poteſtate Petri: unctiõe Xp̃s. Tu es cui claues tradite, cui oues creditæ ſunt. Sunt quidẽ & alij cæli ianitores, & gregum paſtores: ſed tu tanto glorioſius, quãto & differẽtius utrũq; præ cæteris nomẽ hæreditaſti. Habent illi ſibi aſſignatos greges: ſinguli ſingulos: tibi uniuerſi creditι uni unus. Nec modo ouiũ, ſed & paſtorũ tu unus oĩm paſtor. Vnde id probẽ quæris? Ex uerbo dñi. Cui enim nõ dico eporũ Ioan.21. ſed etiam apl̃orum ſic abſolute & indiſcrete totæ cõmiſſæ ſunt oues? Si me amas Petre: paſce oues meas. Quas? illi⁹ uel illius populos ciuitatis: aut regionis: aut certe regni? Oues meas inqt. Cui nõ planũ nõ deſignaſſe aliquas: ſed aſſignaſſe oẽs? Nihil excipit ubi diſtinguit nihil. Et fortè præſentes cæteri cõdiſcipuli erant cũ committẽs uni unitatem oĩbus commendaret in uno grege & uno paſtore: Cant.6. ſm illud. Vna eſt colũba mea formoſa mea: perfecta mea. Vbi unitas: ibi perfectio. Reliqui numeri perfectionẽ nõ habẽt: ſed diuiſione recedentes ab unitate. Inde eſt q̃ alij Gal.1. ſinguli ſingulos ſortiti ſunt plebes: ſcientes ſacramẽtum. Deniq; Iacobus qui uidebat colũba eccleſiæ, una cõtẽt⁹ eſt Hieroſolima. Petro uniuerſitatẽ cedens. Pulchre uerò ibi poſitus eſt ſuſcitare ſemen defuncti fratris, ubi occiſ⁹ eſt ille. Nam dictus eſt frater dñi. Porrò cedẽte dñi fratre quis ſe alter ingerat Petri prærogatiuæ? Ergo iuxta canones tuos alij in partẽ ſolicitudinis, tu in plenitudinem poteſtatis uocat⁹ es. Aliorũ poteſtas certis arctatur limitib⁹: tua extẽditur & in ipſos qui poteſtatẽ ſuper alios acceperũt. Nónne ſi cã extiterit, tu epo cælũ claudere: tu ipſum ab epatu deponere, etiã & tradere ſathanæ poteſt? Stat ergo incõcuſſum priuilegiũ tuum tibi, tam in datis clauib⁹, quàm in ouibus cõmendatis. Accipe aliud quod Ioan.21. nihilominus prærogatiuã confirmat tibi. Diſcipuli nauigabãt, & dñs apparebat in littore: quodq; iucũdius erat in corpore rediuiuo. Sciens Petrus quia dñs eſt, in mare ſe miſit: & ſic uenit ad ipſum: alijs nauigio peruenientib⁹. Quid iſtud? Nempe ſignũ ſingularis pontificij Petri: per Ibidem. quod nõ nauem unam, ut cæteri quiq; ſuam, ſed ſeculum ipſum ſuſceperit gubernãdum. Mare enim ſeculũ eſt: naues eccleſiæ. Inde eſt q̃ altera uice inſtar dñi gradiẽs ſup aq̃s, unicum ſe Xp̃i uicariũ deſignauit: q̃ non uni pp̃o ſed cũctis præeſſe deberet. Si quidẽ aquæ multæ, populi multi. Ita cũ quiſq; cæterorũ habeat ſuam: tibi una commiſſa eſt grãdiſſima nauis facta ex oĩb⁹ ipſa uniuerſalis eccleſia toto orbe diffuſa. ¶ En quis es. Sed noli obliuiſci etiã quid. Nam & ego nõ ſum oblitus id me promiſiſſe repetiturũ in opportunitate. Quàm opportune cũ eo qui es etiam q̃d ante eras cõſideras? Quid dico eras? Et nũc es. Quid deſinas intueri: q̃d nõ deſiſti eſſe? Vna ſanè cõſideratio: quid fueris, & quid ſis. Nam quis ſis factus: altera. Nõ oportet ut iſta extũdat illam in ſcrutinio tui. Es enim (ut dixi) adhuc q̃d eras: & nõ min⁹ hoc es, quàm q̃d fact⁹ es poteſt, fortè & magis. Deniq; illud natus es, mutat⁹ hoc nõ in hoc mutatus. Nõ reiectũ illud: ſed iſtud adiectũ, Tractem⁹ utrũq; ſimul nam ut pfatũ me meminí, collatæ ex inuicem ambæ res utiliores fient. Dixi ſupra cõſiderãti qs ſis: naturã occurrere qua es hõ: nã homo nat⁹ es. Porrò percũctanti qs perſonæ reſpõdebit nomen: q̃d eſt eps: quod quidẽ fact⁹ nõ natus es. Quid tibi horũ uidet ad purũ eſſe tui, & ad te principali⁹ pertinere, q̃d factus, an q̃d natus? Nónne q̃d natus? Hoc ergo conſulo cõſideres maxime, q̃d maxime es: hoiem uidelicet: quod & nat⁹ es. Nec modo quid nat⁹ ſed & qualis natus oportet attẽdas: ſi nõ uis tuæ cõſiderationis fructu & utilitate fraudari. Tolle proinde nunc hæ reditaria hæc perizomata ab initio maledicta. Dirũpe uelamen foliorum celantiũ ignominiã, nõ plagã curantium. Dele fucũ fugacis honoris huius, & male coloratæ nitorẽ gloriæ: ut nude nudũ cõſideres: quia nud⁹ egreſſus es de Iob.1. utero matris tuæ. Nunquid infulatus, nunqd uicãs gemmis, aut floridus ſericis, aut coronatus pẽnis, aut fuſſarci natus metallis? Si cuncta hæc ueluti nubes quaſdã matutinales uelociter tranſeuntes, & cito pertrãſituras diſſipes & exuffles à facie cõſiderationis tuæ: occurret tibi homo nudus, & pauper, & miſer, & miſerabilis: hõ dolens q̃ hõ ſit: erubeſcẽs q̃ nud⁹ ſit, plorans q̃ natus ſit: murmurans Iob.5. q̃ ſit. Homo natus ad laborẽ: nõ ad honorẽ. Hõ natus de Iob.14. muliere, & ob hoc cũ reatu: breui uiuẽs tẽpore: ideoq; cũ metu: repletus multis miſeriis & pptercа cũ fletu. Et uere multis: quia corporis & aiæ ſimul. Quid enim calamitate uacat naſcenti in peccato, fragili corpore, & mẽte ſterili? Vere ergo replet⁹: cui infirmitas corporis, & fatuitas cordis cumulatur: traduce ſordis, mortis addictiõe. Salubris copula, ut cogitans te ſummum põtificem: attendas pariter uiliſſimũ cinerẽ nõ fuiſſe, ſed eẽ. Imiteꝛ cogitatio naturã: imitetur & q̃d digni⁹ eſt authorem naturæ: ſumma imaq; cõſocians. Nónne natura in perſona hominis uili limo uitæ ſpiraculũ colligauit? Nónne author naturæ in ſui perſona uerbum limũq; cõtemperauit? Ita tibi ſume formam tam de noſtræ concretione originis, quàm de ſacramento redẽptionis: ut altus ſedens, non alta ſapiens ſis: humilia de te ſentiẽs, hũilibusq; cõſentiẽs. ¶ Proinde ſi cõſideras quãtus es: cogita etiã qualis: & maxime. Hæc te ſanè cõſi Pſa.130. deratio tenet in te: nec à te auolare ſinit: nec ambulare in magnis, neq; in mirabilibus ſuper te. In te cõſiſtito. Non infra deiecí: nõ attolli ſupra, nõ euadere in lõgi⁹, nõ extẽdi in lati⁹. Tene mediũ, ſi nõ uis perdere modũ. Locus medius tutus eſt. Mediũ ſedes modi, & modus uirt⁹. Omnẽ extra modũ habitationẽ: ſapiẽs exilium reputat. Propter ea nõ eſt illi habitare in longo q̃d ultra modũ ſit: ſed nec lato quidẽ q̃d extra ſit: porrò nec ĩ alto uel imo, q̃ alterũ ſupra, alterũ infra ſit. Deniq; & longitudo exterminiũ habere ſolet: & dilatatio ſciſſurã: & altitudo ruinã: & profun Ephe.3. dum abſorptionẽ. Dico hæc plani⁹, ne me putes ea loqui quæ apl̃s cõprehendere hortatur cũ oĩbus ſanctis: longitudinẽ: latitudinẽ, ſublimitatẽ, & profundũ: quod alteri⁹ erit diſputationis & temporis. Nunc autẽ longum dico: cum ſibi

cū ſibi homo lōgiorē promittit uitā. Latum cū in ſuper-
fluas animus diſtendit curas. Altū, cum de ſe plus præſu-
mit. Profundū, cū ſe plus deſpicit. Qui ergo lōga ſibi me-
titur tpa, nónne uerè ingreditur iter exterminij, trāſiens
uitæ terminos, pductiori ſolicitudine? Inde eſt q̄ homi-
nes in præſentia ſeſe exules per obliuionē, in alia per ina-
nem ſolicitudinem migrāt ſecula: nō profutura, imo nec
futura. Similiter animus diſtētus in multa, multis lacera-
tur curis neceſſe eſt. Nempe immoderata extēſio extenua
tionem, & extenuatio nimia ſciſſionē facit. Iam uerò alta
puer.16. præſumptio, qd niſi ruinoſa p̄cipitatio eſt? Legiſti nāq;,
ante ruinā exaltatur cor. Quid è regione nimiæ puſillani
mitatis deiectio, niſi deſperata q̄dā abſorptio eſt? In hāc
fortis nō deſcietur. Prudēs lōgioris uitæ nō abducet in-
certo. Modeſt⁹ moderabit curas: tēperabit à ſuperfluis:
non deerit neceſſarijs. Porrò iuſtus altiora ſe non preſu-
met: ſed loquetur cum iuſto. Si iuſtus fuero, non leuabo
Iob.10. caput. Tu ergo in hac cōſideratiōe tui caute ambules: &
tota æq̄tate ueſeris, ut nec pl⁹ uero tibi tribuas: nec plus
iuſto parcas. Porrò plus uero tribuis, nō modo arroga-
do tibi qd̄ non habes bonū: ſed & quod habes aſcribeno-
do. ¶ Vigilanter diſcerne qualis ex te, & qualis ſis dono
dei, & non ſit in ſpū tuo dolus. Erit autē ubi fideliter par-
tiēs tua tibi, & quæ ſunt dei deo, ſine fraude reſignes. Ex
te mala, bona à dño eſſe perſuaſum tibi nō ambigo. Sanè
inter cōſiderandum qualis ſis: etiam qualis fueris, ad me-
moriā reuocandū. Conferēda poſteriora prioribus. Pro-
feceris ne in uirtute, in ſapīa, in intellectu, ī ſuauitate mo-
rū, an ab his fortè (quod abſit) defeceris. Patiētior ſis an
impatientior ſolito: iracūdior leniorue: inſolentior an hu
milior: affabilior an auſterior: exorabilior an difficilior:
puſilior animo an magnanimior: ſerius magis in pluſcu-
lum diſſolutus: timoratior an fortè fidentior quàm opor-
tet. Quàm latus tibi patet campus in hoc genere conſide
randi. Memoror ego pauca, ueluti quædā ſeminaria pro-
ferens: nō tū ipſe ſerens, ſed dans ſemē ſerenti ¶ Oportet
innoteſcat tibi zelus tuus, clemētia tua diſgreſſio quoq;
moderatrix earundē uirtutum: qualis uidelicet in donā-
dis iniurijs, qualis ſis in ulciſcēdis, quàm in utroq; proui
dus modi, loci, tpis obſeruator. Prorſus cōſideranda tria
hæc in uſu uirtutū harū ne nō ſint uirtutes ſi præter hæc
reperiant. Nēpe eiuſmodi nō natura uirtutes, ſed uſus fa-
cit. Nā eſſe indifferentes eſſe noſcūtur. Tuū eſt aut abu-
tendo & confundendo facere uitia: aut bene, ordinateq;
utēdo uirtutes. Solēt diſcretiōis oc̄lo caligāte, alterutrū
ſibi præcipere loca, termios occupare. ¶ Porrò caligīnis
duæ ſunt cauſæ: ira, & mollior affectus. Is iudicij cenſurā
eneruat: illa p̄cipitat. Quomodo em̄ ab altero nō periclí-
tetur aut pietas clementiæ, aut zeli rectitudo? Turbatus
præ ira oculus, clementer nil intuetur: ſuffuſus fluxa qua-
dam & mulicbri mollitiæ animus, rectū nō uidet. Nō eris
innocēs, ſi aut punias eum cui fortè parcendum eſſet, aut
parcas ei qui fuerat puniēdus. In tribulationibus quoq;
qualē te inueneris, nolo diſſimules. Si cōſtātē in tuis cō-
dolentē in alienis, gaude. Recti cordis hoc. E regiōe per-
uerſiſſimi, ſi cum in propriis deprehēdaris fortaſſe impa-
tiens: miniме in alienis tū compatiens ſentiaris. Quid in
p̄ſperis: nihil ne eſt qd̄ cōſideratione ſolicitet? Eſt utiq;
ſi diligenter attendas quàm rarus ſemp extiterit qui non
uel modice in p̄ſperitate animū relaxauerit à ſui cuſtoſtia
diſciplina. Q̄n hoc incautis nō fuit ad diſciplinam quod
ignis ad ceram: qd̄ ſolis radius ad niuem uel glacieм? Sa-
piens Dauid, ſapiens Salomon fuit: ſed blandiētibus ni-
mis ſecundis rebus alter ex parte, alter ex toto deſipuit.
Magnus qui incidens in aduerſa nō excidit uel parū à ſa
pietia. Nec minor cui præſens felicitas ſi arriſit nō irriſit.
Quāquā facilius inueneris qui ſapientiā retinuerūt con-
traria ſibi fortuna, quàm qui ꝓpitia nō perdiderūt. Præ-
ferendus ille & magnus eſt, cui inter proſpera ſaltē riſus
Eccl.38. indecēſior, aut ſermo inſolētior, aut immoderatior cura
ueſtis uel corporis nō irrepſit. Et ſi recte ſapiēs hortatur
ſapientiā ſcribi in ocio: cauendū & in ocio ocium eſt. Fu-
gienda proinde ocioſitas, mater nugarū, nouerca uirtu-
tū. Inter ſeclares nugæ, nugæ ſunt: in ore ſacerdotis, bla-
ſphemiæ. Interdū tū ſi incidāt, ferēdæ fortaſſis: referēdæ
nūquā. Magis interueniēdū caute & prudēter nugacita-
ti. Prorumpēdum ſanè in ſeriū quid, qd̄ non modo utili-
ter ſed libenter audiāt, & ſuperſedeant ocioſis. Cōſecraſti
os tuum euangelio, talibus iam aperire illicitum: aſſueſce
re ſacrilegū eſt. Labia ſacerdotis, ait, cuſtodiūt ſciētiam:
& legem requirunt de ore eius: non nugas profectò uel Mala.2.
fabulas. Verbum ſcurrile quod faceti urbaniue nomine
colorant, non ſufficit peregrinari ab ore: procul & ab au-
re relegandum: fœde ad cachinnos moueris: fœdius mo-
ues. ¶ Porrò detrahere an detrahētem audire, quid horū
damnabilius ſit, non facile dixerim. De auaritia non eſt
quod tuum fatigem intuitū: cum pecuniā tāquā paleam
dicaris habere. Nō prorſus: nō eſt qd̄ pro illa timeat à iu-
dicijs tuis. Sed eſt quod nō minus ſæpe: nec noxiæ minus
inſidiari iudicātibus ſolet de quo maxime quid in tua la-
teat cōſcietia, latere te nolim. Quid illud ſit quæris? Ac-
ceptio perſonarum. Nō paruī te reum peccati exiſtimes,
ſi facies peccatorum ſumus: & non potius cauſas iudicas
meritorum. Eſt item uitium cuius ſi te immunē ſentis, in-
ter oēs quos noui ex his qui cathedras aſcēdunt, ſedebis
me iudice ſolitarius: qa ueraciter ſingulariterq; leuaſti te
Threñ.3 ſupra te iuxta ꝓphetā. Facilitas credulitatis hæc eſt: cui⁹
callidiſſimæ uulpeculæ, magnorū neminē comperi ſatis
cauiſſe ueſutias. Inde eiſipſis pro nihilo iræ multæ: inde
innocētiū frequēs addictio: inde præiudicia in abſentes.
Gratulor autē tibi (nec eiñ aſſentationis apud te uereor
incurrere notā) gratulor īquā p̄ſidere te uſq; adhuc abſq;
horū oīm q̄rela multa: an & ſine culpa, tu uideris. Nūc ad
ea q̄ ſub te ſunt, cōſideratio intēdēda. At alteri⁹ p̄cipij
hoc: ſiqdē tuis occupatiōib⁹ imo breuior cōpetētior eſt.

De Conſideratione. Liber tertius.

Inis ſuperioris libri huic principiū ponit. Itaq;
iuxta promiſſum illius, conſideranda quæ ſub
te ſunt. Quænā ſint illa, nō eſt qd̄ à me quærē-
dum putes ſacerdotū optime Eugeni: rectius
fortaſſe quæ non ſint quæras. Orbe exeūdum ei qui fo-
tè uolet explorare quæ non ad tuam pertinent curā. Pa-
rentes tui deſtinati ſunt non aliquas regiones: ſed ipſum Mat.16.
debellaturi orbem. Ite in orbem uniuerſum, dictū eſt illis.
Ipſi uerò uēdentes tunicas, emere gladios, ignitum elo-
quium, & ſpiritū hehementē, arma potētia deo. Quo non Pſal.119.
peruenerūt uictores inclyti, filij excuſſorum? Quo nō ſa- Pſal.18.
gittæ potētium acutæ cū carbonib⁹ deſolatorijs? Et qui-
dem in omnē terrā exiuit ſonus eorū: & in fines orbis ter
ræ uerba eorū. Penetrabāt & incēdebāt uerba illa incēſa Luc.12.
igni quem dñs miſit in terrā. Occumbebant ſtrenuiſſimi Pſal.1-8.
bellatores: ſed nō ſuccūbebāt: triūphabant & mortui. Ni- Pſal.44.
mis cōfortatus eſt principatus eorū: cōſtituti ſunt princi
pes ſuper omnē terrā. Eis tu ſucceſſiſti in hæreditatē. Ita
tu hæres, & orbis hæreditas. At quatenus hæc portio te
cōtigit, aut cōtigerit illos, id ſobria cōſideratiōe penſano
dū. Nō em̄ p oēm reor modū, ſed ſanè quodā ten⁹ (ut mi-
hi uideſ) diſpēſatio tibi ſup illū credita eſt: nō data poſſeſ
ſio. Si pgis uſurpare & hāc, cōtradicit tibi q dicit. Meus Pſal.49
eſt orbis terræ & plenitudo ei⁹. Nō tu ille de quo ꝓphe-
ta. Et erit terra poſſeſſio eius. Xp̄s hic eſt, q̄ poſſeſſionem
ſibi uendicat & iure creationis, & merito redēptionis, &
dono p̄ris. Cui em̄ alteri dictū eſt. Poſtula à me, & dabo Pſal.2.
tibi gētes hæreditatē tuā, & poſſeſſionē tuā terminos ter-
ræ? Poſſeſſionē & dñiū cede huic, curam illius habe. Pars
tua hæc ultra ne extēdas manū. Quid inquis? Non negas
p̄eſſe, & dñari uetas? Planè ſic. Quaſi non bene p̄ſit, q p̄-
eſt ī ſolicitudīe. Nūqd nō & uilla uillico, & paru⁹ dñs ſub
iectus eſt pædagogo? Nec tū uillæ illæ, nec is ſui dñi dñs
eſt. Ita & tu p̄ſis ut ꝓuideas, ut cōſulas, ut ꝓcures, ut ſer- Mat.24
ues. ¶ Præſis ut ꝓſis. p̄ſis ut fidelis ſeru⁹ & prudēs, quē cō
ſtituit dñs ſup familiā ſuā. Ad qd̄? Vt des illis eſcā in tpe.

Hoc eſt,ut diſpẽſes,nõ imperes.Hoc fac,& dñari ne aſſe
Pſal.118. ctes hoim hõ,ut nõ dñeť tui oĩs iniuſtitia. At ſatis ſupq̃
id intimatũ ſupra,cũ quis ſis diſputareť. Addo tñ & hoc
nã nullũ tibi uenenũ,nullũ gladiũ plus formido,quàm li
bidinẽ dñandi.Certè ut multũ tibi tribuas,ſi multũ dece
ptus nõ es,nil te exiſtimes plus accepiſſe à magnis apl'is:
Roma.1. Recordare nũc uocis illius, ſapientibus & inſipientibus
debitor ſum.Et ſi nõ indebitã tibi ipam cẽſes, hoc quoq̃
ſimul memẽto,debitoris moleſtũ nomẽ ſeruienti potius
Luc.16. quàm dñanti congruere.Seruus in euãgelio audit.Quã
tũ debes dño meo? ¶Ergo ſi te agnoſcis ſapiẽtibus& in
ſapiẽtib⁹ nõ dñatorẽ ſed debitore:curãdũ ſummope tibi,
& tota uigilãtia cõſiderandũ quo & q nõ ſapiũt ſapiant,
& q ſapiũt nõ deſipiãt,& qui deſipuere reſipiſcãt.At nul
lũ genus inſipiẽtiæ,infidelitate(ut ſic loquar)inſipiẽti⁹.
Ergo & infidelib⁹ debitor es Iudæis Græcis & gẽtibus.
Roma.1. Intereſt,pinde tua dare operã quã poſſis,ut increduli cõ
uertãtur ad fidẽ,conuerſi nõ auertanť, auerſi reuertãtur.
Porrò puerſi ordinenť ad rectitudinẽ,ſubuerſi ad uerita
tẽ reuocenť.Subuerſores iuſtis rationib⁹ cõuincanť,ut
uel emendenť ipſi ſi fieri põt:uel ſi nõ,perdãt authoritatẽ
facultatẽq̃ alios ſubuertẽdi. Nõ oĩno & ab hoc iſipiẽtiũ
gñe peſſimo,tibi diſſimulãdũ. Dico autẽ hæreticos ſchi
ſmaticosq̃, Nã hi ſunt ſubuerſi & ſubuerſores,canes ad
ſciſſionẽ,uulpes ad fraudẽ.Erũt inquã hmõi maxime tuo
ſtudio aut corrigẽdi ne pereãt,aut ne perimãt coercendi.
Roma.1. Eſto de Iudæis excuſat te apl's,hñt terminũ ſuũ,q̃ ꝑueni
ri nõ poterit. Plenitudinẽ gẽtium præire oportet.Sed de
ipſis gẽtib⁹ quid rñdes? Imo qd tua cõſideratio rñdet ti
bi percũctãti ſic? Quid uiſum eſt pr̃ib⁹ ponere metã euã
gelio,uerbũ ſuſpẽdere fidei donec infidelitas durat? Qua
ratiõe putam⁹ ſubſiſtit uelociter currẽs ſermo? Quis pri
ꝑs.147. mus ihibuit hũc ſalutarẽ curſum? Et illis cauſa fortè quã
neſcim⁹,aut neceſſitas potuit obſtitiſſe.Nobis quæ diſſi
mulãdi rõ eſt? Qua fiducia,qua cõſcia Xp̃m non uel offe
rim⁹ eis q nõ hñt? An ueritatẽ dei in iniuſtitia detinem⁹?
Rom. 11. Et qdẽ q̃nq̃ ꝓueniat gẽtiũ plenitudo neceſſe eſt.Expecta
Ro.10. mus ut ĩ eas incidat fides.Cui credere caſu cõtigit? Quo
Actu.10. credẽt ſine ꝓdicãte? Petrus ad Cornelium, Philippus ad
eunuchũ, miſſi ſunt:& ſi exemplũ recẽtius quærim⁹. Au
guſtinus à beato Gregorio deſtinatus eſt formã fidei tra
dere Anglis.Et de his tu ita tecum.Ego addo & de ptina
cia Græcorũ,q nobiſcũ ſunt & nõ ſunt,iũcti fide,pace di
Pſal.17. uiſi.Quãquã &in fide ipa claudicauerint à ſemitis rectis.
Et item de hæreſi,quæ clã penè ubiq̃ſerpit apud aliquos
ſæuit palam. Nã paruulos eccleſiæ paſſim & publice de
glutire feſtinat.Quæris ubi ſit hoc? Veſtri q terrã auſtri
tam ſæpe uiſitãt,ecce hi ſciũt:& poſſunt dicere tibi.Eunt
& redeunt per medium illorũ,aut tranſeunt ſecus: ſed qd
boni adhuc cum illis egerint, necdũ audiuimus.Et forſi
tan audiuiſſemus niſi præ auro Hiſpaniæ ſalus ꝓpuli ui
luiſſet.Tuũ eſt & plagæ huic remedio ꝓuidere.Sed eſt in
ſipiẽtia,quæ ipam quoq̃ iam ꝓpemodũ ſtultã fecit ſapiẽ
tiã fidei. ¶Quo&eccleſiã catholicã penè totã hoc uir⁹ in
fecit? Nã dũ & in ipſa quiq̃ quæ noſtra ſunt quærim⁹,ſit
ut inuicẽ inuidẽtes,inuicẽ,puocãtes exerceamur ad odia,
animemur ad iniurias, armemur ad lites, cauillemus ad
dolos,feramur ad detractiones, ꝓrũpamus ad maledicta,
opprimamur, à fortioribus, opprimamus infirmiores.
Quàm digne & laudabiliter occupatur meditatio cordis
tui aduerſus tã peſtilẽs inſipiẽtiæ genus, qd corpus ipm
Xp̃i(quæ eſt multitudo credẽtiũ)occupaſſe conſideras.
¶O ambitio ambiẽtiũ crux, quo omnes torquẽs oĩbus
places? Nil acerbius cruciat,nil moleſtius inquetat,nil tñ
apud miſeros mortales celebriusnegociis eius. An nõ li
mina apoſtolorũ plus iam ambitio quàm deuotio terit?
An nõ uocibus eius ueſtrũ tota die reſultat palatiũ? An
non õſtibus eius tota legũ canonũq̃ diſciplina inſudat?
An nõ ſpoliis eius oĩs Italica inhiat inexplebili auiditate
rapacitas? Quid ita tua ipſius ſpiritualia ſtudia non ſaltẽ
intercidit,ſed abſcidit? ¶Quoties ſancta ac fœcundatua
abortiri ocio fecit inquietũ & inquietãs malũ? Aliud eſt
qd ab oppreſſis appellať ad te:aliud autẽ qd ambitio in
eccl'ia p te regnare moliť.Nec deeſſe illis:nec huic aliqua
ten⁹ aſſentire oportet.Quàm uerò inique foueť illa,ſper
nuntur illi? Vtriſq̃ tñ debitor es:illis ut erigas,iſtis ut re
primas.¶Et quoniã incidit de appellatiõibus, proſequi
aliquaten⁹ nõ erit ab re.Magno in his & pio opus intui
tu eſt:ne quod magna fuit neceſſitate,puiſum,male uten
do reddatur inutile.Mihi uidetur & in multam poſſe eas
deuenire pernicie, ſi non ſummo moderamine actitẽtur.
Appellatur de toto mũdo ad te:id quidẽ in teſtimoniũm
ſingularis primat⁹ tui.At tu ſi ſapis, nõ primatu gaude
bis:ſed fructu. Apoſtolis dictũ eſt: In hoc nolite gaudere Luc.4.
q̃ ſpiritus ſubĵciũtur uobis.Appellatur ad te ut dixi, &
utinam tam fructuoſe quàm neceſſarie. Vtinam cum op
preſſus clamat,ſentiat oppreſſor, & non ſuperbiat impi⁹
unde incenditur pauper.Quid tam decorũ,ut ad inuoca
tionem tui noĩs oppreſſi effugiant,uerſuti nõ refugiant?
Quid è regione tam peruerſum,tam recti alienũ,uel ut læ
tetur qui malũ facit,& q tulit inaniter fatigeť? Inhuma
niſſime nõ mouerĩs erga hominem, cui illatæ iniuriæ cu
mulauere dolorem,& labor itineris,& dãna expenſarum.
Sed nihilominus ignauiſſime in illum non mouerĩs, qui
huic tot calamitatũ partim author:partim extitit cã. Eui
gila homo dei,cũ hæc cõtingũt, moueať miſeratio: mo
ueať & indignatio tua. Alterã læſo,alterã lædenti debes.
Cõſolet ille dammorũ reſarcitu ſuorũ, ſatisfactione iniu
riarum,ſine calumniarũ. Cũ iſto ita agať ut pœniteat fe
ciſſe,qd nõ timuit facere:& nõ de pœnis innocentius ri
deat. Arbitror idẽ debere pati illũ q ſine cauſa fortè ap
pellauit.Formulã hãc iuſtitiæ præfigit tibi,& diuinæ in
cõmutabilis ratio æqtatis(& ni fallor)ipſa appellationũ
lex,ut illicite uſurpata appellatio nec ꝓſit appellãti, nec
apellatio obſit.Vt quid enim fruſtra fatigatus ſit homo?
Quàm plenũ iuſtitiæ ut ſeſe potius læſerit q uoluit pro
ximũ? Appellaſſe inique,iniquum eſt: inique & impune,
iniquarũ appellationũ fomes. Iniqua aũt omnis appella
tio,ad quã iuſtitiæ inopia nõ coegit.Appellare nõ ut gra
ues,ſed ſi graueris,licet.Appellandũ à ſentẽtia.Ante ſen
tentiam improbe omnino,niſi ob manifeſtum gruamen,
præſumitur appellatio.Qui igitur nõ grauatus appellat,
liquet quia aut grauare intẽdit:aut tẽpus redimere. Nõ
eſt aũt ſuffugium appellatio:ſed refugiũ.Quantos nouí
mus appellaſſe pulſatos, quo interim liceret quod nun
quam licet? Nonnullis etiam quoad uixerunt licuiſſe ap
pellationis ſuffragio nefaria ſcim⁹: uerbi gratia inceſtũ,
adulterium.Quale eſt hoc,turpitudini patrocinari,quod
uel maxime formidari à turpibus oportebat? Quouſq̃
murmur uniuerſæ terræ aut diſſimulas, aut nõ aduertis?
Quouſq̃ dormitas? quouſq̃ nõ euigilat cõſideratio tua
ad tantã appellationũ cõfuſionẽ atq̃ abuſionem? Præter
ius & fas,præter morem & ordinem fiunt.Non locus,nõ
modus,non tempus, non cauſa diſcernitur aut perſona.
Præſumuntur leuiter paſſim,plerumq̃ &nequiter.Volẽ
tes malignari nõne his potiſſimũ terreri ſolebant? Nũc
terrori ipſi ex his magis fiunt, atq̃ id bonis.Antidotum
uerſum in uenenũ,nõ mutatio dexteræ excelſi hæc. Ap
pellãtur boni à malis,ut nõ faciant bona:& ſuperſedent à
uoce tonitrui tui formidãtes.Deniq̃ appellantur epiſco
pi,ne illicita audeant matrimonia ſoluere uel prohibere.
Appellãtur ne rapinas,ne furta,ne ſacrilegia & quæ eiuſ
modi ſunt,punire ullatenus uel cohibere præſumãt. Ap
pellantur ne indignas& infames perſonas à ſacris officiis
beneficiſue repellere ſeu amouere queant. Quod tu in
uenis remedium morbo huic,ne quod repertũ ad reme
dium fuit,reperiatur ad mortẽ? Zelatus eſt dominus do
mum orationis factam ſpeluncã latronũ.Tu eius miniſter Mat.21.
diſſimulas miſerorũ refugium,datũ arma iniquitati. Vi
deas prærĩpi paſſim partes oppreſſorum, & prorumpere
ad appellandũ,non tã grauatos quàm grauare uolentes.
Quid hoc miſterij? Tuũ eſt cõſiderare, nõ meũ commen
tari iſtud.

tari iſtud. Et cur inquis male appellati nō uenīunt oſtendi ſuam innocentiā, malitiā conuicturi? Dico qđ dicere ad hoc ſolent. Nolumus uexari fruſtra. In curia eſſe qui procliuius faueant appellantibus, foueant appellationes. Ceſſuris Romæ, domi cedere ſatius. Fateor me nō omnino decredere his. Quē das mihi in tam crebris appellationibus quæ hodie fiunt, qui pro expenſis itineris uel numerum reſtituerit illi quem fortè appellarit? Mirum uerò ſi ita oēs & appellantes iuſti, & appellati rei ueſtro examine inuenti ſunt. Diligite, inqt, iuſtitiam, qui iudicatis terrā. Sapiē. 1. Parū eſt iuſtitiā tenere: niſi & diligas. Qui tenent, tenent: qui diligūt, zelant. Amator iuſtitiæ ingrit iuſtitiā: & proſequitur eam. Porrò oēm iniuſtitiā perſequit. Nihil tibi & illis qui appellationes uenatiōes putant. Pudet elogij qđ apud ethnicos iam uertitur in parabolā. Duos nouimus ceruos pingues. Vt miti⁹ loquar, plus facetiæ quàm Parabola. iuſtitiæ hic. Tu ſi amas iuſtitiam: appellationes non affectas, ſed ſuſtines. Veruntamen quid emolumēti affert eccleſijs dei tua unius hoīs iuſtitia, ubi ſentētia prævalet aliter affectorū? At iſtud loci illius erit cū cœperint uerſari quæ circa te ſunt. ¶Nūc uerò nō te exiſtimes ocioſe uacare cōſiderationi huic, qua appellatiōes ad legitimū ſi fieri poteſt reuoces uſum. Et ſi hinc mea quæraſ uel potius curetur ſentētia: dico appellatiōis ut nō contēnendas, ſic nec uſurpādas oīno. Porrò horū quid inſolentius cēſeā, haud facile dixerim: niſi q uſurpatio quādam uidetur inducere cōtēptus neceſſitatē: ac per hoc fortè acrius inſectanda, quæ amplius nocet. Aut nō uerè nocētior eſt mala in ſe, ī partu peior? Nónne ipſa eſt quæ ipm ius quoq naturæ aut extenuat aut exterminat? Nā ſæpe rebus etiā præcioſiſſimis, præcij gratiā nō modo demſit, ſed adimit. Quid ſacramentis acceptius? Vſurpata tī ab indignis, indigneue tractata, miniме acceptātur. Magis habēt dānationē: qa debitā uenerationē non habent. Fateor grāde & gñale mūdo bonū eſſe appellationes: idq tā neceſſariū, quàm ſolē ipſum mortalibus. Reuera quidē ſol iuſtitiæ eſt: prodēs ac redarguēs opera tenebrarū. Prorſus fouendæ & manutenendæ ſunt: ſed quas extorſit neceſſitas non calliditas adinuenit. Vſurpatoriæ ſunt hmōi omnes: non ſubueniētes in neceſſitate: ſed opitulātes iniquitati. Quidni ueniāt in cōtēptū? Quāti ut talibus quoq deferrent, etiā de proprio ceſſere iure: me longo & caſſo itinere fatigarentur? Plures tī ſua amittere nō ferētes, appellationes minus opportunas, & celſa noīa importunius cōtempſerūt. Dico aliqd qđ ad rem pertinet exēpli cauſa. Quidā ſibi publice deſpōſauerat uxorē: adeſt dies celebris nuptiarum. Parata oīa: inuitati multi. Et ecce homo cōcupiſcēs uxorē ꝓximi ſui, in uocē appellationis inopinatæ ꝓrupit: affirmās ſibi traditā priuſ, ſuam potius eſſe debere. Stupet ſponſus, hærent oēs, ſacerdos non audet progredi, fruſtratur oīs apparatus ille, deſcēdit quiſq in domum ſuam, ſuam cœnā manducaturus: ſponſa à menſa & thalamo ſponſi ſuſpendit. Quouſq Roma reditum eſt. Pariſſius cōtigit hoc nobili Galliarū ciuitate ſede regia. Rurſum in ciuitate eadē quidā ſibi deſpōſata uxore diem cōſtituit nuptiarū. Interim emergit calūnia: dicētib⁹ quibuſdā non debere cōiungi. Ad iudiciū eccleſiæ cauſa delata eſt, ſed non expectata ſnia, appellatum eſt ſine cauſa, ſine grauamine: ſolo fruſtratoriæ dilatiōis intuitu. At ille ſiue perdere quæ pararat, ſiue dilectæ tādiu fruſtrari conſortio nolens, nihilominus qđ propoſuerat, cōtēpta ſiue diſſimulata appellatione peregit. Quid illud qđ in Altiſiodorenſi eccleſia nup à quodam adoleſcētulo præſumptum eſt? Nēpe defuncto ſancto epiſcopo, uolētibus clericis aliū ut moris eſt eligere ſibi, interuenit ille appellās & uetās ne fieret quouſq iſſet & rediſſet ab urbe. Cui tamen appellationi nec ipſe detulit. Nam cū uideret ſe cōtēni, tanquā qui irrationabiliter appellaſſet: accitis quos potuit ſibi, tertia die poſt factam ab aliis electionem, fecit ſuam. Cū itaq ex his & innumeris talibus liqueat non ex contemptu gigni uſurpationem, ſed ex uſurpatione contemptum: uideris tu quid ſibi uelit q zelus ueſter aſſidue penè uindicat illum: iſtam diſſimulat. ¶Vis pfectius coercere contēptū? Cura in ipō utero peſtimæ matris pōcari germē nequā: qđ ita fiet, ſi uſurpatio digna aīaduerſione mulctetur. Tolle uſurpationē, & cōtemptus excuſationē nō habet. Porrò inecuſabilitas auſum explodet. Non ſit proinde uſurpator: & cōtēptor nullus erit: aut admodum rarus. Bene facis tu qappellationū negato ſuffragio, imo ſuffugio: multa remittis negocia ad cognoſcētes uel qui noſcere citius poſſunt. Vbi em certior ac facilior notio, ibi deciſio tutior expeditiorq eſſe poteſt. Quàm plenum gratiæ, q multorū quoq per hoc & laboribus parcis & ſumptibus. At quib⁹ſic credas: id tibi omnimodis attendendū. ¶Poteram multa de eodē utiliter addere his: ſed memor propoſiti mei, cōtētus interim occaſionē dediſſe, ad alia trāſeo. Et primū qđ occurrit, miniме tranſeūdum reor. Præes, & ſingulariter. Ad quid? Eget tibi dico cōſideratione. Nūquid ut de ſubditis creſcas? Nequaquam: ſed ut ipſi de te. Principē te cōſtituerūt: ſed ſibi, non tibi. Alioquin quo pacto te reputas ſuperiorē his à quib⁹ beneficiū mendicas? Audi dñm. Qui poteſtatē habēt ſuper eos: benefici uocātur. At iſtud de his qui foris ſunt. Quid ad nos? Tu id mendaciter dicēris, ſi non tam bñficus eſſe, quàm beneficis præeſſe intendas. ¶Paruī deiectiq animi eſt, de ſubditis non profectū quærere ſubditorū: ſed quæ ſtū propriū. In ſummo pſertim oīm nihil turpius. Quàm pulchre magiſter gētium parentes filijs, nō filios debere cenſuit theſaurizare parentibus. Non mediocris gloriæ uox illa idētidē ipſius. Nō requiro datū, ſed fructū. At tā ranſcamus & hinc: ne qs morā in his meā, auaritiæ in te notā interpretet, Quæ quàm lōge à te ſit, in libro ſecūdo teſtat⁹ ſum: ſciēs quāta & in quāta tua neceſſitate reſpueris. Ad te proinde ſcripſerim iſta: non ppter te. Nēpe qđ tibi ſcribitur, ſoli pdeſſe nō decet. Hic locus auaritiā carpit: à quo uitio immunis ſatis tua opinio eſt: an & opus, tu uideris. Vidimus tamē (ut oblata à pauperibus taceam quæ tāgere nō acquieſcis) germanicos detinuiſſe ſaccos, ſed pcio, nō maſſa. Argentū reputatū eſt fœnū: ſummatij nō leuati ſarcinis, onuſti nihilomin⁹ repatriāt uel inuiti: Noua res. Qñ hacten⁹ aurū Roma refudit? Et nūc Roma norū cōſilio id uſurpatū nō credim⁹. Duo uenerūt: ambo locupletes: & ambo rei. Siqdē un⁹ Magūtin⁹, Coloniēſis alter: alteri gīa gratis reddita eſt: alter indign⁹ credo cui gīa redderet, audiuit. Cū quali ueſte intraſti, cum tali egredieris. O uocē magnificā: uocē prorſus apoſtolicæ libertatis. Quid min⁹ ab illa hæc habuit. Pecunia tua tecum ſit in perditionē? Niſi q in illa plus zeli: in iſta plus modeſtiæ ſonuit. Quid ille de trāſmarinis partib⁹, à penè finibus terræ, terra & mari currens pro epatu: ſuis & alienis facultatibus rurſus emendo? Iam enim emerat priuſ. Tulit multa, ſed retulit: nō omnia tī. Incidit miſer in manus alias, accipere quàm dare potentiores. Bñfeciſti tuas in utroq ſeruās innoxias: nec imponere ſcilicet ambitioſo: nec ſupponere iniquo mammonæ acquieſcēs. Non ſic à paupere epo contenuiſti: das qđ daret ne immunificus notaretur. Accepit clàm, qđ palàm dedit. Sic de tuo ſaculo conſultū eſt uerecūdiæ uiri. Sic quoq curiæ morem gerēs, tuo bñficio inuidiā declinauit corū q diligunt munera. Non potes abſcondere: & factum nouimus & perſonā. Audire grauat? Et ego eò libētius prædico, quò tu id modeſti⁹ audis. Si tibi ſic expedit: & mihi ſic. Tā nō oportet Chriſti gloriā me ſilere, quàm te nec quærere tuā. Et ſi pergis murmurare adhuc, reſpondebitur tibi ex euangelio. Quāto eis præcipiebat: tāto magis plus prædicabāt, dicentes. Bene oīa fecit. ¶Audi aliud, ſi tī aliud. Ad idem em fortaſſis pertinere qs dicat. Tua conſideratio uiderit hoc. Mihi uideſ nō longe à uero diſſentire: quid id fortè inter auaritiæ ſpecies locandū putauerit. Ego uerò illius aut ſpeciē eſſe, aut ſpeciē habere nō negauerim. Sanè intereſt tuæ perfectionis: & malas res: & malas pariter ſpēs deuitare. In altero conſcientiæ, in altero famæ conſulis.

Luc. 22.

2. Co. 12

Phili. 4.

Actu. 8.

Marc. 7.

Puta tibi non licere (& si aliàs fortasse liceat) quicqd ma-
Deu.32. le fuerit coloratū. Denicq; interroga maiores tuos: & dí-
1.The.5. cēt tibi. Ab oi specie mala abstinete uos. ¶ Sanè minister
Ioan.12. dñi dñm imitet: quia ipse ait. Qui mihi ministrat, me se-
Psal.92. quatur. Et habes de illo. Dñs regnauit, decorē induit: in-
duit dñs fortitudinē. Tu quoq; esto fortis in fide, decor
in gloria: & probasti te imitatorē dei. Fortitudo tua, fidu-
cia fidelis cōscientiæ: decor tuus, splendor bonæ opinio-
nis. Ita quæso induere fortitudinē: etem gaudiū dñi for-
titudo tua. Porrò specie tua & pulchritudine tua nihilo-
puer.3. minus tanquā propria similitudine delectat. Induere ue-
stimentis gloriæ tuæ: uestire duplicibus quibus domesti-
cos suos fortis illa mulier induere cōsueuit. Nō sit in con
scientia nutās infirmitas modicæ fidei: nō sit in fama næ-
uus malæ speciei: & uestiris duplicib⁹: & gaudebit spō-
sus super sponsam aiam tuā: & gaudebit sup te deus tuus.
¶ Miraris quorsum hæc: ignarus usq; adhuc quid dicere
uelim. Non te tollo diutius. Murmur loquor & querimo
niam ecclesiarum. Truncari se clamitant ac demembrari.
Vel nullæ uel paucæ admodum sunt quæ plagā istam aut
non doleant, aut non timeāt. Quæris quā? Subtrahūtur
abbates episcopis: epī archiepiscopis: archiepiscopi pa-
triarchis, siue primatib⁹. Bonáne species hæc? Mirum si
excusari queat uel opus. Sic factitādo probatis uos habe
re plenitudinem potestatis: sed iustitiæ fortè non ita. Fa-
citis hoc quia potestis: sed utrū & debeatis, quæstio est.
Honorū ac dignitatum gradus & ordines quibusq; suos
seruare positi estis: non inuidere: ut quidā uestrorum ait:
Rom.13. Cui honorē, honorē. ¶ Spiritualis homo ille q oia dīudi-
1.Cor.3. cat, ut ipse à nemine dīudicetur: omne opus suum trina
quadā cōsideratione preueniet. Primū qdē an liceat: de-
inde an deceat: postremò an expediat. Nam & si cōstet in
xpiana utiq; philosophia non decere nisi qd licet: nō ex-
pedire nisi qd decet & licet: nō continuo tm oē qd licet,
decere aut expedire cōsequēs erit. Age aptemus si possu-
mus tria ipsa operi huic. At qūo nō indecens tibi uolun-
tate pro lege uti, & qa nō est ad quē appelleris, potestatē
exercere, negligere rationē? Túne maior dño tuo qui ait:
Dañ.6. Non ueni facere uoluntatē meā? Quāquā nō minus deic-
ti quàm elati animi est ueluti rōnis expertē non p rōne,
sed p libitu agere: nec iudicio agi, sed appetitu. Quid tā
bestiale? Et si indignū cuiuis utenti ratione uiuere ut pe-
cus: quis in te rectore oīm tantā contumeliam naturæ, ho
noris iniuriā ferat? Sic degenerādo (qd absit) generale
Psal.48 opprobriū feciſti proprīū tibi. Homo cū in honore esset,
non intellexit: cōparatus est iumētis insipientib⁹ & simi-
lis factus est illis. Quid item tā indignū tibi, quàm ut to-
tum tenēs, non sis cōtentus toto: nisi minutias quasdam
atq; exiguas portiones ipsius tibi creditæ uniuersitatis:
tanquā nō sint tuæ, satagas nescio quomodo adhuc face
2.Re.12. re tuas? Vbi etiā meminisse te uolo parabolæ Nathan de
hoīe qui multas oues habens, unā q̄ erat pauperis cōcu-
3.Re.21. piuit. Huc quoq; ueniat factū imo facinus regis Achab:
q̄ rerū summā tenebat, & unā uineam affectauit. Auertat
Ibidem. deus à te qd ille audiuit. Occidisti, & possedisti. Nolo au-
tem prætendas mihi fructū emancipationis ipsius: nullus
est em: nisi q inde epī insolētiores, monachi etiam disso-
lutiores fiunt. Quid qd & pauperiores? Inspice diligen-
tius talium ubiq; libertorum & facultates & uitas, si non
pudenda admodum & tenuitas in his, & in illis secularí
tas inuenitur Matris noxiæ libertatis gemina soboles
hæc. Quidni peccet licentius uagum & male liberū uul-
gus, cum nō sit qui arguat? Quidni licentius quoq; spo-
lietur ac deprædet inermis religio: cū nō sit q̄ defendat?
Quo enim refugium illis? Nūquid ad epos dolentes in-
uriame? Ridentibus profectò aspiciūt oculis siue quæ fa-
ciunt mala, siue quæ patiūtur. Quæ demū ultilitas in san-
guine istor? Vereor ne illa quam in propheta cōminatus
Ezech.3 est deus, Ille, inquiens, in iniquitate sua morietur: sangui-
nem aūt eius de manu tua requiram. Si enim extollit qui
subtrahitur, & cui subtrahitur uritur: qui subtrahit quo-
modo innocens? Parum est: inuoluim⁹ ignē. Audi aper-
tius. Si is qui murmurat, fm animam mortuus est: qui in-
stigat, quomodo uiuit? Qūo non reus mortis amborum
& suæ pariter, qui gladiū dedit unde ambo morerentur?
Hoc est qd dixerā, occidisti, & possedisti. Adde qd q au-
diunt scandalizantur, indignantur, detrahūt, & blasphe- 3.Re.21.
mant: hoc est uulnerantur ad mortē. Non est bona arbor
faciens fructus tales, insolentias, dissolutiones, dilapida-
tiones, simultates, scādala, odia, quodq; magis dolēdum,
inter ecclesias inimicitias graues, perpetesq; discordias.
Vides quàm uerus sit sermo ille. Oia mihi licent, sed non 1.Co.10.
omnia expediunt? Quid si fortè nec licet? Ignosce mihi:
nō facile adducor licitū consentire qd tot illicita partu-
rit. Tu ne denicq; tibi licitum censeas, suis ecclesias muti-
lare membris, confundere ordinem, perturbare terminos
quos posuerūt patres tui? Si iustitiæ est, ius cuiq; seruare
suum: auferre cuiquam sua, iusto quomodo poterit con-
uenire? Erras, si ut summam, ita & solā institutā à deo ue-
stram apostolicam potestatē existimas. Si hoc sentis: dis-
sentis ab eo qui ait. Non est potestas nisi à deo. Proinde
quod sequit. Qui potestati resistit, dei ordinatiōi resistit: Rom.13.
& si principaliter pro te facit: nō tm singulariter. Denicq;
idem ait. Omnis anima potestatib⁹ sublimioribus subdi- Ibidem.
ta sit. Nō ait sublimiori, tanquā in uno: sed sublimioribus,
tanquam in multis. Nō ergo tua sola potestas à domino:
sunt & mediocres, sunt & inferiores. Et quomodo quos Mat.19.
deus cōiunxit, nō sunt separandi: sic nec quos subiunxit,
comparandi. Monstrū facis, si manu subuouens digitū,
facis pendere de capite superiorē manui, brachio colla-
teralem. Tale est si in christi corpore mēbra aliter locas:
quàm disposuit ipse. Nisi tu putas aliū esse qui posuit in
ecclesia quosdā quidē apostolos: quosdā autem ꝓphetas: 1.Co.12.
alios uerò euangelistas: alios doctores & pastores, ad cō-
summationē sanctorū, in opus ministerij, in ædificationē
corporis Christi. Atq; hoc corpus, quod tibi ipse Paulus
suo uerè apostolico figurās eloqo, & capiti cōueniētissi-
me aptās, totū ex eo cōpactū perhibet, & cōnexū p oēm
iunctura submínistrationis, fm operationē in mensuram
uniuscuiusq; mēbri, augmentū corporis facies in ædifica
tionē sui, in charitate. Nec uilem reputes formā hāc quia Ioan.5.
in terra est: exēplar habet è cælo. Neq; em filius pōt face-
re quicquam nisi quæ uiderit patrem facientē: præsertim Exo.25.
cū sub Moysi noīe dictū sit. Vide oia facias fm exemplar
qd tibi in mōte monstratū est. Viderat hoc qui dicebat: Apo.21.
Vidi ciuitatē sanctā Hierusalē nouā descēdentē de cælo:
à deo paratā. Ego enim ꝓpter similitudinē dictum reor: q
sicut illic seraphim & cherubim ac cæteri qq; usq; ad an-
gelos & archangelos ordinantur sub uno capite deo: ita
hic quoq; sub uno summo pōtifice primates uel patriar-
chæ, archiepiscopi, epī, pbyteri, uel abbates: & reliqui, in
hūc modū. Nō est paruipēdendū qd & deū habet autho-
rem, & de cælo ducit originem. Quod si dicat eps, nolo
esse sub archiepiscopo: aut abbas, nolo obedire epo: hoc
de cælo nō est. Nisi tu fortè angelorū quēpiam dicētē au-
disti, nolo sub archangelis esse: aut ex alio quolibet infe-
riorū ordinū aliquē nō ferentē subesse cuiquam nisi deo.
Quid inqs? Prohibes dispensare? Non: sed dissipare. Nō
sum tam rudis ut ignorem positos uos dispensatores: sed
in ædificationē: nō in destructionē. Denicq; quæritur in- 1.Co.4.
ter dispensatores ut fidelis quis inueniatur. Vbi necessi-
tas urget, excusabilis dispensatio est. Vbi utilitas prouo-
cat, dispensatio laudabilis est. Vtilitas dico communis,
non propria. Nam cum nihil horum est: non planè fidelis
dispensatio: sed crudelis dissipatio est. Nonnulla tamen
monasteria sita in diuersis epatib⁹, q specialiꝰ pertinue-
rint ab ipsa sui fundatione ad sedem apostolicam pro uo-
lūtate fundatorū, quis nesciat? Sed aliud est quod largi-
tur deuotio: aliud quod molitur ambitio impatiēs subie
ctionis. Et hæc dicta de his. ¶ Supereſt ut generaliter sua
per uniuersum ecclesiæ statum intēdat consideratio tua:
si plebes clericis, si clerici sacerdotibus, si sacerdotes deo

in ea

in ea qua oportet hūilitate ſubiecti ſint: ſi in monaſteriis & religioſis locis ſeruet ordo, uigilet diſciplina: ſi ſuper praua opera & dogmata, cēſura eccleſiaſtica uigeat: ſi floreant uineæ honeſtate & ſanctimonia ſacerdotū: ſi flores fructus parturient obedientia fidelium populorum: ſi denum ueſtra ipſorū apoſtolica mādata & inſtituta ea qua dignum eſt ſolicitudine obſeruentur: ne quid in agro domini tui aut neglectu incultum, aut fraude ſurreptum inueniatur. Poſſe inueniri ne dubites. Mihi in promptu eſt (ut multa & innumera prætermittam quæ paſſim neglecta iacent) nonnulla etiam ex his quæ plantauit dextera tua, conuulſa monſtrare. Nónne os tuum in Remenſi concilio ſubiecta capitula promulgauit? Quis ea tenet? Quis tenuit? Falleris ſi teneri putas. Si non putas, ipſe peccaſti aut ſtatuens quæ non tenerentur: aut quòd non tenentur diſſimulans. Præcipimus aiſti ut tam epiſcopi quàm clerici neque in ſuperfluitate ſeu inhoneſta uarietate colorum, aut fiſſura ueſtium, neque in tonſura, intuētium (quorum forma & exemplum eſſe debent) offendāt aſpectum, ſed potius ita in ſuis actibus errata cōdemnēt, & amorem innocentiæ conuerſatione demonſtrent, ſicut dignitas exigit ordinis clericorum. Quòd ſi moniti ab epiſcopis ſuis intra quadraginta dies non obtemperauerint: eccleſiaſticis beneficiis eorūdem pontificum authoritate priuentur. Epiſcopi uerò ſi præfixam pœnam irrogare neglexerint, quia inferiorum culpæ ad nullos magis referendæ ſunt, quàm ad deſides negligentesq; rectores: tandiu ab officio pontificali abſtineant donec pœnam à nobis conſtitutam clericis ſibi ſubiectis imponant. Illud etiam duximus annectendum, ut nullus in archidiaconū uel decanū niſi diaconus & presbyter ordinetur. Archidiaconi uerò, decani & præpoſiti qui infra ordines prænominatos ſunt, ſi inobedientes ordinari cōtempſerint: honore ſuſcepto priuentur. Prohibemus autem ne adoleſcentibus, uel infra ſacros ordines conſtitutis, ſed qui prudentia & uitæ merito clareſcunt: prædicti cōcedantur honores. Verba tua hæc tu ſanxiſti: quid effectui mancipatum? Adhuc adoleſcentes, adhuc qui infra ſacros ordines ſunt, in eccleſia promouentur. Quod ad primum capitulum pertinet, luxus ueſtium interdictus, ſed non reſtrictus: pœna dictata, ſed minime ſecuta eſt. Iam quartus annus eſt ex quo datum mandatum audiuimus: & neminem adhuc clericorum priuatum beneficio: neminem epiſcoporum ſuſpenſum ab officio luximus: ac luctu amariſſimo dignum quod ſecutum eſt. Quid hoc? Impunitas incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, trāſgreſſionum nutrix. Et beatus ſi omni ſatagas cura malorum omnium primam parētem cauere incuriam. Sed ad hoc tu operam dabis. Et nunc leua oculos tuos & uide ſi non æquè ut prius pellicula diſcolor ſacrum ordinem decolorat: ſi nō æque ut prius fiſſura enormis penè inguina nudat. Solēt dicere. Nū de ueſtibus cura eſt deo, & non magis de moribus? At forma hæc ueſtium: deformitatis mentium & morū indicium eſt. Quid ſibi uult q̄ clerici aliud eſſe, aliud uideri uolunt? Id quidē caſtum: minusq; ſyncerum. Nempe habitu milites, quæſtu clericos, actu neutrū exhibent. Nam neq; ut milites pugnant neque ut clerici euangelizant. Cuius ordinis ſunt? Cum utriuſq; eſſe cupiunt, utrunq; deſerunt: utrunq; confundūt. Vnuſquiſq; ingt in ſuo ordine reſurget. Iſti in quo? An qui ſine ordine peccauerunt: ſine ordine peribunt? Aut ſi ſummè ſapiens deus ueraciter creditur à ſummo uſque deorſum nihil inordinatum relinquere: uereor nō alibi ordinandos, quam ubi nullus ordo ſed ſempiternus horror inhabitat. O miſerandam ſponſam talibus creditam paranimphis: qui aſſignata cultui eius, proprio retinere quæſtui non uerentur. Non amici profectò ſponſi, ſed æmuli ſunt. Et de his ſatis quæ ſub te ſunt, etſi non ad materiæ copiam, quæ eſt multa nimis: certè ad quod propoſui ego. Viſenda iam quæ circa te ſunt, ſed ad ea oſtiū nobis quartus liber aperiet.

Diligenter notandum.

1. Co. 15.

De Conſideratione. Liber quartus.

SI mihi plenius innotuiſſet amantiſſime, Eugeni, priora qualiter acceptaris, ſm hoc uel fidentius in reliquū proceſſiſſem, uel cautius, aut certè ſubſtitiſſem oīno. Nūc uerò quia ob locorū diſtantiam id minime dat, non mireris ſi prodit exilior ſermo anceps: uerecūde fateor ad medium ueniens. Primis itaq; cōſiderationis partibus libris prioribus ptractatis: in manib⁹ eſt de his addere quæ circa te ſunt. Et ipſa quidē ſub te: ſed quò ꝓpiora, eò importuniora tibi. Nempe coram poſita incuriā nō admittunt, nō diſſimulationem, non obliuionē. Vehemētius urgent: turbulētius irruūt: uerendū ne obruant. Circa eiuſmodi quàm ſobria & intē ta conſideratione opus ſit: proprio te experimento edoctum ſatis non ambigo. Alioqn ſi nō cauta opportunaq; interueniat cōſideratio: occupatio cōtinuabitur, & uexationis non erit modus, & ſolicitudinis nō erit finis. Non tempus uacuū, nō liberū cor: plus laboris, & minus utilitatis. Dico aūt inſtātia illa tua quotidiana ab urbe, à curia, à domeſtica eccleſia tua. Hæc inquā circa te ſunt: clerus & populus tuus cui ſpecialiter epiſcoparis: ac p hoc ſpecialis curæ teneris debitor. Hi quoq; q̄ tibi quotidie aſſiſtūt ſeniores populi, orbis iudices, & qui itē de domo & menſa tua ſunt, capellani, cubicularii, miniſtri quoq; diuerſis deputati officiis in obſequiū tui: hi te familiari⁹ uiſitant, frequētius pulſant, moleſtiuſq; ſolicitant. Hi ſunt qui nō uerentur ſuſcitare dilectā, & antequam ipſa uelit. Et primo quidē clerum illū ordinatiſſimum eſſe decet: ex quo precipue in omnem eccleſiam cleri forma proceſſit. Deinde omne quod perperam agitur te præſente: id tibi turpi⁹. Intereſt gloriæ ſanctitatis tuæ, ut quos præ oculis habes: ita ordinati, ita ſint informati: quaten⁹ totius honeſtatis & ordinis ipſi ſpeculū, ipſi ſint forma. Inueniantur præ cæteris oportet expediti ad officia, idonei ad ſacramēta: ad plebes erudītedas ſolicīti: circunſpecti ad ſeſe cuſtodiēdos in omni caſtitate. Quid de populo loquar? Populus Roman⁹ eſt. Nec breuius potui, nec exp̄ſſius tñ apire de tuis parochianis qd̄ ſentio. Quid tā notū ſeclis, quam proteruia & faſtus Romanorū? Gens inſueta paci tumultui aſſueta. Gens immitis & intractabilis, uſque adhuc ſub di neſcia: niſi cum non ualet reſiſtere. En plaga: tibi incumbit cura hæc: diſſimulare non licet. Rides me: forſitā fore incurabilem perſuaſus. ¶ Noli diffidere: curā exigeris, nō curationem. Deniq; audiſti: curam illius habe: & non, cura uel ſana illum. Verū dixit quidā. Non eſt in medico ſemper ut releuetur æger. At meli⁹ ꝓpono de tuis tibi. Paulus loquit: plus omnibus laborauī. Non ait, plus oībus profui: aut plus omnib⁹ fructificaui: uerbum inſolēs religioſiſſime uitans. Aliàs autem nouerat homo quem docuit deus: quia unuſquiſq; ſm ſuū laborem accipiet, nō ſm ꝓuentū. Et ob hoc in laboribus potius quàm in profectibus gloriandum putauit: ſicut alibi quoq; habes ipſum dicētem: In laboribus plurimis. Ita quæſo fac tu quod tuum eſt nam deus quod ſuum eſt, ſatis abſq; tua ſolicitudine & anxietate curabit. Planta, riga, ſer curam: & tuas explicuiſti partes. Sanè incrementum ubi uoluerit dabit deus, non tu. Vbi fortè noluerit, tibi deperit nihil: dicente ſcriptura: Reddet deus mercedem laborū ſanctorum ſuorū. Securus labor: quem nullus ualet euacuare defectus. Et hoc dixerim abſq; p̄iudicio diuinæ potentiæ & bonitatis. Scio induratū cor populi huius: ſed potens eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Quis ſcit ſi reuertat & ignoſcat: conuertat & ſanet eos? Sed nō eſt ꝓpoſiti mei dictare deo quid facere debeat: tibi utinā poſſim quæ oportet & prout oportet ſuadere. At locus dubi⁹, & ſcrupuloſa incidit diſputatio. Nā ubi adriar dicere qd̄ ſentio: uideo ſatis qd imminet. Clamabitur inſuetū: nā iuſtum negari nō poterit. Ego uerò ne inſuetum quidē aſſenſerim. Nēpe aſſuetum fuiſſe ſcio, ac p hoc in diſſuetum potuiſſe uenire, ſed non redire in inſuetum. An uerò aſſuetum quis neget, quod cōſtat nō mod oam-

1. Co. 15.

Ecc. 23.

1. Co. 15.

1. Co. 3.

2. Co. 11.

1. Co. 3.

Sapi. 10.

Ionæ 3

quando factum: ſed aliquandiu factitatum. Quid illud ſit dicam: & non proderit. Cur? Quia non placebit ſatrapis plus maieſtati quàm ueritati fauentibus. ¶ Fuerũt ante te qui ſe totos ouibus paſcendis exponerẽt, paſtoris opere & nomine gloriantes: nil ſibi reputantes indignum, niſi qđ ſaluti ouium obuiare putarent: nõ quærẽtes quæ ſua ſunt, ſed impẽdentes. Impendere curam: impendere ſubſtantiam: impẽdere & ſeipſos. Vnde unus illorũ: Et ego, 2.Co.12 Mat.20 aiꝫ, ſuperimpendar pro aiabus ueſtris. Et tanquã diceret: .Co,9. nõ uenimus miniſtrari, ſed miniſtrare: ponebant quoties oportuiſſet ſine ſumptu euãgelij. Vnus erat de ſubditis Lucæ.1. quęſtus, una pompa, unaq; uoluptas, ſi quo eos poſſent parare dño plebem perfectam. Id omnimodis ſatagebãt: 2,Co,11. etiam in multa contritione cordis & corporis: in labore & ærumna: in fame & ſiti: in frigore & nuditate. Vbi nũc quæſo conſuetudo hæc? Subijt diſſimilis ualde: longe in aliud mutata ſunt ſtudia: & utinam non in peius. Cura tñ & anxietas, & æmulatio & ſolicitudo fateor perſeuerant. Ttranslata hæc nõ imminuta. Teſtimonium uobis perhibeo q nec ſubſtantiæ parcitis: non magis quàm ante. Diuerſa autem locatio diſſimilitudinẽ facit. Magna abuſio: pauci ad os legislatoris: ad manus omnes reſpiciũt. Non immerito tamẽ. Omne papale negociũ illæ agũt. Quem dabis mihi de tota maxima urbe qui te in papam receperit precio ſeu ſpe præcij nõ interuenientes? Et tũc potiſſimum uolũt dominari: cum profeſſi fuerint ſeruitutem. Fideles ſe ſpõdent, ut opportunius fidẽtibꝰ noceãt. Ex hoc non erit cõſilij tibi à quo ſe arcẽdos putent: non ſecretũ quo ſe nõ ingerant. Si ſtante præ foribus quoquã illorũ, moram uel modicam fecerit oſtiarius: ego tunc pro illo eſſe noluerim. Et nũc experire paucis nouerim ne & ego Hier.4. aliquatenus mores gentis. ¶ Ante oĩa ſanctẽs ſunt ut faciãt mala: bonum autem facere neſciũt. Hi inuiſi terræ & cælo: utriq; iniecere manus: impij in deũ, temerarij in ſancta, ſeditioſi in inuicem, æmuli in uicinos, inhumani in extraneos, quos neminem amantes amat nemo, & cũ timeri affectant ab omnibus, omnes timeant neceſſe eſt. Hi ſunt qui ſubeſſe non ſuſtinent: præeſſe nõ norũt: ſuperioribus infideles, inferioribꝰ importabiles. Hi inuerecũdi ad petendum: ad negãdum frontoſi. Hi importuni ut accipiãt: inquieti donec accipiãt: ingrati ubi acceperint. Docuerunt linguam ſuam grandia loqui: cum operẽtur exigua. largiſſimi promiſſores: & parciſſimi exhibitores. Blandiſſimi adulatores, & mordaciſſimi detractores. Simpliciſſimi diſſimulatores, & maligniſſimi proditores. ¶ Excurrimus uſq; huc, plenius te atq; expreſſius admonendum putãtes horum quæ circa te ſunt in hac parte. Iam ad ordinẽ recurramus. Quale eſt q de ſpolijs eccleſiarum emũtur q dicunt tibi euge euge? Pauperũ uita in plateis diuitum ſeminatur. Argentum micat in luto: accurrit undiq;: tollit illud non pauperior, ſed fortior: aut qui fortè citius præcucurrit. A te tamẽ mos iſte, uel potius mors iſta non cæpit: in te utinã deſinat. ¶ Sed reliqua proſequamur. Inter hæc tu paſtor procedis deauratus: tã multa circũdatꝰ uarietate. Oues quid capiunt? Si auderẽ dicere: dæmonũ magis quàm ouium paſcua hæc. Scilicet ſic factitabat Petrus, ſic Paulus ludebat? Vides oẽm eccleſiaſticũ zelũ feruere ſola pro dignitate tuẽdæ? Honori totũ datur: ſanctitati nihil aut parum. Si cauſa requirẽte paulò ſummiſſius agere, ac ſocialius te habere tẽtaueris: abſit inquiunt: nõ decet, tempori non congruit, maieſtati nõ cõuenit: quam geras perſonam attendito. De placito dei ultima mentio eſt: pro factura ſalutis nulla cunctatio. Niſi quod ſublime eſt, hoc ſalutare dicamus: & quod gloriam redolet, id iuſtum. Ita omne humile probro ducitur inter palatinos, ut facilꝰ qui eſſe, quàm qui apparere humilis uelit, inuenias. Timor dñi ſimplicitas reputatur: ne dicam fatuitas. Virum cicũſpectũ & amicũ propriæ conſcientiæ calumniatur hypocritam. Porro amatorẽ quietis, & ſibi interdũ uacãtẽ: inutilẽ dicũt. Quid ergo tu? Euigilásne abuc ad iſtos qui circũdederunt te laqueis mortis? Quæſo ſuſtine pauliſper, & ſupporta me. Imo da ueniam: non tam temere quàm timide hæc loquẽti. Acmulor te æmulatiõe bona: & utinam quàm uehemẽti, tam utili. Scio ubi habitas: incredulí & ſubuerſores ſunt tecũ. Lupi, nõ oues ſunt: Ezec.2. talium tñ tu paſtor. Vtilis conſideratio: qua fortè inuenerís quo ſi fieri poſſit conuertas eos: ne ipſi ſubuertant te. Quid diffidimus poſſe reuerti in oues: è quibus uerti in lupos potuerunt? Hic hic non parco tibi: ut parcat deus. Paſtorẽ te populo huic certè aut nega: aut exhibe. Non negabis: ne cuius ſedẽ tenes, te neget hæredẽ. Petrus hic eſt: qui neſcitur proceſſiſſe aliquãdo uel gemmis ornatus uel ſericis, nõ tectus auro, nõ uectus equo albo, nec ſtipatus militẽ, nec circũſtrepẽtibus ſeptꝰ miniſtris. Abſq; his tñ credidit ſatis poſſe impleri ſalutare mãdatum. Si amas Ioan.21. me, paſce oues meas. In his ſucceſſiſti nõ Petro, ſed Cõſtantino. Conſulo toleranda pro tempore: nõ affectanda pro debito. Ad ea te potiꝰ incito, quorũ te ſcio debitorẽ. Etſi purpuratus: etſi deauratus incedens: nõ eſt tñ quod horreas operã curámue paſtoralẽ paſtoris: hæres non eſt qđ erubeſcas euangelijũ. Quãquã ſi uolẽs euãgelizare inter apoſtolos quidẽ: etiã gloria eſt tibi. Euãgelizare, paſcere eſt. Fac opus euãgeliſtæ: & paſtoris opus impleſti. Dracones inq; me mones paſcere: & ſcorpiones, nõ oues. Propter hoc inquam magis aggredere eos: ſed uerbo, nõ ferro. Quid tu denuo uſurpare gladium tentes, quem ſemel iuſſus es ponere in uaginam? Quem tñ q tuũ negat, non ſatis mihi uidetur attẽdere uerbum dñi dicẽtis ſic: Cõuer Ioan.18. te gladium tuũ in uaginã. Tuus ergo & ipſe: tuo forſitan nutu, etſi non tua manu euaginandus. Alioquin ſi nullo modo ad te pertineret & is, dicẽtibus apoſtolis. Ecce gladij duo hic: non reſpondiſſet dñs, Satis eſt: ſed, nimis eſt. Luc.22. Vterq; ergo eccleſiæ, & ſpiritalis ſcilicet gladius & materialis: ſed his quidem pro eccleſia: ille uerò & ab eccleſia exercendus eſt. Ille ſacerdotis, is militis manu: ſed ſanè ad nutum ſacerdotis, & iuſſum imperatoris. Et de hoc aliàs. Nunc uerò arripe illũ qui tibi ad feriendũ creditus eſt, & uulnera ad ſalutẽ: ſi nõ oẽs: ſi non uel multos: certè quos poſſis. Non ſum iniq; melior quàm patres mei. Quẽ illorũ domus exaſperãs, nõ dico audiuit, ſed nõ irriſit? Ideo tu inſiſte magis: ſi fortè audiãt & quieſcant, inſiſte & reſiſtentibus. Dicendo hæc: fortè nimius dicar. Num noſtra 2.Ti.4. illa uox, Inſta opportune importune. Hunc (ſi audes) nimium appellato. Prophetæ pcipit, Clama, ne ceſſes. Ad Eſai.58. quos niſi ad ſceleratos & peccatores? Annuncia, inquit, Ibidem. populo meo ſcelera corũ: & domui Iacob peccata corũ, Prudẽter aduerte & ſceleratos perhiberi, & populũ dñi. Puta de his idem. Et ſi ſceleratí, & ſi iniq: uide ne audias: Mat.25 Quod uni ex his meis non feciſti, nec mihi feciſti. Fateor populũ iſtũ extitiſſe uſq; adhuc dura fronte: & indomito corde: ſed utrũ etiã indomabili, neſcio unde liquido ſcire Lucæ.1. poſſis. Põt fore quod necdũ fuit. Si diffidis tu: ſed apud deũ nõ erit impoſſibile omne uerbũ. Si dura fronte ſunt: durato & tu ecõtra tua. Nil tam durũ quod duriori non Ezec.3. cedat. Dñs ad prophetã: Dedi frontẽ tuã duriorẽ frõtibꝰ eorũ. Vnũ eſt quod te abſoluit, ſi egiſti cũ populo illo ut poſſis dicere: Populę meus qđ tibi debui facere & non feci? Si ſic feciſti, nec profeciſti: eſt demũ qđ facias, & qđ dicas: Exi de hur Chaldæorũ: & dicito quia oportet me & Luc.4. aliis ciuitatibꝰ euãgelizare. Puto nec pœnitebit exiliũ: orbe pro urbe cõmutato. ¶ Veniamus ad collaterales & coadiutores tuos. Hi ſeduli tibi: hi intimi ſunt. Quãobrẽ ſi boni ſunt, tibi potiſſimũ ſunt: ſi mali, æque plꝰ tibi. Ne te dixeris ſanũ dolẽtẽ latera: hoc eſt ne te dixeris bonũ, malis inintentẽ. Aut ſi bonꝰ ſis: bonitas tui ſolius quẽ fructũ afferre poteſt? Sicut ĩ ſuperiore libro dixiſſe me memini. Quid inquã emolumenti affert eccleſijs dei tua unius hominis iuſtitia, ubi ſententia præualet aliter affectorum? Sed nec tuta tibi tua bonitas obſeſſa malis: non magis quàm ſanitas uicino ſerpẽte. Nõ eſt quo te ſubducas malo inteſtino. Et è regione bonũ domeſticum cò amplius, quò ſæpius iuuat. Sed ſiue leuent, ſiue grauẽt: cui rectius

imputandum

imputandum quàm tibi: q̄ tales aut elegisti, aut admisisti? Non de oĩbus dico: nã sunt quos non elegisti: sed ipsi te. At potestatẽ nõ habẽt: nisi quam tu eis aut tribueris, aut permiseris. Ad idem ergo reuertimur. Tibi imputa quicq̄d patieris ab eo q̄ sine te põt facere nihil. His exceptis: decætero nõ incõsiderate (ut uides) eligẽdi quicq̄ seu colligẽdi sunt in opus ministerij huius. Tuum est undecũq̄ Num.11. euocare & asciscere tibi (exemplo Moysi) senes nõ iuuenes: sed senes non tam ætate quàm moribus: quos tu nosti quia senes populi sunt. ¶ An non eligẽdi de toto orbe orbẽ iudicaturi? Sanè huic negocio nõ se ingerat rogãs. Cõsilio: nõ prece agẽdũ est. Sunt quæ necessario à nobis rogãtiũ aut extorquet ĩportunitas: aut necessitas meret. At istud in his quæ nostra sunt. Vbi autem nõ licet quod uolo facere, quis locus rogantis? Nisi fortè qui me rogat, hic rogat ut quod uult hoc liceat mihi: & nõ magis ut uelim. Alius pro alio: alius fortè & pro se rogat: Pro quo rogaris, sit suspectus. Qui ipse rogat pro se: iam iudicatus est. Nec interest, per se an per alium quis roget. Clericum curiam frequentantem qui nõ sit de curia, ad idem noris pertinere ambientium genus. Adulantem & ad placitum cuiusque loquentem, unum de rogantibus puta, etiam si nihil rogauerit. Scorpioni nõ est in facie quod formides: sed pungit à cauda. Si ad talium blanditias cor tuum (ut assolet) moliri senseris: memineris scriptũ: Omnis homo Ioan.2. primum bonũ uinũ ponit: cum autem inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. ¶ Parí põdere æstimaueris eius humilitatẽ qui timet, & eius qui sperat. Virí callidi & dolosi propriũ esse solet tunc prætendere humilitatem, cum aliquid obtinere uoluerit. De qualibus dicit scriptura: Eccli.19. Est q̄ se humiliat nequiter: & interiora eius plena sunt dolo. De uobis ipsis sume sentẽtiæ huius cuidẽs ac familiare exẽplum. Quantos quos supplices admisistis, postmodum sustinuistis graues, insolẽtes, contumaces, rebelles? Nota. Quod quidem interius malum tegunt principia, posteriora produnt. ¶ Verbosulum adolescentem, & studentem eloquentiæ, cũ sapiẽtiæ sit inanis: nõ aliud quam iustitiæ hostem reputes. Pro huiusmodi falsis fratribus dicit tibi 1.Tim.5. magister: Manus cito nemini imposueris. Exluso itaque uniuerso hic pestilẽti genere hominũ: curæ tibi maximæ sit introducere tales quos postmodum ĩtroduxisse non pœniteat. Turpe est tibi sæpius retractare quod feceris: & iudicium tuũ frequẽter periclitari nõ decet. Diligẽter proinde omne quod faciendum erit, tracta apud te, & cũ his qui te diligũt. Tracta autẽ ante factũ, quia post factum Eccli.32 sera retractatio est. Sapiẽtis cõsiliũ est: Oia fac cũ cõsilio, & post factũ non pœnitebis. Et hoc tibi persuade, qui admittẽdi sunt, difficile in curia posse probari: & ideo si fieri potest: uiros probatos oportere deligi, nõ probandos. Nos in monasterijs omnes recipimus, spe meliorãdi. ¶ At curia bonos facilius recipere magis quàm facere consueuit. Quòd si plures in ea defecisse bonos, quàm malos profecisse probauimus: quærendi sanè quibus nec defectus timeatur, nec profectus optetur: utpote iam pfectis. Itaq̄ non uolentes neq̄ currentes assumito, sed cunctantes: sed Luc.14. renuẽtes. Etiam coge illos & compelle intrare. In talibus ut opinor requiesceret spiritus tuus: q̄ nõ sint attritæ frontis: sed uerecũdi, sed timorati: qui præter dominũ timeãt nihil, nihil sperent nisi à deo. Qui aduentãtium non manus attendant: sed necessitates. Qui stent uiriliter pro afflictis, & iudicent in ætate pro mãsuetis terræ. Qui sint compositi ad mores, probati ad sanctimoniam, parati ad obedientiã, mansueti ad patiẽtiã: subiecti ad disciplinam, rigidi ad censurã: catholici ad fidẽ, fideles ad dispensatione: concordes ad pacẽ, conformes ad unitatẽ: Qui sint in iudicio recti, in cõsilio puidi, in iubẽdo discreti, in disponendo industrij in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in psperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericordia nõ remissi, in ocio non ociosi, in hospitio non dissoluti, in cõuiuio nõ effusi, in cura rei familiaris nõ anxij, alieno nõ cupidi, suæ non pdigi: ubiq̄ & in omnibus circunspecti. Qui legatione pro Christo fungi quoties opus erit nec iussi renuant: nec nõ iussi affectent: Qui quod uerecunde excusant, obstinatius non recusent. Qui missi post aurum non eant: sed Christum sequantur. Qui Phili.4. quæstum legationem nõ æstiment: nec requirant, datum, sed fructum. Qui regibus Ioannem exhibeãt, Aegyptijs Moysen, fornicãtibus Phinees, Heliã idololatris, Helisæum auaris, Petrũ mẽtientibus, Paulũ blasphemãtibus negociãtibus Xp̃m. Qui uulgus nõ spernãt, sed doceãt: diuites non palpent, sed terreãt: pauperes nõ grauẽt, sed foueãt: minas principũ nõn paueant, sed contenant. Qui non cum turba intrẽt, nec cũ ira exeãt: qui ecclias nõ spolient, sed emẽdent. Qui marsupia non exhauriant: sed corda reficiant, & crimina corrigant, famæ puideãt suæ, nec inuideant alienæ. Qui orandi studium gerãt, & usum habeãt: ac de omni re oratiõi plus fidãt, quàm suæ industriæ uel laborí. Quorũ ingressus pacificus, nõ molestus exitus sit. Quorũ sermo ædificatio: quorũ uita iustitia: quorum præsentia grata: quorũ memoria in benedictione. Qui se amabiles præbeãt, non uerbo, sed opere: reuerẽdos exhibeant, sed actu non fastu. Qui humiles cum humilibus, & cũ innocẽtibus innocentes: duros dure redarguãt, malignantes coerceant reddant retributionem superbis. Qui nõ de dote uiduæ, & patrimonio crucifixi se uel suos ditare festinent: gratis dantes quod gratis acceperunt: gratis facientes iudicium iniuriam patientibus, uidictam in Mat.10. nationibus, increpationes in populis. Qui de tuo deniq̄ Psal.145 spiritu illorũ instar septuaginta Moysi accepisse cernantur: per quẽ siue absentes, siue præsentes, contendãt placere tibi: placere deo. Qui ad te redeant fatigati quidem, sed non suffarcinati. Simul & gloriãtes nõ quòd curiosa seu preciosa quæq̄ terrarum attulerint: sed q̄ reliquerint pacem regnis, legem barbaris quietem monasterijs ecclesijs ordinem, clericis disciplinã, deo populum ecceptabilem, sectatorem bonorum operum, ¶ Dignum nũc ad medium uenire factũ dulcis memoriæ Martini nostri. Nosti hoc: sed an memineris ignoro. Is cardinalis presbyter functus aliquando legatiõe in dacia, tam pauper remeauit, ut penè expensis & equis deficiẽtibus, uix pẽueniret Florẽtiã. Ibi episcopus loci donauit ei equum quo Pisas usq̄ ubi eramus tunc peruectus est. Postridie credo secutus episcopus (erat enim illi causa cũ aduersario, & agendi aderat dies) cœpit regrere suffragia amicorum. Cumq̄ per singulos solicitaretur, uentum est ad Martinum. Fiducia erat maior in illo, qui non posset immemor esse recẽtis beneficij. Tum martinus. Decepisti me (inquit) nesciebam tibi imminere negocium. Tolle equum tuum: ecce in stabulo est. Et hora eadem resignauit illi. Quid dicis mi eugenie? Nónne alterius seculi res est, rediisse legatum de terra auri sine auro, transisse per terram argenti, & argentum nescisse: donum insuper quod poterat esse suspectum, illico reiecisse? Sed ô mihi locũ suauem ubi incidit ocasio memorãdi & nominandi, suauissimi odoris uirum, episcopum loquor Gaufridũ Carnotensem, qui legationẽ in partibus Aquitaniæ proprijs sumptib⁹ strenue administrauit, idq̄ annos plures. Rem loquor quam uidi ipse. Eram cum eo in terra illa, cum à quodam presbytero præsentatus est illi piscis quẽ uulgo uocant sturgionem. Percunctatus legatus quanti uænierit, nõ accipio inquit nisi receperis preciũ: & resignauit solidos quinq̄ inuito & uerecundo. Ietm cum essemus in quodam oppido, domina illius oppidi obtulit ei pro deuotione cum manutergio duas uel tres paropsides pulchras, ligneas tamen. Quas aliquandiu intuens homo scrupulosæ conscientiæ, laudauit eas: sed nõ acquieuit accipere. Quãdo argẽteas recepisset, qui ligneas refutauit? Non fuerũt qui possent legato dicere. Ditauim⁹ Abraham. Ipse uerò cũ Samuele libere concionabatur ad omnes. Loquimini de me co- 1.Re.12. ram dño, & corã Christo eius, utrum bouem cuiusquam tulerim aut asinũ, si quempiã calumniat⁹ sum, si oppressi aliquẽ, si de manu cuiusquã munus accepi, & cõtemnam

illud hodie, uobiscꝫ restituam. O si taliū daretur uirorum copia, quales perstrinximus nunc? Quid te fœlicius quid illo iucundius seculo? Nónne secunda ab æternitate illorum tibi temporum beatitudo uideretur, cum te quaqua uersum procedens, stipatum uideres tam inclyto agmine beatorū? Si te nouí, hæres, & altū trahens spíritū tecum loqueris. Putas fore posse quod dicitur? Putas hic sum? quousqꝫ hæc fiant? Quis det uiuere, ut uidere cōtingat? O si uidere in uita mea ecclesiam dei talibus innixam columnis. O si domini mei sponsam cernerem tantæ cōmissam fidei, tantæ creditā puritati. Quid me beatí?, quidue securius, cū eiusmodi circa me uitæ meæ & custodes spectarem, simul & testes? Quibus omnia mea secreta secure committerem: communicarem consilia: quibus me totū refunderem tanquam alteri mihi. Quí si uellem aliquatenus deuiare, non sinerent: frenarent præcipitē: dormitantē excitarent. Quorū me reuerentia & libertas extollentem reprimeret, excedentem corrigeret. Quorum me constantia & fortitudo nutantē firmaret: erigeret diffidentem. Quorū me fides & sanctitas, ad quæcꝫ sctā, ad quæcꝫ honesta, ad quæcꝫ pudica, ad quæcꝫ amabilia & bonæ famæ prouocaret. Et nunc reduc oculos mí Eugení ad eum quí nūc est curiæ siue ecclesiæ statū, & studia prælatorū, eorū præsertím q sunt in circuitu tuo. Sed de hís hactenꝰ ego. Palpauí: nō fodí parietem. Tibí licet fodere & uidere, utpote prophetæ filio. Mihí progredí nō est fas. Vnū dico quod in facie est. Ridícule ministrí uestrí, & uestris se cum presbyteris anteferre conantur. Nō hoc ratio habet: nō antiquitas habuit: non consentit authoritas. Et si de sua consuetudine calūnia struitur: melius profectò illa quàm summus ordo contēnitur. Friuolū tamen satís unde maxíme obtínere íd uolunt. Nos sumus inquíunt quí in omní celebritate domíno papæ coniunctiores assístimus: sedentí propíores assídemus: priores sequímur procedentem. Hoc totum nō dignitatís priuilegiū: sed sedulitatís debitū est: diaconi nomen solenní ípsa administratione interpretans. Deníqꝫ presbyteris ordinata confessione ambientibus maiestatem, uos ad pedes sedetís. Propíores assístitís, ut habeat paratíores. In euangelíis legí-
Luc. 22. mus: quia facta est cōtentío inter discípulos, quís eorum uideret esse maior. Beatus esses si sic circa te cætera tenerētur. ¶ Tædet iam curiæ: exeundum palatío: domí expectant nos. Hí non modo circa: sed quodammodo intra te sunt. Nō est supuacua cōsideratio qua intēdís dísponere domuí tuæ: puidere hís q ī sinu tuo & ī gremío tuo sunt.
1. Tím. 3. Ego dico & necessaría. Paulū audí: Sí qs domuí suæ p̄esse nescít: quomodo ecclesiæ dei díligentiam habebit?
1. Tím. 5. Item sí quís suorum & maxíme domesticorū curā nō habet: fidem negauit, & est ínfideli deterior. Et hæc dícens: nō te moneo summís occupatum intēdere ínfimís, & quasí mínutum fierí: in mínimís impendere quod maxímís debes.
Mat. 6. Quíd te intrices unde te erípuit de? Hæc inquít omnia adiicētur uobís. Verūtñ & hæc oportet facere: & illa nō omittere. At illa per te agens, per te etiam oportet prouideas q̄ pro te de hís prouideāt. Nam si unus è seruís per se non sufficit simul & custodíæ iumentorū, & curæ mensarum: tu per te quomodo intēdere ualeas, & tuæ domuí
Baruc. 3 & domíní pariter, de qua scríptum est. O Israel quàm magna est domus domíní? Vacuū prorsus à solícitudíne rerum mínorū & uílium oportet esse animum tam magnís & tam multís intētum rebus. Oportet líberū: quē nulla sibí uēdicet uíolēta occupatio. Oportet ingenuū: quem nulla deorsum trahit índigna affectío. Oportet rectū: quē nulla seorsum auertat sinístra intentío. Oportet cautum: quem nulla subeat furtíua suspício. Oportet uígilē: quē nulla à sese abducat peregrína & curíosa cogitatío. Oportet firmum: quem nulla concutiet repentína turbatio. Oportet inuictū: quem nulla fatiget uel continua tribulatío. Oportet amplum: quem nulla coarctet rei tēporalís amíssio. Hís te non dubítes & bonís príuandum, & ferendum malís: sí animum díuídens, & dei rebus & tuís pariter seculís uoluerís impartírí. Procurādus quem ímplíces: quí pro te molat. Pro te dícо: nō tecum. Quædam per temet facíes: quædam per te & alíos símul. quædā per alíos & absqꝫ te. Quís sapiens & intelliget hæc? Non est quod inter ísta dormitet cōsideratio tua. Ego uerò agenda domus tuæ, sub eo genere quod nouíssímum posuí, lo canda censuerím. Per alíū, ut dixí, illa facíes. At ís sí fidelís nō fuerít: fraudabít. Sí non fuerít prudens: fraudabítur. Quærendus proínde fidelís & prudens: quem constí-
Mat. 24 tuas supra famílíam tuam. Adhuc ímutílís est sí tertiū deest. Querís quíd hoc? Authoritas. Quíd ením prodest eí uelle & scíre quoque dísponere prout necesse est: sí quod scít & uult, nō potest? Danda ergo facultas agēdí pro líbitu. Sí in præiudícíū rationís putas hoc fierí: memento fidelem, quí agere nihílomínus pro ratione uolet: attēde prudentem, quí agere nihílomín? pro ratione sciat. Sed fidelís solersqꝫ uoluntas tunc proderít, cū eí affatím suppetet unde tota facílítate mancípetur effectuí: cunctís sine cūctatione parentíbus. Subdendí ígitur omnes. Nullum patíatur contradictorem. Nemo quí dícat cur fecísti sic? Potestatem habeat excludere & admittere quos uoluerít: mutare mínístros: transferre mínísterías ad quos & quando uoluerít. Ita timorí sit oíbus, ut sit & utílitatí. Præsít omnibus, ut omníb? prosít, & de omnibus. Clandestínas & susurratas delatíones non recípías aduersus eum: magís detractíones censuerís. Et hanc uelím generalem tibí constítuas regulam: ut omnem quí palàm uoretur dícere quod ín aure locutus est, suspectum habeas. Quòd sí te iudícante dícēdum coràm ílle renuerít: delatorem iudíces: non accusatorem. Itaqꝫ unus omnibus faciendа ínungat, & uní omnes respōdeant. Tu illí habeas fidem, uacans tibí & ecclesiæ deí. Sí quomínus aut fidelís ínueníatur aut prudens: fidelí potí? committendum. Sanè è duobus tutíus hoc. Quanquam sí ídoneus nō reperítur: mínus fidelem sustínere potíus consulo: quàm te ímmergere labyrínto huíc. Memento saluatorem Iudam œconomum habuísse. ¶ Quíd episcopo turpíus quàm ín cumbere supellectílí, & substantíolæ, suæ scrutarí omnia, scíscitarí de síngulís, morderí suspicionibus, moueri ad
Gen. 39. quæcꝫ perdíta uel neglecta? Ad uerecundíam dico quorundam eiusmodí scrutantíum quotídíe omnem substantíam suam, numerantíum síngula, de mínutís & quadrantíbus exígentíum rationem. Non íta ílle Aægyptíus: quí Ioseph omnibus traditís ignorabat quíd haberet in domo sua. Erubescat christíanus, christíano sua nō credens.
Ibidem. Homo sine fide, fidem tamen habuít seruo: super omnia bona sua cōstituēs eum. Et hic erat alienígena. Mira res. Satís superqꝫ episcopí ad manum habent quíbus anímas credant: & cuí suas committant facultatulas, non ínueníunt. Optímí uidelícet æstímatores rerum: quí magnam de mínímís, paruam aut nullam de maxímís curā gerant. Sed ut líquído datur intelligí: patientíus ferímus Christí iacturam, quàm nostram. Quotídíanas expēsas, quotídíano recíprocamus scrutínío: & continua domínící gregís detrímenta nescímus. De precío escarum, & numero panum, cū mínístrís quotídíana díscussío est: rara admodū cū presbyteris celebratur collatío de peccatís populorū. Cadít asína: & est quí subleuet eam: perít anima, & nemo quí reputet. Nec mírum: cum nec nostros quídem assíduos sentíamus defectus. Nónne ad síngulas supputatíones ístas irascímur, urímur, anxíamur? Quàm tolerabílius rerum quàm mentíum sustíneremus iacturā? Quare ínquit nō magís fraudē patímíní? Quæso tu quí alíos
1. Co. 6. doces, doce teípsum, sí tamen iam non docuístí, pluris te habere quàm tua. Transitoría ísta quæ stare tibí nullo pacto queunt, fac ut à te transeāt, nō per te. Ríuus quà fluit
Nota. cauat terram: sic díscursus temporalíum conscientíam rodit. Sí potest torrens in agros excurrere sine læsione fatorum, & tu te ísta sine uulnere mentís posse tractare confidito. Omnímodís consulo studeas auertere à te concursum horum. Multa nescías: plurima díssímules: nonnulla. obliuíscarís

obliuiſcaris. Sunt tamen quæ ignorare te nolim, mores quorũq; & ſtudia. Non oportet ut uitia domus tuæ ultimus ſcias: quod quamplurimis nouimus cõtigiſſe. Quapropter (ut dixĩ) ali⁹ alia diſpẽſet: de diſciplina tu, puide. Illud nemini credas, ſi inſolẽtior corã te uel ſermo ſonuerit, uel habitus apparuerit: manus tua ſuper eiuſmodi, tu ulciſcere iniuriã tuã. ¶ Impunitas auſum parit, auſus exceſſum. Domũ ẽpi decet ſanctitudo, decet modeſtia, decet honeſtas, horum diſciplina cuſtos. Sacerdotes domeſtici, aut cæteris honeſtiores, aut fabula oĩbus ſunt. In uultu, in habitu, in inceſſu, illorũ qui circa te ſunt, nihil reſidere impudicũ, nil indecẽs patiaris. Diſcãt à te coepiſcopi tui comatulos pueros & comptos adoleſcentes, ſecũ nõ habere. ¶ Certè inter mitratos diſcurrere calamiſtratos non
Eccle. 7. decet. Et memẽto quod ſapiẽs ammonet: Filiæ tibi ſunt: noli facie tuã hilarẽ ad eas oſtẽdere. Nec auſteritatem tñ ſuadeo tibi: ſed grauitatem. Illa infirmiores fugat, hec reprimit leuiores. Illa ſi aſſit, odibilẽ: hæc ſi deſit, cõtemptibilem reddit: in oĩbus tamẽ modus melior. Ego nec ſeuerius uelim nec diſſoluti⁹. Quid hac mediocritate grati⁹, ut nõ de ſeueritate ſis oneri, nec de familiaritate contemptui? In palatio papam, domi te patremfamilias exhibe, Amẽt te domeſtici tui: ſi nõ, facito ut timeãt. ¶ Vtilis ſemper cuſtodia oris, quæ tamen affabilitatis gratiam non excludat. Ergo ubiq; frenãda lingua præceps: maxime aũt in conuiuio. Ille cõuenientior habitus, ſi tu actu quidem ſeuerus ſis, uultu ſerenus, uerbo ſerius. ¶ Capellani & qui tecum iugiter diuinis interſunt officijs: non ſint ſine honore. Tuũ eſt tales tibi, puidere, qui digni ſunt. Seruiatur eis ab oĩbus tanquam tibi. Neceſſaria de manu tua accipiant. His cõtenti ſint quæ tu prouideris illis: tu uide ne
4. Reg. 5. egeant. Super hoc quem fortè ab aduentantibus petere deprehendes: iudica giezitam. Id de hoſtiarijs, id decæteris officialibus decernẽdum. Verum hoc ex abundanti: nam formã iſtã iam olim à te poſitam recordamur. Quid tuo dignius apoſtolatu? Quid ſalubrius ad cõſcientiam,
Eſai. 33. honeſtius ad famã, utilius ad exemplũ? Optimus canon qui proiecit auaritiã ex calumnia, & non à cõſcientia tantum. Libet iam & hunc claudere librum: ſed in calce aliqua uelim uel ante dicta quaſi epilogãdo repetere, uel addere prætermiſſa. Conſideres ante omnia ſanctam Romanam eccleſiã, cui deo authore præes, eccleſiarũ matrẽ eſſe nõ dominã: te uerò nõ dñm epiſcoporũ, ſed unũ ex ipſis, porrò fratrẽ diligentiũ deum: & participẽ timẽtiũ eum. ¶ Decætero oportere te eſſe cõſidera formã iuſtitiæ, ſanctimoniæ ſpeculũ, pietatis exẽplar, aſſertorẽ ueritatis, fidei defenſorẽ, doctorẽ gentiũ, chriſtianorũ ducẽ, amicũ ſponſi, ſpõſæ paranymphũ, cleri ordinatorẽ, paſtorẽ plebiũ, magiſtrũ inſipientiũ, refugiũ oppreſſorũ, pauperum aduocatũ, miſerorũ ſpem, tutorẽ pupillorũ, iudicẽ uiduarũ, oculũ cæcorũ, lingã mutorũ, baculũ ſenũ, ultorẽ ſceleratorũ, malorũ metũ, bonorũ gloriã, uirgã potentiũ, malleũ tyrannorũ, regũ patrẽ, legũ moderatorẽ, cononũ diſpẽſatorẽ, ſal terræ, orbis lumẽ, ſacerdotẽ altiſſimi, uicariũ Chriſti, Chriſtũ dñi, poſtremo deũ Pharaonis. Intellige
Pſal. 33. quæ dico. Dabit tibi dñs intellectũ. Vbi malitiæ iũcta potentia eſt: aliquid tibi ſupra hoĩem præſumendũ. Vultus tuus ſuper facientes mala. Timeat ſpiritũ iræ tuæ, qui hominẽ nõ uereť, gladiũ nõ formidat. Timeat orationẽ, qui ammonitionẽ cõtemſit. Cui iraſceris tu, deum ſibi iratũ nõ hoĩem putet. Qui te nõ audierit, auditurũ deũ, & cõtra ſe paueat. Quod reliquũ eſt, de his quæ ſupra te ſunt, incumbit iam diſputatio. Quam uno libro deo adiuuãte ſoluere ſpero, & me pariter abſoluere promiſſione mea.

De conſideratione. Liber quintus.

Libri ſuperiores etſi de cõſideratione inſcribãtur: plurimum tñ habent actionis admixtum: dum res aliquas nõ cõſiderãdas tñ, ſed agendas docent uel monent. Atqui in manib⁹ modo eſt: ſola in cõſideratione uerſabitur. Quæ enim ſupra ſunt (id quidem inſtat) actu non indigent, ſed inſpectu. Non eſt quod in eis actites, quæ uno modo ſemper ſunt & inæternũ. Porrò aliqua & ab æterno. Et hoc uelim ſolerter aduertas uir ſagaciſſime Eugeni: quia toties peregrinatur cõſideratio tua, quoties ab illis rebus ad iſta deflectitur inferiora & uiſibilia: ſiue intuẽda, ad notitiã: ſiue appetẽda ad uſum: ſiue pro officio diſponenda uel actitãda. Si tamen ita uerſatur in his ut per hæc illa requirat: haud procul exulat. Sic conſiderare, repatriare eſt. Sublimior iſte præſentium ac dignior uſus rerum: cũ iuxta ſapientiam Pauli, inuiſibilia dei per ea quæ facta ſunt, intellecta cõſpiciuntur. Sanè hac ſcala ciues nõ egent, ſed exules. Quod uidit ipſe huius ſententiæ author, qui cum diceret inuiſibilia per iuiſibilia conſpici, ſignanter poſuit à creatura mundi. Et uerè quid opus ſcalis tenenti iam ſolium? Creatura cæli illa eſt: præſto habens per quod potius iſta intueatur. Videt uerbũ, & in uerbo facta per uerbum. Nec opus habet ex his quæ facta ſunt, factoris notiam mendicare. Neq; enim ut uel ipſa nouerit, ad ipſa deſcendit, quæ ibi illa uidet ubi longe melius ſunt quàm in ſeipſis. Vnde nec mediũ requirit ad ea corporis ſenſum: ſenſus ipſa ſibi, ſeipſa ſentiens. Optimum uidendi genus, ſi nullius egueris: ad omne quod noſſe libuerit, te contentus. Alioquin iuuari aliunde, obnoxiũ fieri eſt: minusq; à perfecto iſtud, & minus liberum. Quid q; & inferioribus eges? Nónne præpoſterũ hoc & idignũ? Planè ſuperiorum quædã iniuria eſt, inferiorũ operã deſiderare: à qua iniuria nemo hoĩm perfecte uindicabitur, niſi cum quiſq; euaſerit ĩ libertatem filiorum dei. Nẽpe erunt hi ommes docibiles dei, & nulla interueniente creatura ſolo beati Ioan. 6. deo. Repatriaſſe erit hoc exiſſe de patria corporum in regionem ſpirituũ. Ipſa eſt deus noſter, maximus ſpiritus, maxima mãſio ſpirituũ beatorum: & ne quid hic ſibi uſurpet carnis ſenſus ſeu imaginatio, ueritas eſt, ſapientia eſt uirtus, æternitas, ſummũ bonũ. A quo interim abſumus: & ubi ſumus, uallis eſt: & uallis lachrymarum. ĩ qua ſenſualitas regnat, & cõſideratio exulat. In qua libere quidem & poteſtatiue ſe exerit ſenſus corporeus: ſed intricatus caligat oculus ſpiritalis. Quid igitur mirum, ſi ope indigenæ aduena indiget? Et felix ſecundum tempus uiator qui ciuium beneficium, ſine quo tranſire non poteſt in obſequium conuertere potuit: utens, non fruens, urgens non petens: exactor, non ſupplex. Magnus ille qui uſum ſenſuum quaſdam ueluti ciuiũ opes expẽdere ſatagit, diſpenſando in ſuam & multorum ſalutem. Nec ille minor, qui hunc ſibi gradũ ad illa inuiſibilia philoſophãdo conſtituit, niſi & hoc dulcius, illud utilius: hoc fœlici⁹, illud fortius eſſe conſtat. At omniũ maximus, qui ſpreto ipſo uſu rerum & ſenſuũ, quantũ quidẽ humanæ fragilitati fas eſt, non aſcenſoriis gradib⁹ ſed inopinatis exceſſib⁹ auolare interdum cõtemplando ad illa ſublimia cõſueuit. Ad hoc ultimũ gen⁹ illos pertinere reor exceſſus Pauli. Exceſſus, nõ aſcẽſus. Nam raptũ potius fuiſſe quàm aſcendiſſe ipſe ſe perhibet. Inde eſt quod dicebat. Siue mẽte excedimus deo. Porrò hæc tria ita cõtingunt, cum cõſideratio etſi ĩ loco peregrinatioĩs ſuæ, uirtutis ſtudio, & adiutorio gratiæ facta ſuperior, ſenſualitatem aut premit ne inſoleſcat: aut cogit ne euageť: aut fugit ne inquinet. In primo potẽtior, in ſecũdo liberior, in tertio purior. Puritatis ſiquidem & alacritatis pariter alis ſit ille uolatus. Vis tibi has conſiderationis ſpecies propriis diſtingui noĩbus? Dicamus ſi placet primam diſpenſatiuã: ſecundã æſtimatiuã: tertiã ſpeculatiuã. Horũ noĩm rationes, diffinitiones declarabunt. Diſpenſatiua eſt cõſideratio ſenſibus ſenſibilibuſq; rebus ordinate & ſocialiter utens ad promerendũ deum. Eſtimatiua eſt cõſideratio prudenter ac diligenter quæq; ſcrutans & ponderans ad ueſtigandũ deũ. Speculatiua eſt cõſideratio ſe in ſe colligens, & quãtũ diuinitus adiuuatur, rebus humanis eximẽs ad cõtemplandũ deum. Puto uigilãter aduerſus aliarũ hanc eſſe fructum: cæteras ſi non referãtur ad iſtam, quod dicuntur uideri poſſe, ſed nõ eſſe. Et prior quidẽ abſq; intuitu huius multa ſerit, & Actiua. Media. Cõtemplatiua. 2. Co. 12. 2. Co. 5.

nihil metit. Sequēs uerò nisi ad ista se dirigat, uadit, sed non euadit. Ergo qđ prima optat: secunda odorat: tertia gustat. Ad quē tñ gustū perducūt & cæteræ, etsi tardius. Nisi ꝙ prima laboriosius: secūda quietius peruenit. Dixisti inquis satis qua ascēdat: etiā quo ascēdendū dicere habes. Falleris si id speras: ineffabile est. Tu me existimas
1. Cor. 2. loqui quod oculus nō uidit, nec auris audiuit, & in cor
Ibidem hois non ascendit? Nobis inquit reuelauit dē per spiritum suū. Ergo quæ suprà sunt, non uerbo docentur, sed spiritu reuelant. Verū qđ sermo nō explicat, cōsideratio quærat, oratio expectat, mereat uita, puritas assequatur. Sanè eorum ammonitus quæ suprà sunt, nō te existimes mitti à me, suspicere solē, lunam, stellas, non ipsum firmamentū, non aquas quæ super cælos sunt. Ista siquidē oīa etsi supra loco, p̄cio infra sunt, & dignitate naturæ. Sūt enim corpora. Tui portio spūs est: quo superius quippiā frustra quæris, qđ nō sit spirit⁹. Porrò spiritus est deus: sunt & angeli sancti, & hi supra te. Sed deus natura, angeli gratia superiores sunt. Vnū siquidē tui & angeli optimū ratio est. Deus uerò non sui aliquid optimū habet, unum optimū totus. Is, & qui cum eo sunt beati spiritus: tribus modis uelut uīs totidem, nostra sunt consideratione uestigandi. opinione, fide, intellectu. Quorum intellectus rationi inmittitur, fides authoritati: opinio sola uerissimilitudine se tuetur. Habent illa duo certam ueritatē: sed fides clausam & inuolutā: intelligentia nudā & manifestā. Cæterum opinio certi nil habēs, uerū per uerissimilia quærit potiꝰ quàm apprehēdit. Omnino in his caueda cōfusio: ne aut incertū opinionis fides figat: aut qđ firmū fixūq; est fidei. opinio reuocet in quæstionē. Et hoc sciēdū, quia opinio si habet assertionē, temeraria est: fides si hbet hæsitationē, infirma est. Item itellectus si signata fidei tētet irrumpere, reputatur effractor, scrutator maiestatis. Multi suā opinionē intellectū putauerūt, & errauerūt. Et q̄dē opinio potest putari intellectus: intellectꝰ opinio nō potest. Vnde hoc accidit? Profectò quia hæc fallí & fallere potest: ille nō potest. Aut si falli potuit, itellectꝰ nō fuit, sed opinio. Verus nempe intellectus certā habet non mo
Fides In do ueritatē, sed notitiā ueritatis. Intellectꝰ est rei. Possu-
tellectus mus singula hæc ita diffinire. Fides est uolūtaria quædā
Opinio & certa prælibatio necdū propalatæ ueritatis. Intellectꝰ est rei cuiuscūq; iuisibilis certa & manifesta notitia. Opinio est quasi ꝑ uero habere aliqd qđ falsum esse nescias. Ergo ut dixi, fides ambiguū nō habet: aut si habet, fides non est, sed opinio. Quid igit distat, ab intellectu? Nēpe ꝙ etsi nō habet īcertū non magis quàm intellectꝰ: habet tamen īuolutū: quod nō intellectus. Deniq; quod intelexisti, nō est de eo quod ultra quæras: aut si est, nō intelexisti. Nil aūt malumus scire, quàm quæ fide iam scimus. Nil supererit ad beatitudinē, cū quæ iā certa sunt nobis, erunt æque & nuda. His ita expeditis: age iam dirigatur consideratio in eā quæ sursum est Hierusalē mat nostra: ac totis tribꝰ memoratis uīs caute & uigilāter inuestigemus inuestigabilia: quatenꝰ tñ licet, uel magis quatenus nobis donabit. Et primo quidē ciues spūs esse illic: potentes, gloriosos, beatos, distinctos in personas, dispositos ī dignitates, ab initio stantes in ordine suo, perfectos ī genere suo, corpore æthereos, immortalitate perpetuos, īpassibiles, non creatos, sed factos: id est gratia, non natura, mēte puros, affectu benignos, religione pios, castimonia integros, unanimitate idiuiduos, pace securos à deo cōditos, diuinis laudib⁹ & obsequīs deditos. Hæc oīa legēdo cōperim⁹, fide tenem⁹. Quāquā de corporib⁹ horū nō modo unde sint: sed an aliquatenus sint: hæret mia alicuorū. Vnde si quis inter opinabilia magis id ponēdum cēsuerit, nō cōtendo. Porrò intellectu præditos, nō fide, nō opinione, sed intellectu capimus: qa nō possunt huius expertes, & dei simul participes esse. Sunt & noia quædā nota nobis fil⁹ ex auditu per quæ harū beatitudinē (etiā quæ nō liqdò mortalīū percepit auditus) officia, merita, gradus, ordines, utcūq; à nobis conīci & discerni queūt. Sedeñ quod ex auditu non est: iam nō ex fide. Nam fides Rom. 10
ex auditu. Itaq; opinādo ista dixerimus. Ad qd eñ cælestium noia innotuerunt: si ne opinari quidē salua fide aliquid licet, de rebus quarū noia sunt? Angeli, archangeli, uirtutes, potestates, principat⁹, dñationes, throni, cherubim, seraphim: hæc noia. Quæ significata corū? Nulláne inter illos spirit⁹ q simpliciter angeli, & eos q archāgeli nuncupant, distātia? Quid ergo sibi uult gradalis distinctio hæc? Putem⁹ angelos dici (nisi tu cōueniēti⁹ aliqd Angeli.
cōsideraſti) qui singuli singulis hoīb⁹ dati credunt: missi Hebr. 1.
in ministeriū, ſm Pauli doctrinā, ꝓpter eos q hæreditatē capiunt salutis. De quib⁹ saluator: Angeli eorū semp ui- Mat. 18.
dent faciem patris. Putemus his præesse archāgelos: qui Archan
cōscīt mysteriorū diuinorū, nō nisi ob præcipuas & maxi geli.
mas causas mittunt. E quibus magn⁹ ille archāgelus Gabriel missus legit ad Mariam: ob causam utiq; qua maior esse non potuit. Putemus super istos uirtutes esse: quorū Virtu-
nutu uel opere signa & ꝓdigia in elemētis siue ex elemē- tes.
tis facta apparēt, ad cōmonitionē mortalium. Inde est fortassis ꝙ cū in euāgelīs legas: Erūt signa in sole & luna & Luc. 21.
stellis: paulò post habes: Nā uirtutes cælorū mouebunt. Hi nimirū spūs, per quos signa fiūt. Putemus potestates Potesta-
superiores istis: quarū uirtute potestas tenebrarū cōpri- tes.
mitur: & coercet malignitas aeris hui⁹, ne quātū uult noceat, ne malignari nisi ut prosit possit. Putem⁹ principa- Princi-
tus his quoq; prælatos: quorū moderamīe & sapiētia oīs patus.
in terris principat⁹ cōstituit, regit, limitat, trāsfert, mutilatur, mutat. Putem⁹ dñationes adeò cūctis supemmere Dñatio-
præfatis ordinibus, ut respectu horū cæteri uideant oēs nes.
administratorīj spūs: & ad istos tanquam ad dños referri regimina principatuum, tutamina potestatū, operatiōes uirtutū, reuelationes archāgelorū, curā & ꝓuidētiā angelorū. Putemus thronos alto etiā ab his euolasse recessu, q̄ Throni.
ex eo ꝙ sedent, throni dicunt: & ex eo sedēt, ꝙ sedet in eis deus. Neq; eñ sedere in eis qui nō sederēt posset. Quæris qd illā sentiā sessionē? Summā trāquillitatē, placidissimā serenitatē, pacē quæ exuperat oēm intellectū. Talis est q̄ sedet in thronis dñs sabaoth, iudicās oīa cū trāquillitate: placidissim⁹, serenissimus, pacatissimus. Et tales sibi cōstituit thronos similimos sibi. Putemus cherubim, ex ipso Cheru-
sapietiæ fonte ore altissimi, hauriētes & refundētes fluēta bim.
scientiæ, uniuersis ciuib⁹ suis. Et uide ne eis sit quē propheta loquebat, flumínis impetus lætificās ciuitatē: dei. Psal. 45.
Putem⁹ seraphim, spūs totos diuino igne succēsos, succē- Seraphi
dere uniuersa, ut singuli ciues, singulæ sint lucernæ ardentes, & lucētes. Ardentes charitate, lucētes cognitione. O Eugeni quàm bonum est nos hic esse, quàm fore meli⁹: si qñ tñ toti sequamur quo ex pte p̄cessim⁹. Præcedim⁹ aio & ne ipo qdē toto, sed parte, & parte modica nimis. Affectus iacēt mole corporea prægrauati: & luto hærētib⁹ desideriis: sola interim arida & tenuis cōsideratio prævolat. Et tñ ex tātillo quod iam dat, libet exclamare: Dñe dilexi Psal. 25.
decorē dom⁹ tuæ, & locū habitationis gl'iæ tuæ. ¶ Quid si totā se colligat aia, & reductis affectibus è cunctis locis qb⁹ captiui tenent, timēdo q̄ nō oportet, amādo quæ nō decet, dolēdo uane, gaudēdo uanius, cū his ineat tota libertate uolatū, pulset cū īpetu spūs, & in pinguedie glæ illabat? Nónne cū cœperit circuire lucidas mansiones, & sinū, illū etiā Abrahæ curiosi⁹ pscrutari, & sub altari qđ, cūq; illud est martyrū reuisere aias, in prima stola sed'am patiētissime expectātes: multo magis tūc instabit loquēs cū ꝓpheta, Vnū petij à dño, hāc requirā, ut ihabitē in do Psal. 26.
mo dñi oibus diebus uitæ meæ, ut uideam uolūtatem domini, & uisitē tēplū eius. Quidni ibi uideat cor dei? qdni ibi probetur quæ sit uoluntas dei bona & beneplacēs & pfecta? Bona in se, placēs in effectib⁹, bene placēs fructibus, pfecta pfectis & nihil ultra quærētib⁹. Patēt uisceratiæ, patēt cogitationes pacis, diuitiæ salutis, mysteria bonæ uoluntatis, benignitatis arcana: quæ clausa mortalibus etiam ipsis electis suspecta sunt. Jd quidem salubriter, ne desinant timere, dum necdum digne amare idonei inueniuntur.

inuenſũtur. Cernere eſt in his qui ſeraphim appellantur, quomodo amet qui unde amet non habet, ſed eſt, & qui nil horum quæ fecerit odit: quos ſaluandos fecit, quo fo-
ueat, quo prouehat, quo amplexet, quo dilecta electæ iu-
uentutis & paleas ignorantiarũ eius ignis ille cõſumens,
ipſam ſibi purgatiſſimã, & ſuo amore dignißimã reddat.
Cernere eſt in cherubim (q plenitudo ſcięntiæ dicit) deũ
Ioan.1. ſcięntiarũ dñm eſſe: qui ſolus ſolam neſciat ignorãtiã. qui totus ſit lux: & tenebræ in eo nõ ſint ullæ: tot⁹ ſit oculus, & qui minime aliq̃n fallit, quia minime claudit: qui extra ſe non quærat lumẽ cui admoueat ut uideat: ipſe q uidet, ipſe unde uidet. Cernere eſt in thronis quàm nõ ſuſpect⁹ omni innocẽtiæ iudex ſedeat in his, q̃ circũuenire nolit, circũuenιri nõ poſſit: qppe q ſit amãs & uidẽs. Nec uacat
Pſal.16. ſeſſio: trãquillitatis inſigne eſt. De uultu tali iudicium meũ prodeat opto: cui inſit amor, error abſit, abſit & perturba tio. ¶ Cernere eſt in dñationibus quantæ ſit dñs maieſta tis, cuius nutu imperiũ cõſtat, & imperio uniuerſitas atq; æternitas termini ſunt. Cernere eſt in principatibus prin cipiũ, ex quo oĩa, & quo à cardine oſtium: ſic ab ipſo regi uniuerſitatẽ. Cernere eſt in poteſtatib⁹ quàm poteſtatiue ide̅ princeps quos regit, ptegit: cõtrarias poteſtates arcẽs & ppulſans. Cernere eſt in uirtutib⁹ umã ubiq; æqualiter præſto eſſe uirtutẽ, per quã oĩa, uiuificã, efficacẽ, inuiſibi lem, immobilẽq;, oĩa tñ mouẽtẽ utiliter, tenẽtem fortiter. Quæ cũ in minus uſitata effecta apud mortales eruperit, miracula ſiue prodigia uocãt. Cernere poſtremò & mira ri eſt in angelis & archãgelis ueritatẽ atq; experiẽtiã uo-
1.Pet.5. cis illius: qm̃ ipſi cura eſt de nobis, q talium nos & tantorũ nõ deſinit iucũdare uiſitationibus, inſtruere reuelationi bus, ſuggeſtionib⁹ cõmonere, ſedulitate ſolatiari. ¶ Hæc oĩa cõtulit illis ſpiritibus ipſe qui cõdidit illos, unus atq; ide̅ ſumm⁹ ſpũs: diuidens ſingulis prout uult, hæc opera tur in illis: hæc dedit operari & illis: ſed aliter. Ardent ſe raphim, ſed igne dei, uel potius igne deo. Quod p̃cipuũ eſt in eis, amant, ſed non quantum deus: nec qũo. Lucent cherubim & ſcięntia eminẽt, ſed participio ueritatis: ac per hoc nõ ut ueritas, nec quãtũ. Sedẽt throni: ſed inſidẽtis
Phili.4. beneficio. Iudicãt & ipſi cũ trãquillitate: ſed nõ ad men ſurã modumue pacis pacantis, pacis quæ exuperat ommẽ ſenſum, Dominãtur dñationes: ſed ſub dño dñantur: ſed ſeruiũt pariter. Quid hoc ad ſummũ ſempiternũ, ſingula req; dominiũ? Præſunt pricipatus & regunt: ſed regunt & ipſi: ita ut regere iã nõ norint, ſi regi deſierint. Præcel lit in poteſtatib⁹ fortitudo ſed cui debẽt q̃ fortes ſunt: & aliter eſt fortis, & plus. Nec tam fortis quàm ipſa forti tudo eſt. Virtutes pro ſuo miniſterio & potẽtatu ſatagũt excitare corda torpẽtia hoĩum, innouatiõe ſignorũ: uir tus uerò in eis manens ipſa facit opera. Faciũt & illæ: ſed
Pſal.76. in comparatione eius nõ faciũt. Deniq; tantum intereſt,
Pſal.135. ut quaſi ſingulariter ppheta dicat ad eũ: Tu es deus qui facis mirabilia. Et item de eo: Qui facit mirabilia magna ſolus. Adſunt angeli & archangeli, ſed ille germanior no
Zac.2. bis, qui non modo adeſt, ſed ineſt. Q; ſi dicas poſſe ineſſe & angelũ: nõ inficior. Memini ſcriptũ, Et angelus qui lo quebatur in me. At qui differẽtia & in hoc. Ineſt angelus ſuggerẽs bona, nõ igerẽs: ineſt hortãs ad bonũ, nõ bonũ creãs. Deus ſic ineſt, ut afficiat, ut infundat, uel potius ut infundatur & participet: ita ut unum proinde cũ noſtro
1.Co.6. ſpiritũ eſſe dicere quis nõ timuerit: etſi non unã perſonã, unamue ſubſtantiã. Habes enim: Qui adhæret deo, unus ſpũs eſt. Angelus ergo cũ aĩa, deus in aĩa. Ille ut cõtuber nalis aĩæ ineſt: de⁹ ut uita. Itaq; ſicut aĩa uidet in oculis, audit in auribus, odorat in naribus, in faucibus guſtat, tãgit in toto reliquo corpore: ſic deus diuerſa in diuerſis
1.Co.12. ſpiritibus operatur: uerbi gratia, in alijs amãtem ſe exhi bẽs, in alijs agnoſcentẽ, in alijs alia faciẽtẽ: ſicut unicuiq; datur manifeſtatio ſpũs ad utilitatem. ¶ Quis eſt iſte tam communis in uocibus, tam longe in rebus? Quo quẽ no ſtris loquimur uerbis, in ſua recõditus maieſtate noſtros penitus & aſpectus effugit, & affectus? Audi ipſum qd lo-

quatur hoĩbus. Sicut exaltãtur cæli à terra, ſic exaltatæ Eſai.55.
ſunt uiæ meæ à uijs ueſtris, & cogitationes meæ à cogita tionibus ueſtris. Dicimur amare, & deus: dicimur noſſe, & deus. Et multa in hunc modum. Sed deus amat ut cha ritas, nouit ut ueritas, ſedet ut æquitas, dñat ut maieſtas, regit ut principiũ, tuet ut ſalus, operatur ut uirtus, reue lat ut lux, aſſiſtit ut pietas. Quæ oĩa faciunt & ãgeli, faci mus & nos, ſed longe inferiori modo, nõ utiq; bono q̃d ſumus, ſed q̃d participamus. Nũc iam tranſi ſpũs iſtos, ſi fortè cũ ſponſa dicere poſſis & tu: Paululũ cũ pertrãſiſſe Cant.3.
eos, inueni quẽ dilexit aĩa mea. Quis eſt? Non ſanè occur rit meli⁹ quàm q eſt. Hoc ipſe de ſe uoluit reſpõderi, hoc docuit, dicẽte Moyſe ad populũ, ipſo qdẽ inſũgẽte: Qui Exod.3.
ẽ, miſit me ad uos. Merito qdẽ. Nil cõpetẽti⁹ æternitati, quæ de⁹ eſt. Si bonũ, ſi magnũ, ſi beatũ, ſi ſapientem, uel quicq̃d tale de eo dixeris, in hoc uerbo inſtaurat, q̃ eſt. Nẽpe hoc eſt ei eſſe, q̃d hæc omnia eſſe. Si & centum talia addas, non receſſiſti ab eſſe. Si ea dixeris, nihil addidiſti. Si nõ dixeris, nihil minuiſti. Iã ſi uidiſti hoc tã ſingulare tam ſummũ eſſe: nõnne in cõparatione hui⁹ qcqd hoc nõ eſt, iudicas potius nõ eſſe quàm eſſe? Quid itẽ deus? Sine quo nihil eſt. Tã nihil eſſe ſine ipſo, quàm nec ipſe ſine ſe poteſt. Ipſe ſibi, ipſe oĩb⁹ eſt. Ac per hoc quodãmõ ſolus Ioan.8.
eſt ipſe, q̃ ſuũ ipſi⁹ eſt & oĩm eſſe. Quid eſt de⁹? Principiũ. Et hoc ipe de ſe reſpõſum dedit. Multa in rebus dicũtur principia: ſed reſpectu poſteriorũ. Alioq̃n ſi ad aliqd p̃ cedẽs reſpicias, ipſũ potius principiũ dabis. Quãobrẽ ſi quæras uerũ ſimplexq; principiũ, iuenias oportet quod principiũ non habuerit. Ex quo uniuerſum cœpit, ipſum pfectò minime cœpit. Nã ſi cœpit, aliũde cœperit neceſſe eſt. A ſe ei cœpit nihil. Niſi fortè qs putauerit, q̃ nõ erat dare ſibi potuiſſe ut eſſe icipere, aut fuiſſe aliqd ãtequã eſſe. Q̃d utrũq; qa ratio nõ cõſentit, conſtat nihil ſibimet extitiſſe principiũ. Q; uerò aliud prĩcipiũ habuit, primũ nõ fuit, Verũ ergo prĩcipiũ nequaquã cœpit: ſed totũ ab ipſo cœpit. Quid eſt deus? Cui ſecula nec acceſſerũt, nec deceſſerũt, nec coæterna tñ. Quid eſt de⁹? Exquo oĩa, per Rom.11.
quẽ oĩa in quo oĩa. Ex quo oĩa creabiliter, non ſeminabi liter. Per quẽ oĩa ne aliũ authorẽ, atq; aliũ opificẽ arbitre ris. In quo oĩa, non quaſi in loco: ſed quaſi in uirtute. Ex quo oĩa tãquã uno principio authore oĩm. Per quẽ oĩa, ne alterũ inducat principiũ artifex. In quo oĩa, ne tertiũ iuducat, locus. Ex quo oĩa, nõ de quo: quia nõ ẽ materia deus. Efficiẽs cauſa eſt, nõ materialis. Fruſtra philoſophi materiã quærũt, non eguit materia deus. Nõ em̃ officinã quæſiuit, non artificẽ. Ipſe per ſe, in ſe oĩa fecit. Vnde? De nihilo. Nã ſi ex aliquo fecit, illud non fecit, ac p hoc nec oĩa. Abſit ut de ſua incorrupta icorruptibilicq; ſubſtãtia tam multa fecerit, etſi bona corruptibilia tñ. Quæris ſi i ipſo oĩa, ipſe ubi? Nihil non minus inuenio. Quis capiat locus? Quæris ubi nõ ſit? Ne hoc qdẽ dixerĩ. Quis ſine deo locus? Incõprehẽſibilis eſt deus: ſed nõ parũ aphen diſti, ſi hoc tibi de eo compertũ eſt, q̃ nuſquam ſit, qui nõ claudit loco: & nuſquã tñ nõ ſit, q nõ excludit loco. Suo aũt ſublimi atq; incõprehenſibili modo, ſicut oĩa in ipſo ſic ipe in oĩbus eſt. Deniq; (ſicut ait euangeliſta) ĩ mũdo erat. Aliàs uerò ubi erat antequã mũd⁹ fieret, ibi eſt. Nõ Ioan.1.
eſt q̃ quæras ultra, ubi erat, præter ipſum nihil erat. Ergo ĩ ſeipſo erat. Quid eſt de⁹? Quo nihil meli⁹ cogitari põt. Si approbas, non oportet aſſentiaris eſſe aliqd quo de⁹ ſit, & quod de⁹ nõ ſit. Hoc em̃ ſine dubio meli⁹. Quõ nõ melius deo, ſi deus non eſt, quod dat deo ut ſit? At meli⁹ illã diuinitatẽ qua dicũt deũ eſſe, nõ aliud quàm deũ eſſe fatemur. Non eſt ergo in deo, niſi deus. Quid inquiunt? Negas deũ habere diuinitatẽ? Non: ſed quod habet, hoc eſt. Negas diuinitatem deum eſſe? Non: ſed nõ alia quàm quæ ipſe eſt, Aut ſi tu aliam inueniſti, adiuuet me trinitas deus: aduerſus illã tota me cõtumacia erigo. Quaternitas orbẽ diſterminat: nõ ſignat deitatẽ. Deus trinitas eſt, de⁹ trium ſingula perſonarũ. Si quartam diuinitatẽ adiicere placet: iterim ego hãc quæ deus nõ eſt, perſuaſi mihi mi-

níme adorandã. Puto ꝙ & tu. Nempe dominũ deũ tuum
Luc.4. adorabis,& illi soli seruies. Gloriosa uerò diuinitas,quæ sibi honorẽ nõ audeat arrogare diuinũ. At melĩ quartũ hoc oĩno respuimus,quàm sine honore recipiam. Multa dicuntur esse in deo: & quidẽ sanè catholicẽq; ,sed multa unũ. Alioqn si diuersa putem: nõ quaternitatẽ habueris sed centenitatẽ. Verbi causa. Dicimus magnũ,bonum,iustum, & innumera talia: sed nisi oĩa unum in deo, & cum deo cõsideres,habebis multiplicẽ deum. Mihi uerò non deest quod cogitẽ melius ciusmodi deo tuo. Quæris qd? Mera simplicitas. Vero iudicio,natura simplex multiplici anteferẽ. Scio quod ad id respondere solent. Nõ multa (inquiũt) sed unam tantum diuinitatẽ quæ oĩa illa sunt, deo ut sit cõferre asserim. Asserítis ergo & si nõ multiplicem,duplicem deũ: & non ad merum simplex peruenístis: neq; ad id, quo melius cogitari non potest. Tam non est simplex quod uel uni fuerit obnoxium formæ quàm nec uirgo uel uni cognita uiro. Securus loquor ne ís quidem qui uel duplex est,erit me. Habeo enim meliorẽ. Esto ꝙ hunc numeroso & multiplici anteponam, sed planè præ simplici sperno. Meus deus ipse catholice est. Tam nõ habet hoc & illud,quàm nõ hæc & illa. Est qui est: non quæ est. Purus,simplex,integer,perfectus,cõstans sibi nihil de temporib,nihil de locis,nihil de rebus trahẽs in se,nihil ex se deponẽs in eis, nõ habẽs quod ad numerũ diuidat: nõ quæ colligat ad unũ. Vnum quippe est: sed nõ unitũ. Non partib cõstat,ut corpus: nõ affectibus distat,ut aĩa: nõ formis subsistat: ut oĩe qd factũ est. Sed neq; formæ ut istis uisum est. Magna laus uidelicet deo,ut se ab infirmi rate uindicet,forma una esse cõtentũ. Hoc est dicere,cætera pluribus,deũ nõ nisi uni debere quod est. Quid? Cui beneficio sunt quæ sunt, ipse pro suo esse alterius beneficio inclinabit? Laus ista (ut uulgò dicit) blasphemiã uaolet. An nõ pluris est nullo indigere,quàm unoq; Habe reuerẽtiam deo,ut qd pluris est,illi tribuas. Si cor tuũ usq; huc ascẽdere potuit: deũ tuũ infrà quomodo collocabit? Ipse sibi forma,ipse sibi essentia est. In hoc interím gradu suspício illũ. & si alter potior appareret: illũ potius darẽ. Nũquid uerendũ ne cogitatio transuolet illum? Quantũcũq; in altũ proficiat: ultra est. Infra quod homo cogi-
Psal.63. tare possit altissimũ quærere,ridiculũ est, statuere,impiũ. Vltra,nõ citra quærendus est. Ascende si adhuc potes ad cor altius: & exaltabitur deus. Nõ est formab deo, forma est. Non est affectus deus,affectio est. Non est compositus deo, merũ simplex est. Et ut líquidò noueris quid simplex dícam: idẽ quod unũ. Tam simplex deus,quàm unus est. Est autem unus, & quomodo aliud níhil. Si dici possit, unissimus est. Vnus est sol,ꝙ non sit alter: una luna,quod æque altera non sit. Atq; id quidem deus: sed plus. Quid plus? Vnus est etiã sibi. Et hoc uis tibi declarari. Idem est semper: & uno modo. Non sic unus sol: non sic una luna: clamat uterq; nõ esse se unũ sibi. Ille motib: illa & defectib suis. Deus aũt nõ modo unus sibi: & in se unus est. Níhil in se, nisi se habet. Non ex tempore alterationẽ ha-
Boetí. bet: nõ in substãtia alteritatem. Hinc de eo Boetius: Hoc uere unũ, in quo nullus est numerus: nullum in eo aliud præter id quod est. Neq; enim subiectũ fieri potest: forma enim est. Compara huic uni omne quod unũ dici potest: & unũ nõ erit. Trinitas est: tñ deus. Quid ergo? Destruímus quod dictũ est de unitate, quia ĩducim trinitatem? Non sed statuímus unitatẽ. Dicimus patrẽ, dicim filiũ, dicímus spiritũ sanctũ: nõ tñ tres deos: sed unũ. Quid sibi uult iste (ut sic loquar) absq; numero numerus? Si tria, quomodo nõ numer? Si unũ, ubi numerus? Sed habeo (inquis) qd numerẽ, & quid nõ numerẽ? Substãtia una, est, personæ tres sunt. Quid mirũ, qd uel obscurũ ĩ hoc? Níhil, si personæ seorsum à substãtia cogitẽt. Nũc uero cũ tres illæ personæ illa substãtia sint, & illa una substãtia tres illæ personæ quis numerũ neget? Nã uerè tres sunt. Quis numeret tamen? Nã uerè unũ sunt. Aut si tu facile explicatu id putas dicendo tres, dicito quid numerastí? Naturas? una est. Essentias? una est. Substantias? una est. Deitates? una est. Nõ hæc, sed personas numero inquis. Quæ nõ sint illa una natura, illa una essentia, illa una substantia, illa una diuinitas. Catholicus es, míníme hoc dabís. Personarũ proprietates, nõ aliud quàm personas, ipsasq; nõ aliud quàm unũ deũ, unã diuinã substantiã, unã diuinã naturã, unam diuinã & summã maiestatẽ, fides catholica cõfitetur. Numera ergo si potes aut sine substantia personas, quæ ipsa sunt: aut sine personis ꝓprietates, quæ ipsæ sunt. Aut si diuidere quis conetur uel personas à substãtia, uel proprietates à personís: nescio quomodo trinitatis se profiteri cultorẽ possit, qui in tantã rerũ numerositatẽ excesserit. Dicamus itaq; tres sed nõ ad præiudicíũ unitatis. Dicamus unũ, sed nõ ad cõfusionẽ trinitatis. Neq; eĩ nomina uacua sunt: nec absq; significãtia cassæ uoces. Sabellianũ hoc. Quærit qs quomodo illud quod catholicũ esse dicim, possit esse? Sufficiat ei tenere sic esse. Atq; hoc nõ ratiõi perspicuũ, nec tamẽ opinioni ambiguũ: sed fidei persuasum. Sacramentũ hoc magnum est: & quidẽ uenerandũ, nõ scrutandũ. Quomodo pluralitas ĩ unitate, & hac unitate: aut ípa ín pluralitate? ¶ Scrutarí hoc temeritas est, credere pietas est, nosse uita, & uita æterna est. Vnde si operæ precíũ cẽses ô Eugeni, ꝓcurrat nũc cõsideratio multa una, quo eminẽtia huius singularis uníus, fiat euidẽtior. Est unitas quæ collectiua põt dici, cũ uerbi causa multi lapides faciũt aceruum unum. Est & unitas constitutiua, cũ multa membra unũ corpus, uel multæ partes unũ quodcũq; totũ cõstituũt. Est & coniugatiua, qua fit ut duo iam non duo sint, sed una caro. Et est natiua, qua aĩa & caro unus nascitur homo. Est unitas potestatiua, qua homo uirtutis, nõ instabilis, nõ dissimilis, sed uníus sibimet semp nitiẽ inueníri. Est cõsentanea, cũ per charitatẽ multorũ hoĩm est cor unũ, & aĩa una. Est & uotiua, cũ aĩa uotis oĩbus adhærẽs deo, unus ſpũs est. Est & dignatiua unitas, qua limus noster à dei uerbo in unam assumptus est personã. Verũ hæc oĩa quid ad illud summũ, atq; (ut ita dícam) unice unũ, ubi unitatẽ cõsubstãtialitas facit? Huic uní quoduís illorũ si assímiles: erit quoquo modo unũ: si cõpares nullo. Igiẽ inter oĩa quæ recte unũ dicunt, arcem tenet unitas trinitatis, qua tres ꝑsonæ una subsistãtia sunt. Secũdo loco illa præcellit, qua ecõuerso tres subsistãtiæ una in Xꝑo persona sunt. Porrò hæc & quæcũq; alía dici una possunt, summæ illi unitatis ímitatiõe, nõ cõparatiõe, una appellari, uera sobríaq; ꝑbat cõsideratio: Nec abducimur ab hac unitatis ꝓfessione, assertione triũ: cũ in hac trinitate nõ recípiam multiplicitatẽ, sicut nec solitudinẽ in unitate. Quamobrẽ cum dico unũ, nõme trinitatis turbat numer, q essentiã non multiplicat, nõ uariat, nec partiẽ. Rursum cũ dico tría, nõ me arguit intuit unitatis, quæ illa quæcũq; tría, seu illos tres nec in cõfusionẽ cogit, nec in singularitatẽ redigit. Idẽ me sentire fateor & de illa unitate, cui fm ab ista inter cætera una honorẽ dedi. ¶ Dico ĩ Xꝑo ṽ bũ, aĩam, & carnem, sine cõfusiõe essentiarũ unã esse personã: & itẽ absq; præiudicio personalis unitatis in sua numerositate manere. Nec negauerim hãc ad illud quoq; genus unitatis pertinere, qua aĩa & caro un est hõ. Decuit qppe familiari similiusq; cũ hoís cõuenire cõstitutione, qd ꝓ hoíe constitutũ est sacramẽtũ. Decuit & cũ summa quæ in deo est, & deus est unitate cõgruere: ut qũo ibi tres personæ una essentia: ita hic cõueníentíssima quadã contrarietate tres essentiæ sint una ꝑsona. ¶ Vidésne pulchre inter utranq; unitatẽ hãc collocari, in eo utiq; q cõstitut est mediator dei hoísq; hõ xꝑs Iesus? Pulcherríma inquã cõueníetia, ut salutare sacramẽtũ cõgrua quadã sílitudíne ambobus respõdeat, & saluanti uidelicet, & saluato. Ita hæc unitas duarũ consistens media unitatũ, alteri succumbere, alteri præeminere cognoscit, quantũ superiore inferior, tãtum inferiore supior. Tantã deniq; tãq; exꝑssam unionis ním ín se præfert ea ꝑsona in qua deus & hõ unus est christus: ut si duo illa de se inuicẽ ꝑdíces, nõ errabis deum uídelicet

Modi uníus nouem.

licet hominẽ,& hoiem deũ,uerè catholicèq; pronũcians. Non aũt ſimiliter uel carnẽ de aïa, uel aïam de carne, niſi abſurdiſſime prædicas: etſi ſimiliter aïa & caro unus ſit homo. Nec mirũ ſi nõ æque potis aïa ſit ſua illa uitali,etſi nõ parum ualida intẽtione cõnectere atq; ſuis affectibus aſtringere ſibi carnẽ,ut ſibi diuinitas hoïm, illũ qui prædeſtinatus eſt filius dei in uirtute. Longa catena, & fortis ad ſtringendũ, diuina prædeſtinatio, ab æterno eſt enim. Quid lõgius æternitate? Quid diuinitate potẽti? Inde eſt q; nec morte incidente ullatenus intercidi hæc unitas potuit,etſi carne & aïa ab inuicẽ ſepatis. Et fortaſſis hoc ſenſit ille,qui ſe indignũ profeſſus eſt ſoluere corrigiam
Marc. 1. calciamenti huius. Sed & illa tria ſata de euangelio mixta
Mat. 13. & fermentata in panẽ unũ,ſi quis ad hæc tria dixerit pertinere,nõ incongrue id mihi facere uidebit. Quàm bene ea mulier fermẽtauit: ut nec diuiſione quidẽ facta carnis & aïa,à carne uel aïa uerbũ diuideret? Manſit & in ſeparatione inſeparabilis unitas. Nec enim quæ ex parte contigit ſeparatio,potuit unitati præſcribere, permanẽti in totis tribus. Siue cõiunctis ſiue diſiunctis duob⁹,nihilominus perſeuerauit in trib⁹ unitas pſonalis. Aeque unus Chriſtus,una q; perſona,uerbum aïa,& caro etiã mortuo hoïe perdurauit. In utero uirginis (ut ſentio ego) commixtio hæc & fermẽtatio facta eſt, & ipſa mulier quæ miſcuit & fermentauit. Nam fermentũ nõ immeritò fortaſſe
Lucæ. 1. dixerim fidẽ Mariæ. Planè beata quæ credidit: qm̃ perfecta ſunt in ea quæ dicta ſunt ei à dño. Perfecta autem non eſſent, ſi quominus iuxta uerbũ dñi eſſet fermẽtatũ totã, & perpetuo fermẽtatũ,ſeruans nobis tam in morte quàm in uita,pariter unũ atq; integrum mediatorẽ dei & hoïm cũ ſua deitate hoïem Ieſum X̃pm. ¶ Aduertere eſt in hoc admirabili ſacramento iuxta numerũ ſatorũ, miræ & decentiſſimæ diſtinctionis gradus. Nouũ,antiquũ,æternũ. Nouũ,animã,quæ de nihilo tũc creata creditur, cum infuſa. Antiquum,carnem,quæ à primo uſq; hoïm (id eſt ex Adam) traducta cognoſcitur. Aeternũ,uerbum,quod ab æterno patre coæternũ illi, genitum indubitata ueritate aſſeritur. Et in his triplex (ſi diligenter aduertas) diuinæ potẽtiæ genus, q factum ſit de nihilo aliquid, de uetuſto nouũ,æternũ,beatumq; de dãnato & mortuo. Quid hoc ad noſtrã ſalutẽ? Multũ per omnẽ modũ. Primum quidẽ q peccato redacti in nihil,per hoc quodammodo iterato creati ſumus,ut ſimus initiũ aliquod creaturæ eius. Deinde q ex uetuſta ſeruitute in libertatẽ filiorũ dei tranſlati, in nouitate ſpũs ambulamus. Poſtremò q de poteſtate tenebrarum uocati, ad regnũ claritatis æternæ, in quo iam & cõſidere nos fecit in X̃po. Alieni ſint à nobis qui X̃pi à nobis carnẽ alienare conant, nouã creaturã in uirgine,& nõ de uirgine ſumpta, impie aſſerẽtes. Pulchre prophetici ſpũs lõge ante occurrit huic ſententiæ, imo blaſphemiæ impiorũ. Egredietur (inquiẽs) uirga de radice ieſſe
Eſaiæ. 11. & flos de radice eius aſcendet. Dixiſſe poterat, & flos de uirga: ſed maluit de radice: ut unde uirgam, inde florem duxiſſe originem demonſtraret. Inde igitur ſumpta caro, unde orta uirgo: nec noua in uirgine, quæ prodiit ex radice. Eorte ſubſthomacaris, ſi adhuc pergimus quærere quid eſt deus: tum quia toties iam quæſitũ eſt: tum quia diffidis inuẽtũ iri. Dico tibi pater Eugeni, ſolus eſt deus, qui fruſtra nunquã quæri poteſt, nec cũ inueniri nõ poteſt Doceat te de hoc experimentũ tuũ. aut ſi nõ, expto credi
Thre. 3. to: nõ mihi, ſed ſancto qui ait: Bon⁹ es dñe ſperãtibus in te, aïæ quærenti te. Quid ergo eſt deus? Quod ad uniuerſum ſpectat, finis. Quod ad electionem, ſalus. Quod ad ſe, ipſe nouit. Quid eſt deus? Voluntas omnipotẽs, beneuolentiſſima uirtus, lumen æternum, incommutabilis ratio, ſumma beatitudo, creans mentes ad ſe participandum, uiuificans ad ſentiendum, afficiẽs ad appetendum, dilatans ad capiendum, iuſtificans ad promerendũ, accendens ad zelum, fœcundans ad fructũ, dirigẽs ad æquitatẽ, formãs ad beneuolentiã, moderans ad ſapientiã, roborãs ad uirtutem, uiſitãs ad conſolationẽ, illuminãs ad cognitionẽ, perpetuans ad immortalitatem, implens ad fœlicitatem, circũdans ad ſecuritatẽ. Quid eſt deus? non minus pœna peruerſorũ, quàm humilium gloria. Eſt enim rationabilis quædã æquitatis directio inconuertibilis atq; indeclinabilis: quippe attingens ubiq; cui illiſa omnis prauitas, cõturbetur neceſſe eſt. Quiduis in hanc omne tumidũ uel diſtortũ impingat, & cõquaſſetur? Væ uniuerſo q̃d obuiũ fortè offenderit, cedere neſcia rectitudo. Nam & fortitudo eſt. Quid iniquis uolũtatibus tam contrariũ & aduerſum, quàm ſemper conari, impingere ſemper, & fruſtra? Væ oppoſitis uolũtatibus, ſolam ſuæ profectò auerſiõis referẽtibus pœnã. Quid tam pœnale, quàm ſemper uelle quod nunquã erit: & ſemper nolle, quod nũquã nõ erit? Quid tam damnatũ, quàm uolũtas addicta huic neceſſitati uolendi nolendiq;, ut ad utrũlibet iam ſicut nõ niſi peruerſe, ita non niſi miſere moueatur? Inæternũ nõ obtinebit quod uult: & quod nõ uult, inæternum nihilominus ſuſtinebit. Digne oĩno, ut qui ad nihil afficitur unquam quod deceat, ad nihil unquã q̃d libeat euadat. Quid hoc facit? Rectus dñs deus noſter, qui & cum peruerſo peruertitur. Nũquã recto prauòq; cõueniet. Hæc enim ſibi inuicẽ aduerſantur, etſi non inuicem lædant. Læſio alterius eſt, abſit ut dei. Durũ tibi eſt, inquit, cõtra ſtimulũ calcitrare: Actu. 9. hoc eſt, non ſtimulo durum, ſed calcitranti. Eſt & turpiũ pœna deus. Lux eſt enim. Et quid tam inuiſum obſcœnis flagitioſiſq; mẽtibus? Profectò omnis q̃ male agit odit lucem. Sed dico: Nunquid nõ poterũt declinare? Minime Ioan. 3. omnino. Lucet ubiq;, etſi non oĩbus. Deniq; in tenebris Ioan. 1. lucet, & tenebræ eam non cõprehẽderũt. Videt tenebras lux: cui hoc eſt uidere, quod lucere: ſed nõ uiciſſim à tenebris ipſa uidet, quia tenebræ eam nõ comprehendunt. Et uident ergo, ut cõfundantur, & non uident ne conſolentur. Nec modo à luce, & in luce uident. A quo uel à quibus ab omni uidente, ut pro multitudine intuentium ſit confuſio multa. At nullus de tanta numeroſitate ſpectantiũ moleſtior oculus, ſuo cuiuſq;. Nõ eſt aſpectus ſiue ĩ cœlo ſiue in terra, quem tenebroſa conſcientia ſuffugere magis uelit, minus poſſit. Nõ latẽt tenebræ uel ſeipſas. Se uidẽt quæ aliud nõ uident. Opera tenebrarũ ſequunt illas: nec Eſai. 66. eſt quo ſe abſcõdant ab illis: ne in tenebris quidẽ. Hic eſt uermis qui nõ morit, memoria præteritorũ. Semel iſtic⁹ uel potius innatus per peccatũ, hæſit firmiter, nequaquã deinceps auellendus. Nec ceſſat rodere conſcientiã: eaq; paſtus eſca utiq; inconſumptibili, perpetuat uitam. Horreo uermẽ mordacem, & mortem uiuacem. Horreo incidere in manus mortis uiuentis, & uitæ morientis. Hæc eſt ſecunda mors: quæ nunquam peroccidit: ſed ſemper occidit Quis det illis ſemel mori & nõ moriantur inæternum? Qui dicunt mõtibus, cadite ſuper nos: & collibus, Luc. 23. operite nos: quid niſi mortẽ mortis beneficio aut finire, aut euadere uolunt? Deniq; inuocabunt mortem, ait, & Apo. 9. non uenïet. Intuere id clarius. Conſtat immortalẽ animã eſſe, nec aliquando abſq; ſua memoria uiuere, ne non animam aliquando eſſe contingat. Itaq; durante aïa, durat & memoria. Sed qualis? Fœda flagitiis, horrida facinoribus, uanitate tumida, contẽptu hiſpida, & neglecta. Quæ priora, tranſierũt, & nõ tranſierunt, Trãſierunt à manu, ſed nõ à mente. Quod factum eſt factum non eſſe non poteſt. Proinde etſi facere in tempore fuit: ſed feciſſe in ſempiternum manet. Non tranſibit cum tempore, quod tempora tranſit. Inæternũ ergo neceſſe eſt cruciet, quod peperam te egiſſe inæternum memineris. Experiri erit hoc Pſa. 49. ueritatem uocis illius. Arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam. Dominus locutus eſt, cui omne aduerſum, & ſibi aduerſari neceſſe eſt, ut ſit ſera querela, O cuſtos hoIob. 7. minum, quare poſuiſti me contrariũm tibi, & factus ſum mihimetipſi grauis? Ita eſt ô Eugeni: non poteſt deo eſſe cõtrariũ quid, & ſibimet cohærere: ſed qui arguet à deo, arguetur & à ſeipſo. Non eſt ſanè iam tũc q aut ueritatem diſſimulet ratio, aut ratiõis intuitũ anima declinet, membris auulſa corporeis, & in ſeſe collecta. Quo enim id ualeat

ſopitis cõclusis q̃ ĩ morte ſenſibus, per quos utiq; curioſius exire, & à ſe ire ſolebat in eã quæ præterit mũdi iſtius figurã? Vides turpib⁹ nihil deeſſe ad cõfuſionẽ cum producẽtur ſpectaculũ fieri deo, angelis, hoĩbus, ſibĩpſis? O quàm male mali omnes locati ſunt: utiq; oppoſiti torrẽti huic directæ æquitatis: & huic lumini ꝓpalatæ ueritatis expoſiti. Nónne hoc eſt perpetuo tundi, perpetuòq; confundi? Duplici cõtritiõe, ait ille, cõtere eos dñe deus noſter. Quid eſt deus? Longitudo, latitudo, ſublimitas, & profundũ. Quid inquis? Tenemus te quaternitatis (quam abominat⁹ es) profeſſorẽ? minime. Abominatus ſum, & abominor. Viſus ſum protuliſſe plura: ſed unum eſt. Vn⁹ deus ſignat⁹ eſt pro captu noſtro, nõ pro ſuo ſtatu. Diuiſus eſt hic: nõ ille. Voces diuerſæ, ſemitæ multæ: ſed unum per eas ſignificat: unus quæritur. Nõ diuiſiones ſubſtãtiæ in quaternario iſto expreſſæ ſunt, nõ dimenſiones quales in corporibus intuemur, nõ diſtinctio perſonalis qualẽ ĩ trinitate adoramus, nõ numerus proprietatũ qualẽ perſonis ipſis ineſſe fatemur, etſi nõ aliud à perſonis. Alioquĩ hoc ſingulũ horũ uideo q̃d quatuor ſimul, hæc quatuor ipſa quod ſingulũ eſt. Nobis aũt quia non poſſum⁹ cum deo ſimplicitate cõtẽdere, dum contẽdimus apprehẽdere unũ, occurrit ueluti quadruplicatũ. Eacit hoc ſpeculũ & ænigma, per quod ſolũ interim uidere datur. Cũ aũt uidebimus facie ad faciem, uidebimus ſicuti eſt. Nec enim iam tunc fragilis acies mentis noſtræ quantũlibet uehemẽt intendens, aliquaten⁹ reſiliet, diſſiliẽtue ĩ ſuã pluralitatẽ. Colliget ſe magis adunabit, conformabitq; unitati illius uel potius unitati illi, ut una uni facies reſpondeat facici.

Ioã. 3. Nempe ſimiles ei erimus, quia uidebimus eum ſicuti eſt.

Pſal. 26. Beata uiſio: ad quã merito ſuſpirabat qui ait: Exquiſiuit te facies mea: faciem tuam dñe requiram. Et quia adhuc in quærẽdo res eſt, interim aſcendam⁹ quadrigã iſtã, utpote infirmi & imbecilles indigentes tali uehiculo. Aſcẽdam⁹ ſi fortè uel ſic apphẽdamus in quo apphẽſi ſum⁹: id eſt huiuſipſi⁹ uehiculi ratione. Nã hoc monitũ habem⁹ ab ipſo auriga, & primo currus hui⁹ exhibitore, ut ſtudeam⁹ cõ-

Ephe. 3. prehendere cũ oĩbus ſanctis quæ ſit lõgitudo, latitudo, ſublimitas, & profundũ. Comprehẽdere dixit, nõ cognoſcere: ut non curioſitate cõtenti ſcĩẽtiæ, tota cura fructui

Iaco. 4. inhiem⁹. Nõ in cognitione eſt fructus: ſed in comprehẽſione. Alioquin ſcienti bonũ & nõ faciẽti (ut ait quidã)

1. Cor. 9. peccatũ eſt ei. Et ipſe Paulus alio loco: Sic curite (inqt) ut comprehẽdatis. Quid ſit comprehẽdere, inferius declarabo. Quid igitur eſt deus? Longitudo iquã. Quid ipſa? Aeternitas. Hæc tã longa, ut non habeat terminũ, nõ magis loci quàm tẽporis. Eſt & latitudo. Et ipſa quid? Charitas. Quibus & iſta terminis anguſtetur in deo, qui nihil

Sapi. 11. odit horũ quæ fecerit? Deniq; ſolẽ ſuũ oriri facit ſup bo-

Matt. 5. nos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Ergo & inimicos cõcludit ſinus ille. Nec hoc quoq; cõtẽtus, euadit in infinitũ. Onmẽ non modo affectionẽ ſed & cognitionẽ

Ephe. 3. excedit, adĩcĩẽte. apoſtolo & dicẽte: Scire etiã ſupereminentẽ ſcĩẽtiæ charitatẽ Chriſti. Quid plus dicam? Aeterna eſt. Niſi q hoc plus forſitã eſt, qa æternitas eſt. Vides tantã eſſe latitudinem, quãtã & longitudinem? Vtinã ſic uideas nõ tantã eſſe, ſed ipſam id eſſe unã quod alteram, nõ minus unã quàm duas, nec plus duas quàm unã. Deꝰ æternitas, deꝰ charitas eſt, longitudo ſine protẽtione, latitudo ſine diſtenſione. In utroq; pariter locales quidẽ excedit temporales q̃ anguſtias: ſed libertate naturæ, nõ enormitate ſubſtãtiæ. Tali modo immenſus ẽ qui omnia fecit in menſura, & quãuis immẽſus, hic tamen modus & ipſius immẽſitatis. Quid item deus? Sublimitas & ꝓfundum. In altero ſupra omnia: in altero intra oĩa. Liquet in deitate nuſquã claudicare æqualitatem: ſtare eam undiq; firmiter: conſtare immobiliter ſibi. Sublime potentiam, profundũ ſapientiã eius cõſidera. Ex æquo & iſta reſpondent ſibi, dum & ſublimitas inattingibilis, & profũditas

Rom. 10 æque inſcrutabilis cognoſcatur, Paulo admirante & exclamante: O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcĩẽtiæ dei: quàm inſcrutabilia ſunt iudicia ei⁹: & inueſtigabiles uiæ illius. Libet & nos exclamare cum Paulo, horũ utrũq; intuẽtes in deo & cum deo ſimpliciſſimã unitatẽ. O ſapientia potẽs, attingẽs utiq; fortiter. O potẽtia ſapiẽs, diſpo- Sapi. 8.
nẽs omnia ſuauiter. Res una, effect⁹ multiplex, operatio- Ibidem.
nesq; diuerſæ. Et illa una res eſt lõgitudo, propter æternitatẽ: latitudo, propter charitatẽ: ſublimitas, ꝓpter maieſtatem: profunditas, propter ſapiẽtiam. Nouimus hæc. Num ideo & arbitramur nos cõprehendiſſe? Non ea diſputatio comprehẽdit, ſed ſanctitas: ſi quo modo tñ comprehẽdi poteſt, quod incõprehẽſibile eſt. At niſi poſſet, nõ dixiſſet apoſtolus. Vt cõprehẽdamus cum oĩbus ſanctis. Sancti igitur comprehẽdunt. Quæris quomodo? Si Ephe. 3.
ſanctus es, comprehendiſti & noſti. Si nõ, eſto: & tuo experimẽto ſcies. ¶ Sanctũ facit affectio ſancta, & ipſa gemina, timor dñi ſanctus, & ſanctus amor. His perfectè affecta anima, ueluti quibuſdã duobus brachĩis ſuis cõprehẽdit, amplectit, ſtringit, tenet & ait. Tenui eũ, nec dimittã. Et Cant. 3.
timor quidẽ ſublimi & ꝓfundo, amor lato lõgoq; rñdet. Quid tam timendũ quàm poteſtas cui nõ potes reſiſtere, quàm ſapiẽtia cui abſcõdi nõ potes? Poterat min⁹ timeri deus, alterutro carens. Nũc autem perfectè oportet timeas illum cui nec oculus deeſt omnia uidẽs, nec manus potens oĩa. Quid item tam amabile quàm amor ipſe quo amas, & quo amaris? Amabiliorem tñ iũcta æternitas facit: quæ dũ nõ excidit, foras mittit ſuſpicionem. Amaigitur perſeuerãter & longanimiter, & habes lõgitudinem. Dilata amorẽ tuũ uſq; ad inimicos, & latitudinem tenes. Eſto etiã in oñi ſolicitudine timoratus, & ſublime ꝓfundumq; apprehẽdiſti. Aut ſi mauis quatuor æque tuis diuinis quatuor reſpondere, facis hoc ſi ſtupes, ſi paues, ſi ferues, ſi ſuſtines. Stupẽda planè ſublimitas maieſtatis: paueda abyſſus iudiciorũ: feruorẽ exigit charitas: æternitas ꝓſeuerantiã ſuſtinẽdi. Quis ſtupet, niſi qui cõtemplatur gloriã dei? Quis pauet niſi qui ſcrutatur profundũ ſapientiæ? Quis feruet, niſi qui meditatur charitatem dei? Quis ſuſtinet & perſeuerat in amore, niſi qui æmulatur æternitatẽ charitatis? Nempe æternitatis quandã imaginem perſeuerãtia præ ſe fert. Deniq; ſola eſt cui æternitas redditur, uel potius quæ æternitati hoiem reddit, dicẽte dño. Qui ꝓſeuerauerit uſq; in finẽ, hic ſalu⁹ erit. ¶ Et nũc aduerte in quatuor iſtis cõtẽplationis ſpecies quatuor. Mat. 10.
Prima & maxima contemplatio eſt admiratio maieſtatis. Cõtemplationis 4. ſpecies.
Hæc requirit cor purgatũ, ut à uitiis liberũ atq; exoneratũ peccatis, facile ad ſuperna leuet: interdum quoq; uel per aliquas morulas ſtupore & extaſi ſuſpẽſum teneat admirantem. Secũda autem neceſſaria eſt huic. Eſt enim intuens iudicia dei. Quo ſanè pauido aſpectu dũ uehementius concutit intuentem, fugat uitia, fundat uirtutes, initiat ad ſapientiam, humilitatem ſeruat. Virtutũ ſiquidem bonũ quoddã ac ſtabile fundamẽtum, humilitas. Nempe ſi nutet illa uirtutum aggregatio, nõ niſi ruina eſt. Tertia contẽplatio occupatur uel potius ociatur circa memoriã beneficiorũ: & ne dimittat ingratũ, ſolicitat memorãtem ad amorẽ benefactoris. De talib⁹ dicit propheta loquens Pſal. 44
ad dominũ. Memoriã abundantiæ ſuauitatis tuæ eructabunt. Eructatio, gratiarũ actio eſt. Quarta quæ retro ſunt obliuiſcẽs, in ſola requieſcit expectatione promiſſorum. Quæ cum ſit meditatio æternitatis (ſiquidem quæ promittuntur, æterna ſunt) longanimitatẽ alit, & perſeuerãtiæ dat uigorem. Puto iam facile eſt quatuor noſtra hæc, q̃tuor illis apoſtoli aſſignare, dum lõgitudinem comprehẽdit meditatio promiſſorũ: latitudinẽ, recordatio beneficiorũ: ſublimitatẽ, cõtemplatio maieſtatis: profundum, inſpectio iudiciorũ. Quærendus adhuc fuerat qui nec ſatis adhuc inuentus eſt, nec quæri nimis poteſt. at orando fortè quàm diſputãdo dignius quæritur, & inuenitur facilius. Proinde is ſit finis libri: ſed non finis quærendi.

Explicit liber beati Bernardi de conſideratione in quinq; partiales diuiſus.

Diui

Diui Bernardi abbatis in tractatum de gratia & libero arbitrio. Prologus.

DOmino Vuillermo abbati ſancti Theodorici frater Bernardus opuſculũ de gratia & libero arbitrio. ¶Quod illa qua ſcitis occaſione nuper aggeſſus ſum,eadẽ gratia adiuuãte peregi ut potui. Vereor aũt ne aut grãdia minus digne locutus inueniar,aut pertractata à pluribꝰ ſuperfluo retractaſſe. Proinde legite illud primꝰ:& ſic iudicatis ſolus:me ſi proferatur in medium ,magis fortè ſcriptoris publicetur temeritas,quàm lectoris ædificetur charitas. Quod ſi palam fieri utile ꝓbaueritis, tũc ſi quid obſcurius dictũ adueritis, quod in re obſcura ſeruata cõgrua breuitate dici planius potuiſſet:non ſit uobis pigrum aut emẽdare
Eccl. 24 per uos,aut mihi reſignare emendandum:ſi fraudari non uultis promiſſione illa ſapientiæ,qua ait. Qui elucidant me,uitam æternam habebunt.

TRACTATVS DE GRATIA & libero arbitrio.

LOquente me coràm aliquando, & dei in me gratiam commendante: quòd ſcilicet ab ipſa me in bono & præuentum agnoſcerem,& prouehi ſentirem, & ſperarem perficiendum: quid tu ergo (ait unus ex circunſtantibus) operaris:aut quid mercedis ſperas uel præmij: ſi rotum facit deus? Quid enim inquam tu conſulis? Da(inquit) gor iam deo, qui gratis te præuenit, excitauit,iuſtiauit:& uiue digne decætero:quo te ꝓbes & perceptis beneficijs non ingratum,& percipiendis idoneũ.
Joã. 6. Et ego: Bonũ inquam conſiliũ das ſed & ſi dederis poſſe teneri. Siquidem non eiuſdem facilitatis ſcire quid faciendum ſit,& facere: quoniam & diuerſa ſunt, cæco ducatum,ac feſſo præbere uehiculum. Non quicunq; oſtendit uiam,præbet etiam uiaticum itineranti. Aliud illi exhibet qui facit ne deuiet,& aliud qui p̃ſtet ne deficiat in uia. Ita nec quiuis doctor ſtatim & dator erit boni quodcũq; docuerit. Porrò duo mihi ſunt neceſſaria,doceri,ac
Rom. 8. iuuari. Tu quidem homo recte conſulis ignorantiæ: ſed (ſi uerum ſentit apoſtolus) ſpiritus adiuuat infirmitatẽ noſtram. Imo uerò qui mihi per os tuum miniſtrat conſilium,ipſe mihi neceſſe eſt miniſtret per ſpiritũ ſuum ad-
Rom. 7. iutoriũ,quo ualeã implere quod cõſulis. Ecce eñ iam ex
Phili. 2. eius munere uelle adiacet mihi , pficere aũt nõ inuenio.
Titũ. 1. Sed nec aliq̃n me inuẽturũ confido:niſi q dedit uelle, det & perficere ꝓ bona uolũtate. Vbi ergo (ait) ſunt merita noſtra:aut ubi eſt ſpes noſtra? Audi inquã. Non ex operi-
1. Co. 12. bus iuſtitiæ quæ fecim⁹ nos: ſed ſm ſuã miam ſaluos nos
Ioan. 15. fecit. Quid eñ? Tu fortè putaueras tua te creaſſe merita: tua poſſe ſaluari iuſtitia: qui nec ſaltẽ dñm Ieſum dicere poteſt niſi in ſpũ ſcõ? Itáne oblit⁹ es qs dixerit. Sine me nihil poteſtis facere? Et neq; currẽtis neq; uolẽtis:ſed dei miſerãtis eſt? Quid igit (ais) liberũ arbitriũ? Breuiter reſpondeo. Saluaſ. Tolle liberũ arbitriũ, nõ erit qđ ſaluetur. Tolle gratiã,nõ erit unde ſaluet. Opus hoc ſine duobus effici nõ poteſt,uno à quo fit, altero cui uel i quo fit. Deus author eſt ſalutis,liberũ arbitriũ tm̃ capax, nec dare illã niſi deꝰ,nec capere ualet niſi liberũ arbitriũ. Quod ergo à ſolo deo & ſoli daſ libero arbitrio, tã abſq; cõſenſu eſſe nõ poteſt accipiẽtis:quàm abſq; gratia dãtis. Et ita gratiæ operãti ſalutẽ,cooperari dicit liberũ arbitriũ, dũ cõſentit,hoc eſt dũ ſaluaſ. Cõſentire eñ ſaluari eſt. Proin de pecoris ſpũs ſalutẽ huiuſcemodi capere minime põt: eò ꝙ illi uolũtarius cõſenſus deſit,quo ſaluatori deo placide obtẽperet,ſiue iubẽti acquieſcẽdo,ſiue pollicẽti credendo,ſiue reddẽti gras agẽdo. Enimuero aliud eſt uolũtarius cõſenſus,aliud naturalis appetitꝰ. Poſterior quippe nobis cõis eſt cũ irratiõabilibꝰ,nec ualet cõſentire ſpiritui,carnis irretitꝰ illecebris. Et fortaſſe ipſe eſt qui alio nomine ab apoſtolo ſapiẽtia carnis appellaſ,ubi ait. Sapientia carnis inimica eſt deo. legi enim dei nõ eſt ſubiecta,nec eñ poteſt. Hunc ergo(ut dixi)cõmunẽ habentes cum beſtijs,cõſenſus uolũtarius nos diſcernit. Eſt eñ habitus animi,liber ſui. Siquidẽ nõ cogit,nõ extorquetur. Eſt qppe uolũtatis,nõ neceſſitatis. Nec negat ſe,nec præbet cuiquã,niſi ex uolũtate. Alioquin ſi compelli ualet in uitus,uiolẽtus eſt,nõ uolũtarius. Vbi aũt uolũtas nõ eſt, nec cõſenſus. Non eñ eſt cõſenſus,niſi uolũtarius. Vbi ergo conſenſus,ibi uoluntas. Porrò ubi uoluntas,ibi libertas. Et hoc eſt quod dici puto liberũ arbitriũ. Sed ut manifeſtius fiat quod dicit,& cõpetentius ad id quod uolumus ueniam⁹,paulo altius æſtimo repetẽdũ. In rebus naturalibꝰ nõ idẽ eſt uita quod ſenſus, nõ eſt ſenſus qđ appetitꝰ,nec illequod cõſenſus. Quod ex ſingulorũ diffinitionibꝰ clarius elucebit. Eſt eñ in quolibet corpore uita, internus ac naturalis motꝰ,uigẽs tantũ intrinſecus. Senſus uerò uitalis in corpore motus uigens extrinſecus. Appetitus autem naturalis uis in animante,emouẽdis auide ſenſibusattributa. Verum conſenſus nutus eſt uoluntatis ſpontaneus,uel certè(quod ſuperius dixiſſe me memini)habitus animi,liber ſui. Porrò uolũtas eſt motꝰ rationalis.& ſenſui præſidens & appetitui. Habet ſanè ſcũq; ſe uoluerit ſemper rationẽ comitem,& quodammodo peciſſequã:nõ ꝙ ſemper ex ratione,ſed ꝙ nunquã abſq; ratione moueaſ:ita ut multa faciat per ipſam contra ipſam: hoc eſt quaſi ꝓ ius miniſteriũ,contra eius conſilium ſiue iudicium. Vnde eſt illud: Prudẽtiores ſunt filij huiꝰ ſeculi filijs lucis in generatione ſua. Et rurſum: Sapientes ſũt Luc. 16.
ut faciãt mala. Neq; eñ prudẽtia ſeu ſapia ineſſe creatu- Hier. 4.
ræ poteſt uel in malo niſi utiq; per rationẽ. Eſt uerò ratio data uolũtati,ut inſtruat illã:nõ deſtruat. Deſtrueret aũt, ſi neceſſitatẽ ei ullã imponeret quominus libere pro arbitrio eſſe uolueret:ſiue in malũ conſentiens appetitui aut nequam ſpiritui,ut ſit animalis , nõ percipiẽs uel certè & perſequens ea quæ ſunt ſpũs dei,ſiue ad bonũ gratiam ſequẽs,& fiat ſpũalis,quæ oĩa dijudicãs ipſa minime iudicetur. Si inquã horũ quodlibet perhibẽte ratione uolũtas 1. Cor. 2.
non poſſet,uolũtas iam non eſſet. Vbi quippe neceſſitas: Ibidem.
iam non uoluntas. Q; ſi ex neceſſitate, & abſq; conſenſu propriæ uoluntatis mala bonaue fieri poſſent , rationalis creatura aut miſera ꝓfectò eſſe nulla rõne deberet, aut beata penitꝰ eſſe nõ poſſet: cui nimirũ i utrauis parte id deeſſet quod ſolũ in ea miſeriæ ſiue beatitudinis capax eſt, id eſt uolũtas. Cætera ſiquidẽ quæ ſupra memorata ſunt uita,ſenſus,uel appetitus,nec miſerũ per ſe faciũt, nec beatum. Alioquin & arbores ex uita ,& pecudes etiam ex reliqs duobꝰ uel miſeriæ poſſent eſſe obnoxiæ , uel idoneæ beatitudini:quod oĩno impoſſibile eſt. Cõm̃ ita q; habẽtes uitã quidẽ cũ arboribꝰ, ſenſum uerò & appetitũ & æq̃ uitã cũ pecoribꝰ,id quod dicitur uoluntasnos ab utriſq; diſcernit. Cuiꝰ uolũtatis cõſenſus (utiq; uolũtariꝰ,nõ neceſſariꝰ) dũ aut iuſtos probat,aut iiuſtos:etiam merito beatos facit uel miſeros. Is ergo talis cõſenſus ob uolũtatis inamiſſibilẽ libertatẽ,& rationis qđ ſemper ſecũ portat & ubiq;,indeclinabile iudiciũ, nõ incongrue dicit(ut arbitror) liberũ arbitriũ,ipſe liber ſui, ꝓpter uolũtatem: ipſe iudex ſui,ꝓpter rationẽ. Et meritò libertatẽ comitatur iudiciũ: qm̃qdẽ quod liberũ ſui eſt , profectò ubi peccat,ibi ſe iudicat. Eſt aũt iudiciũ, quia iuſte ꝓfectò ſi peccat,patitur quod nolit: qui nõ peccat niſi uelit. Cæterũ quod ſui liberũ nõ eſſe cognoſcitur:quo pacto uel bonũ ei uel malũ imputaſ? Excuſat nempe utruũq; neceſſitas, Porrò ubi neceſſitas, ibi libertas non eſt:ubi libertas nõ eſt,nec meritum , ac per hoc nec iudiciũ. Excepto ſanè ꝓ omnia originali peccato :quod aliam conſtat habere rationem. Decætero quicquid hanc non habet uoluntarij conſenſus libertatem, proculdubio & merito caret & iudicio. Proinde uniuerſa quæ ſunt hominis præter ſolam uoluntatem,ab utroq; libera ſunt , quia ſui libera nõ ſũt. Vita,ſenſus,appetitus,memoria,ingenium,& ſi qua talia

ſunt,eoipſo ſubiacent neceſſitati, quò non planè ſubdita ſunt uoluntati. Ipſam uerò quia impoſſibile eſt de ſeipſa ſibi non obedire (nemo quippe aut non uult quod uult, aut uult quod non uult) etiã impoſſibile eſt ſua priuari libertate. Poteſt quidem mutari uoluntas: ſed nõ niſi ĩ aliã uoluntatem: ut nunquam amittat libertatem. Tam ergo nõ poteſt priuari illa, quàm nec ſeipſa. Si poterit homo aliquando aut nihil oĩno uelle, aut uelle aliquid, & nõ uoluntate, poterit & carere libertate uoluntas. Hinc eſt q ĩ ſanis uel infantibus, itemq dormientib⁹, nihil q faciunt uel bonũ uel malũ imputatur, quia nimirum ſicut ſuæ nõ ſunt compotes rationis, ſic nec uſum retinẽt propriæ uoluntatis: ac per hoc nec iudiciũ libertatis. Cum igit uolũtas nil liberum habeat niſi ſe: meritò nõ iudicatur niſi ex ſe. Siquidem nec tardum ingenium, nec labilis memoria, nec inquietus appetitus, nec ſenſus obtuſus nec uita languens, reum per ſe ſtatuunt hoiem, ſicut nec contraria innocentem: & hoc nõ ob aliud niſi quia hæc neceſſarie ac præter uoluntatem poſſe prouenire probãtur. Sola ergo uoluntas quoniã pro ſui ingenita libertate, aut diſſentire ſibi, aut præter ſe ĩ aliquo conſentire, nulla ui, nulla cogitur neceſſitate: nõ immeritò iuſtã uel iniuſtã, beatitudine ſeu miſeria dignã ac capacem creaturam conſtituit pro ut ſcilicet iuſticiæ in iniuſtitiæue conſenſerit. Quapter huiuſmodi uolũtariũ liberũq cõſenſũ, ex quo & omne ſui (ex his quæ prædicta ſunt) conſtat pẽdere iudiciũ: puto non incongrue, ut ſupra diffiniuim⁹, eſſe quod ſolet liberum arbitrium appellari: ut liberum referatur ad uoluntatem, arbitriũ ad rationem. Sed ſanè liberũ: nõ illa libertate de q̃ dicit apoſtolus: Vbi ſpiritus dñi: ibi libertas. Eſt enim illa libertas à peccato: ſicut alibi dicit: Cũ em̃ ſeruí eſſetis peccati, liberi fuiſtis iuſtitiæ. Nunc autẽ liberati à peccato, ſeruí autem facti deo: habetis fructum ueſtrum in ſanctificationẽ: finẽ uerò uitã æternã. Quis uerò in carne peccati à peccato ſibi uendicat libertatẽ? Hac ergo libertate meritò nequaquã dictum arbitror liberum arbitriũ. Eſt itẽ libertas à miſeria: de qua idẽ apoſtolus: Et ipſa (inquit) creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis, in libertatẽ gloriæ filiorũ dei. Sed nũquid & iſtã ſibi quiſpiã in hac mortalitate præſumit? Ex hac itaq liberum nominari arbitriũ, nõ immeritò abnuimus. Eſt uerò quam magis ei cõgruere arbitror libertatẽ, quã dicere poſſumus à neceſſitate, eò q neceſſariũ uoluntario contrariũ eſſe uideatur. Siquidẽ quod ex neceſſitate fit, non iam ex uoluntate: & ecõuerſo ſimiliter. Cum igitur pro ut interim potuit occurrere nobis, triplex ſit nobis propoſita libertas, à peccato, à miſeria, à neceſſitate: hãc ultimo loco poſitã contulit nobis in conditione natura, in primam reſtauramur à gratia, media nobis reſeruatur in patria. Dicatur igitur prima libertas naturæ: ſecunda gratiæ: tertia uitæ uel gloriæ. Primo nempe in liberã uolũtatem ac uolũtariam libertatẽ cõditi ſumus, nobilis deo creatura. Secundo reformamur in innocentiã, noua in Chriſto creatura. Tertio ſublimamur in gloriã, perfecta in ſpiritu creatura. Prima ergo libertas habet multũ honoris: ſecunda plurimum etiã uirtutis: nouiſſima cumulũ iucũditatis. Ex prima quippe præſtamus cæteris animantib⁹. In ſecũda carnem per tertiã mortẽ ſubĩcimus. Vel certè ſicut in prima ſubiecit deus ſub pedibus noſtris oues & boues & pecora campi: ita quoq per ſecundã ſpirituales beſtias huius aeris, de quib⁹ dicit: Ne tradas beſtijs aĩas cõfitẽtes tibi: proſternit æque & cõterit ſub pedibus noſtris in ultima tandẽ nos ipſos nobis plenius ſubmiſſurus per uictoriam corruptionis & mortis: q̃ ſcilicet nouiſſima deſtruetur mors & nos tranſibimus in libertatem gloriæ filiorũ dei. Qua libertate Chriſtus nos liberabit: cũ nos utiq tradet regnũ deo & patri. De hac enim, & item de illa quã dixim⁹ à pctõ, puto q iudæis aiebat: Si uos filius liberauerit uerè liberi eritis. Liberũ arbitriũ liberatore ĩdigere ſignificabat: ſed planè q illud liberaret nõ à neceſſitate, quam uolũtatis eſſe penitus non nouerat: ſed à peccato, ĩ quod tam libere quàm uolũtarie corruerat: ſimulq à pœna peccati, quã incautũ icurrerat, inuitũq ferebat, quo utroq malo liberari oĩno non poterat, niſi per illũ q ſolus hoim factus eſt inter mortuos liber: liber uidelicet à peccato inter pctõres. Solus nãq inter filios Adam, libertatẽ ſibi uendicat à pctõ, qui peccatũ non fecit, nec inuẽtus eſt dolus in ore eius. Porro & à miſeria quæ eſt pœna peccati, habuit nihilominus libertatẽ: ſed potẽtia, nõ actu. Nemo quippe tollebat aĩam eius ab eo: ſed ipſe ponebat eã. De niq teſte propheta, Oblatus eſt quia ipſe uoluit: ſicut & cũ uoluit natus ex muliere, factus ſub lege: ut eos qui ſub lege erãt redimeret. Fuit itaq & ipſe ſub lege miſeriæ: ſed fuit quia uoluit, ut liber inter miſeros & pctõres utrũq iugũ fraternitatis à ceruicibus excuteret. ¶ Habuit itaq totas tres libertates: primã ex humana ſimul & diuina natura: reliquas ex diuina potentia. Quarũ duas poſteriores utrũ & primus homo in paradiſo habuerit, uel quomodo & quatenus eas habuerit, poſtea uidebimus. Hoc autẽ indubitãter ſciendũ, utrãq plenã ac perfectam perfectis ineſſe aĩabus carne ſolutis, cum deo pariter & Xpõ eius, atq angelis ſupercæleſtib⁹. Nam ſanctis animabus, etſi necdũ corpora receperũt, deeſt quidẽ de glia, ſed nihil prorſus ineſt de miſeria. Verum libertas à neceſſitate, æque & indifferẽter deo, uniuerſæq tã malæ quàm bonæ rationali cõuenit creaturæ. Nec pctõ nec miſeria amittit uel minuit: nec maior in iuſto eſt quàm in peccatore: nec plenior in angelo quàm in hoie. Quõ nãq ad bonũ conuerſus per gratiã humanæ uoluntatis cõſenſus, eò libere bonũ, & in bono liberũ hoiem facit, quò uolũtarius efficitur, nõ inuit⁹ ptrahit: ſic ſpõte deuolut⁹ in malũ, in malo nihilominus tam liberũ quàm ſponteneũ cõſtituit: ſua utiq uolũtate ductũ, nõ aliunde coactum ut malus ſit. Et ſicut cæleſtis angelus, aut etiã de⁹ ipſe pmanet libere bonus, ppria uidelicet uolũtate, nõ aliqua extrinſeca neceſſitate, ſic pfectò diabolus æque libere in malũ & corruit, & perſiſtit: ſuo utiq uolũtario nutu, non alieno impulſu. Manet ergo libertas uolũtatis, ubi etiã ſit captiuitas mẽtis: tã plena quidẽ in malis, quàm & in bonis: ſed ĩ bonis ordinatior. Tam integra quoq pro ſuo modo in creatura quàm in creatore: ſed in illo potẽtior. Quòd aũt hoies ſolẽt cõqueri & dicere, uolo habere bonam uoluntatẽ, & nõ poſſam: nequaquã huic p̃ſcribit uoluntatis libertati: ut quaſi uim aut neceſſitatẽ in hac parte patiat uoluntas: ſed planè illa libertate quæ dicit peccato, ſe carere teſtantur. Nam qui uult habere bonã uoluntatẽ, probat ſe habere uoluntatem. Non enim uult habere bonũ, niſi p uoluntatẽ Q; ſi uoluntatẽ, & libertatẽ: ſed libertatem à neceſſitate, nõ à peccato. Nempe ut nõ ualeat cum uelit habere bonã, ſentit quidẽ ſibi deeſſe libertatẽ: ſed profectò libertatẽ à peccato: quo utiq dolet premi, nõ perimi uoluntatẽ. Quanquã iam pculdubio utcũq bonam habet, ubi habere uult. Bonũ quippe eſt quod uult. Nec poſſet bonũ uelle, niſi bona uoluntate: ſicut nec uelle malũ, niſi mala uolũtate. Cum bonũ uolumus, bona eſt uolũtas, cũ malũ, mala eſt uolũtas. Vtrobiq uoluntas, & ubiq libertas. Cedit ſiquidẽ uolũtati neceſſitas. Cum autem nõ ualemus quod uolumus, ſentim⁹ quidẽ ipſam quodammodo libertatẽ peccato eſſe captiuã, uel miſeram, non tamen amiſſam. Ex hac ergo tantũ libertate qua liberum eſt uoluntati ſeipſam iudicare uel bonam, ſi bono: uel malam, ſi malo conſenſerit, quippe quæ in neutro niſi certè uolendo conſentire ſe ſentit: liberum arbitriũ credimus nominari. Nam ex illa quæ dicitur à peccato, congruẽtius forſitan liberũ cõſiliũ, & item ex illa quæ dicta eſt à miſeria, liberum potius cõplacitũ poſſet dici, quàm liberum arbitrium. ¶ Arbitrium quippe iudicium eſt. Sicut uerò iudicij eſt diſcernere quod liceat, uel quod non liceat: ſic profectò conſilij probare quod expediat, uel nõ expediat: ſic complaciti quoq experiri quod libeat, uel nõ libeat. Vtinam tam libere nobis conſuleremur, quàm libere de nobis iudicamus: ut quemadmodum libere per iudicium licita

2. Co. 3. Rom. 6. Ibidem.

Rom. 8.

Pſal. 73.

Ioan. 8.

licita illicitaq́ decernimus: ita per cōsiliū & licita tanquā cōmoda nobis eligere, & illicita tāquā noxia respuere liberū haberem⁹. Iā em̄ nō solū liberi arbitrij, sed & liberi ꝓculdubio cōsilij, ac per hoc & à pctō liberi essemus. Sed quid si totū, solumq́ quod expediret uel liceret, etiā libēret? Nónne liberi quoq; esse cōplaciti merito diceremur: quippe qui ab omni proinde quod displicere pōt: hoc est ab oī nos miseria liberos sentiremus? Nunc aūt cum multa per iudiciū uel admittenda uel omittēda esse decernamus: quæ tm̄ p consiliū nequaquā pro iudicij rectitudine aut legim⁹, aut cōtēnimus: rursumq́ non oia quæ tāquā recta & cōmoda consulte obseruamus, etiam ut beneplacita libenter amplectimur: sed insuper quasi dura, ac mole sta uix æquanimiter ferre perduramus: liquet quia liberum nec cōsiliū habem⁹, nec complacitū. Alia quæstio est si uel ante peccatū in primo hoie habuimus: qđ loco suo discutietur. Certissime aūt habituri sumus: cum deo mise
Matt.6. rante obtinebimus quod oramus. Fiat uolūtas tua, sicut in cælo: & in terra. Hoc nanq; cōplebitur, qñ id qđ nunc cūctæ passim rationali (ut iam dictum est) creaturæ commune uidetur, liberū; scilicet à necessitate arbitrium: erit etiā in electis hoibus, uti iam in sanctis est angelis: & cau
Rom.12. tum à peccato: & tutum à miseria: probantibus tandē triplicis libertatis felici experientia: quæ sit bona uoluntas dei: ac beneplacens, & perfecta. Quod quia necdū est: sola interim plena, integraq́ manet in hominibus libertas arbitrij. Nam libertas cosilij ex parte tantū: & hoc in pau
Gal.5. cis spiritualibus, qui carnē crucifixerunt cum uitijs & cō
Rom.6 cupiscentijs: quatenus iam non regnet peccatum in eorū mortali corpore. Porrò ut non regnet, libertas facit cōsilij. Vt tamen non desit ex integro: captiuitas est liberi ar
1.Co.13. bitrij. Cum aūt uenerit quod perfectū est, tunc euacuabitur quod ex parte est: hoc est, cum plena fuerit libertas cōsilij: nulla iam erit captiuitas arbitrij. Et hoc est quod quotidie petimus in oratione cum dicimus deo. Adueniat re
Matt.6. gnum tuum. Regnū hoc necdū ex toto peruenit in nos. Quotidie tamen paulatim aduentat, sensimq́ indies magis ac magis dilatat terminos suos: in his duntaxat, quo
2.Co.4. rum per dei adiutorium interior homo renouatur de die in diem. Inquantum ergo regnum gratiæ dilatatur: intātum peccati potestas minuitur. Inquātum uerò minus est adhuc propter corpus mortis quod aggrauat animam, & ob necessitatem terrenæ inhabitationis utiq́ deprimētis sensum multa cogitantem: necesse habent etiā qui perfectiores in hac mortalitate uidentur confiteri & dicere:
Iaco.3. in multis offendimus oēs: & si dixerimus. qa pctm̄ nō habemus, nosipsos seducim⁹. & ueritas in nobis, nō est. Qua
1.Ioan.1. propter orant, & ipsi sine intermissione dicētes. Aduenīat
Matt.6. regnū tuū. Qđ nō erit uel in ipsis cōsummatum: quousq́ pctm̄, non solū nō regnet in eorū mortali corpore: sed nec sit oīno, nec esse possit in īmortali iā corpore. Iā de liberate cōplaciti in hoc seculo nequā qd dicem⁹: ubi uix sufRom.8. ficit diei malitia sua, ubi oīs creatura ingemiscit & partu
Iob.7. rit usq́ adhuc: uanitati nimirum subiecta non uolens: ubi
Rom.8. uita hois tē tatio est sup terrā: ubi uiri quoq; spuales, qui primitias spūs iam acceperunt, ingemiscunt & ipsi intra semetipsos expectantes redemptionē corporis sui? Nūqd nā inter ista locus ullus est huiuscemodi libertatis? Quid, inquā, liberū nro relinquit complacito: ubi totū occupare uidet miseriam? Neq; em̄ uel innocentia seu iustitia quē admodum à pctō, ita etiā à miseria tute esse hic poterunt:
Rom.7. ubi iustus exclamat. Infelix ego homo: qs me liberabit de
Psal.41. corpore mortis huius? Et ite. Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes, die ac nocte. Vbi noctes dies q́ in mœrore continuant: nullū profecto tpis spatiū cōplacito uacuū relin
2.Ti.3. quit. ¶ Deniq; q pie uolūt uiuere in Xpo: ipsi magis per
Eccl.9. secutionē patiūtur: qm̄ iudiciū à domo dei incipit. Qđ &
Luc.2. præcepit: à meis (inquies) incipite. Sed etsi nō uirtus, uitium forte in tuto est: & aliqua interim ex parte frui pōt cōplacito, cauere miseriam? Absit. Nā qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis: tale est qđ faciunt, quale cū rident frenetici. Nulla aūt uerior miseria: quàm falsa lætitia. Deniq; intātū miseria est, qđ uidet felicitas in hoc seculo: ut sapiens dicat. Melius est ire ad doEccle.7. mum luctus, quàm ad domū cōuiuij. ¶ Est quidē in bonis corporis nōnulla iucūditas: uidelicet in edendo, bibēdo, calefaciendo, cæteris q́ talibus fomentis, uel tegumentis carnis. Sed nunq̄d uel ista uacāt aliquaten⁹ à miseria? Bonus est panis: sed esurienti. Potus delectat: sed sitientem. Deniq; saturato cibus, potus q́ iā nequaquā sunt grata: sed grauia. Tolle famē: & panē non curabis. Tolle sitim & lympidissimū fontē, ac si palaudē respicies. Sic umbrā nō q̄rit, nisi æstuans. Solē non curat, nisi algēs, siue caligans. Alioquin nihil horū libebit, si nō præcesserit urgēs necessitas. Quæ si perfecte tollatur è rebus: statim in tædiū atq́ molestiam conuertetur, ipsa quoq; quæ uidetur in his esse iucunditas. ¶ Fatēdū igitur & in hac parte, oē qđ p̄sentis uitæ est, occupare miseriā: nisi q́ in tribulationibus cōtinuis grauiorū laborū, leuiores utiq́ sunt qualescunq́ cōsolationes: & dū fortè pro tpe ac rerū euentib⁹ uicissim sibi grauia leuiaq́ succedunt: minorē experientia, aliqua miseriæ uidet interpolatio: ut dū aliq̄n post experta plura grauissima in minus fortè molesta euadit, fœlicitas putetur. ¶ An tm̄ fatendū est eos q̄ per excessum cōtemplationis rapti, qñq́ in spū quātulūcūq́ de supernæ fœlicitatis dulcedine degustare sufficiunt: toties esse liberos à miseria: quoties sic excedunt? Hi planè (qđ negandum non est) etiā in hac carne (raro licet raptimq́) cōplaciti libertate fruuntur: qui cū Maria optimā partē elegerunt: quæ Luc.10.
non auferet ab eis. Qui aūt iā tenent, qđ auferendum nō est, experiunt utiq́ quod futurū est. Sed qđ futurū est, fœlicitas est. Porrò fœlicitas, & miseria, eodem tpe simul esse non pñt. Quoties igitur per spm̄ illā participant: toties ista non sentiunt. Itaq́ in hac uita soli cōtemplatiui possunt utcūq́ frui libertate cōplaciti: & hoc ex parte: & parte satis modica: uicesq́ rarissima. ¶ Porrò libertate consilij fruuntur etiam quilibet iusti: ex parte quidē sed non modica. ¶ Cæterum libertas arbitrij (ut supra aliquādò apparuit) cunctis pariter rōne utentibus conuenit: nō minor quātū in se est, in malis, quàm in bonis: tam plena in hoc seculo, quàm & in futuro. Sed & hoc aperte mōstratū esse puto, q́ hæc ipsa tm̄ libertas, tandiu quodammodo captiua teneat, quādiu illam duæ aliæ libertates minime aut minus plenæ comitātur: nec aliunde noster ille defectus uenit: de quo apostolus. Vt non quæcunq́ uultis ait: illa Gala.5.
faciatis. ¶ Velle siquidē inest nobis ex libero arbitrio, nō etiā posse qđ uolum⁹. Nō dico uelle bonum, aut uelle malum: sed tm̄ uelle. Velle etem̄ bonū: profectus est: uelle malum, defectus est. Velle uero simpliciter ipsum est, qđ uel proficit, uel deficit. Porrò, ipsum ut esse: creans gratia facit. Vt ꝓficiat: saluans gra facit. Vt deficiat: ip̄m se deiicit. Itaq́ liberum arbitriū nos facit uolentes: gratia beneuolos. Ex ipso nobis est uelle: ex ipsa bonū uelle. Quē admodum nanq́ aliud est timere simpliciter, aliud timere deū: aliud & amare simpliciter: aliud est amare deū: quippe timere, & amare, simpliciter quidē prolata, affectiones: cum additamento aūt, uirtutes significant: ita quoq; aliud est uelle, aliud uelle bonū. ¶ Simplices nēpe affectiones insunt naturaliter nobis, tanquā ex nobis, additamenta ex gra. Nec aliud profecto est nisi qđ gra ordinat, quas donauit creatio: ut nil aliud sint uirtutes nisi ordinatæ affectiones. Scriptū est de quibusdā, q́ illic trepidassent timore: ubi non erat timor. Timor fuit: sed inordinat⁹. Ordinare illū Psal.13.
uolebat dominus in discipulis: cum diceret. Ostendā uobis, quē timere debeatis. Et dauid. Venite (ait) filij audi Luc.12.
te me: timorem dñi docebo uos. Item de amore inordinato arguebat homines, qui dicebat. Ego lux uenī in hunc Psal.33.
mundum: & dilexerunt homines magis tenebras quàm Ioan.3.
lucē. Idcirco postulat spōsa in cantícis dicens. Ordinate in me charitatem. Similiter quoq; de inordinata uolū Cant.2.
tate arguebant, quibus dicebat. Nescitis qd petatis. Sed ad lincam rectitudinis edocti sunt distortā reducere uo Mar.10.

Ibidem. luntatem: cū audierintq; Poteſtis bibere calicem quē ego bibiturus ſum? Et tūc quidem uerbo: ſed poſtmodū etiā exemplo, uoluntatem ordinare docebat: cum orans iſtan-
Mar.14. te paſſione, ut transferretur ab eo calix, ſtatim ſubiūceret. Veruntamē nō qđ ego uolo: ſed quod tu uis. A deo igit uelle, quō & timere, quomodo & amare, accepim⁹ in conditione naturæ: ut eſſemus aliqua creatura. Velle aūt bonum, quomodo & timere deū, quō & amare deum, accipimus in uiſitatione gratiæ, ut ſimus dei creatura. ¶ Creati quippe quodāmodo noſtri in liberā uoluntatē: quaſi dei efficimur per bonā uoluntatem. Porrò bonā facit, qui liberā facit: & ad hoc bonā, ut ſimus initium aliqđ creaturæ eius: quoniam expedit profecto nobis magis oīno nō fuiſſe: quàm noſtros pmanere. Nā q uoluerūt ſui eſſe, utiq; ſicut dīj, ſcientes bonū, & malum: facti ſunt nō tantum iam ſui: ſed & diaboli. Itaq; libera uoluntas, nos facit no-
2.Ti.2. ſtros: mala, diaboli: bona, dei. Ad hoc pertinet qđ dicit:
Mat.25. Nouit dñs qui ſunt eius. Nam illis qui eius nō ſunt, amē dico uobis (inquit) neſcio uos. Dum ergo per malam uoluntatem ſumus diaboli: quodāmodo interim nō ſumus dei: ſicut cum per bonam uolūtatem efficimur dei, deſini-
Matt.6. mus iam eſſe diaboli. Nemo ſiquidem pōt duobus dñis ſeruire. Cæterū ſiue dei ſimus, ſiue diaboli: nō tñ ſimiliter deſinimus eſſe & noſtri. Manet quippe utrobiq; libertas arbitrij, per quā maneat & cauſa meriti: quatenus merito uel puniamur mali, qđ tāquā liberi ex ꝓpria uolūtate efficimur: uel glorificētur boni: qđ niſi æque uoluntarij eſſe nō poſſumus. Sanè diabolo, nra nos mancipat uoluntas, non ipſius poteſtas. Deo ſubiecit eius gratia: non noſtra uolūtas. Noſtra quippe uolūtas bona (qđ fatēdum eſt) à bono deo creata: perfecta tñ nō erit quouſq; ſuo creatori perfecte ſubiecta ſit. Abſit tñ ut ipſi ſui ipſi⁹ perfectionē, deo aūt tantum creationem tribuamus: cū longe nimirū melius ſit eſſe perfectā, quàm factā: & dictu ipſo nephas ui deat, deo qđ minus, nobis qđ excellentius ſit attribuere. Sentiēs denicq; apls quid ex natura eſſet, quid ex gra expectaret, aiebat. Velle adiacet mihi: perficere nō inuenio.
Rom. 7. Sciebat profecto uelle quidem ſibi ineſſe ex libero arbitrio: ſed ut ipſum uelle perfectū haberet: gratiam ſe habere neceſſariā. Si enim uelle, malū, defectus quidā eſt uolūtatis: utiq; bonum uelle, profectus eiuſdem erit: ſufficere uero ad omne quod uolum⁹ bonum ipſius perfectio. Vt ergo uelle noſtrū, quod ex libero arbitrio habemus perfectum habeamus: duplici gratiæ munere indigemus: & uero uidelicet ſapere, quod eſt uoluntatis ad bonū cōuerſio: & pleno etiam poſſe, qđ eſt eiuſdem in bonū cōfirmatio. ¶ Porrò perfecta cōuerſio eſt ad bonum, ut nil libeat, niſi quod deceat, uel liceat: pfecta in bono cōfirmatio, ut nil deſit iā qđ libeat. Tunc demū perfecta erit uoluntas, cū plene fuerit bona, & bñ plena. Habet ſiquidē duplex in ſe bonū ab initio ſui. Vnū quidē generale ex ſola creatione, quod à bono ſcilicet deo non potuit creari niſi bo-
Gene.1. na: ſm quod uidit deus cuncta quæ fecerat & erant ualde bona. Alterum ſpeciale ex libertate arbitrij: in qua ad imaginem utiq; ipſius qui creauit, eſt condita. Q2 ſi duobus his bonis accedat & tertiū, conuerſio. ſ. ad creatorem: reputabitur nō immerito pfecte bona. Bona nimirū in uniuerſitate: melior in ſuo genere: optima ex ſui ordinatione ad deū. Eſt aūt ordinatio, oīmoda cōuerſio uoluntatis ad deū, & ex tota ſe, uoluntaria deuotaq; ſubiectio. Huic uerò tā perfecte iuſtitiæ debeť, imo iūgitur gloriæ plenitudo: qa ſic ſe comitāť duo iſta, ut nec iuſtitiæ poſſit haberi pfectio niſi i plena gl'ia: nec gl'iæ plenitudo abſq; perfecta iuſtitia. Meritò denicq; talis iuſtitia nō erit ſine gloria, cū gloria uera nō ſit niſi de tali iuſtitia. Vñ recta dicit. Beati
Matt.5. qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiā: qm ipſi ſaturabūť. Hæc aūt ſunt illa duo q̄ ſupra noiauimus: uerū ſapere, & plenū poſ-
Rom.8. ſe, ut ſapere ad iuſtitiā: poſſe referatur ad gloriā. Sed uerū
1.Cor.3. & plenum addita ſunt: alterū ad diſtinctionem ſapientiæ carnis, q̄ mors eſt: itēq; ſapientiæ mundi, quæ ſtultitia eſt apud deū: qua & ſapientes apud ſemetipſos, ſunt hoies. Sapientes inquā, ut faciāt mala, alterū ad illorū differētiam de qbus dicit. Potētes potēter tormēta patient. Nā uerū Hier.4.
ſapere, aut plenū poſſe, oīno nō inueniunt, niſi ubi libero Sapie.6
arbitrio iā illa duo cōiuncta ſunt, quæ itē ſuperiꝰ memorauimus: liberū uidelicet cōſiliū, liberūq; cōplacitū. Solū pfecto dixerim uere ſapientē, pleneq; potentē, cui iam nō tm̄ uelle adiacet ex libero arbitrio: ſed ex reliquis quoq; duobus inuenit & pficere: dū nec uelle ualeat qđ malum ſit: nec carere qđ uelit: quorū alterū eſt ex libertate conſilij, id eſt uerū ſapere: alterū ex libertate cōplaciti. ſ. plenū poſſe. Sed qs talis eſt ac tātus in hoibus, qui in hoc glieť? Aut ubi, aut qñ iſtud obtineť? nūquid nā in hoc ſeculo? Sed ſi qs eſſet hmōi, maior eſſet Paulo: qui confiteť dicēs
Perficere aūt non inuenio. Nunqd Adā in paradiſo? Sed Roma.7
ſi habuiſſet: nūquā exulaſſet à paradiſo. ¶ Nunc locus eſt peruidēdi quod ſupra diſtulimus: utrū ſcilicet totas tres libertates illas q̄s ſupra diximꝰ. i. arbitrij, cōſilij, cōplaciti: uel alīs noibus: à neceſſitate, à pctō, à miſeria, primi homines habuerint in paradiſo: aut tantū duas: aut unam ſolummodo. Et de prima quidē quæſtio nulla erit, ſi meminerimus quàm aperte, & iuſtis eā, & pctōribꝰ ineſſe æqualiter rō ſuprior edocuerit. De duabꝰ reliquis q̄ritur nō in merito, an unquā eas Adā habuerit, aut ambas, uel unam. Nā ſi nullā habuit: qđ amiſit? Arbitrij utiq; libertatem tā poſt pctm̄, quàm ante, ſemper tenuit incōcuſſam. Si ergo nil amiſit: quid ei obfuit electum fuiſſe de paradiſo. Quid ſi unam quālibet illarum habuit, quō amiſit? Nam certū eſt quia ex quo peccauit, nec à peccato prorſus, nec à miſeria, manens in corpore liber fuit. Ceterū nullatenꝰ quācunq; illarū ſemel acceperit, amittere potuit. Alioqn perfectum nec ſapere, nec poſſe, iuxta quod quidem duo hæc ſuperius diffinita ſunt, habuiſſe conuincitur. Qui nimirū & uelle potuit, quod nō debuit, & recipere quod noluit: an dicendus eſt aliquo quidē modo illas habuiſſe: ſed qa nō plenarie potuiſſe amittere? ¶ Habet ſiquidē unaquæq; illarū duos gradus: ſuperiorem & inferiorem. Superior libertas conſilij eſt, non poſſe peccare. Inferior, poſſe non peccare. Itē ſuperior libertas complaciti, non poſſe turbari: inferior, poſſe nō turbari. Itaq; inferiorē utriuſq; libertatis gradū, ſimul cū plena libertate arbitrij homo in ſui cōditione accepit: & de utroq; corruit, cū peccauit. Corruit aūt de poſſe non peccare, in non poſſe non peccare: amiſſa ex toto conſilij libertate. Itemq; de poſſe non turbari, in non poſſe non turbari: amiſſa ex toto complaciti libertate. Sola remanſit ad pœnā libertas arbitrij: per quā utiq; cæteras amiſit: ipſam tñ amittere nō potuit. Per propriam quippe uoluntate, ſeruus peccati factꝰ, merito perdidit libertatē conſilij. Porrò per peccatū factus debitor mortis, quō iam libertatem ualebat retinere complaciti? De tribus ergo libertatibus, quas acceperat, abutēdo illa ſa.48.P
quæ dicitur arbitrij: reliquis ſeſe priuauit. In eo aūt abuſus eſt, q̄ illam cū accepiſſet ad gloriam, conuertit ſibi in cōtumeliā: iuxta teſtimonium ſcripturæ dicentis. Homo cum in honore eſſet, non intellexit: comparatus eſt iumētis inſipientibus: & ſimilis factus eſt illis. Soli inter aiantia datū eſt homini poſſe peccare: ob prærogatiuā liberi arbitrij. Datū autem non ut proinde peccaret: ſed ut glorioſior inde appareret, ſi nō peccaret, cum peccare poſſet. Quid nanq; glorioſius ei eſſe poterat: quàm ſi de ipſo diceretur, qđ ſcriptura perhibet dicens. Quis eſt hic. & laudabimus eum? Vnde ita laudandus? Fecit enim mirabi- Eccle.31
lia in uita ſua. Quæ? Qui potuit tranſgredi, & nō eſt trāſ- Ibidem.
greſſus: facere mala, & non fecit. Hūc ergo honorē, quan Ibidem.
diu abſq; pctō fuit, ſeruauit. Amiſit, cū peccauit. Peccauit aūt: quia liberū ei fuit. Nec aliunde profecto liberum, niſi ex libertate arbitrij: de qua utiq; inerat ei poſſibilitas peccandi. Nec tñ fuit culpa dantis ſed abutentis: qui ipſam uidelicet facultatē cōuertit in uſum peccandi, quā acceperat ad gloriam non peccandi. Nā etſi peccauit ex poſſe quod accepit: nō tñ quia potuit: ſed quia uoluit. Nec em̄ præuaricante diabolo, & angelis eius, etiam alij preuaricati ſunt:

cati ſunt: non quia non potuerunt: ſed quia noluerunt. ¶Peccantis igitur lapſus, nō dono aſcribēdus eſt poteſtatis: ſed uitio uolūtatis. Lapſus tñ ex uoluntate, non æque ex uoluntate reſurgere iam liberū habet: qa etſi datū fuit uoluntati poſſe ſtare ne caderet: non tñ reſurgere ſi caderet. Non eñ tam facile quis ualet exire de fouea: quàm facile in eā labi. Cæcidit ſola uoluntate hō in foueā pctī: ſed non ex uoluntate ſufficit & poſſe reſurgere: cum iam etſi uelit, non poſſit non peccare. Quid ergo? Periit liberū arbitrium, qñ non poteſt nō peccare? Nequaquā: ſed liberum perdidit conſiliū per quod prius habebat poſſe non peccare: quō & q iā non ualet utiq; non turbari: inde miſero accidit, q cōplaciti quoq; libertatē amiſerit: per quā & ante habuit poſſe non turbari. ¶ Manet ergo etiā poſt pctm liberum arbitriū: etſi miſerum, tñ integrū. Et q ſe p ſe hō non ſufficit excutere à pctō, ſiue miſeria: non liberi arbitrij ſignat deſtructionē: ſed duarū reliquarū libertatū priuationē. Neq; eñ ad liberū arbitriū (quantū in ſe eſt) ptinet, aut aliqñ pertinuit poſſe, uel ſape: ſed tm uelle: nec potentem facit creaturam: nec ſapientē: ſed tm uolentem. Non ergo ſi potens, aut ſapiens, ſed tm ſi uolens eē deſierit: liberū arbitrium amiſiſſe putanda erit. Vbi eñ nō eſt uoluntas, nec libertas. Non dico ſi uelle bonum, ſed ſi uelle oīno creatura deſierit: fatendum ſine contradictione: ubi non iam ex uoluntate bonitas, ſed ipſa ex toto uoluntas periit: etiam liberum deperire arbitriū. Q; ſi uelle bonum tantum perit: ſignum eſt q ei deſit liberum, nō arbitrium, ſed conſiliū. Sí aūt non quidē uelle, ſed ad id quod iam uult bonū ei poſſe defuerit: nouerit ſibi deeſſe liberū complacitum: non liberum periſſe arbitriū. Sí ergo liberum arbitriū ita ubiq; ſequitur uoluntatē, ut niſi illa pentus eſſe deſinat, iſto non careat: uoluntas uerò ſicut in bono, ita etiam in malo æque perdurat, æque pfecto & liberum arbitrium tam in malo quàm in bono integrum perſeuerat. Et quomodo uoluntas etiam poſita in miſeria nō deſinit eſſe uoluntas: ſed dicitur & eſt miſera uoluntas, ſicut & beata uoluntas: ita nec liberum arbitriū deſtruere: ſiue quantū in ſe eſt aliquatenus imminuere poterit quæ cunq; aduerſitas uel neceſſitas. Sed licet ubiq; pariter ſine ſui diminutione perduret: nō tñ pariter ſicut de bono potuit per ſe in malū: corruereita quoq; per ſe de malo in bonū poterit reſpirare. Et quid mirum ſi iacens nō ualet per ſe reſurgere: qđ ſtās in aliquod melius nullo ſuo conatu ualebat proficere? Deniq; dum adhuc duas alias libertates ex aliqua parte ſecū haberet, non potuit de inferioribus illarū gradib⁹ ad ſuperiora aſcēdere: hoc eſt de poſſe non peccare, & de poſſe nō turbari, ad nō poſſe peccare, & non poſſe turbari. Q; ſi libertatibus illis etiā utcūq; adiutū: non præualuit tñ de bono in melius ſe extendere: quantominus eiſdē prorſus deſtitutū: de malo iā in id qđ fuit bonū poterit per ſeipſum emergere? Habet igitur hō neceſſariū dei uirtutem, & dei ſapientiā Xp̄m: qui ex eo quod ſapientia eſt uerum ei ſapere reinfundat: in reſtaurationem liberi conſiliī: & ex eo qđ uirtus eſt, plenū poſſe reſtituat, in reparationē liberi cōplaciti: quatenus ex altero perfecte bonus, peccatū iā neſciat: ex altero planè beatus, nil aduerſum ſentiat. Sed ſanè iſta perfectio in futura uita expectetur: qñ utraq; nunc amiſſa libertas, libero arbitrio plene reſtaurabitur: non quomodo iuſto cuiuis in hoc ſeculo quantuncūq; perfecto: non quō uel ipſis primis hoibus datū fuit eas habere in paradiſo: ſed ſicut iam nūc angeli poſſidēt in cælo. Interim uerò ſufficiat in hoc corpore mortis, atq; in hoc ſeculo nequā, ex libertate quidem cōſiliī pctō nō obedire in concupiſcētia: ex libertate aūt complaciti aduerſa nō formidare pro iuſtitia. Eſt aūt in hac carne peccati & in hac diei malitia non mediocre ſapere, pctō etſi nondum ex toto carere, certè non conſentire: & eſt poſſe non parum, aduerſa etſi necdum fœliciter oīno non ſentire: uiriliter tamen pro ueritate contēnere. Diſcendum ſanè hic interim nobis eſt ex libertate conſiliī iam libertate arbitrij non abuti: ut plene qñq; frui poſſimus libertate complaciti. Sic profectò dei in nobis reparamus imaginē: ſic antiquo honori illi capeſcēdo quē per pctm amiſimus: per gram præparamur. Et beatus qui de ſe audire merebitur. Quis eſt hic, & laudabimus eū? Mira bilia eñ fecit in uita ſua: q potuit trāſgredi, & nō eſt trāſgreſſus: facere malū, & non fecit. ¶ Puto aūt in his tribus libertatibus ipſam ad quam conditi ſumus cōditoris imaginem atq; ſimilitudinem contineri: & imaginem quidem in libertate arbitrij: in reliquis autem duabus bipertitam quandam conſignari ſimilitudinem. Hinc eſt fortaſſis q ſolum liberum arbitrium ſui omnino defectum ſeu diminutionem non patitur: q in ipſo potiſſimum æternæ & in commutabilis diuinitatis ſubſtantiua quædā imago impreſſa uideatur. ¶ Nā etſi habuerit initium, neſcit tñ occaſum: nec de iuſtitia uel gloria capit augmentū: nec de peccato ſiue miſeria detrimentum. Quid æternitati ſimilius, qđ non ſit æternitas? Porrò in alijs duabus libertatibus qñ nō ſolum ex parte minuī, ſed & ex toto amitti pñt, accidentalis quædā magis ſimilitudo ſapientiæ atq; potentiæ diuinæ imagini ſuperducta cognoſcit. Deniq; & amiſim⁹ illas per culpā & per gratiam recuperamus: & quotidie, quidē alij plus, alij minus aut in ipſis proficim⁹: aut ab ipſis deficimus. Poſſunt etiā ſic amitti, ut iam non ualeant recuperari: poſſunt & ita poſſideri: ut nec amitti queant aliquādo nec minui. Huius bipertitæ ſimilitudinis ſapiētiæ & potentiæ dei, non quidē in gradu ſummo: ſed q̄ ipſi tñ eſſet pximior homo conditus eſt in paradiſo. Quid eñ uicinius ad nō poſſe peccare uel turbari (in quo utiq; iā ſanctos & angelos ſtare, & deū ſemp eſſe dubium non eſt) quàm poſſe & non peccare & non turbari: in quo hō pfecto creatus eſt? A quo illo per pctm, imo nobis in illo & cum illo corruentibus, rurſus per gratiā non quidē ipm: ſed pro ipſo quendā inferiorem gradum recepimus. Neq; eñ hic poſſum⁹ penit⁹ eſſe ſine pctō & miſeria, poſſumus tñ gratia iuuāte nec pctō ſuperari, nec miſeria. Quāquam tñ ſcriptura loquatur. Omne qđ natū eſt ex deo, non peccat. Sed hoc dictū eſt de prædeſtinatis ad uitā: nō q omni no non peccent: ſed q pctm ipſis nō imputet: qđ uel punitur cōdigna pœnitentia: uel in charitate abſcondit ur. Charitas q̄dē cooperit multitudinē pctōrū: & beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorū tecta ſunt pctā: & beat⁹ uir cui nō imputabit dñs pctm. ¶ Diuinæ ergo ſimilitudinis ſummū gradū ſummi angeli tenent: nos infimū: Adā tenuit mediū: porrò dæmones nullū. Superioribus nēpe ſpiritibus datū eſt ſine pctō & miſeria pdurare. Adæ aūt abſq; his quidē eſſe: ſed non etiā pmanere: nobis uerò ne eſſe quidem abſq; his: ſed ipſis tñ non cedere. Cæterū diabolus & membra ei⁹ ſicut nunquam uolunt reluctari pctō: ſic nūquā pñt pœnam declinare pcti. ¶ Cū ergo iſtæ duæ libertates, cōſiliū, ſ. & cōplaciti: p quas rōnali creaturæ uera ſapientia & potentia miniſtrat: ita deo prout uult diſpenſante: q̄buſcūq; pro cauſis, locis, tēporibus, uarientur: quatenus in terris modice, in celeſtibus plenarie, mediocriter in paradiſo, apud inferos nullatenus habeātur: libertas uerò arbitrij de ipſo quo condita eſt ſtatu aliquatenus non mutet: ſed æqualiter ſemp (quātum in ſe eſt) à cælis, terris, inferis poſſideatur: merito illæ ſimilitudini, hæc imagini deputantur. Et quidē apud iferos q utraq; libertas perierit: illæ, ſ. quæ ad ſimilitudinē ptinere dicuntur: ſcripturarū teſtatur authoritas. Nā uerū illic ſapere (qđ utiq; de conſiliū libertate concipitur) oīno nō eſſe locus ille manifeſtat, ubi legitur. Qđcunq; pōt manus tua facere, inſtanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia eſt apud inferos, quo tu properas. Porrò de potētia, quæ p libertatem complaciti datur: cuāgelium ſic loquitur. Ligatis manibus ac pedibus: proijcite eū in tenebras exteriores. Quid eñ ipſa eſt manuū pedūq; ligatio: niſi oīmoda poteſtatis ablatio? ¶ Sed dicit aliquis. Quomodo non eſt ibi aliquid ſapere: ubi mala quæ tolerātur, cogunt pœnitere malorū quæ facta ſunt? Nūquid aut in tormentis quiſpiam non pœnitere: aut pœnitere mali, nō

Ecclē.31

1.Ioan.3.

1.Petr.4

Pſal.31.

Ibidem.

Eccl's.9.

Mat.22.

e ſe ſapere poteſt? Hoc autem recte opponeretur: ſi opus tantum peccati, & non etiam uoluntas mala puniretur. Nulli quippe dubium eſt q̄ nemo in tormentis poſitus actum iterare peccati delectetur. Veruntñ ſi uoluntas etiã in tormentis mala perdurat: quid ponderis habet operis abnegatio: ut ideo ſapere quis putetur, q̄ iam in medijs flammis luxuriari non libeat? Deniq; in malcuolam ani-
Sapiẽ .1. mam non introibit ſapiẽtia. Vnde aũt probabimus q̄ mala & in pœnis uolũtas perſeueret? Certe ut cætera omittam: nollent omnino puniri. Iuſtum eſt autem puniri qui puniẽda geſſerũt. Nolunt igitur quod iuſtũ eſt. Sed qui non uult q̄d iuſtũ eſt, iuſta eius uoluntas non eſt. Eo ergo iniuſta, ac p hoc & mala eſt uoluntas: quo iuſtitiæ non cõcordat. Duo ſunt quæ iniuſtã cõprobãt uolũtatẽ uel cũ peccare, uel cũ impune peccaſſe libet. Quibus ergo peccare libuit quãdiu licuit: & cum iam non poſſunt, inultũ manere uolunt q̄d peccauerunt: quid in hoc ſapiẽtiæ ueræ, quid bonæ uoluntatis apparet? Sed eſto pœnitet eos peccaſſe: numquid nõ tñ ſi optio detur: malint adhuc peccare: quàm pœnã ſuſtinere pctĩ? Et tñ illud iniquũ eſt: hoc iuſtũ. Qñ uero uolũtas bona magis q̄d iniquũ quàm q̄ iuſtũ eſt eligeret? Cæterũ nõ uere pœnitẽt q̄ nõ tã dolent ſe ſibi uixiſſe, quàm hoc ipm iã nõ poſſe. Deniq; foris oſtendit q̄d intus agat. Nã quãdiu corpus uiuit in flãma: tamdiu cõſtat in malitia perſiſtere uoluntatẽ. Itaq; de ſimilitudine q̄ in cõſilij, & item conplacíti libertate cõtinet: apud inferos penitus nihil eſt neceſſe põt imagine tamen etiam illic per liberũ arbitrium immobili permanẽte. Sed neq;
Luc.15. in hoc ſeculo inueniri uſpiã poſſet ſimilitudo: ſed adhuc hic fœda & deformis facuiſſet imago: ſi non euangelica illa mulier lucernam accẽderet: id eſt ſapientia in carne appareret: euerteret domum: uidelicet uitiorum: dragmam ſuam requireret quam perdiderat: hoc eſt imaginem ſuam quæ natiuo ſpoliata decore, ſub pelle pctĩ ſordens, tanquã in puluere latitabat: inuentã tergeret: & tolleret de regione diſſimilitudinis: priſtinãq; in ſpeciẽ reformatã ſimilem faceret illam in gloria ſanctorum: imo ſibijpſi per oĩa red-
1. Ioan .3 deret qñq; cõformẽ: cũ illud ſcripturæ uidelicet implere tur. Scimus qñ cum apparuerit, ſimiles ei erimus: qñ ui-
Hebr .1. debimus eũ ſicuti eſt. Et re uera cui potius id operis congruebat quàm dei filio: qui cũ ſit ſplẽdor gloriæ, & figura ſubſtãtiæ patris, portans uerbo uniuerſa: ex utroq; facile munitus apparuit, & uñ reformaret deformẽ, & unde debilẽ cõfortaret: dũ & de ſplẽdore figuræ fugans tenebras uitiorũ, redderet ſapientẽ: & ex uirtute uerbi cõtra tyrannidẽ dæmonũ potentem efficeret. Venit ergo ipſa forma cui cõformandũ erat liberũ arbitriũ: quia ut priſtinã reciperet formã, ex illa erat reformandũ ex qua fuerat & for-
Sapiẽ .8 matũ. Forma aũt, ſepientia eſt. Cõformatio, ut faciat imago in corpore, q̄d forma facit in orbe. Porrò illa attingit à fine uſq; ad finẽ fortiter: & diſponit oĩa ſuauiter. Attingit à fine uſq; ad finem: hoc eſt à ſummo cælo uſq; ad inferiores partes terræ. A maximo angelo uſq; ad minimum uermiculũ. Attingit aũt fortiter: nõ quidẽ nobili diſcurſione, uel locali diffuſione, uel ſubiectæ creaturæ tñ officiali adminiſtratione: ſed ſubſtantiali quadã & ubiq; præſenti fortitudine: qua utiq; uniuerſa potentiſſime mouet, ordinat, adminiſtrat. Et hæc oĩa nulla ſui cogit facere neceſſitate. Nec cñ aliqua in his laborat difficultate: ſed diſponit oĩa ſuauiter placida uoluntate. Vel certè attingit à fine uſq; ad finẽ: hoc eſt ab ortu creaturæ uſq; ad finẽ deſtinatũ à creatore: ſiue in quẽ urget natura, ſiue quẽ accelerat cauſa, ſiue quẽ cõcedit gratia. Attingit fortiter, dũ nil horũ euenit, q̄d non prout uult potenti præordinet p uidẽtia. Sic ergo & liberũ arbitriũ ſuo conet præeſſe corpore ut præeſt ſapientia orbi, attingẽs & ipm à fine uſq; ad finẽ fortiter: imperans. ſ. ſingulis ſenſibus & artubus tam potenter, quatenus non ſinat regnare peccatũ in ſuo mortali corpore: nec mẽbra ſua det arma iniquitati: ſed exhi-
Rom .6. beat ſeruitute iuſtitiæ. Et ita iam nõ erit hõ ſeruꝰ peccati cũ pctñ non fecerit: à quo utiq; liberatus iam libertatem recuperare conſiliñ, iam ſuam incipiet uendicare dignitatẽ: dũ diuinæ in ſe imagini condignã ueſtierit ſimilitudinem: imo antiquã reparauerit uenuſtatẽ. Curet autẽ hæc agere non minus ſuauiter, quàm fortiter, hoc eſt nõ ex triſtitia aut ex neceſſitate (q̄d eſt initiũ, non plenitudo ſapiẽtiæ) ſed prompta & alacri uoluntate: quod facit acceptũ ſacrificiũ: qñ hilarem datorem diligit deus. Sicq; per oĩa imitabitur ſapientiã: dũ & uitijs reſiſtet fortiter, & in conſcientia requieſcet ſuauiter. Verum cuius ad talia puoca-
mur exemplo, indigemꝰ & auxilio: quo ipſi uidelicet per- 2.Co.3
ipſam conformemur: atq; in eandem imaginem transformemur à claritate in claritatẽ: tanquã à dñi ſpiritu. Ergo 2.Co.3.
ſi a dñi ſpiritu, iam non à libero arbitrio. Nemo proinde putet ideò dictũ liberum arbitrium, q̄ æqua inter bonũ & malum poteſtate aut facultate uerſetur: cũ cadere p ſe quidem potuerit nõ aũt reſurgere niſi per dñi ſpm̃. Alioquin nec deꝰ nec angeli ſancti: cũ ita ſint boni ut non poſſint eſſe & mali: nec præuaricatores item angeli: cum ita ſint mali ut iam non ualeãt eſſe boni: liberi arbitrij eſſe dicuntur. Sed & nos illud poſt reſurrectionẽ amiſſuri ſumꝰ: qñ utiq; inſeparabiliter alij bonis, alij malis admixti fuerimus. ¶ Cæterũ nec deꝰ caret libero arbitrio: nec diabolus: qñ q̄ ille eſſe non poteſt malus, non infirma facit neceſſitas: ſed firma in bono uoluntas: & uoluntaria firmitas: q̄q; is non ualet in bonum reſpirare, non aliena facit uiolenta oppreſſio: ſed ſua ipſius in malo obſtinata uoluntas, ac uoluntaria obſtinatio. Nunc igitur ex eo potius liberum arbitrium dicitur: q̄ ſiue in bono ſiue in malo æq̃ liberã facit uoluntatem: cum nec bonus quiſpiã, nec item malus dici debeat, aut eſſe ualeat, niſi uolens. Tali iam ratione non incongrue dicetur ad bonũ ſe & ad malum habere æqualiter: q̄ utrobiq; uidelicet par ſit ei nõ quidem in electione facilitas: ſed in uoluntate libertas. ¶ Hac ſanè (ut dictum eſt) dignitatis prærogatiua rationalẽ ſingulariter creaturam conditor inſigniuit: q̄ quemadmodum ipſe ſui iuris erat: ſuæq; ipſius uoluntatis nõ neceſſitatis erat q̄ bonus erat: ita & illa quoq; ſui quodammodo iuris in hac parte exiſteret, quatenus non niſi ſua uoluntate aut mala fieret, & iuſte dãnaretur: aut bona maneret, & merito ſaluaretur. Non q̄ ei propria poſſet ſufficere ad ſalutẽ uoluntas: ſed q̄ eam nullatenus ſine ſua uolũtate conſequeretur. Nemo quippe ſaluaꝝ inuitus. Nã quod legit Ioã.6.
in euangelio. Nemo uenit ad me niſi pater meus traxerit Luc.14.
eũ: itẽ in alio loco. Compelle intrare: nihil impedit: qa profecto quãtoſcũq; cõpellere uel trahere uideatur ad ſalutẽ
benignus pater, qui oẽs uult ſaluos fieri: nullũ tñ iudicat 1.Tim.2.
ſalute dignũ quem ante probauerit uoluntariũ. Hoc q̄pe intẽdit cũ terret aut percutit, ut faciat uolũtarios, non ſaluet inuitos: quatenus dũ de malo mutat uolũtatem in bonum: transferat, non auferat libertatẽ. Quanquã tñ nõ ſemper inuiti trahimur: nec cñ cæcus aut ſeſſus contriſtatur cũ trahit. Et Paulus ad manus tractus eſt Damaſcum utiq; non inuitus. Trahi deniq; ſpũaliter uolebat quæ & Actu.9.
hoc ipſum magnopere flagitabat in canticis: Trahe me, Canti.1.
inquit, poſt te: in odorem curremus unguẽtorum tuorũ. Deinde quod è regione ſcriptũ eſt: Vnuſquiſq; tẽtatur à
propria cõcupiſcentia abſtractus & illectus. & illud Cor- Iaco.1.
pus q̄d corrũpit, aggrauat animam, & deprimit terrena Sapiẽ.9
inhabitatio ſenſum multa cogitantem, & item illud apoſtoli. Inuenio aliam legem in membris meis repugnãtem legi mentis meæ: & captiuũ me ducentẽ in legẽ pctĩ, quæ
eſt in membris meis. Hæc oĩa putari poſſunt cogere uolũ Rom.7.
tatem, & præcipere libertatem. At uerò quantiſlibet quis intus foris ue tentationibus urgeatur: libera pfecto ſemp quantum ad arbitrium ſpectat, uolũtas erit: libere quippe de ſuo nihilominus conſenſu iudicabit. Quantum autem pertinet ad conſilium ſiue complacitum: carnis interim cõcupiſcentia, uitæq; miſeria reluctante, minꝰ quidẽ ſe liberam ſentit: ſed prorſus non malam, dum malum non
cõſentit. Deniq; Paulus qui captiuum ſe in legem pecca- Rom.7.
ti trahi conqueritur: haud dubium quin ex minus plena
libertate

libertate consilij: cõsensum tñ sanũ, atq; in bono quoq; tã ex magna parte se habere liberũ gloriatur: tã non ego, inquiens, operor illud. Vñ hoc confidis ô Paule? Qm̃ cõsentio, inquit, legi dei: qm̃ bona est. Et rursum. Cõdelector ei legi dei fm interiorẽ hoiem. Oculo existẽte simplici, totũ corpus lucidũ esse præsumit. Sano consensu tractum licet pctõ, uel captiuũ miseria, liberũ se i bono profiteri nõ dubitat. Vñ & fidens gñaliter infert. Nihil ergo dãnationis est his qui sunt in Christo Iesu. Sed uideam⁹ de his q pœnarum mortis ue timore, fidẽ uerbotenus negare compulsi sunt: ne fortè iuxta hãc assertionẽ aut culpa nõ fuerit q uel uoce negauerũt: aut cogi in culpã & uoluntas potuerit, ut uellet uidelicet hõ qd eum & nolle constiterit: & sic perierit liberũ arbitriũ. Qd qa impossibile erat (uelle qpe & nolle idẽ eodẽ tempore non poterat) q̃rit unde malũ nequaquã uolentib⁹ malũ debuit imputari. Neq; enim tale est hoc quale originale pctm̃: quo non solũ nõ cõsentiens, uerũ plerumq; & nescies, alia rõne cõstringit nec dũ renatus baptismate. Exẽpli causa, ueniat in mediũ. Petrus apls. Ipse quippe usus est negare ueritatem contra propriã uoluntatẽ. Siquidẽ aut negare, aut mori, necesse erat Mori timẽs negauit. Negare nolebat: sed magis nolebat mori. Itaq; inuitus quidẽ: sed negauit tñ ne moreret. Q; si lingua & nõuoluntate loqui hõ cõpulsus est qd nolebat: non tñ uelle aliud quàm uolebat. Lingua mota est contra uoluntatẽ: sed nunqd & mutata uoluntas? Quid enim uolebat? Prorsus qd erat. Christi esse discipul⁹. Quid loquebatur? Non noui hoiem. Cur ita? Mortem euadere uolebat. Sed qd istud criminis fuit? ¶Duas apostoli tenemus uoluntates. Vnã qua uoluit non mori penitus inculpabilem. Alteram, & multũ laudabilẽ, qua sibi complacebat q esset Christianus. In quo ergo culpabilis? An in eo q mẽtiri quàm mori maluit? Hæc planè uolũtas reprehẽsione digna fuit: quia corporis magis quàm aiæ uoluit seruare uitam. Os nẽpe qd mentit: occidit aiam. Et peccauit ergo: & nõ absq; cõsensu ppriæ uoluntatis: infirmæ quidem & miseræ, sed planè liberæ. Peccauit aũt non spernendo aut odiendo Christũ, sed se nimis amãdo. Nec in hũc peruersum amorẽ, sui, uolũtatẽ metus ille subdit⁹ cõpulit: sed esse conuicit. Iã tũc pculdubio talis erat, sad nesciebat: cũ ab illo quẽ latere nõ poterat audiuit. Priusquã gall⁹ cantet: ter me negabis. Illa itaq; uolũtatis infirmitas p incussum timorẽ nota, non orta: notum fecit quaten⁹ se, quatenus Christũ amauerit. Notũ aũt nõ Xp̃o, sed Petro. Nã Xp̃s & ante sciebat qd esset in hoie. Quatenus ergo Christum diligebat: uim prorsus (quod negãdũ nõ est) passa est illa uoluntas ut cõtra se loqueret: quatenus uerò se, uoluntarie pculdubio consensit ut p se loq̃retur. Si Christum nõ amasset: non negasset inuitus. Verũ si se amplius nõ amasset: nõ aliquatenus negasset. Fatendũ igitur hoiem fuisse compulsum uoluntatẽ propriã & si nõ mutare: occultare tñ. Compulsum, inquã, non quidẽ recedere ab amore dei: cedere tñ aliquantulum amore sui. Quid ergo? Portè dissoluta est tota superior assertio de libertate uoluntatis: quia nimirum inuenta est cogi potuisse uoluntas? Est plane: sed sic cogi ab alio potuit quàm à seipa. Q; si sese ipsa cogit: compulsa: & compellens, ubi amittere, ibi & recipere uisa est libertatem. Vim quippe quam ipsa sibi intulit: à se pertulit. ¶Porrò q à se uolũtas pertulit: ex uolũtate fuit. Qd ex uoluntate fuit: iam non ex necessitate: sed uoluntarium fuit. Si autem uolũtariũ & liberum. Quẽ sua denicq; ad negandum uoluntas compulit: cõpulsus est quia uoluit: imo non compulsus est, sed consensit: & nõ alienæ potentiæ, sed propriæ uolũtati: illi utiq; qua mortẽ omni modis euadere uoluit. Alioquin quãdo uox mulierculæ linguam sacram in uerba formare nefanda ualuisset: si nõ linguæ dña uoluntas annuisset? Denicq; cũ se à sui postmodum nimio illo temperauit amore, & Christum cœpit ut debuit, toto corde: tota anima: tota uirtute deligere: iam nullis ualuit minis uel pœnis extoqueri aliquatenus uoluntas dare linguam arma iniquitati: sed potius audacter

Ibidem.

Ibidem.

Matt. 6.

Rom. 8.

Mar. 14

Ibidem.

Sapiẽ. 1.

Mat. 26

Ibidem.

accõmodãs ueritati. Obedire, inquit, oportet deo magis quàm hoibus. ¶Est sane gemina compulsio: fm q aut pati aliqd, aut agere contra propriã cogimur uoluntatẽ. Quarũ passiua quidẽ (sic em̃ prior illa recte noiatur) põt non nunquã fieri absq; cõsensu uoluntario patiẽtis: sed actiua nunquã. Proinde malũ quod fit in nos, siue de nobis, non est imputãdum nobis, si tamẽ inuitis. Cæterũ quod fit & à nobis: iam non sine culpa est uolũtatis. Velle plane conuincimur: quod non fieret, si nollemus. Est ergo compulsio q̃dam etiam actiua: sed non habet excusationẽ: cum sit & uolũtaria. Cogebat Christian⁹ negare Christũ, & q̃dẽ dolens: non tamen nisi uolens. Volebat nimirũ gladiũ uitare feriẽtis: atq; illa talis uoluntas intus præsidẽs os apriebat: non gladius qui foris apparebat. Porrò talẽ esse illam uoluntatẽ conuincebat gladius: nõ cogebat. Ipa igitur se culpa, non gladius impellebat. Denicq; in quibus sana erat illa uolũtas, occidi poterant, flecti nequibãt. Hoc est quod dictũ est de Iohanne. Fecerunt ei q̃cunq; uoluerunt. Nunquid quod uoluit ille? Ita & in reliquos martyres fecerunt: non quod martyres uoluerũt: sed quod ipsi. Fecerunt, inquã, in eos quæ uoluerunt: sed in mẽbra, non corda. Membra cruciauerunt: sed uoluntatem non mutauerunt. Sæuierũt in carnẽ: aiæ aũt nõ habuerunt qd facerent. Sit licet patientis corpus in potestate torquentis: sed uoluntas est libera. Infirma si fuerit, sæuiendo cognoscent: non esse cogent si non fuerit. Sanè infirmitas eius à seipsa est: sanitas uerò nõ à se, sed à dñi spiritu. Sanatur autem cũ renouat. Porrò renouatur cũ quẽadmodũ docet apls, speculãdo gloriam dei in eandẽ imaginẽ trãsformatur à claritate in claritatẽ: hoc est de uirtute in uirtutẽ: tãquam à dñi spiritu. Inter quem utiq; diuinũ spm̃, & carnis appetitũ, tenet medium quendã locũ id quod dicitur in hoie liberũ arbitrium, id est humana uoluntas: & tanquam in deuexo latere mõtis admodũ ardui inter utrũq; pendens: ita appetitu infirmatur per carnẽ: ut nisi sedulo spũs adiuuet infirmitatẽ eius per gratiã: non solum non ualeat iustitiæ, quæ est iuxta prophetã sicut montes dei, ascendendo de uirtute in uirtutẽ apprehendere culmen: sed etiã de uitio semper in uitiũ suo ipsius pondere deoluta ruat in præceps: prægrauata nimirũ non solum lege pctī originaliter membris insiti: uerũ & consuetudine terrenæ inhabitationis usualiter affectionibus inolita. Qd humane uoluntatis uidelicet utrũq; grauamen uno breuiter uersiculo scriptura cõmemorat dicẽs. Corp⁹ quod corrũpit, aggrauat aiam. & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitãtẽ. Et hæc duo hui⁹ mortalitatis mala, sicut non nocent sed exercent non cõsentientes: sic nõ excusant sed damnant consentientes: ut nec salus, nec dãnatio ulla ratione sine præcedenti consensu uoluntario possit haberi: ne qua fortè ex parte præscribi uideatur libertati arbitrij. Quamobrẽ id quod in creatura dicitur liberum arbitriũ: aut iuste profecto dãnatur, dũ ei ad pctm̃ nulla ui præiudicat extrinseca: aut misericorditer saluat, cui ad iustitiã nulla uirtus sufficit sua. Sane in his. oĩb⁹ cogitet lector originalis pctī prorsus excipi rõnẽ. Decætero libero arbitrio nec extra ip̃m queratur damnationis causa, quod iam non dãnat nisi peopria culpa: nec ab ipso salutis merita, qd sola saluat misericordia. Cui⁹ quippe conatus ad bonum & cassi sunt, si à gr̃a non adiuuentur: & nulli, si non excitentur Cæterũ in malũ sunt proni, dicente scriptura, sensus & cogitationes hoim. ¶Proinde nõ ei à se (ut dictũ est) sed sursum potius à patre luminum descẽdere merita putentur: si tamẽ inter data optima, & dona perfecta, ipsa merito per quæ sal⁹ æterna conquiritur merita deputentur. Deus aũt rex noster ante secula cum operatus est salutẽ in medio terræ, dona sua quæ dedit hominibus, in merita diuisit & præmia: ut & præsentia p liberam possessionem nostra interim fierent merita, & futura per gratuitã spõsionem expectaremus, imo expeteremus ut debita. Quæ utraq; Paulus commemorans, habetis, inquit, fructũ uestrũ i sanctificationẽ: finẽ uero uitã æternã.

Actu. 5.

2. Co. 3.

Psal. 35.

Sapiẽ. 9

Gene. 8. Iaco. 1.

Psal. 37.

Rom. 6.

Item & nos ipſi ait, primitias ſpiritꝰ habentes, ingemiſci
Rom. 8. mus adoptionē expectātes filiorū dei: primitias ſpiritꝰ uocās ſanctificationē .i. uirtutes qbus in præſentiarū ſanctificamur à ſpiritu, ut merito cōſequamur adoptionē. Rurſū in euangelio, eadē ſeculo abrenūciāti promittunt, ubi dí-
Mat. 19. citur. Cētuplū accipiet: & uitā æternā poſſidebit. ¶ Itaqꝫ nō liberi arbitrij, ſed dñi eſt ſalus: imo ipſe ſalus, ipſe & uia
Pſal. 34. eſt ad ſalutē, qui ait. Salus populi ego ſum. Qui ita perbí-
Ioā. 14. bet. Ego ſum uia. Se fecit uiam qui & ſalus erat & uita: ut
1. Cor. 1. non glorietur omnis caro. Si ergo bona uiæ ſunt merita, ſicut & patriæ ſalus & uita: & uerum eſt quod ait Dauid,
Pſal. 13. nō eſt q faciat bonū, nō eſt uſqꝫ ad unū: illū uidelicet unū,
Mar. 10. de quo ītē dicitur, nemo bonꝰ niſi ſolus deus: dei ſunt proculdubio munera tā noſtra opera, quàm eius præmia: & qui fecit ſe debitorē in illis, fecit & nos promeritores exhis. Ad q̄ tñ condenda merita dignat ſibi adhibere creaturarum miniſteria, non quibus egeat: ſed quibus per hoc uel de quibus profit. ¶ Operatur ergo illorū ſalutē, quorū nomina ſunt in libro uitæ, alquando per creaturam ſine ipſa, aliquando per creaturam contra ipſam aliquādo per creaturam cum ipſa. Multa profecto fiūt hoibus ſalubria per inſenſibilē, & ītē per irrationalē creaturā: quæ idcirco dixi fieri ſine ipſa, q̄ non q̄at intellectu carens, eſſe uel conſcia. Multa quoqꝫ multorū ſaluti utilia facit deꝰ p malos ſiue homines, ſiue angelos: ſed qñ inuitos: ideo cōtra ipſos. Nā dū nocere cupientes iuuāt, quātū alijs ualet utilis actio, tantū ipſis peruerſa nocet intentio. Porrò per q̄s & cū quibus operatur deus boni ſunt uel angeli, uel homines, qui q̄d uult deus & agunt pariter & uolunt. Qui em̄ bono q̄d opere cōplent, uoluntate conſentiunt, opus oīno q̄d per eos deus explicat, ipſis cōmunicat. Vñ paulus cū bona plurima q̄ deus per ipſum fecerat enarraſſet,
1. Co. 15. non aūt ego ait: ſed gratia dei mecū. Potuit dicere p me, ſed quia minus erat, maluit dicere mecū: præſumēs ſe non ſolum operis eſſe miniſtrū per effectum: ſed & operātis q̄dammodo ſocīū per conſenſum. ¶ Videamꝰ nunc fm dei triplicē operationē quam poſuimꝰ: quid creatura quæqꝫ pro ſuo miniſterio mereat. Et illa quidē per quam & ſine qua fit q̄d fit, quid meretur pōt? Quid illa cōtra quā fit, niſi iram? Quid & cū qua fit, niſi gratiā? In prima itaqꝫ nulla in ſequenti mala: in ultima bona merita, conquiruntur. Nec em̄ pecudes, cum per eas bonū quodcūqꝫ fit aut malum, boni quippiā merent, aut mali. Non habent quippe unde bono maloue conſentiant. Multo autē minus lapides: cū nec ſentiant. Cæterū diabolus, uel hō malus, cum
1. Cor. 9. uigeant & uigilēt rōne: iam quidem merentur: ſed nō niſi pœnā: pro eo q̄ à bono diſſentiant. Paulus aūt qui uolēs euāgelizat: ne ſi inuitꝰ, diſpenſatio ei tm̄ credita ſit, & qui cunqꝫ ſimiliter ſapiunt: qm̄ quidē ex conſenſu uoluntatis obediūt, repoſitā ſibi eſſe cōfidūt coronā iuſtitiæ. Vtitur ergo deus in ſalutē ſuorū irrationabili & item inſenſibili creatura tanquā iumento uel inſtrumento quæ iam expleto opere nuſquā erūt. Vtitur creatura rōnali, ſed maleuola: quaſi diſciplinæ uirga: quā correcto filio in ignē proijciet: tanquā ſarmentū inutile. Vtitur & angelis & hominibus bonæ uoluntatis, tanquā cōmilitonibꝰ & coadiutoribus ſuis: quos peracta uictoria amplisſime munerabit. ¶ Deniqꝫ & Paulꝰ de ſe, ſuiſqꝫ ſimilibꝰ, audacter pronun-
1. Cor. 3. ciat. Coadiutores em̄ dei ſumus. Ibi itaqꝫ deus hoi benigne merita cōſtituit, ubi p ipm̄, & cum ipſo, boni quippiā operari dignanter inſtituit. Hinc coadiutores dei, & cooperatores ſpūs ſancti: promeritores regni nos eſſe præſumimus q̄ per conſenſum utiqꝫ uoluntariū diuinæ uoluntati cōiungimur. Quid igitur? Hoc ergo totū liberi arbi-
2. Co. 3. trij opus: hoc ſolū eius eſt meritū q̄d cōſentit? Eſt prſus. Non quidē qꝫ uelle ipſe cōſenſus, in quo oē meritum conſiſtit, ab ipſo ſit: cū nec cogitare (q̄d mínꝰ eſt quàm cōſentire) aliqd à nobis quaſi ex nobis ſufficiētes ſimus. ¶ Verba ſunt nō mea, ſed apli, qui omne quod boni eſſe pōt, id eſt cogitare, & uelle & perficere pro bona uoluntate, attri-
Phil. 2. buit deo: non ſuo arbitrio. Si ergo deus tria hæc: hoc eſt bonum cogitare, uelle, perficere, operatur in nobis, primum profecto ſine nobis: ſecundum nobiſcū: tertium per nos facit. Siquidē immittēdo bonā cogitationē, nos præuenit: immutādo etiā malā uoluntatē, ſibi per conſenſum iungit: miniſtrādo & conſenſui facultatē, foris per apertū opus noſtrū intern⁹ opifex innoteſcit. Sanè ipſi nos præuenire nequaquā poſſumꝰ. Qui aūt bonum neminē inuenit: neminē ſaluat, quem nō præuenit. Adeo ergo ſine dubio noſtræ ſit ſalutis exordiū, nec p nos utiqꝫ nec nobiſcū. Verū conſenſus, & opus, & ſi non ex nobis: non iam tm̄ ſine nobis. ¶ Nec primū itaqꝫ, in quo qppe nos nil facimus: nec ultimū, quod & plerunqꝫ extorquet aut timor inutilis, aut ſimulatio dānabilis: ſed tm̄ medium nobis reputatur in meritū. Sola nempe interdū bona uolūtas ſufficit: cætera non proſunt ſi ſola defuerit. Nō proſunt dixerim, ſed agenti, non cernenti. Valet itaqꝫ intētio ad meritum: actio ad exemplū: utrāqꝫ præueniens cogitatio tantūmodo ad exercitandū. Cauendū ergo ne cum hæc inuiſibiliter intra nos ac nobiſcū actitari ſentimus: aut noſtræ uolūtati attribuam⁹, q̄ infirma eſt: aut dei neceſſitati, quæ nulla eſt: ſed ſoli gratiæ, qua plenꝰ eſt. Ipſa liberum excitat arbitriū cū ſeminat cogitatū: ſanat cū immutat affectum: roborat ut perducat ad actū: ſeruat ne ſentiat defectum. Sic aūt iſta cū libero arbitrio operat, ut tm̄ illud ī primo præueniat: in cæteris comitet. Ad hoc utiqꝫ p̄ueniēs, ut iā ſibi deinceps cooperetur. Ita tm̄ quod à ſola gra cœptū eſt, pariter ab utroqꝫ perficitur, ut mixtim non ſigillatim, ſimul non uiciſſim per ſingulos profectus operentur. Non partim gratia, partim liberū arbitrium: ſed totū ſingula opere indiuiduo peragunt. Totū quidē hoc, & totum ille: ſed ut totum in illo, ſic totū ex illa. Credimꝰ placere lectori q̄ à ſenſu apoſtoli nuſquā recedimꝰ: & quaquauerſum euagetur oratio, in eadem pene ipſi⁹ uerba frequēter recidi- Rom. 9.
mus. Quid em̄ noſtra aliud ſonant quàm illud: Ergo neqꝫ uolētis, neqꝫ currentis, ſed miſerētis eſt dei. Q̄d ſanè non ideo dicit, quaſi quis uelle aut currere poſſit in uanū: ſed
q̄ is qui uult & currit, non in ſe, ſed in eo à quo accipit & 1. Co. 4.
uelle & currere, debeat gloriari. ¶ Deniqꝫ ait. Quid habes q̄d non accepiſtiꝰ Crearis, ſanaris, ſaluaris, quid horum tibi ex te homo? Quid horū non impoſſibile libero arbitrio? Nec creare q nō eras, nec iuſtificare pōt, nec mortuus poteras teipſum reſuſcitare: ut cætera prætermittā bona q̄ aut ſanādis neceſſaria ſunt, aut ſaluandis repoſita. Quod dicimꝰ: de primo patet & ultimo. Sed & de medio
nemo dubitat: niſi qui ignorans dei iuſtitiam, & ſuam uo- Rom. 10
lens cōſtituere, iuſtitiæ dei non eſt ſubiectus. Quid enim? Agnoſcis creantis potentiam: ſaluantis gratiā: & ſanātis ignoras iuſtitiam? Sana me, ait, & ſanabor: ſaluum me fac, & ſaluus ero: qm̄ laus mea tu es. Iſte iuſtitiam dei agnoſcebat: à quo æque ſperabat tā ſaluari à peccato, quàm à miſeria liberari. Et ideo laudē ſuam illū, non ſe merito ſtatue-
bat. Propter hoc Dauid ingeminans: non nobis, inquit, Pſal. 113.
dñe non nobis: ſed nomini tuo da gloriā: q utranqꝫ à deo ſtolā, & iuſtitiæ, ſ. expectaret & gloriæ. ¶ Quis eſt q ignorat dei iuſtitiā? Qui ſeipm̄ iuſtificat. Quis eſt qui ſeipſum iuſtificat? Qui merita ſibi aliūde quàm gratia præſumit. Cæterū qui fecit q̄d ſaluaret: etiā dat unde ſaluet. Ipſe, in quàm merita donat: qui fecit quibꝰ donaret. Quid retribuam, inquit, dño pro oībus non quæ tribuit: ſed q̄ retribuit mihi? Et quod eſt, & quod iuſtꝰ eſt, à deo eſſe cōfitet: ne ſi utrūlibet negaret: utrunqꝫ perderet: amittēdo utiqꝫ unde iuſtus eſt: & ſic damnando quod eſt. Sed ſi uel ter- Pſal. 115.
tio loco inuenit quod uiciſſim rependeret? Calicē, ait, ſalutaris accipiam. Calix ſalutaris, ſanguis eſt ſaluatoris. Er Ibidem.
go ſi deeſt tibi oīno de tuo q̄d uel ſecundis dei donis retribuas: unde tibi ſalutē præſumis? Nomē dñi, inquit, invocabo: q̄d nimirū quicūqꝫ inuocauerit, ſaluus erit. Igit qui recte ſapiunt, triplicē confitent operationē: non quidem liberi arbitrij: ſed diuinæ gratiæ in ipo, ſiue de ipſo. Prima creatio: ſecunda reformatio: tertia conſummatio. Primo nanqꝫ in Chriſto creati ſumus in libertatē uolūtatis: ſecundo

tis:ſecundo reformamur per Chriſtū in ſpiritū libertatis: cū Xpo deinde cōſummādi in ſtatū æternitatis. Siquidē qđ nō erat,in illo creari oportuit:qđ erat per formam reformari deformē:mēbra non perfici niſi cū capite. Quod utiq; tūc cōplebitur,cū oēs occurremus in uirū perfectū Ephe.4. Collo.3. in mēſurā ætatis plenitudinis Chriſti: qñ apparēte Xpo uita noſtra,apparebim⁹ & nos cū ipſo in gloria. ¶ Cū igitur cōſummatio fieri habeat de nobis,ſiue etiā in nobis: non autem à nobis:creatio uerò facta ſit & ſine nobis:ſola quæ nobiſcum quodammodo fit propter conſenſum uoluntariū noſtrū,in merita nobis reputabitur reformatio. ¶ Ipſa ſunt ieiunia noſtra,uigiliæ,cōtinentia,operaq; miſericordiæ,ceteraq; uirtutum exercitia:per quæ utiq; cōſtat interiorem hoīem noſtrum renouari de die in die:dū & intentio terrenis incuruata curis, de imis paulatim ad ſuperna reſurgit:& affectio circa carnis deſideria lāgues, ſenſim in amorē ſpiritus cōualeſcit:& memoria ueterum operū turpitudine ſordes,nouis boniſq; actibus cādida ta indies hilareſcit. ¶ In his nēpe trib⁹ interior renouatio conſiſtit,rectitudine.ſ.intētionis, puritate affectionis,recordatione bonæ operationis:per quam ſibi bene cōſcia memoria enitеſcit. Verum hæc cum certum ſit diuino in nobis actitari ſpiritu:dei ſunt munera. Quia uerò cū noſtræ uoluntatis aſſenſu,noſtra ſunt merita. Nō enim uos eſtis,inquit,qui loquimini:ſed ſpiritus patris ueſtri q loq tur in uobis. Et apl's. An experimentū eius q̄ritis, inquit, qui in me loqtur Chriſtus? Si ergo Chriſt⁹ aut ſpirit⁹ ſā ctus loquit in Paulo:nō etiā itidē operatur in ipſo? Non enim loquor,ait,qui per me nō efficit deus. Quid ergo? Si non Pauli,ſed dei loquentis in Paulo,uel operātis per Paulum, & uerba ſunt & opera :ubi iam Pauli merita? Vbi eſt quod tam fidenter aiebat. Bonum certamen certa ui:curſum conſummaui: fidem ſeruaui:de reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ,quam reddet mihi dominus ī illa die iuſtus iudex? An in eo confidit fortè coronam eſſe repoſitam ſibi:q; per ipſum illa fiebant? Sed multa per malos ſiue angelos,ſiue homines fiunt bona:nec tamē reputantur illis in merita. An quia potius & cum ipſo,hoc eſt cū eius bona uoluntate fiebāt? Nā ſi inuitus,inquit. euangelizauero,diſpenſatio mihi credita eſt:ſi aūt uolēs, gloria eſt mihi. Cæterū ſi uel ipſa uoluntas, de qua omne meritum pendet ab ipſo Paulo nō eſt:quo pacto eam quā ſibi repoſitā præſumit coronā uocat iuſtitiæ? An qm̄ iuſte iam & ex debito requiritur quodcunq; uel gratis promittitur? Denīq; ait. Scio cui credidi:& certus ſum q̄a potens eſt depoſitum meum ſeruare. ¶ Dei promiſſum ſuum appellat depoſitum:& quia credidit promittenti, fidēter promiſſum repetit. Promiſſum quidem ex miſericordia: ſed iam ex iuſtitia perſoluendum. Eſt ergo quam Paulus expectat,corona iuſtitiæ:ſed iuſtitiæ dei,non ſuæ. Iuſtum quippe eſt ut reddat quod debet. Debet aūt quod pollicitus eſt. Et hæc eſt iuſtitia de qua præſumit apoſtolus,promiſſio dei,ne ſi hanc contemnens,ſuam uelit ſtatuere, iuſtitiæ dei non ſit ſubiectus:cuius tū ſuæ iuſtitiæ ipm deus uoluit habere conſortem,ut & coronæ faceret promeritorem. In eo enim ſibi iuſtitiæ cōſortem , & coronæ ſtatuit promeritorem:cū operum quibus erat illa repromiſſa corona,habere dignatus eſt coadiutorem. Porrò coadiutorem fecit,cum fecit uolentē:hoc eſt ſuæ uoluntati conſentientem. Itaq; uoluntas in auxilium, auxilium reputatur in meritum. Si ergo à deo uoluntas eſt,& meritum. Nec dubium quin à deo ſit & uelle & perficere pro bona uoluntate. Deus igitur author eſt meriti: qui uoluntatē applicat operi:& opus explicat uoluntati. Alioquin ſi proprie appellentur ea quæ dicimus noſtra merita ſpei quædam ſunt ſeminaria,charitatis incentiua,occultæ prædeſtinationis indicia,futuræ fœlicitatis præſagia,uia regni, non cauſa regnandi. Denīq; quos iuſtificauit, non quos iuſtos inuenit:hos & magnificauit.

Rom.8.

Explicit tractatus de gratia & libero arbitrio.

Diui bernardi abbatis ad dominū abbatē. Colūbenſem,in tractatum ſequentem,epiſtola.

DOmino abbati Colūbenſi,frater Bernard⁹ abbas dict⁹ de claraualle:ualere in domino ſemp. ¶ Reſcriptū meum ad epiſtolas duorū Carnotenſium monachorum,uobis primum (ut promiſeram)deſtinare curaui. Vbi & aliud quoq; impletum eſt quod iuſſiſtis. Nam cum breuiter reſcribere decreuiſſem:& epiſtolis epiſtolā tantum reddere uelle cœpiſſem: hortatu ueſtro in libri(ut cernitis)longitudinē protraxi ſtilū:& ut in pluribus plures poſſint ædificari. Qđ opus cū à uobis plectū fuerit,tūc nō ipſis ad qđ factū eſt,ſed eorū prius reddatur abbati:& ſic demum ad ipſos ſi iuſſerit abbas perueniat. Monachi enim ſunt:& ex lege ſuæ regulæ ſine nutu ſui abbatis ſicut dare:ita & accipere datas prohibentur epiſtolas. Nam & ob hoc maxime diu , ſicut ſcitis:multum licet rogatus ab eis:reſpondere tardaui: qđ (ut mihi uidebaſ)ignorāte abbate ſcribere illas epiſtolas & mittere præſumpſiſſent. Nec falſo id ſuſpicatus ſum uti poſtmodū liquido comperi. Ego cœpto operi(quod quidem legētibus apparebit)epiſtolæ nomen indiderā: ſed quoniam pro nomine modum ueſtro obuiante mandato(ut promiſeram)non ſeruaui:liber,ſi iudicatis :non epiſtola cenſeatur. Et quia inter multas quæſtiones quæ ibi à me ſoluuntur,id præcipue ſubtilius utiliuſq; pertractatur:quænam liceat præcepta,& per quos, & quatenus diſpenſari:detur ei titulus de præcepto & diſpenſatione: niſi uobis aliud fortè congruentius uideatur.

Diui Bernardi abbatis in tractatum de præcepto & diſpenſatione . Prologus .

QVa mente iam tacebo? Qua fronte tū loquar? Crebris epiſtolis & nūciis cogitis me aut propriam prodere imperitiam:aut officium renuere charitatis. At ego malens ſine illa quæ inflat quàm abſq; illa quæ ædificat inueniri:uictus tēdem precibus ueſtris:duris initio nodis ungues teneros:& ut uere or ego,non aliud quàm terendos. Sed hoc incaſſum . Nā mea me,ut ſcribitis & præſcribitis,tam abſentis ſcripta, quàm uerba præſentis arguunt excuſantē. Quis enim iā relinquit mihi in illis de impoſſibilitate cauſandi locus præſertim apud uos,qui ex ore & ex corde meo ſatis certum tenere uos creditis quātum poſſim in talibus? Fidei proinde ueſtræ,non meo fidens ingenio, abyſſum ingrediор quæſtionum:neſciens,deus ſcit,qua emerſurus. Præſto charitas erit:utinam ita & ueritas. Si quominus excuſet effectum defectus potius ingenij: uoluntatem certè nō culpabitis. Tentabo autem eaſdem(ſi potero) quæſtiunculas ſub epiſtolari cunctas breuitate redigere:etſi nō epiſtola breui. Mirum ſiquidem non eſt,ſi fuero ego longior in exponendo:cum uos tantum eas ponendo,duas, & ipſas ſatis longas epiſtolas texuerītis.

Tractatus.

PRima igitur quæſtio circa regulam noſtrā uerſaſ,de qua(ni fallor) & reliquæ omnes aut penè oēs oriunt. Quæritis nēpe,regularis illa inſtitutio quō & quatenus ſit pēſanda ꝓfitentibus eā:utrū uidelicet cūcta quæ cōtinet,putāda ſint eſſe præcepta:cō ſequēter & dānoſa trāſgrediēti:an conſilia tm̄ uel monita & ob hoc nulli⁹,aut nō magni pōderis ſit ipſorū pfeſſio: nulli⁹,aut nō grauis culpæ ipſorū præuaricatio :an certè quædā ſint deputāda imperijs,quædā pro cōſilijs reputāda:quo partim ea liceat,partim nō liceat oīno prætergredi. Et ſi hoc ultimū detur,diſtingui à me tunc demum certos ac propriе cuiuſq; partis limites flagitatis:ne cui fortè per uarias ſui ſenſus opiniones licētius uagandi detur occaſio:ſicq; liquare culicē:& camelū glutire contingat: ſi neſciat quātū curæ uel operæ ſuæ quibusq; debeat obſeruātijs. Hic eſt,quantū recolo,totus ueſtræ illi⁹ partitionis ſenſus,etſi non uerbaſ. Qđ aūt ſubiungitis & pergitis

inquirere de obediẽtia quib⁹ gradibus diſtinguat, qbus, claudatur limitibus: ad eãdem arbitror pertinere diuiſionem: quippe q̃ in decretis regularibus p̃cipua habetur: & pato cum ad illã ſatis rñſum fuerit, de iſta iam nil ſuperit quod ambigatur. ¶ Itaq; ut ſentio ego, regula ſancti Benedicti omni homini proponitur, imponit nulli: prodeſt ſi deuote ſuſcipitur & tenetur: non tñ ſi nõ ſuſcipitur obeſt. Qd aũt in uoluntate eſt ſuſcipiatis, non in poteſtate proponentis: uoluntariũ merito dixerim: non neceſſariũ. At tamen hoc ipm quod dico uolũtariũ, ſi qs ex propria uoluntate ſemel admiſerit, & promiſerit deinceps tenẽdum: profecto in neceſſariũ ſibi ipſe conuertit: nec iam liberum habet dimittere: quod añ tñ non ſuſcipere liberũ habuit.

Pſal.65. Luc.19. Ideoq; qd ex uoluntate ſuſcepit, ex neceſſitate iam tenebit: qa oĩno neceſſe eſt eũ reddere uota ſua q̃ diſtinxerunt labia ſua: & ex ore ſuo aut cõdẽnari iã aut iuſtificari. ¶ Cæterũ fœlix (ut quidam ſctõrũ ait) neceſſitas, quæ cogit in melius. ¶ Oĩa proinde ſancti Benedicti inſtituta, exceptis ſane nõnullis de ſpũalibus: uerbi cauſa charitate, humilitate, manſuetudine: quæ non tam ipſum cõſtat inſtituiſſe quàm deum, & ob hoc penitus non eſſe mutãda: decæteroreliqua uniuerſa non profitentibus quidẽ monita tñ ſeu cõſilia cẽſenda ſunt, nec grauant non obſeruata: cum tñ profitentibus in præcepta: præuaricãtibus in crimina fiant: ſiue (ut neſtra uobis reddam) illis uoluntaria uel factitia, iſtis neceſſaria, & tanquam naturalia non immerito reputantur. Ita ſanè neceſſaria dixerim: ut ex eis minime p̃iudicẽt neceſſarijs rationalibus q; diſpẽſationibus. Sed non oĩbus in huiuſmodi credita eſt diſpẽſatio: niſi his dũ

1.Cor.4 taxat qui cũ apl̃is dicere p̃nt. Sic nos exiſtimet hõ ut miniſtros X̃pi, & diſpẽſatores myſteriorũ dei. Nouit aũt fidelis ſeruus & prudens, quẽ conſtituit dñs ſupra familiã

Ibidem. ſuã, ibi tantum uſurpare diſpẽſationem unde bonam poſſit habere recompenſationem. Hoc quippe quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inueniat. Et eadẽ fortaſſe fidelitas à ſubditis nihilominus exigitur in obtemperando: quæ à præpoſitis in diſpenſando. Cõſtat igitur ex his q̃ dicta ſunt, neſtrã illã diuiſionem integrã eſſe ac ſufficientem, ſi modo p̃ſonæ diſtinguant & tẽpora, dũ ſubiectis ſit quidẽ oĩs regularis inſtitutio (quantũ dũtaxat ad corporales obſeruãtias pertinet) ante ꝓfeſſionẽ uolũtaria: poſt profeſſionẽ neceſſaria: prælatis uerò partim uoluntaria, ut quæ inuenta ab hoĩe: partim neceſſaria, ut q̃ fuerint diuinitus inſtituta. ¶ Quamobrẽ fortaſſis tunc potiſſimum congrua & luculẽta magis cadẽ diuiſio apparebit: ſi eius membrũ qd dictũ eſt neceſſariũ, rurſum in tria hæc ſubdiuidat, ſtabile, inuiolabile, incõmutabile. Et quidẽ ſtabile dixerim quod ita eſt neceſſariũ. q; nõ cuilibet hoĩ illud mutare phas ſit niſi ſolis diſpenſatoribus myſteriorũ dei. i. præpoſitis: ut uerbi gratia regulæ ſctõrũ Baſilij Anguſtini, Benedicti, necnon autentici canones, & ſi qua ſunt alia eccleſiaſtica inſtituta dignæ authoritatis. Quæ q̃ñ à ſanctis tradita ſunt, ſancita ſtabiliter perſeuerant: nec'omnino cuius ſubiectorum ea aliquomõ uariare uel mutare conceditur. Quia tñ ab hoĩbus: etiã per hoies loco & officio illis canonica electione ſuccedẽtes, licite interdũ innouieq; pro cauſis, perſonis, locis, & temporibus, diſpẽſantur. Vbi ſanè qui hæc legit, attẽdat me caute nõ dicere ea poſſe uel ab iſtis leuiter pro uoluntate mutari: ſed ex rõne fideliter diſpenſari. Ideo aũt hãc ipſam mutationẽ taliter & à talib⁹ recipere p̃nt: q̃ñ nõ naturaliter nec per ſe bona ſunt. Porrò inuẽta atq; inſtituta fuerũt, nõ qa aliter uiuere non liceret: ſed q; ita magis expediret: nec plane ad aliud quàm ad lucrũ & cuſtodiã charitatis. Q̃diu ergo charitati militãt, immobiliter fixa ſunt: mutariq; oĩno ne ab ipſis qdẽ p̃poſitis ſine offenſa p̃nt. At ſi ecõtrario cõtraria fortè aliq̃n charitati uiſa fuerint, his dũtaxat qb⁹ hoc poſſe uidere datũ eſt, & ꝓuidere creditũ eſt: nónne ſuſtiſſimũ eſſe liquet, ut q̃ pro charitate inuenta fuerũt, pro charitate quoq; ubi expedire uidet, uel omittant uel intermittãtur, uel in aliud fortè cõmodius demutent; Sicut è regione iniquũ proculdubio foret: ſi ſtatuta pro ſola charitate, cõtra charitatẽ tenerent. Tenẽt ergo fixã firmamq; immobilitatem etiã apud prælatos q̃ ex ſtabili neceſſario ſunt: ſed quatenus charitati deſeruiũt. Nunquid autẽ hoc ego uel ſolus ſentio, uel primus dico? An nõ hoc ipm & papa Gelaſius ſenſit? Ait ſi quidẽ: Vbi neceſſitas nõ eſt: ĩcõuertibilia maneant patrũ ſanctorũ decreta. Leo quoq; papa, Vbi, inquit, neceſſitas nõ eſt: nullo modo ſanctorũ patrũ inſtituta uiolẽtur. Et infert. Vbi ergo neceſſitas fuerit ad utilitatem eccleſiæ: qui poteſtatem habet, ea diſpẽſet. Ex neceſſitate eñ fit mutatio legis. ¶ Neceſſarium deinde q; inuiolabile noiaui, illud intelligo qd nõ ab hoĩe traditũ, ſed diuinitus promulgatũ: niſi à deo qui tradidit mutari oĩno non patitur: ut exẽpli cauſa, nõ occides, nõ mœchaberis, nõn furtũ facies, & reliqua illius tabulæ legiſſcita: q̃ etſi nullã prorſus humanã diſpenſationẽ admittunt, nec cuiquã hoĩm ex his aliquomodo ſoluere aut licuit, aut licebit: dñs tñ horum quod uoluit, & qñ uoluit ſoluit, ſiue Exod.12 cum ab Hebræis Aegyptios ſpoliari, ſiue quãdo prophetam cũ muliere fornicaria miſceri præcepit. Quorũ utiq; alterum quid niſi graue furti facin⁹, alterum quid niſi flagitij turpitudo reputaret: ſi non excuſaſſet utrũq; factum authoritas imperantis? Sanè ubi ſim: le aliquid aliquãdo à ſanctis hoĩbus fuiſſe legitur uſurpatum, ſcriptura nõ indicãte q; deus ita præceperit: aut eos peccaſſe fatendũ eſt, ſicut homines: aut: certè ſicut prophetas familiare dei conſilium accepiſſe. Vnde & unũ exemplum pono, quod occurrit de Sãſone: qui ſeipſum una cũ hoſtibus opprimẽs Iudic.16 interfecit. Qd utiq; factum ſi defenditur non fuiſſe p̃ñ: priuatũ habuiſſe conſiliũ indubitanter credẽdus eſt, & ſi de ſcriptura hoc non habemus. ¶ Iam uero neceſſariũ inmutabile quid accipi uelim? Et quidẽ nil congruenti⁹ quam quod diuina ita conſtat & æterna rõne firmatum, ut nulla ex cauſa poſſit uel ab ipſo deo aliquatenus immutari. Sub hoc genere eſt oĩs illa ſermonis dominici in mõte habiti ſpiritalis traditio, & quidqd de dilectione, humilitate, mãſuetudine, cæteriſq; uirtutib⁹ tã in nouo quàm in ueteri teſtamento ſpiritaliter obſeruandum contrudit. Hæc quippe talia ſunt q̃ nec liceat nec expediat aliquando non haberi. Eo ſiquidẽ immobiliter, quò & naturaliter bona, nũquã niſi innocenter, nũquã niſi ſalubriter aut imperant, aut obſeruantur. Omni tẽpore, omni perſonæ, mortẽ contempta: cuſtodita ſalutẽ operantur. ¶ Primã ergo neceſſitatẽ ſua cuiq; facit in promittendo uoluntas: ſecundã præcipientis authoritas: tertiã præcepti dignitas. Differunt aũt (ut iã dictũ eſt) quibuſdã à ſe inuicẽ gradibus tres iſtæ neceſſitates: nec una oẽs ſequitur immutabilitatis firmitas. Nam ex prima quidem quod efficitur, etſi nõ penitus immutabile, tñ uix mutabile eſſe conſtat: dum ſolis illud liceat mutare prælatis, & hoc non niſi fideli & prouida diſpẽſatione. Qd uero fit ex ſequenti, quæ & maior iſta, eſt penè iam incõmutabile, ſoli qppe deo eſſe mutabile ſuperius demonſtratũ eſt. Portò qd de nouiſſima fit tanquã oĩm maxima: oĩno incommutabile eſt, utpote qd ne ipſi quidẽ deo mutare liberũ eſt. Qd igit nulli hominum phas eſt niſi ſolis mutare p̃latis, dici uix mutabile congrue põt: qd ſoli cõſtat licere deo, dicat penè immutabile: qd ne ipſi qdẽ, penitus immutabile noĩetur. ¶ Quæ cũ ita ſint, utad ea redeã de qb⁹ potiſſimũ quæritur, patet q; ex magna ꝑte regularis traditio ſubeſt eius qui præeſt, etſi nõ uolũtati: certè diſcretioi. Sed dicitis. Quid ergo relinquit neceſſitati? Audite: quàmplurimũ. Primo qdẽ qcqd de ſpũalib⁹ ĩ ipa regula traditũ eſt: ĩ manu abbatis (ut ſupra taxatũ eſt) nequaquã reliquit. Deinde reliq̃ pars q̃ in corporalib⁹ cõſtat obſeruatijs: ne ipſa quidẽ ĩ ei⁹ ita uolũtate poſita eſt, ut eiuſdem deſeruiat uoluntati: ſed magis charitati. Neq; eñ abbas ſupra regulã eſt, cui ſemel & ipe ſpõtanea ſe ꝓfeſſione ſubmiſit, etſi (quod negandum non eſt) dei regula charitas, regulæ ſcti Benedicti iure præponitur. Eſto proinde ut interdum regulæ litera cedat pro tempore charitate, cum ratio neceſſitatis uel charitatis exegerit:

exegerit:absit tñ ut hoīs cuiuspiā subdatur uolūtati. Sup fratrū sanè trāsgressiones,non supra patrū traditiones constituitur q abbas eligitur,mandatorum cultor,& ultor uitiorū. Arbitror nāq; ictās illas obseruātias,prelatorū prudentiæ & fidei creditas,non subditas uoluntati. Hinc est q idē legislator in his q abbati dispēsanda reliquit,cauteq; nusquā (ut memini) uoluntatē, sed aut considerationem, aut dispositionē,aut prouidentiā, aut certè arbitrium seu aliqd hmōi ponit:uolens nimirū prouidū fidumq; dispensatorē,rōnis ubi fortè dispēsat, sequi iudiciū,nō suæ placitū uoluntatis. Vñ & intimat ei nō semel q de oībus iudicijs suis deo redditurus sit rōnem. Lego profecto in regula. Hæc consideratio penes abbatem sit & hoc uel illud esse in prouidentia uel arbitrio seu dispositione abbatis. Vt aūt pro sua uolūtate aliqd mutet,me ibi legisse non recolo:quinimo in omnibus,inquit,oēs magistrā sequātur regulā:nec ab ea temere,deuietur à quoquā. Ergo nec ab ipso abbate. Oēs,inquit, magistrā sequant regulā:nemo ergo suā uoluntatē. Vbi sanè nec abbatē excipi puto. Videtis quantū necessitati tribuitur, subtrahitur uolūtati? Quid etiā? ¶ Nónne regularis ipsa professio qua se iunior subdit sponte priori,æque allīgat & priorē? Cōis equidē pacti pari reor utrunq; necessitate teneri:fieriq; duos per unius sponsionē alterutrū debitores:fidelis curæ unū: alterū humilis obedientiæ. Quidnam igitur iam uoluntati relinquit,ubi & prælatus debiti necessitate tenet? Sed & de hoc item nō parū prælati p̄scribit uolūtati:q is qui profitetur,spōdet quidē obedientiā, nō tñ oīmodam,sed determinate sm regulā:nec aliā quā sancti Bñdicti: ut oporteat eū qui præest, nō frena suæ laxare uoluntati sup subditos,sed prefixā ex regula sibi scire mēsurā:& sic demum sua imperia moderari circa id solū quod rectū esse constiterit:nec quodlibet rectū,sed hoc tm̄ qđ prædictus pater instituit,aut certè qđ sit sm q instituit. Sic se qppe habet professio. ¶ Promitto nō quidē regulā:sed obedientiā sm regulam sancti Benedicti. Nō ergo sm uoluntatē ppositi. Proinde si pfessio sm illā regulā abbas me? mihi aliud fortè imponere tētauerit quod nō sit sm regulā aut etiā qđ non sit sm ista instituta:uerbi causa Basilij Augustini. Pacomij:q̄nā mihi q̄so in hac re necessitas imminet obsequē di? Solū quippe id à me posse exigi arbitror,qđ promisi. ¶ Videtis iam ergo obedientiæ limites quos requiritis. Si modus est obeditionis,tenor professionis:nec se ualeat extendere potestas imperātis,nisi quaten? attigerit uotū p fitentis:pfecto citra,& ultra,nec nō etiā contra, q̄d aliud quàm obedientiæ limites quosdam cēsuerim,& his suis terminis uirtutē candē circucludit? Quāobrē quisq; professus in quouis gñe salutifere uitæ,nec ultra obedientiæ legē cogendus:nec citra est inhibēdus quàm sua ipsi? uidet cōplecti pfessio. Quantomin? cōtra? Is ergo q medius est uitæ modus p̄fixus uoto,pfessione firmat?: tanquā lignū qđ erat in medio paradisi,solus sine dubio legi erit subiectus,obnoxi? iussiōi. Ergo prælati iussio uel p̄hibitio nō prætereat terminos pfessiōis. Nec ultra extēdi potest:nec cōtrahi citra. Nil me p̄latus prohibeat horū quæ promisi nec plus exigat quàm promisi. Vota mea nec augeat sine mea uoluntate:nec minuat sine certa necessitate. Necessitas qppe nō habet legē: & ob hoc excusat dispensationē. ¶ Volūtas uerò qa sola meretur retributionē,etiā sola nō immerito gradū altiorē usurpat. Alioqn & absq; necessitate remissio uoti,nō dispensatio,sed p̄uaricatio est:& restrictio cōtra uolūtatem,murmur est,nō profectus. Ponāt ergo p̄positi metā obedientiæ subiectorū ex uotis labiorū ipsorū,nō suorum desideriorum:monētes eos,nō cogentes ad celsiora:cō descēdētes eis cū necesse fuerit ad remissiora,nō cadētes cum eis. Cæterū subiectus huiuscemodi obedientiam quæ uoti finib? cohibet?, nouerit imperfectā. ¶ Nam perfecta obedientia legē nescit: terminis nō arctat: neq; cōtēta angustijs professiōis,largiori uolūtate fertur in latitudinē charitas:& ad omne qđ iniūgit spontanea, uigore liberalis alacrisq; animi modū nō considerans,in infinitam libertatē extendit. Hæc est illa de qua signāter apl's Petr?, castificātes,inqt,corda uestra in obedientia charitatis:pulchre ipsam p hoc seq̄strās ab illa inerti & seruili obedientia quodammodo nec charitati propta,sed obnoxia necessitati. Hæc iusti illi? cui lex posita non est,propria est:nō q uelle ille perfect? uiuere debeat sine lege sed qa nō sit sub lege:minime qppe cōtentus uoto suæ cuiuscūq; pfessionis:quā superat animi deuotione. Q; quā nec istā regula ipsa tacuerit,ubi monet,si fratri īpossibilia iniunguntur,ut cōfidens de adiutorio dei obediat ex charitate. In eadē denique regula tertij? humilitatis describit gradus:ut omni obedientia monach? se subdat maiori. Dicēs quippe omni,nō uult nos in obediēdo mensura esse cōtētos pfessionis:nō attendere ,pmissi debitum non de pacto sumere modum:sed transire alacriter etiā uotū,& obedire in omnibus. Est sanè quidam obediētiæ limes sm tempus ipsa tēporis extremitas: ut is sit terminus obedientiæ, qui militatis & uitæ. Hunc nobis maxime unigeniti dei cōmēdat exemplum,qui factus est patri obediens usq; ad mortem. Hæc ergo quoties interrumpitur,inobedientia,dicitur,& peccatum,& transgressio seu præuaricatio. ¶ Sed interest sanè qua causa,quo affectu,qua intētione, quo præcipiēte, in quoue præcepto malum hoc cōmittatur. Et quidē nullam prorsus inobedientiam dico paruiducendam,non tamen omnem parī æstimandam periculo. Enimuerò mandatum dei est. Non occides. Fac ergo duos homicidas,& unum quidem spoliandi cupiditate:alterum uerò necessitate sese defendendi facinus perpetrasse. An non hic satis euidenter inter lepram & leprā causa separat,faciens utiq; disparem ualde culpam unius eiusdemq; transgressionis? Quid uerò si hūc subita ira,illum studiosa malitia aut uetus odium fortè ad idem scelus impulerit? Nūquidnam si mili pensandum erit iudicio,quod tam dissimili factum cōstabit affectu? Nil deinceps incestius obscœniusue,quàm illas filias Lot paternum usurpasse concubitum:& tamen Gen. 19. quis non uideat quantum euacuauerit aut attenuauerit turpis nefandiq; reatum flagitij,pietas intentionis,& intentio pietatis? ¶ Iam uerò de illo qui præcipit, & item de eo quod præcipitur, huiuscemodi aduertenda erit sm rationem distinctio, ut cuius inter præceptores reuerentior nobis imminebit authoritas,ci? grauior formidetur offensio:ac maioris cuiusq; mandati transgressio, damnabilior æstimetur. Melius siquidem est obedire deo quàm Actu. 5. hominibus: & ipsis melius magistris quàm cōdiscipulis. Porrò in magistris:melius nostris,quàm extraneis. Quibus autem melius constat obedire: ipsis proculdubio & non obedire detestabilius est. Est de mandatis similiter. Maioribus quippe maior: minoribus minor opera nostra & cura debetur: de quorum etiam contemptu iuxta eandem considerationem grauior leuiorue defensa cōtrahitur. ¶ Porrò maiora minoraq; mandata dixerim,secundum q mai? minusue uelle cōstiterit ipsum qui præcipit: sive hominem,sive deum. Est uerbi gratia mandatum. Nō Luc. 6. furaberis,& est mandatum. Omni petenti te da utrunq; Mar. 10. quidem magnum:quoniam utrūq; diuinū: sed de non furando maius. Quis enim nesciat æquissimo deo nō æque displicere tenaces,atq; fures:& quia de duob? malis plus uelit nos tenere nostra quàm tollere aliena:& ita min? peccare qui non tribuit sua,quàm qui nō sua furatur? Sed in mandatis hominū rara æqualitas inuenitur: cum pro uarijs necessitatibus uel utilitatibus agendorū,insurgentiū affectio uaretur:quodq; putauerint recti? uel cōmodius, hoc amplius cupiāt & exigant obseruari. Tam ergo qualitas præceptorū quàm authoritas præcipiētium & obedientiæ præfigit metam:& in obedientiæ terminat culpā: quando (ut dictū est) in prælatis quibusq; grauioris authoritas,& eorum mandatis quibusq; maioris utilitatis, quod diligentior debetur obsequēdi cura:eo & culpa grauior incurritur de contemptu. ¶ His itaq; distinctionib? animaduersis, & obedientiæ modus,& pondus inobedientiæ facile reperitur. His gradibus nō solum inter diem

& noctem, hoc eſt bonũ obediẽtiæ, & inobediẽtiæ malũ diſcernitur: ſed etiam inter deum & diem: itemq́ inter noctem & noctem, inter bonũ uidelicet & melius: inter malũ & peius. Bonus quidẽ obediẽtiæ gradus eſt ſi iuxta magiſtri noſtri ſniam propter metũ gehennæ ſeu propter profeſſionem ſanctã quã profeſſus eſt, quiſpiã obedierit: melior tñ cum ex dei amore obeditur. ¶ Illa qppe obediẽtia neceſſitatis eſt: iſta charitatis. Illũ autem optimũ dixerim obediẽtiæ gradũ: cũ eo aĩo iniunctũ opus recipiẽ, quo & præcipiẽ. Cum eñ ex uoluntate iubẽtis pẽdet intẽtio exequẽtis: fit ut nec maius minorib⁹: nec min⁹ maiorib⁹ conſuſe (ut aſſolet) adimplẽdum quod iniungiẽ, ſubiecti ſtudium impendatur: ſed moderante animo quæq́ pro ſua dignitate imperia, modũ ſciat utrobiq́ ſeruare: tã in obſeruando uidelicet iuſſa, quàm in cauendo prohibita: nõ q́ uel minimũ horũ quæ ſubentur, contemnendum putet etſi tñ minimũ quod minimũ eſt reputet: ſed minimum eſt ex cõparatione maiorũ. Nouit uerus humilisq́ obediens & miníma nõ contẽnere, & maxime curare quæ maxima ſunt: intimo quodã deuoti ſyncericq́ animi ſapore diſcer
Pſal. 118. nens, quibus de mandatis ei qui præeſt, ſuis quodãmodo factis reſpondeat cũ propheta. Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis. Vbi qa nõ dicit uniuerſaliter omnia: illa tñ oportet intelligi: quæ qñ non ſine grauí culpa quacunq́ occaſione uiolantur, ideò nõ ſine grauí pœna quo modocunq́ uiolata donantur: ut puta. Non occides, & ſi qua huiuſmodi ſunt: quorum nunquam põt eſſe obſeruatio inuſta uel mala: nunquã bona licitaue tranſgreſſio diſpenſatione duntaxat humana. ¶ Cætera quæ uel à præpoſitis diſpenſationem admittunt: qa leuiori cenſura, neglecta puniuntur, leuiora dicuntur. Ex his uerbi gratia dico eſſe uel riſum interdictũ, uel indictũ ſilentium. Hæc ſiquidem ſi cõtra mandatũ non ueniũt: nec peccata ſunt. Accedente mandato ſi quominus iam obſeruantur, in peccatũ reputantur: non tamẽ in crimen. Ita ſanè, ſi per ſubreptionem aut obliuionem, non autem per cõtemptum horum tranſgreſſio cõtigerit. Media quippe ſunt, è quib⁹ illa uidelicet præcepta conſtituuntur, quæ uos factitia nominatis: longe utiq́ diſparem à naturalibus quantũ in ipſis eſt gerentia neceſſitatem: cum tñ nec ſine offenſa negligi: nec contemni ſine crimine uel ipſa queant iniuncta ab his dũ
Luc. 10. taxat quibus propriè dicitur. Qui uos audit, me audit: & qui uos ſpernit, me ſpernit. Licet nãq́ ipſa per ſe iniuncti operis qualitas innoxia ſit: adiunctæ tamen authoritatis põdus obnoxiũ mãdato, mandatumq́ peccato obnoxiũ facit non magno tamen ſi cõtemptus defuerit. ¶ Hec ergo generalis regula ſit uniuerſorũ quæ per ſe aut ppter ſe nec bona nec mala ſunt, aut diuina inſtitutione, aut propria cuiuſq́ profeſſione fixa nõ ſunt: ut nõ iuſſa quidẽ, licite utrumlibet uel admittãtur uel omittantur: iuſſa, uerò ſine culpa non negligantur: ſine crimine nõ cõtemnãtur. ¶ Vbiq́ eñ & culpabilis neglectus, & contemptus damnabilis eſt. Differunt aũt q́ neglectus quidẽ lãguor inertiæ eſt cõtẽptus uerò ſuperbiæ tumor. Porrò cõtemptus in omni ſpecie mãdatorum parí põdere grauis, & communiter damnabilis eſt: neglect⁹ aũt ĩ fixis grauior, tolerabilior ĩ mobilib⁹ mãdatis. Siquidem alulteriũ quocũq́ modo, quocunq́ perpetres aĩo, turpe flagitiũ eſt, ac crimina le peccatũ: cum tñ leue uerbum ĩ tempore uel loco ſilentiũ fortè per obliuionem ſubreptum, riſusue per impetũ magis excuſſus quàm præſumptus cõtra præceptum (quod utiq́ animi negligentis, aut diſſoluti ſpiritus indiciũ eſt) eo facillime ueniam promeretur, quo uix uel pctiñ reputatur. Quid cũ ſciẽter & ex deliberatione ĩ uerba ociosa ſilẽtio licet nõ indicto lingua laxatur ¶ Nũquid hoc tamẽ neget quiſpiam uſurpari cõtra regulam ueritatis? Vnde nimirum & ratio exigenda eſt in futuro iudicio: iudice ipſo
Mat. 12. terrifice admodũ cõminãte, quia de oĩ uerbo ocioſo reddẽt homines rationem in die iudicij. Heu nobis: quænam poterit reddi ratio de ocio? Alioquin ocium nõ eſt, ſi nõ oĩno rõne uacuum eſt. Et tñ quis neſciat unũ detractiõis uerbũ quantum etiã innumeris talibus, id eſt ocioſis, præponderet ad delictũ meritumq́ damnationis? Quid ita? Videlicet quia diſcretio eſt in mãdatis, cõſequenter & in culpis: ut (ſicut dixerã) maiorũ grauior, leuiorq́ minorũ cenſeatur tranſgreſſio mandatorũ. ¶ Sed mandãtium non ita. Siue eñ deus, ſiue homo uicarius dei mandatũ quodcunq́ tradiderit: parí profecto obſequendũ eſt cura: parí reuerentia deferendũ: ubí tñ deo contraría non præcipit homo. Quod ſi cõtigerit, pergendum indubitanter cõſulo in Petrí ſniam: quia obedíre oportet deo magis quàm Actu. 5.
hoĩbus. Aut eñ hoc reſpondendũ cum aplis, aut cum phariſæis certè audiendũ. Quare & uos tranſgredímini mandatum dei propter traditiones ueſtras? Sí aũt dolet ſe cõ Mat. 15.
temní magíſter hõ præ illo qui docet hominẽ ſcientiã: cõſoletur illa (quã & uos poſuiſtis) Samuelis ſententia, qua inter lepram & leprã uidetur diſcernere ſic. Sí peccauerit 1. Reg. 2.
uir in uirũ: propitius ei poterit eſſe de⁹. Sí aũt in deũ peccauerit, qs orabit pro eo? ¶ Ego ígit ſi me hoc angi articulo ſentiã, ut aut deũ, aut hoiem offendere neceſſe ſit, deum poti⁹ líbẽter eligo nõ offendere: & quidẽ tutius iuſtiusq́. Habeo nẽpe ex pſenti pphetiæ capitulo de hoĩs læſione meã cõſolationẽ: dei. ſ. propitiationẽ. Cæterum deo offenſo: quis orabit pro me? Sí ad hoiem cõfugero: id quidem ſcíptura nõ conſulit: qnimo maledictus hõ, ait, qui ſpem Hier. 17.
ponit in hoie. Meríto, pínde. Sí aũt ĩ deũ peccauerit: etiã ſi ſubintelligaẽ ppter hoiem, qs, inqt, orabit pro eo? Neuter eq̃dẽ. Nã & à quo offendiẽ, & ob quem offendiẽ: æque utriuſq́ oratio execranda decerniẽ apud ipm q́ offendiẽ: hoc eſt apud deũ. Talís ergo requirẽdus eſt ad orandũ, q́ ſit idone⁹ ad placãdũ. Porrò culpã ſi qua eſt q́ hõ effendí tur cũ ei nõ obediẽ: aut multũ extenuat, aut penit⁹ annullat cauſa melíor. Quapropter cũ dicíẽ, ſi peccauerit quir in uirũ, ſubaudiendũ eſt ppter deũ: q́ nullaten⁹ læſio cuiuſcũq́ pxími, necdũ plati, excuſeẽ a culpa, ſi ſol⁹ defuerit in cauſa de⁹. Alioqn Paulo cõtradicit, q aít. Sic eñ in fratrẽ 1. Cor. 8.
peccãtes ĩ Xpm peccatís. Nã de ppoſitís certũ tenemus ipſi⁹ ueritatís teſtimoníũ ſic loquentís ad ipſos. Qui uos Luc. 10.
ſpernit, me ſpernit. Sed & de q̃líbet fratre nolíte, aít, cõtẽ Mat. 18.
nere unũ ex his puſillís. Et q ſcãdalízauerit unũ ex his puſillís: qd̃ ſequiẽ, auertat de⁹ à nobís. ¶ Sed nõ oĩm ſcẽdala æqua ſunt lãce pẽſanda. Aliter nãq́ accípiẽda ſunt ſcãdala puſillorũ, aliter phariſæorũ: de qbus aplís timentib⁹ & intímãtib⁹ q́ ſcãdalízati eſſent in ſermõe ueritatís, reſpõſum eſt. Sínite illos, cæci ſunt, & duces cæcorũ. Illorũ qp- Mat. 16.
pe ſcãdalũ de ignorãtia: iſtorũ de malitía deſcẽdit. Illi ſcãdalízantur qa ueritatẽ neſciũt: iſti quía oderunt. Vnde & puſillos illos arbítror appellarí: q́ uolũtatís quidẽ bonæ ſed nõ magne ſciẽtiæ exiſtẽtes, zelũ dei habeãt, ſed nõ ſm ſciẽtíam. ¶ Taliũ ſcandala curam nõ irã prouocare ſolent ſpíritualíum dũtaxat uírorũ. Paulo ita docente. Vos quí Gala. 6.
ſpírituales eſtís: huiuſmodí inſtruite ĩ ſpíritu lenitatís. Indígnum ſiqdem eſt ualde, humanã eos mereri indígnatiõnem, qui diuinã tam facile conſequuntur miſeratiõnem. Nam hí quoq́ qui dominum crucifixerunt, magni quidẽ peccatores: ſed puſilli æſtimatores: & ſi ex una ira, nunquid non tñ ex altero ueniam meruerũt? Beatí ſiquidem fuíſſent ſi iuxta uerbum domíni in ipſo ſcandalízatí non Matt. 11.
eſſent. Nunc uero quid niſi miſeríe? Sed tamen & miſeran
dí. Probat hoc pía illa in cruce patientís, ſed nihílomin⁹ compatientís ſupplicatio. Pater, inquit, ignoſcẽ illís. Et Luc. 23.
quaſi quæreretur indulgẽtiæ ratio in tam horrendo facinore: ſequitur, quía neſciunt quid faciunt. Ac ſi díceret: Eò dígní uenía, quò & puſillí ſcientía ſunt. Ideo ignoſco illís: quía nõ agnoſcor ab illís. Sí enim cognouiſſent, 1. Cor. 2.
nunquã dominum gloriæ crucifixiſſent. Sunt quibus nõ ita ignoſco: quos utiq́ non ignoro & uidiſſe & odiſſe & me & patrem meum. Pro huiuſmodí puſillo in ſciẽtia terrens Paulus cum quí cum habeat ſcientíam, neſcit tamen condeſcẽdere infirmioribus: & peribit, inquit in tua ſcien 1. Cor. 8.
tía frater pro quo Chriſtus mortuus eſt. ¶ Q̃ ſi tantope-
re cauenda ſunt ſcandala paruulorum, quanto amplius
prælatorum:

prælatorũ: quos ſibi deus æquare quodãmodo in utraq; parte, dignatus, ſibimet imputat illorũ & reuerentiã & cõtemptũ, ſpecialiter cõteſtans eis: q uos audit, me audit: & q uos ſpernit, me ſpernit. An nõ denicq; hoc ipſum & regula nra phibet, ubi ait. Obedientia quæ maioribꝰ præbet, deo exhibet. Quãobrẽ quicqd uice dei præcipit hõ, qd̃ non ſit tñ certũ diſplicere deo haud ſecus oĩno accipiendum eſt quàm ſi p̃cipiat deꝰ. Quid em̃ intereſt utrũ per ſe an per ſuos miniſtros: ſiue homines: ſiue angelos. hominibus innoteſcat ſuũ placitum deus? Sed homines, inqs, facile fallũt in dei uoluntate de rebus dubijs percipienda, & in præcipienda fallere poſſunt. Sed enim qd hoc refert tua, qui conſcius non es præſertim cum teneas de ſcripturis, qa labia ſacerdotis cuſtodiũt ſcientiã, & legem ex ore eius requirũt: quia angelus domini exercituũ eſt? Requirunt dixerim legẽ: nõ quã uel autentica ulla ſcriptura tradiderit, uel ratio manifeſta probauerit, de huiuſmodi qppe nec præceptor expectandus, nec prohibitor auſcultandus eſt: ſed qd̃ ita latere aut obſcurũ eſſe cognoſcitur: ut in dubiũ uenire poſſit utrumnã deꝰ ſic aut aliter fortè uelit, ſi nõ de labijs cuſtodientibus ſcientiã, & ex ore angeli dñi exercituum certũ reddatur. A quo denicq; diuina potius conſilia requirunt, quàm ab illo cui credita eſt diſpẽſatio myſteriorũ dei? Ipm proide quẽ pro deo habemus: tãquã deũ in his q̃ aperte nõ ſunt cõtra deũ, audire debemus. Nec ſanè contraria loquimur ſctõ prophetæ Samueli, quaſi nos in hac parte diuinam hoĩbus tribuentes authoritatem: cum ille ĩ ſupra memorato capitulo planè diſcernere inter utrũq; uideatur. Siquidẽ qd̃ nos aſſerimꝰ de dubijs, hoc ille negat de manifeſtis: ut cum ait, ſi peccauerit uir in uirum: ſubauditur: propter deum: cui aperte contraria hoĩes hoĩbus frequẽter mandare præſumunt. Sed hinc uos ſumentes materiã ſiue occaſionẽ argumentandi: aſſeritis ſi hoc conſtiterit, ut iuſſa hominum quælibet uel inſtituta, diuinæ autoritatis pondere æſtimanda ſint: hoiem ſub hoĩe aut uix aut nequaquã poſſe ſaluari: cũ in tanto cumulo mandatorũ quæ prælati etiã per incuriam ſæpe præcipiunt, interdũ non præuaricari, aut difficile admodũ, aut oĩno impoſſibile uideatur. Et quidẽ nõ nego difficultatẽ tantæ ineſſe perfectioni: ſed cũ ipſa corde imperfecto præſumit. ¶ Porrò imperfecti cordis, & infirmæ prorſus uoluntatis indicium eſt, ſtatuta ſenioru ſtudioſius diſcutere, hærere ad ſingula quæ iniungũtur, exigere de quibuſq; rationem, & male ſuſpicari de oĩ præcepto cuius cauſa latuerit, nec unquã libenter obedire niſi cum audire contigerit quod fortè libuerit: aut qd̃ nõ aliter licere ſeu expedire monſtrauerit uel aperta rõ, uel indubitata authoritas. Delicata ſatis imo nimis moleſta eſt huiuſcemodi obedientia. Non planè hæc illa eſt quæ ex regula traditur, obediẽtia ſine mora. Diſputare profecto hoc eſt in aſtu cordis, nõ ĩ auditu auris obedire. Iſtiuſmodi ergo carnalẽ animã non modo premi, ſed etiã opprimi pondere præſumptæ perfectionis neceſſe eſt: quia nõ põt portare caro infirma, quod ſolus ſpũs promptus experit iugum eſſe ſuaue & onus leue. Chriſti quippe iugum & onꝰ eſt: & oĩno importabile, niſi Xp̃i æque ſpiritui. Hinc itaq; ſi dicitis legẽ regulæ ſubintraſſe, ut abundaret delictum: uerũ dicitis. Cæterum culpa hoc non eſt datæ legis aut dantis legem: ſed improuide profitẽtis, & impia præuaricantis. Mandatum quidem ſanctum & iuſtum, ſed tu te noris eſſe carnalem, uænundatum ſub peccato. Verum hoc ante prouidiſſe debueras: quo turris huius euangelicæ non prius faceres fundamenta? quàm ſedens computares ſi haberes ſumptus ad perficiendũ. Nunc aũt quid reſtat niſi ut aut correctus obedias ſenioribꝰ: aut confuſus audias ab illuſoribus. Hic homo cœpit ædificare, & non potuit cõſummare? ¶ Sed forſan dictis. Ergone ita perfectus quiſpiã inuenitur, cui non uel minimũ aliquid interdum ſubripiatur de tã multis ac minutis quæ paſſim uel à negligentibus præpoſitis imperantur? Miníme quidẽ cuipã hoc ego dederim: cum ipſi quoq; de ſe fateant apoſtoli in multis offendimus oẽs. Et ſi dixerimus quia peccatum nõ habemus: ipſi nos ſeducimus. Sed nõ continuo ut aliqd præterimus, perimꝰ, præſertim cum nos ſcriptura cõſoleť: ſi qs peccauerit, inquiens, aduocatũ habemus Ieſum Xp̃m iuſtũ, & ipſe eſt ꝓpitiatio pro pctis nr̃is. Denicq; propheta de ipſo teſtať q pro trãſgreſſoribꝰ rogauerit ut non perirent. Vbi ſanè notandũ quia etſi pro tranſgreſſoribus: non tñ pro contẽptoribus legitur ſupplicaſſe. Verum illi qũo perire poſſunt: pro quibus ſaluator rogat ne pereant? Quamobrẽ non uideo cur ita oẽs inobedientiæ & tranſgreſſionẽ uel minorũ quorumlibet mandatorũ exaggerandã putaueritis ut exclamaretis. Quod ergo iã monacho poterit ueniale pctm̃ eſſe uel leue, cuius uniuerſæ actioni crimen inſidiatur inobediẽtiæ? Sed hoc inde uidelicet cõſtare creditis: q prælatorum iuſſionibus tm̃ tribuẽdũ aſſeriť, quantũ ſi diuinitus traderẽtur. Quaſi uerò & ipſa euangelica præcepta nõ multum inter ſe diſcrepent & merito obſeruationis, & tranſgreſſionis periculo. Cæterũ ſicut nõ oĩa uniꝰ eſſe cõſtat uel neceſſitatis, uel utilitatis uel dignitatis ſic nõ una de oĩm tranſgreſſione fertur ſnia: nec paria manant diſcrimina diſpares culpas. Porro nec pari culpa negligunť, q̃ non pari cura præcipiunť, nec pari, pinde pœna puniunť. Ecce em̃ euãgeliũ tã flagitiũ crapulæ, quàm fornicationis turpitudinẽ damnat. Verũ qs magis nõ horreat è duobꝰ malis, turpitudine fœdari, quàm cibo exſaturari? Nónne denicq; ueritas in euãgelio ſub noĩbꝰ trabis & feſtucæ, graues leues cq; diſcernit inobedientiæ culpas? Nónne ipſa diſputante imo diffiniẽte gradatim nobis diſtinguiť q̃ cuicq; reatui pœna debeať, dũ aliũ iudicio, aliũ cõſilio, aliũ & gehẽna reũ eſſe proteſtať? ¶ Quænã ergo cõſequendi neceſſitas cogit, ut ſi magiſtris diuina deť in ſuis p̃ceptis authoritas, nullum iõ iã monacho leue aut ueniale pctm̃ inueniri poſſe putetur: q ei? uniuerſæ actioni crimẽ inſidiať inobedientiæ? Eſto: ſit crimẽ cui pœnalis illa gehẽna uel gehẽnalis pœna aſſignať: quale q̃ſo illud diffiniemꝰ eſſe crimẽ, qd̃ uerè iudice reũ tm̃ facit iudicio? Nec tñ diffitebimur eſſe reatũ, qd̃ uel hacteꝰ reũ ſtatuit. Q? ſi reatũ, & pctm̃. ¶ Porro omne pctm̃, cõtra dei mãdatũ præſumiť. Qd̃ aũt cõtra mandatũ præſumiť, inobedientia dicit. Hic colligitur q iraſci fratri, & inobediẽtia ſit, & crimen non ſit. En unũ inuentũ eſt monacho leue ac ueniale pctm̃, quodq; nõ hũani, ſed diuini mandati ſtatuat tranſgreſſorẽ. In hoc genere ſunt trãsgreſſionis nonnulla ſtultiloquia ſeu uaniloqa & quecũq; ocioſe dicta facta & cogitata. Hmõi em̃ nũquã niſi cõtra mandatũ, & dei mandatũ uſurpank. Pctã quippe ſunt & deus prohibet omne pctm̃: & tamẽ uenialia nõ criminalia reputank, excepto cũ per contemptũ uertũtur in uſum & conſuetudinẽ, & tunc non peccati ſpecies, ſed peccantis intentio penſatur. Elatio quippe contemnentis, atq; impœnitentis obſtinatio: in minimis quoq; mandatis culpã facit nõ minimam: & conuertit in crimen grauis rebellionis næuum ſatis leuem ſimplicis trãſgreſſiõis. Denicq; in quo inobedientiæ crimẽ abſq; dubio ſit, apud Samuelem aduertite. Quaſi, inquit, peccatum, hariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere. Non, ait, non acquieſcere, ſed nolle acquieſcere: ut non iuſſionis ſimplex ipſa tranſgreſſio: ſed uoluntatis ſuperba contemptio, ſcelus idololatriæ reputetur. Non eſt enim idipſum nolle obedire: & non obedire. Hoc quippe interdum erroris eſt, nonnumquam & infirmitatis: illud uero aut odioſæ pertinaciæ, aut cõtumaciæ non ferẽdæ. Quod & ipſum repugnare eſt & reſiſtere ſpiritui ſancto: & ſi ad mortem uſq; perduraueríť, blaſphemia eſt, non remittenda ſiue ĩ hoc ſeculo, ſiue in futuro. Non ergo qualiſcũq; mãdati præteriti criminalem facit inobediẽtiã, ſed repugnare, ſed nolle obedire. Cæterũ quãti abſq; illa peſſima & rebelli uolũtate non obediunt? Quomodo itaq; monacho crimen inſidiatur inobedientiæ, ſi toties ſine crimine tranſgreditur, quoties in trãſgreſſione defuerit huiuſcemodi recalcitrans & cõtentioſa uolũtas? ¶ Fruſtra autem

Caplo de obediẽtia. Nota.

Mala. 2.

1. Reg. 2.

Rom. 7.

Luc. 14.

Iaco. 2. 1. Ioan. 1. 1. Ioan. 2

Eſai. 53.

1. Reg. 15

cõparãt q̃dã (ut dicitis) quaslibet inobedientias antiquæ illi quæ facta est in paradiso, quæ nimirũ uoluit nõ solum obligare personam: sed & uitiare naturam. Arbitror tñ & ipsam primã grauissimamq; præuaricationẽ, aut nõ aliunde, aut inde maxime iudicatã grauissimã, hoc est ex rebellione defensionis quæ sequuta est qñ deo causã requirẽte peccati, ut peccatores ad pœnitẽtiã prouocaret (nolebat
Psa. 140 quippe mortẽ eorũ, sed magis ut cõuerterẽt & uiuerent) ipsi maluerũt declinare cor suũ in uerba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis. Et quidẽ gemina malitia pctõris. Primũ q; nec sui misertus est, ut culpã propriã fateretur, & sanaretur: deinde q; & uxorẽ ut se fallaciter excusaret, crudeliter accusauit. Quid est q; deniq; dicitis in omni actione monacho crimẽ insidiari inobedientiæ, quasi aut furtim subrepat nescienti aut casu accidat infœlici, aut nõ ualenti implere quod præcipit, criminis calũnia struatur de impossibili? Itáne, inquã, monacho crimen insidiatur inobedientiæ, cum & antiqua illa tã nota & tam noxia ꝓuaricatio facile (ut credit) indulgentiã consequeret, dũmodo cõfessio, & non defensio sequerẽt? Neq; eim tñ (ut dictũ est) nocuit simplicis actionis (quãuis ex deliberatione) transgressio, quantũ adiũcte excusationis cum præmeditatione obstinatio. Sed nunqd fortè in lege quidẽ diuina habenda est hæc consideratio grauioris leuiorisq; inobedientiæ, nõ aũt ita & in regula nostra? Sed qs sanè dicat pl⁹ tribuẽdũ humanis quàm diuinis traditiõib⁹, pluriscq; qd̃ p suos de⁹, quàm qd̃ per scipm imperat, æstimãdum? An nõ deniq; & apud sanctũ Benedictũ ꝓprie & distincte ab inuicẽ iniæ inueniunt, alia de leuioribus, alia de grauioribus inscripta culpis? ¶ Quid est aũt leuior culpa, nisi leuior inobedientia? ¶ Tradunt igit à prælatis interdũ minora mandata, quorũ transgressio leuiora fm regulam parit & pctã: & tñ in deũ nihilominus ꝓuaricatio fit quoties abbatis iussio ꝓteritur? Si quidẽ & ex ore ipso dei nõ æqualia sunt promulgata, & ideò non æquali cuncta uigilantia obseruanda: sed alia cura exhibẽda est ei proculdubio qd̃ ipsa perhibet primũ & maximũ mandatũ: alia his
Matt. 5. quæ alibi discernens q soluerit (inqt) unũ de his minimis meis mãdatis. Quid ergo? Audiuimus ex regula grauiores & leuiores culpas, legimus & in euãgelio maxima minimaq; mandata, & mandatorũ trãsgressiones uniuersas dicemus æqualiter maximas? Nõ est igitur necesse ut cõcedã qd̃ dicitis, aut deo. s. non tribui omne quod ab hoie magistro accipitur qd̃ nõ sit cõtra deũ, aut monacho nullũ inueniri posse leue seu ueniale pctm̃: qa etsi toties deo (qd̃ fatendũ est) inobediens esse conuincit, quoties ei⁹ q pro deo sibi præest hoìs mãdatum, qd̃ quidẽ iustitiæ non repugnet, prætergredit: sicut tñ nõ par cura in executione exigitur: sic nec par culpa cõtrahitur ex trãsgressione. Etsi qppe un⁹ est qui offendit, nõ tñ unius ponderis quæ
Iubentur: nec uniꝰ subinde discriminis iussorũ est oĩum censenda trãsgressio. Vnde pater Benedictus fm, inquit, mensurã culpæ, excõicationis extendatur mensura. ¶ Frustra proinde (ut uidetis) aut terreminí, aut terrere conamini de obedientiæ ꝓmissione, quæ fit ex regulari ꝓfessione, quasi non oporteat ꝓmittere quã constat nec integre posse teneri, nec sine crimine præteriri: siquidẽ deo quicquid dei minister hõ nõ perperã iusserit, imputãdũ cõstiterit. Frustra, inquã, ex hac occasiõe malũ ita inobedientiæ exaggeratis, ut à tã necessario bono ꝓmittendæ obedientiæ terreatis: quia etsi difficile caueꝰ ubiq; subrepens uel insidians (ut uos dicitis) inobedientia in tam uariis & in numeris quæ à seniorib⁹ indicunt: non semper tñ damnabiliter seu criminaliter qd̃ præcipit non impletur. Etsi enim oĩs inobedientia inexcusabiliter sit culpabilis, nulla tñ æternaliter damnabilis, nisi quã remedium pœnitentiæ non sanat, nulla est lætaliter criminalis, nisi quæ contemptum superbiæ nõ euitat. ¶ Magna igitur securitas filiis obedientiæ, & reuera pax hominib⁹ bonæ uolũtatis, quando in omni obedientia sola damnatur impœnitẽtia, quam nescit qui diligit deũ, sola incriminatur superbia, quã facile cauet qui timet gehennã. Sed exẽplis clarẽ elucescat qd̃ dicimus. Si iubente seniore ut fileã, uerbũ mihi fortè per obliuionẽ elabitur, reũ me fateor inobedientiæ sed uenialiter. Si ex contẽptu sciens & deliberãs spõte in uerba prorupero, & rupero silentiũ legem, prætergressorẽ me constituo & criminaliter, & si impœnitens perseuero usq; ad mortẽ, peccauí, & damnabiliter. An & hoc durum fortasse uideaꝰ? Hæc qppe sũt uestra (si bene recolo) uerba, cũ difficultatẽ seu impossibilitatẽ (ut nobis uidet) tenendæ inobedientiæ, uel cauendæ inobedientiæ cõsiderãtes, ĩ uitam ita monachicã exclamastis: hæccine est illa eò securior quò arctior, eò certior quò magis ardua uenientibus ad deum uia, ut monacho naturaliter mala uix cauere, naturaliter bona uix pro cõmuni, infirmitate ualẽti implere non minor tñ necessaria sit cautela ad cauẽda uel obseruãda q̃ sibi prælatus su⁹ uel prohibere uoluerit uel iubere? Et subditis. Quod cum à multis credaꝰ, licet à paucis uel etiam à nullis ad ĩtegrũ obseruet: quid aliud operatur talis sniæ credulitas, quàm quod illa ab apl'o tñ culpata mãducãdi idolothyta libertas? Nil planè aliud, si ita esset ut dicitis, bñ prorsus nõ põt conscí⁹ esse sibi q̃ se nõ implere cõfidit qd̃ debere se credit. Creditis itaq; (ut uerborũ uestrorũ sensum breuiter colligã) q ad ĩtegrũ mãdata obseruari dei uix ualeant, abbatis nõ ualeãt: cũ ueritas ipa testetur ne unũ quidem iota præteritum iri. Cæterũ q̃ ita sentit, uidetur mihi (ut pace uestra dixerim) necdum gustasse quàm suauis est dñs, sub iugo legis gemere adhuc: nondũ Matt. 5.
respirare sub gra suaue Xpi iugũ nequaquã esse expert⁹, ideoq; certissime adhuc infirmari per carnem, qa spũs nõ adiuuat ei⁹ infirmitatẽ. Quid uerò sibi uult illa distinctio q; dei quidẽ uix, prælati uero hoìs nequaquã oĩno à quolibet iussa posse teneri prohibitáue cõceditis: quasi uero illa queãt absq; istis integre custodiri? Sed si attẽditis, de male quoq; utentibus prælatis dei præceptũ est quæ dicunt facite. Igitur qui non facit, aperte non in hominem tñ, sed & in deum præuaricator existit. Itane ergo nullus mandata perfecte exequit sui magistri? Quamobrẽ putatis? Quia nolum⁹, aut qa nõ possumus? Sed si uolum⁹ & nõ possumus, securi sumus. Si possum⁹ & nolumus, supbi sumus. Porro ad cauendam superbam, illã uerè annuerim necessariã esse cautelã quã dicitis ne fortè incurraꝰ inobedientiæ crimen. Q; si impossibile uos putatis ut nõ uidelicet imperiꝰ prælatorũ per cõtẽptum interdũ supbiæ resistatur, scitote nõ paucos, sed innumeros aliter oĩno sentire: nec aliud quàm qd̃ proprio didicerint experimento. Si autẽ non impossibile quidẽ, sed tñ difficile esse sentitis magistros nos contemnere, & dum ideo consentitis qñ grauamini nõ superbe sapere, murmuratis aduersus obedientiæ legẽ, affirmantes periculosum promittere, quod tam laboriosum est obseruare: ad hoc ego respondeo, imo
nõ ego, sed dñs. Qui põt (inqt) capere, capiat. Hoc qppe Mat. 19.
est qd paulo superi⁹ dixi: qa antequã ædificiũ inchoares, prouidisse debueras unde perficeres. Nunc aũt (ut aít q̃dam) aut nõ tentasses, aut perfice. ¶ Verum tñ nemo si cautè ꝓfiteꝰ, pollicẽ se ultra in nullo transgressurũ: hoc est iã
non peccaturũ. Alioquin aut perìurat q ita ìurat, aut sanc- Ioco. 3.
tior est illo q aít: in multis offendim⁹ oẽs. Q; si cõsequens falsum eẽ uidet, uidẽdũ est & de eo qd̃ antecedit, ne fortè lex quæ data est propter transgressiones cohibendas, non solũ nõ eas coerceat, sed & augeat insuper crimine periurii: siquidem id promittere nos in nostra professione credamus, quod certũ est nõ posse teneri. ¶ Partiẽda est proinde nobis in duo, uniuersa hæc obseruatio regularis, in ꝓcepta uidelicet, & remedia. Præceptis institutũ uita cõtra peccatum: remediis restituitur post peccatum innocẽtia. Sic ergo utraq; ista complectitur nostra professio, ut professus quisq; cũ in aliquo fortè regularium mandatorũ deliquerit, si ad remediũ æque regulare confugerit, etsi conuincitur transgressor mandati: nõ tamen pacti prærarica
tor. Solum itaq; cẽsuerim fregisse uotum, uiolasse propositũ, pactum præuaricasse, qui & præceptum cõtempserit & remedium.

& remediū. Nā illum ſanè dico ſecurū, qui etiā ſi interdū obedientiæ limitē ꝓterit, conſiliū nō reſpuit pniæ. Regulares nāq; terminos, etſi ſæpe deliquerit, nō euadit, qui cē ſuræ quæ ex regula eſt diſciplinā nō ſubterfugit. Pars ſiquidem regulæ eſt regularis correctio: & in ea reperitur non ſolū bonæ uitæ inſtructio, ſed etiā emēdatio prauæ. Inueniuntur in ea & p̄cepta obediētiæ, & inobediētiæ remedia, ut ne peccando quidē à regula recedatur. Fateor ſanè impoſſibile cuiuis mortaliū uel uenialiter interdū nō delinquere in p̄ceptis obedientiæ: ſed nulla iā de impoſſibilitate q̄rela: q̄nquidem & ex regula licet id quoq; q̄ crīminaliter delinquí cōtigerit emendare. Q̄ ergo dicitis à nullis poſſe obſeruari ad integrū quicqd à magiſtris p̄cipitur, uerū eſt: ſed leuis culpa inobediētiæ eſt, & facilis cura eius inuenitur in regula: ſiquidē ſit trāſgreſſio abſq; cōtēptu. Si aūt & ipſum deeſſe aliq̄n nō poſſe cōtendítis, id quidē falſum eſt: ſed nec talē tm̄ inobedientiā ſine cura relinquit diligentia regularis. Et licet fortiori egeat curatione medicamento, caret tm̄ morbo præuaricatiōis, niſi cū & ipm̄ fortè medicamētū contēnit. ¶ Quæ cū ita ſint, fruſtra de impoſſibilitate cauſamur q regulā profitemur, fruſtra nobis de peccandi neceſſitate blandimur, ut ideo iuſta imperia prælatorū deo nō imputāda, ſed tanquā hominū contēnenda putemus, ne rē uidelicet impoſſibilem contínere noſtra profeſſio uideat, ſi tm̄ ex ea hoibus quātū deo obedientiæ deberí aſſermius. Cui em̄ iā uel ita profeſſio impoſſibile, imò per dei gratiam non perfacile ſit cauere præuaricationē, ubi nō inobedientia, ſed impœnitētia facit præuaricatorē? Hoc quippe (ut iā dixi) profitentiū nemo ſpondet ut non iam peccet, & ob hoc non cōtinuo ut quiſpiā aliquomodo non obedit, præuaricatorem ſe conſtituit: niſi quí ſe fortè ſic profeſſum falſo exiſtimat: quales uos utiq; aſſeretis eſſe nō paucos. De quibus etiā ſi quí tm̄ ſunt, ut dicitis, uerū eſt & q̄d ſubditis, q̄ nil utiq; aliud illa talis eorū credulitas uel potiꝰ crudelitas in ſuis ipſorū operatur conſcientiis, quàm noxia illa recūbentiū
1.Cor.8. in idolio libertas in alienis. Neceſſe eſt enim q hmōi eſt,
1.Tim.4 ex propria perire ſententia: quēadmodū & in illius ſcientia clamat apoſtolus infirmū perire fratrē. Et quō nihil eē commune item ipſe perhibet quod cū gratiarum actione percipitur, niſi ei quí putat aliquid eſſe cōmune: ita & regularis profeſſio quantum in ſe eſt damnabilis nō eſt niſi ei quí dānabilē putat. Quod quatenus putarí oporteat, puto ſatis ſuperius demonſtratū. ¶ Nunc iam reſpondendū eſt quæſtiunculæ quæ incidit uobis ex occaſione apoſtolici præſentis capituli. Quæritis nempe utrū nam iſta
Rom.14. de idolothytis Pauli ſentētia: puto quia nihil cōmune eſt
Ibidem. in Chriſto niſi ei quí putat qd cōmune eſſe. Et rurſum. Si comederit, damnatus eſt, quia non eſt ex fide in generalē regulā trahí poſſit, quatenus malū cuiq; ſit bonū quodq; quod agit, ſi malū eſſe crediderit, ac tantū malum quantū crediderit. Q̄ ſi annuero, rurſum pergitis inquirere cur non econtrario tm̄ cuiq; bonum ſit quod operaꝝ, quātū uel falſo opinatur. Mirū quppe uobis imò & iniuſtum uidetur, ut plus in malo quàm in bono humanæ ualeat intētionis opinio. Si reſpondero de malis quidem merito ita credí propter oculū nequam: reſpondebitis: & mihi non
Matt.6. immeríto quoq; propter ſimplicem oculū idem æque putādum & de bonis. Nam quí dicit ex oculo nequā corporis tenebras æſtimarí, indicauit & de ſimplici lucē æque corporis approbarí. Sed uidete ne fortè non ſit uerè oculus ſimplex, quí fallitur. Fallitur enim tā quí bonū malū,
Eſaiæ.5. quàm quí malum bonū putauerit. Scitis autē neutrū horum, uæ illud euitare propheticū. Væ quí dicitis bonum malum, & malum bonum, cum tm̄ nemo, quí hoc uelit cauere maledictū de quo ueritas pronūciat q̄ ſit lux totius corporis, id eſt operis argumentum. Sed abſit ut præco
Nota. ueritatis clamet cōtra ueritatē, maledicatis quod illa probauerit. ¶ Ego uerò ut iterior oculꝰ uerè ſimplex ſit, duo illi eſſe arbitror neceſſaria, charitatē in intentiōe, & in electione ueritatē. Nam ſi bonū quidē díligat, ſed uerū non eligat: habet quidē zelum dei, ſed non ſm̄ ſciam: & neſcio quemadmodū iudicio ueritatis uera eſſe poſſit cū falſitate ſimplicitas. Volens denīq; ad ueram diſcipulos inſtruere ſimplicitatē magiſtra ueritas. Eſtote, inquit, prudentes Mat.10.
ſicut ſerpētes, & ſimplices ſicut columbæ. Præmiſit ergo prudentiā, ſine qua neminem ſatis eſſe poſſe ſimplicē ſciret. Quō denīq; uerè ſimplex erit oculus cū ignorātia ueritatis? Aut uerò uera pōt dici ſimplicitas quam ſimplex ignorat ueritas? Scriptū ē cm̄. Ignorās ignorabit. Patet 1.Co.14.
ergo laudabilē illā & à dño laudatam ſimplicitatem abſq; his duob⁹ non eſſe bonis, beneuolētia, atq; prudentia: ut oculus uidelicet cordis nō ſolū pius quí fallere nolit: ſed & cautus ſit quí falli nō poſſit. Cæterū ſicut oculū ſimplicem duo iſta faciunt bona, amor boni, & cognitio ueri: ſic nequā oculū duo è regione male cōſtituunt, cæcitas, qua fit ut ueritatē non agnoſcat: & peruerſitas, qua fit ut díligat iniquitatē. ¶ Porrò inter duo hæc bona, quæ nec fallere nec falli ſinunt, & duo illa mala quæ tā falli, quàm fallere faciūt, duo ſunt media. Vnū quidem bonū per quod oculus interior etſi falli queat ignorātia ueri, zelo tm̄ boni fallere penitus nō cōſentit, alterum uerò malū quod licet ueri notitiam nō impediat: amorem tm̄ boni præ malitia miníme ſentit. Et qm̄ omnis res melius diuiſione innoteſcit: ſm̄ hoc duplex malū, & illud item geminū bonum, quadrifariā diuidamus oculū cordis, in bonum, & melíorem: in malū, & peiorē. Et ſubdamus exēpla. Eſt quí bonū díligit, & malū neſcius agit. Huius quidē bonꝰ eſt oculus quía pius: nō tm̄ ſimplex quía cæcus. Et eſt quí bonū & líbenter agit, & prudēter intelligit. Iſtius reuera oculū nō immeríto ſimplicē díxerim, utpote cui neutrū bonum deſit, nec zelus ſcilicet bonus, nec ſcientia. Hūc profecto requírit oculū deus cū reſpicit ſuper filios hoim̄, ut uideat Pſal.13.
ſi eſt intelligēs aut requírens deum. Eſt ecōtrario quí bonum miníme díligens, ex malitia quidē peruerſus, eſt ſed ſapiens ut faciat malum, per ignorantiam cæcus non eſt. Quem quidē ideò nondū appellauerím nequā, q̄ unū ei licet ad ſuum malum nō deſit bonū, id eſt ſcientia. Sed eſt quí bonum fortè neſcius q̄d nō díligit agit, cuí profecto non incōgrue id q̄d dicit nequā aſſignauerím, eò q̄ neutro careat malo, nec cæcitate, nec puerſitate. Dicitur ſiquidē nequā, quaſi nequaquā, ut ís ſolūmodo nequā appelle tur, quí nequaquam hoc eſt in nullo penitus appareat bonus, ſed ſit utroq; bono uacuus, tā uidelicet ueri notitia, quàm & beneuolentia. Alius eſt itaq; pius oculꝰ non q̄dē fallere promptus, ſed tm̄ falli ut dictū eſt pronus, de q̄ propheta Oſee.7.
ephraim (inquit) quaſi columba ſeducta, nō habens cor. Alius ís quem dñs ſimplicē dicit, tam nec fallere facilis quàm nec falli, de quo & apoſtoli docentur cum eis dicitur. Eſtote prudentes ſicut ſerpētes: & ſimplices ſicut co Mat.10.
lumbæ. Et item alius eſt oculus ſimpliciter malum, fallens utiq; libenter, ſed non facile falſus: qualē profecto habent illi quí ore dominico aſtruuntur prudētiores eſſe filiis lu Luc.16.
cis in generatione ſua, & alius quē nequā eſſe diffinimus, quía ſit dupliciter malꝰ: cui quippe & malitia parit ignorantiam, & ignorantia malitiā operit: ita ut ſæpe neſciens & malū q̄d uult non faciat, & bonū faciat quod nō uult. Obſcuratum nēpe eſt inſipiens cor eorum qui iſtiuſmodi ſunt, & quaſi iam traditi in reprobū ſenſum, bonum oīno nec díligere nec dinoſcere queunt. De talibus ſcriptū eſt: Prou.18
Impius cū uenerit in profundū malorū, contēnit. Nā quí huiuſmodi eſt, cauere profecto malum nec uult etiā ſi poſſit, nec ſi uelit ſcit. Quāobrē hūc oculū in ſuperiori diuiſione illo altero cenſui non immeríto peiorem, nō quía malignior ſit, ſed quía periculoſior. Ignorātia quippe ſecuríorem, ſecuritas ſegniorem facit, non nequiorem. Eſt tamen ex hoc proculdubio deterior, q̄ille ſolū habet malum malam intentionē: iſte & falſam conſiderationem. Ille uno caret è duob⁹ bonis, bono zelo: iſte & uero iudicio. Ex hoc itaq; peſſimo oculo quí neutrū bonū habet, & item ex illo optimo quí neutro caret, ſentiendum eſt ueritatē diſſeruiſſe aut tenebris obuoluí totū corpus, aut luce pfundi.

Nam reliquí duo quorũ neuter utrunq; aut bonũ habet aut malum, etsi ex parte possunt: non tñ totí sufficiunt uel lucẽ dare, uel tenebras corpori. Sí igitur (ut ad propositã quæstiunculã reuertamur) ís uerè oculꝰ nequã est, q̃ perʋersus pariter & cæcus bonũ agit, & malum credit: utiq; rectè operando: sed opinãdo íniquè, bonũ sibí ín malum uertit: & tñ malũ quantũ crediderít: q̃nquidem iuxta sen
Matt.6. tentiã dñí totũ corpus tenebrosum reddit oculus nequã. Quíd eñ lucí relinquit, ubí nec pía intẽtío, nec uera opínio ínueniturꝫ At nõ ídeò sequitur ut quí ecꝛontrarío malum facit, & bonũ putat, iuxta suã fidẽ símíliter & ípsæ ínueníat. Quareꝫ Nõ est qppe símplex oculus ílle q̃ ex íudícío ueritatís totum corpꝰ lucídũ reddat, qualẽ ꝓfecto superí diffíníuímꝰ. Neq; eí ex toto adhuc tenebræ desunt, ubí ígnorãtía ueritatís lucẽ obscurat uolũtatís. Cũ ítaq; ílle oculus utrũq; malũ, ís uerò mínímeutrũq; habeat bonũ: nónne rõ uídetur exígere ut plus ílle noceat, quàm ꝓ sit ísteꝫ Neq; eñ cõsequẽs est ut tñ ualeat ín bonũ bonũ unũ, quantũ duo mala ín malũ. ¶Et quídẽ laude dígnam díxerím uel solã íntentionẽ piã: nec planè cõdígna remuneratione fraudabít ín opere quoq; non bono ípsa bona uolũtas. Attamẽ sine malo quocũq; non erít decepta símplícitas. Cur ínquísꝫ Numqd non ex fideꝫ Prorsus ex fide sed falsa: uel certè potíus non ex fide, quía fides falsa fides nõ est. Deníq; de fide uera nõ falsa puto díxísse apostolũ.
Rom.14 Omne quod nõ est ex fide, pctm̃ est. Non aũt ex fide uera bonũ creditur quod malũ est. Est eñ falsum. Peccatum ígítur est. Vtrunq; proínde cõplectítur præsens capítulum, omne qđ nõ est ex fide, pctm̃ est &c. & cæcã uídelícet malítíam: & deceptam ínnocẽtíam: quía qđ à nescíente fit, & bonum prorsus condẽnat íntentío praua & malũ non penítus excusat recta. Síue ítaq; malũ putes bonũ qđ fortè agís, síue bonũ malũ quod operarís, utrũq; peccatum est, quía neutrũ ex fide, licet sanè leuíus admodum peccetur ubí sana íntẽtíone sola reprehensíbílís actío foris apparet: quàm ubí malígna latet etíam ín non mala actíõe íntẽtío. Verũ quod absq; uel mínímo peccato non est, purũ bonũ mínímeest. Quo pacto ergo bonũ nõ purũ puro malo cõparabitur ín efficientía, hoc est ut tam efficax ad bonum íllud fít, quàm ad malũ ístud? Et hæc super hac q̃stione sufficiant. Nam ad superíores quoq; satís esse reor respõsum superíus. Et quídẽ uos easdẽ sæpíus dubítatíones íteratís atq; reuolutís: sed mea nõ ínterest ípsarum totíes repetere solutíones. Sufficit eñ semel soluísse etiã quod crebrí ín quæstíone uersatũ fuerít. ¶Quærentíbꝰ ítẽ de obediẽtíæ pondere, seu díscrímíne ínobedientíæ, à latere íncídít uobís & de mérito utríusq; quærendũ: utrũ uídelícet ín
Gen.22. quíbusq; præceptís quantũ obedientía ualet, tñ grauet ínobedientía: ut uerbí gratía: uel Abrahã de immolãdo fílío, uel ílle (nescío quís) de fílío ítídẽ furní ínceñdís exponendo, tñ díuínæ índígnatíonís & ultíonís mérito íncurrísset, sí nõ obedíssent, quãtũ laudís & gratíæ receperũt pro eo q̃ obedíerunt. Quod uobís quídẽ & durũ uídetur & necessaríũ: sed non est íta. Enímuerò constat nonnulla nec fierí sine gloría, & posse non fierí sine culpa, ídeoq; sí fiant, dígna esse præmíís, nõ tñ suppliciís sí non fiant. Nã & non tangere mulíerem: meríti est non mediocrís, & nullíus tñ delícti propríã amplecti coníugẽ. Istíusmodí sunt
Matt.11. quæcũq; euãgelícò ílli capítulo cõgruere possunt, q̃ põt capere, capíat. Et rursum quædã per contrarĩũ neglecta q̃ dẽ offensam cõtrahunt, sed ímpleta gloríã nõ meretur, & dãnãt cõtẽptorem, & authorẽ nõ glorificãt. Talía sunt q̃cũq; díuínítus lege publica ímponunt hoíbus, sine qbus nec saluarí queũt. Hínc íllud apud gentílẽ. Nõ feci furtũ
Lucæ.6. nõ pasces ín cruce coruos. Et ín euãgelío. Sí dílígítís eos
Matt.5. q̃ uos dílígũt, quã mercedẽ habebítísꝫ Sí salutauerítís fratres uũos tñ, quíd amplíꝰ facítísꝫ Deníq; & uníuersalíter. Cũ fecerítís oía quæ mãdata sunt uobís, dícíte quía serui ĩutíles sumꝰ: quæ facere debueramꝰ, fecímus. Ac sí dícat. Sí solís cõtentí estís præceptís & traditíonibꝰ ímpositæ legís, & non sponte etiã perfectíõís uos consílíís & suasíonibus mancípatís: líberí quídem estís à debíto, nõ tñ pro merito glorioſí. Euasístís pœnam: sed nõ acquísístís coronam. Quæ nam ergo uos necessítas cogít parere ín síngulís quæ ínuncta fuerínt, & formídare ultíonem de transgressíone, & de obseruatíone sperare remuneratíonẽꝫ Ea propter ín talíbus generalís hæc regula teneaf ut ín difficílíoríbus quídẽ agendís obedítío gratíor, quàm gruíor præuaricatío ĩudícetur: & ín facílíoríbus mínusq; onerosís cõtemptus damnabílíor quàm actus laudabílíor æstímetur. ¶Iã & sí de hoc satís est: uídeamꝰ quatenus etiã tenenda sít ípsa (quæ ín ꝓfessíone firmarí solet) locí stabílítas: & qbus, sí quíbꝰ tñ ex causís rũpere íllã uel líceat cuíquã uel expedíat. Et hínc sícdẽ dubítare uos dícítís. Ad qđ ínterím nunc securus respõderím, à bono quod semel quís uouerít, descẽdere nõ lícere: & ad hoc mutare locum quẽ sibí quísq; delegerít, & cuí se sua uolũtate & uoce fir
mauerít, oĩ non nõ cõsulo, sed nec sanctus papa Gregorí. Aít eñ: Perfecti q̃q; magna se díscretíonís subtílítate cõspícíunt, ne ad deteríora unquã uel ín opere uel ín cogítatíõe dílabant. Sed qđ hĩc sensít uír apostolícꝰ: hoc se apostolus ímplere gloríaf: quæ, ínquíens, retro oblítus, & ad ea quæ ante sunt extentꝰ. An & propheta Ezechíel ídẽ nõ sígnificauít cũ de sanctís aĩalíbus díceret. Nõ reuertebantur cũ íncẽderent: sed unũquod q; ante facíem suã gradiebatur. Et hí omnes íd sentiendo, nõ alíud quàm magístrí sui sníam sequutí sunt, dícẽtís ín euangelío. Nemo mittẽs manum suam ad aratrum, & respícíens retro, aptus est regno deí. Præscríbat proínde stabílítatís pactũ omní decẽps remísso descensu, contentíoso díscessu, uago & curíoso díscursu, totíꝰ deníq; ínconstantíæ leuítatí: non tñ hís quæ ín professíonís serie sequunf, morũ uídelícet conuersíoní, & obedíẽtíæ quæ ſm regulã fit. Nã sí hæc ibídẽ pro ímprobítate nímírum atq; írrelígíosítate cohabitantíũ obtíneríforte nequerínt, duce spíritu líbertatís transíre índubítanter suadeo ad locum alíũ ubí nõ ímpedíatur hõ reddere deo uota sua, quæ dístínxerũt labía sua. Equídem cũ sancto sanctꝰ erís: & cũ peruerso peruerterís. Sanè de relígíosís ac bene ordínatís monasterĩjs nullus professorũ meo consílío ne arctíorís quídẽ uítæ desíderío sine licentía suí seníorís egredíetur. Egressus tñ sí melíus ínuenerít, & elegerít: meo nihílomínus ĩam cosílío nõ regrediatur ad ínferíus bonũ, qđ relíquerat & cõtẽpserat pro melíorí, præsertím sí íllud melíus tale fuerít qđ cíꝰ prímæ professíõí cõgruere uídeatur. Ipse nempe uíderít qua rõne quaue íntentíone altíora seu arctíora præsumpserít, nã ad ínferíora uel remíssíora me consulente nequaquã apostatabít, sínõ tñ loci priorís uícínía reuocetur: qa de noto monasterío, nec retíneríquís regularíter potest, nec recípí sine cõsensu abbatís suí. Et accípíte manifestíus ín exemplís, huíꝰ snĩe ratíonẽ. ¶Fortè uult alíquís de Cluníacensíbꝰ ínstítutís ad Císter cíensíũ sese strĩngere paupertatẽ, elígens præ íllís nímírũ consuetudínibꝰ magís regulæ puritatẽ. Sí me consulít, nõ consulo, sí nõ sanè íd abbatís suí usurparít assensu. Quãobrẽꝫ Prímo propter scandalũ ípsorũ quos deserít: deínde qa certa pro dubĩjs relínquere tutũ nõ est. Forsan eñ hoc tenere potest: íllud non poterít. Tertío suspectã habeo leuítatẽ qua íd sæpe qđ facile uolumus antequã ꝓbemus, expertí ĩam nolumꝰ, uno ꝓpe momento ídípsum & cupíentes & respuentes tam leuíter quàm & írratíonabílíter. Quales utiq; nõ paucos frequẽter experímur: qui una uíx hora ín una uolũtate durãtes, aura leuítatís ímpulsí, uagí & ínstabíles hac & íllac uelut ebrĩ nutant, mutantq; pro experímento ĩudícium, ímo sí ne ĩudícío fluctuantes tumultuantes tot de se cõsílía præsumunt, quot loca reuísunt. Semper quod non habent cupíentes, & quod habent fastídíentes. Et quõ ego aít alíqs professus regulã, non secundum regulam cum bona quícã degere conscíentíaꝫ Síquídem uouens & nõ soluẽs, quíd nísí peíeroꝫ Quasí non multomagís habeas unde cõquerí alíbí quoq; cũ cæperís pure ĩuxta regulam conuersarí, profecto etíam tunc & quanã ínquíes cõscíentía habítare

ſuſtineam extra domū meā priorem, quæme de ſeculo fugientem excepit, initiauit ad bonum, ſignauit in ſalutem moleſtus fratribus, inobediens ſeniori, ſtabilitatis inſup præuaricans pactū: & primā irritā facies fidē? Verūtamen neutra iuſta querimonia eſt. Nā qui ſe ideò perſurum putat, q̄ ad pactum regulā non obſeruat, uidetur mihi non ſatis attendere quid iuuauerit. ¶ Nemo quippe cum profitetur ſpondet regulam, ſed determinate ſm regulam, ſui quiſq; conuerſionem, ſuamq; deinceps conuerſationē ſe ſe pollicetur dirigere. Hæc profecto huiꝰ tpis omnibꝰ fere monachis cōis profeſſio eſt. Et licet in diuerſis monaſteriis diuerſis & obſeruantiis deo ſeruiat: quandiu tñ ſui quiſq; loci bonos uſus ſeruat, haud dubiū quin ſm regulam uiuat: qñquidem boni uſus à regula non diſcordant. Quiſquis itaq; tenet q̄ teneri inuenerit bonū ubi profitetur: profecto uiuit ſicut promittit: quia nō aliud procul dubio quiſq; promittit quàm q̄ habere eorū pia uidet uita cū quibꝰ deinceps uiuere diſponit & eligit. Quid em? Nunqd uerbi gratia aut in maiori monaſterio uſus Cluniacenſiū, aut iſti fortè illorū ritus, aut uerò utriq; Ciſtercienſiū diſtrictionem literatoriam profitentur? Attamen oēs ſm regulam profitemur. Vna quidē oris ubiq; pmiſſio: ſed quia non una eſt omnibus cordis intentio, poteſt indubitanter ſine detrimento ſalutis, & ſine damno profeſſiōis, operis quoq; nō una ubiq; obſeruatio celebrari. Sicut em̄ non omnes omnia tenent (etiā boni chriſtiani) quæ in euangelio ſunt: omnes tamen ſm euangelium uiuunt. Nam qui conceſſis allīgari coniugiis contenti ſunt, non ideò tamen credunt ſe receſſiſſe ab euāgelio, q̄a euangelici ſublimitatē conſilij de cælibe ducenda uita non egerunt: ita ſanè ſi in gradu illo inferiori legitime ac fideliter cōuerſentur: ſic quoq; qui ſm regulā uiuere ſtatuunt, etſi nō ad unguē (ut dicitur) totā cuſtodiūt: & ſi qua proſui clauſtri ritu uel mutant uel prætermittunt, à regulari tamen omnino profeſſione non diſcedūt: donec tamen ſobrie: & iuſte, & pie, pro ſuorum moribus uiuere non deſiſtūt. Deniq; regula ipſa tradit octauū humilitatis gradū ut nihil agat monachus niſi q̄ cōmunis monaſteriꝰ regula, uel maiorū cohortantur exēpla. Exceptis proinde Ciſtercienſibus, & qui illorū fortè ritu nō tam uiuere ſm regulam quàm ipſam ex integro pure ad literam (uti ſe ſane profeſſos eſſe putāt) tenere curant, decætero neminē obedienter degentē, regularis moueat ſolēniſq; profeſſio in qua nō fit de tota regula promiſſio, in his dūtaxat monaſteriis in quibus ordo & diſciplina ſeruatur cū bonis conſuetudinibꝰ. Salua igitur cuiq; ſua manet in cœnobiis bene ordinatis profeſſio: tantum ſi ſana fuerit, & intentio. ¶ Cæterum qui inquietus eſt, & ita credere nō poteſt, ſed magis credens & cedens ſtimulanti conſcientiæ exit, & quærit ubi ſoluat uota ſua quæ ſuo ī loco, ſuo, utiq; iudicio nouerat quidem, ſed non ſoluerat: ſicut non laudo q̄ egreditur, ita ut regrediatur non conſulo: ſi tñ ad remotū ignotumq; monaſteriū migrauerit. Cur ita? Tum ꝓpter Pauli ſententiam, quæ beatum manifeſte pronunciat qui ſeipſum nō iudicat in eo quod probat: tū ex noſtri authoritate magiſtri, q talē & ſuſcipi iubet, & retineri, inuentū quoq; bonū & utilē ſuaſione allici, profeſſiōe ligari. Deniq; ſuadeat (inquit) ei ut ſtet. Et ne fortè prioris ſui monaſterij memor, remordēte (ut aſſolet) cōſciētia, incipiat denuo de rupta ſtabilitate cauſari, gñalem ſup hmōi ſcrupulo cōſolatoriā profert ſententiā, dicēs. Vbiq; enim uni deo ſeruit, uni regi militat. Porrò de uicino ꝓhibet, q̄ iubet de peregrino: ne uicinitas inter monaſteria fomes ſcādali, rixe materia ſit, ſi alterutrū recipe mōachos acqueriſt abſq; mutuo dūtaxat aſſenſu. Q̄ toties eqdē experimur, quoties talis uſpiā monachorū ſuſceptio plane nō niſi cōtra decretū regulare ꝓſumit. Q; ſi etiā poſt hæc fratris ita regulariter ſuſcepti inq̄etiorē fortę animū pulſauerit recordatio ſcādali q̄ diſcedēs fratribus quos deſeruit fecit: & q̄a oporteat emendari ſuo reditu q̄ ex diſceſſu deliquerit: prudēter aduertat q̄ hoc cogitat, ſcādalum ſcandalo nō bene emendari. Qualis deniq; emēdatio erit, ſi ut aliis ſcandalū tollas, alios ſcādalizas? Quāquam ꝓfecto & tolerabilius ſcādalū illud ſit & uanialius, q̄ factū eſt intētione ꝓficiēdi in melius, quam q̄ facere cogitas ad deteri? apoſtatādo. Sed ante quoq; (licet non ſine ſcādalo) tutius tuā ſine dubio ad id q̄ putaſti melius ſecut? es cōſcientiā, quàm ſi in priori bono & loco cōtra cōſciētiā pmaneres: quāquā ſecure id poſſes: ſi ſane hinc eā dē tuiꝰ ſius cōſciam reddere ſecurā poſſes. Quapropter Rom. 14. q̄ de māducāte & nō māducāte decernit apl's, uſurpem? & nos ī noſtræ huius diſputatiūculæ cōcluſiōe: ut & q ꝓpria īpellēte cōſciētia ſuū deſerit locū, ne ſuū (q̄ putat) deſerat uotū, nō deſerentē nō ſpernat: & q̄ ſecura conſciētia fraternū ſcādalū timēs fratres nō deſerit, deſerentē nō iudicet. Et de his me accipite ſane q̄ ſentio reſpōdiſſe: ſi ne p̄iudicio ſani? ſentiētis. ¶ Itē poſtulatis abſoluī uobis cur uel beatus Gregorius neſcio quem uenantiū, habitū monachalē quam pie ſuſceperat: impieq; reiecerat: nō ſelū reſumere nō coegit, ſed etiā oēm legē idulſiſſe cōionē apoſtatæ perdurāti: uel ſanctus Auguſtinus coniugij legi uotū quodāmodo ſubiiciat cōtinētiæ: ita ut ī libro de uirginitate aſſerere uideat nec cælibis q̄dē uitæ ꝓpoſitū copulæ poſſe pſcribere cōiugali quomin? indiſſolubile maneat etiā q̄ à cōtinētibus fallēte diabolo fracto ſanctitatis uoto inītū fuerit matrimoniū. Et ad hæc nihil ad præſens certius breuiuſq; reſpōdēdū occurrit: niſi q̄ ita ſancti antiſtites ſapuerūt, recténe, ipſi uiderint. Nā ego in ſenſib? actibusq; illuſtriū patrū cautus ꝓfecto ſum oīno nō aliud æſtimare, quàm q̄ beato apl'o teſte quærit iā inter diſpēſatores: ut uidelicet fidelis qs inueniat. Certus ſum 1. Cor. 4. em̄ ſiue in ſuo abūdauerint ſenſu, ſiue in dei ſpiritu: ſicut & in cæteris, ita & in his ambos extitiſſe fideles: illū in diſpēſando q̄ præ manibus erat, iſtū in ſcribēdo q̄ ſenſerat. Q̄ deniq; quæritis de quibuſdā epiſcopis quos ſanctus itē papa Gregorius ad tps in monaſteriis pro eorum exceſſibus legit recluſiſſe, utrūnā in ſuo an in monaſtico interim habitu habitarint cum monachis: ego neſcio niſi q̄ credibilius uidet nequaquā illos inſignē religionis habitū ſuſcepiſſe, quē nō erāt ꝓpetuo habituri: ſed tñ quæſiſſe quietē in ſecretis monaſteriorū, & oportunitatē pœnitētiæ. ¶ Audire & hoc uultis à me, unde iter cætera pœnitentiæ inſtituta monaſterialis diſciplina meruerit hanc prærogatiuā, ut ſecūdū baptiſma nuncupet? Arbitror ob pfectā mūdi abrenūciationē, ac ſingularē excellētiā uitæ ſpiritalis, qua præeminēs uniuerſis uitæ humanæ generibus huiuſcemodi cōuerſatio, pfeſſores & amatores ſuos angelis ſimiles, diſſimiles hominibus facit, imo diuinam in hoie reformat imaginē, cōfigurans nos Xp̄o inſtar baptiſmi. Et quaſi deniq; ſecūdo baptizamur, dum per id q̄ mortificamus mēbra noſtra quæ ſunt ſuper terrā, rurſum Xp̄m induimus, complantati denuo ſimilitudini mortis eius. Sed & qūo in baptiſmo eruimur de poteſtate tenebrarū, & in regnum transferimur claritatis æternæ: ita & in ſancti huius ſecūda quadam regeneratione ꝓpoſiti, de tenebris æque nō uniꝰ originalis, ſed multorū actualiū delictorum in lumē uirtutum euadimus: reaptātes nobis illud apoſtoli. Nox præceſſit: dies autē appropinquauit. ¶ Id quoq; uobis inſinuari p̄caminī: an abbatis mutatio monaſteriū ſuū mutare uolētibus monachis in aliquo patrocinet? hoc eſt ſi in morte uel depoſitione prælati plus aliquid libertatis ſubditis relaxetur: quo utiq; licentius poſſint eo articulo tēporis migrare quò uoluerint: altero necdū uidelicet ſubſtituto. Ad quod rñdeo. Nequaquā. Etenim ſponſio profectiōis qñ ex more fit in oratorio, de abbatis uita nō ſumit terminū: ſed dæ præſentia teſtimonium. ¶ Profitenti itaq; modus ſit ſua uita: non aliena. Attendat deniq; q̄ legiſlator ipſe nō ſolū ſenſerit ſed & tradiderit, ut ſi qñ (inqt) aliter fecerit (uidelicet quàm promittit) à deo ſe ſciat damnandū, quem irridet. Itē dicit q̄ nec ſui iam corporis nouitius habiturus ſit poteſtatē. Et item. Perſeuerantes (ait) in monaſterio uſq; ad mortem.

Capitulo de monachis peregrinis.

Capitulo de monachis peregrinis.

Saluis igitur exceptionib⁹ q̃s ſuperior diſputatio pſtrinxit, decætero nulla liceat occaſiõe monacho locũ cui profeſſus eſt citra ſuã mortem deſerere, ſuo dũtaxat arbitrio alioqn præuaricator eſt, dãnationẽ habens q̃a primam fidem irritã facit. ¶ Sed uos pergitis ampli⁹ ſciſcitari: & dicitis. Quid ſi nõ põt niſi cũ rãcore perpetuo animi ibidẽ manere: ob min⁹ uidelicet regularẽ minusue amabilẽ abbatis electionẽ. Subit aĩo nunc illud de euangelio qđ de cõiugij lege docenti diſcipuli dño rñderunt. Si ita eſt (in q̃ũt) nõ expedit nubere. Magnæ reuera ãguſtiæ. Si tenuerit exoſam, nihil oneroſius. Si dimiſerit inuitam, nihil in xp̃ianius. An nõ ſimili neceſſitate cõſtringit q nec deſerere ualet locũ, ne frãgat uotũ, nec manere in loco, ne cũ rancore uiuat, & uitã p dat? Quid cõſulã huic? Vt diſcedat? Nõ licet ꝓpter ꝓfeſſionẽ. Vt ſtet? Propter rancorã nõ expedit. Duo mihi æque incõuenientia, æque periculoſa ponitis: ut q̃quid reſpõdero, uobis minime ꝓſit. Quæritis nempe quid è duobus monacho tutius ſit: reſidere in ꝓprio monaſterio ſub irregulariter electo cũ rancore, an ad q̃tius uiuẽdũ aliò migrare. Qđ quidẽ haud ſecus accipio quàm ſi rograr quanã morte perire conſulam eũ qui ſeipſum fortè perimere uult: incendio, an præcipitio. Reuera nãq & urit, qui in odio manet: & qui frangit propoſitum, in præceps ruit. Sed uos me in hac difficultate conſilij facile expeditis, cũ deinde ſequimini, & quatenus accipi hoc ipm uelitis qđ appellatis irregulare, apperiẽdo ſubiũgitis, præſertim ſi electioĩs irregularitas adeò inuoluta ſit & intorta, ut licet de ea corã deo nõ dubitetur: coram hominibus tamen aut uix, aut nullatenus conuincatur. Venit nunc quoq in mẽtem ſapientis eulogium. Occaſionẽ quærit qui uult recedere ab amico. Quonam modo uos irregularẽ dicitis electionem, quæ caſſari regulariter nõ ualet, aut reprobari? Et quidẽ legitur. Qđ probari non põt: mihi infectũ eſt. Sed dicitis. Et quis obediat ſciẽter indigno, & ſi non manifeſto? Fratres, nónne legiſtis & in ueſtra & in ueritatis regula. Super cathedrã Moyſi ſederunt ſcribæ & phariſæi, quæ dicũt facite, ſm autẽ opera eorũ nolite facere? ¶ Iam de mutãdis ueſtibus uel lauãdis ob nocturnã illuſionem, accipite breue conſilium. Iuxta ritum ſui loci quẽq facere cõſulo de huiuſmodi, quæ diuerſis modis diuerſis in mon aſterijs certum eſt obſeruari. ¶ De his qui in pluribus monaſterijs profitẽtur (quòd penè oblitus fueram) puto ſatis eſſe reſponſum ſuperius, cũ de loci ſtabilitate diſputatũ eſt, & non eſt neceſſe ut repetam. ¶ Prætermitto & aliqua de canonibus quæ uos requiritis: tum q̃m talium noſtra nõ refert qui monachi ſumus: tũ quia in libris ipſi facile reperire poteſtis, ſi quærere nõ grauemini. ¶ Venio ad tria illa quæ in altera ueſtra rurſum epiſtola cõtinẽt, ubi primũ interrogatis quidnã cõſulam homini qui aduerſus quempiã cõmotus fuerit, ſed non adeò ut eum lædere ipſe uelit, adeò tamẽ ut libenter accipiat ſi quo modo aliunde lædi contigerit: ſit ne uidelicet tutũ ita cõmoto accedere ad altare: an ſe ſubtrahere interim debeat, donec cõpeſcatur cõmotio? Nũquã mihi cõtingat turbatũ ad pacis accedere ſacrificium: cum ira & diſceptatione cõtingere ſacramentũ, in quo de⁹ indubitanter eſt mũdũ reconcilians ſibi. Certè nõ recipitur mun⁹ quodcũq meũ quod defero ad altare, niſi ante placato fratre quẽ me fortè læſiſſe meminero: quãtominus ſi meipm non pacauero prius? ¶ Qđ deinde q̃ritis de cõtrietate quæ meſſe uideꝛ duab⁹ illis Pauli ſentẽtijs, conuerſatio noſtra in cælis eſt, & quãdiu ſumus in corpore, peregrinamur à dño: q̃o uidelicet aĩa eodẽ tp̃e poſſit & i corpore peregrinari à dño, & in cælis ſimul eſſe cum dño, ipſe ſoluit apl's, cum alibi dicit. Ex parte cognoſcim⁹, & ex parte prophetamus. Inquantũ quidẽ cognoſcimus tãquam præſentia contẽplantes: iã cũ dño ſumus. Inquantum adhuc tãquã de futuris prophetam⁹, credẽtes quæ nõ intelligim⁹, ſperantes quæ nõ uidemus: adeò peregrinamur, & in corpore. Cũ aũt uenerit qđ perfectũ eſt, hoc eſt gloriæ plenitudo, quæ in reſurrectione futura eſt: tũc euacuabitur qđ ex parte eſt, corporis uidelicet oĩs corruptio, ex qua ſine dubio contingit hæc quæ adhuc ex parte manet noſtra in corpore peregrinatio. Hoc eſt qđ i ſe miſerabiliter ingemiſcens plangit, & ait. Infœlix ego hõ, quis me liberabit de corpore mortis huius? Nõ cõquerit de corpore tm̃, ſed de corpore mortis hui⁹: hoc eſt eius quæ adduc durat corruptionis: mõſtrãs nõ corpus, ſed corporis moleſtias eſſe cauſam peregrinatiõis. Corp⁹ q̃ppe qđ corrũpit, aggrauat aĩam. Nõ corp⁹ ſimpliciter: ſed corp⁹ qđ corrũpitur aggrauat animã: ut corruptio corporis oneri ſit, nõ natura. Vnde & qui intra ſemetipſos ingemiſcunt, redemptionẽ expectant corporis ſui, non amiſſionẽ. Merito proinde grauati corporis neceſſitate, non ſocietate, cupimus diſſolui & eſſe cum Xp̃o, ut id qđ manet ex parte adhuc exiliũ finiatur, & quæ ex parte iã cœpit cæleſtis habitatio perficiatur. Aut certè conuerſatio noſtra in cælis eſt: qũo idẽ dicit apl's. Spe enim ſalui facti ſum⁹. Spe itaq iam in cæleſtib⁹ habitamus, cũ adhuc re ipſa in terris peregrinemur & in corpore. Vel aliter. Habem⁹ & unde corpori, & unde dño inhæream⁹. Illud uiuificãdo & ſenſificãdo, illũ credendo & diligendo. Neq enim præſentior ſpũs noſter eſt ubi animat, quàm ubi amat: niſi fortè putet eſſe magis ubi inuitus & neceſſitate tenet: quàm quo ſpõte & alacri ferꝛ uolũtate. Deniq ubi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuũ. Itẽ ſi deũ amãs anima ex ipſo uiuit, uti corpus ex ipſa: quo pacto quæſo præſentior eſſe cõtẽdit ubi dat, quàm unde accipit uitam? Fons ſiquidẽ uitæ charitas eſt nec uiuere aĩam dixerim, quæ de illo non hauſerit. Hauri re porrò q̃o põt, niſi fuerit præſens ipſi fonti qui charitas eſt, quæ deus eſt? Præſens igitur deo eſt qui deũ amat in quantũ amat. In quo enim min⁹ amat, abſens ꝓfecto eſt. In eo aũt min⁹ deũ amare cõuincit, q carnis adhuc neceſſitatibus occupat. Illa uerò circa corpus occupatio quid eſt niſi à deo quædam abſentatio: & abſentatio qd niſi peregrinatio? Et peregrinamur ergo à dño, & in corpe peregrinamur: cuius noſtra nimirũ & intentio præpeditur ærũnis, & curis charitas fatigatur. ¶ In fine ſecundæ epiſtolæ interrogatis quid ſentiendũ arbitror de eo quod in euãgelio nobis promittitur, ecce enim merces ueſtra multa eſt in cælis: mirãtes maxime ſanctũ Auguſtinũ dixiſſe ſup hoc, nõ cælos iſtos uiſibiles & corporeos oportere intelligi, ne merces noſtra in rebus mobilibus uolubilibusq uideaꝛ collocari: ideoq ſpũalia quædã firmamẽta eſſe intelligenda: de quibus neſcitis (ut dicitis) quid uel ſuſpicari debeatis. Sed ſi attẽditis qđ legiſtis. Regnũ dei intra uos eſt, & habitare Xp̃m p fidẽ in cordib⁹ ueſtris, tãquã utiq regem in regno ſuo: & nõ ſunt condignæ paſſiones huius tẽporis ad futurã gloriã quæ reuelabitur in nobis: non quidem quæ reuelabitur nobis uelut aliqd exterius: ſed in nobis, quaſi intus iam manẽs ſed nondũ apparens. Et item. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus: & aſcẽdet homo ad cor altum: ſed & aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit: rurſumq anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ, cui⁹ ſine dubio illa uox eſt, cælum mihi ſedes eſt: ſi hæc, inquam, hiſq ſimilia non pauca in ſcripturis aduertitis: profecto ſtudebitis ad requirendum regnũ dei & iuſtitiam eius, intrare potius ad uos: quàm uel extra exire, uel aſcendere ſupra. Sed ſupra ſanè uel extra dixerim loci poſitione, ſicut cælum à terra locũ tenet exteriorẽ, ſol, luna, & ſydera ſupiorem. Nã eadẽ ipſa quæ intra nos ſunt ſubtiliori ſuæ naturæ inuiſibilitate: etiã ſupra nos ſunt ſublimiori excellẽtiæ dignitate: & extra quoq immenſitate maieſtatis. Sed altiſſima ſunt hæc, egentia utiq & diligẽtiori diſputatione & doctiori diſputatore, & opere prolixiori. Ego enim putauerã modũ in his tractãdis epiſtolarem nequaquam exceſſum iri: ſed ſermo (ut uideo) proceſſit in lõgi⁹ quàm ſperauí. Proinde uos ſi placet librũ, ſi placet epiſtolam nominate: nam ego ſiue in paucis, ſiue in multis, ueſtræ debui (quod & ſtudui) ſatisfacere uoluntati.

Mat.19. Puer.18. Mat.23. Nota. Phili.3. 2.Co.5. 1.Cor.3. Ibidem.

Explicit liber de præcepto & diſpenſatione.
Diui Bernardi

Rom.7. Sapi.9. Rom.8. Phili.3. Rom.8. Matt.6. Luc.17. Ephe.3. Rom.8. Pſa.44. Pſal.73. Pſal.83.

DIVI BERNARDI ABBATIS in tractatum de diligendo deo, Prologus.

VIro illustri domino Haymerico ecclesiæ Romanæ diacono cardinali & cãcellario, Bernardus abbas dictus de Clarauale: domino uiuere & in dño mori. ¶ Orones à me & nõ quæstiones poscere solebatis: & quidẽ ego ad neutrũ idoneũ me esse cõfido. Verum illud indicit professio: & si non ita cõuersatio. Ad hoc uerò (ut uerum fatear) ea mihi deesse uideo quæ maxime necessaria uiderentur: diligentiam & ingenium. Placet tamẽ fateor q̃ pro carnalibus spiritualia repetitis: si sanè apud locupletiorẽ id facere libuisset. Quia uerò doctis & indoctis pariter in istiusmodi excusandi mos est: nec facile scitur quæ uere ex imperitia: quæue ex uerecũdia excusatio prodeat, si non inuũcti operis obeditio ꝓbat. Accipite de mea paupertate quod habeo: ne tacendo philosophus puter. Nec tamẽ ad omnia ſpõdeo me responsurũ. Ad id solũ qd̃ de diligendo deo quæritis: respondebo quod ipse dabit. Hoc enim & sapit dulcius: & tractatur securius: & auditur utilius. Reliqua diligẽtioribus reseruate.

Tractatus.

VItis ergo à me audire quare & qũo diligẽdus sit deus: Et ego. Causa diligẽdi deũ: deus est. Mod⁹: sine mõ diligere. Est ne hoc satis: Fortassis utiq̃: sed sapiẽti. Cæterũ si & insipientib⁹ debitor sum: ubi sat est dictũ sapiẽti: etiã illis gerẽdus mos est. Itaq̃ ꝓpter tardítores idẽ ꝓfusius quàm ꝓfundi⁹ repetere nõ grauabor. Ob duplicẽ ergo causam deũ dixerim ꝓpter seipm diligẽdũ: siue qa nihil iusti⁹: siue qa nil diligi fructuosi⁹ põt. Duplicẽ siqdẽ parit sensum cũ quæritꝝ de deo cur diligẽdus sit. Dubitarinãq̃ potest qd potissimũ dubiteꝝ: utrũnã quo suo merito deus, aut certè quo nro sit cõmodo diligendus. Sanè ad utrũq̃ idẽ responderim: non planè aliã mihi dignã occurrere cãm diligẽdi ipm, ꝓter ipm. Et pri⁹ de merito uideamus. ¶ Multũ q̃ppe meruit de nobis: q & immeritis dedit seipsum nobis. Quid enim melius seipo poterat dare uel ipse: Ergo si dei meritũ quæritꝝ cũ ipsum diligẽdi causa quæritur, illud est præcipuũ: qa ipse prior dilexit nos. Dignus planè qui redameꝝ: præsertim si aduertaꝝ quis, quos, quãtũcũq̃ amauerit. Quis em: Nũ is cui omnis spiritus cõfitetur deus meus es tu: qm̃ bonorũ meorũ nõ eges: Est uera huius charitas maiestatis: q̃ppe non quærentis quæ sua sunt. Quibus aũt tãta puritas exhibetur: Cum adhuc inquit inimici essem⁹: recõciliati sumus deo. Dilexit ergo de⁹, & gratis, & inimicos. Sed quã tum: Quantũ dicit Ioãnes: Sic de⁹ dilexit mũdũ: ut unigenitũ daret. Et Paul⁹: Qui proprio (ait) filio nõ peperc̃it: sed pro nobis tradidit illũ. Ipse nãq̃ filius pro se. Maiorẽ, inquit, charitatẽ nemo habet quàm ut animã suã ponat quis pro amicis suis. Sic meruit iustus ab impijs: sumus ab infimis: ab infirmis omnipotẽs. Sed dicet aliquis: ita quidẽ ab hoibus: sed ab angelis non ita. Verũ est: quia necesse nõ fuit. Cæterum qui hominibus subuenit in tali necessitate seruauit angelos à tali necessitate. Et qui homines diligẽdo tales fecit ne tales remanerẽt: ipe æque diligendo dedit & angelis ne tales fierent. Quibus hæc palàm sunt: palam arbitror esse & cur deus diligẽdus sit: hoc est unde diligi meruerit. Quòd si infideles hæc latẽt: deo tamen in prõptu est ingratos confundere super innumeris beneficijs suis: humano nimirũ & usui præstitis: & sensui manifestis. ¶ Nempe quis alius administrat cibum omni uescenti, cernenti lucem, spiranti flatũ: Sed stultum est uelle modo enumerare quæ innumera esse non longe ante præfatus sum: satis est ad exemplũ præcipua protulisse: panem, solem, & aerem. Præcipua dicõ: non quia excellentiora: sed quia necessariora sunt, quippe corpori. Quærat enim homo eminentiora bona sua in ea parte sui qua præeminet sibi: hoc est in anima: quæ sunt dignitas

Roma.1.

Pſal.15.

Rom.5.

Ioan.3. Rom.8. Ioan.15.

scientia, uirtus. Dignitatem in homine liberum arbitrium dico: in quo ei nimirum datum est cæteris non solũ præeminere, sed & præsidere animãtibus. Scientia uerò qua eandem in se dignitatem agnoscat: non à se tamen. Porrò uirtutem qua sub inde ipsum à quo est & inquirat non seguiter: & teneat fortiter cũ inuenerit. Itaq̃ geminũ unũ quodq̃ triũ horũ apparet. Dignitatem siquidem demõstrat humanã non solum naturæ prærogatiua, sed & potẽtia dominat⁹: qd̃ terror hominis sup cũcta aiantia terræ imminere decernit. Scientia quoq̃ duplex erit: si hãc ipam dignitatẽ: uel aliud qd̃q̃ bonũ in nobis, & nobis insse: & à nobis nõ esse nouerimus. Porrò uirtus & ipsa æque bifaria cognoscetur: si authorem consequẽter inquirimus: inuẽtoq̃ inseparabiliter inhæremus. Dignitas ergo sine scientia non prodest: illa uerò etiam obest si uirtus defuerit: quod utrunq̃ ratio declarat subiecta. ¶ Habere enim qd̃ habere te nescias: quã gloriam habet: Porrò nosse q̃ habeas, sed quia à te nõ habeas ignorare: habet gloriam: sed nõ apud deum. Apud autẽ se gloriãti dicitur ab apostolo: Quid habes quod non accepisti: Si autem accepisti: quid gloriaris quasi nõ acceperis: Non ait simpliciter quid gloriaris: sed addit, quasi nõ acceperis: ut asserat reprehensibilem non qui in habitis, sed qui tanquã in non acceptis gloriatur. Merito uana gloria nuncupatur huiusmodi, ueritatis nimirum solido carẽs fundamẽto. Verum enim gloriam ab hac ita discerni t: Qui gloriaꝝ, ait, in domino gloriꝝ: hoc est in ueritate. Veritas quippe dominus est. Vrrunq̃ ergo scias necesse est & quid sis, & qd̃ à teipso nõ sis: ne aut omino uidelicet nõ glorieris, aut inaniter gl'ieris. ¶ Deniq̃ si nõ cognoueris, inqt, teipsam: egredere post greges sodalitũ tuorũ. Reuera ita fit: hõ factus in honore cũ honorẽ ipm nõ itelligit: talis suæ ignorãtiæ merito cõparaꝝ peccoribus: uelut quibusdã pisentis suæ corruptiõis & mortalitatis cõsortib⁹. Fit igit ut sese non agnoscendo: egregia rationis munere creatura: irrationabilitũ gregibus aggregari incipiat: dum ignara propriæ gloriæ, quæ abintus est conformãda: foris reb⁹ sensibilibus sua ipsius curiositate abducitur: efficiturq̃ una de cæteris: quod se præ cæteris nihil accepisse intelligat. Itaq̃ ualde cauenda hæc ignorantia: qua de nobis minus nobis fottèsentimus: sed non minus imo & plus illa qua plus nobis tribuimus: quod fit si bonũ quodcũq̃ in nobis esse: & à nobis, decepti putemus. At uerò super utrãq̃ ignorantiam declinãda & execranda illa præsumptio est, qua sciens & prudens fortè audeas de bonis nõ tuis tuã quærere gloriam: & quod certus es à te tibi nõ esse, inde tamen alterius rapere non uerearis honorẽ. Prior equidẽ ignorantia gloriam nõ habet: posterior uerò habet quidem: sed non apud deum. Cæterum hoc tertium malum qd̃ iam scieter committiꝝ, usurpat & contra deũ. Intantũ deniq̃ ignorantiã illa posteriori hæc arrogãtia grauior ac periculosior apparet, quo per illam quidẽ deus nesciꝝ: per istam & contemnitur. Intantum & priori deterior ac detestabilior: ut cũ per illã pecoribus, p istã & dæmonib⁹ sociemur. Est quippe superbia & delictũ maximum uti datis tanquã imatis. & in acceptis beneficijs gloriam usurpare beneficí. Quamobrem cũ duab⁹ istis dignitate atq̃ scientia, opus est & uirtute: quæ utriusq̃ fruct⁹ est: per quã ille inquiritur ac teneꝝ: qui omniũ author & dator meritо glorificetur de omnibus. Alioquin sciens & nõ faciẽs digna, multis uapulabit. Quare: Vtiq̃ quia noluit intelligere ut bene ageret. Magis autẽ iniquitatẽ meditatus est in cubili suo: dum de bonis quæ à se nõ esse ex scientiæ dono certissime comperit: boni domini gloriam seruus impius captare sibi imo & raptare molitur. Liquet igitur & absq̃ scientia dignitatem esse omino inutilẽ: & scientiam absq̃ uirtute damnabilem. Verum homo uirtutis: cui nec damnosa scientia, nec infructuosa dignitas manet: clamat deo & ingenue confitetur: nõ nobis inquiens domine nõ nobis: sed nomini tuo da gloriã. Hoc est, nil nobis ô dñe de scientia, nil nobis de dignitate tribuimus: sed

Cantí.1.

1.Co.4.

1.Co.1.

Pſal.135.

tuo totum (à quo totum est) noī deputamus. Cæterū penè à proposito longe nimis digressi sumus: dum demonstrare satagimus eos quoq; qui Xp̄m nesciūt: satis per legē naturalē ex perceptis bonis corporis animæq; moneri quatenus deum propter deum & ipsi diligere debeant. Nāq; ut breuiter quæ sup hoc dicta sunt iterentur: quis uel infidelis ignorat suo corpori nō ab alio in hac mortali uita supdicta illa necessaria ministrari: unde uidelicet
Psal. 136 subsistat, unde uideat, unde spiret: quàm ab illo qui dat
escā omni carni, qui solem suū oriri facit super bonos &
Mat. 5. malos, & pluit: super iustos & iniustos? Quis itē uel ipi⁹
putet aliū ei⁹ quæ in aīa splendet humanæ dignitatis auGene. 1. thorem: præter illū ipsum qui in genesi loquit̄. Faciamis
Psal. 93. hominē ad imaginē & similitudinē nostram? Quis alium
scientiæ largitorem existimet: nisi æque ipsum q̄ docet hominem scientiā? Quis rursum munus sibi aliūde uirtutis
aut putet datum: aut speret dandum: quàm de manu itidē
domini uirtutum? Meretur ergo amari propter seipsum
deus. & ab infideli: qui etsi nesciat Christū: scit tñ seipsū.
Proinde inexcusabilis est omnis etiam infidelis si nō diligit dominū deum suum toto corde, tota aīa, tota uirtute
sua. Clamat nempe'itus ei innata & nō ignota rationi iustitia: quia ex toto se illum diligere debeat: cui se totū debere non ignorat. Verum id difficile imo impossibile est,
suis scilicet quemplam liberiue arbitrij uiribꝰ semel acceptа à deo: ad dei ex toto cōuertere uoluntatem: & nō magis ad propriā retorquere, eaq; sibi tanquā ꝓpria retinPhil. 2. re: sicut scriptū est. Omnes quæ sua sunt, quærunt. Et itē:
Proni sunt sensus & cogitationes hoīs in malum. ¶ Contra quod plane fideles norūt quàm omnino necessarium
habeāt Iesum, & hunc crucifixum: dum admirātes & amplexantes supereminentem scientiæ charitatem in ipso id
uel tātillum quod sunt, in tātæ dilectionis & dignationis
Lucæ. 7. uicem non rependere confundūtur. Facile proinde plus
diligunt: qui se amplius dilectos intelligunt. Cui aūt minus donatū est: minus diligit. Iudæus sanè, siue paganus,
Cāti. 2. nequaquā talibus aculeis incitatur amoris: quales eccleCanti. 3. sia experit̄, quæ ait. Vulnerata charitate ego sum. Et rursum. Fulcite me floribus: stipate me malis: quia amore lāgueo. Cernit regē Salomonē in diademate quo coronauit eū mater sua. Cernit unicū patris, crucē sibi baiulantem. Cernit cæsum & consputū dominū maiestatis. Cernit authorem uitæ & gloriæ cōfixū clauis, percussum lancea, opprobrijs saturatū: tandē illā dilectā aīam suā ponere ꝓ amicis suis. Cernit hæc: & suā magis ipsi⁹ animā gla-
Cātic. 2. dius amoris trāsuerberat: & dicit: Fulcite me floribꝰ: stipate me malis: quia amore langueo. Hæc sunt qppe mala
punica quæ in hortū introducta dilecti sponsa carpit ex ligno uitæ: à cæleſti pane proprium mutuata saporem, colorem à sanguine Christi. Videt deinde mortem mortuā, &
mortis authorē triumphatum. Videt de inferis ad terras,
Phili. 2. de terris ad superos captiuā duci captiuitatem: ut in nomine Iesu omne genu flectatur cæleſtium, terrestriū, & infernorum. Aduertit terram quæ spinas & tribulos sub antiquo maledicto produxerat: ad nouæ bñdictionis gratiā
Psal. 27. innouatā refloruisse. Et in omnibus illius recordata uersiculi: Et refloruit caro mea: & ex uoluntate mea confitebor ei: passionis malis quæ de arbore tulerat crucis: cupit iungere & de floribus resurrectionis: quorum præsertim
Canti. 1. fragrantia spōsum ad se crebrius reuisendam inuitet. Deniq; ait. Ecce tu pulcher es dilecte mi & decorus: lectulus
noster floridus. Quæ lectulū monstrat, satis quid desideret aperit: & cum floridum nūciat: satis indicat unde q̄d
Geñ. 27. desiderat obtinere præsumat. Nō em̄ de suis meritis, sed
de floribus agri cui benedixit deus. Delectatur floribus
Christꝰ: qui in Nazareth & cōcipi uoluit & nutriri. Gaudet sponsus cæleſtis talibus odoramentis: & cordis thalamum frequēter libēterq; ingreditur: quod istiusmodi refertum fructibꝰ, floribusq; respersum inuenerit. Vbi suæ
uidelicet aut passionis gratiam: aut resurrectionis gloriā
sedula inspicit cogitatiōe uersari: ibi profectò adest sedulus, id est libens. ¶ Monimēta siquidem passionis fructus
agnosce. quasi anni præteriti: omnium utiq; retro temporum sub peccati mortisq; imperio decursorum, tādem in
plenitudine temporis apparentes. Porrò autem resurrectionis insignia: nouos aduerte flores sequētis tēporis,
in nouam sub gratia reuirescētis æstatē: quorum fructū
generalis futura resurrectio in fine parturiet sine fine mā-
surū. Iam, inqt, hyems transiit: imber abiit & recessit: flo- Cant. 2
res apparuerunt in terra nostra: æstiuum tēpus aduenisse
cum illo significans, qui de mortis gelu in uernalem quā-
dam nouæ uitæ temperiē resolutus: ecce (ait) noua facio Apo. 21.
oīa. Cuius caro seminata est in morte, refloruit in resurrectione. Ad cuius mox odorem: in campo conuallis nostræ reuirescūt arida: recalescunt frigida: mortua reuiuiscunt. Horum ergo nouitate florum ac fructuū, & plenitudine agri suauissimum spirātis odorē: ipse quoq; patēr
in filio innouante omnia delectat̄: ita ut dicat: Ecce odor Geñ. 27.
filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominꝰ. Bene
pleni: de cuius plenitudine omnes accepimus. Sponsa tamen familiarius ex eo sibi cum uult flores legit, & carpit
poma: quibus propriæ aspergat intima conscientiæ: & intranti sponso cordis lectulus suaue redoleat. Oportet em̄
nos si crebrum uolumus habere hospitem Christum: eorda nostra semper habere munita fidelibꝰ testimonijs: tam
de misericordia scilicet moriētis, quàm de potentia resurgētis: quomodo Dauid aiebat: Duo hæc audiui, quia po- Psal. 61.
testas dei: & tibi domine misericordia. Siquidem utriusq;
rei testimonia credibilia facta sunt nimis. Xp̄o utiq; moriente propter delicta nostra: & resurgente propter iustificationem nostram: & ascēdente ad profectionem nostrā:
& mittente spiritum ad consolationem nostram: & quandoq; rediturо ad cōsummationem nostrā. Nempe in morte misericordiam, potētiam in resurrectione, utrāq; in singulis exhibuit reliquorū. Hæc mala, hi flores: quibꝰ spōsa se interim stipari postulat & fulciri, credo sentiēs facile
uim in se amoris posse tepescere & lāguescere quodāmodo si nō talibus iugiter faueatur incentiuis: donec introducta quādoq; in cubiculum, diu cupitis excipiatur amplexibus: & dicat. Leua eius sub capite meo: & dextera ilCant. 2.
lius amplexata est me. Sentiet quippe tunc & ꝓbabit uniuersa dilectionis testimonia: quæ in priori aduētu tāquā
de sinistra dilecti acceperat: præ multitudine dulcedinis
amplexantis dextеræ contemnenda: & omnino iam quasi subtus habēda. Sentiet quod audierat: Caro nō prodest Ioan. 6.
quicquā. spūs est qui uiuificat. Probabit quod legerat.
Spiritus meꝰ super mel dulcis: & hæreditas mea sup mel Eccl. 24
& fauū. ¶ Qđ uerò sequit̄. Memoria mea in generatione Ibidem:
seculorum: hoc dicit, quia quādiu stare præsens cernitur
seculū: in quo generatio aduenit: & generatio ꝓterit: non
deerit electis consolatio de memoria, quibus nondum de
præsentia plena refectio indulget̄. Vnde scriptū est. Me- Ps. 144:
moriā abundantiæ suauitatis tuæ eructabūt: haud dubiū
quin hi quos paulò superius dixerat: Generatio & gene- Ibidem:
ratio laudabit opera tua. ¶ Memoria ergo in generatiōe
seculorum: præsentia in regno cælorū. Ex ista glorificatur iam assumpta electio: de illa interim peregrinās generatio consolatur. Sed interest quænā generatio ex dei capiat recordatione solamen. Non enim generatio praua &
exasperans: cui dicitur. Væ uobis diuites: qui habetis cō- Luc. 6.
solationē uestrā: sed quæ dicere ueraciter potest: Renuit
consolari anima mea. Huic planè & credimus si secura ad- Psal. 76.
iecerit. Memor fui dei: & delectatus sum. Iustum quippe Ibidem.
est ut quos præsentia non delectant, præsto eis sit memoria futurorum. Et qui de rerum fluētium qualibet affluētia despiciunt cōsolari: recordatio illos delectet æternitatis. Et hæc est generatio quærētium dominū: quærentiū Psal. 23.
nō quæ sua sunt: sed facie dei Iacob. Dei ergo quærētibꝰ
& suspirātibus præsentiam: præsto interim & dulcis memoria est. Non tamen qua satientur: sed qua magis esu- Ecc. 24
riant unde satientur. Hoc ipsum de se cibus ipse testatur Psal. 16.
ita dicens. Qui edit me, adhuc esuriet: & qui eos cibat⁹ est, satiabor

Mat.5. ſatiabor(inquit)cum apparuerit gloria tua. Beati ñ iã nũc qui eſuriũt & ſitiunt iuſtitiam:quoniam qñq; ipſi & non alij ſaturabuntur. ¶ Væ tibi generatio praua atq; peruerſa:uæ tibi populeſtulte & inſipiens:qui & memoriam faſtidis,& præſentiã expaueſcis. Merito quidẽ. Nec mo-
1.Ti.6. do enim liberari uis de laqueo uenãtium:ſi quidẽ qui uolunt diuites fieri in hoc ſeculo:incidũt in laqueum diaboli. Nec tũc à uerbo aſpero poteris liberari. O uerbũ aſperum:ô ſermo durus. Ite maledicti in ignem æternũ. Du-
Mat.25. rior planè atq; aſperior illo qui quotidie nobis de memo-
Ioan.6. ria paſſionis in eccleſia replicatur. Qui mãducat carnem meã:& bibit ſanguinẽ meũ:habet uitã æternã:hoc eſt,qui recolit mortem meam: & exemplo meo mortificat mẽbra ſua quæ ſunt ſuper terram:habet uitam æternã. Hoc eſt: ſi compatimini:& conregnabitis. Et tñ pleriq; ab hac uoce reſilientes & abeuntes hodieq; retrorſum:reſpondent
Ibidem. nõ uerbo,ſed facto. Durus eſt hic ſermo: q̃s põt eũ audi-
Pſal.77. re? Itaq; generatio quæ nõ direxit cor ſuũ,& nõ eſt credi-
tus cũ deo ſpũs eius: ſed magis ſperãs in incerto diuitiarũ:uerbũ modo crucis audire grauat:ac memoriã paſſio-
Mat.25. nis ſibi iudicat oneroſam. Verũ qualiter uerbi illius pon-
dus in præſentia ſuſtinebit. Ite maledicti in ignẽ æternũ qui paratus eſt diabolo,& angelis eius? Super quẽ pfecto
Pſal.111. ceciderit lapis iſte:cõteret eũ. At uero generatio rectorũ
2.Co.5. benedicet. q utiq; cũ apoſtolo ſiue abſentes ſiue præſen-
Mat.25 tes cõtendunt placere deo. Deniq; audiẽt. Venite benedicti patris mei &c. Tũc illa quæ nõ direxit cor ſuũ, ſero quidẽ experiet quàm in illius cõparatione doloris, iugũ Chriſti ſuaue,& onus leue fuerit:cui tãquã graui & aſpero durã ceruicem ſuperbè ſubduxit. N ô poteſtis ô miſeri ſerui mãmonæ,ſimul gloriari in cruce domini noſtri Ieſu Xpi,& ſperare in pecuniæ theſauris. Poſt aurum abire,& probate quàm ſuauis eſt dominus. Proinde quẽ ſuauẽ in memoria non ſentitis:aſperũ ꝓculdubio in præſentia ſentietis. Cæterũ fidelis anima & ſuſpirat præſentiã inhianter,& in memoria requieſcit ſuauiter,& donec idonea ſit reuelata facie ſpeculari gloriam dei,crucis ignominia gloriaꝫ. Sic profectò ſic ſpõſa & colũba Xpi pauſat ſibi interim & dormit inter medios cleros: ſortita iam in præſen-
Pſal.78. tiarum de memoria abundantiæ ſuauitatis tuæ dñe Ieſu pennas deargentatas: innocentiæ uidelicet pudicitiæq; candorem: & ſperans inſuper adimpleri lætitia cũ uultu tuo:ubi etiã fiant poſteriora dorſi eius in pallore auri:qñ in ſplendoribus ſanctorũ introducta cũ gaudio,ſapietiæ plenius fuerit illuſtrata fulgoribus. Merito proinde iam
Cañ.2. nũc gloriatur,& dicit. Leua eius ſub capite meo:& dextera illius amplexabitur me. In leua reputãs recordatiõem illius charitatis qua nulla maior eſt,qđ animam ſuam poſuit pro amicis ſuis. In dextera uerò beatam uiſionẽ quã promiſit amicis ſuis,& gaudium de præſentia maieſtatis. Merito illa dei & deifica uiſio:illa diuinæ p̃ſentiæ inæſtimabilis delectatio in dextera deputatur:de qua & delecta-
Pſal.15. biliter canitur. Delectationes in dextera tua uſq; in finẽ. Merito in leua, admirabilis illa memorata & ſemper memoranda dilectio collocatur:q; donec tranſeat iniquitas, ſuper eam ſpõſa recũbat & requieſcat. Merito ergo leua ſponſi ſub capite ſpõſæ:ſuper quã uidelicet caput ſuũ reclinata ſuſtentet:hoc eſt mentis ſuæ intẽtionem:ne incur-
Sapi.9. uetur & inclineſ in carnalia & ſeculaꝛia deſideria:quia corpus qđ corũpitur,aggrauat animã, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantẽ. ¶ Quid nãq; aliud faciat conſiderata tanta & tam indebita miſeratio:tã gratuita & ſic probata dilectio:tã inopinata dignatio: tã inuicta mãſuetudo:tam ſtupẽda dulcedo? Quid inquã hæc omnia faciant diligenter cõſiderata: niſi ut cõſiderantis animum ab omni penitus prauo uindicatum amore,ad ſe miſerabiliter rapiãt:uehementer afficiant: faciãtq; præ ſe cõtẽnere quicqd niſi in contemptu horũ appeti nõ põt? Nimirũ proinde in odore unguẽtorũ horũ ſponſa currit alacriter,amat ardẽter, & parũ ſibi amare ſic amata uꝛ ẽt cũ ſe tota i amore pſtrinxerit. Nec imerito. Quid magnũ eñ tanto & tãti repenſatur amori, ſi puluis exiguus totũ ſe ad redamandũ collegerit:quẽ illa nimirum maieſtas in amore præueniẽs, tota in opus ſalutis eius intenta cõſpiciẽ? Deniq; ſic de? dilexit mũdũ ut unigenitũ daret haud
Ioan.3. dubiũ quin de patre dicat. Itẽ tradidit in mortẽ animam
Eſai.35. ſuã nec dubiũ q; filium loquatur. Ait & de ſpiritu ſancto:
Spũs paracletus quẽ mittet pater in nomine meo ille uos
Ioan.4. docebit oĩa:& ſuggeret uobis oĩa quæcũq; dixero uobis. Amat ergo deus,& ex ſe toto amat,qa tota trinitas amat: ſi tamen totum dici põt de infinito & incomprehẽſibili, aut certè de ſimplici. Intuens ergo hæc:credo ſatis agnoſcit quare deus diligendus ſit: hoc eſt unde diligi mereatur. ¶ Cæteꝛũ infidelis nõ habẽs filiũ nec patrẽ, pinde ha-
Ioan.5. bet nec ſpiritum ſanctum. Qui enim nõ honorificat filiũ, non honorificat patrem qui miſit illum: ſed nec ſpiritum ſanctũ quẽ miſit ille. Is itaq; mirum nõ eſt ſiquam minus agnoſcit:minus & diligit. Attñ & ipſe totũ eiſeſe debere nõ ignorat:quẽ ſui toti? nõ ignorat authorẽ. Quid ergo ego qui deum meũ teneo uitæ meæ non ſolum gratuitũ largitorem,largiſſimum adminiſtratorem,pium conſolatorem,ſolicitum gubernatorem,ſed inſuper etiam copioſiſſimum redemptorem,æternũ conſeruatorem, ditatorẽ, Pſal.129
glorificatorẽ:ſicut ſcriptum eſt: copioſa apud eũ redem- Heb.9.
ptio. Et itẽ. Introiuit ſemel in ſancta, æterna redemptio- Pſal.36.
ne inuẽta. Et de cõſeruatione. Nõ relinquet ſanctos ſuos: Lucæ.6.
in æternum conſeruabuntur. Et de locupletatione. Menſuram bonam & cõfertam & coagitatã & ſuperefluentẽ
1.Co.2. dabunt in ſinũ ueſtrum. Et rurſum. Nec oculus uidit,nec auris audiuit,nec in cor hominis aſcendit: quæ præpara-
Phili.3. uit deus diligẽtibus ſe. Et de glorificatione. Saluatorem expectam? dñm noſtrũ Ieſum Xpm: qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis
Rom.8. ſuæ. Et illud. Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Et ite-
2.Co.4. rum. Id quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ:ſupra modũ in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis:nõ contemplantibus quæ uidentur:ſed quæ nõ uidentur. Quid retribuã dño pro omnib? his? illũ ratio urget & iuſtitia naturalis totum ſe tradere illi à quo ſe totũ habet,& ex ſe toto debere diligere. Mihi profectò fides tanto plus indicit amãdum,quanto & eum me ipſo pluris æſtimandũ intelligo:quippe qui illũ nõ ſolũ mei,ſed ſui quoq; ipſius teneo largitorẽ. Deniq; nõdum tempus fidei aduenerat: nõdum innotuerat in carne deus:obierat in cruce,prodierat de ſepulchro,rediꝛat ad patrem:nõdum inquam commendauerat in nobis ſuam multã dilectionem:illam de qua iam multa locuti ſumus: cum iam mãdatum eſt homini diligere dominũ deum ſuum toto corde,tota anima,tota uirtute ſua: id eſt ex omni qđ eſt,quod ſcit,quod poteſt. Nec tamẽ iniuſt? deus,ſuum ſibi uendicans opus & dona. Vt quid eñ non amaret opus artificem,cũ haberet unde id poſſet? Et cur non quantũ oĩno poſſet: cum nihil omnino niſi eius munere poſſet? Ad hæc:q; de nihilo,q; gratis,q; in hac dignitate conditũ eſt,& debitũ dilectionis manifeſtius facit,& exactum iuſtiorẽ oſtendit. Cæterũ quantũ putamus adiectum beneficij cum hoies & iumẽta ſaluauit:quemadmo-
Pſal.35. dum multiplicauit miam ſuã deus? Nos dico qui mutauimus gloriã noſtrã in ſiluitudinẽ uituli comedẽtis fœnum: peccando cõparati iumentis inſipientibus. Qđ ſi totũ me
Pſa.105. debeo pro me facto:quid addam iã & pro refecto, & refecto hoc modo? Nec enim tam facile refectus quàm factus. Siquidẽ non ſolũ de me,ſed de oĩ quoq; qđ factũ eſt,ſcriptum eſt. Dixit,& facta ſunt. At uerò qui me tãtum & ſe-
ps.148. mel dicendo fecit:in reficiendo profectò & dixit multa,& geſſit mira,& pertulit dura:nec tãtũ dura,ſed & indigna. Quid ergo retribuã dño pro omnibus quæ retribuit mi-
Pſal.115. hi? In primo opere me mihi dedit:in ſecundo ſe. Et ubi ſe dedit:me mihi reddidit. Datus ergo & redditus me p me debeo: & bis debeo. Quid deo tetribuam pro ſe? Nã etiã ſi me milies rependere poſſem:quid ſum ego ad deum?

Modus diligẽdi deum;

HIc primũ uide qũo, imo quàm ſine modo à nobis deus amari meruerit: qui (ut paucis qđ dictum eſt repetam) prior ipſe dilexit nos, tãtus & tñ, & gratis tãtillos & tales. En qđ in principio dixiſſe me memini: modũ eſſe diligẽdi deũ, ſine modo diligere. Deniq; cũ dilectio quæ tẽdit in deũ, tẽdat in immẽſum, tẽdat in infinitũ: (nã & infinitus deus eſt & immẽſus) quis nã quæſo debeat finis eſſe noſtri uel modus amoris? Quid q amor ipſe noſter nõ iam gratuitus impẽditur, ſed rependit debitus? Amat ergo immẽſitas: amat
ps. 144. æternitas: amat ſupereminẽs ſcientia charitas: amat deus,
ps. 146. cuius magnitudinis non eſt finis: cuius ſapientiæ non eſt
Phili. 4. numerus: cuius pax exuperat omnem intellectum: & uicẽ
Pſal. 17. rependimus cum menſura? Diligam te domine fortitudo mea, firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus: & meũ deniq; quicquid optabile atq; amabile dici poteſt. Deus meus adiutor meus: diligã pro dono tuo, & modo meo minus quidẽ iuſto: ſed planè non minus poſſe meo. Qui etſi quantũ debeo nõ poſſum: nõ poſſum tamẽ ultra quàm poſſum. Potero uerò plus, cũ plus donare dignaberis: nunquã tñ prout dignus haberis. Imperfectum
ps. 138. meum uiderũt oculi tui: ſed tñ in libro tuo omnes ſcribẽtur qui quod poſſunt factũ, etſi qđ debent non poſſunt. Satis quantũ reor apparet, & quonã modo de⁹ diligẽdus ſit, & quo merito ſuo. Quo inquã merito ſuo. Nã quãto: cui ſanè appareat, quis dicat, quis ſapiat? Nunc quo noſtro cõmodo diligendus ſit uideamus. Sed quãtum eſt & in hoc uidere noſtrũ ad id quod eſt? Nec tamen qd uideꝰ tacendũ eſt, et nõ omnino uideꝰ ut eſt. Superius cũ propoſitum eſſet quare & quomodo diligendus ſit deus: duplicẽ dixi parere intellectũ id quod quæriꝰ quare: ut aut quo ſuo merito: aut quo noſtro commodo diligẽdus ſit: utrũlibet quæri poſſe perinde uideatur. Dicto ꝓinde de merito dei, non prout dignũ ei, ſed prout datum mihi: ſupereſt ut & de præmio quod itẽ dabitur, dicam.

1. Co. 13. NOn eñ ſine præmio diligiꝰ de⁹: etſi abſq; ꝓmiꝰ intuitu diligendus ſit. Vacua nãq; uera charitas eſſe non poteſt: nec tamen mercenaria eſt. Quippe nõ quærit q̃ ſua ſunt. Affectus eſt, nõ cõtractus: nec acquiriꝰ pacto nec aquirit. Spõte afficit: & ſpõtaneum facit. ¶ Verus amor ſeipſo cõtẽtus eſt. Habet præmiũ: ſed id qđ amatur. Nam quicquid propter aliud amare uidearis, id planè amas quo amoris finis pertẽdit non per quod tendit. Paul⁹ non euãgelizat ut comedat, ſed comedit ut euangelizet: eò quòd amet nõ cibum: ſed euangelium. Verus amor præmium non requirit: ſed meretur. Præmiũ ſanè necdũ amanti proponitur: amanti debeꝰ: perſeueranti redditur. Deniq; in rebus inferioribus ſuadẽdis, inuitos promiſſis uel præmijs inuitamus: & nõ ſpontaneos. Quis eñ munerandũ hominem putet, ut faciat quod & ſponte cupit? Nemo uerbi cauſa cõducit aut eſurientem ut comedat: aut ſitientẽ ut bibat: aut certè matrem ut paruulũ lactet filiũ uteri ſui. An uerò quis putet prece uel precio quẽpiam commouẽdum ſuam ipſius uel ſepire uineã, uel arborẽ circũfodere: uel ſtructurã propriæ domus erigere? Quanto magis deum amans anima, aliud propter deũ ſui amoris præmiũ nõ requirit? Aut ſi aliud requirit: illud pro certo, nõ deũ diligit. Ineſt omni utẽti ratione naturaliter pro ſua ſemper æſtimatione atq; intẽtione appetere potiora: & nulla re eſſe cõtentũ cui quod deeſt iudicet præferendum. Nam & qui uerbi gratia uxorem habet ſpecioſam, petulanti oculo uel aĩo reſpicit pulchriorem: & qui ueſte preciosa indutus eſt, precioſiorem affectat: & poſſidens multas diuitias, inuidet ditiori. Videas iam multos prædijs & poſſeſſionibus ampliatos, adhuc tamẽ indies agrum agro copulare atq; infinita cupiditate dilatare terminos ſuos. Videas & qui regalibus domibus ampliſq; habitant palatijs: nihilominus quotidie cõiungere domum ad domũ, & inquieta curioſitate ædificare, diruere, mutare quadrata rotũdis. Quid homines ſublimatos honoribus: an non inſatiabili ambitione magis ac magis totis uiribus conari ad altiora uidemus? Et horum omnium idcirco nõ eſt finis: quia nil in eis ſummũ ſingulariter reperitur uel optimũ. Et quid mirum ſi inferioribus & deterioribus cõtentus non ſit, qui citra ſummum uel optimũ quieſcere nõ poteſt? Sed hoc ſtultum & extremæ demẽtiæ eſt, ea ſemper appetere quæ nũquã nõ dico ſatiẽt, ſed nec temperẽt appetitũ: dum quicquid talium habueris, nihilominus nõ habita concupiſcas: & ad quæq; defuerint, ſemper inquiet⁹ anheles. Ita enim fit ut per uaria & fallacia mundi oblectamẽta uagabundus animus inani labore diſcurrens fatigetur non ſatietur: dum quicqd famelicus inglutierit, parũ reputet ad id qđ ſup eſt deuorãdum: ſemperq; nõ minus anxie cupiat quæ deſunt, quàm quæ adſunt læte poſſideat. Quis eñ obtineat uniuerſa? Quãquã ad modicũ id qđ quiſq; cũ labore obtinuerit, cũ timore poſſederit: certus quidẽ nõ ſit qñ cum dolore amittat: certꝰ autẽ q qñq; amittat. Sic directo tramite uoluptas peruerſa cõtẽdit ad optimũ: feſtinat ad id unde poſſit impleri. Imo uerò his anfractibus ludit ſecũ unitas: mentitur iniquitas ſibi. Si ita uis adimplere quod Pſal. 26.
uis: hoc eſt ſi illud apprehendere uis quo apprehenſo nil iã amplius uelis: qđ tentare opus eſt & cæteraꝝ Curris ꝓ de uia, & longè ante morieris quàm hoc circuitu peruenias ad optatũ. Hoc ergo in circuitu impij ambulãt: naturali Pſal. 11.
ter appetẽtes unde finiant appetitũ: & inſipiẽter reſpuẽtes unde propinquẽt fini: fini dico, nõ cõſumptionis, ſed cõſummationis. Quãobrẽ non beato fine cõſummari, ſed cõſumi uacuo labore accelerent: qui rerum magis ſpecie, quàm authore delectati: priꝰ uniuerſa peurrere, & de ſingulis cupiunt experiri, quàm ad ipſum curẽt uniuerſitatis dñm peruenire. Et quidẽ peruenirent, ſi qñq; uoti cõpotes effici poſſent: ut oĩa ſcilicet ꝓter oĩm principiũ unꝰ aliquis obtineret. Ea nãq; ſuæ cupiditatis lege qua in rebus cæteris nõ habita præ habitis eſurire, & pro nõ habitis habita faſtidire ſolebat: mox oĩbus quæ in cælo & q̃ in terra ſunt obtentis & cõtẽptis: tandẽ ad ipſum proculdubio curreret, q ſolus deeſſet oĩm deo. Porrò ibi qeſceret: qa ſicut citra nulla reuocat quies: ſic nulla ultra iam inquietudo ſolicitat. Diceret ꝓ certo. Mihi autẽ adhærere deo Pſal. 72.
bonũ eſt. Diceret. Quid enim mihi eſt in cælo, & à te quid uoluꝰ ſuper terrã? Et itẽ. Deo cordis mei, & pars mea deꝰ Ibidem.
in æternũ. Sic ergo (ut dictũ eſt) ad id qđ optimũ eſt qui uis cupidus peruenire: ſi quidẽ ante qđ citra cupit aſſequi poſſet. Verũ qm̃ id oĩno impoſſibile perſtruit & uita breuior, & uirtus infirmior, & cõſors numeroſior: longo profectò itinere & caſſo labore deſudant qui dum quæq; deſiderãt attingere uolunt, ad cunctorũ deſiderabiliũ neq; ueũt pertingere finem. Et utinã attingere uniuerſa animo, & nõ experimẽto uellẽt. Hoc eñ facile poſſent, & nõ incaſſum. Nam & animus ſenſu quidem carnali tãto uelocior, quanto & perſpicacior, ad hoc datus eſt, ut illum ad omnia præueniat: nilq; audeat contingere ſenſus qđ animus præcurrens antè utile nõ probauerit. Hinc enim arbitror dictũ. Oĩa probate, quod bonũ eſt tenete: ut uideꝰ 1. Theſ. 5
licet ille hinc ꝓuideat: nec is ſuum uotũ niſi ad illius iudiciũ cõſequatur. Alioquin nõ aſcẽdes in mõtẽ dñi, nec Pſal. 23.
ſtabis in loco ſancto eiꝰ: pro eo q in uano acceperis aĩam tuã: hoc eſt aĩam rationalẽ: dũ inſtar pecoris ſenſum ſeq̃ris: rõne qdẽ ociosa, & nõ reſiſtẽte in aliquo. Quorũ itaq; ratio nõ præuenit greſſus: currũt, ſed extra uiam: ac proinde apoſtoli ſpreto cõſilio, non ſic currunt ut apprehen- 1. Co. 9.
dant. Quãdo etenim apprehẽdent quem apprehẽdere niſi poſt omnia nolunt? Diſtortũ iter, & circuit⁹ infinitus cuncta primitus attẽtare uelle. Iuſtus autẽ nõ ita. Audiẽs Pſal. 30.
nempe uituperationẽ multorum cõmorantium in circuitu (multi eñ ſunt uiã latam pergẽtes, quæ ducit ad mortem) ipſe ſibi regiam elegit uiã, nõ declinãs ad dexterã uel ad ſiniſtram. Deniq; atteſtante propheta, ſemita iuſti, re- Eſai. 26.
cta eſt: rectus callis iuſti ad ambulandum. Hi ſunt qui ſalubri cõpendio cauti ſunt moleſtũ hũc & infructuoſum uitare circuitũ: uerbum abbreuiatum & abbreuiãs eligentes: non

tes:nō cupere q̄cūq; uident, sed uendere magis quæ pos-
Mat.5. sident,& dare pauperib9.Beati planè pauperes:quoniam
1.Co.9. ipsorum est regnū cælorū.Omnes quidē currūt:sed inter
Psal.1. currētes discernitur.Deniq; nouit dñs uiam iustorum:&
Psal.36. iter impiorum peribit.Ideo autem melius est modicū iu-
sto super diuitias peccatorū multas:qm̄ quidē ut sapiens
Eccle.5. loqritur,& insipiēs experitur:qui diligit pecuniam, non
Mat.5. saturabitur pecunia:qui autē esuriunt & sitiunt iustitiam
ipsi saturabunt.Iustitia siquidem ratione utētis spūs, ci-
bus est uitalis & naturalis:pecunia uerò sic nō replet uel
minuit animi famē,qūo nec corporis uētus. Deniq; si fa-
melicum hominem apertis faucibus uento inflatis hauri
re buccis aerē cernas,quo quasi cōsulat fami: nónne cre-
das insanire? Sic nō minoris insaniæ est si spiritū rationa
lem rebus putes quibuscūq; corporalibus non magis in-
flari quàm satiari. Quid nāq; de corporibus ad spiritus?
Nec illa sanè spūalib9: nec isti è regione reficí corporali-
Psal.102 bus queūt.Benedic aīa mea dño,qui replet in bonis desi
derium tuum. Replet in bonis,excitat ad bonū,tenet in
bono,p̄uenit,sustinet,implet.Ipse facit ut desideres: ipse
est quod desideras.Dixi supra,causa diligendi deū, deus
est.Verum dixi:nam & efficiēs,& finalis.Ipse dat occasio-
nem:ipse creat affectionem, desiderium ipse consummat.
Ipse fecit uel potius factus est ut amaret: ipse sperat amā-
dus felicius:ne in uacuum sit amatus.Eius amor nostrum
& præparat & remunerat.Præcedit benignior.rependit
iustior:expectatur suauior. Diues est omnibus qui inuo-
cant eū:nec tamen habet quicquā seipso melius. Se dedit
in meritū:se seruat in præmiū:se apponit in refectiōe ani-
marū sanctarū:se in redemptione distrahit captiuarū.Bo-
Threñ.3 nus es dñe animæ quærēti te.Quid ergo inuenienti? Sed
cm̄ in hoc est mirū: q̄ nemo te quærere ualet nisi q̄ prius
inuenerit.Vis igit̄ inueniri ut quæraris:quæri ut iuenia-
ris.Potes quidē quæri & inueniri:non tamen præueniri.
Psal.87. Nā etsi dicimus.Mane oratio mea præueniet te: non du-
bium tamē q̄ tepida sit omnis oratio quā nō præuenerit
inspiratio.Dicendū iam unde inchoet amor noster:quo-
niam ubi consummetur,dictum est.

AMor est affectio naturalis una de quatuor.No
tæ sunt:nō opus est nominare.Quod ergo na-
turale est,iustū quidē foret primū oīm autho-
rí deseruire naturæ: unde & dictū est primū &
Mat.22 maximum mandatū.Diliges dñm deū tuum.Sed quoniā
natura fragilior atq; infirmior est: ipsi primum imperāte
necessitate cōpellit̄ inseruire.Et est amor carnalis,quo an
te omnia homo diligit seipsum p̄pter seipsum. Nōdum
1.Co.12. quippe sapit nisi seipsum:sicut scriptū est. Prius q̄ ani-
male:deinde q̄ spirituale. Nec præcepto inducitur: sed
Ephe.5. iuræ inseritur.Quis nempe carnē suam odio habuit? At
uerò si cœperit amor idē(ut assolet)pelliuior esse,siue p-
fusior:& necessitatis alueo minime cōtentus:campos etiā
uoluptatis exundans latius uisus fuerit occupare: statim
superfluitas obuiāte mādato cohibetur,cum dicitur.Di-
Mat.22 liges proximum tuum sicut teipsum.¶Iustissime quidem
ut consors naturæ nō sit exors & gratiæ illius: præsertim
gratiæ quæ naturæ insita est.Quòd si grauatur homo fra
ternis nō dico necessitatibus subuenire, sed uoluptatib9
deseruire:castiget ipē suas,si nō uult esse trāsgressor.Quā
tū uult sibi indulgeat:dū æque & proximo tantundē me-
Eccl.18. minerit exhibendum. Frenū tibi temperātiæ imponitur
ô homo ex lege uitæ & disciplinæ,uel post cōcupiscētias
tuas eas & pereas: ne de bonis naturæ hosti seruias aīæ:
hoc est libidini. Quàm iustius atq; honestius cōmunicas
illa consorti:id est p̄ximo,quàm hosti. Et quidem si ex sa-
1.Tim.5. pientis cōsilio à uoluptatibus tuis auerteris:& iuxta do-
ctrinam ap̄li sis uictu uestituq; cōtentus: paulisper suspē-
dere nō grauaris amorē tuum à carnalib9 desiderijs: quæ
militant aduersus animā. Sanè q̄ subtrahis hosti animæ
tuæ,cōsorti naturæ puto nō grauaberis impartiri. ¶Tūc
amor tuus & temperans erit,& iustus:si q̄ p̄ p̄rijs subtra
hitur uoluptatib9,fratris necessitatibus nō negetur. Sic
amor carnalis efficitur & socialis:cum in commune p̄tra-
hitur. Si autē dum cōmunicas proximo fortè tibi defue-
rint etiam necessaria:quid facies? Quid enim,nisi ut cum
omni fiducia postules ab eo qui dat omnibus affluēter,& Iaco.1.
non improperat: qui aperit manū suam, & implet omne p̄s.144.
animal benedictione? Dubiū siquidē nō est q̄ ad sit libē-
ter in necessarijs:qui plerisq; & in superfluis nō deest. De-
niq; ait.Primū quærite regnū dei & iustitiā eius: & hæc Luc.12.
omnia adijcientur uobis.Sponte daturū se pollicetur ne-
cessaria,supflua restringēti,& p̄ximū diligēti.Hoc quip-
pe est primū quærere regnū dei: & aduersus peccati im-
plorare tyrannidē:pudicitiæ potius ac sobrietatis subire
iugum: quàm regnare peccatum in tuo mortali corpore
patiaris.Porrò aūt & hoc iustitiæ est:cum quo tibi est na-
tura communis: naturæ quoq; cum eo munus non habe-
re diuisum.¶Vt tamē perfecta iustitia sit diligere p̄ximū:
deum in causa habere necesse est. Alioquin proximū pu-
re diligere quomodo potest,qui in deo nō diligit? Porrò
in deo diligere nō potest,qui deum non diligit.Oportet
ergo deum dilígi prius:ut in deo dilígi possit & p̄ximus.
Facit ergo etiā se diligi deus,qui & cætera bona facit.Fa-
cit autē sic.Qui naturā condidit,ipse & protegit.Nam &
ista condita fuit:ut habeat iugiter necessarium protecto-
rem,quē habuit & cōditorē:ut quæ nisi per ipsum nō ua-
luit esse:nec sine ipso ualeat omnino subsistere.Q̄d ne fa-
nè de se creatura ignoret:ac deinde sibi (quod absit)su-
perbè arroget beneficia creatoris:uult hominē idē cōdi-
tor alto quidem salubriq; cōsilio tribulationibus exerce-
rí ut cum defecerit homo,& subuenerit deus:dum homo
liberatur à deo: deus ab homine ut dignū est honoretur.
Hoc enim dicit.Inuoca me in die tribulationis: eruā te: Psal.49
& honorificabis me.Fit itaq; hoc tali modo,ut homo ani
malis & carnalis,qui p̄ter se neminē diligere nouerat:etiā
deum uel propter se amare incipiat:q̄d in ipo nimirū (ut
sæpe expertus est)omnia possit,quæ posse tamē profit:&
sine ipso possit nihil.

TMat ergo iam deū: sed p̄per se interim adhuc,
nō propter ipsum. Est tamen quædā prudētia
scire quid ex te,quid ex dei adiutorio possis:&
ipsi seruare te infensum qui te tibi seruat ille-
sum.Atsi frequēs ingruerit tribulatio ob quā & frequēs
ad deū cōuerto fiat, & à deo æque frequēs liberatio cōse
quatur:nónne & si fuerit ferreum pectus uel cor lapideū
toties liberati,emollirí necesse est ad gratiam liberantis:
quatenus deum homo diligat nō propter se tantum: sed
& propter ipsum?

EX occasione quippe frequētiū necessitatū cre-
bris necesse est imprecatiōib9 deū ab hoie fre-
quentari:frequētando gustarí:gustando pba-
rí quàm suauis est dñs.Ita fit ut ad diligendum
pure deū plus iā ipsius gustata illiciat suauitas: quàm ur-
geat nostra necessitas:ita ut exemplo Samaritanorum di-
cētium mulieri quæ adesse dominum nūciauerat: iam nō Ioan.4.
propter tuā loquelā credimus,ipsi enim audiuim9: & sci-
mus quia ipse est uerè saluator mūdi.Ita inquā & nos illo-
rum exemplo carnem nostram alloquētes dicamus meri-
to: Iam nō p̄pter tuā necessitatē deū diligim9:ipsi em̄ gu
stauimus & scim9 qm̄ suauis est dñs.Est em̄ carnis quæ dā
loquela necessitas:& beneficia quæ experiēdo p̄bat: ge-
stiendo renūciat. Itaq; sic affecto: iam de diligēdo proxi-
mo implere mandatum nō erit difficile.Amat quippe ue-
raciter deum:ac per hoc quæ dei sunt.Amat caste:& casto
nō grauatur obedire mandato: castigās magis cor suum 1.Petri.1.
(ut scriptū est)in obediētia charitatis.Amat iuste:& mā-
datū iustū libēter amplectit̄.Amor iste merito gratus: qa
gratuitus.Castus est:qa nō impendit̄ uerbo,neq; lingua:
sed opere & ueritate.Iustus est:qm̄ qualis suscipit̄,talis &
redditur. Qui em̄ sic amat:haud secus p̄fecto quàm ama-
tus est amat:quærens & ipse uicissim nō quæ sua sunt,sed
quæ Iesu Christi:quemadmodum ille nostra, uel potius
nos & non sua quæsiuit.Sic amat qui dicit.Confitemini Psal.117.

domíno qm̃ bonꝰ. Quí dño cõfitetur nõ quoniã ſibí bonus eſt, ſed quoniã bonus eſt: híc uerè díligít deũ propter deũ: & nõ propter ſeípſum. Non ſic amat de quo dícítur:
Pſal. 48 Cõfitebítur tíbí cũ benefecerís eí. Iſte eſt tertíus amorís gradus: quo ſam propter ſeípſum deus díligítur.

ELíx quí meruít ad quartũ uſq; ꝓtíngere, quatenus nec ſeípm díligat homo níſí ꝓpter deũ.
Pſal. 35. Iuſtítía tua deꝰ ſícut mõtes deí. Amor íſte mõs
Pſal. 167 eſt: & mõs deí excelſus. Reuera mõs coagulatus: mõs pínguís. Quís aſcendet ín mõtem dñí?
Pſal. 23. Quís dabít míhí pennas ſícut columbæ: & uolabo & requíeſcam?
ps. 54. Factus eſt ī pace locus íſte: & habítatío hæc ín Sío. Heu
Pſal. 75. míhí quía ínquílínus meus ꝓlongatꝰ eſt. Caro & ſanguís, uas luteũ, terrena ínhabítatío quãdo capít hoc? Quãdo
Pſal. 119. huíuſcemodí experítur affectũ: ut díuíno debríatus amore anímꝰ, oblítus ſuí, factuſq; ſíbíꝑſí tanquã uas perdítũ
1. Co. 6. totus ꝓpergat ín deũ: & adhærẽs deo unꝰ cũ eo ſpũs fíat,
Pſal. 72. & dícat. Defecít caro mea & cor meũ deus cordís meí & pars mea deus ín æternũ? Beatum dixerím & ſanctum, cuí tale alíquíd ín hac mortalí uíta raro ínterdũ: ut uel ſemel, & hoc ípſum raptím, atq; unius uíx momẽtí ſpacío experírí donatũ eſt. Te ením quodãmodo ꝑdere tãquã quí nõ ſís, & omníno nõ ſentíre temetíꝑm: & à temetípſo exínanírí: & penè annullarí: cælestís eſt, cõuerſationís: non humanæ affectíõís. Et ſiqdẽ è mortalíbus quíſpíã ad íllud raptím ínterdum (ut dictũ eſt) & ad momentũ admíttít: ſubíto ínuídet ſeculum nequã: ꝑturbat díeí malítía: corpus mortís aggrauat: ſolícítat carnís neceſſítas: defectus corruptíonís nõ ſuſtínet: qd̃ cũ hís uíolẽtíus eſt, fraterna reuocat charítas. Heu redíre ín ſe: recídere ín ſua cõpellít:
Eſaí. 38. & míſerabílíter exclamare. Dñe uím patíor, reſpõde pro
Rom. 7. me. Et íllud. Infelíx ego homo, qs me líberabít de corpore mortís huíus? Quoníam tamẽ ſcríptura loquítur deũ omnía feciſſe ꝓpter ſemetípſum, erít ꝓfectò ut factura ſeſe quãdocq; conformet & concordet authorí. Oportet proínde ín eũdem nos affectũ qñcũq; trãſíre: ut quomodo deꝰ oĩa eſſe uoluít ꝓpter ſemetípſum: ſíc nos quocq; nec nos ípſos nec alíud alíquíd fuíſſe uel eſſe uelímus níſí æque ꝓpter ípm: ob ſolã uídelícet ípſíꝰ uolũtatẽ, nõ noſtram uoluptatẽ. Delectabít ſanè nõ tam noſtra uel ſopíta neceſſítas, uel ſortíta felícítas: quàm ꝙ eíus ín nobís & de nobís uolũtas adímpleta uídebítur: quod & quotídíe poMat. 6. ſtulamus ín oratíone cũ dícímus. Fíat uoluntas tua ſícut ín cælo & ín terra. O amor ſctũs & caſtus: o dulcís & ſuauís affectío. O pura & defecata íntẽtío uolũtatís: eò certè defecatíor & purior, quò ín ea de ꝓprío níl íam admíxtũ relínquítur: eò ſuauíor & dulcíor, quo totũ díuínum eſt quod ſentít. Síc affící: deíficarí eſt. Quomodo ſtílla aquæ modíca muto ínfuſa uíno, deficere à ſe tota uídetur, dũ & ſaporem uíní índuít & colorẽ: & quomodo ferrũ ígnítũ & cãdẽs, ígní ſímíllímũ fít, príſtína ꝓpríaq; forma exutũ: & quomodo ſolís luce ꝑfuſus aer, ín eãdem trãsformatur lumínís claritatẽ, adeo ut nõ tã íllumínatus quàm ípſum lumen eſſe uídeatur: ſíc omnẽ tũc ín ſanctís humanã affectíonem quodam ineffabílí modo neceſſe erít à ſemetípſa líqueſcere: atq; ín deí penítus trãſfundí uoluntatẽ. Alíoquín quomodo omnía ín oĩbus erít deus, ſí ín homíne de homíne quícquã ſupererít? Manebít quídem ſubſtantía ſed ín alía forma, alía gloría, alíaq; potentía. Quãdo hoc
Pſal. 41. erít? Quís hoc uídebít? Quís poſſídebít? Quando ueníã
Pſal. 26. & apparebo ante faciem deí? Domíne deus meus tíbí díxít cor meum: exquíſíuít te facies mea: faciem tuã domíne requíram. Putas uídebo tẽplum ſanctum tuũ? Ego ꝓuto
Luc. 10. non ante ſanè perfecte ímpletum írí. Díliges domínũ deũ tuũ ex toto corde tuo: & ex tota anímа tua: & ex tota uírtute tua: quouſq; ípſum cor cogítare ſam non cogatur de corpore: & anímа eídem ín hoc ſtatu uíuíficãdo & ſenſificando íntẽdere deſínat: & uírtus eíuſdem reuelata moleſtíſs, ín deí potentía roboretur. Impoſſíbíle nãq; eſt tota hæc ex toto ad deum collígere, & díuíno ínfígere uultuí: quãdíu ea huíc fragílí & ærumnoſo corporí íntẽta & díſtenta neceſſe eſt ſubſeruíre. Itaq; ín corpore ſpírítalí & mortalí, ín corpore íntegro placído placítoq; & ꝓ omnía ſubiecto ſpírítuí, ſperet ſe anímа quartum apprehendere amorís gradum: uel potíus ín ípſo apprehendí: quíppe ꝙ deí potentíæ eſt dare cuí uult: non humanæ índuſtríæ aſequí. Tunc ínquã ſummũ obtínebít facíle gradum, cũ ín gaudíum domíní ſuí promptíſſíme & auídíſſíme feſtínantem, nulla ſam retardabít carnís íllecebra: nulla moleſtía conturbabít. Putamúſne tamen hanc gratíã uel ex parte ſctõs martyres aſſecutos ín íllís adhuc uíctorioſis corporíbus conſtítutos? ¶ Magna uís prorſus amorís íllas aĩas ínrorſum rapuerat: quæ ítа ſua corpora forís exponere, & tormenta contemnere ualuerunt. At profectò dolorís acerrímí ſenſus non potuít níſí turbare ſerenum, etſí non perturbare. Quíd autẽ ſam ſolutas corporíbus? Immerſas ex toto credímus ímmenſo íllí pelago æternı́ luminís, & lumínoſæ æternítatís.

SEd ſí (qd̃ non negatur) uelínt ſua corpora recepíſſe, aut certè recípere deſíderẽt & ſperent: líquet proculdubío necdum à ſeípſís penítus ímmutatís: quíbꝰ cõſtat necdũ penítus deeſſe de ꝓprío quo uel modíce íntentío reflectat. Donec ergo abſorpta ſit mors ī uíctoría, & noctís undíq; termíos lux perennís ínuadat & occupet uſq; quaq;, quatenꝰ & ícorporíbus gloría cælestís effulgeat: nõ poſſunt ex toto anímæ ſeípſas exponere, & tranſíre ín deum: nímírum ligatæ corporíbus etíã tunc etſí non uíta uel ſenſu, certè affectu naturalí: ítа ut abſq; hís nec uelínt nec ualeãt conſummarí. Itaq; ante reſtauratíonem corporum non erít ílle defectus anímorum: quí perfectus & ſummus eſt ípſorum ſtatus: nec carnís ſam ſane conſortíum ſpírítus requíreret, ſí abſq; íllа conſummaretur. Enímuero abſq; profectu anímæ nec ponítur corpus, nec ſumítur. Deníq; precíoſa ín conſpectu domíní mors ſanctorũ eíus. Quôd ſí mors pre- Pſal. 115.
cíoſa: quíd uíta, & íllа uítа? Nec mírum ſí corpus ſam gloríæ cõferre uídetur ſpírítuí: qd̃ & ínfírmũ & mortale conſtat ípſí nõ mediocríter ualuíſſe. O quàm uerũ locutꝰ eſt quí díxít, díligẽtíbus deum omnía cooperarí ín bonum. Rom. 8.
Valet deum díligentí anímæ corpus ſuum ínfírmum: ualet & mortuũ: ualet & reſuſcítatũ. Prímo quídem ad fructum pœnítentíæ: ſecundo ad requíem: poſtremo ad conſummatíonẽ. Merito ſine íllo perfící nõ uult, qd̃ ín omní ſtatu ī bonũ ſíbí ſubſeruíre ꝑſentít. ¶ Bonꝰ planè fiduſq; comes caro ſpírítuí bono: quæ ípſum aut ſí onerat, íuuat: aut ſí non íuuat, exonerat: aut certè íuuat, & mínímè onerat. Prímꝰ ſtatꝰ laborioſus: ſed fructuoſus. Secũdus ocioſus: ſed mínímè faſtídioſus. Tertíus & glorioſus. Audí & ſponſum ín Cantícís ad profectum hunc trímodũ ínuítãtem. Comedíte ínquít amící, & bíbíte & ínebríamíní chaCant. ii.
ríſſímí. Laborantes ín corpore uocat ad cíbũ: ſam poſíto corpore quíeſcentes ad potum ínuítat: reſumẽtes corpora etíã ut ínebríẽtur ímpellít: quos & uocat chariſſímos: nímírum charítate pleníſſímos. Nã & ín cæterís quos nõ chariſſímos, ſed amícos appellat: dífferentía eſt: ut hí quídem quí ín carne adhuc grauatí gemunt, charí habeãtur pro charítate quam habẽt: quí uerò ſolutí ſam carnís cõpede ſunt, eò ſint chariores, quò & prõptíores atq; expeditíores facti ad amandum. Porrò præ utríſq; merító nominantur & ſunt chariſſímí, quí recepta ſam ſecunda ſtola, ín corporíbus utíq; cum gloría reſumptís: tãto ín deí feruntur amorem líberíores & alacríores: quanto & de proprío níl íam reſíduum eſt quod eos alíquatenus ſolícítet uel retardet. Quod quídem neuter ſíbí relíquorum ſtatuum uendícat: cum & ín prıórí corpus cum labore portetur: & ín ſecundo quocq; non ſine proprietate alíqua deſíderíí expectetur. Prímo ergo fídelís anímаGene. 3.
comedít panem ſuum: ſed heu ín ſudore uultus ſuí. In carne quíppe manens adhuc ambulat per fídem: quam ſanè operarí per dílectíonem neceſſe eſt: quía ſí non operatur, mortua eſt. Porró ípſum opus cíbus eſt, dícente domíno: Meus cíbus eſt ut faciam uoluntatem patrís meí. Dehínc

carne exuta:

carne exuta: iam pane doloris non cibatur: sed uinū amoris tanquam post cibum plenius hauire permittitur: nō purum tamen: sed quomodo sub sponsi nomine in canticis dictum legitur. Bibi uinum meum cum lacte meo. Vino enim diuini amoris etiam tunc anima suauitatē naturalis immiscet affectiōis qua resumere corpus suū, ipmq; glorificatum desiderat. Estuat ergo iam tūc sanctæ charitatis potata uino: sed planè nondum usq; ad ebrietatem: quoniam temperat interim ardorem illū huius lactis permixtio. Ebrietas denicq; solet euertere mentes: atq; omnino reddere immemores sui. At non ex toto sui oblita est quæ adhuc de pprio corpore cogitat suscitando. Cæterum hoc adepto, quod solum utiq; deerat: quid iam impedit à seipsa quodammodo abire, & ire totam in deum: eoq; sibi penitus dissimillimam fieri, quo deo simillimam effici donatur? Tum demum ad creaturā admissa sapientiæ, illa de qua legitur. Et calix meus inebreās quàm præclarus est. quid mirum iam si inebriatur ab ubertate domus dei: cū nulla mordente cura, de proprio secura bibit purum & nouum illud cum Christo in regno patris eius? Hoc uerò conuiuium triplex celebrat sapiētia: & ex una cōplet charitate: ipsa cibans laborantes: ipsa potans quiescentes: ipsa regnantes inbrians. Quomodo autē in cōuiuio corporali ante cibus quàm potus apponit: quoniā & tali ordine natura requirit: ita & hic primo quidem ante mortem in carne mortali labores manuum nostrarū manducamus: cū labore qđ glutiēdū est masticātes: post mortem uerò in uita spirituali iā bibimus: suauissima quadam facilitate quod percipitur colātes: tandem rediuiuis corporibus in uita immortali inebriamur: mira plenitudine exuberantes. Hæc pro eo quod sponsus in canticis dicit. Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Comedite añ mortē: bibite post mortē: inebriamini post resurrectionē. Merito iā charissimi, q̄ charitate inebriantur: & merito inebriati, q̄ ad nuptias agni introduci merentur: edentes & bibentes super mensam illius in regno suo: quando sibi iam exhibet gloriosam ecclesiam: nō habentem maculam neq; rugā, aut aliquid huiusmodi. Tūc prorsus inebriat charissimos suos: tūc torrēte uoluptatis suæ potat: quoniam quidem in complexu illo arctissimo & castissimo sponsi & sponsæ, fluminis impetus lætificat ciuitatem dei. Quod non aliud esse arbitror quàm dei filium, qui trāsiens ministrat: quemadmodum ipse promisit: ut ex hoc iam iusti epulent & exultent in cōspectu dei: & delectent in lætitia. Hic illa satietas sine fastidio. Hinc insatiabilis illa sine inquietudine curiositas. Hic æternū illud atq; inexplebile desiderium nesciens egestatē. Hinc denicq; sobria illa ebrietas: uero, nō mero ingurgitās non madēs uino: sed ardens deo. Ex hoc iam quartus ille amoris gradus perpetuo possidetur: cum summe & solus diligitur deus: quia nec nosipsos iam nisi propter ipsum diligimus: ut sit ipse præmium amantium se: præmium æternum amantium inæternum.

Cañ. 5.

Psal. 22.

Cant. 5.

Psal. 35.

Psal. 45.

Luc. 12.

Psal. 67.

Finis libri beati Bernardi de diligendo deo.

Sequitur sermo eiusdem de charitate.

MEmini me dudū ad sctōs fratres Carthusienses scripsisse epistolā: ac de his ipsis in ea gradibus inter cætera disseruisse. Fortè aūt alia ibi (etsi nō aliena) de charitate locutus sum: & ob hoc quædā illorum huic quoq; sermoni subiūgere nō inutile duco: præsertim cū facilius manū habeā trāscribere iam dictata, quàm noua iterū dictare. Illa inquā uera & syncera est charitas: & oīno de corde puro, & cōscientia bona, & fide nō ficta fatēda est ꝓcedere: qua ꝓximi bonū æque ut nostrum diligimus. Nam qui magis aut certè solū diligit suum: cōuincitur nō caste diligere bonū: quod utiq; propter se diligit, non propter ipsum. Et hic talis nō potest obedire prophetæ qui ait. Cōfitemini domino quoniam bonus. Confitetur quidem quia fortasse bonus est sibi: non autē quoniam bonus est in se. Quapropter noluerit in se dirigi illud ab eodem propheta opprobrium: Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Est qui cōfitet domino quoniam potens est: & est qui cōfitetur quoniā sibi bonus est: & item qui confitetur quoniam simpliciter bonus est. Primus seruus est: & timet sibi. Secundus mercenarius: & cupit sibi. Tertius filius: & defert patri. Itaq; & qui timet, & qui cupit: utriq; pro se agūt. Sola quæ in filio est charitas, nō quærit que sua sunt. Quamobrē puto de illa dictum. Lex domini immaculata, cōuertens animas: quod sola uidelicet sit quæ ab amore sui & mundi auertere possit animū, & in deū dirigere. Nec timor quippe nec amor priuatus cōuertunt animam. Mutant interdum uultum uel actum: affectum nūquam. Facit quidem nonnunquam & seruus opus dei: sed quia non sponte, in sua adhuc duritia permanere cognoscitur. Facit & mercenarius: sed quia nō gratis, propria trahi cupiditate cōuincitur. Porrò ubi proprietas, ibi singularitas. Vbi aūt singularitas, ibi angul⁹. Vbi uerò angul⁹, ibi sine dubio sordes siue rubigo. Sit itaq; seruo sua lex, timor ipse quo cōstringitur. Sit sua mercenario cupiditas, qua & ipse arctatur: quando tentatur abstractus & illectus. Sed harum nulla aut sine macula est, aut animas conuertere potest. Charitas uerò cōuertit animas: quas fecit & uolūtarias. Porrò in eo eam dixerim immaculatam quòd nil sibi de suo retinere consueuit. Cui nēpe de proprio nihil est: totum profectò quod habet, dei est. Quod autē dei est: immundum esse non potest. ¶ Lex ergo, dei immaculata charitas est: quæ nō quod sibi utile est quærit, sed quod multis. Lex autem domini dicitur: siue quòd ipse ex ea uiuat: siue quòd eā nullus nisi eius dono possideat. Nec absurdum uideatur quod dixi etiam deum uiuere ex lege: cum non alia quàm charitate dixerim, Quid uerò in summa & beata illa trinitate summā & ineffabilem illam conseruat unitatem, nisi charitas? Lex est ergo, & lex domini charitas: quæ trinitatem in unitate quodammodo cohibet, & colligat in uinculo pacis. Nemo tamen me æstimet charitatem hic accipere qualitatem, uel aliqđ accidens: (alioquin in deo dicerem quod abest esse aliquid quod deus non est:) sed substantiā illam diuinam: quod utiq; nec nouum nec insolitum est: dicente Ioanne. Deus charitas est. Dicitur ergo recte charitas, & deus, & dei donum. Itaq; charitas dat charitatem: substantiua accidentalē. Vbi dātem significat, nomen substātiæ est. Vbi donum, qualitatis. Hæc est lex æterna: creatrix & gubernatrix uniuersitatis. Siquidē in pōdere & mensura & numero per eā facta sunt uniuersa, & nihil sine lege relinquitur: cum ipsa quoq; lex omnium sine lege non sit: nō tamen alia quàm seipsa: qua & seipsam etsi non creauit, regit tamen. ¶ Cæterum seruus & mercenarius habent legē: non à domino, sed quam ipsi sibi fecerunt: ille deum nō amādo: iste plus aliud amando. Habent inquam legem non domini, sed suam: illi tamen que domini est subiectam. Et quidē suam sibi quiq; legem facere potuerunt: nō tamen eam incommutabili æternæ legis ordini subducere potuerūt. Tunc autem dixerim quēq; sibi fecisse suam legem, quādo communi & æternæ legi propriam prætulit uoluntatem: peruersæ utiq; uolēs suum imitari creatorem: ut sicut ipse sibi lex, suiq; iuris est: ita is quoq; seipsum regeret, & legē sibi suam faceret uoluntatē graue utiq; & importabile iugum super omnes filios Adam: Heu inclinans & incuruans ceruices nostras, adeò ut uita nostra inferno appropinquarit. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Quo utiq; premor, & penè opprimor: ita ut nisi quia dominus adiuuit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Sub hoc onere grauatus gemebat qui dicebat. Quare me posuisti contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi grauis? Vbi dixit factus sum mihimetipsi grauis: ostendit q̄ lex ipe sibi esset:

1. Ioā. 4.

Psal. 117.

Psal. 48

1. Co. 13.

Psal. 18.

Psal. 87.

Rom. 7.

Psal. 93.

Iob. 7.

nec alius hoc quàm sibi ipsi fecisset. Quod autem loquēs deo, præmisit posuisti me contrarium tibi: dei se tamē nō effugisse legem indicauit. Hoc quippe ad æternā iustāq; dei legē pertinuit: ut qui à deo noluit suauiter regi, pœnaliter à seipo regeretur: quicq; sponte iugum suaue & onus leue charitatis abiecit, propriæ uoluntatis onus importabile sustineret inuitus. Miro itaq; & iusto modo æterna lex fugitiuū suum & posuit sibi contrariū, & retinuit subiectum: dum uidelicet nec iustitiæ pro meritis legem eua sit: nec tamē cum deo in sua luce, in sua requie, in sua gloria remānsit: subiectus potestati, & submotus felicitati. Domine deus meus cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam: ut abiecta grauí sarcina propriæ uolūtatis. sub leuí onere charitatis respirem: nec iam seruili timore coercear, nec mercenaria cupiditate illiciar: sed agar spiritu tuo, spiritu libertatis: quo agūtur filij tui: qui testimonium reddat spiritui meo qđ & ego sim unus ex filijs: dum eadem mihi lex fuerit quæ & tibi: & sicut tu es, ita & ipse sim in hoc mundo. Hi siqdē qui hoc faciunt quod ait apostolus. Nemini quicquā debeatis nisi ut inuicem diligatis: peculdubio sicut deus est, & ipsi sunt in hoc mūdo: nec serui aut mercenarij sunt: sed filij. Itaq; nec filij sunt sine lege: nisi fortè aliqs aliter sentiat propter hoc quod scriptum est. Iustis nō est lex posita. Sed sciendū quod alia est lex promulgata à spiritu seruitutis in timore: alia à spiritu libertatis data i suauitate. Nec sub illa coguntur esse filij: nec sine ista esse patiūtur. Vis audire qa iustis nō est lex posita? Nō accepistis (ait) spiritum seruitutis iterum in timore. Vis audire quod tamen sine lege charitatis nō sint? Sed accepistis inquit spiritum adoptionis filiorum. Denicq; audi iustum utrumq; de se fatentē, & quod nō sit sub lege: nec tamen sit sine lege. Factus sum, inquit, his qui sub lege erāt, quasi sub lege essem: cum ipse non essem sub lege. His qui sine lege erant, tāquam sine lege essem: cū sine lege dei non essem, sed in lege essem Christi. Vnde apte non dicitur, iusti nō habent legem, aut iusti sunt sine lege: sed iustis nō est lex posita: hoc est, non tanquam inuitis posita: sed uoluntarijs eò liberaliter data, quò suauiter inspirata. Vnde & pulchre dñs domin⁹. Tollite (ait) iugum meū super uos. Acsi diceret. Nō impono inuitis: sed uos tollite si uultis. Alioquin nō requiem, sed laborē inueniretis animabus uestris. Bona itaq; lex charitas, & suauitas: quæ nō solum leuiter suauiterq; portat: sed & seruorum & mercenariorū leges portabiles ac leues reddit: quas utiq; non destruit, sed facit ut impleantur: dicente domino. Non ueni legem soluere, sed adimplere. Illam tēperat: istam ordinat: utraq; leuigat. Nūquam erit charitas sine timore: sed castus: numquam sine cupiditate, sed ordinata. Implet ergo charitas legem seruí, cum infundit deuotionem: implet & mercenarij cum ordinat cupiditatem. Porrò timori permixta deuotio ipsum non annullat: sed castificat. Pœna tantum tollitur, sine qua esse non potuit dum fuit seruilis: & timor manet in seculum seculi castus & filialis. Nam quod legitur. Perfecta charitas foras mittit timorē: pœna intelligenda est quæ seruili (ut diximus) nūquam deest timori: illo scilicet genere locutionis quo sæpe causa ponitur pro effectu. Denicq; cupiditas tunc recte à superueniente charitate ordinatur, cum mala quidem penitus respuunt: bonis uerò meliora præferuntur: nec bona nisi propter meliora appetūtur. Quod cum plane per dei gratiam assecutum fuerit, diligetur corpus & uniuersa corporis bona tantum propter animam: anima propter deum: deus autem propter seipsum. Verumtamen quia carnales sumus, & de carnis concupiscentia nascimur: necesse est ut cupiditas nostra uel amor noster à carne incipiat: quæ si recto ordine dirigitur, quibusdam suis gradibus duce gratia proficiens, spiritu tandem consummabitur: quia non prius quod spirituale, sed qđ animale: deinde quod spirituale. Et prius necesse est portemus imaginem terrestris: deinde cælestis. In primis ergo diligit seipm̄ homo propter se. Caro quippe est, & nil sapere ualet præter se. Cumq; se uidet per se nō posse subsistere: deum quasi sibi necessarium incipit per fidem inquirere & diligere. Diligit itaq; in secundo gradu deum: sed propter se, non propter ipsum. At uerò cum ipsum cæperit occasione ppriæ necessitatis colere & frequentare: cogitando, legendo, orādo, obediendo: quadam huiuscemodi familiaritate paulatim sensimq; deus innotescit: consequēter & dulcescit: & sic gustato quàm suauis est dominus, trāsit ad tertium gradum, ut diligat deum non iam propter se, sed propter ipm̄. Sanè in hoc gradu diu statur: & nescio si à quoquā hominum quartus in hac uita perfecte apprehenditur ut se scilicet diligat homo tantū propter deum. Asserāt hoc si qui experti sunt: mihi fateor impossibile uidetur. Erit autē proculdubio cū introductus fuerit seruus bonus & fidelis in gaudium domini sui: & inebriatus ab ubertate domus dei. Quasi enim miro quodammodo oblitus sui: & à se penitus uelut deficiens, totus pergit in deū: & deinceps adhærens ei, unus cum eo spiritus erit. Arbitror hoc sensisse prophetam cum diceret. Introibo in potentias domini, domine memorabor iustitiæ tuæ solius. Sciebat profectò cum introiret in spirituales potētias domini, exutum se iri ab uniuersis carnis infirmitatib⁹: ut iam nil de carne haberet cogitare: sed totus in spiritu memoraretur iustitiæ domini solius. Tunc pro certo singula Christi membra dicere poterunt de se quod Paulus aiebat de capite. Etsi cognouimus secundum carnem Christum: sed nunc iam non nouimus. Nemo ibi se cognoscet secundum carnem: quia caro & sanguis regnum dei non possidebunt. Non quod carnis illi substantia futura non sit: sed quod carnalis omnis necessitudo sit defutura: carnisq; amor, amore spiritus absorbendus: & infirme quæ nunc sunt humanæ affectiones, in diuinas quasdā habeāt commutari. Tunc sagena charitatis quæ nunc tracta per hoc mare magnum & spaciosum, ex omni genere piscium congregare non desinit: cum perducta ad littus fuerit, malos foras mittens, bonos solummodo retinebit. Siquidem in hac uita ex omni genere piscium intra sinum suæ latitudinis charitatis rhete cōcludit, ubi se pro tempore omnibus conformans, omnium in se siue aduersa siue prospera trāsiciens, ac sua quodammodo faciens, non solum gaudere cum gaudentibus, sed & flere cum flentibus consuevit. Sed cum peruenerit ad littus: uelut malos pisces omne quod triste patitur foras mittens, sola quæ placere, iucunda esse poterunt retinebit. Numquid enim tunc uerbi gratia Paulus aut infirmabitur cum infirmis. aut uretur cum scandalizatis: ubi scandala & infirmitas procul erunt? Aut certè lugebit eos qui non agent pœnitentiam, ubi certum est nec peccātem fore nec pœnitētem? Absit autem ut uel eos qui ignib⁹ æternis cum diabolo & angelis eius deputandi sunt plangat & deficat in illa ciuitate quam fluminis impetus lætificat: cuius & dilígit dominus portas super omnia tabernacula Iacob: quod uidelicet in tabernaculis etsi quando gaudetur de uictoria, laboratur tamen in pugna, & plerunq; periclitatur de uita: in illa autem patria nulla prorsus admittatur aduersitas siue tristitia: quemadmodum de illa canitur: Sicut lætantium omnium habitatio in te. Et rursum. Lætitia sempiterna erit eis. Denicq; quomodo misericordiæ recordabitur, ubi memorabitur iustitiæ dei soliusq; Proinde ubi iam nō erit miseriæ locus, aut misericordiæ tēpus, nullus profectò esse poterit miserationis affectus.

1.Co.5.
Mat.25.
Psal.35.
1.Co.6.
Psal.70.
2.Co.5.
1.Co.15.
Mat.13.
Ro.12.
2.Co.11.
Psal.45.
Psal.86.
Ibidem.
Esa.61.
Iob.7.
Rom.13.
1.Tim.1.
Rom.8.
1.Co.9.
1.Tim.1.
Mat.11.
Matt.5.
1.Ioā.4.

Finis sermonis de charitate.

DIVI BERNARDI ABBATIS.
ni tractatum de duodecim gradibus humilitatis & superbiæ, Præfatio.

ROgasti me frater Godefride ut ea quæ de gradibus humilitatis corã fratrib⁹ locutus fuerã, pleniori tibi tractatu dissererẽ. Cui tuæ petitioni dignæ, ut dignũ erat, & uolens satisfacere, & timens nõ posse: euãgelici consilij memor non prius
Luc. 14. fateor facere ausus sum: quàm sedens cõputaui, si sufficerent sumptus ad perficiendũ. Cum aũt charitas hũc foras mississet timorẽ quo mihi timebã illud de opere nõ consummãdo: subintrauit alius timor de cõtrario: quo cœpi timere grauius periculũ de gloria si perfecissem, quàm de ignominia si defecissem. Vnde inter hunc timorẽ & charitatem, uelut in quodam biuio positus, diu hæsitaui cui uiarũ tuto me crederẽ: metuẽs aut loquẽdo utiliter de humilitate, ipse humilis nõ inueníri: aut tacẽdo hũiliter, inutilis fieri. Cũq; neutrã uiã tutã, alterutrã tñ mihi tenẽdã esse cõspicerẽ: elegi potiꝰ tibi (si quẽ possem) cõicare fructum sermonis: quàm tutari me solũ portu silentij: simul fiduciã habẽs si quid fortè quod approbes dixerim, tuis precibus posse me non superbíre: si autem (quod magis puto) nil tuo studio dignum effecerim, de nihilo superbíre non posse.

Explicit præfatio.

OCVTVRVS ERGO de gradibꝰ humilitatis, quos beatus Benedictus nõ numerãdos, sed ascẽdendos ꝓponit: prius ostendo si possum quo per illos perueniendum sit, ut audito fructu peruentionis, minus grauet labor ascensionis. Proponit
Ioan. 14 itaq; dominus nobis uiæ laborem: laboris mercedẽ. Ego sum (inquit) uia, ueritas, & uita. Viam dicit humilitatem quæ ducit ad ueritatem. Altera labor: altera fructus laboris est. Vnde scia, inquis, q̃ ibi de humilitate locutus sit: cum indeterminate dixerit, ego sum uia? Audi apertius.
Matt. 11. Discite à me, quia mitis sum, & hũilis corde. Se ergo ꝓponit humilitatis exemplum, mãsuetudinis formam. Si imitaris eũ: non ambulas in tenebris: sed habebis lumẽ uitæ
Ioan. 8. Quid est lumen uitæ nisi ueritas: quæ illumínans omnem
Ioan. 1. uenientem in hunc mundum, ostendit ubi sit uera uita? Ideocum dixisset ego sum uia & ueritas: subdidit, & uita. Ac si diceret. Ego sum uia, quæ ad ueritatem duco. Ego sum ueritas, quæ uitam promitto. Ego sum uita, quã do. Hæc est enim, ait, uita æterna: ut cognoscant te uerum
Ioan. 17. deum, & quem misisti Iesum Christum. Vel sic quasi tu dicas. Viam considero, id est humilitatem: fructum desidero, ueritatẽ. Sed quid si tantus est labor uiæ, ut ad optatum lucrum non possim peruenire? Respondet. Ego sum uia id est uiaticum quo sustenteris in uia. Clamat igitur errantibus: & uiã ignorantibus: ego sum uia. Dubitantibus & nõ credentibus: ego sum ueritas. Iam ascendentibus: ego sum uita. Satis, ut reor, ostensum est ex proposito capitulo euangelij: cognitionem ueritatis, fructũ esse
Luc. 10. humilitatis. Accipe & aliud. Confiteor tibi pater domine cæli & terræ: quia abscõdisti hæc: haud dubium quin ueritatis secreta, à sapientibus & prudentibus sid est à superbis: & reuelasti ea paruulis: hoc est hũmillibus. Et in hoc apparet q̃ ueritas quæ superbis abscondit̃ humilibus reuelatur. ¶ Humilitatꝭ uero talis potest esse diffinitio.
Humilitas est uirtus qua homo ueríssima sui agnitione sibipsi uilescit. Hæc autẽ conuenit his qui ascensionibꝰ
Humilitatis diffinitio. in corde suo dispositis, de uirtute in uirtutem id est de gradu in gradũ pficiũt: donec ad culmẽ humilitatis perueniãt: in quo uelut in Sion. i. in speculatione positi, ueritatẽ pspiciãt. Etenim, inqt, bñdictionẽ dabit legislator: qa
Psal. 83. qui dedit legẽ, dabit & benedictionẽ: hoc est qui iussit humilitatẽ, perducet ad ueritatem. Quis uero est hic legislator, nisi dulcis & rectus dñs, q legẽ dedit delinquentibus
ps. 24. in uia. In uia quippe delinquũt qui ueritatẽ derelinquũt. Sed numquid uel sic à dulci dño dereliquumꝰ? Ipsis ergo dulcis & rectus dñs legem dat uiã humilitatis, per quã redeant ad agnitionẽ ueritatis. Dat occasionẽ recuperande salutis, qa dulcis est: nõ tñ absq; disciplina legis: qa rectus est. Dulcis, quia perire nõ patit. Rectus, quia punire non obli uiscitur. Hanc itaq; legem qua redit ad ueritatẽ, beatus Benedictꝰ perduodecim gradus disponit: ut sicut per decẽ præcepta legis ac geminã circũcisionẽ (in quo duodenarius numerꝰ adimplet) ad Xp̃m uenit: ita his duodecim gradibꝰ ascẽsis, ueritas apprehẽdat. Illud quoq; qd̃ in scala illa quæ in typo humilitatis Iacob monstrata est, dñs desup inmixus apparuit: qd nobis aliud inuit, nisi q̃ in culmine humilitatis cõstituit cognitio ueritatis? Dñs quippe de summitate scalæ pspiciebat sup filios hominũ tanquã ueritas: cuius oculi sicut fallere uolũt, ita falli nõ
Psal. 13. norũt: ut uideret si est intelligẽs aut requirẽs deũ. An nõ tibi de alto uidet clamare ac dicere requirẽtibꝰ se (nouit eñ qui sunt eius) Trãsite ad me oẽs q cõcupiscitis me: & à generationibꝰ meis implemini? Et illud: Venite ad me q laboratis, & onerati estis: & ego uos reficiã. Venite inquit.
Ecc. 24. Quo? ad me ueritatẽ. Qua: Per humilitatẽ. Quo fructu? Ego uos reficiã. Sed quæ est refectio quã ueritas ascendẽtibꝰ ꝓmittit, peruenientibus reddit? An fortè illa est charitas? Ad hãc quippe (ut ait beatꝰ Benedictꝰ) ascensis oibꝰ humilitatis gradibꝰ monachꝰ mox pueniet. Verè dulcis
Cant. 3. & suauis cibus charitas, q̃ fessos alleuat, debiles roborat, mœstos lætificat. Iugum deniq; ueritatis facit suaue: & onus leue. Bonus cibus charitas: quæ media in ferculo Salomonis consistens, diuersarũ odore uirtutũ uelut diuersi generis fragrãtia pigmẽtorũ, esuriẽtes reficit: iocundat reficiẽtes, Ibi siquidẽ apponit pax, patiẽtia, benignitas, longanimitas, gaudiũ in spũ sancto: & si quæ sunt aliæ ueritatis seu sapientiæ generationes, apponuntur in illa. Habet
Psa. 126. & humilitas i eodẽ ferculo suas epulas: panẽ scilicet doloris, & uinum compũctionis: quas primo ueritas incipiẽtibus offert: quibꝰ utiq; dicit: Surgite postquã sederitis q
Psa. 103. mãducatis panem doloris. Habet ibidem cõtemplatio ex
Can. 5. adipe frumenti solidũ cibũ sapientiæ: cũ uino quod lætificat cor hois: ad quæ ueritas perfectos inuitat, dicens: Comedite amici mei: & bibite: & inebriamini charissimi. Media, inquit, charitate cõstruit propter filias Hierusalẽ: propter imperfectas uidelicet animas: quæ dũ adhuc illũ solidũ cibũ minꝰ capere possunt, lacte interim charitatis propane, oleo pro uino nutriendæ sunt. Quæ recte media describit. qa eius suauitas nec incipiẽtibus præsto est, prohibente timore: nec perfectis satis est, pro abũdantiori cõtemplationis dulcedine. Hi adhuc à noxijs carnalium delectationũ humoribus, timoris amarissima potione purgandi nondũ lactis dulcedinẽ experiunt: illi iã auulsi à lacte, epulari ab introitu gloriæ gloriosiꝰ delectant: soli s medijs. i. pficientibꝰ ita iam melleas quasdam sorbitiũculas charitatis expertis, ut illis interim pro sui tenerítudine contenti sint. ¶ Primꝰ ergo cibꝰ est humilitatis, purgatoriꝰ cũ amaritudine: secũdus charitatis, cõsolatoriꝰ cũ dulcedine: tertius contemplationis, solidus cum fortitudine. Heu mihi
Psal. 79. dñe deus uirtutũ quousq; irascéris super orationem serui tui: cibabis me pane lachrymarũ: & potũ dabis mihi in lachrymis? Quis me inuitabit ad illud uel medium ac dulce
Psal. 67. charitatis cõuiuiũ: ubi iusti epulantur in conspectu dei, &
Iob. 10. delectantur in lætitia: ut iam non loquens in amaritudine
Psal. 137. aiæ meæ dicam deo noli me condemnare: sed epulando in azymis syncerítatis & ueritatis: lætꝰ cantẽ in uijs dñi q̃m magna est gloria dñi? Bona tamen uia humilitatis, qua ueritas inquiritur, charitas acquirit, generatiões sapientiæ participant. Deniq; sicut finis legis Xp̃s: sic perfectio humilitatis cognitio ueritatis. Christus cũ uenit attulit gra
Iaco. 4. tiam. Veritas quibus innotuerit: dat charitatem. Innotescit autem humilibus: humilibus ergo dat gratiam. Dixi ut potui, quo fructu hũilitatis gradꝰ ascendi debeãt: dicã ut potero, quo ordine ad ꝓpositũ brauiũ ueritatis perdu

cant. Sed quia ipsa quoq; ueritatis agnitio in tribus gradibus consistit, ipsos breuiter si possum distingo: quatenus ex hoc clarius innotescat ad quem triū ueritatis, duo decimus humilitatis pertingat.

IN quirimus nāq; ueritatē in nobis: ī proximis: in sui natura. In nobis, nosmetipsos dijudicando. In proximis, eorum malis cōpatiendo. In sui natura, mūdo corde contemplando. Obserua sicut numerū: ita & ordinem. Primo te doceat ueritas ipsa q̄ prius in proximis quàm in sui debeat inqri natura. Post hoc accipies cur prius in te quàm in ꝓximis inquirere debeas. In numero siquidē beatitudinum quas suo sermone distinxit, pri⁹ misericordes quàm mundi cordes posuit. Misericordes quippe cito in proximis ueritatē dep̄hendūt: dum suos affectus in illos extēdūt: dū sic per charitatē se illis cōformāt, ut illorū uel bona uel mala tanquā propria sentiant. Cū infirmis infirmant: cum scādalizatis urunt. Gaudere cū gaudētib⁹, flere cū flētib⁹ cōsueuerūt. Hac charitate fraterna cordis, acie mūdata: ueritatē delectant in sui cotēplari natura: pro cui⁹ amore mala tolerāt aliena. Qui uerò ita se fratribus nō cōsociāt, sed ecōtrario aut flentib⁹ insultāt, aut gaudētib⁹ derogāt. dum quod ī illis est, in se esse nō sentiūt: quia silr affecti nō sūt: ueritatē in ꝓximis qualiter deprehēdere possūt? Bene nāq; cōuenit illis illud uulgare prouerbiū: Nescit sanus quid sētiat æger: aut plenus q̄d patiat ieiunus. Et æger ægro: & ieiunus ieiuno quāto ꝓpinquius: tāto familiarius cōpatiūt. Sicut em̄ pura ueritas nō nisi puro corde uidet: sic miseria fratris uerius misero corde sētit. Sed ut ob alienā miseriā miserū cor habeas, oportet ut tuā prius agnoscas: ut proximi mentē in tua inuenias: & ex te nouerīs qualit illi subueniās: exemplo scilicet saluatoris nostri: q̄ pati uoluit, ut cōpati sciret: miser fieri, ut misereri disceret: ut q̄modo de ipo scriptū est. Didicit ex his quæ passus est obedientiā: ita & mīam discernet. Nō q̄ ante misereri nesciret: cuius misericordia ab æterno & usq; in æternū: sed q̄d natura sciebat ab æterno, tpali didicit experimēto. Sed fortè durū tibi uidet q̄ dixi dei sapiam Xp̄m didicisse mīam quasi is p quē oia facta sunt, aliqd aliquādo ignorasset ex his quæ sunt: maxime cū illud q̄d ex epla ad hebræos ad id cōprobādū cōmemorauī: alio sensu, qui non ita uideat absurdus, possit intelligi: ut hoc q̄d dictū ē didicit, nō ad ipsum caput referatur in sui persona: sed ad corp⁹ ei⁹, q̄d est ecclesia: ut sit ita sensus. Et didicit ex his quæ passus est obedientiā: hoc est obedientiā didicit in suo corpore ex his quæ passus est in capite. Nam illa mors, illa crux, opprobria, sputa, flagella, quæ oia caput nostrū Xp̄s ptāsiit, q̄d aliud corpori eius. i. nobis, quàm præclara obedientiæ documēta fuerūt? Xp̄s em̄ (ait Paul⁹) fact⁹ ē obediēs patri usq; ad mortē: mortē aūt crucis. Qua necessitate? Rñdeat apls Petrus, Christ⁹ passus est pro nobis, uobis reliquēs exemplū, ut sequamini, inqt, uestigia eius. i. ut imitemini obedientiā eius. Ex his ergo quæ passus est, discimus quāta nos qui puri homines sumus, oporteat pro obedientia perpeti: pro qua is qui & deus erat, nō dubitauerit mori. Et hoc modo inquis nō incōueniens erit si dicat Xp̄s uel obedientiā uel mīam seu aliq̄d in suo corpore didicisse: dū tamē sibi in sua persona nil quod se ante latuerit credatur ex tēpore potuisse accedere. Sicq; ipse fit qui misereri doceat aut obedire: ipse qui discat quia caput & corpus un⁹ est Xp̄s, Non ego hūc intellectum, quin rectus sit, Sed ex alio loco ipsius epistolæ supior interp̄tatio uidet approbari, ubi dicit: Nusquā em̄ angelos aprehendit: sed semen Abraæ apprehendit: unde debuit per oia fratrib⁹ similari, ut misericors fieret. Puto q̄ hæc uerba sic ad caput referēda sunt, ut corpori penitus aptari nō possint. De uerbo utiq; dei dictū est q̄ nō angelos apprhēdit: hoc est nō in unam sibi personam assumpsit: sed semē Abraæ. Neq; em̄ legitur, uerbū angelus factum est: sed uerbū caro factū est: & caro de carne Abrahæ: iuxta ꝓmissionē quæ illi primū facta est: unde id est ex qua semīnis assumptione, debuit p omnia fratrib⁹ similari: id est oportuit ac necesse fuit ut similis nobis passibilis, nostrarum oia (excepto peccato) genera miseriarū percurreret. Si quæris qua necessitate: ut misericors, inqt, fieret. Et hoc ais cur nō recte ad corp⁹ referri potest? Sed audi q̄d paulo post sequit. In eo em̄ in quo passus est ipse & tētatus: potens est & eis qui tentātur auxiliari. In quibus uerbis q̄d meli⁹ intelligi possit nō uideo: nisi q̄ ideo pati ac tētari, oībus q; absq; pctō: humanis uoluit cōmunicare miseriis (q̄d est per oia fratribus similari) ut similiter passis ac tētatis misereri ac compati ipō disceret experimēto. Quo quidē experimēto nō dico ut sapiētior efficeret: sed ꝓpinquior uideret quaten⁹ infirmi filij Adā, quos suos fieri & appellari fratres nō dedignat⁹ est, suas illi infirmitates cōmitttere nō dubitarēt, qui sanare illas & posset ut deus, & uellet ut proximus, & cognosceret ut eadem passus. Vnde Esaias uirū cum appellat dolorū, & scientē infirmitatē. Et apostolus. Nō em̄ habemus (inquit) pontificē qui nō possit cōpati infirmitatibus nostris. Vnde autē possit indicant adiungit. Tentatū aute per oia p similitudine absq; peccato. Beat⁹ q̄pe deus, beatus dei filius, in ea forma qua nō rapinā arbitratus est esse se æqualem patri: proculdubio impassibilis: priusquā se exinaniisset formā serui accipies: sicut miseris & subiectionē expertus nō erat: sic mīam uel obediētiam nō nouerat experimēto. Sciebat quidē p naturā: nō autē sciebat per experientiā. At ubi minoratus est nō solum à seipso, sed etiā paulominus ab angelis, q & ipsi impassibiles sunt per gratiā, uon per naturā: usq; ad illā formam in qua pati & subiici posset: q̄d utiq; (sicut dictū est) in sua nō posset: & in passione expertus est mīam, & in subiectione obedientiam. Per quā tamē experientiā nō illi (ut dixi) scientia, sed nobis fiducia creuit: dum ex hoc misero genere cognitionis, is à quo longe errauerām⁹, factus est proprior nobis. Quādo enim illi appropinquare auderemus in sua impassibilitate manētis? Nunc autem apostolo suadente, monemur cum fiducia adire thronū gratiæ ipsius: quem nimirum sicut alibi scriptum est, languores nostros tulisse, & dolores nostros portasse cognoscimus: & in eo quo passus est ipse, nobis compati posse non dubitamus. Nō ergo debet absurdū uideri si dicitur Christū nō quidem aliquid scire cœpisse quod aliq̄n nescierit: scire tamē alio modo misericordiam ab æterno per diuinitatē, & aliter in tēpore didicisse per carnem. Vide ne & simili locutionis modo illud dictū sit q̄d dns requirētibus discipulis de die ultimo se nescire respōdit. Nam quomodo die illū ille nesciebat, in quo oēs sapiētiæ & scientia thesauri sunt absconditi? Cur ergo se scire negabat, quod certū est quia nescire nō poterat? Nunq̄d fortè mēdaciter eos uoluit celare, quod utiliter nō ualuit innotescere? Absit. Sicut nihil ignorare poterat, cum sapiētia sit: sic nec mētiri, cum ueritas sit. Sed uolēs discipulos ab inutilis inq̄sitionis curiositate cōpescere: q̄d inquirebāt, se scire negauit: non omnimodo quidē: sed tali quodā modo quo negare ueraciter potuit. Nā etsi suæ diuinitatis intuitu æque oia præterita. s. præsentia atq; futura perlustrādo, die quoq; illum palàm habebat: non tamen illis carnis suæ sensibus experiēdo agnouerat. Alioquin iam spū oris sui antichristum interfecerat: iam auribus sui corporis archangelum uociferantē, & tubā sonantē, in quo strepitu mortui suscitandi sunt audierat: iam oculis suæ carnis oues hœdosq; qui ab inuicē segregandi sunt perspexerat. Deniq; ut intelligas q̄ illa tm̄ cognitione quæ per carnē fit, se illū die nescire perhibuerit, uigilanter respōdens nō ait, nec ego scio: sed nec ipse inqt filius hois scit. Quid est filius hois, nisi nomē assumptæ carnis? Quo fiquidem noie intelligi datur quia dicēs se aliqt nescire: nō iuxta q̄ deus est: sed fm hoiem loquitur. Alias quippe loquēs de se fm suā diuinitatē, nō filius uel filiū hois: sed ego, uel me, sæpius ponere cōsueuit: ut ibi. Amen dico uobis, antequā Abrahā fieret, ego sum. Ego sum ait: nō filius hois est. Nec dubiū q̄n de illa essentia diceret qua ante Abrahā & sine initio est, non

Mat. 5.
2. Co. 11.
Rom. 12
ꝓuerbiū
Heb. 5.
Phi. 2.
1. pet. 2.
Hbre. 2.
Ioan. 1.
Heb. 2.
Heb. 2.
Esai. 53.
Heb. 4.
Ibidem.
Phili. 2.
Heb. 4.
Esai. 53.
Mar. 13.
Col. 2.
Mar. 13.
Ioan. 8.

est,non qua post Abrahã,& ex Abraham factus est.Alibi
Mat.16. quoq; hoim de se opinionẽ à discipulis inquirẽs:quẽ dicunt,inquit,hoies esse:nõ me,sed filiũ hominis? Rursus
Ibidem. eosdẽ interrogãs,quid de se ipsi quoq; sentirent:uos aũt non quem filiũ hois:sed quẽ me ait esse dicitis? Carnalis uidelicet populi sniam de carne inquirẽs, nomen carnis, qđ propriæ est filius hois,posuit:spũales uerò discipulos de sua diuinitate interrogãs,nõ filiũ hois,sed signãter me dixit:Quod deniq; Petrus intelligẽs,quid per hoc quod
Ibidem. dixerat me,requisiti fuissent:sua responsione aperuit,tu es (inquiẽs) nõ Iesus filius uirginis,sed Xps filius dei.Qđ utiq; si respõdisset,nihilomin9 ueritatẽ dixisset:sed ĩ uerbis interrogationis sensum interrogãtis prudẽter aduertens,cõpetẽter ppriecq; ad interrogata respõdit dicẽs: tu es Xps fili9 dei.Cũ igit uideas Xpm in una quidẽ psona duas habere naturas:unã qua semper fuit: alterã qua esse cœpit:& sm sempiternũ suũ quidẽ esse,semp oĩa nosse:sm temporalem uerò,multa tpaliter expertũ fuisse:cur fateri dubitas ut esse in tpe cœpit ex carne,sic carnis quoq; miserias scire cœpisse:illo dũtaxat modo cognitionis quem docet defectio carnis? Quod utiq; genus scientiæ,protoplasti sapiẽti9 felicius q; nescirẽt:qñ id attingere nisi stulte miserecq; nõ poterãt. ¶ Sed plasmator corũ deus reqrẽs quod perierat:opus suũ miseratus ꝓsecutus est: descẽdẽs & ipe misericorditer,quò illi ceciderãt miserabiliter.Voluit experiri i se: qđ illi facisẽdo cõtra se merito paterent. Nõ simili quidẽ curiositate,sed mirabili charitate.Nõ ut miser cũ miseris remaneret: sed ut misericors factus miseros liberaret.Factus inquã misericors nõ illa mia quã felix manens habuit ab æterno: sed quã mediãte miseria reperit in habitu nostro.Porrò pietatis op9 qđ per illã cœpit,in ista perfecit.Nõ q; sola illa non posset perficere:sed quia nobis non potuit absq; ista sufficere.Vtraq; siquidẽ necessaria:sed nobis hæc magis cõgrua fuit.O ineffabilis pietatis excogitatio. Quãdo nos illã mirã miam cogitaremus:quã præcedẽs miseria nõ informat? Qñ illã aduerteremus incognitã nobis compassionẽ quæ nõ passione præuenta,cum impassibilitate perdurat? Attũ si illa quæ miseriã nescit mia nõ præcessisset: ad hãc cui9 miseria ma-
Psal.39. ter est,non accessisset.Si non accessisset,nõ attraxisset.Si nõ attraxisse,non extraxisset.Vnde autẽ extraxit: nisi de lacu miseriæ,& de luto fæcis? Nec illã tamẽ misericordiã
Psal.35. deseruit:sed hãc inseruit. Nõ mutauit:sed multiplicauit, sicut scriptũ est.Hoies & iumẽta saluabis dñe:quẽadmodum multiplicasti miam tuã deus. ¶ Sed iam ad ꝓpositũ redeamus.Si ergo se miserũ fecit qui miser nõ erat,ut experiretur qđ & ante sciebat, quanto magis tu: non dico ut te facias quod nõ es:sed ut attendas qđ es q̃a uerè miser es:& sic discas misereri qui hoc aliter scire non potes: ne fortè si proximi malum consideres,& tuũ nõ attẽdas: moueris non ad miserationẽ,sed ad indignationẽ,nõ ad adiuuandũ,sed ad iudicandũ:deniq; nõ ad instruendũ in
Gal.6. spiritu lenitatis:sed ad destruẽdũ in spũ furoris.Vos qui spũales estis,ait apostolus:hmõi instruite in spiritu lenitatis.Apostoli consiliũ siue etiã præceptum est ut mãsueto, id ẽ eo spũ fratri ægrotãti subuenias: quo tibi uis subueniri cũ ægrotas.Et ut scias qualiter erga delinquẽtẽ mã-
Ibidem. suescere possis:cõsiderãs inquit teipsum: ne & tu tẽteris. Cõsiderare libet quàm bene discipul9 ueritatis ordinem sequatur magistri.In beatitudinib9 quas suprà memorauit:sicut prius misericordes quàm mundicordes: sic prius mites quàm misericordes pronũciati sunt.Et apls cũ spi-
Vbi sup rituales hortaret ad instruendũ carnales,adiũxit:in spiritu lenitatis.Instructio quippe fratrum pertinet ad misericordes:spirit9 lenitatis ad mites.Acsi diceret.Inter misericordes deputari non potest:qui in semetipso mitis non est.Ecce apostolus aperte ostẽdit qđ superi9 me ostẽsurũ promisi:prius uidelicet ueritatẽ inquirẽdã esse in nobis quàm ĩ proximis:cõsiderãs inquiẽs teipsum: id est quàm facilis ad tẽtandũ:quàm pronus ad peccandũ: quatenus ex tui cõsideratiõe mitescas: sicq; ad succurrendũ alijs in spiritu lenitatis accedas. Alioquin si monentẽ non audis discipulũ:arguentem time magistrũ:Hypocrita eĳce primum trabẽ de oculo tuo:& sic ualebis festucam eĳcere de oculo fratris tui. Trabes ĩ oculo grandis & grossa, superbia in mente est:quæ quadam corpulentia sui uana nõ sana,tumida nõ solida oculum mentis obscurat, ueritatem obumbrat:ita ut si tuam occupauerit mẽtem, iam tu te uidere, iam te talẽ qualis es uel qualis esse potes,non possis sentire: sed qualẽ te amas,talẽ te uel putes esse, uel speres fore.Quid enĩ aliud est superbia, quàm (ut quidã factus
Supbia, diffiniuit amor ꝓpriæ excellentiæ? Vnde & nos possum9 dicere per cõtrariũ:humilitatẽ propriæ excellẽtiæ esse cõtemptum. Amor uerò,sicut nec odiũ,ueritatis iudiciũ nescit.Vis iudiciũ ueritatis audire? Sicut audio,sic iudico. Non sicut odi,nõ sicut amo,non sicut timeo.Est iudiciũ
Ioã.19. odij,ut illud:Nos legẽ habemus: & sm legẽ nostrã debet
Ioan.11. mori.Est timoris,ut illud:Si dimittimus eum sic,uenient Romani & tollet nostrũ locũ & gentẽ. Iudiciũ uerò amo-
2.Re.18. ris:ut dauid De filio parricida:Parcite iquit puero Absalon.Et legibus humanis statutũ:& in causis tã ecclesiasticis quàm secularibus seruatũ scio:specialẽs amicos causãtium non debere admitti ad iudiciũ:ne uel fallant,uel fallantur amore suorũ. Qđ si culpã amici tui iudicio amor illi9 aut minuit,aut prorsus abscõdit:quãto magis amor tui tuũ cõtra te iudicium fallit? Qui ergo planè ueritatem ĩ se cognocere curat,necesse est ut semota trabe superbiæ quæ oculũ arcet à luce,ascensiones in corde suo disponat per quas seipsũ in seipso inquirat:& sic post duodecimum humilitatis ad primum ueritatis gradum pertingat.Cum autem ueritate inuenta in se,imo se inuento in ueritate di-
Psal.115. cere potuerit: Credidi,propter quod locut9 sũ,ego autẽ
Psal.63. humiliatus sum nimis:ascendat homo ad cor altũ, ut exaltet ueritas:& ad gradũ secundũ ꝓueniens dicat in excessu suo:oĩs hõ mẽdax. Putas hunc ordinẽ Dauid nõ tenuit?
Psal.115. Putas hoc nõ sensit propheta quod dñs,quod apostolus, quod & nos post ipsos & per ipsos sentimus? Credidi inquit ueritati dicenti: Qui sequit me,non ambulat in tene-
Ioan.8. bris.Credidi ergo sequẽdo: ꝓpter quod locutus sum confitendo.Quid cõfitẽdo? Veritatẽ quã cognoui credendo Postquã autẽ & credidi ad iustitiã:& locutus sum ad salutem:humiliatus sum nimis,hoc est perfecte.Tanquam diceret:,Quia ueritatẽ cognitã in me cõfiteri contra me nõ erubui:ad perfectionẽ humilitatis profeci.Nimis cñ,pro
Psal.111. perfectẽ pot intelligi: ut ibi: in mãdatis eius uolet nimis. Quod si quis cõtendat nimis hic pro ualde positũ,non ꝓ perfecte:quia & expositores idipsum uidẽtur astruere:me q; hoc discordat à sensu prophetæ.ut sic sentiamus eũ dixisse.Ego quidem cum adhuc ueritatem nõ nossem:aliqd me putabam esse:cum nihil essem.At postquã in Xpm credendo,id est eius humilitatẽ imitãdo,ueritatem agnouit: ipsa quidẽ exaltata est in me ex mea cõfessione:sed ego humiliatus sũ nimis: id est ualde uolui mihi ex mei cõsideratione.Humiliatus ergo propheta in hoc primo gradu ue-
Psal.118. ritatis (ut ait in alio psalmo & in ueritate tua humiliasti me:semetipsum attendat: & ex ꝓpria miseria generalẽ perpendat sicq; ad secũdũ trãsiẽs dicat in excessu suo:oĩs hõ mẽdax.In quo excessu suo? In illo proculdubio quo se se excedens,ac ueritati adherens, seipsum dijudicat. In illo ergo excessu suo dicat nõ indignando aut insultando,sed miserãdo & compatiẽdo,oĩs hõ mendax. Quid est oĩs hõ mendax? Oĩs hõ infirm9,oĩs hõ miser,& ipotens:qui nec se nec alium possit saluare. Sicut dicitur fallax equus ad
Psal.32. salutẽ:non q; equus aliquẽ fallat,sed quia is seipsum fallit qui in fortitudine eius cõfidit:sic oĩs hõ dicit mendax.i. fragilis,mutabilis,à quo falus nõ possit uel sua uel aliena sperari:quin potius maledictionẽ incurrat qui spem suã ĩ
Hier.17. hoie ponit.Proficiens itaq; humilis propheta ꝑducatũ ueritatis,quocq; in se lugebat: uidẽs in alijs,dũ apponit scientiã,apponat & dolorẽ:ag generaliter sed ueraciter dicat:oĩs homo mẽdax. Vide quàm lõge aliud senserit de se pharisæus ille superb9. Quid deprompsit in excessu suo?

Luc.18. Deus gratias ago tibi quia nõ sum sicut cæteri hominũ. Dum in se singulariter exultat, alijs arroganter insultat.
Psal.115. Dauid autẽ aliter. Ait enim: Ois homo mendax. Neminẽ
Rom.3. excipit, ne quẽ decipiat, sciẽs quia oẽs peccauerũt, & oẽs egẽt gĩa dei. Pharisæus se solũ decipit, quẽ solum excipit dũ cæteros dãnat. Propheta se nõ excipit à cõi miseria: ne excipiatur à misericordia. Pharisæus exufflat miam, dũ dissimulat miseriam. Propheta affirmat tã de oibus quàm de se, ois homo mẽdax. Pharisæus cõfirmat de oibus præter se: non sum, inquies sicut cæteri hoim. Et gratias agit nõ quia bonus, sed quia solus: non tam de bonis quæ habet,
Luc.18. quàm de malis quæ in alijs uidet. Nõdum de suo trabem eiecerat, & festucas in oculis fratrũ enumerat. Nã subdit: Iniusti, raptores. Nõ frustra (ut arbitror) excessum à proposito feci, si utriusq; excessus differentiã itellexisti. Iã ad ꝓpositũ redeundũ est. Quos itaq; ueritas sibi iam inotescere, ac per hoc uilescere fecit, necesse est ut cuncta quæ a mare solebant, & ipsi sibi amarescant. Statuẽtes nimirũ se ante se, tales se uidere cogãt, quales uel à se uideri erubescant. Dũq; sibi displicet quod sunt, & ad id suspirant qđ non sunt, quod utiq; per se fore diffidunt, uehemẽter sese lugẽtes: id solũ consolationis inueniunt, ut seueri iudices sui, qui scilicet amore ueri esuriant & sitiãt, iustitiã usq; ad contẽptũ sui districtissimã de se exigãt satisfactionẽ, & de cætero emendationẽ. Sed cũ se ad id sufficere nõ posse cõ
Luc.17. spiciũt (cũ eñ fecerint oia quæ mãdata fuerit sibi, seruos se inutiles dicũt) de iustitia ad miam cõfugiũt. Vt aũt illã
Matt.5. cõsequãtur, consiliũ ueritatis sequuntur. Beati misericordes: qñ ipsi miam cõsequentur. Et hic est secũdus gradus ueritatis: quo eam ĩ proximis inquirũt, dũ de suis aliorũ necessitates exquirunt: dũ ex his quæ patiuñ, patientib⁹ cõpati sciũt. In his ergo tribus quæ dicta sunt, id est in luctu pœnitẽtiæ, in desiderio iustitiæ, in operib⁹ misericordiæ si perseuerãt: à trib⁹ impedimẽtis, quæ aut ignorãtia, aut infirmitate, aut studio cõtraxerũt, cordis aciẽ mũdãt, quo ꝑ cõtẽplationẽ ad tertiũ ueritatis gradũ pertrãseant
Prou.2. Hæ sunt uiæ quæ uidenť hoibus bonæ, illis dũtaxat exceptis q lætanť cũ male fecerint, & exultãt in reb⁹ pessimis:
Psa.40 ac se de infirmitate uel ignorãtia tegũt, ad excusandas excusationes in pctis. Sed frustra sibi de ĩfirmitate uel ignorantia blãdiũtur, qui ut liberi⁹ peccẽt, libẽter ignorãt uel infirmanť. Putas primo homini ꝓfuit, licet ipse non libenter peccauit, ꝙ se per uxorẽ tãquã per carnis infirmitatem defendit? Aut primi martyris lapidatores qñ aures suas cõtinuerunt, per ignorãtiã excusabiles erũt? Qui igit studio, amore peccãdi à ueritate se sentiũt alienatos, ĩfirmitate & ignorãtia pressos, studiũ in gemitũ, amorẽ in merorẽ & infirmitatẽ cõuertãt, infirmitatẽ carnis feruore iustitiæ uincãt, ignorãtiã liberalitate repellãt, ne si nũc egẽtẽ, nudã infirmã ueritatẽ ignorãt, cũ potestate magna & uir-
Mat.25. tute uenientẽ, terrẽtẽ, arguentem, sero cũ rubore cognoPsal.9. scant, frustra cũ tremore respõdeãt, Qñ te uidimus egere, & nõ ministrauimus tibi? Cognoscet certè dñs iudicia faciens: qui nunc ignoratur misericordiã quærens. Denicq;
Matt.5. uidebunt in quẽ trãsfixerũt. Similiter & auarí quem contemserunt. Ab omni ergo labe, ĩfirmitate, ignorãtia, studioue contracta, flendo, iustitiã esuriendo, operibus miæ insistendo, mundãt oculus cordis, cui se in sui puritate ueritas uidendã promittit. Beati mũdo corde: qm ipsi deũ
Ioan.19. uidebũt. Cum sint itaq; tres gradus seu stat⁹ ueritatis, ad primum ascendimus per labore humilitatis: ad secundũ per affectũ cõpassionis: ad tertium per excessum contẽplationis. In primo ueritas reperitur seuera: in secũdo pia: in tertio pura. Ad primũ ratio ducit, qua nos discutimus: ad secũdũ affect⁹ perducit, quo alijs miseremur: ad tertiũ puritas rapit, qua ad inuisibilia subleuamur.

INterlucet hic mihi mira quædã ac diuisa ĩdiui duæ trinitatis operatio, si quo modo tamẽ ab hoĩe sedẽte in tenebris ineffabilis illa possit capi cooperantium sibi personarũ diuisio. In primo siquidem gradu filius: in secũdo spũssanctus: in tertio pater operari uidetur. Vis audire filiũ operationẽ? Si ego (inquit) laui uobis pedes dñs & magister: quanto magis & uos debetis alter alteri⁹ lauare pedes? Tradebat discipulis hũilitatis formã ueritatis magister, qua in prio gradu primum eis ueritas innotesceret. Attẽde & opus spiritussanctũ. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nostris ꝑ ipsũ spiritum sanctũ q datus est nobis. Charitas quippe donũ est spũssancti, qua fit ut qui sub disciplina filiũ per humilitatẽ ad primũ usq; gradũ ueritatis iam ꝓfecerũt: ad secũdum per cõpassionẽ proximi, sub magisterio spũssancti perueniant. Audi & de patre. Beatus es Simon bar Iona: qa caro & sanguis nõ reuelauit tibi, sed pater meus q est in cælis. Et illud. Pater filius notã faciet ⁊itatẽ tuã. Et cõfiteor tibi pater, quia absc̃ondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis. Vides quia quos uerbo & exẽplo prius filius humiliauit: sup quos deinde spũs charitatẽ effudit: hos tãdẽ in gloria pater recepit? Filius facit discipulos: paraclet⁹ consolať amicos: pater exaltat filios. Quia uerò nõ solum filius: sed & pater & spũssanctus ueraciter ueritas appellatur: cõstat ꝙ una eadẽq; ueritas seruata proprietate personarũ, tria hæc in trib⁹ gradibus operať. Primo scilicet instruit: ut magister: secũdo cõsolať, ut amicus uel frater: tertio astringit, ut filios pater. Dei quippe filius uerbũ scilicet ac sapiẽtia prĩs, primũ quidẽ illã aiæ nostræ potẽtiã quæ ratio dicit, cũ reperit carne depressam, pctõ captiuã, ignorãtia cæcã, exterioribus dedita, clemẽter assumẽs, poteter erigẽs, prudenter instituẽs, introrsum trahẽs, ac mirabiliter utẽs, tanquã pro se uicaria ipsam sibi iudicẽ statuit: ita ut pro reuerentia uerbi cui cõiungit, ipa sui accusatrix, testis & iudex, cõtra se ueritatis fungať officio. ¶Ex qua prima coniunctione uerbi, & rõnis, humilitas nascit. Aliã deinde partẽ quæ dicit uolũtas, ũeneno q̃dẽ carnis infectã, sed iã rõne discussam, spũssanct⁹ dignãter uisitãs, suauiter purgans, ardẽter afficiẽs: misericordẽ facit: ita ut more pellis quæ uncta extendit, ipsa quoq; unctione perfusa cæleſti, usq; ad inimicos per affectũ dilatet. Et sic ex hac secũda cõiunctione spũs dei & uolũtatis hũanæ, charitas efficit. Vtrãq; uerò partẽ, rõnẽ. s. & uolũtatẽ: alterã uerbo ueritatis instructã: alterã spũ ueritatis affiatã: illam hyssopo hũilitatis aspersam: hãc igne charitatis succẽsam tãdẽ iã pfectã aiam: ꝓpter humilitatẽ sine macula: propter charitatẽ sine ruga: cũ nec uolũtas rõni repugnat: nec rõ ueritatẽ dissimulat: gloriosam sibi sponsam pater cõgluti nat: ita ut nec ratio de se, nec uolũtas de proximo cogitare sinať: sed hoc solũ beata illa aia dicere delectet. Introduxit me rex in cubiculum suum. Digna certè quæ de schola humilitatis, in qua primũ sub magistro filio ad seipsam intrare didicit: iuxta comminationẽ ad se factam: Si ignoras te, egredere & pasce hœdos tuos: digna ergo quæ de schola illa humilitatis duce spũ sancto in cellaria charitatis: quæ nimirum proximorũ pectora intelligenda sunt ꝓ affectionem introduceretur: unde suffulta floribus, ac stipata malis (bonis scilicet moribus & uirtutib⁹ sanctis) ad regis demũ cubiculũ, cuius amore lãguet, admitteretur. Ibi modicũ, hora uidelicet quasi dimidia silentio facto in cælo inter desideratos amplexus suauiter qescẽs ipa qdẽ dormit, sed cor eius uigilat: quo utiq; interim ueritati arcana rimatur: quorum postmodum memoria statim ad se redituram pascať. Ibi uidet inuisibilia: audit ineffabilia: quæ nõ licet homini loqui. Excedũt quippe oẽm illã quã nox Psal.18.
nocti indicat scientiã. Dies tĩ dici eructat uerbum, & inter sapientes sapientiã loqui, & spualibus spualia licet cõferri. Putas hos gradus Paulus nõ trãsierat, qui usq; ad tertiũ 2.Cor.
cælũ se raptũ fuisse testať? Sed quare raptũ, & non potius ductũ? Vt uidelicet si tatus apostolus raptũ se dicit fuisse: quo nec doctus sciuit, nec ductus potuit ire: me q̃ pculdubio minor sum Paulo: ad tertiũ nulla mea uirtute, nullo meo labore peruenire posse præsumã: ne uel de uirtute cõfidam: uel pro labore diffidã. Qui eñ docet aut ducit: ex hoc ipso ꝙ docentẽ uel ducẽtem sequitur, laborare cõuincitur, & aliquid ex se agit ut ad destinatum locum uel sensum

1.Co.15. ſenſum pertrahaꝝ:ita uꝫ dícere poſſit. Nō autem ego, ſed gratía dei mecū. Qui uerò rapíꝫ, nō ſuís uíribus, ſed alíenís ínnixꝰ tāquā neſcíꝰ q̄cūq; portaꝝ:nec de toto ī ſe, nec de parte gloríaꝝ:ubí nec p ſe nec cū alío aliq̄d opatur. Ad prímū ítaq; ſiue ad mediū cælū ductꝰ uel adíutꝰ apl's aſcēdere potuít:ad tertíū aūt ut ꝓueníret rapí oportuít. Nam ad hoc & filíꝰ legíꝫ deſcēdíſſe:ut uocaret & íuuaret aſcenſuros ad prímū:& ſpūs ſc̄tūs míſſus fuíſſe:q perduceret ad ſcd'um. Pr̄ uero lícet filío & ſpūí ſc̄tō ſemper cooperet: nūquā tm̄ aut de cælo deſcēdíſſe:aut ad terras legíꝫ míſſus

Pſal.32. fuíſſe. Lego certē q mia dn̄í plena eſt terra, & plení ſunt cælí & terra gl'ia tua:& multa hmōí. Lego & de filío. Poſtquā uenít plenítudo tp'ís, míſit deꝰ filiū ſuū. Et ſpe filíꝰ lo

Gal.4. Eſaí.61. quíꝫ de ſe. Spūs dn̄í míſit me. & p eūdē ꝓphetā. Et nunc,

Eſa.48. ínqt, dn̄s míſit me & ſpūs eiꝰ. Lego & de ſpū ſc̄tō. Paracle

Ioā.14. tus aūt ſpūs ſc̄tūs, quē míttet pr̄ ín noīe meo. Et cū aſſum

Ioan.16. ptus fuero, míttā uobís eū: haud dubíumq; ſpm̄ ſc̄tm̄. Patrē aūt ín ſua ꝑſona, lícet nuſquā nō ſit: nuſquā tm̄ íuenío

Mat.23. níſi ín cælís: ut ín euāgelío. Et pr̄ meꝰ q ín cælís eſt. Et ín

Mat.6. oſone. Pr̄ noſter q es ín cælís. Vn̄ nímírū colligo q̄ q̄a pr̄ nō deſcēdít, apl's ut eum uíderet, ad tertíū cælū aſcendere

Ioan.3. qdē nō potuít. quo tm̄ ſe raptū memoraúit. Deníq; nemo aſcēdít ín cælū níſi q̄ deſcēdít de cælo filíꝰ hoís. Et ne pu-

Pſal.18. tes de prío, dícto uel ſcd'o: dícit tíbí Dauíd. A ſummo cælo egerſſío eíus. Ad qd' íterū nō ſubíto raptus, nō furtím

Actuū.1. ſublatus: ſed uídētíbꝰ, ínqt, ſllís. í. apl'ís, eleuatꝰ eſt. Nō ſí-

4.Re.2. cut Helías, quí unū: nō ſicut Paulus, q nullū: uíx em̄ uel

2.Co.12. ſcím teſtē aut arbítrū hr̄e potuít, ípſo phíbēte. Neſcío, deꝰ ſcít. ſed ut oípotens, q q̄n uoluít deſcēdít, q̄n uoluít aſcendít, pro ſuo arbítrío arbítros & ſpectatores, locū & tēpus, díem & horā expectās: uídētíbꝰ íllís quos. ſ. tāta uí-

Vbí ſup. ſione dígnaꝝ, eleuatꝰ eſt. Raptꝰ eſt Paulꝰ, raptꝰ eſt Helías:

4.Re.2. trāslatꝰ eſt Enoch. Redēptor noſter legíꝫ eleuatꝰ: hoc eſt

Eccl.44 ex ſeípſo leuatꝰ, nō alíūde adíutꝰ. Deníq; nō currus uehí-

Actuū.1. culo, nō angelí amminículo: ſed ꝓpría uírtute ſubníxum

Ibídem. ſuſcepít eū nubes ab oculís eorū. Cur hoc? An feſſum íuuíte? An pígrū ímpulíte? An cadentē ſuſtínuíte? Abſit. Sed ſuſcepít eū ab oculís carnalíbus díſcípulorū: q̄etſi Xp̄m nouerāt ſm carnē: ſed ultra íā nō noſcerēt. Quos ergo p humílitatē ad prímū cælū filíꝰ uocat: hos ín ſcd'o per charitatē ſpūs aggregat: ad tertíū per cōtemplatíonē pr̄ exal

Pſal.118. tat. Prímo humílíaꝝ ín uerítate: & dícūt. In uerítate tua

Pſal.132 humílíaſtí me. Secūdo cōgaudēt uerítatí: & pſallūt. Ecce quàm bonū & quàm ıocūdū habítare fratres ín unū. De

1.Co.13. charítate qppe ſcríptū eſt. Cōgaudet aūt uerítatí. Tertío

Eſa.24. ad arcana uerítatís rapíunt, & aíunt. Secretū meū míhí, ſecretū meū míhí. Sed qd ego míſer ſupflua magís loqua cítate quàm ſpūs uíuacítate duos cælos ſupíores percurro: q manıbꝰ pedíbuſq; repēs adhuc ſub ínferíore labo-

Pſa.46. roꝰ? Ad qd' tm̄ íam ípſo íuuante quo & uacante míhí ſcalā erexí. Illíc ſíquídē íntereſt quo oſtēdat míhí ſalutare deí. Iā dn̄m deſup ínixū ſuſpícío: íā ad uocē uerítatís exulto.

Iob.14. Vocauít me, & ego rn̄dí ílli. Operí manuū tuarum porrí-

Iob.13. ges dexterā. Tu quídē dn̄e greſſus meos dínumeras: ſed ego lētus aſcēſor, feſſus uíator, díuertícula q̄ro. Væ mihí ſí tenebræ me cōprehendāt: aut ſí mea fuga fíat ín hyeme uel ī ſabbato: dū nūc ad lucē cū tps acceptabíle & díes ſalutís ſunt, proficíſcí díſſímulo. Quíd moror? Ora pro me

Pſal.35. fílí, frater, ſocíe, & partíceps ꝓfectus mei ſí qs eſt ín dn̄o. Ora oípotētē quatenus ſic pígrū roboret pedē, ut tamen nō ueníat míhí pes ſupbíæ. Etſí em̄ pes píger ut ad uerítatís gradū aſcēdat ídoneus nō eſt: tolerabílíor tamē eſt íſto

Ibídem. quí ín ea ſtare non pōt: ut habes íbí. Expulſí ſunt, nec potuerunt ſtare. Et hoc quídē de ſupnís. Sed qd de íllorū capíte? Quíd de íllo quí díćt rex ſup oēs fílíos ſupbíæ? Et

Ioan.8. ípſe. ínquít, ín uerítate nō ſtetít. Et alíbí. Vídebā ſathanā

Luc.10. cadētē de cælo. Quare hoc, níſi ꝓpter ſupbíā? Væ mihí, ſí

Pſal.137. & me uíderít q alta à lōge cognoſít, ſupbíentē, & íllam ín

Pſal. 81. me terríbílē íntonet uocē. Tu quídē filíꝰ excelſí eras: ſed

Geñ.32. ſicut hō moríerís: & ſicut unꝰ de príncípíbꝰ cades. Quís nō ab huíꝰ tonítruí uoce formídet? O quàm ſalubríus ad tactū angelí neruus femorís Iacob emarcuít: quàm āgelí ſuperbíentís íntumuít, euanuít, ruít. Vtínam & meū neruum angelus tangat ut marceſcat: ſí fortè ex hac ífirmítate íncípíam profíecere: quí ex mea firmítate non poſſū níſi deficere. Lego profecto. Quod ínfirmum eſt deí, fortíꝰ eſt

hominíbꝰ. Sic quoq; apl's de ſuo neruo cōqueſtus quē ā- 1.Corī.1.
gelus non dn̄í, ſed ſathanæ colaphízabat, rn̄ſum audíuít. Sufficít tíbí gr̄a mea: nam uírtus ín ínfirmítate perfícít. 2.Co.12.
Quæ uírtus? Ipſe apl's reſpōdeat. Líbēter gloríabor ín ī- Ibídem.
firmítatíbꝰ meís: ut ıhabítet ín me uírtꝰ Xp̄í. Sed nondū forſítan íntelligís de qua ſpecíalíter díxerít: qa Xp̄s oēs uírtutes habuít, Sed cū oēs habuerít: præ oībus tm̄ unā. í. humílítatē nobís ín ſe cōmēdauít, cū aít. Dícíte à me qa mítís ſū, & humílís corde. Líbenter ígítur & ego dn̄e Ie- Mat.11.
ſu gloríabor ſí potero, ín mea ínfirmítate, ín meí neruí cōtractíone: ut tua uírtus. í. humílítas perfícíatur ín me. Nā ſufficít míhí gratía tua: cū defecerít uírtus mea. Pedē profectò gratíæ fortíter fígēs: & meū quí ínfirmus eſt, leníter trahēs: ſecurꝰ aſcēdā per ſcalā humílítatís, donec uerítatí adherens, ad latítudínē tranſeā charítatís. Tunc pſalā cū Pſal.30.
gratíarū actíone, & dícam: ſtatuíſtí ín loco ſpacíoſo pedes meos. Síc arcta uía cautíus íncedíꝫ ſtrictím: ſic ardua ſcala tutíus pedetētím aſcenditur: ſic míro modo lícet pígríus ad uerítatē tm̄ firmíꝰ claudícādo aſcēdítur. Sed heu míhí Pſal.119.
quía ínco latꝰ meus ꝓlongatus eſt. Quís dabít míhí pēnas Pſa.54.
ſicut colūbæ: quíbꝰ celeríus uolē ad uerítatem, ut íam requieſcam ín charítate? Quæ qm̄ deſunt, deduc me dn̄e ín Pſal.85.
uía tua, & ıngrediar ī uerítate tua, & uerítas líberabít me. Ioā.8.
Væ míhí q̄ de ílla deſcēdí. Níſi ením prius leuíter ínaníꝫ deſcēdíſſem: ín aſcēdēdo tādíu tam grauíter non laboraſſem. Sed qd díco deſcēdí? Nā fortaſſe rectíus cecídí díxerím: níſi q̄a fortè ſicut nemo repēte fít ſummus, ſed gradatím quíſq; aſcēdít: ſic nemo repēte fít peſſímus, ſed paulatím deſcendít. Alioquín quomodo ſtabít íllud, ímpíꝰ cum Iob.15.
ctís díebꝰ uítæ ſuæ ſuperbít? Deníq; ſunt uíæ quæ uídēt hominíbꝰ bonæ: & tm̄ ad malū deducūt. Eſt ergo uía deſcēſiōís, ſicut & aſcēſiōís. Et uía eſt ad bonū: & uía eſt ad malum. Caue malam, elíge bonā. Sí per te nō potes, ora cum propheta, & díc: Vía ínıquítatís amoue à me. Quomodo? Pſal.118.
Et de lege tua míſerere meí: ílla ſcílícet lege quam dediſtí delínquētíbꝰ ín uía, íd eſt delínquētíbꝰ uerítatē. De qbꝰ unus ego ſum, quí uerè à uerítate cecídí. Sed nūquíd quí Pſa.40.
cadít, nō adȷcíet ut reſurgat? Propter hoc uíam uerítatís Pſal.118.
elegí, qua eſcendā humílíatus, unde ſuperbíēdo deſcēdí. Aſcendā ínquā, & pſallā. Bonū míhí dn̄e q̄ humílíaſtí me Ibídem.
bonum míhí lex orís tuí ſuper mílía aurí & argētí. Duas tíbí uías uídetur Dauíd propoſuíſſe, ſed unā noueris eſſe ípſam tm̄ à ſe díuerſam, & díuerſis noíbus appellatam, aut ínıqtatís ꝓpter deſcendentes, aut uerítatís propter aſcēdentes: quía & ídem gradus ſunt aſcēdētíū ín ſolíum, & deſcendentíū: & eadē uía aſcendentíū ad cíuítatē, & recedentíū: & unū oſtíū eſt ıngredíentíū domū, & egredíētíū. Per unam deníq; ſcalam aſcendentes angelí & deſcenden- Geñ.28.
tes Iacob apparuerunt, Quorſum ſpectāt hæc? Vt uídelícet ſí ad uerítatem redíre cupís, non neceſſe ſít uíam quærere nouā quā non noſtí: ſed notam qua deſcēdíſtí: quatenus recíprocís greſſíbꝰ tua ípſe ueſtígía ſequēs, per eoſdē gradus humílíatus aſcēdas, per quos ſuperbíendo deſcenderas: ita ut quí duodecímꝰ ſupbíæ fuít deſcēdētí, prímꝰ humílítatís ſít aſcēdētí: undecímus ínueníaꝝ ſecūdꝰ: decímus, tertíus: nonus, quartus: octauus, quíntus: ſeptímus, ſextus: ſextus, ſeptímus: quíntus, octauus: quartus, nonꝰ: tertíus, decímus: ſecundꝰ, undecímꝰ. ſeptímꝰ, duodecímꝰ. Quíbꝰ ſuperbíæ gradíbus ín te ínuētís, ímo recognítís, íam non laboras ínquærendo uíam humílítatís,

Primus ſuperbíæ gradus curíoſítas.

PRímus ítaq; ſupbíæ gradꝰ eſt curíoſítas. Hāc aūt talíbꝰ índícís deꝓhendes. Sí uíderís monachū de quo prius bene cōfidebas, ubícunq; ſtat, ambulat, ſedet, oculís íncípíentem uagarí, caput erectū, aures portare ſuſpēſas, è motíbus exteriorís

hominis interiorem immutatū agnoscas. Vir quippe per uersus annuit oculo, terit pede, digito loquitur, & exilo lenti corporis motu, recens aiæ morbus deprehenditur. Quam, dum à sui circumspectione torpescit incuria sui, curiosam ī alios facit. Quia em̄ seipsam ignorat, foras mitti
Canti.1. tur ut hœdos pascat, hœdos quippe qui pctm̄ significant, recte oculos aures ꝙ appellauerim: qm̄ sicut mors per peccatū in orbē, sic per has fenestras intrat ad mentē. In his ergo pascendis se occupat curiosus, dum scire non curat qualē se reliquerit intus. Et uerè si te uigilanter homo at
puer. 4. tendas, mirum est si ad aliud unquā intendas.

TVdi curiose Salomonē: audi stulte sapie nte m Omni custodia (inqt) custodi cor tuū, ut oēs uidelicet sensus tui uigilent ad id unde uita p cedit custodiendū. Quo em̄ à te ô curiose recedis? Qui te interim cōmittis? Vt quid audes oculos leuare ad cælū, qui peccasti ī cælū? Terrā ituere, ut cognoscas teipsum. Ipsa te tibi rep̄sentabit, quia terra es, & in terrā
Psa.120. ibis. Duabus tm̄ causis inculpabiliter oculos leuas: ut uel
Mat.14 petas auxiliū, uel impendas. Leuauit oculos Dauid ī mōtes: ut peteret, Leuauit & dūs super turbas: ut impēderet. Alter miserabiliter, alter misericorditer: ambo inculpabiliter. Tu quoq; si locū, tēpus & causam cōsiderans, tua uel fratris necessitate oculos leuas, non solū nō culpo, sed & plurimū laudo. Hoc em̄ excusat miseria: illud commēdat misericordia. Sin aliàs, nō pphetæ non dm̄i: sed Dinæ, aut
Geñ.34 Euæ, imo ipsi⁹ sathanæ imitatorem te dixerim. Dina nāq; dū ad pascēdos hœdos egredit, ipsa patri, & sua sibi uirginitas rapitur. O Dina quid necesse est ut uideas mulieres alienigenas? Qua necessitate? Qua utilitate? An sola curiositate? Et si tu ociose uides, sed non ociose uideris. Tu curiose spectas, sed curiosius spectaris. Quis crederet tūc illā tuam curiosam ociositatem, uel ociosam curiositatem fore post sic non ociosam, sed tibi, tuis, hostibusq; tam p
Geñ.2. nicio sam?

TV quoq; o Eua ī paradiso posita es ut cū uiro tuo operis & custodias illū, si inuunctum perfeceris, qñq; trāsitura ad melius, ubi nec opus sit te ī aliquo ope occupari, nec de custodia solici
Ibidem. tari. Omne lignū paradisi tibi cōcedit ad uescēdum: præter illud quod dicit scientiæ boni & mali. Si em̄ cætera bona sunt, & sapiūt bonū: quid est opus edere de ligno q̄ sa
Rom.12. pit etiam malum? Non plus sapere, quàm oportet sapere. Sapere enim malū, sapere nō est, sed desipere. Serua ergo cōmissum, expecta promissum, caue prohibitū, ne perdas cōcessū. Quid tuā mortē tam intente intueris? Quid illò tam crebrò uagantia lumina iacis? Quid spectare libet, q̄ manducare nō licet? Oculos inqs tendo, nō manū. Nō est interdictū ne uideā: sed ne comedam. An nō licet oculos quo uolo leuare, quos deus in mea posuit potestate? Ad
1.Cor.6. quod apl's. Oia mihi licent, sed nō oia expediunt. Etsi culpa nō est: culpæ tm̄ indictū est. Nisi enim mens mīa se curiose seruaret, tua curiositas tp̄s uacuum nō haberet. Etsi culpa nō est, culpæ tm̄ occasio est, & iudiciū commissæ, & causa est cōmittendæ. Te enim intēta ad aliud, latenter interim in cor tuū serpens illabit, blāde alloquit. Blāditijs
Geñ.3. rationē, mendacijs timorē compescit, nequaquā inquiens morieris. Auget curā, dū incitat gulā. Acuit curiositatē, dum suggerit cupiditatē. Offert tandē, phibitū, & aufert concessum. Porrigit pomum, & surripit paradisū. Hauris uirus peritura, & perituros peritura. Perit salus, nō destitit partus Nascimur, morimur, ideoq; nascimur morituri quia prius morimur nascituri Propterea graue iugum super omnes filios tuos usq; in hodiernum diem.

Ecclē.3. SEd & tu signaculum similitudinis, nō in paradiso, sed ī delicijs paradisi dei posit⁹ es. Quid ā plius quærere debes? Plenus ergo sapientia, & pfectus decore, altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris. Sta in te, ne cadas à te, si ambulas las in magnis & in mirabilibus super te. Sed quid iterim ex obliquo ītēdis ad aquilonē? Iā te uideo, iam te perspicio nescio quæ supra te curiosius alta rimantē. Ponā, inquis, sedē meā ad aquilonē: Cæteris astantibus cælicolis, dum tu solus sedere affectas: fratrū cōcordiā, totius cælestis patriæ pacē, ipsius quātū in te est quietē trinitatis infestas. Quò te tua miser curiositas ducit, ut præsumptiōe singulari nō dubites ciuib⁹ scandalū, iniuriā facere regi? Milia militū ministrāt ei, & decies cētena milia assistūt ei: Dani.7. ubi nemo sedere perhibet, nisi solus is qui sedet sup cherubim, cui à cæteris ministratur: & tu nescio quæ præ cæteris perspicēdo differētius, curiosius ingrēdo, irreuerētius peruadēdo, sedē tibi collocas ī cælo, ut sis similis altissimo? Quo fine? Qua fiducia? Metire insipiēs uires pē sa finem, excogita modū. Sciēte hoc altissimo præsumis, an nescienter? Volēte, an nō uolēter? Sed quo malū quod cūq; machinaris, aut uelle aut ignorare potest, cuius optima uoluntas, cuius perfecta scientia est? Nūquid autem & scire & nolle nō dubitas, sed nō posse resistere putas? At uerò nisi te cōditū esse dubitaueris, dubitare te nō credi diderim de oipotētia, siue de oimoda scientia ac bonitate cōditoris, q̄ te de nihilo potuit, talē sciuit, tantū condere uoluit. Quo ergo deū cōsentire æstimas, quod fieri nolit ac refellere possit? An forte in te uideo cōpleri, umo à te initiari q̄d post te & per te à tui similib⁹ in terris frequē- Puerbijū
tatum solet uulgariter dici. Priuat⁹ dñs temerarios nu- Mat.20
trit. An oculus tuus nequā est quia ille bonus? De cuius bonitate dum fiduciam nefariā sumis, factus es & contra scientiam impudēs, & contra potentiā audax.

HOc est enim ô impie, hoc est quod cogitas, hæc est iniquitas quā meditaris in cubili tuo, & dicis. Putas creator opus suū destruat? Scio quidem quia non latet deum qualiscunq; cogitatio mea, deus em̄ est. Nec placet ei talis cogitatio mea, qa bonus est. Sed nec si uelit effugiam manus eius, quia potens est. Nunquid tamē mihi timendū est? Si em̄ cū bonus sit nō potest illi placere malū meū, quanto minus suū? Meū quippe dixerim cōtra eius uolūtatē aliquid uelle: suum autem si uindicet sese. Tam ergo quodcūq; scelus nō uaPsal.26.
let uelle ulcisci, quàm nec uult nec ualet sua bonitate priuari. ¶Fallis te miser, fallis te, non deum. Te inquā fallis, & mentitur iniquitas sibi, nō deo. Dolose quidē agis: sed in conspectu eius. Te ergo fallis, nō deum. Et quia de magno eius bono in te tu magnum in eum excogites malū, Psal.35.
merito iniquitas tua inuenit ad odiū. Quæ maior unquā iniquitas quàm ut inde à te creator cōtemnat, unde plus amari merebatur? Quæ maior iniquitas quàm cum de potētia dei nō dubites, quin te scilicet destruere possit, qui cōdere potuit: cōfisus tamē de multa eius dulcedine qua
Psal.108 speras eū nolle uindicare cū possit, mala pro bonis, odiū pro dilectione retribuas?

HAec inquā iniqtas, nō ira momētanea, sed, odio digna est sempiterno, qua tuo dulcissimo & altissimo domino, licet inuito, desideras tamē ac speras æquari: quatenus semper uideat quod doleat: dum te socium habeat cū nolit: nec deiciat cum possit: quin potius eligat ipse dolere, quàm te patiat perire. Possit quidem dericere si uelit: sed præ dulcedine (ut æstimas) uelle nō possit. Certe si talis est qualē putas, tāto nequius agis si non amas. Et si ille patitur aliquid fieri cōtra se potius quàm ipse aliquid faciat cōtra te: quāta malitia est ut uel tu non parcas illi, qui tibi non parcit parcēdo tibi? Absit tamen ab eius perfectione ut quia dulcis est, iustus nō sit: quasi simul dulcis & iustus esse nō possit: cū melior sit iusta dulcedo, quàm remissa: imo uirtus nō sit dulcedo sine iustitia. Quia igitur gratuitæ dei bonitati, qua gratis factus es ingratus existis, iustitiam uerò quam expertus nō es, nō metuis: ideoq; audacter committis culpam, de qua falso tibi promittis impunitatem: iam ecce iustū senties: quē bonū nosti, cadens in foueā quā paras author: ut dū scilicet talē in eū pœnā machinaris, qua tamē ualeat carere, si uelit, sed ut putas non ualeat uelle, & ideo nec carere ea utiq; bonitate qua neminem expert⁹ es illum punisse, talem

talem iuſtus deus iuſtiſſime in te retorqueat pœnam, qui nec ualet nec debet pati ſuã impune bonitatem offendi: ſic utiq; tẽperãs in uindicta ſentẽtiã, ut ſi uelis reſipiſcere:
Eſa. 66. nõ neget uentã, ſm tamen duritiam tuam & cor impœnitens, non poſſis uelle: & ideo nec pœna carere.

SEed iam audi calumniã. Cœlum (inquit) mihi ſedes eſt: terra aũt ſcabellũ pedũ meorũ. Non dixit oriens, aut occidens, aut una aliqua cæli plaga: ſed totum cælũ mihi ſedes eſt. Non poes ergo in parte ſedere cæli, cũ ille totũ elegerit ſibi. In terra nõ potes, quia ſcabellũ pedum eius ẽ. Terra etenim locus ſolidus eſt, ubi ſedet eccleſia, fundata ſupra firmam petram. Quid faciesꝫ E cælo pulſus, in terra remanere nõ potes. Elige ergo tibi in aere locũ nõ ad ſedendũ, ſed ad uolandum: ut qui tentaſti concutere ſtatum æternitatis,
Eſaiæ. 6. pœnam ſentias proriæ fluctuationis. Te ergo fluctuante inter cælum & terram, ſedet dñs ſuper ſolium excelſum & eleuatũ: & plena eſt oĩs terra maieſtate eius: ut nuſquam niſi in aere inuenias locum.

SEraphim nãq; alĩs quidem alis ſuæ cõtemplatiõis de throno ad ſcabellũ, de ſcabello ad thronum uolãtia, alĩs caput domini pedesq; uelãtia, ad hoc ibi poſita puto, ut ſicut homini peccanti, paradiſi per cherubim prohibetur ingreſſus: ita & per ſeraphim tuæ curioſitati modus imponatur: quatenꝰ nec cæli iam magis impudenter quàm prudenter arcana rimeris: nec eccleſiæ myſteria cognoſcas in terris, ſed ſolis contẽtus ſis cordibus ſuperborũ, q̃ nec in terra dignãtur eſſe ſicut cæteri hoĩm, nec ſicut angeli uolãt ad cælũ. Licet uerò & caput in cælo, & pedes in terra à te abſcondantur: quiddã tñ tibi mediũ uidendũ ad inuidendũ dũtaxat permittitur, dum ſuſpẽſus in aere deſcẽdẽtes quidẽ per te & aſcendẽtes angelos intueris: ſed quid uel audiãt in cælis, uel nuncient terris, penitus neſcis.

OLucifer qui mane oriebaris, imo nõ iam lucifer ſed noctifer, aut etiã mortifer, rectus curſus tuus erat ab oriente ad meridiẽ, & tu præpoſtero ordine tẽdis ad aquiloneꝫ Quãto magis ad alta feſtinas, tãto celerius ad occaſum declinas. Velim tamẽ curioſius o curioſe intẽtionem tuæ curioſitatis in-
Eſai, 14. quirere. Ponã, inquis, ſedẽ meã ad aqlonẽ. Nec aquiloñ hunc corporalẽ, nec ſedẽ hãc (cum ſis ſpiritus) intelligo materialẽ. Puto autẽ per aqlonẽ, reprobãdos hoĩes fuiſſe deſignatos: per ſedem, poteſtatem in illos. Quos utiq; in præſciẽtia dei, quãto ei uicinior, tãto cæteris pſpicacior præuidẽs, nullo quidem ſapiẽtiæ radio coruſcãtes, nullo ſpũs amore feruẽtes, uelut uacuũ repereris locũ, affectaſti ſup illos dominiũ, quos quadã tuæ aſtutiæ claritate perfunderes, tuæ malitiæ æſtibus inflãmares: ut quomodo altiſſimus ſua ſapiẽtia ac bonitate oĩbus filĩs obediẽtiæ præerat: ita & tu ſuper oẽs filios ſuperbiæ rex cõſtitutus tua eos aſtuta malitia ac malitioſa aſtutia regeres, perꝫ altiſſimo ſimilis eſſes. Sed miror cũ in præſcientia dei tuũ præuideris principatum, cur non in eadem præuidiſti & præcipitium? Nam ſi præuidiſti, quæ inſania fuit ut cum tanta miſeria cuperes principari, ut malles miſere præeſſe quàm fœliciter ſubeſſe? An nõ expediebat participẽ eſſe plagarũ illarũ luminoſarũ, quàm principẽ tenebrarũ harum? Sed credibilius eſt q̃ nõ præuidiſti, aut propter illã
Pſal. 9. cauſam quã ſuperius dixi, qa dei bonitatẽ attẽdẽs, dixiſti in corde tuo, nõ requet, ꝓpter quod ô impie deũ irritaſti: aut quia uiſo principatu, ſtatim in oculo ſuperbiæ trabes excreuit, qua interpoſita caſum uidere nõ potuiſti.

Geñ. 37. SIc Ioſeph, cum præuidiſſet exaltationẽ ſuã, nõ tamẽ præſciuit ſui uẽditionẽ, quãuis propior eſſet uẽditio quàm exaltatio. Non q̃ tantũ patriarchã in ſuperbiam credíderim incidiſſe: ſed ut eius exẽplo pateat qd̃ hi qui futura præuidẽt per ſpiritum ꝓphetiæ: etſi nõ oĩa, nõ ideo tamẽ putãdi ſunt nulla præuidiſſe. Q; ſi quis cõtendat in eo q̃ ſomnia ſua adhuc adoleſcẽtulus narrabat, quorũ tũc myſteriũ ignorabat, uanitatẽ poſſe notari: ego tamẽ myſterio magis ſiue ſimplicitati pueri deputãdum arbitror, quàm uanitati. Quæ tamẽ ſi qua fuit, per ea quæ paſſus legitur, potuit expiari. Nõnullis eñ aliqua aliq̃n de ſe per reuelationem iucũda mõſtrãt, quæ etſi humanus animus abſq; ulla uanitate ſcire nõ poteſt: nõ mínº ideo euenit qd̃ mõſtratũ eſt: ſic tñ ut illa uanitas impunita nõ ſit, qua de magnitudine reuelationis aut promiſſionis in ſe uel leuiter exultauit. Sicut eñ medicus nõ ſolũ unguẽto, ſed igne utitur & ferro, quo omne quod in uulnere ſanãdo ſuperfluũ excreuerit, ſecet & urat, ne ſanitatẽ quæ ex ũguẽto procedit impediat: ſic medicus aiarum deº hmõi aĩæ ꝓcurat tentationes, immittit tribulationes: q̃bº afflicta & humiliata, gaudiũ uertat in luctum, reuelationẽ putet illuſionẽ. Vnde fit ut & uani- 2. Co. 12.
tate careat: & ueritas reuelationis nõ pereat. Sic pauli extollentia per ſtimulos carnis reprimit, & ipſe reuelationi- Lucæ. 1.
bus crebris attollit. Sic Zachariæ infidelitas, ligatæ obligatione multat: & angeli ueritas ſuo in tpe manifeſtanda nõ mutat. Sic per gloriã & ignobilitatẽ ſancti ꝓficiũt, dũ iter ſingularia dona quæ recipiũt, cõi hoĩm uanitate pulſari ſe ſentiunt ut dum per gratiã ſupra ſe aliquid ĩcernũt, nõ obliuiſcãtur quod ſunt. Sed quid de reuelationibº ad curioſitatẽ? De quibus ut hæc per exceſſum ĩtermiſcerẽ, inde occaſio ſumpta eſt, cũ oſtendere uellẽ reprobũ angelum ante caſum ſuũ ſic potiº ſe præuidere illã quã poſt ac cœpit in reprobos hoĩes dñationem, ut tñ ſuã non præciret dãnationẽ. De quo etiã nõnullis quæſtiũculis motis magis quàm ſolutis, totius diſputatiũculæ hæc ſumma ſit q̃ per curioſitatẽ à ueritate ceciderit, qa priº ſpectauit curioſe, qd̃ affectauit illicite, ſpectauit p̃ſumtuoſe. Iure igit in gradibº ſuperbiæ primũ curioſitas uẽdicat ſibi, q̃ etiã iuẽta eſt initiũ eſſe oĩs pcti. Sed niſi hæc citius cohibeat, in leuitatẽ animi, quæ ſecũdus gradus eſt, cito delabitur.

Secundus gradus Leuitas animi.

MOnachus enim q ſui negligẽs, alio curioſe circũſpicit, dũ quoſdam ſuſpicit ſuperiores, quoſdam deſpicit inferiores: & in alĩs quidẽ uidet quod inuidet in alĩs quod irridet: inde fit ut ꝓ mobilitate oculorum leuigatus animº, nulla utiq; ſui cura aggrauatus: modo per ſuperbiam ad alta ſe erigat, modo per inuidiã in ima demergat. Nunc per inuidiã nequiter tabeſcit: nunc per excellentiam puerili thilareſcit. In altero nequã, in altero uanus. in utroq; ſuperbº exiſtit: qa & q̃ ſuperari ſe dolet, & quod ſuperare ſe gaudet, amor ꝓpriæ excellentiæ fecit. Has autẽ animi uiciſſitudines nũc pauca & mordacia, nũc multa & inania, nunc riſu, nũc luctu plena, ſemper uerò irrationabilia indicant uerba. Cõpara ſi uis duos primos ſuperbiæ gradus, ſupremis duobus humilitatis: & uide ſi non in ultimo curioſitas: in penultimo leuitas cohibetur. Ipſum in cæteris reperies, ſi alterutrum comparentur. Sed iam ad tertium docendo, nõ deſcendendo ueniamus.

Tertius gradus Inepta Lætitia.

PRopriũ eſt ſuperborũ, læta ſẽper appetere: & triſtia deuitare, ſuxta illud. Cor ſtultorum ubi Eccle. 7.
lætitia. Vnde & monachus qui duos iam ſuperbiæ gradus deſcẽdit: dum per curioſitatem ad animi leuitatem deuenit cũ gaudiũ: quod ſẽper appetit, frequẽti uidet iterpolari triſtitia quã de bonis alteriº cõtrahit: ipatiens ſuæ humiliationis, fugit ad conſiliũ falſæ cõſolatiõis. Ex illa deniq; parte qua ſibi ſua uilitas, & aliena excellentia monſtrat, reſtringit curioſitatẽ: ut totũ ſe transferat ĩ contrariam partem: quatenus in quo ipſe uidet præcellere, curioſius notet: in q̃ alter præcellit, ſemper diſſimulet: ut dum deuitat quod triſte putatur, lætitia continuetur. Sicq; fit ut quem ſibi uiciſſim uendicabant gaudium & triſtitia: ſola poſſidere incipiat inepta lætitia. In hac autẽ tertiũ tibi gradũ conſtituo. Accipe quibº eã ſignis uel inte deprehẽdas uel ĩ altero. Illũ qui eiuſmodi eſt, aut nunquam aut raro gementem audies, aut lachrymantem uidebis. Putes ſi attendas; aut ſui oblitum, aut

ablutū à culpis. Insignis scurrilitas ī fronte hilaritas: uanitas apparet in incessu. Pronus ad iocum, facilis ac promptus in risu. Cunctis quippe quæ in se contemptibilia, & deotristia nouerat, à memoria rasis bonisq; si qua sentit in se, adunatis uel simulatis ante oculos mentis: dum nil cogitat nisi quodlibet: nec attendit si licet: iam risum tenere, iam ineptam lætitiam dissimulare non ualet. Vt enim uesica collecto turgida uento, punctoq; perforata exiguo si stringit crepitat dum detumescit: ac uētus egrediēs nō passim effusus, sed strictim emissus crebros quosdam sonitus reddit: sic monachus ubi uanis scurrilibusq; cor suum cogitationibus impleuerit: ppter disciplinā silētij nō ueniens uētus uanitatis qua plenius egrediatur: inter āgustias fauciū per cachinnos excutitur. Sæpe uultū pudibūdus abscondit, claudit labia, dentes stringit, ridet non uolens, cachinnat inuitus. Cūq; os pugnis obstruxerit suis per nares adhuc sternutare auditur.

Quartus gradus Iactantia.

AT Postquā uanitas crescere, & uesica grossescere cœperit: necesse est ut ampliori foramine laxato sinu uentositas eructuet, aliqn rumpet. Sic monachus ī cepta redundāte lætitia dū risu uel signis eā aperire nō sufficit: ī Heliu uerba prorūpit:

Iob.32. En uenter meus quasi mustū absq; spiraculo: qđ nouas la-
Ibidem. gunculas dirumpit. Aut loquet ergo: aut rumpet. Plenus est em̄ sermonib⁹ & coarctat eū spūs uteri sui. Esurit & sitit auditores quibus suas iactitet uanitates: qbus om̄e quod sentit effundat: quibus qualis & quantus sit, innotescat. Inuēta aūt occasione loquēdi si de literis sermo exoritur, uetera, pferuntur & noua: uolant sentētiæ: uerba resonāt ampulosa. Præuenit interrogātē: nō quærenti respondet. Ipse q̄rit: i pse soluit, & uerba collocutoris impfecta præscindit. Cum aūt pulsato signo necesse est interrūpi colloquiū, horā longā, breue quæriť interualiū, quærit licētiā ut ad fabulas reuertat̄ post horā, nō ut quēpiam ædificet, sed ut scientiā iactet. Aedificare potest: sed nō ædificare ītēdit. Non curat te docere, uel à te doceri ipse qđ nescit: sed ut scire sciatur quod scit. Q; si de religione agitur: statim uisiones & somnia proferunt. Deinde laudat ieiunia: commendat uigilias: super omnia orationes exaltat: de patientia, de humilitate, & de singulis utrtutibus plenissime sed

Lucæ.6. uanissime disputat: ut tu scilicet si audieris, dicas q̄ ex abū-
Mat.12. dantia cordis os loqtur. & quia bonus homo de bono thesauro suo profert bona. Si ad ludicra sermo conuertit: in his quanto assuetior, tanto loquacior inuenitur. Dicas si audias, riuū uanitatis, fluuiū esse scurrilitatis os eius: ita ut scueros quoq; & graues animos in leuitatē concitet risus. Et ut totū in breui colligā: in multiloquio nota iactātiam. In hoc habes quartū gradū & descriptū & nominatum. Fuge rem, & tene nomen. Hac eadē cautela iā accede ad quintum, quem nomino singularitatē.

Nota.

Qnintus gradus Singularitas.

IVrpe est ei qui se supra cæteros iactat, si nō plꝰ cæteris aliqđ agat per quod ultra cæteros appareat. Proinde nō sufficit ei quod cōis monasterij regula uel maiorū cohortantur exempla. Nec tamen melior esse studet: sed uideri. Non melius uiuere, sed uideri uiuere gestit: quatenus dicere possit. Nō sum

Luc.18. sicut cæteri hominum. Plus sibi blanditur de uno ieiunio quod cæteris prādētibus facit: quàm si cū cæteris septem dies ieiunauerit. Commodior sibi uidetur una orationcula peculiaris: quàm tota psalmodia uni⁹ noctis. Inter prādendum crebro solet oculos iactare per mēsas, ut si quem minus eomedere uiderit, uictum se doleat: & incipiat id ipsum sibi crudeliter subtrahere, quod necessarium uictui indulgendū præuiderat: plus gloriæ metuens detrimētū quàm famis cruciatum. Si quē macriorē, si quē pallidiorē pspexerit, uilē se æstimat, nūquā requiescit. Et qm̄ uultū ipse suū uidere nō potest: qualē scilicet se intuētib⁹ offert manus quas potest & brachia spectans, palpat costas, humeros attrectat & lumbos, ut fm̄ q̄ corporis sui membra uel minus uel satis exilia probat, pallorem oris ac colorē discernat. Ad oīa deniq; sua strenuus, ad cōmunia piger. Vigilat in lecto: dormit in choro: cunq; aliis psallentibus ad uigilias tota nocte dormitet, post uigilias aliis in claustro quiescentibus solus in oratorio remanet: excreat, & tussit: gemitibus ac suspirijs aures foris sedentiū de angulo implet. Cum autē ex his quæ singlariter sed inaniter agit, apud simpliciores eius opinio excreuerit: qui profecto opera probāt quæ cernunt, sed unde prodeant nō discernunt: dum miserū beatificant: in errorem inducunt. Esaiæ.3.

Sextus gradus Arrogantia.

CRedit quod audit, laudat quod agit, & quod intēdat, nō attēdit. Obliuiscit intētionē, dum amplectit opinionem. Quicq; de oī alia re plus sibi credit quàm aliis: de se solo plus aliis credit quàm sibi: aut nō iam uerboten⁹ aut sola operū ostētatione suā præferat religionē: sed intimo cordis credit affectu oībus se sanctiorē. Et quicqd de se laudatū agnouerit: nō ignorantiæ aut benenolētiæ laudatoris: sed suis meritis arrogāter ascribit. Vnde post singlaritatē: sextū sibi gradū iure arrogantia sibi uēdicat. Post hāc præsumptio inuenitur: in qua septimus gradus constituitur.

Septimus gradus Præsumptio.

QVi em̄ alios se præcellere putat: quomōdo nō plus de se, quàm de aliis præsumat? Primus in conuētibus residet: in cōsilijs primus respondet: nō uocatus accedit: nō missus se intromittit; reordinat ordinata: reficit facta. Quicqd ipse nō fecerit aut ordinauerit, nec recte factū, nec pulchre existimat ordinatū. Iudicat iudicātes: præiudicat iudicaturis. Si cū tēpus aduenerit: non pmoueat ad prioratūsuū abbatem aut inuidum iudicat aut deceptum. Q; si mediocris ei aliqua obediētia iniūcta fuerit, indignat̄, aspernat̄, arbitrās se non esse minoribus occupandū, qui se ad maiora sentit idoneū. Sed qui sic promtulus ad omnia se magis temerè quàm libere cōsueuit ingerere, impossibile est cum aliqn̄ non errare: ad prælatū aūt pertinet errantē arguere. Sed quo culpā suā cōfitebit, qui nec esse putat, nec putari culpabilis patitur? Propterea cū ei culpa imputatur: crescit nō amputatur. Si ergo cum argutus fuerit, declinare cor eius uideris in uerba malitiæ: in octauū gradum qui dicit defensio peccatorū, noueris corruisse.

Octauus gradus Defensio peccatorum.

MVltis uero modis fiunt excusationes in peccatis. Aut enim dicit qui se excusat, non feci: aut feci quidē, sed bene feci: aut si male, non multū male: aut si multū male, nō mala intentione. Si autem & de illa sicut Adam uel Eua conuincit: aliena, suasione excusare se nitit. Sed qui procaciter etiā aperta defendit: quando occultas & malas cogitationes cordi suo aduenientes: humiliter reuelaret abbati?

Nonus gradus Simulata confessio.

LIcet uerò genera hæc excusatiōis eaten⁹ mala iudicent, quatenus ore pphetico uerba malitiæ appellent: multo tm̄ periculosior est fallax ac superba confessio, quàm procax & obstinata defensio. Nōnulli em̄ cū de apertioríb⁹ arguunt: sciētes q̄ si se defenderet, sibi nō crederet: subtilius inueniūt argumentū defensionis: uerba respōdētes dolosæ confessionis. Est quippe (ut scriptū est) qui nequiter humiliat se: & interiora eius plena sunt dolo. Vultus demittitur: prosternitur corp⁹: aliquas sibi lachrymulas extorquēt, si possunt: uocē suspirijs, uerba gemitibus interrumpūt. Nec solum qui eiusmodi est, obiecta non excusat: sed ipse quoq; culpā exaggerat: ut dū impossibile aliquid aut incredibile culpæ suæ, ore ipsius additum audis: etiam illud quod ratum putabas, discredere possis: & ex eo quod falsum esse non dubitas dum confitetur, in dubium ueniat quod quasi certū tenebatur. Dumq; affirmāt quod credi nolunt, confitendo culpā defendunt: & aperiēdo tegunt: qñ & confessio laudabiliter sonat in ore, & adhuc iniquitas occultatur Eccle.19

tas occultat in corde: quatenꝰ magis ex humilitate: quàm ex ueritate confiteri putet qui audit: aptans eis illud scri-
Prou.18 pturæ. Iustus in principio sermonis accusator est sui. Ma lunt enim apud homines ueritate periclitari quàm humi litate: cū apud deū periclitentur utrinq;. Aut si adeo culpa manifesta sit, ꝙ nulla penit⁹ uersutia tegi possit: nihilo minus tamen uocem non cor pœnitentis assumunt: qua notam, non culpam deleant: dum ignorantiam manifestæ trāsgressiōis, decore recōpēsant publicæ cōfessiōis. ¶ Gloriosa res humilitas: qua ipsa quoq; superbia palliare se appetit ne uitescat. Sed hæc cito tergiuersatio à prælato deprehenditur: si ad hanc superbam humilitatē non leuiter flectitur: quo magis dissimulet culpam, uel differat pœnā:
Eccli.27 Vasa figuli probat fornax: & tribulatio uerè pœnitentes discernit. Qui eñ ueraciter pœnitet, laborem pœnitetiæ nō abhorret: sed quicqd sibi pro culpa quam odit iniungitur: tacita cōscientia patienter amplectit. In ipsa quoq; obedientia duris ac cōtrarijs rebus obortis: quibuslibet irrogatis iniurijs sustinēs non lacessit: ut in quarto gradu se stare indicet humilitatis. Cuius uerò simulata cōfessio est: una uel leui contumelia: aut exigua pœna interrogatus: iam humilitatem simulare, iam simulationē dissimulare nō potest. Murmurat, frendet, trascitur: nec in quarto stare humilitatis, sed in nouū superbiæ gradum corruisse probat. Qui sm quod descriptus est: rectè simulata cōfessio appellari potest. Quanta putas tūc confusio sit in corde superbi: cū fraus decipitur, pax amittitur, laus minuit, nec culpa diluitur? Tandem notatur ab omnibus: iudicatur ab omnibus: eoq; uehementius omnes indignantur, quo falsum conspiciunt quicquid de eo prius opinabantur. Tunc opus est prælato ut eo minus illi parcēdum putet: quò magis omnes offenderet si uni parceret.

Decimus gradus Rebellio.

HIc nisi eum miseratio superna respiciat, ut (qđ ualde difficile talibus est) iniuersorū iudicijs tacitus acquiescat: frōtosus mox & impudens factus, tanto deterius, quāto desperatius in decimum gradum per rebellionē corruit: quicq; prius latenter arrogans fratres contempserat: iam patenter inobediens etiam magistrum contemnit.

SCiendū autē est ꝙ oēs gradus quos in .xij. partitus sum, in tres tantummodo colligi possunt: ut in sex superioribus cōtempus fratrū, in quatuor sequētibus contemptus magistri, in duobus qui restāt cōsummet contēptus dei. Notandū quoq; ꝙ hi duo superbiæ gradus ultimi, qui & humilitatis ascēdendo primi inueniunt, sicut extra congregationē ascendēdi sunt: ita in congregatione descendi non possunt. Q; autē ante ascēdi debeāt: ex hoc apte datur intelligi quod de tertio gradu in regula legitur. Tertius, inquit, gradus est, ut quis pro dei amore omni obedientia se subdat maiori. Si ergo in tertio gradu subiectio collocat: quæ, pculdubio fit qñ nouitius primum cōuentui sociatur: consequēs est ꝙ duo iam anteriores trāscensi intelligantur. Deniq; ubi fratrū cōcordiā, & magistri sententiā monachus spernit: quid ultra in monasterio nisi scandalum facit?

Vndecimus gradus Libertas peccandi.

Prou.14 DOst decimū itaq; gradū qui rebellio dictus est, expulsus uel egressus de monasterio statim excipitur ab undecimo. Et tūc ingreditur uias q̄ uident hoīb⁹ bonæ: quarū finis (nisi forte deus
Prou.18 eas illi sepierit) demerget eum in profundū inferni, id est in contemptū dei. Impi⁹ siquidem cū uenerit in ꝓfundū malorū, cōtēnit. Potest autem undecimus gradus appellari libertas peccandi: per quam monachus cum iam nec magistrum uidet quem timeat: nec fratres quos reuereatur: tanto securius quam liberius sua desideria implere delectatur: à quibus in monasterio tam pudore quàm timore prohibebatur. Sed etsi iam uel fratres uel abbatem non timet: nondum tamen dei penitus formidine caret. Hāc ratio tenuiter adhuc submurmurās uolūtati propo-
nit: nec sine aliqua dubitatiōe quæq; primum illicita perficit sed sicut is qui uadum tentat, pedetentim nō cursim uitiorum gurgitem intrat.

Duodecimus gradus Consuetudo peccandi.

AT postquā terribili dei iudicio prima flagitia impunitas sequitur: experta uoluptas libenter repetitur: repetita blanditur. Concupiscentia reuiuiscēte sopitur rō: ligat cōsuetudo. Trahit miser in profundū malorum: trahitur captiuus tyrannidi uitiorū: ut carnalū ita uoragine desideriorū absorptus, suæ rationis diuinq; timoris oblitus, dicat insipiens in corde suo, non est deus. Iam indifferēter libitis pro licitis Psal.13.
utitur: iam ab illicitis cogitādis, patrandis, inuestigādis: animus, manus, uel pedes nō prohibentur: sed quicqd in cor, in buccā, ad manū uenerit: machinat, garrit, & opat: maleuolus, uaniloquus, facinorosus. Quēadmodū deniq; ascensis his omnibus gradibus, corde iam alacri & absq; labore pro bona consuetudine iustus currit ad uitam: sic descēsis impi⁹ eisdē ꝑ malo usu nō rōne se gubernās: non timoris freno retētās: intrepid⁹ festinat ad mortē. Medij sunt q fatigātur: angustiantur: qui nunc metu cruciantur gehennæ: nunc pristina retardati consuetudine, descēdendo uel ascendendo laborant. Supremus tantū & infimus currunt absq; impedimēto, & absq; labore: ad mortē, hic ad uitam ille festinat: alter alacrior, alter procliuior. Illum alacrem charitas: hūc procliuem cupiditas facit. In altero amor: in altero stupor laborem nō sentit. In illo denique perfecta charitas: in isto consummata iniqtas foras mittit timorē. Illi ueritas: huic cæcitas dat securitatē. ¶ Pōt ergo duodecimus gradus appellari consuetudo peccandi qua dei metus amittitur, contemptus incurritur.

PRo tali iam (inquit Ioannes apls) non dico ut quis oret. Sed nunquid dicis o apostole, ut qs desperet? Imo gemat qui illū amat. Non præsumat orare: nec desistat plorare. Quid est qđ dico? An fortè ullū remanet spei refugiū: ubi oīo nō inue- 1.Ioan.5
nit locū? Audi credētē, audi sperantē: nec tñ orantē. Dñe Ioan.1.
inquit, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus. Magna aūt fides: qua credidit sua pñtia dñm mortem ꝓhibere potuisse si affuisset. Modo autē quid? Absit ut quē credidit uiuum potuisse seruare, mortuū dubitet posse resuscitare. Sed nūc inquit scio qa q̄cūq; poposceris à deo, dabit tibi de⁹. Deinde quærētī ubi posuissent eū, ñdet. Ve- Ibidem.
ni & uide. Quāobrem? O Martha magna nobis tuæ fidei insignia tribuis. Sed qūo cū tanta fide diffidis? Veni, inq;, & uide. Cur si nō desperas: nō sequeris, & dicis: & resuscitas? Si aūt despas, cur magīm sine causa fatigas? An fortè fides aliqñ recipit, qđ oīo nō præsumit? Deniq; appro- Ibidem.
pinquantē cadaueri, phibes, & dicis: Dñe iā fœtet: quatri duanus enim est. Desperando dicis hoc: an dissimulādo? Sic quippe ipse dñs post resurrectionē finxit se lōgius ire: Luc.24.
cū mallet cū discipulis remanere. O sancte mulieres, Xpi familiares: si fratrē uestrū amatis, cur eius miam nō flagitatis, de cuius potentia dubitare: pietatē diffidere non potestis? Rñdent. Sic melius tanquā non orātes oramus: sic efficaci⁹ tāquā diffidētes cōfidim⁹. Exhibem⁹ fidē: phibemus affectum: scit ipse cui non est opus ut aliq̄d dicatur, quid desideremus. Scimus quidē ꝙ omnia pot: sed hoc tā grande miraculum, tam nouū, tā inauditū, etsi eius subest potētiæ: multū tñ excedit uniuersa merita humilitatis nostræ. Sufficit nobis potentiæ locū, pietati dedisse occasionē: mallētes patiēter expectare qd uelit, quàm impudēter quærere qđ forsitā nolit. Deniq; quod nr̄is meritis deest: uerecūdia fortasse supplebit. Petri quoq; post grauem lapsum lachrymam quidem uideo: sed precem non audio: nec tñ de indulgētia dubito. Disce & in matre dñi magnā in mirabilib⁹ fidē habere: in magna fide uerecūdiam retinere: Disce uerecundia decorare fidē, reprimere præsumptionē. Vinū inqt nō habent. Quam breuiter, quam Ioan.2.
reuerenter suggessit, unde pie fuit solicita. Et ut discas in hmōi magis pie gemere, quàm petere præsumptuose: pie

tatis æstum pudoris tẽperans umbra cõceptam præcis fiducia uerecũde suppressit. Non frontose accessit,non palam locuta est:ut audacter corã oĩb⁹ diceret.Obsecro filij deficit uinũ:cõtristant cõuiuæ,confundit sponsus,ostẽde qd possis.Sed licet hæc aut multo plura pect⁹ æstuãs, ferueus loqueretur affectus:priuatim tñ potentem pia filiũ mater adijt:non potentiam tentans,sed uolũtatem exporans.Vinũ,inquit,non habent.Quid modestius? Quid fidelius? Nõ defuit pietati fides:uoci grauitas:efficacia uoto.Si ergo illa cum mater sit:se matrem oblita,non audet petere miraculũ uini:ego uile mãcipiũ cui permagnũ est filij simul ac matris esse uernaculum,qua fronte præsumo
Luc.18. pro uita petere quatriduani? Duo etiã in euãgelio cæci uisum,alter accepisse,alter recepisse leguntur: alter quem amiserat,alter quem nunquam habuerat:unus scilicet ex
Ioan.9. cæcatus,alter cæcus natus. Sed qui excæcatus, miserabilibus mirisq; clamoribus misrã misericordiam meruit:qui uero cæcus natus,tanto misericordius quãto mirabilius sinullis suis precibus præuentum sui illuminatoris beneficium nihilominus sensit.Illi denicq; dictum est,fides tua te
Luc.18. saluum fecit:huic aũt non.Duos quoq; recẽter mortuos, tertiũ iam quatriduanum,lego resuscitatos :solã tñ archi synagógi filiam in domo adhuc positam precibus patris: duos autẽ ex insperata magnitudine pietatis. Simili etiã forma si contigerit(quod deus auertat)aliquem de fratribus nostris nõ in corpore,sed in anima mori: quãdiu adhuc inter nos erit,pulsabo & ego meis qualiscũq; pcõr: pulsabo & fratrũ precibus saluatorẽ. Si reuixerit: lucrati erimus fratrẽ.Sin uerò nõ mereamur exaudiri: ubi iã uel tolerare uiuos,uel tolerari à uiuis nõ poterit,sed incipiet efferri:semper quidẽ fideliter gemo :sed iam non ita fiducialiter oro.Nõ apte audeo dicere.Veni dñe suscita mortuũ nostrũ:corde tñ suspenso tremulus intus clamare nõ cesso.Si fortè,si fortè,si fortè desideriũ pauperũ exaudiet dominus, præparationẽ cordis eorum audiet auris eius
Psal.9. Et illud. Nunquid mortuis facies mirabilia :aut medici
Psal.87. suscitabunt,& confitebunt tibi?Et de quatriduano .Ni
Ibidem. quid narrabit aliqs in sepulchro misericordiã tuã:& ueritatẽ tuam in perditione? ¶Potest interim saluator' si uult insperate & improuise occurrere nobis,lachrymisq; portantiũ motus,nõ precib⁹,mortuo uitã reddere:aut certè iam sepultũ reuocare à mortuis.Mortuũ autẽ dixerim illum,q sua pctã defendens,in octauũ iam corruit gradũ.A mortuo eñ tanquam q nõ est,perit cõfessio.Post decimũ uerò,qui tertⁱ⁹ est ab octauo:iam efferẽ in libertatẽ peccã di:qñ expellitur a consortio monasterij. At postquã quartũ transierit:iam recte quatriduan⁹ dicit, dum in quintũ decidẽs per cõsuetudinẽ sepelit.Absit aũt à nobis ut etiã
2.Co.13. pro talib⁹ etsi palã nõ præsumimus,uel in cordib⁹ nostris orare cessem⁹:cũ Paul⁹ eos quoq; lugeret quos sine pnia mortuos sciret.Etsi eñ à cõib⁹ oratiõib⁹ ipsi se excludũt: sed ab effectib⁹ oĩno nõ pñt.Viderint tñ in quanto pículo sint:pro qbus ecclesia palã orare nõ audeat:quæ fidenter etiã pro Iudæis,p hæreticis,pro gentilib⁹ orat.Cum eñ in parasceue noiatim oret pro qbuslibet malis:nulla tñ mẽtio fit de excõicatis.¶Dicis fortè frater Godefrede me aliud quàm tu quæsisti,quàm ipe pmisi,tãdẽ exhibuisse:cũ p gradib⁹ humilitatis, supbiæ grad⁹ uidear descripsisse.Ad qd ego.Non potui docere nisi qd didici:nõpu tauí cõgruũ me describere ascẽsiones: qui plus descẽdere quàm ascẽdere noui.Proponat tibi beat⁹ Bñdict⁹ grad⁹ humilitatis,quos ipse pri⁹ in corde suo disposuit:ego,qd proponã nõ habeo:nisi ordinẽ meæ descensionis.In quo tñ si diligẽter inspicit,uia forsitã ascẽsiõis reperit.Si ei tibi Romã tendẽdi hõ inde uenies obuiaret:q̃situs uiã,qd meli⁹ quàm illã qua uenit ostẽderet? Dum castella, uillas, urbes,fluuios,ac montes p quos trãsierit noĩat:suum denunciãs iter,tuũ tibi prænũciat:ita ut eadẽ loca recognoscas eũdo,q̃ ille ptrãsit uenẽdo.In hac similiter nra descẽsione grad⁹ ascẽsorios fortasse repies:quos ascẽdẽdo,melius tu in tuo corde quàm in nostro codice leges. Amen.

Diui Bernardi abbatis epistola ad Vuillermum abbatem sancti Theodorici.

QVòd me huiusmodi operi operam dare iubes per quod tollendum sit scãdalum de regno dei libenter accipio: sed quomodo id uelis fieri, necdum satis elucet mihi.Nam illam tuam dulcissimam epistolam legens ac relegens (sæpius repetita placebat) intellexi quidem te uelle ut illis qui de nobis tanquam detractoribus Cluniacensis ordinis cõqueruntur,satisfaciam:quatenus sciatur nõ esse uerum quod male hucusq; de nobis putarunt,uel putari uoluerunt.At si post hanc satisfactionem rursus uictus eorum ac uestitus superfluitatem,& cætera quæ iniungis,& quemadmodũ iniungis carpere uoluero:& mihi uidebor contrarius,& quomodo sine scandalo facere queam,non uideo :nisi forte & ordinem quidem laudabilem:& ordinis reprehenso res reprehensibiles doceam,& nihilominus tamen ipsius superflua reprehendam.Si hoc modo uis,aut fortè aliter magis expedire uides,māda apertius: & ut ualeam quod uis eo modo quo uis,ora instantius.Scito tamen nõ modico me huiusmodi scriptitationibus feriri detrimento: quia multum hinc deuotionis subtrahitur, dum studium orationis intermittitur:præsertim cum nec usus suppetat dictandi,nec ocium.

DIVI BERNARDI ABBATIS ad Vuillermum abbatem Apologia.

VENERABILI PATRI Vuillermo frater Bernardus fratrum qui in claraualle sunt,inutilis seruus: salutẽ in domino. ¶Vsq; modo si qua me scriptitare iussistis,aut inuitus ,aut nullatenus acquieui, non quia negligerem quod iubebar:sed ne præsumerem quod nesciebam. Nunc uerò noua urgente causa,pristina fugatur uerecundia,& uel pritè uel imperite dolori meo satisfacere cogor, fiduciam dante ipsa necessitate. ¶Quomodo nanq; silenter audire possum uestram huiuscemodi de nobis querimoniã, qua scilicet miserrimi hominum,in pãnis & semicinctijs,de cauernis(ut ait ille) dicimur iudicare nundum :quodq; inter cætera intolerabilius est:etiam gloriosissimo ordini uestro derogare,sanctis qui in eo laudabiliter uiuunt,imo pudẽter detrahere,& de umbra nostræ ignobilitatis,mũdi luminaribus insultare? Itané sub uestimentis ouiũ non quidem lupi rapaces,sed pulices mordacissimo tineæ demolientes bonorum uitam:quia palam non audemus ,in occulto corrodimus:nec saltem clamorem inuectionis sed susurrium detractionis emittimus? Si hoc ita est,ut Psal.43.
quid sine causa mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis? Si ita inquam pharisaica iactantia cæteros homines,&(quod superbius est)nobis meliores despicimus,quid nobis prodest tanta in nostro uictu parcitas & asperitas,in uestitu notabilis illa uilitas ac diuersitas,in opere manuum quotidiana desudatio,in ieuniijs & uigilijs iugis exercitatio:totius denicq; uitæ nostræ singularis quædam atque austerior conuersatio nisi fortè omnia opera nostra facimus ut uideamur ab hominibus? Matt.6.
Sed dicit Christus.Amen dico uobis:receperũt mercedẽ 1.Cor.15
suam.Nonne si in hac uita tantum in christo separantes sumus ,mirabiliores sumus omnibus hominibus? An uero num in hac uita tantum in christo speramus, si de Christi seruitio temporalem tantum gloriam quærim⁹. Miser ego homuncio:qui tãto labore & industria studeo non esse,uel potius non uideri sicut cæteri hominum minus tamen accepturus,imo grauius cruciandus quàm quilibet hominũ. Siccine ergo non inueniebatur nobis uia(ut ita dicam,ut cunq; tolerabilior ad infernum? Si ita necesse erat ut illò descẽderemus,cur saltem illam qua multi incedunt,uiam scilicet latã,quæ ducit ad mortem,

non

non elegímus,quatenus uel de gaudío & non de luctu ad luctum tranſiremus? O quàm felícius eſt íllís quorum nõ
Pſal. 72. eſt reſpectus mortí eorũ,& firmamentũ ín plaga eorũ quí ín labore hominũ nõ ſunt,& cũ hoíbus nõ flagellãt: quí
Ibidem. etſí peccatores ac pro gaudíis temporalíb⁹ perpetuís cruciatíbus addícti: ſaltem abũdantes ín ſeculo obtínuerunt díuítías. ¶ Væ portantíbus crucem nõ ſicut ſaluator ſuã,
Mat. 7. ſed ſicut ílle Cyrenæus alienã. Væ
Apo. 14 cítharœdís cítharízantíbus non ut ílli de apocalypſi,ín cítharís ſuís: ſed uerè ut hypocritæ ín alienís. Væ ſemel,& uæ ítẽrum pauperíbus ſuperbís. Væ ínquã ſemel & uæ íterum portantíbus crucem Chriſti,& non ſequẽtíbus Chriſtũ,quí nímírũ cuíus paſſionibus partícipantur,humílitatẽ ſectarí negligunt. Duplící quíppe contrítione cõteruntur quí hmõí ſunt: qñ & híc pro tpalí gloría tẽporalíter ſe affligunt,& ín futuro pro ínterna ſupbía ad æterna ſupplícía pertrahunt. Laborãt cũ Xpo: ſed cũ Chriſto nõ regnant. Sequuntur Xpm ín pauptate ſua: ſed ín gloría nõ ſequũtur. De torẽte ín uía bíbunt: ſed non exaltabũt caput ín patría. Lugent nũc: ſed tunc nõ cõſolabuntur. Et merito. Quíd eñ facít ſupbía ſub pannís humílitatís Ieſu? Nunquíd non habet quo ſe palliet humana malítía,níſi unde ínuoluta eſt ínfantía ſaluatorís? Et quomodo íntra præſepíum domíní ſímulatrix arrogantía ſe coarctat,ac pro uagítíbus
Pſal. 27. ínnocentíæ,malum ínibi detractionís ímmurmurat? An non ílli ſuperbíſſimí de pſalmo: quorum prodĩt ex adípe íníquítas eorum: multo tutíus operti ſunt íníqtate & ímpíetate ſua: quàm nos latemus ſub ſanctítate alienã? Quís enim magís ímpíus,an profitens ímpíetatem,an mẽtíens ſanctítatem? Nónne ís quí etíam mendacíũ addens, gemínat ímpíetatem? Et quíd dícam? Vereor ne forte & ego ſuſpectus habear,nõ quídem uobís pater,non uobís, cuí utícp notum me nouí: quantum ín hac calígíne homo homíní ímnoteſcere poteſt: & ſpecialíter de hac re ſcío uos non ígnorare quíd ſentíam: ſed propter íllos quí me nec íta ut uos cognouerunt,nec ſícut uobís hínc loquí ſoleo loquentem audíerunt. Scríbo uobís (quod & frequenter audíſtís) ut quoníam ego per ſíngulos íre,& ſíngulís ſatísfacere non queo,ex me habeatís unde quod de me certíſſíme ſcítís,eís pro me ueríſſíme perſuadeatís. Necp eñ tímeo omnium oculís ſcríbere quícquíd de hac re uobís ín aure locutus ſum. Quís unquam me aduerſus ordínem íllum uel coram audíuit díſputantem? uel clàm ſuſurrantem? Quem unquã de ordíne íllo níſi cũ gaudío uídí, níſi cũ honore ſuſcepí, níſi cũ reuerẽtía allocut⁹, níſi cũ humílitate adhortatus ſum? Díxi: & díco. Modus quídẽ uítæ eſt ſanctus,honeſtus,caſtítate decorus,díſcretione præcípuus,à patríbus ínſtítutus,à ſpíritu ſancto præordínatus, anímabus ſaluandís nõ mediocríter ídoneus. Egóne uel damno uel deſpício quẽ ſic prædico? Memíní me alíquando ín alíquíbus eíuſdem ordínís monaſteríís hoſpítío ſuſceptum fuíſſe. Reddat dominus ſeruís ſuís humanítatem quã ínfírmátí míhí ultra etíam quam neceſſe fuít exhíbuerũt,& honorẽ quo me plus quocp quam dígn⁹ fuí,dignatí ſunt. Ipſorum me cõmẽdauí oratíonibus,ínterfuí collatíonibus: ſæpe & deſcripturís & ſalute anímarum habuí ſermonem cum multís,& publícum ín capítulís,& príuatum ín camerís. Quem unquam uel clàm uel palàm aut ab íllo ordíne díſſuadere,aut ad noſtrũ ut ueníret pſuadere tentauí? An non potíus multos cupíẽtes ueníre repreſſí, ueníẽtes & pulſantes repulí? An non fratrem Nícolaum, ad ſanctum Nícolaum,& uobís duos de ueſtrís uobís teſte remíſí? Sed & duob⁹ quíbuſdam eíuſdem ordínís abbatíbus,quorum ne nomína prodam,ípſe eos optíme noſtís,& nihílomínus quàm amíca míhí familíarítate íũganter ſcítís: nunquíd non tamen ad alíũ ordínem (quod & uos non latuít) mígrare deſiderantíb⁹, ſam iamcp delíberátíb⁹, noſtrũ eís díſſuaſoríũ conſílíũ obuíauít, ac ne ſuas deſererẽt cathedras effecít? Cur ígítur ordínẽ dãnare putor uel dícor, cuí amícos meos deſeruíre ſuadeo, cuí ſuos ad nos uenientes monachos reddo, de quo & míhí orationes tam ſolícíte requíro, tam deuote ſuſcípío? An forte quía ſuxta alíũ ordínẽ conuerſarí uídeor, propterea ſuſpectus hínc habeor? Sed eadem ratíõe & uos noſtro derogatís quícũcp alíter uíuítís. Ergo & cõtínẽtes & coníuges ínuícem ſe damnare putentur, cp ſuís quícp legíbus ín eccleſía conuerſentur. Monachí quocp ac regulares clerící ſíbí ínuícem derogare dícantur, quía propríís abínuícem obſeruantíís ſeparantur. Sed & Noe,& Danielem,& Iob ín uno ſe regno patí non poſſe ſuſpícemur, ad quod utícp nõ eos uno tramíte ſuſtítíæ cognouím⁹ peruenísſe. Maríam denícp & Marthã neceſſe ſít aut utrancp aut alteram ſaluatorí díſplícere, cuí nímírum tam díſſímílí ſtudío deuotionís cõtẽdũt ambæ placere. Et hac ratíone ín tota eccleſía (quæ utícp tam pluríbus tamcp uaríatur díſſímílíbus ordínibus, utpote regína quæ ín pſalmo legít circũ- Pſal. 44
amícta uaríetatíbus) nulla pax,nulla prorſus concordía eſſe putabítur. Quæ eteñ ſecura quíes,quís tut⁹ ín ea ſtatus ínueníetur. ſi unus quílíbet homo unũ quemlíbet ordínẽ elígens alíos alíter uíuentes aut ípſe aſpernetur,aut ſe ab ípſís ſperní ſuſpícetur: præſertím cũ tenere ímpoſſíbile ſít uel ínum hominẽ omnes ordínes,uel unum ordínem omnes homines? Non ſum tam hebes,ut non agnoſcam tunícam Ioſeph,nõ ílli⁹ quí líberauít Aegyptũ, ſed quí ſaluauít mũdũ: & hoc nõ à fame corporís,ſed à morte ſímul anímæ & corporís. Notíſſíma quíppe eſt quía polymíta,íd eſt pulcherríma uaríetate díſtíncta,ſed & ſanguíne apparet íntíncta,nõ quídẽ hœdí quí peccatum ſígnífícat,ſed agní quí deſignat ínnocentíam: hoc eſt ſuo ípſíus, non alíeno. Ipſe eſt profecto agnus mãſuetíſſímus,quí coram nõ quídem tondente,ſed occídente ſe obmutuít: quí peccatum non fecít,ſed abſtulít peccata mundí. Míſerunt
Genñ. 37. autẽ quí dícerẽt ad Iacob. Hanc ínuenímus,uíde utrũ tunícа fílíí tuí ſít,an non. Víde & tu dñe utrum hæc ſit tunícа dílectí fílí tuí. Recognoſce oĩpotens pater eam quam feciſtí Chriſto fílío tuo polymítã: dãdo qdẽ quoſdã apoſtolos,quoſdam autẽ prophetas,alíos uerò euangelíſtas, alíos paſtores & doctores: & cætera quæ ín eí⁹ ornatu mírífico decenter appoſuíſtí,ad conſummatíonem utícp ſanctorum occurrentíum ín uírum perfectum ín menſuram
Ephe. 4 ætatís plenítudínís Chriſti. Dígnare etíam deus precíoſíſſímí purpuram ſanguínís quo aſperſa eſt recognoſcere & ín purpura præclarum ínſígne ac glorioſíſſímum índícíum obedíentíæ. Quare ergo ínquít rubrum eſt ueſtímẽtum tuũ? Torcular aít calcauí ſolus,& de gentíbus nõ eſt
Eſaí. 63. uír mecũ. Itacp quandoquídem factus eſt obediens patrí uſcp ad torcular crucís,quod utícp ſolus calcauít, ſolum quíppe brachíũ ſuum auxílíatum eſt eí,ſuxta íllud ín alío loco, Sínguláríter ſum ego donec trãſeam. Iam ergo exalta eum deus,& da eí nomen quod eſt ſuper omne nomen:
pñs. 140, ut ín nomíne Ieſu omne genu flectatur, cæleſtíum, terreſtríum,& ínfernorũ. Aſcendat ín altũ, captíuã ducat captíuitatẽ,& donet dona hominibus. Quæ donа? Relínquat
Phil. 2. Ephe, 4. uídelícet ſponſæ ſuæ eccleſíæ pígnus hæredítatís, ípſam tunícam ſuã, tunícã ſcílícet polymítã: eandemcp ínconſutílem,& deſuper contextam per totum. Sed polymítam ob multorũ ordínum quí ín ea ſunt multímodã díſtíncționẽ: ínconſutílẽ uerò propter índíſſolubílís charítatís índíuíduam unítatẽ. Quís me,ínqt, ſeparabít à charítate Chríſtí? ¶ Audí quomodo polymítã. Díuíſíões aít gratíarum
Rom. 8. 1. Co. 12. ſunt, ídem autẽ ſpíritus: & díuíſíones operatíonum ſunt. ídem uerò dominus. Deínde díuerſís enumeratís charíſmatíb⁹, tãquã uarís tunícæ coloríbus, quíbus cõſtet eam eſſe polymítam, ut oſtendat etíam ínconſutílem,& deſuper contextã per totũ, adíungít. Hæc autẽ operatur un⁹ atcp
Ibidem. ídem ſpíritus, díuídens ſíngulís prout uult. Charítas quíppe deffuſa eſt ín cordíbus noſtrís per ſpírítũ ſanctum quí
Rom. 5. datus eſt nobís. Nõ ergo díuídatur, ſed totam & íntegrã hæredítarío íure ſortíatur eccleſía, quía & de ílla ſcríptũ eſt. Aſtítít regína à dextrís tuís ín ueſtítu deaurato, circũdata uaríetate, Itacp díuerſí díuerſa accípíentes dona, alí⁹
Pſal. 44 quídẽ, ſíc, alí⁹ uerò ſíc, ſíue Cluníacẽſes, ſíue Cíſtercíẽſes

ſiue clerici regulares, ſiue etiã laici fideles, omnis denique ordo, omnis lingua, omnis ſexus, omnis ætas omnis conditio, in omni loco, per omne tẽpus, à primo homine uſq; ad nouiſſimũ. Nam & propter hoc talaris dicta eſt, q; ad
Pſal.18. finem uſq; pertingat, dicẽte propheta. Non eſt qui ſe abſcondat à calore eius: nimirũ congruens ei cui & facta eſt:
Sapiẽ.8. qui perhibente uidelicet alia ſcriptura, & ipſe attingit à fine uſq; ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter. Oẽs ergo concurramus patiter in unã tunicã, & ex oĩbus con
Cant.6. ſtet una: ex omnibus inquã una. Nam & ſi ex pluribus & diuerſis: una eſt tamen columba mea, formoſa mea, perfecta mea. Alioqn nec ego ſolus, nec tu ſine me, nec ille ſine
Ephe.4. utroque, ſed ſimul omnes ſumus illa una: ſi tamen ſolliciti ſumus ſeruare unitatem ſpũs in uinculo pacis. Nõ inquã tantũ ordo noſter, aut ſolus ueſter, ad illam pertinet unã: ſed noſter ſimul & ueſter: niſi forte (quod abſit) inuicem inuidentes, inuicem prouocantes, inuicẽ mordeamus, & ab inuicem conſumamur: & ſic non poſſit nos apoſtolus
2.Cor.11. uni illi uiro cui deſpõdit, uirginem caſtam exhibere Chri
Cant.2 ſto. Veruntamẽ illã una dicit in cãticis. Ordinauit in me charitatẽ: ut et ſiuna in charitate, diuiſa tamen ſit ordinatione. Quid ergo? Ciſtercienſis ſum, Damno igitur Cluniacenſes? Abſit. Sed diligo, ſed prædico, ſed magnifico. Cur ergo inquis ordinẽ illum nõ tenes ſi ſic laudas? Au
1.Cor.7. di: propter hoc quod apoſtolus ait. Vnuſquiſq; in ea uocatiõe in qua uocatus eſt permaneat. Quod ſi quæris cur & à principio nõ elegerim, ſi talem ſciebam? Reſpondeo
1.Cor.10 propter id q; rurſus ait apoſtol⁹. Omnia mihi licent: ſed nõ omnia expediũt. Non q; ſcilicet ordo ſanctus & iuſtus
Rom.7. non ſit: ſed quia ego carnalis eram, uenundatus ſub peccato, & talem animæ meæ langorem ſentiebam, cui fortior eſſet potio neceſſaria. Et diuerſis morbis diuerſa conueniunt medicamenta, & fortioribus fortiora. Fac duos homines febribus anxiari, quartanis unum, alterũ tertianis. Commendet autem qui quartanis laborat[a], tertiano aquam, pyra, & frigida quæq; ſumẽda: cum tamen ab his ipſe abſtineat, uinumq; & cætera calida utpote ſibi congruẽtia ſumat. Quis rogo hinc eũ recte reprehẽdat? Si diceret ille, cur tu aquam non bibis, qnàm ita laudas: an nõ recte reſponderet, & tibi eam fideliter tribuo, & mihi ſalubriter ſubtraho. Denique requiratur etiam à me, cur cum omnes ordines laudẽ, oẽs non teneo. Laudo enim omnes & diligo, ubicunq; pie & iuſte uiuitur in eccleſia. Vnum opere teneo: cæteros charitate. Faciet autẽ charitas (fidẽter loquor) ut ne illorũ quidẽ fructu frauder, quorum inſtituta non ſequor. Plus aliquid dicam. Tu tibi caute age. Põt nãq; fieri qa fruſtra tu laborauerís: ut autem ego fruſtrã diligã bonũ q; operaris, fieri oĩno nõ poteſt. O quãta fiducia charitatis. Alius operatur non amans, & alius amat nihil operans. Ille quidẽ ſuum opus perdit: illius uerò charitas unquam excidit. Et quid mirũ ſi in hoc exilio peregrinãte adhuc eccleſia, quædã huiuſcemodi ſit plurali⁹ (ut ita dixerim) unitas, unaq; pluralitas: cũ in illa quoq; quæ patri quãdo iam ipſa regnabit, nihilominus forte talis aliqua diſpar quodammodo æqualitas futura ſit? Inde
Ioan.14 etenim ſcriptum eſt. In domo patris mei manſiones multæ ſunt. Sicut itaq; illic multæ mãſiones in una domo: ita hic multi ordines ſunt in eccleſia una: & quomodo hic di
1.Cor.12 uiſiões gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus: ita ibi diſtinctiones quidem gloriarum: ſed una domus. Porrò unitas tam hic quàm ibi una conſiſtit in una charitate: diuerſitas autem hic quidẽ in ordinum uel operationum multifaria diuiſione: illic uerò in quadam meritorum notiſſima, ſed & ordinatiſſima diſtinctione. Intelligens denique eccleſia hanc ſuã quodãmodo diſcordẽ cõcordiam, cõcordemue
Pſal.22. diſcordam: deduxit me inquit ſuper ſemitas iuſtitiæ propter nomen ſuũ. Ponẽs quippe ſemitas pluraliter, & iuſtitiæ ſingulariter, nec diuerſitatẽ prætermiſit operationũ nec unitatẽ operantiũ. Præuidens quoq; & illam in cæleſtibus diſcretã unitatem futuram, deuotiſſime læta decan
Tob.13. tat: Platcæ tuæ Hieruſalẽ ſternentur auro mũdo, & p oẽs uicos tuos alleluia cantabitur. Audiens eñ pletẽas & uicos: coronas & glorias diuerſas intellige. In auro, quo uno metalo illa ciuitas ornata deſcribit, & uno alleluia, quod cantandum perhibetur, diſſimilium ſpecierũ, ſimilem pulchritudinem, & multarum mentium unam deuotionem attẽde. Non igitur una tantũ ſemita inceditur: qa nec una ẽ mãſio quo tẽditur. Viderit aũt quiſq; quacũq; incedat, ne pro diuerſitate ſemitarum ab una iuſtitia recedat quoniam ad quãlibet manſionẽ ſuã quiſq; ſemita per
1.Co.15. uenerit, ab una domo patris exors non erit. Veruntamen ut ſtella an ſtella differt in claritate: ſic erit (ait) & reſurrectio mortuorum. Nam etſi fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eorum: alij tamen alijs amplius: pro diuerſitate meritorum. Quæ ſanè merita ſciendum non ſic in hoc
1.Co.4. ſeculo ut in illo facile ab homine poſſe diſcerni, q;ppe cum hic tãntum opera uideantur: illic etiam corda nihil impediat intueri. Siquidem radiante ubiq; ſole iuſtitiæ, tunc
Pſal.18. manifeſta erunt abſcondita cordium. Et ſicut non eſt nũc qui ſe abſcondat à calore eius, ita tunc non erit qui ſe occultet à ſplendore ipſius. Et de operibus quidem ſæpe incerta, & bb hoc periculoſa ſententia fertur: cũ multoties mín⁹ iuſtitiæ habent qui magis operantur.



1.Co.4. Nde nunc mihi cõuenienti ſunt quidã de ordine noſtro, qui contra illam ſententiã. Nolite ante tempus iudicare quoadusq; ueniat dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarũ, & manifeſtabit conſilia cordiũ: alijs ordinibus derogare
Rom.10 dicunt, & ſuã iuſtitiã ſolã uolẽtes conſtituere, iuſtitiæ dei nõ ſunt ſubiecti: quos, pfecto (ſi q tñ huiuſcemodi ſunt) nec noſtri, nec cuiuſpiã eſſe ordinis uer⁹ dixerim. Quippe qui etſi ordinate uiuentes, ſuperbe tamen Loquẽtes ci
Iob.10. ues ſe faciunt Babylonis, id eſt confuſionis, imo filios tenebrarũ, ipſiusq; gehennæ, ubi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat. Vobis ergo inquã fratres qui etiã poſt auditã illã dñi de phariſæo & publicano parabolam de ueſtra iuſtitia præſumentes, cæteros aſpernamini: dicẽtis (ut dicitur) ſolos uos hominũ eſſe iuſtos, aut omnib⁹ ſanctiores: ſolos uos monachorum regulariter uiuere, cæteros uerò regulæ poti⁹ exiſtere trãsgreſſores. Primo q;d
Rom.14 ad uos de alienis ſeruis? Suo dño ſtant, aut cadunt. Quis uos cõſtituit iudices ſuper eos? Deinde ſi ita, ut dicit, de ordine ueſtro præſumitis: qualis ordo eſt ut antequã de
Mat.7. ſuo quiſquã trabem eiiciat, in fratrum oculis tã curioſe feſtucas perquirat? Qui in regula gloriamini, cur contra
1.Co.14. regulam detrahitis? Cur contra euangeliũ, ante tẽpus: &
Rom.14 contra apl'm, alienos ſeruos iudicatis? An regula non cõcordat euangelio uel apl'o? Alioquin regula iam non eſt regula: qa nõ recta. Audite, & diſcite ordinem, qui contra
Matt.7. ordinem alijs ordinib⁹ derogatis. Hypocrita, inquit, eiice primum trabem de oculo tuo: & ſic uidebitis eiicere feſtucam de oculo fratris tui. Quæris quã trabem? An nõ grãdis & groſſa trabes eſt ſuperbia, qua te putas eſſe aliquid, cũ nihil ſis? Inſaniſſime tibi tanquã ſanus exultas, & alijs
Luc.18. uaniſſime trabẽ portans de feſtucis inſultas? Gratias inquis ago tibi deus quia non ſum ſicut cæteri hominũ, iniuſti, raptores, adulteri. Sequere ergo & dic. Detractores Neque enim minima eſt hæc feſtuca inter cæteras. Quare cũ tam diligenter alias enumeres, iſtam taces? Si p nul
1.Cor.6 la uel minima habes, audi apoſtolum. Neq; maledici (ait) regnũ dei poſſidebunt. Audi & deum in pſalmo commi
Pſal.49. nãtem. Arguam te, inquit, & ſtatuam contra faciem tuam. Quod quia detractori loquatur, certum eſt ex præcedentibus. Et quidẽ iuſte ad ſe retorquendus, & ſe cõpellendus eſt intueri: qui auertens faciem ſuam à ſe, aliena poti⁹ mala quàm ſua ſolet curioſius perſcrutari. At inquiunt, quo modo regulam tenent: qui pellicijs induuntur, ſani, carnibus ſeu carniũ pinguedine ueſcunt, tria uel quatuor pulmentaria una die (quod regula prohibet) admittũt: opus manuum quod iubet, non faciunt: multa denique pro libitu ſuo uel mutant uel augent uel minuũt? Recte. Nõ poſſunt hæc negari. Sed attendite in regulã dei, cui utiq; non diſſonat

Luc.17. dissonat ínstitutío sancti Benedicti. Regnum dei (inquit) intra uos est: hoc est nō exterius in uestimentis aut alimentis corporis: sed in uirtutibus interioris hois. Vnde apls:
Rom.14 Regnū dei nō est esca & potus: sed iustitia, & pax, & gau-
1.Cor.4 diū in spū sancto. Et rursus. Regnū dei nō est in sermone, sed in uirtute. De corporalibus itaq; obseruantijs, fratribus calumniam struitis, & quæ maiora sunt regulæ, spūalia scilicet institutа relinquitis, camelumq; glutientes, culicem liquatis? Magna abusio. Maxima cura est ut corp⁹ regulariter induatur: & contra regulam suis uestibus anima nuda deseritur. Cum tāto studío tunica & cucula corpori procurentur, quatenus cui deerunt, monachus non putet: cur similiter spíritui pietas & humilitas, quæ profectò spiritualia indumenta sunt, nō prouidentur? Tumicati & elati abhorremus pellicias, tāquā nō melíor sit pellibus inuoluta humilitas, quàm tunicata superbía: præsertim cū & deus tunicas pelliceas primis hominib⁹ fecerit,
Geñ.3. & Ioannes in eremo zona pellicea lumbos accinxerit, &
Matt.3. ipse tunicarū institutor in solitudine nō tumicis sed pellibus sese induerit. Repleti deinde uentrem faba, mētem superbía, cibis dānamus saginatos: quasi non melíus sit exiguo sagimíne ad usum uesci, quàm uētoso legumíne usq;
Heb.12. ad ructum exsaturari: & præcipue cum Esau nō de carne,
Gene.3. sed de lente sit reprehensus: & de ligno Adam, non de car-
1.Re.14. ne damnatus: & Ionathas ex gustu mellis nō carnis, mor-
3.Re.17. tí adiudicatus: ecōtra uerò Helías innoxiā carnem come-
Geñ.18. derit. Abrahā gratíssime carnibus angelos pauerit, & de
Exo.29. ipsis sua fieri sacrifica deus p̄ceperit. Sed & sati⁹ est modí-
1.Cor.4 co uino uti propter infirmitatē quàm multa aqua ingur-
Matt.11. gitari p auiditatē: quía & Paulus Thimoteo modíco utē-
Ioan.2. dum uíuo consuluit: & dñs ipse bíbit: ita ut uíní potator
Mat.26 appellatus sit: apostolísq; bibendum dedit: insuper & ex
Ioan.2. eo sacramēta sui sanguínis condidit: cū ecōtrario aquam
Num.16 ad nuptias bíbi nō passus sit: & ad aquas cōtradictionis
3.Re.23 populi murmur terribíliter castígauerit: Dauid quoque
Iudi.7. aquam quā desiderauerat, potare timuerit: uíríq; illi Gedeonis q præ auiditate toto corpore ꝓstrato de flumíne bíberunt: dígni ad prælium íre non fuerint. Iam uerò de labore manuū quid gloriamíni, cū & Martha laborās increpata, & maría quiescēs laudata sit: & Paulus aperte di-
Luc.10. cat: labor corpis ad modicū ualet, pietas aūt ad oía. Opti-
1.Tim.4 mꝰ labor, de quo propheta dicebat: Laborauí in gemitu
Psal.6. meo. Et de quo alíbi. Memor fuí dei, & delectatus sum, &
Psal.76. exercitatus sum. At ne corporale intellígas exercitium, &
Ibidem. defecit inquit spíritus meus. Vbi autem non corpus, sed spíritus fatigatur: spíritualis proculdubío labor intelligitur. Quid ergo, inquis? Siccine illa spíritualia persuades: ut etiā hæc quæ ex regula habemus corporalía damnes? Nequaquam. Sed illa oportet agere: & ísta non omittere. Alioquín cum aut ísta omittí necesse est, aut illa: ísta potiꝰ omittenda sunt quàm illa. Quanto enim spíritus corpore melíor est: tāto spūalis quàm corporalis exercitatio fructuosíor. Tu ergo cū de horū obseruatione elatus, alijs eadem non obseruantibus derogas: nónne te magís transgressorē regulæ iudícas cuíꝰ licet mínima quædam tenēs,
1.Cor.12 melíora diuitas? De quib⁹ Paulus Aemulamíni ait charísmata melíora. Detrahendo quippe fratribus, inquo temetipsum extollís, perdís humilitatē: in quo alíos deprimís, charitatē: quæ sunt ꝓculdubío charísmata melíora. Tu si tuū corpus multís & nímjs laboríbus atteris, ac regularib⁹ asperitatibus mortificas mēbra tua quæ sunt super terram: bene facís. Sed quid si ille quem símiliter non laborātē dijudícas, modicū quídem habeat de hac quæ ad modicum est utílis, corporalí uidelícet exercitatione: amplíus aūt quàm tu de illa quæ ad oía ualet, id est pietate? Quís quæso uestrū regulā melíus tenet? An non melíus
Matt.11. qui melíor? Quís uerò melíor, humílior, an fatigatíor?
Luc.10. An non ís qui à dño díscit mitis esse & humílis corde: qui & cum María optimā partē elegit, quæ non auferetur ab eo? Qd si regulā ab omnibus qui eam profess̄i sunt, sic ad literam tenendā censes, ut nullam omníno dispensationē admittí patíaris: audacter díco, nec tu eā, nec ille tenetís. Nam etsi ille quātumquídem pertinet ad obseruationes corporeas, in pluribus offendit: impossibile est tamen te quoq; uel in uno nō transgredi. Scis autē quia qui uno offendit, omnium est reus. Sin uerò concedas aliqua posse mutarí dispensatorie, proculdubío & tu illā tenes, & ille, quāquā dissímiliter. Nā tu quidē districtius, at ille fortasse discretíus. Neq; hoc díco quia hæc exteriora negligenda sint, aut qui se in illís non exercuerit, mox ideo spíritalis efficiatur: cū potiꝰ spíritualia (quanquam meliora) nisi per ísta aut uix aut nullatenus uel acquirantur uel obtineant: sicut scriptū est. Nō prius quod spírituale, sed qd̄ anímale, deínde q̄ spūale. Sícut nec Iacob nisi priꝰ cognita Lía desideratos Rachelís amplexꝰ meruit obtinere. Vnde rursus in psalmo. Sumite psalmū, & date tympanū. Quod est dícere. Sumite spíritualia: sed priꝰ date corporalia. Optimus autem ille, qui discrete & congrue hæc & illa operat. 1.Cor.15 Ps.80.

IAm uerò epl'a, ut epl'a remaneat, finienda erat: quādoquídem & nr̄os (de quib⁹ pater conquestus est ís & ordíní uro detraherēt) satis quantum potuí stílo corrípuí: & me quoq; ab hmōi falsa suspicione purgauí, ut debuí. ¶ Sed quoniā dum nostrís mínime parco nonnullis de uestrís nímiū (in quibus nō decet) uídeor assentíre, pauca bonís & uobis displicere cognouí, & oībus bonís uitāda esse nō dubíto, necessárium reor subiungere: quæ q̄dem etsi fieri uídent in ordíne, abest tamen ut sint de ordíne. Null⁹ quippe ordo quíppiam recepit inordinatū, quod uerò inordinatū est, ordo nō est. Vnde nō aduersum ordinem, sed pro ordíne dísputare putandus ero, si non ordinem in homínibus, sed hóminum uítia reprehendo. Et quidem dīligētibus ordinē, in hac re molestum me fore non tímeo, quínimo gratum ꝓculdubío accepturí sunt si persequímur qd̄ & ipsí oderunt. Sí quíbus uerò displicuerit, ipsí se manifestant quía ordinē nō dīligūt: cuius utíq; corruptionē, id est uítia dānarí nolunt. Ipsis itaq; illud Gregoriānū respondeo. Melíus est ut scandalū oriatur, quàm ueritas relinquatur.

DIcitur & ueraciter creditur sanctos patres illam uitā ístituisse: & ut in ea plures saluarent, usq; ad infirmos regulæ temperasse rigorē, nō regulam destruxisse. Absit autē ut credā tantas eos quātas uídeo in plerísq; monasteríjs uanitates ac superfluitates præcepisse uel cōcessisse. Míror etenim unde inter monachos tanta intemperantía in comessationibus & potationabus, in uestimentis & lectistérnijs, & equitaturis, & construendís ædificis inolescere potuit, quatenus ubi hæc studiosius, uoluptuosius atq; effusius fiunt, ibi ordo melíus teneri dícatur, ibi maior putetur religío. Ecce enim parcitas putatur auaritia, sobrietas austeritas credítur, silentium tristítia reputatur. Econtra remissío, discretio dicit, effusio líberalitas, loquacitas affabílitas, cachinnatio iucunditas, molícies uestimentorum, & equorum, fastus, honestas: lectorum superfluus cultus, mundícia. Cumq; hæc alterutrū impendímus, charitas appellatur. Ista charitas destruit charitatem: hæc discretio discretionem confundit. Talís misericordia crudelitate plena est, qua uidelícet ita corporí seruítur, ut anima iugulet. Quæ enim charitas est carnem díligere, & spíritum negligere? Quæue discretio totū dare corporí, & animæ nihil? Qualís uerò misericordia, ancillam reficere, & dominum interficere? Nemo pro huiusmodí misericordia ſperet se consequí misericordiā quæ misericordibus promittitur in euāgelio ueritatis ore dicentis: Beatí misericordes: quoniam Matt.5. ipsí misericordiam cōsequentur. Sed certíssime potius pœnā expectet, quàm tali (ut ita dícam) impio misericordí sanctus Iob magis prophetizando quàm affectando imprecatur. Nō sit inquíes in recordatiōe, sed cōteraſ quasi Iob.24. lignū infructuosum. Digne planè retributionis causam mox subinfert satis ídoneam, dícens. Pauit eñ sterilem, & Ibidem. quæ non parit, & uíduæ nō bñfecit. ¶ Inordinata ꝓfectò atq; irrationalis misericordia est, sterilis & infructuosæ

Ioan.6. carnis,quæ iuxta dñi uerbū,nō prodeſt quicquam: & ſm
1.Co.15. apoſtolū,regnū dei nō poſſidebit,adimplēdis inuigilare deſideriis,& de animæ cura ſapientis ſaluberrimum non
Eccli.30 curare cōſilium,admonētis atq; dicētis. Miſerere animæ tuæ,placens deo.Bona miſericordia miſereri animæ tuæ: nec potes nō mereri miſericordiā,qua fit ut placeas deo. Alias autē nō eſt miſericordia(ſicut iam dixi) ſed crudelitas:non eſt charitas,ſed iniquitas:nō diſcretio,ſed confuſio:ſterilem quæ nō parit paſcere,id eſt inutilis carnis cōcupiſcētijs inſeruire:& uiduæ nil boni facere:animæ uidelicet excolendis uirtutibus nullā operā dare. Quæ utiq; licet ſponſo interim ſit uiduata cæleſti:ſenſus tamen de ſpū ſancto cōcipere & parere nō deſinit immortales, qui uidelicet incorruptibilis cæleſtiſq; hæreditatis ualent eſſe capaces,ſed ſi pium habeant ſtudioſumq; cultorem. Sub hac tamē abuſione iam ferè ubiq; ſic pro ordine tenentur:ferè iam ita ab omnibus ſine querela atq; irreprehenſibiliter obſeruantur:quāquam diſſimiliter. Nonnulli quippe his oībus tāquā nō utentes ūtūtur: & ideo aut cū nulla offenſa,aut cū minima. Aliquāti qppe hæc agūt ex ſimplicitate,aliquanti ex charitate:aliquāti ex neceſſitate. Quidā nāq; ſimpliciter iſta tenent, quoniam ſic eis præcipitur:parati aliter agere ſi aliter præciperet. Quidā aūt ne diſcorditer uiuant ab eis cū quibus habitā:ſectantes in his non ſuam libidinem,ſed aliorū pacem. Alij uerò quia reſiſtere non ualent multitudini contradicentiū,qui hæc utiq; tanquam pro ordine libera uoce defendunt:& quoties iſti aliqua(put ratio dictat)reſtringere, uel mutare incipiūt,illi mox tota eis authoritate reſiſtūt. ¶Quis in principio cum ordo cœpit monaſticus,ad tantam crederet monachos inertiam deuenire? O quantum diſtamꝰ ab his qui in diebus Antonij extitere monachi? Siquidē illi cum ſe inuicē per tempꝰ ex charitate reuiſerent, tanta abinuicē auiditate panem animarū percipiebant,ut corporis cibum penitus oblīti,die plerūq; totū ieiunis uentribus ſed nō mentibus tranſigerent. Et hic erat rectus ordo:quando digniori parti prius inſeruiebat *Hæc ſumma diſcretio:cū ampliꝰ ſumebat quæ maior erat. Hæc de
1.Cor.11. nicq; uera charitas,ubi animæ,quarum charitate Chriſtus mortuus eſt,tanta ſolicitudine refocillabantur. Nobis autem conuenientibus in unū(ut uerbis apoſtoli utar)iam non eſt dominicam cœnam manducare. Panem quippe cæleſtem nemo qui requirat:nemo qui tribuat. Nihil de ſcripturis,nihil de ſalute agitur animarū: ſed nugæ, & riſus,& uerba proferuntur in uentum, Inter prandendum quantum fauces dapibus,tantū aures paſcuntur rumoribus:quibus totus intentus,modū neſcias in edendo. Interim autē fercula ferculis apponuntur:& pro ſolis carnibus à quibus abſtinetur,grandia piſcium corpora duplicantur. Cūq; prioribus fueris ſatiatus,ſi ſecundos attigeris,uideberis tibi necdū guſtaſſe piſces. Tanta quippe ac curatione & arte coquorum cūcta apparantur,quatenus quatuor aut quinq; ferculis deuoratis, prima non impediant nouiſſima:nec ſatietas minuat appetitum. Palatum quippe dū nouellis ſeducitur cōdimentis: paulatim diſſueſcere cognita,& ad ſuccos extraneos ueluti adhuc ieiunū,auide renouatur in deſideria. Venter quidem dum neſcit,oneratur:ſed uarietas tollit faſtidium. Quia enim puras(ut eas natura creauit)epulas faſtidimus,dum aliæ aliꝭ multifarie permiſcentur,& ſpretis naturalibus quas deus indidit rebus,quibuſdam adulterinis gula prouocatur ſaporibꝰ:trāſitur nimirū meta neceſſitatis:ſed necdū delectatio ſuperat. Quis enim dicere ſufficit quod modis (ut cætera taceam) ſola oua uerſantur & uexantur,quanto ſtudio euertuntur,ſubuertuntur,liquantur,durantur diminuūtur,& nunc quidem frixa,nunc aſſa,nunc farſa, nunc mixtim,nūc ſingillatim apponuntur? Vt quid autē hæc omnia:niſi ut ſoli faſtidio cōſulatur? Ipſa deinde qualitas rerū talis deforis apparere curat,ut non minus aſpectus quàm guſtus delectetur:& cū iam ſtomachus crebris ructibus repletū ſe indicet,necdū tamen curioſitas ſatiat. Sed dū oculi coloribus,palatum ſaporibus illiciuntur,infœlix ſtomachus cui nec colores lucēt,nec ſapores demulcent,dum oia ſuſcipere cogitur: oppreſſus magis obruitur quàm reficit. ¶Iā uerò de aquæ potu quid dicam:quādo ne ullo quidē pacto uinū aquatū admittitur? Omnes nimirū ex quo monachi ſumus,infirmos ſtomachos habemus,& tam neceſſariū apoſtoli de utendo uino cōſiliū 1.Tim.5
merito nō negligimꝰ:modico tamen qd ille præmiſit, neſcio cur prætermiſſo. Et utinā uel ſolo cū etiam purū eſt, contenti eſſemus. Pudet dicere,ſed magis pudeat actitari: & ſi pudet audiri nō pudeat emendari. Videas uno in prādio ter uel quater ſemiplenū calicem reportari quatenus diuerſis uinis magis odoratis, quàm potatis:nec tam hauſtis,quàm attactis:ſagaci probatione & celeri cognitione unū tandem è pluribus, qd fortius ſit,eligatur. Quale eſt aūt illud qd nonnulla monaſteria ex more obſeruare dicūtur:in magnis uidelicet feſtis uina delibuta melle, pigmētorum reſperſa puluerib⁹ in conuentu biberē? Nūquid & hoc fieri dicemus propter infirmitatem ſtomachi? Ego uerò ad nihil aliud ualere uideo:niſi ut uel amplius bibatur,uel delectabilius. Sed cum uenæ fuerint uino ingurgitatæ,toto in capite palpitantes:ſic ſurgenti à menſa quid aliud libet niſi dormire? Si autem ad uigilias ſurgere geſtum cogis,non cantum,ſed planctum potiꝰ extorqueb⁹. ¶Cum uerò ad lectum deuenero: requiſitus incommodum,plango non crapulæ peccatum,ſed q manducare non queo. Ridiculū uerò(ſi tamen uerū eſt) qd relatū eſt mihi à pluribus qui hæc ſe p certo ſcire dicebant:reticendum eſſe non arbitror. Aiunt enim incolumes ac ualidos iuuenes cōuentū ſolere deſerere:in domo ſe infirmorū,qui nō ſunt ifirmi, collocare:carniū eſu(qui uix ægrotis duntaxat,& oino debilibus,ex regulæ diſcretione pro uiriū reparatione conceditur)non quidem corporis infirmantis ruinas reficere pro incommodo,ſed carnis luxuriantis curam perficere in deſiderio. Rogo quæ eſt hæc ſecuritas inter frēdentiū undiq; hoſtiū fulgurātes haſtas & circūuolantia ſpicula,tanquā finito iam bello & triūphato aduerſario proijcere arma:& aut prandijs incubare lōgioribus,aut nudum molli uolutari in lectulo? Quid hoc ignauiæ eſt ô boni milites? Socijs in ſanguine & cæde uerſantibus,uos aut cibos diligitis delicatos,aut ſomnos capitis matutinos? Alijs inquam nocte & die cura peruigili feſtinantibus redimere tempus,quoniam dies mali,ſunt uos contrario & longas noctes dormitando conſumitis, & dies fabulando ducitis ociosos? An dicitis pax,& non eſt pax? Cur nō uerecundamini ad exprobationem apoHeb.12.
ſtolicæ indignationis? Nondum enim ait reſtitiſtis uſq; ad ſanguinem. Imo iam ad eiuſdem terribilis ualde com1.Theſ.5
minationis tonitruum cur non expergiſciminī? Cum dixerint,inquit,pax & ſecuritas,tunc repentinus eis ſuperueniet interitus,ſicut dolor in utero habentis:& non effugient. Delicata nimis medicina eſt prius alligari quàm uulnerari:membrum non percuſſum plangere,& necdum ſuſcepto ictu admouere manum:fouere unguento ubi nō dolet:emplaſtrum adhibere ubi cæſura non eſt. Ad diſcendum deinde inter ſanos & male habentes, baculos in manibus portare iubentur ægrotantes: planè neceſſarios:ut quam pallor in uultu,maciesq; non indicat,baculus ſuſtentans mentiatur inualetudinem. Ridendas an lugendas dixerim huiuſmodi ineptias? Sic Macharius uixit? Sic Baſilius docuit? Sic Antonius iſtituit? Sic patres in Aegypto conuerſati ſunt? Sic denicq; ſancti Odo, Maiolus,Odilo,Hugo,quos ſui utiq; ordinis principes & præceptores habere gloriantur:aut tenuerūt,aut teneri cenſuerunt? Sed hi omnes ſi ſancti imo quia ſancti fue1.Tim.6.
runt,à ſancto apoſtolo non diſſenſerunt,qui nimirum ita loquitur. Habentes uictum & ueſtitum,his cōtenti ſimꝰ. Nobis autem eſt pro uictu ſatietas,nec ueſtitum appetimus:ſed ornatum. ¶Quæritur ad induendum non quod utilius,ſed quod ſubtilius inuenitur: non quod repellat frigus,ſed quod ſuperbire compellat:nō denique (iuxta regulam)

regulam) quod uſ{us} comparari poteſt: ſed quod uenuſtius ímo oſtentari uanius. Heu me míſerum qualemcunq; monachum. Cur adhuc uiuo uidere ad id deueníſſe ordínem noſtrum: ordínem ſcílicet qui primus fuit ín eccleſia: ímo à quo cœpit eccleſia: quo nullo ín terra ſimílior ágelicis ordínibus: nullus uicínior ei quæ ín cælis eſt Hieruſalem mater noſtra: ſiue ob decorem caſtitatis, ſiue propter charitatis ardorem: cuius apoſtoli ínſtitutores cuius hi quos Paulus tã ſæpe ſanctos appellat, ínchoatores extí
Actu. 4. terũt: Et quidem ínter íllos cum nil quod ſuum eſſet qſpiam retinuiſſet, diuidebatur (ut ſcriptũ eſt) ſingulis, put cuiq; opus erat: non ígitur quod quiſq; puerílíter geſtire poterat. Sanè ubí tantum quod opuserat accípiebatur: ibí níhil proculdubío ocioſum admittebatur. Quãto magis níhil curioſum: quãto magis níhil ſuperbum? Quod ínquit opus erat. Hoc eſt quantum ad índumenta: quod & nuditatem tegeret, & frígus repelleret. Putáſne ibí cuiquam galabrunum aut iſſembrunum quærebatur ad índuendum: cuíquam ducentorum ſolidorum mula paratur ad equitandum? Putáſne ínquam cuíuſpíam ibí lectulí opertorium cattínum, aut diſcolor barrícanus operiebat, ubí ſingulis diuidebatur tãtũ prout cuiq; opus erat. Non íllic arbítror ualde curatum fuiſſe de precío, de colore, de cultu ueſtímentorum, ubí tam índefeſſum ínerat ſtudium ín concordía morum, animorum cohærentía, profectuq; nírtutum. Multitudínis ínquit credentium erat cor
Ibidem. unum: & aía una. Vbí nũc íllud unanímitatis exercítium? Fuſi ſumus exterius, & de regno dei (quod íntra nos eſt)
Luc. 17. relictis uerís ac perennibus bonís, foris quærímus uanã conſolationẽ, de uanitatibus & inſanijs falſis: ac iã religiónis antiquæ non ſolũ uírtutem amiſímus, ſed nec ſpeciem retinemus. Ecce enim ipſe habitus noſter (quod & dolẽs dico) quí humílitatis eſſe ſolebat ínſigne: à monachís noſtrí tẽporis ínſignum geſtatur ſuperbiæ. Vix iam ín noſtrís prouincijs inuenímus quo ueſtírí dignemur. Míles & monachus ex eodem panno partíũtur ſibí cucullam & chlamydem: Quíuis de ſeculo quantumlíbet honoratus, etiam ſi rex, etiam ſi ímperator ille fuerít: non tamen noſtra horrebít índumenta: ſi ſuo ſibí modo præparata fuerint & aptata. Cæterũ ín habítu ínquis nõ eſt religío, ſed ín corde. Bene. At tu quando cucullam empturus, luſtras urbes, foras circuís, percurrís numdínas, domos ſcrutaris negociatorũ, cunctam euertís ſingulorũ ſupellectílem, ingentes explicas cumulos pannorum, attrectas dígitis, admoues oculís, ſolís opponís radío: quícquid groſſum, quícquid pallídum occurrerit, reſpuis. Sí quíd autem ſuí puritate ac nítore placuerit, íllud mox quantolíbet præcío ſatagis tibí retínere? Rogo te: ex corde facis hæc, an ſi plíciter? Cum deníq; contra regulam, non quod uſ{us} occurrerit, ſed ſtudioſiſſime quæris quod quía rarí{us} ínuenítur, præcioſi{us} emítur: ígnorãs facis hæc, an ex índuſtría? Ex cordís theſauro ſine dubío procedit quícquíd foris apparet uítioſum. ¶ Vanũ cor, uanitatis notã ingerit corpori: & exterior ſupfluitas ínterioris uanitatis índicium eſt. Mollía índumenta: animí molícíe índicãt. Non tanto curaretur coporis cultus, níſi prius neglecta fuiſſet mens ínculta uírtutib{us}. Míror aũt cũ regula dicat ad magiſtrũ reſpícere quícqd à diſcípulis delínquitur, & dñs p pphe-
Ezec. 3. tam ſanguínẽ ín pctõ moríẽtiũ, de manu paſtorũ requirẽdũ eſſe mínet: quo abbates noſtrí patíuntur fieri talia: níſi fortè (ſi audeam dícere) nemo fidenter reprehẽdit ín quo ſe eſſe írreprehenſibílem nõ confidit. Síquidẽ humanitatis eſt hoím: ín quo ſibí qſq; índulget, alijs nõ uehementer íraſcí. Dícam, dícã: præſumptuoſus dícar: ſed uerũ dícam. Quo lux mundi obtenebrata eſt? Quo ſal terræ ínfatuatum eſt? Quorũ nobís uíta uía uítæ debuit eſſe: dum exẽplum ín ſuís actibus oſtẽdũt ſuperbiæ, cæci facti ſunt duces cæcorũ? Quod enim (ut cætera taceam) ſpecímen humílitatis eſt cum tanta pompa & equitatũ íncedere: tantis hominũ crínitorũ ſtíparí obſequijs: quatenus duobus epiſcopis uni{us} abbatis multitudo ſufficiat? Mẽtior ſi non uídí abbatẽ ſexaginta equos & eo amplíus ín ſuo ducere comítatu. Dícas ſi uídeas eos tranſeuntes, nõ patres eſſe monaſteriorũ, ſed dños caſtellorum: non rectores amímarum, ſed príncipes prouíncarum. Tum deínde geſtarí iubentur mapulæ, ſcyphí, bacíní, candelabra, & mãticæ ſuffarſinatæ, nõ ſtramentís, ſed ornamentís lectulorum. Vix deníque quatuor leucís à ſua quíſpíam domo recedít, níſi cum tota ſupellectílí ſua, tanquã ſit uel írur{us} ad exercitũ: uel tranſiturus per deſertũ, ubí non ualeãt ínuenírí neceſſaría. An nõ poſſet eodem uaſculo & aqua manibus uergi, & uínum bibí. An nõ poſſet ardens lucere lucerna níſi ín tuo quod portas cãdelabro, & hoc aureo, uel argenteo. An non poſſet dormírí, níſi ſuper uarium ſtratum, aut ſub peregríno coopertorío? An non unus alíquis miníſter poſſet & iumentum lígare, & ad menſam ſeruíre, & lectulum præparare? Nunc ergo tantæ multitudíní garſionũ ac iumentorum, cur (uel ad ſolatium mali) nobíſcum non ferímus neceſſaría: quatenus hoſpites nõ grauemus. Sed hæc parua ſunt. Veníam ad maíora: ſed ídeo uíſa mínora, quía uſitatíora. ¶ Omitto oratoríorum ímmenſas altitudínes: ímmorderatas lõgitudínes: ſuperuacuas latitudínes ſumptuoſas depolítiones: curioſas depictiones: quæ dum orantiũ ín ſe retorquent aſpectum, ímpediunt & affectum, & míhí quodammodo repreſentãt antíquũ rítum Iudæorũ. Sed eſto fiant hæc ad honorem dei. Illud autem ínterrogo monachus monachos: quod ín gentílibus gentílis arguebat. Dícite, áit ille: pontífices, ín ſancto quíd facit aurum? Ego autem dico: Dícite pauperes. Non enim attendo uerſum: ſed ſenſum. Dícite ínquã pauperes: ſi tamen pauperes: ín ſancto quíd facit aurum? Et quídem alía cauſa eſt epiſcoporum: alía monachorum, Scímus nanq; q illí ſapientíbus & inſipientíbus debítores cum ſint, carnalis populí deuotionem, quía ſpirítualibus nõ poſſunt corporalibus excítant ornamentís. Nos uerò quí iam de populo exíuimus: quí mundí quæq; precioſa ac ſpecioſa pro Xpo reliquímus: quí omnía pulchre lucentía, canore Pſal. 105
mulcentía, ſuaueolentía, dulce ſapientía, tactu placentía, cũcta deníq; oblectamẽta corporea arbítrati ſumus ut ſtercora, ut Chriſtũ lucrifacímus: quorũ quæſo ín his deuotionem excítare íntẽdímus? Quem ínquam ex his fructũ Col. 3.
requírímus? ſtultorum admírationẽ, an ſimplícium oblectationẽ? An quoníam commixtí ſumus ínter gentes, forte dídícímus opera eorum: & ſeruímus adhuc ſculptílib{us} eorũ? Et ut aperte loquar: an hoc totũ facit auaritía que eſt ídolorũ ſeruítus: & non requírímus fructum, ſed datũ: Sí quæris quomodo: míro ínquam modo. Talí quadam arte ſpargítur æs, ut multíplícetur: expenditur ut augeatur: & effuſio copiam parit. Ipſo quíppe uíſu ſumptuoſarum ſed mírandarum uanítatum, accenduntur homines magis ad offerendum quam ad adorandũ. Sic opes opib{us} hauríuntur: ſic pecunía pecuníam trahit: quía neſcío quo pacto ubí ãpli{us} diuitíarũ cerníť, ibí offertur líbẽti{us}. Auro tectis relíquijs ſignantur oculi, & loculi aperiũtur. Oſtẽditur pulcherríma formia ſancti uel ſanctæ alícuí{us}: & eò creditur ſanctior, quò coloratior. Currũt homines ad oſculãdũ: ínuitantur ad donãdũ: & magis mirãť pulchra: quàm uenerãť ſacra. Ponũtur dehínc ín eccleſia gemmatæ non coronæ, ſed rotæ: circũſeptæ lampadíbus, ſed non mínus fulgentes ínſertís lapídib{us}. Cernim{us} & p cãdelabrís arbores quaſdam erectas: multo æris põdere míro artificis ope fabrícatas: nec magis coruſcãtes ſuppoſitís lucernís, quã ſuís gẽmís. Quíd putas ĩ his oĩb{us} quæritur? pœnitentiũ Nota.
compunctío, an íntuentíum admíratío?

Vanitas uanitatũ: ſed non uanior quã ínſanior. Fulget eccleſia ín parietíbus & ín pauperibus eget. Suos lapídes índuít auro, & ſuos filíos nudos deſerít. De ſumptíbus egenorũ ſeruiť oculís diuitũ. Inueníũt curioſi quo delectẽť: & nõ ínueníunt míſerí quo ſuſtentẽť. Vtqd ſaltẽ ſanctorũ imaginesnõ reueremur, quíbus utiq;

ipſum quod pedibus cõculcatur, ſcatet pauimẽtũ? Sæpe ſputur in ore angeli: ſæpe alicui⁹ ſctõrũ facies calcib⁹ tũ dit̃ trãſeũtiũ: & ſi nõ ſacris his imaginib⁹, cur uel nõ pcit̃ pulchris coloríb⁹? Cur decoras q̃d mox fœdãdũ eſt? Cur depingis q̃d neceſſe eſt cõculcari? Quid ibi ualent uenuſtæ formæ, ubi puluere maculant aſſiduo? Deníq; qd hæc ad pauperes: ad monachos: ad ſpũales uiros? Niſi fortè & hic aduerſus memoratũ pœtæ uerſiculũ, prophetícus
Pſal.25. ille rñdeat? Dñe dilexi decorem domus tuæ: & locum habitationis gl'æ tuæ. Aſſentio. Patiamur & hæc fieri in eccleſia: qa etſi noxia ſunt auaris & uanis: non tñ ſimplicib⁹ & deuotis. Cæterum in clauſtris coram legentibus fratribus qd facit illa ridícula monſtruoſitas, mira q̃dam deformis formoſitas, ac formoſa deformitas? Quid ibi immundæ ſimiæ, qd feri leões, qd mõſtruoſi centauri, qd ſemíhomines, qd maculoſæ tigrides, qd milites pugnãtes, qd uenatores tubicinãtes? Videas ſub uno capite multa corpora: & rurſus in uno corpe capita multa. Cernit̃ in quadrupede cauda ſerpẽtis: illinc ĩ piſce caput quadrupedis. Ibi beſtia pfert equũ, caprã trahens retro dimidiã: hic cornutũ aial equũ geſtat poſteri⁹. Tã multa deníq; tãc̃; mira di uerſarũ formarũ ubíq; uarietas appet, ut magis legere líbeat in marmorib⁹ quàm in codicibus: totũc̃; die occupare ſingula iſta mirando: quàm in lege dei meditando. Pro deo ſi nõ pudet ineptiarũ: cur uel nõ piget expẽſarũ? Multa quidẽ & alia ſuggerabat addẽda larga materia: ſed auellit me & ꝓpria ſatis anxia occupatio, & tua frat̃ Ogeri nimis feſtina diſceſſio, q uidelicet nec morari diutius ac q̃eſcis: nec abire tñ uis abſq; recẽti opuſculo. Facio itaq; qd̃ uis: & te dimitto, & ſermonẽ breuio. Præſertim qa utíliora ſunt pauca in pace: quàm multa cũ ſcãdalo. Et utinã hæc pauca ſcripſerim ſine ſcãdalo. Eñuero uitia carpẽs:, ſcio me offendere uitioſos. Põt tñ fieri uolente deo aliq⁹ bus q̃os me timeo exaſperaſſe, potius placiturũ eſſe: ſed ſi deſmant eſſe uitioſi: ſi uidelicet & diſtrictiores deſmant eſſe detractores, & remiſſiores amputẽt ſuperfluitates. Sí ſic quiſq; bonũ teneat qd̃ tenet, ut alíũ aliud tenentem non iudicet. Si qui occepit iam eſſe bonus, non inuideat melioribus: & q ſibi uidetur agere melius: bonũ non ſpernat alterius. Si qui deſtrictius uiuere poſſunt: eos qui nõ poſſunt nec, aſpernentur nec æmulentur: & qui non poſſunt, eos qui poſſunt, ſic mirentur: ut temere non imitentur. Sícut enim non licet his qui maius aliquid fortè uouerunt, ad id qd̃ minus eſt deſcendere: ne apoſtat enim: ſic non oíbus expedit de bonis minoribus ad maiora tranſire, ne præcípitent. Scío quippe nonnullos ab alíis & congregatiónibus & inſtitutionibus ad noſtrũ ordinẽ peruolaſſe, pulſaſſe, intraſſe. Qui hoc quidẽ agendo & iſuis ſcandala reliquerunt, & nobis nihilomin⁹ attulerũt: dũ quãtũ illos ſua temeraria diſceſſione, tantum nosturbarunt ſua miſera conuerſatiõe. Et qm̃ ſupbe ſpreuerũt quod tenebant & temere præſumpſerũt qd̃ nõ ualebãt: digno de⁹ exitu eorum tandẽ patefecit ignauiã: quia & impudenter deſeruerunt qd̃ imprudẽter arrípuerãt, & turpiter redierũt ad id qd̃ leuiter deſeruerant. Cũ enim clauſtra noſtra ſui potius ordinis impatientia, quàm deſiderio noſtri expetierint oſtendunt quod ſunt: dũ à uobis ad nos, à nobis ad uos inſtabili leuitate peruolantes, & nobis & uobis, & omnibus bonis ſcandala faciunt. Quanquã ergo nonnullos eorũ nouerimus qui & fortiter deo authore cœperũt & ipſo protectore fortius perſeuerant: ſecuri⁹ eſt tñ ut p ſeueremus in bono qd̃ cœpim⁹, quàm q incipiam⁹ ubi non perſeuerem⁹: & hoc pariter oẽs ſtudeam⁹, q fm apoſtoli conſiliũ oia noſtra in charitate fiãt? Hæc eſt noſtra
1.Co.16. de noſtro & de ueſtro ordine ſententia: hæc noſtris & ueſtris: hæc non de uobis, ſed uobis me ſolere dicere null⁹ meli⁹ mihi teſtis erit quàm uos: & ſi quis me nouit ſicut uos. Quæ ĩ ueſtris laudabília ſunt, laudo & p̃dico: ſi quæ reꝓhendenda ſunt, ut emẽdent̃, uobis & alíis amicis meis ſuadere ſoleo. Hoc non eſt detractio: ſed attractio. Qd̃ ut nobis à uobis ſemp fiat: o ĩno precor & ſupplico. Valete.

DIVI BENARDI ABBATIS ſuper euangelio: Ecce nos reliquímus omnia: Declamationes.

Prologus.

VT tibí delectíſſime præſentes exhortatiõis ſchedulas deſtinarem: quæ ociosa eſſe no patitur, nimirum credens oia & oia ſperans, charitas perſuaſit. Vbi ſanè non tibi me propria tradidiſſe putes: nec tanquam noſtra ſuſcipias: ſed è multis ſermonibus patrũ quorũ digna ſatis laus eſt in eccleſia quæ huic uidebantur apte negocio noueris decerpſiſſe ſententias, & ſub unam utcunq; formulam redigendo cuiuſdam copioſi declamatorij ſermonis inſtar hunc tuæ dilectioni libellũ edidiſſe. Hoc nimirũ ſcribendi genus ad perſuadẽdum efficacius arbitrabar: qd̃ ſoleat amplius mouere lectorem, uiuidas magis uoces, quàm mutos apices repræſentans. Cæterum quoniam ſuſpecta mihi ignorãtia propria, ꝓpriaq; obliuio eſt: hortor & moneo ut ſiqua deprehenderis digna reprehenſione: aut ipſe ea corrigere ſtudeas, aut ſi id forſitan ex manſuetudine refugis & humilitate, mihi ſaltem quæcũq; te mouerint, nõ diſſimules amicabiliter intimare. Atq; id quidẽ de ſentẽtia dixerim. Nã de uerbis: erit forſitan inuenire nonnullos ad quorum aures ſi uenerint: ſubſannent ea, dicentes. Quis eſt iſte inuoluens ſententias ſermonib⁹ imperitis? Verum nil tale mihi ſuper tua reor eruditione uerẽdum. Quippe & metum hunc & pudorẽ ſuſpitione carẽs charitas foras mittit. Affectũ magis (ni fallor) in his quàm uerba penſabit amic⁹, præſertim qd̃ non oſtentationis, ſed ædificationis edere paginã cogitarim: optãs magis (ſi poſſibile uideret) & ſine uerbis hæc imprimere cordi tuo. Faciat hoc q̃ inuiſibiliter operat̃ in cordibus electorũ, & pia dignatiõe ſua ſuã hanc uocẽ reputãs, uocem ei uirtutis & efficaciæ largiatur. Agitenim quod poteſt operoſa dilectio: opportune inſtans, fortaſſis & importune. Nulla ſanè huic operi idonea magis occurrit digniorue materia quàm euangeliõa lectio: ubi felicíſſimum illud Simonis & Ieſu eulogium cõtinetur. Hãc ergo ſuſcipe líbuit, ſed exhortationis magis gr̃a quàm expoſitiõis: ut ſcilicet ex ea ſermonis occaſio ſumeret. Sed & ſententiis breuibus deſtinguere ſtudui lectionem: ut diſtinctio ipſa faſtidium non admittat.

Sermo de uerbis euangelij. Dixit Simon ad Petrus Ieſum. Mat.19.

DIxit Simon Petrus ad Ieſum. Ecce nos reliquímus omnia: & ſecuti ſumus te. Fidelis ſermo & dignũ omni acceptione colloquiũ Simonis Petri & Ieſu. Familiaris ſiquidem & amica ſaluti obediẽtia ẽ: ſed obediẽtia firma & ſtabilis, quæ fundata eſt ſuper petram. Melior 1.Reg.15
eſt enim obedientia quàm uictimæ: & acquieſcere nolle ut peccatum ariolandi eſt. Vnde & uitæ quoque ipſe ſaluator, prætulit hanc uirtutem, negligens magis animam ponere, quàm obedientiam non implere. Poſtremo Phil.2.
& ipſum nomen Ieſu, quod eſt ſuper omne nomen, & in quo flectitur omne genu, apl'o teſte: obedientiæ remuneratio eſt. Libet proinde ſacratiſſimo, huic intereſſe colloquio: & intima cordis aure ꝓcipere quæ dicunt̃. Arbitror enim uerba lectionis huius ea eſſe de quibus ad immortalem ſpõſum à finibus terræ clamat eccleſia. Propter uerba labiorũ tuorũ ego cuſtodiui uias duras. Hæc nempe Pſal.16.
ſunt uerba quæ cõtẽptũ mũdi in uniuerſo mũdo, & uolũtariã pſuaſere hoib⁹ pauptatẽ. Hæc ſunt quæ monachis clauſtra replent: deſerta anachoretis. Hæc iquã ſunt uerba quæ Aegyptũ ſpoliant: & optima quæq; eius uaſa diripiunt. Hic ſermo uiuus & efficax, conuertens aĩas fœlici æmulatione ſanctitatis, & ueritatis promiſſione fideli. Exod.12
¶ Dixit enim Simõ Petrus ad Ieſum: Ecce nos reliquim⁹ omnia. Bene, optime, & nõ ad inſpiẽtiam tibi. Nã & mũdus tranſit & concupiſcentia eius: relinquere hæc magis expedit,

expedit, quàm relinqui. Ecce, inquit, nos reliquimus oĩa: & secuti sumus te. Nimirũ quia exultauit ut gigas ad cur-
Psal.18. rendam uiam, nec currẽtẽ sequi poteras onerat⁹. Sed nec inutilis cõmutatio, pro eo qui super oĩa est oĩa reliquisse. ¶Nã & simul cũ eo donant oĩa: & ubi apprehenderis eũ: erit unus ipse oĩa in oĩbus qui pro ipso oĩa reliquerunt. Oĩa sanè dixerim, non tantũ possessiones, sed etiã cupiditates, & eas maxime. Plus enim cõcupiscentia mũdi quàm substantia nocet. Et hæc fugiẽdarũ causa, diuitiarũ præcipua est, ꝙ aut uix aut nunquã sine amore ualeant possideri. Limosa siquidẽ & glutinosa nimis non modo exterior, uerũetiã interior substantia nostra uidet, & facile cor humanũ oĩbus quæ frequẽtat, adhæret. ¶ Age ergo qui relinquere uniuersa disponis: te quoq; inter relinquẽda numerare memẽto. Imo uerò maxime & principaliter abnega temetipsum, si deliberas sequi eũ qui exinaniuit ꝓpter te semetipsum: pone grauissimã sarcinã: pone asinariam molam, terrenã molẽ, pone illa quinq; non hoĩm planè iuga, sed bonũ: quæ tibi inspiẽter emisti. Alioqn sequi spõsum & uenire ad nuptias spũales quinaria hæc pressus & oppressus corporis sensualitate nõ poteris. Sed & si nouisti me ueneris & pulsaueris, minime ꝓfecto aperietur tibi: sed
1.Cor.9. respõdebit de intus, ꝙ nõ sit de bobus & asinis cæteris cq; sumẽtis insipiẽtibus cura deo. An uerò cõparatũ sumẽtis esse quis dubitet hoiem qui sibi iuga emerit iumentorũ: nisi ꝙ eo sanè ipsis quoq; sumẽtis conuincit stolidior, & bestialior bestijs cõprobat, ꝙ iuga necessitatis earum propria ipse iubeat uolũtate? Quod enim illis natura est, huic culpa: dũ tãquã umũ ex his quæ ratione carent, sine ratione degẽs & ipse sub corporeis similiter sensibus incuruat. Sed quid eum iuga subijsse causamur? Arguamus magis emisse. Illud eñ stolidꝫtatis miserandæ: istud extremæ de-
1.Tim.5. mẽtiæ est. Dignus est operari⁹ mercede sua. Nam ut mercedẽ ꝓ opere tribuat, inauditũ. Deniq; loquit super hoc uerbo dñs per ꝓphetã, sub typo mulieris fornicariæ scele-
Ezec.6. ra arguẽs Israelis. Oĩbus, inquit, meretricibus dant mercedes: tu aũt dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis: & donabas eis ut intrarent ad te undiq; ad fornicandum: factumq; est te contra cõsuetudinem mulierũ in fornicationibus tuis: & post te nõ erit fornicatio. In eo eñ ꝙ dedisti mercedes, & nõ accepisti: factũ est in te cõtrariũ. Planè & in eo qui iuga emit: contrariũ fieri manifestũ est. Quid enĩ iuga emit, & iuga boum, cui iugũ suaue gratis offertur? Nam iugũ Christi, iugũ hois est: si quidẽ & Xps hõ. Nec mõ gratis tribuit, sed & copiosa his q tulerint illud, remuneratio est: ut à nemine nõ dico emi, sed gratis sustineri queat. Quid ergo miser pro iugo boũ distrahis aiam tuã, q iugũ Xpi suscipiẽs, emere poteras regnũ dei mercari uitã, lucrifacere Xpm? Nam sine iugo interim esse non
Iob.5. potes: hõ nimirũ qui natus es ad laborẽ. Sed graue iugũ
Eccl.40 super oẽs filios Adã: utiq; qui sequunt eũ. Nã sup eos q
Matt.11. Xpm sequunt: leue est & suaue. Postremò, ut cætera sileã cũ sine iugo esse non possint: quale hoc ipsum est eligere potius q̃q; quã umũ? Quis eñ põt seruire q̃q; dñis: ne-
Thren.3 dũ q̃q; tyrãnis: q̃q; ꝑdonibus? Siquidẽ oculus meus deꝑ datur aiam meã. An non sæpe aliud gula exigit: ad aliud prurit⁹ auriũ uocat? Sic & odorat⁹ & tact⁹ diuersa imperant, interdũ forsitan & aduersa: dum uterq; cõem sibi gestit præripere seruum: & trahit sua quẽq; uoluptas. Vides excusationẽ hois q ꝓpterea Xpm nõ sequit, ꝓpterea se excusat à nuptijs, ꝙ iuga boũ emerit quinq;. ¶Quid si eorũ laborẽ & dolorẽ cõsideres: si numeres iuga: qui uarijs seruiũt uitijs morũ magis quàm corporũ sensibus? Erit ꝓfectò inuenire iã hoies qui multo magis in labore hominũ nõ sunt: sed longe amplius aliena ab hoĩe flagella sustineãt. Erit inuenire emẽtes nõ modo quinq;, sed plusquã quinquaginta quinq; nõ planè iumẽtorũ iuga, sed dæmonũ. Cõtendũt ambitio & elatio cordis: altera nidũ, altera fo-
ueam parat. Volare altera iubet, repere monet altera, cum neutrum ꝓfecto sit hois. Quis enim es tu ait hæc: qs uel o ille uel ille est: aut quæ dom⁹ patris eorũ, ut eis in aliquo cedas, ut reuereariꝭ eos, ut aliquate⁹ eis blandiarisꝭ At bonus sermo bonũ inuenit locũ, ait, ambitio: & interdum quoq; q ꝓdesse non potest, põt obesse: unde dissimula primum uinũ bonum pone: donec ueniat hora tua. Auaritia quoq; & appetit⁹ laudis sibi inuicẽ aduersant: & qd hæc cõgregat, hic dispergit. Nec min⁹ cõtraria sunt quæ simulatio & pusillanimitas suggerũt: ipudẽtiæ impatientiæq; clamoribus, & utraq; labor, & dolor, & afflictio spiritus, ¶Hæc autẽ oĩa, similiaq; ac dissimilia mala, ex una radice pullularũt, ppriæ. s. uolũtatis. Huius eñ sanguisuge duæ Pro.30. sunt insatiabiles filiæ clamantes, affer, affer, Siquidem nec animꝰ uanitate, nec uoluptate corpus aliqñ satiat, ut scriptum est. Non satiat oculus uisu: nec auris implet auditu. Eccle.1.
Fuge sanguisugã hãc: & oĩa reliquisti. Hæc eñ oĩa trahit ad se. Pone hãc: & iugũ tam importabile quàm multiplex abiecisti. Nõ est eñ dñs crudelis ad illã, nõ est tyrãnus tã impi⁹ & inhuman⁹ sic urgẽs seruulũ, & nõ parcens. Fatigatũ magis instigat: subditũ ꝑmit duri⁹. Inquietũ malum quod spiritui semp incubans, inexcogitabilia meditat. O Iob.7.
custos hoĩm, quare posuisti me cõtrariũ tibi, & factus sum mihimetipsi grauis? Nullũ mihi onus iportabilius: nulla grauior sarcina est. Fact⁹ sum mihi talerũ plũbi: & resedit iniqtas sup illud. Sed audiã uocẽ solatij: audiã qd loquat Zach.5,
magni cõsilij angelus. Venite, inqt, ad me, q laboratis & Matt.11.
onerati estis: & ego uos reficiam. Tollite iugũ meũ super uos: & inuenietis requiẽ aiabus uestris. Verũ hæc aliàs, Inueniẽt fortè in nouissimis locum sibi. Interim sanè fœlices liquet eẽ, qui exonerati sunt, & sequũtur dñm expediti. Arctissimũ eñ nos foramẽ expectat. Si quẽ sequimur cõsequi uolum⁹: per angustã condẽnamus ingredi portã necesse est. ¶Quid tu camele gibbum quid tu pecuniose ꝓditoris loculos tollis? Nõ sic impie, nõ sic ingredieris. Foramen acus, hmõi, sarcinas nõ admittit. Excusant aliq fortasse dicentes. Abrahã, Isaac, & Iacob, cæteriq; sancti nũquid nõ terrenas diuitias habuisse legunt? Sufficit nobis esse sicut illi fuerũt: neq; eñ sum⁹ nos patribus meliores. Si culpabilis esset possessio diuitiarũ: nũquã illi in diuitijs tantã à dño gratiã obtinuissent: aut tantam gratiam cõsecuti, diuitias nihilomin⁹ possedissent. Quid respõdebimus nouis imitatorib⁹ sanctorũ ueterũ? Imponãt certè uitulos super altare dñi.: mactent arietes: hircos immolẽt: quia & hoc Abrahã fecit, & hic ritus patrũ: qbus nõ modo meliores nõ sumus: sed ne digni quidem soluere corrigiam calciamẽtorũ eorũ. Sed hæc inquisũt statũ ultra nõ habẽt, ubi reuelata ẽ ueritas, trãsiere. Quid si ipas quoq; sanctorũ diuitias tẽporales, umbram fuisse dixerimus fu-
1.Cor.10 turorũ? In figura siquidẽ eis oĩa legim⁹ cõtigisse. Deniq; quidni terrenas palã diuitias possiderẽt sancti & perfecti uiri: cũ sola adhuc terrena palã promitterent à deo? Sicut enim sacrificijs illis, sic & diuitijs, carnalibus adhuc populis dispensatio diuina morem gerebat: nimirũ ut tanquã paruuli paulatim à gentilitũ secederent ritu: eadẽ quæ gẽtes dæmonijs, dño immolãtes: eadẽq; & illi, sed à dño non à dæmonijs expectantes. Vbi sanè cælestis ꝓmissio sonuit spiritalia iam necesse est spiritalibus comparari, & mutari sacrificiũ spe mutata. Nouerãt hæc quicũq; uel eo tempore fuere perfecti: sed ex charitate populo cohærebãt, ut in manifesto quidẽ & agere cadẽ, & cadẽ quærere uiderent. An fortè uiolẽta uidet extorsio quod de umbra dicimus & significatione? Olim alter super hæc scripserat in hunc modũ. Nullus mihi opponat aurum tẽpli Iudeorũ. Tunc eñ hoc fuit qñ sanguis immolabat: qd totum figura fuit. Aurũ ergo repudiem⁹ cũ cæteris superstitionib⁹ Iudæorum: aut si aurum placet, placeãt & Iudæi. Postremo non multos legisse me recolo, aut nõ afflictos grauiter, aut nõ grauiter in ipsa seculi huius prosperitate tentatos: fortè & periclitatos. Nimirum longe aliud est in luto aquarum multarum diuisi fundo maris iter carpere: terrena licite possidendo: aliud ipsam quoq; nouis gressibus undã calcare, omnia relinquendo. Sed tempori gratiæ prærogatiua hæc debebat. Petro nouũ iter & noui typus itineris

ſeruabat. Antiquorū ſanè patrum diebus, donec in terris uideretur & cōuerſaretur inter hoīes dñs maieſtatis, non erat euāgelicæ forma perfectiōis, ſed ſpiritum dñi ſolo interim ſpiritu ſequebant. At ubi uerbū caro factū eſt, & habitauit in nobis: iam nobis in eo tradita eſt imago uitæ, & conuerſationis exemplar: quod oporteat etiam corporaliter imitari, ut utroq; ſequentes ueſtigio, nō ulterius cum
Gen.32. patriarcha Iacob altero femore claudicem⁹. Vbi enim audiuimus, quia dictum ſit antiquis. Niſi quis renūciauerit
Luc.14. oībus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et item. Si uis eſſe perfectus, uade & uende oīa quæ habes, & da pauperib⁹, & habebitis theſaurū in cælo, & ueni ſequere me. Neq; id dicim⁹ tanquā ſaluari quis uel hoc tempore nequeat ſi ſecus egerit: ſed ut gradū agnoſcat proprīū, & locū perfectionis: aut diſcipulatus officiū non uſurpet. ¶ Habent euangelia & perfectionis cōſilium, & remediū
Matt.6. infirmitatis. Nolite theſaurizare uobis theſauros ī terra:
Lucæ.9. hæc perfectio eſt. Siquidem filius hominis ubi caput re-
Actu.3. clinaret non habebat. Petro & Ioanni nec argentum nec aurū erat. Paulus uictu ſimplici ueſtituq; contentus hæc ipſa labore manuū acquirebat. Sed nō oēs capiunt uerbū hoc, ſicut nec conſilium caſtitatis. Quid dicitur populo: Facite uobis amicos de mammona iniquitatis: ut cum de-
Luc.16. feceritis, recipiant uos in æterna tabernacula. Verba dñi ſunt, & quod loquitur tale eſt. Firma equidem ſtat immo
1.Tim.6 bilisq; ſententia, eos qui uolunt in hoc ſeculo diuites fieri incidere in tētationē laqueūq; diaboli: ſed quia miſereor ſuperturbā, & ipſum quoq; camelū (quod homo non poteſt) per foramen acus traducere poſſum. Cauete ſaltem à uerbo aſpero: qui laqueum uenantiū mīnime declinatis. Veſtite nudū, egenū, alite, uiſitate infirmum, ne fortè audire contingat ſermonē durum, aſperum uerbum, auditio-
Mat.25. nem malā. Ite maledicti in ignem æternū: qui paratus eſt
Luc.16. diabolo & angelis eius. Facite uobis amicos de māmona
Lucæ.6. iniquitatis, ac ſi manifeſtius dicat. Væ uobis diuites, qui habetis cōſolationē ueſtrā. Attamen unum iam ſupereſſe uidetur. Cōmunicate eam pauperibus, quorū eſt regnum dei: ut cum uenerit hora eorū, reminiſcant: & deficientes uos recipiant in tabernacula ſua, & conſolationem ſuam quam modo prudenter expectant, dum ueſtrā ipſi prærīpitis, miſericorditer cōmunicent deſolatis. Menſuram enim
Luc.6. bonā, & coagitatā, & ſupereffluentē, dabūt in ſinus eorū.
Eſai.28. nec erit illud pallīū breue, quod duos operīre non poſſit: aut ſtratū coangustatum, unde decidat alter. ¶ Hinc eſt q̄ dotatas & ditatas uidemus eccleſias à potentibus & diuitibus huius ſeculi: qui in operib⁹ bonis diuites, iuxta euā-
Luc.16. gelīj admonitionem, amicos ſibi facere ſtuduerūt de mammona iniquitatis: à quibus in æterna tabernacula recipiantur. ¶ Quidni ſperarēt ab his recipi qui claues uidentur habere? Sed heu data eſt ipſa prouidentia eorū in occaſionem carnis: & qui ſibi pariter atq; alīs in cælo tabernacula æterna parare debuerant, in terra conſumgunt domū ad domū, & agrum copulāt agro. Quis rapuit ab ore apoſtolorū temporis huius uerbū gratiæ, fiduciæ uerbū:
Eſai.24. ecce nos reliquimus oīa, & ſecuti ſumus te? Ecce enim ut populus, ſic ſacerdos. Similiter uolunt in hoc ſeculo fieri diuites: ſimiliter imo abundantius ſuam hic præripiūt cōſolationem. Similiter amicis egent & ipſi ut in aliena ſaltēm tabernacula ſuſcipiantur: utpotè propria non haben-
Matt.5. tes. Bti em̄ pauperes ſpū: qm̄ ipſorū eſt regnū cælorū. Cæterū hoibus qui perfectionis obtinēt locū: dignitate pollent: authoritate præeminēt: fungunt officio: an īter hæc infirmitatis & imperfectionis quā uſq; adeò diffitentur, li ceat ſaltem ſperare remediū, ipſi hinc quoq; ſint iudices. Nā q̄ mīnime deceat, manifeſtum eſt: nobis ſanè liceat uel audire dicentē. Si ſal infatuatū fuerit: in quo ſalietur? Ad nihilū ualet ultra niſi ut mittat foras, & conculcetur. Sed
Matt.5. & presbitero cui forſitan derogare timebūt, qm̄ ſanctus eſt, uti liceat ſolita ſpūs libertate: nulli blādiri: palpare nemīnem: ſed nude nudam promere ueritatem. ¶ Clericus inquit qui partem habet in terra, non habebit partem ī cælo. Itēq; clericꝰ ſi quippiā habuerit præter dñm: pars eius non erit dñs. Verbi gratia: ſi aurū, ſi argentū, ſi poſſeſſiones, ſi uariā ſupellectilem: cum iſtis dñs pars eius fieri non dignat. ¶ Videtur & ſanctus Dauid cauterio grauī murmure quoſdam: ipſi uiderint quos hæc parabola tāgat. In labore, inquit, hoīm nō ſunt: & cum hoībus nō flagel-
Pſal.72. labunt, ideo tenuit eos ſuperbia. Habēt em̄ ſingula quæq; genera hoīm laboris aliqd: aliquid uoluptatis. Sed aduertere eſt prudentiā aliquorū, & mirari quemadmodū nouo inter hæc artificio diſcernētes, & abinuicē ſequeſtrantes ea, totum qd̄ delectat eligūt & amplectuntur: quod moleſtū eſt, fugiūt & declināt, cum militib⁹ nēpe ſuperbiæ faſtus amplam familiā, & nobiles apparat⁹, equorū faleras, accipitres, aleas & ſimilia quæq; frequentant, aliqui fortè & de pendētes à collo rubricatas murium pelles ornatos thalamos, balnea, & mollitiem omnem atq; gloriam ueſtium à mulierculis mutuant. Caute oīno locicæ pōdus, & inſomnes in caſtris noctes, incertaq; diſcrīmina prælīorum, muliebrem quoq; uerecundiā & diſciplinā, aut ſi quid aliud ſexus ille laboris habere cernitur, declinātes. Sudāt agricolæ, putant & fodiunt uinitores, & qui inter hæc torpēt ocio, accedente fructuū tpe innouari ſibi horrea iubent, & promptuaria eorum plena: utinā non præ illis: utinam uel cum illis uiuūt tritico, bibunt uuæ ſanguinē meraciſſimū, parū eſt, impinguant, & dilatant adipe frumēti. Herbarū uiribꝰ pegrinū mutuant uina ſaporē, & addit oleum camino. Sed cōſidera & negociatores. Circūcunt mare & aridā, in labore corpis, & periculo uitæ picturas ſibi diuitias congregantes. Dura ſūt hæc: caueāt prudētes noſtri dulces interea capiāt ſommos: ne dicā in ſtratis laſciuiant ſuis. Erit tū inuenire in die feſto graues uaſis aureis & argenteis miniſtrorū dextras: refertas uariis opib⁹ māticas, pertīcas oneratas, & in ſcrinīs tam multiplices loculos, ut ſi menſas adhibueris, nūmularios putes. Quid fabros aut cemētarios cæteroſq; eiuſmodi operiōs neceſſe eſt numerare? Victum ſibi multo labore quærunt: illi madent deliciis: copiis affluunt ocioſi. An nō merito tales poeta ſubſannet. Ne cū fortè ſuas repetitū uenerit olim Grex auīū plumas: moueat cornicula riſum Furtiuis nudata coloribus. Magis aūt magnꝰ ille ꝓpheta & plus quàm ꝓpheta Lucæ.3.
terribiliter increpat, dicēs. Genimina uiperarū q̄s demonſtrauit uobis fugere à uentura ira? Vbi em̄ ſunt pniæ fructus? Cū cæperint reſurgere hoīes unuſquiſq; in ordine ſuo, ubi putas generatio iſta locabitur? Si ad milites fortè diuerterint: exufflabūt eos: q̄ mīnime ſecū laborem aut pericula tolerarint. Sic agricolæ: ſic negociatores: & ſinguli quiq; ordines hominum à ſuis eos ſimiliter arcebūt finib⁹: utpote qui in hoīm labore non fuerint. Quid igit̄ reſtat: niſi ut quos omnis ordo repellit pariter & accuſat: eum ſortiantur locum ubi nullus ordo ſed ſempiternꝰ horror inhabitat? ¶ An fortè ad electionē clerici audeant aſpirare? Magnus em̄ uerè eorū locus in regno dei: & bonum ſibi, ſed qui bene miniſtrauerint, gradū acquirunt. Ceterū ſuus & ipſis nec modicus labor eſſe uidetur: & dicebat qui plus omnibus laborauit. Qui non laborat non maducet. Et Petro dictum eſt, Simon Ioannis amas me? paſce oues meas. Idemq; tertiò repetitum. Tertio dictū paſce, nec mulge ſeu tonde uel ſemel additum eſt. Speret ergo diſcipuli locū, gradum miniſtri: q̄ dominicum paſcere gregem ſatagit, quàm tondere: paſcere uerò triplīciter exēplo cōuerſationis: uerbo p̄dicatiōis: fructu orationis. Et paſcere ad mandatum Chriſti: ut nemo ſibi hūc ſumat honorē: ſed q̄ uocatꝰ fuerit à deo tanquā Aaron. Per eum nempe ſi quis introierit, ſaluabitur, & inueniet paſcua. Si uerò aſcenderit aliunde: planè fur eſt, & latro. Atq; utinā uel quærat ia inter diſpēſatores, ut fidelis q̄s inueniatur.
¶ Nemo tamē īdignetur nobis: aut moleſte accipiat quæ Ezec.12.
dicuntur. Si ſanctus eſt, & mīnime ſibi conſcius horum, cōgratulamur ei: doleat & ipſe nobiſcum in pluribꝰ hæc inueniri. Nec enim reuelamus nūc occulta dedecoris: nec paſtillum fodimꝰ ut abominatio maior appareat: nullum

adhuc de

adhuc de fornicatione fecimus uerbum: quāuis & hæc in multis etiā & multipliciter regnet: quí puritatis authorí ímpuro corde & corpore miníſtrātes, non uerentur ſtare
Dan.13. angelū dñi qui ſecet medíos & diſperdat: ſed oīno audēt agní immaculati ſacras contíngere carnes: & intíngere ín ſanguine ſaluatoris manus nefarías, quib⁹ paulò ante car nes prohdolor meretrícias attrectarūt: ſic altaría circūíre ſic frequētare pſalmos: cum & eíuſmodí laus execrabílis, & oratio ſit ín peccatum. Sed nec eorum ſacrílegía recen-
Pſa.108. ſemus: quí díligunt munera, ſequuntur retríbutiones, uēdunt ſacramenta, iuſtítiam produnt, quorum guttur nec dū traxit ad laqueū, necdū præfocauit fauces uerbū blaſ-
Mat.26 phemiæ, uox ſacrílega, ſermo nequā. Quíd uultís míhi dare, & ego uobís eū tradam? Vídemus hæc omnía, ſed quo dammodo non uidētes: quíppe quíbus nec flagellum eſt, nec ille comedens zelus. Manifeſta loquímur: & quæ uix
1. Cor. 1. aliquí erubeſcant. Poſtremò & nos ín clero fuímus: líceat uel noſtra ſcrutarí. ¶ Vídete uocatiōnē ueſtram, aít uocatus apoſtolus. Conſiderem⁹ & nos an uocatí uenerímus, & uocatí à deo: cuíus nímirum hæc uocatio eſt. Nec com-
Rom.8. munem modo uocatiōnē díxerím, qua ſanè iuxta eundem apoſtolum, quos prædeſtínauit, hos & uocauit. Sí quís uo-
Eſa.40. uocauerít nos ín honorē cleri: conuenire uelím conſcientías ſingulorū: ut ſm præceptū dñi, ad cor Hieruſalem loquar. Huíc enim paruulo adhuc, aut forſitā necdū nato, eccleſiaſtica iam beneficía prouída ſanè parentum ſolícitudo parabat. Hūc nos ínquiens illí uel illí tradam⁹ epíſcopo: apud quem habemus gratíam, aut cui fortè ſeruíuim⁹ ut dítetur de bonís domíni: nec ín tot líberos noſtra díuidatur hæreditas. Illū præpoſitus aut decan⁹ ut ſibí ſucce-
deret, pluſquam materno educauit affectu: ín delícíis enutriens, & delíctis. Ille dign⁹ archidíaconatu, utpote fili⁹ príncípis: magís autem ſí ſit epíſcopi conſobrín⁹, ín quo nímirū tota eſt epíſcopata progenies. Alí⁹ undíq; círcuit ſedulus explorator: blanditur, obſequitur, ſimulat, & díſſimulat: míſeraq; ſibí ſuffragía mēdícare non erubeſcit: manibus & pedíbus repens, ſí quo modo tandem alíquando ſeſe ingerere queat ín patrímoniū crucifixi, & bona domíni quæ ſola ex omnib⁹ hodíe ínueníūtur expoſita. Nímirū peregrè profect⁹ eſt: ſed ī pleníumío forte, ut ſua díſtricte repetat redditur⁹. ¶ Quís ea intentiōe grad⁹ eccleſiaſticos & miníſteria ſanctuarū quærit, ímo quæritur (querí nempe, quem quærere ípſe debuerat) ut ſine curis ſeculí, ín ſanctimonía cordís & corporís illumínand⁹ accedat ad dominū, & ſuam pariter ac proximorū operatur ſalutem orationís ſtudío deditus, & uerbo predicationís? Nam ſi eos eo quærít aut tenet animo, eoq; intuítu, ut huí⁹ uítæ habeat neceſſária, euangelízat ut manducet, & peruerſo nímis ordíne: cæleſtíbus terrena mercatur. Quam certè dígni⁹ ampliuſq; cōſentaneū rationí, ut pro carnalí uíctu carnalia magis opera & negocía exerceret, nec fieret ínuerſor rerū, aut ínhonoraret miníſteriū ſpíritale? Sed modíco eſt natura contēta: nec multí ſola ín hís neceſſária quærunt: quíppe mínorí facile ſatís obtínenda perículo. Honoratí íncedere uolunt: placere ſtudent homínib⁹: de lectarí & ſuperbíre: & huíc ſeculo per omnía conformarí. Audí quærelas dominí: quíd ſuper hac tanta hominū te-
Oſee.8. meritate loquatur patiens redditor: pœnítentíam cupíēs quàm uíndíctam: Ipſí, ínquit, regnauerunt, & non ex me: príncípes extíterunt: & ego non uocauí eos. ¶ Vniuerſos ſiquídem ín ordínibus eccleſiaſtícís cæterísq; ad ſanctuarium pertínentíbus honorem quærentes propríū: aut díuítías, ſeu corporís uoluptatem: poſtremo quæ ſua ſunt non quæ Ieſu Chriſtí: manífeſte prorſ⁹ & índubítāter: nō ea (quæ deus eſt) charítas, ſed aliena à deo & quæ omnīū
1. Tím.6 radíx malorū, cupídítas íntroducít. Quíd ſtud temeritatís, ímo quíd inſaníæ eſt? Vbí tímor dei, ubí mortís memoría, ubí gehennæ metus, & terríbílís expectatío illa iudící? Sponſa nec cubículum nec cellam ingredí níſí rege
Canti. 1. índucēte præſumít: tu írreuerenter írruís nec uocatus nec índuct⁹? Trahe me poſt te, aít illa, ín odorē unguē

torum tuorum currím⁹, nunc autem trahít ſua quenq; uo-
luptas: & odorem turpís lucrí ſectantes, quæſtū æſtímant 1. Tím. 6
pietatem: quorum certa eſt damnatio. ¶ Verum etſí írreprehenſibílis uídeatur íngreſſ⁹, & intentío caſta, níhil ne ultra timendū eſt? Timendū quídem: & maxime. Neq; eīm Galat. 3.
quícūq; ſpíritu cœperint, etíam ſpíritu cōſummantur: ſed carne nonnulli. Deníq; & Saul prínceps conſtitutus à do- 1. Reg. 9.
mino, & Iudas non ab alio electus ín apoſtolū memoratur.
¶ Nonne ego (ínqt) uos duodecím elegí, & un⁹ ex uobís Ioan. 6.
díabolus eſt? Vtínam ín duodecím unus hodíe Petrus, unus quí relíquerít omnía, unus quí loculís careat ínueníatur. Vnus (ínqt) ex uobís díabolus eſt. A duob⁹ utíq; bolís díabolus dícitur, & Iudas non loculum, ſed loculos habet. Vtínam, ſaperes míſer & íntelligeres cum theſauro pecuníæ theſaurum íræ pariter cumularí, utínam nouiſſíma prouídēs anímaduerteres facíle per foramen ac⁹ trāſíturos non díuítiarū cumulos, ſed delictorum. Níhil enim 1. Tím. 6.
íntulímus ín hūc mundum: haud dubíum quía nec auferre quíd poſſumus. Sanè argentū & aurum nonnihíl eſt: ſíbí utrūq; retínet mūdus. Inexorabílem conſtituit ſanitorem: foramen anguſtum eſt: níhíl ex omnibus aſportare lícebít. Nam peccatum quoníam níhíl eſt, nulla poteſt foramínis anguſtia retíneri. Solum hoc te ſequítur quocūq; ieris: quacunq; íntrauerís, pellem hanc non depones. Luc. 12.
¶ Quæ autem paraſtí inſipiens, cuíus erūt? Væ, uæ, ín domo dei horrendū uídem⁹. Quíd, níſí ídololatras miníſtrā Colo. 3.
tes? Mentíor ſí non ídolorū ſeruítus auarítía eſt: ſí non Phíl. 3.
quibuſdam etíam uenter ſuus fact⁹ eſt deus ſuus. Quod enim quíſq; præ cæteris colit, íd ſibí deū conſtituiſſe probatur. Quantos ſanè uídím⁹ quí díligunt munera: ſequūtur retríbutionem? Quātos quí Chriſto domíno non ſer- Mat. 24
uíūt, ſed ſuo uentrí? Quís putas eſt fidelís ſeru⁹ & prudēs quem conſtituít dominín⁹ ſuper famíliam ſuam, ut det íl- Ioan. 4.
lís eſcam ín tempore? Quærís fortè quam eſcam? Meus Pſal. 29.
(ínquit) cíb⁹ eſt ut faciam uolūtatem patrís mei. Nímirū uíta ín uolūtate ei⁹: qua qdem nec paſci ípſe, nec alios paſcere poterit, níſi fidelís ſit & prudēs, ut eam & íntelligat & díligat, díligat autem fortíter, díligat & feruenter. Quā do enim excuſare ignorantía poſſit hominem quí ſe magiſtrum ínfantium, doctorem inſipientiū profitetur? Igno- 1. Co. 14.
rās utíq; ignorabít: ímo & multos ígnorare faciet & ígnorarí. Quíd eīm perículí ſit ubí nō ínuenít paſtor paſcua, ígnorat dux ítíneris uíam, uícarí⁹ neſcít dominí uolūtatem: ecclesia quotídíe multipliciter & míſerabíliter experít. Eſt enim ut ſanctiſſíma, ſic & ſacratiſſíma res uolūtas dei. & oc 1. Cor. 7.
cultū omníno confiliū, de quo & apoſtol⁹ gloriat. Puto, 1. Cor. 2.
ínquiens, q; & ego ſpíritū dei habeam. Vnde & ipſa uerítas: nemo ſcít quæ ſunt ín homíne: níſi ſpíritus hoīs q eſt ín ípo. Sic & quæ dei ſūt, nemo nouit níſi ſpūs dei q ī ípo eſt.
Vtílis proínde lectío, utílis erudítío eſt: ſed multo magís 1. Ioā. 2.
unctío nec eſſaría: qppe quæ ſola docet de omnib⁹. Vnde autem ſcíre uídebít quæ ſit uolūtas dei bona, & beneplacens, & perfecta: quí nec pulſare, nec quærere, nec petere conſueuít: q donec alienarū curam ſuſcíperet anímarum: nunquā ſuæ geſſiſſe curam, ſed ín uano eam uíſus eſt accepiſſe? Atq; utínā uel tūc curaret ſuā, ut mecā quoq; poſtea Matt. 7.
curaturum ſperare líceret, & de ſuo príus oculo feſtucam eíjceret, ut de meo uíderet eíjcere trabē. Nā de hís quídē quí & ubí fortè intelligūt dñi uoluntatē, negligūt tamē, & quātū prævalēt aduerſant ei: quí dederūt man⁹ mortí, & cum inferno íníere fœdus, ut odíētes bonū, adhærētes malo, paratí ſint gratís cōſentíre pctō, fouere malítiam, fauere íníqtatí: qm odíbíles deo, & mūdo execrabíles eſſe cōſtat, meli⁹ eſt ſilere quàm loquí. ¶ Sanè nemo repēte fit turpiſſímus: & uix alíqs ín hunc affectū neqtíæ níſi praua cōſuetudíne pertranſiuit. Sūt eīm ínfirmi & tepídí amatores iuſtítiæ: quíb⁹ aut uígor, aut feruor deeſt, aut fortaſſís uterq; cum uterq; ſit ſummopere neceſſarius, ínter proſpera quíppe & aduerſa uerſantí. Etenim uígorís eſſe dígnoſcítur nequaquā cedere tríbulatíoní, ſed p iuſtítia pſecutionē uírílr ſuſtínere, ſic feruorí uídeť attríbuendū nullís

capi uoluptatibus,nullis illecebris eneruari. Quæ quidē tum omni populo,tum maxime & specialiter ducibus populi sunt necessaria:ne fortè in pernicie oim errare cōtingat. Quid em̄ refert qua occasione uiā deserāt ueritatis,seducanť ignari,sequantur spōtanei,compellanť inuiti,seu attrahanť illecti, quid interest dūmodo cant in perditionem? Sic em̄ Eue prudētia, Adæ temperantia,Cain oīno iustitia,Petro defuit fortitudo. Quā quidē uirtutis quadrifariæ perfectionem & cathedram sanctitatis oīmodo exigit ministeriū hoc de quo loqmur:ut hac dote carens frustra sibi tāquā per Christū introierit blādiať. Siquidē
Mat. 15. dicit ignorāti. Si cæc9 cæco ducatū præstet:nonne ambo
Hier.2. i foueam cadūt? ¶Et item. Sacerdotes nō dixerūt ubi est dñs;& tenētes legē nescierūt me. Ipsi prophetæ & pastores abierūt in terrā quā ignorauerūt. Dicitur & iniquo:
Ioan.10. Fur non uenit nisi ut mactet & perdat. Et illud. Dilexisti
Psal.15. malitiā super benignitatē. Dicitur pusillanimi. Mercena
Ioan.10. rius & qui nō est pastor,uidet lupū uenientē,& fugit. Dicitur ei qui post cōcupiscētias suas uadit. Mors est posita
Phil.2. secus introitum delectationis. Dicitur item,Oēs quæ sua sunt quærūt: nō quæ Iesu Christi. Verum hæc hactenus. ¶Iam qui per Xp̄m sibi in sortē ministerij huius introisse uideť:decætero quēadmodū ei seruiat:quēadmodū ministret:quēadmodum pascat tripliciter,ut prædiximus gregem dñi:solicita secum examinatione discutiat. Indignus em̄ lacte & lana cōuincit si non pascit oues. Si nō uigilat in custodia gregis: iudiciū sibi māducat & uestit. Væ uæ
4.Re.4. tibi clerice,mors in olla. Mors in ollis carnis,mors in huiusmodi delicijs est. Nō modo quia secus introitum delectationis posita esse cognoscit:sed ob id maxime quia po-
Osee. 4. puli cōstat esse peccata,quæ comedis. Sumpt9 ecclesiasti cos gratis habere te reputas? Cantando (ut aiūt) tibi prouenire uidenť:sed bonū erat magis fodere:aut etiam mendicare. Peccata enim populi comedis:ac si propria tibi minus sufficere uiderentur. Solicitus esto tanquam redditurus rationē pro eis,gemitus fundere,dignos agere pœnitentiæ fructus. Alioquin tibi ea noueris imputanda,quæ modo inter delicias comedis & paruipēdis,& dissimulas tāquā nihil attinētia tibi. O iudicioru dei abyssus multa.
Psal. 65. O terribilis deus in cōsilijs super filios hoim. Frustra tūc
Luc.23. incipiet miseri dicere mōtibus,cadite sup nos:& collib9, operite nos. Veniet uenit ante tribunal Xp̄i:audiet populorū querela grauis:accusatio dura:quorum uixere stipendijs nec diluere peccata:quibus facti sunt duces cæci, fraudulēti mediatores. Quid tibi insipies delicīæ sapiūt? quid diuitiæ illæ cæcos delectant oculos: quib9 mercaris tam graue iudicium:tā dure temetipsum obligas rationi? Vniuersa si quidē usq; ad quadrantē nouissimū exigeris.
1.Tim.5. ¶ Sed esto studiose qs & fructuose laboret: dignus plane
1.Cor.9. est operarius mercede sua, ut qui altario seruit,de altario
1.Tim.6 uiuat. Viuat,inquā,de altario:ut iuxta eundē apostolum alimēta & quib9 tegať habēs,his cōtēt9 sit. Tertiū ei hoc
Nota. periculū est. De altario,inquit,uiuat,nō superbiat,nō luxurieť denig; non detur: nec cōtra sancti cuiusdā planè dignā omi acceptatiōe suiam,ex clerica tu ditior fiat. Nō sibi de bonis ecclesiæ ampla palatia fabricet:mutans quadrata rotundis,nec loculos inde cōgreget,nec i uanitate aut superfluitate dispergat,nō extollat de facultatib9 ecclesiæ consanguineos suos, aut neptes (ne filias dixerim) nuptui tradat. ¶Res pauperū nō pauperibus dare,per sacrilegij crimen eē dignoscit. Sanè patrimonia pauperum,facultates ecclesiarū: & sacrilega eis crudelitate surripitur, quicqd sibi ministri & dispensatores,nō utiq; dñi uel possessores,ultra uictū accipiūt & uestitū. Nec em̄ ordinauit deus qui in euāgelio seruiūt, & de euāgelio quærere aut habere delicias uel ornatū: sed uiuere (ait Paulus) ex eo,
1.Cor.9. ut uidelicet sint contenti alimēta corporis,nō irritamēta gulæ,aut incētiua libidinis,& quibus teganť,nō quibus ornētur accipere. Sanè qui nō fideliter introiuit,neq; per Christū,quidni infideliter agat & cōtra Xp̄m? Manifestā sine dubio faciet arborem fructus,radicem palmes, opus intētionē. Faciet ad quod uenit,aut mactet utiq; & dispersdat. Quādo utiq; altario seruiat qui ciusmodi est,seruiat autem in spiritu & ueritate? Tales nimirū pater adorato-Ioan.4. res quærit. Alioquin ministratio mortis est, in iudiciū & condēnationē. Aut qñ poterit necessarijs esse contentus, qui eo aio introiuit ut stipendia cleri in usus uoluptatis, curiositatis & uanitatis congreget,seruet,expendat? Tri Eccli.4. plex ergo funiculus qui difficile rumpit, hoiem miserum in perniciem trahit,qui impure intrat,indigne ministrat, sed & ipso fructu abutitur temporali. ¶Quid em̄ si in hoc mundo floret,& psperatur in uia suā? Arescet uelociter, Psal.36. cito decidet flos fœni,& uapor ad modicū parens. Parcitur uirgæ,qm̄ inuenitur iniquitas eius ad odiū utiq;,non Psal.35. ad iram. Virga (inquit) tua & baculus tuus,ipsa me consolata sunt. Habet enim uirgā,sed habet etiam baculū. Et Psal.22, hæc cōsolatio est q; is qui uirga cæditur, baculo sustentetur. Aut certè portat pastor uirgā & baculū,illā ouibus, illum lupo:oīa autem ppter electos. Siquidē & uirga eos cōsolať à stimulis cōscientiæ,dum hoc modo sentiunt sibi peccata dimitti:dicente dño. Ego sum ego sum ipe qui de Esaie.43 leo iniquitates tuas, & baculus iuuat ad tolerantiam uirgæ,dum illius comparatione fit leuior. Econtra uerò dicitur induratis. Frons mulieris meretricis facta est tibi,eru-Hiere.3. bescere noluisti. Et addit. Recessit zelus me9 à te:ultra nō Ezec.16. irascar tibi. Quem enim diligit arguit,& flagellat oēm fi-Hebr.1. liū quem recipit. Liquet proinde eos qui in labore hoim Psal.72. nō sunt,& cū filijs non flagellanť,nec diligi ab eo nec recipi. An tu fortè quos in mūdo florere cōspicis,ab authore mūdi diligi putas? Audi quid super hæc scriptura loquatur. ¶Ois qui uoluerit amicus esse huius mūdi:inimicus Iaco.4. dei cōstituit. Et alio loco. Charissimi,nolite diligere mun-1.Ioan.2 dum,neq; ea quæ in mūdo sunt. Si quis diligit mūdū,nō est charitas patris in eo. Verba sunt apl'orū. Primū quidē uerbū Iacobi,secundū eius discipuli quē diligebat Iesus, qui & ipsius ignorare non posset animū. Sed uis nosse qs sit qui diligat mundum? Neq; enim creaturas dei iuberis odisse:sed quæ à deo non sunt,ea diligere phiberis. Quæ Ibidem. uerò sint hæc,Ioannes ipse loquať adūcies. Nolite,ait,diligere mūdū,neq; ea quæ in mūdo sunt. Oīa em̄ quæ i mūdo sunt,cōcupiscētia carnis est,& cōcupiscētia oculorum & ambitio seculi:quæ nō sunt,inquit,ex patre,sed ex mūdo. Videritis hic quisq; cuius sit spūs,quid diligat,quid cupiat,quid sectetur. Ecce enim speculū ueritatis:tm̄ ne qs cōsiderato uultu cōscietiæ suæ præteream & qualis fuerit obliuiscať. Ambitio,curiositas & uoluptas,non ex patre sunt:sed ex mūdo. Aut certè quia multi codices habēt nō ambitionē seculi, sed superbiā uitæ: cōcupiscentiā carnis, uniuersam accipe corporaliū sensuum delectationem:quaquidam ne ipsa curiositas caret. Ac deinceps concupiscē-Hier.17. tiam oculorū,quæcunq; ad humanū die (quem propheta minime cōcupiuit) & secularē gloriā,& extrinsecam pertinēt uanitatē. ¶Porrò in supbia uitæ,elationem cordis intellige:Hæc enim tria qui diligit,mūdū diligit,& dei cōstitutus est inimicus. Suscipiat aūt qui ciusmodi est,recōciliationis officiū,nō mediatoris,qui etiā proditoris scelere inimicitias cumulauit, ut merito iam non ut hostis, sed ut traditor iudicet ut Iudas utiq;,nō ut Saulus. Nam impudētia & frontositas,cū obduruerit ut nō paucat,nō horreat,nō contremiscat:ea iā demū desperatio est. Quid enim? Horū sibi cōscius homo,tāquā qui iustitiā fecerit, diuino sese uultui sistere non ueretur. tanquā domesticus intrat & exit,magistrū salutat,genua flectit,osculatur ore P sal.54. sacrilego, dolose agit:sed in conspectu dei:ut inueniatur iniquitas eius ad odiū. O dibilis planè deo frontosa teme-Psal.9. ritas, & impudētia execranda. Propter quid enim irritauit impius deū,exacerbauit dñm peccator,ut fm multitudinem ire suæ non quærat? Num ppter fornicationes,in-Ibidem. cæstus,aut sacrilegia? Nihil horū ppheta memorat,sed q; iā corde suo dixerit, non requiret. Sermo,cordis affectio est. Corde em̄ dicere non requiret, est nō expauescere ex quisiturū. Hæc impietas,cui fm multitudinē iræ suæ nō miseretur

miſeretur deus, nec quærit, nec arguit, nec flagellat, nec ulciſcit in adinuentiões eorũ: ſicut de Moyſe & Aarõ & Samuele legimus: qb⁹ nimirũ ꝓpitius fuit. Sed exp̃ſſe & Eſa. 26. ſignanter cuius ſit hæc impietas, audiamus. Miſereamur impio, ait dñs, uelut in conſilio angelorũ & congregatione deliberans. Nec eos latuit crudeliorem omni indignatione miſericordiã iudicẽ meditari, qua non diſcat homo Pſal. 8. iuſtitiã facere: ſed obdormiſcẽs miſer & dicẽs. Oblitus eſt Iob. 21. deus, auertit faciẽ ſuã: dies ſuos ducat in bonis, in puncto 1. Teſ. 5. ad inferos deſcẽſurus: & cum dixerit pax & ſecuritas, tũc ſubitaneus ei ſuperueniat interitus, nec effugiat. Et non Eſai. 26. diſcet (inquiũt) facere iuſtitiam. In terra ſanctorũ iniqua geſſit, ait domin⁹, acſi diceret. Nolo diſcat iuſtitiã facere: inuẽta eſt iniquitas eius ad odiũ. An adhuc quæredũ eſt quis iſte ſit impius? In terra (inquit) ſctõrũ iniqua geſſit: in eccleſiaſticis poſſeſſionibus, quæ ſanctorũ fuerũt uſib⁹ aſſignatæ: in domo dei, quã ſanctitudo decet: de qua Pau 1. Tim. 3. lus diſcipulũ ſtudioſe ſolicitãs. Vt ſcias, inquit, quomodo te oporteat cõuerſari in domo dei: quæ eſt eccleſia dei ui ui, colũna & firmamẽtũ ueritatis. ¶ In clero ꝙppe tãquam in cælo gerẽs iniqua, quid niſi de miniſterio iudicẽs? Cæleſte tenet officiũ, angelus dñi exercituũ fact⁹ eſt tãquam angelus aut eligit, aut reprobat. Inuenta quippe in angelis prauitas, & diſtrictius iudicẽt neceſſe eſt, & inexorabilius quàm humana. Age ergo, qñ iudiciũ graue his qui Sapiẽ. 6. præſunt, & potentes potẽter tormẽta patientur. Aſcẽdat Pſal. 73. ſuperbia tua ſemper: ſequere regẽ tuũ. Omne ſublime uideant oculi tui. Feſtina multiplicare præbendas, inde ad archidiaconatus euola: demũ aſpira ad epiſcopatũ: me ibi quidẽ requiẽ habiturus: qñ ſic itur ad aſtra. Quo progredieris miſer? An ut ab altiori gradu ſit caſ⁹ grauior? Neq; Pſal. 72. enim ſic paulatim decides: ſed tanquam fulgur in impetu uehemẽti quaſi alter ſathanas ſubito deiciẽris. In labore hoĩm nõ ſunt, inquit, & cũ hoĩbus nõ flagellabunt: ideo tenuit eos ſuperbia, pctiõ diaboli: quo ceciderũt qui operantur iniqtatẽ. Hæc eſt quæ nõ recipit diſciplinã. Curari renuit: medelã nõ ſuſtinet. Vlcus peſſimũ: qd nec ſummis ſaltẽ digitis patiẽt attrectari. Huius & ipſe indignationem uereor ſuper his, & graue iudicium. Quidni timeam morſus, feralẽ inſaniã, & animarũ freneſim nõ ignorans? Sed dñi ſunt uerba quæ replico, & eadẽ ipſi quoq; legunt Eſai. 26. & intelligunt pariter, legẽ quppe ſcientes. In terra, inqt, ſanctorũ iniqua geſſi: & nõ uidelicet gloriam dñi. Durus eſt hic ſermo, & comminatio ualde terribilis, non uidebit gloriã dñi. Quid igit cætera uidiſſe præſtat? Hiccine totus miæ finis? Hanc ego miſericordiam nolo, procul fiat miſeratio tam crudelis, ne ueniat in eorũ conſortium aĩa mea. ¶ Quis eĩ uobis miſeri demõſtrauit fugere à uẽtura ira? Quid præſentẽ tantopere fugitis irã, flagellũ timetis declinatis uirgã? Et quidẽ in hac die ueſtra, quæ ad pacẽ uobis, ſed ſi cognouiſſetis & uos: mutatis, non effugitis pœnitẽtiã. Nã malũ impunitũ eſſe nõ poteſt. Nõ punit hic ꝓpria uolũtate: punief alibi ſine fine. Miſera ſane & extreme plena demẽtiæ cõmutatio, humanum declinare laborẽ, & paratũ diabolo ſtridorẽ eligere ſempiternũ. Animaduertite ſiquidẽ & uidete, non hoĩbus, ſed diabolo & angelis eius ignem illũ eſſe paratũ. Ille eĩ hoſtis & lupus nos autẽ populus eius & oues paſcue eius. Illi ſecuris & malleus, nobis flagellũ & uirga debetur. Illius iniquitas inuenta ad odiũ, ſuũ habeat carcerẽ, ubi nulla redemptio unde nemini liceat reſpirare. Mihi ſanè & labore tolerabilior carcer, & tpe breuior aſſignat: ubi cum iratus fuerit dñs, miæ recordef, redẽptionẽ ſuo mittẽs populo copioſam. Denicq; tempus mihi cõſtituit. Mihi dicit donec, illi Gen. 3. parat æternũ. In ſudore, inquit, uultus tui comedes panẽ tuũ, donec in terrã de qua ſumpt⁹ es, reuertaris. Peſſimus ille angelus de terra ſumpt⁹ nõ eſt, nec in terrã aliquando rediturus, ꝓpterea non habet donec: ſed ignis ei paratur æternus. Minime igitur expedit ut in ſapiẽtia huius ſeculi, authoris ſeculi non uereamur fruſtrari iudiciũ, & deludere uelle ſniam, declinando uidelicet laborẽ hoĩm & ſudorem, acſi nullo modo nos cõtingere uideatur qd Adæ dictum eſt: aut non in eo ſententiam laboris exceperimus in quo ſine exceptione peccauim⁹ oẽs: aut nõ communis culpæ nihilominus eſſe debeat pœna cõis. ¶ Forte eĩ alí qui dicẽt. Quid peccamus? Bona eſt omnis creatura dei: noſtra licite poſſidemus: noſtris utimur facultatibus, à rapinis & latrocinijs abſtinentes. Enimuerò nõ paſcetis in cruce coruos. Ego ſanè diuitem illũ cuius ſaluator memi-
nit in euangelio, in nullo horũ audio accuſari. Induebaf Luc. 16.
purpura & byſſo: quotidie epulabaf ſplendide. Si crudelitatis arguitur ꝙ ſubſtantiã mundi habens, & uidens fratrem ſuum egere, clauſerit uiſcera ſua ab eo: quando hæc diuiti deeſt? Quãtos uidetis & ipſi lazaros, eſurientes nudos, ægrotos, & plus de iumẽtis ueſtris, plus de corũ phaleris, quàm de iſtorũ miſerijs cogitatis? Sed ad tremendũ Abrahæ iudiciũ ueniamus. Nõ enim Abrahæ, ſed dei ſentẽtia eſt. Memẽto, inquit, fili ꝙ recepiſti bona in uita tua, Ibidem.
& Lazarus ſimiliter mala. Verũ utrũq; eſt, nõ poteſt oĩno negari. Fer ſententiã, quia paucis expreſſa totius ſumma negocij eſt. Ille bona, & iſte mala recepit. Quid modo? Nunc aũt inquit, hic cõſolatur, tu uerò cruciaris. Exper, Ibidem.
gimini ebrij, & flete. Terribilis enim deus in iudicijs ſuper filios hoĩm. Hæccine cruciatuum cauſa tota, ꝙ in hoc ſeculo bona recepit? Ipſa planè. Neq; enim ad hoc nos de paradiſo uoluptatis animaduerſio diuina eieciſſe uidetur ut alterũ ſibi hic paradiſum adinuentio humana pararet. Homo ad laborem natus, ſi laborem refugit, non facit ad quod natus eſt, ad quod uenit in mundũ. Quid reſpondebit ei qui miſit eũ, qui inſtituit ut laboret? Memẽto, ait, ꝙ recepiſti bona in uita tua, & Lazarus ſimiliter mala. Nũc autem hic conſolatur tu uero cruciaris Quid dicemus ad hæc? Si talis finis, & tale iudiciũ, ut extrema gaudij luctus Prou. 14.
occupet, nunquid nõ præferenda ſunt in hoc ſeculo mala bonis? Quippe nec illa uerè bona, nec illa uerè mala eſſe manifeſtũ eſt. Vera potius ſententia Salomonis. Melius eſt Eccle. 7.
ire ad domũ luctus, quàm ad domũ conuiuij. Cæterũ ſi ſic cruciãdi ſunt qui in uita ſua bona receperint, & habẽtib⁹ cõſolationẽ præſentem uæ repoſitũ eſt ſempiternũ, cũ in ſuperioribus inuenti ſint aliqui de ſapiẽtia carnis ſciẽtes in oĩb⁹ & per oĩa reprobare malũ, & eligere bonũ: quiſnã eorum poterit eſſe finis, ſi ſm multitudinẽ cõſolationum ſuarũ dolores apprehenderint aĩas miſerorũ? Cõſequens enim uidef ut bona oĩa, & omnem ſeculi huius recipiẽtes conſolationẽ, nihilominus uniuerſum uæ & uniuerſi maneant cruciatus. An uerò & illud æque ex eadem Abrahæ ſententia conijciẽdũ uidetur: eos qui contrario ductu ſpiritu, uitæ præſentis oĩa bona reſpuũt, & eligunt mala: omnia quoq; bona dñi, & omnem habituros cõſolationem? Fortè enim hoc erat quod Petrus audire uoluit, cũ tanta fiducia dñm tantaq; libertate conuenit. Ecce, inquit, nos reliquimus oĩa: & ſecuti ſumus te. Quid ergo erit nobis Mat. 19.
¶ Nota admodũ quæſtio eſt, quẽ admodũ Petrus cum nil ferè ex oĩbus habuiſſe ſciaf, tam fiducialiter glorietur ſeſe oĩa reliquiſſe. Vnde ſanctorũ quiſpiã. Multũ, inquit, deſeruit qui uoluntatẽ habẽdi dereliquit. Et poſt pauca. Aſequentibus tanta relicta ſunt, quanta à nõ ſequẽtib⁹ deſiderari potuerũt. Fidelis ſermo, ſed forſitan clauſus & ipſe eſt. Nunquid enim uoluntas habendi tam multa completitur, ut reliquiſſe illam, ſit oĩa deſeruiſſe? Quis hominũ omnia deſiderare poſſit, nedũ piſcator ille, ille pauper & modicus? Sed quid cuiq; ſufficere poſſit, diligẽtius ueſtigato, & facile eſt inuenire oĩa deſiderantẽ. Neq; enim ponere eſt concupiſcentiæ modum, donec uideatur impleta, donec adepta ſit quibus ualeat eſſe contenta. Cæterũ nec amator pecuniæ dicet aliq̃ ſufficit: nec libidinoſus ſatiabitur uoluptate. Sic & crudelis quiſq; ſemper ſanguinem ſitit, & ambitioſ⁹, aut cupidus laudis humanæ adeptis dignitatum titulis ſeu fauoribus, nullum exinde capit omnino remedium: ſed deſiderio æſtuat ampliori. Minus autem inuenit requiẽ, qui ſibi placere cupit, & ſuis id eſt qui buſdam fatuis de ſemetipſo teſtimonijs gloriatur, dicens:

Deut.23 Manus mea excelſa,putans ſeſe aliquid eſſe,cum nihil ſit. ¶ Vidi ego aliqñ q̄nq; uiros,quidni frenetícos arbítrer? Primus ſiquidem buccís tumētibus marínam maſticabat arenā. Secūd⁹ ſulphureo aſtās lacui,exalātem teterrímum fœtidiſſimūq; geſticbat haurire uaporē. Porrò tertí⁹ fornaci incubans uehementer accenſæ,micātes ſcintíllas hiantibus excípere faucíbus lætabatur. Quartus ſupra pínaculū templi reſidens,leuioris auræ ſpíritū aperto attrahebat ore:etſi quominus influere uideretur,flabello ſibi uentum ípſe ciebat, acſi totum ſperaret aerem deglutíre. Quíntus ſeorſum poſitus rídebat cæteros, ípſe quoq; rídendus,& maxíme,proprías enim carnes incredíbílí quodam ſtudío fugere laborabat, nūc manus,nūc brachíum, nunc alías partes applícans orí. Míſeratus homínes,cauſamq; míſeríæ ſcíſcitatus à ſingulís,unam omnibus eſſe reperío:ualidíſſimam utiq; famem. Tum uero macílentíſſímas eorum facies contēplatus, recordabar prophetæ gePſal.101. mentís míſerabíliter & dicentís. Aruit cor meū:quía oblítus ſum comedere panem meū. Quid hæc uobís (inquío) proſunt? Non ſunt naturales cíbí:magís famē hæc prouoMatt.5. cant quàm extíngunt. Panís nanq; animæ iuſtítia eſt: & ſolí beatí quí eſuríunt íllū:qm̄ ipſí ſaturabūt. Nímirū ad ímaginem dei facta aīa rationalís,cæterís oībus occupari poteſt:repleri oīno non poteſt. Capacem dei,quícqd deo mínus eſt non ímplebit. ¶ Inde eſt q̄ naturalí quidē deſiderío ſummū quíuís ꝓbatur appetere bonum, nullā níſí adepto eo requíem habíturus. Cæterum errant míſerí nōPſal.11. ínueníētes uiā,& ut ſcríptū eſt,ambulāt ímpíj in circuítu, dum mínora quæq; bona quærentes, íllud ſæpe deſíderant quod ſibí uícíníus necdū uídenᵗ adepti. Atq; utínā, ſi fierí poſſet,cætera oīa obtínuiſſet unus: eodēq; ꝓculdubío & ípſum quod ſibí ſolum deeſſe uideret ſummū utiq; bonū deſiderío quæſiturus, quo cætera quoq; ſemper expetít nō adepta. Sed ínnūera ſunt hæc:& à cæterís quoq; pariter requíruntur. Quod ualet quíſq; trahít in partem: nec alíqñ poterít híc circuítus peragrarí. Vís peruenírē? Incípe tranſilíre. Alíoquín proríperís míſer ín deſiderío terrenarū, & à ſummo bono cò lōgius ínueníerís,quò te amplíus dederís caducís rebus & tranſitorijs appetēdís. In circuítu ſiquidē ambulas:& quod prope erat ín corde & ín ore tuo,ſi corde crederes,& ore confiterís,terga uerPſal.89. tens declínas, & elongarís ab eo. Hínc eſt q̄ uocíferatur Cant. 6. dícens. Cōuertímíní filij hoím. Et ítē: Reuertere,reuertere ſunamítis,reuertere,reuertere ut íntueamur te. Anfractuoſa ſiquidem uía eſt,& ínambulabílis:facílíuſq; peruenies ſpretís oībus,quàm adeptís. ¶ Ecce nos reliquímus oīa:& ſecutí ſum⁹ te. Quíd ergo erít nobís? Dígnū planè apoſtolica fide & deuotíone uerbum. Iam reliquíſtí oīa: íam dn̄m Petre ſecutus es: & nūc demū quíd ſis acceptuPſal.17. rus ínterrogas? Verè Símon,uerè obediens ín auditíone aurís,ſine pacti conuentíone. Ad unius.enim ſuſſiōís uoMat.4. cem. Petr⁹ & Andreas relictís oīb⁹ ſecutí ſunt redēptorē.
1.Cor.1. Q̄ ſi homíní carnalí ſtultítía fortè uídetur, audíat quod ſtultū eſt dei,ſapíentíus eſt hoíbus:& quoníā placuit deo per ſtultítiā prædicatíonís ſaluare credentes,quíppe cum mundus eum ín ſapíentía mínime cognouiſſet. Quantos enim mundí ſapíentía maledícta ſupplantat, & conceptū in eís extínguit ſpíritum quem uoluerat dn̄s uehementer accēdí? Noli (inquit) præcípitanter agere:díu conſidara díligentíus íntuere. Magnum eſt quod proponís,& opᵃ habēs multa deliberatíone. Experíre quíd poſſís,amícos conſule,ne poſt factum pœnítere contíngat. Hæc ſapíentía mundí terrena,animalís,díabolica,ínímica ſalutís,ſuffocatrix uítæ, mater tepídítatís quæ ſolet deo uomítum prouocare. Caue tíbí aít. Vtquíd enim? Cum à deo uerbum eſſe non dubítes,quíd opus eſt deliberatíone? Vocat magní conſilíj angelus: quíd alíena conſilía præſtolarís? Quís enim fidelíor,quís ue ſapíētíor íllo? Deduc me dn̄e, & ducar:fortíor eſto, & ínualeſce. Nouí ego quænam ſint quæ oportet fierí cíto. Ab ore putei gehennæ erípíor,& índucías petam,& retardabor,& cūctabor exire ſi fortè ínterím fiat aliquíd? Abſcōdi ígnē ín ſínu meo: & exuſto iam latere,iam nudatís uiſceríbus,iam ſanie defluente, díu mihí & deliberandum eſt an expergíſcar, an excutíam,an abijciam íllum? Magnum omníno eſt quod offertur,ſed eo utiq; líbentíus & feſtínantíus ſuſcípiendū & obuíjs arrípiendū manibus,cum feruore, & hílarítate. Probet autem ſeípſum, quí de propría uírtute præſumít. Nam díuína quídē omníno ꝓbata eſt. Amícos conſulat, quí nō legít. Inímící hoís domeſtící eíus. ¶ Quí frequentat euangelíū,quí cuāgelío non obedít? Atī eo ſanè legímus promíttentí cuídam ſequí domínum, ſed defunctum Mich.7 Matt.8. príus patrem ſepelíre uolentí,reſpoñſum ab eo,ut ſineret mortuos ſepelíre uolentí,reſpoñſum ab eo,ut ſineret mortuos ſuos. Alterí quoq; tātum ſuís quí ín domo erāt,uale dícere cupíentí,nemo (inquít) mít Lucæ.9. tens manū ad aratrum, & reſpícíes retro, aptus eſt regno deí. Sed quíd audíerat prímus? Magíſter,aít, uolo te ſeq̄ Matt.8. quocunq; íeris. Cuí reſpōdít dn̄s. Vulpes (inquít) foueas habent,& uolucres cælí nídum:filíus autem hoís non habet ubí caput reclínet: prudētíam carnís ín fouea uulpís: ín nído uolucrís arguēs cordís elatíonem. Eſt enim ínterdum uídere nonnullos quí relictís omníbus abrenūcíare ſeculo díſponentes,cum recte offerre uelínt, nolunt díuídere recte,callidítate humana totos ſeſe díuíno committere nutuí formídantes,ſed reſeruātes neſcío quíd fermentí 1.Cor.5. ut totam maſſam corrumpant quod ín multís frequenter expertū eſt. Alíus ſine duce & præceptore ſpíritale ſtudíū apprehendere facile cogítans,ambulat ín magnís & mírabílibus ſuper ſe,ut uulgò dícítur,ſaliens antequā uídeat, Prouc. caſurus antequā debeat. Petrus cogitatū ſuum ſactans ín bíum. dn̄o,& omnem ſolícítudínē ſuā ín eum proīciens, certus q̄ íllí foret cura de eo,relíquít omnía: ſecutus eſt dn̄m,ne ínterrogās quídā de præmío,donec ex perículo díuítum, quod ſaluator proſequebatur, ſumeret ocaſionē percontandí. Quíd ergo erít nobís? Aít íllí Ieſus. Amē dico uobís. Verbum confirmatíonís præmíttítur,magnum nouerís eſſe quod ſequítur. Amē dico uobís,q̄ uos quí ſecutí eſtís me ín regeneratíone:cū ſederít filíus hoís &c. Quíd eſt quod dícít ín regeneratíone,aut quæ eſt hæc noua regeneratío? Neq; enim ſam ígnoram⁹ qm̄ oportet hoíem naſcí denuo,nō ex ſanguínib⁹,neq; ex uoluntate uírí: ſed ex aqua & ſpūſancto. Cæterū cū nullaten⁹ ad eam regenerationem ualeat hæc promíſſío pertínere: forte & alta regeneratíone opus eſſe uídetur:nec ſolum denuo,ſed & ter Ioan.3. tío hoíem naſcí neceſſe eſt. ¶ Infœlíx ego hō, & míſerabílís caſus meus,cuí non una ſufficit,cuí duplex eſt neceſſaría regeneratío. Nímirū ex corpore & aīa cōſtítutus, cecídí totus ſimul,ſimul totus oīno reſurgere nō poſſum. An uerò dígnū nō eſt ut ea quæ uídeᵗ potíor príorq; portío repareturᵉ At ípſam ſanè animam eſſe nemo ſanæ mentís ígnorat. Prior ergo reficíaᵗ,quæ prior corruit:præſertím q̄ ab eíus culpa alterius pœna ꝓdíerít, & ípſi⁹ corruptío corporeæ quoq; fuerít cauſa corruptíōís. Hínc eſt q̄ animabus prímū ſaluator aduenít,tollere utiq; peccata mundí,nō moleſtías carnís. Quod ſanè manifeſtíus docuít ín ſeípſo,pœnís omnibus corpus exponens,animam autem ímmunē prorſus cuſtodiens à peccato. Non ſic hodíe filij hoím nō ſic:ſed animæ curā negligunt:curā autem carnís perficiunt ín omní deſiderío. Neq; eā peccare metuunt, ſed puníri: nec uírtutí cordís opera datur, ſed ualetudíní corporís:ímo etíam uoluptatí. De ſchola Hippocratís & Epícurí dídícerunt hæc:neq; eā ſuís Chriſtus diſcípulís horū qppíā tradít: ſed diſcíte (inquít) à me q̄a mítis ſum, Matt.11. & humílís corde. Filij hoím uſq; quo graui corde,ut quíd Pſal.4. díligítís uanítatē,& quærítís mēdacíū. ¶ Tēpus hoc animabus non corporíbus eſt aſſignatum:díes ſalutís, utiq; non uoluptatís. Omnía tempus habent:animabus nunc Eccle.3. operā dare neceſſe eſt. Nā ī carne q ſemínat,ſolam exínde Gal.6. metet corruptionē. At nemo,inquíunt,carnem ſuā odío Ephe.5. habuít. Verum eſt. Sed zelum habens abſq; ſcíentía dum prodeſſe feſtínat,ínuenítur obeſſe. Dum enim ſudícium carnís eſt anima pendeat, carní níhíl poteſt utílíus quàm ſalus

ſalus aĩæ prouideri: ut uidelícet ín tempore ſit reſpect⁹ ſi-
líus, & ſocia paſſionís, fælícitatís quoq; cõſortíum merea-
Phil. 3. tur. Vnde apoſtolus ínquit. Saluatorem expectamus do-
mínũ noſtrũ Ieſum Xp̃m, qui reformabít corp⁹ humílita-
tís noſtræ cõfiguratum corpori claritatís ſuæ. Requieſce
ín hac ſpe caro míſera: qui propter aníman uenít, pro te
quoq; uẽturus eſt, qui reformauit illã, tui quoq; non obli-
uíſcetur ín finẽ. Regenere ínterim aĩa, & tãquã præſcita
& prædeſtínata à dño conformís fiat ímaginís filíj eíus ín
manſuetudíne cordís, & humílitate. Ipſíus enim mérito te
quoq; noueris alíqñ regenerandã, & conformandam cor-
pori eíus ín gloría & claritate. ¶In regeneratione (ínqt)
cum ſederít filíus hoís ín ſede maieſtatís ſuæ, ſedebítis &
uos &c Cõſequímíní, aít, quẽ ſequímíní: ut cum ípſe ſede-
rít & uos pariter ſedeatís. Quãdo eñ ille reſedít ín mun-
Pſal. 18. do, quãdo ſubſtitit, quãdo reclínauit caput? Exultauit ad
Actu. 10. currendã uíã benefacíẽdo pertranſíit, quíppe nec nídum
nec foueã nec locũ habẽs ín díuerſorío, donec opere tan-
dem quod ſuſceperat cõſummato, ſedendí præceptũ me-
reret accípere, & díceret dñs domíno meo, ſede à dextrís
meís. Inſipiẽs tu qui præſídere elígis quàm cõſedere quæ-
rens ín ítínere díuertícula. Ille míníſtrare uenít, non míní-
ſtrarí: ut ſupra magíſtrum, & dño maior: ímo nec diſcípu-
lus, profectò nec ſeruus, recumbere ſam feſtínas. Paululũ
dormíes, paululum dormítabís, paululum conſeres manꝰ
ille ſalít ín montíbus, tranſilít colles. Clamat ad eum aní-
ma mea, trahe me poſt te, ín odorem unguentorum tuorũ
Cant. 1. curremus. Alioquín quãdo eum remorando, tepeſcendo
pauſando conſequí ſperas? Exultauit ad currendã uíam.
Pſal. 18. Hílarem ſine dubío dílígít ſecutorẽ. Necdũ ad brauſum
peruenıſtí: necdum apprehendíſtí metam. Grandís adhuc
reſtat uía: noli ſiſtere gradum: noli ín medío ítínere reſíde-
Gene. 3. re. ¶In ſudore, ínquit uultꝰ tuí comedes panẽ tuũ, donec
ín terrã de qua ſumptꝰ es reuertarís. Extunc ſanè tempus
erít requíeí, nímírũ quando ſam ſpũs ípſe dícet ut requíe-
ſcas à laboríbus tuís. Necdũ tamen erít conſummata pax
necdũ perfecta quíes: denícq; necdũ ſeſſio plena. In regene-
ratione, ínquit, cum ſederít filíus hominís ín ſede maieſta-
tís ſuæ, ſedebítis & uos. ¶Fœlix regeneratío. Quãdo eñ
renaſcar ad ſeſſionem, míſer homo natus ad laborem? O ſi
unquã ſedero totus, cuíus modo ne mínima q̃dem portío
ſedet, ín quo níl tranquíllum, níhíl quíetum, ſedatũ níhíl,
níhíl unquã ín eodem permanens ſtatu. Sedebítis & uos
O ſeſſio. Quís míhí tríbuat ut dígnís exprímã uerbís q̃d
de ſeſſione hac cordís affectione concípío? Imo quís trí-
buat míhí ſeſſionís huius ímperturbata fruí requíe quam
deſídero, quã cupío, quam requíro? Ecce enim díxí, níl
ín me ſedet, ſed cũcta ín motu ſunt, omnía nutant, fluctuãt
uníuerſa. Poſtremò ubí concupíſcit adhuc caro aduerſus
ſpíritũ, ſpũs aduerſꝰ carnem: quidnam hoís ſedere uídeat.
Nec ſola ſam cõcupíſcentía pacẽ ímpedít, turbat ſeſſionẽ
uetat eſſe ſedatum: ſed duplex quoq; ím corpus míſerum
hoíem cõtrítío uexat, præſentís uídelícet ſenſus doloris,
& mortís metus futuræ. Nímírum cum & paſſíbile ſít, &
mortale: duplex níhílomínꝰ animam agítare ſolícítudo uí-
detur, ſpeí utíq; & tímoris. Inter hæc nempe fluctuat ſugí-
ter, donec peccatí corpus ínhabítat, aſcendens uſq; ad cæ-
los, & íterum uſq; ad abyſſos deſcẽdens: tabeſcens ín ma-
lís, & ad bona níhílomínꝰ ínardeſcens. ¶Erít aũt cũ luteũ
hoc egrediens domícílíum, à tímore quídem penítus lí-
berabítur: ſed necdum ab expectatione. Extunc enim ſam
nõ erít tímor ín fínibus noſtrís: ſed ín ſpe ſíngulariter cõ-
Pſal. 114. ſtítuti pſallemus ſíngulí mente & ſpíritu quod prælíbaue-
rat quodammodo qui dícebat. Conuertere aĩa mea ín re-
quíem tuam: quía dñs benefecit tíbí: quía erupuit aníma
Pſal. 141. meam de morte: oculos meos à lachrymís, pedes meos à la-
pſu. Cæterum de expectatione ídem ípſe ſic aít. Me expe-
ctãt íuſtí: donec retríbuas míhí. Nec modo numerum fra-
trum ut compleatur, ſed & ípſum corpus ut ſua regenera-
Apo. 6. tione reſtituat, expectant. Imo uerò & expetunt cum deſi-
derío, ſub altare dei uocíferantes ad ípſum. At qui audíre

meruit: potuit & teſtíficarí. Nam corpus quídem ílló ín
tempore ſedere quís dícat, dum efflúit, & ín ſaníem pulue-
remq; redígítur? ¶In regeneratíõe (ínquit) ſedebítís &
uos. Seminatur eñ corpus anímale, reſurget corpus ſpíri- 1. Co. 15.
tale. Seminatur ín ígnomínía, ſurget ín gloría, ubí iã tunc
mors uíctoría tua? Síquidẽ & tu ínímica nouíſſima deſtru-
eris. Corpus enim reſurrectionís ſam non morítur, mors Rom. 6.
ílli ultra non dñabítur. Sed & dolor & gemítus oĩs abſce-
det, qñ abſterget deus oẽm lachrymam ab oculís ſancto- Apo. 21.
rum: & ſam non erít amplíus neq; luctus neq; clamor: ſed
neq; ullus odor: qñ priora tranſíerũt. Fœlíces lachrymæ
quas benígna manus conditoris abſterget, & beatí oculí,
qui ín talíbus líquefierí fletíbus elegerunt, quàm eleuarí
ín ſuperbía, quàm omne ſublíme uídere, quàm auarítiæ &
petulantíæ famulari. Sedebít ígítur corpꝰ ímmortalítatís
& ímpaſſíbílítatís gemina quadam fœlícítate dotatum, lí-
berum ab omní neceſſítate, ab omní corruptíone ſecurũ,
alienum & ímmune ab omní cõcupíſcẽtía, plenum gloría
configuratum deníq; claritatí corporís Xp̃í. Sedebít &
aĩa ſicut níl metuẽs, ſic nec cupíens ultra: nímírum plena
beatítudíne, & ſecura plenítudíne fruẽs: nullos ſam cogí-
tationum fluctꝰ, nullos tẽtationũ cõflictꝰ, nullos affectío-
num ſentiens motꝰ: ſed æternæ ílli ícõmutabílítatí pror-
ſus ſummerſa, & ſic adhærens deo ut unus ſam ſpíritꝰ ſít fa-
cta cum eo. Sed qñ hæc aut q̃bus hæc erunt? Vos, ínquit,
qui ſecuti eſtís me, cũ ſederít filíus hoís ín ſede maieſtatís
ſuæ, ſedebítis & uos. Iam quídem ſedet filíus hoís ín ſede
maieſtatís: ſíquidẽ aſcendens ín cælum ſedít à dextrís dei.
Sed cũ ſederít dictũ eſt, hoc eſt cũ apparuerít ſedens, ſícut
apoſtolus aít. Cum enim Xp̃s apparuerít uíta ueſtra, tũc Col. 3.
& uos apparebítís cũ ílló ín gloría. An magís audebímus
dícere & ípſum adhuc ſtare quodammodo, utpote cuíus
necdũ ſedes cõſummata uídeat, necdũ pedíbꝰ eíus ſcabel-
lo ſuppoſíto quod à patre ꝓmíſſum eſt? Nõ q̃ illí plenítu-
dínı quíppiã deſít, ſed q̃ membra caput expectet. Audeat
hoc teſtarí: qui meruit ínteuerí. Ecce aít Stephanus, uídeo Actu. 7.
cælos apertos, & filiũ hoís ſtantem à dextrís uírtutís dei.
Paulus quoq; ſic ſcribit. Xp̃s aſſíſtens pontifex futurorũ Heb. 9.
bonorũ, ínrouít ſemel ín ſancta, æterna redemptíone ín-
uenta. Cæterum ín regeneratíõe corporũ ſedebít ín ſede
maieſtatís, qui pro aĩarum regeneratione ſtetit ín ígnomí-
níoſo ſupplício crucís, ínterrogatus cõtumelíjs paríter
& tormẽtís: nec modo duríſſíma morte, ſed & turpíſſíma
cõdẽnatus. Qñ eñ obediẽs patrí factꝰ eſt uſq; ad mortẽ,
mortẽ autem crucís: propter hoc exatauit íllum, & dona- Phíl. 2.
uit illí nomen quod eſt ſuper omne nomen, ut ín nomíne
Ieſu omne genu flectatur. Hæc aũt díxerím fratres: ut no-
uerítis quænã ſunt duo latera ſcalæ quæ uolẽtíbus ſequí
domínũ proponuntur aſcẽdẽda: quæ baſes eorum, quæ
capita, quíue gradus, quorũ ſummítatí deus ímníxus eſt.
¶Oportet nos ſíquidẽ domare carnẽ, calcare mundũ, ut
uoluptatem corporís declínantes, cauearnus níhílomínꝰ
ſeculí uanítatẽ. Hæ nímírum abomínatíões, Aegyptíorũ Exo. 8.
quas ímmolamus dño deo noſtro. Et totum quod à uía uí-
tæ & diſcíplínæ deterret filíos huius ſeculí, totum quod
exercet ínterím ſeruos dei, ín hís duobꝰ eſt, quæ ſub uno
uerſu prophęta commendat. Vide ínquiẽs, humílítatem Pſal. 24.
meã, & laborẽ meũ. Hæc ergo ſint latera ſcalæ uílítas, &
aſperítas: qbus deínceps ínternæ uírtutís &, gratiæ gradꝰ
firmíter ínſerantur. Eſt enim uídere homines mundanam
gloríã contẽnentes, fauorẽ calcantes populí, non deſíde-
rantes humanum díem: ſed non adeò fortes ín tolerantía
moleſtíe corporalís, nõ adeò reíjcíentes mollía, non adeò
carnís íllecebras ſuperantes. Quíd íſtos díxerím, niſi lat⁹
alterum nõ tenere? Porro umí tãtũ lateri ínnítentís perí-
culoſus nímís aſcenſus, & proxímus eſt ruínæ. Q; ſi perí-
clítatur qui círca carnem uídetur pluſquã oporteat ínfir-
marí, líceat mundí reſpuat gloríã, nec contumelíjs mouea-
tur: profecto longe horríbílíus eſt periculũ & multoma-
gís ínexcuſabíle, ſí quís fortẽ líceat caſtígans uírſíter cor-
pus, & nõ parcens eíus afflictíoní, ínueníat tamen mínu

reſiſtens gloriæ deſiderio, minus patiens iniuriarum, minus puritatis & ſolidæ humilitatis habens, minus immunis à ſeculi uanitate. Quid enim tibi infœlix homo cū his nugis & calamitatibus, cum hoc faſtu & uanitate iſta, quæ nec aiæ nec corpori prodeſt? Quid irritaris, quid inflammaris ad uerbi flatū, quod nec carnē uulnerat, nec inquinat mentē? Nihil ſic alienū a natura tua, niſi tam contrariū rationi. Neq; enim ſic dicere poſſum quid tibi cū cibis & ueſtibus, aut frigore uel eſurie quid moueris? Cum unita perſonaliter aia nō huic mundo ſed corpori, longe minus carnē poſſit odiſſe quam mūdū: quippe quæ huic multū debeat, illi nihil. Quod quidem dixerim non ut uoluptas perinde excuſetur: ſed ut uanitas & impuritas ante oīa fugiat. ¶ Sane ubi ſic ſtabiliēris & firmaueris in corde tuo, aſperitatem corporalis abſtinētiæ & laboris amplecti, & omni uilitate & extremitate eſſe contentus: bona ſunt latera ſecurus iam inſere gradus exercitij ſpiritalis: ut totū quod mundo & carni ſubtrahis, ſtudio pietatis impendas
Phil.3. oblitus quæ retro ſunt, & extentus in anteriora, ut aſcen-
Pſal.38. ſionibus diſpoſitis, de uirtute proficias ī uirtutē: ut uidere deum deorū in Sion mereariſ. Et primū quidem per deſertum proprij cordis, & conuallē plorationis aſcendens: aſcendens ut uirgula fumi: de hinc iam in ſerenis quidem
Cant.8. elapſus aſcēdes etiam de deſerto delicijs affluens, innixus ſuper dilectū, ductus de claritate in claritatē, tanquā a dñi ſpiritu, illo utiq; qui ſcrutatur etiam alta dei. Nec paucos in his gradus inuenies gratiæ multiformis. Verū hæc ſpiritualia ſunt, & ſpiritualibus utiq; comparanda. Nunc uerò ad initiādos potius ſermo dirigatur, cuius tota intentio reuocare ad cor p̄uaricatores. Cæterum habēt p̄ficientes editum olim de duodecim gradibus humilitatis ex ſermonis occaſione libellū: quos uidelicet gradus ille iuſtorum omniū ſpiritu plenus in regula ſua tradidit uerè per oia Benedictus. ¶ Ille eñ ſpūalem nobis erexit ſcalam, cuius utiq; ſummitas cælos tāgit: q̄d in ei⁹ glorioſo trāſitu euidenti legimus miraculo cōmēdatum, beato papa Gregorio ſic ſcribēte. Inter diſcipulorum manus imbecillia membra ſuſtētans, erectis in cælū manib⁹ ſtetit, & ultimū ſpiritum inter uerba orationis efflauit. Qua ſcilicet die duobus fratribus uni longius poſito, alteri autē in cella cōmoranti, reuelatio uniuſ atq; indiſſimilis uiſionis apparuit. Viderunt nanq;, quia ſtrata pallijs & innumeris coruſca lampadibus uia recta, orientis tramite ab eius cella in cælum uſq; tendebat. Cui uenerando habitu uir deſuper clarus aſſiſtens, cuius eſſet uia quam cernerēt inquiſiuit. Illi uerò ſe neſcire profeſſi ſunt. Quibus ille ait. Hæc eſt uia qua dilectus dñi cælū Benedictus aſcēdit. Quæ eſt eñ uia eb eius cella progrediēs, niſi ordo quem idem uir beatus inſtituit, & forma uitæ quæ ab eo ſumpſit exordium? Qua nimirū uia dñi dilectus aſcendit, quia nō potuit uir ſanctus aliter docere quam uixit. Et hæc quidē eorum uel maxima fiducia eſt qui ipſius utcūq; ſtudent inhærere veſtigijs, ipſum præceptorē præuiūq; ſequūtur. Neq; enim uenire aliquatenus in dubium poteſt, quin omnino ſacer ſit modus conuerſationis, & diuina magis inſpiratione atq; conſilio, quam humana prudentia uel adinuentione formatus: quo nimirū tantam in uita gratiam ſanctitatis, tantā poſt obitū gloriam felicitatis idem uere Benedict⁹ obtinuit. Sed hæc hactenus: ne quis fortè (quod lōge ſit ſemper a cordibus noſtris) derogare nos potius eis qui ſibi uarios prout cuiq; uiſum eſt, religioſe uiuēdi formauere modos, quam alios cōſolari & animare uoluiſſe cauſetur. Eam tamen quam uidemus in eccleſijs hodie formam cleri (ne informē dixerim uitam) a quo ſanctorum habuerint, quis unquā uel in nouo uel in ueteri teſtamento ſic uixerit, ſic uiuere docuerit hoīes, utinam ipſi ſeſe interrogent ſinguli, nec conſcientias ſuper hæc conuenire proprias diſſimulent. Quātos enim uidem⁹ ſectatores uiarū
Prou.14 quæ uidentur quidē hoībus bonæ, ſed in profundū finis earum inferni deſcendit? Quātos aſcenſores ſcalæ non cuius ſummitas cælos tangit, ſed quæ illi omnino contraria eſt, habens latera concupiſcentiā carnis, & concupiſcentiam oculorū: gradus uerò ſuperbiā uitæ, quæ ex mundo ſunt, non ex parte? At eius ſanè quam uobis cōmēdare uolumus ſcalæ gradus & latera ex parte utiq; ſunt, non ex mundo: cui nimirum innixus apparuit. Sobrie, ait apoſtolus, & pie & iuſte uiuamus in hoc ſeculo. Sobrietas uoluptatem carnis impugnat, iuſtitia ſeculi uanitatem, dum uidelicet cuiq; reddēs quod ſuum eſt, & adulantē deplorat, & compatitur iraſcenti. Deniq; & ipſe ſaluator dum baptiſtæ manib⁹ celſum illū uerticē inclinaret, ſic inquit, decet nos implere omnem iuſtitiam: ſolam nimirum humilitatem iuſtitiam reputans. Exhibeatur ergo ſobrietas nobis, iuſtitia proximo, pietas deo. Pietas enim, cultus, dei eſt. Sanè ut uoluptas & uanitas elationem cordis fouere noſcuntur: ſic ſobrietas & iuſtitia pietatem: ut inter hæc latera de fide in fidem ſpe mediante proficiens, ſuperemineniā aliquando teneat charitatis. ¶ Innituntur hæc latera baſibus quas ſuppoſuit artifex ſapientia, duobus forſitan lignis crucis. Vbi enim ille mulctatur morte, crucetur: quis ſuorum delicias ſeu gloriam ſuſtinere queat: nedum audeat quærere? Flagellatus Chriſtus, & ſputis illitus, baiulat ſibi crucem: & ludibrio factus irriſoria ueſte arundineo ſceptro, corona ſpinea, foditur clauis, annumeratur ſceleratis, in ligno extenditur, etiam mortu⁹ uulneratur: & hæc intuens quiſ dicitur chriſtianus, propriis nihilominus uoluptatibus indulgere, & florere uelle in ſeculo nullatenus erubeſcit? Cæterum ſi omnis qui ſe dicit in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare: multomagis qui pro eo manere ſe dicit, qui pro eo legatione fungitur, qui ei miniſtrat, ſi eum non ſequitur, in excuſabilis eſt. Sanè niſi abnegauerit ſemetipſum, & tulerit crucem ſuam, ſequi eum omnino non poteſt. Quid uerò crucem tollere eſt, niſi laborem amplecti & humilitatē? Sicut ſcriptum eſt. Elegi abiectus eſſe in domo dei. ¶ Sed fortaſſe minus adhuc firmiter ſtabilita hæc uideantur, ſi tantum fuerint ſubnixa baſibus, non etiam deſuper cohærentia capitellis. Hinc eſt q̄ minime ſuis contentus exemplis ſaluator etiam præmia repromittit: ut quem forte nō prouocat inuitatio præcedentis, trahat uel deſiderium retributionis, etſi quis uoluptuoſus eſt, illum ſitiat torrentem uoluptatis, ſi gloriæ cupidus, aſpiret ad illam celſitudinem iudiciariæ poteſtatis. Sedebitis, ait, & uos ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrael. Ac ſi dicat, pro confuſione ueſtra duplici & rubore pars ueſtra laudabitur. Propterea enim in terra ſua duplicia poſſidebunt, & lætitia ſempiterna erit in Xp̄o. In exilio uobis afflictio duplex, humilitatis utiq;, & laboris. Sed cōſolamini & nolite deficere: qm̄ in terra ueſtra, terra utiq; uiuentiū, duplex uos nihilominus remuneratio manet, ſublimitatis & delectationis. In ſedibus eñ quies imperturbata eſt in iudicio dignitatis eminentia commendatur. ¶ Quis uerò ſecularis honor excogitari poteſt, qui non prorſus in tantæ ſublimitatis cōparatione uileſcat? Nō unius ſiquidem ciuitatis, aut populi, ſeu regionis unius: ſed uniuerſitatis iudices habēt præſidere cum Xp̄o: nec ſolū hoīes, ſed & ipſos angelos iudicabunt, qui parentē ad modicum uaporē præſentis gloriæ dedignantes & exuffiantes, imperiū Chriſti uniuerſis præferunt titulis dignitatum. Nolite timere puſillus grex, qm̄ complacuit patri ueſtro dare uobis regnū. Diffinitū eſt conſiliū, quod nō euacuabitur. Propoſitum immutabile pſeuerat. Deniq; iurauit dñs: & non pœnitebit eum. Amen dico uobis, q̄ uos qui ſecuti eſtis me in regeneratione, cū ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ ſedebitis & uos iudicātes. Quid glorioſius? Iudicent nunc & præiudicent ſuperbiæ filij: cum rege ſuo ſedeant, qui ſibi latera aquiſlonis elegit. Exultentur & leuentur ſicut cedri Libani. Tranſiuimus, & eccē nō erunt. Opprimāt nunc quos poſſunt: blaſphemēt, contemnant maledicta, ueniant ſuper nos oppropria exprobrantium Chriſto, qm̄ merces noſtra copioſa eſt in cælis: Gloriāq; ab inuicē habeāt: utiq; uanam & mendacem, qm̄ uani fili

Matt.3.
ad Tit.2.
1.Ioan.2.
Mat.16.
Pſal.83.
Eſa.16.
Luc.12.
Pſal.109

uani filij hoim, mendaces filij hoim. Gloriã em̃ quæ à solo deo est nolunt: ueram utiq; & manentem, qm̃ ipse est ueritas, & ipse est qui est. ¶ Infelix prorsus ambitio, quæ ambire magna non nouit, q̃rens de modico crescere & de maximo minui. Amãt em̃ cathedras primas, que uelut grossi ficuũ uelociter sunt casuræ. Sunt em̃ grossi primæ quædam ficus prorsus inutiles, solam habẽtes speciẽ ficuum, non saporẽ: nec tam fructꝰ, quàm futurorũ quædam præsagia fructuum: quas & decidere necesse est, ut eis aliæ humano usui & usui aptæ succedant. Vnde sponsa in cantico
Canti. 2. canticorũ. Hyems transijt, imber abijt & recessit. Et post pauca. Ficus, inquit, protulit grossos suos: q̃ uidelicet persecutione cessante, inclyta facta sit ecclesia, posita in superbiam seculorũ. Quam sanè sublimitatem & excellentiã dignitatũ congrue satis grossos uocat, ut futura in his moneat quàm præsentia cogitare. Quæ em̃ uidentur, tp̃alia sunt: quæ non uidentur, æterna. Caueãt igit̃ q̃ primas cathedras amant, ne contingat carere secundis: & qui primos nunc recubitus eligunt, incipiant cũ rubore locũ tenere nouissimũ. Sedebitis, inquit, super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Hæ iam fic⁹ erunt, nõ utiq; grossi. Has nimirum sedes præuiderat qui de super-
Psal. 121. na ciuitate dicebat. Illic sederũt sedes in iudicio, sedes super domum Dauid. Illic plane, non hic. Quomodo em̃ sedent quas hic uidemus sedes, quæ toties nutant, toties tubant, toties subuertuntur? Nimirum ergo grossi ficuũ sunt, quos tenuis aura deijcit & disperdit. Cæterum quid sibi uult q̃ duodecim tribus Israel iudicaturos fore p̃mittit, in quibus etiam mundus ipe cognoscitur iudicãdus? An quia notus tantũ adhuc in Iudeæ deus, uniuersitatẽ fideliũ appellatione. xñ. tribuũ uoluit designari: & quasi
Ioan. 3. solas meminit iudicãdas, propter illud. Qui non credit, iã iudicatus est? Hæc enim est perfectorum gloria singularis, inter ipsos etiam imminere fideles, & cæteris quoq; saluandis p̃minere authoritate iudiciariæ potestatis, ut iuxta illud de psalmo. Sedeant supra domum Dauid. Quid istud miseriæ est, q̃ ad uerbũ tantæ p̃missionis negligẽtia humana dormiat? ¶ Populе meꝰ, ait dñs, quid tibi debui facere, & nõ feci? Quid causæ est q̃ inimico meo uestroq; libet seruire quàm mihi? Neq; eĩ ille creauit uos, sed nec pascit quidem, aut tempora uestra ipse disponit. Si parua hæc uidentur ingratis, non ille, sed ego redemi uos. Sed quo precio? Nõ utiq; corruptibilib⁹ auro & argento, nõ sole uel luna, non saltem aliquo angelorum, sed proprio uos cruore redemi. Cæterũ si neq; tam multiplici iure debitum à uobis elicere est famulatum, omissis his oñibus mecũ saltem ex diurno denario conuenite. Nihil uobis ille nocuerit, nihil ipe uidear profuisse: ei obtemperate qui plura uobis & potiora pollicet, apud quẽ certior copiosiorq; remuneratio est: ut illud quoq; benignissima miseratione dissimulẽ, q̃ bonorum uestrorũ non egens, uobis tantummodo uelim esse consultum, ne præsentia suscipere detrectetis quæ nunc offero dona gratiæ, futuris gl̃iæ muneribus eadem coronanda promittens. Quid ad hæc cõsciẽtia humana respõdet? Cum improperari cœperint hæc in die iudicij, quomodo miseri sustinebunt? Quid excusationis poterunt habere de peccato? ¶ Nunquid tunc dicere incipiẽt, modo, ecce modo: sine paululũ? Sic enim nunc dissimulant infelices: & modo & mõ, non habet modum: & sine paululum, in longum uadit. Bonꝰ est (inq̃t) deus, qui in proximo iuuat. Magna quidẽ diuina p̃missio sed longa ualde dilatio, & molesta expectatio est. Terrenas deserere sortes, & necdũ obtinere cælestem, afflictio intolerabilis, & incõsolabilis dolor. Quid accelerare necesse est ut miseria prolongẽt? Misera prorsus, & seducto ria cogitatio. Noua siquidẽ hæc querela est, nec prolixio rem uitã filij hois hactenus causabantur. Breues dies hominis sunt, donec cõscientia stimulante, de pœnitentia & conuersione uel intus à spiritu, uel foris cõmoueantur ab hoie. Extunc sane nouum concipit tædiũ longioris uitæ, differendæ mortis oritur fiducia noua. Sed esto multa tibi annorum curricula restant, adolescens est, usq; ad senectutem uicturus & seniũ: quid necesse habes amittere tempora tanta, perdere tanta lucra? Nihil preciosius tempore: sed heu nihil hodie uilius æstimatur. Transeunt dies salutis, & nemo recogitat: nemo sibi non reditura momẽta periisse causatur. An putas ô bono biennij tñ aut triennij opus ab oipotenti posse recõpẽsari? Sic abreuiata est manus dñi, ut centũ annorũ non possit remunerare laborem? Sede, cõputa quid dieb⁹ singulis acquirere ualeas: certus equidẽ apud deum nullum oino bonum irremuneratum fore: & sicut nõ capillũ de corpore, sic nec nomen tuũ de tempore periturum. Quid illud sapientis consiliũ ingeram. Ne tardes conuerti ad dñm? Nescis quid super Eccli. 5.
uentura pariat dies. Quid insaniam causer de futuro tam temeraríe præsumẽtis, quasi uerò tẽpora & momenta pater in tua, & non magis in sua posuerit potestate uel uoluntate? Postremò quid de incerto fine, & quid de certa breuitate laboris, retributionis æternitate loquar? Nouit dñs figmentum nostrũ, cõsulit pusillanimitati nostræ, humanæ obuiat cogitationi, anxietatem abigit, præuenit trepidationem. ¶ Sequit̃ em̃: Et omnis qui reliquerit patrem, aut matrem, aut domum, aut agrum propter nomen meum, centuplum accipiet, & uitam æternam possidebit. Quod ultra dicetis filij hominum, quãdo & in hoc medio tanta uobis promissa sunt, ut dormiatis inter medios cleros, de q̃bus paulò ante causabamini: & exeuntes à sorte terrena amplior statim excipiat cõsolatio, qua nõ modo patienter, sed etiam gratulanter expectetis sortem sanctorum in regeneratione promissam? Siquidem & expectatio iustorum lætitia est. Centuplum (inquit) accipiet, & uitam æternam possidebit. Habetis filij Adam promissionem uitæ eius q̃ nunc est, pariter & futuræ, ut obstruatur omne os loquentium iniqua, & confundantur omnes iniqua agentes superuacue. An non superuacue penitus agit iniqua, qui non modo fructuosius, sed etiã suauiꝰ deo poterat seruire quàm mũdo? Et attende q̃ Petro qdẽ dñs tm̃ de futuro respõdit. Neq; em̃ super his quæ experiebatur præsentia liter, hæsitare poterat, aut opus habebat interrogare. Denicq; non quid nobis est dixit: sed quid erit. An uerò quis dubitat instãtis esse tẽporis centupli promissionẽ? Manifeste id quidem ipsa uerborũ cõsequentia probat, ubi centuplum accepturi, & possessuri dicimur uitam æternam. Cæterum ne quis omino impudenti remaneat obstinationi locus, mitto uos ad euangelium secundum Marcũ, ubi promissio eadẽ descripta manifestius inuenitur. Ait enim dominus: Nemo est qui reliquerit patrẽ, aut matrẽ, Mar. 10.
aut filios, aut agros, aut domum propter me, & propter euangelium, qui non accipiat centies tantum nunc in tẽpore hoc. Atq; ut uehementius admiretur carnalis anima non percipiens quæ sunt spiritus dei, sed stultitiam reputans, addit signanter cum persecutionibus. Fortè enim cum audisset in tempore hoc centuplum promitti, coniectabatur etiam de temporalibus exhiberi: sed p̃ripit hunc intellectum nomen additum persecutionis. Quid enim Ibidem.
terrenæ est consolationis, quod non facile terrena persecutio tollat? Quid terrenũ inter persecutiones sancti martyres acceperunt: quando & ipsa quoq; beatorum corporum terra data est in manus hominum impiorum? ¶ Interim tamen undecũq; cẽtuplum sint accepturi, dummodo sit centuplum, dum ualeat cẽtupliciter, centupliciter placeat, consoletur, delectet, ametur: quid insaniæ est q̃ cunctantur homines relinquere simpla pro centuplis? Vbi Nota.
est cupidus, ubi est ambitiosus, ubi conquisitor huius seculi? Quid ad fidele negotium & nundinas quæstuosissimas auaritia intepuit & obdormiuit humana? Cui id Iudeo negares ô homo, qui in uanum accepisti nomen domini nostri Iesu Christi? cui sacrilego dare quicquid habes pro cẽtuplo cunctareris? Sed execrabilis tibi est manus domini, ut nullam ab eo commutationem recipere, non ei in ratione dati uel accepti communicare penitus

acquiescas. An forte non ex odio: sed ex incredulitate, ex crudelitate detrectas? Nā id mihi fateor credibili⁹ est. Nemo eñ perire magis optaret minime cuiuspiā consolationis obtētu, quàm in maxima exultatione saluari. Sed non est oīm fides: ne corū quidem qui noīetenus sunt fideles. Poteram sanè multorū uobis exēpla proponere, multos producere testes qui id profecto sic credidere, sic sentiūt, sic audierunt, sic experiuntur. Abundat huiusmodi testimoniis, huiusmodi carbonibus desolatoriis, omnis natio regionis, & omnis lingua, ubicunque sanctorum congregatio est. Sed quando humanis credat experimentis, qui ueritati non credit promittenti? Illud ego uehementi⁹ arbitror admirandū, q̄ fideles magis in maximo quàm in modico uideamini. Non eñ difficile est ei dare centuplū in præsenti, qui datur⁹ est uitam æternam in futuro. Qui daturus est quod nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: non modo, centuplum dare potest? ¶ Sed quomodo, inquit, possunt hæc fieri? Qua ratione accipit centuplum, qui nihil sibi relinquit ex omnib⁹. Nempe hoc est q̄d̄ paulò ante commemorauī. Tollite iugum meū super uos: & inuenietis requiē. Mira nouitas: sed eius qui noua oīa facit. Iugū tollēs, inuenit requiem relinquens omnia, centuplum habet. Nouerat hoc & ille nimirum homo fm cor dei, qui, ei loquebatur in psalmo:
Psal. 30. Nunq̄d adhæret tibi sedes iniquitatis, q̄ fingis laborē in præceptor? An non fictus in p̄cepto labor, onus leue, suaue iugum, crux inunctae? Huius enim rei sacramentum est q̄d̄ in dedicatione ecclesiarum depictas in pariete cruces oleo sancto pontifex linit. Sic & olim quidem Abrahæ dictum est. Tolle filium tuū quem diligis Isaac, & offeres mihi eum iholocaustum: labor fictus est in præcepto. Oblat⁹ siquidem Isaac, sanctificatus est: non mactatus. Et tu igitur si uocem domini audieris totus in animo, & dicatur tibi ut offeras Isaac tuum quodcunq̄ est gaudium immoles deo (interpretatur enim Isaac gaudium seu risus, fideliter & constanter obedire ne timeas. Nimirum etsi rem grandem tibi dicit propheta, facere debes: & obtemperandum ei per omnia: etiā si oportuerit ipsū Isaac iugulari. Nunc autem quicquid affectio propria iudicet securus esto: nō Isaac, sed aries morietur: non peribit tibi lætitia, sed contumacia: cuius uticq̄ cornua uepribus hærent: & sine punctionibus anxietatis esse non potest. Tentat enim te dominus deus tuus, nec mactabitur Isaac ut opinaris: uiuens uiuet, sed eleuatus est uticq̄ super ligna, ut in sublime gaudeas, nec in carne propria, sed in cruce domini gloriēris per quem nimirum crucifixus & ipse es: sed crucifixus mūdo: nam ei uiuis. ¶ Hæc nimirum conuersatio perfectorum: hæc sanctorum uita: hæc gratia spiritalis. Denique tanquam tristes, inquisit semper autem gaudentes
Psal. 39. tanquam nihil habentes, & omnia possidentes: tanquam morientes, & ecce uiuimus. Qui uidebant me foras, fugerunt à me, dicit & filia regis: ea uticq̄ cuius gloria omnis ab intus est. Vnde & clamitat in cantico canticorum, adolescentulas reuocans, quas exteriori sua incompositione
Canti. 1. deterritas uidet: Nigra sum, sed formosa, filiæ Hierusalē: sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomōis. Nolite me considerare q̄ fusca sum, quia decolorauit me sol: ac si manifeste spiritualis quispiam dicat, teneras & infirmas mentes exhortans. Quid laboriosa quæq̄ & humilia conuersationis nostræ tam sedule numeratis? Saga cilicina sunt, & pelles arietū rubricatæ, quibus interior ille splendor & interna tegitur gloria, ut illæsa à pluuerīs & imbris iniuria conseruetur. Nolite me considerare q̄ fusca sum: nolite pauere: nolite mirari. Neq̄ enim tristitiæ aut necessitatis est exterior iste neglectus, & nigredo forinseca: sed occulti splendoris, & exultationis internæ. Decolorauit, inquit, me sol, lux interior exterioris impatiens. Nimirum ignis est, & inania folia non admittit. Alioquin aut exuri folia, aut certè si præualuerint, ignem extinguī necesse
1. Thes. 5 est. Quod quidē omnium cauendum apostolus docet, spiritum, inquiens, nolite extinguere. Magis aūt id Christ⁹ prohibet, uolens eū uehementer accendi. Igitur sponsa q̄dem nigra, sed formosa: apostoli tanquam tristes, semp autem gaudentes: ipsi Xp̄o, si Iudaicis cōsideret oculis, nō Luc. 12.
erat species neq̄ decor. Econtra sanè alios dealbatis uerismatas comparat monumentis, foris quippe splendidos & nitentes, intus sordidos & fetētes. Ambulant eñ in stolis, Mat. 23.
& primas (ut dictū est) cathedras amant, glorioſi, honorati, & magni in oculis hoīm: int⁹ aūt ubi deus uidet, plenī auaritia, inuidia, ambitione, superbia, luxuria fortasse nonnulli. Q̄n eñ talibus detur preciosum illud cōtinētiæ mun⁹, nisi forte ad iudiciū & cōdēnationē? neq̄ paueant & resipiscāt, & cōuertant à studiis suis: sed obdormiscāt in peccatis, & deteri⁹ pereāt ex ipsa sua irreuerētia & securitate. ¶ Sanè ut exercitij spiritalis & curæ cordis indicium euidens est contēptus exteriorū, sic eorundem solicitudo certū nihilominus signū mentis incultæ. Scriptū quippe est. In desideriis est oīs ociosus Et itē. De stercoribus bouū lapidabit piger. Væ uæ misero: dū stercorat, putat ornari. Eccl. 22.
Bos erat Paulus triturās in area dñi, & suum uticq̄ agnoscēs possessorē. Vnde & dicebat. Propter Xp̄m oīa detrimentū feci: & arbitror ut stercora, ut Xp̄m lucrifaciam, Phili. 3.
Hæc amplexat stercora etiā si quondā nutrit⁹ fuerit i croceis, his lapidat stercoribus piger, qui Xp̄m lucrifacere negligēs, corde uacuo & deserto foras cogitur euagari. Si quidem famis necessitate Iacob patriarcha descedere legitur in Aegyptū, & prodigus ille fili⁹ seruire porcis, ede re siliquas egestate coact⁹ est. ¶ Sed, quid dicit scriptura? Habenti dabitur, & abūdabit: nō habenti aūt, & hoc ip̄m Mat. 13.
q̄d̄ uidet habere, auferet ab eo. Arescet fœnū, & decidet flos, ipse quoq̄ fenestræ claudentur, ut nihil ultra terrenæ ualeant cōsolationis haurire. Deniq̄ arguā te (ait dñs) & Psal. 49
statuā cōtra faciem tuā Quid illud cōfusionis erit, qd miseriæ, quid doloris, q̄n dissipatis foliis & dispersis uniuersa nudabit turpitudo, reuelabitur ignominia, sanies apparebit: q̄n iam immortalis factus internus ille cōsciētiæ uermis, tota malignitate corrodet sed nō cōsumet animā infelicē: nec erit oīno dissimulationis locus, aut spes ulla consolationis? Quid eñ causæ est q̄ ne modo quidem cōscientiæ stimulos sustinere aliquatenus possunt, sed auertunt oculos cordis, & ad consolationes miseras cōuertūtur, aut certè dissimulationibus aliqbus decipiunt semetipsos, & mētitur iniquitas sibi, nisi q̄ intolerabilis ille est cruciat⁹ (licet adhuc blandiat spes, & extenuet oīno dolorē) dū sibi ipsis, p libitu tpa metiunt, & oē q̄d̄ agūt, facile diluendū, deferendūq̄ q̄d̄ appetunt, temeraria præsumptione p̄mittūt? Sed & ipsa cōsuetudine & incuria stupidi & insensati corde, ferè nihil sentiunt, q̄ quidē oīa dōgi⁹
aberunt: ubi fiet quod scriptū est: Arguā te, & statuam cō Vbi sup.
tra faciem tuā. ¶ Quāto enim sibi uicinior, & naturali necessitudine charior aīa carne sua est, tāto acrius doleat necesse est, & molestius ferat p̄priā, quàm corpoream læsionem, ubi à stupore isto & insensibilitate fuerit excitata: sicut econtra bona propria, & delicias spūales, internamq̄ animi uoluptatē ubi contigerit experiri, eò uticq̄ delectabili⁹ āplectat, iucūdius q̄ fruat oportet: quò p̄rius & expressiū eā tāgūt, nec exterius mendicāt. Nemo quippe eo modo iumēti sui, quo corporis sui refectiōe poterit delectari, placet quidē & illa, sed longe aliter ista sapit, aliterq̄ sentit. Quod si iumentū aīæ corpus esse fateris: eadē uticq̄ rō tibi obseruanda est & in ipsis. Noli ergo errare, noli seduci, ut nō magis in spiritalib⁹ spm̄ credas quàm i corporalibus oblectari. Vel humanā cōsule rationē si fides in te penit⁹ obdormiuit. ¶ Tres i carcere quōdā fuisse legim⁹, Genē. 40
tres in cruce. Ioseph siquidem cum pincerna & pistore re Luc. 23
gis carcerali custodiæ mancipatus. Xp̄s uerus Ioseph cū sceleratis duobus uticq̄ reputatus est. Et illi quidē in carcere uidere somnia, & audiere interpretationē: isti in cruce uerba locuti sunt, & unus accepit promissionem. Priorum siquidē alter propinabat regi, & audiuit. Restituetis in gradum pristinū. Alter pascebat aues, & rēsum mortis Luc. 15.
accepit, Ipsi quippe sunt porci quos pauit ille prodigus

adolescēs

adoloſcēs, Spurci ſiquidē & elati, merito porcorū & auiū noīe deſignant. Porrò eorū qui crucifixi ſunt cū ſaluatore alteri utiq; cōfitenti dictū eſt. Hodie mecū eris in paradiſo, alteri quidē blaſphemāti, nō quidem à dño (neq; em̄ tunc ille iudicabat quēquā) ſed à ſocio rīſum eſt. Neq; tu times deū, qui in cadē dānatione es? Quid ergo putas? qd duobus illis quorū alteri dictū eſt, reſtitueris poſt tres dies, alteri hodie mecū eris in paradiſo, præter ipſam ſanè dilationē interim potuit eſſe moleſtus? Quid uerò illū potuit delectare cui dictū eſt, trūcato capite poſt triduum ſpēderis, auiū eſca futurus? Sanè in hoc poſiti ſumus oēs: & nemo niſi in carcere, ſine cruce interim nemo. Quippe ubi nec innocēs inuenit immunis, qñ peccator requieſcet? Cæterū ſi quis uolēs ſuſtinet diſcēs, nos quidem iuſte mercedē habebit, ſi nautē inuit? & blaſphemās, & negans deū factis, duplex ei cōtritio eſt. Si quis teſtimoniū habet ſalutis, etiā & caro eius requieſcit in ſpe, & prophetæ farī nulla pulmētū cōdit atq; dulcorat: ut in olla iā non mors, ſed uita ſit. ¶ Denicq; nemo ſanè mētis ampliorē eſſe in uitijs credat, quàm iuſtutib? delectationē: præſertim cū ſit deus uirtutū, totius ueræ iucūditatis fons, lætitiæ q; exultationis origo. Neq; em̄ carni ſeu mūdo aut maligno principi, ſed Xpo utiq; ſeruire, regnare eſt. Audi hoiem de propria utiq; experiētia phibentē fidele teſtimoniū ueritati. In uia (inqt) teſtimoniorū tuorū delectat? ſum ſicut in oibus diuitijs. Quid erit ī patria, ſi tāta eſt copia delectationis in uia? Sic & apls nō in ſpe ſolū: ſed etiā ī tribulatiōe docuit gl'iari. Ille quidē ſic ait. Amic? huius ſeculi, authoris ſeculi inimicus. Ille quidem ſic: ego fortè nō ita. Delicatus ſum, hō pctōr ſum, nec ſubſiſtere in tāto labore ſine gīa multa, nec ipſam gratiā ualeo promereri, quaſi uerò gīa nō ſit gratia, ſed operū merces: quaſi nō oēs peccauerint, aut nō oēs egeāt gratia dei. Aeſtimas ô hō quia pſonarū acceptio ſit apud deū, & non oēs oīa relinquētes tā copioſe conſoletur? Noli eſſe incredulus: acqeſce uel ueritati, de cuius teſtimonio nulli licet dubitare fideli. Et oīs, inqt, qui reliq̄rit patrē, aut matrem, aut domum, aut agrū ppter nomē meū, cētuplū accipiet. Neminē Xps excipit. Miſeri igit̄ qui dicūt, p̄ter nos: qui excludunt ſemetipſos & excipiūt à bñficio gñali. Nimirū indignos ſe iudicant multomagis uitæ æternæ: qui nec ip̄m quidē cētuplū ſperāt. Sed qa deus uerax eſt q promittit: hō utiq; mēdax eſt qui diffidit. ¶ Et oīs q relinquerit patrē, aut matrē, aut domū, aut agrū propter nomē meū cētuplū accipiet, & uitā æternā poſſidebit. Facile ego poterā cōtradictionē ſuſtinere linguarū, ſi id loquerer ex meipſo. Siquidē non percipit carnalis hō quæ ſunt ſpīritus dei: ſed ſtultitia illi uidetur. Nūc aūt ipſe id loquit̄, cuius uerba etiā cælo & terra trāſeūtibus nō trāſibunt. Sed audiui (ait hō) q̄ pditionis, ſumit occaſionē, & (ut uulgo dr̄) feſtucā q̄rit unde ſibi eruat oculū: audiui, inqt, de illo & illo q reliquerant oīa, & ad uomitum ſuum ſunt reuerſi. Quō illi acceperāt cētuplū? Exurge dñe iudica cām tuā, & iſtorū nēpe calūniam, & murmur ipſorū q fortè oīa relinq̄re uiſi ſunt: & minime tñ centuplū acceperūt, nō contra nos, ſed cōtra te eſt, q dixiſti. Oīs qui reliq̄rit patrē &c. cētuplū accipiet. Quid tñ dicimus? An ex collegio diſcipulorū reprobari qs pōt niſi loculos habēs? Sūt em̄ loculi nō modo pecuniæ ſed propriæ uolūtatis. Scrutet̄ pinde uias ſuas: & ſtudia ſua qui ꝓmiſſam cētuplī gratiā ſibi deeſſe cauſat: nec dubiū qn in ueniat angulū & diuerſoriū reclinatoriūq; nō quidē filij hoīs, ſed aut foueā uulpis, aut uolucris nidū. Magis autē perfecti? obſecro relinquat oīa: & ſolū ſequat̄ Xp̄m, iactās cogitatū ſuū in deo, enutriend? ab eo, & centuplum ſine dubio perceptur?. Neq; em̄ pōt ſoluī ſcriptura, q̄ tā certa ueritate ſubnixa, oībus id ſine exceptione ꝓmittit. Nihil ſibi retineat, nihil ſuis, ne modicū fermentū totā maſſam corrūpat. Sūt em̄ qui ſibi retinēt aliqd, dñicæ uocis obliti, qui nō ſuā uenit facere uoluntatē: & in ipſis q̄q; ſctōrū colegijs propria autdeſiderio, aut fortaſſe cōſilio importuni? adhærētes, ſciolos ſeſe faciūt, de ſe ſibi aliquid retinentes: quos penit? abnegaſſe, & diuinæ prouidentiæ, ac obediētiæ patrū, cōſilijs quoq; ſpūaliū uirorū debuerant cōmiſiſſe. Sūt em̄ q propinqs retinēt & amicis quod abiiciunt à ſeipſis pro eorū proſperitate pñti, inani prorſus & ſeculari ſolicitudine æſtuantes. Crudeles planè, q nequaquā proximos diligāt tanquā ſe: crudeles inquā uel in ſe, uel in ſuos: imo qd̄ uerius eſt, in utroſq;. Nemo ergo cum ſe uidet nō oīa reliq̄ſſe, cētuplū nō accepiſſe miret̄. ¶ Præcioſa ſiquidē diuina cōſolatio eſt, nec oīno tribuit̄ admittentibus alienam. Infelix tu Eſau qui dixiſti. Num umā tñ benedictionē habes pater? Quāto meli? erat dicere cū ꝓpheta. Vnā petij à dño, hāc req̄rā. ¶ Indign? em̄ bñdictiōe cæleſti cōuincit̄, qui dubio q̄rit affectu, duplici petit intentione, aliud ſibi refugiū parās, ſi fortè eā nō obtinere contingat. Maior eſt iniqtas mea (ait fratricida prim?) quàm ut ueniam merear. Quid ergo? Renuat conſolari aīa tua ſi ueniā nō meret̄. Hoc ſolū deplora: hoc ſolū plāge. Aliud ne cogites qdē. Sed nūc, inqt Cai, cīs q inuenerit occidet me. Graue. ſ. dammū, grandis iactura ſi perimat̄ corp?: qñquidē aīa periit. Sed occidēdū ſeſe cauſabat̄ infelix, tāquā pro magno bñficio habitur? ſi prohiberet̄ occidi. Qd̄ & factū eſt. Cōſolationē miſerā obtinuit quā q̄rebat, & obli tus eſt cōſolationis maxime, pro qua multo ſtudio ſi? ſupplicare & remediū q̄rere oportebat. An nō idē & de Saule legiſti? Vbi em̄ pſtitit in ſnīa Samuel ſanct?, nunc, inqt, honora me uel corā pp'lo. Ad qd tibi hæc honoratio miſer? Hæccine erat tota illa ſupplicatio: peccaui, ora dñm p me? Merito ſanè non pepercit qui intuebatur cor. Falſa nō poterat ſupplicatione moueri. Vix adhuc dixerat. Dauid peccaui, & reſpōſum illi eſt, dñs trāſtulit pctm̄ tuū à te. Sic nimirū, ſic uſq; hodie dilectiſſimi, cui? ad alias cōſolationes mens inhiat, & penitus in caducis & trāſitorijs nō renuit conſolari: ipſe ſibi profecto cæleſtis ſubtrahit gratiā cōſolationis. Quā ſi digna deuotione, pleno affectu, deſiderio uehementi petere, q̄rere, pulſare ſatageret, ſine dubio petēs acciperet, q̄rens inueniret, pulſanti apperiretur. Alioqn ſi fortè (qd̄ abſit) pudendū illū apoſtaſiæ ſaltū p̄ſumpſerit, certū oīno ſit teſtimoniū ueritatis accipiētib?, aut nūquā eū oīa reliquiſſe: aut ip̄m q̄q; poſtea deſeruiſſe centuplū qd̄ acceperit. Nōnulli ſiquidē cū ſpīritu cœperint heu carne poſtea cōſummar̄. Qd̄ ſi inſanū eſt centuplū nolle recipere, uelle relinq̄re pluſquā inſanū iure cēſetur. An ueró plāgēdus tibi uidet̄, qui abſtract? & illect? à cōcupiſcētia ſua, ſpōte id deſerit, libēs abñcit, uoluntarie derelinqt: & q nutriebat̄ ī croceis, amplexat̄ ſtercora? Nō eſt unde cauſet̄ qui eiuſmodi eſt, tāquā in eo uideatur irritum uerbū dñi, aut euacuata ꝓmiſſio. Dum em̄ relinqt oīa habuit ſine dubio repromiſſam cētupli bñdictionē. Siue cauſa cōtēdit: nō ei magis quam Xpo credim?: nec oīno acquieſcim? mēdacē eū facere q ꝓmiſit. ¶ Centuplū, inqt, accipiet, & uitā æternā poſſidebit. Illud em̄ in uia, hæc in patria eſt. Imo hæc patria: illud uia. Illud conſolatio præſentis laboris, hæc futuræ felicitatis conſummatio eſt. Sic nimirū & operarijs huius ſeculi ſolet cibus in opere, merces in fine dari: ſic militāt ib? & ſtipēdia miniſtrant pro neceſſitate laboris: & nouiſſime donatiuū mai? erogat̄ pro quātitate laboris. Sic & filijs Iſrael donec terrā ꝓmiſſionis intrarēt, in deſerto māna non defuit. Et ab eccl'ia poſt q̄ſitū regni cæleſtis aduentū, quotidian? panis petit̄ in oratiōe quā ipſe ſaluator inſtituit. Habes hāc duplicem ꝓmiſſionē & in ꝓpheta euidēter exp̄ſſam, ubi ait. Reddet deus mercedem laborū ſctōrū ſuorū, & deducet illos in uia mirabili. Ipa eſt em̄ uia teſtimoniū dñi, in qua ꝓpheta alius ſicut in oībus diuitijs delectatum ſe eſſe teſtat̄. Vt qdergo in incredulitate moriemini filij hoīm? ¶ At forte adhuc ſecularis ad hæc quiſpiā dicat. Oſtende mihi cētuplum qd̄ promittis, & libens uniuerſa relinquo. Vt quid oñdā? Fides em̄ nō habet meritū, cui humana rō p̄bet experimentū. An potī? hoi oñdenti, quàm ueritati crederes ꝓmittētis? Deficis ſcrutans ſcrutinio. Niſi crediderīs, non intelliges. Manna abſconditū eſt, qd̄ in apocalypſi Ioannis ui-

Luc. 23.

4. Reg. 4.

Nota.

Psal. 118.

Rom. 5.

1. Cor. 2.

Luc. 21.

1. Cor. 5.

Gen. 28.

Psal. 26.

Gen. 4.

Ibidem.

1. Reg. 15.

2. Reg. 12.

Gala. 3.

Sapi. 10.

Psal. 118.

Apoc. 2

ctori promittit. Nouũ nomẽ eſt, q̃ nemo ſcit niſi qui accipit. Videt enim fortè nõ nullis p̃ſentẽ ſctõrũ cõioné facultatum pariter & uolũtatũ hoc loco cẽtupli noíe deſignari. Et magna quidẽ hæc ipſa conſolatio: ſed non adeò gñalis ut poſſit uniuerſaliter oĩb⁹ cõuenire. Quãtos enim ſctõrum au t uoluntarie eã deſeruiſſe, ut anachoretas: aut uiolentia pſecutionis, aut martyres exílio relegatos, humana cõſolatione nouimus caruiſſe? Datũ optimũ eſt cẽtuplũ hoc: deſurſum deſcẽdit à patre luminũ. ¶ An nõ deníq; oĩa poſſi det, cui oĩa cooperant in bonũ? An nõ cẽtuplũ habet omníũ q̃ implet ſpíritu ſctõ, qui Xp̃m habet in pectore? Niſi q̃ lõge pluſquã cẽtuplum eſt uiſitatio paracleti ſpírit⁹, & præſentia Xpi. Quàm magna, inquit, multitudo dulcedínís tuæ dñe quã abſcõdiſti timẽtibus te, perfeciſti eis qui
Pſal. 30. ſperãt in te. Vides quõ memoriã abundãtiæ ſuauitatis huius eructuet aĩa ſancta: quõ exprimere geſtiẽs uerba multiplicet. Quàm magna, inqt, multitudo. Hoc ergo centuplum adoptio filorũ eſt, líbertas & primitiæ ſpũs, deliciæ charitatis, gloria cõſcientiæ, regnũ dei q̃d intra nos eſt, non utiq; eſca uel potus: ſed iuſtitia, & pax, & gaudium in ſpũ ſancto. Gaudiũ ſanè non modo in ſpe gl̃iæ: ſed etiam in tribulatiõib⁹. Hic eſt ignis quẽ uoluit Xp̃s uchemẽter
Luc. 12. accendi. Hæc uirt⁹ ex alto, quæ Andreã fecit amplecti crucẽ. Laurentiũ ridere carnificẽ. Stephanũ pro lapidantib⁹ flectere genua ad orationẽ. Hæc illa pax quã ſuis reliquit
Sapiẽ. 3. Xp̃s, q̃n dedit & ſuã. Siquidẽ donũ & pax eſt electis dei: pax utiq; præſentis, & donũ futuræ. Illa ſuperat oẽm ſenſum: ſed & huic qcqd ſub ſole placet, qcqd in mundo concupiſcitur, non poterit cõparari. Hæc gratia deuotionis, & unctio docens de oĩbus, quã expertus nouit, inexpert⁹
Apoc. 2. ignorat: q̃n nemo ſcit niſi q accepit. ¶ Vtinã hic filiorũ hominũ cõcupiſcẽtia uigilet, utinã uel curioſitas excitetur, ut dicant in cordibus ſuis, nõ uidetur hoc uerbũ adinuẽtionis humanæ, cui ſic cõſonant uno ore teſtimonia ſcripturarũ. Q; ſi ita eſt, ſine dubio uchementer erram⁹. Probare libet an hæc ita ſe habeant, guſtare quid hoc abſconditum mãna ſapiat, experiri quid ſit hoc cẽtuplum, quale gaudiũ in ſpũ ſancto. Cras profecto reſpõdebit ei iuſtitia
Genẽ. 30. ſua, qui id ſtudioſe quæſierit cõfeſtim ut guſtauerit, uidebit quàm ſuauis eſt dñs: quoniã bonus nõ modo tenenti, ſed & quærenti ſe, animæ ſperãti in ſe. Alioquin uenite &
Tre. 3. arguitæ me dicit dñs: ſi non omnis qui reliquerit patrẽ & matrẽ, aut domũ, aut agrũ propter nomen meum, centuplum acceperit nunc in hoc tempore. ¶ Parum eſt, & uitã æternã poſſidebit. Verũ ſi in præſentis commendatione centupli ſermo deficit, & ex abundantia cordis anguſtia oris obſtruitur: quidni ad promiſſionẽ æternæ uitæ defectum proprium ipſa etiã cogitatio fateatur? Si id q̃d ex parte eſt, non ualeat eloqui nec expertus: quid inexpertus de pfectione balbutire conet? Oculus non uidit deus abſq; te, quæ præparaſti diligentibus te. Pax enim eſt quæ exuperat omnem ſenſum, pax ſuper pacem, indeficiens exultatio, torrens uoluptatis diuinæ, flumen lætitiæ, gaudium plenum. Cogita quicquid uis, quicquid potes exopta, excedit cogitatum omnem, deſiderium omne exuperat illa fœlicitas, æternitas illa, beatitudo illa. Ad quã nos ſua miſeratione perducat præueniens in benedictione dulcedínís, & indeficienter interim tribuens promiſſam centupli gratiam: ad ſolatium utiq; & remedium laboris huius, ne deficiamus in uia: ut de exhibitione præſentium munerũ firma ſit expectatio futurorum, qui uenit ut uitam habeamus, & abundantius habeamus, Ieſus Chriſtus dominus noſter.

Finis.

Hacten⁹ habes amãtiſſime lector opera à diuo noſtro Bernardo cõpoſita. Nã nnonulla alia quæ iam à lõgo tẽpore ei aſcribũtur, ſua nõ ſunt: nec eius ſtilũ mín⁹q; ſpíritũ redolent. Ne propterea op⁹ prælatiſſimũ talíũ inculcatiõe obtenebretur, peritorũ conſilio reiecím⁹, demptis quæ ſequuntur paucis.

Incipit præfatio in epiſtolam ſiue tractatũ de uíta ſolitaria ad fratres de monte dei.

CHariſſimis fratrib⁹ & dñis. N. priori & cæteris, ſabbatũ delicatũ. ¶ Penè ĩpudenter & pluſquã decebat os meũ patet ad uos chariſſimi fratres in Chriſto, nõ poſſum tacere, de⁹ ſcit. Ignoſcite qa cor meũ dilatatũ eſt. Dilatamíni et uos obſecro in uíſceríbus ueſtris, & capite nos, qa totus ueſter ſum, in eo in cuius uiſceribus inuicẽ cupímus uos. Ideo ex quo receſſi à uobís, uſq; nunc qualẽcũq; laborẽ meũ quotidíanum ſtatui dedicare nõ uobís, q̃ nõ índigetís: ſed fratrí Stephano, & ſocijs ei⁹ fratribus iuníoribus & nouitijs ueniẽtib⁹ ad nos, quorũ doctor deus ſolus eſt: ut habeãt & legant ſi forte ibi aliquid inuenerint utile ſibi ad ſolatium ſolitudínis ſuæ, & ſancti propoſiti incitamentũ. Offero quod poſſum, bonã uoluntatẽ. Ipſamq; à uobís repeto cum fructíbus ſuis. Dauid ſaltãdo placuit deo, non ꝓpter ſaltũ: ſed propter affectũ. Similiter & mulier quæ unxit pedes dñi, 2. reg. 6. laudata eſt à Chriſto nõ quia unxit, ſed qa amauit: & quía Lucæ. 7. q̃d habuit hoc fecit, in eo iuſtificata eſt. Deinde uobís etiã arbitratus ſum dedicãdum aliud quoddã opuſculũ, quod in conſolationẽ ſuam & in adiutoríũ fidei facere me compulit fratrũ quorũdã plus anxia quàm periculoſa neceſſitas: quorũ triſtitia plurimũ mihi ſolet facere gaudíũ: niſi q̃ eos contriſtatos uidere non poſſum. Præ magnitudíne quippe non ſolũ fidei, ſed etiam amoris, exoſum adeò habent qcqd uideꝰ eſſe cõtra fidẽ, ut ſi uel ad modicũ ſeu ex ſpũ blaſphemiæ, ſeu ex ipſo ſenſu carnis fuerint ſuper hoc attẽtati uel pulſati, quaſi ex ſolo auditu uel attactu læſam oĩno in ſemetipſis æſtiment conſcientiæ pietatẽ uel puritatẽ, & miſerabiliter defleant ſemetipſos quaſi reprobos circa fidẽ. Quibus & contingit à ſeculi tenebris ad puríoris uitæ exercitia uenientibus, q̃d cõtingere ſolet repẽte prodeuntib⁹ ad lucem à diutinis tenebris: ut ſicut in illis lux ipſa, qua cætera uidẽda ſunt, primo irruens, infirmis oculis fit moleſtat: ſic & iſti ad primũ fidei lumẽ cæcutiãt, nec inſolitos nouæ lucis radios pñt ſuſtinere, donec ipſo lucis amore aſſueſcant.

Explicit præfatio.

Incipit epiſtola ad fratres de monte dei.

FRatribus de monte dei, orientale lumẽ & antiquum illum in religione Aegyptiũ feruorẽ tenebris occiduis & Gallicanis frigoríb⁹ inferẽtibus, uitæ. ſ. ſolitariæ exẽplar, & cæleſtis formã cõuerſatiõis. ¶ Occurre & cõcurre ĩ gaudio ſancti ſpũs aĩa mea, & riſu cordis in feruore pietatis, & in oĩ obſequio deuotæ uolũtatis. Quídníq; etem epulari & gaudere in dño oportet: qa xp̃ianæ deuotionis ac religiõs ſpecioſiſſima portio, quæ cælos propínquius tangere uidebat, mortua erat, reuixit: periérat de mũdo, & inuẽta eſt. Auditu auris audieramus, nec credebamus: legebamus in libris, & mirabamur de antiqua uitæ ſolitariæ regula, & magna in ea gr̃a dei: cum ſubito ĩ uenim⁹ cã ĩ cãpis ſiluæ, in monte dei, in mõte pingui. Vbi iã pingueſcũt ſpecioſa deſerti, & exultatiõe colles accínguntur. Ibi em etiã per uos offert ſe oĩbus, & in uobís ſedemõſtrat, & ignota hactenus innoteſcit in paucis ſimplícibus, ipſo eã uobís ingerẽte, q̃ in paucis ſimplicib⁹ totũ olim ſibi mundũ ſubiecit ipſo mũdo mirãte. Licet em magna & diuina planè fuerit miracula quæ dñs geſſit in terris: hoc tm unũ ſup oĩa alia enituit, & cætera cuncta illuſtrauit, q̃ ſicut dictum eſt, in paucis ſimplicibus totum mundum & oẽm ſapientiæ eius altitudinem ſibi ſubiugauit. Luc. 10. Quod etiã nunc cœpit operari in uobís. Ita pater: ita q̃n ſic bene placitum eſt ante te. Abſcondiſti em hæc à ſapientibus & prudẽtibus huius mũdi: & reuelaſti ea paruulis. Luc. 12. Nolite ergo timere puſillus grex, ait dñs, ſed oĩno confi- 1. Cor. 1. dite, qa cõplacuit deo pr̃i dare uobís regnum. Videte fratres mei, uidete uocationem ueſtram. Vbi ſapiens inter uos? Vbi ſcriba? Vbi conquiſitor huius ſeculi? Nam etſi ſunt aliqui

Matt. 3

Mat. 17.

Nota.

ratione agunt, nec trahūtur affectu, & tm uel authoritate permoti, uel doctrina commoniti, uel exemplo prouocati approbant bonū ubi inueniunt, & quasi cæci sed ad manum tracti sequunt: hoc est imitātur. Sunt rationales, q p rōnis iudicium & naturalis scientiæ discretionem habēt & cognitionē boni & appetitum, sed nondum habēt affectum. Sunt perfecti, qui spiritu aguntur, qui à sancto spū pleniùs illuminantur. Et qm sapit eis bonū cuius trahunt effectu, sapiētes uocantur. Quia uerò induit eos spūssanctus cuius affectu trahūtur, sicut induit olim Gedeonem: sic spūssancti indumento, spūales appellantur. Primus status circa corpus se habet. Secundus circa animam se exercet. Tertius non nisi in deo requiem habet. Quorum singuli sicut habent certam proficiendi rationem, sic in genere suo certam habent perfectionis suæ mansuram. ¶ Initiū boni in conuersatione animali, perfecta obediētia est. Profectus, subiicere corpus suum, & in seruitutem redigere. Perfectio, usus boni consuetudinem uertisse in delectationem. Initium uerò rationalis est intelligere quæ in doctrina fidei apponuntur ei. Profectus, talia præparare qualia apponunt. Perfectio, cū in affectū mentis trāsit iudiciū rationis. Perfectio uerò hominis rationalis, initium est hoīs spiritualis. Profectus ei⁹, reuelata facie speculari gloriam dei. Perfectio uerò transformari in eandē imaginē à claritate in claritatem sicut à dñi spiritu. ¶ Primū igitur prosequendum de primo, scilicet de aīali. Aīalitas est uite modus sensibus corporis seruiens. s. cū aīa quasi extra se per sensus corporeis circa dilectorū delectationes corporū affacta, eorū fruitiōe pascit uel nutrit sensualitatē suam: seu cum intra se regrediēs & corpora qbus fortiꝫ glutino amoris & consuetudinis adhæsit, in locū incorporeæ naturæ secū ferre non ualens, eorū illuc secū trahit: imagines, & amicabiliter ibi cum eis conuersatur, quibus assuefacta. nil putat esse nisi uel quale foris reliquit, uel quale intus contraxit: inde quādiu licet iucundū habet secundū delectatiōes corporis uiuere. Cum aūt ab eis auertitur, nescit nisi corporea imaginādo cogitare. Cum uerò ad cogitanda spiritualia uel diuina se erigit, non aliud de eis quàm de corporibus uel de corporalib⁹ potest æstimare. ¶ Hæc auersa à deo sit stultitia, cum nimiū intra semetipsam fuerit remissa, & tam bruta ut regi uel nolit, uel non possit. Cū uerò ipsa sibi per superbiam extra se nimiū fuerit abrepta, fit prudentia carnis, & ipsa sibi sapientia esse uidetur, cū stultitia sit, dicēte ap̄lo. Dicētes se esse sapiētes, stulti facti sunt. Porrò ad deū cōuersa, fit recta simplicitas: hoc est eadē semper circa idem uoluntas. sicut fuit in Iob q dictus est uir simplex, & rect⁹, ac timēs deū. ¶ Proprie ei simplicitas & perfecte ad deū conuersa uoluntas, unā petens à domino, hanc requirens, non ambiens multiplicari in seculo. Vel est simplicitas, in conuersatione uera humilitas scilicet uirtutis magis conscientiā amplectēs quàm famā, cū nō refugit uir simplex uideri stultus in seculo, ut sit sapiens in deo. Vel simplicitas est sola ad deum conuersa uoluntas, sed nondum ratione formata ut amor sit, id est formata uoluntas: nondum illuminata ut sit charitas: hoc est amoris iucunditas. Simplicitas ergo initiū aliquod in seipsa habēs creaturæ dei, hoc est uoluntatē simplicē & bonam, quasi futuri boni hoīs informē materiam, in primordio conuersionis suæ offert authori suo eam formandam. Iam em cum bona uoluntate habens initiū sapientiæ, id est timorē dñi, ex ipso colligit nec per se eam formari posse, nec q̄quā tā expedire stulto, quàm seruire sapiēti. Itaq; homini se propter deū subiiciens, ipsam ei bonā uoluntatem cōmittit in deo formandā in sensu & spiritu humili. Iam timore dei incipiēti operari in eo oēm uirtutū plenitudinē, dum p iustitiā defert maiori, per prudētiā nō credit se sibi, per tamperantiā refugit discernere, per fortitudinē totum se obedientiæ subiicit, nō discernēdæ, sed adimplēdæ. Hæc em uxor est cui à dño p̄cipit Et ad uirū tuū erit cōuersio tua. Vir eius, rō uel spiritus est suus uel alterius. Huic enim uiro recte obedit uir simplex & rectus in semetipso. Rectius aūt sæpe ac tutius in altero, quàm in semetipso. Ex p̄cepto ergo dei, & ipso ordine naturæ habere debet uxor ad uirū, animalitas ad spm̄ suū uel spiritualem aliquē uirū conuersionem legitimam: hoc est obediē tiam perfectam. ¶ Perfecta uerò obedientia est maxime in incipiente indiscreta: hoc est nō discernere quid uel quare præcipiat: sed ad hoc tātū niti, ut fideliter & humiliter fiat, quod à maiore præcipit. Lignum em̄ scientiæ boni & mali in paradiso, censura discretionis est in cōuersatione religionis penes patrē spūalem, qui diudicat oīa: ipse uerò à nemine iudicatur. Ipsius est discernere: aliorū est obedire. Adā gustauit in malum suū de ligno uetito, edoctus ab eo qui suggerendo ait. Quare præcipit uobis deus ut de ligno nō comederetis? Ecce discretio, cur præceptum sit. Et addit. Sciebat em̄ qa qua die comederitis: aperientur oculi uestri, & eritis sicut dii. Ecce ut qd̄ præceptū sit, scilicet q̄ deus fieri nō sinat. Discreuit, comedit, & inobediēs factus est: & de paradiso eiectus est. Sic & animalē discretū, nouitiū prudentē, incipientē sapientē, in cella diu posse consistere, in congregatione durare impossibile est. Stultus fiat, ut sit sapiens: & hæc oīs sit eius discretio, ut in hoc nulla sit ei discretio. Hæc oīs sapiētia ei⁹ sit, ut in hac parte nulla ei sit. ¶ In eo uerò in quo te sibi animalitas ratioq; conterminant, in natura aīæ humanæ relictus est à creatore bono intellectus & ingeniū, & in ingenio ars in quo constituit deus hoīem sup̄ opera manuum suarum, & oīa secularia ista subiecit sub pedibus ei⁹. Aīali superbo, in testimonium naturalis dignitatis, & similitudinis dei amissæ. Simplici uerò & humili, in auxiliū recuperādæ dignitatis, & cōseruandæ similitudinis. In hoc notum dei, manifestū est in illis. In hoc æstimatur de creatura creator. In hoc cognoscitur iustitia dei. & qa qui bñ agunt, digni sunt uita: q uero aliter, digni sunt morte. In hoc creatura q̄ spōte hoī seruit, ad naturā subiicitur & aptat, ut seruiat ad eam q̄ ex peccato est necessitatē, & ad uoluntatē, & uoluptatē. Hinc etiā quot & quanta uitæ huic necessaria, et bonis & malis utilia, & in genere suo pulcherrima, & à bonis & malis hominibus facta sunt & fiant, oībus manifestum est. Hinc enim ī literis, uel opificijs, uel ædificijs, per innumerabiliter multiplices hominū adinuentiones tot processerūt modi studiorum, & tot genera professionum, subtilitates, exquisitæ scientiæ, artes, eloquentiæ, dignitatum officiorumq; uarietates, & innumerabiles, conquisitiones huius seculi, quibus homines illi etiā qui dicuntur sapientes huius mundi, cum eis qui sunt simplices & filij dei, pariter utuntur ad necessitatē & utilitatē. Sed illi abuntur eis ad curiositatē, & uoluptatē, & superbiā. Hi aūt utunt eis ꝓpter necessitatē, alibi habētes suā suauitatem. Ideò illos seruos sensuū suorū & corporū suorū sequunt fructus carnis suæ, q sunt fornicatio, immūditia, superbia, luxuria, inimicitiæ, contentiones, æmulatiōes, iræ, rixæ, dissentiones, inuidiæ, cōmessatiōes, ebrietates, & his similia: quæ quicūq; agūt, regnū dei non consequentur. Hos aūt fructus, spūs q̄ sunt charitas, gaudiū, pax, patiētia, benignitas, longanimitas, bonitas, mansuetudo, fides, modestia, cōtinentia, castitas, & pietas, promissionē habēt uitæ quæ nūc est & futuræ. ¶ Hi utriq; quādiu simul sunt in actu, hoīes uidēt similes actiones, deus autem uoluntates discernit & intētiones. Cum uere unusquisq; redit in sua, unūquēq; ex fructib⁹ intētionis suæ pascit conscientia sua nec tm̄ ab utroq; æque ad cōscīam redit: q̄a nemo ad eam redire amat post actionē, qui recta intētione ad agendum ab ea nō proficiscit. Qui tm̄ redit ad cōscīam suā, si nōdum uicit concupiscentiā suā, inuenit ibi de ipsa cōcupiscētia sua uel suaues delectationes, uel graues corrosiones, & in de multiplicat cogitatiōes. Qui uerò iam cōcupiscentiā uicit: quādiu tm̄ ueri boni maior cōcupiscentia uel maior delectatio mentē ei⁹ nō obtinuerit: cum exosa quadā uoluptate: gestorū: uisorū uel auditorū patit imaginatiōes: unde in utroq; lūbi implentur illusionibus delectationū, & ad cogitanda diuina uel spūalia, lumen suorū oculorū,

Roma. 1.

Iob. 1.

Gen. 3.

Nota.

Roma. 1.

Gala. 5.

Ibidem.

& ipm non est secũ,q cũ pugnat cõtra cõcupiscẽtias ,patitur molestias qa uincere adhuc non ualet ad perfectũ affectiones.Qui uerò iam ad libertatẽ aspirat, excutere à se non põt affectionũ imaginationes, & noxias uel occupatorias uel otiosas quæ exinde passim oriũtur cogitatiões.Hinc in tpe pſiamodiæ uel oronis,cæterorũq exercitiorũ spũalium,in corde serui dei etiam nolentis & reluctãtis imaginationes uoluuntur,& fantasmata cogitationum uersant,à quibus uelut ab auibus immũdis infidentibus uel circũuolantibus sacrificiũ deuotionis uel oĩno rapitur de manu tenentis,uel sæpe polluit usq; ad lachrymas offerentis.Fitq; mirabilis,& iniqua miseræ aiæ diuisio,spiritu & ratione uoluntatẽ cordis & intentionem,& corporis sibi promptũ obsequiũ defendẽte:aiali uerò improbitate sibi affectũ præripiẽte & intellectũ,mẽte sæpi9 sine fructu remanẽte.Hinc in animis infirmioríb9,& in q bus cõcupiscentiæ carnis & seculi necdũ perfecte mortifi catæ sunt,uitia passim curiositatis ebulliũt.Hinc solicitudinis & silentij quærũtur inordinate & proposito inimicæ consolationes,in uia regia cõium institutionũ furtiua propriæ uoluntatis diuerticula,solitorũ fastidiũ,præsumptio nouitatũ,q quidẽ ægri animi pruritũ & tædiũ quasi confricãdo uidẽtur ad horã lenire:sed calefaciũt & accendunt,& ut postea nequius ferueat, & amplius pruriat,effi ciunt.Hinc quotidie fiunt nouæ occupatiões,nouæ actionum & laborum adinuentiones,lectiones diuersæ:non ad ædificandum aiam sed ad fallendum tardãtis diei tædium: ut cũ dãnauerit solitarius oĩa uetera,oĩa solita & defecerint noua:nõ restet nisi odiũ cellæ & fuga matura.¶Propter quod pia simplicitas, & in professione religionis & solitudinis nouus homo,qui non habet uel rationẽ ducẽtem,uel affectũ trahentem:uel discretionem moderantem, sed ui quadã uertitur in semetipm tãquã à figulo figmentum:lege quadã mãdatorum dei quasi manibus alienis faciendus est & formandus in omni patientia:& in rota uolubilis obediẽtiæ:& in igne probationis suæ,plasmatoris & formatoris sui uoluntati & arbitrio subdendus. Nã & si calet ingenio:si uiget arte:si præeminet intellectu :ĩstrumenta sunt hæc tam uitiorũ quàm uirtutũ. Non ergo refugiat doceri uti eo in bono:quo & in malo uti põt:quia hoc primũ uirtutis opus est.Ingeniũ corpus adaptet :ars naturã informet:& intellectus non elatum faciat aĩum:sed docibilem.Ingenium quippe:ars intellectus:& alia huiusmodi gratuito habentur:aliter uirtus. Virtus enim uult Nota. doceri cum humilitate:quæri cum labore:haberi cũ amore.Nã cũ oĩb9 his digna sit:nec aliter uel doceri:uel quæri uel haberi potest.¶Primũ quidẽ docẽdus est rudis incola eremi:ſm apostolicam Pauli institutionem :ut exhi- Rom.12. beat corp9 suũ hostiã uiuentẽ sanctã deo placentẽ: rõnabile obsequiũ suũ.Qui etiã cõpescens in nouitio feruorẽ aĩalis hoĩs qui nõdũ percipit ea quæ dei sunt: circa spũalia ac diuina præproperã & curiosam inquisitionẽ subiũxit,dicens. Dico eĩ per gratiam dei quæ data est mihi ,oĩ- Ibidem. bus qui sunt inter uos,nõ plus sapere quàm oportet sapere:sed sapere ad sobrietatẽ.Quia eĩ oĩs uel præcipue aĩalis hoĩs institutio circa corpus est,& exteriorís hoĩs cõpositionem,docendus est rõnabiliter mortificare corpus suũ ,& mẽbra sua q̃ sunt super terrã, & inter carnẽ ac spĩm quæ inuicẽ iugiter aduersum se concupiscunt,iustũ rõnis ac discretionis habere iudiciũ:nec alicui9 eorũ in iudicio accipere personã.Docẽdus est sic habere corp9 suũ, sicut ægrotũ commendatũ:cui etiam multum uolenti: inutilia sunt neganda:utilia uerò & nolenti ingerenda. Sic de eo agere sicut de nõ suo:sed eius à quo precio magno empti 1.Cor.6. sumus ut glorificemus eum in corpore nostro .Rursumq; docendus est cauere qd pctõri populo dñs per prophetã 3.reg.14 improperat.Projecistis me(inquies)post tergũ uestrum. Multumq; esse cauendũ ne.pro necessariis huius uitæ uel cõmodis:à propositi rectitudine:uel dignitate naturæ:in amorem uel honorẽ corporis sui sinat in aliquo degenerare spĩm suum.Ideoq; durius tractandũ est copus ; ne rebellet,ne insolescat:sic tñ,ut seruire sufficiat:qa ad seruiendum spiritui datũ est.Nec sic habendũ est tãquã ppter illud uiuamus:sed tanquã sine quo uiuere non possumus. Fœdus enim quod habemus cum corpore,non quando cunq; uolumus possumus abrũpere:sed ligitimã eius resolutionẽ patienter nos expectare oportet,& interi q̃ legitimi fœderis sunt obseruare.Sic ergo,nobis est cũ eo cõui uendũ uel conueniendũ,quasi nõ diu nobis sit cũ eo commorãdũ,sicq; ut si aliter euenerit,nõ urgeamur ad exeundum. In quo multũ & scrupulose laborandũ, & periculose sæpe fuerat errandũ,nisi lex obediẽtiæ & cellæ plenam cõis institutionis formã semel tradẽs ingrediẽti de uictu & uestitu,de labore & quiete,de silentio & solitudine ,& oĩbus quæ ad exterioris hoĩs cultũ uel necessitatem spectant.fratrẽ obedientẽ & patientẽ & quietum in reliquũ cautũ redderet,& securũ. In qbus sic semel circũcisa sunt oĩa & pcisa superflua,sic intra congruæ sufficiẽtiæ terminos & gñalis cõtinẽtiæ limites circunscripta sunt oĩa necessaria,ut sit qd fortes cupiant,& infirmi non refugiant, nec ulteri9 quãtitas cõcessorũ lædere possit in aliquo utẽtium cũ gr̃arum actione conscientiã,nec q̃ sunt amputata, tẽtare debeãt aliquatenus in seruo dei corporis bene morigerati & recte educati sufficientiã. In quibus sicut Salo- puer,10. mon dicit,qui ambulat simpliciter,ambulat cõfidenter :q uerò mentis est duræ,corruet in malũ. Licet enim necessitas sic sit ordinata ut nec querelæ sit locus ullus,& oĩs sit superfluitas amputata:si quid tñ uel publice uel priuatim addẽdũ est uel minuẽdũ,hoc in prioris est arbitrio , absq; omni scrupulo obedientiũ subditorũ uel periculo.¶Instituendus est ergo nouus eremita ad cõis institutionis normã cõcupiscẽtias carnis suæ præteritorũ pctõrũ pœnitẽtia cõtinua domare,& ad contẽnenda cætera ad suũpsius contemptũ uenire.Præmuniendus est assidue cõtra tẽtationes,acrius in solitarium nouitiũ desæuientes ,cũ seruũ dei gratis deo seruientem non cessent solicitare uitia mercede oblatæ delectationis,diabolo suggerente,carne concupiscente,seculo cõcupiscenda ingerẽte. Tentat eĩ nos dñs deus noster,ut sciat si diligamus eũ,an non:nõ ut ipse quasi nesciens agnoscat:sed ut plenius hoc in ipsa nobis tẽtatione innotescat. Sed illæ tẽtationes facile uincũt,& facile à rõne eis occurrit,quæ uel suspectæ sunt,uel prima facie malæ esse innotescũt.Quæ uerò sub specie boni se ingerunt,& difficilius discernuntur,& periculosius admittunt.Sicut enim difficillime tenetur mod9 in eo quod bonum esse credit :ita non semper tutus est oĩs boni appetitus.Omniũ aũt tentationum & cogitationũ malarũ & inutiliũ sentina,ocium est.Summa etenim mentis malitia est ociũ iners.¶Nunquam ociosus sit seruus dei,quãuis à deo feriatus sit.Nomen quippe tam suspectũ & uanum & molle,rei tam certæ,tã sanctæ,tã seueræ imponẽdũ nõ est. Ociosum nõ est uacare deo,imo negocium negociorum oĩm hoc est.Qd quicũq; in cella nõ agit fideliter,& feruẽter,quodcũq; agit qd ppter hoc non agit,scilicet ut deo seruiat:ĩ eo quod agit,ociatur.Vbi pro uitãdo ocio ociosa sectari ridiculũ est.Ociosum aũt est,qd nullã habet utilitatẽ,uel utilitatis intentionẽ.Nõ aũt hoc tantummodo agẽdũ est,ut cum aliqua delectatione ,uel sine grãdi nausea ociũ dies transigat:sed ut etiã de perfecta dieta ad profectum mentis semper aliquid in conscientia resideat ,aliquid quotidie in thesaurũ cordis congeratur. Nec ea die bonus cellita se uixisse debet æstimare,in qua nil eorum se egisse recolit ppter quæ in cella uiuitur. ¶Quæris q̃d agas,uel in quo te occupes:Primum extra quotidianum orationum sacrificiũ,uel lectionis studiũ,quotidianæ conscientiæ discussioni ,emendationi ,morum compositioni pars sua diei neganda non est :deinde operandũ est aliqd manibus quod iniungitur,non tam qd animũ delectãdo ad horam detineat,quàm qd spũalibus studijs delectationem cõseruet & nutriat,in quo remittat ad horã animus, non resoluat.Vnde se facile mox ut sibi ad seipm redeundũ esse usum fuerit,expediat sine cõtrouersia inhibentis uoluntatis,

uolũtatis,absq; contagio contractæ delectationis,uel memoriæ imaginantis.Non eñ uir propter mulierẽ,sed mu-
1.Cor.11. lier propter uirum.Non spũalia exercitia sunt ꝓpter corporalia:sed corporalia ꝓpter spũalia.Propter ea sicut uiro creato collatũ est uel comparatum ei adiutorium simile sibi ex ipsa hoīs substantia:sic cum in adiutorium spũalis studij necessaria sint, non tñ in hoc semper æque conuenire uidentur omnia corporalia exercitia, sed quæ cum spiritualibus propiorem uidentur habere similitudinem & affinitatem, sicut ad ædificationem spiritualem meditari quod scribatur,uel scribere quod legatur. Subdiualia eñ exercitia & opera sicut sensus distrahunt,sic sæpe etiã spiritum exhauriunt,nisi cum grauiore rurarium labore operum sit maior contritio corporis usq; ad contritionem & humiliationẽ cordis. Fatigationis enim suæ præssura exprimunt sæpe uehementioris affectum deuotionis.Quod etiam in labore ieiuniorum,uigiliarum& omnium in quibus afflictio corporis est:crebrò fieri manifestũ est. Seriꝰ tamen animus & prudẽs ad omnem se comparat laborem nec in eo dissoluitur, sed per eum magis,in seipsum colligitur, qui semper præ oculis habens non tam quod agit quàm quo agendo intendit, oīs cõsummationis attendit finẽ. Quo inquantũ uerius innitit,intantũ etiã feruentiꝰ & fidelius manibus operat, totius sibi corporis sui subiiciens seruitutẽ.Coguntur enim in unũ sensus ad disciplinam bonæ uoluntatis, nec lasciuire eis uacat à põdere laboris:sed subacti & humiliati in obsequium spiritus docẽtur conformari ei & in laboris participatione,&in consolationis expectatione.Inordinata enim natura per peccatum, & à conditionis suæ rectitudine exorbitãs,si ad deũ fuerit conuersa,recuperat cito pro modo timoris & amoris quem habet ad deum, quæcũq; perdidit auersa: & ubi cœperit spiritus reformari ad imaginem conditoris sui, mox etiam refloreſcens caro,ex uoluntate sua incipit cõformari reformato spiritu. Nam & contra sensum suum incipit eam delectare quicquid delectat spiritum suũ. Insuper & pro multiplici defectu suo ex pœna peccati multipliciter sitiens ad deum, nonnunquã etiã contendit præcedere rectorẽ suum. Delectationes enim non perdimus:
Nota. sed mutamus de corpore ad animũ,à sensibus ad conscientiã.¶Panis furfureus & simplex aqua,& olera,& legumina simplicia,nequaquã res delectabiles sunt:sed in amore Xpi,& desiderio internæ delectatiõis,uentri bene morigerato gratãter ex his satisfacere posse: ualde delectabile est.Quot milia pauperum ex his,uel ex aliquo horum delectabiliter satisfaciũt naturæ? Facillimum quippe & delectabile esset adiuncto amoris dei condimento ſm naturã uiuere:si insania nostra nos permitteret. Qua sanata:statim naturalibus natura arridet. Eodẽ modo & de labore. Rusticus duros habet neruos:fortes lacertos:exercitatio hoc facit.Sine eũ torpere:molleſcit. Volũtas facit usum, usus exercitium : exercitium uires in omni labore subministrat. Sed redeamus ad propositum. Hoc omnibus modis agat & labor & ocium nostrũ,& nunquã sumus ociosi:& hoc semper sit negociũ nostrum,ut perfecte consummetur in nobis quod dicit apostolus animalibus & inci-
Rom.6. pientibus.Humanũ,inquit,dico,ꝓpter infirmitatẽ carnis uestræ. Sicut eñ exhibuistis mẽbra uestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem:ita nunc exhibere mẽbra uestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Audiat hoc attẽtius amicũ corporis sui mãcipiũ, animalis homo qui iam incipit corpus suum subdere spũi, & adaptare semetipsum ad ea quæ dei sunt percipiẽda,&ad exuendã fœdæ seruitutis necessitatẽ,& carnis suæ dñationem cõsuetudinem ut se accingat,necessitatẽ faciẽs sibi contra necessitatẽ,& cõsuetudinẽ contra cõsuetudinem,& affectũ sibi for-
Vbi supra. met contra affectũ:donec plenius mereatur accipere delectationẽ contra delectationẽ:ut delectationibus carnis ac seculi ſm consilium apostoli saltẽ tñ eum delectet carere, quãtum eum delectabat primo eas habere,tantũ delectet eum de membris sui corporis seruire iustitiæ in sanctificationem,quãtũ prius delectabat cũ seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatẽ.Hæc est perfectio animalis hominis in suo statu,uel nouitij incipientis.Qui cum consummauerit hoc aiale uel humanũ,si non respexerit retro,sed fideliter in anteriora se extenderit,cito perueniet ad illud diuinũ,ut incipiat apprehendere sicut apprehensus est,& 1.Cor.13.
cognoscere sicut cognitus est.Hoc autẽ opus non in uno fit momẽto cõuersionis:nõ est unius diei:sed multi tẽporis,multi laboris,multi sudoris:ſm gratiã dei miserẽtis,& studiũ hoīs uolẽtis & currẽtis.¶Oim uerò bonorũ horũ officia est cella,& stabilis perseuerantia in ea. In qua quicunq; cum sua paupertate bene cõuenit,diues est:& quicunq; bonã uoluntatẽ habuerit, secũ habet quicquid ad bene uiuendũ ei opus est.Quãuis bonæ uolũtati nõ semper credi expedit,sed frenanda est, sed regenda est,& maxime in incipiente. Regat sanctæ obediẽtiæ regulã bonã uoluntatẽ,illa uerò corpus,& doceat illud posse consistere in loco:cellã pati,secumq; morari:qđ ī proficiente bonæ cõpositionis initiũ est, & certum bonæ spei argumentũ. Impossibile est hoiem fideliter figere ī uno animũ suũ qui nõ prius alicui loco perseuerãter affixerit corpꝰ suũ:
Nã qui ægritudinẽ animi,migrando de loco ad locũ effu- Nota.
gere nititur,sic est sicut qui fugit umbrã corporis sui.Seipsum fugit:seipm circumfert:locũ mutat,nõ animũ. Eundem ubicq; se inuenit,nisi ꝙ deteriorẽ facit ipsa mobilitas sicut lædere solet ægrum qui circũferendo cõcutit eum. Aegrũ eñ se sciat,&uacet circa causarias partes ægritudinis suæ. Si nõ interrũpitur quies,remedia cõtinuata cito proficient,& sanatus animus ab alienationibus uel captiuitatibus & tentationibus suis, totus in deo suus efficietur. Cura eget,& non modica,non inquinata sed infecta natura.Incũbat ergo immobiliter ualetudinario suo(sic enim solẽt appellare medici ualetudinũ curandarũ officinam)& remedij suscepti prosequatur usum usq; ad sanitatis experimentum.Valetudinarium tuum ô ægrote,ô lãguide,cella tua est:remediũ in quo curari cœpisti,obediẽtia est,obediẽtia uera.Sed scito ꝙ remedia crebro mutata nocent,naturam disturbãt,& ægrum disterminant.Nam & qui aliquò pergit,si unam certã tenuerit uiam,cito peruenit quò tendit:& itineris & laboris faciet finem. Si uerò multas aggreditur uias,errat, nec laboris aliqñ finẽ facit:quia error finẽ non habet. Non ergo remediũ mutes, nec aliud pro alio accipias:sed usq; ad termiuum perfectæ sanitatis,medicinalis obedientiæ remedio utere:nec abijcias eam ut ingratus cũ factus fueris sanus: sed tamẽ in reliquũ alio mõ ea uti permitteris.¶Si ergo ad sanitatem festinas:uide ut nil uel modicũ de temetipo agere pſumas, medico inconsulto: à quo si operam medicantis expectas necesse est ut uulnus tuum semper ei detegere non erubescas.Erubesce,sed tamen reuela totũ:nec abscõdas. Sunt enim qui cõfitendo quasi fabulã enarrant suorũ historiã peccatorũ,& ægritudines aiæ suæ sine cõfusione dinumerant,& penẽ sine pœnitentia & sine affectu doloris. Cito eñ lachrymas inuenit, & resoluitur in gemitũ,qui habet sẽsum doloris. Si uerò malæ ægritudini desperabiliori stupor accesserit:hic in eo ꝙ nõ dolet,quanto sanitati uidetur esse propinquior,tanto ab ea fit remotior. Q; si medicus quasi clementior fuerit,ut quasi unguentis & emplastris lenioribus omnia uoluerit curare: tu age pro temetipso,& remediꝰ fortioris & celerioris auidus, sanitatis ferrum require,cauteriũ exposce.Medicus tibi semper præsto est:paratus est. ¶Ne enim horrori sit tibi tua solitudo & ut tutius in cella habites,tres tibi deputati sunt custodes:scilicet deus,conscientia,& spiritualis pater. Deo debes pietatem:cui te totum impendas,conscientiæ tuæ honorem:coram qua peccare erubescas, patri spũali obediẽtiam charitatis:ad quẽ de oĩbus recurras. Insuper ut gratum me habeas, addã tibi & quartũ: & quãdiu paruulus es,& donec plenius addiscas diuinã cogitare præsentiam pedagogum tibi procurabo. Elige tibi tuipse hominem consilio meo,cuius uitæ exemplar sic cordi tuo insederit Nota.

reuerentia inhæserit, ut quoties eius recordat⁹ fueris, ad reuerentiã cogitati assurgas, & temetipsum ordines & cõponas: qui cogitat⁹ acsi præsens sit, in affectũ mutuæ charitatis, emendet in te oĩa emendanda: & tm̃ nullum patiatur damnũ secreti sui solitudo tua. Hic præsens tibi adsit qñcunq; uolueris: occurrat sæpe & cũ nolueris. Increpationes eius describe tibi: cogita sancta: eius seueritas consolationes, pietas, & benignitas, exemplum, sanctæ uitæ syncerítas. Nam omnes cogitationes tuas cum ab eo uideri cogitabis: ac si uideat, acsi arguat, emẽdare cogeris.

Nota. ¶ Sic ſm præceptũ apostoli solicite temetipsum custodi: & ut temetipsum semper inspicias, semper ab oĩb⁹ oculos auerte. Egregiũ instrumentũ corporis est oculus, si sicut cætera, sic etiã uidere posset semetipsum. Qđ cum interiori oculo cõcessum sit, si ad exterioris exemplũ seipsum negligens, uacat, circa aliena: etiã cũ uult non sufficit redire ad seipsum. Tibi uaca: multa tu ipse tibi solicitudinis materia es. Exclude etiã ab oculis exterioríb⁹ qđ desueuisti uidere, ab interioribus, quod amare: qa nil tam facile recrudescit quàm amor, & maxime in tenerioribus & recentioribus animis. Aude etiã nõnunquã sapere & æmulari charismata meliora: & tu ipse tibi esto parabola ædificationis. ¶ Alia cella tua exterior: alia interior. Exterior est domus, in qua habitat anima tua cum corpore tuo. Interior est conscientia tua, quam inhabitare debet oĩm interiorũ tuorum interior deus, cum spũ tuo. Ostium clausuræ exterioris, signũ est ostij circunspectionis interioris: ut sicut sensus corpis per exteriorẽ clausurã foris uagari non permittitur: sic interior sensus ad suũ semper interi⁹ cohibeatur. Dilige ergo interiorẽ cellam tuã: dilige exteriorẽ: & unicuiq; suũ impẽde cultũ. Tegat te exterior, non abscondat: nõ ut pecces occult⁹, sed ut tutius uiuas. Nõ em̃ scis ô rudis incola quid cellæ debeas si non cogitas quomodo in ea nõ solummodo à uitijs tuis curaris, sed etiam nõ habes rixari cum alienis. Nescis enim quem conscientiæ tuæ debeas honorem quicunq; in ea nõ experiris gratiã sancti spũs, & ipternæ suauitatis dulcedinẽ. Da ergo utriq; cellæ honorẽ suũ: & tu tibi in ea uẽdica primatũ tuũ. Disce in ea ſm cõis instituti leges tu tibi præesse: & uitam ordinare: & mores componere: & temetipsum iudicare: teip̃m apud teip̃m accusare: sæpe etiã condẽnare, nec impunitum dimittere. Sedeat iudicans iustitia: stet rea & seipsam accusans cõscientia. Nemo te plus diligit: nemo te fidalius iudicabit. Mane præteritæ noctis fac à temetipso exactionẽ, & uenturæ diei tu tibi indicito cautionem. Ve spere, diei præteritæ rõnem exige, & superueniẽtis noctis fac indictionẽ. Sic districtio: nequaquam tibi aliqñ lasciui re uacabit. ¶ Singulis horis ſm cõis instituti canonẽ sua distribue exercitia: cui spũalia: spũalia: cui corporalia, corporalia: in qbus sic exoluat omne debitũ spũs deo, corpus spiritui: ut si qd fuerit intermissum, si qd neglectũ, si quid imperfectũ: suo modo, suo loco, suo tpe nõ abeat impunitũ uel irrecompensatũ. ¶ In qbus extra illas horas de quibus dicit propheta. Septies in die laudẽ dixi tibi: matutinũ ac uespertinum sacrificiũ ac mediæ noctis est maxime obseruandum. Non enim frustra ait propheta: mane astabo tibi & uidebo: sed qa tunc à curis exterioribus adhuc sum⁹ ieiuni: & dirigat̃ oro mea sicut incẽsum in conspectu tuo, eleuatio manuũ mearũ sacrificiũ uespertinũ: quia tũc ab hmõi impedimentis iam quodãmodo inuenimur digesti. Qui & in nocturnis uigilijs noctis (in qbus media nocte surgimus ad cõfitendũ nomini domini) cõfessiõis eius dẽ ordinẽ cõtexens: in die (inquit) tribulationis meæ deũ exqsiui manib⁹ meis: nocte contra eũ: & nõ sum decept⁹. Istis em̃ horis potissimũ coram deo debem⁹ nosmetipsos cõstituere quasi facie ad faciẽ, & in lumine uultus ei⁹ perspicere, tribulatione & dolorem nobis de nobisipsis inuenire, & nomẽ dei inuocare, scopendo spm̃ nostrum donec incalescat, ambiendo ad memoriam abũdantiæ suauitatis suæ: donec ipse in cordib⁹ nostris dilcescat. Sed tunc maximè nobis agẽdum est quod dixit ap̃s. Malo in ecclesia quinq; loq uerba sensu meo: quàm decẽ milia uerborũ sine intellectu. Et illud. Psallã spũ: psallã & mẽte. Orabo spiritu: orabo & mente. Tunc em̃ mẽti & spiritui aggregãdi sunt fructus sui: ut exinde uel in abundãtia benedictionis dei in quietẽ noctis relaxemur: uel surgentibus nobis ad laudes dei, oĩs exinde tenor operis nostri in ipsius laudibus formet ac uiuificet. Idcirco in præueniendis nocturnis uigilijs non expedit multitudine psalmorum obruere intellectũ, & exhaurire spm̃ uel extinguere. Sed quãdiu sobrius inuenit, pietati afficiendus est, & suo itinere dirigẽdus ad deũ: donec dilatato corde currere incipiat usq; ad finem operis dei: postmodũ feruoris sui modum siue tenorẽ habiturus: nisi magna intercidat negligentia, uel omittatur uoluntaria miseria. ¶ Scit etiã quicũq; sensum Christi habet, quantũ pietati xp̃ianæ expediat: quantũ dei seruum: & seruũ redẽptiõis Xp̃i deceat, & utile ei sit unam tem aliqua dici hora passionis & redẽptionis ipsius attentius recolere bñficia, ad fruendũ suauiter in cõscientia, & recondendũ fideliter in memoria: qđ est spũaliter manducare corpus Xp̃i, & bibere eius sanguinẽ in memoriã ei⁹. Qui oĩbus in se credẽtibus præcepit dicens: hoc facite in meã cõmemorationem. In quo etiam propter peccatum Luc.22. inobedientiæ, quàm impiũ sit hominem tãte dei pietatis immemorẽ esse, palam oĩbus est: cum amici hoĩs abeuntis sub quolibet signo commendatam memoriam nephas sit obliuisci. Siquidẽ sanctæ huius ac reuerendæ cõmemorationis mysteriũ suo modo, suo tempore, suo loco celebrare licet paucis hoĩbus: qbus hoc creditũ est mysterium: rem uerò sacramenti uel mysterij in omni tẽpore, & omni loco dominationis dei: modo quo traditum est, hoc est debitæ pietatis affectu, agere, contrectare, & sumere sibi in salutẽ omnibus in promptu est quib⁹ dicitur. Vos autem gen⁹ electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut uirtutes annuncietis eius qui de tenebris uos uocauit in admirabile lumen suum. Nam & sacramentum sicut accipit ad uitam dignus: sic ad mortem suam & iudicium indignus. Rem uerò sacramenti nemo percipit nisi dignus & idoneus. Sacramentũ enim sine re sacramenti: sumenti mors est. Res uerò sacramẽti etiam præter sacramentum sumenti, uita æterna est. Si autẽ uis (& uerè uis) oĩbus horis tã diei quàm noctis hoc tibi in cella tua p̃sto est. Quoties in cõmemorationẽ eius qui pro te passus est, hoc facto eius pie ac fideliter fueris affectus: corpus ei⁹ mãducas: & sanguinem bibis. Quãdiu in eo manes per amorem, & ipse in te per sanctitatis & iustitiæ operationem: in eius corpore & membris eius computaris. ¶ Deide etiam certis horis certæ rectioni uacãdum est. Fortuita enim & uaria lectio, & quasi casu reperta, non ædificat, sed reddit Nota. animum instabilem. & leuiter admissa, leuius recedit à memoria. Sed certis ingenijs immorandũ est, & assuefaciendus est animus. Quo em̃ spũ scripturæ factæ sunt, eo spũ legi desiderant: ipso etiã intelligendæ sunt. Nũquam ingrediens in sensum Pauli: donec usu bonæ intentionis in lectione eius, & studio assiduæ meditationis, spm̃ ei⁹ imbiberis. Nunquam intelliges Dauid, donec ipsa experietia ipsos psalmorũ affectus induerís. Sicq; de reliquis. Et in omni scriptura tm̃ distat studiũ à lectione, quãtũ amicitia ab hospitio, socialis affectio à fortuita salutatione. Sed & de quotidiana lectione aliquid quotidie in uentrẽ memoriæ demittendum est: quod fideli⁹ digeratur: & sursum reuocatum crebrius ruminetur: quod proposito cõueniat: qđ intentioni pficiat: quod detineat animũ ut aliena cogitare non libeat. Hauriendus est sæpe de lectiõis serie affectus, & formanda oratio quæ lectionẽ interrũpat: & non tam impediat interrũpendo, quàm puriorẽ continuo animũ ad intelligentiã lectionis restituat. Intẽtioni seruit lectio: Si uerè in lectione deum quærit qui legit omnia q̃ legit, cooperant ei in bonũ, & captiuat sensus legentis, & in seruitutẽ redigit. Doem lectionis intellectum in obsequium Christi. Si in aliud declinat sensus legentis, omnia trahit post semetipsum: nihilq; tam sanctũ, tam pium inuenit in scripturis

Psal.118.
Psal.5.
Psa.140
Psal.118.
Psal.76.
1.Co.14.
1.Petr.2.

ſcripturis, quod ſeu per uanã gloriã, ſeu per diſtortũ ſenſum, ſeu per prauũ intellectũ non applicet uel malitiæ, uel uanitati. In oĩbus em̃ ſcripturis legentis initiũ debet eſſe timor dñi: ut in eo primo ſolidetur intẽtio legentis, & ex eo ordinetur & exurgat totius lectionis intellectus & ſenſus. ¶ A ſpiritalibus uerò exercitijs incorporalia nunquã longe uel in totum recedatur, ſed facile ad ea poſſe redire animus aſſueſcat, & cum illis ſe mutuat, iſtis ſemper inhæreat. Sicut enim ſupra dictum eſt, non uir propter mulierem, ſed mulier propter uirũ. Nec ſpiritualia ꝓpter carnalia, ſed carnalia propter ſpũalia. Corporalia uerò exercitia nunc dicimus quæ manuali opere corporaliter exercentur. Nam ſunt & alia corporis exercitia in quibus neceſſe eſt corpus laborare: ſicut ſunt uigiliæ, ieiunia, & alia huiuſmodi: quæ ſpũalia non impediunt, ſed iuuant ſi cum ratione diſcretionis fiant. Quæ ſi ex indiſcretionis uitio ſic agantur, ut uel deficiẽte ſpiritu, uel lãguẽte corpore ſpũalia impediantur: qui ſic eſt, corpori ſuo tulit boni operis effectum, ſpiritui affectum, proximo exemplum, deo honorem, ſacrilegus eſt, & horum omnium in deũ reus. Non ꝙ ſm apli ſenſum non uideatur humanam etiam hoc, & non deceat, & iuſtum nõ ſit caput aliqñ dolere in ſeruitio dei: quod olim ſæpe uſq; ad dolorem laborauit in uanitate ſeculi eſurire uẽtrem uſq; ad rugitum: qui ſæpe repletus eſt uſq; ad uomitũ: ſed modus in oĩbus habẽdus eſt. Affligẽdum eſt corpus aliqñ: ſed nõ cõterendũ. Nam corporalis exercitatio ad modicũ quidẽ ualet, & pietas ad omnia utilis eſt. Propter quod & ad modicum, hoc eſt non in cõcupiſcentijs: ſed tamẽ cura carnis agenda eſt. Agẽda uerò eſt ſobrie, & cũ ſpũali quadã diſciplina, ut neq; in modo eiꝰ neq; in qualitate neq; in quãtitate appareat aliqd qd̃ nõ deceat ſeruũ dei. Eis em̃ q̃ inhoneſta ſunt noſtra, abundãtiorẽ honorẽ circũdare debemꝰ. Honeſta uerò nr̃a nullíꝰ egẽt. Non ſolũ aũt hoc, ſed & oẽm uitã nr̃am (quãuis hominibꝰ occultã) exhibere debemus deo ſanctã & honeſtã, & omnẽ converſationẽ noſtrã ſanctis angelis cõſpicabilẽ agere & delectabilẽ, quãuis inter domeſticos parietes incluſam. Omnia ueſtra (inqt apl's) honeſte fiant in uobis. Gratia deo res eſt honeſtas, & ſanctorũ angelorũ amica. Propter quod etiã iubet apoſtolus uelari mulieres, ꝓpter angelos: q cum proculdubio tam die quàm nocte nobiſcũ ſint in cellis nr̃is, nos cuſtodiẽtes, & noſtris ſtudijs cõgaudentes, & cooperantes: placet eis ut etiã nullo hoĩe uidẽte, oĩa noſtra honeſte fiãt. Siue ergo mãducetis, ſiue bibatis: ſiue aliquid aliud facitis: oĩa ĩ dño agite, pie, ſanctæ, & religioſe. ¶ Si manducas, mẽſam tuam per ſe ſatis ſobriam ſobrietas tua perornet. Et cum manducas, nequaquam totus manduces: ſed corpore tuo ſuam refectionẽ procurante, mens ſuam nõ negligat: ſed de memoria ſuauitatis dñi uel ſcripturarũ aliqd quod eã paſcat meditando, uel ſaltẽ memorando ſecum ruminet & digerat. Sed & ipſa neceſſitas non ſeculariter nõ carnaliter expleatur: ſed ſicut decet monachũ: ſicut cõuenit ſeruo dei. Nã etiã quo ad ſanitatem corporis: cibꝰ quãto honeſtius & ordinatiꝰ ſumit̃, & ingeritur: tãto facilius & ſalubrius digerit̃. Obſeruandus eſt ergo ſumẽti modꝰ & tps, cibi quãtitas & qualitas: fugienda ſuperflua & adulterina cõdimẽta. Obſeruandus eſt ergo ſumendi modꝰ: ut nõ effundat qui comedit, ſup oẽm cibũ aiam ſuã, tps, ne ante horã: qualitas, uti quibꝰ utitur cõitas fraternitatis: excepta cã manifeſtæ neceſſitatis. De condimentis uerò ſufficiat obſecro ut comeſtibiles fiant cibi noſtri: nõ etiã cõcupiſcibiles uel delectabiles. Sufficit em̃ cõcupiſcẽtiæ malitia ſua: q̃ cũ uix aut nullo mõ ptrãſire poſſit ad finẽ explendæ neceſſitatis niſi per uiã quãtæcunq; delectationis, ſi cœperit accipere irritamenta ab eis qui perpetuũ ſuſcipere bellũ ſaduerſus eiꝰ oblectamenta, fiunt duo cõtra unũ, & ſic periclitat̃ cõtinẽtia. ¶ Deide ſicut de cibo dictũ eſt: ſic & de ſomno. Caue inquãtũ potes ſerue die, ne totus aliqñ dormias: ne ſit ſomnus tuus non reqes laſſi, ſed ſepultura corporis ſuffocati: nõ reparatio, ſed extinctio ſpũs tui. Suſpecta re eſt ſomnꝰ, & ex magna parte ebrietati ſimilis. Exceptis em̃ uitijs qbus in dormiẽte cũ tempore dormitante rõne, nõ eſt q̃ cõtradicat quãtũ ad debitũ cõtinuꝫ ꝓfectꝰ, nihil tpis tã deperit de uita nr̃a: quàm qd̃ ſomno deputat̃. Iturus ergo ad ſomnũ, ſemp ali quid defer tecũ in memoria uel cogitatioi, ĩ quo placide obdormias: qd̃ nõnũquã etiã ſomniare iuuet: qd̃ etiã eui gilantẽ te excipiẽs, in ſtatũ heſternæ intẽtionis reſtituat. Sicut tibi nox ſicut dies illuminabit̃, nox illuminatio tua erit in delitijs tuis. Placide obdormies, in pace qeſces, facile euigilabis: & ſurgens facilis & agilis eris ad redeũdũ in id unde nõ totꝰ diſceſſiſti. Sobriũ em̃ cibũ, ſobriam q̃ ſenſum, ſequit̃ ſobrius ſomnus. Carnalis uerò ſomnus, & brutus, & ſicut dicit̃ letheus, abominandus eſt ſeruo dei. De quo uerò poſt cõgruã quietem facile eſt ſenſus corporis & mentis euocare, & quaſi ſeruos domꝰ patris familias ad opa neceſſaria ſpũi ſuſcitare & emittere: hmõi ſomnus tpe ſuo modo ſuo aſpernãdus nõ eſt. ¶ Sic prudẽs & deo deditus animus habere ſe debet in cella ſua: in conſcientia ſua: ſicut prudens paterfamilias in domo ſua. Nõ habeat ſicut Salomõ dicit, mulierẽ litigioſam, carnem ſuam, ſed ad ſobrietatẽ moderatam, & aſſuefactam ad obedientiam, & ad laborẽ paratam: ubiq; inſtitutam & eſurire & ſaturari: & abundare, & penuriam pati. Habeat ſenſus exteriores nõ duces, ſed ſeruiẽtes, interiores ſobrios & efficaces. Habeat omnem omnino domum uel familiam cogitationum ſuarum ſeu ordinatam & diſciplinatam, ut dicat huic uade, & uadat & alio ueni, & ueniat: & ſeruo corpori, fac hoc, & abſq; cõtradictione faciat. Qui ſic ſemetipſum ordinat & regit in conſcientia ſua: optime ſibi credendus & cõmittendus eſt in cella ſua. Sed hoc eſt perfectorũ, uel ꝓficiam incipientiũ: quod ideò propoſuimus incipiẽtibꝰ & nouitijs: ut ſciant qd deſit ſibi, & quo extẽdere habeant intentionẽ ſtudij ſui. ¶ Sciẽdũ uerò eſt quia cum de carnali, uel de aiali ſenſu, uel de rõnali ſciẽtia, uel de ſpũali ſapiẽtia diſſerimus, unum hominem deſcribimus in quo ſm diuerſos profectus, & profectuũ prouentꝰ, & intẽtionis affectus, hæc oĩa diuerſis temporibus poſſibile eſt inueniri & tria hoĩm genera ſingula ſm ſtatutum horũ proprietates in profeſſione religioſis in cellis militantia: quãuis cellæ dignitas, & ſanctæ ſolitudinis ſecretum, & ſolitariæ profeſſionis titulus non niſi perfectis cõuenire uidetur: quorum, ſicut apl's dicit, eſt ſolidus cibus: & qui pro cõſuetudine exercitatos habent ſenſus ad diſcretionẽ boni & mali: in quo etſi rõnalis (qui proximus eſt ſapienti) utcunq; uideretur eſſe tolerãdus: ſed certè animalis qui nõ percipit ea quæ dei ſunt, penitꝰ putaretur arcẽdus. Sed occurrit Petrus apl's dicens de quibuſdam. Si ſpm̃ ſanctum ipſi acceperunt, ſicut & nos: ego quis eram qui prohiberem deum? Spiritus enim ſanctus bona uolũtas eſt. Nec enim ſine grandi ſcrupulo mentis, à quacunq; profeſſionis altitudine arcendus eſt: cui teſtis inhabitãtis & trahentis ſpiritus ſancti bona uoluntas eſt. ¶ Siquidem ex duobus hominũ generibꝰ cellarũ habitatio ſupplẽda eſt: ſcilicet uel de ſimplicibꝰ, qui & ſenſu & uolũtate ad aſſequendã religioſam prudentiam ſeruẽtes apparuerint & humiles: uel de prudentibus, quos religioſæ & ſanctæ ſimplicitatis cõ ſtiterit eſſe æmulatores. Stulta uerò ſuperbia, uel ſuperba ſtultitia, à tabernaculo iuſtorũ ſemper procul ſit. Eſt autẽ oĩs ſuperbia ſtulta: quãuis nõ oĩs ſtultitia ſit ſupba. Stultitia em̃ ſine ſuperbia, nõnũquã ſimplicitas iuueni̇t̃, quæ ſi ignorat, forſan eſt docibilis: & ſi nequit doceri, forſan eſt tractabilis. Et eſt ꝓpria ciuitas refugij̃ ſimplicitati, cohabitatio religionis: niſi ſit talis quæ nolit humiliari, uel tam bruta ut nõ poſſit regi uel tractari. Bona tĩ uoluntas etſi multum ſit bruta: non tĩ eſt deſerenda, ſed ſalutari cõſilio ad laborioſam & actuoſam uitam tranſmittenda. Superba autem quantũuis prudens ſibi uideat̃, dimittenda ſibi eſt & abigẽda. Si em̃ admittitur ſuperbus: prima die qua ingreditur habitare, incipit leges dare. Nimium uerò ſtultus diſcere non põt quas inuenit. Solicite ergo & prudẽter perpendendum eſt quis admittatur ad habitandum

1. Cor. 11.

1. Tim. 4

1. Co. 14.

1. Cor. 11.

Pſa. 138.

Prou. 21.

Heb. 5.

Actu. 11.

ſecum. Qui cū habitat ſecū, nō niſi ſeipſum qualis ipſe eſt habet ſecum. Malus autē homo nunquā tute ſecum habitat: quia cum malo hoīe habitat, & nemo moleſtior ei eſt quàm ipſe ſibi. Nam inſani & nimiū dementes, & qui non ſatis quacunq; de cauſa mentis ſuæ bene cōpotes ſunt: cuſtodiri ſolēt, nec ſibi relinquī uel committi: ne ſolitudine ſua male utātur. Admittātur ergo animales homines pauperes ſpiritu ad cohabitationem cellarum, ſed ut fiant ipſi rationales ac ſpūales: non ut propter eos ipſi qui iam hoc eſſe meruerunt, conuertantur retro, & efficiant animales. Suſcipiantur in omni beneuolentia charitatis: portentur in omni patientia benignitatis. Sed qui eis cōpatiuntur, nō eiscōformentur: nec ſic quærant eorum profectum ut propter eos cogātur incurrere ꝓpoſiti in religione rigoris defectū. ¶ Iam cū ſubintrauit de ære alieno ſumptuoſa, & quātū pudor ſinit ambitioſa cellarū ædificatio: & ab ſecta ſancta ſimplicitate & ruſticitate (ſicut Salomō dicit) ab altiſſimo creata, quaſi religioſas quaſdam nobis creamus habitationū honeſtates. In quib⁹ tantū compaſſum eſt aīalib⁹: ut penè oēs in hoc effecti ſimus animales. ¶ Dimiſſam eā nobis à patribus noſtris iure hæreditario formā paupertatis, & ſanctæ ſimplicitatis ſpeciem, uerū decorem domus dei alienātes à nobis & à cellis noſtris, per manus artificum exq̄ſitorū cellas nō tā eremiticas quàm aromaticas ædificamus nobis, ſingulas in titulo cētū ſolidorū: cōcupiſcētia oculorū noſtrorū de eleemoſynis paupe rū. Amputa dūc opprobriū cētū ſolidorū à cellis paupe rū tuorū. Cur nō potius cētū denariorum? Cur nō poti⁹ nullorū? Cur nō poti⁹ gratis filij gratiæ ipſi ſibi ædificāt? Exo. 25. Quid rūſum eſt Moyſi cū cōſummaret tabernaculū? Vide, inqt, oīa facito ſm exēplar qđ oſtēſum eſt tibi in monte. Non à ſeculi hoībus decet fieri tabernaculum dei cum hoībus. Ipſi quibus in altitudine mentis oſtēditur exemplar ueri decoris domus dei, ipſi ædificent ſibi. Ipſi quib⁹ ſolicitudo interiorū ſuorū cōtēptū & negligentiā indicit oīm exteriorū, ipſi ædificēt ſibi formā paupertatis, & ſanctæ ſimplicitatis ſpeciem, & paternæ frugalitatis liniamēta. Nulla ſic aptabit artificiū induſtria, ſicut, eorū negligētia. Ergo obſecro in peregrinatiōe huius ſeculi: in militia hac ſuper terrā ædificemus nobis non domos ad habitandum, ſed tabernacula ad deſerendum, utpotè cito inde uocandi, & emigraturi in patriā & ciuitatē noſtram, & in domum æternitatis noſtræ. In caſtris quippe ſum⁹, in alieno militamus: in alieno laboramus: facile eſt quicquid naturale eſt. Nunqd nō facile eſt ſolitario, & ſufficiens naturæ, & utile cōſcientiæ, ipſi ſibi cellā de uirgis contexere, de luto plaſmare, undecunq; operire, & decētiſſime inhabitare? & quid amplius eſt requirēdū? ¶ Credite fratres: & utinā experiri uobis non cōtingat: quia pulchritudines iſtæ & forenſes honeſtates, cito uirile propoſitū eneruant, & maſculinū animū effeminant. Nam etſi ipſo ſæpe uſu ſopītur earum delectationes, etſi ſint aliqui qui utantur huiuſmodi quaſi non utentes: tamen contemptu melius quàm uſu extirpantur & uincūtur huiuſmodi affectiones. Conferunt etiam non modicum interioribus noſtris exteriora noſtra ad ſimilitudinem mentis aptata & compoſita, & bono propoſito ſuo modo reſpōdentia. Pauperior enim cultus in aliis frenat cōcupiſcentiam: in aliis circa amorē paupertatis afficit conſcientiam. Sed & intentum interioribus ſuis animū, magis decent inculta omnia & neglecta exteriora: quibus animus ipſe dum ſæpius alibi conuerſari dignoſcitur, ſecū alibi magis occupatam intētio ſancta denunciat, & efficaciter bonæ cōſcientiæ cōciliat interiora, cui omnia exteriora uiluiſſe renūciat. Obſecro ergo ut maneant cellæ illæ delicatiores ſicut factæ ſunt: ſed nō creſcat numerus earū. Sintq; in ualetudinaria fratribus animalibus & infirmioribus, donec cōualeſcant. Hoc eſt incipiant deſiderare non ualetudinaria infirmorum: ſed tabernacula militantium in caſtris dei. Maneant in exemplum poſteris noſtris quia tales habuiſtis, & ſpreuiſtis. Vos autem qui ſpūales eſtis: ſicut Hebræi, id eſt tranſeuntes, non habētes hic ciuitatē manentē, ſed futurā inquirētes; ædificate uobis ſicut petiſtis caſulas in quibus habitetis. In caſulis cū habitauerunt patres noſtri, habitantes in terra repromiſſiōis quaſi in aliena: cū cohæredib⁹ repromiſſionis expectantes ciuitatē habentē fundamenta, cuius artifex & conditor eſt deus: non acceptis repromiſſionibus: ſed à longe eas aſpicientes & ſalutātes: & confitentes quia hoſpites ſunt & peregrini ſuper terram. Qui enim hæc dicūt, ſignificāt ſe patriā inquirere meliorē: hoc eſt cæleſtē. Idcirco patres nri in Aegypto & Thebaida, ſanctæ huiuſmodi uitæ ardētiſſimi æmulatores, in ſolitudinib⁹ degentes, angu- Heb. 11. ſtiati, afflicti, quib⁹ dignus nō erat mūdus: ipſi ſibi cellas ædificabant: in quibus tecti tantūmodo & circūſepti à turbine & à pluuia tutabantur: in quibus eremiticæ frugalitatis delicijs aſſuētes, locupletabāt multos, ipſi egentes. Quos quo nomine digni⁹ appellem neſcio, homines cæleſtes, an angelos terreſtres degentes in terris, ſed conuerſationem habentes in cælis. Laborabant manib⁹ ſuis: & de labore ſuo pauperes paſcebant, eſurientes ipſi: de uaſtitate eremi urbiū carceres alebant, & infirmos: & in quibus libet neceſſitatibus poſitos ſuſtentabant, uiuētes de labore ſuo, & habitantes in labore manuum ſuarū. Quid ad hæc dicemus nos, non animales, ſed animalia terrena: adhærentes terræ, & ſenſibus carnis noſtræ, in ſenſu carnis noſtræ ambulantes, & ex alienis manibus pendentes? Quamuis, cōſoletur nos in hoc ipſum aliquate⁹ ille qui cum diues eſſet, pauper pro nobis factus eſt, & qui uoluntariæ paupertatis dedit præceptū, ipſe eiuſdem paupertatis in ſemetipſos nobis formam dignatus eſt denonſtrare. Vt eā ſciant euangelici pauperes quid eis faciendum ſit, ipſe etiam à fidelibus paſci uoluit: nōnunquā & ab infidelibus (ſed ut fideles faceret) uitæ neceſſaria accipe nō recuſauit. Sed etiā in primitiua eccl'ia pauperes illos ſctōs qui pro Xpō rapinam bonorū ſuorū perpeſſi fuerāt: uel (ſm perfectionis cōſiliū) omnia reliquerāt & uendiderāt, Luc. 18. ac fratribus fidelibus cōia effecerant, quanta ſolitudine, quāta pietate ſancti apl'i alendos à fidelibus procurabāt, & liber actuum apoſtolorū, & Paulus in epiſtolis ſuis manifeſte demōſtrat. Quod etſi cōceditur liberius hoc ipm domino præcipiente & ordinante, euangeliū annuncian tibus de euangelio uiuere: ex apoſtolorū tamen authoritate non negatur etiā euangelice uiuentibus, ſicut ſanctis illis pauperibus qui tūc erant in Hieruſalem: qui etiā ſancti pauperes ob hoc uocātur, quia in profeſſione ſanctitatis & cōmunis uitæ nomen dederāt, & ſemetipſos in hoc ipſum ſponte pauperes effecerant. Quod enim apoſtolus ſeuerriſſima authoritate quibuſdam denūciat, ut qui non 2. The. 2 uult operari, non manducet: cōtinuo oſtendens de qbus diceret, ſubiunxit dicens. Audiuimus eā quoſdā ambulātes inter uos inquiete, nihil operantes, ſed curioſe agētes. His autem qui huiuſmodi ſunt, denunciamus & obſecramus in dño Ieſu Chriſto, ut cum ſilētio operantes panem ſuū manducent. Suum: hoc eſt ſuo labore partū & acquiſitum. Et tñ ne illos, quāuis inquietos, nihil operantes, & curioſe agentes, nomen tñ dñi inuocatum ſuper ſe habentes, quaſi expoſuiſſe uideretur & abiecciſſe: ſtatī intulit dicens. Vos autem fratres nolite deficere benefacientes in Ibidem. Chriſto Ieſu dño noſtro. Ac ſi diceret. Etſi illi perſeuerāt in malitia ſiue negligentia ſua: uos tamen in ſuſtentandis eis nolite deficere à beneficentia ueſtra. Cum ergo ſeueriſſime ſuperius denunciauerit non manducandum nolentibus operari: poſtmodū uerò uolentibus operati, ſed nihil operantibus, aliquando ſe exhibuerit clemētiorem: poſſemus dicere ſm textum uerborū eius (nec omnino aberraret à uero) nō uolētibus quāuis ualentib⁹, intētatam eſſe illā ſeueritatem: uolentibus aūt ſed nō ualentib⁹, indulgētiam iſtā. Sed etiā cum iſtis denunciet & obſecret in dño Ieſu Xpo ut cū ſilentio panē ſuū manducēt: uidenſ panē non ſuū manducare, niſi cum ſuū efficiant operādo quantū operari poſſunt ſub teſtimonio dei & conſcientiæ ſuæ. ¶ Ignoſce dūc ignoſce: excuſamus, tergiuerſamur, ſed nō eſt qui

est qui se abscõat à lumine ueritatis tuæ, quod sicut illu
Psa. 138. minat cõ uersos, sic etiam ferit auersos. Non est emẽ occul
tatum os nostrum à te: quod fecisti in occulto hoim. Nos
autem nobismetipsis facimus id occultum: quia uix est ali
quis in eis qui ad te sunt, qui experiri uelit quid possit, &
quod promptissime potest quandocunq; sm carnẽ uel sc
culum siue timor impulerit, siue cupiditas traxerit: sed et
si fallim⁹ hoies inscios: nõ nos ꝓmittas ut quasi uolentes
fallere te fallamus nosmetipsos. Nos nõ laboram⁹: qa uel
nõ possumus, uel non posse nobis uidemur, uel consuetu
dine ocij & delicíarũ nostrarũ nos nõ posse efficim⁹. Ado
remus ergo semp & procidamus & ploremus corã te, q se
cisti nos, & qui in hoc ipm pctõ nostro manifesto, iudicio
Nota. tuo occulto formasti nos, ut forsitã qa non multũ hocuo
lumus, non possumus: uel quia nõ uoluimus cũ potuim⁹
cum uolumus nõ possum⁹ Vescamur saltẽ sm pœnã Adæ
pane nostro si non possumus in sudore uultus nostri, i do
lore cordis nostri, in lachrymis doloris: si non possumus
Psal. 41. in sudere laboris. Magnã hãc iacturã ꝓfessiõis nostræ
suppleat pietas, ac deuotio conscientiæ hũilis. Sint nobis
lachrymæ nostræ panes die ac nocte: quãdiu dicit̃ animæ
nostræ, ubi est deus tuus: hoc est quãdiu peregrinamur à
dño deo nostro, & à lumine uult⁹ sui. Vnũ quidẽ erat ne
cessariũ. Sed qui nec in uno figimur, nec in multis exerce
mur: in quo ordine cõputabimur? Vtinã cum illo de quo
Rom. 4. apostolus dicit. Ei qui non operat̃ credẽti aũt in eum qui
iustificat impiũ: reputabitur fides eius ad iustitiã sm pro
positum gratiæ dei. Vtinã cum peccatrice cui multum di
missum est quia multum dilexit. Et beata anima quæ hoc
iudicio apud deũ meruerit iustificari, iudicio diligẽtium
nomen dñi, ut omissa omni iustitia operum, & fiducia me
ritorum, in hoc solo iustificetur qm̃ dilexit multum. Nam
in diligendo te de⁹ retributio magna est diligenti cõscie
tiæ ipsa dilectio tua: deinde uerò uita eterna. Sic fratres
obsecro uos nõ excusemus nos: sed accusemus nos & con
fiteamur. Et q̃ magni nominis umbrã, & ꝓsonale quoddã
figmentũ perfectionis apud hoies induimus, apud deum
conscientiæ nostræ cognoscentes paupertatẽ, non usque
quaq; recedam⁹ à ueritate: & ueritas liberabit nos. ¶ De
inde docẽdus est animalis incipiens & Christi tyrũculus
deo appropinquare, ut & deus appropinquet ei. Sic enim
ocaI. 4. admonet ꝓpheta. Appropinquate deo: & ipse appropin
quabit uobis. Non solũ enim faciendus est homo & for
Gene. 2. mandus: sed & uiuificandus. Primo emẽ formauit deus ho
minẽ: deinde inspirauit in faciem eius spiraculum uitæ &
factus est homo in aiam uiuentem. Formatio hois, institu
tio est moralis: uita eius, amor dei. Hũc fides cõcipit: spes
parturit, charitas format & uiuificat. Amor enim dei uel
amor deus spũs sanctus, amori hois se infundẽs, afficit eũ
sibi. Et amans semetipsum de hoie deus, secũ unũ efficit &
spiritũ eius, & amorẽ eius. Sicut enim non habet corpus
unde uiua nisi de spiritu suo: sic affect⁹ hois (qui amor di
citur) nõ uiuit, hac est non amat deum nisi de spũ sancto.
Amorẽ ergo dei in hoie ex gratia genitũ, lactat lectio, me
ditatio pascit, oõ confortat & illuminat: ¶ Animali uerò
& nouo in Xpo homini: ad exercitanda eius interiora me
lius & tutius proponuntur legenda & meditanda redem
ptoris nostri exteriora, & ostendit̃ in eis exẽplũ humilita
tis, prouocatio charitatis, & affect⁹ pietatis & de scriptu
ris sctis & sanctorũ tractatib⁹ patrũ moralia quæq; & pla
niora. Proponenda sunt ei gesta & passiones sanctorũ, ubi
nec laborandũ ei sit in planicie historiali, & semp aliquid
occurrat qd̃ nouitñ animũ excitet ad amorẽ dei, & cõtẽ
ptum sui. Porrò aliæ historiæ delectant quidẽ cum legũ
tur, sed nõ ædificant: quin potius mẽtẽ inficiũt: & in tẽpo
re orationis uel spũalis meditationis inutilia quæq; uel
noxia faciũt scaturire de memoria. Lectionis quippe mo
dũ similis meditatio seq solet. Difficillium etiã lectio spri
pturarũ fatigat nõ reficit teneriorẽ aim: frangit intentio
nẽ: habebat sensum uel ingeniũ. ¶ Docẽd⁹ est etiã in oõ
ne sua sursum cor leuare: spũaliter orare: à corporibus ue
corporũ imaginibus (cum deũ cogitat) quãtum põt rece
dere. Admonẽdus est quãta põt puritate cordis intẽdere
in eũ cui sacrificiũ oõnis suæ offerret: seipsum attẽdere q
offert: itelligere qd̃ offert. Quãtũ emẽ uidet uel intelligit
eum cui offerret, tm̃ ei in affectu est: & ei amor ipse est intel
lectus. Quãtumcũq; ipe ei in affectu est, tm̃ sapit ei hoc ipm
(si dignũ deo est) qd̃ offert: & i eo sibi bene est. Hmõi ho
mini oranti uel meditãti melius ac tutius (sicut iam dictũ
est) proponitur imago dominicæ natiuitatis, passionis &
resurrectionis: ut infirmus animus qui non nouit cogita
re nisi corpora & corporalia, habeat aliqd cui se afficiat,
cui iuxta modũ suũ pietatis intuitu inhæreat. Est quippe
in forma mediatoris: in quo sicut legit̃ in Iob, uisitans ho Iob. 5.
mo speciem suam nõ peccet: hoc est cum intentionis suæ
intuitũ in eũ dirigat, humanam in deo speciem cogitan
do, à uero nõ usq; quaq; recedat: & dum per fidẽ ab hoie
deũ non diuidit, deum aliqñ in hoie apprehendere addi
scat. In quo pauperibus spũ & simplicioribus filijs dei, tã
to primũ solet esse affectus dulcior, quãto humanæ natu
ræ propinquior. Postmodũ uerò fide migrante in affectũ,
amplexantes in medio cordis sui dulci amoris amplexu.
Christũ Iesum, totũ hominẽ propter hominẽ assumptum
totum deum propter assumentẽ deum, incipiunt eum nõ
iam sm carnẽ cognoscere, quãuis eum necdũ sm deũ ple
nè possint cogitare. Et sanctificãdo eum in cordibus suis
offerre ei amant uota sua quæ distinxerunt labia sua, obse
crationes, oõnes, postulationes, gr̃arum actiones, pro tẽ
pore, pro causa congruentes. ¶ Sunt emẽ oõnes aliæ bre
ues ac simplices, sicut eas format uoluntas seu necessitas
orantis pro causa incidẽti. Aliæ prolixiores & rõnabiles,
sicut in inquisitione ueritatis petentes, quærẽtes, pulsan
tes: donec accipiant, inueniant & aperiatur eis. Aliæ ala
cres spũales & fœcundæ, in affectu fruẽtis, & gaudio gra
tiæ illuminantis. Et ipse sunt quas apls alio ordine dinu- 1. Tim. 2.
merat, obsecratiões, oõnes, postulatiões gratiarũ actio
nes. Nam postulatio quam primã posuimus, est circa ob
tinenda tẽporalia, & necessaria aliqua uitæ huius in qua
deus postulantis quidem approbans bonam uoluntatem
facit tamẽ ipe quod melius iudicat, & dat libẽter ei quod
bene postulat. Ipsa est de qua psalmista ait. Quoniam ad- Psa. 140
huc & oratio mea in beneplacitis eorum. Hæc est etiã ho
minum impiorũ: quia omnium cõmune est, sed maxime fi
liorum seculi huius, desiderare trãquillitatẽ pacis, sanita
tem corporis, temperiem aeris, & alia quæ ad uitæ huius
usum spectant, & necessitatẽ, & abutentiũ uoluptatẽ. Pro
quibus q fideliter postulant, quãuis non ea postulent nisi
ad necessitatem: tm̃ in hoc ipso uoluntati dei suam semper
subñciũt. Obsecratio uero est in exercitijs spũalib⁹ anxia
ad deum instantia: in quibus ante gratiã succurrentẽ, qui
apponit sciẽtiam, apponit & dolorem. Oratio uero est ho Eccle. 1.
minis deo adhærentis affectio, & familiaris quædã & pia
allocutio, & statio illuminatæ mentis ad fruendũ quãdiu
licet. Porro gratiarũ actio est in intellectu, & cognitione
gratiæ dei, bonæ uoluntatis indeficiens ad deum & inde
fessa intentio, etiã si aliquãdo uel non sit uel torpeat siue
actio exterior, siue interior affectio. Hæc eĩ est de qua di
cit apostolus. Velle adiacet mihi: perficere autem bonum Rom. 7.
non inuenio. Ac si dicat. Semper quidem uelle adest: sed
aliquando facet: hoc est inefficax est: quia perficere opus
bonum quæro: sed nõ inuenio. Hæc est charitas quæ nun
quam deficit. Ipsa est emẽ sine intermissione oratio seu gra
tiarum actio, de qua apostolus ait. Semp sine intermissio- 1. Thes. 5
ne orantes, semper gratias agentes. Est enim fugis quædã
bonitas mẽtis & bene compositi animi, & ad patrẽ deum
in filijs dei bonitatis eius quædam similitudo orans pro
omnibus semper, & gratias agens in omnibus, tot modis
in oratione uel gratiarum actiõe in deum se fugiter refun
dens, quot in suis necessitatibus uel consolationibus, in
proximi etiam uel compassionibus uel congratulationi
bus causales in hoc materias inuenit pius affectus. Hæc
autẽ fugiter in gratiarũ actiõibus est, quia q sic est, semp

in gaudio ſancti ſpiritus eſt. In poſtulationibus ergo pie ac fideliter orandū eſt, ſed non eſt in illis pertinaciter inhærēdum, quia nos neſcimus, ſed pater cæleſtis ſcit quid in tēporibus iſtis neceſſe nobis ſit. Obſecrationibus uerò inſiſtendū eſt, ſed in omni humilitate & patientia, quia non afferūt fructū niſi in patientia. Nonnunquā eñ cū celerius gr̄a nō ſubuenit, ſit obſecranti cælum æneū, & terra ſua ferrea. Et cum relicta ſibi cordis humani duritia, ad uo
Mat. 15. tum exaudiri non meretur, anxietas deſiderantis negari ſibi æſtimat quicqd differtur. Cumq; ſicut Cananæa illa præteriri ſe ac deſpici ingemiſcit, quaſi immūditiā, carnis p̄terita ſibi p̄cā ſua imputari uel improperari imaginat. Nūnunquā uerò ſine labore petēs accipit, q̄rens inuenit & pulſanti aperitur. Et cōſolationes ac ſuauitatis oratiōnis inuenire tandē aliquādo meretur labor obſecratoris. Nōnunquā etiā puræ oratiōnis affectus, & bona illa oratiōnis ſuauitas non inuenitur, ſed quaſi inuenit cum non petentē, nō quærentē, nō pulſantē, & quaſi neſcientem gratiā præuenit, & tanquā genus ſeruorem recipitur in menſa filiorū, cū rudis adhuc & incipiēs animus in eū orādi aſſumitur affectū, qui pro præmio ſanctitatis reddi ſolet meritis perfectorū. Quod cū fit, agitur ut uel in iudiciū ſuum non liceat ſcire negligenti quid negligat, uel ut prouocatio charitatis amorem in eo ultro ſe offerentis accendat. In quo prohdolor plurimi falluntur: qa cū paſcunt̄ pane filiorū, iam ſe eſſe filios arbitrant̄: & deficientes unde proficere debebant, ex uiſitante gratia euaneſcunt à cōſciētia ſua, arbitrātes ſe aliqd eſſe, cum nihil ſint: & de bonis dei non emendantur, ſed indurātur, & fiūt de quibus pſalmi
Pſal. 80. ſta dicit. Inimici dñi mentiti ſunt ei, & erit tempus eorum in ſecula. Et cibauit illos ex adipe frumēti: & de petra melle ſaturauit eos. Paſcuntur enim à patre deo aliquādo de precioſiore gratiæ ſubſtātia ſerui, ut affectent eſſe filij. Ipi uero gratia dei abutētes efficiunt̄ inimici. Vt eñ abutantur etiā ſcripturis ſanctis in peccatis uel in concupiſcentiis ſuis, redeūtes ad eas per oōnes, dicunt ſibi illud uxo
Iudic. 13 ris Mānæ: Si dñs uoluiſſet nos occidere, nō ſuſcepiſſet ſa
Pſal. 83. crificium de manib⁹ noſtris. ¶ Quàm dilecta tabernacula tua dñe uirtutū: quibus paſſer inuenit ſibi domum, & turtur nudum ubi reponat pullos ſuos. Paſſer, inquā, naturaliter aīal uitioſum, mole, leue, importunum, garrulum, ac pronū in libidinem. Et turtur luctus amica, opacæ ſolitudinis familiaris incola, forma ſimplicitas, exemplum caſtitatis. Ille ſibi inuenit in eis domum quietis & ſecuritatis. Illa nidū ſibi ubi reponat pullos ſuos. Quæ ſunt hæc niſi iuuenum naturaliter calidus ſanguis, & feruidus animus, ætas labilis, curioſitas inquieta, & uirilis maturitas, ſerius animus, caſtus, ſobrius, pertæſus exteriorū quantū pōt, & intra ſemetip̄m recondens ſemetip̄ſum? Quorū alterum in tabernaculis dñi uirtutū, in diſciplina cellarum inuenit ſibi ab oīb⁹ uitiis, quietē, firmamentum ſtabilitatis, & manſiōem ſecuritatis. Alterū uerò in ſecreto cellæ ſecretiorē receſſum cōſcientiæ, ubi reponat & nutriat ſanctarum affectionū ſuarū fructus, & ſpūalis ſenſus contemplationis. Paſſer ſolitari⁹ in tecto, hoc eſt in altitudine cōtemplationis, calcare amat habitationem carnalis conuerſationis. Turtur in inferioribus fœcundatur, & gaudet in fructibus humilitatis. Perfecti eñ quiq; & ſpūales qui turturis noīe deſignantur, cum ad firmamentum & robur uirtutis ſuæ per uirtutē obedientiæ & ſubiectionis pueniunt premunt ſe ſemper ac deiciunt in id quod inſipientiū eſt & unde infra ſe deſcendunt, inde aſcēdunt ſupra ſe: & humiliando ſe magis proficiūt, propter fructus ſolitudinis, qui ſunt frequentes & ſublimes exceſſus contemplatiōis, non arbitrantes eſſe negligendam conſcientiam uoluntariæ ſubiectionis, uſum ſocialis uitæ, & dulcedinem fraternæ charitatis. Ideò uir ſpiritualis & corpore ſuo ſpiritualiter utens, ſeruitutē eius, quam habet animalis homo per uim coactam, rationalis per conſuetudinē ſubactā, accipere meretur quaſi naturaliter affectā. Vbi illi eſt obediētia neceſſitatis, iſte eam habet charitatis. Vbi ille uirtutes laboris plenas, iſte habet eas uerſas in mores. Illi uerò paſſeres dei ſurſum nitentes ad ea quæ ſunt perfectorū non elationis præſumptione, ſed pietatis amore: in pauperta-
te ſpiritus ſui ſublimati, non repelluntur ut elati, ſed ſuſcipiuntur ut deuoti. aliq̄n hoc merentur experiri, quo ſpirituales fruī: & ſemper affectant imitari eorū uitā actiuam ad quorum ambiunt cōſolationem cōtemplatiuam. Sicq; uno ſpiritu, licet non uno greſſu gradientes, æque proficiunt & ſpūales in humili. & incipiētes in ſublimi. Et hæc ſunt cellarū bene ordinatarum ſancta commercia, ſtudia ueneranda, ocia negocioſa, quieſoperoſa, charita ſordinata, mutuo inſilentio ſibi colloquī, & in abſentia abinuicem ſe adinuicē magis fruī, proficere de inuicē: & cum ſe nō uident adinuicem, in alio uidere quod imitādū eſt, in ſeipſis nō niſi quod fiendū eſt. Ego uerò, ſicut dicit Hieremias, uir uidens paupertatē meā, cū alienas diuitias cō Thre. 3.
puto, in memetipſo erubeſco, & ſuſpiro, qa quod tracto in alieno, mallem experiri in proprio. De duob⁹ quippe malis tollerabiliùs eſt quod amas nō uidere, quàm uidere & non habere, quāuis non ſit de bonis dñi. Bona eñ dñi uidere amare eſt: amare uerò habere eſt. Ideo nitamur iquātum poſſumus ut uideamus, uidendo intelligamus: & intelligendo amemus, ut amādo habeamus. Dñe ſuper hoc ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te nō eſt abſcōdit⁹. ¶ De animali uerò ſtatu trāſeuntes ad rationalem: ut de rōnali tranſeamus ad ſpiritualem, tractando & utinā proficiēdo: primo ſcire debem⁹ qa ſapiētia (ſicut Sapiē. 6
in libro noīs eius legitur) præoccupat eos qui ſe cōcupiſcunt, & occurrit, eis, & oſtendit ſe in uiis ſuis hilariter, ſicut in proficiūdo, ſic & in meditando & tractando, attingens ubiq; ꝓpter ſui mūditiam. Adiuuat eñ deus uultu Sapiē. 7.
ſuo ſe intuētem, mouet ac ꝓmouet & attrahit ſpeciæ ſummi boni ſe cōtemplantē. Cumq; ratio proficiēdo i amorē ſurſum aſcēdit, amāti & deſiderāti gratia cōdeſcēdit. Vnū ſæpe fiūt, quæ illos duos ſtatus efficiūt, quæ ſunt ratio & amor: & quæ ex eis efficiuntur, ſcilicet ſciētia & ſapiētia. Nec iam poſſunt altrinſec⁹ tractari uel cogitari, quæ iam unū & unius operatiōis ac uirtutus ſunt & i ſenſu intelligētis, & i gaudio fruētis. Quamuis ergo diſtinguēdus ſit alter ab altero: tamē cum ſic ſe res obtulerit, & cogitād⁹ & tractād⁹ erit alter cum altero, & in altero. Quia ergo (ſicut iam ſupradictum eſt) quemadmodum in profectu religiōis, ſtatus animalis uigilat circa corpus & hominem exteriorem componēdum & aptādum ſtudio uirtutis: ſic rōnalis circa animum agere debet uel facīēdum ſi nō eſt, uel excolēdum & ordināndum ſi eſt. Primo uidēdum eſt q̄s uel qd ſit animus ipſe quem ratio rōnalem facit, quid ipſa ratio q̄ animal mortale facīēdo rōnale hoīm pficit. Sed primo dicēdum eſt de aīa. Anima eſt res icorporea, rōnis capax, uiuificādo corpori acccōmodata. Hæc animales conſtituit hoies, quæ carnis ſunt ſapiētes, ſenſibus corporis inhærētes. Quæ ubi perfectæ rōnis incipit eſſe nō tñ capax, ſed & particeps, cōtinuo abdicat à ſe nomē generis fœminini, & efficitur animus particeps rationis, regendo corpori accōmomdat⁹, uel ſeip̄m habēs ſpūs. Quādiu eñ aīa eſt, cito in id quod carnale eſt effœminat. Anim⁹ uerò uel ſpūs, nō niſi quod uirile eſt & ſpūale meditatur. Spūs eñ hoīs i appetitu boni ſubtilis & efficacis naturæ cōditus, & in arte creatricis ſapiētiæ omni corpore melior omni etiam luce corporea lucidior ac dignior, ob imaginem cōditoris, & capacitatem ratiōis: uitio tamē carnalis originis ꝑplicitus, peccati ſeru⁹ effect⁹ eſt, & captiu⁹ in lege peccati, quæ eſt in membris. Nec tñ omnino amiſit arbitrium, id eſt iudiciū rōnis i iudicando & diſcernēdo: quā quā libertatē ſuā amiſerit i eligēdo & agēdo. Nam i pœna peccati, & teſtimoniū amiſſæ dignitatis naturalis, poſitū eſt in ſignū ei arbitriū, ſed captiuū. Quod etiā ante cōuerſionem, & liberationē uolūtatis: nūquam perdere poteſt ex tota ulla auerſione ipſius uolūtatis. In quo etiā cū eo abutit in eligendo malū pro bono (ſicut dictū eſt) melior eſt & dignior omni corporea creatura, nō in ſe, ſed in arte creatricis

Rom. 5. creatricis ueritatis. Liberatur uero uoluntas qñ efficit charitas cum charitas dei diffundit in cordib⁹ nostris pspiritum sanctum qui datur nobis. Et tūc uerè est ratio: hoc est habitus mentis per omnia cōueniens ueritati. Cum enim liberata uoluntate per liberantē gratiā, spiritus agi incipit libera ratiōe, tunc suus est, hoc est seipso libere utens efficitur, & fit animus, & bonus anim⁹. Anim⁹, inquā, inquātum bone animās, & pficiens aīal suū supplemento liberæ rōnis. Bonus autē, inquantū iam amans bonū suum, quo bonus fit, & sine quo nec bon⁹ nec anim⁹ esse potuit. Fit aūt bon⁹ animus & rōnalis, diligens dñm deum suū in toto corde suo, & in tota anima sua, & in tota mēte sua, & in oibus uirib⁹ suis, & nō nisi in ipso seipm, & pximū suū sicut seipm. Fit aūt bonus animus deum timēs, & mandata ei⁹ obseruās: hoc est em̄ ois homo. ¶ Ratio uero sic diffinitur Eccl. 12. à diffinientib⁹, uel describit à describentib⁹. Aspectus animæ est, quo per seipm, nō per corpus: uerum intuet: aut ipsa ueri cōtēplatio, aut ipsum uerū qđ contēplat: aut uita rōalis, uel rōale obsequium, in quo conformat ueritati contemplate. Rōcinatio uerò est rōnis inquisitio: hoc est aspectus eius motio per ea q̄ aspiciēda sunt. Ratiocinatio quærit: rō inuenit. Aspectus hic ī rem aliquā cōiectus cū eam uidet, sciētia est: cū nō uidet, ignorātia est hois. Hæc ergo rō est & instrumētū per qđ operat, & op⁹ quod operatur. Hæc semp exerceri amat in eo quod utile est & honestum, exercitio pficiens, desidia uerò in semetipsa marcescēs. Nullū uero digni⁹ & utili⁹ exercitiū est homini eā habēti, quā in eo qđ meli⁹ habet, & in q̄ cæteris aīalibus & cæteris partib⁹ suis præeminet, q̄ est ipsa mens uel animus. Menti uero uel aīo cui cætera pars hois regēda subdita est, nec dignius est aliq̄d ad quærendum, nec dulcius ad inueniēdū, nec utili⁹ ad habendū quàm qđ solū ipsam mentē supereminet, qui est solus de⁹. Nec lōge est ab uno quoq; nostrū. q in ipso uiuimus, mouemur, & sum⁹. Et nō Actu. 17. sicut in aere isto, sic in dño deo nr̄o: sed in ipso uiuim⁹ per fidē, mouemur & promouemur per spē, figimur per amorem. Ab ipso em̄ & per ipm conditus est rōalis animus, ut ad ipm sit cōuersio eius, ut sit ipse bonū eius. Hic autē ex illo bono bon⁹, ad imaginē & similitudinē ei⁹ cōditus est ut quādiu hic uiuit, quàm pius pōt accedat ad eū similitudine, à quo sola recedit dissimilitudine, ut sit is sanctus, sicut ille sanctus est: in futuro futur⁹ beat⁹, sicut ille beat⁹ est. ¶ Deniq; hoc solū magnū & bonum est cū magnus & bonus anim⁹ suspicit, mirat & affectat quod supra eum est, & adhærere festinat similitudini suæ deuota imago. Ipse em̄ imago dei est. Et per hoc q imago dei est, ītelligibile ei sit & se posse & debere inhærere ei cuius imago est. Ideo & si in terris regit corpus sibi cōmissum, meliore tm̄ parte sui, scilicet memoria, intelligētia & amore ibi semp conuersari amat, unde quicquid est, quicquid habet, se nouit accepisse, & ubi in perpetuū se mansurū, & cū plena dei uisione plenā dei similitudinē adepturū (quātū in hoc homini sperandū est) sperare ei licet, si bonæ spei uitā suam nō negligat cōformare. Illud ergo spectat unde pendet, plus cū hoibus cōmorans ut uiuificet eos uita dei ad quærēda & capienda diuina, quàm ut animet uita ista mortali & humana. Sicut em̄ corp⁹ qđ animat, naturali statu suo erigitur ī cælū, q natura & loco & dignitate & loca oia & corpora supereminet: sic spūalis ipse natura, ad ea q̄ in spūalibus præeminēt, hoc est ad deū & diuina erigere semper amat semetipsum, non superbe sapiendo, sed pie amando, sobrie & iuste & pie uiuendo: q quāto altius est quo nitit̄ur, tanto fortioribus exercitiorū studiis exercēdus est, & quæ eum nō perfundant, sed intigāt: sicq; afficiēt ut perficiant. ¶ Studia uero hæc etsi literis aliq̄n adiuuantur & utantur: non tm̄ literatoria sunt, non cauillātia, nō disputantia, non garrula, sed spiritualia, pacifica, & humilia, humilib⁹ cōsentiētia. Quæ etsi foris exercentur, int⁹ pot⁹ aguntur in spū mentis, ubi renouat homo de die in diem Psal. 110. induens nouū hoiem qui sm deū creatus est, in sanctitate & iustitia ueritatis. Ibi em̄ fit animus, ibi fit intellect⁹ bo-

nus oibus facientib⁹ cū, cum sm regulam ab apl'o datam 2. Cor. 6
in oibus exhibem⁹ nos sicut dei ministros in multa patiētia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in laboribus, in uigilijs, in carcere cellæ, in ieunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in spū sancto in charitate nō ficta, in uerbo ueritatis, & uirtute dei, per arma iustitiæ à dextris & à sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiā & bonam famam, ut seductores & ueraces, sicut ignoti & cogniti, quasi morientes & ecce uiuimus, ut castitati, & non mortificati: quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletātes: tanquā nihil habentes, & omnia possidentes: in labo- 2. Co. 11.
re & ærumna, in fame & siti, in frigore & nuditate. Hæc & huiusmodi sunt studia sancta, exercitia apostolica, in quibus discutit se animus, & inuenit, & emendat, mundans se ab omni inquinamento carnis, ac spiritus, perficiens sanctificationem in timore dei. Studia hæc silentium amant, quietem desiderant cordis in labore corporis, pauperta-tem spiritus, & pacem in exterioribus pressuris: & bonam conscientiam in omni puritate cordis & corporis. Hæc faciunt animum: quia unde faciant habent. Vana uerò illa, nugigerula, uerbosa, cōtentiosa, curiosa, ambitiosa, etiam sanctum animum uel iam perfectum dissipant & corrumpunt. Hæc studia scrutantur uirtutū nō tam flores quàm radices, nō ut luceant, sed ut sint: nō ut sciantur, sed ut habeantur. Vitiorum uero plus in semetipsis metuunt appetitum, quàm ab alijs impetū, plus contagium, quam malitiā. Sicut em̄ aliq̄n imago labore & studio perseuerante, uirtutes trahūtur in affectū & mentē bonā: sic uitia leuissima remissioris licētiæ opportunitate transeūt in conspersionem, & quasi naturalia efficiuntur. Sed nullum uitium Nota.
naturale est: uirtus uero omnis, homini naturalis est. Consuetudo tamen uel uoluntas corruptæ, uel inolitæ negligentiæ, plurima sæpe uitia quasi naturalia in neglecta cōscientia efficere solet. Consuetudo quippe, sicut philosophi dicere solent, est secunda natura. Ois tm̄ malus anim⁹ priusquam indurescat, mollīri potest malitia eius: sed nec postquā induruerit desperād⁹ est. Hæc em̄ maledictio est Adæ, ut in terra laboris nostri: & in agro cordis uel corporis nostri, noxia uel inutilia gratuitò passim ubiq; proueniant, utilia uerò uel necessaria & salubria cum labore. Virtus tm̄ qm̄ naturæ res est, cum uenit in animū aliquando, non uenit sine labore, sed uenit in locum suū, & sedet Nota.
fideliter, & bene cum ea naturæ conuenit, cum nullū præmium potius sit ei, quam in deo cōscientia sui. Vitium uero cum nihil aliud esse credat quam priuatio uirtutis, tm̄ uastitas eius & enormitas tanta nōnunquam quasi sentitur, ut obruat & opprimat, fœditas tanta, ut inquinet & inficiat: adhæsio tā pertinax cōsuetudinis, ut uix à se eam natura excutiat. Ois em̄ uitij frustra ficcatur riuus, si fons nō fuerit obturatus. Verbi gra. Remissa uoluntas facit mētis leuitatē, ex qua prodeūt instabilitas mētis, inconstantia morum, uana lætitia sæpe usq; ad lasciuiam carnis, uana tristitia nōnunquam usq; ad ægritudinem corporis, & multa alia in negligentia uel transgressione propositi ex leuitatis uitio uenientia. Sic etiā superbia ex usu uoluntas in magna sæpe cordis inopia tumentē efficit animū. Vnde procedūt uana gloria: fiducia sui, negligētia dei, iactantia, inobediētia, cōtemptus, præsumptio, & cætere animi pestes quæ profluere solēt ex tumore, & usu supbiæ. Et in hūc modū oia gña uitiorū ex aliquo malæ uoluntatis affectu, uel malæ cōsuetudinis usu, suam singula ducūt matrem originē: q̄ quanto diutius menti inolita est, tāto fortius hæret, & fortioribus remedijs eget, & curā requirit diligētiorem. Huiusmodi em̄ pestes uitiorū, usq; in ultimā solitudinem solitariū persequūtur. Et sicut bene concreta uirtus, & fideliter animo insidēs, possessorē suū in nulla deserit multitudine: sic uitiū cōsuetudinis, possessū suū liberum esse nō patitur in qualibet solitudine. Nam nisi pertinaci studio & prudenti opera expugnata fuerit consuetudo, lenīri pōt, uinci uix pōt: & quōcūq; se cōponat

animus,& in quanis ſolitudine habitet, ſecretū uel ſilen
tium cordis eſſe nō patitur. Cui quo maiorē cōtigerit in
eſſe uſum cōſuetudinis & uoluntatis, eo nequior & rebel
lior in eo inuenitur nō tā malitia ſpūalis, quàm quaſi ma
nibus expellēda multiplex q̄dā collectio & dura corpulē
tia neceſſitatis. ¶ Sed redeamus ad laudē uirtutis. Quid
eſt uirt⁹? Filia rōnis eſt: ſed magis gratiæ. Vis enim quæ
dam eſt ex natura. Vt aūt uirt⁹ ſit, habet ex gratia. Vis eſt
ex iudicio approbantis ratiōis: uirtus aūt ex appetitu il
luminatæ uoluntatis. Virtus enim eſt uoluntarius in bo
num aſſenſus. Virtus eſt æqualitas quædam uitæ, per om
nia congruens rōni. Virtus eſt ad iudicium rōnis uſus li
beræ uolūtatis. Virtus quædā eſt humilitas. Virtus quæ
dam eſt patientia. Virtus quædā eſt obedientia. Virtutes
ſunt prudētia, tēperantia, fortitudo, iuſtitia, & aliæ quàm
plures: in quibus ſingulis nō eſt aliud uirtus quàm (ſicut
dictū eſt) ad iudiciū rōnis uſus liberæ uolūtatis. Bona em̄
uoluntas in animo eſt origo oīm bonorum, & oīm mater
uirtutum. Sic econuerſo mala uoluntas eſt origo oīm ma
lorum & uitiorū. Ideò cuſtos animæ ſuæ, ualde ſolicitus
eſſe debet circa cuſtodiā uoluntatis ſuæ, ut prudenter in
telligat & diſcernat quid in totū uelit, uel uolendum ſibi
Pſal.iii. ſit, ſicut eſt amor dei: quid propter illud, ſicut eſt amor p
ximi, Vt em̄ in illo tuta ſit oīs indiſcretio, in hoc ſemp ſm
obedientiæ regulas cauta & prudens debet eſſe dilectio,
In dilectione quippe dei non alia ratio, non alia diſcretio
eſt, niſi ut ſicut ille cum dilexiſſet nos, in finē dilexit nos:
ſic, ſi fieri poteſt in infinitū diligamus eū nos, ſicut beat⁹
uir qui in mādatis eius cupit nimis. Sed cum nullū finem
uel terminū habere debeat deuotio amantis: tñ terminos
ſuos, fines & regulas habere debeat actio operantis. Vbi
ne aliquando oberret nimia uoluntas, neceſſe eſt q̄ ſemp
adſit mediante obedientia cuſtodies ueritas. Nihil enim
in bonū hoīs in deum p̄ficientis, tam ſibi conuenit quàm
Mat.18. uoluntas, & ueritas. Hæc duo ſunt que, ſicut dicit domi
ſun, ſi conſenſerint in unum, quodcūq̄ petierint, fiet is
à patre deo. Si duo hæc in unum perfecte cōſenſerint, om
nem in ſe continent uirtutū plenitudinē, ſine uitio inter
currente oīa poſſunt in hoīe etiā languente, oīa habēt &
poſſident in hoīe nihil habēte: dant, mutuant, conferunt,
proſunt in hoīe ſecū quieſcente. Gloria & diuitiæ in con
ſcientia ſancti uiri illius, ex fructibus bonæ uolūtatis ei⁹:
Foris uero non ex uno latere, ſicut ſcutū huius mūdi, ſed
undiq̄ eum circūdat ſcutū ueritatis dei. Hilarē enim cū
& iucundū intus ſemper efficit bona uoluntas: in exterio
ri uero actione ſerīū, & grauē, tutū ac ſecurū reddit uerī
tas. Ideoq̄ ſupergreſſus humana hō ille, ſemper in ſereno
eſt: ſicut de aere illo hoies ferunt, qui ſup globū lunæ eſt.
¶ Volūtas, naturalis quidā animi appetit⁹ eſt, aliūs ī deū,
& circa interiora ſua: aliūs circa corpus, & circa exteriora
& corporalia. Hæc cū ſurſum tendit, ſicut ignis ad locum
ſuū: hoc eſt cum ſociat ueritati, & mouet ad altiora, amor
eſt. Cū uero promouet, & lactat à gīa dilectio eſt. Cū ap
prendit, cū tenet, cum cruitur: charitas eſt, unitas ſpūs eſt:
de⁹ eſt. De⁹ enim charitas eſt. In his aūt cum cōſummaue
1.Ioā.4. rit hō, tunc incipit: qa nulla horū in hac uita plena perfe
Eccl.18. ctio eſt. Cū uero declinat in ea q̄ carnis ſunt, cōcupiſcētia
carnis eſt. Cū in curioſitatē ſeculi, cōcupiſcentia oculorū
eſt. Cum uero in ambitionē gl̄iæ uel honoris, ſuperbia uitæ
eſt. Quandiu tñ hmōi utilitati ſeu neceſſitati naturæ ſer
uit, natura eſt, uel appetit⁹ eius. Cū uero ī ſuperflua ſe expo
nit uel noxia, uitiū naturæ eſt uel ſui ipſi⁹. Quorū primo
appetitu uel acceſſu, de temetipſo tibi hoc capere licet ar
gumentū. Cum in eis q̄ ad corpus ſpectāt, in rebus neceſ
ſarijs uoluntas primo appetitui finē facit, naturalis animi
appetitus eſt. Cum uero in appetēdo ſemp ad ulteriora p
greditur, ipm ſe prodit qa iam non tam uolūtas quàm ui
tium uoluntatis eſt, auaritia, uel cupiditas, uel aliquid hu
iuſmodi. Voluntati enim in huiuſmodi cito ſatis eſt uitijs
uero eius nunquam ſatis eſt. Hæc in ſpiritualibus & in eis
quæ ad deum ſunt cū uult quod poteſt, laudanda eſt: cum
uult quod non poteſt & pluſquā pōt, regenda eſt: cum nō
uult quod pōt, excitāda eſt & prouocanda. Sæpe em̄ ſi nō
frenatur, impetum facit: & agitur in præceps. Sæpe ſi non
excitatur, dormit, & tardat, & obliuiſcit quo tendebat, &
facile declinat quaſi à latere in obligationes oblatæ dele
ctationis. Ideoq̄ ſicut in corpore etiam ſolet fieri (melius
enim corp⁹ hoīs ab alio uidetur, quàm ſeipſum uideat) in
hmōi nos ſæpe meli⁹ uidet alienus oculus, quàm noſter:
& alius q̄ non eſt pariter in feruore eiuſdem uoluntatis, re
ctior ſæpe iudex eſt actionis: qa ſæpe uel negligentia, uel
priuato amore noſtri erramus in nobis. ¶ Bona ergo cu
ſtos uoluntatis eſt obedientia, ſiue imperij illa ſit: ſiue con
ſilij, ſiue ſubiectionis, ſiue ſolius charitatis. Purius enim
ac dulcius, ſm ap'm Petrū, ad pares, ſeu etiam ad minores
ſuos, filij obedietiæ caſtificāt corda ſua in obedietia cha
tatis, quàm ad maiores ſubigant per obedientiā neceſſita
tis. In illa em̄ ſola uel præcipit uel conſulit, & obedit cha
ritas. Hic aūt pœnā timet, uel minatur imperioſa neceſſi
tas. Et in illa obedieti ſæpe debet maior gloria. In iſta ue
ro inobedienti maior ſemper intentat pœna. Ergo in ho
mine ſurſum cor habente propter exteriora ſua regenda,
moderanda, componenda, palā oībus eſt quàm neceſſaria
ſit uoluntati cuſtodia ſua, amplius aūt propter interiora
ſua. Animo em̄ ſæpe ſeipſum uel deū cogitanti, ipſa uolū
tas in omni cogitatione princeps eſt, & neceſſario princi
pium uoluntatis ſequit oīs tenor cogitationis. ¶ Tria em̄
ſunt quæ cogitationē faciunt, uolūtas, memoria, & intel
lectus. Voluntas cogit memoriā ut p̄ferat materiā, cogit
etiā intellectū ad formandū q̄d proferat: adhibens intelle
ctum memoriæ, ut inde formet: intellectui uerò acie cogi
tantis, ut inde cogitetur. Quæ qa in unū cogit uolūtas, &
facili quodā nutu copulat, à cogendo cogitatio nomē ac
cepiſſe uidetur. Hinc fiunt cogitationes oēs, aliæ bonæ &
ſanctæ, & dignæ deo: aliæ malæ & peruerſæ, q̄ ſeparant à
deo: aliæ ociosæ & uanæ, à quibus aufert ſe deus. Hic em̄ Sapiē.1.
dicit q̄ peruerſæ cogitationes ſeparāt à deo, & qa ſpirit⁹
ſanctus aufert ſe à cogitatiōibus quæ ſunt ſine intellectu.
In q̄bus uerbis aduertendū eſt qa ſine omni intellectu nul
latenus cogitari poteſt, & nulla oīno cogitatio ſine oīi
intellectu eſt. Sed ali⁹ eſt intellectus ex ui naturalis rōnis,
alius ex uirtute mentis rōnalis. Intellectus quidē idēipſe
eſt qui quocunq̄ ſeu in bonū ſeu in malum applicitus fue
rit, naturaliter uiget. Sed alius inuenitur ſibi relictus, ali⁹
à gratia illuminatus. Ille ſeculi reb⁹ & ſeriis & nugatoriis
ſe non negat. Hic autem non niſi dignis ſe rebus & ſimili
bus ſibi ſeipſum accommodat. Ille ſæpe operatur ſicut ſi
bi relictus, & uitio infectus ex ui rōnis, & uitio corruptæ
uolūtatis, texēs peruerſas cogitationes q̄bus ſemetipſum
qui cogitat, ſponte ſeparat à deo. Hic autē ſemp ſicut illu
minatus, & uirtuti affectus, operat pietatē, que cogitantē
cūiungit deo. ¶ Quæ uero ſecūdo loco ponunt cogitatio
nes ſine intellectu, ipſæ ſunt uanæ illæ & ociosæ neutro in
tellectui per cogitatis intentionē ſe applicantes, nō repē
te perimētes, ſed ſenſim & paulatim corrūpētes, occupan
tes tp̄s, neceſſaria impediētes, & animū inficiētes, nō tam
cogitationes, quàm ex uerīs & imaginarijs recordationi
bus ſimulacra quædā cogitationū, ſeu ipſæ recordatiōes
ultro & multipliciter de memoria ſcaturientes. In quibus
paſtio quædā uolūtatis potius uidet eſſe quàm actio: cum
nulla ſit in eis cogitātis intētio: cū, quod ſpōte ebullit de
memoria, formandū ſe offert intellectui non curāti, & qe
quid agit, uidet potius agni ī ſomnio dormiētis, quàm in
acie cogitantis. Vbi tñ etſi à ſe repellere ſpiritum ſanctum
non eſt ī uoto cogitātis, ſit tñ ex culpa negligētis, ut ſpi
ritus ſanctus diſciplinæ merito auferat ſe à cogitationib⁹
indiſciplinatis. Quæ quāuis fiāt per uim quādā occultā
rōnis, nō tamē fiunt ex rōne & trahitur in eas intellectus,
cū nullus ſit in eis intelligentis aſſenſus. ¶ Vbi uero ſerio
de rebus ſeriis bene cogitatur, uolūtas libero arbitrio de
memoria euocat quodcūq̄ op⁹ habet, & intellectū formā
tē memoriæ adhibet, formatumq̄ quidqd illud eſt intel
lectus

lectus adhíbet aciei cogitantís: & ſic peragít negocíũ cogitationís. Cũ uerò de his quæ de deo uel ad deũ ſunt cogitatur, & uolũtas eo proficit ut amor fiat, continuo per uiam amoris infundit ſe ſpíritusſanctus, ſpíritus uitæ, & omnia uiuificat, adiuuãs ſeu in oratione ſeu in meditatione ſeu in tractatu in firmitatem cogitantis. Et cõtinuo memoria efficitur ſapientia, cum ſuauiter ei ſapiũt bona dei, & quod ex eis cogitatum eſt, formandum in affectu, adhibet intellectui. Intellectus uerò cogitantis, efficitur contemplatio amantis, & formãs illud in quaſdam ſpíritualis uel diuinæ ſuauitatis experiẽtias afficit ex eis aciem cogitantis: ille uerò efficitur gaudiũ fruentis. ¶Et tũc de deo bene cogitatur ſecundum humanũ modum, ſi tamen cogitatio dicenda eſt, ubi nil cogit nec cogitur, ſed tantummodo in memoriam abũdantiæ ſuauitatis dei exultatur, iubilatur, & uerè ſentitur de eo in bonitate, ab eo qui in ſimplicitate cordis quæſiuit illũ. Sed modus hic cogitãdi de deo non eſt in arbitrio cogitantis, ſed in gratia donantis, ſcilicet cũ ſpírit⁹ ſanctus, qui ubi uult ſpirat, quãdo uult, & quomodo uult, & quibus uult, in hoc aſpirat. Sed hominis eſt iugiter præparare cor, uolũtatem expediẽdo ab affectionibus alienis, ratione uel intellectũ à ſolicitudinibus, memoriã ab ocioſis & negocioſis, nõnunquã & à neceſſarijs, occupationib⁹, ut in die bona domini, & in hora beneplaciti eius, cũ audierit uocem ſpíritus ſpirantis, ea quæ cogitatione faciũt, continuo libere cõcurrant ſibi, & cooperentur in bonũ, & quaſi ſymbolum faciant in gaudium cogitantis. Nota. Voluntas exhibendo in gaudium domini puram affectionem, memoria materiam fidelem, intellectus experientiæ ſuauitatẽ. Sic ergo uolũtas neglecta facit cogitatiões ocioſas, & indignas deo, Corrupta peruerſas quæ ſeparãt à deo, Recta neceſſarias ad uſum uitæ huius, Pia efficaces ad fructũ ſpíritus, & ad Gal.5. fruendum deo. Fructus autẽ ſpíritus ſunt, ſicut apoſtolus dicit, charitas, pax, gaudium, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, manſuetudo, fides, modeſtia, cõtinẽtia, caſtitas. ¶Et in omni genere cogitationis, omnia quæ cunq; cogitanti occurrũt, conformantur intentioni uolũtatis, agente in eis miſericordia & iudicio dei ut iuſtus Apo. 22 iuſtificetur adhuc, & qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Nota. Ideo homini deũ amare uolenti, uel iam amãti, ſuus ſemper cõſulendus eſt animus, examinãda cõſciẽtia quid ſit quod in totũ uult, & propter quod uult, quicquid aliud Nota. uult ſpíritus uel odit, quicqd cõtra illud caro cõcupiſcit. Incidẽtes eĩ quaſi extrinſecus & decidẽtes cogitatiões, & præteruolitãtes uolũtates qb⁹modo uult, mõ nõ uult, nequaquã inter uoluntates, ſed pene inter ocioſas deputandæ ſunt cogitatiões. Nã & aliqñ fiũt uſq; ad delectationẽ animi, cito tñ inde ſe excutit animus cõpos ſui. Qđ aũt in totũ uult, prio cõſiderãdũ eſt ei quid illud ſit q̃ ſic uelit, deinde quãtũ uelit, & qũo uelit. Si qđ in totũ uult, deus eſt: diſcutiẽdũ eſt ei quãtũ uelit, & qũo uelit, & utrũ uſq; in cõtemptũ ſuiipſius, oĩmq; quæ ſunt uel eſſe p̃nt, & hoc nõ tm̃ ex iudicio rõnis, ſed etiã ex affectu mentis: ut iam uoluntas pluſquã uoluntas ſit, ut amor ſit, ut dilectio ſit, ut charitas, ſit unitas ſpíritus. Sic enim diligendus eſt deus. Magna enim uoluntas ad deum, amor eſt, dilectio, adhæſio ſiue cõiunctio, charitas, fruitio. Vnitas uerò ſpíritus cum deo homini ſurſum cor habenti, proficientis in deum uoluntatis eſt perfectio, cũ iam nõ ſolũmodo uult qđ deus uult: ſed ſic eſt nõ tm̃ affect⁹, ſed in affectu pfect⁹, ut nõ poſſit uelle niſi qđ de⁹ uult. Velle aũt qđ uult de⁹, hoc eſt iam ſimilẽ deo eſſe. Nõ poſſe uelle niſi quod deus Ioã. 3. uult, hoc eſt iam eſſe quod deus eſt, cui uelle & eſſe, idipm eſt. Vnde bene dicit q̃ tũc plene uidebimus eũ ſicuti eſt, cum ſimiles ei erimus: hoc eſt erimus qđ ipſe eſt. Quibus enim poteſtas data eſt filios dei fieri, data eſt poteſtas nõ quidem ut ſint deus, ſed ſint tamẽ quod deus eſt, ſint ſancti, futuri plenè beati, quod deus eſt. Nec aliunde hic ſcti, nec ibi futuri beati quàm ex deo, q̃ eorũ & ſctitas & beatitudo eſt. Et hæc hominis eſt pfectio, ſimilitudo dei. Perfectum aũt nolle eſſe, delinquere eſt. Et ideo huic p̃fectioni nutrienda eſt ſemper uoluntas, amor præparãdus, uoluntas cohibenda, ne in aliena diſſipetur: amor ſeruãdus, ne inquinetur. Propter hoc enim ſolum creati ſum⁹ & uiuimus, ut deo ſimiles ſimus, cum ad dei imaginẽ creati ſi- Gene. 1. mus. ¶Eſt autem dei ſimilitudo quædam quam nemo uiuens niſi cũ uitã exuit, quam omni homini in teſtimoniũ amiſſæ melioris & dignioris ſimilitudinis, creator omniũ hominum reliquit, quam habet & uolẽs & nolens, & qui eam cogitare poteſt, & qui tam hebes eſt ut eam cogitare non poſſit: ſcilicet quod ſicut ubiq; deus eſt, & ubiq; totus eſt in creatura ſua: ſic & in corpore ſuo omnis uiuens anima. Et ſicut ſemper ſibi indiſſimilis deus indiſſimiliter diſſimilia in creatura operatur: ſic anima hominis quamuis totũ corpus uiuificans in diſſimili uita: in ſenſibus tamen corporis, & in cogitationibus cordis, indiſſimiliter operatur aſſidue diſſimilia. Hæc ſimilitudo dei in homine, quantum ad meritum eius nullius apud deum eſt momenti, cũ naturæ non uoluntatis eius ſit uel laboris. Sed eſt alia magis deo propinqua ſimilitudo, inquantum uoluntaria: quæ in uirtutibus cõſiſtit, in qua animus uirtutis magnitudine ſummi boni quaſi imitari geſtit magnitudinẽ: & perſeuerantiæ in bono conſtantia, æternitatis eius incommutabilitatem. Super hanc autem alia eſt adhuc ſimilitudo dei. Hæc eſt de qua iã aliquãta dicta ſunt, intantum propríe propria, ut nõ iam ſimilitudo ſed unitas ſpíritus nominetur, cum ſit homo cum deo unus ſpíritus, non tantum unitate uolendi idem, ſed expreſſione quadam unitate uirtutis (ſicut iam dictum eſt) aliud uelle non ualẽdi. ¶Dicitur autem hæc unitas ſpíritus, non tantum quia efficit eam, uel afficit ei ſpíritum homínis ſpíritusſanctus: ſed quia ipſa ipſe eſt ſpíritusſanctus, deus charitas: cum per eum qui eſt amor patris, & filij, & unitas, & ſuauitas, & bonum, & oſculum, & amplexus, & quicquid commune poteſt eſſe amborum in ſumma illa unitate ueritatis, & ueritate unitatis: hoc idem homini ſuo modo fit ad deũ, quod cum ſubſtantiali unitate filio eſt ad patrem, uel patri ad filiũ, cum in amplexu & oſculo patris & filij mediam quodammodo ſe inuenit beata conſcientia, cum modo ineffabili incogitabiliq; fieri meretur homo dei nõ deus, ſed tamẽ quod deus eſt ex natura, homo ex gratia: unde in catalogo ſpíritualium exercitiorũ apoſtolus prudenter interſeruit ſpíritum ſanctum, dicẽs: 2.Co.6. In caſtitate, in ſcientia, in longanimitate, in ſuauitate, in ſpũ ſancto, in charitate nõ ficta, in uerbo ueritatis, in uirtute dei. Vide enim quomodo tãquam omnia facientem, ordinantem, & uiuificantem, in medio bonarum uirtutũ, ſicut cor in medio corporis, conſtituit ſpíritum ſanctum: Ipſe eſt enim omnipotens artifex creans hominis ad deũ bonam uolũtatem, dei ad hominem faciens propitiationem, formans affectionem, dans uirtutem, iuuans operationem, agens omnia fortiter, & diſponens omnia ſuauiter. Ipſe uiuificat ſpíritum hominis, & continet in unum: ſicut & ille uiuificat, & in unum continet corpus ſuum. Homines doceant deum quærere: angeli adorare: ſolus ipſe eſt qui docet inuenire, habere, & frui. Ipſe enim eſt & ſolicitudo bene quærentis, & pietas in ſpíritu & ueritate adorantis, & ſapientia inuenientis, & amor habentis, & gaudium fruentis. Quicquid tamen de uiſione & cognitione dei hic fidelibus impartitur, ſpeculũ eſt & ænigma, tantum diſtans à futura uiſione & cognitione, quãtum à ueritate diſtat fides, uel tẽpus ab æternitate: niſi cum aliquãdo fit quod de eo in libro Iob legitur. Qui abſcõdit Iob. 36. lucem in manibus, & præcipit ei ut rurſum oriatur: & annunciat de ea dilecto ſuo quòd poſſeſſio eius ſit, & ad eã poſſit peruenire. Electo enim & dilecto dei, aliquando uiciſſim lumen quoddam uultus dei oſtenditur (ſicut lumen clauſum in manibus patet & latet ad arbitriũ tenentis) ut per hoc quod quaſi in trãſcurſu uel in puncto permittitur uidere, inardeſcat animus ad plenam poſſeſſionem luminis æterni, & hæreditatem plenæ uiſionis dei

cui ut innoteſcat aliquatenus id qđ ei deeſt, nonnunquā (quaſi perſtringet) gratia pertrigit ſenſum amātis, & eripit ipſum ſibi, & capit in diem qui eſt à tumultu rerū, ad gaudia ſilentia. Et pro modulo ſuo ad momētum ad punctum idipſum oſtendens ei uidendū ſicuti eſt, interim etiā & ipm efficit in idipſum, ut ſit ſuo mō ſicuti illud eſt. Vbi cum didicerit quid interſit inter mundum & immūdum, redditur ſibi, & remittitur ad mūdandū cor ad uiſionem, ad aprandum animum ad ſimilitudinem: ut ſi aliquando rurſum admittatur, ſit purior adhuc ad uidendum, & ſtabilior ad fruendum. Nuſquam enim ſe melius deprehēdit modus humanæ impfectionis in quàm in lumine uultus dei, in ſpeculo diuinæ uiſionis. Vbi in die qui eſt, plus & plus uidens quid ſibi deeſt, emendat indies ſimilitudine, quicquid deliquit diſſimilitudine: ſimilitudine ei appropinquans, à quo longe factus eſt per diſſimilitudinem. Et ſic expreſſionem uiſionem expreſſior ſemper ſimilitudo comitatur. Impoſſibile quippe eſt uideri ſummū bonum, & non amari: necnon tantum amari quantum datum fuerit uideri, quouſq; amor ꝓficiat in aliquā ſimilitudinem amoris illius qui deum ſimilem fecit homini per humiliationem humanæ conditionis, ut hominē ſimilem deo cōſtituat per glorificationē diuinæ participationis. Et tunc dulce eſt homini cohumiliari ſummæ maieſtati, compauperari filio dei, diuinæ ſapientiæ cōformari, hoc ſentienti in ſeipſo, quod & in Chriſto Ieſu domino noſtro. Hic enim eſt ſapientia, amor cum timore, exultatio cū tremore, cum cogitatur & intelligitur deus humiliatus uſq; ad mortem (mortem autem crucis) ut hominem exaltet uſq; ad ſimilitudinē diuinitatis. Hic emanat fluminis impet⁹ lætificans ciuitatem dei, memoria abundantiæ ſuauitatis eius in intelligendis & cogitandis circa nos bonis eius. In quo cum ad deum amandū facile hominē adducāt pēſata uel etiam contēplata eius amabilia, per ſeipſa in affectu contemplantis elucētia, potētia eius, uirtus eius, gloria, maieſtas, bonitas, beatitudo: hoc potiſſimum amātem rapit in amabilem, quod ipe in ſemetipſo eſt quicquid in eo amabile eſt, qui eſt totum quod eſt, ſi tamē totū eſt ubi pars non eſt. Cui bono, amore ipſius boni ſic ſe intendit pius affectus, ut non ſe inde reuocet, donec unū uel unus cum eo ſpiritus fuerit effectus. Quod cū in eo fuerit perfectum, iam ſolo mortalitatis huius uelo diuiditur ac differtur à ſanctis ſanctorū, à ſumma illa beatitudine ſupercæleſti, qua tamen cum iam in fide & ſpe eius quem amat fruitur in cōſcientia, iam quod ſupereſt uitæ huius, tolerabili præſtolatur patientia. Et hæc eſt deſtinatio ſolitarij certaminis, hic finis, hoc præmium, hæc requies laborū, conſolatio dolorum. Et ipſa eſt perfectio & uera hominis ſapientia: omnes in ſe amplectens & continens uirtutes, nō aliunde collectas, ſed naturaliter inſitas ſibi, ad ſimilitudinem illam dei qua eſt ipſe quicquid eſt: cū ſicut deus eſt id quod eſt, ſic circa bonū uirtutis. habitus bonæ uoluntatis in bonam mentem ſic cōſolidatus & affectus eſt, ut ex ardentiſſima boni incōmutabilis adhæſione, nullatenus uideatur iam poſſe mutari ab eo quod eſt. ¶ Cū em̄ fit circa hominē dei aſſumptio illa domini & ſancti Iſrael regis noſtri, ſapiens & pius animus per illuminantem & adiuuātem gratiam in cōtemplationem ſummi boni ſpeculatur etiam regulas incommutabilis ueritatis, inquantum ad eas pertingere meretur intellectu amoris, & exinde format ſibi modum conuerſationis cuiuſdam cæleſtis, & formam ſanctitatis. Speculatur enim ſummā ueritatē, & quæ ex ea uera ſunt, ſummum bonum, & quæ ex eo bona ſunt, ſummam eſſentiā, & quæ ex ea ſunt. Illi ueritati, illi charitati, illi æternitati ſe conformans, in iſtis ſe ordinans, illis non ſuperuolitans iudicādo, ſed ſuſpiciens deſiderando, uel inhærens amando, iſta ſuſpiciens, & eis ſe coaptās, & cōformans, non ſine diſcretionis iudicio, non ſine examine ratiocinatiōis, & iudicio ratiōis. Ex quo cōcipiuntur & oriuntur uirtutes ſanctæ, & imago dei reformatur in homine, & uita illa dei ordinatur, à qua homines quoſdam alienatos conqueritur apoſtolus, & colligit roſtat, & actiue: de qb⁹ iuxta antiquos illos interptes legit in Iob. Ecce pietas eſt ſapiētia: abſtinere uerò à malo, ſcīe tia eſt. Sapia em̄ pietas eſt, hoc eſt cult⁹ dei, amor quo eū uidere deſideramus, & uidētes in ſpeculo & in ænigmate credimus & ſperamus: & in hoc proficim⁹ ut eum uideamus in manifeſtatione. Abſtinere uerò à malis, ſcīetia tēporalium eſt in quibus nos ſumus: in quibus intantū abſtinemus à malis, inquantum ad bona ſtudemus. Ad hanc ſcientiam & ad hanc abſtinentiam ſpectare inueniuntur primo omnium uirtutum exercitia, deinde oīm artium uitæ huius (in qua uerſamur) diſciplina. Quorum alterū, id eſt ſtudium uirtutum reſpicere potius uidetur ad ſuperiora, quaſi ſuperioris ſapientiæ præferētia uirtutem, & redolētia ſuauitatem. Alterum quod circa corporalia fit exercitia, niſi fidei religione religet, defluit in inferiorū uanitatem. In quib⁹ cum ſcientia ſit res ſiue ratione, ſiue ſenſibus corporis comprehenſa, & memoriæ commendata, ſi bene res perpenditur, id propriè quod apprehendimus ſenſibus, omnino ſcientiæ deputandum. Quod uerò per ſemetipſum ratio in huiuſmodi apprehēdit, hoc iā eſt in quo ſe ſibi ſcientia atq; ſapiētia coterminat. Quicquid em̄ aliūde diſcitur ſcilicet per ſenſus corporis, quaſi alienum & aduentitium menti ingerit. Quod uerò ipōte uenit in mentem ſiue ex ipſa ui rationis, ſiue incommutabilium legum incōmutabilis ueritatis naturali intelligentia, ex qua etiam impiſſimi homines nōnunquàm rectiſſime iudicare inueniuntur, hoc ſic ipſi ineſt rationi, ut hoc ipſum ipſa ratio ſit: nec tam commendatur ei per doctrinam aliquam, ut ſcientia ſit, quàm uel alio cōmonēte uel ipſa cōmemorante hoc ipſum ſibi ineſſe, naturaliter intellectus ei fit. In quo hoc potiſſimum eſt, cū quod notum eſt dei, deo naturaliter reuelāte manifeſtum ſit homini etiā impio. Deinde affectus uirtutū naturalis, de quo licuit dicere ethnicū poetam. Oderūt peccare boni uirtutis amore. deinde p inquiſitionē ratiocinationū quælibet diſcretio rationabiliū. Infima uerò pars eſt ſcientiæ, & deorſum uergens ſenſibilium animalis experiētia, quæ fit per quinq; ſenſus corporis, & concupiſcentiam & experientiam carnis, ſiue oculorum ſiue ſuperbiæ huius uitæ. ¶ Cum ratio ergo ſapientiæ conformata, format ſibi conſcientiam, & ordinat uitam, in inferioribus ſcientiæ aptat ſibi ſeruitutem, & ſufficientiam naturæ, in ratiocinationibus & rationabilibus ordinem uitæ, in optentu uirtutū formam conſcientiæ. Sicq; ab inferioribus promota, à ſuperioribus adiuta, pergens in id quod rectum eſt, & iudicio rationis, & aſſenſu uoluntatis, & mentis affectu, & operis effectu, erumpere feſtinat in libertatem ſpiritus & unitatem, ut ſicut iam ſæpe dictum aſt, fidelis homo unus ſpiritus efficiatur cum deo. Et ipſa eſt (de qua paulò antè diximus) uita dei, quæ non tam rationis eſt profectus, quàm iam in ſapiētia perfectionis affectus. Hæc em̄ quia iam ſapiunt ſapienti, ſapiens eſt: quia factus eſt unus ſpiritus cū deo, ſpiritualis eſt. Et hæc in hac uita hominis perfectio eſt. Iam enim qui hactenus fuit ſolitarius uel ſolus, efficitur unus, & ſolitudo ei corporis uertitur in unitatem mentis. Et impletur in eo, quod dominus pro diſcipulis in clauſula omnis perfectionis orauit dicens. Pater uolo, ut ſicut ego & tu unum ſumus, ita & ipſi in nobis unum ſint. Hæc enim unitas hominis cū deo, uel ſimilitudo ad deum, inquantum propinquat deo, intantum inferius ſuum conformat ſibi, infimum illi, ut ſpiritus & anima & corpus ſuo modo ordinata, ſuis locis diſpoſita, ſuis meritis æſtimata, ſuis etiam proprietatibus cogitentur, ut incipiat homo perfecte noſſe ſeipſum, & per cognitionem ſui profidiendo, aſcendere ad cognoſcendum deum. Quo cum primum exurgere & aſpirare incipit proficientis affectus, in cognitione huius ſimilitudinis plurimum cauendus eſt error diſſimilitudinis, ſcilicet ut ſpiritua-

Iob. 28.

Horatius

libus ſpiritualia, & diuinis diuina comparando, non aliter de

aliter de eis cogitetur, quàm ꝙ res habet. ¶ Cogitās ergo animus similitudinem dei & sui, primo in hoc formet & aptet cogitationē suā, ut omnino fugiat secundū corpus cogitare seipsum, deū uerò non solum non ſm corpus sicut locale, sed neqꝫ ſm spiritū sicut mutabile. Quæ enim spiritualia sunt, tātum diuersa sunt à corporum qualitate & natura, quantum ab omni locali circūscriptione remota. Quæ uerò diuina sunt, tantum supereminēt omnia & corporalia & spiritualia, quantū ab omni loci uel tēporis lege, uel mutabilitatis suspicione aliena, in suæ incōmutabilitatis & æternitatis beatitudine incōmutabilia manēt æterna. In quib⁹ sicut quæ corporalia sunt discernit animus per corporis sensus, sic quæ sunt rationabilia uel spiritualia discernere nō potest nisi per semetipsum. Quæ uerò sunt dei, non nisi à deo quærat uel expectet intellectum: Et quidē de nōnullis quæ ad deum spectāt, fas est & possibile homini rationem habenti aliquando cogitare & disquirere, sicut de dulcedine bonitatis ei⁹, de potētia uirtutis, & aliꝭ huiusmodi. Ipsum uerò quod est idipsum id quod est cogitari omnino non potest, nisi quantum ad hoc sensu illuminati amoris attingi pōt. ¶ Credendus est tamen deus, & inquātum spiritus sanctus adiuuerit cogitandus, quædam uita æterna uiuens & uiuificans, immutabilis, mutabilia omnia immutabiliter faciēs, intelligēs, & creans omnē intellectū & intelligentē, sapiētia faciens omnem sapientē, ueritas fixa, stans indeclinabilis, ex qua uera sunt oīa quæ uera sunt, in qua sunt æternaliter rationes rerum omniū euentiū temporaliter. Cuiꝯ uita ipsa essentia est, ipsa natura. Cui uita uiuens ipse sibi est, quæ est ipsa diuinitas, æternitas, magnitudo, bonitas, & uirtus in seipsa existens & subsistēs, excedens omnē locū uirtute naturæ illocalis: æternitate uerò omne tēpus qđ uel ratione uel opiniōe cōprehendi potest: quæ lōge uerius est & excellētius, quàm quolibet sentiēdi genere sentiaſ. Certius tñ sensu humilis & illuminati amoris, quàm quolibet cogitatu rōnis attingiſ, & semp melio⁹ est quàm cogitatur, melius tamē cogitaſ quàm dicitur. Ipsa est eñ summa essentia, ex qua omne esse proficiſcit: ipsa est summa substantia non subiecta prædicamentis uocū, sed rerū oīm subsistēs causale principiū, in quo esse nr̄m nō moriſ, intellectus noster nō errat, amor nō offendiſ: q semp q̄riſ, ut dulcio⁹ inueniaſ: dulcissime inueniſ, ut diligēti⁹ q̄raſ. ¶ Hoc ergo ineffabile (cū nō nisi ineffabiliter uideatur) q̄ uult uidere, cor mundet: qa nulla corporis similitudine dormiēti, nulla corporea specie uigilāti, nulla ratiōis imagine, nisi mūdo corde humiliter amantis uideri potest uel apprehēdi. Hæc est enim facies domini, qua nemo potest uidere, & uiuere mundo, hæc est species cui contēplādæ suspirat oīs qui affectat diligere dñm deū suum in toto corde suo, in tota anima sua, in omni mente sua, & in omnibus uiribus suis. Ad quod etiā non desinit excitare proximū suū, si diligit eū sicut seipsum. Ad qđ cum aliqñ admittiſ, in ipso lumine ueritatis indubitāter uidet præuenientē gratiā. Cū inde repelliſ, in ipa sui cæcitate intelligit puritati eius nō conuenire immunditiam suam. Etsi amat, flere dulce habet, & nō sine multo gemitu cogiſ redire in cōsciētiā suā. Ad quod cogitandū omnino impares sumus, sed ignoscit quē amamus, & de quo digne uos nō posse uel dicere uel cogitare cōfitemur. Et tñ ut dicamus & cogitem⁹, amore ei⁹ uel amore amoris eius puocamur & trahimur. Cogitātis ergo est in oīb⁹ hūiliare semetipm, glīficare in semetipso dñm deū suū. In contēplatione dei uilescere sibi. In amore creatoris subiectum esse oī hūanæ creaturæ. Exhibere corp⁹ suū hostiā uiuētem, sanctā, deo placentē, rōnabile obsequiū suū. Præ oīb⁹ aūt nō plus sapere quàm oportet sape, sed sapere ad sobrietatem, & ſm datā à deo mēsurā fidei, bona sua nō ponere in ore hoīm, sed celare in cella sua, & recōdere in cōsciētia, Esai.24. ut hūc quasi titulū & in fronte cōsciētiæ, & in fronte cellæ semp habeat, secretum meū mihi, secretum meū mihi.

Explicit.

MEDITATIONES DEVOtissimæ ad humanæ conditionis cognitionem: aliàs liber de anima.

MVLTI MVLTA SCIVNT, & seipsos nesciunt. Alios inspiciūt, & seipsos deserunt. Deum quærunt per ista exteriora, deserentes sua interiora, quib⁹ interior est deus. Idcirco ab exterioribus redeam ad interiora, & ab interioribus ad superiora ascendā, ut possim cognoscere unde uenio, aut quo uado, qd sum, uel unde sum, & ita per cognitionem mei ualeam peruenire ad cognitionem dei. Quanto nāqꝫ in cognitione mei proficio, tanto ad cognitionem dei accedo. Secūdum interiorem hominem tria in mente mea inuenio, per quæ deum recolo, cōspicio & concupisco. Sunt autem hæc tria, memoria, intelligentia, uolūtas siue amor. Per memoriam reminiscor. Per intelligentiā intueor. Per uoluntatem amplector. Cum dei reminiscor, in memoria mea cū inuenio, & in ea de eo & in eo delector, secundum quod ipse mihi donare dignatur. Intelligentia intueor quid sit deus in seipso, quid in angelis, quid in sanctis, quid in hominibus, quid in creaturis. In seipso est incomprehēsibilis, quia principium & finis. Principium sine principio, finis sine fine. Ex me intelligo quàm incōprehensibilis sit deus, quoniam meipsum intelligere nō possum, quē ipse fecit. In angelis est desiderabilis, quia in eum desiderant prospicere. In sanctis est delectabilis, quia in eo assidue felices lætantur. In creaturis est admirabilis, quia omnia potenter creat, sapiēter gubernat, benigne dispensat. In hominibus est amabilis, quia eorum deus est, & ipsi sunt populus eius. Ipse in eis habitat tanquam in templo suo, & ipsi sunt templum eius. Non dedignatur singulos neqꝫ uniuersos. Quisquis eius meminit, eumꝯ intelligit ac diligit, cum illo est. Diligere eum debemus quoniam ipse prior dilexit nos: ad imaginem & similitudinem suā nos fecit, quod nulli aliꝭ creaturæ donare uoluit. Ad imaginē dei facti sumus, hoc est ad intellectum & notitiam filiꝭ, per quem intelligimus & cognoscimus patrem, & accessum habemus ad eum. Tāta cognatio est inter nos & dei filiū, quòd ipse imago dei est, & nos ad imaginem eius facti sumus: quam cognationē etiam ipsa similitudo testaſ, quoniam non solum ad imaginem, sed ad similitudinem eius facti sumus. Oportet itaqꝫ id quod ad imaginem est, cum imagine conuenire, & non in uacuum nomen imaginis participare. Repræsentemus ergo in nobis imaginem ei⁹ in appetitu pacis, in intuitu ueritatis: & in amore charitatis. Teneamus eum in memoria, portemus in conscientia, & ubiqꝫ præsentem ueneremur. Mens siquidem nostra eo ipso eius imago est, quo eius capax est, eiusꝯ particeps esse potest. Non propterea eius imago est, quia sui meminit mens, seꝯ intelligit ac diligit, sed quia potest meminiſ se intelligere ac diligere à quo facta est. Quod cū facit, sapiens ipsa fit. Nihil enim tā simile est illi summæ sapiētiæ, quàm mēs rationalis, quæ per memoriam, intelligentiam & uoluntatē in illa trinitate ineffabili consistit. Consistere autē in illa nō potest, nisi eius meminerit, eamꝯ intelligat ac diligat. Meminerit itaqꝫ dei sui ad cuius imaginē facta est, eumꝯ intelligat, diligat, atqꝫ colat, cū quo potest semper esse beata. Beata anima apud quā deus requiē inuenit, ꝙ in cuius tabernaculo requiescit. Beata quæ dicere potest, & qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo. Negare siquidem requiem cæli non poterit. Cur ergo nos deserimus, & in his exterioribus deum quærimus qui apud nos est, si nos uelimus esse apud eū? Reuocra nobiscum est, & in nobis, sed adhuc per fidē, donec uidere mereamus per speciem. Nouimus, inquit apostolus, habitare Christum per fidē in cordib⁹ nostris, quia Xp̄s in fide, fides in mente, mens in corde, cor in pectore. Per fidem ergo recolo deum creatorem, adoro redemptorem,

Ioan.4. Gene.1. Nota. Eccl.24 Ephe.3.

expecto ſaluatorem, credo uidere in omnibus creaturis, habere in meipſo: & quod in omnibus ineffabiliter iucundius atq; beatius eſt, cognoſcere in ſeipſo. Patrem nāq; & filium cū ſancto ſpiritu cognoſcere, uita eſt æterna, beatitudo perfecta, ſumma uoluptas. Oculus non uidit, nec auris audiuit: nec in cor hominis aſcēdit quāta claritas, quāta ſuauitas, & quanta iucunditas maneat nos in illa uiſiōe quādo deum facie ad faciem uidebimus, qui eſt lux illuminatorum, requies exercitorum, patria redeuntium, uita uiuentium, corona uincentium. Ita in mente mea quandam imaginem illius ſummæ trinitatis inuenio, ad quam ſummam trinitatem recolendam, inſpiciendam, & diligendam ut eius recorder, ea delecter, & eam complectar & contempler, totum id quod uiuo debeo referre. Mens imago dei eſt, in qua ſunt hæc tria, id eſt memoria, intelligētia, & uoluntas. Memoriæ attribuimus omne quod ſcimus, etiam ſi nō inde cogitemus. Intelligentiæ tribuimus omne qđ uerum cogitando inuenimus, quod etiam memoriæ commendamus. Per memoriā patri ſimiles ſumus. Per intelligētiā filio. Per uolūtatē ſpiritui ſancto. Nihil in nobis iā ſimile ſpiritui ſancto eſt quàm uoluntas uel amor ſiue dilectio quæ excellentior uoluntas eſt. Dilectio nāq; donum domini eſt: ita ꝙ nullū hoc dono dei eſt excellentius. Dilectio nanq; quæ ex deo eſt, & deus eſt, proprie ſpiritus ſanctus dicitur, per quē charitas dei diffuſa eſt in cordib⁹ noſtris, per quam tota trinitas in nobis habitat. Rom.5.

De miſeria hominis: & examinatione extremi iudicij. Capitulum. II.

SEcundum exteriorē hominē de parentib⁹ illis uenio qui me ante fecerūt damnatum quàm natum. Peccatores peccatorem in peccato ſuo genuerunt, & de peccato nutriuerunt. Miſeri miſerum in hunc lucis miſeriam induxerunt. Nihil ex eis habeo niſi miſeriā & pctm̄, & corruptibile hoc corp⁹ qđ geſto. Ad illos uerò feſtino q morte corpis hinc exierūt. Cū eorū ſepulchra reſpicio, nō inuenio in eis niſi cinerem & uermem, fœtorem & horrorē. Quod ergo ſum, ipſi fuerūt & quod ipi ſunt, ego ero. Quid ſum ego? Homo de humore liquido. Fui enim in momento conceptionis de humano ſemine conceptus. Deinde ſpuma illa coagulata modi cum creſcendo caro facta eſt. Poſtea plorans & eiulans traditus ſum huius mundi exilio, & ecce iam morior plenus iniquitatibus & abominationibus. Iāiam præſentabor ante diſtrictum iudicem, de operibus meis ratiōem redditurus. Væ mihi miſero cum uenerit dies illa iudicij, & aperti fuerint libri in quibus omnes mei actus & cogitatiōes domino præſentandæ racitabuntur. Tūc demiſſo capite præ confuſione malæ cōſcientiæ, in iudicio coram domino ſtabo trepidus & anxius, utpote commemorans ſcelerum cō miſſa meorum. Et cum dicetur de me, ecce homo & opera eius: reducam ante oculos oia delicta & peccata mea. Quadam nanq; uidiuina fiet ut cuiq; ſua opera bona uel mala in memoriā reuocent, & mentis intuitu mira celeritate cernantur, ut accuſet uel excuſet ſcientia cōſciētiā, atq; ita ſimul & ſinguli & oēs iudicētur. Iudicium faciet geſtorum quiſq; ſuorū. Cunctaq; cunctorū cunctis arcana patebūt. Quod em̄ nunc confiteri erubeſcimus, tunc omnib⁹ manifeſtabitur: & quicquid hic diſſimulando palpamus, totū illic undex flamma comburet ignis ubiq; ferox ruptis regnabit habenis. Quātoq; diuti⁹ deus nos expectat ut emēdemus, tanto diſtrictius iudicabit ſi neglexerimus. Cur ergo tantopere uitam iſtam deſideramus: in qua quāto amplius uiuimus, tanto plus peccamus. Quanto eſt uita longior, tanto culpa numeroſior. Quotidie nanq; creſcūt mala, & ſubtrahuntur bona: aſſidue uariatur homo per ſpera & aduerſa, & ignorat quādo moriatur. ¶ Sicut enim in cælo ſtella coruſcans uelociter currit, & repente deficit, & ſicut ſcintilla ignis ſubito extinguitur, & in cinerem redigitur: ſic cito finitam datur iſtam cernere uitam. Dum em̄ libenter ac iucundiſſime moratur homo in mundo, diuq; ſe uicturū arbitratur, ac multa in longa tempora diſponit agenda: ſubito rapitur in mortē, & ex improuiſo aīa auferetur à corpore. Verūtamē cū magno metu magniſq; doloribus aīa ſeparatur à corpe. Veniunt em̄ angeli aſſumere illam, ut perducāt eam ante tribunal iudicis metuendi: & tunc illa memorans opera ſua mala & peſſima quæ die noctuq; geſſit, cōtremiſcit, & quærit illa fugere, iduciasq; petere, dicens. Date mihi uel unius horæ ſpatiū. Tunc quaſi loquentia ſimul opera dicent. Tu nos egiſti, opera tua ſumus, non te deſeremus, ſed tecum ſemper erimus, tecū pergemus ad iudicium. Vitia quoq; multis & multiplicibus criminibus eam accuſabunt, multaq; falſa teſtimonia aduerſus illam inuenient, quāquam uera ad damnationem eius ſatis poſſent ſufficere. Dæmone uerò terribili uultu & horribili aſpectu eam terrebunt. Ingēti furore eam perſequentur & comprehendent, tam terribiliter quàm horribiliter uolentes retinere & poſſidere niſi ſit qui eripiat. Tunc anima inueniens oculos clauſos & os, aliosq; corporis ſenſus per quos ſolebat egredi & delectari in his exterioribus, reuertetur ad ſe: & uidens ſe ſolam & nudam, ingenti horrore concuſſa, deſperatiōe deficiet in ſe, & cadet ſub ſe: & quia amore mundi, & carnis uoluptate, dei amorem dereliquerat: derelinquetur à deo miſeria in hora tantæ neceſſitatis, atq; dæmonib⁹ tradet̄ in inferno cruciāda. Sic anima peccatoris in die qua ignorat, & hora qua neſcit, rapitur à morte, & ſegregatur à corpore, pergitq; miſeriis plena, tremens & dolens: & cum nullam excuſationē habeat quā pro peccatis ſuis poſſit obtendere, cōtabeſcit & pertimeſcit ante deū apparere. Ingenti horrore cōcutitur, & multiplicib⁹ cogitationū æſtibus agitatur, cum urgente ſolutione carnis, & ſubductis è medio omnib⁹, ſe & illum terminū conſiderat cui appropinquat, & poſt paululum hoc inuenit quod in perpetuū mutari non poterit. Cōſiderat planè quàm diſtrictus ueniat æternus iudex, & ante ſæuerit atem tantæ iuſtitiæ quas ratiōes uitæ ſuæ ponat. Si enim cūcta opera quæ intelligere potuit deuitauit uentura tamen coram diſtricto iudice illa magis quæ in ſe metipſa non intelligit: pertimeſcit. Creſcit pauor cum cogitat ꝙ uiam uitæ huius nequaquā ſine culpa tranſire potuit: nec hoc qđē ꝙ laudabiliter uixit, ſine aliquo reatu ē ſi remota pietate iudicetur. Quis enim conſiderare ualeat quāta mala per momēta tēporū ppetram⁹: & quāta bona facere negligim⁹? Sicut em̄ pctm̄ eſt perpetratio mali: ſic delictum eſt deſertio boni. Grauis ſiquidem iactura eſt cū nec bona facimus, nec bona cogitamus, ſed cor noſtrum per uana & inutilia ſimus uagari. Nimis tamen difficile eſt cor tenere: & ab illicita cogitatiōe ſeruare. Nimis etiā difficile eſt terrenas occupationes abſq; peccatis miniſtrare. ¶ Quapropter nullus ſemetipſum diiudicare, & cōprehendere perfecte poteſt, ſed multis cogitatiōibus occupatus, ſibimetipſi aliquo modo manet incognitus, ut omino quod tolerat neſciat. Propterea urgēte exitu, ſubtilio ri terretur metu: quia etſi illa quæ ſciuit, nūquā ſe præter miſiſſe meminit, formidat tamen ea quæ neſcit.

De dignitate animæ. Capitulum. III.

QAnima dei inſignita imagine, decorata ſimilitudine, deſponſata fide, dotata ſpiritu, redempta ſanguine, deputata cum angelis, capax beatitudinis, heres bonitatis, rationis particeps, quid tibi cum carne unde iſta pateris? Propter carnem: alienā peccata tibi imputantur, & tuæ iuſtitiæ quaſi pannus mē ſtruatæ reputantur: atq; tuipſa ad nihilum es redacta, & quaſi nihilum & inane reputata. Nihil aliud eſt caro (cum qua tanta eſt tibi ſocietas) niſi ſpuma caro facta, fragili ueſtita decore: ſed erit quando erit cadauer miſerum & putridum, & cibus uermium. Nā quātūcūq; excolatur: ſemper caro eſt. Si diligenter cōſideres qd per os & nares cæteroſq; corpis meatus egrediat, ut uiſius ſterquiliniū nūquam uidiſti. Si ſingulas eius miſerias enumerare uelis, quàm ſit onerata peccatis, irretita uitiis, pruriens concupiſcentiis, occupata paſſionibus, polluta illuſionib⁹, pna ſemper in malū, & in oē uitiū procliuis, plena oi cōfuſiōe & ignominia Eſa. 64. Pſa. 143

& ignominia ſueniſes. Propter carnē homo uanitati ſimilis factꝰ eſt, quia ex illa uitiū cōcupiſcētiæ traxit, quo captiuus tenetur & incuruatur ut diligat uanitatem, & iniquitatē opereꝝ. ¶ Attende homo quid fuiſti ante ortum, & qd es ab ortu uſqꝫ ad occaſum, atqꝫ quid eris poſt hanc uitā. Profectò fuit qꝺ nō eras: poſtea de uili materia factꝰ, & uiliſſimo pāno inuolutus, menſtruali ſanguine in utero materno fuiſti nutritꝰ, & tunica tua fuit pellis ſecūdina. Sic indutus & ornatus ueniſti ad nos, nec memor es quàm ſit uilis origo tui. Forma, fauor populi, feruor iuuenilis, opesqꝫ Subripuere tibi noſcere qd ſit homo. Nihil aliud eſt hō, quàm ſperma fœtidū, ſaccus ſtercorum, cibus uermium. Poſt hominem uermis, poſt uermem fœtor & horror. Sic in nō hominem uertitur omnis homo. Cur ergo ſuperbis homo, attendens qꝺ fuiſti uile ſemē, & ſanguis coagulatus in utero? Deinde miſeriſs huiꝰ uitæ expoſitus & peccato, poſtea uermis & cibus uermium futurus in tumulo. Quid ſuperbis puluis & cinis, cuius conceptꝰ culpa, naſci miſeria, uiuere pœna, mori anguſtia? Vñ ſuperbit homo cuius conceptio culpa, naſci pœna, labor uita, neceſſe mori? Cur carnē tuā p̄cioſis rebꝰ impīguas & adornas, quā poſt paucos dies uermes deuoraturi ſunt in ſepulchro: animā uerò tuā nō adornas bonis opibus, quæ deo & angelis eius præſentanda eſt in cælis? Quare aīam tuā uilipendis, & ei carnē præponis? Dñam ancillari, & ancillā dñari, magna abuſio eſt. Totus quidē iſte mūdus ad unius animæ pretiū æſtimari non pōt. Nō em̄ pro toto mundo deus aīam ſuā dare uoluit, quam pro anima humana dedit. Sublimius ergo eſt animæ prætiū, quæ nō niſi ſanguine Xp̄i redimi potuit. Quā ergo cōmutatione dabis pro anima tua qui pro nihilo das illā? Nónne dei filius cum eſſet in ſinu patris, à regalibus ſedibus p̄ ea deſcēdit, ut eam liberaret à poteſtate diaboli? Quam cū uidiſſet peccatorū funibus irretitā, iamiamqꝫ dæmonibus tradēdam ut morte perpetua dānaretur, fleuit ſuper illā, quæ flere ſe neſciebat. Nec ſolum fleuit, ſed etiā occidi ſe permiſit, ut precioſo ſanguinis ſui pretio eam redimeret. Aſpice mortalis, qꝺ pro te datur hoſtia talis. Agnoſce hō quàm nobilis eſt aīa tua, & quàm grauia fuerint eius uulnera: p̄ qbꝰ neceſſe fuit Xp̄m dñm uulnerari. Si nō eſſent hæc ad mortē, & mortē ſempiternā: nūquā pro corū remedio dei filiꝰ moreretꝝ. Noli ergo uilipēdere aīæ tuæ paſſionem cui à tāta maieſtate tantā uides exhiberi cōpaſſionē,

Pſal. 6. Fudit ipſe lachrymas p̄ te, laua & tu p̄ ſingulas noctes lectum tuū cordis cōpunctione, & lachrymarū aſſiduitate: Fudit ipſe ſanguinē ſuū, funde & tu tuū quotidiana corporis afflictione. Quem ſi ſemel ponere pro Chriſto non potes, ſaltē mitiori quodā ſed lōgiori martyrio pone. Noli attēdere quid caro uelit, ſed qd ſpiritus poſcit. Tūc em̄ glorioſus erit cū ad deū ſuum redierit: ita tñ ſi de corpore nullū pctm̄ ſecū tulerit, & deterſerit oē ſordidū. ¶ Sí v̄ rò dicis, durꝰ eſt hic ſermo: nō poſſum mūdū ſpnere, & carnē meā odio habere: dic mihi ubi ſunt amatores mundi, qui ante pauca tēpora nobiſcū erāt? Nihil ex eis remānſit, niſi

Iob. 21. cineres & uermes. Attēde deligēter qd ſunt, uel quid fuerūt. Hoīes fuerūt ſicut tu: comederūt, biberūt, riſerūt, duxerūt in bonis dies ſuos, & in pūcto ad inferna deſcenderūt. Hic caro eorū uermibus, & illic aīa ignibꝰ deputat: donec rurſus infelici collegio colligati, ſempiternis iuoluant incēdijs q ſocij fuerūt in uitijs. Vna nāqꝫ pœna implicat, quos unus amor in crimine ligat. Quid profuit illis inanis gloria, breuis lætitia, mūdi potentia, carnis uoluptas, falſæ diuitiæ, magna familia, & mala concupiſcētiæ? Vbi riſus ubi iocus, ubi iactātia, ubi arrogātia? De tāta lætitia, quāta triſtitia? Poſt tātillam uoluptatē, quàm gra uis miſeria? De illa exultatione ceciderūt in magnā miſeriam, & in grandē ruinā, & in magna tormēta. Quicquid illis accidit, tibi accidere pōt: qa homo es. Homo de humo, limus de limo. De terra es, & de terra uiuis, & in terrā reuerteris, qñ uenerit dies illa ultima, quæ ſubito uenit, & forſitan hodie erit. Certū eſt qa morieris, ſed incertum qñ, aut qūo, uel ubi. Qñ mors ubiqꝫte expectat: tu quoqꝫ ſi ſapiēs fueris, ubiqꝫ eā expectabis. Si carnē ſequeris, puniēris in carne. Si in carne delectaris, cruciaberis ī carne. Si curioſas ueſtes requiris, p̄ ornatu ueſtiū ſubter te ſternetur tinea, & operimentū tuū erunt uermes. Iuſtitia em̄ Eſai. 14. dei aliud iudicare nō pōt niſi quod merenť opera noſtra. Qui enim plus diligit mūdum quàm deū, ſeculum quàm clauſtrū, gulā quàm abſtinētiā, luxuriā quàm caſtitatem, ſequiť diabolū, & ibit cū eo in ſupplicīū æternū. Quiſputas tūc mœror erit, qs luctus, quæ triſtitia cū ſeparabunť impīj à cōſortio ſanctorū, & à uiſione dei, & traditi in poteſtatē dæmonū, ibūt cū ipſis in ignē æternū, ibiqꝫ ſemp erūt ſine fine in luctu & gemitu? Procul qppe à beata paradiſi patria exulati, cruciabunť in gehēna perpetua, nūquam lucē uiſuri, nūquā refrigerīū adepturi: ſed p̄ millia millīū annorū in inferno cruciandi, nec inde unquā liberādi. Vbi nec qui torquet, aliqñ fatigať: nec qui torqueť, aliqñ moriť. Sic enim ignis ibi cōſumit, ut ſemp reſeruet: ſic tormenta agūtur, ut ſemp renouenť. Iuxta uerò qualitatem culpæ pœnam ſuſtinebit unuſquiſqꝫ gehēnæ, & ſimilis culpæ rei ſuis ſimilibus iungentur cruciandi. Nihil aliud ibi audieť niſi fletus & plāctus, gemitus & ululatus mœrores atqꝫ ſtridores dentium: nihilqꝫ ibi uidebiť niſi uermes, & laruales facies tortorū, atqꝫ teterrima monſtra dæmonum. Vermes crudeles mordebunt intima cordis. Hinc dolor, inde pauor, gemitus, ſtupor, & timor horrēs. Ardebūtqꝫ miſeri in igne æterno in æternum & ultra. In carne cruciabūtur per ignem: in ſpiritu per cōſcīētiæ uermem. Ibi erit dolor intolerabilis, timor horribilis, fœtor incōparabilis, mors animæ & corporis, ſine ſpe ueniæ & miſericordiæ. Sic tamē morſetur, ut ſemp uiuāt: & ſic uiuent, ut ſemp morianť. Ita anima peccatoris aut in inferno pro pctis cruciatur, aut in paradiſo pro bonis meritis collocatur. Nūc ergo alterū è duobus eligamus, aut ſemper cruciari cum impījs, aut perpetualiter lætari cum ſanctis. Bonū ſiquidē & malū, uita & mors, ante nos ſunt poſita: ut ad quod uoluerimus, manū extēdamus. Sicut tormenta nō terrent nos: ſaltem inuitent præmia.

De præmio patriæ cæleſtis. Capitulum. IIII.

PRæmiū eſt uidere deum, uiuere cū deo, uiuere de deo, eſſe cum deo, eſſe in deo, qui erit omnia in omnibus, habere deū, qui eſt ſummū bonū. Et ubi eſt ſummū bonū, ibi eſt ſumma felicitas, ſumma iucunditas, uera libertas, perfecta charitas, æterna ſecuritas, & ſecura æternitas: ibi eſt uera lætitia, plena ſcīētia, omnis pulchritudo, & omnis beatitudo. Eſt ibi pax, pietas, bonitas, lux, uirtus, honeſtas. Gaudia, lætitiæ dulcedo, uita perennis. Gloria, laus, requies, amor, & cōcordia dulcis. Sic cū deo homo beatus erit, in cuius cōſcīētia peccatū inuētū nō fuerit. Videbit deū ad uolūtatē, habebit ad uoluntatem, fruеť ad iucūditatem. In æternitate uigebit, in ueritate fulgebit, in bonitate gaudebit. Sicut habebit permanendi æternitatem, ſic cognoſcēdi facilitatē, & requieſcēdi felicitatē. Ciuis ſiquidem erit illius ſanctæ ciuitatis, cuius angeli ciues ſunt, deus pater tēplū, filius eiꝰ ſplēdor, ſpūs ſctūs charitas. O ciuitas cæleſtis, māſio ſacura, patria fertilis & ampla, totum cōtinens quod delectat, populus ſine murmure, incolæ quieti, homīes nullam indigentiam habentes. Quàm glorioſa dicta ſunt de Pſal. 86. te ciuitas dei, ſicut lætantiū oīm habitatio eſt in te. Oēs lætantur in lætitia & exultatione: omnes delectantur de deo: cuius aſpectus pulcher, facies decora, eloquium dulce. Delectabilis eſt ad uidendū, ſuauis ad habendū, dulcis ad perfruendū. Ipſe per ſe placet, & per ſe ſufficit ad meritum, ſufficit ad præmiū, nec extra illum quicquā quæriť: qa totū in illo inueniť quicqd deſiderať. Semper libet eū aſpicere, ſemp habere, ſemp in illo delectari, & illo pfrui. In illo clarificatur intellectus, & purificať affectus ad cognoſcendā & diligendā ueritatē. Et hoc eſt totū bonū hominis, noſſe ſcilicet & amare creatorē ſuū. Quæ ergo nos angit uelania, uitiorū ſitire abſinthiū, huius mūdi ſequi

naufragiū,uitæ labentis pati infortuniū,impie tyrānidis ferre dominiū,& non magis conuolare ad ſanctorū felicitatē,ad angelorū ſocietatē,ad ſolēnitatē ſupnæ lætitiæ,& ad iucunditatē contēplatiuæ uitæ,ut poſſimus intrare in potētias dñi,& uidere ſuperabundātes diuitias illas bonitatis ei⁹. Ibi uacabimus, & uidebimus quàm dulcis eſt dominus,& quàm magna multitudo dulcedinis eius. Videbimus gloriæ decorem,ſanctorū ſplendorem, & regiæ poteſtatis honorē:cognoſcemus patris potētiā,filij ſapiētiā,ſpūſſancti benigniſſimā clemētiam: & ita habebimus notitiā illius ſummæ trinitatis. Nūc corpora per corpus uidemus:imagines etiā corporū ſpiritu cernimus:tūc uerò ipſam trinitatē puro mētis intuitu uidebimus.O beata uiſio uidere deū in ſeipſo,uidere in nobis, & nos in eo felici iucunditate,& iucūda felicitate. Quicquid deſiderabimus,totū habebimus,nihil amplius deſiderantes. Et quicquid uidebimus,amabimus,ipſo amore beati. Beati dulcedine amoris,& ſuauitate cōtemplationis. Hæc erit ſumma illius cōtemplationis,hæc erit ſumma illius felicitatis,quoniā intelligetur in ſuo puro eſſe ſyncera diuinitas,cōprehēdetur in ea incōprehenſibilis trinitas. Patebunt arcana diuinitatis:uidebitur & amabit⁹ deus:& hæc uiſio & delectatio totū cor hominis implēs & ſatians,tota erit illius beatitudinis conſummatio. Vna erit oīm lingua,iubilatio indefeſſa,unus affectus,amor ætern⁹. Patebit ueritas,implebit⁹ charitas, & erit integra corporis & aīæ ſocietas. Fulgebit ſicut ſol hūanitas glorificata. Quieta erit & concors carnis & ſpūs ſocietas. Angelorū & hominū unū erit gaudiū,unū colloquiū,unū cōuiuiū. Non languebit amor,nec liquefiet dilectio. Præſentib⁹ oībus bonis,nulla erit dilatōis afflictio,quoniā beatifica diuinæ maieſtatis præſentia omnibus erit oīa,& erit cōmunis omniū omnipotentia,ſapia,pax,iuſtitia, & intelligentia. Nō erit in illa pace diuerſitas linguarū,ſed pacifica & cōcors concordia morū & affectuū. In torrente illius uoluptatis nihil ultrà appetet cumulata ſatietas:tanta erit felicitas. Ibi ſiquidem erit cumulus felicitatis,ſuperemínens gloria,& ſuperabūdās lætitia. Sed ad hæc quis idoneus? Profectò ueruspœnitēs,bonus obediēs,amabilis ſocius, fidelis ſeruus. Verus pœnitens ſemp in labore & dolore, dolet de præteritis,laborat pro futuris cauendis. Vera ſi quidem pœnitētia eſt,ſine tēporis intermiſſione de peccatis dolere. Sic plangit commiſſa ut non committat plāgenda. Irriſor nāq; eſt & nō uerus pœnitēs, q adhuc agit q̄d pœniteat. Si ergo uis uerus pœnitēs eſſe,ceſſa à pct̄o, & noli amplius peccare:qm̄ inanis eſt pnīa quam ſequens coinquinat culpa. Oīs bonus obediens dat ſuum uelle,& ſuū nolle,ut poſſit dicere. Paratū cor meū de⁹, paratū cor meū. Paratū quodcūq; p̄ceperis facere, paratū ad nutum nutu citius obedire,paratū tibi uacare,proximis miniſtrare:meipſum cuſtodire,& in cælestiū cōtēplatione requieſcere. ¶ Amabilis ſocius oībus eſt officioſus, & nulli oneroſus. Omnibus eſt officioſus:quia deuotus ad deū,benignus ad ꝓximū,ſobrius ad mundū,dñi ſeruus, ꝓximi ſocius,mūdi dñs. Superiora habet ad gaudium,æqualia ad cōſortiū,inferiora ad ſeruitiū:nulli eſt oneroſus,ſed inferiora redigit ad utilitatē mediorū,& ad honorē ſuperiorum:ſupiora ſequēs,īferiora trahēs:ab illis poſſeſſus,iſta poſſidēs:fidelis ſeru⁹ eſt in cōtēplatione dei,& cuſtodia ſui. Cuſtodiæ ergo tuæ adhibe pri⁹ oēm diligētiā. Deinde itelligēs te nūquā poſſe ſufficere ad te cuſtodiēdū tua īduſtria,diuinā implora clemētiā,itēq; ad cōtēplandā in te creatoris tui uolūtatē bonā & bñplacentē atq; pfectā, angelicā exora tutelā,patrociniūq; oīm cū Xp̄o regnātiū ſup te roga,curre p ſingl'os,ſupplica ſingl'is, & ſimł oīb⁹ clama & dic. Miſereminí mei miſereminí mei ſaltem uos amici mei:recipite fugitiuū nr̄m ſed fratruelē, ſed cōſanguineū in ſanguine redēptoris. En paup ſtat ad oſtiū,clamat pulſat,apite pulſanti, & cōducite eū uſq; ad regē:ut ꝓſtratus corā eo indicē ei oēs miſerias & oēs neceſſitates quas patior. Ad extremū uerò p̄lato tuo cor tuū cū oī ingenio cōſigna,nullū in eo remaneat pct̄m qd̄ nō pura cōfeſſiōe deleat:Ieſum Xp̄m etiā ſup cor tuū ſicut ſignaculum pone. Cū em̄ Xp̄s cordis oſtiū cuſtodit,& eſt cordis oſtiari⁹,ut p illū ingrediant & egrediant oēs familiæ cordis,cōſequēter adſunt milia miliū angelorū ad fores exteriorū ſenſuū excubātiū,nec audet alienigena irrūpe terribiles illas acies ꝓpt̄ oſtiarij reuerētiā & āgelorū cuſtodiā.

ps.107.

Quomodo homo debet ſe examinare. Cap. V.

INtegritatis tuæ curioſus explorator, uitā tuā in quotidiana diſcutiōe examina. Attende diligēter quātum proficias,uel quātum deficias: qualis ſis in moríb⁹,& qualis ī affectib⁹:quàm ſimilis ſis deo,uel quàm diſſimilis:quàm ꝓpè, uel quàm lōgè,nō locorū interuallis,ſed morū affectib⁹. Stude cognoſcere te:q̄a multo melior & laudabilior es ſi te cognoſcis,quàm ſi te neglecto cognoſceres curſum ſyderum,uires herbarū,cōplexiōes hoīm,naturas aīaliū, & haberes oīm cæleſtiū & terreſtriū ſciam. Redde ergo te tibi, ſi nō ſemp uel ſæpe,ſaltē iterdū. Rege tuos affect⁹, dirige act⁹, corrige greſſus. In te nihil remaneat indiſciplinatū,pone oēs trāſgreſſiōes tuas ante oculos tuos. Statue te ante te tāquā ante aliū,& ſic temeipm plange. Plora iniq̄tates & pct̄a quib⁹ deū offendiſti,indica ei miſerias tuas,oñde illi malitiā aduerſariorū tuorū. Cūq; corā eo in lachrymis te macerauerís, p̄cor te ut memor ſis mei. Ego em̄ ex quo cognoui te,ī Xp̄o diligo te,& illuc mētionē tui defero,ubi & illicita cogitatio ſupplicīū,& honeſta ꝓmereť præmiū. Ad altare nāq; dei cū pct̄ōr ſto,ſed ſacerdos,tui me comitať memoria. Tu uerò mihi uicē reddes ſi me amaueris,& orationū tuarū ptīcipē feceris. Ibi recordatione tecū eſſe pñs deſidero,ubi p te & tuis familiarib⁹ deuotas p̄ces coram deo fundis. Nec mireris ſi dixi pñs:qm̄ ſi me amas,& ideo amas q̄a imago dei ſum:ita tibi pñs ſum,ut tu ipe tibi. Quicqd enim tu es ſubſtātialiter,hoc ego ſum. Imago em̄ dei eſt oīs aīa rōnalis. Proīde q̄ in ſe imaginē dei quærit,tā ꝓximū quàm ſe q̄rit: & q illā in q̄rēdo inuenerit, in oī hoīe eā cognoſcit. Viſio em̄ aīæ,intellect⁹ eſt. Si ergo te uides,me uides,q nihil aliud ſum quàm tu. Et ſi deū diligis,me imaginē dei diligis:& ego deū diligendo,diligo te. Et ita dū unū querimus & ad unū tēdimus,ſemper inuicem pñtes ſumus,ſed in deo,in quo nos diligimus.

Iob.19.

Quòd hō debet eſſe intētus pſalmodiæ. Cap. VI.

CVm ad orādum ſiue ad pſallendū eccleſiam intraueris,fluctuātium cogitationum tumultus exterius relinque, curāq; exteriorum penitus obliuiſcere,ut ſoli deo poſſis uacare. Fieri em̄ nō pōt ut aliq̄n cū deo loquať, qui cum toto mundo etiā tacens fabulatur. Intende ergo illi qui intēdit tibi, audi illum loquentē tibi,ut ipſe axaudiat te loquentē ſibi. Ita fiet ſi diuinis laudibus ſoluēdis debita reuerētia & ſolicitudine aſſiſtas,ſuper ſingula uerba diuinæ ſcripturæ diligenter intēdas. Nō q̄ ego iſta facia dico,ſed q̄ facere uelem,& nō feciſſe pœnitet,& nō facere piget. Tu uerò cui maior gr̄a cōceſſa eſt,uotis & deuotis precib⁹ pias aures dñi ad te flecte,lachrymis & ſuſpirijs ꝓ tuis exceſſib⁹ illū clementer exora,atq; canticis ſpiritualibus in oībus opibus ſuis illū lauda & glorifica. Nil em̄ magis ſupnis ciuibus ſpectare libet,nil regi ſummo iucundius exhibetur, ſicut ipſe teſtatur. Sacrificiū laudis honorificabit me. O quàm felix eēs ſi ſpūalib⁹ oculis ſemel intueri poſſes qūo præueniūt principes cōiuncti pſallētib⁹ in medio iuuēcularū tympaniſtriarū? Videres,pculdubio qua cura quóue tripudio interſunt cantātibus,aſſiſtunt orātibus,adſunt meditātibus,ſupſunt quieſcētib⁹,,puidētib⁹ atq; ꝓcurātibus p̄ſunt. Diligūt ſiqdē ſuos cōciues ſupnæ ptātes, & pro his q hæreditatē capiūt ſalutis,ſolicite cōgaudēt,cōfortāt,inſtruūt,ptegunt,puidentq; oībus. Oēs enim ipſi deſiderant aduentū nr̄m, qm̄ ipſi de nobis expectāt ciuitatis ſuæ ruinas reſtaurari. Diligēter q̄runt & libēter audiunt bona de nobis,ſolicíti diſcurrūt medī inter nos & deum,nr̄os gemitus fideliſſime ad eū portantes,ipſiusq; gratiam

Pſal.49

Pſal.67.

gram deuotissime ad nos reportates. Nō dedignabuntur esse socij nostri, qui iā facti sunt ministri nri. Exultare eos fecimus, qñ cōuersi sumus ad pœnitentiam. Festinemus ergo nobis eorū lætitiā adimplere. Væ tibi quicunq; es qui desideras redire ad uomitū, reuerti ad lutū. Putasne placatos habebis eos in iudicio, quos tanto & tam spe rato priuare uis gaudio? Exultauerūt quando uenimus ad religionē, tāquā sup his quos ab ipsa inferni porta cerne rent reuocari. Quid uerò tūc erit, si ab ipsa ianua paradisi uiderint redire & retrorsum abire eos q iā alterū pedē ha bebant in cælo? Nā si corpora inferi⁹, sed corda sursum. Curramus ergo nō passib⁹ corpis, sed affectibus, sed desi deriis, sed suspiriis: qñ nō solū angeli, sed angelorum crea tor nos expectat. Expectat nos deus pr̄ tanquā filios & hæ redes, ut cōstituat nos sup oīa bona sua. Expectat nos dei filius tanquā fratres & cohæredes, ut fructū suæ natiuita tis & precium sui sanguinis deo pr̄i offerat. Expectat nos spūsctūs: ipse siquidē est charitas & benignitas in qua ab æterno prædestinati sumus: nec dubium quin prædestina tionem suā adimpleri uelit. Ergo quia omnis cælestis cu ria expectat nos & desiderat, desideremus eā quāto possu mus desiderio. Cum magna nanq; confusione & rubore ad illam ueniet quisquis uidere eā uehemēter nō deside rat. Quicūq; uerò iugi oratione & assidua cogitatione in illa conuersat: & securus hinc egredietur, & cū magna læ titia recipiet in illa. ¶ Vbicunq; ergo fueris, infra temet ipsum ora. Si lōge fueris ab oratorio, noli quærere locū, qñ tu ipse locus es. Si fueris in lecto aut ī alio loco: ora & ibi est tēplū. Frequēter orandū, & flexo corpore mēs est erigēda ad deū. Sicut em̄ nullū est momētum quo homo nō utat uel fruat dei bonitate & misericordia, sic nullum debet esse momentū quo eū presentē nō habeat in memo ria. Sed dicis. Ego quotidie oro, & oronis meæ nullū fru ctum uideo: sed sicut accedo ad illā, sic & redeo, nemo mi hi respōdet nemo loquit, nemo quippiā donat, sed incas sum laborasse uideor. Sic loquit humana stultitia, nō attē dēs qd inde ueritas ꝓmittat, dicēs. Amē dico uobis: quia Marc.11. qcqd orātes petitis, credite quia accipietis, & fiet uobis. Noli ergo uilipēdere oronē tuā, qm̄ ille ad quē oras, nō Nota. uilipendit eā, sed antequā egrediatur de ore tuo, ipse scri bi eā iubet in libro suo. Et unū è duobus indubitāter spe rare debebus: quoniam aut dabit nobis qd̄ petimus, aut qd̄ nobis nouerit esse utilius. ¶ Cogita itaq; de deo quic quid melius potes, & de te quicquid deterius uales. De illo amplius credere debes, quàm cogitare potes. Omne tēpus in quo de deo nō cogitas, hoc te cōputes perdidis se. Omnis siquidem res aliena est à nobis, tēpus aūt tātū nostrū est. Vaca ergo: & ubicūq; fueris, tuus esto. Noli te tradere: sed cōmodare. Quocūq; loco cōsistis, cogitatio Nota. nes tuas iacta in deū, & aliquid salutare in animo tuo uer sa. Omnis siquidem locus ad meditandum congruus est. Tota ergo facilitate animum colligens, libere tecū habi ta, & in latitudine cordis tui deambulans, ibidē cœnacu lum grande stratū Xpo exhibe. Mēs nanq; sapietis sem per est apud deū. Illum semper ante oculos habere debe mus, per quem sumus, uiuimus, & sapimus. Ipsum nāq; ut essemus habemus authorem: ipsum etiam ut sapientes si mus, debemus habere doctorē, & ut beati simus, internæ suauitatis largitorē. Et in hoc imaginē eius, hoc est illius summæ trinitatis in nobis cognoscimus. Nā sicut ille est, & sapiēs est, & bonus est: sic & nos pro modulo nostro & sumus, & nos esse scimus, & id esse & nosse diligim⁹. Vte re igitur teipso uelut dei tēplo, propter illud qd̄ in te est si mile deo. Honor siquidem deo summus est, illū uenera ri & imitari. Imitaris, si pius es. Templū enim sanctum est deo mēs pia, & artare optimū cor eius. Veneraris, si mise ricors es: sicut ipe oībus misericors est. Hostia siquidē ac ceptabilis est deo, facere bonū oībus pro deo. Fac omnia si cut filius dei, ut dignus sis eo qui te dignatus est filium uocare. In oībus uerò quæ agis, deū esse præsentē cogno sce. Caue ergo ne in eo qd̄ male delectat, uel uisio tua uel cogitatio tua remoret: nec dicas neq; facias quod non li cet, etiā si libet: nec aliquo facto uel ligno deum offendas, q ubiq; p̄sens cernit qcqd facis. Magna custodia tibi ne- Nota. cessaria est qm̄ ante oculos iudicis uiuis cuncta cernētis. Cū illo tm̄ semp es securus: si talē te p̄parueris, ut tecum adesse dignet. Si tecum non est per gratiā, adest peruindi ctam. Sed uæ tibi si ita tecū est. Imo uæ tibi si ita tecū nō adest. Illi nāq; irascitur deus, quē peccantē non flagellat. Nam quē flagellando nō emēdat, in futuro damnat.

Mortis consideratio. Capitulum. VII.

CErtum est qm̄ mors ubiq; minat tibi, dia bolus insidiatur ut rapiat aiam tuā quā do egredieris de corpore: tu uerò noli ti mere, quoniam deus qui in te habitat (si tamē in te habitat) eripiet te & à morte & à dæmone. Fidelis em̄ socius est, nec deserit sperantes in se, nisi ipse prior deseratur. Deseritur autē cū cor per prauas & inutiles cogitatiōes uaga mēte discurrit. Idcirco oī solicitudine & custodia illud custodi re & tenere debes, ut in illo deus requiescere possit. In o mni nāq; creatura quæ sub sole mundi uanitatibus occu patur, nihil humano corde sublimi⁹, nihil nobilius, nihil deo similius reperitur. Quaproter nihil aliud quærit à te nisi cor tuum. Munda ergo illud per puram cōfessionem, & assiduam orationem, ut mūdo corde deum uidere pos sis per continuam dei circūspectionē. In omni loco esto ei subiectus & intentus & compone mores tuos, ut sis in te placatus. Dilige omnes homines, & omnib⁹ te amabilē exhibe, ut sis pacificus, & dei filius. Sic eris bonus mona chus, sanctus, humilis, & rectus: & cum talis fueris, memē to mei. Væ mihi qui ista dico, & ista nō facio: & si aliquā do facio, nō diu pseuero. Ista habeo in memoria, & nō ser uo in uita. Habeo in sermonibus, & nō in moribus. Legē in corde & in ore tota die rumino, & contraria legi ago. Lego de religione in ea, & plus diligo lectionē quàm ora tionem, uerūtamē nil aliud me docet diuina scriptura, ni si religionem amare, unitatem seruare, charitatē habere, Ego autem miser & miserabilis, citius curro ad lectionem quàm ad orationem: libēti⁹ uolo legere, quàm missas au scultare. Expectat me aliquis uolās de necessitate sua mi hi loqui, ego uerò librum aliquem accipio, quem ille uel ille uellet habere: lego in eo, & legēdo amitto fructus cha ritatis, pietatis affectus, cōpunctionis fletus, missarū uti litatem, cælestiū cōtemplationē. Nil tamē in hac uita dul- Nota. cius sentit, nihil auidius sumit, nil ita mētē ab amore mū di separat, nil sic aiam cōtra tentationes roborat, nil ho minem ita excitat & adiuuat ad omne opus bonum, & ad omnem laborem, quàm gratia contemplationis.

Qualiter hō debeat intente orare. Cap. VIII.

MIserere mei deus, qm̄ ibi plus pecco, ubi pecca ta mea emēdare debeo. In monasterio nāq; sæ pe dū oro, nō attēdo qd̄ dico. Oro quidē ore, sed mēte foris uagāte, orationis fructu priuor. Corpore sum interius, sed corde exterius: & ideo perdo quod dico. Parum enim prodest sola uoce cātare sine cor dis intentione Propterea magna peruersitas, imo magna insania est quādo cū dño maiestatis loqui in oronе præ sumimus, & insensati aurem auertimus, & ad nescio quas ineptias cōuertimus cor. Magna quoq; insania, & grauis ter uindicāda, cum uilissimus puluis loquentem ad se au dire dedignatur creatorē uniuersitatis. Ineffabilis uerò est dignatio diuinæ bonitatis, quæ quotidie cōspicit nos infelices aures auertentes, obdurantes corda, & nihilomi nus clamat ad nos dicens. Redite præuaricatores ad cor. Esa. 46. uacate & uidete quoniam ego sum deus. Loquitur mihi Psal. 45. deus in psalmo, & ego illi: nec tamē cū psalmū dico, atten do cuius psalmus sit. Idcirco magnā iniuriā deo facio cū illū precor ut meā precē exaudiat, quā ego qui fundo nō audio. Deprecor illū ut mihi intēdat: ego uerò nec mihi, nec illi intendo: sed qd̄ deterius est, immūda & inutilia in corde uersando, fætorē horribilē eius aspectibus ingero.

De inſtabilitate cordis humani. Cap. IX.

NIhil eſt in corde meo fugacius: quod quoties me deſerit, & per prauas cogitationes defluit, toties deū offendit. Cor meū uanū, uagum & inſtabile, dum ſuo ducit arbitrio, & diuino caret conſilio, in ſeipſo nō poteſt cōſiſtere: ſed oī mobili mobiliꝰ, p infinita diſtrahit, & hac atq; illac p inumera diſcurrit. Et dū p diuerſa requiē q̄rit, nō inuenit. Sed in labore miſerū, à reqe uacuū manet, ſibi nō concordat, à ſe diſſonat, à ſe reſilit, uolūtates alternat, conſilia mutat, ædificat noua, deſtruit uetera, deſtructa reædificat, eadē iterū atq; iterū alio & alio modo mutat & ordinat, quia uult & non
Iob. 13. uult, & nūquā in eodē ſtatu pmanet. Sicut em̄ molēdinū uelociter uoluit, & nihil reſpuit, ſed qcqd imponit molit, ſi aūt nihil apponit, ſeipſum cōſumit: ſic cor meū ſemp eſt in motu, & nūquā requieſcit: ſed ſiue dormiā ſiue uigilē, ſomniat & cogitat qcqd ei occurrit. Et ſicut molēdinum arena ſi imponaꝫ exterminat, pix iquinat, palea occupat: ſic cor meū cogitatio amara turbat, immūda maculat, uana inquietat & farigat. Ita cor meū dū futurum nō curat gaudiū, nec diuinū q̄rit auxiliū, ab amore cæleſtiū elōgatur, & in amore terreſtriū occupatur. Cūq; elabitur ab illis, & inuoluit in iſtis, uanitas illud recipit, curioſitas deducit, cupiditas allicit, uoluptas ſeducit, luxuria polluit, torquet inuidia, turbat iracūdia, cruciat triſtitia: ſicq; miſeris caſibꝰ ſubmergit oībꝰ uitijs, qm̄ unū deū (q ei ſufficere poterat) dimiſit. Per multa diſpergit, & huc illucq; q̄rit ubi requieſcere poſſit, & nihil inuenit qđ ei ſufficiat, donec ad ipm redeat. A cogitatiōe in cogitationē ducit, & p uarias occupationes & affectiones: ut ſaltē uarietate ipſarū rerū impleaꝫ: quarū qualitate ſatiari nō pōt. Sic labit cordis miſeria ſubtracta diuina gr̄a. Cūq; ad ſe reuertit, & diſcutit qđ cogitauit: nihil reperit: qa nō opus fuit, ſed importuna cogitatio, qua componit multa de nihilo: ſic denicq; decipit imaginatio, quā dæmonū format illuſio. Imperat mihi deus ut prebeā illi cor meū, & qa impe-
Nota. rāti deo nō ſum obediēs & ſubditus, mihi ſum rebellis & cōtrarius. Vū mihi ſubiugari nō potero, donec illi fuero ſubiectꝰ: mihiq; ſeruiā nolēs, q ei nolo fuire uolēs. Idcirco plura machinaꝫ cor meū uno momēto, quàm oēs hoies p̄ficere poſſent uno anno. Cū deo nō ſum unitus, & iō in meipo ſum diuiſus. Cū illo uerò uniri nō poſſum niſi per charitatē: nec ſubijci niſi p hūilitatē: nec uerè hūilis eſſe niſi p ueritatē. Expedit ergo ut in ueritate me diſcutiā, & & cognoſcā quàm uilis, quàm fragilis, & quàm labilis ſū. Demde cū oēs miſias meas cognouero: neceſſe eſt ut illi inhæreā p quē ſum, ſine quo nihil ſum, & nihil facere poſſum. Et qa à deo paccādo receſſi: niſi p uerā confeſionē ad illū redire nō poſſum. Fateri ergo oportet qđ fatēdū eſt: qa nūquā eo mō, aut ea intētione qua peccaui, pctā cōfeſſus ſum: nec oīm recordatus ſum: aut pp uetuſtatē, aut pp multitudinē. Si aūt cōfeſſus ſum, nō pure cōfeſſus ſum pp turpitudinē. Cōfeſſionē etiā meā diuiſi, ut diuerſis ſacerdotibꝰ diuerſa manifeſtarē: & ita uenia caruī, ad quā per partes puenire putauī. Execrāda nāq; fictio eſt pctm̄ diuidere, & ſupficieteꝰ radere, nō intrinſecꝰ eradicare. Nō em̄ utilis eſt cōfeſſio niſi ſit in oris ueritate, & cordis puritate. Et ut tres ſint q teſtimoniū nobis dicāt in cælo, p̄ filiꝰ, & ſpūſſctūs: addamꝰ teſtes ſacerdotes cordi nr̄o & ori, ut
2. Co. 13. in ore duorū uel triū ſtet oē uerbū. Sed dicis. Sufficit mihi ſoli deo cōfiteri: qa ſacerdos ſine eo à pctis me abſoluere nō pōt. Ad qđ nō ego, ſed btūs Iacobus rñdet dicens.
Iaco. 5. Cōfitemini alterutrū pctā ur̄a. Cōueniens nāq; ualde eſt, ut nos q peccēdo deo cōtumaces fuimus, pœnitēdo ſupplices ſacerdotibꝰ & miniſtris eiꝰ ſimus: ut hō q ad gr̄am cōſeruādā mediatore nō eguit, iā eā recupare nō niſi per mediatorē hoiem poſſit. Gemat ergo & ſuſpiret, & anxiꝰ p pctō timeat, & expaueſcat: ſolicitꝰ diſcurrat: auxiliatores & interceſſores q̄rat: proſternat ſe hūiliter hoī, q hūiliter aſtare noluit creatori. Nā & hoc ſaluberrimū eſt ut hō corde pœniteat, & ore delictū ſuū cōfiteaꝫ: quatenꝰ deꝰ q ppitiꝰ adeſt p gr̄am, cor p pniam cōpūgat: deinde adſit, ut cōfitēti pctōrū uenīā tribuat. Qđ ſi fotē pctōr uerē pœniteat, ſed ītercurrēte articlo neceſſitatis, ad cōfeſſionē p uenire nō poſſit: cōfidēter credere debemꝰ q̄ ſummꝰ ſacerdos cōplī eo qđ mortalis nō potuit. Et iā apud deū factū cōſtat, qđ hō qdē uerè uoluit, ſed nō ualuit adimplere, qa cōfeſſionē nō cōtēptꝰ excluſit, ſed īpediuit neceſſitas.

De peccato non excuſando. Cap. X.

IN capitulo ubi pctā mea emēdare debui: peccatis peccata addidi. Cū de illis accuſatus fui: aut aliquo modo excuſaui: aut ex toto negaui: aut qđ deteriꝰ eſt, defendi, & īpatiēter reſpōdi: cū nullū ſit pctm̄ à quo nō ſim cōtaminatꝰ: aut cōtamīari poſſim. Iuſtū eſt ergo ut oī occaſiōe remota emēdationē pmittā, ūdecūq; aut à quocūq; accuſer: quatenꝰ ſic liberari ualeam à peccato ppetrato uel perpetrando.

Quàm ſit malum alios non corrigere. Cap. XI.

MVltitudinē iniquitatum mearū expaueſcens, aliorum trangreſſiones reprehēdere timui, & ideo mortis author extiti: quia uirus qđ clamando expellere potui, nō expuli. Indignatus ſum aduerſum alios qui me de uitijs meis reprehēdebant. & quos amare debui, odiui. Illa quæ mihi nocebāt uel diſplicebāt, deſiderauī ut nō eſſent. Sciebam tamē q in natura ſui erāt bona, & à bono factore facta: ſed iō mihi nocebāt, quia malus eram, & male illis utebar. ¶Nihil enim mihi cōtrarium eſt niſi egoipſe. Mecum eſt quicquid mihi nocere poteſt, & egoipſe mihi ſarcina ſum. Optaui etiā ut deꝰ peccata mea neſciret: aut punire nolet, aut nō poſſet: & ita uolui deum eſſe incipiētem, iniuſtum, & impotētem: qđ ſi eſſet, deus nō eſſet. Non eſt ſuperbia ſup ſuperbiam meā: propterea longè à ſalute mea uerba delictorū Pſal. 21.
meorum. Suſpecta eſt ſiquidē deo ſuperbia & odioſa: nec fieri pōt ut cū eo in gr̄am reuertaꝫ. Diuerſum utriuſq; hoſpitiū: nec in eodē cohabitāt aīo qbꝰ nō licuit cohabitare in cælo. In cælo nata eſt: ſed uelut immemor qua uia inde cecidit, illuc poſtea redire nō potuit. Cum aer pluuia uel nimio frigore aut calore turbatus fuit, contra deū inique murmurauī. Oīa nāq; q̄ ad uſum uitæ accepimꝰ: ad uſum culpæ cōuertimus. Quaproter iuſtū eſt ut qui in cunctis peccauimus: in cunctis feriamur. ¶Sæpe ad ſacrum myſteriū uocē meā fregi, ut dulcius cātarē: magis delectabar in uocis modulatiōe, qua in cordis cōpūctiōe. Deꝰ uerò cui nō abſcōdit quicquid illicitū ppetraꝫ, nō q̄rit uocis lenitatem, ſed cordis puritatē. Nā dū cātor mulcet populum uocibus: deū irritat prauis moribus. Licētiā loquēdi uel aliqd faciēdi, ſæpe nimia īportunitate, uel calliditate à p̄latis meis exterſi, non attēdens miſer qm̄ ille ſe decipit, qui occultè uel apertè ſatagit ut hoc ei pater ſpūalis inſūgat, qđ ipe deſiderat. ¶Acū uel cultellū uel aliqd uile multoties nimium deſideraui: nec cōfeſſus ſum: quia peccatum nō æſtimabā: ppter rei uilitatē. Verūtamen nō multū diſtat quæcūq; ſubſtantia uilis uel p̄tioſa reqraꝫ, dū æqualiter ſit corruptus affectus. Nō em̄ cultellus in uitiū eſt, ſed cultelli appetitus: neq; aurū in uitiū eſt, ſed auri cupiditas, In labore nō laborauī quātū debui uel quātum potui. In ſilētio ēt fui ocioſus: qđ eſt maximū pctm̄. In ſilētio nāq; nemo ſic debet eſſe ocioſus, ut in eodē ocio utilitatē non cogitet pximi: nec ſic actuoſꝰ, ut cōtēplationē nō reqrat dei. Parū em̄ p̄ficit q alteri nō prodeſt cū poteſt. De uitijs meis multoties me iactauī: putās eſſe in ſigne uirtutis ubi erat lapſus crimīnis. De uirtutibus etiā uitia feci. Iuſtitia nāq; dum ſuū modū excedit: crudelitatis uitium gignit. Et nimia pietas diſſolutionē diſciplinæ parturit, ſic ſæpe uitiū eſt quod uirtus putaꝫ. Sic remiſſa ſegnities māſuetudo creditur, & pigritiæ uitium quietis uirtutē imitatur. Finxi me eſſe qđ nō erā: dixi me uelle qđ nolebā, uel nolle qđ uolebā: aliud ore dicebā, & aliud corde uolebam: & ita ſub ouina pelle uulpinam cōſcientiā conſeruabā. Vulpina planè cōſcientia eſt tepida conuerſatio, aialis cogitatio, ficta confeſſio, breuis & rara compunctio, obedientia
ſine deuotione,

ſine deuotione,oratio ſine intentione,lectio ſine ædificatione,ſermo ſine circũſpectione.O quàm dura mihi ſunt iſta quæ loquor:quoniã meipſum loquẽdo ferio. Verũtamen quia me peccatorem nõ nego:ſed peccatum meũ cognoſco: erit fortaſſe apud deum pium iudicẽ ipſa cognitio culpæ,impetratio ueniæ. Dicam ergo dicã miſeriam meam:ſi forte ſua pietas moueat illũ. Dicã peccatũ meũ: qm̃ notitia peccati initiũ eſt ſalutis. Magnã porto coronam,& ueſtem rotundã:regulã ſeruo iciunioru:ſtatutis pſallo horis:ſed cor meũ longe eſt à deo meo.Exteriorem ſuperficiẽ intuẽs,ſalua mihi omnia arbitror,non ſentiens uermẽ interiorẽ q̃ iteriora corrodit.Vnde Oſeas.Comederũt alieni robur meum,& ignorauí: & ideo pergẽs totus in ea quæ foris ſunt,& ignarus interiorũ meorũ,ſicut aqua:effuſus ſum,& ad nihilũ redactus ſum: præteritorũ obliuiſcẽs,præſentiũ negligẽs,futura nõ puidẽs. Ingratus ſum ad beneficia:pronus ad mala,& tardus ad bona. Oſeæ.7.

Quomodo ſe debet unuſquiſq; conſiderare. Capitulum. XII.

SI me non inſpicio,neſcio meipſum.Si autẽ me inſpicio,tolerare me nõ poſſum. Tãta inuenio in me quæ digna ſunt reprehenſione & confuſione:& quãto me ſubtili⁹ & ſæpius diſcutio, tanto plures abominationes in angulis cordis mei inuenio.Ex quo nãq; peccare cœpi, nunquã unum diem ſine peccato trãſire potui:nec adhuc peccare ceſſo:ſed de die in diẽ peccata peccatis addo:&ea quæ præ oculis habeo, inſpicio,nec gemo:erubeſcẽda uideo:nec erubeſco:doleda intueor,nec doleo:quod eſt mortis ſignũ, & dãnationis indiciũ.Membrũ enim quod dolorẽ non ſentit,mortuum eſt:&morbus inſenſibilis eſt incurabilis.Leuis ſum &diſſolut⁹,nec me corrigo,ſed ad pctã quæ cõfeſſus ſum, quotidie redeo:nec caueo foueã in quã miſer ego cecidi, uel alios cadere feci aut uidi. Cũq; plorare & orare deberem p malis quæ feci,& bonis quæ neglexi,phdolor uerſum eſt mihi in cõtrariũ.Nã tepui & friguí à feruore orationis,& iam ſine ſenſu frigidus remãſi,& ideo flere meipſum nõ poſſum:qm̃ gratia lachrymarũ receſſit à me.

De præſentia conſcientiæ ubiq;. Cap.XIII..

PEccata mea celare nõ poſſum: qm̃ quocũq; uado,cõſciẽtia mea mecũ eſt: ſecũ portãs quicqd in ea poſui:ſiue bonũ:ſiue malũ. Seruat uiuo, reſtituet defuncto depoſitũ qd̃ ſeruandũ accepit.Si male facio,adeſt illa:ſi autem bene facere uideor & inde extollor,adeſt illa. Adeſt uiuo: ſequit̃ mortuũ ubiq; mihi gloria uel cõfuſio eſt inſeparabilis pro qualitate depoſiti.Sic ſic in domo propria,& à propria familia habeo accuſatores,teſtes,iudices,& tortores . Accuſat me conſciẽtia,teſtis eſt memoria,ratio iudex,uoluptas carcer, timor tortor,oblectamentum tormẽtum.Quotquot enim fuerint oblectamẽta mala,tot erũt tormẽta dira in pœna. Nam inde punimur,unde delectamur.

De tribus inimicis hominis. Cap.XIIII.

ADiuua me dñe deus meus, qm̃ inimici mei animam meã circũdederũt:corpus ſcilicet, mundus,& diabol⁹. A corpore fugere nõ poſſum: nec ipm̃ à me fugare. Circũferre illud neceſſe eſt,quoniã alligatum eſt mihi:perimere nõ licet,ſuſtentare cogor:& cum illud impinguo, hoſtem meũ aduerſum me nutrio.Si enim ſatis comedero:& id robuſtum fuerit: ſanitas& fortitudo eius mihi aduerſantur.Mundus uerò circuncingit & obſidet me undiq;, & per quinq; portas, uidelicet p quinq; corporis ſenſus,ſcilicet uiſum,auditũ, guſtum,odoratum,& tactum,ſagittis ſuis me uulnerat, & mors intrat per feneſtras meas in aiam meã. Reſpicit oculus,&'mentis ſenſum auertit.Audit auris, & intẽtionem cordis inflectit.Odoratus cogitationem impedit.Os loquitur,&fallit.Per tactũ ardor libidinis pro aliqua parua occaſiõe excitat̃,& niſi illico reſpuat̃, ſubito totũ corpus occupat,urit,&incendit.Primo carnem cogitatione modicum titillat:deinde delectatione turpi mẽtem maculat, & ad extremũ p cõſenſum prauitatis ſibi mẽtẽ ſubiugat. Hier.9.

Porrò diabolus quem uidere non poſſum ,& ideo minus ab eo mihi cauere:tetẽdit arcum ſuum:& in eo parauit ſagittas ſuas ut uulneret me repente:narrauit ut abſcõderet laqueos ſuos:& dixit: Quis uidebit eos? Laqueũ poſuit in auro & argento,& in omnib⁹ quibus abutimur cũ illis male delectamur & illaqueamur. Nec ſolum laqueum poſuit,ſed & uiſcum. ¶ Viſcus eſt amor poſſeſſionis,affectus cognationis, cupiditas honoris, & carnis uoluptas : quibus anima inuiſcatur & irretitur:ne pennis contemplationis per platẽas ſupnæ Sion uolare poſſit.Sagittæ diaboli ſunt ira,inuidia,luxuria, & cætera quibus aia uulneratur. Et qs eſt ille q̃ iacula ei⁹ ignea extinguere poſſit? Prohdolor his telis ſuperatur ſæpe anima fidelis. Heu mihi quia undiq; bella mihi uideo:undiq; tela uolant: undiq; tentamenta:undiq; pericula.Quocũq; me uertam,nulla ſecuritas eſt.Et quæ mulcent,& quæ triſtant uel moleſtant, oĩa timeo:eſuries, & refectio:ſomnus ,& uigiliæ:labor & qes pugnant contra me. Non minus ſuſpectus eſt mihi iocus quàm ira:multos ſiquidem iocando ſcandalizaui. Nec minus proſpera uereor quàm aduerſa,proſpera nanq; ſuauitate ſua incautum me faciunt,& decipiunt. Aduerſa uerò quia aliquid amaritudinis habent:uelut potiones amaræ me ſuſpectum & timidum faciunt.Magis timeo malum q̃ facio in abſcondito,quàm quod in aperto. Malum nanq; quod nemo uidet ,nullus reprehendit & ubi non timetur reprehenſor,ſecurus accedit tentator,& facilius perpetratur iniquitas. Nimirum utrobiq; bellum,utrobiq; periculum utrobiq; timendum.Et ſicut in hoſtili regione uerſãtibus hac illacq; circumſpiciendum eſt,& ad omne ſtrepitum circũagẽda eſt ceruix.Caro ſuggerit mihi mollia,mũdus uana,diabolus amara.Quia quoties carnalis cogitatio mentem meã importune pulſat de cibo& potu,de ſomno cæteriſq; ſimilibus:ad carnis curam pertinentibus,caro mihi loquitur.Cum de ambitione ſeculi ,de iactãtia,de arrogantia cogitatio uana in corde uerſatur:de mũdo eſt. Quando autem ad iram & iracundiam , & amaritudinem animi ꝓuocor:diabolica ſuggeſtio eſt:cui nõ aliter quàm ipſi diabolo reſiſtendum eſt:nec aliter ab ea cauẽdũ quàm ab ipſa damnatione. Demonum officium eſt ſuggeſtiones malas ingerere: noſtrum eſt illis non cõſentire. Nã q̃ties reſiſtimus,diabolũ ſuperamus ,angelos lætificamus , deũ honorificamus.Ipſe enim nos hortatur ut pugnemus :ad iuuat ut uincamus. Certantes in bello ſpectat,deficientes ſubleuat:uincentes coronat. Pſal.7. Pſal.63.

Caro hominis unde ſit,& quid pariat. Capitulum.XV.

CAro mea de luto eſt ,ideo lutoſas & uoluptuoſas cogitationes ab illa habeo : uanas & curioſas à mũdo : à diabolo malas & malitioſas.Iſti tres inimici me impugnant & perſequunt̃:nũc quidem apertè:nunc uerò occultè:ſemper autẽ malitioſe. Diabolus nanq; plus cõfidit in adiutorio carnis: quoniã magis nocet domeſticus hoſtis. Illa uerò ad ſubuerſionẽ meam cũ illo fœdus iniit:utpote de peccato nata,& ĩ peccato nutrita,uitijs corrupta ab ipſa origine:ſed multo amplius uitiata praua conſuetudine.Hinc eſt quòd tam acriter concupiſcit aduerſus ſpiritum:q̃ aſſidue murmurat,& impatiẽs eſt diſciplinæ:quod illicita ſuggerit:nec rationi optemperat nec inhibetur ullo timore.Huic accedit,hanc adiuuat , hac utitur tortuoſus ille ſerpens hoſtis humani generis :cui nullum aliud eſt deſideriũ , nullũ negotium, nullum ſtudium:niſi perdere animas noſtras. Hic eſt qui iugiter malum machinatur : argute loquitur : artificioſe ſuggerit: callide decepit. Illicitos motus inſufflat:& uenenatas cogitationes inflammat:mouet bella,nutrit odia incitat gulam , mouet libidinem , deſideria carnis inſtigat,& peccati occaſiones parat:& mille nocẽdi artib⁹ corda hominũ pulſare non ceſſat. Hinc eſt quòd baculo noſtro nos cædit, & manus noſtras proprio cingulo ligat:ut caro quæ data eſt nobis in adiutoriũ,fiat nobis in ruinã

& ſcandalū. Grauis lucta, & graue periculum eſt aduerſus, domeſticū hoſtē pugnare: maxime cum nos aduenæ ſim⁹ & ille ciuis. Ille ſuam inhabitat regionē: nos exules ſum⁹ & peregrini. Magnum quoq; diſcrimen eſt aduerſus diabolicæ fraudis aſtutiā: tam crebros (imo cōtinuos) ſuſtinere conflictus: quē aſtutū fecit tam natura ſubtilis, quàm longa exercitatio malitiæ huius.

Pſal.58. De præcatio pro ſeipſo. Capitulū. XVI.

ERipe me de inimicis meis deus meus, & ab his qui oderūt me: qm̄ cōfortati ſunt ſup me. Ego uerò qui uſq; ad hūc diē contra me uixi: iāiam per tuā gratiā mihi uiuere incipiā. Sic enim in hoc modo uiuere debemus, ut cū corpus cœperit à uermibus deuorari in ſepulchro: aīa læteť cū ſctis in cælo. Illuc ſpūs dirigēdus eſt quo eſt iturus. Illuc feſtinare debemus ubi ſemp uiuamus, & ubi mori amplius nō timeam⁹. Si ſic amamus iſtā labilē & caducā uitā ubi cū tāto labore uiuimus: ubi comedēdo, bibendo dormiendo uix carnis neceſſitatib⁹ ſatisfacimus: multomagis amare debemus uitam æternā, ubi nullū laborē ſuſtinebimus, ubi ſumma ſemper iucunditas, ſumma fœlicitas, felix libertas, & felix beatitudo: ubi ſimiles erunt hoies angelis dei, & fulgebūt iuſti ſicut ſol in regno patris eorum. Qualis putas tūc erit ſplendor aīarum, qñ ſolis ſplēdorē habebit lux corporū? Nulla erit ibi triſtitia: nulla anguſtia: null⁹ dolor: null⁹ timor nullus ibi labor: nulla mors: ſed perpetua ſanitas ſemp ibi perſeuerat. Nō ſuggerit ibi malitia, nec carnis miſeria: nulla eſt ibi ægritudo: nulla omnino neceſſitas, non eſt ibi fames, nō ſitis, nō frigus, nō eſtus, nō laſſitudo ieiunij: nec ulla tentatio inimici: nec peccādi uolūtas: nec delinquēdi facultas: ſed totum lætitia: totum exultatio poſſidet: hoies quoq; āgeli ſociatis, ſine ulla carnis infirmitate in perpetuum manebūt. Ibi erit iucunditas infinita: beatitudo ſēpiterna ī qua q ſemel ſuſcipiť, ſemp teneť. Ibi eſt reqes à laboribus: pax ab hoſtib⁹: amœnitas de nouitate: ſecuritas de æternitate: ſuauitas atq; dulcedo de dei uiſiōe. Et quis nō illic habitare uehementer deſideret, & propter pacē, & ꝓpter amœnitatē, & ꝓpter æternitatē, & ꝓpter dei uiſionē. Null⁹ eſt ibi pegrin⁹: ſed q cūq; illuc uenire merebūť, ſecuri in ꝓpria patria manebunt: ſemp læti & ſemp ſatiati de uiſione dei. Et quanto plus aliq̄s hic deo obediens fuerit, tāto ampliorē ab eo mercedem ibi recipiet: quātoq; āplius deū amabit, tāto ꝓpriꝰ uidebit quē cernere cupit.

Mat.13.

De breui uita hominis. Capitulum. XVII.

DIes hoīs ſicut umbra ſuper terrā, & nulla eſt mora: & tūc ꝓprie nihil eſt, cū ſtare uideť. Cur ergo theſaurizat in terra hō: cū ſine dilatiōe tranſeat & illud q̄ colligiť, & ipſe qui colligit? Et tu hō quē fructū expectas in mūdo: cui⁹ fruct⁹ ruina eſt, cui⁹ finis mors eſt? Vtinam ſaperes & intelligeres: ac nouiſſima prudēter ꝓuideres. Scio quædā q ꝓ annos plurimos tecū familiariter uixit: ad mēſam tuā ſedit: cibum de manu tua ſumpſit: in ſinu tuo dormiuit: cū uoluit tecū colloqū habuit, hic iure hæreditario ſeruus tu⁹ eſt. Sed q̄ ab ineūte ætate delicate nutriſti eū, & uirgæ pepciſti: contumax eſſe ctus eſt: leuauit calcaneū ſuū ſup caput tuū, & te in ſeruitutem redegit, & tui crudeliť dñať. Sed fortaſſe dicēs: q̄s eſt hic? Vet⁹ hō tu⁹, qui cōculcat ſpm̄ tuū, q ꝓ nihilo habet terrā deſiderabilē: qui ſola quæ carnis ſunt ſapit. Hō iſte à natiuitate cæcus eſt, ſed ſurdus & mut⁹ iueterat⁹ dierū malorū rebellis uirtuti & ueritati: inimic⁹ crucis Xp̄i deridet innocētē, & ſimpliť trāſeūtem: ambulat in magnis & ī mirabilibus ſupra ſe: arrogātia eius eſt plus quàm fortitudo ei⁹: nullū reuereť: dicit in inſipietia ſua: non eſt deus tabeſcit bonis, & malis paciſciť alienis īmūdis cogitatiōib⁹ paciſciť nō fatigabiť in illis trāſgrediēs uſq; ad finē: diſpgit & diſſipat ꝓpria, ſicut ꝓdigus: cupit & rapit aliena, ſicut auarus: turpitudinem & ignominiā congregat ſibi, ſimulans & callidus ꝓuocat irā dei. Homo iſte tot⁹ in pctis nat⁹ eſt, & ſic nutrit⁹, amicus iniqtatis: filius mortis uas iræ in contumeliā: apt⁹ ad interitum. Qui cū talis ſit: enarrat iuſtitias dei, & aſſumit teſtamētū ei⁹ p os ſuū. Odit diſciplinā: ꝓiciť dīm ſuū poſt dorſum ſuū. Cū uidet furē curriť cū eo: & cū adulteris portionē ſuā ponit. Aduerſus filium mr̄is ſuæ ponit ſcādalū: ſup terrā ēt theſaurizat irā in die iræ: uult à te hæreditatē tuā tollere, & deſup terrā auferre, & tu tātā iniuriā non uindicas ſed diſſimulas: nec ei uerbū durū loqueris: nec uultū iratū oſtēdis, ſed blādiēti tibi arrides. Ludis cū illuſore: neſcis q̄a Iſmael eſt q̄ tecum ludit? Ludus iſte nō eſt puerilitæ nec ſimplicitatis uel innocētiæ, ſed illuſio eſt aīæ, ſed perſecutio, ſed mors. Iā te in foueā quā fecit, p̄cipitauit: iā effœminatus es, iam fugo miſerrime ſeruitutis p̄ſſus, ſub pedib⁹ ei⁹ miſerē & uiliter conculcaris. O miſer & miſerabilis hō q̄s te liberabit de uinculo ipropeŕiū hui⁹? Exurgat de⁹, & cadat armat⁹ iſte: cadat & cōterať inimic⁹ hō, cōtēptor dei, cultor ſui: amator mūdi, ſeruus diaboli. Quid tibi uideť? Si recte ſentis mecū dices. Re⁹ eſt mortis: crucifigať. Noli ergo diſſimulare: noli differre: noli parcere: ſed feſtināter, audaciter, inſtāter crucifige hoiem iſtū: ſed cruce Xp̄i, in qua eſt ſalus & uita: ad quē ſi ex corde clamaueris, crucifixus tuus audiet te, benigne rñdens. Hodie mecū eris in paradiſo, O Xp̄i pietas, o inopinata ſalus miſeri. Tā gratuita eſt & ꝓbata dilectio dei: tā ſtupēda dulcedo, tā inopinata dignatio: tā inuicta māſuetudo, ut q ad eū clamauerit, exaudiat illū: qm̄ miſericors eſt. O quāta ē miſericordia dei, quàm ineffabilis mutatio dexteræ excelſi. Heri eras in tenebris hodie in ſplēdore lucis. Heri ī ore leonis: hodie in manu mediatoris. Heri in porta inferni: hodie in delicijs paradiſi. Sed quid proſunt hæ literæ admonitionis: niſi deleas de libro cōſcietiæ tuæ literas mortis? Quid proſunt hæc ſcripta, lecta, & intellecta: niſi temetipſum legas & intelligas? Da ergo operā internæ lectioni, ut legas, inſpicias, & cognoſcas teipſum: legas ut diligas deū, ut pugnes & uincas mundū & oēm inimicū: quatenus labor cōuertať ī requiē, luctus in gaudiū, & poſt tenebras huius uitæ uideas ortū ſurgētis auroræ: uideas etiā meridianū ſolē iuſtitiæ: in quo ſpōſum cū ſpōſa proſpicies: unum eundēq; dīm gloriæ, qui uiuit & regnat per infinita ſecula.

Luc.23.

Pſal.4.

Pſal.13.

DE INTERIORI DOMO, ID EST conſcientia ædificanda, tractatus utilis.

DOmus hæc in qua habitam⁹: ex omni parte ſui ruinā nobis minať. Idcirco quia in breui eſt caſura: alia nobis eſt ædificanda. Redeamus ergo ad nos, & diſcutiamus conſcientiā noſtrā. Nā ſicut corp⁹ noſtrū tabernaculū diciť, in quo militamus: ſic cōſciētia noſtra domus uocatur: in qua poſt militiam requieſcimus & ille recte militat qui per militiam quā exercet in corpore, domum ædificat conſciētiæ. Diligenter exerce agrū tuū, ait ſapiēs, ut poſtea ædifices domū tuā. Ager iſte corpus noſtrū eſt, cuius ſenſibus & motib⁹ ſic recteutimur, animiq; imperio eos ſubijciētes in uſum uirtutis inflectim⁹, dum corpus aīo indeſinēter, & anim⁹ deo ex toto ſubijciť. His nimirū modis interior cōſciētia ædificať: quā utiq; bonā faciūt præteritorū malorū cōdigna ſatisfactio, & inſtātiū malorū cauta ꝓuidaq; declinatio. Cōdigna ſatisfactio eſt mala facta corrigere, & correcta non reiterare. Conſciētia uerò ꝓpetua eſt: quæ nunquā finiť: ſicut nec aīa. Quæ cū ſit immortalis: ſicut nō poteſt eſſe nō aīa: ſic nunquā pōt eſſe ſine cōſciētia. Conſciētia nāq; eſt inſeparabilis gloria, uel cōfuſio uniuſcuiuſq; pro qualitate depoſiti.

Luc.24.

Conſcientiam priùs eſſe mundandam quàm ædificandam. Capitulum. I.

HAec ergo cōſcientia in qua aīa ꝓpetuo māſurat eſt, ædificāda eſt, ſed priùs mūdāda. Et quis cā mūdabit? Profecto deus & hō. Homo p cogitationes & affectiōes: deus uerò p miſericordiā & gratiam. Cogitationes & affectiones neceſſariæ ſunt in conſcientiæ

conſcietiæ mūdatione: cogitatiões in inueſtigatione ueritatis: affectiões in exercitatiõe uirtutis. Porrò mia modo delet peccatū: modo dat uirtutẽ reſiſtẽdi peccato: nūc ſubtrahit peccãdi occaſionẽ: nunc immittit amaritudinẽ: plerūq; ſanat affectionẽ. Gratia adiuuat ad bonum: defendit cõtra malũ: erudit ad utrũq; diſcernendũ. Homo igit̃ per ueritatẽ ſtimulatus: peccata ſua cõfiteꝛ: deꝰ aũt p miſericordiã flexus cõfitẽti miſereꝛ. Oĩs nãq; ſpes ueniæ & miæ in cõfeſſione eſt: nec poteſt quis iuſtificari à pctõ, niſi prius fuerit confeſſus peccatũ. Ex eo em̃ unuſquiſq; iuſtus eſſe incipit, ex quo ſui accuſator extiterit.

De miſericordia & ueritate: & de oſculo pacis, & oſculo iuſtitiæ. Capitulum. II.

Pſal. 8 Felix conſcietia, in qua mia & ueritas obuiauerunt ſibi: iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Veritas cõfitẽtis, & mia miſerẽtis, obuiauerũt ſibi qm̃ nõ põt illi miſericordia deeſſe, q ſe cognoſcit in ueritate. Oſculũ iuſtitiæ eſt inimicos diligere: parẽtes & ꝓpria quæq; ꝓpter deũ relinquere: illatã iniuriã patiẽter ferre: oblatã gloriã ubiq; declinare. Oſculũ pacis eſt odiſẽtes inuitare ad pacẽ: diſcordantes ad cõcordiã reuocare: aduerſarios pacifice ſuſtinere: errãtes pie & benigne docere: mœrẽtes clemẽter mulcere, & cũ oĩbus pacẽ hr̃e.

De ſtatu animæ in Xp̃o confirmatæ. Cap̃. III.

Beata illa aĩa, quæ in pace Chriſti fundata eſt, & in dei amore ſolidata: quæ cũ exterſus bella patit̃, pax interius non turbatur. In qua quæcunq; moleſtiæ foris perſtrepẽt, uſq; ad ſilentium internæ quietis nõ irrumpũt: qm̃ guſtu internæ dulcedinis tacta, intus eſt per deſideriũ collecta: nec iam foris enormiter in carnis uoluptates diſſoluit̃: quia totũ intus poſſidet in quo delectat̃: atq; ita in ſemetipſa pacificata, dum nihil eſt qd̃ foris apetit, tota p amorẽ intus reqeſcit. & cũ tota ad internũ gaudiũ colligit̃, ad imaginẽ dei reformat̃: quã in ſe uenerat̃. Talẽ aĩam frequẽter uiſitãt angeli: atq; archãgeli, & honorificant: utpote dei tẽplum, & ſpiritusſancti habitaculũ. Eſto igit̃ templũ dei, & deus excelſus habitabit in te. Aĩa em̃ deum habẽs in ſe, templum dei eſt: in quod diuina myſteria celebrantur.

Dedignatur deus uiſitare eam animã quæ nõ ſtudet in ſe conſiſtere. Capitulum. IIII.

Orrò aĩa quæ nõ ſtudet in ſe conſiſtere, nec in amore dei deſideriũ figere, per oculos & aures aliosq; corporis ſenſus foras egreditur: atq; in his exterioribꝰ delectat̃. Sed cũ inuenerit portas iſtas clauſas: tunc redíes ad ſe, & uidens ſe nudã & deſolatam, inæſtimabili confuſione & horrore cõcutiet̃. Et quia mundi conſolationẽ quæſiuit: illã quæ à deo intus in cõſciẽtia datur, nõ habitabit. Et nõ ſolũ eã dedignabit̃ deus uiſitare: ſed nec ipa quidem male ſibi cõſcia, ſeipam poterit tolerare. Requiẽ in ſe nõ poterit habere: quoniã illum dereliquit cum quo habitare & requieſcere debuit. Cogita ergo in ſocietate aliorũ nũc poſitus: qa nõ poteris ſemper manere cũ illis. Et interim elige tibi ſocĩũ illũ qui cum ſubtracta tibi fuerint hæc oĩa, tibi fidẽ ſeruabit qui dilectoribus ſuis fidẽ ſeruat: nec recedit in tẽpore anguſtiæ. Deus tuus ille eſt: quem eligere debes.

Quòd anima uolẽs deũ habitare in ſe, debet ab illicitis cogitationibus mundare conſciẽtiam: & ſolum deum deſiderare Capitulum V.

Omnes igitur cordis diſtractiones, & mẽtis fluctuationes in unũ collige, & in ſolo deo totũ deſideriũ tuũ fige: & ibi ſit cor tuum, ubi eſt theſaurus tuus deſiderabilis multũq; amabilis. Ipſe em̃ frequẽter uiſitat & libẽter inhabitat trãquillitatem cordis, & ocium quietæ mentis: quoniam pax eſt, Pſal 75. & in pace factus eſt locus eius. Propterea talẽ te præpara, ut tecum adſit deus: ſit in ore: ſit in corde: ſemper tecum eat: tecum redeat: nec recedat à te. Numquã ille te dimittet: niſi prior illum dimiſeris. Vbicunq; fueris, nũquã ſolus eſſe poteris ſi deus tecum erit.

Conſcientia mundata aduentum Chriſti expectare debemus. Capitulum. VI.

Munda igitur conſcientiam tuã, & ſemper paratus eſto, ut quacunq; hora uenerit dñs, & tecũ habitare uoluerit: paratã ſibi in te inueniat mãſionem. Ipſe nãq; dixit: Facite mihi ſanctuariũ, Exo. 25. & ego habitabo ĩ medio ueſtri. Studeamus ergo templũ deo ædificare in nobis: primo quidẽ ut in ſingulis nobis, deinde ut in omnibus ſimul inhabitet: quia nec ſingulos dedignabitur, nec uniuerſos. Primo igitur ſtudeat unuſquiſq; ne diſſideat ipſe à ſemetipſo: quoniam omne regnũ Lucæ. 11. in ſeipſum diuiſum deſolabitur: & domus ſupra domũ cadet nec intrabit Chriſtus ubi parietes inclinati fuerint, & macerię depulſæ. Vult habere anima corporis ſui domũ ĩtegram, & exire eam neceſſe eſt ſi fuerint à ſe inuicem mẽbra diſperſa. Videat igitur & ipſa ſi deſiderat Chriſtũ per fidem inhabitare in corde ſuo, id eſt in ſeipſa: uideat & ſolicite caueat ne à ſe inuicem membra eius diſſideant: id eſt ratio uoluntas, & memoria. Dignum habitaculum parat deo cuius nec eſt ratio decepta: nec uolũtas peruerſa: nec memoria inquinata. Felix illa anima eſt, quæ domum cordis ſui ſic de peccatorum ſordibus ſtudet emũdare, & ſanctis ac iuſtis operibus adimplere, ut in ea non ſolum angelos: uerũetiam dominũ angelorum habitare delectet. Mũdata domo, cũctiſq; malis ab ea excluſis, omnibus bonis impleatur: ne ſit uobis neceſſariũ aliquid foris quærere qui omnia forinſeca reliquimus.

De ſeptem columnis erigendis ad ædificandum domum conſcientiæ. Capitulum. VII.

Sapientia ergo ædificet ſibi domum: erigat columnas ſeptẽ: quib⁹ tota fabrica initiat̃. Dom⁹ eſt cõſcientia: colũne ſunt bona uoluntas, memoria. ſ. memorẽ eſſe bñficiorũ dei: cor mundũ, animus liber, ſpũs rectus, mens deuota, ratio illuminata.

Erectio primæ columnæ quæ eſt bona uoluntas. Capitulum. VIII.

Prima igit̃ colũna prior erigat̃, Nã inter omnia dei dona quæ ad ſalutẽ hois ſpectare uidentur: primum & principale bonũ bona uoluntas eſſe cognoſcit̃: per quã imago ſimilitudinis dei in nobis reparat̃. Primũ eſt: qa à bona uoluntate bonũ oẽ inchoat̃. Principale em̃ qm̃ bona uolũtate nihil hominꝰ utilius datur. Quicqd homo facit: bonũ eſſe nõ poteſt, niſi ex bona uolũtate ꝓcedat. Sine bona uolũtate oĩno saluari quiſpiã nõ poteſt: cũ bona uolũtate nemo perire poteſt. Voluntas bona nec dari poteſt inuito: nec auferri niſi uolenti. Voluntas hois eſt: poteſtas dei. Volũtas hois eſt: quia uelle in uoluntate hois eſt: & ideo totũ meritũ in uoluntate eſt. Quantũ uis: tantum mereris. Quãtum creſcit uoluntas tua bona: tantũ creſcit meritum tuũ. Fac igitur magnã bonã uoluntatẽ tuã: ſi uis habere magnũ meritũ. Ita deus ut pſſim⁹ & miſericordiſſimus pater in eo redẽptionem noſtrã poſuit in quo null⁹ niſi uelit poteſt egere. Amare nanq; homines æqualitat poſſunt & diuites & pauperes: etiam ſi pecuniã æq̃liter dare nõ poſſunt. Voluntas tamen bona non eſt ſi nõ operatur quod poteſt.

De ſecunda columna quæ eſt memoria beneficiorũ dei. Capitulum. IX.

Recordemur ergo miſericordiarũ dei, ut ſic accẽdamur ĩ ei⁹ amorẽ. Reuocemus ad memoriã bona q̃ tribuit nobis: quõ ĩ periculis ſæpe cõſtitutos clemẽt nos eripuit: nec ũquã peccatis noſtris q̃min⁹ miſereret uici potuit: oblitos ſui de ſe admonuit: auerſos à ſe reuocauit uenientes ad ſe benigne ſuſcepit peuitẽtib⁹ idulſit: pſeuerãtes cuſtodiuit: ſtãtes tenuit: lapſos erexit: malas delectatiões ĩ amaritudinẽ cõuertit: & rurſus ſalubrit̃ amaricatis cõſolatiões ſuas tribuit. Poſtremò tribulatiõe purgatis, qetẽ & pacẽ pfectã reſtituit: q nec peccãtib⁹ ũquã defuit ut corrigeret: nec iuſtis ut cuſtodiret. Recogitem⁹ quãta bona de⁹ fecit nobis nõ rogantib⁹, neq;

deſiderantibus: imo recuſantib⁹: & quàm multa peccata dimiſit nobis: & à quantis periculis liberauit nos liberator de⁹. Quàm magna dignatio pietatis fuit q̄ ingratos & in multis cōtrarios, à tam multis peccatis cuſtodiuit nos dei gratia: in quæ potuimus cadere, ſicut in alia multa cecidimus: idcirco ſicut nullū eſt momētū in quo nō utamur uel fruamur dei pietate & mia: ſic nullum debet eſſe momentū in quo eum præſentē nō habeamus in memoria.

De tertia calumnia q̄ eſt cor mūdum. Capitulum. X.

SEquitur ut eū à quo tāta beneficia accepimus, toto corde diligamus: hoc eſt tota cogitatiōe, tota affectione, ſine defectione. Sit cor rectum ut ei per omnia placeat deus. Sit rectum rectitudine intētionis: excluſione peruerſæ cogitationis: aſſiduitate contemplationis. Sit paratum ſequi uolūtatem dei: in quācūq̄ partem inclinari eam cognouerit. Sit ſurſum ad ſola cæleſtia & diuina cōtēplanda & deſiderāda. Sit purū ut nihil morari intra ſe patiat mali: nec modicum quidem offendiculū tolerabile reputet aut incōſcientia ſua, aut in aliena. Sit dulce dulci reſpōſione: ſuaui admonitione: benigna reprehēſione: moderata correctione. Sit mūdū, ut totius immūditiæ ſpurcitias reſpuens, cogitationū ſicut actionū peccata deploret: defleat pro ſua miſeria & aliena. Lugeat nō ſolū ſua delicta, ſed etiā aliena: compūgatur p malis quæ commiſit, & bonis quæ neglexit.

De animo libero, quarta columna. Capitulum. XI.

ANimus uerò ſit liber à mundi ſolicitudinib⁹: à carnis uoluptatib⁹: à prauis cogitationibus: ut poſſit cū uoluerit aut ſibi intēdere: aut utilitati fratrū miniſtrare: aut in contēplatiōe cæleſtium requieſcere. Sit firmus, ut nulla repentina perturbatione cōcutiat: nō capiat illecebris: non frangat moleſtijs: nulla ira, nulla impatiētia pacem quietēq̄ animi turbare poſſit qm̄ Xp̄s pax eſt: & in pace requieſcit pacis amator: & in perturbato aīo habitare nō pōt. Sit conſummatus in dei dilectione. hoc em̄ eſt diligere deū, illi occupare animū, cōcipere fruēdæ uiſiōis ei⁹ affectū, habere peccati odiū, mūdi cōtēptū, diligere p̄ximū, quē ipſe cenſuit diligēdum

De recto ſpiritu, columna quinta. Capitulum. XII.

SPiritus autē ſit rectus: ab oībus terrenis & præſentib⁹ prorſus auerſus. Et ideo inſeparabiliter iūctus & unit⁹, pia deuotione aſcendat & uiſitet ſupernas ſedes: & multas quæ in domo patris ſunt manſiones: humiliter ſe proſternens ante thronū dei & agni. Currat per plateas ſupernæ Sion: audiat illud melos angelorū: & cū reuerētia ſupplicet cunctis ordinibus beatorū ſpirituū, ſingulis per ſe, & ſimul oīb⁹ ſe cōmēdās. Tantā uerò gratiā nō meretur accipere anim⁹ qui in ſui cognitione diu excercitat⁹ & plenè erudit⁹ nō eſt, fruſtra em̄ cordis oculū erigit ad uidēdū deū: qui nōdū idoneus eſt ad uidēdū ſeipſum. Prius em̄ neceſſe eſt ut cognoſcas in uiſibilia ſpūs tui, quàm poſſis eſſe idoneus ad cognoſcēda inuiſibilia dei. Etſi nō potes cognoſcere te: nō præſumas apprehendere ea quæ ſunt ſupra te.

Rationalis animus ſpeculum eſt ad uidendum deum.

¶ Capitulum. XIII.

Rom. 1. QRæcipuū & principale ſpeculū ad uidēdū deū: eſt animus rationalis inueniens ſeipſum. Si em̄ inuiſibilia dei per ea quæ facta ſunt intellecta cōſpiciuntur: ubi quæſo quàm in ei⁹ imagine cognitionis ei⁹ ueſtigia expreſſi⁹ impreſſa reperiūt? Tergat ergo ſpeculū ſuū: mūdet ſpiritū ſuū qlqs ſitit uidere deū ſuum. Beati mūdo corde: qm̄ ipſi deū uidebūt. Hoc ſpeculum uerus pœnitens nō ceſſat quotidie iſpicere, tergere, tenere, & cuſtodire. Inſpicere ſi aliq̄d i eo reperiat q̄ deo diſpliceat. Tergere nō ſolū peccata actionū, uerum etiam cogitationū, ut nihil in eo remaneat quod deū offendat. Tenere, ne & deorſum corruēs: terræ p amorē ihæreat, & ne inanium cogitationū puluere ſordeſcat. Cuſtodire, ut ille cui⁹ tabernaculū eſt cū hoibus, cuius delicię ſunt eſſe cū filijs hoim, qui ad oſtiū ſtat & pulſat quacunq̄ hora intrare uoluerit, receptaculū mūdum inueniat. Deus enim qui mūditiæ amator eſt, cor pollutū habitare nō poteſt.

Matt. 5.

De illuminatione animi. Capitulum. XIIII.

EXterſo igitur ſpeculo, & diu diligēter inſpecto: incipit ei quædam diuini luminis claritas interlucere, & immenſus quidā inſolitæ uiſiōis radius oculis cordis apparere. Ex huius luminis uiſione animus inflāmatus, incipit mūda cordis acie ſuperna & interna cōſpicere: deū diligere: deo inhærere: cūcta quæ adſunt, tāquā nō ſint cōſiderat: cūctis ſuis affectionibus renūciat: & totus ſoli incūbit amori: ſciēs ſolū illū eſſe beatū, q deū amat. Porrò ad tantā gratiā nunquā ptingit mēs p ꝓpriā induſtriā: dei donū eſt hoc, nō hoīs meritū. Sed abſq̄ dubio talē ac tantā gratiam ille accipit qui deſerit curā ſeculi, & agit curā ſui: q ſtudet ſe frequenter cogitare: & diligēter agnoſcere q̄d ipſe eſt. Redi ergo ad cor tuū, & diligeter diſcute ſeipſum. Conſidera unde uenis, quo tendis, cūo uiuis, quid agis, q̄d amittis, quātū quotidie ꝓficis, uel quantū deficis, quib⁹ cogitationib⁹ magis incurſaris, quib⁹ affectionib⁹ frequētius tāgeris, uel quib⁹ tētationū maculis à maligno ſpū acrius impugnaris. Cum totū interioris exterioriſq̄ hoīs ſtatū & habitū inquantū poſſibile eſt plenè cognoueris: & nō ſolū qualis ſis, uerūetiā qualis eſſe debueras: de cognitiōe tui poteris ſubleuari ad cōtemplationē dei. Quātū nāq̄ quotidie i cognitionē tui ꝓficis, tm̄ ad altiora ſemper tendis. Sed iam foraſſis aſcēdiſti, iam ad cor tuū rediſti, & ibi ſtare didiciſti: nec hoc ſufficiat tibi: diſce ibi habitare, & māſionē facere: & qualicūq̄ mētis uagatiōe inde abſtractus fueris, illic ſemper redire feſtina. Abſq̄ dubio per multū uſum q̄nq̄ tibi uertet⁹ in oblectamentū: intantū ut abſq̄ ulla laboris difficultate poſſis ibi aſſiduus eſſe: q nimo pœna tibi potius ſit alibi quàm ibi morā aliquā facere.

Repellendæ ſunt uanæ cogitationes à corde. Capitulum. XV.

SI ergo pſenſeris deſideria tua circa exteriores delectationes affici, & cogitatiōes tuas iugiter in eis occupari: cū magna ſolicitudine cōpelle eas: nec pmittas ad cor tuū intrare: ſed redi ad cor tuum, & ibi intrare & habitare omnimodo ſtude.

De deuota mente, columna ſexta. Cap. XVI.

MEns enim quæ ſe ad ſui cōſideratione nō ſubleuat, ſed adhuc per uaria deſideria ſpargitur, & uarijs cogitationibus huc illucq̄ diſtendit, nō poteſt ſeipſam in umū colligere, quia nōdū nouit ad ſeipſam intrare, ſed adhuc in imo eſt cogitatiōe & conuerſatione. Ideoq̄ nō poteſt ad ea quæ ſupra ipſam ſunt, pēna cōtemplationis eualare. Diſcat ergo diſperſiones cordis congregare: aſſueſcat in internis ſuis immorari: ſtudeat uagationes mentis reſtringere: & exteriora oīa obliuiſci. Diſcat ſola bona interiora amare, & illa frequētius cogitare, q ad cæleſtiū cōtēplationē anhelat, q in diuinorum notitiā ſuſpirat. Cumq̄ ſe diligēter attēderit, & diuti⁹ quæſierit: cū tādē inuenerit qualis ſit, reſtat ut reuelatiōe diuina cognoſcat qualis eſſe debeat, quale mētis ædificiū deo p̄parē, & qb⁹ obſequijs eū placare oporteat.

Poſt cogitationes uanas depulſas cor eleuatur ſupra ſe. Capitulum. XVII.

QVi ita euagationes mentis in umū colligit, & omnes cordis motus in uno æternitatis deſiderio figit: pfectò iam ad cor ſuū rediit, & iam ibi libēter morat, ac mirabiliter delectat. Et cū ſeipſum præ gaudio iam capere nō poſſit, ſupra ſeipſum ducit, & per exceſſum mētis ad ſumma eleuat: atq̄ ita per ſeipſum ſupra ſemetipm, per cognitionē ſui ad cognitionem dei aſcēdit ut diſcat ſolū deū amare, & ipſum indeſinēter cogitare, & in eo delectabiliter requieſcere. ¶ Cū ſic amor Xpi totū abſorbuerit affectū hoīs, ut negligens & immemor ſui, nō niſi Ieſū Xp̄m, & ea q̄ ſunt i Ieſu Xp̄o ſentiat: tūc demū (ut arbitror) pfecta ē i eo charitas. Huic itaq̄ q ſic affect⁹ eſt, nō eſt onoroſa ꝓpauptas: iſte nō ſentit iniurias

iniurias:ridet opprobria:cõtemnit damna:mortem lucrũ reputat:imo nec mori se putat:cum magis de morte ad uitam transire se sciat. Quem sic amor dei intrinsecus ligatũ tenet,nec ad modicũ quidẽ exire exterius ualet,sed interius in eius desiderio flagrat,tanto amplius ,quãto familiarius:& eò uehemẽtius,quò frequentius.

De raptu cordis,& quid in eo raptu uideatur. Capitulum. XVIII.

QVi sic in amore dei iugiter delectat, frequẽter mentis excessus patitur:ab oĩbus præsentib⁹ & terrenis rapt⁹,corã deo p̃sentat:& dũ pulchritudinẽ ei⁹ cõsiderat,magnitudine pulchritudinis eius attonit⁹,tot⁹ in ei⁹ admiratione suspẽdit. Mirat regis gloriã,regni magnificẽtiã,supernæ ciuitatis nobilitatem:& ciuiũ felicitatẽ:cõtemplat etiã gloriædecorẽ,dei bonitatẽ,internæ suauitatis dulcedinẽ,& æternæ quietis trãquillitatẽ. Meditat patris potẽtiã,filij sapiẽtiã,spũsti benignitatẽ,& angelicæ naturæ beatitudinẽ: delectat de deo in deũ cum ei⁹ pietatẽ miratur,& decorẽ cõtẽplat. O quàm iucũdũ sentit,si nõ essettam modicũ raptũ. Rapitur dum sola cælestia cõtẽplat,& cõtẽplãdo iucũdat. Sed cum ibi stare diuti⁹ conat,subito labit:& redies ad se,nulli potest intimare qđ uidit supra se: sed agnitione suauitis illectus, gustatæ dulcedinis suauitatẽ &illã cælestẽ ifusionẽ lætitiæ spũalis intra semetipsum mirat. Reuoluit etiam in corde suo tacita mẽte incorporeæ lucis claritatẽ, & itimæ satietatis saporẽ,& illud internæ qetis secretũ, & summæ trãquillitatis arcanũ. In hui⁹ cõtemplatione contẽplatio nisq̃ dulcedine mens delectabiliter afficit ,& mirabiliter delectat. Volet ergo,& nõ deficiat. Volet donecante regẽ peruenìat:ibiq̃ ploret & suspiret: mactetq̃ se ĩ lachrymis, deprecetur ueniam,postulet gratiã:nec inde recedat,quo usq̃ deũ quem nimiũ offenderat,placatũ sentiat, & ab eo consolationem recipiat.

Illuminata ratio,colũna. vij. Ca. XIX

DEniq̃ ratio per mentis excessum in cõtẽplationem sublimiũ subleuata,& in diuinæ cõtemplatiõis arcanũ rapta:atq̃ ibi illuminata ad cognitionem ueritatis & ueri luminis,inflammata ad desideriũ bonitatis:oẽs illicitas uoluptates,affectiones, & uagas memoriæ cogitationes,cordis dispersiones,animi fluctuationes,spũs euagationes,& mentis distractiões in unum colligit,atq̃ in illo fœlicitatis fonte totũ suũ desideriũ figit. Locum superiorẽ ratio semper obtineat: nullusq̃ motus aduersus eam sit rebellis,sed omnia ei obtemperent,sicut & ipsa obtemperat deo. Si uerò aliquẽ motũ ad id quod nõ debet,uel quõ non debet,moueri senserit: non cõsentiat,sed illico resistat. Nam solus cõsensus reos nos facit,etiã si aliqd impediat ne opa subsequãt. Tũc eñ anima mori sicut scriptũ est dicit,cũ ipsa ratio ad peccatũ per cõsensum curuat. Anima eñ quæ peccauerit ,ipsa morietur. Resistat ergo ne moriat:pugnet ut coroneť. Molesta ẽ lucta,sed fructuosa:quia si habet pœnã,habebit & coronam. Non nocet sensus,ubi non est cõsensus:imo qđ resistentem fatigat,uincentem coronat. Ezec.18.

Quõ ædificatur bona cõscietia. Caꝑ. XX.

SIc nimirũ sic ædificatur bona cõscientia. Bona conscientia est quæ pctã præterita punit,& puniẽda cõmittere refugit:quæ si pctm̃ fẽtiat,peccato non cõsentit,quã si cogitatio inquinat,ratio lauat. Recta cõscietia est cui suum peccatũ displicet,& alieno nõ cõsentit:nec ꝓpter hoc peccatorẽ dimittit:nec eius pctm̃ dissimulat,& cũ corripit nõ insultat. Trãquilla est quia oĩb⁹ est dulcis,nulli grauis, utens amico ad gratiam,inimico ad patientiã,cũctis ad beneuolẽtiã,& quib⁹ potest ad beneficẽtiã. Talib⁹ eñ domus aiæ ædificat. Qđ si forte(ut fieri solet) fur aduenerit,qui nõ uenit nisi ut furetur & mactet & perdat:si inquã fur uenerit.i. uel cordis elatio intrinsec⁹ oriẽs,uel appetit⁹ hũanæ laudis extrinsecus aduenies,seu aliqua quælibet pestis quæ domum istã machinet perfodere:tunc rõnis ira quasi canis thesaurum custodiens,euigilet,latret,mordeat,& iugulet: irruens in hostes,nemini parcat:nullũ intrare pmittat,sed clamitet, & excitet intus habitãtes ad arma capescenda. Vndecũq̃ uitiũ siue clàm siue palã nocere tẽtauerit:procul illud arceat,ut sit secura cõscientia. Secura est quãdo accusationẽ non patit uel pro tẽpore boni,uel pro præsumptiõe mali. Mũda est & bene sibi cõscia cum nec de præterito iuste accusatur,nec de præsenti iniuste delectatur. Puraest cui de⁹ nec sua peccata imputat,quia nõ fecit:nec aliena, quia nõ approbauit:nec negligentiã,quia nõ tacuit:nec superbiã, quia in humilitate permansit.

Citius & utilius acquiritur bona consciẽtiaq̃ scientia. Caꝑ. XXI.

MVlti quærũt scientiã :pauci uerò cõscientiã. Si uerò tãto studio & solicitudine quæreretur cõscietia,quãto quæritť secularis & uana scientia: & citius apprehẽderet,& utili⁹ retineret. Cogitare nãq̃ de cõscietia,sensus est consummat⁹:& q̃ custodit illã,semp erit secur⁹. Salua reuerẽtia sapiæ:utili⁹ est curre re ad cõscientiã,quã ad sapiam :nisi sapientia illa sit quæ ædificet cõscientiã. Tunc enim se intelligit aia:tũc illustratur cõscientia:tũc impletur cor bona cõscientia:cum in se deũ,& in deo mutua reuolutiõe seipsam receperit imago creata. Creatrix imago ĩ imagine creata,nihilaliud est insi sapientia in aia:nisi gloria in cõscietia :nisi sanctificatio in arca. O quàm ineffabilis est pietas dei,quæ tantã maiestatẽ inclinat ad tantã humilitatẽ:qui creauit nos,creat in nobis. Et quasi parũ esse nos deũ patrẽ habere :uult etiam nos fieri sibi &matrẽ Quicũq̃,inqt,fecerit uolũtatem patris mei qui in cælis est:ipse mi⁹ frater & mater est. Frater obediendo:mater generãdo. Frater per hæreditatis participationẽ:mater per aliorũ instructionẽ. O fidelis aia expande sinus:dilata affectus:ne angustieris ĩ uiscerib⁹ tuis cõcipere quẽ totus orbis nõ potuit comprehendere, donec uirgo beata illũ fide cõcepit. Fide nãq̃ Xp̃s cõcipit: uerbi prædicatione nascit,deuotione nutrit:amore tenet. Sit ergo cõscientia pura,ut deũ cõducat ad hospitiũ nostrum,sit solicita circa fidele obsequiũ,ne tãta maiestas recuset cordis gremiũ,sit deuota,ut soli deo placeat,soli deo intendat:nec recedat ab eo. Talis cõscientia lætificat animam,& exhibet se deo gratã,& hoĩbus & angelis reuerẽdam,& sibimetipsi placata & quieta existit. Mat. 12.

Quis sit conscietiæ fructus. Caꝑ. XXII.

COnscientia est cordis scietia:quæ dupliciter intelligitur:uidelicet ut illa quæ se nouit per se, uel illa quæ præter se etiã alia nouit ex se. Cor eñ & se nouit sua conscientia,& multa alia. Qñ nouit se,appellat cõscia:qñ præter se alia,noiatur scientia. Conscietia bona,titulus est religiõis,templũ. Salomonis ager benedictionis,hortus deliciarũ ,aureũ reclinatoriũ, gaudiũ angelorũ,arca fœderis,thesaurus regis, aula dei, habitaculũ spũssancti,liber signatus & clausus,& in die iudiciũ aperiendus. Nihil est iucundius,nihil tutius ,nihil ditius bona cõscientia:præmat corpus,trahat mundus ,terreat diabolus:& illa erit secura. Bona conscientia secura erit cum corp⁹ morieť:secura cum aia corã deo præsentabitur:secura cũ utrũq̃ in die iudiciũ ãte tribunal terrificũ iusti iudicis statuet. Futuræ beatitudinis non est utili⁹ remediũ nec certius testimoniũ bona cõscientia:cum mundus omni uolubilitate circũrotetur:ploret,rideat,pereat, transeat,nunquã marcescit bona conscientia. Subiiciatur corpus in pœna,in ieuniis macereť,uerberibus lanietur eculeo distendatur,gladio trucidetur,crucis supplicio affigatur:& secura erit cõscientia.

Quod in speculo cõscientiæ status ĩteriorís & exteriorís hominis cognoscitur. Ca. XXIII.

IN speculo conscientiæ status exteriorís & interiorís hoĩs cognoscit. Anima enim nõ nouit se quæ sine speculo est. Speculũ mundũ clarum& purũ totius religionis,bona conscientia. Sicut enim mulier quæ uxo suo fiue amico placere desiderat,in

contuitu ſpeculi imaginē oppoſitā reddētis, decorem & pulchritudinem facici componit: ſic anima in quibus ab imagine ueritatis diſcedit, uel in quib⁹ ueſtigia creatricis imaginis recipiat, in conſcientia relegit & intelligit. Non immerito cōſcientiā ſpeculo cōparauim⁹: qm̄ in ea tāquā in ſpeculo rationis oculus tam quod decens quàm quod indecens eſt in ſe: claro aſpectu apprehendere poteſt:

Conſcientia acquiritur per cordis cuſtodiā. Capitulum. XXIIII.

VIta uniuſcuiuſq; nō cognoſcitur niſi in cōſcientia: nec uenitur ad bonam cōſcientiam, niſi per cordis cuſtodiam. Cor enim ſuo arbitrio dimiſſum, aut ad uitam ſe uertit, aut ad mortem. Vele nanq; peccare malū eſt: peccare peius, in peccato perſeuerare peſſimū eſt, nolle pœnitere mortale. Quicquid igit cor cogitat quod ad utilitatē ſuā uel proximorū quoquo modo nō pertineat, reſpuendū eſt. De diuerſis igit mūdi partibus in quibus cor uagū & ꝓfundū tenetur, uel uane occupat: ad ſeipſum redeat, & ſeipſum diſcutiat: cūq; inuenerit culpā, timeat pœnā. Quærendo autē culpā, nuſquā illam niſi in ſe reperiat: reperta autē culpa & pœne cauſa ſeipſum puniendo, ſe ante ſe ſtatuat, & tanquā aliū ſe iudicet. Se equidē culpatū: ante ſe affictū, ſe reū: ante ſe iudicē ſeuerum, ſe impium: ante ſe ad pietatē reuerſū, proponat ſe ante ſe: decernat quid à ſe faciendum ſit de ſe: iuſte in ſe iniuſto ifligat iuſta flagella, loquat etiā ſic ſibi. Quia pacē deſeruiſti apud dñm deum tuum, & bellū incurriſt i apud teipſum, ſciſſuram pateris, ut tu à teipſo cōdēneris: quia pactum pacis rupiſti. Vis quod nō uis, & non uis ꝙ uis: Luc.19. à teipſo condemnaberis. Nolenda uis: uolenda nō uis. Ecce de ore tuo te iuduco ſerue nequā. Affligе itaq; te & ſtatue te contra faciem tuam, ut aſpicias turpitudinem tuā, & recogites ſtultitiā tuam. Sic igitur in miſeriis ſuis ad ſe ipſum couertitur cor, & ſiſtitur cor ad cor. Vis eſt quædā quæ ſic de corde operatur, & retinet cor fluxū & uagū, ne Matt.11. ꝓfluat in abyſſum exterminiī. Vis iſta ſeu uiolentia rapit regnū cælorū. Regnū cælorū (i quit dñs) uim patitur: & uiolēti rapiūt illud. Nobile regnū poſſidet qui cor ſuum poſſidet. Non regnat, qui in corde ſuo deditus ſeruitutibus uitiorū: præſidet urbibus, & turbis populorū. Solus is regnat, qui depoſito cordis imperio, ad leges ratiōis ordinat totam familiā motuū interiorū & exteriorū. Si iſurgit rabies leonina, premitur per patientiā, ſi petulātia hirci, per abſtinentiā, ſi ferocitas apri, per māſuetudinē, ſi ſuperbia unicornis, per humilitatem.

De Mobilitate cordis Capitulū. XXV.

NOn inuenitur autem iter cæteras artes liberales ars iſta præ aliis liberalis, qua teneat cor ꝙ omni mobili mobilius eſt quod omni lubrico lubricoſius eſt. Mobilitate enim naturali inſtabile, uel in puncto fixum recuſat conſiſtere: cuius uita in motu eſt: & motus eſt ei uita. Mouet molem totius corporis humani tantillus iſte in corde uitalis motus: & qua coerceatur arte ut alia mouens, ipſe nō moueatur? Fortè mola aſinaria ſi ad collum ei ſuſpendatur, nō moueretur: imo multò magis cum mola concitaretur. Agēdum itaq; cum eo eſt ut circūeat terram, & perambulet eam: ſi fortè uelociorem & mobiliorem ſe inuenire queat. Si ſuper terrā ſimilem ſui nō inuenerit, etiā girum cœli circūeat: & rotas curruū dei ad curſum ſuū admoueat, quid tūc facīet ad illos qui ambulant ſuper pennas uentorum? Fortè & cum Sapi.8. illis contēdere poterit. An & cum illa uirtute curet quæ attingit à fine uſq; ad finem fortiter, & diſponit oīa ſua- Sapi.7. uiter? An & illā apprehēdet de qua dicitur: Mobilior eſt omnibus mobilib⁹ ſapiētia? Saltē cū uiderit tam ſpatioſis ſaltibus tranſilientem ſuam potētiam, potentiā creatoris ſui, ſubſiſtat & dimittat alas ſuas, retinens ſe, & habenis deificæ comparationis ſe ad ſe colligens & cohibens, Ezech.1 nō tranſgrediatur terminos ſuos. Sic enim ſancta animalia in uiſione Ezechielis cum fieret uox ſuper firmamentum quod imminebat capiti eorum, ſtabant & ſubmittebant alas ſuas. Quod planè ſancti faciūt, cum perluſtratis operibus & mirabilibus dei ſuperintelligibilibus abſcōditis myſteriis, nihil ſe ſcire deprehēdunt, ſed momēto ſtateræ omnia opera ſua appendunt. Tunc ſe non à ſe moueri cor intelligit, qa per ſe immobile permaneret, niſi qui omnia mouet, illud quoq; inter omnia moueret. Mutuatim igitur à deo cognoſcens motū ſuū, iam non uſurpet ut proprium, ſed ut cōmodatū. Ad uoluntatē nāq; cōmodātis: cōmodatarius uti debet commodato. Alioquin furtū facit in re commodata.

Quomodo diuina corda hominum mouet. Capitulum. XXVI

CVm igitur te mouerit deus uel moueri uoluerit ô cor humanū, mouearis: aliter non mouearis: quia non eſſet moueri, ſed cōmoueri: ſed qm̄ te mouet deus? Cū admonet. Admonet autē ſic. Vane occuparis ô cor ſapiēs, & omni prærogatiua excellens, in his quæ uanitates uanitatū ſunt. Non te decet his ſubeſſe, ſed præeſſe. Te indiget iſta ut melius & cōmodius ſubſiſtāt: tu his neq; ad beatitudinem indiges, neq; ad immortalitatē. Viaticū quidē ſumēto præparāt in uia ſed ſi ad menſurā ſumātur, non ad ſuperfluitatem. Ex ſuperfluitate enim ciborum quādoq; infundūtur ſumēta, & in uentris nimiā effluxionē reſoluuntur, ita ut ex refectione deficiant. Sic corpus tuū, o princeps & dñs corporis, ſi regulas neceſſitatis exceſſerit, & ad baratrū concupiſcentiæ os aperuerit, lacū perditionis ſibi offodit in hoſpitio reparationis, & de remedio cōparat exitium, de uehiculo naufragiū. Quid pinder ſuperfluū tollit neceſſariū. Aufer ſupfluа, & nulli deerūt, neceſſaria: quia de ſupfluenti copia aliorū: naſcit ualde ægra aliorū inopia.

Quo ſe debet unuſquiſq; refrenare ac regere. Capitulum. XXVII.

TVum eſt male acta corrigere, tuū eſt in ordine & officio familiam mēbrorū corporis, & animæ motū diſponere: tuum ſingulorū negocia ſecūdū competētia aſſignare. Nō ſit in regno corporis tui qui leges & iura inſtitutorū tuorū impune præuaricetur, nō oculus, non manus, non pes, non auris, nō guttur. Quid enim de ignobiliorib⁹ & plebeis membris dicā, ſi uel attrectare rebellionem præſumpſerint? Lapidibus obruantur, iaculis increpationū confodiātur, & nouerint regem Salomonē ſedere ſuper mulā regis, id eſt rationē ſuper ſenſualitatem corporis. Quid ſi pudibunda illa (quæ uelato ſemper nomine appellantur à pudicis & caſtis labiis) motu inordinato rempublicā infeſtauerint? Certè abſcindantur: non ferro, ſed iciunio: non detruncatione, ſed mortificatione. Vtinā (inquit apoſtolus) abſcō- Gal.5. dantur qui uos conturbāt. His perſuaſionibus cor effrenatum, in præceps curſum ſuū rapies, teneri poteſt, ut ſit bona cōſcientia. Bona eſt ſi habeat in corde puritatem, in ore ueritatē, in actione rectitudinem. Pro his nāq; meretur trinitatis viſionē. O beata viſio in qua ſic deꝰ erit notus atq; perſpicuus ut uideatur à ſingulis, nobis in ſingulis nobis, uideatur in ſeipſo, uideat in cælo nouo & in terra noua, atq; in omni quæ tunc fuerit creatura.

Q. anima in conſcientia ſua cognoſcit quo debeat ire quādo egreditur de corpore, id eſt de libro cōſcientiæ: & quomodo corrigendus eſt. Capitulum. XXVIII.

HVmana cōſcientia eſt dñi uinea, quam excolere debēt peccatorū cōfeſſio, & eorū ſatiſfactio, & exhibitio bonorū operum, & cuſtodia eorum. Vnicuiq; eſt liber ſua conſcientia, & ad hūc librum diſcutiendū & emēdandū oēs alij inuenti ſunt. Aia cū de corpore egredier, nullū aliū præter cōſcientiæ ſuæ librū ſecū portare poterit, atq; in illo cognoſcet quo debeat ire, & qd debeat recipere. Ex his quæ ſcripta erūt in libris nris iudicabimur, & ideo ſcribi debēt ſm exemplar libri uitæ: & ſi ſic ſcripti nō ſunt, ſaltē corrigēdi ſunt. Cō feramus itaq; libros noſtros cū libro uitæ: & ſi qd aliter habuerint

habuerint, corrigant ne in illa ultima collatione, si quippiam aliter inuenti fuerint habents, abiiciantur. Beatus homo qui se potest cognoscere & despicere, probare & improbare. Nam qui displicet, deo placet: & qui sibi uilis est, deo charus est.

Nihil est melius & nihil utili⁹ quàm seipsum cognoscere: qđ est propriũ conscientiæ. Cap. XXIX.

MVltæ sunt scientiæ hominũ, sed nulla melior est illa qua cognoscit homo seip̃m. Quãobrẽ redeam ad cor meũ, & ibi stare assuescã, ut totam uitã meã possim discutere, & meipsum cognoscere. Oẽs miserias meas corã deo effundam, si fortè illa sua magna pietas moueat eũ. Confitebor ei pctã mea, cui oĩa nuda sunt & aperta: quẽ fallere nõ possum, qa sapiẽtia est: nec effugere, qa ubiq; est. Audi ergo p̃ssime deus cõfessionẽ meã: & respice ad pietatẽ tuã: & fac mecũ ſm misericodiã tuã. Audi quàm sæpe de memoria mea te expulit irruẽs turba plurimarũ cogitationũ, q̃ uelut plebs ad aliqđ spectaculũ solẽt effluere in cor meũ. Dũ orare uel cãtare in monasterio uolo, nescio cuiusmodi stulta cogitatio cor meũ rapit, & ducit per diuersa loca. Cũq; illud ad me reuoco, tenere nõ possum, sed illico elabit, & huc illucq; dispergit, & p̃ innumera effundit. Idcirco crebra terrenarũ cupiditatũ illecebra, & uanitatũ effusio ita cor meũ occupãt: ut qđ uitare studeã, hoc cogitẽ, aioq; uoluam. Nõ em̃ est in ptãte mea cor meũ & cogitatiões meæ, q̃ ex ip̃rouiso effusæ mentẽ meã aimq; cõfundũt, atq; alio trahũt quàm ego ꝓpoſuerã. Ad secularia reuocant: mũdana inserũt: uoluptaria ingerũt illecebrosa cõtexũt: ipsoq; in tpe quo leuare mẽtẽ meã ad te paro, inanib⁹ cogitationib⁹ infect⁹ ad terrena plerũq; deiicior. hmõi pstrepẽtiũ cogitationum tumultus à corde quotidie amouere uolo nec ualeo, sed uisa & audita, dicta & facta ad memoriã reuocãt, & in ea cum magna importunitate pstrepunt. Cogitãda cogito: cogitata recogito: & eadẽ iterũ atq; iterũ replicare nõ cesso: & cũ diu multũq; quicqd potero cogitauero: sine cogitationibus esse nõ possum: sed intrant, & exeũt, atq; aliæ alias introducũt, & excludũt: hæc inuitus sustineo: plerũq; tñ consentio: cũ per ea quæ uidi, uel feci sine utilitate, absq; discretione, uaga mente discurro. Ita mẽs mea semp mobilis, & nunquã stabilis: semp uaga, & uelut ebria, per diuersa distrahit. Grauiter pecco cũ cor meũ derelinquo: qm̃ grauis iactura est quæ per negligentiam fit. Vim patior cũ illud me deserit. Cõfirma cor meũ deus: qm̃ cũ stare in semetip̃o nitit, aliquo modo à semetipso etiã nesciẽdo deriuat. Ita peccandi cõsuetudine etiã cũ nescio pecco, & cor meũ cor uanũ per infinita deducitur, & in multa desideria diuidit. In nocte uerò cũ dormire uolo: multarũ rerũ imagines & phantasias clausis oculis uideo, easq; inuitus tolero: quãtoq; ab eis acrẽ mẽtis auertere nitor, tãto ampli⁹ illæ se mihi ingerunt, & molestijs turpiũ cogitationũ cor meũ maculãt. Inde estq; sæpe mihi nocuit mortifera delectatio q̃ ex recordatione præteritorũ peccatorũ nasci solet, sed maxime ex recordatiõe libidinis. Hæc enim pestis quò præ cæteris uitijs est mihi familiarior, eò ad nocendũ procliuior, & ad repellendum difficilior. Nã cũ eã repellere uolo, nolẽti mihi se ingerit, blãde onerosa, displicẽdo placens, & placendo displicẽs. Carnis libidine nunquã fugere potui, sed semp me persequitur: & cum aliqua delectationis cogitatione uel usus intẽtione me cõprehẽdere põt, nõ diebus neq; noctibus requiescere sinit. Subtiliter intrat, & mentem occupat, & nisi subito repellat, allicit & incẽdit, & quasi uirus pestilentiæ p totũ corpus paulatim se diffundit. Cogitatiões prauas multiplicat, affectiones malas generat, delectatiõe illicita mẽtem afficit, & ad consensum prauitatis animum inflectit: oẽsq; aiæ uirtutes corrũpit. Hac peste cũ astrict⁹ teneor, diuelli ab ea uix possum, qm̃ stimulos ei⁹ cõfiteri aut nescio, aut erubesco, tã subtiles & turpes sunt. Reuera difficile est libidinis incẽdia extiguere: impuberes stimulat, iuuenes inflammat, uiros eneruat, senes & decrepitos fatigat, non aspernat tugurĩa, nõ reueretur palatia. Vtinã sola cœnobia fugiat. Adiuua me dñe deus me⁹ ut huic tã pestifero & mortifero uitio resistere possim. Scio enim qa quod resistentem fatigat: uicentẽ coronat. Scio etiã quoniã si mentẽ meã cogitatione immunda polluero: tibi qui munditiæ author es, placere non ualeo.

De amara atq; illicita cogitatiõe. Capitulũ. XXX.

COr mundũ crea in me deus: qm̃ non solũ uana cogitatio illud occupat, & turpis inquinat: uerũ etiã amara dissipat. Sæpe nãq; aliqua iniuria cõmotus, dẽsis cogitationum tumultibus in corde premor: hinc inde solicitus, & cæcus, occasionem uindictæ de accepta iniuria rimor, cõsilia multiplico, & nihil aliud nisi surgia quæ desunt in corde perago. Præsentes non uideo: absentibus contradico: intra memetipsum cõtumelias profero & recipio receptis autẽ duri⁹ respõdeo. Cũq; qui obuiet nullus adsit, rixas in corde cõpono, insidias inuidentiũ cõsidero, & quid cõtra surgẽtẽ mouere possint penso, exqro qd respõdeã: & cũ rẽ nullã teneã, uacuus litigator elaboro. Sicq; diẽ in ociũ: noctẽ uerò in cogitationẽ uerso. Torpeo ab utili ope: qm̃ fatigor illicita cogitatione. Ita mens intus pugnat: cũ mẽti nemo repugnat. Nõnũquã uero qđ egi in corpore, hoc postmodũ importuna cogitatione uerso in mẽte: & multoties grauius torqueor in recordatiõe, quàm prius captus fuerã in operis perpetratione. Sæpe etiã ea quæ nũquã feci, nec in uolũtate habui, ita recogito, quasi pœniteat me illa non fecisse. Ab occultis meis mũda me dñe: qm̃ cũ nihil exterius ago, int⁹ grauiter pecco. In corde em̃ seruo depicta quæ uidi & feci. Ideo tẽporaliũ rerũ tumult⁹ i corde uersare nõ cesso, etiã cũ uaco. In cogitatione em̃ comedo cũ ieiuno, loquor cũ taceo, iracor & tranqllus sum, corpus reqescit & anim⁹ huc illucq; discurrit. Ita uitam istã sine culpa nũquam trãsire potui: nec hoc q̃dẽ qđ laudabiliter uixi, sine aliquo reatu est, si remota pietate discutiat. De necessitatibus meis eripe me dñe. Crebrò nãq; dũ necessitati debita reddere studeo, uoluptatis uitio deseruio: sub uelamine necessitatis, cado in laqueum uoluptatis. Sæpissime nãq; comedi & bibi non ad necessitatem, sed ad uoluptatẽ & qđ necessitati satis erat, uoluptati parũ erat, Cogitaui etiã de cibo & potu quãdo nõ debui, & ubi nõ debui & plusquã debui. Cogitando de escis, epulas in cogitatione tota die ruminabã. Cũ tegendis mẽbris uestimẽta quæro: nõ solũ quæ tegãt, sed quæ extollãt expeto: & cõtra frigoris torporem nõ solũ quæro quæ muniant per pinguedinẽ, sed quæ mulceãt per mollitiẽ nõ solũ quæ per mollitiẽ tactum mulceãt sed quæ per colorẽ oculos seducãt. Cũ p̃ aliqua necessitate licentiã loquendi alicui habui, locutus sũ nõ solũ de necessarijs: uerumetiã de non necessarijs, & de his quæ ad me nõ pertinebãt, & de quibus licẽtiã nõ habebã. Immersi me colloquijs hoĩm: & ibi locut⁹ sum nõ ad ædificationem, sed ad destructionẽ: nõ qđ decebat, sed qđ libebat: locutus uerba uana & risui apta, uerba ociosa & inutilia. Verbositati deseruiens, detractioni studẽs, os meũ mẽdacio & detractione inquinaui. Lingua mea omni fallacia plena est, ꝙ nocuit mihi plusquã oĩa mẽbra. Nam ea quæ audiui uel uidi, nunquã eo modo quo dicta uel facta sunt, referre possum, sed alia affirmo pro aliis, & sæpe multa interſero superflua, atq; ita uel nimium laudãdo uel uituperando, ferè quoties loquor mentior. Guttur insatiabili ardet ingluuie: gula diuersis saporib⁹ satiari nõ potest. Cor prauum, dolo & malitia plenum, per puram cõfessionem purgare nunquã potui. Manus ad opus prauum fuerunt paratæ, & ad operandũ bonũ pigræ. Stomachus & intestina nimio cibo & potu sæpe sunt distenta: & ideo dolore sunt plena. Nam unde gula delectat, inde uenter inflatur, corpus infirmat & sæpe mors sequit. Per gulæ delectationem corrui in uẽtris ingluuiẽ: & unde debui mihi parare salutẽ, inde cõtraxi nimium comedẽdo pernicicm. Pedes uelocius me portauerunt ad aliquã curiositatem speculandam, quàm ad ecclesiam. Oculi iniquo intuitu me

Psal. 50.

Nota.

Psa. 24.

peruerterũt:omnẽq́ motũ corporis mei ad immunda deſideria traxerũt. Aures citius aperui uerbis ocioſis & uanis,quàm ſanctis. Delectatus eſt odoratus uanis odoríb⁹ guſtus diuerſarũ rerum diuerſis ſaporibus,necnon ſingulí alí ſenſus his & illis, iuxta quod cuíq́ ſuus ferebat appetitus. Ita deus meus in omnibus membris meis naturæ modum exceſſi:oĩa membra mea uelut coniuratione facta inimíco meo de me dominũ tradídere,cũ morte fœdus ínire,pactum pepígere cum inferno,

Conſcientia noſtra erit noſter iudex in die iudicíj.

Capitulum.XXXI.

Pſa.139. RApe me dñe ab hoíe malo, ídeſt à meipſo: à q̃ recedere nõ poſſum. Nam quocunq́ me uerto, uítia mea me ſequuntur,ubicunq́ uado,cõſcíẽtia mea me deſerit,ſedpræſens aſſiſtit,& quicqd facio ſeruit. Idcirco quãquã humana ſupterfugiã iudícia:iudicium propriæ conſcientiæ fugere non ualeo. Etſi hominibus celo qd̃ egi:mihi tamẽ (qui nouí malũ quod geſſi)celare nequeo. Proprij reatus cõſcíẽtia nõ me reqeſcere ſinit,ſed de díe in díẽ uehemẽt me torquet, & de die iudicíj uehemẽtí⁹ terret. Nã in die illa cũ dñs ad iudicíũ uenerit,uniuſcuiuſq́ conſcientia ad teſtimoníũ adducet, & aperto libro cõſcientiæ,oĩs culpa ante oculos reducet: atq́ ita cogẽte conſcíẽtia,unuſqſq́ erit accuſator & iudex ſuus. Propterea ſtatuã me ante me,& iudicabo meipſum, ut illí⁹ extremæ & tremendæ díei iudicíũ euadere poſſim. Dãnat me cõſcíẽtia mea, quãquã diuínũ iudicíũ nõdum me dãnet. Accuſat me de homicídio,qd̃ ſi opa nõ feci,uoluntate tñ ac deſiderio ſæpe peregi. Accuſat me de adulterío: & eodẽ modo rñdeo. Accuſat me de inuídia: cõfiteor & ego qm̃ iuídia ſæpiſſime cor meũ laniauit. Per inuídiã nãq́,ſancte uiuẽtíũ merita:mea feci inuídẽdo pctã. Nã bona quæ ab eis fieri uel dici audiebam,uera oĩno nõ credebam,ipſas res bene geſtas,in malũ male interpretãdo conuertebã. Oñe malũ q́ de illís mẽdax fama iactabat,ſtatim tãquã ſi ego uidiſſẽ,credebã,oĩa mala meís æmulí fingebam: & ex profectu eorum deficiebã. Hæc uerò odía intra me abſcõdebã, & in meos cruciatus enutriebã,pficíẽtib⁹ inuídebã,peccantib⁹ fauebã,de malís eorũ gaudebã,& de profectíbus lugebã. Gratuítis inimícitíjs ardebã,& hanc malítiã mei pectoris deprehẽdí tímebã. Semper eram ea marus,& nũquã certus; & ita amicus eram díaboli,& inimicus mei. Inter amicos diſcordias ſeminaui,diſcordãtes in diſſenſionem cõfirmaui,opiníones eorũ mendacíjs decoloraui,in ſpũalíb⁹ carnalia laudaui, ut ſpũalia bona eis deeſſe perſuaderẽ. Amicitias ſimulaui,ut eos quí ſe incaute mihí commitebãt,qua poſſem arte deciperẽ. Odíorum mihí occaſionẽ prauis ſuſpicioníb⁹ coaceruaui: & ita dæmones quorũ facta ſectabar lætificaui. Multís uelut amic⁹ fuí in obſequio:hoſtís in aío. Cõptus in uerbo:turpís in facto. Proditor fui ſecretorũ: tenax malarum ſuſpicionũ,

Pſ.142. utrobíq́ puerſus Et ita pſecutus eſt inimíc⁹ aíam meã:humiliauit in terra uitã meam. Pſſime dñe, unde poſſũ eſſe bon⁹,q in bono ſic fui mal⁹? Ego peccabã,& tu diſſimulabas,prolõgabã multo tp̃e iníqtatẽ meã,& tu pietatẽ tuã quía pœnitẽtiã & indulgẽtiam cogitabas: Da erga mĩam miſero,q tãdiu pepciſti críminoſo. Credo nãq́ qm̃ qcqd mihí cõdonare decreuerís,ſic erit quaſi nũquã fuerit.

De uanítate,& ex ea depẽdẽtib⁹. Capitu. XXXII.

NOn ſolum inuídia cor meũ affixit:uerũtiã uanitas circa uarias delectatíones languentẽ animum inuoluit. Per uanítatem nãq́ de operíb⁹ quorũ mihi,cõſcíus nõ erã,turpiter me iactaui. Geſtiebã etiã docere quæ neſciebã. Credí de me ſublímia uolebã,delectabília grauíbus anteponebã. execrabar uerbo quod aío cõcupiſcebam,appellatíones uírtutum meis uítíjs imponebã,& ita meipſum fallebam,& fauentes mihí decipiebã. In pmiſſione honeſta fui uelox, ĩ exhibítione mendax,à bono mutabílis,malí tenax, in uerbo grauís,animo turpís,ubíq́ fallax,lætus ad proſperã,fragílis ad ad uerſa,inflatus ad obſequía,anxíus ad opprobría,immoderatus ad gaudía,facílis ad humana, difficílis ad honeſta. Miſericordiſſime dñe ita defecerũt in uanitate dies mei, in quibus debui flere commiſſam iniquítatẽ,excitare remiſſam uolũtatem,ſuſpirare ad amiſſam hæreditatẽ, aſpirare ad promiſſam felicítatem,properare ad angelicam ſocíetatem,repropitiari tuam maieſtatem.

De ſtatu miſero huius uitæ. Cap. XXXIII.

IErret me tota uita mea deus meus, qm̃ diligẽter diſcuſſa apparet mihí aut peccatũ aut ſterílitas: & ſiquid fructus in ea uideꝝ, ſic eſt ſimulatum,aut imperfectũ,aut aliquo modo corruptum: ut poſſit aut nõ placere,aut diſplícere tibí. Et cum uere ita res ſit,ſic eſt mihí quaſi non ita ſit: qd̃ eſt miſeria ſup miſeriã. Sic comedo,bibo,& dormio ſecurus;quaſi iã tranſierim díẽ mortis,& euaſerim díẽ iudicíj,& tormenta inferni. Sic ludo & rideo; quaſi iam regnẽ tecũ in regno tuo. Idcirco multitudinẽ iniquítatũ mearũ expaueſcens, ſed de tua pietate cõfidens,tibí creatorí & redẽptorí meo quí ueniã & indulgentiã poſt reatũ per purã & lachrymabilẽ cõfeſſionẽ aſſequí ꝓmiſiſtí: cõfiteor qm̃ in pctis conceptus ſum,& in pctis nutrít⁹;& per omne tp̃s uitæ meæ uſq́ ad hanc díẽ in pctis ſum conuerſatus. Nullũ inuenío pctm̃ à quo nõ ſim aliquo mõ inqnatus. Per ſupbiã nãq́ præcepta tua & ſeniorũ meorũ trãſgreſſus ſum. Silẽtium & taciturnitatẽ ſicut regula docet nõ tenui. Qd̃ mihí licítũ nõ fuit:habui, dedí,& accepí. Clamores pauperũ & miſerorũ nõ libẽter aut miſericorditer audíui: nec eos in infirmitatíb⁹ ſuís uiſitaui. Suadẽtib⁹ mihi ĩ malũ cõſenſi: facili⁹ multa ĩ ímo quàm unũ in ſummo cogito:facili⁹ reprehendo aliorũ uitã quám meã: & qd̃ in alíjs reꝑhendo, facere nõ erubeſco. Facili⁹ uniuſcuiuſq́ uítia quàm uirtutes intendo. Cum aliorũ delicta cerno,mea nõ aſpício. In meis delictís ſum clemẽs,in alienís rigorem, tenere uolo. Ad irrogãdas cõtumelías ſum ualídus,ad tolerãdas infirmus:ad obediẽdũ piger:ad laceſcẽdos uerò alíos impotunus:ad ea quæ facere & debeo & ualeo uagus:ad ea uerò que facere nec debeo nec ualeo,parat⁹. Ita repleta eſt Pſal.87. malís anima mea:pctis meis exigẽtib⁹. In eccleſia mea deteríorem reperío: ante altaría ſacra deuote non ſupplico: uaſa ſacra nõ reuerẽter tracto:in choro ſum corpore,& in alíquo negocío mẽte. Nũc intus maneo, nũc foras exeo: tanta eſt leuitas corporis necnõ & mẽtis. Aliud canto:& aliud cogito. Pſalmodiæ uerba ꝓfero: & pſalmodiæ ſenſum nõ attẽdo:ſed mẽte uagus, habitu diſſolutus, oculís attonítus,huc & illuc proſpiciẽs:quæcũq́ ibí gerunt̃ per luſtro & perſpício. Væ mihí qm̃ ibí pecco,ubí pctã emendare debeo. Nonnunquã uerò in ipſis bonís quæ ago,ad deteri⁹ ꝓpinquo:quía dũ menti lætítiã pariũt,& quandã ſecuritatẽ gignũt,mens mea ſecura reddit̃: & in torpore laxat̃. Sæpe etiã meipſum & opera quæ fecerã laudaui:& ab alíjs laudarí uolui. Plerũq́ laus humana quã nõ quærebã, mihí oblata placuit:& cum ex ea incaute extollerer, ſubíto multa quæ fecerã ad memoriã uenerũt:ut ampliús in elatiõe attollerer. Quæ ſubtíliter replicãs, atq́ in unũ cuncta coaceruãs:cœpí magis magiſq́ deceptus intumeſcere. Dũq́ in mei admiratione occupat⁹ defigerer, mihí dans gloriã,& nõ deo à quo oĩa acceperam, oĩm fructum amiſi:atq́ ita didící qm̃ qui me laudabant, aduerſum me

Pſal.101. iurabãt. Quãto em quiſq́ in ſemetipſo gl'iatur:tãto à dei

Pſal.87. amore diſiungit̃. Ita deus meus inferno appropinquauit uita mea. Si me líberabís, habebo unde tibí gratías agã: ſi inde nõ líberabís,non habeo unde te reprehẽdam:qm̃ iuſtus es. Heu mihí qualís uixí,quanta mala feci & dixi? Pudet quí ſic uixerím:& q́ natus fuerím. Mallem nõ eſſe, quàm talís eſſe. Bonus erã:& malũ me feci: utiq́ qui ſpõte me feci miſerũ,iuſtũ eſt ſemper eſſe miſerũ. Conſcíẽtia mea meretur dãnationẽ:penitẽtía mea nõ ſufficit ad ſatiſfactionẽ:ſed certũ eſt qm̃ mia tua delet oẽm offenſionem. Dele ergo pie dñe iníquitatẽ meam multitudine miſerationum tuarum. Ego uerò quí uſq́ ad hãc díem ſine cauſa uixí,amodo ſine cauſa uiuere nolo,

De recidiuo

¶De recidiuo,hoc ē reuersiõe ī peccatū. Ca. XXXIIII.

SEd heu miser hæc tā sæpe sic confessus: surgēs cadēs sum defessus,repeccādo toties,cõfitēdo toties. Multoties ꝓmisi me emēdare:& nūquā tenui:sed semp ad pctm̄ redij: & priorib⁹ scelerib⁹ noua & deteriora cõiunxi. Nunquā ut debui mores meos in melius mutaui:nec à malefactis recessi. Plurimos etiā,me perdens,peccare feci: & multis causa mali extiti: & exemplis uitæ meæ nõnulli subuersi sunt. Ecce peccata mea misericordissime de⁹ non abscõdo,sed ostēdo: accuso me,nõ excuso:qm̄ iniqtatē meā cognosco. Nec idcirco iustus sum:qm̄ si alter ita me accusaret sicut ego meipsum accuso,patienter sustinere non possem. Desperare utique potuissem propter nimia peccata & uitia,culpas & infinitas negligentias meas quæ egi & quotidie indesinenter ago corde,ore,opere,& oibus modis q̃bus humana fragilitas peccare potest:nisi uerbū tuū deus caro fieret, & habitaret in nobis. Sed desperare iā nõ audeo: qm̄ subditus ille tibi usq; ad mortē,mortē autem crucis,tulit chirographū pctõrū nostrorū:& affigēs illud cruci,pctm̄ crucifixit & mortē. Gratias tibi ago dñe deus meus qm̄ uisitasti me: & ostēdisti mihi pctā mea. Nūc primū te inspirante didici ad cor meū redire:& meipsum cognoscere. Aduocabo ergo aliquem de amicis tuis:& ei oia delicta mea exponam sicut mihi præcepisti:ut eius consilio & auxilio ab oibus meis possim iniquitatib⁹ liberari,& tibi reconciliari.

Psal. 50.

¶Confessio ad abbatē. Cap. XXXV.

AVdi ergo pater miserū pctõrem:audi uocem lachrymātis & pœnitētis:attēde quàm grauiter peccaui,& creatorē meū offendi. Deo iubente ad cor meū redij:& ide exclusis oib⁹ ꝑter dñm deū & meipsum,totā uitā meā discussi tanto diligentius, quāto familiarius:& ut uerū fatear,nihil aliud ibi inueni nisi locū horroris,& uastæ solitudinis:cõscientiā uidelicet diu neglectā,oino icultā,spinis & tribulis obsitā,& omni horrore plenā. Nullū enim inuenio uitiū à quo nõ traxerim aliquod cõtagiū. ¶Turbauit me ira,lacerauit me inuidia,inflauit superbia:inde cõtraxi mētis incõstantiam,oris scurrilitatē,oppropria ꝓximorū,scelera detractionū, linguæ effrenationē. Seniorū meorū ipia nõ seruaui, sed iudicaui:de meis negligentijs obiurgat⁹ aut rebellis fui aut murmuraui:ꝑferri me melioribus impudēter affectaui simplicitatē spiritualium fratrum irridenter exagitaui:meas sententias procaciter iactaui:obsequia delata fastidiui:ne gata q̃siui:iuniores meos elatus despexi. Non obseruaui in obsequio reuerētiā,in sermone modestiam,in moribus disciplinā:habui in intētione pertinaciā,in corde duritiam, in sermocinatione iactantiā. In humilitate fui fallax,in odio pertinax,in iocatione mordax. Subiectiõis impatiēs, potentiæ sectator,ad opus bonū piger,ad unitatē ferus, ad obsequiū durus,ad loquēdū q̃ nesciebā prōptus, ad supplātādū parat⁹,fraternæ societati inhuman⁹. Temerarius in iudicādo,clamosus in loquendo,fastidiosus in audiendo,præsumptuosus in docēdo,effrenat⁹ deformiter in cachinādo,onerosus amicis,infestus,q̃tis,ingratus beneficijs,inflat⁹ obsequijs,& impiosus subiectis. Sæpe iactaui me fecisse q̃ nõ fecerā,uidisse q̃ nõ uiderā,dixisse quod nõ dixeram. Dissimulaui etiā me non fecisse q̃ fecerā:negaui me dixisse q̃ dixerā: nõ uidisse & audijsse q̃ uideram & audierā:& ita ex oi ꝑte sum reus. Re⁹ in seculo,re⁹ in claustro:sed ibi p ignorātiā: hic p negligētiā: & utrūq; me terret. Verūtn̄ multo amplius terret me q̃ in monasterio ante cõspectum dei deteriorē me inuenio. Collocauit me deus in loco uoluptatis,in domo ubertatis,in paradiso deliciarum:ego uerò miser & miserabilis,inter mensas epulantium fame pereo:iuxta fontem sitio:ante ignem algeo:& ad neutrū manus extēdere uolo:tam piger sum & desidiosus. Ita tp̃s amitto q̃ deus mihi sua pietate indulserat ad agendā pniam,ad obtinēdā uenia,ad acqrendam gr̃am,ad pmerēdā gl̃iam. Quasi quoddā monstrū inter filios dei sto:habitū monachi,nõ cõuersationem habēs. In magna corona & ampla cuculla,salua mihi oia existimo. Tanquā arbor sterilis terrā occupo, & uelut iumētū usle pl⁹ cõsumo quàm ꝓficio. Altiorē alteri⁹ locū teneo,& nulli⁹ officiū suppleo:sed sum sicut trūcus sine frōdib⁹ & fructib⁹. Alij me pascūt de laboribus manuū suarū sicut p̃bēdariū suū. Ego aūt tāquā paup & miser,nec clericū nec laicū gero. Cantare nāq; & legere nequeo:laborare nescio: sed sum opprobriū hoim:pecore uilior,cadauere peior. Tole rabilius em̄ carnis putridus fœtet hoīb⁹:quàm aīa peccatrix deo. Idcirco tædet me uiuere:uiuere erubesco:qa parū ꝓficio. Mori timeo:qm̄ nõ sum parat⁹. Malo tn̄ mori & miæ dei me cõmittere & cõmēdare,qa benign⁹ & miseri cors est:quàm de mala mea cõuersatiõe alicui scādalū face re. Tota die nāq; uerecūdia mea contra me est:& confusio faciei meæ cooperuit me:cū uideo me somnolētū ad uigilias,tardū ad horas canonicas,& pigrū ad opera manuū. Alios autē uideo tam,strenue & deuote diuinis interesse laudib⁹:alios uerò ita reuerēter & alacriter corā deo assistere,& eū laudare:ego aūt cõpungi ad lachrymas neq;o: tāta est duritia cordis mei. Cantare nõ libet,orare nõ,delectat,meditatiões sanctas nõ inuenio:tāta est sterilitas aīæ meæ,& deuotiõis inopia quā patior. Heu mihi,oēs in circuitu meo uisitat dñs:ad me aūt nõ appropīquat. Nā aliū q̃dē itueor singularis abstinētiæ,aliū admirādæ patiētiæ, aliū summæ hūilitatis & māsuetudinis,aliū multæ miæ & pietatis:illū ī cõtēplatiõe frequēter excedere:hūc pulsare & penetrare cælos oronis istātia,alios q̃; in alijs ꝑminere uirtutib⁹. Oēs cõsidero & ꝓspicio feruētes,oēs deuotos, oēs ī Christo unanimes,oēs donis cælestib⁹ & gr̃a affluētes,tanquā re uera spiritales hoies,quos de⁹ uisitat, & in qbus habitat. In me uerò nihil horū inuenio:qm̄ declinauit dñs in ira à seruo suo. Inde est q̃ cū alij uigilāt,ego dormio:qm̄ alij cantāt in monasterio,ego huc & illuc discurro:qm̄ alij in aliquo secreto loco se furant à colloquijs hominū,ut ibi loquantur cū rege angelorū,ego quæro colloquia hoim:cū alij uacant lectionibus,ego fabulis & uerbis ociosis:qm̄ alij discutiūt & dijudicāt semetipos,ego iudico alios. Alijs placet cõis uita,cõis disciplina,& cõe studiū:& mihi placēt anguli & diuerticula. Sic sic ex q̃ pecca re potui,nūquā à pctis & malis operib⁹ cessaui:pctis pctā sp accumulaui:& pctā q̃ aliqn̄ opib⁹ implere nõ potui,malis uolūtatib⁹ & malis desiderijs nūquam ꝓficere cessaui.

Psal. 43.

¶De delectatione carnis. Cap. XXXVI.

SVper oia mala delectatio carnis q̃ ab ipsis cunabulis semp mecum creuit,mihi semp adhæsit, nec adhuc iā præ senectute deficientibus membris me deserit,multis & uarijs modis infelicē animam meā maculauit,dissoluit,captiuauit,& oi uirtute destitutā,inanē & debilē reddidit. Fateor hui⁹ opis nesarij immūdis recordatiõib⁹ me sæpe esse cõmotū & incensum ardores nõ modicos & inhonestos passum & non solum mearū delectationū mala memoria & stultæ recordationes mihi nocuere:sed etiā aliorū malefacta mihi narrata,& ꝓ recordationes sordidas ad memoriam reducta, cor meū nõ paruo ueneno iniqtatis maculauere. Et in hoc miserabiliter miserabilis sum:qa nõ tm̄ doleo quātū dolēdū me cognosco,sed sic secur⁹ torpeo,uelut qd patiar ignorē. Hoc uerò mihi est omni infelicitate miseri⁹, q̃ ita operi peruersus,ore pollut⁹,corde immūdus ad altare accedo, & Christi corp⁹ manib⁹ meis pertractare cõ pertimesco. Accedo elatus ad humilē,iratus ad mitē,crudelis ad misericordē:& tm̄ patitur humilis elatum:mitis iratum: crudelem misericors. Accedo seruus ad dñm:non amore,sed timore:nõ deuotione,sed usu. Accedo ad dñm, cui⁹ ꝑcussi seruū. Ad patrē accedo,cuius occidi filiū. Percussi uerbo occidi exēplo:nec tm̄ ptimesco dñm,nec reuereor patrem, Manēs in turba:fratrū turbans aliquos,& ab aliquo turbatus:qm̄q; accedo ad pacificū. Appropīquo etiā talis ad osculum pacis,qui prius reconciliatus accedere debuisem ad osculum turbati fratris. Conuincit me reum & dei inimicū mea iniquitas: peccatū meū sæpe seperauit me à

deo. Idcirco obsecro te pater ut me instruas quomodo possim aut semp stare cum deo meo: aut redire cum ab eo peccatis meis exigentibus motus fuero.

Patris spiritualis ad confitentem responsio.

Capitulum. XXXVII.

CONfessio tua fili ad lachrymas me cōmouit: tū propter me, tum propter te. Propter me fleo: qm̄ quæcunq; dete dixisti, eadem ferè aut simi lia reperio in me, & multa ad memoriā reuocasti quorū oblitus fuerā. Propter te gaudeo, quoniam uisi tauit te oriēs ex alto. Nō em̄ lōge es à regno dei. Notitia nāq; peccati initiū est salutis. Confido in dño qm̄ qcquid minus est in te feruoris & boni opis; humilitas supplebit puræ cōfessionis. Quacūq; nanq; hora peccator cōuersus
Psal. 50. ingemuerit, saluus erit: qm̄ cor cōtritū & hūiliatū de⁹ nō despiciet. Tardius siqdē uidetur deo uenia pctōri dedisse, quàm illi accepisse. Sic em̄ festinat misericors de⁹ absolue re reum à tormēto cōsciētiæ suæ, quasi plus cruciet miseri cordē deū cōpassio miseri, quàm ipm miserū cōpassio sui, Qui enim uere pœnitet, & ueraciter dolet: absq; dubio & absq; mora idulgētiā accipiet. Et quāto qs frequēti⁹, quāto cq; uehemētius de suo reatu interno dolore afficitur: tā to certior, tantoq; securior de indulgētiæ uenia efficitur. Inde est q; animā pniæ lachrymis afflictam, tam frequēter quàm libēter consolat spiritus paracletus. Illā frequēter uisitat: illā libenter cōfortat: & ad ueniæ fiduciā plenè reformat quā sua scelera flendo dānare, & dānando flere cōsiderat. Incipit extūc quædam familiaritas inter deum & aiam, eo q; hæc se sentiat ab illo sæpius uisitari, & ex eius aduētu nō tm̄ iā cōsolari, imo aliquoties quodā ineffabili gaudio repleri. Sed ad hæc quis idone⁹? Profectò uerè pœnitēs. Omnia etem̄ in cōfessione lauantur, conscientia mundatur, amaritudo tollit, pctm̄ fugat, tranquilitas redit, spes reuiuiscit, animus hilarescit. Post baptismum nullum aliud nobis constitutum est remedium quàm confessionis refugiū. Sit ergo deuota cordis cōpūctio, uera oris confessio, discreta carnis mortificatio, repētina uitiorum
Psal. 43. extirpatio, læta bonorū operū exhibitio. Non erubescas deo confiteri: cui non potes abscōdi. Ipse enim nouit abscondita cordiū: cui oia nuda sunt & aperta: ante cuius cō spectū cuncta nra pcta sunt scripta. Sed qd ibi scribit trāsgressio, hic delet cōfessio. Nō te igit pudeat dicere, quod non puduit facere. Quod si fortè pudor est tibi, mihi soli pctōri pcta tua exponere: qd facturus es in die iudicij, ubi oib⁹ exposita tua apparebit cōscientia? Si cogeretis corā multitudine nudo corpe transire, nō posses non erubescere: cur ergo minus confunderis qm̄ immunda cogitatione in mente sordidaris? Cur minus erubescis pudenda cordis quàm pudenda carnis? Cur magis uereris uultus hominum, quàm uultus angelorum? Talis cōfusio separat à deo. Ois spes ueniæ & miæ est in cōfessiōe uera. Simulata nāq; cōfessio nō est cōfessio: sed duplex cōfusio. Excludit em̄ miserationē dei, miseriæ simulatio: nec dignatio locū habet ubi fuerit dignitatis psumptio. Prouocat uerò cōpassionē humilis miseriæ confessio. Nulla est enim tā grauis culpa q; nō habeat ueniam per purā cōfessionē. Vitia igitur cordis tui & prauas cogitationes illico manifesta.
Nota. Pctm̄ em̄ pditū cito curat. Crimē uerò tacēdo ampliatur. Vitiū si patet, fit ex magno pusillū: si latet, fit ex minimo magnum. Nam uelox cōfessio uelociter medicinam facit. Melius est ut uites uitium, quàm ut emēdes: ne fortè cum incurreris, reuocare non possis.

Remedium ad fugiendum prauas cogitationes.

Capitulum. XXXIII.

QVoties te sentis turpibus cogitationib⁹ pulsari, & ad illicitā delectationē affici: toties pone ante mentis oculos quō Xps in cruce crucifixus est p te. Intuere quō à Iuda Iudæis tradit, & quàm usliter ptractatur, blaphemat, & colaphizat, iudicat & cōdēnat, expoliat & flagellatur: ad ultimum uerò cōtumelijs & opprobrijs affectus inter duos latrones suspendit: clauis crucí affixus, sputis derisus, spinis corona tus, lancea perforatus, ex oībus partib⁹ sanguis emanat: & inclinato capite emittit spm̄. Ita redēptor tu⁹ moritur pro te, & tu nescio cuiusmodi sordida cogitatione sordidaris in mente. Sufficere posset hæc cogitatio ad excludēdas omnes illicitas cogitationes. Sed ecce ad alia transeamus. Cōsidera quō morieris, quādo aliqua greui infirmitate uexat⁹, & ad extrema deductus, & ibi ad terrā pfect⁹, inter longa suspiria & difficiles singultus, inter diuersos dolores & timores aiam expirabis. Tunc ueniet corp⁹ in pallorē & horrorē, & in sanies & fœtorem: erit uermis, & cibus uermiū: aiam uerò mox capient & rapient laruales illæ facies, q̄ eam in exitu pstolant: & ex omni parte terrebunt eam dæmones terribiles & horribiles. Cogita quis eam defendet à rugientibus pparatis ad escam: quis consolabitur eam cū teterrima illa monstra dæmoniorū occurrantia sibi cateruatim ruere uidebit: aut quis deducet per ignotam regionem? Attende etiā quàm subito uenit dies ultima: subito uenit: & forsitan hodie erit. Iam adest: iam præsentaberis ante tremendum iudicem: accusaberis multis & magnis offensis: nō uno, non paucis, sed innumeris criminib⁹: nō paruis, sed immēsis: nō dubijs, sed certis: nō breui accusatiōe, sed tā lōga quàm longa est tota uita tua: non uno accusatore, sed tot quot sunt delicta tua. Ipse iudex erit districtus accusator tu⁹. Oēs etiā spūs boni & mali corā deo te accusabūt cū eo. Boni, quia deo debent æquatē: mali, qa tuā seruant iniquitatē. Tot iudicib⁹ & pplis astabis, quot pcesserūt te in ope bono. Tot arguentibus cōfunderis, quot tibi pbuerūt bene uiuēdi exemplū. Tot cōuinceris testib⁹, quot te monuerūt bonis sermonib⁹ & iustis actionibus. Oīb⁹ pplis nudabunt iniquitates tuæ: & cunctis agminib⁹ patebunt uniuersa scelera tua, non solū actuū, uerūetiā cogitationū & locutionū. Multa uerò pcta tunc pruēt ex improuiso, quasi ex insidijs: q̄ mō non uides: & forsitan plura & terribiliora his quæ nūc uides. Vndiq; erūt tibi angustiæ: hinc erūt accusantia pcta: inde terrens iustitia: subtus patēs horridū chaos inferni: desuper iratus iudex: intus urēs cōsciētia: foris ardēs mūdus. Si iustus uix saluabitur, peccator sic deprehēsus in quam partē se premet? Latere erit impossibile: apparere intolerabile. In tāto discrimine torquebit te tua consciā male sibi cōscia: cruciabūt cordis arcana. Cogēte etiā cōscia, tuipe eris accusator & iudex tu⁹. Cōuict⁹ teste ppria cōscia: & testib⁹ oculis ipsi⁹ iudicis, fugere nō poteris: sed tremens & anxi⁹ stabis suspēsus ad gauissimā snīam in angusto periculo, & in piculosa angustia: tanquā illico receptur⁹ qd in perpetuū amittere nō poteris. Iudex tūc erit uehementer iratus: & terribiliter districtus: snīa eius semel lata erit immutabilis: tortores horribiles, q nūquā miserent, erūt parati, ut data snīa te dānatū ad tormēta rapiāt. Tormenta erūt sine interuallo & sine tpamento: timor cōturbabit te cū terra aperiet corā te, & tu rues & cades in stagnū sulfuris ardētis & fœtētis. Ignis exterius carnē tuā cōburet uermis interi⁹ cōsciam corrodet: ibi eris sine fine: sine spe ueniæ & miæ. Oia uerò gehēnæ supplicia superabit, deū nō uidere, & bonis carere q̄ in ptāte habuisti obtinere.

De mala cogitatiōe uitanda. Cap. XXXIX.

SI uis omnes malas cogitatiōes à corde tuo expellere: hæc sæpe cogita. Ibi nāq; est cogitatio tua, ubi est affectio tua, ibi cor tuū, ubi est desiderium tuū: qm̄ illud sæpius in cogitatiōe uoluimus, cui⁹ amore plus affecti sumus. In cogitatione sua cadit quisq; uel stat. Si bona cogitas, cogitatio tua sācta custodiet te. Si mala cogitas, spūssanctus disciplinæ effugiet
Sapiē. 1. fictum: & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu: eritq; tēplū dei spelūca diaboli: qm̄ quē deus deserit, diabol⁹ arripit. Spūssanctus suggerit bona & dulcia, spūs malus mala & amara, uana, inutilia & immūda. Et iō quecūq; hora mala cogitatio cor tuū tangit, nō cōsentias illi: nec simas eā in corde tuo manere: sed illico repelle. In initio cogitatiōis iniq̄ resiste: & fugiet à te. Nā ante dei oculos non

los non uolent uacuæ cogitationes noſtræ: & nulla momenta tpis in animum trāſcēdūt ſine ſtatu retributionis. Cogitatio praua delectationem parit, delectatio conſenſum, conſenſus actionem, actio cōſuetudinem, cōſuetudo neceſſitatē, neceſſitas mortem. Sicut uipera à filijs ſuis in utero poſitis lacerata perimitur: ita nos cogitationes noſtræ intra nos nutritæ occidunt.

Malæ cogitationes à dæmonibus ſuggeruntur. Capitulum. XL.

DAemonum eſt malas cogitatiões ſuggerere: noſtrum eſt illico illas expellere. Nā in animo noſtro eas iacere, noſtræ attinet uoluntati, & propriæ deputatur culpæ. Voluntate nanq; ſua cadit qui cadit: & uoluntate dei ſtat quí ſtat. Cogitatio tamen immunda mentem nō inquinat cum pulſat, niſi cum hanc ſibi per delectationem ſubiugat.

De peccato ſuperbiæ. Cap. XLI.

SVperbia ſicut eſt origo omniū criminū: ita eſt ruina omniū uirtutū. Ipa enim in pctō prima, ipſa in conflictu poſtrema. Ipſa autē i exordio mentē p pctm̄ pſternit: aut in fine de uirtutib⁹ deiecit. Idcirco eſt oīm pctōrū peſſima: qa tā per uirtutes, quàm p uitia hūanā mentē exterminat. Cætera uitia ſolas illas uirtutes impetūt qb⁹ ipſa deſtruunt: ut luxuria pudicitiā: ira patiētiam: ſola uero ſuperbia cōtra cūctas animi uirtutes ſe erigit: & quaſi generalis ac peſtifer morb⁹ oēs corrūpit. Idcirco niſi oīa opera nra humilitas p̄ceſſerit, comitata & cōſecuta fuerit: ppoſita quam intueamur: appoſita cui adhæream⁹: interpoſita qua reprimamur: totū de manu extorquet ſuperbia. Quātalibet ſit iuſtitia opis: apud internū iudicē nulla eſt ſi hāc eleuat tumor mētis. Perit re uera omne qd̄ agit, ſi nō ſolicite in hūilitate cuſtodiatur. Sigua ſuperbiæ hæc ſunt: clamor in locutiōe: amaritudo in ſilentio, diſſolutio in hilaritate: furor in triſtitia: honeſtas in imagine: inhoneſtas in actione: rancor in reprehēſiōe.

De inuidia & detractione uitāda. Cap. XLII.

INuidia eſt animi tinea: ſenſum comedit: pectus urit: mentē afficit: cor hominis quaſi quædam peſtis depaſcit: & cuncta bona ardore peſtifero deuorat. Inuidus alienū bonum, ſuū facit inuidendo peccatū. Cum pctōres quoſq; cōſpicim⁹: nō facile eos iudicemus, ſed magis deficamus: quia in ſimilibus aut lapſi ſumus, aut labi poſſumus. Si uis delinquētē corripere, apertè increpa: nec occulte mordeas. Quid enim prodeſt ſi me neſciente alijs mala mea referas? Væ illi qui ſuā renuit corrigere uitam: & alienæ nō deſinit detrahere. Si uis detrahere, tua in te pctā retorque: nō aliorum delicta, ſed propria cerne. Nunquā enim alijs detrahes: ſi te bene inſpexeris. De malo alieno os tuum nō coinquines: non detrahas peccāti, ſed condole: quoniā graue peccatum eſt detractio. Detrahētes & audientes pari reatu detinentur. Sicut iraſceris alteri qñ detrahit tibi: ſic iraſcaris tibi qñ detrahis alteri Detractio eſt mordacior quàm uera cordis reprehenſio.

De curioſitate uitanda. Cap. XLIII.

MVltos ſeducit curioſitas. Tādiu q̄ſq; ſua peccata ignorat, quandiu curioſe aliena conſiderat. Qui ſemetip̄m aſpicit, non quærit quid in alijs frequēter reprehendat: ſed in ſemetipſo qd lugeat. Quod iter ſe loquuntur hoies nūquā ſcire deſideres.

Sēpē .1. Omne etiā gen⁹ mēdacij ſummope fuge. Nec caſu nec ſtudio loquaris falſum: qa os qd̄ mentitur, occidit aīam. Per nullam fallaciā uitā alicui⁹ defendas. Fuge inhoneſta uer

Mat.12. ba: reiice uerbū qd̄ nō ædificat audientes. Vanus em̄ ſermo cito polluit mētē: & facile agit qd̄ libenter audit. Vanus em̄ ſermo uanæ cōſciæ eſt index. Mores hoīs lingua pandit: & qualis ſermo oſtēdit, talis anim⁹ cōprobat: qm̄ ex abundātia cordis os loq̄t. Sermo uanus non erit abſq; iudicio: qa ab omni rectitudinis ſtatu depereūt, q p uerba uana dilabunt. Qui laudē nō appetit: nec cōtumeliā ſentit. Diſcerne te tuo iudicio: nō alieno. Nemo enim magis ſcire pōt qs ſis ſicut tu, q cōſcius es tibi. Quid em̄ p deſt dū malus es, ſi bon⁹ p̄dicer is? Qualis haberi uis: talis eſto. Si ſapiēs fueris, te ſemp habebis cūdē. Stude loq nō qd̄ libet ſed quod oportet. Qui ocioſum uerbū non reprimit: ad noxia cito trāſit. Magna uirt⁹ eſt ſi nō lædas à quò læſus es: magna gloria eſt ſi cui nocere potuiſti, parcas. Nobile uindictæ gen⁹ eſt ignoſcere uicto. Quicqd tibi cōtigerit aduerſi, p tuo pctō euenit tibi. Tempera ergo dolorē tuū: & dic: iuxta modū delictorum parua datur ultio. Mala aliorum bono tuo ſupera. Vince malitiā bonitate: detrahentium errores diſſimulando calca: non ſis in pace infidus: nec leuis in amicitia. Odientes ad pacem inuita: diſcordantes ad concordiam reuoca.

De prauitate conſcientiæ, Cap. XLIIII.

CONſcientia hoīs abyſſus multa. Sicut em̄ abyſſus exhauriri nō poteſt: ſic cor hoīs euacuari à cogitationibus ſuis nō poteſt: ſed cōtinua uo- p̄s.103.
lubilitate in eo uoluūtur, mare magnum eſt, & ſpatioſum manibus: illic reptilia quorum non eſt numerus. Sicut enim reptile latēter repit, & ſinuoſis anfractib⁹ huc & illud deambulat: ita cōſcientiam hoīs uenenatæ cogitationes intrāt & exeunt: ut neſciat homo unde ueniāt Hier.17.
aut quo uadant. Hoc bene cognouerat qui dicebat. Prauum eſt cor hoīs, & inſcrutabile: & quis cognoſcet illud? quod ſcrutationem nō recipit nec cognitionem.

Nulla pœna grauior ē quā praua cōſcientia. Ca. XLV

NVlla pœna grauior eſt praua cōſcia. Mala conſcientia p̄prijs agitat ſtimulis. Si publica fama te nō dānat, p̄pria cōſcia te cōdemnat: qm̄ nemo pōt ſeip̄m fugere. Visnūquā eſſe triſtis? Bene uiue. Bona uita ſemp gaudiū habet: cōſcia rei ſemp in pœna eſt. Ita clemens eſto in alienis delictis, ſicut in tuis nec quēquā deſtricti⁹ quàm te iudices, ſic alios iudica, ut
ipſe iudicari cupis. Lex tua te cōſtringit. Iudiciū qd̄ alijs Nota.
imponis: ipſe portabis. Nullū añ iudiciū cōdemnes, ante pba: & ſic iudica. Nō em̄ q accuſat, ſed q cōuicit, reus eſt. Valde piculoſum eſt de ſuſpicione quēpiā iudicare. In ambiguis, dei iudicio ſerua ſententiā. Nō eligas cui miſereaˢ ris: ne fortè prætereas illū q̄ mereᵗ accipe. Oīb⁹ te tribue ſi potes: qm̄ incertū eſt, p quo magis placeas deo. Maior ſit beneuolētia quàm qd̄ datur: qm̄ tale erit op⁹ tuū, qualis fuerit intentio tua Qui cū triſtitia manū porrigit, fructum remunerationis amittit. Nō eſt miſericordia ubi nō eſt beneuolentia. Nō auferas uni unde tribuas alteri: qm̄ nihil p̄deſt ſi inde aliū reficis unde aliū inanē facis. Abſce à te quicqd tuū bonū p̄poſitum impedire poteſt: cōtēne uiuens quæ poſt mortē habere nō potes. Difficile eſt imo impoſſibile ut præſentibus qs fruatur bonis & futuris: ut hic uentrē, & illic mentē impleat: ut de delicijs tranſeat ad delicias: ut in terra & in cælo glorioſus appareat. Si uis cū lætitia animi uiuere: noli multa habere. Iſtā q̄ſq; finiēs uitā: niſi qd̄ meruit i ipſa, nō pōt habere poſt ipam. Quāto nāq; inferius delectamur: tāto à ſupno amore deſiungimur. Nullus ſit caſus quem nō meditatio tua præueniat: nullus ſit caſus qui te imparatū inueniat. Propone nihil eſſe qd̄ tibi accidere non poſſit. Vita foueā in quā uides aliū corā te cecidiſſe. Aliorū perditio, tua ſit cautio. Dum neſcimus, repente, mors uenit. Neſcimus enim qd hodie nobis contingat: & ignoramus ſi hac nocte aīam noſtram conditio mortis depoſcat. Quotidie ad finem uitæ tendimus, & ad mortē properamus. Idcirco ſingulis horis cogitare debemus quò ſingulis mōmētis p̄peramus. Vnde
dñs ait p̄ pphetam. Perditio tua Iſrael ex te tm̄: in me auxi- Oſee.13.
lium tuum. Quaſi diceret. Vt pereas, imputa tuo merito: ut ſalueris, meo auxilio. Nunquā oportet pœnitētē habere ſecuritatem de peccatis. Nam ſecuritas negligentiā parit: & ſæpe incautū ad uitia tranſacta reducit. Non ſolum grauia, ſed & leuia cauenda ſunt peccata. Multa em̄ leuia unum grande efficiunt: ſicut ſolent de paruis & minimis guttis immēſa flumina creſcere. Nō eſt dubiū q̄ qui caſti perſeuerant & uirgines, angelis dei efficiuntur æquales, Mat.22

.note.

De improba uetris importunitate. Cap. XLVI.

NVll⁹ hoi tā improb⁹ exactor est,quàm uenter: q quotidiana famis exactiõe te urget. Cum cæ teris uitijs etsi interdū nascimur: interdū tamẽ cũ eis nõ morimur.Sed cũ isto nascimur: & cũ isto morimur.Multis creditoribus reliqt me obnoxiũ pa ter me⁹:sed ab oib⁹ liberat⁹ sum.Vn⁹ tñ superest à quo libe rari no possum:id est uenter.Venter præcepta non audit, poscit,appellat:nõ est tñ molest⁹ creditor:paruo dimittit si mõ dederis ei q̃ debes,nõ q̃ potes.Quosdã presciẽs deus peccare posse,in salutẽ flagellat eos infirmitate corporis,ne peccẽt:ut eis utili⁹ sit frãgi langorib⁹ ad salutẽ, quàm remanere incolumes ad dãnationẽ . Est pniciosa sanitas q̃ ad inobediẽtiã ducit:est & salubris ifirmitas quæ per diuinã correptionẽ,mẽtẽ à duritia frãgit & humiliat.

Quomodo diabol⁹ sagaciter & multiformiter nos tentat Capitulum. XLVII.

DIabolus quãdo decipere quenquã tentat,prius naturã uniuscuiscz intendit:& deinde se applicat unde aptum hoiem ad peccandum aspicit. Blandis & lenib⁹ mentib⁹ luxuriã aut uanam gloriam proponit:asperis uerò mẽtib⁹ iram,superbiã,uel crudilitatẽ.Aduersarius noster cũ ab exteriori sensualitate se uidet exclusum,interiora collectis uirib⁹ aggreditur & ingreditur:sed spiritalis homo qui omnia iudicat ,cius
1.Cor .12 astutias nõ ignorat,reprimit quod põt :quod nõ potest, tolerat:quia etsi latratũ canis sustinet,mortum non timet. Mordet cũ ad consensum ptrahit:latrat cum suggerit: & tunc non uulnerat,sed coronat:qm̃ etsi resistẽtem fatigat, non obligat nisi consentientem.

De oratione,& modo orandi. Cap.XLVIII.

ORatio est mẽtis deuotio :id est cõuersio in deũ per piũ & humilem affectũ.Humilẽ ex cõscientia infirmitatis propriæ:piũ ex cõsideratiõe diuinæ clemẽtiæ. Nullo alio modo deus citi⁹ ad miam flectit,quàm si anim⁹ depcantis ad eũ toto deuotionis affectu conuertat.Nil ita deũ cõplectit,quemadmodũ purus mẽtis affect⁹.Idcirco cũ orare uolueris,solus solitu dinẽ cordis tui ingredere:& collecto spũ tuo:integra mẽte& uacua curis,oronis domũ intra:& itãs corã deo ante unũ aliq̃d de altaribus oronis instantia cælos penetra :& pñtat⁹ choris cælestiũ,in ipsorum pñtia miserias & calamitates quas pateris,miserãd⁹ deplora. Prode tuã necessitatem:posce eorũ pietatẽ:& ego cõfido in eo q dixit.Peti
Lucæ.11. te,& accipietis:qm̃ si perseuarueris pulsans, non exibis inde uacu⁹.Sic ora cũ oraueris,quasi sis assumpt⁹ & præ
Danie.7 sentatus ante facie maiestatis in excelso throno : ubi milia milium ministrant ei:& decies centena milia assistunt ei.
1. Thes.5 Tunc ueraciter oram⁹:qm̃ aliũde nõ cogitamus. Sine intermissione orare debem⁹.Nam sicut nullũ est momẽtum quo hõ nõ fruatur aut utat dei pietate & mia : sic nullum debet esse momẽtũ quo eũ præsentẽ nõ habeat in memoria.Felix aia,quæ oes euagatiões mẽtis in unũ studet colligere,& in illo ueræ felicitatis fonte desiderĩũ figere.Qm̃ oramus:spm̃sanctũ ad nos uocamus. Oro cordis est,non labiorũ.Necz em̃ uerba deprecãtis de⁹ intẽdit:sed orãtis cor aspicit.Vis uirtutes tuas augere.Prodere noli.Quod
Nota. manifestãdo potes amittere,tacẽdo custodi. Quibusdam em̃ cõcessum est tm̃ bene agere & fructũ boni operis non habere:quod ipsi sibi auferũt p studiũ humanæ iactantiæ. Sicut glacies calore dissoluitur: ita uirtus ore laudantis.

Tumultus carnalium cogitationũ impedit orãtẽ. Capitulum. XLIX.

CVm ad cor meum redire uolo, desideriorũ carnalium turbæ,tumultusc̃z uitiorũ, tentationibus suis cogitationẽ meã dissipãt , & intentionem cordis in oratiõe perturbãt. Et dũ cõuertiad deũ post perpetrata uitia studeo: & cõtra hæc eadem uitia quæ perpetraui,illũ exorare conor : occurrũt cordi phãtasmata pctorũ q̃ feci,& mẽtis meæ aciem reuerberãt, cõfundũt animũ,& depcatiõis meæ uocẽ premũt.Ita mala quæ feci,cogitatiõi meæ suis imaginib⁹ impssa , in ipsa mea oone me cõturbãt. Cæterũ quãto grauiore tumultu cogitationũ carnaliũ premor:tãto ardẽti⁹ oratiõi insistere debeo.Et quãtũ pctorũ meorũ phãtasmata in oone plerũcz patior,tm̃ necesse est ut ĩtẽtio cordis mei quò durius repellit,tãto ualenti⁹ insistat oroni,quatenꝰ cogitatiõis illicitæ tumultum superet,atcz ad pias aures dñi nimietate suæ importunitatis tandiu irrũpat,donec cogitatiões malas manu sancti desiderij ab oculis cordis abigat. Hæc est uera trãqllitas,cũ tota mẽs in seipsa colligit,& in uno æternitatis desiderio immobiliter figit . Debet proinde fluctuationẽ cordis restringere : & ad uni⁹ ueri gaudij desiderĩũ,cogitationũ & affectionũ mot⁹ colligere. Nota.

De uitijs linguæ. Cap. L.

MVltũ loqui,stultitia est:qm̃ in multiloqo peccatũ deesse non potest.Lingua dicitur,qa lingit. Lingit adulando:mordet detrahendo : occidit mentiendo.Ligat,& ligari non põt: labilis est, & teneri nõ põt:sed labit & fallit.Labit ut anguilla,penetrat ut sagitta,tollit amicos,multiplicat inimicos ,mouet rixas,semínat discordias.Vno ictu multos percutit & interficit.Blãda est & subdola:lata & parata ad exhaurẽda bona,& miscẽda mala.Qui custodit linguam suã custodit animam suã:qm̃ mors & uita in ptate linguæ est.Qui linguã suã & uentrẽ custodire non põt:monach⁹ nõ est. Cuius pctm̃ qsqs seqt:necesse est ut ei⁹ pœnã sequat. Vniuscuiuscz casus tãto maioris est criminis, quanto priusquã caderet maioris erat uirtutis Per q̃ peccasti:p hæc & torqueberis.Secutus es carnẽ:flagellaberis in carne.Crimẽ non est in reb⁹,sed in usu agẽtis.Sæpe prolixa lectio,longitudinis causa memoriam legentis obliterat.

De cantu,& iuramento,& quare deus nõ semper exaudit petitionẽ orantis. Cap.LI.

SVnt quidam uoce dissoluti,q uocis suæ modulatione gloriant,nec tm̃ gaudent de dono gratiæ,sed etiã alios spnũt. Tumẽtes elatiõe, aliud
Nota. cãtãt quàm libri habeant:tãta est leuitas uocis forsitã & mẽtis.Cantãt ut placeãt populo, magis quàm deo.Si sic cantas ut ab alijs laudem quæras , uocem tuam
Nota. uendis,& facis eã nõ tuã,sed suam.Habes in ptãte uocem tuã:habeto & animũ.Frãgis uocẽ:frãge & uolũtatẽ.Seruas cõsonãtiã uocũ,serua & cõcordiã morũ :ut p exẽplũ cõcordes ꝓximo,p uolũtatẽ deo,p obediẽtiam magistro. Caue ne sicut delectaris altitudine uocis,delecteris elatione mẽtis.Nec diuiti obsunt opes si eis bñ utatur,nec pauperem egestas cõmẽdabilẽ facit,si inter inopiã sordes peccati nõ caueat.Quacũcz arte uerborũ qs iuret,de⁹ q conscientiæ testis est:ita hoc accipit:sicut ille cui hoc iuratur intelligit,q uero dupliciter iurat,dupliciter reus fit :quia & nomen dñi in uanũ affumit,& ꝓximũ dolo capit.Sæpe deus hic punire tolerat,quos ad salutẽ ꝓpetuã parat. Iucunditas cordis est uita hois.Cor prauũ dabit tristitiam. Omnis boni impedimentũ est tristitia.Humilitas nec ipsa irascit:nec alios irasci permittit.Humilitas est si q̃n peccauerit in te frater tuus,antequam illum peccasse pœniteat, dimiseris illi.Vnusqsc̃z talẽ iudulgẽtiam accepturus est à deo,qualẽ ipse dederit proximo suo in se peccãti. Frustra deum propitiari sibi quærit,qui cito placari proximo ne-
Nota. gligit.In tua infirmitate non te despicias,sed ora deum& curabit te.Sæpe multos deus nõ exaudit ad uoluntatem: ut exaudiat ad salutẽ. Duob⁹ modis oratio impeditur ne impetrare qs ualeat postulata,hoc est si aut mala quisque committit,aut si delinquenti in se debita nõ dimittit,

De uera cõfessione,& uera pœnitentia. Ca.LII.

VEra confessio & uera pœnitentia est, quãdo sic pœnitet hominem peccasse,ut crimen nõ repetat Nihil peius est quàm culpam cognoscere, nec defiere.Si uideris aliquando persecutorem tuum nimis sæuientem,scito quia ab ascẽsore suo dæmone perurget.Omnis homo q̃ aliũ in corpore persequitur, prius ipse in corde persecutionem sustinere cognoscitur.

De perfectione

De perfectione humilitatis. Capitulum. LIII.

SVper tria firma ſedet humilitatis perfectio, ut attendat homo quid fuit ante ortū, quid eſt ab ortu uſq; ad occaſum, quid erit poſt hanc uitā. Vnde enim ſupbit hō, rememorās q̄ fuit uile ſemen, & ſanguis coagulatus in utero, poſtmodū in deſerto huius uitæ miſeriis expoſitus & peccato, tādē cinis, & eſca uermiū futurus in tumulo? Vnde ſupbit homo, cuius conceptio culpa, naſci pœna, labor uita, neceſſe mori, q̄n uel quomodo uel ubi, neſcires?

De cordis inſtabilitate. Cap. LIIII.

SOlus ſolitudinem cordis mei ingrediar: & cum corde meo pauliſper cōfabulabor, ab ipſo quæ rēs de ipſo & de his quæ circa ipſum ſunt. Cor meum, cor prauum, uanum & uagum, omni uolubilitate uolubilius, de uno in aliud uago inceſſu trāſit, quærēs requiem ubi non eſt. In omnibus enim quæ uidētur, requiem quæſiui: & uerā requiem in eis inuenire non potui. Deinde rediens ad me, cōſiſtere in meipſo nō poſſum, quoniam mens mea ualde leuis, multumq; inſtabilis, uaga & profuga, ubiq; ſe uariat, undiq; fluctuat: qa uult & non uult: pigra conſilia mutat, uoluntates alternat, ſi milis folio quod à uento mouet, circūfertur. Inde eſt q̄d cogitatiōes meæ uanæ & importunæ me trahūt, & ducūt modo ad forum, modo ad litigia altercantiū, nunc ad cōuiuia pinguiū, nūc ad immunda libidinum. Modo ſordida titillatione caro inflāmat, nūc uerò fœda cogitatione animus ſordidat: & cū cōfuſionis meæ caligine declinare uolo, nō ualeo. Sic ſic dum me diligenter inſpicio, tolerare meipſum nō poſſum. Non eſt em̄ hora dei nec momentū tēporis quo creatorē meū in aliquo nō offendā, & imaginē ſuā in me aliquo modo nō obfuſcem. Vitā meā cū diligenter exploro, quotidiana cōfeſſione cōfiteri non poſſum peſſima uitiorū germina quæ in me quotidie repullulāt. Ecce audiſti pater abominationes meas malas & peſſimas, & adhuc ſcias multo peiora & iniquiora in angulis cordis mei latere, q̄ ad lucē ueræ cōfeſſionis uenire erubeſco. Verūtn̄ ſi dei conſiliū habes, cōſule quid agēdū ſit.

Reſponſio ad remediū inſtabilitatis inquietæ mentis. Capitulum. LV.

Sapiē. 1. CVm per prauas ineptasq; cogitationes uagamēte diſcuris, deceptoriis ſpiritib⁹ tētādi aditū in te aperis. Et ita te à deo ſepas, q̄n peruerſæ cogitatiōes ſeparāt à deo, & ſpūſſctūs diſciplinæ effugiet fictū, & auferet ſe à cogitationib⁹ q̄ ſunt ſine intellectu. Mēs uerò inſtabilis & inquieta, dū ſemp nititur ap̄hēdere q̄d appetit: deſideriis ſuis circūagitata nunquā requeſcit. Idcirco in uno æternitatis deſiderio immobiliter debet figi. Pctā autē tua cōfiteri nō erubeſcas: q̄n oia in cōfeſſiōe lauant, & nullū pctm̄ dimittit niſi pri⁹ cōfiteat. Proſequere igit: & ſi ad perfectā ſanitatē pueníre deſideras, q̄cq̄d cōſciæ ſtomachū grauat, totū uomitu puræ cōfeſſionis euomere nō differas. Virus em̄ uitiorū niſi feſtināter eiiciat, prius interiora corrūpit: deinde ad exteriora ebulliens, totum corpus occupat & maculat.

Cogitationes & affectiones in unum conueniūt ut mentem decipiant. Cap. LVI.

QVonā Aegyptiū tuum nō abominaris, ſed foues & inſtruis, manifeſtabo tibi nō ſolum pctā actionū, uerūetiā cogitationū. Audi ergo miſeriam meā. Sæpe ueniūt ad mentem meā cogitationes innumeræ, & ſurgūt affectiōes multæ, & ſolicitant me de cura corpis, & ſuggerūt multa de uſibus neceſſitatis. Conueniūt ibi ad cōſulendū, ueraciter autem ad decipiendū, & congregantur conſiliarij multi, & cōſiliatores uani, imo deceptores ueri. Congregant aūt quaſi in conſiliū unū, & quaſi ad q̄rēdū cōſiliū bonū, & dāt in cōe cōſilia multa, ſed inutilia & uana: q̄a conſiliū uanitatis eſt, & totū eorū cōſiliū de uanitate eſt. Suadēt mihi ſanguinem minuere, ut poſſim pauſare, & lautiores cibos ſumere, remanere de uigiliis, ut ſatis poſſim dormire. Cōſulūt corpus recreare ne deficiat, carnem fouere ne tabeſcat, abſtinentiam aliquantulū relaxare, quieti parūper indulgere: & in hūc modū agit de cura corporis, cura ſupflua, & de uanitate uentilat quæſtio uana, & ſup huiuſmodi inutili negocio conſumitur ſæpe hora una.

Hic oſtenditur cogitationib⁹ & affectionib⁹ malis eſſe reſiſtendum. Cap. LVII.

QVi carnis ſuæ deſideriis non reſiſtit, & mot⁹ cordis ſui cuſtodire negligit: ita tandē praua conſuetudine illigat, ut poſtmodū etiā uolens eis reſiſtere nō poſſit. Propterea quoties hmōi cōſiliarios improbos & iniquos in unum conuenire ſentis, non eis cōſentias, ſed illico excute te, nūc ad orationem, modo ad operationē, ſæpe aūt ad meditationē: nec prius ceſſes, donec illi euaneſcāt. Intuere qūo Xp̄s ſtetit in cruce cōſidera qūo morieris uel ubi uel quādo: ſtatue te ante terrificum tribunal tremendi iudicis: deſcende uſq; ad infernū inferiorem: & ibi cerne qūo pro peccatis ſuis animæ puniuntur. Talis etenim cogitatio probatiſſimum remedium eſt contra turpes cogitationes.

Voluptates ſiue cōſolatiōes ſunt aīæ deſolatiōes, Capitulum. LVIII.

QVoniam uerba delictorū meorum audire non dedignaris, ſed patiēter auſcultas: fateri oportet quod adhuc fatēdū eſt. Cum ſupradictis cōſiliariis iniquis & iniqua conſulētibus acquieſco, & eorum conſilia libenter recipio, adſunt ſubito cogitationes prauæ, aſſurgunt affectiones peruerſæ, multum ſolicitæ, ſed parū diſcretæ, quomodo carnem meam deliciatiſſime foueam: quæ quantūcūq; ſuauiſſime nutriatur, ſemp caro eſt. Offerunt mihi infirmitoriū: ſed quoniā turpe eſt in illo diu permanere, eqtādi occaſionē quærunt & inueniūt. Nec mora equi parant, cadi implentur, hoſpitia eligunt, & q̄ ſunt neceſſaria in uia, ligant & parantur. Vocor, & uocatus uenio. Iniungitur mihi obediētia illa ego uerò metuēs ex meo deſiderio uileſcere, recuſo ore, quod corde deſidero: acq̄eſco tanquā coactus, & ideo læt⁹ aſcēdo, & iter arripio. Proh dolor religio relinquitur, & ſilentiū rūpit: hinc inde uolant uerba uana & inutilia, forſitan & detractoria. Sic cōfabulādo ſæpe cōſumit dies integra. Venio ad hoſpitiū aſſideo ad menſam: apponitur panis albus, & uinum bonū: piſcis & caſeus: oua & cætera. Interea recurrit anim⁹ me⁹ ad fratres q̄ ſunt in cōuentu, & graue eſt mihi ut diſſimiliter ab eis reficiar, & epuler ſplendide illis aride reficientibus: & remordet me cōſcientia mea ſi pro faba piſcē, ſi p̄ cæpe ſeu milio caſeum, ſi pro mica gaſtellum ad refectionē ſumā, ſi uinū bibā, & fratres aquam. Gula uerò expectationis impatiens, inuitat & inſtigat ut comedā & bibā. Dicit em̄: Non debes eſſe moleſtus ei qui te charitatiue ſuſcepit, ſed ad nutum illius te p̄ omnia debes habere, & monitis illius libenter obedire, & impenſa beneficia cum gratiarum actione percipere, quoniā nihil reſpuēdū eſt quod cū charitate offertur. Charitatis eſt ut quod ille tibi apponit, cū ipſo pariter de eodem ſumas, ne ſcandalizetur ſi uiderit te aliud quàm ſe comedere. Ita ergo fac ut conuenit. Cōmunica & partícipa cū hoſpite, ſicut ſcriptū eſt. Comēdētes & bibentes q̄ apud illos ſunt. Ego uerò his p̄ſuaſionib⁹ uictus cōmunico & partícipo cū hoſpite & p̄ hoſpite. Et q̄n de alieno miniſtrat & nō de proprio, incipio mihi eſſe indulgentior, & manu largior. Luc. 10. Proſequor cauſam pro qua ueni ad mēſam. Nam comedo & bibo p̄fuſe ſicut mors eſt, & multiplicant fercula & pocula, donec & uenter grauet, & cerebrū turbet: nec arguitur ſuperfluitas, quā excuſat hoſpitalitas. Sic ſic mei oblitus, dum gulæ appetitum ſequor, obliuiſci mox incipio quid faciant fratres in refectorio, & cadit à memoria faba, caulis, panis durus, & aquæ potus. Sicut fabula, ſic eſt uita mea. Timeo etiā ne egomet ſic fabulādo fabula efficiar, ſi ſine bonis operib⁹ inueniar. Dicito ergo mihi quid deo facere, & quomodo poſſim gulam continere, ne tam parui budelli ſeruus efficiar.

De pugna & uictoria gulæ contra incautos. Capitulum. LIX.

GVla ſemper eſt in pugna & in culpa. Siue manduces, ſiue bibas, adeſt illa tecum pugnatura ſi bene nō pugnas, certe uincēris ab illa, quæ cū multis pugnat, & à paucis expugnatur. Tu ergo tanto uehementius illam expugna, quāto manifeſtius illam eſſe expugnādam cognoſcis. Et quoniam ad dei cognitionem peruenire nō potes niſi per cognitionem tui, iterum atq; iterum diſcute teipſum, ſi forte aliquid in te latet quod deo diſpliceat. Videre enim deum nō potes niſi mundo corde. Nec fiet cor iucundum niſi priùs fiat mundum ab omni cōtagione.

De ficta confeſſione. Cap. LX.

MVlta habeo adhuc tibi dicere, ſed cōfiteri erubeſco. Verūtñ quia aliter deum uidere nō poſſum aperiā tibi cor meū. Fateor quoniam peccata mea recogitare neglexi, & ideo multa obliuioni tradidi, Cognita aūt non omnia confeſſus ſum, propter multitudinē. Quæ uerò cōfeſſus ſum, non pure ſum cōfeſſus, ꝓpter turpitudinē: aut oīno celaui. Quæ aūt ſiue bene ſiue male ſum cōfeſſus, nō digne fleui, propter uetuſtatē, & inueteratā conſuetudinē. Cōfeſſus ſum cui nō debui: & cui cōfiteri debui, celaui: & qđ pei⁹ eſt, de cōfeſſiōe inanē gloriā quæſiui. Manifeſta uerò pctā excuſaui cū de illis cōuict⁹ fui, uel (qđ deterius eſt) defendi. Culpā meā præ rubore cōfuſionis palliaui. Sic ſic peccatis pctā ſemp accumulo, & uitā meā quotidie corrigere diſpono, ſemp aūt de die in diem differo, & dum hoc in futuro fieri propono, fit ut illud futurū ſemper ſit futurum, imo fortaſſis nūquā futurū. Dñe deus me⁹ quādiu ponā conſilia in aīa mea? Quæ utilitas in ſanguine meo, dū deſcēdero in corruptionē? Non eſt uitiū cui aliquo mō nō ſeruierim. Oīa eñ contendūt de me, cuius potiſſimū uidear. Verūtamen ſup oīa uitia, inuidia me pſequit. Peſtis hæc ubiq; me torquet. Da ergo conſiliū quomodo illam effugere ualeam.

Pſal. 12. Pſal. 29.

De inuidia quæ interdū ſub ſpecie ſanctitatis exercet iniurias ſuas. Capitulum. LXI.

TRiſtius inuidia nihil eſt, quæ protinus ipſum authorē torquet excruciatq; ſuum. Oīno igit fugiēda eſt & execranda: qñ in illa deus offenditur, proximus lædit, anim⁹ affligitur. Inuidia etenim ſemp torquet poſſeſſoris ſui animū, quāuis ſæpe lædere nō poſſit ſuum erga quem ſæuit ꝓximū. Sed cum mala ſit oīs inuidia: peſſima tamen eſt huius mali ſpecies quæ ſub ſpecie ſanctitatis ſuas exercet iniurias. Sæpe eñ qñ ſæuit in proximū ex uitio iracundiæ, uel ueneno inuidiæ, fingit ſibi cogitatio q facia t illud zelo iuſtitiæ. Læſus nanq; q libet à proximo ſuo, nō iam cū facile reſpicere pōt ſimplici oculo. Diſplicet ſibi qcqd ab illo fieri cōſiderat. Omni ferè hora tacita apud ſe cogitatione illum accuſat. Surgūt cauſæ quotidie innumeræ quæ illum culpabilem oſtēdunt, occurrūt rōnes multæ quæ illū reū, illū eſſe puniendū cōuincūt. Creſcit autē ſæpe eo uſq; malū, ut apud deum eſſe credat ſe reum, niſi illū ſeuerius corripiat, & de ſua peruerſitate redarguat. Loquit eñ apud ſe huiuſmodi maligna cogitatio. Vſquequo illū talē tolero? Conſentire ei cōprobor ſi eū nō corripio, cōſentiēs aūt deū offendo, corripiā ergo eū, ne deū offendā, nihil enim ꝓ mea, ſed pro dei iniuria ulciſcēda totum facio, imo ſic illū ſibi reſtituā. Proximum enim corripere & eum caſtigare, hoc non eſt proximo nocere, ſed prodeſſe uelle. Sic ſæpe apud ſe loquit maligna cogitatio: excæcauit eñ eam malitia ſua. Et putat odium ſuum amorē eſſe, & iniuria ſua iuſtitiā exercere. Conueniunt itaq; undiq; hmōi malignæ cogitationes ad mētem, & fingūt ſe ad obſequium dei cōuenire, nō autē ſuū odium exercere uelle. Conſidera ergo adhuc frequēter, cogita uehemēter, inueſtiga diligēter cōſcientiam tuam: ut ſcias qd corrigere, ſeu etiam unde debeas gratias agere. Valde eñ utile & perneceſſariū eſt ut ſcias quid de ſit tibi, quid uis, quid cupis, & quid habere optas.

De multiplici uaga & uaria cogitatione mentis & cordis uelocitate, & alienatione. Cap. LXII.

FAcili⁹ atomos mūdi poſſem dinumerare quàm motus cordis mei. Velocitas animalīū & uolatilīū meis motib⁹ æquiparari nō poteſt. Cogitationes meas nō eſt q poſſit cōprehēdere. Deſideriorū meorū nō eſt modus. Nunc illa, nunc iſta cogito & deſidero, nec iſta nec illa habere poſſum. Dum corpore uaco, cogitationibus per diuerſa loca uagor, nulla hora, nullo temporis momēto quieſco: ſed in momento in ictu oculi per multa ſpatia locorū diſcurrēs, nouas creaturas creo, & iterum eaſdem eadem facilitate deleo, uel alio atq; alio modo multipliciter uario: illud uel illud habere deſidero: talis uel talis eſſe cupio: quaſi deus illud dare, uel talem facere neſcierit, aut nō potuerit.

Quæ cogitāda ſunt ut cor ab illicita cogitatione remoueatur. Cap. LXIII.

CUſtos cordis, quàm modicū & cupidū cor habes: puū eſt, & magna cupit. Vix ad uni⁹ miſui refectionē ſufficere poſſet, & totus mūd⁹ ei nō ſufficit. Solo corde p totū mundū uago motu diſcurris. Sine pedibus curris, ſine manib⁹ operaris, alas non habes, & uolare nō ceſſas. Diuitias quotidie congregas, & ſatiari nō potes, epulas ad refectionē paras, & inde non comedis, hæc & illa cogitas, & falſum eſt quod cogitas. Audi qūo, ut de cætero tibi caueas. Forſitan cogitas mō de ſole, uel de aliquo amico tuo: aut de teipſo. Si unus eſt ſol, falſus eſt iſte quem tu cogitās fingis, qm̄ ille certis locis & tpib⁹ curſum ſuū peragit, iſtū uerò conſtituis ubi uis. Si un⁹ eſt ille amic⁹ tu⁹, falſus eſt iſte quē cogitās fingis, qm̄ ille ubi ſit neſcis: iſtū autē ubi uis fingis. Porrò te ipſum hoc eſſe loco ſentis: & tñ figmento cogitationis uadis ubi uis, & loqueris cū qb⁹ uis: & hoc uerū non eſt, qa modo ibi nō es. Qm̄ ergo falſa ſunt hæc, noli amodo talia cogitare: ſed iacta cogitatū tuū in dñō: q te fecit & refecit elegit & uocauit, iudicabit & ſaluabit. O quāti hac hora cū eo loquunt, cūq; in ſemeptiſis amplxeant: tu uerò ī his delectaris q̄ pereūt & trāſeūt, & tecū manere nō pñt? Cōſidera quàm multi mō moriunt: qb⁹ ſi hæc hora ad agendā pniam cōcederet, q̄ tibi cōceſſa eſt: quo p altaria & quàm feſtināter curreret, & ibi flexis genibus, uel certè toto corpore in terrā ꝓſtrato tādiu ſuſpirāret, plorāret & oraret, donec pleniſſimā pctōrū ueniā à deo conſeq mererentur? Tu uerò comedēdo bibēdo, iocādo: & ridēdo: tps ocioſe uiuēdo perdis: qđ tibi indulſerat de⁹ ad acquirēdā gr̄am, & ad ꝓmerēdā gl̄iam. Cogita etiā quot animæ in inferno nunc cruciant ſine ſpe ueniæ & miſericordiæ. Si amor dei te tenere non pōt, ſaltē teneat & terreat timor iudicij metus gehēnæ, laqueī mortis, dolores inferi, ignis urēs, uermis corrodēs, ſulfur fœtēs, flāma tartarea, & oīa mala. Diſcute adhuc teip̄m, ut ſcias qd deſit tibi: ne ī illa ultima diſcutiōe corā oīb⁹ cūfundaris ſi inuēta fuerit in te iniqtas.

Nota.

De multiplici uolubilitate cogitationum. Capitulum. LXIIII.

DIgne penſare & ſufficienter æſtimare nō ualeo quæ ſit illa tam multiplex cogitationū mearū uolubilitas, & tam inqeta & infatigabilis uelocitas: q̄ p tā multa, tā uaria, tā infinita diſcurre me facit. Nulla eñ hora & nullo tpis momento qeſcere poſſum, ſed p infinita ſpatia locorū, & uolumina tēporum mira feſtinatione pertranſeo. Vndique patet mihi facilis tranſitus: agilis diſcurſus: de ſummis ad ima, & de imis ad ſumma: de primis ad nouiſſima, de nouiſſimis ad prima. Digne explicare non poſſum, quot alternationis modos momentaneis pmutationib⁹ induo: & quàm multiformiter me alternātiū uiciſſitudinū motib⁹ uariare cōſueui: & qbus pturbationib⁹ quotidie afficior. Modo me in fiducia erigo: modo in diffidētiā cado. Nūc p cōſtantiā figor: nūc ſubitaneo terrore cōcutior. Modo me turbat ira: modo ingens furor exagitat. Nec illud adeò mirum, ꝓ uariis qualitatibus diuerſiſq; perturbationib⁹ per ſingula momenta

menta afflictior: ſed illud ſupra modū ſtupendum, q̄ ſub eo dem pene momento ſæpe cōtrarijs affectionibus tangor: nūc odio, nunc amore ducor: modo gaudio, modo mœro re detrahor. Quàm ſæpe inter mira gratulationis meæ tri pudia ſupueniens ſubitoq; emergēs triſtitiæ cauſa me ue hementer concutit ac deijcit, & omnē illā exultātis animi mei ſolēnitatem ſubito in mœrorem uertit. Sæpe diu mul tumq; delicta, nimio poſtmodū odio p̄ſequor, & uehemē ter approbata atq; deſiderata ſubito deteſtor. Sed quis oīm mearū affectionū qualitates enumeret? q̄s oēs uaria tionis meæ modos explicare ſufficiat? Penè quot ſunt di uerſitates rerū, tot ſunt uarietates affectionum mearum.

Quàm bonū ſit q̄ hō ſeipſū cognoſcat. Ca. LXV.

CVm inter oīa aīalia hūanū genus tum digni ori forma, tū digniori pōtētia digni⁹ reperiatur nulla ſcīētia melior ē illa qua cognoſcit homo ſeipſum. Relinque ergo cætera, & teipm diſcu te: per te curre, & in te cōſiſte. A te incipiat cogitatio tua, & in te finiatur: nec fruſtra in alia diſtendaris te neglecto. Præter ſalutē tuā nihil cogites: qm̄ in acquiſitione ſalutis tuæ nemo eſt tibi germanior, nemo propinqor teipſo. Si uerò aliq̄d cogitatiōi tuæ ſe offerat quod nō quoquo mō ad tuiſp⁹i ſalutē ptineat, illico reſpue & expue, ut ſemp te poſſis inſpicere, & de cognitiōe tui uenire ad cognitionē dei. Agnoſcere ſe debet homo ad quæ bōa ſit naturaliter prōptior, uel ad quæ mala p̄cliuior: quib⁹ ſtudijs debeat uehementius inſiſtere: cōtra quæ mala debeat inſtantius uigilare: quib⁹ exercitijs ualeat melius promoueri: quib⁹ uitijs ualeat facili⁹ corrūpi: qb⁹ culpis ſubiaceat, uel qui bus meritis emineat, & q̄d pro his pœnæ uel præmij expe ctare debeat: quantum quotidie p̄ficiat, uel deficiat: cum quanta animi induſtria ſatagat præterita mala fiere, præ ſentia declinare, futura præuenire: cū quanta animi con ſtantia ſtudeat reparare bona amiſſa, cuſtodire & multipli care poſſeſſa. O quàm neceſſaria diſcuſſio & quàm miran da ſpeculatio: tot animi uirtutes, tot eius exercitationes, tot eius ſtudia uel merita præ oculis habere, & huiuſce modi contēplationi diutius inhærere. Suſpende ergo ani mū tuū ab inferiorū amore: ne fortè de ſublimib⁹ electus, & de loco uoluptatis à propria cōcupiſcētia abſtractus & illectus, poſt cōcupiſcentias tuas eat, & uagus fiat & p̄fu gus ſup terrā. Denicq; ſi cupis implere dn̄icū p̄ceptū: oīmi cuſtodia ſerua cor tuū. Neſcit em̄ q̄d de ſpiritu angelico, quid de ſpū diuino ſentire debeat q ſuū priùs nō cogitat. Nihil recte exiſtimat q ſeipſum ignorat. Neſcit q̄ ſub pe dibus ſuis oīs mūdana glia ſubiaceat, q̄ cōditionis ſuæ di gnitatē nō penſat. O cuſtos cordis, ſi nondū es idoneus i trare ad teipſum, quo ad illa rimāda idone⁹ eris quæ ſunt intra uel ſupra teipm? Si necdū dignus es itrare taberna culū primū, qua frōte p̄ſumis ingredi tabernaculū ſecun dū: hoc eſt i ſancta ſctōrū? Si nondū moliri potes greſſus altos, ut cū dn̄o Ieſu, uel ſaltē cū Moyſe aſcendas in mon tē excelſum: qua p̄ſumptione paras uolare in cælū? Priùs redi ad te, quàm rimari p̄ſumas quæ ſūt ſupra te. Priùs ſol ortus ſui cōfinia irradiat: quàm ad altiora conſcēdat. Pri mū ergo eſt ut redeas ad teipſum: intres ad cor tuū: diſcas æſtimare ſpm̄ tuū. Diſcute quid ſis: q̄d fueris: quid eſſe de beueris: qd eſſe poteris: qd fueris p naturā: qd modo ſis per culpā: quid eſſe debueris p induſtriā: qd adhuc eſſe poſſis per gr̄am. Diſce ex tuo ſpū cognoſcere qd debeas de alijs ſpiritibus æſtimare. Hæc porta: hæc ſcala: hic itroitus: iſte aſcēſus: hac intrā ad intima: hac eleuā ad ſumma. Vides quātum ualeat homini plena cognitio ſui. Ex hac siq̄dem proficit ad cognitionē oīm cæleſtiū terreſtriū & ifernorū.

Priuat⁹ amor aufert uerū iudiciū: idcirco deo eſt cō mittendum. Capitulum. LXVI.

SCire uellē qualis ipſe ſum, ſed uix de meipſo ue ra diſcernere poſſum. Amor namq; priuat⁹ quē erga meipm habeo: aufert mihi uerū iudicium de meipſo. Idcirco parū mihi credo de meipſo, utpote homini mēdaci: timēs ne ſi me ipm iudico, mētiar iniqtas ſibi. Iudicet ergo me ille cui oīa nuda ſunt & apta quē fallere nō poſſum, qa ſapīa eſt: nec effugere, qa ubiq; eſt: neq; corrūpe, qa iuſtitia eſt. Ille ueniat ad me, cui⁹ deli cię ſunt eſſe cū filijs hoim: q̄ ſtat ad oſtiū & pulſat: parat⁹: itroire ſi ei apuero: Intret ergo & ſctificet ſibi ſctūariū qm̄ ſctus eſt: & domū ei⁹ decet ſctitudo. Extirpet uitia, or dinet cogitatiōes, ſanet affectiōes moresq; cōponat. Null⁹ ei in aliquo reſiſtat: ut ſit in pace locus eius. Vtinā nullus ho minū eſſet mecū exterius: ut familiarius loq poſſem cū eo interius. Ipſe enim & ſecretū quærit: & ſolitarium locum diligit. Fugiam ergo hoim ſolatia & colloquia, ut in ſecre to cordis mei deū habitatorē habere poſſim. Valde tn̄ dif ficile eſt ab exteriorib⁹ ad interiora mētē reuocare, & ibi permanere. Nec minus difficile eſt de uiſibilib⁹ ad inuiſi bilia penetrare, & in illis diutius cōſiſtere. Dura ſunt hæc & multū laboriosa: ſed ualde fructuoſa. Aſſueſcā igit ſola intima cogitare, ſola interiora diligere, & in illis permane re, ut poſſim audire quid loquatur in me dn̄s deus meus. Ecce adſum p̄ſſime dn̄e: tecū ſum: intus ſum. Quādiu in exterioribus occupatus fui: uocē tuā itra me audire nō po tui. Nunc aūt reuerſus ad me, ingreſſus ſum ad te: ut poſ ſim te audire, & tibi loq. Loquere ergo miſericordiſſime: quia audit ſeru⁹ tuus, loq̄re: qa parat⁹ ſum obedire. Quid quid iuſſeris: pro poſſe meo libenter deuotus implebo. O aīa mea, rex angelorū uenit ad nos, & hoſpitat⁹ eſt nobi ſcū. Lætemur ergo de tanto hoſpite nr̄o corde pfecto. De mus ei gloriam & honorē: qm̄ dignatus & uiſitare ſeruos ſuos. Epulemur & iucundemur cū eo in lætitia & exulta tiōe. Delectemur in eo de eo, & null⁹ ſit ei in aliquo mole ſtus, ne ī ira recedat à nobis, & īducat ſup nos maledictio nē pro bn̄dictiōe. Exhibeam⁹ ei omne ſeruitiū charitatis: rogātes & deprecātes ut nobiſcum manere dignetur. Si uerò nō poſſumus p̄ſoluere ei totum quod debemus: ſal tem noſmetipſos humiliter ei ſubdamus ad oēm uolunta tē eius. Sit hæc dies ſolēnis: in qua ſaluatorem noſtrū in hoſpitio nr̄o læti ſuſcepim⁹. Nullū mēbrū, nullū offiū ab hoc gaudio excludat. Cōueniāt ergo in unum omnes co gitatiōes & affectiones, diē feſtū celebrātes in oī puritate & ſanctitate. Nulla ſe aliena cogitatio interſerat, quæ hu ius ſolēnitatis gaudia perturbet. Oculi mei ſemper ad do minū: p̄ quem ſum, uiuo, & ſapio: nec ceſſent lachrymis pe des eius rigare. Audiant & intelligant aures q̄d in nobis ei diſpliceat, uel quid ei placeat: q̄d dānet, uel q̄d approbet Delectetur odorat⁹ illo ſuauiſſimo odore dulcedinis eius. Odor eius odor uitæ æternæ, odor totius ſuauitatis & iu cūditatis. Repleatur os meum laude: ut cātem gloriā tuā altiſſime dn̄e. Sit meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper: ut te poſſim uidere per fidē & cōtemplationē: do nec merear uidere facie ad faciē, Clemētiſſime pater nihil in nobis ceſſet à laude tua. Benedic anima mea dn̄o: & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius. Benedic & dic. Gloria laus & honor tibi ſit rex Chriſte redemptor.

Pſal. 8. Pſal. 92. Nota. Pſal. 84 Pſal. 24 Pſal. 70. Pſal. 18. ps. 102.

Hic probatur anima eſſe deo ſimilis, & ideo ma gis illi obligata. Cap. LXVII.

OAnima mea: ſi uis amari à deo reforma in te ima ginem ſuam, & amabit te repara in te ſimilitu dinē ſuā, & deſiderabit te. Conſilio nāq; ſanctæ trinitatis, ad imaginē & ſimilitudinē ſuā crea uit te creator tuus: q̄ nulli alteri ex creaturis donauit: ut tanto eū ardētius diligeres, quāto mirabilius ab eo te cō ditam intelligeres. Cōſidera ergo nobilitatem tuam: qm̄ ſicut deus ubiq; eſt totus, oīa uiuificans, omnia mouens & gubernans: ita tu in corpore tuo ubiq; tota es, illud ui uificans, mouens, & gubernans. Et ſicut deus eſt, uiuit & ſapit: ita tu ſecundum modum tuum es, uiuis, & ſapis. Et ſicut in deo tres ſunt perſonæ, pater, filius, & ſpiritus ſan ctus: ſic & tu habes tres uires: ſcilicet intellectum, memo riam, & uoluntatem. Et ſicut ex patre generatur filius, & ex utroq; procedit ſpiritus ſanctus: ita ex intellectu gene ratur uoluntas, & ex his ambobus procedit memoria. Et ſicut deus eſt pater: de⁹ eſt filius: deus eſt ſpiritus ſanctus:

non tamē tres dñi,sed unus deus,& tres personæ:ita anima est intellectus;anima uoluntas ,aīa memoria : non tamen tres aīæ,sed una aīa,& tres uires. Ex qb⁹ aīæ uiribus quasi excellētioribꝫ iubemur deū diligere,ut diligam⁹ eum toto corde,tota aīa,tota mente:id est toto intellectu,tota uoluntate,& tota memoria:hoc est toto affectu,sine defectu, cū discretionis intuitu.Nec solus sufficit de deo intellectus ad beatitudinem:nisi sit in amore eius uoluntas.Imo hæc duo nō sufficiunt,nisi in memoria addat:qua semper in mēte intelligentis & uolētis maneat deus: ut sicut nullum pōt esse momentum quo homo non utat uel fruatur dei bonitate uel misericordia : ita nullum sit momentum quo eum præsentem non habeat in memoria.

Hic probatur anima esse tantæ dignitatis,ut habilis & idonea sit esse pater & mater Xpi. Caꝑ. LXVIII.

INtellige dignitatē tuā nobilis creatura : quoniā nō solū insignita es dei imagine :uerūctiā decorata similitudine.Sicut enim creator tuus qte ad similitudinē suam creauit,est charitas ,bonus & iustus,suauis & mitis,patiens & misericors,& cætera insignia quæ de eo leguntur:ita tu creata es ut charitatem haberes,& esses munda & sancta , pulchra & decora: mitis & hūilis.Quas uirtutes quanto plus in te habebis: tanto propinquior deo eris & maiorē tui conditoris geres similitudinē.Quid maius his tibi facere potuit,quàm ut ad similitudinē suam te cōderet factor tuus:& eisdē uirtutum uestimentis te ornaret,quibus ipse ornatus est? At tende igitur diligenter primæ cōditionis tuæ excellētiā, & uenerandā sanctæ trinitatis imaginē in teipsa agnosce: honoremꝫ similitudinis diuinæ(ad quam creata es)habere stude nobilitate morū,exercitio uirtutum,dignitate præmiorū:ut qñ apparebit qualis sit,tunc similis ei apparere possis.Similis enim similē quærit:& qualē te parauerís deo,talis necesse est appareat tibi deus. Si ergo natura
Psal.44 lem pulchritudinē tuam in te reparauerís, cōcupiscet rex decorē tuū:qm ipse est deus tuus:ipse amicus & sponsus:
Mat.12. frater & filiꝰ.Ipse enim dixit. Quicūqꝫ fecerit uolūtatē patris mei qui in cælis est:ipse meus frater & soror & mater est.Audi quō.Virtus & sapientia pris,filius est patris.Verbum patris,uolūtas est patris. Voluntas hois nihil aliud est quàm quædā proles mentis .Si igitur eadē est uolūtas tua, & uoluntas patris:idem est filius tuus,& filius patris. Veritas,sapientia,uoluntas corde cōcipitur : & ex corde generatur.Si igitur idē uis & idē sapis quod pater ,tu eūdem filiū habes quem & pater.In te est utrū sis pater aut mater,an potius utrunqꝫ pater & mater,non tuo merito, sed dei dono.Potes nanqꝫ eū gignere in corde tuo,& in corde alieno.Potes eū cōcipere à corde tuo:& ab ore alieno.Intellectu gignit:cōsensu cōcipit:affectu nascit: effe-
Nota. ctu nutritur.Quādo ueritatē intelligis ,uel alium intelligere facis.Xpm gignis.Nosti uolūtatē dei:consenti ei:& cōcepisti.Qñ gignis,es pater:qñ cōcipis es mater. Amādo parturis:operādo nutris.Sic sic in ptāte cuiusqꝫ relinquitur utrumnā tantæ prolis mater efficiatur. Maledicta ergo sterilis quæ non parit,quæ talē filiū pro uoto p dei gratiā habere potuit.Cur nō similiter maledictus qui nō gignit:nisi qa nō æque in nostra potestate cōsistit ueritatem intelligere,& ueritati consentire? Non enim ueritatē semp intelligo cū uolo:intellectæ autē semper consentio: uelle tñ non possum nisi gratia dei fuerit mecū. Nulla est enim humana industria sine dei gratia.Ex quo prim⁹ homo peccauit.naturæ bonum perdidimus , pariter & arbitrij uigorē,sed non electionē:ne nō esset nostrum ut emendaremus pctm̄.In nobis nāqꝫ manet ad quærendā salutē, arbitrij libertas:id est rationalis uoluntas, sed admonēte prius deo & inuitāte ad salutē,ut uel eligamus uel sequamur.Potestatis nostræ est diuinæ inspirationi acquiescere,& quæ ad salutē nostram pertinent eligere & sequi.Diuini uerò muneris est ut possim⁹ adipisci qđ sequēdo cupimus cōsequi.Nostræ potestatis est & ignauiæ, ut labamur :solicitudinis uerò nīræ est & cælestis pariter adiuto-
rij,ne labamur.Felix homo,qui sic ambulat sapienter , ne cadat:aut si ceciderit,ut statim resurgat. Felicior uero est q nūquā cecidit.Felicissim⁹ aūt est q iam cū deo regnat.

Hic ostenditur anima sancta semp ad recipiendum in se deum esse parata. Caꝑ. LXIX.

FElix homo est cui præsto est cū uoluerit habere filium deum.O quāta est dignitas hois,filiū, habere deū:& quāta est humilitas oīpotentis, habere hominem patrē:& quanta est nobilitas animæ,Xpm Iesum habere sponsum? Sancta ergo aīa, & ueri spōsi amica,ad dilecti sui aduētum summo cū desiderio semp debet inhiare,& parata atqꝫ expedita esse ut pulsantem amicū absqꝫ ulla dilationis iniuria possit suscipere,& uocanti cum omni alacritate occurrere:ne subito & inopinate aduenienti,minus promptā & minus ornatam inueniat:uel diu exclusus,diutinæ præstolationis ullam molestiam sustineat. Aliud est autem cū ipso intrare :atqꝫ aliud est ad ipsum exire.Ibi anima ad seipsam reuertitur, & cum dilecto suo usqꝫ ad intima cordis sui penetralia ingreditur:hic extra semetipsam ducitur,& ad sublimia cōtēplanda subleuat.Quid nāqꝫ est eius introire:nisi se totā in semetipsam colligere? Quid uerō est eius exire:nisi seipsam extra semetipsam totā effundere ? Nihil itaqꝫ aliud est animā cum dilecto suo in cubiculum ingredi, & solam cū solo morari,dulcedineqꝫ eius perfrui ,nisi exteriorum oīm obliuisci,& in eius dilectiōe summe & intime delectari.Se solam cū dilecto uidet,qñ exteriorū omnium oblita ex propria cōsideratione in dilecti sui dilectionem desiderium suum perurget,& ex his quæ in intimis suis cōsiderat,animū suū in eiusmodi affectū inflāmat: & tam ex bonorum quàm ex malorū suorū cōsideratione in gratiarū actionē assurgit:& hinc pro impēsa gratia,hinc p indulta uenia,intimæ deuotionis uictimas persoluit.Vsqꝫ in intimū delectus pducit,& in optimo collocatur,qñ ex intimo cordis affectu & sup oīa diligit.Cogita qd sit quod iuista tua ardētius dilexisti;anxius cōcupisti : quod te iucūdius afficiebat:cæteris qꝫ oīb⁹ profundius delectabat.Considera ergo si eandē affectionis uiolētiā,delectationisqꝫ abundātiā sentis qñ in summi delectoris desiderium inardescis qñ in eius dilectione requiescis.Cui dubiū sit q intimum illum affectionis tuæ sinū necdū teneat,si intimæ dilectionis aculeus animā tuam in diuinis affectibus minus penetrat,tepidi⁹ exagitat quàm in alienis affectionib⁹ aliquādo penetrare uel exagitare solebat.Sed si tantum prorsus uel fortè ualidiorē dilectionis uel delectationis uiolētiam in intimis tuis circa diuina pspexeris,quātā alias nūquā expert⁹ fueris:uide adhuc si fortè aliud aliquid sit in quo delectari uel cōsolari possis.Certè quādiu possum ex aliena qualicūqꝫ re cōsolationē uel iucūditatē cōcipe, nōdū audeo dicere dilectū nostrū intimū ardētissimi amoris sinū tenere.Satage ergo :festina trahere eum adhuc ad interiora & secretiora cordis tui penetralia quæcunque es eiusmodi aīa.Quis cñ neget illud intimū cordis humani penetrale tales recessus habere,seu etiā obtinere posse,in qb⁹ summi & singularis amoris uiolētia cū aliqd p affectū infixerit,aliena omnino delectatione auelli nō possit? Certè si alienā aliquam consolationē quæris uel recipis ,deū tuū quamuis fortasse summe,nondum tñ singulariter diligis.Nondū ergo in intimū pducit,nōdum in ītimo collocat.Si ergo nō satagis introducere eū ad intima tua,qūo te credā uelle uel posse sequi eū ad sublimia sua ? Certum ergo si gnū tibi sit quæcūqꝫ es anima ,q dilectum tuū mi
nus diligis,uel ab illo min⁹ diligeris,si ad theoricos illos Ioan.15.
excessus nondū uocaris,uel uocātē seq nondū meueris. Quō cñ pfecte diligis uel diligeris, si in summorū desiderio ad superna nō raperis,& ad theoricos & anagogicos illos conat⁹ mētis alienatiōe nō trāsis? Vis nosse qa sublimitas diuinarū reuelationū sit manifestū diuinæ dilectionis indiciū? Iam nō dicā(inqt)uos seruos,sed amicos :qa oīa q audiui à pre meo,nota feci uobis. Satage ergo deū tuū intime & summæ diligere,& cñi hora in diuinæ cōtē-

plationis

platiõis gaudiũ ſummo cum deſiderio anhelare. Colli ge teipſam ad temetipſam: & in ſolo diuinitatis deſiderio requieſce.

Anima præcipitur erigere ſe ad ſublimia contemplanda. Capitulum. LXX.

DEbet nanq; aia perfecta, & aſſidue ſummorum cõtemplatiõi dedita, omni hora peregrinatiõnis ſuæ terminum, & ergaſtuli huius egreſſum, cum ſummo deſiderio expectare, & ad illud diuinæ cõtẽplatiõis ſpectaculũ quod in futura uita ſperamus animum ſuũ ſuſpendere, & in eiuſmodi expectatione uehementi deſiderio anhelare, ut quod interim uidet per ſpeculũ & in ænigmate, mereat uidere facie ad faciem. Neceſſe eſt itaq; ad cor altũ aſcẽdere, & mẽtis exceſſu per diuinã reuelatiõnẽ addiſcere qd ſit illud ad qd aſpirare uel ſtudere oporteat, & ad qualẽ ſublimitatis habitũ animum ſuũ cõponere & aſſueſcere debeat. Nã ſi ſemel ad illam luciferã angelicæ ſublimitatis gloriã quis admiſſus fuerit & ad illud diuinorũ radiorum ſpectaculũ intrare meruerit: quàm intimis deſideriis, quàm profundis ſuſpiriis, quàm inenarrabilib⁹ gemitibus eũ q eiuſmodi eſt putamus inſiſtere, quàm aſſidua recordatiõe, quàm iucũda admiratiõe inſpectã claritatẽ credimus eũ retractare, mẽteq; reuoluere, illã deſiderãdo, illã ſuſpirãdo, illã cõtẽplãdo: donec tan
2. Co. 13. dẽ aliqñ in eãdẽ imaginẽ trãsformet à claritate i claritatẽ tanquã à dñi ſpũ. Verũtamen cũ ab illo ſublimitatis ſtatu ad noſmetipſos redimus illa quæ prius ſupra noſmetipos uidimus in ea ueritate uel claritate qua prius pſpeximus, ad noſtrã memoriã oino reuocare nõ poſſum⁹. Et quãuis inde aliqd in memoria teneamus, & quaſi per mediũ uelũ & uelut i medio nebulæ uideamus, nec modũ qdẽ uidẽdi nec qualitatẽ uiſionis comprehendere uel recordari ſufficimus, & mirũ in modũ reminiſcẽtes nõ reminiſcimur: & nõ reminiſcẽtes reminiſcimur, dũ uidẽtes nõ puidemus, & aſpicẽtes nõ perſpicimus, & intẽdẽtes nõ penetramus: donec iterũ meditatione aſſurgamus in cõtẽplatiõnẽ, cõtẽplatione in admiratiõnẽ, admiratione in mentis alienatiõnẽ. Veritatis contẽplatio in hac uita inchoat ſed in futura ſugi perpetuitate celebrat. Per ueritatis contẽplationem erudit hõ ad iuſtitiã, cõſummat ad gloriã. Gra cõtẽplationis cor ab oi mũdano amore nõ ſolum emũdat, ſed ſanctificat, & animũ ad cæleſtiũ amorẽ inflãmat. Qui diuina inſpiratione & reuelatione ad cõtẽplatiõis gratiã promouet, quaſdã arras futuræ illi⁹ plenitudinis accipit, ubi ſempiternæ cõtẽplationi ppetuo inhærebit. Qui uerò cõtẽplationi ueritatis uult uacare, neceſſe eſt ut diſcat requieſcere nõ ſolũ ab opibus malis, ſed etiã à cogitationib⁹ ſuperuacuis. Multi ſiqdẽ etſi ſciãt uacare corpe: minime tñ ualent uacare corde, neſciẽtes facere ſabbatũ ex ſabbato: & ideo non ualẽt ipleré qd dr in pſalmo. Vacate & uidete
Pſal. 45. qñ ego ſum deus. Vacãtes ſiqdẽ corpe, ſed uagãtes ubiq; corde, nequaquã merentur uidere quàm dulcis eſt dñs, & quàm bon⁹ Iſrael de⁹ his q recto ſunt corde. Inde eſt q ho
Pſal. 72. ſtes deridẽt ſabbata eorũ, id eſt ipſa ſuæ uacatiõis ocia in cogitatiões inutiles protrahũt, & per deuia quæq; uagoinceſſu ſine reſpectu peruentionis paſſim huc & illuc uaganf. Anim⁹ eorũ in diuerſa rapit, & nũc in hãc partẽ, nũc in illã diſcurrẽdo mira agilitate in cõtraria agitur. Sic ſic quãdiu ſub egenis hui⁹ mũdi elemẽtis uiuimus, deſideria noſtra ultra gaudia noſtra, extẽdimus: quia infinite plura ſunt quæ cõcupiſcim⁹, quã quæ in hac uita apprehẽdere poſſumus. Beata aũt illa ſupnorũ ſpiritũ multitudo deſideria ſua ultra gaudiorũ ſuorũ nõ extendit plenitudinem quæ fœlicitatis ſuæ infinitatẽ uel imenſitatẽ cõprehẽdere oino nõ ſufficit. Eſt aũt eorũ gaudiũ nõ ſolũ de cõtemplatione creatoris, ſed etiã de cõtẽplandis eius creaturis. Dũ em deũ in oib⁹ ſuis operib⁹ mirabilẽ inueniũt, qd mirũ ſi ubiq; mirãdo uenerant, uenerando miranf magnalia eius quẽ diligũt? Inueniunt itaq; nõ ſolũ i creaturis incorporeis, ſed etiam in creaturis corporeis unde mirentur, unde creatorẽ earũ digne uenerent. Hæc oia iugiter cõtẽplanf cõtemplantes mirãtur, mirãtes lætãtur. Lætãtur de diuina contẽplatione, cõgratulanf de mutua uiſione, mirãtur in rerũ corporaliũ ſpeculatione. Diſcam⁹ & nos cõtẽplãtes mirari, & mirãtes cõtẽplari quõ illi⁹ ſupnæ beatitudinis ciues oia quæ ſub ipſis ſunt indefinẽter aſpiciunt, oimq; quæ ab alto uidẽt ratiõnẽ & ordinẽ cõprehendũt, quõ de mutua ſocietate indiſſolubiliq; charitate in infinitũ gaudeãt: quõ in illã diuinæ claritatis uiſionem inſatiabiliter inardeſcant. Nihil eſt iucũdius, nihil utilius gra cõtẽplatiõnis. Quãto amplius in cæleſtiũ cõtẽplatione delectaris, & delectãdo admiraris, tãto libẽtius immoraris, tãto diligentius perſcrutaris, pfundiusq; illuminaris. Semper in illis inuenies qd mireris, & unde delecteris. Nuſquã eſt copioſior materia admirãdi, & nuſquã utilior cauſa delectandi. In his ergo ſemper ſit tua admiratio & delectatio, nec neceſſe erit alia pro aliis quærere, & p uanã huc illucq; cogitatiõnũ euagatiõnẽ diſcurrere. Deũ nãq; cognoſcere, plenitudo eſt ſcietiæ. Plenitudo aũt hui⁹ ſciæ, plenitudo eſt gloriæ. Cõſummatio gr̃æ: perpetuitas uitæ. Ad hui⁹ uero ſciæ plenitudinẽ opus eſt poti⁹ ĩtima compũctione, quàm pfunda inueſtigatiõe: ſuſpiriis, quàm argumentis: crebris lamẽtationibus, quã copioſis argumẽtationibus: lachrymis, quàm ſententiis: oratiõe, quàm lectiõe: gratia lachrymarum, quàm ſcientia literarũ: cæleſtiũ potius contẽplatione, quàm terreſtrium occupatione.

Finis.

DE ORDINE VITE ET MOrũ iſtitutiõe: alias de doctrina puerorũ, & correctiõe morũ.

Tractatus.

HOrtatur quidẽ timidã mentis meæ imperitiã fraterna charitas, ut de uitæ ordine, & morum inſtitutiõe breuiter loqui debeam. Sed qa tps eſt ut (ipo qui inſpirauit opitulante) opus aggrediar exordium ſumere neceſſarium duxi ab illa laudabili uirtute quæ dicit uerecũdia. Quæ cũ ſit oibus ætatibus, perſonis, temporib⁹ & locis apta: tamen adoleſcentes & iuueniles animos maxime decet. Tres enim uirtutes quæ pueris adoleſcentibus magis congruunt: uerecundia, taciturnitas, & obediẽtia. Nõ eſt autem dubium ſi has ſtuduerint habere, quin poſſint Chriſto duce ad culmen perfectionẽq; uirtutum aſcendere. Morum enim inſignia, & ornamenta uirtutum in illis proculdubio cernimus ſenibus, qui ab ipſo tyrocinio primæuæ ætatis uſq; ad perfectum uirum diſciplinis cæleſtibus exercitati, per uiam domini fortiter cucurrerũt. Quorum ſcilicet ſapientia tantũ uiget & lucet, quãtũ ſenectus ipſa ætate fit doctior, uſu certior, proceſſu tpis prudẽtior. Hæc aũt ueterum ſtudiorum dulciſſimos fructus edit, & alios reficit. Multi nanq; ſenes diu uiuentes, & nihil proficientes, quia nullas ſibi in opportuno tpe diuitias cõgrecarunt inopes omniũ uirtutũ aios iuuenũ reprobæ uitæ morbo inficiunt. Sicut enim per ſenẽ uitioſum & fatuum ita per adoleſcẽtẽ inuerecundũ & temerarium religio ſancta deſtruit. Poſt indoctos nanq; prælatos maloſq; in ſancta eccleſia nulla peſtis ad nocendũ infirmis ualentior in-
1. Tim. 3. uenitur. Deniq; talium hominũ genus, iſta (de quib⁹ apls prædixit) tempora prohdolor ſine numero fuerũt, qñ ferme oia quæ bona ſunt & ſancta, peſſundari cõfundiq; uidemus. Et qñ ſenes in melius mutari ab illa malitia uitiorum cõſuetudine difficillimũ eſt, debemus manũ adoleſcẽtibus porrigere q̃ſi dare uolunt operã, oi depulſo tẽpore poſſint utiq; per gratiã Xpi uitã corrigere mores cõponere, actuſq; ſuos in oibus meliorare. Idcirco diu eſt q de ſiderauí ppter iuniorũ ſalutẽ (eorũ præcipue cũ q̃bus uiuo) ex opuſculis patrũ pauca q̃dam deflorando colligere quæ tenerę ætati eorũ uideant ſpãlr cõſulere. Eſt em mihi fateor triſtitia magna & cõtinuus dolor ſup cæcitate cordis eorũ, q cũ didicerint i ſchola Xpi qualr debeãt & uitia ppulſare & ſctis uirtutib⁹ inſudare, heu rebelliõis ſpũ armati, tã præcipiti ipetu per abrupta uitiorũ currunt ad

mortem,ut eos auriga præsidēs nullo freno disciplinæ ua leat cohibere. Deberēt utiq; in domo dei ad cultū diuini honoris sup oēm ornatū tanquā uas aureū refulgere. Cur aūt qui ab ipsis primis rudimentis infantiæ educati sunt tāta cura,tātoq; labore,nisi ut fortes in bello facti,contra mundū & eius cōcupiscētias,cōtra carnē & eiꝰ desideria, cōtra diabolū& eius multiplicia tentamenta uiriliter pugnent? Sed quod admirādū est & dolēdū, plus eis quàm cæteris grauis & austera uidet disciplinæ regula. Quare hoc,nisi qa secularē magis diligunt uitā? Certe uel nullꝰ uel rarus inter eos inuenit qui libenter sequat antiquorū patrū instituta,& maiorū uitā diligat:aut quia labor eum terret,aut qa in lubrica ætate difficiliior est abstinētia, aut quia alacri adolescētiæ uidet uita obscurior,& ideo ad ea cōuertunt studia quæ plausibiliora arbitrātur. Præsentia qppe plures quàm futura pferunt,sed meminisse debēt qa nō pſentibus sed futuris militamus. Vnde quò præstātior causa,eò debet esse cura attētior. Infœlix q legē uitæ & disciplinæ abiicit, & maiorū gubernari magisterio refugit. Iste uerò nō fm deū,sed fm se uiuit, q̄ si poterit est cū qbꝰ uult,pgit quo uult & quātū uult,ridet&iocat inter quos & ubi & qñ uult. Postremò q̄cqd naribus suaue est,qcqd tactui blandū, qcqd oculis delectabile, q̄cq̄d cæteris sensibus carnis suæ iucūdū,exercet ac sequit. Ille uerò qui fm deū uiuit,non qđ eū carnaliꝰ delectat, sed qđ spūaliꝰ ædificat facit: & qcqd cupit aut agit,non uult ex sua sed ex dei uolūtate,maiorūq; suorū iussiōe ꝓcedere. Nemo tñ positus in adolescētiæ uel intēperantiæ lubrico, de sui cōuersiōe desperet. Oleaster em̄ oliuæ incertꝰ amissa amaritudine efficit fructuosus. Si ergo agricultura cōuertit stirpiū qualitatē, nónne studia doctrinæ & disciplinæ assiduitas mitigare pñt quaslibet ægritudinis passiōes? Sed ne puerilis uita uariꝰ lapsibꝰ uitiet oportet teneros aios ꝑfatis diligēter mācipare uirtutibꝰ, quatenꝰ bona cōsuetudo cū ætate siliꝰ accrescat. Vt igit clarius patescat quāta & qualis uirtꝰ sit uerecūdia,pris Ambrosij magna ex parte ponam̄ sensus & uerba:ne si fortè me paruipēderint stultū homūtionē,magnū Ambrosiū,imo i Ambrosio Xp̄m, nō audeant spernere. Sic em̄ ille ait instruēdorum morū magister: Est aūt bonorū adolescētiū timorē dei habere,deferre pri bꝰ honorē,castitatē tueri, nō aspnari humilitatē, diligere clemētiā ac uerecūdiā:quæ ornamenta sunt minori ætati. Vt em̄ in sensibꝰ grauitas,in iuuenibꝰ alacritas:ita in pueris adolescētibꝰ uerecūdia uelut quadā dote cōmendatur naturæ. Quàm pulchra uirtꝰ uerecūdia,& suauis gra,quæ nō solū in factis,sed etiā in ipsis spectat sermonibꝰ, ne modum ꝓgrediaris loquendo,ne qd indecorū sermo resonet tuus. Speculū em̄ mētis plerūq; in uerbis refulget. Ipsum sonū uocis libra modestia,ne cuiusquam offendat aurem uox incōposita. Deniq; in ipso canēdi genere prima disciplina uerecundia est:imo etiā in oī usu loquēdi, ut sensim qs aut psallere aut legere aut postremò loqui incipiat, ut uerecūda principia cōmēdent ꝓcessum. Est em̄ in oculis uerecūdia,qua ꝓhibet boni adolescētis pudica aia intueri & alloq fœminas,nō ut execret sexū,sed ut fugiat uitiū. Plurimū aūt ꝓficit ad tuitionem castitatis custodia oculo
Matt.5. rū. Multi uerò perierūt ꝓpter speciē carnis. Vñ dñs. Qui uiderit mulierē ad concupiscēdū eā:iām mœchatus est eā in corde suo. Bonæ indolis adolescentes in monasterio uiuētes,ita se omi studio cōseruent,ut adolescētiā suā nulla libidinis sorde cōmaculēt,ut ad altare Xp̄i quasi de thalamo uirgo ꝓcedāt. Quorū tanta animi debet esse mūditia. ut præ nimia uerecūdia ne sermonē qdē audire uelint uel locū ipudicū. Et ne incētiuis naturalibꝰ superent,necesse est ut lasciuies caro eorū crebris frāgat ieiunijs. Meliꝰ est eos stomachū dolere,quàm mētē. Beatꝰ planè adolescens qui castus perseuerat & corpore&mēte. Huic ꝓculdubio caro & sanguis redēptoris nostri efficit salus & uita. Sunt &q ꝓpter humanā cōfusionē,sine respectu diuini timoris pleni sordibꝰ audacter se ingerūt tātis mysterijs. Audiant aūt qđ scriptū est. Hō uidet in facie:deꝰ aūt in corde. Sed illi plus metuūt hoies,quàm deū. O cæca temeritas,ô dei mira patiētia. Nūqd em̄ tantū peccauerūt uel quos ignis cōsumpsit,uel quos terra absorbuit? Nunqd tale scelus filiorū Aarō,alienū ignē offerētiū,quale est istorū qui tam terribilia sacra sumūt sibi ad mortē? Etem̄ sic uiuēdum est ut panē illū supersubstātialē semp accipe ualeamus:qa uæ ei q se alienū fecerit ab eo. Et multū uæ illi qui spurcus & īmūdus accesserit. Vtrobiq; grāde periculū. Ideo magna necessitas instat ne īdigni inueniamur. Quapropter tenēda est in oībꝰ uerecūdia pudicitiæ comes, cuius societate castitas ipsa tutior erit. Bonꝰ em̄ regēdæ castitatis pudor est comes,q si repellat prima pericula,pudicitiā uulnerari nō sinit. Etiñ iuerecūdis oculis,& lasciuis sermonibus,libidinosus animꝰ deprehēdit:& ꝑ exteriorē hoiem interioris hois uita mōstrat. Multa & dura corpis bella sustinet adolescētia, & calore sanguinis iflammata,ut euadere possit,oī indiget custodia. Quāto plura sunt quæ impugnant pudicitiam,tanto maiora sunt præmia:quia ubi maior labor:ibi merces erit amplior. Amatores aūt uerecūdiæ sumant exēplū de matre dñi,quæ quāuis esset mitissima: tñ præ uerecūdia salutantē se angelū non resalutauit. In ipsa uerò oratione nostra multū uerecūdia placet,multūq; cōciliat gratiæ apud dñm nostrū. Nónne hæc ꝑtulit publicanū, Luc.18. & cōmendauit eū:qui nec oculos suos audebat ad cælū leuare? Ideo iustificat dñi iudicio plus quàm ille pharisæus, quē deformauit ꝑsumptio. Oremꝰ & nos inquantū possumus in incorruptiōe quieti & modesti spūs,q est ante deū locuples. Paulꝰ quoq; cū oratione deferri ꝓcepit,cū uerecun 1.Tim.2. dia & sobrietate:primā hanc & quasi præuiā uult esse orationis futuræ,ut non gloriet peccatoris oratio, sed quasi colore pudoris obducta,quo plus defert uerecūdia de recordatione delicti, eò uberiorē mereat gratiā. Est etiā in ipso motu,gestu,incessu,tenēda uerecūdia. Habitus enim mētis,in corpis statu cernit. Hinc hō cordis nostri abscōditus,aut leuior,aut iactantior,aut turbidior,aut ecōtra grauior,& cōstātior,& purior,& maturior æstimat. Itaq; uox quædā animi est corpis motꝰ. Sæpe em̄ per incessum ꝓdit q̄lis sit animꝰ. Lucet qppe in quorūdā incessu imago leuitatis,species quædā scurrarū ꝓcurſantiū. Sunt em̄ qui sensim ambulādo imitant histrionicos gestꝰ,& quasi quædam fercula pomparū,& statuarū motus nutātiū: ut quotiescūq; gradū trāsferūt,modulos quosdā seruare uideāt. Nec cursim ambulare honestū arbitror, nisi cū causa exigit alicuiꝰ piculi uel iustæ necessitatis. Nā plerūq; festinātes anhelos uidemꝰ torquere ora qbꝰ si desit causa festinationis necessariæ,fit neuus iustæ offensiōis. Sed nō de his dico qbꝰ rara ꝓperatio ex causa nascit,sed qbꝰ iugis & cōtinua in naturā uertit. Nec ī illis ergo tāquā simulacrorū effigies ꝓbo,nec ī istis tāquā excursorū ruinas. Est ei gressus ꝓbabilis,ī quo est spes authoritatis,grauitatis pōdus trāqllitatisq; uestigiū:ita tñ si studiū desit atq; affectatio, sed motꝰ sit purꝰ & simplex. Nihil em̄ fucatū placet. Motū aūt natura informet. Si quid sanè in natura uitiꝰ est:industria emēdet:ut ubi ars deest,nō desit correctio. Q; si etiā ista spectēt itineri,quanto magis cauendū est ne qd turpe exeat de ore? Hoc em̄ grauiter coinquinat hoiem. Nō enim cibus coinquinat,sed iusta obtrectatio, sed uerborū obscœnitas. Hæc etiā uulgo pudori sunt. In nr̄æ uerò religiōis ꝓposito,nullū uerbū incutiat uerecūdiā,quod inhoneste cadat. Et non solū nihil ipsi indecorū loq,sed nec aurē qdē debemus hmōi ꝑbere dictis:qa quē delectat audire,alterū loq ꝓuocat. Audire quoq; qđ turpe sit,pudori maxio est: uidere uero si quid hmōi fortuitu accidat, quāti horroris est? Quod ergo in aliis displicet,nunqd pōt in seipo nō displicere? Nec ipa natura nos aliter docet: q̄ pfecte qdē oēs partes nostri corpis explicauit. ut & necessitati consuleret & gratiā uenustaret:sed tñ eas q̄ decori ad aspectū forēt,ī qbus formæ apex q̄si ī arce quadā locatus, & figuræ suauitas,& uultus spes emineret,operādiq; usus esset paratior: obuias atq; aptas reliqt Eas uero qbus esset naturale obsequium necessitatis:ne deforme sui ꝑberent spectaculum

partim

Partim tanquam in ipso emẽdauit atq; abscõdit corpore: partim docuit atq; suasit tegendas. Nónne igitur ipsa natura magistra sit uerecundiæ? Cuius exemplo modestia id qđ in hac corporis nostri fabrica abditũ reperit, operuit & texit. Ergo naturæ opifex sic nr̃æ studuit uerecũdiæ, sic decorum illud & honestũ in nostro custodiuit corpore, ut duct⁹ quosdã atq; exitus cuniculorũ nostrorũ post tergũ relígaret, atq; ab aspectu nr̃o auerteret, ne purgatio uentris uisum oculorũ offenderet. De quo pulchre ait apl's.
1. Cor. 12 Quæ uidẽt (inqt) corporis nostri mẽbra infirmiora, necessariora sunt & quæ putamus ignobiliora mẽbra corporis esse: eis abũdãtiorẽ honorẽ circũdam⁹, & quæ inhonesta nr̃a sunt, abũdãtiorẽ honestatẽ habẽt. Etem̃ imitatiõe naturæ industria auxit gratiã, ut nõ solũ abscõdamus ab oculis: uerũetiã quæ abscõdenda accepimus, eorũ indicia ususq; mẽbrorũ sua appellatiõe nũcupare, indecorũ putemus. Deniq; si casu aperiãt hæ partes, cõfundit uerecundia: si studio, impudentia estimãt. Cũ igit̃ in quibusdã humanis mẽbris tãta sit deformitas, ut noĩari magna sit uerecũdia: heu quàm turpes illi sunt & quàm ipudẽtes q has secretas partes corpis nõ solũ desiderãtes cernũt, sed etiã studiose tangunt? Pudet me ac piget illorũ facta referre in quib⁹ regnat sodomitica libido: qb⁹ sic irat⁹ est de⁹, ei⁹ q; iusto iudicio ita traditi sunt in reprobũ sensum, ut masculus ĩ masculũ turpitudinẽ operẽt. Nónne deteriores brutis sunt effecti aĩalib⁹ qb⁹ nõ est intellect⁹? Si em̃ Chã qui nudatũ patrẽ uidẽs risit, in filio maledictus est: qua isti maledictiõe feriunt̃ q desiderio peccãdi suã aliorũq; turpitudinẽ detegere nõ erubescũt? Vtinã uiderent quãtũ flagitijs talib⁹ deũ offendũt. Sũt etiã q pulchros hoies (despectis deformibus) amãt & laudãt, suscipiũt & honorãt. Illi em̃ qui sanos habent oculos, solã animi pulchritudinẽ in hoie diligũt & reuerent̃. Qualis est aũt ista pulchritudo: quã leuis febricula perdit, & rugosa senectus ita dissoluit ut nec fuisse putẽt? Et tñ sunt q habẽtes hãc extollunt̃: & cũ sint uacui uirtutib⁹, per hãc solã glorioso⁹ se arbitrãt̃. Nos certè in pulchritudine locũ uirtutis nõ ponim⁹: gratiam tñ nõ excludim⁹: qa uerecũdia etiã uultus ipse solet pudore suffundere, gratioresq; reddere. Vt artifex in materia cõmodiore meli⁹ operari solet, sic uerecũdia in ipso quoq; corpis decore plus eminet: ita tñ, ut ipse nõ sit affectatus corpis decor, sed naturalis, simplex, neglect⁹ magis quàm expetit⁹: nõ p̃ciosis & albẽtib⁹ adiutus uestimẽtis: sed cõib⁹, ut honestati uel necessitati nil desit: nil accedat nitori. Vox ipsa nõ remissa, nõ fracta, nihil fœmineum sonans (qualẽ multi grauitatis specie simulare cõsueuerũt) sed forma quãdã & regulã ac succũ uirilẽ reseruãs. Hoc est em̃ pulchritudinẽ uiuẽdi tenere, cõueniẽtia cuiq; sexui & personæ reddere. Hic ordo gestorũ optim⁹: hic ornat⁹ ad omnẽ actionẽ accõmodus. Sed ut molliculũ & infractum uocis sonũ aut gestũ corpis nõ pbo: ita neq; agrestem ac rusticã naturã imitãdã esse censeo. Eius disciplinæ formula effigies honestatis est. Imitẽt pius adolescens uestigia
Nota. Isaac & Ioseph. Sit uerecundus, castus, simplex & sobrius humilis, obediẽs, patiẽs, & remissor iniuriæ. Faciat ut Daniel & tres pueri: studeat sapiẽtiæ, & non det se illecebris gulæ. Piguis uẽter nõ gignit tenuẽ sensum. Fugiat ebrietatẽ tãquã uenenũ. Si religiosus & sapiẽs uult esse, nũquã uinũ redoleat ne audiat illud philosophi. Hoc nõ est oscula porrigere: sed uinũ ppinare. Amet ẽtãrũ scripturarũ scientiã, ne mens ei⁹ uel uanis uel lasciuis cogitatioib⁹ patẽat. Beat⁹ q diuinas scripturas legẽs, uerba uertit in opa. Sit abstinẽs irarũ, & fugitans litiũ, ut bonis pollere mori⁹ hoc indicio cõprobẽt: sicq; se exhibeat, ut seniores inter quos habitat, dũ admirãt̃ uitã, nõ sinãt̃ despicere ætatẽ. Sit inter fratres coæquales suos prim⁹ ĩ ope, extrem⁹ ĩ ordine: & ita singulis uirtutib⁹ insẽt, ut nulli eorũ secundus inueniãt̃. Delectat me adhuc in partib⁹ demorari uerecũdiæ: qa ad eos loquor q adhuc bona eius ex semẽtip̃is nõ recognoscũt, aut dãna nescĩũt. ¶ Ordo quidẽ uitæ tenendus est. Et à uerecundia prima quadam fundamẽta ducantur: quæ socia ac familiaris est mentis placiditati: proteruiã fugiẽs: ab omni aliena luxu: sobriẽtatem diligit: honestatẽ fouet: decorũ nil reqrit. Sequat̃ cõuersationis electio, ut adiungant̃ pbatissimis qbusq; seniorib⁹. Nã ut æqualiũ usus dulcior, ita senũ tutior est, q magisterio quo dã & ductu uitæ colorãt mores adolescentiũ, & uelut muricæ pbitatis inficiũt. Nẽpe si hi q sunt ignari locorũ cũ solertib⁹ uiarũ iter adoriri gestiũt: quãto magis adolescẽtes cũ senibus debent nouũ iter sibi aggredi: quominus errare possint, & à uerò tramite uirtutis deflectere? Nihil enim pulchrius quàm eos & magistros uitæ habere & testes. Pulchra itaq; copula seniorum atq; adolescentiũ. Alij testimonio: alij solatio sunt. Alij delectationi: alij honori. Legit̃ q; Barnabas Marcũ assumpsit, Paul⁹ Silã & Timotheũ & Titũ, ut seniores cõsilio p̃ualerẽt: iuniores ministerio. Patet nãq; q; nulla ars discit̃ absq; magro. Si em̃ aĩalia, & feræ & aues & apes duces habẽt, & principes suos sequuntur: quanto magis hoies sine doctore & rectore eẽ nõ possunt. Inde cauẽdũ est ne adolescẽtiores & paruuli sine duce ingrediant̃ uiã quã nũquã ingressi sunt, & ĩ partẽ alterã declinãtes errores patiant̃: si uel pl⁹ uel mín⁹ ambulantes quàm necesse est aut currẽtes lassent̃, aut moram faciẽtes obdormiãt. Plerũq; & uirtutib⁹ pares, dispares ætatib⁹, sui delectãt̃ copula: sicut delectabant̃ Petr⁹ & Ioãnes. Actu. 15.
Nã adolescẽtẽ legim⁹ Ioãnẽ: quãuis nulli seniorũ in uirtute fuerit secũdus. Erat em̃ ĩ eo senect⁹ uenerabilis morũ & cana prudẽtia uirtutũ oĩm. Magnũ em̃ huius uitæ solatiũ est, ut habeas cui pectus tuũ aperias: cũ quo arcana partiãris: cui cõmittas secreta cordis tui, ut ames & sequaris eũ q tibi paterna pietate ĩ tristib⁹ cõpatiat̃, ĩ psecutiõib⁹ adhortet̃, & ĩ psperis gratulet̃. Fœlix talis societas talisq; amicitia: qa nihil est ĩ rebus hũanis pulchrius. Teneamus ergo uerecũdiã, uel eã quæ ad totius uitæ ornatũ nos attollit modestiã. Magna aũt est modestia idiuidua uerecũdiæ socia: quæ cũ sit sui iuris remissior, nihil usurpãs nihil uẽdicans, & quodãmõ intra uires suas contractior, diues est apud deũ. Verecunda medestia, & modesta uerecundia est: quæ nulli insidias machinãt̃: læsa nõ irascit̃: & cunctos simpl'r respiciẽs, de nullo siniſtrũ aliqd suspicatur. Hãc teneam⁹ pueri, hãc diligamus: & ut eã semp habere possim⁹ fugiẽda est nobis familiaritas & cõfabulatio eorũ q turpiter & indisciplinate uiuũt. Taliũ aũt ĩfinitus est numerus. Habet sanè suos scopulos uerecundia, non quos ipsa inuehit, sed quos sæpe incurrit. Si in tẽperatiũ incidas consortia, qui sub spæcie iucũditatis uenenũ infundit bonis. Hi si assiduĩ sunt, maxime in conuiuio, ludo, risu, ac ioco, eneruãt grauitatẽ illam uirilẽ, & animos pueriles corrumpunt, atq; suis malis assuefaciunt. Caueamus itaq; ne dũ relaxare animũ uolumus, soluam⁹ omnẽ harmoniã: quasi concentũ quendã bonorum operũ. Vsus em̃ cito inflectit naturã. Quàm multos stultorũ societas decipit? Quid nobis cũ fabulis, risu, & ioco? Nã licet interdũ honesta ioca suauia sint: tñ ab ecclesiastica aberrãt regula. Qm̃ quæ in scripturis sanctis nõ reperimus, quõ usurpare possumus? Cauẽda sunt em̃ oĩa quæ inflectere p̃nt grauitatẽ ppositi nostri nostræq; pfessionis. Væ uobis qui ridetis: qa flebitis uos, dñs ait. Nos ridẽdi materiã requirimus, ut hic ridẽtes, illic fleamus ¶ Ipsum nanq; dñm fleuisse legimus. Nõ solũ profusos, sed etiã oẽs iocos arbitror declinãdos: nisi fortè plenũ grauitatis & gratiæ sermonẽ esse, ĩdecorũ est. Ingemiscẽdũ est aũt iugiter, & postposita securitate lugẽdum: ne à deo deseramur ppter superbiã & negligentias, & ĩ potestate dæmonũ relinquamur. Reuera quẽ deus relinqt, dæmones suscipiũt, & susceptũ suæ perditionis participẽ faciũt. Terribilis in consilijs sup filios hoium deus. Operat̃ figulus ex eadẽ massa aliud uas in honorem: aliud in cõtumeliã. Sunt uasa miæ: & sunt uasa iræ. Sunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Sunt multi uocati, & pauci electi. Et ideo unusquisq; nostrũ salutẽ operẽt suam (sicut ait apl's) cũ timore & tremore. Declinet à uanitate: mũdi spernat amorem. Amplectat̃ luctum & quietem, & sectetur

Luc. 6.
Luc. 19.
Psal. 65.
Rom. 9.
Mat. 20
Phili. 2.

quantū poteſt uerecundiã,tranquilamq́ mãſuetudínem: quæ facit ut hõ ínter hoíes pacífice uſuat,ut ad oñia quæ ínhoneſta ſunt erubeſcant.Laudãda aũt uírt⁹ uerecũdíæ: quía quorum oculos,aures,línguamq́ poſſídet,non ſínit turpíter ludere ac rídere:efficíes eos graues & mítes.Ecõ tra grãde uítium eſt ſcíuniorũ ímpudentía:quæ ímprobo auſu & díſſolutione ſua patres & fratres conturbat: quía
Luc.18. ſicut ſcríptũ eſt:nec deũ nec hoíes reuereꝛ:ſed lætaꝛ, cum
Prou.2. malefecerít:& exultat ín rebus peſſímis. Facta eſt eí frons
Hiere.3. meretrícis:quía nõ põt erubeſcere. Vbí língua audax,& frons ínuerecũda:qd loquaꝛ quídue agat nõ curat.Cum eñ boní adoleſcẽtuli & mãſueti tacẽdo reuereãꝛ maíores ſuos nemo ſolít⁹ taciturnitatís hãc laudẽ putet:qa ſílẽtiũ ípſum(ín quo eſt relíquarũ uírtutũ ociũ) maxímus actus uerecundíæ eſt.Deníq́ ſi naturale eſt,aut ífantíæ deputa tur:aut ſuperbíæ probro daꝛ,ſi uerecũdíæ: laudí ducítur.
Dani.13. Tacebat ín periculís Suſanna,& grauí⁹ uerecũdíæ quàm uítæ damnũ putabat, ubí ſolí loquebaꝛ cuí poterat caſta
Gen.39. uerecũdía loquí. Fugít & pulcher Ioſeph relícta ueſte ín manib⁹ fornicaríæ:tacẽsq́ celeríter egreſſus eſt, quí ínco
Exod.3. grua ſuæ uerecũdíæ audíẽs,nõ poterat díu ſtare. Moyſes
Hiere.1. quoq́ & Hieremías qꝺ poterãt per gratíã:excuſabãt per uerecundíã. Tutí⁹ eñ eſt dícere quàm docere;tacere quàm loquí.Quíd aũt magís poteſt uerecundíæ bonũ,quàm ut íuniorum ætas magís debeat dícere quàm tacere? Pytha goras q̃ppe legẽ dedít ſílẽtiũ díſcípulís ſuís, ut tacẽtes per quínquẽníũ,loquí díſcerẽt: & tu nõ uís tacere,cuí uírtus ſílẽtiũ ꝓpría eſt? Quíd opus eſt ð adoleſcẽs ut ꝓperes perí culũ ſuſcípere loquẽdo:cũ tacẽdo poſſís eſſe tutíor? Quã plures uídí loquẽdo íncídiſſe ĩ pctñ: uíx quẽquã tacẽdo. Ideoq́ tacere noſſe:quàm loq difficili⁹ eſt. Scío pleroſq́ loquí:cum tacere neſciant.Rarũ eſt tacere quẽquã,cũ ſibí loquí níhil ꝓſit.Sapiens ergo eſt quí nouít tacere.Alligare moneo ſermonẽ tuũ:ne luxuríet,ne laſcíuiat,& ín mul tíloquío pctã ſibí colligat.Sic reſtrictíor:& rípís ípſius co erceatur.Cíto lutũ colligít amnís exundãs.Sít tíbí grauí tas ín íncéſſu:ín ſermõe põdus:atq́ ín uerbís mod⁹. Hæc aũt ſí cuſtodíerís,erís mítís,mãſuet⁹,& modeſt⁹. Cuſtodí cor:& retíne línguã.Bona eñ poſſeſſío,mens bona. Sepí ergo hanc poſſeſſionẽ,& munί eã undíq́:ne írruãt ín eam & captíuã ducãt írrationabíles corporís paſſiões. Cuſto dí quãtũ potes ínteríorẽ hoíem tuum. Noli eũ quaſi uílẽ negligere ac faſtídíre: qa precíoſa poſſeſſío eſt: & merito precíoſa:cuíus non cadacus fructus& tẽporalís, ſed ſtabí lís atq́ æternæ ſalutís eſt.Sí uís bene cuſtodíre:tace príus & audí:& nõ delínquas ín língua.Graue malũ:ut alíquís ore ſuo cõdẽneꝫ. Etenim ſí pro ocioſo uerbo reddet unuſ quíſq́ rationẽ ín díe ſudícíj:quãtomagís pro uerbo ímpu ritatís,& turpítudínís,& ímpietatís? Videamus etíam ne rationẽ ponam⁹ pro ocioſo ſilentío.Eſt ením fructuoſum & negocíoſum ſilentíũ.Tacẽdo ením apud hoíes:melíus loquímur deo. Multæ ením cõtẽplatíones ſunt qbus aía deuota deo tacẽdo mírabíliter paſcitur. Dauíd propheta docuít nos tanquã ín ampla domo deambulare ín corde noſtro,& cõuerſarí cũeo tanquã cũ bono cõtubernalí,ut
Pſal.38. ípſe díceret ſibí& loquereꝫ ſecũ.Dixí cuſtodíã uías meas
Exo.14. Moyſes ín ſilentío loquebaꝫ & ín ocío operabaꝫ.Quãdo
Exo.17. ergo ſuſtus ſol⁹ eſt:quí ſemp cum deo eſt? Quõ ſolítarius eſt:quí numquã ſeparaꝫ à Chriſto? Quãdo aũt feríaꝫ à ne gocío:q nũquã feríaꝫ à merito quo cõſummaꝫ negocíũ? Quíbus aũt locís circũſcríbíꝫ,cuí totus mũdus díuítiarũ poſſeſſío eſt? Qua exíſtímatione díffinítur,q nec operatío ne cõprehenditur? Nunc quídẽ de deo cogítat & ſanctís angelís eí⁹,atq́ de ímarceſſíbílí gloría æternæ beatítudí nís:nunc uerò de uerſutíjs díaboli,de pctís ſuís, de hora mortís,de pœnís ínferní,de díe tremendí ſudícíj:nunc de profunditate díuínarũ ſcripturarũ:de narura uírtutũ, de cõpoſítione morũ bonorũ.Quàm glorioſum tale ſílẽtiũ: ubí eloquía dñí,eloquía caſta ſunt? Eſt ígíꝫ tacendí & lo quendí modus.Bona mens & uerecũda,ut loquaꝫ,multa príꝰ cõſíderat,qd dícat,& cuí dícat,quo loco,& quo tpe.

Merito ſapíẽs dícẽdus eſt quí nouít tẽpus loquendí. Vñ bene aít ſcíptura,Homo ſapiens tacebít uſq́ ad tempus. Eccle.2.
Ideo ſancti dñí qui ſciebant qa uox hoís plerũq́ peccato íũcta eſt, & ínítium erroris humaní ſermo eſt hoís:tacere amabãt. Deníq́ ſanctus Dauíd aít. Poſuí orí meo cuſto díam. Propheta cuſtodiebat,& tu non cuſtodíes? Potes Pſal.38.
aũt cuſtodíre:ſí cíto nõ loquarís.Lex dícit. Audí Iſrl'&c. Audí eñ dixit:& nõ loquere. Tuæ ením ætatís eſt tacere Deut.6.
& obedíre non de maíoris ſnía íudícare.Scríptũ eſt íterũ: Audí Iſrael,& tace.Iſaac deferebat patrí ſuo honorem:& obedíẽs eí⁹ uolũtatí,nõ recuſabat morí,Ieſus uerò Naue Gen.22.
ſedulo obſequío Moyſen uenerabaꝫ: & obediens exíſtẽs Deu.31.
ín oĩbus,tantã gratíã apud deũ meruít:ut íllíus ſucceſſor ad regendũ dei populũ elígereꝫ. Heliſeus relícto aratro, mactatís bobus uocantẽ Helíã ſecutus:per uerã mítemq́ 4.reg.2.
obedíentíã ad tãtã morũ aſcendít celſítudínẽ,ut ſpũs tam excelſi magíſtri dupliciter ín bono díſcípulo reqeſceret. Abrahã uerò ílle fidelís ſenex ad íuſſionẽ dñí relíqt terrã natíuitatís ſuæ:& quãuís ín multís locís frequentes íníu Gen.12.
rías grauesq́ perpeſſus foret labores,nũquã cœptæ obe díentíæ pœnítuít.Intantũ eñ per obediẽtía & fidem pla cuít deo,ut eí de Xp̃o prímũ repromíſſío fieret.Ip̃e demũ dñs noſter Ieſus Xp̃s ín factís díctísq́ ſuís multũ nos obe díentíã docet,Vera ením ſubíectio ꝓpter deum, propríæ uoluntatís eſt mortíficatío : dum abíecta & índigna de ſe credit,& deo acceptabílẽ,hoíbusq́ dulcẽ obedíentíã pa rat. Deníq́ uolũtas ꝓpría ex líberí arbitríj præſumptiõe deſcẽdens,obſtínatís & ínobediẽtíb⁹ ípſa bona ín pecca tum cõuertít. Vír bonus cũ bonís ſuís oĩbus habere obe díẽtíã ſtudeat. Scríptũ quíppe eſt. Melíor eſt obedíentía quàm uíctímæ: & auſcultare magís quàm offerre adípem 1.Reg.15
arietũ:qñ quaſi peccatũ ariolandí eſt repugnare:& quaſi ſcelus ídololatríæ nolle acqeſcere. Cernís quãtũ & quale ſit ĩobediẽtíæ malũ, qꝺ ídololatríæ magícísq́ cõparatur artíb⁹? Adoleſcẽtes quí talí repleti ſunt malo,ſubdí ſenío ríbus dedígnantur : facta uerò eorum aut dícta tumída & erecta ceruíce non obſeruãt,ſed dĩudícãt : non uenerãdo exaltãt,ſed ſpernẽdo ſubſannãt. Sed nõ ímpune. Inde eñ cuídẽter deficíunt unde míſerí ꝓficere debuerũt.Hoc aũt uult de⁹,ut homo per oẽm docεatur,& mínor maíorí ſub datur.Sí eñ angelus angelo ímperat,& ínter íubẽtem & obedíentem ſumma manet ſemper concordía : uídeat ílle quàm grauíter peccat quí debítã exhíbere ſuís maíorib⁹ reuerentíã nõ curat. De ínteritione nanq́ íllorum quí nõ obedíentes ſunt,& ſuos ſeníores ſuosq́ patronos deſpí cíũt,multa dící potuíſſent: níſí ꝓmíſſæ breuítatís memor ílla ſtudioſe præterírẽ.Ad quíd pluraꝫ Vna ením ſentẽtía obediẽtíb⁹ & ínobediẽtíbus ſufficere poteſt: quam per ſe ueritas loquíꝫ dícens.Quí uos audít,me audít:& quí uos ſpernít,me ſpernít. Inde íllí gaudeãt gaudío magno. quí Luce.10.
ſeníores ſuos uenerationí habẽt:& honorí propter Chrí ſtum. Multí nanq́ de uírtute obediẽtíæ multa ſcrípſerũt ínter quos ſanctus pater noſter Benedícꝰ de ea tam terrí bíliter locutus eſt,ut fratrũ etíam bene obedíentíum cor da præ nímío tímore concutí ualeant.Sed & ílle ſummus mellíflui orís Gregoríus mírabíliter ſuperexaltat & ma gnificat eam. Demõſtrare aũt uolens quãtí ſít meríti obe díentía,ita aít uír eloquens. Sola nanq́ obedíentía uírt⁹ eſt quæ uírtutes cæteras mẽtí ínſerít, ínſertasq́ cuſtodít. Vnde prímus hõ præceptũ quod obſeruaret accepít:cuí ſi uellet ſe obediẽs ſubdere, ad æternam beatítudinẽ ſine labore peruenírεt.Deínde ídẽ doctor uerba quæ locutus eſt ſpírituſſanct⁹ per os Samuelís ſuperí⁹ poſita exponẽs dícit.Obedíentía quíppe uíctímís íure præponítur: quía per uíctímas alíena caro:per obedientíam uero uoluntas propría mactatur.Tanto quíſq́ deũ cítíus placat:quanto ante oculos eíus repſſa arbitríj ſuperbía, gladío præcepti ſe ímmolat.Quo cõtra ariolandí peccatum ínobedíentía dícitur:ut quanta ſit uírt⁹ obedíentía,demonſtretur. Ex aduerſo ením melíus oſtendíꝫ qd de eíus laude ſentíatur. 1.Reg.15
Sí eñ quaſi pctñ ariolandí eſt repugnare,& quaſi ſcelus

ídololatríæ

ídololatríæ nolle acquieſcere, ſola obediẽtia eſt, quæ fidei meritũ poſſidet: ſine qua quiſq; infidelis conuincitur, etſi fidelis eſſe uideat. Hinc per Salomonẽ dicit in oſtẽſione
Pro.29. obediẽtiæ. Vir obediẽs loquit victorias. Vir quippe obediens victorias loquitur: quia dum alienæ uoci humiliter ſubdimur, noſmetipſos in corde ſuperam⁹. Hinc ueritas
Ioan.6. in euãgelio dixit. Eũ qui uenit ad me, nõ eiecta foras: quia nõ ueni facere uoluntatẽ meã: ſed eius qui miſit me. Quid enim ſuũ faceret, ſi eos qui ad ſe uenſunt expuliſſet? Quis autem neſciat quoniã uoluntas filij à patris uolũtate non diſcrepet? Sed qm̃ primus hõ quia ſuam uoluntatẽ facere uoluit à paradiſi gaudijs exiuit: ſecundus ad redẽptiõem hoium ueniẽs, dũ ſe uolũtatẽ patris & nõ ſuã facere oſtẽdit, permanere nos intus docuit. Cũ igit nõ ſuã ſed uoluntatẽ patris facit: eos qui ad ſe ueniunt, foras nõ eicit: quia dum exẽplo ſuo nos obedientiæ ſubijcit uitã nobis egreſſionis claudit. Hinc rurſum ait. Nõ poſſum ego à meipſo
Ioan.5. facere quicquã: ſed ſicut audio iudico. Nobis quoq; obedientia uſq; ad mortẽ ſeruãda præcipit. Ipſe aũt ſicut audit iudicat: tũc quoq; obedit cum iudex uenit. Ne igitur uſq; ad præſentis uitæ terminũ obedientia laborioſa appareat: redemptor noſter indicat qa hãc cũ iudex uenerit ſeruat. Quid ergo mirũ ſi peccator hõ obedientiæ in præſentis uitæ breuitate ſe ſubijcit: qñ hanc mediator dei & hoium etiã cũ obediẽtes remunerat, nõ reliquit? Sciendũ uerò eſt nunquã per obediẽtiã malũ debere fieri: aliquando aũt per obediẽtiã qd̃ agit bonũ debet ītermitti. Neq; enim mala arbor in paradiſo extitit, quã deus homini nõ tangere interdixit: ſed ut melius per obedientiæ meritum homo bene cõditus creſceret, dignũ fuerat ut hũc à bono prohiberet: quatenꝰ tãto uerius hoc qd̃ ageret uirtꝰ eſſet quãto & à bono ceſſans: authori ſuo ſe ſubditũ humilius exhiberet. Sed quia nõnunquã nobis huiꝰ mũdi ꝓſpera, nõnunquã iubent aduerſa: ſciendũ ſummopere eſt ꝙ obedientia aliqñ ſi de ſuo habeat aliqd, nulla eſt: aliqñ autẽ ſi de ſuo nõ habeat, miníma eſt. Nã cũ huius mũdi ſucceſſus præcipit, cũ locus ſuperior imperat: is qui ad percipiẽda hæc obedit, obediẽtiæ ſibi uirtutem euacuat, ſi ad hoc ex ꝓprio deſiderio anhelat. Neq; enim ſe ſua obedientia dirigit: qui ad percipienda huius uitæ ꝓſpera, libidini ꝓpriæ ambitionis ſeruit. Rurſum cũ mundi deſpectus præcipit: cum probra adipiſci & contumelias iubentur: niſi ex ſeipſo animus appetat, obedientiæ tibi meritũ minuit, qui ad ea quæ in hac uita deſpecta ſunt, inuitꝰ nolensq; deſcendit. Ad detrimentũ quippe obedientia ducitur cum mẽtẽ ad ſuſcipiẽda probra huiꝰ ſeculi nequaquam ex parte aliqua etiam ſua uota comitãtur. Debet ergo obediẽtia aliquid ex ſuo in aduerſis habere. & rurſum in proſperis ex ſuo aliquid miníme habere quatenus & in aduerſis tãto ſit glorioſior, quanto diuino ordini ex deſiderio iungitur: & in proſperis tãto ſit uerior, quanto à præſenti ipſa quam diuinitus percipit gloria fundítus mente ſeparat. His ergo tanti doctoris euidẽtiſſimis aſſertionibus Moyſes & Paulus in factis ſuis ꝓculdubio atteſtant. Quære & lege quid
Ioan.10. uterq; eorũ fecerit. Verũtamẽ inter hæc ſcire oportet ꝙ innocuis mẽtibus uirtus ſemper obediẽtiæ iungitur: dño teſtante qui ait. Oues meæ me audiũt, & ego cognoſco eas, & ſequuntur me. Redẽptori igitur ſuo nõ obedit qui innocẽs nõ eſt, & innocẽs eſſe nõ poteſt qui obedire contẽnit. Sed neceſſe eſt ut ipſa obediẽtia nõ ſeruili metu, ſed charitatis affectu fiat: non terrore pœnæ, ſed amore iuſtitiæ. Nulla quippe innocẽtia, nulla uerò obediẽtia eſt, niſi in eis charitas fulgeat: quæ uirtutes oẽs tranſcendit. Sæpe eñ falſa obedientia ſub timoris ſpecie palliat. Igitur ſi uideris iuuenculum deſidem ad obediendũ, & uelocẽ ad
Eccl.30. loquendũ: nõ dubites eum uarijs animi paſſionibus (præ
Eccl.23 ſertim ſuperbiæ peſte) laborare. Inobediẽtia enim ſequit ſuperbiã matrẽ ſuã: ſicut habes. Equus indomitus euadet durus, & filius remiſſus euadet præceps. Sicut ſuperbia equi indomiti præcipitio prona eſt: ita laſciuia adoleſcentis indiſciplinati, peccati ruinæ proxima eſt. Loquere tu maior natu: decet enim te. Adoleſcens loquere ī cauſa tua uix cũ neceſſe fuerit. Si bis interrogatus fueris, habeat caput reſponſum tuum. In multis eſto quaſi inſcius: & audi tacens ſimul & quærens. In medio magnatorum loqui nõ præſumas: & ubi ſunt ſenes, non multum loquaris. Ante grandinẽ præibit coruſcatio: & ante uerecundiã præibit gratia: & pro reuerẽtia accedet gratia bona. Ex his nanq; uerbis ſapiẽtiæ intelligere poteſt quãtũ uirtutes ſuperi⁹ poſitæ iuniorem etatem adornent. Pueri enim à puritate dicti ſunt, & decet ut regnẽt in eis ſimplicitas & innocentia & puritas, hoc eſt uirginitas. Cũ his creſcant, & in his perſeuerent: ut mereant ſequi agnũ quocũq; ierit. Adoleſcentes aũt iuxta noīs huius interpretationẽ per dies ſingulos in bonis operibus creſcentes, uerecundiã diligant, taciturnitatẽ cuſtodiant, ſimulq; in exhibenda obediẽtia nimis ferueant. Iſtas quippe uirtutes in primo conſtituimus loco, uelut quædã incremẽta bonorũ operum, ut per eas ad caſtitatẽ & humilitatem & patientiã, quæ ſecundam partẽ obtinent, recto tramite ualeant peruenire. Caſtitas igitur (quia utercq; ſexus uitio libidinis ægrotat) niſi aliarum uirtutũ ope fulciat, facile labitur. Et proinde nimio ſtudio ſeruanda eſt: quia ſemel amiſſa, nõ reparãda eſt. Prima nanq; tela ſunt oculorũ, ſecũda uerborũ. In deſiderijs Pro.21.
enim eſt oīs ocioſus: & deſideria occidũt pigrum. Et ideo ſuffragat ei plurimũ uerecundia, quæ cuſtodit oculos: & taciturnitas, quæ retinet linguã: atq; obediẽtia, quæ mentem occupat, corpusq; fatigat ieiunijs uigilijs, orationibus, & opere manuũ. Sed neceſſariã præ oībus habet humilitatẽ, qua cõſeruent habita uſq; in finem. Multi enim in ipſa ſenectute per ſuperbiã in luxuriã ceciderunt. Quam de re timendum eſt & cauendum ne ſubitus calor ſuperet longum tempus, & impudicos ſenes, laſciuia condemnet. Tenenda eſt itaq; ſemper humilitas cuſtos pudicitiæ, mater patiẽtiæ. Sine cauſa enim laborat qui uirtutes ſine humilitate cõgregat. Vera aũt patientia niſi per profundam humilitatẽ nec acquirit nec tenetur. Hanc uerò quiſquis ueraciter habet, nec bñficio cellæ nec profugio ſolitudinis indiget: & ſi ei aduerſitatis aliquid acciderit, nõ cõtriſtatur, ſed adhuc diligenti deum omnia cooperãtur in bo-
num. Rom.8.
num. Iſte timet in proſperis: gaudet in aduerſis. Amat & adiuuat ſe perſequentes, quia eum patiẽtia & benignitas comitant uelut indiuiduæ comites. Si quis igitur habet aiam uirginalẽ, & amator eſt pudicitiæ, nõ debet mediocribus eſſe cõtentus, quæ cito exoleſcũt, & exorto cauma te areſcunt: ſed perfectas uirtutes ſequatur lumen habet ſempiternũ. Qui enim ꝓficere ſtudet, ſemper inuenit quo creſcat, & per dies ſingulos ſeipſo melior fiat. Adoleſcẽs profice: mancipatus es Chriſti ſeruitio, & cœpiſti magna
agere, & excelſa imitari confortet cor tuũ: & uiriliter age. Pſal.26.
Magna tibi dabitur gloria poſt uictoriã. Licet lubricũ ſit iter per quod incedis: tñ de dñi auxilio confidens, deſere ima quantum uales, & ſumma pete. Non deficias neq; teſcas, ut gradum perfectionis poſſis aſcẽdere, ad quã nõ niſi multis laboríb⁹ peruenit. Euge nũc euge frater bone initia trãſcẽde, & ad ſuperiora tẽde, ut deo in uoce exultationis canticũ graduum cantes. Tibi uerò de radice ad cacumen feſtinãti, liber patet ingreſſus ad illas quatuor uirtutes principales, quæ in adoleſcẽtibus incoantur, & in iuuenibus augentur, in ſenibus perficiuntur: quia matura ætas multis laboribus exercitata, iam nouit per experientiam, quod didicit per ſcientiã. Vnde iam nõ immeritò prudentiã, fortitudinẽ, iuſtitiã & temperantiã in tertio cõſtituimus gradu: qa per eas maxime inſtruunt mores, & bene uiuendi magiſterium docetur. Sed ex his prudentia agnitione ueri delectat. Iuſtitia dilectionẽ dei & proximi ſeruat. Fortitudo metum mortis contemnit. Temperantia affectionẽ carnis temperat. Prima enim intelligit. Secunda bene uiuit. Tertia appetitum cohibet. Quarta modũ imponit. Tres illæ ſuperiores quod honeſtum eſt operantur: hæc autem quarta decorum agit illud quod ex radice honeſtatis proficiſcitur. Siquidem prudẽtia eſt

agnitio ueræ fidei, & ſcientia ſcripturarū, in qua intueri oportet illud trimodū genus intelligentiæ, quorū primū eſt hiſtoricū: ſecundū allegoricū: tertiū ſuperior ille intellectus quē dicūt anagogē. Iuſtitia uerò eſt deum timere, religionē uenerari, honorē ferre parētibus, patriā diligere, cunctis prodeſſe nocere nulli, fraternæ charitatis uinculum tenere, pericula aliena ſuſcipere, opē ferre miſeris, bonis uiciſſitudinē rependere, æquitatem in iudicijs conſeruare. Fortitudo autē eſt animi magnitudo, cōtemptus honorū uel diuitiarum. Hæc aduerſis aut patiēter cedit, aut reſiſtit fortiter. Nullis illecebris edomat, malis & aduerſis nō frāgit, nō eleuat ſecūdis, inuicta ad labores fortis ad pericula, pecuniā negligit, auaritiam fugit, cōtra uniuerſa pericula animū præparat, moleſtijs nullis cedit, gloriæ cauet appetitū. Sed inter has temperantia ſemper amplectenda eſt. Eſt enim modus uitæ in omni uerbo uel opere. Hæc autem ſobrietatis & uerecundiæ comes eſt, quæ alio noīe uocatur modeſtia. Humilitatis regulā cuſtodit, tranquilitatē animi ſeruat, continentiā & caſtitatem diligit, fouet decus & honeſtatē, reſtringit ratione appetitū, iram cōtēnit, nec rependit contumeliā. His tu plagis cæli includere homo dei. His tu armis bellator Chriſti, accingere, pregere, & ornare. Iſte currus igneus te fortē militē geſtabit conſummato curſu ad cæli palatiū ut aſſiſtas regi tuo: cui certaſti bonum certamen, fidē ſeruaſti. Bene rege hanc quadrigā uirtutum, & ſede in ea firmus, ut iſto uehiculo uehi altius, & introduci ualeas ad tricameratam domū in ſummo mōtis uertice collocatā. Hāc cīm dico firmā
Pſal. 118. fidē, ſpem incōcuſſam, perfectā charitatē: quæ omnē ſeruilem foras mittit timorē, ubi uia mandatorum dei dilatato corde curritur. Hinc anima iuſti ſedes ſapiētiæ facta, pla-
Phili. 1. no moderatoq; inceſſu portat deū ſeſſorē ſuū. Hinc autē uiuere Xp̄s eſt: & mori lucrū. Vir diſcretus & cōtēplator transit quotidie, uiſionemq; mirabilem cernit: trahitur à deo, & ardenti deſiderio currit poſt eum. Si aūt iſtū montē excelſum, hācq; pulchrā domū ihabitaueris: poteris: & tu ſæpiſſime intueri terrā illā promiſſionis terram lacte & melle manantē, ubi uerus Iſrael morat, & ueritatis pabulo inæternū paſcitur. Sed dicis tu mihi. Quare fidē in primo loco nō poſuiſti: quæ eſt in Chriſtiana aīa fundamētū
Luc. 17. omniū uirtutū? Facerē utiq;, niſi fides creſceret. Niſi aūt fides creſceret: apoſtoli dño minime dixiſſent. Adauge in nobis fidem. Continua enim operatione uirtutum & aſſidua meditatione ſcripturarum ſanctarū fides eruditur, & erudiendo illuminat, & illuminādo augetur, & augendo perficitur, & p̄ficiendo ſtabilitur: ita ut nullo turbine hæreſeos uel perſecutionum à ſtatu ſuæ rectitudinis mouea-
Pſal. 110. tur. Igitur prius quàm homo per fidem cognoſcat creatorem ſum, ignorantia (mater omnium uitiorum) eius poſſidet aīam. Ergo ignorantia nox eſt: fides uerò dies. Sicut dies creſcit per horas: ſic fides augetur per illuminationē diuinæ gratiæ, & per documenta matris eccleſiæ. Primū itaq; ſyncera radix ſanctæ fidei ī terra humani cordis plā-
Pſal. 18. tatur: cui inſeritur ramuſculus ille ſanctæ arboris: id eſt timor domini, qui dicitur initiū ſapientiæ. Cū hoc incipit, & cū iſto aſcendit uſq; ad plenitudinē luminis. Cumq; fides plenè adulta fuerit: uelut quædā magna arbor diuerſa in ſe habēs poma ex quibus reficitur anima plena deo: tunc adhæret ei timor ille caſtus & ſanctus æternæ charitatis: qui permanet in ſeculum ſeculi. Hæc eſt enim fides illa quæ per dilectionē operatur, ut homo noua creatura efficiat: fides prudentiſſima & inuictiſſima, quæ inter uerba altercationis, in tēpore perſecutionis & in die neceſſitatis ſuperari nō poteſt. Quapropter fides firma, & charitas plena fideles comites, & inſeparabiles ſorores cuncta in ſe genera uirtutū cōtinentes, uirum perfectum efficiūt quantū poſſibile eſt eum perfici in hac uita plena miſeriis & erroribus. Iſte illud apoſtoli in ueritate dicere poteſt:
Rom. 8. Quis nos ſeparabit à charitate Xp̄i? Tribulatio an angu ſtia, an perſecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Certus ſum enim q; neq; mors, neq; uita, neq; angeli, neq; principat⁹, neq; poteſtates, neq; uirtutes, neq; inſtantia: neq; futura, neq; fortitudo, neq; profundū, neq; altitudo, neq; alia creatura poterit nos ſeparare à charitate dei: quæ eſt in Chriſto Ieſu domino noſtro. Hæc eſt autem diſciplina bonæ uitæ, & recta ſeries uirtutum. Iſta eſt uia regalis, præcedētiū patrū trita pedibus. Ambula i ea ō grex adoleſcentiū, & noli declinare ab ea neq; ad dexteram, neq; ad ſiniſtrā. Ille quidē ad ſiniſtrā declinat qui ſe apertis uitijs implicat. Ille uerò ad dexteram declinat, qui uitia ſub ſpecie uirtutum latētia ſummopere non deuitat. Per hæc eīm multi decipiunt, & ignorant ſe eſſe deceptos. Itaq; dupliciter rea eſt aīa ſi & bonum nō facit unde ſpiritualiter uiuat, & lateat. Superbus uult ſe credi cōſtātem: prodigus liberalē: auarus diligentē: temerarius fortem: in humanus parcū: guloſus humanū, Impudētia conſtantiæ ſibi nomen aſcribit. Procacitas appellationem libertatis oſtendit. Eloquentiā uerboſitas fingit: & curioſitatis malum ſub ſtudij ſpūalis colore delitescit. Nam interdū ſub prætextu iuſtitiæ: crudelitas agitur. Et putatur eſſe uirtus quod nimirū uitiū eſt: ſicut remiſſa ſegnities manſuetudo eſſe creditur. Et quod agit torpēs negligētia, putatur agere induldētia pietatis. Item timor ſub ſpecie obedientiæ occultatur, & dicitur uirtus humilitatis, quod tū uitium eſt timoris. Porrò uitiū inquietudinis uirtutē ſe uult uocari ſolicitudinis. Et præcipitatiōis facilitas: feruor boni ſtudij creditur. Et bene agendi tarditas, cōſilij mora eſſe uidetur: cum tū iſta ſit uirtus: illa uitium. Hæc etſi hūano poſſunt diſcerni iudicio: tū ſine dono dei (quantū mihi uidetur) nec uirtutes poſſūt haberi uel appeti: nec earū ſimilitudines (quæ ſunt uitia uirtutes imitantia) declinari. Sed ſciēdum eſt q; quædam ſummæ uirtutes ſunt: quædam uerò mediæ. Summæ uirtutes ſunt ſpes, fides, charitas. Nam à quibus habētur: utiq; ueraciter habentur. Doctrina, ſeiunium, caſtitas, ſciētia, & cætera his ſimilia mediæ uirtutes ſunt: quia & ad utilitatem & ad pernicieſm poſſunt haberi. Non poteſt eſſe ueritas cū mendacio: pudor cū petulātia: fides cum perfidia: caſtitas cū luxuria. Aduerſus impetus uitiorū cōtrarijs uirtutib⁹ eſt pugnandū. Contra luxuriā adhibeat cordis munditia: contra odium dilectio: contra iracūdiam patiētia: cōtra timorē fiducia uirtus: cōtra torporē feruor boni ſtudij. Opponat triſtitiæ gaudium, acediæ fortitudo: auaritiæ largitas, ſuperbiæ humilitas. Principalium ſeptē uitiorum regina & mater eſt ſuperbia: quæ (oīm deterior) tanto in imo iacet: quāto in altū ſe erigit. Septē principalia pariūt de ſe multa uitia: quæ ita ſibimet quadā cognatione iunguntur, ut ex altero alterū oriatur. Superbia ſicut eſt origo oīm criminū: ita ruina cūctarum uirtutū. Ipſa eſt in pctō prima: in cōflictu poſtrema. De ſuperbia naſcit arrogātia: quæ tam in factis, quàm in dictis cauenda eſt. Væ ei q ſibi magis quàm deo placere ſtudet. Per cœnodoxiā maxime ſubrepit ſibi diabolus monachū: qa per eā ab humilitatis culmine deijcit. Sūma itaq; uirt⁹ monachi humilitas: ſummū uitiū ei⁹ ſupbia eſt. Superbiēdo, cōtēdēdo, dimicādo, murmurando, detrahendo, ſuſurrando, negligendo, contēnēdo, & pprias uoluntates faciēdo: infinitas monachi qui nūc ſunt culpa incurrunt. Hic eſt q; ex horū magna multitudine qui ſeculū deſerūt, rari ualde inueniunt qui mortificatis uitijs aſcēdere cōtēdant ad perfectionē uirtutū. Hæc autem ſignificāt illa ſexcēta milia armatorū qui de terra Aegypti educti ſunt: duo aūt ſolūmodo hoīes: id eſt Ioſue & Caleph ex illis oībus terrā
Prou. 4. promiſſionis ingreſſi ſunt: regredi aūt uolētes in Aegyptū proſtrati in deſerto diuerſis generibus mortium interierunt. Per Aegyptū itellige mūdū. Per Pharaonē diabolū qui eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. Per mare rubrum ablutionē pctōrū oīm. Per Aegyptios in eo mortuos, ipa pcta quæ ſunt exercitus Pharaonis. Tu qdē iā Aegyptū deſeruiſti. Pharaonis fugiſti: & lot⁹ à ſorde tua, ſubmerſis curribus cantici lætitiæ dño cecineriſti. Tādē ingreſſus ſolitudinē ad montē Sinai peruenisti: ubi data ſunt tibi præcepta uitæ, & iſtituta cæleſtis diſciplinæ: quæ corā deo & ſanctis

ſanctis eius te pollicitus es obſeruare. Quamuis omnia ſe ceris: noli tamē eſſe ſecurus. Multa habent̄ pericula ī ipſa qua incedis eremo. Ibi certè ignīti ſunt ſerpentes, qui per cutiunt & interimunt murmuratores. Ibi lepra, quæ infi cit & deturpat detractores & ſuſurrones. Ibi ſæuus gladi⁹: qui deuorat fabricatores idoli & cultores: illos uidelicet monachos qui ſectantur auaritiam: quæ idolorū eſt ſeruí
Col. 3. 1. Tim. 6 tus. Hāc dicit apl's radicē oīm malorū. Scito tī quia non niſi tepidiſſimos monachos hoc impugnat uitium. Tu ca ue ne præter uictum & ueſtitum aliud aliquid habeas, aut uelis habere. Deteſtare ſupbiā: fuge cōtentionē. Rectores monaſteriī dilige ut parentes: time ut dños: crede eſſe ſalu
Nota. tare quod iniungunt. Sed hæc cuſtodire non poteris, niſi prius te ſtultū facias ut ſis ſapiens: nihil ſcilicet diſcernens nihil diiudicans ex his quæ tibi fuerint imperata: ſed cum omni ſimplicitate ac fide ſemp obediētiā exhibeas. Illud
Num. 16 tātūmodo ſanctū, illud utile, illud ſapiens iudicans, quod tibi uel lex dei, uel ſenioris examen indixerit. Terreat te illorū exēplū, qui aduerſus Moyſen rebellauerūt: quorū alios cæleſtis flāma combuſſit: alios aūt infernus uiuentes ſuſcepit. Deficiet mihi tēpus ſi uelim oīa per ordinē pan dere. Illud tibi inculcandū uideo, qa dū uiuimus, inter la queos currim⁹. Nuſquā tuta pax proh dolor: nuſquā tuta qes: ubiq; bella: undiq; hoſtes. Pharao eī cū ſuis Aegy ptijs retinet exeūtē. Clades aūt plurimæ in medio itinere quæ impediūt nimis eumtem. In extrema uerò parte ante te hoſtes diri & fortes, qui reſiſtere cupiunt ne terrā pro miſſionis poſſis intrare: id eſt Amalech, Seō, Og, Moab, filij Ammon, & latrūculi mōtis Seir. Si aūt forte his ſupe ratis, per multos labores optimā ingreſſus fueris terram: uidebis q; in ipſa etiā non ualebis eſſe ſecurus. Enimuero remanēt. Allophyli: & aliæ in tuo circuitu reſeruātur gen tes: in qbus te deus experiat utrū diligas eū: utq; ſemper manū eius reſpicias: ne forte cū modereris & ſaturat⁹ fue ris, obliuiſcaris eum. Igit̄ per ſeptē gētes quæ ex illa terra expulſæ ſunt, intellige ſeptem capitalia uitia, quorū duo carnalia ſunt, ſcilicet gaſtrimargia & fornicatio: reliqua ſpūalia, quæ in mēbris ſuis taliter diſtinguunt̄, Gulæ con cupiſcentia in quinq; modos diuidit̄. Primo ſi ante tēpus cibos quis appetat. Secūdo ſi lautiores eſcas quærat. Ter tio ſi diligētius quoſcp cōes cibos quis procuret. Quarto ſi ualles eſcas nimium quis ſumat. Quinto ſi quiſcp ex deſide rio quodcunq; ſumat. ¶Fornicatio trimodo genere. Pri mū deū per uoluptatis luxuriā cōmixtio expletur. Alterū dum ſola attrectatione luxus carnis per immunditiā pro uocat̄. Tertiū dū intētione turpiū cogitationū, nocturna quiſcp illuſione polluit̄. Eſt & quartū genus iuxta ſcriptu ram, ſicut idololatria & auaritia. Sed & oīs immūda pollu tio fornicatio dicit̄. ¶Philargiria in gemina mēbra diſtin guitur: puta in cōcupiſcentiā rei augēdæ, & in metum ca rēdæ. Eſt & tertiū genus peſtis huius, quando monachus ex ipſis neceſſarijs ſine quibus uiuere non poteſt, pl⁹ deſi derat habere quàm neceſſe ſit: aut ea uolumus in monaſte rijs poſſidere quæ ſi eſſemus ī ſeculo, minime habere uale remus. ¶Iræ genera tria ſunt. Vnum quod ardet extrinſe cus: aliud quod ī uerba ſine operis effectu prorumpit: ter tium qd̄ non ut illud ferues ad horā digerit̄, ſed per dies & tēpora reſeruat̄. Ex illo quippe calor & indignatio, ex iſto naſcitur odium, quæ oīa æquali ſunt à nobis horrore dānanda. ¶Triſtitiæ uitiū in tres diuidit̄ partes: quarum prima temperata eſt & rationabilis, de delictorū pœnitu dine uenies. Altera perturbata & irrōnabilis, de anxieta te metus ſeu de deſperatione pctōrum exories. Tertia de iracūdia, uel de illato dāno, ac deſiderio præpedito proce dens. ¶Acediæ genera duo ſunt. Vnū quod ad opus dei pigritare monachū ac dormitare cōpellit. Aliud quod ua gari huc illucq; facit ac fugere cohortat̄ de fratū cū qbus uiuit ſocietate. Hæc ſcilicet ſex uitia quadam inter ſe co gnatiōe ſunt cōiuncta: ita ut prioris exuberātia, ſequētis efficiat̄ exordiū. Ex primo eī ſecūdū: ex ſecūdo tertiū: & ſic de cæteris. Et ideo econtra ſimili modo atq; eadē rōne pugnandū eſt: quia primo deuicto, aliud facilius deuinci tur. Et iſta uitia licet inuicē ſibi ſint cōnexa ea quam dixi mus ratione: ſpecialius tī in tres copulas diuidenda ſunt. Gaſtrimargiæ fornicatio, auaritiæ ira triſtitiæ acedia pe culiari conſortio fœderātur. Sed his ſuperatis maior tibi reſtat pugna, & eſt tanto grauior, quanto iſta amplius fue rint deuicta. Arripiendū nanq; tibi eſt totis uiribus iuge certamen contra crudeliſſimā & triformē beſtiā, id eſt ſu perbiā, inanā gloriā, & inuidiā: cuius in uno corpore tria capita, & in ipſis capitib⁹ dētes ferrei comminuentes oīa. O quàm multos uiros hæc immaniſſima beſtia momordit & deiecit, atq; ſub pedibus ſuis conculcauit? Circunda itaq; tibi fortē armaturā: ut poſſis ſtare contra tātā nequi tiam. Indue te lorica charitatis, accīge te gladio ſpūs qd̄ Ephe. 6. eſt uerbū dei, ſume ſcutū fidei, pone galeā ſalutis & ſpei in capite tuo, ſint pedes tui calciati ī præparationē euāgelij pacis, ut null⁹ in te pateat loc⁹ inſidijs potētis aduerſarij. Caput ſupbiæ, ſicut caput uiperæ: furor eius ut furor dra conis, & flatus ei⁹ lætifer, ut inſanabilis flat⁹ reguli. Illud enim præſtanti⁹ ceteris, tres uenenatas ex uipereo ore ad feriendū educit linguas. Prima eos percutit qui per trāſ greſſionis culpā cōtēptui habēt diuina p̄cepta. Secunda illos qui ex cōſeruatione mādatorū, extollunt̄ in elationē uirtutū. Tertia eos qui per cōtumaciā mentis ſubdi dedi gnant̄ maiorū imperijs. Quidā aūt pro carnalibus: quidā pro ſpūalibus ſuperbiunt, & eſt una ſuperbia ſub diuerſo colore. ¶Cœnodoxiæ alterū caput, multiforme p̄digiū, & multiplex malū, diras uoces & rugitus terribiles ex tur gidis faucib⁹ quadripartito modo altius efflat. Nā ſunt q̄ habēt dona, & donantē ignorāt. Et ſunt qui ſe dicunt pro ſuis præcedentibus meritis dona accepiſſe, nō pro gratia largiētis. Item quidē ſunt qui quod nō habeāt, habere ſe per tumorē exiſtimāt. Sunt & alij qui cōtēnēdo cæteros, putant ſe habere aliquid ſingulariter. Sed iſta elatio cæte ris pernicioſior eſt, de ſingularitate iactātiæ ueniēs. Hæc aūt dira lues quamuis ſe ad alta erigat, & impleat clamori bus aures: non tī ei iuxta quam habet extollentiā eſt uis & potētia. ¶Ipſa quoq; inuidia duplices euomit flāmas. Hoc nanq; caput tertiū modo illum urit qui meliori inui det in id quod ipſe non eſt, modo illū afficit qui quēlibet conſimilē dolet ſibi eſſe æqualē. ¶Vt hæc tria diſcernere ualeas, iſta do tibi iudicia. Superbia enim rubet. Cœnodo xia albet. Inuidia pallet. Furor igneus in ſuperbis ex indi gnatione, candor in hypocritis ex ſimulatione: pallor in inuidis ex nimio dolore. His ita digeſtis rectius ſeptē cri minalia uitia denotantur quàm dinumerantur, ut mihi ui detur: quia ſicut princeps ſeptem uitiorum diabolus nos eorū ſubdit poteſtatib⁹: ita Xp̄s deus noſter ſpū ſeptifor mis gratiæ plenus, à dominatu ipſorū eruit, & ſibi ſubdi tos facit. Sed ſcire te oporteat qa iſta uitia diuerſos ortus & diſſimiles deficiētias habent. Gula eī & fornicatio qa non niſi per corpus explerī poſſunt, carnalia ſunt: & ideo corporali indigent afflictione, ſimulq; remotioribus locis ut uelocius curari queāt. Auaritia & ira licet nō ſint uni⁹ naturæ, nam prior extra naturā eſt, ſequēs aūt originalis uideṫ, quia homo iraſcibile aīal eſt: ſimili tī oriuntur mo do. Siquidē cōmotionis cauſas extrinſecus cōcipiūt. Tri ſtitia & acedia nulla extrinſecus accedente prouocatione generari ſolēt. Supbia, cœnodoxia, atq; inuidia, ſine cor porali miniſterio conſummant̄. Ad hæc curanda quæ ſpi ritualia dicunt̄ multū proſunt humana conſortia, maxime ſi inter bonos prudētesq; uiros uiuas, qui illa ſemp redar guant. Sed inter hæc ſciēdū eſt q; in quibuſdā uentris in gluuies, in quibuſdā fornicatio principalē obtinet locū. In alijs ſuperbia, in alijs cœnodoxia arcē tenet. In quibuſ dam ira, in quibuſdā auaritia ſeu triſtitia: aut aliqd eorum ſibi tyrannidē uēdicat. Et ideo oportet unūquēq; noſtrū ſm qualitatē belli quo principaliter infeſtat̄, pugnam arri pere: ita ut aliū neceſſe ſit aduerſus uitiū qd̄ tertium poni tur, primū exercere cōflictū, aliū cōtra quartum ſeu quin tum: & ita prout uitia in nobis obtinēt principatū, utq;

impugnationis exigitur modus, nos quoq; oportet ordi nẽ instruere prælior̃. Et sic cõtra illud unũ fortiter pugnemus, ut alia à qb⁹ minus impugnamur, nõ negligam⁹. Atq; ita totis uirib⁹ laborem⁹, ut nõ de nostris laborib⁹, sed de dei auxilio cõfidamus. Hoc em̃ modo ad puritatem cordis, & ad plenitudinẽ uirtutum ualebimus Xp̃o adiuuante peruenire. Illud etiã non minus te scire uolo, quia uariæ in oĩbus sunt morũ conspersiones. Vnde alia uitia tranquillis & leuibus moribus, alia duris & asperis uicina
Nota. sunt. Sæpe aũt quod istis placet, illis displicet. Diabolus em̃ dũ decipere quẽquã quærit, pri⁹ naturã uniuscuiusq; intẽdit, & inde se applicat unde hoiem aptũ ad peccatum inspexerit. Ex ea quippe parte hoiem diabolus tẽtat, qua cum per excrescentẽ humorẽ facile ad uitia inclinari conspicit: ut ꝑ humoris conspersionẽ, adhibeat tẽtationem. Nullus ergo culpã nõ æstimet quã ex conspersione ꝓpria sustinet, sed quãtũ ualet contra id qd̃ tolerat pugnet. Nã si cõspersioi cedit, tentationi uel uitio nequaquã resistit. Igitur cõstantes & duri mores semper cõtra superbiã irã & crudelitatẽ pariter repugnẽt. Iucũdi aũt & lenes cõtra inanem gloriam hypocrisim & falsam pietatem præcipue certare nõ cessanti. Istud nanq; hoium gen⁹, laudis amore facilius capit̃. Nemini uolũt displicere: oẽs æquanimiter portare uidẽtur: decipiũt & decipiunt̃: & quãto homĩ nibus placẽt, tanto fiunt deo odibiles: sicut scriptum est. Astuti & simulatores prouocant irã dei. Boni enim uiri timẽtes deũ, idipsum qd̃ esse meruerunt uideri refugiũt. Sanè laus humana bonos cruciat, malos lætificat. Duplíciter aũt dãnãtur hypocritæ, siue pro occulta iniquitate, siue pro aperta simulatione. Nam nõ semper latent hypocritæ. Omne syncerum permanet. Nã quæ simulata sunt, diuturna esse nõ possunt. Hypocritæ foris candidi, int⁹ sordidi. Amator uanæ gloriæ unde possit laudari agere nõ quiescit. Nonnulli falsa opiniõe arrogantiæ se ꝑfectos esse existimãt, dum nõ sunt: qui obortis tentationibus in-
Nota. notescunt. Tãto quis fit ueritati uicinior, quãto se lõgius esse ab ea fuerit arbitrat⁹. Est hũilitas formidinis & ignorãtiæ, quæ nõ est laude digna. Hypocrita uerba sanctorũ habet, uitã nõ habet: cui semper iactãtia oculos qb⁹ deus uideri potest claudit. Superbis & libidinosis plus dñatur diabolus. Transacta libido semper sui relinquit pœnitudinem. Nunquã satiatur, & extincta reaccendit̃. Væ illi qui tũc habuit terminũ luxuriæ, qñ uitæ. Vinũ cõtra potantẽ facit: quia postquã surrexerit, neq; pes neq; manus suum officiũ tenẽt: & oĩs eius exhilaratio uertitur in ruinã. Vir supb⁹ nec decorabit̃, nec uolũtatẽ suã perducet ad finem. Semp em̃ conscientia serui dei humilis debet esse, & tristis: scilicet ut per hũilitatẽ nõ superbiat: & per utilẽ mœrorẽ cor ad lasciuiã non dissoluat. Dei seruũ sine intermissione legere, orare, & opari oportet, ne forte mẽtẽ ocio deditã, uitia sibi præoccupẽt. Mẽs deo dicata, sic caueat minora uitia ut maiora: quia à minimis incipiunt qui in maxima pruũt. Satis delicate se palpat, q uult sine labore magno studioq; cõtinuo uel uitia superare, uel uirtutes acqrere. Aia autẽ mole carnis pressa sicut difficile ad uirtutes surgit, ita facile in uitia cadit: quia ista in imo sunt: illæ uerò in summa arce cõsistunt. Deniq; nõnulli quia nõ pro dei amore seculo renũciãt, laborare nõ curãt. Vtinã ꝙ mũdũ
Nota. relinquim⁹, uoluntatis, sit, nõ necessitatis. Qui em̃ non rigida intentione mõachi professionẽ sectant̃, quãto supni amoris propositum dissolute appetunt: tãto procliui⁹ ad mũdi amorẽ denuo reducunt̃. Ex quibus alĩ corporis uoluptatẽ, alĩ honorẽ requirũt. Sed q ad hoc conuersationẽ sanctitatis prætendit, ut alĩs quandoq; præesse desideret, iste nõ discipulus Xp̃i, sed prauitatis sectator existit. Ferre enim crucẽ, & nõ mori hypocritarum est. Ille aũt qui se pro deo duritiæ tradidit monachorũ, assiduus debet esse i orationib⁹, lachrymas suas deo, nõ hoib⁹ offerre ieiunia in aurigæ modũ pro lassitudine & uirib⁹ corporis temperare. Quapropter nõ pigeat te bone frater quantũ potes actibus sanctis insistere, ut laboris tui fructus qñq; possis recipere. Hoc solum attẽde q monachus factus es: & ideo ea age quæ monachi sunt. Inter eos cũ quibus uiuis, secta re meliores. In omni gradu & ordine optimis permixta sunt pessima. Animosos senes & pertinaces, quos uides i his abũdare periculosis tẽporibus, noli imitari. Mores ui tamq; illorũ fuge, ne tibi sint in laqueũ & ruinã. O quàm multos senes & iudices Israel turpiter uitã suã negligentes rex Babylonis in terra captiuitatis & cõfusionis possidet, & quàm multi iuuenes spũ feruentes, dño seruientes uim faciunt cælo, totisq; uirib⁹ sibi diripiũt illud. Vtinã talĩ præconia iuuenum nostri imitarent̃ senes, ut annosa redderet senecta quod tenera fert spõte adolescẽtia. Si tu Nota.
uis ꝓficere, non respicias qd mali faciãt alĩ sed quid boni ipse facere debeas. Nónne cernis negociatores & milites multa sustinere pericula, ut ad incertos honores & pecunias diuitias perueniant̃? Isti quippe seruãt cum aiæ discrimine quæ cũ pluribus tribulationib⁹ inueniũt. Quid ergo tibi dic rogo faciendum est, qui uenditis oĩbus pretiosam quæris margaritã, & emptum habes agrum ubi thesaurus latet quẽ fur auferre nõ põt̃? Necesse est tibi oẽs insidias præcauere solicite, ne si ruinã passus fueris, pro gloria habeas ignominiã. Quãuis sis in tuto, noli esse securus. Frequenter in media trãquilitate, uitiorũ syrtibus incauti & desides obruunt̃. Quãta prohdolor animãtia nutrit hui⁹ seculi desertũ, quæ negligẽtes monachos duris morsibus depascũt̃? Et qñ credo te posse plus ꝓficere oĩone, quàm ista nostra exhortatiõe, addã & formulã orãdi, ut legendo & orãdo, esuriẽti aiæ duplicẽ tribuas refectionẽ: & quod desideras, apud deũ facilius ualeas obtinere. Nimio enim coactus desiderio quod de salute tua habeo, istud supra uires meas assumpsi negocium, ut uinculis uerborum meorum ad instructionem tuam patrum sentẽtias colligerem. Hæc tu meditare, hæc i tabulis cordis tui scribe. Et ut scias per quam incedere debeas, & ut perficere possis opere quod discis lectione, clama ad deum (sine quo nihil boni agitur) clama precor clamore magno i toto corde tuo, & flebilis suplexq; tu ora.

Finis.

INCIPIT SCALA CLAVstralium, siue de modo orandi.

CVM DIE QVADAM corporali manuum labore occupatus, de spiritualis hominis exercitio cogitare cœpissem, quatuor spirituales gradus animo cogitanti se subito obtulerũt, scilicet lectio, meditatio, oratio, & contemplatio. Hæc est scala claustraliũ qua te terra in cælum subleuant̃ gradibus quidem distincta paucis: immensæ tamen & incredibilis magnitudinis. Cui⁹ extrema pars terræ innixa est: superior uerò nubes penetrat, & secreta cælorum rimatur. Hi gradus sicut nominibus & numero: ita ordine & munere sunt distincti. Quorum proprietates & officia quidem singula quid circa nos efficiant, quomodo inter se inuicem differãt & præemineãt, si quis diligenter inspiciat, quicquid laboris aut studij impenderit in eis, breue reputabit & facile, præ utilitatis & dulcedinis magnitudine. Est autem lectio, sedula scripturarum cum animi intentione inspectio. Meditatio est studiosa mẽtis actio, occultæ ueritatis notitiam ductu propriæ rationis inuestigans. Oratio est deuota cordis intentio in deum pro malis amouendis, & bonis adipiscendis. Contemplatio est mentis in deum suspensæ eleuatio æternæ dulcedinis gaudia degustans.

Descriptio officiorum quatuor graduum.

Assignatis ergo quatuor graduũ descriptionibus, restat ut eorum officia uideamus. Beatæ igitur uitæ dulcedinem lecti inquirit: meditatio inuenit: oratio postulat: Matt. 7.
contemplatio degustat. Vnde ipse dñs dicit. Quærite, & inuenietis

inuenietis:pulsate,& aperietur uobis. Quæríte legendo & inuenietis meditando. Pulsate orando:& aperietur uobis contemplando. Lectio quasi solidum cibum ori apponit. Meditatio masticat & frangit. Oratio saporem acquirit. Contemplatio est ipsa dulcedo quæ iucundat & reficit. Lectio in cortice:meditatio in adipe:oratio in desiderij postulatione:contemplatio in adeptæ dulcedinis delectatione. Quod ut expressius uideri possit: unum de multis supponam exemplum. In lectione audio. Beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. Ecce breue uerbum: sed suaui & multiplici sensu refertum. Ad pastum animæ quasi unam ministrauit: quàm postquam anima diligenter inspexit:dicit intra se. Pōt aliquid boni esse. Redibo ad cor meum:& tentabo si fortè intelligere,& inuenire potero mundiciam hanc. Preciosa enim & desiderabilis est res ista:cuius possessores beati dicuntur:quibus uisio dei (quæ est uita æterua) promittitur:quæ tot sacræ scripturæ testimonijs collaudatur. Hoc ergo sibi plenius explicari desiderās,incipit hanc uuā masticare & frangere,eamq; quasi in torculari ponit:deinde excitat rationem ad inquirendum quid sit,& quomodo haberi possit hæc adeo preciosa & desiderabilis mundicia. ¶Officium meditationis. ¶Accedens ergo sedula meditatio nō remanet extra: non hæret in superficie:ulterius pedem figit. Interiora penetrat:singula rimatur:attente cōsiderat q̄ non dixit beati mundo corpore:sed corde,quia non sufficit manus habere innoxias à malo opere: nisi à prauis cogitationibus mundemur in mente. Quod auctoritate prophetæ confirmatur dicentis: Quis ascendet in montem domini,aut quis stabit in loco sancto eius? Innocēs manibus & mundo corde. Item considerat quantum hanc cordis mundiciam optabat idem propheta,qui orās dicebat. Cor mundum,inquit,crea in me deus. Item: Si aspexi iniquitatem in corde meo:non exaudiet dominus. Cogitat quàm solicitus erat in hac custodia beatus Iob,qui dicebat. Pepigi fœdus cum oculis meis:ne cogitarem quidem de uirgine. Ecce quantum arctabat se uir sanctus:qui claudebat oculos suos,ne uideret uanitatem:ne fortè incautus respiceret quod postea inuitus desideraret. Postquam hæc & huiusmodi de cordis mundicia pertractauit: incipit cogitare de eius præmio:quàm gloriosum & delectabile est uidere faciem desideratā domini, speciosi forma præ filijs hominum. Non esse iam abiectum & uilem:non habētem speciem qua uestiuit eū mater sua synagóga:sed stola immortalitatis indutum,& coronatum diademate: quo coronauit eum pater suus,in die resurrectionis & gloriæ:die quā fecit dominus. Cogitat q̄ in illa uisione erit facietas illa, de qua dicit propheta. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Vidēsne quātum liquoris emanauit ex minima uua? quantus ignis ex hac scintilla ortus est? quātum hæc modica massa. Beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt,in incude meditationis extensa est? Sed quātum adhuc posset extēdi:si accederet aliquis talia expertus? Sentio enim q̄ puteus altus est:sed ego adhuc rudis tyro in quo pauca hæc haurirem uix inueni. His anima facibus inflammata,his incitata desiderijs,fracto alabastro suauitatem unguenti præsentire incipit:necdum gustu:sed quasi narijū odoratu. Et ex hoc colligit quàm suaue esset huius mundiciæ sentire experientiam:cuius meditationem noluit adeò esse iucundam. Sed quid faciet? Habendi desiderio æstuat:sed non inuenit apud se quomodo habere possit:& quanto plus inquirit,plus sitit. Dum apponit meditationem,apponit & dolorem:quia sitit dulcedinem,quā in cordis mundicia meditatio esse monstrat, sed non prægustat. Non enim est legentis atq; meditantis hanc sentire dulcedinem:nisi data fuerit desuper. Legere enim & meditari:tam bonis quàm malis commune est. Et ipsi philosophi gentium:in quo summa ueri boni consisteret,ductu rationis inuenerunt:sed quia cum deum cognouissent,nō sicut deum glorificauerunt:& de suis uiribus præsumētes dicebant. Linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt:quis noster dominus est,non meruerunt percipere:quod potuerunt uidere. Euanuerunt in cogitationibus suis:& eorum sapientia deuorata est: quàm eis contulerat humanæ studium disciplinæ, non spiritus sapientiæ:qui solus dat ueram sapientiam: sapidam scilicet scientiam:quæ animam cui inhæsit inæstimabili sapore iucundat & reficit. Et de illa dictum est: Sapientia non intrabit in maleuolam animam. Hæc autem à solo deo est. Officium enim baptizandi dominus concessit multis: potestatem uerò & auctoritatem in baptismo remittēdi peccata, sibi soli retinuit. Vnde Ioannes antonomatice & discretiue de eo dixit: Hic est qui baptizat. Sic de eo possumus dicere. Hic est qui sapientiæ saporem dat: & sapidam animā facit. Sermo siquidem datur multis, sed sapientia paucis: quā distribuit dominus cui uult,& quomodo uult. ¶Officium orationis. ¶Videns autem anima & ad desideratam cognitionis & experientiæ dulcedinem per se non posse attingere & quanto magis ad cor altum accedit, tāto magis exaltatur deus:humiliat se,& confugit ad orationem, dicens. Domine qui non uideris nisi à mundis cordibus: inuestigaui legendo:meditando quæsiui quomodo habere possit uera cordis mundicia:ut ea mediante,uel ex modica parte possem te cognoscere. Quærebam uultum tuū domine:uultum tuum requirebam. Diu meditatus sum in corde meo:& in meditatione mea exarsit ignis ac desiderium amplius cognoscendi te. Dum panem sacræ scripturæ mihi frangis:in fractiōe panis magna cognitio est. Et quantum plus te cognosco,plus te cognoscere desidero:non iam in cortice literæ:sed in sensu experientiæ. Nec hoc peto domine propter merita mea: sed pro tua misericordia. Fateor enim quia indigna & peccatrix sum:sed & catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Da mihi domine arram hæreditatis futuræ, saltē guttam cœlestis pluuiæ:qua refrigerem sitim meam:quia amore ardeo. ¶Officium contemplationis. ¶His & huiusmodi ignitis eloquijs suum inflammat desiderium:sic ostēdit suum affectum. His incantationibus aduocat spōsum. Dominus autem, cuius oculi super iustos: & aures eius non solum ad preces,sed ipsas preces eorum non expectat donec sermonem finierint:sed medium orationis cursum interrumpens festinus ingerit se:& animæ desideranti festinus occurrit) cœlestis rore dulcedinis circunfusus, unguentis optimis delibutus,animam fatigatam recreat:esurientem reficit:aridam impinguat:& facit eam terrenorū obliuiscī:memoria sui eam mirabiliter fortificando, uiuificando,& inebriando, ac sobriam reddendo. Et sicut in quibusdam carnalibus officijs anima à deo uincitur carnali concupiscentia,quod omnem usum rationis amittit, & fit homo quasi totus carnalis: ita merito in hac superna contemplatione ita consumuntur & absorbentur carnales motus ab anima:ut in nullo caro spiritui contradicat: & fiat homo quasi totus spiritualis. ¶Signa spiritus sancti ad animam uenientis. ¶Sed ô domine quomodo comperimus quando hæc facis:& quod signum aduentus tui? Nunquid huius consolationis & lætitiæ testes & nuncij sunt suspiria & lachrymæ? Si ita est:noua est antiphrasis ista:& significatio inusitata. Quæ enim conuentio consolationis ad suspiria:lætitiæ ad lachrymas? si tamen istæ dicendæ sunt lachrymæ:& nō potius roris interioris desuper infusi superfluens abundātia:& ad interioris ablutionis indicium exterioris hominis purgamentum: ut sicut in baptismo puerorum per exteriorem ablutionem significatur & figuratur interior animæ ablutio: ita hic econtra exteriorem ablutionem,interior præcedat purgatio. O fœlices lachrymæ per quas maculæ interiores purgantur per quas peccatorum incendia extinguuntur. Beati qui sic lugetis:quia ridebitis. In his lachrymis agnosce ô anima sponsum tuum:amplectere desideratum. Nunc torrente uoluptatis te inebria:fuge ab ubere consolationis eius lac & mel. Hæc sunt mirāda munuscula & solatio quæ dedit tibi spōsus tuus:gemitus scilicet & lachrymæ. Ad

Exēplū. Matt. 5.

Pſal. 23.

Pſal. 50.

Pſal. 65.

Iob. 31.

Pſal. 16.

Matt. 5.

Roma. 1.

Pſal. 11.

Roma. 1. ps. 106.

Sapiē. 1.

Ioan. 1.

Pſal. 63.

Pſal. 38.

Mat. 15.

Pſal. 33.

ducit tibi potum in his lachrymis in mensura. Hæ lachrymæ sunt tibi panes die ac nocte: panes utiq; confirmantes cor hominis: & dulciores super mel & fauum. O domine Iesu, si adeò sunt dulces istæ lachrymæ quæ ex memoria & desiderio tui excitantur: quàm dulce erit gaudium qđ ex manifesta tui uisione capietur? Si adeo dulce est flere pro te: quàm dulce erit gaudere de te? Sed quid huiusmodi secreta colloquia proferimus in publicum? Cur ineffabiles, & inenarrabiles affectus, uerbis communibus conamur exprimere? Inexperti talia non intelligunt: nisi ea expressius legant in libro experientiæ: quos ipsa doceat unctio. Aliter autem litera exterior non prodest quicquam legenti. Modicũ sapida est lectio exterioris literæ: nisi glossam & interiorem sensum sumat ex corde. ¶Quomodo remanet anima spiritussancti feruore discedente. ¶O anima diu protraximus sermonem. Bonum enim erat nos hic esse: cum Petro & Ioanne contemplari gloriam sponsi: & diu manere cum illo. Si uellet hic fieri non duo, non tria tabernacula, sed unum: in quo essemus simul, & simul delectaremur. Sed iã dicit sponsus. Dimitte me: iam enim
Gene. 32 ascendit aurora: iam lumen gratiæ & uisitationem quam desiderabas accepisti. Data ergo benedictione: mortificato neruo femoris: & mutato nomine de Iacob in Israel: paulisper secedit spõsus diu desiderat9: cito elapsus. Subtrahit se tam à prædicta uisione, quàm à dulcedine cõtemplationis: manet tamen præsens quantum ad gubernationem. ¶Hic redditur causa quare spiritussancti feruor animam aliquantum deserit. ¶Sed ne timeas ô sponsa, ne desperes, ne existimes te contemni: si paulisper tibi subtrahit sponsus faciem suam. Omnia ista cooperantur tibi in bonum: & de accessu & recessu lucrum acquiris: tibi uenit: tibi & recedit. Venit ad consolationem: recedit ad cẽutelã: ne magnitudo cõsolationis extollat te, ne si semper apud te sit sponsus incipias contemnere sodales: & hanc continuam uisitationem non iam gratiæ attribuas sed naturæ. Hanc autem gratiam: cui uult & quando uult sponsus tribuit, non quasi iure hæreditario possidetur. Vulgare proNota. uerbium est: q nimia familiaritas parit contemptum. Recedit ergo ne fortè nimis assiduus contemnatur: & absens magis desideret: desideratus auidius quæratur: diu quæsitus, tandem gratius inueniatur: Præterea si nũquam deesset hic consolatio (que respectu futuræ gloriæ quæ reuelabitur in nobis, ænigma est & ex parte) putaremus forte hic habere ciuitatem manentem, & minus inquireremus futuram. Ne ergo exilium deputemus pro patria: arram pro precij summa: uenit spõsus & recedit uicissim: nunc consolationem afferens, nunc uniuersum statum nostrum in infirmitatem commutans: paulisper nos permittit gustare quàm suauis est, & antequam plenè sentiam9. se subtrahit: & ita quasi alis expansis supra nos uolitans, prouocat nos ad uolandum. Quasi dicat: Ecce parum gustastis quàm suauis sum & dulcis: sed si uultis plenè saturari hac dulcedine: curríte post me in odorem unguentorũ meorum: habentes sursum corda, ubi ego sum in dextra dei patris. Ibi uidebitis me non per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem: & plenè gaudebit cor uestrum: & gaudium uestrum nemo tollet à uobis. ¶Cura & diligentia adhibẽda est animæ ne omnino à deo deseratur. ¶Sed caue tibi ô sponsa quando absentat se sponsus, non longe abibit: etsi non uides eum ipse tamen uidet te semper: plenus oculis ante & retro. Nunquam potes eum latere. Habet etiam circa te nũcios suos spiritus, quasi sagacissimus exploratores, ut uideant quomodo absente sponso conuerseris: & accusent te coram ipso: si aliqua signa lasciuiæ & scurrilitatis in te deprehẽderint. Zelotypus est spõsus iste. Si forte alium amatorẽ receperis: si alijs magis placere studueris: statim discedet à te: & alijs adherebit adolescentulis. Delicatus est sponsus iste: nobilis & diues est: speciosus forma præ filijs hominum, & ideò non nisi speciosam dignatur habere sponsam. Si uiderit in te maculã, siue rugam: statim auertit oculos. Nullam enim immundi tiam potest sustinere. Esto ergo casta: esto uerecunda & humilis: ut sic à sponso tuo mereariſ frequenter uisitari. Timeo ne diutius detinuerit nos sermo iste: sed ad hæc cõpulit me materia fertilis pariter & dulcis: quàm ego non protrahebam spontaneus: sed nescio qua eius dulcedine trahebar inuitus. ¶Officia & effectus singulorum graduũ per repetitionẽ. ¶Vt ergo quæ dissusius dicta sunt simul iuncta melius uideantur: prædictorum summam recapitulando colligamus. Sicut in prædictis exemplis prænotatum est, uideri potest quomodo prædicti gradus cohæreant: & sicut temporaliter, ita & causaliter se præcedant. Lectio enim quasi fundamentum primo occurrit: & data materia, mittit uos ad meditationem. Meditatio uerò quid appetendum sit diligentius inquirit: & quasi effodiens, thesaurum inuenit, & ostendit. Sed cum per se obtinere non ualeat: mittit nos ad orationem. Oratio se totis uiribus erigens ad dominum: impetrat thesaurum desiderabilem, contemplationis suauitatem. Hæc autem aduenies, prædictorum trium laborem remunerat: dum cælestis rore dulcedinis animam sitientem inebriat. Lectio ergo est secundum exterius exercitium. Meditatio secundum interiorem intellectum. Oratio secundum desiderium. Cõtemplatio super omnem sensum. Prim9 gradus est incipientium. Secundus est proficientium. Tertius est deuotorum. Quartus beatorum. Hi autem gradus ita concatenati sunt, & uicaria ope sibi inuicem deseruiunt: quod præcedẽtes sine subsequẽtibus, aut parum, aut nihil prosint. Sequentes uerò sine præcedẽtibus, aut raro, aut nunquã haberi possunt. Quid enim prodest lectione continua tẽpus occupare: sanctorum gesta & scripta legendo transcurrere, nisi ea etiam masticando & ruminando, succũ elicia-
Nota. mus: & transglutiendo usq; ad cordis intima transmittamus: ut ex his diligenter consideremus statum nostrũ: & studeamus eorum opera agere, quorum facta cupimus lectitare? Sed quomodo hæc cogitabimus, aut quomodo cauere poterimus ne falsa aut inania quædam mẽditãdo, limites à sanctis patribus cõstitutos transeamus, nisi prius circa huiusmodi aut ex lectione aut ex auditu fuerimus instructi? Auditus enim quodammodo pertinet ad lectionem. Vnde solemus dicere non solum libros ipsos nos legisse quos nobis ipsis uel alijs legimus: sed illos etiã quos à magistris audiuimus. Itẽ quid prodest homini si per meditationem quæ agenda sunt uideat: nisi orationis auxilio & dei gratia ad ea obtinẽda conualescat? Omne siquidem datum optimum, & omne donum perfectum desursum est: descendens à patre luminum: sine quo nihil possumus facere: sed ipse in nobis facit opera: non tamen omino sine nobis. Cooperatores enim dei sumus sicut dicit apostolus. Vult siquidem deus ut eum adiuuemus: & ut ei aduenienti & præstolanti ad ostium, aperiamus sinum Iacob. 1. uoluntatis nostræ: & ei consentiamus. Hunc consensum exigebat à Samaritana, quãdo dicebat: Voca uirum tuũ. Quasi diceret. Volo tibi infundere gratiam: tu applica li- 1. Cor. 3. berum arbitrium. Orationem axigebat ad ea cum dicebat. Tu si scires domũ dei, qs est qui dicit tibi, da mihi bibere: forsitan petijsses ab eo aquam uiuam. Hoc audito quasi ex lectiõe mulier instructa: meditata est in corde suo bonum sibi fore & utile habere hanc aquam. Accẽsa ergo habendi desiderio, conuertit se ad rationem dicens. Domine da mihi hanc aquam: ut non sitiam amplius: neq; ueniam huc haurire aquam. Ecce auditus uerbi domini, & sequens super eo meditatio, incitauerunt eam ad orandũ. Quomodo nanq; esset solicita ad postulandum nisi prius Ioan. 4. eam accendisset meditatio? Aut quid ei præcedens meditatio contulisset, nisi quæ appetenda monstrabat: sequens oratio impetrasset? Ad hoc ergo ut fructuosa sit meditatio, oportet ut sequatur orationis deuotio: cuius quasi effectus est contemplationis dulcedo. ¶Hic ostenduntur omnes hi gradus ita esse simul iũcti ut sint inseparabiles. ¶Ex Ibidem. his possumus colligere q lectio sine meditatiõe arida est Meditatio sine lectione erronea. Oratio sine meditatiõe est tepida;

eſt tepida. Meditatio ſine oratione infructuoſa. Oratio cum deuotione contemplationis acquiſitiua. Contemplationis adeptio ſine oratione, aut rara aut miraculoſa. Deus cuius potentiæ nō eſt numerus uel terminus, & cuius miſericordia ſuper omnia opera eius: quandoq; ex lapidibus ſuſcitat filios Abrahæ: dum duros & nolentes ac quieſcere cogit ut uelint: & ita quaſi prodigus (ut uulgò dici ſolet) bouem in cornu trahit, quando non uocatus ſe infundit. Quod etſi quandoq; aliquibus legimus contigiſſe, ut Paulo & quibuſdam aliis: non tamen ideò debemus nos quaſi deum tentando diuina præſumere: ſed facere quod ad nos pertinet: legere ſcilicet & meditari in lege dei: orare ipſum ut adiuuet infirmitatem noſtram: & uideat imperfectum noſtrum: quod ipſe docet nos facere dicens. Petite & accipietis: quærite & inuenietis: pulſate & aperietur uobis. Nunc enim regnum cælorum uim patitur: & uiolēti rapiunt illud. Ecce præſignatis diſtinctionibus perſpici poſſunt prædictorum graduum proprietates quomodo ſibi cohæreant: & quid ſinguli in nobis efficiant. Beatus homo cuius animus à cæteris negocijs uacuus, in his quatuor gradibus uerſari ſemper deſiderat: qui uēditis uniuerſis quæ habuit emit agrū illum in quo latet theſaurus deſiderabilis: ſcilicet uacare & uidere quā ſuauis eſt dominus: qui in primo gradu exercitatus, in ſecundo circunſpectus, in tertio deuotus, in quarto ſupraſe leuatus per has aſcenſiones quas in corde ſuo diſpoſuit, aſcendere de uirtute in uirtutem, donec uideat deū deorum in ſion. Beatus cui hoc ſupremo gradu uel modico tempore conceditur manere. Qui uerè poteſt dicere: ecce ſentio geatiam domini: ecce cum Petro & Ioanne gloriā eius in monte contemplor: ecce cum Iacob plerunq; Rachelis amplexibus delector. Sed caueat ſibi iſte ne poſt cō tēplationē iſtam qua eleuatus fuerit uſq; ad cælos, inordinato caſu corruat uſq; ad abyſſos: nec poſt dei uiſionē ad laſciuos mundi actus & carnis illicebras cōuertat. Cū uerò mentis humanæ acies infirma, ueri luminis illuſtrationem diutius ſuſtinere non poterit: ad aliquem triū graduum per quos aſcenderat, leuiter & ordinate deſcendat: & alternatim modo in uno: modo in altero: ſecundum modum liberi arbitrij, pro ratione loci & temporis demoretur: tanto iam deo uicinior: quanto à primo gradu remotior. Sed heu fragilis & miſera humana conditio. Ecce dum ſtu rationis, & ſcripturarum teſtimonijs aperte uidemus in his quatuor gradibus bonæ uitæ perfectionem contineri: & in his ſpiritualis hominis exercitium debere uerſari. Sed quis eſt qui hūc uiuendi tramitem teneat? Quis eſt hic: & laudabimus eum? Velle multis adiacet: ſed perficere paucis Et utinam de iſtis paucis eſſemus. ¶ Quatuor cauſæ retrahunt nos ab his quatuor gradibus. ¶ Sunt autem quatuor cauſæ quæ retrahunt nos plerumq; ab iſtis gradibus: ſcilicet ineuitabilis neceſſitas, honeſtæ actionis utilitas, humana infirmitas, mundialis uanitas. Prima eſt excuſabilis: ſecunda tollerabilis: tertia mirabilis: quarta culpabilis, Illis enim quos huiuſmodi nouiſſima cauſa à ſancto propoſito retrahit, melius erat gloriam dei non cognoſcere: quam poſt agnitam retro ire. Quam utiq; excuſationē habebit iſte de peccato? Nónne ei iuſte poteſt dicere domīnus. Quid debui tibi facere: & non feci? Non eras, & creaui te: peccaſti, & diaboli ſeruum te feceras: & redemi te. In mundi circuitu cum impijs currebas: & elegi te. Dederam tibi gratiam in cōſpectu meo: & uolebam facere apud te manſionem: tu uerò deſpexiſti me: & non ſolum ſermones meos, ſed meipſum proieciſti retrorſum, & ambulaſti poſt concupiſcentias tuas. Sed ô deus bone, ſuauis, & mittis, amicus dulcis, conſiliarius prudens, adiutor fortis: quam inhumanus, quàm temerarius eſt qui te abijcit: qui tam humilem, tam manſuetum hoſpitem à ſuo corde repellit? O quàm infelix & damnoſa commutatio: creatorem ſuum abijcere, & prauas noxiaſq; cogitationes recipere illud etiam ſecretum cubile ſpiritus ſancti ſecretū cordis quod paulò ante cæleſtibus gaudijs intendebat, tam ſubito immundis cogitationibus & peccatis tradere conculcandum? Adhuc in cor calent ſponſi ueſtigia: & iam intromittuntur adulterina deſideria. Male conueniēs & indecorum eſt aures quæ modo audierunt uerba quæ nō licet homini loqui, tam cito inclinari ad fabulas & detractiones audiendas. Oculi qui ſacris lachrymis modo baptizati erant, repente conuerti ad uidēdas uanitates. Lingua, quæ modo dulce epithalamium decantauerat: quæ ignitis & perſuaſorijs eloquijs ſuis cum ſpōſo reconciliauerat ſponſam, & introduxerat eam in cellam uinariam, iterum conuerti ad uana eloquia, ad ſcurrilitates, ad cōcinnandum dolos, ad detractiones. Abſit à nobis domine. Sed ſi forte ex humana infirmitate ad talia dilabimur, nō ideò deſperemus, ſed iterum recurramus ad clementem medicum: qui ſuſcitat de terra inopem, & erigit de ſtercore pauperem. Et qui non uult mortem peccatoris, iterum curabit & ſanabit nos. Iam tempus eſt ut epiſtolæ finem imponamus. Oremus ergo deum ut impedimenta quæ nos ab eius contemplatione retrahunt, in preſenti nobis mitiget, in futuro nobis penitus auferat: qui per prædictos gradus de uirtute in uirtutem nos perducat donec uideamus deum deorum in ſion. Vbi electi nō guttatim, non interpolatim percipient diuinæ cōtemplationis dulcedinem: ſed torrente uoluptatis indeſinenter repleti, habebunt gaudium quod nemo tollet ab eis, & panem incōmutabilem, pacem in idipſum. Tu ergo frater mi. Goffride, ſi quando datum tibi fuerit deſuper prædictorum graduum celſitudinem conſcendere, memēto mei. Et ora pro me cum tibi bene fuerit, ut ſic cortina cortinam trahat: & qui audit, dicat ueni.

Ioan. 16. Matt. 11. Pſal. 83. Pſal. 112. Eſaiæ. 5. Eſai. 66. Pſal. 93. Hebr. 5

EINIS.

FORMVLA HONESTAE VITAE.

PETIS A ME FRAter chariſſime quod necdum à ſuo prouiſore audiui aliquem petijſſe. Verūtamen quia id inſtanter tua poſcit deuotio, cui iuſte & rationabiliter petenti aliquidin Chriſti nomine, negare non ualeo, formulam honeſtæ uitæ breui tibi ſermone depingam: quam ſi in Chriſti amore uel dilectione exardeſcens perſeueranter ſeruaueris, uitam proculdubio conſequeris æternam. Vt ergo ab interiori homine ad exteriorem ſermo procedat, ita circa tui puritatem cordis te inde ſinenter ſtudere oportet, quo tutius puritatis amator deus illic ſedere tanquam in cælo ſibi collocare dignetur. Iuxta illud: Cælum mihi ſedes eſt. Et anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ. Neceſſe eſt igitur uigilanter intendas cogitationes tuas ad bonum ſemper & honeſtum dirigere, ut uidelicet cogitare uel meditari coram deo pertimeſcas, qd in præſentia hominum dicere uel facere merito erubeſcores: ſciens q; ſicut per uerba uel facta innoteſcimus homini, ſic nimirum per cogitationes cuncta ſcrutanti ſpiritui: quia quod agunt hominibus dicta, eadem deo cogitationes. Deus enim nouit cogitationes hominum quia uanæ ſunt, Et ſicut nulla eſt ei iuſſibilis creatura, ſic omnino nihil poteſt cogitari quod eum lateat. Viuus eſt enim ſermo dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens uſq; ad diuiſionem animæ ac ſpiritus, compagū quoq; ac medullarum, & diſcretor cogitationum cordis. Sit tibi quoq; Ieſus ſemper in corde: & nunquam imago crucifixi ab animo tuo recedat. Hic tibi ſit cibus & potus, dulcedo & conſolatio tua, mel tuum & deſiderium tuum, lectio tua & meditatio tua, oratio & contemplatio tua, ui-

ta,mors,& reſurrectio tua.Semper cogita illum,nuc poſitum in præſepio & pannis inuolutum,modo in templo patri à parentibus præſentatum,nunc fugientem in Aegyptum,ibi diu in extrema paupertate & indigentia cõmorantem,& inde maximo cum labore redeuntem,modo in templo audientem doctores & interrogantem,qui doCanti.2 cet hominem ſcientiam:& poſtea parentibus ſubditum,
ps.144. cui iure omnis creatura ſubditur. Deinde eſurientem in deſerto & ſitientẽ,qui eſt panis uitæ, & fons ſapientiæ, qui paſcitur inter lilia:& implet omne animal benedictione.Modo fatigatum ex itinere,ſedere ſic ſupra fontem,cũ mulierecula ſola ſolum loquentem,totius mundi ſtatum regentem.Poſtea factum in agonia prolixius orantem & omnia omnibus ſufficienter adminiſtrantem. Ab angelo etiam ipſe qui eſt dulcedo & conſolatio angelorum & hominum,conſolationem nihilominus recipientem. Aut ad columnam totius orbis ſuſtentamentum ligatum & flagelatum.Ipſum(qui eſt angelorum ſplendor)ſputis illitum, palmis in facie percuſſum,ſpinea corona coronatum, opprobrijs ſaturatum.Ad ultimum cum iniquis deputatum,
Canti.1. & pro te in cruce pendentem & morientem:atque ſpiritũ ſuum in manus patris commendantem. Sic nimirum erit faſciculus myrrhæ dilectus tuus,ſic inter ubera tua commorabitur.Sic de omnibus anxietatibus & amaritudinibus domini dei tui colliga quaſi faſciculum, ut amarum, poculum lachrymarum tibi conficias.Quod ſi quando ar
2.Cor.5 dentiſſimo Chriſti amore ſuccenſus,uoluerís cum apoſtolo iam illum cognoſcere,& non ſecundum carnem , leuabis parum mentis oculos ad uictoriam refugentis,ad gloriam aſcendentis,ad glorioſam maieſtatem in gloria dei
Coll.3. patris ſedentis atque regnantis,quæ ſurſum ſunt ſapiens. & quæ ſurſum ſunt quærens , ubi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens.Nec tamen ibi longam facies moram :ne fortè ſi diutius ſcrutator maieſtatis fueris,obruaris à gloria.Sanè ante omnia te debere noueris omnem cordis elationem,
pu.25. iactantiam atque arrogantiam(quaſi uenenatas aſpides) fugere,ſciens proculdubio quia immundus eſt coram deo omnis qui exaltat cor ſuum . Itaq; neminem ſpernas,nemini noceas,nulli detrahas,& pro Chriſti amore omnib⁹ prodeſſe conetis.Intantum etiam inferiorem ac cæteris
Gala.6. uiliorem te non ſolum ex intimo cordis affectu credas:uerumetiam non dicas profeciſſe:ſed nec te aliquid eſſe exiſtimes:iuxta illud apoſtoli. Qui ſe aliquid eſſe exiſtimat cum nihil ſit,ipſe ſe ſeducit.Sit præterea inceſſus tuus maturitate plenus,grauis & honeſtus:uidelicet non fractis greſſibus ambules aut ſcapulas dextrorſum aut ſiniſtrorſum urgendo,non recta ceruice,non prominenti pectore ſeu etiam inclinato capite ſuper humerum : quæ omnia aut leuitatem redolent,aut elationem oſtẽtant,aut hypocriſim ſapiunt.Incedens ergo,ſtans & ſedens,faciem ſemper habeto deorſum,reuoluens in animo tuo quod puluis es,& in puluerẽ reuerteris : & cor ſurſum ubi Chriſtus eſt in dextera dei patris ſedens. Quaquauerſum nulla curioſitate quin potius neceſſitate aſpicias. Triſtitiam autẽ (maxime in cõuentu)diſſimulare te decet, quandam in
Eccle.19 facie hilaritatem prætendens, priuatim autem nunquam ullus in diuerſa mutetur. Si quando coram aliꝭ poſitus ridere alicuius rei cauſa fueris compulſus(ut aſſolet)non ſit riſus tuus excuſſus.Nam iuxta ſapiẽtem.Amictus corporis,& riſus dentium,& greſſus hominis , enuncians de illo.Tuis etiam interdum interpone gaudia curis. Nunquam ſis ocioſus quin aut legas,aut aliquid de ſacris ſcri
Eccle.33 pturis mediteris, uel certè(qđ melius eſt)rumines pſalmos,operando nihilominus inceſſanter quod tibi fuerit iniunctũ,ut ſemper te diabolus inueniat occupatũ. Multam enim malitiã docuit ociositas. Illas etiam ſcripturas libentius legas quæ præcipue erga Chriſtum , tuum magis inflammauerint intellectũ. Intellige quæ dico. Dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum ,ſi in ſenſu cogitaueris circunſpectionem dei. Cum oraueris , non impleas aures audientium ſingultibus & ſuſpirijs,ſed intente ora deum in cubiculo cordis tui.Proderit tamen ad deuotionem compunctionemq; obtinendã,ſi ita ſemot⁹ fueris,ut paras manus ad deum leuando , etiam tuũ ipſius uocem audire poſſis.Nõnunquam ad ſubleuandum intentionem in cælum proſpicias,ut ibi ſit cor tuum ubi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens.Ab oratione iterum reuerteris ad lectionem,& iterum lectio cum faſtidium ſubmouerit,ad orationem redeas.Conſortia iuuenum(& maxime illorum qui imberbes ſunt) inquantum conuenienter poteris deuita.Nunquam alicui oculum in faciem figas. Sicut ad crucem,ſic accedas ad cibum,id eſt nunquam uoluptate ſed neceſſitate paſcaris:& fames non ſapor prouocet appetitum.Singularitatem in refectione fuge,& communitate eſto contentus:ſciens quia caro paſcenda eſt , & extinguẽda ſunt uitia. Si quando aliquid ſuper apponitur,tanquam diuinitus procuratum accipe illud:hoc tamen habens in animo ſemper & uolumtate,ut tantum uel magis alteri apponatur.Pone prouidentiæ tuæ modum, ne tibi ſapiens uideaꝛis.Semper & ubiq; atq; in omnibus operibus time,ne forte excedas in aliquo. Hinc beatus. Iob.Verebar,inquit,omnia opera mea:ſciens q̃ non parceres delinquenti.Cum ad ſtratum laſſus deueneris,te honeſto modo iacendo componas,nec reſupinus iaceas,nec genua lauando calcaneos iungas ad tibias..Q; ſi forte luxuriæ te pompa concuſſerit,recordare dilectum tuum poſitum in doloribus,& uniuerſum ſtratum ſuum uariatum in infirmitate eius,hæc dicens in corde tuo. Deus meus pendet in patibulo,& ego uoluptati operam dabo? Sicq; inuocato nomine ſaluatoris,ingeminando ſæpe nomẽ ſalutis,ceſſabit tandem(deo ſuccurrente)quaſſatio. Rumi
nantem pſalmos ſomnus te occupet,ut in ſomno ſommiete dicere pſalmos.Cum ſurrexeris ad uigilias, lauda creatorem tuum ex omnibus uiribus tuis,& ad laudem redemptoris tui exalta uocem tuã in fortitudine. Poſtremo potiſſimum ſemper erga Chriſtum amorem habeto:nil præter ipſum aut propter ipſum amare memento. Prolixius quàm putaueram deſcripſi tibi quæ ipſe agere nequeo,in te adimplere deſiderãs quod in me deeſſe cognoſco: quia profectus tuus meum gaudium & corona eſt in domino.

Finis.

Eiuſdem materiæ notabile documentum.

SI plenè uis aſſequi quod intẽdis , duo ſunt tibi neceſſaria.Primũ eſt ut ſubtrahas te ab omnibus tranſitorijs rebus & terrenis,ut nihil de eis cures, acſi nõ eſſent.Secundum ut ita te des deo,ut nihil dicas uel facias niſi q̃ crediderís firmiter placere deo.Primũ aũt aſſequeris hoc modo.Omnib⁹ modis qb⁹ potes te uilifica , te nihil reputando eſſe ,ſed credas oẽs hoĩes eſſe bonos & meliores te,magiſq; placere deo.Quæcũq; audis uel uides i religioſis pſonis,puta bona intentiõe dici uel fieri,etiã ſi cõtraria uideãtur,Nã humana ſuſpicio facile fallit.Nulli diſpliceas.Nihil unquã de te loquaris q̃ laudẽ iportet: quãtũcũq; ſit familiaris ille cũ quo loqueris:imo plus labora celare uirtutes quàm uitia. De nullo prſus ſiniſtre loquaris(quãtũcũq; ſit uerũ uel manifeſtũ)niſi in cõfeſſiõe,& hoc ubi nõ potes aliter manifeſtare peccatũ tuũ. Libenti⁹ accõmoda aurẽ tuã cũ aliquis laudatur , quàm cũ uituperaꝛ.Cũ loqueris,uerba tua ſint rara,uera,põderoſa,& de deo.Si ſecularis loquiꝛ tecũ,& uana ꝓponit: quàm citi⁹ potes ſuccide ſermonẽ , & trãsferas te ad ea q̃ dei ſunt.Quicq̃d cõtingat tibi uel alij quãtũcũq; contumelio,non cures:& ſi eſt aduerſum,non triſteris:ſi eſt proſperum,non læteris:ſed totum nihil puta:,& lauda deum.Solicitudinem adhibe quantuncunq; potes, ut uſitati tuæ ſedulus intendas.Fuge loquutoria quantum potes. Melius eſt enim ſilere quàm loqui.Poſt completorium nõ loquaris:

quaris:quouscꝫ finita sit missa sequentis dici,nisi causa maxima interuenerit. Cū uides aliquid quod tibi displicet: uide si hoc est in te,& abscinde. Si uerò uides aliquid qđ tibi placet,uide si hoc est in te,& tene. Si nō,est assume: & sic erunt tibi omnia in speculo. De nulla re murmures cū aliquo(nisi crediderís prodesse)quantumcunꝫ sit graue quod habes. Nunquam pertinaciter aliquid affirmes uel neges,sed sint tuæ affirmationes & negationes dubitationis sale conditæ. A cachinnis semper abstineas,rideas uerò raro,& cum paucis præstes os tuum. Breuiter,in omnibus dictis tuis sic te habeas, ut sint ita quæ dubio dimittantur. ¶ Secundum assequeris hoc modo. Orationibus cum magna deuotione intendas, & eas dicere labora horis debitis:& quod offers in oratione,reminiscaris in corde. Et ut ea quæ legis confirmes, diligēter recogita,& eorum imagineris statum in quorum memoria hæc dixeris. Ista tria semper in mente habeas,quid fuisti, quid es, & quid eris. Quid fuisti,quia sperma fætidum:quid es, quia uas stercorū:quid eris,quia esca uermium. Similiter imagineris eorum pœnas qui sunt in inferno,& qꝫ nunquā finient:& pro quàm modica delectatione tāta mala patiuntur. Similiter imagineris gloriam paradisi,& quòd nunquam finiet,& quàm breuiter & cito acquiritur,& quantus luctus & dolor poterit esse illis qui pro parua re tanta gloriam amiserint. Cum habes aliquid quod tibi displicet,uel times habere,cogita quod si tu esses in inferno: & illud,& quicquid nolles haberes. Et cum habes aliquid quod tibi placet,uel optas habere,cogita quod si esses in paradiso,haberes illud,& quicquid uelles. Si autem in inferno esses,nec illud nec aliud quod uelles haberes. Quādocunꝫ est festum alicuius sancti,cogita de illo quanta sustinuit propter deum ,quia breuia:& qualia adeptus est quia æterna. Similiter cogita quia transeunt bonorū tormenta,malorum gaudia. Hi cū istis tormentis adepti sunt gloriam æternam,& isti ex indebitis gaudijs æternā pœnam. Quandocunque te uincit acedia, accipias hoc scriptum,& imagineris hæc omnia diligenter. Et cogita de tēpore quod sic perdis:quòd illi quim inferno sunt darēt totum mundum(si haberent)pro eo. Cum habes aliquas tribulationes,cogita quòd illi qui sunt in paradiso ,carēt eis. Similiter cum habes aliquas consolationes , cogita illos de inferno carere eis. Omni die cum uadis facere :examina diligenter quid cogitasti,& qd dixisti in die:& quomodo utile tempus & spatium quod datum est ad acquirendum uitam æternam dispensasti. Et si bene transiuisti, lauda deum:si male uel negligenter,lugeas,& sequenti die non differas confiteri. Si aliquid cogitasti,dixisti,uel feci sti quod tuam conscientiam multum remordeat,nō comedas antequam confitearis. Istud in fine pono,ut imagineris duas ciuitates. Vnam plenam omnibus tormentis,que est infernus. Alteram plenam omni consolatione :quæ est paradisus. Et ad unam illarum oportet te currere. Vide qd te possit trahere ad malum,uel impedire à bono. Credo quod nihil inuenies. Certus sum quod si bene seruaueris ea quæ sunt hic,spiritussanctus habitabit in te,& perfecte docebit te facere omnia. Ergo bene serues ista, & nihil negligas. Et lege ea in septimana bis,scilicet in die mercurij, & in die sabbati:& ut inueneris te fecisse quod scriptū est: lauda deum qui est pius & misericors in secula seculorum. Amen.

FINIS.

SPECVLVM MONACHORVM.

SI QVIS EMENDATioris uitæ desiderio tactus:cogitationum,locutionum, operumꝫ suorum solicitus explorator, uniuersos excessus suos corrigere nititur:in præsentis paginæ frequēti lectione & assidua meditatione(tāquam in speculo)interioris hominis sui faciem contempletur. In primis ergo ex quo surgit ad uigilias:uitæ suæ tēpus per momēta singula debet monachus computare,& uidere semper ut bonū faciat,& malum caueat in omni opere suo, & hoc dicat sibijpsi:si modo moriturus esses,faceres istud? Ad psalmodiam cor habeat:nisi fortassis ad aliquid sublimius rapiatur sed etiam omnium quæ ibi dicuntur ,usqꝫ ad unam literam se pro certo nouerit debitorem uel dicendi in choro suo, uel audiēdi in alio. Ad interuallum debet stare ad orationem:uel corporis necessitati prouidere:ita tamen, ut uadens sibi dici nouerit,sursum corda. Est autem spiritualis propositi detrimentum,si cogat infirmitas rigoris pristini aliquantulum relaxari. Post lectionem est orandū & si ad legendum accedat,non tam quærat scientiā quàm saporem. Est autem scriptura sacra puteus Iacob : ex quo hauriuntur aquæ quæ in oratione funduntur. Nec semp ad oratorium est eundem:sed in ipsa lectione poterit contemplari & orare. Sacris altaribus, si sacerdos est,tanquā unus ex summis angelis in spiritu totus assistat . Si minister,tanquam angelus domino ministret. Cum ad his eat ad laborem:ubi consideret non quid agat,sed propter quid uenerit. Cessante manu spiritus laboret uel orando, uel meditando : quamuis & in ipso labore idipsum facere teneatur. Ad mensam non solum fauces cibum capiant:sed etiam aures exhauriant uerbum dei. Non enim debet totus manducare:sed occupetur cor ad uerbum dei:ut solæ fauces sumant cibum:aures uerbum. De hoc autem pluriꝫ gaudeat si ei uilfora quàm alijs apponuntur. Nam re uera feliciores sunt qui in parcitate sustinendi fuerint fortiores. In gratijs agendis pro duobus sibi nouerit supplicandum:uel pro peccatis eorum quorum eleemosynis sustētatur:uel forsitan pro seipso:quia corpori suo supra necessitatem indulserit. Si uocatur ad colloquium:sm regulam leniter & sine risu pauca uerba & rationabilia loquatur:& antequam ea proferat,bis ad limam uenſant, quàm semel ad linguam. Si cum seculari loquēdum est,tunc maxime adhibeat custodiam ori suo:ut nihil proferat quod ut ædificet uidētes:& nemo dubitet cū uiderit eum uel audierit , non ædificet audientem. Sic in cunctis se habeat quin ueré sit monachus. Post completorium singulis diebus capitulum sibi teneat : & conuocatis cogitationibus suis ponat rationem diligenter quid ipso die cogitatione,locutione , uel opere deliquerit publice uel priuatim:per singulas noctes lectum suum lauans:hoc est singulis peccatis lachrymis & doloribus purificatis , diligenter de singulis computet. In crastino publice de apertis, de occultis uerò facturus cōfessionem secreto:quæ ut perfecta sit tria debet habere:scilicet ut sit uoluntaria,nuda, & munda. Voluntaria:id est ex propria deliberatione & proposito. Nuda:ut nude prout gessit confiteatur peccatum suum. Munda:ne peccatum suum prædicet sicut Sodoma:sed pura & simplici intentione se accuset. In capitulo qui publice offendit,manifeste reuelet tanquam assistēs iudici. In omnib⁹ sic ibi loquatur,respondeat, uel proclamet,ut sermo eius interius uel exterius sit perunctus oleo charitatis. A nemine qualecunꝫ munus accipiat . Nemi nem habeat familiarem. In omnibus fugiat singularitatis uel admirationis notam. Loquens nihil dicat unde multum eruditus , multùmue religiosus possit putari. Ad interrogata,paucis respondeat. Si de scriptura uel moribus agatur:aurem paret,non linguam. Cum loquitur,nō stu-

Prudencia en hablar

deat eloquẽtiæ:ſed ſermo eius ſit potius ruſticanus quàm urbanus. In omnibus agendis non ſtudeat curialis uideri. Salua honeſtate, fugiat omnes homines in poteſtate poſitos, maxime ſeculares. Sectetur communia, orationes, labores, lectiones, & cæteras obſeruantias: in quibus nõ ſit
Oſee.10 tanquã uitula Ephraim, docta diligere triturã; id eſt ad huiuſmodi non conſuetudine ſed deuotione trahaꝛ. Orationes quæ imperãtur, primo loco habeat: nec ſibi blãdiaꝛ de priuatis orationib⁹ ſuis (quæ in ſecũdo loco ei habẽdæ ſunt) cũ in præceptis orationib⁹ deſidioſus fuerit. Si aũt familiaritas interdicitur hominũ: quãto magis mulierum. Sit facies cõmunis cũ cæteris: int⁹ uerò diſſimilis: hoc eſt nõ nimia grauitate cõtracta, nec nimia locutiõe diſſoluta, ſed bona quadã mediocritate regaꝛ, ut de ſctõ Martino legiꝛ: facie eius nõ fuſcauit mœror, nec leuigauit riſus. Erit em̃ prudẽtis aiæ theſaurum ſuũ ſolicite cuſtodientis (more Moyſi) cornutam uelare faciem: & quodam riſu, qui tamen modeſtus ſit, interioris gloriam hominis, & mentis, grauitatem abſcondere. Comparãda eſt dies inſtans diei præteritæ: ut ex eorum collatione ſuũ deprehendere poſſit monachus uel profectũ uel defectum. In omni actu uel cogitatu ſuo, ſibi deum adeſſe memoretur: & omne tempus quo de ipſo non cogitat: perdidiſſe ſe computet. Tædio affectus componat ſe meditando ſupra petram in qua lauantur mortui: & cogitet apud ſe quomodo tractentur ibi ſepeliendi: nunc in tergum, nunc in faciem uerſantur: quomodo nutet caput, cadant brachia, rigeant crura, tibiæ iaceant: quomodo induantur & conſuantur: quomodo deferantur humandi: quomodo exponantur in tumulo: quomodo puluere contegantur: quomodo uorantur à uermib⁹: & quaſi ſaccus putrefactus cõſummuntur. Summaq; eſt philoſophia, meditatio mortis aſſidua. Hanc ubi cunq; perrexerit, ſecum portet: & in æternum non peccabit. Sit monachus quaſi Melchiſedech, ſine patre ſine matre, ſine genealogia, nec patrem ſibi uocet ſuper terram. Imo ſic ſe exiſtimet: quaſi ipſe ſit ſolus, & de⁹. Ecce in primis habemus ordinem & modum uiuendi: remediũ uerò pollicetur aſſiduitas tenendi capitulum ſpirituale ſuperius expreſſum. Semel ad minus in hebdomada confiteatur: ut ueniam mereatur de perpetratis: & maior ei detur gratia de uitandis malis. Amen. Nota.

FINIS.

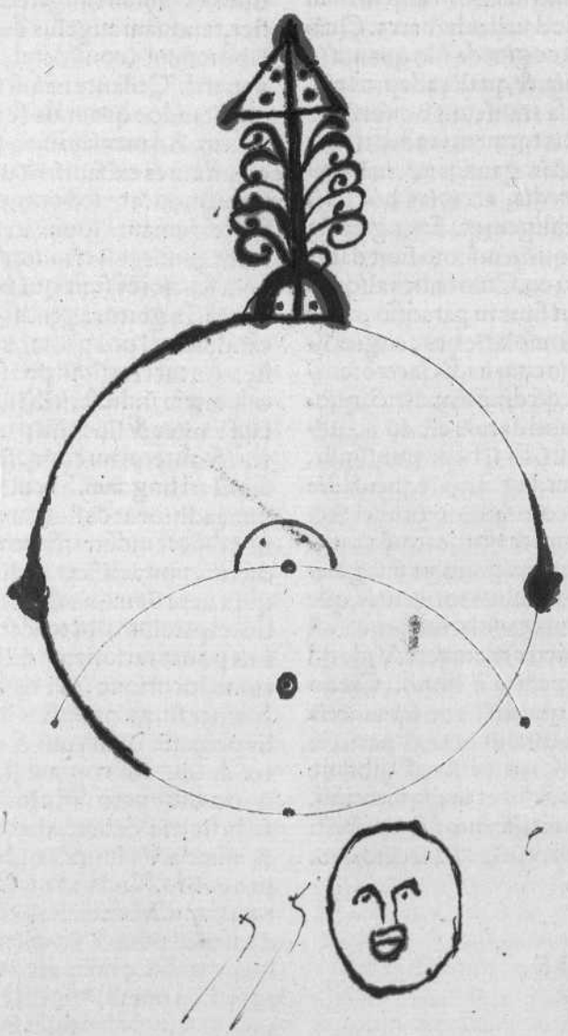

Quãuis hí quí ſequuntur ſermones, boní & utiles reperiãt: qa tamen proculdubio nõ à noſtro Bernardo editi fuerũt, idcirco cũ ſuis nitidis operib⁹, ſicut ãtehac fuerãt interſeri noluim⁹, ſed ſeorſum imprimẽdos utili⁹ duxim⁹.

SERMO DE NATIVITATE DOMINI.

NON POTERIT EXplicari ſermo quẽ mẽte cõcepi. Stupor em̃ miraculorũ opprimit me: & dũ oĩa replico, oĩa cõplicantur. Quís poterit excogitare diem aduent⁹ eius? Ideó fit clínguis língua: memoría ímmemor: ín ſenſibilis ſenſus: ínſueta nouitate relucent oĩa, & oĩa partui uírginis obſequuntur. Fiunt mirabília ín cælo ſurſum, & ínterra deorſum: quía uniuerſa ín naſcentís dei obſequíum ſuraueruũt. Inſigníuntur cõuexa cælorum ſtella lucẽtiore, & multo lumíne loca flammãtia perſtringunt, díffundunt, per quadrifidũ orbẽ radíũ rutílantiores, & pluralitatẽ ſtellarũ nouus ígnis obtũdit. Miraturorbís cælos nouũ peperiſſe ſplẽdorẽ, & mcõuertíbilem eorũ ſtatũ, ad ſigna & ꝓdígia fuiſſe cõuerſum. Vídent
Nu.24. Caldæí ín cælís: qd̃ Balaã relíqt ín ſcripturís. Oriet, ínqt, ſtella ex Iacob: & cõſurget hõ ex Iſrael, & erít oĩs terra poſſeſſio eíus. Naſcítur ſtella ín excelſis, & deus ín terrís cuíus poſſeſſio à marí uſq; ad mare. Præparãt ſe reges Tharſis, ut cũ nouítate munerũ uídeãt nouã matrẽ, fílíũ nouũ, nouã nouítatem. Fons oleí de terra erupit: tẽplũ Romæ qd̃ uocabat æternũ, oĩbus ímpenſis & urbís, & orbís, mírabíliter cõſummatũ, corruit. Cũ em̃ Romani ín uíctorío ſæ antíquitatís memoríã, tẽplũ ſingulari ſchemate facere decreuíſſent, ab oĩ illa deorũ (ímo dæmoníorũ) multitudíne q̃ſierunt, uſquæquo durare poſſet tã excellẽtís opís operoſa conſtructío. Rñſum eſt, donec uírgo pareret. Illí ad ímpoſſibílitatẽ oraculũ retorquentes, tẽplum æternũ, ſolẽnẽ illã machínã uocauerũt. Nocte aũt cum è uírgínalí thalamo uírgíneus flos Maríæ egreſſus eſt, ita cecidit & confractũ eſt illud mírabíle & colũnarium opus, ut uíx apparerẽt ueſtígía ruínarũ. O Bethleẽ cíuítas deí ſummí, & ín te & ín ſuburbíís tuís uíſa ſunt mirabília hodíe. Deus pendet ad ubera, ponít ín præſepío ligat ín cunís, pannís ínuoluít, & laxatís faſcíolís, fœlíces manus & ſtã brachíola p cunarum paruítatem expendít, alludit uírgíní, matrí arrídet, & blandíſetes oculos ad Maríã ínterquet. Stat p territa tãtís míraculís regína cælorũ, confert ín corde ſuo ſalutatíonẽ archangelí, cõceptíonem deí, natíuitatẽ puerí míratur q̃ille quí alíter potuít ad nos uenírc, ſic uoluít ſubuenire. Adeſt & Ioſeph, ſed ab utroq; remotus, & ín exceſſu mentís míratur: & mírarí ſatís nõ põt qualíter ad tãtæ dígnatíonís admíſſus ſit arcanũ. Adeſt multítudo cæleſtís exercítus, uocíb⁹ glorioſis. Gl̃ia ín excelſis deo audítur. Paſtores ueníunt, & ínueníũt puerũ & puellã: p̃cedít ſtella, reges accedũt, adorãt fílíũ, matrẽ uenerant, offerunt munera, deferũt maieſtatí, crucíat Herodes, Hieroſolyma turbat, requírunt ſcríbæ, locus p̃dícit, índícit ſimulatío, ſimulator ad nihílũ deducít, detegunt cõmenta fraudũ, magíp alía uía reuertuntur, pax ínaudíta à ſeculo regnat, uníuerſus orbí sad cẽſum deſcríbit, ríuus oleí de terra p ſudat, & ín díuitẽ uenã líquor ſtíficatus ebulit. Quíd eſt hoc níſi quía uera pax ín terrís apparuít, níſi qa ad ſuperum regnũ cíues aſcríbuntur, níſi qa fons míæ de uírgíne
Canti.1. emanat? Oleũ effuſum nomen tuum. Spũs ſctũs ſcripturæ ípſius uíuus fabrícator, & unus alíqs nõ paruam ſuæ píngedínís dulcedínem ſub hoc capítulo derelíqt. Sed uos nocturnís ugílñsita defatígatí eſtís, ut uíx poſſítís ſomnũ ab oculís amouere. Euígílate tñ pauliſper, & ſomní torporem excutite: aderít ille de cuíus natíuítate loquímur, ut íllumínet oculos nr̃os ne obdormíamus. Totus aũt ſníæ ſenſus ex íllíus arca mutuabít cuí⁹ cõſílíũ eſt quaſi cõſílíũ deí. Ipſe ille eſt dñs uídelícet abbas Clareuallẽſis, cuí⁹ relígío & díſcretío, ſapíentía, eloquẽtía, uíta & fama, per totam latínitatẽ non ímmerito decurrit. Líbenter em̃ íllíus ſarcínas odoro. Sed ad ꝓpoſitum reuertamur. Benígnus ille ſpũs, de cuíus ſecretíore fonte canticorũ flumen euadít, ín hís tríbus uerbís tría nobís requírẽda relíquit: uídelícet nomẽ ſpõſi, quare oleo cõparet, quõ & effundatur quía & nomẽ tacet, de cõparatíone níl loquít, de effuſíõe níhil dícit. Primũ de nomíne uídeam⁹. Multa ut arbítror uocabula ſponſi per díuínã ſcríptúrã ſparſa leguntur, ſed ín duo uobís uníuerſa cõplector. Nullũ profecto reperies qd̃ nõ ſonet aut maieſtatís potẽtíã, aut gratíam píetatís. Puer dñí de quo frequentíus facío mentíonẽ, ad regís cubículum ínductus, duo quaſi ſublímíora de ípſíus ore díuínitatís audíuit: poteſtas dei eſt, ĩquit, & tíbí dñe mía, Pſal.61.
Sed & ípſe ſaluator ꝓphetícæ ueritatí atteſtans ait, Vos Ioan.13.
uocatís me magíſter & dñe, Dñs nomẽ eſt maieſtatís, píetatís, magíſter. Sí em̃ píum eſt præbere eſcã corporí, multomíſericordíus eſcã aĩæ ímpartíri, qd̃ eſt ꝓprie magíſtrorum, quí mẽtes diſcíplínatas ſub diſcíplínæ rígore coercent. Videamus qd̃ horum nomínũ effundat, utrũ nomẽ potentíæ ín nomen gr̃æ, uel nomen píetatís ín maieſtatís uocabulũ. Abſit ut mía ín potentía íncludat: qa míſeratíones eíus ſup oĩa opera eíus. Certum eſt ergo qa ptãs dei ín
ps.144. maiorẽ hodíe píetatem effuſa eſt, cũ cælí diſtíllarẽt à facíe deí, & de uírgíneis membrís antíquus díerum exorítur. Nõ eſt quí ſe abſcõdat à calore íſto: qa largíor oleí effuſío à capíte deſcẽdít ín barbã: qa etíã extremã ueſtímentí fimbríam largíus írrorauit. Tãta eſt abundãtía míſerentís, ut nõ ſolum ſub noíe effuſíonís, ſed exínanítíonís cenſeatur. Exínaníuit ſemetípſum (aít apl's) formam ſeruí hodíerno díe accípiens, & cum tota multítudíne míſeratíonũ ſuarũ de thalamo profilñt uírgínalí. Non enim habuit dulcíorẽ Phil.2.
modũ ad redímendũ nos abyſſus illa cõſilíorum deí quía quícquíd ín díuínitatís theſauro, píetatís eſt ínuentũ, totum ín utero uírgínís cõgeſtũ eſt. Nõ me capío præ lætítía q̃ tanta maieſtas naturam meam aſſumens, tñ me eleuat & me míſerũ ín díuítías gloríæ ſuæ, non ad horam, ſed ín ſempíternum íncludit. Fit frater meus dñs meus: & tímorẽ dñí, fratrís uíncit affectus. Dñe Ieſu Xp̃e, líbẽter audío te regnãtẽ ín cælís, líbentíus naſcentẽ ín terrís, líbentíſſíme crucẽ clauos & lanceã ſuſtínentem. Hæc ſíquídẽ effuſío rapít affectũ meum, & íſtorum memoría ínceleſcit cor meum, uíuentís & uíuídæ potíonís aſperitate purgatum. Víuus eſt íſte ſermo & efficax, & penetrabílíor, omní gladío ancípití, pertíngens uſq; ad díuíſionem aĩæ & ſpũs cõpagum quoq; ac medullarũ ſcrutator. Vnus íllorũ q prophetalis chorí aut magíſter, aut ínter magíſtros eſt, ſub ſe Hebr.4.
uaría díuínorũ noĩm partítíone, de hac effuſíõe mírabíliter quídam, ſed ſubtíliter prophetauit. Vocabítur, ínquít nomen eíus admírabílís, conſíliarius, deus, fortís, pater futurí ſeculí, prínceps pacís. Erat quídem admírabílís dñs meus ínter angelícos ordínes audíens hymnum gloríæ ſuæ: admírabílís íllí mírabílí creaturæ, faciens mírabília ín cælo & ín terra ín marí & ín omnibus abyſſís. Ego autem ĩ luto fecís & míſeríæ obuolutus míſer & míſerabílís, omnẽ ſpem emergẽdí perdíderam. Ille ín gloría, ego ín míſería: admírabílís ílle, míſerabílís ego. Sanctum & terríbile Eſaiæ,6
nomen eíus: quod uíx audíat dígnior natura. Nomẽ íſtud clauſum & íntegrum quomodo capere poteram, quando uíx angelícus oculꝰ proſpícere, nedum perſpícere poteſt. Sed uíde effuſíonem. Ille quí erat admírabílís agmínibus angelorum, ínclínat cælos, & fit conſíliarius hominum: Maieſtatíuum nomen, ín píetatem effundítur: & quí mírabílís eſt ín cælís, conſulere uenít ín terrís. Abſcondít purpuram ſub míſeríæ ueſtímentís. Et ad lutum ubí iacebam ínclínatur, non mergítur: & ſí audeo dícere: ínfixus ſum ín límo ꝓfundí, opí manuũ ſuarũ porrgít dexteram, de profundís aquarum extrahít, extractum abluít, ablutum índuít, índutũ reportat, reportatum confirmat. Porrígít dexteram cũ naſcít: cũ loquít extrahít, abluít cum mortí: índuít cũ reſurgit, cũ aſcẽdít reportat, cõfirmat cũ ſpñſctũ emíttit de cælís. Bonus qdẽ cõſílíarius, q̃ cõſílíũ qd̃ uoce dedérit, & morte defendít. Erat enim docens (aít euangeliſta) Marc.1.

ſicut ptātē hñs,nō ſicut ſcríbæ & phariſæi eorū. De⁹ fortis noīa ſūt ptātis:ſed de⁹,effundit̄ ī patrē futurī ſeclī,fortis,in principē pacis. Breuiter curro:qa & fatigatis & ſcīē tibuslegē loquor. Quid tibi muſitabūde lucifer in tanta defluctione & effuſione? Clauſum eſt tibi totū itinerariū dei & malignās oculꝰ tuꝰ hic nimiū caligauit. Sed & dñs meus admirabilis fuit in natiuitate,cōſiliarius fuit in p̄dicatione,deus in miracul orū orruſcatione,fortis ī paſſione,p̄ futurī ſeclī ī reſurrectiōe:princeps pacis ī illa æterna btitudie. Nō terreamini nouitate uerborū: qa nihil nouū introducit̄. Sic & olim oīa cōmutata & effuſa ſunt, Abraā
Gen. 17. in Abrahā: Saraī in Sarā,& ſi quas alias īmutationes ī illa ueterī officina uos legiſſe recolitis. Sed & ab ipſis penè mūdi principijs,in arcano quodā ſcripturarū loco diuini nominis effuſionē īueniſſe me recolo. Loq̄t dñs ad Moyſen de liberatione Iſraelis,& poſt multā dei & Moyſi con
Exo. 3. fabulationē,ppheta ſubtiliter inquirit nomē eius. Et dñs dicit. Ego ſum qui ſum,hoc eſt nomē meū ínæternū. Hæc dicēs filijs Iſrael. Qui eſt,miſit me ad uos. Perterritꝰ Moyſes inextricabilis auctoritate uocabuli,ac ſi diceret,hoc excedit intellectū meū,non poſſum capere niſi effundat̄ ,au-
Ibidem. diat à mageſtate. Ego ſum deus Abrahā,deus Iſaac,& deꝰ Iocob. Vides effuſionem. Ecce deus angelorum uocat ſe deum hoīm. Curramꝰ ergo fratres in odore unguentorū iſtorū,curramꝰ ad oleū de oliua ſpecioſa in campis expreſſum: nulla infectū amurca, nulla ſubſtantiatum amaritudi-
Luc. 10. ne. Oleū q̄ exhilarat faciē hoīs,q̄ ſanat uulnera,dolorē tollit,reddit ſuauitatē. Nónne ſamaritanus nr̄ nobis à latrone peſſimo uulneratis,attulit uīnū & oleū: ad purgandum & mitigandum uulneris magnitudinē? . Sed multū
p̄s. 142. oleī,parū uīnī. Multum miæ,iuſtitiæ parū. Sic qppe decebat miſerantem,ſic miſero expediebat. Non intres in iudi-
p̄s. 140. cīū cū ſeruo tuo (ait iuſtus) qa nō iuſtificabit̄ in cōſpectu tuo oīs uiuens: ſed corona me ī mīa & miſerationib⁹. Veniens qppe hodie q̄nq̄ uaſa attulit oleī , nō niſi duo uīnī. Spūs cī ſapiētiæ,ītellectꝰ,cōſilij,ſcīæ,pietatis,mīæ,dulcedinē ſonat,mīam fragrat,eructat ſanitatē. Fortitudo & timor uīnū ſunt ſed hoc uīno potatꝰ eſt potēs ille,cū Xp̄s ī ſpīritu fortitudinis deſcēdit ad inferos nō timidus ,ſed timendus. Videamus nūc quare oleo cōparet̄. Oleū (ſi uos melius nō habetis) lucet,paſcit,& ungit. Idem facit Xp̄i nomē,& per oīa cōſonat cōparatiōi. Lucet p̄dicatū,paſcit recogitatū,inuocatū lenit & ungit. Vide ſi non p̄clara luminaria lumen noīs huiꝰ ſup eloquētiæ candelabrū por-
Pſal. 76. tauerunt,ſi nō illuxerunt corruſcationes dei orbi terræ ,ſi
Actuū .3 nō in ſplēdore fulgoris huius cōmota eſt & cōtremuit ter-
Ibidem. ra. In noīe Ieſu Xp̄i ſurge & ambula,dicit claudo prīceps ap̄lorū. Nónne q̄ſi fulgor exiliuit ab ore Petri,cū noīatū eſt nomē q̄ os dñi noīauit? Et ſtatī,inqt,cōſolidatæ ſunt baſes eiꝰ & plātæ. Vocabulū Ieſu ſicut Origenis līgua nobiliſor diffiniuit,dulce & glorioſum,oī adoratu cultuq̄ dignīſſimū,q̄ nō priꝰ ab oībꝰ decuit efferri in mūdū,ſed à q̄dā ſublimiori excellentioriq̄ natura. Oēs qppe,pphetæ nomē iſtud aut neſcierūt aut penitus tacuerūt,& reſerua-
Lucæ. 1. ta eſt prærogatiuæ dignitas archāgelo Gabrieli ,qui ſcīō-
Eſaiæ .7. ore,ſanctæ uirgini illud primum euoluit. Nónne Eſaias in exceſſu mētis captꝰ uerbis archāgelicis eiſdē penè ſyllabis conſentit uſq̄ ad ſcīi noīs nouitatem Paſcit reuera,nec eſt felicior paſtio ī loco paſcuæ ubi nos dñs collocauit. Quid æque mentē cogitantis īpinguat? Nomē Ieſu mel in ore, in aure melos,in corde iubilus. Oīs cibus qui non condit̄ hoc ſale,inſatuatus eſt. Scriptura q̄ non fuerit īterlinita oleo tātæ deuotionis,inſipida eſt. Olim mihi Tullius dulceſcebat,blādiebat̄ Virgilꝰ,& ſyreneus uſq̄ in exitū dulces,meū incantauerāt intellectū. Lex, pphetæ, euangeliū, epl̄æ,& oīs glīa ſnīarū dñi mei & ſeruorū eius : aut parua uidebant̄,aut nulla. Neſcio mō qd dulciꝰ mihi immurmurat filiꝰ Ieſſe: q uario ſmonū ſnīarū cōcētu,oēs illos quos diligere cōſueuerāt,ineloquētes reddit & mutos. Lenit &
Pſal. 49 ungit: qa nihil ſic recreat in tribulatiōe. Deniq̄ & probare licet. Inuoca me,inqt ī tribulatiōe: eruā te , & honorifi-

cabis me. Hoc eſt nomē,hoc ē oleū,hæc oleī effuſio. Amē dico uobis,nō deficiet hic lecythꝰ oleī,nec minuet̄,donec pluuiā uoluntariā q̄ ſegregata eſt hæreditati eiꝰ,diffuſius inſtillet: donec faciat cælū nouū & terrā nouā: qa mīa eiꝰ ab æterno & uſq̄ in æternū ſup timētes eū. Sed iam ſurgamus & p̄paremꝰ nos ad ſolēnioris miſſæ iubilatiōnē: nec cordibus parcētes nec uocibus,ad honorē pueri qui natus eſt nobis,qui eſt deus in ſecula benedictus. Amen. Pſal. 67, p̄s. 102.

Ser. unde ſupra. Vel potiꝰ debet legi in cōceptiōe beatiſſimæ. Mariæ uirginis.

EXultate fratres in dñō: qa de dña illa ſermo ſuccedit q̄ ſingularē in cordibꝰ uīris uēdicat principatū, q̄ eſt ad cuius nomē humiliter inclinatis, cuius horis reuerēter aſſiſtitis, cuius memoriā iugiter frequentatis. Hæc eſt urīs affectibus ſuauiter indulceſcit: qa magna multitudo dulcedinis eiꝰ. Spūs enim
Eccl. 24 eiꝰ ſup mel dulcis,in quā dulcis dñs cū oī ſua dulcedine ſu peruenit. Cū em̄ fecerit deus oīa opa ſua ualde bona ,hic melius fecit,cōſecrās in ea ſibi reclinatoriū aurīū,ut poſt tumultꝰ angelorū & hoīm,& reclinaret,& requiē inueniret. Hoc eſt q̄ natura mirat̄,reuerēt̄ angelꝰ,uereꝰ hō,ſtupet cælū,cōtremiſcit terra,infernus exhorret. In huiꝰ utero maieſtas altiſſimi mirabiliter leḡfacta,ſicut adipe & pīguedine repleuit terras,infudit cælos,iferna reſpſit. Hic exinauit ſemetipſum excelſus & immenſus: menſuram bonā & cōfertā & coagitatā mittens in ſinū urm. Hic diuinis manibꝰ unctus oleo lætitiæ,& ſicut altare in ſignū pōtificij cōſecratus. De altarī hoc ad arā crucis aſcēdes, proprio cruore tanquā alterius gñis oleo perfuſus, iā nō conſecratꝰ ſed cōſecrās,totū corpꝰ machinæ mūdialis largiore liquamine cōſecrauit. Fatiſcat ergo mœror,triſtitia fugiat,elimin̄et dolor,tācor abſcedat,ut liceat uacare & uidere cum Moyſe uiſionē hāc grādē,q̄liter deꝰ in hoc uentre cōcipiat̄,decipiat̄ diabolꝰ,recipiat̄ perditū, īdebitum accipiat̄. Totū me trahit affectio,ſed oro deficit. Diues cogitatio ,uocis paupertate cōfundit̄. Feruent īteriora,& īundoſam ebulliūt altitudinē,ſed frigiditas linguæ cumulos refrigerat exundātes . Quid eſt ô beatiſſimæ? Nūquid ita ſenſu taciturus obdormiā,ut ibi mutꝰ ſim, ubi oīs loquitur creatura? Veruntamē nō tacebo & nō quieſcā,donec egrediat̄ ut ſplendor uultus tuus,& ſermo de te cōceptus,ſi non ut lampas,ſaltem ut ſcintilla accēdat̄. Mouet fateor q̄ diſponente deo peccant rationales creaturæ,& multis annorū milibus tam cæleſtia quàm terreſtria incaſſum ſtare uideāt̄,ſemirutis illis,iſtis dirutis. Stat illa magna c uitas,ciuium ſuorū numeroſitate fraudata,& à ſtellantibus palatijs multiplex habitantiū multitudo ppellitur. Obſcuranť ſtellarū ignes (ſolē loquor & lunam & ſtellas) & multa ſui luminis claritate multātur. Terra maledi- Gene. 3.
citur,cū damnatur hoīm ſucceſſio,& omnis creatura iux- Roma. 8
ta apoſtolum parturit & ingemiſcit. Tacet deus omnipotens,& ordinans eiꝰ oīpotentia,tantam diſſimulat cōfuſionem. Tandē naſcit̄. Maria: & ad nubiles annos egrediens ſpeciem induit ſpecioſam,quæ ipm allicīat deū: & diuinitatis oculos ī ſe conuertat. Vide qd inde dicat ille nō
Pſal. 44 minimꝰ explorator ſecretorū dei. Audi ,inquit,filia & uide & iclina aurē tuā,& obliuiſcere ppl'm tuū,& domū patris tui: & cōcupiſcet rex decorē tuū,qm̄ ipſe eſt dñs deus tuꝰ. Germinat igit̄ uirga Ieſſe de tortuoſa radice generis humani,& patriarcharū arbore. & in altitudinē & rectitudinem erūpēs,oēm ignorat nodoſitatem filiorū,tenebras neſcit: fructicoſa quæq̄ nō habet. Videt & ardet ille uehemens amator: & totū epitalamiū in eius laudibus decantat,ubi manifeſte ſponſus inducit̄ ſpirās amorē ſinceriſſimum,nec ultra ualens diſſimulare qd patit̄. Euocat̄ ſtatim cæleſtis ille cōuentus,& iuxta prophetā init deus cōſiliū, cogit̄ cōſilium,facit ſermonē cū āgelis de reſtitutione eorum,& de redēptiōe hoīm,de elemētorū reuonatiōe. Illis ſtupentibus & mirantibus præ gaudio ,q̄rit̄ modus redēptiōis: & ſtatī de theſauro diuinitatis . Mariæ nomē euoluitur: & per ipſam,& in ipſa,& de ipſa,& cū ipſa totū hoc faciendum

faciendū decernit, ut ſicut ſine illo nihil eſt factum, ita ſine illa nihil refectū ſit. Tradit epla Gabrieli, in qua ſalutatio uirginis, incarnatio redemptoris, plenitudo grę, gliæ magnitudo, multitudo lætitiæ cōtinetur. Miſſus ergo angelus Gabriel à deo etiā antequā ad uirginē peruenirēt, inuenit deū uirgineis illapſum uiſceribus, & maieſtatem dei uirginalis uētris breuitate cōcluſā. O uēter diffuſior cælis, terriſcę ampliōr, capaciōr elementis, qui totū claudit oīa cōcludētē, in quo de⁹ gloriæ reclinat. Deniq; & archāgelus nō ait. Aue Maria replenda, ſed plena: non dñs uenit in te, ſed dñs tecū: qa inde totā eā ſibi rapuerat ſpīritus ſanctus: & de cæleſtib⁹ inſignierat ornamētis. Iā cōſecrata erat in loco uoluptatis, de q̄ fons iſte debebat aſcendere q̄ uniuerſam terræ ſuperficiē irrigaret. Satis hucuſq; ſparſim⁹ uerba, & uolatilis ſermonibus diuerſa p̄seminauimus nunc inſiſtamus hic ſi fortè aliquod dignū elicere ualeamus. Fluui⁹ (ait ſcriptura) egrediebat de loco uoluptatis ad irrigandam uniuerſam ſuperficiē terræ, q inde diuidit in quatuor capita. Fluuius iſte eſt dñs me⁹ Ieſus q de duobus locis uoluptatis egredit: ex utero patris, & ex utero uirginis. Vñ propheta. Dñs deus noſter fluui⁹ gl'ioſus exiliens in terrā ſitiētem. Sed ineffabilib⁹ differētijs lōge aliter à patre quàm à matre egreditur, quia etſi hæc talis natiuitatis gl'ioſa eſt, multo glorioſior eſt æterna. Hortatib⁹ uobis, de utraq; gnatione uolo aperire qd ſentio: nō q aliqd exponere præſumā, cū hoc ultra oīm uires, quāto magis ultra meas ſit & extremæ dementiæ ſit uelle fari in effabilia, maxime hoīem imperitū. Nō em̄ oblit⁹ ſum Salomonē dicentē. Sicut q̄ nimiū comedit mel euomit illud: ſic q ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gl'ia. De utraq; em̄ p ꝓphetam dici puto. Generationē eius qs enarrabit? Quia & p̄s illa ineffabilis & inacceſſibilis eſt, ac nulli p uia creaturæ. Hoc ſenſu credo apl'm dixiſſe de deo, q ſolus habitat lucē inacceſſibilē, cum etiā puriores naturæ tanto reuerberētur intuitu, ut nec poſſint irrūpere in tātæ claritatis abyſſum. Ipſe etiā filius ꝓteſtat. Nemo nouit filiū niſi p̄, neq; patrē q̄s nouit niſi fili⁹, & cui uoluerit fili⁹ reuelare. Nec tñ ſicut eſt, ſed ſicut capę pōt cui tanta dignatio reuelat. Vnde & illa ſublimis aīa q̄ uſq; ad tertiū cælū in diuitias gl'iæ dei rapta fuerat, dicit. Ego me non arbitror cōprehēdiſſe. Veriſſima ergo diffinitio eſt, qa illā gignentis & genitī gnationē null⁹ oīno penetrat intellect⁹. Hāc etiā de matre, omni hūanæ creaturæ reor inextricabilē, & neſcio utrūq; ab illa excellētiori natura ualeat cōp̄hēdi. Quis em̄ cōp̄hendat unitionē carnis & uerbi, q̄liter de⁹ & hō in unā p̄sonā cōueniat, ſaluis imperturbatiſq; ꝓprietatibus naturarū? Vnuſq;q in ſuo ſenſu abūdat: ego hanc oēm ſenſum ſupgredi credo ueterū uirorū ueſtigijs inhærēs q ſuper hæc ſanas & incōcuſſas ſnias reliquerūt. Ad paternā igitur generationē recurrentes, locū uoluptatis patrem eſſe cenſem⁹, quāuis de⁹ illocalis ſit: ſed efficientias rerū, niſi per uulgatos ſermones explicare non poſſimus. In ipo aūt oēm uoluptatē eſſe intelligit, q legit apl'm dicētem: qm̄ ex ipſo & p ipm & in ipſo ſunt oīa. Et aliū ex illo duodeno apice ſil'iter eructuātē. Omne datū optimū & oē donū perfectū deſurſum eſt, deſcēdēs à patre luminū. Ipſe etiā filius dicit. Hæc eſt uita æterna, ut cognoſcant te ſolū uerū deum. Cognitio igitur patris uita æterna eſt & ubi uita æterna, ibi ſempiterna uoluptas. Egredit ergo fluui⁹ de loco uoluptatis: quia igitur de utero p̄ris: de⁹ de deo, lumen de lumine, de dño dñs. Egreditur autē identitate: quia idē eſt cum p̄re: idē dico ſm ſubſtantiā, non ſm perſonam. Egredit & æqualitate, qa patris oīpotētiam recipit: cū oīa quæ poſſit pater, poſſit hæc & filius: ſicut ipſe teſtatur. Omnia q̄ facit pater, facit & filius: nec pōt filius facere quicquā, niſi quod uiderit patrem facientē. Egredit & æternitate: quia licet generetur, non tñ eſt poſterior generante, ſed ambo unius antiquitatis. ſunt: ſi tñ uocabuli nouitatē non exhorretis: quod licet quoquo modo ſignificet quæ dicunt, longe tñ eſt à ſniæ maieſtate. Egredit ſimilitudine, qa ſimilis eſt patri, p̄ris imago, ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ ei⁹. Egreditur alternitate: quia alius eſt ab illo: alius dico, non aliud. Ego, inqt, & pater unum ſumus. Vnū dixit, nō unus: qa unū ſignificat ſubſtātiæ unitatem, unus uero perſonarū proprietatē. Sic igitur & longe excellentiori modo de patre filius egrediens, inundat angelicas ſtationes: quia iuxta Salomonē: fons ſapientiæ uerbum dei in excelſis. Cythared⁹ puer de hoc fonte pleno uētre potauerat, cum diceret. Apud te eſt fons uitæ, & in lumine tuo uidebimus lumen. Apud te, inquit, eſt fons uitæ: qa tu nō ſolum uita, ſed & filius tuus fons uitæ eſt. Et ut patēter quod ſentiebat oſtēderet, ſubiunxit. In lumine tuo uidebimus lumen, ſcilicet ad irrigandā uniuerſam ſuperficiem terræ. Quænā terra eſt in illa cælorū ſummitate poſita, quam ſuperfluat & irriget fluuius glorioſus? Regnū cælorū, terra uiuentiū eſt. Vnde. Credo uidere bona dñi in terra uiuentiū. Item Placebo dño in regione uiuorum. Irrigatio hæc indicibilis eſt. Inebriantur quippe angeli ab ubertate domus dei: & torrente uoluptatis ei⁹ potantur. Hic quid dicam neſcio: quia plurimus ſtupor ſenſum opprimit aſſurgentē. Vbi ſunt oratorij ſermōes quos in fornace rhetorica omnis ille philoſophorum conflauit chorus. Vbi ſunt gigantes à ſeculo nominati, qui ab initio fuerunt magni ſtatura, ſcientes bellum, languentes circa pugnas uerborum? Nunquid non maximus ille gigas (Platonem loquor) ab intellectu tam puriſſimæ ueritatis repulſus eſt? Nōme acerrimo mentis ingenio tangēs ſed non attingēs diuinitatem dei, dicit. Vnum inueni quod cuncta operetur, & aliud per quod cuncta efficiuntur: tertium autē non potui inuenire? Recte de ſpiritu ſancto inſcius, qui illi nō erat infuſus, qui ſanctarum reuelationū magiſter eſt, qui reuelauit Paulo quæ oculus non uidit, ſicut idem apl's gloriatur. Nobis, inquit, reuelauit de⁹. Per quid apoſtoles? Per ſpiritum ſanctum, nō per ſpiritum noſtrum, per quem ſicuti philoſophi ſeducti ſunt, ita & ſeduxeruut. Ille noſter philoſophus qui ſuper ſenes & ſup oēs docentes ſe intellexit, quid ſuper hoc ſenſerit audiamus. Rigans montes, inquit, de ſuperioribus ſuis. De ſublimioribus quippe angelis, qui non per ſpeculū in ænigmate, ſed facie ad faciem ipſam dei ſubſtātiā luminib⁹ indefeſſis aſpectant. Sequitur. Qui inde diuiditur in quatuor capita. In q̄ quatuor capitā? ¶ Dicam⁹ breuiter: qa grādis nobis reſtat uia. In admirationē. Nā de fragilitate cōplexionis humanæ, de torrente uoluptatis bibens tota obſtupet illa dignior creatura, de creatoris gloria, & gloriæ ratiōe. In puritatem: quia non in uaſe teſteo, ſed remoto uelamine hauriūt aquas in gaudio de fontibus ſaluatoris. In ſanctitatem: quia & ſi deſiderant in eum proſpicere, nō tamē deſiderium neceſſitatem, uel neceſſitas miſeriam inducit, ſed mirabiliori modo & ſemp deſiderāt ut ſemp ſatientur & ſemp ſatiantur ut ſemp deſiderent. In ſecuritatem: qa de ſua ſtabilitate certi, perēnib⁹ gaudijs immerguntur expectantes beatam ſpem, & aduentū gl'iæ magni dei, quando fiet unū ouile & unus paſtor: ſupna illa Hieruſalē cōſummabitur in ipm. Sic influit fluui⁹ iſte per angelicas officinas. Sed hæc oīa fides capit: neſcit rō: intellectus ignorat humanus. Hæc ſunt fortaſſis illa quatuor quæ uas electionis fœlici quaternario ī epla ad Hebræos uidit dicēs. Nō acceſſiſtis, inquit, ad mōtem fumantē, ſed ad montē Sion ad Hieruſalem ciuitatem dei uiuētis, ad multorū milium angelorū frequentiā, ad eccleſiā primitiuorū aſcriptam in cælis. Nunc accingamus nos ad uidendum qualiter egrediatur de uirgine: qa egreſſio iſta dulcior & affectuoſior eſt humanæ miſeriæ, q̄ intuētiū pectora cōcutit, & irrorat oculos, & beatis fontibus uultus amātiū pfundit. Hic locum uoluptatis uterū Mariæ intelligo, in quo cumulauit oēs delicias deliciarum dñs, de cuius delicijs ſpūs ſanctus admiratorio ſermone in amoris cantico eructat. Quæ eſt iſta q̄ aſcēdit de deſerto delicijs affluens? Nunquid in angelis uoluptatem habet altiſſimus in quibus ipſe reperit prauitatē? Nunqd in cōſtellatiōe uel ſcintillatione ſtellarū: quarum aliæ conuertuntur in ſanguinem, aliæ cadunt

Gene.2.
Prou.25
Eſai.53.
1. Tim.6
Matt.11.
Phil.3.
Rom.11.
Iocob.1.
Ioan.17.
Ioan.5.
Ioan.1o.
Eccle.1.
Pſal.35.
Ibidem.
Pſa.26.
Pſa.114.
Platōis dictum.
Pſal.118.
Pſal.103.
Gene.2.
Titū.2.
Ioan.1o.
Heb.12.
Canti.8.
Iob.4.
Apoc.6

de cælo,aliæ in tenebris obscurant? Nunquid in aere,uel
3.Re.19. igne,uel uentis? Nequaquā in igne dñs: nō in cōmotiōe
dñs:non in spū dñs: si uerus est ille qui in curru igneo &
equis igneis est assumpt⁹ in cælū. Numqd in aquis ubi fu-
rēs & tortuosus leuiathan immorat, aut in terra q̄ sub ma
Gene.3. ledicto Adæ spinas emittit & tribulos? Non est loc⁹ uolu
ptatis nisi uterus uirginis. Ex hac egreditur humanitate
quia uestit⁹ cilicio nr̄æ mortalitatis, usibilis hūanis ocu-
lis apparuit. De uirgine uirgam,de libro autē generatio-
nis linea faciēs diuinitatis,humanū innexuit,quem carne
Iob.4. operuit uirginali,ut draco magnus illectus ad carnem,fer
rum diuini numinis subsentiret. Egredit & cum nouitate
Gene.2. quia nūquā sic nat⁹ est hō sicut nascit. Primus eñ hō,pri
mo de terra formak:secundo mulier ex eius latere fabricak
Gene.4. tertio Cain cōsuetudinario nascendi ordine gignitur ab
utroq;. Solus iste de sola uirgine nascit,& uirginis uterū
nouo & singulari partu diuinitas humanata sigillat. Vbi
nunc aristotelicæ subtilitatis facunda quidē, sed infœcun
da loquacitas,si peperit,cum uiro concubuit? Velit nolit
uertitur in habitū priuatio,nec astringit dialecticis termi
nis omniū terminator,ad cui⁹ imperiū perit natura,dissue
scit cōsuetudo. Egredit etiā cum claritate. Nascēte quip-
pe illo,sepelitur ois illa stellantiū luminū luminosa sereni
tas, & stella candidior lucidioribus radijs præscintillans,
Psal.47. totā sibi cæli rapit portionē. Ambulant reges in splendo
re ortus eius,qñ ecce reges cōgregati sunt,cōuenerūt in
unum:Ipsi uidentes sic deū & hoiem nascentem,matrē &
uirginē parientē,admirati sunt, conturbati sunt, commoti
sunt,tremor apprehendit eos in tantorum luce miraculo
rum. Egreditur & cum paupertate. Quia pānis usilissimis
reclinat⁹:iam extunc sanctissimis mēbris legē martyriū p̄fi
gebat. Egredit occulte. Quia subtilissimus ille fraudiū in
uestigator,tantæ ab altitudine dignatiōis excludit. Hinc
Mat.4. est q̄ ambiguis alternationib⁹ fatigatus, illū tentat,nunc
tentatū filiū appellat altissimi,nūc instruit crucē nunc de-
Mat.27 struit, mandās per mulierē (cōsuetū sibi organū) nihil ti-
bi & iusto illi. Sequitur. Ad irrigandā:uniuersam superfi-
ciē terræ,id est ad terrenā miseriā expiandā quā nobis in
hæreditatē prim⁹ ille peccator reliquerat. ¶Volo ut apls
hic eū mihi sicut & superi⁹ in quatuor capita distribuat:
1.Cor.1. q̄ securi⁹ eius expositionē suscipio. Quia fact⁹ est nobis
inquit,sapientia,iustitia,sanctificatio:redemptio. Ad nos
quippe uenies qui eramus in carcere, primo omniū tene-
bras ignorantiæ nostræ depulit luce sapientiæ suæ demū
per iustitiā q̄ ex fide est,soluit funes peccatorum nostrorū
Psa.147. sanctificās nos in suo corpore, redimens in corporis pas-
Psal.45. sione. Dñs eñ soluit cōpeditos, dñs illuminat cæcos san-
Psal.105. ctificat tabernaculum,de manu redemit inimici. ¶Diuidit
& in patientia qua peccatores sustinet,in mīam qua pctōres
fouet,in largitatē qua proficientes exaltat,in fortitudinem
qua pficientes cōseruat. De hoc secūdo quaternario,toto
hoc aduentu uræ fraternitati cōfabulatus sum,per flumi-
nū decursionē,& noīm interpretationē,moralia mysticis
internectēs:utrū aliqd digne,uos uideritis. Verū non oia
possumus præsenti sermone coarctare, fastidiū euitantes.
¶Habeo ego quatuor capita dulciora prioribus,quæ for-
tassis uestris cordib⁹ dulci⁹ cōplacebūt. Dñs enim uester
eleuatus in cruce, largissimas sanguinis undas à quatuor
partibus sui corporis abūdantius emanauit. Spinis enim
pūgētibus sanctissimū caput niuea ceruice reflexū,& cla-
uis pedes & man⁹,& lancea latus ei⁹ transuerberante,præ
cioſus sanguis emanauit, cuius aspersione iudex trāsit in
patrē,iratus in mitē,in mīam uirga, captiuitas in coronā.
Christus ergo fons latens & occultus in cælis,fons patēs
& apert⁹ in terris. Illic de utero patris, hic egredit de ute
ro uirginis. Illic uiuens terrā irrigat uiuentiū,hic moriēs
terram morientium. Illic diuiditur in quaternarium admi
rabilem,hic in dulcem. Dulcis domin⁹,dulcis dña:qa ille
dominus meus,misericordia mea:hæc domina mea,miseri
cordiæ porta. Ducat nos mater ad filiū,fili⁹ ad parrē,spō-
sa ad sponsum: qui est deus benedictus in secula. Amen.

Sermo. III. de natiuitate domini.

TAndem de mari ad portū, de promisso ad præ-
mium,de labore ad requiē,de desperatione ad
spem, de uia ad patriam peruenimus. Scripse-
rat si quiden nobis frequentibus epistolis cala Esai.28.
mus scribæ uelociter scribētis, expecta,reexpecta,sed nos
quod subsungitur dicere poteramus,modicum ibi,& mo
dicum ibi. Præcurrerāt cursores promissione diuites: sed Psal.26.
exhibitione pauperrimi. Dicebat ali⁹. Viriliter age,& cō Abac.2.
fortetur cor tuū,& sustine dominum, alter uerò. Si morā
fecerit,expecta eum,quia ueniens ueniet. Pari cōsilio exie
rant de sanctuario dei,nihil secum nisi promissionum mul
titudinem reportantes. Vnde & citharista noster dormi
tauerat præ tædio: & in ipsum deum tacitis oblocutioni- Psal.88.
b⁹ totam culpam modis flebilibus intorquebat. Tu uerò
inquit,repulisti & depexisti,distulisti Christum tuum. De
flebili quoq; ad imperatiuum conuersus est, exagitāte im
patientia,quæ impudentiæ & frontositatis mater est. Qui Psal.79.
sedes super cherubim manifestare. Vt quid tam diu domi
natrici sedens in cathedra,circumuallantibus & uallanti-
bus angelis,non respicis super filios hominum, quos ab-
sorbuit & obsorduit iniquitas per Adam quidem cōmis- Psal.88.
sa,sed à te permissa? Memorare quæ mea sit substantia ad
tuæ substātiæ similitudinem fabricata:quia etsi omnis hō Psal.38.
uiuens uanitas est,in imagine tamen tua pertransiens, ua Psal.88.
nitas esse non pōt. Nunquid ita uane constituisti omnes Prou.8.
filios hoim,de quibus dicis. Deliciæ meæ esse cū filijs ho
minum, ut eos uerteret & diuerteret à te malignus ille de Psa.143.
ceptor,qui dicipere nisi te permittente non potuit? Incli
na cælos tuos & descēde,& illos misericordes oculos mise
ris inflecte peccantibus,ut saltem non in perpetuum obli
uiscaris nos. Hæc quidem iste,sed gemitibus & ærūnis in Psal.38.
tortus:tantæ præsumptiōis sententiā abiurabat. Dixi,in-
quit,custodiā uias meas, ut non delinquā in lingua mea,
Sed & ille uir nobilis,& pfundi sermonis urbanitate per- Esai.62.
lucidus,affectuosis excessibus incalescens: ppter Sion,in
quit,non tacebo,& propter Hierusalē non quiescam &c. Esa.64.
Vtinā,ait,dirumperes cælos & descenderes,& alia multa,
quæ fastidiosa prolixitas uetat inserere. Hic etiam moro-
sioris gratiæ longinquitate suspensus,& nimietate dolo- Esai.40.
ris excedēs,impatiēter oblatrat dicens. Ecce gentes quasi
non sint sic sunt coram eo,quasi nihilum & inane reputa-
tæ sunt ei. Hieremias quoq; in uocem gratulabundæ lau- Hier.31.
dis aduerbio demōstrandi prorūpēs. Ecce,inqt,faciet do-
min⁹ nouū sup terrā,mulier circūdabit uirū. Sed tñ repen
tinæ submersionis lachrymis edocet,ut pri⁹ lamētū Xp̄i Dani.8.
suscipiens quàm aduentū conticescat. Danieli dicit Visio Ezec.12.
eius in dies & in tēpora longa. Et Ezechiel tantis caligini
bus inuoluit,ut uix dignosci possit unde ueniat aut quo
uadat. Deniq; ois ille pphetalis cōuent⁹ longa tardantis
græ morositate ptæsus,nūc rogādo,nūc cōquerendo, ua
riat orationē,& plerūq; sermonib⁹ exoratiuis indignato
rios intermiscet. Nos quoq; satis eos audiuimus,& nobis Exod.4.
in fastidium relegūt. Iam fuit Moyses,impeditioris si quī Esaia.6.
dem linguæ factus est nobis. Esaiæ labia immunda sunt. Hiere.1.
Hieremias nescit loqui quia puer est. Ezechiel polluto pa Ezec.4.
ne uescit. Osee fornicariā & adulterā duxit uxorē. Daniel Osee.1.
post uisionē grauiter infirmatur. Oēs prophetæ elingues Dani.8.
sunt & muti,iam lætari & exultare non possum⁹, nisi oscu
letur nos osculo oris sui. Auditi & exauditi estis: adest be
nignitas & humanitas saluatoris nr̄i dei, q̄ uel differri nō Iosue.7.
patiatur ampli⁹ amorē languētiū. Quid eñ audistis? San
ctificamini in crastinū filij Israel,& estote parati, quia die
crastina descendet dñs. Residuum dici huius. & superuen
turæ noctis uix meditanda progressio,dirimit nos à uultu
gloriæ à puero deo,à puerperio singulari. Currite celeri-
ore & rapidiore passu,conficite metas uestras,ut liceat ui-
dere filium dei uagientem in cunis,& saluatoris natiuita-
ti qualiacunq; obsequia præparate. Credo uos esse filios
Israel, sanctificatos ab omni inquinamento carnis & spi
ritus, præparatos ad diei crastinæ sacramenta solicita

deuotione

deuotione & deuota ſolicitudine ſuſcipienda. Quid enim aliud his ſacris diebus aduentui eius dedicatis, egiſtis? Vidi ego ſenes, ſenectutis oblitos aſtare ſacris iuuenili alacritate uigiliis, & iuuenes iuuentute ſepulta ſenili grauitate reuerentiæ diuinitatis aſiſtere. Plena erant ſubſellia concinentibus, & cōcentu parili uoces in ſublimibus reſonabant, ut fœlici inuidia iuraſſe uos crederē iubilare deo in uoce exultationis. Pſalteria erant præ manibus, pſalmi in labiis, in corde deuotio, ſolēnitatem animi indicabat hilaritas uultꝰ, diſcurſio corporis, operis ſolicitudo. Inſpexi ſacerdotes uigilantibus oculis primos diei ortus ſubtiliter indagare, ſacramētalibus indui ueſtimentis, introire ad altare dei, ad ſacrificandum corpus & ſanguinē redemptoris. Vidi aſſiſtentiū turbam miniſteriali deuotiōe nūc flectere genua, nunc oſculari manus, & ad imperantiū nutum nutu citius obedire. Sed & pueros aſpexi qui neſciūt quid ſit inter dexteram & ſiniſtram, ſibi adinuicem pſalteria inuidere, & reportare ad lectulos ſuos, furari ſomnū ab oculis ſuis, & in lectulo ſuo per noctes quærere quē diligebat anima eorū: quod licet cōtra conſuetudinem præſumptum ſit, non tamē contra deuotionem. Fateor inter
Gene. 32 hæc oia cogitabam, caſtra dei ſunt hæc: non eſt hic aliud niſi domus dei, & porta cæli. Vellem nollem ueſtra deuotione trahebar, & uobis negociantibus ociari non poteram. Sequebar uos, Sed alonge, uel aberrās à uia, uel claudicans à ſemitis meis, Lugens & cōtriſtatus quia nō poteram æquare currentes. Nouit ille unus cum quo uno unū cœpi eſſe in domo, quàm frequentibus querelis impleuerim aures eius, ꝙ uos in meridie eſſetis cum ſpōſo, & ego cum ſponſa in ueſpertino frigore cōmorarer. Eya fratres ſi aliquid adhuc defluꝰ humor de flumine mortalitatis huius ueſtras circumrorat affectiones, tergite & tegite illum niueo confeſſionis amictu, & calciate uos in præparatiōnē euangeliꝭ pacis, ut ſitis de quibꝰ dicit ſanctus. In lumine pertrāſibūt pede. Quid aūt per hæc? Ibi lætabimur in
Eſai. 11. ipſo. De flumine hoc, imo de fluminibus iſtis. Eſaias propheta in nocturnis lectionibus largius diſputauit. Percutiet, inqt, dñs fluuiū Aegypti in ſeptē riuis, ita ut trāſeant ꝑ eū calceati. Volo de fluuio & ruinis eiꝰ pauliſper cōfabulari uobiſcū, quo & qualiter ꝓcutiaꝫ, qd ſit ꝑ eū trāſire calceato. Aegypto figuraliter exprimi mundū iſtū diuinorū eloqorū ſcrutatores affirmāt, q poſitꝰ eſt in maligno: q tenebris & cōfuſionibꝰ eſt repletꝰ. Flumē fluxus hūani gēris eſt, q de primis parētibꝰ infœlici uenia ꝓrūpēs i impetuoſum erūpens torrētem, per totā mūdi latitudinē inſtagnauit. Qui in ſeptē torrētibꝰ deriuaꝫ, ualles & cāpeſtria, profunda uoragine ſup ſedit: ipſis q̄q montiū cacuminibꝰ eādē refuſionē intētās: unde unꝰ de altioribꝰ clamat. Torrentes iniqtatis cōturbauerūt me, & intrauerūt aquæ uſq; ad animā meā. Primꝰ huiꝰ fluminis riuus eſt cogitatio mala. Riuꝰ exūdās, & qui nullis obicibꝰ repellaꝫ, habet frequētiam fluuiorū, feneſtras corporeorū ſenſuū, q ei de mundanis cataractis mortiferos imbres infuſos adminiſtrant. Occurſant aſpectui mētis quod uidit & audiuit, quod adorauit & guſtauit, qd̄ palpauit & tetigit. Et plerumq; qd̄ ſim plici oculo aſpeximꝰ, uerſipellis contortor in offendiculū retorquet ad ſcandalū: fingit ſimilitudines, imagines pingit, colores aptat, & in thalamo mētis uniuerſa cōuoluit, ſi forte cōſenſum eliciat. & affectū inficiat. Offert horribilia de diuinitate, terribilia de fide, mirabilia de fidei inſtitutione, & in alueolo mētis uenenifferas ingerit potiones quas in cōfeſſione euomere peccator onerat⁹ exhorret. Venit in oratoriū, dormitoriū occupat, inſidet refectorio circuit clauſtrū, reuiſit officinas, nullam prætermittit artē nocendi: ſed ubilibet ſuæ calliditatis aſſignat argutias. Et in choro qdē inter orādum & pſallendū mentē pertrahit in diuerſa præteritorū rememoratione puritatem intellectus inuellens. In choro uerꝰ multiformes libidinis ſenſus euoluit, inſidiās ſolicitudini ueſtræ, & telis fortioribꝰ oppugnans uos, utinam nō expugnet: pugnat, nō uulneret. In refectorio aūt gulam allicit ad uidendū quæ perferuntur, & ingenti auiditate onerat diſtentum uentrem, ut maiore opera ad egerendū egeas quàm ad ingerēdū. In clauſtro libros reuellit à manibus, memoriā reſerat ſcripturarum, & nunc de iſto ad illū, nūc de illo ad iſtū cū ſignis & ſcurrilitate trāſuertit. Per officinarū multitudinē te facit excurrere, & uagabundo ſe comitē facit, donec taciturnitatis oſtiū aut aperiat aut cōfringat. Quid plura? In choro deuotionē, in thoro caſtitatē, in refectorio parcitatem, in clauſtro lectionē in officinis ſilētij uirtutē, uirtutis inimicus extirpat. Nec ſufficit in uigilādo ſubtilius ſpiculis cordis terebrare uitalia, ſed dormiēdo ſingulari ſe uerſat & reuerſat aſtutia: quæ oīa meliꝰ ueſtræ cōſciæ quàm ſtili ſcientiæ derelinquo. Sed ad altare dñi uirtutū ſequūt nos ſpūs ipſi, & ipſos ante mentis oculos inuolātes ut uix aliqua uel naſcētis dei, uel pēdentis in cruce poſſint memoria deturbari. Magnus ille patriarcha uix uolucres hmōi à ſuis ſacrificijs abigebat, nos q ſumꝰq fugare p̄ſumimus? Quis in hoc riuo uel merſum uel ſubmerſum ſe eſſe negauerit? Videtis quā turbidꝰ torrēs & limoſa regurgitatus cœnoſitate, q uix aut nūquā ad hoc ducitur ut penitus exſiccet. Nō puto ꝙ ille q clauſit cælum oꝝone, clauſerit animū à cogitatiōe, ut facilꝰ ſit cælū obſerare quàm animū. Secūdus riuꝰ eſt locutio puerſa. Linguā nullꝰ hoīum domare pōt, ait Iacobꝰ, mēbrū inqetū, mēbrū mortiferū: facilis ad loquēdū, ad obloquendū ꝑcliuior. Et notādū ꝙ alter naſcit ex altero, cū malæ cogitatiōi peruerſæ locutiōis
Pſal. 5. ianua ſit apta. Et eſt etiā aliud uerbū falſum, unde dicitur. Perdes oēs q̄ loquunt mēdacium. Aliud uanū, de q̄ ſcriptū eſt: Vana locuti ſunt unuſq; ad ꝓximū ſuū: Aliud īpudicū, de q̄ idē. Turpis ſermo de ore uro non ꝓcedat. Aliud excuſatoriū: unde pſalmiſta. Nō declines cor meū i uerba malitiæ, ad excuſandas excuſatiōes i pctis. Aliud doloſum de quo ꝓpheta. Diſpdat dñs uniuerſa labia doloſa, & linguā magniloquā. Aliud ocioſum, de q̄ ipſe dñs. De omni uerbo ocioſo qd̄ locuti fuerint hoies reddent rōnē de eo in die iudicij. Et ſi qua alia genera ſunt peſtis huius, quæ nos breui ſaltu tranſilire non poſſumus. Tertius eſt actio praua. Poſt cogitationem & locutionē uenitur ad opera, qñ exhibemus mēbra noſtra arma iniquitatis pctō. & contumelijs afficimꝰ corpa noſtra. Quid em̄ turpiꝰ quàm mēbra Xpi ſanguine conſecrata, & conſepulta in baptiſmate libidinoſis ardoribus maculare, nec attendere reuerentiam p̄ſentis dei, minantis pœnā, gloriā promittētis? Abſit ut aliquis noſtrū huic idolo ſubſternatur, ut filium uirginis in Veneris templo ſuſcipiat, ut arcam dei iuxta Dagon collocet, ut nutritus in croceis ſtercora amplexetur. Quid Petro cū mago? qd Xpo cū antixpo? quid uirgini & libidini? qd puritati & corruptioni? Abſit ut qſquā ueſtrū ambulet i paſſiōe deſideriꝭ, ſicut & gētes q̄ ignorāt deum, qui corpꝰ Xpi aut conſecratis, aut Xpi corpi miniſtratis. Electi ſeruite imperatori, ut cum imperatore ſedeatis cum ſederit in ſede maieſtatis ſuæ. Qua fronte qbꝰ oculis uideret uos, uiueret uobiſcū, cui tātis inter uos obſcœnitatibus deſeruiretur? Qua mēte, qua conſciētia accederet ad ſancta ſanctorū, immolaret ſanctū ſanctorū, cuius fama cōtēptibilis, uita notabilis, ſermo reprehenſibilis haberet? Sed & ſi fortè (humanū loquor ꝓpter infirmitatē carnis uræ) aliquis ueſtrū tale aliquid in cubiculo cōſciētiæ cōplicauit, deplicet illud per confeſſionem & pœnitentiā, & ego ei de mia naſcētis pueri uenia repromitto. Et ſi cōfeſſus fuerit & pœnituerit, naſcit in eo lux mundi, ut dimotis fallacibus tenebris ſplendorē ueræ lucis accipiat. Quo enim miſeris miam hac nocte negabit, in qua miſeri corditer miſericors naſcitur & miſerator dñs? Adeſt deus & homo, mater & uirgo, caro & uerbū, lux & illuminans, bonus & bonitas, mia & ueritas, fœcunda uirginitas, uirginalis fœcunditas, æterna nouitas, noua æternitas, diuina humanitas, hūana diuinitas, humilis ſublimitas, & his oīb⁹ miſericordia fabricatur. Cohibete ergo extollentiā ab oculis, loquacitatē à lingua, crudelitatē à manibꝰ, uoluptatem à lumbis, pedes ab itinere non recto, & uenite

& arguite eũ,ſi non hac nocte dirũpit cælos,ſi nõ deſcen derit ad uos, & proĩciet in ꝓfundũ maris oĩa pctã uestra. Quis tñ eſt qui huiꝰ tertij riuuli nõ ſit merſus & reuerſus inſtantiæ? Quartus riuus eſt defenſio peccatorũ. In uerita te dico uobis,qa nihil ſic exaſperat iram diuinitatis: quo modo iniqtatis defenſio: Aequo eñ certamine nos certa mus cũ dño cũ defendim⁹ qꝺ odit: cũ nobis placet quod diſplicet illi. Magna quippe differentia inter ſuperbũ & humilẽ peccatorẽ, cum illũ deſpicit, hũc reſpicit: qa humi lia reſpicit, & alta à longe cognoſcit. Quando ſanari pote rit qui medicũ ſpernit, medicinã cõculcat, & infirmã ſub ſtantiã cõtrariorũ receptione ſuccendit? Tu dicis malum bonũ, amarũ dulce, tenebras lucẽ, & in creatorẽ refundis iniurias: ut qꝺ laudauerit tu uituperes, qꝺ uituperauerit tu laudes. Non eſt hoc palpatiua diſſimulatione tacendũ ꝙ uiderim quoſdã ueſtrũ tantis impatientiæ ſtimulis agi tari, ut ad primas correptoris uoces non ſolum excuſatio nem ſed & defenſiõem exhibeatis, ſed & niſi diſciplinalis uigor obuiauerit, ad tumultus & iurgia ꝓſiliatis. Hæc eſt impietas maxima in deũ & delictũ maximũ: quod uir ſim plex & rectꝰ, & puer dñi ſumma circũſpectiõe deuitat. Ele gãtiſſimã ſuper his cõparationem inducit propheta, quam de ſacrario ſanctiſpũs aſportauit. Ibi, inquit, habuit foueã hericius. Hericius ita confertiſſima ſpinoſitate denſatus eſt, ut undiqꝫ punctionibꝰ & aculeis ueſtiatur. Cum uerò ſe ſolitudinem adeptũ putat, caput aperit, exerit pedes, & uiuificatorios motus plana deambulatione demonſtrat. Si quis ſuperuenerit, ſtatim celerrima uelocitate caput cũ pedibus in interius abſconditorium reponit: ut ſi tenere uoluerís, prius uideas ſanguinem tuũ quàm corpus ſuũ. Sic & peccatoris caput cum pedibus, intentio cũ actione à paſtorum ſolicitudine proſpectatur: & quod ferè omniũ peccantiũ uitiũ eſt, cum ab omnibus uideatur, à nemine æſtimat ſe uideri. Si uitium reſecare ſtudeas, & intẽtionis ingreſſus cum actionis egreſſibus correctiuis deprehẽde re, ſtatim Ciceronis eloquentia renouatur, excuſat & de fenditur quod opponis, accuſaris & offenderis qui pro ponis. Interrogat de loco & de tpe qñ factũ fuerit, & no uus dialecticꝰ exerta lingua prorumpit in medium. Paren tes aduocat, patrocinatores quærit, grauari ſe indicat, in dicat ſe receſſurũ, malle mori quàm pati talia, & quæ uidi ſti negans, & quæ non uidit in te conuitia retorquens, ſic ſpinam ſentis, & culpam perdis, odium incurris, nec cor rigis. & quem totum tenere putabas, totũ amittis. Vides quàm multiplici cumuloſitate riuus iſte omni homini, & maxime noſtro ordini ſe infundit? Quintus eſt exultatio in pctis. O deteſtanda lætitia, & in ſempiterni doloris triſtitiam demutãda, in peccatis ſicut in uirtutibꝰ exultare. Nonne latrocinantes & facinoroſi quiꝙ cum uotorũ ple nitudinem aſſequunt, non ſe capiũt præ gaudio: ita etiam ut audeant ipſi diuinitati gratias immutire? Qui cum ma lefecerint, lætant, & exultant in rebus peſſimis. Cadẽt ſup eos carbones, & in ignem deiſcientur. Sed riuꝰ iſte quàm undoſa refluxione miſeros animãtes effũdit, melius con ſcientia quàm eloquentia cõprehẽdit. Sextus eſt alios do cere ad malum. Hæc doctrina de cathedra peſtilentiæ diri uatur, quã deteſtat & reprobat qui docet hoĩem ſcientiã. O quàm in uanũ accipit aiam ſuam, qui aliorũ aias uenat ad mortem, qui trahit pctã ſicut ueſtem longã, qui miſcet ſanguinẽ ſanguine, cui non ſufficit ut intereat in ſeculũ ſe culi niſi & alios ad interitũ pertrahat ſempiternũ. Scitis eñ quia multa uitia tenerrimis ætatibꝰ imprimũtur, quæ poſtea in magno corpore uix mitigare, necdum extirpare quiſquã poſſit. Infelices magiſtri qui huiuſmodi plãtaria plantauerũt, explantabunt ab illa cæleſti plantatione quã plantauit pater ille cæleſtis. Quis gloriabitur ſe huiꝰ riui torrentibus non fuiſſe uallatũ. Septimus eſt in oĩbus his malis ꝓſeuerare. Hic peccator demerſus eſt & abſorptꝰ, & clauſit ſuper eũ puteus os ſuum. Cum eñ nõ leuat oculos ad cælũ, nec recordatur iudiciorũ iuſtorũ, mortuus eſt, & ſepultꝰ i ſepulchro cõſcientiæ ſuæ. Tũc à mortuo tãquam qui nõ eſt perit cõfeſſio: tũc peccator cum uenerit in pro fundũ malorũ, cõtẽnit. Hic eſt in extremo fluminũ Aegy pti, & multitudo miſerationũ dñi tollitur ab oculis eiꝰ. O flumen malum, riui peſſimi riui exterminantes. Hac nocte dñs eos calceatꝰ trãſiuit, cum in uirginali ſubſtãtia puram carnem & oĩm prætaxatarũ peſtium immunẽ accepit, illo calceamento calceatus qꝺ in Idumeã extendit, cuius cor rigiã ſoluere nõ potuit magnꝰ ille baptiſta. Miſit de ſum mo filiũ ſuũ, & accepit me in utero uirginis, & ſic tãdẽ aſ ſumpſit me, & de profundis aquarũ. Percutiemus & eos, ſi cogitamus pro pctõ noſtro, ſi ꝓhibeamꝰ linguam à do lo: ſi declinemus à malo, & faciamus bonum, ſi cõfiteamur aduerſum nos iniuſtitiã noſtrã dño: ſi dolor noſter ſit ſem per in conſpectu noſtro: ſi doceamus iniquos uias dñi, & ſemp laus eiꝰ ſit in ore noſtro. Et ut de arte ſutoria noſtris moribꝰ aliqd cõſuamus, habeamus calceamenta denſa, & ſubtiliter conſuta, quæ poſſint aquas obuiantes exclude re. Faciamus carnẽ noſtrã firmam & confixam timore dñi, quæ libidinis humorẽ excludat, & excocta tribulatiõibus atqꝫ ita denſata fiat uter nouus ad conſeruandũ uinũ no uum de quo dicit. Quia factꝰ ſum ſicut uter in pruina. Sed iam corda & corpa ueſtra ad ſuſcipiẽdũ filiũ uirginis præ parata dimittamus in pace, & oẽs in cõmune lumen ad re uelationem gentium innocẽtibus brachijs amplectamur, qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

Pro. 18.

Pſal. 118.

De ſancto Stephano ex lectiõe actuũ apoſtolorũ.

ADhuc filium uirginis habemus in manibus, & obſecutoria delinitione uagientis dei honora mus infantiam. Ducit nos uirgo ad ueneranda cunabula, & ſpecioſa præ filiabus hominum, ad ſpecioſum forma præ filijs hominum, benedicta inter mu lieres, ad benedictũ inter homines nos cõducit. Submur murat nobis in aurẽ ſi fortè domꝰ exaſperãs audiat & qe ſcat, reuelata eſſe uelamina prophetarũ, & cõpletum conſi lium dei. Videte miraculum matris dñi, quia creatura erat creator creaturæ, ſcintillat ſydus, magus adorat, exultat polus, tellus reſultat, gloriantur angeli, paſtores aggau dent, uirgo parit, naſcitur deus, & cælorum luminaria cla riori lumine lumen exortum in tenebris proſequũtur. In iſtis bonis uerſamur: beatus uir qui impleuerit deſideriũ ſuũ ex ipſis. Scio qa dulce nobis eſt, in principio erat uer bum: dulcius uerbũ caro factum eſt, dulciſſimum uerbum in cruce ſuſpenſum. A tanto puerperio quis inſanus ocu los noſtros amouere necdum auellere præſumat, niſi ipſe iubeat qui dicit. Auerte oculos tuos à me, qa ipſi me auo lare fecerũt. Ecce dum oſculatur nos oſculo oris ſui dum tantis miraculis & ſtupidos nos facit & attentos. Stepha nus plenus gra & fortitudine facit prodigia & ſigna ma gna i populo. Nunquid æquũ eſt derelinquere regem & ad milites oculos detorquere? Nequaquã: niſi imperaue rit imperator. Surgit ipſe rex filius regis, ſed lapidantium aciem interrũpens, triũphatoris certamini non ſine dolo re cordis aſſiſtit. Videt opprimi primum & primicerium purpuratæ cohortis grãdinaria lapidũ dẽſitate, fõtes ſani guinis de corpe ꝓthomartyris ebullire. Videt qa uniuer ſa debacchatio redũdat in ipm, & ipſi ſoli ipropería exꝓ brantiũ cumulãtur. Vbi pietas & mia tua dñe ſi nõ cõpa teris patiẽtie? ubi æquitas & iuſtitia ſi nõ iudicas & uindi cas de ꝓpl'o lapidantes? Curramus ad ſpectaculũ ad quod currit qui exultat ut gygas ad currendã uiam, & uideamꝰ quibus armis armatus uexillifer martyrũ in campum pu gnaturꝰ deſcendit. Et ut diligentius eluceſcat ſingularis martyrij prærogatiua, reuocemus ad memoriam apoſtoli corum actuũ deſcriptionẽ, in quibus hiſtoricis & figurali bus dictis cõuerſio & paſſio belligeri militis cõtinet. Ste phanus, inquiũt, plenus gra & fortitudine, faciebat ꝓdi gia & ſigna magna in ꝓplo. Nõ paruũ latet hic myſterium, nec uſquã pẽdenda ſimplicioris ſcripturæ manifeſta poſitio. Ad uirginẽ quippe loquens angelus uerba de cælestibus ſcrinijs ſumpta, nec alteriꝰ niſi ipſiꝰ dei ſpũ fabricata, no ua ſalutatiõe portat. Nulli dubiũ qn oĩm ỹ borũ excellãt altitudinem,

Prou. 2.

Pſal. 139.

Eccl. 17.

Actu. 6.

altitudinē,utpotè de melioribus disciplinis sctiſpūs euoluta:quorū annūciatiōe cōfœderādū erat illud unicum sacramētū uerbi & hoīs,diuinitatis & carnis.Aue,inqt,formtitudo dñi,plena gra.Quid aūt de Stephano? Stephanus plen⁹ gra & fortitudine. Nónne Lucas eisdē penè literis de utriscp eloquit? Sed licet longe excellentior mod⁹ in uirgine pdicet,secūdario tñ laudat in martyre.Habet igitur gratiā Stephan⁹ sublimiori gñe quàm relīq martyrum multitudo:plen⁹ gra refert.ſ.&cumulatis,qd raro in scripturis canonicis subtilis inqsitor inueniet. Iūgit gratiæ fortitudo infuso spū libertatis.Ignit⁹ anim⁹,in uocē ueritatis erūpit, nec patit ullo pacto rigorē iustitiæ submitti aliqñ uel dimitti. Sic loricat⁹ gratia,& hasta fortitudinis sapiēter infrendēs:faciebat prodigia & signa magna ī populo.Ille potest pdigia & signa facere,in quo gra & fortitudo sedē firmissimā statuerūt.Sic Stephanus ad homicidas,ad legis adulteros,ad crucifixores filij dei pris loquit genti peccatrici in Aegypto,pp̄lo graui iniqtate in deserto,semini nequam in terra promissionis,filiis sceleratis in
Actu.7. morte saluatoris. Dura,inqt,ceruice,& incircūcisi corde & auribus,uos semper spūisctō restitistis.Surrexerunt quidam de synagóga,synagóga utiqp sathanæ:& undiqp conglobabant,uel ad conuincendum,uel ad occidendum.Fa
Iob.4. ciunt impietatis parietem unum,squāma,squāmæ cōiungitur. Sibilant sibi serpentes adinuicem:conuenerunt in unum aduersus dominum,& aduersus Christum eius. Velit nolit cedit impietas pietati, ueritati error, stultitia sapientiæ,spiritui sancto præsumptio& uanitas spiritus hu
Actu.6. mani.Non poterant resistere sapientiæ & spiritui qui loquebatur. Non dixit nō uolebant(quod rationabilīū & perfectorū est) sed non poterant,ubi menti male facultas tollit,non uoluntas mutatur.Redarguebantur,ait,ab eo cum omni fiducia. Fiducialiter agit,nec nutat nec mutatur mēs imperterrita,quæ magis iustitiā quàm uitā,fidem quàm sanguinē, mortē quā iustitiæ taciturnitatē elegit.
Concurretes capiūt eum,adducūt in cōsiliū: & gaudent
Prou.1. eū intra suæ rhetiacula reclusisse, sed frustra iacitur rhetē ante oculos pennatorū. Tunc uox liberior & ex eorū cordicibus sermo exacuitur ueritatis, totumqp martyrem rapit sibi spiritus dei, & ex eius ore sonantiori organo modulatur.Apparet ei una facies scripturarum& ueteris instrumenti dispēdia in compēdiosam redigit breuitatem. Replicat promissiones & beneficia dei, murmuratiōes & maleficia pp̄li:bona præstita,reddita mala:ad extremū diuini sanguinis exprobrat effusionem,refractorios spirit⁹ duros ceruice,incircuncisos corde & auribus, & sublimi uoce homicidas & proditores appella. Non ueretur conuenticula congregata de sanguinibus,& inter man⁹ quærentium animam eius,de libertori iustitia,cacumen ueritatis ascendit.Dissecantur cordibus,&strident dentibus in eum,concipiunt dolorem,& prope est ut parturiant iniqtatem.Mirum qp non reuocantur insueti nouitate miraculi,qp luminosa,pthomartyris facies non refrenat insanos. Videbant,inquit,faciem eius tanquā uultum angeli stantis inter illos. Quid est ô insensati? Lumine uultus dei insignitur glorioſus leuita,& uibranti splendore Stephan⁹ serenatur,& reuerberantur oculi uestri,& tñ inuidiæ magnitudo uisionis maiestatem occludit? Respondeāt in diuinorum uoluminum euolutione ubi reuoluerunt hominem in terris positum uultum angelicū induisse:&cum in utriscp legib⁹ uel raro uel nunquā inuenerint,obstupeant gloriam triumphantis.Sequitur. Cum autem esset plen⁹ spiritu sancto,intendēs in cælum uidit gloriā dei,&c. Mirum dictu,& totius supergressio creaturæ,intendit in cælum.Videt iam non cælos,sed apertos cælos,uidet gloriā dei Iesum stantem à dextris uirtutis dei. Mouet me hæc intentio quæ de cordis puritate refusa uim facit cælis, & ad ipsius diuinitatis cōsistorium penetrat& attingit.Cæli aperiuntur,gloria dei uidet. Iesus cōspicitur stans non solum à dextris dei,sed à dextris uirtutis dei.Hanc intentionem fecerat abiectio mundi,contēptus sui,cordis mundi-
tia,dilectio dei,proximi amor,ueritatis defensio,desiderium Xp̄i.Retorquenda essent hæc omnia ad communes flosculos moralitatis, nisi esset excellentia martyris commendanda,fœlices oculi,subtilis uisus,uisio glorioſa. Simulcp signanter recolligę positionem uerborum.Plenus est spiritu,& sic intendit in cælum,quia in spiritu affiatur conculcatis terrestribus,cælestib⁹ inhiat & æternis. Post hæc aperiuntur cæli,nullacp prævalet firmatio uel clausura quam non transuolet aut irrumpat mens illi summæ mēti affectantur inhærens. Aperiuntur ergo cæli,& puto qd omnes cæli:eorumcp apertionē sequitur uisio gloriæ dei &uidetur dominus deus stans à dextris uirtutis dei,ne patre minor esse putetur. Stat cum stante,cum bellante bellat, quia lapidatur in lapidato. Non mediocris stupor in uoluit me,utrum primitiuus flos martyrum oculis corporeis an incorporeis ista perspexerit. Grande quidem miraculum,si mentali intuitu stellantibus se immersit arcanis, si mundi cordis oculi tam solēnem inspexerint uisionem.
Q; si corporalibus certum est hunc omne hominum gen⁹ disparilitate gratiæ præuolasse,&pennis fidei &uirtutum incorporea corporeis, etsi non comprehendisse, apprehendisse tamen.Nihil audeo temere diffinire, uel ex abrupto.præcipitare sentētiam, cum finitiuam super huiusmodi regulam me legisse non meminerim, securius tamen sequor apostolum,imo spiritum dei in apostolo,qui cū summa uerborū libertate magis secure ambiguitati quàm piculose diffinitioni ista committit. Siue ī corpore,inquit, 1.Co.12.
siue extra corpus,nescio,deus scit. Exclamant statim clamore horribili,continent aures suas,& eas obstruunt ueritati, impetum faciunt unanimiter in eum, facti amici in morte illius:& ei̊cientes eum extra ciuitatem lapidabāt.
Ei̊citur martyr extra ciuitatem sanguinum, in qua prius iustitia habitauit,nunc autem homicidæ: de qua dicit sanctus:quoniam uidi iniquitatem & contradictionem in ci- Psal.54.
uitate.Hæc est ciuitas quam die ac nocte circūdat iniquitas,& cætera quæ sequuntur. Ciuitas castellum despecti- ue uocata, quod contra apostolos & apostolorum dominum durissimis infidelitatis uectibus munitum est. Extra portam ciuitatis huius passus est dominus,extra eam lapidatur seruus, exiens ad eum extra castra & portans similitudinem improperij eius. Deponuntur uestimenta martyris ad pedes persecutoris,qui attactu sacrarum uestium & orationibus lapidandi fuerat conuertendus.Et lapidabant,inquit,Stephanum inuocantem & dicentem Domi Actu.7.
ne Iesu accipe spiritum meum. Currunt illi ad lapides, & ille ad preces.Lapides lapidem percutiunt:sed lapidē molliorem,de quo fluit oleum charitatis,& tinnitus redditur pietatis.Domine Iesu,inquit,ne statuas illis hoc peccatū. Ibidem.
Rogat suscipere spiritum suum, spiritum utique & sanctum, illum quem signanter quasi quoddam signaculum apostolus in homine præcipit conseruari. Vt integer,in- 1.Thes.5.
quit,anima &spiritus & corpus in die domini sine querela seruetur.O quanta pietas,quātus affectus,& ardentissimæ charitatis integritas.Recte martyrij florē iste sibi prævendicat,in quo similitudo domini pendētis in cruce mirabilibus formulis est impressa.In ligno enim spinis coronatus,lancea cōfossus, crucī affixus, dissimulat illum unicum dolorem, & obliuiscitur mortis uicinæ,nouū introducturus exemplum,aperit latitudinē charitatis, & apertiori campo terminos traditæ legis amplificat,iam non solum amicus amicis,sed uelint nolint amicus pariter inimicis.Pater,inquit,ignosce illis,quia nesciunt quid faciūt. Luc.23.
Non potuit esse inefficax oratio morientis: unde & inimicorum numerositas ad numerum amicorum transiuit.Vide quàm recto cursu Stephanus etsi non æquat, sequitur tamen redemptorem.Volat saxorum imber,& fortissimis inuidorum manibus loca uulnerum duplicantur: sed patienter patitur coronatus noster, de corona nominis ad coronam regiminis trāsferendus.Nescit affectum carnis, & mortis horam ignorat, & uide quod deliberat faciendum.Positis ait genibus,exclamauit uoce magna dicens:

Actu.7. Dñe ne statuas illis hoc pctm̃. Clamat uoce magna, quia magna utiq; charitate. Positis genibus, quia uera & humili simplicitate pro se orans stat & erigit, p lapidãtibus flectit genua. Quis audiuit unquã talẽ? Et qs uidit huic similẽ? Plᵍ dolet persequẽtiũ pctm̃ quàm sua uulnera, illorũ
Ibidem. iniquitatẽ quàm suã mortem. Et cum hoc dixisset, obdormiuit in dño. Fœlix somnus cũ requie, requies cum uoluptate, uoluptas cum sacietate, sacietas cum securitate, securitas cum æternitate. Obdormiuit, inquit, in domino, absorptᵍ in claritatis abyssum, & inter dei sui brachia requiescens. Sedebat à dextris dei dñs Iesus, sed primo martyri martyrũ caput. Recolitis quod illa ecclesiæ lingua (Augustinũ loquor) de hoc martyre senserit, quem post mortem septem mortuos asserit suscitasse. Eya uos qui leuitali ordine præfulgetis: cantate huic cantícum nouũ, & tãtæ festiuitati festiuis uocibus inclamate. Fortassis concinentibus etiam suggeret de uobis domino suo iudici uestro, ne statuas illis aliquid ad peccatum, qui est deus benedictus in secula. Amen.

Sermo in die purificatiõis, dñi Guerrici abbatis Igniacẽsis de purificãdis & adornãdis cordiũ effectibᵍ.

DOrna thalamum tuum sion, & suscipe regem Xp̃m, quem uirgo cõcepit, uirgo peperit, uirgo post partũ quẽ genuit adorauit. Ad nos fratres, ad nos loqtur spiritus sanctus, qui sumus sion, qui sumus speculãtes, qui die ac nocte eleuamus oculos nostros ad dñm deũ nostrũ, donec misereatur nostri. Adornemus igitur thalamũ nostrũ, & suscipiamus regem Xp̃m. Ecce fratres Xps in propria uenies, & à suis repulsus, nõ habet ubi caput reclinet. Præ foribus nostris inter materna brachia uagiens, per spiritũ sanctum quærit hospitiũ, dicens. Adorna thalamum tuum sion, Emundemus igitur thalamũ nostrũ prius expellendo quæ oculos Xp̃i intrãdo offendere possunt, & sic demũ adornemus ea inferendo in quibus delectatur & gaudet. Quæ sunt (ait forsan aliqs uestrũ) quæ oculos Xp̃i offendere possunt? Cui dicimᵍ? Nihil ita oculos eius offendit sicut superbia, quæ angelũ de cælo, & hoiem expulit de paradiso: quæ est iniĕ. tiũ omnis peccati. Quã hortatur nos spiritus sanctus uitare dicẽs. Quid superbis terra & cinis? Et alibi. Omnis caro fœnũ. Exsiccatũ est fœnũ, & flos eius decidit. Videamᵍ nunc quid superbia fecit. Angelũ de cælo, & hoiem expulit de paradiso. Merito hæc oculos Xp̃i offendit, quæ pulcherrimum opus eius in cælo & in paradiso fœdauit, quæ fecit de angelo diabolũ, & de hoie nup creato iusto, perfũdum. Quæ sicut & peccatorũ primũ & maximũ, sic est omniũ regina & mater uitiorũ. Videndũ est igitur & solicite cõsiderandũ ut eã mens nostra cũ tota prole sua excludat ut thalamus noster emundatus & ornatus Xp̃m regem q foris pulsat suscipiat. Cum tota inquam prole sua, septem scilicet principalibus uitiis. Quæ sunt hæc, inanis gloria, inuidia, ira, tristitia, auaritia, uentris ingluuies, luxuria. Hæ sunt filiæ superbiæ, quæ matrẽ suam sequuntur, quæ hospitiũ quodcũq; intrauerint, fœtidũ reddunt. Sed quæ nobis cum istis cõmunio? Quis cõsensus tẽplo dei cũ idolis? Nulla nobis (deo agimᵍ gratias) cũ eis societas quas exuentes ueterẽ hominẽ cum actibus suis, gladio uerbi cõfessionis & pœnitentiæ enecauimus. Nihil igitur in nobis ultra possit superbia, quæ de archangelo diabolum, & de primo homine fecit impium, & creatori suo rebellẽ. Nihil habeat in nobis uana gloria: qui à die cõuersionis
Gala.6. nostræ in cruce domini nostri Iesu Xp̃i cœpimus gloriari: cũ apostolo dicẽtes. Mihi autẽ absit gloriari nisi in cruce dñi nostri Iesu Xp̃i: per quẽ mihi mundus crucifixus est, & ego mũdo. Gloria itaq; nostra sit crux Christi quam
2.Co.1. portamus, & testimonium cõscientiæ per crucem Christi purgatæ. De qua apostolus ait. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. In qua conscientia gloriari de donis dei, est deo gratias agere. Ad quod nos horta
2.Co.10 tur apostolus dicẽs. Qui gloriatur in domino glorietur: id est in dño de puritate conscientiæ suæ glorietur. Nõ enĩ qui seipsum cõmendat, &c. Cæterũ qui in se gloriatur, & qui sibi placet, stulto homini placet. Qui in alio hoie gloriatur, aut laudem in mente ab ore alterius expectat: mercedem operũ recipit, ac oleo peccatoris ungit caput suũ: auditq; prophetã sibi dicentẽ. Maledictus hõ, qui ponit spem suam in homine. Et in die iudicij cum dixerint, dñe dñe apĕ nobis, aiet. Amẽ dico uobis, nescio uos. Hæc ua na gloria filia est superbiæ: quæ in quocunq; fuerit, inobedientem facit. Rursum post conuersionem nihil ultra in nobis habeat in inuidia, per quam mors intrauit in orbẽ terrarũ. Diabolᵍ enim inuidet homini ascensum unde corruerat. & propter hoc tentauit, & in anima occidit. Hæc est illa quæ non magnos, sed paruos semp torquet, dicente sancto Iob paruulum occidit inuidia. In eo enim q̃ alĩ quis alicui inuidet, minorem se ostẽdit ei cui inuidet. Sic diabolus inuidit primo homini, sic Esau Iacob, & Cain Abel. Hæc inuidia paruulũ occidit, quia nisi inferior cẽt de bono alterius nõ doleret. Hac peste nullus moritᵉ, nisi qui terrena hæc appetit, quæ tota non ueniunt pluribus. Vnde siqua desiderat, illi inuidet qui penitus ea accepit, uel illi partem habendo quantitatẽ ei restringit. Hũc paruulum occidit inuidia, quia dum non põt adipisci quod alĩ inuidet, & in odium, inuidiæ filiã, cadit. Rursum fratres post conuersionem nostram ira non habeat in nobis locũ, quia ut ait dominus in euãgelio, gradatim ducit ad gehennæ puteum, dicẽs. Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui dixerit racha, hoc est uocẽ indignatiõis per iram emiserit, reus erit consilio, in quo tractatur qua pœna sit mulctandus. Qui dixerit fatue, hoc est tale quid fecerit aut uerbo aut uerbere, ut inter fratres despiciatur, reᵍ erit gehẽnæ ignis, nisi resipuerit. Hæc est ira quæ stultorum oculos extinguit, sapientiũ oculus nonnunquã turbat, dicente psalmista. Turbatus est præ ira oculus meus. Et de ira stulti Iob ait. Virũ stultũ interficit iracũdia. Ecce duas iras uidemᵍ, quarũ altera nõnunquã turbat oculum, altera semper extinguit. Altera uenit ex impatientia altera ex zelo rectitudinis. Altera uenit ex uitio, altera ex uirtute. De altera quæ uenit ex uirtute. Psalmista ait. Irascimini, & nolite peccare. Quasi dicat. Crudeles estote in uitium, mites in fratrem, considerantes uosmetipsos, ne & uos tẽtemini. De altera quæ uenit ex uitio, ait apostolus: Sol non occidat super iracundiam uestram, id est Christᵍ qui est sol iustitiæ, mentem uestram irascentem non deserat, qui cum ira numquam habitat. Ira quæ uenit ex zelo rectitudinis, debemᵍ irasci priùs nostris erratibus, & post erratibus proximorum, quæ melior est risu, quia per tristitiam uultus corrigitur proximᵍ. Quæ debet tamen sub esse rationi, ne sit immoderata, sed in ultione peccati tempus & modum consideret. Hæc sapientes interdũ turbat. Ira per uitiũ stultos occidit, dum in rixas & in cõtumeliã linguam relaxat. Rursum fratres post conuersionem nostram muniendus est thalamus cordis nostri, ne tristitia rediens introeat, illam dico quæ mortem operatur, quæ de amissione rerũ temporaliũ uenit. Hæc est illa quæ prauas cogitationes generat, murmuriosum monachum reddit quæ fastidium parit, & tenentem aratrum dei cum uxore Loth retro respicere compellit. Sine dolore nãq; non põt amittere quod cũ inordinato amore possedit. Hanc itaq; tristitiã quæ mortem operatur excludamus, & intromittamus eam quæ uenit de memoria peccatorũ, & de peregrinatione nostra, dicamusq; cum psalmista. Heu mihi qa incolatus meus prolõgatus est: habitaui cũ habitantib⁹ cedar, multũ incola fuit anima mea. Hæc est tristitia quæ uitam operatur, de qua ait apls. Quasi tristes, semper autem gaudẽtes. Hæc est illa de qua dñs ad discipulos dicit. Tristitia uestra uertetur in gaudium. Altera parit mortem, parit animi rancorem. Rursum fratres post conuersionẽ muniamus thalamũ nostrũ, ne auaritia quæ est radix omniũ malorum, rediens introeat, noscq; ab unius dei cultura abstrahat, idolorum cultores faciat. De qua inter cætera sic ait apostolᵍ ad discipulos suos. Mortificate mẽbra uestra quæ sunt

Ibidem. Hier.17. Mat.25. Sapiẽ.2. Iob.5. Matt.5. Pfal.6. Iob.5. Pfal.4. Ephe.4. Eccl.7. Pfal.119. 2.Co.6. Ioan.16. Col.3.

quæ ſunt ſuper terrā, fornicatiónem, immundítiam, líbídínem, concupíſcentíā malam, & auarítíam quæ eſt ídolorū ſeruítus. Ecce auarítíā ídololatríæ comparat. Et merito. Quía ſícut uní deo ídololatría nítítur auferre gloríam, ne ſolus habeat nomen deítatís, ſíta auarus ín dei res ſe extēdít, ut ſolus uſurpet quæ deus omnípotens ín uſum plurí morū fecit. Vtraq; deo ínímíca, quía negat deo quæ ſunt eíus. Eſt & auarítía non ſolum amor cōgregādæ pecuníæ aut cōſeruādæ, ſed ambítío prælatíonís, cū nítítur homo homíní præeſſe. Hæc ut uerum dícam, etiā pauperes (quí ſemel pro Chriſto relíquerunt ſua) ín tantum uexat, ut cōtra íus & phas, & propoſitū ſuū, non tantū uelínt, ſed etiā ſtudeant fratríbꝰ q; cōſeruís præeſſe. Q; ſí abbas aut prior eorum uoto non conſenſerít, íraſcuntur, obloquuntur, coſq; aut ínuídos, aut ſíbí maleuolos (q ſe nō prouchūt) clamant. Hæc eſt auarítía quæ memoríam mandatorū deí turbat, dícente pſalmíſta domíno. Inclína cor meū ín teſtímonía tua, & non ín auarítíā: quæ proditíonís eſt mater quæ Iudam deí díſcípulum prímum ad mandatorum deí obliuíonē, de obliuíone ad proditíonē, de proditíone traxít ad laqueū. Rurſum fratres poſt cōuerſionem noſtram muníamus thalamū cordís, ne gula rediens ıntroeat, quæ & adam ínnocentíæ ueſte, & Eſau príuauít prímogenítí dígnítate. Hæc eſt ílla peſtís quæ patres noſtros ín deſerto ıngratos beneficíī fecit, quæ compulít eos murmurare cōtra deum, & dícere. Vtínā mortuí eſſemus ín Aegypto, quādo ſedebamus ſuper ollas carníum, & comedebamus allía, cœpe, pepones. Hæc eſt ílla feneſtra peſtís, quæ eos ad blaſphemíam duxít, quaſí nō eſſet alía uíta poſt íſtam, cum dícebant. Comedamus & bíbamus, cras ením morícemur, íd eſt ín futuro. Quaſí dícerent. Hoc ſolum habemꝰ quod comedímus, níhíl ín futuro poſt hāc uítā nos habíturos ſperamus. Hanc peſtem cū homíne perítūrā pronūcíat apoſtolus, dícēs. Eſca uentrí, & uenter eſcís: deus aūt & hūc & hanc deſtruet. Hæc peſtís trípertíta eſt: quía aut ante horā canonícā: aut alíud quàm lícet: aut plus quàm neceſſe eſt facít comedere: carnís curam ín concupíſcētíīs nítítur facere. De qua naſcítur ínepta lætítía: ſícut de populo Iſrael dícítur. Sedít populus māducare & bíbere, & ſurrexerunt ludere. Rurſum fratres poſt cōuerſionem noſtram muníamus thalamum cordís noſtrí, ne luxuría rediens ıntroítum ınueníat: quæ peſtílentía rediens, eſt peíor quàm ante fuerat. Nunquam ením ſola redít, ſed ſícut domínus aít ín euangelío: aſſumít ſeptē ſpírítus nequíores ſe, & ıngreſſí habítāt íbí: & fíunt nouíſſíma hoīs íllíus peíora príorıbus. Hæc eſt peſtís ílla quæ corpus Chriſtí dímembrat, quæ de mēbrís Chriſtí facít membra dıaboli. Nam quí adhæret alícuí perſonæ, cauſa líbídínís explendæ, unum corpus fít cum ílla perſona, & fít membrum dıaboli, cuíus & ílla membrū eſt per conſunctíonem malorū operū. Hæc eſt ílla peſtís quæ ígnem ínfernalem ín corpꝰ humanū accendít, ut uegetum ſít & robuſtū ad líbídínem explendam: quæ ígní íllí ınextínguíbílí materíā ſemp apponít, & uíres mínıſtrat, ut de ſuo ſemper habeat, unde ſíne fíne ardeat. De hís duobus ígnıbus luxuríæ & gehennæ, habemus authorítatē ſcríptúræ. De ígne luxuríæ aít. Omnes adulterantes quaſí clíbanus ſuccēſus à coquente. De ígne gehennæ aít. Pones eos ut clíbanū ígnís ín tēpore uultus tuí, hoc eſt ıudícíī, ut ıntus ardeāt (ſícut clíbanus accenſus) ín conſcíentía. Domínus ín íra ſua conturabít eos, dícens. Díſcíte à me operarīī ínıquatatís. Et deuorabít eos ígnís extremus ínfernalís, quem accenderūt per luxuríæ fœda opa. Sít ergo fratres ſumma cura & ſtudíum hís quí ín talíbus ſunt, de talíbꝰ euadere & fugere. Nobís uerò quí per gratíam deı euaſímus, & ueterē exuímus homínem, quí ſumus ſíon, ſít ſummum ſtudíum thalamū noſtrū munıre & adornare, & Chriſtum regem ſuſcípere, ſícut hæc ſcríptura præcepít quam recítauímus. Adorna thalamum tuum ſíon. Quíd eſt adornare thalamum tuum? Vírtutes congregare, quíbus & pauímentum & parietes quaſí cortínís & floríbus tota domus adornetur.

¶ Prímus ornatus thalamí noſtrí quí ſumꝰ ſíon, ſít tímor, quí eſt ínítíū ſapıentíæ, íd eſt prímus gradus per quē aſcēdítur ad ſapıentíā. De quo tímore, aít ſcríptura. Beatꝰ homo quí ſemper eſt pauídus. Et pſalmíſta aít. Seruíte domíno ín tímore, & exultate eí cum tremore: ut tímor auferat ſecurítatem noxíam, & exultatío mortíferam tríſtítíā. Híc tímor generat humílítatem, quæ eſt precíoſíſſímus ornatus thalamí ſíon, quæ magís placuít Chriſto cum ín thalamum uírgíneum ıngrederetur, dícēte beata María. Quía reſpexít humílítatē ancíllæ ſuæ, ecce ením ex hoc beatam me dícent omnes generatíones. Hæc, ınquam, humílítas eſt ornatus ſíon: íd eſt pauperū Chriſtí, de quíbus ípſe dícít. Beatí pauperes ſpírítu, quonıā ípſorū eſt regnū cælorum. Ecce quomodo tímor domíní prímus gradus aſcenſionís, & prímus ornatus thalamí ſíon, alíos etíam ornatꝰ generat, humílítatem ſcílícet & uoluntarıam paupertatē. Adorna ergo thalamum tuum ſíon, tímore domíní. ¶ Secundus ornatus thalamí ſíon, & ſecundus gradus ad ſapıētíam, eſt pıetas. De qua dícít ſcríptura. Míſerere anímæ tuæ placens deo. Et alíbí. Super quem requíeſcít ſpírítus meus, níſí ſuper humílem & quíetum? Hæc míſeretur ín ſe peccantíbus, fraterna onara portat, magís elígít quæ líbet temporalía bona perdere, quàm cum fratre líte cōtendere. Quæ profectò pıetas non alíud eſt níſí deum colere & per cultum deí deo placere. Hæc ín nobıs generat māſuetudínem, optímum ornatum thalamí ſíon, quæ fílíos deí nos facít, dícente domíno. Beatí mítes, quonıam fílíī deí uocabuntur. Ecce quomodo pıetas ſecundus ornatus thalamí ſíon, & ſecundus aſcenſíonís alíum ornatum de ſe generat manſuetudínem quæ fílíos deí effícít. Adorna ígítur thalamum tuum ſíon pıetate. ¶ Tertíus ornatus thalamí ſíon, tertíus gradus aſcenſíonís eſt ſcíentía, quæ homíní ſuí cognítíonem præbet, ut ſcílícet homo neq; mínus neq; plus quàm debet, de ſe præſumat. Quorum alterū ſcílícet de ſe nímíū præſumere, ín mala facít præcípítē: alterū ſcílícet ſe non cognoſcere, facít ad quælíbet bona opera torpentem. Ad hanc ſcíentíā ſpírítus ſanctus ínuítat eccleſíā ín cantícís. Sí ígnoras te o pulchra ınter mulíeres, abí poſt ueſtígía gregum tuorum: ſcílícet hereticorum: & paſce hœdos tuos, hoc eſt carnales concupíſcentías. Hæc ſcíentía præbet ín nobís fíducíā uíncendí oēs tentatíones per ueram fídem, dícente domíno ín euangelío. Sí potes credere, omnía poſſíbílía ſunt credētí, p deí ſcílícet gratíam & líberum arbítrıum. Vídemus íam quomodo ſcíentía tertíus ornatus thalamí ſíon, & tertíus gradus aſcenſíonís, alíum ornatum ín nobís generat, relígíoſum, uídelícet luctum, quí conſolatíonem à domíno ín futuro meretur. Hæc ſcíentía parat ín nobís dolorem & luctum peregrínatíonís: ut uídēdo mala exílíī quæ patímur: cum luctu deſíderemus patrıam à qua peregrínamur, audíamuſq; à domíno nobís dící. Beatí quí lugent, quonıam ípſí conſolabuntur. ¶ Quartus ornatus thalamí ſíon eſt fortítudo, quæ conuenít laborantíbus pro uerís bonís acquírendís. Hæc eſt quæ munít thalamum ſíon, ut non extollatur proſperís, non frangatur aduerſís: quæ línguam ıncrepantem & blandíenten hís uerbís confundít dícens. Domíne líbera anímam meam à labíīs ínıquís & à lıngua doloſa. Hæc eſt ílla quæ ſemper de díe ín díem robuſtíor, eſurıem & ſítím ıuſtítíæ ín thalamo ſíon, accendít: facítq; eam audíre à domíno. Beatí quí eſurıunt & ſítíunt ıuſtítíam, quonıam ípſí ſaturabuntur. Adorna ígítur thalamum tuum ſíon: fortítudíne. ¶ Quíntus ornatus thalamí ſíon eſt conſílíum, quo homo ínfírmítates ſuas requírít, ſuum poſſe & ſuum non poſſe ınueſtígat, & ex ſua ínfírmítate alíos conſíderat, alíīs parcít & míſeretur, ſícut & uult deum ſíbí míſererí: alíīs dímíttít debíta, ſícut ſíbí uult dímíttí à deo: mereturq; audíre à domíno. Beatí míſerícordes: quonıam ípſí míſerícordíam conſequentur. Adorna ígítur thalamum tuum ſíon conſílío. ¶ Sextus ornatus thalamí ſíon eſt ıntellectus, quí mentem homínís ſuper hæc ínfíma rapít, omnesq; corporeas

Pſal. 118. Num. 14 Eſaí. 22. 1. Cor. 6. Exo. 32. Mat. 12. 1. Cor. 6. Oſee. 7. Pſal. 20. Luc. 13.

Pſal. 110. Pro. 28. Pſal. 2. Lucæ. 1. Matt. 5. Eccl. 30. Eſaí. 66. Matt. 5. Cantí. 1. Marc. 9. Matt. 5. Pſal. 119. Matt. 5. Ibídem.

ſubſtãtias intellectuali intuitu trãſiens, nõ corporeis ſubſtantijs figit, uolensq; ultra progredi & propius accedere
Exo.33. audit à dño. Ne appropinques huc: nõ em̃ uidebit me homo & uiuet. Hic intellectus cõuenit his qui à deo purga-
Matt.5. tum oculũ habẽt, de quibus dicitur. Beati mundo corde, qm̃ ipſi deũ uidebunt. Adorna igitur thalamum tuũ ſion intellectu. ¶ Septimus ornatus thalami ſion eſt ſapientia, quæ cõuenit his qui intellectualibus oculis æterna cõtẽplantur, quorũ conuerſatio in cælis eſt, qui cupiũt diſſolui & eſſe cum Chriſto: in quorũ perſona dicebat apoſtol⁹.
Philip.1. Mihi uiuere Chriſtus eſt, & mori lucrũ. Quaſi diceret. Vt Chriſtũ magnificẽ, Chriſto uiuere uolo tm̃, & Chriſt⁹ eſt
Ibidem. præmiũ mortis meæ. Et poſt pauca. Coarctor autẽ è duobus, ait: deſideriũ habẽs diſſolui & eſſe cum Chriſto, multo melius autem manere in carne propter uos. Ecce qd facit uera ſapientia, quæ omnes rebelles motus corporis ita ſubiugat, ut nullam ultra pugnã in carne ſentiat: pro infirmis fratribus (ut eis Chriſtum nũciet) exiliũ libẽter patitur, proba non audit, damna non ſentit, auferenti tunicã dimittit & pallium: percutienti ad unam maxillam præbet
Matt.5. & alteram, auditq; à domino. Beati pacifici, qm̃ filij dei uocabũtur. Hi ornatus thalami ſion: iſtis nos adornem⁹ qui ſumus ſion, & regem Chriſtum ſuſcipiamus, quem uirgo cõcepit, uirgo peperit, uirgo poſt partum quadrageſima hoc eſt hodierna die i templo dei præſẽtauit. ¶ In lege nãq; ſcriptũ erat: ut mulier quæ ſuſcepto ſemine peperiſſet ma-
Lucæ.2. ſculum, quadrageſimo die purgata, templum cum filio intraret: deferens hoſtias ſecum pro peccato agnum anniculum immaculatum. Si autem non haberet agnum: par turturũ ſiue duos pullos columbæ offerret. Hæc oĩa beata uirgo nõ ex neceſſitate ſed ex humilitate impleuit. Abſtinuit ab introitu templi quadraginta diebus nõ neceſſe habens purgari, quæ ſine omni delectatiõe, ſaluo uirginitatis ſigillo, de ſpiritu ſancto concepit. Obtulit hoſtiã nõ pro peccato, ſicut aliæ mulieres, ſed pro humilitate, oſtendens etiam in hoc q̃ filius dei Ieſus Chriſtus non ſoluere uenerat legem ſed adimplere. Et ecce Symeon grandeuus qui acceperat reſponſum non uſurum ſe mortem niſi uideret Chriſtum domini, & eum ſuſciperet quem expectabat: accepit eũ in ulnas ſuas, hoc eſt inter brachria ſua amplexatus eſt illum: qui appendit tribus digitis molem terræ, qui omnia implet, omnia complectitur, inter brachia
Lucæ.2. portat dicens. Nunc dimittis domine ſeruum tuum, ſecũdum uerbum tuum in pace. Cupio diſſolui, & eius aduentum cũ patriarchis & prophetis in inferno expectare, qui inter te & humanum genus facturus eſt pacem. Quia uiderunt oculi mei ſalutare tuum, filium tuum, quem deſiderauí, de quo reſponſum à ſpiritu ſancto accepit. Lumẽ ad reuelationem gẽtium, & gloriam prebis tuæ Iſrael. De quo ait Eſaias. Populus qui ambulat in tenebris, uidit lucem
Eſaiæ.9. magnam: quia cum plenitudo gentium intrauerit tunc
Rom.11. omnis Iſrael ſaluus fiet. Audite fratres audite quid offert Maria, quid Simeon ſuſcipit. Vnigenitum dei deo patri conſubſtantialem & coæternum, uerbum in principio. Et ut utilitatem & conſolationem noſtram audiamus, illum offert uirgo, quem deus Abrahæ promiſit dicens. In ſemi
Gen.22. ne tuo (hoc eſt in Chriſto) benedicẽtur omnes gentes. Et quem Dauid promiſit dicẽs. De fructu uẽtris tui ponam
Pſal.131. ſuper ſedem tuam. Hic eſt (quem uirgo offert) patriarcharum gaudium, deſiderium prophetarum, gentium expectatio. Iudæorum qui eum receperunt ſaluatio, ruinæ angelorum reparatio. Talis eſt quem uirgo offert deo, imo multo maior quàm lingua aut hoĩum aut angelorũ poſſit dicere. Et cum ſit tantus actalis, qualem aut quantum ipſe ſe nouit, non ſuffecit uirgini ipſum ſolum offerre, ſed hoſtiã quã lex præceperat, pro eo obtulit, ob humilitatis ſcilicet exemplum, ut nos doceret quomodo & nos eum debeamus offerre. Duos turtures aut duos pullos columbæ pro eo obtulit. Colũba fratres ſimplex eſt animal, felle caret, roſtro nõ lædit, in cauernis petrarũ nidificat, alienos pullos nutrit: iuxta fluenta manet, ut uiſa umbra accipitris fugiat, meliora grana eligit, gemitum pro cantu reddit, gregatim uolant, alis ſe defendit, uiſum recuperat. Et nos fratres cũ ante altare ſteterimus ut dei filium deo offeramus: cum eo & pro eo par turturum: caſtitatẽ corporis & animæ offeramus, & duos pullos columbarũ pro cãtu gemẽtes, compunctionem geminam pro deſiderio patriæ cæleſtis, & de cõſideratione noſtræ miſeriæ habentes. Columba felle caret, & nos ita careamus: quæ peccare nos facit. Roſtro non lædamus, ſed percuſſi in unam maxillam, aliam præbeamus. In cauernis petrarũ nidificemus, in fide plagarũ Xp̃i refugium habeamus. Alienos pullos nutriamus, de filijs diaboli facientes uerbo prædicationis filios dei. Iuxta flumina maneamus, id eſt iuxta hunc mortalitatis fluxum ſedẽtes, umbram accipitris, hoc eſt peccata quæ ſunt umbra diaboli, malorum ruinas cõſiderantes ab eius ungulis fugiamus. Meliora grana eligamus, id eſt meliores ſnias in ſcripturis ſctis. Gregatim uolemus, unũ conſenſum in bono, in congregatione ſub paſtore habentes. Alis noui & ueteris teſtamenti cõtra inimicos dei nos defendamus, uel duobus præceptis charitatis, dei uidelicet amore & proximi. Viſum recuperamus, de bono actionis ad bonum ſemper intendentes contemplationis. Fratres chariſſimi, tales oportet nos eſſe cum corpus Chriſti conſecramus, cum conſecratum manducantes ſacrificem⁹ cum uobis idem corpus in ſalutem corporis & animæ porrigimus. Tales etiam uos opostet eſſe cum ſacrum ſacramentum de manibus noſtris accipitis, ſcientes q̃ qui cor-
1.Cor.11. pus Chriſti indigne accipit, & ſanguinẽ eius indigne bibit, iudiciũ ſibi manducat & bibit. Verum quia raro inuenitur talis qui i ſe hæc omnia habeat, diligat illum qui bonum habet quod in ſe non habet, & in illo habet quod in in ſe non uidet. Neq; enim credere debemus q̃ ſoli ſacerdoti ſupradictæ uirtutes ſint neceſſariæ, quaſi ſolus conſecret & ſacrificet corpus Chriſti. Non ſolus ſacrificat, non ſolus conſecrat, ſed totus conuentus fidelium qui aſtat, cum illo conſecrat, cum illo ſacrificat. Nec ſolus lignifaber facit domũ, ſed alius uirgas, alius ligna, alius trabes & cætera comportat. Debent itaq; aſtantes habere de ſuo, ſicut & ſacerdos, fidem firmam, orationem puram, deuotiõem piam. Sciendumq; q̃ ſine firma fide nemo aſtantium eſſe debet. Cæteras uerò uirtutes quas ſupra dixim⁹, etſi omnes non habent, diligant illum qui habet quod in ſe non inueniunt: & in illo habent quod in ſe non uident. Sicut Petrus in Ioanne uirginitatis habet meritum, ſic Ioãnes in Petro martyrij habet præmium. ¶ Sciendum quoq; q̃ corpori Chriſti quẽ Maria hodie præſẽtauit in templo, quem Symeon in ulnis ſuis ſuſcepit, tria debemus, dignitatem, reuerentiam, & fructum. Dignitatem, ut eum dei filium, deum de deo, omnipotentem, creatorem omnium iudicem uiuorum & mortuorum credamus. Dignitatem, ut credamus nos ſtatim poſtquam de corpore exierimus, ab eo ſicut à iudice percepturos ſicut geſſimus, ſiue bonum ſiue malum. Ille nanq; quem Maria in templo præſentauit, quem Symeon ſuſcepit: quem in manibus conſecrantes ante deum leuamus, benedicimus, mãducamus, uobis porrigimus manducandũ: ille familiaris iudex erit noſter. Caueamus ergo ab eo ſeparari per iudicium poſt mortẽ, cui ita ſumus familiares in uita. Dicamus ei itaq; in corde cum eum tractamus, dicamus cum eum conſecramus. Domine ad te ueniemus poſt mortem, ante tuum tribunal iudicandi aſtabimus. Qui nobis ita familiaris eſſe dignaris in uita, q̃ à nobis tractaris, conſecraris, manducaris, noli nobis alienus eſſe in morte, ſed parce nobis in die mala. Confundantur dæmones qui nos tunc perſequentur, deſtrue fortitudinem illorum in uirtute tua: quia non eſt qui pugnet pro nobis, niſi tu deus & familiaris noſter. Hæc eſt dignitas quam ei debemus. Debemus ei & reuerentiam, inueſtigare ſcilicet noſmetipſos: & ſi inuenimus cor pollutum fœdis cogitationibus aut mala uoluntate, ab eius contactu ut ab igne & nos & alios arceamus.
Deu.14. Ignis enim cõſumens eſt: ad quem indignus non debet accedere,

accedere,ne interius cosumatur,& in reprobū sensum tradatur. Exeat ergo extra castra sicut Moyses præcepit, qui
Deu.23. nocturno pollutus est somno,hoc est qui per negligentiā istius obscuræ uitæ(quæ tota ut somnus pertransit)peruenit usq; ad pollutas cogitatiões. Exeat extra castra,hoc est dum in illo statu est, iudicet se indignū societate fidelium communicantiū hoc sacro corpore:lauetq; uestimēta sua per sanctam confessionē:& post solis occasum, hoc est post tentationis calorem & ardorem iam mortuum,lætus redeat,& cū alijs fidelibus cōmunicet. Hæc est reuerentia quam debemus corpori Christi, quē uirgo Maria hodierna die in templo præsentauit, quē Symeon lætus inter brachia recepit. Debem⁹ etiam fructum scientiæ,intelligere scilicet quem fructum accipimus si eū digne comedimus. Audite fratres,nō me, sed apostolum dicētem.
1.Co.10. Calix benedictionis cui benedixim⁹, nónne cōmunicatio sanguinis Christi est? Calix id est communicatio calicis,facit nos habere quandam communionem cum Xpō. Et panis quē frangim⁹, nónne participatio corporis est
Ibidem. dñi? Ac si dicat,panis quē frāgim⁹, facit nos unū corpus sub Xpō capite:qm̄ sicut unus panis ex multis granis cōficitur, qui postea in corpus Christi & per fidē & per sancta uerba quæ Xps suos docuit cōuertit,sic diuersi participates hoc corpore ī unitate fidei,spei,& charitatis, unū corpus cum Xpō sunt,ad Christum statim,post mortē ueturi,& cū Christo sicut cū capite suo sine fine regnaturi: quem uirgo concepit,uirgo peperit,uirgo in templo hodierna die præsentauit. Qui cū patre & spūsancto uiuit & regnat deus,per omnia secula seculorum. Amen.

Sententia de eodem.

QVi uult in pace dimitti,coneť esse Symeō, qui audiens tristitiam interpretatur:ut quàm horrendū quàm triste sit incidere in manus domini,intēta mēte perscruteť. Sit ciuis Hierusalē, habens cōuersationem in cælis. Sit iustus,ne male uiuendo pereat. Sit timorat⁹, ne de iustitia sua temere p̄sumat. Expectet Christum qui est consolatio fidelium:non quærat ante uesperum denarium. Veniat in templū, imitetur exempla sanctorum puerorum. Accipiat in manibus uerbum dei,id est compleat operibus. Gestet puerū in ulnis, amplectať eū cum brachijs fidei,spei & charitatis. Gaudebitq; de Christo,adepto Christi cōsortio. Cupiat indesinenter mori seculo,& uiuere deo. Tunc tandē dimittiť in pace,ut non uideat mortem,qui mortem perdidit,& uitā inuenit.

Sermo cuiusdam in cœna dñi.

Pſal.77. PAnem angelorū māducauit homo. Nō lateat uos reuerendi sacerdotes,seriē hāc uobis recitatam,uerbis succinctam, sensuum spiritalium maiestate apprimè fore fœcundam. Vobis aūt potissimum incumbit præ cæteris audire quod proponimus,nec solum audire,sed fidelius reponere,& tāquā,animalia mūda propēsius debetis ruminare. Beatus ille David prophetarū eximius,deo uiuenti charissimus, in spiritu ante sedētē in thronis rapt⁹,legerat in quodā promptuario mysteriorū quæ & quāta dñs naufraganti mūdo per uestrū clemēter erat exhibiturus mysteriū, q cælestis consilij factus interpres,gratulando concinit. Panē angelorum manducauit homo. Vnde ad exprimēdam rei tam fructuosæ certitudinē,dilucide signauit præteritum p futuro. Panē(inquies)angelorū manducauit hō. O stupēda dei miseratio,uerbum carnē,deus cinerē,figulus lutū, uita morticinū induit,ut iumenta māducaret panē angelorū. Hoies iumēta erāt. Homo em̄ cū in honore esset,nō
Pſal.48 intellexit,cōparat⁹ est iumētis incipietib⁹,& similis fact⁹ est illis. Nō est indignū,imo festiuū recollere ī quāta sublimitare hō cōditus fuerit. Sed opæpretiū est cosequēter attēdere quàm grauiter corruit,minus pensando quid ex se,uel qd esset ex deo. Primus nāq; parens noster paradisi accola cōstitutus est,dñs terræ stabilit⁹ est,ciuis supernæ Hierusalē designat⁹ est,domestic⁹ dñi factus est,cui⁹ amore & agnitione ditatus est,consors angelorū,frater & cohæres cælestiū uirtutū:nihil prorsus indigētiæ,nihil seuitiens molestiæ:cui erant in promptu quæ postulabat, nō dico necessitas,sed etiā pia uolūtas, cum nihil esset in aīa qđ offenderet, nihil in carne quod puderet:hic honor,& hæc erat dignitas hoīs,pſpari & florere in p̄micis. Et hæc ex deo. Sed positus in honore qd ex se foret non intellexit,limus uidelicet,puluis,foliū aridū, stipula sicca,lutea & fragilis testa,pellis morticina:sed intumuit & planè desipuit,honoris fastigio delectatus. Et cōtinuo in se exper tus est qđ tāto post tpe hō de filijs captiuitatis & prudēter aduertit,& ueraciter protulit,dicēs. Qui se putat aliGal.6. qd esse cū nihil sit,ipe se seducit. Væ misero q nō fuit qui iā tūc diceret ei,qd superbis terra & cinis? Repētina igit Eccl.10. cōuersatiōe seip̄m iuenit hō,pter infirmitatē iacētē ī stabulo. Stabulū qd est? Mūdus est. Et pter pecorinā similitudinē,indigēs erat fœno. Eapropter cibus cælestis mutauit se in pabulū pecoris,homine mutato in pecus. Panis em̄ angelorū factus est fœnū:unicus patris, filiⁱ⁹ hoīs. Verbū quippe caro factū est. Et iuxta pphetā. Omnis caIoan.1. ro fœnū. Comedūt igitur angeli uerbū de deo natum coEſa.40. medūt hoīes uerbū fœnū factū. Panē suo uiuūt angeli in cælis,& beati sunt:fœno suo uiuunt hoīes in terris,& sti sunt. Fœnū qppe istud de prato uirginalis uteri collectū, factū est refectio iumētorū. Verbū ut fœnum fieret,latuit in uirgine, sol ī sydere,artifex ī ope. Hoc aūt liberalioris excellētiæ donū contulit nobis primo in loco sacrosancta uerbi patris incarnatio,& uos secūdario de die in diē nobis exhibēdo ministratis ex collato potestatis officio. O præclara,ô reuerenda potestas uestra. Certè non est potestas post deū sicut potestas uestra. Forsitan scire uultis,& audire delectat apertius,quænā sit ista tanta potestas, cui nihil in cælo uel in terra ualeat cōpariri? Ad qđ ego. Cō secrare uidelicet corpus & sanguinē dñi. Super potestate uestra,sup tā insigni spectaculo,sup tā solenni dignitatis uestræ priuilegio stupet cælū,mirať terra,cōtremiscit hō, reuereť plurimū angelica celsitudo. Sed unde hoc nobis pissime Iesu,ut nos uermiculi reptātes super faciē terræ, nos inquā q̄ puluis & cinis sumus,te p̄tē hre mereamur p̄ manib⁹,p̄ oculis,q totus & integer sedes ad dexterā patris? Qui etiā unius horæ momento ab ortu solis usq; ad occasum,ab aquilone usq; ad austrū p̄sto es oībus,um⁹ in multis,idē in diuersis locis. Vñ ī hoc inquā? Certe nō ex debito uel ex merito nro,sed ex uolūtate tua, & dulcedinis tuæ beneplacito. Parasti em̄ in dulcedine tua pauperi Pſal.67. deus. Pauper est genus hūanū,cui bonū istud cælitus indultū est. Hæc est uerè indulgentia cælestis, hæc est uerè cumulata gra,hæc est uerè supexcellēs gla,sacerdotē deū suū tenere,& alijs dādo porrigere. O nouā & diuinā potestatē,cui⁹ ministerio panis angelorū & uitæ mortalibus quotidie p̄parať. Panis iste p excellētiā dicitť eucharistia, id est bona gra. In hoc em̄ sacramēto nō solū q̄libet gratia,sed ille à quo est oīs gra sumitť. Xps em̄ pro salute mūdi semel factus est hostia salutaris, rei recōciliatio gñalis, omnibus sacramētis tam præcedētibus quàm subsequentibus uirtutem dedit & efficaciā,ut tāta & tali hostia sanctificarentur omnes liberādi per illam. Vnde legiť. Quia Apo.13. agnus occisus est ab initio seculi,his uidelicet qui fuerūt ab initio:ita ut per hoc quod dicitť ab initio, determines non tēpus occisionis,sed salutis. Prius em̄ mors eius profuit,quàm fuit. Prius promissio,ac deinde exhibitio. Ab initio ergo seculi occisus est. Benignissime Iesu,nobilissimæ sponsæ tuæ dotalitium indulsisti,ut uel sic teneret columba tua dulcissimum memoriale dilecti sui. Christ⁹ em̄ pridie quàm pateret,discipulis suis hui⁹ sacramēti formā præscripsit,efficaciā exhibuit,idest fieri præcepit. Formæ præscriptio in pane & in uino. Notate ordinē. Cū adhuc cœnaretur,à cœna surrexit,discipulorum pedes dñs unierorū lauit,dehinc ad mensam regressus,ordinat sacrificium corporis & sanguinis sui, seorsum panem, seorsum Mat.26 tradēs & uinum. De pane ita dicens. Accipite & comedi-

te:hoc eſt corpus meum. De uino etiam ſic. Bibite ex hoc omnes. Hic eſt ſanguis meus, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorū. Effundet dictū eſt, quia paſſim & uiliter, quę utiqꝫ punctura ueprium, foſſio manuum & pedū cū clauis, lateris apertio cū lācea militari forti⁹ exprimētes, ad modum torrētis fuderūt extrinſecus. Eratꝫ ille ſanguis p̄cioſior cariorꝫ balſamo, p quē ſordiū nr̄arum facta eſt mūdatio. Nota. Chriſtus in cœna illa muner̄ans & munus, cibās & cibus, cōuiuia & cōuiuiū, offerēs & oblatio. Audiſtis formā ſacramēti, audite efficaciam & cōionē corpis & ſanguinis dn̄i. Et nos Ieſu Xp̄o & Ieſus Xp̄s nobis, in unitate fœderat̄ inerrabili, ſicut ip̄e dicit:

Ioan. 6. Qui manducat carnē meā, & bibit meū ſanguinem, in me manet & ego in eo. De bonis & digne ſumētib⁹ hoc ſentiendū eſt, nō de flagitioſis & peſſimis. Sanè in mēſa una, in cœna dn̄i, de uno pane conſecrato Petrus & Iudas accepit, bonus in uitā, peſſimus in pœnam. Bonus in beneficium, peſſimus in teſtimonium. Bonus in ſalutem, peſſimus in mortē. Quod totum uſqꝫ adhuc in eccleſia cōpleꝫ in ſacramento altaris, bonis quidē in bonum ſumētibus, canibus uerò & immūdis nō ſic. Canes ſunt q irreuerēter accedūt, & ideo iudicati abſcedunt. Qui em̄ ſm carnē uiuunt, & poſt carnalia euaganꝫ, catena uitiorū compediti, cum Iuda proditore uenenū accipiūt, ſpūalis ſuſpēdij laqueū incurrūt, grauiſſime dānādi, tū p multiplici reatu, tū pro ſacramēti cōtēptu, qđ reuera accipiūt, ſed eſſentia, non ſalubri efficacia. An non diſcernet inter glebas, qui diſcernit & inter ſtellas? Examinabit certè argētū, q ip̄m quoqꝫ aurū p̄bauit & reprobauit. Ecce audiſtis fructū & utilitatem bonorū, audiſtis etiam & expauiſtis (ut credo) ad perditionē malorū: audite mō, & obſtupeſcentes admiramini. Nullí angelorū, nullí ex ſpiritib⁹ ſupnis, ſed hominibus, nec tn̄ oībus, ſed ordini uō tn̄ mandatū eſſe tanti ſacramēti celebrationē in altari, q Xp̄s fecit manib⁹ ſuis in cœna paſchali. Expoſiti igit̄ forma & efficacia ſacramēti, reſtat dicēdū quib⁹ in uerbis mādauerit Xp̄s illud ce-

Luc. 22. lebrandū. Hoc facite, ait, in meā cōmemoratione. O uerba nimis affectuoſa. O uerba pūgitiua & penetratiua uſqꝫ ad aiam. Hoc facite inqt in meā cōmemoratione. Prophe-

Pſal. 44 ta ēt dicit. Memoriā abūdātiæ ſuauitatis tuæ eructabūt. O ſumme pia & uerè ſuauis memoria, annūciare mortem dn̄i donec ueniat. Mors Chriſti opus ſine exemplo, humilitas ſine modo, donū ſine precio, & gratia ſine merito. Hāc p̄pter nos ſubire uoluit, q pctā nr̄a ſuper lignū ſuſtinuit in cruce ſua, ſcilicet pœnā peccatorū, cui⁹ liuore ſanati ſum⁹. Quid facis hō īdigner? Quid facis hō īgrate? Adora deuoti⁹, & recole frequētius in ſacro altaris ſalutem mūdi, p te paſſam, uitā p te mortuā fortitudinē infirmatā. Si mēbrū Xp̄i es, cōpatere capiti tuo. Si frater xp̄i es, cōmorere fri tuo. Plāge, dole cū gemitu & lachrymis ſuper mortē p̄cioſam unigeniti dei patris. Alioqn ſi non doles, ſi non plangis, ſi nō cōpateris, delyras, degeneras, beluā ſapis, lethargiā pateris: hominē diffiteris. Cæterum ut amplius mouearis imo ut magis incaleſcas in amorem tui redēptoris, uoluit Chriſtus ut ſugiter coleꝫ per myſteriū, qđ ſemel offerebat in p̄ciū, & illa perennis uictima uiueret in memoria, & pn̄s eſſet ſemper in gratia. Quod & ita eſt. Licet enim recrudeſcat peccatum in multis: gn̄alitas tamē originalis culpe ita prorſus ablata eſt, leuiathan uerme uenenato in uirtute fulgurantis haſtæ mortis Ieſu Chriſti transfixo, ut ad expiationē eorū qui quotidie admittūtur, Chriſtum denuo nō oporteat crucifigi: imo ſit omnium ſufficiens medecina, ſi per fidem & imitationem præteritæ mortis habeatur memoria. Chriſte Ieſu, mortis tuæ memoria tanquā opus pigmētarij, quaſi thus redolēs in diebus æſtatis, quaſi regio aromatū quā purgat æſtus

Eccl. 50. ſolis, & quaſi flores roſarū in diebus uernis: & quaſi lilia quæ ſunt in trāſitu aquæ. Gratulare ſp̄ōſa: gaude incōparabiliter: p̄ſidētē habes & rectorē ſp̄ōſum i pn̄tis exiliꝫ militia. Pign⁹ habes: arrā tenes: quib⁹ feliciter ſp̄ōſo uniaris in patria. Glorioſa & amabilis ſponſa: in terra ſponſum habes in ſacramēto, in cælis habitura es ſine uelamento. Et hic & ibi ueritas: ſed hic palliata: ibi manifeſta. Hic utiqꝫ ſp̄ōſum habet eccleſia ſuo ordine: nondū puritatis maieſtate, uel æternitatis ſecuritate. Hic reuera quaſi dulce p̄ludiū, & iucunda deſponſatio: ibi nuptiale conuiuiū, & beata fiet cōiunctio, cū de fide ad ſpeciē, de mēſe ad menſem, de ſabbato ad ſabbatū, de calore panum, ad æternalis cōuiuij calorē trāſibimus. Vnde ſuſpirat ſp̄ōſa, & dicit cū Moyſe. Oñde mihi teip̄m. Nec īmeritò. Ip̄e em̄ Ieſus qui Exo. 33. dulcis eſt ī uoce, dulcis ī facie, dulcis ī noīe, dulcis in ope, dulcior apparebit in deitatis uiſiōe. Verè dulcis in uoce, de cuius ore lac & mel procedit. Diffuſa eſt enim gratia in labijs ſuis. Verè dulcis in facie: ſpecioſus enim eſt nō ſolū præ filijs hominum, ſed etiā præ milib⁹ angelorum. Verè dulcis eſt in noīe. Dulce em̄ nomē & ſuaue Ieſus, cōſecratum ab æterno, nunciatum ab angelo, prophetatū Salomonis oraculo, qui ait. Oleum effuſum nomē tuum. Non Canti. 1. autē aliud nomē eſt: in quo ſaluari oporteat. Ip̄e em̄ ſalus Matt. 1. eſt: qui ſaluū faciet populū ſuū à pctīs eorū. Dulcis in opere, in celebratis miraculis, in pctōribus cōuerſis, in ſacro pretioſæ mortis, qđ hūanæ blādiꝫ infirmitati. In hoc em̄ charitas præfulſit, pietas magis emicuit, gratia plus radiauit. Cæterū longe dulcior erit in deitatis uiſione, quādo manifeſtabit ſeipſum reſidēs ſuper ſoliū præ oībus excelſum. Tunc ſatiabitur deſideriū nr̄m, qđ p̄pheta deſiderans aiebat. Tibi dixit cor meū, exq̄ſiuit te facies mea, fa- Pſal. 26. ciem tuā dn̄e requiram. Quid em̄ mihi eſt in cælo, & à te Pſal. 72. quid uoluī ſuper terram? Et alibi. Adimplebis me lætitia Pſal. 15. cū uultu tuo. Vnde preciosior dicit̄ facies uiſio, quàm ſpeculi frequens imaginatio. Nō em̄ pari oīno iucūditate ſumit̄ cortex ſacramenti & medulla frumēti, fides & ſpecies memoria & præſentia, æternitas & tp̄s, ſpeculū & uultus, imago dei & forma ſeruī. Hic autē ambulam⁹ p fidē: necdū p ſpeciē. Interim deliciari & gaudere debem⁹ ī ſacrameto altaris, in cuius confectione fidelis miniſter inuenit ſeipſum in medio patris & filij & ſpiritusſancti, adſtātibus etiā ex omni latere ſupernis ordinibus. Sacramētum præ nobile, myſteriū ſuperexcellētis gloriæ affectat & requirit plurimū feſtiuā celebritatem tam illuſtriū perſonarū. Quicqd de aſcenſu ſacerdotis in illa hora ſeu p̄fectu cogitari poteſt uel dici, lōge infra dignitatem ueritatis eſt. Ibi delicia⁹ animus boni ſacerdotis ſeipō altior effectus conatur, feſtinat, aſcendit, creſcit deſiderium: & quanto magis ſurſum tollitur, tanto amplius extenuatur, ita ut oēm terrenæ concupiſcentiæ nebulam euaporans, totus ſpiritualis hominē in hoīe exurat, & in abſcondito faciei dn̄i gloriet̄. Nec em̄ ab intuitu p̄pitiatorij in ſanctaſanctorū mens pia thurificās, & deuotio ſacrificans p̄hibeꝫ: ſed rari ſunt quos ad profunditatis hui⁹ cardines puritas admittat, quos ad huiuſmodi culmē ſctitatis integritas rapiendo ſuſtollat. Videt itaqꝫ miniſter ſanctus & ſentit deū ſpiritualiter, qui pater eſt omnium per cationem, ſuum ſpecialius patrem eſſe per dignationē, quia ip̄ſe pater eſt oīm pupillorū per gratiā, quibus uidelicet mortuus eſt pater nequā, id eſt mūdus, & mortua eſt mater peſſima, id eſt carnalis cōcupiſcētia. Btūs qui dicere audet, qui dicere po- Sſal. 26. teſt: pater meus & mater mea dereliquerunt me, dn̄s autē aſſumpſit me. Videt quoqꝫ & ſentit filiū dei fratrem ſuum amātiſſimū eſſe, qui paruulus p nobis factus frater reuera Pſal. 21. eſt paruulorum, id eſt humilium. Narrabo, inquit, nomen tuum fratribus meis, in medio eccleſiæ laudabo te. Videt & ſentit ſpiritūſanctum à patre & filio procedentē, domeſticū ſibi eſſe fautorē, & defenſorē ſuū, quia ip̄ſe cōſolator eſt uerè pœnitentiū, aduocatus in ſe ſperātiū. Videt iterū & ſentit angelicos ſpūs profectibus ſuis applaudentes, & ut conciuis ip̄ſorū aſcribi mereatur, ardentius inhiantes. Iſta eccleſia p̄optuariū q̄dē eſt eorū q in cælis cōſcripti ſunt. Huic eccleſiæ illa quæ ſuſpenſis organis ad deum ſuſpirat adhuc ſuper flumina Babyloniſ: origiali cognatione coniungit̄, & naturali affinitate: moribus & uotis uniatur. Ab eo utiqꝫ miniſtro qui huiuſmodi eſt, uitulus ſagi-

natus, integer

natus, integer ac pfectus, agnus anniculus, plenus, & imaculatus cū omni suauitate, dulcissimo sapore, gratissima iucūditate percipitur: & sumptus nō consumit. Cibus eīm uitæ est, qui de cælo descēdit. Potēsne æstimare quale uel quantū est hoc sanctūsanctorū, & sacramentū sacramentorū, amor amorū, dulcedo omniū dulcedinū? Hæc sunt uerè festa paschalia, hæc sunt gaudia & fercula uitalia iustorū, hæc sunt spūales delicīæ iustorū & sanctorū. Hic bibuntur in loco uberi torrentes lactis, flumina mellis, liquores balsami cælestis. Hic efficitur una caro spōsa cū sponso, unus spiritus sancta anima cum Christo. Experīētia horum & similium, spiritus & uita est, nec animalis homo horū sensu fruitur uel accessu. Amici spōsi, id est boni ep̄i, boni abbates, & ceteri timorati & religiosi uiri, gustauerūt & plenissime sunt experti qđ nos dicim⁹. Ideoq; ad mēsam altaris frequētius accedūt, omni tēpore candida facientes uestimēta sua (id est corpora) put possunt melius, utpote deū suū manu & ore cōtrectaturi, & colloquētem sibi ipsis audituri. Ibi eīm celebrat familiare colloqum inter deū & Moysen amicū suum, id est bonū & fidelē ministrū. Cæterū sermo ille nō est sonans, sed penetras: non loquax: sed efficax: nō obstrepēs auribus, sed blādīēs affectibus. Sermo ille nō popularis, sed angularis & priuat⁹. Nō sonat in foro, nō audit in publico, secretū cōsiliū secretū quærit amicū. Auditui ꝑculdubio gaudiū dabit & lætitiā, si sobria cordis aure ꝑcipit. Audi (inqt dns) Isrl & tace. Respōdit fidelis amicus, & fidelis seruus pīæ familiaritatis ausu, non tamē uocali plausu, sed suaui planctu, dicens cū Samuele. Loquere dñe: quia audit seruus tuus. Et cum propheta. Audiam qd loquatur in me dns deus. Certè ibi loquit Xps cum ministro suo. Pensa, inqt, iugiter, repone fideliter, amplectere suauiter quod uides, q̄ agis, qđ tenes, amplecterei nquā pīæ recordationis affectu, & pīæ imitationis effectu, sciens qm̄ talia oportet te præparare. Apparatus mense istius, nō hoīs est, sed fidei: non facinoris, sed mysteriī nō tēporalis alimēti, sed æterni. Qui sum auctor muneris, ipse sum testis ueritatis. Altare cui assistis, quam pro te sustinui repræsentat crucem, & calix sepulchrum in quo mortuus quieui, patena lapidē suppositū, corporale sudariū: substractoria corporalis, lintheamina quibus inuolutus fui. Hostia quā uides, iam nō est panis, sed caro mea quæ pependit in cruce pro mundi uita. Sanè mutatio ista benedictionis opus est, non origīnis. Virt⁹ hoc facit, nō usus: effectus est potentiæ, nō usus naturæ, dignatio est, non ratio. Misericordia est, nō miseria. Non commune, sed solum: diuinum est, non humanū: pietatis sacramētum, non deitatis detrimentum. Hic pereat phisicale nutrimentum. Cibus iste non est uentris, sed mentis. Non est enim datus ad ruinas huius uitæ, quæ uapor est ad modicum parens, sed ad æternam uitam animæ conferēdam. Iste est panis angelorum qui nescit putrescere, nō uadit in secessum, sed tendit in excelsum. Illuc reducit hominem, unde traxit imaginem. Caro autem mea uerè est cibus. Similiter liquor iste quem uides, iam non est uinum: sed sanguis meus, quem pro te fudi in pretium, tibi reseruans in altari poculū, in peregrinatione tua præsidium, in exitu de Aegypto conductū, in cælo uiaticum. Ego botrus carnis, pro salute tua portatus sum ad torcular crucis: inde eliquatū est mustū tuæ redēptiōis. Sāguis aūt me⁹ uerè est potus. Mira sunt fratres quæ de sacramēto isto dicunt. Fides est necessaria, scientia rationis superuacua. Sciētia rōne & intellectu colligit, fides sola auctoritate inducitur. Augustinus contra Felicianū: Hoc fides credat, intelligētia nō requirat, ne aut nō inuētū putet incredibile, aut repertū nō credat singulare. Hæc sunt fratres quæ fidē necessario exigūt, rationem oīno nō admittunt. Expetunt simplicē creditorē, arguūt impiū discussorem. Et ideo credi oportet simpliciter, qđ inuestigari nō pōt utiliter. Hic est ille torrēs quē trāsuadare non potuit Helisæus. Nolite itaq; nolite q̄rere quomodo fiat, nolite dubitare utrum fiat. Nolite irreuerenter accedere, ne uobis ad mortē fiat. Deus eīm est, & quāquā panis mysteria habeat, mutat tñ in carnē. Deus & hō est, qui testat panē ueraciter fieri carnē suam. Vas electionis est, q minat iudicium nō dīiudicanti tam sanctam carnē. Idipsum ô christiane de uino sentias, id honores in uino. Creator uini est, qui uinum prouehit in sanguinē Christi. Doctor gētium est, cuius assertione mortem bibit, bibens indigne sanguinem Xp̄i. Et sciendū q aqua mixta cum uino notat unionem membrorū cū capite suo. Aquæ eīm multæ, ppli multi. Tres autē portiōes quæ in altari fiūt de corpe Xp̄i, mystica significationē hñt. Est eīm corp⁹ xp̄i, uniuersa eccl'ia, caput scilicet cū mēbris: & iuniunt in corpore isto quasi tres ptes ex qbus totū corp⁹ cōstat. Vna pars ip̄m caput. Caput eīm & caput est, & pars corporis filiter. Itaq; caput ipsum pars corporis una est. Caput inquā qđ ia immortale & impassibile resurrexit, nō moriturū neq; passurum amplius. Altera pars corporis est in mēbris illis quæ ia cū capite suo quasi in sabbato quiescunt in aia, immortalitatis unam stolā possidētes quātū ad aias in cælo. De talib⁹ dicit: gaudēt in cælis aiæ sctōrū. Sunt igit duæ partes istæ simul, caput scilicet, id est Xps, & altera par corporis, id est boni defuncti, quorū corpora requiescūt in sepulchris, & aiæ cū Xpo sunt. Propterea in altari duæ ptes reseruant extra calicē q̄si extra passionē, qa bti ia nullū sentiūt dolorē, qm̄ hæc priora transierūt. Tertia portio quā in sanguinē ponimus, illā partē ecclesiæ significat, q̄ calicē dñi bibit, id est Xp̄i passionē imitat. Cui in aplis à dño dictum est. In me pacē habeatis, in mūdo pressurā habebitis. Odor, species, sapor, pōdus remanēt ad mysteriī ritū, & ad gust⁹ suffragium, ut horror penitus tollat, & meritū fortiatur. Etenim ne humana infirmitas esum carnis & potū sanguinis in sumptione horreret, Xps uelari & paliari illa duo uoluit speciebus panis & uini, quæ inter humani generis uictualia quodāmodo tenēt principatū. Nā ad literā quidem præ cibis oībus cor hoīs cōfirmat panis, & uinū lætificat. Sic itaq; corpus & sanguinē suum sumēda proposuit, ut sensus in uno foueretur, in altero fides ædificaret. Fouet eīm sensus in uno, dū solita tñ & consueta ꝑspicit, ædificat fides in altero, dum oculo carnis uidēte, aliud exterius, oculus cordis, aliud sentit & reueretur interius. Aliud eīm latet, aliud patet. Posuit eīm tenebras latibulū suum. Quemadmodū enim species illic uidentur quorum res uel substantiæ ibi esse non creduntur, sic res ueraciter & substātialiter creditur, cuius species non cernit. Videt enim species panis & uini, & substantia panis & uini non creditur. Credit autem substantia corporis & sanguinis Christi, & tamē species nō cernitur. Proponitur igit species panis & uini, ut doceat plena & perfecta esse refectio in sumptione corporis & sanguinis Christi, plena refectio cibi & potus. Cibi autē & pot⁹ sustātiæ principales sunt panis & uinū. Cū aūt uinū sit sacramentū, tria ibi discreta ꝑponunt, scilicet species uisibilis, ueritas corporis, & uirt⁹ gratiæ spiritualis. Aliud est species uisibilis quæ uisibiliter cernit, aliud ueritas corporis q̄ sub uisibili specie inuisibiter credit, atq; aliud gratia spiritualis quæ cū corpore & sanguine uisibiliter & spūaliter percipit à solis digne cōicātibus. Tria, quippe in sacro altaris attendere debes, speciem panis, ueritatē carnis, uirtutem gratiæ spiritualis. Vsq; ad speciem panis sensus pertingit exterior, ad ueritatem carnis fides interior, ad uirtutem gratiæ spiritualis charitas superior. Speciem panis rodit aliquādo sorex paruissimus, christianus recipit etiam pessimus, uirtutē gratiæ spiritualis nō nisi prædestinatus recipit. Qđ itaq; uidemus, species est panis & uini. Qđ autē sub specie illa credimus, uerū corpus est & uerus Christi sanguis quod pependt in cruce, & qui fluxit de latere. Comestio itaq; sacramētalis quātum ad uisibilem speciē, & quātum ad corporis Christi ueritatē, cōuenit bonis & malis communiter. Sed est alia comestio sicut iam diximus bonorū solūmodo, quā p dei gr̄am & per fidē ex dilectiōe opantē uitæ meritū efficit, & affectus mētium in cordibus perci-

1. Co. 11.

Ibidem.

1. Reg. 3.

Psal. 84.

Ioan. 6.

Ibidem.

Ioan. 16.

Psal. 17.

Nota.

ptētiū uel miniſtrātiū, intercedēte ſpūali & ſubtiliori quadam unione capitis & mēbrorū. Vnde eſt illud. Vt nobis fiat corpus & ſanguis filij tui. Nobis, inquit, fiat. Fit enim ꝓculdubio corpus dñi in mēſa altaris ſemp cū ſolēne illud celebratur myſteriū ritu debito, ſed nō ſemper eis fit per quos fit. Vnde illud item in canone. Vt quotquot ex hac altaris participatione ſacrm filij tui ſumpſerim⁹, oi bñdictione & gratia cæleſti repleamur. Nō em̄ oēs qui corpus dñi ſumūt, ex participatione altaris ſpūaliter illa benedictione cæleſti & gra replent. Vñ eſt illud. Vt qđ tpaliter gerimus, æternis gaudijs cōſequamur. Itē: ut quæ uiſibilibus myſterijs ſumēda percepim⁹, inuiſibili cōſequamur effectu. Et multa in hūc modū. Hoc itaq; ſacramentum ab æterno repoſitū, diabolo celatū, prophetis reuelatū, ſoli citudini ueſtræ creditū, debita eſt gratiarū actione proſequendū. O ſacrū, ô cæleſte myſteriū ueſtrū. Laudabile deſiderijū, inſigne ſpectaculū, ſolēne miraculū. Deus q̄ mirabilis eſt in oibus, ſeipſo certè mirabilior quantum ad nos oſtēditur, dū mirabiliora per uos operatur. Quid pluraꝫ Sacerdotes dei benedicite domino, digna deo ſatagētes, ne uobis fiat in ruinam, qđ digne ſumentibus prouiſum eſt ad medelā. Sacerdotes dei non immerito uos dixerim, ſi uixeritis ſacerdotaliter in domo domini. Nō enim prouenit dignitas in hoc nomine quod eſt ſacerdos. Non inquā ex nomine, ſed ex uirtute: cōuerſatiōe, nō officio: merito, nō uocabulo: ſanctitate, nō miniſterio. Vñ ſcriptura dicit. Sacerdotales uiros quærimus, qui plures habemus ſacerdotes. Plures inquā numero, nō merito: ſimulatiōe, non fide: ſpecie, non uirtute: commixtione corporali, non uinculo ſpirituali: carnis adiunctione, nō cordis unitate. Sunt enim lotis manibus: tm̄ illotis operibus: cruēta conſcientia ad diuina accedūt ſacrificia, comedunt ſine timore & ſine reuerētia carnes agni qui præſidet in cælo, ſicut carnes quæ uenduntur in foro. Non ſicut ſacerdotes aſſiſtunt in altario, ſed ſicut carnifices in macello Graue igit pondus, graue eſt periculū iſtius honoris. Gradus quippe iſte gradus caſualis eſt, grad⁹ iudicialis eſt, niſi meritis illuſtretur dignitas unctionis, nobilitate morū, exercitatione uirtutum, & inſtātia bonorum operum. Fodite igitur chariſſimi domeſticos parietes, id eſt ponite corda ueſtra ſuper uias ueſtras. Satagite quantū poteſtis redimere cito in quib⁹ offendiſtis. Dies em̄ dñi ſicut fur ita ueniet.

The. 5. Sicut em̄ nihil certius morte, ita hora mortis nihil incertius: quod ut dignum eſt penſate, & ad penſandum circūſpectius inuigilate. Deo quidem erit ad gloriā, angelis ad lætitiam, ſubditis ueſtris odor ad uitam, uobis aūt ad coronā. In quo Chriſtus & chriſtos ſuos exaudire digneť, miniſtrando auxilium gratiæ ſuæ, qui uiuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo de priuilegijs beati Ioannis baptiſtæ.

HOdie dilectiſſimi dies nobis illuxit inſignis, & tanto diebus cæteris ſanctior, quāto ſanctiorē hominem terris infudit. In hac ſiquidem die natus eſt ſanctorum ſplendor, iuſtorum gloria, lætitia angelorum, excellētiſſimus homo, conſanguineus Chriſti, amicus ſponſi, ſponſæ præparator unus eſt, & ſimilē nō habet, qui choris inſertus angelicis, ſublimioris coronæ titulis uniuerſitatis hūanæ tranſcēdit aſcenſum.

Matt. 11. Denicq; inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne baptiſta. Felix homo qui feliciter cælorum perambulans officinas, curſu uelociſſimo ſequitur redēptorem, nec alicuius præcludit faſtigio dignitatis, quē ſummæ felicitatis immenſitas largius irrorauit. Lætātur angeli, & utriuſq; naturæ numeroſitas admiratur hoiem ſic ingreſſum abyſſum luminis, & inter interna diuinitatis abſorptum, ut ipſam reuerberet aciem angelicæ puritatis. Leuentur omnes uiri meritorū, & prærogatiuis ante cōſiſtoriū maieſtatis exultent: non erit tm̄ qui ad beati Ioānis baptiſtæ priuilegiū audeat aſpirare. Age iam agrediamur ingredi uirtutum inſignia, quæ deus maieſtatis in amico ſuo gloriоſa glorificatiōe ſignauit. Sic em̄ ab ortu uitæ ſuæ uſq; ad occaſum cōuerſat⁹ eſt cū hoibus, ut forma uitæ: morū informatio habeať. Et licet huius ſermonis aurea nō rutilet pulchritudo, tentabim⁹ tamē rerū ueritatē qualicūq; ſtilo perſtringere, illud ſapiētis attēdētes. Prudētibus uiris nō placere falerata, ſed fortificata. ¶ Primus enim honor eſt, gloria in annūciatione. Nō eſt diſſimulāti ſilentio trāſeundū, quàm ſolēni glorificatione pueri huius in hūc mūdū nūciet ingreſſus. Adeſt angelus Gabriel, & à ſupiorum cælorū cardine dñi fortitudo deſcēdēs, ſtat à dextris altaris incēſi. Nec quilibet angelus, ſed ille ſublimior qui beatæ uirgini nūciū attulit ſingulare, etiam electus eſt ut annūciaret militē, qui regē nūciare debebat. Adeſt ſacerdos ſacerdotalibus indutus, & multiplici ueſtimentorū uarietate, cæleſtium ſacramentorum præfigurās imaginē, purgationē pctōrū myſtici ſanguinis aſperſiōe deſignat. Conſiſtit coram arca fœderis, ante teſtamenti tabulas, & urnam auream habentem manna, uirgā Aaron, cherubim & propiciatorium, ſolēniter infulatus, uultui dei, gloriæ maieſtatis, rerū omniū domino uota percelebrat. Dies inſtat ſolēnis, & cæteris diebus multitudini Iudæorum celebrior, dñi præcipiētis attaſtatione ſublimis, ſanè ſpectabilis & feſtiua, in qua ſola ſoli pontifici licebat introire in ſancta ſanctorū, & aſpergine multiformi ſummæ diuinitatis iram refrigerare. Cōueniť undicq; in ſunctam ciuitatē, & populorum turba frequentior cumulat materiam gaudiorū. Inter quæ ſacra conſiſtens archangelus, ne timeas inqt Zacharia: quia naſcetur tibi filius, parētum gudium, Luce. 1. nobilitas generis, orbis exēplū, finis legis, euāgelij principium, mortis expulſio, ianua uitæ, decus hoim, conuerſationis ſplendor, omnis iuſtitiæ principatus. Et ne diffuſiori tractatu rerum excellentiam cōfundamus, naſcentis & cōuerſantis integritas in libris euangelicis plenius aſſignatur. Conſidera nūciantis ſublimitatem, loci dignitatem, diei reuerentiam, & tunc intelligere poteris quàm ſu perexcellenti gloria Ioannis baptiſtæ genitura prædicet. Salua igit redemptoris reuerentia (quia non derogamus regi ſi regis militem honoramus) cum ille dominus, hic ſeruus: ille creator, hic creatura: digniori præmonſtratione Ioannes nunciatur quàm Chriſtus. Chriſtus fortaſſis in thalamo, Ioannes in templo, & nō ſolum in templo, ſed etiam ante ſancta ſanctorum, & inſigni die ſolēnitatis eorum. Ioannes ab eodem archāgelo, in loco digniori, tempore ſanctiori, apertiori miraculo prædicat. Recole Iſaac Geñ. 17. ab angelis nunciatum. Sampſon per angelū prædicatum, Iudi. 13. & uniuerſam Nazaræorū ſectam conſpice, & ſolū baptiſtam tam in hoc quàm in aliis inueniēs digniorē. ¶ Secundus honor eſt ſanctificatio in utero matris. Quicunq; de maſſa præuaricante mundum ingredimur, longam reſtem originalis peccati nobiſcū trahimus, ſolum ille qui peccatum non fecit, excipitur: & quæ cum uirginali uteris ſui thalamo ignorās uirum & ignota uiro, terris effudit. Lōge quippe aliter quàm nos & diſſimili mō conceptus eſt, ſpirituſſancto tota maieſtate uirginē inundāte, ſuperans uſum carnis, naturæ ordinē, uiri cōmixtionem. Sic quippe decebat, ut pctm̄ neſciret q̄ pctm̄ tollebat: ut ſimilitudinē carnis pcti ſuſciperet, nō aūt carnē pcti. Cū igit oēs in iniquitatibus concepti ſint, neminē unquā mortalium intra materna uiſcera ſanctificatū legimus præter Hieremiam & Ioānem baptiſtam: quāquā & de ſingulari uirgine nulla ſit ambiguitas quin ipſa maternis circūſepta uiſceribus, ſublimioris ſanctificationis gñe mundata ſit, utpote ſanctuarium illud in quo deus & dei filius carnē fucrat ſuſcepturus. Sed longe minor Hieremiæ ſanctificatio quàm Ioānis. Ille quidem in utero matris ſanctificatus, Hiere. 1. hic ſpirituſancto replet⁹ fuiſſe cognoſcitur. Multo q̄ppe excellētius eſt ſpūſancto repleri, quàm ſanctificari. Ibi em̄ ſanctificatio emūdatione, hic repletio inūdatione ſignat. Denicq; & apoſtoli qui manibus ſuis tractauerunt de uerbo uitæ, cū ſpiritūſanctū accepiſſent de ſaluatoris afflatu uix quinquageſimo à reſurrectionis die ad illum gradum Actu. 2. potuerunt peruenire ut diceretur de eis. Repleti ſunt

omnes

omnes ſpiritu ſancto. Et licet ſpiritus ſanctus largiori tunc munere credentiū corda repleuerit, hoc tñ Ioannes legit̃ in utero aſſecutus, quod apoſtolica celſitudo tãdem longiori promiſſione meruit obtinere. Attendẽ obſecro diligenter quàm ordinata diſpoſitione ſpirit⁹ ille multiplex Hieremiã ſanctificat, Ioãnem replet, & ſuperuenit in Mariã. Et Hieremiæ quidẽ admiranda ſanctificatio: qa etſi in peccato cõceptus eſt, naſcitur tñ ſine peccato. Ante enim quàm exiret de uẽtre, ſanctificatus eſt. Nec poterat naſci nõ ſanctus, qui in utero matris erat ſanctificat⁹. Mira res, & à tranſactis ſeculis nõ audita, hoiem cõceptũ in peccatis naſci ſine peccato. Ioãnem uerò longe glorioſior uirtus impleuit, qui & ſanctificatus eſt à peccato, & ita domiñate ſpiritu ſuperfuſus, ut & purgatus exeat, & repletus. Verè magnus coram domino, quem angelus nũciat, ſanctificat deus, ſpiritus replet, uita commẽdat. Ineffabiliori enim modo ſuperuenit in uiginẽ, quã tota diuinitatis plenitudo ſine mẽſuræ diſcretiõe perfudit, ut totũ caperet q fecit totũ, ut non ſolũ à peccatis abluta & repleta ſpiritu
Matt.1. ſancto, ſed & de ſpiritu ſancto cõcepiſſe credat̃: quia quod in ea natũ eſt, de ſpiritu ſancto eſt. Inde eſt q ſingl'ari prærogatiua fides catholica filium dei natũ de uirgine, conceptum de ſpiritu ſancto cõfitetur, ut diuinitatis & humanitatis indiuiſibilis adunata connexio, uocabulorũ indifferẽtia deſigneť. Vides ergo quàm remotiori priuilegioſpecioſus forma præ filiis hominum, à filiis hominum in cõcipiendo diſcretus ſit. Illi eteñ de pctis & in peccatis cõceNota. pti ſunt: hic in ſpiritu & de ſpiritu ſancto concipitur. Hæc ſanè dicta ſint de conceptione Ioannis. Sed ſi in aliquo ſanctorum auctoritatibus uidentur obuiare, uolumus ut ſine omni excuſationum uel defenſionum patrocinio ſubruantur. ¶ Tertius honor eſt, excellentia in exultatione. A ſeculo nõ eſt auditum q quis exultauerit in utero matris, cũ hic in gaudio exultaſſe legatur. Prorſus obſtupẽda dignatio, puerum uix cõceptũ i motũ exultatiõis erũpere, eiq; gratãter occurrere ſeruitio dulciori, quem uirginali ſubſtantiæ præſenſit infuſum. Beata anima quæ in uia peccatorum non ſtetit, ſed ſecretiori ſemita de cæleſtibus officinis egrediẽs, inauditæ gratulationis eſt ſortita dulcediñem. Felix Elizabeth ad quã properat mater ſaluatoris: quam ſalutarib⁹ obſequiis cælorum imperatrix impertitur. Sed puer multo felicior qui ſalutãtis maieſtatem agnoſcens, intra uiſcerum tenebroſa uolumina gaudio gaudet, quia uim tam beatæ ſalutationis attendit. Et
Lucæ.1. factum eſt, inqt, ut audiuit ſalutationẽ Mariæ Elizabeth: exultauit in gaudio infans in utero ei⁹. Aſcendit cũ feſtinatione uirgo in domum Zachariæ ad ſalutãdam Elizabeth, portãs in utero filium dei, regem gloriæ, dominum maieſtatis. Occurrit Elizabeth, & antiquæ ſterilitatis carẽs opprobriis, amicum ſponſi, preconẽ uerbi, felicißimo uentre deportat. Iunguntur amplexus, ueniť ad oſcula, & copulantur felices uteri, regem & militem nõ niſi duo tenerrimi parietes abiũgunt. Quod mirũ ſi miratur puer & exultat à tactu tã pximæ diuinitatis & afflatu? Poterátne uacare à quocunq; miraculo cui præſens erat regis præſentia, regnantis mater, mũdi redemptor? Quid q nõ ſe-
Ibidem. mel tã ſanctorũ amplexuũ fuit celebrata cõiunctio? Manſit aũt Maria cũ illa quaſi trib⁹ mẽſib⁹, ait euãgeliſta. Tãto tpe manet cũ Elizabeth uirginalis ĩtegritas, & nũc dulciori eloquio, nũc feliciori amplexu Ioannẽ puerũ cõſecrat & inſignit. Et fortaſſis uſq; ad diẽ natiuitatis ei⁹ glorioſa uirgo cũ cognata morata eſt, donec puerum natum ſinu beatiſſimo cõfoueret, & uno pariete remoto propinquiorem redderet præſentiæ creatoris. Facile aũt hoc ex euangeliũ coniectura liquet, quia iam ſex menſes à conceptione Ioannis defluxerant, cum ad uirginẽ archãgelus miſſus eſt: qui renouationẽ mundi pudori uirgineo noua ſalutatiõe portauit. Exhĩc uirgo feſtinauit ad Elizabeth & trib⁹ mẽſibus cognatæ dignať uiſitare hoſpitiũ, donec noni mẽſis ſine cõcluſo, natiuitas immineret patriarchæ. Alĩ qui libru iuſtorũ diligẽtioribus oculis inſpexerunt, ſe uidiſſe teſtãtur q ipſa dei genitrix felicem puerum primò de terra leuauit, & cognatæ partũ omni proſecuta eſt ſeruitute. Quocũq; aũt modo rei huius ueritas decernať, illud p certo certũ eſt quia nõ parũ contulit puero naſciturо tã felix & moroſum intemeratæ uirginis cõſortium.

¶ Quartus honor Ioãnis eſt, gaudiũ in natiuitate. Erubeſce lucifer, qui iam mane oriebaris, & conatuũ tuorũ fruſtratus impulſibus, tandẽ intellige quia in nouiſſimis dicebus tanquã perdix ſtultiſſim⁹ remanebis. Machinationi bus tuis factũ eſt ut humani gñis uniuerſitas in peccatis cõciperetur, in triſtitia naſceretur: ſed ecce iſte ſanctificatus in utero, oriť in gaudio, lætitiãq; mũdo ſua natiuitate refundit. Ecce genus armaturæ qd̃ tibi cõſtitueras ad uictoriã, hoc Ioãni naſciť ad coronã. Apprehẽde arma & ſcutũ, & toto malignitatis tuæ ſpũ debaccare, nec tamen poteris Ioãnis irrũpere priuilegium, qd̃ benigna ſcribẽtis manus proprio charactere cõſignauit. Multum deceptus, multũ deluſus es. An ignoras q tibi uir bellator ab adoleſcentia & etiam à matris uentre cõſurgit. Neſcis'qa Mat.11. à diebus iſtius regnum cælorũ uim patiť, & uiolẽti rapiũt illud? An oblitus es q iſte mittitur parare plebẽ perfectã Lucæ.1. domino? Intuere ordinẽ rerum, & ab ipſis cõceptiõis ſuæ initijs inuenies hunc ualidiori conamine tuam fortitudinem irrupiſſe. Tu feciſti quod fratricida Caim qui prim⁹ natus eſt, pollutus & obuolutus exiret, & originalis peccati reſpergeretur infamia. Hãc excepit orbis exterritus, & humani gñis ſubſecuta natiuitas, ad infimæ triſtitiæ cumulũ trãſmigrauit. Natiuitas aũt Ioãnis huius in gaudiũ eſt & ſolẽnitatem præclarã. Lætatur orbis, & per quatuor mundi climata circũſonat glorioſæ feſtiuitatis inſtantia, ipſis etiã cælis celebris & famoſa. Quiſputas puer iſte erit Ibidem. Amicus ſponſi, inimicus ſibi, ſeipſo potẽtior. Cõſiderãdum etiã quãta dignitate præpolleat natiuitatis huius celebrãda deuotio, quãtãq; gratiã in oculis eccleſiæ potuerit inuenire. Nullius hominis natiuitatẽ præter ſolius dei in auctoritatis arcẽ recepit eccleſia, hui⁹ iſtius exceptiõe ſeruata. Nouit eñ quia melior eſt dies mortis die natiui- Eccle.7. tatis, & q ort⁹ hoim triſtitia comitet. Inde eſt q diẽ mortis martyrũ non natiuitatis, ſolennizat eccleſia, mortẽ tamen eorũ natalitiorũ nomine nominãs, quib⁹ factus eſt de morte natalis. Tunc eñ cœperũt de morte naſci ad uitam, cũ uitã depoſuerũt pro uita. Hui⁹ uerò natiuitatem ſpõſa Xpi tãto ſecuri⁹ beneuolẽtiſſima dignatione ſuſcipit, quãto ſingl'aris eã ueritatis euãgelicæ irrefragabilis cõmẽdat auctoritas. ¶ Quintus honor eſt ſingularitas in conuerſione & cõuerſatione. Infra teneritudinẽ annorũ beatus iſte puer ad eremum ſpũ ducente deductus eſt: nec obſtitit ætatis infirmitas, quã maieſtas dñi fœcundabat. Spiritus eñ ſctũs nõ attendit ſexuum differentiã, fragilitatẽ corporũ, temporũ annoſitatẽ, ſed quẽcũq; & qñcũq; & quo uult dignantiſſima replet benignitate. Relinquit Ioãnes mundũ, hoies fugit, patriã neſcit, parentes aſpernatur, & in ſolius diuinitatis apicẽ defigit obtutus. Mira rerũ conuerſio, hominẽ uix mundũ ingreſſum, mundi fugere gloriã, & ſeculi cupiditates non ſolũ obliuiſci, ſed neſcire, perpetuũq; cũ diuinitate habere cõſortiũ. Receſſus montiũ, ſyluarũ anfractus, & ualliũ ſubteriacẽs uaſtitas, puero patriarchæ qñ nox coegerat, domicilia pbuerunt. Nõ mihi opponatur Hieremias, nõ prædicãtis pueritiæ uirt⁹ audeat obuiare, quia ſi ille cõſecrat⁹ fuerat in prophetã, hic in pluſquã prophetã. Et licet ille populo futura prædicet: nõ tñ conuerſationis hũanæ declinat aſpectus. Ioannes autẽ ætatis ſupgreſſus infantiã, & nobiliori gñis gñoſitatẽ oblitus ſoli uacat diuinitati, factus forma uitæ, monachorum propoſitum, anachoretarũ principiũ toti⁹ religiõis aſſertio. Ecce hæc quidẽ p cõuerſitiõe. Porrò quãta ſublimitas in cõuerſatiõe fuerit, nõ eſt curẽtis linguæ uolubilitate diſſerendũ, ſed euãgelicæ dignitatis cõprobãdũ eloqo. Ioãnes, inquit, habebat ueſtimẽ- Mart.3. tũ de pilis camelorũ: & zonã pelliceã circa lũbos ei⁹, eſca aũt ei⁹ erat locuſta & mel ſilueſtre. Ecce q̃ mollib⁹ ueſtiũť Matt.11.

in domibus regum sunt. Rigida uestis, & durissimis hispiditatib⁹ cõtexta, rigore squalifero corpus afficit patriarchæ, carnemq; tenerrimã immatura districtio disciplinæ feritate coarctat, teneros artus, & sacratiori spũ supfusos cõtinue quassat lõgitudo martyrij. Cibus aũt eius qualis erat? Nõ quærunt perdices, fasiani, sed aliæ aues, non per totã currit regionẽ ut patriarchalis stomach⁹ impleatur, sed erat esca ei⁹ locusta & mel siluestre. Cæli rore pascit, & animalis uilissimi satiatur edulio, nihilq; coctum accepit icsunãtis austeritas. Castigato uentri & diuturna macerationẽ distẽto ignota fuit uarietas ferculorũ, nec introiuit in os eius qđ gulã allíceret, suffarciret uentrẽ, stomacho
3. Re. 7. blãdiret. Helias comedit carnes: & si qd aliud apponebatur, cũ gratiarũ actione percipit: nec aliquẽ legim⁹ ex illa ueteri officina ad legis hui⁹ aspirasse fastigiũ. Vestis aspera, cibus tenuis, mens deuota, profectò perfectũ cõsecrãt patriarcham. ¶ Sextus honor est nouitas in prædicatiõe. Hic uoluut intendat attẽtio uestra: quia paulò subtilius ad audiendũ materiæ præcipit magnitudo. Post peccatũ Adæ, acillius diluuij uastationẽ solennem electa est iustorum infinita prope pluralitas, cũ quibus deus facie ad faciem locutus fuisse dignoscitur. Trãsfertur Enoch, eligitur Noe, uocatur Abraham, Isaac diligit, Iacob deũ facie ad faciem contẽplatur, Ioseph saluator mundi uocat, nec tamẽ in sermone dei ad illos, uel illorũ ad homines, fit alíqua mentio de regni cælestis perpetua mãsione. Moyses assumit in ducẽ populo Iudæorũ, Pharaoni in deũ cõstituit, facit deus p ipsum in Aegypto magnalia, mirabilia in terra Cham, terribília in mari rubro. Ascẽdit Moyses in caligine in qua erat deus, & dat ei in monte multiplex præceptorũ auctoritas, loquit cũ deo quasi homo ad uicinum suum, non est occultatum à moyse quod fecit deus in occulto, & gloriosum nomẽ adonai (qđ oĩbus fuerat obuelatũ) ei reuelatur, sed in his oĩb⁹ regni cælorum memoria nec nominat nec auditur. Astat Aaron summus sacerdos potẽtis uirgæ gestarius, unctus, & delibutus cælestium sacrariorũ unctione, succedit Iosue, & omnis illa iudicũ multitudo, nec est uel ulla tenuis mẽtio regni cælestis. Inuenit dñs Dauid uirum sanctũ fm̃ cor suũ Salomonem filium eius sapientia cumulat singulari, & omnẽ illũ prophetalẽ chorũ spũsanctus ordinat & infundit, & nihil de cælestis regni gloria prophetat. Claudit Helias cælũ annis tribus & mẽsibus sex. Helisæus etiam mortu⁹ mortuũ uitæ restituit, & ab his nec uel ulla scintilla beatæ mãsionis elucet. Quid plura? A principio mũdi usq; ad Ioãnem uniuersitatis humanæ electionẽ recollige, nec in sermone uel opere illius sanctuarij poteris reperire dulcedinem. Veni ergo ad Ioannem, & audi uocem exultationis, uocem nouitatis, uocem lætitiæ, uerbũ misericordiæ, sermonem gloriæ, largitatem gratiæ, qđ celerauerat deus, tacuerat angelus, latuerat patriarchis, prophetæ nescierũt.
Matt. 3. Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquabit enim regnũ cælorũ. Verbũ pœnitentiæ dulce & gloriosum, uerbũ regni cælorũ lætũ & adorandũ, illi soli primo cõueniẽs qui primus noui testamẽti fundamẽta posuit. Hæc est uox de qua maxim⁹ ille cõtẽplator cælestiũ uisionum in hæc uer-
Apo. 14. ba psequit: Et uox prima quã audiui sicut cytharedorũ cytharizantiũ in cytharis suis. A dieb⁹ Adæ usq; ad Ioannẽ organũ nm̃ uersum est in uocem flentiũ: quia peccatorum frequentia, nec pœnitentiæ locus, duplex erat deplorandi materia. Occidis? occidi suberis: sabbato ligna colligis? lapidari suberis: & ille cui propriũ est misereri semp-
Ezec. 20 & parcere, nisi ferire nõ nouit. Dederat quippe eis præcepta non bona præceptorũ dator, & iustificationes in quibus uiuere non possent. Hoc est quod iustus miratur, di-
Psal. 88. cens: Vbi sunt mirę tuæ antiquæ dñe? Ioãnes natus ostendit medicamentũ uulneri, pctõ pœnitentiã, iniquitati ueniam. Hæc est prima uox quã uox clamantis in deserto p-
Cant. 2. posuit, & uox turturis audita est in terra nostra. Extũc mittit in os nostrum canticum nouum carmen deo nostro, & resonat in ore nostro gratiarũ actio & uox laudis, superexaltat mia iudicium, pctõribus parcitur, regnat pietas, iustitia dissimulatur, & miserendi nõ feriendi quærit occasionẽ misericors & miserator dñs. Cytharizãt ergo in cytharis suis, qui uoluptatis effluxionẽ pœnitentiæ restrictiõe reuerberant, & de profundapctorũ uoragine respirantes (Pharaõe submerso) cantãt in uĩs dñi qm̃ magna est gloria domini. ¶ Septimus honor est dignitas in baptismate. Singularis prorsus humilitas, uerbum caro factũ est, & in perfectũ utrũ egrediens, relicta hominũ uniuersitate Ioãnem quærit, Ioannẽ desiderat, ad Ioãnẽ uenit. Terribilis Psal. 65.
in cõsilijs deus super filios hominũ: portãsq; omnia uer- Heb. 1.
bo uirtutis suæ purgationem peccatorum faciens, uenit à
Galilæa in Iordanem ad Ioãnem ut baptizaret ab eo. Stu Matt. 3.
pet Ioannes, & timore cõcutit, ac patriarcham infinitus horror ĩsiluit. Ego, inqt, à te debeo baptizari: & tu uenis ad me? Dicit ei saluator. Sine modo, sic em̃ decet nos implere oẽm iustitiã. Acquiescũt utriq; salutarib⁹ monitis, & accingit se Ioãnes ad baptizandũ, ad suscipiendũ dñm regem angelorũ. Exuitur uestimẽtis suis rex gloriæ, splẽdor luminis, & figura substantiæ dei. Ioãnis manibus attrectat caro illa sumpta de uirgine, candidioriq; deriuata materia nudat in flumine, felicis baptistæ manib⁹ infundenda. Descẽdunt angeli, & cælorum agmina tota reuerentia currũt ad creatorẽ. Baptizantẽ & baptizatum numina dominantia circuncingunt. Infundit aquam capiti creatoris creatura nobilior, & dei uertice mortalis dextera cõtrectat & cõtingit. Pauet cælũ, stupet terra, iordanis arridet: mirant angeli dñm sabaoth inter manus baptizãtis concludi. Quid est Ioãnes? quẽ cherubim & seraphim uix audẽt aspicere, tu nudum tenere præsumis? Hic est in quem angeli desiderant prospicere, cui sanct⁹ sanctus sanctus sublimi melodiarũ organo beatæ ciuitatis cõuentus ingeminãt, q solus ĩhabitat lucẽ ĩaccessibilẽ, dñs uirtutũ, deus scietiarũ misericordiarũ pater, & tu nõ metuis? Tibi datũ est qđ omnibus negatũ est, baptizare eũ q baptizat omnes in spiritusancto & igne, uirginẽ uirginisq; filium uirgineis manibus irrigare. Totus obstupeo, baptizãtem hominemq; deum reuereor, magistrũ dignantẽ admiror, uereor dignationem, & hoiem uideo uiolentiã ipsis cælis inferre. Porrò illud quale est q in isto baptismate terminatur lex, finẽ accipit prophetia, & omnis illa sacrificiorũ multitudo propulsatur & pellitur? Hic incipit & stabilitur nouæ regenerationis purgatio perduranda, & in unã baptismatis formã legalium transeunt dispẽdia figurarũ. Ad ablutionẽ enim aquæ, & innouationẽ spũs, sepelitur hircorum & uitulorum sanguinolenta cõgeries, & pecca-
toribus id Iudæis relinquimus, illud dauidicũ attenden- Psal. 29.
tes. Holocaustũ & pro pctõ non postulasti. ¶ Octauus honor est prima reuelatio de trinitate. A creatiõe cæli & terræ usq; ad hunc locum nunquã trinitas manifeste hoibus apparuit, sed rerũ ac uocũ inuolucris inuoluta fuit tantæ
claritatis æternitas. Denicq; creationẽ hominis creator re- Gene. 1.
rum summa dignitate commẽdans, faciamus, inquit, hominẽ ad imaginẽ & similitudinem nostram. Reuerendum reuera priuilegiũ, nec ulli traditũ creaturæ. Creat illa sublimior numerositas angelorũ, & elementorum omniũ ordinatur uariata connexio: sed omnipotẽtis præscietia tm̃ opus taciturnitate alta pspectat. Vt uerò uenitur ad hominẽ, & nobilis creatura creari disponitur, accingit se trinitas ad creandum, & consilium accipit sapientia, ut creaturæ dignitas creatoris priuilegio clara esse monstretur. Nec ibi tamen satis aperte diuine maiestatis ilíuxere uocabula, cum ad angelos obsequẽtes quidam referant dominici sermonis oraculum. Vel si minus hoc cautũ est signa pluralitatis absq; nominum differentia prædicantur.
Abraham tres uidit, & unum adorauit: sed ibi scripturæ Genẽ. 18.
sacræ reuerentia, nunc mixtim, nũc separatim claudit eloquium, ut modo dominum, modo uiros placeat appellare. Iudæi tamẽ hic magnam texunt reprehensionis parabolam, tres angelos à domino missos asserentes, unum ad natiuitatẽ Isaac prædicendum: duos ad subuertẽdum So-

domam

domam delegatos. Illum uerò cū quo iuſtus loquitur, dicens: Dñe ſi inueni gr̃am in oculis tuis, prophetali ſpiritu cognouiſſe ſomniant natiuitatis Iſaac ueniſſe preconem. Illum adorat Abrahā ſicut Berſabee Dauid regē, ſocijſq; eius propter ipſius reuerentiam indefeſſus aſſiſtit. Vnde & non niſi duo in ſubuerſione ciuitatum infidelium numerantur, illo ſuperiori iam reuerſo qui natiuitatem Iſaac fideli deuotione compleuerat. Tres enim uiri Saram uocaIbidem. ri præcipiunt, ſed unus eſt qui promiſſionis inſperatæ manifeſtat arcanū. Hoc Iudæi, & qui magis elegerunt iudaizare quàm credere. Sed ut breuiter cōcludam⁹, oīs illa patriarcharū ſiue pphetarū ſocietas, nullam uel in ſermonibus uel in rebus de patre & filio & ſpirituſancto aperte legitur feciſſe mētionem. Veni ergo & intuere filiū Zacha-
Matt. 3. riæ deū & hominē, pprijs manibus contingentē, & uide qa cæli aperiuntur ibi, & deſcendit ſpirituſſanct⁹ corporali ſpecie ſicut colūba in Xp̃m, & uox patris audita eſt: Hic eſt filiꝰ meus dilect⁹. Vides qa ad ſacratiſſimorū nominū nouitatē cælorū palatia reſerant. Pater audit in uoce, filiꝰ baptizat in fluminе, ſpūſſanctus demōſtrat in colūbæ ſpecie. Adeſt Ioānes totus mediꝰ trinitatis, glorioſumq; baptiſtam ſignant induiſſe ſubſtantiæ aperta uocabula: nomenq; trinitatis prioribus ſeculis obuelatū, abſq; totiꝰ uelaminis obumbratione relucet. Dñe quis eſt iſte, qa immo, tuiſti ei? ¶Nonus honor eſt teſtimonium ueritatis. Audi
Matt. 11. qd de iſto ueritas teſtetur. Cum audiſſet Ioannes in uinculis opera Chriſti, miſit ad eū diſcipulos ſuos, & reſpōſum eſt eis: cæci uident &c. quæ euangelicæ ueritatis copioſa proſequitur narratio. Recedentibus autē numcijs (ne forte in eorum præſentia adulationem redolere uideret) cœpit Ieſus dicere de Ioanne. Quid exiſtis in deſertum uidere? Arundinem uēto agitatam? Omira teſtificatio redemptoris. Quis ingreſſus eſt mundū, & mundū uel in aliquo nō cognouit? Quis eſt quem uentoſa felicitas, uel aduerſitas turbida, uel cuiuslibet peccati aura tenuior non inflexit? Ad extremum ſubinfert q; terrā excedat, tranſeat cælum, ipſum uerticē angelicæ dignitatis attingat. Inter natos mulierum (dicit dñs) nō ſurrexit maior Ioāne baptiſta. Quid uis ampliuſ? De nullo dici potuit (Dicit Auguſtinus) qđ dictū eſt de Ioanne. Nō opponas mihi euāgeliſtam cæteris diſcipulis magis dilectum, non apoſtolorum principem omnibus apoſtolis antelatum, nō uas electionis ad cæli tertij ſecreta trāslatū, nec apoſtolicus ſplēdor audeat occurrere præcurſori: quia iam omnes iſti ad adoleſcentiæ metas exceſſerant, cū à ueritate prolatum eſt in
Ibidem. ter natos &c. Conſidera manſiones regni, & uniuerſum ordinem humanæ generationis circūuola, ſolumq; Ioannem tam ueteris quàm noui teſtamenti patribus uidebis eſſe præpoſitum uel æquatū, tamē ſup oīa bn̄dictus deus. ¶Decim⁹ honor eſt aſſertio matris eccleſiæ. Texitur ora clamydis, unguentūq; profuſum in capite, extremā ueſtimenti fimbriam inundanter perfudit. Hinc enim mater & magiſtra omnium eccleſiarum eccleſia romana, cui dictū eſt, ego pro te rogaui ut nō deficiat fides tua, in honorem Ioannis baptiſtæ poſt ſaluatoris nomen conſecrata eſt & ſignata. Dignum nāq; erat ut ſententia ſpōſi ſpōſæ ſequeretur auctoritas, & ſingularem amicum eius. Illuc proueheret: ubi principatum ipſa cōſcendit. Electio proculdubio hæc ſingularis eſt, in illa ipſa urbe Ioannem uēdicare primatū eccleſiæ, quam duo cæli luminaria morte clariſſima conſecrarūt. Crucifigitur Petrus, gladiatur Paulus, & dignitas remanet præcurſori. Purpuratur Roma multitudine martyrū, totaq; ſublimitas beato refundit patriarchæ. Ioānes ubiq; maior, in oīb⁹ ſingularis, mirabilis ſup oēs. Quis ſic glorioſe annūciatus eſt? quis ita ſpecialiter in utero matris ſpirituſancto legitur fuiſſe repletus? Quē legiſtis intra matris uterū exultaſſe? Cuius natiuitatē uidiſtis celebrari in eccl'ia dei? Quis ſic eremū concupiuit? Quis ita ſublimiter legitur cōuerſatus? Quis pœnitentiā & regnum cælorū primus oſtendit? Quis baptizauit regem gloriæ? Cui ſe primū trinitas reuelauit? Cui teſtimonium tale perhibuit ueritas? Quē ſic honorauit eccleſia? Vide ſi nō omnia hæc ita ſingulariter ſint huic ſingularia, ut nullus mortaliū prædictis audeat inhiare. Forſitan mihi diſponis opponere q; ſic iſte habet propria, ut & cæterorum ſanctorū cōmunia nō attingat. Audi ergo. Ioānes patriarcha, imo patriarcharū finis & caput. Ioannes propheta, imo pluſquam propheta: quia quē uenientē nunciauit, digito demonſtrauit. Ioānes angelus, ſed inter angelos electus eſt, ſaluatore atteſtāte, qui dicit. Ecce mitto Ioan. 1.
angelū meū, qui præparabit uiam ante faciē meā. Ioānes Malac. 3
apoſtolus, ſed & apoſtolorū primus & princeps, qui primus fuit homo miſſus à deo. Ioānes euāgeliſta, ſed & euāgeliū primus inciſor, prædicans euāgelium regni. Ioānes uirgo, imo uirginitatis inſigne ſpeculum, pudicitiæ titulus, caſtitatis exemplū. Ioānes martyr, ſed & martyrū lumen inter natiuitatē mortemq; Xp̃i cōſtantiſſimi forma martyrij. Prætereo quia uox clmātis in deſerto: qa preco uerbi: qa iudicis p̄curſor. Illud quoq; relinquo qa uſq; ad Ioannē lex & pphetæ, q; Ioānes ipſe eſt Helias, q; lucerna ſit ardens & lucens, q; amicus ſit ſponſi, ſponſæ præparator. Silentio trāſeo q; ſic nouē ordinibus angelorū inſertus eſt, ut etiā ad ſeraphim apicē trāferat. Verū hoc adeò laborioſi opis eſt, ut ſenſus nri pauptas nō ſufficiat. Sufficiant hæc ad p̄ns q̄ de Ioānis laude dicta ſunt ad gloriam redemptoris, qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

In feſto beatæ Mariæ magdalenæ.

HOdie miſericordia & ueritas obuiauerūt ſibi, & multitudo miſerationū dñi in peccatricem fœminā refuſa eſt. Filius em̄ uirginis, peccatricis & mēſtruatæ manibus attrectatur, deumq; atq; dei filiū mulier infrunita cōtingit. Tāgit pedes mūdi atq; mundantis, immunda: & ueſtigijs creatoris, mulier criminoſa procumbit. Trāſit in affectum cordis præuaricatrix, & redit ad cor: & magnitudinem ſcelerum, lachrymarum multitudo cōdemnat. Diſſimulat pietas tangentis officiū, & obſequiorum inſtātiam remuneratorius ille maieſtatis oculus felici dedignatione non inſpicit. Oſculatur Maria pedes Chriſti frequentibus oſculis, & oculis inundātibus ueſtigia redemptoris infundit, tergit criminibus, odoriferis illinit & irrorat unguentis. Videt & inuidet ſingularitatis amator, & utrūq; redarguit phariſæi iactantia, illū ignorātiæ, præſumptiōis iſtā. Sed deliberās prouidentia ſuſpendit iudiciū, dum affectat obſequiū: & inuectiuā retinet præparatā, donec Mariæ ſacrificiū i hoc locauſtū pertrāſeat. Gaudent angeli ſuper peccatrice pœnitentiā agente, & odoris fragrātia cæleſtis ille cōuentus aſpergitur, ſaluātēq; & ſaluandā tota miſericordiæ dulcedo pertingit. Vbi abundauit delictū, ſuperabundauit & gratia, & numeroſitatē criminū præponderans pietas interclusit. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ dñe in peccatricis confeſſione, quàm iuſta reprehenſio in phariſæi ſuperbia & abuſiōe. Enumerat obſequētis obſequiū, 2. Co. 3.
& per obliquū tangit indignātis iniqtas, tota literali cohærentia Simonis inuidiā impugnante. Et quia ubi ſpūs domini, ibi libertas: dimittunt illi peccata multa quæ multum diligit, immittuntur illi qui multum negligit. Non erat ſatiatus ab uberibus ſpōſæ, nec induerat cōpaſſionis affectū, legē relegēs quæ miſericordiā neſcit, nouit iuſtitiam. Lex dura duris & lapideis promulgata, parata percutere, neſciēs miſereri. Lex excludēs pœnitētiæ locū uenіam negans, emendationis ignara. Lex uinum durum & acidum de botris amariſſimis eliquatum, cōſecratum feritati, deriuatū Iſraeli, ſaluatori propinatum. Vinū de quo dentes bibentiū obſtupeſcūt: nō de genimine uitis illius quod ſaluator bibit nouum in regno patris ſui. Verè me- Cauti. 1.
liora ſunt ubera ſponſæ uino iſto. Quænam ais ſunt iſta? Procedat in mediū Paulus apoſtolus, & ubera felici lacte manantia nobis aſſignet. Gaudere, inquit, cum gaudentibus, flere cū flentibus. O quàm breui ſermociunculo totius religionis depinxit inſigne, quàm eleganti clauſula propoſuit pietatem, æquitatē ſtatuit, ſubmouit inuidiā? Rom. 12.

His uberibus mater eccleſia lactat proficiẽtes, nutrit perfectos. Gaudere, inquit, cũ gaudẽtib⁹. Faceſſat hinc ſecularis plauſus inſania, & lætitia mũdialis abſcedat: qa non eſt gaudere impijs, dicit dñs. Núquid illorũ os gaudio
puer.2. repleri æſtimas, qui lætantur cum malefecerint, & exultãt in rebus peſſimis? Sed illi qui laudib⁹ adulatorijs rapiũtur, diuinæ iubilationis agnouere lætitiam. Nũquid qui ueſtiuntur purpura & byſſo, & epulãtur quotidie ſplẽdide, gaudiũ & lætitiã obtinebũt? Abſit ut in terra ſuauiter uiuẽtium gaudiorum inueniat materia, cũ tantis alternationibus tota mũdi facies immutet, ut eleuãs allidatur, & reſpiret alliſus. Sed eſt gaudium continua ſibi iucũditate firmiſſimũ, qđ pfectus aius de ſecura ſibi cõſcia pollicet. Mens em̃ ab hui⁹ mũdi aſpergine purè, preſſecq; deterſa, & in diuinæ contẽplationis acumẽ totũ deſideriũ ſui figẽs affectũ, gaudẽs gaudet in dño, & exultat aia ſua in deo ſalutari ſuo. Talis anima minas ſpernatur, neſcit timorem, ſpem falſam eludit, & omniũ ſcandalorũ immunis, in pace
Pſal.118. in idipſum dormiẽs requieſcit. Pax multa diligẽtibus legem tuã (ait iuſtus) & non eſt illis ſcandalũ. Nouerat em̃ quia lictores nõ perſequunt martyres, ſed coronãt. Cum huiuſmodi gaudẽtibus gaudet apl's, & ut abũdanti⁹ gaudeant, tota ſecuritate pmittit. Hoc gaudiũ certũ & plenũ eſt, tantoq; certius idẽ, quãto uicinius circa idẽtitatẽ imprimitur. Hæc eſt mamilla cõgratulationis, de qua lac exhortatiõis effunditur quo nutriunt perfecti, ut cũ auulſi fuerint à lacte iſto, epulent ab introitu gloriæ dei. Secũda eſt flere cũ flẽtibus. Nũquid apoſtolus præcipit flere rerum amiſſionẽ, intermiſſionem uoluptatũ, filiorũ mortes, morborum inſtantiam, grauitatem inopiæ, potẽtiam fortiorũ? Abſit. Plorãdi em̃ ſunt qui taliter plorant. Religioſa em̃ triſtitia aut alienum luget pctm̃, aut proprium. Beati quorum luctus in hac intentione uerſatur: quia cõſolatoriam poſſunt in hac expectare dulcedinẽ. O quàm leni & dulciſſimo ſpiritu imbutus eſt ſpũs illius q nouit in ſpiritu lenitatis peccantem inſtruere, ſuſpẽpere uindictã, & affectuoſis uiſceribus inuiſcerare ſibi peccatorẽ donec uitæ reddat. De hac compaſſionis mamilla lac conſolationis effundit, & hoc lacte paſcit apl's illos qui ſolido cibo ueſci nõ poſſunt. Amator innocẽtiæ, pacis amicus, patiẽtiæ cibus, patiẽtibus cõpatiens, & congaudens gaudẽtibus, perfectionis metã curſu cõſummato contingit. Hæc
Cant.1. ſunt ubera lacteis irrorata liquoribus, meliora uino, lacte dulciora, miſericordiã ſonãtia, redolẽtia pietatẽ. Fragrãtia, inqt, unguẽtis optimis. Digna prorſus ubera, de quibus eliquat unguentorum infinitas odorata diffluxione ciuitatẽ dei uiuẽtis circũquaq; reſpergens. Hæc ſunt unguẽta quæ regina Sabba attulit in Hieruſalẽ, de qbus di-
3.Re.10. cit ſcriptura. Nõ ſunt allata ultra aromata tã multa, quàm ea quæ dedit regina Sabba Salomoni. Quàm excellenter appoſuit optima, ſpũs ille ſubtilis q totã ſibi libri huius rapit poſitionẽ? Eſt em̃ unguentũ bonũ qđ Maria pedibus ſaluatoris infudit, eſt & melius qđ eadẽ (ſi tm̃ eadem) ſuper caput recumbentis effudit: eſt & optimũ qđ & ipſa præparauit toti corpori Chriſti. Primũ unguẽtũ cõtritionis eſt, de recordatione pctõrũ, de ſpiritu contrito & cõtribulato deſcẽdens. Hoc infundunt pedes illius qui ambulat ſuper pennas uẽtorũ: hic adorat Maria in loco ubi ſteterũt pedes eius. Steterũt inquã, quia ualidiſſima amoris manu pedem utrũq; retinuit, donec utrũq; perungeret, & audiret criminum remiſſionem, & dimiſſionẽ in pa-
Luc.7. ce. Remittunt, inqt, tibi peccata, & uade in pace. Magnã prorſus miſeriam, magna miſericordia diluit & abſtergit, & hoc quidem feſtinãter, quia ſine ullo interuallo cõiunguntur & lachrymæ peccatricis, & miſericordia ſaluatoris. Remittunt pctã, & in pace dimittit, ut & de præterito ſit ſolicita, & ſecura de futuro. Pedes iſti ſunt mia & iudiciũ: quorũ alterũ ſine altero oſculari uel temeraria ſecuritas eſt, uel deſperatio fugiẽda. Quis enim dei miam indefinẽter attẽdens, nõ ſtatim tepidioris uitæ quietem exoptet? Cum em̃ recogitat uniuerſitatis dñm formã ſerui pro ſeruis ſuſcipere, triginta & tribus annis operari ſalutem noſtram in medio terræ huius, capi, ligari, lãcearí, crucifigi, & hoc totum pati pro filijs hominũ: ſtatim deceptoria ſpe ſibi blãditur & alludit, gaudet obſeruari in mia & miſerationibus, iudiciũ neſcit, ignorat iuſtitiã, & puniẽda æſtimat non puniri. Fallit qui ſic oſculat miſericordiæ pedẽ, ut pedẽ iudicij nõ attendat: qui totũ de miſericordiæ pede præſumit, hoc ſolum ad ſalutẽ ſufficere credens, q̃ credit. Rurſum cũ abducit os, & iudicij pedem crebrioribus oſculis intertãgit, ſubcutim carnis aiæq; ſubſtãtia, & utriuſq; hominis ſtatũ uehementior aura percellit. Horrendũ Heb.10.
enim eſt incidere in manus dei uiuentis, offendere creatorem, neſcire dñm, recalcitrare dominãtis imperio, qui habet poteſtatẽ corpus & aiam ponere in gehennã. Terribi- Ibidem.
lis certè (ſicut ait apl's) quædã expectatio iudicij, quando ignis in cõſpectu eius exardeſcet, & uirtutes cælorũ mouebuntur, & uacillantibus conſcientijs latitudinem mundi ualidiſſimus ignis aduret. Nihil prſus terribili⁹ quàm uidere latronis officinã plenam ſanguine, cumulatã opprobrijs, tormẽtis undantem. Quis hæc diutius cogitans non ſtatim cõtremiſcat, & in deſperationis rotetur abyſſum? Non eſt igitur huic pedi moroſius incumbendum, ne pietatis intuitum ferocia iudicantis excludat. Vtrũq; igitur inungat pedẽ animæ pœnitentis affectus, & nunc miſericordiam amplectens, nunc iudiciũ deoſculatus, contribulati ſpiritus offerat holocauſtũ. Vide Mariam iudicij pedẽ fortiter attendẽtem, dum nobilis & laſciua mulier conuiuantium faciem nõ attendit, ſed extenſo corpore prouoluitur pedibus mãieſtatis, doloris plena, timoris impatiẽs, cõpunctiõis iaculo uulnerata. Sed & miſericordiæ pedem labijs impreſſioribus oſculat, in cuius ſpe firmiter inhæret ueſtigijs redẽptoris, donec audiat. Remittuntur tibi peccata tua. Sanè precioſum unguentũ, quo nõ ſolum terrena domus, ſed etiã cæleſtis aſpergit. Viliſſimæ autẽ ſunt ſpecies de quibus conficitur, & magna carũ copia intra nr̃os hortulos poterit inueniri. Peccata igit nr̃a plantata in conſcientijs noſtris, quorum numeroſitas præ multitudine numerari non poteſt, ſpecies eius ſunt. Ipſa igit in mortariolo pœnitentiæ, maceratiõis piſtillo cõtuſa, & reſperſa diſcretiõis oleo, doloris igne ſuppoſito, & in aheno diſciplinæ cocta, unguẽtum exhibent precioſum & acceptum pedibus ſaluatoris. Compẽdioſe autem iſtud cõfecimus, ſapienti rerum occaſionem penitus relinquẽtes. Et licet materia uideatur indignior: interim tamen bonum eſt unguẽtum iſtud, quod domum repleat, penetrat cælos, angelos lætificat, & beatæ ciuitati lætitiam refundit & gaudium. Hoc eſt ſacrificium iuſtitiæ Pſal.50.
quia ſacrificium deo ſpiritus cõtribulatus. Secundũ unguẽtum eſt deuotionis, de recordatione beneficiorũ dei. Prorſus digniſſima huius unguenti cõpoſitio, & in iſtius comparatione prioris eſt conſperſio uilipendenda. Eius enim ſpecies de cæleſti paradiſo allatæ ſunt, & in terra filiorum hominũ nequeunt inueniri. Virtutes enim diuinitus collatæ, & in mortariolo pectoris piſtillo diligentiſſimæ meditationis cõtritæ & exultationis oleo ſuperfuſæ, ſuffuſo igne iuſtitiæ & humilitatis aheno decoctæ, faciũt unguentum & odore & uirtute mirabile: quod ſolum ſuper caput domini recumbẽtis poſſit effundi, & exhiberi reuerentiæ maieſtatis. Sed & hoc recolligimus breuiter: illis qui multa de pacis excipere cognouerunt, uerborũ multitudinem reſeruantes. Notanda tamen utriuſq; differentia, & ſecundi ſublimitas attendenda, quoniã illud eſt ſacrificium deo ſpiritus cõtribulatus, & iſtud ſacrificiũ laudis quod honorificat deum. Pedes igitur ungimus ſaluatoris, cũ de peccatis compungimur: ungimus caput, cum de collatis uirtutibus, uirtutum largitori gratias cumulamus. Interſtitij tamen moroſitas inter pedes eſſe debet & caput: quia profectò difficillimus & præſumptuoſus ſaltus eſt, à ueſtigijs ad uerticem domini transuolare. Neq; enim eadem quæ unxit pedes, unxit & caput: cum illa meretrix nihil horum feciſſe legatur, ſm illud. Verte impios puer.12.
& non

& nō erūt. Vnxit ergo Maria ſanctum domini uertícem, profectò iam electa, iam familiaris effecta, longeq; à peccatricis illius obuoluta ueſtigijs, quā infelix ille ſeptenarius cōfundebat. Porrò ſi duo præmiſſa unguēta tantæ dignitatis ſunt ut alterum pedibus, alterum complaceat capiti dominātis: illud tertiū quod optimū eſt & ſuperexcellēs, ubinam inuenire poterimus? Sed abſit ut ſpōſa ueritatis à ueritate diſſentiat: & tale aliquid habere ſe iactet quod habere non poſſit. Eſt ergo tertium unguentum pietatis: quod eſt ſup omnia aromata morbis omnibus & periculis ſalutare, quodq; nulli unquā peſti inueniat ineffícax.

Mar.16. De ipſo nāq; ſic legit. Maria magdalenæ, & Maria Iacobi, & Salome, emerunt aromata: ut uenientes ungerent Ieſum. Vidésne in prima fronte capituli propoſitum q̄ non una uel duæ, ſed tres uix ſufficiunt ad emendū tantæ compoſitiōis unguentū? Intelligis quia nō pedes aut caput, ſed totū crucifixi corpus ſibi uēdicat iſta cōfectio? Cōfectio ſine dubio preciosa, quæ toti ſufficiat corpori creatoris. Et attēde qa unguētū pedib⁹ infuſum, adeò dignātiſſima lenitate ſuſcepit: ut phariſæum murmurantē parabolica prolixitate cōuinceret, & retorto ſugillaret exemplo. Sed & de refuſo ſuper caput eius unguēto diſcipulos indignantes coarguit, bonum mulieris opus eſſe ptestans: & tumidā eorū animoſitatē uerbis cōpeſcuit moderatis. Hoc uerò tam ſalubre, tamq; mirificū, in mortuo ſuo corpore noluit expēdi: quod uiuo utiq; reſeruabat. Duo eñ corpora habet Xps: unū quod ſuſcepit ex uirgine, ulterū eccleſiæ, qđ charius habet benignitas redimētis. Denicq; illud pro iſto morti expoſuit & tormentis, addictus crucí, iunctus ſceleratis, morte turpiſſima condemnatus. Poteri músne tam ſalubrē cōficere confectionē? Vniuerſæ miſeri miſeriæ, tā aiarum quàm corporū, oculo pietatis inſpectæ, ſpecies eius ſunt. Iſtæ igitur in mortariolo largitatis, dulcedinis piſtillo confractæ, & delinitæ charitatis oleo, ſuccēſo cōpaſſionis igne, & in aheno perſeuerātiæ deſpumatæ, unguentū faciunt ipſis etiā angelis admirādū. Sūt uiri diuitiarū in domo dñi uirtutū, inueſtigem⁹ an apud eos hmōi habeañ unguenta. Primus occurrit mihi Paulus (ſicut ubiq; ſolet) lotus præſenti delibutus unguēto.

2.Co.11. Quis infirmat, inquit, & ego nō infirmor? Felix aia facta ſibi tanquā uas perditū, ut oīm miſerias in ſua cōtinentia colligaret. Totū ſe toti corpori Xpi donauerat, oībus oīa factus, ut oēs lucrifaceret. Sed & ille ſimplex & rectus & timens deū, uide quomodo nō hoiem, imo uerò hoiem, & quod uerius eſt ſuper hoiem ambulabat. Oculus, inquit,

Iob.29. fui cæco, & pes claudo, pater erā pauperū & c. Qui ſic eū hoc unguēto perunxerat, ut de mīæ thalamo largius irroratus exiret. Samuelē recolo, q nō ſemel, ſed oībus diebus

1.Re.15. uitæ ſuæ lugebat ſuper Saul, cum ſciret illum longius ab oculis diuinitatis elongatū. Non ceſſabat tamē cōpaſſio, quæ condolentis animū irrepſerat, fundēs lachrymas etſi

2.Re.13. nō profuturas, puras tñ. Dauid parricidā filium continua deploratione plorabat, plorās in eo non carnis neceſſitu-

Geñ.45 dinē, ſed fidei deſtructionē. Cerne qūo Ioſeph totus hoc melle illius erat. Veniūt fratres non iam ante fratrem, ſed ante dñm aſſiſtentes, conſcij pditionis, homicidij rei, fratricidij ſucceſſores. Videt eos Ioſeph, & oīm iniuriarum immemor, dulciſſimis fletibus inūdatur, & pietatis adeps qui intus latitat, foras p oculos emanat. Fugit odiū, neſcit iram, tps iracūdiæ nō reſeruat, reddēs bonū pro malo, pro crudelitate dulcedinē. Penè q̄n oblitus ſim Moyſen adeò ſacri liquoris huius rore perfuſum, ut tot⁹ ex eo

Exo.32. ſupfundaţ & profluat. Peccat Iſrael, & Moyſes peccantē reconciliare nititur creatori, ſed diſſimulat dñs exaudire rogantē. Promittit plurima Moyſi creator oīm: & ferēdi licētiā q̄rit à Moyſe, q Moyſen fecit. Dimitte me, inquit, ut iraſcaţ furor meus cōtra eos, & facīā te in gētē magnā. Reſpōdit Moyſes. Si dimittis, dimitte. Alioq̄n dele me de libro quē ſcripſiſti. Obſtupeſcenda pfectò dulcedo. Et principatū reſpuit gētis alienæ, & de libro uiuētiū deleri deſiderat, niſi peccātib⁹ dimittaţ offenſa. Hæc ſūt unguē ta propitiationis & miſericodiæ: quæ à ſponſæ uberibus eliquañ, infirmitates oēs fugantia, profligantia paſſiōes. Felix Maria unxit pedes Ieſu: felicior eadem unxit caput auctoris: felicíſſima quæ rorē unguētariū toti corpi Xpi præparauit. Conſidera quàm uehementiſſimo dilectionis affectu beata hæc mulier diligebat Xpm regē: dñe, inqt, Ioā.20. ſi ſuſtuliſti eū, dicito mihi: & ego eū tollam. Quem eū Maria? Cum de nullo feceris mentionē: ad quē relationē facis? putásne q̄ in oībus cordibus uerſeţ ita memoria dilecti tui, ſicut & in conſiſtorio cordis tui? Et ego, inqt, eū tollā. Mira res. Hominem perfectæ ætatis, uirum cui⁹ corpori uix centū libræ ſufficiunt unguentorum: tenerrima mulier portabis & tolles? Ardēs & affecta locutio, quæ de puritatis amore refuſa, pmittit quod implere non poteſt. Nihil enim amanti difficile eſſe uidet. Quis deſperare debeat: tanta peccatrice non ſolū uenia, ſed & gloriam cōſequente? Ipſa hodie intercedat pro peccatis noſtris, & placatum nobis reddat iudicem noſtrū anicū ſuū, qui eſt ſuper omnia benedictus deus in ſecula. Amen. Nota.

Epiſtola cuiuſdam Bernardi (ſed profectò nō noſtri) ad Matthæum Albanenſem epiſcopum

De homœlia uillici iniquitatis.

RVerēdiſſimo dño ſuo Matthæo uenerabili dei gratia, Albanenſi epo, frater Bernardus: utiq; ſuus quicquid ſeruus dño, & fili⁹ patri. Quod à Roma per dñm Seruulum chariſſimū noſtrū Beluacenſem abbatē, ſupereminētia magnitudinis ueſtræ paruitati meæ mādauerat, uidelicet q̄ ea quæ ſuper euangelium de uillico iniquitatis de⁹ mihi dixiſſe, donauerat, uobis tranſcriberem: & ſi ſero, nunc tandē (nō minimum pauidus ne qnid ibi infuſum uos offendat) trāſmitto. Super hoc igitur quæſo uos in me pietatis & charitatis abūdare uiſceri⁹, quatenus & ignoſcatis mihi qđ diſtuli, & emendetis uobis incorrectum quod obtuli. Auctoritati nanq; prudentiæ ueſtræ reſeruaui id corrigendum, & ſup pliciter offero. Et cultellū qui uulgò quinniens nūcupaţ, habens manubriū de ebore, cum chartula mitto, quaten⁹ impoſturā quā auulſione dignā adiudicaueritis, meo gladio ſuccidatis. Decætero precor ueſtræ pietatis abundantiā, ne in oratoib⁹ ueſtris obliuiſcamini mei, qui ſine obliuione ueſtri quotidie memoror ubi propenſius poſco miſericordiam dei. Valete.

Dominica decima poſt penthecoſtē homœlia euangelij ſecundum Lucam, de uillico iniquitatis, utilis ualde. Luc.16.

IN illo tempore dixit Ieſus diſcipulis ſuis parabolam hanc. Homo quidam erat diues, qui habebat uillicum: & hic diffamatus eſt apud eum, quaſi diſſipaſſet bona illius. Et reliqua.

¶ Homœlia lectionis eiuſdem.

HVius ſancti euāgelij lectio quantæ ſit utilitatis & in hiſtoria ſimpliciter ad literā dicta, & moraliter expedita, prudens auditor aduertet, ſi aurē cordis appoſuerit, & ex deo eſt. Sic enim ue- Ioan.8.
ritas ait. Qui ex deo eſt, uerba dei audit. Qui ſubiungit reprobis, dicens: Propterea uos non auditis: qa ex deo non eſtis. Dicamus ergo. Homo quidā erat diues. Quantū ad literā nos id enarrare non conuenit: litera enim per ſe patet. Cuius tamen utilis eſt narratio minus doctis minusq; capacibus, cæteris ſit exponēda. Homo quidā erat diues Phil.2.
&c. Homo ille iſte ē de quo apoſtolus ait: In ſimilitudine hominum factus, & habitu inuentus ut homo. Qui quidē merito dicitur, quaſi ſingularis. Vnde ppheta: Homo eſt, & quis cognouit eum? Ac ſi dicat. Superexcellentiā eius quis enarrabit? Sequitur erat diues. Verè diues, ſicut ſcriptū eſt. Cum eſſet diues in omnib⁹, factus eſt pauper p nobis, ut nos ſua paupertate ditaret. Et item de eodē dñodi 2.Co.8.
cit. In dextera ei⁹ ignea lex, in ſiniſtra uerò illi⁹ diuitiæ & Deu.33.
gloria. Cui bene conuenit erat: qa de eo dicit. In principio Ioan.1.
erat uerbum, & uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum. Qui habeat uillicum. Reuera habuit uillicum & uillam: quia domini eſt terra, & plenitudo eius. Et ipſe ait: Pſal.23.

Data eſt mihi oīs poteſtas in cælo & in terra: & tamen in
Luc.9. terra nihil uoluit poſſidere, ſicut idē de ſemetipſo ait: Nō
habet filius hoīs ubi caput reclinet: paupertatis nobis re
linquēs exemplū. Et tñ illicū eum habuiſſe uideamus &
illā, hoc modo. Villa eſt ꝓprie terrena poſſeſſio pluribus
ueſtita coloniſ: per qđ ſignificaſ terrena hæc corporū no
ſtrorū cōpaginatio, primo multis ornata uirtutibus, qua
ſi multis inhabitata uiris. In hac ſua illa dñs ad cuſtodie
da bona ſua quæ plura habuit, illicum poſuit interiorē
hominē, quem tantæ ualetudinis fecit, tanti decoris, ut ad
imaginem & ſimilitudinē ſuā formaret: tātæcꝫ potētiæ p
ſibi datū liberū arbitriū, ut in quālibet partē boni mali
ue flecteret. Villam etiā tantis muniuit præſidiis, ut nulli⁹
ope præter ſolius eius ſcilicet dñi egeret cōtra quoslibet
cuiuſcūcꝫ impugnationis iucurſus. Poſuit nancꝫ in ea mu
rorum cuſtodem prudentiā, defenſorē fortitudinē, dapife
rū tēperantiā, iuſtitiariū ad tuēda iura, iuſtitiā. Iſti quātæ
fuerint ſolicitudinis quātæcꝫ ſtrenuitatis in ſuis peragen
dis officiis, ex eorūdē propriis diffinitionibus uidet, quæ
ſunt hmōi. Prudentia eſt cognitio rerū appetendarū & fu
giendarū. Fortitudo eſt firmitas animi aduerſ⁹ ea quæ tē
poraliter ſunt moleſta. Tēperantia eſt refrenatio cupidita
tis aduerſ⁹ ea quæ carnaliter delectāt. Iuſtitia eſt reddere
unicuiꝫ quod ſuū eſt. Quomodo uerò hæ uirtutes quaſi
ſolertes uiri, in illa ſibi cōmiſſa officia ſua cōpleant, audia
Mar.13. mus. Prudētia cuſtos familiæ ſuū ſic facit officium, dicēs:
Vigilate, quia neſcitis qua hora dñs ueſter uēturus ſit: ſe
1.petri.1. ro, an media nocte, an galli cantu, an mane &c. Scitis quia
nō corruptibilibus auro uel argēto redēpti eſtis de uana
ueſtra cōuerſatione paternæ traditiōis, ſed ſanguine qua
1.Co.10 ſi agni in maculati & incontaminati Ieſu Xpi dñi noſtri.
Col.3. Nō ſim⁹ cōcupiſcētes malorū ſicꝫ idololatræ efficiamur.
1.Co.10. Auaritia quippe ipſa ē idolorū ſeruit⁹. Necꝫ fornicemur
ſicut illi q ceciderūt uno die uiginti tria milia: necꝫ tente
m⁹ deū, ſicut qui à ſerpētib⁹ perierūt, necꝫ murmurauerí
mus, ſicut qui perierūt ab exterminatore: quæ oīa ſcripta
ſunt ad correptionē noſtrā, ī quos fines ſeculorū deuene
runt. Fortitudo quoꝫ ſic ſuos hortaſ in acie dicēs. Eſtote
fortes in bello, & pugnate cū antiquo ſerpente, & accipie
Luc.12. tis regnum æternum. Et item. Ne terreamini ab his q occi
Pſal.23. dunt corpus, poſtea uerò nō habēt qd faciāt. dñs fortis, &
potens, domin⁹ potens in prælio. attollite portas princi
pes ueſtras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex
1.petr.5. glorię. Leo qppe rugiēs circūit quærēs quē deuoret, cui
Lucæ.11. reſiſtite fortes ī fide. Cū fortis armat⁹ cuſtodit atriū ſuū,
1.Co.16. ī pace ſunt oīa quæ poſſidet. Itaꝫ uiriliter agite & cōfor
1Cor.6. tamini, & oīa ueſtra in charitate fiāt. Empti em̄ eſtis p̄cio
magno. Glorificate & portate deum in corpore ueſtro. ſi
Rom.8. cui portauit apoſtol⁹, dicēs. Quis nos ſeparbit à charitate
Xpi? tribulatio in anguſtia, an perſecutio, an periculum,
an gladius? Cert⁹ ſum ꝙ necꝫ mors, necꝫ uita, necꝫ præſē
tia, necꝫ futura poterūt nos ſaparare à charitate dei quæ ē
in Xpo Ieſu. Temperantia uerò ſic ſolicitat dicens: Vide
Luc.21. te ne grauentur corda ueſtra crapula & ebrietate: & cu
Eſaiæ.5. ris huj⁹ mūdi. Scripti eſt em̄: Væ qui potentes eſtis ad bi
bendū uinū, & uiri fortes ad miſcendā ebrietatem. Sicut
æger ad medicinā: ſic ad ſumēdas dapes quiſcꝫ debet acce
dere. Inter cætera enim ſua mala, Sodoma panis abundan
Eze.16. tia periit, ad Hieruſalē dño per prophetā dicēte: Hæc eſt
iniquitas ſororis tuæ Sodomæ, ſaturitas panis, & abūdā
Phil.3. tia. Hinc apoſtol⁹ ait: Multi ambulāt poſt cōcupiſcētias
ſuas quos, ſæpe dicebā uobis, nūc autē & flens dico inimi
1.Co.6. cos crucis Xpi, quorū finis interit⁹, quorū deus uēter eſt
& gloria in cofuſiōe eorū qui terrena ſapiūt. Eſca uētri &
uēter eſcis. Deus autē & hūc & has deſtruet. Nequaquā
igitur ī illis uoluptatem appetas, ſed neceſſitati ſuccurre.
Tho.4. Iuſtitia autē ſic illæ iura tuetur dicēs: Quod tibi nō uis
pue.20. fieri alij ne feceris. Quia hinc Salomon ait: Pondus & pō
dus, mēſura & menſura, utrūcꝫ abominabile eſt apud deū.
Matt.7. Et quæcūcꝫ uultis ut faciāt uobis hoīes, & uos facite illis
Leui.19. ſimiliter. Et ſic implebitis quod Moyſes ait: Iuſt⁹ modi⁹
ſit uobis, æquuſcꝫ ſextari⁹. Itaꝫ cū debeat tibi quippiā
frater tuus, & abſtuleris pignus ab eo, ante ſolis occaſum
pignus reſtitue. Niſi abundauerit iuſtitia ueſtra pluſquā Matt.5.
ſcribarū & phariſæorū, nō intrabitis in regnū cælorum,
Quorum legalis erat iuſtitia, oculum pro oculo, dentem Exo.21.
pro dente, ultionem pro ultione. Nobis aūt dicitur. Di- Matt.5.
ligite inimicos ueſtros, benefacite his q uos oderūt, necꝫ
malum pro malo reddentes, nec maledictum pro maledi
cto, ſed ecōtrario benedicētes. Hinc Paulus ait. Nemini Rom.13.
quicquā debeatis niſi ut inuicē diligatis. Si eſurierit ini
micus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi: & hæc faciens
carbones ignis cōgeres ſup caput eius. Sicutiꝫ aio ego
iuſtitia, & uolo fieri. In hac etiā villa diues dominus qua
ſi ruriculas habuit, qui redderēt ei fructus uſurarios tem
poribus ſuis, q ſunt huiuſmodi. Bonitas, benignitas, mo
deſtia, māſuetudo, cōcordia, pax, patientia, miſericordia,
charitas. Super hos etiam poſuit ad cuſtodiendum ſi deſi
quiſſent, qui accuſarent, qui teſtificarenť. q iudicarēt, qui
punirent. Cōſcientia quippe ipſa eſt accuſatrix, memoria
teſtis, ratio iudex, timor carnifex. Quod enim cōſcientia
accuſat, memoria teſtificatur: & quod ratio iudicat, timor
excruciat, dicēs. Dominus regnauit iraſcanť populi. Qui Pſal.98.
ſedes ſuper cherubim, moueať terra. Ignis in circuitu ei⁹ Pſal.94
exardeſcet: & in circuitu eius tempeſtas ualida. Et impi⁹
dicet. Ite maledicti in ignē æternū, qui paratus eſt diabo Mat.25
lo & angelis eius; ubi ignis eſt qui nō tepeſcit: uermes qui
non moriūtur, tortores qui nō laceſcūt, ubi nullus ordo,
ſed ſempiternus horror inhabitat. Villam ſuam his alijſcꝫ
tutoribus fortem, tradidit dñs illico, pluribus plenā bo
nis, quibuſdā corporis, multis ꝓpriis ipſius hoīs interio
ris. Septē quippe ſunt hæc bona corporis, pulchritudo,
fortitudo, uelocitas, libertas, ſanitas, uoluptas, diuturni
tas uitæ. Septem quoꝫ ſunt bona animæ, ſapiētia, amici
tia, concordia, honor, pietas, poteſtas, iucunditas. Præter
hæc ꝓpria, communia ſunt multa data ruricolis, alia his,
& alia his. Bona enim ſunt diuitum diuitiæ ſuæ, ne eos
paupertatis moleſtia fiāgat. Bona ſunt pauperū penuriæ
ſuæ, quibus caſtigātur ne p incōtinentiā defluāt. Fortiū
fortitudo, ut ad bona opera cōualeſcant. Debiliū imbecil
litas, qua refrenātur ne quod uelint malū perficiāt. Sapiē
tum ſua ſciētia, qua illuminanť ut proficiāt. Inſipientium
ſua ſimplicitas, qua humiliantur ne ſuperbiāt. Oīno quie
quid in hac uita noſtra fragilitas poſſidet, pius conditor
(quantū in ſua bonitate eſt) ad bonū noſtrū nobis quoti
die cōfert, ſcilicet uel ad correptionem prauitatis, uel ad
pfectū uirtutis. Sed (ut uerbis beati Gregorij utar) quæ
ad uſum accepimus uitæ, ad uſum conuertimus culpæ. Va
letudinē corporū in uſum cōſumimus uitiorū, bona men
tis in uſum expēdimus uanitatis. Et hoc eſt quod dicitur:
qui diffamatus eſt apud eum, quaſi diſſipaſſet bona ipſi⁹.
Operæ pretiū eſt ſcire quis diffamauerit illicū, uel unde
prodierit diffamatio. Petulantia ipſa eſt quæ diſſemināuit
infamiam: quæ tunc dicitur infamare, cùm non erubeſcit
negligentiā ſuā declamare, ſicut ibi: Nullū pratū ſit quod Sapiē.2.
nō pertrāſeat luxuria noſtra, coronem⁹ nos roſis antequā
marceſcāt, ubicꝫ relinquamus ſigna lætitiæ noſtræ. Quip
pe hæc talis locutio planè infamatio eſt. Fit autē triplici
uoce: ſcilicet cogitationis, locutiōis, & operis. Habet em̄
cogitatio uocē ſuā. Vnde dñs cogitanti Moyſi ait: Quid Exo.4.
clamas ad me? Et Dauid ad dñm: Cogitatio hoīs cōfitebi Pſal.75.
tur tibi. Habet & opus uocem ſuam. Vnde dñs ad Cain:
Sanguis fratris tui clamat ad me de terra. Prodit autē in Gene.4
famia noſtra ex his quæ fiunt, aut cōtra naturam: aut cō
tra legem: aut cōtra conſuetudinē. His tribus modis quic
quic agimus uertitur in peccatū. Et quia illic⁹ bona do
mini ſui in hæc diſſipauerit, dictum eſt ei: Quid hoc audio
de te? Redde rationē illicationis tuæ: iam em̄ ampli⁹ nō
poteris illicare. Illud nō ſemel aut iterum, ſed tertio iam
cōminatur dñs illico ſuo, uidelicet ante legem, ſub lege,
ſub gratia, & per tres nuncios: per quos oīa ſua nobis cō
ſilia dicit, id eſt per hominem, per ſpiritum, per familiare
mandatum.

mandatū. His dñs secreta sua solet notificare, atq; per hos aliis quibusq; iubet: cū quib⁹ ire solet timor, & modo iūgitur illis ferēs ista tria quæ semper habere solet, clauā cōminationis, radiū cognitionis, uirgā doloris, ad incutiēdum terrorē, ad uidendū errorē, ad habendū mœrorē, incipientiū, proficientiū, perficientiū. Nota q; in hoc facto cognoscitur mirabilis pietas huius dñi, qui non circūuenit seruū suū, sed ad reddendā rationem prius submonet eum quàm iudicet. Sic quoq; usus est Abrahā dixisse, cum lo-
Gen. 18. quereť ad eū de Sodomis. Descendā & uidebo p̄ memet ipsum si sic ut rumor est opere cōpleuerint. Et hic instruimur nō statim debere dare fidē quibuslibet uerbis, sed si sic est ut dicit̄ pri⁹ adhibere cautelā. Sequit̄. Quid faciāt? Hæc querimonia de præmissa cōminatione procedit. Sic utiq; quidā cū mortē sibi uenire de prope uidēt: sed male uixisse scientes timore pterriti, qd fecerint, uel qualiter id emendare debeāt, secū satis amarissime exquirūt, dicētes: Quid faciam? Fodere nō ualeo, mēdicare erubesco. Hæc duo uerba in persona illorū loquit̄ qui hæc duo timēt, in pœnitētia scilicet afflictionē corporis, & pauptatē: quorum alterū intelligit̄ p̄ fodere, alterū per mēdicare. Vt em̄ sic moraliter dicā, fodere est sarculo cōpunctiōis, & aratro cōfessionis, in fructus bone operationis cordis nostri iugera dissulcare: qđ facere propheta nos admonet dicens:
Iohel. 2. Scindite corda uestra, & non uestimēta uestra. Et hinc est illud qđ ait custos uineæ de sterili ficulnea ad dñm suum:
Luc. 13. Dimitte eā & hoc anno, ut ego uenies fodiā circa illam, & apponā stercora. Sed hoc iste de quo hic agit̄ primo facere pertimescēs, ait. Fodere nō ualeo. Cōtra quē recte per
puer. 20 Salomonē dicit̄. Piger p̄pter frigus arare noluit, mēdicabit ergo æstate, & nō dabit̄ ei. Qui em̄ nūc p̄pter pauorē mētis aut torporē macerare se per pœnitentiā & affligere negligit, cū sol iustitiæ in iudicio uelut i æstate claruerit, quæret requiem, sed nō accipiet, quia p̄pter illam operari bona contēpsit. Sequit̄. Mēdicare erubesco. Hoc igit̄ ad literā tm̄. Sunt em̄ quidā q̄ erogādo bona sua pauperib⁹ culpas suas redimere uellēt, & hoc cogitādo pertractant: sed postmodū timētes ne egeāt, erga egētes tenaces fiūt: & ab eo quod mēte cōceperāt, se suspendūt: præcipue qa uidēt aliquos qui sua se sic dedisse fatentur & pœnitēt, de
Eccle. 11. quib⁹ bene per Salomonē dicit̄. Qui obseruat uentū, nō seminat: & qui cōsiderat nubes, nūquā metit. Venti noie malignus spūs q mētē tētationibus impellit, & nubis appellatione peccator exprimit̄. Qui ergo attēdit uentū, nō seminat: & qui cōsiderat nubes, nūquā metit: quia qui tātationes malignī spūs metuit, & iniquorū lapsus cōspicit, in bono opere nec exercet̄, nec in iudicio quo cōsolet̄ in, ueniet, sed & nūc quoq; uiles cit. Propterea quāuis ullic⁹ paulò ante dixerat: fodere nō ualeo, mendicare erubesco,
Nota. penitēs tm̄ subiūgit quod sequit̄. Scio quid faciā. Videte quid facit timor, quippe perutilis dño suo. Ipe est qui qđ dñs iubet, hoies facere cogit. Certe iste ullicus hodie nō dixisset scio quid faciā, si nō timuisset. Sed timuit, qm̄ illi subito timor aduenies claua cōminationis tales ei ictus impressit dicēs. Audi miserabilis audi, euigila tandē, quia hora est iam te de pigritia surgere. Si nō amore, saltem timore euigila. Crux enim tibi duplex dura paratur, altera iam corporis, altera postmodū corporis & aiæ gehennalis. Cogita ergo cruciat⁹ tuos quos præsentialiter medullitus sentiesiam in morte. Mors inquā ipsa est crux horribilis, ad quā quotidie festinas, & non attendis. Vide qūo mors te crucifigit. Crura distenduntur, manus, & brachia decidūt, pectus anhelat, ceruix languescit, labia spumant, oculi stupescūt, uultus horrescūt, facies exudat, & morte tacta pallescit. Et hæc utiq; quæ uidemus déforis, & quæ sentimus, leuia sunt ad ea quæ int⁹ anima miserabilis iam præguſtat. Nam sensus à corpore cito recedit, animā sua
Psal. 48 mors comitatur euntē. Qui autem cruciatus te maneant,
Iob. 24. audi quid ppheta de perditis dicat. Sicut oues, inquit, in inferno positi sunt, mors depascet eos. Et Iob. Trāseunt (inquit) à frigore niuiū, ad calorē nimiū. De quo & alibi dicit̄: Quis poterit ex uobis habitare cū igne deuorāte? Esai. 33. Aut quis habitabit ex uobis cum ardoribus sempiternis? Hæc audiēs uillicus planè si timuerit, ne mireris. Et notādum q̄ timor iste quadriformis est, scilicet mundanus, seruilis, initialis, & filialis siue castus. Mundanus qui facit recedere à malo pro euitatiōe pœne. Seruilis qui facit à malo abstinere pro euitatione pœne, malī retinens uoluntatem. Initialis timor gehennæ: de quo dicit̄ per prophetā:
Initiū sapiētiæ timor dñi. Filialis, de quo per eūdē dicit̄. Psal. 110.
Timor dñi sanct⁹ permanet in seculū seculi. In duab⁹ his Psal. 18.
formis utilis est hominib⁹ semp, in aliis minime. In initiali formaliter frendēs, ut modo dictum est, ad uillicum uenit, p̄pter q̄ ait: Scio qd faciam, ut cū amotus fuero &c. Hæc amotio nihil est aliud quàm hois interioris, idest animæ & corporis separatio. Et notandū q̄ scire nos expone re non oportet, quia ipsemet suū scire, scilicet quid facere uelit innotuit, p hoc qđ sequit̄ dicēs: Vt cū amot⁹ fuero à uillicatione, recipiāt me in domos suas. In hoc q̄ suū scire exposuit, meminit poetæ dicentis: Scire tuum nihil est, nisi hoc scire te sciat alter. Visus siquidē est minus hoc dixisse, scilicet qui sunt qui recipere eum debeant: qđ tamē cū dixerat in domos suas, succincte dep̄hendit̄ annotasse. Sunt nanq; qui hoies recipiūt, quorū sunt domus cæli, & æterna tabernacula, & hi qui sint, dñs ad discipulos suos
Mat. 19. loquēs patenter ostēdit in illis uerbis suis, cū dicit: Sinite paruulos uenire ad me talium est enim regnum cælorū. Et
Matt. 5. alibi: Beati pauperes spū, qm̄ ipsorū est regnū cælorū. Ab his ergo necesse est emere regnū cælorū, quorū est. Verè
Heb. 13. necesse est, qa nō habemus hic (ut ait apostolus) manētē ciuitatē, sed futurā inquirimus. Et itē de suis cōfidēs ait:
2. Co. 5. Scimus q̄ si terrestris domus nostra hui⁹ habitationis dis soluat̄, q̄ habemus ex deo domū nō manufactā æternā in cælis. Hanc utiq; nos emere docet dñs in subsequentibus dicēs facite uobis amicos de māmona iniquitatis, ut cum defecerītis recipiant uos in æterna tabernacula. Et hoc in loco suo exponet̄, sed nō modo. Sed uideamus qd sequit̄. Cōuocatis singulis debitoribus &c. Memini me superi⁹ dixisse misericordiā & ueritatē & charitatē cū aliis multis quasi rurícolas esse, & debere eas huic diuiti dño reddere suos effectus, quasi fructus operū suorū, per manus uillici. Nihil ergo est aliud quod dicim⁹ uillicum debitores dñi sui cōuocasse, nisi unūquēq; in corde suo quid fecerit uel quid fecisse debuerit, iuxta posse uitiū suarū p̄tractasse. Quod quoties agim⁹, ferè p̄ omnia reos nos esse cognoscimus, præcipue tamen in eo q̄ per charitatem largi⁹ erogasse debuimus, & in eo q̄ per pœnitentiā illis qui nos iniuriauerunt, cōdonasse perfectius debebamus. Et hoc dat̄ intelligi cū huic quæstioni scilicet quātū debes dño meo, respondet̄, centum cados olei. Per centū enim significat̄ perfectio, per oleum misericordia. Est ergo sensus. Debeo centū cados olei, idest quod mihi iniuriātib⁹ perfectè dimisisse debueram, nō dimisi. Cui subsequāter adiungitur: Sede cito, scribe quinquaginta. Nouimus q̄ sedere humiliationē, cito festinationē, scribere firmitatē, quinquagin ta pœnitentiā designat. Et super his cōueniētia habemus exēpla: sed quia satis est notum, nō cōuenit adducere, sed qd sibi uerba uelint dicemus. Cū ergo dicim⁹ sede cito & scribe quinquaginta, idem est ac si quis dicat sibimetipsi, aut proximo suo. Qui fateris te peccasse in mia, humiliare cito, firmus permane in pnia. Deinde alio dixit. Tu uerò quantū debes? Centū choros tritici. Ferè eadem est hæc quæstio & rn̄sio cū prima, excepto q̄ illa est de indulgentia, hæc de charitate. Hic em̄ frumētū charitatē designat, quēadmodū superius per oleū miam diximus designari. Hoc itaq; huis quæstionis responsio nobis innuit, q̄ qui seculi huius substantiā possidemus, perfecte egentib⁹ erogasse debuimus: quod si nō fecerimus cū possemus, apud summum patremfamiliàs debiti uinculo obligamur, sicut
1. Ioan. 3. scriptū est. Qui habet substātiam huius mundi, & uiderit fratrem suū necessitatem habere, si clauserit uiscera sua ab eo: uerè charitas patris non est in eo. Huius tamen obliga

tionis nodus celeriter rumpitur, si bene perficiatur quod sequitur, scilicet sede cito & scribe octoginta, idest, humiliare (sicut exposuimus) in obsecratione mandatorū dei, & certa spe hæreditatis æternæ. Decado & choro dicant alij pro abūdantia sensus sui quid senserint, ego super his nihil aliud dico nisi q̄ unūquodq; uas est ad mensurandū in suo genere. & hic significare possunt mēsurate: idest discrete debere agere pœnitentes, quasi sic occidāt hostem ne perimant ciuem, qm̄ scriptū est: Si recte offeras, & non recte diuidas, peccasti Recte offerimus, cum bono studio bonū opus agimus: sed nō recte diuidimus, si discretionē habere in bono opere postponamus: quā qui dissimulat, etiā recte offerens (sicut beatus ait Gregorius) peccat. Sequitur. Et laudauit dñs uillicū iniquitatis, eò q̄ prudēter egisset. Sunt qui mirātur unde hæc laus processit, cū non dicatur ad literā persoluisse debitum, sed curasse: quod si quis egerit, attēdat q̄ potius imitari debet uillicū, quàm admirari. Seculariter em̄ prudēter egit, qui quæ reddere nō potuit, ne super his argueret furto, caute celauit, & sm (cuiusdā uerba dicētis. Si non caste, saltem caute: est nāq; minoris culpæ quēlibet se solū dare morti, quàm si cæteros secum tollat cōtagione peccati. & quod sibi perutile summaq; prudentia fuit, quia apud quos reciperet effecit si amoueret à uillicatione. Sed & altius loquar. Planè sm moralem intelligentiā multa laude est dignus, qui relicto errore pristinæ cōuersationis, diuiti deo satisfaciēs, redit ad gratiā. Et ꝓpter hoc eū dñs laudauit, quia siue hoc modo, uel hoc modo dicatur fecisse, prudenter egit. Nec mouet quēquā qd̄ dicit iniquitatis. Nō em̄ ponitur hic cò q̄ operet ad laudē, sed ad corū qui audierūt tollēdā despe rationē, sicut dñs testatur ad ꝓphetā dicēs: Multiplicatæ sunt infirmitates corū, postea accelerauerūt. Non congregabo cōuentícula corū de sanguinib⁹, nec memor ero nominū corū per labia mea. Ad hoc em̄ Matthæus suū cognomen retinuit publicanus. Hoc quod sequit, quia filij huius seculi prudentiores sunt in generatione sua filijs lucis: dictū est nobis, ut seculariū iutilē imitemur prudētiā, sicut Moyses ibi nos mistice docet dicens: Cum egressus fueris ad pugnā, si uideris mulierē pulchrā. & adamaueris eam, rades ei cæsariem &c. & erit tibi uxor. Et dictum est si militer ad magnā nostrā erubescentiā, ac si dixisset nobis illud prophetæ: Erubesce Sydō, ait mare. Grandis em̄ nobis debet esse uerecūdia, q̄ filij perditionis promptiores sunt in appetendis malis, quàm nos sumus in cælestibus gaudijs, de quib⁹ beatus Gregorius ait. Qui cælestis uitæ dulcedinē inquātū possibilitas admittit pfecte cognouerit, ea quæ in terris amauerat, libenter cūcta derelinquit. Et ad hæc incitamur cū dicit: Facite uobis amicos de māmona iniquitatis, ut cū defeceritis, recipiāt uos in æterna tabernacula. Bonus sermo & omni acceptione dign⁹, docēs nos illis amicitiam iungere, qui nos possunt ī æterna secū tabernacula collocare. Qui uidelicet sunt illi, nisi q̄s superi⁹ breuiter annotauit, paruuli & pauperes Christi. Quos qa dñs amat, ipso teste qui ait: Vos amici mei estis: ab his nos faciamus amari de eo q̄ idē dñs nos docuit dicens de mammona iniquitatis. Vile est pretiū: sed emptio multa. Māmona nanq; diuitiæ nuncupant, quæ dicuntur iniquæ, nō ꝓpter se, sed ꝓpter iniqtatis effectū q euenit ex se, sicut arbor illa quæ appellata est scientia boni & mali, nō q̄ ullā haberet scientiā. sed q̄ tangētes eā cōtra præceptū, boni pariter & mali cōtingeret esse scientes. Hic satis ostēdit q̄ ex facili possunt amici superni ciues haberi: ex quorum amicitijs quis fructus nobis ꝓueniat, ueritas subsequēter ostēdit cū dixit: Vt recipiāt uos in æterna tabernacula. Videt hic oriri quæstio in eo q̄ pauperibus attribuit susceptio & retributio benefactiū tibi, cū donū solius dei sit, ueniens ex eius multa miseratione & gratia. Quæ multū facile soluitur, si attendat q̄ dei filius nostrā carnē suscipiens fact⁹ est pauper pro nobis: & id qd̄ pauperib⁹ erogat, sibi factū fuisse dicat, & se retribuere benefactētibus: quod ibi testatur ubi de paruulis loquens ait: Quæcūq; fecistis uni ex minimis meis, & mihi fecistis. Esurriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis, mihi bibere. &c. Venite ergo & percipite regnū quod uobis paratum est ab origine mūdi. Solicitemur ergo fratres mei, solicitemur paupib⁹ erogare cōsiljo dñi. Sed quia interest pauperis & pauperis, quod domin⁹ ibi usus est annotasse cū diceret: beati paupeperes spiritu, de pauptate talis facienda est distinctio, quæ designet quibus præcipue debeamus largiri. Paupertas igit alia naturalis, alia locuples, alia spiritualis. Et huius diuisionis unūquodq; mēbrum bifarie suppartit, quod his pertractandū relinquimus, qui magna de minimis scīūt extrahere, præter quod hoc solum dicimus, quia naturalibus egenis & spūalibus præcipuæ manū misericordiæ porrigere monemur uerbis apostoli Pauli dicentis. Quia fuis nō puidet, & maxime domesticis fidei. Et quia sunt qui petūt, sunt & q uerecundātur: cum supereſt unde possit dari, demus utriscq;. De petētib⁹ em̄ dñs ait. Omni petēti te tribue. De uerecūdis beatus Augustin⁹ sup hūc uersum, qui ꝓducit fœnū iumētis, & herbā seruituti hoīm: dicit hoc modo. Beatus, inquit, qui præoccupat uocē petituri. De oīb⁹ indifferenter dñs ait. Date & dabitur uobis. Et etiā illud. Date eleemosynā, & ecce oīa munda sunt uobis. Et iterū illud: Ignē ardentē extinguit aqua, & eleemosyna resistit pctis. Et hinc est illud. Cōclude eleemosynam in sinu pauperis, & hæc orabit ꝓ te. Et bonus pater filio ait. Si multū tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguū, & illud libenter impartire. Quod tam solerter oēs agere studeam⁹: quatenus in æterna tabernacula recipi mereamur. Per dominum Iesum Xp̄m saluatorē nostrū, qui cū patre & spūsancto uiuit & regnat deus, per omnia secula seculorum. Amen.

Gen.4. Pſal.15 Deu.21. Eſai.23. Grego. Ioan 15. Mat.25. 1.Tim.5. Gal.5. Luc.6. Pſal.103. Luc.6. Luc.11. Eccle.3. Eccl.29. Thob.4 Luc.10. Luc.16. 2.Co.5.

Sermo in assumptione Mariæ.

INtrauit Iesus in quoddā castellū. Quod dñs ac saluator noster semel & in uno loco uisibiliter tunc tēporis dignatus est operari, hoc etiā nunc ubiq; terrarū in cordibus electorū operatur quotidie inuisibiliter. Ecce enim euāgelio loquente audiuimus q̄ in quoddam castellā intrauit Iesus, & mulier quædā Martha nomine excepit illū, & reliqua. Quod est autem hoc castellū, nisi cor humanū, qd̄ priusquā domin⁹ ad illud ueniat, cupiditatis fossa uallat, muroq; obstinationis clauditur, atq; interiori latitudine sua babylonica turre erigitur? Tria certe in omni oppido sunt maxime necessaria: uictualia, quibus sustentētur: munitio, qua protegantur: arma, quibus hostibus resistant. Sic ergo & huius castelli incolæ uictum habēt uoluptatem corporis, & seculi uanitatē: quibus pascūtur. Habēt & qua tegunt proprij cordis duritiā: ut uerbi dei sagittis potētibus uix aut nūquā penetrari ualeāt. Accincti sunt armis, carnalis scilicet sapientiæ argumentis, quibus contra hostes repugnant. Vnde scriptum est. Filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. At uerò Xp̄o uisitāte & intrante castellū hoc euertitur, & pro eo nouum aliud pulchrū ac spūale cōstruitur: impleturq; quod dicitur. Si qua in Christo noua creatura, uetera trā fierūt: & ecce facta sunt omnia noua. Sublata quippe cupiditate expandit̄ ingēs sinus desiderij, ut ad eius aduentū multo magis anhelet mēs ad cælestia, quàm prius terrenis incubuerat. Iam ponitur murus cōtinentiæ, ātemurale patiētiæ. Surgit autem hoc opus à fundamento fidei, & crescit per dilectionem ꝓximi usq; ad charitatem dei, quæ est in superiori tabulatu, & in propugnaculis eiusdem muri: quia nimirum tūc perfecta est uirtus cōtinentiæ, quādo in unitate fidei cū ꝓximis cōmuniter uiuētes, nō supplicij metu, uel humanæ laudis appetitu, sed solo diuini amoris obtētu à peccatis nos cōtinemus. Vel certè ideo charitas dei (qua scilicet nos diligit) super murum esse uidetur, ut pro

continenti

cõtinenti ſuo pugnare ſignificetur, & quia cõtẽtiacre-
bris ualidiſcꝫ tẽtatoris ictibus reſiſtere nõ poſſit, niſi eius
gratia protegamur. Idcirco eĩ antemurale patiẽtiæ po-
nitur, ne ad impugnandam continentiam facilis diabolo
pateat acceſſus. Qui ergo protegente patientia cõtinen-
ter uiuunt: ipſi bene cum apoſtolo proteſtãtur & dicunt.
Rom. 8. Quis nos ſeparabit à charitate Xpi? Tribulatio, an angu
ſtia, an pſecutio, an fames, an nuditas, an periculũ, an gla-
dius? Vides quàm ſolidus ſit continentium murus, quos
Ibidem. necꝫ mors, necꝫ uita, necꝫ angeli, necꝫ principatꝰ, necꝫ po
teſtates, necꝫ uirtutes, necꝫ inſtãtia, necꝫ futura, necꝫ for-
tudo, necꝫ altitudo, necꝫ profundũ, necꝫ creatura aliqua
poteſt ſeparare à charitate dei quæ eſt in Xpo Ieſu? Sed
iam pulſemus ad eius portas (portas ſcilicet iuſtitiæ) ut
aperiant nobis, ingreſſicꝫ per eas uideamus intus magna
Pſal. 110. opera domini exquiſita in omnes uolũtates eius. Ibi eĩ
operante ipſo conſtruitur tanquã in monte ſion euange-
lica illa turris, per quã humiliato cordo aſcẽdũt in cælum
ſancti de conualle plorationis. Aſcẽdunt inquã nõ uirtu-
te ſua, ſed auxilio & gra dei: ſicut ait ſpiritu ſctus per pro-
Pſal. 8. phetam Dauid. Beatus uir cuius eſt auxilium abs te: aſcẽ-
ſiones in corde ſuo diſpoſuit. Quæris ubi? In cõualle plo
rationis, hoc eſt in humilitate uitæ præſentis. Et eandem
Ibidem. ipſam gratiã replicat dicẽs. Etenim benedictionem dabit
legislator. Quo autẽ pertingat aſcenſus, uel ad quem fru-
ctum perducat aſcendẽtes ipſa gratia, protinus ſubiũgit.
Ibunt inquit de uirtute in uirtutem: uidebitur deus deo-
rũ in ſion. Hæc eſt merces & hic eſt finis & fructus noſtri
laboris, uiſio ſcilicet dei. Quis nõ hũc tm fructũ rebꝰ oi-
bus uiſibilibus & inuiſibilibus incõparabiliter præferat?
Quis eſt cuius uel gelidũ pectus hoc deſiderio nõ accen-
dat? Hæc eſt eĩ illa gratia quam nobis cõmendat beatus
Ioan. 1. Ioannes euangeliſta dicens. Et de plenitudine eius nos
Nota. omnes accepimus: gratiã p gra. Ex quibus ſcilicet uerbis
innuitur q triplicẽ gratiã diuinitus accepimus: unã qua
cõuertimur, aliã qua in tẽtationibus adiuuamur, tertiam
qua probati remuneramur. Prima nos initiat, p quã uo-
camur: ſecunda prouehit, qua iuſtificamur: tertia conſum-
mat, qua glorificamur. Et prima quidem beneplacitũ eſt:
Vtſupra ſecunda meritũ: tertia præmium. De prima dictum eſt: &
de plenitudine eius omnes accepimꝰ: de duabus reliquis
dictum eſt, & gratiã pro gratia: id eſt munera gloriæ æter-
næ pro merito temporalis militiæ. Sit ergo prima gra in
muro cõtinẽtiæ ad quã uocamur: ſit ſecũda in aſcẽſu tur-
ris quã aſcẽdimus: ſit tertia in eiꝰ culmine quo puenimꝰ.
Hic itaqꝫ: id eſt in hoc culmine cũ ad illud peruenĩũt qui
Pſal. 121. bene proficiũt, fiũt iam & ſedes dño, de qualibus ſcriptũ
eſt: illuc eĩ aſcenderunt tribus tribus dñi: ad confitẽdum
nomini dñi. Quia illic ſederunt ſedes in iudicio. Et quidẽ
Pſal. 75. dũ adhuc erãt in muro continentiæ & in acie ſtabant, im-
pugnari poterant, & primo tanquã adiutor notus erat in
Iudæa deus, cũ uerò in iſta ſtatione cõſiſtũt ubi dñm ſpe-
culant, in Iſrael magnũ nomẽ eius, & factus eſt in pace lo-
cus eius, & habitatio eius in ſion. Ibi confregit potentias
arcum, ſcutũ, & gladiũ, & bellum: quia ibi nullus motus
carnis reſiſtit, ſed omnimodis ſubiecta eſt ſpiritui. Hũc lo
cũ ardenter deſiderabat propheta cum diceret. Si dedero
ſommum oculis meis, & palpebris meis dormitationẽ. Et
Pſal. 54. requiem temporibꝰ meis donec inueniam locũ domino.
Huc etiã uolare cupiens, quis, inquit, dabit mihi pennas
ſicut colũbæ, & uolabo & requieſcã? Iam uerò ſi quæras
de caſtelli huius habitatoribꝰ quis cibus ad ſuſtentandũ,
quod munimẽ ad protegẽdum, quæ uc arma ſuppetãt ad
repugnandum, poſſumus ſatis rationabiliter reſpondere
pſal. 131. q quemadmodum carnalibus carnis opera fuerũt uictus:
Ioan. 4. ita his multo melior cibus ſit fructꝰ ſpũs. Cibus etiã eorũ
ut faciant uoluntatẽ patris oipotẽtis. Cibus eorũ eſt uer
bũ dei, quo paſcunt oẽs ſancti tã homines quàm angeli.
Mat. 4. Vnde ſcriptũ eſt. Nõ in ſolo pane uiuit homo, ſed in oĩ
uerbo quod pcedit de ore dei. Munimẽtũ eorũ eſt (ſicut
dictũ eſt) murus cõtinentiæ, & ante murale patiẽtiæ. Ha-
bent contra hoſtes arma quæ deſcribit apoſtolus, loricam Ephe.
iuſtitiæ, ſcutũ fidei, galeam ſalutis, & gladiũ ſpũs quod eſt
uerbũ dei. Nec quẽquã moueat q idẽ uerbũ dixerim eſſe
& cibũ & gladiũ: quaſi impoſſibile uel abſurdũ ſit. In rebꝰ
quippe materialibus aliud hoc, aliud eſt illud: & alibi quæ
ritur hoc alibi illud. In rebꝰ uerò ſpũalibꝰ, non aliud hoc
eſt quàm illud: nec alibi quæritꝝ hoc, alibi illud: ſed oĩa ſũt 1. Co. 15.
nobis in deo: & eſt deus omnia in omnibus. Ecce enim in
natura rerũ: quid tam diuerſum quàm panis & lapis? & ta
mẽ ſi ad intellectũ myſticũ referas, utrũcꝫ idem ſignificat.
Nam idem Xps eſt dictus & panis & lapis: panis ſcilicet Ioan. 6.
uiuus: & lapis quẽ reprobauerũt ædificãtes. Vtrũcꝫ quidẽ Pſal. 117.
eſt per ſignificationẽ, licet neutrũ ſit per ꝓprietatem. Sed
iam reuertamur ad ꝓpoſitũ. Intrãte Ieſu i hoc caſtellum:
duæ ſorores martha & Maria, ideſt operatio & intellectꝰ,
excipiunt illum. Excipiunt dixerim, an excipiuntur? Sed
ſiue hoc ſiue illud dicatur, utrũcꝫ prodeſt, illis, nõ Ieſu. Et
Ieſus quidẽ cũ ad illas uenit, duo cõfert eis cõgruẽtia ſin-
gulis: uirtutẽ & ſapiẽtiã. Virtutẽ operationi, ſapiẽtiam in- 2. Cor. 1.
tellectui. Vnde etiã & ab apoſtolo prædicat dei uirtꝰ & dei
ſapiẽtia. Sed q̃d eſt q intrantẽ eũ Martha excipit, diſcur-
rit, miniſtrat. Maria uerò ſecus pedes ſedẽs ingreſſi, in eiꝰ
uerbum cor ſuſpẽdit, niſi q prius eſt actio, poſtea uerò cõ-
templatio? Quiſquis enim ad intelligẽtiã puenire deſide-
rat, profecto neceſſe eſt ut prius per oĩa bona ſese diligen Eccle. 1.
ter exerceat, ſicut ſcriptũ eſt. Fili cõcupiſcens ſapiẽtiã, cõ Pſal. 118.
ſerua iuſtitiã: & deus præbebit illã tibi. Et alibi. A manda actu. 15.
tis tuis intellexi: & fide purificans corda eorum. Qua fide?
Fide per dilectionẽ operãte. Habet Martha (dũ agit) for
mam bene operãtis. Maria uerò ſpecie exprimit cõtẽpla
tionis, dum ſedet, dũ tacet, dũ interpellata nõ reſpondet,
ſed tm in dei uerbũ toto mentis ſtudio intẽdit, ac ſolã quã
diligit gratiã diuinæ cognitiõis cætera reſpuẽs medulit-
haurit: foriſcꝫ uelut inſenſibilis redditur, dũ intus ad cõtẽ
planda dñi ſui gaudia felicíſſime rapitur. Sine dubio talis Cant. 5.
eſt illa quæ in canticis loquitur. Ego dormio: & cor meum
uigilat. Duobus autẽ modis Martha excipit dominũ, &
duplex ei Cõuiuiũ parat, qa duobus modis excluſerat eũ.
Dño quippe ſunt in operatione quæ nobis deũ auferũt,
flagitia ſcilicet & facinora. Flagitia dicimꝰ ſcilicet quæ in
nobis, facinora quæ in proximos peccando cõmittimus:
Itẽ ſũt duo quæ deũ reddũt, cõtinẽtia & beneuolẽtia: ut Rom. 6.
ſcilicet ex cõtrarijs cõtraria curent. Hic eĩ ſcriptũ eſt: Si-
cut exhibuiſtis mẽbra ueſtra ſeruire imũditiæ & iniqtati
ad iniqtatẽ, ita & nũc exhibete ſeruire iuſtitiæ, in ſanctifica
tionem. Dũ ergo parãdis talibus epulis occupat Martha
multũ ſatagẽs pro pate ſua, uult etiã Mariã (ideſt intelle-
ctum & omnia interiora ſua) actioni inſiſtere, opericꝫ ſuo
perficiendo operã dare. Itaqꝫ cõqueritꝰ de ſorore q ab ea
nõ adiuuet, nõ tm ad ipſam ſed potius ad dñm querelã dirí Luc. 10.
gẽs. Dñe nõ eſt tibi curæ q ſoror mea reliqt me ſolã mini-
ſtrare? Dic ergo illi, ut me adiuuet. Vbiſanè aduertẽda eſt
delatio quædã, & honoris obſequiũ erga dñm, q ſcilicet
ipſo præſente nõ ſit auſa Martha euocare Mariam, quin-
imo & apud ipſum querelã depoſuerit, ipſumcꝫ dominũ
uocauerit in cuiꝰ ptãte ſit imperare ſorori quicqd neceſſe
fuerit? ¶Non ergo miremur ſi quemplã laborantẽ & bene Nota.
operãtẽ aduerſum fratrẽ uacantẽ murmurare uideamus,
quia hoc in euãgelio legimꝰ Marthã feciſſe aduerſus Ma
riã. Q; aũt Maria qñcꝫ murmurauerit aduerſus Marthã,
eò q eius actionibꝰ implicari uellet, nuſquã oĩno reperit.
Necꝫ eĩ utrũcꝫ ſimul agere cõpetenter ſufficeret, & curis
ſcilicet exterioribꝰ deſeruire, & iternis ſapiẽtiæ deſiderijs Eccl. 38.
uacare. De ipſa quippe ſapientia ſcriptũ eſt. Et q minorat
actu percipiet illam. Propterea Maria ſedet, immotacꝫ ma
net, nec uult interrumpere ſilẽtiũ quietẽ, ne iucundã amit-
tat contẽplatiõis dulcedinẽ: pſertim cũ intꝰ ipſum audiat Pſal. 45.
dñm dicentem. Vacate & uidete qm ego ſum deus. ¶Hic Nota.
ſanè cõſiderãdũ eſt tria eſſe quæ impediũt contẽplationẽ.
Equidẽ aiæ noſtræ oculus intelligẽtia eſt. Sicut eĩ ocu-
lo corpis lux corporea & cætera quæcꝫ corporalia uidẽt,

Ita deus qui eſt lumen incircūſcriptum, & eius inuiſibilia utcūq; intellectu percipiūtur. Diferūt autem in hoc exterior & interior oculus, q̄ exteriori quidē corporea lux extrinſecꝰ ut uideat admouet: interiori uerò creatoris lumē intrinſecus ut diſcernat infundit. Vtrūq; uerò oculū tria ſunt quæ ad uidendū impediūt. Primū ergo de exteriori atq; inuiſibili diſſerat ratio noſtra, ut de rebus uiſibilibus (ordine diſputādi) facilꝰ aſſurgat ad itelligibilia. Poteſt ſanè fieri ut ille ſanus ſit & pateat: ſed quoniā lux exterior ei deſit nil uideat. Econtrario ſit aliq̄n ut præſes quidē ei lux ſit: ſed fortè ſāguine ſeu quolibet humore cōcreto turbatus, cernere miniме poſſit. Iterum ſolet plerūq; contingere ut neutrum deſit ei, nec lux nec ſalus, ſed tamē aliqua puluerīs iniectione lædatur, quo fit ut eius acies retūdat. Sunt ergo tria quæ hūc oculū impediūt, tenebræ, humor cōcretus, puluis iniectus. Hæc ipſa ſunt etiam quibꝰ interior oculus impedit, ſed alia nomina ſortiūtur. Nā quod hic tenebræ, ipſi peccata dicuntur. Ipſa uerò peccata confluunt in memoriā quaſi in quādam ſentinā: & hic eſt ille humor cōcretus. Quod autem hic puluis dicit, hoc ibi cura terrenorū actuū nūcupat. Hæc igitur tria ſūt quæ oculum intelligentiæ confundūt, atq; à cōtēplatione ueri luminis excludūt: tenebræ ſcilicet peccatorum, recordatio
Pſal.37. corūdē peccatorū, cura terrenorū actuū. Primo illo morbo turbatū ſe plāgebat propheta cum diceret. Dereliquit me uirtus mea & lumen oculorum meorū, & ipſum non ē mecū. Cum enim luce iuſtitiæ deſtituimur, nil aliud quàm
Pſal.31. peccatorū noſtrorū tenebras inuenimus. Itē ſecūdo grauari ſe ſentiebat cum dicebat. Cōuerſus ſum in ærūna mea
Pſal.101. dum cōfigitur ſpina: peccatorū ſcilicet recordatio. Tertio occupari ſe cōqueritꝰ cum dicit: Quia cinerē tanquā panē manducabā. Cinerē ſcilicet actionis pro pane contemplationis. Quicūq; ergo mentis oculū diuinæ cōtemplationi uult intendere, profectò neceſſe eſt ut eum primꝰ ab hoc triplici impedimēto ſtudeat purgare. Quod ſi quis facere cōtendat, nouerit cōtra triplicem morbū triplex quoq; fore remediū. Nam primus quidē per confeſſionē: ſecūdꝰ per orationē: tertiꝰ curatur per quietē. Hoc tertio, ideſt cura actōis poterat ab intentione ſua præpediri Maria ideoq; miniſtrante Martha ſedet ipſa, manetq; quieta. Illa igitur
Luc.17. cōquerēte, & iſta tacente, audiamus quid dñs pro Maria reſponderit. Martha inquit, ſolicita es, & turbaris erga pluriма. Erga pluriма quidē turbaris, dum tibi continentiā, & proximis paras neceſſitatis impenſam. Nam ut continētiam habeas, ſolicita es uigilare, ieiunare, corpus tuum caſtigare. Vt cæteris pſtes, inſtas operi, ut habeas unde tribuas neceſſitatem patiēti. Porrò erga hæc pluriма turbaris ſed unum eſt neceſſarium. Niſi enim opus tuum in uni
Pſal.13. tate feceris, deo qui unꝰ eſt, acceptum (teſte ipſo) profe-
Ioan.5. cto nō erit. Scriptum quippe eſt Non eſt qui faciat bonū,
Luc.17. nō eſt uſq; ad unum. Hinc eſt q̄ in illa piſcina mouebatur aqua & ſanabatur unus. Hinc eſt q̄ decem leproſis mūdatis unus regreſſus eſt cum magna uoce magnificās deum. Cui etiam dominus cæteris reprobatis, teſtimonium laudis aſcribit dicens: Nónne decem mūdati ſunt, & nouem
1Cor.9. ubi ſunt? Non eſt inuētus qui rediret & daret gloriā deo, niſi hic alienigena. Paulus quoq; ait. Oēs quidē currunt ſed unꝰ accipit brauium. His itaq; & aliis quamplurimis ſcripturarū eloquiis perſpicue docemur quàm unitas pro-
Luc.10. babilis ſit, maxime autē ex præſenti loco ubi dñs ait. Porrò unum eſt neceſſarium. Sed ſciēdum q̄ alia eſt unitas ſanctorum, qam ex ſcripturis iam commendauimus. Alia eſt
Pſal.2. facinoroſorū, quæ nihilominus ex eiſdem ſcripturis oſtenditur & improbatur. De hac enim ſcriptum eſt. Aſtiterūt reges terræ, & principes conuenerunt in unum aduerſus
Matt.2. dominū, & aduerſus Xp̄m eius. De hac iterū euangeliſta:
Ioan.11. Abeūtes phariſei conſiliū inierunt ut caperent Ieſum in ſermone. Et iterum: Collegerūt pōtifices & phariſæi conciliū. Vt quid hoc? Sicut Ioānes teſtatur ut interficerēt Ieſum. Quàm uero pertinax ſit iſta reproborum unitas, docet ipſe dominus qui de corpore diaboli ad beatū Iob loquitur dicēs. Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia, & cōpacta ſquāmis ſe prementibus. Vna uni coniungit: & ne ſpi-
Iob. 14. raculū quidē incedit per eas. Vna alteri adhærebit: & tenētes ſe nequaquā ſeparabunt. Talis unitas imo uerò peruerſitas ſolet eſſe aliquorum fratrū tepide ac remiſſe conuerſantiū: quibꝰ ſi quid neceſſitatis, aut inſigne cuiuſquā bonæ conſuetudinis perſuadere uelis, promptiores ſunt maiori diſpendio, ac difficultate grauiori reſiſtere, quàm tam facili compendio aſſequi uelle quod rectū eſſe conſtiterit. Peruerſa & execranda talis unitas. Hac ergo à cordibus & ſemonibus noſtris excluſa, illā quæ bona eſt & tm̄ bonorū eſt, ꝓſequamur. Et ipſa quidē gemina eſt. Alia eſt enim quæ iuſtificat, alia quæ glorificat. Illa meritū, iſta p̄miū eſt. Deniq; de illa ſcriptū eſt. Multitudinis credētiū
Actu.4. erat cor unū & aīa una. De hac aūt. Qui adhæret dño, unꝰ
1.Co.6. ſpūs eſt. Et qm̄ in futuro magis ſperāda eſt: res eſt enim futuri temporis magis quàm præſentis, eā interim omittamus, & à deo ſperemus potiꝰ quàm tractemus. Illam uerò quæ iuſtificat, quæ etiā nunc potiſſimum neceſſaria eſt, in uſum noſtri operis aſſumamus. Ipſa eſt em̄ decus ſuauitatis, quā dulcedine ſacra inſonat pſalmiſta. Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in unum. Cuius
Pſal.132. unitatis cū deſcripſiſſet ſermo prophetícus pulchritudinem, eius etiā nō tacuit utilitatē, qm̄ illic inquiens mādauit dñs benedictionē & uitā. Hic ſcilicet benedictionē, &
Ibidem. in futuro ſeculo uitā æternam. Ipſa eſt em̄ inquā unitas, quam ſumma diligentia obſeruandā tradidit apl's dicens: Solliciti ſeruare unitatem ſpūs in uinculo pacis. Seruatur autem hoc unitatis bonū duobus modis ab his qui curā
Ephe.4. gerunt ſeruādi. Debet quiſq; perfectus unitatē habere ad ſeipſum, debet & ad ꝓximū. Ad ſeipſum per integritatē, ad ꝓximū per cōformitatē. Oīs quippe creatura & maxime rationabilis bebet ſuū principiū imitari. Si ergo deus noſter unus eſt, dicente Moyſe. Audi iſrael, dñs deꝰ tuus
Deu.7. unus eſt: ſed & ille cum ſit unus & idem, atq; in ſeipſo pfectus nec ullo indiges, ineſt ei tamē benignitas erga nos, & amor ex benecuolentia in nos ueniens: debemus & nos quiſq; ſibi unus eſſe per integritatē uirtutis, & unū cum proximis per uinculū dilectionis. Hāc imitationē loquēs de charitate commendat nobis apl's Ioānes dicens. Quia
1.Ioā.4. ſicut ille eſt, & nos ſumus in hoc mūdo. Sed hanc unitatē quam quēq; ſibiipſi dixim̄ habere debere, tria ſunt quæ ſolent impedire, nimietas, puſillanimitas, leuitas. Et nimiꝰ quidē ſunt qui putant ſe poſſe quod nō poſſunt, & quod non acceperūt præſumūt. Quorū ſpecīe tenebat Petrus in paſſione dñi, cum diceret. Dñe, tecum paratꝰ ſum & in
Luc.22. carcerē & in mortē ire. Puſillanimes cōtrariꝰ ſunt nimiis. Et horum quoq; tenuit imaginē Petrus cum diceret. Exi
Luc.5. à me: quia hō peccator ſum dñe. Leues ſunt & incōſtātes
Ephe.4. qui circūferūtur omni uento doctrinæ: quibꝰ quod paulo ante placuit, nūc diſplicet: & quod nunc eligūt, poſt paulū reprobant. Sed quid ꝓdeſt hæc uitia enumeraſſe, niſi etiā doceam? quibꝰ remediis ea poſſit quiſq; in ſemetipo curare? Perſequamur unitatis inimicos, nec cōuertamur
Pſal.17. donec deficiāt. Igitur cōtra nimietatē opponēda eſt conſideratio propriæ fragilitatis. Ipſa enim eſt quæ odioſam præſumptionē potiſſimū deiicit. Cōtra puſillanimitatem habenda eſt diuinæ fiducia poteſtatis, ut qd̄ tuis uiribus non poſſe putas, ex illius adiutorio poſſis, & cum apoſtolo dicas. Omnia poſſum in eo q me cōfortat, ſcilicet dño
Phili.4. Ieſu Xp̄o. Contra leuitatem adhibēda eſt conſultatio ſenioris, ſcilicet ne doctrinis uariis & pegrinis abducaris, ſed facias quod lex diuina præceperit. Interroga patrem
Deu.32. tuū, & annūciabit tibi: maiores tuos, & dicēt tibi. Dicim̄ de illa unitate quā habet quiſq; ad ſeipſum, dicamus & de illa quā habet ad proximum. Sed & illa duobus modis habetur, dum & nos per dilectionem tendimus in alterū: & alterius quoq; uiciſſim in nobis recipim̄ affectū. Et hæc etiā duobus modis impedit, obſtinatione, & ſuſpicione. Obſtinatio nō permittit nos ad alterius cor ingredi, nec ſuſpicio patitur credere nos ab aliis amari. Ita fit ut dum

nec nos

nec nos alīū obſtinati diligimus, nec ab alīs diligi ſuſpitioſi putamus: unitas quæ cū proximis habēda eſt impediatur. Verū huic duplici morbo duplex charitas medetur: illa ſcilicet quæ non ſua quærit, & iterū illa quæ oīa credit. Habeat obſtinatus charitatē non quærentē quæ ſua ſunt & alios diligat. Habeat ſuſpicioſus charitatē oīa credentē, & ab alīs ſe diligi ſine dubio credat.

Sermo de beata Maria.

Lucæ. 1. AVe Maria gratia plena, dīns tecū. Miraculum fuit q̄ uirgo peperit, mentis clamor, uirginis amor, uirtutū zelus, uitiorū fuit occaſus. Virgo ſanctiſſima, quæ ſaluatorē genuit: peperit & aluit, quæ iugiter eius adhæſit lateri, quæ comes indiuidua, nullo ferè abfuit tempore, q̄ intēta præ cæteris inuigilauit uerbo & operi eius, ſola ſaluatoris actuū inſignia, operū opa, melliflua prædicatiōis genera inaudita cōtra mundum & peccatū, & tartareū zabulū, diuinæ ſeueritatis acerrima eloquia quo eis diu interfuit, ſpeciali⁹ uidit, ſecretius audiuit, citi⁹ agnouit, ppenſius retinuit: & apoſtolis alīsq̄ diſcipulis luculētius edidit, diligētius retulit, melius indidit, fidelius tradidit. Hinc eſt q̄ de ea legit in euāgelio. Maria autē cōſeruabat omnia uerba hæc, cōLucæ. 12 ferens in corde ſuo. Hinc in ei⁹ laudibus legit. Multæ fipuer. 13. liæ congregauerūt diuitias, tu ſola ſupergreſſa es uniuerſas. Licet enim in parabolis loqueretur ad turbas, licet omnia apoſtolis nota faceret ut amicis, quædā tamē credēdum eſt præ cæteris matrem ſuā quēadmodū dilexiſſe, ita etiā propenſius eruditſſe: quædā ei ſecretius intimaſſe, frequenter eam ad mōtem myrrhæ, & ad colles thuris ſublimaſſe, in cellā uinariā occultaſſe, ſui prout nouit & uoluit gloriam deificā, & ſuercæleſtē reuelaſſe notitiā. Vnde IoApo. 4. annes in apolalypſi de throno ait ſcilicet de Maria: procedebant fulgura & uoces & tonitrua: quia Maria mater filij Ieſu Xp̄i, parabolas, ænigmata, legalia & mirifica geſta dicta & opera auidius ebibit, fidelius credidit, ſyncerius luculentiusq̄ alīs edidit. Hæc Maria à natura reuerēter conſeruata, & à lege diligenter uenerata, à gratia clementer eſt præelecta: quia ſic præfatis ſua iura ſingillatim reddidit, reddendo ſibi ſubdidit, ut honoris uicem omnib⁹ impēderet, & inſuper momēti quiddā ſuperadderet. Natura ſiquidē illi ſummæ ginitatis florē, lex ſoli uirgineæ fœcūditatis honorē, gratiā diuinæ maternitatis præ cæteris decorē, ac ſpiritualis matrimonij diuiniſſimū reſeruauit odorē. Natura (q̄d ſuū eſt) illibatā uirginē ſeruando, lex reuerēter eā ab alīs diſtinguēdo, gratia uirginitatem ſine ſemine fœcūdando. Natura reb⁹ loquēdo nō uerbis,Gene. 3. dum in ea integritatē ſeruaret, & de ea deus naturæ intonaret dicēs ad ſerpētē. Inimicitias ponā inter te & mulierē, & inter ſemen tuū & ſemen illius. Lex, dū eā ab alīs diLeuí. 12. ſtinguēdo clamaret. Mulier quæ ſuſcepto ſemine pepererit immūda erit ſeptē dieb⁹. Gratia, in eo q̄ dictū eſt. Aue gratia plena dīns tecū benedicta tu in mulieribus, & benedictus fruct⁹ uētris tui. Natura huic detulit, dū terra ſine germine pareret in principio. Lex, dū rubus arderet ſine incēdio. Gratia, dū ſine ſemine pareret uirgo. In hac eīm habitauit pater & filius, ut creator in mūdo, imperator in regno, paterfamiliàs in domo, pontifex in templo, ſpōſus in thalamo: prius enim altiſſimus ſibi eā quaſi mundū ſpecialiſſimū creauit, quàm in iuſtitia & ſanctitate corā ipſo fundaret, & fluētis ſapiētiæ irrigaret, & cæleſtibus deſiderijs inſtar ſcilicet aeris ſublimaret, & igne dilectiōis accendēdo illuſtraret. Hinc in eius mente tanquā in quodā firmamēto ſolē poſuit rationis, & lunā ſciētiæ, & uirtutes tāquā ſtellas ſpeciei oīmodæ: ſolē qui lucē diuinæ cognitionis faceret: lunā quæ cū ſtellis noctē actionis ſplēdidā redderet: & merito dñi eſt terra, qa ſic ſuper maria fundauit eā. Creato igit mūdo uolēs uiſitare regnū imperauit angelo. Miſſus eſt igit angelus Gabriel à deo. Spūſſctūs, inqt, ſuperueniet in te, & uirtus altiſſimi obūbrabit tibi. Ita paterfamiliàs domū intrauit, in qua carnis habitū ſuſcepit, quā obtulit deo patri pro ſalute generis humani, in ara crucis ſacrificium, quaſi pontifex in templo ſuum peregit ſacerdotiū: ſed quia oportebat pati Chriſtū & reſurgere, & ita intrare in gloriā ſuā, oportebat ad gregem propriſ reportari humeris ouem cētesimā: oportebat populū qui ambulabat in tenebris lucē magnā contēplari: mundū prædicati ōis ſuæ & miraculorū nouitate irradiauit. Deſcēdēs itaq̄ de patre luminū ſpecioſ⁹ forma præ filijs hominum, indutus ſtola candida, in ueſtitu de aurato, tanquā ſponſus de thalamo proceſſit ad publicum. Inerat ſol in ſydere, oriēs in ueſpere, artifex latuit in opere, opus dum regi præpararet, ueſper dum in tanta ſublimitate humiliaretur, ſydus dū tanquā ſtella illuſtraret fines orbis, Artifex igitur eam ornādo, oriēs de ea naſcēdo, ſol mūdū ab errore cōuertēdo, & eam alīs in exemplum præbendo. De genitrice dei cū talia & tāta referātur, pauca (rei præcio) nobis tñ eſſe uidentur. Hæc eſt eīm ſcala, rubus, arca, ſydus uirga uellus, thalam⁹, poeta, ortus, aurora. ¶ Hæc eſt enim ſcala Iacob, qui q̄n caput in lapide poſuit, angelos eſcēdētes & deſcēdētes uidere meruit. Scala iſta duodecim gradus habet inter duo latera, dextrū lat⁹ eſt cōtēptus ſui uſq̄ ad amorem dei: ſiniſtrū contemptus mundi uſq̄ ad amorē regni. Aſcēſiones hui⁹ duodecim humilitatis gradus. Primus eſt odiū peccati: ſecundus eſt fuga delicti: tertius metus odij: quartus in omnibus his ſubeſſe creatori: quintus obedire meliori: ſextus optēperare compari: ſeptimus obſequi inferiori: octau⁹ ſubeſſe ſibi: non⁹ finem ſuum iugiter meditari: decim⁹ opera ſua ſemper uereri: undecimus cogitationes ſuas humiliter cōfiteri: duodecimus per oīa ad manū, ad nutū, ad libitum dñi moueri. Per hos gradus aſcēdūt angeli, & ſublimant homines. ſic diſponūtur in corde aſcēſiones, ſenſim proficiendo, & pedetentim aſcēdendo ſic in domo patris lucidas percipiūt manſiones. Hi ſunt duodecim apoſtoli qui ſequuntur in Exod. 3. eremo ueſtigia Ieſu Xp̄i. Rub⁹ q uiſus eſt ardere ſine ſui incendio, uirginē ſignificauit cōceptura de ſpiritu ſācto Ibidem. abſq̄ uirginitatis ſuæ detrimento. Rubus ad quē non eſt Moyſes aui⁹ calceatus accedere, uirginē docuit ſine maritali opere mirabiliter parere. Traditio hebreorū uiſionē in humili arbuſculo aſſerit traditam, ne populus occaſione aliqua laberetur ad idololatriā. In humili uirguncula mirabilis nobis exhibita eſt uiſio, ī qua nullimodæ fornicationis uel niniima fuit occaſio. Fornicatio ſiquidem triplex eſt. Alia ē humana: quædā eſt mūdana: nōnulla eſt diuina. Humana fit illicito actu. Mundana peruerſo affectu, Diuina ſcelerato cultu. Prima peccatur in proximum, ſecunda in ſeipſum, tertia in deū. Prima facit carnis immunditiā, ſecūda mūdi cōcupiſcētiam tertia idololatriā. Maria cōtra hæc tria ſingula adhibuit remedia. Cōtra carnis immūditiā, uirginitatē cōtra mūdi cōcupiſcentiā, perfectam humilitatē: cōtra idololatriam, perfectā charitatem. Fuit enim Maria mūdiſſima carne, humillima corde, deuotiſſi-Genē. 6. ma mente. ¶ Arcas duas fuiſſe legim⁹ in ueteri teſtamento Exo. 25. unam arcam diluuij aliā teſtamenti. In nouo autem teſtamento tres fuerunt aliæ. Prima arca eſt eccleſiæ, ſecunda gratiæ, tertia ſapientiæ. Licet enī prima ueteris teſtamēti in typo fieret primæ noui, & ſecunda in typo præceſſerit ſecūdæ noui, tertia uerò ſicut excellēter oībus eſt diſſimilis, ſta nulli penitus eſt cōparabilis. Siquidem arca noe ſignificauit arcā eccleſiæ, arca fœderis arcā gratiæ, ſanctitatem ſcilicet Mariæ. Per ſapiētiæ arcā intelligimus humanitatē Ieſu Chriſti ſctiſſimā. Hāc eīm merito arcā ſapiētiæ Co. 12. decet nūcupari, in qua oēs theſauri ſapientiæ & ſciæ ſunt abſcōditi: ſapientiæ in quā excellētes, in qua habitauit oīs plenitudo diuinitatis copaliter. Arca etiā Noe ſignificauit arcā gratiæ, excellentiā ſcilicet Mariæ. Sicut eīm p illā oēs euaſerūt diluuiū, ſic per iſtā peccati naufragium. Illā Noe ut diluuiū euaderet, fabricauit: iſtā Xp̄s (qui eſt pax noſtra & requies) ut humanū gen⁹ redimeret, ſibi præparauit. Per illā octo aiæ tm̄ ſaluant, per iſtā oēs ad æternam uitā (quæ per octonariū numerū ſignificata eſt) uocātur. Per illam paucorum facta eſt liberatio, per iſtam humani-

generis ſaluatio. Illa centū annorū fabricata eſt ſpacio, in iſta oīm uirtutū fuit pfectio. Illa facta eſt de lignis leuigatis, iſta de uirtutibus ædificata eſt conſummatis. Illa ſuperebaſ aquis diluuiū, iſta nō ſē ſit naufragia ulli⁹ uitij. Triplex diluuiū. Triplex quidē diluuiū eſt. Primū fecit aquarum inundatio, ſecundū uitiorū icurſio, tertiū tribulationū oppreſſio. Primum igit eſt aquarū, ſecūdū culparū, tertiū oppreſſionū. In primo periclitati ſūt hoīes, in ſecūdo uirtutes, ī tertio uoluptates. Primū quis naufragiū patitur, deinde in pœnarū diluuiū peccator inducit, ī tertiū deinceps pœnarū infernaliū retrudit. Sic infernus hic incipit, alibi perficit, cū aīa uitio, caro ſupplicio atterit. Per arcā uerò eccleſiæ euadimus à primo, per arcā gratiæ à ſecūdo, per arcam ſapientiæ à tertio. Siquidē per arcā eccleſiæ uitiorū fit extinctio, per arcā gr̄æ uirtutū reparatio, per arcam ſapientiæ ſummi boni delectatio. Fit eī in eccleſia peccatorum cōfeſſio, in cōfeſſiōe remiſſio, & uitiorum extinctio. Sic eī facta eſt inter deū & hoīes recōciliatio. Deīde data uenia, ſubſecuta gratia, uirtutū fit inſertio. Hanc ſequit iuſtitiæ perfectio. Huic autē ſuccedit arcanorū cælestiū contēplatio. In hac autē inueni quædā celeſtis ſuauitas, & intima etiā dulcedo: & pfecta boni & pſeuerās dilectio. Triplex ergo eſt diluuium: unū iniqtatū: aliud aduerſitatū: tertiū calamitatū. De primo p Naū dicit: In diluuio p̄tereunte conſūmationē faciet. Ac ſi diceret. Sī diluuiū uitiorū ſup hos cœperit abūdare, nolite de illis deſperare: quia ſuper quos inūdare pmitto iniuſticiā, ſuper illos faciā abundare gratiā. Hinc dicit per pphetā: In charitate ppetua dilexi te, ideo attraxi te miſerās. Diluuiū ergo pri⁹ ueniet, & dn̄s tūc cōſummationē faciet, qa dn̄s electos ſuos inumeris lapſibus & uitiorū incurſibus pmittit ad tp̄s afflīgi & humiliari, omnē remouēs p̄ſumptiōis elationē, poſtea ab eo in cipiūt ſublimari, ſic in eis nutriēs perfectam dilectionem. Hinc eſt illud pphetic̄: Veniēs uſq; babylonē: & ibi libe raberis, ibi redimet te dn̄s de manib⁹ inimicorū tuorū. Et illud Eſaiæ. Ad punctū in modico reliqui te, & in miſerationibus magnis congregabo te. Cōſummationem ergo deus faciet præeunte diluuio qa de pfundo uitiorū ſuos deus uiriliter erigit, quos ponit in uirtutū culmine, & illuſtrat contemplationis radio. De ſecūdo dicitur in cantico cāticorū: Aquæ multæ nō poterūt extinguere charitatē, nec flumina obruēt illā. Hinc per pſalmiſtā de his qui aduerſitatib⁹ frāgūt, & tētationib⁹ ſubcūbūt dicit: In diluuio aq̄rū multarū ad eū nō approximabūt. De hoc quoq; diluuio de⁹ ſuos eripit, iuxta illud apl̄i: Per multas tribulatiōes oportet nos introire ī regnū dei. Itē: Fidelis de⁹ q nō patiet uos tētari ſup id qd̄ poteſtis, ſed faciet cū tenta tione, puētū, ut ſuſtinere poſſitis. Et ī Oſeæ: In tribulatione ſua mane conſurgent ad me. Et pſalmograph⁹: Multæ tribulatiōes iuſtorū, & de oīb⁹ his liberabit eos dn̄s. De tertio dicit in Iob. Apprehendet eum quaſi aqua inopia. nocte eū opprimet tempeſtas. Primū igit diluuiū eſt uitiorum, deinde diluuiū tribulationū, deinceps diluuiū miſeriæ & tenebrarū. Primū eſt pcti, ſecūdū mūdi, tertiū infernī. Piſces primi ſūt oblectamēta, ſecūdi iniqua tentamēta tertij perpetua tormēta. Hinc ī euangelio de bonis piſcātib⁹ uitia calcātib⁹, tētamēta ſuperātibus, æterna tormēta uitātib⁹ dicit: Elegerūt bonos in uaſis ſuis, malos autē foras miſerūt. Arcæ uerò gr̄æ, gratias referimus: qa per eā ſcilicet Mariā & eius filiū utrūq; diluuium euaſim⁹. Arca quoq; teſtamēti, typū tenet ſāctæ dei genitricis. Illā fecit Bezeleel, iſtā cōdidit emanuel. Bezeleel, Olyab ī opere ſocium habuit, & uirgo quoq; uirginū condita, præelecta, p̄ſeruata, præparata, & ornata p ſpm̄ ſctm̄ & ei⁹ oīpotētē filiū fuit. Bezeleel iterp̄tat umbra dei: Olyab ptectio mea: prior ille ſpūſſti, iſte uerò typum tenet filij. De illo dicit ad mariā in cōceptiōe filij btiſſimi: Virt⁹ altiſſimi obūbrabit tibi. Itē ad Ioſeph. Noli timere accipere Mariā cōiugē tuā: q; eī ex ea natū eſt: de ſpūſcto eſt. Iſte uerò ad patrem clamat in pſalmo: Protege me à facie impiorū q̄ me affligunt. Itē de eodē: De uētre matris meæ tu es ptector me⁹.

Item. Tanquā prodigium factus ſum multis: & tu adiutor fortis. Bezeleel ergo cū ſocio arcam taſtamēti fabricauit, ſancta quoq; trinitas uirginē ſibi ſanctificauit, ac tēplum ſanctiſſimū cōſecrauit, hoſpitiūq; mūdiſſimū ſibi præparauit, thalamū quoq; de quo ſpōſus præ filijs hoīm ſpecioſus ad publicum procederet, decenter præornauit. Neq; eī pater abeſſe potuit: ubi eius ſpī & filiū cooperari uoluit. Quæcūq; eī pater facit, hæc eadē filr & filius facit. Neq; eī filius pōt à ſe facere quicquā, niſi qd̄ uiderit patrem facientē. De ſpū quoq; legit ī libro pſalmorū. Verbo dn̄i cæli firmati ſunt, & ſpū oris ei⁹ oīs uirtus eorū. Apoſtolus quoq; de tribus pſonis ita. Ex quo oīa, p quē oīa, in quo oīa, ipſi gloria. Pater ergo in cōſecratiōe uirginis exhibuit claritatē, filī⁹ humilitatē, ſpūſſanctus charitatē. Pater lumē exhibuit rationis, filius cinerē humiliationis, ſpūſſanctus oleū dilectionis. Pater exhibuit potētiā, filius ſapientiā, ſpūſſctūs oīm uirtutū gratiā. Pater auctoritatē cōtra peccatū, filius humilitatē cōtra mundū, ſpūſſanct⁹ charitatē erga deū & pximū. Filī⁹ carnis mortificationē, ſpūſſctūs cōpunctionē, pater cælestiū cōtēplationē. Filī⁹ docuit eā diuina operari, ſpūſſanct⁹ amare & amari, pater cælestia cōtemplari. Filius eā erudit, ſpūs eā prouehit, pater eam perficit. Filius eā purificat, ſpūs eam pacificat, pater eam honorificat. Hæc dicēs, opera uel dona trinitatis non diuido, ſed fideliter inſeparabilia aſſero. Sicut eī in eſſentia unitas, ita in operatione idētitas. Arca uerò teſtamēti de lignis ſethim fcta eſt, & Maria de ſpinoſo & hiſpido Iudæorū ppl̄o & arido ꝑcreata eſt: quī, utiq; ſpinoſus detractione, hiſpidus ſuperſtitiōe, aridus fuit unctiōe diuinæ gratiæ. Vnde ſpinoſus ſpineā coronā regi ſuo exhibuit, & in eū ſicut ignis in ſpinis exarſit. Sethim eī inter pretatur ſpinæ. Aliter Eua ſpina, roſa Maria. Reuera Eua ſpina fuit, quæ & uirū ſuū ad mortē pupugit, & poſteritatī ſiue pcī aculeū infixit. Vñ apl̄s. Per unū hoīem peccatū intrauit in mūdū, & per pctm̄ mors: & ſic in oēs pertrāſiit. Ligna uero ſancti patres fuerūt, qui licet in radice aruiſſent arboris, ſpem tamē certiſſimam habentes in aduentu ſaluatoris, tāquā peregrini & incolæ in hoc mūdo habitabant, tanquā nihil habētes, & oīa poſſidentes. Caſtigabāt cū uitijs & cōcupiſcentijs corpora ſua, eūtes ibāt & flebāt mittētes ſemina ſua. Vnde qdā ita. Cōuerſus ſum (inquit) in ærūna mea, dum cōfigit ſpina. Ad commēdationē uerò gr̄æ ſuæ, & ad deſtructionē humanæ ſapiētiæ, deus de fœmina, ſed uirgine, deſcēdente de ſpinoſa patrū origine, dignat⁹ eſt carnē aſſumere, ut ſimilē ſimili redderet, contrariū cōtrario curaret, peſtiferā ſpinam euelleret, peccati chirographū potentiſſime deleret. Humilitas per ſexū fœmineū cōmendat, gloria uirginis & maieſtas opitulat, peccatū gratia eīcitur. Eua ergo ſpina fuit. Maria roſa extitit. Eua ſpina uulnerādo. Maria roſa oīm affectus mulcēdo. Eua ſpina infigēs oībus mortē. Maria roſa reddēs ſalutiferā oīb⁹ ſortē. De liquore ſpinei cortiſis fit incauſtum unde ſcribit, de carnali mēte tua fluxus naſcitur cōcupiſcētiæ, q in ipſa & in Adā pctm̄ actuale, in poſteris origiale trāſfudit. De hac uerò apl̄s ita clamat. Litera occidit, ſpūs autē uiuificat. Ac ſi diceret. Per unū hominem mors, & p unū hoīem reſurrectio mortuorū. Sicut ī Adā oēs moriunt, ita & in Xp̄o oēs uiuificabunt. Maria autē roſa fuit cādida p uirginitatē, rubicunda p charitatē, candida carne, rubicūda mente, candida uirtutē ſectando, rubicūda uitia calcando, candida affectum purificādo, rubicunda actum carnalē mortificādo, candida deū diligēdo. rubicūda pximo cōpatiēdo. De lignis uerò ſethim cōdita eſt arca, in qua thuribulum, manna, & uirga ſunt recōdita: qa licet Maria de patrū natura p pctm̄ uitiata, duceret originē, præelecta tamē p ſpiritūſctm̄ & præſeruata ad purū, deū nobis obtulit & hoīem. Thuribulū ſacroſctm̄, carnē ſignificat ſaluatoris: quæ aurea dicit, qa nulli⁹ paſſa eſt detrimentū pudoris, agnus ſcilicet ſine macula, qui pctm̄ nō fecit, nec inuētus eſt dolus in ore eius: de quo p pphetic̄ dicit eloquiū. Ecce puer meus electus, poſui ſup eum ſpiritum

Ibidem.

Pſal. 32.

Rom. 11.

Ioan. 5.

Rom. 5.

Pſal. 125

Pſal. 31.

2. Co. 3.

1. Co. 15

1. Pet. 2.

Eſai. 42

eũ ſpm̃ meũ. Carbones thuríbuli, ſunt oꝑa Ieſu Xp̃i. Carbones iſti aliqñ mortui, qñq; uerò ſunt igneí, qa in ſaluatore nr̃o nũc ꝓpria tolerabat humanitas, nũc ꝓpria facie bat diuínitas. Ignís in carbone, diuínitas eſt innocens in opere. Ignís in prunís, cuídẽs eſt índiciũ diuínitatís. Carbo mortuus, in præſepe iacẽs: igneus, dæmonía expellẽs: mortuꝰ, in Aegyptũ fugiẽs: igneus, uendentes & emẽtes colũbas de tẽplo eiẽs: mortuus, dormiẽs in nauí: igneꝰ, imperans uentís & marí: mortuus, ſubditus parentíbus: igneus, quatuor ſatians hoím mília de ſeptẽ panibꝰ: mortuus, ad puteum Iacob rogans potum: igneus, circa Hiericó illuminãs cæcum & ſanãs leproſum. Carbo erat mortuus, dum à diabolo tentaretur: igneus, dum eí ab angelís miniſtrarẽt. Mortuus in proditiõe diſcipulí, igneus in filío reguli. Sopitus ante præſidẽ: igneus circa Tyberiadẽ. Sopitus, dum eí Herodes illuderet: igneus, dum mortuorum ſuſcitator magníficus fieret. Sopitus, dum eí acetum cũ felle mixtũ propinarẽt: igneus, dum ab eo decẽ leproſí mũdarentur. Sopitꝰ, dum à Iudæís ſe abſcõderet: ſopitus, dum cum puplicanís & pctõribꝰ ederet: igneus, dum ambularet ſuper undas: igneus, dum ex aqua facto uíno lætificaret conuíuas. Sopitus, iacens in cunabulís: igneus, fulgens in míraculís. Sopitus, ante tríbunal præſidís: igneꝰ, in fílía chananítidís: ſopitus, in cruce: igneus, in monte. Prunæ ergo mortuæ, erant humanitatís opera: ignítæ, diuínitatís míracula.

Sermo de vbís libri ſapiẽtiæ. Sapiẽtía uincit malitiã.

Sapiẽ. 7 SApientía uíncit malitíam. Sícut ſapiẽtía ſapor boní, ita malítía ſapor malí dícitur. Clauus clauo expellítur, ita & praua bonís ſuperuenientibus elímínantur. Vírtute ſiquídem & ſapiẽtía patrís mediatore deí & hoím Xp̃o Ieſu, crucẽ pro nobís ſubeunte, ſimul cum illo fm apl'm crucifixus eſt homo noſter, ut deſtruaẽ corpus peccatí. Quíd ego díxerím corpꝰ
Rom. 7. pctí? Hoc merito díxerím, imaginẽ quã impegit & cõfre-
Danie. 2 gít lapís excíſus de mõte ſine manibꝰ: cuius caput aureũ, & cæterorũ mẽbrorũ fuiſſe deſcribũẽ q̃dã ex argẽto, q̃dã ex ære, q̃dã ex ferro, q̃dam ex luto & ferro. Caput eſt malítía, quã ſuperí ſaporẽ díxímꝰ malí. Vnde & p aurũ exprimíẽ, quo nímírũ ſapiẽtía in ſcripturís deſignaẽ. Mediũ uerò corporís, i. pectus & brachía, ex argẽto fuiſſe memorãtur. Argentum eſt lucidũ, & ſonorum, cuí uſonorítas demulcet auditũ, & clarítas uíſum oblectat. Vnde per ípſum curioſitas deſignatur, quæ in hís duobꝰ ſenſibꝰ, uíſu uidelícet & auditu, maxíme uíget: qa per ípſos utpote príncipalíores corpís feneſtras, mors crebrius & leuius íntrare cõſueuít ad aías nr̃as. Per uẽtrẽ aũt p fœmora (ubí líbído dñatur) deſignatur uoluptas, q̃ ex ære fuiſſe deſcribũtur, quod ſimíliter lucidũ eſt & ſonorũ. Qm̃ couſq; malítiæ rabíes íncanduít, ut flagítioſí & coínquínatí hoíes nõ ſolũ in ſpurcítía delectarí, ſed etiã in ínfamía cõſueuerít gloríarí, utpote quí lætanẽ cũ malefecerínt, & exultant in rebus
Prou. 2. peſſímís. Vnde prauo ſuo exẽplo corrũpunt & eos q̃ longe, & eos quí prope ſunt, ꝓxímos uídelícet mala cõuerſatione, remotos aũt mala cõuerſationís opínione. Illorum oculís lucẽtes, iſtorũ auríbꝰ inſonãtes. Tibíæq; quæ molẽ
Iob. 41. ſuſtinẽt corpís, ferreæ dícuntur. Squãma ſquãmæ coníũgiẽ, & totã ſuſtínet machinã pctí praua & more ferrí índurata uolũtas. Quare emm̃ peccas? Quía neſcís quíd facías? Abſit. Quía cogerís ut facías? Abſit, ſed qa placet ut ſic facías. Imbutũ ergo & ſuffocatũ ueneno díaboli uolũtatís deſideríũ, fomes ſcelerís, & uíꝰ flagítíj ſolũ ẽ quod obturat aures ut nõ audíant uocẽ íncantantíum & uenefící íncãtantís ſapiẽter. Per pedes quorũ pars quædã erat ferrea, quædã fictílís, opera ſignãtur tenebrarum: quíbus adnotítíã peruenieẽ hoím. Lutũ & ferrũ: bene ſibí inuícẽ non
Iob. 21. coherent. Per lutũ, operũ immũdítía: per ferrũ, mẽtís ptínacía deſignaẽ. Quæ lícet ad horã cõfũganẽ, díu tñ cohærere nõ pñt. Ducís ſiquídẽ in bonís díes tuos, ſed in puncto deſcẽdes ad ínferos. Lapís ergo priꝰ pedes cõmínuít,
Pſal. 67. quía fortítudo & firmamẽtũ nr̃m Ieſus Xp̃s. Dat deníq; uocí ſuæ uocẽ uírtutís. Vnde tonítruũ uocís eíus factũ ín uírtute, ínteríora cõcutít, & p timorẽ mẽtís pertínacíam frangít. Deínde à uanítate ſeculí peccatore auulſo, opa deſtruít p confeſſionẽ. Bona cõſequẽter deſidería ínmíttẽdo & ea ĩ bonís adímplẽdo, ſanat uolũtatẽ. Atq; ſub íugo díſciplínæ, obturãdo aures ne audíãt ſanguínem, claudẽdo oculos ne uídeãt malũ, expellít curioſítatem & ſic ad ultimũ ſapiens & placẽs hõ deo, caput aureũ ſtatuæ confríngít, dum ſaporẽ malíc (quẽ malítíã díxímus) à præcordíís anímæ penítus auellít. ¶ Sapiẽtía uíncit malítíam. Cuí emm̃ Xp̃s íncípít dulceſcere, pfecto neceſſe eſt amareſcere mũdum. Eſt ſiqdẽ panís q de cælo deſcẽdít, habẽs omne deleſtamẽtũ & ſuauítatẽ ſaporís, ſapor eſt patrís p ſllã æternã & ineffabílẽ naturã, ſapor eſt angelorũ per gr̃am, ſapor eſt
noſter p míam. Víncit ergo, ſed qualíter, uídeamꝰ. Attín- Sapiẽ. 8.
gít emm̃ à fine uſq; ad finẽ fortíter: & díſponít oía ſuauíter. Sunt ergo ínueníẽdí ad mínus duo fines altrínſecus poſíti, quíbꝰ ſapiẽtía mediãs attíngat utrũq;. Quæramꝰ fines iſtos ín parabolís euãgelícís, illís uídelícet ín qbus primũ
agítur de theſauro, quẽ quí ínuenít homo, nẽdít oía quæ Matt. 13.
habet: & emít agrũ illũ. Subíungiẽ poſtmodũ de precioſa Ibídem.
margaríta, quã negocíator ínuẽtã cõparat, uendítís oíbꝰ quæ poſſídet. Demũ agiẽ de ſagena, q̃ míſſa ín mare, con- Ibídem.
gregat bonos & malos piſces. Símílítudínes iſtas díligentíꝰ perſcrutemur, ut ex ípſis elíciaẽ ꝓpoſita ueritas. Ager de quo ín prima agiẽ pabola, diſcíplína eſt ordínís. Ager emm̃ culta terra eſt, q̃ ãputatís frutícibꝰ, & arborũ radícibꝰ extírpatís, habílís eſt ad ſemẽ recípiẽdũ, & fructũ afferendũ. Talís eſt diſcíplína ordínís, q̃ auulſís pctõrũ tríbulís, remotíſq; ſcandalorũ occaſionibꝰ, dígna eſt planẽ cuí deꝰ emittaẽ eloquíũ ſuũ. In qua nímírũ uerbũ ſuũ non eſt allígatũ, ſed ablatís ĩpedímẽtorũ obſtaculís p humíles & mítes corde uelocíter currít fmo eíꝰ. Híc eſt ager plenꝰ, cuí
bñdíxít dñs: habẽs írríguũ ſuperíꝰ, & írríguũ ínferíꝰ. Fõ Geñ. 27.
tes ꝓfecto Iſrael, de qbꝰ ĩ eccl'ís dño bñdícíẽ. Hí ſunt fontes ſaluatorís, quorũ alter eſt diuínitas, írríguũ uídelícet ſuperíꝰ: alter eſt hũanitas, írríguũ. ſ. ínferíꝰ. De fonte hũanitatís aquas potamꝰ cõfidẽtíæ: qa p ípm acceſſum habemus ad pr̃em: p cõfidẽtíã ĩ fide ípſíꝰ. De fonte diuínitatís, aquæ ꝓdeũt míæ: cuíꝰ ímpetꝰ lætíficat cíuítatẽ deí lætantẽ ín cælís ad plenũ, peregrínantẽ ín terrís prout cuíq; díuíſit deꝰ menſurã fídeí. De latibulís ꝓphetarũ exílíũt Xp̃s Ieſus ad cãpos pauperũ. Per merita ſuæ hũanitatís ĩpertít & diuínitatís partícípíũ ín præmíũ. Dabít ſiqdẽ pacẽ nobís trãsferẽdo nos ín arcanũ ſuæ diuínitatís, qa omnía opa nr̃a operatꝰ eſt nobís ín humílítate ſuæ hũanítatís. Sí ergo noſtrã ſalutẽ operata eſt hũanítas, qd operaẽ diuíní- Pſal. 15.
tas? Noſtrã ꝓfectò delectatiõnẽ, qa delectationes ín dexteram eíꝰ uſq; ín finẽ. Laborãtes igiẽ ín agro paupertatís duo habẽt írrígua, qbꝰ cordíũ írrígaẽ arídítas, & terræ noſtræ fructíficat ſterílítas. Abſq; harũ aquarũ refrígerio nulla ſanẽ adeſſet ꝓfícíẽdí poſſibílítas, ſed deficíẽdí íncũberet neceſſítas. Cum emm̃ ad te reuerſus cõſideras hínc exaſperatæ potẽtíã maieſtatís, índe exaſperãtís pertínacíã íníq̃tatís, nónne repente ſubíntraret deſperatío, níſí mediatorís deí & hoím hoís Ieſu Xp̃í íncarnatío ſuccurreret & paſſío?
Supueníentíbꝰ autẽ ſeculí tríbulatíonibꝰ, & ímpugnatíonibꝰ dæmonís, & eleuatís ín planítíæ mẽtís tuæ tẽtatíonũ procellís, nónne paſſíonibꝰ huíꝰ tpís ſuccũberes, níſí futuræ gloríæ ſpes ſubleuaret? Sícut ergo apud humanítatem Xp̃í habes merita de qbꝰ cõfidẽs deſperare nõ poſſís, ita apud diuínitatẽ ſunt præmía de quorũ expectatiõe poſſís ín tríbulationibꝰ nõ ſolũ reſpírare, ſed & gloríarí, qa nímírum fecít nobíſcũ míam ſuam, nõ ſolũ remíttẽs debíta, ſed etiã ꝓmíttẽs præmía. Quíd retríbuã dño pro oíbꝰ q̃ retríbuít míhí? Pro oíbꝰ qdem q̃ mihí ad conuerſionẽ meã; tríbuít. In ípſa cõuerſione mea corpus meũ & anímã meam retríbuít, ímo reddídít, ímo me pígritãte & renítente ípſe à me extorſít. Ecce aũt pro oíbus quæ ab ínítío cõuerſionís meæ mihí tríbuít, cõpunctionẽ uídelícet lachrymarũ deuotionem meditationum, conſolationẽ ín laboríbus.

delectationem in meditationib⁹,pro his,in quā& innume
ris alijs bñficijs qd ei rusum retribuā? Qui totū dedit ,qd
ulterius impēdere habeo? Calicē salutatis accipiam,& no
mē dñi inuocabo. Quid est calicē accipiā? Anima mea de
Ibidem. siderabit te in nocte:sed & spūs me⁹ in p̄cordijs meis. No
men tuū & memoriale tuū in desiderio animæ. Nomē sal
Esai.26. uatoris meis fratres mei,carnis meæ,sanguinis mei ,nomē
à seculis abscōditū,sed in fine seculorū reuelatū:nomē mi
Ibidem. rabile,nomē ineffabile:nomē inæstimabile:imo eo mirabi
lius,quo inæstimabili⁹ :eo magis gratū q̄ gratuitū. Hoc
īquā nomē nō iā uiuēte me labijs meis laudabo,sed iā nō
uiuēte me,uiuēte uerò ī me Xp̄o,sicut adipe& pīguedine
repleat aia mea,ut nō solū exterioríb⁹,sed & interioribus
labijs inuocē nomē dñi. Quicūq; em̄ nō uocauerit,sed in
uocauerit nomē dñi,saluus erit. Non solū autē nomē,sed
& memoriale passiōis ei⁹ semp sit in desiderio aīæ meæ,ut
passiōis ei⁹ particeps efficiar:siquo mō agnoscere potero
sicut & agnit⁹ sum. Sic ergo calicē ei⁹ accipiā,qa monumē
Iohel.2. ta passiōis suæ intra aīæ meæ sinū,intra memoriæ meæ cel
las semp reuoluā. Aspiciā regē Salomonē in diademate q̄
coronauit eū mater sua. Aspiciā eū ligatū,flagellatū ,con
Num.12 sputū,saturatū opprobrijs,clauisq; cōfixū. Aspiciā in hu
ius deserto exilij serpentē æneū sup columnā crucis exal
tatū,ut serpētes q me mordēt moriant,qa null⁹ qui credit
in eū pibit:sed habebit uitā æternā. Hæc & alia patientis
& moriētis dñi mei memorialia,memoriæ meæ arctius cō
mēdabo,& ad os cogitatiōis reuocās,ruminābo diutius,
ut impinguer deuoti⁹. Hæc īquā crucis & passiōis ei⁹ in
signia sint p̄ntia,ut leua ei⁹ dilectiōis(q̄ nemo unquā ma
iorē habuit)sit sub capite meo , ne uidelicet mens mea ad
carnalia incurueat desideria,donec dextera diuinitatis ei⁹
amplexet me,ut absorbeat hoc quod mortale est à uita:&
1.Cor.5. mortale hoc īmortalitatē,& corruptibile hoc īduat īcor
ruptionē. Leuā in hoc loco hūanitatē ei⁹ accipio,in q̄ no
bis exhibuit charitatē ut dixim⁹,q̄ nemo maiorem habet,
ponēs aīam suā etiā p̄ inimicis.suis. Dextera est diuinitas,
Psal.16. qua desidero amplexari & circūdari. Tūc em̄ satiabor ,in
Psal.5. quit,cū apparuerit gl'ia tua , &adiplebis me lætitia cū uul
tu tuo:qa delectatiōes in dextera tua usq; in finē . Cæterū
quātū dextera finistræ p̄cellit, quātū uidelicet æterna ca
ducis,īcorruptibilia corruptibilib⁹,īmortalia mortalib⁹,
tm̄ necesse est p̄cellere charitatē quā nobis exhibitur⁹ est
in gl'ia suæ diuinitatis,charitati quā nobis exhibuit in mi
seria suæ hūanitatis. Hāc em̄ & oculus uidit,& auris audi
uit,& in cor hois ascēdit,nō quā p̄parauit diligētibus se.
Quæ tm̄ est illa charitas? Audi. Licet maiorē hac dilectio
nē nemo habet ut aiam suā ponat qs p amicis suis , ipse tm̄
suā posuit p inimicis. Cū em̄ adhuc inimici essem⁹,recōci
liauit nos deo in sanguine suo. Si hoc fecit hō,quid faciet
de⁹? Si hoc fecit pauper,quid faciet diues? Si hoc fecit p
inimicis,qd faciet pro amicis? Si hoc fecit in uia,qd faciet
in p̄tria? Si hoc fecit ī exilio,quid faciet in palatio? Si hoc
fecit in terra,ubi sui eum nō receperunt : qd faciet in cælo
ubi ei oēs obediūt? Si q̄nq; suggestionib⁹ diaboli,uel im
portunis carnis nr̄æ clamoribus ad curā carnis in deside
rijs peragēda reuocemur,anxietates Xp̄i,crucisq; suppli
ciū ponamus præ oculis,& cōfestim ipsa nos docebit ex
Gala.6. perietia qd senserit apl's cū dixit: Verbū crucis his q saluī
fiunt uirtus dei est. Et mihi absit gloriari nisi in cruce dñi
nr̄i Iesu Xp̄i. Quare? Quia sicut fluit cera à facie ignis,sic
pereūt oēs immūditiæ à facie crucis. Dei siquidē infirmi
1.Corī.1. tas,nr̄a est fortitudo,& in stultitia eius facti sumus sapien
Ioan.1. tes. Quia em̄ mūdus nō cognouit in sapiētia deū, placuit
deo per stultitiā p̄dicationis saluos facere credentes. Ver
bū caro factū est,& habitauit in nobis. Caro factus est car
nalib⁹,sicut spūs angelicis spiritib⁹. Agnoscat eū caro in
carne:hō in hoie. Agnoscat inquā & imitet,ut eū uidere
mereat in maiestate,qa per humilitatē pertinget ad sublī
mitatē. Si em̄ cōparimur,& cōregnabim⁹: si cōmorimur,
Rom.8. & cōuiuemus. Anoscamus eum inquā fm carnem, donec
2.Tim.2 calcatis motib⁹ carnis,& oībus extinctis uel deuictis car
nalibus desideriis possimus dicere cū apl'o. Et si cognouī- 2.Cor.8
mus eū fm carnē,sed iam nō nouim⁹. Licet em̄ gloriosum
sit uidere uel in memoria habere etiā fm carnē speciosum
forma præ filijs hoim, magis tm̄ proponit nobis caro eius
ad medelā quàm ad gloriā,ad necessitatem quàm ad beati
tudinē. Altera siqdem collata est beatitudo animæ:cui ni- Nota.
hil creatū sufficere pōt,etiā si cum terra cælum possideret.
Nec satiari pōt eius cupiditas donec eū habeat cui⁹ ima
go est,q̄ solus pōt implere angulos cupiditatis suæ. Sicut
aūt mediator noster duas naturas , hūanitatē uidelicet &
diuinitatē cōiunxit in una p̄sona,ita singula ei⁹ opera ad
hāc siue illā necesse est ptinere naturā. Ad hāc siquidē mi
seria,sed ad illam pertinet potētia. Quicqd ergo miseriæ
passus est:ex hoie cōtraxit. Quicqd potēter operat⁹ est, à
patre habuit. Humanitate igit & diuinitate altrinsec⁹ po
sitis,duo habes media,passionē,& resurrectionem. Illa est
miæ & miseriæ,ista est potentiæ. Vis annunciari inter pē
nas collūbæ.i.inter p̄fectos sanctæ eccl'iæ,quorū uidelicet
exēplo infirmi roborant,de p̄ssi subleuātur? Dormias ne
cesse est inter medios cleros.i.inter passionē & resurrectio
nem,hinc stipat⁹ fructibus,hinc fulcitus floribus. Fruct⁹
ad passionē,flores ad resurrectionē pertinent. Quæ semi- Gala.6.
nauerit hō,hæc & metet. Qui seminat in carne , de carne Ibidem.
metet corruptionē. Seminauit uetus hō in carne,messuit,
postmodū corruptionē. Quāt Passionem Xp̄i. Nisi em̄ ue
tus hō trāsgrederet,nouus nō pateret. O profundum &
inscrutabile redēptionis nostræ cōsiliū. Vere diligētibus
deū oīa cooperant in bonū. Dñe Iesu Xp̄e,si inobedientia Rom.8.
Adæ coopata est nobis in bonū,& tm̄ tam̄q; mirificū bo
nū ut tu fieres corruptibilis,tua obediētia in quod bonū
nobis cooperabitur. Profectò ut hō fiat īcorruptibilis. Si
seminātes in carne,tuā messuimus corruptionē:seminātes
in spiritu,nostrā metemus incorruptionē. Omniū ergo tē
porū quæ sub cōuersatione ueteris hois transegimus,fru
ctus noster est passio Xp̄i,cui debem⁹ cōfiguratī ,mortifi
catione eius circunferentes in carne nr̄a mortali. Vñ sicut
ab initio cōuersationis,ita ab initio p̄dicationis suæ ,ppo Math.4
suit nobis pnīam. Agite,īqt,pnīam,'q̄m̄ appropinquabit
regnū cælorū. Magnā refectionē senserat,q de fructu pœ- Psal.41.
nitētiæ dicebat: Fuerūt mihi lachrymæ meæ panes die ac Psal.79.
nocte. Et alibi. Cibabis nos pane lachrymarū, & potū da- Psal.59.
bis nobis in lachrymis in mēsura. Et iterū. Potasti nos uī
no cōpunctionis. Quare ergo nō dixerim pnīam messem
uel fructū,q̄ panis uocatur & uinum? Fructus iste amarus
est,sed salubris:qa pnīa amara est quidē ad tolerandum,sa
luberrima aūt ad cōualescēdū. Proinde fidelis aīa quæ re
tro sunt obliuisci desiderans,& ad anteriora extendi, his
fructib⁹ stipari & roborari desideret,qu aten⁹ ipsis inter
positis ad secularia desideria carnisq; illicebras nō possit
reflecti. Sicut aūt tp̄alitatem uetustatis nostræ recolentes
finē eius & fructū habemus pnīam:ita æternitatē nouita
tis nostræ meditādo p̄currentes, quandā gaudiorū senti
mus fragrantiā:quæ merito floríb⁹ cōparat,qa uiso flore Rom.8.
spes fructus concipit,sicut & p horū prægustationē gau
diorū certius animamur ad expectationē futurorū. Quod
em̄ nō uidemus speram⁹:unde & per patiētiā expectam⁹.
Tpis ergo p̄teriri fruct⁹ est cōpunctio: æui futuri flos est
deuotio. Dormias ergo necesse est inter medios cleros ,id
est inter passionē & resurrectionē,inter fructū & florē ,in- 1.Cor.7.
ter cōpunctionē & deuotionem. Qui sunt qui dormiunt? 2.Cor.6
Qui flent tanquā non flentes,q̄ gaudēt tāquā nō gauden 1.Petri.5
tes,qui utūtur hoc mūdo tanquā nō utātur:q̄ ut seducto-
res & ueraces:sicut qui ignoti & cogniti:per ignominiā
& bonā famā,tā,p'pera quàm aduersa huius uitæ trāseunt
acsi non sentiant. Beatus siqdē ppl's cui etiā in hoc mūdo
relictus est sabbatismus. Qui dormit,expositus est,nullam
sui curā gerens,& tm̄ quiescit. Ita & nos oēm solicitudinē
nr̄am in eū proficientes,tā in aduersis quā in prosperis ex
ponamur,tā p plana quàm per aspera ducatui illi⁹ congra
tulātes,qui ideo īclinauit cælos & descendit,ut reduceret
nos in uiam rectam,ut de loco peregrinationis, iremus in
ciuitatem

ciuitatē habitatiōis. Si hæc uia ardua est & stricta, ne desicias, qa eo tutior & rectior est. Porrò præuius tuus fortis & pius est, paratus utiq; in defectu tuo, te sacris in humeris collocare, & te portare ad gregē, qa qui dux & dñs tu⁹ est, ipse etiā & asinus tuus est. Iachar asinus fortis, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Ipse dorsum nostrū cui imponant onera cæteris mēbris iportabilia, sicut & hœdeus noster emissari⁹ ipe est, cui imposita sunt pcta nra, qa uerè languores nros ipse tulit, & dolores nros ipse portauit. Hinc ergo in memoriā reuoluentes passionē Xpi, oia blandimēta mundi ut stercora reputemus, ut passionibus Xpi cōformemur: inde spe tenētes firmiter gloriā resurrectionis, ne deficiam⁹ sed gliemur in tribulationibus, quia passiones huius tpis cōdignæ nō sunt ad futurā gloriā q̄ reuelabit in nobis. Ager ergo paupertatis merito plenus dicit, quē simul & uer decorat floribus, & autūnus replet fructib⁹. Cui merito pr cōparat filiū suū dicēs: Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni. In quo nimirū ois perfectio paupertatis, & uirtutū plenitudo supabūdauit, ita ut de plenitudine ei⁹ oēs accip̄erem⁹. Cum em̄ dives esset, propter nos factus est egenus, ut illi⁹ ditaremur inopia. Ager iste aquis irriguus, floribus redolēs, & abūdās fructibus, thesaurū habet in se absconditum, uidelicet continētiam carnis. Preciosus siqdē thesaurus est possidere uas suū in sanctificatiōe & honore, nō in passione desiderij, sicut gētes q̄ ignorāt deum. Noli q̄rere thesaurū hūc inter spinas & tribulos secularis illecebræ, nec in siluis ruditatis antiquæ. Non em̄ in silua, sed in agro absconditus est. Quæras in agro ubi saturant ligna cāpi, & ubi passeres nidificant, id est ubi incōtinentes resipiscūt, dignos pniæ fructus faciētes, prolē giguūt, non sibi tm̄, sed & alijs pficiētes. Cōtinētiā tibi credas necessariā, ut spūssanctus fiat in te fons aq̄ salientis in uitā æternā. Aqua nō sursum salit, sed dēsursum necesse est ut ueniat. Oē datū optimū & oē donū perfectum dēsursum est, descēdēs à patre luminū. Ergo quod sallit in utā æternā, à uita æterna pfectò descēdit. Vñ licet aqua désursum ueniat, nisi cōtinētē & integrū habeat cōductū, sursum nō redit sed diffluit. Descēdit ī te spūssctūs, uiuificauit aiam tuā, ut in te saliat in uitā æternā. Cōtinēs necesse est ut sic corpus tuū, quatenus obtures aures tuas ne audias sanguinē: & claudas oculos tuos ne uideas malū, ne gīa de superis tibi collata, per minus circunspectos sensus tuos foris effluat, spū tuo diffuso in uanitates & insanias falsas. Nota aliud esse cōtinētem, aliud castū. Luxuriosus & castus sibi repugnāt. Luxuriosi est motus sentire & motibus cōsentire. Casti est nec motus sentire, nec motibus consentire. Cōtinēs est in medio utrobiq; sumēs participiū, cum altero cōe habēs motus sentire, cū altero motibus nō cōsentire. Iste existēs in medio domus: deorsum luxuriosa, sursum uerò collatus pudico. Et si nō in mundi tia cordis perābulat, tm̄ in innocētia cordis decātat mīam & iudiciū. Iudiciū, q̄ motus sentiat: mīam q̄ motibus nō consentiat. Iste nolēs dimittere angelum magni cōsilij incipiente aurora nouæ lucis, sed petens obnixe benedictionem perseuerantiæ, etsi non oīno priuari, claudicare tamē meretur altero pede. Qui sunt duo pedes? Motus sentire & motibus consentire. Illud est naturale, istud est crimināle. Licet ergo nondum ignorare possit prauos motus desideriorum, sed adhuc in ipso uigeat pes iste: per gratiam tamē supernæ benedictionis ita eneruatur in ipso pes consensus, quatenus etsi ipse trahat, ipsi tamen inīti nō possit. Non est omnino sine eo, quia cum repentina cogitatione concurrit multoties quædam delectatio, quæ tamen cùm sentitur, gemitum magis quàm cōsensum extorquet. ¶ Inuento huiusmodi thesauro in agro paupertatis, ut in tuā thesaurus redigatur possessionem, uade & uende omnia quæ habes, & eme agrū illum. Quid est uēde omnia quæ habes? Abrenuncia omnibus quæ possides, exiens ad Iesum extra castra, ut portes improperium crucis eius, quatenus tantæ humilitatis merito de nemore exiens in quo inuolute sunt semitæ impiorū (qui in circuitu ambulāt) agrum quem prædiximus possideas, in quo abiectis occupationibus curriscq; secularibus, corpore cōposito, & corde dilatato, curras alacer uiam mandatorum dei: quæ qui dem desiderabilia sunt & dulciora super mel & fauū. Qua re? Quia in custodiendis illis retributio multa. Planè multa, quia custodientibus ea debetur uita æterna. Vnde ueritas. Si uis, inquit, uenire ad uitam, serua mādata. In hoc gradu cōtinentiæ in quo refrenas quod delectat, & quod non delectat operaris, magna tibi incumbit tribulatio, qa dum uoluntati tuæ repugnat ratio, bellum geritur intestinum. Noli ergo torpere, sed leues oculos tuos ad eum qui habitat in cælis, à quo ueniet tibi auxilium ut non solum permaneas, sed etiam glorieris in tribulationibus. Quod tm̄ aliter non fit, nisi tibi sapiat deus. Quæras ergo necesse est sapientiam per quàm tibi sapiat deus, & mundus desipiat: quæ per preciosam signatur margaritā, quàm qui inuenit homo uadit & uendit uniuersa quæ habet, & emit eam. Vtinā gustares & sentires quàm dulcis est dominus. Vtinā gustares panē qui de cælo descēdit, habentē omne delectamētū & suauitatē saporis. Profectò si qd haberes, uēderes, & cōparares eā. Quid tm̄ habes uendere, qui oīa quæ possidebas uēdidisti propter agrū paupertatis coparandum, in quo thesaurū inueneras continentiæ? ¶ Vide ne fortè duplex sit possessio tua, una interior, altera exterior. Exterior est secularis facultas, interior est ppria uolū tas. Secularibus facultatibus abrenunciasti, exiens ad Iesum extra castra huius seculi, adhuc tm̄ rudis, & uetustatis tuæ renebris obuolutus, propriæ uolūtatis tuæ uitiū nō intellexeras: quæ profectò non relinquitur quoties fit exterior abrenunciatio. Citius em̄ & leuius relinquit facultas, quàm cupiditas amittatur. Vnde dñs non quoscunq; pauperes, sed pauperes spiritu dicit esse beatos. Qui sunt illi? Non omnes utiq; qui habent, sed qui amant paupertatem. Parum ergo omnino, imo nihil pdest exterior abrenunciatio sine interiori uel comitante, uel subsequente. Propria siquidem uoluntas deum impugnat, & aduersus eum extollitur. Ipsa est quæ paradisum spoliat, & ditat infernū: quæ sanguinem Xpi euacuat, & ditiōi diaboli subiugat mundū. Vide qualiter propria uolūtas aduersetur deo. Nemo pōt duobus dominis seruire. Nō poteris obedire simul & diuinæ & propriæ uolūtati. Si em̄ uoluntas tua uolūtati diuinæ cōcordat, iā non propria uolūtas est, sed cōmunis: non tantum est hominis, sed hominis & dei. Cæterum uoluntati dei ex debito creationis tuæ necessario es obnoxius. Quare? Quia sola uoluntas dei certa est, quare creauerit & creauerit te deus, sicut ait apostolus Iacobus. Volūtariè genuit nos uerbo ueritatis. Facis qd debes dum obedis, ei. Debitum etiā uirtutis pensum fideliter persoluis, dum eius uoluntatē & habes in desiderio, & seruas in obsequio. Ecce aūt fallēte diabolo & sensibus tuis seculo lenocinante, ad ea q̄ foris sunt curiose egredéris ad quorū delectationē dū ppriæ uolūtatis attraheris cōcupiscētia, quodāmodo abrenūcias deo, ac si abnegās diceres: Hucusq; te colui, uoluntatē tuā feci, sed nullam ī me deinceps habeas fiduciā, quia alij dño seruire fidemq; seruare proposui. Ecce ppriæ uoluntatis iniquitate abnegasti deū tuū: sed necdū sufficit tibi ipsa negatio: quinimo impudētissim⁹ pdo subsequēter effect⁹, in possessiōes eius uiolēter debacharis, tā alimētis quàm indumētis quæ præparauit nō cōtēptoribus, sed seruitorib⁹ suis, ad tātæ maiestatis iniuriā impudēter abutēs. Si in monasterio es: nihil comedis, nihil bibis, nullo induēris quod prius nō auferas: dumq; de sacrario uictualia rapis, latrocinio sacrilegium iungis: accedis tm̄ ad altare: & dñicum corp⁹ & sanguinē tractans nihil in te crimināle reperis: qui (si ueritas subtiliter indagat) deū negasse conuinceris, ac latro probaris: ac sacrilegus. Sequitur tertiū quod grauissimū est: quē abnegasti, quē deprædatus es, ad ultimū molíris occidere, permanēs em̄ ī iniqtate tua, pctm̄ tuū uis esse impunitū, in quo deū uis esse iniustū. Exigit em̄ iustitia eius, ut unicuiq; reddat sm̄ opera sua. Qui em̄ deū uult esse iniu-

Geñ. 49 Psal. 67 Esai. 53 Rom. 8 Geñ. 27 Ioan. 1 2. Cor. 8 1. The. 4 Psal. 103 Iacobi. 1 Esai. 33 Geñ. 32 Psal. 11 Psal. 18 Ibidem. Matt. 19 Sapi. 16 Deuitio propriæ uoluntatis. Matt. 5 Matt. 6 Iacobi. 1 Rom. 2

ſtū,uult deū nō eſſe deū.Et q̄ deſiderat non eſſe deū,nónne quātū in eo eſt ipſe deū occidit? Proinde q̄ uendidiſti exteriorē poſſeſſionē tuā,ut abſcōditū in agro regularis diſciplinæ theſaurū cōtinētiæ emeres,uade & uēde interiorē proprietatē,longe ꝑfectiorē grauioręd relinquendū & oīno perniciosam ad retinēdū,ut p̄ciosam margarítam ſapientiæ cōpares:quā q̄ inuenit,beat⁹ ſi tenuerit eā. Vis
Eccli.1. eā habere? Serua mādata.Sic em̄ ſcriptū eſt.Cōcupiſti ſapientiā?ſerua mandata,& dn̄s dabit illa tibi.Impē de igit̄ obedientiā,& recipies ſapientiā. Quomodo em̄ poſſum⁹ deo placere,aut ipſe nobis ſapere,ſi eius mādatis cōtem-
Mat.19. pſerim⁹ obediret? Vnde interrogāti in euāgelio adoleſcēti,diuina cōtinuo mādata proponit ſeruāda, oſtēdens in nobis faciendā eſſe ei⁹ uolūtatem à quo æternā ſperamus
Math.7. retributionem.Propter q̄d dicit.Nō oīs q̄ dicit mihi dn̄e
Lucæ.6. dn̄e,ītrabit in regnum cælorū.Et alibi. Quid uocatis me dn̄e dn̄e,& nō facitis quæ dico? ¶Hoc ordine debes progredi.Cōtinere nō potes in ſeculo? fuge ſeculū,& appre hēde diſciplinā,ubi ꝑfecto inueniescōtinentiā.Iugulatis poſtmodū p̄ cōfeſſionē carnalib⁹ deſideriis,de uitiis aiæ poteris liberius iudicare,de quorū radicibus flagitiorū pullulant furculi,& in perfectū turpitudinis corp⁹ excre
Ephe.6. ſcūt.Hæc aiæ uitia,ſpiritualia neqtiæ uocat apoſtol⁹, q̄ parū diſcernere poteras dum carnalib⁹ occupabaris deſiderijs,& in eis quæ foris ſunt delectabaris.Poſtquā ergo exteriorē delectationēamiſeris,niſi ſenſeris interiorē,diu ſtare non poteris.Quæ eſt illa? Viſitatio ſancti ſpūs.Hāc tibi auferri inueniesper propria uoluntatē.Vēde eā,man datis dei diligēter obediēdo, & pro ea inuenies uitā æter
Mat.19. nā.Dicit em̄ ueritas.Si uis ad uitā uenire,ſerua mandata. Ecce habes continentiā,quā cotpus tuū poſſideas in ſanctificationē:habes ſapientiā qua deo placeasin deuotiōe. Habes aliquid tibi,habes aliquid deo,ſed qd habes pro-
2.Cor.5. ximo? Quid eſt quod dicit apl's? Siue ſobrij ſumus uobis ſiue excedimusdeo? Quib⁹ loquitur? Proximo loquitur. Qui ergo exceſſum ſuū dat deo,ſobrietatē ſuā ꝓximo,qd
1.Cor.13. ſibi retinet. Charitas nō q̄rit quæ ſua ſunt. Quare? Quia non eſt egena,& habet,& ſuperabundat. Ita & tu neceſſe
Rom.12. eſt habeas aliquid ad opus proximi,ut probes quæ ſit uoluntas dei bona& beneplacens & ꝑfecta.Probas in te uoluntatē dei bonā per cōtinētiā, bn̄placentē per ſapientiā, reſtat ut ꝓbes perfectā per mīam,q̄ quidē ſignificat per ſa
Matt.13. genā miſſam in mare,& ex omni genere piſciū cōgregantē.Sagena ſiqdē miæ,per mare fraternæ charitatis trahit & bonos & malos piſces.i.tā amaras quàm dulces affectiones cōtrahit,oībus ſe cōformās,& oīm in ſe tam aduerſa quàm ꝓſpera traſciēs:flens cum flentib⁹, gaudēs cū gaudentib⁹:q̄ tandē uenīēs ad litt⁹:qñ uidelicet de ſeruitute corpis huiꝰ liberabit in libertatē gloriæ filiorū dei,q̄cqd amarū,qcqd triſte,quicqd aduerſum eſt,deſtruet & exuet: cui nimirū erit lætitia,& lux lucebit ꝓpetua. Q? cōgregatiōnē mare dixerim,non tibi uideat abſurdū:quæ nimirū flante aura tētationis,procellis turbationū multotíes eli-
ditur.In qua ſunt quāplures q̄ aſcēdūt uſq; ad cælos p̄ſu
Pſal.106 mendo,& deſcēdūt uſq; ad abyſſos deſperādo :quorū aia in ipſis tabeſcēte turbat & mouētur ſicut ebrij,& omni
Pſal.92. ſapiētia(imo cōſciētia)eorū deuorat. Sed licet mirabiles elationes maris,mirabilis tn̄ in altis dn̄s:quia etſi q̄ñq; in naui dormire ſuſtineat,nouit tn̄ ſurgere in tpe opportuno,& eo imperāte fluctib⁹ & mari,redit tranquillitas magna. ¶Ad inueniēdos fines ſapiētiæ(ut propoſuim⁹) tres poſuimus parabolas euangelicas,easq; prout domin⁹ dedit expoſuimus:primam de theſauro,ſecundā de margaritis,tertiam de ſagena. Iam uerò deuicta tante caliginis denſitate,patet quomodo ſapiētia attingat à fine uſq; ad finem fortiter.Sane ſm̄ q̄ proceſſimus,ſapientia quaſi medium locū tenet,habēs hinc cōtinentiā, inde miſericordiam. Attingit autem modo ad iſtam,modo ad illam,fortitudinem utriq; miniſtrans.Luxuria ſiquidē impugnat cōtinētiā,auaritiā miſericordiā.Luxuria flagitiū eſt,auaritia ſpiritualis nequitia.Vnde illud uitiū corporis,iſtud animæ.Vide quia nullū eſt p̄cm̄ quod ita inquinet corp⁹ ſicut luxuria.Omne em̄ p̄cm̄ quod fecerit hō,extra corpus ſuū eſt:qui aūt fornicatur,in corpus ſuū peccat.Simíliter ſuper omne p̄cm̄ auaritia inquinat aiam.Vñ & ídolorū ſeruitus dicitur.Incuruat em̄ ad infirma & egena elemēta aiam,quæ ſoli creatori ſubiecta,cæteris rebus debe
ret preeſſe.Qui ergo perſeuerāt in cōtinētia, aſſultus ſen
tiunt luxuriæ,ſed apud ſapiētiā fortitudinē, inueniunt reſiſtendi.Per hoc em̄ q̄ eis ſapit de⁹,& guſtare q̄ñq; merētur quàm dulcis eſt dn̄s,illā infeliciſſimā & fœtētiſſimam dulcedinē luxuriæ reſpuunt,& apud eum inueniunt refrigerium,cuius apud ſe habent deſiderum.Similiter auaritia ſubuertere nititur miſericordiā,& quaſi ſub ſpecie boni res monaſterij prohibet uendere pro neceſſitatibus infirmorum,ac ſi corruere debeat monaſterium ſi cura ſuſcipiatur infirmorū. Sed quibus ſapit deus,non adeò ſapit terrena ſubſtantia,quin infirmis compatiantur. Auaritia aūt dum ingerit ſuperfluitates,uult neceſſitates reſecare: ſed ſagena miſericordiæ quæ fit ex filis cōpaſſionis,& impendit charitatē in neceſſitatib⁹ inueniēdis,& habet diſcretionē in ſuperfluitatibus reiciendis.Dat itaq; ſapientia uirtutem & fortitudinem plebi ſuæ,uirtutē cōtra auaritiam,fortitudinē contra luxuriam,& tn̄ inter tot pertur
batiōes & inter tot anguſtias diſponit ut diligentib⁹ deū
omnia cooperentur in bonum. Amen.

Colſ.3.

Rom.8.

Lectio ſancti euangelij ſecundū. Mattheum.

IN illo tpe dixit Ieſus diſcipulis ſuis parabolā hāc. Simile eſt regnū cælorū decē uirginibus,q̄ accipiētes lāpades ſuas exierunt obuiam ſponſo & ſponſæ. Et reliqua.

Mat.15.

Homœlia.

SPonſus Chriſtus eſt,ad cuiꝰ uocem q̄ amicꝰ eſt ſtat,& audit,& gaudio gaudet ꝓpter uocē ſpōſi. Huicnos deſpōdit apl's,q̄ ait: Deſpōdi uos
2.Co.11. uni uiro uirginē caſtam exhibere Xp̄o Timeo autē q̄ nō poſſit hoc facere q̄d ſpoſpōdit.i.animā noſtrā exhibere Xp̄o uirginē,& uirginē caſtam. Caſtā addit,qa ſunt q̄dā v̄ginēs corpore,q̄ cogitatione fornicaria deuirginantur & ſuaueolentē uirginitatis florē,libidinoſæ affectiōis putore cōtaminat.Et hæ q̄dā fatuis quinq; uirginibus deſignantur,quas nō rectæ intētionis affectus inſatuat.Virgo Xp̄s eſt,& uirginis filius,& uirginē cōiugē uult habere. Tu ſi habes angelicā(plus dico uobis) Xp̄i matriſq; ſuæ gr̄am,hilareſce,tripudia,& in amplexꝰ Xp̄i
Canti.1. feſtinabūda geſtiēs illud amatoriū clama ſuſpirans. Oſculetur me oſculo oris ſui. Sponſa ergo es Ieſu Xp̄i,ſed hoc tuum nomē diligenter attende. Sponſæ uel ſponſi nomē ab eo q̄d eſt ſpondere,gramatici deriuāt. Dicunt aūt ſpōſus & ſponſa,qa ſe ſibi alterutrum ſpōdēt, ut nec ille nec illa alteri nubat. Porrò inter diē deſpōſationis huiꝰ interponitur aliq̄n breue ſpatiū,aliq̄n & ꝓductū,& tn̄ definita ac denoīata eſt dies qua debeāt cōuenire:q̄d qdē ſapiēter atq; utiliter ſtatutū eſt,ut interim mutuꝰ amor augeatur & cieſcat,& impatiens deſideriū cupitæ copulæ quo amplius deferf,igneſcat.Et quia iuxta Saluſtiū:cupiēti animæ nihil ſatis feſtinatur,diem dictarum nuptiarū propera
rantius eſſe deſiderēt.Sic Iacob pro Rachel ſeptēnium à
Geñ.29. die deſponſationis labore deſudat,cubat ſub dio,gelu alget,ſolibus uritur,nec tanti ac tam diuturni laboris amator uehemens cedit iniuriæ.Quorſum aūt iſta? Vt & tu ſi iam ſpōſa.Xp̄i es,ardeas amor,cæſtues deſiderio,anheles ſuſpirijs,dum tardat dies copulæ cōcupitæ. Ait quidam. Palleat omnis amās:ut pallor & macies ſint amoris ſigna certiſſima.Quid tibi cum lautioribus epulis? Quid tibi cū uino? Non eſt hoc monachorū.Epulēt ſplēdide ciues Babyloniſ.Si te uiderit ob amorē ſuum ſpōſus marceſcore,ſi palleſcere,ſi caleſcere impatienti deſiderio,accelerabit copulæ diem,offeret oſcula,iūget amplexꝰ. O lætam diem nuptiarum.O felicem ſponſam tali cōiugio.Carpe oſcula ô beata ſponſa,iunge amplexus,canta. Ecce quod cōcupiui iam uideo:quod amaui iam teneo:ipſi ſum iuncta in cælis,quem in terris poſita tota deuotione dilexi.

Simile

Símile eſt regnũ cælorũ decem uírgínibus, quas rex cælo
rum ſi ſibi cum lãpadíbus luminoſis occurrerínt, ín íllum
cæleſtẽ thalamũ íntra aſylũ cubículí íntroducet. Sed qd
facím⁹, quía quínq; ſunt fatuæ, & quínq; prudẽtes? Puto
aũt q; & plures, & prudẽtíũ numerũ longe ſuperet multi-
plícitas fatuarũ: cæterũ oẽs acceptís lampadíbus exíerũt
obuíam ſponſo & ſponſæ. Exíerũt. Vnde exíerunt? Planè
Eſaí.52. de ſubſtantía & ſeculari cõuerſatíone, ſuxta íllud. Recedí
Genſ.12. te, exíte índe, & ímũdũ ne tetígerítis. Audít & Abrahã:
Gene.19. Exí de terra tua, & de cognatíone tua, & de domo patrís
tuí. Loth quoq; de Sodomís exíre præcípit, & retroſpí-
cere, phíbetur, ne pariter cum Sodomítís ardẽtíb⁹ ínuol-
Ibídem. uatur ícnẽdíjs. Sed quíd díxit ad angelum. Eſt cíuítas híc
ſuxta, ad quam poſſum cõfugere, parua: & ſaluabor ín ea.
Nunquíd nõ modícũ eſt, & uíuet aía mea? Cíuítas parua
& ſuxta, íd eſt non longe à ſeculo ín qua Loth ardente So
doma ſaluatur, monaſteríũ eſt. Nunquíd non modica eſt
reſpectu íllíus, mũdí latítudínem occupans, populoſa ual
de & malítíoſa, cupídítatís & líbídínís flagrat íncendíos?
Exímus índe, & ad paruã cíuítatẽ quæ ſuxta eſt confugí-
mus, ardẽtẽ cũ cíuíb⁹ ſuís. Sodomã relínquentes. Salua-
bor, ínquít, ín ea. Planè ſaluabítur ín cíuítatula íſta, ſí nõ
reſpexerímus retro, ſí flãmãtís. Sodomæ (quæ ſuxta ſuſte
ardet) non nos apprehẽderínt, non nos íncẽderínt fauíl-
læ caducæ. De hac Sodoma exíerũt uírgínes obuíã ſpõ-
ſo & ſpõſæ, longe eñ eſt à uírgínibus flamma Sodomorũ.
Exíerũt aũt cũ lãpadíbus, lumbos habẽtes præcíngctos: &
lucernas ín manib⁹ ardẽtes, ut & caſtítatís ſíngulũ aſtrín
gatur ín corpore, & ad utílítatẽ proxímí, & gloríã patrís,
lux exẽplí clareat ín operatíone. Sic Gedeo ín lagũculís
Iudíc.7. lampades occultãs, ſed ín hora certamínís fractís uaſculís
demonſtrans, repentína luce hoſtes terruít, & uertít ín fu
gã. Terrẽt eñ príncípes tenebrarũ uíſa luce bonorũ ope-
rũ, qa ſtare ante lucẽ tenebræ nõ pñt. Prudẽtes eñ uírgí-
nes acceperũt oleũ ín uaſís ſuís cũ lampadíbus. Víde pru
dentíã uírgínũ íſtarum, ſcíebat noctem fore productam &
neſcíentes qua hora noctís ſponſus ueníret, non contẽtæ
oleo lampadum, etíam ín uaſís oleum ſumũt: ut ſí fortè íl-
lud quod erat ín lampadíbus adnihílaretur & deficeret,
de eo quod ín uaſís repoſuerant ad cuſtodíã lumínís, lam
pades ímplerent. Oleum ín lampade, eſt opus bonũ ín ma
nífeſtatíone, ſed dum uídetur à proxímís clarítas operís,
dum mírãtur & laudant, extollítur plerũq; & aſſurgít ela
tus anímus operãtís: & dum ín ſe & nõ ín dño gloríatur,
lumen lampadís adnullatur, & carẽs fomẽto cõgruo lam
pas quæ corã hoíbus clare lucet, corã dño tenebraſ. Pru
dẽtes uerò uírgínes præter oleũ quod ín lampadíbus ha
bent: oleum alíud ín uaſís reponũt, quía nímírum ſanctæ
anímæ dum ſponſí ſuí præſtolãtur aduentũ, dum toto de
ſíderío eí clamãt quotídíe: aduenía t regnũ tuũ, præter íl
la opa quæ proxímís lucent ad dei gloríam & uídenſ, alí-
qua ín occulto (ubí ſolus pater uídet) opera faciunt, ut ſí
fortè ílla quæ conſpícua & clara ſunt, flatus laudís huma
næ extíngerít, oleum occultæ conſcíentíæ ſuffrageſ. Hæc
eſt gloría fílíæ regís ab íntus, dum plus de oleo quod ín
uaſís cõſcíẽtíæ díluceſcít, quàm de eo quod lucet déforís
gloríatur, perjſſe æſtímat omne quod cernítur, nec íd dí-
gnum íudícat remuneratíone, quod fauores hoím proſe-
quuntur. Latẽter ígítur quæ præualet operaſ, petít ſecre
tum, oratíonib⁹ pulſat cælũ, fundít lachrymas teſtes amo
rís, & cũ dílecto íllo ſuo ſuſpírío gemítuq; fabulaſ. Hæc
eſt gloría. ſed abíntus, ſed ínuíſa fílíæ regís & amícæ. Hoc
oleũ fatuæ uírgínes nõ habẽt: qa níſí ad nítorẽ uanæ glo
ríæ & fauorẽ hoím bona non operanſ, Hoc oleum ín quo
prudẽtes cõfídũt, ín abdítís cõſcíẽtíarũ uaſculís reponũt.
Morã aũt faciẽte ſpõſo dormítauerũt oẽs & dormíerũt,
Pſal.5. Dormíũt uírgínes bonæ ín dño, & ín Xpí pectore dulce
reclínatoríũ habẽtes, mane íllud ultímũ p̃ſtolãtes. Manè
Pſal.15. ínqt, aſtabo tíbí & uídebo. O quàm ſucũdo ínterím ſopo
re ſopíunſ, quarũ caro ín ſpe requíeſcít. & ín ſpe ſpũs híla
reſcít. Líbet ínter hæc memíníſſe qd ſctus German⁹ põtí
fex Altíſſíodorẽſis Romã petens cũ Eduã deuenſſet, ad
tumulũ ſcti Caſſíaní díuertít, quẽ ꝓprío uocãs noĩe, qd,
ínquít, agís frater charíſſíme? Et ílle de tumulo dulcíter,
ínquít, ín pace requíeſco, & aduentũ redẽptorís expecto.
Ecce prudẽtũ uírgínũ ſomn⁹: qb⁹ cælít⁹ dícít ſpũs, ut re Apo.14.
quíeſcãt à laboríb⁹ ſuís. Nõ aũt hoc fatuís uírgínib⁹ dí-
cít, nec talís íterí ſopor earũ. Neq; eí à laboríb⁹ requeſcũt
quarũ caro uídet corruptíonẽ: ut íngrediatur putredo ín
oſſíbus earũ, & ſubter eas ſcateat. Et hoc qdẽ caro. Aía ue
rò ſepulta ín íferno qũo dormít cõturbata, quæ ín tormẽ
tís poſita aret ſítí: nec ſpat guttã refrígerí, & reſurrectío
nís díẽ & aduentũ íudícís male ſíbí conſcía perhorreſcít?
Dormítauerũt ígít oẽs & dormíerũt. Media aũt nocte cla
mor fact⁹ eſt. Ecce ſpõſus uenít: exíte obuíã eí. O clamorẽ
prudẽtíb⁹ uírgínib⁹ omní modulatíõe oĩb⁹ modulís dul
cíorẽ. Ecce ſpõſus uenít. Putas uox íſta eſt filíj deí, quã cũ Ioan.5.
uenerít beata ílla hora, oẽs q ín monumẽtís ſunt audíent,
& q audíerít uíuẽtes? Dñe Ieſu Xpe fílí deí uíuí da ín íllа Pſal.50.
hora audítuí meo gaudíũ & lætítíã, et exultabũt oſſa hũ
líata. Non tímeã tũc q̃ſo dñe ab audítíone mala quã audí Mat.25.
turí ſunt qb⁹ dícturꝰ es: íte maledícti ín ígnẽ æternũ. Erít
fortaſſís uox íſta íllí⁹ turbãtís archãgelí, ín cuíus uoce &
ín nouíſſíma tuba dñs deſcendet de cælo. Canet eñ tuba,
ad cuíus clangorem (ut Hieronymí uerbís utar) totus tí
mebít mũd⁹. Fragor ígít turbæ íllíus dũ tubabít angel⁹,
dũ expergíſcẽtur hoíes!, tartara etíã tenebroſa cõcutíet.
Audíent míſerí q íbí ſunt, q íllo tenenſ ergaſtulo, audíent
tũc qui nũc audíũt & facere nolũt. Exíte obuíã eí. Magn⁹
qdẽ clamor, qñ ut Sibylla dícít, qñ tuba ſonítũ triſtẽ dí-
mittet ab alto orbe, qñ & dñs cælũ aduocabít deſurſum
& terrã díſcernere uolẽs ppl'm ſuũ ante ſe, & prudẽtes uír
gínes ab ínfatuatís ſeparare, aduocabít cælũ deſurſum, ut
uírtutes íllæ cælorũ de ſuís ſedíbus mouẽatur, & oẽs ãge Pſal.49.
lí cum eo ad íudícãdũ congregenſ. Pſalmíſta. Aduocabít
cælũ deſurſum. í. ſpũs anímasq; íuſtorũ qbus ante dictũ Apoc.6.
fuerat ut requíeſcerẽt t̃ſadhuc modícũ, donec ímpleret
numerus fratrũ eorũ. Tunc cæleſtí ílla habítatíõe relícta,
ſanctæ íllæ aíæ ſuís corpíb⁹ reddítæ, tãto tutíus, quãto ín
corrupti⁹ gaudebũt. Tunc ín momẽto ín íctu oculí ſuxta
Ezechíelem, ín cãpo pleno oſſíbus mortuorũ oſſa ad oſſa Ezec.37.
& neruí ad neruos, & íuncturæ ad íuncturas denuo colli-
gentur: qa ſurgít corpus ſpũale quod ſemínatũ eſt aíale: 1.Co.15.
& reſurgens à mortuís íam nõ morítur, mors íllí ultra nõ
dñabít. Tunc ín artículo ín díluculo deí íllí⁹ uenſẽte ſpõ-
ſo clamor magn⁹ oẽs excítabít dormíẽtes, & clamabít uír
tute magna & efficacíſſíma. Exíte obuíã eí. Exíte dormíẽ-
tes, & ín occurſum íudícís feſtínate. Tunc plangent ſe oẽs
tríb⁹ terræ. Tunc dícẽt mõtíb⁹, cadíte ſup nos: & collíb⁹, Luc.23.
operíte nos. Exíte de tumulís q̃s cõſcíẽtíæ memoría non
accuſat, & uídete íudícẽ bñ ſíbí cõſcíj & boní meríti gau-
dẽtes. Reprobos aũt, nõ tam uolũtas quàm poteſtas íudí-
cís exhíbebít, nec tam de monumẽtís exíent quàm trahẽ-
tur. Merító. díes íllа, díes íræ, díes calamítatís & míſeríæ, Sopho.1
díes tenebrarũ & calígínís prædícaſ, ín qua íudícíj ſignũ
tellus ſudore madeſcet, ín qua decídetẽ cælís ígníſcq; ſul
phurís amnís. Tartareũq; chaos mõſtrabít terra dehíſcẽs.
Ignís eñ ante dñm p̃cedet & ínflãmabít ín círcuítu ínímí Pſal.96.
cos eíus, q̃s tũc ínſtar Sodomítarũ ínuenít nudos & ínte
ctos. Sic eñ reſurgẽtes ígnís & ſulphurís ímber ínundãs
ígníet & cõburet. Erít tũc oĩno míſerabíle uíſu q; íncorru Lucæ.21
ptíbíle & íncremabíle corp⁹ ardebít, nec ínterríbít: cõbu
retur, nec mínueſ. Capíllus eñ de capíte nõ períbít: quía
níl corporís qd íncorruptelã índuerít, uel íncídí poterít,
uel aduríí. Aſpíce ſalemandrã ſup ígnítas & ardentes pru
nas íllæſo corpore gradíẽtẽ. Porrò asbeſtus lapís talís fer
tur eſſe naturæ ut ſemel accẽſus, ínextíguíbílíter ardeat,
ígne lapídí ínhærẽte, nec tamen cõſumente. Talí uerò mo
do ut opínor ígnís íllæ ſulphere⁹ ínflammabít ínímícos
dñí. Iuſtos uerò ſícut babyloneos tres pueros nõ tanget Danie.3
oĩno, nec cõtríſtabít, nec moleſtíæ quícquã ínferet, cũ re-
formabít dñs corp⁹ humílíatís noſtræ cõfíguratũ corpí

claritatis suæ. Rogo q̄d inter hæc erit mētis peccatorib⁹, qui nunc lætant cū malefecerint, & exultant in reb⁹ pessimis? Quid inquā animi tūc habebūt, ardētib⁹ elementis, terra dehiscente, & hiatu terribili chaos demōstrāte tartareū, cōsurgētib⁹ mortuis, & iudice illo cui pater oē iudiciū dedit, cū q̄bus angelis cælitus aduenietē? Miserū me dū hæc cogito & scribo, cor timore palpitat, hument oculi, & tribularer nimiū si nescirē mias dñi. Verū ad propositum reuertamur: tūc surrexerūt oēs uirgines illæ, & ornauerūt lāpades suas. i. cōsciētias cogitatiōib⁹ accusantib⁹, aut etiā defendentibus. Arguam te, inqt, & statuam te cōtra faciē tuā. Posuimus nos pctā nr̄a post dorsum nostrum dum hic uiueremus, & tāquā de actib⁹ nr̄is nulla esset āte tribunal Xp̄i facienda discussio, p negligentiā pctā multa obliuiōi tradidim⁹. Sed q̄d ait? Statuā te cōtra faciē tuā. i. totā uitā tuā, q̄cquid cogitatu actuq̄ peccasti, ante tuæ faciē mētis adducā: q̄ cū oia simul uideris, dicā. Hæc feci & tacui. Sic fieri arbitror horā illā, talemq̄ iudiciū fieri, uerita te (quæ Xp̄s est) in cordib⁹ singulorū iudicāte. Heu quā ta tūc in mentē ueniēt, q̄ nunc uel nulla putātes, incōfessa atq̄ impurgata relinquimus. Quod metuēs pius ac prudens rex Ezechias. Recogitabo tibi, inquit, omnes annos meos ī amaritudine aīæ meæ. Recogitabo. i. iterū cogitabo, ne aliq̄d fortè oblitus sim: neq̄ aliquid iniudicatū & indiscussum remaneat. Ornāt ergo lāpades prudētes uirgines oleo q̄d in uasis reposuerāt, sed fatuarū uirginū lāpades extinguntur, & qa tenebrarū opera fecerāt, in tenebris remānserūt. Date nobis, inquiūt, de oleo uō. Stulta petitio. Vix iustus saluabit, & uix etiā sctis iustitiæ suæ oleū sufficit ad salutē: quanto minus & sibi & proximis? Noe, Daniel & Iob nec filium liberabūt, sed sicut aīa quæ peccauerit ipsa morietᵉ, sic aīa quæ iustitiā fecerit, sola saluabit. Rn̄derunt prudētes dicētes: ne forte non sufficiat nobis & uobis, ite poti⁹ ad uēdentes, & emite uobis. Tardatū est: iam em̄ nequaquā iustitiæ oleū uænūdatur. Iam pphetæ & apli alisq̄ doctores q hoc distrahere & habere uenale solebant, à tali mercimonio quiescūt. Neciam ultrius dicūt. Sumite psalmū, & date tympanū. Quid plura, quæ paratæ, erant, intrauerunt cum eo ad nuptias. Virgines ad nuptias intrāt, quas introducet rex in cubiculum suū: quia earū speciem cōcupiuit. Ibi de cælesti cella uinaria promit & ppinat uinū nouū, q̄d pariter bibet & monstrabit filio hois. Et clausa est ianua. Quæ ianua? Illa quæ nunc patet uenientibus ab oriente & occidēte ut recumbant cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cælorū. Illa quæ ait: cum qui uenerit ad me, nō eiciā foras. Ecce quomodò patet nunc, quæ tunc in æternum claudet. Veniūt homicidæ & admittuntur, ueniunt publicani & meretrices & recipiuntur, ueniunt sodomitæ molles, adulteri, fures, & quicunq̄ hmōi, & patens eis ianua nō negat. Multus est em̄ ad ignoscendum: præstabilis super malitia qualicunq̄ & quantacūq̄. Tunc autem quid dicit? clausa est ianua. Ianua pietatis & misericordiæ Christi. Quæ nūc lachrymis, gemitibus, suspirijs & precib⁹ pœnitentiū facile patet, clausa est. Nullius pœnitētia, nulli⁹ oratio, nullius gemitus ampli⁹ admittetur. Clausa est illa ianua quæ aarō post idololatriam recepit, quæ Dauid post adulterium, post homicidium admisit, quæ. Petrum post trinam negationem non solum non repulit, sed claues suas ei obseruādas tradidit. Vigilate itaq̄: quia nescitis diem neque horam: quia uigilantibus & orantibus, non dormientibus & pigritantibus regnum cælorum præstatur per dominum nostrum Iesum Christum, cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

Psal. 49

Ibidem.

Esai. 38.

Ezec. 18.

Psal. 80.

Ioan. 6.

Iohel. 2.

De septem gradibus confessionis.

NOtas mihi fecisti uias uitæ, adiplebis me lætitia cum uultu tuo, delectationes in dextera tua usq̄ in finem. Ad te quidem libēter accedim⁹ domine Iesu, discipuli ad magistrū infirmi ad medicum, serui ad dominum. Tu es enim magister & dñs cui⁹ schola est in terris, & cathedra in cælis. Tu es ille eximius medicus, q solo uerbo restauras uniuersa. Vias tuas demonstra nobis, & semitas tuas edoce nos. Viæ em̄ tuæ uiæ pulchræ, & omnes semitæ tuæ pacificæ. Beati qui ambulant in uia tua domine uirtutū, beatiores qui currunt uiā mandatorū tuorū, qui currunt in odorē unguentorū tuorū. Exultas enim ut gigas ad currendā uiam, & nō solum currēs, sed & saliens in mōtibus & transiliens colles. Exultauerūt gigantes philosophi nō ad currēdam uiam tuam, sed ad quærendā uanā gloriā, euanescētes in cogitationib⁹ suis, nō in humilitate autin uirtutibus tuis, sed suis. Viam em̄ sapientiæ nescierunt, neq̄ meminerūt semitarū ei⁹. Non est audita in Chanaam, neq̄ uisa est in Theman. Maledicti qui dixerūt dño Iesu, recede à nobis, scīētiam uiarū tuarū nolum⁹. Nos q̄rim⁹ te de die in diem, & scire uias tuas uolum⁹. Principales uiæ tuæ duæ sunt, cōfessio & obedientia. In confessione oia lauant, in obedientia uirtutes solidant. Bonū aīæ ornamētū cōfessio, q̄ & peccatorē purgat, & iustū reddit purgatiorē. Si pctā sunt, in cōfessione lauant: si bona opa, confessione cōmendātur. Cū mala tua cōfiteris, sacrificiū deo spūs contribulatus: cum dei beneficia, immolas deo sacrificiū laudis. Absq̄ confessione iustus iudicat ingratus, & pctōr mortu⁹ reputatur. Confessio igit est pctōris uita, iusti gl'ia. Video Dauid dicentē: peccaui: & audientē: transtulit dñs pctm̄ tuū à te & non morieris. Cōsidero Mariā, si non uerbis, tm̄ operib⁹ publice sua crimina cōfitentē, & dñm pro ea respōdentē: dimissa sunt ei pctā multa, q̄m dilexit multū. Respicio prīcipem apl'orū negantē timide, amarissime flētē, Xp̄m illū respicientē. Felicē latronē intueorse accusantē: Xp̄m excusantē, & dñm promittētē: hodie mecū eris in paradiso. O quàm sublimis ista confessio, p quā de patibulo ad regnū de terra ad cælū, de cruce latro dānatus ac crucifixus ad paradisum ascēdit. Gloriosa cōfessio, q̄ Petrū apl'm trinæ negatiōis crimine liberauit, & ab apostolatus culmine cadere nō permisit. Fidelis institutio, quæ Mariæ multū dilegenti multū dimisit, & amoris multi titulo insignitā discipulorū corpori sociauit. Præclara miseratio, quæ regē & pphetā multiplici criminū inūdatione mundauit, & in antiquæ gloriā dignitatis pducēdo reduxit. Hæc est uia q̄ uiatorē suū nūquā fefellit, q̄ nūquā deseruit nisi deserētē se. ¶ Huiusuiæ multiplices sunt semitæ ad inueniendū difficiles ad tenēdum, ad enumerandū inexplicabiles. Prima semita & prim⁹ gradus in uia ista est cognitio sui. De cælo cecidit ista mia: nosce teipsum hō. Vides si non & spōsus in amoris cātico spōsæ idē loquatur. Si ignoras te, inquit, ô pulchra inter mulieres, egredere, & abi & cætera. Cognitio sui stat in trib⁹, ut cognoscat hō quid fecit, q̄d meruit, qd amisit. Quid uilius ô nobilis cratura, imago dei, creatoris similitudo, quàm carnē tuā illecebris carnalib⁹ deturpare, & pro breui uoluptate torrētem perdere uoluptatis? Quid furiosius quàm rapi mētem ira, superbia extolli, uexari inuidia, & anxietate torqueri? Quæ ī croceis es nutrita, quare stercora amplexaris. Recordare etiā qd meruerīs. Subeat memoriā tuā gehēnalis olla, fornax ferrea magnæ Babyloīs, domus mortis an: citatis domicilium, flammarū glob⁹, acerbitas frigoris, tenebræ sempiternæ. Considera ordinē tormētorū, tortorū facies, mutationē pœnarū, miseriarū ifirmitatē, & itellectualib⁹ oculis ista discurre, & poteris dicere: milius erat mihi si natus non fuissem. Reflecte oculos & qd amiseris aīa duerte. Reminiscere qualis sit ciuitas gloriosa, cælestis habitatio, locus uitæ, suauitatis palatiū, splēdor gloriæ, gr̄æ magnitudo, claritas infinita. Attende ordinē gaudiorū, gaudētiū uult⁹, præmiorū uicissitudinē, multitudinē delciarum: & potes exclamare. Qui te pdidit: totū perdidit: domine deus. Si hoc triplici funiculo ligaueris animā tuā: intelliges & aīa duertes qa imitiū salutis notia pcti est. ¶ Secundus grad⁹ est pœnitētia. Hæc duo ita sibi inuicē cōiuncta sunt: ut cognoscere se non possit nisi pœniteat: pœnitere nō possit nisi se cognoscat. Pœniteat igit aīa cōpūctiōis iaculo uulnerata, pœnitētia triplici: qa innocentiā amisit amissam

Psal. 15.

Pfal. 24. Prou. 3.

Pfal. 18.

Baruc. 3

Iob. 21.

2. Re. 12.

Lucæ. 7. Luc. 22. Luc. 23.

Cantī. 1.

amissam non requisiuit, & neglexit patiētiā dei. Scio dñe Iesu quia primā stolā innocētiæ nobis in baptismate reddidisti: & amictu niueo candidatis, in iustitiæ solio reloca ti, citò recessimus à uia quā ostēdisti nobis. & portionem substantiæ quæ nobis cōtingebat, cū prodigo filio in dissimilitudinis regione expēdimus. Venerunt ad nos ulissi mi spūs & æternorum ignīū reges, ad mūdatos immundi, ad saluandos damnati, curui ad rectos, & dixerunt aiæ nostræ: incuruare ut transeamus. Audiuimus illos, & incuruati sumus, trāsierūt per nos, & innocētiā amisim⁹. Si culpa est pdidisse, qd putas erit nō reqsisse pditā? Perdit aliquis aliqd in hac mortalitate, q̄rit iudices, amicos conuocat, trahit in cām, nihil intentatū relinqt donec uel amissa inueniat, uel ablata restituant, & custodiat restituta. Nos hæreditatē nostram incorruptibilē, immarcessibilē, incontaminatam in cælis, uersutijs illi⁹ insatiabilis homicidæ pdidimus, & non reqrim⁹: & incuruauit nos & nō resurgimus? Surgam⁹ & eam⁹ ad prem nrm dicētes ei: Pater peccauim⁹ in cælū & corā te. Et oēm euāgelicæ lectiōis textū pcurrentes, offeram⁹ pī pniam mētis, cordis cōtritionē, si fortè cum adhuc longè sum⁹ uideat nos pr̄. & mia moueatur, & currēs cadat sup collū nrm, & osculetur nos osculo oris sui. Forsitan iubebit pferri stolā primā innocētiæ, & indui nos uestimētis uirtutū, & dari anulū secretorū i manu nra, & calciari pedes nros i pparationē euāgelij pacis, Præcipiet fortassis adduci uitulū saginatū, & occidi in satisfactionē reuertētis, & epulari & exultare, & in symphonia & choro reduci ad supernæ gaudia ciuitatis, ubi gaudiū est angelis sup uno pctore pniam agente. Scim⁹ dñe Iesu qa nō priuabis bonis eos q ambulāt in innocētia, sed nec illos q ambulant in pnia. Quia enim pctm nō fecit: nisi un⁹. Btus uir tn̄ cui nō iputauit dñs pctm̄. Omne qd̄ ip se mihi nō iputare decreuerit, sit q̄si nō fuerit. Cogita etiā quāta supbia patiētia dei usus, imo abusus sis. Videbat te peccātē, & dissimulabat q̄si nō uidēs, uocabat, & nō audiebas: minabat, & nō timebas: pmittebat, & cōtenebas, nec pmissis illectus, nec terrore pcussus. Ignoras qa patiētia dei ad pniam te adducit? Tunc timore magno ne thesauri zaueris tibi irā in die iræ & reuelatiōis iusti iudicij dei, & memēto qa horrendū est icidere in manu dei uiuētis. Liga igit hoc triplici cataplasmate patientiæ uulnus aiæ tuæ, & dic, Miserere mei dñe, qm̄ infirm⁹ sum, sana me dñe &c. ¶ Terti⁹ grad⁹ est dolor, sed & ipse trina ligatiōe cōnexus. Verè polt cognitionē & pniam dolor meus renouat? est, & in meditatione mea ignis incāduit, qa creatorē offendi, dñm nō timui, spreui bnfactorē. Nunqd non sicut lutū in manu figuli, etiā uos i manu mea dicit dñs? Insuper fecit te uas in honorē, cur te i contumeliā facere præsumpsisti? Nunqd dicit figmētū figulo, cur me fecisti? Creatura creatorē, figmētum factorē, opus opificem ausus es puocare? Memēto utilissima testa, quia si ceciderīs sup lapidē istum. cōfringēris: si uerò super te ceciderit, cōteret te cōtritiōe timēda, ita ut ne uestigiū minimū pateat. Tu autē sanguinem sanguini miscuisti, & creatorē offendēs, & dñm non timēs. Seruus eras illius dñi cuius iræ resistere nemo pōt, & in præceptis eius acceperas uoluntatē. Noluisti intelligere ut bene ageres, sed recalcitrās dñi imperio, ppria lege intra rempublicā uiuere decreuisti. Nā audisti quā sententiam excipiat seruus nequā, qui scīes uoluntatē dñi & non facīes, multitudini uerberū reseruat. Assistunt angeli ad audiendā uocē sermonū eius. Stellæ uocant, & dicunt: adsumus. Vēti & mare obediunt ei, & oīa legē præfixā inconcussa retinēt firmitate. Tu solus peregrin⁹ es, & impatoriæ decreta maiestatis non curas? Audi qa pōt te mittere in tenebras exteriores, ubi fletus & stridor dētium ppe tua infelicitate crebrescūt. Q̄ si te nō mouet creatoris offensio, reuerentia ptātis: moueat saltē ingratitudo, q̄ tantū benefactorē in tātis bñficijs cōtempsisti. Vbinā similē benefactorē inueniēs, qui tibi ministrat syderum cursus, tēperiē aēris, fœcunditatē terræ, fructuū ubertatē? Ad extremū, ut oīm tibi beneficiorū cumulū aggregaret, ppriofilio suo nō pepercit, sed pro nobis tradidit illum, tradens unigenitū pro adoptiuis, dñm p seruis, iustum p impijs. Rom. 8. Quid tibi ultrà debuit facere & non fecit? Si ergo isto dolore doluerīs, poterīs dicere cū ppheta, Vētrē meum doleo, uentrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt. Hiere. 4. ¶ Quart⁹ grad⁹ est cōfessio oris. Post cognitionē sui, post pœnientiā mētis, post dolorē cordis, sequit cōfessio oris. In his oībus corde creditur ad iustitiā, ore aūt fit cōfessio ad salutē. Sed & ipsa triplex est, si uirtutē salutis assequit. Rom. 10. Debet enim esse uera, nuda, & ppria. Veritatē quærit altissimus: & ubi ualet falli qui fallere nō intēdit? Nouimus pleroscz & experti sumus, qui ad confessionis gratiam uenientes, magis onerati quàm liberati à pctis ad suam conscientiā redierunt. Dicunt em̄, si clerici, ea quæ litetario: si milites, ea q̄ gladiatorio gessere conflictu: ut sub humilitatis pallio superbiā inducāt, in tāto se signaculo condēnantes, sub quo toti⁹ humanæ salutis summa cōsistit. Ad hoc em̄ cōfitent, ut saltē specie uideant cōfessi. An tu uerā illā putas esse cōfessionē quam aut timor extorsit, aut simulatio fecit: cum spūs sctūs disciplinæ effugiat fictū: & gratuitā satisfactionē oīpotens q̄rat? Illa uerò confessio uera est, quæ de mētis cōtritione descēdēs nec timore cogit, nec fictione palliat, sed in spū cōtribulato profert ea quæ sentit. Nudā aūt eā esse oportet: & toti⁹ abscōsiōis exutam uelamine. Quid em̄ prodest partē pctōrū dicere, & partē celare: ex parte mūdari, & ex parte immūditiæ deseruire? Nūquid de uno eodemcz uase dulce & amarū, sapidū & insipidū stillare pōt? Oīa nuda & apta sunt oculis dei, & tu illi aliqd absondis, qui dei locū in tanto obtinet sacrāmento? Ostende & denuda q̄cūcz cor tuum dilacerauerāt: detege uulnus, ut sentias operā medicātis. In simplicitate cordis oportet te quærere dñm, nō in duplicitate: qa uæ illis q̄ loquūtur in corde & corde, & terrā duab⁹ uijs ingrediūtur. Debet aūt esse ppria. Sunt plericz q aliorū pctā cū magna grauitate numerant, & sociorū excessus multiformi declamatiōe loquunt, nesciūt sua, aliena uerò perpetuæ memoriæ cōmēdauerūt. Infelices & miseri qbus datū est aliena plāgere, relinq̄re sua. An nō legisti qa iust⁹ in prīcipio sermonis accusator est sui? Sui dicit scriptura, nō alteri⁹. Nūquid oblit⁹ es aplm Iacobū dicētē: Cōfitemini alterutrū pctā uestra? Vestra dixit, nō aliena. Iniquitatē meā ego cognosco, & pctm̄ meū cōtra me est semp. Meā dixit prophe ta, non tuā. ¶ Quintus gradus est maceratio carnis, sed & ipsa ternario numero cōsecrata. Cōuenit em̄ ut fiat occultè, licētiosè, discretè. Teneros artus tuos & exquisitis educatos delicijs, diuturno cōfringe martyrio, ut tantò te noueris à licitis abstinere, quantò memineris illicita perpetrasse. Hoc autem occultè faciendum est, ut ueseiat sinistra tua quid faciat dextera tua. Non enim est in ore hoim tanti boni reponēda custodia, sed in abscōso cordis tui, ut sit gloria tua testimoniū cōscientiæ tuæ. Nō hoc dicim⁹ ut nō luceat lux tua corā hominibus, ut glorificent patrē uestrū qui in cælis est: sed ne intentionem tuā in uilis gloriæ breuitate recōdas. Nihil em̄ infelicius quàm hīc carnem macerare iejunijs, uigilijs affligere, & hīc accipere gloriā, illic gehennā, licentiosè uerò facienda est: quia qcquid fit pastoris licentia, gratiosius est in conspectu dei: & illā hostiā singulariter accipit altissim⁹, quæ non est de suis propriæ uoluntatis, sed de præcipiētis offertur imperio. Multum enim ualet ad refellendam superbiam, propriæ uoluntatis exclusio: quam extirpare non potest qui mundi huius diligit uanitatem. Discretio autem in hac districtione tenēda est, ne dum nimis flagellare cupimus, salutem perdamus: & dum hostem subigere quærimus, ciuē occidamus. Considera corpus tuum, & corporis tui possibilitatem, intuere carnis complexionem, impone modū tuæ districtioni. Custodi corpus tuum incolume ad obsequium creatoris. Multos uidimus ita in principijs carnē suā uerberasse, & discretiōis infregisse repagula, ut inhabiles laudum solēnijs redderentur, & lautioribus diuturnis fouerent tēporib⁹. ¶ Sextus gradus est correctio operis in apparatu, sed

Luc. 15.

Ibidem.

Pſal. 83.

Pſal. 31.

Rom. 2.

Heb. 10.

Pſal. 6.

Hier. 18.

Rom. 9.

Luc. 12.

Sapiē. 1.

Pſal. 11.

Eccle. 2.

Pro. 18.

Iaco. 5.

Pſal. 50.

Matt. 6.

2. Co. 6.

& ipſe numero trinitatis cõſecratus, ut tibi malum nõ facias, alteri non noceas, nec cõſentias nocenti. Expertus es quàm fragilis ſit uoluptatũ immerſio, & tu iterum uadis illuc? Animaduertiſti quia tranſiit uoluptas, & peccatum remanſit. Repríme pedem ab infandis itinéribus immundiſſimæ libidinis. Colla ſuſterne mandatis altiſſimi, ne ſit iniquitas in manibus tuis. Deſeuienti gulæ ſolẽnes epulas & uana reſcinde colloquia. Auerte oculos ne uideant uanitatem, obtura aures tuas ne audiant ſanguinẽ: & tũc
Pſal 117. dicere poteris: Caſtigans caſtigauit me dominꝰ. Quid autem prodeſt intra rectitudinis lineam tui curſus opera cohíbere, ſi aliis nocere deſideras? Qui non fecit, pximo ſuo
Pſal. 14. malum, & opprobrium non accepit aduerſus proximos
Pſal. 23. ſuos, requieſcet in mõte ſancto dei, accipiens benedictionem à domino: & miſericordiam à deo ſalutari ſuo. Non autem te innocentem præſumas, niſi impios & contra uirtutem gradientes quanta poteris authoritate redarguas, & opponas te murum pro domo Iſrael, caſtigans te, non noceus alteri, nec nocenti conſentiens. Vera eſt enim illa ſententia: Qui cùm emendare poſſit negligit: particípem ſe proculdubio conſtituit. Cùm enim cauſa dei uentilatur in medium: & falſitas præponitur ueritati: qui cum perſona quam gerit non reſiſtit, de ſuo damnabitur ſilentio.

¶ Septimus gradus eſt perſeuerantia, ſed & ipſa ternarij numeri ſanctificatione dicata: Perſeuerantiã nãq; faciunt imitatio ſanctorum, breuitas temporum, fragilitas corporum. Quid nanq; pati nõ poſſis, cum uideas iuuenes pueros, uirgines, anus, ſenes, decrepitos, diuerſa pro Xpo nõ ſolum excepiſſe, ſed & exquiſiſſe tormẽta? Conſidera puerorum ætatem, iuuenum ignem, uirginum tenerítudinẽ, anuum fragilitatem, ſenum infirmitatem, impoſsibilitatẽ decrepitorum, & ubicunq; reflexeris oculos inuenies in his ætatibus multitudinem exemplorum ad palmam martyrij uiriliter cucurriſſe. Nunquid de eodẽ luto formatus es tu, & eodem ſpiritu inſpiratus? Et forſitan non ingruit perſecutio ut martyrium patiaris, nec damnaris ſi Chriſto ſeruis, imo laudaris, & ab omnib⁹ prædicaris. Q. & ſi perſecutio imminet, contemnenda eſt propter breuitatem. Bene enim natura prouidit, quæ nullum dolorem uel longum uel magnum eſſe demonſtrat. Si enim magnus eſt lõgus eſſe non poteſt. Coniunctio enim corporis & animæ, exquiſita diu tormenta non ſuſtinet: ſed ſtuporis magnitudine tremefacta, ſumma uelocitate diſſoluitur. Magni ergo animi eſt magna tormenta cõtemnere, quæ in breui tantam pariunt mutationem, ut de labore ad requiem, de miſeria ad gloriam patientem faciant euolare. Conſiderãda eſt enim fragilitas corporis, quã ſæpe aut aliquis leuiſſimus caſus, aut in candentis febriculæ cumulata congeries, breui poſſunt ſuffocare momento. Tribue ergo uirtuti, ſi neceſsitas fuerit, quod qñq; debes neceſsitati, pro breui periculo ſempiternum præmium adepturus. Vides ergo quàm difficilis ſit uia cõfeſsiõis ad currendũ, quàm multiplices ſemitæ ad tenendum. Verum eſt quod ille tantus eccleſiæ magiſter ait: Facilius inueni eos, qui innocentiam ſeruauerunt, quàm qui congruam egerunt pœnitentiam. Hæc de uia confeſsionis pro modulo noſtro locuti ſumus, ſublimioribus ſublimiores ſententias reſeruantes. Cæterũ obedientiæ uiam ſub alio ſermonis principio aperire tentabimus, ne unquam in faſtidiũ ueniant uerba domini ſaluatoris, qui eſt benedictus in ſecula.

De uirtute obedientiæ & eius gradibus.

2. Cor. 3. NOn poſſumus nos cogitare aliqd à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficiẽtia noſtra ex deo eſt. Quid enim in hoc uaſe teſteo: & fragilitate cõplexionis humanæ, cogitare ſufficit ſpiritus carcere
Sapi. 9. incluſus, pctõ corruptus, depreſſus terrenis? Corpus eñ quod corrumpit, aggrauat animam: & deprimit terrena
Sapiẽ. 1. inhabitatio ſenſum multa cogitãtem. Benignus tñ eſt ſpiritus ſapiẽtiæ, qui & ſpm incluſum illuminat, & corruptũ ſanat, & alleuat depreſſum. Eſt enim ſpũs pietatis, compeditos ſoluens, cæcos illuminans, & erigẽs eliſos. Eſt & ſpiritus ueritatis, qui docet nos oẽm ueritatẽ: nõ ſolũ autem docet, ſed etiã ſuggerit. Suggerit uidelicet ut ꝯramus, docet ut intelligam⁹. Ipſe eſt quẽ dñs Ieſus poſt pris obediẽ- Actu. 2.
tiam uſq; ad mortem crucis, apłis ſuis miſit, obedientibus ſuis. An nõ tibi uident ſingularis obedientiæ cõſcendiſſe faſtigiũ, qui accepta licẽtia ſedẽdi in ciuitate, intra unius domũculæ ſepta concluſi unanimiter in oꝛone perſeuerabant? Intellexiſti quia ibãt apłi gaudẽtes à cõſpectu cõci- Actu. 5.
lij qm̃ digni habiti ſunt pro noie Ieſu cõtumeliã pati? O quãtis obedientiæ uiríb⁹ inuitunt, q gaudẽt pro Xpo ad cõſiliũ trahi. Dignitatẽ ducũt, p eo cedi, gloriã ꝯrũt pro eo mori. Beatæ aiæ, & abundanti maieſtati ſpũs influẽtes qbus uilitas ſublimitas, cõtumelia gl'ia, patiẽtia uictoria, mirabili mirabilitate uident. Multũ repleta eſt aia corũ, Pſal. 122.
opprobriũ abundãtib⁹, & deſpectio ſupbis. Cernis quàm libera fronte põtificũ faciem, phariſæorũ ſupciliũ, tumultum plebis irrũpant dicẽtes: Magis oportet deo obedire Actu. 5.
quàm hoibus. Intuere illa duo magna luminaria Petrũ & Paulũ, & uniuerſum ordinẽ apłici ſenatus obãbula, & ibi uidebis obedientiæ firmitatẽ inter tormẽtorũ multitudinem uiriliter perſtitiſſe. Nonne ipſe filius regis, rex regionis illius quæ continuis gaudiis inclareſcit, factus eſt patri obediens uſq; ad mortẽ, mortẽ autem crucis: & didicit Phil. 2.
obedientiã ex his quæ paſſus eſt? Audiſti miſeriã, audi & coronã: uidiſti periculũ, uide præmiũ: attẽdiſti infirmitatem, attẽde poteſtatẽ. Propter quod, inquit, & deus exal- Ibidem.
uit illũ: & dedit ei nomẽ quod eſt ſup omne nomẽ. Sed taceam⁹ interim de illi⁹ obediẽtia, q̃ ſingulari prærogatiua claudit & ſignificatur. Procedat in mediũ magnus ille patriarcha, fidei lumẽ, obediẽtiæ forma, iuſtitiæ principat⁹. Audit ab oipotẽte: egredere de terra tua, & de cognatiõe Geñ. 12.
tua, & de domo patris tui, & ueni in terrã quam mõſtraue ro tibi: & ad unius ſuſsiõis uocẽ patriã fugit, relinquit parentes, deſerit hereditatem, & aliorũ fines hoſpes ingredítur nouus. Magna res, & primitiuæ dignitatis priuilegio in patre multarum gẽtiũ conſecrata. Primus primũ ſuis facultatibus renũciat, & obediẽtiæ uiã indefeſſa uelocitate percurrit. Deniq; cum accepiſſet filium in ſenectute ſua, in quo totius mundi benedictio fuerat cumulanda, dicit ei deus: Tolle filium tuum unigenitũ quem diligis Iſaac: & Geñ. 22.
offer illum mihi in holocauſtum. O quanta in uerbis iſtis amaritudo, quanta à corde patris ſeparatio pietatis? Iubetur nanq; filium occidere, os ex oſsibus ſuis, & carnem de carne ſua, filiũ magnæ promiſsionis, extremæ ſenectutis, propriæ mulieris, filiũ mirabiliter promiſſum, feliciter natum, educatũ innocenter. Et ne quid deeſſet, ut teneríorem intra paterna uiſcera doloris incendium exundaret, additur unigenitũ. Sunt nanq; multi filij, ſed nõ unigeníti. Iſte ſic eſt filius, ut & unigenitus. Iſte unicus patri, unigenitus matri, hereditati reſeruat⁹. Ne reſpicias ad Iſmael, quia qui in ſeruitute & ex ancilla genitus fuerat, ad libertatem & hæreditatem minimè pertinebat. Quia uerò multi ſunt filij & unigeniti, ſed non dilecti: ad exaggerendam in corde patris tribulationẽ, & cõprobandam in mẽte iuſti obedientiã dñs ſubiũgit: quẽ diligis. Vt uerò teneritudo patris ex memoria dilecti noís recrudeſceret, & interior pietas ad dilectæ uocis ſonũ tota ferueret, puer nominatur ex noie, quod uocatũ erat à dño, priuſquã in utero cõciperet. Vides quãtis tribulationũ malleis Abrahæ pietas feriat, cui præcipit ut filiũ tollat, occidat unigenítum, quem diligit immolet. Iſaac percutiat? Multum tentatus, multum probatus, aduſtus eſt multũ, dulcis relatio filij ad patrẽ, patris ad filiũ. Hanc dulcedinẽ & oĩs effectũ uiciſsitudine obliuiſcit Abrahã, ſternit aſinũ ſuum, ligna componit, ignem accendit, eximit gladiũ. Nõ à dño quærit quare, non murmurat, non cõqueritur, non ſaltem multum doloris oſtendit: ſed oĩm quæ præcipiunt gnarus, in mortem filij pia crudelitate feſtinat. Ideo ſummæ & admirabilis obedientiæ uirtus in Abraham, & ſingularis excellentiæ laudibus prædicanda. Fortiſsima res eſt obediẽtia uera, & quæ in animum deſcendere non põt niſi à mundi

huius

huius aſpergine purè preſſeq; deterſum. ¶ Vt autem uia eius euidẽtius eluceſcat, oſtẽdamus quantum poſſumus, quæ ſit obedientia ſpecialis ad deum, propria ad hominẽ, cõis inter deũ & hoiem. Sunt quædam ſummè mala, quæ
Nota. dam ſummè bona Summè bona ſunt, diligere deum, amare proximũ, ueritatẽ loqui, non furtum facere, non falſum teſtimoniũ dicere, nõ adulterari, & alia multa quæ ſermonis breuitas numerare prohibet. Summè mala ſunt eorũ contraria, & ſimilia illis. Bona præcipit deus ut faciamus, à malis ſubet ut abſtineamus. Præcepti huius ſancta & in-
Mala. 3. commutabilis authoritas non ualet quoquo modo refelli: qa illi⁹ eſt charactere cõſignita qui dicit: Ego dñs, & nõ mutor. Si ergo hõ ille quẽ impoſuit dñs ſuper capita nra aliter ſentire uoluerit: ponens tenebras lucem, & lucem tenebras, uel præcipiat prædicta bona relinquere, uel malis
Actu. 5. præfatis adhærere, audacter refutandum eſt præcipientis imperium, & libera uoce dicendum: Obedire oportet magis deo quàm hominibus. Hæc eſt ſpecialis obedientia ad deum, quæ nunquã eſt hominis arbitrio temperanda, ſed incõmutabili cõſeruanda propoſito. Certam igitur regulam tene, ut nec imperio prælatorum prædicta bona relin
quas, uel facias mala. Inter ſummè uerò mala & ſummè bona, quædã media ſunt ad alterutrũ ſe habẽtia, & boni malíq; nomen aſſumũt. Media ſunt ambulare, ſedere, loqui, tacere, comedere, ieiunare, uigilare, dormire, & ſi qua ſunt ſimilia: quæ ſi paſtoris licẽtia fiant, ſummã expectant retri-
1. Cor. 10 butionẽ. In his igitur mediis ſubditi eſſe & obedientes debemus ad nutũ præpoſitorũ, nihil interrogãtes, ppter cõſciam: qa in his nullũ præfixit opus de⁹, ſed prælatorũ de-
Rom. 13. reliquit imperio diſponẽda. Non aũt te moueat magiſter imperitus, indiſcreta ptãs, ſed memẽto qa non eſt ptãs niſi à deo, & qui reſiſtit ptãti, reſiſtit dei ordinationi. Hæc eſt ppria hois obedientia quã homini debemus, qui homini ſubditi ſumus. Cõis eſt etiã iſta inter deum & hoiem: quia
Luc. 10. quicquid obedientiæ prælatis exhibetur, ei exhibeẽ qui dicit: Qui uos audit, me audit. Cum magna igit cautela hoc tramite dicimus incedendũ: quia & multi gradus ibidem deliteſcũt, quorũ qui unũ reliquerit, cæteros ſine retributione tenebit. ¶ Primus gradus obedientiæ eſt obedire li-
Gene. 8. benter. Ois ætas ab adoleſcentia ſua prona eſt ad malum: & unuſquiſq; uoluntatẽ prauí cordis ſui ſectatur. Ab illa enim primæ præuaricationis anguſtia, innatus eſt homini amor propriæ uoluntatis, quæ uoluntatẽ ſui creatoris relinquens, ibi ſubdita eſt ſeruituti, ubi uoluit dñari. Difficile eſt ergo ſuã relinquere uoluntatem, & alterius uolũtati deſeruire. Quãlibet aũt graue ſit, nõ põt tñ primũ obedientiæ aſcẽdere gradũ, qui uoluntatẽ præcipientis ſuã
Pſal. 53. non fecerit. In uoluntate ſua iuſtus gloriatur ſeſe dño cõfiteri. Vnde uoluntarie, inquit, ſacrificabo tibi. Sola ergo uoluntas eſt quæ totius operis ornat effectũ: ſine qua etiã nec bene aliquid agit, etiã ſi bonũ eſſe uideat. Ex uoluntate igit ſuſcipienda ſunt imperia ꝓlatorũ, & ipm cor à ſuis uolũtariis reflexionibus abducẽdũ, donec ppria uolũtas mactata mandatũ diligat imperãtis. Hoc eſt ergo libenter obedire, prælatorũ uolũtatẽ uolũtariè adimplere. ¶ Sed's
Pro. 10. obedientiæ grad⁹ eſt obtẽperare ſimpliciter. Qui ambulat
Sapiẽ. 1. ſimplicit, ambulat cõfidẽter. In ſimplicitate cordis quærere dñm ſcriptura præmõſtrat. Multos uidem⁹ poſt præcipientis imperiũ multas facere q̃ſtiones, cur, quare, quãobrem, ſæpi⁹ interrogare, crebras ingeminare quærelas, q̃rere quare hoc p̃cipit, unde hoc uenit, quis hoc adinuenit cõſiliũ. Inde murmuratio, inde uerba murmurationẽ & indignationẽ ſonantia, & redolentia amaritudinem. Inde frequens excuſatio, ſimulatio impoſsibilitatis, aduocatio amicorũ. Non ſic Abraham. Audi quid dñs de ſimpli-
Pſal. 17. ci ppl'o proteſtet. In auditu, inquit, auris obediuit mihi, ut uidelicet oſtẽderet uno eodemq; momẽto ꝓceſsiſſe & im-
Gala. 5. perãtis iperiũ, & obſequiũ obſequẽtis. Nolite errare, de⁹ nõ irrideť. Murmuras cõtra p̃latũ in tabernaculo corporis tui, eleuat manũ ſuã ad proſternendum te dextera dei: Incede igitur ſimpliciter in mãdatis obediẽtiæ, addẽs uoluntati ſimplicitatẽ, intentioni illuminationẽ. Fortitudo enim ſimplicis uia dñi quæ obediẽtia eſt. Fortitudinẽ igitur induũt qui obediẽtes ſunt, & ſimpliciter ĩcedũt. ¶ Tertius grad⁹ eſt hilariter obedire. Hilarẽ enim datorem diligit deus. Nõ ex triſtitia (inqt Apl's) aut ex neceſsitate. Se-
2. Co. 9. renitas in uultu, dulcedo in ſermonib⁹, multum colorant obedientiã obſequẽtis. Vnde & gentilis ille pœta ait ſic. Super oia uult⁹ acceſſere boni. Quis eñ locus obediẽtiæ, ubi triſtitiæ cernitur ægritudo? Oſtẽdunt plerunq; uolũtatem animi ſigna exteriora, & difficile eſt ut uultum non mutẽt, qui mutãt uolũtatẽ. Nubiloſa corporis cõpoſitio, & facies tenebris obfuſcata triſtitiæ, deuotionẽ ab animo
2. Re. 6. receſsiſſe ſignat. Reſpice Dauid ante arcam dñi hilariter ſaltantẽ, & quàm ſapiẽter ſuperbiẽtis fœminæ reprimit indignationẽ. Ludã, inqt, & uilior ero in cõſpectu dñi. Cernis igitur quàm neceſsaria & cõueniẽs ſit hilaritas in obedientiæ executione. Quis imperat libenter triſtitiã efflantis? Si uis ergo pfectus eſſe, hilariter & cum magna uultus alacritate ſuſcipe iubentis imperium, ut uoluntati cordis, ſimplicitati operis, uultus hilaritatẽ adiungas. ¶ Quart⁹
Pſ. 147. gradus eſt obſecundare uelociter. Velociter currit ſermo dei, & uelocem habere deſiderat ſequentem. Vides cum
Pſal. 118. quãta uelocitate currit ille qui dicit: Viã mandatorũ tuorum cucurri. Fidelis obediẽs neſcit moras, fugit craſtinũ, ignorat tarditatem, præripit præcipientem, parat oculos uiſui, aures auditui, linguam uoci, manus operi, itineri pedes, totum ſe colligit, ut imperantis colligat uoluntatem. Vide dñm feſtinanter præcipientem, & hoiem feſtinanter
Luc. 19. obedientẽ. Zachæe, inquit, feſtinans deſcẽde: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et feſtinanter deſcendit, & excepit eum gaudẽs. Aĩaduerti ſti quia & feſtinãter deſcenderit, & gaudẽter exceperit. Audiſti obedientiã, audi
Ibidem. & obedientiæ remunerationẽ. Quia ſalus huic domui facta eſt. Intuerectiã ex occaſione hui⁹ obediẽtiæ cõcluſionis grãde myſteriũ, & obſignatã ſignaculo miæ ſententiã.
Ibidem. Venit eñ, inqt, fili⁹ hois q̃rere & ſaluũ facere qd' perierat.
Exo. 12. Nõnne legiſti & filiis Iſrael præcipitur ut agnũ comedãt feſtinanter: Feſtinanter qppe ueri agni comeſtio ſignatur implenda: qa uerba illa q̃ per legẽ dedit, q̃ per ſemetipſum pñs exhibuit, q̃ per eccl'iæ p̃poſitos tradẽda reliquit, uelociſunt obediẽtia eõſummãda. Et tu ergo cũ uolũtatẽ cordi, ſimplicitatẽ opi, hilaritatẽ uultui cõiunxeris, adde ue-
Iaco. 1. locitatẽ: ut ſis iuxta apl'm Iacobũ uelox ad audiendum, & ad implẽdũ uelocior. ¶ Quint⁹ grad⁹ eſt: adimplere uiriliter. Viriliter agite, & cõforteť cor uẽm, oẽs qui ſperatis in
Pſal. 30. dño. Non eſt fortitudinis ire ad inobediẽtiã, ſed ab obediẽtia non abduci. Si tribulatio intonat, ſi perſecutio reſultat, ſi pctõres tibi laqueũ ponunt, ſi maligni tuũ iter impediunt, tu obediẽtiæ uiã nõ deſeras, ſed dic: Paratus ſum
Pſal. 118. & nõ ſum turbatus, ut cuſtodiã mandata tua. Quid enim ſuperi⁹ enumerata pariũt utilitatis, ſi fortitudo deſit, quæ in arce cõſtãtiæ uirtutes collocat, & eo uallo munit, quo furẽtis impet⁹ aſpirare nõ poſsit? Manũ tuã miſisti ad fortia, agendũ eſt inſtãter & conſtanter obediendũ, nec inter uerborũ ſeu uerberũ aſperitatẽ tã regalis eſt ſemita relinquenda, ſed tenaciori eſt retinenda feruore. Et ut breuiter dotes fortitudinis cõcludamus, uirtus eſt uirtutes ſeruãs ac muniens. Iunge igitur uelocitati fortitudinẽ, conſtan-
Pſal. 35. tiam inſtantiæ, & tũc decantabis ſecurus: Manus pctõris
Pſal. 135. nõ mouebit me. ¶ Sext⁹ gradus eſt humiliter obedire. In humilitate noſtra memor fuit nri q fecit nos. Magna uirtus humilitas, ſine cuius obtẽtu uirt⁹ fortitudinis nõ ſolũ uirtus non ſit, ſed etiã inde ſuperbiæ uitiũ erũpat. Quàm fortiter currebat Saul cũ eſſet paruul⁹ in oculis ſuis, quãta Philiſthæorũ agmina ꝓſternebat: quãtis uiribus exercebat gladiũ? Poſtquã aũt tenuit cũ ſuperbia, & tranſiuit in affectum cordis, debilis & impotens factus, incircũciſorum armis facilè proſtratus occubuit. Aſpice regẽ in quo humilitas ſublimis & humilis ſublimitas felici cõpoſitione niteſcunt. Domine, inquit, non eſt exaltatum cor meũ,
Pſ. 130. neque elati ſunt oculi mei & ad totum itinerarium eius

ſedula intentione recurre, & quaquauerſum oculos re-
flexeris, inueniés hũilitatis floribus eſſe reſperſum. Audi
Pſal.58. nãq; alibi qd dicat. Fortitudíne meã ad te cuſtodiã. Quàm
uerè loquit̃ iuſt⁹ iuſtitiæ executore. Sũt nãq; plurimi qui
fortitudíne ſuã nõ ad deũ, ſed ad inanẽ gloriã cuſtodiunt,
Iaco.1. q cõfidũt in uirtute ſua, q de acceptis uirtutibus quaſi nõ
acceperint gloriañ, cõditori faciẽtes iniuriã, à quo eſt oẽ
datũ optimũ, & oẽ donũ pfectũ. Nec ergo fortitudo in ſu
perbiã trãſeat, cõdienda eſt ſale humilitatis, qa nihil pde-
rit fortiter obedire, ſi cõtigerit infeliciter ſuperbire. Illi
ergo fortitudíne ſuã ad deũ cuſtodiũt, qui cũ fecerint qd̃
Luc.17. facere debent, dícere poſſunt. Serui inutiles ſumus, qd̃ de
buímus facere fecimus. ¶ Septímus gradus eſt indeſinen-
ter obtẽperare. Non qui inceperit ſed qui perſeuerauerit,
ſalu⁹ erit: Incípere multorũ eſt, perſeuerare paucorũ. Per-
ſeuerantía ſingularis eſt filia ſummi regis, uirtutũ fructus,
earumq; cõſummatio, totius boni repoſitoriũ, uirtus ſine
qua nemo uidebit deũ, nec à deo uidebit̃: finis eſt ad iuſti-
tiam omni credenti, in qua uirtutũ conuentus reuerendũ
ſibi thalamũ conſecrauit. Quid enim currere pdeſt, & an-
1.Cor.9 te metam curſus deficere? Sic currite ut comprehendatis,
dicit Apoſtolus. O quàm perſeuerãti pede curſum ſuum
2.tim.4. perfecerat qui dicebat. Curſum cõſummaui. O quàm lon-
Sapiẽ.4 gũ curſum felix ille latro cõpleuit q̃ conſummatus in bre
ui expleuit tempora multa. Deniq; & dominus propheta
Ezec.18. rum loquit̃: Sí conuerſus fuerit iuſtus à iuſtitia ſua, & fe-
cerit iniquitatem, omniũ iuſtitiarũ eius non recordabor.
Vides ergo quàm pfunda obliuione uirtutes illæ ſepeliã-
tur quas perſeuerãtia nõ inſigniuit? Sola eſt q̃ amatorem
obedientiæ ad regis cubiculũ introducit, ut eũ uideat in
1.Petr.1. decore ſuo, in quẽ deſiderãt angeli proſpicere. In uia igit̃
Pſal.141. iſta qua ambulamus, abſcõderũt ſupbi laqueũ mihi. Dif-
ficilis eſt uia iſta, & grauis ſpinoſis anfractibus, multipli-
cium uinculorum nexibus inmodata. An tu ibi putas obe
dientiæ fructum, cũm ſubditus audit obedientiam quam
multis expetierat uotis, cũm ei præcipitur quod redoleat
dignitatem, gaudio & lætitia fluitet, potẽtiæ fulciat̃ ima-
gine? Econtrario autem an tu illi obedientiæ meritũ aſsi
gnas, quæ cum aduerſitate procedens, animum teret au-
dientis, grauis ad audiendũ, grauior ad implendũ, ad te-
nendum grauiſsima? Non eſt ita. Faciendum eſt ut à pro-
ſperitate animo ſeparemur, & aduerſitatem aio cõplecta-
mur, ſi uolumus illum ſequi qui regnũ fugit, & ad paſsio-
nem uoluntari⁹ uenit. Animaduertis igit̃ quia uiæ iſtæ
uiæ uitæ ſunt, ducentes ad uitam. Beati mites, quoniã mi-
Matt.5. tes docebit dñs uias ſuas: contínget enim eis quod ſequi-
Pſal.24. tur: Adimplebis me lætitia cum uultu tuo. Quía quandiu
Pſal.15. ſumus in corpore, peregrinamur à domino: lõge ſumus à
2.Co.5. facie dei, à uultu gloriæ, à contemplatione maieſtatis, niſi
qa plerũq; miſericors & miſerator dominus illumínat uul
tum ſuũ ſuper nos. Hoc aũt fit cum remota nube illa quæ
oppoſita erat ne trãſiret oratio, accedimus ad illũ & illu-
mínamur, reuelata facie gloriã dei ſpeculantes. Non autẽ
ita ꝓprie reuelata facie accipiamus, cũ uideamus adhuc p
ſpeculum & in ænigmate, & carcerali corpore teneamur.
Reuelata dicit, quantum ad caliginem corporũ. Vnde ſpi
ritus iſte creatus aliquando ad creatorem ſpiritum emer-
git, & adhærens ei unus cum eo ſpiritus efficitur. Nullius
autem momenti eſt iſta contemplatio: quia ſpũs clauſtris
corporeis circundatus, frequenti carnis contagione reli-
ditur, & ſupra creaturam conſtitutus, infrà quæq; uiliſsi-
Pſal.110. ma protinus reperitur. Sed & creator ſpũs cuius magna
ſunt opera, exquiſita in omnes uoluntates eius, mõ acce-
dit neſcientibus nobis, modo ignorantibus nobis rece-
Ioan.3. dit: quía neſcimus unde ueniat aut quo uadat. Et plerũq;
quantò frequentius quæritur, tantò uelocius elongatur,
Cant.6. iuxta qd̃ & ipſe loquit̃ ſponſæ: Auerte oculos tuos à me:
quía ipſi me auolare fecerunt. Contíngit etiã ut cum non
Canti.3. quæritur ueniat, cum quæritur fugiat, ſicut ſpõſa ſe in cã-
ticis multipliciter oſtendit quæſiſſe & non inueniſſe. Nõ
eſt aũt uultus iſte uultũ gloriæ dñi inueniſſe, quæ eſt ſup
cherubim, quía uniuerſitati angelorũ puriſsimus & clari-
ſsimus exhibetur, nobis uerò ſpeculatorijs & umbratilib⁹
adumbrat̃ imaginib⁹. Quía igit̃ hîc uultũ dei ſicuti eſt ui-
dere non poſſumus, adimpletionẽ lætitiæ non habemus
donec trahat nos ad ſeipſum, & accedat caput corpori, &
ſit deus oĩa in oĩbus. Illic erit adímpletio, hîc eſt guſtus.
Guſtamus enim hîc & uidemus qm̃ ſuauis eſt dñs, ſed gu-
ſtus iſte non tranſit in potum, quía licet uideamus, nõ tm̃
penetramus. In guſtu eſt ſuauis, in adímpletione mirabi-
lis. ¶ Sanctorum aũt aiæ terrenis exutæ corporibus, quæ
iam ad ſedes æthereas aduolauerunt, licet bíbant, non tm̃
adímplentur, non tm̃ inebriañ. Quãuis enim multa beati
tudíne perfruañ, expectant tm̃ reſurrectionẽ mortuorum Eſai.61.
corporum: ut cum in terra ſua duplícia poſſederint, ſempi
terna perfundañ lætítia. Modo enim illis ſingulis ſingu
læ ſtolæ albæ datæ ſunt, & inunctũ ut ſuſtinẽat tps adhuc Apoc.6.
modícũ, donec impĩ cõteranť duplici contritione, & ipſi
gemína beatítudine coronenť. Cum ergo nondũ habeãt
quod habere deſiderant, inebriarí non poſſunt, ſed eſt eis
illa uiſio potus, ut ſicut abſq; labore bíbitur, ita ſine labo
re quieſcatur, donec ſatienť cũ apparuerit gl'ia ſua. Cum
aũt reſurgemus in uirum perfectum in menſurã ætatis ple
nitudínis Xp̃i, & glorioſa illa ciuitas margarítis ſuis or- Ephe.4.
nabitur, & ſicut lætantium oĩm habitatio erit in ea: tũc ad
implebit nos lætítia cum uultu ſuo: quía uidebimus eum Pſal.15.
ſicuti eſt. Tũc inebriabimur ab ubertate dom⁹ ſuæ, & tor 1.Ioan.3.
rente uoluptatis ſuæ potabit nos, dícetq; nobis: bíbite & Pſal.35.
inebriamíni chariſsimi: quía & anima illuminationem, & Cant.5.
corpus glorificationem iure ꝓpetuo poſsidebũt. Sequit̃:
Delectationes in dextera tua uſq; in finẽ. Siniſtra dei: uita Pſal.15.
præſens eſt. Et qa pro ſiniſtro ducimus quicqd non multũ
curamus, per ſiniſtrã p̃ſens uita accipit̃, in qua dñs electos
ſuos ſic ab impĩs permittit flagellari, ut etiã patiatur occi
dí. An nõ tibi uidenť obliuioni dati qui dicũt: Propter te
mortificamur tota die, æſtímati ſumus ſicut oues occiſio-
nís: quare facie tuã auertis, obliuiſceris inopiæ nr̃æ? Per Pſal.43.
dexterã uerò illa beata uita ſignatur, q̃ neſcit niſi gaudia,
de qua nihil aliud dicere poſſumus, niſi quía glorioſa di-
cta ſunt de te ciuitas dei. Ibi ſunt delectationes illæ quas pſal.86.
oculus nõ uidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs aſcẽde- 1.Cor.2.
runt, quæ præparauit deus diligentibus ſe. In ſiniſtra tri-
bulationes, in dextera delectatiões. Vſq; quo aũt? Vſq; in
finem. Quis eſt iſte finis? Finis ad iuſtitiam Xp̃s omni cre
denti: finis ille, de quo ſapiẽs dicit: Attingit à fine uſq; ad Rom.10.
finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter. Te enim cerne- Sapiẽ.8.
re finis eſt conſummatus. Ipſe eſt finis ad quem cum uene
rímus, nihil amplius ſitiemus, Ieſus Chriſtus ſponſus ec-
cleſiæ: qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

De quinq; negociationibus & quín-que regionibus.

NEgociamíni dum uenio. Verbũ patris, unige- Luc.19.
nitus dei, ſol iuſtitiæ, ſummus ille negotiator:
de ultimis cælorum finibus noſtræ redemptio
nis preciũ apportauit. Fidelis iſta negociatio
& omni acceptione digniſsima in qua rex filius regis effi
citur negociatio, aurũ pro plumbo tribuitur: pro pecca-
tore donat⁹ eſt iuſtus. O quàm indebita miſeratio, quàm
gratuita & ſic ꝓbata dilectio, quàm inopinata dignatio,
quàm ſtupẽda dulcedo, quàm inuicta manſuetudo, quàm
utilis negociatio, ubi fili⁹ dei pro ſeruo tradit̃, p creatu-
ra creator occiditur, pro mãcipio dñs condẽnat̃. Tua ſunt
hæc Xp̃e opera: qui de lumine cæli ad tenebras inferni, à
dextra maieſtatis ad miſeriã humanitatis, à gloria patris
ad mortem crucis deſcendiſti, infernum illuſtrando, ho-
minem redimendo, ſuperando mortem, & mortis autho-
rem. Vnus es, & ſecundum non habes quem ad nos redi-
mendum propria benignitas inuitauit, miſericordia tra-
xit, ueritas, qua te uenturum promiſeras, compulit, puri-
tas uteri uirginalis ſuſcepit, ſalua uirginitatis integritate
potentia eduxit, obedientia in omnibus deduxit, patien-
tia armauit, charitas uerbis & miraculis manifeſtauit.

Abſint

Abſint procul negociatores terræ Theman, recedant filij Agar, qui exquiſierũt prudentiã, elongent̃ à me gigãtes à ſeculo noiati, qui ab initio fuerũt ſtatura magna, ſcientes bellũ. Nõ hos elegit dñs, neq; uiam diſciplinæ meruerũt, pterea perierũt, ſed dedit eam Iacob puero ſuo, & Iſrael dilecto ſuo. Aſcõdiſti em̃ hæc dñe à ſapiẽtibus & prudentibus, gigantibus & nominatis qui magni facti ſunt uidelicet in oculis ſuis, & reuelaſti ea paruulis & humilib⁹ tuis. Libenter amplector negociationẽ tuã, quia negociũ meũ eſt. Hæc mercimonia cũ ſumma ſuauitate ruminat anima mea. Non ſolũ autem ruminat, ſed & reuocat ruminationem tuam, quia & intelligit quæ diligit, & commẽdat memoriæ quæ elegit. In his negociatonib⁹ p̃cipis eſſe aiam meã, ut fiat nauis inſtitoris de longe portans panẽ ſuum. Negociabor donec uenias, uenienti lætus occurrã, & utinam audiã, euge ſerue bone. Tui ſunt cæli & tua eſt terra, in regionib⁹ tuis. Negociabor igit̃ ſecurus, te ſolũ hñs in itinere ducẽ, in periculis protectorẽ, cõſortẽ in tribulatione. ¶ Regiones tuæ q̃q; ſunt quas perambulant ad negociandum inſtitores tui, ubi te q̃rũt dilecti tui, & inueniũt dilecti tui. Prima regio eſt regio diſſimilitudinis. Nobilis illa creatura in regione ſimilitudinis fabricata, qa ad imaginem dei facta, cum in honore eſſet non intellexit, & de ſimilitudine ad ſimilitudinẽ deſcendit. Magna prorſus diſſimilitudo, de paradiſo ad infernum, de angelo ad iumentum, de deo ad diabolum. Execranda conuerſio. gloriã in miſeriã, uitam in pugnam perpetua captiuitate conuertere. Maledicta deſcẽrio, de diuitijs ad paupertatẽ, de libertate ad ſeruitutem deſcendere, & de requie ad laborẽ, Miſeri nos, & miſerabiliter nati, quibus datũ eſt naſci in mœrore, uiuere in labore, in dolore mori, de peccatore peccatores, de debitore debitores, de corrupto corrupti, de ſub acto ſubacti, geniti & generãtes ſumus gens peccatrix, populus grauis iniquitate, ſemen peſſimũ, filij ſcelerati, addẽtes præuaricationẽ. Ecce quaſi nõ ſimus ſic ſumus coram eo quaſi nihilum & inane reputati, putantes nos aliquid eſſe cũ nihil ſimus. Vulnerati ſumus ingredientes mundũ conuerſando in mundo, exeundo de mundo: à planta pedis uſq; ad uerticem nõ eſt ſanitas in nobis. Nouerat hæc ille ſublimis propheta, qui ſtatum humanæ miſeriæ deplorans in hæc uerba prorupit. Graue iugum eſt ſuper filios Adæ à die exitus de uentre matris eorum uſq; in diem ſepulturæ in matrem omnium. In hac diſſimilitudinis regione quid negociabimur domine deus? Aſpicio genus humanum ab ortu ſolis uſq; ad occaſum huius mundi nundinas perambulare, alios diuitias quærere, alios honoribus ĩhiare, alios fauorabilis auræ ſuauitate raptari. Sed quid de diuitijs? Nónne cum labore acquiruntur, cum timore poſſidentur, cum dolore amittunt̃? Theſaurizas, & ignoras cui cõgregabis ea. Vide quãtũ laborẽ pro picturis diuitijs aſſumpſiſti. Tranſis maria, & aliũ tibi orbem aperis nauigando, ſecundum ſapientem tribus digitis diſtans à morte, patriam fugis, relinquis parẽtes, diuelleris ab uxore, filios neſcis, & omnium neceſſitudinũ oblitus, q̃ris ut acquiras, acquiris ut perdas, perdis ut doleas. Filij hoim uſq; quo graui corde: ut quid diligitis uanitatem, & quæritis mendaciũ? Quæ eſt iſta dementia filij Adam, cirũire maria, perambulare terras, rapi extra mundum, in laboribus plurimis, in uigilijs multis, in ieiunijs crebris, in mortibus frequenter? Ecce quales diuitiæ. Sed quid de honoribus? In ſublimi loco poſit⁹ es: ducem te conſtituerunt. Vide ſi nõ à deo iudicandus es, ab hominibus ſpectandus ab omnibus lacerandus. Si miles es, excubas ante limina principis, ut principatum acquiras, & ferrato ueſtit⁹ amictu, propior es uulneri quàm honori, morti quàm uitæ, periculo quàm præmio. Si de ſorte dñi, nónne epiſcopus romanum pontificem, archidiaconus uel diaconus epiſcopum pertimeſcit? Vide etiam utrum excuſſeris manus tuas ab omni munere, ne cum Simone audias. Nõ eſt tibi pars neq; ſors in ſermone iſto, quia uoluiſti donum ſpiritus ſancti pecunia poſſidere. Nihil ad nos de rectoribus eccleſiæ iudicare, uideant ipſi amici ſponſi, cum de ſpõſa cœperit exigere rationẽ qui iudicat orbem terræ in æquitate. Nunquid in honore ſine dolore, in prælatione ſine tribulatione, in ſublimitate ſine uanitate eſſe qs poteſt? Ecce quales honores. Quid autem de gloria? Gloria tibi unde fœtidæ puluis, limus terræ, uas in contumeliam? Non tibi non tibi, ſed nomini domini da gloriam. Illi permitte gloriam ſuam, qui glorioſus eſt in ſanctis ſuis. Illum lauda quem laudant angeli in cælis. Nunquid & ipſa inanis gloria, quæ nihil aliud eſt quàm auriũ inflatio uana, quæ haberi uix poteſt ſine inuidia? Reſpice quos antecedis, & cogita quia omnibus inuidiæ ſemina præbuiſti. Omnes ergo aduerſum te toruis luminibus inflammantur, tua fœlicitate torquentur, tua uruntur gloria. Ecce unde glorioſus, inde odioſus: unde ſublimis, inde humilis: inde ſolicitus, unde ſecurus. Vides ergo quàm uane cõturbatur omnis homo. Hæc ſunt mercimonia quæ inueniuntur in regione diſſimilitudinis. Prudens ergo negociator qui uidet in diuitijs laborem, in honoribus pœnam, inuidiam in gloria, facit ſarcinam ſuã mundi contemptũ, & fugit. ¶ Secunda regio eſt paradiſus clauſtralis. Verè clauſtrũ eſt paradiſus, regio uallo diſciplinæ munita, in qua precioſarũ eſt mercium fœcunda fertilitas. Glorioſa res, homines unimoris habitare in domo, bonũ & iucundum habitare fratres in unum. Videas illum peccata ſua deflentem, aliũ in dei laudibus exultantem, hunc hoibus miniſtrantem, illũ alios erudientem, hunc orantem, illum legentem, hũc miſerentem, illum peccata punientem, hũc charitate flagrantem, illum humilitate pollentem, hunc in proſperis humilem, illum in aduerſitate ſublimem, hunc in actiua laborantem, illum in contemplatiua quieſcentem. & poteris dicere, caſtra dei ſunt hæc. Quàm terribilis eſt loc⁹ iſte: nõ eſt hic aliud niſi dominus dei, & porta cæli: Quid tibi ergo fidelis aia, in his nũdinis eſt cõſecrandum? Perambula uirtutes cohibitantium in domo dñi uirtutũ, & fac inde ſarcinam tuam, formam uiuendi. Quæ prius habitabas in regione umbræ mortis, tranſi ad regionẽ uitæ & ueritatis. ¶ Tertia regio eſt regio expiationis. Tria ſunt loca quæ mortuorum aiæ pro diuerſis meritis ſortiuntur, infernus purgatorium, cælum. In inferno impij, in purgatorio purgandi, in cælo perfecti. Qui in inferno ſunt, redimi nõ poſſunt: quia in inferno nulla eſt redemptio. Qui in purgatorio ſunt, expectant redemptionẽ, prius cruciandi aut calore ignis, aut rigore frigoris, aut alicuius grauitate doloris. Qui in cælo ſunt, gaudio gaudẽt ad viſiõem dei, Xp̃i fratres in natura, cohæredes in glia, ſimiles in æternitate iucunda. Quia igitur primi redimi non poſſunt, tertij redemptione non indigent, reſtat ut ad medios tranſeamus per compaſſionem, quibus iuncti fuim⁹ per humanitatẽ. Vadam in iſtam regionem, & uidebo uiſionẽ hanc grandem, quomodo pius pater glorificandos filios in manu tẽtatoris relinquat, nõ ad occaſionẽ, ſed ad purgationẽ: nõ ad iram, ſed ad miam: non ad deſtructionem, ſed ad inſtructionem: ut iam nõ ſint uaſa iræ apta in interitum, ſed uaſa miſericordiæ præparata ad regnũ. Surgam ergo in adiutorium illis, interpellabo gemitibus, implorabo ſuſpirijs, orationib⁹ itercedã, ſatisfaciam ſacrificio ſingulari, ſi fortè uideat dominus & iudicet ut laborem conuertat in requiem, miſeriam in gloriam, uerbera in coronã. His enim & huiuſmodi officijs poteſt eorum pœnitentia reſecari, finiri labor, deſtrui pœna. Percurre ergo quæcunq; fidelis aia regionem expiationis, & uide quid in ea fiat & in nundinis iſtis fac ſarcinam tuam affectum compatiendi. ¶ Quarta regio eſt regio gehẽnalis. O regio dura & grauis regio extimeſcenda: regio fugienda: terra obliuionis terra afflictionis: terra miſeriarum: in qua nullus ordo: ſed ſempitern⁹ horror inhabitat. Locus lætifer: in quo ignis ardens: ubi frigus rigens: uermis immortalis: fœtor intolerabilis: mallei percutientes: tenebræ palpabiles: confuſio peccatorum: inundatio uinculorum: horribiles dæmonum facies. Totus tremo atq; horreo, ad memoriã iſtius

Matt. 11.
Prou. 13.
Pſal. 88.
Eſa. 40.
Eccl. 40
Nota.
Pſal. 38.
Pſal. 4.
Actu. 8.
Pſal. 38.
Pſa. 132.
Gene. 32

Esai.14. regionis,& concussa sunt oia ossa mea.Quō cecidisti luci
Ezec.28 fer,qui mane oriebaris? Ois lapis pciosus operimentum
Esai.14. tuū:modo subter te sternēt tinea, & operimentū tuū uer-
mis O deus quāta distantia inter operimentū preciosi la-
pidis, & operimentū uermis:inter delicias paradisi, & ti-
Mat.25. neā corrodētē inferni. Scio qa parat⁹ est ille ignis diabo-
lo,& angelis ei⁹,&hoibus filiib⁹ ei⁹:ubi sine fine finient,si
ne morte morient,torquebunt sine cessatione. Viuēs igit
in infernū descende,percurre mentalibus oculis tormēto
rum officinas, fuge scelera & uita,pro qb⁹ sceleratihoies
& uitiosi perierūt.Habe odio iniquitatem,& dilige legē
dñi, & in tam formidolosis nūdinis fac sarcinā tuā odium
peccati. ¶Quinta regio est paradis⁹ supercælestis.O bea-
ta regio supernarum uirtutum,ubi beata trinitas à beatis
Apo.4, facie ad faciem uidet,ubi illa sublimia agmina sublimi pē
narum applausu,sanctus,sanctus,sanctus dominus deus sa
baoth,clamare non cessant. Locus est uoluptatis,ubi tor-
rente uoluptatis potantur iusti.Locus splendoris,ubi iu-
sti fulgent sicut splēdor firmamenti. Locus lætitiæ,ubi læ
titia sempiterna super capita eorum. Locus abundantiæ,
ubi nihil deest uidentibus eam. Locus suauitatis, ubi ap-
paret dominus suauis uniuersis. Locus pacis, ubi in pace
factus est locus eius.Locus admirationis, ubi sunt mirabi
lia opera eius. Locus satietatis,ubi satiabimur cum appa-
ruerit gloria eius.Locus uisiōis,ubi uidebitur magna ui-
sio.O regio sublimis,plena diuitiarum,de ualle lachryma
rum suspiramus ad te,ubi sapientia sine ignorātia,memo-
ria sine obliuiōe,intellectus sine errore,ratio sine obscuri
tate splēdebit. Regio in qua dominus transiens ministra-
bit electis suis, idest talem se qualis est ostendet. Illic erit
deus omnia in omnib⁹, ubi rerum uniuersitas mirabiliter
ordinata dabit creatori gloriam,lætitiam creaturæ. Cur-
re igitur spiritualis anima oculis desideriorum per regio-
nem istam,& uide regem gloriæ in decore suo gloriosum,
Psal.83. stipatum legionibus angelorum,sanctorum ornatū agmi-
nibus,deponētem superbos,humiles exaltantem, damnā
tem dæmones,homines redimentem,& dic.Beati qui ha-
bitant in domo tua domine,in secula seculorum laudabūt
te.Cum ergo mente perceperis tam preciosas nundinas,
mercimonia tam preclara,cōstruc sarcinam tuam amorem
dei. Vidisti regiones,animaduertisti nundinas, sarcinam
Mat.25. construxisti,& beatus es.Negociare ergo dum ueniat do
minus deus tuus,ut ei dicere possis. Domine quinq; talē-
ta tradidisti mihi,ecce alia quinq; superlucratus sum,&au
dire merearis.Intra in gaudium domini tui spōsi ecclesiæ
qui est benedictus in secula. Amen.

Parabola de fide,spe,& charitate.

REx nobilis & potens tres habuit filias, fidem
spem,& charitatem:his delegauit ciuitatē exi-
miam,humanam animam. In qua cum tres sint
arces,rōnabilitas,concupiscibilitas, irascibili-
tas:unicuiq; suā cōtradidit,fidei primā,spei secundā, cha-
ritati tertiam.Rationabilitati pficitur fides,quia fides nō
habet meritū ubi humana ratio præbet experimentū.Cō
cupiscibilitati spes qa cōcupiscere nos nō licet q̄ uidem⁹,
sed quæ speramus:& spes quæ uidetur non est spes.Irasci
bilitati charitas, feruor scilicet feruori, ut feruor uirtutis
feruori naturæ dñetur, imo feruor naturalis attollat se in
feruorem uirtutis. Ingressæ ille,unaquæq; pro posse suo
domū suā ornat & procurat. ¶ Custodē ergo domus suæ
in rōnabilitate fides ponit prudentiā, ut suū ius in ea sibi
conseruet, & rōnem sub legibus fidei & intra terminos à
fide positos cohibeat. Vt aūt fiducialiter in domo ageret
addidit & obedientiā.Vt obedientia pcessum opis& tole
rātiā haberet laboris,subdidit & patientiam.Vt autē etiā
inferiorem actuum uel sensuū familiam regere bene posset
& dispensare,ipsam ei dispensationem subfecit.Vt secun-
1.Co.14. dum apostolum honeste & secundū ordinē omnia fierent:
addidit & ordinem. Ne maledictio intraret domum(ma-
ledicta enim omnis domus indisciplinata)custodē in por
ta posuit disciplinam. ¶Spes autem in concupiscibilitate
domui suæ sobrietatem præfecit,ut ius suum in ea sibi cō-
seruaret,& principales eius sibi semper seruire cōpelleret.
Vt aūt inferiorē uoluntatū & uoluptatū familiam disere-
te regere sufficeret,ipsa ei subdit discretionem.Cui etiam
contra concupiscentiam carnis addidit cōtinentiam,con
tra cōcupiscentiā oculorū constantiā, contra ambitionē, Prou.14
seculi humilitatē.Et ne egestas intraret domum ubi enim
multa uerba sunt (sicut dicit Salomō) ibi multa gestas:si-
lētium custodē posuit in limine. ¶ At charitas suā domum
ad austrū & meridiē positam,amicæ sibi pietati commisit,
iusq; suū omne ei tradidit,subdens ei ad obsequiū,primū
munditiam corporis,deinde congruas exercitationes,ui-
delicet lectiones,meditationes,orationes, & spūales affe-
ctiones.Et ne ingressa domum miseria conturbaret beati-
tudinem filiorum dei,qui in septimo gradu,id est in perfe
ctione beatitudinis positi in domo charitatis ludunt &iu
cūdan tur beati pacifici sic pam pacem custodem in porta
cōstituit.Sic ordinatis domib⁹ suis:totius ciuitatis quasi
præpositum quendam œconomum posuerunt liberum ar
bitrium. Quo peracto,redeunt in domū patris puellæ re-
giæ.Inimicus homo superueniens ordinē & gloriam ciui
tatis uidens &inuidens machinatur insidias,&ingredi cu
piens corruptis duobus de pcipuis ciuibus discretiōe &
dispēsatione, uniuersæ malitiæ suæ exercitum introduxit
per portas rōnabilitatis & concupiscibilitatis. Præposi-
tus ciuitatis liberū arbitriū, qui totius ciuitatis dimissus
erat custos & arbiter(paterfamilias quippe peregrè profi
ciscens dedit seruis suis potestatē cuiusq; operis) ligatur
uinculis ferreis, & incarcerē mittitur. Præcipitatis de ar-
ce rōnabilitatis custodibus suis,mox contra fidē blasphe-
mia inducitur.Cum qua irruentes cōtradictiones commo
tiones &confusiones,cæteraq; hmōi turba cunctaq; sibi
diripientes,sibiq; quicqd libeat uendicātes,in rōnabilita
te nihil rōnis reliquerunt,& ianitore perempto.s. discipli
na,omnibus intrandi & excundi copiā præbuerūt.Porrò
in domū spei(concupiscibilitatē scilicet)ingressa&oia sibi
uendicās dña luxuria,totā eam de superionibus deiectam
ad ima deuoluit: & concupiscentiæ carnis continentiam,
cōcupiscentiæ oculorū cōstantiā, ambitioni seculi humi-
litatē cōculcandam tradidit & illudendam. Et perempto
silentio ianitore,omnibus & intrātibus & exeuntibus fe-
cit portā patere.Sobrietatē uerò,& socias sobrietatis uir-
tutes,aut occidit,aut icarcerauit, aut in exiliū destinauit.
Exinde ad superiorē ciuitatis arcē cōscenditur,& pace ia-
nitore & custode summæ beatitudinis perēpto,miseria in Psal.73.
greditur.Mox em̄ dña superbia ascēdens in arcē (supbia
em̄ eorū qui te oderūt ascendit semp)pietatē de ea impie
deturbauit,totāq; illā pietatis& pacis familiam morte uel
exilio damnauit.Iā quicunq; uult sctūarium dei ingredi,
quæcunq; scta in eo,q̄cūq; hactenus filiis Leui tm̄ accessi-
bilia erant& uisibilia,iam prophanata,iam direpta ab imi-
micis,in Babylonē transferūt,& de uasis tēpli cōcubinis
regis Babylonij propinatur. Sic capta est & confusa tota
ciuitas.Secūdū gl'iam eius facta est ignominia eius.Cōfu
sis oībus,ad dñas tristis nuncius uenit perditæ ciuitatis.
Conturbatæ ille pedibus patris ,puoluunt auxiliū depre-
cantes.Causante illo,& custodis liberi arbitrij arguēte ne
gligentiā,quid inquiūt ô pater liberū arbitrium pōt sine
adiutrice gr̄a? Et ego,iquit,dabo gr̄am,sed p̄mittēdus est
timor.Ipse em̄ præibit ante illā parare uias eius. Egressus
timor à facie dñi uenit ad ciuitatē, baculum habens disci-
plinæ in manu eius. Inuenitq; portā difficultatis obsera-
tam & obfirmatā uectib⁹ malæ cōsuetudinis. Ianitor pro-
cax & improbus carnis lasciuia in portis aderat, q timori
satis infest⁹,opprobrs & conuitijs ineum fatigabat. At ille
facto impetu fiduciæ, frāgens uectes male consuetudinis,
portas diruens difficultatis,miserum illū corripit,& bacu
lo eū disciplinæ quem tenebat, usq; ad mortem perurget:
Statimq; signū aduentis gr̄æ super portas eleuans,to-
tam ciuitatē uertit in timorē.Post quē gr̄a ingredit ciuita
tem,secum totū illū uirtutum cælestiū exercitū adducens.

Mox

Mox pars ínímica díſparuít,uírtutes uerò ad nota præſi-
dia recurrũt. Procedẽtes íllico & ſeípas deceptas fuíſſe ac
cuſantes,diſcretío & díſpẽſatío, ueníã precantur: prodít
de uínculís,& ad occurſum dñæ gr̃æ feſtínat arbítríũ,ſub
regno gr̃æ nunc tandẽ ſe ſperãs fore líberũ. Fercula præ-
parantur fílíabus regís domus ſuæ,& mẽſæ ponuntur cõ-
gruæ. In mẽſa quíppe fídeí panís ponítur dolorís,& aqua
anguſtíæ,& cætera pœnítẽtíæ fercula. In mẽſa ſpeí panís
confortans,& oleũ exhílarãs faciem: & cætera conſolatío-
nís fercula. In menſa charítatís panís uítæ,uínumq; lætífi
cans,& oẽs delícíæ paradíſí. Iam íngrediuntur & epulan-
Pſa.162. tur, & cuſtodíũt cíuítatem. Sed níſí dñs cuſtodíerít cíuí-
tatem, fruſtra uígílat quí cuſtodít eam.

Parabola de nuptíjs fílíj regís, & de ornamen-
tís ſpõſæ ſuæ.

ILíus regís ſupercæleſtís Hierl'm egreſſ⁹ eſt ut
cõtẽplaretur regna patrís ſuí ínferíora. Quí cír
cumſpectís oĩbus,regreſſus ad patrem aít. Pater
oĩa regna terrarũ círcuíuí,& quæ ín oĩbus age
Gene.18 rentur dílígenter aſpexí. Clamorẽ etíã Sodomorũ quí ad
te aſcenderat, uerũ eſſe comperí, & ultíone dígna punírí.
Sed íam tp̃s eſt ut ín futurum míhí proſpícíã, uxorẽ ducã,
fílíos procreem,famílíam íam per me regã. Sponſam quæ
míhí habenda complacuít, ín domo regís Babylonící uí-
dí. Quam rex ílle captíuam tenet: & ne quæ ſít ualeat co-
gnoſcí,uſtíbus ac ſordídís ueſtíbus eã índuít. Ad hæc pa-
ter ad fílíum. Abſít,ínquít, à te ut rem íſtã facías coæter-
næ & conſubſtantíalís míhí unícæ fílí. Aethíopiſſa ílla de
qua dícís,non eſt condígna tuo generí uel tuæ ímmenſíta
tí. Ad quem fílíus. Fíxum,ínquít,habeo ín me & uxorem
uelle ducere, & nullam níſí hanc míhí conjungere. Sí ita
eſt, ínquít, pater, tu coæternus & conſubſtantíalís & co
omnípotens míhí in manu habes & íllam de captíuítate.
Babylonica líberare, & prout uís tíbí ſponſam aſſumere.
Statím affuít ínnumerabílís multítudo angelorum & cæ-
leſtíum agmínum,ín hís nuptíjs fílío ſummí regís mínístra
re ſeſe præparantíum. E quíbus unum.ſ. Gabrielẽ archã-
gelũ quí paranymphus eíus fíeret,elegít. Gabríel electus,
fílío ſummí regís aít. En fortítudo tua ego ſum: íllam tíbí
quam quærís de medío Babyloníæ uí rapere ſí ímperas &
ualeo,& paratus ſum. Non íta agendum eſt,ínquít,fílíus
regís æterní, uíolentía nulla Babylonico regí ínferenda
eſt: conſílíjs occultís & ſapíentía, quæ míhí íungenda eſt,
de captíuítate Babylonica eſt erípíenda. Ad Marĩã uírgí-
nem de ſtírpe Dauíd myſteríũ cõſílíj meí à te Gabríele eſt
deferendũ,occultè apud eã ĩ thalamo eíus conuíuíum nu
ptíarũ mearũ eſt nũcíandũ & celebrandũ. Ad Marĩã Ga-
bríel archangelus deſcẽdít,q̃d ſíbí ínjunctũ fuerat ꝓgít.
Sed quí eũ míſerat,antequã nunciareť,iam ad uírgíne ue
nerat. Ibí nunciatũ,ibí celebratũ eſt ſanctíſſímũ nuptíarũ
conuíuíũ. Sed nunq̃d tantus ac talís íſte ſpõſus ad ſpõſam
ſuam uacua manu uenít? Nequaquam,ſed donatíua detu
lít,delata errogauít. Et qa hyemís tpe uenít,hyemales ue-
ſtes prímum ſuæ ſponſæ dedít,agnínã uídelícet pellíceam
& cappã. Quod utrunq; fít de agno,ſed alterũ ſine dolore
agní ídeſt lana de qua fít cappa ſumítur,alterum uídelícet
pellís,unde pellícea,abſq; dolore graní ab agno nõ accípí
Eſai.53. tur. Sponſus íſte agnus eſt,ſícut ſcríptura teſtatur. Quaſí
ouís ad occíſíonem ducetur,& quaſí agnus coram tondẽ
Ioan.1. te ſe ſic nõ aperíet os ſuum. Et alíbí. Ecce agnus deí,ecce
quí tollít peccata mundí. Agn⁹ ígítur íſte de lana ſua ſpõ-
Mat.11. ſæ cappam fecít,cum humílítatẽ uerbís docuít dícẽs. Dí-
ſcíte à me quía mítís ſum,& humílís corde. Pellíceã dedít,
cum uígílíjs,cũ ieſunijs,& alíjs carnís ſuæ affłíctíonibus,
ad ultímũ paſſíone crucís,mortífícatíonem carnís ſponſæ
oſtẽdít. Cappa ítaq; (qua quí índutus eſt abſcondítur) ſí-
gnat humílítatẽ,quía quæ ſponſa eſt Xp̃í latítat,& à ſecu
lo cognoſcí refugít. Pellícea q̃ de mortuís aíalib⁹ fít,mor-
tífícatíõem carnís ínſínuat. Hæc aũt hyemís tpe. Paſcha-
lí uerò tempore armíníam pellíceam dedít círca collum &
círca manum rubeís gulís præparatam. Hæc pellícea ſunt
prædícatores, albí propter reſurrectíonem quam ín Xp̃o
annunciant,& ín ſponſam futurã prædícant: quí cum paſ-
ſíonem Xp̃í annunciant,rubeam gulam curca collum por
tant. Sed quía quídam paſſíonẽ Xp̃í ore prædícãt,quam
corde non ſentíunt, de quíbus,dícít Paulus. Quídam an- Philip.1.
nunciant Xp̃m nõ ſyncere exíſtímantes ſe ſuſcítare tríbu-
latíonem uínculís meís: oportet ut quod ore dícunt, cor-
de ſentíant. Nam mín⁹ de cæterís ornata eſſet,ſí tantũ cír-
ca collum,& non uſq; ad pectus deſcendentes gulas pellí-
ceas haberet. Círca manus prædícatores gulas habẽt,cum
ín operíbus ſuís paſſíonibus Xp̃í communícant. Igítur
pellícea ſpõſo de armínío fít, quod candídum eſt ín ſígní-
fícatíonem lætítíæ ſpírítualís ob ſpem futuræ reſurrectío-
nís. Círca collũ & uſq; ſupra pectus & círca manus rubeís
gulís ornata eſt,quía paſſíonem Xp̃í quam ore prædícat,
corde ſentít,& operíbus atteſtatur. Dedít etíam Chriſtus
paſchalí tpe ſponſæ ſuæ cordubanos ſuos quí ſígnãt duo
teſtamenta,quíbus affectus ſponſæ ne terram tangant mu
níuntur,uel ſígnant continentíã & charítatem,quæ duos
affectus quorum alterum ad carnem ſuam, alterum ad uí-
tía olím ſponſa habuít calceant: è quíbus ílle quí ad car-
nem eſt,continentía ſíue díſtrictíone díſcíplínæ munítur:
ílle quí eſt ad uítía,charítate extínguítur. Sed hí corduba
ní níſí profeſſíone lígentur & obedíentía,è pedíbus elabũ
tur. Multos ením uídemus quí cõtínentíam carnís ex cha
rítate habuerunt,uel ſecundum duo teſtamenta uíuere dí
ſpoſuerunt,ſed qm̃ ſub obedíentía & profeſſíone ſe non
lígauerunt, grauíter lapſí ſunt. Cordubaní ítaq; ſunt uel
duo teſtamenta, uel continentía & charítas, lígaturæ pro
feſſío,& obedíentía. Dedít etíã Xp̃s ſponſæ ſuæ duas chí
rothecas: Manus ſpõſæ ſunt operatío & contemplatío. Et
quãuís per leuã alíbí actíua, per dexterã cõtemplatíua uí-
ta (ut eſt íllud, leua eíus ſub capíte meo &c.) híc tm̃ per ſíní Canti.2.
ſtram cõtemplatío, per dexterã operatío deſígnatur, hac
ſímílítudíne,qa ſíníſtrã frequenter tenemus ſub ueſtíbus
abſcondítam,dexteram uerò ſepíus ad operandum expo-
nímus. Símílíter manu dextera ídeſt operatío, habet chí- Nota.
rothecam ín quínq; follículos ad quínq; dígítos recípíen
dos díuínã: quía bonũ opus debet cẽ rectũ, uolũtaríũ, pu
rum,díſcretũ,& firmũ. Rectum ín íntẽtíone: uoluntaríum,
ut nec tímore nec alíqua alía fíat coactíone: purum, ut dũ
fít alíqua aura uanítatís non ínaneſcat: díſcretum,ut ultra
modum non íntendatur: firmũ,ut perſeueret. Sínístra au-
tem,íd eſt cõtẽplatío, habet chírothecã ſímílíter ín quíq;
díuíſam. Nã quínq; in contemplatíone ſunt.ſ. cõſíderatío
pctõrum & gehennæ,contemptus præſentíũ, & ſpes futu
rorum,ſudícíũ & regnũ, ſtatus corporís poſt reſurrectío-
nem & glorificatíonẽ,ſpírítus humanus,& æternítas cum
qua uníendus eſt. Quí ením cõtemplatur prímũ,conſíde-
rat peccata ſua qualía & quanta perpetrauít quæ conſíde-
rare non multũ prodeſſet ſí non pro íllís ín gehenna puní
rí metueret: & ídeò cõſíderatíõí pctõrũ recte adíũgíť cõſí
deratío gehẽne. Iterũ ſí cõſíderareť q̃ & quãta ſínt tormẽ
ta gehennæ, & nulla peccatorum memoría haberet,ſecu-
ra mens forſitan gehennã conſíderaret,cum nulla eam re-
cordatío pctõrum perterreret. Hæc de cauſa ín mente con
templatorís utrũq; & pctã & gehenna conjungítur,ut ex
utroq; terror ícutíatur. Sed ín mẽte ſíc perterríta ſtatím
ſuborít cõtẽptus p̃ſentíũ,cuí adíuncta eſt ſpes futurorum.
Sed ne ſpes mentem díſſolutam reddat,reſtrínguít per ſudí
cíũ,quía cõſíderat ad ea quæ ſperauít, tranſeundũ eſſe p
ſíllud horrẽdũ & díſtrictũ ſudícíũ. Sed terrorẽ de ſudícío,
conſolatur regnũ,& ídeò ſudícío ſubjunctũ eſt regnũ. In
quo regno conſíderatur quíd erímus,& prímũ ſtatus cor
porís,qd erít ímmortale & ímpaſſíbíle. deínde glorificatío,
qd erít ínefabílís pulchrítudínís & præfulgídũ, ſícut ſcrí-
ptum eſt. Fulgebunt ſuſtí ſícut ſol. Poſt hæc conſíderatur Mat.13.
beatítudo aíæ,ſí ípſa anima conſíderať & deus cuí unien-
da eſt,quod eſt ultímũ, & conſummatío oĩm. Hæc autem
quínq; quæ ín contemplatíone conſíderamus, per quín-
q; feneſtras uídentur. Feneſtra ex aere & pariete conſtat,

Nam ubi eſt paries contiuuus, nulla eſt feneſtra: item ubi eſt aer abſq; pariete, non eſt feneſtra, ſed paries admittens intra ſeipſum aerē, uocat feneſtra. Xp̄s uerò eſt ex humanitate quaſi pariete, & diuinitate intra humanitatem lucēte. Itaq; Xp̄s feneſtra eſt, imo quinq; feneſtræ in eo conſiderantur. ſ. incarnatio, conuerſatio, doctrina eius, reſurrectio, & aſcenſio. Per illas q̄nq;, q̄nq; quæ de contēplatione dicta ſunt uidenť. Nam per incarnationē Xp̄i, multis manifeſta ſunt peccata, & gehenna, quæ priuſ non attendebantur. Conuerſatio eius aperte docuit preſentia contemnere, & ad futura ſpē dirigere. In doctrina eiꝰ ſatis de iudicio & regno. In reſurrectione eius oſtenſus eſt ſtatus corporis & glorificatio, q̄a qualis ipſe, tales & ſui futuri ſunt pro modulo ſuo. In aſcenſione aūt quātulūcūq; reuelatū eſt quō ſp̄us noſter cum deo uniendus eſt. Hō cm̄ ille quō ſine omni uehiculo, abſq; oīs creaturæ adminiculo aſcendit, ſic & ſp̄us noſter poſt eū tandē aſcēdet. Itaq; chirothecæ ſponſæ in manu dextera ſunt. i. in actione, q̄ ip̄m opus ſit rectū, uolūtariū, purū, diſcretū, & firmū. In ſiniſtra manu. i. contēplatione, q̄ primū cōſiderenť peccata & gehēna, deinde ſequať contēptus præſentiū, & ſpes futurorum poſt iudiciū & regnū ſubiungatur ſtatus corporis & glorificatio, ad ultimū unitio ſp̄us nr̄i cū deo. Xp̄s aſcendens hæc oīa in ſponſa cōſummauit, & eam conſeruandā apl̄is cōmiſit, & ne ab Hieroſolymis diſcederēt p̄cepit donec induerenť uirtute ex alto. Poſt dies decē ipſo. ſ. die penteco
Luc. 14. ſtes exercitū maximū & fortē miſit è cælo. i. ſp̄m ſct̄m, qui
Actuū. 2 contulit eis pacē & gaudiū, & cæteros fructus ſp̄us quos
Gala. 5. enumerat apl̄s. Quibus facti conſtantes & fortes, hoſtiles
Actu. 4. cuneos aggrediunť, & Petrꝰ una die q̄nq; milia & alia die
Actu. 2. tria milia de Iudæis ad Xp̄m cōuertit. Quibus geſtis aiūt apl̄i. Abſit ut dña noſtra Xp̄i ſpōſa pedes amplioꝰ gradiať, quæramus ei animal quo ſubuehēte celerius & honeſtius quocunq; eundū eſt deferať. Sed hoc nō erit equus, quia animal ſuperbiæ & diſcordiæ eſt: nec aſinus, quia fatuus & immundus: ſed mulus, qui firmiter & mature graditur. Mulus itaq; ſponſæ dať, quia ppl̄s ex Iudæis & gentibus ad fidem conuerſus eſt. Sicut cm̄ mulus ex diuerſis animalium ſpeciebus naſciť, ſic primitiua eccleſia ex diuerſis populis collecta eſt, uidelicet ex Iudæis & gentibus, uel de præſumentibus, & deſperantibus. Xp̄s cm̄ diuerſis & cōtrarijs infirmitatibꝰ laborantes nitro modo ſanauit, & uno medicamine ideſt cruce ſua, eos qui nimis cōfidentes aut deſperantes fuerunt. Et adhuc ſunt, qui dicunt, re mea cō
1. Petr. 2 tentus ſum, & nulli unquam per uim rapui aliquid, & ſimi lia, & quid eſt quare de uita deſperē, & gehēnā timeāť Sed ſi iſti attendunt q̄ Chriſtus qui p̄ctm̄ non fecit nec dolus inuentus eſt in ore eius, morte tm̄ turpiſſima ideſt cruce uitā finiuit, deficiūt à ſuperbia ſua, & timore cōterriti, ad humilitatem & ad cōicandū paſſionibus Xp̄i cōuertuntur. Sunt iterū qui tot & tantis facinoribus inquinati ſunt, ut ſibi indulgeri diffidant. Sed ſi ipſi attendant q̄ Xp̄s non pro ſe, ſed pro p̄ctōribus ſuſtinuit, ſpem ſumūt, & à deſperatione ſanātur. Itaq; Xp̄s ſua cruce & præſumētes ſanat, quia innocens paſſus eſt, & deſperantes, quia pro p̄ctōribus ſuſtinuit. Et ex his diuerſis p̄ctōribus eccleſia congregata mulus eſt, quem apl̄i ſponſæ præparant. Et ei in talibus quieſcenti, & per eos ad diuerſa progredienti, dāt calcar unum. ſ. amorem ſponſi, quo ſuos proficiſci cōpellat. Dant & flagellū quo retro p̄cutiat, quia de ꝓpetratis iniquitatibus anxianť. Multiplicata & dilatata ſancta eccl̄ia, apl̄i peracto agone ſui certaminis de uita decedentes, eam martyribus regēdā cōmittunt. Illi aūt pro ea uiriliter decertantes, & in defenſione eius ſanguinem ſuū fundentes dicunt. Apl̄i mulo uno dñam nr̄am donauerunt, equū eſt & nos in ornatū eius & decorem aliquid cōferre. Et q̄a iā æſtas incaluit, groſſioribus indumentis non eſt onerāda, nouum aliquid faciamus ei decoris & ſubtile, uarium ſcilicet mātellū, rubea purpura coopertū. Varium iſtud mantellū ſunt ſct̄i martyres ex parte uirgines, qđ ſignat albū, eſt parte uiduæ uel cōiugati, qui ſignanť medio colore & uario. Rubeū ſuperponiť, q̄a pro Xp̄o trucidati ſanguine reſpergunť. Et hi ſuis tp̄ibus uiriliter rexerunt eccleſiam, prouexerunt & munierūt. Quibus decedentibꝰ ſucceſſerunt ſct̄i doctores & magnifici cōfeſſores. Ambroſius Hieronymus. Hilarius. Auguſtinus, & ſimiles. Videſ aūt diabolus aperto bello qđ cōtra eccleſiā tp̄e apl̄orum & martyrū geſſerat, ſe nihil ꝓfeciſſe, ſed eā tribulationibꝰ magis creuiſſe & profeciſſe, ad fraudulentas & occultas perſecutiones conuertitur. ſ. ut aliquos ex membris eius ſeducat, per quos negociū ſuæ malitiæ tanto efficacius quāto occultius peragat. Inſtruit itaq; Arriū ſuis artibꝰ. Pelagium & Fotinum & his ſimiles, q̄ miniſtros Xp̄i ſe ſimulantes, ſpōſam eius longe in deuiū ducant. Quod percipiētes ſct̄i doctores occurrunt, diſputatiōibꝰ cōfligūt, cōfutant hæreticos, & dñam ſuam ad uiam ueritatis reducunt. Cui reductæ, q̄a dum per deſerta Arr̄ij, & deuia Pelagij gradiť, ueſtes eius aliquātū attritæ erant, paludamentum de ſamito faciunt, id eſt uita ſua pudica & honeſtis ſuis moribus eam adornant. Ecce iam uictus hoſtis, & in apertis p̄ſecutionibus, et occultis hæreticorū ſeductionibus. Iam ſponſa nullo contra occurrente, cū multo comitatu graditur, adhuc tm̄ coluber tortuoſus eam ſpoliare conatur, & cum iam in uia non poſſit, iuxta uiam laqueos parat, ibi tentoria ſua erigit. Et hic quidē trapezitas ſuos cum multo auro & argento expoſito ſedere facit, illic autē nēditores ueſtium cum multo et uario apparatu diuerſorū ornamentorū, alibi uendentes cibos oīm generum collocat, alibi uendentes uina et oīm potionum genera tabernas diſponit, alibi triumphales arcus gloriantium in pompa ſeculari erigit, choreas puellarū, & oīm incitamēta libidinū oſtēdit. Qui ſapiens eſt, cum ſponſa graditur, ſponſæ recta uia gradienti adhæret. Fatui & uecordes uiā deſerūt, & in tabernaculis diaboli eſſe iucūdantur. Nam quicūq; argentū diligit auri ſpecie capitur, & hæc Xp̄o præponit, i tabernaculis diaboli demorať. Sil̄iter qui ueſte p̄cioſa, q̄ cibis lautioribus, qui uino mellito et alijs potionū p̄cioſarū generibꝰ, qui in mulieribus, qui in iocis, in ſeculi cātionibꝰ delectatur, et hæc Xp̄o p̄ponit, in tētorio diaboli eſt. Quid etiam dicā de illis qui cū eccleſiā dei regere debeant, ingredientes uiā, ea quæ in tentorijs diaboli ſunt admirātes circumſpiciūt et cōcupiſcunt, & nō hūtes unde cōcupita ſibi cōparent, ornamenta ſpōſæ ſuæ diripiunt & in explendis malis concupiſcentijs ſuis turpiter inſumunt. Ita undiq; lacerata circa humeros, ut parum quid de amictu ideſt paucos monachos & paucos regulares canonicos, & de alijs generibus hominum fere nullum retineat.

Sermo cuiuſdā ad clerū i cōcilio Remēſi cōgregatū.

GRaue eſt qđ mihi iniūgitur, uidelicet ut doceā doctores, inſtruam patres. Præſertim cum ſcriptum ſit. Interroga patres tuos, & annūciabūt tibi. Deut. 32. Sed p̄cipit mihi Moyſes iſte cuius manus graues ſunt, cui obediendum eſt non ſolum à me, ſed etiā ab omnibus. Et plus quàm Moyſes hic. Moyſi commiſſa fuit una plebs Iſraelitica: iſti aūt uniuerſa eccleſia. Et plus quàm angelus hic. Cui enim angelorum dixit aliquando deus. Quæcūq; ligaueris ſuper terrā erunt ligata & in cæ- Exodi. 3. liſ Secundū officiū dico, nō ſm meritū. Præter deum nō eſt ſimilis ei, nec in cælo nec in terra. Hic eſt Petrꝰ, qui mi- Mat. 16. ſit ſe in mare, cū alij diſcipuli nauigarent ad Ieſum. Vnuſquiſq; ueſtrum contentus eſt naucula ſua, hoc eſt archiepiſcopatu ſuo, abbatia ſua, præpoſitura ſua: iſte autē miſit ſe in omnes archiepiſcopatus, abbatias, præpoſituras. Hoc mare magnū & ſpatioſum manibus, illic reptilia quorum non eſt numerus. Et uobis dico fratres mei ep̄i, mul- Ioan. 21. Pſa. 103. tum exaltauit uos deus. Vos eſtis ſal terræ, ſicut dicit dominus in euangelio. Vos eſtis lux mūdi. Ego dixi dij eſtis, & filij excelſi oēs. Veruntm̄ ſicut hoies morieminī, & ſicut unus de principibus cadetis. Vbi ſapiens, ubi ſcriba, ubi conquiſitor huius ſeculi? Nónne ſicut hoies morientur? Et nónne Matt. 5. Ibidem. Pſal. 81. 1. Cor. 1.

Et nónne ſicut unus de príncipíbꝰ cadétꝛ Vnde cadét uel quoꝛ De latere dñi, in ꝓfundū inferni. Fratres duo mala magna reſtant, mors uidelícet & iudicíū. Dura eſt eñ cōditio mortis, & idcírco rarus eſt qui élit morí. Sed quæ cura morí, cum hæc ſit uía uniuerſæ carnisꝛ Eya qd́ ibo à ſpū tuo, & quo à facíe tua fugíā, cū dícat apl's. Oés nos repræſentarí oportet añ tríbunal Xp̄í, ut referat unuſqſq; rōnē de hís q̄ geſſit in corpore ſuo, ſíue bonū ſíue malū. Fres, aliā ſynodū ꝓnuncío uobís, ubí dñs deus ſedebít in iudícío, & íbí oés nos oportet repñtarí, & íbí deꝰ iuſte iudicabít orbē terrarū. Híc includít iniuſtítia in marſupío. Sed iuſte iudicabít deꝰ in íllo iudícío, & íbí oés nos oportet re præſentarí (níſí forte qd́ dící nefas eſt mētíaꝝ apl's) ſíue ſit papa, ſíue cardínalis, ſíue archiep̄s, ſíue ep̄s, ſíue díues, ſíue paup, ſíue doctus, ſíue índoctꝰ, ut referat unuſquíſq; rōnē de hís quæ geſſít in corpore, ſíue bonum ſíue malū. Et ſi reddēda eſt ratío de hís quæ quíſq; geſſit ī corpore ſuo heu quíd fiet de hís quæ qſq; geſſit ī corpore Xp̄í, quod eſt eccleſiaꝝ Eccleſia deí uobís commíſſa eſt, & dicímíní paſtores, cum ſítís raptores. Et paucos habemus heu paſtores, multos autem excōmunícatores. Et utínam ſufficeret uobís lana & lac, ſítítís enim ſanguinē. ¶ Quatuor tñ hís q̄ quí p̄ſunt in eccleſia deí neceſſaría eſſe præ omníbꝰ reor, p̄ſunt ne uídelícet ut per oſtíū íntrēt, ut in humílítate ſe cōtíneant auarítíā declínent, mundítíā tam corde, quàm corpore ſeruare ſtudeant. Sed q̄d prodeſt ſi canonice eligant (qd́ eſt poſtíū íntrare) & non canonice uíuant Dixít dñs ad duodecím. Nónne ego uos duodecím elegí: & unus ex uobís díabolꝰ eſt. Dñe Ieſu cum eſſet electío ílla in manu tua, & nō haberes alíquē cōtradícentē & reclamantē tíbí quare elegíſtí díabolū ep̄m Cur bone Ieſu non elegíſtí bonū & iuſtū & ſctm̄, ſícut petrus bonus iuſtus & ſanctꝰ fuit Vel ſi elegíſtí díabolum, cur te iactas elegíſſe Fratres, ſíc facít Ieſus hodíe, elígēs ſibí multos díabolos ep̄os. Vbí ꝓhdolor reperíemus ep̄os quí poſt adeptā dígnítatem in humílítate ſe cōtíneant Nēpe ſuperbía eís occaſío eſt ut ad tāta dígnítatem aſpírent, ut in ouíle Xp̄í impudēter írrūpant, cum tñ per pſalmíſtā dñs dícat. Nō habítabít in medío domus meæ quí facít ſuperbíā. Ieſus aūt in medío eſt, nō in angulo. Vñ ípe in euāgelío. Vbí duo, íngt, uel tres congregatí fuerínt in noīe meo, in medío eorū ſum. Et íterum. Ieſus aūt trāſiens per mediū íllorū íbat. Et in líbro ſapíentíe. In medío, ínquít, eccleſiæ aperuít os eíus. Et rurſus in euāgelío dícít. Stetít ieſus in medío diſcípulorum ſuorū. Væ míhí dñe Ieſu ſí tecū ero in domo tua, & nō in medío domus tuæ. At íſtí nō ſic. Sunt quídē cum Ieſu, ſed non in medío domus eíus, quía amant & facíūt ſuperbíā, parentes ſuos extollentes, pauperes aūt negligētes & deprímentes. Male uíuunt, & ſubiectos male uíuere uolunt. Et ídcírco cōparanꝝ apoſtatæ angelo q̄ díxít in corde ſuo: Ponā ſedē meā ad aqlonē & cætera. Quíd eſt díabolum ad aquílonē ſedē uelle ponere, níſí ſuperbū quēpíā & ímpíū ſuper ſuos ſíles à charítatís calore uel ſapíæ lucæ alíenos príncípatū appetere, uel adeptū tenere Talís erat Abſalō ſup fílíos Iſrael, patrí ſuo rebellís, príncípatū appetens. Talís erat Hieroboam q peccauít & peccare fecít fílíos Iſrael ín uítulís aureís. Tales fuerunt ſcríbe & phariſei, contra quos aítꝰ dñs. Væ uobís ſcríbæ & phariſæí q̄ claudítís regnū cælorū ante hoíes, uos eñ nō íntratís, & íntroeuntes non ſínítís introíre. Porrò ep̄í huíus tp̄ís auarítíā quō declínent Qd́ eñ ſine míſerabílí gemítu dícendū nō eſt, Xp̄í opprobría, ſputa, flagella, clauos, lāceā, crucē & mortem, hæc oía in fornace auarítíæ cōflant & profígāt in acquíſítionē turpís quæſtꝰ, & precíū uniuerſítatís ſuís marſupíís includere feſtínant, hoc ſolo ſanè à Iuda ſcharíotís díffereníes, q̄ ille horū omne emolumentū denarioꝝ numero cōpēſauít, íſtí uoracíorí ingluuíe lucrorum īfinítas exígūt pecunías. Hís inſatiabílí deſiderío inhiāt, pro hís ne amíttant tímēt, & cum amíttunt dolent. Harū in amore quíeſcunt, quātū dūtaxat líberū eſt eís arbítríū aceruādí, uel augmentandí cura. Aīarum nec caſus reputaꝝ nec ſalus. Nō ſunt profectò matres, quí cū ſint de crucífixí patrímonío nímíū incraſſatí, ímpínguatí, dílatatí, non compatíuntur ſup cōtrítione Ioſeph. Archípreſbíter circuít obedientíā ſibí creditam, & ut ímpleat ſaccum ſuū, tradít ſanguínē iuſtū. Vēdít nēpe homicídía, adultería, ínceſtus, fornicatíōes, ſacrílegía, periuría, & uſq; ad ſummū ímplet mantícā ſuā. Fama ígítur uolāte ínnoteſcít ep̄o talís quæſtus, & accerſíto archípreſbítero, da míhí, ínquít, partem meam. At ílle. Nihíl dabo tíbí. Ecōtra ep̄s, ſí non dederís míhí, ínqt, partē meā, auferā tíbí oía. Fitq; altercatío maxíma, & propter auarítíam fit diſcordía. Poſtea uerò archip̄ſbyter reuoluens ſecū q̄ auctorítate ep̄í fungaꝝ poteſtate ſíta, & q̄ ſine gra ípſius níhíl poſſít peruerſe conuerſus pœnítet, ínquít, me, accípe partē tuam, & inſuper de mea quod beneplacitū fuerít, & recōcílíantur. Heu ſícut Herodes & Pylatus reconcílíatí ſunt, & Xp̄s crucífixꝰ eſt, ſíc níhílomínus íſtí recōcílíanꝝ, & pauperes Xp̄í ſpoliatí ſunt. En tpa íſta planè fœda à negocío perābulāte in tenebrís: quapropter uæ generatíoní huíc à fermento phariſæorū, quod eſt hypocríſis, ſí tñ hypocríſis dící debet quæ íā latere præ abundantía nō ualet, & præ ímpudentía nō quærít. Et ſíc ſerpít hodíe putrída tabes per omne corpus eccleſiæ, quò latíus, cò deſperatíus, cè q̄ periculoſiꝰ, quò in teſtíníus. Nam ſí inſurgeret apertꝰ hæretícus, mítteretur foras & areſceret, ſí uíolentus ínímícus, abſconderet ſe q̄s forſitan ab eo. Nūc quō eíciet, aut quō abſcōdet ſeꝛ Oē amící & ínímící, omnes neceſſaríí, omnes domeſtící, & nulí pacífící, & quæ ſua ſunt quærūt oēs. Míníſtrí Xp̄í ſunt & ſeruíunt antíxp̄o: honoratí íncedunt de bonís dñí, cuí honorē nō deferūt. Vñ hinc eſt eís quē quotídíe uídemꝰ meretrícíus nítor, hyſtrionícus habítꝰ, regíus apparatus, Inde aurum in frenís, aurū in cellís & in calcaríbus. Plus nítent calcaría quàm altaría. Inde menſæ ſplendídæ, & cíbís & cyphís. Inde comeſſatíones & ebrietates. Inde cythara & lyra & tybía, redundantía torcularía & prōptuaría plena, eructantía ex hoc in íllud. Inde dolía pígmentaría, índe referta marſupía. Huíuſmodí ſunt & uolunt eſſe eccleſiarum præpoſítí, decaní, epíſcopí, & archiepíſcopí, Nec eí hæc merító cedunt, ſed negocío ílli q̄d́ perābulat in tenebrís. Olím predíctū eſt, & nūc tp̄s ímpletíonís aduenít, ecce in pace amarítudo mea amaríſſima. Amara príus in nece martyrū, amaríor poſt in conflictu hærecícorum, amaríſſíma nunc in moríbus domeſtícorum. Non fugarí, non exterminarí p̄ñt, ita ínualuerunt, ita multíplícatí ſunt ſuper numerū. Inteſtína & inſanabílís eſt plaga eccleſiæ, & ídeò in pace amarítudo mea amaríſſíma. Sed in qua pace Pax eſt, & nō eſt pax. Pax à paganís, pax ab hæretícís, ſed nō profectò à fílíſs. Vox plāgentís in tpe Iſrael. Fílíos enutríuí & exaltauí, ípſí aūt ſpreuerūt me. Spreuerūt & ínualuerunt, à turpí uíta, à turpí quæſtu, à turpí cōmercío, à negocío perambulate in tenebrís: ſupereſt ut iā de medío fiat dæmoníū meridíanū ad ſeducēdos ſí quí in Xp̄o reſíduí ſunt adhuc perſíſtētes in ſímplícítate ſua: ſíquídem abſorbuít fluuíos ſapíentíū & torrētes potētū, & habet fiducíā q̄ ínfluat íordanís in os eíus. í. hūíles & ſímplíces quí ſunt in eccleſia: ípſe eñ eſt antíxp̄s q non ſolū ſe díē ſed & merídíē mentíꝝ, & extollíꝝ ſupra íd qd́ colíꝝ ut deus, quem dñs Ieſus interfícíet ſpū oris ſuí, & deſtruet íllū íllustratíone aduentus ſuí. Ecce díxímus quales habemus paſtores in uía hac q̄ambulamꝰ, nō q̄les hr̄e oporret. Non ſunt oēs amící ſpōſí, q hodíe ſpōſí ſunt eccleſiæ. Híncínde aſſíſtere cernunꝝ, & ut uulgo aíunt, eā q̄ſí addextrare uídenꝝ. Paucí admodū ſunt q̄ quæ ſua ſunt nō q̄rāt, ex oíbꝰ charís eíus. Dílígunt munera, nec p̄ñt pariter dílígere Xp̄m, qa manꝰ dederūt māmonæ. Intuere quō íncedunt nítídí & ornatí, círcūamíctí uarietate, tāquā ſponſa procedēs de thalamo ſuo. Nónne ſí quēpíā talíū repēte emínus ꝓcedentē aſpexerís, ſponſam potíus putabís quàm ſponſæ cuſtodeꝛ Vñ uerò hanc íllís exuberare æſtímes rerū affluentíā, ueſtíum ſplendorē, menſarū luxuríā, congeríē uaſorum argenteorum & aureorum, níſí de bonís ſponſæꝛ Inter hæc eſt qd́

Quatuor hís q̄ ꝓſunt ne ceſſaría.

Ioan. 6.

Pſa. 100.

Mat. 18.

Lucæ. 4

Eccle. 15.

Luc. 24.

Eſaí. 14.

2. Re. 15.

3. Re. 12.

Mat. 23.

Pſa. 138.

2. Co. 5.

Luc. 23.

Pſa. 143.

Eſaí. 21.

Pſal. 39.

Eſaiæ. 1.

Iob. 40.

2. Teſ. 2.

Ibídem

illa pauper & inops & nuda relinquit: facie miserāda īcul
ta, hispida & exanguis: ppter hoc non est hoc tpe ornare
spōsam sed spoliare, nō est custodire sed perdere, nō est de
fendere sed exponere, nō est instruere sed pstituere, nō est
pascere gregē dñi sed mactare & deuorare, dicēte dño de
Psa. 52. illis. Qui deuorāt plebē meā ut cibū panis, & iterū. Quia
Psal. 78. comederūt Iacob & locū ei⁹ desolauerūt: & in alio pphe
Osee. 4. ta. Pctā ppli comedēt: q̄si dicat, pctōrū pcia exigūt, & pec
cātibus solicitudinē nō impendūt. Quē dabis mihi de nu
mero eporū q̄ nō pl⁹ imuigilet subditorū euacuandis mar
supijs, quā uitijs extirpādis? Vbi est q flectat irā? Vbi est q
pdicet annū placabilē dño? Propterea relinquamus istos
qa nō sunt pastores sed traditores, & imitemur illos q̄ ui
uentes in carne, plātauerūt ecclesiā sanguine suo. Et quia
dē isti sortiti sunt ministerij locū, sed nō zelū. Successores
oēs cupiūt esse, imitatores pauci. Vtinā tam uigiles repe
rirent ad curam quàm alacres currunt ad cathedram, uigi
larent utiq; solicite seruātes sibi creditā ecclesiā, imo uerò
Psal. 37. uigilarēt pro semetipsis, nec sinerēt de se dici. Amici mei
& pximi mei aduersū me appropinquauerūt & steterunt.
Iuxta oīno q̄rimonia, nec ad ullā iusti⁹ quàm ad nr̄am re
ferēda ætatē. Parū est nr̄is pastoribus q nō seruant nos, ni
si & perdant. Grauiter quippe demersi obliuionis somno
ad nullū dñicæ cōminationis tonitruum expergiscuntur
ut uel suum ipsorū periculū expauescāt: inde est q nō par
cūt suis, qui nō parcūt sibi, perimētes pariter & pereūtes.
Nūc uerò dicēdū. Epi uerò & sacerdotes hui⁹ tpis castita
tis sanctimoniā (sine qua nemo uidebit deū) tam in corde
quàm in corpe quō studeant obseruare? Certè dñs dicit in
Lucæ. 12 euangelio ad epos, haud dubiū in primitiua ecclesia. Sint
lūbi urī pcincti: castitatē approbās non tantū, sed etiā im
1. Reg. 21 perans. Attestat etiā hāc spūssctūs in lege: qui neminī nisi
mūdis (& pcipue à mulieribus) panes ppositionis edere
sinebat. Vnde & Achimelech Dauid regi de his panib⁹ cū
militib⁹ sumere cupienti nō pri⁹ cōcessit, quàm eos mun
dos esse à mulierib⁹ cognouisset, dicēte rege Dauid. Si de
mulierib⁹ agit, mūdi sunt ab heri & nudiustertiꝰ: iā tūc si
gnificāte spūssctō neminē ad mēsam Xpi ad illumq; panē
angelorū debere accedere, nisi purificatū mente & corpe:
ne qd̄ gra diuina fidelibus pparauit ad salutē, indigne su
mētibus ad iudiciū fiat & ad cōdēnationē. Isti aūt castita
tis insigne qualiter custodiunt, qui traditi in reprobū sen
sum faciūt quæ nō cōueniunt? Quæ enim in occulto fiūt
ab epis turpe est dicere. Meli⁹ itaq; arbitror super hocdis
simulare & supsedere, quā aliqd unde scandalizent innoo
centes & inexperti, dicere. Sed ego cur uerecūdor dicere
qd̄ ipsi nō uerecūdantur facere, imo quod apl's non uere
cundatur scribere & prædicare? Dicit aūt egregius præ
Roma. 1. dicator. Sic masculi in masculos turpitudinē operantes,
& mercedē sui erroris recipientes. Fratres, factus sum insi
piens, uos me coegistis.

Sermo ad pastores in synodo congregatos.

Pſal. 110. REuerendissimi pres & dñi, ecce lecta sunt uerba
scti euāgelij in auribus uestris, & utinā diligen
ter intellecta ab uniuersitate uestra. Intellectus
bonus oībus facientibus ea. Seculares in specu
lis suis ussu cognoscere solent pulchritudinē aut turpitu
dinem suam. Alterius gnis est speculū urm, in quo magis
auditu quàm usu potestis attendere qd deceat & qd non
deceat, quid impediat, qd expediat, qd ex debito urī offi
cij uobis incūbat. Speculū urm, sctm est euangelium. Consi
derate obsecro nō uultū uræ natiuitatis, sed statum quoti
dianæ cōuersatiōis, cōsiderate & nolite abire negligēdo,
sed stetis diligētius inuestigando, & pscrutatis medullitus
cōscientijs urīs, in testimonijs earū aut gloriemini, aut ter
reamini. Nā sicut multis gloria, ita multis est ignominia
testimoniū cōscīæ suæ. Ecce sacrū euangelium sub numero
trium psonarū includit multitudinē uniuersam platorum.
Proposuit em̄ nobis bonū pastorē, mercenariū, & furē. Si
boni pastores estis, gaudete, qa merces ura cōpiosa est in
cælis. Si mercenarij estis, timete, qa periculū urm grande
est in terris. Si fures estis, ingemiscite, qa locus uester ma
gnus est in pœnis, nisi properaueritis ad pœnitentiā, & q̄
nouistis dño deo uro digne reddideritis. Vos maxime q
in circuitu dñi estis, & in cōspectu eius affertis munera &
offertis, non corruptibilium auri & argēti, sed præciosi san
guinis & corporis agni imaculati. Quātā dignitatē con
tulit uobis deus? Qanta est progatiua ordinis urī? Præ
tulit uos de⁹ regib⁹ & imperatorib⁹ ptulit ordinē uestrū
oībus ordinib⁹, imo (ut altius loquar) ptulit uos angelis
& archāgelis, thronis & dnationibus. Sicut em̄ non ange Hebr. 2.
los, sed semen Abrahæ apprehendit ad faciendā redēptio
nem: sic nō angelis, sed hoībus, solisq; sacerdotibus dñici
corporis & sanguinis cōmisit cōsecrationē. Oēs enim si Hebr. 1.
cut, ait apl's, sunt administratorij spūs, in ministerium missi
propter eos q hæreditatē capiunt salutis. Sed longe excel
lētius est officiū nrm qd̄ admirabile est, & nō solū in ocu
lis urīs: sed etiā angelorū. Hæc sunt infœlicissima tpa quæ
præuidit apl's Paul⁹: in qbus hoīes sanā doctrinā nō susti 2. Ti. 4.
nent, sed coaceruant sibi magros ad desideria sua, in qui
bus à ueritate se auertunt, & ad fabulas & uanitates huius
seculi cōuertuntur. Hæc sunt inquā nouissima tempora,
in quibus refrigescit charitas, & abundat iniquitas mul
torum. Quare hoc dico? Quia (ut audistis) tres personas,
imo ut plani⁹ dicā, tria genera doctorū sctm describit euā
gelistū. Primū genus aliquā quidē partē, sed unūqd̄q; duo
rum sequētium copiosam & pernicios am includit multitu
dinē platorū, sed illos defendit numer⁹. In primo solo ge
nere abūdat charitas, in alijs duobus oīno refriguit, ubi
nimirū abūdat iniqtas. Audistis pprietates singulorum.
Bonus pastor est qui ponit aiam suā pro ouib⁹ suis. Mer
cenarius est, qui uidet lupū uenientē & fugit. Fur est, qui Ioan. 10
mactat & occidit. Bonus pastor non suā uoluntatem face Ibidem.
re. sed dñi sui q̄rit utilitatē. Ipi soli seruat fidē, ipsi laborat Ibidem.
ipm honorat. Ipsi querit gloriam, nō sibi. Regi em̄ seculo 1. Tim. 1.
rū imortali inuisibili soli deo honor & gloria in secula secu
lorū amen. Non nobis dñe non nobis, sed noī tuo da glo Psal. 113.
riam. Nobis miseris da uenia, da gratia, tibi serua gloriā,
utpote à quo est uenia pctōrū, & gra meritorū. Bonus pa
stor in omni labore utilitatis suæ q̄rit non q̄ sua sunt,
sed q̄ Iesu Xpi, qd̄ ppriū habet charitas. Vñ si qñq; excel 1. Petr. 4
serit, charitas operit multitudinē pctōrū: sed & ipse aduo 1. Ioan. 2
catū habēt in cælis, Iesum Xpm dñm nrm: & ipse est ppi
ciatio pro pctis nr̄is. Mercenarius est (ut diximus) qui ui
dens lupū uenientem fugit. Quærit ergo quæ sua sunt: nō
q̄ Iesu Xpi. Alioquin utiq; non fugeret, sed sua imo & se
ipsum superimpēderet potius quā gregē suū raptoribus ex
poneret. Multi sunt mercenarij, qui in prosperitate leui
ter discerni non possunt à bonis pastoribus. Habēt enim
multa cum ipsis cōia: habuerunt nanq; sanā electionem in Nota.
ingressu, habēt nihilomin⁹ mundā conuersationē in pro
gressu, pacē ecclesiæ amāt & q̄runt, utiliter ac uriliter ec
clesiasticis implicantur negocijs, nō recusant graueding
oneris, sed hoc ideo qa ambiunt gloriā honoris. Amāt em̄ Mat. 23.
primos recubitus in cœnis, salutationes in foro, & uocari
ab hoībus rabbi. Multoties etiā cibantur pane lachryma
rū, & uino cōpunctiōis potant ex recordatione pctōrū: si
cut testat iunior filius qui in regiōe longinqua consumpsit
oēm substantiā suā uiuendo luxuriose. Vñ & dixit. Quan Lucæ. 15
ti mercenarij in domo pris mei abūdāt panibus? Si pani
bus abundant mercenarij, numqd fame peribunt oparij?
Operarios dico, q quāto rariores in terris, tāto chariores
in cælis habēt. De paucitate eorū cōqueritur ueritas dicēs.
Messis quidē multa, operarij autē pauci. Messis utiq; mul Luc. 10.
ta, & sacerdotes multi: & mercenarij multi, sed operarij pau
ci. Pauci planè operarij, & admodum rari incōfussibiles,
qa aspicientes in authorē fidei & consummatorem Iesum
quos iustruūt uerbo sanctæ pdicatiōis, nō destruunt exē
plo prauæ opatiōis, efficaci⁹ ope quàm uerbo pdicantes.
Notandū uerò q̄ filius nō dicit. Fac me unū de mercena
rijs tuis, sed fac me me sicut unū de mercenarijs tuis, ut ui
delicet ea sibi offerat beneficia qb⁹ illi cōicant i presenti.

Inquit

Psal.80. Inquit psalmista. Cibauit eos ex adipe frumenti. Quos eos? Audi quod præmittit. Inimici dñi mẽtiti sunt ei. Hi sunt quos cibat ex adipe frumẽti, & melle satiat. Qui sunt illi? Mercenarii, qui licet ad horã credãt, in tpe tñ tẽtatio nis recedunt. Vñ patet q̃ amici sunt mũdi. Amicus autem huius mũdi, inimicus dei cõstituit. Iterũ quærũt quæ sua sunt, non quæ Iesu Xp̃i: & si nõ quærũt q̃ illi⁹ sunt, cũ eo nõ sunt. Et q cũ eo nõ sunt, cõtra eũ sunt, qa ipse ait. Qui nõ est mecũ, cõtra me est. Et q contra eũ sunt, inimici eius sunt. Hi per exteriora mentiunt deo de interioribus. Cũ em̃ sanè p̃dicẽt, & mũdè uiuãt, sanitatẽ loquunt intentionis: ut uidelicet deũ habeãt in causa, & oia interiora eorũ bñdicãt nomini sancto eius: cũ tũc tñ nõ deũ sed mundũ, nõ dñm sed seipsos habeãt in causa. Mentiunt⁹ potiꝰ deo quàm hoibus, ad cuius contumeliã spectat tanta collatio gratiarũ: quibus nõ honorẽ dei, sed honorem hois cõstat acquiri, nec charitati sed cupiditati deseruiri. Vnde opa rius incõfusibilis postulat nõ duotñ, sed tria, qa fumicu lus triplex difficile rũpitur. Nõ em̃ postulat disciplinã & sciam, quas p̃nt habere & mercenarii, sed dicit. Bonitatẽ & disciplinã & scientiã doce me, q̃ tria in solis filiis requrntur. Quid enim prodesset disciplinã habere in cõuersatione, scientiã in p̃dicatione, nisi assit bonitas in intẽtione? Nusquã scriptũ est aut carnis obsequium, aut ratiõis scientiam sufficere, sed bona uoluntas sufficit. Sanata ergo uoluntate, utilis erit & p̃miosa tam castigatio carnis per disciplinã, quàm illuminatio rõnis p scientiã. Propter supradictas ergo rõnes & alias hmõi diximus qa in prosperitate mercenarius leuiter discerni non põt à bono pastore, quia dũ pacis arridet securitas, intentiones eius paliat infirmitas. Nihil occultũ qd̃ nõ reuelet. Vasa figuli probat fornax. Flãte uẽto aduersitatis, statim quod infirmũ est intentionis, ostendit effectus operatiõis. Videt em̃ lupũ uenientẽ, & fugit. Qui sunt illi lupi? Tyrãni & raptores seculi, q propria tentati cõcupiscẽtia, uel ingenita cõpulsi maleuolẽtia incẽdũt ecclias, uastãt ouilia Xp̃i, spoliant pupillos & uiduas, proscriptionẽ inducũt pauperibus, deũ blasphemãt in suis opibus. Hi factis rapinis, fractisq̃ ecclesijs, cũ gladius ultionis in eis exerit, ueniũt uel blandiendo, uel comminando. Fugitq̃ mercenarius uel amore blandientis, uel timore persequentis. Vnde fugit? A rectitudine iustitiæ, à defensione eccliæ, à liberatione patriæ, ab ultione pupillorũ & uiduarũ. Quos? Ad custodienda quæ possidet, imo à quibus possidetur, uidelicet marsupia, horrea, cellaria, nõ utiq̃ pauperibus reseruãda, sed euacuanda furibus, aut ignibus consumenda. Habet em̃ aliqs intra prouiciã tyrãnorũ positos parentes suos, & blãditur proinde multoties raptoribus, ut parentibus cõsulat: q ut pacẽ habeãt, & inter tyrãnos floreant, affligi sancta pmittit ecclesia, & iustitia cõculcet. Et quid dicam de furibus? Fures sunt hæretici. Hi sunt fures & latrones qui ueniũt in uestimẽtis ouiũ, intrinsecus autẽ sunt lupi rapaces. Quotquotaũt uenerũt, fures sunt & latrones. Fures latẽter nocẽdo, latrones apte sæuiẽdo. Hæretici prava dogmata dissemĩnabant in populo, & peruersitate doctrinæ suæ fidem catholicam obnubilabãt, & inducebãt simplices in errorem. Neminẽ uestrum credo esse hæreticũ, oẽs creditis in deũ trinũ & unũ, qa passus sit & sepultus, qa descẽdit & ascendit. Facit tñ hæc fides catholicũ? Hac fide utiq̃ dæmones essent catholici, qa (ut dicit Iacobus) credũt & contremiscũt. Verũ utiq̃ catholicum facit non fides cõmunis dæmonibus, & hoibus, sed ea tantum q̃ cõis est hoib⁹ & angelicis spiritibus. Quæ est illa? Quæ p dilectionem opat. De qua apls dicit: neq̃ circũcisio aliquid ualet, neq̃ præputiũ, sed fides quæ p dilectionẽ operatur. Hac fide ipse p̃ditus erat, cũ diceret. Dum tẽpus habemus operemur bonũ ad oẽs, maxĩæ aũt ad domesticos fidei, nõ seculi. Habetis hãc fidẽ? Vtinã. Sed hæc est fides quæ uincit mũdũ, qa hæc est uictoria quæ uincit mũdum fides nr̃a. Dixerim uos uincere mundum, an uinci à mundo? Video ecclesias uestras male tractatas, uideo quasdam semirutas, quasdam omnino obrutas, uideo in uillis solitudinem, in agris silentium, & ubiq̃ exterminiũ: uideo in militibus insolẽtiã, in hoibus inobedientiã, & in oĩbus in sipientiã. Libenter tũ suffertis hmõi insipientes cum sitis ipsi forsitan sapiẽtes. Sustinetis em̃ q uos in seruitutẽ redigant, q deuorẽt, q acipiãt, q̃ super uos extollantur, q etiam in facie q̃q̃ uos cedant, aut etiã recluſos in carcere emũgant argento. An hæc patimini ut in patientia uestra possideatis aĩas uras? Patiẽtia enim nobis necessaria est, ut uolũtatẽ dei faciẽtes, fructũ cũ gaudio reportem⁹. Toleratis hæc ut uoluntatẽ dei faciatis? Non utiq̃, sed ut uestrã uoluntatẽ propriam impleatis, ut carnis uestræ licentius curã geratis, ut pueris uestris & parẽtibus cõmodius prouideatis, & uillas tyrãnorũ in pace eorum inhabitatis, utentes nemoribus, & agroscolẽtes. Propter hoc palpatis prĩcipes, & ptãtes tenebrarũ harũ, tã hoies quã dæmones. Hoies, q̃a ad uelle eorũ loquimini, ad uelle eorum ligatis & soluitis. Ipsi sunt semiep̃i, semiarchidiaconi, imo ut uerũ fatear (salua pace omnium) ipsi sunt supra eos, supra archidiaconos, supra presbyteros, & uerè qui ptãtẽ habent, hodie beneficiuocant. Palpatis dæmones, qa facitis eos in uobis filios altissimo. Ponã, inqt, sedẽ meã ad aqlonẽ, & filis ero altissimo. Et ipse q est rex gl̃iæ super oẽs filios supbiæ, frigore iniqtatis suæ cõgelauit interiora uestra, & ut fortis armatus custodiens atriũ suũ in pace obtinet cathedrã uolũtatis uræ, in qua deberet altissimus residere. In terra, inquit, pax hoĩb⁹. Quib⁹? Magnæ scĩę tiæ? Magnæ nobilitatis? Non, sed bonæ uolũtatis, & ubi pax, ibi deus: quia in pace factus est locus eius. Vnde patet q̃ sedes eius bona uoluntas est. Qui ergo non deum, sed diabolũ habet inhabitantẽ interius, & tyrãnis atq̃ raptoribus deseruit exterius, uincit ne mundũ? Imo uictus est à mũdo, uictus est à diabolo, uictus est à carne sua. Infixus est in limo p̃fundi, & non est ei substãtia, uel potentia resurgendi. Domine deus uirtutum excita potentiam tuam & ueni, ut educas nos de lacu miseriæ, & de luto fæcis, operi manuũ tuarum porrige dexteram. Educ de carcere aĩas nostras, ut iam nõ obediãt mũdo, sed confiteant nomini tuo. Placabilis esto sup officialibus tuis q̃ tibi rõnem reddituri sunt de ouib⁹ tuis. Veni dñe, & noli tardare. Insanit diabolus insanit hostis hũani g̃nis, sciens q modicũ tp̃s habet. Fidẽ habem⁹, sed sine opib⁹ mortua est, & nos mortui cum ipsa. Auge nobis fidẽ, ut in uicarijs tuis p dilectionẽ opet, quatenꝰ ad imperiũ eorũ mõtes trãsferant, & de obsessis aĩabus dæmones efferant, ut de ipsis prius eĩciant quàm cũ ipsis p̃cipient i ignẽ æternũ. Auge inquã nobis fidẽ, qa hæc est uictoria quæ uincit mũdũ, fides nostra. Hac fide scti uicerũt regna, opati sunt iustitiã, extinxerunt impetũ ignis, effugarũt aciẽ gladij, cõualuerũt de infirmitatibus suis. In partib⁹ nostris ubiq̃ ignis, undiq̃ gladi⁹. Quare nõ operamini iustitiæ? Quare nõ extinguitis ignes? Quare nõ effugatis aciẽ gladij? Quare? Ratio in prõptu est, qa nõ deo sed hoĩbus q̃ritis placere. Vnde Paul⁹. Si adhuc hoĩb⁹ placerẽ. Xp̃i seruus nõ essem. Vos nõ cõualetis de infirmitatib⁹ uestris, sed torpetis de ignauia uestra, nec de malefactoribus potestis facere iustitiam. Quare? Quia nulla est uirt⁹ fortitudinis uestræ, qm̃ dissipat dñs ossa eorum qui hoĩbus placẽt. Caro infirma, sed ossa sunt fortia. Dissipauit ergo ossa id est fortitudinẽ eorum qui hoĩbus quærũt placere. Confusi sunt quoniam deus spreuit eos: & uos confusi estis in actibus uestris, nõ honorati, sed onerati dignitatibus uestris, quoniam deus spreuit uos. Spreuit em̃ deus omnes discedẽtes à iudicijs suis. Fidem habetis, sed ad opera uos inuito, uos maxime quis estis uicarij Xp̃i, qui estis pastores animarũ: q alios debetis instruere, nõ destruere. Vos inquã maxime, quia soli nõ potestis perire, qui præire debetis dicẽdo & operãdo. Multi sunt catholici prædicãdo, q hæretici sunt operãdo. Quod hæretici faciebãt per praua dogmata, hoc faciunt plures hodie per mala exẽpla, seducũt scilicet pplm, & inducũt in errorem: & tanto grauiores sunt hæreticis

Lucæ.8. Iaco.4. Phili.2. Lucæ.11. Eccle.4. Psal.118. Mat.10. Eccl.27. Ioan.10. Matt.7. Iaco.2. Gala.5. Gala.6. 1.Ioã.3. 2.Co.11. Lucæ.2. Psal.75. Psal.67. Esai.14. Psal.52. Psal.118. Ibidem. Gala.1. Heb.11.

quanto prævalent opera uerbis. Vnigenitus qui est in sinu patris, nónne de secreto suo ꝓdiit ad publicũ uestrũ? Nónne de cælo descendit ad terras, ut prædicatiõe & cõuersatione sua persuaderet hominibus cõtemptum mundi? Nónne uos estis uicarij eius? Nónne qđ prædicauit, & uos debetis ꝓdicare: qđ dissuasit, dissuadere: qđ persuasit, ꝑsuaderes? A Xꝓo dicti estis xꝑiani. Nónne ea uia qua xꝑs ambulauit, & uos debetis ambulare? Nónne sicut cõuersatus est, & uos uicarij ei⁹ debetis cõuersari? Ita planè nisi fortè doctiores eo fuerítis uel sanctiores. Dicite ergo archidiacono dicite presbyteri, dicãt etiã põtifices, in frenis in sellis q̃d facit aurũ? in uestimentis tantus ornatus?

1.Co.6. In cibis tam superfluus apparatus? Esca uentri, & uenter
Luc.16. escis, deus autem & hunc & has destruet. Multus erat nítor uestium, & delicatus ciborum apparatus apud illum diuitem euangelicum, qui induebatur purpura & byssо, & epulabatur quotidie splẽdide. Mortuus tñ est, & sepultus in inferno. O dirum, ô execrabile & horrendum sepulchrum, ubi est fletus & stridor dẽtium, ubi sant aquæ níuium, ubi uermis q̃ nõ moriꝝ ubi ignis qui nõ extinguiꝝ.
Hoc sepulchrum diuitem, sed sinus Abrahæ pauperẽ La-
Psal.106 zarũ excepit. Quis sapiens & custodiet hæc? Vir insipiés
Psal.91. non cognoscet, & stultus nõ intelliget hæc. Quis obsecro laicorũ auidius clericis quærit tpalia, & ineptius utitur acquisitis? Cũ tñ fastũ uideãt laici in supellectili clericorum, nónne per eos potius inuitant ad mundum diligen-
Luc.14. dum quàm negligendũ? Medice cura teipsum. Si mundũ prædicas cõtemnẽdũ, cõtẽne tu prius, & ad ipsum efficacius alios inuitabis. Da uoci tuæ uocẽ uirtutis, consonet uita uerbis: & statim erit in ore tuo uiuus & efficax sermo dei, & penetrabilior oi gladio ancipiti. Nõ sic ꝓfectò est,
Ose.4. sed sicut ppl's, sic & sacerdos: sicut laicus, sic & clericus. Vterq; cupit, uterq; diligit mundũ, & ea q̃ in mũdo sunt. Laicus tñ cũ labore, sed clerici sine labore uolũt possidere totũ mundũ. Cõicare uolũt cupiditati & superfluitati hoĩm, sed nõ laborí. Peccare uolũt, sed nõ flagellarí cum hoĩbus. Vñ timẽdũ est ꝙ flagellenꝝ cũ dæmonibus. Quo seculares nõ expẽderẽt sustãtiã suã uiuẽdo luxuriosè etiã in pñtia sacerdotũ quo nõ intẽderẽt uanitatibus & lenocinijs huius seculi, quo nõ essent insolentes & elati, cũ tñ fastum, tantã insolentiã uideãt clericorũ? Nónne in ꝑsentia eorũ irreuerẽter abutímini eleemosynis pauperũ? De patrimonio crucis Xꝑi nõ facítis codices in ecclesijs, sed pascítis pellices in thalamis uestris, impinguatis canes,
adornatis equos, fallerantes pectora, & capita deaurando,
Treñ.4. Et uerè in capitib⁹ oĩm platearũ disperſi sunt lapides sanctuariꝝ. Platex latæ sunt, & lata est uia quæ ducit ad mortẽ. Lapides sanctuariꝝ, id est sacerdotes, sunt in capitibus, id est in introitu latarũ uiarũ: docẽt eñ ppl'os ꝓ praua exempla ingredí uias latas q̃ ducũt ad mortẽ, & demergunt in
Esaiæ.1. ꝑfundũ inferni. Dolor capitis in mẽbra redũdat. Capita ppli sunt sacerdotes. Oẽ caput lãguidũ, & oẽ cor mœrẽs. Languẽt ꝑlati eccl'iæ in cupiditatibus suis. Quia ergo lãguor est capitib⁹, mœror oboriꝝ in cordibus. Corda sunt eccl'iæ uiri religiosi, q̃ honorẽ suũ itelligẽtes, nõ respiciũt in uanitates & insanias falsas, nec cõparanꝝ iumentis insipiẽtibus, nec silẽs fiũt illis, q̃ plorãtes plorãt in nocte huius aduersitatis ubi apud ꝑlato's eccl'iæ inualescat cupidi-
Esai.38. tas, & charitas refrigescit. Et merito clamat ecclesia sancta hodie. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Multa est hodie & longe grauior quàm credí possit persecutio sanctæ eccl'iæ, & talis incũbit, qualis à prícipio nõ fuit. Multis modis ꝑsecutus est eã diabolus, sed nũquã grauiꝰ quã hodie, q̃a nũquã fuit maior ꝓditio xꝑianorũ, nec liberior aut securior trãsgressio diuinorũ præceptorũ. Ecclesiam incipientẽ ꝑsecutus est ꝓ tyrãnos, ꝓficientẽ ꝑsecutus est ꝓ hæreticos, tã lætã & florẽtẽ persequiꝝ ꝓ motus illicitos. Tria sunt in aĩa, rõ, uolũtas, sensualitas. Rõnis est iudiciũ, uolũtatis desideriũ, caro debet obsequiũ. Carnẽ ergo cruciauit in martyrib⁹, rõnẽ ꝑturbauit in simplicib⁹, sed nouũtatẽ hodie deprauat gñaliter in oĩbus. Fuit ergo amari-

tudo eccl'iæ amara q̃dẽ in ꝑsecutione tyrannorũ, sed amarior in uersutia hæreticorũ, sed amarissima hodie ꝓ prauitatẽ desideriorũ. Væ q̃ dicũt pax & nõ est pax. Pacẽ habet Hier.6.
eccl'ia apud extraneos, sed filij nequã, filij sceleratí sæuiũt in ea, q̃ ꝓpriã matrẽ euiscerãt ut se pariant in honorẽ. Pacem ubiq; habet exteriorẽ, sed interiorẽ in paucis habet, q̃a ubiq; aut ferè ubiq; iudicio rõnis nõ cõsentit uolũtas, sed captiuã eã ducit in lege pcti: q̃a etsi ratio sana sit in iudicio, uolũtas tñ praua est in desiderio, in qua nimirũ resi-
det diabolus filís altissimo, ut supra dixim⁹. Euigilate iusti, abiꝛcite diabolũ, & sedem dei expurgate, q̃a iustitia & iudiciũ correctio sedis eius. Exigentibus iniquitatib⁹ uestris egressus est de templo suo. Reducite eũ ad tẽplũ sanctũ suũ. Tẽplũ eñ dei sanctũ est, qđ estis uos. Anima iusti
sedes & templũ dei est. Dñs in tẽplo suo facit mirabilia,
& ꝑbet oracula. Veniat ad templũ suũ dñator quem quæ- 1.Co.3.
rítis, quo possitis dñari desideríjs carnalib⁹, & diabolicis resistere tentationibus? Veniat & angelus testamẽti quẽ uos uultis, qui annunciet uobis suam uoluntatem, & cõfirmet promissam hæreditatem. Inducant eum in templũ suũ parentes eius, pater uidelicet & mater & fratres eius.
Qui sunt illi? Respõdeat ipse. Quicũq; fecerit uoluntatẽ Mat.12.
patris mei qui in cælis est, ipse meus pater, & mater, & frater & soror est. Pater generando per uerbum prædicationis, ut dicit apostolus. Ego per euangeliũ in Christo uos
genui. Mater pariendo per exemplum sanctæ cõuersatio- 1.Co.4.
nis. Frater & soror caste dilígẽdo in amore fraternitatis. Hi parentes estis uos, aut esse debetis. Statuit uos populus mediatores inter se & deum, ut uobis loquatur deus, & uos ad illum. Ideo dant uobis eleemosynas & primitias suas, ut uestris precibus & meritis propitietur eis deus, & introducantur ad illum. Sed eum quem uobis redditis offensum, qualiter alijs reddetis placatum? Non est munda coram deo oratio uestra. Quæríte ergo uos parentes Iesu Christi qui adducant eum ad uos, & inducãt in templum suum. Quæríte eos qui uoluntatem dei ex corde faciunt, qui contempserunt uitam mundi, qui castigant corpus suum, & in seruitutem redigunt, nõ ut hominibus, sed ut deo placeant. Non solum recípere, sed di- Luc.16.
uidere sciatis eleemosynam. Facite & uos uobis amicos de mammona iniquitatis. Non solum loquímini, sed & Heb.13.
operemíni bonum ad omnes, & ut dicit apostolus. Beneficentiæ & communionis nolite obliuisci, quia talibus hostijs promeretur deus. Inducant proinde Iesum in tem- Sapiẽ.1.
plũ suũ ꝓ iustitiã, & ꝓducant ꝓ iudiciũ. Aperíte ei portas iustitiæ, alioq; nõ ingredietur ad uos. Dilígite iustitiã q̃ iudicatis terrã. Vestrum est facere iudicium, quia senato- Psal.57.
res estis orbis terrarũ. Dilígite ergo iustitiã, & recte iudicate filij hominũ. Quid dubitatis? Apprehẽdite disciplínam, & cõtinentis uos à prauis operibus uestris, iustitiam Eccl.15.
habendo ac faciendo, q̃a qui cõtinẽs est iustitiæ, apprehẽdet illã, & obuiabit illi quasi mater honorificata. Sine iustitia non solum respublica, sed nec parua domus subsistere põt. Quare timetis príncipes & potèstates tenebrarum harum? Quare uos illis subijcitis? Vultis exaltari in terra, uultis exaltari in gentibus. Apprehendite & facite iustitiã. Apprehẽdite, cõtinẽdo uosmetipsos: facite, humiles & pauperes iustificado, & ꝓfectò in iustitia exaltabi- Psal.88.
míni. Dicit eñ psalmista. Et in iustitia tua exaltabuntur. Ibidem.
Quis? Beatus scilicet ppl's q̃ scit iubilationẽ. In iubilo diuersæ uoces cõsonãt. Sciũt ergo iubilationẽ, qui sciũt pacẽ gẽtibus dare, & líberare ppl'm dei, & unitatẽ pplorum seruare in uínculo pacis. Hi tales dñe non in tenebris hui- Ibidem.
us mũdi aberrabũt, sed in lumine uultus tui ambulabũt: nõ in sua facie, sed in tuo noĩe exultabũt: nõ in tyranno-
rum amicitia, sed in tua iustitia exaltabuntur. Timetis cõ- Dañ.6.
culcari à leonib⁹, si iustitiã tenuerítis? Daniel in lacu leonum clamat, & nõ nocuerunt mihi. Quare? Quia iustitia Psal.47.
coram deo inuenta est in me. Iustitia plena dextera tua. puer.3.
Per dexterã spíritualia, ꝑ siniſtrã accípiunꝝ tpalia. Longitudo dierũ in dextera ei⁹, in siniſtra aũt diuitiæ & gl'ia. In

iudicio

Mat.25. iudicio ad ſiniſtrã eius erunt hœdi, quibus dat in hoc ſeculo gloriã & diuitias: ad dexteram aũt agni, quibus præparata eſt lõgitudo dierũ. Nolite ſitire numera in ſiniſtra eius, qa qui deſiderãt eius ſiniſtram in hoc ſeculo, colloca bunt ad ſiniſtrã eius in iudicio. Adhærete dexteræ eius, ut in iudicio ad dexterã eius ſedeatis ſup ſedes iudicãtiũ, & in præſentia nõ propria uirtute, ſed uirtute dexteræ eius ſuperborũ & ſublimiũ colla prematis, quia dextera dei fe-
Pſal.117. cit uirtutem. Vultis tñ de manu eius accipere duplicia, id eſt ſpiritualia & tẽporalia? Primũ quærite regnum dei, &
Matt.6. iuſtitiã eius, qđ eſt dexteræ: & hæc oĩa adiẽcientur uobis, quæ ſunt ſiniſtræ. Primũ quærite regnũ dei, ut in interioribus ueſtris habitet & regnet deus. Deinde iuſtitiã eius, ut legem ex ore ueſtro requirat & aſſumat populus: & ex tanta gratia meritorũ retribuetur uobis gloria præmio-
Pſal.111. bis hæc tpalia, quia gloria & diuitiæ in domo eius. Cuius eius? Haud dubiũ quin iuſtè generationis, de qua p̃miſſum eſt: Generatio rectorũ benedicetur. Benedicta in præ-
Ibidem. deſtinatione, benedicitur in iuſtificatione, benedicetur in glorificatione. Benedictio dñi ſuper caput iuſti: quia miſe-
Prou.10. ricordia dñi ab æterno, per prædeſtinationem: & in æter-
Pſal.102. num, p glorificationẽ. Facite ergo iuſtitiã non tñ pro ueſtro arbitrio, ſed dictãte iudicio, qa iuſtitia & iudicĩ cor-
Pſal.96. rectio ſedis eius. Si tñ faceretis iudicĩ, nec aliq̃d haberetis dominium, iudices tñ eſſetis, nõ iuſtificatores, & ideo iuſtitiam facere nõ poſſetis. Propter hoc qui dedit uobis iudicium, dedit & dñium, ut p̃dixit propheta: Iudicabũt
Sapiẽ.3. nationes, & dñabuntur ppli's. Duplex eſt dñium prælatorum. Habent enim claues eccleſiæ, quibus claudunt & nemo aperit, aperiunt & nemo claudit. Habent & regalia, quia dñi ſunt urbium & oppidorum. Nec ſolum ep̃atus,
Eſai.5. ſed & cõſulatus habent, ut merito eis dicatur: Quid ultrà debui facere, & non feci? Sed quod datum eſt illis in adiutorium, factum eſt illis in ſcandalum.

¶FINIS.

Super Salue regina Sermo.

SAlue regina miſericordiæ, uita, dulcedo, & ſpes noſtra ſalue. Domine labia mea aperies. Dominus tecum, & tu mecum. Dignare me laudare te. Sub tuã protectionem confugio, ubi uirtutẽ acceperũt infirmi. Eſto mihi turris fortitudinis à facie inimici. Te noſtra uox primum ſonet, & ora ſoluamus tibi. Dulce canticũ ac nobiliſsimũ melos, quod in honorẽ ſanctæ Mariæ quater in anno ordo noſter deuotiſsimè cõcinit, ad ædificationẽ noſtrã diſcutiendam fratres aſſumpſimus, quia ſpeciali dulcedine multa refertum maſticatione continua reperimus. Nam à ſummis labijs canticũ iſtud effuſum uenit. Habet enim fundamentum. Fundamẽtum eius in montibus ſanctis. Fundamentum eius internæ dulcedinis ſuauitas eſt. Et ubi hæc niſi in montibus ſanctis? Hoc eſt in mentibus noſtris. A ſanctis compoſitum, à ſanctis inſtitutum, digne frequẽtabit etiam à ſanctis. Et uere niſi à religioſis & affectione ſancta feruẽtibus, nec ſubtiliter intelligi, nec efficaciter poterit decantari. Eſt enim tam ſuaue ad gratiam, tam fœcundum ad ſenſum, tam etiã profundum ad myſteria. Tale enim eſt qđ à nobis conſiderari & diſcuti prout dignum eſt nõ ualeat. Ex eo autem q̃ ſuauiter ſonat, mulcet affectũ, & de ſenſuũ ubertate mentem impinguat, & in ſanctam ſanctorum aduocatã ſcilicet noſtram, dum eam quaſi præſentem ſalutat, omnia interiora noſtra medullitus inflammat. Oportet em̃ ut uobis præſentem eſſe dicamus, quam præſentem ſalutamus, & totã animæ noſtræ trinitatẽ in eã dirigamus, quã tã deuotiſsimis precibus exoramus. Agnoſcit certè & diligit diligentes ſe, & prope eſt in ueritate inuocantibus ſe, præſertim his quos uidet ſibi cõformes factos in caſtitate & hũilitate, ſi tñ charitatẽ adiecerint, & totã ſpem ſuã (poſt filiũum ſuum) in ea poſuerint, & toto corde quæſierint, orãtes & frequenter dicentes: ſubueni domina clamãtibus ad te iugiter. Nõ aſpernatur affectum prædulcem, ingens deſiderĩũ, inundationẽ lachrymarũ, aſſiduitatẽ precũ quorũlibet quãuis peccatorum, ſi tamẽ lauerint à malitia cor, diſſoluerint colligationes impietatis, ſoluerint faſciculos de primẽtes, dimiſerint qui fracti ſunt liberos, & oẽ on⁹ diripuerint. Data eſt ei poteſtas in cælo & in terra, quæ poſſe poteſtas eſt, & in manibus eius uita & ſpũs noſtri, & oculi oĩm xp̃ianorũ in eã ſperant, & ipſa dat eis eſcam gratiæ (qua plena eſt) i tpe opportuno. Leuem⁹ ergo fratres cor noſtrũ cũ manib⁹ ad eã, & appropinquemus ei paſsibus amoris, immolantes ei hoſtiã laudis, reddẽtes ei uota noſtra de die in diẽ, de hora in horã, dicentes aſsidue: Salue regina miſericordiæ. Quis mihi digne huius carminis reſerabit ſacramẽtũ? Quis mihi digne explicet tam inſolitæ ſalutatiõis exordiũ? Origo fontiũ & fluminũ mare, uirtutũ auctrix & ſciarũ ſcia ſanctarũ Maria, quia ſicut ſol uniuerſa cæli lumina p̃cellit p̃rogatiua claritatis eximiæ, ſic ipſa totã rõnalẽ creaturã (poſt filiũ) p̃cellit ſplẽdore uirtutis ac ſciæ. Ad eã nõ incõgruè ptinere dicim⁹ qđ ſcriptũ eſt: Quã bona dña Iſrael his q recto ſunt corde. Qui recto corde & rectè in oĩb⁹ cõſentiunt, hi recto ſunt corde, his aduocata nra ſola bonitate ſua agẽte p̃ſentiæ ſuæ tantam plerũq̃ copiã exhibet, & quàm ſit orabilis, exhitione impartitæ gr̃æ docet, ut innouati ſpũ, pclamẽt p conſolationem experiẽtiæ: Salue regina miæ. In his intelligentia nõ capit, niſi quãtũ experientia ſapit. Sola unctio ſpũs docet hæc. Plus ualet hic iubilus cordis, quã ſtrepit⁹ oris: mot⁹ gaudiorũ, quã ſonus labiorũ: cõſonãtia uolũtatũ magis quàm uocũ. Pro hmõi dicere cautũ duxi, quis mihi carminis hui⁹ reſerabit ſacrm̃? Quis p raro dici ſolet: Rara ſiq̃dẽ auis in terra, tãtã pmereri familiaritatẽ in oculis maieſtatis, quaten⁹ expientia indultæ gr̃æ, p̃tiam illius agnoſcẽs, qs ualeat exultans dicere: Salue regina miæ. Iuſtè regina mũdi, & regina cæli dr̃, p quã utriuſq̃ creator & rector gn̄at. Verũ quo pacto dr̃ regina miæ, cũ mia nõ ſubſtantia ſit, ſed pietas ſupnæ clemẽtiæ, uel affectio benigna rõnalis creaturæ? Metonomicè ergo poterit itelligi, hoc eſt p efficiẽtẽ id qđ efficit, ut op⁹ miæ p mia itelligat. Op⁹ miæ, repatio naturæ. Mia dñi plena eſt terra uiuentiũ & moriẽtium, q̃ angeli creati q̃ cõfirmati, hoies plaſmati & repati, miæ eſt, q̃ ab æterno & uſq̃ in æternũ primordialis ipſa cã oĩm, & cauſaliſsima cauſarũ. Effect⁹ hui⁹ eſt opus ſaluãdorũ, ſalus hæc eſt, adoptio filiorũ dei, quorũ regina ſcta ſanctorũ, cui⁹ uirginalis part⁹ eorũ eſſe oĩm. Regina gl̃iæ nomẽ eſt honoris, magnificentiæ & decoris, dulcedinis ac pietatis, amoris & honorificẽtiæ, ſublimitatis & potẽtiæ, gubernationis & iuſtitiæ, defenſionis & gr̃æ. Scta ſctorũ hæc oĩa nobis & p oĩb⁹ nobis, cui decãtamus aſsiduè: Salue regina miæ. Poſſumus etiã ſic intelligere q̃ regina miæ dr̃, ut ſoli tribuam⁹ diuinæ miæ & non meritis, q̃ ſup oẽm creaturã ipſa ſctitatẽ ac dignitate p̃cellens, reginæ uocabulo & honore ſublimat ampli⁹, & iã in hoc cõueniẽter uocatur regina miæ, q̃ diuinæ pietatis abyſſum cui uult, & q̃n uult, ac q̃o uult, credit aperire, ut quis enormis pct̃or nõ peat, cui ſcta ſctorum patrocinĩ ſui ſuffragia p̃ſtat. Eapropter dicamus oẽs, dicam⁹ ſinguli, dicam⁹ aſsiduè: ſalue regina miæ. Sequit. Vita dulcedo & ſpes nra ſalue. Ordo pulcherrim⁹, dulcedinẽ uita p̃cedit, ſpes ſequit. Non em̃ ſapis niſi uiuas, nec ſpabis niſi uiuas & ſapias. Et ſapor ſedes eſt dulcedini, guſt⁹ ſapori. Breuitati ſtudendũ ſtatuimus, & iõ de uario uitæ ſtatu dicere ſupſedemus. De illa uita hoc in loco dictum eſſe credimus, de qua Ioannis euãgeliũ loq̃t: q mãducat me & ipſe uiuit ꝓpter me. Quid ni uiuat, q uitã mãducat? Ego ſum, inqt, uita. Et btũs qui mãducat panẽ hunc in regno dei qđ intus eſt. Regnũ dei charitas, gaudiũ, pax. Et uita, & panis, & charitas unum ſunt. Magnæ delitiæ charitas, q̃ foras mittit timorẽ. Qui manet in hac: & mãducat eã, & mãducatur ab ipſa. Ipſa eſt q̃ paſcit inter lilia, paſcit & paſcit & nos & à nobis. Quõ inquis? Si diligit deus nos, in ſe trahit nos, & econuerſo. Cibus iſte charitas dei, & deus uirtutũ, & ſciẽtiarũ fons, uitã p̃ſtat aiæ quæ nunc eſt & futurã. Et hæc nobis ſancta

ſanctorum metonomicè, ſcilicet quæ & uitam hanc nobis peperit, & p̄cib⁹ infundit. Hæc eſt de qua dicit apl's: Mihi uiuere Xp̄s eſt, & uiuit in me Xp̄s. De hac Deuteronomio circūciſiōe carnali. Et erit uita tua p̄dēs ante oculos tuos, & non credes uitæ tuæ. Vita hæc dat dulcedinē, ſed ſeipſam de ſeipſa. Si inueni gratiā in oculis tuis (ait Moyſes) ad plenitudinē gratiæ oſtende mihi teipſum. Et econtra. Ego omne bonū oſtendam tibi. Vnū petiit, & repromiſſa eſt oīmoda plenitudo. Quid tā diuerſum quàm unū & oīa? Sono diuerſum, re unū: diuerſum, p̄nūciatiōe, unū ídētitate. Deus ergo omne bonū, & ſummū bonū, etiā dulcedo & dulcedinis genus gñaliſsimum. Qui edunt me, adhuc eſuriet, inqt, & q bibūt me, adhuc ſitiēt. Quare? Quia bonus & dulcis. Bonus deus Iſrael rectis corde, ſed & dulcis & rect⁹. Nec bonitas nec iuſtitia ſine rectitudine. Qui bibit de illa, ſitiet iterū: de iſta qui biberit, fiet in eo fons aquæ ſalientis in uitam æternam. Siquidem apud ipſum fons uitæ, & ipſe fons uitæ, & iam fluminis impet⁹ qui lætificat ciuitatē dei. Eſto ciuitas dei, & lætificabit te impetus hic. Parat em̄ in dulcedine ſua pauperi deus. Fructus enim dulcis gutturi, & guttur eius ſuauiſsimum, ineffabilia omnia. Hic calculus eſt, quem nemo ſcit, niſi qui accipit. Sunt em̄ in illa internæ feſtiuitatis gaudia, quæ quotidie mētibus noſtris p inſpiratiōnē ſui amoris imprimit interna & æterna dulcedo. Nota, inqt, feci uobis oīa quæ cunq; audiui à patre. Et ad Moyſen. Bonum oſtendā tibi. Omnia quæ audiui à patre, & quæ p̄mittit Moyſi, unus denarius eſt qui promittit laborantibus in uineis, & una illa quam petiit Dauid, & unum illud quod neceſſarium eſt. Mel eſt quod ſugit Iſrael de petra, & oleum de ſaxo duriſsimo. Gaudium eſt qđ nemo tollit: oſculum eſt, de quo ſcriptum eſt: Oſculet̄ me oſculo oris ſui. Internæ ſuauitatis guſtus ac dulcedo eſt, & manna abſconditū, & theſaurus abſcōditus in agro, cui cōparatū omne dulce amarū, oē decorū fœdū, oē iucundum triſte, oē p̄cioſum uile, ſordidū oē qđ deſiderabile eſt in oculis amatorū mūdi fluentis. Nam precioſam margaritā datis omnibus terrenarū rerum delectamētis ſancta ſanctarum cōparauit, & nobis in filio ſuo p̄parauit, & p̄parat ſemp interuentu ſuo nobis orātib⁹ oleū effuſum dulcedis hui⁹. Nō erit ab re ſed uale de optimū, ſi ipam reginā miæ uitā & dulcedinē nr̄am dicamus, q min⁹ expti adhuc uitæ hui⁹ ac dulcedinis ſum⁹, ſed p ipam ſperamus nos poſſe cōſeq; q̄quid totius bonitatis factor dignat⁹ fuerit gr̄æ nobis ipartiri. Sequit̄: Spes nr̄a ſalue. Spes eſt in uirtute quaſi ſcintillatio in fomite. Sine fomite durare nō p̄t ſcintillatio. Subtrahe fomitē, interit, emoritur. Subminiſtra, uiuet. Haud ſecus ſpes ruit ſine fundamēto, ſine pabulo morit̄, inædia deficit, extinguitur ſine nutrimēto, areſcit ſuccisa radice. Spes enim ſine uita uirtutū & deuotiōis dulcedine nō eſt ſpes, ſed præſumptio. Inter timorem & ſecuritatē ſpes media eſt, & eſt ſpes incerti nomen boni. Vita & dulcedo exterminant faciem timoris, ſecuritati dant fortitudinem, dant decorem. Eapropter dicit deo. Singulariter in ſpe cōſtituiſti me. Et in pace in ipſum dormiam & requieſcam. Eſt enim fulcita floribus, & ſtipata malis charitas illius quæ foras mittit timorem, & dicet: Leua eius ſub capite meo, & dextera eius amplexabit̄ me. Leua comminatio ſupplicū, dextera promiſſio regni. Inter has ſpes cubat in molli ſtrato charitatis, uita & dulcedo ſternunt hoc, & hoc eſt medium, illud in ferculo Salomonis de quo ſcriptura ait: Media autem charitate conſtrauit. Vides nunc ſublimitatem carminis huius. Primò ponit uitam, quæ eſt in integritate uirtutū, ſecūdò dulcedinē ſpūalium gaudiorū, deinde ſpem infert æternorum. Oīa hæc regina miſericordiæ, dña mūdi, regina cælorum cōtulit mundo, uirgo uirginū, ſancta ſanctorum, lumē cæcorū, ſuſtorum gl'ia, p̄ctōrum uenia, deſperatorum reparatio, deficientium fortitudo, ſalus orbis, ſpeculum totius integritatis. Ipſa intercedat pro peccatis noſtris præſtante dño filio eius & unico, cuius regnum & imperium ſine fine permanet in ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo unde ſuprà.

SIlinguæ centū reſonarēt oraq; centum, Ferrea uox mihi Maria, nil dignū tibi dicere poſſum ſtella maris, quæ uirgo beata uocaris. O quàm te memorē uirgo, quibus laudibus efferam? Infandiſsima lingua mea: quæ coinquinata eſt cū mortuis, incircuncila labijs, nec purgata igne altaris, inquietū malum, habens in naribus ſpiritum, timis effluens undiq;, qd dignum laudis laudibus tuis poterit immolare? Eleuata eſt magnificentia tua ſuper cælos, & ſuper oēm terrā gloria tua: ita ut nec in cælo inueniatur creatura quæ tuā dignè laudare queat magnificētiā, nec in terra ſit, q̄ gloriam tuā exprimere ualeat. Nemo enim nec in cælo nec in terra inuētus eſt dignus aperire librū prærogatiuarū tuarū, & dignè ſoluere ſeptē ſignacula eius. Plenitudinem gr̄æ, aduentū ſpūſſancti in te, uirtutis altiſsimi obumbrationem, uerbi cōceptionē, q; ſine grauamine grauida, ſine dolore puerpera, uirgo pariter & fœcūda, quis enarrabit? Viri diuitiarū multi, de ciuitate dñi uirtutū miſerūt manus ſuas ad hæc fortia, & tñ altitudinē diuitiarū harū ad liqdū cōprehendere nō potuerūt, qa inueſtigabiles uiæ iſtæ, & inſcrutabilia uniuerſa. Conati ſunt, & non datū eſt ultrà: dū adhuc ordirent̄, ſucciſi ſunt. Quis enim loquet̄ potentias has dñi, auditas faciet oēs laudes eius? Et ſi dignè nullus, quiſq; tñ pro uiribus. Pro ſe quiſq; uiri ſumma certabat opum ui, ut ait quis. Deniq; currebāt omnes in odore unguentorū tuorū. Trahe & nos poſt te ô ſancta ſanctorū, & oſtende lumen miſerationū tuarū. Sub umbra alarū tuarū nos protege, ad te em̄ clamamus exules filij Euæ. Secūda carminis huius quod explanādū aſſumpſimus, inciſio hæc eſt, q; in modū dragmatis nobis uidet̄ eſſe cōpoſitū. Varius em̄ diuerſarū perſonarū affectus hīc loquitur: hīc perfectorū & adhuc in melius proficiētium ſtatus inuenitur. Vita ſiquidē q̄ aiatur integritate uirtutis, ſuauitas interna dulcedinis, ſanctæq; ſpei tanta præſumptio, quid ni ſi fructus ſpūs ſunt, & attentiones uirtutis? Emeritorū militum donatiua ſunt hæc, & diuturni certaminis merces accumulata. At deploratio exilij, patriæ deſiderium, originalis pcti pœnalis punctio, incipientium ſeu proficientiū indicia ſunt. Puta uitæ hui⁹ exilium, fucū uanitatis: patriā, ſolidū ueritatis. Fucus uanitatis, nitor gl'iæ tēporalis, ſolidū ueritatis, immobilis cognitio æternitatis. Fucus uanitatis, ſplēdor arridens creaturæ uiſibilis: ſolidū ueritatis, inextinguibile lumen internæ dulcedinis. De hac patria quidā ſapiēs ait: O ueritas exulum patria, exilij finis, uideo te, ſed intrare nō ſinor, indign⁹ admitti, peccati ſordens. Quouſq; odoramus & non guſtamus, pficiſcētes ad patriā & non apprehendentes, ſuſpirantes, & délonge ſalutantes? Prim⁹ ita; homo ad hoc cōditus fuerat, ut ſi nō peccaſſet, per contemplationis præſentiā uultui creatoris ſemp aſsiſteret, & ſolidum ueritatis agnoſceret, agnitum amaret, amatū teneret, tenēdo frueret: ſempq; ei adhærendo q immortalis eſt, etiā uitā ipſe ſine termino poſsideret, Verū em̄ & ſummū bonū hoīs, plena uidelicet & perfecta agnitio creatoris. Sed circūſcript⁹ aſtutia ſerpētis, & deceptus fuco uanitatis, ſpecie uidelicet creaturæ uiſibilis, ab Hierl'm in Hierico deſcendit, fontē ueritatis deſeruit, affectū pulchritudini rerū iclinauit: & ſtatim ignorātiæ cæcitate pcuſſus foras uenit, & ab intima luce cōtēplatiōis factus eſt uagus & pfug⁹ ſup terrā. Vag⁹ ſcilicet p inordinatā cōcupiſcētiā, pfugus p peccatricem cōſciam: quia mentem quā diuinū auxiliū deſerit, quæcūq; tentatio impetierit ſubuertit. Cor ergo hoīs qđ prius diuino amori affixū ſtabile pſiſtit, & unū amādo, unū permāſit: poſtquā p deſi deria terrena deflere cœperit, quaſi tot ſibi in exilio māſiones ſtatuit, quot ſibi in eo delectationes inuenit. Sicq; fit ut mēs q̄ pulchritudinē, dulcedinē, pacē, ſecuritatē, ac ppetuitatē primæ lucis amare neſcit, nunquā ualeat eſſe ſtabilis, qa gaudiū pmanēs in his q in fuco uanitatis amplectit̄ nō inueniēs, dū ſe ſemp deſiderio extēdit ſequēs qđ aſſeq nō ualet, fluctuās in exilio nūquā regeſcit. Mō ualuis ocu

lorum elapſa.

lorum elapſa, curioſos intuitus paſcit, & rerum immenſitatem in maſſa & mole conſiderat: modo rerum pulchritudinem in ſitu & motu, ſpecie & qualitate inueſtigat: modo rerũ utilitatem per neceſſaria, commoda, apta & grata ptentat. Nũc quoq; naríb⁹ erũpit, & p olfactũ odoris uarij ſuauia oblectamẽta requirit. His paſta, auriũ p organa ꝓcedit, & dulce melos, harmonicæ, organicæ, arithmeticæ diſciplinæ capta p auditũ itrorſus trahit. Tactu quoq; ſubtilia, leuia, & lenia, palpando diſcutit, & in aula memoriæ palpando deſiderata reponit. Nec minus guſtu faucíũ plíbat uarietatẽ ſaporũ. Hoshœdos ſuos mẽs quæ ſe ígnorat & deũ, paſcit iuxta tabernaculum paſtorum p res temporum & tpaliũ uanitatũ, mẽdicãs ex ea quæ præterit figura huius mundí, unde ſuã famelicã curioſitatẽ aliquatenus cõſolet. Cõparata eſt eĩ iumẽtis inſipientibus, & ſimílis facta eſt illís. qa cũ in honore eſſet, nõ intellexit; q̃ límus eſſet, honoris faſtígio delectata. Hinc naſcít in exílio uanitatis mot⁹ ſine ſtabilitate, labor ſine requíe, curſus ſine peruentione, ita ut ſemper inquietum ſit cor, donec ad patríam ueritatis redíre cœperit, egens, & de ſiliquis porcorum ſatiari deſiderans, quouſq; ad patris domum ſuſpirauerit, ubí mercenarius abundat panibus, & oẽs domeſtici ueſtíti ſunt duplícibus. De hoc exílio ô ſancta ſanctorum, ad te clamamus exules filij Euæ, ut interuẽtu tuo, ducatu tuo, adiutorío tuo poſsimus ad cubiculũ ueritatis repatríare. Scímus proculdubío quía nil amplíus habet hõ de uniuerſo labore ſuo q̃ laborat ſub ſole, níſi uanitatem: & tm̃ prauæ cõſuetudínis nexíb⁹ irretiti p nos redíre nõ poſſumus in ueritatis líbertatẽ. Non dícimus autẽ in hoc loco ueritatẽ cognitionẽ eſſe dei, & eius quæ ſm pietatẽ eſt ſcientiæ, ſed medium illud purum & nudũ ac ſolídum quod eſt in uírtutís amore. Quãuís eĩ diffinĩãt authores reparationem hoĩs eſſe cognitionem ueritatis, & amorem uírtutis, perfecta tamẽ uírtus nõ eſt ſine cognitiõe ueritatis, nec ueritas ſine amore uírtutis. Van⁹ eſt, quía in uanítate eſt, aut in uanitate curioſitatis, aut erroris. Vanitas curioſitatis procedit à uanítate mutabilitatis, & generat uanitatem mortalitatis. Prima cauſa peccatí, ſecunda peccatũ, tertia pœna pcti. Prima eſt in his quæ propter hoĩes facta ſunt, ſecũda in his quæ ab hoĩbus facta ſunt, tertia in his quæ in hominíbus ſunt. Alia eſt in cõditis rebus, alía in mẽtibus, alía in corporíb⁹. Vanitas erroris eſt in omnibus qui fidei catholicæ & ſanæ doctrínæ contraría ſunt, & religiõís diſciplínã in illo ſolído ueritatis quod uelle & nolle hominís inter anguſtías parũ & minus coarctat, nõ contíngunt. Vanitas hæc omnia ſunt, quía ſe amplectentes decípiunt, & ad ueritatem æternitatis nõ perducunt. In hoc exílio oẽ penè genus hominũ ab ínitío uſq; ad aduentum reginæ cælorum peregrinari delectabatur, & ueritatis patríæ ſuſpirijs nullis ſeu deſiderío recordabatur. Ipſa prima uíam aperít ad patríam, & ueritatem quæ uera patría eſt mundo generans dedit omnibus manifeſtã. Ea ꝓpter & nos ô regina miſericordíæ ad te clamamus exules filij Euæ. Clamor eſt alí⁹ oris, alius cordís. Clamor oris alta uociferatio, clamor cordis ualida & ſupplex ad deum intentionis directio. Deus íntus, homo foris. Ad eos qui foris ſunt clamor oris, ad deum & qui cum eo intus ſunt clamor cordís. Intus ubí? In ſpũ. Qualiter inquís? Duobus modís. Quibus? Cognítione & amore, reuelatione ac deuotione, acuto & calído. Modís his deus cor inhabítat, nõ ſolus tm̃. Vbí eĩ fuerit corpus, illíc congregabunt & aquilæ. Ad quíd? Vt renouetur ſicut aquilæ iuuentus cordís. Ibí & illa aquila grandís magnarũ alarum ſancta ſanctorum innocentía, & æquitas exaudít inuocata, ſi clamoribus occultís aſsiduè fuerít excitata. Et nos adhuc filij Euæ tranſgreſſores, filij inobedientiæ, filij matris antiquæ, ad te clamamus regina miſericordíæ, Reuertere uíſitans in nobís naturam tuam, reuertere oſtendendo eam quã in chriſtícolas habes charitatẽ tuam, reuertere per ſingularem in nos à deo datam poteſtatem tuam, reuertere per eam quæ tibí ſpecialiter infuſa eſt in plenitudíne gratiæ prærogatiuã tuam, ut intueamur te, non talem qualem deſiderant angelí, ꝓſpicere dícentes: Tota pulchra es amíca mea, & macula non eſt in te: ſed intueamur te largíẽtem beneficía, conferentem remedía, medentem contritis corde, ponentem fortitudínem lugentibus Sion, dantem coronam pro cinere, oleũ pro luctu, pallium laudis pro ſpirítu mœroris. Nec mediocris uíſio iſta, piam te & deprecabilẽ experíri, mœrentiũq; ſuſpiría munere gratiæ conſolarí. Sonet hæc uox tua in auríb⁹ nr̃ís. Vox hæc tua dulcis, & hæc facies tua decora. Nam in illo decorè te uídere quo induit te dominus fortitudínem, & præcinxit te, non eſt huius temporis, nec tẽporis uitæ noſtræ uitiorum fœtore ſordentis. Stola ímmortalitatis te índutam uídere, domína índigní ſumus: oſtende nobís faciem miſeratíonum tuarum, & ſalui erímus. Quod ipſe nnbis præſtare dígnetur, cuius regnum & imperium ſine fine permanet in ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo unde ſuprà.

IN freta dum fluuij current, dũ montíb⁹ umbræ Iuſtrabũt, cõuexa polus dũ ſydera paſcit, Semper honor nomenq; tuum laudesq; manebunt Spes mea uírgo pía, uírgo ſacra, uírgoq; María. Et non amplius? Amplius multum, & per omnem modum. Nam in æternum & ultrà non deficiet laus tua de ore hominum, etiam & angelorum. Cæli enarrant gloriã dei. Et quæ maior in omni gloría dei quàm ineffabilis plenitudo cæli? Et nos cum ipſa, id eſt cum angelis & archangelis, cum thronis & dominationibus, cumq; omni milítia cæleſtis exercitus, hymnum gloriæ ſanctæ ſanctorum canímus. Illi gloríam, nos hymnũ gloriæ. Illi gloriã quã pñtes uídent, in iubilo cordis inuicem enarrant: nos hymnũ tm̃modo gl'iæ. i. memoriã eructam⁹ abũdantiæ ſuauitatis tuæ. Et opera manuũ eius annũciat firmamẽtũ. Fiat, inqt, firmamentũ, & diuidat aquas ab aquis. Omnib⁹ firmamẽtis firmius firmamentũ tu dña, q̃ eĩ quẽ cæli cælorũ capere nõ poterãt, cœpiſti & cõcepiſti, portaſti & non deſeciſti, genuiſti, aluiſti, pauiſti, mãmaſti, & educaſti. Tu in medio aquarũ diuiſiſti aquas ab aquis, affectus uidelicet æternorũ ab affectíb⁹ tpaliũ. Tuã eĩ aĩam pertrãſiuit gladius, ut reuelent ex multis cordíbus cogitationes. Poſuit in hoc firmãmẽto de⁹ ſolẽ & lunã, Xp̃m & eccl'iam, & ſtelas p̃rogatiuas gr̃arũ multas. Laudam⁹ dñm in ſctis eius. Firmitas, robur & cõſtãtia & fortitudo mẽtis ei⁹, qa mundi cõtempſit gloríam, carnis calcauit illecebras. Virtus eſt altiſsimi, de qua ſcíptum eſt: Et uírtus altiſsimi obũbrabit tíbi. Nõ ſolũ aũt cælũ & firmamẽtũ dña rerũ itellígit, ſed alijs noĩb⁹ cõueníẽter appellat, & rerum uocabulis deſignat. Ipſa tabernaculũ dei, ipſa templũ, ípſa domus, ípſa atríũ, ípſa cubiculũ, íp̃a thalam⁹, ípſa ſp̃oſa, íp̃a filia, ípſa arca díluuij, arca teſtamentí, urna aurea, ípſa manna, uírga Aarõ, uell⁹ Gedeonis, porta Ezechielis, ciuitas dei, íp̃a cælum, ípſa terra, ípſa ſol, ípſa luna & ſtella matutína, aurora ípſa & lucerna, tuba & mons, fons quoq; ortorũ, & lílium cõuallíũ. Deſertũ ípſa, & terra repromiſsionis lacte & melle manãs, ſtella maris, nauis quoq;, uía in mari, ſagena, uínea, ager, area, horreũ, ſtabulũ, præſepe, ſubiugale, apotheca, aula, turris, caſtra, acies, ppl's, regnũ, ſacerdotium. Ouis eſt, paſcua eſt, paradíſus eſt, palma eſt, roſa eſt, fluuius eſt, potus eſt, columba eſt, columna eſt, ueſtis eſt, margarita eſt, candelabrum eſt, menſa eſt, corona eſt, ſceptrum eſt, panis eſt, oleum eſt, uínum eſt, arbor eſt, uírga eſt, cedrus eſt, cypreſſus eſt, platanus eſt, cynamomum eſt, balſamum eſt, myrrha eſt, thus eſt, olíua eſt, nardus eſt, crocus eſt, fiſtula, calamus, & ſtorax eſt, ſoror & mater eſt. Et ut breuiter concludam, de hac & ob hanc & propter hanc omnis ſcíptura facta eſt, ꝓpter hãc tot⁹ mũdus factus eſt, & hæc gr̃a dei plena eſt, & per hanc homo redemptus eſt, uerbum dei caro factum eſt, deus humílis, & homo ſublímis. Ad te ergo tantã ac talem, dña rerum, ſancta ſanctorũ, regina cælorũ ſuſpiramus gemẽtes & flẽtes in hac lachymarũ ualle. Tertia hæc poſitura carmĩs hui⁹ eſt q̃ explanandũ aſſumpſi-

mus, ſuſpiria, gemitus & fletus cõpunctionis, ſunt ſpecies ſeminũ iuſtitiæ. Seminate uobis, inqt, ad iuſtitiam, metite ſpem uitæ, & illuminate uobis lumẽ ſcientiæ. Eũtes, inqt, ibant & flebant mittentes ſemina ſua. Suſpiriũ, uox inarticulata, gementiũ gemitus, dolentiũ fletus, has ſedes habent. Tria ſunt hæc quæ bene gradiunt in irriguo inferiori, & quartũ qđ feliciter incedit, uallis ſcilicet lachrymarũ: ſedes irrigui ſuperioris hæc eſt. Verꝰ Caleph dat utrũq; filiæ ſuæ aſello reſidenti. Et tu ſi aſpiras ad hæc, cõprime motus irrationabiles ſenſualitatis & corpis, motu rõnis. Abſcinde à te cõcupiſcentiã carnis, oculorũ, poteſtatis, & honoris. Abĩſce mundi põpã & ſarcinã, edoma carnẽ diſcipli na ſpũs, in arctũ tua deſideria conſtringe, non abeas in conſilio impiorũ, in uia pctõrum nõ ſtes, in cathedra peſtilentiæ non ſedeas. Apprehende humilitatẽ, ut ſis pauper ſpũ, ferales corrige mores, & eſto mitis. Tunc tranſito iordane ingredieris terram promiſſionis, q̃ eſt cõpũctionis. Sic in tertio loco octo beatitudinũ dr̃. Beati lugẽtes, qm̃ ipſi cõſolabunt. Quarto die reſuſcitatꝰ eſt Lazarus, quarta uigilia uenit ad diſcipulos Ieſus. Et tu fac tibi uigilias quatuor, ut reſuſciteris & ueniat ad te Ieſus: duas timoris, pudoris duas. Cogita deum creatorem tuum, cogita benefactorem, cogita patrẽ, cogita dm̃. Ad ſingula reuſes, plange ad ſingula, ad ſingula euigila, & ſingulorũ horum ſinguli intellectus quaſi ſinguli in mente dies ſint, in quibus quaſi Lazarus mortuus eras, quaſi fœtebas. Dũ p ſingulos lachrymaris, quaſi in quarto reſuſcitaris. Primũ & ultimum extinguunt timorẽ, media duo pudorem. Pater ſanè nõ metuitur, cum pater ſit: patris eſt ſemper miſereri & parcere. Paterna uox eſt: Percutiã, & ego ſanabo. Nõ eſt proinde qđ à patre formides. Siqñ ferit, emendat, nõ uindicat. Ad cogitãtẽ q̃ patrẽ offenderis, eſt certè qđ pudeat, & ſi nõ qđ terreat. Voluntarie te genuit uerbo ueritatis, deinde nõ pepercit unigenito, ut p̃ſit genito. Ipſe quidẽ patrẽ ita exhibuit ſe tibi, ſed nõ tu illi æque filium. Qua fronte attollis iam oculos ad uultũ p̃ris tã boni, tam malus filius? Pudeat indignè geſsiſſe gñi tuo, pudeat tanto p̃ri uixiſſe degenerẽ. Exitus aquarũ deducãt oculi tui, opiat cõfuſio faciẽ tuã. Vultũ tuũ pudor ſuffundat, occupetq; caligo, deficiat in dolore uita tua, & anni tui in gemitibus. Prohdolor, quẽ fructũ habuiſti in illis in qbꝰ nũc erubeſcis? Si in carne ſeminaſti, de carne meſſuiſti corruptionẽ. Si mundus ipſe trãſit, & concupiſcentia eius confundere ad illam uocẽ quæ dicit: Si ego pater, ubi honor meus? Hoc de honore p̃ris. Nunc ad beneficia ueniendũ. Vt alia innumera taceã, huius corpis uictũ, & uſum tpis huius, & ſup oĩa ſanguinẽ dilecti filij ſui clamantẽ de terra: pudet ingratitudinis. Quid retribuiſti dño pro oĩbus quæ retribuit tibi? Ad timorẽ quoq; ueniamus. Si pudor minus partes ſuas exequitur, excitetur ut excitet. Sepone pia uocabula bñfactoris & p̃ris, ad auſteriora conuertere. Nã qui legit pater miarum, & deus totius conſolationis, legit nihilominꝰ deus ultionũ dñs, & legit terribilis in cõſilijs ſup filios hoim. Quia pater eſt, q̃ bñficus eſt, tibi eſt: q̃ dñs ac creator, ſibi eſt. Etem̃ ꝓpter ſemetipm̃ fecit oĩa. Quia ergo qđ tuũ eſt, tibi defendit & ſeruat, putas principatus ſui nõ reqret honorẽ? Requiret uſq; ad nouiſsimũ quadrantẽ, reqret & retribuet abundãter faciẽtibus ſuperbiã. Reqret à redempto ſeruitiũ, honorẽ & gloriam ab eo quẽ plaſmauit. Eſto q̃ diſſimulet & pater ignoſcat benefi cus, ſed non dñs & creator. Penſa cuius ſit fortitudinis & honoris tuũ atq; oĩm cõtẽpſiſſe factorẽ, cõtempſiſſe dm̃ maieſtatis. Tangit mõtes & fumigabunt, & tã tremẽdam maieſtatẽ audet irritare uilis puluis, uno leui flatu diſpergendus, & minimè colligẽdus? Time gehennam, time iudicis ultũ. Cõtremiſce ab ira potẽtis, à facie furoris eiꝰ, à fragore ruẽtis mũdi, à cõflagratione elemẽtorũ, à tẽpeſtate ualida, à uoce archãgeli, & à uerbo aſpo. Cõtremiſce à dentibꝰ beſtiæ infernalis, à uẽtre inferi, à rugiẽtibꝰ p̃paratis ad eſcã. Time uermẽ rodentem, ignẽ torrẽtẽ, fumum & uaporẽ, & ſulphur & ſpm̃ procellarũ: time tenebras exteriores, & dicito: Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontẽ lachrymarũ, ut præueniãt fletibꝰ fletꝰ & ſtridores dẽtiũ, & manuũ pedũq; dura uincula, & põdus catenarum p̃mentiũ, ſtringentiũ, urentiũ nec cõſumentiũ? Heu mater mea, cur me genuiſti filiũ doloris & amaritudinis, indignationis & plorationis? Qui ſic afficit duplici metu iſto & duplici pudore, quatuor uigilias facit in mente, ſeu quatuor diebꝰ int̃ illuſtrat, in quorũ quarto quaſi Lazarus quatriduanꝰ reſuſcitatur. Et ſicut de uno fonte padiſi oriunt quatuor flumina quæ irrigãt terrã, ſic quatuor affectiones iſtæ ortæ de uno fonte cõpunctionis plenitudinẽ cõſumũt irrigui inferioris. Pariũt eñ ſuſpiria, gemitus & fletus, q̃ dũ ꝑ defectu uirtutũ agunt, dicunt irriguum inferius. Superiꝰ aũt irriguũ eſt uallis lachrymarũ. Pinguis infuſio hæc cælitꝰ irrorata, nec extorta nec coactitia, pluuia uoluntaria eſt, quã ſegregauit deꝰ hĩditati ſuæ. Aquæ iſtæ ſunt quæ egrediunt de tẽplo à latere dextro, & fluunt impetu de libano, fluunt etiam de fonte paradiſi, diuiſi in quatuor capita. Paradiſus conſcientia iuſti eſt, quam non urit cura pungens, nec culpa remordens, quã nõ attenuat ſenſus egens, quã nõ grandinat corporearũ rerum irruentia fantaſmata, fide florida, uirtutibꝰ fructifera, opinione odorifera. Huius de medio fons orit, dum uirtꝰ integritate ſolidat. Hæc deinde diuidit in quatuor capita, iuſtitiã, prudentiam, fortitudinem, temperantiã. Iuſtitia fodit in altum, & quærit aquas irrigui ſuperioris, prudentia inuenit, fortitudo uẽdicat ſibi, tẽperantia poſsidet. Iuſtitiam dico eſſe genus ad oĩa p̃cepta dei, prudẽtiã diuinarum humanarũq; rerũ ſciam, fortitudinẽ uigorẽ mentis inter aduerſa & proſpera erectum, temperantiã inter uelle & nolle, noſſe parũ & nimis, citra & ultra diſcretionem. Legitimè hæc cuſtodita perfectũ faciunt uirũ cupientem diſſolui & eſſe cũ Xp̃o, qui dicat: heu mihi qa incolatus meus prolõgatus eſt: & ſitiuit aĩa mea ad deũ fontẽ uiuũ. Fons iſte fons patẽs eſt domui Dauid in ablutionem pctõris & mẽſtruatæ. Hic eſt fons quẽ foderũt principes multitudinis quos commemorauim̃, iuſtitia. ſ. prudẽtia, fortitudo, & tempantia in datore legis, id eſt cõpũctione, & in baculis ſuis, id eſt in uigore ſolido perfectæ integritatis. Mens itaq; à uitijs purgata, deũ ſitiẽs iugiter, & ipſius aduentũ in ſe ſuſcipiẽs, frequẽter delectata tãtæ ſuauitatis inenarrabili dulcedine, qa pro uelle ſuo ſemp eam habere mĩme ualet, miro dolore afficit, & hæc ei cõſolatio, ut præ eiꝰ deſiderio iugi lachrymarũ pane paſcatur. Fit itaq; uallis lachrymarũ, dum de ſe humiliter ſentiens affatim abundat ubertate fletuũ. Et habet hoc irriguũ ſuperius quo mortua mũdo ſuauiter & dulciter paſcit, qa p irriguũ inferius emũdata iam cæleſtiũ cõtẽplatione ineffabiliter delectat. Hæc duo irrigua, duæ oliuæ ſunt, & duo cãdelabra lucentia ante deum. Sunt hæc duo luminaria, duo altaria, duo exploratores, duo cherubim, duo oſtiola, duo ubera, teſta mẽta duo, hirci duo, leones duo, mĩnuta duo, tabulæ duæ, colũnæ duæ, ſorores duæ, manus duæ, & ſiqua ſint binaria q̃ his cõſonãtia opinionaliter queant inueniri. In talibus ſuſpirijs gemitu ac fletu ac cõualle lachrymarũ ad te clamamus exules filij Euæ: dña rerũ, ſancta ſanctorum, uirtus noſtra & refugiũ, decus mundi, gloria cæli, præelecta ut ſol, pulchra ut luna, lunaris fulgor, agnoſce oẽs te diligentes. Audi nos, nã te filius nihil negans honorat. Et tu ſalua nos dñe Ieſu, p qbꝰ uirgo mater te orat, cuiꝰ regnũ & imperiũ ſine fine permanet in ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo unde ſuprà.

ANte pererratis amborũ finibꝰ exul, Aut Ararim Parthꝰ bibet, aut germania tygrim, Quã tuus è noſtro labatur pectore uultus, Virgo dei genitrix, quẽ totus nõ capit orbis. Omnino neceſſarie uultum quidẽ tuũ deprecabunt omnes diuites plebis, quanto magis pauperes plebis? Et ſi pauperes plebis multomagis egenus & pauper, opprobrium hoim, & abiectio plebis. Tibi dixit cor meum, quæſiui uultum tuum. Vultũ tuũ dña requirã, ne auertas faciẽ tuã à me, ne declines

in ira

ín ſra à ſeruo tuo. Oſtẽde faciem tuã, ſonet uox tua ín auribus noſtris: qa uox tua dulcis, & facies tua decora. Vocem tuam audiuim⁹ quater ín euãgelio, ô dña rerum. Prîò ad angelum, ſecũdò ad Elizabeth, tertiò ad filiũ: Fili quid feciſti nobis ſic? quartò ítẽ ad filiũ: uínũ non habẽt. Quã harũ ínqrimus? Illã utiq; uínũ nõ habẽt. Neceſſaria nobis hæc eſt. Defecit uínũ ín cadis noſtris, uínũ ſcilicet lætificans cor hominis. Nõ cauſamur de uíno ín quo eſt luxuria, illud quærimus de quo ꝓpheta, qđ germínat uírgines harũ pincerna tu, uexillifera tu. Vexilla regis ꝓdeunt ín nobis, te agẽte pro nobis. Calix ín manu tua uíni meri. In manu tua, ín ptãte tua: uíni meri, amoris diuíni. Dic dña rerũ, dic ꝓ nobis filio tuo: uínũ nõ habẽt. Calix huius uíni ínebrians, quàm p̃clarus eſt. Inebriat, calefacit, acuit, audaces facit & fortes, obliuioſos, diſcretos, ſummo lẽtos. Inebríat amor dei ad cõtẽptũ mũdi, calefacit, quia ſeruẽtes facit, acuit, qa erudit, facit audaces contra aduerſa, & fortes à carne mũdo & demoníb⁹ ínuincibiles: obliuioſos eorũ. ſ. quæ retro ſunt, & ín futura extentos, diſcretos eruditẽs ad iuſtitiã, ſommolẽtos ad tpalia & tædioſos, & ad ínuiſibília cõtẽplanda ꝓnos & prõptos. Hoc uínũ lætificat cor hoĩs. Hoc à te & per te ſperam⁹ nõ ſolũ uínũ ſed & panẽ. Panis eñ cor hoĩs cõfirmat. Panis ille de quo ſcíptura: Panẽ angelorũ mãducauit hõ. Panis iſte filij tui dulcis memoria, p̃ſentia ipſius plena tu. Et menſa ꝓpoſitionis duodecim panũ, numerũ duodenarij dedicãs. Duodecim panes, duodecim ſunt prærogatiuæ gratiarum ín qb⁹ gratia repleta es, & dñs tecũ. Porrò ne de corde meo uídear prophetare, tuas has prærogatiuas Paul⁹ apoſtol⁹ & noĩat piter, & enumerat dicẽs: Fruct⁹ aũt ſpũs eſt charitas, gaudiũ, pax, patiẽtia, lõganímitas, benígnitas, bonitas, mãſuetudo, fortitudo, miſericordia, continẽtia, caſtitas. Panes certè admodũ ſplendidi ſapidiq;. Splendidi ín ſua natura, ſapidi ín animorũ experiẽtia. Deniq; ſummæ ſpíritales delitiæ hæ ſunt. Plus qppe his cõfirmat & delectat anim⁹, quã ullis carnalib⁹ delitijs corpus. Neq; uerò ꝓueníũt homíni à ſeípſo, ímo fruct⁹ ſunt ſpíritus ſcti. Proínde uírgo beata poſtquã nũti⁹ cælestis te p̃dicta gr̃arum prærogatiua perhibuit plenam, mox gr̃arum cauſam ſubíũgẽs, ínqt: Dñs tecũ. Dñs aũt ſpũs eſt. Spũs ergo ſanct⁹ magnificauit facere tecũ. Magnificauit ínquã facere ín te duo opera ſua. Vnũ erat dũ dignã te fecit que dei filium cõcípere poſſes & parere: alterũ qñ ex tua carne ſancta ac digna carnẽ filij dei formauit. Fecit proínde te magnã & caſtã. Magnã planè fecit ut ímmẽſum caperes, caſtam quaten⁹ digne cõtíneres. Magnã te fecit humilitate, caſtã uírginitate. Itaq; tu ſancta, tu es caſtellũ ĩ quo Ieſus íntrauit, habens turrim humilitatis: quí eñ ſe humiliat, exaltat: & murũ virginitatis. Murũ certè fortiſsimũ, qppe qui nec ante partũ, nec ín partu, nec poſt partũ potuit uíolari. Lapides muri diſciplina tua fuerũt & cõtínẽtia, ſine quibus nunquã conſtãs eſt uírginitatis murus. In te duæ ſorores fuerũt, Maria & Martha, q̃ dñm ſuſceperunt. Maria fuit íntelligentia tua ſpecialis, qua deũ & dei filiũ eſſe íntelle xiſti quẽ genuiſti. At uerò Martha rõnalis erat prudẽtia, qua ei ín dño filioq; tuo ín carne ſeruiſti. Tu ergo dña naſus eſt ſpecioſus ad quã dicit ſpõſus: Naſus tuus ſicut turris líbani quæ ædificata eſt cũ ꝓpugnaculis, mille clypei pendẽt ex ea, oĩs armatura fortiũ. Naſus duo habet foramína per q̃ ſpm̃ à capite emírtit: ita tu dña uírginitate & humilitate tua de cælo eduxiſti filiũ dei. Spũs oris noſtri (dicẽte ꝓpheta) Xp̃s dñs. Spũs uerò eſt dñs Xp̃s, qppe qui ut ſpũs oris noſtri charitate nos calefacit, cupiditatẽ noſtrã refrígerat, ad bonã nos uoluntatẽ mouit, fide iuſtificauit. Tu ergo naſus eccleſiæ ſiñs es turri, celſa uidelicet dignitate, firma grauitate. Turris es líbani. Líban⁹ mons qui dicit dealbatio, altã præ oĩbus ſignat ínnocẽtiã tuã. Innocẽs fuiſti ab originalib⁹ & ab actualib⁹ pctis. Nemo ſta, præter te. Vnde autoritas Auguſtini: cũ de peccatis agitur, nullã de beata Maria uolum⁹ fieri mẽtionẽ: ex eo eñ maiorẽ credim⁹ ei collatã uirtutẽ ad uincẽdũ ex omni parte pctm̃, quæ cõcípere & parere meruit eum, qui nullũ habuit pctm̃. Ex omni, ínquit, parte, hoc eſt ex parte originalis & ex parte actualis pcti. Ea ergo ſola excepta: cæteri oẽs qđ dícere pñt, niſi qđ ait apl's Ioannes: Si dixerim⁹ q̃ pctm̃ nõ habemus, ipſi nos ſeducim⁹, & ueritas ín nobis non eſt? Ego quoq; pía fide opínor, ín utero mris tuæ ab originalib⁹ te abſolutã pctis. Nec uana eſt fides, nec opínio falſa. Deniq; & rationes & autoritates ínueníuntur iſta ſtipulãtes. Et quidẽ ratio ſic. Si alij ĩ utero matris fuerũt ſanctificati, multo magis tu mater dñi. Sed Hieremias & Ioãnes, alter ſanctificat⁹, alter ſpũſctõ replet⁹ ín utero matris legunt. Ergo & tu Maria genitrix dei, quæ ſola totam ſpũſſancti gratiã poſſediſti, quã alij habuere per partes. Te eñ angel⁹ Gabriel pronũciauit gratia plenã. Tuũ odorẽ longè ante ín filio patriarcha Iſaac trahebat dicẽs: Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni. Tu es ager plen⁹ plena uirtutum, plena gratiarũ. Tu protuliſti frumentũ electorũ, qđ eſt etiã angelorũ cíb⁹. Te benedixit dñs. Te ínquã benedixit dñs, ut per te benedictam uita ueníret, ſicut mors per Euam ꝓceſſerat maledicta. De te ſecretorũ cæleſtiũ cõſcius Salomõ dicit: Quæ eſt iſta quæ ꝓgredit ſicut aurora conſurgẽs, pulchra ut luna, electa ut ſol, terribilis ut caſtrorum acies ordinata? Aurora ſemper noctem ſequitur, nox præcedit aurorã. Quid aũt eſt nox frígida & obſcura niſi orígínale peccatũ, frigidũ cõcupiſcentia, obſcurũ ignorãtia? Tu ergo ꝓceſsiſti ut aurora lucida & rubicũda, quia ſuperatis originalib⁹ pctis ín utero matris, nata es lucida cognitione ueritatis, & rubicunda amore uirtutis. Inde eſt q̃ natiuitatẽ tuã ſanctam ſancta eccleſia feſtiuis celebrationib⁹ honorat, qđ aliàs non faceret. Deniq; nullius præter te, niſi dñi filij tui, & Ioãnis baptiſtæ (quí utiq; ſancti nati ſunt) colit natiuitatẽ. Cùm igit̃ tam claræ autoritates diuínæ tuã ab utero teſtenť innocẽtiã, qs ultra dubitet ſanctã te & ímmaculatã huic mundo progenitã? Tu es pínde turris líbani cũ propugnaculis ædificata. Ab ínfante quippe ætate dilexiſti iuſtitiã, & odiſti iníqtatẽ. Quare delectatio iuſtitiæ, odiumq; íníqtatis, cũ quib⁹ creuiſti, tua fuere ꝓpugnacula. His quippe uiſis, hoſtib⁹ certè ſuſpecta fuiſti. Non eñ parũ formidabãt ne fortè tu eſſes (quæ & eras) per quã expugnãdi erãt & dãnãdi: ꝓpter qđ & terribilis fuiſti eis ut caſtrorũ acies ordinata. Nihil uerò oĩno ꝓficit ínimic⁹ ín te, eò q̃ mille clypei pepẽderũt ex te, oĩs armatura fortiũ. Denari⁹ ſolidus millenari⁹ eſt: ſi quidẽ denari⁹ quadrat⁹ cẽtenariũ pficit. Porrò decẽ ſunt præcepta legis. Primũ eſt: Dñm deũ tuũ adorabis, & illi ſoli ſeruies. In hoc ſolius dei præcipit cultus. Nulli qppe alij ſeruit⁹ (quæ græce latria dicit) debeť. Siq̃dẽ qñ dæmoníb⁹ exhibeť, ídololatria uocat: qđ ꝓximo ínhibeť p̃cepto. Non aſſumas nomen dei tui ín uanũ. Ac ſi diceret. Nulli creaturæ dei honorẽ exhibeas, nihil per ícãtationes aut auguria quæras. Porrò ſpeciale obſequiũ deo præbeť ín obſeruãtia ſctãrũ ſolẽnitatũ: unde tertiũ præceptũ cõtexit. Obſerua diẽ ſabbathi, quod eſt, ín ſacris feriis te exerce, quatenus per requiẽ præſentem diſcas ſperare æternã. Ac tria iſta ad deũ dũtaxat ptinẽt, qua de re ín una ſolũmodo tabula ſcripta fuerũt. Cæterũ cætera ad cõuerſationẽ hoĩs cũ ꝓximo ſpectant, quare & ipſa cõtinebantur ín ſecunda. Et primũ quidẽ ad maxime proximos, id eſt parẽtes ptinet. Honora, ínquit, patrẽ & matrẽ. Honoris noĩe non ſolũ ſubiectionis reuerẽtia, ſed etiã ſubſidij obſequiũ accipit. Proínde filij debent honorare parẽtes, & ín bonis obediendo, & tẽporalia ſi opus habuerint ſubſidia miníſtrãdo. Non occides. Id maximũ malũ eſt quod ꝓximis põt ínferri, ac ꝓpterea primò oĩm debuit ꝓhiberi. Fit autẽ homicidiũ multis modis, manu, præcepto, cõſilio, cõſenſu, uel neglectu. Si eñ moriturũ aliquo modo uiuificare ualeas & negligis, ꝓculdubio ei⁹ mortis reus teneris. Poſtea dicit: Nõ fornicaberis. Fornicatio alia ſpũs, alia corporis. Spũs fornicatio eſt, deſerto deo adhærere diabolo. Vnde: Perdes oẽs qui fornicãtur abs te. Porrò corporis fornicatio eſt paſſim cũ meretrici-

bus uel fœminis à legitimis uiris absolutis, sola libidinis explẽdæ causa cõmiscerí. Deinde adiũgit. Furtumq; non facies. In furto cõprehenditr rapina, usura, persuasio, quic quid deuicq; cũ dãno alterius possidet. Deinceps ait: Falsum testimoniũ ne dicas. Falsum testimoniũ, alieni patrocinii mẽdacij ꝓprie dicit. Verũtñ in hoc loco pro oĩbus mẽdacij partibus uerissimile est poni. Deniq; periurii, uori solutionẽ, & generaliter omne mẽdaciũ non permittit, qui falsum testimoniũ noiatim ꝓhibuit. Nonũ ꝓceptũ est: Non concupisces ꝓximi tui uxorem. Vbi nimirũ adulteriũ uetuit, atq; abusionẽ deo sacratarũ. Sponsæ quippe sunt dei, & utiq; non minus est dei sponsam uiolare quàm hoĩs. Decimũ: Non cõcupisces rem ꝓximi tui. Oẽm dolũ & circũuẽtionẽ hoc ultimo uetat præcepto, qbus miseri mortales se inuicẽ decipiũt, bonisq; priuãt terrenis. Hæc decẽ legis præcepta suos obseruatores tanquã clypei muniunt, & à tormẽtis inferni defendũt, quapropter optimi decẽ clypei sunt. Denarí⁹ porrò linearis numerus est, solã habens lõgitudinẽ, quæ solo dũtaxat capit intellectu. Decem itaq; clypeos habet. At si denarius in altũ extẽdatur atq; quadret, centenariũ uidelicet parit. Eadem quoq; ratione: si decalogus post scientiã memoria firmet, & dilatet affectu, centũ profectò clypei possidẽtur. Postremò denarius exaltatus atq; solidat⁹ millenariũ perficit: sic nimirũ decalogũ de affectu in bonã ꝓducẽs operationẽ, optatos certè mille cœpit clypeos possidere, Non est dubiũ te benedictã intellectu & affectu & actu hunc super oẽs mortales decalogũ habuisse & obseruasse, unde prorsus merito mille clypei ex te dicunt pẽdere. Et non solũ clypei, sed & oĩs armatura fortiũ. Nihil est eñ uirtutis quod ex te non resplẽdeat: & quicqd singuli habuere sancti, tu sola possedisti. Lectulus es Salomonis, de quo in cantícis: En lectulũ Salomonis septuaginta fortes ambiũt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi.

SERMO BEATI BERNARDI abbatis ad monachos, de aduentu domini. Vbi exponit undecim onera Esaiæ prophetæ. quæ tunc ad matutinas recitantur.

TEMPVS EST FRAtres charissimi, ut misericordiam & iudicium cantemus domino. Aduentus quippe dñi est illius qui uenit, & uenturus est omnipotens. Sed quomodo uẽturus est uel uenit? Nempe uox ei⁹. Cælum & terram ego impleo. Quomodo ergo ad cælum uenit uel ad terram qui cælum implet? Audi euangelium. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit. Ergo & præsens erat, & absens est: Præsens, quia in mundo erat: absens, quia mundus eum non cognouit. Non est longè ab unoquoq; nostrum, ait Paulus. In ipso enim uiuim⁹, mouemur, & sumus, & tamen longè à peccatoribus salus: propè itaq; per essentiã, longè à peccatoribus salus, quos non reuocabat errantes, nec erigebat iacentes, nec redimebat captiuos, nec mortuos suscitabat. Longè inquam, quoniam nec iustis cælestem mercedem, nec impijs manifesto iudicio æternam inferebat damnationem. Venit proinde ut agnosceretur qui non agnoscebatur, crederet qui non credebatur, timeretur qui non timebatur, amaretur qui nõ amabatur. Sic qui præsens erat essentialiter, uenit misericorditer ut agnosceretur humanitas eius, crederetur diuinitas eius, timeretur potestas eius, amaretur benignitas eius. Apparuit enim humanitas eius in nostræ infirmitatis susceptione, diuinitas in miraculorum exhibitione, in dæmonum oppressiõe, potestas in peccatorum susceptione benignitas. Humanitatis nãq; fuit quod esurijt, diuinitatis q̃ de quinq; panibus quinq; millia hominum satiauit. Humanitatis fuit q̃ mortẽ sustinuit, diuinitatis fuit q̃ mortuos suscitauit. Itẽ, potestatis fuit q̃ pharisæos de templo deiecit, benignitatis q̃ ĩ cõuiuiũ publicanos & peccatores suscepit. potestatis fuit q̃ dæmones terruit, benignitatis, quia adulteram absoluit. Postremò potestatis fuit q̃ uolẽtes eum capere prostrauit. benignitatis q̃ abscisam sui persecutoris auriculam loco simul ei sanitati restituit. Et hæc oĩa cùm ad primũ aduentũ pertineant, misericordiæ dicimus ascribenda. Cõsiderate, rogo quid sit deus, & uidete qd sit q̃ deposuerit tantã maiestatem, q̃ exinanierit tantã potestatẽ, q̃ infirmauerit tantam uirtutẽ, q̃ tantã humiliauerit altitudinẽ, q̃ tantã sapiẽtiã infatuauerit. Nũqd hoĩs iustitiae Absit. Oẽs eñ declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum. Quid ergo? Num aliqua ei⁹ egestas? Minimè. Ei⁹ est eñ orbis terræ & plenitudo eius. An fortè in aliquo nostri egueritr? Nequaquã. Deus qppe meus est, & bonorũ meorum non eget. Quid ergo? Verè dñe non mea iustitia, sed tua misericordia. Non tua egestas, sed mea necessitas. Dixisti eñ misericordia ædificabitur in cælis. Ita planè misericordia abundauit in terris, ideò in primo aduentu tuo miam cantabo tibi dñe. Misericordiæ nanq; fuit, q̃ infirmitates nostras factus homo suscepit. Misericordiæ, q̃ fidẽ diuinitatis suæ miraculis cõfirmauit. Misericordiæ nihilomin⁹, q̃ dæmonum nobis calliditates detexit & uirtutẽ euacuauit. Misericordiæ, q̃ meretricis attactum non respuit, sed approbauit deuotionẽ. Itaq; q̃ se exhibuit in humanitate humilẽ, in miraculis potentẽ, in dæmonũ oppressione fortẽ, in peccatorum susceptiõe mitem. totũ hoc ex misericordiæ fonte processit, totum ex pietatis uisceribus emanauit. Et ideo in hoc primo aduẽtu tuo. miam cantabo tibi dñe. Et merito, qa misericordia tua plena est terra. Ecce oleũ ad cuius præsentiã iugum nostræ captiuitatis cõputruit, sicut dicit Esaias sanctus. In illa die auferet onus ei⁹ de humero tuo, & iugũ de collo tuo, & cõputrescet iugũ à facie olei. Quæ ista dies, quod onus istud, quod iugum? Audi, dicit ꝓpheta: Suscitabit sup eum dñs scilicet regem Assyriorũ flagellũ iuxta plagã Madian in petra Oreb, & uirgã eius super mare, & leuabit eam in uia Aegypti. Flagellato itaq; diabolo qui est rex super oẽs filios superbiæ leuauit dñs uirgam suam super mare, & leuauit eam in uia Aegypti. Mare, seculum, uirga, crux uia Aegypti, uia illa lata & spacioſa quæ ducit ad mortẽ. Gratias tibi dñe Iesu qui exaltasti uirgam tuam super mare, ꝓsternẽs crucí tuæ superbiam seculi, & subñciens ei prĩcipatus & potestates. Verè dñe crux tua premit fluctus seculi, sedat tempestates persecutionum, procellas & tentationes mitigat. Leuasti etiã eam in uia Aegypti, ut obstructa illa uia lata quæ ducit ad mortem, illã arctã & angustã ostẽdas quæ ducit ad uitam. An nescitis? An non sentitis? An non experimini? Feruet in carne aliq̃ æstus concupiscentiæ, in mente ira desæuit, indignatiõis & amaritudinis uerba prorumpũt, & ad instar maris quod uehemens exagitat uentus omnia interiora hominis cõturbantur. Sed leuãte super hoc mare crucem suam Iesu, sedantur oĩa, omnia quiescunt. Propterea fratres charissimi, quis nos in hanc uiam & angustam semitam salutis inducit, nisi dñice crucis & passiõis exemplũ, quã leuauit dñs in uiã Aegyptic Merito die, id est tempore gratiæ, tempore misericordiæ, tempore quo crux eleuatur, quo Xp̃o subditur mundus, quo princeps mundi huius eñcitur foras. Hac inquam die, hoc tempore auferetur onus de humero tuo. Quod onus? Legimus in scripturis multa onerum genera. Nam sanctus Esaias undecim nobis onera propheticho sermone describit.

Onus Babylonis.	Onus Philisthiim.
Onus Moab.	Onus Damasci.
Onus deserti maris.	Onus Aegypti.
Onus Dumaz.	Onus in Arabia
Onus uallis uisionis.	Onus Tyri.
Onus iumentorum austri.	

¶Et quid est onus nisi pondus quidem deprimẽs animã, & ad terram inclinans, faciens eam ad inferiora respicere, & negligere superiora? Tale nobis onus aliq̃ ex mundi

proueniẽ

prouenit delectatione, & hoc onus Babylonis. Aliquādo ex immūdorū ſpirituū immiſsiōe, & hoc onꝰ Philiſthiim. Aliquādo ex naturali quadā & ineuitabili neceſsitate, & hoc onus Moab. Aliquādo ex tenebris ignorātiæ, & hoc onus Aegypti. Aliquando ex innata nobis infirmitate, & hoc onus Damaſci. Aliquādo ex malorū perſecutione, & hoc onus deſerti maris. Aliquādo ex occulta animi uexatione, & hoc onus Duma. Aliquando ex timore mortis, & hoc onus in Arabia. Aliquādo ex uanitate, quādo proficimus, & hoc onus uallis uiſionis. Aliquando ex anguſtia, pro his quæ tolleramus, & hoc onus Tyri. Aliquādo ex charitate, quando alīs proficere deſideramus, & hoc onus ſumentorum auſtri.

De onere Babylonis Sermo primus.

PRimum itaq; onꝰ Babylonis eſt, quod neceſſe eſt ut auferatur ab humeris noſtris. Babylon ſignificat mūdū, cuius amor cupiditas eſt: onus itaq; graue multos premens, & ad inferiora incuruans. Triplicíter enim miſeros onerat, labore, timore, & dolore. Cum labore peruenit homo ad hoc quod cupit: cum timore poſsidet, cum dolore amittit. Eya fratres, quis regum non cum dolore acquirit quod cupit? Quis regum ita ſecurus ut nullum timeat? Quis non cum dolore aliquid amittit? Sed retorqueamus ad nos parabolam iſtam. Nullúsne noſtrum ſub huius oneris pondere ſuſpirat? Nullæ ne in nobis mundanæ delectationes ſederunt? Quicquid qui ſua reliquerunt aliena quærere non formidant, pro quibus laboribus fatigantur, cruciantur doloribus, cruciatibus conteruntur. Nunquid uel ille ab onere hoc liber eſt, qui cum nihil uel parum in monaſterium attulerit, tamen ut alīs det quicquid poterit de monaſterio auferre non deſinit, qui importunè petit, qui irascitur ſi non accipit, dolet ſi corripitur, fœuit ſi clamatur? Quid illi qui tanto parentum ſtringuntur affectu, ut religionis diſpendiū, maximoſq; labores pro eis ſubire nō dubitet, & ob hoc etiam dies uacuos, & noctes ducunt inſomnes? Nunc adulantur, nūc detrahunt, nunc pro aliorū promotione inſaniunt, nunc fruſtrati ſpe ſua in ipſos etiā patres ſuos maledictis inſurgunt. Itaq; fratres omnes hi conformantur huic ſeculo. Vnde & nomine Babylonis cēſentur illo pœnæ onere quod propheta ſuper Babylonē deſcribit miſerabiliter opprimendi.

De onere Philiſthiim Sermo ſecundus.

SEquitur onus Philiſthiim, qui interpretat cadentes potione, illos ſignificans qui ſuperbia inebriati, ceciderūt de habitatione cæleſti. Iſti miſeros onerant, nunc tentatione, nūc afflictione. Hi Aegyptios onerabant plagis multis & magnis, ſicut habes in pſalmo: Miſit in eos iram indignatiōis ſuæ, indignationē & iram & tribulationē, immiſsiōes per angelos malos. Hi cor inde onerauerūt auaritia, & cor phariſæorum inuidia: & cor Pilati ſtultitia. Hi cor fideliū multis tentationibus onerant, inſultantes animæ conſentienti & dicentes: incuruare ut tranſeamus.

De onere Moab Sermo tertius.

ADditur onus Moab, qui interpretat de patre. Naturalem illam exprimit neceſsitatē, quam pater generatiōe transfundit in filium, ſicut eſt ineuitabilis manducandi, bibendi, dormiendiq; neceſsitas, & cætera quæ pertinent ad neceſſariā corporis curā. Quale hoc onus fratres chariſsimi, quo cogimur poſt ſolis ſplendorem, ad carnis huius curam quaſi ad fœtidum cadauer redire, & poſt ſpirituales cibos mentis, procurare onera uentris? Quale hoc onus quod quotidianum à nobis miſeræ ſeruitutis tributū exigit, & quē hodie impleuimus, euacuatū craſtino uentrem reimplere compellit? Quid dicam, quantarum ſolicitudinum ac curarum onus miſeris mortalibus neceſsitas iſta imponit, adeò ut quorundam hominum deus uenter ſit, pro cuius non dicam. Sed onere ipſam iuſtitiam & diuinam doctrinam uenalē habēt. Huiuſmodi, ut ait apoſtolus, domino ſuo non ſeruiunt, ſed ſuo uentri. Quid præterea oneris in ipſa ciborum diſtinctione ſuſtinentes, hos deſiderantes, illos reiicientes, cum alīs uentrem torqueant, alīs caput grauent, alīs pectus opilent, alīs cor corruptis humoribus pre mant? Verùm de illis quid dicam, quos iſta neceſsitas, nūc murmurare, nunc detrahere, nunc inſuper litigare cōpellit? Contriſtatur, ſi cibus uilior ſit, ſi potus minus ſapidus apponatur, ſi præparetur tardius, ſi negligentius accuratur. Fratres qui huiuſmodi ſunt ſm carnalē generationem uiuentes, Moab dici poſſunt, pondere pœnæ quod in onere Moab propheta commemorat damnandi.

De onere Damaſci Sermo quartus.

IAm de onere Damaſci prophetia ſubiungitur. Damaſcus interpretatur fundens ſanguinem, illam nobis innatam exprimēs corruptionem, quæ quodāmodo nolentes & inuitos trahit ad peccatum. Ipſa eſt lex in membris noſtris, repugnans legi mentis noſtræ, & captiuos nos ducens in legem peccati, quæ eſt in membris noſtris. Omnis ſenſus uitalis in corpore, ex ſanguine eſt. Vitalis autem ſenſus in anima, ex ratione eſt. Et ſcitis naturalis motus peccati quodammodo nōnunquam in quadā delectationis pœna ipſam rationē abſorbeat, & totam animā, ut ita dicā, reddat exanguem. Sed quidam ſentiunt, ſed non conſentiunt: impugnātur, ſed non expugnantur: onerantur, ſed non proſternuntur. Hi onus quidem ſuſtinent à Damaſco, ſed Damaſcus non ſunt. At ille qui conſentit & præbet arma iniquitatis peccato, profectò Damaſcus eſt, proprium ſcilicet ſanguinē fundens, & ſuis ſe manibus interficiens. Hic proculdubio pondere pœnæ, quod in onere Damaſci deſcribitur, ſe nouerit opprimendum.

De onere Aegypti Sermo quintus.

ADditur onus Aegypti. Aegyptus interpretat tenebræ. Sunt autem tenebræ ignorātiæ, ſunt & iniquitatis. Eya fratres nō eſt leue hoc onus, quod de ignorantiæ noſtræ cæcitate portātes, neſcientes in multis quid expediat, quid laudemus, quid improbemus, ita ut ſæpe dicamus malum bonum, & bonum malum. Sed & quid oremus, ſicut oportet, neſcimus, & in luce ſcripturarū, ſicut in nocte, incedimus. Qui ergo huiuſmodi ſunt, ab Aegypto onerātur, ſed cum Aegypto nō onerātur, cum illis ſcilicet qui Aegyptus ſunt, & tenebræ filīj tenebrarum, de quibus in euangelio: Omnis qui malè agit, odit lucem. Et apoſtolus: Qui dormiūt, inquit, nocte dormiūt, & qui ebriī ſunt, nocte ebriī ſunt. Hi nimirum eo pondere pœnæ punientur, quo Aegyptum propheta docet eſſe puniendum.

De onere deſerti maris Sermo ſextus.

SVbiungitur onus deſerti maris. Mare deſertū, multitudo reproborū, qui derelicti à deo, & à ſanctorum numero ſeparati pōdere. perſecutione ſanctam premunt eccleſiam, ipſi pœnarum pondere quæ in hoc onere à propheta notantur, poſtmodum puniendi. Præterea mare, ſunt illi qui diuerſis paſſionum ac uitiorum tumultibus quatiuntur. Qui ſemper in motu ſunt, ſemperq; uagi, nunquam ſtabiles, nunquam in eodem ſtatu permanentes, nunc ſuperbia intumeſcunt, nunc ira freueſcunt, nunc triſtes, nunc leues, nunc preſsi ſilentio, nunc riſu diſſoluti tranſgrediuntur præcepta ſeniorum fratrum, pacem turbant. Quādiu tamen timent, quādiu dolent, quādiu amittunt correptionem, nec refugiunt ſatisfactionē, deſertū mare non ſunt. At ſi ueniētes in profundū malorū contēnunt, ſi correpti clamauerint, nihil honeſtum, nihil quietum, nihil inſuper ordinatum reſponderint, ſed tumidi, ſed inflati, etiam in ipſo à quo corripiunt uerbis indignationis inſurrexerint, ita ut neceſſe ſit relinquere eos ſibi, deſertum mare non dubites eos nominare. Væ illis qui à deo derelicti & ab hominibꝰ, dimittuntur ſm deſideria cordis eorum, ut cant in adinuentionibus ſuis. Quibus etiam dominus per prophetā: Auferam zelum meum à uobis, & ultra non iraſcar. Scitis

fratres chariſsimi quàm graue onus in humeris ſanctorū imponant, qui tales ſunt. Sub hoc onere propheta gemebat, qui dicebat: Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores. Verè ſupra dorſum meum fabricāt, q huiuſmodi ſunt quotidianis ſuis exhortationibus nos onerātes: qui addunt peccata peccatis, contemptū iungunt cōtemptui, contumelioſi, elati, detractores, deo odibiles, ſenioribus non obedientes, ſocijs n cōon temperantes. Tales pœnarum pondus, quod in onere deſerti maris cōtinetur, ſe no uerint incurſuros.

De onere Duma Sermo ſeptimus.

EXhinc onus Duma ſermo propheticus deſcribit. Duma interpretatur ſilentium. Scitis fratres quàm multos ſilentium onerat, & grauat quies, ita ut tacentibus & quieſcētibus omnia oneri ſint, caput doleat, uenter rugiat, caligent oculi, & renes penè ſoluantur. Exeuntibus autē huc illucq; uagantibus & loquentibus, omnia ſunt iucūda, tradātur obliuioni dolores, ſingulis membris ſua reddātur officia. O quanta eſt uirtus linguæ, quæ oculos ſerenat, caput alleuiat, renes cōſolidat, genua diſſoluta corroborat. Hæc infirmum in laboribus infatigabilē reddit, patiētem in ieiunijs, paratum ad iter, promptū ad obedientiā. Itaq; ſi uideris monachum in clauſtro reſidentem huc illucq; reſpicere, oſcitare crebrius, manus & pedes extendere, nunc librum ponere, nunc reſumere, poſtremò quaſi quibuſdam ſtimulis agitatum de loco in locum, de auditorio in auditorium curſitare: ſub onere Duma eum ſuſpirare nō dubites. Eſt præterea quoddam aliud ſilentium, quod æternæ pœnæ pondus multis imponat. Ipſum eſt ſilentium quod ex pudore & confuſione procedens, confeſſionem obſtruit peccatorum, & excludit remiſſionē eorum, quod onus pœnæ tale ſilentium mereatur, propheticus ſermo non tacet.

De onere in Arabia ſermo octauus.

NAm onus in Arabia propheta ſubiungit. Arabia ueſpera interpretat, quæ diei finis eſt, noctiſq; principium, horā mortis non incōgruè, ut puto, ſignificans, quæ cunctis fere mortalib⁹ timoris non leue pondus imponit. Quis enim hominum hoc onus euitet, cui ſe ſaluator exempli cauſa ſpōtanea uoluntate ſubmiſit. Imminēte enim morte cœpit, ut ait euāgeliſta, pauere, & tædere. Sub hoc timoris onere uiuit totum genus humanū, niſi fortè aliquis ſit talis, cui certa ſit beata uita poſt mortē, cuius deſiderio uel obtutu etiam amaritudinē mortis non ſentiat. Præterea à ueſpera, quæ ut diximus, diei finis eſt, noctiſq; principium eius exprimit caſum, qui poſt opera lucis inchoat opera tenebrarū, cuius fuerint nouiſſima peiora prioribus; qui profectò eo pondere opprimetur, quod in Arabiam onere cōtinetur.

De onere uallis uiſionis Sermo nonus.

SVbditur onus uallis uiſionis. Viſio refertur ad cōtemplationem, uallis ad humilitatem uel deiectionē. Eſt enim quorundam cōtemplatio humilis, quorūdam deiecta. Hum ili s factorum, deiecta peccatorū. Sancti autem quò magis proficiūt, cò maioris onere uanitatis fatigantur, & ſic ſe ad altiora erigunt, ut quādoq; inuiti & ad inferiora trahantur. Si enim uirtus proficit, ſeruet humilitas: ſi onerat, uanitas. Scitis fratres qualē neceſſe eſt ut ſuſtineat pugnā mens pficiēs, ne fauor humanus ſurripiat, ne diſſoluat adulatio, ne cor ambitu intumeſcat. At hi quicquid notū eſt dei, notū eſt illis, qui inuiſibilia dei per ea quæ facta ſunt conſpiciunt, euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratū eſt inſipiens cor eorum, & à monte contemplationis ceciderunt in uallem erroris. Ideò immutauerūt imaginē incorruptibilis dei, in imaginē corruptibilis hominis, quadrupedū, atq; ſerpētum. Et ſi ſcire uolueris quo iſti digni ſunt onerandi quod ſequitur. Propter quod tradidit eos deus in deſideria cordis eorum, & tradidit eos deus in reprobū ſenſum. Sed & illi qui ſcientia ſcripturarū, uel doctrina cæleſtium, intentione non recta, ad laudes hominum uel ad temporale lucrum retorquēt, ad uallem uiſionis pertinere noſcuntur, ut ſciāt uiſionem uallis, intentionem ſignificare. Quos omnes quale pœnæ pōdus expectet, propheticus ſermo declarat.

De onere Tyri, Sermo decimus.

SEquenti loco ponit Tyri onus, quod anguſtia interpretat, cuius onus eſt in amaritudine pœnitētiæ, in labore cōtinētiæ, in corporali ægritudine. Quid cū. Nil ne oneris eſt in hac corporali exercitatiōe, uel diſciplinæ regularis obſeruationes? Quid in labore cōtinētiæ? Quid laborioſi⁹, qd difficilius, quid periculoſi⁹ ſeruat, quid facili⁹ amittitur? Et eſt quædam alia cordis anguſtia quā facit, amor ſui, cui contraria eſt cordis latitudo, quā facit amor dei & proximi. Amor aūt ſui, ex propria uoluntate procedit. Qui igitur propriā amat uoluntatē, oneri illi eſt uoluntas aliena, & ideò quæ ſua ſunt quærit, nō quæ ſunt aliorū. Ad omnia quæ ſibi propria uoluntas ſuggerit promptus, ad ea quæ ſibi iniunguntur, piger & tardus: de talibus dicit apoſtolus: Erunt homines ſeipſos amantes. Qd̄ pfectò pondus pœnæ quod in onere Tyri ſcribitur non euadent.

¶ De onere iumentorum auſtri Sermo undecimus.

VLtimum onus eſt iumentorum auſtri. Auſter q uentus eſt calidus, ſignificat ſpiritūſanctum: ſicut habes in cantico cāticorum. Surge aquilo, & ueni auſter, perfla ortum meum. Felix anima quæ huius auſtri iumentum eſt, quæ freno moderationis huius regitur, quæ in omnibus eius ſubditur uoluntati. Felix planè eſt anima cui ſpiritusſanctus præſidet, & omnia opera eius dirigit, cogitationes ei⁹ diſponit, motus ordinat, moreſq; cōponit. De talibus ſcriptum eſt: Vbicunq; erat impetus ſpiritus, illuc gradiebanť cùm ambularent, de quibus ꝓpheta: Viam feciſti in mari equis tuis. Hui⁹ iumēti auſtri Paulus erat qui ait: Non ſpiritum huius mundi accepimus, ſed ſpiritum qui ex deo eſt, ut ſciamus quæ à deo donata ſunt nobis. Et uidete quomodo iumentum auſtri ubiq; regitur freno præſidentis. Prohibetur à ſpiritu, ne in Aſia prædicet: mouetur à ſpiritu, ut Macedoniam uiſitet: incitatur à ſpiritu, ut Athenis euangelizet: alligatus ſpiritu, Hieroſolymā prope at. Vides quomodo incidēs ſpūſanctus, quaſi iumēto ſuo, nūc ſtringit habenas, ne eat quo uult: nunc urget calcaribus, ne eat quo ſpūs uult. Quid putamus filij mei? Nihil ne oneris portant hmōi iumenta? Sed iumenta auſtri ſunt, ideò onerantur ab auſtro. Quali onere inquis? Audi apoſtolū. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritumſanctum, qui datus eſt nobis. In hac itaq; charitate quale onus ſuſtinuit apoſtolus, dicat ipſe: Quis infirmat, & ego nō infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego nō uror? Et iterum: Triſtitia mihi magna eſt, & cōtinuus labor pro fratribus meis ſecūdū carnē. Ille igit̄ qui iumentū eſt auſtri oneratur aliena infirmitate, oneratur aliena iniquitate, oneratur aliena neceſſitate & puerſitate. Onus eſt eſuries pauperis, oppreſsio inopis, miſeria ægrotātis, tentatio proficientis, caſus deficientis: onerauerat & eum plebis tribulatio, orphanorū deſolatio, uiduarum gemitus, afflictio captiuorū. Nónne beatiſsimus Paulus quaſi hoc onere preſſus à ſecretis cælorum, deſcēdit ad cubile infirmorū? Sed & uos fratres qui fugiſtis ab aquilone de medio Babylonis, & iam habitatis terrā auſtri, alter alterius onera portate, & ſicut iumentum auſtri adimplebitis legem Chriſti. Certè noneſt iumentum auſtri, qui portare negligit on⁹ fratris ſui. Infirmitates certè & morū & corporum quas in iſtis oneribus ut potuimus commemorauimus. Præterea fratres per iumenta auſtri poſſumus eos ſignificatos dicere, qui dona ſpirituſſancti nō per meritū, ſed per officiū ſortiunť, ſicut ſunt prophetia, curationes, & cætera huiuſmodi. Quos ordinant, ordinātur: maledicuntur, quos maledicunt: quos benedicūt, benedicūtur: ligantur, quos ligant: & quos abſoluūt, abſoluuntur. Ita tamen ſi hæc oīa ſecūdū leges eccleſiæ, nō ſecūdū animæ

impetum

impetū faciunt. Hinc eſt q̄ Balaam populo dei benedixit, q̄ Caiphas peſſimus prophetauit, q̄ Iudas peſſimus ſicut cæteri apoſtoli miraculum fecit. Hinc eſt q̄ multi uenient in illa die dicentes. Nónne in nomine tuo pphetauímus, & ſigna multa fecímus? Et tunc confitebor illis, dicit dominus, quia non noui uos. Hi tales non homines dicendi ſunt, ſed iumenta, qui domino Ieſu Chriſto non ſeruiūt, ſed ſuo uentri, qui terrena cupiūt, & cæleſtia contēnunt. Hi nimirū illo onere puniētur, quod quibuſdam iumētis auſtri terribiliter Eſaias intentat. Fregimus ut potuimus panem iſtum ordeaceum, ſed quia feſtinauimus inter frāgendum, plurima nobis ceciderunt fragmēta. Vos igitur qui ociosi eſtis, quos Chriſtus ab his occupationibus ſeruauit immunes, colligite quæ ſuperauerunt fragmēta ne pereāt. Inſpiciat unuſquiſq; ſeipm. Videat & quod onus ſuſtineat, & quod in futurum ſuſtinere formidet. ¶ Si ſub onere Babyloniſeſt, deteſtet illud & abiiciat: ne ſi fuerit conformis operibus eius, à pœnis eius non ſit immunis. ¶ Sub onere Philiſtiīm uideat ne potionib⁹ eorū inebrietur, eiſq; fiat ſimilis in culpa, futurus ſimilis eis in pœna. ¶ Quòd ſi ſub onere Moab ſe ſenſerit laborare, ſatagat ſic neceſſitatib⁹ corporis indulgere, ne Nabuzardan muros deſtruat Hieruſalē, ne ſic ei ſatisfaciat, ut cum illo in æternū ardeat. ¶ Ac ſi onus Damaci humerū pſſit, caueat ne ſibi man⁹ iniiciat, & ita ſeminās in carne, de carne metat corruptionē. ¶ Sanè ſi on⁹ Aegypti incubuerit, abiiciat opera tenebrarum, & armis lucis muniatur, ne ſi hic interioribus tenebris mētem libens tradiderit, quādoq; in exterioribus nolens crucietur. ¶ Porrò ſi onus deſerti maris, malis cum perſecutionibus infeſtauerit, non deficiat, nec frangatur, nec quod ipſi inſecerūt propter malitiam, ille autem per impatientiam patiatur. ¶ Si aūt onus Duma ſilentium fecerit impatiētem, uel pudor & confuſio obſtruxerit cōfeſſionem, caueat pondus pœnæ, quod talibus ſilentibus ppheta intētat. ¶ Verùm ſi onere Arabiæ preſſus mortem timuerit, ſm naturam ſeſe habeat, ut eam nō timeat propter conſciētiam, ne non ſolū ab Arabia præmatur, ſed inſuper cum arabia æternæ damnationis onere cōprimatur. ¶ Præterea ſi ſub uallis uiſioni onere ſuſpirans cōtra uanitatē pugnauerit, caueat ne à monte contemplationis cadat in uallem erroris, eo utiq; onere obruendus, quod in onere uallis uiſionis propheta deſcribit. ¶ At ſi ſub onere Tyri ob præſentes labores & dolores mentē puſillanimitas deſperatione deiecerit, caueat præ omnibus propriæ uoluntatis anguſtias, ut corde dilatato, omnes per huius uitæ anguſtias gratāter incedat, & ſic æternum miſeriæ pōdus, quod Tyro intētatur euadat. ¶ Poſtremò ſi ſub onere iumētorum auſtri affectus tædio defecerit, cogitet ſciatq;, quia ſi onus charitatis abiecerit onus damnationis non immerito ſuſtinebit. Credo quòd nō uacat à myſterio ipſe onerū ordo, nec ſine cauſa primo ponitur onus Babyloniſ, ſecundo Philiſtiim, & ſic de cæteris. Si enim prius non fuerit à cordibus noſtris expulſa cupiditas, nec cætera onera declinare quæ onus Babyloniſ & radix omnium ſcitur eſſe malorū: nec cætera onera declinare uel uincere, nec ad uirtutem progredi ſummā ulla ratione poterimus. Fit autem iſta cupiditatis expulſio, uel in his qui ſeculo plenè renunciāt, uel qui ſic utuntur hoc mundo quaſi non utantur, & tanquam nil habentes, & omnia poſſidētes. Cupiditate autem deuicta uel excluſa, iam nō eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus mundi rectores tenebrarum harum, cōtra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus. Sed cum is qui non patitur nos tentari ſupra id quod poſſum⁹, ſed facit cum tētatione prouentū ut poſſimus ſuſtinere onus iſtud, uel alleuiauerit, uel abiecerit, onerabit nos carnis huius neceſſitas, cuius metas ſicut ſcire difficile eſt, ita ſeruare impoſſibile. Neceſſe proinde eſt ut cōcepto igne naturalia nos incentiua fatigent, & niſi eis reſiſtatur, ad illicita quæq; compellant. Si uerò compreſſimus Philiſtiim neceſſitas corporalis, qua Moab ſub modo fuerit temperantiaq; redacta, & ſic quaſi onus Damaſci carnis quis uicerit incentiua, ſtatim errores & blaſphemiæ quaſi tenebræ Aegypti oculos carnis obducēt, donec corruſcāti luci ſapientiæ tenebræ cedant, & ſtatim deſertum mare, id eſt peruerſorum malitia inuidiaq; ſuccedant. Qua ceſſante, cum omnia ei uideantur eſſe quieta, ipſa quies à ſpiritu accediæ quaſi ob onere Duma nō poteſt eſſe quieta. Quo operis orationis & lectiōis aſſiduitate expulſo, onus Arabiæ, id eſt metus mortis incumbit. Sed & ipſo bonæ conſcientiæ ac fidei uirtute ſuperato, iam quaſi uicinam perfectionem uanitas onerabit. Quæ ſi fuerit profunda humilitate deuicta, nil reſtat niſi alienis neceſſitatibus quaſi iumentum auſtri oneretur. Hæc in præſenti de omnib⁹ oneribus cauſa ſufficiat. Quorum quædā ab humeris noſtris Chriſtus tēpore gratiæ deponit, quædam temperat, quædam minuit, quædam diſponit. Hæc autem omnia operatur ſm abundantiam miſericordiæ ſuæ, à cuius præſentia quaſi à facie olei iugum diabolicæ dominationis computruit. Sed qui tempus nunc negligit, iudiciī tempus formidet. quia is qui per miſericordiam nos redemit, per iuſtitiam iudicabit. Itaq; fratres miſericordiam & iudicium cantemus domino, miſericordiam ſcilicet quam experimur. Iudicium quod expectamus. Amplectamur illā: illud timeamus, ut hic deuoti, illuc ſecuri inueniamur. Præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, Amen.

FINIS.

Sermo ſancti Bernardi abbatis de paſſione dñi.

IEſum nazarenum à Iudæis innocenter condemnatum, à gentibus crucifixum, chriſtiani diuinis honoremus obſequijs. Saluatoris infirma, nos qui chriſtiani ſumus, reuerenter uenerari, amãter amplecti, fortiter imitari dignum eſt, ſalubre, & honorificum. Hæc enim ſunt inſtrumenta fortiſſima, in quibus omnipotẽs uirtus & inueſtigabilis ſapientia dei reſtaurationem mundi potẽter atq; mirifice operata eſt, & uſque modo operatur. Chriſtus dominus minoratus eſt abãgelis, ut nos æquaret angelis. Et quis propter Chriſtum non ſe humiliet? Chriſto pro peccatis noſtris crucifixus eſt, & crucem amaram ſuis amatoribus dulcorauit. Mortuus eſt, Et mortem necauit, ut uiuerem⁹ p illũ. Et qs nõ amet Xp̃m dñm? quis nõ patiatur pro Chriſto? Chriſtus per crucis ignominiam ad ſupernæ claritatis gloriam tranſijt, & data eſt ei pro ſua reuerentia à deo patre omnis poteſtas in cælo & in terra, ut adorent eum omnes angeli dei, & in nomine Ieſu omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum. Vbi eſt gloriatio tua ô chriſtiane, niſi in nomine ciuſifixi domini dei tui, & in Xp̃i nomine, quod eſt ſuper omne nomen, ĩ quo qui benedictus eſt, ſuper terram benedicetur? Gloriamini in nomine filij redemptoris, & date honorem illi ſaluatori noſtro, qui magna fecit in nobis, & magnificate nomen eius mecum, dicentes. Adoramus te Chriſte rex Iſrael pariter & gentium, princeps regum, terræ dominus, deus ſabaoht, uirtus omnipotentis dei fortiſſima. Adoramus te pretioſum pretium redemptionis noſtræ, hoſtiam pacificam, qui ſola odoris tui ſuauitate inæſtimabilis [illegible]em qui in altis habitat, ad reſpiciendum humilia inclinaſti, & filios iræ placabilem reddidiſti. Tuas Xp̃e miſerationes prædicamus, tuæ ſuauitatis memoriam cũ abũdantia eructamus. Tibi Chriſte ſacrificium laudis immolamus pro multitudine bonitatis tuæ, quam oſtendiſti nobis ſemini nequam, filijs ſceleratis & perditis. Cum adhuc inimici tui eſſemus domine, & mors iniqua in omnem carnem exerceret dominium, cui omne ſemẽ Adam erat obnoxium lege primordialis culpæ, recordatus es uerbi miſericordiæ tuæ, & proſpexiſti ex ſublimi habitatione tua in hanc uallem plorationis noſtræ & miſeriæ. Vidiſti Affictionẽ populi tui, & tactus dulcore charitatis intrinſecus, appoſuiſti cogitare ſuper nos cogitationes pacis & redẽptionis. Et quidem cũ eſſes filius dei, deus uerus, deo patri ſanctoq; ſpiritui coæternus & conſubſtantialis, lucem habitans inacceſſibilem, portansq; omnia uerbo uirtutis tuæ: nõ deſpexiſti in hoc noſtræ mortalitatis ergaſtulum altitudinem tuam inclinare, ubi noſtram & guſtares & abſorberes miſeriam, nosq; reparares ad gloriam. Parum fuit charitati tuæ ad conſummandum opus noſtræ ſalutis, cherubim aut ſeraphim, aut unum ex angelis deſtinare: ipſe uenire ad nos dignatus es per mandatum patris, cuius nimiam charitatem experti ſumus in te. Veniſti in quam nõ locum mutando, ſed præſentiã tuam nobis per carnem exhibẽdo. Veniſti à regali ſolio ſublimis gloriæ tuæ in humilem & abiectam in oculis ſuis puellam pio uirginalis continentiæ uoto ſigillatam, in cuius ſacro utero ſola ſpũſſancti inenarrabilis uirtus te cõcipi fecit & naſci in ueræ humilitatis natura, ita ut nec diuinitatis in te maieſtatem, nec uirginitatis integritatem in matre uiolaret natiuitatis occaſio. O amanda, ô admiranda dignatio. Deus immenſæ gloriæ uermis cõtemptibilis fieri non deſpexiſti. Deus omnium, cõſeruus ſeruorũ apparere uoluiſti. Parum tibi uiſum eſt patrem te nobis eſſe & dominum, frater noſter eſſe dignatus es. Et tu domine uniuerſorum qui nullam habes indigentiam, intra ipſa natiuitatis tuæ initia non abhorruiſti abiectiſſimæ paupertatis deguſtare incommoda. Vt enim ait ſcriptura: tibi cum naſcereris nõ erat locus in diuerſorio, neq; cunabula quæ teneritudinem tuam exciperent habuiſti, ſed in uili præſepio ſordentis ſtabuli tu qui terram palmo concludis, inuolutus panniculis reclinatus es. Et hoc ipſum à brutis animalib⁹ mater tua mutuo accepit. Conſolamini conſolamini qui in ſordibus paupertatis enutrimini, quia uobiſcum deus in paupertate. Non cubat in delicijs ſplendidi cubiculi, nec inuenitur in terra ſuauiter uiuẽtium. Quid ultra gloriaris ô dives, lutea res, in uolutabro lecti picti & delicati, cum rex regum recubitu ſuo pauperum ſtramenta honeſtare maluerit? Quid dura ſtramẽta deteſtaris, cum tener infantulus in cuius manu ſunt omnia, tuis ſericis, tuis plumis duras iumẽtorum ſtipulas præelegerit? Sed hæc tenella tua Chriſte infantia à perſecutorum gladijs tuta nõ fuit. Adhuc enim inter dulcia matris ubera ſugens depen debas quando apparuit angelus in ſomnis Ioſeph dicẽs: Surge & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum, & eſto ibi uſq; dum dicam tibi. Futurũ eſt enim ut Herodes quærat puerum ad perdẽdum eum. Iam extunc bone Ieſu dura pati cœpiſti. Non ſolũ illam infantiæ tuæ uexationem in teipſo pertuliſti, ſed mortẽ in puſillis tuis, quorum multa milia inter mamillas matrum pro te Herodis trucidauit immanitas. Infantia uerò teneriori decurſa, humiliter ueritatis nobis exemplum tribuiſti. Non cũ ſediſti cum cõſilio uanitatem, ſed in medio doctorum, interrogans & audiens illos, cum tamen dominus ſcientiarum eſſes, atq; ſapientia dei patris. Sed & obedientiæ nobis formam tribuiſti, dum parentum imperio tu imperator mũdi humiliter ſubditus extitiſti. At ubi robuſtioris ætatis plenitudo aduenit, miſſurus man⁹ ad fortia, egreſſus es in ſalutem populi tui, ut gigas magnificus ad currẽdam uiam totius noſtræ miſeriæ. Et quidem ut per omnia te primum fratribus aſſimilares, ſeruum tuum baptizantem peccatores ĩ pœnitentia tanquam peccator adiſti, baptizari te poſtulaſti innocẽs agne dei, quem nulla peccati ſtilla unquam maculauit. Baptizatus autem non te in aquis, ſed aquas in te ſãctificas, ut per eas ſctificares nos. De baptiſmo in deſertum in ſpiritu fortitudinis egreſſus es, ut uitæ ſolitariæ in te nõ deeſſet exemplũ. Solitudinẽ ac ieiuniũ quadraginta dierum, famis acerbitatem, tentamenta & illuſiones ſpiritus æquanimiter toleraſti, ut hæc omnia nobis tolerabilia efficeres. Demũ ueniſti ad oues quæ perierũt domus Iſrael, diuini uerbi lampadem extollens palam ad illuminationem orbis terræ, & regnum dei cunctis annuncians obtemperantibus uerbo, ſermonem ſequentibus ſignis cõfirmaſti, uirtutẽ diuinitatis in cunctis oſtendiſti, male habentibus, & omnia omnibus gentibus gratis exhibens quæ ſaluti peccatorum cõgruerent, ut omnes lucrificares. Sed obſcuratũ eſt inſipiens cor eorum domine, & proiecerũt ſermones tuos retrorſum, neq; attenderũt ad omnia mirabilia tua domine quæ operatus es in eis, exceptis perpaucis nobilib⁹ athletis quos inter infirma mundi elegiſti & abiecta, ut per ipſos fortia & alta mirifice expugnares. Nec ſolum ingrati gratuitis beneficijs tuis extitere, ſed contumelijs affecerunt te domine dominantium, & fecerunt tibi quæcunq; uoluerunt: Te enim facĩte opera dei, quæ nemo alius fecit, quid dixerunt? Non eſt hic homo à deo. In principe dæmoniorũ eĩcit dæmonia, dæmonium habet, ſeducit turbas, uorax eſt, & potator uini, & amicus publicanorũ & peccatorũ. Quid fles, quid ſuſpiras ô homo dum ſuſtines uerborum iniurias? Non audis quãta aduerſus dñm deum tuum ceciderunt opprobria propter te? Si patrẽfamiliàs Beelzebuth uocarunt, quanto magis domeſticos eius? Sed hæc quidem & ſimilia blaſphemantes, & aliquoties te lapidibus impetentes Ieſu bone patienter ſuſtinuiſti, & factus es coram eis ſicut homo non audiens, & in ore nõ habens redargutiones. Nouiſſime iuſtum ſanguinem tuum à diſcipulo tuo filio perditionis traditum triginta argenteis appreciati ſunt, ut præcipitarent animam tuam in morte ſine cauſa. Et te quidem perditiſſimi traditoris tui perfidia non

dia non latebat, quando in cœna ablutionis etiam coram ipso genuflexus procumbens, maledictos pedes eius uelo ces ad effundendum sanguinem tuum, sanctissimis manibus tuis attrectare, lauare & extergere dignat⁹ es. Cur autem adhuc extẽto collo ambulas, ô terra & cinis? Adhuc te superbia eleuat? Adhuc te impatiẽtia exagitat? Intuere humilitatis & mansuetudinis dominũ Iesum, uniuersæ creaturæ factorem, tremendum iudicem uiuorum & mortuorum ante pedes hominis & traditoris sui genua incuruantem. Disce quia mitis est, & humilis corde, & confundere in superbia tua, & erubesce in patiẽtia tua. Hoc quoq; erat mansuetudinis tuæ domine, perfidum illum in cœtu fratrum detegere & palàm cõfundere noluisti, leniter admodum accelerare iussisti quod parabat. In omnibus his nõ est auersus furor eius à te, sed egressus foras satagebat circa frequens maleficium. Quomodo cecidisti de cælo lucifer, qui mane oriebaris? In delicijs paradisi gloriosus apparuisti, ciuiũ cæli socius, & uerbi diuini cõuiua, quomodo reputatus es inter filios tenebrarum? Qui nutricabaris in croceis, cur amplexatus es stercora? Tunc clarificata est familia tua Christe, exeunte immundo de cœtu societatis angelicæ. Tunc demum diuini eloquij uberrima inundatione felix ille cõuentus putatus est, electo quem huiusmodi lympidi liquoris infusiõe sciebas indignum. Dato autem charitatis & patientiæ salutari mandato, & dispositio fratribus regno patris tui, ad locum proditori tuo notum cum illis diuertisti, sciens omnia quæ uentura erant super te. Ibi animæ tuæ tristitiam quam ex imminẽte passione tua spõte assumpsisti, sicut & cætera quæ passus es, in auribus fratrum non erubuisti profiteri, dicens tunc: Tristis est anima mea usq; ad mortem. Positis quoq; in terra genibus procidisti in faciem, orans in agonia & dicens. Mi pater, si possibile est, transeat à me calix iste. Et angustias quidem cordis tui certissimè indicabat sudor ille sanguineus qui orationis tẽpore de carne tua sanctissima guttatim decurrebat in terram. Dominator domine Iesu, unde tua hæc tã anxia supplicatio? Nõne uolũtariè omnino patri sacrificiũ obtulisti? Vtiq; domine. Arbitramur autem q; hoc ad cõsolationem infirmorum membrorum tuorum assumpsisti, ne fortè desperet quis si caro infirma remurmurat ubi ad passionẽ promptus est spiritus. Nimirum & ut maioris erga te amoris & gratitudinis stimulos habeamus, naturalem carnis infirmitatem his indicijs in te expressisti, quibus doceremur, quia uerè lãguores nostros portasti, & nõ absq; sensu doloris passionum sentes pcurristi. Vox eñ illa uox esse carnis uidet nõ spiritus, ex eo q; subiũxisti. Spũs quidẽ prõptus est, caro autem infirma. Q; prõptus enim ad passionẽ fuerit spũs, euidenter ostendisti quãdo uenientibus unà cum proditore tuo uiris sanguinũ & quærentibus animã tuam cũ lateronis & facibus & armis per noctem, ultrò occurristi, & ne quid acciperẽt à duce flagitij, teipsum manifestasti. Nam accedentem ad osculum sanctissimi oris tui trucem bestiã auersatus non es, sed os in quo dolus inuentus nõ est, ori quod abundauit malitia, dulciter applicuisti. Innocens agne dei, quid tibi & lupo illi? Quæ conuentio tui ad belial? Sed & hoc benignitatis tuæ domine fuit, ut omnia illa exhiberes, quæ praui cordis ptinacia emollíri posset. Nã & ueteris amicitiæ non immemor illũ cõmonuisti dicẽs. Amice ad qd uenisti? Atq; horrore sceleris sui cor impij ferire uoluisti cũ dixisti: Iuda, osculo filiũ hominis tradis? Et ecce philisthæi sup te Samson. Nõ illos à te abstertuit q; in hora apprehensionis tuæ omnipotenti brachio tuo terræ eos allisisti, nõ quidem defensionis causa, sed ut cognosceret humana præsumptio nihil se posse aduersus te, nisi quãtum permitteretur à te. Et quis audiat sine gemitu qualiter homicidas manus in illa hora in te iniecerunt, & innocentes manus tuas Iesu bone uinculis astringentes te agnum mansuetissimũ nihil loquentẽ ad instar latronis contumeliosè traxerunt ad uictimam? Et nec tũc misericordiã effundere super inimicos tuos, & distillare fauum dulcedinis tuæ Christe cessasti, ac defensoris tui zelum à læsione, trahentium te cõpescuisti. Maledict⁹ furor eorũ, quia pertinax, quẽ nec maiestas miraculi, nec pietas beneficij potuit confringere. Consilio malignantium aduersum te põtificũ præsentat⁹ es, & ueritatẽ put oportuit confessus, quasi de blasphemia adiudicatus es morti. Amantissime dñe, quãta illic indigna à propria gẽte pertulisti? Vultum tuum desiderabilẽ, in quem desiderãt angeli prospicere, qui omnes cælos adimpleuit lætitia, quẽ deprecabũtur omnes diuites plebis, polluti labijs suo puto coinquinauerũt, sacrilegis manibus suis ceciderũt, uelo in derisum operuerũt, & te dominum uniuersæ creaturæ tanquam seruum contemptibilem colaphizauerũt. Ad huc autẽ animam tuam in circuncisæ carni deglutiẽdam tradiderunt. Vinctum siquidem ante faciem Pilati perduxerunt, postulãtes crucis supplicio te interimi qui peccatum nõ noueras, & utrum homicidã dari sibi, agnũ lupo, aurũ luto postponẽtes. O indignũ & infelix cõmerciũ. Et quidẽ nec ignorabat impius ille per inuidiã hæc in te fieri, nec tamen abstinuit à te temerarias manus, sed repleuit animam tuam amaritudine sine causa. Illusum recepit, in conspectu illusorum astare te iussit, nec pepercit amarissimis uerberibus uirgineam carnem tuam diuellere, plagis plagas, liuores liuoribus crudeliter infligere. Electe puer dei mei, quid tanta amaritudine, quid tanta cõfusione dignum cõmiseras? Prorsus nihil. Ego ego homo perditus totius perditionis tuæ causa extiti. Ego domine uuã acerbam comedi, & dentes tui obstupuerũt: quia quæ non rapuisti, tunc exsoluebas. In omnibus his nõ est satiata perfidorum Iudæorum impietas. Nouissimè autem incircũcisorum militum manibus denolutus es morte turpissima cõsumẽdus. Parum erat sacrilegis illis crucifigere te, nisi prius & ipsi illusionibus repleuissent animam tuã. Quid enim ait de illis scriptura? Et congregauerũt ad eum uniuersam cohortem. Et exuẽtes eum uestimentis suis induerunt tunicam purpuream, & chlamydem coccineam circũdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis imposuerũt capiti eius, & arundinem in dextera eius. Et genu flexo illudebant ei dicentes. Aue rex Iudæorum. Et dabãt ei alapas, & expuentes in eum accipiebant arundinẽ, & percutiebant caput eius. Et postquam illuserunt ei induerũt uestimentis suis ut crucifigerent baiulantem sibi crucẽ. Et perducunt eum in Golgotha, & uinũ myrrhatum dabant ei bibere cum felle mixtum, & cùm gustasset, noluit bibere. Tunc crucifixerunt eum, & cum eo duos latrones hinc & hinc, medium autem Iesum. Iesus autem dicebat: Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciũt. Postea sciẽs Iesus quia consummata erãt omnia: ut scriptura impleretur dixit. Sitio. Et currens unus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto, & imposuit arũdini, & dabat ei bibere. Cum accepisset acetum, dixit: consummatum est, & clamans uoce magna dixit: Pater in man⁹ tuas cõmẽdo spiritũ meũ. Et inclinato capite emisit spiritũ. Tũc unus militũ lancea lat⁹ eius aperuit, & cõtinuò exiuit sanguis & aqua in redẽptionẽ nostræ salutis. Expergiscere nũc anima, excutere de puluere, & contemplare utrum hũc memorabilem, quem in speculo euãgelici sermõis quasi præsentẽ intueris. Attende anima mea, quis est iste qui ingreditur habẽs imaginem quasi regis, & nihilominus seruũ despectissimi cõfusione repletus: coronatus incedit, sed ipsa etiam eius corona cruciatus est illi: & mille puncturis speciosum caput eius diuulnerat. Regali purpura induitur, sed potius in ea despicitur quàm honoretur. Sceptrum in manu gestat, sed eoipso caput eius reuerendum feritur. Adorãt coram ipso positis in terra genibus, & regem clamãt, & continuò sputis amabiles eius genas sublinunt, maxillã palmis & honorabile cõllum exhonorant. Vi de anima mea qualiter uir iste per omnia cõturbatur & sperniť, sub crucis onere dorsũ incuruare uidet, & tuã ipse portare ignominiã. Ad locũ deduct⁹ supplicij myrrha potatur & felle, in cruce subleuat et dicit: Pater ignosce illis, quia nesciũt

quid faciunt. Qualis est hic qui in oīb⁹ pressuris suis nec semel aperuit os suū, ut aut querelæ, aut excusationis, aut comminationis, aut maledictionis uerbum aduersus male dictos canes illos proferret? Sed nouissimè uerbum bene dictionis super inimicos suos quale à seculo nō est auditū effudit. Quid hoc uiro mansuetius, quid benigni⁹ anima mea uidisti? Ad hunc autem attentius intuere quàm grādi admiratione, & tenerrima compassione dignus appareat. Vide nudū, & uerberibus laceratum, in medio latronum crucī ignominiosæ ferreis clauis affixū, aceto in cruce potatū, & post mortem lancea in latere uulneratum, & copiosos sanguinis riuos ex q̄nq̄ uulneriб⁹ manuū pedū & lateris effūdētē. Flet⁹ deducite oculi mei, & liquescе aīa mea igne cōpassionis sup cōtritione amabilis uiri huius, quē tu tanta amaritudine tot uides affectū doloriб⁹. Et iā qdē infirma ei⁹ aīa mea uidisti, & misserta es: nūc maiestatē ei⁹ attende, & miraberis. Quid em̄ ait scriptura? A sexta autē hora tenebræ factæ sunt sup uniuersam terrā usq̄ ad horā nonā. Et obscuratus est sol, & nelū tēpli scissum est à summo usq̄ deorsum, & terra mota est, & petræ scissæ sūt, & monumēta apta sunt, & multa corpa sanctorū qui dormiebāt surrexerūt. Qualis est hic quia & cælū & terra cōpatiunt ei, cuius & mors mortuos uiuificat? ¶ Cognoscе aīa mea cognoscе, hic est dñs deus noster, Iesus X̄ps saluator tuus, unigenitus dei filius, uerus de⁹, uerus homo, qui solus sub sole sine macula inuētus est. Et ecce cū scelera tis quomodo reputatus est, & quasi leprosus, nouissim⁹ uirorū æstimatus est, & tanq̄ abortiuū qđ proiciť à uulua, sic piectus est ab utero matris suæ infelicis synagogæ. Iste formosus præ filiis hoīm, quàm deformis fact⁹ est. Hic uulneratus propter iniquitates nostras, attrit⁹ est ꝓpter scelera nostra, & factus in holocaustum suauissimi odoris in cōspectu tuo pater æternæ gloriæ, ut auerteres īdignationem tuam à nobis, ut cōsedere nos sibi faceret in cælestib⁹. Respice dñe sancte pater de sanctuario tuo, et de excelso cælorū habitaculo, & intuere hāc sacrosanctā hostiā quā tibi offert magn⁹ pōtifex noster sanct⁹ puer tu⁹ dñs Iesus ꝓ peccatis fratrū suorū, & esto placabilis sup multitudine malitiæ nostræ. Ecce uox sanguinis nostri Iesu clamat ad te de cruce. Quid enim domine quid pēdet in eā? Pendet, quia præterita tāquā præsentia corā te sunt. Cognoscе pater tunicam ueri filij tui Ioseph. Heu fera pessima deuorauit eū, & cōculcauit in furore suo uestimētum eius, omnē decorē eius reliquis cruoris inquinauit. Ecce quinq̄ scissuras lamentabiles in ea reliquit. Hoc est domine uestimentū quod in manu Aegyptiæ meretricis innocēs puer tuus dereliquit, meliorem æstimans iacturam pallij quàm pudicitiæ, magisq̄ eligēs spoliatus carnis pallio in carcerē mortis descendere, quàm pro mundi gloria adulterinæ uoci acquiescere. Illi iquam uoci qua dictum est. Hæc omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. Quod utiq̄ esset cùm dormiret cum adultera. Et nunc dñs pater scimus quia ipse filius tuus uiuit, & dominat in tota terra Aegypti, & in oi loco dñationis tuæ. Educt⁹ em̄ ad imperium tuum de carcere mortis & infernorū, & attōsus immortalitatis coronam, mutata uestæ carnis, immortalitatis decore refloruit, & cum gloria suscepisti eū. Subiugauit enim sibi Pharaonis imperiū, & cum triumpho nobili uirtute propria cælos penetrauit. Et ecce gloria & honore coronatus, in dextera maiestatis tuæ assistit uultui tuo pro nobis. Caro em̄ & frater noster est. Respice dñe in faciē Christi tui, qui tibi usq̄ ad mortē obediēs factus est: nec recedāt ab oculis tuis cicatrices eius in perpetuū. ut memineris quātā ab eo pro peccatis nostris satisfactionem receperis. Vtinā domine appendas in statera peccata quibus iram meruimus, & calamitatem quam pro nobis passus est innocēs filius tuus. Certè grauior apparebit & magis digna ut ꝓpter ipsam effundas sup nos miam tuā, quàm fuit illa ut pro pctis nostris contineas in ira miserīcordias tuas. Gratias tibi pater referat oīs lingua pro superabūdātia bonitatis tuæ, qui unico filio cordis tui non pepercisti, sed pro nobis oībus illū tradidisti in mortē, ut cū tanquā fidelem aduocatū haberemus corā te in cælis. Et tibi dñe Iesu fortissime zelotes, qd grārū retribuā, ut dignè retribuā? ego hō puluis & uile figmentū? Quid em̄ pro mea salute facere debuisti, & nō fecisti? Ab imo pedis usq̄ ad summam uerticis te totum in aquas passionum demersisti, ut me totum extraheres de illis, & intrauerūt usq̄ ad animam tuam. Nam & animam tuam in mortem perdidisti, ut meam perditā mihi redderes. Et ecce me duplici debito obligasti. Nam & pro eo quod dedisti tuam, debitor tibi sum: & pro mea quidem anima bis à te mihi data, semel in creatione, & semel in redemptiōe, quid magis iuste tibi reddam quàm ipsam, nō habeo. Pro tua aute preciosa anima ita contribulata, quid ab homine dignè repēdi possit, nō inuenio. Nam etsi cælum & terram & omnē ornatum eorum pro ea possem repēdere, certè nec sic usq̄ ad mēsurā debiti ullatenus attingere possem. Vt aūt ipm qđ & debeo, & possibile mihi est retribuam, tui dñe muneris est. Diligēduses mi dñe toto corde, tota anima, tota uirtute, & tua mihi sequēda uestigia, qui pro me mori dignatus es. Et quomodo fiet istud in me nisi per te? Adhæreat anima mea post te: quia tota uirtus eius pendet ex te. Et nūc dñe redēptor meus te ut uerū deū adoro, in te cōfido, in te spero, & quibus possum desideriis ad te suspiro, adiuua imperfectum meum. Ad tuæ passionis gloriosa insignia in quibus salutem meam operatus es, totum me inclino. Tuæ uictoriosæ crucis regale uexillū i nomine tuo Christe adoro. Tuum spineū diadema, tuos rubētes sanguineos clauos, tuo sacro lateri immersam lāceā, tua uulnera, tuum sanguinē, tuam mortem, tuam sepulturā, tuā gloriosam & uictoriosam resurrectionē & glorificationē, Christe supplex adoro & glorifico. Odor enim uitæ spirat mihi in omnib⁹ his. Horū uiuifico odore spiritū meū domine à peccati morte resuscita. Horū uirtute ab astutis sathanæ me custodi, ac me conforta ut iugum mandatorum tuorū suaue mihi fiat, & onus crucis quod post te baiulare me iubes, humeris animæ meæ sit leuæ. Quæ est em̄ fortitudo mea ut iuxta præceptū tuum mūdi pressuras tam multiplices inuicto animo sustineā? N ūquid pedes mei tāquā ceruorū, ut uelocem cursorem per spinas & cōfragra passionum consequi ualeam? Sed audi uocē meam, & inclina super seruum tuum suauem crucem, illā quæ lignū uitæ est iis qui apprehendūt eā. ut spero curam alacriter, portabo infatigabiliter eā quæ ab inimicis est crucem post te. Illam inquam diuinissimā crucem humeris meis impone, cuius latitudo est charitas, cuiⁿ lōgitudo est æternitas, cuiⁿ sublimitas est omnipotētia, cuiⁿ profundum est inscrutabilis sapiētia. Confige illi manus meas & pedes meos, & totū passioni tuæ cōforma seruū tuum dñe. Da obsecro mihi cōtinere ab operibus carnis quæ odisti, & facere iustitiam quam dilexisti, & in utroq̄ tuam quærere gloriam: & sinistram quidem meam clauo temperantiæ, dexteram uerò clauo iustitiæ in illa sublimi cruce fixas arbitror. Da menti meæ iugiter meditari in lege tua, & omnem cogitatum meū iactare in te, & dextrū pedem meū eidem ligno uitæ clauo prudētiæ affige. Da ut sinistram spiritus mei sensualitatem nō eneruet labentis uitæ infelix felicitas, nō cōturbet præsentis uitæ infelicitas, felix & siniſter quoq̄ me⁹ fortitudinis clauo ī cruce tenebitur. Vt autē aliqua similitudo spinarum capitis tui in me appareat, detur obsecro menti meæ & salutaris pœnitētiæ cōpūctio, & alienæ miseriæ cōpassio, & stimulus zeli æmulantis quod rectum est coram te, & ad te conuertar in ærumna mea dum triplex configitur spina. Libet ut spōgiam per arundinem ori meo porrigas, & aceti amaritudinē gustui meo adhibeas. Libet ut per scripturas tuas rationi meæ cōferas gustare & uidere quoniam florens hic mundus tanquam spōgia inanis est, & omnis concupiscētia eius aceto amarior. Ita pater in me ñat calix iste Babylonis amarus in omnē terram, non inani flore seducat, non falsa dulcedine inebriet, quemadmodum eos qui

eos qui tenebras lucem, lucem tenebras, amarum dulce, & dulce amarum arbitrantur. Vinum myrrhatum cum felle mixtum suspectū mihi est pro eo q̄ tu ex eo bibere noluisti, quia nimiā acerbitatem inuidiæ & nequitiæ crucifixorū tuorū indicabat. Tuæ uiuificæ morti tuum seruū dñe cōfigura, faciēs quidā in me ut moriar secūdū carnē, uiuā autē secūdum spiritum iustitiæ. Vt autē integram crucifixi imaginem me portare glorier, illud quoq; q̄d post mortem tuā insatiabilis malitia impiorum in te exercuit, hāc in me similitudinem exprime. Vulneret cor meum uiu⁹ & efficax sermo tuus penetrabiliior oi lancea acutissima, pertingens usq; ad diuisionem animæ meæ, & producens ex ea tanquā de dextro latere meo uice sanguinis & aquæ amorē tuum domine & fratrū tuorum. Postremò & munda sindone primæ stolæ spiritū meū iuuolue, i qua requiescam egrediēs & ingrediens in locū tabernaculi admirabilis, & absondas me donec pertrāseat furor tu⁹. Die autem tertio post diē laboris, post diē supplicū, mane prima sabbati perpetuè inter filios tuos me indignū resuscita, ut i carne mea uideā claritatē tuā, & adimplear lætitia uultus tui. O saluator me⁹ & de⁹ meus, ueniat ueniat, oro tempus, ut q̄d nunc credo, oculis tādem reuelatis aspiciā: q̄d spero nunc & à lōge, salute apprehendam. Q̄d pro uiribus meis desidero, ulnis animæ meæ āplectar & deosculer, & in maris tui abyssum totus absorbear. O saluator meus, & de⁹ meus. Sed benedic anima mea deum saluatorem meum, & magnifica nomē ei⁹. Sanctū est enim, & sanctissimis delicijs plenū. O quàm bon⁹ quàm suauis es domine Iesu animæ quærenti te. Iesu redēptor perditorum, saluator redēporū, spes exulum, fortitudo laborantium, anxiati spūs latitudo, animæ lachrymosæ & post te currētis in sudore dulce solatiū & suaue refrigeriū, corona triū phātiū unica merces & lætitia oīm supernorū ciuiū, uberrim⁹ fons oīm grārū, inclyta ples, sūmi dei, & de⁹ summ⁹, bñdicāt te oīa q̄ i cælo sunt sursum, & q̄ i terra deorsū. Magn⁹ tu, & magnū nomē tuū. O immarcescibilis decor dei excelsi, & purissima claritas lucis æternæ, uita omnē uitā uiuificās, lumē illūinās lux oē lumē illūinās & cōseruās in æterno splēdore. Mille millena lūina fulgurātia añ thronū diuinitatis tuæ à primo diluculo. O æternū substātiale & inaccessibile clarū & dulce profluuiū fōtis absconditi ab oculis omniū mortaliū, cuius unda sine ortu, cuius pfundū sine profundo, cuius altum sine termino, cui⁹ amplitudo incircūscrutabilis, cui⁹ puritas impturbabilis. Eructauit te cor dei altissimi de suo impenetrabili abysso, uita uitam, lux lucem, æternus æternū, immensus immensum, & per omnia sibi coæqualem, & de plenitudine tua nos oēs accepimus. Tu enim largissimè fons omnis boni, septēplicis gratiæ preciosum flumē de thesauris tuis emisis, cui⁹ snauī dulcore huius nr̄i maris, id est nostræ infirmitatis salsuginem mitigare digneris. Flumen olei lætitiæ, flumē uini meracissimi, torrēs ignei uigoris. Spirit⁹ paraclet⁹ à tæ & à patre, par utriq; in orbem terræ perfūditur oīa replens, omnia continēs, spūs à te, spūs à patre, unus ex amobus uniens ambos, utpote amborum indiuidua connexio, unificū gluten, cōplexus indissolubilis, & pax omnē sensum exuperās. Hic est torrēs uoluptatis tuæ domine, qua delicatā illā & gloriosam ciuitatē Ierusalem quæ sursum est iugiter potas, & lætabūda ebrietate facis æstuare, ut tibi iubilāt hymnū incessabilem lucida illa & flammea organa in uoce exultatiōis, & sono epulantis, cuius q̄ desiderabilibus guttis refocilari sitibūdæ fauces exulis populi tui iugiter à te expectant domine. Sinito pater ut catelli bibāt de stillis quæ cadūt de mensa dñorū suorū. Rorate cæli désup, & nubes pluāt iustū, illū dñe quē æstuare fecisti: iclytas primitias pplī tui, insigne solēnitatis nostræ illo q̄sumus igneo stillicidio purga, innoua, illumina, inflāma, exhilara, & confirma, & uni cor credentiū tibi, ut unū sint, unū sapiāt, unū unanimiter requirant & apprehēdāt & uideāt & benedicāt te deū deorū in Sīō. Sit indiuiduæ trinitati glīa, grārū actio, honor & ipiū i scl'a scl'orū, Amē.

INCIPIT TRACTATVS BEATI Bernardi abbatis de lamentatione uirginis Mariæ.

QVIS DABIT CAPITI meo aquā, & oculis meis fōtem lachrymarū ut possim flere per diē & noctē, donec seruo suo domin⁹ Ies⁹ appareat uisu uel somno cōsolans animā meam? O uos filiæ Ierusalē spōsæ dilectæ dei unà mecum lachrymas fundite, donec nobis uester spōsus in sua speciositate benign⁹ appareat uel occurrat. Recolite, recolite, & sedula mente pensate quàm sit amarum ab ipso separari cui uos promisistis ac nupsistis, cui nos i omni sanctitate uouistis. Vouistis uota, reddite ea, uos ipas Xp̄o uouistis: uos ipsas Christo reddite. Curite filiæ, curite uirgines sacræ, curite matres Xp̄o castitatē uouētes, oēs ad uirginē curite quæ peperit Xp̄m. Ipa eñ portauit regē gloriæ, illū oīpotenti datura. Ipa genuit eū, lactauit eū, die octaua circūcidit, & quadragesima præsentauit in tēplo, duos turtures uel duos pullos colūbarū p̄ eo offerēs i holocaustū. Fugiēs ab Herode ip̄m portauit i Aegyptū, lactās eū & nutriēs, curā illius habēs, sequens eū ferè quocūq; pergebat. Credo etiā firmiter q̄ ipa mater Iesu erat inter illas fœminas quæ ipsum sequebātur ministrantes ei. Nullus debet inde admirari si sequebat eū, cū ipe esset totus eius dulcor, solatium, desiderium, & solamen. Hāc etiā arbitror fuisse inter illas dolentes atq; gemētes quæ lamētabantur flentes dñm. Poterat etiā & hæc esse inter illas fœminas filias Ierusalem ad quas Iesus tunc non clarus imperio sed plenus opprobrio, spinis coronat⁹, sputis illitus, flagellis afflictus, sibi in angariam mortis crucē baiulans, couersus dixit: Filiæ Ierusalem nolite flere super me, sed super uos ipsas flete, & super filios uestros: Putasne domina mūdi, domina mea, mater dilecta eiusdem Christi, est ne uerū q̄d dico? En obsecro ut dicas seruulo tuo dec⁹ paradisi, gaudium cæli, ueritatem hui⁹ rei. Obliuiscere tamē causam doloris rogo, quem tūc passam te fuisse non dubito. Vtinam dolor ille sic quotidie inhæreret uiscerib⁹ meis, sicut ihæsit tūc tuis. Vtinā die qua assumpta fuisti in cælū ut in æternum gauderes cum filio tuo, mihi indicasses lachrymas tuas ut per illas cognoscerem quātū tibi amari tudinis fuit cū Iesum dilectū tibi, heu heu & parū dilectū mihi, clauis in ligno cōfixū, capite inclinato suū sanctissimū exhalare uideres spm̄. Sed peto dña mea, ne te moueant uerba mea quæ dico, cū tamē saxa deberent scidi ad illa. Quis unquā regnans in cælo sursum, aut peregrinās in terra deorsum, audiens uel mēte pertractās quomodo factus est opprobriū hoim ipse dñs angelorū, potuit lachrymas continere etiā in cælo ubi est impossibile flere? Quare ego miser non ploro, cū abiectio plebis factus est filius dei patris? Verūtamē tu domina gaude gaudio magno ualde, ab ipso nūc glorificata in cælis, quæ in mente tātis clauis amarissimis fuisti cōfixa suæ pissimæ mortis. Mihi tamē obsecro lachrymas illas īfunde quas ipsa habuisti in sua passione: & ut his affluar largius, de passiōe filij tui dei mei & dñi mei uerba adinuicem conferamus. Teneris promissione, redde, quia hoc nobis superius p̄ misisti. Memini te mihi in primo exordio nostri sermōis fuisse locutā de dolorib⁹ quos ipsa portasti p̄ morte unigeniti tui. Quod ut audiui, nō modicū perturbat⁹ cœpi quærere dolēs qui essent illi tui sermōes. Cui ipa dixisti. Qui sunt isti mei sermōes, interim recogita in amaritudine animæ tuæ, donec de his adinuicem conferamus. En narra mihi te flagito seriem ueritatis, quæ mater es & uirgo, & templum totius trinitatis. Ad quem illa, illud quod quæris, cōpungitiuum est magni doloris. Sed quia glorificata sum, ultrà iam flere non possum, tu cum lachrymis scribe ea quæ cum magnis doloribus ego persensi. Cui inquā. Flere peropto, qa & nihil aliud nihil libet, sed ego miser cor lapideum habens flere nō possum. Regina cæ-

li, mater crucifixi, da quod iubes, & præbe qđ cupio. loquere, quia audiuit ſeruꝰ tuus. Dic dña mea, dic mater angelorum, mater miſericordiæ, ſi in Ieruſalē eras qñ filius tuus captus fuit & uinctꝰ, & in Annæ atrium tractus & ductꝰ. Cui illa reſpōdit. Fui itaq; in Ieruſalē quādo hæc audiui, & greſſu qualicūq; potui, & uix potui, ad dñm meū ueni plorās. Cūq; ipm fuiſſem intuita pugnis percuti, alapis cedi, in facie cōſpui, ſpinis coronari, & oppro bria hominum fieri, commota ſunt omnia uiſcera mea, & deficit ſpiritus meus, & nō erat mihi ferè ſenſꝰ, neq; uox, neq; ſonus. Erant etiam mecū ſorores meæ, & aliæ mulieres multæ, plangentes eum quaſi unigenitū. Inter quas erat Maria magdalenæ, quæ ſup omnes excepta me quæ tecū loquor dolebat & plorabat. Cumq; Xps deꝰ preco ne clamante Pilato imperante ſibi baiulans crucē ad ſupplicium traheretur, factus eſt concurſus populorum poſt eum euntium, alij ſuper eum plāgentes, alij illudentes, & proſcientes lutū ſimum & immundities ſup caput eius. Sequebar ego eū prout poterā eiꝰ mœſtiſſima mater cū mulieribus quæ eū ſecutæ fuerant à Galilæa miniſtrātes ei, à quibꝰ uelut emortua tenebar & ſuſtentabar, quouſq; peruēnit ū eſt ad locum paſſionis ubi crucifixerūt eū ante me. Et ipſe me uidēs, fuit in cruce leuatꝰ, & ligno duriſſimis clauis affixus. Stabā & ego uidēs eum, & ipſe uidens me, plus dolebat de me quàm de ſe. Ipſe uerò tāquā agūꝰ coram tōdente ſe uocem nō dabat: nec aperiebat os ſuū. Aſpiciebam ego infelix & miſera deum meū & filiū meū in cruce pendentem, & morte turpiſſima moriētem. Tanto q; dolore & triſtitia uexabar in mente, q; non poſſit explicari ſermone. Nec mirum. Erat cū aſpectu dulcis, colloquio ſuauis, & omni cōuerſatione benigniſſimus. Manabat nanq; ſanguis eius ex quatuor partibꝰ rigantibus undis, ligno manibꝰ pedibuſq; confixis. De uultu illius pulchritūdo efluxerat omnis, et qui erat præ filijs hoim ſpecioſus forma, uidebat oīm idecorus. Videbā q; cōplebatur illud pphēticū in eo: Vidimꝰ eum, & nō erat ei ſpecies neq; decor. Vultū enim illius iniquorū Iudæorū fœdauerat iuor. Iſte erat dolor meus maximus, quia uidebā me deſeri ab eo quem genueram, nec ſupererat alius, quia mihi erat unicus. Vox mea ferè perierat omnis, ſed dabam gemitus ſuſpiriaq; doloris. Volebā loqui, ſed dolor uerba rumpebat: quia uerbū iam mente conceptum, dum ad formationem procederet oris, ad ſe imperfectum reuocabat dolor intimus cordis. Vox triſte ſonabat foris, uultꝰ denuncians mentis. Verba donabat amor, ſed raucè ſonabant, quia lingua magiſtra uocis uſum perdiderat loquēdi. Videbā moriētem quem diligebat anima mea, & tota liquefiebā præ doloris anguſtia. Aſpiciebat & ipſe benigniſſimo uultu me matrē plorātem, & uerbis paucis uoluit me cōſolari, ſed ego nullo mō cōſolari potui. Flebam dicēdo, & dicebā flēdo: Fili mi, fili mi. Væ mihi, uæ mihi. Quis dabit mihi ut ego moriar p te fili mi? O miſera qđ faciam? Moritur filiꝰ meus. Cur ſecum non moritur hæc mœſtiſsia mater eiꝰ? Mi fili, Fili mi. Amor unice, fili dulciſſime, noli me derelinquere poſt te trahe me ad teipſum, ut & ego moriar tecum. Male ſolus moreris: Moriar tecū iſta tua genitrix. O mors miſera noli mihi parcere, tu mihi ſola præ cūctis places, exaggera uires, trucida matrem, matrē cū filio perime ſimul. Fili dulcor unice, ſingulare gaudiū, uita aiæ meæ, & omne ſolatiū, fac ut egoipſa nūc tecū moriar quæ te ad mortē genui, ſine matre noli mori. O fili recognoſce miſeram, & exaudi precem meā. Decet enim filium exaudire matrem deſolatam. Exaudi me obſecro, in tuo ſuſcipe patibulo, ut q una carne uiuūt, & uno amore ſe diligūt, una morte percant. O Iudæi impij, ô Iudæi miſeri, nolite mihi parcere. Ex quo natū meum crucifixiſtis & me crucifigite, aut alia quacūq; morte ſæua me perimite, dummodo cum meo filio ſimul moriar. Male ſolus moriſ. Orbas orbem radio me Iudæa filio, gaudio & dulcore. Vita mea moritur & ſalus perimiſ, atq; de terra tollitur tota ſpes mea. Cur ergo uiuit mater poſt filiū in dolore? Tollite, ſuſpendite matrem cū pignore. Non paritis proli, nō parcatis & mihi. Tu mihi ſoli mors eſto iæua, nūc ſumme gauderem ſi mori cum filio ſimul poſſem. Dulce eſt mihi miſeræ mori ſed mors optata recedit. Væ mihi & tibi fili, mors ipſa pcipitata uenit. Morte mori melius eſt mihi quàm uitā ducere mortis, Sed fugit à me miſera, & infelicem me reliquit, cui ipſa mors multum optata nūc eſſet. O fili charſsime, ô benigniſsime nate, miſerere matri tuæ, & ſuſcipe preces eius. Deſine nunc mihi eſſe durus qui cūctis ſemper fuiſti benignꝰ. Suſcipe matrem tuam in cruce: ut uiuam tecum poſt mortem ſemp. Nihil mihi dulcius eſt quàm te amplexato in cruce tecum mori: & nil certè amariꝰ quàm uiuere poſt tuam mortem. O uere dei nate, tu mihi pater, tu mihi mater, tu mihi filius, tu mihi ſponſus, tu mihi anima eras. Nunc orbor patre, uiduor ſponſo, deſolor filio, omnia perdo. O fili mi ultrà qd faciam? Væ mihi, uæ mihi. Quo uadā charisſime? ubi me uertam dulciſſime? quis mihi de cætero cōſilium & ſubſidiū præſtabit? Fili dulciſſime, omnia tibi poſsibilia ſūt, ſed etſi nō uis ut moriar tecum, mihi ſaltem relinque aliquod benignum conſilium. Tunc iam dominus anxius in cruce annuens oculis & uultu, de Ioanne ait: Mulier ecce filius tuus. Erat enim Ioannes præſens, uultu triſtis, & corde mœſtiſſimus, lachrymis ſemper plorans. Ac ſi diceret. O mater dulciſſima, mollis ad flēdum, mollis ad doleēdum, tu ſcis quia ad hoc ueni, & ad hoc de te carnē aſſumpſi ut per crucis patibulum ſaluarem genus humanum. Quō ergo iplebunt ſcripturæ? Sic eū oportet me pati p ſalute generis humani. Die nanq; tertia reſurgam, tibi & diſcipulis meis patenter apparēs: deſine flere, & dolorem depone, quia ad patrem uado, & ad gloriam paternæ maieſtatis percipiendam aſcendo. Cōgratulare mihi qa nūc inueni ouem errantē quam tam longo tempore perdideram. Moritur unus, ut totꝰ inde reuiuiſcat mūdus. Vniꝰ ob meritum cuncti periere minores, & nunc ſaluantur unius ob meritum. Quod placet deo parri, quomodo diſplicet tibi? Mater dulciſſima, calicem quē dedit mihi pater, nō uis ut bibam illū? Noli flere mulier, uoli flere mater ſpecioſiſsima, nō te deſero, nō te relinquo. Tecū ſum, & tecū ero omni tempore ſeculi. Secundū carnem iubilaceo impio mortis, ſm diuinitatē ſum & ero ſemp immortalis & impaſsibilis. Bene ſcis unde pceſsi, & unde ueni. Quare ergo triſtaris ſi illuc aſcēdo unde deſcēdi. Tēpus eſt ut reuertar ad eū qui me miſit. Et quo egouado, tu nō potes uenire modo, uenies autē poſtea. Interim Ioānes qui eſt nepos tuus, reputabitur tibi filiꝰ, curam habebit tui, & erit ſolatium fideliſsimū tibi. Inde dominus intuitus Ioannem ait: Ecce mater tua. Et ſeruies, curā illius habebis, eam tibi commendo, ſuſcipe matrem tuā, imo magis ſuſcipe matrē meā. Dum hæc pauca diceret, illi duo dilecti lachrymas fundere nō ceſſabant. Tacebant ambo illi martyres, & præ nimio dolore loqui nō poterant. Iiti duo uirgines audiebant Chriſtū uoce rauca & ſemiuiua loquentē, ipſum uidebant paulatim morientē, nec ei poterant reſpōdere uerbum, quia illum uidebāt quaſi iam mortuū. Erant enim illi duo quaſi iam mortui, unde ipſi ritus illorū uoces exhalare nequibāt. Defecerāt ſpūs illorum, & uirtutē loquendi amiſerāt. Audiebant & tacebant: quia præ anguſtia loqui nō poterāt. Solus illis dolor luctuſq; remāſit amicus. Amabant flere, & flebant amarè. Amarè flebant, quia amarè dolebant. Nam gladius mortis Xpi aias utrorūq; tranſibat. Trāſibat ſæuus, ſæuus perimebat utrūq;. Quo magis amabat, ſæuior fiebat in matre. Vulnera Xpi moriētis erāt uulnera matris dolētis. Dolores ſæui fuerūt tortores in anima matris. Mater erat laniata morte chari pignoris. Mēte mater erat percuſſa cuſpide teli, quo membra Xpi ſeruī foderūt iniqui. Ipſi eū erat quam dolor tenebat. In mēte eius ereuerāt immēſi dolores, nec poterāt extra refundi. Intus atrociꝰ ſæuiētes dolores nati, matris animā gladiabāt. In carne Xps ſoluebat debitū mortis, qđ grauiꝰ erat quàm mori

in anima

in anima matris. Interim Christus matre cõmẽdata Ioãni, dixit: Sitio. Et dederũt illi qui crucifixerunt eum, acetum cum felle mixtum. Qđ cũ gustasset, noluit bibere. Dixitq́ Cõsũmatũ est. Et exclamauit uoce magna dicens. Heli heli lamazabathani? Hoc est deus meus, deus meus, ut qd me dereliq́stiſ? Et hæc dicẽs, expirauit. Tunc terra tremuit, & sol sua luminaria clausit. Mœrebantq́ poli, mœrebãt sidera cuncta. Omne suum iubar amisit luna dolẽdo. Recessitq́ omnis ab alto æthere fulgor. Finduntur duri lapides, sciudũtur fastigia tẽpli. Petræ durissimæ scissæ sũt, & monumẽta aperta. Surrexerunt multi apertis tumulis, fatentes uoce magna Christũ esse deũ. Cogitare nunc libet quãtus dolor tũc infuit matri cũ sic dolebant quæ insensibilia erant. Nec lingua poterit loqui, nec mens cogitare ualebit quanto dolore afficiebantur pia uiscera Mariæ. Nunc soluis uirgo cum usura quod in partu non habuisti à natura. Dolorem pariendo filium non sensisti, quem miles replicatum filio moriẽte passa fuisti. Iuxta crucẽ Christi stabat emortua mater quæ ipsum ex spiritu sancto concepit. Vox illi nõ erat, quia dolore attrita iacẽs pallebat. Quasi mortua uiuens, uiuebat moriens, moriebat uiuẽs, nec mori poterat quæ uiuens mortua erat. In illius anima dolor sæuè sæuiebat. Optabat mori magis quàm uiuere post mortem Christi, q̃ malè uiuẽs mortua erat. Ibi stabat dolens, sæuo dolore cõfecta. O uerum eloquium iusti Symeonis: quem promisit gladium sentiebat doloris. Expectans corpus Christi deponi, plorabat dicẽs: Heu me, heu me. Reddite uel saltem nunc mœstissimæ matri extinctũ filium. Vel certè si magis libet me morte illi coniungite, ut cum doloribus suis pereant & dolores mei. Deponite illum quæso deponite mihi, ut meum habeã corpus exanime, sitq́ meus unicus mihi in solatiũ uel defunctus. Stabat iuxta crucẽ Maria lutuens uultu benigno Xp̃m pendentem in patibulo, pedũq́ summitatibus innitens manu leuabat in altum, amplectens rubricatam crucẽ, ac in oscula eius ruẽs ea parte qua unda preciosissimi sanguinis defluebat. Sursum manus usu quo poterat extendebat uni cum suum amplecti desiderans, nec ualebat. Sperat enim amor multa quæ nũquã uel raro fieri possunt. Impatiens siquidem amor credit quòd sibi debeãt cedere uniuersa. Volebat amplecti Christum in alto pendentẽ, sed manus frustra protẽsæ in se complosæ complexæ ridebant. Leuabatur à terra sursum ut dilectũ suum cõtingeret, Ipsumq́ tangere nequiẽs, durissimè recollidebatur ad terram. Ibi doloris immensitate oppressa prostrata iacebat: sed maxima uis amoris qua incensa mens eius ardebat, eam erigere compellebat: & amoris impetu surgens, reextensis manibus suum attrectare filium affectabat: & rursum magno cruciata dolore, terram repetere cogebatur. O quã malè tũc illi erat. Grauius illi erat uita uiuere tali, quã duo gladio sæuè necari ab impijs. Tanquã mortis pallor eius uultum perfuderat, genis & ore tantũ cruore Christi rubentibus candentes guttas sanguinis ore sacro tangebat, terrã deosculans sæpissimè quam cruoris unda rigebat. O grauc martyriũ. O frequens suspiriũ. O languẽs pectus uirgineum. Anima ei? tota liquefacta est, facies pallet rosea: sed precioso filij sanguine rubet respersa. Interim uir quidam nobilis nomine Ioseph, qui erat discipulus ei?, occultè, tamen, ad Pilatum accessit, postulãs sibi donari corpus domini Iesu Xp̃i. Quo sibi concesso, accersiuit quẽdam uirum sapientem & legisperitum nomine Nicodemus discipulum Xp̃i occultum similiter. & uenerunt ad locũ ubi erat dñs crucifixus, secum instrumẽta ferentes quibus clauos extraherent, & ut eum de cruce deponerẽt. Quos cũ benignissima & mœstissima mater aspiceret, & sciret eos unicum suum uelle deponere de cruce, quasi de morte cõsurgens paululũ reuixit anima eius, & de terra festina exiliens ubi iacebat dolẽs uiolentia prostrata, quod poterat adiutorium debilissima illis ministrabat. Vnus duros illos ac diros clauos trahebat è manibus, alius ne corpus exanime caderet sustentabat. Stabat & Maria brachia leuãs in altũ, uulnera cõtẽplãs, manus pforatas sacroq́ sanguine respersas intuẽs, uix sustinere se potuit. Iãq́ manus, brachia sctã & caput supra triste pectus suscepit, ut hoc ultimo & miserãdo solatio posset cõsolari. Quẽ ut attingere ualuit, amore materno ruens in dulcissimos amplexus & oscula, de suo sic malè tractato filio nõ poterat satiari. Sed cũ de cruce corpus eius fuisset totaliter depositũ, præ doloris uehemẽtia & amoris immẽsitate quasi exanimis fctã fuit. Stabat ad caput extinctũ filij mœstissima mater, & ei? regalẽ facie mortis obfuscatã palloribus, magna rigabat affluẽtia lachrymarũ. Aspiciebat illã reuerẽdissimũ caput coronæ spineæ diris aculeis pforatũ, manus illas & pedes sacros clauis ferreis crudelissimè pforatos, latusq́ fossum lãcea, cũ cæteris mẽbris laceratis, & amarissimè suspirans ac flens dicebat. O fili mi dulcissimè qd fecisti? Quare crudelissimi Iudæi te crucifixerũt? Quæ causa mortis tuæ? Cõmissisti ne scel? ut tali morte dãnareris? Nõ fili, nõ fili, sed sic tuos redimere dignatus es, ut posteris exempla relinquas. In gremio meo nunc te mortuum teneo. Quid ego tua mater fili mi dilectissime faciam? Væ mihi fili mi, dulcedo mea, cõsolatio mea, uita mea. Vbi est illud gaudiũ indicibile quod in tua admirabili natiuitate habui? Væ mihi fili mi, in quantum dolorẽ & tristitiam uersum est illud tam magnificum gaudium? Succurre mihi fili mi, & spiritum sanctũ mihi interim infunde, quia iam gaudij illius quod in obumbratione & angelica salutatione concepi, ferè præ dolore immemor deficio. Interim autẽ frontem & genas, nasum, oculos, osq́ simul frequentius osculabatur, tanta perfluens affluentia lachrymarum, ut carnẽ cum spiritu resolui putares in lachrymas. Rigabat fœlicibus lachrymis corpus exanime filij, & monumentum in quo posuerũt eũ, modo admirabili madidabat, ubi & ei? lachrymæ adhuc apparere dicunt, indicatiuæ doloris intimi q aiam eius tanquã gladius acutus pertrãsiuit. Cogitabat mirabilia facta unici sui: & durissima opprobria & tormẽta quæ uiderat oculis suis, & auribus audierat, reuoluebat in mẽte, quis uidelicet, qualis & quãtus fuerat quẽ ipsa uirgo cõcepit illæso pudore, & peperit sine dolore, quem etiã cũ summa diligentia lactauerat, custodierat & educauerat, qui erat ei uita, dulcedo, gaudium & solatium, consilium, refugium & auxilium uitæ suæ. Videbat inquã dominũ & deũ suum unicũ suũ filium sic uiliter & crudeliter pertractatum. Vnde dicebat. Dic fili dilectissime. Dic amor unice, uitæ meæ singulare gaudium, unicũ solatiũ, quare sic me dolore perimi permittis? Cur tã longè factus à me? Deus meus consolare aiam meã, miserere mei, & respice in me. Dicat qui potest, cogitet quãtũ potest, meditetur si potest quæ doloris immẽsitas tũc maternam aiam cruciabat. Nõ credo plenè enarrari uel meditari posse dolorẽ uirginis, nisi tantũ fuisse credamus, quãtũ unquã dolore potuit de tali filio talis mater. Verũtamen rectum erat amoris & mœroris continens modum. Non desperabat, sed piè & iustè dolebat, sperãs tamen firmiter fortiterq́ tenẽs ipsum fm̃ promissum suum tertia die resurgere. In ipsa enim sola in triduo illo fides ecclesiæ stabat: & dũ unusquisq́ hæsitabat, hæc quæ fide concepit, fidem quã à deo semel suscepit, nũquã pdidit, spesq́ certissima dñi resurgentis gloriã expectauit. Aderant secum quædã sanctæ & paucæ mulieres, paruusq́ uirorum numerus, q Xp̃m dñm cum matre flente amarissimè flebant. Erant similiter & angeli dolentibus condolentes. Dolebãt quidẽ pio iustoq́ dolore, morti compatientes dei & dñi sui, si tamen dolere quomodolibet poterant. Sed credo qđ gaudentes erant eò q genus humanum miserum & captiuum misericorditer redimebatur. Flebant & ipsi (ut arbitror) amarissimè mente turbati, uidentes dñam suã matrẽ utiq́ dei sui tam uehementi dolore repletã, tot riuulis affluentiũ lachrymarum perfusam. O quis tunc angelorũ archãgelorũq́ etiam contra naturã suam non fleret, ubi autor naturæ deus immortalis, homo mortuus iacebat? Videbant Christi corpus sic malè tractatũ ab impijs, sic lacera-

tum à peſsimis facere exanime,ſuo ſanguine cruētatū.Vi debant etiam illam piiſsimam illam ſanctiſsimā ac beatiſ ſimam uirginem matrem eius tantis cruciari ſingultibus, tam amaris repleri doloribꝰ,tam abundātibus lachrymis madidari,ſic amariſsimè flere,quòd nullo modo poterat ſuas lachrymas refrenare.Et qs poterat tūc à lachrymis ſe abſtinere? Fiebat proinde mœror & luctus ab angelis ibi dem præſentibus,qualis decebat ſpiritꝰ almos.imo mira rer ſi omnes angeli in illa beatitudine ubi flere eſt impoſ ſibile,nō fleuiſſent.Credo propter quod & loquor, quia dolebant ſi dolere ualebāt. Sicut enim fuit poſsibile deū per aſſumptum hominē mori,ita forte poſsibile angelos bonos dolere de morte domini dei ſui.Ioſeph autem ab arimathia uir ſanctus & iuſtus,qui corpus Chriſti cū Ni codemo depoſuerat de cruce(ſicut euāgeliſtæ teſtantur) mercatus ſindonem inuoluit illud,precioſis conditū aro matibus:& in monumēto nouo quod ſibi exciderat ſepe liuit.Tunc angelorum milia milium qui ad Chriſti ſepul chrum conuenerant,dulces ei ac deuotas exequias & uic toriam decantabāt. Illi domino laudes canebant,ſed Ma ria gemitus & ſuſpiria emittebat.Dū igitur Ioſeph & Ni codemus dominum ponerēt in ſepulchro, uolebat ſimul cum illo mater mœſtiſsima ſepeliri. Erat enim innixa ſup dilectum ſuum quem amplectens ſuauiterq; deoſculās ſic dicebat:Miſereminí mei miſereminí mei,ſaltem uos ami ci mei.Illum adhuc paululū mihi relinquite,ut facie ipſius ſublato uelamine ualeam contemplari,&præ amore ipſius aliquantulum uidendo conſolari. Nolite quæſo eum tam citō tradere ſepulturæ,ſed ipm reddite mihi miſeræ matri ſuæ,ut illum mecum habeam ſaltem uel defunctum: aut ſi illū in ſepulchro reconditis, ibidem me miſeram matrem cum ipſo ſepelite,quia malè poſt ipſum ſuperero.Vt quid poſt ipſum uiuam? Illi ponebant dominum in ſepulchro, & illa niſi quo poterat illum ad ſe trahere conabatur. Illa uolebat eū ſibi cum totis uiribus retinere,& ipſi uolebāt eum tradere ſepulturæ.Sicq; pia lis erat & contentio mi ſeranda inter ipſos.Omnes tamen uirgineo cōpatiens do lori,pro deſiderio coacti ſic amariſsimè flebāt,ut nullꝰ eo rum poſſet ad plenū uerba formare. Videbāt etenim piā matrem omni quidem ſolatio deſtitutā, & ſuper ipſam po tius quàm ſuper dominū ſuum extinctum plangebāt.Ma ior illis inerat dolor de dolore matris, quàm de morte do mini ſui:flebant igitur omnes miſerabili dolore gemen tes cùm Chriſtum Ieſum uitæ dominum & mortis trade rēt ſepulturæ.Sepulto itaq; domino mater eiꝰ ſepulchrū amplectitur,& uoce qua poterat ſuum benedicebat filiū iam ſepultum, ingemiſcēſq; uocabat. O ſingularis uirgo & mater,iam dicere poteras. Anima mea liquefacta eſt ut dilectus locutus eſt in cruce quādo dixit: Mulier ecce fi lius tuus.Nūc dicere potes ,Quæſiui & nō inueni illum. Vocaui & nō reſpondit mihi ſcilicet ad ſepulchrū.Ibi ſe dens innixo capite manus extēdebat.déſup illud oſculās, amariſsimiſq; ſingultibus ſuum filium deplorabat.Acceſ ſit autem nouus filius eius Ioannes cui de cruce Chriſtus eam commendauerat diligenter,lugens & ipſe inconſola biliter,ipſam lugētem ac gementem leuauit.Nam crucia ta gemitibus,fatigata doloribus,afflicta ploratibus,pedi bus ſe ſuſtinere nequibat:tamen ſicut potuit à mulieribꝰ honeſtis ac ſanctis adiuta cunctis ſimul plorantibus Ieru ſalem ingreditur. Multæ autem fœminæ uidentes eam, commotæ pietate ſuper illius doloribus,amarum cōuer tebantur ad luctum.Quædam uerò poſt ipſam euntes la mentabantur & ipſæ.Dolor etenim eius cūctos intuētes dolore compellebat,uixq; lachrymas continere ualebant qui eam plorantem conſpicerent.Tam piè plorabat, tam amarè dolebat,quòd ſui ploratꝰ pietate multos etiā inui tos ad lachrymas prouocabat.Fiebat planctus quacunq; Maria trāſibat.Omnesq; plorabāt q obuiabāt ei. Sic igi tur perducit à plorantibus & dolentibus ipſa plorans & gemēs,quouſq; peruenerūt ad domū Ioānis. Ibi reſedit, ibi permanſit,ibi in ſua domo Ioannes retinuit,& ſup.p priam matrē in omni charitate dilexit. Erat enim ſibi da tus in filium.ſed ipſe ſe fecerat ſeruulum eius,in omnibus & per omnia ſibi familiariter ſeruiēdo. Deniq; reſurgēte filio,præ nimia debilitate membrorum deficiens, pia ma ter ad ſepulchrum ire nequibat.Tunc currētibus aliis, & unicum filium cernentibꝰ dicere potuit uirgo Maria: Fi liæ Ieruſalem nunciate dilecto quia amore lāguco. O fœ lix & beate Ioānes,cui talē theſaurū dñs dignatus eſt cō mendare.O Chriſti dilecte præ omnibus.& prudens,quē conſtituit dominus priuatū camerarium aulæ ſuæ ſpecio ſiſsimæ.Retribuet tibi dominus uiciſsitudinem amoris, mercedemq; dilectionis quam in eius ac tua matre taliter deſolata uſq; ad finē uitæ ſuæ exhibere curaſti.Benedictꝰ quidem tu es à domino.Benedictꝰ à matre domini, quam dilexiſti,& cui ſeruiſti puro corde,& mundo corpore.Be nedicti ſint omnes qui diligunt illam matrem, & ſuper o mnia ſit benedictus fructus uentris tui Ieſus Chriſtus do minus noſter, qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuit & re gnat deus in æternum & in ſecula ſeculorum, Amen.

SEpulto itaq; domino,à Iudæis ſignatū eſt mo numētum,& traditum eſt cuſtodibus ut cuſto dirent illud.Interim uirgo Maria in domo Io annis manebat.Ibiq; iacebat,quia nimio dolo re confecta nō poterat niſi cum difficultate magna,ambu lare. Ibi enim die uoctuq; plorans gemebat, nec erat qui cōſolari eam poſſet ex omnibus charis ſuis,nec ſuæ ſoro res,nec etiam ipſe Ioannes.Ibi amaro corde opprobrio ſam paſsionem dilecti filij ſui reuoluebat,modo iputa,mo do ludibria,modo colaphos,alapas,& flagella,modo cru cis angariam,modo dira clauorum uulnera,modo lanceā, modo coronam ſpineam,modo acti & fellis pocula,mor tem, uerbera & impropería,modo mortem,mortem autē crucis.Hæc autē cogitādo plorabat, atq; plorādo & eiu lādo clamabat.Fili mi Ieſu,Ieſu fili mi, bone ac benigne, ac creator omnium deus,qui factus homo, morte turpiſ ſima es peremptus:quem terra,pontus,æthera,capere ne queunt,modo arcto clauſus es ſepulchro.Iacet filius me extinctus,& ſub lapidibus clauſa eſt uita mea.Sumens cū corpus fragilitatis humanæ, dignatus eſt ad terram deſcē dere,& ſui eum non receperunt,ſed malum ſemper machi nati ſunt,contra eum.In illum ſæuiebat Herodes ille tyrā nus iniquus cum turba crudeliſsima Iudæorum,quando ſcilicet ad magorum uerba turbatus eſt,& omnis Hiero ſolyma cum illo.paruulumq; & tenellum ad ubera matre na pendentem morte crudeliſsima perdere nitebatur. De hinc proficiens ætate & ſapiētia coram deo & hominibꝰ: factus eſt uir diſcurrens per ciuitates & caſtella,prædicās & annuncians regnū dei,clementis & dæmonibus impe rabat,infirmos ſanabat,& mortuos ſuſcitabat.Et cùm ta lia faceret,ſuſtinebat inſidias,ſuſtinebat calūnias,ſuſtine bat blaſphemias,quas principes ſacerdotū, ſcribæ & pha riſæi,& omnis populus contra eius innocentiam inuche bant:ſed cùm eorum perfida & peruerſa nequitia unici fi lij mei bonitatem ſuperexcellentem ſuſtinere non poſſet, ipſum auferre de terra nefariè cogitantes, ligauerunt,fla gellauerunt, deturpauerunt, crucifixerūt, dilaniauerunt, & morte turpiſsima occiderūt:ſicut præſens dies liquido manifeſtat. Ergo uos omnes fideles Chriſti, recolite de morte & paſsione domini noſtri Ieſu Chriſti,& per totū iſtum uenerabilem diem lachrymas fundere non ceſſetis, ut in die reſurrectionis domini ad laudem & honorē illius reſurgere ualeatis. Qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuit & regnat deus per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

¶Finis lamentationum beatæ uirginis Mariæ.

Beati

¶BEATI BERNARDI HOMILIA de duob⁹ discipulis eũtibus in Emaus, secundũ Lucam.

IN illo tenpore. Duo ex discipulis Iesu ibant in castellũ qđ erat in spacio stadiorũ sexaginta ab Ierusalem, nomine Emaus: Et ipsi loquebãtur ad inuicem de his oĩb⁹ quæ acciderãt. Et reliqua. Homilia lectionis eiusdem beati Bernardi abbatis. Conuertere anima mea in requiem tuam: quia Christus resurrexit à mortuis primitiæ dormientium. Recordatione tantæ dulcedinis, tuorum mitiga dolores fletuũ, ut offeras resurgenti cum assato pisce mellis fauum, & paschalis agni suauitas temperet amaritudinem agrestium lactucarum. Elige an uidere Iesum desideres cum Maria Magdalenæ sub specie ortolani, an cum duobus discipulis in habitu peregrini. Nam utraq; uisio & collocutio, fidelis cõscientiæ sunt iubilus & dulcedo. De duobus condiscipulis uidetur dulcius sapere. Hæc em̃ lectio mel in ore, & iubilus est in corde, extasis mẽtis deuotæ. Dulcor eius omnem excedit eloquẽtiam, & totam absorbet conscientiam, & transformat in supernæ iubilationis imaginem, & delitiarum cælestium nouitatem. Considerata huius lectionis mira suauitas totas inebriat medullas animæ. Ex singulis etenim clausulis sentitur quidem ignis erumpere, qui si in sinu absconditur clausus, in ossib⁹ totos depascit angulos amãtis cõscientiæ. Si scintillet exterius, uidetur solis iubare splendidius radiare. Ibant duo. Quæ fuerit causa huius itineris, non declarat textus historiæ, sed hoc fuisse diuinæ prouidentiæ arbitror, ut qui pro morte domini, tantum erant desolati, in uia qua ambularent cõsolationem reciperent de ipsius dulcissima uisione. Et forte propter hoc duo pariter ambulabant, ut dolores suos confabulatione mutua mitigarent, & corda desperãtia ad spei refrigerium reuocarent. Vnde dicũtur in Emaus proficisci, quod interpretatur desiderium consiliũ. Desiderabãt enim amaritudinẽ titubationis suæ salutari consilio releuare. Sed ut de fauo mel exprimam⁹, & in auro rutilante flammiuomas gẽmas inseramus, si quid in tam dulci historia dulci⁹ lateat, inquirere studeam⁹. Vt arbitror, isti duo dici possunt oratio & meditatio, quæ coniunctione necessaria sibi ad inuicem copulantur. Et per orationẽ illuminatur meditatio, & in meditatione exardescit oratio. Quoties igitur in cõtemplatione dominicæ passionis suspẽdimur, ex recordatione tantæ admirationis in oratione compũgimur. Meditatio ruminat liuores uulnerum, fixuras clauorum, lanceam, & acetum persecutorum sæuitiam, apostolorum fugam, & mortem turpissimam, corporis sepulturam. Oratio fundit suspiria, piæ deuotionis stillat aromata, tota resoluitur in lamenta. Et factum est dum fabularẽtur & secũ quærerẽt, ipse Iesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebãtur ne illũ agnoscerent. Talib⁹ confabulantibus appropinquat Iesus. Quid est Iesus nisi uita & salus? Etenim in talibus sermocinationib⁹ est uita & salus animæ: & eis dicitur Iesus appropinquasse: quia iuxta est domin⁹ ijs qui tribulato sunt corde. Oculi autẽ eorum tenebãtur ne possent eũ agnoscere: quia etsi sunt iusti & sapientes, atq; opera eorum in manu dei, nescit tamen homo utrũ sit dignus odio uel amore. Si dixero (inquit Iob) consolabitur me lectulus meus, & releuabor loquens mecũ in stratu meo, terrebit me per somnia, & per uisionem horrore cõcutiet. In lectulo notatur quieta meditatio, et per stratũ in quo releuatus colloquitur, uirtus orationis exprimitur: quia in his duobus tribulatis corde, ueræ cõsolationis requies inuenitur. Sed cum sub pennis earum deargentatis refrigerium interne quærimus, & occurrunt imaginationibus nostris quã districtæ in extremo iudicio sunt sententiæ iudicantis: ibi tristitiã inuenimus, ubi solatium quærebamus. In hoc autem qđ appropinquãs dicitur cum illis ire Iesus, aliud potest designari iucundius. In appropinquatione enim illa signatur ille sibil⁹ auræ tenuis quã Eliphaz gloriatur se audisse dormientibus cæteris, per quam etiam Heliæ confistenti in ostio spelũcæ legim⁹ dominum aduenisse: quia nõ in commotione, non in igne, nõ in spiritu, sed in sibilo auræ tenuis uis⁹ est ptrãsisse. Hic est ille radi⁹ suauissim⁹ cõtẽplationis, quo aia p cincinnũ capitis eleuat, cũ meditatione exardescẽte, & oratione scintillante. Nascit in corde iubilus quidã, scilicet melliflu⁹ cordis risus, quẽ nemo scit nisi q sentit, nec etiam ipse q sentit: qa citò pertrãsit. Felix hora: sed breuis mora, qa factũ est silentium in cælo quasi media hora. Norũt expti quæ dico, q hæc experientia suauitatis intimæ didicerũt: quia cũ in feruore orationis admiscetur ardor meditationis, erũpit ille cõtemplationis radius de medio earum, quasi species electri, hoc est de medio ignis. Et scintillæ quasi æris candẽtis, suspiria sciet cõscientiæ iubilantis. Oculi autẽ illorum tenebãtur ne illũ agnoscerent. Infirmitatis autem suæ cõscia humana conscientia, præ ineffabili tãtæ suauitatis gloria contremiscit. Vnde Helias uultum operuit, & Eliphaz tot⁹ inhorruit: nec Moyses aus⁹ est aspicere cõtra dominũ. Et si uenerit ad me, ait Iob, non uidebo eum. Oculi illorum tenebãtur. O si dominũ cognoscerẽt, quãtũ gauderent? Quãtũ ipsi gauderemus si eum in propria specie propi⁹ uideremus? Quis nõ accederet imo curreret, & teneret pedes ei⁹? Sed adhuc loquitur Ioseph per interpretem fratrib⁹ suis. Ad huc dissimulat suam nobis exhibere dulcissimã uisionẽ. Quid enim? Mortales sum⁹, in exilio degimus, nec illam perfectæ uisionis lætabundam beatitudinem præ multitudine gloriæ capere ualemus. Quis enim posset inter illa superefluentis iubilationis gaudia spirare quæ dabuntur in patria, cũ illa etiam stilla dulcedinis quam nobis in uia exhibet in patria peregrina, totam mentẽ inebriet, & totam cordis latitudinem nouis delicijs coãguſtet? Ideo tenebant oculi eorum: quia dñs erat in habitu peregrini. Et cũ eũ quotidie pspicim⁹ in altari sub specie panis & uini nobiscum habitabat in habitu peregrini. Nónne p oculos intelligere possumus amorẽ & desiderium? Diligim⁹ enim deum & pximũ, desideramus regem & regnum. Sed qa (ut ait beatus Gregorius) incognitũ est nobis dum in hoc corpore sumus, quantũ diligamus deum & proximũ, & qñ ex hoc exilio transmigrantes adipiscamur regnum, & uideamus deum, cæcitatem patimur oculorum. Vnde in Ezechiele dicitur, quia porta & thalamus habet rectũ. Nec prætermittendum est q cõfabulando gradiuntur in castellũ Emaus, quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Ierusalem. Dulce colloquiũ & felix confabulatio, cùm meditationẽ tractat oratio. Habent enim mel & lac in lingua. Labia eorũ sicut uitta coccinea, dũ hæc imitat ad cõtemptum mũdi, & illa incitat ad amorẽ dei. Vnde dicitur in Emaus proficisci, qđ interpretatur desiderium consilij. Nũquid ambulabũt duo pariter nisi is cõuenerit? O beata conuentio quã adinuicem susurrãt oratio & meditatio. Profecto ire desiderant in Emaus castellum, qđ ab Ierusalẽ est in spatio stadiorũ sexaginta. Sexagenarius numerus ex denario constat & senario, q̃ sexies decẽ, uel decies sex faciunt sexaginta. Stadiũ locus est in quo curritur. Denarius significat decalogum, in quo decem mandatorum series continet. In senario uerò figuratur seculi abrenunciatio, & morũ cõuersio, abiectio ꝓprię uolũtatis, & abiectio sine fuco simulationis: custodia cordis, & circumspectio sermonis. In his stadijs currendũ est, ut cùm dñs dilatauerit cor nostrũ, curramus in uiam mandatorum suorũ, & pòst deuoluamus per uiã. Et in his uijs appropinquãs dñs ueniet nobis, sicut scriptum est de sapientia: qa præoccupat qui se concupiscũt, in uijs ostendit se illis hilariter, & in omni prouidẽtia ostẽdit se illis. Et ait ad illos. Qui sunt hi sermones quos confertis adinuicem ambulantes. & estis tristes? Interrogatio ista amoris subministrat incẽdia, & quasi oleum proijcitur in flãma. Dũ enim peregrinus interrogat quid tristes adinuicem colloquũtur, & il-

Iob. 7.

ſe quem tam dilexerant & adhuc diligunt, ad memoriam reducitur, dulcis dolor augmẽtatur, & amor ſemimortuꝰ in caminum prorũpens de igniculo, in cordibus eorũ ue hementibꝰ debacchat. Qui ſũt hi ſermones quos &c. Putas in allocutione peregrini aliquam nõ perſentirent dulcedinem amoris diuini? Imo totus in medullis eorum reuixit & refloruit amor Chriſti. Qui ſunt hi ſermones quos &c. Deus deus, quantas iubilationes iſtæ triſtitiæ genuerũt, & quã ſuaues ſuauitates ruminatæ, & quã dulcia ſuſpiria percurrũt in corde? Bone Ieſu: quã iucundo conſolaris ſuſurrio, quos de tua uides abſentia contriſtatos. Q; libenter aſtas orantibus, & aſsiſtis ſuſpirantibꝰ, reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos? Q; iucũdus latitas poſt parietem noſtrum, ut audias uoces orantium, & dulceſcant tibi dolores diligentium, de pœnis rideas innocentium. Et reſpondens unus cui comen Cleophas, dixit ei. Tu ſolus peregrinus es in Ieruſalem, & non cognouiſti quæ facta ſũt in illa his diebus? Cleophas qui interpretatur increpãs ore, formam orationis uidetur exprimere, quæ ponit corã deo iudicium, & replet increpationibus os ſuum, nunc accuſans cordis duritiam, nũc in conſtantiam, nunc corporis frigore conſtrictum, nunc inepta lætitia diſſolutũ. Tu ſolus peregriuns es? Corda ſolet amantium familiarius mœror compunctionis afficere, cùm tot uident inde ſpecialiter faſtidire ſtudia, & à deſiderio cæleſtis patriæ tepeſcentis ſpeciem pietatis in ſolo exteriori habitu retinere. Reſpondet ergo Cleophas quoties talium perditioni ex intimis cõdolentes tales, tales in orationes profundunt querimonias. Domine, tu ſolus fuiſti tempore paſsionis, abnegante Petro, fugiente diſcipulo quem amabas, oblito tui amoris priuilegio, fugientibus etiam cæteris. Ssd heu heu tempore compaſsionis quæ nunc eſt, religioſos uidemus non ſolum non participare per compaſsionẽ paſsionibꝰ tuis, nec fugere nec negare turbatione alicuiꝰ tentationis ſubitæ, ſed iniquitas eorum procedit quaſi ex adipe, tranſierũt in affectum cordis. Apponendo enim iniquitatem non uerẽtur ſuper dolorem uulnerum tuorum addere, qui cum ſanctis mulieribus debuerant piæ deuotionis aromatibus delinire. Tu ſolus peregrinus es in Ieruſalem. Dereliquerunt te omnes amici tui, longè facti ſunt à te noti tui, poſuerunt te abominationem ſibi. Omnes quæ ſua ſunt quærunt: ſe ipſos diligunt, de exilio fecerunt patriam, operibus diffitentur ſe peregrinos ſuper terram & hoſpites. Tu ſolus peregrnus es in Ieruſalem. Nos etiam excellentiori profeſsionis priuilegio æſtimamus expreſsius fieri conformes humilitatis tuæ peregrinationis, collocati ſumus in obſcuris ſicut mortui ſeculi. Sed & prudentiores ſumus in poſſeſsionibus ampliandis, & glorioſiores in ædificijs erigendis, calidiores in pecunijs congregandis. Inueniri poſſunt etiam pauci qui fideliter incedant ſemitas ueritatis. Tu ſolus peregrinus es. Iam non miratur uehemoth ſi abſorptus eſt fluuiꝰ: quia pars maxima Iordanis influit in os eius, & deiecit de fortitudine, de ſtellis, ſtrauit ſibi aurum quaſi lutum, ſub ipſo ſunt radij ſolis. Tu ſolus peregrinus es in Ieruſalem, in eccleſia ſcilicet militante deo, quæ uidelicet non poſsidet adhuc pacem: & non cognouiſti quæ facta ſunt in illa diebus iſtis? His diebus ſanguinem tuum fudiſti pro ſalute generis humani: & tot dolores & opprebria ad ultimum crucis ſupplicium pertuliſti. Et cùm tanta pro mundo paſſus ſis his diebus, & te omnia trahere ad te ipſum promiſeris ſi à terra eſſes exaltatus, ecce exaltatus es ſuper cælos. Imo cur non eruis eos qui ducuntur ad mortẽ: cur ex Baſan non conuertis, cur omnes non trahis, tam paucos de multis eligis, quaſi tuæ immemor paſsionis? Non cognouiſti quæ facta ſunt in Ieruſalem diebus iſtis? In Ieruſalem diebus iſtis tu ille excelſus admirabilis occiſus fuiſti, cui Moyſes & Helias in transfigurationis tuæ uiſione pulcherima ſunt locuti. Verè domine nimis exceſsiſti: quia cùm ſis ſplendor paternæ gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius, & cum ſis dominus maieſtatis, & trementibus elementis, cæli luminaribus obſcuratis, & ſtupẽtibus angelis, pati dignatus es tormentum abiectiſsimæ paſsionis. Verè fuit exceſſus cùm dediſti uellentibus genas tuas, cũ faciem tuam non auertiſti ab increpantibus & conſpuentibus, quando cum iniquis es deputatus. Tu ſolus peregrinus es in Ieruſalem. Cur non trahis nos poſt te, ut curramus in odorem unguentorum tuorum? Cur das alienis honorem tuum, cùm pro nobis conſumpſeris carnem & corpus tuũ? Cur ſolium gloriæ tuæ in quo iudicaſti principem huius mundi, non recordaris? Cur ſpiritum gratiæ & precum ſuper nos non effundis? ut non ſolum lingua, ſed & opere & ueritate confitentes non aduenas & peregrinos ſuper terram, abſtineamus à carnalibus deſiderijs, & trahamur ad te in funiculis Ade, in uinculis charitatis. Dum hæc Cleophas loquitur in tribulatione ſpiritus, & amaritudine mentis, uerba iſta, quanto putas repleant conſcientiam ſciſcitãtis? Quibus ille, dixit. Quæ? Non eſt interrogatio neſcientis, ſed adiocantis, & quædã reciprocatio doloris. Et dixerunt. De Ieſu Nazareno qui fuit uir propheta, potens in opere & ſermone coram deo & omni populo, & quomodo tradiderunt eum ſummi ſacerdotes & principes noſtri in damnationem mortis: & crucifixerunt eum. Primò ſolus Cleophas reſpondiſſe legitur. Nunc reſpondet tam ipſe quàm ille cuius nomẽ in hiſtoria nõ habetur. Vnde quia eſt ſine nomine, uidet formam meditationis exprimere, quam quãdoq; cogitationem quandoq; contemplationem ſolemus quaſi proprio nomine nuncupare. Secũdum uerò beatum Gregorium, iſtum fuiſſe Lucam aliqui æſtimauerunt. Lucas qui medicus fuiſſe ab apoſtolo dicitur, qui cõſurgens uel eleuans interpretatur, interpretatiõe ſui nominis imaginẽ repræſentat meditationis, quæ medicamentum eſt cõtribulati ſpiritus, & conſcientiæ ægrotãtis. Quæ ſicut ſtellio manibus nititur, ut moretur in ædibus regis, & cõſurgens ab infimis eligendo ſuſpendiũ, deſerit trãſitoria, & ſe eleuat ad ſuperna. Adiũgitur itaq; meditatio orationi, ut ex amborum reſponſione dulcioris balſamus melodiæ, diffuſio res ſpiret delicias in auribus peregrini. De Ieſu inquiũt, Nazareno. Oleum effuſum eſt nomen eius. Oleum inquã effuſum, unguentum aromatum, iubilus cordium Ieſus Nazarenus rex Iudæorum. Sed frangatur alabaſtrũ, perfiet auſter ortum aromatum, myrrha det odorem ſuũ, diſfluant riuuli balſamorum, crucifixus ſit in memoria, crucifixi replicetur iniuria, crucifixi ruminentur opprobria, & charitas indefeſſa. Omnia interiora noſtra loquantur de Ieſu Nazareno, qui lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo, ut ſimus potentes opere & ſermone. Nonnulli potentes ſunt in opere, ſed non in ſermone. Alij in ſermone ſed non in opere. Quidam potentes ſunt in utroq;. Qui ſtrenuus eſt in exercitatione corporali, bona quæ præuaalet non negligit operari. Patiens in tribulatione, & gaudẽs ad laborẽ obediẽtiæ, poteſt dici potens in opere. Sed ſi minus hunc delectat aſſiduitas orationis, ſi non eſt ſolicitudine pia deuotus in uigilijs, uel forte non habeat gratiam prædicationis, potens eſt in opere, ſed non in ſermone. Videas aliquem frequenter in oratione deuotum, cuius oculi ſunt ſicut piſcinæ in Eſebon præ multitudine lachrymarum, ſed recuſat ferre iugum obedientiæ, uotum ſuum offerre ſe æſtimat offerẽdo hoſtiam amputata aure, ſuam plangit in oratione ſuperbiam, ſed hora cõpunctionis tranſacta, ita ſuperbus eſt ſicut ante. Vel ſi leuis in moribus, poſt orationis ſuæ deuotionem in eandem recidit leuitatem, oſſa eius replentur uitijs adoleſcentiæ eius, ut nũquã in cõuerſatione ſua ſit maturus. Licet ad modicũ orationis tempore ſit deuotus, uox quidem uox Iacob eſt, ſed manus manus ſunt Eſau. Tales potentes uidentur in ſermone, ſed non in opere. In opere & ſermone ſunt potentes, qui habent in moribus honeſtatem, in operibꝰ uirtutem, in ſermone ſcientiam, deuotionem in orationis aſſiduitate, grauitatem in conuerſione, perſeuerantiam

in amore

in amore. Pię ſiquidem operationis oratio deuota eſt reclinatorĩ, & deuotæ orationis exercitatio præbet bonorum operum fulcimẽtum. Hæc eſt enim plenaria cõpunctio ſalutaris, quem cõmendat cõſcientiæ latitudo. Vnde cùm ſapientiam & diuitias dediſſet dominus Salomoni, dedit ei & latitudinẽ cordis: quia nihil eſt ſapiẽtia, nihil diuitiæ, ſi in corde nõ redundauerit qui tranſuadari nõ poteſt fluuius charitatis. Nec parcit dominus uerbis potentibus, & ad deprecandũ compoſitis, ſi ſic potẽs es in opere & ſermone, eſto coram deo & omni populo. Corã deo te cõmendat puritas intentionis, coram populo utilitas operis, ut ſint lumbi mẽtis tuæ ſuccincti, & lucerna ardẽs in manibus tuis. Et bene coram omni populo: quia charitas neſcit angulum, nõ amat proprium, deſeruire deſiderat utilitatibus ſingulorum. Hinc eſt quòd apoſtol⁹ ſe commendat ad omnem cõſcientiam hominum, prouidens bona nõ tantum coram deo, ſed etiam coram omnibus hominibus, ut tam deo quàm omni populo ſit acceptus. Sed beatiſsimo apoſtolo nemo ſe audeat cõparare. Quantũ enim diſtat ortus ab occidente, tantum à uijs noſtris fuerũt uiæ eius: & ſemitæ eius à noſtris ſemitis exaltatæ: quia (ſicut dicit Eſaias) facti ſumus immũdi omnes nos, quaſi pãnus mẽſtruatæ uniuerſæ iuſtitiæ noſtræ. Potentes nos ſumus in operib⁹, & quid oremus ſicut oportet neſcim⁹. Ille ſolus ſpecioſus forma præ filijs hominũ, ſingulari priuilegio fuit ꝓpheta potens opere & ſermone, qui potenter operat⁹ eſt ſalutẽ noſtram in medio terræ. Poteſtate plenus fuit in ſermone, quãdo omnia creauit, quãdo dixit & facta ſunt, ipſe mãdauit & creata ſunt. Fortis fuit in opere cum hominem reparauit, & iuxta uaticinium Eſaiæ opus ſuum ut faceret, opus ſuum alienũ opus fecit. Verè fuit opus alienum, ſi conſideres quomodo tradiderunt eũ ſummi ſacerdotes & crucifixerunt eũ. Domine audiui auditionem tuam, & timui: conſideraui opera tua, uias tuas, & expaui. Subſannauerũt te ſubſannatione, dentibus ſuis ſuper te frenduerũt, aduerſum te lætati ſunt & conuenerũt, te ſummi ſacerdotes & principes tradiderunt. Illi qui regere gregẽ debuerunt per uiã ſalutis, facti ſunt laqueus & ruina in præcipitium dãnationis. Ex ipſis flãma inuidiæ erupit: quia ſicut in Iob legitur, ignis dei de cælo cæcidit, & tactas oues pueroſq; cõſumpſit. Nos igitur qui quærimus crucifixũ, crucis attẽdimus myſteriũ. Ipſa eſt ſtatera corporis Chriſti, quã deſiderabat qui dicebat. Vtinam appenderẽtur peccata mea quib⁹ iram meruí, & calamitas quam patior, in ſtatera. Crux facta eſt ſtatera corporis Chriſti, quod eſt eccleſia. Cum enim ipſe crucifigeretur, appenſa ſunt cum ipſo peccata quæ commiſimus, calamitas quam incurrimus. Ipſe erat innocens, impollut⁹, ſegregatus à peccatorib⁹, & excelſior cælis conuerſatio eius: nõ enim peccatum fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius. Et quoniã talis ac tantus, tam indigna dignatus eſt in cruce pati, præponderare cœpit calamitas, & crimina leuigari. Cum adhuc tamen in cruce erectus ſtaret, uacillare uidebatur ſtatera, nec plene cognoſcebatur qua cadere deberet, cũ inclinato capite emiſit ſpiritum, ut calamitas præponderãdo caderet: & quaſi arena maris grauior appareret. Gẽtes quaſi momentum ſtateræ reputatæ ſunt. Nam in ſtatera cecidérunt: quia partes aduerſæ damnationis noſtræ chirographum amiſerunt. Trituratus eſt Moab ſub domino expandit manus ſuper eum ſicut natans ad natandum, ne demergeretur in profundum: & ut ipſe ſubleuaret nos in excelſum, expãdit alas ſuas, nos aſſumpſit & portauit in humeris ſuis, ſicut aquila prouocans ad uolãdum pullos ſuos. Sic aſcendens ſuper omnes cælos, de excelſo miſit ignem in oſſibus noſtris, ut quæ ſurſum ſũt ſapiam⁹, & noſtra conuerſatio ſit in cælis. Potens fuit coram deo & omni populo: quia factus eſt angelus loquens pro nobis, & interceſſor exiſtens patri reconciliauit humanum genus, utrunq; ſolus potuit arguere, & ponere manum in ambob⁹. Et quomodo ſummi ſacerdotes & principes crucifixerunt eum. Per ſacerdotum quippe perſuaſionẽ populus dimitti Barrabam, Chriſtum crucifigi acclamauit, & Pilatus fieri adiudicauit, linguis nõ manibus ipm crucifixerunt. Vnde dicit Dauid quia linguas ſuas ut gladium acuerunt. In hoc fortè minus reprehenſibiles quàm noui crucifixores qui manibus & uerbis mortem illi accerſiunt, immortalem mortificant, incrucifigibilem crucifigunt. Quæ ab ipſis in occulto uel etiam in aperto fiũt, turpe eſt dicere. Ponere uereor os meum in cælum, ut non dicam in cœnum, & Saul ad purgationem uetris inclinatum occidere. ſufficit ſi oram chlamydis abſcindã gladio Hieremiæ: cũ dominus dicat per Malachiã: Vos me cõfigitis: gens ſcilicet tota. Oſtẽdit Hieremias quomodo ſummi ſacerdotes & principes eũ crudelius crucifigunt. Ibo, inquit, ad optimates & loquar eis, ipſi enim cognouerũt uiam domini, & iudiciũ dei ſui. Et ecce hi magis ſimul fregerunt iugũ, ruperunt uincula, & à prophetа uſq; ad ſacerdotem omnes faciũt dolum. Ecce quomodo ſummi ſacerdotes & principes crucifixerũt eum. Nos autẽ ſperabamus quòd ipſe eſſet redempturus Iſrael, qđ interpretatur uir uidens deum. Per quod literati & religioſi qui ſpecialius præ cæteris debent uidere deum per intelligentiam & affectũ, ſignantur. Hinc eſt nõ minima cauſa triſtitiæ nobis quia etiam literati & qui uidentur religioſi, cõparantur iumentis, & immundiores facti ſunt illis. Ipſi enim non ſolũ ſpinis peccatorum ſuorum crucifigunt deum, ſed aliis facti ſunt in prouerbiũ & exẽplum. Nos autem ſperabamus quòd ipſe eſſet redemptus Iſrael. Nõ eſſet doloris materia nec res tam ſupẽda, ſi plebs quæ nõ nouit legem, ſola caderet in errorẽ: quia releuari poſſet per literatorũ & religioſorum prudẽtiã, ſi ipſi nõ fuiſſent primi ad ruinam. Nos autẽ ſperabamus quòd ipſe eſſet redempturus Iſrael. Nã ſi dicit regi apoſtata, & uocat duces impios, ſi ſupplãtet optimates, & ducit ſacerdotes inglorios, & ipſi forſitan non ſunt literati & ignorãt legẽ domini filij ſunt diffidentiæ, nec de ipſis ſum⁹ in admirationẽ, ſed de literatis ſtupem⁹, & qui prætendunt habitum religionis, qui bonum uerbum dei guſtauerũt, & donum cæleſte, uirtutesq; ſeculi uẽturi, & ecce uaccæ pingues Samariæ facti ſunt arbores autũnales eradicatæ, bis mortuæ, facti hoſtes in capite, qui docere debuerãt uiã uitæ. Nos autẽ ſperebamus quòd ipſe eſſet redempturus Iſrael. Et nunc ſuper hæc omnia tertia dies eſt quo hæc facta ſũt. Prim⁹ dies quo crucifixus eſt Chriſtus, perſecutorũ & hæreticorum ſignificat tempus, qui primitiuam eccleſiã tormentorum aſperitatibus uexauerunt, quæ corpus eſt eius. Secũda dies qua ſepult⁹ fuit, tempus figurat hypocritarum, qui Chriſtum quaſi ſepultum in terra reputãt, terrenis cõmodis & honoribus inhiãtes, qui nullam uiſi terrenæ felicitatis gloriã pro ſuis laborib⁹ expectãt. Sup hæc omnia tertia dies eſt, in quo debemus aliud grauius periculũ conſiderare, ſcilicet in falſis fratrib⁹. Et in hac tertia die Chriſt⁹ debuerat reſurrexiſſe: quia putabamus his diebus ubiq; diffundi uirtutem ueræ fidei, & per loca religioſa charitatis radios dilatari, ut poſt Orionas & Hyades apparerent interiora auſtri. Sed quia penè oẽs declinauerũt, & adhuc in iniquitatib⁹ ſuis Chriſtũ crucifigũt, ſuper hæc omnia dolem⁹ quia tertia dies eſt ex quo hæc oĩa facta ſunt, Sed & mulieres quædã ex noſtris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentũ, & non inuento corpore eius uenerũt dicentes ſe etiam viſionem angelorum uidiſſe qui dicunt eum uiuere. Mulieres pię ſunt cogitationes. Per monumentũ clauſtrum religioſorum poteſt intelligi, in quo ſumus Chriſto per temporaliũ delectationũ mortificationẽ & ſanctæ profeſſionis uinculum conſepulti. Tũc mulieres uadant ad monumentum quærere dominum, quãdo cogiramus ſi ſaltem uel in clauſtris religioſius ſit requirens ac diligens deum. Ante lucem uenerũt, & corpus eius nõ inuenerunt. O quàm dulce eſt ante lucẽ ſurgere ad quærendum dilectũ. Dulcis eſt quærenti illũ. In

lectulo meo quæsiui per noctes quem dilígit anima mea: quæsiui & nō inueni illū, restat ergo ut uadam ad monumentū, id est ad religiosorū claustrū, ad uigilias claustralium, quia ibi dilectu inueniam, etsi nō secūdū corp⁹. Et enim si cognouimus sec'm carnem Christū, sed iam nunc non nouimus. Ciuitatē custodiūt isti uigiles, angeli sunt quorū uisionem se uidisse asserunt mulieres, quæ dicunt eū uiuere, & per feruorē ueræ dilectionis ostendūt Christum in suis cordibus habitare. Isti uigiles obseruantes omni tēpore custodias domini. Ipsi excubant ad ostium tabernaculi, ipsi sūt Oriones & Hyades, & interiora austri. Quàm delectabile est eis interesse uigilijs, consurgūt de nocte in principio uigiliarū suarum, ut effundant cor suum coram domino, & oratio earum apud altissimum, ibi in medio iuuenculārū tympanistriarum principes cō iunguntur psallentibus. Ibi in excessu mentis Beniamin adolescentulus, ibi resonat cælestis simul concentus. Ibi sunt seraphim, Sanctus, Sanctus, Sāctus clemētia, & cherubim sese uersis uultibus in propitiatorium respicientia. Ibi iubilant omnes filij dei, laudant dominū sidera matutina. Ipsi sunt uerè similes angelis, per studium angelicæ conuersationis. Ipsis commissa est custodia monumenti, scilicet obseruātiæ regulares claustri. Monumentū istud Christus nō deserit, qui nobiscū se promisit esse usq; ad consummationem seculi: & tunc nos erimus secū cū nos acceperit ad seipsum. Mulieres se dicunt illum non inuenisse, sed uisionē angelorum uidisse, qui dicunt eum uiuere, quoties uersam⁹ in cogitationib⁹ nostris: quia etsi sunt uerè similes angelis q de die in diē & in nocte laudem domini decantāt in terris, sicut illi in cælis, nō tamē possidēt gloriam æternæ beatitudinis summa sanctitate consummata. Paululum, inquit, cum pertrāsirem eos inueni quem dilígit anima mea. Sed quid est quod dicitur, terruerunt nos? Non est terror qui incutiat horrorē, sed qui nouam cordis parturiat exultationem uel admirationem. Dum enim cogitamus quàm felices deliciæ abūdāt in claustro, super hoc expauescit cor nostrum, & quadam dulci reuerentia mouetur de loco suo. Et abierunt quidā ex nostris ad monumentū, & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum autē non inuenerunt. Abierunt quidam ex nostris. Isti sunt affectus religiosæ mentis, qui omnia sicut mulieres inueniūt, non tamen reuertūtur sicut de mulieribus legitur. Quādo enim solis cogitationibus de amore religionis tractamus in cordib⁹ nostris, mulieres ad monumētum uadunt & redeunt. Sed cum affectus mentis ad conuersionis desideria conuertuntur, nō iam tantùm mulieres, sed quidam ex nostris ad monumētum uadunt, qui nō reuertunt, sed nec ipsum inueniūt. Hoc autem experimento cognoscimus, quia cū feruore nouitij ad conuersionem uenerimus, hic Iesum inuenire nos æstimamus, quia perfectæ trāquillitatis & sanctitatis gaudia apprehendere nos speramus. Sed cū processu tēporis experimur miserias humanæ fragilitatis, tunc recognoscimus qm̄ nō inuenimus dñm uisionem tamē angelorū aspicimus, exempla scilicet feruētiū monachorum. Et ipse dixit ad eos: O stulti & tardi corde ad credēdum in oibus quæ locuti sunt pphetæ. Nónne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriā suam? Scaturire uidentur hæc uerba tenèritudinem amoris, & quasi mustū quod dirumpit nouas lagūculas, de medullis procedere dilígētis. Dedit dñs uoci suæ uocē uirtutis, ut essent hæc uerba eius sicut malleus cōterens petram, & sicut ignis, testimonio Hieremiæ: Verba eius sicut ignis & malleus ut de igne ascēdat uirgula fumi ex aromatib⁹ & puluere pigmētarij, & conterat malleus. Libet paululum ad suauitatem historiæ mentis oculos inclinare. Dum interpretatur scripturas, dum exponit Moysen & prophetas procedens ex ipsius ore mira suauitas mētes refrigerat mœrore & tædio cōternatas, inæstimabilis redundabat in labijs Iesu sermonis elegantia super mel & fauū, dulcescebat eloquium super omnia aromata. Profectò ordinē cæli nouetat, & ponebat rationem eius in terra. Impleta gaudēt uiscera luctu in lætitiam mutato. Iam refulget in conscientijs domini resurrectio. Resurgenti magis gaudere incipiūt, quàm cōdoluerāt crucifixo. Hinc est quòd appropinquauerunt castello quo ibant quia impleri cœperat desideriū consilij quod quærebant. Et ipse se finxit longius ire, ut dū uellet eos deserere, dilectiōis igne quo suauiter ardere cœperāt, mirabilius æstuarent. Quid eos putas tūc animi habuisse, cū se fingeret lōgius ire? Aestimo forsitan talibus eū quærimonijs interpellasse. Ne decedas dulcissime, ne decesseris à nobis, sed adhuc de Iesu Nazareno sonet uox tua in auris⁹ nostris. Loquere quæ sumus de gaudio resurrectionis, mane nobiscū quoniam aduesperascit: & inclinata est iā dies, sed agemus uigilias noctis. Nō enim sufficit dies ut saturetur auris auditu de dulcissimo Iesu. Et coegerūt eum, quia cohibere se non poterat uis amoris. Nūc ad delicias reuertamur moralitatis. O stulti & tardi corde ad credendū in omnib⁹ quæ locuti sunt prophetæ. Nónne hæc oportuit Christū pati, & ita intrare in gloriam suam? Impletū est temp⁹ qđ dixit dominus in euāgelio. Vbi duo uel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Cōgregati sunt in nomine eius duo, scilicet oratio & meditatio, ut turtur & colūba quærimonias dulces submurmurent in foramine petræ, in cauerna macerię, condolentes de dñi passiōe. Sed cōtra hæc susurria, hæc deuota suspiria, tam gratiosa sunt in oculis eius qui scrutatur renes & corda, q̄ non possit diu abscōdere multitudinē dulcedinis suæ quam abscondit timētibus & dilígētibus se, sed sæpius per occultam inspirationem, sæpius per scripturæ sacræ lectionem, talem tristitiam in iubilum solet cōmutare. O stulti & tardi corde ad credendum. Cogitāti mihi dulce dinem hui⁹ increpatiōis, fiere magis libet quàm aliquid dicere, quia quidam mirifici odoris balsamus pflat arcolam mentis meæ. Disputare cum deo cupio, non quidem ex æqualitate, sed exponēdo fragilitatē humanæ cōscientiæ. Domine quoties passionis tuæ amaritudinem in cordibus nostris ruminamus, toties de nobis expauescimus, quia dedisti metuentibus te significationem, ut fugiāt à facie eius. Si enim ex hoc mūdo transisti ad patrem cùm tantis cruciatibus, quid fiet de nobis peccatorib⁹? Si in uiridi ligno hæc fiūt, in arido quid fiet? Dū tales in oratione fundimus querimonias, cōsolatur nos dulciter increpando illa uera & summa charitas per scripturarū auctoritatem, seu per occultam inspirationē. Quid de mea passione tā tristes estis? Nolite timere pusillus grex, passus sum ut uos gaudeatis. Thesaurizaui uobis thesauros exultationis, quia thesaurizare debent parentes filijs. Omnia enim opera uestra operatus sum uobis, resurrexi ut iubileris. Dico uobis, cur non creditis? Incipiēs à Moyse & prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Beati qui nouerūt gustu felicis experientiæ quàm dulciter quàm mirabiliter in oratione & meditatiōe scripturas dignatur dom⁹ reuelare. Et quidem scientiarum dominus est: potest eas si uoluerit dispēsare. Incipiens à Moyse & prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Hæc facit quādo corda nostra illuminat radijs charitatis. Ille tenet & quæ latent & quæ patent in diuinis sermonibus, qui charitatem seruat in moribus. De sola dilectione perdēt Moyses & prophetæ. Tunc appropinquamus castello quo tendimus, quia per infusionem charitatis desideratum uitæ consilium obtinemus. Ipse autem finxit se longius ire. Dixi sapiens efficiar, & ipsa sapiētia recessit longius à me. Incipiēti difficiles uiæ domini uidentur, sed curritur p eas dum cor cœperit dilatari. Vnde & coegerunt eum. Nō enim leuiter ad perfectiōis culmen attingitur sed paulatim uirtutum gradibus ad apicē charitatis per uoluntatem peruenitur. Coegerunt eū. Ne mireris si uim patitur regnum cælorum, quando & ipse dominus corū. Si igitur quadam naturali duritia cor tuū senseris indeuotum, iusta

tum,ínsta oratiónibus,íntẽde meditationibus, curre ubí eſt ímpetus ſpíritus, ne aſſenſum carní dederís. Ingere te uígilíꝫs,per lachrímarum uíolentíam uínce dominũ maieſtatís,& díc eí: Mane nobíſcum domíne quoníã adueſperaſcit,& ínclínata eſt íam díes.Hanc clauſulam multíplícíter poſſumus íntellígere,& ín ea multas delícías ínuenírе. Mane nobíſcum,quoníam adueſperaſcit. Cũ proſperramus ín uírtutũ ſucceſsíbus ín díe ſumus. Cùm nos obnubílant tríbulatíonum anguſtíæ ,íncípit nobís adueſperaſcere.Cùm triſtítia nos confundit,nobís adueſperaſcit. Et quía ad te confugímus, quí ſolus laborem & dolorem cõſíderas mane nobíſcum quoníam adueſperaſct.Iam ueníunt aquæ uſq; ad anímam.Iam deuotionís delícíæ uertũtur ín míſeríam, íam omnes angulos mentís noſtræ uẽtus tentatíonís concutít:mane nobíſcum,quoníam aduеſperaſcit. Tu tríbulatís cordíbus es refrígerium,tu refugíum,tu ſolatíum,tua eſt poteſtas,tuum eſt ímperíum.Intentí ſunt ad te oculí omníum,te ſolum ſitíens anima concupíſcit:mane nobíſcum quoníam aduеſperaſcit. Sine te níhil poſſumus facere. Tu ſolus carmína das ín nocte, tu turrís es fortítudínís à facíe tríbulãtís. Tuæ píetatís oculus círca ea quæ ſub cælo ſũt reſpícit:mane nobíſcum,quoníam aduеſperaſcit.Per te cõſurgít nobís ad uеſperam fulgor meridíanus & orímur ut lucífer cum nos cõſumptos putamus.Non confunditur omnís quí ín te confidit:mane nobíſcum quoníam aduеſperaſcit.Inclínata eſt iã dies, facti ſunt ueſperí longíores,quía appropínquante mundí termíno,ſuperexcreſcít íníqtas, & charítas refrígeſcit. Ne extínguatur ín nocte lucerua noſtra:mane nobíſcum quoníam aduеſperaſcit.Vergente mundí ueſpere,ſole íuſtítiæ,frígus íníquítatís genus humanum opprímit.Oẽs occupat nox perfidíæ,lux ueritatis deficit.Ne deficíamus cum deficientíbus,mane nobíſcum, quoníam aduеſperaſcit.Vítæ meæ íam ínſtat ueſpera,corpus cõſumít ægrítudo perualída.Iam mors mínatur aſpera. Tímor & tremor totam conſcientíam concutít:terríbílem ſentẽtíam ſudícíꝫ pertímeſcit .Sed tu domíne cuí pater omne íudícium dedít:mane nobíſcum quoníam aduеſperaſcit.In manꝰ tuas commendo ſpíritum meum. Ne tradas anímam confitentem tíbí poteſtatíbus tenebrarum, In te ſolo eſt ſalus noſtra,ad te ſunt oculí noſtrí, ne pereamus. De multitudíne míſeratíonís tuæ mens fiduciam cõcípít: mane nobíſcum quoníam aduеſperaſcit.Vel per neſperam poſſumꝰ íntellígere uexatæ mentís refrígeríũ,ut omní feruore tríbulatíonis recedente:oratío & meditatío tranquíllũ ín ea deo parent hoſpítium, ut eum cogant ad manendum, & ínuítent ad cœnandum,ſíuxta quod ſcríptum eſt: Sí quís aperuerít,míhí íanuam,íntrabo ad eum,& cœnabo cum eo,& ípſe mecum.Factus eſt ſícut uíator declínans ad manẽdũ. Vnde & íntrauít cum íllís. Factum eſt autem cùm recumberet cum íllís,accepít panem & benedíxit,fregít & porrexít íllís,& aperti ſunt oculi eorum & cognouerũt eum. Panís íſte,panís eſt gratíæ.Hũc panem ípſe per ſe accípit: quía nõ quaſi íferíor, ſed patrí æqualís,dona gratíæ prout uoluít non ad mẽſuram accepit .Benedícít panẽ,quando benedíctionem ſuam nobís dat legíslator, ut eamus de uírtute ín uírtutem. Frangít & porrígít íllís.quía nõ uolentís neq; currẽtís:ſed míſerãtís eſt deí. Nec panem porrígít íntegrum ſed fractum: quía díuíſiões gratíarũ ſunt, ſed ídem domínꝰ quí ſícut bucellas mittit cryſtallum ſuã. Et quíd eſt quod dícítur: aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum ín fractione panís? In fractione panís fit dímínutío quedam & exínanítío. In fractione uírtutem humílítatís ítellige, per quam ſeípſum fregít dímínuít & exínanıuít ípe etíam quí panís eſt uítæ.Et quoníam ſe exínanıuít,cognítíonem ſuam nobís dedít.Ipſe eſt panís deſíderabílís,quem per díes multos Daniel non comedít,qa multí & íuſtí & prophetæ uoluerunt uídere & nõ uíderũt íncaruatam ſapientíam deí patrís.Multis æſtuarunt ſuſpíríjs præ deſíderío uídendí fílíum hominís,ſed abſcõdítus erat ín ſínu patrís. Paruulí petíerunt panem, & non erat quí frangeret eís. Sapientía abſcondíta patrís, & theſaurus íntegeꝛ &occultus,quæ utílítas ín utríſq; Frange domíne eſurientí panem tuum,panem te ípſum,ut aperiãtur oculi hominís, nec reputetur homíní ad peccatum ſi uoluerít eſſe ſícut tu ſcíens bonum & malum. Te cognoſcat ín panís fractíone,quí ab ínítío uoluít íntegrum attentare uel attrectare. Frãge te,ut ſeſe díſcat frangere,quía non cognoſceris níſí ín fractíõe panís.Audíuít Balaam ſermones deí, & uíſiones omnípotentís íntuítꝰ eſt, ſed cadebat apertís oculís,quía nõ cognoſcebat dominum ín fractíone panís.Sic multos uídetís hodíe ſtudẽtes ín ſcrípturis, docentes ín cathedrís, prædícantes ín eccleſís, ſed opera eorum non concordant cum uerbís.Confitẽtur uerbís ſe noſſe deum ſed negant factís, quía nõ cognoſcítur níſí ín fractíõe panís. Et quídem nobís dominꝰ factus eſt panís, & nos ſumꝰ panís eíus. In ſudore uultus ſuí dígnatus ueſcí pane ſuo:ut noſtro ueſceremur ín gaudío.Sí uís ípſum cognoſcere,ſícut ſe fregít,íta te frãge, quía quí dícít ſe ín Chriſto manere,debet ſícut ílle ambulauít, & ípſe ãbulare.Non eſt ín ſermone regnum deí,ſed ín uírtute.Frange ígítur tead laborem obedientíæ,ad humílítatẽ pœnítentíæ.Porta ín corpore tuo ſtígmata Ieſu Chriſtí,formã ſeruí accípiens,non prælatí. Et cùm te exínaníuerís & fregerís cognoſces dominum ín fractíone panís.Sed quoníam cœpímus loquí de pane gratíæ dum frangítur,oculí aperíuntur,& dominꝰ cognoſcítur,quía cum cæteris gratíarum donís ínfunditur uírtꝰ humílítatis. Tunc eũ cognoſcímus,quía exacceptís donís nos eí humíliter ſubdímus cùm quícquíd boní accepímus,ad ípſum referímus,& ſapiens atteſtatur quòd ab humílíbus honoratur deus.Víde quomodo dictís noſtrís concordet beatus Gregorius. Quí,ínquít, uírtutes cæteras ſine humílítate congregat, quaſi puluerem ín uentũ portat.Et unde ferre alíquíd debuít,índe deteríus ſequatur.Vera ergo humílítasaperít oculos dũ uírtutes cæteras per quas uentos ſuperbíæ poterat excæcarí,frãgít & dímínuít: & hõ ſe ex ſe níhil eſſe cognoſcít.Et quãto quís decreſcít ín deſpectíõe ſuí, tanto amplíus proficít ín cognítionem deí.Vt ergo cognóſcatur domínus ín fractíone panís,frangat homo ſi quas habet ín ſe uírtutes ,frãgat proprías uoluntates,ímitãs íllum quí pro nobís factus eſt obedíens uſq; ad mortẽ crucís.Et ípſe euanuít ab oculís eorũ.Míra res.Cùm íncípít magíſter cordí dulceſcere,tunc fugít,ut de abſẽtía ſua faciat nos dulciter dolere. Tales ſunt amorís delícíæ,oculí amorís ípſum faciunt auolare.Fuge dílecte mí,& aſsímílare capreæ hínnuloq; ceruorũ,ſuper montes aromatum. Aſcẽde ſuper cherubín , & ambula ſuper pennas uẽtorũ. Eſto tamẽ ſímílís capreæ hĩnuloq; ceruorũ,ut oculos díléctiõís tuæ nõ auertas à nobís,etſi à nr̃ís te ſubtrahís, q hũílía reſpícís,& alta à longè cognoſcís.Et dixerũt adínuícem.Nónne cor noſtrum ardẽs erat ín nobís de Ieſu dũ loquereꝰ nobís ín uía,& aperiret nobís ſcrípturas? Clauſula íſta nõ eſt exponenda,ſed ruminanda. Quotíes ín nobísmetípſis marceſcít anima noſtra,& poſſident nos díes affíctíonís,quotíes tædíjs uel tẽtationũ uulneramur ſagíttís,ad memoríam reuocemus quíd alíquãdo ín oratíone ſenſerímus,quíd ín meditatíone guſtauerímus,qualíter locutus ſit nobís dũs,cũ ſílícet trãſmígraremus ín delícías contemplatíonís.Nónne cor noſtrũ ardens erat ín nobís de Ieſu? O dulcís ardor, dulcís ſplendor,dulcís amor.Ardor cõfortãs,ſplendor íllumínãs,amor ínebríãs. Quàm dulcíter ardes,quàm mírabílíterſplẽdes,quàm ſufficíẽter totũ cor hominís ímpleſ? Quís poterít habítare de nobís cum ígne deuorante . cũ ardoríbꝰ ſempíternís, cùm íam non erít ígnís ín Sion,ſed camínus ín Ieruſalem ín ıplẽdoríbꝰ æternítatís? Tũc etíã recordabímur de hoc puo ígnículo quẽ ſentímꝰ ĩ cõualle ploratiõís, cãtabímꝰ & pſallemꝰ,&dícemꝰ adíuícẽ:Nõne cor nr̃m ardẽs erat ĩ nobís de Ieſu? Cũ ſub pauptate degeremꝰ míſítíæ regularís,& ſtaremꝰ ad pſallẽdũ ĩ nocturnís uígílíjs,& poſt uígílías abſcõdítí ĩcũberemꝰ oronibꝰ íllís btíſsímís ĩteruallís

quàm magna tũc erat in cordibus noſtris multitudo dulcedinis. Nónne cor noſtrũ ardens erat in nobis de Ieſu? Nónne nox erat illuminatio in delicijs? Nónne cor nr̃m tunc ardens erat in nobis, cùm in clauſtro reſidentes meditaremur in ſilentio, quãdo ſecreto deus erat in tabernaculo noſtro, cùm ſuper Ieruſalem cor aſcenderet, &, cogitaremus patriæ gaudia, cùm concẽtus cæli reſonaret in conſcientia? Nónne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu, cùm diuinarum ſcripturarum dulcedine noſtras refi-ceremus animas, inuenientes in illis mirabiles delectationes ſuper omnes diuitias? Nónne nos tunc docebat unctio Chriſti de omnibus, medullatas infundẽdo nobis delitias? Nónne cor noſtrum ardẽs erat in nobis de Ieſu dũ loqueretur nobis in uia? Et ſurgentes eadem hora reuerſi ſunt in Ieruſalem, & inuenerunt cõgregatos undecim & eos qui cum ipſis erant, dicentes: Quia ſurrexit dominus uere & apparuit Simoni. Nõ incõgruè eadem hora dicũtur ſurgere, quia nõ niſi ad horam nec ad horam quidem eſſe poſſunt in anima tales delicíæ, citò tranſeunt, abeunt, euaneſcunt. Ideo fugiunt, ut earum plenitudinem que debetur in patria, feruentius appetamus, ideo animum alliciunt & inflammãt, ut ſurgamus, nõ ut in Hierico deſcendamus. Ibi inſidiantur, ut pſolient uel necent defendentes. Sed nobili quadã ſuperbia deſpicere debet hæc temporalia quæ mutabilia ſunt ſicut luna, anima cæleſtib⁹ delicijs aſſueta. Surgentes igitur oratio & meditatio reuertũtur in Ieruſalem, cùm poſt ſpiritualium deliciarum refectionem pacis intimæ poſſidẽt quietem. Vndecim iſti qui in Ieruſalem ſunt congregati, dona ſeptiformis ſpiritus, & quatuor principales uirtutes poſſunt intelligi. Illi qui cum eis ſunt, fides, ſpes, charitas, & ſiqua ibi ſunt alia gratiarum dona, dici poſſunt. Cõgregatos iſtos oratio & meditatio inueniunt, non cõgregauerunt: quia etſi pro poſſe noſtro intendamus uirtutibus congregãdis, nihil ſine patre luminũ poſſumus, qui & uelle & perficere in nobis operatur. Iſtis dumoratio & meditatio coniungũtur, dicunt quia ſurrexit dominus uere, quãdo amanti conſcientiæ in ſibilãt gaudium reſurrectionis dominicæ. Sed quid uult ſibi quod ſubditur: apparuit Simoni? Videte ne forte propter nos dictum ſit, qui ſpecialiter filij ſumus obedientiæ, qui ſapiẽtibus & inſi piẽtibus debitores ſumus ſine cõtradictone uocis, ſine rãcore murmurationis obedire. Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, magnũ letitiæ cumulum parturiens obediẽtibus, quia dominus apparuit Simoni, & ipſi ſoli ſpeciali prærogatiua præ omnib⁹. O ſi deuotæ mentis memoria reuoluamus quàm dulcis ſit ei⁹ apparitio obediẽtiæ filijs in illo agone terribili, & in illa hora miſerabili, ubi cogit̃ anima in corpore ſeparari. Non præſumim⁹ quæ neſcim⁹ aſſerere, poſſum⁹ tamen pijs imaginationibus tale, aliquid cogitare. Fortè aliquibus tũc apparet Chriſtus cum uexillo obedientiæ, & ineffabili exultatione exhilarat obediẽtis animam in illa tribulatione: & his poteſt ſermocinationibus cõſolari. Ne timeas fili obedientiæ, ne timeas intueri man⁹ propter obedientiam cruci affixas, conſidera pedes expoſitos fixuris clauorum, & latus lancea perforatum, attende q̃ propter obedientiam motus ſum: & ſi propter fragilitatem humanã conditionis obediẽtia tua ſit minus aliquid perfectum habens, uolo ut plenitudo meæ obediẽtiæ ſit tuæ minus ſuficientis obedientiæ ſupplemẽtum. Quid in illa hora poteſt eſſe ſuauius tali conſolatione? quid imprimi poteſt humano cordi dulcius? Ponite hæc ſuper corda ueſtra filij obedientiæ, gaudete & exultate, quia ſurrexit dñs uere, & apparuit Simoni. Et ipſi narrabant quæ geſta erant in uia, & quomodo cognouerũt eũ in fractione panis. Extremam hanc clauſulam referre poſſumus ad illa beatæ quietis gaudia, cũ ſedebat unuſquiſq; ſub uite ſua, & ſub ficulnea in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiducíæ. in requie opulenta, cum plateæ Ieruſalem ſternentur auro, & per omnes uicos eius allelu ia cãtabitur, & imprimetur infantibus & puellis ſequẽtibus agnum quocunq; ierit in ueſtibus albis. Tũc narrabimus quæ geſta ſunt in uia, quomodo cognouimus dominũ in fractione panis, quàm dulciter nos humilat hic in loco afflictionis, ut delicíetur in cordibus noſtris, qui ſecreta ſua abſcõdit à ſapientibus & prudentibus, & reuelat ea paruulis. Tũc recordabimur periculorum in quibus uerſamur, tribulationum quibus affligimur, miſeriarum quibus inuoluimur: & mirabiliter lætabit̃ quia hæc omnia uelut umbra tranſierunt & de ſplendoribus in quibus erimus oſſa noſtra iubilum germinabunt. Tunc plantabimus uineas in monte Samariæ, & audiemus uocem gaudij, & uocem lætitiæ, uocem ſpõſi, & uocem ſponſæ: & uidebimus gloriã regis, & decorem reginæ. Tũc lætabitur uirgo in choro, diadema regni portãs in capite ſuo, & oſtendet nobis fructum ſanctiſsimi uentris ſui. In humanitate noſtra uidebitur dominus maieſtatis. Tũc uidebit & affluet & mirabitur & dilatabitur cor noſtrũ, ſimul laudabimus: quia oculo ad oculum, aſpectu cõtra aſpectum uidebimus, facie ad faciem cognoſcemus, ore ad os colloquemur dicẽtes: Tibi domine poteſtas & imperiũ, tibi honor & gloria, te laudet omnis ſpiritus in ſecula ſeculorum, Amen.

¶ Finis.

IN NOMINE DOMINI IESV.

Sequítur repertorium præcípuarum ſententíarum præſentís uoluminís,quoto uidelícet folío quotaq́ columna, & ſub qua líterarū A,B,C,uel D,ſituantur. Quía tamen ípſo iam uolumíne magna pro parte exarato :quædam ín Claraualle reperta eſt uetuſtíſſíma tabella:eam eíuſdem locí nōnulí monachí,alterí tabulæ per germanos ímpreſſores dudum compoſitæ utíle duxerunt coníugarí:quomodoq́ acommodatíus potuere : eíſdem quatuor conſignatís líterís adaptarunt. Veruntamen,quía præ rarítate earundem quatuor líterarum non ſemper fierí potuít hæc adaptatío:ideo ín eíuſdem deficiētíæ ſubſidíum, colūnas quæ cōmuníter.lxxj.ſunt línearum:uíſum eſt trípartírí ín príncípíum,medíum,& fínem :eo moderamíne qđ quælíbet pars.xxííj. líneas contíneat. Et ut promptíus quod quærítur ad oſculū ſe offerat: addítum eſt prímum ſententíæ quæſítæ uocabulū. Vbí notandum q fo.folíum ſignífícat.co.columnam.prín.príncípíum.me.medíum.fi.fínem. Exemplū prímí. Abſcere à nobís oculū uel pedem quíd eſt:& qualíter íntelligere debemus. Fol.55.co.j.A.Exemplum ſecundí.Abrenuncíantes nouíter ſeculo ſuſtíneant dominum ín patíentía.fo.22.col.j.me.Sanc.

AB ADAM ET EVA PRImís parentíbꝰ peccatū & míſerīa habemus.fo.215.co.j.me Quíd à uobís.

Abbatum negligentía ad comprímendū luxum ueſtíū & alímētorū reprehendítur.fo.284.col.j.fi.Míror.autem.

Abbatís cura plerunq́ augetur cum mínuí putaretur.fo. 204.co.ííj.me.Sed ecce.

Abiectione non gaudere mínus eſt à perfecto. folío .239. col.j.fi. Non planè.

Abſcíamus opera tenebrarum.fo.12.co.ííj.me .Nox.

Vbſcere à nobís oculum uel pedē quíd ſít,qualíterq́ íntelligere debeamus.fo.55.col.j.A.

Abrenuncíantes nouíter ſeculo ſuſtíneāt dominū ín patíentía.fo.22.col.j.me.Sanè.

Abſcondere bona noſtra utíle magís quàm oſtendere.fo. ííj.col.j.me.Incípiens.

Abſtínentía tractatur.fo.20.colum.ij.prín. Ego quídem. Et fo.171.co.ííj.D.& fo.146.col.ííj.D.& fol.36.co.íj.fi. Et uobís.

Abſtínentíæ ſíngularítas multís ſcandalo fuít.fo.169.co. ííj.fi.Quíd íllud.

Abſtínere à carnalíbus deſideríís debemus.fo.26.colū.íj. prín.Obſecro.

Abuſío magna & magna nímís,ut díues eſſe uelít uermículus uílís.fo.35.co.íj.B.

ACcedendum ad deum eſt,non írruendū.fol.146. col.ííj.C.

Accedere pōt ad deū per gratíā.quípeccādo ab eo recedere potuít&ecōtra fo.184.co.ííj.D.

Acceptío perſonarum peſſíma.fol.257.columna.íj.fi. De auarítía.

Acceſſum ad deum habemus per Maríam.fol.2.colū.ííj. me.Per te.

Acedía fortaſſís ínterueníente,tædío uel torpore nō díffídas,nec etíam abundātía extollarís.fo.136.columna. íj.B.&.D.

Actíone,quandoq́ præponímꝰ ínferíora,affectu ſuperíora præferentes.fo.159.col.ííj.C.

Actíua uíta uía eſt ad contemplatíonem.folío.157. columna.ſí.B.

ADam nobís duo relíquít,laborem & dolorē, folío..32.col.j

Adā pro morſu pomí uetítí fugiebat àfacíe deí, q́ígíť fugíemꝰ ín díe ſudícíj̄ p tātís peccatís noſtrís.fo.94.co.ííj.prín.Fugiebat.

Adam à qua gloría & honore ecciderít.fol.150. col.íj. A.

Adæ defectionís planctꝰ míſerabílís.fol.150.col.ííj. D.

Ad deum uolunt omnes íre,poſt eum pauci.fo.136.col.j. ſi.Quàm paucí.

Adeſſe uel abeſſe percípítur uerbum quod tamen aduení re uel recedere non ſentítur.fo.178.col.ííj.D.

Adeſſe dominū qualíter deprehendere poſſímus.fo.164: col.ííj.prín.Sí ígítur.

Adhæreus deo unus ſpírítus eſt,ſed non unum cum eo.folío.184.col.íj.B.

Adhærere Chríſto eſt actíones noſtras ad ſuſtítíā dírígere,& paſſíones propter ſuſtítíam ſuſtínere.fol.32.colū na.ííj.A:

Adíuro,uos fílíæ Híeruſalem. Fílías Híeruſalē adoleſcētulas dícít,quíbus prohíbet excítare ſponſam dormīētem.fo.161.col.j.B.C.& D.

Adíutorium díuínum quàm nobís ſít neceſſarīū.fo.13.co. j.me.Crede.& fo.186.col.j.B.

Adíutorīj díuíní ínhabítator,p non ínhabítantes cognoſcítur.fo.70.col.ííj.C.

Adíutorío ſunt electís peregrínantíbus angelí & ſpírítus beatí.fo.180.col.ííj.A.& fo.181.col.j.B.

Adoleſcens uerboſus:ſuſtítíæ hoſtís.folío.260.col.j.me: Verboſulum.

Adoleſcentíor dícítur homo carnalíbus concupíſcentíís, deditus.fo.155.col.j.D.

Adoleſcentíorí fílío comparantur gentíles,ſenīorí ſudæí. fo.131.col.j.A.

Adorna thalamum tuum humílítate & paupertate.fo.10. col.j.me Adorna.

Aduenientís perſonæ conſíderanda maieſtas, dígnatíōís magnítudo,charítatíslatítudo,humanæ naturæ exaltatío.fo.2.col.ííj.fi.In aduentu.

Aduentus ſaluatorís neceſſarius.fo.4.col.íj.C.

Aduentus Chríſtí occultus,cuí uenientí aſſurgere debemus.fo.1.col.ííj.prín.Habetís.

Aduentus dñí corporalís.fo.2.col.ííj.C.& fol.10.col.ííj. fi.Vos quí.& fo.1.col.ííj.prín. Sed uídeamus.

Aduentꝰ domíní Ieſu,ſua nobís manifeſtata eſt benígnítas.fo.18.col.ííj.prín. Apparuít ínquit.

Aduentus domíní ratío quæ ſít,& quís,unde,quo ,quís, ad quíd,quando,& qua uenít.fo.1.col.j.C.& cōſequēter per totum ſermonem.

Aduētus domíní tríplex.fo.2.col.ííj.B.& fol.3.col.ííj.prī. Dixímus nuper.Et fo.77.col.íj.me.Sed conſídera.

Aduētus ſpírítualís ſeu uíſítatío domíní quomodo præſentírí poteſt.fo.164.col.íj.C.

Aduentus dñí tríplex utílítas.fo.4.col.íj.prín.Sí deuote.

Aduentū dñí ſícut ab eo quí expertus eſt edocemur ígnís præcedet & inflāmabít ín círcítu ínímícos eíus, fo.147.col.j.A.

Aduentum domíní ad anímam quæ ſunt quæ præueníre debent,ibídem,& D.

Aduentꝰ nomē & ratío qualíter díffērāt,fo.1.co.j.A.& B.

Aduentum domíní qualíter celebrare debeamus.fo.2,columna.ííj.C.& col.ííj.D.

Aduentus domíní ín mentem ſígna & prænuncíj.fo.164, col.ííj.me.Sí ígítur

Aduerſarius habet ígnem ſuum.fol.22.colum.ííj.me. In eccleſíís.

Aduerſarius cuí conſentíre nos oportet ín uía , deus eſt, fo.185.colū.ííj.B.

Aduerſítas multos frangít:proſperítas plures extollít.folío.30.col.ííj.prín.Lícet enim.

Aduerſítatí tría ſunt opponenda.fo.119.col.ííj.prínc.Aduerſítatí.

Aduerſus os loquentíū ínícqua ſufficít bonorum opínío, cum teſtímoníο conſcientíæ,fo.139,col.ííj.B.

Adulatores & detractores qualíter capiēdí ſint.169. col.íj.fi.Peſſíma.

Aduocatus fídelís,quí non quærít quæ ſua ſunt.fol.207. col.j.fi.Fídelís.

Aduocatorum uerſutía.fol.255.col.j.me.Agítentur.

Affectio alia quam caro gignit, alia quã ratio regit, alia quã cõdit sapietia. fo.159.col.iiij.B.

Affectiões naturaliter insunt, additamẽta uerò ex gratia. fo.265.col.ij.fi. Simplices.

Affectionum animæ mutabilitas, diuina mutat nomina. fo.85.col.ij.A.

Affectiones diuersæ fm diuersos actus & diuersas differentias reperiuntur, inde est q seruus timet, mercenarius speret, filius honorat. fo.125.col.iij.B.

Affectione carere uitiosum est, & ibi de triplici affectione. fo.159.col.iiij.me. Neq; & B. & C.

Affectio uerax & fidelis. fo.31.col.j.prin. Nõ nouit.

Affectanti cælestia, terrena non sapiunt. fo.215.col.ij.prin. Affectanti.

Affecti pauci reperiũtur, illuminati & intelligẽtes plures. fo.40.col.j.prin. Sic sic.

Affectu seu auiditate nihil quãuis utile monnacho desiderãdum est. fo.96.col.iij.prin. Sed & illud.

Affectus liber est. fo.226.co.j.fi. Affectui.

Affectus siue profectus animæ tres sunt. fo.124.col.ij.C.

Affectu intellectui, & intellectu affectui repugnantibus uita infernalis est. fo.40.col.j.fi. Non tibi.

Affectus mirabilis dilectionis spõsæ, quem eructat præ nimio amore dilecti. fo.172.col.ij.cãti.ser.67. per totũ.

Affectus suas etiam uoces habet. fo.172.col.ij.C.

Affectus charitatis cuiquam quamuis iniquo & inimico denegandus non est. fo.160.col.j.B.

Affici plus debemus quibusdam quæ ad nos nõ spectant, quàm his quæ spectant. fo.159.co.ij.B.

Affinitas animæ ad uerbũ. fo.182.col.iij.me. Quid enim Et eadem. col.B. & C.

Afflictorum proprium ut carere miseria perfectam beatitudinem arbitrentur. fo.79.co.j.fi. Proprium.

Affluentia sapientiæ, confessio propriæ iniquitatis, gratiarum actio, sermo ædificationis. fo.88.col.j.fi. Sane.

AGer, thesaurus, & margarita, denotãt tria. folio 109. col.j.fi. Triplicem.

Agnosce homo dignitatem tuam: agnosce quã grauia sint uulnera pro quibus necesse fuit Christũ uulnerari. fo.14.col.iij.fi. Agnosce.

Agnoscitur in Christi incarnatione longitudo breuis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. folio.5.col.iij.A.

Agnus & columba in quibus conueniunt. fo.19. columna. j.B.

Agnus totus suauis. fo.11.col.j.prin. Ecce ait.

ALæ sex uni ex seraphĩ, & alæ sex alteri qd significet. fo.61.col.iij.C.

Alæ duæ, agnitio & deuotio. fol.61.colũ.iij.fi. Sed qa diximus.

Aliud est nosse deum, aliud timere. fo.138.col.j.B.

Aliud est diuitias scire, aliud possidere. fo.138.col.j.B.

Alius aliud, aut aliter loquendum est. fo.122.col.iij. princ. Vobis fratres.

Allicit nos deus ad regni cælorum ingressum: commina tione, cupiditate, & amore. fo.94.col.iij. A.

Alloquitur Bernardus angelum qui Iesum in monte Oliueti confortabat. fo.65.col.4.D.

Altari seruiens, de altario uiuat. fo.189. columna. 4. princ. Dignum.

Altaria quib⁹ uota superponere debem⁹ tria sunt. fo.121. col.ij.prin. Altaria.

Altercatio iustitiæ pacis, ueritatis, & misericordiæ pro humani generis reparatione. fo.28.col.j.A. & cõsequẽter per totum ser.

Altitudo omnis se extollẽs aduersus scientiam dei, deiicitur. Et de familiaritate quæ inde inter deũ & hoim cõtrahitur. fo.173.canti.ser.69.col.4. per totum.

AMa nesciri. fo.15.col.4.prin. Denique tacet.

Amabilem nobis Christum facit præ. ipuæ passio eius pro nobis. fo.135.col.j.C.

Amandi tres differentiæ, hoc est caste, sancte, ardenter. folio.135.col.4.C.

Amans quilibet uigilat, & obseruat. Et beatus quem dominus inuenerit uigilantem. fo.164.co.ij.D.

Amari, timeri, & honorari, quomodo differenter exigit deus. fo.185.col.1.A. & consequenter per totum ser.

Amari indignus dignoscitur, q indign⁹ castigatione censetur. Ego, inquit, quos amo, arguo. fo.154.col.ij.B.

Amandus est deus dulciter, fortiter, prudẽter. fo.94.col. iij.D. Et fo.135.col.3.C.

Amandus est Christus affectuose, circunspecte, ualide. folio.135.col.ij.C.

Amans anima uotis fertur. fo.173.col.ij.fi. Porrò anima.

Amare Christum dulciter quibus indicijs quis cognoscere poterit. fo.135.col.iij.A.

Amari ult deus non solum dulciter, sed & sapienter. folio.135.col.j.B.

Amandus ualde à nobis est per quem sumus, uiuimus, & sapimus. fo.135.col.j.C

Amatæ rei subtractio, desiderij augmentatio est. fol.160. col.ij.A.

Amanti nihil difficile. fo.30.col.j.fi. Sed si uis.

Amatores seculi infelices. fo.214.col.ij.prin. Quã miserãdi.

Ambitio prælatorũ reprehẽdit. fo.199.col.4.prin. Cæterũ.

Ambientium diuersa genera. fo.260.col.j.prin. An non.

Ambitionis malum. fo.257.col.3.fi. O ambitio.

Ambitio multis est materia superbiendi. fo.9.col.ij.princ. Videas plerosq;.

Ambitionis malum insatiabile. fo.199.col.4.prin. Cæterum curritur.

Ambitio cæca. fo.208.col.j.fi. Mira sed.

Ambitio mater hypochrisis. fo.217.co.4.prin. Et certe.

Ambitio causa furoris. fo.217.col.iiij.fi. O impatiens.

Ambitio & elatio cordis. fo.285.col.j.fi. Quid si.

Ambitionis impudentia. fo.104.col.j me. Vnde tantus.

Ambitio reprehenditur. fo.72.col.iij.D. Et. f.255.co.j.fi. Tanta est. Et fo.257.col.iij.fi. Quomodo. Et fo.159.co. iij.me. Sed reliqua. Et fo.38.col.iiij.me filij hominũ.

Ambitio latere uult. fo.217.col.iij.prin. Et certe.

Ambulare proficere est. Ambulabat apostolus quando i dicebat: Non arbitror me comprehendisse. fol.159.co lumna.iij. D.

Ambulabat dominus super pennas uẽtorum. fo.119.co.ij. prin. Ambulat.

Ambulemus in spiritu. fo.26.co.iij.fi. Quod ergo.

Amemus Christum, qui nos ab eo amari præsentimus. fo. 214.col.j.prin. Iam se.

Amicitiæ ueræ tũc erunt, si ueritatis fuerint fœderatæ cõsortio. fo.208.col.ij.me. Sed nollem.

Amicitia uera est charitatem in deo habere. fo.210.co.iiij. fi. Amemus.

Amicitia uera obiurgationem habet, adulationem numquam. fo.238.col.j.me. Habet uera.

Amicissimos oportet esse Christo sponso pastores, & custodes sponsæ eius ecclesiæ. fol.180.col.ij.B.

Amicus ad nos ueniens de uia, exponitur. fol.108.colũ.ij. prin. Veniens ad.

Amissum non immeritò reputatur, quod ingrato datur. fo.93.co.ij.fi. Omnino.

Amor diuinus flagrans & uehemens esse debet. fo.172.colum.ij.C. Et fo.185.co.j.A. & fo.186.co.ij.C. Et fo.166. col.ij.A. Et fo.253.col.iiij.prin. Amor.

Amoris diuini uiolẽtia. fo.170.col.ij.B. Et fo.183.co.ij.C.

Amor, uigor, & languor. fo.160.col.ij.A.

Amor castus. fo.120.col.iij.B & col.iiij.C.

Amor præceps & uehemens, nec iudicium præstolatur, nec consilio temperatur, nec pudore frenat, nec ratione subiicitur. fo.127.colũ.j.prin. Ne quæso. Et fol.181. colũ.ij.C.

Amor mũdi eludit amatores suos. fol.128.col.iiij.me. Sit.

Amor petri. fo.135.col.iij.A.

Amor Christi animam Marie pertransiuit.fo.145.col.iij. me hoc enim.
Amoris incentiua describuntur.fo.160.col.iij.A.
Amoris uis quæ deum traxit & uinxit.fo.170.col.ij.B.
Amor dei amorem animæ parit.fo.174.col.ij.fi.Ita est.
Amor uerus quo ueritas adamatur.fo.181.col.j.D.
Amor facit affinitatem animæ ad uerbum.fol.185.columna.ij.C.
Amor est nexus perfectissimus.fo.185.col.j.A.
Amor purus mercenarius non est.fo.185.co.ij.C.
Amor uerus seipso contentus est.fo.274.col.iij.me. Verus amor.
Amoris.ordo,ad nos,ad deū,ad ꝓximū.fo.275.col.j.me.
Amor est affectio.
Amoris excessus.fo.275.col.iij.prin.Fœlix.
Amoris uis magna in matribus.fo.275.col.iij.prin.Magna uis.
Amor iustus,quod propriꝰ subtrahitur,fratri non negetꝰ.fo.275.col.j.me.Iustissime,Et paulopost. Tūc amor.
Amor sicut nec odium,sic nec ueritatis iudicium nouit. fo.278.col.ij.prin.Amor.uerò.
Amor tui,tuum cōtra te iudiciū fallit.ibidē. Quid ergo.
Amoris rectus ordo.fo.192.co.iij.fi.Et quidem.
Amor seruilis,mercenarius,& filialis.fo.193.col.ij.princ. Est qui per totum.
Amoris ordo.fo.193.col.iij.prin. Et prius.
Amor mundi mox finiendus est,amor uerus non ita.fol. 213.col.iij.me.Diu.
Amorem præcedit iustificatio,præcedit & timor.fol.213. col.iij.me.Vobis inquit.
Amor fidelis & syncerus non est ubi dubietatis scrupulꝰ retinetur.fo.225.col.ij.fi.Fidenter loquor.
Amoris,diuersæ species.fo.96.col.ij.D.
Amor quinquepertitus quinqꝫ etiam sensibus adaptari potest.ibidem.
Amor triplex tria excludens quæ non sunt ex patre, propter quod ter fuit Petrꝰ interrogatꝰ.Amas me. Amas me.Amas me.fo.94. col.iij.D.
Amorem diuinū teste apostolo neqꝫ mors,neqꝫ uita & cætera tollere potest,sed sola uoluntas nostra quam ideo tanta enumerādo non adiecit apostolus.fo.96.col.iij. fi.Nec uerò.
Amores duo sunt,carnalis,& spiritualis,ex quibus quatuor modi diligendi colliguntur.fol. 116.columna.iij. fi.Duo sunt.
Amor dei zelum parit,amor proximi mansuetudinem.folio.156.co.j.C.
Amor uino comparatur.fol.159.co.j.D.
Amor pudorem,modum,& cōsiliū nescit.fo.177.col.ij.C.
Amoris lingua,non amanti barbara est.fo.181.col.iij.C.
Amoris mira commēdatio.fo.184.col.iij.B.Et cōsequenter per totum ser.utiliter.
Amor dei ad animam sibi dilectam commendatur.fol.161. col.j.C.& D.
Amor est deus.fo.166.col.ij. A.
Amori cedit maiestas.ibidem.
Amor de deo triumphat.fo.170.col.ij.B.
Amor uehemens nō attendit qua uerborum serie ebuliat. fo.172.colum.ij.D.A.& C. & cosequenter per totum. ser.
Amoris suauitas,experimenro & non ratione percipitur. ibidem.
Amore zelante & feruido debet ardere amicus sponsi pastor animarum.fo.134.col.ij.B.
Amor carnalis Christi.etsi eiusdē amori spūali postponatur,est tñ multū utilis & bonus.fo.135.col.iij.A.& C.
Amor carnis hominis supra carnem Christi reprehendit. fo.135.col.iij.B.& C.
Amor spiritualis à carnali discernitur.fo.148.co.ij. D.
Amor ardēs quo anima diligit deum.fo.125.col.iij.canti. ser,viij.per totum.
Amor reuerētiā nescit.Amor enim non ab honorando, sed ab amando denominatur.fo.195.col.j.A.
Amoris uirtutes,proprietates,& dotes, miro modo deducuntur.fo.181.col.iiij. C.
Amor ubi est,labor non est:sed sapor.fo.186.col.ij.C.
Amor sanctus non uerbo æstimandus est uel lingua, sed opere & ueritate.fo.181.co.iij.C.
Amoris magna potentia.fo.182.col.ij.B.
Amor tenax & indissolubilis quo aīa tenet sponsum. Et qualiter sponsus in fine seculi reuertet ad synagógā.Iudeorū saluandā.fo.181.col.iij.canti.ser. 79.per totum.
Amor sponsi fecit ut omnium dñs,dñm se nesciat,sed dilectum.fo.156.col.iij.fi. Denicꝫ.
Amor propriæ quietis præiudicare nō debet sanctæ obedientiæ actibus fo.157.col.ij.B.
Amplexatus est nos Christus per laborem & dolorem nostrum.fo.32.col.iij.A.
ANgelus primus cogitauit impietatem. fo.8.colū.1. princ.Ille merito.
Angeli astant orantibus.fo.125.col.iij.A.& B.
Angelꝰ malꝰ īgerit malū sub specie bōi.f.149.c.ij.A.& B.
Angelo nostro debemꝰ reuerentiā ꝑ pūtia, deuotionē ꝑ beneuolētia,fiduciā ꝑ custodia.fo.78.co.j.me.Angelis
Angeli multa bona in nobis inuenire delectantur.fo.54. col.iij.prin.Sunt enim.
Angelica & hūana natura per duo seraphim intelligitur. fo.61.col.ij.D.
Angelicæ salutationis,& euangelij Missus est expositio. fo.4.col.ij.C.& per quatuor homilias.
Angelus confortans eum,id est.Christum,deuote deducitur.fo.65.col.iij.D.
Angelicus ascensus & descēsus uicissitudine coret.fo.69. col.iij.me.Planè.
Angeli exhibent iustitiam deo,pacē inter se, gaudiū sibi. fo.90.col.j.me.Exhibent.
Angelus magni consilij Christus,homini ad imaginē trinitatis facto tria proposuit,seruitutem,utilitatem,asperitatem.fo.109.col.j.prin.Qui uult.
Angelis deus,quid,quibus,& de quo mandauerit custodiendum.fo.78.col.j.D.
Angelus Mariam salutans cur dixerit,dominus tecum,& non potius,dominus in te.fo.7.col.ij.B.
Angelꝰ mulieribꝰ apparēs in resurrectione cur stola candida dicitur fuisse indutus.fo.32.col.ij.fi.Confregit.
Angelus Gabriel cur ad Mariam,& non alius missus fuerit.fo.4.col.iij.A.& B.
Angelus quare ostio clauso intrauerit ad Mariā,dum eam salutaret.fo.7.col.j. B.
Angeli corporibus utuntur & egent ad opera exercēda. fo.124.col.iij.fi.Iam.
Angelus animæ deum inuenienti & ei unitæ congaudet. fo.147.col.j.A.
Angelis melior effectus est Christus.fo.178.co.j.D.
Angeli & sancti à nobis assumpti ecclesiam custodiunt,folio.180.col.iij.A.& B.
Angelorum custodia macería est uineæ,id est ecclesiæ militantis.fo.168.col.ij.B.
Angelorū agmina ab hominibꝰ uisa sunt.fo.152.co.iij.B.
Angelorum & sanctorum gloria complemētum sumit ex ecclesiæ complemento.fo.173.col.iij.D.
Angeli extollentia in furore detecta est,hominis autem ira.fo.174.col.j.A.
Angelis etiam Christus est redemptio.fo.137.col.ij.C.
Angelorū deus,etiā hoim deū se nominat.fo.131.co.iij.D.
Angelorum nouem sunt ordines qui pulcherrime distinguuntur.fo.134.co.iij.canti.ser.xix.per.totum.
Angeli & cæteri sup cælestes spūs pro mensura qua deum capiūt & itelligūt,eū quoqꝫ ipsi diligūt.fo.35.co.j.D.
Anguli & latebræ omnino fugiātur.fo.45.colum.4.me. hortamur proinde.
Aīa est sedes Christi,ubi libēter inhabitat.fo.143.co.j.C.

Anima non ſe prius unitam deo,nec ei perfecte adhærere putet,donec illum in ſe,& ſe in illo manentẽ perſenſerit.fo.175.col.iiij.B.
Animæ impedimenta multa tractantur.fo.128.colum.iiij. prin.Vt de corpore.
Animæ latitudo,altitudo,pulchritudo.fo.143.col.ij.B.
Anima multis patet inſidijs.fo.146.co.j.B.
Animæ ſanctæ uita ſalubriter perdenda.fo.146.col.j.B.
Animæ decor,humilitas & innocentia.fo.156.col.ij.A.
Anima in carne,inter ſpinas uerſatur.fo.158.col.ij. C.
Anima ſentiat quod continet pagina.fo.161.col.j. D.
Animæ ſimilitudo,ſimplicitas,æternitas,libertas.fo.183. col.ij.ſi.Aduertat.
Animæ uita.fo.183.iij. D.
Animæ ſimilitudo fucata hypocriſis.fo.184.col.ij. A.
Animæ diſſimilitudo.fo.184.co.l.iij. A.& D.
Animæ diligendi deum corpus multum ualet.fo.275.co. ij.ſi.Ex occaſione.
Anima dãnata,miſera eſt.fo.263.col.ij.me. Væ oppoſitis.
Anima timore & amore uelut duobus brachijs comprehendit.fo.263.co.iiij.prin.Sancti igitur.
Animæ duo brachia,intellectus & amor.fol.194.col.ij.ſi. Intellectus igitur.
Anima magna res eſt.fo.201.col.iiij.ſi.Magna res.
Anima prior reparanda eſt.fo.3.co.iiij.prin. Volo.uos.
Anima in culpa corrupta fecit ut corpus corrumperetur in pœna.fo.3.col.iiij.me.Anima ſiquidem.
Anima nobilis hoſpes corporis.fo.3.col.iiij.C.
Anima diſcedente à corpore lingua filebit.fo. 4.col.j. prin.Protinus enim.
Anima rationalis creando immittitur.fo.14.col.iiij. prin. Qualis artifex.
Anima rationalis ad imaginem dei facta,cæteris occupari poteſt,repleri,omnino non poteſt.fo.287.co. j.prin. Panis nanq;.
Animæ ſalus prouidenda :animæ enim nõ corpori eſt ad hoc tempus aſſignatum.fo.287.col.iiij.ſi.Tempus hoc
Animarum ſanctarum tres ſtatus perpulchre deducũtur. fo.57.col.ij.ſi. Auertiſtis.
Animarum ſãctarum uoces Ioannem ſub altari audiſſe. quid ſignificet.fo.57.col.iiij.ſi.Cum de altari.
Animæ triplicẽ habent naturam.fo.58.col.ij.me. Cõſtat.
Anima quomodo corpus putetur diligere , quod uarijs afficit tormentis.fo.64.col.iij.me. Dic quæſo.
Animæ duo contraria,& multæ miſeriæ.fo.69.colũ.ij.ſi. Non ſum homo.
Animæ ſunt diuerſæ affectiones,ſm quas etiam ipſe deus immutabilis mutari uideatur.fo.fo.85.co.ij.A.
Anima animæ noſtræ ipſe deus eſt.fo 86.co.iij.C.
Anima qũo perfecte cũ deo unia.fo.175.co.iij.ſi.Si enim
Anima qũo cognoſcere põt ſe à deo diligi.f.174.co.ij.D.
Anima ſuam rectitudinem perdere poteſt ,ſed non ſuam magnitudinem.fo.182.col.iij .C
Animæ ſimplicitas tractatur.fo.183.co.ij.ſi.Aduertat.
Animæ ſpecialis gradus quo cætera uiuẽtia præcellit tractatur.fo.183.col.ij.C.& D.
Animæ immortalitas tractatur.fo.183.col.iij. B.
Animæ libertas.fo.183.col.iij. C.
Animæ prima forma obſcurari poteſt,ſed nõ exterminari.fo.184.col.2.A.
Animæ libertas deturpari poteſt,ſed non deſtrui.fo.184. col.3.D.
Animæ ad deum fiducia tractatur.fo.184.col.iiij. D.
Animæ incrementum.fo.143.col.2.B.
Animæ ſanctorũ deſiderant corpora ſua recipere.fo.275. co.iij.me. Quoniam tamen.
Animæ & corporis diuerſæ impletiones.fo.58.col.ij.me. Conſtat enim.
Anima etſi plurima ingenij uiuacitate cõprehendat,ſe tñ ut plurimũ ignorat.fo.84.col.iij.ſi. Sed miranda.
Anima ſi tam inerudita fuerit, ut nec etiã ſua ſufficiat perſcrutari,ad ea quæ foris ſunt attendat.fo.96.col.ij. B.
Animæ uita de⁹,corpis uita anima. A deo regi noluit aĩa nequeat igit ipſa corp⁹ regere.fo.99.c.iiij.ſi. Peccatũ.
Anima ſimplex eſt,ſine ulla ſenſuum diſtinctiõe ,ſe totã & uidet & audit,& eadẽ inſpiciens eſt & inſpecta.fo.101. co.ij.me.Nec ſanè,per totum.
Anima poſt mortem diffuſa iam quomodo uoluerit non erit ,ut neceſſario in ſeipſa maneat uel iuſta.fo.101.col. iij.ſi. Erit.
Anima ſuã habet corruptionẽ,& corpus ſuam curruptio animæ tripertita eſt,corpis quadripertita.fo.110.columna.iiij.me. Corrupti.
Animæ rationalis duo ſunt loca:inferior quem regit: ſuperior in quo requieſcit.fo.111.col.iiij.me. Duo loca.
Anima captiuatur in quatuor.fo.120.col.iiij.ſi.Quatuor ſunt in quibus,
Animæ ſanctæ quando ſine macula uel ruga exiſtere dicãtur.fo.57.col.iij.A.
Anima uolens Chriſtum in ſe habitare,tria debet cõſiderare.fo.68.col.j.B.
Animæ cutis & oſſa quæ ſint.fo.84.col.iij. B.
Animæ uita & ſenſus qui ſint.fo.96.co.ij. C.
Animæ malum quod ſit.fo.76.co.iij.B.
Anima in ſpiritu ambulãs dom⁹ eſt ſpõſi.fo.157.co.iij.C.
Aĩa quærẽs deũ præuenit ab eo ut quærat.f.185.col.ij.B.
Anima ſponſa dei quàm caſte,ſancte,& ardenter amet.fo. lio.125.col.iij.B.& C.
Animã ſuam pro ouibus ponere paratus ſit,qui eas ſuſcipit cuſtodiendas.fo.146.co.ij. A.
Animã ſuam non pluris facere quàm ſe,qualiter accipiendum ſit.fo.146.col.ij.B.
Anima deo chara iuxta uarias ſui diſpoſitiones & affect⁹ ipſum uidet transformatum.fo.147.col.ij.A.
Anima dei ſtudioſa tria non ceſſat inquirere,iuſtitiam,& iudicium.& locum habitationis.fo.148.col.ij.D.
Animæ retrocedẽtis deploratio.fo.150.co.ij. A.
Animæ diuinitatẽ cõtemplanti,rerum inferiorum imagines ab angelis ingeruntur.fo.154.col.j.C.
Anima uiatrix conſolationem recipit contemplatione diuini luminis.fo.154.col.j.C.
Anima nõ eſt imago dei,ſed ad imaginem & imaginis capax.fo.182.co.iij. D.
Animæ idem eſt eſſe quod uiuere,licet non quod bene& beatè uiuere.fo.183.col.ij.A.
Animæ & uerbi ſimilitudo & diſſimilitudo.ibidẽ.
Anima humana ſimilis eſt uerbo in ſimplicitate,& in arbitrij libertate.fo.183.co.iij.B.& C.
Anima in ſe habet unde moueatur,aut ſtare cum uerbo, aut redire ſi mota ſit.fo.185.col.j. C.
Anima q̃lis eſſe debeat ut ei intẽdat de⁹.fo.172.co.iiij.B.
Anima tribus potiſſimum dotatur,ratione,uoluntate,& memoria.fo.128..col.iij.A.
Animæ dotes ut mereat formoſa dici,ſunt ſicut pelles Salomonis.fo.142.col.iiij.C.
Anima uerè de cælo eſt.fo.142.col.iiij.C.
Anima ſancta nõ modo cæleſtis ẽ propter originẽ,ſed & cælum ipſum propter imitationem uirtutum.fol.143. columna.j.C.
Anima ſancta cælum eſt,habens ſolem intellectum,lunam fidem,aſtra uirtutes.fo.143.col.j. C.
Anima cupiens ſedes ſeu tabernaculum dei fieri, non ſit intricata forenſibus cauſis.fo. 43.col.ij.B.
Anima quæ adhuc in triſtitia eſt,beneficio nõ gaudet,ſed indiget.fo.128.co.j. A.
Anima deuota amore uulnerata dicere poteſt. Noli me conſiderare q̃ fuſca ſim.fo.145.col.iij.B.
Anima donec purgata perfecte fuerit, nõ uideo qualiter illi aptari poſſet quod dicitur.Oſtende mihi facie tuã. fo.169.col.j.A.
Animæ electorum per uineas ſignificãtur.Et de prudẽtia carnis q̃ eſt mors.fo.145.col.iiij. cãt. ſer.xxx .p totũ.

Animæ

Animæ guſtus de diuina præſentia uariatur pro uarijs ipſius animæ deſiderijs.fo.147.col.ij.A.
Anima nõdũ affecta,ſed magis cõpuncta pctõrum recordatiõe,nõ ſpõſum quærit,ſed medicũ.fo.147.co.iij.A
Animæ quædã ſunt in ſtudijs ſpiritualib⁹ fatigatæ, & in teporem uerſæ uias dñi triſti & arente corde ambulantes.fo.147.col.iij.C.
Anima quæ ſemel à dño didicit & accipit intrare ad ſeipſam,& guſtare quàm ſuauis eſt dominus,nihil tantum formidat,quomodò à gratia ne derelinquatur.fo.150.col.ij.C.& A.
Anima nihil inuenire põt accommodatius ad ſe humiliãdum,quàm ſi ſe in ueritate inuenerit.fo.151.co.ij. B.
Anima primo omniũ ſcire ſeipſam debet.fol.151.col.ij.B.
Animæ hũiliatiõis cauſæ cõtinẽtur.fol.151.col.ij.B.& C.
Animæ facies eſt intẽtio:cuius quæ ſit pulchritudo aut deformitas,ſolitudo aut pudicitia,declarat.fo.153.colum.ij.canti.ſer.xl.per.totum.
Anima deuota cupiens fieri ſponſa dei,ſtudeat ambas genas intentionis ſpecioſas habere.fo.153.col.iij. D.
Animæ duplex pulchritudo,& qualiter anima ad uerbũ dei loquitur,& uerbum ad aiam:& quæ ſint eorũ linguæ.fo.156.canti.ſer.xlv.col.ij.per totum.
Anima quæ ſe ſingulariter in ſpe conſtitutam ſentit,non iã in timore ſeruit,ſed requieſcit in charitate.fo.160.co.iij. D.
Anima quandiu præmitur à ſpũ ſeruitutis, parũq; habet de ſpe, de timore plurimũ,non eſt ei pax neq; requies. fo.160.col.iij. C.
Anima uita eſt,uiuens quidem,ſed non aliunde quàm ſeipſa.fo.183.col.ij.C.
Anima quæ ſm carnem uiuit,uiuens mortua eſt.fol.183.col.iij.B.
Aia amãs uotis fert,trahitur deſideriis &.fo.178.co.ij. B.
Anima ſimilis deo manẽs,per peccatũ diſſimilis facta eſt in ſimplicitate, in immortalitate & libertate.fol.184.col.j.canti.ſer.lxxxij.per totum.
Anima quæ perfecte diligit,nupſit.fo.185.colum.j.C.
Animæ paritas & diſparitas cum uerbo habetur, fol.183.co.iij. D.
Anima quærens deum præuenta eſt ab eo:& que ſit illa quæſitio,in qua iam ab eo p̃uenta eſt.fo.185.c.ij. cãti.ſer.lxxxiiij.per totum.
Anima redire cupiẽs ad Xp̃m ſpõſum,ad memoriã reuocet unde ueniat,recolendo in amaritudine oẽs defect⁹ ſuos,& tũc limpide percipiet diſſimilitudinẽ ſuã,p qua merito æſtimare ſe nõ poterit deo ſimilẽ.f.184.c.iij.C.
Anima à deo derelicta redire uult,& non poteſt, tanta eſt in reditu difficultas.fo.185.col.iij.D.
Anima quantumcũq; uitijs corrupta,ahuc per amorem caſtum & ſanctũ poteſt redire ad diſſilitudinẽ Chriſti fo.184.col.iij.canti.ſer.lxxxiiij.per totum.
Anima quæq; eo peſſima eſt quo optima: ſi ipſum quod eſt aſcribat ſibi.fo.185.col.ij.B.
Animaldeuota uerbum quærit propter ſeptem ſibi utiles cauſas.fo.185.col.iij.B.& cõſequenter per tot⁹.ſer.
Anima ne per ignorãtiã in uanũ currat,petat hũiliter cõſiliũ à dño q ſe negare non poterit,tantũ ut humiliter deuote & perſeueranter petat.fo.186.col.j. C.
Animæ unde eſt candor liliorum. Quod ſponſus paſcit nos,& paſcitur à nobis.Et qualis ſit unitas animæ ſanctæ ad deum.fo.175.col.ij.canti.ſer.lxxj.per totum.
Anima ſancta cum dei ſentit gratiã,agnoſcit præſentiam: cum uerò nõ,abſentiam quærit,&rurſum præſentiam quærit.fo.178.col.ij. D.
Anima uerbo dei ſimilatur per ſimplicitatem eſſentiæ,immortalitatem,& arbitrij libertatẽ.fol.183.col.ij.canti. ſer.lxxxj.per totum.
Anima quo enucleatius ſuã agnoſcit originẽ, eo amplius erubeſcat uitam habere degenerem.fo.183.col.iij.A.
Anima in ſuſ,cõditione accepit etſi non eſſe,poſſe,tamen eſſe beata.fo.183.iij.D.
Anima ſi admodum ſponſæ uigilet:ſalutabitur ut amica, conſolabitur ut columba,amplexabitur ut formoſa.folio.165.col.ij.A.
Anima quantæ ſanctitatis eſſe requiratur ut cum ſponſa eccleſia dicere præſumat:dilectus meus mihi &ego illi. fol.173.co.iiij.B.
Anima deum uidens non aliter eum uidet:quàm ſi ſola uideatur à deo.fo.174.col.iij.A.
Anima ſancta etſi plurimis decoretur uirtutibus, nullam tamẽ earundem uirtutum legitur ſponſus cõcupiuiſſe præter decorem.fo.186.col.iij.B.
Anima dotata ſtipataq; uirtutibus in ſe gerens ſponſi ſimilitudinem,audet eo ſe nubilem exhibere quo ſe cernit ſimiliorem.fo.185.col.iij.C.
Animæ cupienti nihil ſatis feſtinatur.fo.177.col.iij.C.
Animalibus quatuor,quatuor pennæ ſunt.fo.120.col.iij. fi. Quatuor.
Animalibus nouæ legis ſex alæ inſunt.fo.120.colum.iij.fi Animalibus.
Animantia quædam etſi mala ſunt,proſunt tamẽ uſu etſi non uſu.fo.124.col.iiij.fi.Quid enim.
Animorum diuerſitas unde proueniat.fo.40.col.ij.prin. Vnde enim.
Animum intẽdẽs inquirẽdæ ueritati ſolo ueritatis amore,talis rem & cauſam habet honeſtã.fo. 153. col.iij.B.
Animi ægritudo cõtingit aut conuerſionis nouitate,aut conuerſationis tepore.fo.147.co.ij.A
Anni nubiles & perfectæ ætatis dicũtur ſpirituales quamtum ad merita.fo.123.col.j.
APertas confeſſionis feneſtras inueniat in nobis dominus.fo.164.col.ij.B.
Apis Xp̃s.fo.2.col.j.me. Apis uerò.
Apis proprietates & conditiones ibidem.
Apoſtoli nubibus cõparantur.fo.5.col.iij.B.in fi.
Apoſtoli Petrus & Paulus quare uiri miſericordiæ dicantur.fo.44.col.iiij.prin.Merito.
Apparet dñs quærentibus ſe.fo.147.col.j.A.
Apparet in amaritudine medicus.fo.145.co.iiij.A.
Apparere uelle alter quàm intus ſis,peſſimum.fo.154.columna.iij.C.
Apparebit Chriſtus homo in iudicio.fo.177.co.iij.C.
Apparitiones ſeptem poſt reſurrectionẽ legim⁹, ſicut ãte paſſionem ſex purgationes.fo.35.col.ij.prin.Sicut.
Apparitiones natiuitatis Chriſti.ſex.fo.19.col.j.fi. Tres apparitiones.
Apparuit deus infirmis ut fidem faceret,& deſiderio ſatis faceret perfectorum.fo.123.co.iiij.A.
Apparuerat potentia in rerum creatione, ſapientia in earũ gubernatiõe,ſed benignitas in humanitate apppauit.fo.14.col.ij.me.Apparuerat ante.
Appellatione leuæ Chriſti cõminationẽ ſupplicij, dexteræ uerò regni promiſſionem intelligamus.fo.160.col. iiij.A.
Appellationes magno & pio intuitu ſcrutari debent.fol. 257.co.ij.Quoties.
Appellationum uſurpatio.fo.258.colum.j.princ. Nunc uerò.
Appetitus uanitatis eſt contemptus ueritatis, & contemptus ueritatis eſt cauſa noſtræ cæcitatis.fo.194.co.iij, me.Itaq;.
Appetitus reprimẽdus eſt,quem omnino extinguere nõ poſſumus.fo.95.col.j.fi.Planè.
Appropiat Chriſtus de ſe loquentibus.fo.127.col.j.C.
Aptitudo temporis quo turturis uox audiri debuit. fol. 166.col.iij.C.& D.
AQua triplex nobis per Chriſtum appoſita .fol. 64.col.iiij.D.
Aqua timor domini.fo.20.col.iij.me.Hæ.ſunt hydriæ
Aqua conuertitur in uinum quoties triſtitia noſtra con-

uertitur in gaudium,imo etiam conuertitur in panem fo.89.col.iij.fi.Nimirum.
Aquarum effusio,id est cogitationū cōfusio, terram facit inanem & uacuam.fo.110.col.iij. Vsq; hodie.
Aquæ sacræ scripturæ ualent ad lauandum, ad potandū, ad cibos coquendum.fo.136.col.iiij.B.
Aquilæ dominico corpori assidentes tres sunt.fo.120.colum.ij.me. Aquilæ.
ARbitrij libertas animam non minus insignem ,minùsue similem uerbo facit,imo etiā fortè plꝰ facit.fo.183.col.iij.C.
Arbor bona puritas cordis.fo.220.co.j.prin. Parceat.
Arbor habet uenustatē in foliis,pulchritudinē in floribꝰ, saporē & medicinā in fructu.f.61.col.iij.me.Et primo.
Arbores sunt aliquæ quæ nō faciūt fructum ,sunt quæ faciunt,sed nō suum,sunt quæ faciunt suum , sed non in tempore suo.fo.26.col.iiij.D.
Arcana uerba quæ nō licet homini loqui.f.168.co.iij. A.
Arcæ duæ sunt in ueteri lege.folio.120.colū.iij.me.Duæ sunt arcæ.
Ardor.& lux triplex fuit in Ioanne.fo.42.co.iiij.C.
Ardor desiderij faciem dñi præuenire debet ad omnē animam,ad quā ipse est uenturus.fo.147.col.j.A.
Arguere & increpare interdum necesse est.fo.44.colū.ij. prin.Sed necesse.
Arguitur peccator,inique deo se similem æxistimans. fo. 184.col.iij.C.
Argumētū ualidissimū qꝺ pater & filiꝰ unū sunt:quia filiꝰ in patre & pater in filio est. Anima igit q̄ adhæret deo nō ante se æstimet ipsi pfecte unitā,nisi cū & illū ī se,& se in illo manētem persenserit.fo.175.col.iiij.B.
Argumentū est superbiæ,priuatio gratiæ:quoteis igitur te gratia priuatū uides.nō dubites in causa esse superbiam tuam .fo.163.col.j. C.
Arma & scutū boni christiani crux est.fo.66.col.iij.prin. Qui uult.
Arma ad custodiēdū castrū nostri corpis.fol.68.co.ij.D.
Arma uirtutis quibꝰ arma nequitiæ expugnātur. fo.119. col.j.me ,Arma.
Arma fidelium tria sunt.fo.119.col.iij.fi.Arma.
Arma quibus principaliter communimur quatuor.sunt. fo.120.col.iiij.fi.Quatuor sunt.
Aromata emant tres mulieres,mēs,lingua,manus.fo.34. col.iij.B.
Aromata animæ quæ sint.fo.34.col.iij.B.
Aromata linguæ tria:&ibi de aromatibꝰ.fo.34.co,iij.B.
Aromata à tribus Christo deuotis fœminis empta quid significent.fo.129.col.iij.B
Arrogātia quāta mala operet.fo.38.col.iij.prin. Cupidi
Arrogantia quid sit.fo.289.col.iiij.prin.Credit.
Arrogantia triplex,& duplex ignorātia.fo.273.co.ij.me. Denicq;.
Artium mœchanicarum & etiam liberalium ignorantia damnabilis non est.fo.150.col.iiij.
AScendere & descēdere quomodo debeamꝰ .fo. 38.col.iij.prin. Si natiuitatis.
Ascenderit cur Christꝰ in montem ad docēdū turbas.fo.55.col.iij.C.
Ascendit Christus ut fidesmerito non priuaretur.fo.180. col.j.B.
Ascendit Christus crucē.fol.99.col.iiij.prin, Exitur etiā.
Ascēsio & descēsio dñi.fo.108.co.ij.prin. Nemo ascēdit.
Ascēsionē geminā denotat apls in eo qꝺ dicit:q̄rere & sapere nō ifima,sed supna.fo.39.c.iiij.fi.Cæterū gemina.
Ascensionū montes declarantur.fo.38.col.iij.fi. Cupidi.
Ascensus ad ciuitatē Hierusalem cælestem arduus est.folio.90.col.iiij.me. Arduꝰ.
Ascēsus mōtiū uirtutū.fo.108.col.iiij.prin.Quis ascēdet:
Ascensuri de conualle plorationis,ad altiora semper tendere debemus.fo. 118.col.ij.me.De conualle.
Aspersio,inscriptio,inunctio,& benedictio ecclesiæ,talia enim in nobis spūaliter facta ostēdūtur.fo.67.co.iij.B
Aspirans dies quis sit.fo.176.col.iiij.C.
Aspis aurem dicitur cauda obturare ne incantantis uocē audiat.fo.78.col.iij.A.
Assurgere uolens ad diuinas laudes,duabus de causis retrahitur.fo.128.cor.j.A.
Astare deo mihi necesse est,uelim nolim.fo.199.colum.iij. prin. Tulerunt.
Actutias spiritus maligni qualiter cauere debeamus .fol. 91.col.iij.fi.Sed quia.
ATtendere debemus dei reuerentiam. fo.76.col.iij. prin.Nos autem.
Attētio habenda in oratione & psalmodia.fol.125. col.iij.canti.ser.viij.per totum.
AVaritiæ currus quibus rotis & equis trahitur. fo.153.col.D.
Auarus terrena esurit ut mendicus, fidelis cōtemnit ut dominus.fo.136.co.iij.B.
Auarus crumenæ suæ conformatur.fo.136.col.iij.C.
Author mirabiliū deus tria mirabilia operatus est in Maria.fo.119.col.iij.prin.Author.
Authoritas præcipientium,& qualitas præceptorū attendenda est.fo.269.col.ij.me.Iam.
Audita uisa cōfirmant.fo.161.col.iiij.D.circa me.
Auditus ad meritum,uisus ad præmium.fo.144.cBol.j.
Auditus uisus est præparatio.fo.153.co.iij.A.
Auditus inuenit quod uisum latet.fo.144.co.j.B.
Auditus certior est uisu.ibidem.
Auditus præcedit uisum,&fides uisionē.fo.154.col.j. princ.Gradus est.
Auditus uisum præcellere declarat.fo.161. col.iiij.B.
Auiditas sedula qua sponsa dilectum per noctes quæsiuit. fo.179.col.j.B
Auriga uirtutum discretio.fo.159.col.ij.me.Discretio.
Auris prima mortis ianua,prima aperiat & uitæ.fo.144. colum j .B.
Auris pparari debet ad obedīēdū.fo.144.col.j.fi. Audi.
Aurora est in aduentu domini.fo.148.col.iiij.B.
Aurum,id est uerbum uel sapientia dei qualiter decolora tum est.fo.168.col.j.C.
Austeritas uitæ,& paupertas summa memoratur,fol.15. col.ij. B.
Auxilium dei duplex,correptio, & consolatio .folio.136. colum.iiij.B.
BAptizari Xps uoluit,non ut se,sed nos purgaret.fo.18.col.iiij.D.
Baptizatus qui fuerit & crediderit,saluus erit, quomodo intelligi debeat.fo.37.col.j.C.
Baptismus ad quid nobis prosit.fo.32.col.iij.D.
Baptismus duplex declarat.fo.86.col.iij. A.& per to.ser.
Baptismus paruulorum approbatur.fo.30.co.ij.prin.Ibi certè,Et fo.173.co.iij. C.Et fo.171.col.iij.D.Et fo.226. col.j.fi.Sanè.
Baptismi sacramētum declaratur.fo.32.co.ij.C.& fol.86. col.iij.Scitis.
Baptismo primo abrenunciamus diabolo & oībus pompis eius.Indigemus baptismo secundo,in quo mundo & propriæ uoluntati abrenunciamus.fo. 86.colum .iiij. pri.Veni dominæ.
Baptismus triplex,aquæ,martyrij,fidei.fo.225.colum.iiij. prin.Sed miror.
Baptismꝰ aqua:martyrium sanguine si designatur.fo.36. col.ij.me.Iam uero.
BEata mens quam sibi totam uendicauit sapor boni & odium mali.fo.186.col.iij.A.
Beati qui audiūt uerbum dei,utiliter deducitur.folio.92.col.j.fi. Beati enim.
Beati qui custodiunt uestimēta sua mūda.fo.156.co.ij.B.
Beatitudo ultima tractat.fo.104.col.iij.me.Beati inquit,
Beatitudines euangelicæ perpulchre declarantur fol.55. col.iij.D.per.totum ser.

Beatitudinibus octo ſanantur octo peccata.fo.109.col.ij. me.Eodem ordine.
Beatus uir qui non abijt,exponitur.fo.110.col.ij.me.Beatus uir.
Beatus homo qui inuenit ſapientiam, declaratur.fol.87. col.iiij.fi.Quid in hoc.
Beatus es ſi cor tuũ triplici timore repleueris. fo. 163.colum.ij. C.
Bellatorum Chriſti mores deſcribũtur.fo.98.col.iiij.me. Sed iam.
Bene ſemp cogitare,bñdicere bñfacere admonemur.fol. 118.col.iiij.prin.Decretis.
Bene uiuere quid ſit,& quot ad bene beatecꝫ uiuendũ requirantur.fo.43.col.iiij.B.C.&D.
Bene nõ regis,ſi bñ nõ regeris.fo.244.co.ij.me.Alioqn.
Benedictio triplex nobis neceſſaria eſt.fo.111.colũ.j. prin. Præueniſti .
Benedictiones euangelicæ,prima,ſecunda,tertia,quarta, & quita tractant.fo.102.co.ij.prin.capitulo.xxj .xxiiij. xxv.& xxvj.per totum.
Benedictiones cum Chriſto,fo.164.col.ij.C.
Benedict⁹ fruct⁹ in odore,in ſapore,ĩ ſpecie.fo.7.co.ij.C.
Benedicti prius uocabuntur in regnum quàm maledicti deſcendantur in caminũ,quo acrius doleãt qd amiſerint & iuſti lætent qd euaſerint.fol.74.col.iiij.me.Prius.
Beneficia quatuor nobis conferuntur ſi ſub ſcapulis dei confugerimus.fo.71.co.iiij.D.
Beneficia nobis multipliciter collata per mortem Chriſti numerantur.fo.167.col.iiij.B.& C.
Beneficia exercitium & negocia laude digna Gerardi fratris ſancti Bernardi.fo.141.col.iij.D.
Beneficia dei plurima quæ multũ nos ad enm dilígendũ incitant.fo.90.col.j.me. Tu nõ ſolum.
Beneficus uerus eſt deus:dans affluenter & nõ improperans.fo.132.co.iij. C.
Beneficia dei quatuor.fo.79.col.j.B.
Benignitas Chriſti nobis in ſuo aduentu manifeſtata eſt. fo.18.co.ij.prin. Apparuit benignitas.
Beneuolentia tractatur.fo.222.col.j.prin.Inuitus.Et fol. 225.col.iiij.me. Si uerbis.
Bernardus ab ineunte ſua conuerſatione pro aceruo meritorum quæ ſibi deeſſe putabat,faſciculum de laboribus & paſſione Xpi ſibi colligare , & inter ubera ſua collocare curauit.fo.155.col.ij.C.& col.iij.A.
Bernardi narratiũcula de ſuo ſpirituali tyrocinio .fo.131. col.ij.A.
Bernardus aſſumit ſibi lamentũ cuiuslibet ſupbi,& ideò indeuoti & indurati fo.162.col.iiij.C.fi.
Bernardus imo potius eius ſancta anima uerecundè narrat quomodo ait cũ ſponſo ſuo Xpo,& quo reciproca uicißitudine ſponſus Chriſtus cum ea.fo.178.co.ij. B.& col.iij.B.& D.
Bernardus pinguí minerua materias quas inter manus tenet,ſine ulla ſurreptione ſolius eſt fundotenus exponere,prout ipſe pluribus in locis proteſtatur.Et præcipuè.fo.184.col.j.C.
Bethania caſtellum Mariæ & Marthæ locus obediẽtiæ. fo.100.col.iiij.me.Sanè.
Bethphage uiculus,ſacerdotũ domus,bucca interpretatur.fo.100.col.iiij.prin.Quid bethphage.
Bethlehẽ ſituatio, & ibidẽ de præſepio,fœno,& eorundẽ ſignificatio.fo.99.col.ij.me.Habes ante.
BIbet Chriſtus in regno ſuo:non tamen mãducabit. fo.176.col.iij.A. & B.
BIni & bini in proceſſione ítur.fo.23.col.j.B.
BOna omia deo nõ nobis attribuenda.fo.267. collum.ij.fi.Proinde.
Bona eminentiora in anima,dignitas,ſcientia, uirtus.fo.273.col.j.fi.Quærat.
Bona clareſcunt cum fuerint malis comparata.fo.227.colum.iij.fi.Sanè.
Bona gloria ubi nihil quod nolis ſit, totum ſit quod uelis.fo.88.col.iij.fi.Porrò quidem.
Bona temporalia à deo poſtulari poſſunt ſi urget neceſſitas,& hoc moderatè.fo.92.col.iij.fi.At uerò.
Bona corporis quæ ſint.fo.88.col.ij.C.
Bona animæ quæ ſint.fo.88.col.ij.D.
Bona multa ſunt & non ſapiunt,quia nõ ſapore boni ad illa impellimur.fo.186.col.iij.D.
Bonas facite uias ueſtras &c.fo.221.col.j.me.Tantis.
Boni uideri & mali eſſe reprehenduntur.fo.171.col.j.D.
Bona tria eminentiora in homine.fo.273.col.j.fi.Nempe.
Bona duo quæ oculũ interiorẽ faciunt ſimplicẽ.Et mala æquè duo q̃ cũdẽ faciũt nequã.fo.271.col.j.fi.Ego uerò.
Bona tria,naturalia,ſpiritalia,& æterna.fo.88.col.j.prin. Væ nobis.
Bona corã hoibus & corã deo trib⁹ modis prouidentur. fo.109.col.iiij.prin.Et notandũ.Et fo.95.col.ij.C.
Bonorum quatuor genera fo.111.col.ij. fi. Sunt quædam.
Bonorum quæ monachus qſcꝫ in religione facere debet, compendioſa enumeratio.fo. 127.col.j.prin. En gratia.
Bono opere peracto ſecurius & facilius in cõtemplatiõe dormitur.fo.157.col.iiij.A.
Bonos habeas in conſilio,obſequio,cõtubernio.fo.195. col.iiij.fi.Paulum.
Bonum operatur quis nolens non ſibi, ſed alteri.fol.125. col.j.D.
Bonum magnum quærere deum primum in donis,ultimum in profectibus.fo.185.col.ij.B.
Bonum nobis cum uno occulo uel pede intrare in regnum cælorum quàm duos & cætera qualiter intelligatur.fo.55.col.j.C.
Bonum triplex quod habet in ſe perfectio bonæ uoluntatis.fo.265.col.iij.fi.Porrò.
Bonus eſt deus,patiens, & longanimis.fo.121.col.j.prin. Bonus eſt.
Bonũ nõ eſt,quod bene nõ fit.fo.209.col.iiij.me.Placet.
Bonum caſtrum cuſtodit,qui cuſtodit corpus ſuum, qũo intelligitur.fo.48.col.j.fi.Bonum inquiunt.
Bonum eſt uiro cùm portauerit iugum &c.fo.44.colũ.j. me.Non erat.
Bonus ſtudeat melior fieri.fo.211.col.j me.Bonus.
Bonus deſinis eſſe,ubi incipis nolle fieri melior.ibidem. col.j.Et ubi.
Botrus cypri Chriſtus in reſurrectione.fo.155.col.iij.C.
Boues hi ſunt qui in opere dei ſtrenue exercentur.fo.112. col.j.prin.Boues ſunt.
BReuitas uitæ præſentis.fo.81.colũ.iij. C.Et fo.298. col.iij.me.Secundũ exteriorem.Et eodem fo.colũ. iij.fi.O anima.
BVbulc⁹ habere debet duo.fo.119.co.iij.fi.Bubulc⁹.
BButyrum & mel comedet: quid per unum quodcꝫ ſignificetur.fo.2.col.j.prin.Denicꝫ Butyrum.
CAduca & uana infelix peccator non erubeſcit æterni patris amori & honori præferre. fol. 132.col.iij.
Calcaria quibus propheta ſuam urget aſinam, duo ſunt.fo.120.col.j.prin.Duo ſunt.
Calices tres dominus nobis propinat.fo.119.co.iiij.prin. Tres ſunt ea.
Calix quem pro nobis Chriſtus bibit , eũ maxime nobis facit amabilem.fo.135.col.j.C. & col.ij.D.
Calix ſaluatoris non eſt calix aquæ frigidæ , ſed calix inebrians.fo.75.col.iij.B.
Caluariæ locus ubi uerus Heliſæus Chriſtus ab inſenſatis pueris irriſus eſt.fo.99.col.iiij.me.Exitur etiam.
Campi & orti quantum ad fl.orum productionem differunt.fo.157.col.iiij.D.& A.
Canales multi in eccleſia reperiuntur , conchæ perpauci. fo.134.col.j.D.
Cancelli parietis qui eſt caro Chriſti,qui ſint.fol.163,colum.iiij.B.

Candelabra in scripturis reperiuntur tria.fo.120.colum. j.me.Candelabra.
Candidū est & uirtꝰ, quicquid de corde puro egreditur: & si bona fama secuta fuerit,lilium est.fo.175.col.ñ.C.
Candor animæ faciens ipsam & opera eius lilia: quotuplex sit.fo.175.col.ñ.A.
Canibus ac uenatoribꝰ plerumqꝫ contingit à bestia quam aggressi erant desistere,& sequi aliam quæ fortè occurrerit.fo.132.col.ñ.B.
Cantare domino pro uitijs subiugatis,pro aduersis superatis,pro promissis præmijs, exemplo antiquorū debemus.fo.122.col.iij.me.Multa quippe.
Cantica canticorum quare ita dicantur,& in quo à cæteris differant.fo.122.col.iij.prin.Titulus.
Canticum Ezechiæ,Ego dixi,exponitur.fo.83.co.ñ.prin. Viri sanguinum.
Cantica fidelium quatuor sunt.fo.120.col.iij.prin.Cantica fidelium.
Canticum canticorum sola unctio docet. fo.23.co.1.prin. Sed est canticum.
Capi domino qualiter debeant uulpes adulator & detractor.fol.169.col.ñ.fi.Pessima.
Capite nobis uulpes paruulas,qui hoc loquitur deus est, non tamen ut deus,sed ut sponsus.fo.170.col.ñ.B.
Capreæ ueritas,hinulo gra cōparatur.fo.178.col.iij.D.fi.
Capreæ ceruicꝫ cāporū sunt spiritꝰ beati.fo.161.col.ñ.D.
Capreæ comparatur Christus propter acumen uisus.fol. 163.col.iij.B.
Caput mens interior, facies conscientia.fol.24.col.ij.me. Potest tamen.
Caput impium,subiectos suæ conformat impietati.fo.19. col.iij.fi.Videte.
Caput dei & pedes quare alis duorum seraphim uelari dicantur.fol.61.col.iij.B.
Carbo desolatorius est Christus dñs.fo.164.col.iij.D.
Cardinales uirtutes habuit perfectissimè Christus.fo.137, col.ij.C.& per totum sermonem.
Charitas multiformiter alijs uirtutibꝰ pferꝛ.f.145.co.1.B.
Charitatis dilatatio tractatur.fo.143.col.ñ.B.
Charitas consistit in æqualitate.fo.135.col.j.me.Adde.
Charitate exinaniꝛ Christꝰ.fo.154.col.iij.me.Vides igiꝛ.
Charitatis fiducia.fo.157.col.j.A.
Charitate fraudari contra charitatem est.fo.159.co.iij.C.
Charitatis ordo.fo.159.col.iij.C.
Charitas tenacior glutino.fo.184.col.j.C.
Charitatis intuitu contra charitatem perpetratum, non debet militare.fo.268.col.iij.prin.Necessarium.
Charitas syncera de corde puro,conscientia bona,& fide non ficta.fo.276.col.j.fi.Memini.
Charitas lex domini immaculata.fo.276.col.ñ.me.Lex.
Charitas conseruat indiuiduam unitatem.fo.282.colū,ñ, fi.Diuisiones.
Charitas aliena opera facit sua.fo.co.col.iij.me.Denicꝫ.
Charitatis noīe multipharia abutiꝛ.f.283.co.ñ.me.Dicit.
Charitas inordinata carni & nō spiritui inseruire.fo.283. col.ñ.fi.Inordinata.
Charitas unde procedit.fo.278.col.iij.prin.Attende.
Charitas mater bona.fo.188.col.iij.prin.O bona.
Charitatis syncerita,fo.195.col.j.prin.Sanctitatis.Et colum.ñ.me.Lex domini,& per totum sermonem.
Charitas perfecta uirtus.fo.198.col,ñ.prin.Verum.
Charitas mortē infert quæ à corde fit & procedit.fo.198. col.ij.fi.Viuit.
Charitas non sinit mentem esse sui iuris,quam semel afferit,fo.204. col.iij.fi.Mens.
Charitas ut mors fortis est.fo.227.col.ij.fi.Fortis.
Charitas nō qrit q̄ sua sunt.f.208.co.iij.prin.Quid em.
Charitati soli deseruiendum.fo.210.col.ñ.fi.Ego.
Charitas Christi quanta fuerit,etiā per descensum ad inferos intelligi potest.fo.2.col.j.prin.Potest tamen.
Charitas est per quam nemo interior crescit,fo.24.co.j. prin. Quis nos.
Charitas fortior morte.fo.28.col.iij.C.
Charitas nimia in Xpo.fo.31.colū.iij.me.Propter nimiā.
Charitas est uita fidei.fo.34.col.iij.D.
Charitatis ordinatio tria in anima nostra distribuit, Martheæ administrationem &c.fo.49.col.j.D.
Charitas patientia, uoluntas, diuersa loquuntur & sentiunt.fo.66.col j.C.
Charitas tractatur.fo.145.co.j.B.Et fo.156.col.j.B.Et fo. 167.col,iij.D.Et fol.175.col.iiij.fi.Porrò per.Et fol.220. col.iij.fi.Nam.Et fo.31.co.iij.fi.Vide nūc.Et fol.188.colum.iij.C.Et fo.193.col.j.me. Noli. Et fol.210.col.iij.fi. Amemus.
Charitas,castitas,& hūilitas, nulliꝰ coloris sunt,sed nonnullius decoris.fo.198.col.j.fi.Castitas.
Charitatis proprietates.fo.190.col.iij.fi.Si maneres.
Charitate ampliori plerumqꝫ astringuntur qui post increpatoria cōualuerunt de infirmitate,quàm qui fortes ab initio permanserunt.fo.145.col.ñ.B.
Charitas per discretionem ordinatur,ut omnia membra ecclesiæ,id est electi inuicem colligētur.fo.195.co.j.can. ser.xlix.per totum.
¶Charitas duplex actualis scilicet & affectualis,& de eius ordinatione.fo.159.col.iij.canti.ser.l.per totum.
Charitas aiam dilatat ut fiat habitatio dei.fo.143.co.ñ.B.
Charitatis paruitas, amplitudo, latitudo, sublimitas.fol. 143.col.ñ.D.
Charitas fraternitatis summopere seruanda est.fo.145.colum.j.D.& B.
Charitas ecclesiæ ad Xpm indissolubilis est.f.172.co.iij.C.
Charitas aiam cōformat & maritat uerbo.fo.183.col.j.C.
Charitas non quærit quæ sua sunt.fo.143.col.ñ.D.
Charitate refrigescēte diffidere nō debemꝰ.f.136.co.ij.B.
Charissima secundū,est spiritus pietatis.fo.115.col.iij.prin. Secundum.
Carnales homines mortem optant habere iustorum, sed non uitam.fo.136.col.j.D.
Carnales concupiscentiæ connaturalem homini mansuetudinem exterminant.fo.156.col.j.D.
Carnaliter diligebant discipuli Christum priusquā ascenderet.fo.135.col.iij.A.& C.
Carnalis amor Christi quando sit bonus.fo.135.co.iij.B.
Carnales & si aliqui sint,alij spūales,alij tñ alia plus appetunt,alij minus.fo.110.col.j.fi.Cum in.
Carnales concupiscentiæ priuant bonum sociale.fo.156. col.j.prin.Videne.
Carnali delectatiōe præsente, abest spiritualis delectatio. fo.40.col.iij.B.
Carnalis sapientiæ discipulum se manifestat,qui sic disputat,hoc oculis,hoc capiti, hoc pectori uel stomacho noceat.fo.146.col.iij.D.
Caro & eius gloria,æternæ felicitatis aditum intercludit. fo.212.col.iij.me.Verum.
Carnis seruire uitijs familiare nobis.fo.32.col.ñ.B.
Carnis uoluptatibus adhærentes impossibile est gaudio spirituali repleri.fo.38.co.ij.me.Si enim.
Carnis facta si spū mortificamꝰ,respiramꝰ.fo.177.co.j.C.
Carnis infirmitas robur auget spiritui, fortitudo uerò debilitatem.fo.145.col.iij.C.
Carnis nomine uitiū quandoqꝫ designaꝛ.fo.150.co.iij.C.
Carnis concupiscentia paries erat Paulum à Christo diuidens.fo.164.col.j.C.
Caro Xpi paries erat diuinitatē celās.fo.163.col.iij.B.
Caro castiganda est,ut illuminetur nox mortis nostræ.fo. 177.col.j.C.
Caro sagittis tribus cōfigenda est.fo.145.col.iij.C.& D.
Caro spiritui seruire debet,& nō econtra, & sic erit uxor nostra uitis abundans.fo.91.col.iij.me.Magister.
Caro, mundus, diabolus, & deus, quatuor sunt,quorum obsequijs in hac uita deseruimꝰ.fo.118.col.ñ.prin. Quatuor sunt.

Caro misera est incipies cæca &c. fo. 4. colū. j. fi. Quousq;.
Caro inimicus noster qua uehementer impugnamur. fo. 20. col. j. A.
Caro odit flagellum. fo. 76. col. ij. fi. Merito timet.
Castelli quod intrauit Iesus, multiplex acceptio. fo. 48. col. j. B.
Castitas in initio non suadebatur. fo. 166. col. in. C.
Castitate quid decorius. fo. 198. col. j. fi. Quid castitate.
Castri corporis nostri qualis debet esse custodia. fo. 48. col. ij. prin. Dic nobis apostole.
Castri nostri custodia triplici eget apparatu, munitiõe, armis, & alimentis. fo. 68. col. ij. D. & B.
Casuros à latere dñi sinistro mille, & decẽ milia à dextris, quid significet. fo. 73. col. iij. me. Mouet em̃. & ca. co. D.
Caucamus cogitationes inutiles. fo. 84. col. iij. B.
Cauendum est peccatum. fo. 76. col. iij. B.
Cauere à propria uoluntate debemus. fo. 86. col. iij. fi. Sed attende.
Cauendum est à dæmonio meridiano. fo. 149. col. j. A.
Cauerna marceriæ, angelorũ qui ceciderunt loca. fo. 168. col. ij. B.
Cauernæ, studiosæ & piæ mẽtes fieri studeãt melius quã in eis inueniri. fo. 168. col. ij. D. & sequenti. co. A.
Causa diligendi deum. fo. 273. col. j. prin. Vultis.
Causæ reddẽtes securos præliantes de prælio inito declarantur. fo. 98. col. iij. me. At uerò.
Causæ tres assignari solẽt cur deum quærẽtes frustrari soleant. fo. 179. col. ij. B. C. & D. per totum.
¶ Cautela & uerecũdia sponsæ quærẽtis uerbũ. & de cõmẽdatiõe uerecũdiæ. fo. 187. col. j. canti. ser. 86. p totũ.
Cauterĩũ cõspiratiõis antiq̃ portam⁹ oẽs. fo. 177. col. j. A.
Cain cur aduersatus est deus. fo. 175. col. iij. B.

CEcidimus oẽs in lapsu primi hois super aceruũ lapidum, & in luto: quo fit ut nõ solũ inquati, sed & uulnerati sumus. fo. 32. col. iij. A.

Celebrare deuotè debem⁹ aduẽtũ. fo. iij. col. j. prĩ. Dignũ.
Cælestis gloria perfici non potest absq; præsenti ecclesia. fo. 173 col. iij. me. Nonne de statu.
Cælestis habitatiõis statũ nihil sic ꝓprie repræsentat, quõ alacritas laudantium deum. fo. 128. col. ij. D.
Cælestis patria & felicitas cõmẽdatur. fo. 148. col. iij. prin. Felix regio.
Cæli ad quos rapimur tres sunt. fo. 120. col. iij. fi. Cæli ad quos.
Cella uinaria domus in qua erant discipuli cõgregati. fo. 159. col. j. me. Introduxit.
Cella uinaria domus orationis. Ibidem. A.
Cella ex uinaria nõ omne donũ spirit⁹ ꝑdire putatur. fo. 159. col. j. fi. Nec omne.
Cellaria moralis disciplinæ tria continent, subesse, coesse, præesse. fo. 138. col. j. D.
Cellaria Christi cogitanda sunt loca odoramentis plena, referta delicijs. fo. 137. col. iij. B.
Cellarũ quare una uinaria altera aromatica, tertia unguẽtaria uocentur. fo. 138. col. ij. C. et sequenti. D.
Celsitudo in prælatione, sed solicitudo maior. fo. 255. col. iij. fi. Loquere.
Cælum sanctã animã, solẽ intellectũ, lunam, fidem, astra, uirtutes. fo. 143. col. j. C.
Cælum sicut pellem dei sapientia Christus extendit. folio 142. col. iij. A.
Centum miliũ annorũ uita nõ est sufficies ad deum (sicut dignum est) quærendum. fo. 83. col. iij. me. Non hic.
Centurio nõ credidit ex eo quod uidit, sed ex eo quod audiuit: quia fides ex auditu. fo. 144. col. j. prin. Videns.

CHrisma in Xpi baptismate nõ defuit. fo. 24. co. j. D.
Christus in suo descẽsu dat sentire fideliter, proferre utiliter, efficaciter adimplere. fo. 132. collũ. iij. D.
Christus uenit in plenitudine unctionis gratiæ & ueritatis. fo 153. col. j D.
Christus factus est nobis sapientia in prædicatione, iustitia in peccatorũ absolutione, sanctificatio in conuersatione, redemptio in passione. fo. 137. col. ij. D.
Christus in sua incarnatione soluit uinctũ, illuminauit cæcum, reduxit erroneũ, reconciliauit reũ. fo. 137. co. ij. B.
Christus solus fuit risui in passione. fo. 143. col. iij. fi. Sed in quo.
Christus comes facundus. fo. 147. col. ij. B.
Christus futurus est ratiõi plenitudo lucis, uolũtati multitudo pacis, memoriæ continuatio æternitatis. fo. 147. col. iij. A.
Christi redemptionis modus & fructus. fo. 147. colũ. ij. C.
Christus semetipsum exinaniuit. fo. 144. colum. iij. me. Vides igitur.
Christus fasciculus myrrhæ inter prospera & aduersa. fol. 155. co. ij. C.
Christus decorus in substantia diuina. fol. 156. col. iij. D.
Christus est flos campi, orti thalami. fo. 158. col. j. B. per totum sermonem.
Christus patiendi speculũ, patiẽtis ꝑmiũ. fol. 158. col. j. C.
Christus in sua humanatione nõ magnus dñs prædicatur. sed paru⁹ & amabilis. f. 158. col. in. prin. Quid dicem⁹.
Christus minister bon⁹ carnẽ suã in cibũ, sanguinẽ suũ in potũ, animam in precĩ dedit. fo. 162. col. ij. A.
Christus acuto uisu, iudicio uelox. fo. 163. col. ij. C.
Christus in carne didicit misereri. fo. 163. col. iij. C.
Christ⁹ talis apparuit, qui merito amaretur, uerax p se, iustus pro hominibus, mitis hominibus. fo. 174. col. iij. me. Talis.
Christus & pascitur & pascit. fo. 175. col. iij. D.
Christus ex nobis assumpsit quæ pro nobis sustinuit. fol. 179. col. iij. B.
Christus imago dei, homo ad imaginẽ. fo. 182. colũ. iij. me. Sed dicit.
Christus miser fieri uoluit. fo. 278. col. j. me. Sed iam.
Christum apprehendere poteris citius sequẽdo quàm legendo. fo. 213 col. ij. me. Nam si.
Christus esuriuit iustitiam. fo. 3. col. ij. fi. Imitemur.
Christus in primo aduentu fuit redemptio nostra, in ultimo apparebit uita nostra, i secũdo est cõsolatio nostra fo. 3. col. iij. me. In primo.
Christus tollit peccata nostra à manu ab oculo, à collo, à carne. fo. 3. col. iij. me. Saluatorem.
Christus fidelis cõsiliari⁹, fortis auxiliarius, efficax patronus. fo. 4. col. ij. me. Si ille.
Christus Iesus salus. fo. 9. col. iij. prin. Vos qui.
Christũ dedit nobis deus per Mariam propter sanitatẽ. fo. 11. col. iij. prin. In prima.
Christus attulit medicinas preciosas in aduẽtu suo. fol. 11. col. iij. C.
Christus attulit diuitias. fo. 12. col. j. A.
Christus pauper factus est propter nos. fo. 13. col. iij. prin. Transeamus.
Christus elegit quod molestius est, præsertim paruulo, & pauperis matris filio. fo. 15. col. ij. B.
Christus minoratus est multominus angelis. fo. 17. col. iij. fi. Iam minoratus.
Christus totus nihi datus, tot⁹ in meos usus expẽsus est. fo. 19. col. iij. B.
Christus descendit in carcerem. Ibidem.
Christus saccus plenus misericordia. fol. 18. columna. ij. fi. Ecce quasi.
Christus quãto ꝑ me uilior, tanto mihi charior est. ibidẽ.
Christus rex in exilio mãsuetus, in iudicio iust⁹, in regno gloriosus. fo. 19. col. ij. prin. Vobis ergo.
Christus communitatatis amator. fo. 20. colum. j. fi. Nunc itaq;.
Christus totus suauis. fo. 20. col. iij. prin. Nimirum.
Christus paruulus factus est, ut fieret paruitatis exẽplum. fo. 22. col. j. fi. Nisi conuersi.
Christus propter nos passus est dextrum latus fodi. fo. 4. col. j. me. Et quidem.

Chriſtus tribulationem & dolorem inuenit.fo.80.co.iij. prin.Siquidem.
Chriſtus occiſus tulit peccata triplíciter.fo.31.colū.iij.fi. Digna ergo.
Chriſtus deſcendit ab inenarrabílibus cæli diuitijs.fo.35. col.ij.B.
Chriſtus mulctatur morte, turpatur cruce.fo.288.co.iij. prin.Innituntur.
Chriſtus trigínta annis operat⁹ eſt ſalutē in medío terræ, affixus crucí,addictus mortí.fo.90.col.j.fi.Et prius.
Chriſto in cruce dormiente, exiuit de latere ſanguis & aqua ad formationem eccleſiæ:ſicut Adam dormiente à latere eius coſta ſublata eſt, de qua formata eſt Eua.fol. 36.col.ij.prin.Memento ſanè.
Chriſtus recūbētibus nō dedignatus eſt apparere,quāto magis oratiōní incūbentibus apparet.fol.37.colū.j.me. Recumbentíbus.
Chriſtus ſe dominū uniuerſorū pulchrè mōſtrauit.fo.37. col.ij.me.Solemnitas.
Chriſtus in diuinitate níhil habebat quo aſcenderet, deſcendit propterea factus homo ut aſcenderet:deſcendamus ígitur ut aſcendamus.fo.37.col.iij.D.
Chriſtus filius carnis Adæ, ſed non filius præuaricatiōis Adæ.fo.41.col.ij.me.Germen domíni.
Chriſtus ibi prius medicínam appoſuit,ubí primus uulneri patebat locus.fo.41.col.iij.prin.Chriſtus ergo.
Chriſtus introiſſe in caſtellum quid ſignificet.fo.48.col. j.me.Sed quid.
Chriſtum legimus ex patre, in patre, cum patre, à patre, pro patre,& ſub patre.fo.61.col.iij.D.
Chriſtum modo melius eſt audire arguentē & docentem, quā in die iudicij iudicātē.fol.84.col.ij.fi.Vtilius nāq;.
Chriſtus ſolus intrat in cælum, ſed non truncus, ſed cum membrís ſuis adhærentíbus ſibí.fo.94.col.j.B.
Chriſto debemus uitam noſtram,quí pro nobís ſuam poſuit.fo.91,col.j.D.
Chriſti beneficia,& labores tanti pro nobís ſuſcepti,uale nos obligant ad eum amandum.Ibídem.
Chriſtus laborem cōſiderauit & dolorem.fo.32.colū.j.C.
Chriſtum crucis ignomíniam ſubire tria cōpulerunt.fol. 18.co.ij.me.Domínum Ieſum.
Chriſtus morí potuit, quia hō fuit: & quia iuſtus, mors eius nos líberare potuit.fo.100.col.j.me.Quod ergo.
Chriſti infirmitas & maieſtas memoratur.fol,100,colum, ij.fi.Itaq; totum.
Chriſti natiuitas à duobus nos líberauit inimícis,fol.14, col.ij.fi.Duo ſunt.
Chriſtus uiuendo uiuere docuit,moriendo mortem ſecuram reddídit.fo.99.col.iij.fi.Quis eſt homo.
Chriſto nos à lege peccatí & mortis líberante, cur adhuc morímur.fo.99.col.iij.prin.Porrò duo.
Chriſtus ſex nomínibus uocatur.fo.107.col.ij.prin.Et uocabitur.
Chriſtum differentia quadruplící multi ſequūtur.fo.109, col.j.prin.Quid mihi.
Chriſtiani à Chriſto nomen acceperunt.fo.119.col.i.prin, Chriſtiani.
Chriſtus abſq; tanta quam aſſumpſit difficultate & labore,humanum genus redímere potuit.fo.128.col.iij.D.
Chriſti magna exinanitio ad carnem, mortem,& crucem. fo.128.col.iij.A.
Chriſtianus ſum, frater Chriſti ſum, hæres dei,cohæres Chriſti.fo.131.col.iij.B.
Chriſtus medicus noſter ſciebat ſe ad infirmos deſcendere.fo.133.col.j.prin.Veniebat.
Chriſto,& eius gloria omnes frui cupiunt,ſed paucí cum imitari uolunt.fo.136.col.j.D.
Chriſtus ſpōſus tanquā gigas currí[…]nos (niſi unguenta ſua ſpirauerint)non curremus.fo.136.col.iij.C.
Chriſtus in capite ſponſus,in corpore ſponſa.fo.142.col. iij.D.fi.
Chriſtus cum ſit dñs omniū,cur ei à patre dicítur:poſtula à me,& dabo tibí gentes &c.fo.143.col.iij.D.
¶ Chriſtus ab anima ſancta ſuſcípitur tanquam ſponſus, ab anima infirma tanquam medícus.Et de differentia cogitationum unde oriantur.fol.147.colum.iij.canti.ſer. xxxij.per totum.
Chriſti conuerſatio ſuper terram fuit aurora.fol.148.columna.iij.B.
Chriſtus per carnem umbra eſt fidei, quí per ſpíritum eſt lumen intelligentiæ.fo.158 col.iij.D.
Chriſtus ſponſus æqualiter & indifferenter præſto ubíq; eſt diuinæ præſentia maieſtatis,gratiæ tamen exhibitione ſeu inhibitione,quibuſdā longè,quibuſdā propè eſt. fo.164.col.j.B.
Chriſtus uenit in angelís,accelerat in patriarchís, appropiat in prophetís,adeſt in carne, reſpícit in miraculís,loquitur in apoſtolís.fo.164.co.ij.C.
Chriſtus &ſi de cælo eſt,de terra tamen loquitur.fo.166, colū.ij.A.
Chriſtus dicendo in terra noſtra,proprietatem abnuit,ſocietatem non reſpuit.fo.166.col.ij.fi.Dicendo.
Chriſtus nō ocioſè tertiò repetijt:Petre amas me.fol.180, col.ij.B.fi.
Chriſtus nunquíd repellet quærentem,quí & cōtemnentem requírit.fo.185. col.iij.C.&.D.
Chriſtus inuitando ſponſam ad culturam uinearum oſtendit zelum quem habet ad animas, quæ per uíneas ſignificantur,fo.167.col.iij.C.
Chriſti poſteriora alíquid habent quod uídere delectat. fo.164.col.j.A.& C.
Chriſtus ſemetipſum exinaniuit uſq; ad hoc ut paſceret, ipſe omnium paſtor.fo.174.col.iij.B.
Chriſtum paſci inter lília, & candore & odore uirtutum delectarí.fo.175.col.iij.D.
¶ Chriſtus ad iudicandū ueníet in forma humana, ut míſis appareat electís.fo.170.co.ij.canti.ſer.lxxiij.per totū.
Chriſtus per mare ambulās apoſtolos quaſi uolebat præterire,nec tamen iſtud uolebat,ſed magís eorum probare fidem.fo.178.col.ij.B.
Chriſtus comparatur capreæ propter acumen uíſus,folio 163.col.iij.B.
Chriſtus in carne didicit obedientiam.fo.163.colū.iij.fi. Humanís.
Chriſtus in carne uiſibíliter operans mirabília, oſtendit ſe eſſe quí antè inuiſibíliter operabatur.fo.125.col.j.B.
Chriſtum in carne præſentem fieri deſiderabant patres antíquí.fo.123.col.ij.C.
Chriſtus humanitatē ſuam ab eccleſia ſubtraxit, ut daret fidei locum.fo.180.col.j.C.
Chriſtus in uita paſsiua habuit actionem,& in morte paſſionem actiuam ſuſtínuit.fo.32.col.ij.D.prin.
Chriſto exiſtente in ſepulchro quid nobis faciendum ſit. fo.34.col.iij.B.
Chriſtum diuerſis rebus comparari nullum incōueniens eſt.fo.5.col.iij.B.
Chriſtus cum perfectus fuerit, quomodo intelligit quod de eo dicítur in euangelio: Ieſus autem proficiebat ſapientia.fo.6.col.j.D.
Chriſtus quanta nobis largitus ſit bona.fo.79.colū.j.B. per totum ſermonem.
CIbus meus (inquit Chriſtus) eſt ut faciā uoluntatē patris mei,ſed hic,non in patria, ubi non modo facta,ſed & perfecta.fo.176.col.iij.A.
Cíborum obſeruatores,morum uerò neglectores aduertite. Hypocras & eius ſequaces docent animas ſaluas facere in hoc mundo,Chriſtus perdere,cuius conſilio obtemperandum ſit.fo.146.col.iij.D.
Cíbos ſpirituales ſicut & corporales quidā citò ſapiunt, quædam uerò ut ſapiant condire oportet.folio.32.col. iij.B.
Cíbi Iſrael tres ſunt,fo.121, col.j.fi,Cíbi Iſrael.

Cíbus bonus

Cibus bonus obedientia, cibus bonus patiētia, ſi tamen ſapientia triplici condiantur. fo. 82. colū. iiij. prin. Bonus cibus.
Cibo indigeſto comparatur ſcientia ſine operib⁹. fol. 150. col. ij. C.
Cibo boni operis, & orationis potu ſumpto, aīa ægrota per contemplationem pauſat. fol. 134. col. ij. B.
Cibos coitu procreatos generaliter uitātes reprobantur. fo. 171. col. iij. D.
Cibus dei eſt impletio uerbi ſeu uoluntatis eius. fol. 176. columna. ij. D.
Cibaria & ueſtimenta delicata reprehēduntur. fo. 42. co. iiij. ſi. Venit.
Cibus in ore, pſalmus in corde ſapit. fo. 125. col. iiij. C. ſi.
Cibus meus Chriſtus, & ego eius. fo. 75. co. iij. D.
Cibus purgatorius, cōtēplatorius, cōſolatorius. fol. 277. col. ij. ſi. Primus ergo.
Cibus cordis. fo. 31. col. j. me. Quibus ergo.
Cinctoriis tribus accingimur & cohibemur. fol. 120. col. j. prin. Tria ſunt.
Circuncidi quare Chriſtus uoluerit. fo. 16. col. iiij. ſi. Poſtquam ergo.
Circunciſio quid ſit. fo. 17. col. iij. B.
Circunciſio quare octaua die fiebat. fo. 17. col. ij. D.
Circunciſo domino in eo nec neruus rumpitur, nec os cōminuitur. fo. 121. col. ij. ſi. In circunciſione.
Circundari uir qualiter à fœmina potuerit. fo. 6. col. j. B.
Ciuitas cæleſtis ex adipe ſatiatur. fo. 23. col. ij. ſi. O Hieruſalem.
Ciuitas, ſponſa, oues, unum ſunt. fo. 180. col. ij. D. & B.
CLamat ſtabulum pœnitentiā, clamat & præſepe, clamant lachrymæ, clamant panni in chriſti natiuitate. fo. 15. col. iij. A.
Clamemus in cælum. fo. 80. co. ij. B.
Clamor pauperū cōtra pōtifices aurum in frenis equorū ſeu mularum apponi facientes. fo. 198. columna. j. prin. Hoc me.
Clarificat filius patrem, ſicut & à patre clarificatur. fo. 180. co. j. D.
Clarificatus eſt filius magnificentiſſime. Ibidem.
Claritas una & coæterna eſt patris & filij Ibidem.
Claues quæ nobis occulta reſerāt, tres ſunt. fo. 120. colū. iij. ſi. Claues.
Claues regni cælorum accepit Petrus, quæ ſunt poteſtas claudendi & aperiendi, atq; inter claudendos & admittendos diſcretio. fo. 174. col. ij.
Clericos facili⁹ curia recipit bonos, quàm faciat. fo. 260. col. j. At curia.
Clerici forma qualis eſſe debeat ut merito præfecturam aſſumere cogantur. fo. 260. col. j. ſi. Itaq;
Clerici aliud eſſe, aliud uideri uolunt: & cum nec pugnēt nec euangelizent, cuius igitur ordinis ſint. fo. 259. co. j. ſi. Quid ſibi.
Clerici partem habentes in terra, partem in cælo uendicare qualem præſumunt. fo. 285. co. iij. ſi. Clericus inquit.
Clerici laute uiuentes inuehuntur. Ibidem. Videtur.
Clerici peccata populi comedunt. fo. 286. co. iij. me. Pctā.
Clerici qui peruerſo ordine quærunt eccleſiaſtica beneficia, reprehenduntur. fo. 286. col. ij. me. Quis ea.
Clerici qui preces debitas non faciūt pro fundatoribus, culpantur. fo. 286. princi. Iam qui. Et fo. 189. colū. iij. prin. Memento.
Clerici multi nullius ſunt ordinis. fo. 259. col. j. me. Quid ſibi. Et fo. 285. col. iij. me. Quid ni.
Clericorū inſolentia culpatur. fo. 221. co. iiij. me. Inſolentia. Et fo. 286. col. ij. me. Væ uæ.
Clerici à ſingulis generibus hominū uſurpant quod delectat. fo. 285. col. iiij. prin. Videtur.
Clericorū obominatio. fo. 104. co. ij. prin. Nō. accuſamus.
Clerici ut ſe corrigant admonenē. fo. 104. co. ij. ſi. Parcite.
Clericorum periculum, fo. 134. col. iij. C.
COadiutores dei ſumus cōſenſu uoluntatis. fol. 267. col. iij. ſi. Deniq;
Coagulum paſſionis, & pinguedo ſanitatis fuerunt in Chriſto monte montium. fo. 119. col. j. ſi. In monte.
Coeſſe alijs debem⁹ in māſuetudine. fo. 138. col. ij. C. prin.
Cogimus quodammodo deum, ut iudicet & condemnet. fo. 16. col. ij. A.
Cogita qualem te fecit deus. fo. 79. col. j. B.
Cogita unde ueneris, & erubeſce: ubi ſis: & igemiſce quo uadis, & cōtremiſce. fo. 86. col. iiij. me. Fili memorare.
Cogitare debemus dei maieſtatē cum timore: charitatem cum amore. fo. 2. col. ij. In aduentu.
Cogitatio mala à nobis, bona à deo. fol. 147. colum. iiij. ſi. Cum ergo.
Cogitatio bona, deo danda non nobis. fo. 148. co. j. B.
Cogitatio mala animā decolorat, affectio uulnerat, cōſenſus necat. fo. 84. col. iij. B.
Cogitationes uanæ quas paſſim ſuſcipimus inexcuſabiles ſunt. fo. 86. col. iiij. B.
Cogitationū uanarū quæ cōtemplationē bonorum naturalium, ſpiritualiū & æternorū impediūt declaratio. fo. 88. col. ij. prin. Væ nobis.
Cogitationū ocioſarū primū genus lutū ſimplex eſt, ſecūdum limus, tertiū fœtidiſſimū ſcœnū. fo. 95. co. ij. prin. Et primum.
Cogitationes malas quomodo uiriliter repellere debeamus. fo. 95. col. j. me. Sæpe enim.
Cogitatio paruulorū ſeu inchoantiū & cogitatio perfectorum: quō differant. fo. 98. col. j. me. Quid inter.
Cogitationē bonam, conceſſum, & opus in nobis operat deus. fo. 267. col. iij. ſi. Verba.
Cogitatio pudica & pacifica, à ſapientia dei ꝓcedit: ꝙ ſi talis non fuerit, nec procedit. fo. 92. col. j. me. Sapientia.
Cogitatiōes malæ an de corde noſtro ſint, an à ſpiritu maligno, ſine periculo ignorat. fo. 148. co. j. B. per totum.
Cogitationes hominum uanæ, aut per angelos malos immiſſæ, pro uirtutibus ſe ingerunt. fo. 170. col. j. B.
Cognitio fidei & ſpei germana, quod illa credit, hæc ſperat, charitas currit ad illa. fo. 76. col. j. me. Nempè.
Cognitio tui gradus ad notitiam dei. fol. 151. col. iij. B.
Cognitio tui perneceſſaria. Ibidem.
Cognito tui & dei. Ibidem.
Cognitio tui & dei præcedit ſcientiam. Ibidem.
Cognitione non ſolum, ſed & amore adhærendū eſt deo, fo. 194. col. iij. me. Mirandum.
Cohabitatio uirorum & mulierū continentiæ repugnat & damnatur. fo. 170. col. iij. ſi. Quid ſimile.
Cohærentia triplex, timor, pudor, amor. fo. 83. col. iiij. A.
Coitu procreatos cibos generaliter uitantes reprobant. fo. 171. col. iij. D.
Colit deū nemo niſi q ei uolūtate ſubiect⁹ eſt. fo. 16. c. j. B.
Columbarū ætas & non turturū deſignatur in oblatione pro Chriſto infantulo facta. fo. 166. col. iij. D.
Columba num incongrue ad indicationem agni aduenit. fo. 19. col. j. B.
Columbæ meditatione contemplatio, hirūdinis uerò clamore actio deſignatur, uel oratio meditatione, ſecreta clamore uerò publica. fo. 83. col. ij. me. Placet utrunq;
Columnis quatuor morū, & tribus fidei columnis Maria extruxit Chriſto domū. fo. 107. col. ij. prin. Fuit igitur.
Colles dæmones dicuntur. fo. 162. col. ij. C.
Colli nomine deſignatur intellectus aīæ. fo. 153. co. iij. C.
Comedite amici &c. fo. 275. colū. iiij. me. Bonus planè.
Commendat eos deus quos caſtigat & arguit: quia illos amat, quos arguit & caſtigat. fo. 85. co. j. C.
Commixtio triplex. fo. 14. col. iiij. ſi. Triplicem.
Cōmoto corde accedere ad altare quàm periculoſum ſit. fo. 272. col. iij. me. Venio.
Comparantur uineæ florentes (odorem quarum non ſuſtinent ſerpentes) nouicijs monaſticis, quorū odorem non ferunt dæmones. 167. col. ij. D.

Cõparatio de his qui nulla ratione ſeparari queunt à terrenis & corporalib⁹ conſolationibus & uoluptatibus, fo.1.col.j.B.
Comparatio pulchra de hoc quod dictũ eſt ſponſam pulchram eſſe inter mulieres. fo.151.col.iij.D.
Comparatio de medicina corporali & ſpũali.fol.35.col.ij. prin. Sicut in.
Comparatio ſecundi Adam ad primũ, & Mariæ ad Euã. fo.51.colum.iij.C.prin.
Comparatio de hoc q̃ ſicut ſeculares in præcipuis feſtis præparãt delicta cibaria,ſic ſpirituales uiri ſpũalia præparare debent.fo.55.col.ij.prin.Verum.
Comparatio pulchra de eo q̃ Andreas optabat crucem: Chriſtus uerò dicebat.Si poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte.fo.65.co.iij.fi.Longè eſt.
Comparatio quinq̃ affectuum aiæ cum quinq̃ ſenſibus corporis.fo.96.col.ij.D.
Comparatio duarum menſarũ epulentiũ cibaria corporalia & ſpũalia,inter quas ieiuni collocati ſumus. fol.98. col.j.prin.Vnum tamen.
Comparatio bona de ſpũalibus operatoribus cum operatoribus corporalibus, qui longè in ſuo exercitio præſtant operatoribus ſpiritualibus. fo.89.co.iiij.B.
Cõparatio utilis de ſecularibus ad clauſtrales. fol.96.co. iiij.fi.Quid enim.
Cõparatio pulchra de cereo extincto & uoluptate tranſacta.fo.82.co.j.fi. Gaudent.
Comparatio utilis de milite à rege expulſo. fol.83.colũ.j. prin.Nunc uerò.
Cõparatio pulchra de Dina & curioſitate cõcupiſcentiã generante.fo.87.col.iij.me.Parit autem.
Cõparationes mulrũ utiles.fo.99.co.iiij.fi.Pctm̃ quippe.
Cõparationes pulchræ præuaricationis Adam: ad mortẽ & obedientiæ Chriſti ad iuſtitiam & uitam operantis & utiles obiectionũ ſolutiones.fo.100.colum.ij.princi. Sed Adæ.
Comparatio utilis de hoc quòd nemo timere ſibi debeat de nimia humiliatione.fo.152.col.j.B.
Comparatio ueſtimẽti inquinati quod repente exuimus, & animæ uitijs & immũdis cogitationibus deturpatæ quam tamen deſerere negligimus.fo.101.colũ.iij.Quis noſtrum.
Comparatio hominis pruricntes manus uſq̃ ad ſanguinem ſcalpentis:& animæ titillantes uoluptates ſeu cogitationes recipiẽtis:quãuis uterq̃ ſciat poſt uoluptatem admiſſam dolorem ſucceſſurum.fol.101.colũna.iij. me.Si uidiſti.
Comparatio alia arancæ & aiæ ex ſuis uiſceribus telam ad muſcas capiendas texentium. fo.101. columna.iij.med. Deniq̃.
Compatiendi modus.fo.277.col.iij.me.Neſcit.
Compatiuntur ſancti. fol.141.col.ij.B.
Cõprehendit homo deũ timore & amore.fol.263.col.iiij. prin.Sancti igitur.
Compunctio quadruplex.fo.132.co.iij.B.
Compunctionis duo genera.fo.164.co.ij.B.
Concha fontem imitetur. fo.134.col.ij.C.
Conchæ non canali ſimiles eſſe debent imperfecti & ſemipleni.fo.134.col.ij. C.
Concupiſcentia nobis hæreditaria eſt angelus ſathanæ. fo.176.col.iiij.
Concipiſcentia carnis, oculorum,& uitæ ſuperbia, quomodo declinantur.fo.96.co.ij.fi.Nec uerò.
Concupiſcentia carnis,oculorum, & uitæ ſuperbia:qualiter uincuntur.fo.36.col.ij.fi. Vis ergo noſſe.
Concupiſcẽtiæ uirus omnia mẽbra inficit: quo fit ut niſi cum atroci uiolentia & uehementi colluctatione gratia dei confortata quis euadere peccatum non poſſit.fol. 94.col.j.fi. Vnde enim.
Concupiſcẽtia carnis,oculorũ & uitæ ſuperbia,non ſunt ex patre.fo.94.co.iij.prin.Nolite diligere.
Concupiſcentiæ uitio quàm difficulter reſiſtatur. fol.95. col.j.me.Sunt enim.
Cõcupiſpiſcẽtiæ uirib⁹ totis reſiſtendũ eſt.fol.164.c.j.C.
Cõcupiſcentiæ carnales cõnaturalẽ homini manſuetudinem exterminant.fo.156.co.j.prin. Vide ne.
Conditiones quibus aliquis in hac tentatione poſitus ſe ſanctũ dicere & humiliter præſumere poſſit.fo.97.col. iij.prin. Vides quia.
Conditiones animæ quæ ſponſa dici meretur.fol.178.colimna.ij.B,
Condonari commiſſa quid ſit.fo.25.col.j.C.
Confeſſio ſit humilis,pura,fidelis.fo.132.col.iij. D.Et fo. 133.col.j.A.B.& D.
Confeſſionem præcedat timor duplex, & pudor duplex. fo.132.col.iij. B.
Confeſſio gratiæ,gratiam deſignat in anima confitentis. fo.173.col.j.me.Ergo iam.
Confeſſio ſimulata.fo.200.col.iiij.fi. Licet uerò.
Confeſſio aiæ ornamentum.fo.215.col.iij.fi.Iucundare.
Confeſſio uera quæ ſit. fo.10.co.ij.C.
Cõfeſſionẽ & decorẽ induere.fo.10.col.j.me.Sit proinde.
Confeſſionis modus.fo.100.col.iiij.prin.Et quidem.
Confeſſionis nummus declaratur.fo.35.co.j.A.
Confeſſione humili peccata remittuntur.fo.125.co.ij.D.
Cõfeſſionẽ quatuor ipediũt.fo.117.co.ij.fi.Quatuor ſunt.
Confeſſio uerecunda inuenit apud deũ quo ſe humiliãdo deiciat &c.fo.124.col.ij.fi.Inuenit.
Confidere in propria uirtute peſſimũ. fo.70.col.iiij.prin. Periculoſa.
Configenda eſt caro ſagittis tribus. fo.145.col.iij.D.
Cõfitemini dño quoniam bonus ſimpliciter.fo.279.col. ij.prin. Eſt.qui.
Conflictus uitiorum & uirtutum.fol.87.col.iij. D.& per totum ſermonem.
Conformitas animæ ad uerbum per charitatem,quàm iucunda & optabilis ſit.fo.185.col.j.C.
Confuſio tẽporis præſentiũ temporũ ad comparationem ardoris & deſiderij prophetarũ&patrum antiquorum oſtenditur.fo.123.col.j.D.
Confuſio eſt nos caput ſurſum habere,qui cor ſurſum nõ habemus. fo.86.col.iiij.fi.An non.
Conſcientia fœlix in qua luctamen timoris& lætitiæ reperitur.fo.11.col.ij.prin.Hic iam.
Cõſciẽtiæ purificandæ forma.fo.157.co.ij.fi.Et quid me.
Cõſciẽtiæ teſtimoniũ gloria noſtra. fo.119. col.j.fi. Beati.
Conſcientiæ liber.fo.101.col.ij.fi.Aperitur
Conſcientiæ teſtimoniũ de quo gloriatur apoſtolus quid ſit.fo.57.col.j.prin.Eſt ergo.
Conſenſu & deliberatione ad mortẽ peccamus.fo.84.co. iiij.me. Intentionem uerò.
Conſentire debemus deo aduerſario increpãti. folio.185. colum.iiij.B.
Cõſeruatio pacis mutuæ.fo.89.col.iiij.prin.Cæterũ qm̃.
Conſidera quid natus,& qualis natus ſis. fo.256.col.iiij. me.Hoc ergo.
Conſidera quãta ſit erga te dignatio dei.fol.21.co.j.prin. Et tu ergo.
Conſiderandum qualis ſis & qualis fueris.fo.256.co.iiij. fi. Proinde.
Conſidſtrandum quid,quis,qualis.fo.250.col.iiij.princi. Contra ſalutem.
Conſideratio perutilis:qua prudentia,iuſtitia,fortitudo, & temperantia:& alia multa bona acquirũtur.fo.254. col.iij.fi. Et primum.
Conſideratio tua à te incipiat. fo.25.co.iij.fi.A te.
Conſideratio quærat quod ſermo nõ explicat.fo.261.co. iij.prin.Dixiſti.
Conſideratio tui peroptima.fo.270.col.ij.fi.Difficile.
Conſideratio tui parit timorem & humilitatẽ.fol.84.co. iij.me.In his.
Conſideratio dei parit ſpem & charitatem.Ibidem.

Consideratiónis ſpecies tres.fo.261.col.iiij.fi. Vis tibi.
Considerationi aliquando & nō ſemper actioni nos dare debemus.fo.254.co.iij.fi.Nunc autem.
Consideratio duplex.fo.69.col.ij. fi.Q; ſi.
Consideratio triplex quæ omne opus præuenire debet, fo.258.col.iij.prin.Miraris.
Cōſideratio utilis & cōpunctiua eorū quæ aīa à corpore ſeparata inueniet. fo.94.col.iij.me.unde nobis.
Consilio prudentum & beneuolorū utendum eſt.fo.197. col.iiij.me. Nuper.
Consiliū duplex,bonū quod ſcilicet boni,&malum quod mali aſſumunt.fo.214.col.j.fi. Deniq;.
Consilium ſalubre qualiter timoratus quiſq; ſe habere debeat qū perplexus reperitur de re aliqua an dei ſit uoluntas uel ne.fo.93.col.j.me.Propterea.
Consilia perfecta nō ſunt abſq; prudētia & beneuolentia, fo.197.col.iij.fi. Omnes.
Consilia bona quæ ſint.Ibidem.
Consiliū dei magnū quod ab æterno latuerat, prodit in lucem ad miſeri conſolationē. fo.214.col.j.me.Prodit.
Consilium proprium quàm malum ſit.fo.35.co.iij.B.
Consolamini conſolamini quare bis dicitur.fo.16.colū.j. me.Benedictus.
Consolatione diuina qui ſunt digni.fo.16.col.ij.F.
Consolatio bona cum à peruerſis blaſphemamur benefacientes,dum tamen recti diligant nos.fol.135.col.iij.B.
Consolatio & affabilis pacificatio ſponſi ad ſponſam pro auſtera increpatione prius facta. fo.152.co.iij.C.
Consolatio duplex,paſſionis Chriſti memoria,& ſpes de futura gloria.fo.168.co.ij.B.
Cōſolatio mūdi ad nihilū utilis.fo.11.col.iiij.me.Vilis eſt.
Consolatio noſtra Chriſtus.fo.18.col.ij.me. Gratias deo.
Consolatio bona.fo.83.col.j.prin.Eſt autem.
Cōſolatio ad puſillanimes.fo.82.col.j.me.Momentaneū.
Consolationis reſpiratio pauperibus ſpiritu.fo.102.co.ij. prin. audiat.
Consolationis dei uerba.fo.119.colū.iij.fi.Verba conſolationis.
Consolationem recipit aīa uiatrix cōtemplatione diuini luminis.fo.153.col.iiij.A.
Conſpirauerunt primi parētes aduerſus dñm & aduerſus Chriſtum eius.fo.177.col.j.A.
Conſpirationis eorū cauteriū portamus omnes. Ibidem.
Conſuetudinis eorū ulcus qualiter amputari,fomentisq; leniri debet.fo.156.col.j.me. Igitur ab.
Conſuetudo peccandi quæ ſit.fo.281.col.iij.me.Poteſt.
Conſuetudo & neglectus auertunt.fol.253.col.iiij.fi. Venerunt.
Cōſuetudo mala catenæ cōparatur:quæ facilius diſſoluitur quàm rumpatur.fo.87.co.iij. Eſt autem.
Conſulentē deū qui audire nolūt,eū phdolor finaliter cōdemnantem audient. fo.84.col.ij.fi.Vtilius.
Cōtemplatio utilis de ſponſa in lectulo ſuo dilectum quærente, & de mulieribus quæ uenerūt ut ungerent Ieſum fo.179.col.j.B.
Contemplationis circa deum tres modi ſub figura trium cellarum.fol.137.col.iiij.canti.ſer.xxij.per totum.
Cōtemplatiōis exceſſus duo ſunt:unus in intellectu,alter in affectu:unus in lumine,alter in feruore:unus in acquiſitione,alter in deuotione.fo.159.col.ij.D.
Contemplationis duo ſunt genera.fo.168.co.iij.D.& co. iiij.B.& C.
Cōtēplationē tria impediūt.fo.50.co.iij.B.& ſequēti.C.
Cōtemplationis theoricæ arcanū.fo.138.co.iij.C.
Cōtēplatiua uita eſt à nobis eligēda,actiua uerò (ſi precipitur) eſt patiēter toleranda.fo.86.co.j.fi.Verūtamen.
Cōtemplatio tractatur.fol.250.co.iij.fi. Et primo. Et fol. 261.col.iiij.fi.Quid ſi.Et fo.168.col.iij.A.Et fo.215.co. iiij.fi.Magnū eſt.Et fo.301.co.ij.prin.Viſcus.Et fo.103. col.j.fi.Vtinam.Et col.ij.per totum.
Contemplatio pro diſtributione temporū tribus modis diſtinguitur.fo.112.co.ij.prin. Vultum tuum.
Contemplationum duo genera.Ibidem.
Contemplationi uacentes non ſunt ociоſi,uel ſpernendi. fo.129.co.iiij.fi.Nonnūquam ego.
Contemplationis opus nonnūquā prædicationis gratia intermittendum eſt. fo.154.col.j.B.
Contemplationis quies pro lucris animarum libenter intermittenda eſt. fo.160.col.iij.A.
Contemplationis ociū & ſtudium prædicationis uiciſſim intermittat anima deo deuota. fo.165.co.j.B.
Contemplationis & actionis neceſſariæ uiciſſitudo declaratur.fo.165.col.iij.
Contemplationi ſanctæ nihil deperit.fo.168.col.iij.fi. Vides ſanctæ, & per to.ſer.
Contemplatione pauſat anima ægrota. fo.134.columna. ij.B.
Contemplatio diuinæ ſuauitatis & gloriæ,ſolis mente & corpore puris conceditur.fo.172.co.iiij.B.
Contemplatiuorū alij aſcendunt,alij rapiuntur.fo.121.col. j.me.Contemplatiui.
Cōtemplatiuā ante actiuam(quæ ſub obedientia agitur) quærere præpoſterus eſt ordo.fo.157.co.ij.B.
Contemplatiuos importune moleſtantes arguunt.fo.161. col.iij.prin. Pulchrè itaq;.
Contemplatores alij aſcendunt,alij rapiuntur.fol.121.col. ij.prin. Contemplatores.
Contemptus mūdi tangitur.fo.215.col.ij.prin. Fallax.Et fo.213.col.iij.fi. O ſeculū.Et fo.215.co.j.Quid ergo.Et fo.64.co.iij.Omnis enim.Et fo.3.co.j.me. Filij.Adam Et fo.87.col.j.prin.Quid enim,
Contemptus culpā facit.fo.269.co.ij.fi. Melius ſiquidē. & duabus col.ſequentibus.
Contentio uitiorum.fo.285.col.j.fi. Quid ſi eorum.
Continentia non habet meritum abſq; puritate intentionis.fo.126. col.j.A.
Continentiæ hoſtes,caro,mundus,dæmonia.fo.46.colū. iij.me.Fortè paruum.
Continentiæ murus quàm ſit ſolidus.fo.50.colū.j.fi.Iam ponitur.
Contra aduerſarium maiore fortitudine & cautela opus eſt ab ea parte unde acrior inſiſtit.folio.218.col.iij.me. In ea.
Contra eos qui in feſtis nimis curioſe ueſtiuntur & ciban tur.fo.43.co.iij.prin. Quid exiſtis.
Contrarius eſt peccator deo& ſibi.fo.183.col.iij.prin.Accepit itaq;.
Contremiſcenda maieſtas.folio.199.columna.ij.me. Contremiſco.
Contritio eſt unguentū ſua fragrantia totam domū eccleſiæ replens.fo.127.col.iiij. C.
Contritio & confeſſio tractantur. fol.132. col.ij.canti.ſermo.xvj.per totum.
Conuerſationis alienæ nō ſis curioſus explorator aut iudex temerarius.fo.159.col.iiij.B.
Conuerſationis ſpūalis utilis traditio.fo.84.co.iij. C.
Conuerſari ſic debet Chriſti miniſter,ut ex moribus exterioribus exiſtimētur compoſitiones interiores.fo.95. col.ij.prin.Sic nos.
Conuerſatio monaſterij ſecūdum eſt baptiſma.fo.272.co. ij.me.Audire & hoc uultis.
Cnuerſationis honeſtæ inſtructio. fo.129.col.iij.princi. Tu quoq;.
Conuerſationis ſpūalis & cōtemplatiōis primus gradus ut in cōſideratione noſtra turbemur per timorē, diuina,reſpiremus per ſpem.fo.84.col.iij.C.
Cōuerſionem noſtram quatuor ſolent præcedere ſtatus. fo.85.col.ij.B.
Cōuerſatio mala,cōuerſio bona.fo.24.co.ij.fi.Cōfilium.
Conuerſio bona timor dñi.fo.85.col.iij.fi. Iam uerò.
Conuerſionis perfectæ forma.fo.21.co.iiij.fi. Hæc planè. Et fo.24.col.iij. D.

Conuersos ad dominum iam nō solicitet carnalium cura parentum.fo.21.co.j.fi. Vnde et.
Conuersio duplex,interior & exterior.fo.24.coīj.fi,Conuertimini,Et fo.48.co.iij.C.
Conuersus in tribus:per considerationē peccatorum,per metum supplicioru, per spem ueniæ & consolationem bene conuertitur. fo.46.col.iij.prin.In his.
Conuertere anima mea in requiē tuā, pulchre deducitur. fo.57.col.ij.prin.In pace.
Conuiciū apertū non modo prohibetur: sed clandestinū & uenenatum susurrium. fo.145.col.ij.C.&.D.
Conuiuium magnum in quo apponūtur misericordia iustitia,& gratia.fo.29.col.j.fi. Hodie enim.
Cor durum pessimum.fo.75.col.j.me.Quid ergo.
Cor ante ruinam exaltatur.fo.149.col.iiij.D.
Cor in quatuor affectionibus est,quid diligas,qd metuas unde gaudeas,aut cōtristeris.fol.24.columna.iij.med. Attende solerter.
Cor paratum ad aduersa & prospera. fol.24.col.iiij.prin: Paratum.
Cor hominis prauum,sensus eius ꝓni in malū.fol.80.col.iij.fi.Denicꝫ prauum.
Cor leuare quid sit.fo.39.col.iiij.me. At.fortè.
Cor sursum habere seu deorsum tractatꝰ. fol.96.colū.iiij.prin.De eo per totum utiliter.
Corda nostra donec in hoc seculo diuisa sunt, particulatim ad superna leuāda sunt.fol.40.col.j.prin.Nimirū. Corde infimo qui sint, & qui corde alto.fo.97.co.iiij.me.Gratias ei.
Cordis pij est cedere importunitati.fo.241.col.ij.prin.Pij cordis.
Cordis duri conditiones.fo.81.co.iij.fi,Elatum enim.
Cordis custodia quæ præstantior est,sine manꝰ & linguæ custodia haberi non potst.fo.99.co.ij.me.Vigilemus.
Cordiū nrorū duritia declarat.fo.41.col.iij.me,O duri.
Cordis instabilitas.fo.300.col.iij.prin.Nihil est.
Cordis petitiones tres.fo.25.col.iiij.D.
Cornua crucis quatuor.fo.33.co.j.A.Et fo.66,co.iij.me. Ecce.
Corona Xps est ꝓ se patiētis,& eū coronās.fo.158.c.j.C.
Corpe indigt angelꝰ ut pie subueniat.fo.124.colū.iij. D.
Corpore nō indiget deꝰ.fo.124.co.iiij.B.& fo.125.c.j.A.
Corpori sanitatem non uoluptatē,cordi puritatem,fratri pacem,imitationē sanctis,compassionem mortuis debemus:& auxiliū ab angelo,pietatem à deo postulemus. fo.88.col.ij.D.
Corporis per spiritū castigatio & afflictio, nō minus aīæ quàm corpori proficit.fo.60.co.iiij.fi.Saluatorem.
Corpus trahit aīam in regionē suā.fo.63.colū.j.fi.Traxit.
Corpus luto,sputis & huiusmodi maculat.ictibus uulneratur.cōfessione perimit: anima similiter cogitatiōe, affectu & complacentia uulneratur, consensu necatur. fo.84.co.iij.B.
Corpus aut tabernaculum militantis, aut stabulum uiatoris.fo.141.col.j.C.
Corpus quod corrumpitur & cætera,quomodo intellgatur.fo.37.col.iiij.me.Nos autem.
Corporis conuersio non est spernanda.fo.24.co.iij.C.
Corporis conuersio qualiter fieri debeat.ibidem.
Corpus Christi mysticum se solos esse gloriabātur stulti quidam hæretici.fo.171.col.iij.A.& col.iiij.C.prin.
Corpus aīam aggrauat ne lumen incircunscriptū uideat. fo.141.col.j.C.
Correptio fraterna qualiter fieri debeat.fo.43.co.ij.prin. Ferueat.Et fo.155.co.iiij.C.Et fo.277.c.iiij.me.Blāda.
Correptio prælati necessaria.fo.154.col.ij.B.
Correptionē mansuete suscipientes,& corripientes à multis malis liberant.fo.154.co.iij.C.prin.
Correptioni sibi factæ quidam impatienter & impudēter se defendunt.fo.154.col.ij. B.
Corripere debet ecclesiasticus in spiritu lenitatis in delicto præoccupatos.fo.155.col.iiij. A.
Corripientes benigne sustinendi sunt.fo.145.co.ij.D.
Corripiendi modus.fo.34.col.iij.B.
Corrupti sunt & abominabiles &c.exponitur.fo.110.col.ij.me corrupti.

Creatura noua contra facinus in manu habet innocentiam, contra flagitium continentiā in ore &c. fo.3.col.iij.B.
Creaturas duas ad intelligendū se deus condidit,hominē scilicet & angelum.fo.117.col.iij.me.Duas.
Credere simpliciter Iesum esse filium dei nō sufficit ad uitam æternam.fo.36.col.j.D.
Credulitatis facilitas pessima.folio.257.columna.ij.prin. Est item.
Crescit anima nō substantia,sed uirtute charitatis.fo.143. colum.ij.B.
Crudeles animarum rectores.folio.127.colum.iiij.princi. Quanti.
Crumenæ suæ conformatur auarus.fo.136.col.iij. C.
Crux Christi Iudæis scādalū fuit.fo.34.co.j.prī.Sicuos.
Crucem tollere non cessemus.fo.33.col.iij. C.
Crucis quatuor cornua gemmis quatuor, id est quatuor ornantur uirtutibꝰ.fo.33.col.j.A.Et fo.66.co.iij.med. Ecce in cruce.
Crucis descensionis suasio.fo.33.col.iij.B.
Crux preciosa est,amabilis,exultabilis.fo.65,colum.ij.fi. Certè.
Crux Christi refloret in cōuersatione religionis. fol.214. col.iiij.me.Non apparebit.

Cubicula regis Christi uaria.fo.138.col.iij.C.
Cubile Iesu triplex est.fo.120.co.iij.me. Cubile.
Cui nō sapit deus iustitiam per timorem,nec miseri cordiam per amorē,dicit in corde suo,non est deus.fo. 110.col.iiij.prin.dixit insipiens.
Culpæ quæ contrahitur ex trāsgressione, triplex modus. fo.270.col.iij.me.Traduntur.
Cultus dei in tribus cōsistit.fo.110.col.ij.me.Beatus uir.
Cupere cum Christo esse,uehemēter,ardenter, assidue,debemus.fo.147.co.iij.fi.Confido enim.
Cupiditas memoratur.fo.72.co.iiij.D. Et fo.76.c.iiij.B. Et fo.136.co.iij.B.Et fo.300.col.iiij.fi.Acum.
Cupiditas diuidit ecclesiam,latus dñi iterū confodit. fol. 217.col.iiij.fi.Aperte.
Cura inueniri fidelis seruus.fo.231.col.ij.fi.Tu autem.
Cures prius facere quàm docere.fo.231.colū.iij.princ.Vt opera tua.
Cura quāta sit deo de nobis siue de ecclesia. fol.173.col.ij. A.& B.
Cura nō est deo de bobus seu alijs rebus ab hoīe. Ibidem.
Curæ dei fidem anima sancta ex bobus habet.fo.173.colū. iij.fi.Da mihi.
Cura cælestis ꝑstolat cōsummationē nram.fo.10.co.iij.C.
Curia bonos facilius recipere quàm facere consueuit.fol. 260.co.j.fi.At curia.
Curiositas.monachorum.fo.283.col.iiij.fi. Quæritur.
Curiositas pessima.fo.279.col.ij.fi. Primus itaqꝫ.
Curiositas Dinæ. Ibidem col.iij.
Curiositas Euæ.Ibidem co.iij.me.Tu quoqꝫ.
Curiositas luciferi.eadem col.fi.Sed & tu.
Curiositas reprehenditur.fo.1.col.j.A.
Curiositas monachorum pernicioſa.fo.9.coū.ij.fi.Puder dicere.
Currendū in odore unguētorū Christi.fo.137.colū.j.B.fi.
Currere debemꝰ nō in nostrorū fiducia meritorū. fol.136. col.iiij.C.
Currrentiū in odorē Christi differentia.fo.137.col.iij. A. Et col.iiij.C.& B.
Curríte fratres:tota curia cælestis uos expectat.fo.10.col. iij.prin. Curríte.
Currus Pharaonis & princeps exercitꝰ malitia, luxuria, uaritia,& huiusmodi memorantur. fo.152.col.iiij.C.

Curruũ quatuor ſunt ſpecies.fo.119.colũ.iiij.fi.Quatuor.
Currus tres in ſcriptura leguntur.fo.120.col.iij.fi.In ſcriptura.
Cuſtodes eccleſiæ ſunt angeli & ſancti ab ea aſſumpti.fo.180.col.iij.A.
Cuſtodia manus,cordis, oris habēda eſt.fo.88.co.iiij.C.
Cuſtodiæ noſtræ iugiter intēti ſtemus.fo.84.col.iij.C.
Curuæ animæ quæ terrenis inhiant.fo.139.col.iiij.A.
Cutis caro & os,pulchræ quibuſdam animæ uiribus comparantur.fo.84.col.iij.B.

DAuid omniũ manſuetiſſimus illius mortem lugebat,qui ſuã ſemper ſitierat.folio.129.colũna.ij.D.
Dauid inquit.Sicut adipe & pinguedine &c. infundi prius uolēs,& ſic effundere.Et tu diſce non niſi de plenitudine effũdere, niſi deo largior eē uelis.fo.134.col.j.B.fi.
Dauid regi aliquãdo maledixit ſeruus, & eum ulciſci uolenti potius quàm exprobranti ſuccendendũ putauit.fo.149.col.iiij.D.
Dauid Ioſue & alij plures de hoſtibus triumpharũt, & ipſi ſoli glorioſi.Et deus cuncta creauit ſolus,& de hoſte triumphauit:cur igitur nõ ſolus erit glorioſus.fo.130.col.j.me.Golia.
Dauid multipharia extollit & laudatur.fol.172.co.iiij.D.

DEbitores ſumus debito quadruplici.fo.91.col.j.D.
Debitores ſumus præcipue quinq;:corpori,cordi, fratri,ſanctis & mortuis.fo.88.col.ij.C.&.D.
Declinare à malo,& facere bonũ,quõ à ſpirituſancto procedat.fo.41.col.j.C.&.D.
Decor animæ duplex,innocentia & humilitas.fo.156.co.ij.A.&.B.
Decore corporali ſicut aliquis ornatur, & inde concupiſcitur,ſic decorem ſponſæ ſpiritualem deus cõcupiuit.fo.186.col.iij.A.&.B.
Decor ſanctæ animæ.fo.142.col.iij.C.
Decor non mediocris caſtitatis,charitas,humilitas.folio.198.col.ij.prin. Caſtitas.
Decor ueſtimẽti eſt,nõ ueſtiti.fo.215.col.iiij.prin. Porrò.
Decor uerus deus eſt.Ibidem. Ille eſt uerus.
Dedicantes eccleſiam pontifices,quinq; ſolent facere.fo.67.col.iij.B.&.col.iiij.C.
Dedicatio eccleſiæ,noſtra eſt ſolẽnitas.folio.70.col.j.me. Denicq;.
Dedicationis eccleſiæ uniuerſæ cerimoniæ ad nos nõ ad lapides ſpectant.fo.70.col.j.fi.Domeſtica.
Dedicatiões eccleſiarũ quàm dignũ ſit celebrare.fol.67.col.iij.B.prin.
Defenſio culpæ uel excuſatio pernicioſa.fo.133.col.j.B.
Delectamẽta ſanctorũ quæ ſint.fo.57.col.ij.prin.Hoc eſt.
Delectationes quæ in deo ſunt,quæ ſint.fo.25.col.iiij.B.
Dedicatio ſancta declinat occupatum ſecularibus deſideriis.fo.40.col.ij prin. Renuit.
Delectatio illecebroſæ cogitatiõis etſi paruam in anima morã faciat, fœda tamẽ poſt ſe relinq;t ueſtigia.fol.101.col.ij.fi.Si ſuperbia.
Deliciæ ſpirituales & ſeculares in eodem ſe non compatiuntur.fo.189.col.iij.fi. Quomodo.
Delicati cibi monachorum reprehenduntur.fo.283.colũ.iij.me.Quis in principio.
Delicta,& occultæ cõcupiſcentiæ noſtræ,& aliena in nos mala ſi noſtri non dominãtur,à maximo liberabimur peccato.fo.94.col.ij.prin.Denicq;.&.D.per totum.
Delinquentes quãuis in magnis.uix,ferimus reprehendi: fo.156..col.ij.D.
Delicato nimis ocio per contẽplationẽ dormitare cupit, ſi non prius exercitatus quieſcere appetat.fo.157.colũna.ij.B.
Dæmones in furore puniti ſunt homo ſtram tãtum ſenſit.folio.174.col.j.B.
Dæmonium meridianum quid ſit,fol.66,colum.iij. C.et fo.72.col.iij.B.Et.fo.146.co..iij. C.
Dæmonũ habitatio à nubibus & infra eſt in aere iſto caliginoſo inter cælum&terram.fo.162.col.iij.B.&columna.iiij.C.&.D.
Dentiũ multiplex ſitus, ornatus, & natura.per quos uiri monaſtici deſignantur.fo.114.col.ij.fi.Dentes tui.
Deploras fruſtra ſi non emendare ſtudueris.fo.254.co.j.me uix.
Decendere de cruce quare Chriſtus noluerit. fo.33.col.j.B.&.D.
Deſcendit Chriſtus ad te in carcerem.fo.137.col.ij. D.
Deſcendit Chriſtus miſericorditer.fo.278.col.j.me. Sed plaſmator.
Deſcẽſio & aſcẽſio noſtra.fo.108.col.iij.fi.Deſcendamus.
Deſcenſionis gradus in uiam peccati.fo.77.col.j.A.
Deſcenſionis ſeptẽ gradus habet humilitas.fo.119.colũ.j.prin.Septem gradus.
Deſcriptio exultationis ſupernorum ciuium in Mariæ aſſumptione.fo.47.col.iiij.fi.Sed et.
Deſerti quadrifarium eſt genus.folio.119.col.iiij.me.Quadripharium.
Deſiderium electorũ triforme eſt.fo.119.co.j.fi.Triforme. Et.fo.13.co.j.fi.Nam deſideria.
Deſiderium triplex eſt memoria ſanctorũ proueniens.fo.58.col.iiij.D.
Deſideriũ inſatiabile cordis humani. fo.224. col.iij.me. Verꝰ amor.Et.fo.102.col.iij.princi,Ceterũ.&me. Nec immerito.
Deſiderium uox eſt etiam ualida.fo.147.col.ij.D.
Deſperatio ex ignorantia dei naſcitur, & qualiter ſponſa pulchra dicatur inter mulieres.fol.152.col.j.canti. ſer.38.per totum.Et.fo.151.col.iiij.C.
Deſponſata Maria quare fuerit.fo.6.co.ij.D.prin.
Deſunt ei omnia qui nihil ſibi deeſſe putat.fo.256.co.iij.prin.Omnia illi.
Detractio reprehenditur.fol.281.col.iiij.prin. Quomodo nãq;.Et fo.139.col.ij.A.fi.&per totũ.ſer.Et fo.169.col ij.A.Et fo.277.co.ij.prin.Porrò detrahere.&fo.88.co.iiij.B.per totum ſer.
Detractor & adulator qualiter capiantur. fo.169.co.ij.fi. Peſſima.
Detractio fraterna peſſima.fo.21,col.iiij.prin. Quas ego.
Deuotio tractat.fo.14.col.iij.me.Tertius. Et fo.40.col.j.fi.Omnes.Et fol.71.co.iiij.prin.Et tu.Et fo.290.col.ij.pri.Preciosa.Et fo.40.co.iij.B. Et fo.38.c.ij.me.Si ei.
Deuotionis noſtræ gratiam quatuor uidentur adaugere.fo.118.col.ij.fi.Quatuor.
Deuotio iucundum eſt unguentum.fo.128.col.ij. D.
Deuotio unguentum eſt animæ dolorem leniens.fol.134.col.ij.me.Ergo.
Deuotio in frigidis accenditur affatu, aſpectu,uel memoria ſpiritualium uirorum. fo.131.co.ij.
Deuotionis gratia perſiſtentibus in oratione datur. fol. 127.col.ij.C.
Deuotæ deo animæ:uiciſſim apparet & diſparet ſponſus Chriſtus.fo.145.co.iij.C.
Deuoti quiq; deo ſemper ſupplicĩter orare debent dicendo.Cito anticipent nos &c.fo.185.col.iij.B.
Deuotionis & charitatis feruori ac dulcedini anhelãs, nil aliud quàm oſculum petit.fo.127.co.j.B.
Deuotio habenda circa diuinũ officiũ.fo.157.col.ij.B.
Deuotio de bñficiis dei,& gratiarũ actio.fo.128.col.i.B.
Deus quid eſt,& alia multa de deo.fo.262.colũ.j.fi.Quis eſt iſte.Et.fo.124.co.ij.A.Et fo.128.co.iij.A.Et fo.19.c.j.A.Et fo.24.co.j.prin.Quis nos.& fo.8.co.iiij.A. Et fo.59.co.j.fi.Tu.eñ.Et fo.20.co.iiij prin.Apparebat.
Deus unus eſt.fol.173.co.iiij.B. Et fo.182.col.iij.C.Et fol.262.col.iij.prin.Multa dicuntur.
Deus ubiq; eſt.fol.70.col.j.A.Et fo.124.co.iiij.A.Et.fol.125.col.j. C.prin.
Deus eſt in creaturis.fo.7,col.j.B. Et.fo.164.col.j.B.

Deus eſt trinus & unus.fo.26.col.ij.fi. Deus trinitas eſt.
Deus qualiter cõprehendi poſſit in hac uita. fo.263.col. ij.Me.Et quia adhuc.
Deus eſt pœna reproborum.fo.263.col.ij.prin. Quid eſt deus? Non minus.
Deus ſolicite quærendus eſt.fo.185.col.ij.B.
Deus uideri nõ poteſt in hac uita ſicuti eſt.fo.146.co.iij. D.&.B.
Dei uiſio fit diuerſis modis.Ibidem. C.
Deus quib⁹ animabus apparere ſoleat.fo.147.co.j.A. Et fo.147.co.iij.C.
Deus uiciſſitudines euntis & redeuntis in anima.fol.178. co.ij.D.
Dei gratia temperatur nobis.fo.71.co.iij.fi.Iam uerò.
Deus dilexit nos tribus modis.fo.135.co.ij.B.
Deum diligendi modus triplex. folio.135.co.ij.C.
Dei uerbi lingua,fauor dignatiõis,animæ uerò deuotionis feruor.fo.156.co.iij.B.
Deum diligere toto corde, tota anima,tota uirtute, quid ſit.fo.135.co.iij.A.& per totum ſermonem.
Deo reputare debemus ſi quid uirtutis habemus. fo.130. co.iij.A.
Deo nil maius poteſt cogitari.fo.227.co.iij.fi.Quicquid.
Deo tripl'r fruemur in paradiſo.fo.58 co.j.prin. Tripl'r.
Deo tribus uinculis conſtringimur.fo.83.col.iij.A.
Deum timere in hoc ſeculo,tota noſtra eſt beatitudo.fol. 58.co.iij.prin.Tota.
Deus miſericorditer apparuit in carne.fo.125.col.j.B.
Deus uendicat ſibi uerũ eſſe,id eſt incredibile,intermina bile,inenarrabile.fo.146.col.iij.D.
Deus & beati ſpiritus qui ſunt cum eo, tribus modis ueſtigandi ſunt.fo.261.co.iij.prin.Porrò ſpiritus.
Deum conſulentem audire nolentes, condẽnantem eum finaliter audient.fo.84 co.ij.fi.Vtilius.
Deus optimus totus.fo.261.co.iij.in prin. Deus uerò.
Deus ſe oſtendit animæ ſm uarias formas,iuxta uarias ipſius animæ diſpoſitiones & affectus.fo.147.co.ij.A.
Deus exercet uindictã in hoſtes per tria. fol.120.co.j.med. Tria ſunt.
Deus hoiem nõ tanquã aſinum aut bouem, ſed tanquam uoluntarium habere uoluit.fo.94.co.iij.A.
Deus in reparatione noſtra non tantum potentiam ſed & ſapientiam oſtendere uoluit. fo.6.col.ij.A.
Deus requiri uult quod pollicetur. fo.9.col.ij.A.
Deus amat ut charitas.fo.262.co.ij.prin. Sicut exaltant.
Deus ex quo omnia:per quem oĩa:in quo omnia.fo.262. col.ij me.Quid deus.Ex quo.
Deus q̃d eſt:quo nihil melius cogitari poteſt.Paulopoſt. eadem columna.
Dei poteſtas ſuo reuelatur,mercenario fœlicitas,filio ueritas.fo.83 col.iij.prin.Sequitur.
Deus longitudo propter æternitatem.fo.263.co.iij.prin. Quid eſt deus? Longitudo.
Dei maxima ad hominem beneficia.fo.94.co.iij.A.
Deus ſimplex eſt,ſimplicitatẽ cordis reqrit. fo.97.col.iij. me. Si quæritis.
Deus æternitas eſt,ideò non reperitur niſi ab his qui per ſeueranter eum quærunt.fo.97.co.iij.me. Aeternitas.
Deus ueritas eſt,& tales quæſitores requirit qui quærãt. um in ſpiritu & ueritate.fo.97.col.iij.fi. Si maledictus.
Dei infirmum fortius eſt hoibus.fo.100.co.ij.fi.Vnde.
Deus cordis arcana clariſſime contuetur. fo.102,col.iij. prin. Parietes.
Deus eleemoſynam non recipit de manu raptoris fœneratoris ſeu hypocritæ.fo.176.co.ij.D.
Deo credidiſſe eum uidiſſe eſt.fo.174.col.iij.A.fi.
Deus ratione utentibus lux eſt, recte utẽtibus uirtus,uincentibus gloria.fo.124.col.iij.C.prin.
Deus miſericordiarum.fo.16.co.ij.E.prin.
Deus in oĩbus creandis,gubernãdis,& diſponendis:corporis non indiget inſtrumentis,fo.124.col.iij.C.prin.
Deus de ſeruitute creaturæ corporeæ nõ efficaciã ſed cõgruentiam quærit.fo.125.co.j.D.
Deus non plenè cognoſcitur, niſi ab his à quibus perfecte diligitur.fo.126.col.iiij.A.
¶Deus quærendus eſt debito tempore,modo & loco. Et q̃ nunc ſit temp⁹ acceptabile, in quo quiſq; per bona opera poteſt ſibi inuenire deum, & ſuã operari ſalutẽ. fo.179.col.j.Canti.ſer.lxxv.per totum.
Deus angelus, homo ſibi inuicem cooperantur in ſanctũ & caſtum Chriſti & eccleſiæ connubiũ.fo.181.co.ij.D.
Deus qui erexit hominẽ lapſum,dedit ſtanti angelo ne laberetur.fo.137.col.ij.C.
Deo non intendere ſed in ſeculum, ſecularis eſt aĩæ, neutram genarum ſpecioſam habentis.fo.153.co.iij.B.
Deus idem ſemper manens, nõ tamen ſemper eſt eiuſdem efficaciæ.fo.164.co.iij.prin.Deniq;.
Deum cogita factorem tuum,cogita benefactorẽ.fol.132. col.iij.B.
Deus charitas eſt,& quanto quis deo coniunctior, tanto plenior charitate.fo.141.col.ij. B.
Deo : nõ tollit fuit,eſſe ab æterno,nec erit,eſſe in æternũ. fo.147.co.iiij.D.
Deus in nobis loquitur pacem,pietatem,iuſtitiã,fo.148. col.j.prin.Audiam.
Deus nõ humiliatis, ſed humilibus dat gratiam. fo.149. col.iij.B.
Deum oẽs ignorant qui ad eum conuerti nolunt.fol.152. col.ij.B.
Deus facit quod uult ipſa ſola facilitate uolendi. fol.181. colum.j. D.
Deo inuenire non cõuenit ſed præuenire: inuentio enim præuentionem excludit.fo.181.co.iij.B.
Deus ignis conſumens eſt.fo.164.col.iiij.D.
Deus omnia in omnibus,iucundũ,utile,honeſtum. fo.13. col.j.fi.Atq; hæc.
Deus modum acceptat:omnia enim fecit in numero, pondere & menſura.fo.17.col.ij.prin.Hinc fuit.
Deus in libertate poſuit hoiem primũ.fo.23..co.iij.prin. Nimirum.
Deus operatur in nobis uelle & perficere.fo.75.colum.ij. fi.Deus.
Deus uera uita animæ inter hoc ſeparat malum.folio.76. col.iij.B.
Deus curam habet noſtri.fol 77.col.iij.fi.Confiteantur.
Dextera & leua Chriſti quid ſignificent. fol.11.col.iij.C. Et. fo.12.col.ij.me. Ipſa eſt leua.
Dextræ & ſiniſtræ nominibus, ſpera & aduerſa deſignãtur.fo.160.col.iij.A.
Diabolus efficacius machinamẽtũ non habet ad tollendam charitatem,quàm ut incaute in ea faciat ambulare. fo.135.col.j.B.
Diabolus propter ſuperbiã cæcidit, et ſi ita factum eſt cũ angelo,quid de me fiet terra & cinere.fo.172.co.ij.C.
Diabolus in cælo iudicatus eſt, quia inuẽta eſt iniquitas eius ad odium.fo.174.co.j.C.
Diaboli duplex malitia.fol.65.col.iij.me.Hebet quippe.
Diabolo ignis infernalis paratus eſt, etſi nondũ præcipitatio.fo.59.col.iij.fi. Deniq; iam.
Diabolus ſcãdalorum ſuggeſtor. fo.208.colum.iij.med. Pace tua.
Diabolus mendacij pater.fo.j.col.ij.prin.Videtis.
Diabolus horribilis à fideli non timẽdus.fo.73.col.ij.me. Cadent
Diabolus inuidet humano generi fol.73.col.iij.fi.Vtrãq;.
Diabolus quare cecidit.fo.178.col.iij. C.
Diaboli deiectio,nobis eſſe debet humiliationis occaſio. fo.162. col.iij.B.
Dicere uerbi diuini ad animã, & animæ uerbo reſpondere quid ſint.fo.156.col.iij.B.
Didicit Chriſtus in carne obedientiam & miſericordiam fo.164.col.iij.B.

Dies diei eructat uerbum exponitur.fo.106.col.iij.med. Dies diei.
Dies inſpirans,reſpirans,aſpirans.fo.177.col.ij.A.
Dies iudicij ueniet ubi plus ualebunt pura corda quàm aſtuta uerba.fo.188.col.j.C.
Dies ſanctos celebrant aliqui ſine deuotione.fo.2.co.ij. prin.Propterea.
Dies tres.fo.10.col.ij.B.
Dies octo quibus ſpiritualis homo naſcitur, & die octauo circunciditur.fo.17.col.iij.me.Sed dicendum.
Dies duo ſunt.fo.11.co.j.prin.Secundū.&fo.176.co.iij. D.& fo.177.co.j.A.& C.
Dies infructuoſos qui præterierūt, nec recuperari queunt, neceſſe eſt recuperari in amaritudine animæ noſtræ.fo.135.col.j.C.
¶ Dies aſpirans & umbræ inclinatæ quæ ſint.Et q̄ genꝰ humanum accepit concupiſcentiam hereditariam ex tranſgreſſione primorum parentum.fo.176.colum.iij. can.ſer.lxxij.per totum.
Diem extremi iudicij pauci uenturā eſſe ſciunt,quamuis uideatur omnibus eſſe nota.fo.ij.col.j.D.
Dies quatuor & fœtor quatriduani Lazari qualiter intelligi debeant.fo.33.col.iij.C.
Dies proficientes habentur.fo.159.col.iij.me. Dices.
Differentia eorum qui ſimul in monaſterio uiuūt.fo.38. col.j.ſi.Non dubito.
Differentia quadruplex eorum qui Chriſtum ſequūtur. fo.190.col.j.prin.Qui mihi.
Differentiæ quatuor ſunt,cognitorum,nō cognitorum, cognoſcentium,& non cognoſcētium.fol.111.col.j.me. Populus.
Differentiæ quæ inter ſapientem & ſtultum reperiūtur. fo.179.col.ij.A.per totum.
Differentia inter martyres & confeſſores quæ ſit.fo.27. col.iij.prin.Martyres.
Differētiæ actuū antiquæ legis & nouæ.fol.153.col.j.A.
Diffinitio opinionis,fidei,intellectus.fo.261.col.iij.me. Poſſumus.
Dilatari oportet animā ut fiat habitatio dei.fo.143.col. j.D.& col.ſequenti.B.
Dilectio quinquepertita eſt.fol.96.col.ij.D.per totum.
Dilectio dei habet uinum æmulationis,dilectio proximi oleum manſuetudinis.fo.156.col.j.C.
Dilectio triplex contra mundanam.fo.94.col.ij.D.
Dilectio ſola regnare debet in nobis.fo.78.colū.ij.prin. Sic ergo.
Dilectionis ordo.fo.160.col.j.B.
Dilectionis aculeus Ieſus & hic crucifixus.fo.273.co.iij. me.Contra.
¶ Dilectio triplex qua deus diligi debet.fo.135.co.j.can. ſer.xx.per totum.
Dilectio cauſa quæſitiōis,quæſitio fructꝰ dilectionis eſt. fo.185.col.iij.D.
Dilectionis formam à Chriſto diſcamus.fo.135.col.ij.C.
Dilectio triplex,carnalis & ſpiritualis.fo.179.col.iij.D.
Dilectionis diſcretio.fo.135.col.ij.A.& C.& per to.ſer.
Dilectū inter lilia paſci non de corporalibus liliis ſed de ſpiritualibus intelligendum eſt.fo.154.col.ij.C.
Dilexit nos Chriſtus dulciter,ſapienter,fortiter.fo.135. dol.ij.B.
Diligamus Chriſtum.fo.19.col.iij.ſi. Nos ergo.
Diligendi deum modus eſt ſine mōdo.fo.273.col.j.prin. Vultis.
Diligendus eſt Chriſtus Ieſus,& ratio quare.fo.135.co. j.C.&.col.ij.D.
Diligere toto corde eſt omne quod blandiſ amori Chriſti poſtponere.fo.136.col.iij.B.
Diligere tota anima eſt ſapienter amare.fo.135.co.ij. C.
Diligere tota uirtute eſt fortiter p iuſtitia ſuſtinere.fol. 136.col.j.prin.Quod ſi etiam.
Diligere opere & ueritate.fo.159.col.iij.B.& C.
Diligere dominum deū toto corde,tota anima,tota uirtute debemus.fo.159.col.j.A.
Diligere ex ſe toto,à quo ſe totum habet.fo.274.co.j.ſi. Quid nancꝫ.
Diligere quæ citra ſummū ſunt,ſumma dementia eſt.fol. 274.col.iij.prin.Et quid mirum.
Diligere proximum,deū in cauſa habere neceſſe eſt.fol. 275.col.ij.prin.Vt tamen.
Diligere ſeipſum propter deū.fo.275.col.iij.prin.Felix.
Diligere uanitatem eſt cōtemnere ueritatem.fo.194.co. ij.in prin.Heu ſic.
Diligere temporalia magis quàm ſpiritualia peſſimum. fol.202.co.iij.me.Reliqua.
Diligitur deus ab angelica creatura.fo.134.co.ij.B.
Diligendum non eſt ſemper amplius quod prius curandum eſt.fo.159.col.ij.B.
Diligit deus diligentes ſe,& his intendit.fol.174.colūna.ij.A.
Diſce chriſtianæ à Chriſto quomodo diligas Chriſtum. fo.135.col.ij.C.
Diſcere Ieſum,omni ſcibili ſalubrius.fo.214.co.iij.prin. Tu ergo.
Diſcerne qualis ex te,qualis ſis dono dei.folio.257.col. j.prin.Vigilanter.
Diſcernere nemo ad purum poteſt malum innatum à malo ſeminato.fo.148.co.j.B.
Diſcernet deus in iudicio inter electos & reprobos.fol. 177.col.iij.B.
Diſciplina moralis docet ſubeſſe,coeſſe,præeſſe.fo.138. col.ij.D.& C.
Diſciplina clauſtri qualis eſſe & nō eſſe debeat.fol.207. col.iij.me.Quod audiuimus.
Diſciplinæ ſumma.fo.138.col.iij.me.Optimum.
Diſciplina memoratur.fo.49.col.iij.ſi.Nunquid.Et fol. 215.col.iij.me.O quàm.& fo.187.col.iij.A.
Diſcipuli carnaliter diligebant Chriſtū cum de eius diſceſſu triſtes erant.fo.135.col.iij.A.
Diſcordiæ ſeminarium peſsimum.fo.138.co.ij.D.
Diſcretio nō ualet abſq̄ charitate,nec charitas abſq̄ diſcretione.fo.138.col.iij.me.Virtus.
Diſcretio omni uirtuti ordinem ponit.fo.152.col.ij.me. Vbi ergo.
Diſcretio reſiſtendi.fo.186.col.j.B.
Diſcretio tractatur.fo.300.co.j.ſi.In labore.Et fo.12.co. j.ſi.Hoc ergo.Et.fo.34.col.iij.C.& col.iij.B.
Diſpar meritum is habet qui ſocialiter uiuit,ab eo qui utiliter præeſt.fo.138.col.iij.D.
Diſpenſationis prælatorum perutilis modus.fo.258.co iij.ſi.Non eſt.
Diſpertitæ linguæ tāquā ignis impleuit domos noſtras ſpirituales,cum ſpiritus ſanctus eas poſsidet ſuggerendo.fo.41.col.j.D.
¶ Diſputatio ſubtilis de imagine ſiue uerbo dei,& de anima quæ ad imaginem eſt.Et de erroribus Gilberti porretani pictaueñ.epi,quē Eugenius papa dānauit in concilio Remenſi.fo.282.col.iij.canti.ſer.lxxx.per totum.
Diſputatio & ratio probans uoluntatem cogi nō poſſe. fo.183.col.iij.B.
Diſputatio p ſūda de imagine,uerbo, & de anima & ſua rectitudie & magnitudie.fo.182.co.iij.C.& ſequēti.D.
Diſſentiat ſibi qui cupit deo conſentire.fol.186.col.j.B.
Diſſimulare fratrū delicta exemplo Ioannis nō debemꝰ. fo.43.col.ij.prin.Feruent.
Diſſimulatio pœnitētiæ uſq̄ ad mortē periculoſa eſt uale.fo.110.col.iij.ſi.Multiplicatæ.
Diſſolui cupiunt ſancti:quod formidabile eſt peccatoribus.fo.164.col.j.B.& C.
Diſtantia quāta inter paſtorem & gregē eſt, tanta debet eſſe inter epiſcopū & plebē.fo.116.col.iij.me.Quātum.
Diſtantia locorū diſiungere non poteſt amicitiā ueram, fo.203.col.j.prin.Certus ſum.

Diſtinctio trium graduũ in dominica incarnatione. foli. 262.col.j.me. Aduertere. Et fo. 15.co.j.fi. Nec mireris.
Diſtinguendum ſemper eſt inter manifeſta & dubia. foli. 133.col.iij.D.
Diuerſa uulpecularum genera declarãtur.fo.169. colum. iiij.A.&.C.
Diuidens actum à fide inquè diuidit.fo.140.col.j.B.
Diuinæ uiſionis excellentia. Et qualiter in præſenti ſanctis uiris guſtus diuinæ præſentiæ uariatur pro uariis animæ deſideriis.fo.146.col.iiij.cãti.ſer.xxxj.per totum.
Diuina unitas qua tres ſubſtantiæ in Chriſto una perſona ſunt.fo.262.col.iiij.fi. Dico.
Diuinæ unitatis excellẽtia.fo.262.col.iiij.prin. Scrutari.
Diuina nomina mutantur pro mutabilitate affectuũ animæ.fo.85.col.ij.A.
Diuinæ nocis utilitas multiplex.fo.92.col.j.me. Quanta.
Diuini amoris erga nos geminũ argumentum.fo.113.co. iiij.me. Nemo itaq;.
Diuinorum cõſcij ſecretorum tres ſunt.fo.121.col.ij.prin. ci. Diuinorum.
Diuinitatem nõ eſſe deum & ſimilia dicentes improbantur.fo.123.col.j.D.
Diuitiarum amor inſatiabilis: quarũ acquiſitio, laboris: poſſeſsio, timoris: amiſsio, doloris eſt.fo. 102.col.iij.pri. Hinc ceruicoſus.
Diuitiæ ſalutis.fo.12.col.j.prin. Diuitias.
Diuitias ſcire & poſsidere differunt.fo.139.col.j.B.
Dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt deus: exponitur.fol. 110.col.iiij.prin. Dixit.
DOcet deus ſine corpore ſicut & apud ueteres docebat hominem ſcientiam.fo.125.col.j.A.
Doctoris illius uocẽ libenter audio qui non ſibi plauſum ſed mihi planctũ moueat.f.166.co.ij.B.
Doctoris boni conditiones. Ibidem.
Doctores cùm dicantur Petrus & Paulus, quid nos doceant.fo.43.co.iiij.B.
Doctrina ſana nos uẽdicat à carnalibus deſideriis, eripit mundo, & acquirit deo.fol.127.col.iij.A.
Documenta ſalubria ad ſalutem conſequendã.fo.102.co. iiij.fi. Caueamus.
Dolor nimius non deliberat.fo.187.col.iij.B.
Dolor contritionis frenandus & interpolandus commemoratione beneficiorũ dei & laudis ei⁹.fo.128.co.ij. D.
Dolentium planctum, & huiuſmodi naturales emiſsiones ſicut nec uſus creat, nec p̃meditatio format, ſic flagrans amor cũ intra ſe cohiberi nõ ualet, nõ attendit quo ordine quaue ſerie ebulliat.fo.172.col.ij.C.
Dominus aliquando ſedet in ualle Ioſaphat.fo.120.co.j. prin. Dominus.
Domus ſpiritualis timore eſt initianda, patientia roborãda, longanimitate dilatanda.fo.157.col.iij.C.
Domus ſcopis mundata ſed uacans quæ ſit.fol.48. col.ij. me. Rediens. & col.iij.C.
Domus felix in qua de Maria Martha conqueritur.fol.48. col.iiij.me. Felix.
Domum dei ſpiritualem ſe eſſe cognoſcat qui non in carne ſed in ſpiritu ambulat.fo.157.col.iij.C.
Domũ fabricare deo uolens, quomodo facere debeat.fol. 68.col.j.fi. Itaq;.
Domus domini tria patitur pericula.fo.68.col.ij.B.
Domus orationis ſicut & domus in qua erãt diſcipuli cõgregati: cella poteſt dici uinaria.fo.159.col.j.A.
Domeſtici eccleſiæ, inimici eius ſunt.fo.149.col.iij.A.
Dona dei aſcribere tibi peſsimum.fo.185.col.j.B.
Dona ſeptem ſpirituſſancti ualent cõtra ſeptem gradus peccati, ſi bene ordinentur.f.87.col.iij.D.
Dona ſeptem ſpirituſſancti. fo.35.col.iiij. prin. Audiant. Et fo.115.col.iij.fi. Prima gratia.
Dona ſeptem ſpirituſſancti, ſeptem ſunt fialæ ex quibus effudit oleum Chriſtus in uulneribus noſtris. Infudit & uinum, ſed minus quàm olei.fo.133.col.ij.B.
Donum accipiendo: oſculãda eſt manus.fo.124.col.j.C.
Dona ſpirituſſancti in ſeptem capitulis.f.115.col.iij.fi. Prima gratia, & conſequenter per ipſa ſeptem capitula.
Donum tertium ſpirituſſancti eſt ſcientiæ.fo.115.col.iij. me. Tertium donum.
Donum nõ omne quãuis ſpirituale prodit de cella uinaria, cum ſint & aliæ penes ſpõſum cellæ, diuerſa in ſe chariſmata habentes recondita.foli.159.columna.j.A.& ſequenti.C.
Donum quintum eſt conſilij.f.116.col.j.prin. Quintum.
Donum ſeptimum eſt ſpiritus ſapientiæ.fo.116.colum.iiij. me. Septimum.
Donationũ dei ordo ad animã quam de peccato liberat. fo.152.col.iiij.A.
Donec in ſacris ſcripturis quandoq; ſumitur incluſiuè: quandoq; excluſiuè.fo.176.col.iij.C.
Donec inclinẽtur umbræ: umbrarum nomine hoc in loco deſignantur contrariæ poteſtates.fo.176.col.iij.A.
Dormit inter medios cleros anima quæ amore poti⁹ quã timore ſupplicij proficit.fo.160.col.iij.C.
Dotes animæ, carnis continentia, cordis induſtria &c.fo. 129.col.iij.B.
DVcem aſſumat ſibi, qui uias uitæ ingredi deſiderat. fo.181.col.j.A.
¶Duæ ſunt operationes ſpũſſancti, effuſio ſcilicet & infuſio.fo.134.col.j.canti.ſer.xvij.per totum.
Duæ res conſolantur eccleſiam præſentẽ.f.168.co.ij.B.
Duo ſunt de Chriſto, unum nobis cognitum, & alterum incognitũ, ſilr & de ſpũſctõ.fol.112.col.iij.me. Sicut de.
Duo conſiderãda in opere noſtræ redemptionis.fol.128. col.iij.C.
Duo minuta deo offerenda ſunt.fo.23.col.j.B.
Duo tẽpora ſcilicet quadrageſimæ & quinquageſimæ celebrat eccleſia.fo.41.co.ij.C.
Duo neceſſaria ad iuſtitiam excercendã &c.fo.89.col.iiij. prin. Sanè.
Duo nobis in hæreditatem reliquerat Adã.fo.32.col.j.C.
Duplici nos pane cibat deus.fo.23.col.ij.me. Quandiu.
Duplici ſtola ueſtiri ſanctos quid ſit, & ſtolæ quæ ſint. fo. 57.col.iij.D.
Duplex ſpiritus quẽ Heliſæus poſtulabat ab Helia, quis ſit.fol.38.col.j.D.
Duritia cordis.fo.15.col.iij.A.
Duritiam cordis quomodo quis incurrit fol.254. colũ.j. prin. Vereor.
EBriam ſe nõ negat ſpõſa.fo.159.col.j.D.
Ebrietas duplex.fo.107.col.iij.prin. Ebrietas.
Ebrij omnes qui fuerunt, nõ uno mõ debriant. fo.118.col.iiij.fi. Non uno.
Ebrij apoſtoli fuerunt in die pẽtecoſtes nõ muſto, ſed ſpiritu ſancto.fo.159.col.j.A.
ECce uicit leo: exponitur.foli.108.columna.j.me. Ecce uicit.
Ecce elõgaui fugiens, & manſi in ſolitudine explanatur.f.161.col.ij.B.
Ecce quã bonũ exponit.f.111.co.ij.fi. Ecce quã bonum.
Ecce iſte uenit ſaliẽs in mõtibus: q ſunt illi montes & coles, longa diſputatio habetur.fol.161.col.j.B.& per totũ ſermonem.
¶Eccleſia chriſtianorum & ſynagoga Iudæorum memoratur.fo.130.col.iiij.canti.ſer.xiiij.per totum.
Eccleſia ſeu deuota anima à domino ſoror ſpõſa & filia appellatur.fo.126.col.iiij.A.
Eccleſia Chriſti quare ab uniuerſitate gentium ſuſcepta eſt, nõ ſynagoga.fo.146.col.j.D.
Eccleſia à Iudæis repulſa, in gentẽ magnam id eſt in fines orbis terrarum miſſa eſt. Ibidem.
Eccleſia primitiua Chriſtum abeũtem rogat citò reuerti. fo.177.col.iij.B.
Eccleſia recumbit intus, ſed eccleſia interim perfectorum ſpes tamen eſt nobis.fo.131.col.ij.D.

Eccleſia ſponſa eſt, quæ ideò plus diligit, quia plus ei dimiſſa eſt. fo. 131. col. ij. C.

¶Eccleſia conqueritur de ſuis impugnatorib⁹, uel de his qui fraternitatis unitatē impugnant. fo. 144. col. iij. cāti. ſer. xxix. per totum.

Eccleſia plangit tam illos qui ſcire cōtemnunt quomodo ſit uiuendum: quàm illos qui ſcientes nihilominus malè uiuunt. fo. 151. col. ij. A.

Eccleſiæ miniſtri timeant quia bona eccleſiæ impiè & ſacrilegè non in uſus pauperū expendūt. fo. 138. col. iij. C.

Eccleſia ſponſa cælos ſuos habet. fo. 143. col. ij. D.

Eccleſiæ typus in patribus p̄ceſſit: & ſacramenta noſtræ ſalutis in exitu Iſrael de AEgypto, & in trāſitu maris baptiſma ſignificatur. fo. 152. col. iij. C.

¶Eccleſiæ ſtatus & poſitio, & quō per actiuam uitam quæ ſub obedientia agitur, peruenit ad cōtemplatiuam. foli. 157. col. j. canti. ſer. xlvj. per totum.

Eccleſiæ nomine nō tantū una anima, ſed multarum unitas uel potius unanimitas deſignatur. fo. 167. col. iij. D.

¶Eccleſia reperit diuitias diuinæ miſericordiæ in foraminibus uulnerū Chriſti. & de fortitudine martyrū quam à Chriſto receperunt foli. 167. columna. iij. canti. ſer. lxj. per totum.

Eccleſias ſi uineas intelligimus, uulpes hæreticos, apertè eſt ſenſus ut hæretici potius capiant quàm effugentur. fo. 170. col. j. D.

Eccleſia quomodoquáue ratione inuenta dicat, habetur fo. 181. col. iij. D. & B.

Eccleſia cū in ſcripturis uerba uel alterat uel alteruat, fortior eſt illa compoſitio quàm poſitio prima uerborum. fol. 11. col. iiij. ſi. Eccleſia.

Eccleſiæ dedicatio noſtra eſt ſolēnitas. fo. 70. colum. j. me. Denique.

Eccleſiæ pulcher ſtatus, autoritas prælatorū, cleri decus, populi diſciplina, monachorum quies. fo. 157. col. j. A.

Eccleſia ſancta quatuor à diabolo patitur tentationes. fo. 72. col. iij. D. Et fo. 149. col. iij. D. & A.

Eccleſia ſynagogæ non inuidet, ſed ad eam nititur introducere Chriſtum. fo2. col. ij. D. & B.

Eccleſiæ quatuor tentationes. fo. 149. col. j. D.

Eccleſiæ dignitates ab ambitioſis impudenter quærūtur: quo fit ut nil reſtet niſi aduentus filij perditionis. Ibidem.

Eccleſia perſecutionibus creuit. fo. 145. col. iij. C.

Eccleſiæ profuerunt perſecutores obeſſe cupientes. Ibidē.

Eccleſiæ quæ ex gētibus eſt & ſynagogæ comparatio. fo. 130. col. iij. A. & C.

Eccleſiæ qđ deeſt perfectōis in uno, ſuppletur in alio. fol. 129. col. iij. D.

Eccleſiæ domeſtici inimici eius. fo. 149. col. ij. A.

Eccleſiæ lecti, laquearia & tigna, quæ ſint. fo. 137. co. j. B. & per totum ſermonem.

Eccleſiæ prælati quales eſſe debeant. Ibidem.

Eccleſiæ cura quanta ſit deo. fo. 173. col. ij. A.

Eccleſiæ complementū, finis eſt omniū. fo. 173. col. iij. prin. Nec parum.

Eccleſiam cuſtodiunt angeli & ſancti ab ea aſſumpti. foli. 180. col. iij. A.

EDenda tria in ſanctis nobis apponuntur. fo. 120. co. iij. me. Tria ſunt.

Edificare ſuper fundamētum lignū, fœnum, ſtipulā, aurum & argentum, quomodo intelligitur. fo. 94. col. iij. C. & fo. 95. col. j. D.

Edulium carnis quod nobis apponitur ad edendum: triphariam eſt fol. 120. col. j. ſi. Quod nobis.

EFficax ad gratiam prometendam & retinendam nil melius inuenitur, quàm ſi omni tempore corā deo inueniamur nō altum ſapere, ſed timere. fol. 163. columna. j. A.

Efficax nil adeò inuenitur ad curanda conſcientiæ uulnera, quàm Chriſti uulnerum ſedula meditatio, folio, 169. columna. j. A.

Effundere nemo debet niſi plenus. fo. 134. col. iij. C.

Effuſum non integrum ſponſi nomen capiunt adoleſcentulæ & animæ imperfectæ. fo. 134. colū. iij. me. Charitas.

Effuſio nominis Chriſti folio. 131. columna. iij. prin. Quale erat.

EGer ſicut ſe habet ad medicum, ſic peccator eſſe debet ad creatorem ſuum. folio. 117. columna. iij. ſi. Sicut æger.

Ego dixi in dimidio: exponitur. fo. 83. col. j. prin. Viri ſanguinum.

Ego flos campi, ſponſa monſtrante quietis lectulum, ſponſus uocat ad campum, ad exercitium prouocat. foli. 168. columna. j. C.

Ego quos amo arguo: Indignus igitur amore dignoſcit, qui indignus caſtigatione cenſetur. folio. 145. col. ij. B. & ſequenti. D.

Egrediamur de conclaui ſeculi. fo. 10. col. ij. B.

Egredietur uirga. fo. 5. co. iij. A.

Egredimini filiæ Sion: exponit. fo. 106. col. iiij. prin. Egredimini.

Egredimini de ſenſu carnis ad intellectum mentis. folio 19. col. j. A.

Egreſſus uel electus à domino nō reuertetur oculus eius ut uideat bona. fo. 185. col. iij. D.

ELationis peruerſitas inuehitur. fo. 16. colum. iij. C.

Electi tria præſtolantur. folio. 119. columna. ij. prin. Electi.

Electorum tres ordines declarantur. folio. 107. col. j. prin. Quid eſt autem.

Electos tria in futuro manent. folio. 119. columna. ij. me. Electos.

Electorum omnis profectus quatuor gradibus diſtinguitur. fo. 117. col. j. me. Quatuor.

Electorum ſigna quædam enumerant. fo. 23. col. j. ſi. Quis poteſt. Et fo. 36. col. iij. ſi. Eſt & aliud.

EMenda ſunt aromata mentis nummo propriæ uoluptatis. fo. 34. col. iiij. B.

Emere ſine argento & cōmutatione quid ſit. fol. 34. col. iij. B.

Emiſsiones tres, continentium, coniugatorum, & prælatorum. folio. 113. colū. ij. me. Emiſsiones. & columna. iij. per totum.

Emitte ſpiritum tuum &c. fo. 38. col. ij. ſi. Emitte. & D.

AEmulationi diſcretio neceſſaria eſt. fo. 159. co. ij. D.

AEmulemur charitatē, ſectemur bona opera. fo. 16. col. iij. prin. AEmulemur.

EPiſcoporum honores affectandi non ſunt: nec epiſcopis quomodocunq; detrahendum. foli. 129. col. iij. ſi. Sed non bonum.

Epiſcoporū laboribus commiſereri debem⁹. fol. 129. col. iij. ſi. Fratres.

Epiſcopos non eſſe niſi qui boni ſint aſſerentes, reprobātur. fo. 17. col. iiij. C.

Epithetum ſeu nomen triplex triplicatum de Salomone Chriſto. fo. 19. col. ij. prin. Idem enim. Et fo. 106. colū. iiij. prin. Egredimini.

Epulum dulce & ſalutare ſpūs de ſterili & inſipida litera tanquā granū de palea, & de teſta nucleus trahi debet. fo. 177. col. ij. C.

EQualiter diligendi ſunt proximi. fo. 134. col. j. B.

AEquanimis eſſe debet anima fidelis inter ſpera & aduerſa. fo. 141. col. j.

Equitatui domini quare aſsimilatur anima. foli. 152. colum. iij. C.

ERror Gilberti. fo. 183. col. j. D.

¶Errores quorundam negantiū nuptias, & circa baptiſmū paruulorum, purgatoriū, & oratiōes pro defunctis. fo. 171. col. j. canti. ſer. lxvj. per totum.

Errauerunt in ſolitudine, qualiter intelligatur. fo. 81. col. iij. me. Errauerunt.

Erubescimus uulnerum ligaturam qui de uulneribus interdum gloriamur.fo.16.co.iiij.C.

ESse in deo uerū est: quod nec à fuit præceditur, nec ab erit expungitur.fo.146.col.iiij.D.

Esse dei & eius præsentia describit.fo.83, co.iiij.fi. Quo ergo.

Esse omniū deus est,nō materiale sed causale.fo.124.col. iij.C.princ.

Esse dei,in creaturis est differenter.fo.7.col.ij.B.

Essentia diuina singulariter simplex est.fo.182.co.iiij.C.

Estimatur hodie magnus qui suæ conuersionis exordia retinet.fo.93.col.iij.Væ generationi.

Esurici nostræ mensæ tres apponuntur.fo.120.col.ij.prī. Esurici.

ESurire & sitire iustitiam.fo.3.col.ij.me. Alij tam.

Terna est imago & species animæ quam inhabitat deus,scilicet charitas.fo.142.col.iij.C.

EVa dum mortalia appetit,mortalis facta est.fo.184. col.ij. C.

Euā triplex occasio ad peccādū illexit.fo.28.co.j. A.

Euam quid transgredi fecerit præceptum.fol.65.co lumna.iiij.C.

Euāgelica sanctiōe præceptum est, ne terrenis affectibus inhærentem salutemus.folio.112. colum.ij.me. Euangelica.

Euangelium ad quid scriptum est.fo.45.col.iij.A.

Eucharistiæ sacramemtum duo in nobis operatur.fol.32. colum.iiij.B.

EXaltat dñs caput nostrū trib⁹ modis,fo.118.co.ij.fi. Tribus.

Ex cōsideratione remedij,periculi æstimatur quantitas.fo.15.col.iij.fi.Vticp.

Excessus mentis,duplex.fo.161.col.j.A.

Excessus quidam cōtemplatio dicitur.fo.161.col.ij.B.

Excessus cōtemplationis duo,unus in intellectu,alter in affectu.fo.159.col.ij.D.

Excessus qui contemplatio dicitur in qua sponsus quiescere facit animā sanctam zelans pro eius quiete.fo.161. col.j.canti.ser.lij.per.totum.

Excitatio salubris ad humiliter & pacificè uiuendum, & gaudia cælestia cōtemplandum.fo.90, columna.ij. priloquar.

Excusare debemus delinquētes quantum fieri potest.fo. 153.col.iij.B.

Excusatio perfecta testimonium conscientiæ.fo.250. colum.iij.me.Perfecta.

Excusationē de ignorantia non habemus.fol.2.col.iij.A.

Excusationis genus est cū arguēris tu,alium incusare.fo. 133.col.j.B.

Excusationis malum.fo.280.col.iiij.fi.Multis.uerò.

Excusationem interdum nobis tribuimus de ignorantia uoluntatis diuinæ in quibusdā rebus dubijs. folio.93. col.j.prin.Quod autem.

Exemplar precios um,Xps.fo.14.col.ij.prin.Obsecro.

Exēplo Christi,nō debet homo esse in aduersis timidus, nec in prosperis dissolutus.fo.136.col.ij.D.

Exercitatio bonorum operū intermiscere debet cum uita contemplatiua.fo.157.col.ij.B.

Exercitiū electorū triforme.fo.119.co.ij.me.Triforme est.

Exercitij spiritualis summa in tribus consistit.fo.44.columna.iij.B.

Exercitus diaboli uincitur p sancta opera.fo.153.col.j.A.

Exhibeamus nos benignos, inuicem suportantes. fo.21. col.iiij.me.Vt ergo.

Eximus de terra nostra,si cogitationes libidinis reprimimus.De cognatione uerò nostra,si cogitatiōes uanitatis abigimus.De domo uerò patris nostri,si cogitationes superbiæ & uanitatis prorsus necamus.fo.24.colū. iiij.prin.Eximus de ter.

Exhortatio & cōsolatio sunt lac uberum sponsæ.fo.127. col.iij.C.Sed.

Exhortatio utilis ad curēdum cum sponsa in odorem unguentorum sponsi.fo.137.col.ij.D.

Exhortatio salubris ad extirpanda uitia,& inserēdas uirtutes.fo.104.col.ij.me.Non accusamus.

Exinaniuit se Xps tripliciter.fo.128.co.iiij.me.In modo.

Exinaniri quare uoluit,cùm posset aliter redimere .ibdē.

Exinaniuit se cælestis spōsus ut homines terrenos ad cælum traheret.fo.143 col.iiij.D.

Existimasti iniquè p ero tui similis:pulchrè declararatur fol.184.col.ij.C.

Expectare debemus dominum cum silētio.fo.172.col.iij. B.& sequenti.C.&.D.

Expectare odorare est.Ibidem.

Expectauerunt patres antiqui dominum.Ibidem.

Expectantes deum esse debent suspēsi quando ueniat.fo. 119.col.iij.me.Homines.

Expectat deus delinquētes,benignè suscipiens reuertentes.fo.127.col.ij.prin.Duo sponsi.

Expectatio molesta.fo.220.col.iij.prin.Est commune.

Expedit,inqt,ut unus moriatur pro populo:qualiter exponitur.fo.143.col.iiij.prin.Expedit.

Experimenta septem sine quib⁹ uera salus minimè est.fo. 132.col.iij. B.

Expositio euangelij.de septē panibus.fo.45.col.iij. A.& per totum sermonem.

Expositio euangelij,Missus.foli.4.col.ij. C.per quatuor homilias.

FAcies animæ, mentis intentio. folio.153.co.ij. Dnoquædam.

Faciem lauare,& ungere caput dū ieiunemus: quomodo intelligitur.fol.24.co.j.D.& col. sequenti.B.

Facere id debem⁹ ad qđ uenim⁹.fo.82.c.ij.prī.Obsecro.

Factus est in pace locus eius;exponitur.fo.116.co.ij. prī. Factus est.

Falacia mimia huius uitæ quæ sit.fo.81.c.iij. C. per totū.

Fallere & falli malū.fol.238.col.iiij.me.Non est.

Falsitas diaboli nudata.fo.2.col.ij prin.Deprehensa.

Falsitas posse seduci,& ueritate non posse reduci turpe. fo.235.col.iij.prin.Turpe.

Fama uirtutem reddit illustriorem,tametsi non maiorē. fo.114.co.iij.fi.Quod ergo.& A.

Fama uitium in uirtutē commutare non potest.Ibidē.

Eames erat in terra, & filij prophetarum &c. exponitur. fo.114.col.j.prin.Erat.

Familiaritas inter deum & animam contrahitur ex mansione eius apud eā.fo.174.co.ij.me.Verbi siquidem.

Fasciculus myrrhæ Christus Iesus.fo.115.co.ij.A.

Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi &c.fo.136.ij. D.

Fœda admota pulchris,pulchriora reddūt pulchra:. & magis fœda reddunt.fo.207.col.iij.fi.Sic fœda.

Felix mens cui dominus utrunq; infixerit pedem,timorem uidelicet & spem.fo.125.co.iij.C.

Felix anima quæ leonem potenti uirtute conculcat.fo. 79.col.iij.fi.Felix.

Felix qui Christum habet consolatorem & adiutorē. fo. 80.col.iij.B.

Felix cuius cogitatio omnes affectiones dirigit.fol.31. co.ij.fi.Felix cuius.

Felicitas falsa memoratur.fo.79.co.j.prin.Contritio.

Felicitatis comparatio.fo.94.col.iij.prin.Felix.

Fœmina reddit p fœmina.fo.5.co.iij.prī.Quid dicebas.

Fœmina circundabit uirum.fo.6.col.j.A.

Fenestræ & cancelli parietis qui est caro Christi: sensus & affectus corporei per quos experimētū cœpit humanarum necessitatum.fo.163.col.iiij.B.

Feriatum tempus cōmodius ad orationē adsumitur.fol. 187.col.j.C.

Feruentes aliqui sunt in principio,qui in fine tepidissimi repsriuntur,fo.149,col.ij.B.

Feruidorum

Feruidorũ & tepidorũ ſtatus.f.38.co.ij.prin. Quidã eñ.
Feruidorum & tepidorum differentia deſcribitur.folio. 40.co.j.me.Nimirum.
Feſta præcipua uotiuis præuenienda ſunt ieiunijs. folio 65.co.j.prin.Sanctorum.
Feſtiuitatib⁹ ſanctorũ plures amplius de uanitate quàm de feſtiuitate gaudent.fo.123.co.j.D.
Feſtinemus ut habitemus ſine metu.abũdemus ſine defectu:epulemur ſine faſtu.fo.148.co.iij.fi.Feſtinemus.
Fiat uoluntas tua;exponitur.fo.25.col.iij.A.
Fiat mihi ſecũdum uerbum tuum:multipliciter exponitur.fo.9.col.ij.A.
Ficus ſingulariter dicitur produxit groſſos ſuos: de qua arbore Chriſtus in euangelio multa parabolicè dixit.fo.167.col.j.D.
Ficus populum deſignat.fo.167.co.j.C.& D.
Ficus ſpirituales habẽt illi qui ſuauiores in moribus ſcunt:uineas uerò qui ſpũ feruẽtiores.fo.167.co.iij.D.
Fides uiuida & uictoriosa quæ ſit.fo.36.co.j.A.
Fides tractatur.fo.144.co.ij.C.& fo.140.co.j.B.& folio 36.co.j.C.& fo.34.col.iij.D.
Fide magni magna & ſublimia de ſuperniſ morẽtur.fo. 148.col.j.D.
Fides ſola abſq; baptiſmo in neceſsitate ſufficit ad ſalutem.fo.205.co.iij.fi.Porrò in maiori ætate.
Fides & ſpes tractantur.fo.147.co.ij.fi.Ita per.Et fo.158. co.iij.C.
Fides lucem non extinguit,ſed cuſtodit.fo.147.colũ.iij. prin.Et bona.
Fides ſine operibus non ualet.fo.160.colum.ij.fi.Nec incongruè.
Fides mortua,ficta,probata.fo.198. co.iij.me. Iam uerò.
Fides ſalutem operatur uolenti.fo.205.columna.ij.fi.Sacramentum.
Fides uera uniuerſa præcepta complectitur.fol.206.col. j.me.Vera enim.
Fides cordis ad deũ cõuerſio.f.205.c.iiij.me. Cyprian⁹.
Fides uera.fo.13.col.iij.me.Poſtremo.
Fides occulta.fo.18.col.ij.me.Ego.
Fides noſtra uincit mundum:quomodo intelligitur. fo. 36.columna.j.D.
Fides,uinea,uirtutes palmites.fo.146.col.j.B.
Fides umbra Chriſti in qua uiuitur inter homines.folio 158.columna.iij.C.fi.
Fides ſine operibus mortua eſt.fo.150.co.j.B.
Fides floris noie deſignatur.fol.160.col.ij.me.Nunc iã.
Fides merito ſuo fraudanda non eſt.fo.180.col.j.B.
Fides ex auditu,ex uiſu confirmatio eſt.folio.166. colũna.iij.D.
Fides parẽtum ſufficit pro paruulis, ut Chananeæ fides pro filia.fo.171.col.iiij.C.& D.
Fide mũdandus eſt oculus quo deus uidendus eſt.folio 144.co.j.me.Auris prima.
Fidei uita eſt charitas.fo.34.col.iij. D.
Fides rara & tenuis fuit in plebe tẽpore prophetarũ,nõ tamen in ipſis prophetis qui prædicabãt Chriſtum in carne uenturum.fo.123.co.ij.C.
Fides quãuis recta,quæ nõ operaẽ ex dilectione, non facit hominẽ rectũ:ſed nec opera recta rectũ hominem faciunt ſine fide.fo.140.col.j.D.
Fides uita eſt & uitæ umbra,ſicut è regione uita in deliciis agens(quæ nõ eſt ex fide) mors eſt, & umbra mortis.fo.258.col.iij.D.
Fideli homini totus mũdus diuitiarũ eſt. f.136.co.iij.B.
Fidelis qui nec ſibi credit,nec in ſe ſperat.folio.13.col.j. me.Is uerè.
Fidere curæ & dignationi domini ſancta anima ex duobus habet.fo.173.col.iiij.B.& D.
Fiducia falſa & uera tractatur.fo.29.col.ij.me.Sed eſt.
Fiducia nulla nobis afferre debet lætitia ſcli.f.30. c.ij.C.
Fiduciæ robur præſtat q̃ Chriſtus dignatur inclinare ſe iacenti.fo.172.co.ij.D.
Fiduciam & auſum reuertendi ad deum præſtat animæ quæri & diligi ab eo.fo.185.col.iij.B.
Figere pedẽ cõtra tẽtationẽ.fol.26.co.iiij.fi.Ego enim.
Figurauit Moyſes ab edicto Pharaonis p Mariã eius filiam liberatus,Chriſtum à cede Herodis, per Mariam in Aegyptum traductum.fo.36.col.j.B.
Figuratiua ſignificata eorũ quæ Rebeca filio ſuo Iacob fecit,acceptur⁹ benedictionem.fo.143.co.iiij.C.
Filius quare i mũdũ uenerit & nõ pater.f.1.co.j.C. & D.
Filij p̃digi parabola.fo.95.co.iij.B.Et fo.85.c.ij.B.&C.
Fili recole primordia:attende media:memorare nouiſſima.fo.86.col.iiij.fi.Recole.
Filij Adam infelices omiſsis ueris & ſalutaribus ſtudijs caduca quærunt.fo.1.col.j.A.
Filij Adã gen⁹ auarũ &ambitioſum qd uobis cũ terrenis diuitijs q̃ nec ueræ nec ueſtræ ſunt.fo.3. co.j.me. Filij.
Filius deſ uenit in mundum,ut qui prius erat cogitatio pacis in corde patris, fieret pax noſtra in utero matris. fo.27.co.ij.D.
Filij matris meæ Annas, Cayphas, Iudas, & cæteri filij ſynagogæ inimici Chriſti:pugnauerũt contra me, contra Chriſtum caput eccleſiæ.fo.144.col.iiij.fi.Filij.
Filiæ magnæ miæ quatuor ſunt.fo.87.col.ij.C.
Filiæ ignorãtiæ duæ ſũt falſitas & dubietas.f.132.c.ij. C.
Eilij dei diuerſæ habitudines ad patrem.fo.61.col.iij. D.
Filiorum alij filij alicui,alij filij belial,alij filij Iſrael.folio. 119.col.ij.me.Alij.
Fiues operũ noſtrorũ ſũt tres.fo.119.c.iiij.prin.Ea quæ.
Finis omnium pendet de ſtatu & conſummatione eccleſiæ.fo.168.col.iij.prin.Nónne.
Finis eorum qui euangelio nõ obediunt.fo.ij.co.iiij.C.
Finis præſentis uitæ coherere debet futuræ uitæ principio.fo.44.col.iij.me.Omnino.
Flagellis cæſus Chriſtus.fo.31.col.iiij.fi.Flagellis.
Flendi forma.fo.142.col.j.fi.Plangam.
Flẽdũ interdũ eſt,ſed neq̃d nimis.fol.142.col.ij. C.
Fletus & ſtridor dẽtium quare maledictis attribuatur.fo.74.col.iiij.C.
Flet⁹ mulr⁹ apud multos,ſed fruct⁹ null⁹.fo.141.c.iiij.A.
Flos triplex,ſcilicet uirginitatis,martyrij, bonæ operationis.Et de deuotione habenda circa diuinũ officiũ. fo.157.col.iij.canti.ſer.xlvj.per totum.
Floris ſtatus triſarius in campo,in orto,in thalamo. fol. 157.col.iiij.B.
Flores apparuerunt in tetra cũ refloruit caro Chriſti in reſurrectione.fo.165.col.iij.B.
Flores fuerunt qui primi crediderũt de populo.fo.266. col.j.prin.Elores.
Flos triplex orti,campi,thalami.fo.157.col.iiij.C.
Flos campi Chriſtus & quare ſic potius appellatur. foli. 157.col.iij.B.
Flos uirginitas,flos martyriũ,flos actõ bõa.f.157.c.iiij.A
Flores quibus ſe fulciri ſponſa petit qui ſint.fo.160.col. ij.A.& C.
Florum uinearum odorem ſerpentes non ſuſtinent.folio 167.col.ij.D.
Flos conuerſatio nouella.fo.769.col.ij.B.
Flos Chriſtus.fo.2.col.j.fi.Ex his.
Flos decor honeſtæ conuerſationis:fragrãtia bonæ opinionis:intentio futuræ rerributionis.fol.29. columna iiij.prin.Flores.
Fluuij quibus peccatores ſe lauant duo ſunt.fo.130,col. iiij.prin. Fluuij.
Fluuij quibus iuſti ſe lauant. Ibidem.
Eomẽta ignis tria in nobis.fo.129.co.ij.fi.Fomẽta,
Fomes cur poſt baptiſmũ remanet.fo.32.col.iiij.A.
Fons Chriſtus,fontes quatuor ab eo deriuati,miſericodiæ,ſapientiæ,gratiæ,charitatis.folio.14.co. iij.me.Fons.
Fontes ſunt quatuor:ueritas, ſapientia, uirtus.charitas,

fo.114.col.iiij.fi.Haurietis.
Fontes quibus animæ lauãtur tres sunt.fo.120.col.ij.me. Fontes.
Fõtes quatuor irrigãt ortũ dei.fo.120.col.ij.fi.Quatuor.
Foramina petræ rectè uulnera Christi, intelliguntur.fol. 167.col.iiij.D.
Foris apparere nolis alter quàm te ineuenies intus.fol.154. col.iiij.C.fi.& ibi de humilitate utilia.
Forma sanctæ uitæ describit.fo.66.co.iiij.prin.Hũbert⁹.
Forma Iesu fuit triplex.fo.121.col.j.fi.Triplex.
Formarum uarietas & specierũ numerositas in rebus cõditis quid nisi quidam radij deitatis? fol.146.col.iiij.C.
Forma optima cõpositionis inter reum,seruum, & offensum dominum.fo.28.col.iiij.fi.Hic ergo.
Formosa & nigra qualis est eccl'ia spõsa.fo.140.col.ij.D.
Fornicator peccat in seipsum,iniuriosus in proximum,& qui extollitur & inflatur,in deum.fo.16.col.j.A.
FRaglitas hũana duo timuit quæ Christus sua natiuitate tulit.fo.12.col.j.A.
Fragmẽta septem panum quæ septẽ misericordias denotant.fo.46.col.ij.D.
Frater infirmitates pauperum fratrum tam corporales quàm spirituales modeste ferẽs,est uerè fratrum amator. fo.129.col.ij.fi.Omnis in uobis.
Frater senior de agro ueniens & intrare nolens, formam populi ueteris & terreni tenuit.fo.177.col.iiij.A.
Fraterna dilectio ex recta natura primordia ducit.fo.155. col.iiij.C.
Frenesis nulla grauior iudicatur quàm impœnitẽtia cordis,& obstinata peccandi uoluntas.fol.101.colũ.iij.me. An uerò.
Frigus aquilonare à quo pandit omne malum,præsertim in religione:sup omnia formidandũ est.fo.169.col.iiij.B.
Fronte aliquando gerimus lepram, aliquando thau, aliquando laminam auream gerimus.fo.120.colũ.j.princi. In fronte.
Fructus finis & merces nostri laboris qs sit.fo.20.co.ij.C.
Fructus spiritus enumerantur.fo.169.col.iiij.A.
Fructus uineæ domini. Ibidem.
Fructus nostræ redemptionis Christus rationi futur⁹ est plenitudo lucis,uoluntati multitudo pacis,memoriæ cõtinuatio æternitatis.fo.128.col.iij.A.
Fructuum differentia.fo.26.co.iiij.D.
Fructus gloriæ temporalis.fo.30.col.j.me.Quis ergo?
Fructus & modus ad opus humanæ redẽptionis pertinẽtes.fo.128.col.ij.canti.ser.xj.per totum.
Frui deo quid sit,& q̃ hoc nõ docet lingua sed gratia.fo. 186.col.iiij.B.&.C.
FVgere à facie maiestatis,ad genua pietatis.fo.228.
Fugere quorsum debeamus ne flagellũ diuinæ cõminationis nobis appropinquet.fo.76.col.iiij.A.
Fulcite me floribus,in flor ib⁹ nouella incipientium cõuersatio demonstratur,in fructibus p̃ficientiũ fortitudo,& maturitas perfectorum est.fo.160.col.ij.A.
Fulcite me floribus,stipate me malis &c.exponit.fol.160. col.ij.B.&.C.Et in libello dediligendo deo.
Funiculus triplex curiositatis,uanitatis,uoluptatis. foli. 28.col.j.A.
Funiculus triplex.fo.54.col.iij.fi.Hic est.
Furari nosipsos aliquãdo debemus ad nimiam misericordiam nostram gemẽdam.fo.83.col.iiij.me.Ego.
GAbriel angelus in quo differat à filio dei, cum uterq; fortitudo dei interpretet.fo.4.col.ij.B.
Gaudẽdum in bono alieno magno magis quã in ꝓprio paruo.fo.159.col.iij.D.
Gaudendum est de his quæ expectamus, & gaudendum quoq; de his quæ sustinemus.fol.89. colum.iij.princip. Gaudete.
Gaudere cum gaudentibus,flere cum flentibus.In uerbis his exprimuntur materni affectus fo.127.co.iij.C.
Gaudere & dolere in quibus debemus.fo.24.colũ.iij.me. Attende.
Gaudere simul & confundi in sanctorum festiuitatib⁹ debemus.fo.43.col.iij.fi.Sic ergo.
Gaudete de exhibitione,gaudete iterum de promissione. fo.11.col.iiij.fi.Gaudete in domino.
Gaudiorum infusio, reuelatio secretorum, & huiusmodi oscula sunt quibus sponsa spiritualis osculari petit.folio 123.co.ij.A.
Gaudium post tristitiam subit.fo.173.co.iij.B.
Gaudium solummodo uerum est quod de creatore concipitur.fo.215.col.iiij.fi.Et reuera.
Gaudium in materia conuertibili mutari necesse est remutata.fo.82.col.j.fi.Gaudent.
Gaudiũ de regno dei,de iustitia & pace procedit.fol.89. col.iij.D.
Gaudium spirituale excitatur interdum quibusdam spiritualibus.Ibidem.
GElboe montes,spũs maligni,& homines superbi & aridi,quos nõ uisitat dominus.fol.162.col.iiij.C.
Gemendo potius quàm declamando doctor auditores emendat.fo.166.col.ij.B.
Gemẽdum nobis & aliquãdo nosipsos furari ad miseriam nostram considerandam & lugẽdam debemus.fo.82.co. iiij.me.Propterea.
Gemit anima deuota Christi absentiam.fol.166.col.iiij.C.
Gemit in ore omnium fidelium, spiritussanctus. foli. 166. col.iij.B.
¶Gemitus animæ suspirantis ad cælestem patriã,& de cõmendatione uiduitatis & castitatis.fo.166.co.ij. Canti. ser.lix.per totum.
Gemitui aiæ deuotæ respondetur è cælo.fo.166.co.iij. D.
Gemitus patrum rarus fuit,unde & dicebat quidã:Secretum meum mihi,secretum meum mihi.fo.166. columna iij.D.&.B.
Genæ facies animæ quæ est intentio sunt res & causa, id est quid,& propter quid intendas.fol.153.col.ij.me.Pulchræ.Et col.iij.B.
Genæ tuæ pulchræ sunt sicut turturis.fo.153.col.iij.B.
Generatio diuina & humana in Christo sunt,& in spiritu sancto processio & gratia.fo.120.col.j.fi.Duo sunt.
Generatio triplex tractatur.fo.97.col.j.me.Hæc est.
Generatio triplex.fo.273.col.iiij.fi.Quod uerò.
Generatio cælestis,æterna prædestinatio est.fol. 84.col.j. A.& fo.139.col.j.C.& in sequenti.col.in prin.
Generatiõe spirituali facti sumus filij & fratres dei.fo.36. col.j.prin.Vide.
Genera hominum sunt tria quibus deus loquitur pacem. fo.89.col.j.D.
Genitale secretum uirginis sibi reserat filius,& eidem matri suæ seruat uirginale signaculũ.fo.7.colũ.ij.prin.Filio tecum,ubi genitale & nõ generale secretũ haberi debet.
Genus omne despectionis & iniuriæ prohibetur.fol.145. col.ij.D.
Gentes misericordiam quærunt,Iudeæ meritis gloriant. fo.130.col.iiij.fi.Quid sanè.Et paulopost.C.
Gerardi monachi sermo funebris à beato Bernardo cõpositus.f.141.col.j.canti.ser.xxvj.per totum.
Ignentis genitiq; mutua cognitio & dilectio osculum est suauissimum,sed secretissimum. foli. 126. colum.ij.D.
Gilbertus porretanus episcop⁹ pictaueñ.cõuincit. fo.183.co.j.A.&.C.
Ladij duo uterq; ecclesiæ,is ab ecclesia,ille ad meritum ecclesiæ.f.259.co.iiij.me.Cõuerte.
Gloria inhabitans unde sit homini.foli.27. columna.iiij.B.
Gloria ut inhabitet in terra nostra quatuor sunt quærenda.f.58.co.ij.C.
Gloria angelorum & beatorũ cõplebitur ex meritis hominum. fol.173.col.iij.me Nõne.
Gloriam sibi retinuit deus: de hoc exempla habentur. fo.132.

fo.132.col.j.C.&.D.
Gloriam nō ſuam,ſed dei quærat cupiens ad diuinæ maieſtatis contemplationem admitti.fo.168.col.iij.D.
Gloriam pro gratia dei captās fur eſt & latro.fo.185.colū.ij.prin.Nūc.
Gloria & laus deo ſemp attribuēda eſt pro omnibus beneficijs eius in nos.fo.129.col.iij.Cāti.ſer.xiij.per totum.
Gloriā meā(inqt dñs)alteri nō dabo. Quid ergo dabit? Pacē inqt do uobis,pacē relinquo uobis.f.130.co.ij.D.
Gloria in hac uita abneganda.fo.130.col.ij.me.Eant.
Gloria ſoli deo.fo.218.col.j.me.Solus.
Gloria & diuitiæ in domo eius qui timet dominum.fo.12.col.ij.me.Gloria.
Gloria uera,gloria fallax.fo.81.co.j.prin.Fallax.
Gloria noſtra teſtimonium conſcientiæ noſtæ. fo.27.col.ij.me.Gloria.
Gloria ſine uirtute indebita uenit.fo.46.col.iij.B.
Gloriam mūdi reſpuere.fo.215.col.ij.ſi.Condelector.
Gloriā meam alteri nō dabo dicit dñs. Et ſuperbus. Ego eam mihi(licet non dederis)uſurpabo.fo.16.co.j.A.
Gloria quō uitāda eſt,& quomodo gloriari quis debeat. fo.84.col.ij.B.
Gloriari debemus,ſed in quo? fo.130.col.iij.C.
Gloriari in puritate cōſcientiæ & in aduerſitate.fol.140.col.iij.B.
Gloriatur ſingulariter uirgo Maria multis de cauſis .f.5.col.ij.princ.Puto autem.
Gloriari quomodo neminem oportet:q̄ ſi gloriaſ,in domino glorietur.fo.157.col.iij.B.&.fo.129.col.iij.B.
Gloriēris uolo teſtimonio cōſcientiæ tuæ &c.fo.256.colū.ij.prin.Volo.
Glorificatio in longitudine, multitudine, & plenitudine charitatis.fo.81.co.j.prin.Bene.
Glutinum fidei & charitatis eccleſiæ ad Chriſtum quàm tenax ſit.fo.182.col.j.C.
Glutinum duplex,cognitionis ſcilicet & dilectionis .fol.67.col.iiij.C.
Goliath ſuperbos ſignificat.fol.45.col.ij.me. Credo enim.
Grabatum ſuum quis ille ſit qui tollet & eat ī domū ſuam.fo.32.col.ij.D.
Gradiūtur non omnes uniformiter ad deum.fo.119.col.j.me.Non omnes.
Gradus ad notitiam dei,eſt cognitio ſui.fo.151.col.iij.C.&.D.
Gradus ſummus,& animus imus,monſtrum.fol.256.col.ij.ſi.Et nunc.
Gradus hominum quatuor inuenimus.fo.90.col.ij.B.
Gratia dei uacua nō ſit in nobis.& ibi utilia de gratia. fo.163.col.j.A.
Gratia quādiu adeſt operemur in ea.fo.136.col.ij.ſi.Vtā.
Gratia cōparaſ hinnulo,ueritas capreæ.fol.178.col.iij.D.
Gratia hominem in hominis manſuetudinem reuerti facit.fo.156.col.j.me.Veruntamen.
Gratia Chriſto pro omni gratia referēda eſt.f.129.col.iij.B.& fō.130.col.j.D.
Gratiæ priuatio,ſuperbiæ uel futuræ uel inexiſtentis eſt argumentum.fo.163.col.ij.C.
Gratiæ confeſsio gratiam deſignat in anima confitentis. fo.173.col.j.D.
Gratiæ diuinæ proceſſus & gradus ad humanam naturā. fo.164.col.ij.C.
Gratiam dei nō recognoſcere,ſed ſibi arrogare, ſuperbia intolerabilis eſt.fo.163.col.j.C.
Gratiam dei contemnens ſynagoga repudiata eſt.fo.173. col.j.B.
Gratiam duplicem cōfitetur eccleſia,præuenientē & ſubſequentem.Ibidem.
Gratia prior qua quis pœnitet de peccatis,parū aut nihil prodeſt,niſi ſecūdam habuerit gratiam qua deinceps ad uomitum nō reuertatur.fo.123.co.iiij.B.
Gratia nō recidiuandi prius quærenda eſt quàm altiora præſumere.fo.124.col.j.C.
Gratia ſine ueritate non prodeſt,unde plenum gratiæ & ueritatis.fo.178.col.iij.D.
Gratia baptiſmi purgatio peccatorum.fo.32.col.iij.D.
Gratiam triplicem à dño ſuſcipimus.fo.50.col.ij.C.
Gratias agere debemus factori noſtro,benefactori,redemptori,remuneratori noſtro.fo.79.col.j.B.
Gratias agere deo debemus.fo.93.col.iiij.me.Felix.& fo.160.col.iij.C.
Gratiarū & uirtutū omnium Chriſtus Ieſus eſt origo,fo.129.col iiij.B.
Gratiarum flumina in ſuum principium reuertant.Ibidē.
Gratiam recipientes & nō reddentes culpātur.folio,185.col.ij.B.
Gratia dei cibus animæ.fo.29.col.ij prin.Nunquid non.
Gratiæ diuinæ impedimenta.fo.29.col.iiij.B.Vtiliter.
Gratiarum actio uſu potius quàm ſenſu uel affectu in ore multorum ſonat.fo.130.co.j.D.
Gratiarum actio non omnis deo accepta eſt ſed odioſa. Ibidem.
Gratiarum actio pudica ſit,& mera ſimplicitate procedat. Ibidem.
Gratiarum actio qualis eſſe debeat.Ibidem.&.fo.130.co.iij.A.Vtiliter.
Gratiarum actio deuota.fo.152.co.iij.C.
Gratiarum ceſſat decurſus ubi recurſus nō fuerit.fol.24.col.j.ſi.Sic plane.
Gratiæ ſubſtractionis cauſa eſt ſuperbia iam animā poſſidens uel poſſeſſura etiam ſi non appareat,etiam ſi nil tibi conſcius ſis.fo.163.col.j.C.
Gratiarum actio. fo.128.co.ij.D.&.fo.46.col.j.Pauloante.C.Quid enim.& fol.93.col.iiij.prin.Multos.& folio 97.co.iij.prin.Vbi ergo.
Graue iugū ſup filios Adam.fol.23.co.iij.ſi.Graue.& fo.31.col.iiij.C.
Groſsis ficuum primi populi fructus id eſt opera deſignātur.fo.167.col.j.C.
Groſſus in omnib⁹ erat populus Iudæorum.eodē.fol.D.
Gula & luxuria culpantur.fo.301.col.j.ſi. Adiuua.& col.ij.ſi.Caro mea.&.fo.283.col.ij.ſi.Miror.& co.iij.me.Inter.& fo.102.col.ij.ſi.Voluptas.&.fo.89.col.iiij.ſi.Solet apoſtolus.& fo.189.co.iiij.C.& folī.146.col.iij.D.&.A.
Guſtus diuinæ præſentiæ uariatur animæ pro uarijs eius deſiderijs.fo.147.co.ij.A.
Habemus in Chriſto q̄ amem⁹, admiremur,& imitemur. folio.18.colum.iij.prin.In circūciſione.
Habetis fructum in ſanctificatione:finem uerò uitam æternam.fo.80.co.iiij.me.Sæpius uos.
Habitans in petra quid mirum ſi ad modū petræ duruerit.fo,162.co.ij.D.
Habitare in adiutorio dei.fo.70.col.iij.C.
Habitatio periculoſa.Ibidem.
Hauſietis aquas,exponitur.fo.114.col.iiij.ſi.Hauſietis.
HAEdi pelles quibus colla & man⁹ Iacob obuoluta ſunt,quid denotant.fo.143.co.iiij.C.
Hædi dicunt uagi corporis ſenſus.fo.150.co.ij.C.
Helias timuit Ieſabel,exponitur.fo.114.co.ij.prin. Timuit.
Heliæ aſcēſio dñi aſcenſionē præfigurabat.fo.38.co.j.C.
Heliſæus ſpiritum Heliæ ſibi duplicari obtinuit,ſi tamen Heliam cum tolleretur uideret.fo.133.co.ij.ſi.Petijt.
Heliſæo puerum ſuſcitanti comparatur Ieſus naturā ſaluans.fo.132.col.ij.B.
Heliſæum imo Chriſtum potentem in opere & ſermone mortuo miſertum fuiſſe iacenti inclinaſſe &c.nō uacat à myſterio.fo.132.col ij.D.
Herbarum ſpecies quatuor ſunt in orto dei.fo.120.colū.iiij.prin.Quatuor.

Hæreditatem domini posſidere uocati ſumus omnes.fol. 164.col.iij.C.
Heremi ſolitudo multos ſpiritu feruẽtes euomuit.fo.169. col.iij.A.Sed aſpice.
Hæreſis quædam occulta denudatur.fo.170.colum.ij.A. & ſequenti.C.
Hæreſis quorundam idiotarum ſugillantium contra matrimonium denudat.fo 171.co.j.D.& p totũ ſermonem.
Hæretici duplices publici & occulti.fo.170.col.ij.D.
Hæreticorum quorundam uerſutia.f.170.columna.iij.fi. Quid ſimile.
¶Hæreticorũ duplex genus,manifeſtorum ſcilicet & occultorum qui ne ſecretum prodatur,deierare pmittunt. fo.170.col.ij.canti.ſer.lxv.per totum.
Hæretici ſic impugnandi ſunt ut ſi fieri poteſt conuertãtur.fo.170.col.j.D.
Hæretici capiendi ſunt potius quàm abigendi.Ibidem.
Hæreticis omnibus una ſemper fuit intentio de ſingularitate ſcientiæ.fo.170.col.iij.A.
Heu heu domine deus in perſecutiõe tua primi ſunt,qui uidẽtur in eccleſia tua primatum diligere,gerere principatum.fo.21.col.iij.fi.Heu.
HI ſunt uiri miſericordiæ,explanat utiliter.fol. 44. col.iij.prin.Merito.
Hydriæ ſex erant ibi poſitæ,exponitur.fo.107.co. iij.me.Erant.
Hydriæ capientes ſingulæ &c.exponitur.fol.107.col.iij. fi.Capientes.
Hyemis tempus quid ſignificet.fo.165.col.iij.D.
Hyems etſi imbribus abundet,habet tñ & æſtas pluuias ſuas ſuaues & uberes.fo.166.col.j.B.
Hilarem datorem diligit deus.fo.24.co.iiij.fi,Hoc eſt.
Hilaris dator nõ modo à deo diligitur,ſed & qui tribuit in ſimplicitate.fo.175.col.iij.B.&.C.
Himulo ceruorũ comparatur Chriſtus propter uelocem curſum.fo.163.col.ij.C.
Hypocriſis malum abſcondit quod eſt,& bonum qđ nõ eſt mentitur.fo.171.col.j.D.
Hypocriſis eccleſiaſticorum putrida tabes.fo.149.co.iij. me.Væ generationi.
Hypocrita arguit ſingularitatis & uanitatis.fo.24.col.j. fi.Memento.
Hypocritarum conditio.fo.130.col.j.fi.Non ergo.
Hypocritæ animæ eſt intendere in deũ,non propter deũ. fo.153.col.iij.B.
Hypocritæ groſſorum ficus nomine deſignantur.fo.166. col.iiij.B.
Hypocritæ crucem portant non ſuam.fo.26.colum.iiij.fi. Arbores.
Hiſtoria quæ orti nomine deſignatur,tripertita eſt.f.138. col.j.B.&ſequenti.C.
HOmo cũ in honore eſſet non intellexit, exponitur. fo.150.co.ij.A.& ſequẽti.C.Et fo.213.col.j.prin. Quid quæſo.Et fo.15.col.j.prin.Denique.
Homo cùm ſit liber,interueniente tamen peccato ſeruus efficitur.fo.183.col.iij.C.& ſequenti.D.B.&.C.
Homini utile eſt ſe ſcire hominem eſſe,folio.82.colum.iij. me.Vides.
Hõ ante peccatũ in actiõe erat & meditatiõe ſine paſſione,poſtmodum promouendus ad fruitionẽ contemplationis.Et ibi ſalutifera cõparatio.fol.82.colũ.iij.fi.Erat.
Homines uidentur eſſe ſub principe tenebrarum triplici ter.fo.85.col.iij.B.
Hominum genera tria ſunt quibus ſolus deus loquit pacem.fo.86.col.j.D.
Hominum tria genera reperiuntur in religione religioni incongrua.fo.94.col.iij.C.
Homo etſi natus ſit ad laborem,nõ tamẽ ad laborẽ creatus eſt fo.97.col.iiij.fi.Abſit.
Homines duo ſunt,uetꝰ,& nouus.fo.109.col.iiij.fi.Sicut portauimus.
Homo conuincitur ire poſt greges.fo.132.col.j.A.
Homo ratione uigens & ratione nõ uiuẽs,beſtijs quodãmodo beſtialior uidetur.fo.150.col.iij.C.fi.
Homo uirtutis prouidebit ſemper bona,non tantum coram deo,ſed etiam coram hominibus.fo.128.col.j.A.
Homo qualiter in hominẽ redũſſe dicatur.fo.156.co.j.B.
Hoiem illũ quẽ unctio ſpiritus miſerata denuo perfundere ſua benignitate dignat,is cõtinuo reuertit in hominem,& aliquid melius à gratia quàm à natura recipiet. fo.156.col.j.D.
Homines non arbores amat homo deus.fol.167.colum.j. prin.Vt planè.
Homini ad oẽm iuſtitiã ſufficit ſolum habere propitium cui ſoli peccauit.fo.139.col.j.C.
Homo exterior per faciem cognoſcitur,interior uerò per uoluntatem.fo.38.col.ij.D.
Hoies ſeculariꝫ nego. dediti,qbꝫ aſsimulant.f.1.co.j.B.
Hõ añaduẽtũ ſedebat ĩ tenebris.fo.137.co.ij.D.Sedebas.
Homo ut piè cõdeſcẽdat proximo,cõſideret ſeipſum. fo. 155.col.iiij.C.
Homo iunior filius dicitur propter naturam deprauatã. fo.156.col.j.prin.Hinc homo.
Homo propter peccatum eſt paratior ad indignandum quàm ad compatiendum.Ibidem.
Homo perfectus,cautus ſibi,placens deo, utilis ſuis.fol. 165.col.ij.A.
Hominis perfectio continentia ſibi,innocentia proximo, patientia utriq;.fo.175.col.j.A.
Homo diſce obedire,diſce terra ſubdi,diſce puluis obtẽperare.fo.5.co.j.me.Diſce.
Homo à deo non à ſe creatur,ſanatur,ſaluatur.fo.267.co. iij.me.Crearis.
Homo uetus erat aliquando in nobis præuaricator tam in manu quàm in ore & in corde.fo.3.co.iij.B.
Homo nouus contra facinus in manu habet innocentiã &c.Ibidem.
Homo aduerte & limus es, & non ſis ſuperbus quia deo iunctus,& non ſis ingratus.fo.11.col.iij.me.Aduerte.
Homo uſuit in uerbo quod procedit de ore dei.f.14.co. j.prin.Confirma.
Homo primus munitus fuit ſigillo diuino,& accedẽs peſſimus latro ſigillum fregit.fo.15.col.j.prin.Ab anima.
Homo primus tranſgreſſus eſt modum ſibi præfixum.fol. 17.col.ij.prin.Leuiſſimum.
Homo miſer qui totus pergens in ea q̃ foris ſunt ignarus eſt interiorum ſuorum.fo.24.col.iij.D.
Homo qui nunquam à propria uoluptate recedit culpat. fo.77.col.iij.prin.Væ homini.
Homo animal eſt oneriferum.fo.79.col.iiij.me.Graue.
Homo primus amictus fuit quatuor uirtutibus.f.28.col. j.prin.Videre.
Homo ad laborem natus ſi refugit laborem,non facit ad quod natus.fol.287.col.j.fi.Quis enim.
Homo totus cecidit, ſolus reſurgere nõ poteſt ſimul.fol. 287.col.iij.me.Infelix.
Homines locum ſanctificant,non locus homines.fol.94. col.ij.fi.Nuſquam.
Homines prohdolor plꝰ ad ea quæ facta ſunt quàm ad id ad quod facta ſunt ſe occupant.fo.42.columna.j.fi.Potentiſsimè.
Hominem ſanctum quæ faciunt.fo.60,colũ.iiij.me.Quia ueſtrum.
Homo q̃ loco diaboli in paradiſum admittendus eſt,qualis eſſe & non eſſe debeat.fo.61.col.j.prin.Propterea.
Homo deſcendẽs de Ieruſalem in Iericho nõ eſt abductꝰ, ſed in uia ſemiuiuus relictus eſt. folio. 63. columna .j. fi. Pepercisti.
Homo cur rectus etiam corpore factus fuerit.fo.63.co.ij. me.Nam.
Homo uacare debet ad ſe & deum cognoſcendum.fo.72. col.ij.me.Vacate.

Homo aliquando, id eſt ante peccatū poſitus erat in actione & meditatione ſine paſsione. fo. 82. colum. iij. fin. Erat quando.
Homo ad imaginem dei factus nix aut numquam gloriari compeſcere poteſt. fo. 84. co. iiij. B.
Homo cum in honore eſſet ad quantam confuſionē & miſeriam deuenit. fo. 86. co. iiij. me. Fili memorare.
Hominem non de qualibet terra, ſed de limo plaſmatum non ſine cauſa dicitur. fo. 95. co. j. me. Non ſine.
Homo debet in omnibus præualere ut honoretur deus. fo. 78. co. iiij. prin. Sic diuinus.
Honeſtum eſt animæ decor. fo. 186. co. iij. B.
Honorari appetūt multi in ſcola humilitatis. fol. 9. col. ij. me. Sed uideo.
Honori totū datur, ſanctitati nihil. fo. 259. co. iij. fi. Vides.
Honorandi quam maximè ſunt angeli. & amandi. fol. 78. co. j. me. Angelis.
Horreo uermem mordacem, & mortem uiuacem. fo. 263. co. ij. fi. Horreo.
Horror iudicij. f. 74. co. iiij. me. Prius enim. Et fo. 298. co. iij. me. Secundum. Et fol. 87. c. j. me. Habes iam. Et. f. 188. co. j. C. Et fo. 91. co. iiij. fi. Alioquin.
Hoſpitalitatis diligentia qualis eſſe debeat. f. 123. col. iij. me. Obedire.
Hoſpitem nobilem habet caro: dignū eſt ut eum reuerea tur. fo. 3. co. iij. C.
Hoſtes habemus carnem, mundum, diabolum. fo. 10. co. ij. me. Multos.
Hoſtiam laudis immolantes & reddentes uota noſtra cu remus omni diligētia iungere ſenſum uiui, affectum ſenſui, exultationem affectui &c. fo. 130. co. ij. A.
Hoſtium duo genera. fol. 79. col. iiij. med. Porrò. Et paulo poſt. Labor iſte.

HVmana fragilitas timet duo, pudorem & dolorem. fo. 12. co. j. A.
Humana & angelica natura per duo ſeraphim intelligitur. fo. 61. co. ij. prin. Et ego.
Humanitatem ſuam quare ſubtraxit Chriſtus ab eccleſia. fo. 180. co. j. B.
Humanitas Chriſti fidē inſtruit, ſpem roborat, charitatē accendit. fo. 18. co. iiij. A. Et fo. 19. co. j. me. Tertia quoq;
Humano generi generalis miſeria triplex eſt. Nam & faciles ſumus ad ſeducendum, & debiles ad operandum, & fragiles ad reſiſtendum. fo. 4. columna. ij. princi. Nemo enim.
Humilitas falſa & iactantia in confeſsione reprehenditur. fo. 133. co. j. A.
Humilitatis regno etiam militat ſuperbia. fol. 123. colum. iij. C.
Humilitas per ſaluatoris infantiam. per uirginem cōtinētia, iuſtitia per Ioſeph deſignatur. fo. 16. co. j. E.
Humilitas duplex eſt. fo. 3. co. ij. A. Et fo. 154. co. iiij. D.
Humilitas Mariæ logē uirginitati præferē. f. 4. col. iiij. B. & C. per totum.
Humilitas maximè facit in ueritate ſcire ſe. fo. 151. co. ij. B.
Humilitas iuſtificat non humiliatio. fo. 149. co. iiij. B.
Humilitas ſtabile fundamentum. f. 151. co. ij. B.
Humilitas magna & rara uirtus. fo. 130. co. ij. C.
Humilitas docet nouiſsimum locum tenere. fo. 152. colūna. j. B.
Humilitas eſt quam ueritas parit, & quā charitas format & inflammat. fo. 154. co. iiij. D.
Humilitas ſolito & ex conſueto placet deo. folio. 155. col. j. B.
Humilitas magna uirtus quæ meretur quod nō docetur. fo. 186. co. iij. C. fi.
Humilitas familiaris deo. fo. 9. co. ij. prin. Ecce inquit.
Humilitas honorata magna & rara uirtus. ibidem.
Humilis uerus uilis uult reputari, non humilis prædicari. fol. 133. co. j. A.
Humilitate meremur altiora. fo. 149. col. iiij. me. Oportet.
Humiliantur aliꝫ nequiter, aliꝫ patienter, aliꝫ libenter. fol. 149. co. iiij. B.
Humiliatur homo in uera cognitione ſui. fo. 151. col. ij. B.
Humilibus conſentire, non alta ſapere. fo. 154. col. iiij. me. Vides.
Humilitatis odor, deuotio uoluntatis. folio. 154. colum. iij. C. prin.
Humiliatus ueritate, ne ſe extollat uoluntate. fo. 154. col. iij. C. fi.
Humilitatis modus. fo. 278. co. ij. me. Credidi.
Humilitas nardus amore calens, deuotiōe uigēs, opinione redolens. fo. 155. co. j. D.
Humilitatis perfectio iuſtitiæ attribuitur. fo. 158. col. j. D.
Humilitatis tres gradus, luctus pœnitētiæ, deſiderium iuſtitiæ, opus miſericordiæ. fo 278. co. iij. me. In his.
Humilitas unde naſcatur. ibidem. co. iiij. me. Ex qua.
Humilitas glorioſa res eſt. f. 281. co. j. prin. Glorioſa.
Humilitas bonus fundus. fo. 256. co. ij. fi. Bonus.
Humilitate nulla ſplendidior gemma. ibidem paulopoſt. Nulla.
Humilitas pari pondere timentis & ſpirantis æſtimatur. fo. 260. co. j. me. Pari.
Humilitas fundamentum uirtutum. fol. 263. colum. iij. fi. Virtutum.
Humilitas perfectio aliarū uirtutū. f. 192. co. iiij. me. Iam.
Humilitas eſt contemptus propriæ excellentiæ. fol. 199. co. j. prin. Humilitas.
Humilitas ſola gratiam inuentura eſt. fo. 189. co. iij. princ. Sola.
Humili ſub habitu quidam abbates ſuperbè agendo uolunt à ſuis ſubditis ſtrictiſsimè obediri, & ipſi ſuperioribus obedire recuſant. fo. 200. co. ij. me. Miror.
Humilis prudentia & prudens humilitas quæ ſit. fol. 121. col. j. prin. Prudens.
Humiliatio uia ad hūilitatē. fol. 210. col. ij. prin. Putásne.
Humilis uerè parcit animæ ſuæ. ibidem. Solus.
Humilitas præter ueritatem non eſt laudabilis. f. 231. co. ij. fi. Nam nec.
Humilitas duplex, alia cognitonis, altera affectionis. fo. 3. co. j. fi. Adueniens.
Humilitas deo nos reconciliat, deo facit eſſe ſubiectos. folio. 17. co. j. E.
Humilitas uirtus Chriſti, qua confunditur ſuperbia noſtræ uanitatis qui præ ſuperbia ſilere non poſſumus. fol. 19. co. j. C.
Humiliare, & aprehendiſti. fol. 24. col. iij. prin. Excelſus.
Humiliate uos. fo. 27. co. j. fi. Hoc ſentite.
Humilitas cordis, receptaculū gtatiæ. fo. 29. co. iiij. princ. Sed quid.
Humilitas ſumma apparuit in modo paupertatis natiuitatis Chriſti. fo. 15. co. ij. Diligenter.
Humilitatis uirtus maxima & maximè neceſſaria in uita ſociali & charitate fraterna. fo. 22. co. iiij. me. Porrò.
Humiliter ſuſtinere aduerſa, pro patiētia reputatur. fo. 31. col. ij. B.
Humilitas Chriſti in ſuperbo non operatur. fol. 35. col. ij. prin. Hæliſæus.
Humilitatis gratia conſeruandæ, diuina ſolet gratia ordinare ut quanto quiſq; plus profecit, eò minus ſe putet profeciſſe. fo. 92. co. iij. D.
Humilitate ſola confidendū, & nonde aliꝫ meritis, ad humilitatem igitur refugiendum, ubi aliæ deſunt uirtutes. fo. 92. co. iiij. fi. Audiſtis.
Humilitate ad ſublimitatem aſcēdimus: hæc eſt enim uia & non alia. fo. 37. co. iiij. D.
Humilitas cordis, manſuetudo pudoris, magnanimitas fidei, cōpaſsio mētis cōmēdant. fo. 52. co. ij. me. Nūquid.
Humiles & non elati replebunt templum paradiſi. fol. 61. co. j. prin. Sola ei.
Humilitatis ſumma in eo conſiſtit, ſi uoluntas noſtra per omnia diuinæ ſit ſubiecta uoluntati. fo. 93. col. j. D.

Humiles exaltari, ſuperbos deiici nunciauit Maria. fo. 133. col. iiij. D.
Humiliari propinquantis gratiæ eſt argumẽtum. fo. 149. col. iiij. D.
Humiliari & humilem eſſe non idem eſt. fo. 149. co. iiij. B.
Humiliauit ſe Chriſtus, non neceſsitate, ſed charitate. fo. 154. co. iiij. me. Vides igitur.
Humilis non neceſſe habet omnia quæ de ſe ſentit oĩbus manifeſtare. fo. 154. co. iiij. D.
Humilitas nardo comparatur. fo. 154. co. iiij. D. &. C.
Humiliat quoſdam ueritas, quos uolũtas extollit. fo. 155. co. j. prin. Adhibe.
Humilitas uirtus magna, cui etiã deitatis maieſtas tã facile ſe inclinat. fo. 155. co. ij. A.
Humilitas lilio conuallium comparatur. fo. 158. co. j. D.
Humilitatis perfectio cõſummatio eſt iuſtitiæ. ibidem.
Humiliari cur, & qualiter homo quiſq; debeat. ibidem.
Humiliare ſe pluſquàm ueritas habeat, non eſt malum. fo. 151. co. j. B.
Humilia ſponſi Chriſti libentius loquitur eius ſponſa ecclesia uel anima deuota. fo. 174. co. iij. C.
Humilis ſis ad petendam ueniam, facilis ad dandam, & ſic omnia membra erunt in pace. fol. 89. columna. iiij. princ. Sanè.
Humilitas ſola eſt læſæ charitatis reparatio. fol. 15. colũ. ij. me. Q. ſi.
Humilitas proprium uas eſt gratiæ reponendæ & conſeruandæ. fo. 29. co. iiij. me. Sed quid.
Humilitatem ab angelo commẽdari quid denotat. fol. 16. co. j. D. prin.
Humilitatis gradus qui ſint. fo. 29. col. iiij. B.
Humilitas memoratur. fo. 277. co. j. ſi. Humilitatis. Et. fol. 186. colũ. iiij. ſi. Magna fratres. Et fol. 15. columna ij. prin. Etenim. Et fol. 199. col. iij. med. Deus. Et fo. 9. col. ij. prin. Semper ſolet.
Humilitas magis neceſſaria eſt quàm uirginitas. fo. 4. co. iiij. B.
Humilitas qualiter cuſtodiri poſsit. fol. 96. colum. iiij. ſi. Et fortaſſe.
Humilitas odor bonus. fo. 154. co. iiij. C. prin.
Humilitas & humiliatio. fo. 149. co. iiij. B.
Humilitatis duæ ſpecies. fo. 198. col. iiij. ſi. Commodum.
Humilitatis uirtus tria habet. fol. 119. columna. j. me. Humilitatis.
Humilitatem quatuor faciunt ueram. fo. 119. colum. iiij. ſi. Quatuor.
Humilis debet eſſe confeſsio, ſimplex & fidelis. folio. 132. co. iiij. D.
Humilitas & patientia tractantur. fo. 149. col. iiij. can. ſermo. xxxiiij. per totum.
Humiliter de ſe ſentire oportet nitẽtem ad altiora. f. 149. co. iiij. C.
Humilitas duplex, una quam parit ueritas, altera quam inflammat charitas. f. 154. columna. ij. canti. ſermo. xlij. per totum.
Humiles qui de ſe præſumere neſciunt, martyrio idonei ſunt. fo. 158. co. j. D.
Humiles ſi inuenti fuerimus, germinabimus ſicut lilium. ibidem.

IActantia tractatur. foli. 280. colum. ij. princ. At poſtquam.
Ianitor triplex ad portas, memoriæ, uolũtatis, & rationis. fo. 95. co. iij. A. Et fo. 109. col. iiij. ſi. Ne ergo. Et fo. 121. co. ij. prin. Ianitor.
Ieiunium bonum cum fletu & planctu. fo. 24. co. iij. fin. Sequitur.
Ieiunium deuotè ſuſcipiendum. fo. 24. col. iiij. me. Rogo uos. per totum.
Ieiunium ſalutare quo redimuntur æterna ſupplicia. fol. 25. co. j. C.
Ieiunio alæ duæ ſunt, oratiõis uidelicet & iuſtitiæ, & qualiter ieiunare debemus. fo. 25. co. j. D. per totum.
Ieiunare non ſolum ore, ſed omnibus membris tenemur, & quomodo fructuoſum ſit ieiunare. fo. 25. co. j. A. & B.
Ieiunandæ ſunt etiam uigiliæ ſanctorum & quare. fo. 65. co. j. prin. Sanctorum.
Ieiunij die imo in omni quãuis bono opere omnino non inueniatur uoluntas noſtra. fo. 176. co. ij. A.
Ieruſalem uiſio pacis interpretatur. fo. 10. colum. ij. princ. Vos autem.
Ieruſalem Chriſti ſponſa, quãdo & in quo habitu uiſa eſt de cælo deſcendens. fo. 142. co. iiij. D.
Ieſus nomen cõmendatur. fol. 131. col. iij. A. & per totũ ſer.
Ieſus nomen quare oleo comparatur. fo. 131. col. iiij. C. Et fo. 132. co. j. D.
Ieſus nomen lux, cibus medicina. fo. 132. co. j. A.
Ieſus mel in ore, in aure melos, in corde iubilus. ibidem. co. j. A.
Ieſus nomen in aliis à Chriſto, id eſt filius Naue, Ioſedech & Syrach uacuum erat. fo. 132. co. ij. D.
Ieſus ſuſcitat mortuũ tanquã qui baculum miſit, alij autẽ tanquam baculus erant. ibidem.
Ieſus circumciſus, & Maria purificata quare dicantur, cũ nec ille circumciſione, nec illa purificatione indigerent. fo. 107. co. j. ſi. Quid eſt.
Ieſus dicitur tertio fleuiſſe. fo. 120. co. j. prin. Ieſus.
Ieſum ſequi ſalubre conſilium, tenere ſolenne gaudium, manducare uita. fo. 229. co. iiij. prin. Volo.
Ieſus uir erat nondũ etiã natꝰ, ſed ſapientia non ætate nec minꝰ ſapiẽs fuit conceptꝰ quàm natꝰ, paruꝰ quã magnꝰ. fo. 6. co. j. prin. Vir igitur.
Ieſus Chriſtus myrrha in morte, botrus in reſurrectione. fo. 155. co. iij. C.
Ieſus Chriſtus filius dei uenit cum ſalute, cum unctione, cum gloria. fo. 9. co. iiij. prin. Vos qui.
Ieſus ſaluator quid tam neceſſarium perditis, optabile miſeris, utile deſperatis. fo. 13. co. ij. prin. Auditum.
Ieſus manſuetus omnem tulit auſteritatem. fol. 20. col. j. prin. Populo.
Ieſus ſaluator nominatur ab angelo & hominibus: quippe qui ſaluator erat angelorum & hominum. fo. 17. co. j. prin. Et attende.
Ieſum cum nomino hominem mihi propono, mitem, & humilem corde, benignum, ſobrium, caſtum, miſericordem, omniq; honeſtate & ſanctitate conſpicuum. fo. 132. colum. j. C.

IGnis aduentum dei præcedentis, & eiꝰ ignis qui deus eſt, differentia. fo. 164. co. iiij. D.
Ignis duplex mittitur in terrã, à deo uidelicet & diabolo. f. 22. co. iiij. D. Ipſa deniq;.
Ignis tria habet, fumum, lucem, ardorem. fo. 95. colũ. j. D.
Ignorãtia duplex. dei & ſui, & notitia ſimiliter duplex. fo. 150. co. iiij. C. Et fo. 151. co. iij. B.
Ignorantia condemnatur. fol. 150. colum. iiij. A. Et. fol. 151. col. ij. B.
Ignorantia dei plerunq; deſperationem parturit. fol. 152. col. ij. D.
Ignoratur periculoſè quando ueniat aut uadat ſpiritꝰ, nõ ita unde ueniat aut quo uadat. fo. 133. co. iij. D.
Ignorantiæ filiæ falſitas & dubietas. f. 133. c. iij. C.
Ignorantia dei & ſui pernicioſa: quippe quæ iumentis hominem comparabilem facit. fo. 150. co. iij. B. &. C.
Ignorantia non omnis damnabilis eſt. folio. 150. columna. iij. C.
Ignorantia ſui ſuperbiam cauſat. fo. 152. co. j. D.
Ignorantia dei nos tenẽte quomodo ſperabimus in eum quem ignoramus. Si noſtri, quomodo humiles erimus. fo. 151. co. iiij. C.
Ignorantia fugienda unde tot mala ſunt. fo. 150. col. iij. B. Vides.
Ignorantia ſui initium omnis peccati, ignorantia dei, cõſummatio omnis peccati. fo. 151. co. iiij. C.

Ignorantia in omnibus non habet excuſationem.fo.205. co.ij.fi.Multa.
Ignorantiã ſui habẽt qui tanquã mortui à corde omnem inſumunt operam circa carnem.fo.76.co.j.fi.Videmus.
Ignorare bona à quo ꝓcedũt,peſsimũ.fo.273.co.ij.princ. Habere enim.Et ibi multa documenta de ignorantia.
Illecebras carnis poſt guſtũ dulcedinis ſpiritali repete re quàm durum ſit.fo.150 co.j.fi.Quæ enim.
Illuminat animã uerbum rogantem eum ut uias eius eam doceat.fo.185.co.j.C.
Imago uerbum,anima uerò ad imaginẽ.fo.182.colũ.iij. D.Sed dicit.Et eadem co.B.&.C.
Imago,& quod ad imaginẽ eſt ſe de uicino reſpiciunt. fo.182.co.iij.B.&.C.Et fol.183.co.ij.A.
Imaginariæ rerum inferiorũ ſimilitudines ab angelis ingeruntur animæ diuinitatem contemplanti. fo.154.col. j.me.Cum autem.
Imber bonus & malus multiplex.fol.169.co.iij. C.&.D.
Imitari & ſequi Chriſtum quàm utile ſit.fo.32.co.ij.A.
Imitatores ſunt dæmonis quicunq; de ſcripturis ſanctis aliquid nõ ſanctè uſurpant.fo.70.co.iij.prin.Propterea.
Imitemur humilitatẽ Chriſti.fo.8.co.j.me. Ecce paruul⁹.
Immiſsiones fiunt per angelos malos.fo.148.col.j.prin. Sed eſt.
Immortalitatẽ qualiter ſolus deus habet. fo.183.co.ij.B.
Immortalitas animæ qualiter obſcura & tetra facta eſt.fo. 184.co.ij.B.
Impedimenta ne uoluntas noſtra uoluntati diuinæ cõformetur,quæ ſunt.fo.26.co.j.B.
Impedimenta ſeptem quibus ab oratione & mandatorũ obſeruatione retardamur.f.23 co.iij.prin.Quando.
Impedimentum hominis duplex quominus ad deum perꝙgat,fo.j.co.iij.me.Attamen.
Impedire animarũ ſalutem eſt perſequi ſaluatorem. fo.21. co.iij.prin.Vereor.
Impellere nihil poteſt hominem præter ſeipſum.fol.186. co.j.D.
Impulſores tres ſunt,diabolus,mundus,& ipſe qui ſe impellit.ibidem.
Impulſorem ſi timere non uis, non ueniat tibi pes ſuperbiæ.Eodem fo.co.ij.A.
Impenderũt ſancti patres pro ouibus curam ſubſtantiam & ſeipſos.fo.259.co.iij.prin.Fuerunt
Impœnitentia cordis eſt peccandi obſtinata uoluntas.fol. 101.co.iij.me.An uerò.
Imperfectionẽ conuerſationis ſuppleat humilitas confeſſionis.fo.10.co.iij.prin.Itaq;.
Impius(inquit propheta)irritauit deũ:quia dixit in corde ſuo,non requiret.fo.132.col.iij.prin.Etenim.
Implere ſtudeant perfecti omnem iuſtitiam,fo. 29.col.j.fi, Sine inquit.
Impoſsibile non erit apud deum omne uerbũ quare} dicatur uerbum:& nõ potius factum.fo.8.co.iij.A.
Impudentia clericorum culpatur.f.286.co.iij.me.Porrò.
Impudentia & præſumptio quorũdam monachorum inuehitur.fo.157.co.ij.D.
Impunitas incuriæ ſoboles.fo.259.co.j.me.Impunitas.
Impunitas auſum parit.fo.261.co.j.princ.Impunitas.
Inanis gloria deuotis & ſpiritualibus uiris inſidiari ſolet.fo.130.co.j.fi.Non ergo.
Inanem gloriam} pauci omnino reiciunt.ibidem.colũ. ij.C.
Incarnari uoluit Chriſtus ut carnales homines ad amorẽ ſuum traheret fo.135.co.iij.C.Ego.
Incarnatio domini diabolo celanda erat.fol.6.colũ.ij.A. per totum.
Incarnatio Chriſti per patriarchas & prophetas prænunciata,& ab eis ardentiſsimè expectata memoratur.f.123. co.j.canti.ſer.ij.per totum.
Incommodum triplex hominem de domo eiicit.fo.87.co lumna.iij.D.
¶Incredulitas Iudæorum qui compleuerunt menſuram patrum ſuorũ occidendo Chriſtum memoratur.fol.167. co.j.Canti.ſermo.lx.per totum.
Increpatio iuſti,bonis ſimus eſt,malis uerò & pigris lapides:bona quidem eſt increpatio, ſi tamẽ diſcreta fuerit. fo.44.co.ij.prin.Sed.
¶Increpatio dura quam ſponſus facit ſponſæ,& de duplici ignorantia nimium pauenda & fugienda.fo.159.col.j. Canti.ſer.xxxv.per totum.Et fo.44.co.j.prin.Sed.
Increpatio ſpiritus ueritatis à nobis repellit ſuperbiam. fo.85.col.j.C.
In gloria recedet error à ratione,dolor à uoluntate, à memoria timor.fo.128.col.iij.prin.Veruntamen.
In gloria mira ſerenitas,plena ſecuritas, æterna felicitas. ibidem.
In Chriſto trinitas in ſubſtantiis,unitas in perſona, ſicut in oppoſitum in abſoluta diuinate trinitas in perſonis, & unitas in ſubſtantia.fo.11.col.iij.me.Et attende.
In initio cõuerſionis nulla uirtus magis neceſſaria quàm ſimplicitas humilis,& grauis uerecunda. fol.20. colũ.j. prin.Nam.
In pace in idipſum cui cõueniat dicere.fol.160.col.iij.C.
In uia dei non progredi, regredi eſt.fol.22.colum.iij.me, Cantemus.
In patria nec longiturnitas terminum, nec claritas occaſum,nec ſacietas habet faſtidium &c.fo.72.col.j.fi.Itaq;.
In proſperis modus obſeruandus.fo.247c.ol.ij.fi. Quid.
In ieiunio,fletu & planctu quærẽdus eſt dominus. fo.59. col.j.fi.Sed quomodo.
In leua merita,in dextera præmia continentur.folio.11.co lumna. iij.C.
In uigiliis deprimi ſomno, abominabilis eſt angelis.fol. 125.col.iij.B.
In aduerſis modus obſeruandus.foli.256.col.iij.fi.In te.
Indeuoti incitantur contuitu uel rememoratione aliquorum deuotorum.fo.131.col.ij.A.
Indicium ueræ compunctionis ſubtractio occaſionis eſt. fo.34.col.ij.me.Redite.
Indulgẽtia dei,candor eſt aiæ.fo.175.col.j.A.& col.iij.B.
Induſtria naturæ nũquam dormitet. Grande profectò in nobis donum naturæ ipſa eſt.fo.185.col.j.C.
Inebrians uerbis & fragrãs beneficiis ſibi dictum putet: Meliora ſunt ubera tua uino.fo.130.col.j.D.
Inepta lætitia peſsima.fo.180.col.ij.fi.Proprium.
Infelix qui uoluntatem corporis,& ſecularis colligit gloriæ uanitatem.fo.2.col.iij.A.
Infernus inferior quis ſit.fo.48.col.ij.prin. Dico autem.
Infirmitas Xpi & maieſtas oſtendunt.f.100.co.ij.fi.Itaq;.
Infirmitas carnis robur ſpiritui auget,& econtra.fo.145. co.iij.C.
Infirmitatum oĩm,nerbũ dei remediũ ꝓſtat.f.187.co.ij.D.
Infirmũ qcqd deo tribuit,de noſtro uenit.fo.172.co.iij.B.
Infirmitatẽ oẽm depoſuit Xps in reſurrectione ſua ibidẽ.
Infuſa à ſpiritu ſancto fideliter refundenda ſunt & communicanda.fo.184.co.j.C.
Infuſio & effuſio duæ ſanctiſpiritus operationes.fol.174. col.j.B.
Infundi debet homo priuſquam effundat.ibidẽ.D.& col. ij.C.&.B.
Ingenio præuolates ante} penè flagitant finem quàm principium teneant ſermonis.fo.132.co.ij.B.
Ingrati ne ſimus liberatori noſtro.fo.152.co.iij.A.
Ingratitudo peremptoria res eſt,& hoſtis gratiæ.fol.46. col.j.C.
Ingratitudo quàm grauè ſit uitium.fo.160.co.iij.A.
Ingratitudinis uitium peſsimum, & ſumme cauẽdum.fo. 93.co.ij.prin.Magna.per totum ſermonem.
Inhabitatores diuini adiutorij qui ſint.fo.70.colum.iij. me.Soli.
Inhumanum paſcere oculos ſupplicijs miſerorum. fo.74. co.iij.me.Quid enim.

Inimicus si impedire actionem non ualet tentat intentionem.fo.172.col.iij.G.
Initium sapietiæ timor dñi, medium spes, charitas plenitudo.fo.65.col.iij.fi.Vnde.
Iniquitatem qui diligit, non solum animā, sed & carnem odit.fo.101.col.iij.me.At forte.
Iniuria difformiter remittitur.fo.46.co.iij.pri.Sic enim.
Iniuriā filij uindicauit pater in angelo & homine.f.174.colum.j.A.
Inimitens deo, coget pro ratione uniuersa, iram, metum, cupiditatem & gaudiū.fo.186.col.ij.C.prin.
Innitens etiam contra se inualescet, ibidem.
Innocentiā seruare plures inueniuntur quàm qui digne pœnitentiam agant.fo.91.col.ij.me.Ait illa.
Innocētem pro impio mori nō iustitiæ est sed misericordiæ, non tamen contra iustitiā.fo.100.col.j.fi.Verum.
Inobedientia, siue quælibet culpa quamuis minima & de minimis præceptis, etsi secularibus solum sit neuus, monachis uerò grauis macula.f.88.col.iij.C.
Inobediētia nō tam pensanda est quantū intētio inobedientis.fol.270.col.ij.me.Porrò.
Inobedienti copiam sui nō dabit tantus obedientiæ amator, ut mori quàm non obedire maluerit.fo.157.columna.ij.B.Nec.
Inquinare animam tria solent.fo.56.co.ij.A.
Inquirere tria, iudicium, iustitiam, & locum habitatiōis debemus.fo.142.col.ij.fi.Ergo.
Inquirere ueritatē in nobis debemus, in sui natura, & in proximis.fo.227.col.iij.prin.Inquirimus.
Insolētia clericorum qui ditantur bonis ecclesiæ.fo.221.col.iij.me.Insolentia.
Inspiratio diuina cor sanat à mitis miseriis.fo.92.co.j.B.
Instabilitas cordis quæ sit.fo.300.col.iij.prin.Nihil.
Integra & perfecta moralitas, in duobus præcipuè consistit.fo.110.col.ij.prin.Integra.
Intellectus ex litera eruendus ac diripiendus est.fo.177.colum.ij.C.& col.iij.A.
Intellectus & affectus purgandi sunt.fol.37.colū.iij.D.Et.fo.40.col.j.prin.& col.ij.prin.Enoch.
Intellectus rerum spūaliū, uerus aix panis.fo.29.co.j.D.
Intellectꝰ uita est.Intellectum, inquit, da mihi, & uiuam.fo.177.col.iij.A.
Intelligentes & illuminati plures reperiuntur, sed affecti pauci.fo.40.col.j.prin.Sic sic.
Intellectu affectui, & affectu intellectui repugnantibus, uita est infernalis.fo.40.col.j.fi.Non tibi.
Intēpestiua reuocatio amantium unius amoris, magnæ alterius amabilitatis indicium est.o.178.col.j.C.
Intēdere debet anima qualis debeat esse ut erga deū tantam familiaritatem habeat ꝙ tanquam ad amicum familiariter confabuletur.fo.173.col.iij.B.
Intendere non deo sed seculo, secularis est animæ &c.folio.153.col.iij.B.
Intēdit deus ecclesiæ uel animæ quia benignꝰ est, & hæc illi intendit quia non integrata.fo.173.col.ij.B.
Intentio propositū, rerum causa, culpas distinguit & merita.fo.203.col.iij.me.Si ex rerum.
Intētio, affectio, memoria.fo.268.col.j.prin.Cum igitur.
Intentio pugnantis est causa aut peculi aut uictoriæ.fol.98.col.ij.fi.O uere.
Intentio bona & recta requirit duo, rem & causam: id est quid intendas & propter quid.fo.153.col.ij.C.Duo.
Intentio facies dicitur animæ.Ibidem.
Intentio culpas & merita discernit.folio.203.col.iij.me.Nunc uerò.
Interrogatio pulchra quasi cōmensalium dei ad spōsam, & eius responsio.fo.126.co.iij.C.Quid noui.
Interrogat nos deus trib9 modis.fo.119.co.ij.fi.Tribus.
Intrauit Iesus in quoddam castellum exponitur.fo.106.colum.iij.me.Intrauit.Et fo.48.col.j.B.per totum.
Introductio spōsæ triplex est, in ortū, in cellarium, in cubiculum.fo.113.col.iij.fi.Veni.Et fo.114.colū.j.prine.Secunda.
Introductio in cellariū cōtinet moralē scientiam.Ibidē.
Intuere rerū creationē, positionem, dispositionem.f.11.col.iij.prin.Et primo.
Intueri deū etsi non in sublimitate, saltem in humilitate suademur.fo.137.col.j.me.D.
Inuectiua contra malos & abutentes.fo.104.col.iij.me.Beati inquit.
Inuectiua & ironia aduersus monachos delicatos respuētes cibaria cōmunia.fo.146.col.iij.A.
Inuectiua aduersus hypocritas fuco sanctitatis lautè uiuentes.fo.149.col.iij.fi.Serpit.
Iuuectiua pulchra in synagogam, & defensio ecclesiæ.folio.130.col.iij.C.fi.& per totum ser.
Inuectiua notabilis in monachos qui de peccatis seu uanis corporis exercitationib9 impudēter seu fictè & dolosè iactitant.fo.132.co.iij.D.Et fo.133.co.j.A.
Inuectiua & grauis increpatio contra murmurātes & detrahentes.fo.139.col.iij.C.&.A.& col.iij.B.
Inuectiua aduersus eos qui nō recto fine scire & addiscere uolunt.fo.151.col.ij.C.
Inuectiua in populū iudaicum sub typo ficulneæ à Christo maledictæ.fo.167.col.j.B.
Inuenerunt ecclesiā apostoli & sancti alij à Christo missi.fo.181.col.j.me.Et aduertendum.
Inueniri non potuit ecclesia ante incarnationem sine reuelatione.fo.181.col.iij.D.
Inuidia duplici per paupertatē liberamur.fo.106.co.iij.me.Intrauit.
Inuidia tractatur.fo.62.col.iij.prin.Et nunc.Et.f.192.colum.ij.me.Si cui.
Inuidere nulli debēt si infirmitati aliorū plato cōdescendere uideāt, sed potius intrinsecꝰ humiliter gaudeāt ꝙ tali non egeant misericordia.fo.96.co.iij.prin.Scitis.
Inuidet diabolus hūano generi, uolens illud habere subiectum, quia puidit hoiem deū futurū.fo.133.col.iij.D.
Inuidens quisq3, doleat ꝙ inuidet fo.159.col.ij.B.
Inuidet diabolꝰ angelorum & hominum gloriæ.fo.162.col.iij.C.prin.
Inuisibilia dei per animā rationalē quàm per alia quæ facta sunt melius cōspiciūtur.fo.86.co.j.me.Quæramus.

Iob ad manū electas species habebat.fol.129.columna.fi.Audi.
Iucunditas corporis, nec sine miseria &c.fol.275.co.ij.prin.Est quidem.
Ioannes erat lucerna ardens & lucens.fo.42.colūna.iij.fi.Ille inquit.
Ioannes adhuc in utero lucerna erat, sed sub modio, ipm suum modium dūtaxat illuminans.fo.42.co.iij.B.
Ioannes triplicem ardorem & lcuem habuit.folio.42.columna.iij.C.
Ioannes erat lucerna ardens & lucens: qui etiam lucifer dicitur pulchrè deducitur.fo.61.col.ij.C.
Ioannem nō prædicatio sed inspiratio docuit.fol42.columna.iij.B.
Ioannis sanctitas & excellentia super cæteros sanctos.folio.42.col.iij.fi.Audite.
Iordanis fluminis laus, trinitati in Christi baptismate dedicati.fo.99.col.iij.prin.quam læto.
Ioseph quare occultè uoluerit Mariam dimittere.fo.6.columna.ij.D.
Ioseph uir Mariæ, & Ioseph patriarcha adinuicem comparantur.fo.6.col.iij.C.
Ioseph quare de domo Dauid fuisse dicitur.fo.6.columna.iij.A.
Ioseph & Samuel unguento odorifero respersi erant.folio.129.col.ij.prin.Ioseph.
Ioseph nouit mulierem gloriam esse uiri, iniquū igitur iudicauit eū inglorium facere, qui se fecerat gloriosum.fo.130.col.ij.C.

IRa dei qua in peccãtes animaduertit, ex miſericordia procedit. fo. 154. co. iij. D.
Ira dei tunc timenda eſt cum peccata nõ punit. ibidẽ.
Iræ dei naſcimur filij, non furoris. fo. 174. co. j. B.
Iram dei in furorem uertunt diffidentiæ filij. ibidem.
Ira dei miſericordiæ recordatur. ibidem.
Iraſci utile quandoq; ac laudabile eſt. fo. 203. co. iiij. me. Vnde.
Ira dei duplex. fo. 154. col. iij. me. Aliquoties.
Iracũdiæ ſpũs quis ſit. fo. 78. col. iiij. me. Væ uobis.
Ira affectio naturalis, ſed abutentibus bono naturæ grauis perditio eſt. fo. 78. co. iiij. me. Nimirum.
Ira bona, ira mala. ibidem.
Iraſci ubi iraſcendum eſt. fo. 185. co. iij. prin. Itaq;.
Iratus cũ fueris, dei miſericordiæ recordaberis. fo. 154. co. iij. Illud.
Irrationabilia animalia nec merentur nec iudicantur. fo. 183. co. iij. me. Propterea.
Irreligioſum eſt religioſo, ſecularibus impleri negocijs. fo. 74. col. j. fi. Plane.
It, reditq; ſponſus ad animã tanquam uiſitans & probãs. fo. 178. col. ij. fi. Præteriens.
IVdæus iudiciũ quærit, & habeat: gẽtes autem ſuper miſericordia honorãt deũ. fo. 130. co. iiij. A. Iudæus.
Iudaico nõ notemur opprobrio, de iudæis eñ legit q; nõ fuerũt memores beneficiorũ ei⁹. f. 128. c. iij. C.
Iudæus cum deo agit pacto cõuentionis, chriſtianus beneplacito uoluntatis. fo. 131. co. j. A. Iudæus.
Iudæi unctionem habent, ſed non effuſam. fo. 131. co. ij. C. Oleum.
Iudæorum populus increpatur. fo. 167. colum. j. me. Ego tamen. Et; paulopoſt. B.
Iudæorum populus in omnibus greſſus erat. ibidem.
Iudæi menſuram patrũ ſuorũ impleuerunt in Chriſto & diſcipulis eius. ibidem. B.
Iudæi literæ ſonum ſequuntur, nos ſenſum. fo. 177. co. iij. prin. Hic literæ.
Iudæorum ptinacia & miſerãda cæcitas. f. 177. col. iij. A.
Iudæi ut tandem ad Chriſtum conuertantur optat eccleſia. fo. 182. col. iij. D.
¶ Iudicium dei poteſt homo euadere per ueram pœnitentiam. fo. 263. co. ij. canti. ſer. 55. per totum.
Iudicium in alium non ferimus niſi quia illo nos honoratiores reputamus. fo. 129. co. iiij. B. per totum.
Iudicium triplex, humanum, proprium, & diuinum. fol. 95. columna. ij. B.
Iudiciorum dei contemplatio tremorem inducit & efficit, atq; ad ſapientiam initiat contemplantem. fol. 138. co. iiij. C. & fo. 139. co. j. D.
Iudicabit Chriſt⁹ in habitu noſtræ infirmitatis, ut mitis appareat bonis. fo. 177. co. iiij. prin. Vt ergo.
Iudicet homo ſeipſum, ut dei euadat iudicium, fo. 163. columna. iij. fi. Iudicabo.
Iudicauit Bernardus quatumlibet reum monachum in ſuo monaſterio pœnitentiam agere, quam foris uagando prouincias circũire. fo. 247. co. ij. prin. Patri.
Iudicij horror. fo. 74. col. iiij. me. Prius.
Iudiciũ peruertũt ira, & nimia pietas. fol. 257. col. j. med. Oportet. Et. fo. 261. co. j. prin. Impunitas. Et. fo. 259. co. j. me. Impunitas.
Iudicium quadruplex. fo. 278. co. ij. prin. Amor.
Iudicium triplex. fo. 95. col. ij. prin. Sic nos.
Iudicium, conſilium, complacitum quid ſint. fol. 264. columna. iiij. fi. Sicut.
Iudicanti aſtare pauendũ. fo. 75. co. ij. prin. Quid enim.
Iudicare alium monacho temerarium, quippe qui quantum poteſt excuſare debet. fo. 153. co. iiij. B.
Iudicare teipſum perneceſſarium. fol. 99. col. iij. fi. Nunc.
Iudicemus noſmetipſos, & non iudicabimur. fo. 163. col. iij. fi. Verendum.
Iudicij cẽſuram ira eneruat, mollior affectus præcipitat. fo. 257. co. j. me. Porrò.
Iudiciũ nõnũquã retractãdũ uenit. fo. 204. co. j. fi. Inito.
Iudiciorũ dei abyſſus multa. f. 214. co. ij. fi. O iudiciorũ.
Iudicium meum de uultu tuo prodeat. fo. 262. co. j. prin. De uultu.
Iudicium diligit deus: diligit enim animam quæ ſine intermiſſione conſiderat, & ſine diſſimulatione dijudicat ſemetipſam. fo. 2. co. iiij. fi. Diligit.
Iudicium dei ueſtigare in timore & tremore. fo. 80. col. j. fi. Magnum.
Iumentũ domini qualiter debeamus. fo. 73. col. j. A.
Iumenta cognoſcũt poſſeſſorẽ ſuum. fol. 17. col. iij. fi. Vt.
Iumentum Chriſti memoratur. fol. 26. co. ij. fi. Fratres.
Iumentum domini. fo. 30. col. ij. prin. Iumentum.
Iumentis ſimilis factus eſt homo, ut pulchrè declaratur. fo. 184. co. iij. B.
Iumentis cõparatur homo propter ignorantiam dei & ſui. fo. 150. co. ij. A. & col. iij. C. & D. & per totum ſer.
Iuramenta illicita nõ eſſe tenenda. fo. 233. colum. ij. prin. De duobus.
Iurare niſi peierando prohibent hæretici quidam. folio. 170. columna. ij. A.
Iuſtitia in Ioſeph uiro Mariæ commendatur, & quid ſit iuſtitia oſtenditur. fo. 16. col. j. E.
Iuſtitia in duobus eſt. fo. 107. co. ij. prin. Iuſtitia.
Iuſtitia quadruplex. fo. 62. co. ij. fi. Cernere eſt.
Iuſtitiæ exercendæ duo ſunt neceſſaria. fol. 89. colũ. iiij. prin. Sane ut.
Iuſti ſunt in triplici differentia. fo. 90. col. iij. fi. Iuſtum.
Iuſtitia quid ſit. fo. 2. co. ij. B. Et. fo. 20. col. ij. prĩ. Eſt aũt.
Iuſtitia ſtricta non ſe præponere æquali, nec æquare præpoſito. ibidem.
Iuſtitia amplior nec ſe æquare pari, nec inferiori ſe præponere. ibidem.
Iuſtitia maxima, inferiorem ſe exhibere inferiori. ibidẽ.
Iuſtitia uia per quam ad lætitiam uenitur. fo. 20. colum. ij. prin. Studeamus.
Iuſtitiã cũ feceris, fac & pacẽ. fo. 90. col. j. me. Sic & tu.
Iuſtitiæ dies reddit nobis miſeriam, deo miſericordiam, fo. 17. co. iiij. me. Eſt autem.
Iuſtitiæ prior portio nõ peccare, ſecũda per pœnitentiã damnare peccatũ. fo. 28. col. j. fi. Prior enim.
Iuſtitia liliũ eſt unũ ex his inter quæ paſcitur Chriſtus. fo. 175. co. j. prin. Q; autem.
Iuſtitia aliqua impleri mãdatur, quæ impleri non poteſt. fo. 69. col. iij. C. Nec.
Iuſtitiæ cõſentaneũ & bonis utile Chriſti reſurrectionẽ non omnibus, ſed ſolum à deo ordinatis fuiſſe propalatam. fo. 180. col. j. B. & C.
Iuſtitias iudicabit dominus, qualiter intelligit. fol. 163. col. iij. B. poſſumus.
Iuſtificatio ex timore & amore procedit. fo. 213. col. iij. me. Oritur.
Iuſto & fideli hoi tot⁹ mũd⁹ diuitiarũ eſt. fo. 136. co. iij. B.
Iuſtus & miſericors dñs. fo. 163. col. iij. C. Chriſtus.
Iuſto ſua uita uinea eſt culta &c. fo. 169. col. ij. A.
Iuſtus quiſq; ſapiens eſt. ibidem. Iuſtus.
Iuſtus nõ continue, ſed tantum in principio ſermonis ac cuſator eſt ſui. fo. 128. col. iij. me. Hoc freno.
Iuſtus non modo, ſed & beatus cui non imputauit dominus peccatum. fo. 137. col. iij. A.
Iuſtus quem ſpectat, peccator expectat: expectatio enim odoratio eſt: ſpectatio uerò guſtatio. fo. 172. col. iij. C.
Iuſtum deduxit dominus per uias rectas &c. expoſitur. fo. 90. co. iij. me. Iuſtum.
LAbia cognitionis & deuotionis parare debet ſponſa ad oſculum ſuſcipiendum. Vnde diffuſa eſt gratia in labijs tuis. fo. 126. col. iij. med. Neuter.
Labor non profectus gloriandus, folio. 259. columna. ij. fi. Verum dixit.

Labor placet ſupernis ſpiritibus.f.15. columna.iiij. prin. Animat.
Laborem & dolorē multi ſuſtinent quem tamen deus nō conſiderat.fo.32.co.ij.A.
Labor Chriſti difficillisim⁹ humani generis fuit repatio. fo.32.co.ij.B.
Laborātes,angeli uſitāt.fo.15.co.iiij.D.Et fo.16.co.ij.F.
Laborabat plus omnib⁹ Gerardus. & minus accipiebat. fo.141.co.ij.me.Siquidem.
Laborantibus manibus ſicut nec oculus claudítur ad uidendum,nec auris ad audiendum: ſic corpore laboranti bus mens à ſuo opere non debet ociosa eſſe.fol.98.col.j. prin.
Laboríbus prælatorum conſideratis, minus affectari debet eorum honor.fo.129.co.iij.ſi.Fratres.
Lac uberum ſponſæ: exhortatio eſt & conſolatio.fol.127. co.ij.C.Sed.
Lachrymarū quatuor genera.fol.20.co.j.princ.Hæ ſunt. Et fo.3.co.ij.me.Alios quoq;.
Lachrymæ pœnitētiū uinū corū.f.145.col.iiij.ſi.Deniq;.
Lachrymæ Chriſti pudorem pariunt.fo.15.co.ij.A.
Lapis & panis quanquam in rerū natura omnino diuerſa ſint,attamen in ſenſu myſtico idem ſignificant.f.50.col. ij.B.prin.
Lampadum noſtrarum extinctionē conqueri caueamus. fo.121.co.ij.prin.Caueamus
Lamentatio peccatoris fructuoſa.fo.132.col.iiij. C.&.D.
Lapidibus quibus Dauid Philiſthæū pcuſsit,quinquep titum uerbum intelligitur,id eſt comminationis,promiſ ſionis &c.fo.45.co.iij.prin.Arbitror.
Lapſus primi hominis.fo.150.co.ij.ſi.Cum in.
Laqueus diaboli diuitiæ ſunt.fo.71.co.ij.C.
Laquearia & tigna eccleſiæ quæ ſint.fo.137.co.j.B.
Latrones qui nobis quæcq; optima ſunt furātur,quatuor ſunt.fo.121.co.j.prin.Latrones.
Latrones ueſtem innocentiæ diripiunt. fo.121.co.j.ſi.Latrones.
Latus Chriſti dextrum & ſiniſtrū quid ſignificent.fol.73. co.iij.D.
Latere dæmones incarnationem Chriſti deus uoluit,& quamobrem.fo.6.co.ij.A.
Laudari qualiter debeat deus pro ſuis beneficijs.fol.150. co.iij.ſi.Omnis igitur.
Laudatio hominū moderāda. fo.204.col.ij.prin.Nam ſi.
Laudibus dei ſtrenuè aſsiſtendum eſt.fo.158.co.j.B.ſi.
Laudibus digna eſt uirgo Maria.fo.4.co.iiij.B.
Laudis humanæ uanitas.fo.194.co.iij.prin.Pudet.
Laus diuina & ſupernæ ciuitatis tractatur.fo.126.col.iiij. A.Et fo.299.col.ij.me.Præmium.per totum.Et.col.iiij. me.Cum ad orandum.per totum.Et.fo.228.col.ij.D.Et fo.23.co.ij.ſi.O Ieruſalem.E.fo.37.co.iiij.med.Redijt.Et fo.81.co.ij.me.Audi.Et fo.56.co.j.ſi. O uere.Et fol.142. co.iij. D.Et co.iiij.C.O uere.Et fo.130. c.j.capitulis.xix. xx.&.xxi.per totum.
Laudibus humanæ contemptor à duobus ſibi præcauet. fo.199.co.j.me Item.
Laus ſpecioſa non eſt in ore peccatoris.fo.111.col.iiij.prin. Non eſt.
Laudis noſtræ oblatio quā deo immolam⁹ triformis eſſe debet.fo.118.co.iiij.prin.Oblatio.
Laudandi qui ſint.fo.58.co.iiij.prin.Illorum.
Laus ſeductoria,& econuerſo.fo.195.col.ij.prin.Scio me.
Laus pernicioſa,& ecōuerſo.fo.207.co.iiij.me.Grauaris.
Laus noſtra nil ſanctis,ſed nobis cōfert. fol.58.col. iiij.D.
Laus & gratiarum actio deuotiſsima ad deum pro ſuis beneficijs.fo.133.co.iiij.C.Gratias.
Laus reciproca inter ſponſum & ſponſam.Et qualiter per uulnera Chriſti intelligitur opus & fides.fol.158.col.ij. canti.ſermo.xlvij.per totum.
Lazarus quatriduanus in monumēto quid ſignificet .fol. 49.co.ij.prin.Et in his.
Lazari cur nulla fit mentio in euangelio Marthæ & Mariæ.fo.48.co.iij.A.
Lectus ſponſæ id eſt eccleſiæ quis ſit.fo.157.colum.j. B.&.D.
Lectus in quo recipiendus eſt dominus ad quieſcēdum,qualis eſſe debeat.fo.139.co.ij.A.
Lect⁹ aiæ in q̄ pauſat tripertit⁹ eſt.fo.120.col.j.me.Lect⁹,
Lectulus Chriſti,uterus uirginis,præſepiū, tumulus.fol. 179.co.ij.D.
Lecti nomine claustrum uel monaſterium intelligitur.fol. 157.co.j.B.
Lectulus noſter floridus &c.pulchrè omnem ſtatum eccleſiæ breui hoc uno uerſiculo comprehenſum cōſpicitur. fo.157.co.j.A.
Leo de tribu Iauda leonem conculcauit.fo.78.colum.iiij. ſi.Gratias.
Lepra ſuperbiæ ſeptemplíciter nos occupauit.fol.35.col. ij.B.
Lætitia inepta tractatur.fo.280.co.ij.me.Proprium.
Lætitiam prouenientem ex humiliatione & laboribus con ſummatis cæli neſcirent niſi per eccleſiæ filios.fo.173.co. iij.D.Hoc genus.& co.iij.B.
Lætos uos eſſe uolo ſed nondum ſecuros.fo.71.colum.iij. prin.Agite.
Leua eius ſub capite meo,& dextera illius amplexabit me. fo.3.co.j.prin.Vtinam.
Leue non eſt quo deus quomodolibet offenditur.fol.145. co.ij.C.
Leuitas tractatur.fo.280.co.ij.me.Monachus.
Leuiora peccata tractantur.fo.21.co.iiij.me.Diſcite.Et fo. 166.co.j.D.Et fo.3.co.iiij.me.Ecce.Et.fo.32.col.iiij.med. Et unde.
Lex domini immaculata.fo.276.co.ij.me.Lex ergo.
Lex peccati & cōcupiſcētiæ in omnibus noſtris membris habitat.fo.94.co.j.ſi.Vbi.
Lex per Moyſen &c.exponitur.fo.109.co.iij.prin.Lex.
Lex & gratia quomodo differant.fo.146.co.j.D.
Lex triplex,ſerui,mercenarij,& filij.fol.276.colūna.ij.me. Cæterum.
Lex membrorū legi dei repugnat.fo.183.co.iiij. C.& conſequenter per totum ſermonem.
Legis nouæ ſuauitas,legis ueteris auſteritas.f.146.col.j. prin.Moyſi.
Legis & gratiæ comparatio.fo.146.co.j.D.
Liber quāuis ſit homo.interueniente tamen peccato ſeruus efficitur.fol.183.c.iiij.princ. Quanam.&.D.
Libera ratio quodāmodo captiua tenetur.f.23.col. iiij.prin.Nimirum.
Libero ex arbitrio & gratia quid habemus.fo.265.col.ij. me.Velle.
Liberum arbitrium,conſilium, & complacitum. ibidem.
Libertas triplex, quarum ultima ſola liberum arbitrium notauit.ibidem.
Libertas triplex,quarū prima eſt naturæ, ſecunda eſt gratiæ,tertia,uitæ & gloriæ.ibidem.
Libertas aiæ deturpari poteſt,nō deſtrui.fo.184.col.ij.D.
Libertas ubi nō eſt,nec meritū.fo.183.co.iiij.C.
Libertas in anima fulget ut gemma in auro.ibidem.
Libertatis uis & dignitas ibidem.
Liberatio plena & perfecta.fo.80.co.j.me.Quoniam.
Liberantur tres ex omni populo,Noe,Daniel, & Iob.fo. 121.co.ij.prin.Tres ex omni.
Libidinis & gulæ cæterarumq; uanitatū appetitus quē finem habeant.fo.102.col.ij.ſi.Super.
Ligna quib⁹ compact⁹ eſt pons religionis, tria ſunt,pœna corporis,paupertas ſubſtātiæ,humilitas obedientiæ. fo.96.col.ij.ſi.Nec uerò.
Ligna domus ſpiritualis quæ ſint.fo.157.co.iiij.C.
Ligna ſunt oēs iuſti q plātati in medio eccleſiæ tpalis debēt facere fruct⁹ uitæ q mancāt.fo.118.col.iiij.ſi. Ligna.
Lignum,fœnū,& ſtipula quid ſignificēt.fo.94.col.iiij.C.

Lília ſunt quæcũq; Chriſti ſunt, ut cõceptio, natiuitas &c. fo. 157. co. j. C.
Lília ſancti quidem habent, ſed non oĩa quæ habent, lília ſunt. fo. 175. co. j. A.
Lílium eſt Chriſtus, & inter lília cõmemoratur & paſcitur. fo. 175. co. íij. C. Sponſus.
Lílium ueritas eſt cuius odor animat fidem, ſplendor intellectum illuminat. fo. 174. columna. ííij. C. Et fo. 175. columna. j. B.
Lílium unum non ſufficit, duo ad minus neceſſaria ſunt. fo. 175. co. j. A.
Lílium ſponſus eſt, ſed non lílium inter ſpinas. fo. 275. col. ij. C.
Liliorum amator nunquam ſine lílijs eſt. ibidem.
Linguæ uitia diuerſa. fo. 44. col. j. fi. Vílis. Et fo. 261. co. j. me. Vtilis.
Lingua duplex, dei uidelicet & animæ. fo. 156. col. íij. B.
Lingua paruum membrum innumeras contrahit ſordes. fo. 8. co. íij. fi. Q; ſi. &. B.
Lingua quintuplex, diſſoluta, doloſa, impudica, magnilo qua, maledica. ibidem.
Lingua tenuis eſt & lata, uacuandis cordibus aptũ inſtrumentum. fo. 89. co. ij. prin. Modicum.
Lingua quàm litera efficacior. fo. 203. co. j. fi. Nam ſolet.
Lingua amoris ei barbara eſt qui amorem non nouit. fol. 181. co. ííij. C. Quomodo.
Lingua multa mala facit. Item multa bona. fol. 88. col. ííij. B. Et fo. 89. co. ij. me. Eſt quoq;.
Lingua detractoria uipera eſt. fo. 89. co. j. me. Vtinam.
Linguæ aromata modeſtia in increpãdo, copia in exhortando, efficacia in perſuadendo. folio. 54. columna. ííij. fi. Linguæ.

LOcus triplex. fo. 60. co. j. prin. Eſt enim.
Loca tria ſunt, cælum, terra, infernus. fo. 117. co. ij. fi. Tria ſunt.
Locus eſt apud ſpõſum de quo ſua iura decerni. fol. 138. col. ííij. A. &. C.
Locus in quo uerè cernit deus quieſcens & multæ miſeri cordiæ. fo. 139. co. j. C.
Longè ſemper eſt deus à peccatoribus. fo. 164. co. j. B.
Longè eſt aliquãdo deus à ſanctis per diſpenſationẽ, quibus tamen ſemper prope eſt. ibidem.
Longitudo, latitudo, ſublimitas, & profundum deus eſt. fo. 263. co. íij. prin. Quid eſt deus, longitudo.
Loquentibus de ſe dominus appropiat. fo. 127. co. j. C.
Loquitur uerbũ animæ, & anima uerbo. fol. 156. co. ííij. B.

LVcerna lucens & ardens Ioannes erat. fo. 42. col. íij. fi. Ille inquit.
Lucerna ſub modio erat Ioannes dũ adhuc eſſet in utero. fo. 42. co. ííij. B.
Lucernæ ſeu candelæ ardẽtes in manibus. fol. 22. co. íij. C.
Lucernæ ſunt tres. fo. 119. co. ij. prin. Tres ſunt.
Lucernæ quæ noctem huius uitæ illuſtrant, tres ſunt. fol. 120. co. ij. fi. Lucernæ.
Lucifer quomodo arguitur & reprehẽditur. fo. 36. col. íij. prin. Ex epiſtola.
Lucifer in dei uerbo præuidẽs homines in gloria pari profecturos inuidit. fo. 133. co. íij. D.
Luciferi delectio tractatur. fo. 133. col. ij. canti. ſermo. xvij. per totum.
Lucifer in cælo concepit dolorem, & in paradiſo peperit iniquitatem. fo. 133. co. ííij. prin. Ergo.
Lucifero dictum eſt: In decore tuo perdidiſti ſapientiam. Nolo propterea decorem qui mihi ſapientiam tollat. fo. 178. co. ííij. B. C. D.
Luciferum alloquitur inuchendo beatus Bernardus. fol. 61. co. ij. A.
Lucra noſtra deus à ſe nõ reputat aliena. fo. 170. col. ij. B.
Luctari cum uitijs debemus. fo. 8. co. ij. me Solos.
Ludus bon⁹, quo Michol iraſcit, deus delectatur. fo, 210. co. j. prin. Quis dabit.
Lugendum eſt, & poſt luctum conſolandum: poſt conſolationem ad cæleſtia contemplanda accedendum. fol. 103. co. j. me. Hæc igitur. Et per quatuor ſequẽtia capitula.
Luna quare ſub Mariæ pedibus depingatur. fo. 51. columna. iij. C. fi.
Lux contemplatio, & etiam opera bona. fo. 160. col. ij. C.
Lux puſilla ante aduentum. fo. 148. co. ííij. prin. At.
Luxit Ioannes exemplo, digito, uerbo. fo. 43. columna. ij. me. Luxit.
Luxuria & gula memorantur. fo. 301. co. j. fi. Adiuua. Et fo. 301. co. ij. fi. Caro. Et fo. 284. co. j. fi. Miror. &. fo. 283. co. íij. fi. Interpretandũ. Et fo. 102. c. ij. fi. Voluptas. Et. f. 99. co. ííij. fi. Solet apoſtolus. Et fo. 189. co. íij. A. Quomodo. Et fo. 146. co. ij. B.
Luxuriæ currus quib⁹ rotis & equis ducatur. fo. 153. col. j. fi. Luxuriæ.

MAceria, ſanctorum communionem deſignat. fo. 168. co. ij. B.
Mecerìarum uariæ differentiæ & acceptiones tractantur. f. 168. co. íij. A.
Macula propria propriam curationem requirit. foli. 94. co. j. fi. Vbi.
Macula odibilis quæ beatam adimit viſionem. fo. 103. co. íij. me. Odibilis.
Magdalena Chriſtum tãgere cur prohibetur. fo. 144. co. ij. C. &. B.
Magiſtri operum Pharaonis tres ſunt. fo. 119. co. íij. prin. Magiſtri.
Magiſtrum qui ſe ſibi conſtituit, ſe ſtulto diſcipulum ſubdit. fo. 219. co. íij. fi. De re.
Magnum & rectum in anima, ei unde ſint. fo. 182. co. íij. B.
Magnum & rectum in imagine ſunt idem, ſed in anima ſeparantur. fo. 182. co. íij. C. prin.
Magnitudo aiæ quid differat ab ea. fo. 182. co. ííij. B. &. C.
Magna cum delinquimus, uix ferimus reprehẽdi. fo. 156. co. ij. D.
Magna res eſt ſcire uiuere. fo. 43. co. ííij. B.
Magna audent qui magni ſunt, & quia audent obtinent. fo. 148. co. j. D. & co. ij. B.
Magnificauit dñs facere nobiſcum in creatione, in redẽptione, in glorificatione. fo. 14. co. íij. me. Magna.
Maieſtatis ſcrutator opprimitur à gloria, non mirator. folio. 168. co. ííij. prin. Non opprimitur.
Malũ duplex ligno paratur infructuoſo, ſecuris & ignis. fo. 141. co. ij. A.
Malum oĩno propria uoluntas: qua fit ut bona noſtra, nobis bona nõ ſint. fo. 176. co. ij. A.
Mala ex bonis oriuntur cum non reddimus gloriam pro ſuſcepta gratia. fo. 185. co. ij. B.
Malum uolenti agere, deſertum abundantiam habet, nemus umbram, ſilentium ſolitudo. fo. 216. colum. j. fi. Nam uolenti.
Malum quod nemo uidet, nemo arguit. ibidem.
Malum obſtinatæ mentis punitur æternaliter, licet temporaliter ſit perpetratũ. fol. 240. col. ij. me. Sempiterna.
Malum ſi comprimas tuum, reputatur tibi ad iuſtitiam: ſi alienũ reprimas, ad gloriam. fo. 231. co. ij. me. Malum.
Malum quod ſua anima animam priuat. fo. 75. col. ij. med. Et quidem.
Malum impunitum eſſe non poteſt. folio. 287. colum. j. fi. Et quidem.
Malum patiendo qm̃ triplex eſt, triplicẽ requirit pudentiam. fo. 44. co. j. D.
Malum triplex eſt in morte his qui in ſex tribulationibus huius mundi diſſimulauerũt liberari, nec in ſex hydrijs purificantur. fo. 94. co. ij. me. Malum.
Malum murmurantium tractatur. fo. 116. col. íij. me. Ante omnia.
Malum duplex, innatum & ſeminatũ. fo. 147. colũ. ííij. D.
Malum cogitare, maledicere, male facere prohibemur. fo. 112. co. íij. prin. Autoritate.

Malitia,luxuria,auaritia,& diuerſæ earum generationes culpatur.fo.153.col.j.A.
Mandati impoſsibilitas nō præuaricatores ,ſed humiles facit.fo.159.col.iij.prin.Nec latuit.
Manducat nos deus, & à nobis manducatur copioſe. folio.175.col.iij.fi.Nolite.
Mane fuit quando ortus eſt ſol iuſtitiæ.fo.148.col.iij.C.
Manſiones apud deum multæ.fo.138.col.iij. C.Sic ergo.
Manſionem apud animā faciunt pater & uerbum.fo.173. col.iij.D.
Manſio patris & filij apud animam,quomodo conijci ualeat quando fiat.fo.174.col.ij.C.
Manſuetudis uirtus,filij noīe deſignatur.fo.175.co.j.B.
Manſuetudo Chriſti poſt eum merito nos currere facit. fo.137.col.ij.B.
Manſuetudinē homini connaturalē,concupiſcentiæ carnales exterminant.fo.156.col.j.D.
Manſuetudo ꝓbatur in tribus,in uerborū iniurijs,rerum damnis, & corporis læſione.fo.22.col.ij.prin.Triplici.
Manſueti benignè corripiēdi ſunt, īquieti ſeuerè.fo.155. col.iij.A.
Manſuetis placere in operibus noſtris bonis,ſatis ſit nobis.fo.139.col.iij.B.
Manſuetudo ſponſæ pro maledicto reddētis benedictū. fo.140.col.ij.B.
Manus pedes & os dei.fo.124.col.ij.A.
Manꝰ dei duplex,latitutudo, & fortitudo.fo.125.c.iij.B.
Manus aromata ſunt tria & quo nūmo emantur, fo.35. col.j.me.Paret.& C.
Manus duæ quibus angeli ſancti dicuntur nos portare, &quæ ſint,fo.78.col.iij.prin.Vultis.
Manus dñi non oſculatur qui magis in ſe quàm in domino gloriatur.fo.124.col.ij.C.
Mare ſicut eſt origo omniū fluminū & fontiū,ſic Chriſtꝰ omniū uirtutū & ſcientiarū.fo.129.col.iij.B.
Maria uirgo in ſe tota uulnus amoris ſuſcepit.folio.145. col.iij.D.
Marias tres in oblatione unguentorū,qualiter imitemur. fo.129.col.iij.B.
Maria etiam in umbra fidei uiuebat.fo.147.col.iij.A.
Maria, Martha, Lazarus, quid hæc denotent uocabula. fo.165.col.j.D.
Maria uirgo uenerationē digna, in qua humilitatē exaltat fœcunditas, & partus cōſecrat uirginitatem,fo. 4. col.iij.B.
Maria ꝙ mater dei ſit & nominetur, dignitas maxima. fol.5.col.j.prin.Eſt tamen.
Maria ornata eſt gemmis uirtutū.fo.5.co.iij.me. Vt igit.
Maria omni honore dignißima.fo.5. col.iij. prin. O admirandam.
Maria ſideri ſiue ſtellæ aptißimè comparata. fol.6, columna.iiij.C.
Maria ſtella ex Iacob.ibidem.
Maria beata ſola inter mulieres.fo.12.col.j.me. O beata.
Maria uirgo felix,fo.15.col.j.fi.Felix.
Maria ſi piè à nobis pulſata fuerit, non deerit neceſsitati noſtræ.fo.21.col.j.prin.Quoties.
Maria ſaluo pudore concepit, & ſine corruptione peperit.Ibidem.
Maria ante ſancta quàm nata fol. 124.col.iij. fi. Fuit proculdubio.
Maria uirgo aſcendit delicijs affluens: quæ ſunt illæ deliciæ.fo.49.co.ij.fi.Quanta.
Maria gratia plena eſt:quia deo & angelis & hominibus grata.fo.51.col.j.me.Aue maria.
Maria quater duntaxat legitur locuta fuiſſe: & eius taciturnitas laudatur.fo.52.col.ij.C.
Maria inuenit gratiam ſcilicet dei & hominum pacem, mortis deſtructionem,uitæ reparationem. fo.7.col.iiij. me.Inueniſti.
Mariam uenerari uult qui totū nos habere per Mariam uoluit.fo.53.col.ij.prin.Ne dixeris.
Maria aſcēſiones in corde ſuo diſpoſuit.fo.53.col.iij. prī. Aſcenſiones.
Mariæ plures prærogatiuæ.fo.49.col.iiij.B.
Mariæ & Marthæ appellatiōe ueniunt intellectus & operatio intelligenda,fo.50.col.iij.B.
Mariæ humilitas ualde commendatur.fo.52.col.ij.mediū Gratiſsima.
Mariæ fœcunditas tria nobis contulit.fo.119.co.iij.prin. Tria nobis.
Maria cur ſole amicta dicatur.fo.51.col.iij.C.fi.
Mariæ uirginis excellētia declaratur.fo.47. col.iiij.fi. Et fo.49.col.iiij.B.Et fo.48.col.j.prin.Quantum.Et fo.51. colum.iiij.B. Et fo.5.col.j.prin. Eſt tamē.Et fo.52.col.j. me.Quod.Et fo.52.col.ij.prin.Si rerum. Et fo.5. col.iij. prin. O admirandam.Et fo.53.col.iij.me.Quomodo.Et fo.2.col.ij.prin.O uirgo.Et.fo.12.col.j.pri.O noua. Et fo.51.col.iiij.fi.Non percipit.
Mariæ miſericordia & puritas.fo.51.col.iij.me. Quid ad. Et fo.5.col.j.prin. Sileat. Et.fo.41.col .j. B. Et fo.41. colum.iij.me.Ad illam.
Mariæ conceptus & partus admirabiles.fo.47.col.iiij.fi. Quis enim.Et fo.28.col.iij.prin.Iūgitur, Et fol.11. collum.iiij.C.Et fo.12.col.j.prin. O noua. Et.fol.41.col.iij. prin.Miſſus.Et fo.5.co.ij.fi.O natiuitas.Et fo.5.co.iij. fi.Sed uero.
Maria mediante habemus quicquid gratiæ in nobis eſt. fo.53.col.ij.prin.Intuere.Et fo.2.col.ij.prin.Sed iam.Et fo.53.colum.iiij.me.Parum.Et fo.47.col.iij.me.Aduocatam.
Mariæ humilitas multipharie commēdatur.fo.4.columna.iij.B.&.C.
Maria multis figuris & ſcripturis ueteris teſtamenti præmonſtrata fuit.fo.5.col.ij.C.A.& B.
Maria quare deſponſata fuiſſe dicatur,nō nuptura.fol.6. col.j.B.& C.
Maria quare ſtella maris dicatur.fol.6.col.iij.C.
Mariæ deſponſatio in aliquo dubitationi Thomæ coaptatur,fo.6.col.j.C.
Maria in omnibus eſt inuocanda neceſsitatibus.fo.6.colum.iij.D.
Maria a ſancto Dauid præmonita fuit ut ſe ad ſaluatoris aduentum præpararet.fo.7.col.j.fi.Fecerat.
Maria cōſolatur ab angelo cùm in ſermone eius turbaretur,fo.7.col.iij.C.
Maria ab angelo interrogando quomodo fiet iſtud, qm̄ uirum non cognouiſſet:non de facto dubitauit,ſed modum inquiſiuit.fo.8.col.ij.A.
Maria perpulchrè exhortatur cōſenſum angelo dare. fo. 9.col.j.B.
Maria quibus priuilegijs omnes ſanctos & ſanctas præcellat.fo.50.col.ij.B.fi.
Maria qualiter omnibus omnia facta eſt.fol.51.col.iij.B.
Maria uellus Gedeonis dicitur,Moyſi rubo cōparatur. Stellæ duodecim declarantur.fo.51.co.iiij.B. Et.fol.52. col.j.per totum.
Maria abſq; omni macula concepit.fol.51.col.j.C.
Maria martyr extitit.fo.52.col.iiij.A.
Maria aqueductus eſt.fo.53.col.j.C.& D.
Mariā aduocatam apud deum habemus.fo.53.col.ij.D.
Maritatur anima uerbo dei fideli connubio.fol.186. columna.iij. D.
Martha duobus modis excipit ſaluatorem.fo.50.col.iij. me.Duobus.
Martham inferiorem & non potius Mariā cur dominū dicitur ſuſcepiſſe.fo.48.co.iiij.prin.Quid eſt.
Martham contra Mariam murmuraſſe legimus Mariam uerò contra Martham minime.folio 50.columna.iij.fi. Non ergo.
Marthæ ſpectat ornatꝰ,Mariæ impletio, mūditia Lazari,ut ſit domus nō uacans ornata & munda.folio.48. col.iij.

col.iĳ.me.Mulier.
Maria, Martha, & Lazar⁹ in eadē domo quid ſignificēt. fo.49.col.j.D.
Martham habemus ut amicam, Lazarū ut columbā, Mariam ut formoſam.fo.165.col.ij.A.
Martyriū ſine ſanguine triplex.f.120.c.iĳ.prī. Martyrū.
Martyrij gen⁹ eſt facta carnis mortificare illo quo mēbra cedunt ferro, horrore miti⁹, ſed diuturnitate moleſtius. fo.146.col.iĳ.A.
Martyr quis eſſe poteſt ſine uolūtate, ſed non contra uoluntatē.fo.16.col.iĳ.fi.conſiderēt.
Martyrium ſanguinis non habentes, martyrium ſaltem aquæ & ſpiritus quærent.fo.64.col.iĳ.C.
Martyrium, fructus eſt eccleſiæ.fo.167.col.ij. pauloante. C.Cæterum.
Martyrum fiducia, fortitudo, & tolerātia ex uiſceribus & uulneribus Chriſti.fo.168.col.j.C.
Matres, non domini ſubditorum debent eſſe prælati. fol. 138.col.j.A.
MEdela ſpūalis omnium ſpiritualiū infirmitatū tractatur.fo.92.col.j.B.
Medicamina plurima noſtris infirmitatib⁹ multis attulit medic⁹ ſapiēs Ieſ⁹.f.133.co.j.D.& co.ij.B.
Medicamina Chriſtus nobis ꝓpinauit in ſua natiuitate. fo.11.co.iĳ.C.
Medicamentū cōſcientiæ.fo.243.co.j.fi.Ego.
Medicina ſero paraꝝ cū mala per longas inualuere moras. fo.229.col.iĳ.fi.Quia.
Medicū ſe exhibet Chriſtus animæ peccatis ſauciatæ.fol. 174.col.iĳ.A.
Medicos non dominos oportet eſſe prælatos.fo.140.co. ij.B.Maluit.
Meditatione pericula agnoſcimus, oratiōe euadimus. fo. 66.co.j.me.Nemo.
Meditatio perutilis meditari quid in natura ſis.f.256.co. iĳ.me.Age.
Medium tene ſi non uis perdere modū.fo.256.co.iĳ.me. Proinde.
Medius locus tutus eſt, ibidem.
Mel inueniſti &c.exponitur.fo.111.col.iĳ.prin.Mel.
Mel & lac ſub lingua eius: id quidē neceſſe.fol.121.co. iĳ. fi.Mel &.
Melior angelis effect⁹ eſt Chriſt⁹.fo.178.col.j.prin.Fūdamenta.& D.
Membrum debet ſequi caput.fo.23.col.iĳ.fi.Non eſt.
Mēbra Xpi ſibi morib⁹ cōformia, & fide cohærētia, cū eo capite ſuo paradiſum aſcēdēt.f.94.co.j.prī.Quid ergo.
Membrum capiti inhærēs, facilius capiti ſi deforme eſt reformatur, quàm diuulſum quālibet ſimile copulatur.fol. 94.col.j.fi.Quod ſi.
Memorare amaritudines & beneficia dñi tui.f.91.co.j.D.
Memoria paſsiōis & reſurrectiōis Chriſti per neceſſaria. fo.273.col.iĳ.prin.Monimenta.
Memoria amaritudinum & paſsionum Chriſti, de quib⁹ Bernardus faſciculum fecit, tractatur.fol.155.col.ij.C.Et ibidē col.iĳ.A.Et fo.167.co.iĳ.prin.Sequitur.Et ibidē B.&.C.Et.fo.169.co.j.A.Et fo.32.col.ij.D.prin.
Mendacium dubie proferens non mentitur.Sed ſi ueritatem quam neſcit affirmat, mentitur.fo.133.co.iĳ.C.
Mens quam affecerit charitas, ſui iuris eſſe non ſinit.foli. 204.co.iĳ.fi.Mens, ſiquidem.
Mens aſſueta delicijs, nec exculta diſciplinæ ſarculo, multas contrahit ſordes.fo.221.co.iĳ.me.Mens quippe.
Mentis aromata ſunt cōpaſsionis affectus, rectitudinis zelus, diſcretionis ſpiritus.fo.34.col.iĳ.C.
Mens, manus, lingua, per tres mulieres quæ emerūt aromata, ſignificantur.fo.108.co.ij.prin.Quid eſt.
Mens quæ ſpirit⁹ ſancti ignorat abſceſſum, patet ſeductioni: & quæ reditum nō obſeruat, erit ingrata uiſitationi. fo.133.col.ij.fi.Mens ergo.
Mens aſſueta quietis & bonis operibus in fide nō ficta radicatis, recipit cōſolationē quoties ſibi (ut aſſolet) lux cōtemplationis ſubtrahitur.fo.160.col.ij.C.
¶Mens deuota quæ ſunt quæ ſequi debeat, quid ſit meridies. Et de quatuor generibus tentationum uitādis.fol. 148.co.ij.canti.ſer.xxxiĳ.per totum.
Mentis intētio facies eſt animæ, ex qua rectitudo operis, ſicut ex facie pulchritudo corporis æſtimatur.fo.153.co lumna.ij.fi.
Mentibus quàm frugibus ſeruādis uigilātius inſiſtendū. fo.169.co.j.D.An.
Menſuram plenam cōfertam &c.dabunt in ſinus ueſtros. fo.177.col.ij.me.Menſuram.Et.A.
Meretricum nomine concupiſcentiæ carnis intelliguntfo.85.col.iĳ.prin.Porrò.
Meridiei nomine cæleſtis habitatio deſignat.fo.148.co. iĳ.prin.Felix regio.Et ibidem.C.&.D.
Meritū quid ſit, & ꝙ ſine libertate non eſt.f.183.col.iĳ.C.
Meritū diſpar habet qui ſpecialiter uiuit, & q utiliter præeſt.fo.138.col.iĳ.D.
Meritum eſt ſcire ꝙ non ſufficiant merita.fo.173.co.iĳ.C.
Meritū hoīs totū, ſi totā ſpem ſuā ponat in deo.fo.80.co. ij.prin.Dulciſſima.
Merita deo attribuēda.fo.173.co.iĳ.B.Nā.Et fo.167.co. j.prin.Meum proinde.& fo.80.colū.ij.prin. Poſtremo. Et fo.20.col.ij.me.O uox.
Merita noſtra in quatuor conſiſtunt.fo.67.co.iĳ.B.& colum.iĳ.C.
Merito quilibet uehemēter cupit paſci de domini bonis, & in domo domini, quippe qui poſuit fines noſtros pacē, & adipe frumenti ſatiat nos.fo.142.col.iĳ.C.
Metretæ tres, tres ſunt timores.fo.163.co.iĳ.A.
MIlitiæ quis fructus, ubi occiſor mortaliter peccat, & occiſus æternaliter perit? Et de uanitate apparatus militaris, & de tribus cauſis bellorū ſuſcitandorū.fo.94.col.iĳ.prin.Quis igitur.
Miniſter bonus Chriſtus ſpiritu alacer, charitate feruens, pietate deuotus.fo.162.col.iĳ.prin.Bon⁹ miniſter.&. C.
Miniſterij honor, morum grauitas, conſiliorū maturitas. actuum honeſtas.fo.195.co.iĳ.me.Paulum.
Minoratus ab angelis Chriſtus, hominibus tamē præfertur.fo.158.col.iĳ.D.Et fol.16.co.iĳ.me.Poſtquam.
Minuendi ſanguinis duplex eſt cauſa.fo.121.co.ij.me.Minuendi.
Mirabile ſactantiæ genus ut non poſsis putari ſanctus, ſi non appareas ſceleratus.fo.133.co.j.A.
Miranda eſt plurimorum audacia, qui quamuis de propꝝ uineis non niſi ſpinas colligant, uineis tamen dominicis ſe præſumptuoſe ingerere nō formidāt.fol.146. colum.j.C.
Myrrhæ nomine tribulationes deſignantur.fo.155.col.ij. prin.Hoc ſolum.
Myrrha Chriſto in cruce oblata, & myrrha qua unct⁹ eſt. fo.155.co.ij.C.Vbi ſane.
Myrrhæ faſcicul⁹ ex Chriſti paſsionibus colligēdus eſt. fo.155.co.ij.C.& co.iĳ.A.
Myrrha Xps in morte, botr⁹ī reſurrectiōe.f.155.co.iĳ.C.
Miſeratio crudelis qua pœnitentia minuitur.fo.70.co.ij. fi.Siquidem.
Miſeria noſtra quāta eſt, & indigentia noſtra quàm multiplex.fo.121.co.iĳ.me.Quāta.
Miſeria noſtra pulchris comparationibus oſtenditur.fol. 86.col.iĳ.me.Fili.
Miſeria hominis.fo.256.col.iĳ.me.Si cūcta.Et.fo.31.col. ij.C.Et fo.39.co.iĳ.prin.Quomodo.Et fol.23.col.iĳ.fi. Graue.Et fo.97.col.iĳ.fi.Labor.
Miſeri nos ab illa felici regione depulſi.folio.90.colum. j.me.Ecce.
Miſeria nulla uerior, quàm falſa lætitia.foli.268.colum. iĳ.fi.Denique.
Miſeria noſtra opus habet miſericordia & miſeratiōe.fo. 22.col.iĳ.me.Numquid.

Miſeria ſedes miſericordiæ.fo.102.co.ij.me.Cæterum.
Miſeria fragilitatis noſtræ memoratur.foli.160.colū.j.B. Sed ubi.
Miſeria humani generis triplex eſt,& triplex dei miſeratio.fo.4.col.ij.C.prin.
Miſeratio domini,meritum hominis.foli.167.colum.iiij. C.Meum.
Miſericordiæ domini multæ & æternæ.fo.168.col.j.prin. Etſi.
Miſericordia domini pallium breue non eſt.Ibidem.
Miſericordia egent etiã ſancti.fo.177.col.iij.C.Opus.
Miſeretur deus nunc impijs ut eis in æternum iraſcat.fo. 138.co.iiij.C.
Miſericordes ueri.fo.3.co.ij.me.Sunt alij.
Miſericordia irrationabilis.fo.283.co.ij.Inordinata.
Miſericordia uera.fo.194.co.j.me.Vera.
Miſericordia triplex nomine trium panũ deſignatur.fol. 46.col.ij.me.Tribus.
Miſericordia habet quatuor filias.fo.87.co.ij.C.
Miſericordia eius præueniet me,quomodo de Dauid uerificatur.fo.41.co.iiij.prin.Quos enim.
Miſericordiæ ſeptem,& earum fragmenta.fo.46.co.ij.D.
Miſericordia dei in pœnitẽtes.fo.127.co.ij.prĩ.Duo ſpõſi.Et fo.139.col.j.C.E.f.128.col.iij.prin.Ego infrenabo. Et fo.16.col.ij.E.prin.Et fo.29.co.j.ij.Quã diues.Et fol. 32.col.j.me.O quàm.Et fo.22.col.ij.ij.In medio.Et fo.9. col.iiij.ij.Naſcitur.
Miſericordia etiam tractatur.fo.204.colũ.j.me.Conſiderans.Et fo.194.col.j.me.Miſeremini.Et fo.204.co.iiij. ij.Ego.
Miſericordia triplex,& quadruplex miſeratio.foli.87.colum.ij.D.
Miſericordiarum fragmenta ſeptem.foli.46.colũ.ij.me. Primus.
Miſericordiarum pater quomodo deus dicatur.fo.16.co. ij.E.A.B.&.C.
Miſericordiæ domini in nobis ſeptem numerantur.folio 46.col.j.A.
Miſit pater filiũ ut præiret in uia morũ.fol.136.co.ij.prin. Sed familiarius.
Myſteria magna fidei cognoſcentes,ea minoribus cõmunicent.fo.148.col.ij.C.
Mitis apparebit Chriſtꝰ electis,terribilis reprobis in iudicio.fo.177.co.iiij.prin.Vt ergo.Et fo.177.col.iiij.B.
Mites ſunt aliqui,ſed quãdiu nihil dicitur uel agitur niſi pro eorũ arbitrio.fo.3.col.ij.ij.Sunt & alij.
Mixtura triplex quã fecit deus in aſſumptiõe noſtræ carnis.fo.11.co.ij.ij.Tria opera.

MOderata correctio.fo.34.col.iij.C.
Modeſtia nra nota ſit.fo.12.col.ij.me. Gaudemꝰ.
Modeſtiæ prælatorũ modus.f.260.co.j.ij. Itaq; Modum iuſtitia quærit.fo.255.co.j.prin.Reſtat.
Modus noſtræ redemptionis.fo.128.col.iiij.D.
Modus iſte quantæ fuerit humilitatis,manſuetudinis,dignationis.Ibidem.
Modus miſericordiæ & pietatis,qui modus,ſiue quæ forma in ſanctis præceſſit.fo.129.co.j.D.
Modus medij,non infra deijci,non attolli ſuprà,non euadere in longius,non extendi in latius.fo.256.col.iiij.fin. Proinde.
Modus & fructus redemptionis Chriſti.fo.128.col.iij.me. Verum.
Modus melior in omnibus.fo.260.co.iij.me.Non eſt.
Modus amandi carnem ſuam.fo.78.co.ij.prin.Sic ergo.
Modus inueniẽdi gratiam.fo.29.co.iiij.prin.Ne timeas.
Modi diligẽdi ſunt quatuor.fo.121.co.ij.prin.Modi.
Modus diligendi deum.fo.274.co.ij.prin.Cæterum.
Moyſes à filia Pharaonis ab aquis liberatus præfiguraũit Chriſtum in AEgyptum fugientem ab Herodis manibus liberatum.fo.36.col.j.B.
Moyſes Aaron & Samuel in Sacerdotium aſſumũtur.fol. 120.col.j.ij.Tres in.
Moyſi magna petẽti,minora cõceſſa ſunt.f.149.co.iiij.C.
Moyſes inſtar matris quæ ſine populo ſuo intrare ad mẽſam diuitis recuſat,ſic ſine populo terram promiſſionis intrare nolebat.fo.129.col.ij.C.
Moyſi & AEthiopiſſæ coniugiũ præfigurauit coniugiũ Chriſti & eccleſiæ.fo.153.col.ij.B.
Moyſi dño dicenti dimitte me,& faciam te in gentem magnam:merito renuit,quia hoc ſponſæ reſeruatum erat. fo.145.co.iiij.B.Moyſi.& fo.146.co.j.D.
Moyſes loquebatur,& dñs reſpondebat:ſic uerbum ſpõſus animæ deuotæ,& econtra.fo.156.col.ij.A.
Moleſta patienter ferre ſufficit ad ſalutem:ſed cumulꝰ eſt ea libenter amplecti.fo.96.co.iij.prin.Sufficit.
Mollis & mãſueta increpatio ſancti Bernardi in aliquos fratres qui plus debito eum præpediebãt,quominꝰ contemplationi uacaret.fo.161.col.iij.C.
Momentaneum breue tribulationis,æternum gloriæ põdus operatur in nobis.fo.82.col.j.me. Momentaneum.
Monachus qui poſt amara cõuerſionis ſuæ primordia in ſpem reſpirat,is profecto iam metit.folio.151.colũ.iij.A. Propterea.
Monachi ſingularitas pernicioſa ualde.fo.146.colũ.iij.ij. Fruſtra.
Monachi officiũ non docere eſt,ſed lugere.f.169.col.iij. ij.Et ſimus.
Monachorum inſignia.fo.200.co.iij.ij.Labor.
Monachorum certamen quale eſt.fo.64.co.iij.ij.Veſtrũ.
Monachum nõ eſſe medicum,nec de cõplexione ſed profeſſione iudicare debet.fo.146.co.iij.me.Puta.
Monachus habitu mentiens ſanctitatem culpatur.f.230. co.iiij.ij.Olim.
Monachus ſiue alius quiſq; pro exteriori mũditia niſi interior affuerit,non eſt mundus.fo.48.co.ij.me.Rediens. Et co.iij.C.
Monachorum quorundam peruerſitas declaratur.foli.9. col.ij.prin.Sime.
Monachorum intemperãtia oſtẽditur.fo.283.co.ij.princ. Sed quoniam.
Monachorum cibi delicati culpãtur.folio.283.col.iij.me. Quis in principio.
Monachi de nimio potu reprehenduntur.fo.283.col.iiij. prin.Iam uerò.
Monachorũ precioſus habitus reprehẽditur.fo.9.co.ij.me. Quid.Et fo.283.co.iiij.ij.Quæritur.
Monachi ſupbi arguunt.f.282.co.j.prin.Væ portantibꝰ.
Monachalis obſeruãtia in duo diuiditur,in præcepta uidelicet,& remedia.fo.270.col.iiij.ij.Verumtamen.
Monachis duo ſunt obſeruãda.fol.192.columna.j.me.Si quidem.
Monachus peccati conſuetudine obligatus felicem ſe reputaret ſi eſſet tanquam unus in ſeculo tepidè uiuẽs.fo. 85.col.ij.ij.Quis enim.
Monachi plures cùm primum religionem intrãt,timorati ſatis,deuoti,& humiles inueniunt,ſed fiducia tãdẽ accepta,in ſuperbiã & præſumptionem affurgũt.fo.93.co. iiij.me.Felix.
Monachi ſunt uelut inter duas menſas epulantium ieiuni poſiti.fo.97.col.j.prin.Nónne.
Monaſteria ſtagnis comparantur.fo.65.co.ij.D.
Mons oliueti & uallis Ioſaphat memorãtur,& eorum nominum ſignificatio moralis,& quomodo in deo ſit miſeratio & iudicium.fo.99.co.ij.me.Aſcenditur.
Mõtium quatuor genera ſunt.fo.120.co.iiij.ij.Mõtium.
¶Montium & collium nomine ſignificãtur beatitudines cæleſtium ſpirituũ,in quibꝰ ſpõſus tranſilijt,id eſt notũ fecit myſterĩũ ſuæ incarnationis ueniens ad ſe incarnandum.fo.161.co.iij.canti.ſer.iiij.per totum.
¶Mõtium nomine ſignantur apoſtoli & homines,& per colles dæmones.f.162.co.ij.canti.ſer.iiij.per totum.
Montes & aſcenſiones quibus ad regnum cælorũ aſcendendum eſt

dendum eſt.fo.39.col.j.D.
Montes & colles in cæleſtibus ſunt.folio.161.co.iij. A. & fo.152.col.j.A.
Montes illi ꝯdem qui & oues, id eſt cæleſtes ſpiritus qui intra ſe uerbo dei paſcuntur.ibidem.
Montes Bethel, angelorum agmina.ibidem.
Montes ſancti fide ſolidi, ſpe excelſi, charitate ſpecioſi.folio.162.col.iij.prin. Quàm miſer.
Montium diuerſorum aſcenſiones.fol.38. col.iij.prin. Si natiuitatis.
Monſtruoſa res gradus ſummus, & anima imus.fol.256. co.ij.fi.Et nunc.
Monumentum domini accedere uolentes prius per confeſsionem ueſtimenta ſua dealbare debent.fo.35.co.j.A.
Moralitas integra & perfecta in duobus præcipuè conſiſtit.fo.110.col.ij.prin. Integra.
Moralis diſciplinæ tres cellæ, aromatica, unguentaria, uinaria.fo.138.col.j.prin. In morali. & D. & C.
Moralis honeſtas candor eſt animæ.f.175.col.ij.C.
Morbum mentis à morſu ſerpentis non diſcernit niſi diſcretor ſpirituum.fo.148.col.j.B.
Morbo triplici laborat genus humanum, principio, medio, & fine.fo.117.col.iij.fi. Triplici.
Mores bellatorum Chriſti utiliter deſcribuntur.fol.98. col.iij.me. Sed iam.
Morum color & odor qui ſit.fo.175.col.ij.C.
Moriatur anima mea morte iuſtorum, ut nulla illam illaqueet fraus, nulla oblectet iniquitas. Bona mors quæ uitam non aufert, ſed tranſfert in melius.fo.161.co.ij.B.
Mors mortem operata eſt, ſpiritualis corporalem, culpabilis pœnalem, uoluntaria neceſſariam. folio.100. col.j. prin. Nil peofecto.
Mors triplex triplicem mortem operata eſt. Ibidem.
Morti noſtræ duplici, mors Chriſti occurrit. Ibidem.co. j.prin. Cùm ergo.
Mors à morte, uita ab errore, à peccato gratia liberauit. Ibidem.co.iij.prin. Mors.
Mortem ſanctorum tria faciunt precioſam.fol.109.col.j. me. Precioſam. Et co.ea.fi. Tria ſunt.
Mors peccatorum mala, peior, peſsima, ſed mors bonorū bona melior, optima.fo.111.co.ij.prin. Mors.
More animæ, obliuio.fo.118.co.j.fi. Mors animæ.
Mortem precioſam aliquando facit uita. fo. 119.col.iij. fi. Precioſam.
Mors corporalis.fo.76.co.ij.fi. Hic duplex. Et fo.102.co. iij.fi. Quid uerò. Et fo.213.co.ij.prin. Volo. Et folio.44. co.iij.me. Fratres. Et fo.69.co.iij.me. Inter ſancta.
Mori potuit Chriſtus, quia homo fuit: & quia iuſtꝰ, mors eius uos liberare potuit.fo.100.co.j.fi. Quod ergo.
Mors diaboli opus, & peccati pœna uicta eſt, & ipſum peccatum uictum.fo.59.co.iij.me. At fortaſſe.
Mortem ſpiritualium optant ſibi carnales: quorum tamē uitam imitari nolunt.fo.136.co.j.D.
Morte Mulachiæ & cuiuſlibet ſancti uiri merito dolendū foret, ſi haberemus hic ciuitatem manentem.fo.60.co.ij. prin. Si haberemus.
Mortē precioſam faciunt duo, uita, & cauſa.fo.212.col.j. me. Itaq;.
Mortis ſepatio amariſsima.fo.14.co.ij.me. Amariſsima.
Mors bona quæ uitam non aufert, ſed trāſfert in melius. fo.161.co.ij.B.
Mors iuſti bona propter requiem, melior propter nouitatem, optima propter ſecuritatem.fo.213.colū.ij.princ. Bona proinde.
Mors peccatorum peſsima, mala in amiſsione mundi, peior, in ſeparatione carnis, peſsima in uermis cōtritione. Ibidem. Mors peccatorum.
Mors Chriſti precioſa, quæ liberauit nos à peccato.folio 229.co.ij.me. Fidelis.
Mors felix, mihi mundus crucifixus eſt.fol.26. columna ij. Omnino.
Mors depaſcet uoluptuoſos.f.89.c.iiij.fi. Nō eſt inquit.
Mors quomodo à capite Chriſto ſeparata adhuc indies apud electos graſſatur.fo.59.co.iij me. Quomodo.
Mors iacenti in peccatis ante conuerſionē infernus ſuccumbenti poſt acceptam remiſsionem, lacus deſperanti poſt expertam contemplationem.fo.83.co.iij. fi. Mors.
Mors peccatorum peſsima.fo.111.co.ij.prin. Mors.
Mortui fratris copioſiſsima & elegantiſsima deploratio. fo.141.co.j.B. & per totum. ſer.
Mortis increpatio. Ibidem.
Mortui recordantur & miſerantur noſtri.fo.141.co.ij.B.
Mortuos lugere propter quid. & quouiq; debemus.fo. 242.co.ij.C.fi.
Mvlieris nomine carnales animæ deſignantur.fol. 142.co.iij.C.
Mulieres quæ Chriſtum unctura uenerāt, unctæ ſunt.ab eo.fo.179.co.iij.me. Nam reuera.
Multifarie demonſtratus eſt deꝰ antiquis, per imagines tamen extrinſecus apparentes.fo.147.co.j.prin. Altus.
Multi ſunt qui malè ntuntur bonis eccleſiæ.f.142. co.iij. me. Væ generationi.
Multi ſuperbiunt magis in clauſtro &c.fo.9. col.ij. prin. Omitto.
Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum &c. exponitur. fo. 110.co.iij.fi. Multiplicatæ.
Multiplici uiſione uiſus dñs eſt ab Eſaia & alijs pphetis. fo.62.col.j.me. Habemus.
Mundari corde quid ſit.fo.3.co.ij.fi. Item.
Mundantur non omnes qui audiūt uerbum dei, ſed qui obediunt.fo.144. co.j.fi. Nec omnes.
Mūdus qd ſuū eſt diligit.fo.213.co.iij.prin. Deſideramꝰ.
Mūdus cōtēnēdꝰ eſt ſi ſaluari uolumꝰ.f.87.c.iij.fi. Quid
Mūdus iſte ſenſibilis eſt quaſi liber in quo qui uolūt dei ſapientiam legant.fo.86.co.j.prin. Et eſt.
Mundus hic totus nox eſt, & noctes habet plurimas. fol. 179.co.iij.A.
Mundus aptè compedibus comparatur.fo.87. colū.i iij. fi. Quid in hoc.
Munera & pmiſsiones ſponſi ad ſponſum.f.152.co.iiij.A.
Munera tria regum quid ſignificent.fo.19.co.j.A.
Munitiones quibus anima uallatur, tres ſunt.fo.120.col. j.me. Munitiones.
Murenulæ aureæ uermiculatæ argento quæ ſint in anima.fo.157.co.iij.A. & fo.154.co.j.C.
Murmuratio non leue peccatum eſt.fo.116.colum.iij.me. Ante omnia.
Murus continentiæ quàm ſit ſolidus.fo.50.colū.ij.prin. Idcirco.
Muſcæ morituræ exterminātes ſuauitatem unguēti, quæ ſint.fo.32.co.j.D. Et fo.156.co.j.D.
Muſto pleni erāt apoſtoli.fo.159.co.j.me. Tamen. Et A.
Mutabilitas affectionum animæ diuina mutat nomina. f. 85.co.ij.A.
Mutatio turpis de meditationibus ſanctis ad facultatem carnis.fo.150.col.ij.A.
Mutatio hoīs p ignorātiā lachrymoſa.fo.150.col.iij.D.
Mutationū tria ſunt genera.fo.119.c.iij.prin. Tria ſunt.
Naamā præcepto Heliſæi in Iordane ſepties immerſus eſt.fo.35.co.ij.prin. Sicut.
Nardus herba humilis & calidæ naturæ, nō inconuenienter humilitatē ſignificat.fo.154.co lumna.iij.D. & C.
Nardi proprietates.fo.49.co.iij.fi. Vide.
Naſci quare Chriſtus uoluerit nocte & hyeme. fol.15.co lumna.ij.B.
Naſcitur homo per gratiam, quādo ſol iuſtitiæ illuminat tenebras peccatorum, addent ad terroris cumulum bre uem numerum dierum, & finem incertum.fol.17.col.iij. me. In peccatis.
Natura propter peccatum, ad indignandum quàm ad cōpatiendum paratior.fo.156.co.j.me. Igitur.

Natura humana & euãgelica per duo ſeraphim intelligi tur.fo.61.co.ij.prin.Et ego.& A.
Naturarum quanta diuerſitas in humana ſubſtantia con ueniat.fo.79.co.iiij.me.Nec mirabere.
Naturali appetitu celſitudinem deſideramus.fo.38.colũ. iij.fi.Cupidi.
Natura mollior eſt homo ad compatiendum quàm ad in dignãdum aſpior,niſi à pctõ obſoleſcat.fo.185.co.iiij.C.
Natus ex deo ſcilicet per prædeſtinationem non peccat, quomodo intelligitur:uide.fo.139.col.j.C.Et co.ij.A.
Natus quibuſdam nõdum Chriſtus eſt, quibuſdam non dum paſſus, quibuſdam nondum ſurrexit, quibuſdam nondum aſcendit, aliis nondum miſit ſpiritumſanctum. fo.35.co.iiij.me.Sunt enim.
Nauis prælatorum tribus lateribus cõpacta eſſe debet, cordis puritate,conſcientia bona,&fide non ficta.folio. 96.col.iij.me.Neceſſaria.
Nazareth & eius ſignificatio,& ibidem pulchra & utilis comparatio Iſaac palpantis & non uidentis Iacob.foli. 29.co.iij.prin.Cernitur.
NEceſsitas quomodo ſtet cum uoluntate.fo.183.co lum.iiij.D.& fo.184.co.j.B.
Neceſsitas felix quæ in melius cogit.fo.268.col. col.iiij prin.Cæterum.
Neceſsitates ſeptem propter quas anima quærit uerbum, quo tandem reformata accedit ad eius dulcedinem con templandam atq; perfruendam.fo.185.col.iiij.Cant.ſer. lxxxv.per totum.
Neceſſe eſt ut qui terrena contemplimus,flagrãti deſide rio cæleſtia requiramus.fo.110.col.iij.me.Horum.
Neglecta cuncta,cuncta iacentia,cuncta inculta & ſordi da.Peragrum,inquit,hominis pigri trãſiui,& ecce totũ repleuerant urticæ.fo.169.co.ij.A.
Neglectus & contemptus mandatorũ qui eſt.fo.269.co. iij.me.Hæc ergo.
Negligentia abbatum nõ reprimentium ueſtiũ & alimen torum luxum culpatur.fo.284.co.ij.fi.Miror.
Negligentia altaris.fo.203.co.iiij.fi.Vt tamen.
Negligimus frequenter propria,& curioſi ſumus ad alie na,& ſic nec fumũ abijcimus,uxorem non corrigimus, tectum non reficimus.fo.87.co.iij.D.
Nemo abſq; ſui cognitione ſaluari poteſt.fo.151.co.iij.B.
Nemo deum uidit unquã.fo.146.co.iiij.B.
Nemo aſcendit in cælum &c.exponitur.fo.108.colũ.iij. prin.Nemo.
Nemo ſaluatur inuitus & econtra.folio.266.colũ.iij.me. Hæc ſanè.
Nemo dicat leuia ſunt hæc.fo.21.co.iij.me.Diſcite.
Nemo magiſtram meretur quàm amicum ſimulans inimi cus.fo.104.co.j.prin.Filioſi.
Nequã ubi eſt q̃ dixiſti,nequaquã morieminiſ;ecce enim morimur omnes.fo.15.co.j.me.Vbi eſt.
NIger apparuit Chriſtus in paſsione.fol.143.colũ. iij.fi.Niger.
Nigra qualiter formoſa fiat.fo.113.co.iiij.D.
Nigrum ſe fecit Chriſtus,ut multos dealbaret.fo lio.iiij.prin.Induit.
Niger erat Chriſtus ſuperficietenus,intus autẽ cãdidus. fo.143.col.j.C.& fo.144.col.ij.D.
Nigredinem Chriſti fideles eius imitantur.Ibidem.
Nigri ſunt iuſti ſuperficietenus,peccatores autẽ interius. Ibidem.
Nigredo pœnitentiæ,paſsionis,perſecutionis.foli.144. columna.iij.B.
Nigra & formoſa qualiter eſt anima Chriſti ſponſa.folio 149.columna.iij.C.& co.iiij.C.
Niger & formoſus Chriſtus.fo.140.co.iiij.fi.Specioſus.
Niger Chriſtus erat reputatione Herodis,formoſus con feſsione latronis,& cẽturiõis fide.f.143.c.iiij.fi. Aliud.
Nigredo felix quæ parit mẽtis candorem, lumen ſciẽtiæ, & cõſciẽtiæ puritatẽ,fo.140.co.iij.paulo ante.A.Felix.
Nigredo ad humanitatem,candor ad diuinitatem refer tur.fo.143.co.iiij.prin.Multos.
Nihil mihi cõſcius ſum,tara uox.fo.256.colum.iij.prin. Rara uox.
Nihil intuliſti in hunc mundum,nec quicquam ind au feres.fo.212.col.iiij.fi.Nihil.
Nihil nos deus habere uoluit,quod per Mariæ manꝰ nõ tranſiret.fo.11.co.iiij.prin.Cum ergo.
Nihil ſub ſole ſtabile neq; iucũdũ.fo.87.co.j.me.Sic ſe.
Nihil ſibi deeſſe putans,omnia ei deſunt.fo.256.colũ.iij. prin.Omnia illi.
Nihil prorſus boni niſi à deo habemus uel habebimus.f. 20.col.iiij.B.
Nihil ita iræ impetum cohibet,ſuperbiæ tumorem ſedat. &c.quomodo nomen Ieſu.fo.132.co.j.A.
Nihil nobis cum litera,quæ guſtata carnem ſapit, gluti ta mortem affert.fo.177.col.ij.C.fi.
Niſi conuerſi fueritis &c.fo.2.co.iij.prin.Niſi.
Niſi ego abiero paracletus non ueniet, quid per hoc in telligitur.fo.40.col.iij.B.
Nititur quis fruſtra in dilectum ſi nõ innititur.fol.186. col.ij.C.prin.
NOmen Chriſti ſonat aut maieſtatẽ aut pietatem. fo.131.col.iij.A.
Nomen ſponſi lucet prædicatum,paſcit recogita tum,inuocatum lenit.fo.132.col.j.D.& A.
Nomen Ieſu lux.Ibidem.
Nomen Ieſu cibus.Ibidem.
Nomen Ieſu eſt medicina ſalubris fidelibus Chriſtianis in omnibus aduerſitatibus.folio.131.co.iij.Cant.ſer.xv. per totum.
Nomẽ dei infuſum angelis,ab his in homines,&à Iudæis in gentes transfuſum eſt.fo.131.colum.iij.fi.Mihi dicta tur.Et col.iiij.D.
Nomen dei maieſtatis, in nomen pietatis trãsfunditur. fol.331.col.iij.fi.Profecto.
Nomen Ieſu effuſum eſt in gentes.fo.131.colum.iiij.me. Vnum ſcio.
Nominibus diuerſis quare deum uocamus.fo.85.c.ij.A.
Nomen ſponſi nõ capiunt aduleſcentulæ & imperfectio res animæ niſi effuſum.fol.134.col.iiij.D.
Nomen Ieſu ſic effuſum eſt ut non ſolũ cælũ terrasq; per fuderit,ſed & inferos reperſit.fol.131.col.iiij.B.
Nomen Ieſu dulcis & redolens effuſio & exaltatio.folio 133.col.ij.B.per totum.
Nomine uineariũ Engaddi,eccleſiæ plebes intelligũtur. fo.155.col.iiij.A.
Non omne qđ libet licet,nec quod licet ſtatim expetit. fo.195.co.iij.fi.Sicut.
Non eſt in medico ſemper releuetur ut æger.fo.259.col. iiij.me.Noli.
Non quod uolo hoc ago,ſed me(non alio)prohibente. Et quod odi illud facio,ſed me(non alio)compellente. fol.183.col.iiij.C.
Non nobis domine nõ nobis,ſed nomini tuo da gloriã. fo.59.col.j.me.Nam.
Nõ eſt regnũ dei eſca & potus:ampliſsimè exponitur.fo. 89.co.iij.D.Et utilius.c.iiij.fi.Solet apoſtolus.per tot.
Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris exponitur.fo.110. col.iij.prin.Non eſt.
Noſcere unde poſsimus dominum nohiſcũ eſſe in tribu latione.fo.80.col.iij.B.
Noſcere unde poterimus quis ſpirituum an bonus ſcili cet uel malus nobis aliquid perſuadeat.fol.91.colũ.iij. fi.Sed quia.
Noſcere unde aliquis poſsit an remiſſa ſunt ei peccata.fo lio.92.co.iij.D.
Noſſe deum,doctum facit hominem:timere deum,ſapiẽ tem.fo.139.col.j.prin.Initium.
¶Notitiæ duæ,& duæ ignorãtiæ.Et de his quæ ex ſe par turiunt.fo.151.c.iij.Canti.ſer.xxxvij.per totum.

Notior

Notior ſum mihi quàm tibi.fo.209.col.iij.me.Præterea.
Nouiſsima hominis mors,iudicium,gehēna.fo.87.col.j.me.Habes.Et fo.44.co.iij.me.Filiait.Et fo.94.colū.ij.me.Vnde nobis.
Nouiſsimum locum tenere eſt humilitatis.fo,152.co.j.D.& B.Et propterea.
Nouiſsima iuſtorum falſus propheta optabat,ſed nō ita principia.fo.136.col.j.D.
Nouitij adhuc & incipientes fidem & credulitatem habere debent dictis & documentis ſeniorum.fol.185.colūna.iiij.D.
Nouitiorum tentationes & pericula ſub tropo uſtionis florum.fo.169.co.iij.B.
Nouitiorum feruor laudatur.fo,167.co.ij.D.
Nouitiorum,id eſt nouiter conuerſorum immoderata uehementia reprimitur.fol.145.co.j.D.& B.
Nox multiplex ſicut & umbra.fo.176.col.iiij.A.
Nox eſt totus hic mundus,& noctes habet plurimas.foli.179.col.iij.A.
Nox natiuitatis Chriſti cur cæteris noctibus ſolēnizetur.fo.15.co.iij.B.
Nox in ſacra ſcriptura quid ſignificet.fol.72.col.ij.D.
Nox diabolus,nox angelus ſathanæ,nox antichriſti quē dominus interficiet ſpiritus oris ſui.fo.176.co.iij.A.

NVbes bonæ,nubes malæ.fo.165.col.iij.C.
Nubere phibēt nōnulli hæretici &c.f.171.c.iij.B.
Nubit aīa uerbo ad fœcūditatē.fo.186.co.iij.D.
Nugæ in ore ſacerdotis blaſphemiæ ſunt.fo.257.columna.ij.prin.Inter.
Numerus ternarius ad fidem quaternarius ad mores pertinet.fo.107.co.j.ſi.Nimirum.
Nuptiarum ſpiritualiū ad quas inuitamur Chriſtus ſponſus eſt.folio.20.col.iiij.me.Omnes.
Nuptiarum tres ſunt ſpecies.fo.119.co.iij.me.Tres ſunt.
Nuptiarum pluralitas arguitur.fo.166.co.iij.C.ſi.

OVirgo uerò beata.fo.23.co.j.prin.Vere.
O nouiſsimum & altiſsimum,ô humilē & ſublimem.folio.31.columna.iij.princ.O nouiſsimum.
OBedientiæ uirtus utiliter deducit.fo.190.c.iiij.prin.Sed forſitan.Et fol.192.col.j.prin.Obedientiæ.Et fo.5.col.j.me.Diſce.Et fo.155.co.j.prin.Time.Et fo.96.co.iij.prin.Nam.Et fo.66.co.j.ſi.Beati.Et fo.21.co.iij.ſi.Domine quid.
Obedientiæ metæ & limites tres.f.269.co.j.me.Promitto.
Obedientiæ gradus tres.fo.269.co.ij.ſi.his itaq;.
Obedire neceſſe eſt ut fide mundemur.fo.144.col.j.D.
Obedientia perfecta.fo.269.co.j.ſi.Nam perfecta.
Obedientia moleſta eſt ſuſpicari de omni præcepto.foli.270.co.j.me.Porrò.
Obedientia circa difficilia gratior,contemptus circa minima damnabilis.fo.271.co.iij.me.Quærentibus.
Obedientia peruerſa.fo.190.co.iiij.me.Sed eſto.
Obedientia eſt quæ dirigit greſſus noſtros.fo.35.co.j.C.
Obedientia amica ſalutis.fo.284.co.iiij.ſi.Fidelis.
Obedientia bonus cibus,patientia bonus cibus, ſi tamē ſapientia(& id quidem triplici)condiantur.fol.82.col.iij.prin.Sed omnino.
Obedientiæ bonum.fo.98.co.iiij.me.Primo.
Obedientiæ ſpeculum.fo.177.co.iij.me.Sed forte.
Obedientiæ modus.fo.269.co.iij.prin.Illum autem.
Obedientiæ neglectus culpabilis,contemptus damnabilis.fo.269.co.iij.ſi.Vbiq;.
Obedientiæ perfectæ forma.fo.21.co.iiij.ſi.Et ille.
Obedientiæ pulchra & utilis diſputatio.fol.63.colū.iij.prin.Audi.
Obedientiæ falſus nummus propria uoluntas,bonus charitas.fo.66.cu.j.me.Beati Andreæ.
Obedire qb9 & quō debeā.f.266.co.ij.prin.Sed intereſt.
Obedire in quibus nō debemus.fo.190.co.iiij.ſi.Igitur.
Obedire præpoſitis,& gratias deo reddere debemus.fo.80.col.j.ſi.Obediamus.
Obeditionis meditullium dubiū eſt.Veruntamen dubia in ſuſpenſo teneantur donec patris accedat conſilium & autoritas.fo.93.co.ij.prin.Propterea.
Obedientiæ perfecta forma quæ ſit.fo.661.co.j.B.
Obedientia admodum bona,deo & hominib9 delectabilis,utpote quæ uerbum æternā ſapientiā dominū Ieſum ſequi fecit fabrum & pauperculam fœminam,magiſtrū diſcipulos,deum homines.Erat inquit,ſubditus illis.fo.135.co.j.B.
Obediētiæ pprietates & cōditiōes hab enf.f.144.c.j.D.
Obiurgationi per ſuperiores factæ,quidam impatientiā, quidam contemptum, quidam impudentiam defenſionis addunt.fo.154.co.j.B.
Oblatio noua eſt offerre,deum.fo.23.co.j.prin.Offert.
Oblatio tria debet habere,conſtantiam uirilem,continētiam carnalem,& cōſcientiā humilē.fo.23.co.j.ſi.Fuit.
Obliuio bona & mala.fo.13.co.ij.me.Neq;.
Obnoxij ſumus deo in tribus.fo.119.co.ij.ſi.Tria ſunt.
Obſecratio utilis ad fratres,ad laborē ſpiritualē, & bene beateq; uiuendum.fo.82.col.iij.prin.Obſecro uos.
Obſecratio uerecūdo fiat affectu, oratio affectu puro, poſtulatio amplo affectu,gratiarum actio eſſe debet deuotione pleniſsima,& delicijs affluens.folio.92.colum.iiij.prin.Sic enim.
Obſequium triplex.fo.30.col.ij.prin.Iam uerò.
Obſeruantias ſex ad purificanda cōſitentiū corda,ſancti patres inſtituerunt.fo.21.col.ij.prin.Ego quidem.
Obſeruantiæ ſex ſeruorum dei.fo.107.co.iij.me.Erāt ibi.
Obſeruantiæ filiorum dei ſex.Ibidem.
Obſeruatores ciborū culpantur ut ſupra.Ciborū obſer.
Obſtacula quæ non ſeperauit à uoluntate diuina.fol.26.col.j.B.prin.
Obſtinatio & præſumptio.fo.77.col.j.D.Et fol.24.col.iiij.D.& fo.45.co.iiij.ſi.Nam de his.
Obſtinati in ſuo ſenſu peſsimi.fo.53.col.iij.B.
Obtulerunt magi domino aurum,thus,& myrrham. fol.121.col.ij.ſi.Obtulerunt.

OCcurrendū eſt deo noſtro.fo.1.co.iiij.prī. Spirit9.
Ocioſitas apprime fugienda eſt.fol.256.colum.j.ſi.Forma.
Octaua ſanctorum cur celebretur.fo.17.co.ij.D.
Oculus interior & exterior differūt, & utrūq; ne uideat tria impediunt.fo.50.col.iij.B.ſi.& col.iiij.C.
Oculus uenenatus & malignus quis ſit.fol.78.col.iiij.B.
Oculus manus & pes.fo.55.co.j.A.
Oculi interioris quadrifaria diuiſio.foli.27.columna.ij.prin.Porrò.
Oculi ſponſæ duo ſunt.fo.120.co.j.prin.Duo ſunt.
Oculus quo deus uidendus eſt, nunc fide mundetur. fol.144.col.j.B.
Oculus dñi reſpicientis quid ſit.fo.165.co.j.prin.Porrò.
Oculum interiorem ſimplicem faciūt duo,charitas in intentione,& in electiōe ueritas.fo.271.col.j.ſi.Ego uerò & conſequenter per ſequentem columnam.
Oculum aliáue mēbra ſcandalizantia eruere & precidere qualiter intelligatur.fo.55.co.j.A.& C.
Oculus nō uidit nec auris audiuit.fo.11.co.ij.me.Oculi9.
Oculum & aurem quos inobedientia clauſit,aperiat obedientia.fo.144.co.j.D.
Oculum quia ſolus inter membra cum ſole luminis ſimilitudinem habet,ideo ſolus ſolem intueri poteſt: & ſic de oculo mentis ad ſolem iuſtitiæ deum.folio.146.columna.iiij.B.
Occultam non decet doctrinam,ſicut nec euangelium occultum eſt.fo.170.col.iij.C.

ODor humilitatis deuotio & bona æſtimatio.folio.155.colum.j.D.
Odorē bonæ æſtimationis de ſe dederūt fidei fundatores primi.Ibidem.
Odorem Chriſti ſenſerūt patres, non tamē dederunt niſi

ipso Christo nascente.fo.167.co.ij.C.
Odorat tantum peccator dominum,iustus uerò etiam gustat.fo.172.col.iij.C.
Odorem morum fama dijudicat,colorem cõscientia.fol. 175.col.ij.C.per totum.
Odor deuotio est,odor bona opinio quæ ad omnes peruenit,ut Christi.sis bonꝰ odor in omni loco.fo.155.col. j.D.B.& C.
Odor sapientiæ,iustitiæ,sanctificationis & redemptiõis Christi quomodo percipiatur.fo.137.col.j.B.
Odor uinearum serpentes fugat.fo.167.col.ij.D.
OFferamus Christũ paruulum oculis patris sui.fol. 8.col.j.me.Ecce paruulus.
Offensæ fratrũ etiã leuiores uitãdæ sunt.fo.145.co.ij.C.
Officium diuinum ordinatè,reuerenter & attentè dicendum est.fo.158.co.j.B.fi.
Officium monachi non docere sed lugere.fo.162.col.iiij. fi.Si quidem.
OLeum effusum nomẽ tuũ,explanat.fo.130.col.iiij. C.& fo.131.col.j.A.& cõsequenter per totum ser.
Oleum(cui nomen Christi comparatur) lucet,pascit,ungit.fo.131.co.iiij.C.
Oleum mansuetudinis ex fraterno amore habẽs,& ex diuino amore uinum æmulationis,securus accedat ad sanãda uulnera illiꝰ qui incidit in latrones:pijssimi Samaritani optimus imitator.fo.136.col.j.B.& C.
Omnis qui se exaltat humiliabit,exponit.fo.90.col.ij.B.
Omnia fecit deus in pondere,mensura,& numero.fo. 112. col.j.me.Omnia.
Omni custodia serua cor tuum.fo.73.co.iiij.prin.Hæc uera.Et fo.111.col.iiij.me.Omni custodia.
Omnia illi desunt qui nil sibi deesse putat.fol.256.col.iij. prin.Omnia.
Omnia fieri debent per deum,qui est causa indeficiẽs.fo. 55.col.ij.fi.Etsi.
Omnia quæ fecerimus,ad unitatis uinculum adunemus. fo.90.col.iij.prin.Nónne nos.
Omnipotentes,facit deus sperantes in se,& sibi inmitentes.fo.186.col.ij.C.
ONus Christi leue quid sit.fo.79.col.iiij.A.
Onus duplex.Ibidem.
Opera & non uerba discernunt inter filios dei & filios diffidentiæ.fo.213.col.iij.prin.Opera.
OPera bona in feruore deuotiõis,& dulcedine gratiæ.fo.14.co.iij.me.Tertius.
Opera mala fugiẽda,bona exercẽda.fo.102.colũ. iij.fi.Caueamus.
Operatiões spiritussancti in nobis iususio,& effusio.fol. 134.co.j.B.prin.
Operemur opus salutis nostræ.folio.87.col.iiij.fi.Operemur ergo.
Opera bona renouanda sunt,ne sicut flores thalami marcescant.fo.157.co.iiij.C.
Operatio diuina triplex,scilicet perquã,contra quam,& cum qua operatur.fo.267.col.iij.prin.Operatur.
Operatio dei iterum triplex,creatio,formatio,cõsummatio.fo.267.col.iij.me.Deniq;.
Operimenta altaris tria sunt.fo.120.col.iij.fi.Tria.
Oppido cuiq; tria sunt necessaria.fo.150.co.j.fi.Tria.
Opprobrium Christum ferre,glorioſum reputant sancti. fo.140.col.iiij.C.
Optima pars quã Maria elegit quæ sit.fo.48.col.iiij.C.
Opus nostræ conditionis tractatur.fo.14.columna.iiij.fi. Triplicem.
Opus dei quare laudũ solẽnia dicantur.fo.158.col.j.B.fi.
Opus trina consideratione debet pueniri.id est an liceat, deceat,& expediat.fo.258.co.iij.me.Spiritualis.
ORatio qualis esse debeat.fo.25.co.ij.A.per totum.
Orationem suã nemo paruipẽdat.fo. 25. col.iij.A.
Orationes pro temporalibus,pro uirtutibꝰ,p uita æterna,quales esse debeant.fo.25.col.iiij.D.
Oratio iusti penetrat cælos,qualiter intelligat.Et q; nemo potest bene deum contemplari,nec uerbum dei prædicare nisi perfectã habuerit mẽtis puritatẽ.fo.168.co. ij.canti.ser.lxij.per to.
Orantibus angeli astant.fo.125.col.iiij.A.B.&.C.
Orationis secuturæ bona commendatio si uerecũdia præmittatur.fo.187.col.j.B.
Orationis nõ modo locum sed & tẽpus obseruari oportet,& ipsum quoq; tempus feriatũ commodius assumit. fo.187.col.j.C.
Oratio recta non est si aliud petitur præter deum uel propter deum.fo.187.col.iij.D.
Oratio secretũ amat.fo.187.co.ij.B.C.& D.
Orantes uerecundiam seruare debent.Ibidem.
Orationis domus cella uinaria dicitur.fo.159.co.j.A.
Oratio,præcipuum remedium est ne quid cõtra dei uolũtatem uelimus aut faciamus.fo.165.co.j.fi.Vides.& D.
Oratio prædicatio,cõtemplatio,diuersis uocabulis designantur.ibidem.D.
Oratio ad eos sanctos præcipuè fiat,quibus orans magis afficitur.fo.168.col.ij.D.fi.
Oratio potus est animæ.fo.154.col.ij.me.Accedat.
Oratio tractatur fo.160.col.j.prin.Orãtem.Et fo.80.col. ij.fi.Merito.Et fo.25.co.ij.A.& ibidem co.iij.A.
Orationis locus,modus,& tempus cõgruum notant.fo. 187.col.j.B.C.& D.Et fo.9.col.ij.A.
Orationis modus,forma & efficacia.fo.92.col.ij.A.& co. iij.fi.Porrò.Et fo.198.col.j.fi.Sed & tu.
Oratiõis quatuor species,obsecratio,oratio,postulatio, & gratiarum actio.fo.92.col.ij.A.per totum sermonẽ.
Oratio peccatoris debet fieri affectu uerecũdo,puro affectu,amplo affectu.fo.118.co.j.prin.Diximus.
Orans cõsiderare debet,quid petit,quẽ petit,& seipsum qui petit.Ibidem.
Orandi modus.fo.25.co.j.C.& co.ij.D.
Oratio iesunio admisceatur.Ibidem.
Oratio debet esse uerecunda.fo.125.co.iiij.A.
Oratio dominica exponitur.fo.25.col.iiij.A.
Oratio duas alas habeat,contemptum mundi,& afflictiones carnis.fo.19.co.iiij.me.Duas.
Oratio fidelis,humilis,feruẽs.si fuerit,cælum sine dubio penetrabit,unde certum est q; uacua non redibit.fo.25. col.iij.fi.Tertium.
Orationis modus.fo.187.col.j.fi.Bona.Et fo.159.co.j.fi. Sed & tu.
Orationes nostras non paruipendamus,nã aut quod orãtes petimus dabitur,aut aliquid aliud nobis utilius.fol. 25.col.iij.A.
Ordo charitatis tractatur.fo.159.col.ij.B.& col.iij.D.& C.& per tot.ser.utiliter.
Ordo charitatis actualis & affectualis cõsequẽter tractat. B.C.&.A.per totum.
Ordines quatuor in processiõe domini.fo.30.col.iij.me. Iam uerò.
Ordinatã charitatẽ q; in ueritate habeat,uix inuenit. fol. 160.col.j.fi.Da mihi.
Ordinatiõe eiꝰ pseuerat dies.fo.159.co.ij.me. Discretio.
Ordines angelorum distinguuntur.fol.134.colũ. iij.B.& per totum ser.
Ordo cælestium.fo.261.co.iij.me.His itaq;.
Ordo noster quid est.fo.220.co.ij.fi.Ordo.
Ordo,rectus requirit se prius,deinde alios curare.fo.192. co.iij.fi.Et quidem.
Ordo pulcherrimus.fo.231.col.iij.me.
Ordo diligendi deum, proximum,& inimicum.fol.160. col.j.A.& B.
Ornatus animæ qui sint.fo.157.col.iij.prin.Et quidẽ. Et paulopost.D.
Ornatum corporis contemnunt sancti,solũ animæ decorem quærentes.fo.140.col.iij.C.
Ortus triplex.fo.120.col.j.fi.Triplex.

tus ſacræ ſcripturæ.fo.138.col.j.B.
Ortus,cellarium,cubiculum,quid ſignificent.Ibidem.
Ortus hiſtoriæ ſacræ ſcripturæ habet tria, cæli & terræ creationē, reconciliationem,ꝙ reparationem.Ibidem.co lum.ij.C.
Ortus Chriſti,hiſtoricus ſacræ ſcripturæ ſenſus. Ibidem. col.j.B.& col.ij.C.
Os dei manus & pedes qui ſint.fo.124.co.ij.A.
Os corporale Chriſti diſcipulos in monte docuit, q angelos in cælo ſilendo docet.fo.125.col.ij.D.
Oris cuſtodia ſemp utilis eſt.f.261.co.j.prī. Vtilis.
Os de oſsib⁹ meis,& caro de carne mea quomodo me ſper nere poterit.fo.123.co.iij.B.
Oſcitatiōes ſeptem pueri,quatuor ad ſenſum compūctio nis,tres ad ſonū cōfeſsionis pertinēt.fo.132.co.iij.B.
Oſculum ſanctum à deo duabus de cauſis indultum mū do.fo.123.co.iij.A.Hoc ſignum.
Oſculum pedis manus & oris domini tractatur.foli.123. canti.ſer.iij.per totum.
Oſculandi ſunt priꝰ dñici pedes,ſecundo manus, tertio os.fo.124.col.j.D.
Oſculari petit ſponſa non ſimpliciter & more cōmuni,ſed oſculo oris domini.fo.124.co.j.B.
Oſculum manuum tractatur.fo.125.co.iij.B.
Oſculari ſponſa petens uerecundè nō ad ipſum ſponſum, ſed ad alios dirigit ſermonem:Oſculetur me,inquit.fol. 125.co.iij.A.
¶Oſculo oris dei ſignificatur ſpiritus ſanctus,quem eccle ſia petit ſibi dari ad notitiam trinitatis.folio.126.colū.ij. Can.ſer.viij.per totum.
Oſculum oris Chriſti fuit cum diceret apoſtolis, Accipite ſpiritum ſanctum.fo.126.co.ij.me.Videte.
Oſculans ſi rectè pater dicatur:& filius oſculat⁹,igitur re ctè ſpiritusſanctus oſculum dicitur:quem ſpiritum petit ſibi dari ſponſa cum dicit:Oſculetur me.fol.126.colum. ij.me.Nempe.
Oſculū de ore:Ego & pater unū ſumus.fo.126.col.iij.C.
Oſculo oris dñi petit oſculari ſponſa, quo oſculo mediā te oīa uirtutis opera dulcia ſunt,pinguia & utilia.foli. 127.co.ij.me.Cæterum.
Oſculum oris ſponſi Chriſtus Ieſus.fo.123.co.ij.B.
Oſculum pacis petebant patres antiqui.Ibidem.
Oſculetur me oſculo oris ſui:exponitur.fo.112.colum.j.ſi. Oſculetur.Et columna.iiij.princ.Oſculetur.Et ea.co.ſi. Oſculetur.
Oſculum pedis,ſatisfactio pœnitentis uerecundia & mē ſura.fo.123.col.iij.me.Oſtendo.
Oſculum manus,ſecundus gradus ſatisfactionis,decor cō tinētiæ,digni pœnitentis fructus.fo.123.col.iij.B.
Oſculum ab oſculo,accipere eſt ſimul ſcientiæ guſtum & gratiæ cōdimentū recipere.fo.126.co.iij.me Merito.
Oſcula tria ſunt.fo.112.col.iij.prin.Oſculetur.Et foli.121. co.j.prin.Oſcula.
Oſcula dici poſſunt unū naturale,aliud doctrinale, aliud gratioſum.fo.112.co.ij.me.Oſculetur.
Oſtendit ſe deus animæ ſcd'm uarias formas iuxta uarias animæ diſpoſitiones & affectus.fo.147.co.ij.A.
Oſtia per quæ tranſitur ad uitam tria ſunt fol.120.col.iij. prin.Oſtia.
OVis Chriſt⁹, ouis genus humanū,& ibi de natura ouis,de cui⁹ lacte caſe⁹ fit & butyrū.fo.2.col.j.A.
Ouiū cuſtodiæ,paſtui ornatui paſtores intendere debēt.fo.175.co.iiij.C.
PAcifici in triplici ſunt differētia.fo.116.col.iij. prin.Factus eſt.per totum utiliter.
Pacifici ueri.fo.3.co.ij.ſi.Sunt & alij.
Pallium breue nō eſt miſericordia dei.foli.167. col.iiij.C.Quid enim.
Pallia quibus nuditas noſtra operitur,quatuor ſunt.foli. 121.co.j.prin.Pallia.
Panes tres quid ſignificent.fo.108.co.ij.ſi.Venient.
Panes quibus alimur in hac uita,tres ſunt.folio.120.col. ij.me.Panes.
Panes tres ſunt quos de uia uenies quærit amicus.f.121. col.j.ſi.Tres.
Panes tres ſunt ueritas,charitas,fortitudo.fo.37.colūna. j.C.prin.
Panum differentiæ quatuor reperiuntur in ſcripturis.fo. 120.co.ij.prin.Quatuor.
Pane noſtro ueſcimur in ſudore noſtri uultus.f.162.col.j. prin.Nam nos.
Panes tres ſanctitas,ſuſtitia,pietas.fo.26.colū.iij.ſi.Quo niam tamen.
Panib⁹ miraculi qui cupit ſaturari,triduo ſuſtineat domi nū neceſſe eſt.fo.45.col.iij.B.
Panes ſeptem quibus reficiamur aſsignantur.foli.45.co lumna.iij.B.
Panes ſeptem frangendo multa cecidere fragmenta.folio. 46.col.ij.D.
Panis angelorum factus eſt nobis fœnum appoſitum.foli. 150.co.iij.C.
Banis conſeruationis habet tria,ſubtractionem occaſio nis,uirtutem reſiſtendi,ſanitatem affectionis.fo.46.col. ij.me.Primus itaq;
Panes tres accomodantur uni tantum amico aduenienti. fo.36.co.iij.B.
Panni Ieſu in ſignum poſiti.fo.15.col.iij.C.
Pannis inuoluit Xp̄s non ſine,certi rōne myſterij. Ibidē.
Parabola de filio regis.fo.95.col.ij.B.
Paradiſus,felix regio.fo.142.co.ij.prin.Felix regio.
Paradiſus uoluptatis internæ conſcientiæ.folio.103.col. ij.ſi.In huius.
Paradiſi deſcriptio utilis.fo.90.co.j.prin.Priꝰ eſt.
Paradiſorum tria ſunt genera.foli.120.columna.iiij.ſi.Pa radiſorum.
Paratum cor meum:exponitur.fol.111.col.ij.me. Paratum.
Paras ſedem Chriſto ſi tribus reddis quæ ſua ſunt.fo.2.co lumna.iij.C.
Parati ſimus excutſedo ſoporem,ſanctificati cupidinis no xiæ frenando furorē.fo.12.co.iij.Sanctificemus.
Paries erat caro Chriſti diuinitatē cælās.fo.163.col.iiij.B.
Parietis huius feneſtræ & cancelli ſenſus & affectus corpo rei.Ibidem.
Paries eſt peccatum & corpus peccati diuidens inter nos & deum.fo.164.col.j.A.
Parietem quis non irrideat,ſi ſe dicat radiū parturire quē ſuſcipit per feneſtrā aut ſi glorienť nubes ꝙ imbrem ge nerent.fo.130.co.ij.B.
Parietib⁹ qnq; intercluſi,cōcupiſcētia uidelicet,cōſenſu, actu,conſuētudine,& contemptu,quomodo ad deū per gemus.fo.164.co.j.C.
Pariēdi duo ſunt genera i matrimonio ſpūali,& ibi de ra ptu & exceſſu mētis & alīs utilib⁹.f.186.col.iiij.B.ꝑto.
Pars dei ſum⁹.fo.121.co.ij.ſi.Pars.
Paruitas gemina,humilitas,& manſuetudo.fo.22.colū.ij. prin.Diſcite.
Paruulus natus eſt nobis.fo.8.co.j.me.Magnificetur.
Paruuli baptizati ad uitam tranſire creduntur.fo.124.co. iij.me.Hic ſi.
Paſcha non reditus ſed tranſitus interpretatur.fo.34.co. j.me.In hac quoq;
Paſcendæ ſunt aiæ paſtu triplici,mente,ore,opere.fol.34. colū.iij.B.
Paſcendas oues non premendas ſuſcepiſti.fo.256.colū.ij. me.Domabis.
Paſci & pati ſimul.nónne moleſta iucunditas.fol.148.co lumna.iiij.A.
Paſcebatur Chriſtus inter lilia,Mariā,Marthā & Lazarū ſpūaliter & corporaliter.fo.175.co.iij.D.
Paſcit nos deus.& ꝓfectib⁹ noſtris paſcit,Ibidem.
Paſcit deus cùm ſermo eius impletur.fo.176.col.j.B.
Paſcua in patria tuta & ſecura,ſed non ſic paſcua in uia.

fo.148.col.iij.C.
Paſcuæ uiæ in ſacramento.Ibidem.C.&.D.
Paſsio Chriſti opus noſtræ redẽptiõis totum amorem noſtrum ſibi uendicare debet.fo.153.co.ij.D.
Paſsio Chriſti uultimũ refugium,ſingulare remediũ,quæ deficiente ſapientia,iuſtitia non ſufficiẽte,ſanctitatis ſuccumbentibus meritis,ſuccurrit.foli.137.columna.iij.me. Paſsio.
¶Paſsionum & laborum Chriſti cõſideratio facit ſpõſam id eſt animã illæſam pergere inter pſpera & aduerſa.fol. 155.Cant.ſer.xliij.per totum.
Paſsiones Chriſti meditari ſapientia eſt & ſublimis philoſophia.fo.156.col.iij.A.
Paſsio,dñi tria habet,opus modũ,cauſam,in opere patiẽtia,in modo humilitas,in cauſa charitas commendatur. fo.31.col.ij.B.
Paſsiones huius temporis nõ ſunt cõdignæ ad præteritã culpã quæ remittitur,ad gratiam quæ immittitur,ad futuram gloriã quæ promittitur.fo.104.co.ij.fi.Fugite.
Paſtor bonus Chriſtus,ipſe paſcua,ipſe redemptio.folio. 147.col.iij.me.Bonus.
Paſtores nõ prius ſe mouebant dñi uerbum erat tãtũ apd deum.At ubi uerbum quod erat,factũ eſt,tunc uenerũt feſtinãtes.fo.137.col.j.B.
Paſtores animarum ardere debent amore zelante & feruido.fo.134.col.ij.B.
Paſtores eccleſiarum uel animarum quales eſſe debeãt.fo. 180.col.ij.D.
Paſtorũ malorum increpatio.fo.180.col.iij.C.&.D.
Paſtorũ eſt uigilare ſuper gregem propter tria neceſſaria, uidelicet ad diſciplinã,ad cuſtodiã,ad preces.foli.117.co. iij.fi.Paſtorum.
Paſtꝰ animæ nr̃æ p pñti ſtatu qs ſit.fo.148.co.iij.C.&.D.
Pater miſericordiarũ & non miſericordiæ quare dicit.fo. 16.col.ij.C.
Patrem & filiũ ad animã uenire quid ſit.fo.173.co.iij.D.
Pater clarifica filium,diſpenſantis petitio,non indigẽtis. fo.180.col.j.C.
Pater filium oſculãs,illi arcana ſuæ diuinitatis pleniſsimè eructat.fo.126.col.iij.fi.Itaqꝫ pater.
Patre & filio cognitis cognoſcit utriuſqꝫ bonitas,quæ eſt ſpiritusſanctus.fo.126.co.ij.C.
Pater dedit filio iudiciũ poteſtatẽ,nõ qa filius eiꝰ,ſed quia filius hominis eſt.fo.177.col.iij.prin.Deniqꝫ.
Pater ſicut filiũ clarificat,ſic & filius patrem.fo.180.co.j. D.& co.ij.B.
Patres antiqui Xp̃m quaſi odorãtes nõ publicarũt,expectãtes ut tpe ſuo reuelaretur.fol.167.col.ij.C.
Patientia tractatur.fo.19.co.iij.fi.Vera patiẽtia.Et paulo ante.O patiẽtia.Et fo.154.co.iij.prin.Pauperiem.Et fol. 209.co.j.prin.Omnes.Et fo.29.col.iij.me.Et nos. Et fo. 38.col.iij.fi.Pater.
Patiendi ſpeculum,& præmiũ patiẽtis nobis eſt dominus Ieſus.fo.158.col.j.C.
Patiens longanimis & bonus eſt deus,fo.121.col.j.princ. Bonus.
Patiẽtia probationem operatur,probatio uerò ſpem.fol. 76.col.iij.prin.Quæcunqꝫ.
Patientia alia bona pro bonis reddẽs:alia nõ mala pro malis:alia bona pro malis.fo.103.co.iij.fi.Vbi.
Patientia,uoluntas,charitas,diuerſimode trahũtur,& diuerſimode ſentiũtur.fo.66.co.j.prin.Fortis.
Patientia bonus cibus,obedientia bonus cibus,ſi tamẽ ſapientia(& id quidem triplici)condiantur.foli.83.col. iij.prin.Sed omnino.
Patientibꝰ malũ,qd quidẽ triplex eſt,triplex neceſſaria prudentia.fo.44.co.j.D.
Patientiæ & manſuetudinis exercitium in tribus cõſiſtit, in uerborũ iniurijs,in dãnis rerum,in corporis læſione. fo.22.co.ij.prin.Triplici.
Patiẽtiæ,obediẽtiæ & ſapientiæ bona.fo.82.co.ij.princi. Obſecro.
Patiẽtes oportet eſſe prælatos.fo.140.col.ij.B.
Patiendi ſpeculum Chriſtus, & patientis præmium.folio 158.col.j.Magis.
Pauli apoſtoli cõmendatio odorifera.fo.129.colũ.j.D.Et fo.140.col.iij.C.
Pauidi ſemper & timorati ſimus,nil enim efficacius reperitur ad promerendam,retinẽdã & recuperandã gratiam quàm ſemper pauidũ eſſe.fo.163.co.j.A.
Pauperes aliqui eſſe uolũt eo pacto ut nihil eis deſit.fol.3. col.ij.me.Videmus.
Pauperibꝰ ſupbis dicit uæ.f.282.co.j.prĩ.Væ portãtibꝰ.
Pauperes qui ſunt quos Chriſtus beatos eſſe dixit.fo.55. col.iiij.C.
Paupertas uolũtaria nõ uniuerſaliter laudem habet apud deum.Ibidem.
Paupertas Chriſti imitanda eſt.f.10.col.j.prin.Iniſtra. Et fo.35.col.ij.B.Et fo.12.colũ.ij.princ.Abſcondatur.& fo.65.col.iiij.me.Veruntamen.Et foli.212.columna.iiij. prin.At ſi.
Paupertatis triplex genus.fo.55.co.iiij.prin.Aperiens.
Paupertas uirtus nõ reputatur,ſed paupertatis amor.fol. 212.co.ij.ptin.Nõ enim.
Paupertas nobilis titulus.fo.195.col.j.fi.Nobilis.
Paupertas penna magna qua citò in regnũ uolat.fo.3.co. ij.prin.Omnis.
Paupertas Chriſti ditior cunctis opibus.fol.12.co.ij.prĩ. Precioſiores.
Paupertas per Chriſtum dedicata,folio.15.colũ.iiij.fi.Sed quam.
Paupertas precioſior theſauris ſeculi.fol.171.col.iij.prin. Nunquid.
Paupertas uoluntaria felix.fo.75.co.ij.prin.Felix.
Paupertatẽ dei filius cõcupiſcens deſcendit ut eam eligeret ſibi,& nobis ſua æſtimatione faceret precioſam. foli. 10.co.j.prin.Sanè.
Paupertas humilis laudãda.fo.195.co.iij.prin.Nec enim.
Pax in hoc ſeculo,nõ gloria quærẽda eſt.fo.59.colum.j.fi. Des pacem.
Pax cui nõ ſuffecit,gloriã quærẽs,nõ ſufficit deus,qui eſt pax noſtra.fo.130.co.ij.D.& conſequenter.B.
Pax & tranquillitas quã orãs habere debet,tractatur. fol. 157.col.ij.D.per to.
Pacẽ cõtemnẽtes & gloriã appetentes pacẽ perdũt & gloriam.fo.218.co.j.me.O ſtulti.
Pacẽ qualiter primi parẽtes perdiderũt.fo.28.co.ij.C.
Pacem ſequentium tria ſunt genera.fo.121.col.ij.prin.Sequentium.
Pax tractat.fo.145.col.j.B.Et fo.3.col.ij.fi.Sunt & alij.Et fo.103.col.iij.fi.Vbi.
Pax triplex ficta,inordinata,chriſtiana.fo.116.co.iij.prin. Factus eſt.per totum.
Pax triformis.fo.121.co.ij.prin.
PEccata etſi adhuc contritione & cõfeſsiõe deleta rememorantur,non tamen nocent quãdiu diſplicẽt, ſed etiã pdeſſe poſſunt.fo.103.co.ij.me.Cæterũ.
Peccata etiam leuiora ſolicitè cauenda & putanda ſunt.fo.21.co.iiij.me.Diſcite.Et fo.166.co.j.D.Et fol.3.colũ.iij.me.Ecce inquit.Et fo.32.co.iiij.fi.Et unde.
Peccãtẽ latere impoſsibile eſt.f.102.co.iiij.prin.Parietes.
Pcta aliqua minima ſunt,alia magna,alia mediocria,& pptercа egẽt triplici miſericordia,parua,mediocri, & magna,& quatuor miſerationibus.fo.87.col.ij.D.
Peccata & uitia ſunt tanquã parietes inter deum & peccatorem mediantes.fo.163.co.iiij.Cant.ſer.lvj.per to.
Peccatum qd nec hic nec in futuro remittetur.fo.170.columna.ij.B.
Peccata ſi remiſſa fuerint,qualiter quis cõfectare poterit, fo.92.col.iij.D.
Peccare ante uel poſt conuerſionem,qualis ſit differentia fo.44.co.iiij.fi.Porro.

Peccata fratrum

Peccata fratrum dissimulare non debemus.fo.43.colū.ij. prin.Ferueat.
Peccati gradus primus concupiscentia &c.f.164.col.j.fi. Hac ergo.
Peccati primi processus.fo.177.co.j.D.
Peccatum & miseriam à primis parentibus habemus. fol. 115.co.j.me.Quid à uobis.
Peccatoris remedium.fo.43,co.ij.me.Peccaui.
Peccatum mors est animæ,Iesus uita.fo.132.colū.ij.princ. Peccatum.
Peccatum uolūtati ascribendū est,non potestati.fol.166. co.j.prin.Peccantis igitur.
Peccatum morbus animæ.fo.3.co.iiij.me.Non dicit.
Peccatum tollere debemus à manu,ab oculo,à collo,à carne.Ibidem.Ecce qui.
Peccator dissoluí nō cupit,sed formidat.fol.172.col.iij.C.
Peccatorum diuersa genera declarantur.fo.109.co.ij.me. Eodem.
Peccatorum excusationes.fo.280.col.iij.fi.Multis uerò. Et paulo post.Licet uerò.
Peccator qualiter cōtrarius est deo,& sibimetipsi grauis. fo.183.co.iij.C.
Pedes dei duo sunt,misericordia & iudicium.f.112.col.iij. fi.Duo.& fo.125.co.ij.B.
Pedes duo quibus utí,debemus.fol.120.colum.iij.princ. Duo sunt.
Pedes affectiones sunt animæ,quí ex toto mundi esse non possunt,sed lotione indigent. fo.32.co.iij.fi. Lotus est.
Pedes,manus,& os habet deus nō per effectum, non per naturam.fo.124.co.ij.A.
Peierare permittūt quidam hæretici antequam secretum prodant.fo.170.co.ij.A.
Pellicææ tunicæ primorū parentum quid designāt.f.143. co.iij.C.
Pelles hædi q̄b⁹ Iacob man⁹ & collū cōtecta sunt.Ibidē.
Pelles ad quarum formositatē comparatur spōsa,sunt angeli & beatí in paradíso,imo & ipse paradísus fo.142.co. iij.D.prin.
Pœnæ infernales memorantur.fo.299.colū.j.fi.Sí uerò dícis.Et fo.289.col.iij.me.Sed.Et folio.263.colū.ij.prin. Quid est deus?Non minus.Et foli.87.colum.j.med.Habes iam.
Pœnitentiæ tempus nō solum est quadragesima.fo.25.colum.j.D.
Pœnitentía quid sit.fo.41.co.j.C.
Pœnitentiæ tres sunt speciés.fol.219,col.iij.fi. Tres sunt.
Pœnitentiæ díes quatuor sunt.fo.49.co.iij.A.
Pœnitentiæ,odor.fo.128.co.j.prin.Denicq.
Pœnitentiæ tria sunt necessaría.fo.119.columna.j.me.Necessaría.
Pœnitentiā fugere pessimū.fo.287.co.j.fi.Quís enim.
Pœnitere debemus cūctis díeb⁹ huius uitæ.fo.25.co.j.D.
Pennæ nostræ deargentatæ uirtutū forma.fo.3.co.ij.A.
Pennulæ ad hilaritatē referuntur.fo.65.co.iij.fi.Porrò.
Perdere animam docuit Christus,medicí saluā facere docent.fo.146.co.iij.D.
Peregrinos nos esse necesse reputare debemus.f.18.co.ij. prin.Gratías.
Peregrinuss uía,regía incedit.fo.26.co.ij.C.
Peregrini proprietates.Ibidem.
Perfecti studere debent omnē iustitiam adimplere.fol.20. co.j.fi.Sine inquit.
Perfectio uirtus.fo.240.co.ij.fi.Itaq.
Perfectiores quíq; ad instruendas animas à dñoinuitant. fo.165.co.iij.C.Et fo.166.co.ij.B.
Perfectus nemo est quí perfectior esse non appetit.fo.196. col.iij.me.Nemo.
Perfectus ille est quí uerè dícere potest uineā meā non custodiui.fo.146.co.ij.A.
Pericula tria circa orationē cōcurrere solēt.f.25.col.ij.A.
Periculū triplex cauere debem⁹.f.45.col.i.me.A triplící.
Periculum non incurrís quantūcunq; te humílies.fo.52. col.j.B.
Periculosè ímo dammabíliter erratur sí quod dei est in nobís,demus nobís.fol.148.colū.j.B.
Periculosè uiuitur absq; præceptore.fo.181.co.j.A.
Periculū in meditatío obedientiæ .f.93.colū.j.D.per totum utíliter.
Pericula tria reperíuntur in ordíne continentiū.f.96.co. ij.me.At continentium.
Periculū duplex.fo.121.co.ij.prin.Duplex.
Persecutío díscernit mercenarios à pastoribus.f.140.col. iij.me.Vtinam.
Persecutío à domesticís & familiaribus grauí⁹ toleratur. fo.144.co.iij.B.
Persecutiones tolerare nos admonet Christus .f.158.co.j. B.prin.
Persequí Xp̄m quís dícatur.f.10.c.iij.me.An non.
Perseuerantía optima uirtus.fo.218.co.iij.fi.Et nunc.
Perseuerare in peccato díabolicū.f.1.co.ij.fi.Mendacium.
Persistentibus in oratiōe infunditur gratia: quāuis forte in initio aridi sint.fo.157.co.ij.G.
Pertínaces monachí magistram habent uolūtatem suam, non regulā,non abbatem.fo.135.co.j.D.
Peruersi cordís est ingratitudinís occasiōes uestigare.fo. 79.co.j.fi.Peruersi.
Pes uester spes uestra.fo.80.col.ij.prin.Quēcunq;.
Petere debemus cōsolationē,líberationē,glorificationē. fo.80.col.iij.prin.Clamorem.
Petitiōes cordís,bona corporís, bona animæ,beatítudo uitæ æternæ.fo.25.col.iij.D.
Petitiones tres quas anima curiosa dei non cessat inquire re,iustitiam,iudicium,& locum habitatiōis gloriæ spōsi.fo.148.col.ij.D.
Petra erat Christus,quid non boní in petra?folio 167. columna.iij.B.
Petrus quare sathanas à Xp̄o uocat⁹ est.fol.135.col.ij.A.
Petrum respexit deus,sed non allocutus est.fo.164.co.ij. prin.Denicq.
Petrus ad prunas sedebat.fo.165.col.iij.A.
Petrus quare bariona, deinde sathanas appellatus sit.fol. 69.co.iij.me.Inde homo.
Petrus tribus donís dotatus fuit.fo.119.col.ij.fi.Tría.
PHaraonis currus pompæ díabolicomparantur.foli. 153.co.j.A.&.B.
Philosophí quí deum cognoscentes,nō tanquā deū glorificaucrūt,deū per spiritūsanctum nō cognouerunt.fo.126.co.ij.G.Porrò.
Philosophi prioris seculí,naturæ seu fortunæ ascribebant q̄ uiuebant,& non deo.fo.125.co.j.B.
Philosophorum & hæreticorū dogmata non sunt pastus animæ.fo.149.co.j.C.
Philosophía sublimis est passiōes Christí meditarí.fo.155. columna.iij.A.
PIcturæ sculpturæ & ornamenta monasteriorū tam in ecclesia claustrís quàm in domíb⁹ culpant.fo.284. col.ij.prin.Omitto.
Pietas dei oī iniquitate maior est,fo.127.co.ij.prin. Nunc qualís.Et B.
Pietatís unguentū ex quíbus speciéb⁹ cōficiatur.fo.129. columna.j.B.
Pietas contritioní & deuotioní præfertur.Ibídem. Et columna.iij.C.
Pietatís siue misericordiæ exempla.fo.129.col.j.D.Et co. ij.C.&.D.
Pietatís origo in quolíbet homine ex consideratione sui. fo.155.col.iij.C.
Pietatís virtus quantū víscera ílla affecit in quíbus nouē mensibus requieuit.fo.20.co.ij.fi.Quid de.
Pietatís fructus.fo.73.col.j.fi.Tantus.
Pietas à deo quærēda est,cuí amorē,subiectionē,& humilitatē debemus.fo.88.co.iij.prin.Ab illo.

Pietati accesſit quicquid maiestati uſum est deperiſſe.f. 178.co.j.D.
Piſces qui dicantur mundi.fo.65.co.iij.prin.Planè.&.D.
Piſcinæ tres in ſcriptura reperiuntur.fo.120.colum.ij.fi. Piſcinæ.
Pium Chriſti nomen non prodeſt niſi pietas in moribꝰ te neatur.fo.131.co.iij.prin.Quid tibi.
Pium non minus est docere animã ſcientiam,quàm eſcam præbere corpori.fo.131.co.iij.fi.Non enim.
Pius pulſator plerũq; inuenit quod temerarius ſcrutator inuenire non poteſt.fo.141.co.j.D.
PLaga eccleſiæ à domeſticis illata,inſanabilis.fo.149. co.iij.D.
Plangebat populus ſynagogæ de diuturniore mora Meſsiæ fo.123.co.ij.fi.Quouſq;.
Planctus Bernardi de morte fratris ſui Gerardi.fo.141.co. ij.C.per totum ſer.
Plantatio dei homo bonus.fo.138.co.j.B.
Plantæ dei animæ ſunt.fo.165.co.iij.C.
Plenitudinem & de plenitudine ſpiritus accipere quid differant.fo.126.co.iij.A.
Plenus uenit Ieſus non uacuus.fo.123.co.j.D.
Plenus ſit homo priuſquã in alios prædicando effundat, fo.134.co.j.B.&.D.Et co.ij.C.
Plenitudinem uirtutũ ſolus Xps habet.fo.175.co.j.A.
Plorantibus aliis,beatus Bernardus fratrẽ ſuũ ſiccis oculis ſepeliuit.fo.141.co.j.B.
Pluere & ſolem oriri ſuper bonos & malos facit|Chriſtus ſpiritualiter.fo.125.co.j.B.
POndus habet duplex,&[deo diſplicet qui ſe intꝰ deſpicabilem cognoſcẽs,magnus cupit æſtimari.fol. 154.co.iiij.C.fi.
Populus quẽ non cognoui &c.f.111.co.j.me.Populꝰ.
Porcina caro quare non offerebatur in ueteri teſtamẽto. fo.26.co.iij.A.
Portas ſuas mundus habet,quibus ingredimur ad eũ.fol. 119.co.ij.prin.Portas.
Portæ tres ſunt,eccleſiæ,iuſtitiæ,æternales.fo.119.colũ.ij. fi.Portæ.
Portantibus crucem Chriſti & nõ ſequẽtibꝰ,uæ dicitur. fo.282.co.j.prin.Væ portantibus.
Portate deũ in corpore ueſtro.fo.72.co.iiij.fi.Glorificate.
Poſito in alto non altum ſapere difficile eſt.fo.200.col.j. me.In alto.
Poſito corpore nulla,pœnitentia fructuoſa eſt.fo.101.col. iij.fi.Erat.
Poſteriora Chriſti uidere quàm deſiderabile ſit.foli.168. col.j.A.
Poſt deum pauci,ad deum omnes ire uolunt.fo.136.col.j. C.Quàm pauci.
Poſtulatio quæ ſit,à quibꝰ,& de quibus fieri debet.f.92. co.iij.D.Propter.
Poteſtatem aperiendi & ſcientiã diſcernendi Petrus accepit.fo.174.co.ij.A.
PRecioſa in conſpectu &c.exponit.fo.109.colũ.j.me. Precioſam.
Precioſa iterum exponitur,Ibidem.
Precium affectatur à multis in ueſtibus,non neceſsitas.fo.9.co.ij.fi.Pudet.
Præceptum de charitate impleri nequit in uia,& tamẽ ad beatitudinem noſtram imperatum eſt.fo.159.co.iij.C.
Præceptorum genus duplex in lege ueteri.fo.109.col.iij. prin.Lex.
Præceptorem & ducem ſibi aſſumat qui uias uitæ uult ingredi.fo.181.co.j.A.
Prædeſtinatio cæleſtis eſt generatio.fo.139.co.ij.prin.Generatio.Et.A.
Prædeſtinauit deus ante tempus, creauit cũ tempore, inſpirat in tempore.fo.181.co.iij.C.
Prædicatio abſq; puritate non placet.fo.169.co.j.A.
Prædicatio,oratio,contemplatio,in tribus his uocabulis quæ ſunt amica,colũba,& formoſa,intelliguntur.f.165. co.j.D.
Prædicationis fructus magis neceſſarius eſt quàm cõtemplationis.fo.127.co.ij.C.Sed demus.
Prædicatio caſtitatis uox turturis dicitur.fo.166.colum. iij.C.prin.
Prædicationes ſanctorum miraculis confirmatæ ſunt.fol. 166.co.iiij.D.
Prædicatio cum puritate mentis deo accepta eſt.f.169.c. j.A.Nam quantum.
Prædicatio cum impuritate mẽtis deo odibilis eſt.Ibidẽ. Et.B.per totum.
Prædicator plus intẽdere debet ad imbuẽda corda quàm exprimenda uerba.fo.132.co.ij.B.
Prædicator quibus infundi prius debeat.fol.135.co.j.C.
Prædicator qualis eſſe debeat.f.169.c.j.A.&.B.
Prædicandi deſiderium monachos multos auertit.f.169. co.iiij.A.&.C.
Prædicatoribus quæ ſunt cauenda.fo.134.col.j.B.Et co. ij.me.Accedit.
Prædicator ſe conchã exhibeat,nõ canalem.f.134.c.j.D.
Prædicatoribus non bene uiuentibus uæ dicitur.f.154. co.iij.Moyſen.
Præeſſe aliꝰ quid requirat.fo.138.co.iij.prin.Nam.
Præeſſe & non prodeſſe graue nolle prodeſſe grauius.fo. 209.co.iij.prin.Tene.
Præeſtis:ſed ſi nõ prodeſtis,infelices uos putate.f.200.c. j.me.Non uos.
Præfigurationis quatuor ſunt tempora.f.119.colũ.iiij. fi. Quatuor.
Prælatus qualiter moratus eſſe debet.f.138.colum.iij.me. At pauci.
Pælati eccleſiæ conſtantes ſint, & boni teſtimonij.f.157. co.j.B.Ergo.
Prælati manſueti ſint ſubditis ut mres filiꝰ.f.138.col.j.A.
Prælati patientes ſint & manſueti.fo.140.co.ij.B.
Prælati medici ſint,non dñi.Ibidem.
Prælati eſſe uolũt formidini,utilitati raro.fo.138.col.j.A.
Prælati pauci qui utiliter,pauciores q̃ humiliter præſint. fo.138.co.iij.me.Prioribus.
Prælati boni aduerſus murmur ſubditorum parant medicinam.fo.140.co.ij.me.Sciunt.
Prælati plorare debẽt ſuper ĩpudẽtia ſubditorũ.foli.154. co.iij.me.Aliquoties.
Prælati cura debita.fol.180.co.iij.C.Et fo.258.co.ij.prin. Poteram.
Prælati multi ſuperbiunt de ſublimatione.f.9.col.ij.prin. Videas.
Prælati ponant metam obedientiæ ſubiectorum.fo.269. co.ij.fi.Porrò maiora.
Prælati animus qualis eſſe debet.f.260.co.iij.fi.Item.
Prælati uanitas & curioſitas.f.198.co.iij.fi.Commodum.
Prælati male regentes culpantur.fo.127.col.iij.fi.Igitur.
Prælati ſumma officij,paſcere uerbo,exemplo,fructu orationum.fo.231.co.iij.me.Sermo.
Prælati reddituri ſunt rationem ꝓ aiabus, qđ eſt piculoſiſsimum.fo.2.co.iij.me.Longè.
Prælati periculũ inter proſpera & aduerſa.f.286.col.ij.fi. Sunt enim.
Prælationis ardor,ambitionis impudẽtia.f.140.co.j.me. Vnde tantus.
Prælatorum malorum cura.fo.180.co.iij.C.
Prælatus paratus ſit omnium neceſsitatibꝰ ſuccurrere.f. 161.co.iij.C.Non utar.
Prælatus debet habere clementiæ pietatem,zeli rectitudinem,diſcretionem harum mediatricem.f.257.col.j.prin. Vigilanter.
Prælatus quas uirtutes habere debeat.fo.261.col.j.med. Decætero.
Prælatus debitor ſolicitudinis, cuſtodiæ, diſciplinæ..2. co.iiij.prin.Porrò.

Prælatione quis sit dignus.fo.239.co.j.prin.Si rebus.Et fol.246.col.ij.A.Et fo.127.col.iij.fi.Talis.
Prælato qd sit necessariū ut digne præesse possit. fo.286. col.ij.me.Quis putas.Et fo.157.co.j.fi.Ergo.
Prælati quomodo bonam debent habere cōscientiam.fo. 198.co.ij.fi. Is tantum.
Prælatorum zelus quātus esse debeat.fo.138.col.iij.prin. Oportet.Et fo.256.co.ij.fi.Paulus.Et fo.231.co.iij.prin. De solo.Et fo.127.col.iiij.prin.Quanti.Et fo.161.col.iij. prin.Noui.
Prælatis sunt oneri animæ infirmæ.fo.204.columna.iiij. prin.Onus.
Prælatorum solicitudo erga subditos qualis esse debeat. fo.160.co.iij.fi.Etenim.Et fo.180.col.ij.D.& col.iij.me. Paruulis.
Prælatis tanquam deo obediendum est. fol.269.col.iiij. prin.Sed mandatum.
Prælatis contraria deo iubentibus non est obediendum. fol.190.col.iiij.fi. At ne.
Prælatorum crudelis amor dominandi culpatur. fo.199. co.iiij.me.Nonnulli.
Prælatorum uitiosa suspicio & solitudo supra supellectilem suam ,culpatur.fo.260.co.iiij.me.Quid ergo.
Prælatorum cōsideratis laboribus minus affectari debet eorum honor.fo.129.col.iiij.fi.Fratres.
Prælationis periculum.fo.86.col.j.fi.Veruntamen.
Prælati cauere debent personarum acceptionem: quo uitio solent iudices inquinari.folio.257. colū.ij.prin. De auaritia.
Prælatorū quorūdā peruersitas arguit.fo.180.col.iiij.C.
Prælati qui sibi prælationē usurpauerunt redarguūtur. fo.140.col.j.prin.Væ uobis.Et fo.104.colū.iij.prin.Vti nam.Et fo.104.col.j.me.Væ ministris.Et Ibidem.Non miramur.
Prælationis ambitio subsannatur.fo.287. colum.j.prin. In clero.
Prælatis tria sunt necessaria.fo.119.col.iiij.fi.Tria.
Prælatorū profectus debet esse profectus subditorum,& quicquid plus eis merentur,cum eisdem partiri debēt. fo.138.co.j.D.
Prælatorum quorūcūq; planctus q uineam suam solicitè non custodierint &c.fo.146.col.j.C.
Prælatus increpationē & instructionē suā uacuā aspicies non mediocriter torquetur.fo.134.co.ij.B.
Prælatus siue doctor quisq; quomodo gaudio gaudet de subditorū per eius prædicationē emendatione.fol.160. colum.iij.A.
Prælatus qui alijs præest in solicitudine,uix unquā uel raro secure uacat sibi,dum semper timet sui penuriam facere subditis,fo.161.co.iij.A.
Prælati attendant depositum suum ciuitas est,uigilare ad custodiā & concordiam, spōsa est,studere ornatui,ones sunt,intendite pastui.fo.180.col.ij.C.& D.
Prælati mali ecclesiæ qui sint,& item quomodo spirit⁹ & animæ sanctorum simul cum angelis adiutorio sunt electis adhuc peregrinantibus.fo.180.colum.iiij.canti.ser. lxxvij.per totum.
Prælatorū malæ cōditiōes,imo corruptissimi mores aperte denudantur.fo.180.col.iiij.C.
Prælatorū hoc est apostolorū & apostolicorū uirorū bona & sedula custodia supra gregē suū.Eodē fol.col.j.A.
Præmiū æternū memoratur.fo.299.col.ij.me.Præmiū.
Præoccupemus faciem dñi in confessione.fo.14.col.j.me. Præoccupemus.
Præparare qualiter nos debeamus ad quadragesimam celebrandam.fo.26.co.iij.C.
Præparare nos regno cælesti debemus usq; ad mortē.fol. 215.co.j.prin.Oportet.
Præparatio sedis dei &c.fo.164.co.iiij.me.Si igitur.
Præparatio digna sedis dñi.fol.3.col j. prin. Hæc planè.
Præputia tria rescinduntur,fo.119.co.iij.fi.Tria.
Præsentia nostra cum deo,& peregrinatio nostra ab ipso. fo.272.co.iij.fi.Inquantum quidem.
Pñtia Xpi i carne pres ardēter flagitabāt.fo.123.co.j.D.
Præsentiæ dei experimentū.fo.178.co.iij.B.
Præsis ut prosis,curam illorū habe,nō dominū.fol.257. co.ij.fi.Præsis.
Pressura nostra quadriformis est.folio.119.colū.j.fi.Quadriformis.
Præsto est oculus cui omnia patent,etsi nō patet ipse, ueruntamen uerēdus est aspectus exploratoris illi⁹ qui post parietem stat.fo.163.co.iiij.
Præsumit ecclesia nō de suis meritis sed de dei misericordia.fo.173.co.ij.B.
Præsumptio & obstinatio,ubi obstinatio & præsumptio.
Præsumptio hominū.fo.79.co.j.prin.Fuge.
Præsumptio monachorum prælatorum.folio.200.co.ij. prin.Miror.
Præsumptio pessima.fo.22.col.j.me.Si triduo.
Præsumptioni debetur correptio,correptioni emēdatio. emendationi remuneratio.fo.156.co.ij.A.
Præueniſti eum in benedictiōibus.folio.111.colū.j.prin. Præueniſti.
Præuenit deus oēs qui cōuertūtur ad se.fo.181.col.iij.D.
Præuenit deus quærendo prius animam se quærentē. fo. 185.co.iij.D.
Præuenta anima à deo.fo.185.col.iij.fi.Quæsiui.
Primi parentes cōspirauerūt aduersus dominū, & Christum eius.fo.177.co.j.A.
Primordia recolenda sunt,attēdēda media,nouissima memoranda.fo.96.co.iij.me.Fili.
Principes Iuda duces eorū confitentiū, cōtinentiū, contemplantiū.fo.126.co.j.prin.Principes.
Principes diaboli & currus eorum.fo.153.col.j.A.
Principis error tantis obest quantis præest. fo.218.co.iij. fi.Verum.
Principes Iuda,Zabulō & Nephtalim q sint.fo.125. co. iij.C.fi.
Principes in nobis tres sunt.fo.119.co.iij.prī.Tres sunt.
Processio qualr fieri debeat.fo.22.co.iij.C.& colū.iij.D.
Processioni lætæ in die palmarū non sine causa adiungit passio.fo.30.co.j.me.Non sine.& co.ij.C.
Prodesse studeat q pesse cupit.fo.138.co.iij.prin.Alioqn.
Profectus animæ triplex,secundū triplex osculū. fol.124. co.j.B.& co.ij.C.
Profectus & defectus.fo.240.co.j.prin.Sed dicet.Et fol. 211.co.j.me.Quanquam.
Profectib⁹ nostris pascit deus,qui pascit nos.fo.175. col. iij.fi.At pascens.
Profectus triplex animæ,per osculū pedis,man⁹, & oris. fo.124.co.j.Canti.ser.iiij.per totum.
Proficere quomodo possum qui fratri proficiēti inuideo. fo.159.col.iij.B.
Proficere nolle deficere est.fo.240.co.ij.fi.Q; si.
Proficere proficisci est.fo.10.co.iiij.me.Proficere.
Proficis miníme si iā sufficis tibi.fol.256,col.ij.prin. Nā quomodo.
Professiōis aīæ uerbo nubētis cōtract⁹.fo.186.co.iiij.D.
Professionis perfectio.fo.272.col.ij.fi.Profitenti.
Promissio duplex dñi exhibita seculi contemptorib⁹.fo. 71.col.iij.fi.Itaq;.
Promotio iuuenū ad ecclesiasticas dignitates redarguit. fo.129.co.iij.me.Meditantibus.
Proni sunt sensus hominis ad malum ab adolescētia. fol. 156.col.j.D.
Propinquatio portus salutis.fo.73.co.j.fi.Audiat.
Propositum nostrū duo sunt denotātia.fo.120.col.iiij.fi. Quæ nos.
Propria uoluntas & propriū consiliū quātū sit malū.fol. 35.co.ij.me.In corde.Et co.iiij.prin.Audiant.
Propriæ uoluntatis uitiū ualde detestabile,fo.176.co.ij. me.Credo.Et fo.34.co.iiij.B.

Proprietas ubi eſt,ibi ſingularitas: ubi ſingularitas,ibi angulus: ubi angul⁹,ibi ſordes.foli.276.colum.ij.prin. Porrò,
Proprietates & ſigna quib⁹ agnoſcitur pulchritudo animæ.fo.186.co.in.B.& col.iij.C.per totum.
Propheta dicēs: Tu autē in ſancto habitas: nō niſi de aīa uirtuoſa dixiſſe creditur,fo.143.col.j.D.
Propheta ait,hoiem iumentis inſipiētibus comparatum quia non intellexit.fo.150.co.ij.B.
Prophetæ antiqui ne moram faciente Chriſto uniuerſum genus deſperatiōe periret: magnis ſuſpicijs Chriſti præſentiam optabant.fo.123.co.in.D.
Prophetia multiplici etiam moderni quicunq; ſunt boni deuoti prophetant.fo.97.co.ij.fi.Siquidem.
Proſpera & aduerſa per dextram & ſiniſtram deſignātur. fo.160.col.iij.me.Ergo.
Proſperitas & aduerſitas opportunè uitandæ & ſuſcipiēdæ ſunt,fo.30.col.iij.fi.Decebat.
Proſperitati blandienti aduerſitas ſine fine ſuccedit. fol. 202.col.iij.me.Reliqua.
Prouidentiam dei cæteris creaturis nō negamus,ſed ſpōſa curam uendicat ſibi.fo.173.co.ij.A.
Proximis ſit homo cōpatiens ex propriæ fragilitatis conſideratione.fol.155.co.iij.C.
Proximus quem uere te oportet diligere tanquā teipſum ut ipſe tibi ſapiat prout eſt,nō aliud profecto ſapiet tibi quàm tu tibi,qui hoc eſt quod tu.fo.160.co.j.B.
Prudētia uera in Chriſti doctrina: iuſtitia in Chriſti miſericordia,temperātia in Chriſti uita,fortitudo in eiuſdē paſſione reperiuntur.fo.137.co.iij.D.
Pſallentibus ſe admiſcent angeli.fo.125.co.iij.A.
Pſallendum eſt attentè propter aſſiſtentes angelos. Ibidem.B.
Pſallendum eſt purè & ſtrenuè.fo.158.co.j.B.
Pſalmum terere debet anima dentibus intelligentiæ.foli. 225.col.iij.C.fi.
Pſalmus beatus uir exponitur.fo.110.co.ij.me.Beatus.
Pſalmus qui habitat,exponitur.fo.70.co.iij.C.& per.xv. ſermones ſequentes.
Pudor offenſarū dei duplex.fo.132.co.ij.B.& C.
Pudicis auribus ſcripturæ uerba ſuſcipiēda ſunt.folio.167.co.iij.D.
Pudore minus ſuas partes exequente,à timore adiuuetur.fo.132.co.iij.D.prin.
Pudor paternus,fo.132.col.iij.me.Patris.
Pudor bonus quo peccaſſe aut peccare cōfunderis.folio 100.co.iiij.prin.Bonus.
Pudor adducens peccatū,& pudor adducens gloriā. fol. 226.col.ij.prin.O peruerſitas.
Pudor duplex,fo.100.co.iij.fi.Scriptum.
Pudet ingratitudinis,quamuis ad cōfuſionis cumulum arguat etiā reddidiſſe mala pro honis,& odium pro dilectione.fo.132.col.iij.C.
Puellæ quæ euertunt ſenſum noſtrum.fo.120.co.ij.prin. Puellæ.
Puerū ab Heliſæo ſuſcitatum eſſe quid ſignificet.fo.132. co.iij.prin.Et oſcitauit.& B.
Pugnātis cauſa ſi bona fuerit,exit⁹ pugnæ malus eſſe nō poterit: ſic nec econtra.fo.98.co.ij.fi.Ex cordis.
Pulchra admotis fœdis pulchriora reddūtur,& fœda magis fœda redduntur.fo.207.co.iij.fi.Sic fœda.
Pulchritudo animæ,recta intentio.fo.253.co.ij.C.
Pulchra inter mulieres quare dicit ſpōſa.fo.152.co.ij.C.
Pulchritudo animæ non corporis,cordi eſt & placet ſanctis.fo.140.col.iij.C.
Pulcher uidetur ſponſus Chriſtus animæ ſibi deuotæ fo. 140.colum.iij.C.
Pulchritudo & decor ſponſi eccleſiæ Chriſti memoratur. fo.147.co.j.D.& co.ij.A.
Pulchritudo animæ duplex,innocentia,& humilitas,fo. 56.co.ij.me.Decor.
Punctis duobus ſcilicet reſurrectione & aſcenſione tranſcendit Chriſtus membra ſua quæ ſunt ſuper terram.fo. 182.col.j.fi.Paululum.
Pungeris bene ſi compungeris.fo.152.co.ij.me.Bene.
Purgatorīū ignē negabāt quidam.fo.151.co.iij.C.fi.
Purganda in nobis duo ſunt.fo.37.co.iij.D.
Purificatione Maria non eguit.fo.22.co.iiij.C.
Puritas pōtificū in quo cōſiſtit.fo.198.co.ij.prin.Porrò.
Purgationem peccatorū faciūt ſex,cōpunctio,confeſsio, eleemoſynarū largitio,iniuriarū remiſsio,corporis afflictio,obediectia præceptorū.fo.20,col.iij.me.Nunc.
Purgationes ſeptem,ſeptem donis ſpiritusſancti æquiparantur.fo.35.co.iij.prin.Dum.
Purgationes ſicut ſeptem ante paſsionē legimus,ſic totidem apparitiones.Ibidem.
Purificatio confitentium.fo.21.co.ij.prin.Quæramus.
Puritati tria ſunt neceſſaria.fo.119.co.ij.fi.Tria ſunt.
Puritas tria confert.fo.119.co.ij.fi.Puritas.
Puſillanimitas tractatur.fol.196.c.ij.prin.Vaſa.Et fo.24. co.iij.fi.Hactenus.Et fo.79,co.j.prin.Ad rugitū.Et fo. 128.co.j.fi.En quale.
Puſillanimes ad deuotionem uix exurgunt,fol.128.col.j. fi.Quamobrem.
Putaſſe ſemel uitia parum eſt, uelis nobis tecum habitat Iebuzeus.fo.166.col.j.D.
Putationis ſpiritalis tempus & modus docentur.fol.165. co.iij.C.& D.
Putare uineas quid ſit.fo.165.col.iij.B.fi.
Putationis tempus uerbi dei & extirpādorum uitiorum eſt.fo.165.col.ij.B.
Putanda ſunt ſemper uitia: quia putata repullulant.folio 166.columna.j.D.
Quadrageſima ex decē decalogi præceptis quater ductis conſtituitur.fo.91.co.iij.C.
Quadrageſimalis obſeruatio nō nobis ſingularis eſt,ſed communis, quemadmodū Chriſti paſſionis omnibus cōmune eſt Chriſtianis.fo.23.co. iij.fi.Hodie.
Quadrageſima uera interior.fo.91.col.iij.C.
Quadrageſimæ & quinquageſimæ tempora quid ſignificent.fo.41.co.ij.
Quadrus eſt lapis.fo.121,col.ij.prin.Quadrus.
Quales ſecū domeſticos debet habere papa,ſeu bon⁹ qui cūq; prælatus,& qui ſunt qui in beneficijs & dignitatibus præfici debeant,fo.259.col.iij.fi.Veniamus.
Qualē te parueris deo,talis oportet apparcat tibi,deus fo.174.col.ij.D.Igitur.
Quantitas animæ,de menſura charitatis æſtimat.fol.143. colum.ij.B.
Quantum quis creſcit in gratiam,tātum & in fiduciā dilatatur.fo.124.co.j.D.
Quantum deo diſplicet peccatorū impudentia,tantū uerecundia placet.fo.124.co.j.C.
Quātū fecit deus,& p quibus.fo.17.co.ij.me.Videtis.
Quarta tentatio in Chriſtū quæ fuerit,cū tantū in tribus tentatum fuiſſe à diabolo legatur.fo.79.co.ij.D.
Quatuor habemus creditores,quibus totam uitā noſtrā debemus.fo.91.co.ij.me.Cum ergo.
Quater anima deuota exhortatur reuerti,non ſine myſterio.fo.30.col.j.A.
Quatuor dies quib⁹ Lazarus fœtēs in monumēto iacuit, quid ſignificent.fo.49.co.j.prin.Et in his.Et A.per to.
Quæ habemus à deo,ſine eo ſeruare nō poſſum⁹.fo. 70.col.iij.me.Forte.
Quærendus eſt de⁹ dū inueniri pōt.fo.179.col.ij.B.
Quærendi dei tria obſeruanda ſunt, tēpus, locus, mod⁹. fo.179.co.ij.B.
Quærenti ſe deus non ſtatim adeſt,ut deſiderium ſui augeat.fo.179.co.j.B.
Quærendus eſt deus ardenter & infatigabiliter. fol.179. columna.ij.C.

Quærẽdi deũ modus laudabilis.fo.97.co.iij.prin.Itaq;.
Quærere deum.fo.185.col.ij.B.
Quærere q̃ sua sunt, pessimũ. fo.286.co.j.fi.Vniuersos.
Quærere profectum de subditis,defecti animi est.fo.252. col.ij.prin.Parui.
Quærere,cũctis animæ bonis & donis antefertur. fo.185. col.ij.B.
Quærere deũ non potest anima nisi præueniatur ut quæ rat.fo.186.col.iij.D.
Quærendi deum fiducia,uoluntas,& potestas ab ipso est. Ibidem.
Quærẽdi deũ utilis & saluberrimus modus.fo.83.colũ. iiij.me.Non hic.
Quæri à deo.fo.185.col.ij.B.
Quæri quomodo debeat dñs.fo.180.col.ij.C.
Quæri à deo est ad reditum suaderi, inueniri autẽ persua deri.fo.185.col.iij.D.
Quærit anima uerbum propter cõmoditates septem. fo lio.185.col.iij.B.
Quæríte cũ dictum sit & inuenietis,cur igitur sponsa di lectum quem tam diligenter quæsierit,nec tamen inue nerit, assignantur causæ. folio.179.colum.ij.B.C.& D. per totum.
Quæríte dominum.fo.25.col.j.D.
Querimonia i recidiuãtes tam cito in peccata post resur rectionem.fol.34.col.j.ij.Quid nos.Et col.ij.D.
Quæsitus est frustra Christ⁹ in lectulo post resurrectionẽ. fol.179.col.iij.me. Ex tunc.
Quæstio,cur deus nobis in religione cõstitutis nõ exau diat orationes nostras, sicut antiquitus patrum nosto rum.fo.36.col.iij.prin. Sed iam.
QVi peccatum non fecit,nõ dediguatus est se pecca torẽ reputari:nos & esse uolumus,& reputari no lumus.fo.16.col.iiij.me.Quem nemo.
Qui mihi ministrat &c.exponunt.fol.109.colũna.j.prin. Qui mihi.
Qui uult uenire post me,exponitur.folio.109.col.j.prin. Qui uult.
Qui gloriat in dño glorietur,exponitur.fo.24.co.iij.B.
Qui natus est ex deo,non peccat.fo.23.co.j.fi.Vnde.
Qui ex deo est,uerba dei audit.fo.23.co.ij.prin.Porrò.
Qui adhæret dæmoni,unus cum eo efficitur dæmon. fol. 26.col.iij.A.
Qui crediderit & baptizatus fuerit,quomodo intelligat. fo.37.col.j.C.fi.
Quicquid es,quicquid potes,debes creanti,redimẽti,uo canti.fo.90.col.j.fi.Quicquid.
Quid dignetur esse suis creaturis deus,ratione utentibus lux,rectè utentibus uirtus,uincentibus gloria. fol.124. col.iij.C.prin.
Quid facitis ô magi?fo.12.col.iij.A.prin.
Quid diligas,metuas,gaudeas,seu contristeris si conside res,inuenies animũ secularem & peruersum. fol.24.col. iij.me.Attende.
Quies perpetua cogit cælestia meditari.folio.207.col.iij. med.Iuge.
Quies cõtẽplationis pro fructu bonorum operum liben ter interrumpenda est.fo.160.col.iij.A.
Quinquepertit⁹ amor,quinq; sensibus adaptatur.fo.86. col.ij.D.
Quis ascendet in montem domini:exponitur.fol.108.co. iij.prin.Quis.
Quis uestrũ habebit amicum,exponitur.fo.36.col.iij.B.
Quod infirmũ est dei.fortius est hominibus &c.exponit. fo.100.col.ij.fi.Vnde.
RAchelis amplexus,id est contemplatiõis actus aliquando dimittendus est.folio.160.columna.iij.A.
Radici respondent procerítas ramorum, genero sitas florum,fœcunditas fructuum.folio.167.colum.j. med.Bene.
Radicibus quot arbor innititur,tot ramis decoratur.fol. 27.col.j.D.
Raptus animæ deotæ, & cubiculum spõsi regis tractat. fo.139.col.ij.A.&.B.
Rara uirtus,magna licet operantem magnum se nescire, mirabilem apparere,& se contemptibilem reputare, mi rabilius est ipsis uirtutibus.fo.130.co.ij.C.
Rara auis in terris aut sanctitatẽ non perdere,aut humili tatem sanctimonia non excludi.fo.159.co.ij.B.
Rara uirtus est alienæ nõ inuidere uirtuti, nedum gaude re ad illam.fo.156.co.iij.D.
Ratiocinatio utilis de miseria uolũtatis humanæ, quæ an cilla tenetur etiam libera.fol.183.colum.iij.C.D. Et fol. 184.col.j.B.
Rationalis creatura ad hoc se debet diligere, ut beata sit. & deum per quem solum beatificari possit.fo.113.colũ.ij. prin.Rationalis.
REbellionis malum.fo.281.col.j.me.Hic nisi.
Recapitulatio de nonnullis præcedentibus uisioni bus.fo.147.col.iij.C.
Recedit deus ad tempus à sanctis.fo.164.col.j.B.
Recidendi termin⁹ resurrectio dñi (proh dolor) facta est. fo.34.col.j.me.Amplectamur.
Recidere seu recidiuum pati longe deterius est quàm inci dere.fo.163.col.j.C.Iam.
Recipere Christum dei uerbum.fo.3.col.iij.B.
Recompẽsatio iustitiæ pro pecunia bona est.fo.195.co.ij. med.Bona.
Reconciliantur homines ex tribus,timore,pietate,scien tia.fo.29.col.j.prin.In his.
Reconciliatio dulcissima,satisfactio suauissima. folio.18. colum.iij.me.O dulcissima.
Reconsiliari debemus tribus,hominibus, angelis, deo. folio.116.col.iij.fi. Tres sunt.
Reconciliauit deus homines in tribus.folio.28.col.iiij.fi. Huius.
Recordare in beneficio reparationis modum & fructũ. fol.128.col.iij.me.Verum.
Recordari debemus dolorum Christi.fol.32.col.ij.prin. Proinde.
Recordatio peccatorum, recordatione beneficiorum mi sceatur.fol.128.col.ij.fi.Quamobrem.
Recordatio passionum Christi in prosperis reprimit,& in aduersis erigit.fo.155.col.ij.C.
Recordatio uulnerum Christi medicamentum efficax. folio.167.col.iij.B.
Recordatio passionis Christi consolatur ecclesiam. folio 168.co.ij.me.Etsi.
Recordatio iniuriæ magis instigat iniuriam quàm miti gat.fo.187.co.iij.B.
Recta facere & inutilem se reputare apud paucos repeti tur.fo.220.col.ij.fi. Inutiles.
Rectitudo hominis in qua creatus est.fo.139.co.iiij.med. Propterea.
Rectitudinem suam anima perdere potest, sed non suam magnitudinem.fo.182.col.iij.C.
Rectitudo hominis fm animam quæ sit.fol.139.col.iiij.C.
Rectitudo corporis arguit curuitatem animi. Ibidem. Quanquam.
Rectitudo aiæ,fides & actio.fo.140.co.j.prī.Istiusmodi.
Rectitudo sine uita fidei.fo.140.co.j.me.Si enim.
Rectitudo actionis nõ ualet sine uera fide.fo.140.co.j.B.
Rectitudo ad uiam,latitudo ad planiciẽ patet.fol.81.co. iij.fi.Errauerunt.
Rectitudinem spíritus seruare monet rectitudo corporis. fo.139.col.iiij.D.& A.
Recti si nos diligũt,odium iniquorum cõdemnamus.fo. 139.col.iij.B.
Rectus dominus,rectum fecit hominem.fo.139.co.iiij.C.
Rectus homo quis sit.fol.140.col.j.B.
Rectas faciamus uias nostras.fo.140.col.ij.prin. Si ergo.

Rectorum quorundam crudelitas.folio.127.col.iij.prin. Quanti.
Rectus oblator esse noli,& prauus diuisor.fo.140.c.j. B.
Redde superiori,inferiori,æquali,cuicq; qđ debes.f.2.co lumna.iij.C.
Redeundi ad deū quidam mot⁹ primi hoīs casui oppositus.fo.117.col.j.prin.Est ad deum.
Redemptionis opus ab omnibus præcipuè recolēdum est.fo.128.col.iij.C.
Redemptionis nostræ fructus & modus.Ibidem.
Redemptionis opus Christum amabilem præcipuè facit. fol.135.col.ij.D.
Redemptionis & creationis pulchra comparatio.Ibidē.
Redemptio apud dñm copiosa.fol.137.col.ij.D.
Redemit deus etiam angelos.Ibidem.C.
Redire ad cor quàm utile.fo.101.col.iij.fi.Vt ergo.
Redite præuaricatores ad cor.fol.34. colū.ij.med. Redite Ergo.
Refugiū in tentationibus.fo.75.col.iij.fi. Quicquid.
Refugij sex sunt ciuitates.fo.120.col.iij.fi.Sex sunt.
Refugium impiorum est triforme.folio.119.col.iij. prin. Triforme.
Reges & sacerdotes sunt oēs electi, & eos oportet oleo unctionis inungi.fo.119.col.j.Reges.
Reges tres Christum adorantes nō horruerūt stabuli fœtorem,nec Christi paupertatem.fo.18.col.iij.A.prin.
Regem non habere nisi Iesum.fo.8.col.ij.fi.Beati.
Regeneratio animæ.fo.288.co.j.prin.Regeneretur.
Regentes animas prælati bene.folio.127.col.iij.fi. Sed redeamus.
Regnare qualiter dicatur dñs in domo Iacob,& sedere super sedem Dauid.fo.8.col.ij.A.
Regnare super terrā quid prodest, & regno cælorum carere.fo.231.co.iij.fi. Nam quid.
Regnū dei non est esca & potus.fol.8.col.iij.prin. Non est regnū.per totum.Et.fo.98.col.iij.fi.Solet.per totū.
Regnum cælorū differēter possidēt quatuor hominū genera.fol.119.col.iij.fi.Regnum.
Rei desideratæ pertinax & diuturna fraudatio,tædiorum nutrix,suspicionū fomes &c.fo.179.col.j. B.Et tamen.
Rei amatæ subtractio augmentat desiderium. folio.160. columna.ij.A.
Rei ueniam habent à Maria.fol.121.col.fi.A domina.
Religio munda secūdum baptisma est.folio.86.co.iij.me. Irritum.
Religionis sub habitu si cōsideres quid diligas,quid metuas,unde gaudeas uel cōtristeris, inuenies animum secularē,& cor peruersum.fo.24.col.iij.me.Attende.
Religiosi non debēt prælatorum uel ambire gloriam,uel excessus temerè iudicare.fo.129.col.iij.fi.Fratres.
Religiosi mores,& econuerso.folio.220.columna.iij.fin. Quicunq;
Religiosus fidelis qui non quærit quæ sua sunt. fol.203. colum.iij.prin.Desinite.
Relinquere certa pro dubijs,tutū non est.fol.271.col.iij. fi. Forte uult.
Relinquere omnia quàm relinqui melius est.fo.285.co.j. prin.Nam&.
Reliquiæ cogitationis diem festum agunt deo.folio.168. col.iij.me.Vide.
Remedium salubre per māsuetudinē mitigare efferos uoluntatis motus.fo.102.co.iij.me. Sed quia.Et uide.capitula sequentia.
Remedia quinq; cōtra superbiā.fo.196.co.iij.prin.Sunt.
Remedia utilia aduersus tētationes.folio.94.columna.ij. prin. Huic.
Remedij cōsideratione,periculi æstimatur quātitas.folio. 15.col.iij.A.Vtiq;
Remissionem peccatorū spiritussanctus operatur.fo.41. colum.j.D.
Remuneratio bonorum nō solum est iusti lætitia, sed ipsa etiam expectatio.fo.172.col.iij.C.
Renasci in gratia.fo.17.col.iij.me.Non ignoramus.
Renouamur tribus modis.fo.119.col.iij.me.Tribus.
Renouatio interior rectitudo intētionis,puritas affectionis,recordatio bonæ operationis. fol.268. colū.j.prin. In his.
Replebimur deo quatum ad rationem,uolūtatem, & memoriam.fo.128.co.iij.A.
Reprehēdere mos acriter debem⁹ de recepptiōe uanarū cogitationū:quāto magis pernicioſarū.fo.95.col.iij.A.
Reprobi tria sperare dicuntur.fol.119 columna.iij.princ. Reprobi.
Reprobi sunt sicut fum⁹, puluis,& terra.fo.119. colū.iij. prin.Reprobi.
Repuguandum studiosius.fo.72.col.iij.me.Viriliter.
Repulsa deuota actoris ad sponsam inuestigātē ubi sponsus cubet in meridie & pascat.fol.152.col.iij.D.
Requies seu sessio duplex corporis scilicet & animæ in futuro.fol.288.col.j.me.In sudore.
Rerum plenitudo cū in Christo sit sine numero & sine modo, non est requirēdus compositionis modus nel specierum numerus unguenti.fo.137.col.iij. C.
Res pauperum nō pauperibus dare, pars sacrilegij esse dignoscitur.fo.226.col.iij.fi.Res pauperum.
Respectus dñi uariatur pro meritis eorum quos respicit. fo.164.co.iij. prin.Vides.
Respirare festinemusà conspiratione antiqua, carnē scilicet crucifigendo cum uitijs & cōcupiscentijs.f.177.co. j.A.Festinemus.
Respicit deus & alloqtur quos sine indignatiōe diligit. fo.164.col.ij.C.
Respicientis domini quis sit oculus.folio.165.co.j.prin. Porro.
Resistere qualiter debeamus tentationibus.fol.25.col.iij. me. Grande.
Resistere uiriliter debemus cōtra tentatiōes diaboli,mūdi, & carnis.fo.58.col.j.fi.Cùm igitur.
Responde uerbum,& suscipe uerbum.fo.9.columna.j.fi. Responde.
Resurrectio,transitus,& transmigratio.fo.34.col.j.med. Amplectamur.
Resurrectio dñi duplici priuilegio cæteris præeminet resurrectionibus.fol.33.co.iij.C.
Resurrectio nostra futura est gloriosior quàm prima cōditio.fo.85.col.iij.me.Felix.
Resurrectio saluatoris facta est terminus recidēdi.fol.34. co.ij.prin.Prohdolor.
Retributionis quatuor sunt genera.fo.119.colū.iij.prin. Genera.
Retribuere dño quid tenemur pro tātis bonis nobis abeo illatis.fo.23.co.j.B.
Reuelata facie speculari gloriam dei non datur nisi mēte & corpore mundis. fo.172.co.iij.B.
Reuelatio per spiritumsanctum facta,& ad cognitionem illustrat,& ad amorem inflammat.folio.126.columna.iij. prin.Porrò.
Reuerendus est Christus in præsepio,in patibulo,in sepulchro,& in illis suscipiendus.fo.16.co.j.D.fi.
Reuerentia est duplex.fo.2.co.iij.C.
Reuerendum est à quatuor.fo.113.co.ij.me.Reuertere.
Reuertere,similis esto capreæ. Sponsa typum primitiuæ gerebat ecclesiæ.fo.177.co.iij.B.
Reuertere,reuertere sunamitis.fo.30.co.j.A.
Reuerti potest ad deum qui recedere ab eo potuit. folio. 184.colum.iij.D.
Reuocantia nos à proposito nostro,duo sunt.fo.120. co. iij.fi.Quæ nos.
Riui salutis tres fluxerunt à corpore Iesu.fo.120.columna.ij.fi.Tres.
Riuuli quatuor descendentes à Christo fonte.fol. 137.col.j.fi.Saluo.

atore Ruf

RVctarores ſancti in medium ad ducũtur.fo.172.col. iĳ.D.& per totum ſermonem.

Ructus fuit ſponſæ ſeu ebullitum uerbũ: Dilectus mihi,& ego illi.Ibidem.col.ij.D.

Ructus pro contrarijs qualitatibus è quibus educit,odorem portat,uel malum uel bonum, ſponſa autem eructauit uerbum bonum & redolens ructum.foli.172.colũ.iĳ. D.&.B.

Ructus Hieremiæ ſuaue redolet.Bonum eſt,inquit, p̃ſtolari cum ſilentio ſalutare domini.fo.172.co.iĳ.B.

Sacerdotale officiũ quadripertitum eſt.fo.120. co.ij.me.Quadripertitum.

Sacerdotum ſuperfluus habitus reprehendit. fo.197.co.iĳ.me.Cernitur.

Sacra ſcriptura tria habet,ortum ſimplicem hiſtoriam,cellarium moralem ſenſum,cubiculum arcanum theoricæ contẽplationis.fo.138.co.j.B.

Sacra ſcriptura habet eruditionem,admonitionem,cõſolationem.fo.76.co.iĳ.prin.Et nunc quidem.

Sacra fames dominandi in prælatiõe culpatur.fo.169.co. iĳ.prin.Cæterum.Et eadem co.me.Nonnulli.

Sacræ hiſtoriæ ortus.f.138.co.j.B.

Sacræ ſcripturæ intellectus.fo.177.co.iĳ.prin.Nihil.

Sacramẽtũ altaris duo facit,ſenſum minuit, & in grauioribus tollit cõſenſum.fo.32.co.iĳ.B.

Sacramenta ad quid inſtituta ſunt.fo.32.co.iĳ.D.

Sacramẽtum baptiſmi,in nube & mari deſignatum eſt.fo. 152.co.iĳ.C.

Sacramẽtum magnum Chriſti & eccleſiæ,id eſt noſtræ redemptionis opus ſimul operantur deus angelus homo. fo.181.co.ij.D.

Sacramentum abſq; ſpiritu, ad iudicium ſumitur: & caro non prodeſt quicquã,litera occidit.& fides mortua eſt, ſed ſpiritus eſt qui uiuificat.fo.149.co.iĳ.C.&.D.

Sacrificia tria ſunt.fo.120.co.iĳ.me.Tria.

Sagitta triplici caro configenda eſt,timore,ſermone,& amore dei.fo.145.co.iĳ.D.

Sagittis tribus hoſtes ſuos dominus ſauciat.fo.118.co.iĳ. me.Dominus.

Sagitta uolans in tenebris quæ ſit.fol.72.columna.ij,me. Leuiter.

Salit Chriſtus in montibus,& trãſilit colles,id eſt ſuperat & uincit alacritate miniſtrandi,& trãſilit Gabrielẽ præueniens ad uirginem.fo.163.co.iĳ.A.&.C.

Saliens in montibus,trãſiliens colles.fo.162.co.j.A.

Salomon ait: Fili mi ne pereffluas:& apoſtolus ꝓpterea (inquit) debemus intendere his quæ dicuntur,ne fortè pereffluamus.f.134.co.ij.C.per totum.

Salomon eccleſiæ ſponſus,non ille rex mortalis,ſed Xp̃s dei ſapientia.fo.142.co.iĳ.A.

Salomonis libri tres primi quid doceant.f.122.c.iĳ.princ. Eſt panis.

Salomon noſter Chriſtus non ſolum pacificus,ſed apoſtolo teſte pax noſtra.fo.142.co.iĳ.A.

Salomonem uidere in diademate &c.deducitur.fo.59.co. ij.prin.Interim.

Saltus ſponſi Chriſti ad ſibi dilectæ eccleſiæ uenientis amplexus.f.162.co.j.A.&.co.ij.A.&.co.iĳ.C.

Saluatur nemo abſq; ſui cognitione.fo.151.co.iĳ.B.

Saluatur nemo abſq; timore & amore dei. Ibidem.Tam ergo.

Salus noſtra in duobus conſiſtit,in iuſtificatiõe,& glorificatione.fo.117.co.iĳ.me.Duo.

Salutem animarum impedire eſt perſequi Chriſtũ.fol.12. co.iĳ.fi.Miſera.Et fo.21.co.iĳ.me.Quid me.

Salutis ſpũalis receptæ ſigna ſeptem.fol.132.col.iĳ.B.

Salutis noſtræ opus tres ſimul cooperãtur,deus,angel9, homo.fo.181.co.ij.D.

Salutem noſtram operando tria deus ſibi propria uẽdicat prædeſtinationem,creationem,& inſpirationem.fol.181. colum.iĳ.C.

Salutis noſtræ opus habet tria,formam humilitatis,menſuram charitatis,& ſacramentum redemptionis.fo.229. co.iĳ.prin.Et quidem.

Salutis teſtimonia.fo.17.co.j.prin.Triplex.

Salutis integritas in quatuor uirtutibus.f.28.col.j.prin. Videre.

Salutem noſtram maximè deſiderant ſancti in cælis.fo.10. co.iĳ.C.

Saluus factus es pro nihilo.non tamẽ de nihilo.fo.79.co. ij.prin.Saluus.

Sanctus aliquis dicitur quãuis non ſm meritum,ſed ſcd'm propoſitum & affectum.fo.97.co.iiij.prin.Ergo.

Sanctis quomodo omnia cooperantur in bonũ.fo.97.co. iiij.me.Vis ergo.

Sanctorum dolor eſt triformis.fo.119.co.j.fi.Triformis.

Sanctorum genus triplex.fo.58.co.iĳ.me.Sunt enim.

Sanctorum triplex ſtatus.fo.57.co.ij.fi.Aduertiſtis.

Sanctorum triplex gaudium,ante mortem,ante iudicium poſt iudicium.Et de multiplici eorum gloria.fol.57.col. j.prin.Gloria.

Sancti habent pro peccatis exorare,ut de miſericordia ſalui fiant propriæ iuſtitiæ non fidentes.fol.177.columna. iĳ.C.

Sanctorũ feſtiuitatibus plures amplius de nanitate quàm de feſtiuitate gaudent.fo.123.co.j.D.

Sanctos patres non latuit ab antiquo deum ſuper genus humanum cogitare cogitationes pacis.fol.123.co.ij.C.

Sanctæ uitæ forma elicit in ſermone pro Humberto monacho facto.fo.66.co.iĳ.princ.Humbertus.per totum.

Sancti uigiles circa nos.fo.180.co.iĳ.A.

Sancti & angeli nos deſiderant ad perfectionem ſuæ beatitudinis.fo.10.co.iĳ.fi.O ſi.

Sancti uidebunt retributionem malorum ad cumulũ gratiarũ,& ecõtra de malis.fo.74.co.iĳ.me.Prius.

Sanctificatio perfecta.fo.13.col.j.prin.Sanctificamini.

Sanctificatio duplex,manſuetudinis & lenitatis.fo.13.co. j.me Sane.

Sanctificatio bona eſt.folio.80.columna.iiij.ned.Amplectamur.

Sanctorum feſta præcipua uotiuis præuenienda ſunt ieiunijs.fo.65.co.j.prin.Sanctorum.

Sanctum facit affectio ſancta.folio.263.columna.iiij.prin. Sanctum.

Sanguis Chriſti clamat contra diſperſores.f.191.col.iĳ.fi. Væ illi.

Sanguis Chriſti multus ad ignoſcendum.f.229.c.iĳ.prin. Fuit uerò.

Sanguiſugæ,id eſt uoluptatis propriæ duæ filiæ,uanitas& uoluptas clamãtes,affer,affer.fo.285.co.ij.prin.Hæc autem.Et fo.286.co.j.fi.Vniuerſos.

Sanguiſugæ iterum,id eſt uoluntatis propriæ duæ ſunt filiæ clamantes,affer,affer, quæ nunquam dicunt ſufficit. fo.90.co.iĳ.prin.Sanguiſugæ.

Sanitas capitis redundat in membris.fo.221.col.iĳ.prin. Sanitas.

Sanitas corporis facit & ad uoluptatem trãſit,ſed ſicut ſolicite ſeruanda eſt corporis ſanitas,ita imo ſolicitius ſeruanda eſt cordis puritas.fo.88.co.ij.D.

Sapere in alto non altum nil deo charius,nil ratius hominibus.fo.217.co.j.prin.Nempe.

Sapere ad ſobrietatem monet apoſtolus.fo.88.colũ.j.me. Sobria.

Sapere ad ſobrietatem quid ſit.fo.151.co.j.B.

Sapiens permanet ut ſol:quomodo intelligatur. fol.42. co.iĳ.fi.Audite.

Sapientes huius ſeculi,uirtutes ueras non habuerunt.fo. 137.co.iĳ.D.

Sapientia uera cognitionem cum dilectiõe complectitur. fo.126.co.iĳ.prin.Porrò.

Sapientia dei per oculos carnis nõ trahitur.fo.144.co.j. fi.Nec omnes.

Sapientiam quia fecit diabolus suam, ideo illam perdidit. fo.178.co.iij.C.
Sapientia qd sit, in quo à uirtute differat, & quod sit eius opus. f.186.co.ij.B.&.C.
Sapientia uera in uoluptate minimè consistit. fol.151.col.j.A.
Sapientia est per quam quæq; res sapiunt prout sunt. fol.160.co.j.A.
Sapientia attingit &c. fo.160.co.ij.prin. O sapientia.
Sapientia odium mali, & sapor boni. fo.186.colum.iij.me. Quàm multa.
Sapientia gubernatrix tristium. fol.219.colum.iiij.princi. Si tristitia.
Sapientia salutaris, pudica, pacifica. fo.14.colum.iij.med. Beatus.
Sapientia ædificauit sibi domũ: exponitur. fo.2.co.iiij.D. Et fo.107.co.j.me. Sapientia.
Sapientia quæ sursum est &c. fo.35.co.iiij.prin. Audiant.
Sapientia triplex est, iustitia in intẽtione, charitas in affectione, humilitas in reputatione. fol.82.col.iij.me. Puto.
Sapientia uincit malitiam septẽ uitia impugnãdo, & uirtutes inserendo. fol.87.col.iij. Sapientia.
Sapientia sobria est in pœnitudine peccatorum, in contẽptu mundanorum, in desiderio futurorũ. fo.88.col.j.me. Quocirca.
Sapientia uictrix singula uitia eradicat, & singulas inserit uirtutes. fo.87.co.iiij.me. Attingit.
Sapiẽtia nõ inuenitur in terra suauiter uiuentiũ. f.87.co.iiij.fi. Operemur.
Sapientiam inueniſti, mel inueniſti, tantum ne multum comedas, ne satiatus euomas illud. Euomit sapientiam, qui inde superbit. fo.87.co.j.prin. Nimirum.
Sapientiæ opus, cõtinentia, patientia, obedientia. fol.88.co.j.fi. Itaq;.
Sapientia triplex, carnis, huius mũdi, & quæ desursum est fo.107.co.j.me. Dicitur enim.
Sapit deus iustitiam per timorẽ, & misericordiam p amorem. fo.110.co.iiij.prin. Dixit.
Sapientia dei quasi perdix fouet filios suos quos non peperit. fo.119.co.ij.me Sapientia.
Sapientia uera quæ sit. fo.125.co.iij.prin. Vera.
Sapientia quæ obedientiæ & patientiæ iungitur, triplex est. fo.28.co.iiij.me. Puto tamen.
Sapientia acie procedit ordinata contra septẽ gradꝰ peccati. fo.87.co.iij.D.
Sapientia qualiter quæratur, & ubi inueniatur. fo.87.co.iiij.fi. Fodiamus.
Sapientia sobria inuenitur si beatitudinem cõcupiscamꝰ. fo.88.co.j.me. Quocirca.
Sapientia & optimi uiri conditiones. fo.160.co.j.B.
Sapientia deus est, propterea non solum dulciter sed & sapienter uult diligi. fo.134.co.iiij.B.
Sapores diuersi. fo.160.co.j.A.
Sapores dei diuersi. fo.110.co.iiij.prin. Dixit insipiens.
Saporem boni perdidimus in Eua. fo.86.co.iij.D.
Sathan regnum accepit super omnes filios superbiæ factꝰ princeps tenebrarum harum. fo.133.co.iiij.C.
Satisfactionis modus. fo.124.col.ij.me. Humilis.
Saucíat dominus tribus sagittis eos quos ad degustãdũ dulcedinem suæ dilectionis inuitat. fo.118.columna.iij.fi. Sunt.
Calæ latera uilitas & asperitas. fo.288.col.ij.fi. Vide. Et co.iij.prin. Imitantur.
Scandalũ quomodo caueri debeat. fol.208.colum.iij. prin. Libenter.
Scienda nesciũtur aut sciendi incuria, aut discẽdi desidia, aut uerecundia inquirendi. fo.205.co.ij.fi. Multa. Et fo.209.co.j.fi. Error.
Scienti & non facienti, peccatũ est. f.151.c.ij.prin. Sciẽti.
Scientia bona omnis in se ueritate subnixa. fo.151.col.j.E.
Scientia abutuntur multi. fo.151.co.ij.C.
Sciẽtia literarũ minimè cõtẽnẽda. f.151.c.iij.fi. Non tamen.
Scientia mundi docet uanitatẽ, sciẽtia carnis uoluptatẽ. fo.90.co.iiij.prin. Alia.
Scientia quæ inflat, quomodo perniciosa & uitanda est. fo.38.co.iij.fi. Christus.
Scientiæ fructus in modo sciendi. fo.151.co.j.fi. Vides.
Scientiæ lumẽ iustitiæ germẽ præcedere debet. fo.214.colum.iij.me. Vides.
Scientiæ surripi, & zelum domire, non est paris periculi. fo.242.co.j.fi. Non est.
Scientiæ lumen operatur plenitudinem, correptionem, & solicitudinem. fo.10.co.j.fi. Scientia autem.
Scientia quæ inflat, non est ab osculo. fol.146.col.iij.me. Scientia.
Scientia inflans contristans. fo.151.co.j.A.
Sciẽndi modus quærendus, potius quàm scientia. fo.151.col.j.B.
Scientiæ fructus in modo sciendi consistit. Ibidem.
Scire uolunt diuersi ob fines diuersos. fo.151.co.j.C.
Sciens & non operans, cõsciẽtiæ tortiones patitur. f.151.co.ij.me. An non.
Scientia sine operibus cibo indigesto comparatur. f.151.co.ij.prin. Ac si.
Scire primò seipsum postulat ratio ordinis & dignitatis. fo.151.co.ij.B.
Scire seipsum, præcipua causa est humilitatis. Ibidem.
Scientia dei & sui necessaria homini est ad salutem. fo.151.co.iij.D.
Scientia sui, timorẽ dei in anima generat, scientia dei, eiꝰ amorem. fo.151.co.iij.B.
Scientia illa nõ inflat, quæcũq; dei & sui supuenit. fol.151.co.iiij.fi. Hac ergo.
Scientiæ lumen quo illuminari debemus. fo.11.co.j.med. Ad hoc.&.D.
Scientia literarum bona scientia, propriæ infirmitatis melior. f.151. Canti. ser. xxxvi. per totum.
Sciendi triplex modus. Ibidem.
Scientia sanctorũ & scientia malorum quomodo differãt. fo.90.co.ij.fi. Et dedit.
Sciẽtiæ malorũ comparatio ad patrem & matrẽ. Ibidem.
Scientia literarum reprehendenda non est quæ ecclesiæ non mediocriter prodest, sed tamen legitur, scientia inflat, & qui apponit scientiã &c. fo.151.co.j.A.
Scientiarũ alia est inflans, alia est dolorẽ afferens. Ibidem
Scientia quæ uicinius saluti appropiat, magis & prius quærenda est. fo.151.co.j.B.
Scientia, prophetia linguæ, & huiusmodi iter grossos reputari possunt. fo.167.co.iij.D.
Scire benefacere si non detur uelle, nihil prodest: sed quid si uelis, sed minime possis. fo.178.co.iiij.B.
Scripturæ sacræ intellectus à solo deo sperandus est. foli. 122.co.ij.fi. Oculi omnium.
Scrutabitur omnia deus in iudicio. fo.164.co.ij.B.
Scrutinio semper indiget anima nostra. fo.166.co.j.B.
Scrutatio diuinæ maiestatis formidãda est, uoluntatis tuta & pia. fo.168.co.iij.D.
Scrutetur uias nostras. fo.163.co.iiij.D. Et fo.29.co.j.me. Scrutemur.
Scindere corda & non uestimenta quid sit. fol.24.col.iiij. prin. Quis in uobis.
Scutum gratia diuina. fo.72.co.j.me. Non incongruè.
Scuto circundari ne à sagitta uolãte timeamus, quid sit. fo.72.co.j. Quia ergo.
Seculares à religiosis nec irrideri nec iudicari debent. fo.126.co.iiij.prin. Si is.
Seculi priores homines & philosophi sentiebãt & apprehendebãt diuina beneficia, sed nõ beneficiũ. f.129. col.j.A.&.B.
Secularibus desiderijs præoccupatũ delectatio sancta declinat. fo.40.co.j.prin. Renuit.
Seculum præsens nequam. fo.80.co.ij.fi. Sufficit.

Seculum præſens Aegypti uocabulo nuncupatur.fo.118. col.iiij.prin.Viſitatum.
Securitas non eſt in cælo neqꝫ in paradiſo,multo minus in mundo.fo.94.col.iiij.fi.Nuſquam.
Sedente Ieſu in monte cur ſoli diſcipuli ad eum acceſſiſſe leguntur.fo.55.col.iij.D.
Sedere ſub umbra deſiderati.fo.66.col.j.B.
Semen ueritatis & iuſtitiæ triforme eſt.fo.119.colū.ij.me. Triforme.
Semine de modico copioſa exurgit meſſis ſiue bona ſiue mala.fo.102.col.iij.Ateꝫ utinam.
Seminare ad iuſticiam fo.151.col.iij.C.
Seminare debemus.fo.27.col.ij.fi.Et uos fratres.
Semel locutꝰ eſt deus.qualiter intelligi debeat.fo.84.co lumna.ij.C.
Senior frater extra manens & inuidens iuniori, populus iudaicus eſt.fo.177.co.iij.A.
Senſus quinqꝫ animæ qui ſint.fo.86.col.iij.C.
Senſuum repugnantia in eum qui emẽdare, uitā cupiens à uitijs nititur abſtinere.fo.102.col.j.prin.Vnde.
Sententiæ ualde utiles,qꝫ de meritis nō ſit præſumendū. fo.173.col.iij.C.&col.iiij.D.
Sentire de nobis debemꝰ in humilitate,& de domino in bonitate.fo.28.col.ij.C.
Separatio charitatis,mors fidei.fo 139.col.iij.fi.Sic q̄ppe.
Separatus à bonorum cōſortio ſpiritualiter dominum uidere non poteſt.fo.40.col.iij.me.Falleris.
Septem panes quibus reficiamur.fo 45.col.iiij.B.
Septem miſericordiæ aſſignantur.fo.46.col.j.A.
Septem panes dum frangerentur,multa inde eciderunt fragmenta.fo.46.col.ij.D.
Septem dona ſpirituſſancti contra ſeptem uitia.fol.87.co lum.iij.prn.Sapientia.
Septem ſignacula quæ ſoluit agnꝰ.fo.33.col.j.B.Et fo.32. col.iiij.D.
Septem columnæ quæ ſint quas ſibi ſapiẽtia excidit.fo.2. col.iiij.D.
Sepulchrum inter ſancta loca obtinet prīcipatum.fo.99. col.iiij.me.Inter.
Sequamur caput noſtrum.fo.32.col.iij.me. Vinificabit.
Sequi Chriſtum hoc eſt trahi poſt Chriſtum.fo.136.co.j. fi.Quàm pauci.
Sequi Chriſtum per uiam humilitatis.foli.5.colum.j.me. Si hominis.
Sequentium pacem tria ſūt genera.fo.121.colum.ij. prin. Sequentium.
Seraphim ſex alæ ſunt.fo.120.col.iij.prī.Seraphim.
Sermo dī uinus aqua eſt,potens,lauās,& coquēs.fol.731. colum.j.B.
Sermo uiuus & efficax exemplum operis eſt.folio 27.j. D.Et fo.35.col.j.A
Sermo dei ueritas eſt,& ipſe ſponſus:is cū auditur,& mi nime obedit illi,uacuꝰ & icumꝰ remanet.fo.176.co.j.B.
Sermonem dei qualiter ſeruare debeamus.fo.3.col.iij.D.
Seruire debet in timore anima in carne.fol.158.col.ij.C.
Sex alæ uni,& ſex alæ alteri qd ſignificent.fo.61.co.iij.C.
Sex annis ſeruies,in ſeptimo liber egredieris:qūo itelligitur.fo.99.co.iij.fi.Deniqꝫ.
Si ſaluari contendimus,quid adhuc de hoc mundo decernimus.fo.87.col.iiij.fi.Quid in hoc.
Si quæritis q̄rite,exponit.f.97.co.iij.m.Itaqꝫ fratres.
Sic nos exiſtimet homo,exponit.f.109.col.iij.fi.Sic nos
Sicut portauimꝰ imaginem terreni hominis,exponitur, fo.28.col.j.me.Sicut.
Sicut uita corporis,ſic uita fidei.fo.34.col.iij.D.
Sicut in corporum medicina,ſic medicus animæ Chriſtꝰ. fo.35.col.ij.prī.Sicut.
Sicut lilium inter ſpinas.fo.53.col.iij.me.Merito.
Signum pacis quod eſt oſculū,patres antiqui flagitabāt. fo.123.col.ij.C.& col.iij.B.
Signum cui contradictum eſt Chriſtus.fo.32.col.j.D.
Signum piis humilibuſqꝫ promiſſum,Chriſtus.fo.123.co lumna.iij.A.
Signacula ſeptem.fo.108.co.j.me.Ecce vicit.
Signa quibus Chriſtus utrūqꝫ infixerit pedem timor iudiciī,& ſpes miſericordiæ.fo.125.co.ij.fi.Si rectè.
Signa quæ ſunt q̄renti deū.fo.83.co.iiij.fi.Hinc pbate.
Signum magnum apparuit.fo.51.col.iij.C.
Signa aduentus Chriſti filij in animam.& ſigna aduētus patris,utiliter habentur.fo.274.col.ij.C.
Signū quo cognoſcere poſſit à deo ſe diligi eſt,ſi toto cor de uehementer diligat deū.fo.174.col.ij.D.
Signum paſtoribus Chriſti inueniendi præſepium fuit,& panniculorum inuolutio.fo.123.col.ij.A.
Signum quid ſit.fo.32.col.iij.C.
Silentium quàm utile ſit.fo.300.co.iiij.fi.In ſilentio.
Silentis quies.fo.280.col.ij.Turpe.
Silentium laudabile,& ſilentium irreprehenſibile.fol.53. col.iiij.fi.Eſt enim.
Similes ſtudeamus fieri hominibus expectantibus dominum.fo.20.co.ij.fi.Faciamus.
Similitudo in primo homine periit,ſed non imago.fo.28. col.j.me.Ego.
Similitudo ratio eſt uidendi,diſſimilitudo non uidendi. fo.146.col.iiij.B.
Similis ſit deo neceſſe eſt,qui deū ſicuti eſt uidere meretur.fo.146.col.iiij.C.
Similitudo animæ ad deum per peccatum non deleta,ſed obſcurata eſt.fo.184.col.ij.A.&.B.
Similem ſe eſſe deo peccator iniquè exiſtimat.fo.184.co lumna.iij.C.
Similis eſt dilectus meus capreæ hinnuloqꝫ ſeruorū, duo bona ſpōſi miſericordia ſcilicet & iudicium,in his duobus animantibus commendantur.fo.173.col.j.C.
Similitudo eſt inter oleum & nomen ſponſi.Oleum enim lucet,paſcit,ungit,fouet ignem,nutrit carnem,lenit dolorem.fo.131.col.iiij.C.&.fo.132.co.j.D.& A.
Similitudinem dei animam retinere monſtrant tria, ſimplicitas,immortalitas,& libertas.fo.184.col.ij.D.A.B. & C.& columna.iij.D.& conſequenter per totum ſermonem.
Similitudo de Pharaone & exercitu eius,& dñico equitatu,& aliis huiuſmodi.fo.152.columna.iiij.C.& fo 153. colum.j.B.
Simplicitas mera ſiue intentio in gratiarū actiōe.fo.130. col.j.fi.Non ergo.
Simplicitas uera ſiue intentio in confeſsione.fo. 133. columna.j.B.
Simplicitas candor eſt animæ & operationis eius.fo.175. colum.iij.C.
Simplicitas dei declaratur.fo.182.co.iiij.C.& per totum ſermonem.
Simplicitas animæ,duplicitate doloſitatis humanæ tecta eſt.fo.184.col.ij.B.
Sinagoga iudiciū quærit,eccleſia miſericordiā, accipiat utraqꝫ quod petit.fo 131.col.j.A.&.col.ij.C.
Sinagoga cum deo agit pacto cōuentionis,eccleſia uerò beneplacito uoluntatis innititur.fo.131.co.j.A.
Sinagoga hædum foris cum amicis ſuis dæmonibus mauult comedere, quàm uitulum ſaginatum in domo paterna.ibidem.
Sinagoga fortis eſt,non curat onus leue,nec iugum ſuaue,ſana eſt,non eſt ei opus medicus.folio .130.;columna.iiij.C.
Sinagogæ dicebatur:Ego ſum dominus,ego ſum dominus.Eccleſia dicit.Pater noſter:& merito.fol.131.col.iij. fi.Vbi iam.
Singularitas tractatur.fo.280.col.iij.fi.Turpe.
Singularitas monachi perniciosa.fo.149.col.j.A.
Singularitas & inobedientia fœdant.fo.157.col.j.D.
Singularitas perniciosa.folio.169.columna.iij.fi. Quid illud.

Sinistra Christi quid nobis repræsentet.fol.12.col.iij.me. Nam de.
Scis humilis ad petẽdam ueniam,facilis ad dãdam, & sic omnia membra erunt in pace.fo.89.co.iij.prin.Sane.
Siue ad austrum,siue ad aglonẽ arbor ceciderit,ibi erit. fo.111.col.iij.fi.Siue.
SObrietas duplex.fo.107.col.iij.prin.Econtra.
Societatem deserens amittit conuentorum solatia.folio 119.col.iij.prin.Quia.
Socñ laboris,& mercedis participes erunt.fo.204. columna.iij.prin.Elige.
Sol oriens in Christi resurrectiõe.fo.148.co.iij.me.Erat.
Sol non oẽs quibus lucet,etiam calefacit.fo.139.col.j.B.
Sole decolorari qualiter accipiẽdũ sit.f.144.co.iij..C.
Sola humilitas est læsæ charitatis reparatio.fol.15,colũ.ij. me.Quodsi.
Sola studeat esse anima cupiens esse Christi sponsa.fo.153. colum.iij.D.
litarius incedere curans,cæteris est molestus.folio.22. colum.iij.D.
litaria uira denotatur.fo.153.col.iij.D.
Solitudo superborum est,quia solos se reputant,& appetunt reputari.fo.81.col.ij.me.Solitudo.
Solus potest esse quis inter multos esse existens:& cũ solus est,inter multos .esse.fo.153.col.iij.B.
Solium altissimi quale sit.fo.60.col.iij.D.
Solia duo deus habet .fo.130.col.iij.prin.Solia.
Solicitus est deus de his qui de ipso sunt solliciti.fol.174. col.ij D.& col.iij. A.
Solicitudo officium prælati,non celsitudo.f.255.columna.iij.f.Sera.
Solicitudo pro singulis.fo.24.col.iij.fi.Hoc enim.
Solliciti simus considerare non quod habemus sed quod nobis adhuc deest, toto mentis affectu acquirere studeamus.fo.96 .colũ.iij.fi.Quid enim.
Somnus quem dominus immisit in Adam, qualis fuit.folio,23.co.fi.Cæterum.
Somnus multiplex.fo.161.co.j.fi.Age.Et co.j.A.
Sopor sponsæ sensum interiorem illuminat,& morte pulsata uitam tribuit sempiternam.fo.161.col.j.A.
Sordibus notis non superueniẽtibus poterunt uetustæ expurgari.fo.110.col.fiClaude.
Sordidis cur indutus Christus fuerit uestibus,cum alter caretur cum diabolo.fo.15.col.iij.C.
Spes inter timorem & securitatem collocatur.fo.160.col. iij.fi.Si dormiatis.
Spe gaudere post lachrymas.f.151. colum.iij.fi.hac ergo.
Sperare in Christo in prosperis & aduersis debemus. folio.136.col.ij.me.Ergo.
Sperare in deum,& ipsum esse spem nostram qualiter differant .fo.75.col.iij.A.
Sperare à Christo omnes uirtutes:cuius doctrina seminarium prudẽtiæ,cuius misericordia opꝰ iustitiæ.cuius uita speculum temperantiæ,cuius mors insigne est fortitudinis.fo.137.col.iij.me.Quid uobis.
Sperare in domino perfectissimum est,ipse tota ratio nostræ expectationis.fo.75.co.ij.fi.Quicquid.
Sperare nil nisi à deo, sed nil quærere nisi deũ singularis perfectionis est.fo.75.col.iij.A.
Sperare in deo solum.fo.80.col.ij.prin.Hoc enim.
Spes uana quæ sit.fo.70.col.iij.fi.Fruſtra.
Spes resurrectionis.fo.74.col.ij.fi.Euidentius.
Spes miserorum deus.fo.80.col.j.prin.Non enim.
Spes gloriæ in tribulatione.fo.81.co.j. me. Prælibemus.
Sbes apud deum miserationis obtinet locum.fo.39.co.ij. me.Sola.
Sperare desuper in spirituali exercitio duplex auxilium debemus,correptionẽ & cõsolationẽ.fo.136.co.iij.B.
Spes uitæ æternæ lætiam facit.fo.151.co.iij.A.
Spes suos seu etiam alienos,conuertendi monachos multos decepit.fo.169.col.iij.prin.Vidi.
Spes tractatur.fo.162.col.i.C.Et fo.72.colũ.iij.prine.In spe.Et fo.75.co.iij.fi.Quoniam tu.Et f.71.co.j.me. Hic igitur.Et fo.79.co.iij.fi.Hoc.Et fo. 80.co.ij.prin. Quoniam.Et fo.27.co.iij.prin.Non solus.Et fo.39.col.j.me. Auditam.
Spem nostram triplex oratio dissentit & roborat.fol.120. col.j.me.Spem.
Specie tua & pulchritudine tua.Vnde species & pulchritudo ex liliis.fo.174.col.iij.C.
Species malæ,uitandæ sunt.fo.258.col.iij.prin.Sane.
Spectaculum facti sumus mundo,angelis & hominibus. fo.110.co.j.me.Spectaculum.
Speluncæ in libris reperiuntur tres.fo.120.colũ.iij.med. Speluncæ.
Spina,pœna,culpa,falsus frater,uicinus malus.fo,158,colum.ij.fi.Spina.
Spinæ multiplices.fo.158.co.ij.C.
Spinas solus hominũ Christus non habet.fo.175.ij.C.
Spiritualis medicus.fo.155.co.iij.A.
Spiritualis medela ad omnes infirmitates spirituales docetur.fo.9.colũ.j.B.
Spirituales uiri cõmendantur.fo.143.co.iij.prin. Vides.
Spirituales diuersi hoies fo.17.co.iij.me.Nunc primum.
Spiritus sanctus quomodo procedit,spirat,inhabitat,replet & glorificat.fo.108.co.iij.fi.De spiritu.
Spirituali in matrimonio duo sunt genera pariendi.folio 186.col.iij.B.
Spiritussanctus arguit mundum de peccato,iustitia, & iudicio.fo.108.co.iij.fi.Spiritus sanctus.
Spiritussanctus non semper est eodem modo in uiris spiritualibus.fo.136.col.ij.B.
Spiritussancti multiplicitas.fo.42.co.ij.fi.Verè.
Spirituum quatuor genera.fo.124.col.iij.D.
Spirituum diuersa genera.fo.91.co.iij.fi.Sed quia. Et fol. 92.col.j.D.Et fo.91.col.iij.me.Fit tamen.
Spiritus diuinus per se aut per angelum:opposita horum quæ agunt,spiritus humanus atq; malignus agit in nobis.fo.91.col.iij.me.Quotics.
Spiritus carnis mollia loquens,spiritus mundi uana fugerens,spiritus malignus amaritudines immittens,audiendi non sunt.fo.92.co.j.prin.Tenetis.
Spiritus sunt administratorij,qui curã habent salutis nostræ.fo.119.col.iij.fi.Spiritus.
Spiritus beati uisione satiantur,dulcedine debriãtur,charitate sociantur.fo.119.col.iij.fi.Beati spiritus.
Spiritussanctus specialiter dicitur spiritus cuius opꝰ multiplex.fo.41.col.iij.ñ.Ipse est.& fo.42.co.j.me.Spiritus tamẽ sanctus.Et co.ij.prin.Felix.Et fo.40.co.iij.fi.Processio.Et fo.41.col.j.C.&.D.Et col.iij.prin.Sic ergo.
Spiritus quadruplex,pecoris,hominis,angelicus, & diuinus .fo.124.col.iij.D.
Spiritus omnes præter diuinum corporibus egẽt.ibidẽ.
Spiritus sanctus scrutatur etiam interiora dei.fo.133.columna.ij.D.
Spiritus quando ueniat aut uadat,periculose ignoratur. ibidem.
Spiritussancto præparare nos debemus.fo.133.col.ij.A.
Spiritus ante faciem nostram Christus dominus &c.fol. 147.col.ij.fi.Vnde.
Spiritum domini permanere in homine in æternum, qualiter accipiendum sit.fo.150.col.ij.C.
Spiritus sancti operatiões duæ,infusio& effusio.fo .134. colum.j.B.
Spiritus cælestes diuersimode deum diligunt sicut & capiunt.fol.134.col.iij.B.
Spiritũ duplicem in Helisæo haberi qd est,fol .38.co.j.D.
Spiritus reprobi uigent industria naturali.fol.208.co.ñ. prin.Sane.
Spiritussanctus in trbꝰ punctis docet nos omnia. fol.41. colum.iij.C.
Spiritussanctus superueniet in te:quomodo intelligitur. folio.8.

folio.2.col.in.B.
Spiritusſanctus cur non uenerit ſup apoſtolos Chriſto adhuc in terra conuerſante.fo.40.col.ij.B.Et folio.38. colum.j.B.
Spiritusſanctus quē repleuerit ſanctificat.fo.224.col.iij. me.Verba.
Spiritus timoris non prodeſt ubi non eſt ſpiritus charitatis.fo.241.col.ij.prin.Nemo.
Spirit⁹ id eſt charitas ſine aqua & ſanguine & baptiſmo & martyrio uix reperitur.fo.36.col.j.C.
Spiritusſanctus tria operatur in nobis ad declinandum à malo fo.41.col.j.C.
Spiritusſanctus tria æque in nobis operatur ad faciendū bonum.fo.41.col.j.D.
Spūsſanctus quos repleuerit cognoſcere facit eos à miſeri cordia præuentos fuiſſe.fo.41.col.iij.prin.Quos enim.
Spiritus triplex deſignatur per pſalmiſtam dicentem:Ne proijciat &c.fo.42.col.ij.prin.Felix.
Spūs adiuuat infirmitatē noſtrā.fo.66.col.ij.me.Plane.
Spiritus ſupbiæ eſt dæmoniū meridianū.fo.66.col.iij.C.
Spirit⁹ qualiter peti debeat.fo.66.co.ij.prī.Sed fortaſſe.
Spiritus tres maligni,hoc eſt ſpiritus neqtiæ,ſpiritus carnis,& ſpiritus huius mūdi.fo.91.col.iij.ſi.Sunt ergo.
Spiritus nequitiæ & aſtutiæ qualiter agnoſcatur.fol.92. col. j.prin.Tenetis.
Spirituum bonorum & malorum diſcretio.fol.91.col.iij. me.Magiſter.
Spiritus angelicus ſiue partim ſit corpalis,ſiue merè ſpiritualis,animæ illabi non poteſt.fo.124.col.iij.B.
Spiritus ſummus & incircūſcriptus qui deus eſt:& quomodo miſericordia & iudicium ſunt pedes domini.foli. 125.canti.ſer.vj.per totum.
¶Spiritus ſanctus ſignificatur oſculo oris dei:quē ſpiritū eccleſia ſponſa petit ſibi dari ad notitiam trinitatis.foli. 124.canti.ſer.v.per totum.
Spirituſſancti doctrina non curioſitatem acuit,ſed charitatem accendit.fo.136.col.iij.prin.Doctrina.
Spirituſſanctus geminæ ſuæ operationis experimentum tribuit.fo.133.col.ij.A.
Spiritu ambulātes,nec in uno ſtatu nec eadem ſemper facilitate proficere poſſunt.fo.130.col.ij.B.
Spirituſſancti gratia indigemus ut cuſtodiat corda & intelligentias:ne fortè cùm non aderit,adeſſe putemus.folio.133.col.ij.D.
Spōſa Chriſti debet eſſe pulchra,erudita & caſta.fo.148. col.iij.ſi.Merito.
Sponſa nos Chriſto ſumus.fo.20.col.iij.prin.Sponſa.
Sponſa Chriſti ciuitas,templum,& domus pro eodem accipiuntur.fo.69.col.ij.me.Vidi.
Sponſæ ubera duo ſunt,cōgratulationis & cōpaſſionis. fo.110.col.iij.prin.Quia meliora.
Sponſa & ſancti patres non præſumpſerunt dicere: Oſculetur me ore ſuo,ſed Oſculet me oſculo oris ſui.foli.123, colum.ij.B.
Sponſa magna à magno petens non utitur blanditijs ſeu exordio,ſed ex abundantia cordis,frontoſe prorūpens ait:Oſculetur me oſculo oris ſui.fo.125.col.iij.C.
Sponſis ſpecialiter amare conuenit.Et propterea anima quæ amat,non immeritò ſpōſa cenſet.fo.125.col.iij.C.¶
Sponſa angelos tāquam domeſticos alloqui creditur,cū dicit,Oſculetur me &c.fo.126.col.j.A.
Sponſa petens oſculari,non exprimit à quo oſculari cupit.fo.123.col.ij.A.
Sponſa quāquam multū præſumens,dicere non eſt auſa: Oſculetur me ore ſuo:ſed tantum Oſculetur me oſculo oris ſui.fo.126.col.ij.prin.Vnde nec.
Sponſæ uerba pendent,& prærupta nutant abſq; principio.fo.126.col.iij.ſi.Accedamus.
Sponſa de omni uirtute ſua uel gratia nō audet ſibi quid piam arrogare,quantominus adoleſcentulæ,fortè quæ nos ſumus.fo.130.col.iij.C.
Sponſæ dicitur:Recti diligunt te ab his qui rectè & recto acquieſcunt.fo.139.col.iij.A.& fo.140.col.j.B.
¶Sponſæ id eſt eccleſiæ nigredo & formoſitas.fo.140.cāti.ſer.xxv.per totum.
Sponſæ manſuetudo aduerſus detrahentium linguas. fo. 140.col.ij.B.
Sponſam ſe nigram ſed formoſam dicentem,quid ſignificet.fo.140.col.ij.D.
¶Sponſæ ornatus:& qualiter quælibet anima ſancta cælū dicatur.fo.142.canti.ſer.xxvij.per totum.
Sponſam dixiſſe formoſam ſicut pelles Salomonis,nō de ſe Salomone loquebat Salomon,ſed de Salomone Chriſto.fo.142.col.ij.C.& col.iij.A.
Sponſa propter corpus terrenum ſe tabernaculis cedar, & propter animam quæ de cælo eſt,cælo ſe aſſimilat.folio.142.col.j.C.
Sponſa una de angelis & hominib⁹,& unus ſpōſus Chriſtus.fo.145.col.iij.D.
Sponſa eccleſia ſatagit formæ ſuæ quæ de cælo uenit conformari.ibidem.
Sponſa in ſe habet humilitatem & ſublimitatem,& terrenū habitaculum,& cæleſte palatium.fo.143.col.iij.B.
Sponſa nō negat nigredinem,ſed excuſat.fo.143.col.iij. prin.Hoc.
¶Sponſa id eſt eccleſia ſe trahi optat poſt ſponſum ſuum Chriſtum.fo.136.canti.ſer.xxi.per totum.
Sponſa inquiens:Trahe me poſt te. Numquid quæ trahi petit,inuita & non libens ſequitur.fo.136.co.iij.A.
Sponſa dicens:Trahe me poſt te & non ad te,quid ſignificet.fo.136.col.j.C.
Spōſa familiarius à Chriſto tanquam à ſponſa trahi petit quàm à patre,quamuis quos trahit filius,trahit & pater. fo.136.col.ij.prin.Et quia.
Sponſa differenter trahitur.ibidem.
Sponſæ unguenta ſi precioſa & magnifica ſint,qualia putas unguenta ſponſi.fo.136.col.iij.A.
Sponſa magnā interim recipit conſolationem de cōtemplatione diuinæ claritatis antequam perueniat ad eius ſpeciem futuram.fo.153.canti.ſer.xlj.per totum.
Sponſa petens ſcire ubi ſponſus cubet in meridie,nō hoc ſed murenulas recepit.fo.154.col.j.B.
Sponſam dixiſſe ſe uulneratam à filijs matris ſuæ,atiam in bonam partem ſumi poteſt.fo.145.col.ij.B.
Sponſa ſe ab illis promotam fuiſſe fatetur à quibus & paſſam.fo.145.col.iij.C.
Sponſa qualī modo ſe dicat poſitā,cuſtodem in uineis, & uineam ſuam non cuſtodierit:habetur.fol.146.col.j.D.
Sponſa libentius ſponſi humilia quàm ſublimia rememorat.fo.174.col.iij.B.&.C.
Sponſa etiam fatua fuit ſynagoga.fo.173.col.j.B.
Sponſæ magna fiducia q̄ dominū ſabaoth dilectum ſuum nominat.fo.173.col.ij.B.
Sponſam Chriſti ſtultam eſſe non decet ſicut fuit ſynagoga.fo.174.col.j.A.
Sponſæ duo ubera diffinimus, cōgratulationem & compaſſionem.fo.155.col.ij.C.
Sponſæ humilitas commēdatur cum ei dicitur,Oculi tui columbarum.fo.156.col.iij.A.
Sponſa dilectum attolens & malo comparens, quomodo intelligatur.fo.158.col.iij.D.
Spōſa umbram Chriſti potiſſimum deſiderabat.fol.158. col.iij.C.
Spōſam ſub umbra Chriſti ſediſſe plus eſt,quàm prophetam ſub ipſa uixiſſe.fo.158.col.iij.B.
Sponſa ſe eſſe ebriam non negat,ſed amore non uino.fol. 159.col.j.D.
Sponſa eccleſia petit ſibi accumulari fructus bonorū operum cum floribus & odoramētis fidei.Et de ſpe & timore.fo.190.canti.ſer.lj.per totum.
Sponſæ ſomnus,nō corporis dormitio eſt.fo.161.col.j.A.
Sponſa inquiens: Dilectus meus mihi & ego illi, erupit

in amoris ructum.fo.172.col.iij.D.& B.
Sponsæ ructui Dilectus meus mihi,addi potest intendit: ut sit sensus. Dilectus meus mihi intendit,& ego illi.fo lio.172.co.iiij.C.
Spōsa cur dilectū malo cōparauerit.uide.fo.152.c.iij.D.
Sponsæ prudētia & pfunditas apparet.fo.144.co.iij.C.
Sponsa cur se fuscam dixerit.fo.144.co.iiij.C.
Spōsa quare peculiariter de filijs matris suæ,id est de Iudæis synagógæ filijs conqueritur.fo.144.col.iij.B. & fo.145.col.j.D.
Sponsa nō ignorauit unū esse qui pascitur & qui pascit inter lilia.fo.174.col.iij.B.& C.
Sponsa mysterij cōscia cū dilectū pasci inter lilia prospexisset,constituit terminum: Donec inquit aspiret dies. fo.176.col.iij.B.Sponsa.
Sponsa inquiens quem diligit anima mea,& non quē diligo.fo.179.col.ij.D.
Sponsa quem quærebat non reperit,& reperta est ab his quos non quærebat.fo.181.col.j.A.
¶Sponsa id est ecclesia electorum prædestinata est à deo ante secula,& præuenta ab eo,ut quæreret eum & conuerteretur.fol.181.canti.ser.lxvij.per totum.
Sponsa cùm paululum pertrāsisset custodes ciuitatis,dilectum reperisse quid significet.fo.182.col.j. D.
Sponsa cur dixerit custodes pertrāsisse.fo.182.col.j.D.
Sponsa nulla occasione potuit separari à charitate quæ est in Christo Iesu domino nostro.fo.182.co.ij.C.
Sponsa uerbum quærit uerecundæ,quia in lectulo,quia per noctes,sed hæc uerecundia gloriam habet, non peccatum.fo.187.col.j.B.
Spōsus in amatorio canticorum carmine multoties uultum mutauit.fo.143.col.ij.A.
Sponsi & sponsæ omnia sunt communia.fo.125.co.iij.B. Quippe.
Sponsi duo ubera,duo in ipso sunt ingenitæ māsuetudinis argumēta.fo.127.co.ij.prin.Duo sponsi.Et ibidē.B.
Sponsi nomen tribus de causis oleo comparatur.fol.131. columna.ij.C.
Spōsi nigredo & formositas.fo.143.co.iij.can.ser.xxvij. per totum.
Sponsi cubiculum quid est,& ubi est.fo.138.col.iij.A.C.
Sponsus spōsæ dicēs:Si ignoras te egredere,quid significet.fo.150.col.j.ij.Si te.
Sponsus fortalsis dilectam de ignorantia increpans,non dixit:Egedere cum gregib⁹ aut ad greges, sed post greges.fo.150.col.iij.C.ij.
Spōsum se exhibet Christus animæ sibi deuotæ.fo.147. columna.iij.C.
Sponsus sponsam pulchram nō omnimode nominat,sed pulchram inter mulieres.fol.152.co.ij.C.Pulchræ.
Sponsus sponsam alloquēs & laudans:Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis: non dicit facies tua pulchra,sed genæ pluraliter.fo.153.col.ij.C.
Sponsus Christus sponsam nonnunquam cum tempus exquirit per seipsum consolatur uel obiurgat,quādoq; per alios consolari uel obiurgari procurat.fol.154.columna.ij.D.
Spōsi secreti & circunspecti saltus,à nobis profundè obseruandi sunt.fo.162.col.iij.B.
Sponsus ut hinnulus apparuit,quippe qui paruulus natus est nobis.fol.163.co.ij.B.
Sponsus qualiter hortatur spōsam & uiros perfectos ad imperfectorum regimen.fo.165.colum.2.canti.ser.lvij. per totum.
Sponsus adiurat filias Ierusalem ue dilectam suscitant:& eodem ferè momēto ipsemet dicit:Surge propera amica mea.fo.165.co.ij.C.
Sponsus uocans spōsam ad se uenire in foraminibus petræ & cauernis macerie,prætendit se uerecundum,qui spōsa frui uereatur nisi in absconditō.fo.167.col.iij.C.
¶Sponsus Xps intendit sponsæ ecclesiæ & ipsa illi: & de cura quā habet deus de electis:& unde insit ecclesiæ,qd sit mereri uel non,aut præsumere.fo.173.co.ij.canti.ser. lxvij.per totum.
¶Sponsus unde dilectus dicatur.& de ueritate,māsuetudine,& iustitia,cæterisq; uirtutib⁹,quæ sunt lilia inter quæ pascitur.fo.174.col.iij.canti.ser.lxx.per totum.
Sponsus ad horam se subtrahit ut auidius reuocetur,teneatur fortius.fo.178.co.ij.B.
Sponsus aliquādo se fingit longius ire, non ut uelit, sed ut audiat: Mane nobiscum.fo.178.co.ij.B.
Sponsus uadit & redit quasi uisitans diluculo,& subito probans.fo.178.col.ij.B.
Sponsi claritas in qua coæqualis est patri,sedet à dextris &c.bonū,bonū.fo.179.col.iij.cāti.ser.lxxvj. per totū.
STabulū in sua natiuitate cur elegerit Christ⁹. fo.15. co.iij.prin.Adhuc.
Standum in humilitate.fo.26.col.iij.prin. Stemus. Stare non potest homo nisi uerbo dei innitatur. fol. 186.columna.iij.C.& A.
Stare in uallibus quare tutius quàm supra mōtes.fo.26. columna.iij.C.
Stare debemus timore compressi, graciter modesti, humilitate solidi,puritate sani.fo.153.co.j.me.Is enim.
Stare seraphim quare dicant.fo.61.co.iij.prī.Stāt planè.
Stationum differentiæ.fo.62.co.ij.me.Seraphim.
Status animarum sunt tres.fo.57.co.iij.ij.Sed iam.
Status triplex,cōiugatorū,prælatorū, & monachorum, per tres uiros,Noe, Daniel, & Iob intellecti,triplicem & differentem tenentes uiam ad paradisum.fo.26.co.ij. prin.Tres enim.
Status animæ sunt tres,in corpore,posito corpore,recepto corpore.fo.117.co.iiij.prin.Tres sunt.
Stercoribus boum lapidabitur piger.fo.44.col.ij.prin. Veruntamen.Et fo.112.co.j.prin.Boues.
Stetit in carne Christus solus.fo.163.col.iij.C.
Studijs sanctioribus proficientium,uirtutes cōtrariæ sese apertè opponere non audent,sed solent in occulto insidiari quasi fraudulētæ uulpeculæ,speciæ uirtutes,re autem uitia.fo.169.col.iij.A.
Studendum magis amari quàm metui.fo.138.col.j.A.
Studendum magis est spiritualibus quàm temporalib⁹. fo.260.co.iij.ij.Non est.
Studere humilitati debemus.fo.14.co.ij.prin.Studete.
Studiū expouendi uerba,& imbuendi corda.fo.132.columna.ij.B.
Studium bonæ actionis,ocium contemplationis, lachryma pœnitētis extra Bethaniam Christo accepta esse nō poterunt.fo.100.co.iij. me.Hoc ergo.
Stultus qui cistellæ labiorum alterius gloriā suam credit & cœperit ab eo mendicare,cum rehabere uoluerit.folio.130.col.iij.C.Stultus.
Stulto non est uinea,sicut nec uita.fo.169.col.ij.A.
Subesse,coesse,præesse,moralis disciplina docet.fol.138. columna.ij.me.In priori.
Subesse sciunt quidam,coesse uel præesse nesciūt.fol.138. co.iij.D.
Subesse primò in disciplina morali.fo.136.colum.ij.med. Primo.
Subiectionem triplicem deo debemus.fo.93.columna.j. prin.At uerò.
Succidenda sunt statim uitiorum nascentium capita.fol. 166.col.j.D.
Sufficientiæ tres utiles.fo.96.col.iij.prin. Veruntamen.
Sufficit opinio bonorum cum testimonio conscientiæ.fo. 139.col.iij.me.Bona profecto.
Suggestio triplex,carnis,spiritus,& dæmonis,quib⁹ tā quam ex singulis nummis tria emuntur.fo.190.co.ij.ij. Similiter.
Sunt quibus nondum natus est Christus &c.fo.35.colū. iiij.Sunt etiam.
Superbia quadruplex est.fo.51.col.ij.A.

Superbia luciferi deteſtatur.fo.91.co.j.prin.Semel turbauit. C.& D.& per totum ſer.
Superbia quadruplex.fo.106.col.fi.Reuertere.
Superbia reprehẽditur.fo.66.co.iij.C.Et.fo..300.co.iiij.me.Suſpecta.Et.fo.278.co.ij.pri.Hypocrita.Et fo.45.colum.ij.me.Credo.Et fo.81.col.ij.me.Solitudo.Et fol.162.col.iiij.C.fi.Et.fo.151.co.iiij.C.Et.fo.281.co.j.prin.Gloriosa.
Superbia unde naſcatur.fo.151.colũ.iiij.C.& D.Et fo.151.col.ij.B.
Superbiæ duæ ſpecies.fo.198.col.iij.fi.Commodum.
Superborum ſolitudo.fo.81.col.iij.me. Errauerunt.
Superbia,negligentia,& ingratitudine periculoſe laborant monachi.fo.85.col.j.C.
Superbia prima miſeriarum & ærumnarum parẽs.fo.133.col.iij.prin.Ergo.
Superbia etiam diaboli humilibꝰ proficit.fo.133.columna.iij.C.
Superbia diaboli.fo.133.col.iij.fi. An fortè.
Superbos trãſilit deus,tranſiens ad humiles.fol.162.colum.iiij.C.&.D.
Superbia ſemper eſt cauſa priuationis gratiæ.fol.103.colum.ij.prin.Ergo.
Superbia mater eſt mortis.fo.133.col.iij.prin.Ergo.
Superbia tolerabilior eſt in diuite quàm in paupere.fol.162.col.iij.C.fi.
Superbia ſub pãnis humilitatis Ieſu culpatur.fo.282.colum.j.prin.Væ portantibus.
Superbia, amor propriæ excellentiæ.fo.278.col.ij.prin. Quid enim.
Superbiam parit ignorantia.fo.152.col.j.D.
Superbiam fugite.fo.1.col.j.fi.Fugite.
Superbiæ ſpecies,contumacia & uanitas.fo.108.co.iiij.fi. Hæc in.
Superbiæ uitium deſignatur in ſuperbo Goliath.fo.45.col.ij.me.Credo.
Superbientibus angelis non pepercit deus,quãto magis nec tibi putredini parcet.fo.1.col.1.D.
Superbiunt multi ſublimati.fo.9.col.ij.prin.Videas.
Super cuſtodiam meam ſtabo,exponitur,fol.84.col.ij.B. per totum ſer.
Superfluitas honorum eccleſiæ timenda & periculoſa.folio.138.col.iiij.C.
Superfluitas exterior,interioris uanitatis indiciũ eſt.fol.284.col.j.fi.Vanum cor.
Superiora ut ſunt æterna frequenter affectu præferimus, effectu inferiora preferentes.fo.159.col.iij.C.
Supernæ conſiderationis tres ſpecies fo.261.colũ.ij.me. Repatriaſſe.
urge propera amica mea &c. Felix cõſcientia quæ deſe
Talia meretur audire.fo.164.col.iij.C.
Surgere ad bonum,nec ſtare ad bonũ ſine Chriſto poſſumus.fo.186.col.ij.A.
Surge,inquit amica mea,columba mea,formoſa mea qualiter accipiatur.fo.49.col.j.fi.Veni nunc.
Suſcipite corpus Ieſu deuotè.fo.10.col.j.me.Tu ergo.
Suſpirare.fo.127.col.j.B.
Tabernaculum noſtri corporis,nonciuis manſio,ſeu domus indigenæ,ſed uel tabernaculum militantis,uel ſtabulum uiatoris.fo.141.colum.j.C.
Tabernaculum corpus.fo.76.col.iij.fi.Non accedet.
Tabernacula,atria,domus,declarantur.fo.111.col.j.princ. Tria ſunt.
Tacebat in paſſione Chriſtus.fo.165.col.iij.B.
Taciturnitas domini nobis ad exemplum facta eſt.fo.19.colum.j.C.
Tactus manus corporeæ Chriſti omnes langores ſanabat.fo.125.col.ij.D.
Tantæ efficaciæ oſculum diuinũ eſt,ut ex ipſo mox ſponſa concipiat.fo.127.col.ij.C.
Tarditatem noſtræ inſciẽtiæ tribus modis dominus eruditfo.118.col.iij.prin.Noſtræ inſcientiæ.
Tardus nemo aut ſegnis eſſe debet in gratiam referendo.fo.170.co.ij.C.diſce.
Temetipſum attende, ut alijs noueris cõpati.fol.34.col.iij.fi.Filiæ inquit.
Temperantiæ eſt proſpera declinare, & aduerſa uiriliter tolerare.fo.30.col.iiij.fi.Decebat.
Templum dei quod ſumꝰ ne forte uacillet curemus lignis fortibus ſuſtentare.fo.157.col.iij.C.
Templum Hieroſolymitanũ deſcribitur.Et pulchra ſalutatio ad ſanctam ciuitatem Hieruſalem,& terram promiſſionis.fo.99.col.ij.prin,Salue.
Templi decor eſt pia habitantium religioſitas.fo.99.col.j.me.Eſt uerò.
Templi dedicatio in cuius ſeu quorum honorem fiat,declaratur.fo.62.col.iij.fi.Votiuis.
Templum honorare fraterna dilectione,deuota ſubiectione,uoluntaria paupertate.fo.99.col.j.fi.Honorant.
Templum quibus replebatur benedictionibus cùm dicitur,Ea quæ ſub ipſo erant,replebant templum.fo.62.colum.ij.me.Et ea.
Templum dei facit is cuius non eſt decepta ratio, uoluntas peruerſa,memoria inquinata.fo.68.columna.j.prin. Olim rex.
Temporalia cum labore obtinentur,cum timore poſſidẽtur,cũ dolore amittuntur.fo.174.col.iiij.prin.Sed.hoc.
Temporalia & carnis gloria poſſeſſa onerãt,amata inquinant,amiſſa cruciant.fo.212.col.iiij.me.Beatus.
Temporalium abundantia,æternorum facit obliuionem.fo.1.col.iij.fi.Nimirum.
Temporalia nobis miniſtrat deus propter duplicem cauſam.fo.72.col.j.fi.Sic enim.
Tentatio multum confert.fo.71.col.j.prin.Cum ergo.Et fo.72.colũ.j.prin.Scuto.& fo.169.colum.iiij.prin. Vulpes.Et folio.130.columna.ij.B. Et fol.25.columna.iij.fi. Sed quid.
Tentationibus reſiſtendo uictoria acquiritur.fo.25.co.ij.fi.Charitas.Et fol.301.colum.j.fi. Adiuua.per totum.& capitulo ſequenti.Caro.Et fo.11.col.ij.C.& fo.73.col.iij.fi.Longè.
Tentationũ quatuor ſunt genera.fo.149.col.ij.C.& per totum ſer.Et fo.72.col.j.C.Et col.ij.D.
Tentatio fallax.fo.81.col.iij.C.
Tentationes quatuor cõtra quatuor beneficia creatoris. fo.79.col.ij.prin.Memento.
Tentationibus circundari.fo.72.col.j.me.Quia ergo.
Tentationum quatuor ſunt genera.fo.149.col.ij.D.
Tentatiões quatuor diſtinguunt.fo.149.col.j.C.& per totum ſer.
Tentationes monachorũ prouectorum. Et de hæreticis, fo.169.col.iiij.canti.ſer.lxiij.per totum.
Tentationes uariæ ſunt pro temporum ac ætatum diuerſitate.fo.169.col.iiij.A.
Tentatio quadruplex prouectis, præcipuè monachis ingruit.fo.199.col.iij.C.Et fo.170.col.j.D.
Tempus nunc eſt deum quærendi.fo.179.col.ij.B.
Temporis hyemalis (quod preterijſſe dicitur) appellatione ſignificatur iſtud tempus cùm dominus Ieſus iam non in palàm ambularet apud Iudæos.fo.165.col.iij.D. & col.iiij.B.
Tenet eccleſia Chriſtum, & ab eo tenetur.fo.182.col.j.C.
Theoricæ contemplationis arcanum cubiculi nomine deſignatur.fo.138.col.ij.C.
Tepido corde & arido ſæpe ad altare, orationémue accedimus:perſiſtentibus tamen repente infunditur gratia, fo.127.col.ij.C.
Tepidorum & feruidorum differentia.fo.40.colum.j.me. Nimirum.Et fo.38.col.ij.prin.Sunt iterum.
Tepor religioſorum.fo.131.col.ij.A.
Terram cur nuncupat ſponſus ſuam, cum dicit: In terra

noſtra.fo.166.col.ij.A.
Terræ ſpecies eſt quadriformis.f.119.co.iiij.me.Species.
Terra quam mites & manſueti poſſidere dicuntur.fo.55. colum.iiij.A.
Terram uiſitauit Chriſtus non acrem.fo.162.col.iij.B.
Terrena tenere,& cæleſtia negligere,periculoſiſſimũ,fo. 285.col.j.prin.Age.per totum.
Theſauri quos theſaurizare debemus,tres ſunt.fo.120. colum.ij.prin.Theſauri.
Theſauri ſapientiæ & ſcientiæ penes ſponſum abſconditi ſunt.fo.148.co.ij.C.
Teſtimonium conſcientiæ in tribus cõſiſtit.fo.27.col.iiij. me.Gloria.
Teſtimonium triplex dari in cælo,& teſtimonium triplex dari in terra.fo.36.col.iij.me.Ex epiſtola.
Teſtimonium à ſanguine aqua & ſpiritu habere quomodo cognoſcitur.fo.36.col.iij.fi.Eſt & aliud.
Teſtimonia dei acqrere quàm bonũ ſit.fo.164.col.iij.C.
Teſtimonium conſcientiæ tractatur.fol.256.col.ij.fi.Admouí.Et fo.iij.me.Gloria.
Teſtimonia,tria.fo.108.col.ij.me Tres.

TIme deum omni tempore,& ex omni corde tuo, & impleſti hydriam tuã uſq; adſummum.fo.163.columna.A.

Timor dei uenit ex notitia nri in nobis,& ex dei notitia amor dei.Et ecõtra de ignorãtia noſtri ſuperbia & de dei ignorantia deſperatio uenit.fo.151.colum.iiij. C.& ſequenti.D.
Timor dei initium ſapientiæ.fo.139.col.col.j.B.
Timor dei duplex.fo133.col.ij.B.
Timor quidam inutilis, quidam triſtis.Et timor pius,humilis,fructuoſus.fo.209.col.iiij.prin.Vides certe.
Timor nocturnus ſagitta uolans in die.folio.149.columna.ij.C.&.B.
Timor domini in homiue de cognitione ſui naſcitur. fol. 151.col.iij.D.
Timore ſuplicij & amore boni facere aliquid,uel omittere quomodo differant.fo.160.col.iiij.C.& D.
Timorem triplicem ſemper habere debemus.fo.163.co.j. fi.Time.
Timorem hunc triplicem habens,metreta triplex uocatur.fo.163.col.iij.me.Beatus.
Timor dñi quàm utilis eſt.fo.21.col.ij.me.Quæ eſt.Et fo. 20.col.iij.me.Hæ ſunt Et fo.28.col.iiij.fi.Vnde.Et paulo poſt.In omnibus.Et.fo.138.col.iiij.fi.Pauendum.
Timore uocamur,amore iuſtificamur.fol.213.colũna.iiij. prin.Oritur.
Timor triplex.fol.20.co.iij.me.Hæ ſunt.Et fo.21.colũ.ij. fi.Qui ſunt.
Timor triplex.fo.107.col.iiij.fi.Implent.
Timor prælatorius eſt trifarius.fo.119.co.j.fi.Trifarius.
Timendum in uia.fo.71.col.ij.me. O homo.
Timendus eſt dominus.fo.152.col.iiij.me. Penſa.
Timere deum,ſemen iuſtitiæ.fo.151.co.ij.fi.Non tamen.
Timor ſapientem facit.fo.139.col.j.me.Et bene.
Timor bonus,timor malus.fo.209.col.iiij.prin.Beatus.
Timor domini aqua.fo.20.col.iij.me.Hæ ſunt.
Timor duplex.fo.20.colum.iij.fi.Duæ.& fo.20.colum.ij. fi.Quæ ſunt.
Timor ingerit cordi peccata quæ fecimus, ſuplicia quæ meruimus,præmia ad quæ tẽdimus.fol.72.col.ij.prin. Quia ergo.
Timor dei,fructꝰ ſpei.fo.80.co.ij.prin. Hoc uel maxime.
Timor domini eſt præferendus pietati.fo.29.colũ.j.prin. In omnibus.
Timor ad reſiſtendum peccato,ualidus. fol.87.colũna.j. fi.ualidior.
Timores tres.fo.163.col.j.A.
Timoris initium.fol. 155.col.iiij.prin.Sed ſi.
Timotheo cur ſuadet Paulus uti uino.fo.149.colũ.iij.fi. Fruſtra.
Titilatio carnis noſtræ tribus cauſis contingit.fol.118.colum.iij.prin.Motus.

TOlerantia martyrũ ex uiſceribus et ulceribus Chriſti eſt.fo.168.j.C.
Tolle grabatũ tnũ.fo.32.co.ij.fi.Felix cuius.&.D.
Tonitruũ aliud igneũ,aliud pluuiale.foli.120.col. j.prin.Tonitruum.
Torcular calcaui ſolus,& de gentibus nõ eſt uir mecum. Quid igitur homini cum uictoria? Impudentiſſimũ eſt ſibi arrogare gloriam abſq; uictoria, uictoriam abſq; pugna.fo.130.col.ij.B.
Torrentes quinq; ſunt.fo.119.col.iiij.me.Quinq;.

TRahimur cum tentationibus exercemur,currimus. cum interius conſolamur.fo.136.col.iij.C.
Trahi neceſſe eſt animam quãtæuisſit perfectiõis. fo.136.col.j.me. Quanquam.
Trahit ad ſe iuſtus omnia.fo.136.col.iij.B.
Trahi poſt Chriſtũ,ſperare in Chriſto in aduerſis& proſperis.fo.136.col.iij.B.
Trahuntur aliqui ad ſequẽdum dominum, alij ducũtur quidam rapiũtur.fo.37.col.iiij.A.
Tranquillus deus tranquillat omnia.fo.139.colij.A.
Tranſit Chriſtus reſurgendo. pertranſit aſcendendo.folio.182.col.j.D.
Tranſit ad Chriſtum,& pertranſit quid ſit Ibidem.
Trepidare ubi non eſt timor fol.214.columna.iij.me.Sed quæſo.
Tres repetiuntur male fructificantes.fo.26.col.iiij.D.
Tres mulieres ungentes Ieſum moraliter quæ ſint.fo.34. col.iiij.B.
Tres dies ſunt laboris,requietionis.glorificationis,dies quartus,id eſt uoluptatis fœtet.fo.33.col.iij. C.
Tres ſunt qui teſtimoniũ dãt in cælo exponitur.fo.100. col.ij.me.Tres ſunt.
Tres panes ab amico commodari petere quid ſignificet. fo.36.col.iiij.B.
Tria in nobis operatur ſpirituſſanctus ad declinãdum à malo.fo.41.col.i.C.
Tria in paſſione Chriſti attendere debemus.fo.31.co.ij.B.
Tria nos à contemplatione dei impediunt.folio.51.colũna.iij.B.&.C.
Tria ſunt quæ unitatem impedire ſolent.folio.51.columna.j.A.
Tria præcipua intuenda ſunt in myſterio incarnationis. fo.226.co.iiij.prin.Et quidem.
Tria ſunt quæ in opere noſtræ ſalutis ſibĩnuicem cooperantur.fo.119.col.ij.In explicatione.
Tria tranſeuntia per hoc ſeculum.fo.96.col.ij.prin.Tres.
Tria neceſſaria ſunt ad parandum domum domini.fo.68. col.j.me.Tribularer.
Tria hominum genera non habitantium in adiutorio diuino.fo.70.col.iij.C.
Tria in opere mundi conſideranda.fo.42.co.j.me.Tria.
Tria conſideranda in feſtiuitatibꝰ ſanctorum.fo.43.col. iij.me.Tria.
Tria ſunt quæ nos reſtringunt & cohibent.fo.120.col.j. prin.Tria ſunt.
Tria in oppidum neceſſaria.fo.50.col.j.C.
Tria ſunt uincula quibus deo aſtringimur.fo.83.columna.iiij.A.
Tria ſunt quæ hominẽ à domo expellunt.fo.87.co.iij.D.
Tria hominum genera intelligi ſolent quibus ſolus deus loquitur,pacem continentibus,coniugatis,prælatis.folio.86.col.j.D.
Tria cogitationum genera.fo.95.col.j.me.Admonet.
Tria ſunt iudicia,humanũ,proprium,& diuinum. fo.95. colum.ij.B.
Tribulationes ſex quæ ſint de quibus in Iob legitur: & earum remedia.fo.94.col.j.D.
Tribulationes patienter & confidenter ferendæ ſunt.folio,152.col.ij.C.

Tribulatio ſuſtinenda.fo.94.col.j.fi.Sola.
Tribulatio neceſſaria quæ in gloriam uertit.fol.81.col.j. prin.Vtilis.
Tribulatio patientiam operatur,patientia probationem, probatio ſpem.Ibidem.
Tribulatio tria confert.119.col.ij.fol.fi.Tribulatio.
Tribulatio multam confert utilitatem.fo.30.col.j.fi.Hæc eſt.Et fo.80.col.iij.B.Et fo.81.col.j.prin.Bonum.Et coca.fi.In plenitudine.
Tribulationes ſex nobis ſunt aduerſus deſideria,& aduerſus quinquepartitam ſenſualitatem.fo.94.col.j.D.
Tribus duæ ſunt,Leui ſcilicet & Iudæ:ex quibus ſacerdotes ſumunt,Aaron & Chriſtus,& eorū ſucceſſio.fo.120. col.iij.me.Duæ ſunt.
Tribus modis prouidemus bona coram hoibus, habitu, actione,ſermone.fo.95.col.ij.C.
Trinitas animæ quātis intricauit ſe erroribus,doloribꝫ, timoribus.fo.129.col.iij.A.
Trinitatis ſeu diuinitatis arcanum nec ab angelis nec hominibus niſi ſpiritu ſancto reuelante cognoſcit.fol.126. col.ij.fi.Trinæ.
Trinitates plures deſcribuntur. fo.106.col.j.prin. Beata.
Trinitatē totam fuiſſe cum Maria dum angelus diceret, dominus tecum.fo.7.col.ij.C.
Triplex periculum cauere debemus.fo.45.co.j.me.Bene.
Triplex genus bonorū,& uigilātia ſuper cogitationibꝫ. fo.88.col.ij.prin.Et propenſius.
Triplex cuſtodia,manus,oris & cordis.fol.88.col. iiij. C.
Triplex gradus incipientium,proficientiū, perfectorum. fo.65.col.iij.fi.Vnde.
Triplicem gratiam à dño ſuſcipimus.fo.50.col.ij.C.
Triplici uia naſcimur omnes.fo.22.col.iij.D.
Triplex peccatum inualuit ſuper terram.fo.31.col.iiij.C.
Tripliciter hoies ſub principe tenebrarum eſſe dicuntur. fo.25.col.iij.B.
Triplex modus uiuendi in congregatione.fo.43.co.j.C.
Triſtitia de peccatis,dulceſcit beneficiorū dei recordatione & laude eius interpollenda eſt.fo.128.col.ij.D.
Triſtitiæ diſſimulandæ.fo.141.col.j.B.

TVnicæ quibus ueſtimur tres ſunt.folio.120.col.iij. prin.Tunicæ.
Turbari bonum,ſed non perturbari.fo.7.col.iij.B.
Turbata qualiter Maria fuerit in ſermōe āgeli.Ibi.
Turtur pudica auicula.fo.153.col.iij.fi.Pulchræ.
Turtur auis gemens,pudica,petens celſiora,& alia naturalia.fo.166.col.iij.C.
Turturi quare comparatur anima deo deuota.fo.153.col. iij.fi.Pulchræ.
Turturis uox quæ ſit,& quando cœperit audiri. fol.166. col.iij.C.
Turtur cur pro Chriſto ſit oblata.fo.166.col.iij.C.
Turturis uox gementi quàm canenti ſimilior peregrinationis noſtræ nos admonet.fo.166.col.ij.B.
Turturem non ſolum cōmendat gemitus, commendat & caſtitas:propterea digna fuit dari pro partu uirgineo. fo.166.col.iij.B.&.C.

VAcare debet homo ad ſe & deum cognoſcendum.fo.82.col.ij.me.Vacate.
Vacat ſibi uix uel raro qui alijs in ſolicitudine præeſt.fo.161.col.iij.A.
Vacua non ſit in nobis gratia dei.fo.163.col.j.A.
Vacuam curis,odio,luxuria. & hmōi oportet eſſe animā quam inhabitet deus.fo.143.col.iij.B.
Vanæ gloriæ contēptus tractatus.fo.72.col.ij.med.Nox. Et.fo.79.co.iij.prin.De baſiliſco.Et.fo.129.co.iiij.B.Et col.j.fi.Non ergo.Et fo.140.col.iiij.B.Et.fo.3.co.j.prin. Leua.Et.fo.42.col.iij.fi.Audi.
Vanitas humanæ laudis.fo.194.col.iij.prin.Pudet.Et.fo. 195.col.j.fi.Laudarem.Et.fo.2.col.iij.A.
Vanitati triplici ſubiectus eſt homo.fo.128.col.iij.A.
Vanitatis malum.fo.194.col.iij.prin.Merito.
Varietas ueſtimētorū & ferculorū culpat.fol.88.co.ij.D.
VBera Chriſti duæ ſunt manſuetudines,longanimitas in expectando,& facilitas in donādo.fol.127. col.ij.prin.Duo ſponſi.
Vbera in oratione replentur.fo.127.col.ij.C.
Vbera prælatorum ſiue prædicatorum.fo.127.col.iij. A.
Vbera ſponſæ affectus duo compaſſio,& exhortatio ſiue congratulatio.fo.127.col.iij.C.
Vbera ſponſi æquanimis peccatorum expectatio & benigna ſuſceptio.fo.127.col.iij.prin.Nunc.
Vbera iterum duo ſunt.fo.121.col.j.me.Duo ſunt.
Vbera tua meliora ſunt uino.Hæc uerba à ſodalibꝫ prolata fuiſſe conſtat poteſt.fo.127.col.j.C.
Vbera meliora uino,id eſt pinguedo gratiæ diuinæ longe efficacior ad profectū.quàm mordax increpatio prælatorum.fo.127.col.ij.B.
Vbi non eſt par culpa,par nō debet procedere pœna.fol. 132.col.iij.me.Sed ubi.

VAE uobis diuites.fol.15.columna.iiij.princip.Væ uobis.
Væ tibi amaritudo peccatorū ꝓpter quæ ſoluēda tanta amatitudo neceſſaria eſt.fol.30.co.iij.med.
Væ tibi.
Væ homini per quem ſcandalū uenit.folio.54.col. iiij.fi. Audiſtis.
Velim nolim deo aſtare neceſſe eſt.Sed ubi.fo.199.col.iij. prin.Solum.
Vellus Gedeonis rore perfunditur.fo.5.colūna.iiij.prin. Quid illud.
Veni in ortum meum,exponitur.fo.113.col.iiij.fi.Veni.
Venit medicus ad ægrotos.fo.10.col.iiij.fi.Vos.
Venite ad me omnes:exponitur.fo.79.col.iiij.A.
Venire Chriſtus dicitur in aqua & igne ad differentiam Moyſi.fol.36.col.j.B.
Veniſſe ad nos qualiter Chriſtus dicatur, cum tamē ſemper ubicꝫ fuerit.fo.2.col.ij.C.
Veniunt ad animā,& manſionē apud eam faciunt pater filius & ſpūſſanctus.fo.174.col.ij.C.
Veniſſe ad animā patrem filium & ſpiritumſanctum qualiter coniectari poſſit.Ibidem.
Venit deus p ſeipſum ad aiam ſe quærētē.fo.147.col.j.A.
Venit deus ad animam &ab ea prout uult recedit.fo.178. col.ij.prin.Sequamur.
Ventis tribus expoſiti ſumus,carni,mundo,diabolo.fol. ij.col.ij.C.
Ventrem meum doleo.fo.151.col.ij.A.
Vera ſapientia quæ ſit.fo.195.col.iij.prin.Vera.
Verbum triplex.fo.195.col.iij.prin.Vnde.
Verba Xpi ſine eo miniſme poſſunt diſcuti.fo.172.co.ij.D
Verba ſacræ ſcripturæ delicioſa,ſolida & efficacia.Ibidē.
Verba ſalutis frequētius audita reprobis uileſcūt.fo.44. col.j.Verum ego.
Verba Chriſti ſpiritus & uita ſunt aliquibus,&ſequūtur ea alijs dura uidentur,& alibi quærunt conſolationem. fo.84.col.j.B.Et col.iij.C.
Verbum panis angelorum,factū eſt cibarium iumētorū. fo.99.col.ij.fi.Omnis quippe.
Verbum abbreuiatū fecit deus.fo.14.co.ij.prin. Grandis.
Verbum aſperum Chriſtus ſuſtinuit.folio.71.col. ij. med. Quid eſt.
Verbi uiſitationi putantes noſtram eſſe cogitationem, periculoſe erramus.fo.148.col.iiij.D.
Verbū quod à deo ad animā noſtrā uenit,reuerti uacuum non decet.fo.148.col.j.me.At ſatis.
Verbū dei cum faſtidio ſuſceptum conſcientiæ tormentū portabit.fo.150.col.iiij.A.Etenim.
Verba Chriſti ſponſi triplici eminent gratia.folio.172.columna.ij.D.
Verba Chriſti cibo optimo comparantur.Ibidem.
Verbi dei impletio cibus ſeu paſtus eius eſt.fo.176.col.j. B,Et col.ij.D.

Verbum imago eſt,& cuiꝰ.fo.182,col.iij.me.Quid enim.
Verbi in animam introitus uel exitus non ſentitur:cuius tamen præſetia uel abſentia percipitur.fo.178.colū.ij.B. &.col.iij.D.&.B.
Verbum ab anima propter commoditates ſeptem quæritur.fo.185.col.iiij.B.
Verbum de ſibi placentibus animam ſibi deuotam edocet.fo.186.col.j.C.
Verbum dei uirtus & ſapientia infirmitatis & ignorantiæ noſtræ medetur.fo.187.col.ij.D.
Verbum omnia eſt.Ibidem.
Verbum dei cōtra omnes anguſtias & neceſsitates remedium habet.fo.92.col.j.me.Beati.
Verbū qualiter naturā carnis aſſumpſerit.fol.82,col.ij.B.
Verba æquè dulcia reperta non ſunt per quæ Chriſti & animæ exprimerentur affectus ſicut ſponſus & ſponſa. fo.125.col.iij.B.Nec ſunt.
Verbum ad animā uenire quid eſt, eam erudire in ſapientia, quid eſt patrem uenire,afficere ad amorem ſapientiæ.fo.174.col.iiij.D.
Verba quæ dā ſunt ſponſi ad nos noſtræ meditationes de ipſo & eius gloria,elegantia, potētia,maieſtate:quibus pro certo ſciamus nos alloqui,ut non fatigemur laboribus,ſermonibus eius delectati.fo.147.col.iiij.D.
Verbi hoc eſt Chriſti lingua, fauor dignationis:aiæ uerò feruor deuotionis.fo.156.col.iiij.B.
Verbū uirtus,uerbū ſapientia eſt:ſumat ergo aia de uirtute uirtutem,de ſapientia ſapientiam.fo.186.col.ij.B.
Verè eſt ſolum quid.fo.146.col.iij.prin.Solum.
Verebuntur filium meum.fo.16.col.j.C.
Verecundia ueluti candor eſt,animæ faciem decorans.fo. 153.col.ij.C.
Verecundia quàm dulcis ſit & amabilis. fol.87,col.j.D.
Verecundiæ commendatio.fo.188.col.j.B.
Verecundiā ſeruare debent orantes.fo.188.col.j.B.&.C.
Verecundia uenuſtatem ingerit.fo.153.col.ij.ſi.Porrò.
Verecūdia aliqua culpabilis eſt.fo.226.co.j.me. Quādiu.
Verecūda & manſueta excuſatio ſeu apologia noſtri.Bernardi,cū uerbi & aiæ amatorias uiciſſitudines ſuiipſius experimento denudare uellet.fo.178.col.j.C.
Verecundiæ proprium eſt uitare laudes, uitare iactantiā, fo.187.col.j.B.
Verecundo adoleſcente quid dulcius?fo.187.col.j.D.
Verendū ne aliquādo ſana doctrina infirmis cedat ad periculum,quod ad remedium dicitur.fo.149.col.ij.C.
Veritas unum eſt ex liliis inter quæ paſcitur Chriſtus.fo. 174.col.iiij.C.
Veritas ſine gratia amara eſt & oneroſa, gratia ſint ueritate diſſoluta.fo.178.col.iij.D.
Veritas capreæ,gratia hinnulo comparatur.Ibidem.
Veritas & gratia ſimul contemperandæ ſunt.Ibidem.
Veritatem quia non tenuit diabolus,cecidit à gratia.fol. 128.col.iiij.C.
Veritatis amor fidus amor eſt,& cuſtos animæ.fo.181.colum.j.D.
Veritas ſæpenumero odium parit.fo.168. co.j.prin.Duæ.
Veritas non relinquenda.Ibidem.Cum enim.
Veritas reducit in mentem.fo.72.col.ij.me.Nocturnus.
Veritas perfecta cibus ſpūalis,fo.29.col.j.me.Appone.
Veritatis gradus aſcendimus per laborē humilitatis.per affectum compaſſionis,per exceſſum comtemplationis, fo.278.col.iij.ſi.Cum ſint.
Veritatis onus leue.fo.204.col.ij.me.Et hoc.
Veritatis ꝓtectio neceſſaria.fo.72.col.iiij.me.Neceſſaria.
Veritas impuris mentibus nō ſe oſtendit, non ſe credit ſapientia.fo.162.col.j.B.
Vermem tunc ſentire cum ſuffocari poteſt optimum eſt,ſi tamen peccatorum putredinē,& ſeipſam rodēdo conſumat.fo.101.col.iiij.prin.Vt ergo.
Vermes tres.fo.108.col.ij.me.Tres ſunt.
Veſtes noſtræ uirtutes ſunt.fo.24.col.iiij.D.
Veſtium curioſitas,deformitatis mentiū & morum indicium eſt.fo.259.col.j.ſi.Et nunc.
Veſtimenta & cibaria delicata reprehenduntur.folio.42. col.iiij.ſi.Venit.
Veſtes ſubſtrauerunt apoſtoli Chriſto ſuper aſinam ſeſſuro.fo.142.col.iij.C.
Veſtigare quid deſit nō tibi ſit pigrum, nec quod deſit uerecundum ſit fateri.fo.256.co.iij.prin.Non ſit.
Vetus homo triplicíter in nobis eſt.fo.3.co.iij.B.
Vetuſtas triplex,& nouitas triplex.f.209.co.iiij.ſi.Sicut.
Via per quam nos oportet in cælum aſcēdere,quæ ſit. fo.37.co.iiij.D.
Viæ quæ ſint in quibus angelorum cuſtodia indigemus. fo.77.col.iij.me.Siquidem.
Viæ filiorum Adam in neceſsitate & cupiditate uerſantur. fo.76.co.iiij.B.
Viæ angelorum.fo.77.co.ij.C.
Viæ dæmonū quæ ſint.fo.76.co.iiij.B.Et fo.77.col.j.D.
Viam triū dierum facere neceſſe eſt,ſcilicet timoris,pietatis,rationis.fo.45.co.iiij.B.
Via legis domini ſex diebus conſummatur.fo.110.colū.j. prin.Notandum.
Via ſecura inueniendi ueritatem.fo.279.columna.ij.med. Propter hoc.
Via regia nec ad dexteram declinat nec ad ſiniſtram. fol. 111.co.ij.med.Paratum.
Via quæ ducit ad uitam trifaria ratione diſtinguitur. fol. 118.col.iiij.me.Via quoq;.
Viæ domini rectæ,uiæ pulchræ,uiæ planæ.fo.20.co.iij. ſi. Per uias.
Viæ quæ ducunt ad mortem,ratione trifaria diuiduntur. fo.118.col.iiij.med.Viæ.
Via monachalis(quæ pons eſt)recta dignoſcitur,ſed non omnino ſecura,nam ibidem triplex reperitur periculū. fo.96.col.ij.me.Recta.
Viam quam tenere debemus,à uia domini aſſumere debemus.fo.41.co.iij.ſi.Placebit.
Viarum fructus ſalus uiatoris.fo.77.columna.iij.prin.Sic ingreditur.
Vias miſericordiæ & ueritatis ingrediamur.fo.77.col.iij. princi.Ad iſtas.
Vicit leo:exponitur.fo.108.col.j.me.Ecce uicit.Et fol.33. colum.j.B.
Vitiorum correptione ſi quis ſcandalizatus fuerit,ſcandalum illud non corripientis,ſed correpti eſt.fo.208.co. j.med.Cum enim.
Vitijs carnalibus implicitus, ſpiritualia uitia minus aut minimè ſentit.fo.101.col.iiij.ſi.Multa.
Vitiorum hominis gemina ſpecies.fo.109.col.iiij.princi. Eſt autem.
Vitiorum ſeruitus, & mortis incertitudo.fo.102.colū.iij. me.Nec immerito.
Vitia ſemper putanda ſunt.fo.166.col.j.D.
Vitiorum pullulantium capita ſtatim reſcindenda ſunt. Ibidem.
Viſitudines dei euntis & redeuntis in anima.fo.17.colū. ij.prin.Sequamur.
Viciſsim apparet & diſparet deus animæ toto deſiderio ſe quærenti.fo.147.col.iij.ſi.Ergo.
Viciſsim it deus & redit ad animam ſanctam.fo.178.colū. ij.B.
Viciſsitudo contemplationis & neceſſariæ actionis declaratur.fo.165.col.ij.C.
Victoria multiplex.fo.33.col.j.B.& per totum ſer.
Victoria quæ aduerſus mundum obtinetur, multipharie declaratur.fo.35.col.iij.ſi.Omne.
Victus & ueſtitus ſufficit.fo.189.col.iiij.prin.Orabat.
Videamus quis,unde,quo,quādo, & ad quid,& qua ueniat.fo.1.col.ij.prin.Sed uideamus.
Videre deum ſicuti eſt nil deſiderabilius,nil delectabilius. fo.146.col.iiij.me.Nam & quod.

Videre in uia.fo.146.col.iij.fi.Quid ergo.
Videre per ſpeculum & in ænigmate.fo.154.col.j.fi.Et fortaſsis.
Vidi in dextera ſedētis ſup thronū.fo.33.co.iiij.C.&.D.
Vidi dominum ſedentem.fo.60.col.iij.A. & per quinq; ſermones.
Videmus nunc deum per ſpeculum & in ænigmate:& ita uidere nobis expedit.fo.147.col.iij.prin.Et bona.
Videri uult Chriſtus uulnera ſua tāquā dux bon⁹ ſigna. fo.168.col.j.C.
Videtur deus ab anima uiatrice, nūc ut dominus,nūc ut ſponſus.fo.56.col.iij.fi.Magna.
Videtur deus ab anima humili uiſione ſublimi & ſuaui. Ibidem.
Videri non poteſt deus in hac uita ſicuti eſt.fo.146.co lumna.iij.D.
Vigilat ſuper nos deus.fo.76.col.iiij.prin.Vigilat.
Vigiliæ tres quib⁹ dñs uenire dicitur, quæ ſint fo.11. co lumna.ij.D.
Vigiliæ bonæ,rectitudo operationis,puritas intētionis, cuſtodia unitatis.fo.11.col.ij.D.
Vigiliæ ſunt in duplici differētia:uigiliæ enim ſunt car nalium & ſpiritualium.fo.43.col.iij.prin.Aliæ.
Vigiles eſſe debem⁹ circa opus noſtræ ſalutis. folio.133. columna.ij.A.
Vigiles oportet eſſe paſtores Chriſti.fo.180.col.ij.D.
Vigiles boni.fo.180.col.ij.me.Sed dicit.
Vigiles qui ſpōſum inuenerūt,q ſunt.fo.180.col.ij.fi.D.
Vigilijs deprimi ſomno, abo minabile angelis.fo.125. columna.iiij.B.
Vilem & contemptibilem Chriſtus demōſtrare ſe potuit, ſed planè non reputare.fo.154.col.iiij.fi.Semetipſum.
Vilitas conditionis humanæ.fo.298.col.iiij.fi.O anima.
Vincula tra ſunt quibus Chriſto alligamur.folio.83.co lumna.iiij.A.
Vinea eccleſia.fo.145.col.iiij.me.Si autem.
Vinea anima cuſtodis.fo.146.col.j.C.
Vinea cuiuslibet uita.fo.169.col.ij.A.
Vinea electa religio bene ordinata. folio.220. colum.ij. me.Vide.
Vineas habent qui ſpiritu feruentiores noſcuntur,ficus uerò qui ſuauiores in moribus.fo.167.col.iij.D.
Vineæ fidelis animæ habent fidem uitem uirtutes palmi tes,botrum opus,deuotionē uinum.fo.146.col.j.B.
Vineis dñicis multi ſe ingerere non uerentur.fo.146.co lumna.j.C.
Vinea fides uel anima, palmites autem uirtutes. fo.146. columna.j.B.
Vineam ſuam cuſtodiſſe debet qui alienæ cuſtos ponitur. Ibidem.
Vinea à furtiuis machinamētis ſurripitur, eiuſdē botros ira præfocauit,tulit iactātia,fœdauit innanis gloria.&c. fo.146.col.iiij.B.
Vineæ ſpirituales tunc dederunt odorem ſuum,cum ap paruit benignitas & humanitas ſaluatoris noſtri dei. fo.167.col.ij.C.
Vinearum nomine fideles populi ſignificātur,& ideo nō absre ponitur. Poſuerūt me cuſtodem i uineis.fo.145. col.iiij.D.
Vinea quam ſponſa ſe dicit nō cuſto diſſe,ipſa eſt eccleſia in Chriſtum credentium.fo.145.col.iiij.B.
Vinum pluſquā olei nobis attulit Xp̄s.fo.132.col.ij.B.
Vinū i uineis Engaddi nō inuenit,ſed oleū, quærat uinū in Cypro.inſula em̄ illa uini ferax eſt.fo.155.col.iiij.A.
Vinum merum quale ſit, & qui dignus ſit illud bibere. fol.75.col.ij.B.&.C.
Vinū triforme eſt i ſcypho dei.fo.120.c.iij.me.Triforme.
Vinum bonum,gratia deuotionis,feruor charitatis.f.21. col.ij.prin.Nunc.
Vinum Chriſti merum, uinū noſtrū mixtū aqua.fol.75. col.iij.med.In his.
Vir deſideriorum cupiēs diſſolui & eſſe cum Chriſto, & id cupiat uehementer,ardēter ſitiat & aſſiduè mediteť. talis profecto nō ſecus quàm in forma ſponſæ ſuſcipiet uerbum in tpe uiſitationis.fo.147.col.iij.C.Ergo.
¶Vir eccleſiaſticus pi⁹ eſſe debet in corrigendo manſue tos,& auſter⁹ cōtra aſperos & obſtinatos.fo.155. cant. ſermo.xliij.per totum.
¶Viro ſapienti uita ſeu mors, ſit ſibi uinea in cultu. Et de duobus uulpiū generibus,ſcilicet adulatorib⁹ & detra ctoribus.Et de tentationib⁹ monachorū nouitiorum. fo.169.canti.ſer.lxiij.per totum.
Vir propheta Chriſtus deſcēdens dignatus eſt coæquari paruo filio.fo.132.co.ij.D.
Viri miſericordiæ quare de apoſtolis dicitur.fo.44.colū na.iiij.prin.Merito.
Viri tres Noe, Dauid, Iob:primus nauí, ſecundus pōte, tertius uado tranſit. Et hi tres uiri tres ordines eccleſiæ ſignificat.fo.76.col.ij.prin.Hoc mare.
Viro forti creſcit animus in difficultate.fo.140.col.iiij.fi. Non eſt.
Viro bonum eſt cum portauerit iugum & cætera,declara tur.fo.44.col.j.me.Non erat.
Vires ſeu potētiæ hominis.fo.264.co.iij.prin. In rebus.
Virium animæ triū, rationis uidelicet memoriæ & uo luntatis,impotētia & infirmitas.fo.102.co.ij.pri.Iā uerò.
Virga egrediet de radice Ieſſe, quid per uirgā, quid per radicem,quid per fructum ſignificetur.fo.5.col.iij. A.
Virgæ tres ſunt.fo.121.col.j.fi.Virgæ.
Virgo Maria honoranda.fo.224.col.ij.At ualde.
Virgines quas in coniugium ſociare debemus ſunt qua tuor.fo.120.col.j.me.Quatuor.
Virginibus ſolis nubendum eſſe aſſerentes reprobantur. fol.172.col.ij.A.
Virgines ſemper pauidæ debent eſſe.fo.7.col.iij.B.
Virginitas Mariæ ſine ſua humilitate nequaquā deo pla cuiſſet.fol.4.col.iiij.C.
Virginitas laudabilis,ſed humilitas neceſſaria,& ipſarū pulchra permiſtio.fo.4.col.iiij.B.
Virginitas humanitate nō comitata, gratiæ plenitudinē non meretur.fo.51.col.ij.prin.Aue gratia.
Virgo uirga ſublimis.fo.2.col.ij.prin.O uirgo.
Virgo uia per quam ſaluator aduenit,uia per quam ueni tur ad gratiam.fo.2.co.ij.prin.Sed iam.
Virgo concepit ſine pudore, peperit ſine dolore, mater manſit ſine corruptione.fo.12.co.j.prin. O noua.
Virtus eſt mater gloriæ.fo.46.col.iiij.B.
Virtus nulla ſine cōſuentia uolūtatis.fo.154.co.iiij. C.
Virtus maxima,inter prauos uiuere bene.fo.158.co.ij.B.
Virtus mediū tenet uitiorū,& putatiōe indiget.fol.166. co.j.fi.Medium.
Virtus de neceſsitate laudanda, magis autem de liberta te.fo.215.co.iij.prin.Laudo.
Virtus in pace acquirit in preſſura probatur,in uictoria approbatur.fo.217.co.ij.fi.Virtus.
Virtus uera eſt recta facere,& inutilē ſe reputare.fo.220. co.ij.fi.Cum feceritis.
Virtus nō eſt operis noſtri, quia dñs facit hæc oīa. fol. 74.co.iiij.med.Conſiderate.
Virtutes cardinales reſpōdēt quatuor unguētis Chriſti quæ ſunt,ſapientia,iuſtitia,ſanctificatio,redemptio.fo. 137.co.iiij.C.
Virtutes bonæ diuitiæ.fo.3.co.j.me.Verè.
Virtutes quatuor contra quatuor tētationes.fo.79.col. iiij.prin.Illud quoq;.
Virtutis eſt aduerſa fortiter ſuſtinere.fo.185.co.ij.A.
Virtus adiuuat ſapiētiam,erudit & informat.fo.107.col. ij.prin.Filius.
Virtus & ſapientia.fo.186.col.ij.B.
Virtus triplex nominis Ieſu.fo.132.col.j.D.
Virtutibus quatuor ueſtitus fuit.Adā.fo.28.columna.j. prin.Videre.

Virtus humilitatis & patientiæ tractatur. fol.150.col.iij. per totum ſermonem.
Virtus prima ad ſalutem neceſſaria innocentia eſt.fo.175. colum.ij.A.
Virtus etſi propter bonā famā nō ſit maior, pulchrior tamē & illuſtrior efficitur.fo.175.co.iij.A.
Virtutes merito ſtellæ dicuntur:ſtellæ eñ nocte lucent,& in die latent.fo.143.co.ij.C.
Virtutes cardinales perfectiſsimè in Chriſto fuerunt.fo. 173.co.ij.D.& per totum ſermonem.
Virtutū Chriſti fragrantia niſi nos trahat, inexcuſabiles ſumus.fo.137.co.ij.B.
Virtutes ueras nō habuerūt mūdi ſapientes ſine Chriſto. fo.137.co.iij.D.
Virtutem dei appetiuit angelus,homo ſcientiam.fo.174. colum.j.C.
Virtutes lilia dicuntur.fo.175.co.j.C.
Virtutes aliquas habēt aliqui alij à Chriſto,ſolus nō niſi uirtutes.fo.175.co.j.A.
Virtutes præcipuæ tres.Ibidem.
Viſio qua uidendus eſt deus in futuro ſicuti eſt.f.146.co. iij.D.
Viſio dei fit diuerſis modis.f.146.co.iij.C.
Viſio quam hic de deo habemus non permanet.fol.149. col.iij.D.
Viſio beatorum qua uident deum ſicuti eſt,permanēs eſt. Ibidem.
Viſio qua deus animæ ſe quærenti demonſtrat.f.147.col. j.A.
Viſione huiuſmodi uidetur id quod deus non per imagines corporeas:non tñ ſicuti eſt.fo.147.co.j.D.
Viſio in patria uerè meridies.fo.149.co.iij.A.
Viſiones diuerſæ & cognitiones quibus uſus & agnitus eſt dñs.fo.60.co.iij.prin.Vidi.
Viſione ſublimi & ſuaui uidet deus ab anima humili.fol. 156.co.iij.fi.Iam me.
Viſio dei duplex,poſteriorum & faciei.fo.168.co.j.A.
Viſitationē uerbi putātes noſtrā eſſe cogitationē,pericu loſe erramus.fo.148.co.j.me.Sed ſanè.
Viſitat deus humiles,ſuperbos tranſilit.fol.162.columna iij.C.&.B.
Viſitatur à dño:& uiſitationis ſuæ tempus cognoſcit qui cor ſuum præparat.fo.164.co.iij.C.
Viſitationis diuinæ gradus ſigna & prænuncij.f.164.co. j.prin.Si igitur.Et paulopoſt.C.&.D.
Viſitat nos deus quatuor modis.fo.119.co.iij.fi.Modis.
Viſitatio diuina non eſt plena nec iucunda abſq; ueritate & gratia.fo.178.co.iij.prin.Vtraq;.
¶Viſitationes dñi quæ fiunt animæ ſibi rectè uacanti.Et qui per Martha Lazarū,& Maria ſignificātur.fo.164. canti.ſermo.lvij.per totum.
Viſitationem & conſolationē diuinam deſiderans quid facere & quomodo uiuere debeat,& ſigna uiſitatiois.fol. 164.co.iij.D.
¶Viſitationes uerbi ſponſi quæ ſint in ſpiritu ad animam ſanctam:de quibus ipſe Bernardus ſe præbet exemplum ad ædificationem audientium.fo.178.canti.ſermo.lxxiij. per totum.
Vita uiri ſapientis uinea eſt,ſua mens ſua conſcientia: nil incultū uel deſertū in ſe ſapiens derelinquet, ſtultus non ita.fo.169.co.ij.A.
Vita duobus modis à corde procedit.fol.111.col.iij.med. Omni.
Vita ſolitaria.fo.153.co.iij.D.
Vita uitioſa.fo.81.co.iij.fi.Errauerunt. Et fo.90.col.iij.fi. Per uias.Et.fo.183.co.iij.me.Fatemur. Et.fo.84.co.ij.B. Et.fo.43.co.iij.B.
Vita & ſenſus animæ.f.86.co.ij.B.
Vita in delicijs agens quoniam non eſt ex fide mors eſt & umbra mortis.fo.158.co.iij.D.
Vita actiua & cōtemplatiua pulchrè intelliguñ per uerba Iob:Si dormiero dico quando ſurgam.f.83.co.ij.me. Si dormiero.
Vita uera non niſi in conuerſione eſt.f.101. columna.j.fi. Nunquid.
Vita actiua & contēplatiua.f.157.co.ij.B.Et.fo.160.col.ij. fi.Itaq;.fo.195.co.j.B.
Vitæ duæ amatorū paupertatis per Martham & Mariam deſignantur.fo.106.co.iij.me.Duæ iſtæ.
Vita animæ quæ ſit.fo.76.co.iij.B.
Vitæ auſteritas & paupertas ſumma quam Chriſtus ab infantia ſuſcepit memoratur.fo.16.co.ij.B.
Vita infernalis eſt quando intellectus affectui, & affectus intellectui inuicem repugnant. folio .40.columna.j.fin. Non tibi.
Vita cōi non cōtenti, ppriā uoluntatē ſequentes culpantur.fo.135.co.j.D.
Vita ſine fructu grauior mors.fo.141.co.ij.me.Nam uita.
Vita Chriſti uiuēdi regula,mors redēptio.f.99.col.iij.fi. Vita Chriſti.
Vita deus animæ,ipſa corporis.Ibidem.
Vita ſine fine.fo.80.co.iij.me.Bonus finis.
Vita fidei charitas.fo.34.co.iij.prin.Accepimus.
Vitæ præſentis finis principio futuræ debet adhærere.fo. 44.co.ij.me.Omnino.
Vitæ humanæ forma pulchrè & utiliter deſcribit.fol.83. co.j.prin.Viri ſanguinum.
Vitæ ſanctæ & religioſæ forma & exercitium in qua continenť bona naturæ,gratiæ,gloriæ, humanitatis uirtus gloriæ.fo.88.co.ij.prin.Et propenſius.
Vitæ actiuæ pariter & contemplatiuæ utilitas.fo.141.co. ij.D.&.A.
Vita per auditum ſequitur mortem.fo.144.co.j.B.
Vitræ per quas ſolis radius infunditur, tres ſunt.fol.120. co.j.fi.Vitræ.
Vituli domino immolandi tres ſunt. fo.112.columna.j.fi. Vituli.
Vitula effraim.fo.127.co.j.prin.Quid niſi.
Viuendi modū triformem homines habēt.fo.118.col.ij.fi. Homines.
Viuimus in umbra Chriſti.fo.147.co.ij.fi.Vnde.
Viuentium gradus uarij diſtinguntur.fo.183.co.ij.A.
Viuendū eſt humiliter,ſociabiliter,ordinabiliter.fol.44. co.j.C.
Viuere propriè nō debet qui nō diligit inter quos uiuit. fo.86.co.ij.fi.Amor.
Viuimus in ſpe.fo.72.co.iij.prin.In ſpe.
Viuimus in umbra Chriſti qui per fidem ambulamus, & carne ipſius paſcimur ut uiuamus.fo.147.co.iij.A.
Viuit in nobis Chriſtus tandiu quandiu & fides.fol.34. col.ij.D.
VLcus inueteratæ conſuetudinis qualiter amputandum & dolor eius leniendus ſit.fo.134.co.ij.D.
Vlcerata peccatis cōſcientia qb9 medicaminib9 refouenda ſit.fo.134.co.ij.B.
Vltionum pater,quare deus non dicatur.fo.16.co.ij.B.
VMbra,fides Chriſti.fo.158.co.iij.&.D.
Vmbra bona ſub alis Ieſu.fo.5.co.iij.B.
Vmbra Chriſti,caro eius & fides.f.158.co.ij.C.fi.
Vmbræ duplices corporales & ſpirituales.fo.176. co.iij.D.
Vmbræ ſpirituales.triplices.fol.176.columna.iij.Iam.Et paulopoſt.A.
Vmbræ huiꝰ mūdi uel tollenť uel inclinabunť.fo.176.co. iij.A.&.C.
VNa eſt ſponſa eccleſia ex angelis & hoibus.f.142. co.iij.D.
Vnctus uenit Ieſus ut nos ungeret.fol.133.col.j.fi. Deniq;.
Vnctæ ſunt à Chriſto mulieres ſanctæ quæ ipſum uncturæ uenerāt.fo.179.co.ij.me.Nam re uera.
Vnguentum triplex ſponſæ,cōtritionis,deuotionis,pietatis:primum

tatis:primū pungitiuum,ſecundū tēperatiuum,tertium ſanatiuum.fo.127.col.iiij.C.& per totum ſermonem.
Vnguenta Mariarum euangelicarum quæ fuerint, folio 129.col.iij.B.
Vnge caput tuum.fo.24.col.j.C.&.D.
Vnguentum cōtritionis bonum eſt,quo ungūtur pedes domini:unguētum deuotionis melius, quo ungitur caput:unguentum pietatis optimū,quo totum ungit cor pus domini.fo.129.col.iiij.C.
Vnguenta quatuor ſponſi quatuorq; uirtutes cardinales tractantur.fo.136.col.iiij.Canti.ſer.xxij.per totum.
Vnguentorū fragrantiam qui nō ſentit,aut putridus eſt, aut mortuus.fo.137.col.ij.B.
Vnguenta ſpiritualia,ſcilicet deuotionis,contritionis,& pietatis,ampliſsimè tractantur.fo.127.colū.iij.Canti.ſermo.x.per totum.
Vnguenta Chriſti ſapientia,iuſtitia,ſanctificatio, redemptio.fo.137.col.j.ſi.Saluo.&.B.
Vnguentum triplex,contritionis,deuotiōis,pietatis.fo. 127.col.iiij.C.
Vnguentū cōtritionis eſt in pctōrū recordatione,ibidē.
Vnguentum deuotionis in beneficiorū recordatione.fo. 128.col.j.B.
Vnguentum pietatis in proximorū ſubleuatione.fo.128. col.j.D.
Vnguēta ſpūalia ſpōſalia,& alia ſpōſæ.fo.127.co.iiij.C.
Vnguenta cōtritio,deuotio,pietas.ibibem.
Vngit ſponſus magis aut minus iuxta uaria uitæ merita. fo.133.col.ij.B.
Vnguētis à ſanctis mulieribus quare nō eſt unctus Ieſus. fo.129.col.iij.B.
Vnguētorū tria ſunt genera.fo.112.co.iiij.prī.Dicamus.
Vnguentū pietatis preciosius eſt unguentis cōtritionis & deuotionis.fo.113.col.j.ſi.Iam ad.
Vnguenta tria ſunt.fo.121.col.iij.ſi.Vnguenta.
Vnio perfecta noſtri ad deū quæ ſit.fo.175.colum.iij.D. Et col.iiij.B.
Vnio diuinarum perſonarum declaratur.ibidem.
Vnitas fraternitatis ſummopere ſeruanda eſt.fol.145.co. j.D.Et.col.ij.C.
Vnitatem animæ ad deum facit uoluntatū conſenſio,non confuſio naturarum.fo.175.col.iiij.C.
Vnitas bona,& unitas peruerſa quæ ſint.fo.50.co.iiij.B.
Vnitas diuina,& unitas qua anima adhæret deo, nō ſunt eædem unitates,put ampliſsimè probatur.fol.175.col. iij.E.Et.fo.176.col.j.C.&.D.
Vnitatis & pacis turbatores culpantur.fo.145.col.j.D.
Vnitatum octo differētiæ.fo.111.co.ij.ſi.Ecce.Et.fo.262. co.iiij.me.Eſt unitas.
Vnitas duplex eſt.fo.50.col.iiij.ſi.Sed ſciendum.
Vnitas bonorum gemina.fo.50.co.iij.B.
Vnitas dilectionis.fo.175.fo.co.iiij.C.
Vnitas animorum neceſſaria.fo.23.col.iiij.me.Sit igitur.
Vniuerſæ uiæ domini miſericordia & ueritas.fol.77.columua.ij.prin.Puto.
Vnum eſt neceſſarium,pulchre deducitur.fo.50.colū.iij. me.Martha.
Vnus pereat meli⁹ quā unitas.fo.212.col.iiij.prin.melius.
VOcabitur nomē eius admirabilis exponit.fo.107. col.ij.me.Et uocabitur.
Vocabulis trib⁹ ſpōſæ,amica,formoſa,colūba:prædicatio,oratio,cōtēplatio deſignāt.fo.165.c.ij. D.
Vocari & reuocari uult Chriſtus.fo.178.col.j.C.
Vocati ſum⁹ oēs hērditatē dñi poſſidere.fo.194.col.iij. C.
Vocationes tres ſunt.fo.121.col.j.me.Vocationes.
Volūtas & opus quō differant.fo.16.col.iij.ſi.Magna.
Volūtas rebellis & obſtinata bonis admonitionibus deterior plerūq; redditur.fo.103.col.j.me.Hæc igitur.
Voluntatis propriæ & corruptæ imago terribilis.fo.102. col.j.me.Exilit.
Voluntatis corruptæ uniuerſa perficiētis flagitia, ampla & utilis deſcriptio.fo.102.col.j.med.Hæc inquit.
Voluntatis uia hominum tria genera uchūtur.fo.110.co. iij.per hanc.
Voluntatis humanæ quatuor ſunt genera,ſicca,recta,beata peruerſa.fo.118.col.ij.prin.Quatuor ſunt genera.
Volūtari⁹ cōſenſus & aliud eſt,aliud naturalis appetitus. fo.264.col.j.ſi.Enimuero.
Voluntas triplex,libera,mala,& bona.fo. 265.colum.iij. prin.Creati.
Volūtas ꝓpria oīno malū eſt, qua ſit ut bona noſtra,nobis bona non ſint.fo.176.col.ij.A.
Volūtas nō eſt ubi eſt neceſſitas.fo.264.co.ij.me. Qđ ſi.
Voluntas non cogitur,& propterea ſola meretur uel demeretur.fol.264.col.iij.prin.Sola.
Voluntatē dei ſcrutari tutū & pium eſt, maieſtatem uerò temerariam & formidandum.fo.168.col.iij.D.
Voluntatem dei non faciunt beat,ſed ea potius fruūtur. fo.176.col.iij.A.
Voluntas hoīs interueniente peccato uim quādam & neceſsitatem patitur.fo.183.col.iij.prin.Hanc uim.
Voluntas ſic ſeruit peccato ꝙ liberè ſe ſubillo tenet.fol. 183.col.iij.D.& col.ſeq.D.
Volūtario qualis neceſsitas ſi repugnet.fo.183.col.iij.B.
Voluntas propria quid mali operatur ſi prædominari permittatur.fo.86.co.ij.A.
Voluntariè ſacrificabo.fo.23.co.j.prin.Oblatus.
Voluntas noſtra quibus inhærere,& à quibus ſe cauere debeat.fo.138.col.iij.D.
Voluntas peccato in deterius mutata neceſsitatem facit. fo.183.co.iij.D.
Volunt omnes deo frui,at non ita imitari.fo.136.co.j.fin. Quàm pauci.
Voluntas ſola meretur retributionem.fo.269.colum.j.ſi. Voluntas.
Voluntas dei bona,beneplacens.fo.161.columna.iij.fin. Vnam petij.
Voluntas miſera & infirma quæ etſi libera ſit,plerūq; tamen quod uult facere nequit.fo.263.columna.ij.princ. Quid iniquis.
Voluntas pro facto reputatur.fo.206.colū.j.med. Quid planius.
Voluntas propria ceſſet,& infernus nō erit.fo.35.col.ij. ſi.Voluntatem.
Voluntas propria crudeliſsima.fo.55.col.ij.A.
Voluntas inficit.fo.102.co.ij.prin.Eſt autem.
Voluntas peſsima.fo.102.co.j.me.Mitiga.
Voluntas in bono mutata.fo.103.co.iiij.prin.Vt non.
Voluntas noſtra diuinæ uoluntati ſubijci debet.fo.93.columna.j.D.
Voluntas cōis eſt charitas.fo.34.co.iiij.me.Porrò.
Volūtas propria eſt quæ nō eſt cōis cū deo & hoībus,ſed noſtra tantum.fo.35.co.ij.ſi.Voluntatem.
Voluntas,patiētia,charitas,diuerſos habet effectus, ſm quos diuerſa ſentiunt & loquuntur.fo.66.colum.j. fin. Fortis.
Voluntates mortificare.fo.55.co.ij.me.Et quidem.
Volūtatis liberū arbitriū eſt diſcernere quid liceat,probare quid expediat,experiri quid libeat.fo.264.co.iiij. ſi.Arbitrium.
Volūtatis hoīs cum uolūtate diuina unio fit per cōſummationem iuſtitiæ,fortitudinis,temperantiæ & prudentiæ.fo.25.col.iiij.A.& per totum ſer.
Voluntatis propriæ & proprij conſilij lepra ſordētes audiant quid ſpiritus dicat eccleſiis.fo.35.colum.iiij.prin. Audiant.
Voluptas corporis malum,afflictio bonum.fo.15.colū.ij. me.Malum.Et.fo.2.co.iij.A.
Voluptatibus carnis adhærentes impoſsibile eſt gaudio ſpirituali repleri.fo.38.co.ij.me.Si enim.
Voluptuoſi ciborum exquiſitores arguuntur.fo.146.columna.iij.D.&.A.

Voluptati cedentes comedendo pinguſa, in talium terra non eſt audita uox turturis. fo. 166. col. iij. C. prin.
Vouent aliqui & non ſoluunt. ibidem.
Vox ſponſi dei ad animam ſibi deuotam loquentis, amor eius eſt. fo. 165. col. j. b.
Vox turturis quæ ſit, & quando cœperit audiri. fol. 166. col. iij. C. prin.
Vox diuina auribus animæ inſonans, primū conturbat, terret, diiudicat, ſed continuo uiuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat. fo. 92. col. j. me. Vultis.
Vocem domini nō eſſe ſed noſtram cognoſcimus, ſi quæ noſtra ſunt, & nō quæ Ieſu Chriſti quærimus. fo. 101. co. ij. prin. Ecce dabit.
Voces ſuas affectus habet. fo. 172. fo. col. ij. C.
Vſus facit uirtutes, non natura. Tum eſt autem abutendo facere uitia, aut bene utendo uirtutes. fo. 257. col. j. me. Prorſus.
Vtile nobis eſt ut non euacuetur meritū fidei q̄ Chriſtus ſe ſubducat uiſui, dans locum uirtuti. fo. 18. col. j. B.
Vtilitas uerbi dei. fo. 92. col. j. me. Quanta. & B.
Vtinam ſaperes & intelligeres cū theſauro pecuniæ theſaurum iræ pariter cumulari. folio. 286. colum. ij. princ. Nónne.
Vtinam ſaperent & intelligerent &c. Tria ibi nobis commendātur. fo. 44. col. iij. B.
Vtuntur multi malè bonis eccleſiæ. fo. 139. colum. j. prin. Timeant.

Vlnera Chriſti tutū peccatoribus refugium præbent. fo. 167. col. iij. B.
Vulnera Chriſti foramina petræ. fo. 167. colū. iij. me. Alius.
Vulnera ſua uideri uult Chriſtus tanquam dux bonus ſigna. fo 168. co. j. C.
Vulnerum Chriſti meditatione nihil efficacius ad curanda conſcientiæ uulnera. fo. 169. col. j. A.
Vulpes ſunt adulatores & detractores. fol. 169. co. ij. A. Et eadem col. ſi. Peſsima.
Vulpium tria genera, adulatores, detractores, ſeductores &c. fo. 170. col. ij. D.
Vulpeculæ ſeu uulpes paruulæ dicuntur ſubtiles tētationes, quæ facile cognoſci nō poſſunt, nec ideo cauerī niſi à perfectis & exercitatis. fo. 170. col. j. B. & C.
Vulpes tentationes ſunt, tentationes uerò diuerſæ, pro temporis diuerſitate. fo. 169. col. iij. A.

Zebedæi filij magna petentes minus acceperunt. fo. 149. col. iij. C.
Zelat deus apud etiam ſpiritus malos humiliū ſalutem. fo. 133. col. iij. C.
Zelauī ſuper iniquos. fo. 139. col. j. prin. Zelauī.
Zelus indiſcretus reprehenditur. fo. 135. col. j. B.
Zelus uini nomine deſignatur. fo. 156. col. j. C.
Zelus ſine diſcretione importabilis eſt. fo. 138. col. iij. me. Facile.
Zelus dei ad animam ſibi dilectam, quātus ſit. fo. 161. col. iij. C. & D.
Zelum immittere miſericordiæ eſt, zelum intendere iudicij. fo. 174. col. ij. C. Et col. iij. B.
Zelo charitatis à deo immiſſus, ſignum eſt aduentus dei ad animam. fo. 174. col. j. C.
Zelo feruentes eſſe debēt animarum paſtores. fo. 180. columna. iij.
Zelantes aliqui contra aliorum delicta tam impudenter quàm inaniter æſtuant, ſeipſos tam inſipienter quā inutiliter palpant. fo. 3. col. ij. me. Alij tam.
Zelus pietatis ſuauiter ardet, & efficaciter expiat. fo. 134. columna. ij. B.
Zelus iuſtitiæ amor dilecti in affectibus pietatis. fol. 156. columna. j. C.
Zelus prælatorum qualis eſſe debeat. fo. 138. col. iij. prin. Oportet.

¶Explicit tabula alphabetica perutilis & ampla ſuper opera beati Bernardi primi Clarævallis abbatis.

DEVOTI PATRIS DOMI ni Gilberti abbatis de Hoilandia in Anglia ordinis Cisterciensis Sermones super Cantica canticorum, ab eo loco quo beatus Bernardus morte, præuentus finierat, inse quendo de uicino eiusdem Bernardi spiritum & stylum, Incipiunt feliciter.

Sermo Primus

VARII SVNT AMANtium affectus, quia casus uarij: & ideo sponsæ uerba aliquoties interrupta uidentur, sicut ipsa dilecto suo uel ex uoto fruitur, uel præter uotū fraudatur, nunc ut super montes reuertatur inuitat, nunc in lectulo quærit elapsum. Quam assignabis consequentiæ seriem? Quæ docebitur ordinis ratio? Non uidetur ratio, sed interruptio. Vota amoris non uniformia. Ideo sermo serie non tenetur. Affectus in amore loquitur, & uerba interrumpit: quia nec ipse sibi semper in uno statu cohæret. Iure & ipse sponsus hinnulo comparatur sic salliens, & sic fugiens dilectam. Varietas hæc nec consequentia nec ratione caret. Verba tam subitò commutata continuationem seruant, dum affectum ordini seruiunt. Videte iam quæ sit in hac uarietate series continuationis. Elapsus erat dilectæ suæ super montes, quasi hinnulus uagus & uolitans, & ipsa ad se relapsa de montibus illis in quibus mirabiliter illuminata erat, & illustrata uisione dilecti. De montibus inquam, illis ad conuallem lachrymarum ad lectum doloris, relapsa ad lectum & ad noctem de montibus luminosis. Quidni sic recidat ipsa ubi sic recedit dilectus suus? Ipse enim sponsæ
Psal. 26. suæ salus & illuminatio. Ideo recedente ipso, illa recidit ad lectulum infirmitatis, & ignorantiæ noctem. Iam uersatur super stratum infirmitatis suæ. Super hunc tamen stratum memoratur dilecti, & iam non in matutinis, sed in nocte meditatur in ipso, quærens quem diligit anima sua. Non pigrè agit in hoc lecto ad quem relapsa est. Nō lasciuit, non delectatur in lecto concupiscētiæ, sed magis reluctatur, memorata dilecti solius: non obnoxio infirmitati, sed charitati. Sic interpretatur qui sic uidetur. Ego tamē nō hic accipio lectum doloris, nisi fortè doloris illius quē amor parturit de absente sponso: deliciari uidetur uelle magis quàm sanari, & amicum quæsisse, non medicum. Iuxta hunc sensum sic continuare potestis. De montibus seraptim contulerat ad lectulum sponsæ, ubi illa exercitata & deficiens libertate delectationis obdormiuit, exhausta inter amplexus dilecti. Oblectata obdormiuit somnum dulcem, sed expergefacta non inuenit illum hæc mulier de liciarum in manibus suis. Gaudia itaq; illa gaudia ineffa-
Cāti. 3. bilia silentio transiens, in hanc tamen uocem erupit. In lectulo meo per noctes quæsiui quē diligit anima mea. Pro continuatione nunc ista sufficiant. B Iam uerba singula consideremus. In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea. Dulce satis est te bone Iesu quærere, dulcius tenere. In uno pius labor, in altero perfecta lætitia. Dulcis itaq; est attrectatio tui. Nam & ipse tactus fru-
Matt. 9. ctu non caret. Mulier illa euangelica felici furto attigit fimbriam Iesu, & statim stetit in illa fluxus sanguinis, fluxus carnalis illecebræ, carnalis delectationis & curæ, & restricta & deficcata sunt quæ prius in illa fluida erant, & totū hoc contigit ex contactu fimbriæ. Quid si caput ipsum
Psal. 45. amplexari contigisset? Non modo staret & exsiccaretur sanguinis fluxus, sed emaneret impetus fluminis illius quod lætificat ciuitatem dei. Bonus ergo tactus, sed attrectatio melior. Iu turba, in publico uix tāgitur Iesus. Ideo sponsa quæ non tantum tangere, sed amplexari & attrectare uerbum uitæ desiderat, deuitans publicum, secretū elegit, secretum & lectuli & noctis. Bonum opus quærere Iesum uel tenere, sed opportunitas & loci & temporis huic adhidenda est operi, & q̄ maior & accōmodatior ad usum amoris, quā lectuli & noctis opportunitas? Nisi qeta mē-
te quæri nō pōt delectatio sapiæ, nec intranquillus in illā aspect⁹ dirigit. Nihil inquinatū incurrit in illā, nec impacatū qdē. Illa uerò in aīm quietū & purū ultro icurrere solet, & gratis influere. In pace eīm fact⁹ est loc⁹ ei⁹, & habi- Psal. 75.
tatio eius in Sion, hoc est in speculatione. Pax p̄ponit q̄si p̄paratio quædā speculatiōis. Ocul⁹ turbat⁹ uel ira uel cura, quō lucē illā inaccessibilē intuebit, quæ nisi serenis nō attingit mentib⁹, nec illis tñ semp ad libitū? C Quid inquies, pacі ad lectulū? multū plane fm hūc modū, q̄ sicut lectulo, sic in pace dormit & quiescit. In pace, inqt, in id- Psal. 4.
ipm dormiā & requiescam. Quidni libēter requiescat aia sancta ubi loc⁹ est dilecti? In pace eīm loc⁹ ei⁹. Ideo hūc tibi locū primo acqre, ut eo in quē diligit aīa tua uel ad lapsum teneas, uel elapsum requiras. In lectulo eīm & secreta quadā mētis quietè potest inuestigari liberius, inueniri citius, & tuti⁹ teneri, fortè & diuti⁹, si tñ pōt diu morari in delicijs illis quæ ferè solēt in ipsis intercidi principijs. Nā & hæc uelut inter ipsos elapsa amplex⁹, & fugientes insectat delicias, dilectū rursus anxius q̄rit, & hoc in lectulo. Bū collocaris ī lectulo, si ocio quodā ab occupationibus mēs tua liberè feriat. Libertate & ocio qd accōmodatius ad usum amoris? Et libertas illecebrā parit. In ocio & expedit, affect⁹, & nō parū impēdit illi. Sic est. Quāto fuerit expeditior anim⁹, rāro qdē impēsior erit in iliud qd amat. Vsu euenit ut cū fuerim⁹ ocio redditi, tūc sentiam⁹ acrio rem morsum amoris diuini. Ecōtra insensibilem penè reddit affectū frequēs cura mundi, & quasi callū quēdā menti obducit. Animū cura implicat, quies explicat. Explicita desideria in quæ putas incrementa se dilatāt. Vides quāta bona contineantur in lectulo. Quies, libertas, illecebra. In lectulo eīm q̄tis & uacuitatis uota magis inardescunt. Locus accōmodatus oblectamento charitatis sponsam ad quærēdū urget ardētius. Illic eīm ægri⁹ caret dilecto: ubi poterat uberius frui. In lectulo, inquit, meo, & per noctes. Quæ p noctes quærit, nō uidet mihi tā aspect⁹ quàm amplexus sectari. Tenere magis optat quā intueri. Bona quidem uisio est, sed adhæsio arctior. Nā q adhæret deo, unus 2. Co. 7.
est spirit⁹. Melior tñ utraq;. Nā cōiūctæ uicissim incremētis se cumulāt grārū. Vtrāq; si te apprehenserū non arbitraris, sectare tu qd sponsa sectat. Amplexus quære dilecti: ignorantiæ tuæ nox, imo noctes ignorātiarū tuarum ieremiam tibi uisionē adimit secretorum cæleſtiū. Tu suauia sequere. Quære ut p̄lentias illa. si scire non potes. Nox non præscribit delicijs, nam & ipsis aliquoties illustrat. Nox, inquit, illuminatio mea in delicijs meis. In delicijs ait, nō in scientijs. Ita & tu noctē si nō potes scientijs, pertenta illuminare delicijs. Quicqd hic uidem⁹ p speculū & in ænigmate, totum in nocte est. Et in hac nocte potest Iesus me⁹ magis dulci quodam affectu suauiter sentiri, quàm sciri ad purum. Ideo etsi nondū ad contuitū admittitur: contactū Psal. 138.
tñ lectat, dilectum in lectulo & p noctes quærens. Quid si ad inuētionē dilecti & nox opat? Coopat planè & accommodatè satis. Sicut in lectulo sanctæ quietis accipis ociū, sic obliuionē quandā intellige in nocte. Vtrunq; sapiæ & cōtēplatiōis negocia opportunitatē ministrat. Nec Salo- Eccl. 38.
mon uult te scribere sapiam nisi in tpe oct̄. Nec Paulus in Phili. 3.
anteriora extēdit, nisi prius eorū q̄ retro oblitus. D Mi- Hier. 17.
raris q̄ bona nox, & dies mal⁹ est. Diē hois, inqt, ppheta, nō cōcupiui. Nescio quo pacto sibi aduersantur, & alterutro se obscurant dies dñi, & dies hois. Siqdē dñi alter exoritur, alter recōdit. Diē, inquit, hois nō cōcupiui, hoc est humanū fauorē, hoim gl̄iam, & iter reliquos, imo præ reliqs expectabilis uideri. Rectè hāc diē ppheta abiurat, quæ pturbatiōis ministrat materiā. Melior ergo hæc nox die, siquidē nox à pturbatione abscondit, dies exponit. Denq; primi parētes nostri, statim ut eorū oculi in hāc aperti sunt lucem, erubescentes cōfundebantur. Quāto felicius clausa prius tenuere lumina, & meliori coopta nocte, peccati prurigine nescientes. Abinde sumpsit hic malus dies originē, qui uitiorum denudauit semitas, illicientes species demonstrauit, oculo cōcupiscētiæ sollicitantem ingesi

sit materiam. Heu me quomodo me circūfulget dies ista, quomodo affectū meū ad se abripuit, quàm claro uersatur lumine ante mētis oculos. Et quidē satis importunè procax simul & impudica. Nusquā ferè declinandi, nusquā delitescendi copia. Nullæ satis tutæ sunt latebræ. Ita ubiq; erumpunt & emergūt in cogitatū cūcta quæ spiritum uel turbent uel deturpent, siue diligenter attrectata, siue tacta leuiter. Licet eñ animus castigatiore repellat illa propositō, solo tamē irruentiū cogitationū sordidaꝝ attactu. Qui tetigerit picē inquinabitur ab illa. Deniq; ſm legis scita quarundā rerū tenuis etiā inquinat attactus. Non imputanꝝ cum uiolenter importantur, culpā non inferūt tales cogitatus, aliquam tamē iniuriā irrogant affectatæ mundiciæ. Quid cū se contemplantis aīo corporeæ offendunt imagines? Fortè carnalem appetitū non prouocāt, sed tñ spiritualē tardāt intuitū. Alia turbant, alia deturpant, alia tardāt, hoc est lacerāt, alicīūt, illudūt. Nónne meliꝰ huiusmodi omnia obscurari, quàm illustrari: cæca obliuionis in uolui caligine, quā memoriter recenseri? Bona ergo nox quæ prudentī obliuione dissimulat omnia tēporalia ad illūq; æternus est quærendū, tēpus expediens, & explicās occasiones. Quæ mūdi cōcupiscentiā abscondit, curā, cogitatū. Hoc est eñ mūdū hīe absconditū, uel mundo absondi. Sic etiam abscōdi' poterimus in abscondito faciei tuæ dñe. Nō dico plena notione, sed tñ tota deuotione, & libera inuestigatione, & aliquāta inuentione. Hāc abscōsionē, hoc secretū, has latebras quibus mundani diei declinamus uel amorē uel imaginationē, quibus humanum diem aut ablatū non repetimus, aut oblatū respuimus, noctis nomine appellari nūc à sponsa crediderim. Deniq; in superioribus dicit. Sub umbra eius quā desideraueram sedi, & fructus eiꝰ dulcis gutturi meo. Fructus iste suauiter pascit, si tñ prius umbra protexerit. Bona umbra quæ carnis prudentiam obscurat, concupiscentiam refrigerat. Intelligis quæ sit umbra? inde tibi refulget occasio quomodo & hic noctem intelligas, nisi q̄ quædam occultiores latebræ & magis abditæ & accommodatæ magis ad inuestigationis & contēplationis usum sub noctis exprimuntur quàm sub umbræ uocabulo. In umbra, rerum uisibilium obliuionē aliquantā accipe. In nocte oīmodā. Quis mihi dabit sic aduesperascere? Quis inquā dabit mihi ut rerū tēporaliū memoria, obliuionis huiꝰ uergat in uesperam? Bona quidem nox, quando imaginationes uanæ animum nō uexant, nec uersanꝝ in eo, qñ absconditæ sunt ab oculis quærētis dilectū. Dilectio ipsa hāc noctē inducit, quæ relīqua oīa nec respicit nec nota reputat, dū ad illum quē diligit intēta suspirat. Per noctes inquit. F Multæ sunt noctes eius, nec est una nox illi iugis & continua. Noctes eius frequenter interpolanꝝ absentia sponsi. Cū adest, lux est, cū abest, nox est. Ideo multæ sunt noctes sponsæ, quia multi sunt elapsus spōsi. Multæ latebræ. Beata plenè quæ dilecto adhæret tota die, & quærit illum totis noctibus. Prouocent studiū tuū q audis ista, & instructus exemplo Tren. 2. spōsæ, cōsurge & tu in nocte in principio uigiliarū tuarū, & effunde cor tuum ut liqueſiat & currat, & decurrat usq; in cōspectū dei tui. Illi liba principia uigiliarum tuarum: nihil in te peregrinæ curæ decerpāt. Quære per singulas noctes dilectū tuum. Quid dico p singulas? Totas noctes in hoc opus cōtinua. Ne cesses & ne quiescas, donec egrediatur ut splendor dilectus tuus, & ut lampas accendatur Ro. 13. tibi, tūc poteris illud Pauli dicere. Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Nam quod sequit: abiiciamus opera tenebrarū, huic non potest nocti adaptari. Nescit enim hæc nox opa tenebrarū, sed magis lucē ministrat his q per manēt in agone quodā quærendi dilectū. Bona qdē nox qñ absconderis à cōturbatione & ab incursione imaginationum. Et quauis nondum absconderis in abscondito faciei dilecti tui, bonum tñ est ut abscondatur tibi facies, & pompa inanium & carnaliū cogitationū. Nox est ut illas non attēdas, nō uideas: sed tñ in hac nocte non extinguet lucerna tua, ut dilectū quæras. Vtinā ego tales mihi possim noctes numerare tam latebrosas, & tam luminosas. Et quis nostrū gloriabit' oēs se tales noctes habere? Quisq; est, felix est, cui oēs noctes in usum talem decurrūt, qui in occulto suo nihil agit occultatione dignum. Vnusquisq; suam conueniat cōscientiam. Quid enim mihi aliorū percutere cōscientiā infirmā? Nō pcutio nec discutio quidē: etsi infirma est, fœda saltem non sit. Non agat in occulto, non cogitet quidē quæ turpe est & dicere. Ad talē stratū Iesus declinare non nouit. Offendit illum & fugat confusa conscientia. Confusio cōscīæ non inuitat illum: sed magis euitat. Charitas aūt de corde puro & cōscientia bona, Timo. 1. ipsa est q̄ q̄rit. Sic enim habes. Quæsiui quē diligit anima Canti. 3. mea. Nil bona tutiꝰ cōscīa. Bona cōscīa audet, & charitas ardet. Illa non formidat, ista inflammat. Illa pro delicto non confunditur, ista confidit super dilecto. Magna uis amoris. Alieno non nitit' suffragio, proprijs cōtenta meritis, semper amari se præsumit, quæ amare se sentit. Deniq; non respectis alijs maiestatis noibus, solum sponsa dilectū memorat, quæ singulariter intus tolerat æstū amoris. G Hoc autē attendēdū quàm frequēter dilecti recēset uocabulum quocunq; ex mysterio dilectus meus candidus, & Canti. 5. rubicundus, & talis est dilectus meus, & in præsenti quē Eiusd. 3. diligit anima mea. Magna certè sermonis huius gratia. Nec mirum si frequētat' in ore quod in corde feruet. Ideo anima commemorat. Non enim uerbo tñ diligit, sed uoto: nec solo actu, sed magis affectu. Quid uerò sibi uult q̄ aīam non spiritum dicit? forte quia dilecto quem adhuc 1. Cor. 6. quærebat, nondum adhærebat. Qui enim adhæret deo, unus est spiritus. Et quidem nusquam in toto hoc cātico spū nominat. Sed aīa mea liquefacta est, & anima mea con Canti. 3. turbauit me: & hoc ipsum frequēter: quem diligit anima mea. Id quoq; ferè nusquā nisi cùm absentem quærit, uel adesse queritur. Solent his nominibus gradus quidam distinguī animæ perfectioris, & minus perfectæ. Apostolus dicit: Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus 1. Cor. 2. dei. Ego animam hanc ita amantē & æstuantē, feruentem & quærentem nunquam non spiritualē dixerim. Quippe quæ licet nondū plena uisione, uoto tñ propēsiore illi adhærebat quem uehementer diligebat. Possumus aūt non inconuenienter sicut in spiritu subtilem & attenuatū intellectum, sic in aīa suauem & tenerū affectū accipere. Per prophetā in pmissiōe dñs dicit: Dabo uobis cor carneū. Ezec. 11. Si ergo carnis nomē in bono alicubi accipit', cur non magis aīæ? Ego btām hanc aīam (ut licēter loquar) nō lapideam, sed carneam magis iudicauerim, & nihil habentem in se rigoris uel duritiæ, sed mollem, teneram, tractabilē, & sensibilē ad singulos diuini uerbi aculeos. Deniq; q̄si dicat, neq; caro mea æneа est, sed quā spūalis pertranseat gladius, & charitate se uulneratā gaudeat. Iure ergo aīam suā diligere dicit, exprimere uolens intimā quādā & uiuidam & aīatam affectionē erga dilectum suum Iesum Xpm dominum, qui uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo. II.

SVper hesterno capitulo hodiernū uobis instauramus conuiuiū. Nec enim ibi cūcta dicta sunt quæ dicenda occurrūt. Quædā uerò nec tacta qdē sunt. Illa hoc sermone discutienda suscipimus, id est cur dicat in lectulo, & non in lecto. Et cur in lectulo meo. Nam alibi lectulum nostrum dicere consueuit. Hæc reputate uobis in sortē. Si qd aūt nouæ disputatiōis sup his q̄ iā discussa sunt adiecero, in lucri rationē (ut sic dicā) referte. Quid putatis mysteriꝝ signat hoc ipsum qd̄ dicit in lectulo? laudis ne aliquid occultè cōtinet, aut suggillatiōis? Etsi utrūq; pōt, libentius tñ hic laudē accipio: & ideo primiꝰ in hūc sensum iflectam? sermonē. Ego planè in hoc uerbo coarctationē quādā intelligo, ut soli secū dilecto sufficiat. Cur eñ nō in bono coarctatio accipit', si Esa. 57. strati dilatatio in opprobriū uertit'? Dilatasti (inquit dñs per prophetā) stratū tuum, iuxta me suscepisti adulterum. Vides quomodo obiurgādo & exprobrādo strati dilatatio obiicit' animæ adulteræ. Bonum est ergo non dilatare, sed magis

sed magis cõtrahere stratũ cogitatiõis, & cordis lectulũ. Ideo sponsa iure sibi applaudit de lectulo. Coangustatũ
Esai. 28. est (inquit ppheta) stratũ, ut aliter decidat, & pallium breue utrunq; operire non potest. Vtrunque, id est uirum & adulterũ. Breue enim & angustum est cor hominis ad cõcipiendas dei uerbi delicias, etiam cùm in illas totũ extẽditur. Quõ non multo breuius si fuerit ad alia distentum? Sufficiat dilecto tuo uel breuitas ista. Noli illã magis breuiare, lectulum communicando alteri. Bona quidem hæc breuitas lectuli quæ nescit nisi dilectũ suũ, id est Christũ suscipere. Est enim breuitas quæ non nisi illum suscipere nouit, & est breuitas quæ illũ plenè suscipere nequit. Illa charitatis est & disciplinæ, hæc uerò infirmitatis & naturæ. Vtraq; breuitas intelligi potest in lectulo, uel qua cum dilecto plures non suscipit, uel qua nec illum plenè. Magna certè uoluptas lectuli, sed magna breuitas, & ideo bene lectulus magis quàm lectus dicitur. B Delectabilis
Prou. 15. lectulus est, de quo legis in prouerbijs. Secura mens quasi iuge conuiuium. Foris nox, foris turbatio, sed tranquillitas intus quasi quietis lectulus quidam. Non est hic illud lamentabile dicere. Foris interficit gladius, & domi, mors
Ro. 12. similis est. Imo si foris gladius est, intus gaudium. Spe, inquit gaudentes, in tribulatione patientes. Ad noctem tribulatio refertur, ad lectulum spes & gaudium. Fortè propter hoc non lectum sed lectulum appellat, parco uocabulo, quoniã totũ gaudiũ nostrũ ferè in spe est adhuc & ex
Esai. 57. pte. Bonus ergo lectulũ cõscijæ quies & mũditia. Cor impij quasi mare feruens, qđ quiescere nõ potest, sed redundant fluctus in conculcationẽ & lutũ. Est ergo cor impij turbulentum & tabidum, lutosum, & secum semper collu-
Ibidem ctans. Siquidẽ non est pax impijs. Regnũ uerò dei iustitia
Ro. 14. est & pax. In pace, inquit, in idipsum dormiam & requie-
Psal. 4. scam, quoniam tu dñe singulariter in spe constituisti me. Vtrunq; complectitur spei nomen & lectulum & gaudiũ, quia in spe gaudem⁹, & in spe reqescimus. Sed unde spes nisi de securitate conscientiæ? Iure lectulum dixerim mẽtem securam & liberam. Securam propter conscientiæ bonum. Liberã aũt à tentatione. Liberam ab exteriore occupatione. Liberam à leui cogitatiõe. Quanta tamen esse potest in hoc corpore quies & libertas mẽtis? Breuis & exigua, & lectulo similis angusto. Multum inde decerpit resciendi necessitas corporis, multũ conquirendi quæ necessaria sunt, cura, multũ cõsumẽdi hora, multũ aiæ casus immineus, multũ causa latẽs. Glia nra hæc est (inqt Paulus)
2. Cor. 1. testimoniũ cõscijæ nræ. Suaui certè se collocarat in lectulo. Nihil ait, mihi conscius sum. Sed quãtum illum dilatat
1. Cor. 4. & extẽdit, magis istum arctat & contrahit: sed in hoc, inquit, iustificatus non sum. Qui autẽ iudicat me dominus
Ibidem est. Vides quõ Paulus audet & dicit. Cor nostrũ dilatatũ est. Vides qũo gloriam & testimonium conscientiæ, diuinæ coarctat respectus sententiæ. Bene ergo lectulus meus secura, sed minimè superba, quieta nõ elata, bona de se sentiens, sed alta non sapiens, magis autem suspectam semper habẽs incerti noctem iudicij. In lectulo, inquit, p noctes.
Psal. 33. C Multæ noctes, sed unus lectulus. Multæ eñ tribulationes iustorum, sed tñ quasi non sentientes, nec respicientes uno dormiunt & requiescunt in lectulo. In ea in qua uocati sumus una spe uocatiõis nostræ. Transit nox & nox, sed illi non deserunt tranquillitatis suæ lectulum, donec tota transeat iniquitas. Multæ noctes, & altæ tenebræ, sed tñ ab altitudine noctis non timẽt nec turbant: qa sperant in dño: nõ timẽt à noctibus, qui in huius spei lectulo quiescũt. Nam & ipse nouit dare carmina in nocte tribulatio-
Psal. 41. nis: & in nocte mandat cãticum eius. Accepistis quare spõsa dicit noctes, & quare plures: quare lectul⁹ dicat, & quare unus? Nũc accipite quare dicat spõsa, in meo. In lectulo suo & quasi singulariter suo est, quãdiu singulariter ĩ spe est. Cùm uerò ad spem res accesserit, uel magis successerit spei, cum iam ex parte tenuerit dilectum, non iam suus est hic lectulus spõsæ, sed magis cõis spõsi & spõsæ, Suus est eũ quasi sola sine dilecto qescit. Cõis est cũ ipse adest. Sus est sponsæ cũ quietatis & pacatis & cõpositis moribus intra se collecta qescit. Cõis est cũ iam incipit oblectari spõso. Fortè est & aliqs proprius sponsi, qñ sui oblita penit⁹, & se exuta tota transit in ipsum, & quasi induitur ipso dilecta ipsius. In lectulo suo nec effluit extra se, nec turbatur in se. In lectulo cõi affluũt illi delicijæ quædã de præsentia sponsi. In illo q solus est, sponsi amoris exagitata incendio ebullit & excrescit effusa & effluens. Tota transfundit in ipsum, & in simile absorbet qualitatem. In primo penes se est, in secundo penes illã sponsus. In tertio penitus est ipa penes ipsum, etsi dici potest, nõ est nisi ipse. In primo quærit, in secundo adhæret, in tertio unit illi. In primo trãquilitatẽ propriã possidet, in scdo quãdã meret cõitatẽ cum dilecto, in tertio assumit & absorbet in quandam charitatis & grãe unitatẽ. Melior hic lectulus tertius quàm secundus, quanto expressior est unitas quàm communitas. Bonus tamen primus per quem ad istos paratur accessus. D Quòd si ad carnalis infirmitatis illecebras lectuli sensum declectere uelis, nec erras, nec laboras sic assignando. Solius enim sponsæ sub hoc intellectu lectulus est, nec communicatur sponso. Nam etsi nouimus Christum fm carnem, fm carnis concupiscẽtiam tamen non nouimus. Communis quidem carnis natura, sed non est communis illi carnis illecebra. Non refutauit lectum doloris nostri, sed non se reclinauit usq; ad sensum delectationis nostræ. Ideo cũ istũ designat, in lectulo meo dicit, non communiter in nostro.
Alibi si quidẽ legitur. Lectulus noster floridus. Qui com- Cãti. 1.
munis est, floridus est, uetustatis nil habẽs, nil corruptionis. Quando uerò proprium suum lectulum dicit, nulla ibi fit mentio floris. Suus sponsæ hic est. sed insuauis est, non floridus, sed horridus illi uidetur. Dura satis conditio si uel sola corruptio foret, nunc uerò ad infirmitatem accedit aduersitas, dnplicatum incommodum, lectulus & nox, infirmitas & aduersitas. Sed magna uis amoris, quẽ neutra compescit, nec illa innata, nec ista illata. Non enim lectulo tenetur, uel terretur nocte, sed in lectulo suo & per noctes quærit quem diligit anima ei⁹. Claustralium uidetur uox ista, maximè fratrum qui & quieti à solicitudine, & quasi perditi & absconditi sunt in multitudine, habentes in altero lectulum, in altero noctis obscurum. Quodãmodo enim absconditur cuiuslibet quamlibet excelsa cõ
uersatio, ubi in æqualẽ altitudinẽ tota se fratrum numero Esai. 50.
sitas attollit, iuxta illam de saluatore prophetiam. Ambulant in tenebris, & non est eis lumen, sed humanæ laudis lumen, ut liberius sperent in nomine domini, & innitant super dñm suum. Quorum absconditus est uultus eorum. Vnde nec reputauimus eos, imo qui seipsos intus non reputant, qui se mundi ad usus foris non aptant, qui nec hominum ab ore gloriã exoptant, sed illam quæ ex solo deo Ioan. 8.
est: iuxta qđ legit. Ego gliam meam non quæro. Et q glo- 2. Co. 10
riatur, in dño glorietur, hoc est, non pro donis dñi in hominum fauore quiescat: nec finis huius admixtione, spiritualis gloriæ adulteret in aliquo gaudia, sed illi referat gratiam, & quærat in illo gloriam: hoc est enim ipm quærere. Habet ille in tranquillitate lectulũ, in humilitate noctem. Non illum mordaces curæ circunuolãt, inquietudinum nõ exasperant iniuriæ, sed totum lectulus & nox, to-
tum pax & quies, & latebræ. E Nunqd satis est? Eorta- Eccl. 5.
sis satis, sed laboranti, non satis amanti. Dulcis eñ laborãti somnus, amantis anxietas illum dormire non sinit, somnolentiam excutit, uigilias inducit. Amor de quiete ipsa inquietior reddit. Quiescit tentatio, quiescit occupatio, quiescit afflictio, sed quiescere dilectio nescit. Tunc magis uires exercet dulce incendium, & flamma uorax de latibulis euadẽs uacuo liberius euagatur in animo, altius possidens, & auidius depascens. Occasione accepta suum nescit amor non exerceri negociũ. Semper enim quẽ amat, uel præsente eo se oblectat, uel absentem desiderat. In die, Psal. 76.
inquit, tribulationis meæ deum exquisiui manibus meis. Longè differentior quærendi ratio nunc à sponsa proponitur. Illam non impellit afflictio: sed trahit affectio. Ille

in psalmo quærit aduersus tribulationem, ista ad amoris usum & oblectationē. Ad hoc eñ refert & quietis lectulū, & noctis latibulū: ut quē diligit, & inconcusse recolat, & syncerè fruatur, & dulciter sentiat. Ergo multo potior in diligente quàm in indigente quærendi ratio, quamuis iure dici possit & sancta quadā semp egeat amor auaritia. Semper enim ad secretiora exæstuat, & quæ tenet nō reputās, uolubili se raprat in anteriora rotatu, & uitalis instar rotæ spūalis leuitate ad superiora toto conatu attollit. de terra uix paululū aliquid attingens. Denicq; in Paulo nondū se comprehēdisse arbitratur, sed ipse ad intetiora extensus, quasi rationalis rota sequitur quo illum rapit spiritus fer
Eccl. 18. uentis desiderij. Siquidē & cū cōsummauerit homo tunc incipiet. In præsenti quoq; spōsa dū tenet lectulū nō hoc cōtenta, ardētius quærit dilectū, Ille illi lectulus, ille dilectus. Lectulus dum infirmā & fatigatā suscepit, dilectus dū inflāmat & succēdit. Lectulus & dilectus quia quiescit in illo, & concupiscit & deficit in ipsum. F Miraris q̄ dico lectulum? Audebo & adijciam utilius aliquid: imo sublimius super omnem gloriam laudis eius. Quanto enim pro me egit utiliora, tanto bonitatis suæ dedit indicia maiora. Ipse paruulis lectulus, ipse pullis est nidulus. Etenim
Psal. 83. passer inuenit sibi domum, & turtur nidum ubi ponat pullos suos. Vis audire qualis lectulus? Iacta cogitatus tuos implumes adhuc est infimos in domino, & ipe te enutriet donec formetur & firmetur Xp̄s in te, & occurras in uirū perfectum qui fluctuare nō possit. Bene ergo lectulus, qui mihi factus est à deo iustitia & pax, & redemptio, & sapientia. Quis dabit mihi talli collocari in lectulo? Quis, inquā dabit mihi istos puluillos, & ceruicalia huiuscemodi assui sub cubito & capite meo? Felix ceruical, quod sibi spōsa
Cāti. 2. supponit. Leua eius sub capiti meo, & dextera illi⁹ amplexabitur me. Alterum iam possidet, alterum sibi pollicet.
Psal. 15. Leuā tenet, sed dexterā quærit. Delectationes eñ in dextera tua usq; in finem. Quasi de lectulo tēdit ad lectulū. Sua uissimū mihi ceruical bone Iesu spinea illa capitis tui corona. Dulcis lectulus illud crucis tuæ lignum. In hoc ego nascor & nutrior, creor & recreor, & super passionis tuæ altaria memoriæ mihi nidum libenter recolloco. Quòd si maiora dat & arcaniora persentire diuinæ maiestatis mysteria, nihil illud à lectulo & nocte differt, si quis ad futurā cōtēplet plenitudinē, non formulā perfectionis humanæ.
Iaco. 1. Nam & perfectius nostrum imperfectum est, & (ut uerius
Rom. 8. dicam) uix adhuc inchoatū. Propterea initiū aliquod dicimur creaturæ dei, & tñ primitias accipisse spiritus. Temerarius forsitā uidear, qui conor inexperta exponere, & de spōsæ lectulo, quæ illum suauius forsan & secretius collocauit, quàm coniectura nostra possit attingere. Quapropter de mysterijs ad mores descendamus, & dicamus hoc esse dilectum in lectulo & per noctes quærere, cū post cordis strepitum, & carnis motum quieti & prælentium oblīti, primitinas quasdam futuræ dulcedinis captamus delicias. Habes ergo (ut breuiter colligam) in hoc capitulo occasionem, actum, & causam. In diligente causa, actus in quærēte, opportunitas uerò & occasio in lectulo & nocte inuisi. Breue aūt capitulū, qñ bon⁹ lectulus, in quo susci pit mens fatigata fomentū, imo feruēs incendium, in quo amor dum offendiculum non habet, desiderij usum exercet ardentius. Sed iam nos hic paululum quiescamus, & in illo utinā lectulo in quo sponsa dum quieuit dilectum quæsiuit, ut experientiæ sensu in nobisipsis edisscere possimus q̄d nunc alios docere conamur, quàm dulce sit i hoc lectulo qescere, & dilectū quærere Iesum Xp̄m dñm nr̄m.

Sermo. III.

Cauti. 3. NOn solet sponsus semp uel pro tpe uel pro quā titate aiæ se quærentis uoto rñdere. Quæsiui, inquit, & non inueni illum. Gratū certè uerbū q̄siui, sed nō iueni illū, grauè. Quidni grauè & intolerabile sic quærēti & sic amanti? Nemo eñ eo q̄d ardenter querit, non anxiè caret, tātoq; cumulatiore angustia, si uicina spe iam iamq; apprehensura fraudat. Quanto magis illa quā expertæ & perditæ internæ dulcedinis prouocat esuries? Credibile est fm multitudinem retracta re & reuolutæ in corde dulcedinis, acriori ad quærendum ictu euerberari animum amantis. Denique ad dilectionis mensuram non inuenientis pēdatur affectus. Si quis in se unquā talē expertus est uel dilectōis uel desiderij sensum, pprijs æstimare pōt cōiectura exempli quàm querulo spon sa corde protulerit, non inueni illum. Nusquam cōsolatio nusquā refrigerij, sed ubiq; tribulationē & dolorem inueni, dum illum quem ardenter diligo & instāter quæro, nō inueni illum. Denicq; posuisti me, nō dico tibi cōtrariam, sed à te quasi extrneam, & facta sum mihimetipsi grauis. Iob. 7.
Grauis planè quā tædet uitæ, tædet luminis hui⁹, quoniā lumen oculorū meorū & ipsum non est mecū. Vbi erit foris consolatio si intus in meipsa te absente turbatio? Conturbatū est cor meum, dereliquit me uirtus mea, & lumen Psal. 37.
oculorū meorū, & ipsum nō est mecū. Tria hæc tecū abiecerunt, uirtus, ueritas, identitas. Quō eñ uirtus erit in doloris lecto, in nocte lumen, & in diuisione & separatione ipsum? Ad me nunc respicit illa prophetalis exprobratio. Quouscq; dissolueris filia uaga? Denicq; & Cain ex quo egressus est à facie dñi, uagus factus est & profugus. Ego Hier. 31.
quidē non ita uaga & profuga magis eñ quærens quàm fugiens, & (ut licentius loquar) tibi fuga plus competit. An non uaga quæ de lectuli angustijs transeo ad ambitū urbis, discurrens per plateas, per uicos, per uigiles? Qui adhæret deo, unus est spiritus, dulce hocipsum, & ideo dura separatio. B Quomodo separata est hæc identitas, 1. Co. 6.
dissilijt unio, & ad me dimidiata redij. Nam tota à te non discessi. Desiderio enim in te feror, sed à præsentia differor: habeo aliquod in desiderio solatium, sed totum illud abscondit & absorbet de dilatiōe supplicium. Quo pacto non absconditur omne solatium quādiu abscōdis faciem tuam à me? Denicq; sicut ait propheta. Cōsolatio abscōdita est ab oculis, qa facta est inter dilectos diuisio. Sed mihi Osee. 13.
abscōdita, quoniam mihi fuerat hæc unio indulta. Tu eñ bonorū meorum non eges. Bona eñ mea, bona tua sunt: ideo mihi incūbit desolatio, dum à te seperari contingit. Tu uirt⁹ mea. Tu lumē oculorū meorum. Tu mihi ipsum. Tu mihi totum. Denicq; defecit caro mea & cor meum, ut de reliquo in me nec carnalis affectus nec cordis mei fen- Psal. 72.
sus respiret, sed sit deus cordis mei, & pars mea de⁹ inæternum. Si hanc partem perdidero, inanis & uacua remanebo, quasi terra sitiens, & quasi uas pditū. Assume assume qui ebrius es sitiētem, & uacuo uasi tuæ plenitudinis portionem infunde. Quid pacis torrenti illi ubertatis tuæ? Heu me quàm raptim transit torrens iste nostris in conuallibus. Citò quidē transit, sed trahūt me post se in æternum desiderijū imptitæ dilitiæ. Delitiæ abeūt, sed desiderium relinquūt. Illæ excurrūt, & istud excruciat. Quanto sunt enim prorogata dulciora, tāto molestior de dilectione mora. Ita ne dñe suaue uidebit tibi miseram mora tali torquere aiam, & de pœnis diligentis & quærentis te ridere? Si maiestas te abducit, mia inclinet. Si te non indulges dilectæ, miserere ul' afflictæ. Afflicta sum & hūiliata nimis, & à gemitu cordis mei mecum illum rugiens: non inueni illum. Vbi nunc multitudo uiscerū tuorū & miserationū tuarū? Diu & nimis diu cōtinuerunt se super me. Dilecta tua absentis desiderio in dolorem se fundit: & tu te continens? C Ioseph malè meritos de se miseratus fratres, nō
Ge. 43. poterat se continere, sed commota sunt uiscera eius, & qs esset blādè inmotuit. Et quidē tenerior esse solet ad gratiā spōsi pietas quàm fratris. Tu mihi plus quàm Ioseph. Tu enim frater. Tu sponsus. Quis dabit mihi te fratrē meum? Ego me totā ad quærendū impēdo, & tu te suspendis spōsus & frater? Ergo eris in dilectione minor, qui es maiestate superior. Magis sibi respondent amor & hūilitas, quā amor & maiestas. Paululū maiestatis obliuiscere, ut miseri cordiæ recorderis. In te omne desiderium meū. Vt qt non ante te? Vt quid abscōditus est à te gemitus meus, q tot⁹ est per te? Dissimulas & differs, & auertis faciem tuam à me, &

me,& facta ſum conturbata. Propterea queror & cauſor & clamito,non inueni illum. Felix cõditio qñ dicere datum fuerit: Dilectus meus mihi,& ego illi. Nũc uerò ego dilecto meo, ſed nõ dũ ad me cõuerſio eius. Amara quidẽ amanti commutatio. Idcirco pro uoce uocem commuto, non inueni illum. Oia tp̃s habent, & ſuis ſpatijs uniuerſa Eccle.3. ſub ſole tranſcurrũt. Quãdo erit ut cum ſole permanẽt, & ante mutabilitatem lunæ,ut in æternitate ſtent, & non tranſcurrant cũ tp̃s? Nunc uerò oia tp̃s habent,& habet forſitan ſuum tp̃s æternitas ipſa. Dicuntur enim & tempora æterna: æterna ergo in ſe æterna ſunt, ſed nobis parata ſunt tpe ſuo. Oia tp̃s habent,tempus amplectendi,& tẽpus ab amplexu longè fieri. Quod ergo erit aptum magis quàm nox amplectendi tẽpus? Imo quis erit aptior ad amplectendum uel lectulo locus,uel nocte tp̃s? In pace locus tuus,& ideo quietis tp̃s,& pacis tibi paraui in corde meo lectulũ. Veniat dilectus meus,ueniat delectatio mea, & requieſcat in cubili ſuo. Tu forſan diſpẽſatorie differs, ſed non capit amor impatiẽs de diſpenſatione, ſolatium. Scio mihi repoſitum tempore ſuo,ſed de fugacis tarditate tẽporis amor cauſatur. Tu differs,ego quidem diutius non fero: ſed ſurgam & circũibo ciuitatem. Contẽno lectulum,& initium ſermonis derelinquo,ut ad perfectiora ferar. Nam & ſi ſpõſa ſum & perfecta pro regulæ modulo humanæ,initiũ tñ accepiſſe me reputo,ad qd reſtat reſpiciens. Surgã & circũibo ciuitatẽ, quæram p uicos & pla- Canti.3. teas. Ieſu bone, quid eſt q alicui nõ inueneris,qui ubiq; crederis? D Multæ quidem manſiones in domo patris tui ſunt,ſed nunquid alias deſeris ad alias tranſiens, qui infinitus ipſe & immẽſus es? ubiq; creaturarum totus es, creans & continens, ſed infinitatem tuam creatura nulla poteſt exprimere,quãuis uirtutem nulla nõ poſsit exparte innuere. Vbiq; totus per exiſtentiam,ſed nõ æqualiter in ſingulis per cuiditatẽ. Nam etſi ex toto te ubiq; operaris,nõ tñ totum quod potentiæ tuæ eſt ubiq;,imo potius nuſquam operaris. Indifferenti enim uirtute efficis in minimis minima,& in magnis maiora. Cum ergo uirtus tua ubiq; & tota operetur,nuſquã tñ tota expẽditur,quia cũ uolueris ſuppetit tibi efficere maiora nec tota exprimit, quia ueritatem non poſſunt ad integrum æmulari ſimulacra. Omnia ergo te mihi monſtrant ad cognitionẽ,ſed nõ oia me mouere poſſunt intus ad deuotionem. Vbiq; in te impingo,ſed non ubiq; cõpungor. Vbiq; te mihi ingerit rerum ſpecies & uſus & ordo,ſed uerbum ſapientiam,nõ uerbũ ſalutẽ. Verbũ aũt ſapietia & ſalus id eſt Chriſtꝰ Ieſus tñ in ciuitate dei noſtri,in monte ſancto eius: ꝓpterea ſurgã & circũibo ciuitatem. Surge(inquit Paulus)q dor- Ephe.5. mis,& exurge à mortuis, & illuminabit te Xp̃s. Surgam ego nõ de mortuis operibus,non de prauis moribus,ſed de bonis ad meliora,de moribus ad myſteria, de myſticis ad manifeſta, de ſerenis ad ſuauia. Surgam & circũibo ciuitatem illã de qua dicitur: Magnus dñs & laudabilis ni- 1.Par.16 mis,in ciuitate dei noſtri in mõte ſancto eius. Ergo ſurgẽdum eſt ei qui in montana uult cum Maria conſcendere, & ꝓdigus ille filius in ſe reuerſus,ſurgã,inquit, & uadam ad patrẽ meũ. Prudenter ait ſurgã, iturus ad eũ qui in cæ- Lucæ.15 lis eſt patrem. Sed nimis exilẽ & macillentã ſpem repoſuerat in ſinu ſuo mercenariã conditionẽ patrem rogaturus. Modeſtè quidẽ pro meritis, ſed de paternæ miſerationis copia humiliter nimis & iniurioſe ſentiens,uerè famelicidans in hoc animi iudiciũ & inedia confecti,dicã, inquit, ei: Pater fac me ſicut unum de mercenarijs tuis. Nõ enim poterat ieiumã & macram ſpem ad maiora porrigere. Surgam,inquit,& uadã ad patrem meũ. Iſte de quærendo nil mouet patrẽ tñ de flectẽdo ſolicitus. Quæ ſponſa eſt,certa de gratia poſtulat præſentiã tm̃. Surgã,inquit,& circũibo ciuitatẽ,quærã quem diligit aia mea,inuentionem ſufficere reputãs. E Vide ſi nõ in pũtihæc poſsit obſeruari diſtinctio, qm̃ patris expoſita eſt & parata cũctis indulgentia. Deliciæ uerò fugaces & recõditæ,& latibulis gaudẽtes. Ideo ille dicit: Surgã & uadam, Illa uerò: Surgam & quærã. Deniq; & pater, occurrit pœnitenti, ſponſus ſe ſubducit diligenti. Miſericordia ſui perfuſior eſt,delectatio partior. Id autem non incongruè ab utroq; poſitũ in telligit quod dicitur ſurgam. Non ꝓmittit te Paulus quæ Col.3. ſurſum ſunt quærere,niſi prius reſurrexeris. Non potes q̃ ſurſum ſũt ſapere, niſi prius illa quæſieris. Quid enim eſt illa bona quæ ſurſum ſunt inuenire niſi quodam dulcedinis & experientiæ guſtu perſentire illa? Ideo cũcta perluſtrat & ſcrutat, ut quod amat,alicubi deguſtet. Surgã,inquit,& circũibo ciuitatẽ,quærã per uicos & platẽas quẽ diligit aia mea. Multũ ſibi fiduciæ ſanctus amor aſſumit. Quãtũ em̃ putas diligebat quæ tm̃ præſumebat? Surgã, inquit,& circũibo ciuitatẽ. Non ueniet in conſpectũ tuũ domine omnis hypocrita. Abſcondit ſe Adam ex quo bonæ conſcientiæ auſum amiſit,& iumentũ ſe doluit qui magis quærere debuerat. Qui fide diligit,fugit conſpectum tuũ: quæ uerò ſponſa eſt & charitatis dotata munere, etiã fugientem inſectatur. Quo ibis bone Ieſu à facie uehemẽtis deſiderij? Si aſcenderis in cælum,illic eſt,ſi deſcẽderis in infernũ,adeſt. Vbiq; te ſequit curioſa ſcrutatrix, & per ſingulos operũ tuorũ gradus diſcurrẽs, qd fide tenet,conatur tranſfundere in affectũ,& admirandæ maieſtati deuotione reſpondere. Ad dilectionis incentiuũ oia euãgelij documenta deducit,ut in quibus ueritatẽ ſuſcipit,uirtutẽ perſentiat teipſum ſponſum ſuum Chriſte Ieſu. Qui uiuis & regnas per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo IIII. A

CIrcũitus iſte non eſt peruagationis, ſed inueſtigationis. At ſi negatur quæ circũit, non euagatur tamen, non excedit terminos ciuitatis, non loca quæ dilectus perambulare ſolet. In circũitu ambulat,ſed intus ambulat per uicos & platẽas ciuitatis. Sapientia enim in ijs uijs ſe oſtendit hilariter,& in platẽis dat uocem ſuam. Ideo in iſtis circũit, quia nouit ubi ſoleat illi uberior occurſus eſſe dilecti. Circũibo, inquit, Canti.3. quærens p uicos & platẽas. Frequẽs tibi eſt ô felix anima talis circũitus & acceſſus familiaris, & nota ſunt tibi oia ciuitatis huius,circũitus & receſſus intimi, anguſta locorũ,& lata platearũ. Introduxit te rex in cellã uinariã. Nũquid nõ & in oẽs alios ſecretiores receſſus? Oia tibi ſunt aperta & peruia, & uſu quodã ad beatum hunc expeditã te ſentis circũitũ. Ideo nõ cunctanti ſed confidenti ſimilis dicit. Circũibo ciuitatẽ. Et quantũ putatis fratres, quantum ſolatij cõfert inuiſere interim & crebro cõterere greſſu loca in qb9 ſtare ſolebãt pedes eius quẽ diligit? Neſcio quo pacto loca in qbus aliqd boni experti ſumus, expreſſius idipſum imprimunt memoriæ,& ex ordine ante mentis depingũt oculos,& qd id experti ſum9 in ipſis,iterato ſperam9. Ergo loca iſta non corpalia ſed ſpũalia crediderim, opportuna ad aiæ exercitationẽ ſpiritualem: ꝓpterea in his accipiamus circũitum. Circũitus iſte an recordationis eſt,an inueſtigatiõis? Circũit enim qui uel nota recolit,uel ex ipſis notis colligit quæ nõdũ ſunt nota. Circũit quodãmodo qui nota recordatur,uel perſcrutatur noua. Circũitus quidam eſt cũ ea quæ iam fide uel intelligentia tenemus,ordine retractamus. Circũitus quidã eſt cùm ex his quæ iam tenemus,ad occultiora tendimus & penetramus. Circũitus ille oblationis eſt, iſte rationis. Ille amicabilior,iſte acutior. Et quãuis ille circũitus magis accõmodatus ſponſæ uideatur,neutrum tamẽ illi negabimus. Siue enim nota & comperta reuiſerit, ſiue inueſtiget noua, in omnibus amoris tantum fomitem quærit. B Bonus quidem rationis circũitus, ſed quando ratio ipſa intra fidei regulas ſe continet, & eius terminos non excedit, de fide ad fidem, nel de fide ad intelligẽtiam pertingens. Intelligentia quidem etſi fidem excedit,non tamen aliud cõtuetur quàm quod fide continctur. In intelligẽtia quàm in fide non certitudo maior ineſt ſed ſerenitas: neutra uel errat uel hæſitat. Vbi uel error uel hæſitatio eſt,intelligẽtia non eſt: ubi hæſitatio eſt,fides nõ eſt. Et ſi fides admittere poſſe uidetur errorem,non eſt uera nec catholica fi-

des,ſed erronea credulitas. Fides (ut ſic dicam) ueritatem rectam tenet & poſsidet, intelligentia reuelatam & nudā contuetur, ratio conatur reuelare. Ratio inter fidem intelligentiamq́ diſcurrens, ad illam ſe erigit, ſed iſta regit. Ratio plus aliquid quàm credere uult. Quid aliud? Conſpicere. Aliud eſt credere, aliud eſt cernere: non tamen aliud quàm quod fide concipit, conſpicere conatur. Et ſi nōdū lyncerē uidere poteſt, quibuſdam tamē accommodatis experimentis contiere tentat quæ iam ſolida fide concepit. Ratio ſupra fidem conatur, fide tamē nititur, fide cohibetur. In primo deuota eſt, in ſecūdo prudens, in tertio ſobria: & (ut ſic dicā) fides tenet, tuetur ratio, intelligentia intuetur. Bonus iſte circūitus, in quo mens ratiōis ductu Philip.3 peruestigando procedit, ſed à fide non recedit, inſtructa à fide, & reſtricta ad fidem. Erronea planè ſi non cuncta ad eius referat examen, & ſcitum rationis inceſſum ad fidei maturitatem caſtiget. Bonus circūitus ubi iuſtitia dei reuelatur ex fide in fidem. Bonus circūitus ubi quis transformatur à charitate in claritatem tāquam à domini ſpiritu. Bonus circūitus ubi qs poſteriorū oblitus, ad anteriora extendit ſemetipſum, ſi quo modo comprehendat. Bonus certe circūitus: non modo cum noua ſemper & occultiora comprehendnntur, ſed cum iam apprehenſa noua & recenti ſemper affectu reuoluuntur, cum nō modo qđ reſtat penetratur, ſed quod iam penetratū eſt frequenter iteratur. C Iucundus circūitus, & ſponſæ nō ignotus. Ideo cōſidenter dicit: Surgam & circūibo ciuitatē. Quæ aptius eſſe poterit ciuitas quàm illa de qua dictū eſt: Glo Pſal.86. riosa dicta ſūt de te ciuitas dei? Et quidē uniuerſitas creaturæ dici poteſt non inconuenienter ciuitas dei, ab eo cōdita, & ab eo diſpoſita. Glorioſa planè & pro ſpecie & p ordine. Nā pro actibus minus iuſtis quos deprauatæ inētis producit libertas, quātum in ipſis eſt, minus in gloria, nec ex ipſis q́ ordinem diuinæ diſpoſitionis nō effugiūt quem non intendunt. Soli autem uerè glorioſi ſunt, qui diuinæ diſpoſitioni ſupponunt ſtudiū, ſolliciti primæ cōditionis integram ſeruare gratiam, uel reuelare & reſtaurare corruptam. Iſti gemino quidem modo glorioſi efficiuntur, naturali cum cæteris conditione, & uoluntaria præ cæteris coaptatione ad ordinantis & dirigentis dei nutum. Dicit ergo ciuitas dei uniuerſitas creaturæ, quippe legibus adminiſtrata diſpēſationis ipſius. Ipſe uniuerſæ creaturæ ſpeciem exiſtētiæ præſtat in proprio genere, in uſu efficaciem, conſequētiam in ordine, ut & in ſeipſa pulchra ſit, & in uniuerſitate ſuperuacua non ſit, & cū reliquis incōſequens & repugnās nō ſit. Siue enim res naturæ agatur motu, ſiue libero arbitrij nutu, ſiue diuinæ inſtinctu gratiæ, ſiue ſingulis his rōnibus, ſiue cōuinctis res agatur, quælibet à diuina intus inuiſibiliter operante efficacia & modum accipit & motum. Modum & quaſi legē quandam ordinis, & motum actionis. Nō modo enim ab eo cuiuslibet motionis natiua facultas, ſed cuiuslibet facultatis miniſtratur motio, ut ſimul ab ipſo ſit & uirtus & motus uirtutis. Motus uerò intentionis prauæ & ab ipſo habet q́ motus eſt, & ab ipſo non habet q́ prauꝰ eſt. Neq; enim ab ipō eſt, q́ in minus ordinatū finem dirigitur, ſed ab ipſo eſt q́ inordinatio ipſa mira prorſus ratione in ordinem redigitur. D Vide uēditionē Ioſeph, deſcēſum in Aegyptū, egreſſum & inſectationē Pharaōis, ſubmerſionē exercitus, & ereptionem Iſrael, quomodo incarnationis & paſsionis Xpi & ereptionis noſtræ ſeruiant myſterijs: & multis quidem in locis ſimilia diligens reperies. Nō ergo poſſent antiqua delicta nouis deſeruire ſacramētis, niſi occulta ratione diuina intus operante prouidentia. Nec enim illa antiqua caſu quodā & indifferenter ita prouenere: quibus noua poſtmodū à prudenti diſpenſatore & obſeruatione diligēti adaptarentur myſteria: magis aūt illa ad hotū ſunt ſignificationē (non homine illud intendente, ſed deo diſponēte) præparata, quàm hæc illis aptata. Quid deniq; q́ dñs eo potiſsimū tpe ad paſsionē addictus, q́ hac hora, hoc die, hoc mortis affectu genere? Quis iſta aut neget myſtica, aut credat fortuita? Quo die eſt homo conditus, eo reparatus: qua hora ſententiā pertulit, indulgentiam meruit: per lignū ſententia mortis inducta, per lignum uita reſtituta. Et neſcio quis iſta non diuinitus diſpenſata, ſed humanitus adminiſtrata contendit. Habes agni paſchalis tēpus, habes immaculatam hoſtiam, habes ereptionis Iſraeliticæ de Aegypto horam, habes ereptionis tuæ gratiam de ſeculi errore, de uanitate, de natiuitate corrupta: & hoc ſimpliciter contigiſſe credis, deo non diſpenſante, ſed iudæo operante, quāuis nō obſeruante. Hæc inquā quæ tā aptè cōcurrūt de crucis ligno, de tempore, de hora, de die, & reliquas quæ ubſeruari prudenter poſſunt circunſtantias. Iudaicæ deputas de mentiæ non diuinæ ſapientiæ? Prorſus in tam ſalubri remedio & cū antiquis in unā formam concurrente ſacramētis, & fortuitus caſus excluditur & humanus intuitus, ſed nō diuinus nutus. Et in Eſaiæ prophetia inuenies ad Ezechiā dictum. Data ſunt oīa hæc in manus Chaldæorū. Vbi data eſſe dicit, oſtendit non tm̄ prophetice prædicta, ſed etiam iudiciaria quadam æquitate dictata. E Ex his & hmōi paſsim p oēm ſcripturarum textū cui dubiū reſidebit diuinam pariter uirturē & ſapiētiam iuſtis legibus prauas rationalis creaturæ nō inſpirare quidē ſed diſpenſare uoluntates? Quod ſi ita eſt, multo minus ambigi poteſt motus cæterorum animantium, quæ naturali ducuntur affectu, & ſenſuum uel imaginationis, tantum agūtur iudicio, nō arbitrio rationis, à diuina diſpoſitiōe minimè exēptos. Et ut ſemel concludā uniuerſarū uel eſſentiā qua in hoc aut in hoc rerum genere ſunt, uel exiſtentiam qua ſunt, uel uſum quo aliquid efficiunt, iuſtiſsimus potentiſsimus, prudentiſsimus moderator æternis & immutabilibus mouet & mutat & continet decretorum regulis, & cunctam creaturā nuſquā exorbitante regit iuſtitia, quaſi ordinatiſsimam & diſpoſitiſsimā ciuitatē. Hæccine ergo ciuitas eſt uniuerſitas creaturæ quam ſponſa circūituram ſe proponit? Circūierunt ſapientes huius ſeculi rerum naturam, & in artificio ſuo operantem aduerterunt ſapiētiā Pſal.73. dei operantē dico, ſed non opus de quo legit: Deus autē rex noſter ante ſecula operatus eſt ſalutē in medio terræ. Cognouerunt in opere artificem, ſed non glorificauerūt, aut gratias egerūt. Fidelis aia oīa replicat, & recēſet in laudem dei, & oēm creaturam uocat ad glorificandum, ut ſe ipſam excitet in gratiam, & uniuerſitatis cōtuitu diuinū ſtimuletur in amorem. Circūiuit Salomon, & de cedro Libani diſputauit uſq; ad hyſſopū. Circūiuit in Eccleſiaſte, & de elemētorū poſtquā diſſeruit circūitu ad hūanos actus diſputationē deriuauit, ut de trāſeūte terum uanitate ad permanentem tranſiret ueritatem. Circūiuit Iob imo circunductus eſt magis à domino per terræ fundamenta, per menſuram, pet lineam & baſes, & lapidem angularem, & aſtra matutina, & filiorum dei iubilum, per maris oſtia, & uuluam & ueſtimentū, & caliginoſos infantiæ pannos, per terminos, uectes, & oſtia, per ortum diluculi, & auoræ locum, & certas quaſdam cæterarum rerum naturas. Omnes enim numerare longum erat, quæ omnia pruden ter intuenti admirationē conditoris facerent, & pie conſi detanti amorem. Et hæc communiter omnib⁹ præpoſita ſunt ratione utentibus, & conditoris ſui maieſtatem manifeſta pulchritudinis ſuæ ſpecie commendant. Sub tam pulchro tamē uelamine pulchriora ſunt quæ latent ſalua tionis noſtræ ſacra & multiplicia ſpūaliū dona gr̄arū. F Pſal.49 Deniq; & Dauid in fine pſalmorū cū oēm creaturā in laudē dei cōcitaſſet: Cantate, inq́t, deo cāticum nouum, laus eius in eccleſia ſanctorū. Verè nouū, cuius neſcit antiquitatem materia, faſtidiū gratia, quæ ſemper eſt amore recēs, uſu recentior. Verè em̄ nouū, q́ hoīm animos ad æternam innouat beatitudinem. Deniq; legitur: Ne meminēritis priorum, & antiqua ne intueamini: noua quoq; ego facio. Iure noua, quæ ab antiquo currentis naturæ nequaquam cōcluſa ſunt legib⁹. Laus eius in eccleſia ſanctorū. Quodam utiq; excellentiæ priuilegio, non tantum æquitatis

Psal.49. tatis dispensatione, sed gratuito sanctitatis dono & munere. Laus eius in ecclesia sanctorũ, qm̃ ita laudem eius sanctorum ostendit actus, ut illã attendat affectus. Sancti em̃ excellenter gratiarũ dona suscipiunt, deuotionem persentiunt, gratulationẽ persoluunt. Ideo quodã laudatur priuilegio in ecclesia sanctorũ, extra ecclesiam laudatur mini sterio insensibili & muto rerũ, uano hoim. In rebus insensatis conditio, in hominibus non renatis aliquanta cognitio, in neutris tm̃ dilectio. Nã dilectio cõditoris sui in primis nulla, in secũdis non sancta. Laus eius in ecclesia sanctorum. Sanctus enim & q̃ cõdita sunt, ut naturaliter sint: & quæ dispensata sunt, ut inconuenienter & inordinatæ non sint: & quæ prædestinata sunt ut beatæ sint, uniuersa perscrutatur & æstimat quãtum datur, ut per hæc autoris iuxta uires colligat notionẽ, migret ad æmulationem, rapiatur in affectiõem. Hæc ergo ciuitas spiritualis est, hæc ecclesia sanctorũ, quam circũituram sese sponsa præsumit. Deus bone, quãta hic utilium copia speculationũ? Quis em̃ satis existimare potest quàm pulchra & quàm plurima sint ubiq; spectacula in sacramentis, exemplis, miraculis? Prima saluationis, secunda conuersationis, attestationis sunt tertia. G^o Quid uerò cum de mysteriis, cum de moribus ad remunerationes æternas temporalium meritorum admiratura mens assurgit? Quantum ibi profusis uo-
Psal.4. tis refundit gaudij? Filij hominum, ut quid diligitis uana & quæritis mẽdacium? Vt quid animũ ad aliena oblecta menta cõuertitis? Laborioſe quæritis labentes delicias. Quasi ad manũ materiã fidei nr̃æ tenetis mysteria, ad memoriam prompta, ad meditandũ profusa, ad subsistendum perpetua, ad sufficiendum plena. Filij, inquam, hominum, imo filij excelsi, alumni religiõis, qui regularis disciplinæ limina teritis, ut quid arida fauce aquas cœnulentas sitiatis, cælestes fastiditis? Vt q̃d cogitatiões admittitis in animum, ad quarum actiones non mittitis manum? Quod agere penitus detractatis, ut quid studiosa mente retractatis? Experti frequenter estis q; omnẽ hãc inanem põpam recogitatæ turpitudinis citus excipere solet exitus pœnitudinis. Denicq; & pudor est pdere, & pœna reticere. Meditationis ergo mutare materiam, sed seruate instantiam. Quàm fœdum est tunc studia uestra minui, cùm mutantur in melius? Hoc aũt dico: sicut exhibuistis animũ ad cogitatus affectuosos fœdæ turpitudinis, ita exhibete nunc ad
psal.47. fœcundos circũitus pulchræ ueritatis. Circundate Sion (inquit psalmista) & cõplectimini eam. Circundate meditando, complectimini amando. Complectimini eam, ut eius sit & cõprehensio integra, & collocatio intima. Plus aliquid innuere uidetur complexus quàm circũitus. Cõplexus simul continet totum, circumitus de alio in aliud facit transitum. In hoc tamen circũitus præstare uidetur, q; ea quæ complectimur, indifferenter & inuolutè cõstringimus: ubi uerò circũitus est, singula seriatim discutimus. Ille contẽtus est summa, iste discurrit per singula. Esuries enim & quærens animus dum illum non satiant aliqua, semp rapitur ad reliqua. Et quodã uoluitur circũitu, currentis desiderij protractus rotatu, donec repleatur in bonis esuries amoris, & occupet in illo cursus sui statum in quo terminũ non inuenit. Nulla enim quæ creata sunt, in conditionis suæ statu infinita sunt: & ideo mens quæ circũit, uniuersa pertrãsit, nusquã requiem capiens ubi finẽ reperit. Solus ille requies est amãti & refectio, qui finis est
Canti.3. omnium, & cuius nullus est finis. Propterea sponsa in circũitu suo cuncta pertransit, ut pertingat ad ipm̃. H Surgam, inquit, & circũibo ciuitatem. Circũibo in cũctis eũ
Roma.1. quem diligo quærens, sed nusquam reperiens. Inuisibilia ipsius per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sed tamen nullius creaturæ quamlibet excellẽtis, & ad ipsius accedentis imitationẽ plenè uel instruor indicio, uel incẽdor officio. Tantum enim & pigrũ & tardũ & inefficax ad cõditoris cõmendationem, eorum quæ condita sunt redditur mysterium, quantum noscitur à ueritate distare simulacrum. Ergo circũibo ciuitatem, uniuersa pertingẽs, uniuersa pertransiens, pertingẽs qua ex parte ipsius imaginẽ differẽter pferunt, pertrãsiens ubi citra perfectũ subsistunt. Circũibo ciuitatẽ, ubiq; capiens refrigeriũ, & fastidium patiens. Quoniã enim modo me refrigerat, q̃d amoris mei pignus aliquod portat, præfert indicium, indicit memoriam, notitiam inducit? Sed iterũ quoniã pacto non tolero tædiũ dum quadam me recogito pludi imagine, & umbra detineri, nudã & simplicem non tenere ueritatem? Circũibo ciuitatẽ, quoniã in toto eius tam pulchro ambitu ubiq; refoueor, sed nusquam reficior. Nec me fatigabit iste circũitus, donec pateat plenior aditus, ut intrẽ in sanctuariũ dei, & intelligam in nouissimis eius. Habebit ibi circũitus terminum cũ repleti fuerimus in bonis domus tuæ dñe, cũ intellexero in nouissimis eius illũ q prim^o est & nouissimus, initium & finis. O qualis ibi circũitus erit pergere ab ipso in ipsum, ire & redire, desiderio ire, delectatione redire, dum semp eius q̃d experientia desiderat, pntia satiat, ut mẽs possidẽtis & cõtuẽtis & illi sit p appetentiã intenta, & illo sit sufficienter contenta. Sic em̃ pennata illa & oculata animalia in medio & in circũitu sedis dei leguntur. In medio quia uoti sui perducuntur ad intima. In circũitu quia rediuiuo semper uoto feruntur in eadem ipsa. In medio quia eorũ iam completum est uotum. In circũitu quia nõ sufficiunt cõprehẽdere totum. In medio sunt admissa per gratiam, & in circũitu sunt exclusa p differentem naturam. In medio sunt quia unita per contẽplationem: & in circũitu, dissuncta per cõparationẽ. Quæ est enim sedes ista, nisi ea de qua loquitur apostolus, lux in
1.Tim.6. accessibilis quam inhabitat deus? Denicq; quantumlibet oculata sint beata illa animalia, & illuminat illa ut quantũ possunt capiant, & excedit ne ad totum sufficiant. O quã ampla ibi speculatoria, quàm latæ plateæ in illa luminis infinitate patent, quàm coarctati & cuniti & protensi in illa simplicitate, charitate, æternitate uici. Viæ illæ uiæ pulchræ, & semitæ pacificæ. Non est in illis uel errare uel laborare semitis. Vndicq; occurrit ibi sponsus, & læto (ut sic dicam) uultu se offert & influit cordi dilectæ, ut deceptero non indigeat quæri Iesus Christus qui uiuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo. V.

LOngũ hesternus sermo in exequẽdo spõsæ circũitu traxit limitẽ. A Gr̃æ tibi dñe Iesu Xp̃e q; feciſti tam dulcia faucibus meis eloquia tua sup mel ori meo. Ideo uix ab ore quæ semel gustata sunt discedunt, ut alia succedant: cũ mora ruminant, & si deglutita fuerint, suaui quodam ructu denuo redeũt ad ruminandũ. Poterãt hæc omnia breuiter; & cursim dici, sed materiæ quæ tractatur gratia, comedentis blandit palato, & quandam sui appetentiam facit, non facile cedẽs cùm semel adducta fuerit in discussionem. Nam & quem mandendum infantulo nutrix comminuit panem, iam satis studioso dente subactum aliquoties eum in ore detinet gustus illecta sapore. Et nos cantici huius solidos alijs si qui fortè indigent comminuentes cibos, gustatæ suauitatis iacturam facere nequimus, sed ita alieno inseruimus usui, ut & nostro satisfaciamus in parte desiderio. Denique cùm terminatum reor sermonem, & competenti fine conclusum, impatienti exaltatiõe epulæ uerbi redeunt ad labia, & dum abundantiæ suauitatis eructatur memoria, ad discussionem reuocatur materia. Quid enim? Cur non ficus frequenter concutitur, cuius fructus plenè numquã excutitur? Quid mirum si conuellitur sæpius quæ ppria expoliatione fœcundior effecta, cum uellicantis uidetur certare manu, & decerpentis auiditatem ubertate conuincere? Non talis illa cui maledixit dominus Iesus nihil in ea fructus inueniens, pro sterilitate, ariditate æterna condemnans illam. B Vide quomodo aridas fecit fides Christi Iudæorum traditiones & dogmata philosophorum. Quomodo arefecit flumina AEgypti, non est in eorum doctrinis & interpretationibus fructum inuenire de quo legitur in psalmo. Terra nostra dabit fructum suum. Psal.84

Non poteſt in eorũ uicis & platéis Chriſtꝰ inueniri. Iam ô Iudæi emigrauit à uinculis ueſtris. Iam dimiſit domum ſuam, dereliquit hæreditatem ſuam. Deniq; facti eſtis qua ſi tugurium in cucumerario, quaſi ciuitas quæ uaſtatur. Sed & de platéis nihilominus legitur, quia corruit in platéa ueritas. Siquidem de gẽtium philoſophis dictum eſt, q; ueritatem dei detinuerũt in mendacio. An nõ tibi uidetur congruè accipi in uicis Iſrael ſm carnem, quoniam de uno erant ſemine Abrahæ, & in unum compacti & coarctati ritum, una lege conſtricti? Sapientes autem gentium iure adumbrantur in platéis, quoniam effrenata libertate & licentia, extra ueritatis euagati ſunt tramitem, de maieſtate diuina ſentientes & aſſerentes non minus abſona dignitati, quàm reluctantia ueritati. Iudæi paupertate intelligentiæ circa diuinæ ſingularitatem conſtricti ſubſtantiæ, uſq; ad filiũ & ſpiritumſancti perſonas, non potuerunt fidei incrementa dilatare. Gentium philoſophi per planum diffuſi, & nullo diuinæ eruditiõis obice tardati, deorum induxerunt numeroſitatem in naturis, infinitatem in perſonis, ſentientes inter ſe ſinguli uaria uniuerſi uana. Sed quæ iam anima; in iſtis uel uicis uel platéis inquirit ſponſum? Concubina eſt ſi qua eſt aut adultera, quarum altera contubernium cum ſponſo non habet perpetuum, altera malè fidum. Quid enim ibi quærat ubi caſta non occurrit ſapientia, ſed peregrina & meretricia? Talis tibi depingitur in prouerbijs, occurrens uecordi iuueni ubi tranſit in platéa prope angulum adueſperaſcente die, in noctis tenebris & caligine, mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas, garrula & uaga, nunc foris, nunc in platéis, nunc iuxta angulos inſidians. C Suſpecta eſt mihi talis platéa, in qua mulier tã uaria & uerſipellis blãditiarum ſuarum inſidias uecordi machinatur iuueni. Neſcio enim quid obſcurum & diſtortum & fuſcatum mihi ſignificat nox & angulus & ornatus meretricius. Suſpecta eſt mihi omnis doctrina, & certè deſpecta quæ nullã inducit de Chriſto mentionẽ, quæ eius me nec ſacramentis renouat, nec præceptis informat, nec promiſſis inflammat. Nam Iudæi quidem habent in pagina illum, ſed interpretatione non habent. Adhuc enim uelamen eſt magis in eorum mente quàm lege. Nec enim auferri poteſt, niſi cũ conuerſi fuerint ad dominum. Suſpecta eſt mihi tam in diuinis ſenſibus quàm in humanis uſibus unius licentia, alterius reſtrictio, obſtinatio utriuſq;. Vnius in diuina natura numeroſitas, alterius ſingularitas, utriuſq; cæcitas. Iõ ſponſæ nõ dederim in iſtis uicis & platéis quærere dilectũ. Alios illi aſſignemꝰ uicos alʒ platéas, quã ſibi Xps deſpõſauit in fide & ueritate. Et quidẽ gemina q̃dã eſt cõuerſatio fideliũ. Alij latã ſectant uiã. Alij arctiſsimæ ſe tradunt diſciplinæ. Nã etſi ſcribit. Arcta uia quæ ducit ad uitam: eſt tamen quæpiam in hoc genere dicinctio, & arctioris reſpectu alia reputatur latior. An non tibi uidetur latitudo mandati ubi nemo cõpellitur ad perfectionẽ, ſed infirmæ non modo ualitudini, ſed etiam uoluntati inferioris gradus permittitur licentia? Gratias tibi domnie Ieſu Chriſte quòd nobis ſalutis occaſiones paras, & ita uegetis & alacribus proponis conſilium, ut etiã ægrotis diſponas remedium, & pigris diſpenſes aſcenſum. Non modo uicos diſtrictè uiuentiũ habet ciuitas tua ſancta Ieruſalẽ, ſed etiã platéas humiliora & planiora diligentium. Sic in omni profeſsione & ordine quæ ſponſa eſt, eius que caſtè diligis ueſtigia quærit, quatenus habeat undecũq; operationis exemplum, & amoris incendium. Non dedignatur ab his etiã qui foris ſunt, qui nulla arctioris diſciplinæ regula cõſtringuntur, mutuari uirtutis inſignia, reputãs ſeruentiorem ibi frequenter affectum, ubi inferior fuerit ordinis gradus. D Quid dicemus de his qui nuſquã ſalutis occaſiões quærunt, ubiq; cauſantes remiſsionẽ in platéis, & in uicis indiſcretionem? Deniq; tales multi ſunt q oẽs perſcrutãtur profeſsiones & ordines, ſed in eis nulla inueniunt quæ illos trahant, ſed cuncta quibus ipſi detrahant, calũniantes q; diſtrictio in alijs ſit nimia, in alijs nulla. Iſtorũ dicere eſt, & quidẽ quàm miſerè tã uerè. Non inueni illum. Prauus certè ſenſus ut dicas, ecce Xps hic, imo ecce illic. Peſsimꝰ uerò ſi dicas, nec hic nec illic. Vtrobiq; quærit ſponſa, & hic & illic. Quæram per uicos & plateas quem diligit anima mea. Per uicos diſtrictionem accipe, per platéas diſpenſationem. Neutrum in miniſtris eccleſiæ ſiniſtrè interpreteris. Vtranq; eccleſia recipit, in utroque ſpõſa q̃rit Chriſtũ. Noli in altero tm̃, in utroq; Xp̃m quære. Vici platéas in teipſo coniunge. Quæris quomodo? Si te coarctat affectio aut uolũtariè ſuſcepta, aut uiolenter impacta, intus in corde gaudio dilatare ſpirituali, & iam uicis platéas copulaſti. Nonne tibi uidetur utrũq; tenere qui in tribulatiõe dilatatam ſibi lætatur? Apoſtolus in arcto tribulationis quandam latitudinem optabat illis quibus ait: Spe gaudentes, in tribulatione patientes. Deniq; ad ſpẽ latitudo refert: habentes, inqt tãtas promiſsiones chariſsimi dilatamini & uos. Anguſta eſt nobis ĩ præſenti res, ſpes uerò lata. Arcta poſſeſſio, expectatio quidẽ profuſior. Ergo ad latitudinem ſpei platéas iſtas referto. Spe gaudentes apl's dicit. Propheta uerò: Adhuc replebũtur platéæ tuæ choris ludentium. Vides quomodo ſibi de ſpe & platéis ſentiunt conſona apoſtolus & prophetaʒ E Vterque enim gaudium aſsignat. Simul etiam hoc aduertendum iuxta aliam diſtinctionẽ, q; etiam in uicis manſio eſt ad domeſticas utilitates. In platéis feriatio quædã ad iucunditatem. In platéis enim chorus eſt & conuentus ludentium. Ergo uacationis & lætitiæ uſus in platéis eſt. Bonæ quidem platéæ in quibus alacri ſatis agilitate in ieues contemplationis ſaltus animus ſe ſpũalis exagitat. In platéis ergo q̃rit ſpõſa quem diligit, dum domeſticis euoluta curis, dum extra corporis effecta manſionem, & domum terreſtrẽ quantũ datur deſerẽs, quàm liberè tã lætè cõtemplari ſtudet. In uicis eſt manſio diuturnior. In platéis quidem breuis, ſed dulcior. In uicis uirtutum uſus eſt & exercitium, quæ neceſſaria nobis ſunt dum in corporis huius habitaculo moramur. In platéis uerò feriata quædam felicitatis futuræ præludia. Et uide nunc uerborum ſeriem. Primò ponit uicos, conſequenter platéas. Habes & in pſalmo ſimile. Quàm dilecta tabernacula tua domine uirtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atria domini. Miraris ſponſæ ſedulitatẽ? ordinẽ ſequere. Nolite prudentiorẽ uel promptiorẽ ſpõſa præſumere, primò exercete in opere uirtuali, ut deinceps ad ueritatis ſpeculatoriũ cõſcendas. Quid illac ingreſſum paras qua exitus eſt? Cũ ſponſa per uicos ad platéas uenit, & cùm pſalmiſta poſt tabernacula uirtutum ad ampla ueritatis atria: alioquin ordinem ſi cõuertis, puertis. Quãtomagis coangustati ſunt uici, tanto uberiora & liberiora ſunt intus ocia mentis. Quid ocia dico? deuotionẽ dicerẽ iuſtius. Arcta exterius diſciplina, aiam interius dilatat. Siue libertatẽ ſiue lætitiã in platéis intelligas, ubi ampliores quàm in hoc ordine noſtro platéas reperies? Sed nec facilè dixeris ubi ſint arctiores uici, ubi maior libertas & ad uſum & ad exercitiũ uirtutis quàm in hoc ordine & cõuentu ſctõ. Et iõ maior ad bonum libertas, eò q; ſit minor licẽtia in malum. Quo maior diſtrictio, eo maior directio. Arctiores uici, ampliores platéas efficiunt. Quid ergo eſt p uicos & platéas Ieſum quærere, niſi hoc ſe mõ q; reſtringere & extendere ad capiendã de ipſiꝰ illuſtratiõe lætitiaʒ F Vis ut utraq; intus in mẽte aſsignẽ platéas & uicos? Nonne tibi uidetur in uico quodã & uelut in arcto poſitus is cuius uexat patiẽtia, caſtitas arcet, coangustat charitas? Qui in nullo uirtutis ſtudio liberè & ſine labore uerſatur, ſine labore & anxio conatu animi, nũ tibi quaſi in uicis locatus uideʒ? Et quãuis nõ ſine labore non ſine conatu q̃rũt, tñ eitã q; tales ſunt, qetẽ in illo quẽ diligit aia ſua, quaſi per uicos q̃runt. De qbꝰ ppheta: Dñe in anguſtia q̃ſierũt te, & in ſemita iudiciorũ tuorũ dñe ſuſtinuimꝰ te. Rudibꝰ & nouitijs iſtud ſæpius euenit, q ſolẽt uel uarijs tentamẽtis, uel quodã tædio laborare quando eos aut carnis deſideria coarctant, aut uirtutum non exhilarat oblectatio. Et beatus qui non

Zach. 8.

eſt ſcandalizatus

eſt ſcandalizatus in iſtis, qui non offenditur, qui non perdit Ieſum, ſed magis quærit per uicos tales qui in angu-
Eſai.26. ſtia quærunt. Non ſic de quibuſdam dicitur. In anguſtia quæſierunt te: in tribulatione murmuris doctrina tua eis. imo & exercitia uirtutis, & doctrinam patris intelligit in anguſtijs illis, & protendit à fine uſq; ad finem fortiter, donec de uicis ad platéas euadat: & qui perfectiores ſunt, & platéis aſſueti, aliquoties ad anguſtias uicorum ſubito ſi-nuntur relabi. Et quis perfectior illa quæ ſponſa dicitur? Ecce & ipſa per uicos & arctos quoſdã meatus quærit dilectum. Non eſt otioſa difficultas iſta quærendi. Per hanc enim & exercetur eius humilitas, & deſiderium excitatur. Quoties inextricabilibus me ſenſi quaſi uicis errãtem, & anguſtijs animi concluſum, cum ſubito uicinis in platéas euaſi, & eduxit me in latitudinẽ bonus dominus, in uicis expirauí ferè, ſed in platéis reſpirauí ſtatim. Latitudo quædam & libertas inoccupatæ & expeditæ mentis in platéis tibi commendatur. G Sed conſidera ne libertatem iſtam des in occaſionẽ carnis, ne coacerues lutum in platéa tua: lutum illicitæ cogitationis: Alioquin ſicut lutum platéa-
Thre.4. rum delebit te dominus. Lubricauerunt (ait propheta) in platéis ueſtigia noſtra: lutoſas uolẽs intelligí eas in quibus ſit lubricus inceſſus. Non luto ſed auro ſternãtur platéæ tuæ. Non ibi ſit lutum, nec tamen ſiccitas & ariditas quædam ſit ibi, ſed fluant flumina ibi aquæ uiuæ, ſpiritualis quædam fluenta meditationis. In platéis aquas iſtas diuide in latitudine liberæ mentis. Sapientia, quaſi platanus, inquit, exaltata ſum inxta aquas in platéis. Non in platéis ſolum, nec ſolum iuxta aquas, ſed iuxta aquas & in platéis exaltata ſum, inquit. Vt læta prodeant germina ſapientiæ, quantum putas cooperatur & otium liberum, & irrigatio crebra ſanctæ meditationis? Iure quaſi platanus exaltatur quæ ſic plantatur. O beatas uerè platéas in quibus ſapientia ſic creſcit, ſic exaltatur & ſupereminet perſpicuam ſe oſtendens, & nõ indigens quærí. Et uide quomodo ſeculari prudentiæ aliqui totam ſui cordis latitudinem exponant, quantum diſtendant animum & dilatent in platéam ut plantent ibi plantationem infidelem, hoc eſt germen alienum, quomodo & continuis exercitijs & meditatione frequenti & doctrina illam irrigent. Ideo cernas in illis lætam & uberem & exaltatam ſeculi ſapiẽtiam, & fructificantem huius mundi ſenſum, ſapientiam uerò quæ ex deo eſt humilem, & obſcuram, & inueníri non poſſe penes illos. Exi in platéas & uicos ciuitatis, ocia diſcute, ſcrutare negocia eorum qui iudicijs uacant, qui tenent cathedram, qui ſedent in tribunalibus, contemplare quid agant in publico, quid in cubiculo. Nunquid apud illos pura & uera & cæleſtis eminet ſapientia? Nunqd expreſſa eſt in moribus quæ in ſermone uerſatur? Nunquid in proſpectu iueníes illam? Nunqd exaltatã ſicut cedrum in libano, & ſicut cypreſſum in monte Sion? Nã in his montibus exaltatã ſe gloriat. H Nomina ipſa myſteriũ continent, nec ociоſus eſt etiam ordo uerborũ. Præcedit libanus in laude ſapientiæ, Sion ſubnectitur, poſt cordis mundi candorem ad cõtemplandæ ueritatis fulgorem aſcẽdis. Munditia meretur notitiam, nõ hanc literatoriã tantum, ſed quandam dulcem & intimã, & ipſius animæ medullis infuſam. Denicq; puritas ueritatis ſocia eſt, & comes eſt, & præuia eſt. Idcirco montes iſtos libanum & Sion in laude ſua ſapientia copulat. Montes iſtos apud quos illorũ aſſignare poteris qui litibus aut exercendis aut dirimendis uacant? Non poteſt apud illos inueníri ſapientia, in qbus non inuenitur locus ſapiẽtiæ. Amat libanum, amat Sion, amat platéas, libertate gaudet & ſublimitate. Quanta perſuaſiras, ſi ſapientia quæ litibus uacat, quæ lucra ſectatur, ſupereminet, & diuina latet? Supereminet litigioſa, & ea quæ pudica eſt, quæ pacifica, quæ bonis conſentiens, contenta delitеſcit uelut in obſcuro. Illa excollitur, iſta negligitur, ac ſi ſterilis & parum lucroſa. Neglecta plantatio in altum non creſcit. Raro in platéis: quaſi platanum exaltatam inueníes. Non eſt obuia, non eſt frequens: ideo dicit. Quæſiui & non inueni illũ. Vbiq; teritur, ubiq; uertitur in quæſtione, ubiq; uenerabile eſt nomen Ieſu. Et utinam quod uox ſonat, uita depromat, exprimat imitatio, emineat & eluceat in moribus. Qui penes te ſapiẽtiã quærit, aſsidentem inueniat illã in ipſis foribus tuis, in ipſis ſenſibus. in modeſtia & cõpoſitione hominis exterioris. Nam quaſi fores ſunt per quas interioris prodeũt habitatoris indicia. I A fructibus cognoſcitur ſi apud te Ieſus moratur. Accedit ad te ſponſa, folia uertit ficulneæ tuæ, quærit in te fructum, quærit dilectũ. Hic eſt enim fructꝰ dulcis gutturi eius. Felix es cùm hoc abundaueris fructu, cũ dñi tui ſponſam iſto ſatiaueris cibo. Eſca eius, eſca electa. Delicíæ eius ſunt tecum eſſe dilectum ſuum. Non inuidet, non zelatur. Dilectũ ſuũ oĩm uult eſſe dilectum. Ideo apud oẽs quærit, ut illum apud oẽs aut inueniat aut inuitet. Quærit enim apud illos Ieſum, quorũ quærit profectũ in ipſo Quærit per uicos & platéas, ſed non in omnibus inueníre poteſt. Quæſiui, inquit, & non inueni illũ. Paulus oĩm ſitiebat ſalutem, in uiſceribus omniũ Chriſtũ inuenire cupiebat, omnes cupiẽs in uiſceribus Chriſti. Sed enim audí quid dicit, quomodo quoſdã deplorat. Neminẽ, inquit, unanimẽ habeo. Omnes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Putas q; apud eos inueníri Chriſtus queat, qui ipſum ut inueniant nõ quærunt? Et multos quidẽ ſic quærentes reperies aliud præter ipſum, ſed tñ per ipſum. Tractatur in conſilijs, diſceptatur in iudicijs, in ſcholis diſputatur, cantatur in eccleſijs. Religioſa ſunt hæc negocía, ſed uade ad exitus aquarum, & penſa quis generalior iſtorum finis eſt operum. Vide ſi non per hæc omnia quædam exerceantur mercimonia de Chriſto. Quæſtuoſa res nomen eſt Chriſti. Nil penſius, nil optatius. Felix tamen qui nominis huius uirtutem ſectatur. Apud illos tractet, diſceptetur, diſputetur ſuper hoc nomine. Nobis ſatis eſt ſi noſtis in clauſtris ſaltem adametur, nuſquam cõmoditas maior, ideoq; maior confuſio nuſquã ſi penes nos nõ inuenitur Chriſtus. Non inuenitur forma iuſtitiæ, ſi piorum operum non eſt intẽtio pura. Nam ipſa lætitia eſt mẽtis quædam diuina alacritas, quæ de ipſius præſentia concipi ſolet, & quàm uerè poſſumus præſentiã ipſius interpretari, hæc inquam cæleſtis & excedens affectio: non eſt res facilis & paſsim obuia. Hanc præcipuæ ſpõſa ut puto deſignat dicens. Quæſiui & non inueni illum quem dilegit anima mea, Chriſtum Ieſum qui uiuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo. VI. A

SPonſa moram in quærendo patitur, & quandã illi difficultatis umbram ſponſus obtendit, copiam ſui non ſtatim indulgens. Illa tamen calẽte ſtudio ſedulitatem continuat, querelam ingeminat. Non inueni illum. Fratres, ſi ſedulitas ſubmouetur, deſidía quando admittetur? Si non inuenit amor, quãdo inueniet tepor, quando raritas, orandi, quando remiſſio? Quid ergo nunc cõtra raritatẽ orãdi & remiſſionem inter uos diſputo? Non eſt opus medelam adhibere morbo quo nõ laboratis. Peregrina ſunt à uobis hæc uitia. Quis enim ueſtrum qui nõ ſit & frequens, & feruẽs in oratione? Et ſi torpor abeſt, uidete ne uos dilationis tedia defatigent, & infringant deſideria ueſtra. Vtrobiq; reatus eſt, ſi ſit anima ueſtra uel in poſtulatione remiſſa, uel in expectatione deficíẽs. Spõſæ deſideria audis dilata, & tu ad primum orationis tuæ pulſum inſpirationis diuinæ delicias tibi non affluere querulus cauſaris? Nunc cœpiſti, & tam cito à directione ſua tuus infringitur ſpiritus? Quid ſi tibi illud de euangelio improperetur: Sic non potuiſti una hora uigilare mecum? Vigilate ergo & otate, quia neſcitis qua hora dilectus ueſter aduenìat. Pertinax oratio pertingit ad finẽ. Et ſi tibi in initijs ſicca & uelut ſaxea uideatur, oleum tamen gratiarũ elicíes de hoc ſaxo duriſſimo, tantum ſi perſeueres, ſi te longior mora non diſſoluat ſi non dilatione tua uota lenteſcant. Moleſta planè amanti dilatio, ſed ſolent protracta deſideria amplius creſcere.

Quid uobis nota ingero? Vexatio crebra ipsa uobis huius rei dabit intellectum, imo iam dedit, idq; frequenter. Crebro uos exercitatos inueni in huiusmodi studijs. Nō possum gloriari hos me genuisse affectu in uobis, gaudeo tamen inuenisse uos in istis. Et si non hæc in uobis studia formaui, utinam in illis fouere uos possim. Et ipse custos sum: ideo illam mihi sponsæ uocem sæpe replicatis. Num quem diligit anima mea, uidistis? O beata anima quam tam sancta desideria exercent. B Desideria dilectæ, dilectæ quæ nescit nisi de Christo rogare, quæ talem inuenta
Cant. 5. erumpit in uocem. Num quē diligit anima mea, uidistis? Denicq; sponsa est quæ talibus inuenitur occupata scrutinijs. Inuenerunt me, inquit, custodes ciuitatis. Qui ficti & fallaces sunt, nihil tam refugiunt quàm ab his inueniri custodibus: & si deprehenduntur non facilè conuincuntur.
Gen. 4. Cain factus est uagus & profugus super terram, inuenirí formidās. Omnis, inquit, qui inuenirет me, occidet me. Non uult peccatū occidí, nō uult patí salutarem in cōfessione uerecūdiā, medicinalē castigationem magistri. Non uult inueniri, quia non uult mori. Nam ubi non uereturinterfici, sed magis se foueri confidit, impudēter se iactat indisciplinatus affectus. Sed sponsa ultro se offert, lætae sponsi occurrit sodalibus. Quid ni lætae? Non inuenitur quasi fugiens ultorem, sed quærens amatorē. Inuenerunt me custodes, non sunt inuentí, sed inuenerunt. Diligentia ipsorum in hoc cōmendatur. Pigri custodes & male fideles nullam in hoc adhibēt diligentiā, non eunt, non quærunt si quem inueusant cauteriatā habentem conscientiā, signo amoris casti & studio quærendi prodentē dilectionis incendium. Non conueniunt subditos, & fortè molestum ducunt si compellantur ab ipsis. Non nisi interrogatí proferunt uerbum solatij quidam, nec tunc quidem. Litera quod habet, in pagina tantum proponit, nil superadijciens uel industriæ uel diligentiæ. Alia est planè custodis ratio præuenire debet non tantum exponere, excitare magis quàm expectare quæsituros, quasi de specula super filios prospicere qui sit intelligens & requirens deum. Custos tuus sum, da mihi domine linguam eruditā ut sciam eum qui lapsus est sustentare de uerbo, & ad uerbum dirigere. Et quid aliud optat sponsa, cùm dicit? Num quem diligit anima mea, uidistis? Vides illam non tam fatigatā quàm excitatam studijs spiritalibus. Intellexisti pertinaciam eius in quærendo dilectum, uide nunc humilem prudentiam. Nescit custodes cōtemnere, Nec enim tutum arbitratur inconsultos præterire, quos scit dñici & conscios secreti, & nūcios mandati. Num quem diligit anima mea, uidistis? C Quid tamen sibi uult hæc interrogatio sub ambiguo posita? An in hoc admōere te uoluit ut non credas omni spiritui, sed probes si ex deo sit spiritus? Denicq; non omniū est certum sponsi præstare indicium, qui custodis officiū uel susceperūt uel arripuerūt. Multi enim sunt quorū est oculus in uniuersa terra, & iuxta alterius loci prouerbiū, in finib⁹ terræ. Non est lumē eorū cū ipsis, nec possunt illud ultra terræ porrigere limitem, leuare ad cælum. Satis quidē fideles sunt & sedulí, sed hucusq; ut terrena coaceruent, & terrena seruent. Oculus, inquit, eorum in uniuersa terra. Inexplebilis auiditas in uniuersa terra se extendit, propterea terrenis incrassata mens curis, & illius mensæ seruiens qui perit cibi, cælestis epulæ nescit dispensare uiaticum, & de supernis theorijs aliquid serenū temperare subiectis. Nam & si fortè qui tales sunt, de spiritalibus rogentur secretis planam fidei & morum respōdent sufficere uiam. In hoc sterilitatem solātes suam uel ex tēpore proprio auiditatem alienam metientes. Languidus enim & remissus amor, culpabili quadā patientia non tam optat quem expectat futura bona. Qui uerò ferentior est, ardentí fertur desiderio, repositam plenitudinem furtim & ex parte deflorare tentans. Quia tales plurimos nouit sponsa custodes, quodā sub ambiguo interrogationem librat. Num quem diligit anima mea, uidistis? Sit prudens, sit fidelis, sit custos sedulus, & disciplinæ diligētia hostium coerceat irruptionē ab ouili. Non tamen statim scíet amatoria canere, & sponsi internuncius eius monstrare præsentiā, & in recessus secretos raptim admissus stillare de intima aliquid dulcedine. Valde enim est impari gratiæ, furtiua & fucata adulteri deprehendere leno cinisa, & legitimos sponsi aduentus conciliare. Malorum quia frequens est experientia, facilis est notitia. Spiritualium uerò sensuum, quia rarus usus est, & exile iudicium, tenue satis est indicium de ipsis, nec possunt spiritualia nisi à spiritualibus dijudicari. Et ideo non possunt nisi à spiritualibus demonstrarí, quales sunt de quibus legitur: quàm pulchri super montes pedes annunciantium pacem Esai. 52.
annunciantium bona. D Num quem diligit anima mea, uidistis? Nō est una nec simplex nec uniformis uisio sponsi. Exultauit Abraham ut uideret diem eius: uidit, & gauisus est. Vidit Iacob dominum facie ad faciem, & salua facta est anima eius. Vidit Moyses, sed posteriora uidit. Vidit Esaias dominum sedentem super solium excelsum. Vidit Ezechiel. Vidit Daniel in hois similitudine cùm nondum hominem suscepisset. Sed omnis ante incarnationem huiusmodi uisio in corporali mōstrata est specie, nō in corporis humani ueritate. Viderūt apostoli in ipsa carnis ueritate, & palpauerunt & attrectauerunt. Vtriq; tamen intus fide deum uiderunt. Dictum est Philippo: Qui Ioā. 14.
uidet me, uidet & patrem meū. Quæ uisio, quia referatur ad fidem, quo adiunctum est declarat. Non credis quia ego in patre & pater in me est? Alioquin propter opera credite. Quæ enim cōsequentia ut ad probandū q̄ patrem uiderit, inducat quia se uiderit, nisi quod in ntroq; eam uoluit uisionem intelligí quæ per fidem fit? Propterea & de credulitate consequenter adiūgit. Non creditis quia ego in patre, & pater in me est? Alioquin propter opera ipsa credite. Si enim habitat Cristus per fidem in cordibus nostris, & si ipsa corda nostra mundantur per fidem, cur non & in cordibus nostris uidetur per fidem? Superiorū uerò uisionum, quarum altera facta est in imagine, altera in carne, utraq; plena est uel iucunditatis uel utilitatis, sed cum tertiæ quæ est per fidem seruatur integritas. Nā ut de uerbi apparitione quæ in carne erat loquar præter uitæ uerba quæ de ore eius procedebant quantum puta uirtutis insigne ī ipso exteriori renitebat habitu, quam manifesta eius quæ intus erat dabant indicia oculus, uox, uultus? Denicq; gestus omnis quomodo diuinam ipirabat gratiā? Iucunda planè uisio illa, sed deum in homine credenti. Et quidem illa quæ prophetis & patribus ante Christi incarnationem facta est, diuinū quiddam spirabat in apparente imagine, quantum mea se habet fides, inæstimabilem delectationem & menti & sensui infundebat cernētis, nec nisi quorum mundus erat animus, apparebat obtutibus. E Nam & post resurrectionē in ipsa carnis suæ ueritate non nisi testibus præordinatis à deo apparuisse legitur. Felices illi custodes, si quibus tamen apparet frequenter & familiariter talis uisio, præsertim illa quæ est in carnis iam glorificatæ aspectu, qualem eum Petrus & Ioannes uiderunt in monte transfiguratum, sed tamen & illa prior non uera, & ista non plena. Nam illa Moyses delectabiliter detentus, nō tamen cōtentus, ostende mihi, inquit, teipsum. Exo. 33.
De altera nerò ipse dominus: Expedit uobis ut ego uadā Ioā. 16.
alioquin paracletus non ueniet. Bona ergo uisio quam paracletus aduenies inducit: spiritalis est quia facta inter spiritum. Denicq; & spiritus ante faiem nostram Christus dominus. Visio hæc uel in reuelata spiritualiter ueritate per intelligentiam, uel in suauitate infusa per gratiā, Psal. 33.
Nam & hoc ipsum experirí uidere est. Gustatè, inquit, & uidete quoniam suauis est dominus. Suauissima certè hæc uisio, & quāuis futurū iuxta modū nondum plena, uicina tamen uicina qualitate, non æqualitate. Visio hæc humano non est suppositа ingenio, uel proposita studio, etsi aliquando desiderio gratis indulta. Denicq; non est talis quæ intelligētiæ concepta uiribus, cōtinuo tenere morā in animi memoria protelare queat. Subitanea est & sui

ſuris hæc uiſio, in ſpiritu uehementi uadens & ueniens. Subitanea eſt & momentanea, repente uenīs, & repente uadēs: & ſi momentanea eſt, manent tamen reliquiæ cogitationis tam ſuccenſæ, tam ſerenæ, & diem feſtum agunt in animo recordantis. Manet quidē memoria deguſtatæ & deglutitæ uiſionis. Cuius ſuauitatē q guſtare poſſunt eructare norunt, & hora hac maxime. Eructat enim bonum uerbum cor recenti adhuc incalescens gratia, & feruida meditatio ſimiles effundit ſermones. Multum enim intimæ dulcedinis ſapit in v̄bis, & grauiſſimi ſunt ſermones qui de gratiarum ubertate prorumpunt. F Si cuſtos es, ſcito quoniam talia te oportet præparare in occurſum ſpōſæ. Vt qnid occurris, ſi nihil dulce, nihil nouum nunciaturus uenis? Si noua non potes, uetera profer. Ingere nota, ſi noua non habes. Non tamen ingeritur quod exigitur. Non quærit qualē uideris, ſed ſi uideris. Sufficit nunciare qualem ipſa nouit. Augmentū tamen affert gratiarum ſi noua annuncias. Deniq; quod non eſt uel ignotum uel inſolitū meditationi, ſponſæ noua quadam gratia dulceſcere ſolet. Non faſtidit auditus, quando feruet auiditas, tantum de ſponſa diſpura, & noua protuliſti in auribus ſponſæ. Non ſuppetit tibi de illo excellenti & excedenti uiſionis modo ſemper reſpōdere. Sublimis illa & ſubtilis eſt & ſubito præoccupare ſolet animum quem mundū & exoccupatū inuenerit. Subito præoccupat, ſed nō occupat diu. Subtilia iſta uon adſunt ad uotum; dulcia deducit in medium. Simplicis fidei capitula ſingula quodam dulci diſputationis temperamento ſuauiſſimos gignunt in audiente mētis affectus & exceſſus. Delicata eſt ſponſa, dulcia uult magis quàm fortia, niſi q̄ omnia poteſt in eo qui eam confortat ſponſus. Narrēt alij fabulationes, controuerſias meditētur. Os tuum meditetur ſapientiā, & lingua loquatur delicias, qui ſponſæ loqueris. Nam & illa tales uult qui de dilecto narrēt & nūciēt. Labia ſacerdotum cuſtodire debent ſciētiam, ideo legem requirit ex ore eorū, legem uidēdi & inueniēdi dilectum.

Cant. 3. Num quem diligit anima mea uidiſtis? De uiſione illorū ſe uiſuram præſumit, ideo diligenter inueſtigat cuſtodum uiſionem, eorum ſperans alloquio uel in ſecretiora deduci, uel dulcioribus affici. Id eſt enim uidere quem diligit, dei ſapientiam & uirtutem propenſo affectu & pura concipere mente. Bene illum cōſpicit, qui hoc utroq; concipit modo, pure cernens, & piē ſentiens. Dulce puto ſuſurrium quod inter ſponſam cuſtodesq; uertitur: & grata collatio, ſi tamen collatio. Nulla enim illorū hic reſponſio memorarur. Secreta ualde eſt ſi qua eſt, quam alto tegendam putat ſilentio. Secretū ſuum ſibi. Secretū ſuū ſibi. Nec audemus hic aliquid inde conīcere quod ſponſa curauit retícere: cum eorum ſilentio claudamus nunc ſermonem, prorogantes in craſtinum ſponſæ tranſitum, quo ſe uigiles paululum pertanſire dicit & inueniſſe quē diligit anima mea.

Sermo. VII. A

IMprobi exactores eſtis, & nimis inſtanter repetitis debitorem ueſtrum: dignum tamen uenia eſt, dūmodo iuſta poſtuletis. Sed uos exigitis ut ſoluam ad, quod non me obligaui. Tractaturus eram de tranſitu ſponſæ. Ad hoc enim & ordinis & ſponſionis noſtræ ratione teneor: & uos adhuc mihi in-

Cant. 3. gerítis illud cum ſponſa. Num quem diligit anima mea, uidiſtis? Sed ille modeſtius, interrogationem temperat ambigenti ſimilis, quærens magis quàm urgens. Nouit enim nec omnibus nec omni tēpore de hac uiſione adeſſe ſermonem. Ex quo enim abſcondit uultū ſuum, quis eſt qui contempletur eum? Vos autem urgetis me ut legem uobis ponam cōtemplandi dilectum, & diſciplinā inuentionis huius & uiſionis tradam. Quid ergo? Vultis ut muneris diuini largitatē, concludam ſub regula? Viſio hæc non eſt induſtriæ ſed gratiæ reuelationis eſt, non inueſti-

Eſa. 1. gationis. Si quid tamen ad hæc poteſt induſtria cooperari, illud primū obſeruate quod ſcribitur: Lauamini, mūdi eſtote. Secūdo ut ſcribatis ſapientiam tempore oci. Qui enim minoratur actu, recipiet eam. Tertio ut uiolēti ſitis, & gaudiū regni quod uobis diuti? ſurripit præripiatis, id eſt ut habeatis cor purgatū, paratū, improbum. In primo efficieris dignus, in ſecundo deuotus, in tertio uehemens, hoc eſt idoneus: obuius, urgens. Idoneus gratiæ percipiendæ, obuius uenienti, urgens morātem. In primo præpararis, in ſecundo aſſimilaris ſponſæ expectanti dilectum quando reuertatur à nuptijs. In tertio properas, & ſponſa non expectat ſed properat, & ipſos præterit, cuſtodes. Dixiſſem melius ſi dixiſſem pertanſit. Quod enim præterimus, non reſpicimus, non attingimus, ſed cōtemnimus. Quo duerò pertranſimus, intelligimus illud diſcutere & quaſi diſq̄rere & penetrare, nec inutilis hæc pertranſitio. Paululum enim cùm pertranſiſſet inuenit dilectum. Videtis fratres quid proficiat conſultatio cuſtodū? Deuotā ſed uagam aiam ad inuētionem dilecti perducit. Vtilis quidē cōſulatio: & frequēter qd nō confert eorū qui conſulūtur eruditio, conſulentis meretur humilitas. Bonum eſt ut ſis ad quærendū ſedulus, nō tamē aſsiduus. Nam & ſponſa non tam ex ſtudio quàm occaſione cuſtodes interrogat, & id in trāſitu. Trahebat enim illā ulteri? amor dilecti, nec uacuum eſſe ſinebat ex ocio cōferre cū illis. Currebat in cordis ſiti hauſto forſitam de ſpōſi uicinia ſpiritu, & ideo minus intēdebat in his qui benedicebant ore, tēdens ad illū qui benedicit in ſpiritu qui eſt ſuper oia benedictus in ſecula deus. B Aduertite iſtud uos qui in trāſitu oratis, & cum mora legitis, qui ad legendum feruetis, in orādo tepetis, debet, lectio orationi ſeruire, præparare affectū, nō horas præriperr, uec ſuccidere moras. Cū legis, eruditis de Chriſto: orans; ierò familiare cum ipſo ſeris colloquiū. Et quāto ſuauioris eſt gratiæ cū illo quàm de illo loqui? Si quidā ſpiritualium detrimēta ſuſtinent uiſitationū propter orandi raritatē qui lectioni uchemētius uacant, qd dicemus de his quos aut in diſciplinatæ collocutiones diſſolouūt, uel anxiæ quæſtiones ſcindūt? Deniq; monachorū eſt nō colloquiū ſed ſilētiū, non quæſtiones, ſed quietem ſectari. Aut ſi admittēda eſt inquietudo, dilectionis eſſe debet, nō contētionis. Habet enim amor ſanct? inquietudinē ſuā, ſed qualē legis apud Eſa. 62. prophetā: Nō tacebo & nō quieſcā, donec egrediatur ut ſplendor iuſtus, & ſaluator ut lampas accendatur. An nō Cant. 3. ſimilē animi ſui paſsionē intimat iſta cum dicit: Cum pertrāſiſſē illos? Ferebatur impetu ſeruētis amoris, ideoq; pertranſiſſe ſe perhibet, quaſi auiditate & deſiderio ſupergrediens quicquid dici poterat. Cum pertrāſiſſem illos, inueni qnem diligit aīa mea. Pertranſiuit illos uel euētilando doctrinā, uel æſtimādo naturā. Pertrāſiuit & quod potuit ab illis dici, & quod potuit in illis conſpici. Quilibet em̄ ſint cuſtodes iſti, licet cherubim interpreteris, licet Eccli. 1. ſeraphim, non poſſunt totum quod de Chriſto eſt nec eloquendo depromere, nec æmulando exprimere. Cūctæ res difficiles, nec ualet homo eas explicare ſermone. Si tanta difficultas eſt in reb? cōditis, rerū autorē quis iudicabit uel digne uel plenè? Ideo dicit: Cū pertrāſiſſem illos. C Vtinā nos tales ſimus auditores uerbi dei, qui nō ſuccūbamus his quæ dicuntur, uel tardante ingenio, uel tepēte uoto: ne nos illa pertranſeant, ne noſtrā excedant tam auiditatē quàm capacitatē, ſed magis docentis quàm cōmonentis pertrāſeamus conatū, maiora etſi nondū cāpiētes, conīciētes tamen, aut certè cōcupiſcētes. Quadā enim ratiōe pertrāſit qd ſibi ꝓponitur q ampliora ſectat, quāuis non cōſequatur ſtatim. Spōſa uerò cōſecuta eſt, propter quod electa decantat. Cum pertrāſiſſem illos, inueni quē diligit aīa mea. Quidni pertrāſeat illos quorū & ſcientiæ eſt numerus, & naturæ modus? Ille nerò qui quærit, magnus & immenſus: & nō æſtimabit alius ad illū. Nō ergo poteſt alieno documēto aut exēplo ex æquo perpēdi. Reliqui oēs pertrāſibiles ſūt, ſolus ipſe ptranſiri nō poteſt. Deniq; dicit: Trāſite ad me omnes qui cōcupiſcitis me? Eccl. 24. & à generationibus meis adimplemini. Tranſite, inquit,

ad me,non pertrāſiſte. Quoniā enim modo pertrāſiri po-
Luce.6. teſt, quod immenſum eſt? Menſura bona & coagitata & cōferta & ſuperefluens dabitur,inquit, in ſinum ueſtrū. Vobis immēſitas diſpenſat in mēſurā. Nam in ſe immēſa eſt. Non,ait,replēs ſed ſuperefluens. Si ergo mēſura capi non poteſt, immēſitas ipſa quando capietur? Quo pacto pertrāſiri poterit, quod nec capi plenè pōt? Deniq; nec ſponſa pertrāſire uult,ſed dicit: Tenui,nec dimittam illū.
Cantí.3. Paululū cùm pertrāſiſſem illos, inueni quē diligit anima mea. Fortè propinqui erāt ſpōſo uigiles hi quos cū paululū pertrāſiſſet inuenit dilectū. Quod ſi iuxta duinā eius accipimus dici naturā, qs creatorū ſpiritu ad immēſitatē & maieſtatē illam proximè accedit? Nam etſi ſimillitudo ineſſe intelligit, lōge tamen inferior & diſſimilis dignoſcitur. Non eſt enim dñe quis ſimilis tui. Proximitate fortè ergo hāc quam excludit cōditio: cognitio admittit. Sed quis audeat abyſſum illam diuinæ ſapiētiæ cuius non eſt numetus ingenio, creati ſpiritus perceptibilē diffinire?
1.Tim.6. Lucem (inquit apoſtolus) habitat inacceſsibilē. Lux iſta nobis inacceſsibilis eſt, ſed nos nō ſumus inacceſsibiles illi. Propter quod dicit: Prope feci iuſtitiā meam, & ſalus mea non elōgabit. Prope facta eſt, quia incarnata: proximior, quia reuelata: magis autem proximè facta, quia donata. Prope facta eſt iuſtitia dei patris Chriſtus Ieſus carnis noſtræ ſuſceptione, ſed gemino hominū genus omne exceſsit priuilegio, quantū ſpectat ad humanæ naturæ ſtatum, æquitate, & integritate: quia præter illū nemo mundus à ſorde, nemo immunis à corruptiōe. Dotat⁹ eſt ergo duplici hoc munere, p̄ceſsitq; participes ſuos. Itaq; & reliquos omnes fides tua pertrāſeat, ut in illo ſolo perpendas æquitatem iuſtitiæ, & integritatē conſimilis naturæ. Sed tamen paululū pertrāſi: qm̄ ſicut nos longe excedit iuſtitia & incorruptiōe, ſic prope factus eſt naturæ indifferentis cōditione. Neſcierūt Iudæi in illius exiſtimatione pertrāſire Moyſen, pertrāſire Abrahā. ptrāſire reliquos uel patriarchas uel prophetas: qui illum ſicut unum de reliquis æſtimabāt, nec aliquid habere gratiæ præcellētis.
Ioan.8. Deniq; dcebāt: Abrahā & prophetæ mortui ſunt, & tu dicis: Qui manducat meā carnē non morietur in æternū? Quem teipſum facis? Noluerūt Ioannem pertrāſire, ſed
Eiuſdē.1. dicebāt: quia Ioannes ipſe eſt Chriſtus. Non paſſus eſt tamen res in ſe remanere Ioannes, ſed opinionem infideliter præſumptam à ſe auertit. Non ſum ego, inquit, Chriſtus, medius autem ueſtrū ſtat, quem uos neſcitis. Neſcit ſynagóga pertranſire ſed ad cæterorū menſuram æſtima-
Pſal.44. uit illū, & quaſi blaſphemiā opponebat ei, quia cū homo eſſet ſe faceret deū. Sed eccleſiæ pertrāſiuit fides, & inuenit illū unctum oleo letitiæ præ cōſortibus ſuis. E quàm uberi unctus erat oleo, de cui⁹ plenitudine omniū noſtrū infudit uulneribus. D Nos enim ſumus ſaucius ille qui deſcendit in Hierico, qui incidit in latrones, qui expoliatus eſt & uulneratus eſt, & ſemiuiuus relictus. Pertranſierunt plurimi, & nullus erat qui ſaluaret. Pertranſijt magnus ille patriarcha Abraham: non enim erat ille iuſtificans, ſed tantū iuſtificatus in fide futuri. Pertranſijt Moyſes: non enim erat gratiæ dator, ſed legislator, & eius legis quæ neminem ducit ad perfectum. Nec enim ex lege iuſtitia. Pertranſijt Aaron. Pertrāſijt ſacerdos & eiſdem hoſtijs, quas indefinēter offerebat, nec poterat mundare cōſcientiam ab operib⁹ mortuis ad ſeruiendū deo uiuēti. Pertrāſijt patriarcha, & pontifex, & propheta arido tam animo quàm opere, imo & illi in hoc ſaucio ſaucij erant.
Luce.10. Solus ille ſamaritanus uerus uiſo illo miſericordia motus eſt, ſicut miſericordia totus eſt & infudit oleum uulneribus, ſeipſum cordibus, mundās per fidem corda omniū. Ideo eccleſiæ fides omnes pertranſit, pertingens ad illum qui ſolus illā pertranſire nō poterat, imponēs in iumentum ſuum, & factus eſt ipſe iumentū. Et paululū pertrāſit ut inueniat illum, quem ſic credit exortum corruptionis, ut cōſortem prædicet cōditiōis. Sic illū habet principem gratiæ, ut cōfitcatur participem naturæ. Q. ſi & cæleſtes illos angelicos ſpiritus cōtuitu ſanctiſſimæ quam ſortitus eſt animæ, ipſum ſuperemínere dicamus, non erit à fide alienum, ſed omnino cōgruū dignitati eius perſonæ. Et enim ſi minoratus eſt paulominus ab angelis propter partem qua indutus eſt carnelē, par tamen eſt illis ſm ſubſtātiā ſpirituale, & ſuperior ſm prærogatiuam uirtualem.
E Et hos ergo ſponſa pertranſi anima. Nam & illi cuſtodes tui & curatores tui ſunt qui dicūt in propheta: Curauimus Babylonē, & nō eſt ſanata. Hos. inquā. pertrāſi, & in dilecto tuo priuilegū ſingularis dotes cōtemplare. Illi adminiſtratorij ſpūs: nō operarij ſalutis. Ipſe uerò magni cōſilij angelus, qui operatus eſt ſalutem in medio terræ. Proppter quod & deus exaltauit illū, & donauit illi nomen quod eſt ſuper omne nomē. Iucunda contemplatio in cæleſti familia cōtueri eſſentiæ ſimplicitatem, ſerenitatem mentis, & mutui ſuauitem amoris. Iucunda contemplatio contueri perpetuitatē exiſtentiæ, puritatem intelligentiæ, ſcientiæ profunditatē: tum etiam humilitatem in obedientia, tranquillitatē in diligentia, facultatem in efficacia Omnes tamen pertranſi, & intuere quantus ſit iſte qui ingreditur ad ſaluandas gētes. Quem ingredientem in orbem terreæ angelicæ laudes inducunt, & triumphaliter regredientem cum admirationis cantico dicunt: Quis eſt iſte qui uenit de Edom, tinctis ueſtibus de boſra? Iſte formoſus in ſtola, utiq; carnis ſuæ. Iure quidem formoſus in ſtola ſua, quæ ſine commiſtione concepta & de uirgine nata eſt, & ab omni non modo corruptione, ſed etiā corruptionis fomite immunis conſeruata eſt, & in ſepulchro diſſoluta non eſt, & die tertia reſuſcitata, quadrageſima in cælum aſſumpta, omni die, quod ſuper omnia mirādum & amandū, in ſalutis cibum credentibus propoſita. Quis non ad ſingula iſta miretur amanter & dicat: Quis eſt iſte tam formoſus in ſua ſtola? Cucurriſti per hæc omnia admiratiōis genera, imo ſtupidus per ſingula ſubſtiſti & ecce denuo noua tibi admirationis materia inde exurgit. Satis in illis exercitatus fueris, hic iterū ad ſtupendū excitaris, quaſi illud tibi dicat prophetæ: Ne memineris priorū, noua ego facio. F Quid magis nouum quàm q̄ in myſterio dñici corporis mutatur materies, & ſpecies ſeruatur? Priſtina manet forma, ſed noua gratia quia noua ſubſtantia. Noua quidem nō in ſe, ſed in hmōi ſpecie. Nonum planè q̄ carnis dñicæ ſubſtantia in aliena ſpecie ſumpta ſanctificationis uirtutem animæ confert, & ſpiritualē emundat ſubſtantiam in myſterio altaris immaculata caro. Nouum quidem, & ſupra reliquorū uſum ſacramentorū, q̄ nō modo ſanctificationis noua gratia datur, ſed ſubſtantia naturalis mutatur. Nam per ſacramenti benedictionē accipit oblatus panis hanc ineffabilē mutationem, & ex myſtica cōſecratione & uerbi uiuētis copulatione hæc uiuificatrix gratia in carne Chriſti redūdat. Caro enim nō prodeſt quicquā, ſed ſpiritus eſt qui uiuificat, ſacroſanctæ carni cōferens in ſolēni ſacramento ſpiritualem efficaciā ad uiuificādos tanti participes myſterij. Formoſus ergo in ſtola, hoc eſt in carne ſua, ſed multo formoſior in aſſumpto ſpiritu: qui utique carne præſtātior, quia uerbo uicinior. Et in hoc ſpiritu unctum eum intelligē præ cōſortibus ſuis, id eſt nō modo præ filijs hoim, ſed etiam præ angelorum agminibus. Quid ni unctus ſit præ illis oleo gratiæ, qui nō ſicut alij participatione, ſed perſonali unione uberrimæ illi cōſert⁹ eſt oliuæ, ex qua unctio omnis emanat? An nō tibi uelut oliua uidetur ueritas & uerbū dei, cuius unctio docet nos de omnibus, cuius molliti ſunt ſermones ſuper oleum, cuius unguētum effuſum nomen eſt? Huic oliuæ perſonali unione conſertus, conditionis non corruptionis noſtræ oleaſter (ut ſic dicam) & pinguedinis illius factus particeps. G Quid luminis quid dulcedinis, quid ſuauitatis, quid omnimodæ uirtutis acceperit, operum eius iudicia loquūtur, niſi q̄ longè excellebat quod ſenſit in ſpiritu, quàm quod expreſsit in actu. Deniq; ad omnia uirtutis iudicia dicere potes: oleum effuſum nomen tuū, abſq; eo quod intrinſecus latet.

Hier.51.
Eſai.34.
2.Cor.3

Nec enim

Nec enim cõsentaneum est: ut quodlibet mirificũ forisanimæ opus illius uirtutes exæquet. Nõ possum dñe quæ in prospectu sunt omnia opera tua comprehendere. Confortata enim sunt, & nequæo æstimare illa: & eam quæ intrinsecus latet, quonam modo experiar gratiã. Oculus nõ uidit beatissima anima Christi præter te munera quæ diuinitus collata sunt in te. Ideo angelici spiritus deficientes in comprehensione, non desinunt ab admiratione: & quasi nescientes sed stupentes in laudẽ supra positam erumpunt.

Esai.63. Quis est iste sic formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ? Hanc considerans prærogatiuam uirtutũ in dilecto, iure spõsa custodes se pertransisse dicit, & paululũ pertransisse: quia sic in eo singularem miratur gratiã, ut tamen cõmunẽ cõstituat naturã, beatamq; illam Christi animã esse cum reliquis eiusdẽ quidẽ generis, sed differẽtis excellẽtisq; uirtutis. Parabam adhuc alium uobis explicare trãsitũ, sed quod materia opportunè suggerit uel magis exigit, sermo refugit iam urgens ad exitum. Nos interim ad quod uenimus, in eo permaneamus, quatenus ex hoc gradu, cum otium dabitur, ad altiora trãseamus mysteria, sponsi ecclesiæ Iesu Christi: qui uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo VIII. A

PErtrãsisti ô sponsa dñi custodes tuos, consortes & participes suos, consortes naturæ, participes gratiæ. Pertransisti illos, & peruenisti ad dilectum. Quidni illos pertranseas, qui & ipsi pertransirent quasi fumus nisi in dilecto suo starent? Inuenisti dilectum, & inuenisti illum unctum oleo spiritus præ consortibus suis. Perpendisti in illo uirtutum priuilegia quædam in cõsimili natura. Inueneristi sanctam eius animã quædam habere dona singulariter, quædam excellenter. Ideo pertransisti illos, quia illum prætulisti: & paululum pertrãsisse te dicis, quia cõsideratio tua in hac prælatione nõdum recessit à generis eiusdẽ cõmunione. Sed nũquid hic subsistes? In ulteriora & altiora ex hoc gradu urgẽda

Sapi.8. est profectio, pertingendum in finem. Sapietia enim attingit à fine in finem. Denicq; & hæreticus ut superiorẽ dilecto tuo gradũ conferat, hunc tollit. Tantũ carnem uerbo copulat in Christo, animam negat, aut si hanc non audet

Ioã.10. (propter euidẽs ipsius Christi testimoniũ dicẽtis: Nemo tollit à me animã meã, sed ego pono eam, & iterum sumo eam) animã, sensificantẽ donat, sed ratiocinantẽ tollit spiritum. Correxit in parte errorẽ, sed non potuit logius ab Aegytis recedere tenebris. Non potuit triduiter confiteri. Ecclesiæ fides humanitatẽ nec solã cõstituit in Christo, nec dimidiã. Vtrãq; naturã collocat in Christo. Et qa diuina simplex est & distinctione carens, in hoẽ triplicem illã quam ponit apostolus distinctionẽ fatetur, id est integrũ corpus & animam & spiritum. Alioquin non hominẽ quem reformaturus in se fuerat suscepit. Denicq; & rationalis animæ pars humanæ, indiguit mediatoris remedio, quia ignorãtiæ fuscata nubilo, & cõcupiscentiæ succensa igniculo, utrãq; naturã, id est humanã & diuinã integram

Lucæ.3. fatetur in Christo ecclesia eius. & sicut euangelica mulier in satis tribus humanæ farinæ diuinæ sapientiæ fermentũ recõdit. B Sed quidẽ? Indigebat rationali spiritu Christi?

Ioan.1. uerbũ ipse patris & sapientia & ueritas? Nec quod lateret ipsum aliqd esse poterat, sed ipse illuminar omnem hominem uenientem in hunc mundum. Qua ergo cõsequentia creato & illuminato indigeret lumen creans & illuminãs? Nulla planè. Ille non indiget, sed mea est hæc indigentia. Ratio hæc est meæ cæcitatis, non claritatis illius: non assumẽtis uerbi, sed assumpti spiritus. Ego idigebã ut & hæc naturæ meæ pars uerbo uniretur, & sic clarificatæ in deo portionis merita in uniuersos per fidẽ refluerent. Omnes nos mediante cõsubstantiali nostro reformamur in Christo accedentes per fidem ad ipsum. Et ideo totum oportebat assumi, ut gratia refunderetur in totũ, quia corruptio fermẽtauerat totum. Manent ergo in una persona naturæ geminæ sicut integræ, sic & impermistæ. Diuina enim in conuertibilis & incõmutabilis est, nec potest conuerti in aliam, nec in se sinit aliam conuerti. Non quaiet in aliam ex se deficere. Defectus siquidẽ illi foret omnis mutatio: nec magis in illam alia proficere potest. Non commutare sed cõmunicare illam possumus, utendo certè, non existendo. Manet itaq; naturis istis sua cuiq; tam integritas quàm proprietas. Cõsequẽter etiam competẽtes his comprehẽsiones & affectus & contemplationes & beatitudines impermixtæ sunt, & distinctæ & differentes, & numerabiles sine numero personæ. Nam qs assereret beatissimã Christi animam aut nihil sentire penitus dulcedinis & gaudij, aut iterum gustum intimum illi permittere suauitatis & saporis, & beatitudinis illius qua beatissima perfruitur trinitas? Maioris siquidem est excellentiæ esse illud uitale bonum quàm participare, longeq; expressior est experientia & domestica magis in essentia quàm in usu ipsius. Esse utiq; ipsum uti est, non tamẽ usus essentiam cõfert. Quomodo ergo essentia perfruitione sola nõ potior quia proximior? Deinde licet anima hæc in uerbo omnia uidet & ipsum uerbum in uerbo uidet, tamen quia admissa non est in societatem essentiæ, nec admitti potest in æqualitatem notitiæ. Nam hoc ipsum essentialiter deum esse, & sapientiã esse, & summam bonitatẽ esse, & uirtutẽ summam & solã & sempiternã, quid habeat delectationis & gaudij, cui dabimus nosse, nisi cui datũ est & esse? Verbum ergo patris tanto magis intimè & sycerè & simpliciter seipsum nouit, & uniuersa per seipsum, quanto meliore utitur priuilegio essentialis unitas quàm unio personalis. C Hæc ad hoc replicamus, ad discernẽdas scilicet unius Iesu Christi uirtutes, p gemina in Christo natura, id est uerbi essentialiter ex parte nati & spiritus ex parte creati: maximè propter illos qui de unitate personæ æqualitatem uel magis unitatẽ inducũt, & uirtutis & scietiæ. Qui tamen cùm omnia dicant aiam habere per gratiã, quæ habet uerbum per naturã: ipsi uidentur quasdã distantias & gradus (ut sic dicam) inducere per distinctionẽ nominũ istorũ, id est naturãs gratiã. Quantum illi denegant, cui hoc ipsum nõ dant per naturam habere uel nosse? Nam et si anima Iesu uerbo unita excellenter & p gratiã illuminata sit, nũquid & illud habere dicetur ex gratia, ut naturaliter & essentialiter, & simpliciter lumẽ sit, & illuminãs sit? Aut quonam modo erit naturæ quàm gratiæ notitia præstãtior, si non expressior? At illud adducũt quod legit & uerissimè legi

Eccle.1. tur: quia omnis sapientia à dño deo est, & cũ illo fuit semp & est ante æuum. Si omnis sapientia à deo, & cum illo est, & ante æuum: ergo quomõ multæ sapientiæ sunt cum illa quæ à deo est, & illi coæterna est, quia cum illo ante æuum est? Nõ multæ nec uariæ & diuersæ sapietiæ, sed una sola & inuariabilis est. Quæstio hæc nõ iã circa unam dñi Iesu solã restringitur animam, sed se dilatat ad oẽs quæ alicui? sunt participes sapientiæ, ut similiter quæri possit an oẽs unam habeant cum uerbo dei sapientiam, imo an omnes aliã nõ habeãt quàm ipsum dei uerbũ sapientiã. Quod si ita est, una iam & indiuisa erit omnium sapientia. Et qua ratione dicitur omnis, si nõ nisi una est? Quid si ideo numerosè dicitur, nõ quia in se numerabilis sit, sed propter numerositatem habentium eam. Nam & una dicitur fides propter unam rem creditã, cùm tamẽ cuiq; sit sua. Quare ergo una res nõ dicatur numerosè, cũ multæ singulariter dicãtur? D Denicq; & multæ scietiæ & multæ uolũtates eiusdẽ personæ dicuntur & eodem tempore propter multitudinem rerum quam uel scit uel uult etiã simul. Ad res ergo scitas respicietes, non ad ipsius mentis uim qua qsq; scit omne quod scit, & unius multas, & multorũ dicimus unam scientiam. Cum itaq; dicitur, omnis sapientia à dño deo est, nil officit ad astruendam unitatem sapientiæ, quia hoc non ad ipsam sed ad illa quæ sciuntur per ipsam, refertur: quod dicitur omnis. Neq; enim quia multa sunt quæ illuminantur ut uideri possint, aut multi uideri possint: ideo multiplex lumen est quod & uisa illuminat, & uidentibus lucet. Quid ergo? Dicemus unã & eandẽ esse scien

iam animæ Iesu cum uerbo, imo omnium rationalium spirituum & inter se, & cum dei uerbo unam esse sapientiam, quia dei uerbum. Iam ergo de sola anima Iesu non erit hæc disceptatio. Et nullus iam erit nobis exitus ad tuendam superius positam diuersitatem scientiæ inter uerbum & animam Iesu: & quomodo patebit exitus, cum hoc modo omnium una conuincatur sapientia, quia unum lumen quod illuminat omnes. An fortè quia diuerso modo illuminatio, fit etiam diuersæ inter se illuminationes sunt, & ab eo per quod fiunt lumine differunt: ita etiam in animis rationalibus & diuinitus illuminatis, & lumen quo illuminantur, & ipsa illuminatio quæ per lumen fit, ab inuicē discernentur. Nam illuminatio quidem fit in illuminato, & ex tempore fit: lumen autem ipsum non fit, sed est, & ex æterno est. Hoc modo in una mente quis neget multas scientias esse, in qua intelligit multas cōprehēsiones esse, quāuis una sit mentis uis quæ comprehendit & uidet: & unū lumen illuminās, ut comprehēdere & uidere queat. Hæc ergo distinguēda sunt diligenter, lumen, & illuminatio quæ per lumen fit in animo intelligentis. E Nam hoc ipsum intelligere, & illuminari & scire est. Quis itaq; non uideat quāuis nisi subtilissime nō discernat propter nonnullā similitudinē. Quis, inquā, non uideat differre inter se lumen per quod illuminatio fit, & illuminationem quæ per lumen fit in quouis illuminato. Alterū em̄ creatū est, alterū creās: alterum illuminatū, alterū illuminās. Nec potest essentialiter esse eadē sapientia quæ fit per gratiā, cum illa quæ per naturā existit: illa quæ fit in tempore, cum illa quæ nata est ab æternitate. Si hoc distinxisti in dilecto & sponsa, & ab his quæ iuxta statū humanæ substantiæ in illo sunt uirtutes, ad uerbi pertrānsisti diuitias, tunc iure & excellenter dicere potes: Paululū cùm pertransissem illos in ueni quē diligit aia mea. Sed quomodo aptabimus illud quod ponitur scilicet paululū. Inæstimabiliter prærogat omni creaturæ diuina maiestas, & quasi uicina & familiaris sit. dicis cùm pertransissem illos paululū, inueni quem diligit aia mea. Deniq; chaos magnū firmatum est inter nostrā & ipsius naturā. Quale quæris chaos. Vtiq; inanitatis nostræ. Omnes gentes (ait propheta) quasi nō sint: sic sunt coram eo, & quasi nihil & inanæ reputatæ sunt ei. Iure inanis reputatur nostra substātia, in cuius assumptione exinaniisse se dicitur illa plenitudo. Quæ ergo poterint assignari conuenientia & uicinitas inanis cum solido, nihil cum immenso. Qua ergo ratione dicit: paululum cū pertransissem illos, inueni quē diligit anima mea. An fortè pennigera est charitas, & præpeti uolatu ardentis desiderij interiacens hoc de quo loquimur præteruolat uacuum. Vtiq; sic assentior. Nam amare iam tenere est, & iam assimilari & uniri est. Quidni, cum deus charitas sit. F Sed aliam hic ego paro rationem. Post rationalis contemplationē naturæ sursum ascendenti, primo se statim gradu diuina offert & occurrit natura, nullius alterius præstātioris naturæ interponitur distinctio. Non em̄ inter imaginem & ueritatē medium assignari quid potest superius uno, inferius altero. Quod enim ueritas nō est, quomodo proximus accedit ad eam quā ut ipsi? simulachrū & character sit. In quo ergo attenditur in rationali spiritu ea quæ ad diuinā est naturā imago. Primo quidē loco, quia est ueritatis & iustitiæ capax. Secūdo si capiat illas, & fiat uerus & iustus per gratiā, quod deus est per naturā. Tria hic mihi distincta sunt, id est capacem esse bonī summi, ipsum habere, & esse ipsum. Imago attenditur in primo, similitudo in secundo, ueritas in tertio. Primū cōmune est omniū intellectualiū spirituū. Secundum electorū tatum. Tertium solius ĩcreati spiritus. In primo prope accedimus In secūdo proximè, Tertium ipse est. Prope accedim? per aptitudinē, proximè per coaptationē. Prope per naturæ primæua, proximè per uirtutis priuilegia. Prope, quia capaces: proximè, quia capientes. Quonā enim modo non de uicino accedit immortalitas ad immutabilitatē, incorporalitas ad simplicitatē, illocalitas ad immensitatē, ratio ad ueritatem, uirtus ad bonitatē. Et ut expressius loquar, quid esse uicinius & similius potest quàm sapientia sapientiæ, iustitia iustitiæ, quàm illuminata illuminantis, iustificanti iustificata. Quid similius alij quàm causatiuum causæ, formatum formæ. Nam in formato ferè nihil aliud attenditur quàm forma. G Deniq; & quod dulce est, super omnia simile uidetur dulcedini: & quod lucidum est, luci. Itaq; proximum non insuste uidetur quod sibi tanta æmulatione componitur: proximū, quia nihil interponitur. Nam & si finitum nostrum incomparabiliter excedit dies immensitatis, infinitas imaginis, tamen ad ueritatem nonnulla dignoscitur esse affinitas. Iure ergo dicit. Paululum cùm pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea. O quàm felix, quàm lætus prouentus, tam longi circuitus. Beati gradus illi per quos in talem cuaditur terminum. Quæsiuit in lectulo, circūiuit ciuitatem, interrogauit custodes. Primo loco quærit per se & penes se. Secūdo extra se, sed per se. Tertio uerò nec per se nec penes se. Et hoc loco quanto humili? quærit tanto quidē efficacius, quantoq; à sui confidentia longius recessit, tanto reperit citius. Inueni, inquit, inueni illū, qui me prior quasi ouem errantem & quasi dragmam perditam quæsiuit & inuenit, & misericordia ei? præuenit me. Me, inquā, prior inuenit perditam, præuenit nihil meritā. Inuenit errantē, præuenit desperantem, inuenit differentem, præuenit diffidentem: inuenit qualis essem mihi indicās, præuenit ad sua me reuocans: uagam inuenit in erroribus, uacuam gratiæ præuenit muneribꝰ. Inuenit ut nō ego ipsum sed ip̄e me eligeret, præuenit ut prior diligeret. Sic ergo electa & dilecta, quæsita & acquisita, inuenta & præuenta, quomodo non ſm uires conat? & supra uires affectu illum & diligam & quæram. Quæram quærā donec uoti compos uocem lætitiæ proferā: Inueni quem diligit anima mea. Ego inuentionem hic ad ueritatis & gratiæ non refero initium sed augmentum. Pergens enim & proficiens anima de uirtute in uirtutem, de ueritate in ueritatē dum ubiq; nouis informatur mysteriis & infunditur gaudijs per singulos profectum gradus, dicere potest: Inueni quem diligit anima mea. Verbum patris Christum Iesum, qui est super oīa benedictus in secula seculorum, Amen.

Esai. 40.

Ganti. 3.

Canti. 3.

Sermo IX. A

TEnui illum nec dimittam. Ego huius capituli sensum ad futuram uolui tantum felicitatem referre, quando sponsus dilectæ manifestam præsentiæ suæ exhibebit plenitudinem, ut nihil sit quod interrumpat perpetuitatē. Nam & quod præmittitur: Cùm pertransissem illos, nō incōgruè ad id refertur, cùm euacuauerit omnem principatū & potestatem, ut sit deus omnia in omnibus. Ante illud enim tempus quis ex sentētia dicere potest, non dimittā illum. Sed hunc arctat & euertit intellectū, & ad præsens facit referri, illud quod sequitur: Donec introducam illum in domū matris meæ. Sed iam uigilanter singula consideremus. Primò considera quàm sint lætitiæ plena hæc uerba: Inueni, inquit, tenui nec dimittam. Magnus ille patriarcha Abraham legitur uidisse dominum, non inuenisse. Apparuit enim ei ultro stanti in ostio tabernaculi ad meridiem. Deniq; egressus de tabernaculo, obuius, sedulus sub ilice exhibuit officium, in tabernaculū uerò introducere nō meruit, nedum in cubiculum. Vidit & Moyses apparentem sibi in Oreb dominū, sed tenere non meruit, qui nec permissus est propius accedere. Vidit Iacob dominū, sed uidit in somnis, & délonge scalæ innixum. Nam & si apprehendit angelum, non tamen retinuit, sed quadam luctæ uiolentia benedictionis extorsit gratiam, amisit præsentiam. & idcirco dicere nō potuit, non dimittam illum, Inuenit illū Maria magdalenæ, sed prohibita est, non dico tenere, sed etiam tangere, quia penes monumentum uitam quæsiuit. Suscepit diu expectatū, & insperato inuentū senex ille Symeon in ulnas suas, & gratulationis lætus erupit in canticum, sed uocis huius usum sibi non præsumpsit. Non dimittam illum

Canti. 3.

1. cor. 15.

Canti. 3.

Gen. 18.

Exo. 33.

Gen. 28.

Ioā. 20.

Luce. 2.

illum. Denique sic ait. B Nunc dimittis seruum tuum domine sm uerbum tuum in pace. Vtique in pace dimittitur solutus & sequestratus à carne: ut nō amplius cōcupiscat aduersus spiritum, & illi repugnet. Ille ad nouī amplexum pueri, senescentis deposuit hominis uetustatem, & in trāquillitatem statum à corporis corruptibilis pœna, & carnis pugna dimitti se uel postulat uel exultat. Sponsa uerò dilectum à se non dimittendum præsumit. Et quanto præcellentis est gratiæ non dimittere quod ames, quàm euadere quod horreas? Omnes hi etsi in carne uel carnis specie uiderint, quosdam uel uisionis uel apprehensionis gradus distinguunt humanis in mentibus. Quod nulli eorū indultum legimus, ista usurpat, cuius tentauimus euentilare sermones. Inueni, tenui, nec dimittam. Inueni per aspirationem, tenui memoriæ retractatione, non dimittam cōtinuatione iugi. Tenui illum, & tu cum inueueris Christum, cùm inueneris sapientiam, cùm inueneris iustitiam, sanctitatem, redemptionem: hæc omnia enim nobis factꝰ est Christus. Cùm ista inueneris, tene affectu, tene studio. Quòd intelligentia inueneris, diligētia tene, & retinecut sic dicam) renitentes uirtutes, & lubricas species arctiori tibi astringe amplexu, donec uice uersa ultro tibi inhæreant, & amplexentur te gratis, & sine studij tui labore tenant, nec sinant uel longius abscedere, uel diutius abesse. Et si quando declinas ad officia humanæ necessitatis, ibi te insectentur & reuocent, & arripiant ad se, ut ubi non possint assiduò studium, semper habeant obligatum affectum. C Nā nonnulla mihi uidet distinctio, an tu teneas
Prou.4. Christū dei uirtutē & sapientiā, an tenearis ab ipso. Ama,
Psal.72. inquit, sapientiā & amplexabit te, Denique & de quibusdam dicitur, qꝺ tenuit eos superbia. Quid est tenuit, nisi irretiuit & implicauit, & inolitæ cōsuetudinis in dissolubili obligauit uinculo? Hoc enim est quod sequitur: Operti sunt iniqtate & impietate sua, ut nō facilè euoluere & explicare ab illa se possint. Et ut amplius dicā, q̄si cute q̄dā, sic aliqui praua operti & inuoluti sunt cōsuetudine uitiorū, ut
Leuiti.1. illā, dediscere & desuescere, nō tam expoliari sit, quàm ex-
Exo.28. coriari. In cuius rei indicium, fortè institutio legis cōtinet hostiæ pellem abstrahi. Nam è regione qꝺ stricta sacerdos induit, iubetur linea, ueritatis te uult illius quæ de terra orta est habitu arctius astringi, ut per se castimoniæ & puritatis & innocētiæ tibi uirtus inhæreat, & agglutinetur tibi: sed & omnia secerdotis indumenta uel catenulis uel baltheis uel uittis astricta & colligata sibi uult esse lex: &
Rom.13. cum indueris dominum nostrū Iesum Christū, cùm te in-
Col.3. dueris uiscera misericordiæ, benignitatem, charitatem, & reliquas quas apud apostolum legis uittutes, cùm Christi te fide memoriter uestieris, & contemplandæ ueritatis inuiscerueris affectum, omnia tibi coaptentur & cohærent, constricta sint, nihilq̄ circa te uagari & fluctuare possit, & tentationis uel dissolutionis uento follicare, qui se tali uirtutis uestierit habitu, ut ei in naturam uersa uideantur, non ego hunc tam tenere quàm teneri dixerim.
Psal.72. Tenuisti, inquit, manum dexteram meam, & in uoluntate tua deduxisti me. Tenuisti ne pergerem in defectum, deduxisti in multiplicem profectum. In uoluntate tua deduxisti me, id est ī uolūtatte quæ à te est, & quæ sm te est. In uoluntate quæ magis trahens quàm tracta est. Nam & bonā uoluntatē cum multo labore nonnumquā attrahere nitimur, & magis prosequimur quasi fugientē: quàm seq̄mur
Psa.118. ducentē. Sic enim legitur. Cōcupiui desiderare. Bona talis uolūtas, sed nondū placēs. Iusta, sed nondum iucunda. In uoluntate tua deduxisti me. In illa quæ blando constat boni ipsius gustu. Nec tantū (ut sic dicam) pigra nititur
Canti.3. ratione, quàm pia boni ipsius oblectatione. D Tenui nec dimittā illum, donec introducam illū in domū matris meæ & in cubiculū genitricis meæ. Multo planior uidetur sensus, si ita dixisset. Non dimittā illum cū introduxero in domum matris meæ, illius scilicet quæ sursum est Ierusalē cælestis, quæ est mater omnium nostrum. Nam ante illud tēpus omnia hic inserta sunt, & inter spem & metum fluctuant, & pendulo nituntur gradu. Et quæ erit certitudo de gratia, dum mutabilis est natura? Denique & ille ait:
Psal.29. Ego dixi in abūdantia mea, nō mouebor in æternū. Auer tisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. An non tibi similia dixisse uident psalmista & sponsa? Quid enim aliud est nō mouebor in æternū, quàm quod hic ponitur, Non dimittam illū? Sed ibi quidē manifesta præsumptio, quia uicina ultio. Auertisti, inquit, facie tuā à me, & factus sum cōturbat⁹. Cū sit in hac carne facilis casus, & frequēs impulsus, citus lapsus, & certus labor, quomodo nō uidebuntur præsumptionis & nimis promptulæ deuotionis esse hæc spōsæ uerba, non dimittā illum? Quis enim hic in eodē statu permanere poterit, præsertim illo subtilissimæ contēplationis, qui uix attingi potest tenuissimo mentis ictu? Fortè ergo uerba hæc non securitatē sed solicitudinem sonant. Nec eīm securitas esse potest donec ītroduxerit dilectū in domū matris suæ, & in cubiculum genitricis suæ. Non erit tūc retinēdi solicitudo, quia erit certitudo manendi in illo felicitatis statu absq̄ studij nostri usu, & disciplinæ custodia, ultro nobis affluent imo intrinsecus de quodam inexhausto animæ uētre flumina fluent aquæ uinæ & indefessæ delectationis. Nulla tunc erit necessitas
Gen.26. in altū fodere, nullus labor uel purgare puteos quos Phi listhæi repleuerūt, uel purgare ne repleant. Hic ille labor exigitur, nō inde excluditur. Quod ergo dicit, nō dimittam illum, studium polliceri uidetur & diligentiā, ut semper solicita sit quoadusq̄ plenè possit esse secura, ne sibi elabatur de reliquo dilectus suus dñs Iesus, qui uiuit & regnat in secula seculorm, Amen.

Sermo. X. A

QVæ infirmitatis exēpla sunt aptauimus sponsæ præterito sermone, hodierno quæ sunt uirtutis: aptem⁹ de scripturis sacris. De Anna legit: Cùm intētè profuso exoraret affectu, qꝺ nō sunt
1. Reg.1. uultus eius amplius in diuersa mutati. Vultus animi interpres est, & ab intimo affectu habitum trahit. Ideo ab eius constantia interioris quæ in anima est: perseuerantiæ dicitur argumētum. Non sunt uultus eius in diuersa mutati, quia nihil imminutū est desiderij semel concepti. Et quid aliud sonat quod dicit: Non dimittam illum, nisi non mutabo in diuersa uultum, & intuitum mētis alio non diuertam ab ipso? Sed & apostolus simile quid hortatur? Sine
1. thes.5. intermissione orate. Et item: Gratias agētes semper, illud
Ephe.5. quoq̄: Gaudete in domino semper. Continua & non interrupta hæc uult esse apostolus, orationem, gratiarum actionem, & gaudium in domino. Sed quis ista ipso mentis
Phil.3. habitu & affectu animi indefesso explere sufficiat, nisi cui dicere permissum est: Quis nos separabit à contemplatione Christi? Apostolus dicit. Quis nos separabit à charita-
Rom.8. te Christi? A cōtemplatiōe enim dicere nō poterat. Nam aliquando à contemplatione segregari Christi illum compellebat charitas. Siue, inquit, mente excedimus deo, siue
2. Co.5. sobrij sumus nobis: charitas enim Christi urget nos. Charitas ergo quadam dispēsatione cōtemplationi se subducit, cuius tñ proprius est familiaris in ipsa usus. Omnia quæ agit charitas, quandam habent indefessæ orationis & gratulationis uicem & efficaciam. Sed tunc ista profusius & excellentius exequitur, cùm singulariter in istis exercetur. Absconde eleemosynam in sinu pauperis, & ipsa
Eccl.29. orabit pro te ad dominū. Eleemosynæ uocabulo nō incōgruè censentur uniuersa quæ indigentibus misericorditer impenduntur, non modo iste corporeus cibus & indumentum, sed etiam doctrina, exhortatio, correctio, consolatio, & uniuersa quæ ad animæ commoda spectare uidentur. Opera sunt hæc charitatis & oratiōis uim obtinent, cùm solius dei sunt intuitu, sed non sunt hæc specialia & propria ipsius. B Quid enim tam proprium quam dilecto soli intēdere, & liberè in amoris se exercere negocio? Ab hoc spiritualis iucūditatis excessu & ebrietate sobrū fieri, & propter fraternas necessitates ab alienatione mentis temperare, quid nisi uultum in diuersa mutare est? De

Luc.10. nicꝫ & Martha ſolicita erat, & turbata circa plurima. Illa circa multa turbatio, uidetur quædam uultus in diuerſa
Ibidem. mutatio. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Optima pars contemplationis & dilectionis eſt uſus. Nam & ſi illa ſunt opera charitatis quæ exhibebat Martha, ibi tamen ſeruit charitas neceſsitati, non charitas ſibi. In ſubleuandis alienis neceſsitatibus bonũ op⁹, ſed moleſta cauſa. Bona enim miſericordia, ſed moleſta miſeria. Bona curatio, ſed circa quem uerſatur non bonus languor. Bonus etiam huiuſmodi compaſsionis affectus, ſed non bona cõpaſsionis occaſionem miniſtrans alterius paſsio. Fraternis in neceſsitatibus charitas intuetur, cui condoleat, quo moueatur ad miſerationẽ, quid amouere nitatur. At cum dilecti comtemplantur uirtutes, totũ placet, totum delectat, totum allicit, nihil ibi uidet quod horreat, ſed cui dulciter adhæreat. Hic proprius amoris uſus eſt, hoc eius officium, ut totus ſit in amando. Sic eſt planè cum una & indiuidua iucunditas omnia conuoluit & cõplectitur, officium finem, & cauſam. Officiũ amor eſt, cauſa uiſio, finis utrunqꝫ. Necꝫ ullus eſſe poteſt beatior finis quàm ipſa uiſio & dilectio dei. Omnia ad hunc finem ſanctorum uota ſuſpirãt. Finis iſte ipſe ſibi finis eſt, ſeipſo cõtentus, in melius aliquid expectationem porrigere nõ ualens. Hoc eſt illud unum quod neceſſarium dicitur, quod
Pſal.72. à Maria non tollitur. In quo pſalmiſta gratulatur. Mihi (inquit) adhærere deo bonum eſt. Hic eſt, ille mentis exceſſus qui uſqꝫ ad tertium cælum Paulum rapuerat. Hæc
2.co.12. ebrietas temulẽto ſimilem Annæ uultũ expreſſerat. Hoc
1.Reg.1. muſto madebant apoſtoli cum illos uehemẽs replerat ſpiActu.2. ritus, & illius quod nouum pollicitus eſt Ieſus uini uirGenc.9. tutem primò ſenſere. C Hoc uino infuſus Noe ſpiritualis paſſus eſt foporis exceſſum, & carnis curã poſthabuit, totus factus in ſpiritu, poſteriora contẽnens, quem anteriora tenebant ex integro. Felix ſi inſtar Annæ huiꝰ uini nunquam digeſsiſſet uirtutem. Illa enim foris caſtigato corpore, mẽtis eſt paſſa temulentiã, & ſanctam quã poſtea non euacuaret ebrietatẽ. Nam hoc ſibi uult ꝙ nõ ulterius uultus eius ſint in diuerſa mutati. Talem ſibi apprehenſæ iugitatem præſentiæ ſponſa pollicẽri uidetur cum dicit:
Cantí.3. Non dimittam illum. Quid enim præclarum, quid ſpirituale, quid ſponſa dignum diceretur, ſi ad fidem, ſi ad iuſtitiam, ſi ad humilitatem, ad continentiam, ad beneficentiam, & ad reliquas quæ Chriſtus eſſe dicitur uirtutes: id referret quod ait, nõ dimittam illum. Nam nec his uacua credenda eſt, etiam cùm dilectum quæſiuit. Denicꝫ & communes huiuſmodi uirtutes, & ita habentibus cõmodè, ut caruiſſe nefas credat. Eximiũ ergo & ſingulare quippiam hæc indicat inuentio, per quã dilectum & comprehenſum applaudit, & nõ dimittendum præſumit. Fortè primitiæ aliquæ ſunt futuræ contemplationis & gloriæ, propter
Cantí.3. quod adiungit: Donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ, in illam cæleſtẽ Ieruſalem quæ mater eſt omniũ noſtrum, cuius muros ſalus occupat, & portas laudatio, cuius in pacẽ poſiti ſunt fines. In illum locũ lucis & lætitiæ, laborioſæ uitæ huius introduci non poſſunt uirtutes, quæ ſi ingrediuntur per meritum, tamen excluduntur per uſum. Cæleſtem ergo aliquam affectionem & ſupermundanum ſaporem in dilecto experta, non iactando, ſed gratulando dicit. Non dimittam illum, donec introducam in domum matris meæ. D Sed nũquid non iam aſcendit ad patrem? Nunquid iam præcurſor introiuit pro nobis? Et quomodo tu introduces quo ipſe prior aſcendit? Tu magis indiges ut ipſe te
Pſa.118. ducat cui dicitur: Deduc me in uia mandatorum tuorum.
Ioã.14. Vado, inquit, parare uobis locum, & cùm parauero, iterũ ueniſo, & aſſumam uos ad meipſum. Quomodo ergo introduces illum quo iam ipſe aſcendit? Aſcendit quidem per ſe, ſed adhuc in te foris exiſtit. In te introducitur, quo per ſe prior aſcendit. Quidni? In te naſcitur, in te formaGala.4. tur, & in te non introducitur? Filioli, quos iterũ parturio donec formetur Chriſtus in uobis. In nobis ergo Chriſtꝰ & parturitur & perficitur, nec ſemel ſed ſæpius, & iterata crebrò parturitione. Necꝫ poſſumus omnes Chriſti ſimul uirtutes adaptare nobis, equidem ne unam quanlibet ad plenum. Idcirco ſemper inſiſtendum eſt: quia non niſi ſensim fit in nobis ſpiritualis parturitio Chriſti. Qui ergo in membris ſuis in ipõſa ſua naſcitur, cur non introducitur? Non enim uel parturitio hæc uel introductio ad Chriſti poteſt referri perſonam, ſed ad uirtutes & gratiam. Ideo frequens eſt ſicut parturitio ſic introductio. Nam & conEphe.2. ſedere dicimur in cæleſtib⁹ cum Chriſto. Sed ſicut una eſt uera & æterna ſeſsio in cælis, ſic & introductio. Perambu Gen.12. lauit Abraham terram promiſsiõis antequam poſsideret. &.17. Felix omnino cui datur beatas illas perambulare regiones, & uiſentis inſtar uolucri calcare ueſtigio locũ omnem quem acceptarus eſt in poſſeſsionem. Cui licet ſtare non permittitur, aſcendere tamen datur in montem domini: & quamuis per umbram adhuc curſim, tamen perluſtrare cuncta, & ſe tali uiſu refouere. Quæ autem uera eſt & plena introductio, hic innui uidetur cùm dicitur, donec ĩtro ducam illum in domum matris meæ. Felix omnino quæ adeò allĩgare potuit uerbum dei, & amplius adglutinare ſibi, & in exilio collaterare, quouſque copulari in cubiculo detur. E Non dimittam illum, donec introducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Quod tunc fiet quando corpore & mente plenè portabit imaginem cæleſtis, ut domus intelligẽtiam ad corpus, cubiculi uerò ad mentem reducas. Aut ſi magis placet in domo poſſeſsionem accipe ſecuram, in cubiculo ſecretam, in domo ſempiternam, in cubiculo internam. In domo (ut diEccl.12. cit eccleſiaſtes) æternitatis, & in cubiculo charitatis. In cubiculo ubi clauſo oſtio non iam ores patrem, ſed de cætero adores in ſpiritu & ueritate. In domum non dicit patris, ſed matris, & in cubiculum genitricis. Nouit illa mẽſuram ſuam, & ideo ſpem ſuam extendit ad illam æternitatem, charitatem, quam aſſecuta eſt eccleſia primitiuorum in cælis. Nam quantum ad ea quæ dei ſunt ſpectat, ſolus
1.Ti.6. habet immortalitatem, & ipſe lucem habitat inacceſsibilem, & ſupereminet ſcientiæ plenitudo charitatis Chriſti qui nos impleat in omnem plenitudinem in ſeipſo, qui eſt benedictus deus & regnat in omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo. XI.

DElicata eſt ſpecies amoris affectio, & tenui occaſione lædítur lætitia ſpiritualis. Amor occupationum externarum impatiens eſt, ſuis ſatis habens inſeruire negocijs, ocio gaudet, quiete fouetur, ad internam delectationem libera habere tempora uolens. An non hoc ipſum tibi uidetur ſponſa innuere, dilectum ſuum ad cubiculi ſecretum trahens? Nouit illa dilectum ſuum non poſſe foris ſecurè poſsideri, nec integrè quidem. Et quàm durum eſt amanti animum diuidiare cum Chriſto & mũdo? Quàm durum eſt, inquã, in dilectionis iura peregrinas admittere curas, & cæleſte ſecretũ ſecularibus infeſtare turbellis. Memor fui, inquit, Pſal.76. dei: & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus. Si delectatio memoriæ dei negocio ſe exercet & exhaurit ſpiritum prophetiæ, quomodo plura poterit & peregrina cum iſto complecti negocia? Iure ergo ſponſa cum dilecto cubiculum petit, ut libero illi intendat ſtudio, & ex animi ſui arbitrio perfruatur, & quieto pectore penitus amplexetur. Apparet illam ſpiritu charitatis duci, & ex ſponſæ affectu locutam, opportunitatem exercendi quæ ſic quærit amoris. Et quomodo nos ſi quid uel tenuiter attingimus de Chriſto, de ſapientia, de ſuauitate, de contemplationis guſtu, non contenti gratia, nec meſuram contemplantes noſtram, ſtatim erumpere conamur & cubiculo faſtidito feſtinamus egredi à requie, & ab illa requie? In pace, inquit, in idipſum dormiam & requi Pſal.4. eſcam. Maria ad domini pedes ſedens idipſum tenebat: turbatur Martha circa plurima. In multis turbatio; porrò unum eſt neceſſarium, imo & iucundum. Luc.10.

Denicꝫ

Denique quàm bonum & quàm iucundum habitare amantes in unum. Alioquin non est habitatio in unum nisi in amore qui inhabitare facit unios moris in domo. Quid est
1.Ioā.3. unius moris nisi fœdere conformes amoris? Amor humanum animum deo conciliat & unit. Similes, inquit, ei erimus cùm apparuerit. Quidni similes? Cōmendat seipsam mundis reuelatam mentibus maiestatis diuinæ inæstimabilis pulchritudo, & intuentis in se affectu rapit, & quadā ratione sibi facit simlē, dum aliud cogitare nō sinit. Odore trahimur, transformamur autē uisione. Bonus ergo cō templationis usus qui unius moris efficit & cōformat humanam mentem & summam maiestatem. Bona hæc mansio ultra quam nec uota nos trahunt, nec citra tenere nos
Psal.131. debent. Quis det mihi ut hæc sit requies mea in seculū seculi? B Felix qui ex corde potest dicere, hic habitabo
Luc.10. quoniam elegi eam. Maria optimā partem elegit quæ nō auferetur ab ea. Scientiæ destruentur, euacuabuntur prophetiæ, linguæ cessabunt, sola contemplatio non excidet in futuro. Ideò hāc tibi partem elige in præsenti, quæ non
Treñ.3. auferetur unquā, ut dicat anima tua: Pars mea dominus,
Ibidem. propterea cōtemplabor eū. Propheta dicit, propterea expectabo eum. Rectè quidem. Expectat enim boni plenitudinem, cuius portionem iam tenet. Qui contemplationis bono hic fruitur, amplius quidem expectare potest in hoc genere, sed aliud quid non debet. Bona hæc, bona sunt reposita in annos multos, imo in annos cunctos. Ideò Felix anima quæ bono hoc frueris, epulare, comede, quia pars hæc non repetet à te, sed refundetur & reformabitur uberius. Hæc requies tua in seculum seculi, hic habitabo quoniam elegi eam, hic inhabita ut cum illo inhabites, q sedet super cherubim, super scientiæ plenitudinem, qui lucem habitat inaccessibilē. Et ideo in speculationis luce sit locus tuus. Hic matris tuæ ecclesiæ proprius & domesticus locus, hæc eius domus, cætera q̄ exercet tēporalis necessitatis officia, istum ad finem respiciunt. Actionis officia transeunt, permanent cōtemplationis. Bonum est hic tibi esse: hic tibi tabernaculum fac. Non tibi unum & dilecto tuo unum, sed tibi & ipsi unū. In hoc cubiculū dilectū tuum introduc, ingredere in requiem tuā, ut requiescas à laboribus tuis, sicut & à suis deus. Septima requieuit ab opere institutionis. Septima requieuit à labore restitutionis. In illa postquam mundum condidit, in ista quando se in monumento recondidit. In illa postquam fundauit mūdana, in ista postquam reformauit humana. Si quæsisti, si inueneristi, si tenuisti dilectum tuum, tene quem tenes, tene, inhære, imprimere illi, ut eius in te uelut expressa reformatur imago, huic fias conformis sigillo. Eris autem si adhæ-
1.Co.6. reris. Qui enim adhæret deo, unus est spiritus. Fortè sicut duræ materiæ difficulter in te primo fit eius impressio, & si laboriosa impressio, sed duleis adhæsio. C Laboriosa est reformationis tuæ sexta, sed dulcia sabbata quietis sequuntur. Consepelire ergo cum Christo per hunc sabba-
Apo.14. tismum in mortem. Beati enim mortui qui in domino moriuntur. amodo iam dicit spiritus ut requiescant à laboribus suis. Spiritus hoc dicit. Collatæ utiq; quietis exhibitione, & effectu gratiæ, quomodo & ipse testimonium reddit spiritui nostro. Spiritus hoc dicit: quia spiritus hoc est
Ibidem. cit. Ipse se dicit, quia ipse se donat. Amodo iam dicit spiritus, ut requiescāt à laboribus suis. A laboribus, inquit, non ab operibus. Opera enim illorum sequuntur illos. Opera sequuntur spiritum sicut calor ignem, umbra corpus, lux solem, effectus causam. Qui sabbatizat in spiritu, non habet opus sectari opera, opera enim sequuntur illū. Opera illorum. Quæ sunt opera illorū? Quæ sunt opera quiescentiū, opera mortuorum in Christo, consepultorū cum Christo, opera sabbatizantium? Festiua sunt, feriata sunt, otium, ualent opera ista festiua ingredi in hanc requiem, in hunc sabbatismum. Sed uide q̄ non relinquitur sabbatismus nisi consepultis cum Christo, nō relinquitur nisi post sextam diem. Post sextam diem in qua aut uetus homo crucifigitur, aut nouus perficitur. Nam ꝓpter illū dicit: ut qui mortui sunt in Christo, requiescant à laboribus suis, & propter istum quod nouo cōdito homine die sexta, septima requieuit ab operib⁹ suis deus. Et tu quoq; Gen.2.
sabbatum tibi compara, redime tempus, & liberas ab exteriori occupatione horas uendica tibi. Sed uide ne hostes derideant sabbata tua, ne illis seruiant ocia tua, ne illis uaces qui uacare deo debueras. Vacate, inquit, & uidete Psal.45.
quoniam ego sum deus. Bonum est otium, sed sapientiam Eccl.38.
scribe in tempore oc̄ii tui. Scribe illam super latitudinem cordis tui. Latum enim cor, quod curæ non arctant: Imprime in intimo cordis tui literas quæ nō deleantur, & exara in tabulis spiritualibus signa sapientiæ, ut dicere possis. Signatum est super nos lumen uultus tui domine, dediſti Psal.4.
lætitiam in corde meo. D Lætare & diem festum age cū dilecto, & epulare (sicut scriptum est) in introitu gloriæ
huiusmodi. Sabbatum, iuxta quod dicit Esaias delicatum Esai.58.
est & sanctum domini gloriosum. Delicatū, inquit, & sanctum. In desiderijs est omnis otiosus, sed non sunt omnia Prou.21.
sancta desideria, qualia eorum qui uolunt diuites fieri, & 1.Ti.6.
per hoc incidunt in desideria multa inutilia & nociua. Vides quomodo apostolus multitudinem desideriorum in uitio ponit. Quid si & immunda fuerint? Nam & multi q agere non possunt, in occulto cogitāt quæ turpe est & dicere, tenui se in hoc solātes remedio. Ad horum distinctionem non contentus dicere sabbatum delicatum, adiecit & sanctum, & domini gloriosum, ut non sint in confusione gloriæ tuæ. Si uacas, sabbatum habes: si uacas & uides, & contemplaris delectationes domini, iam sabbatum tuum delicatum est & sanctum, & sabbatum domini gloriosum sabbatum ex sabbato, id est uacatio de uacatione. Prima uacatio est & bona si mundo non uacas. Secunda quidem est melior, si tibiꝑpsi & uaces, & cogites quomodo placeas deo. Tertia est & optima si etiam tui oblitus soli deo uaces, & cogites quæ domini sunt, quomodo tibi placeat ipse. Nō sit desidiosum sabbatum tuum, operare in sabbato tuo opera dei. Opus enim dei est ut credas in eum. Fide uidens, uidemus enim nunc per speculum: ideo uaca ut uideas. Delicatum planè opus est uisio & uisio dei. Nō est tibi necessitas de reliquo dimicare pro fide, sed tātum deliciari in ea. Erepta est iam de contradictionibus persequentis populi, & peruertentis hæretici. Constitue eam in caput cogitationum tuarum ut cogites cogitationes fideles antiquas, Amen.

Sermo XII.

NEscium cogitationes antiquas habere qui nouitates uerborum exquirunt, qui noua excludunt dogmata, qui iuuenilia desideria non declinant, qui nihil habent grauitatis, nihil auctoritatis, nihil antiquitatis plenum: non est ibi amen, ubi est aut disceptatio aut deceptio cogitationum, ubi aut infidelitas est, aut fluctuat fides ipsa. Ingredere in tutos recessus fidei, introduc dilectum in cubiculum matris tuæ, ut quicquid de Christo sapis, quicquid sentis intra ecclesiæ cōstringas regulas, ad eius castiges censurā: huiusmodi opera operare in sabbato tuo. Alioquin si uacas, & talibus nō uacas studijs, facilè in uacuo animo cogitationes uanæ & uenenata erumpent consilia. Denique sicut habes, Pro.24.
agrum hominis pigri urticæ & spinæ obsident, & cuāge- Mat.24.
lia tibi dicunt, quia duo erūt in lecto, unus assumetur & alter relinquetur. Quasi lectus quidam est otiosa uita & quieta in ecclesiæ gremio degentium eorum qui nullo sunt ecclesiastici muneris onere occupati, nec prouidētiæ & dispēsationis solicitudine distēti, sed libero utūtur otio sub alieno regimine. Nō tamē hoc otio omnes rite & iure debito fruūtur, sed libertatem quam obtinēt temporis. dant in occasionem torporis. Bonus enim lectus si quis eo legitimè utatur, & opportunitatem exteriorīs quietis in uoluptatē cōuertat uisiōis internæ. Hi sunt q assument ab hoc ecclesiæ cubiculo ad illud ecclesiæ, ut ubi Christus est, &

Ibidem ibi fiat cum ipso. Denique ubi fuerit corpus, illic congre buntur & aquilæ. Esto tu quasi aquila, & acutis utere lu minibus, spiritualiaffectione contemplationi, commane in petris, & in præruptis commorare silicibus, imo in singu laris illius petræ quæ Christus est cauernas ingredere. In
Esa. 26. tra iuxta Esaiæ uerbum in cubicula tua, claude ostia tua, & abscondere modicum ad momentum donec pertrãseat indignatio. Magis uerò abscondere in æternum ut dele ctatio maneat. Intra in cubiculum pacis, in potentias do mini: quia pax in uirtute eius. Memorare iustitiæ eius so
1. Cor. 4. lius, ut in te tibi obuient pax & iustitia. Memorare iusti tiæ eius solius, quia quid habes quod non accepisti? Iu stitiæ eius solius. B Bona iustitia quam aduersus titil lantia uitia tibi pugna quadam defendis. Felicior ubi nõ dimicas pro iustitia, sed magis delectaris in ea, ubi non cõ flictationi studes, sed delectationi: non seris cum uitijs iur gium, sed commercium cum uirtute contrahis. Istam pos sidens non impugnas illa: ubi posteriorum oblitus, non cogitas quæ hominis, sed quæ domini, & memoraris iu stitiæ eius solius, cum iustitia & pax in te osculatæ se fue
Psal. 75. rint. Regnum enim dei iustitia & pax & gaudium. Si re gnum, quare non & domus & cubiculum? In pace enim factus est locus eius, & habitatio eius in Sion. Ingrede re in cubiculum pacis huius quidem exteriori, sed magis
Psal. 4. illius interioris, in habitationem speculationis: quia Sion speculatio interpretatur. In pace, inquit, in idipsum dor miam & requiescam. Idipsum ad speculationem refert, quia hæc est pars optima quæ non auferetur. Denique &
Cant. 3. sponsa obdormiuit cum dilecto in cubiculo matris suæ, & quendam passa est soporatæ mentis excessum in ample xu sponsi, ideo sequitur: Adiuro uos &c. Et tu ergo si spõ sum apprehẽdisti, tene: nec dimittas donec introducas in domum & cubiculum matris tuæ. Quid ego nunc tibi persuadeo ad quod te ipsa experientia perceptæ dulcedi nis multò magis iuitat & allicit? Si quis enim feriato ani mo furtim & quasi in raptu prælibare potuit liberæ me ditationis festiua gaudia, nescio si quid unquam libentius agat quàm ut huic totum & ex integro se studio tradat & expediat. Denique trahebant sponsam prima pulchræ cõ templationis blandimenta, & ad quietis prouocabant cu biculum, quo dilectum introduc turam se læta gratulatur.
Ibidem. Non dimittam illum donec introducam. An non tibi ui detur quasi dicere his uerbis illud de psalmo: Si dedero
Psal. 131. somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, donec inueniam locum domino. Omnia dimitto, ne di mittam illum. Omnia detrimentum facio, ut Christum lucrifaciam, propter superemin entem lætitiam præsentiæ
Eccli. 4. eius. Si dormierint duo, fouebuntur mutuo: unus quo modo calefiet? Ecclesiasticus hoc dicit. C Bonum fouc ri & inflammari in amplexu uerbi. Ignitum enim elo quium domini uehementer, & spiritualibus æstuare desi deriis: ideo non dabo somnum oculis meis: & palpebris meis dormitationem, donec introducam illum in cubicu lum matris meæ. Tunc quiescam, & suauis erit somnus meus. Quasi dormiuit Ioannes recumbens in pectore Ie su, ubi recõditi sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ dei. Ibi ueræ quietis locus, intelligentiæ serenum, san ctuarium pietatis, delectationis cubiculum. Hic dormi, ut uideas quod ipse uidit, uerbum in principio, uerbum apud deum, & uerbum deum, & intelligas in Christo cum patre existendi coæternitatem, personalem diuersitatem, & unitatem consubstantialem. Quid tibi uidetur similius somno? Huc se nõ possunt humani iactare intuitus, irrum pere ratio. Denique non uidebit hæc homo & uiuet. Bo num est ergo te obdormire & humanorum sensuum & affectuum obliuione sopiri, ut huiusmodi somnia somnia re possis. Hoc apostolorum cubiculum est, qui nos genue
Gal. 4. runt in christo. Quasi mater est Paulus, cum dicit: Filioli mei quos iterum parturio donec formetur Christus in uo
Phi. 3. bis. Matrem habes, uis habere cubiculũ? Nostra, inquit,
2. Co. 5. conuersatio in cælis est. Vis somnum? Mẽte, inquit, exce dimus deo. Huc ergo trãsi cum dilecto, hic mane, hæc me ditare, in his esto: aut si istò pertingere non potes, tempe rantius age: si non potes recumbere in pectore Iesu, ubi in defessæ puteus sapientiæ, requiesce inter scapulas, ubi pa tientiæ eius exempla & mysteria contempleris. Inter hu
Esai. 9. meros eius, quia principatus factus est super humerum eius. Et de Beniamin dictum est quòd amantissimus do
Deu. 33. mini inter humeros requiesceret. Requieuit quidem & ob dormiuit Iesus in cruce, & tu cum ipso in passionis eius fi de & memoria dormias, uel potius inter istas sortes discur re inter pectus & humeros, inter fidei mysteria, & manife stationem ueritatis. In altero fac tibi domum, in altero cu biculum. Amantissimus domini Beniamin quasi in thala mo morabit tota die, & inter humeros requiescet. Vides quomodo inter humeros thalamum collocat? Quid ergo erit in pectore? Vtrobiq; planè contemplationis pulchræ locus, & inter humeros, & inter ubera. Sed uberior gratia in pectore, ubi amoris locus, cogitationũ sedes: amplexus occasio, & cernendi copia uultus. Bene ergo in pectore Ie su Thalamus, imo & thesaurus. Ibi enim & delicię sponsi, & diuitiæ uerbi. Quia in illo abscondit i sunt omnes the sauri sapietiæ & scientiæ dei. In hos ingredere thesauros, absconde te in abscondito faciei eius à conturbatione ho minum, & nemo te exsuscitet neq; euigilare faciat donec ipsa uelis. Denicq; & hoc habet ea quæ subsequitur adiura tio sponsi Christi Iesu, qui uiuit & regnat in secula seculo rum, Amen.

Sermo XIII. A

ADhuc capituli huiꝰ nos discussio tenet. Tenui Cant. 3.
nec dimittam illum. Itáne adhibenda est diligẽ tia & studium, ut dilectus tuus apprehensus re tineatur? Si sponsus est, & amanti respondet ex æquo, quomodo non ultro cohæret tibi, & astringi tur gratis? Denicq; hoc habet impatiens zelus amantium, ut etiam expulsus importunè se ingerat, & pudorem dedi scat æmulatio dura. Nunc autem dicis. Non dimittam illum, quasi declinare uolentem si non instantius retinca tur. Quomodo si amat aut declinare uolet, aut auelli se si net? An fortè suspicionibꝰ amatorijs moueris, & superua, cuo quodam metu amittendi: pro multo affectu retinen dis? Non est tamen superuacuus timor, ubi exitus in anci piti pendet. Non est superuacuus inter pericula metus: sed domestica tibi magis metuenda est leuitas. Nam deus ille, & non mutatur. Innata tibi leuitas uicina est lapsui, & instabili quodam uagæ mentis motu facillime arriperis si non firme adhæseris. Sed nos iam ad primitiuam uerba hæc referamus ecclesiam. Eius enim esse uidentur: fidei & charitatis iura aduersus persecutionum iniurias propheti ca quadam præsumptione sibi defendentis. Vide etenim quàm multi conati sunt spirituale hoc Christi & ecclesiæ uel diuellere uel adulterare connubium. Contemplare adhuc initia latentis ecclesiæ, quãdo uelut noua nupta in primos Christi properabat amplexus. Quid furoris, quid fraudis illis Iesu bone sustinuit diebus? Oportebat quidẽ hæreses esse, oportebat & persecutiones esse, ut tãto adhæ reret dilecto tenacius, quanto ab eius uel fide uel confes sione uehementius se abrumpi uidebat. Quis nos (inquit
Rom. 8. unus pro uniuersa ecclesia) separauit à charitate Christi? Denique non est in illis uel fidei corrupta ueritas, uel con
Esai. 52. fessionis obturata libertas. Propter Sion, inquit, non ta cebo, & propter Ierusalem non quiescam. Cæsis in sy nagoga discipulis denunciatum est ut tacerent. Sed illi propter Sion non tacent, & propter Ierusalem illam car nalem non quiescunt. E Verè carnalis synagoga quæ uiuificantem in se extinxit spiritum, & ecclsiæ extorque re conatur. Non probauit Christum habere in notitiam: ideò tradita est in reprobum sensum. Reprobauit enim lapidem probatum, lapideu electum: tenuit legem, sed Christum nescisit: tulit clauẽ scientiæ, nec ipsa introiuit necalios intrare permisit. Quis nobis claudit, quibus Christus,

Christus aperuit? Super humerum eius clauis domus Da-
uid, quæ aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit,
Aperuit gentibus, & clausit Iudæis. Cæcitas enim in Isra-
el contigit ex parte, ut gentium plenitudo intraret. Cæ-
ca est Iudæa: & in literæ uelamine ostium inuenire nescit.
Synagoga prædicat, uelamen reprobat, ueritatem non re-
ctè uel offerens uel diuidens. Rectè enim diuideret, si li-
teræ obseruationem ab eius interpretatione distingue-
ret, si aliud tempus illius antiquitati, aliud huius noui-
Eccli.3. tati daret. Tempus enim suendi, & tempus scindendi. Si-
militer enim & illa præcepta sunt, & ista prædicta sunt.
Sed in illis figura, ista sub figuris. Ecclesia iam ista diui-
dit & scindit quæ fuerant consuta, etsi nouit literam ali-
quando secundum carnem, sed iam non nouit synagoga:
Cant.3. quem inuolutum quasi tenuit, reuelatum dimittit. Eccle-
sia dicit. Tenui nec dimittam. Synagoga reprobat imo &
Mat24. exprobrat, sed ecclesia non ueretur à uoce exprobrantis
& obloquentis, à facie inimici & persequentis. Denique
seruus ille nequam dicit in corde suo, moram facit domi-
nus meus uenire, & ideo percutit pueros domini, quia iā
eius nouerunt & nunciant aduentum, sed illi propter Si-
on non tacent, & propter Ierusalem non quiescunt. Cor-
pus possunt percutere, non possunt ab animo Christum
excutere. Flagellis firmius ligata est in corde eorum affe-
ctio Christi. In Synagogis flagellati sunt, in custodias tra-
diti, ad cathedras tracti, sed gaudent in his omnibus quia
digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.
Tenui nec dimittam illum. B Tenuit quia non timuit
dum turbaretur omnis terra, & maiores mundi huius po-
testates transferrentur aduersus illam in cor amaritudi-
dinis. Agglutinata est sponso funiculo qui rumpi nō po-
terat, funiculo charitatis: qui nescit excidi: quia illa num-
quam excidit fiducialiter egit, quia charitate adhæsit.
Qui enim adhæret deo, unus est spiritus: ubi autem spi-
1. Co.6. ritus domini, ibi libertas. Ideo liberè egit, & spei suæ con-
fessionem tenuit indeclinabilem. Et tunc quidem fatui-
tatis res fides uidebatur, & confusione digna confessio.
Quid confusionem nominor? Extremi res erat periculi.
Non tamen timere poterant eos qui occidunt corpus.
Spiritus enim uitæ ante faciem illorum, Christus domi-
nus. Ideò & carne auelli se facilius passi sunt: qui ab eius
Cant.3. charitate nihil sibi de se retinuit, ut illum teneret. Ideo di-
cit. Tenui nec dimittam illum. Planè inter tot peruerten-
tes & persequentes tenuit strenuè, & dum adhuc tenera
Ibidem. erat nostræ fidei ætas. Donec introducam illum in domū
matris meæ. Iam introducta est fides nostra in tutum.
Non est qui palàm impugnet illam, sed qui fuerāt per-
sequentes, facti sunt obsequentes: & qui peruertentes,
facti sunt dirigentes. Iam introducta est de campo in do-
mum, de pelago in portum. Iam in fauorem uersus est per-
sequentium furor principum, & uersutæ hæreticorum
cauillationes, catholicæ fidei syncera ueritate redargutæ
siluerunt. Iam erepta est fides nostra, ereptus est Chri-
stus de contradictionibus populi. Iam constitutus est in
caput gentium, nec positus est nunc in signum cui contra
dicatur. Post tot desudata martyrum pro fide Christi cer-
tamina, postquam tot fregit persecutorum uiolentias, &
hæreticorum refellit uersutias, postquam non est amplius
in cruce Christi scandalum, sed gaudium, & facti sumus
mundo huic non theatrum contumeliæ, sed triumphus
gratiæ, post tot enauigata pericula nonne tibi uidetur
quasi de campo quodam pugnæ & laboris in pacis &
quieti introduxisse cubiculum dilectum suum ecclesia
Christi? C Vides ergo in initijs ecclesiæ nascentis ne-
cessariam diligentiam, ne dilectus tandiu desideratus &
tandem apprehensus posset extorqueri. Quid ergo nunc
decætero fiet quando in tutum introductus est & quasi
in thalamum per fidem? Dabitur de reliquo desidiæ lo-
cus, & diligentiæ ualedicemus? Periclitabitur in trāquil-
lo, qui in tempestate non potuit? An non periclitatur qui
Iaco. 2. moritur? Sine operibus mortua est fides. Commendat
apostolus fidem, sed illam quæ per dilectionem operatur. Gal.5.
Vbi dilectionis opus est, uel dilectio operis, ibi uita est
fidei. Quid si est in crudelitate ueritas, in confusione liber
tas, & non ibi per dilectionem uita? Funiculus iste triplex
non est, & facilè rumpitur. Denique imaginaria libertas est
quæ de radice non oritur charitatis, nec tam nititur con-
fessio talis libertate sua, quàm aliena licentia utitur. Præ-
caria est, non propria, ex principum fauore pendet, non
procedit de calore fidei. Fides feruore charitatis anima-
tur ad uitam. Pigra planè ubi discrimen impendet si non
confessionis sibi uendicet libertatem beneficio dilectio
nis. Alioquin à mortuo quasi qui non sit perit confessio.
Est ergo sine charitate & fides mortua, & confessio uana.
Apostolus dicit Christum habitare per fidem in cordi- Ephe.3.
bus nostris. Numquid per mortuam? Si intus est ueritas,
& foris uita, diuisus est Christus, nōdum ex integro intro
duxisti dilectum tuum, ubi dimidius est foris. Quid si nec
dilectum? Quomodo enim dilectus si fidei non fuerit so-
ciata charitas? Christus resurgens ex mortuis, iam nō mo- Rom.6.
ritur, sed sibi non moritur. Vide ne tibi, aut magis tu ne il-
li morialis, alioquī quæ poterit esse mortui uel cum mor-
tuo delectatio? Quanam ergo ratione dilectus esse dice-
tur, ubi dilectio non est? Si habitat Christus in corde tuo
per fidem, sed foris est per dilectionem, uereor, imo uerum
est quia uel dimidius in te est, uel mortuus. Viuo (inquit Gal.2.
Paulus) iam non ego, uiuit uerò in me Christus. D Po-
tes & tu tibi uocis huius usum assumere, si tamen cum eo-
dem dicere potes: Charitas dei diffusa est in cordibus no- Rom.5.
stris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Sed est in
alijs hæc uita laboriosa, in alijs libera, & inspiritualibus q-
busdam delicijs agens. Quòd si in carnis iura totus trāsi-
sti, & principibus tenebrarum in cordis tui recessus faci-
lis & familiaris aditus patet, & immundis amatoribus ani
mam tuam prostituisti, quæ erit tibi conuentio Christi ad
belial? quæ societas luci ad tenebras? Si uerò uitijs & in-
centori uitiorum induxisti pro Christi charitate confli-
ctum, iam quidem dilectum tenes, sed nondum tibi res est
in tuto. Turbaris adhuc, & thalami tranquillitate nō fru-
ris. Fides in portu est, sed prauæ consuetudinis impetus,
& tentationum uel emergentium uel frequentium cumu-
lus adhuc tibi frangendus, aut certè fugiendus est. Tene
constanter inter discrimina ne te effugiat donec intro du-
cas dilectum in domum matris tuæ, & in cubiculum ge-
nitricis tuæ. Tene cum labore, ne minus canto ut parum
curioso citius elabatur. Fide tenes, professione tenes: te-
ne moribus, tene conuersatione, nec dimittas. Non est
decætero nunc pro fidei ueritate conflictus, sed spiritua-
lis huius certaminis æstus aduersus mores bonos & ui-
tam honestam totus incanduit. Instant his diebus nouis-
simis tempora periculosa, quando sunt homines seipsos 2. Ti.3.
amantes, cupidi, elati, inuentores imo & incentores ma-
lorum. In exortu fidei christianæ persecutio nominis hu-
ius grandis irripit. Hodie pestilētia morum fœda satis &
lenta nimis exalat. Corrumpunt enim mores bonos exē-
pla mala. Trahe nos bone Iesu in odorem unguentorum
tuorum, ne pestilens aura de uicino erumpens, salem sa-
pientiæ in nobis infatuet. Sermo uester (Paulus inquit) Col.4.
semper in gratia sale conditus sit. Nunquit solus sermo
& non potius uisus, auditus, incessus, omnis denique exte-
rior gestus sale condiri debet? Placete, inquit, omnibus 1. Co.10.
p omnia, sicut & ego. Quòd si infatuati sunt ecclesiæ prin
cipes, plebes in quo salientur? E Et nos fratres qui reli-
gionis professores sumus, sal esse terræ debemus. Si ergo
& in nobis sal euanuerit, in quo salietur? Factus est sacer-
dos sicut populus, ut licētius populus sicut sacerdos fiat.
Mundo se monachi studio conformant, & qui in mundo
sunt errorem suum nostrorum satis uersutè & nimis ueré
tuentur exemplo. Mutuis ad uitia sese aut informant aut
fouent exemplis, pastores, populi, seculares & religiosi,
promptuaria plena sunt huiusmodi, eructantia ex hoc in
illud, aut turpis aut tepidæ conuersationis spiritum pesti

lentem. Heu quàm auido cordis ore prauum hunc attrahimus ſpiritum, & corrumpentem haurimus auram. Peſtilentia hæc paſsim influit per feneſtras noſtras. Ieſu bone quando erit, ſi tamen aliquando erit, ſicut fides integra, ſic & incorrupti mores? Quando continget ut ſicut cum ueritate pax, ſic non ſit pugna pro uirtute. Quando integrum te & ex arbitrio in comtemplationis & quietis cubiculo complectemur? Pauci ſunt in eccleſia qui in hũc ſtatum peruenerunt, ſed tamen pro parte profitentur. Tenui nec dimittam illum, donec introducam in domum matris meæ & in cubiculum genitricis meæ. Non eſt tota talis eccleſiæ facies, ſed tamẽ multa talis, ut dicere poſsit: Tenui nec dimittam illum donec introducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Fides profuſior eſt, contracta negocia charitatis. Nunquid in unius fitate credentium hanc aduertere eſt diſtinctionem, & nõ etiam in ſingulis nobis? Quis enim erit cui ſicut ueræ & indubitatæ fidei, ſit etiam affectuum piorũ integritas cõſtet? Magnus planè eſt ſi quis eſt, qui ſicut nunquam titubat in fide, ita paſsionibus animi nullis turbetur. Planè talem ego dixerim cubiculi ſecreta ingreſſum. Bonum cubiculum cordis tranquillitas. Cum alijs laborat ſapiẽtia, ſed cum humili & tranquillo quieſcit ſpiritus domini, & in pace locus eius. Sed hic quieſcat interim ſermo noſter, magis uerò ſenſus noſter, in hoc utinam requieſcat ſecreto cubiculi ut quod experientia docuerit, expreſſus refundat ſermone ſequenti, præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo XIIII.

Cant. 3. ADiuro uos &c. Patet illam obdormiſſe, pro qua talis eſt facta, adiuratio. Quidni dormiat cum dilecto ingreſſa matris cubiculum, delicia rum receſſus? Dormit cum patitur mentis exceſſum de acceſſu dilecti. Adiuro, inquit, uos ne ſuſcitetis dilectam. Beata planè, quæ dilectum hunc & tenere permittitur, & dimittere non compellitur. Tene quod tenes, tene & attrecta moroſè & diligenter uerbum uitæ, reuolue uolumen uitæ, uolumen quod reuoluit Ieſus, imo quod eſt Ieſus. Inuolue te illi, inuolue te illa qua inuolutus eſt ipſe ſindone, quia amictus eſt lumine ſicut ueſtimento. Induere dilectum tuum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Excide tibi memoriale diligenter in petra, monumentum nouum in quo nondum quiſquam poſitus fuerat. Chriſtus enim petra. Semper noua reperiri poſſunt in Chriſto. Ad noua poteſt penetrari. Multi ſunt in illo receſſus, theſauri ſapientiæ innumerabiles. Non eſt uno contentus uellere: ſæpius tonderi poteſt, bona uellera ſunt ſenſus myſtici, ſacrati affectus. Talibus abundat Ieſus. Nudari, expoliari non poteſt. Lætabor, inquit, ſuper eloquia tua, ſicut q̃ inuenit ſpolia multa. His te ueſti ſponſe, inuolue uelleribus, ut calefiãt (ſicut ſcriptum eſt) latera tua. Eloquium enim eius ignitum: in his quieſce, ut ſuauis ſit ſomnus tuus, ſicut Salomon ait. Deniq; & ſponſus iſtum dilectæ ſuæ ſomnum tuetur & fouet, illam exſuſcitari uetans. Adiuro uos, inquit, per capreas ceruoſq; camporum. Noua planè adiuratio, nec plus habens admirationis in ſpecie, quàm in uirtute myſterij. Quærens quid in ſe ſacramenti inuolutum contineant hæc animalia, quandam liberæ mentis alacritatem & agilitatem ſpiritus, curſim ſe & ſaltuatim (ut ſic dicam) ad ſuperiora ferentis, intelligo adumbrari in illis. An nõ & tibi uelut capreæ & cerui uidentur, qui licet in corpore commorantes, corporis tamen euaſerunt incommoda, & ſpirituali leuitate pondera carnis penè non ſentiunt, & terrenæ molis materiam neſciunt mentis beneficio? Hi ſunt qui ſpiritu ambulantes, ultra non ſentiunt deſideria carnis: aut ſi ſentiunt, languida certè & quaſi palpitantia, ad extremum ducentia halitum. Vos (inquit apoſtolus his qui huiuſmodi ſunt) non eſtis in carne, ſed in ſpiritu. Deniq; ſi etiam cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed iam nõ nouimus: iam totus ſpiritualis factus eſt, iam ſe ad ſolitudines cæleſtes contulit, iam conſcendit ad ſuperiora. Ideò dicit eccleſia. Similis eſt dilectus meus capreæ hinnuloq; ceruorum ſuper montes Bethel. Ad hos te montes inuitat qui dicit: Si conſurrexiſtis cum Chriſto &c. Quaſi capream te ſpiritualem fieri uult Paulus, qui ad illos te cæleſtes montes prouocat, qui ſingularis illius hinnuli te ueſtit imaginem. Sicut, inquit, portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem eius qui de cælo eſt. Bonus certè uerus & ipſe Paulus, qui ait: Noſtra cõuerſatio in cælis eſt. Bonus planè ceruus quẽ ſpiritus domini uegetat & agit. Spiritus enim domini ſubtilis & mobilis. Boni cerui, quos uox domini præparat: quibus reuelat condenſa myſteriorum, cõdenſa in quibus benedictus ille latitat hinnulus. Bona certè caprea, quæ ad omnia quæ uel ſibi propoſita ſunt uel impoſita, impigra & indefeſſa deuotione ſpiritus dicere poteſt. Paratum cor meum deus, paratum cor meũ. Quæ ea quæ retro ſunt obliuiſcent, ad anteriora extendi tur. C Audiſti communia, audi ſingularia, ut aliquid diſtinctionis inter hæc aſsignemus animalia, nec confuſa & indifferens ſit de utriuſq; diſputatio: in ceruis antiquitatem attende uidendi, & uiuendi acumen in capreis. Cerui quadam arte naturali à ſenio ſe tueri perhibentur, & uergentem in defectum uitam rediuiua nouitate ab interitu reuocare, Chriſtus ſingulariter nõ tam ceruus quàm hinnulus dicitur: qui nititur æterna nouitate, nec habet aliquid uetuſtatis admiſtum quod ſubinde renouatione indigeat. Illic ſingulariter caprea uidendi priuilegio. Deinque nemo nouit patrem niſi filius, & cui ipſe uoluit reuelare. Omnia autem nuda & aperta ſunt oculis eius. Ergo & hi quoq; quaſi capreæ quædam ſpirituales intelliguntur, qui reuelatos habent mentis oculos in agnitione dei, qui ſpirituales effecti dijudicant omnia & perſcrutantur, qui reuoluta facie gloriam domini contemplantur. Cerui uerò ſunt in eo quòd in eandem imaginem transformantur à claritate in claritatem tanquam à domini ſpiritu, qui ueterem deponentes hominem, nouum induunt eũ qui creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate ueritatis, qui ſeneſcentem deuotionem, & quedam languentem tædio, in nouum denuo feruorem reducunt, & perſeuerantiæ faſtidia neſciũt reparatione frequenti. Qui (inquit Eſaias) confidunt in domino, mutabunt fortitudinem, non quidem ut ueterẽ perdant, ſed ut nouam adijciant. Mutabunt fortitudinem inſtauratis frequenter incremẽtis. Mutabunt, inquit, fortitudinem: current non & laborabunt: ambulabunt & nõ deficient. Mutatio hæc profectuum uidetur innouatio iugis ſine defectu, ſine fatigatione. Bona quidem fortitudo quæ currens licet cum labore, tamen ad defectum declinare non nouit. Melior planè quæ nec laboris ſentit moleſtias, ſed appoſitarum difficultatum tranſilit ſcandala, & uelut in campeſtri planicie explicitis greſſibus utens, iuxta quod ſcribitur. Curſor leuis explicat uias ſuas. Hoc eſt quod in præſenti ceruos camporum dicit, quod illis quælibet aſpera & ardua quælibet, plana ſunt & peruia & inoffenſis expoſita curſibus quaſi planioris æquora campi. Vox domini, uox intimæ inſpirationis mentis auribus ſuauiter illapſa. Ille eſt utiq; quæ ceruos huiuſcemodi præparat, quę reuelat condenſa. Nam ſi qua condenſa ſunt, & crebris ſcandalorum quaſi ſpinarum aculeis obſita, illis condenſa non ſunt, quorum dominus perficit pedes quaſi ceruorum, qui nullo iniuriarum obice tardari poſſunt, magis autem complacẽt ſibi in tribulationibus, & acceptas habere non norunt iniurias, aut nec reſpicere penitus ex uehementia deſiderij ad ſuperiora properantis, & intendentis in anteriora. C Omiſera hæc tempora noſtra, quomodo ab hac regula in contrariũ omnes penè reſilimus, etiam quæ pietatis plena ſunt ſpecie, ad iniurias interpretamur. Vbiq; ferè obicem patimur, & impinguimus

Rom. 8. 2. Co. 5. Cant. 2. Gal. 3. 1. Co. 15. Phi. 3. Pſal. 56. Luc. 10. Eſa. 40. Ibidem. Hier. 2. Pſal. 118.

impingimus in planis,& lubrica facta ſunt in platéis ue-
Treñ.4. ſtigia noſtra,ſicut dicit Hieremias.Omnia nobis obtruſa querimur,ſiquidem iter pigrorum quaſi ſepes ſpinarum. Ad querelarum occaſiones gratulamur, ad ſuſpiciones parati,ut(quemadmodum ſcriptum eſt)terrere nos uidea tur ſonitus uolantis folij, & animi moleſtias manibus & uerbis accerſire nitamur.Inde eſt quòd ſpiritualium uiro rum nimis crebro inquietamus quietem, interrumpimus ocio, & mentis ad ſuperiora intentæ perturbamus ſopo rem,& à gratiſsimo ſponſi auellimus amplexu. Huiuſce modi ergo moleſtias quas uel peruerſitas quærit,uel infir mitas parit,à dilecta ſua ſponſus auertit,filias Heruſalem ad ſpiritualem quandam alacritatem inuitans. Hoc enim ſibi uult quòd per capreas & ceruos adiurat,ut ſpiritua-
Canti.3. liũ ad æmulationem prouocentur uirorum, & ab infeſta-tione importuna dilectæ qeſcãt. Adiuro uos ne exſuſcite tis dilectã donec ipſa uelit.Vtile uobis eſt,ut dilecta cui gilet,ſed expectate donec ipſa uelit.Eius expectetur arbi trium,ad cuius curam ueſtri ſpectat officium.Tunc uolet, cùm ſpiritus illam uelle docuerit.Vnctio ſpiritus docebit illam Adhærens enim dilecto,unus cum illo effecta eſt ſpi-
Eſai.61. ritus.Ideo dicere poteſt,ſpiritus domini ſuper me,eo qđ unxerit me,euangelizare miſit me.Ergo euãgelizabit uo bis,cùm acceperit tempus à ſpiritu. Interim bibula hau riat quod refundat uberius.Contemplationis gratia com paſsionem non euacuat ſed informat, & mentis exceſſus temperantem reddit infirmis. D Denique cùm dormit Adam,uirilis coſta in infirmiorem mollescit ſexum,& pro pter ſocialem copulam de latere uiri formata eſt mulier, imo in ſociam mulierem Adam ipſe conuertitur,& con formatione quadam tranſit in coniugem,ideo dum euigi lat charitatis uocem primam emittit, in compari ſua ſe-
Geñ.2. ipſum agnoſcens.Hoc nunc os,inquit,de oſsibus meis,& caro de carne mea.An non tibi Paulus uidetur uirilem di gnitatem in humiliorem ſexum deflectere,dum dicit ſe fa ctum infirmis infirmum? Quaſi ſpiritualis Adã Eua effici tur,dum ſubiectis compatitur apoſtolica firmitas, & ſub limitas uirtutis & ſcientiæ ſobrietate quadam capacitati temperatur infirmorum. Etſi mente excedit deo,ſobrius tamen ſit alijs.Mentis exceſſus bonus eſt ſopor,non ſuper biam inducens,ſed ſobrietatem docens. Adiuro uos ne exſuſcitetis dilectam donec ipſa uelit:et mẽte interim ex cedit deo,iterum tamen ſobria fiet. Si modo dormit,eui gilabit rurſum, & uina quæ reperit cum temperamento quodam uobis refundat.Ipſa nouit quando diuidat præ dam domeſticis,& cibaria ancillis.Quomodo non miſe rebitur filiarum uteri ſui,quæ nec ancillas præterit? Bo næ tamen filiæ ancillas ſe reputant,& naturalem neſciunt libertatem, dum ueritatis ſpiritu liberatas ſe eſſe recen ſent Verè enim liberæ ſunt quas liberat ueritas:& ideo aliam libertatem ignorant, quæ per adoptionem libera tas ſe gaudent. Denique quanto magis eſt gratuita ado ptio,tãto eſt abiectio deuotior.Eædem ergo ancillæ ſunt & filiæ:quia ubi maior eſt in adoptione dignatio, ibi iu ſtior in ſubiectione deuotio.Ne ſuſcitetis eam donec ipſa uelit. Ipſa nouit quando diuidat prædam domeſticis,& cibaria ancillis.Non eſt de iſta metuendum quod legitur. Filia populi mei crudelis quaſi ſtruthio in deſerto. Stru thio pennæ ſpeciem habet,caret tamẽ affectu uolandi.Ne ſcit per mentis exceſſum uolare: propterea ſpeciem non uiſitat ſuam,ſed derelinquit in terra oua ſua. Obliuiſci tur quòd pes conculcet ea,beſtia conterat. Non nouit in contemplationis ſoporem aſſurgere ſtruthio,ideò ſe com paſsionis affectu non induit.Ad commodum enim ſpectat filiarum in mentis exceſſu dormitio matris,& totum de compẽdio eſt quòd ſpiritualis eius ſomnus protrahitur. Ideo dicit: E Adiuro uos ne exſuſcitetis dilectam do-
Canti.3. nec ipſa uelit.Bona adiuratio per quam & matri parcitur, & profectus quæritur filiarum.Quanto enim liberius ua cat & uidet,tanto uberius adoleſcentulas reuiſit. Quan to ſublimius ſuſpenditur, tanto condeſcendit humiliùs, condeſcendit utilius. Quid uultis tempora diſpenſare, quæ ſponſus poſuit in uoluntate dilectæ? Ne exſuſcitetis, inquit, illam donec ipſa uelit. Tunc uolet, cùm ab ocu lis eius euolauerit uiſio dilecti. Lubrica eſt eius præ ſentia, & elabitur ſubito. Ego, inquit, dilecto, & ad me conuerſio eius. Quid tam ſanctum tentatis commer cium ante tempus diuellere? Beata collatio, ſed bre uis hora. Sufficiat illi breuitas ſua, quid illam decur tare uultis? Nihil tam exiguo imminuendum eſt momen to. Fruatur interim libere hora fugaci. Exſuſcitare eam uultis & auellere ad uos quam Chriſtus exſuſcitat, & in ſe euigilare facit. Denique etſi dormit ipſa, ſed cor eius uigilat in Chriſto.Petrus,& qui cum ipſo erant in monte grauati ſunt ſomno, & euigilantes uiderunt maieſtatem Ieſu. Bene grauati ſomno,in quibus humanus reprime batur ſenſus. Grauabatur & reprimebatur in ipſis quod erat ex ipſis,ut ad ea quæ mundi ſunt cæci & hebetes,tan tum ad cognoſcenda quæ dei ſunt ſpiritu euigilarent ex ſuſcitati diuino.Euigilantes,inquit uiderunt maieſtatem. Luc.9.
Bene ergo uigilat qui talia uidet,qui uidet gloriam uni geniti à patre,qui audit arcana uerba quæ nõ licet homi ni loqui. Non licet ei dici in quo filius dei nondum reſur rexit.Videte,inquit,nemini uiſionem dixeritis, donec fi- Mat.17.
lius hominis à mortuis reſurgat. Non poteſt ei dici uiſio in quo nondum Chriſtus reſurrexit. Denique ſimile dictũ eſt Mariæ:Noli me tangere:nondum enim aſcendi ad pa- Ioã.20.
trem.Non licet ei dici qui non eſt raptus in paradiſum in locum deliciarum, in locum de quo Petrus dixit:Bonum eſt nos hic eſſe. Bene exſuſcitatur qui in hunc cum Pau lo rapitur paradiſum,qui aſcendit cum Petro in montem qui uel una cum Chriſto poteſt hora uigilare, quem non homo tãgit,ſed exſuſcitet & euigilare faciat Chriſtus.Et Petrum ipſe tetigit, ideo euigilauit & uidit maieſtatem eius.Denique & hæc ipſa dilecta uide qualis exurgat de ſpõ ſi amplexu. Quæ eſt iſta inquit, quæ aſcendit quaſi uir gula fumi. F Sed nos iam hic aſcendentem reuocemus ſermonem,& capitulum hoc alteri ſeruemus principio, Canti.3.
imo illi qui de ſeipſo dicit:Ego principium qui & loquor uobis. Qui utinam nobis ſit & ſermonis principium, & cordis uerbum,ut quæ locuturi ſumus de ipſo,prior ipſe Ioan.8.
loquatur in nobis.Loquere domine,loquere mihi, & lo quere pro me.Increpa pro me filias,nõ Ieruſalem,ſed Ba bylonis,dic ut ſedeat & taceat filia Chaldæorum. Deus bone quantæ ſunt hodie filiæ Babylonis, quæ neſciunt cantica Sion,propter quas organa noſtra ſuſpendimus? Quanti ſunt filij Edom,qui nos exinaniunt & exhauriũt lætitia ſpiritualis? Compeſcis filias Ieruſalem ab infeſta tione dilectæ. Vtinam mihi domine à filiabus parcas Ba bylonis. Diſpar enim eſt & ſatis moleſtior uexatio mali gnantium quàm amantium. Sed tamen neſcio qua noſtri temporis huius miſeria ipſi amantes facti ſunt malignã tes. Quanta malignatur hodie amicus in ſancto? Di xiſſe debui inimicus, ſed dixi quod magis dolet. Ipſi amici facti ſunt inimici.Amici profeſsiõe,inimici affectio ne. Specie amici,ſed amicitiæ uirtutem diffitentes. Ami cus Abſalon,quia filius:ſed quanta malignatus eſt ſcele ratus in ſancto,filius in patre? Abſalon in Dauid, Abſalõ pax patris dicitur. Bonum planè nomen ſed ipſe nomi nis huius uirtutem abnegabat. Affectauit regnum,incc ſtauit cubile. Felix tamen Dauid,cui inter tot filios non niſi unꝰ perſecutor erupit.Quem mihi dabis hodie inter magiſtros,cui non niſi unus Abſalon inſidietur. An non quaſi Abſalones ſunt quidam qui(ſicut ſcriptum eſt)pa cem prædicant, & mordent dentibus? Affectant locum patris,fœdant cubile,dum prauis ſuſurrijs ſocios corrum punt,& ſubuertunt corda innocentum,in quibus patris ſpiritus ſuauiter quieſcebat.Imitatione Abſalon eſt, qui magiſtri & locũ ſibi arrogat,& uitæ derogat:pacem præ dicat,& mordet dentibus. Malus eſt morſus derogatio,

malus cibus de quo dicitur. Dulce eſt enim in ore eius malum, & abſcondit illud ſub lingua ſua. Abſcondit donec euomat in tempore uirus collectum. G Quanta malignatur amicus in ſanctos? Denique quæ non uidet, ſuſpicatur. Poſuerunt, inquit, ſigna ſua ſigna, & non cognouerunt. Ponunt quæ non inueniunt. Ponunt quæ prauè poſtea exponunt. Signa, inquit, ſua, ſeipſos enim in ſignum ponunt, cùm ex ſuæ prauitatis regula alios metiũtur. Signa, inquit, quaſi dicat, tantum ſigna, & non ueritatem. Signa non certitudinis, ſed ſuſpicionis. Et non cognouerunt. Non enim cognitione, ſed coniectura niſi tuntur. Maligna tur inimicus in ſancto. In quo ſanctos? In ſancto ſanctorum. In ſancto qui dicit: Qui uos ſpernit, me ſpernit. Temerarium eſt (ut dicit apoſtolus) alienum ſeruum iudicare. Tu ergo quis es qui dominum tuũ iudices? Qui enim poteſtatem dijudicat ordinationem dei dijudicat. Denique conqueritur & dicit: Tulerunt à me homines iudicium meum. Filij hominum ut quid diligitis uanitatem, & quæritis mendacium? Vanitatem utique diligitis prælationis, & ideo quæritis in prælatis ueſtris mendacium prauæ ſuſpicionis. Vani enim filij hominum, mendaces in ſateris, mendaces in iudicijs. Et utinã pro minimo mihi ſit ab humano die iudicari: dum æterni diei expecto iudicium. Cùm, inquit, accepero tempus, ego iuſtitias iudicabo. Ipſe iuſtus iudex tempus expectare ſe dicit ut iuſtitias iudicet: & tu tibi ante tempus aſſumis iudicium? Pater omne iudicium dedit filio: & tu tibi quòd non accepiſti iudicium aſſumis, & hoc in patrem? Vide ne fortè in eum patrem à quo omnis paternitas in cælis & in terris nominatur. Viperea generatio matrem ſuam comedit, & dente uenenato doctoris uitam corrodit. Non ſunt iſtæ filiæ Ieruſalem: & filiæ pacis, ſed Babylonis, quando increpabis illas, & dices, filiæ Babylonis nolite flere ſuper me, ſed ſuper uosipſas flete. Siquidem impropería eorum qui uices tuas gerunt, in te redundant, nec eſt murmur eorum cõtra nos, ſed contra dominum. Parcite ergo à murmuratione quæ nõ prodeſt uobis, & alijs nocet. Tu domine, tu potius obſtrue os loquentiũ iniqua, & ne claudas ora te canentium. Sed quid iam nunc querelis uis ulterius immorer? Non id nunc gero, ppoſiti, ut noſtra deflеam, ſed ut aliena cantem. Sufficiat paucis noſtra deploraſſe. Iam à lamentis reuertor ad cantica. Illo nobis animũ præſtante & os & ocium, qui cohibet inquietos à ſponſæ ſomno Chriſtus Ieſus unà cum patre & ſpirituſancto regnans per omnia ſecula, Amen.

Pſal. 73. Ibidem. Ro. 14. Pſal. 4. Pſal. 61. Pſal. 74.

Sermo XV.

QVæ eſt iſta quæ aſcẽdit per deſertum quaſi uirgula fumi ex aromatibus? Videte fratres (ſicut & uidetis) quàm ſit efficax ad incrementa graciarum tranquillitas mentis, quales metat fructus de interna quiete Chriſti dilecta. Videte inquam qualis procedat de ſponſi amplexu. Qualis ergo progreditur à me ne quæſieritis: ſponſi potius ſuper hoc ſodales conſulite. Quid & ipſis quaſi noua & inſolita de ſecreto dilecti ſinu procedit? Noua plane, nam ipſa nouitas admirationem inducit. Quæ eſt iſta quæ aſcendit? Attende profectum. In ſuperioribus cuſtodes interpellat & de uiſione rogat dilecti. Hic ipſis cuſtodibus admiranda prorumpit & noua ſub ſpecie. Quidni in noua ꝓcedat de cõplexu dilecti? ipſe eſt enim qui de ſe dicit. Ecce ego omnia noua facio, etiam quæ noua ſunt, ipſe renouat. Puta caminus eſt: aurum admoue. Si purum eſt purgatius reddit, & rutilans metallum recentem de fornace fulgorem educit. An non caminus Chriſtus? Ignitum (inquit pſalmiſta) eloquium tuum uehementer. Hoc camino decocta nõ poteſt niſi noua & uelut altera prodire creatura in Chriſto. Denique & ipſius dum oraret ſpecies facta eſt altera: ſed tibi altera cùm oras eius fit ſpecies: nam in ſe manens unus, innouat omnia. Altera facta eſt corporalis domini ſpecies cùm oraret, & uoluit per hoc in mente tua orationis commendare uirtutem, quòd illa ſit quæ te in intimis alterum faciat, & nouum commutet in hominem, & meditatio innouet. Nos (inquit apoſtolus) reuelata facie gloriam domini ſpeculantes, in eandem imaginem trasnformamur, hoc eſt in eandem quã intuemur, transformamur. B Forte & ſponſa de ſpeculationis arcano eam quam intuebatur ſponſi imaginem ueſtita prodijt. Noua planè: nam ſodalium circa ipſam admiratio nouitatẽ proteſtatur. Quæ eſt iſta quæ aſcendit? acſi dicat, non eſt cum illa ſicut heri & nudiuſtertius. Non iam amplius circũit ciuitatem, non diſcurrit per uicos, per platẽas, per uigiles. Non errabunda uagatur: ſed itinere directo aſcẽdit. Quæ eſt in hac ipſa hæc tam ſubita nouitas? Quæ eſt iſta quæ aſcendit & aſcẽdit per deſertum? Deſertum uerè & aridum & ſterile reputat ſeculum omne hoc per quod aſcendit, & quanam ratione nobis factus deſerti huius odor ſicut odor agri pleni, & quaſi ei benedixerit dominus? Quãtos trahit ad ſe deſerti huius odor & tenet ne poſsint auelli, odor iſte, odor mortis ad mortem? Inanitas eſt quam putatis ubertatem. Denique terra ſitis eſt, & imago mortis, ſicut dicit Hieremias propheta. Terra, inquit, ſitis. Cupiditates enim mundanas magis irritat quàm ſatiat. Infructuoſa eſt iſta quam putas plenitudo, etſi quid eſt fructus, id fluxum eſt, & mutabilitate ſua mortis præfert imaginem. Quomodo ubi mortis uides imaginem, odorem uitæ ſentire te reputas? Odorem uitæ Chriſti ſpirat ubertas. Ipſe enim eſt ager uerè plenus, ager fertilis, ager cui benedixit deus pater. Aliũ præter iſtum agrum ſponſa neſcit, ſed deſertum reputat, & terram ſalſuginis. Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertũ? Bonum erit certè deſertum, ſi non fuerit cor tuum inſulcatum inimici uomere, ſi non fuerit eius irriguum ſtillicidijs, impinguatum rore, ſi non quæ ſuperſeminat zizania in te læta luxurient, imo renaſcantur quidem quaſi fœcũdo in ſolo. Sterile ſit cor tuum, ne tale uel germen profe rat, uel ſemen ſuſcipiat. Anima, inquit, mea ſicut terra ſine aqua tibi. Bonum deſertum talis anima, bonum etiam deſertum caro integra, caro intacta, caro immundis non exarata concupiſcentijs, caro carnalis uoluptatis neſciens ſemina. Qui enim ſeminat in carne, de carne metet corruptionem. C Bonum denique deſertum aluus uirginalis. Talis erat beatæ illius & ſpecialis mirginitatis uterus, que nullus impudici motus affectionis immundæ temerauit læſio. Caro ipſius ſicut terra deſerta & inuia & inaquoſa, in qua Chriſtus apparuit. Non tamen deſerta penitus, quæ Chriſtum parturiuit: irrigua eſt, ſed fluentis uirtutũ. Ideo quaſi puteus dicitur aquarum uiuentium, quæ fluũt impetu de Libano, quòd uirginalis munditiæ candor ſpirituales refundat gratias. Hortus concluſus uenter eius, caſtimoniæ uirginalis diſciplina, eò quòd integritatis ſepem carnalis deſiderij non diſſipauerit ardor: propterea in talibus irriguus aquis fructum dedit in tempore ſuo. Vis audire qualem hæc terra deſerta dedit fructum? Oſee te docet qui dicit: Adducet dominus uentum de deſerto urentem, & deſiccabit uenas mortis. Quis alius mortis deſiccauit uenas niſi Chriſtus Ieſus, quem nobis intemerati uẽtris deſertum refudit? Et bene uentus: quia ſpirit⁹ ante faciem noſtram Chriſtus dominus. Denique dictus eſt ſecundus Adam in ſpiritum uiuificantem. Huius flatu apoſtolicæ nubes uolant, quas Eſaias miratur. Quid mirum ſi uentus dicitur quẽ & nubem legis? Aſcẽdet, inquit, deus ſuper nubem leuem. Nec hic leuem quaſi uagam & inſtabilem accipias, ſed leuitatis intelligentiam ad ſpiritualem aptitudinem trahe, quòd corpus incorruptibile nullam animæ grauitatẽ attulerit, nec depreſſit terrena commoratio ſenſum, multa imo cuncta cogitantem. An non quaſi uenti facti ſunt omnes qui ſpirituali leuitate à terrenis elapſi, conuerſationem ſibi in cælo collocant? Sed ipſe ſpeciali ratione uẽtus, qui reliquorum ambulat ſuper pennas uentorum, & ſpirituũ omniũ uirtutes

Cant. 3. 2. Cor. 3. Hiere. 2. Pſ. 142. Gala. 6. Oſee. 13. Eſai. 19. Apoc. 11.

uirtutes excedit. Iure ergo uentum eum uocat: nominat & uentum urentem quòd eius flatu peccati sint in nobis frigora resoluta & captiuitas nostra conuersa tanquã torrens in austro. Huius se æstu exustos discipuli senserũt cũ
Luc.24. dicerent: Nónne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur? Et nescio si usipiam libentius spirat quàm in caltæ & illesæ integritatis deserto & inuio. Hæc loca libenter perflat, & casti corporis animam charitatis feruore decoquit, & spiritualibus liquefactam desiderijs tenues resoluit in uapores, & ueluti fumi uirgulam exurgere facit. D Quæ est, inquit, ista quæ ascendit per desertũ qua
Cantí.3. si uirgula fumi? Et bonũ desertum caro castitatis exhausta & deficcata uirtute, quæ nullam delectationis immundæ nebulam exhalat, nec ignem extinguat, sed nutriat, quem domini flatus succẽdit. Ignis hic aromaticam si inuenerit animam, succendit, & alterã commutat in speciem, & quasi uirgula fumi exhalat in superiora. Quasi uirgula, inqt, quòd per cogitationum disciplinam ab exteriori sit ad interiora constricta, & ab inferiori ad superiora directa quasi uirgula, quòd sese ad seipsam colligat, & supra se porrigat. Sed quid sibi uult quòd illam fumi uirgulæ cõparat? An fortè per hoc innuere uoluit quòd nõ sit perpetua ac solida spiritualis huius suauitatis gratia, & mentis ascensus, sed facilè sicut fumus liquescat? Suauis est planè & omnino spiritualis uapor fumi, in quem se aromata concremata relaxant. Sed ego uirgulæ isti teneræ & delicatæ turbines metuo, ne illam uentorum flabra diuerberent, ne circumferat procella curarum, & tentatiõis aura illam dissoluat, & cedat omni uento. Exempla nobis metum suadent. Multos enim uidemus & dolemus tam insperato cecidisse, quàm subito erupisse. Meditatione subtiles sunt, oratiõis impensi studio, pingues gratia, deuotione quadam dulci uberes, effusi in lachrymas, cum subito leuis impatientiæ occasio quælibet spirituales has contristat delicias & exhaurit. An non ergo quasi fumus tam facilè euanescens gloria. Iure quasi uirgula fumi talis ascensio, quæ uel propria mutabilitate deficit, uel accedẽti molestiæ cedit. Ego tamen non audeo super sponsæ persona fumum pro defectu interpretari. At si tu cõtẽtiosè resistis eũ tibi do defectum accipere, quem tibi psalmus commendat. Defecerũt
Psal.118. oculi mei in eloquium tuum. Defecit in salutare tuum anima mea. E Vtinam hoc domine defectu attenuẽtur oculi mei & deficiãt. Vtinam hoc defectu deficiat anima mea, deficiat & liquefiat, & eloquio tuo calefacta, eloquio uehementer ignito, ab omni crassio intellectu, & in tenuiorem spiritualis habitudinis auram laxetur. Vtinam si quid fuerit in me torpulentæ intelligentiæ & hebetis desiderij, in subtilioris gratiæ usum deficiat & attenuatione quadam, & acumine spirituali à crassitudine sua uertatur in uirgulam fumi. In talem utinam deficiat fumum animæ meæ uirtus. Et non deficiat sicut fumus, ne dicat: Defecerunt sicut
Psal.101. fumus dies mei. Aliud est omnino ita deficere sicut fumus ut omnino non sis. Aliud ita deficere, ut sicut fumus attenuatus animo & spiritualis sis. Bene defecerat psalmista,
Psal.83. cùm diceret: Concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Quonam enim modo nõ deficit quem Christus in-
Heb.12. flammat? Ignis ipse est sicut scribitur & ignis consumens. Qui inquit approximat ad me, approximat ad ignem. Quis mihi dabit ut hũc possim ignem ligare in sinu meo, ut inflammet cor meum, renes commutet, & ad nihilum me redigat. Iure quasi uirgula fumi ascendit, quæ de calore processit cubiculi, de uerbi igniti complexu. Suaues tua flamma Christe uapores euomere solet, & odoris aromatici fumũ producit. Quasi uirgula, inquit, fumi ex aromatibus. Et fumum lego qui de Leuiathan ore procedit. Et item fumum de puteo abyssi prodeuntem, sed non ibi uirgulam, non aromata lego. Nihil ibi directum, nihil dulce, sed horror summus, & ordo nullus. Fumus horroris est qui de puteo procedit abyssi. De hoc fumo impij dixisse leguntur: Fumus afflatus est in naribus nostris, & sermo scintillæ ad commouendum cor nostrum. Meis utinam Iesu bone naribus fumus affletur quem tuus ignis agit, & de camino tuo sermo scintillæ ad commouendum, imo ad commutandum cor meum. Ignis tuus ignis consumẽs est, uitia si inuenit consumit, & confessionis fumum emittit. Sed non est iste fumus ex aromatibus. Qui tangit, inquit, montes, & fumigant. Bonus ignis qui tumores exte Psal.103.
nuat animorum, & attactu suo elationes terrenas per emissos pœnitentiæ fumos euanescere facit. Sed alterius odoris & gratiæ fumus est quem aromata uirtutũ cremata refundunt. Ignis iste ignis quem dominus misit in terram, & uoluit uehementer accendi, non tantum uitia consu- Luc.10.
mit, sed uirtutes ipsas in suauioris gratiæ affectum commutat. Aromata cùm integra sunt, olent suauiter, sed hoc igne liquefacta alium longè spirant odorem. F Huius odoris fragrantiam sentientes in sponsa sponsi sodales mirantur & dicunt: Quæ est ista quæ ascendit per desertum quasi uirgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & Cantí.3.
uniuersi puluerís pigmentarij? Habes in myrrha continentiæ uirtutem, in thure orationis studium, in puluere pigmentario inter uirtutum copias cordis contriti humilitatem. Et bona myrrha quæ carnalem petulantiam reprimit, & fluxos motus lasciuire non sinit, & carnem nõ esse carnalem compellere nititur. Sed cõtinentiæ nostræ myrrha corpulenta uidetur & minus castigata, & qua uicina carni, nisi fuerit hoc igne cæleſti, hoc amoris diuini feruore liquefacta. Bona quidem continẽtiæ myrrha quæ pergentem ad illicita cohibet appetitum, sed alterius est suauitatis & gratiæ, quando charitatis ardore liquescẽs crassum omnem & carnalem nescit affectum. Quid uerò thus? Nónne ipsum est odoris exigui dum integritas illi & corpulentia sua manet? Cum uerò flammis subactum effluere cœperit, in odoriferos totum fumos expirat. Simili ratione nónne tibi uidetur crassa & pigra oratio & corporea quadam tarditate segnis, igniti & intimi eloquij si nõ fuerit uirtute succensa. Vtiq; in thure ego accipio orationis materiam, & in fumo gratiam. Dirigatur, inquit, ora- Ps.140.
tio mea sicut incensum in conspectu tuo. Nescit itinere directo ad deum ire oratio quæ succensa non fuerit. Oratio quæ frigido fuerit de corde expressa, subito relabitur: nec potest esse perpetua quæ non est prompta. Vim patitur, & non est sui iuris. Sed nec sui iuris est planè succensa oratio. Illa contra conatum reprimitur, ista supra conatum arripitur. Illa conatur & recidit, ista præter conatum ascendit. Illa uiolenter dirigitur, ista uoluntate fertur. Illa uix exhibetur, ista nec cohibetur. Illa laboriosa, ista libera. Illa tristis, ista læta. Illa bona, sed ista optima. Denicq; est oratio temperata media inter frigidam & feruidam, illam excedens, sed non accedens ad istam. Et (ut sic dicam) prima coacta est, secunda directa, tertia abrepta. Prima (ut sic dicam) sitiens, secunda sobria, tertia ebria est. Ista enim est quæ mente excedit deo, ideo ascen- Cantí.3.
dit quasi uirgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris & uniuersi, inquit, puluerís pigmentarij. G Myrrhæ in puluere pigmẽtario humilitatis exprisit uirtutem, quòd ea de magnis meritis nil magnum sentire nouerit, non altum sapere, sed humili æstimatione reliquarum attenuet merita uirtutum, & earum soliditatem quasi ad quandam puluerís exiguitatem deducat. Et bene post orationis cõmendationem sub figura puluerís pigmentarij de humilitate subiunxit. Oratio enim humiliantis se nubes pene- Eccl.35.
trat, imo sine humilitatis gratia oratio quantumlibet acuta hebes tamen est, & tristem refundit odorem elatæ myrrha castitatis, nec; fluxos carnalium bene restringit motus cogitationum. Continentiæ myrrha quæ animum in superbiæ fumum lasciuire permittit. Contritione multa pigmenta rediguntur in puluerem. Et bona contritio, quoniã cor cõtritũ & humilitatũ deus nõ despicit. Bona Psal.50
planè contritio quæ nihil relinquit indiscussum, nihil rumidũ, nihil non humiliatũ nec in uirtutib9 ipsis, iustitias

ipſas dijudicat,& arguit non modo de peccato,ſed de iuſtitia & de iudicio. An nō quaſi comminuit qđ redarguitur? An nō quaſi humiliatur iuſtitia quæ dijudicatur? In
Pſal.118 ueritate,inquit,tua humiliaſti me. Nō omnium eſt hoc dicere. Infirmiores in uanitate ſua humiliātur, perfectiores in ueritate dei. Non poteſt uanitas ueritatem dijudicare, ſed ueritas uanitatem,& ueritas ueritatem. Spiritus enim dijudicat omnia. Quod humano ſolidum & inregrum uidebatur iudicio,cum inuenerit ſpiritus ueritatis,euacuat & comminuit illud. In ſpiritu enim uehementi conterunt uirtutum pigmenta in puluerem,& iuſtitia iudicatur. In
Iob.9. turbine(inquit Iob)conteret me. In turbine ſpiritus ſui, ſpiritus uehementis,in turbine ſpiritum meum arripientis. In hoc turbine conteret me,& multiplicabit, inquit,
Ibidem. uulnera mea. Integra mihi uidebatur antequā ueniret ſpiritus uehemens,iuſtitia mea,ſed ipſe dijudicat,ipſe conterit,ipſe uulnerat,& multipliciter confringit bonorū præſumptionem meritorum,ſauciam & languidam humanam docet eſſe uirtutem. H Vtinam mihi hoc modo conteri obueniat,redigi in puluerē omnium bonorum affectuū piarum meditationum. Vtinam Ieſu bone,turbo ſpiritus tui talē animæ meæ puluerē afflet de platēis cælestis Hieruſalē,ut in hoc puluere calefiā,in puluere ſedeā,in puluere dormiā,ſed puluere pigmentario Beatꝰ qui in hoc puluere morat,cui ſuaues,& ſpiritualiter puluereæ cogitatio
Eſai.26. nes undiq; labūtur. Expergiſcimini,inquit,& laudate q habitatis in puluere. Deniq; & ſponſa de felici expergefacta ſomno,q̄ſi uirgula fumi exurgit ex aromatibus uniuerſi puluerispigmētarij. Vniuerſi inquit. Et ueritas ipſa bonorum uniuerſitatem operum,ad quendam te docet pul-
Luc.17. uerem & uelut ſterilitatem deducere. Cū omnia feceritis, inquit,dicite,ſerui inutiles ſumus: quæ debuimus facere fecimus. Felix qui tantum & talem ſibi colligit puluerem & quæ iubentur faciat omnia,& reputet quaſi nulla,qui uniuerſa bona quæ colligit, per humilitatem illa cōterit. Paulus ad Corinthios operum ſuorum aromata multa e-
1.Cor.11. numerat. In itineribus,inquit,ſæpe,periculis fluminū,periculis latronū,periculis ex genere,periculis ex gentibꝰ, periculis in mari,periculis in ciuitate,periculis in ſolitudine,periculis in falſis fratribus. Quid deinceps? Quotidiana eius ſolicitudo omnium eccleſiarum. Quis,inquit,infirmatur & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur & ego nō
Ibidem. uror? An non quendam bonorum operum puluerem tibi collegiſſe uidetur apoſtolus hæc & huiuſmodi plura percurrens? Vis adhuc ſublimiores aliquas uirtutū eius ſpecies audire? Veni cū illo ad uiſiones & reuelationes dei,
2.Co.12 ad raptum in paradiſum,in tertiū cælum,ad beatam illam ignorātiam neſcientis utrum in corpore an extra corpus extaſis illa facta fuerit,non iam puluis ſed fumus. Sed ne tamē fumo huic ſpiritualis contemplationis,ſe iactātiæ fu-
Ibidem. mus im[illegible]miſceat,audi quid ſequitur. Ne magnitudo reuelationum extollat me,datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ. Paulus ſtimulatur ne extollatur. Et quomodo qui hæc audis refugis ſtimulari? Quomodo teipſum inter ubertatē donorum,aut conterere deſinis,aut conteri non ſinis? I Moleſtus ſtimulus,ſed tamen uexatio præſtat humilitatē profectui. Moleſtus ſtimulus carnis,ſed non charitatis. Et paſsio amara,& diſcuſsio ſeuera: utraq; uirtutes humiliat. Sed omnia dulcius & efficacius prodeūt,de camino quodam ſuccenſi amoris. Flamma hæc non modo uirtutes humiliat,ſed etiam immutat,& in nouam conuertit ſpeciē,& de ſpiritualibus ſpiritualiores facit. Cōtinentiæ myrrha, orationis thus, & in puluere pigmētario oīm humilis conſcientia uirtutū. Omnia magis ſerenū producūt uultum, & gratam ſpeciē cū de hac prodeūt officina. Bona em̄ cōtritio,ſed concrematio melior. Suauis puluis pigmētarioꝰ, ſed fumus excellit. Neſcio enim quid magis ſuaue & ſpūale magis in fumo quàm in puluere ſignificatur. Ideo quodam ignitī uerbi beneficio inter ſponſi flagrās amplexus, de puluere pigmentario in fumi tenuitatem liqueſcit: de humiliatarū puluere uirtutū,in fumū gloriæ. Qualis eſt putas peruentio cū tam delicatus ſit aſcenſus? Quo tēdit quæ,talis aſcendit? Quantus deliciarū eſt locꝰ in quē aſcēſiones iſtas diſponit? Lectulus fortè dilecti eſt. Nam adſil lū præcipuè ſponſa debet aſpirare. Ita planè eſt. Ideo ſequitur. En lectulum Salomonis ſexaginta ambiunt ex fortiſsi Cant.3.
mis Iſrael. Et pulcher ordo,ut de lectulo ad lectulum ueniat: de lectulo ſuo,de cubiculo matris ſuæ ad ſui lectulum Salomonis. Nec minus congrua uarietas q̄ deliciis iſtis immiſcet fortia,& lectulū ſuū Salomon tam munita cuſtodia uallat. Sed uerbi proruentis iam reducamus habenas, nouo capitulo nouum dedicaturi ſermonem: præſtāte domino noſtro Ieſu Chriſto,qui uiuit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo XVI. A

QVàm delicata ſponſa aſcendit,quàm penè ſine moie corporis,& quàm penitus ſine corruptione carnis. Quænam erit corpulentia ubi fumo conferetur? Quæ corruptela cùm illam nō caro fluxa,ſed aromata cremata exhalent? Delicatè aſcendit,& digna lectulo Salomonis. Iudith & Iotam & unctam lego, ut regios unguenti ſuauitate mulceret amplexus. Hæc ue Iudi.10.
rò iam unguentis non utitur in ſponſi gratiam,ſed liquefacta effecta eſt odore ipſo unguenti: ſed nō omnes uerbū hoc capiunt,nō omnes his poſſunt deliciis perfrui. Si oēs fruerentur,omnes fraudarentur: & in hoc eſt & pulchra uarietas,& pia charitas,quia alius eſt qui fruit,alius q tuetur. In hoc aliorum & tuta & læta ſunt ocia,q̄ aliorū ſunt munita cuſtodia. Ideo lectulum Salomonis ſexaginta ambiunt ex fortiſsimis Iſrael. Non uult Salomō noſter lectuli ſui turbari delicias,dulces attenuari affectus,ne attentari quidē pacata diligit,qui pacificus dicitur. Quis noſter Ephe.2.
Salomon niſi Ieſus Chriſtus? Ipſe eſt pax noſtra,ipſe qui Col.1.
fecit utraq; unum. Ipſe pacificauit ſanguine ſuo,nō modo Eſa.53.
quæ interris,ſed quæ in cælis ſunt. Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum. Diſciplinā debitæ nobis pœnæ ſuſtinuit, ut nobis iuſtitiæ pacem refunderet. ipſe punitus,tu repropiciatus: & tu punitus,ſed pœna tua pacem tibi parturire non potuit. Hoſtia immunda,contaminatos mundare nō poterat,non modo alios,ſed ne ſeipſam quidem. Diſciplina ergo ſuper nos,ſed non erat illa nobis ad pacē diſciplina. Erat in nos mortalitatis & efflictionis illata ſententia, ſed non erat iniuſtitia reuocata. Tu quidē iudiciaria ſentētia ligatus,ſed tuus non erat ſolutus reatus: & pœna erat, & pax nouerat. O miſeria & grauis diſciplina ſuper filios Adam,conteris & non protegis,punis & non purgas,cōſumis & non concilias,conſumis,ſed carnis ſubſtantiā nō culpam. Quid tibi & pacis? Quando pacem cōferes,cui eſt cum peccato commercium? Quando conferes gratiam, quæ non aufers culpā? Iuſtitia enim & pax oſculatæ ſunt. Pſal.84.
Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum: qui nobis attulit fructus pacatos iuſtitiæ. B Dictus eſt ille ſolus Salomon noſter uerus pacificus, q̄ in diebus eius orta nobis ſit iuſtitia,& abundantia pacis. Abundans uerè pax,quæ nō modo præterita ſuffeceriſt repropiciare delicta,ſed omne etiā abundet in ſeculum. Abundat enim donec auferatur luna,donec auferatur labor mutabilitatis noſtræ,labor mortalitatis noſtræ,alternantium labor defectuū. Verè abundans pax,quæ non eſt data ad mēſuram meriti. Non enim meritum inuenit,ſed contulit. Quomodo non abundans pax,quæ & remiſit offenſam,& priorē cumulauit gratiā? Erat homini primo in paradiſo pax,ut non poſſet inuitus abduci: ſed non erat uirtus per quam uellet reduci. Erat gratia ut poſſet non exire,ſed non erat ut poſſet cum uelle redire. Modo pax uberior in gratiā Chriſto,quæ poſt iteratos exceſſus ultro offertur,& pœnitentes non repudiat,ſed reuocat. Bene pax abūdans: quæ nulla poteſt exhauriri iniuria,paratior ad uenia quàm ad uindictam. Pax hæc à remiſſione peccatorū incipiens,uſq; ad diuinæ par-
ticipiū abūdauit naturæ. Qui enim adhæret deo, unus ſpi- 1.Co.6.
ritus eſt.

ritus est. Vides quanta repropiciationis abundantia, ut non iam pax cum deo, sed magis unitas cum eo dici possit. O beatum confinium, ubi sublatus est inimicitiarum paries medius. Beatum quidem confinium, sed nondum tutum. Adhuc hostis noster hos tentat peruadere terminos, fines conuellere. Est nobis in Christo pax cum deo patre, sed nondum pax ab hoste communi. Abundabit autem pax hæc, donec destruatur nouissimus inimicus, mors. Interim etsi non est pax ab ipso, profectò tamen est contra ipsum. Erit ipse pax nostra, cùm assyrius uenerit in terram nostram, & calcauerit in finibus nostris. Proximos sibi potest assyrius fines infestare spirituales, interiores non potest, calcare potest, sed stare non potest in finibus nostris. Erit enim Christus pax cùm calcauerit in finibus nostris assyrius. Habemus confinium, & confinium. confinium cum deo, & confinium cum mundo. confi-
Rom.8. nium cum spiritu, & confinium cum carne. Etsi quibusdam dictum est, uos non estis in carne, sed in spiritu: confines tamen sunt carni, uel propter substantiæ naturam, uel propter carnis curam. C Hostis ergo carne nostra quasi castro utens, regiones spiritus de uicino infestat, & de contermino præsidio insidias machinatur. Sed erit iste, id est Christus, pax cùm Assyrius calcauerit fines nostros. Ilie Salomon noster, pacificus noster, qui præstat nobis pacem super pacem, pacem cum patre, pacem ab ho-
Ps.147. ste, ipse ponet fines nostros pacem. O confinium & confinium, quantum discrepatis ab inuicem, quantis tu abundas gaudijs: & quantis uicinus es obnoxius scandalis. O finis & finis, tu quàm lætè teneris, & tu quàm laboriosè regeris, Vtrobique Christus limes est medius, istinc separans, illinc fœderans: istinc inchoans, illinc consummans.
Sapi.8. Sapientia enim attingit ab hoc fine fortiter usq; ad finem illum, disponens in illo fine cuncta suauiter. Finis ille le-
Pro.31. ctulus est, ideo de muliere forti dicitur: Procul & de ultimis finibus pretium eius est: propter quod ipse se impendit: quo se æstimat, quo eius expletur auiditas. Quid id aliud est nisi sponsi amplexus, & lectulus? Vltimus finis est, ultra quem se non potest auiditas extendere: nec facultas comprehendere sufficit. Finis est ubi ipse à te deficis, ubi exhaurtris, ubi alius esse incipis: totus in Christo, & solus in te Christus. O uera pax, & plena pax, quando de regno dei tollentur scandala, quando non erit timor in finibus nostris, quando non erit finis & finis, sed unus tã tum finis, & supradictus finis. Finis deo fœderans & conformans tantum. Finis lectuli gaudijs fruens: non gladijs agens. Nunc uerò ut quieta sint quantulacunq; lectuli
Cant.3. gaudia, necessaria quidem est custodia fortis. Ideo lectu-
Lucæ.11. lum Salomonis sexaginta ambiunt ex fortissimis Israel. Et in euangelio habes. Cùm fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt quæ possidet. Vberior hic commemoratur custodia, quia uberior est gratia lectuli quàm atrij, & sponsæ solicitudo maior quàm possessõis, & ad portam paradisi angelicam custodiam cum gladio flammeo positam lego. D An non quidem paradisus, lectulus
Gene.1. Salomonis? Lectulus, inquit, noster floridus. Denique ipse
Eccli.24. flos campi, ipse lignum uitæ. Bene paradisus deliciarum lectulus talis. Vides quomodo amplæ deliciæ arcta cingũtur custodiæ. Lectulum enim Salomonis ambiunt sexaginta fortes ex fortissimis Israel. Non multum, nunc de numeri huius disputo ratione, illos tamen uidetur significare, qui prærogãt & iustitia operis, & notitia legis. De fortibus Israel sunt, qui fide fortes sunt, qui stant in fide, & utriliter agunt, qui omnia possunt, sed in eo qui omnia cõfortat Christus. Malè fortis est qui aduersus scientiam dei se extollit, qui aduersus illam inflexibilis & rigida est, cui fortitudo lapidum fortitudo eius: & cor eius æneum: ut nec uexatio det intellectũ auditui eius. Quales denique
1.co.10. sunt quibus Paulus ait: An æmulamur dominũ? nunquid fortiores illo sumus? Non est de fortibus Israel, qui cùm uulneratur non dolet, cùm uerberatur non sentit, stupida manes ad omnes stimulos ancipitis gladij uerbi penetrabilis, & gloriatur si contra sapientiæ stimulos calcitret. Nõ talis Maria, cuius animam ac si mollem materiam gladius pertrãsiuit. Me utinam facile obtineat uerbum ualidum. in me operetur eius efficacia, & animã meam hic penetret gladius, ut & ipsa quasi in gladiũ conuertatur cõtra spirituales pugnatura nequitias. Quid mittis manũ ad fortia qui ex fortissimis nõ es? Custodiam ut quid suscipis qui desidiã non excutis? Quid lectulũ ambis qui gladiũ non habes? aut si gladiũ habes uerbi, habes illũ in uagina, nõ habes in lingua. Non tenes manibus linguæ uerbi dei uersatilem gladium. Volubilis est sermo spiritus flammeus est, sed, nescio quomodo cõtra naturam suam pigrescit in manu tua, restringitur & hebetatur, qui acutior est & penetrabilior omni gladio ancipiti. Non est uelox uerbum in ore tuo, non currit uelociter, nõ est uersatile in manu tua pro uarietate negotij, quod tamẽ ad oẽs spirituales certa minis usus abundat. Quid tibi usurpas officium, cuius usum nõ habes? Omnes tenentes gladios, & ad bella do-
Cant.3. ctissimi. Sine causa gladium portas tu qui bellandi sufficienter non habes peritiã: aut si docta es belligerare, magis te exerces ad negocia seculi quàm ad negocia Christi, forensi iure plus uteris quàm ecclesiastico, plus seculari quã spirituali certamine cales. E Paratum uult uirum eccle-
1.Petr.3. siasticum princeps ecclesiæ, paratum eum uult ad reddendam rationem de ea quæ est in nobis fide & spe. Et quonã pacto piger & imperitus ad ista gloriaris, si prõpte respõdeas de iure publico? Decẽtius multoj ore clerici, in ore monachi, sacra quàm secularis litera sonat. Quid in Ierusalem uis loqui lingua Aegyptiaca? Nõ sic Esaias. Erũt (in
Esai.19. quit) quinq; ciuitates in terra Aegypti, loquẽtes lingua Chanaan: scilicet quia penitus hebrææ non poterant, ea loquerentur quæ est uicina hebræa: quia lingua sancta nõ poterant: uel ea loquerentur quæ sanctæ affinis est. Quid uis media ex parte loqui Exotice qui Iudaice debes? Sic
2.Esr.13. enim habes in Esdra: Loquere linguis non hominum, sed angelorũ. Angelus enim dei es, qui sacri profiteris uerbi
Mala.2. mysterium. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirũt ex ore eius, quia angelus dñi exercituum est. Euãgelice ex toto loquere q uir euãgelicus es. Sermo ergo tuus legem redoleat, prophetas, apostolos, corũ uerbis linguã tuam, exacue, mutua ex eis arma potentia deo
2.co.10. ad debellandas munitiones, ad redigendũ in captiuitatẽ omnẽ intellectum extollentẽ se aduersus scientiã dei. Versatilis sit in manu tua gladius spiritus, ut ad omne qd tibi emergit negocium famuletur, nec te destituat sermonis sacri facultas, quem temporalis & subita deposcit occasio. In labijs tibi sit non in folijs uerbum ualidum & efficax.
Mala.2. Labia enim (non folia) sacerdotis custodiũt scientiã. Sacculum pecuniæ tolle tecum, gladius uerbi tibi sit à latere
Psa.44. non in latebris, proximus tibi sit. Accingere eo super femur tuum ut potens sis & promptus, & exhortari in doctrina sana, & contradicentes redarguere. F Non tibi sit ensis sub femore, & uerbi sacri studium carnis prudentiæ non supponas. Vniuscuiusq; ensis super femur suum.
1.co.12. Alij datur sermo scientiæ, alij sermo sapientiæ, & unicuiq; doctori suadetur à spiritu gratia. Vniuscuiusq; ensis super femur suum, ut ubi est tentationis occasio, ibi maior uerbi præoccupatio fiat, commonitio crebrior. Vniuscuiusq; ensis super femur suum, ut seipsum primo corripiat, seipsum custodiat, seipsum dijudicet. Docet te Paulus
Gala.6. quasi super femur tuum ensem habere. Considera, inquit, teipsum, ne & tu tenteris. Ensis cuiuscunq; super femur suum, propter timores nocturnos, propter lapsus subitos
Ibidem. præoccupatos casus. Quasi timorem nocturnum apostolus innuit dicens. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. Nocturnum est enim quod improuisum est, quod subitum est nocturnum etiam quod insidiosum est. Ideo dicit: Vt non circumueniamur à sathana. Non
2.Co.2. enim ignoramus insidias eius. Idem Paulus alibi timebat à

2.Co.11. timore nocturno. Timeo, inquit, ne ſicut ſerpens ſeduxit Euam, ita & corrumpatur ſenſus ueſtri à ſimplicitate quæ
1.Co.6 eſt in Chriſto. Bona ſimplicitas ubi Chriſto adhærens unus eſt cum illo ſpiritus: ſimplicitas eſt ubi unitas eſt: ſimplicitas eſt ſi iam nō ipſe uiuis, ſed uiuit in te Chriſtus, ſi te deuorat ſapientia dei, ſi te ſpiritualis abſorbeat lætitia, & intimis recondat uiſceribus. Et ubi eſt tanta ſimplicitas, niſi in lectulo? Vniuſcuiuſq; enſis ſuper femur ſuum. Super femur, non propter femur, ſed propter timo-
Ephe.6. res nocturnos: fortè quia non eſt illis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, qui ſignantur in femore, ſed aduerſus mundi rectores tenebrarum harum. Ideo propter timores nocturnos contra ſpirituales nequitias, quā to feliciorem ſortita es luctam, quæ Salomonis continē ris in lectulo, non contra carnales nequitias: nec contra ſpirituales quidem, ſed cum ſpirituali lætitia, cum Salomone, qui pacifici nomine prærogat. Ideo pacifica col-
Pro.4. luctatio cum ipſo. Et pacifici nomen, & ſapientiæ perſo- nam Salomon gerit. Ama, inquit, ſapientiam, & amplexa-
Ibidem. bitur te. Amplexus colluctationis quandam ſpeciem præ fert. Amplexare, ut amplexetur te. Glorificaberis ab ea cùm illam fueris amplexatus: ſicut dicit in prouerbijs. Amplectere uerbum, utere eo ſicut in lectulo, non ſicut in bello. In lectulo locus eſt non enſibus, ſed amplexibus ſtrictis. Noli fortis, eſſe ne tibi foris eſſe contingat. Intus utere uerbo non quaſi gladio, ſed quaſi ſponſo, ut uerbo ipſo oblecteris, oblecteris ueritate ipſa, non contra errores oblecteris & uitia, alij hoc munus & officium relinque. Quid tibi cum conflictu, cui totum de affectu conſtare debet? Quæ ſponſa eſt, non diſputantis & confligentis ſectatur negocium: ſed ocium amplexantis. Alij lectulum ambiant, tu cupitis amplexibus fruere. G Quid tamen eſt quòd de ipſo lectuli nobis apparatu nil dicit: q̄ non eius uel in modico depromit delicias? Fortè uerbum hoc, uerbum ineffabile eſt, quod non licet homini loqui. Qui experitur intelligit, & tātiſper dum experitur, ne memoria quidem præteritas integre recēſet delicias. Quod potuit ſcriptura expreſsit. Lectulum dixit, & lectulum Salomonis. Satis dictum eſt, ſed ſapiēti. Et thronum lego Salomonis, & ferculum, ſed utrunq; ambitioſo extructū apparatu, & ſicut regias decet delicias. Nunquid ergo lectulum intelligemus neglectum? Abſit, ſed ſufficiebat ſcribenti ut lectum diceret, qui ſponſæ loquebatur. Illa enim nihil in lectulo diligit niſi quòd lectulus eſt, & q̄ in eo copia ſit ſuum amplectendi Salomonem. Magnum & multiplex myſterium reperies i lectulis per omnem ſcri-
Iob.17. pturarum textum, ſed non eſt comparatio ad lectulum Sa-
Pſal.6. lomonis. Eſt lectulus quem ſibi Iob ſternit in tenebris,
Marc.5. & eſt lectulus quem Dauid rigat in lachrymis, & eſt lectu-
Lucæ.8. lus in quem languens decumbit, & eſt lectulus in quo de-
4.Re.4. functus reſurgit. Talis Heliſæi, talis lectulus Heliæ, uter-
3 Re.17. que defunctum hoſpitæ mulieris filium in lectulo ſuſcitauit. Ille expādit ſe ſuper mortuum, iſte incuruauit. Vnus in utroq; Chriſtus. Ille exinaniuit ſe ut formam ſerui ſuſciperet, & æternitatis ſuæ longitudinem intra breuitatem temporalis naturæ contraxit. Ipſe expandit ſecum ſpiritum ſanctum abundè in nobis infudit. Sinus ille ma-
2.Co.3. tris defunctum premere poterat, non uiuificare. Litera enim occidit, ſpiritus autem uiuificat. Sed uerus Helias illum in cœnaculum tulit, ad ſpiritualem prouexit intellectum. Frigidus erat literæ ſinus, nec poterat eius intelli-
Heb.10. gentia uitalem ſpirare calorem. Bonus Heliæ lectulus, qui defuncto uitæ calorem infudit. Iuſtus ex fide uiuit. Ideo tribus metit uicibus, ut trinitatis cognitionem conferat, & diuidat menſuram fidei. Plangit lex literæ ſenſum extinctum, ſenſum carnalem: ſed Chriſtus hunc ſenſum tulit ſpiritualem reſtituit nouum, & uitalem intellectum reddit literæ, quem ſuum uerè cognoſcit ipſe Helias, qui reſtituit omnia & noua facit, & Paulus legi ſe
Gala.2. mortuum dicit ut uiuat in Chriſto. Bonum eſt ut & tu moriaris nō modo ueteri legi, ſed & ueteri homini, ut ſuo te uiuificet in lecto, qui peccata noſtra tulit in corpore ſuo, ut peccatis mortui iuſtitiæ uiuamus, Tu enim quod ſeminas non uiuificatur niſi prius moriatur. H In hoc reſuſcitato intelligimur omnes, & ideo communis reſurrectio hæc. Sed priuata quædam in lectulo Salomonis gratia, & ſolius ſponſæ prærogatiua ſeruata. Etiam nunc ſi quis matris noſtræ (conuentus huius ſancti) uiduæ apud quam utcunq; ſuſtentaris Ieſu bone, ſi quis filius ei⁹ moritur, tu reſuſcita. Mortuus eſt qui uel tædij uel deſperatiōis molie obruitur, in quo nihil eſt uiuidæ deuotionis, feruidi ſpiritus, qui & ſi legis præcepta non deſerat, & intra regulæ gremium ſe concludat, frigido tamen & moribundo languet affectu, in opere ſancto ſuaue nil ſentiens: totius illum ordinis triſtis exanimat facies, molli & fœmineo matris eſt ſinu fouendus, ut non exaſperatus abundantiore triſtitia abſorbeatur. Non expedit ei extra materni ſinus ambitum reperiri, ne fortè non tol atillum uerus Helias in cubiculum ſuum. Quos reſuſcitat Chriſtus mulierum ubiq; fletibus donat. Sic uiduæ filium, ſic ſanctarum frarrem mulierum: ſic parentum precibus ſuſcitauit puellam. Tolle bone Ieſu & hunc mortuum noſtrum de matris gremio. Regularis hæc & exterior obſeruantia Lucæ.7. Ioan.11. Lucæ.8.
neminem ad perfectum adducit. Introduc illum ad molliorem lectum melioris ſpei, per quem approximet deo. Experiatur quod expectat, quoniam bonus dominus expectantibus ſe, animæ quærenti illum. Vnius horæ experientia, multorum temporum labores exhilarat. Tunc red-
Treſ.3. ditur matri quem illa prius amiſerat, dum teneret eius affectum, ſed mortuam deuotionem defleret. Nouus redit ad nos, poſtquam tu illum teipſo ueſtiſti. Ideo te ſuper ipſum expandis, ut quod eſt in eo fœdum operias, quod nudum ueſtias. Bonus huius lectuli uſus, qui breui hora in tempora ſequentia uitalem alacritatem transfundit. I Maior in Salomonis lectulo gratia, in quo ſpōſa matrem carnalem derelinquens, perpetuo iure dilecto adhæret, & unus cum illo efficitur ſpiritus. Bonus ergo lectulus in quo nullus languor eſt, niſi fortè languor amoris, qui nō uerſatur in infirmitate, ſed in iucunditate. Bonus lectulus qui non rigatur lachrymis, qui non in tenebris ſternitur qui nihil habet in ſe triſte, nihil tenebroſum, ſed totum lux & lætitia, qui non indiget ſterni tapetibus de Aegipto, quibus in prouerbijs mulier hæretica lectulum ſternit. Nihil enim in ſe habet lectulus Salomonis alieni ornatus, nihil picti, nihil mundani, ſed totum ſancta uoluptas & ſolida ueritas. Magnum & uarium ſacramentum in ſanctorum lectulis, ſed ſupergreſſus eſt uniuerſos lectulus Salomonis. Nec ſponſæ lectulus huic ualet comparari. In lectulo ſuo quem quærit dilectum non inuenit, ideo ſurgit & circūit donec ad iſtum pertingat. Feſtina filia, ſacra uirgo, feſtina iſtam ingredi requiem. Noli ſtrictos in circūitu enſes uereri. Enſes iſti enſes uerbi ſuper femur, & propter timores nocturnos, nec carnis configunt laſciuiā uel timidi cordis abſcindunt ignauiam. Hoc quidem in alijs, te uerò ſuauius nulnerant, ut charitate transfixa nocturnum ignores timorem, nec quicquam habeas frigidi timoris admixtum, ſed tota tranſeas in affectū ignīti amoris, quæ in ſolum amoris es uſum dicata, & in charitatis locum aſcenſura ſtratum dilecti, lectulum Salomonis ueri Ieſu Chriſti, qui uiuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo. XVII.

AVdiuiſtis ſacræ uirgines ſponſæ Chriſti, Audiſtis heſterno ſermone de lectulo ueſtri Salomonis: ulterius hodierno pergitis quærere de ferculi ſacramento. Omnes uultis huius cantici ſermones ad amoris uſum deflectere, & ad ueſtras intepretari delicias. Vobis ſolis hæc putatis eſſe conſcripta carminā? Nullus ſapit uobis ſermo qui nō amatorijs uernet affectibus, & dulcem charitatis odorem aſpiret. Habetis ergo & hic

ergo & hic aliquid quod amatorium ſonat blandimentũ: de ferculo uobis alludit ſermo diuinus. Nullam uobis reſidere patitur dilectus excuſandi materiam. Grata quidẽ ſunt promiſſa lectuli gaudia, ſed poterat aliqua in uobis adhuc ſuſpicio de perueniendi difficultate ſubmurmurare. Ideo uobis ſermo ſacri uehiculi quo eſtis ad lectulum portandæ, pulchra uarietate deſcribit ornatum. Etiam in itinere ſpõſus uobis procurat ipſe delicias. Ferculum hoc quidem gratum eſt in materia, ſed ab autore eſt gratius.
Cant.3. Ipſe enim Salomon ferculi hui⁹ eſt autor & artifex. Ferculum enim ſibi fecit rex Salomon de lignis Libani colũnas fecit argenteas, reclinatoriũ aureum. Audi filia quàm glorioſo apparatu portaris ad lectum, non ſinit te ſponſus ſine reclinatorio, & illo aureo, fortaſſe ex illo auro de
Cant.5. quo legis. Caput eius aurum optimum. Multus reclinatorꝝ uſus eſt, ſed inferior quàm lectuli. In reclinatorio habet ſpes feſſa iucundum ſuſtentamentum, oblectamentum in lectulo. Hic ſponſæ uotum uouetur, ibi uotis fruitur. Quantus te putas expectat apparatus quæ tali deduceris ornatu? Quid ergo nunc ſermone frequenti cuncta exaggerem, ligna cedrina, ligna Libani, columnas argenteas? Ipſo auctu ſe nobis iſta commendant, & corporalis pulchritudo in figuram adducta ſpiritualem, quendam & intelligibilem conatur indicare decorem: & ſanctæ animæ deſignare uehiculum. Hæc enim corporalia intelligi, lectionis circunſtantia non ſinit. Quid enim aurum materiale charitate conſternaretur? Sed omnia ſpiritualia ſunt, quia ſpiritualis eſt amor, cui ſtam ambitioſus ferculi blanditur apparatus. B Poſſem hæc & ſimilia de ferculo hoc ad noſtrum deriuare ſenſum. Sufficiat iſta breuiter diſputaſſe, ad ueſtram uel ſatiandam, uel prouocandam auiditatem. Quid? Vobis ſolis uultis cantica ſeruire? Sinite adoleſcentulæ paſcant: ſinite ad ſuam commoditatem ut uel pauca inflectant capitula. Sapientibus & inſipientibus debitor eſt Chriſtus. Nihil uobis imminuitur, ſi aliis pro ſuo ſenſu abundet. Eſtote contentæ lectulo, inferioribus uel ferculi permittite uſum inſeruire. Illius gratia partior, huius popularior. In illo includitur in iſto ingreditur Chriſtus. Vobis ſe uberius & quadam ſpecialitate indulget, ſed tamen alias nõ obliuiſcitur quæ ueſtram nondum ualeant ad menſuram pertingere. Poteſtis & uos ferculi participare ſacramento, & uice perfungi, ſi ſponſum quem incluſum tenetis ad uos quaſi reportetis, ſi deferatis pacem, ſi anuncietis bona, ſi gaudia foris prædicetis quæ intus uidetis. Quidni ferculum erãt de quibus in eccleſia canitur, portantes pacem, & illuminantes patriam? Sed nemo uel prædicationis officium aſ
Hebr.5. ſumat, nemo ſibi ſumat honorem niſi uocat⁹ à deo. Quid teipſum ſuper candelabrum ponis, qui teipſum non accẽdis? Ille te ponat in ſublime qui lucernam te fecit. Per illum aſcende qui te accendit. Deniq; nemo ſeipſum fercu-
Cant.3. lum facit, ſed ipſe Salomon fecit ſibi ferculum de lignis Libani. Eſt & ferculum ſi quis non ſolum in ore ſed & in
1.Cor.6. corpore ſuo Chriſtum portat. Glorificate & pottate Chriſtum in corpore ueſtro, dicit Paulus. Portari uult à uobis Chriſtus, ſed glorioſe, uon cum tædio, nec cum murmure, non cum indignatione & fluctuante propoſito. Deniq; portari, non trahi. trahenti enim oneroſus eſt Chriſtus, oneroſa caſtitas, oneroſa humiliatio, obedientia grauis pauperies ſordet, deformiter portas qui ſic conuerſaris. Faſcis quidem grandis tibi uidetur fides, & pietas ponderoſa. Non poteſt dicere faſciculus myrrhæ dilect⁹
Cant.1. meus mihi. C Quid? Fœnum tibi uidetur fides tua ſub cuius onere ſic ſtrides, ſic gemis, ſic murmuras: quomodo plauſtrum ſtridet onuſtum fœno. Non eſt fœnum Chriſtus, ſed flos eſt, ſed fructus eſt, ſed lignum uitæ, lignũ quod dat fructum in tempore ſuo: & tu non uis tempus expectare. Beati qui ueſcuntur tempore ſuo. Deniq; patientia neceſſaria eſt ut reportetis promiſſiones. Portate ergo patienter onera, imo opera pietatis. Pietas enim & ipſa partem iam habet repromiſſionis, ſicut ſcriptum eſt:
Ergo portate imaginem eius qui de cælis eſt, & glorioſe 1.Co.15.
portate. Onus enim eius leue. Eſtote non ignominioſum offendiculum, ſed glorioſum uehiculum, quale fecit ſibi rex Salomon. Miro autem modo iſta uirtutum diſtinguit uarietatem, ut in primo loco elationis uanitatem
excludat. Quid enim habes quod non accepiſtis? Si au- 1.Co.4.
tem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis? Si ferculum es, non tu te, ſed ipſe te fecit. Ferculum enim ſibi fecit rex Salomon de lignis Libani. Et ligna ipſa quis fecit? Nonne ipſe? Ipſe plantauit cedros Libani. Q; ſi cedrus es alta Libani, noli tamen altum ſapere ſed time ne forte inde euellaris propter elationem, ubi plantatus es per electionem. Non enim in te, ſed ipſe elegit te in opus miniſterij, ipſe miniſterij officium quaſi miniſtrandi confert gratiam, id eſt facultatem & dignitatem. Agnoſce à quo plantatus es, & non tibi ueniat radix ſuperbiæ, ut nõ moueat te manus tentatoris. Non aſcendat ut ſuccidat te ſecuris inimici, cuius ne nouacula quidem ſuper caput ſanctorum aſcendit. Ferculum dei ille ſibi præripere geſtit, & in uſus ſuos de Libano ligna ſuccidere. Deuiq; apd
Ezechielem gloriatur & dicit: In cathedra dei ſedi. Vide Eze.28.
ergo ne per elationem de cathedra iuſtitiæ efficiaris cathedra peſtilentiæ, & ferculum ſcandali, & per te uel exempla uel ſermo malus ad multorum pernicies ut cancer ſerpat. D Eſto ferculum dei, ut eius in te imaginem portes, & odorem notitiæ ſuæ per te manifeſtet. Tale Paulus ferculum erat, de quo dominus ipſe profitetur. Vas Actu.9.
electionis eſt mihi iſte, ut portet nomen meum. Ipſe qui elegit, ipſe ferculum fecit. Ferculum ſibi fecit rex Salomon de lignis Libani. Ligna hæc ligna cedrina ſunt, & natura ſui & nomine loci neſcio quid magnum commendant. Libanus candorem ſonat, cuius ligna nulli obnoxia ſunt corruptioni: & ſicut ſubſtantiæ ſuæ non admittunt putredinem, ita ſuauiſſimum ſpirant odorem. Bene Libanus Paulus, qui ſeruiebat domino (ut ipſe dicit) in con 2.Ti.1.
ſcientia pura. Quid enim pura candidius conſcientia? Quid imputribilius illo quem nulla potuit aduerſitas ſeparare à charitate dei? Momentaneæ uirtutes, & quæ ad horam ſubſiſtunt, mihi non uidentur tam ligna quàm olera quæ cito decidunt. At in Pauloquædam erat indefeſſæ 2.Ti.4.
charitatis imputribilitas. Ideo bonum certamen certauit, curſum conſummauit, de cætero expectans coronam iuſtitiæ, coronam de manipulis, cuius iam quaſi de uicino attraxit odorem. Deniq; & ipſe bonum exhalauit odorem, odorem uitæ ad uitam: odorem notitiæ dei. Bonus odor fama bona, bonus odor conſcientia bona. Illa aliis bene 2.Co.11.
olet, iſta ſibi. Hæc enim gloria ſanctorum, teſtimonium conſcientiæ. Futuræ enim beatitudinis fructus iam nobis in bonitate uitæ cœperunt olere. Et bene imputribilitati bonus odor adiungitur. Nam econtrario putredo fœtorem emittit. Qui enim ſeminat in carne, de carne metet corruptionem, de corruptione triſtem odorem: ſicut de integritate ſuauem. Et bene de integritate inducta eſt mentio, quòd uirginalis candor expreſſus uideatur Libani lignis. Nam & bonum uirginalis continentia uaporat odorem, & eius eſt perpetuus uſus. Siue enim coniugij ſeruitus euacuabitur, ſiue deſolatio uiduarum ceſſabit. Virginalis uerò integritatis libertas & gratia non Mat.22.
excidet umquam: quia qui non nubunt nec nubuntur, iã ſunt quaſi angeli in cælo. E Deniq; & Libano in Ecc.24.
ſcripturis legitur comparata uirginitas. Ego, inquit, quaſi Libanus non inciſus euaporaui, & ſicut balſamum non miſtum odor meus. Merito libanus uenter immaculatus, uenter impollutus, uenter intactus, uenter non inciſus. Non inciſus eſt, cuius manet integritas: cuius non ſunt reſignata clauſtra pudoris. Propter munditiam Libanus, propter integritatem non inciſus. Merito eñ non inciſa quæ non eſt diuiſa. Vis audire inciſam? Mulier nu- 1.Cor.7.
pta cogitat quæ mundi ſunt, quomodo placeat uiro, &

diuiſa eſt,utiq; in deum & uirum diuiſa:& fortè nõ æqua-
Ibidem. liter diuiſa,ſed in uirum propenſior. Mulier autem innupta & uirgo non cogitat niſi quæ domini ſunt,quomodo placeat deo. Quaſi Libanus non inciſus euaporauit habitationem meam. Matris'domini ſpecialiter hæc uerba uidẽtur. Illa uerè Libanus,& Libanus non inciſus. Illa uobis euaporauit ſacræ uirgines habitationem'ſuam, habitationem cæleſtem, habitationem angelicam, quando uirginalis conuerſationis exempla in uos trãsfudit,& perpetui pudoris inſpirauit amorem, & ſatis expreſsit habitationis ſuæ gratiam, quam euaporare ſe dicit. Quid enim habitatione uirginea uapori ſimiliusꝫ Nihil habet hæc conuerſatio carneum, nihil mundanum, ſed totum cæleſte. Supermũdanum totum,ſpirituale totum. Et ideo
Ecc.24. ſimile uapori: ſed quali uaporiꝫ Et tanquam balſamum (inquit) non mixtum odor meus. Tanquam balſamum non mixtum, non corruptum: tanquam balſamum non adulteratum. Eſt miſtura quæ balſamum ſimulat & mentitur: & eſt miſtura quæ ſi non habet balſami ſimilitudinem, bonum tamen ſpirat odorem. Eſt ergo (ut ſic dicam) balſamum uerum & ſolum:& eſt balſamum & ſi uerum, non ſolum:& eſt balſamum nec uerum nec ſolum. Primum in perfectis eſt, hoc ultimum in deceptis: medium in illis qui etſi nulla illuduntur fallacia, aliqua tamen uirtutis gratia deſtituuntur. Merito itaq; illa quæ ſola gratia plena erat, quaſi balſamum non miſtum odorem ſuum dicit. F Q; ſi tu uirginitatem oles,ſi orationum inſtantiam,ſi ieiuniorum abſtinentiam:bene oles,& balſamum oles. Si uerò impatientiæ adhuc morbo laboras,ſi uaniloquium,ſi leuitas conſiliorum,ſi ardor explendæ propriæ uolũtatis,ſi triſtitia,ſi tædium,ſi horum aliquod unum in te nominatur, miſtus eſt iam odor tuus, & non purum balſamum ſpiras. Modica enim ſtilla admiſtionis peregrinæ totam balſami maſſam contriſtat. Bene quidem cum illo agitur qui ſi quid triſte fortuito & uelut
Iaco.3. ſubito redolet,ſtatim abolet. Nam in multis offendimus omnes,dixit apoſtolus. Ex ſubito quidem lapſu:ſed ſtatim correcto nullus eſt odor æſtimandus, magis uerò in eo in quo quis eſt ſedulus uitio. Periculoſa & peſsima miſtura cuiuslibet,eſt quando uitium quodlibet uirtutis mentitur ſpeciem. Et angelus ſathanæ in angelum lucis ſe trãſ
2.Co.11. figurat,& quaſi uenenum facit balſamum ſpirare. Vnguẽtarius eſt ſathanas,noliſte ab illo oleum emere. Non enim
Iob.41. tam confector eſt quàm corruptor unguenti. Deniq;(ſicut ſcriptum eſt) ferueſcere facit quaſi ollam mare, & ponit ſicut cùm unguẽta ebuliunt. Mors in hac olla. Ollam
Iere.1. hanc ſuccenſam uidit Ieremias, & faciem eius à facie aquiloniſ. Qualis unguentorum artifex,qui de mortis olla uitæ uapores exire ſimulatꝫ Qualis artifex qui ollæ ſuccenſæ faciem quaſi ab auſtro feruore facit, per quam potius ab aquilone mala exardeſcunt in terra. Aut filius prophetæ eſt, aut certè propheta, qui mortem in olla deprehendit,& uapores eius ab aquilone uenire. Sulphurei ſunt uapores quos olla carnis tuæ ſuccenſa euomit, & tu in his balſami tibi uideris odorem ſentire? G Si per te neſcis balſamum uerum à miſto diſcernere, ueni ad prophetas,ueni ad filios prophetarũ apoſtolos, qui te miſtu
2.Co.2. tarum'differentias doceant,qua in olla mors ſit. Talis Paulus,qui dicere,auſus eſt:Non ignoramus aſtutias eius. Si non ſufficit manus tua ut purum habeas balſamum, ſanIoã.19. cti te doceant quomodo miſceas. Attulit Nicodemus
Mar.16. miſturam myrrhæ & aloes quaſi libras centum, & mariæ emerunt unguenta. Sed Maria domini mater unguenta non tantum comparat quàm ſpirat,quæ unctum oleo
Ecc.24. lætitiæ ipſum parturiuit Chriſtum. Tanquam balſamum (inquit) non miſtum odor meus. Si miſturæ rationem ignoras:ueni ad doctores eccleſiæ, ad eos q̃ colũnæ quædam ſunt,& firmamentum ueritatis,& columnæ argenteæ in domini ſerculo,& ſacri diſpenſatores eloquij: ab his diſce quomodo cogites quæ domini ſunt, & quomodo ſolicita ſis pro Chriſto ut tibi placeas. Tunc & tu columnas habetis in te argenteas,ſi utriuſq; teſtamenti fueris ſufficulta ſcientia. Ideo & hic poſt Libani ligna,columnas ſubtexit argenteas ſermo diuinus,ut habeas myſterium fidei in conſcientia pura. Myſterium fidei quàm ſacrum tibi præſcribit eloquium,eloquium argenteum eſt,ut euangelicis & apoſtolicis ſubnixa præceptis illa mediteris,illa conſeques & conferas in corde tuo,nec patiaris inerti ſitu cohærere & obliterari,& oblectationis erugine denigrari diuini uerbi argentum. Sed non poſſumus nunc in ſermonem hodiernum has inſerere columnas. Hunc enim tractatum Libani præoccupauerunt ligna,& in eorum odore longius quàm putabam noſter ſermo excurrit ſuauitate illectus materiæ. Tibi,domine hunc commendo Libanum. Libanum egregium, hunc chorum uirgineum ſacrum cœtum fœminarum. Tu cuſtodi ut non ſuccidatur, ut non incidatur,ſed ſua illi ſeruetur integritas, ſeruetur caſtitatis candor,quia Libanus candorem ſonat:ſeruetur puritas mentis,ut ſanctæ ſint & corpore & ſpiritu. Cuſtodi Libanum hunc,cuius ligna in ſerculi tui dedicaſti materiam. Procul ab illo ſit prophetica comminatio. Aperi Libane portas tuas: comedet ignis, cedros tuas. Portæ Zach.11.
tuæ claudantur aliis, ſoli aperiantur tibi. Tu illi clauis ſis & clauſtrum, tu ſigna & reſigna, ut nec ſignaculum, nec clauem præter te recipiat Chriſte Ieſu qui deus es benedictus in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo XVIII.

LIgnis Libani incorruptio carnis,& munditiæ uobis eſt candor expreſſus. Bona quidem eſt Ro.14.
caſtitas:ſed quod non ſit ex fide:peccatum eſt. Actu.15.
Fide(dicit ſcriptura)purificans corda eorum. Non enim ſola carnis continentia caſtitas cenſetur, cor- Ioã.15.
dis multo magis eſt æſtimanda puritas. Iam uos (inquit Ieſus) mundi eſtis propter ſermonem quem locutus ſum uobis. Bonus fidei ſermo qui mundat, & ideo in hoc ſerculi cultu poſt ligna Libani columnas producit argẽteas & uirginalis mentem munditiæ ad ſacri prouocat medita Pſal.11
tionem eloquij,eloquij caſti,eloquij quod argento examinato confertur. Bonæ ſunt in pectore uirginum erectæ columnæ,ſi ſacræ fuerint ſcripturæ ſuffultæ, & cognitione fidei,& recogitatione frequenti. Bonus Libanus es ſi mundum cor habes mundum à cogitatione fœda,& à cogtiatione infideli. Magna fœditas ſpiritus fidei corruptela. Q; ſi ſana fuerit in te firma forma fidei:iam unam habes columnam. Noli tamen eſſe hac contenta, adiunge & alteram, meditare in lege domini die ac nocte. Infidelitatem & fornicationem puta ſi mens tua uel modicum à fidei recogitatione declinet. Bonæ columnæ ſunt diuinæ notitia & memoria legis recta credulitas,& recordatio fidei. Columna es ſi fueris in fide firma. Argen- Pſa.32.
tea, ſi diuini fueris uſu inſtructa ſermonis. Rectum eſt(inquit) uerbum domini & omnia opera eius in fide. Bonæ columnæ fides & uerbum fidei: uerbum hoc prope ſit in corde tuo: nam in ore prope eſt: prope ſit, & perpetuum ibi ſit. Ex abundantia cordis ſermo erumpit. Septies Pſa.118.
in die(inquit prophera)laudem dixi tibi. Vos ſacræ uirgines dicite ſemper. Septies quidem dicite laudẽ propter horas ſolennes: ſemper autem cantantes & pſallentes in Ephe.5.
cordibus ueſtris. Argenteæ ſint linguæ ueſtræ. Argenteæ ſunt,ſi de ſacra Chriſtum pagina ſonant. Non mittatur maſſa plumbea in os ueſtrum. Plumbeum os eſt quod nil ſubtile loquitur,nil acutum,nil de ſuperius,ſed totum remiſſum eſt, totum habes,totum de imis fortaſſe & de imi- Zach.5.
quis. Nam iniquitas ſedet in talento plumbi. Homo ille Mat.22.
euangelicus peregrè proficiſcens non talia ſeruis ſuis talenta deſtribuit. Noliſte de talib⁹ negociari talẽtis,in theſauris ueſtris huiuſmodi non inueniantur Paulo dicenti intendite. Omnis ſermo malus ex ore ueſtro non proce- Eph.4.
dat, ſed qui bonus eſt ad ædificationem fidei. Ad ædificationem,inquit,non ad euerſionem fidei. Ferreum os eſt

quod fidem

quod fidem euertit, quod ſanctam ſubruit conuerſationem: inſtrumentum eſt belli, ſeminarium litis quod mur-
Dani.7. mur & amaritudinem ſonat. Beſtia talis in Daniele deſcribitur, dentes & ungues ferreos habens, comedens & cõminuẽs omnia. Nulla inter ouiculas imo inter amicas domini beſtia talis reperiatur. In hoc grege uirgineo nulla uirulenta, nulla uiolenta ſit, nullus in hoc paradiſo ſerpentis ſibilus ſonet, uirginem os uirulenta uerba non decent. Quid Prauis poluta uerbis in oſculum ſponſi labia porrigis? Candor ipſe lucis æternæ, & nihil inquinatum attingit illum. Memento os tuum cæleſtibus oſculis & oraculis conſecratum. Sacrilegium puta ſi quid nõ
Pſal.80. dulce, non diuinum, non de ſancta pagina ſonet. Buccinate, inquit, in nœomenia tuba: in inſigni die ſolennitatis ueſtræ. Omnis dies uobis ſolennis debet eſſe, ſemper nœomenia, ſemper ſabbatum. Ideo ueſtrum quaſi tuba ſit ductilis. Tuba argentea, tuba quæ non lites ſed lætitiam ſonet, ſed ſolennitatem, ſed cantica ſpiritualia. B Neſcio quomodo de columnis argenteis ad tubas noſtra deflexit oratio, niſi quòd optima columna eſt in domo domini, qui tale os portat. Bona columna eſt, in quo
Eſai.50. feſsi ſuſtentatur. Habes in Eſaia. Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut ſciam eum qui lapſus eſt ſuſtentare uerbo. Erudita planè lingua Chriſti Ieſu, annunciantis
Pro.15. pacem, prædicantis bonum. Lingua placabilis lignum uitæ, columna & firmamentum ueritatis. Et tu uirgo in hoc ſponſi imaginem porta, ut habeas linguam eruditam linguam placabilem, non erroneam, non uagam, non labilem ad ociosa, ſed quæ loquatur iudicium, quæ uerbum ſolatij proferat, quæ columna quædam ſit & firmamen-
Ro.10. tum ad ædificationem fidei tuæ uel alienæ. Prope ſit uerbum fidei in ore tuo & in corde tuo. Vis columnam au-
Pſal.36. dire argenteam? Lex, inquit, dei eius in corde ipſius. Ecce argentum: & non ſupplantabuntur greſſus eius. Ecce
Pſal.32. columna. Iure columna, quæ ſubuerti non poteſt. Verbo domini cæli firmati ſunt. (inquit pſalmiſta) Hoc uerbo cõfirmetur cor uirginis, ut cælum ſit ut ſedes dei, ut reclinatorium poſsit aureum fieri. In argento fidei rationem & ſcientiam accipite. In auro intelligentiæ & ueritatis fulgorem. Reclinatorium hoc aureum ſuper huiuſmodi columnas imponitur. Niſi enim crediderit is, non intelligetis. Fidei eruditio ad intelligentiæ puritatem gradum præſtat. Fundamento huic contemplationi immittur gratia: dum in ſermone dei meditaris fideliter, & per patientiam & conſolationem ſcripturæ ad ſpem te ſupernam erigis columnam te exhibes. Reclinatorium aureum tunc exurgis cum nuda tibi ſine ſermonis inuolucro raptim incipit corruſcare ueritas. Sed iam perfectius ordinem inuere, & prouectum quendam de Libani lignis ad columnas argenteas, & aureum reclinatorium. In libano cordis munditia, in argento diuinæ legis notitia. In auro ſiue ſermonis miniſterio, miſteria ſacra manifeſtè reſplendent. In primo mentis oculum purgas. In ſecundo proſpicis, perſpicis autem in tertio. Vel ſi mauis ita dici, mun-
Pſal.95. daris, ſpecularis, contemplaris. Confeſsio, inquit, & pulchritudo, in conſpectu eius. In Libano pulchritudo, in argento confeſsio, in auro diuinæ conſpectus præſentiæ tibi commendatur. C Quàm magna eſt confeſsionis & pulchritudinis huius gratia, quæ in conſpectu tantæ maieſtatis admittitur, uis alibi in pſalmo audire? audi hanc
Pſal.50. diſtinctionem. Cor, inquit, mundum crea in me deus, & ſpiritum rectum innoua in uiſceribus meis. Ne proiicias
Pſal.41. me à facie tua. Vides quomodo abyſſus abyſſum inuocat. quomodo diuerſa ſcripturæ capitula ſibi concinnũt?
Matt.5. Primum ad Libani candorem refert. Beati enim mundo corde, quoniam ipſi deum uidebunt. Secundum ad argen-
Pſal.26. ti columnas. Rectum eſt enim uerbum domini. Tertium ad aureum reclinatorium: ubi domini facies ſine uelamento ſyncerè uidetur, & in auro rutilat maieſtas regia hoc eſt purgatum, inſtructum & (ut ſic dicam) præſcriptum ſpiritum ſibi poſtulat dari. In Libano purgatur, in argento inſtruitur, in auro perſtringitur. Perſtringitur enim uerè in contemplando quælibet purgatæ mentis acies & coruſcationes intimæ lucis ad modicum ſuſtinet. Hos profectuum gradus relege tu quæ ſpeculationis aſpiras ad gratiam. Nihil in te fœdum, nihil infidele reſideat, ut nuda tibi poſsit fulgurare ueritas. Primò emundare, ſecundò exercitare, tertiò intuere. Emundare à le-
2.Co.13. ge carnali, exercitare in lege fidei, intuere & perſpice in lege perfectæ libertatis, in lege ſpirituali. Vbi enim ſpiritus domini ibi libertas. In lege quæ literæ uelamine caret, in qua nec errori, nec ignorantiæ, nec ænigmati locus eſt. Error ubi eſt, ſeducit. Ignorãtia ubi eſt, non ducit: ænigma ubi eſt, etſi ducit, non tamen perducit. Quis ibi erret? Reclinatorium enim eſt, & quies, & uotorum finis. Quis ignoret? Aurum enim eſt, & rutilat ad lucem. Quod ibi ænigma? Votorum finis, & ſerena ueritas, ænigmatum figuras non recipit. Ibi nihil falſum, nihil occultatum, nihil figuratum: aurum eſt, & fulget: reclinatorium eſt, & fo-
1.Co.15. uet: dulcis fomes, ſed hora fugax. Et fulgor iſte fulguri cõparatur. D In momento fit in ictu oculi, in nouiſsima tuba. Nouiſsima tuba eſt quando non iam in pagina, ſed in ipſa præſentia innoteſcit, quando quis efficitur docibilis dei, quando poſt apoſtolorum & prophetarum ſermones nouiſsimè in ſeipſo dei filius patris uerbum loquitur. Tu-
Pſal.80. ba hæc neſcit incertum ſonum dare, non ſonat niſi ad ſolennitatem, niſi in nœomenia, & nouæ lucis exordio. Buccina nobis tu bone Ieſu: in nœomenia tuba, in inſigni die ſolennitatis noſtræ. Verè inſignis dies ubi diuina maieſtas ſe manifeſtat: nihil inſignius, ſed nil ſuccinctius. Diem dixi? hora eſt. Hora uerè inſignis & uerè ſolennis. Eructa tu nobis Ieſu bone æterni illius diei horas aliquas diem illum ſtatim efficies, ubi tuæ lucis uerbum eructas, qui dies es ternus. Fulgura nobis coruſcationes tales.
1.Ioã.3. Fulgur efficitur, cui tu fulguras. Similem tibi reddis ſi quem irradias. Similes, inquit, ei erimus cùm apparuerit. Montes quos tali radio tangis, non fumigant, ſed fulgurant. Aurei fiunt, tuum quibus aurum refulget. Caput tuum aurum optimum reclinatorium aureum non inue-
Lucæ.9. nit: ſed reddit ubi ſe reclinat: iam non eſt illud de euangelio dicere: Filius hominis non habet ubi caput ſuum reclinet. Vides ne domine Ieſu quot hic habes reclinatoria? Nunquam ſe maieſtatis ſuæ caput libentius reclinat, quàm in uirginitatis aureo ſinu. Reſpice uirginea pectora hæc, pectora uacantia tibi, in his frequenter reclinas & recumbis, & cubas in meridie: & aureo quodam ſereno. Non hic uulpes foueas habent, nec nidificant uolucres cæli. Solidius eſt reclinatorium hoc quàm ut hic ſubdola ualeat uulpes infodere. Nullus doloſitati relinquitur hæreticæ locus, ubi ſerena fulgurat ueritas.
Matt.11. Sublimius eſt quàm ut huc aut ſubdola uulpes, uel ſuperba uolucris accedere queat. Abſcondita ſunt hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelata ſunt paruulis, qui humilem ſectantur aſcenſum purpureum, & paſsionis Chriſti ueſtigijs inſiſtũt. Verè purpureus aſcenſus, quem Chriſti ſignauit cruor, & paſsionis eius coloranit fides. E Sed illud attendendum, quomodo imo quàm congruo modo ſibi concidunt columnæ argẽteæ, & aſcenſus purpureus. In illis ſapis fideliter, in iſto ſentis humiliter. In illis me-
1.Co.4. ditatio, in iſto imitatio. Non enim in ſermone tantum eſt regnum dei, ſed in uirtute. Quid tu illic dices, qui humiliationem ſeruitutem putas? Seruilis non eſt, quam regalis nobilitat purpura. Ornamentum eſt etenim purpura regium. Hos ſi tu uel dedigneris uel horres gradus, reſpice q purpurei ſunt. Humilitas ſuſcepta pro Chriſto regiam præfert dignitatẽ. Tu uerò ſponſa Chriſti cãdido preme pede gradus purpureos. Nobilis eſt ſemita quam dilectꝰ tuus prior inceſsit, quàm pulchri ſunt etenim gradus purpurei, quos pede ſacro Chriſtꝰ prior ſignauit, pedibus illis quibus nullus puluis adhæſit, pedibus niueis quos cruoris ſui ſignauit ueſtigio. Et tu ardenter ueſtigia relege. Aufer calceamẽtum carneum de pedibus tuis.
Exo.3.

Sanctus enim aſcēſus eſt, quem tibi diſponis. Nudo & expedito inſiſte veſtigio gradibus iſtis. Purpuram hāc non concilij, ſed Chriſti ſanguis intinxit: hic tu pedem libēter pone, ut pes tuus intingatur in ſanguine Chriſti. Non ueniat tibi pes ſuperbiæ, ſi humilē ſecēteris aſcenſum, q ſponſi tui cruore ſacro ſignatur. Huic tu non modo pedem ſed
2. Ti. 2. etiam manum & caput intinge, & tota purpurea, tota regalis, & paſsione Chriſti tota nobilitata aſcēdas. Nam & ſi compateriſcōregnas. Noli te ſeculi nobilitate, charam repurare. Vilior, eris ſi reſpexeris ad illam, ſi natales tuos ſponſo imputas, ſi te pro ſeculi faſtu præferas alijs, aut aliquid habere priuilegij putas. Cōtra humilitatem ppoſiti de proſapia carnis euacuaris à gloria Chriſti, ſi alia te nobilitari præſumas. Hæc tibi purpura ſufficiat ad faſtum, ſufficiat ad aſcenſum, ſufficiat ad gloriam, ut non glorieris niſi in cruce domini tui Ieſu Chriſti. Aſcēſus te purpureꝰ reclinatorium perducet ad aureum. Quoniā humilibꝰ & quietis contemplationis debetur gratia, à ſapientibꝰ autē & prudentibus abſcondit, reuelāda paruulis. Purpura hæc magnū quoddā eſt pignus amoris, quē tibi dilectus exhibuit. Verè magnū pignus amoris mortis paſsio. Ma-
Ioan. 15. iorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuā ponat quis pro amicis ſuis. Tale præſtitit, tale pignus repoſtulat paſsio tua, humiliatio tua. Quid pro te pertulit, in memoriam tibi reducat, & quantum adamauit, pro qua ſe tantū humiliauit. Ama ergo tu illum qui prius & plus dilexit. Non exigunt hæc tempora ut ſanguinem effundas. Effun-
1. Co. 13. de animam tuam, effunde ſicut aquam cor tuū. Nam & ſi tradideris corpus tuum ita ut ardeat, charitatem non habeas, quid tibi proderit? Denicꝫ & ultimo loco quaſi finalis omnium clauſula gratiarum ponitur charitas, & media uelut ornamento quodam charitate cōſtrata dicūtur propter filias Ieruſalem.

Sermo XIX. A

NOuum aliquid uultis audire, ſed ego nouum quid nō habeo, niſi ut uos innouet amor. Mādatum hoc nouū do uobis, nihil uobis notiꝰ, & nihil eſt nouius. Non eſtis in iſto rudes & inexercitatæ negocio. Veſtrum hoc proprium officiū eſt. In amoris enim præcipuè munus eſtis dedicatæ Denicꝫ &
Canti. 3. propter uos fercula Salomonis media charitate conſtrata dicuntur. Media inquit, charitate conſtrauit propter filias Ieruſalem. Quodā quaſi priuilegio hic ſermo uobis delegauit uſum amoris. Aemulamini filiæ Ieruſalem chariſmata meliora, magis autē ut ametis. Amor omni ſupereminet gratiæ: & in huiuſmodi deſcriptione ferculi, charitas reliquarum quaſi ornamentum & clauſula ſuperponitur gratiarum. Plures in hoc ferculo enumerantur gratiæ,
Epheſ. 3. ſed charitate cumulantur omnes. Charitas cumulus eſt, charitas fundamētum. In charitate, inquit, radicati & fundati. Illa in primis, illa in ultimis, illa in intimis, illa incho at, illa cōſummat, illa communicat chariſmatibus cæteris, ideo in medio collocatur quaſi ornamentum quoddā cōmune, & totius clauſula ferculi. Et color purpureus & auri fulgor obſcurior eſſet ſi non charitate ueſtiretur. Quanta eius eſt gratia quæ ipſum contemplationis aurum exornat? Ipſa media eſt & reliquarum quaſi medulla gratiarū. Nulla tam eſt intima uirtus, nulla ſic animos penetrat & perfundit, & arcanos cordis implet receſſus. Ipſis animi
Canti. 3. medullis amor imbibitur, & ſecretis influit uenis. Media, inquit, charitate. Bene media, quæ ſic intima eſt. Plenitudo legis eſt charitas: ideo lex uacuatur ſi fuerit deſtituta charitate. Vitalis quædam uena legis eſt & reliquarum charitas uirtutum. Cætere quaſi in partem ſe cōtrahunt, illa omni communis eſt gradui, ſiue mente excedas, ſiue ſobrius fias: ubicꝫ charitatis & neceſſarius & iucundus eſt uſus. Reliquarum officia uariantur gratiarum: & uicibꝰ alternantur charitatis: continuantur iura quodam iugi tenore: ſiue mente excedamus deo, ſiue ſobrij ſimus, urget nos charitas Chriſti. Vos uerè ſicut arbitror urget charitas Chriſti. In quid uos urget? In ſeipſam. Alio rum alia ſunt officia, ueſtrum ſpeciale munus eſt amor. Improbus ſui prouocator eſt amor, & dulcem agit in patientes tyrannidem. Amor, ſeipſum in prouectus ſemper urget uberiores. B Aemulamini filiæ Ieruſalem chariſmata meliora, magis autem ut ametis. Aemulatio uos hæc ſemper amplius urgeat. Mandatum hoc uobis ſemper ſit nouum. Et nouum eſt niſi in ueſtro dulcis Ieſus uetera-
uerit affectu. Vtinam ſemper in uobis ille recens ſit, nec mora temporis aliquid imminuat gratiæ. Vticꝫ recens in uobis ueſter Ieſus eſt. Ipſe ſemper recens, ſed non deus alienus. Verè recens, in quem ſemper anxio inhiatis amore. Denicꝫ id ſolum habetis in uotis, ut uobis ſemper amplius placeat. Quantum placet, qui ſatis placere non poteſt? Nulla magis uos ratione placere poteſtis, quàm ſi uobis placeat ipſe. Animum uult, aliud non quærit. Solus ſufficit, ſi tamen totus impenditur. Satis eſt pro uiribus tuis, ſed parum eſt pro eius meritis. Si te tibi conferas, & tua metiaris ex regula, ſufficit. Sed ſi de te, nil tibi relinquitur. Si autem ex ipſius te regula metiaris, & uelut in libra colloces, quid tu momenti aduerſus illum tenebis? Si infra uires tuas amor ſe cohibet & contrahit, iniquus eſt: & ſi iuxta uires tuas, exiguus. Quid ergo? ſupra uires caſſo te extendes conatu? Quidni? amor non capit de impoſsibilitate remedium. Nulla ſatis magna ſunt amoris officia, ubi tamen ipſe non intepuit amor. Quomodo erit in ſuo parcus, qui in alieno fidelis exiſtit? Quomodo erit inofficijs propenſus, in ſeipſo parcus? Amor ſeipſo nihil impendit libentius, nihil uberius poteſt. Quæ maior ubertas quàm ubi nihil decerpitur? Amor exæſtuat, ſeipſum non capit, ſuperfluit ſibi, immenſitatem æmulatur dum metam neſcit affectui ponere. Oleum eſt quod ſtare neſcit, niſi cum uaſculum deſit, niſi quod nec tunc nouit compeſci. Muſti præfert amor inſigne, quod natiuitatis ſuæ feruore quodam & uelut ætatis laſciuia excreſcit & ſuperfluit: capi neſciens, & nouo ſemper exferueſcit & fermentatur affectu. Amor infirmitatem non cauſat, ſed magis accuſat. C Amori nihil ſatis eſt. nihil minus ſeipſo. Amor ſeipſo ſatiari non poteſt, & tamen niſi ſeipſo paſci non poteſt, ipſe ſibi dulce ſatis eſt pabulum. Amor nil magis uult quàm amare. Quam dabit homo commutationem pro amore quam dabit, uel quam accipiet? Nihil gratius amore impenditur: nihil dulcius ſentitur. Amor & dulciter optat, & dulciter utitur, dulciter deliciatur, & dulciter dolet. Verè dulcis amor, & ſolus dulcis amor, & omnis dulcis amor, ſed non eſt amor ad amorem Chriſti. Super omnem pulchritudinem pulchritudo eſt. Super omnem pulchritudinem
Sapi. 7. inquit, dilexi ſapientiam. Quomodo non decorus, qui candor eſt lucis æternæ? Frater mi Ionatha quàm amabilis es & decorus ualde? Volebam Ieſum dicere, ſed de conſuetudine Ionathæ produxi uocabulum. & tamen gratus error, qui gratiam expreſsit. Error in nomine, ſed in re nominis huius eſt ſeruata proprietas. Ionathas columbæ eſt donum, illum ſignificans qui ſpiritualis gratiæ eſt plenus, puerum qui datus eſt nobis, ſiue Ionatham ſiue Ieſum dicam Ieſum intelligo Quàm amabilis es frater mi Ionatha & decorus ualde? Præſumptionem putatis quòd fratrem eum dico: uerba hæc non meam temeritatem, ſed eius charitatem ſonant. Præſumptio fuerit ſi nō ipſe Ieſus mihi indulſerit auſum. De-
Hebr. 2. niique & ipſe cognationis huius & aſſumpſit habitum, & exhibuit affectum, & iuxta apoſtolum: Non confunditur nos fratres uocare. Si non confunditur, cur non & tu confidenter dicas: Frater mi Ionatha? Aut ſi domeſtico magis uis uti uocabulo: frater mi Ieſu amabilis es & decorus ualde. Amabilis ſuper amorem mulierum? Anxio & uehementi affectu ueſtra ſanctæ mulieres in Chriſtum inardeſcunt uota, ſed ipſe multo magis eſt amabilis quàm amatur à uobis. Aemulamini ergo chariſmata meliora, magis autem ut ametis. D Enumerat libri Libani, columnas argenteas, reclinatorium aureum,

aſcenſum

aſcenſum purpureum, ad ultimum charitate cumulans o-
1.Co.12. nnia. Quidnī? Adhuc (inquit Paulus) excellentiorem uo
bis uiam demonſtro. Bonæ ſunt etenim columnæ, & ſacri
1.Co.13. magna quidem eſt eloquij gratia. Sed ſi linguis hominū
loquar & angelorum, charitatem autem non habeam, fa-
ctus ſum ut cymbalum tinniens, uocis inanem dans ſoni-
tum ſine ſenſu charitatis. Reclinatorij aurei ingēs eſt glo-
ria, per quod tibi myſteriorum arcana ſignantur. Sed
Ibidem. quidē? Si nouerim myſteria omnia & omnem ſcientiam,
charitatem autem non habuero, nihil ſum. Per gradus a
ſcendis purpureos, & paſſionis Chriſti te gaudes habere
Ibidem. inſignia. Sed ſi tradidero corpꝰ meum ita ut ardeam, cha-
ritatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt (inquit a
Ibidem. poſtolus) Charitas non inflatur, non eſt ambitioſa, non
quærit quæ ſua ſunt, medio gaudet, & quaſi in communi
ſua bona proſtituit. Media enim charitate conſtrauit. Nō
inflatur, inquit, nō eſt ambitioſa. Nō enim charitas bonū
ſingulare, aut ſi habet, amat, aut ſi non habet, optat: non
uult aliis præcellere, ſed nec ipſum magis habere bonum.
Multi meritorum ſuorum infirma cognoſcunt. Ideoq; de
ſe magnum nihil ſentientes, non inflantur iſti, ſed fortè
ambiunt. Vnde inflentur, non habent, ſed inflatæ ſatis
optant ut habeant. Priuatam & hi amant excellentiā, dum
aut concupiſcunt ut ſit, aut cōtabeſcunt q̄ eſſe nō poſſit.
Charitas uerò cum inuidia contabeſcente iter non habet
non quærit quod ſuū eſt, & quomodo poterit quod ſuū
non eſt decerpere? Quid tu inuidia alienum uis corrūpe-
re bonum? Nunquid adijcies quod ab alieno decerpis?
ita forſitan, ſed ſi corporalis aliquid pecuniæ ſubtrahas.
E Non ego in clauſtralibus rapacitatis huius uitium ue
reor. Eſt ſubtilius quoddam rapacitatis inuidiæ genus.
Quid enim? Rapacitatem non putas ſi pecuniæ parcis, fa
mam decerpis? Non concupiſcis poſſeſsionem, & laceras
opinionē. Quid tibi emolumēti aliena diminutio cōfert,
& aliena ſi corrodis bōa? Et qd tibi inde accreſcit? Euidē-
ti forſitan ueritate alienæ uirtutis cōteruntur in ore tuo
dentes, quos ad derogandū paraueras. Non audes corro-
dere: nō tamen potes collaudare. Iam alienum bonum uer
bo non carpis. Nunquid ideo non rapis? Quomodo non
capacitas ubi euidēs bonū debito defraudas teſtimonio,
& ueram alterius gloriam etſi mendacio non corrumpis,
ſilentio tamen ſupprimis? Vis audire inſola etiam æſtima
Phili.2. tione rapacitatem eſſe? Non rapinam (inquit apoſtolus)
arbitratus eſt eſſe ſe æqualem deo. In inuidam animam
non poteſt intrare æſtimatio bona de bonis alienis. Non
uult enim intelligere quòd alius bene agat, & ſi palàm nō
audet, penes ſe tamen uel diſſimulat, uel attenuat alterius
merita. Vt quid iſtud, niſi quòd liuor non priuatam ſem-
1.Co.13. per excellentiam cogitat: alienā obſcurat? Charitas autē
non cogitat malum, nō gaudet ſuper iniquitate: & (ut ſic
dicam) ſuper inæqualitate, congaudet autem ueritati. Pri
uatum autem non cogitat: medio quodam & communi læ
Ibidem. tatur: quæ ſua ſunt non quærit, ſed quæ Chriſti Ieſu. Eius
in omnibus gloriā uel amat uel optat. Cōmunis eſt Chri-
1.Ti.2. ſtus, mediator enim eſt, & ideo eius non ſunt quæ media
nō ſunt, ſed in partem ſe reſtringūt. Quid tu liuore Chri-
ſtum uis in partem contrahere? Auaram uis eſſe gratiam
ſpiritus, cuius circa te ſolum optas beneficia reſtringi? Si
ne ut excreſcat & exuberet, & effundat ſe ſuper omnē car-
nem ſpiritus domini, & repleat orbem terrarum. Noli cō-
munem omnibus beneficentiā intra cordis tui anguſtias
Ro.10. incarcerare. Diues eſt enim in omnes, & tu minuere tētas
affluentiam gratiæ, & immēſitatem redigere ad minutias.
Aemuli cordis auaras dedignatur Chriſtꝰ anguſtias. Ne
ſcit æmulatione tua eius bonitas detineri. Profluа eſt, nō
tibi ſoli, ſed uicinis etiam ſe uaſis eius oleum infundit. F
Fac ut illa mutuo tua ſint. Erūt autem, ſi communi fueris
bono lætatus, alioquin & animæ tuæ oleum euacuas, &
illis nihilominus infunditur mediator Chriſtus, &
Ioā.13. ideo quæ ſua ſunt media uult eſſe. In hoc, inquit, cogno-
ſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habue
ritis adinuicem. Vides quomodo charitas ſpeciale quod
dam eſt inſigne diſcipulatus Chriſti, & doctrinæ eius ſin-
gulare indicium? Ideo hic in ultimo loco quaſi ornatꝰ qui-
dem aliarum inducitur gratiarū. Media, inquit, charitate Cant.3.
conſtrauit. O quàm molle eſt ſtratum charitatis. Proximi
charitas liuore, charitas Chriſti timore caret. Nihil habet
pœnale hæc charitas, timor pœnam habet, ideo non eſt in
charitate timor, ſed perfecta charitas foras mittit timorē, 1.Ioā.4.
Quid enim? timebit charitas ueteres offenſas? ſed charitas 1.Pet.4.
operit multitudinem peccatorū. Infirmitas propriæ con-
ſciētiæ timebit ne decidat? ſed fortis eſt ut mors dilectio. Cant. 8.
Vtrunq; metū charitas foras mittit, ſed nec perfecta chari
tas temporales pro Chriſto timebit moleſtias. Sed ne qui
dem æternæ ſi fuerint, defatigari & euaneſcere poterit cō
ſummata dilectio. Non poteſt ſemel hauſta cognitione tā-
tæ non delectari dulcedinis. Nō ideo amat charitas ne per
eat, ſed mauult foris pœnaliter in æternum perire, quàm
uſu amoris æterni priuari. Si enim dederit homo omnem Cant. 8.
ſubſtantiam pro charitate, quaſi nihil deſpiciet eam. Verè
hoc molle ſtratum, in quo etiam inter iniurias tam ſuaui-
ter quàm ſanctæ quieſcitur. Da mihi Ieſu bone ut ſup ſtra
tum hoc memor ſim tui, & mediter in te in matutinis. Dul
cis planè memoria, quam amor inducit: grata meditatio,
quā ſuggerit charitas. Nihil enim eſt quod non iam dulci
ter & gratè de Chriſto cogitetur. Amor proximi compaſ-
ſionem habet, & quendam nimis ſuauem guſtum, dum ge
mentibus nouit condolere. Chriſtus (in quo condoleas)
& ſi crucifixus eſt ex infirmitate, ſed uiuit ex uirtute dei, nō
condolendi, ſed cōgaudendi in ſe uobis undiq; meritum
præſtat. Totus deſiderabilis, & concupiſcentia totus, &
quaſi charitate cōſtratꝰ. G Quid enim uidebis in Chri-
ſto quod non eius nobis & charitatē exhibeat & noſtram
exigat? Totus nobis eſt charitatis illecebra, incitamērum
amoris. Nullum in ſe meticuloſe relinquit locum affectui,
totus amari uult, qui totus meretur amari. Noli uirgo ad
tormenta reſpicere, cui tanta propoſita ſunt oblectamēta
in ſponſo. Otioſus debet eſſe timor, ubi tot inſignia relu-
cent amoris. Dedignatur charitas timoris commercium, 1.Ioā.4.
cogi neſciens quæ nequit compeſci. Ideo charitas perfe-
cta foras mittit timorem, uelut inutilē & ſuperuacuū, ſed
non timorē illū qui caſtus permanet in ſeculum ſeculi. Eſt
enim timor quem foras mittit charitas, & eſt timor quem
mittit ueritas: & eſt timor quem intromittit & charitas &
ueritas. Primus cautus, ſecundus caſtus, ſed nō permanēs
in ſeculū ſeculi, tertius & caſtus & permanens. Primus me
retur pœnā ſecūdus offenſam, tertius totus libera quædā
& ſecura reuerētia eſt. Et primus quidem timet offenſam,
ſed propter pœnā. ſecundus offenſam, ſed propter ipſam.
Et quidem iniuria quædā iuſtitiæ eſt, ſi metu pœnarū in
gratiā ueniat. Satis ipſa per ſe meriti obtinet, ut hominū
in ſe ſtudia prouocet, & cōciliet affectus. Hūc ergo timorē
charitas perfecta excludit. Quomodo enim perfecta chari
tas, timoris ſtimulo indiget ad cultum iuſtitiæ? Perfecta
dilectio mentem in ſolido poſsidet, omnia ſoli ſibi iuſtitiæ
munera deputari uolens. Frigidus timor eſt, & pigre incē
dit, ſatis habens tantum impune euadere. Amor faſtidium
neſcit, feruidus eſt, & in anteriora extentus: metus contra
ctior, neceſsitate tātū iuſtitiæ ſubit officia. Amor perfectus
id quod agit debet iuſtitiæ, nihil in ea iuris relinquens
timori. Quidnī? An nō ſatis in ſe obtinet meriti ad omne
bonū opus iuſtitiæ? Chriſtus enim nobis factus eſt iuſtitia,
H Quid ergo Chriſtus non ſatis in ſe habet dotis ad pla
cēdū? Alieno ergo & ipſe ut placeat indiget adiumento?
Si non eiꝰ obtētu ſolius obtemperat ipſi: quomodo erit
eius perfecta dilectio? Diligā te bone Ieſu diligā te uirtus
mea, quē nō poſſum gratis diligere. nec poſſum tamē ſatis
diligere. Dirigant in te ex integro ſtudia mea, nec alieno
deducantur & diſtrahantur affectu. At quàm exigua ſunt:
etiam cùm integra ſunt in te ſtudia noſtra? Quō ergo di-
minuam quod cum integrū eſt, tam exile eſt? Totus in te
deus bone ex deſiderio ferar. Trahe me tu in teipſum, ut

nullo indigeã timoris impulſu,ſed perfecta charitas uſum eius excludat.Quid igitur,nõ ſunt metuenda æterna ſupplicia? Metuenda planè ſunt & cauẽda. Nemo eñ nũquã carnẽ ſuam odio habuit:ſed uehementior Chriſti dilectio motu timoris nõ eget in affectũ iuſtitiæ. Amor iſte nihil tam ueretur quantum offenſam,ſed propter offenſam, nõ propter pœnam. Ad iſtud quidem, quãdiu in incerto humanæ res fluctuant,& non eſt tuta laus hominis in uita ipſius. At cùm ad ueritatem poſt uitam fuerit introductus, huiuſmodi de reliquo metus ceſſabit, timori tertio faciẽs locũ,qui prioribus quidem ſuccedat, ſed nulli cedat:permanet enim in ſeculũ ſeculi. Primꝰ ergo timor metuit, ne temeritas offenſam luat. Secũdꝰ ne infirmitate offendat. Tertius quod metuat non habet. Quid enim metuat completa felicitas,& cõſummata charitas? Timor hic de plantario oritur charitatis. Non audeo dicere q̃ charitas eſt, nec tamen audeo negare. Quid enim niſi amor eſſe conatur,qui iam neſcit affectum timoris? Quomodo nõ amor, qui iam penè timor eſſe deſijt? Quanam enim ratione timor nil metuẽs,timorem illum tam tutum nomine imparetur amoris,niſi quòd deus ipſe ibi quidem amat nos, non tamen timori in tanta maieſtate permittitur locus? Sed in omnibus quomodo à charitate timor ille ſeparabitur? Et quid aliud eſt ibi timere,niſi non tumere aduerſus dominum maieſtatis? Quid eſt timor ille niſi uotiua ſubiectio,obedientia non coacta,ultro ipenſa reuerentia? Quomodo timor qui offendere non timet? Non enim uult. Sed iterum quomodo nõ timor qui offendere non audet? Et timor ergo non uidetur, quia nihil uel peccati uel periculi metuit: & timor manet, quia nihil audacter uel temere præſumit. Quid eſt timor ille niſi reuerentia humilis ex debiti,neceſsitate impẽſa,neceſsitate nil paſſa? Eſt enim obſequendi neceſsitas iure conditionis, ſed neceſsitatem ignoret libertas dilectionis. Quid eſt timor ille niſi temeritatis & negligentiæ magis priuatio quàm neceſsitatis coactio? I Vides quantum timor iſte approximat ad charitatem. Penè illa eſt,ſed penè non eſt. Cauſa diſtat,par eſt affectu. Quæris qua cauſa? Inferioris cõditiõis reſpectu obſequẽdi ad omnem mutuum tantæ maieſtati. Incumbit tibi iuſta neceſsitas, ſed ad cauſam iſtam charitas non reſpectat:diuinæ maieſtatis admiratione rapitur,non contuitu infimæ conditionis. Ergo rationem quam timor reſpicit, charitas neſcit cauſis præuenta potioribus. Cauſis ergo diſtant timor & amor,obſequio & affectu libero cognati. Primus ergo timor metuit puniri. Secundus priuari. Tertius neutrum. Primum illum perfecta charitas exterminat. Secundum ad tempus tolerat. Tertium ſibi indiuiſſe collaterat. Hunc uos filiæ Ieruſalem timorem captate. Primum cauete illum quem charitas foris mittit. Media(inquit)charitate conſtruit. Vbi media dicit,totum dat intelligi. Et ueſtri cordis medium charitas conſternat,charitas ueſtiat. Veſtis hæc eſt & ornamentum nuptiale. Quæ ſi à nuptiali exigitur conuiua, quanto magis à nupta? Sola præoccupare & poſsidere uult omnes mentis ueſtræ receſſus. Nolite illos degeneri & alieno communicare affectui. Molle quidem & delicatum eſt ſtratum charitatis,moleſto ne ad modicum quidẽ uult metu contriſtari (propter filias inquit Ieruſalem.) Iure quidem. Pax enim multa diligentibus legem tuam. Si quis de indulta dominatur gratia,quãto magis & uos. Nam & ſi cõtriſtat ſpiritualium bonorum magnas eſſe diuitias,ſed charitas ſupergreſſa eſt uniuerſas. Non modo ſupergreſſa,ſed etiam complexa. Et dulcis & diues eſt charitas. Deniq; ſicut habet pſalmus. Inter medios uirtutum cleros,& in ſpiritualium communione gratiarum ſuper ſtratum dormitur charitatis. Charitas quaſi media omnibus communicat,& quaſi melior omnes cumulat uirtutes. Aemulamini ergo filiæ Ieruſalem chariſmata meliora. Magis autem ut charitatem habeatis,& abundantius habeatis, totæ in affectum amoris tranſite. Totus enim amabilis eſt dilectus noſter Ieſus Chriſtus, Qui uiuit & regnat in ſecula ſeculorum ,Amen.

Ephe.5.

Pta.118.

Pſa.67.

Sermo XX.

AVdiſtis quo inuitatæ ſunt filiæ Sion,ſed unde iubentur egredi,nondum audiſtis. Id enim eſt quod non exprimit litera. Vnde ergo? Numquid de Sion? Sed uidetur de? decorũ in Sion. Non ergo de Sion eas uocat, quas ad uidendum deum uocat. At fortè non ad uiſionem dei,ſed ad uidendum Salomonem in diademate quo coronauit eum mater ſua. Ideoq; nil obſtat ſi filias Sion egredi iubeat de Sion. Sed nunquid nõ homo ille natus eſt in Sion? Ergo ſi de Sion euocantur,non tamen uocantur niſi ad Sion,de Sion ſuperiori ad inferiorem Sion. Nec enim dignum aut cõſentaneum uidetur,ut filiæ Sion egrediãtur de ea,præſertim ad uidendum ipſum cuius habitatio in Sion,ut qui natus eſt in ea. Memini diſertum & eruditum quendam uirum cùm ſuper hoc diſputaret loco,dixiſſe. Malè locatæ uidentur quæ iubentur egredi. Satis commodè pro tempore dixit ad audientium quod propoſuerat utilitatem deflectẽs. Mihi tamen nimis bene locatæ uidentur,ad quas præſentis uerbi hortatus intenditur. Vbi quæris? In reclinatorio aureo,de quo p̃ceſsit ſermo heſternꝰ. Delectabilis ille locus eſt,& uberior ad lætitiam,quàm humana queat affectio capere. Delectatiõis nimietas ſeipſam exhaurit,& ebibit animum uoluptas exundans. Vicibus alternatur hoc gaudium,nec poteſt eſſe continuum,quod eſt nimium. Bonæ tamen uices ubi non diſeditur à ſponſo. Non datur in carne commoranti hæreditate poſsidere reclinatorium aureum. Ideo iubentur egredi filiæ Sion. Sed quomodo dicat,ne longius abeatis. Egredimini,inquit,& uidete regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater ſua. Non uult eas à Chriſto diſcedere,ſiue mente excedant,ſiue ſobriæ fiant. Bona ſobrietas ſimplicitas fidei, quam intuentium poſsit aſpectus ferre,& qua poſsit foueri. Felix qui hoc gradu cùm deſcendit excipitur, & cùm aſcendit incipit. Aſcendentibus enim hic ſpeculationis locus primus occurrit. Bona enim ſpeculationis æmulatio,ſed ſcientia neceſſaria eſt. Reclinatorium ad illud aureum ſuccederis & ſuccingeris,locum uerè ſpeculatoriũ. Studium probo, ſed expecta ut componam tibi greſſum, & gradum ponam. Specula eſt,& ſpecula uerè ſublimis, ſpecula omnis terrenæ exaltationis ſupergreſſa nebulas. Inaſſuetus quid illuc ſaltum paras? Manibus (ſicut ſcriptum eſt) nitere,ut aſſueſcas morari in æde regis Salomonis. Interim repe:donec rapiaris. Non enim ſaltus, ſed aſcenſiones(inquit pſalmiſta) diſpoſuit in corde ſuo. Erit autem quando aſcenſio in ſaltum,magis uerò in aſſumptionem conuertetur. Quæ ſunt autem iſtæ aſcẽſiones, niſi quædam mentis purgationes? Ideo in ualle lachrymarũ, quoniam delicta quæ plorantur purgantur. Felix qui ſatis lauit lectulum cordis, qui ſufficienter plorauit, cuius completa eſt triſtitia, cuius ad cor conſolationes inſpiratio loquitur diuina,& de conualle plorationis euocat, cuius à furore iudicis non turbatur oculus ut uidere ualeat regem Salomonem tranquillo aſpectu in die lætitiæ cordis eius. Egredimini filiæ Sion, & uidete regem Salomonem. Illi enim habentur digni hac læta uiſione, qui ſe quadam pœnitentiæ lege concluſerint, & diſciplinæ coarctauerint cuſtodiã,quorum renuit anima conſolari. B Vis noſſe quàm bona ſit concluſio? Hortus conclauſus,fons ſignatꝰ. Surge propera amica mea & ueni. Vides iam quomodo illam inuitat,& amicam uocat,quæ ſeipſam concludere nouit. Qđ ſi concluſæ eſtis,nolite egredi donec Chriſtꝰ uos inuitet. Egreſſa eſt Dina,nõ educta: & egreſſa eſt,nõ ut regem Salomonem,ſed ut mulieres uideret regiõis illius. Quid inuenerit,uos noſtis. Vos egredi nolite,niſi quando uos aut ſponſus aut ſponſi inuitant ſodales. Egreſſus eſt Lazarus cum illum dominꝰ euocaret ad uitam. Egreſſus eſt Noe de ea quæ ipſum inter huius mundi fluctus illæſum arca concluſit: ſed ingreſſus eſt cũ ei recluſit hoſtia dominus. Egreſſus eſt Abraham de terra ſua,ut

Pſal.83.

Canti.3.

pro.30.

Pſal.83.

Canti.3.

Cant.4.

Cant.2.

Gen.34.

Ioan.11.

Gene.7.

Gen.12.

ſua,ut repromiſſionis terram uideret,ſed uocatus egredi
tur.Et uos egredimini filiæ Sion, inuitatæ ad felicioris
gratiã uiſionis. Concluſus eſt & cõcluſus miſerè,qui bea
tam ad hãc uiſionem egredi nec nititur nec meretur. Sed
2.Cor.3. uiſis cõcluſio,egreſſiõ libera. Denicꝫ cùm fueris, inquit,
conuerſus ad dñm,auferetur uelamen (uelamen ignoran
Ibidem. tiæ & ignobilitatis) dñs enim ſpiritus eſt. Vbi ſpiritꝰ do
mini,ibi libertas. Vbi maior abũdantia ſpiritus, ubertas
uberior. Quod concluditur & inuoluitur,tenuem habet
reſpirãdi libertatẽ.Egredimini ergo filiæ Siõ,ut cũ Pau
Ibidem. lo dicere poſsitis.Nos aũt,reuelata facie gloriã dei ſpecu
lantes,in eandem imaginem transformamur. Viſio dei,
quodam eſt cum affectu ſemper accipienda. Etquerè effi
cax eſt,& uiolenta uiſio tua bone Ieſu,quæ intuẽtium in
ſe rapit affectus. Nónne dulcẽ quãdã deſideriũ ſui paſſus
eſt uiolẽtiã Moyſes,ut tranſiret & uideret uiſionem illã
Ioan.12. magnam? Vis accipere quàm ſit efficax? Cùm exaltatus
fuero à terra,oĩa traham ad meipſum. Quid uerò cùm hu
miliatus fueris ad terram,nónne omnium ad te trahis ani
mos? Ego bone Ieſu reſurrectionis tuæ non expecto glo
riam,nec admirationẽ meam aſcendentis in cælũ reſeruo
potentiæ,ſed ſtatim in initio annunciationis uel natiui
tatis tuæ uoces angelicæ aures meas percellũt, & rumor
nouꝰ ſtupefacit me,& ad ſe rapit inſueta lux exorta in te
nebris. Nuda uiſio,& quæ ſe in affectus condignos non
tranſfert,ignorantiæ & cæcitati non connumerat. Vul
Eſai.41. tis uiſionem fructuoſam accipere? C Viderunt inſulæ
& timuerũt,& extrema terræ obſtupuerũt & acceſſerũt,
ait Eſaias. Videtis quos uirtutũ fructus dei uiſio pariat?
timorem,ſtuporem,amorem. Viderunt,inquit,& timue
runt,obſtupuerunt & acceſſerunt. Viderunt te ad intelli
gentiam,timuerunt ad reuerentiam,obſtupuerũt ad no
uitatem,acceſſerunt per conformitatem. Viſio cõprehen
dit,timor comprimit,ſuſpendit ſtupor,rapit & unit acceſ
ſio. Illi enim accedunt qui æmulatione accenduntur. Vi
detis animum timor humiliat,ſtupor quaſi infatuat,
amor conglutinat. Caſſa uiſio eſt,nec cõtemplationis di
gna uocabulo,quæ talibus non eſt ueſtita affectib⁹. An
illum uidere diffinies,qui de myſteriĳ cognitione non ti
met nec ſtupet nec ardet? Timore ſobrius ſit animus,ſtu
pore abſorptus,acceſſu conſertus & cõſociatus. Huiuſ
modi uirtutibus contemplationis gratia conſtat,ſed ſtu
pore magis & amore. Nam ſtupore & admiratione mens
excedit,amore accedit. Nec æſtimãda eſt uirtus cõtẽpla
tionis tam ex materia,quàm ex modo. Vtracꝫ attendẽda
ſunt & genera rerum contemplandarum,& gradus affe
ctuum. Sed ſatius inferiori genere ampliꝰ affici,quàm in
Mat.11. ſuperiore minus. Viſio hæc abſcondita eſt à ſapientibus
& prudentibus,& reuelata eſt paruulis. Ideò dicit: extre
ma terræ obſtupuerunt & acceſſerunt. Quòd humiles ca
pere ſufficiunt id magis ſolet afficere,& quandam ſui ad
Ioan.12. miratione & amorem importare. Cùm exaltatus,inquit.
fuero à terra,omnia traham ad meipſum. Omnia quæ in
de ſunt bone Ieſu,quandam habent allicíedi efficaciam,
& cogitantes ſolicitant in affectum,ſed ad omnia nõ poſ
ſumus omnes attingere. Sublimia ſolis ſublimibus ſunt,
humilia omnibus. Quæ maior humilitas quàm exaltari
in cruce? Etiam de hoc ait: Cùm exaltatus fuero à terra
omnia traham ad meipſum. Efficax ad trahendum humi
litas iſta. Quid ni? Quis non ad ſimplicem cogitatum hu
ius rei ſtupore & extaſi repleatur? Cuius nõ affectũ fides
hæc exhauriat & infatuet,& reddat inſufficientem? Faci
lis ad contemplandum locus,ſed fœcundus ad gratiam.
Simplicitas fidei huius minus habet intelligentiæ,ſatis
magnum & admirationis & amoris incitamentũ habẽs.
Acceſsibilis locꝰ,ſed exceſſus dulciſsimos pariens. Noli
te hunc contemplationis locum dedignari. Non eſt diffi
cilis ad recogitandum,& eſt diues ad gloriam. Mihi (in
Gala.6. quit Paulus) abſit gloriari niſi in cruce domini noſtri Ie
ſu Chriſti. Et quid uultis audire? D Crux ipſa corona
eſt gloriæ,diadema regni. Denicꝫ in cruce triumphauit,
expolians principatus & poteſtates, & mũdi principem
eiecit foras. Glorioſa uiſio triumphi ipſius. Egredimini fi
liæ Sion,& uidete regem Salomonem in diademate quo Canti.3.
coronauit eum mater ſua. Videte carnem quam humano
ſumpſit ex genere triũphantẽ in ligno. Et felix caro quã
ſibi Chriſtus nõ quaſi carcerẽ,ſed quaſi coronam aſſum
pſit: quæ fuit ornamento,nõ oneri. Nos oẽs in carne qua
ſi in domibus carcerum abſconditi ſumus,cõpediti & ſer
uientes legi peccati. Infelix ego homo quis me liberabit Rom.7.
de corpe mortis huius? Gratia,inquit,dei ꝑ Ieſum Chri
ſtum. Deus eñ mittẽs filiũ ſuũ in ſimilitudinẽ carnis pec Eiuſd.8.
cati,de peccato dãnauit peccatũ in carne. Veritas carnis
in Chriſto,pcti põdus nõ ſentíes,nobis oĩb⁹ de pctõ ui
ctricẽ palmam aduexit. Bene quaſi diadema accipit cor
pus immaculatũ,corpus triumphi,corpꝰ honoris & glo
riæ,corpus cuius cruore peccati deleꝫ chirographũ,iuſti
tiæ & ſalutis ſignaꝫ cõſcriptio,nuptialia ſunt inſtrumeta
confecta. Denicꝫ hic dies deſponſatiõis,qñ ueteres repu
dians ritus noua eccleſiæ ſacramẽta inſtituit,qñ in perpe
tui matrimoniĳ ſignũ & copulæ nuptialis, de latere eius
ſanguinis & aquæ miſtura ꝓfluxit. Hodie ſynagogæ de
dit libellum repudĳ,& à priore odioſa ad poſteriorẽ dile Ephe.5.
ctam tranſiuit. A ueteri tranſiuit ad nouam,quã ſibi ipſe
exhibuit glorioſam non habentẽ maculã aut rugã,aut ali
quid hmõi. Nouitatis ſignum eſt ꝙ ruga caret. Explicuit
Xps literæ rugas,& quod inerat nouitatis elicuit. Quid
uultis uos Sion & ſynagogæ filiæ rugas cõtrahere, quas
Xps explicuit? Nouis ſuperuenientibus,qd ueteríb⁹ ad
huc gloriamini? E Egredimini filiæ Sion de cauernis
literæ,de anguſta & ignobili intelligẽtia. Egredimini &
uidete regem Salomonem in diademate quo coronauit
eum mater ſua. Corona nobis eſt incarnatio,quã uos pu Pſal.64.
tatis contumeliam. Et uidete iam qũo benedixit coronæ
anni benignitatis ſuæ,qũo campi eius repleti ſunt uber
tate. Videte coronam,uidete & copiam. Coronam uictoꝛ
riæ,uirtutum copiam. Vnde hoc niſi quia granũ frumẽti
cadens in terram mortuum fuit? Denicꝫ hæc eſt uictoria 1.Ioã.5.
quæ uincit mundum,fides noſtra. Et ipſa credẽtium mul
titudo corona eſt & ornamẽtum Xpo. Eris,inquit,coro
na gloriæ in manu domini,& diadema regni in manu dei
tui. Numquid hoc dictum uobis uſurpatis,an nõ per uos
nomẽ dei blaſphematur? Egredimini filiæ Siõ,& uidete
quàm glorioſus ſit deꝰ ĩ ſanctis ſuis,ſi fortè uiſio hæc ad
æmulationẽ uos deducat,& de ſolitudine ueſtra ad eccle
ſiæ frequẽtiam trãſire faciat. Et ſi deſerta fuiſti,ſed nõ uo Ibidem.
caberis,inquit,ultrà derelicta: & terra tua nõ uocabit am
plius deſolata. Sed iam deſiſtamus ad eos q foris ſunt ſer
monem proferre. Ipſi potius uidere delectentur qũo iam
pinguеſcunt ſpecioſa deſerti,quomodo credẽtium coro
na Chriſtus in eccleſia cingit. Quæ eſt ſpes noſtra, & co 1.The.2.
rona gloriæ: nónne uos ante deum? Si Paulus hoc dicit, Ezec.33.
quomodo nõ magis Chriſtus? Viuo ego dicit dñs, quia
his oĩbus uelut ornamẽto ueſtieris. F Aduertiſti quo
modo credẽtium agmina ornamẽtũ eſſe Chriſti in eccle
ſia diffiniat. Quare nõ & corona ſunt? Sed corona habet
quãdam inſignem & illuſtrem præ cæteris ornamẽtis di
gnitatem,quia cætera cùm ſint corporis, iſta eſt capitis.
Et temporis ratio ad eius aliquid cõmendationem affert.
Solẽnibus tantum uſus eius eſt accõmodatus feriis. Iam
erectam uideo alacritatem ueſtram,iam ad uos huius uer
bi interpretationẽ deflectitis. Iam ueſtrũ in coronæ præ
rogatiua itelligitis priuilegiũ,qui puríoris eſtis uitæ &
profeſſiõe aſtricti,& exercitio inſtructi,& indefeſſi ſtudio
& ocio feſtiui. Iure diadematis cenſentur nomine, quos
iam nõ tam pugna ſolicitat,quàm triũphus lætificat,qui
bus non eſt colluctatio aduerſus carnem & ſanguinẽ,qui
ſerpẽtis iam caput nõ obſeruant,ſed Xpí exornant. Vos
eſtis corona Xpí & gaudiũ,& ideo ſicut cœpiſtis,ſic ſta
te chariſſimi,ſic ſtate in domino: imo ſic capite dominũ.
Sublimis locꝰ eſt,nihil illuc uiſioris afferte materiæ. Vide 1.Cor.1.
te uocationẽ ueſtrã,uidete quem eſtis in uſum aſſumpti.

Nihil fœni, nihil ligni, nihil ſtipularū in dñi uelitis diade
mate texere. Nihil denicꝫ quod ignē mereatur uel uerea
tur. Spinæ cōplexæ igne comburent. Noli æmulari i ma-
Pſal. 36. lignātibus, neꝫ zelaueris eos qui ſpineā capiti regis no
ſtri impoſuere coronā. Tale diadema nō honorē ſed hor
rorē adducit. Horret Xp̄s magis aſperitatē morū, linguæ
ſtimulos, quā aculeos ſpinarū, in his præſertim q̄ in ſilen-
tij uocati ſunt ſimplicitatē, in charitatis negociū, & octij
quietē, in humilitatis ſcholā, in ſubiectionis uotū, & uin
culum unitatis. Sed nō eſt bonū uinculū qñ ſibi mutuo
Sapiē. 2. confœderant, & i aliorū obtrectationē dexteras cōſerūt.
Iudæorum more dicētes: Tollamus ſuſtū, quia inutilis eſt
nobis, & cōtrarius operib⁹ noſtris. Vos autē æmulamini
pacis bonū in bono ſemp. Denicꝫ ſpecies coronæ quod-
dam unitatis præfert indicium. Non ſola coronæ eſt æſti-
manda materies, ſed & forma pulchræ intelligētiæ rōnes
eius adminiſtrat. Ea enim eſt coronæ ſpecies, q̄ & in orbē
cohæret, & in altum ſe erigit. Vis habere cohærētiā quā
Actu. 4. dam cōem & idipſum? Credentium, inquit, erat cor unū,
& aia una. Quis huius unitatis finis? Propter ſpem utiq;
quæ propoſita eſt in cæleſtib⁹. Iā ergo habes cohærētiā
Ephe. 6. in unitate, erectionē in ſpe. Et apl's. Galeā, inquit, ſalutis
aſſumite. Et bene de galea introducta eſt mentio, eò q̄ ha
beat quandā cum corona uicinia. Nam utraꝫ capitis eſt,
ſed altera munimētū, altera ornamentū. Ideo nihil impe-
Rom. 8. dit ſpem ad utranque referri, ſpe enim ſalui facti ſumus.
G ¶Ista nūc de forma p̄ſtricta ſufficiāt. De materia qd q̄-
ritis? Ipſi enim ſcitis q̄ fragile & obſcuram materiam de-
dignatur locus ſublimis. Aurū uult & lapides precioſos.
Pſal. 20. Poſuiſti enim in capite eius coronam de lapide precioſo.
Apoc. 4. Aureas in apocalypſi coronas legis. Precioſa materies, ſi
ue ſolum ſit aurum, ſiue quædā auri gemmarumꝫ miſtu-
ra. Sed neſcio quid maioris gratiæ ſignificare uidetur q̄
Pſal. 20. auri mentione ſublata de lapide, inquit, precioſo poſuiſti
in capite eius coronam. Et adhuc excellentiorē uobis de
Apo. 12. monſtro materiam. Apparuit ſignum magnū in cælo, mu
lier amicta ſole, & in capite eius corona ſtellarum duo de
cim. Apoſtolorum tibi & numero & ſpecie chorus mon-
Dani. 2. ſtratur. Qui enim ad ſapientiā erudiunt multos, quaſi ſtel
læ ſplēdent ad perpetuas æternitates. Hæc corona fratrū
Apo. 16. ſtetit in circuitu Ieſu, ſicut ſcriptum eſt. Et in apocalypſi,
diademata multa in capite ſponſi ꝓp diuerſitatem gratia-
rum & graduū: ſed illud præcipuū quo coronatus eſt in
die deſpōſationis ſuæ, in die quo ſibi in diſcipulis deſpō
ſauit eccleſiam. Deſponſauit eam in fide: deſpōſauit eam
dando in cordib⁹ eorū arrā & pignus & primitias ſpūs.
1. Cor. 6. Et deſpōſatio dicit̄ participatio ſpūs, qñ adhærēs deo iā
Ephe. 5. nō duo, ſed un⁹ ſpūs eſt. Denicꝫ & ipſe eſt hō q̄ reliqt pa-
trē & matrē, & adæſit uxori ſuæ, & facti ſunt duo i carne
una. O beatū cōmerciū facta eſt cum ſpōſo in carne una,
& ipſa cum ſponſo in uno ſpū. Qūo oportuerat de tali te
gaudere cōiugio fidelis aiaꝫ qūo lætari & diem feſtū age-
Eſai. 52. re? Induere iduere ueſtimētis gl'iæ tuæ ciuitas ſcta, ſpōſa
agni, gaude & lætare Sion adiūcta Xp̄o. Qūo tu nō gau
Eiuſ. 62. debis, cum gaudeat ipſe? Gaudebit ſponſus, inquit, ſup
ſponſam, & gaudebit ſuper te deus tuus, ſed quanto gau
Canti. 3. dio? In die, inquit, deſpōſatiōis eius, & in die lætitiæ cor
dis eius. Non leuē dedit intelligi lætitiæ motū, quē eſſe
Prou. 8. cordis expreſſit. Lætitiā dico, delicíæ ſunt. Delicíæ, īquit.
meæ eſſe cū filijs hoim. Quàm caræ tibi Ieſu bone cōſtāt
illæ lætitiæ. Non gratis eas poſſides, quas carnis paſſiōe
cōparaſti. Ideo cordis tantū hanc dicit lætitiā. Iniuria eſt
ſponſi ſi ipſe lætatur, & tu nō ex corde applaudis, nō gra
tularis, non gaudes. Vel faſtidij uel deſpectionis inſtar eſt
cum gaudente non gaudere, & hoc in deſponſatiōis die.
Affectum tuum cuius alicíat ſpecies, ſi non eius qui ſpe-
cioſus eſt forma præ filijs hoim? Gaudens gaude in domi
no, & exultet anima tua i ſpōſo tuo, in deo tuo, qui ſi de⁹
non eſſet, & homo purus eſſet, quātas tamē haberet in ſe
amoris illecebras homo talis, tot gratiarum abūdans mu
neribus? Nam ſi à radice cōceptionis eius recēſere cœpe
ris, tot⁹ tibi ſtellat⁹ uidebit̄ iuxta cōditionē humanā tam
ſingularitate quàm excellētia uirtutū, hō inocēs, impol
lutus, ſegregatus à peccatorib⁹, ut interim ſileā q̄ excellē
tior cælis factus eſt, in firmitatibus nr̄is potēs cōpati, ten- Hebr. 7.
tat⁹ p oīa pro ſimilitudine abſq; pct̄o. Diffuſa eſt gratia
in labijs eius, mia in uiſceribus, uirtus in manib⁹, cōuer-
ſatiōe ſingularis, ſermone cōis, prudentia in rñſis, uita in
uerbis. Quid ergo q̄ cōcept⁹ eſt ex fide, nat⁹ ex uirgine,
nō cōſumptus eſt in morte, & aſſumpt⁹ in gl'iam? H Reti
ceo nūc credentiū numerū, & merita pp'lorū quos miſſo
ſpū ſibi in fide & charitate ſociauit. O uerè magnū pieta- 1. Tim. 3.
tis ſacramētū Xp̄s, incitamētū amoris, q̄ manifeſtatus &
inſeſtatus eſt in carne, iuſtificat⁹ eſt in ſpū, apparuit ange
lis, prædicatus eſt gētibus, credit⁹ eſt mūdo, aſſumpt⁹ eſt
in gl'ia. Quis det mihi iſtas diſcurrere & recurrere frequē
ter p lineas & p ſingulos uirtutū & operū grad⁹ dicere,
dñe quis ſimilis tui? Quis mihi det ut ſcribātur ſermōes Pſal. 34.
iſti in corde meo, ut exarent ſtylo, & quaſi in ſilice ſcribā
tur, ut nō delcātur? Bonus ſtyl⁹ digitus tuus dñe, digit⁹
quo ſcribebas in terra arcana uerba, quorū uirtutē calū-
niātes ferre non poterāt. Inclina teip̄m de⁹ meus, & inci-
de i corde meo legis tuæ tabulas. Lapideū eſt cor meum,
ſed durū lapidis naturæ obliuiſcitur, ad digiti tui impreſ
ſionē facile cedens, ubi tu incidis. Sed iam multa dixim⁹
pro eo quòd oportebat ſpōſam lætari & gaudere i die de
ſpōſatiōis ſuæ, & in die lætitiæ cordis ſui dilecti. Magna
in hac die lætitiæ rō, & q̄ cordis & affectus hūani fines ex
cedat. Nec eſt huc peregrina inducēda lætitia, ſed dilecti iſti
ſufficit lætitia ſua. Dulcis es dñe, & direct⁹ ē ad nos ſpūs
tuus, ſpūs ſuauis. Humanas tibi aīas per fidem & amorē
quodam ſponſi aſſocias affectu, & de cōuerſione lætaris.
Durum cor quod ſibi lætitiæ huius materiam ſubducit,
occaſionē attenuat, imminuit rōnes. O me impudentē &
ingratū ſi non ego talē diligā, tam abſolutū à corruptio-
ne, & tanta circa me aſtrictum cōpaſſione, neceſſitate non
obnoxiū, & pietate obnixū. Diligā te dulcis dñe, & ſi nō
pro me, pro te tñ, ut tuo ſatiſfaciā deſiderio, delicíarum ti
bi cauſas ſubminiſtrem, argumēta lætitiæ, in die deſpon-
ſationis, & in die lætitiæ cordis tui.

Sermo. XXI. A

ETuos audeo cōfidēter ad uiſionis hui⁹ inuita-
re lætitiam, filiæ cæleſtis Sion, Ieruſalem q̄ in
cælis eſt. Vos uerè & plenè filiæ Sīō, q̄ ſemper
intuemini faciem patris. Vos inquā multorū
milium angelorum frequentia, uos inuito & uoco. Egre-
dimini & uidete, egredimini de recōdito illo ſinu intimæ
uiſionis, de ſecreto lucis inacceſſibilis. Nouum uobis ter Hier. 31.
ra noſtra præſtat ſpectaculū. Nouū eñ facit dñs ſuper ter
ram. Ab æternis ad terrena uos prouoco. Mira hæc inui-
tatio, ſed neſcio quo pacto æterna illa quæ in ſeipſis ſem-
per & noua & miranda ſunt, in eo quòd factum eſt in ter
ra nouū, noua magis & mirabiliora refulgent. O btā hæc
in terris nouitas tpalis, quæ antiquā illā & æternā nouita
tē angelicis in aſpectib⁹ amplius innouauit. Nouū faciet
dñs ſuper terrā, fœmina circūdabit uirū. Quē uirū? Ecce, Zach. 6.
inquit, uir, oriens nomē illi. Oriens ſplēdor lucis æternæ,
fœmineo, ſed uirgineo circūdat utero, & carne ueſtitur.
Hoc eſt illud nouū quod ipſa ſui nouitate nimia creduli-
tatem obſtrueret, ſi nō eſſet in auditis pri⁹ ſignis fides eli
cita. Denicꝫ inter tot & prophetarū & prodigiorū mani
feſta teſtimonia, ad nouitatē iſtam adeò quorundam ſen-
ſus obſtupuit, ut dum nouitati fidē abrogant, ſignis eui-
dentiſsimis non accōmodent credulitatem. Sed quid uos
ad egrediendum inuito: qui ipſos etiam ubiq; præueni
tis & inſtruitis apoſtolos? Vbiq; ſeduli eſtis & admirato Lucæ. 1.
res & annūciatores nouitatis iſtius. Angelus concipien- Eiuſd. 2.
dū nunciat Mariæ, natū paſtorib⁹ angelus nunciat, imo Ibidem.
& ipſis angelis, non tantum paſtoribus angelus nūciaſſe
uidetur. Vnus prædicat, alij applaudunt. Facta eſt enim,
inqt, cū angelo multitudo cæleſtis exercit⁹ laudātiū & di
centiū gloria in altiſſimis deo. Vnus annunciat quod alij

æquè

æquè nouerãt,& tñ quaſi nouũ & recẽs audiũt,quod illis ignotũ eſſe nõ poterat.O beata hæc nouitas,quæ angeli eo gaudiũ præſtat auditui,&(ut ſic dicã) delectat illos ab alio audire,& quaſi diſcere,quod eos ab initio ipſa ueritas edocuit. O humilis & indefeſſa deuotio,& ad deum, & ad inuicem. B Eſt hic aliqd quod uos utinã obſeruemus,imo & ſeruemus.Quid illud? Vt angelico exemplo humilem & attentũ præbeamus auditum alieno ſermoni, etiam in illis quæ non ignoramus.Non tñ alienus eſt qui de cælo eſt,niſi nos à deo alienos reputauerim⁹.Etſi alienus eſt,autoritatẽ illi tribuit diuina materia. Nota faſtidire,aut curioſitatis eſt,aut cõtumaciæ ſignum. Angelici ſpũs quib⁹ à principio innotuit ſacramentum incarnationis,non abſtinent ab admiratione,nouitatis huius exhibitione:& antiqua cognitio nõ modo uiſione noua,ſed nouo gaudet & lætatur auditu.In temporũ fine egreſſus
Mich.5. eſt Chriſt⁹,ideo egrediũtur & ipſi.Et egreſſus eius à diebus æternitatis.Sed in temporũ fine de utero eius egreſſus eſt q̃ circundedit eum fœminæ. Ideo egrediunt cæleſtis filiæ Sion admiraturæ in cõpletione quod ſemper ad
Lucæ.1. miratæ ſunt in expectatione. Angelus in annunciatione
Eiuſd.2. angelus in natiuitate,angelus in baptiſmate,angelus ap-
Eiuſd.3. paruit orãti,teſtis eſt reſurgenti,aſtat aſcendẽti quàm uc-
Eiuſ.22. hemẽtes putas amatores ſunt,tã ſeduli annunciatores,&
Eiuſ.23. indefeſſi admiratores? Per oẽs hui⁹ ſacramẽti gradus cir-
Actu.1. cumeunt & immolant hoſtiã admirationis:hoſtiã uocifferationis cantant,& pſalmũ dicunt dño.Et oĩs hæc uenera tio extrinſecus exhibita eſt,abſq; ea quæ intrinſec⁹ latet. Etſi nouũ fecit dñs ſuper terram,cælos tñ nouitatis hui⁹
Ephe.5. odore repleuit. Fœmina circũdabit uirũ,quo circundat corona caput.Caput enim eccleſiæ Chriſt⁹.Glorioſ⁹ planè in illo ſplẽdore gloriæ,& paternæ figura ſubſtãtiæ,ſed ſuperaddito noſtræ quodã uelut fuco naturæ, & colore inducto dum ſublucet,plus placet.Nec illis tñ q ſecus ferre nõ poterãt,ſed in his etiã quibus purè ſe ſplendor ille refundit. Hæc autẽ dico q dignatio hæc ipſa qua uoluit incarnari,quendã uidetur attuliſſe decorẽ dignitati maieſtatis. C Quomodo enim nõ pl⁹ placebit humiliata ſublimitas,exinanita immenſitas,& diuinitas incarnata? Iſta uarietate quid pulchriuſ? Varietatem dico, contrarietas uidetur,eo q ad contemplandũ pulchrior,quòd hæc ſeſe cõtraria non impugnant,ſed congruũt ſibi. Mirabilis in ſe diuina ſimplicitas,ſed(ut ſic dicã) multo hæc compoſitio mirabilior,quia nouior.Nõ poſſum miſturæ hui⁹ artẽ ſatis mirari,& puto nec angeli. Et quidẽ illis mirandi ratio maior,quibus diuinæ naturæ mera ſimplicitas ſyncerius innoteſcit.Illa incomparabiliter mera eſt, & ideo miſturam hanc mirabiliorem reddit. Quænam hæc miſtura, cũ ſua cuiq; naturæ cõſtet integritas? Nam nec alterutra in alteram tranſit,nec ex utriſq; quaſi tertia & noua quædam cõſiſtit.Nouum tñ eſt q in una perſona conueniunt. Contẽplatio utraq; quædã uelut cella uinaria. In illã introducti ſunt angelici ſpiritus cellam nectareã maieſtatis æternæ,imo à conditionis ſuæ initio poſiti. Iam nunc in
Pſa.143. temporũ fine hæc noſtra in terris cella muſtũ nouum eructat.O promptuaria plena,prõptuaria exundãtia & eructantia ex hoc in illud.Egredimini filiæ de cella uini meri,
Pſal.22. ad hoc muſtũ quod miſcuit ſapiẽtia in cratere nouo.O calix inebriãs quàm p̃clarus es & ideo claritate inebriãs.Liquor æternus nouo huic infuſus calici,maiore cũ charitate hauritur,quãuis cũ claritate tẽperata:idcirco & amor eſſe debet intẽperat⁹.Quis eñ ſe ab amãdo temperet, q̃n noſtræ ſe capacitati contẽperauit immẽſa maieſtas? ô calix non hoĩm tñ,ſed & angelorũ mẽtes inebrians,& in ſe à contẽplatione meræ diuinitatis miſtura hac noua conuertens.Egredimini filiæ Sion de copia illa uini meri ad hunc calicẽ tẽperatũ.Egrædimini & guſtate quàm ſuauis eſt dñs.Ibi ſuauitatis diuinæ ſimplex natura proſpicitur, hic ſuauitatis eius uſus & indicia proponunt.Ibi in ſe uidetur,hic in effectu ſuo,hoc ultimo in genere,utrunq; mirabile eſt,& neſcio quid magis mirer,in perſona naturarũ cõpoſitionẽ an cõpoſitiõis cãm. Quid iam in unitate diuinæ eſſentiæ tres eſſe miramur perſonas? Plures iã ex integro in una pſona naturas mirare.Quid nõ hic ad contẽplãdum ſuauet? quod quem non afficiat? D Deniq; ad admirationis cumulũ cauſa accedit.Cauſa,nec cõſequentia rõnis,nec ſaluationis efficacia caret:nec gra cõpaſſionis.Vis audire conſequẽtiã? Sicut in Adã oes moriũtur. 1.Cor.15.
ita & in Chriſto oẽs uiuificabũtur.Et idẽ Sicut per unius Roñ.5.
inobedientiã pctores conſtituti ſunt multi,ita & per unius obedientiã iuſti cõſtituũtur multi. Quid cõſequentius? Magna cõſequentia,ſed ex parte iuſtitiæ efficacia maior. Deniq; etſi abundauit delictũ,ſuperabũdauit & gra.Vbi delictũ,ibi ſeductio & fallacia interceſsit,& ideo nõ omni ex parte uoluntariũ uidetur.In gratia uerò nihil non ex proposito,nihil non ad libitũ.Quo ergo non efficaciora ſunt uoluntaria bona quàm uelut aliqua ex parte coacta mala? Et uerè efficax gratia & artificioſa. Neſcio quid magis mirer,artificium coactionis,an efficaciam ſaluationis. Vtrũq; in beneficio gratũ eſt,& uolũtas & euẽtus. Adde & tertiũ,modũ ipſum & rõnem.Nihil uoluntate hac affectuoſius.Quæ dilectio maior quàm ut ponat quis animã ſuam pro inimicis ſuis? At hoc fecit pro inimicis,& inimici erãt in ſeipſis & amici:qa ante mũdi conſtitutionẽ dilecti.Quid opis hui⁹ euẽtu uberi⁹? Larga effuſio ſpũs ſup oẽm carnẽ,ſatis manifeſtet.Effuſio ſanguinis Xp̃i,ſpũalẽ nobis effuſionẽ ipetrauit. Quos lauit ſanguine ſuo,qũo nõ pfunderet ſpũſctõ ſuo? Ideo pri⁹ mũdauit,ut eſſent ſuper quos alti⁹ poſtea ſpũs inundaret.Ad ordinẽ qd cõſequẽti⁹? Coarctor ĩ hui⁹ materiæ cõſideratiõe,& qd potiſſimũ ad cõtẽplandũ è trib⁹ eligã ignoro,pietatẽ, an prudentiã,an ſuentũ.Certãt hæc inter ſe in cõtẽplatione noſtra,& cũ in alterã partẽ intẽditur,& in alterã trahit̃.Blandiunt hæc mihi,& affectione diuerſa pmulcẽt. Inardeſco, ſtupeo,gaudeo.Gaudeo pro utilitate,ad prudentiam ſtupeo,inardeſco ppter impenſum mihi pietatis amorẽ. E Quid iſta diſpertior? Confunduñt hæc inter ſe,& in uno quoq; genere pmiſcentur frequẽter.Nã & mod⁹ & cõmoditas & affectio,ſiue malis ſic dicere,prudẽtiã,ſuentus & pietas,hæc,in quã,tria ſiue ſimul,ſiue ſigillatim cõſiderata,animũ ad ſe meũ & trahũt citi⁹,& tenẽt diuti⁹,& quandam in admirationẽ & exultationẽ cõuertunt.Matris eccleſiæ fides talũ uarietate uirtutũ eius diadema cõtexuit. Huncibi numerũ,hoc põdus,hãc mẽſurã aſsignãt.In ordinis rõne & cõſequẽtia numerus deprehendit̃,& cõcordiæ modus. In põdere pietatis affectus uehemẽtior.Et uerè uehemẽs põdus gr̃æ,de cælis ad terrã maieſtatẽ immenſam deducẽs.Immenſitas hæc oẽm incõparabiliter excedens creaturã:ad menſurã ſe cõtraxit,menſurã pertingendi uſq; ad nos.Non eñ quaſi non cõdeſcẽdẽs ad nos ſup extẽdit ſeipſam:ſed in menſura nobis diſtillat dona ſpũs. Menſurã interpretor in effectu uirtutũ munera.Ad menſuram euim dat nobis deus ſpm̃.In menſura cõtra menſuram.In mẽſura gratiæ cõtra menſurã iniuſtitiæ. Nam ſicut abundauit delictum,abundauit & gratia. An nõ hæc menſura cõtra menſurã? Certè & ſupra. Superabundauit enim& gra.Nũquid tm̃ ſup menſurã delicti? Nõ utiq; tãtum ſup menſurã delicti,ſed etiam ſup mẽſuram gratiæ.Et ecõtrario & ſupra mẽſurã iniuſtitiæ abũdat gra, & ſupra menſuram gratiæ,ſed non cõtra abũdat gra. Vbi eñ una abũdat,neceſſe eſt & altera ſuperabũdet,& detur abũdantius abundanter habenti. Mẽſura hæc mẽſura bona & cõferta & coagitata & ſupfluens. Superfluitas uidet̃,quando non tm̃ neceſſaria ſuppetũt,ſed & exuberãt uoluptuoſa. In donis ſpũs quædã expediũt,quædã decẽt,q̃dã delectãt,ſanãt,exornãt,exhilarãt.Quo nõ ſupefluunt quæ ſic excreſcũt? Sed hæc ſufficiũt de nũero & mẽſura & de põdere diadematis quod Salomoni regi mater ei⁹ cõpoſuit. Quoddã enim quaſi ſertũ gloriæ cõfert,dũ coaptat quod à nobis aſſumpſit,& quod nobis exhibuit. Videtis qbus hoc diadema dotibus gr̃arũ conſtet, ſed qd de gratijs ad
diadema? Dabit(inqt in prouerbijs) capiti tuo augmẽ ta Prou.4.

gratiarū. Pater dat,& mater coronat. Ipſa coronat, quia credit,qa ipſa circūdat,ipſa coronat. Mater eccleſia ſeipſa te Ieſu bone exornat,ſe ipſa te ueſtit,ſeipſa te calceat & coronat. In perfectione calceamētum eſt,in perfectione corona. Mira mutatio,ubi excuſſo puluere ſi quis adhæſerat,de calceamento corona efficitur. E In die deſponſationis & lætitiæ. Vide ordinem. Vnus dicitur deſponſationis & coronationis dies. Si iſtud ſcis,beatus es ſi ſequaris. Conuertis ordinem ſi uis priùs deſponſari quàm coronari,ſi priùs uis ad iucunditatem & quietem deuinciri Chriſto quàm cum Chriſto uincere. Anticipatio quidem beata,ſed non ordinata,ſi ante triumphum thalamū tibi optas collocari,ſi ante laborem præſumis lætitiam, Vnus ex his tribus conſtituitur dies,diademati,deſponſationi,& lætitiæ cordis. Et quid eſt cor Salomonis noſtri? Vos,inquit,eſtis corpus Chriſti,& membra de membro. Felix planè quodcunq; membrum capitis huius: ſed qui cor eſt eius, de præcipuis eſt. Et uide ſi non cor eius qui quodam in uentre ſecretorum dei foueatur, in uitali affectionum calore,in medio meditationū. De corde eñ cogitationes,non operationes exeunt. Iure ergo cor eſt, qui in medio ſpiritualium locatus eſt cogitationū: in pinguedine gratiarum,in quodam uentre ueritatis, in utero ſapiētiæ,cuius in typo Salomon ponitur. Et quidem una eademq; uel eccleſia uel anima,& corona eſt & cor,& ſpōſa. Corona in capite,ſponſa de latere,cor in uentre. Corona in ſummo,ſponſa in proximo,cor in intimo. Quid hic non optimè collocatur? Quid non feſtiue? Egredimini hinc noſtræ filiæ Sion & uidete,ut & uos tranſeatis in affectum cordis huius,i ſponſæ gratiam, in diadematis ſpeciem. Nolite nomine caſſo gloriari. Eſtote quod eſſe dicimini ſpeculationis filiæ. Vſus ipſe atteſtetur nomini. Feſtus enim eſt deſponſationis iſte dies,& dei ſuſceptione dignus,& ab hoc ad feſtiuiorem qui nuptiarū eſt dies pertingitur: in quo non datur libellus repudij,nō intercedit diuortium: non abit uir uia longiſſima,ne breuiſſima quidem,ſed eſt ſemper in domo ſua ſponſus Chriſtus Ieſus: qui uiuit & regnat cū deo patre & ſpirituſancto p omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Cant.3.

1.Cor.12.

Mat.15

Sermo XXII. A

NOon uereturne ſuis intumeſcat laudib?,& humiliatatis iacturam faciat,cui? ipſe ſibi pulchritudinem eum expreſsione tanta ſponſus commendat. Frequenter ex multò placendi deſiderio ſubeſt metus diſplicendi, & propenſior deuotio conſcientiæ ſecuritatem imminuit & furatur. Quid ergo mirum ſi ſponſus applaudit illi de pulchritudine,affectumq; blanda allocutioni demulcet quē metus inuexerat? Quanam enim ratione deformitatem nō uereatur ſuam homínis anima quælibet quæ noſtri Salomonis in matrimonium aſciſcitur? Adiuit illum in diademate ſuo,in die deſponſationis & lætitiæ cordis,in illa abyſſo gloriæ ſolito feſtiuiorem,poteratq; iure uereri repulſam ſi deformitatis & abiectionis ſuæ reſpectaret ad cauſam. Oportuit itaq; ut ſecuriſor reddita reſumeret animum,& infuſa alacritas mentis faciem ſuuido quodam colore perfunderet. Nam totius uitæ & operum pulchro uultui plurimum adiicit mentis hilaritas: propterea in hunc modum amicam ſponſus alloquitur. Quàm pulchra es amica mea. Similia ferè dicta ſunt ſupra in præcedentibus,ubi ſic legitur: Ecce tu pulchra es amica mea,ecce tu pulchra. Idē penè uidetur, ecce tu pulchra es,& quàm pulchra es. Vtrobiq; pulchritudo prædicatur ipſius,& iterata commendatio confirmationem declara. Sed quantum ipſe aduertere poſſum, aliquāta hic innuitur diſtinctio. Nam ubi dicit: Ecce tu pulchra,agit tñ de pulchritudine,hic uerò de nimietate pulchritudinis. Quàm pulchra es amica mea,quàm pulchra. Ibi ſimplex atteſtatio quaſi ſubitò deprehenſæ pulchritudinis,hic autē admiratio nimietatis. Ibi atteſtatur quàm pulchra,hic oblectat q tam pulchra. Hic eñ maiore pronunciatur cum pondere affectuq; mirantis,& prolationis modus motum oblectatæ mentis declarat, quàm pulchra es amica mea,quàm pulchra. Et quidem in proceſſu cantici profectiora ad ſponſam dici oportuit. B Hæc à nobis de ſimilium diſtinctione uerborum. Nam quæ ſuper pulchritudine ſponſæ interpretanda fuerant,copioſè & accurate ſuis explicata ſunt locis. Et quæ uir utrum eruditior an eloquentior neſcio ſuis diſputauit in homilijs, nec minimo (ut ſic dicam) digito decuit à nobis ad diſcutiendū attingi. Hoc uerò non negligenter attendendum q poſt generalem commendationem pulchritudinis particulatim amicam depicturus, loco primo ab oculis ordit, prudēter quidem, quoniā ſi ſimplex oculus fuerit, totum corp? lucidū erit. Et ideo columbarū comparat oculis, ut iuxta euangelij doctrinam ſuam amicam ſimplicem doceat ſicut columbā. Denicq; uniuerſum corpus operationis, ſimplex illuſtrat oculus intētionis, & facit ut coram deo luceant opera, quæ per ſe coram hominibus poterāt lucere. Nam qñ foris bonū lucet opus, ſed operis bonitatem nō intendit animus, quaſi corpe claro oculus cæcatur. Opera quidem ipſa aliquoties in genere ſuo bona ſunt & alijs cōmoda, ſed operū bonitas in actorē non refunditur, qui ſimplicem oculū in ipſis nō habet. Ideo tenebroſa ſunt, q intentionis ſynceræ lumine carēt. Bonus itaq; ſimplex oculus nō habens ullam partē tenebrarū, conuerſationis corpus totū ſerenans. Aut totus eñ tenebroſus eſt oculus, aut totus lucidus, aut habens aliquam partem tenebrarum admiſtam. Totus tenebroſus eſt, cū operi malo propter malum intēdit. Totus lucidus, cùm operi bono non niſi propter bonū intendit. Cùm uerò in opere bono nō tantum in ipſum bonū, ſed etiam in alium aliquem finem intentio dirigitur, uel enim in opere non bono, quod meſſe credebatur bonū, errando dirigitur: aliqua ex parte oculus caligat, & nō eſt mera ſimplicitate purus. Quid cū opus bonum prætenditur & non ipſum bonum, ſed aliud totū intenditur? Oculúsne iſte tenebroſus dicetur ex toto, an ex parte caligans? Mihi quidē magis tenebroſus ex toto uidetur. Nam etſi lux deputetur in opere, nulla tñ agnoſcit in intētione. Quomodo autē intētio bona, quæ bonū nō optat, aut quō ſimplex quæ ſub boni uelamine ſeipſam occultat? In oculis uerò ſponſæ utraq; cōmendantur: & ſimplicitas, & ſpūalitas: ideo columbarum dicuntur. Et bene in amica ſua primo lucem commendat, ut ſibi demonſtret ſimilē, qui & ipſe dicitur lux mūdi, & in quo tenebræ non ſunt ullæ. In ſex dierū conditione lux omniū prima creata dicitur, & in deſcribenda pulchritudine ſpōſæ lucis in primis inducta decenter eſt mentio. C Oculi tui columbarum. Quid te amicam eſſe præſumis, quæ neſcis oculos habere columbæ? Opera quantumcunq; fuerint bona ſi impurus eſt animus, de pulchritudine fruſtra tibi applaudis. Quomodo amica es, quæ pulchra nō es? Sed quō nō es inimica, quæ malignaris in ſancto? Malignatur in ſancto: qui malignatur in bono, ſiue in ſuo, ſiue in alieno. In tuo malignaris bono, cum bonum ipſum non cōſpicaris. In alieno, cum de bono malè ſuſpicaris. Et praua intētio, & peruerſa interpretatio, utraq; malignatio eſt, utraq; fel lea, utraq; falſa, nihil habēs cum columbarū natura cōmune. Oculi columbarū ſunt qui nec falli uolunt, nec fallere norūt. Neſcis q ſpōſus tuus ueritas eſt? Quomodo decet tibi, colūba mea, amica mea, quæ ſimplicitate nō gaudes? Amica eſt ueritati ſimplicitas, ideò cum ſimplicib? ſermocinatio eius. Denicq; ſimplicitati amicæ applaudit dicens: Oculi tui columbarū. Bona eñ eſt oculata ſimplicitas ita ſimulationē excludēs, ut nō caliget in ueritate. Rara hæc hodie in terris auis, & ſiqua eſt eius uſquam frequētia, occulta ſatis & latēs in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ, & deſuper riuos aquarum. Qūo autē obſcuratus eſt, aut occultatus eſt oculus colūbinus? Quis eſt qui ſeculi calliditates nō ſectetur, qui illis ſe uti nō gaudeat, qui nō amet habere, aut ſaltē noīari in ſe non uelit? Quis eſt qui non uerecundetur oculos colūbinos, glorietur ſe habere miluinos? Si Chriſti amicā dici te uelis, qd tibi cū prudē-

Cant.4.

Eiuſ.1.

Mat.6.

Ioan.1.

tia carnis,

Rom. 8. tia carnis, quæ inimica est deo? An istas inimicitias euacuare conaris, ut utraq; carnis & spiritus prudẽtias con-
1. Cor. 5. das in teipsa? Modicum fermentũ totam massam corrũpit. Quid ergo fiet ubi multum est fermẽtum, massa modi ca? Quæ societas legi cupiditatis, & legi charitatis? Non debet illa huic esse coniuncta: quia nequit esse subiecta. Prudentia enim carnis legi dei aut repugnat & inimica est, aut omnino perit & nulla est, aut, resistit, aut ex toto desistit. Potest perimi ut penitus non sit, non potest p̃mi ut ei contemperata sit. Tuum ergo & os & cor huiusmo di exercitatũ optas habere prudẽtia, quæ legi dei nõ po-
Rom. 8. test uel associari uel subiici. Prudentia spiritus uita est & pax. Vitalis est enim prudentia spiritus, usum habens uitæ quæ nunc est & futuræ. Prudentia uerò carnis in præsenti tm̃ exercetur uita, nullum in ea quæ sequitur habitura locum. Cupiditatis em̃ apud inferos nec op⁹ nec usus est, sed excruciatio. Ista pax est, illa litigium. Et bene pax, cui hoc est euacuari quod pací non uacare. Talem prudẽtiam ad sponsæ pulchritudinem Xp̃s cõmemorat. Talis
Cãt. 4. in oculis columbarũ depingitur, quæ simplicitatẽ & spiritualitate redoleat, eo q; in columbæ figura spiritus sanctus intelligi soleat. Nõ solet esse uacua talis simplicitas, multũ em̃ subest latentis gratiæ. D Oculi tui columbarum, absq; eo quod intrinsec⁹ latet. Magnum nescio qd illud est, & uere magnũ, quod manifestum uel dici nõ debuit, uel dici nõ potuit, nec aliquo ut gratiæ cæteræ simili figurari, sed in suspicione & coniectura sola relinquitur his qui similia forte patiuntur. Asq; eo, inquit, quod intrinsecus latet, quasi nõ sint intrinsec⁹ aliæ gratiæ & dona spiritus. Et qũo omnis gloria filiæ regis abintus? Denicq; & intrinsecus ipsi oculi columbarũ, ubi simplicitas fidei corda purificat, & illuminatos reddit oculos cordis, ubi nõ modo oculus, sed totus abscõditus homo cordis dicitur. Sed licet abintus ois sit gloria, est tm̃ gloria gloriæ respectu interior: & sicut in ipso hoie exteriori, sic & in illo interiori alia alijs magis sunt intima, & latẽtia penitus, soli tm̃ nota dilecto: fortasse & aliqua ẽt ipsi sunt ipõ ignota, nec collatorum diuinitus ad plenũ habet notitiam munerum. Quid em̃ si occultatur sublimitas dũ seruatur humilitas? Secretum tuum tibi Iesu bõe, secretum tuũ tibi, & in abscõditis sponsæ solus deliciaris. Cur non uel ad modicũ illud nescio quid latẽs nobis cõicas, & occultã qua delectaris figuras pulchritudinẽ? Plus nos ad quærendũ allicis dum illud latere intrinsecus dicis: & curiositatem nostram amplius irritas, tm̃ silentio mysteriũ premens. Plus nos dum taces trahis. Quàm magna multitudo dulcedinis huius, quam abscõdẽdam indicas, dum non explicas. Quicquid illud est, latet intrinsecus, sed de latebris istis suauissimus odor aspirat. Nescio enim quo pacto dum illud admirabiliter dulce esse coniicio, admirabiliter dulce esse iam sentio. Iam illud pensat affectus, ad quod nõ penetrat intelligentia. Conditum est hoc penes sponsam, & signatum in thesauris ipsius: soli fas est dilecto istos ingredi, & gloriæ latẽtis arcana reuoluere. Hoc autem dico q; non facile est uirtutẽ cuiusquã ex indicijs diffinire. Frequẽter em̃ exiguis extantibus signis, eximia sunt quæ latent intus secreta. Ideoq; manifestas debem⁹ sic uirtutes laudare, ut hac in singulis adiectione utamur, absq; eo quod intrinsecus latet. E Denique ipsam hãc (de qua nobis est sermo) cõmendatam in sponsa cõlũbi, nam inspicite simplicitatẽ, quàm gratificata, quàm est in seipsa suauis & placens: maiores tamen in se reconditos habet thesauros, & dulci est (ut sic dicã) medullata secreto. Quæritis qd sit illud? Dixi iam, & si adhuc uultis audire, ignorare me fateor. Possem piam hanc uobis cõmendare simplicitatẽ, & ad eius uos æmulationẽ hortari, quæ tam inexplicabile & dulce mysterium continet, fortasse & cõfert. Id autẽ ipsum si fuero conatus euoluere, forsitã ad aliquid occultum & latens pertingam uel experientia uel coniectura. Sed nunquid illud erit cuius tam inuolute meminit spõsus in laude dilectæ? Quãlibet potuero os cultum eruere, aliquid adhuc latebit intrinsecus. Altis illud latet in tenebris, nec nostro subiacet uel stylo uel studio. Venerabor ipsum silentium tãti mysterij. Nã quamuis non est datum diffinite nosse quid sit eo q; siletur: relictum est credere q; aliqd singulariter dulce & spõso gratũ sit: nõ põt inuestigari quale sit, sed põt æstimari quàm magnũ sit, uel eo ipso q; uerbũ tam arcanũ dici nõ licuit. Vt tm̃ aliqd dixisse uidear, & non ex toto siluisse (ad hoc enim instatis) accipite quod mihi uidetur in hac parte uerè dici posse, utrum accõmodate ad præsens capitulũ, uos uideritis. Virtutes ipsæ suapte natura intus i animo locatæ sunt, sed usus quarũdam in exteriorib⁹ uiget, quædam uerò suam in interioribus exercent potẽtiam. Et illa quidem carnales declinat illecebras, ista uerò spiritualiũ delicíarum latebras amplexatur. Illa uel solicitãtes occasiones refugit, uel insolẽtes affectiones cõpescit: & quamuis interim necessario, molesto tm̃ exercitio laborat. Ista tali delectatur materia, quæ nõ iucunditate magis quàm honestate præcellẽt: Illa simplici intuitu & oculo colũbi no exteriores dum pcurrit species, uel odit uel despicit: ista curiosiore pspectu cælestes perlustrat species, & pro spectis amplius inardescit. F Possumus talem quãdam distinctionem formare, ut dicamus alias exteriores esse, alias interiores, alias intimas. Aliæ enim se à carnalib⁹ retrahunt, aliæ spiritualibus intendunt, aliæ qualdam iam tenent primitias. Primæ se à mundi illecebra quam contemnunt cõpescũt, mediæ se ad id quod spiritualiter concupiscunt adhuc componunt, ultimæ imo intimè optatis auide iam utuntur. Deus bone, quantum lucis & deliciarum in illis est latebris, quãtus excessus in recessib⁹ illis? Vtinam tales me concludant latebræ, ut illud de psalmo dicere possim: Nox hæc illuminatio mea in delicijs meis. Psa. 139.
Ecce nunc aliqd latens attigi in hoc ultimo gradu, & fortè uel hoc est uel aliqd simile quod sponsus signauit. Volo decætero deferre mysterijs nec enim fas est audaci sermone orationum arcana nudare, & mín⁹ sanctis manibus linguæ conuolutas delicatè sancti sanctorũ reuoluere species, & reconditum manna contrectare quod aurea urna cõtinet quod arca recludit. Et ipsum mannæ nomẽ aliqd ostendit arcanum, & de quo magis possit quæri quid est hoc, quàm dici quid sit hoc. Et cui meli⁹ quàm mannæ latens illud comparauerim? Dulcis quidem & cælestis est manna cibus, sed uidetis quàm secretè recõditus in urna, in arca, in sancta sanctorum, ut curiosus & minus idoneus ab huiusmodi aspectu arceatur, oculus ille qui columbinus esse non nouit, quem non dirigit pia credulitas, & intentio pura. Rogamus autẽ uos fratres amplectimini sanctam simplicitatem, quietem mentis, meditatiões puras, liberas orationes, quoniam in talibus uasis, & (ut ita dicam) in arca sanctæ meditatiõis, & interiori oõnis urna, diuina nobis est locata refectio, & portio gloriæ de qua legitur? Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Cui⁹ plenitudo uitã nobis æternã cõferat per Iesum Christum, cui est honor & gloria pes omnia secula seculorum, Amen. Psal. 16.

Sermo. XXIII. A

Ecclesiæ (ut bene nostis) hæc blandimenta, & spiritualibus eius oculis, præcedenti disputatum est sermone. Sed quia tales sunt, nunquid rari sunt? Vide totum corpus eius quomodo Ezech. 1.
plenũ sit oculis ante & retro. Oculi eius prophetæ, oculi eius apostoli, qui uel futura prædicũt, uel iam facta prædicant. Oculi ei⁹ sunt utrorumq; interpretes & doctores populorum, quorum officio spiritualia animæ uel cõmoda uel scandala & cernimus & discernimus. Sed nescio si omnes qui oculi habent officium, teneant & usum. Duces cæci, nec tantum cæcorum, sed quod indignius est & uidentium. Nónne uidentur oculi habere & locũ & speciẽ, sed uirtute carere? Vtinam uel id sufficeret, & uirtute prouidendi bona carerent, essentq;, ad communes utilitates cæci, dum non ad priuatas arguti commoditates. Nunc autem & cæci sunt & callidi, hebetes ad ecclesiæ

lacra,ad propria acuti. Sed qũo oculus eſt columbæ, qui colũbæ non inſerit,colũbæ non uidet,colũbæ nõ prouidet,qui columbã nõ ducit,ſed magis abducit eccleſiã, & quantum in ipſo eſt prauis præcipitat exemplis? De tali
Phil.2. bus apls loquitur. Oēs quæ ſua ſunt quærunt,nõ q̃ Ieſu Xpi. Tales occupãt locũ,& peruertũt uſum,cùm ediuerſo ſint alij qui oculi non habẽt officiũ ex promotiõe, ſed uſurpant ex præſumptione. Et quidẽ frequẽs hæc turba. Quem dabis nunc ex numero diſcipulorũ qui prælatorũ opera penes ſe uelut quodã locatus in tribunali non carpat,nõ corrigat,nõ caſtiget? Iſti nõ iam ſunt oculi membrorũ,ſed quidã oculi oculorũ,quõ ſi pẽnæ & plumæ in corpore colũbæ,cũ ipſa uelint oculorũ dirigere lumina. Nolo locũ hũc nimis urgere,ne uos fratres exagitare uidear. Eſtote ueſtra contenti menſura,nihil oĩno in corpore colũbæ officio uacat,nihil caret honore: & ea quæ abſcõdita ſunt,abundantiorẽ habent honorẽ. Deniq; & capillis ſponſæ,ſuus eſt honos. Si enim in oculis prælati, in capillis qui ſunt intelligendi niſi diſcipuli? Et boni diſcipuli,qui ſe capillorum more tractabiles & flexibiles exhibent,ad omnem nutum magiſtri,ſicut ad motũ uenti: qui graciles,& ſpiritualibus extenuati diſciplinis, penè ſine corpore ſunt,& penitus ſine carne ad oẽm inſenſibiles iniuriam,ut nec tondentis inſtrumenti ſentiant læſionẽ, in hoc tantũ paſſionis ſuſtinẽtes moleſtias,ſi à capite cui inhæſerunt cõtingat euelli. Reliquo eĩ emortuo corpore uitalem ibi tantũ ſenſum retentãt,ubi capiti de quo oriũtur iunguntur. Qui ipſi uicini crebro ubi ſapiẽtiæ dicit receſſus,quaſi ad intima ipſius arcana nituntur intrare: quibus hoc eradicari & quaſi inde euelli uidetur,ad exteriores qualibet occaſione curas uocari. Nam qui inde ſine ſenſu doloris effluũt,quõ ibi aut nati aut radicati credentur? B Deniq; q̃ non decidant capilli ſponſæ, ſed aſſurgãt,audi quid ſequitur: Capilli tui ſicut grex capra
Cant.4. rum quæ aſcendunt de monte Galaad. Quaſi grex caprarũ,eo q̃ in ſublimibus paſti & poſiti,& tẽdentes ſemp ad alta ut capræ,altũ tñ nil ſapiunt,ſed carnalis conſcij ſunt infirmitatis. Elatio nanq; ipſa deſcendit,aſcendit humilitas. Ideo quaſi capræ,q̃ ſemp & alta petãt, & ad infima ſua reſpectent. Et bene de monte Galaad aſcendũt,ſed tamen nõ niſi in mõte Galaad,qui teſtimonij aceruus interpretatur. Et quis ille niſi Xps,ſuper quẽ oĩa prophetarũ coaceruata ſunt teſtimonia,cui prophetæ,cui Ioãnes,cui pater,cui opera ipſa teſtimonium reddunt? Hic mons eccleſiæ caput eſt,noli de hoc monte defluere ſi capillus es. Quid nobis ſeparationẽ minaris,& uelut auulſum iri à reliquorũ grege capillorũ? Nũqd caſus tuꝰ eccleſiæ caluationẽ adducet? Neſcit illa decaluari. Nã & capilli eiꝰ oēs numerati ſunt. Ad ſynagogã illa interminatio facta eſt in
Eccli.3. propheta. Erit p criſpãti crine caluiciũ. Criſpi ſunt eccleſiæ crines,ad ſuũ recurrẽtes caput,circa illud ambitu amico reuoluti,in ipſa capitis ſecreta conãtes intrare. Ideo capilli eius non decidũt,ſed aſcẽdunt de monte Galaad, operũ Xpi maiora ſibi ſemp ad imitandũ exẽpla cumulãtes. Vtinã fidei quam habeo in Xpo,oĩa opera mea atteſtentur,& iugi profectu cõgeſta aceruũ mihi aſcenſionis conſtituant. Quàm paucos ego mihi teſtimonij huius cõtuli lapides. Vereor equidẽ ne in contrarium multos cõgeſſerim. Quid enim? Nónne tibi uidentur nõ pro fide, ſed magis contra fidem teſtimonia congeſſiſſe,qui ſic uiuunt ut alterius uideãtur fidei quàm chriſtianæ? Deniq; tales quàm multos uidemus, de quibus iure dici poſſit. Iſti non ſic cõuerſantur,ut qui Chriſti redemptos ſe ſanguine credant,qui aliam ſperant uitam,qui futurum uereantur iudicium,qui tandem euangelica præcepta diuinitus data fateantur. Talia utinam penes me teſtimonia pauca reperiantur,mallem nulla,ne modicum fermẽtum aceruum fidelium operum totum denigret. C Et fratres mei (ut modicum de communi gloriẽr,qui de priuato non poſſum) ſi totius uitæ ueſtræ reſpexeritis ordinẽ, & regularis obſeruantiæ curſum,nõ erit exiguus quem boni teſtimonij coædificatis aceruus. Nam ſi à nocturnis uigilijs quas impigro uelut primitias quaſdam præliabatis affectu,& effunditis à principio uigiliarum ſicut aquam cor ueſtrum ante conſpectum dei, ſi inquam à capite ſingulos per gradus conuerſationis diurnæ ſeriatim uelitis incedere,quid ibi reperietur quod diſciplinam nõ ſonet,quod non concinat fidei ueſtræ,quod non uel corpus atterat,uel mentem erigat,uel dirigat erectam? Inter pſallendum quanta eſt diſciplina in corpore,& quàm maior quorundam in mente,dum ne ad modicum uel certè tantum ad modicum à ſenſu uerborum illam ſinũt abire. Nam ibi,id eſt in ipſis quæ cantantur uerbis, aut ligatã tenẽt,aut ad cognata relaxant,ad peregrina nequaquã. Quòd ſi contingat (fugax eſt enim mens humana) quanta ſtatim caſtigant cenſura,& more huius uſuras à ſe repoſcunt? Sed ne ipſa cõmunium horarum interualla nocturna uacant. Deus bone hora illa noctis quàm ſine no-
Pſa.138. cte eſt,quàm nox illa illuminatio in delicijs? Orationes illæ priuatim fiunt,ſed priuata non petunt. Summiſsior quidem uox,ſed mens intenſior,& preces tacitæ multum habent acuminis. Deniq; frequẽter uocem erípit oratio uehemens,& uerbis nec eget nec utitur,quæ puro & pleno fertur affectu. Amor in auribus domini ſolus obſtrepans,corporalium ſtrepitus dedignatur uerborum, quæ ſicut inchoanti excitamenta ſunt,ſic impedimenta ſolẽt eſſe perfectè oranti. Quid deinde? ipſis horis matutinis, quaſi de recenti orationes inſtaurant,frequentant cõfeſſiones,& uerecũda ſed manifeſta reuelatiõe exiguos purgant exceſſus. Nõ tamen exiguum deputant ſi à Chriſto uel tenui memoris titubant. Hoſtis callidi ſi quid fuerit improbitate ſuggeſtum,ſibi imputant,iniqui in hac parte æſtimatores, dum proprium arbitrantur caſum q̃ alienæ ſunt fraudis caſſo conatu tantũ prouocati. Quid quotidianus manuum labor,quo corpus & ſatis atteritur,& tenuiter paſcitur? Labores manuum ſuarum nõ ſoli mãducant,ſed de inſufficienti partiũtur egenis,ut & illis ſit tribulatio,dummodo alijs abundet. Interuallis quibuſdam leuant labores,ſed feſſo corpore feruet affectus. Illic tacitæ lachrymæ ubertim uoluuntur,prodeunt gemitus, erumpunt ſuſpiria,ut qui iuxta ſedent,ſi fortè ex ſe frigidi ſunt,uicinis poſſint ſcintillis accendi. Qui deniq; nõ de craſtino cogitant,nec de hodiernis quidem,omnẽ curam proijcientes in ipſum qui eis præeſt: non præmium, ſed quærentes regnum dei. D Quid (quod penè præterieram) in capitulo ſingulis diebus examinandi abbatis aſtant iudicio,quaſi ad Chriſti præſentati tribunal? Ibi quiſq; in primis accuſator eſt ſui,accuſandi ſe locum alijs præripere feſtinans. Quid ipſum continuum ſilentium,& quædam compaſſionis grauitas? Nónne totam conuerſationem uenuſtat,& quadam ſanctitatis pulchra ueſtit facie? Ipſe ſomnus quoq; ſanctitatis teſtimonium reddit,nec in aceruo teſtimoniorum eſt tantorum ſine cõfeſſione. Nam reliquiæ cogitationum confitentur Chriſto,ubi ſomno corpus obruitur. Quomodo eĩ dormientis poterunt nõ uerſari ante oculos totius diurnæ conuerſationis imagines depictæ & in animo uigilare. Nónne tibi magnus hic uidetur teſtimonij aceruus erigi, niſi quòd non aceruatim & ſine ordine fiunt iſta,ſed ſerie certa & ſuis ſingula ſunt diſtincta temporibus? Nónne hæc teſtimonia credibilia facta ſunt nimis, eo quòd domum
Pſal.92. tuam talis decet ſanctitudo domine. Vtinam cordis mei radices ſuper iſtum denſentur aceruũ. Neſcit ſterilis eſſe tantus bonæ conuerſationis cumulus. Locus eſt altus & uber,qualem propheta commemorat. Vinea facta eſt dilecto in cornu in loco uberi. Et magnum planè fertilis ſoli teſtimonium fructum prouentus uberior: ſicut econ-
Eſaiæ.5. trario loci ubertas,arboris qualitatem redarguit de infructuoſitate ſua. An nõ arbor mala quæ terram bonam occupans,fructus condignos non parit,ſed nec ullos bonæ ſpei parturit flores? Forſitan & ficulneam illam ſterilem quam dominꝰ iuſſit ſuccidi,fertiles de uicino uineæ
Luc.13. condemnabant.

condemnabant. Perinſquum eſt in ſancta conuerſatione plantatum, nil ſanctum moliri, & excuſationes prætendē tem cognatis exemplis cōuinci, & inde deſcēſiōes diſpo nere in corde ſuo, unde alij aſcendunt. Sufficiat tibi q talis es, deſcenſus tuus. Quid bonorum aceruum operum quem alij alacritate aſcēdunt, detrahere moliris, & regu-
Prou. 3. lares obſeruantias immutare quarum numerum & rigo-
rem cauſaris? Noli prohibere eos qui bene faciūt, ſi po-
Hebr.11. tes & ipſe aſcende. Audi de quāto & quali aceruo ſancti aſcenderunt. Sancti ludibria & uerbera experti, inſuper & uincula & carceres, lapidati ſunt, ſecti ſunt, tētati ſunt, in occaſiōe gladij mortui ſunt. Circumierūt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, in ſolitu-
dinibus errātes, in mōtibus & in ſpelūcis, & in cauernis terræ, qui omnes teſtimonio fidei pbati ſunt. Vides quā to ſit eorum fides probata ſcrutinio, quibus teſtimonijs examinata? Quid à nobis tale uel expetitur uel expecta-
tur? Et noſtra hæc inferiori genere teſtimonia credibilia ſatis, eò quidem credibiliora, quòd non ea neceſſitas im poſuit, ſed ſuppoſuit ſe uoluntas. Voluntas ergo uolun-
tas ſit, & primæ libertatis iure nitatur, liberam ſe ad per-
ſiſtendum exhibeat, non æſtimet ad recedendum. Agno ſcat neceſſitatis debitum, ſed nō ſentiat iugum. In bono libera ſit, & ad bonum nihilominus libera. In illo quod iam tenet, & ad illud quo tendere debet, ſed ad ea quæ re tro ſunt nullam ſibi licentiam permiſſam exiſtimās. E-
Rom. 8. De quanto aceruo teſtimonij Paulus aſcenderit, tandem
audite. Ipſe quidem ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro quòd ſumus filij dei. Quantus uno in hoc teſtimo-
Hebr.2. nio aceruus? Sed foris nunquid non perhibuit teſtimo-
nium? Deo, inquit, atteſtāte ſignis & prodigijs & uarijs uirtutibus & ſpiritusſancti diſtributionibus. Et tamē tā-
Phil.3. to conſtitutus in aceruo uirtutum & atteſtantium gratia
rum, nondum, inquit, me arbitror comprehendiſſe: unū
Heb.12. quidem quæ retro ſum oblitus, ad anteriora extendor. Et nos ergo tantam habentes impoſitam nubem teſtimo niorum, deponentes omne pondus, & circunſtans nos peccatum, per patientiam curramus ad propoſitū certa men, aſpicientes in autorem fidei & conſummatorē Ie-ſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, cōfuſio ne contempta, atq; in dextera dei ſedet. Recogitate enim eum qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemet-ipſum cōtradictionem, ut non fatigemini animis ueſtris deficientes. Nondum enim uſq; ad ſanguinem reſtitiſtis. Illorum enim teſtimonia, prærogatiua quadam dicūtur teſtimonia, id eſt martyria, qui pro fide Chriſti ſanguinē fuderunt. Videte primum ipſum martyrem Stephanum
Cant.4. de quanto lapidum aceruo aſcēderit ad Chriſtum: quem
& omnes ſequuntur animæ iuſtæ. Quaſi grex, inquit, ca-prarum quæ aſcenderunt de monte Galaad. Geſtabant theſaurum fidei in uaſis fictilibus, ſed ſublimitas erat uir tutis dei. Ideo quaſi aſcendētes dicuntur, quòd eos im-mania tormenta non tam fregerūt quàm firmauerūt ad reddēdum teſtimonium uirtute magna. Quid hic eis ani mi eſt, qui nec unam & eam leuem & amicam præpoſito rum increpationem ſuſtinent, ſed ad unum auſterius uer bum totus liqueſcit boni propoſiti quē ſibi firmauerat rigor? Iſtorū tot ſuffulta adminiculis teſtimonia uix ſta re poſſunt, illorum tot repreſſa tormentis uberius erupe-
Pſal.43. runt. An non quantus numerus ſupplicium, tantus &
aceruus teſtimoniorū? Etſi morte affecti tota die, & æſti-mati ſicut oues occiſionis, in omnibus tamen ſuperauē-runt, & uelut ſuperaſcenderūt de Galaad, de aceruo mar tyrij. Non enim de conſeruanda corporali uita certamē inſerūt ſancti, ſed de uita fidei, ex qua iuſtus uiuit. Ideo-q; in omnibus ſuperauerūt, quibus ſalua cauſa conſiſtit. Quomodo enim non ſuperant, cùm aut perſiſtēdo in cō feſſione redditi ſunt æternitati, aut perſuadendo perſecu tores informauerūt ueritati. Denicq; & ſi æſtimati ſunt ſi cut oues occiſionis, quibuſdam tamen innocuis dētibus ab infidelitatis radice hoſtes præciderunt ſuos, ut inter eccleſiæ uitalia reconderent uiſcera. F An non hoc ſi-
bi uult quod ſubnectitur: Dentes, inquit, tui quaſi grex Cant.4.
detonſarū? Aduertis quales oues iſtæ ſint quæ poſſunt quidem detonderi, ſed dentes earū non poſſunt cōteri? Occidi poſſunt, & flecti nequeunt. Imo ipſi perſecutores infregerūt ſuos, & in uinculis doctrinæ ſermonib⁹ emol litos quaſi dentibus manſos, infidelium traiecerūt unita tem. Petro dictum eſt. Macta & māduca. Et Moyſi dētes Actu.10.
nō ſunt moti. Dentes enim eorum arma & ſagittæ. Arma Pſal.56.
ſpūalia potentia domini ad debellandas munitiōes. An nō quidem eccleſiæ dētes, de quibus dicit apoſtolus: In- 1.Co.14.
tret infideles aut idiota, diiudicatur ab omnibus, conuin citur ab omnibus, occulta cordis eius manifeſta fiunt, & ſic cadēs in faciem adorabit deum, pronūcians quia uerè in uobis ſit deus. Nolite fratres iſtorū uereri morſus den tium, non ſunt canini, ſed ouini. Detonſarū enī grege cō feruntur. In canibus non dilaceratio, ſed latratus cōmen datur. Canes muti (dicit Eſaias) nō ualētes latrare, canes Eſai.56.
impudētiſſimi, neſciētes ſaturitatem. Acſi quibuſdam exprobet, q in altero ſe canū officio exuāt, in altero ſe ca nes exhibeant, latrare non ualentes, & nō deſinētes lace rare. Tales ſunt qui inuicem mordent & comedūt, & cō-ſumūtur ab inuicem. Vtinam hucuſq; ſufficiat ut inuicē mordeant & comedant: nec tentent ipſos detonſarum la cerare dentes. Ipſi doctorrs eccleſiæ & præpoſiti nónne tibi uidentur dētes quidam, qui redargutionis beneuo-læ uelut morſibus ſubiectos conuincunt, diiudicant, ma-nifeſtāt, & ad meliorem emolliūt ſtatum? Q; ſi tu prædu rus es, & emolliri nō potes, qd remordere paras? An nō remordes, qui uelut in occulto detrahis, uel palàm cōtra dicis? Quid dentē cōtra dentē paras, dentem improbum contra dentē pium? Mordere potes, ſed cōſumere nō po tes. Dentes enī ſunt, & duri ſunt & firmi, & detrahētes nō metuunt: memores ſe cum propheta inter ſcorpiones & Exec.2.
incredulos cōmorari, & ſicut oues miſſos inter lupos, ut Mat.10.
ipſos lupos in oues rationabili tolerantia & exhortatio-ne cōmutēt. Et bene detonſarū dicūtur, & illorū nō ſint morſus fugiendi, qui bonorū operū exempla ſicut uelle-ra quædam ſubiectis miniſtrant. Non tamen uſus dentiū in alienis tantū remordēdis & cōuincēdis erroribꝰ æſti-matur. Eſt & potior quidā eorū uſus. Si qui idonei ſunt ſolidū ſelectis edulij mādere panē, & ſublimioris doctri-næ ſecretos diiudicare & differere intellectus, quibꝰ non iam lacte opus eſt, ſed ſolido cibo, ipſumq; quodāmodo attenuare & infirmare poſſunt, & quodā tēperamēto diſ penſationis uel ſobriū reddere, qui ad ſolidū per ſe inſuf ficientes erant, ſed tantūmodo lactis participes. Quodā enim ſolidioris inſtrumenti ad mandendū utuntur mini ſterio qui exercitatos habent ſenſus ad diſcretionē boni & mali, imo etiam boni & boni, non tantū iudicantes in ter noctem & diem, ſed oēm iudicātes diem. Et iure de la-uacro aſcendere dicit, ut mundando cordi ſtudioſos pro bet, eo q mūdis corde diuina ſit repromiſſa cognitio. Vi des quomodo lotos & irreprehenſibiles eſſe oportet eos qui aliorū exceſſus debēt remordere & corripere? Quo-modo lotos & mundos corde qui diuini ſermonis diſpē-ſare debēt alimoniam, & arcanos ſecretioris uerbi diſcu tere ſenſus, ſapiētiæ intima rimari, & ruminare in ſancta? Dentes tui quaſi grex detonſarū. G Quare ergo qua- Cant.4.
ſi grex? Vtiq; q eſſe non impugnēt, & aduerſentur ſibi, ſed in ſimplicitate & unitate ſenſus ſui concinunt & con cordant eccleſiæ dentes. Quaſi grex detonſarū quæ aſcē-derunt de lauacro. Veterem enim deponētes hominē, & onere ſuperuacuo lauati ac loti, alacrius ad ſuperiora cō-ſcendunt. Siquidem ipſi pilli ueteres oneri iam eſſe incī piunt, cùm primo noua uellera germinant, cùm hyems trāſijt, cùm imber abijt & receſſit. Ideoq; ſi ueteri & ſup uacuo leuium & inanium rerum uellere te inuolui adhuc neceſſarium ducis, nōdum tibi hyemalia congelatæ men-tis frigora tranſierunt. Bene enim detonſi & de lauacro aſcendūt, quaſi nihil ueteris uel ſarcinæ uel ſordis habēt

tes. Attendis quòd non tibi ſufficit detonderi, non ſufficit exonerari, nō ſufficit lotum & nouū fieri, niſi ſtatim
Gala. 6. aſcendas, & ſpiritu incedas, qui renouaris in ſpū. Si ſpiritu, inquit, uiuimus, ſpiritu & ambulemus. Tu igit ſi aſcēdere diſponis, aſcende ſemper de lauacro, ſemper nouus
Pſal. 6. & mūdus. Laua per ſingulas noctes lectum tuum lachrymis. Aut ſi te peccatum nō quaſi nox inuoluit, ſed ſicut nubes præteruolat, tu tamen lauare per ſingulas noctes, etiam leuium ueſtigia delictorū lachrymis dele. Hic em̄ in cōualle lachrymarum locus eſt lauacri. Quid eſt quòd ſordes cōgeſtas, & peccati purgamēta, futuri reſeruas lauacro ſeculi? Quid ſcis ſi non erit illi cōflatorium magis quàm lauacrum? Nam quæ hic facile poterant abluí, ibi non tam miſericorditer quàm in ſpiritu iudicij & ardoris purgantur. Et felix qui de ſeculo nō quaſi de ſcœno, ſed quaſi de lauacro aſcendit, non habens neceſſe ut aliquid in ſe lauet, ſed eſt mundus totus. Iſte planè dignus habetur dealbatis dentibus id eſt animæ ſenſibus panem angelorū manducare, nō iam panem doloris, ſed panem qui lætificat cor hominis. Illum uriq; panem quē ſignifi-
Pſal. 16. cauit propheta dicens. Satiabor cùm apparuerit gloria tua. Sic enim illa nos gloria dum apparet paſcit, reficit dum reuelatur, huiꝰ ſiquidem gloriæ reuelatio plena qd eſt niſi ſapiētia uera? Quæ nos ad ſeipſam edēdū inuitās, non aliàs à nobis mādatum niſi cū illam meditamur uelut uitales puræ mentis delicias, & indeficiētem refectionem. Hic ergo purgatos & exercitatos animi ſenſus habeamus, non iam ad diſcretionem boni & mali, ſed tantū ad perceptionē tāti boni. Actitemꝰ hic crebro quod ibi cōtinuè agemus, præoccupemus frequenter in quo, inde ſinenter occupandi erimus. Summū nobis hic negociū ſit, quod ſolum ibi erit. Contemplatio nanq; ſapientiæ,
Ioā, 17. æterna refectio eſt. Nihil omnino ſpiritualibꝰ animæ dētibus dulcius ruminatur, quàm ille panis uiuus qui patri ait: Hec eſt uita æterna, ut cognoſcant te uerum deū, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum, qui uiuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo. XXIIII. A

AVdiſtis p̄cedenti commendatos ſermone ſpōſæ dentes. Iure quidā, q nō exigua ſit pulchritudinis ratio in dētibꝰ poſita, ſi candidi ſunt, ſi æqualiter cōferti. Nec tātum aptitudo, ſed & utilitas in dentibus placet. Quid enim? Ioānes in apocalypſi inuolutum quid ſibi ab angelo porrectū eſt quomodo comederet uolumen, ſine idoneis ad talem cibum dentibus? Durus uidebatur cibus liber integer, & ideo dentibꝰ opus erat qui illū comminuerēt integrum, & emolirent durum, ut leuius deglutiri poſſet. Et bonus planè dens intelligētia exercitata, intelligētia ſpiritualis, quæ omnia diiudicat, omnia diſcutit, omnia ruminat & ſcrutatur, etiā profunda dei: quæ etiam ipſam inuoluti libri
Eccle. 4. medullam mandit, & intima ſapientiæ comedit uiſcera. Stultus (ſicut ſcriptum eſt) complicat manus ſuas, & comedit uiſcera ſua. Cibus iſte cruentus, cibus carnalis eſt, cibus qui perit, imo qui perimit. Quàm dulcius & utiliꝰ uiſcera ſapientiæ comeduntur, & ſacri uerbi arcana? Nō poteſt cruentis attingi dentibꝰ, ſed lotis & candidis, qa candor eſt ipſa lucis æternæ: & ipſius ſponſi dentes lacte candidiores dicuntur: propterea tales in ſponſo commēdat qui ſuis ſint ſimiles. Dentes tui ſicut grex detonſarū quæ aſcenderunt de lauacro. Non modo lotos, ſed libe-
Cāti. 4. ros oportet mentis ſenſus habere ſi quis illos ad diuini uerbi ſcrutinium parat. B Omnes gemellis fœtibus, & ſterilis nō eſt in eis. Sterilitas reputatur ſi uel uno fueris fœtu contentus. Si potuiſti ad ſacratū aliquem in ſcripturis intellectum pertingere, unum iam peperiſti fœtū. Bonus profectus & iugens, ſed inſufficiens ſacrato ſenſui ſi affectus non reſpondeat. Sterilis eſt intelligentia quam nō coeua & germana comitatur deuotio. Vbiq; tibi in ſcripturis ſpargitur quaſi ſemen quoddam, unde gemellum hunc poſſis fœtum cōcipere. Non tātum ſubtilia, ſed & ſuauia ibi ſunt omnia. Et præceptum dñi luci
Pſal. 18. dum eſt, & ignitum eloquium. Sterile eſt in te uerbū dei, ex qua parte horum alterutrū non operatur, ſi p intelligentiam uides, ſed gelido adhuc riges affectu, nonne ſterilis & mefficax reputaꝝ in te uerbi dei uirtus ignea? De
Eſai. 55. niq; etſi ad ignem ſpectat ut illuminet, multo ampliꝰ ut ſuccendat. Verbum (inquit dñs) quod egreditur de ore meo, non reuertetur ad me uacuū, ſed faciet & pſperabitur in his ad quæ miſi illud. Ad quæ? Habes in euange-
Lucæ. 2. lio. Ignem ueni mittere in terrā, & qd uolo niſi ut ſuccē-
Iob. 38. datur? Semen eſt uerbum dei, & in eo (ſicut apud Iob legis) & lux & æſtus ſpargitur ſuper terrā. Sed neſcio quo pacto lux amplius germinauit, & dilexerūt hoīes magis lucem quàm feruorem, niſi quòd ipſi magis ſibi de luce placent: qui idipſum quod lucet nō amplectūtur. An nō tibi uidetur perdidiſſe aut dediciſſe naturā ignis, nō ſuccēdens. Cùm audis aliquem quaſi gloriantē & dicētē, nō me illæ ſcripturæ ſacræ ſermo ædificat, quid aliud uidet tibi dicere, quàm perdidit in me efficaciā uerbū ignitū, non me ſuccendit, non inflāmat, non exercet in me uim genitalē? Sterilitatē ſuā imputat uerbo, quod quātum in ſe eſt creſcit & fructificat. Quàm gloriosa, frater iactantia q nō te ſermo diuinus ædificat, qui iſta loqueris? Forſitan euerſa & euulſa nōdum ſunt uetera, ideo noua ſuper ædificari nō ualent, nō germinare, nō gigni. Felix in quo amoris mundani deſiccatus eſt humor, & uigor deficit: in eo facile igniti uerbi uis operat. Verbū dei, & lucet, & ardet. Neutra in te uirtute priuetur, ſed geminum de iſto ſemine cōcipe fœtū. Sterilis reputatur uterus q iſtis fœtibus nō grauidatur. In Chriſto Ieſu neq; circunciſio ali-
Gala. 5. quid ualet neq; præpucij, ſed fides quæ p dilectionem operat. Bonus planè fœtus dilectio, quia charitas in fructibus ſpiritꝰ cōnumerat. Deniq; uelut gemelli fœtus germina charitas. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo,
& ex tota anima tua & ex tota mēte tua. Hoc eſt maximū
Ma. 22. & primum mandatum. Secūdum ſimile eſt huic, diliges proximum tuum ſicut teipſum. Illud primum, iſtud ſecūdum: utrumq; maximum, quia iſtud ſimile illi. Boni & ſufficientes iſti fœtus gemelli, quia in his tota lex pendet &
1. Tim. 1. prophetæ. Deniq; & finis præcepti charitas, quæ etiā ali-
Col. 3. bi uinculū perfectionis dicitur. C Et congruè de cocci neo uinculo ſequit de quo in laude labiorū ſpōſæ aſſumpta eſt ſimilitudo. Sicut uitta coccinea labia tua. Ea em̄ la-
Cāti. 4. bia ligant & rutilāt, quæ de tali uentris fructu loquūtur. Concepta in corde charitas, quaſi ignis flammigerās coccineo colore labia inficit per quæ erumpit. Calor de excelſo miſſus in corde germanum labijs præſtat colorē. Quid enim aliud ſibi uult quòd coccinea dicūtur, niſi q in hoc flammea demonſtrantur, eò q coccus igneo rubet colore? Labia hæc non iam altaris carbonibus purgari indigent, & exteriori igne aduri. Ipſa enim de interiori flamma iam flammea ſunt, & conceptum uiſceribus ignem de excelſo miſſus in corde germanum labijs præſtat colorē. Quid enim aliud ſibi uult quòd coccinea dicūtur, niſi q in hoc flammea demonſtrantur, eò q coccus igneo rubet colore? Labia hæc non iam altaris carbonibus purgari indigent, & exteriori igne aduri. Ipſa enim de interiori flamma iam flammea ſunt, & conceptum uiſceribus ignem de excelſo aljs ſeminant. Salutarem utiq; diſſeminant ſcientiam, legem igneam, quam dominus uenit in terram mittere. Bene coccinea labia quæ hunc ignem non ſolum in terram, ſed & in cælum mittunt. Deniq; & ipſum dominum cæli ſuccendunt. Ideo coccinea commendat labia, q illi coccinea ſunt, q illi calentia uidētur, quòd illa flammea ſentit, & in mutuam amplius ſuccendunt charitatem. Mira res, ignis ipſe eſt, & noſtris tamen inardeſcit
Ephe. 6. ſcintillis. Quidni? Et gladius eſt uerbum dei, & tamē uul-
Cāti. 4. neratur. Vulnerafti cor meum ſoror mea ſponſa, uulnerafti cor meum in uno oculorum tuorum Ita & ignis eſt, & tamen inflammatur. Vulneratur oculo, labio inflammatur: etiam & ligatur, ideo uitæ comparatur. Sed charitas uulnus eſt, charitas uitta eſt, charitas coccus eſt. Vides quàm acuta, quàm tenax, quàm ignea eſt charitas? Talibus in orando utere labijs, tenaci uelut uitta uinculo memoriæ cordi tuo dilectum aſtringe, agglutina, ſuccende illum: ſuccenſo affectu quàm dulce ſit dicat & alludat tibi. Ignitum eloquium tuū uehementer, & ſponſus

tuus

tuus dſligit illud. Oſculare me oſculo oris tui, quia pulchra ſunt labia tua ſicut uitta coccinea. Oſculandi ſi quidē deſideriū labiorum innuit cōmēdatio. Labia tua ſuis deſiderat imprimi, ut fiat os unum, & labium unum: & poſt impreſſionem dicat tibi: Hoc nunc os ex ore meo, & labiū de labio meo. Diffuſa eſt gratia in labijs eius: in tua ſe refundit, & de cocco ſuo tua ſunt effecta coccinea. Bona impreſſio, quæ tātā exprimit gratiā in labijs ſpōſæ.

Ephe.5. D Memineris tamen non me nunc labia ſignificare carnalia, ſed ſpiritualia, ſed interiora, ſed illa de quib⁹ apoſtolus loquitur. Cantantes & pſallentes in cordibus ueſtris domino. Si ſponſa es, in hoc unū debent eſſe cōſtricta, debent eſſe ſuccēſa labia tua, ut dilecto tuo ſupplicēt, ut confabulentur cum illo, ut illi canāt, & dicas cum propheta:

Pſa.70. Exultabunt labia mea cum cantauero tibi. In tam ſancta confabulatiōe nil ſit in labijs tuis fluidū. & quaſi uitta ſunt, nil frigidum, & habes illa coccinea. Quis mihi det Ieſu bone talia habere labia in conferēdis tecum ſermonibus, tam prompta, tam exerta, tam ſuccenſa. ſuccēſa & exultantia uel tantum tibi cantent, & de te cantent? Talia ſint utinam labia mea, quæ ſubtili quodā ductu & ſuccenſo affectu indiruptæ meditationis, funiculi coccinei ſpecimen exprimant. Huiuſmodi labium in ſponſa Chriſtus commendat, non tantum in oratione, ſed etiā in exhortatione, ut potēs ſit exhortari in doctrina ſana. Quæ enim ſe labia in eius alloquio aſtringunt, iure quidem ſalutarem diffundunt & diſſeminant ſcientiam. Si dulci & feruida utantur oratione, ut audientium corda excitent: coccinea ſunt, quia inflammatiua. Si uerò ſimul exhortētur & doceant, & ea doceant quæ ſanam deceant doctrinam, quæ regulis concinant fidei: iam quaſi uitta ſunt, & nō ſolum ſalutarem, ſed etiam indiſſolubilem diſſeminat ſcientiam. Quid enim tam ſibi cohærens, tam tenax, tam inſolubili contextum nodo, quàm ratio fidei? Talia Paulus diſcipulum informabat dicens:

1.Ti.4. Attende exhortationi & doctrinæ. Sed & in ſermone communi, ubi fidei nō tractantur myſteria, etiam ſic uittæ coccineæ labia tua cōſeruntur, ſi fuerit ſermo tuus ſubtili menſura diſtrictus & diſcretus & parcus, & grato uerecundiæ rubore coloratus, ſi crucis Chriſti eo frequenter, quo libenter mentionem uſurpet. E O beata hæc labia, Chriſti & oſculo & alloquio uerè digna, labia tam ſyncera & tam ſuccēſa. In fide ſyncera, & in amore ſuccēſa. Succēſio iſta de intimis & de ſummis eſt, nil habens de infimis. Nam eſt ſuccēſio

Iacob.3. quædam de inferius erumpens. Iacobus ait, Lingua modicum membrum inflāmans rotam natiuitatis noſtræ, inflammata & ipſa à gehenna. Quomodo poteſt bene inflāmare lingua tam peſſime inflammata? Vitiatæ natiuitatis mobilis corruptela per ſe nimis rotatur ad malum, & uolubilitate propria ferē in præceps. Et quid neceſſe eſt inflammare rotam banc quæ firmari nō poteſt, ſed per

Gene.8. ſe fertur in malum? Denique diligenter appoſitum eſt cor hominis in malum ab adoleſcentia ſua. A prima natiuitate impulſa neſcit curſum inflectere, & tu illam lingua praua impellis amplius & inflammas? Lingua praua iracundiæ & indignationis occaſiones requirit, iniurias uel falſas ſimulat, uel ueras exaggerat, quas debuerat diſſimulare ad offenſam officia etiā interpretatur, & uenenati ſermonis ſcintillas adhibet ad commouendum cor ſuum. Quid lingua nequam cordi tuo talem adhibes flammā? Sufficiat illi flamma ſua, ſufficiat illi cōcupiſcentiæ odor carnalis, & leuitatis calor innatæ, quibus cor tuū acſi uolubilis rota impellitur. Hanc tibi flammā natiuitas prima ingenuit, ſed renaſcendi gratia reſtringit. Noli ignē igni adhibere, & cōcupiſcentiæ addere malitiam. Ignem hunc quem euomis, hauris de gehenna. Inde incipit, &

Iacob.3. illò rapit. Lingua, inquit, inflammata à gehenna. Lingua hæc mala coccinea eſt, ſed uittanon eſt. Non enim ligat, ſed diſſipat. Male ſuccendit quia ſuccidit unita, qa diſcidū uerba ſcintillat: & flamma talis de inferis eſt. Nā flamma quæ deſurſum eſt, pudica eſt, pacifica eſt, bonis cōſentiens, & bonos faciens. Verbum enim dulce & multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Quaſi flammam flamma conſumit, inferiorem ſuperior, infernalem cæleſtis, dum ſapiens & ſuaue uerbum uincit malignum, & dulce durū

Cant.4. emollit: & iō dicit: Sicut uitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce. Non enim decent ſpōſam niſi uerba dulcia, uerba amoris, uerba quæ delicati funiculi uice fungātur, uerba quæ ſponſum irretiant & trahant uinculis charitatis. Felix anima, quæ huius nouit dulcium uerborū nectere rhetia: quibus Ieſum illaqueet, alleget uerbū patris, animi affectibus uel afflatibus Chriſtum includat, amatorio detineat ſermōe & delectet, ut ei⁹ eloquiū dulce ſit ei q habet uerba uitæ æternæ, & eſt uerbū æternum, quod cū patre & ſpiritu ſancto uiuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo XXV. A

QVàm ſuaues ſunt putas ſponſæ genæ, quæ mādi poſſunt, quæ ſalubris fructus obtinent gratiam. Et reuera etiā corporales genas alicuius ita grata uideas uenuſtate refertas, ut ipſa exterior facies intuētium animos reficere poſſit, & de interiori quam innuit cibare gratia. Venuſtas uultus mētem interpretatur, & internos affectus facies loquitur. Vides quàm conſequenter poſt candidos dentes & coccinea labia, genarum inducitur mētio. Genæ ſatis germanæ ſunt labijs, & ipſis tacētibus quodam uiſibili uerbo mētis arcana demonſtrant. Genæ ipſæ uocis uſum habent, & oris aut ſupplent officium, aut amplius exornant. Quantumuis fuerit dulcis & feruidus ſermo, omnem eius gratiam procax uultus exaſperat, & leuitate ſua eloquij grauitatem imminuit. Ideo de genis ſequit, quòd earum modeſta maturitas coccinei labij accumulet gratiam. Denique quandam earum maturitatē tacitè uidetur innuere, quas fructui cōparauit. In fructibus enim ſemper grata maturitas. Et in præcedentibus genas eius deſcripſit ut turturis, eo quòd nihil laſciuum, nihil leue, nihil petulans in eius appareat uultu, ſed deſideriorum æſtus gens dulci grauitate deijciat. Affectus auxij uultum laſciuire non ſinunt, & amatoriæ meditatiōes omnem à genis leuitatē ablegat. Turtur ſi quidem auis ſolitaria eſt, auis gemebūda. Talem uult Paulus uirginē eſſe, ut ſolicita ſit quomodo placeat deo,

1.Co.17. quæ dicere ſoleat: Sitiuit anima ad deum

Pſal.41. fontem uiuum, quando ueniam & apparebo ante faciem dñi? An non tibi uidetur uox hic eſſe gemētis? Gemitus tuus dulcis, quem genuit amor. Quomodo non graues & maturæ genæ quas gemebūdus informat affectus? Gemitus iſti non tantum gemitus ſed refectionis gtatiam tenent. Cibabis, inquit, nos pane lachrymarum. Et in præ-

Pſal.79. ſenti malo punico ſponſi genas aſſimilat, eo quòd ſolicitus & amatorius affectus cognata quadam maturitate & uultū ueſtiat, & cibet intuētes. Relucēs enim in facie mētis gratia, uidentes quaſi reficit, & ſuam in alios trāsfundit paſſionem. Non poſſum non dulciter mouerī, dum talem penes me uultum depingo: & amatoriæ genæ in me ſimilem gignūt affectum, dum cogitant, quāto magis dū uident? Nā expreſsior uiſio quàm cogitat⁹. Pulchræ oīno genæ in quibus tāta uenuſtas eminet, quas grata cōmēdat humilitas, nil in ſe altū habētes, nil rigidū, ſed quæ

Cant.4. ſunt ad modeſtæ humilitatis cōpoſitione quodā diſciplinæ exercitio infractæ. B Sicut fragmē, inquit, mali punici, ſic genæ tuæ.

Eſai.50. An nō tibi q̄ſi fractas habuiſſe genas uidetur ille qui eas dedit percutientibus, dedit uellentibus, & non auertit à cōſpuentibus? Bona quidē hæc fractio p quam interior cœpit uirtus eminere, & quæ intra carnis corticem concludebatur erumpere gratia. Quaſi cōfracta uidetur tanta dignitas ad paſſionis innanies ſe ipſā iniurias: ſed p hæc fragmēta ſalutis ſe nobis ubertas effudit. Et tu ſi adimpleas ea q̄ deſunt paſſionum Chriſti

in carne tua, si portes stigmata Xpi Iesu in corpore tuo: iam tibi dicit Xps: Quia sicut fragmē mali punici, sic genæ tuæ sic confractæ sunt & quasi crucifixæ genæ tuæ, si quadam edomitæ & excultæ disciplina, nōme tibi uidentur uelut fragmina cuiusdam boni fructus. Et in cōsequētibus ad sponsum dicit: Quia genæ eius sicut areolæ aromatum, eo q exaratæ sunt & cultæ & compositæ aromatibus confouendis. Sic & hic sponsæ genas sicut fragmēta mali punici esse dicit. Et bona confractio per quam non mors ingreditur, sed spiritualis fructus specimen elucet. Bonæ ergo genæ quæ p humilitatem ita cōfractæ sunt, ut fructus interni non perdant, sed magis prodāt gratiā. Denicq & ipsa mala punica grā modesti uultus uerecundiam cortícis rubei colore designāt. Optimum planè in Christi sponsa decoramentum uerecundia. Verecundia quasi aurora quædam, omnium actuū colorat principia, & uirgineo uirtures reliquas uenustat pudore. Verecundia bona sua non petulanter iactat, sed parce eloquit cōtēta tenuiter innuisse, & cùm urget necessitas. Iesu bone quanta ubicq uerecundia in sermonibus tuis, quàm propriis parcus in laudibus, quas poteras sufficienter loqui tā sine humilitatis iactura, quàm sine dāno ueritatis. Et cùm propria exprimeretur, tamen nomen suppressit. Poterat plenius loqui, sed ipse ad sponsæ exemplū modesti pudoris colorem assumpsit. Non hanc modo prædico uerecūdiam quæ corporali rubore solet ora suffundere, sed eam quæ totius conuersationis uenustat faciem. Nam sicut corporis, ita & conuersationis genæ sunt quædam, in quibus nihil est eo colore gratius, si operū omniū habitus humilitatē redoleat, si plus occultet i corde, quàm ostendat in facie. Denicq & hic dicit. Sicut fragmen mali punici, sic genæ tuæ, absq occultis tuis. Bonæ genæ, quæ sicut nihil habēt simulatū, ita multum habēt occultatū: quæ sicut nihil fingūt, sic nec totum effundūt: quæ minus prætendūt in specie, quàm tenēt in uirtute. ¶ Possunt hæc ad interiores animæ genas referri, quæ in conscientiæ facie sunt, ubi nō homo, sed deus uidet. Habet cuiusq conscientia quandam propriam faciem. Eius genæ uerecūdo humilitatis rubēt colore, si penes se opera nō iactet, non magnificet merita, nō illa eximia putet, sed tā exigua pudeat. Quis enim gloriabitur castum se habere cor? Si accepit, quomodo gloriabitur quasi non acceperit? Et tamē ipsa quæ accepit dona, quis intelligit? Nam si delicta non intelligit, quāto minus donā? Dona désursum sunt, descendunt à patre luminū. Quæ uerò dei sunt, nemo nouit nisi spiritus dei. Ideo si cui deus per spiritum suum reuelat, nō tam ipse nouit quàm spiritus dei in illo. Nos (inquit Paulus) accepimus spiritum qui ex deo est, ut sciamus quæ à deo donata sunt nobis. Numquid omnia? Aut si omnia scire potuit, numquid oīno? Ne unū quidem (ut arbitror) ex integro: & si in flagello non potuit intelligere donum. Vtiliter ipsa sibi, conscientia abscondítur in parte, & ipse proficiendi amor nimus, incrementa, fui profectus ignorat. Denicq non ipsa uirtutū uelut pomorū integritas, sed tm fragmina in genis sponsæ eminere dicuntur: quia quod in genis est, in cuidēti est. Et si nouit quis ueram in se uirtutis alicuius gratiā, numquid constantiam, numquid perseuerantiam? Non est, inquit, occultatum os meum à te quod fecisti in occulto. Et si mihi occultū est, non tamen tibi. Spiritus enim tuus omnia scrutatur, etiā occulta mea. Vtinā talia in me occulta multa habeam cognita tibi Iesu bone, & cōdita in thesauris tuis. Periculosa repositio istorum mea scientia: ideo tuæ magis tuto illa committo. Sed non ego tam illa committo tibi, quàm tu non committis mihi. Penes te adhuc tutius foues quod fecisti in occulto. Nec sponsæ profectio tanta sinit ipsi patere, & prodire in genas. Sic, inquit, genæ tuæ absq occultis tuis. Sunt quædam occulta tempore congruo producenda in lucem, & in facie collocanda. Interim latent in semine, tempore suo plenam acceptura speciem. Nunc igitur sponsa es, sed nondum apparet qd eris. Quis putas similis mei cùm apparuero? Et nūc similitudinem tenes in parte, quia ex partte cognoscis. Reuelata facie iam gloriam meā specularis, sed tamē adhuc trās formaris à claritate in claritatē. Dum transformaris, non dum integrè tenes. Transformari proficere est, non esse perfectum. Perfectum autem tuum nondū tui sed iam oculi mei uident: penes me iam es, qualis futura es. Iam in libro descripta es uitæ, & in manib⁹ depinxi te. Facies tua coram me semper, coram me fulget, quæ in te nunc est obfuscata. Iam dragmam imaginis meæ in te inueni, sed adhuc quadam squalet rubigine, & occultatur species eius. Iam fides tuis rubet in genis, & uitæ colorē infundit: sed adhuc fidei res est in occulto. Ideo sicut fragmen mali punici, sic genæ tuæ absq occultis tuis. Grata satis fidei facies, sed de occultis tuis mihi commendabilior appares. Patientiæ uirtus in cuidenti & quasi in genis tuis satis iam placet, sed ego de posteriore te magis æstimo gloria. Et reuera fratres, non sunt condignæ non dico passiones, sed & ipsa patientia huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Cuius iam quædam in nobis facta sunt semina, quæ occulta operatione seipsa ad maturitatem perducunt, & ad perfecti fructus substantiā. Substantia hæc per quandam seminalem gratiam nunc occultatur in nobis. Substantia mea, inquit, in inferioribus terræ. ¶ Vides ubi occultatam eam dicit. In inferioribus terræ. Feliciter cum eo agitur q nō in infimis. Ego quædam terræ superiora accipio, quædam inferiora, quædā infima. Superiora sunt ipsa corporis humani natura. Inferiora ipsius naturæ corruptela. Infima quædam iniquitas & culpa de corruptela procedens, & ipsam magis corrumpens. Ideo non dicit substantiam suam in infimis, quòd nullum habeat spiritualis gratia (quæ summa prophetæ substantia) cum iniquitate commercium. Sed in inferioribus terræ substātia mea, eo q medicinaliter gratia spiritus in infirmitate carnis sit occultata, & quasi fermētum abscōdita sanans & operās donec absorbeat mortalitas à uita. Nam non debet massa fermentum corrūpere, sed magis à fermento in similem cōuerti saporem. Sed & alibi idem dicit, substantia mea apud te est. Ergo & in inferioribus terræ eius substantia est, & apud dominum. Distantibus est in locis abscondita, in superioribus cæli, & in inferioribus terræ: in æternitate, & in infirmitate. Ibi per prudentiam, hic per inoperātem gratiam. Et bona gratia quæ sic uirtutum profectus operatur, ut quendam perfectionis saporē nobis uicissim aspiret, & eructet abscondita ab origine mundi, abscōdita mūdo, abscondita in deo, ubi uita nostra abscondita est cum Christo. Et uerè magna multitudo dulcedinis tuæ dominæ quam abscondisti, sed timentibus re, non amantibus. Ideo nec sponsæ fortè hæc furtiua dulcedo. Illa ipsa occulta sunt sponsæ de quib⁹ dicit: Ita genæ tuæ absq occultis tuis. Ideo non propter illam tantum hæc uox facta est, sed propter circumstantes, magis uerò propter longe stantes, & propter resistentes, propter illos qui se timidè retrahunt à sancta couuersatione, & propter illos qui inuidè detrahunt. Quorum alij uitam secretam, uitam sanctorum, uacuam putāt & sine honore. Alij quidem, etsi nō uacuam, tamen totam eius excursum cum summo horrore. Nam exitum sine honore suspicari non audent. Alij uanā, alij amaram regionem putant. Illi non uenerantur, & isti uerentur accedere: ideo de occultis sponsæ curauit tenuiter innuere, quasi ex obliquo illos tangens, & istos trahens, dum sic latenter de intimis eius admonuit delicijs. Sic, inquit, genæ tuæ absq occultis tuis. Acsi dicat. Si cognouissent & alij quibus absconditis adimpletus est uenter ô sponsa, quàm facile omnia detrimentum facerent ut illa lucrarentur, quàm libenter & bona perderem & mala perferrent, ut absconditæ dulcedinis participes efficerētur. Nunc autem abscondita est oculis eorum: quæ sanctis animabus in occulto per uices alludit. Grata tamen uicissitudo, quæ multorū molestias mitigat tēporum.

2. Cor. 3.

Cant. 5.

Rom. 8.

Psa. 138.

Psal. 38

Psal. 30.

Cant. 6.

Cant. 6.

Nec exsles

Nec exſles delicíæ, quæ in futura tẽpora abundãt. Quid egeſtatẽ in illa uereminí? Delicíæ in occultis eius, & abũ
Cãti. 4. dantes delicíæ. Abundantia enim in turribus tuis ô ſpõſa. Deniq; ſicut turris Dauid collum tuum: etſi latent delicíæ, ſed uirtus eminet. Quomodo nõ eminens turris collata? Sed differamus hunc in craſtinum ſermonem. Dictũ de hac turre quod ipſi Dauid dederit actor eius & tutor Ieſus Chriſtꝰ, qui uiuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo. XXVI. A

IAm fortia ad ſpõſam & de ſpõſa loquitur (nã delicata in ſuperioribus) ubi ſic ait: Collũ tuũ
Cant. 1. ſicut monilia & ſimile quid habes in pſalmo,
Pſal. 29. Dñs decorẽ induit, induit fortitudinẽ. Bona hæc indumenta, quorum unum ornat, alterum armat. Primum illud poſuit quod magis proprium ſponſæ uidetur. Nunc ſe ad eius quandam fortitudinem cõuertit. Virtus fortitudinis tanto in ſponſa preciosior, quãto rarior. Ra-
Pro. 13. ra planè. Mulierem enim fortem quis inueniet? Et ſi poteſt, tu tñ Ieſu bone, non tam inuenis quæ talis ſit, quàm præuenis ut ſit. Non ſeipſam hæc turris ædificat, ſed ipſe ſine quo in uanum laborãt ædificantes. Et uide quàm fortem uelit intelligi, quam turri Dauid aſſimilat. Sicut turris, inquit, Dauid collum tuum. Noli in hoc collo inflexibilitatem & duritiam accipere. Hæc enim nõ poſſunt ad
Ge. 49. landem reflecti, ſed ad maledictiõis ſentẽtiam prouocat.
Eſai. 48. Maledictus, inquit, furor eorum, quia pertinax: & obſtinatio, quia dura. Neruus, inquit, ferreus ceruix tua. Ad condemnationem intorta ſunt iſta, non ad commendationem prolata. Rigida peruicacitas ſolet libertatem mentiri, quam in his uerbis accipio. Sicut turris Dauid collũ tuum. Libera planè ceruix, & ſeruilis conditionis ignara, tam erecta, tam munita ut turris Dauid. Non puto q̃ alí quo abiectæ ſeruitutis iugo collum iſtud atteratur. Gra-
Ecc. 40. ue iugum ſuper filios Adam à die natiuitatis eorum. Sed hæc iam non uidetur de filiabus Adam. Iam ueterem natiuitatem regenerationis nouitate mutauit, carnalem neſcions Adam ex quo tranſiuit ad Chriſtum, ex quo ſecundo adhæſit, unꝰ ſpiritus effectus cũ illo. Ideo libera, quoniam ubi ſpiritus domini, ibi libertas, qua nos Chriſtus liberauit, libertas data, non innata. Nam à natiuitate eorum graue iugum ſup filios Adã. Verè graue, quod mulierem illam euangelicam annis decem & octo incuruauerat, ne ſineret ſurſum reſpicere. Multũ diſſimilem ab iſta, quæ ceruicem in turris modum ſuſtulit in cælum. Graue planè iugum quod totum humanum genus in hac inclinata muliere excutere nõ poterat nec deponere, & nõ deſinebat ab onere, & iniquitatem addere ſuper iniquitatẽ, & infirmitatem ſuper infirmitatem, & utranq; ſuper alteram, fœcunda ſatis, ſed infelici nimis fructificatione. B
Vis audire apponentem iugum ſuper iugum? Audi qua-
Luc. 14. li ſe excuſatione unus de inuitatis ab euãgelica ſubduxerit cœna. Iuga boum emi quinq;. O ſtolida anima, animam inualida ceruice, & atrito collo, unum illud portas, quod tibi corrupta impoſuit natiuitas, & plura cõparas. Non indiges emere quod gratis innaſcitur. Alia adijcis emere, & ad hoc quo opprimeris, collum eximere nõ potes. Iuga, inquis, boum emi quinq;, & unũ hoc tam graue, tam generale gratis excutere non poteſt? Nec tibi tamen precium ſuppetit unde te redimas. Neſcis quàm graui iugo teneberis? Niſi ſanguine Chriſti auferri nõ ualet. Abundas ut plura emas, non abundas ut ab iſto te redimas? O miſeræ diuitiæ tuæ, ſatis es locuples nõ ut mitiges, ſed ut multiplices uincula colli tui, & cõpedes aggraues. Sufficiat illud iugum graue quo opprimeris. Iugũ hoc, ſi neſcis, quædam eſt delinquẽdi neceſsitas, & impoſſibilitas reſurgendi. Iugum hoc difficultas eſt ad bonũ, & auiditas ad malum. Iugũ hoc & iniquitas eſt qua reus teneris ad ſupplicium, & infirmitas, qua pronus in uitiũ traheris. Originalia tibi ſunt iſta, & de propaginis uitio, & tu adhuc uolũtaria accumulas onera? Curioſitatẽ quæque ſenſuũ dum exteriores intendis in ſpecies, interioris concupiſcentiæ flammam prouocas, quæ niſi ſanguine Chriſti extingui non poteſt. Concupiſcẽtia cùm ſola eſt, ſatis mardeſcit: exterior uerò materia ſi accedit, inſanit. Geminum incommodũ, naturæ corruptio & curioſitas quædam exterius eius irritamenta explorans. Duplicatũ incommodũ, proprius impetus, & hoſtilis impulſus. Duplicatum incommodum, flamma concupiſcentiæ, & flatꝰ incentoris. Iuga boum, inquit, emi quinq;. Bene utiq; Luc. 14.
boum, q̃ brutas mẽtes curioſitatis atterat labor. Iugum ſi optas, non habes neceſſe comparare. Tolle ſuper te iugum Chriſti, iugum gratuitum, iugum gratum, gratũ nõ
Mat. 11. graue. Iugum enim, inquit, meum ſuaue eſt: & onus meũ leue. Iugum hoc non eſt iugum boum: quia iugum ratiõnale eſt, iugum non quod laborẽ infligat, ſed requiẽ cõparet. C Et uide quomodo iugum hoc leue dicat. Nã illud ſuperius graue, quod eſt ſuper filios Adam à die natiuitatis uſq; ad diem mortis eorum. Cuiꝰ putas mortis? Coll. 3.
Vtiq; eius de qua habes. Mortui eſtis, & uita ueſtra abſcondita eſt cum Chriſto in deo. Bona hæc mors, quæ ueterem ſepelit natiuitatem, nouam inducit. Mors bona, quæ ſeruitutem abſorbet, generat libertatem. Nam huiꝰ natiuitatis liberi ſunt filij. Bonus hic exitus uitæ, ut ueterem exuentes Adam, ſimul graue iugum abijciamꝰ. Hic uitæ carnalis exitus, captiuitatis noſtræ iugum dirũpit, ultrà grauare non poteſt, ſed computreſcit à facie olei, ex
Cant. 1. quo cœpimꝰ nomine alio uocari, & inuocatum eſt ſuper nos nomen ſecundi Adam: cuius ut oleum effuſum nomẽ eius. Vis audire utrunq; iugum hoc graue & dirumpi & putreſcere? Qui ppiciatur omnibus iniquitatibus tuis,
Pſa. 102. qui ſanat omnes infirmitates tuas. Iniqtas tota & ſemel dimittitur, diruptum eſt iugũ, infirmitas adhuc ſanatur, iugum computreſcit. Deniq; quod computreſcit, lẽtè deficit, non deſinit ſemel. Propoſitum uoluntatis præcipi quidem poteſt & quaſi dirumpi, ſed inueterata paſſio nõ tam decidítur quàm dediſcitur. Et quando operandæ ſalutis impoſſibilitas auferetur per gratiam, tunc quaſi dirũpitur captiuitatis iugũ. Sed quæ reſidet adhuc boni difficultas, dum paulatim ſanatur, eius uidetur iugum computreſcere. Computreſcet, inquit, ut quamuis non ſemel totum, tamen quandoq; puttedine conficiendum donet intelligi. Quod computreſcit, utiq; corrumpitur. Quomodo non liber cuius iugum uel ſemel dirumpitur, uel ſenſim corrumpitur? Et iugum & uinculum corruptum, utrũq; uſu ſuo priuatum uidetur. Nam nec grauiter premit, nec tenaciter ſtringit. Felix planè cuius computruerunt uincula ut nulli ſint uſui, cuius cõputruerunt & corruptæ ſunt catenæ à facie dici. D Sed dices de collo ſponſæ ſermonem inſtituera: quidem nũc circa iugũ immoraris? Quid de iugo ad collum? Vtinam nihil. Nunc autem contritio magna. Iugum enim ad quid niſi ad collum? Sed non ad collum ſponſæ, quia iam ſoluta uincula
Cant. 3. colli eius, iam neſcit ſeruitutis iugo contineri. Sicut turris, inquit, Dauid, ſic collum tuum. Exuberantiſsimæ per hoc monſtratur libertas, & depreſsione ab omni libera, non tamen nuda, ſed quæ habeat aliquid fortitudinis admiſtum. In turre non ſolũ erectio, ſed munimẽti fortitudo attenditur à facie inimici. Reſtituta eſt quidem libertas, ſed ſecuritas tibi nondum permittitur. Captiuitatis contritus eſt laqueus, hoſtis aliũde quærit innectere, ius perdidit, non depoſuit recuperandi ſpem, non pruicacia infeſtandi. Liber effectus es, libertatis tuende decætero tibi incumbit negocium. Collum amplexibus ſponſæ dedítum, noli ne in modico quidem degeneri exponere iugo.
Deniq; reuertenti filio pater obuius procidit ſuper col- Luc. 15.
lum eius. Pia ſarcina, & iugũ dulce, quod tamen ſuſtinere nec ſentire meruit, donec primo in ſe reuerſus ſeruilẽ conditionem dirupit, ſic regreſſus ad patrẽ. Erecta eſt cer-
Pſal. 58. uix tua, eſto fortis ſicut turris Dauid: ut dicere poſsis: Fortitudinẽ meã ad te cuſtodiam. Ipſe enim Dauid, ipſe Salomõ Chriſtus ſcilicet dei uirtus, & dei ſapientia. Eius

turris es, si non infimè, non infirmè sentias circa ipm. Sed si sublimitas uirtutis dei non ex teipsa quasi turris est, nō turris Dauid, sed magis aduersus Dauid, qui inflat⁹ sensu carnis suæ extollit se aduersus scientiam dei. Sublime hoc collum: sed superborum & sublimium colla sapientia calcat, humilium exaltat. Humilitas ipsa sumptus necessarios subministrat ad ædificationē euangelicæ turris. Nec
Mat. 11. uerendum est ne sponsæ sumptus desint, quos abundanter de spōsi potest arca mutuari. Discite, inquit, à me, qa
Luc. 14. mitis sum & humilis corde. Nōdum intelligis qua ratione sumptus humilitas præest in ædificationē turris. Qui se, inquit, humiliat, exaltabitur. Et bene de humilitatē in præcedenti latenter est suggestum capitulo, ubi spōsæ occulta commemorat, eò q; humilitatis pulchra sit species, meritorum laudes occultare. Si ibi de humilitate, conuenienter de sublimitate istic annectit. Non potest abscōdi
Cāti. 4. diu turris in humilitate fundata. Sicut turris Dauid col-
1. Pet. 2. lum tuum. E Vide priu legium sponsæ. Apostolus Petrus hortat nos coædificari in domos spirituales, hic ue-
Ephe. 2. rò nō tm̄ in domū, sed etiam in turrim ædificatur. Paulus in habitaculum dei coædificari nos optat: sed sponsa hoc nō cōtenta, etiam propugnacula adiungit, ut sublimis & securior sit habitatio. Fortè & hæc una de illis turribus
Psal. 121. est de quibus dicitur: Fiat pax in uirtute tua, & abundantia in turribus tuis. Omnino conuenit ut in terra non desit libertas. Dura, quia duplicata necessitas, ubi foris obsidio, fames intrinsecus. Quid proficit clausos & munitos esse aditus omnes si intus sæuus hostis fames cuncta contristat? Mala fames fastidium. Clausæ sunt ianuæ exteriores, muniti aditus, sed per sensuum tuorū fenestras mors ingreditur, nec experientia indisciplinatorum sensuum
Esai. 33. de exteriori materia mali incentiua admittit. Si proiicis auaritiam ex calumnia, si obturas aurē ne audias sanguinem, si claudis oculos ne uideas malum, iā clausus es, iam habitas in excelsis, & munimēta saxorum sublimitas tua. Nūquid satis est? Quid prodest tam munita sublimitas, si quæ intus sunt, famis & fastidiū uastat crudelis egestas? Quid prodest dura saxorum & inaccessa sublimitas, si nō ibi panis est, si non aquæ fideles sunt? Bona quidem protectio, si tamen nō desit refectio. Bona sunt munimēta saxorum, si tamē talia sint de quorum possit durities & mel & locum elici. Et quidem ipsa obseruantiarum durities, & petra disciplinæ, frequenter largos effundit riuos olei, & mentis faucibus dulcedinem deuotionis ministrat ordi-
Psal. 121. nis quidam lapideus rigor. Deniq; sic habes: Fiat pax in uirtute tua, & abundantia in turribus tuis ô Ierusalem, sed abundantia diligentibus te. Alioquin qui non amat, etsi intus sit, esurit tamē. Quomodo autem egestas erit in hac spirituali turre, in turre Dauid, in collo spōsæ, in quo fugi commercio spiritus uitalis trahitur & refunditur, in quo uerbi sacri commeatus assiduus est, & uocalis spiritus discurrit? Quomodo fames in collo per quod abūdātia suauitatis eructatur, & uerbum bonū de cordis uberate? Collum quoddam uidetur, commercium & quoddā glutinum & cordis cum ore, & corporis cum capite, utri usq; ad alterum. In collo uinculum est & uia. Quod aliud erit uinculum nisi charitas per quam capiti corp⁹ cohæret Christo ecclesia? Quæ alia uia spiritus, nisi charitas? Hæc excellentior est uia, imo hæc est spiritus uadēs & rediens, & ad suam recurrens originem, unde nascitur illò
Mat. 22. reuertitur. Ab hac lex pendet & prophetæ. Ideo mille cly-
Pro. 30. pei pendent ex ea. Omnis enim sermo domini ignit⁹ clypeus est, & propugnacula ipsa ad sermonem referuntur.
Cāti. 8. E In sequentibus dicit. Si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea. Propugnacula de ipsa solent esse turris materia, & quasi de eodem cum ipso corpore. Et uide quomodo charitas cōsubstantialia & sibi concorporalia propugnacula gestat. Vide quomodo innata sit charitati solicitudo quædā, prudentia quædam, & per uigil cautio ad declinandus uel depellendas infestatiões & machinas hostiles. Habēt propugnacula aliquid clausum, habent & apertum aliquid. Per istud insidias explorat, per illud assultus declinat. Illic prouidens, istic se protegens. Talibus est charitas cum propugnaculis ædificata: quia talis est ei tam fortis, tam prudēs solicitudo innata. Ipsa magnum est ibi firmamentum quoddam. Denicq; fortis est ut turris dilectio, ipsa nouit tentamenti occasiones, & cùm opus est fugere, & ubi fugiendi non est copia forriter ferre: & cùm ipsa in se aliquid firmamenti habere uideatur, aliena tamen adiumenta non refugit propugnaculis munita. Assumit & clypeos conuersationis. Bonus clypeus conuersationis ordo, & lex ab hominibus tradita. Hæc etsi non est charitati necessaria, non tamen reputatur superuacua, nec onerosa quidem. Spiritualis est charitas, nec indiget lege, nec tamen legem dedignat, sed legitimè utitur ea protecta, non oppressa. Bonus etiam clypeus sacri meditatio uerbi. Omnis enim sermo domini. ignitus clypeus est. Non est contenta charitas spiritualibus quas ipsa gignit meditatiōibus: & cùm ipsa domini lex sit, in ipsis tamē legis sermonib⁹ meditatur: inde sibi testimonia assumit, inde se tuetur, & multiplici protegit clypeo. Et cum magnum habeat intus testimonium spiritus, ab ipsis tamen literis sacris patrocinia sibi decerpit. Et bona protectio, quam charitatis experientia suggerit, uel sermonis sacri peritia tradit. Paul⁹ in epistola sua quædam charitatis tibi propugnacula depingit. G Charitas, inquit, patiens est, benigna est, percurre totum illum
1. Cor. 13. de charitate locum, nónne tibi tot propugnacula uidentur exurgere, quot gratias distinctas enumerat? Nō æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, nō gaudet super iniquitate, cōgaudet aūt ueritati &c. usq; non excidit. Vides quot propugnaculis turrita consistat? Numquid non ista concorporalia charitati uidentur, & uelut de fundamento eius exurgere? Et tamen istos affectus quos charitas quasi naturaliter gignit, doctrina dirigit, disciplina regit, erigit exercitatio, & bonū originale quantū ad charitatem. Ordo hic ab expertis præscriptus, uel fouet ne deficiat, uel promouet ut crescat, ideo charitas interna inspiratione non contenta, sermones sacri undiq; sibi uelut clypeos institutiones memoriter appendit. Ipsum inspice sponsum, qui mediator & sequester quidam est inter homines & deum, quasi collum medium inter corpus & caput, turris fortitudinis à facie inimici. Ipsum, inquam, inspice qui propriis abundabat, quomodo assumpsit scripturæ clypeos, & uelut ad autoritatem se contulit scuto unitatis fraudulētas interpretis maligni propulsans insidias. Tu quoq; si fueris mediator quidam & sequester inter homines & deum, & uelut collum, corpus & caput coniungēs, mille clypei in te pendeant, omnimodi clypei diuini sermonis. Sacra tibi præsto sit autoritas, & ad omne patrocinetur negocium, non tantùm ut tibi sufficiat, sed ut reliquis abundet. Esto paratus ad reddendam rationem omni poscenti de ea & quæ in te est fide & spe. Quasi poscere uideā fidei tuæ rationem, qui fidei contraria persuadere conatur, & ipsam infringere. Bonum ergo à collo tuo scutum pendet, si fueris scuto fidei munitus, scuto ueritatis, scuto bonæ uoluntatis, sacri scuto sermonis. Omnes hos in scripturis clypeos legis. Sed & si fueris in sublime
1. Petr. 3. per charitatem erectus uelut turris si per cōtemplationis gratiam quasi collum reliquum corpus excedēs, accedas ad caput domini, & abscondaris in abscondito faciei domini, in secretario spōsi, in thalamo ueritatis: nónne tibi uideris delicato protect⁹ clypeo? & nescio si quod scutū ad protegendum efficacius sit, quàm talis amplexus dilecti. Igneus est, & ideo omnia tela nequissimi ignea extinguit: & ignis ignē cōsumit. Si fidei scutum illa extinguit, quomodo non magis ueritatis bono protegitur clypeo, qui absconditus in calore eius? H Est enim ueritatis feruida meditatio, & suggestiones inimici malè ignitas ante extinguit quàm ad mentem pertingant. Inter spōsæ amplexus & charitatis interna negocia, nō uacat sponsæ peregrina

peregrina tela ſuſcipere. Bene talis clypeus à collo ſpōſæ dependet, eò q̄ tam ſuccenſi amplexus gratiam experitur ſola dilectio, ſola tales nouit exceſſus, & mētem faciens ad hærere deo, unum ad horam cum illo ſpiritum efficit. Beatum planè collum, in quo ſermo dominí igneus moratur, à quo uelut ſcutum gratis dependet amplexib⁹ patris uerbum, ueritas, & uirtus. An non tibi delicatè protectus uidetur, qui talibus coronatur & circundatur undiq̄ ſcutis ante & retrò? Fidelis paxillus in quo tot diuerſa uaſorum genera pendent. Bene hæc à collo charitatis pendent, q̄ ipſa ſit unctio quæ nos docet de omnibus, & omnia ſuggerit, q̄ in ipſa omnes gratiæ conferuntur, & referunt ad ipſam, ut ex ipſius penſantur & penduntur menſura. Mille clypei pendent ex ea, armatura omnis fortium. Armatura planè quam Palus ad Epheſeos narrat. Omnis armatura fortium id eſt amantium. Fortis eſt enim ut mors dilectio. Quid ergo? Tamen ibi ſunt arma fortium, non infantium ubera. Si excedit quaſi turris quædam, charitas non cōdeſcendit. Sine mente excedimus deo, ſiue ſobriſſimus uobis, charitas Chriſti urget nos. Audiſtis excedentem, uultis ſobriā & & condeſcendentē accipere ſpōſam? Vbera, inquit, tua ſicut duo hinnuli capreæ gemelli. Bona turris ſponſa, quæ ſe per conuerſationis diſciplinam undiq̄ claudit, & per ſcripturarum doctrinā ſibi clypeos copioſè appendit, & per contemplationis exceſſum in ſublime aſſurgit. Ipſius etiam continentia fortis, & doctrina fidelis, & exceſſus cæleſtis, cùm & eius ſublimitas condeſcendere didicit, & doctrinæ copia ad ſobrietatem deduci, & rigor liqueſcere in quandam rationabilis lactis dulcedinem & arma fortium in infirmorum ubera conuerti. Vbi q̄ illam urget charitas Xpi, ſurſum ad illum rapiēs, déorſum propter illum trahens, ſed non tenens diutius, dū ad ſuas ſubinde delicias in exceſſum recurrit. Ideo dicit, ubera tua ſicut hinnulli gemelli q̄ ſemper circunſpicit mōtes paſcuæ ſuæ, q̄ ad paſcuæ locum illam conuertat & rapiat nota refectio, q̄ ad ſponſi lilia leui ſaltu ſubito relabatur, unde delicatè refecta cæleſtium ſuccis herbarum, diſtenta ubera ad paruulos iterato reportet. Sed quæ de uberibus iſtis dicenda ſunt, non poſſunt aures fatigare, forſitan & hora fugiens portare modo, & potum lactis ab uberibus iſtis exprimere. Vberius ocium & horam liberiorem orā tibus uobis cùm dominus dederit oris noſtri officiū non denegabo, ipſo in eius præconia præſtante copiam q̄ præſtat affectum, Chriſto ieſu, qui cum deo patre & ſpiritu ſancto uiuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Cant.4. Ephe.6. Cant.8. 2. Co.5. Cant.4.

Sermo XXVII.

VIdetis fratres quomodo nec ubera ſponſæ laude priuantur. Et quidem uberum uſurpatio frequens tum in aliis locis tum in iſtis præcipuæ cantícis. Vino ubera præfert botro confert, aſſimilat turri. Et quod nūc in præſenti eſt, duo, inquit, ubera tua ſicut duo hinnuli capreæ gemelli qui paſcūtur in liliis. Videtis quàm multiplex uberum commendatio. Si mater eſt, maternū pectus uberibus carere nō decet. Vbera nouerat Paulus habere cū diceret: Factiſumus paruuli in medio ueſtrum, quomodo ſi nutrix foueat filios ſuos. An non tibi uidetur factus quaſi hinnulus, qui factus eſt quaſi paruulis? Vnde fouebat filios quaſi nutrix, ſi nō habebat uberā? Quaſi duo hinnuli capreæ duo filij eccleſiæ, alter de circunciſione, alter de gentibus. Vide quomodo Paulus ntriſq̄ ubera coaptat: Factus ſum, Inquit, iudæis quaſi Iudæus: his autem qui ſine lege erant, quaſi ſine lege eſſem. Omnib⁹ omnia factus ſum, ut omnes lucrifaciā. An non ubera hinnulis iſtis coaptauerat, omnia factus omnib⁹? Omnibus omnia factus eſt non ſimulantis aſtu, ſed compatientis affectu, & habitu coaptantis. Deniq̄ utriſq̄ ſe conformabat, nūc ſe cum illis à licitis cohibens, nūc ad licita condeſcendens, utrorumq̄ ubiq̄ declinans ſcandalum, ubi fidei non obſiſtebat iniuria. Omnibus omnia factus eſt, nec Iudæis ritum in initijs licitum tollēs, nec ad eorum irritationem gentiles cōpellens. Omnibus omnia factus eſt, pro audientium capacitate & præcipiens moralia, & diſſerens myſtica. In hac duplici materia uelut duo ubera porrigit doctrinæ planioris, lactea ubera paruulis temperans. Interna compaſsio ubera quidem habet, ſed coaptatio foris ubera exhibet. Illa miſeretur, ſed iſta medetur. Quid enim mihi prodeſt ſi tantum compateris, & infirmitati & quaſi infantiæ meæ contemperare te commodè neſcis? Quid mihi prodeſt ſi compatientis affectu cauſam in te meam transfers, ſi curam quam debes nō affers? Vtraq̄ neceſſaria eſt, & compaſsio & quædam diſciplinæ & doctrinæ compoſitio. Compaſsio affectum conformat, cōpoſitio te ad lactandū paruulos utiliter incuruat. Neutro in genere ſancti doctores auditorib⁹ deſunt, facti ſicut illi, & pietatis affectu, & conformationis uſu. B Vtinam iſtud attendant qui futuri ſunt in cōuentu fratrum ſermonem. Student magis alta quàm apta dicere, facientes apud infirmas intelligentias miraculum ſui, non ipſorum ſalutē operātes. Erubeſcūt humilia & plana docere, ne ſola hæc ſciſſe uideantur. Erubeſcunt ubera habere, nudare mammam, lactare paruulos. Quid iſtud eſt? Ideóne conſediſti in medio cathedram tenens ut ſcientiam iactes, an ut teneram ſubditorum lactes infantiam? Subtilia texis, artē qui audiunt mirantur, eloquentiam laudant. Bene quidem, tamen ſi gratiam ſentiunt, ſi te diſputante audientium moueatur affectus, intellectus inſtruitur. Alioquin quid ad præſens negocium peregrina quædam adducere quæ auſculantes nō capiant? Magna eloquentiæ laus eſt, cauſam quam ſuſceperis aptè exequi, ad eius commodum cuncta referre, ſuſcepto inſeruire negocio. Nuſquam euidentius eloquentiæ tuæ ſignum dabis, quàm ſi humilem materiā exequaris ornatè, & ſermonis temperamēto attollas quæ per ſe iacere uidebantur, & uelut contemptibiles ſententias commendabiliores efficias. Nec tam debes attendere quæ te dicere deceant hominem literatum, quàm quæ debeant audire quos inſtruis. Quid enim inde conſequunē ſi ambulas in magnis & in mirabilibus, non dico ſuper te ſed ſuper eos qui aſſident? Noli altum altè ſapere, ſed cōdeſcende humilibus. Sublimia loquens, ſed uon in tempore, quid aliud affectare uideris niſi ut tibi ſoli taceant homines, & dicatur de te quod dictum eſt de ſaluatore, quia nunquam ſic locutus eſt homo ſicut hic loquitur. Aſcendiſti cathedram ut alios ædifices nō teipſum infles, ut impleas nō exinanias teipſum, niſi fortè eo modo quo ſe ſaluator exinaniuit formam ſeruí accipiēs, ut nos carnis ſuæ lacte nutriret in ſalutem. Bonus imitator magiſtri Paulus ubera non occultat, ſed habere ſe iactat. Tanquā paruulis inquit, in Chriſto lac uobis potum dedi, non eicā. Et itē. Nihil me arbitror ſcire inter uos niſi Ieſum Chriſtum crucifixum. Ipſe nouit cui mēſam parat, & quibus ubera porrigat. Ideo ubera eius ſicut hinnuli, quia doctrinæ ſuæ ubera emollita ſunt, qualia paruuli in Chriſto capere poſſunt. C Audiſti iam quid ſunt iſti hinnuli, & quare duo. Vis noſſe quare gemelli? Quia in fide non eſt diſtinctio Iudæi & Græci. Vacant ibi priuilegia meritorum, & regeneratio nullos diſtinguit, quæ cunctos æqualiter abſoluit. Omnes enim egent gloria dei, iuſtificati gratis per gratiā ipſius. Fides utroſq̄ populos æquè nobilitat, ſed Iudæus aliter reputat. In communi clemētia iura ſibi priuata depoſcit. Quid mirum ſi uult eſſe primus quādo uoluit eſſe ſolus? Vnigenitus eſſe non poteſt, affectat uel primogenitus. Vide quāta obiecta ſint Petro in actibus apoſtolorum q̄ ad homines præputium habentes introiſſet, quòd illos ſuſcepiſſet ad fidei myſteria. Vide quantum in epiſtola ad romanos Paulus deſudet aduerſum Iudæos q̄ in gratia ſibi fidei priuilegia meditarent quædam, & quos una fides coniunxit, diſtinguerent gradibus. Ibi affectabant eſſe in gratia ſoli, hic ſummi, nolentes habere compares, quos non poterant non habere participes,

1. Teſ.2. 1. Cor.9. Cant.4. Ioan.7. Phili.2. 1. Cor.3. 1. Co.2. Ro.10. Rom.3. Actuū. Galat.2.

Gentes autem fecit deus cum Iſrael concorporales, & cõ-
participes teſtamentorum, & in nullo diſcreuit, fide mun-
dans corda earum. Ideo dicuntur gemelli, quia fides nul-
lis gradibus ſeparat, quos æquè regenerat. Alioquin qui
neſciunt eſſe gemelli, effecti ſunt nulli: & in cõuiuio locũ
occupantes primum, iam nec habent nouiſsimum. Quæ
ratio non inter illos tantum uertitur, ſed ſe dilatat ad oẽs
ut nemo alĩ in gratia, quocunq; in gradu fuerit, aut parti-
cipium, aut parilitatem inuideat. Quis enim merita præ-
tendat, ubi in munere ſola eſt gratia? Non debent uetera
præiudicare, ubi noua facta ſunt omnia. Et in himnulis re-
generationis nouitas intimatur, ſicut in gemellis, in rege
neratione parilitas. Qui bene capreæ dicuntur, id eſt ec-
cleſiæ filĩ, propterea q; ſicut caprea acutè cernant. Acuta
ſunt enim eccleſiæ lumina, contemplantis non quæ uidẽ-
Cant.4. tur, ſed quæ non uidentur. D Vbera tua ſicut duo hin-
nuli capreæ gemelli, qui paſcuntur in liliis, ſi tamen lilio-
rum ſentiant gratiam, ſi ipſis lilia redoleant ut lilia, & nõ
in ſuauem odorem refundant. Bonus & gratus eſt odor li-
lĩ, ſed tamen ipſum lilium alĩs redolet lilium, alĩs abſin-
thium. Lilium cõuallium, lilium ſingulare Chriſtus, lilia
erant ipſi imitatores eius. Audi quid liliorum unũ loqui
2.Co.2. tur. Chriſti bonus odor ſumus. Alĩs odor mortis in mor
tem, alĩs uitæ ad uitam. Vides quomodo ſingulare lilium
illud, in quo bonorum omnium plenitudo olebat, triſtem
tamen uidebatur quibuſdam odorem ſpirare. Iſti ſunt qui
ponũt dulce in amarum, & lucem in tenebras. Sed ille ue
rè lilia paſcitur, qui liliorum odore potitur. Lilia exempla
caſtitatis, quæ non ſolum moderna & præſentia, ſed præ-
terita & longè poſita optimè redolent. Lilia ſunt etiam ſa
cri ſermones in quibus æternæ uitæ olfacimus gaudia, &
odorum attrahimus ſpiritum. Quàm multis fratres eſtis
huiuſmodi uallati liliis. Et ſi oẽs eccleſiæ filĩ, uos copioſi-
us quorum naribus ſingulis ferè momentis nunc pphe-
tarum, nunc apoſtolorum, nunc euangeliſtarum ſpirant
caſta eloquia tanquam lilia, & uerba & uita eorum grato
fragrãt odore. Quæ enim lilia ſuauius redoleant, quæ po-
terant illorum æquare fragrãtiam? Qualem tibi refundit
odorem Maria, qualem Ioannes, qualem Petrus, qualem
alĩ euangelici uiri, qualem denicq; ipſe Ieſus, qui ſingulari
ter & in ſe redolet & in reliquis omnibus ſolus ipſe ſenti-
tur? Quicqd ſuaue fragrat in ipſis, eius uerba nouũ mun-
do ſpargunt odorem cum myſteria reuelant trinitatis, cũ
redemptionis gratiam, cùm copiam uirtutum, cùm glori-
am reſurrectionis, cùm æternæ uitæ ſtatum exponunt.
Ioan.6. Verba uitæ æternæ habes. Petrus ait, & ad quem ibimus?
Et nos idem dicamus dulci eius odore perfuſi. In te Ieſu
bone patris deitas olet, qui eſt in te. In te gratia ſpiritus,
qui unxit te. In te matris uirginitas, in te propriæ carnis
integritas, in te noſtri medela languoris. Omnia hæc no-
bis olent in te, & ad quem alium uel amore uel memoria
ibimus? Iniuria eſt planè talium liliorum, ſi aliquis pere-
grinus odor ſe illis immiſceat, qui ſuauitatem illorum cõ-
triſtet, animicq; afflatus naribus ipſum corrumpat & con-
uertat ad ſeculum, & poſt cœni fœtorem currere faciat. In
iuria eſt ſi tibi ſuauius fragrant uitia, quàm uirtutum lilia.
E Faſtidioſus eſt uerè qui lacte & in liliis paſci non dele
ctatur. Nõ eſt enim omne lac paruulorũ. Nonne tibi quaſi
lac uidetur omnis doctrina, omnis affectus pius, animo il-
lapſus dulciter? Quicquid facile & dulciter ſugitur, lac ui-
detur. Tali lacte abundabant ubera ſponſæ, & ideo dicun
tur ſicut himnuli q; ſit in illis recens, & quaſi ſemper noua
& renaſcens conſolatio uerbi, & doctrinæ alacris copia.
Vbera hæc uetuſtatis nil habent, ideo meliora ſunt uino,
ſed ſimilia muſto. Vbera, inquit, tua botri, non habentia
Cant.7. ſcilicet auſteritatem uini, ſed muſti nouam dulcedinem.
Vbera alia paſcunt, iſta inebriant. Bene ergo ubera ſicut
himnuli, quia nulla uetuſtate infracta. Magnum ſponſæ pe
ctoris ornamentum ſi ubera integra habeat, non laxa, non
fractas mammas in huius Aegypto ſeculi. Ideo dicit: ube
ra mea turris. Inexpugnabilia ubera hæc, & lactis uberta
te tumentia, excreuerunt modum. Bona ergo ubera tam
diſtenta, ubera pietatis, ubera gemina: eò quòd pietas cõ- 1.Ti.4.
ſolationem habeat uitæ quæ nunc eſt & futuræ. Gaudete Eſai.66.
inquit, gaudio magno, ut potemini à lacte & ſatiemini, ab
uberibus conſolationis eius. Et cùm auulſi fueritis à lacte
epulemini ab introitu gloriæ ei⁹. Videtis quo lactis uſus
adducat, ut epulemini, inquit, ab introitu gloriæ. An non
tibi uidetur ubera ſponſi epulari ab introitu gloriæ, quæ
ſicut himnuli paſcuntur in liliis donec aſpiret dies & incli
nent umbræ? Quàm dulciter fuguntur ubera quæ ſic pa-
ſcuntur, ubera de cælo plena, quia cæleſtibus refecta in li-
liis? Ipſa liliorum fragrantia paſcit. Odor eorum ſibi gra-
tiam tenet. Odor enim quidã fructus eſt. Ego, inquit, qua
ſi uitis fructificaui ſuauitatem odoris. Vide quomodo ſa- Ecc.24.
pientia odorem ſuum in fructibus reputat. Spiritualis iſte
cibus eſt, nil habens corpulentiæ, nec dente tactus, nec la-
bore manſus, ſed hauſtus ſpiritu, ipſis ſtatim uberibus in-
fluens, & ubera diſtendens. Vnde etenim fragrãtia dicun
tur unguẽtis optimis, niſi q; in ipſis de uicinis hauſtus li-
liis ſpiritus redolet, donec aſpiret dies, & inclinentur um-
bræ? F Dulce quidem inter lilia expectare auroram ſur
gentem: & fortè uicinus eſt dies iſtis liliis, & inter lilia ei⁹
frequenter aura quedam & uapor haurítur, & ipſe ſpon-
ſus in liliis paſcitur, qui ipſe & lilium eſt conuallium, & lu
men diei. Dulce eſt ergo compaſcendo cum ipſo, poſtula-
ri ipſum, præſtolari inter lilia, donec diei lumen aſpiret. Tẽ
pus illud declarat de quo dicitur: Satiabor cum appa- Pſal.16.
ruerit gloria tua. Tunc uerus & æternus aſpirabit dies,
cùm ænigmatum in quibus adhuc uidemus umbræ incli-
nabuntur. Plures hic umbræ ſunt, umbra fallaciæ, umbra
refrigerij, umbra figuræ. In prima ſerpens dormit, in ſecũ-
da ſponſus quieſcit, in tertia ſponſus deliteſcit. De prima Iob.40.
dicitur: In umbra dormit, de ſecunda: Iu umbra eius, quẽ Cant.2.
deſideraueram ſedi. De tertia: quia ſapientia in myſterio 1.Co.2.
abſconditur. Omnes iſtæ reclinabuntur umbræ cùm aſpi
rauerit dies, umbra fraudis, umbra fidei, umbra myſterij.
Tunc erit umbra nulla, quia ueritas nuda. Tunc ergo re-
clinabuntur quæ modo ſunt exaltatæ. Vultis noſſe quàm
altè? Operuit montes umbra eius. Magnus mons Paulus Pſal.79.
opertum tamen hac umbra ſe dicit, tantum in ſpeculo & 1.Co.13.
ænigmate uidens. Magnus mons, & tamen facile rapt⁹ in
tertiũ cælũ. Felix raptus & multo felicior illo quo mons
ille euangelicus ad apoſtolorũ imperium in mare mittit,
Raptus eſt, qa ſapientia dei immutauit ſenſum illius. Ideò
raptus in tertiũ cælum, in cælum intelligẽtiæ puræ, unde
umbræ ænigmata procul abiecta ſunt. Inferiores ſunt um
bræ & reclinatæ quodãmodo eius reſpectu qui in cælum
rapitur. Raptus in cælum eſt, raptus & in paradiſum. Seren-
tatis locus eſt cælũ, paradiſus uoluptatũ. Pulchræ in utrũ
q; rapitur, cò q; ſemiplena ſit cõtemplatio quæ alterutro
caret. Denicq; in quodã paradiſo delicíarum & uoluptatũ
locata uidetur, quæ paſcitur inter lilia donec aſpiret dies.
Antequam aſpiret dies, nox eſt. Sed nox iſta neſcio quid
uidetur habere dici. Nox, inquit, illuminatio mea in deli- Pſa.138.
cijs meis. Illuminationis etenim uicẽ tenent ex parte deli
ciæ. Pulcherrimus cõtẽplationis locus eſt, ubi ſimplex cõ
ſideratio fidei cæleſtes & ſuaue olentes aſpergit affect⁹ &
æterni luminis gratiam ſpirat. G Nõ ſunt iſtæ delicíæ,
quas beatus Iob cõmemorãs de ſapientia dicit: Quia nõ Iob.28.
inuenitur in terra ſuauiter uiuẽtiũ: Quædã ſupiẽtiæ por-
tio eſt in iſtis delicijs. Quomõ nõ ſapientiæ portio eſt ubi
eſt ipſa ueritas nõdũ intellecta, ſed iam credita dulciter ſa-
pit? Ipſe ſpirituales delicíæ experientia ſui ſatis edocent,
& quantũ expetendũ ſit quod de ipſis reſtat, q; quantũ re
ſpuendũ quicquid illis obſtat. Tria hic obſeruanda occur
runt tempus, opus, & locus. Tempus, id eſt nox, tempus
quietis & uacationis eſt: opus refectionis eſt, quia paſcun
tur: locus delectationis eſt, eò quòd inter lilia. Iure diſtẽta
ad paruulos reportat ubera qui ſic paſcit, qui in medita-
tionibus

tionibus paſcitur fidei, liberrimè, uberrimè, uoluptuoſè. Putas q̃ Salomon in omni gloria ſua ueſtit⁹ eſt ſicut ſpõſa quæ inter lília paſcitur? Quomodo nõ gloriosè ueſtita uallata liliis? Nam etſi umbra obſcurat ſpeciem, ſentit tamen odorem, ſentit ueſtimentorum fragrãtiam. & in his ſapientiæ quaſi famam odoratur donec aſpiret dies, & inclinẽtur umbræ, id eſt donec aſpiret dies, & ſempiternus dies. Quandiu dies & nox uices alternant, non uidentur umbræ reclinatæ ex toto, donec ſtatum habẽt. Vbi uerò reclinatæ ſunt? Apud patrem utiq̃ luminis, apud quẽ nõ eſt uiciſſitudinis obumbratio. Omnis uiciſſitudo obumbrationis inſtar habet, & dum alĩ aliud ſuccedit, quodam modo abſcondit & obumbrat quod præcedit. Hoc ergo eſt quod dicit, donec aſpiret dies, & inclinentur umbræ, id eſt donec aſpiret dies, & plenus ſempiternus meridies,
Cãti. 4. qui umbras omnes annihilet. Qui paſcuntur, inquit, in liliis donec aſpiret dies, & inclinentur umbræ, hoc eſt qui ſapientiæ oblectantur & paſcuntur odore, donec ipſe lucis æternæ candor illuceſcat. V trunq̃ commendatur in liliis, cãdor, & odor. Et odor quidem quid aliud niſi gratia fidei, & cãdor niſi gloria ſpeciei? In nocte odor ſentitur, ſed candor non cernitur donec aſpiret dies, quia candor ipſe eſt dies, non habens ullam partem umbrarum. Ille cũ aſpirauerit dies, iam non erunt ubera neceſſaria. Omnes enim erunt docibiles ipſius dei. Interim ergo ſpõſæ ubera ſunt ſicut duo hinnuli qui paſcũtur in liliis donec aſpiret dies de die, Chriſtus Ieſus.

Sermo. XXVIII. A

Cãti. 4. VBera, inquit, tua ſicut hinnuli capreæ gemelli. Videtis quanta gratia ſponſæ, paruula eſt & quaſi iuuencula, & ubera habet. Quid enim niſi iuuenculam notat dum hinnulis comparat? Ergo & mater eſt & paruula, & alios paſcens, & paſci non indigens. Et ſi quis ſit Paulo ſimilis, nondum tamen cuacuauit quæ ſunt paruuli, in carne commorans. Et ſi aliis abundat, nondum tamen ſe arbitratur comprehẽdiſſe. In ſpeculo uidet, in ænigmate uidet: ideo ſicut paruulus, ſicut hinnulus in umbra paſcit, donec aſpiret dies. In umbra ſed inter lília paſcitur. Infelix planè q̃ quidem inter lília poſitus, inter lília ſanctæ congregationis, ubi uariæ undiq̃ uirtutes redolent, nihil tamen ſuaue, nihil liliorũ ſimile nouit odorare. Bonus planè & ſponſæ priuilegio gaudens, cuiſpa intrinſecus uirtutum naſcuntur lília, qui inter lília paſcitur, inter lília reficitur, illa eſurit. Beati eĩ
Mat. 11. qui eſuriunt & ſitiunt lília iuſtitiæ, lília caſtitatis, omniũ lília gratiarum. Si eſurire beatum, multo magis inter lília paſci, & ipſa uirtutum eſuries paſcit, & delectat auiditas.
Pſal. 16. Odor cibat, ſed nondum ſatiat. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Deniq̃ ipſarum uirtutum (ut ſic dicam) gloria latet adhuc. Totum quod inde audis, in odore eſt. Occultatur forma, ſed famam audimus. Tenuis quidem fama in fumo, ſubtilis in odore cibatus, dulcis, ſed tenuis. Et nos iam ſaturati ſumus, iam diuites facti, ſolo uirtutum odore contenti. Neſcio tamen ſi uel odorem haurim⁹, quos perfectionis nõ trahit auiditas. Suauis quidem liliorũ odor, ſed æmulata in ſpecie gratia. Suauis quidem liliorum odor, ſed ſuauitas tenuis, ſi odor tantum. Deniq̃ qui paſcuntur, inquit, in liliis, id eſt inter lília, non ipſis liliis: ſentientes uicíniam, non fruentes ſubſtantia. Exiguus uirtutum uſus exprimitur in odore, non copioſa, non ſolida & quaſi corpulenta refectio. Non enim omnimodis reficit qui paſcitur, ideo nõ dicit qui reficiuntur, ſed qui paſcuntur in liliis donec aſpiret dies. Delicioſa tamẽ expectatio lucis inter lília, & uide qualibus ſponſa paſcatur in liliis. In liliis nõ caducis, in liliis non marceſcentibus, in liliis deniq̃ quadam incorruptibilitate myrrhatis. Nam myrrha incorruptionem demonſtrat. Iure poſt lília de myrrha ſubtexitur, ut ſpõſæ lília quadam incorruptionis per
Cãti. 4. petuitate commendet. B Vadam, inquit, mihi ad montem myrrhæ. Quid eſt bone Ieſu quòd ſpõſa tua dilecta tua alibi expectat, tu aliò uadis? Illa paſcitur & expectat in liliis, & tu uadis ad mõtem myrrhæ? Quare nõ magis ad lília uadis, ubi ſponſa moratur donec aſpiret dies? An fortè lília hæc non ſunt aliena, nec longè poſita à monte myrrhæ, ſed magis oriũtur in illo? Ita quidẽ eſt, nuſquã lætius naſcuntur lília, quàm in monte myrrhæ, nuſquam magis illæſa ſeruantur. In monte myrrhæ nec corruptioni nec corruptibilitati locus ullus relinquitur. Ibi in mõte myrrhæ ubi carnis uniuerſi mortificantur affectus, ibi lília caſtimoniæ, lília gratiarum & purè naſcuntur & perpetuo florent. Ergo in liliis & in monte myrrhæ ſponſam ſatis delicatè locatam aduertis. Nam alterum tibi ſermo præſens expreſsit, alterum tu ipſe potes per interpretationem exprimere. Quonam enim modo aliò iturum ſe dicere ret, & quàm ubi dilectã eſſe cognouit? Sicut eĩ illa auidè expectat, ſic ille ardenter properat. Vadam, inquit, mihi. Quid ergo ſponſæ non uadit? An ideo ſibĩpſi uadit, q̃ ad illam uadit? Vadam ergo, inquit, mihi. Mihi uadã, non ſolum illi uadam. Non illa ſola de meo capit a ductu lætitiam, ſed & mihi nihilominus alacritatem refundit. Mihi dulce, mihi incundum eſt q̃ ad illam uado. Iam uadam mihi. Mihi ſic ire proficit, non delectabiliter afficit, ideo uadam mihi. Iam mihi de monte myrrhæ ſuauis aſpirat fragrantia, ideo uadam odore illectus. Vadam mihi, quia delicíæ meæ cum ſponſa morari. Itáne Ieſu bone de ſponſæ colloquio oblectamenta tibi captas? Ideo tibi uadis, nec uelut faſtidioſus amator declinas cùm excluderis, ſed ſtas ad oſtium? Stas & pulſas, & quãdam repulſæ paſſus iniuriam ſtas tamen & pulſas, tamẽ ut aperiat, Aſperge ſpõſa aſperge cubile tuum myrrha & aloe, Chriſtus in odore currit unguẽtorum tuorum. Aſperge cubi Collo. 3.
le tuum myrrha, quam Paulus commemorat. Mortui, inquit, eſtis & uita ueſtra abſcõſa eſt cum Chriſto. Tali myrrha aſperge & irriga profunde cubile tuũ, uel poti⁹ eſto mõs myrrhæ. Vberior enim gratia ubi myrrha naſcitur, quàm ubi aſpergitur. In hoc monte colloca cubile tibi, imo dilecto in quadã myrrhæ copia, ubi hæc ſpecies aromatica magis oritur quàm aduehitur. In multis ſcripturæ locis uſus myrrhæ ad myſteria ſumitur. Cum myrrha
Matt. 2. magi ad Chriſtum ueniũt. C Venit & Nicodemus fe-
Ioan. 19. rens miſturam myrrhæ quaſi libras centum. Magna hæc copia. Sed quid ad collationem montis? Ferẽs, inquit, id eſt ſecum ferens non ex ſe proferens: portans, nõ pariẽs. Bona utraq̃, & quæ offert, & quæ oritur: ſed iſta potior. Deniq̃ illa ad Xp̃m aduehit, ad hãc ipſe uadit. Vadit eĩ ſibi ad montẽ myrrhæ. Bene mõs myrrhæ, qui mortẽ circũfert ſeipo, non in parte, nec quaſi reſperiam, ſed uberẽ & continuam & eminentem, nec ad horã & quaſi uetera ſcentem, ſed magis renaſcentem. Bene mõs myrrhæ, qui Chriſti in ſe mortificationẽ & incorruptibilitatem, quandam & reſurrectionis futuræ imaginem non tam geſtat quàm germinat. Nunquid tibi mons myrrhæ uideri poteſt, in quo futuræ incorruptibilitatis nil magnificũ, nil eminens, nil niſi ad horam apparet? Beatus plane mons, qui huius myrrhæ germine undiq̃ ueſtitur, non reſpergit per partes, nil in ſe nudum, nil habens ſterile, ſed totũ ac felici fœcundũ ſpecie. Quomodo non beatus q̃ Chriſtum ad ſe trahit in ſui odore aromatis? Bonus odor non tam leproſi domum replens, ſed etiam cæli palatium, thalamum ſponſi. Bonus odor planè ſponſo Chriſto, inter ipſas deitatis grat⁹ delicias. Deniq̃ ſuper tãras delicias, delicíæ tamen eius eſſe in monte myrrhæ, ideo dicit: Vadam, inquit, mihi ad montem myrrhæ. O beatum mõtem ad quem uadis Ieſu bone, ad quem uenis, quem perãbulas, quem inhabitas, & in habitas in finem, quem ſol⁹ inhabitas, & hoc uſq̃ ad terminum loci. Veni Ieſu, incipe Cant. 3.
hunc montem poſsidere. Nullus tibi quæſtionẽ moueat, nullus dicat: Nunquid habitabis in hoc monte tu ſolus? Mons uber, mõs pinguis, mõs abũdans, mons affluẽs unguẽtis: hæc unguẽta exinaniri nõ poſſunt. Magna enim

unguenti moles in monte myrrhæ. Nō deficiens unguenta de hoc monte, ideo qui uadit ad montem myrrhæ, unguentis non indigebit, nec odoramentis quidem qui uadit ad colles Libani. Nō enim deficiēt thura de Libano. Nam & Libanū dicunt thus intelligi. Veni Iesu bone ad colles ut fluant thura à facie tua. O quātus incensi fumꝰ ascēdit de collibus istis cùm tuo imo cùm te fuerint igne succensi. Magnam habet in collibus thuris ignis tuꝰ materiam pabuli, & magnum incensi fomitem. Non citò cō sumuntur hæc thura. Incensi huius fumus non facile euanescit. Tanta thuris moles, tanta copia collis thuris non potest pugillo concludi, non comprehendi thuribulo, uasculo non capitur, mensuram nescit, quia nescit intermitti. Bene ergo collis thuris, qui sine intermissione orat, & quod satius est, sine remissione. Qui in oratione nil habet remissum, nil exile, sed uelut cuiusdam fornacis magnæ fumus pinguescit, sic pinguescentium uotorum & desideriꝝ exuberantis agit uolumina. Veni ergo Iesu bone ad colles thuris, copiosum orationis incensum fumigant montes quos tangis. Quid simile fratres habent orationes nostræ? quámcito thura nostra inanescūt, & quodammodo nix succeduntur, & statim extinguuntur. Vt quid istud? Vtiq; quoniam exiguam nobis incēsi congressimus materiam. D Ego spiritus angelicos, & siqui inter homines illorū æmuli sunt, quosdam uelut colles thuris interpretor, quorum oratio quasi incensum dirigitur semper in conspectu dei: qui deuotionis suauissimos uapores gignunt: cælestium glomerāt nubes affectum. Beatus utiq; sacerdos qui thura tanta offert, quem tam suauis nebulæ
Apoc.5. uapor opperit & inuoluit. In apocalypsi legis phialas plenas odoramentorum, orationes sanctorū. Et quæ conuētio collibus thuris ad phialas? quæ enim phiala capiat
Apoc.8. collem thuris? Bona phiala plena odoramentorum. Sed ecce plus quàm phiala hic. Ascēdit, inquit, fumus aromatum in cōspectu domini de manu angeli. Sed quæ manus integro colli sufficiat? Quæ inquam manus nisi tua Iesu bone manus, qui montes ponderas, & terram palmo concludis, qui libras montes in pondere, & colles in statera in manu tua dñe omnes fines istorum collium, & si fas est dicere, in sinu tuo. Deniq; in sinu tuo sanctorum oratio conuertitur, in conspectu tuo intrat, ibi conuersatur: ibi cōuertitur: illi in te, & tu in illis. Propterea uadam mihi, inqs, ad colles thuris. Veni ergo dñe, ueni & noli tardare, ueni & ne trāsilias colles istos. Quid & si ad te transiliūt colles thuris, mobiles sunt montes myrrhæ & colles thuris, ubi ipse aduenieris. Quomodo nō mobiles, qui liquescūt, qui fluūt, qui fumigāt, qui ascendunt sicut fumꝰ aromatum in conspectu domini de manu tua? Vade ergo tibi ad colles thuris, ubi incēsa multa sunt, ubi incēsa cūcta sunt: nam in colle thuris nil sine incenso. Incensa hæc data tibi sunt, ideo ueni, ut adōleas ea in conspectu tuo. Vadam mihi ad mōtem myrrhæ, & ad collem thuris. Veni de Libano, ueni. Iā exclusum est cur uadat: ut qd enim nisi ut uocet, ut intret, ut dicat ueni? Ecce quàm bonum & quam iucundum habitare in collibꝰ istis, ad quos uero
Cāti. 4. bum dei uadit, quos reuisit. De quibꝰ spōsa uocat, & uocat ad coronā. E Veni, inquit, de Libano, ueni corona
Hier.18. beris. Libanus candorem sonat. Quidni candidus de niue cælesti? Nō eñ deficiet (sicut scribit) nix de Libano. Nix illa quæ descendit de cælo, quæ infundit terram & inebriat, & germinare facit. Beati mōtes super quos nix ista cadit, & colles quos operit. Sic (inquit dominus) erit uerbum quod egredietur de oré meo, non reuertetur ad me uacuū. Videtur ne tibi uacuum reuerti uerbū quod uadit ad montes myrrhæ, & colles thuris. quod cadit super hos montes, & colles operit? Nescit uacuum reuerti, ideò uocat & dicit: Veni de Libano, ueni. An mysterio uacare putas qꝺ post montes myrrhæ & colles thuris cō memorat Libanum? Quæ res animum sic reddit mūdum & candidum, quomodo orationis usus? Primo quidem myrrha mortificat, deinde thus purificat. Nec enim pura poterit emanare oratio, si non omnis prauus primò fuerit odor repressus, & exalatio † carnis. In myrrhæ unguento mens stringitur, ut ad quandam imo omnimodam unitatē se coarctet: p thus incensum dirigitur & dilatatur & se diffundit, & cælestes replet regiones exodore unguēti incēsi. Illic se liberè ueritatis aure immiscet & cōfundit: & quæ primo ad se anima ipsa contracta est, ibi rarescit & attenuatur, & deficit, suspensa & suspiciens in excelso. Oratio utriusq; & myrrhæ & thuris mysteriū explet. Orantis affectum in primis colligit & stringit in seipsum, deinceps diffundit & transfundit in deum. Quid myrrhæ similius, ubi tanta in diuinam unionem transfusio? Quid incenso similius, ubi tanta diuini cuiusdam sensus diffusio? Iure tota pulchra uocatur, & sine macula, quam orationis ardor incanduit, quam colorauit & candidam reddidit cādor lucis æternæ. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Tota pulchra es, quia tota pulchra es hac hora maximè, hora, orationis, hora incensi. Tota pulchra es amica mea, tota pulchra es: quia tota amica es, & solo amoris candens affectu. Tota pulchra es, & sine macula: peregrini nil habens coloris admistū. Veni de Libano, qa plene lota. ueni de Libano, ex toto illustrata. Veni de Libano, carēs culpa. Veni de Libano, & cādens gratia: ueni coronaberis. Felix omnino qui de Libano candentis affectus, de collo thuris, de orationis intentæ copia uocatur ad coronam. Felix inquam anima quæ hora incensi ascendit ad patrem, quæ sine interuallo de Libano ad coronam uocatur, coronam gloriæ quā reddet illi in hora transitus iudex iustus & dulcis sponsus Iesus Christus cum deo patre per omnia secula seculorum, Amen.

† Alias altatio.

Cāti. 4.

¶Sermo. XXIX.

TOta pulchra es amica mea, & macula nō est in te: ueni de Libano, ueni de Libano, ueni coronaberis. Quis mihi dabit istud triū (ut sic dicā) dierū iter cōficere? Quis inquā dabit mihi hanc uiam indefesso incessu percurrere? Viæ istæ, uiæ pulchræ, & semitæ pacificæ sunt, uenire de Libano ad Libanū, de Libano ad regnū. Nā spōsa ad coronā uocata, inuitata uidetur ad regnandi cōsortiū. Dulcis est hic uiæ terminus, sed nihilominus dulcis est trāsitꝰ. Quidni dulcis, q nescit à Libano deflecterе? Nō hæc est uia lata, nō hæc est uia laica, nec pōt per eam transire pollutus. Nō est currentis nec uolentis, sed miserentis dei. Miserentis cur dicó? dixissem melius desiderantis. An nō æstuantis desiderij uota designat uocatio trina? Vehemētis affectus argumentum est quòd tertiò uocat. Percurre animo præcedētia cantici huius, nusquam reperies uel tam crebro uocatam, uel tam expressè commendatam pulchritudinē sponsæ. Ter uocat, & totam pulchram dicit. Deniq; in præcedentibus sic habes. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Et iterum alibi: O quàm pulchra es amica mea, quā pulchra es. Hoc aūt tertio in loco totā pulchrā diffinit. Illis in locis uel demōstrat qꝺ pulchra est, uel miratur. qꝺ tam pulchra est, non tamen diffinitè determinat qꝺ ipsa sit ex integro pulchra, sicut in præsenti. Tota pulchra es amica mea. Quomodo nō tota pulchra pulchritudini & toti pulchritudini collaterata ex toto? Quomodo nō tota pulchra in quam lucis æternæ candor immensus emanat? Bene tota pulchra & sup pulchra, inquam uberi illapsu sese transfudit oīs pulchritudo dñi. Exaltata est quidem super sidera, species tñ pulchritudinis eius in spōsa. Species, inquit, eius in nubibus cæli. Quandiu spōsa nubes cæli est, nubes lucida & leuis, & quasi ad solem accedens, & ipsum suscipiens, tandiu in ea solis splendor relucet, & pulchritudinis eiꝰ species manet. Planè tūc nubes est sponsa qñ spūalis obtinet affectiōis leuitatē, & lucem intelligentiæ. Quandiu spiritualis anima per orationis & cōtemplationis usum in supernis suspēdit sicut lucida nubes & leuis, tota interim pulchra est, qa tota amica est & macula

Cāti. 4.

Rom. 9.

Canti. 1.
Cāti. 4.

& macula carens, quia in feruidæ charitatis uersa est colo
rem, hora ista gloriosam sibi sponsam exhibet, non haben
tem maculam uel rugam, mundans illam non tam in san
guine, quàm in lumine suo. B Quomodo non tota pul
chra, in qua tam expressa diuinæ pulchritudinis, species
appareret? Quam mihi dabis animam quam audeas ex toto
pulchram diffinire, nisi in hac ora tantum, quando per a
moris æstum plus imbuitur quàm induitur specie sponsi?
Aliis quidem horis sine macula deputatur, dum culpa nō
imputatur. Hoc autem momento quòd sine macula dici
tur, non est indulgentiæ sed dilectionis, sed desiderij, sed
deuotionis. Quis enim dabitur ueniæ locus, ubi tota cha
ritatis tantum exæstuante? Amor indulgentia nō eget: to
tum enim gratiosum est, ubi solus est. Denique uide nunc
quomodo & offensa excluditur, & gratia commendatur,
& sola gratia. Tota, inquit, pulchra es amica mea, & macu
la non est in te. Blandimenta huiusmodi non uidentur in
dulgentis, sed diligentis, sed amantis, sed admirantis. Ob
lectatus pulchritudine, optat præsentiam. Veni de Líba
no, ueni de Líbano, ueni coronaberis. Inuitatio crebra,
prodit affectū, nouū manifestat. Alij trinæ uocationis scru
tentur sacramenta, & gradus assignent: mihi quidem suf
ficit diuinæ maiestatis humauam aduersus animam affectū
mirari. Istud sufficit, sed iple succumbo. Vtinam mihi ni
hil incumbat negoci nisi suspenso semper stupore mirari
impensam gratiam, ita tamen ut admirationi huic uota iū
gantur, & germana sit charitas. Affectus enim affectum me
retur, & abyssus abyssum similem prouocat in uoce per
Psal.41. fluentium catharactarum. Bonæ quidem catharactæ sunt
quæ tuum bone Iesu distillant affectum, infundūt amorē.
Amor mutuus non est, usum habet uocis. Quod enim cō
tinet omnia, scientiam habet uocis. De spiritu scriptum
est hoc, & bene nostis quanta sit affinitas (si non potius
identitas) charitatis ad spiritum. Illa cōtinet omnia, quia
plenitudo legis est charitas. Spiritus loquitur mysteria,
& amatoria planè loquitur. Ipse spiritus reddit testimo
Rom.8. nium spiritui nostro, utiq; & blandimentum loqui potest.
Sonus eius sensus amoris est, & desiderij uota instar habēt
uocis. Experimentum gratiæ ipsum est utique quod lo
quitur, q; inuitat, q; dicit ueni de Líbano. C Ter uocat,
fortasse idcirco q; funiculus triplex difficile rumpitur. Te
nax enim funiculus amor. Amor affectuosè trahit, cui est
idipsum alloqui quod est allicere. Nihil amoris tenacius
uinculo, nil trahentius. Audi quomodo lex diuina tripli
cem huius ostendit nexum funiculi. Diliges dominū deū
Mat.22. tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omni
mente tua: acsi dicat. Diliges dominum deum tuum cor
dis proposito, animæ affectu uitali, integro & rationabi
li quodam mentis arbitrio: ut amoris in te & propositum
sit, & ipsum propēsum sit, & perspicax sit. Bona siquidem
cordis in deum intentio pia. Sed quid si pigra sit, si emor
tua, si nihil habens in se uitale, nil animatum? Bona ergo
intentio pura, quam uiuidam reddit & uelut animatam
feruida & dulcis affectio. Affectum hinc qui est acsi quæ
dam anima boni propositi infestat, iformat meditatio. Si
descreta est & renouet, si crebra est funiculo, si tripliciter
nexo, ad meritum repositæ coronæ. Quid uberius? Ad ex
perimentum quid expressius? An non tibi uidetur inuita
re, & quasi tripliciter dicere: Veni: hæc trina dilectio? De
nique quasi inuitat dum confert & audaciam pro merito,
Cant.4. auiditatem pro experimento. Veni, inquit, de Líbano, ue
ni coronaberis. In apocalypsi quasi de Líbano uenientes
Apo.7. sic legis: Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt & unde
uenerunt? Hi sunt qui uenerunt de magna tribulatione,
& lauerunt stolas suas & candidas eas fecerunt in sangui
ne agni. Vtiq; & credendi fide, & conuersandi forma qui
in tribulatione sua sequuntur hunc agnum non aperien
tem os suum, cùm ad occisionem duceretur, & coram ton
dente se obmutescentem. Qui non sunt tristes neq; turbu
lenti donec eiiciant ad uictoriam iudicij, & certamen ad
2.Tim.2. coronam. Non enim coronabitur nisi qui legitimè certa
uerit. D Et quia de certamine corona: ideo forsitan di
lectam sic inuitat ad coronā ut exprimat causam. Ait enī:
Coronaberis de capite Sarmana & Seir de uertice Her- Cant.4.
mon, de montibus pardorum, de cubilibus leonum. Ne
scio enim quid asperum, quid ferum, quid fraudulentum
in his nominibus uel naturis dari intelligi. Ideoq; de his
coronari dicitur, dum hæc triumphata cero næ ministrāt
materiā. Ille quidē per tribulationis tolerantiā coronat,
qui mitis, qui mansuetus, qui uelut agnus de tribulatiōe
magna uenit, qui in charitate uenit candidatus non con
sumptus, quē nulla impatientiæ & murmuris macula de
nigrat. Hi sunt qui de Líbano ueniunt, coronantur de
capite Sarmana & Seir, de cubilibus leonū, de montibus
pardorum. Per hæc enim coronantur qui per hæc tenta
mentorum genera probant. Nunquid non colligunt isti
de spinis uuas, & de tribulis ficus? Quod in præsenti est Mat.7.
(inquit apostolus) momentaneum & leue tribulatiōis no 2.Co.4.
stræ, supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pond⁹
operatur in nobis. Passiones ergo huius temporis co
operantur quidem etsi non comparantur ad futuram glo
riæ coronam quæ reseruatur nobis. Cumulata planè mate
ries præmiorum inter totius puritatis merita passionib⁹
uarijs atteritur. Pulcherrimus coronæ nexus, quando pu
ritas uitæ, & humilis pressurarū tolerantia sibi cohærent.
Magnum quidem est pressurarum pondus, ideo forsitan
montium est expressum nominibus. Ingens moles, sed fi
des superfertur, nescienς opprimi. Capita & montium isto
rum conculcat, & percutit ipsum caput de domo impij. Iu
re ergo caput ipsum triumphans coronatur de capite, qa
& tentationum initium conterit, & tribulationum uehe
mentiæ non cedit. In omni re quasi caput est quod uel
primum est uel maximum. E Sic ergo caput hic accipe,
quasi rerum quæ his montibus figurantur, uel principiū
uel cumulum donet intelligi. De capite Sarmana corona
tur, de uertice Hermō & Sanir (aliàs Seir) quæ iniuriarū
cumulum quendam exuperant, & tribulationum molem
extollentem se aduersus humilem scientiam Christi. Sed
moles ista tanto uidetur minus ponderis habere, quanto
totum est momentaneum quod tumet. Denique & si mōs
est, tamen scriptum legis quia mons cadens defluit, & fa
xum transfertur de loco suo. Et uide quomodo, defluxe- Iob.14.
runt, quomodo trāslati sunt montes isti? Translati sunt,
quia transmutati sunt quasi trsālatos & triumphatos iu
dicat illos apostolus, quibus loquitur: Et hæc aliquando
quidē, inquit, fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, 1.Co.6.
sed iustificati estis hac ablutione & emundatione quæ fit
per uerbum fidei. Pardus deposuit uarietates suas, totus
immaculatus effectus, totus unius coloris id est uni⁹ fidei
& moris. Velut pardus quidam uidetur homo hæretici
dogmatis uarietate respersus, sed nihilominus pardo simi
lis est homo dissimilis sibi, homo uarius & inconstans, &
subinde mutaus consilia. Quasi enim (ut ita dicam) uult
& non uult pardus. Trahæ ista ad conuersionem gentiū,
& mox intelliges quomodo per unitatē fidei & spei, unū
induisse colorem uidentur qui conuersi sunt ad dominū,
nec modo uarietatem sed & feritatem exuisse leonū. Non
in cubilibus inquam & impudicitijs, sed i cubilibus & in
ortis aromatum commorari: in lectulis non ferinis, in lec
tulis non fœdis sed floridis. Floridus enim lectulus spon
si & sponsæ. Nō uidetur sponsa de Líbano libens egredi,
& de Iudæa transire ad gentes. Abscedit enim inuita quæ
toties uocatur, non uult deserere Líbanum, ut transeat ad
mōtē Sarmana, ad uerticem Sanir (alias Seir) & Hermō.
Sed transitu suo montes hos steriles, montes Barbaros cō
uertit ipsa in Líbanum. F Sed iam montium istorū no
mina intuere. Sarmana populus uanus intelligitur uel co
angustās. Seir uel Sanir hispid⁹, Hermō anathema. Quid
uanius illo populo quorum ipsi doctores euanuerunt in
cogitationibus suis, & dicentes se sapientes esse, stulti fa
cti sunt? Quid angustius illis qui desperantes semetipsos
tradiderunt immunditiæ? Angustū enim cor, quod finem Roma.1.

uotorum intra temporalis iucunditatis metas contrahit, nesciens spē ad æterna dilatare. Quid magis hispidum & magis incompositum illis de quibus apostolus dicit: Sine affectu, sine fœdere, in malitia & in inuidia agētes? Nōne isti uelut Seir reputandi sunt? Nam Hermon accipiuntur qui sunt alienati à sensu Christi, promissionis spem nō habentes, non ciues sanctorum, non domestici dei, sed omni no sine deo in hoc mundo. Et hæc quidem gentes fuistis, sed ablati estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine domini nostri Iesu: ideo de uobis sponsa coronatur, quæ de uestra immutatione gloriatur. Bona enim mutatio, ubi Seir conuertitur in Libanum. Et Libanus (quidē ille prior Libanꝰ Iudaicus conuersus iam in Seir uidetur & Hermon. Ideo ueni de Libano, & ueni & uide pro Libano illo exiguo & breui quātitibi exurgant Libani. Leua in circuitu oculos, & uide, omnes mundi istius mōtes tibi sunt in Libanū conuertendi. Molestum planè gētis tuæ detrimenta ꝙ desolationem uidere, sed molestiam hanc tā lucrosa commutatio compensat, ut unius dāna redimat prouentus uberior. Noli ergo moram nectere, sed ueni, ut de gentium fide & conuersatione coroneris. Vis omnes hos montes non in Iudæa & gentibus, sed in ecclesia tantum intelligere? Non erit dissonus intellectus si interpretationem in hanc partem uelis deflectere, inuenies hic Libanum, & Sarmana, & Seir, & Hermō. Inuenies hic & montes pardorū, & leonum cubilia. Vtinā in hoc Libano nostro, in hoc sacro monachorum conuentu, quem & professio & conuersio uenustat & candidat. In hoc inquā Libano utinam detur cernere caput Sarmana: non uertice Seir & Hermō. Cùm uideris in cœtu & in congerie sanctorū quenquam efferētem seipsum, inflatum sensu carnali, iactantia uanum, intus & foris tumidum & turbidum, ociositatis anxium uanitate (ocium enim accidiam parit talem) cùm talem uideris, quid aliud quàm caput Sarmana cū Libano cernis? Nil ocio uanius, nil anxius accidia, nil tumore turbatius. Nam & Sarmana populum uanum uel turbidum sonat, ideo de Sarmana uenitur ad Seir, ad hispidū & pilosum. Vbi enim accidia, ibi tumor: ubi turbatio, ibi nil lene, nihil compositum, nihil ordinatum, sed totum horridum: & qui talis est, sine fœdere est, sine affectione, minuti sensus & alienati, imo anathematizati, qđ Hermō significat. Non hic domesticus dei, non ciuis, nō aduena quidem & hospes, propter quod nulla ad deum grata deuotio, nulla declinat. Non diuertit ad illam spōsus ut uel in transitu uisitet, & sicut hospes ad commorandum. Commorātur autem in eo pardi, dæmones quidem uarij & uersipelles & leones cubant ibi. Non circumeunt ut transuolent, sed securi possident, & cubilia collocant. Sed qui tales sunt, desperandi non sunt. Etenim multi istius modi in sponsi prædestinantur ornatum, ideo dicit: Ueni coronaberis de capite Sarmana, & de uertice Seir. Ueni, inquit, de Libano, ueni. G Vide si non morosè egredit de Libano, q̄ toties uocatur, mora tamen hæc non est cōtumaciæ, sed cautelæ. Quis enī à contemplationis cādore, à quietis internæ & puritatis sereno libens discedit? Cui non erit molestum uel ad momentum de loco deliciarum secedere? Forsitam inspirata in discipulis lucra blandiuntur. Optanda quidem lucra, sed metuēdus est lapsus. Suspecta mihi sunt lucra quorum incertus est prouētus, uisciaum propriæ periculum salutis, certum internæ suauitatis damnum. Quid mirum si moretur uenire, cùm & molestum sit de Libano discedere, & metuēdum sit ad mōtes illos barbaros & bestiales accedere? Et forsitan spōse mora festinationem nostrā suggillat & arguit, qui nimis prōpti, & parum prouidi, uires nostras minus pensantes, feliciter ingredi in labores prælationis, in solicitudinum molestias, & materiam lapsus, nec expectātes uel semel uocari, ultro nobis ipsi honorem sumimus, uocationem uel præuenientes, uel arte procurantes. Non debet esse tanti muneris improuida præsumptio, sed nec pertinax metus. Denique præsumendum est ubi Christus iubet, ubi spōsus uocat, & prouentus uberes pollicetur, sicut in hoc loco: Veni, inquit, coronaberis, de capite Sarmana, de uertice Seir & Hermō, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Cùm in subiectis mutatur morum barbaries, cùm de cubilibus, & impudicitijs ad florida & honesta transferūtur cubilia, & in ortos aromatū ad cubilia quibus non est fremitus sed fletus, ad cubilia in quibus cōpunctio est cordis non pugna cogitationum. Sed cùm aufertur maculosæ ueritatis uelame, & nuda succedit simplicitas, moribus ministerio suo in melius commutatis, coronari sponsa satis aptè accipitur. Bene quidem de talibus coronatur, cū iam uertuntur in ornatum, quorū antea mores horrebat. Cum ordine quodam charitatis sibi hærent in unum, qui ferinis prius affectibus dissidebant. Gratia planè spōso est hæc unitatis cohærentia: ideo forsitan sequitur, & uulnerastī cor meum soror mea sponsa, uulnerasti cor meū. Cordis uulnus uehementiam designat amoris. O uerè dulcè cor, quod nostris mouetur affectibus ad rependendam uicissitudinem dilectionis. Et necessitudo hæc, & uicissitudo: necessitudo in fororis & sponsæ nomine, uicissitudo designatur in uulnere. Magna necessitudo fororis, sponsæ maior, illa cognationis, ista dilectionis. Ibi significatur quia de uno sunt, hic quia unum. Soror est, quia diuinæ consors naturæ. Sponsa uerò, quia in singularitatem assumpta personæ. Expressa planè necessitudinis hæc uocabula sunt, quæ uel uerum uel gratiam sonant. Quātum amare optet quæ tantis affinitatibus fœderatam Christo se nouit, quantumcunq; amat, non amat sed redamat. Ipse enim prior dilexit nos. Amor ad illum noster quantūcunq; propensus fuerit, non impenditur sed rependitur, debitꝰ est non gratuitus, æquari ei qui iam impensus est amori non potest. Et quoniam modo mereri potest, quomodo obligare potest, qui ne plenè quidem soluere sufficit? Nō potes spōsa amatori tuo uicissitudinem plenam rependere. Ipse tamen non desinit superimpendere. Quod impendit tibi, nondum plenè solutum est, & tamen obligatū se putat. Quicquid illi rependis amoris, nō accipit quasi debitum, sed quasi gratuitum. Quasi prouocatū ad dilectionem se persentit, dum cor suum uulneratum fatetur. Quid est hoc miraculi fratres? Nónne beatā hanc reputatis animam quæ ipsum cor domini nostri Iesu Christi pijs affectibus transfigit & penetrat? Acutus & efficax & uerè uiolentus affectus ille est qui tuum Iesu bone meretur & mouet affectum. Magna & uiolenta est uis charitatis, ipsum affectum dei attingens & penetrans, & uelut sagitta secur eius transfigens. B Quid mirum si regnum cælorum uim patitur? Ipse dominus uiolenti amoris uulnus sustinet. Sed uide quibus iaculis uulnerer. Vulnerasti, inquit, cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui. Ne parcas sponsa talibus spōsum telis appetere. Aspectibus

Cant. 4.

Roma. 3. Tit. 3.

1. Cor. 6.

Cant. 4.

Cant. 4.

Cant. 4.

Ioan. 4.

Mat. 11.

Cant. 4.

Sermo XXX. A

Cor dudum & malè durum, in quo uerba ista uulnera non generant. Stupidum planè est cor quod uerborum istorum uirtutem non persentit, quod non stupet ad dignationem tantam. Quid dignationem dico: etiam plus est: & quantum esset, si uel dignatio esset? Magna enim res, & omni admiratione digna, si uel dignatur tanta maiestas humanam infirmitatem fororis & sponsæ impartiri uocabulo. Nunc autem non tam dignatio est quàm deuotio. Vultis autem deuoti & propēsi affectus argumentum audire? Vulnerasti, inquit, cor meum soror mea sponsa, uulnerasti cor meū. Cordis uulnus uehementiam designat amoris. O uerè dulcè cor, quod nostris mouetur affectibus ad rependendam uicissitudinem dilectionis. Et necessitudo hæc, & uicissitudo: necessitudo in fororis & sponsæ nomine, uicissitudo designatur in uulnere. Magna necessitudo fororis, sponsæ maior, illa cognationis, ista dilectionis. Ibi significatur quia de uno sunt, hic quia unum. Soror est, quia diuinæ consors naturæ. Sponsa uerò, quia in singularitatem assumpta personæ. Expressa planè necessitudinis hæc uocabula sunt, quæ uel uerum uel gratiam sonant. Quātum amare optet quæ tantis affinitatibus fœderatam Christo se nouit, quantumcunq; amat, non amat sed redamat. Ipse enim prior dilexit nos. Amor ad illum noster quantūcunq; propensus fuerit, non impenditur sed rependitur, debitꝰ est non gratuitus, æquari ei qui iam impensus est amori non potest. Et quoniam modo mereri potest, quomodo obligare potest, qui ne plenè quidem soluere sufficit? Nō potes spōsa amatori tuo uicissitudinem plenam rependere. Ipse tamen non desinit superimpendere. Quod impendit tibi, nondum plenè solutum est, & tamen obligatū se putat. Quicquid illi rependis amoris, nō accipit quasi debitum, sed quasi gratuitum. Quasi prouocatū ad dilectionem se persentit, dum cor suum uulneratum fatetur. Quid est hoc miraculi fratres? Nónne beatā hanc reputatis animam quæ ipsum cor domini nostri Iesu Christi pijs affectibus transfigit & penetrat? Acutus & efficax & uerè uiolentus affectus ille est qui tuum Iesu bone meretur & mouet affectum. Magna & uiolenta est uis charitatis, ipsum affectum dei attingens & penetrans, & uelut sagitta secur eius transfigens. B Quid mirum si regnum cælorum uim patitur? Ipse dominus uiolenti amoris uulnus sustinet. Sed uide quibus iaculis uulnerer. Vulnerasti, inquit, cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui. Ne parcas sponsa talibus spōsum telis appetere. Aspectibus

Cant. 4.

Cant. 4.

Ioan. 4.

Mat. 11.

Cant. 4.

ctib⁹ pūs quaſi ſpiculis utere. Noli in hoc negocio remiſ
ſius agere, noli contẽta eſſe dilectum uulnerare ſemel, ſed
concide ipſum uulnere ſuper uulnus. Felix es ſi ſagittæ
tuæ infixæ ſunt illi, & amores tui militent in Chriſto, ſi
oculus tuus defixus indefeſſè ſit in illo. Bonum uuln⁹, de
Lucæ.8. quo uirtus egreditur. Tetigit mulier fimbriam, & uirtutẽ
de ſe ſenſit Chriſtus exire. Quanto magis cũ cor eius nõ
leuiter tangitur ſed uulneratur, gratiam de ſe emanare ſen
tit? Vulnus iſtud non eſt ſine ſenſu: ideo puri aſpectus in
illum ſpicula uibra, reputa illum quaſi ſignũ poſitum ad
tales ſagittas. Tales fauorabiliter excipit, quia tales iacit.
Reſpexit Petrum, & cor eius percuſsit, & compunxit ad
pœnitentiam. Vulnerati cordis lachrymæ dant ſigna. De
nicꝫ clementi reſpectu cor illud uulnerat, quod ad aliquẽ
uirtutis mouet affectum. Talia in me utinam multiplicet
uulnera à planta pedis uſcꝫ ad uerticem, ut non ſit in me
ſanitas. Mala enim ſanitas ubi uulnera uacant quæ Chri
ſti pius infligit aſpectus. Aſpectus aſpectũ prouocat, ideo
tuo illum tenta uulnerare proſpectu. Oculi tui ſemper ad
dominum, ut amoris tui nutibus capiatur, illaqueetur cri
niculis. Nõ tamẽ dicit in oculis & criniculis, quaſi in plu
Cant.4. ribus, ſed quaſi in uno. Vulneraſti, inquit, cor meum ſo
ror mea ſponſa, uulneraſti cor meum in uno oculorũ tuo
rum, & in uno crine colli tui. Si plures habes oculos, oẽs
alios claude, ut hoc uno utaris, quo ſolo dilectum intueri
ſoles, & quo ſolo uales. Qui directius intueri uolunt, al
terum oculum claudunt, alterum intendunt & eum ipſum
quo cernunt ſtringuunt, ut ſtricto efficacius contemplen
tur acumine. Oculus tuus unus eſt ſi purus eſt, unus eſt ſi
ad plura non eſt, unus eſt ſi quodammodo ſimplificatus &
ſtrictus & directus in unum eſt, non fixus, non diffuſus, nõ
ſparſus in multa. Oculus tuus unus eſt ſi intendis & intue
ris ſemper in unum, & in illum unũ. Deniqꝫ ſi amoris ocu
Pſal.26. lus eſt, unus eſt. Vnam, inquit, petiĳt à domino, hanc requi
ram ut inhabitem in domo domini in longitudinem die
rum, ut uideam uoluntatem domini. Oculus iſte unus eſt.
unum petens, & unum proſpiciens. Et in uno crine colli
tui. Nõ oportet ut crines fluitent, ut ſine lege euagentur,
& ſparſi & errantes oculorum effundant luminibus. Non
decet ut ſtrictus ſit oculus, & crinis laxus. O oculus enim
offenditur cùm crinis effunditur. Si intentio in oculo in
telligitur, quid in crine ubi cogitatus deſignat? C Vis
unum habere utrumqꝫ & crinem & lumen, & intẽtionem
& meditationem? Cuius eſt in lege domini uoluntas eius,
& in ea meditabitur die ac nocte, iſte etiam in uoluntate
uniformi unum poſsidet oculum, & crinem unum in medi
tatione. Alioquin ſi uniformis & ſimplex intẽtio in deum
tibi non fuerit, ſi cogitationis tuæ ſine diſciplina tua fluĳ
tent, intentum retundunt oculum, & ſimplicem intentio
nis diuerberant aciem, & cor diſsipant peregrinæ & indi
ſciplinatæ mentis uolutiones. Intentioni puræ cogitatus
reſpõdeat: unus ſit, ſicut & illa uniformis eſt. Bonus enim
crinis qui fuſus non eſt, nõ incultus, ſed collectus in unũ,
Cant.4. & collo inhærens. Collo utique illi de quo dicitur: Colli
tuum ſicut turris, de qua mille clypei dependent. Collum
hoc ſacram ſcripturam intellige, per quam ad nos diuinæ
nuncia uoluntatis uerba profluunt. Bene ergo crinis col
li, cogitatus aſsiduus in lege dei, ideo colli dicit, quia oĩs
cogitatus tuus, omnis ſenſus tuus & intellectus tuus ſa
cro non debet præiudicare ſermoni, ſed ex ei⁹ præſcripto
pendere, & prodire ab ipſo. Quàm diuiſi & quaſi laceratí
ſunt crines tui, & nil in ſe compoſitionis habentes, collo
licet inhæreant, non tamen placent ſponſo, nec eius cor
uulnerant, non mouent affectum, nec gratiam merentur.
Vtrunque exigit ut coniuncti ſint, & collo inhæreant, &
obtineant in ſe tam ordinem quàm autoritatem. Quid
enim proficis ſi meditationes tuæ in lege dei ſint, & ipſe
in ſeipſis ſine lege ſint? Sine lege ſunt, q̃ ſine ordine ſunt,
& paſsim feruntur. In uno, inquit, crine colli tui. In collo,
ſacri ſermonis autoritas intelligitur, quæ cogitatiões in
formet. Ordo autem in unitate. Bonus enim ordo ubi col
liguntur in idipſum, & feruntur in unũ, & in unum illud
quod nõ aufertur. Vel ideo dicit in uno crine colli tui, ut
liberam & reuelatam ſignificet ſpõſæ faciem. Crines cũ
pro uelamine habentur. Vult ergo in ſponſa exutam & re
uelatam faciem ad ſpeculandam gloriam dei, ad intenden
dum ſine offenſione oculum contemplationis: ideo com
mẽdat crines compoſitos, & reductos à uultu ad collum.
D Quid hoc in uno ſingulariter itelligimus anima? De
riuemus hunc ſenſum ad eccleſiæ ſtatum. Gratus eſt enim
q̃ eccleſiæ commune eſt. Deniqꝫ nihil ſponſo gratius com
munitate, imo unitate credentium, & compage eccleſiæ.
Multa bona in ſponſæ cumulauit præconium, quibus ſe
delectatum oſtendit, ſed nunquam ſic expreſsit cõgaudẽ
tis gaudentis affectũ ſicut hic, ubi & luminis & crinis cõ
memorata eſt unitas. Quomodo non maximum erit eius
gaudium, ubi maximum conſeruatur mandatũ? Man Ioan.13.
datum, inquit, nouum do uobis, ut diligatis inuicem ſi
cut dilexi uos. Oculi eccleſiæ, doctores ſunt: quos q̃ tan
git, tangit pupillam oculi domini. Crines uerò plebs cre Ioan.17.
dentium. In utriſqꝫ eſt ſponſo grata unitas. In hoc, inqt, Mat.18.
cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem
habueritis adinuicem. Conſenſus duorum uel trium pre
ces impetrabiles facit, quanto magis totius eccleſiæ in
Chriſto ſenſus? Quomodo nõ impetrat unitas, quæ ipm
cor domini penetrat? Vulneraſti, inquit, cor meum ſoror Cant.4.
mea ſpõſa, uulneraſti cor meũ in uno oculorum tuorũ, &
in uno crine colli tui. Quid cũ in toto muliebri ornatu
plus allicit & afficit amantis affectum quàm crines cõpo
ſiti? E Sed quid conamur laudibus cumulare crines
ſpõſæ ambitioſo cõptos & collectos ornatu? Magis ſub
eſt plangẽdi copia quàm applaudendi. His diebus cerni
mus diuulſos miſerè & laceros ſponſæ crines, & inter ſe
pugnare eccleſiæ plebes pro eccleſia. Cernis hoc & tu Ie
ſu bone, & nihil te mouet iſta diuulſio, non te ſponſæ tuæ
uulnus tam graue uulnerat? Si unitas ad gratulationem
cor tuum uulnerat, diſſidium ad compaſſionem uulnera
re te debet. Mouet te unitatis & uniformitatis diſpoſitio
moueat te eorũ quæ unita fuerint diſſipatio. Diuiſi ſunt
crines tui, & diſparati abinuicem, imo & contra inuicem.
Vtriqꝫ à ſponſæ collo pendere ſe iactant, & de proprieta 2.Tim.2.
te gloriãtes, à ſe diuellere tentant. Nouit dominus q̃ ſunt
eius, & diſcedat ab iniquitate omnis qui nominat nomẽ
domini. Geminum hoc habens ſignaculum ut Paulus lo
quitur. Immobilis manet ſpõſa ipſius inter impias manus
undiqꝫ conuellentium illam & lacerantium. Reges terræ Pſal.2.
& principes cõuenerunt in unum aduerſus Chriſtum do
mini & aduerſus ſponſam eius. Sed ſponſa ſpõſum nouit,
ut non ſequatur alienum, ſed ipſum. Nõ ignorat ſeipſam,
non ignorat cuius ſponſa ſit, ideo non uult egredi, nec ab
ire poſt greges ſodalium. Etſi ſodales fuerũt, iam quidem
non ſunt. Exierunt à nobis, ſed nõ ſunt ex nobis. Quomo 1. Ioã.2.
do ſodales ſunt qui amici non ſunt? Amicus enim ſpõſi
ſtat & audit, & gaudio gaudet propter uocem eius. Iſti ue
rò non audiunt nec gaudent ad nocem ſponſi, ſed magis
ad uocẽ imperatoris Romani. Niſi (quod ueri⁹ fatemur)
non tam gaudent quàm timent ad rugitum eius. Sed no
uit dominus qui ſunt eius, nõ qui ſunt imperatoris. Ideo
moueri nõ poſſunt ad fremitum leonis, quia immobili di
uinæ notitiæ continentur ſignaculo. Bonum enim ſigna
culum notitia dei. Notitia quæ ſecũdum propoſitum eſt,
ſecundum quod uocati ſunt ſancti. Firmum eſt ſignaculũ
hoc notitiæ eius, quia nihil ei deperit. Non tantum nõ de
perit ei nihil: ſed ipa ſaluandos parit, ipſa prædeſtinat, ipa
ſignat quos ſuos eſſe uelit. Geminum ſignaculum, diuinũ
propoſitum, & humanum ſtudium: diuina prouidentia,
& humana diligentia. Nam de diligentia ſubdit apoſto
lus: Et diſcedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen 2.Ti.2.
domini. Vide duas huius ſignaculi partes, unam diuinæ
tantũ gratiæ, alteram & libertatis & gratiæ noſtræ. Illam
propoſiti, hanc adiutorĳ. Secunda hæc pars libertatis no
ſtræ infirmum arbitrium dirigit. Nam prima prædeſtinã

do diſponit. In prima qui ſunt eius dominus præuidēdo nouit. In ſecunda nobis innoteſcit. Illa cauſa, hæc eſt illius effectus. Illud ſignaculum immobile eſt hoc probabile. Illud ſignaculum eſt, iſtud ſignacali ſignum. Illa radix eſt, hic fructus: & à fructibus iſtis cognoſcetis eos qui nominant nomen domini. Nam ipſe in beneplacito ſuo nouit qui ſunt eius, & ponit eos ut fructum hunc plurimum afferant: ideo dicit. F Diſcedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini, qui eius eſſe ſe dicit, nō diſcedat ab unitate. Nec diſcedere poteſt quiſquam illorum, quos diuina formauit & firmauit notitia. Deniq; & capillus de capite eccleſiæ non peribit. Capilli enim eius omnes numerati ſunt, omnes ſignati ſignaculo præcedētis notitiæ, ſine pœnitentia eſt iſta notitia. Ideo firmū ſtat fundamentum domini habens ſignaculum, & diuini propoſiti adiutorium, & arbitrij noſtri conatum. Iſto qui ligātur crines ſignaculo, nō poterit eos quiſquam rapere de capite ſpōſæ. In manu tua domine omnes crines ſponſæ, & non rapiet eos quiſquam de manu tua. Tene Ieſu bone quos tenes, & recolligæ quos noſti, & qui tuū ſe nouit, qui dicit: domini ego ſum, qui nominat nomen domini diſcedat ab iniquitate, accedat ad unitatem eccleſiæ, ad unitatem capitis & corporis, id eſt ſit crinis colli, & crinis unꝰ. Nihil ſic ſponſi cor uulnerat, nihil promouet affectum, & animū penetrat: quomodo unitas ſpōſæ, & ea ipſa inter diripientium ſeruata & quaſi ſolidata conatus. Epiſcopi religioſi proprias deſerunt ſedes, de ciuitate in ciuitatem fugiunt à facie perſequentis. Deo deuoti & clerici & monachi tribulationibus & contumelijs affecti, rapinam bonorū ſuorum cum gaudio ſuſtinent, cognoſcentes ſe meliorem habere & manentem ſubſtātiam in unitate ſupernæ & eccle-
Cant. 8. ſiaſticæ charitatis. Si enim omnem ſubſtantiam ſuam dederit homo pro charitate, quaſi nihil deſpiciet eam. Quidam equidem libertatem eccleſiaſticæ communionis muneribus redimunt. Bona redemptio, ſed uenditio turpis. Quid uendis quod ipſe cōdemnas? Si ſchimaticos reputas qui à te ſeparati ſunt, non debueras precio inductus erroris ſui illis permiſiſſe licentiam. Si ſchiſma reputas, cur libertatem eius muneribus uenditas? Si autem eccleſiaſticæ unitatis apud nos ueritas eſt, quid illam diuellere tentas? Si petri ſedem ſucceſsionis iure tenes: cur non Petri ſententias uendicas in eos quos ſchiſmaticos arbitra-
Act. 8. ris? Pecunia, inquit, tua tecum ſit in perditionem. Nunc uerò dicis: pecunia tua ſalua mihi ſit anima uerò eat in perditionem. Quomodo enim non perditio hæc ubi ab
3. Reg. 3. unitate corporis ſeparatio eſt? G Nec mihi, inquit, nec tibi ſit, ſed diuidatur. Ita & tu pecunias tollis, cū animas non potes. Tolle quod tollis, munera tolle tibi, animas eccleſiæ relinque. Nam & ipſa niſi animas nō, quærit. Corporalia autem apud te bona ſpargāt, ne bona animæ diſpergant tecum. Qui enim non colligit cum eccleſia, diſpergit. Signanter ſatis ait. Qui non colligit mecū, diſper-
Mat. 12. git. Collectio nanq; unitatis rationē continet, ſicut diſpertio innuit ſeparationem. Eccleſia cum ſpōſo dicere nouit: qui non eſt mecum, contra me eſt. Nil medium relinquēs, aut colligis cum illa, aut certè diſpergis, aut cū illa es, aut contra illam. Tu autem dicere (ut aiunt) ſoles. Si non uis diſpergere mecum, ſaltem non colligas cum illis. Si nō es mecum, ſaltem non ſis contra me. Sufficit ſi nec noſter ſis,
Hier. 8. nec aduerſariorum. Sed nō ita noſter Ieſus qui ait, noſter
Eſai. 1. es, an aduerſariorum? medium nil relinquens. Nunquid Ieſu bone nō eſt reſina in Galaad? Quare ergo non eſt ſanata domine contritio ſponſæ tuæ? Vulnus & liuor & plaga tumens, non eſt circumligata, nec curata medicamine, neq; fota oleo. Potaſti domine ſatis dilectam tuam uino compunctionis, quando oleo fouebis, oleo ſancto tuo? Oleum autem peccatoris non impinguauit eam. Nam & qui ex aduerſo ſunt, oleum habere iactant. Quid enim niſi oleum uenditant dum blandiuntur, dum pollicentur honores, dum munera proponunt? Oleum iſtud non ſanat, ſed magis ſcindit. Ideo ſicut uinum eorum, ita & oleū eo-
rum. Aequa lance pēſanda ſunt uerba & uerbera eorum. Renuit conſolari anima mea ab uberibus cōſolationis eo
Tren. 4. rum. Ipſi enim ſicut lamia nudauerunt mammas, lactauerunt enim catulos ſuos, non eccleſiæ filios. Eccleſia enim mammas ſuas habet: idcirco in laudibus ſuis ſequitur ſa-
Cant. 4. tim. Quàm pulchræ ſunt mammæ tuæ ſoror mea ſpōſa. Re-
Pſal. 8. uoca domine Ieſu filios tuos qui aberrant ad lactis huius dulcedinem, ut ex ore lactentium perficias laudem, cū deſtruxeris inimicum & ultorem: ideo feſtina & eijce ad uictoriam iudicium, ut habitent in unum qui inuocant nomen tuum, quoniam in hac unitate mandas benedictionē & uitam per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo XXXI. A

LEniter ſunt à nobis perſtringenda nunc ubera ſponſæ quæ ſuperius non uno in loco ſtudioſius preſſa ſunt, & neſcio an ex toto expreſſa. Fortaſſe modo tacta, nouum aliquid nobis effundat. Quis non auidè & cum ſpe bona ad ubera currat, quæ ſic ſpōſus laudare curauit? Hæc ubera ſunt quorum
1. Pet. 2. nos Petrus quaſi modo genitos infantes lac concupiſcere hortatur. Et commendatio præſens nónne uim quandā
Cant. 4. inuitationis uidet obtineret? Quàm pulchræ ſunt, inquit, mammæ tuæ ſoror mea ſponſa. Non eſt ſimpliciter & ſine expreſsione laus tanta profuſa, ſed ipſe pronunciationis modus admirationem & oblectationē proferentis demonſtrat. Quæ tamen eſt huius ordinis ratio? Cur poſt oculū & crimen ſtatim ad mammas ſermonem deflectit? aut cur in illis unitas commendatur, in his commendatur pluralitas. Mihi quidem in capitulo ſuperiori mentis quidam & cogitationum exceſſus ad deum uidetur innui, ſobrietas uerò & temperantia ad paruulos in iſto: ibi unum neceſſarium eſt, hic ſolicitudo & ſermo doctrinæ partiendus in plura. Ibi intemperantia feruidi amoris collecta in unum & conſtricta, & penetrās ipſum dilecti pectus lauciat. Hic temperata doctrina, & ſermo ſobrius, lacteo quodam potu paruulos ſatiat. Vides quomodo nihil medium relin-
2. Co. 5. quit in laude ſponſæ, ſed cū Paulo aut mente excedit deo,
Ibidem. aut cōdeſcendit nobis. Charitas enim, inquit, urget nos. Ad quid urget nos? Nūquid ad exceſſum? Non utiq; ad exceſſum, ſed utiq; ad condeſcenſum. Res illa eſt uoti, hæc obſequij. Illic intemperantis affectus ſumus, hic contemperantis. Bonus ordo planè haurire ibi, & hic exhauriri. Primo hic infundi, poſtea hic infundere: inebriari ibi, & hic inebriare. Bona uiciſſitudo talis, ſi tamen modo talis. Ordinatione tua domine hæc uiciſſitudo perſeuerat, uiciſſitudo contemplationis & conſolationis. An non beatus cui omnia uitæ momēta in hoc decurrūt, ut uel Chriſto uulnera charitatis infigat, uel pietatis ubera porrigat ſubditis? Ego ſiquando (ſi tamen aliquando) inebriatus ab ubertate domus tuæ domine diſtēta ubera inde reportare uideor, tot uarijs & tam moleſtis exſiccātur negotijs incurrentibus, ut mox arentia reddantur, quæ prius eruditionis & gratiarūi ubertim lactæ rorabant. felix quidē qui ſancti interpellatiōe aliqua talia in ſe cōrinuat ſtudia, ut uel ipſum (ſacſi ita dicam) ſapientiæ cor & ſecretariū penetret, aut ubera inde referat uoluptatis illius ubertate referta. Spōſa planè eſt quæ nouit huiuſmodi uariare uices. Ideo in laude ipſius poſt contemplationis exceſſum, de conſolationis & doctrinæ uberibus ſermo ſtatim contexi
Cant. 4. tur. Quàm pulchræ ſunt mammæ tuæ purus oculus, & pulchræ mammæ. Ille ſponſo & filij ſponſi. Ille ideo unus dicitur, hic plus es: quia uaria debet eſſe uberum temperatura, pro ſugentiū qualitate diuerſa. Vide quomodo Paulus Iudæis factꝰ eſt Iudæus: & his qui ſine lege erāt quaſi
1. Co. 4. & ipſe ſine lege eſſet, infirmus infirmis. Nónne uelut tot applicat diſcipulis ubera, qui in ſe tot trāsformat generaꝰ Quid aliud molitus eſt temperatura tam multiplici, niſi ut leniter & lactis more teneris auditorum eius doctrina influeret animis? Tot uidetur abūdare mammis, quot modis arte ingenioſa capacitati ſe infirmorū coaptabat.

1.The.2. B Factus ſum, inquit, in medio veſtri tanquam paruulus in medio paruulorum, quomodo ſi nutrix foueat filios. Etſi vultis duas vobis mammas maternæ pietatis aſsigna bo, imo idem ipſe Paulus aſsignat cùm dicit: quia pietas ad omnia utilis eſt, conſolationem habens vitæ quæ nunc eſt, & futuræ. His uberibus geminis erga ſubditos abun dare debet, qui doctoris & patris in eccleſia locum occu
Eſai.66. pat, his munitri mammis à dextris & à ſiniſtris, ut qui ei cō miſsi ſunt potentur à lactè, & ſatientur ab uberibus cōſo lationis eius. Harum alteram reputa ſiniſtram, alterā dex teram. Siniſtram in temporalibus ſubſidijs, dexterā in ſpi
Ro.12. rituali conſolatione. Qui miſeretur in hilaritate, qui tri
1.Pet.3. buit in ſimplicitate, qui iuxta apoſtolorū principem gre gi commiſſo prouidet non coactè ſed ſponaneè, mammā hic ſiniſtram exhibet, & eccleſiæ promittitur in ꝓphetia
Eſai.60. Eſaiæ, quod regnum mammilla lactabitur. Mammilla, in quit, & non mammillis, eò quòd regum eſt temporalibus
Prou.3. præcipuè bonis eccleſiam fouere, hæc enim ſiniſtra eius eſt, in qua ſunt diuitiæ & gloria. De dextera quidem mā
1.The.5. milla ſic nos Paulus informat: Conſolamini, inquit, puſil lanimes, & conſolamini eum qui huiuſmodi eſt, ne abun
Gala.6. datiore triſtitia abſorbeatur. Itē uos qui ſpuritales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis. Et (ut ita dicam) ſunt q ui ſiniſtram tantum mammam ex officio habent, ſi cut hi quos ſupra diximus reges & principes. Et ſunt qui bus ex officij ſui iure pendet dexteram maximè præbere
Mala.2. mammillam, ſicut ſacerdotes domini & doctores, quorū labia cuſtodiunt ſcientiam, & lex domini requirenda eſt ab eis. Hi enim magis à ſubditis plebibus carnalia metūt, quibus ſpiritualia ſeminant. Qui verò poſſeſsionibus cū ctis renūciant, qui rebus temporalibus valedicūt, ſe ſuaq; omnia monaſterio tradentes, & ex toto in ius abbatis trā ſeunt, nullam ſui ſibi curam relinquentes decætero, tales utique gemino conſolationis lactandi ſunt ubere. Ideo neutro hoc carere debent qui talibus præſunt, ne mutilū & velut detruncatum videantur pectus geſtare, una defor miter mammilla cōtētum. Qui verò utroq; deſtituuntur, locum hunc in eccleſia & ſibi damnoſè tenent, & quantū ad alios periculoſè, ne fortè lingua lactentis adhæreat pa
Cant.2. lato, dū arētia ſunt ubera matris. Peregrina eſt planè hæc laus ab illis, in præſenti facta ad ſponſam. Quàm pulchræ
Eccl.15. ſunt mammæ tuæ ſoror mea ſpōſa. Simulq; aduerte quòd
Prou.1. non omnes pulchræ ſunt mammæ. Non eſt enim ſpecioſa laus in ore peccatoris. Fili, inquit, ſi te lactauerint pecca tores, ne acquieſcas eis. Vide quomodo quorundam ube ra non modo non vult ſpecioſa haberi, ſed vult ſuſpecta. Idcirco iſta commendat, ut bene noris ad quæ te debeas
Cant.4. tuto conferre. C Quàm pulchræ ſunt mammæ tuæ: me
Cant.1. liora ſunt ubera tua vino. Duo ſunt quæ ponit in laude uberum iſtorum, pulchritudinem & virtutem. Alterū cō uenit amanti, alterum lactenti. Quid enim lactentis refert ſi pulchra ſunt ubera, dummodo ſint ubera, & redundan tia lacte ſalubri? Pulchritudinem ergo pro ſe commemo rat, & lactis gratiam pro ſuis. Etſi non ipſe melius ſapis, pulchritudinem ad conuerſationis venuſtatem refert, ad doctrinam & eruditionem, quod reſtat in commendatio ne mammarum. Dulcius ſugitur, ubi vita venuſtat ſermo nis virtutem. Etſi ſpirituale aliquid vis & expreſſum de pulchritudine earum audire, ad mulierum te ſtudia mitto, quæ corporei decoris & cultus & operam gerunt, & aſſe cutæ ſunt artem. Quid enim magis affectant in ornatum pectoris, quàm ne mammæ ſuperexcreſcant, & deformiter fluitent, & pectoris ipſius occupent ſpatia. Ideo excreſcen tes & fluitantes, faſcijs pectoralibus ſtringunt, naturæ vi tio arte medētes. Pulchra ſunt enim ubera quæ paululum ſuperminent & tument modico, nec elata nimis, nec ta men æquata carni reliquæ quaſi repreſſa, ſed nō depreſſa: leuiter reſtricta, non fluitantia licēter. Hoc quidem exem plo qui verba bona verba ſpiritualia debet proferre, mu lierum imiterur & ſtudia & induſtriam. Caſtigato utatur ſermone verborum, non fluitent ubera, nō ſine lege feran tur, non pectus & quoddam ſecretarium mētis magis oc cupent quàm ornent, nō habeant plus materiæ quàm gra tiæ, non plus carnis quàm lactis. Purus & prudens ſit ſer mo pro tempore. Accedat huc pietas, & pulchritudinis numeros teneat. Nō habeat plus oris quàm pectoris, nec lactis fluxum patiatur. Ex pectore debent ubera prodire, & inhærere illi, non ipſum conuerti in illa. Ex abundan tia cordis os loquatur, ex illa non totum effundat. Reſtrin genda ſunt ubera, ne nimis exuberent. Videas aliquos dū verba conſolatoria plus æquo ſectantur, in vana deuolui: & dum auditores longo pertæſos ſilentio, & quaſi quadā ſubtriſtes accidia exhilarare volunt, petulantis laſciuia lin guæ poſt utilia profluunt ad ſcurrilia, & modico frumen to multum zizaniorum aut præſeminant aut ſuperſemi nant, loquuntur placentia, & doctrinæ panem in riſum fa
Eccl.10. ciunt (ſicut ſcriptum eſt) ſed paulò poſt riſum ſine pane,
2.Co.4. ſine pane verbi ſalutaris. Non eſt adulterandum verbum dei, nec admiſtione corrumpendum peregrina. Suis ſit contentum uberibus, uberibus utriuſq; teſtamenti. Hæc tibi memoriter in pectore hæreant, hæc tibi conſolatorijū & quaſi lacteum ſermonem miniſtrent, ita ſuggerāt quod alij ſugant. De pectore tuo erumpant radicitus, ut nō ſint affectata quæ dicis, ſed de puro & præcordiali prolata af fectu, iuxta illud: Si vis me flere, plorandum eſt primò ti bi ipſi. Compaſsionis & gratulationis affectus intus naſca tur, tibi, ſed per ſcripturæ ſacræ verba, acſi ubera quædam ad educationem audientium profluat. Pudicè quidem, ut in re ſeria, & petulantia abſit, & ſerenitas adſit. Ad pul chritudinē enim mammarū accedit ſi ſe paululū attollant, & tumeant modicè, tantum ut habeant autoritatis quātū ſat eſt, auſteritatis nihil. Ideo & vino meliora dicuntur ubera. Sic enim in laude eorum ſtatim ſequitur. D Me liora ſunt ubera tua vino. Vbera gratiæ, ubera conſola tionis, auſteritatis & duritiæ, vino meliora ſunt ac effica ciota, & accomodata magis ad commutandum triſtes & exaſperatos affectus, ad conſulendum imbecilles & tene ros. Facilius mouēt, & fouent ſuauius. Verbum enim dul ce, & mitigat inimicos, & amicos multiplicat. Dulce euā gelij verbum, durum legis. Et vide quomodo verbū dul ce effera gentium corda conuertit, & quaſi marinos & ſal
Deu.33. ſos fluctus in lactis ſaporem. Inundationem, inquit, maris quaſi lac ſugent. De apoſtolis hoc dictum eſt ſub typo Za bulon & Iſachar. Hodie ſi quis amarus & turbidus fluit, non deſperes. Adhibe ubera, inſtilla lac, forte & ipſe cras lacteus fluet. Quis ſcit ſi non modica ſtilla totam maſſam
Pſal.67. conuertat? Dabit enim dominus verbum euangelizanti bus virtute multa. Sterilis & infirma eſt ſeueritas legis, & ſine gratia præcipit, & ſine venia punit, utroq; ubere ca ret, inde vel præſignatione vel præfiguratione hæc cōti net, ſed in actu non exhibet. Memento non legis ſed euan gelij miniſtrum te eſſe, miniſtrum Ieſu, qui in paſsione ac tum, & in cœna vini veteris reprobauit acorem. Nouatia nus non habet mammam veniæ, nec Pelagius gratiæ. Ille naturæ inueteratæ & corruptæ bona prædicat, & ad iuſti tiam ſufficere dicit: hic diuinæ naturæ bonitatem tollit, dum pœnitentiam negat. Ille (ut ſic dicam) revocat peten tes, hic non ſuſcipit pœnitētes. Vetuſtatem ille propinat hic auſteritatem. Non habet eius doctrina gratiæ lacteam nouitatem, nec huiuſmodi dulcedinē. Paraſti (inquit pſal
Pſal.67 miſta) in dulcedine tua pauperi deus. Pelagius dives eſt, non eget hac dulcedine: inmaſcitur ei, non paratur. Pela gius dicit, non indigeo, & Nouatianus non indulgeo. Al ter prædurus eſt, alter prædives. Para domine para in dul cedine tua pauperi tuo deus. Tu para, tu repara, & nō niſi in dulcedine tua. Magna multitudo dulcedinis quæ de
Pſal.67. uberibus tuis domine ſugitur. Quoties poſt opus graues exceſſus ad iſta acceſsi, preſsi inſtantius: & quantam lactis

expreſsi copiam,tu domine noſti.Vbi abundabit delictū,
Rom.5. abundabit & gratia. Sufficiebat mihi ut diuitiæ com putarentur ſi uel mererer ueniam:& ecce abundauit & gratia. Mammarum preſsi unam,& utraq; influxit ubertim. Ideo ſpōſa tua gratiæ lacte potara,& ſatiata ab uberibus conſolationis,didicit & ipſa ubera magis præbere quàm uinum.Meliora enim ſunt ubera eius uino. Vinum uetuſtate aceſcit, ubera totum nouum,dulce totum effundūt.
1.Co.13. Deniq; & timor foras mittitur, & charitas nunquam excidit.Hoc eſt mandatum nouum eius ſemper recens dulcedo.Non pōt amor eſſe,& dulcis non eſſe.Meliora ergo ſunt ubera tua uino.Vinum non malum,ſed ubera meliora.Meliora quidem ſunt, miſturam tamen non refugiūt uini. E Nam in ſequentibus aliquāto poſt dicet: Bibi
Cant.5. uinum cum lacte meo.Melius tamen ſi bibat lac ſolum,& ſine uino:quia in uino terror eſt,in uberib⁹ cōpaſſionis & gratiæ lene blandimentum. Nam uinum licet in bonū ualeat & ſoleat accipi: hic tamen ex collatione uberū aliquid durū & forte ſignificare uidetur.Meliora ſunt ubera eius uino:quia melior eſt dulcis & fraterna compaſsio,
Rom.12. quàm indignantis animi durus & immittis affectus.Qua ſi non habentes ubera Paulus notat,quos ſine affectione uocat.Nō poteſt in humano pectore uberibus carere pietatis ſponſa ſponſo ſuo adhærens. Ipſi enim mons uber, mons incaſeatus,mons coagulatus,mons pinguis.Quomodo de tanta lactis copia nil ſponſa capiat,cui beneplacitum eſt in hoc monte habitare? Etſi in hoc monte ſine
Pſal.34. intermiſsione habitare nondū poſſumus,recurramus frequenter,aſcendamus,inebriemur uberibus.Sic enim ſcriptura habet: Vbera eius inebrient te omni tempore,& in amore eius delectare iugiter. Videte ad quem ſenſum uberum interpretationem deflectat,ad ebrietatem & oblectationem amoris. Quid neceſſe eſt diutius in quærenda uberum ratione morari? magis uerò quæramus ipſis
Pſal.62. inebriari. Meliora enim ſunt ubera uino,quia melior eſt miſericordia ſuper uitas,melior eſt amoris affectio quàm affectio, carnis,& lacteus potus ſpiritualis nouitatis,compunctionis uino. Ibi enim oſtēduntur & guſtantur dura dum uetus homo repellitur & deſtruitur:hic in nouitate uitæ,diuini fauoris lactea capimus blādimenta,nec fugæ
Cāti.4. ſed refugū ſignificationem.Bonum quidem uinū,ſed ubera dulciora. Bona compunctio,ſed melior unctio. Odor enim unguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Iam ſtudia ueſtra ad audiendum reintegrata uideo. Auiditatem ueſtram excitauit odor unguentorum ſponſæ. Indiſcreta quadam eſurie illa, uultis hodie uberibus ſuperaddi.Date inducias uſq; mane,hodie ſufficiant ubera,craſtino accedamus ad unguenta,eo uotis noſtris præſtāte affectum,qui uberum & unguentorum ſponſæ ſuæ & cōmendator eſt & dator,Ieſu Chriſto,qui uiuit & regnat in ſecula ſeculorum,Amen.

Sermo. XXXII.

EVíguum eſt mihi olei & unguenti fratres,& uos hodie uaſa affertis tāta,tam uacua.Nec ducatis ad iniuriam quòd uacua uaſa ueſtra dico. Ego non inania per hoc,ſed magis capacia uolo intelligi,eò quòd & auida & idonea ſint uobis ad capiendum ingenia.Quis iſta implere ſufficiat? Attenditis ad unguenta ſponſæ quanta ſtillí aromatum copia,quaſi non & inſtrumenti habenda ſit ratio,per quod ad uos manare debent? Copioſa quidem materia,ſed nihilominus attendite quid miniſter queat.Fiat quod multis,non cauſabor inopiam,ne uos me non obſeruatæ ſponſionis incuſetis.Inſtillabo modicum quod habeo olei uaſis ingentibus,atq; utinam aliquis Heliſæus iubeat,cuius uirtus noſtro prouentum bonū conatui tribuat.Quid ergo? Nónne hic multi aſsident.Heliſæi,multi prophætæ, aut certè filij prophetarum:& hi omnes iubēt,& ſi merita inferius eſſent,numerus ipſe magni cuiuſ alicuius poterat uicem ſupplere. Inſtillabo ergo aliquid de reliquijs unguentorum.Nam ipſa in capite libri copioſè & ſufficienter effuſa meminiſtis,& forte ſex illorū nondum eſt exinanita.Nunquid & ego modo ſum exhauſturus illam? Ne ſperetis id à me:nec enim præſumo. Fertilis apud ſponſam eſt unguentorum apotheca. Non eſt quod dicatis exhaurite, exinaníte uſq; ad fundamentum in ea.Vtinam contingat mihi in hac fece intingi in oleo,ſicut ſcriptum eſt de Aſer. Deu.33.
Fratres,ſi non meremur in olei dolium,in unguentorum copiam,cum euāgeliſta Ioanne immergi,ſi nō meremur tam uberem unctionem,nunquid deſperabimus uel intinctionem,nunquid ſaltem odorem? Nam & odor hic tantum commendatus eſt,& odor,inquit,unguentorum tuorum ſuper omnia aromata.Vbera proſunt ut creſcas, unguenta ne deficias. Meliora ſunt ubera tua uino,& odor Cant.4.
unguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Et ut hodiernum capitulum cum heſterno copulemus, dicamus ubera tenerorum eſſe,unguenta fortium. Vbera proſunt ut creſcas,unguēta ne deficias.Meliora ſunt,inquit,ubera tua uino.Conferamus inter ſe iſta tria,uina, ubera, unguenta.In uino ueteris hominis defectio,in ubere noui refectio,in unguētis quædam delectatio.Vino carnalis ſenſus inebriatur & ſopitur & obruitur,ubere nouus nutrítur,unguentis adultus delectatur. In primo homo uetus conficitur,in ſecundo nouus reficitur,in tertio iam appropinquans ad perfectionem ineffabili lætitiæ afficitur. B
An non ordo bonus, ut de refectiōe ad delectationem accedas,poſt lactis primitias,ad unguentorum delicias? Et à principio cantici huius utraq; iſta unguenta & ubera, & commemorata & copulata ſunt in præconijs ſponſæ, Nec exigua horum gratia,que toties replicat in laudem dilectæ,non contentus commoraſſe ſemel.Nónne delectatum putas laudibus iſtis quas tanto affectu tam frequenter recenſet? Eſt & quod ad te trahas de tāta ſedulitate iteratæ laudationis:inuitationem tuam puta hanc iterationem:curre & tu in odorem unguæntorum iſtorū,imo cura magis ut hæc in te unguenta redoleant,ut & tu audire Cant.4.
dignus ſis quia odor unguentorum tuorum ſuper omnia aromata.Nec tantum ſemel hoc audias,ſed iterato has tibi laudationes os dilecti loquatur: Recentia in te ſint, & quaſi noua ſemper unguenta,nos areſcant,non exſiccentur,non exinaniantur.Oleum exinanitum nomen dilecti. Sed uide ut exinaniatur uſq; in te,non exinaniatur à te.
Bonum eſt ſi cum ſponſa inchoes ab unguētis,ſed nō bo- Gala.3.
num ut conſumaris in unguentis.Alioquin tibi dicit Paulus:Cùm ſpiritu cœperis,nunc carne conſummaris.Bene Pſa.180.
ungeris, ſpiritu ungeris.Ideo ſic ungere,ut caro in te immutetur propter oleum. Oleum non immutetur aut minuatur propter carnem. Oleum imo & unguentum non de capite tuo deſcēdat,ſed exuberet & deſcēdat uſq; ad pedes:quia utraque in Chriſto Ieſu non tam uncta quàm perfuſa ſunt unguēto.Intret oleum interiora tua,ipſis imbibatur affectibus,ut carnalitas omnis in te mutetur propter oleum.Erit enim quando & caro immutabitur propter oleum.Vnctus eſt & perfuſus oleo lætitiæ præ cōſortibus ſuis.Ideo ſolus ante reſurrectionis tēpus dicere po- Pſal.44.
tuit.Caro mea immutata eſt propter oleum. Iure anticipauit communis horā immutationis caro immunis à carnalitate. O hora optabilis,ô dulcè unguentum,quādo & per quod caro diſſoluta aſcendet in corruptionem. Nam ante illum ſtatum quid niſi deſcendat in corruptionem? Pſ.180.
C Vidiſtis heſterno die fratres,aſpexitis lachrymabilibus oculis carnem miſeram commutatam, carnem deſcendentem de corruptibilitate in corruptionem.Et quidem ſatis lentè & cum mora deſcendentem, nec poſſe penitus corrūpi. Videbatur uelle corpus quod occupauerat hæreditate

reditate posſidere ipſa corruptio, & ne deſineret putreſce re, non ſinebat perputruiſſe. Cohibebat uires quaſi nollet ſubſtantiam celeriter conſumere, ut diutius inficere poſ ſet. Nam cùm fuerit caro redacta in puluerem, quid habet
1. Petr. 1. ultrà corruptela quod faciat? Omnis caro fœnum, & oīs gloria eius quaſi flos fœni. Exſiccatum eſt fœnum, & cecidit flos. His uerbis prophæta uelocitatem defectionis expreſsit, qua facile caro florida & uitali pubeſcens calore, & roſeo colore pulchra, ſed de terra ſucciſa uiuentium, exſiccatur quidem ſubito, ſed non computreſcit tam citò. Ergo fœni collatione celeritatem ſubitæ commutationis oſtendit, nō lentæ & putridæ corruptionis expreſsit horrorem. Videres in illo cadauere oſſa quæ tecta fuerant, quædam denudata, quædam quidem adhuc non tam tecta quàm polluta & inuoluta putredine. Graſſabatur in carne miſera longa corruptio, & attingens à fine uſq; ad finem fortiter, miſerabiliter diſſipabat omnia. Poteram & ego dicere diſſipabat omnia carnis eius, eò quòd diſſipatio uirtuti diuinæ diſpoſitionis ſeruiebat. Miſera commutatio, ſed pulchra ratio qua deo placuit ut carnis gloria non niſi per putredinem deducatur in puluerem. Sæuiat mors, ſæuiat & graſſetur ipſa corruptio in carnem humanam, depopuletur eam quantum poteſt, deducat eam primo in ſaniem, deinde in cinerem. Nam hucuſq; poteſt & non amplius quàm in puluerem deducere, ſcilicet carnis gloriam. Non ad nihilum conſumere ualet carnis ſubſtan
Iob. 14. tiam, nec penitus conſumere, nec perpetuo poſsidere. Do nec atteratur cælum, non conſurget: ſed tamen tunc con
Iohel. 2. ſurget. Tunc enim effundet dominus de ſpiritu ſuo ſuper omnem carnem, tunc caro ſanctorum erit immutata pro
1. Co. 15. pter oleū, eò quòd ſpiritus domini unxerit eam. Omnes enim reſurgemus, ſed non omnes immutabimur. D O quanta uirtus unguenti illius, à cuius facie corruptionis tam uetuſtæ iugum computreſcit, & caro quæ conſumpta fuit à ſupplicijs, reuertetur ad dies adoleſcentiæ ſuæ, adoleſcentiæ que non diſcedat alia ætate ſuccedente. Efficax omnino unguentum, per quod tam inueterata ſanabi tur contritio, & tam annoſa ſanies in ſanitatem incorruptibilem conuertetur. Eccleſiæ proprium eſt hoc unguentum, ideo chriſtiani dicuntur filij eius à ſpōſo ſuo Chriſto id eſt uncto. Et iam accipimus hoc unguentum in baptiſmate. Sed ſicut ibi operatum eſt ad ſanctificationem, ita & in fine temporum operabitur ad glorioſam illam immutationem, quando caro immutata erit propter oleū. Quis ſcit ſi non interim morbus ſinatur deſeuire, ut ex uiolentia morbi uirtus declaretur remedij? Bene ergo unguenti huius odor commendatur, eò quòd gratiam eius adhuc odoramus. Quod aliud dabis antidotum tam efficax ad mitigandum omnem mentis quæ poteſt accidere deſolationem, quàm quòd fidiſſima ſpes eſt reſurrectionis futuræ, & felicis illius commutationis? Nō habet doctrina gentilium reſurrectionis credulitatem, & Iudæorum traditio non tenet qualitatem. Illi non credunt, iſti minus plenè, ſed parum purè de ſpirituali reſurrectionis gloria, & angelica ſimilitudine ſentiunt. Gentiles unguēti huius odorem non trahunt. Iudæi quidem non ipſum & proprium, ſed neſcio quem alium & adulterinum pro eo. Apud ſolam eccleſiam unguenti illius odor & integer & propriùs exiſtit. Ideo odor unguentorum eius ſuper omnia aromata. Bona unguenta impaſsibilitas & patientia. Per illam caro reſuſcitata lædi non poterit, per iſtam mens pia inter prouocationes & iniurias illæſa conſiſtit. Per illam quieto & inconcuſſo iure carnis noſtræ terram
Luc. 21. hæreditate poſsidemus, per hanc uerò ipſam animam. In patientia, inquit, ueſtra poſsidebitis animas ueſtras. Ipſa patientia quid aliud eſt niſi uelut quidam futuræ impaſsibilitatis odor? Illic mala nulla inferuntur, hic uerò patientiæ beneficio, acſi unguento quodam mitigatorio, etiam quæ illata ſunt non ſentiuntur. Efficax & utile omnino unguentum quod inter carnis uexationes animum ab iniuria tuetur, & continet ne fatiſcat, ne deficiat, ne laboret.

E Ego utilitatem unguenti huius prædico, tu fortè uoluptatem quæris. Ne in hoc quidē deero, & adhuc uobis Iaco. 1.
excellentiorem unctionem demonſtro. Omne gaudium, inquit, exiſtimate fratres, cùm in tentationes uarias incideritis. An non tibi uidetur excellentiori unguento perfuſus qui nouit in aduerſis gaudere, quam qui didicit in ipſis non contriſtari? Minus enim eſt quo dolor excludi tur, quàm quo lætitia ſuadetur. Deniq; & inimicos nō modo tolerare ſed amare iubetur ſponſa Chriſti. Diligite, in Luc. 6.
quit, inimicos ueſtros. Bona ergo eius unguenta, quæ in triſtibus lætitiā redolent, & hoſtibus dilectionē præſtant. Dilectio enim maior eſt omnibus ſacrificijs & holocauſtomatibus. Ideo odor unguentorum tuorum præcellit omnibus aromatibus. Bonum planè orationis aroma, bo Matt. 5.
nū incenſum. Sed audi quid euāgelium præferat. Si offers inqt, munus tuū ante altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, dimitte ibi munus tuum ante altare, & uade prius reconciliari fratri tuo. Ad uertis ſatis quomodo unguentum reconciliationis aromati præfert orationis. Quid eſt reconciliatio, niſi iterata animorum diſſidentium conciliatio? Et de conciliatione Pſal. 132.
& charitate fraterna dicit tibi pſalmus. Ecce quàm bonū 1. Co. 12.
& quàm iucundum habitare fratres in unum. Hæc eſt excellentior uſe iuſta Paulum & alijs maior chariſmatibus Pſal. 21.
quàm odor unguentorum cunctis aromatibus. Vnguentum hoc deſcendit de capite in barbam & oram ueſtimenti. Chriſtus enim caput noſtrum prius dilexit nos, ut nos diligamus eum. Ideo & ſpōſa ſe currere dicit in odore unctionis, id eſt in æmulatione dilectionis. Nō dicit unguenti, ſed unguentorum: eò quòd gemina ſit dilectio. Vna qua diligimus ipſum quoniam ipſe prior dilexit nos. Alia qua diligimus inuicem, ſicut & ipſe dilexit nos. Vtriuſq; dilectionis habemus ab ipſo & exemplū & donum. Ipſe enim dilectionis & uiam monſtrat, & miniſtrat uirtutem. Ideo, ſcriptum eſt: In odore unguentorum eius currem⁹. Ipſa connexio & ſuauitas, & amor patris & filij, & mutua Canti. 1.
complexio per ſpiritum amborum, nónne grato nos odore perfundit, & ad ſimilem nos inuitat æmulationē, ut & nos unum ſimus, ſicut & ipſi unum ſunt? F Felix quidem qui ſequitur & currit in odore charitatis illi⁹, ſuauitatis illius, dilectionis illius, unctionis illius. Ipſe enim ſpiritus utroſq; quaſi perungit, quos tanta amoris dulcedine coniungit. Imitemur unctionem iſtam. Curramus in eius odore. Diuinæ illius & eſſentialis unitatis æmula eſt & quaſi imago fraterna charitas, & quædam uelut umbra unguenti illius & dulcedinis & amoris mutui. Ecce enim
quàm bonū & quàm iucundum habitare fratres in unū, Plal. 132.
Sicut unguentum in capite quod deſcendit &c. Atq; utinam de capite noſtro quod ſurſum eſt, quædam unguenti iſtius in nos umbra deſcendat, ut & ipſi audire mereamur
quoniam odor unguentorum tuorum ſuper omnia aro Cant. 4.
mata. Percurre animo uirtutes reliquas, uſum & opera ſingularum recenſe, nihil in illis tam ſuauiter redolet, quā tum pura de corde charitas. Quem odorem tibi ſpirent ieiunia, quem odorem eleemoſynæ, ſi in illis charitas non polleret? Caſtitas ipſa & tolerātia paſsionum, ſi non fuerint charitate condita, quid tibi ſuauis odoris refundent? Si
tradidero (inquit Paulus) corpus meum ita ut ardeam, & 1. Co. 13.
quaſi aroma incenſum liqueſcam totus in igne, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt. Non poteſt gratis ſuſcipi, quod non cum gratia offertur. Charitas radix eſt, quaſi rami uirtutes cæteræ de illa pullulāt, & ideo pinguedinis illius participes eſſe debent. Quid prodeſt ramus in bona oliua, ſi non in eo ſentitur radicis pingue do & gratia? Ita quidem nec uirtutes, nec opera uirtu-

Luc.7. tum,ſi non in eis charitatis & dilectionis uirtus redoleat. G Maria cuius etiam modo tibi,nomen de euangelio ſonuit,quid in ea aliud quàm dilectio redolebat? Dimiſſa ſunt ei, inquit, peccata multa, quoniam dilexit multum. Bonus huius unguenti odor,cuius gratia ueteris corruptelæ fœtorem deleuit omnino,& totam eccleſiæ domum ſuauitate grata perfudit. Dum eſſet rex in accubitu ſuo, nardi piſtici alabaſtrum confregit & effudit ſuper caput recumbentis. Et nardus illa dedit & adhuc dat & in finem ſeculi dabit odorē ſuum. Bonum in ara pectoris ſui Chriſto domino incendit aroma,acſi unguentum exinanitum cor eius liquefactū flamma charitatis. Sepulto domino, uide quàm officioſa,quàm ſedula monumentum frequentat. It & redit. Videt angelos,apoſtolos inuitat,abeuntibus illis non abijt illa. Ardens eſt,inquit,cor meum: deſidero uidere deū meum,quæro & nō inueniō eum. Nōne tibi anxietas iſta quærentis,eximiæ quoq; dilectionis uidetur odorem ſpirare? Hæc uerba dum in eius memoria cantantur: nónne qui cantant & ipſi quoq; inflammātur? Deniq; & ipſe Ieſus qui deſideratur,unguenti illius fragrantiam odorat,& quaſi currit ad illam in odore uehementis amoris. Quidni ad cognata libenter recurrat unMa.16. guenta? Quaſi in matutino feſtinat ad illam,& ſurgēs mane prima ſabbati primò apparet Mariæ,& ungit eā oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis,dum ſe iam reſurreciſſe manifeſtat in gloria. Iam aromata illius in unguenta conuertit,& deſideria eius in dilectionem cōmutat. Aroma mihi uidetur offerre,qui orat & optat. Tunc autem unguento perfunditur,cùm eius quem amat potitur copia,cùm præſentia delectatur. Bonum quidem orare & deſiderare dominum,ſed amare & habere & frui melius. Et(ut ita dicā) cùm non habes,bonum eſt mendicare,ſed melius mandu care. Si potes abſentem amare, quanto magis cum adeſt, cùm copiam ſui indulget,cùm experientia dulcis alimenta miniſtrat amori. Tunc enim & ſpiritualius & profuſius ungitur anima,cùm illi qui unctus eſt ſpiritu & uirtute,arctius iungit. Tunc præcipuè dilectio placet,tunc ſuauius redolet,cùm tota fuerit in ipſum transfuſa,cùm adhærens illi uni,oris fragat unguento,unguento illo quod de ſpō ſo redundat in ſponſam. Iucundè omnino & ſuauiter redolet cohabitatio iſta in unum: ſicut unguentum in capite quod deſcendit &c. Ideo odor unguentorum eius ſuper omnia aromata. Etſi unguenta etiam ipſi ſponſæ alia ſint,nulla talia ſunt quale illud quod deſcendit in ipſam, hora hac maximè qua dilecto cohæret,quando inter eius Cant.1. ubera moratur,quādo cubat in ſecretario cordis. Deniq; quando rex eſt in accubitu ſuo,tunc nardus ſponſæ ſpargit odorem ſuum, odorem bonum ſuper omnia aromata, odorem ſponſi,magis uerò odorem ſpōſum. Ipſe eſt enim dilectæ ſuæ unguentum,ipſe eſt odor: nam ipſe in dilecta ſua complacet ſibi,ipſe redolet. Atq; utinam unguentum hoc de capite noſtro non diſcedat, & odoris eius fumus aſcendat de cordibus noſtris in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo. XXXIII.

Luc.23.4. Ioā.19.



Ies iſta dominicæ reſurrectionis annua celebritate ſolennis, de unguentis repetito tractatu me compellit inſtaurare ſermonem. Veniunt hodie mulieres cum aromatibus,uenit & Nicodemus ferens miſturam myrrhæ & aloes quaſi libras centū. Maria magdalenæ ipſa præuenit ungere corpus Ieſu in ſepulturam. Videtis quanta myſteria celebrantur in unguētis. Magna myſteria,& quis ad iſta idoneus? Quis dignè unguentorum aſſignabit diſtinctionem,proprietatem exponet? Diſputatio hæc experientis eſt,nō conſcientis. Non eſt enim facile cuiquam de unguentis tractare, niſi quem ipſa docuerit unctio. Hodie unctus eſt dominus oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis,non tamen ſine cōſortibus ſuis. Quomodo enim conſors eſt qui non congratulatur,non congaudet,qui de ſurgente non conſurgit in nouam lætitiam? Opportuna quidem occaſio de unguentis uobiſcū diſſerere: ſed multo magis opportuna unguentis redolere. Vos exigitis à me ſermonem,& ego à uobis unguentorum odorem depoſco. Qua ratione cum ſanctis mulieribus domini Ieſu frequentatis monumētum: ſi nullum ſpiritale defertis ad illud unguentum? Caro domini hodie glorioſè eſt immutata propter oleum. Nónne cōdignum uidetur ut corda noſtra immutentur & conuertantur in oleum ſpirituale,in oleum exultatiōis & lætitiæ? Inſtitueram de unguentis ſermonem, & ecce diſputatio noſtra hæſit in oleo. Et quid oleo cum unguentis? Multum quidem,etſi non per omnem modum idem eſt,accedit, tamen ex parte aliqua & aſſimilatur eis. Oleum enim quamuis non fragrat,mitigat tamen: non bene olet,ſed bene ungeris ex eo. Hic autem non tam unctionem quàm odorem commendat in unguentis ſpōſæ. Et odor,inquit,unguen Cant.4. torum tuorum ſuper omnia aromata. Non omnis anima odoriferis abundat unguentis, ſicut & mulier illa in regum libro loquitur ad prophetam. Non eſt in domo mea 4.Re.4. niſi paululum olei quo ungar. Non habet hæc mulier unguenta odoriferis ſpeciebus compoſita,ſed oleum ad unctionem ſimplex & exiguum. B Maria magdalenæ non legis ſed euangelica mulier unguentum defert nardi ſpi- Mar.14. cati precioſi,nec exiguum,ſed librā integrā. Et ipſe Simō redarguitur à domino quòd nec oleo quidem caput eius Luc.7. perunxerit,cùm illa caput eius perfudit unguento. Vides quomodo unguenta oleo præferuntur, & odorifera unguēta? Nam præter hoc quòd unctionis habēt effectum, quodam odoris ſpiritualis beneficio prærogant. Vnctio quidem parcior eſt,ſed fragrantia ſe diffundit in plures. Etiam qui ſolus ungitur,non ſolus odorat. Virtus eſt communis,in omnes ſe ſpargit. Ergo unctio tibi,odor & aliis & tibi. Bene ungitur & bene redolet,qui diligit bona corā deo,& prouidet bona coram hominibus. Gaudete(inquit Paulus) in domino ſemper,& iterum dico gaudete modeſtia ueſtra nota ſit omnibus hominibus. Gau Phil.4. dete ad unguenta modeſtiæ,notitiam referto ad odorem. Audi quomodo ipſe Paulus odorem ad notitiam trahit. Et odorem,inquit,notitiæ ſuæ per nos manifeſtat in o- 2.Co.2. mni loco. Bonum ergo unguentum,& bonus odor ſpiritualis ī domino exultatio,& modeſta exhibitio,lætitia & notitia. Bene ungitur,cui dominus in conſcietiæ interioris gaudio placet,qui delectatur in ipſo: & bene olet,qui cum Paulo omnibus per omnia placet. Et non placet niſi 1.Co.10. in domino in cui? modeſto habitu,diſcreto opere,ſermone docto,interioris alacritatis & gratiæ fragrant unguenta. Bene ungitur qui gloriatur in domino,& bene olet, per quem dominus glorificatur coram hominibus. Et ipſi redolet, odor ſuus ſuauiter fragrat: ſi non gloriatur ſeipſum commendari,ſed per ſe dominum. Odor unguen Cant.4. torum tuorum ſuper omnia aromata. C Vultis ut inter unguenta & aromata differentiam uobis aſſignem? Ipſe ergo ſermo cantici diſtinguere uidetur, non reprobans aromata,ſed unguenta præponens. Quantum ergo in conſimilibus & coniunctis rebus inuenire diſtantiæ poſſum, unguenta uideri poſſunt dona gratiarum quæ in ſpiritu ſancto conferuntur, aromata uerò ipſa officia quæ deuotè referuntur. In operibus & in officijs honeſtatis quædam naturalis ſpecies grata eſt, in unguentis gratia ſpiritus. Dominum Ieſum unctum ſpiritu & uirtute, ita & ſponſam eius in hoc decuit aſſimilari,ut & ipſa ſpiritu & uirtute unguatur. Bona quidem ſunt aromata uirtutum,& per ſe redolere uidentur, ſed

cumulatiore

cumulatiore gratia fragrant, cùm de unctiõe ſpiritus ſuauitatis aſperguntur odore. Opera ipſa & uirtutes cum his quæ foris ſunt communia nobis eſſe poſſunt ungnenta non poſſunt. Deníque etſi per ſe pulchra ſunt, plus placent cùm procedunt de ſpiritu. Quomodo uidentes opera bona glorificant deum, niſi quia intelligunt quòd ipſum opus bonum & à deo uenit, & ad ipſum uadit? Si qua ſanè in me bõa ſunt, gratiora mihi quidem inde ſunt cum deputantur gratiæ Chriſti, cum eius in me unctio commendatur, cum ſpiritus redolet, magis quàm cum naturalis arbitrij prædicatur facultas, aut fructus induſtriæ. Deníque ſine unctione ſpiritus, & natura libertate deſtituitur, & uirtus ueritate, & opus merito. Nam ſine gratia ſpiritus & fide Chriſti, & uoluntatis conatus effectu caret, & uirtus quæ uidetur fucata eſt, & opꝰ æternæ mercedis non aſſequitur fructum. Ideo odor unguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Etenim qualiacunque aromata fuerint, non meræ ſuauitatis ſpargunt odorem, niſi cùm in eis ſpiritualis gratiæ redolent & redundant unguenta. D Vultis ut aliquod uobis unguentum proponam cuius odor ſuper omnia eccleſiaſtico rum donorum excellat aromata? Quis odor in eccleſia ſuauius fragrat odore miſericordiæ & remiſſionis? Quãti cucurrerunt in odore unguenti iſtius, & per hoc Chriſto comparati & agglutinati ſunt? Bene redolet quod ueteris corruptelæ & peccati ab antiquo inoliti ſub momẽto delet fœtorem. Mulier illa quæ erat in ciuitate Maria nomine, quàm fœtida erat quando acceſsit ad pedes Ieſu in domo Simonis leproſi? Quantum ipſi fœtebat? Simoni qui præſentiæ eius non ſuſtinuit horrorem portare, quàm fœtida inquam acceſsit ad Ieſum & ecce iam in toto mundo & pœnitentiæ & dilectionis & gratiæ quam reportauit ſpargitur odor. Non eſt ſera gratia Chriſti: in ipſo conuiuio quo mulier hæc domini pedes rigauit, terſit & perunxit: & lota & exterſa & peruncta eſt, & ipſius domini teſtimonio phariſæo præfertur. Non eſt enim parca clementia Chriſti, nec pigra quidem: plus rependit, & ſub hora rependit. Quid mirum ſi pœnitenti occurrit indulgentia, ubi ad patientiam pœnitentia adducit? Mulier illa deprehenſa in adulterio & relicta in medio, uide quomodo clementiam Ieſu redolebat, quæ mœchæ culpa prius fœtebat. Reuolue euangelium ubicũq; Ieſum inuenies & citum & copioſum ad ueniam. Deníq; etſi quatriduanus mortuus eſt, & publicati criminis fama iam fœtet: ubi Ieſus euocat & educit de tumulo prauæ conſuetudinis, ubi Ieſus ſoluit & remiſſionis infundit unguentũ, ſtatim à facie eius fugit omnis fœtor antiquæ putredinis. Quis enim retractabit quod nõ imputat dominus? Quis tenebit errata quæ ipſe remittit? Non poteſt male olere quod ipſe abolet. Domine (inquit Martha) quatriduanus eſt, & iam fœtet. Erras Martha. Ieſus nõ tam fugit fœtida, quàm ſolet ipſum fœtorem fugare. Exemplum dedit eccleſiæ ſuæ, ut quemadmodum ipſe fecit nobis, ita & nos inuicem faciamus: hæc illi reliquit unguenta. E Quanti deſperantes ſemetipſos tradidiſſent immunditiæ & auaritiæ, omniumq; uitiorum præcipites ſe dediſſent in gurgitem, ſi non medicaminis huius retraherẽtur odore? Tribularer, inquit, ſi neſcirem miſericordias domini, miſericordias in capite, & miſericordias in corpore eius quod eſt eccleſia. Nam & ipſa accepit à domino, quod & filijs tradidit, ipſa inquam accepit miſericordiam in munere, ipſa etiam in mandato, ut ſit miniſtra miſerationum. Bonum quidem miſericordiam miniſtrare, ſed melius miſereri. Miſericordiam quã debes ex loco, ex animo ſolue. Exprime in te Chriſti affectum, cuius officium & uicem ſuſcepiſti. Miniſter es eius qui diues eſt in miſericordia. Noli in alieno prædurus inueniri. Eroga conſeruis tuis unguenti huius menſuram in tempore. Si in alieno infideles eſtis, quod ueſtrum eſt quis dabit uobis? Affectus tuus ſit miſericordiæ: nam domini eſt effectus uenię. Qui læſam conſcientiam geſtat, tectum uulnus ſub pectore: tuto ſe tibi committet ſi penes te unguenti huius odorem præſenſerit. Si ſcires quid eſt miſericordiam uolo & non ſacrificium, nunquam condemnaſſetis innocentes. Non ſic tu domine, non ſic, non modo non innocentes ſed ne nocentes quidem condemnas, ſed emẽdas eos. Emendabit, inquit, me iuſtus in miſericordia, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Diſtinguit hic pſalmiſta inter oleum & oleum, inter oleum adulationis, & oleum miſerationis. Illud demulcet & ſauciat iſtud demulcet & ſanat. An non tibi ſuper omnia aromata bene redolet unguentum per quod uniuerſa delicta tam facile delẽtur? Filius ille iunior in ſe reuerſus, unguenti huius uberam copiam odoratus eſt in patre de regione longinqua: & inter greges porcorum patris eius cœpit fragrare clementia: ideò attractus eſt, & currere cœpit ad patrem in odore unguentorum eius. F Vide facilem ui de profluam domini Ieſu gratiam, cum pœnitente filio gaudere eũ oportet & epulari. Manet in domo Zachæi, publicanum in diſcipulatum aſciſcit, & cum Lazaro poſt tumulum inſtaurat conuiuium. Quibus propiciatur, improperare neſcit: dimidia uti non nouit clementia: familiaritatis in gratiam ſuſcipit quibus indulget. Bonum ergo miſericordiæ unguentum, quod peccata remittit, præuenit merita, comitatur, accumulat, ſuper omnia fragrat aromata, eò quòd omnia eccleſia ſanctorum plus miſericordia quàm meritis nititur. Deníq; remiſſionis unguentum ultimum ſacramentum. Vnguentum hoc peccatoribus & iuſtis commune, & commodum eſt: nam ſunt alia quædam ſpecialia ſanctorum, & ſolis ipſis accommodata. Sunt enim unguenta quæ ſanant, ſunt unguenta quæ fouent, ſunt unguenta quæ ſanctificant, ſunt quæ delectant. Et prima quidem egritudinem depellunt, ſecunda iam ſanis conferunt alacritatem, tertia ſanctificant in opus miniſterij, ſicut regium & ſacerdotale unguentum, quarta non iam in opus ſunt ſed in ocium, non in adminiſtratio nem, ſed in amorem, ſed in gloriam, ſed in delicias, ſed in uſum ſponſi & ſponſæ. G Bonum eſt commorari in unguentis: ſed quoniam alibi ſatis diſputatum eſt ſuper unguentorum diſtinctione, ungẽdi modos nunc breuiter diſtingamus. Alij tanguntur, alij aſperguntur, alij inunguntur, alij perfundũtur. Relege penthateucum, euangelium reuolue, & diuerſitates iſtas ungendi quas corporaliter & exterius factas aduertis, ad amores deflecte. Non ego nunc de natura unguentorum, ſed de menſura ago ungendi: & alij quidem ſemel, alij ſæpius, alij ſemper unguenta frequentant. Bona quidem copia, ſi adſit & gratia. Neutra deeſſe uidetur in unguentis ſponſæ, nec ſuauitas, nec ubertas, quorum odor omnia aromata ſuperat. Ad eccleſiam generaliter hanc landem deriuauimus, ad ſpecialem aliquam in eccleſia perſonam declinemus ſermonem: quæ ſingulari quodammodo amoris & familiaritatis beneficio ſponſæ debeat nomine cenſeri, in qua non modo neceſsitatis ſed dignitatis & noluptatis ubertim unguenta aſpirant. Non hanc crediderim ego ſacro unguine uel tactam in parte, uel reſperſam per partes, ſed perfuſam & peruncta abundantius in ſponſi delicias. Copioſe penes hunc ſponſum aromatum cellæ eructantes ex hac in illam, ſicut regales oportet habere diuitias. H Sed credibile eſt excellentioribus regium unguentis redolere. Nihil tamen nobis de uirtute unguẽtorum exprimitur, præter quàm quòd ſolus odor commendatur in ipſis. Non eloquitur quid efficiat unctio, delicias ſolas memoraſſe cõtentus, & eas delicias quæ ſpiritualem magis charitatem accendunt. Vnctio ſolo tactu ſentitur, cùm fuerit carni ſuperfuſa. Odor uerò tactum diffugiens, tantum ſpiritu ſentiri ſe patitur. Et unguenti quidem liquor ſenſim in interiora liquatur: odor uerò cum omni

Luc. 7.

Ioan. 8.

Pſa. 140

facilitate ſuperiora petit, cerebro illabitur ſenſuũ ſedem dum occupat, recreat. Multo ergo ſubtilior & ſublimior, multo magis unguentorum eſt odor quàm liquor. Et in blandimento ſpõſæ magis delicata & magis accommodata ſpiritualibus oblectamentis, & feculentiæ minus habẽtia oportuit commemorari. Aliæ unguentis & oleo indigent ut motus carnis aut mitigent aut immutent. Hæc autem iam non in carne, ſed in ſpiritu (ut domini ſpõſam decet) ſpiritualibus abundat delicijs. Odor unguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Et ſi ſolus odor commemoratur, fortè non ſolus operatur: operatur & unctio.

Gala.5. Qui ſunt Chriſti (ait apoſtolus) carnem ſuam crucifixerunt cum uitijs & concupiſcentijs. Vbi unctio eſt, non uidetur crucifixio neceſſaria. Illa mortificat, & hæc immutat. Et quidem crucifixio doloris ſenſum habet, unctio lenitatem. Suauis unctio eſt & efficax, tamen quæ ſine læſione oleo exultationis & lætitiæ à corruptione carnem illæſam conſeruat, corruptionem aufert & cruciatum non importat. Domini Ieſu paſsionem unguenta præueniunt, unguenta ſubſequũtur, ut diſcas & tu carnis tuæ (ſi quis eſt) cruciatum, unguentorum exuberantium perfuſione lenire. Bis unctus eſt, ut & crucis non ſentiret iniuriam, & reſurrectionis ſuæ nouitatem conſequeretur, & ut quaſi per hoc ſacramentum ſpiritualis unctionis gratiam commendaret. Bonum ergo unguentum cuius (ut ſic dicam) liquor carnem mutat & odor ſpiritum recreat. I Et ut ſummatim hæc recapitulemus, unctio eſt mentis exhillaratio & exultatio, odor eſt ipſa oratio. Vnctio ſpiritualis lætitia, odor quædam eorum quæ animo geſtantur, exterior per famam notitia: unctio interCant.4. na delectatio, odor quoddam de gaudiorum experientia deſiderium ſuauiter profluens. Ideo odor unguentorum tuorum ſuperomnia aromata. Omne enim orationis incenſum, & deſiderij uehementiam excedit deſiderium illud quod de cæleſtium blandimento gaudiorum gignitur, & concupiſcentia quæ de ſpiritus unctione quaſi ſua uiſsimus quidam odor ubertim exallatur. Bonum hoc deſiderium quod uim habet orationis, & non habet afflictionis moleſtiam. Sponſa hæc cui priuilegium hoc unguenti & odoris defertur, Quid mirum ſi præcellentius redolet quæ ſpecialius ungitur? quid mirum ſi auidius optat, quæ geſtat ſuauius? Aequum enim eſt ut amplius oret quæ arctius hæret. Adhærens ſponſo, unus cum illo effectus eſt ſpiritus. Idcirco non niſi ſpiritus redolet in ea, qui unxit eam, & orat pro ea affectibus inenarrabilibus. Prpoterea odor unguentorum eius ſuper omnia aApoc.5. romata. Et in Apocalypſi legis phialas plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes ſanctorum. Aromata (ſicut Exodus docet) geminos in uſus diſtribuuntur, id eſt criſmatis & thymiamatis. Nõnne tibi uidentur etiam nunc in laudibus ſponſæ, hæc utraq; coniungi? Vnguenta eius, & unguenta ſunt, & odorifera ualde. Odor enim eorum ſuper omnia aromara. Vnguentum (ut dictum eſt) donorum perceptio odor de perceptione actio gratiarum, deſideriũ æternorum, & quidam inter ſublimiaEccl.35. bona ſenſus humilis. Oratio enim humiliantis ſe, ipſa nubes penetrat. K Vides quomodo aſcendit odoramenLuc.18. tum humilis orationis? Aſcendit phariſæus ille in templum ut oraret, ſed orationis eius odor neſciuit aſcendere. Bona gratiarum ſibi diuinitus collata ſecum reputat, & quaſi unguenta recenſet. Non ſum, inquit, ſicut cæteri homines, raptores, iniuſti, adulteri. Audi præ quibus unctum ſe gloriatur, gloria eius in confuſione aliorum uidetur. Non magna gloria, magna tamen ipſi uidetur. Ipſi redolet, non tamen ſuper aromata, ſed ſuper ſulphura cæterorum. Audiſti quibus præferatur, audi nũc quid in ſe gratiæ præferant unguenta in quibus phariſæus gloVt ſup. riatur. Ieiuno bis in ſabbato, decimas do omnium quæ poſsideo, & ſi quem defraudaui, reddo quadruplum. Bona hæc legis elementa redolent, non euangelicam doctrinam. Non ieiunat per omne tempus, non renunciat omnibus quæ poſsidet, ut nõ habeat unde poſsit uel primitias uel decimas dare. Defraudata reddit in quadruplum, nõ ſe patitur defraudari, non quod reliquum eſt exponit partem auferenti, non acceptas ſe habere dicit iniurias. Phariſæe inter infirma, opera ſupra modum tumes. Phariſæe non rogas, ſed prope aſtanti publicano iniurias irrogas. Tu de teipſo perhibes teſtimonium, exiguum eſt teſtimonium tuum. Duo quædam in oratione tua non tam redolent quàm fœtent, tumor & tepor. Tumor eſt in eo quòd publicano improperas. Tepor quidem quia omnino nihil rogas. Quomodo enim non tepebit oratio, elationis uento & inanitate ſatiata? Phariſæe non oras, ſed effers te ipſum. Tu de teipſo perhibes teſtimonium, & teſtimonium tuum non eſt uerum. De operatione tua exiguum eſt de prælatione non uerum. Audi enim teſtimonium ueritatis. Amen amen, inquit, dico uobis, deſcendit hic iuſtificatus ab illo in domum ſuam. Non enim qui ſeipſum com2.Co.10. mendat, ille probatus eſt, ſed quem deus commẽdat. Ideo felix anima ad quam ab ipſa ueritate tam excellens commendatio profertur. Odor unguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Magnum exhibitum eſt publicano teſtimonium, huic autem cui laudes iſtæ canuntur, multo maius. Deſcendit ille iuſtificatus à phariſæo, hoc eſt ab homine elato, ab homine iniuſto, in domum ſuam. Huius autem ſponſæ unguentorum odor omnia excedit aromata. Ingens præconium, ſed ipſa non ab homine teſtimonium accepit, ſed ab illo qui corda ſcrutatur, qui per fidem & dilectionem in corde ipſius & inhabitat & operatur. Nõ ſe commendat, non improbat alios. Fauus enim diſtillans Cant.4. labia eius. Capitulum hoc ordine ſequitur, ſed hodie tractari non poteſt. Craſtina diſputatio auditui ueſtro & auiditati dabit gaudium & lætitiam: in domino Ieſu. Quod ipſe præſtare dignetur qui uiuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo XXXIIII. A

FAuus diſtillans labia tua ſponſa, mel & lac ſub Cant.4. lingua tua, & odor ueſtimentorum tuorum ſicut odor thuris. Vehementer dulcia ſunt quæ nunc dicta ſunt ad ſponſam. Sed quæritis quo modo ſuperioribus iſta cõueniant? Semel uos cõmouiſſe ſufficiat, neceſsitate continuationis liberam eſſe legem cõmendationis. Non tenet ſeriem, ſed utitur uaga licentia. Vbi laudum ratio uertitur, non poteſt ordo quidem exigi, ſed nec debet reſpui ſi aſsignari queat. Poſt unguentorum laudes ſtatim labiorum gratia profertur in medium. Quid enim ſi non de unguenti uirtute hæc in labijs diffuſa eſt gratia? Euangelium reuolue, & aliquid tale de ſponſo ipſo dici iuenies. Spiritus, inquit, domini ſuper me, eõ Lucæ.4. quòd unxerit me, euãgelizare pauperibus miſit me. Oportuit ergo & ſponſam in hoc aſsimilari ſponſo, ut & ipſa in Ro.10. opus euãgelij unctione ſpiritus ungeretur: Spiritus enim Lucæ.4. ad officium ungit, & ad efficaciam. Vtrunq; ab illo eſt, & miniſterij gradus, & gratia miniſtrandi. Sine gratia gradus inutilis, & ſine gradu, præſumptuoſus uſus eſt gratiæ. Quomodo prædicabunt niſi mittãtur, aut quomodo mittentur niſi uaganture ſicut ſcriptum eſt: Spiritus domini unxit me, euangelizare pauperibus miſit me. Spiritus ordinat in officium, ſpiritus os aperit, & format in uſum, Idcirco in laudibus ſponſæ priùs agit de unguentis ſponſæ, deinde de dulcedine labiorum eius, quia etſi dulcia loquitur, nõ ipſa eſt quæ loquitur, ſed ſpiritus ſponſi qui loquitur in ea. Deniq; audi qd ipſe ſponſus Ieſus primitiuæ pollicetur ſponſæ, id eſt apoſtolis, quia primitias ſpiritus

Luc.21. acceperunt. Ego, inquit, dabo uobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere omnes aduerſarij ueſtri magna quidem uirtus ſermonis diuini, & aduerſantes reuincere poteſt, & non aduerſantes allicere. Et hoc ipſum eſt de præconijs eius quod nunc in diſputatione fertur ad blandimentum plus ſpectat, quàm ad redargutionis effectum. Fauus diſtillans labia tua. Familiare quidem eſt illi & quaſi innatum dulcia loqui. Si quando autem increpat durè, peregrinum illud ab ea, & délonge aſcitum, & non inſitum, nec ſic eſt affecta, ſed magis coacta. Cùm dul
Cant.4. dulcia loquitur, de propriis loquitur: cùm uerò dura, non habet hæc oris eius qualitas, ſed prauitas audientium. Ergo de proprio & de familiari laudat ſponſam, cùm dicit: Fauus diſtillans labia tua. B Sed quia de continuatione aliquanta iam audiſtis, uultis & de comtinentia commendationis eius diſſeram? Tria quædam laus iſta complectitur, dulcedinem, plenitudinem, parcitatem. Dulcedo conſideratur in genere, plenitudo in copia, parcitas in effuſione. Quid effuſionem dico? Diſtillatio magis eſt quàm effuſio. Fauus diſtillans labia tua. Quid neceſſe eſt in aſsignandis ſingulis immorari? Ipſi enim ſcitis quia fauus non niſi dulcedinem effundit, nec niſi de pleno effundit. Et de plenitudine quidem ipſa, non totam ipſam. Ideò fauus non effundens, ſed diſtillans labia tua. Eſt ergo in labijs ſponſæ & dulcedo ſola, & dulcedo plena, & dulcedo ſobria. Plenè quidem poſſidetur, ſed non plenè effunditur, ſed prout auditorum ca-
Pſal.118. pacitas exigit. Vultis etiam ipſius ſponſæ de labijs ſuis habere teſtimonium? Quàm dulcia, inquit, faucibus meis eloquia tua, ſuper mel & fauum ori meo. Dulcia quidem ſunt labia ſponſæ: eloquia enim domini diſtillans ab eis. Eloquiorum domini eſt iſta dulcedo. Non enim de ſuo loquitur: ſed quaſi ſermones domini. Idcirco diffuſa eſt gratia in labijs eius. Accipite iam ex parte qualia mella ſacri fauus diſtillat eloquij, quemcunque ſicut deus dimiſit uaſi cui inſtilletur menſuram. Remittit, permittit, promittit, præmittit. Delicta remittit, infirma permittit, æterna promittit, & ipſorum primitias quaſdam præmittit. Sapientiam loquitur inter perfectos, ſapientiam quidem non huius mundi, ſed dei, ſapientiam in myſterio abſconditam, & inter minus ſpiritualiter ſapientes nihil arbitratur ſe ſcire, niſi Chriſtum Ieſum & hunc crucifixum. Cohortatur ad perfectionem, non cogit ſed magis conſolatur puſillanimes, ſuſcipit infirmos: & ſi inquietos corripit, correctio iam dulcedinem ſapit materna: peccanti compatitur, converſo indulget, nec indulgentiarum numerum & quaſi terminum quem non tranſgrediatur præfigit, cui præcipitur ſeptuagieſſepties in die delicta toties confitenti donare. Vide quàm magna multitudo dulcedinis in labijs ſponſæ quæ quoties ipſe pereſtiuis in malum, toties ſi conuertaris ipſa tibi diſtil-
Luc.15. lat in bonum, & præbendæ ueniæ uicibus non exhauritur. Denique inſtar angelorum dei non inſultat ſed exultat ſuper peccatore pœnitentiam agente. Bonum ergo eſt labijs eius auditum præbere. Nam & dominus præcibus eius aurem accommodat, ſicq; tuum prouocat & inuitat affectum, ut prodat & ſuum. Loquere ſponſa quod loqueris, quia audit cum deſiderio dilectus tuus, ſiue diſputantem de ſe ſiue colloquentem ſibi. Sed cum ipſi ſpō ſo ſponſa loquitur, tunc loquitur in loquela dulcioris labij & lingua altera. Tunc cordis labia uerè mellea delectationis ſtillant diuinæ, imo non tam diſtillant quàm fluunt quoniam hora illa in melleas affectiones anima toto convertitur, Beata uicissitudo, quando de corde ſponſæ quædam fluenta mellis emanant in dilectum, & ab ipſo redun-
Eccleſ.1. dant in ſponſam. Ad locum enim unde exeunt hæc melliſ flumina reuertuntur ut iterum fluant. Boni faui in labijs ſponſi & ſponſæ eructantes ex hoc in illud, & inuicem torantes amoris dulcedinem. Ille deſuper irrorat gratiam, illa deorſum actionem gratiarum. Ipſe Ieſus in anima dilecta roris huius melliſ & ſtillas genuit. Dulcedo omnino ſtillæ roris, affectiones illæ diuini amoris, quando ſponſa liquefacta tota diſtillat à facie eius quem diligit, à facie dei ſui. Ideò quaſi fauus diſtillans labia eius, eò quòd uehementer dulcis eſt ſic affectæ mentis ſuccenſio, ſed uelox ſucciſio propter illum dulcem exceſſum mentis raptum, & propter citam interruptionem. C Fauus diſtillans labia tua. Purgata omnino hæc ego crediderim labia, de quibus ipſe Ieſus dulcedinem melleam haurire ſe reputat. Eſaiæ labia forcipe & carbone de altari tacta purgantur. Miſit (inquit alius) manum ſuam dominus, & tetigit os meum. Quæ ſponſa eſt, non carbonem, non digitum optat, ſed oris contactum. Oſculetur Cant.4.
me, inquit, oſculo oris ſui: labia labijs debētur. Nec enim de ſponſæ labijs exprimerentur dulcedines, ſi non labijs imprimerentur dilecti. Quid autem niſi oſculi ſuauitate quod de labijs ſponſæ rapit, ſe delectatum gaudet cùm dicit: Fauus diſtillans labia tua? Propter utrunque, & propter oſculum charitatis, & propter oraculum ueritatis. Fauus, inquit, diſtillans labia tua, mel & lac ſub lin-
Cant.4. gua tua. Iſtud iam propriè ad eloquij gratiam reſpicit. Nam labiorum uſus etiam ad oſculū eſt, linguæ uerò ad eloquium tantum. Non tantum dulcedo in lingua ſonat, ſed mel & lac ſub lingua tua. Simulata dulcedo eſt quæ tantùm ſonat in lingua, & non ſentitur ſub ipſa. Exigua eſt quæ tota eſt in labijs & in lingua, non pars eius maior ſub lingua. Non eſt dulcedo tantum in eius lingua, nec tota eſt lingua: ſed ſicut ipſe qui nouit teſtatur, mel & lac ſub lingua tua. Ideo eructat uerbum bonum, uerbum tam melleum quàm lacteum, propter deitatis maieſtatem, & propter incarnationis myſterium. Lingua & labia aci, quidam argenteus canalis ſunt per quem de cordis fonte riuuli lactis & mellis erumpunt. Vtrunque dulce, ſed diſtincta dulcedo. Lac paruulorum eſt ut Paulus loquitur. Et idem inter perfectos dulcem & diuinam & quaſi melleam ſapientiam docet. Alij mel tantum habent ſub lingua, alij tantum lac, & non mel. Mel autem & lac utrunque pariter ſub lingua ſunt ſponſæ. Nec mel fluit, ſed magis diſtillat. Nec enim paſsim & intemperanter profundit ſublimes illos & reconditos ſenſus ſecretorum cæleſtium, deitatis arcana, nec lactis potum ſine delectu propinat. Mel, inquit, & lac ſub lingua tua. Non enim ſermo
Cant.4. eſt uel interna dulcedine uacuus, uel internæ dulcedini coæquatus. In promptu eſt illi dulcia loqui ſub cuius lingua mel, & lac. Beata lingua quæ uelut fauus diſtillat, & uelut ubera quædam paruulorum lacte diſtenditur, quæ mel diſtillat, & lac fluit. Omnis clamor & amaritudo & blaſphemia longe ab iſtis proſcribitur labijs, ſicut apoſto
Eph.4. lus ſuadet, hortatus hæc iuxta pſalmum: Sub lingua eius
Pſal.9. labor & dolor. Sed mel & lac, inquit, ſub lingua tua. Fauus diſtillās labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius
Prou.5. non tamen mel & lac ſub lingua eius, non in intimis eius, non in ultimis eius, ſed nouiſsima eius amara ſicut abſinthium, & acuta ut gladius biceps. De muliere uerò forti hoc idem in prouerbijs inquit. Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouiſsimo. Spiritualem il-
Pro.31. lum & uerè beatum riſum iam nunc parturit os eius, & quaſi dulcedo eius ſub lingua latitat. Ebullient autē quæ nunc ſubſunt, mel & lac in plenam lætitiam, in die nouiſsimo. Tunc nulla ex parte quaſi ſub lingua premetur ſilentio, ſed preſſum diu prorumpet gaudium, & implebitur os eius riſu. Os inquam mulieris cuius fortitudo & decor indumentum eius. Vide quomodo non oportet nudam inueniri, quæ promiſſa ſibi expectat gaudia reddi. D Quis ſcit ſi non hæc ipſa ſunt indumenta dequibus in hoc eodem cantici loco ſubſequitur: quia odor unguētorum tuorum ſicut odor thuris. Operui (inquit pſalmiſta) in ie-
Pſal.68. iunio animam meam. Item Humiliabo in ieiunio animam
Pſal.34. meam, & oratio mea in ſinu meo conuertetur. Bona ueſtis ieiunium, in cuius ſinu quodam ſecreto oratio cōmo-

ratur. Vestis est quæ sinum habet. Oratio mea ī sinu meo conuertetur. Habes hic utrunq; ſi aduertas, & in ieiunio indumentum fortitudinis, & in oratione odorem thuris.

Psal.34. Oratio, inquit, mea in sinu meo conuertetur. Cur uerò ait in sinum? An fortè defectum orationis tepidæ & infractæ dedit intelligi, in ipso primò euanescentis processu. Ideoq; dicitur in sinu suo conuerti, ibidem scilicet occidens ubi exhauritur? Sed quomodo conuertitur & redit quæ perit? Magis quidem in sinu conuerti uidetur quæ celerem precis reportat effectum, & si nondum plenè, ex parte tamen humilis & deuotæ petitionis fructu potitur. Habet enim dulcedinem multam uehemens & deuota oratio, & dum dirigitur in conspectu domini quasi incensum, suauem ipsa odoris sui sensum haurit. An non bonum indumentum cùm uapor huius nebulæ ipsam offerentis operit & uestit animam? Bonum planè. Sed nos sicut cœpimus uestimentorum interpretationes secundū exteriores actus exequamur. Opera enim bona & priorem deformitatem operiunt, ne ad noxam imputetur: & decorem quendam & uenustatem conferunt, ut ad gratiā reputetur. Bona enim uestimenta, bona sunt opera: & simul ornant & orant. Et quòd ornent manifestum quidem est: sed non omnium ornatus redolet thura, non orationis speciem tenet. Denique cuiusque opera & potentia, & publica ostentationem & inanem iactantiam redolent, non supplicationis instantiam, non solicitudinem placendi domino, non impetrandæ uotæ gratiæ. Quomodo enim aptabitur odor uestimentorum tuorum sicut odor thuris? Qui uerò omnia agit ut ei placeat cui se probauit deo, ut eius mereatur fauorem, utique, odor uestimentorum eius sicut odor thuris. Et quidem thura nisi deo soli nec offerri solent nec debent, ideo odor uestimētorum eius sicut odor thuris, cùm quicquid siue palàm siue clàm agit, ad impetrationem placationis refert diuinæ. Idem uidetur esse oleum in uasis, & in uestimentis odorem sed odorem thuris. E Quid aliud quàm gaudia illa spiritalia & æternam delectationem deum exorat, qui omnem aliam abiurat & horret? Sitiuit (inquit

Psal.62. psalmus) in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. Vides in uerbis quomodo & ipsum carnis uestimentum quasi orationis habet uicem, dum deo sitire dicitur. Caro uoluntarijs afflicta disciplinis, nónne deum ad propitiationem flectere nititur? Ipsa eius propter deum supplicia, quædam ad eum supplicationes sunt. Eleemosyna pauperi misericorditer impensa exorat. Carnis propriæ delectatio discretè repressa cur non & ipsa orationis habet effectum? Voluptatis repressio quædam est uotorum expressio, & desiderij delectationem aliam suspirantis. Orationis feruidæ effectus in sinu cordis uertitur & conuertitur. Thura in exterioris abstinentiæ uestimento sua uiter fragrant. Et bonum omnino uestimentum, quando anima non tam carne uestitur quam carnalium ieiunio quodam & temperantia uoluptatum. Bonum omnino uestimentum continentia uirginalis, suauem redolet & uelut thuris odorem, uel illi quem diligit, uel sibi quæ diligit. Quicquid cum dilectione offertur, non potest eius delectatione non perfrui ipsa quæ offert. Omnis enim hæc dulcedo quæ prædicatur in ea, sentitur & ab ipsa. Ab ipsa manat, & in ipsa manet. In labijs fauus, sub lingua mel, & in uestimentis eius redolētia thuris. Proxima sunt ipsi uniuersa hæc, quorum tam gratus est sensus, & perfruitio dulcis. Erunt (inquit Dauid) ut complaceant elo-

Psal.18. quia oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Habetis hic utraq; hæc: & ne quid desit ad cumulum gratiæ, sub uestimentorum uocabulo operum qualitas tertio loco profertur in medium. In labijs stillant eloquia, sub lingua meditationes mellex fluunt, uestimentorum ornatus thuris spirat odorem. F Quid illi censes deesse ad gloriam, in qua hæc tria complacēt, os, animus, opus? Hoc numero omnia comprehensa sunt, sed ordine conuersa sunt. Ab operibus enim inchoandum est, non ab eloquio. Cornelij centurionis primò opera & orationes exauditæ sunt, fide corda mundata sunt: deinde super ipsum & super suos spiritus cecidit. Et erant lo- Actu.1.
quentes linguis ipsi apostoli post ascensionem domini unanimes perstiterunt in oratione: completis promissionis diebus repleti sunt spiritu: postea profecti prædicauerunt ubique. Primò in oratione profusi sunt, deinde spiritu infusi sunt, & sic quam susceperant, alijs gratiam ipsi profundunt. Ptimò expectatione & desiderio conuersi sunt ad deum. Secundò ad ipsos facta est dei conuersio. Tertiò ipsi conuersi confirmantur & confirmant fratres suos. Sed siue sanctitatem uitæ, siue uisitationē diuinam, siue uerbi ministerium in apostolis attendas, omnia hæc uestimentorum uicem tenent, his omnibus operti sunt & ornati sunt. Quid in illis relictum est nudum, aut uetusta te pristina sordens, quin tam festiuo & uerbi & uirtutis cultu resplendeat? Eximius itaque cultus in illis, sed nec copia minor. Quidnam hæc uestimenta redolent? qualis est odor eorum, numquid non sicut thuris? Cùm domini pecuniam conseruis erogant, non inde penes se quicquam uel furtim residere passi sunt, nihil inde fraudulenter sibi decerpentes, etiam à laudis munere manum excutiunt, omnia referendo ad gloriam dei. Quasi cæli decoro uestiti sunt lumine, sed cæli enarrant gloriam, nō suam, sed gloriam dei. Ipse tibi Paulus subtilia & indissolubilia quædam uestimenta uerbis suis contexit, & pro capacitate tua luminis & intelligentiæ coaptat amictum, non tamen in persuasibilibus humanæ sapientiæ uerbis, sed in doctrina spiritus. Ideo uestimenta quibus uel ipse tegitur, uel quæ tibi contexit, non nisi thuris habent odorem. Nam affectata uerborum lasciuia & cultus, inanis & leuis gloriæ redolere uidetur affectum. Et qui non leporem eloqij, sed lubricas & fallaces disputationes subtilioris sectantur materiæ, dum se nimis propter inanem fauorem extenuant, aliquoties intexunt blasphemias. Non ergo odor uestimentorum eiusmodi sicut odor thuris. Nullum in uestimentis sponsæ excipere uidetur dum in- Cant.4.
definitè pronunciat. Odor uestimentorum tuorum sicut odor thuris. O me felicem si uel unum uel alterum in me uestimentum, integrum reddat thuris odorem, nec aliqua admistione peregrina corruptum. Nam ad hanc mensuram ut omnia eius indumenta uelut thura redoleant, neminem accessisse puto, qui necdum in sponsarum sortem meruit ascisci à domino Iesu sponsarum sponso.

Sermo XXXV. A

ORtus conclusus es soror mea sponsa, ortus conclusus, fons signatus! Primò ex uerbis suis laudatoris huius affectum pensare oblectatus uidetur, qui non est contentus laudasse semel. Et quantum esset si uel simpliciter & sine repetitione eius quā alloquitur, eloquenter præconia, nunc autem & exquisitis ad illam utitur blandimentis, & congratulando ipsa congeminat. Quidni quam in matrimonij delegit gratiam, non eius dotibus eximijs gaudebit? Non poterat in tam dulcis necessitudinis iura nisi digna eligi, nec iam electa tepidè diligi. Numquid non æquum est ut & ipsa in talibus ei placere studeat, qui sic ipsam probauit? Ipse probat, ipse talem parat, ipse plantat sibi paradisum uoluptatis, ipse qui talem eam parat, ipse com- Cāti.4.
paras paradisum deliciarum. Ecce (inquit Isaac) odor Gen.27.
filij mei sicut odor agri pleni, cui benedixit dominꝰ. Hæc autem non agro confertur sed orto, ubi spiritualis uidetur plantatio florum, & aromatum cultus uberior. In hūc ortum Iesu bone libēter descendis ad areolas, aromatum cùm cubes in eo ut colas & custodias illum. Ortus, inquit, conclusus soror mea sponsa, ortus conclusus. Cant.4.

Per ortum

Per ortum internas fratres intelligite delicias, per concluſionem diſciplinam cuſtodiæ. Quem dabitis orto ſimilem, niſi cuius anima ſpiritualibus ſic affectibus redoleat, ſicut aromaticis floribus ortus? quàm iucundum penetrat, quàm ſuauis receſſus in pectore ſponſæ: in pectore tam florigero ut orto comparetur. Nulla in eo radix amaritudinis ſurſum germinans, per quam orti huius impediantur deliciæ. Omnis plantatio quam nō plantauit pater meus cæleſtis, non inuenietur in eo. Denique ipſe plantauit hunc ortum uoluptatis, ut ſolus operetur & cuſtodiat illum. Gemino quidem operatur modo, plantans & purgans. Plantat ut ſit omne ei ſemen uerum, purgat uerò ut fructum plus afferat. Et plantatur ut ſemen uerum ſit, & purgatur ut ſemiplenum non ſit. Quid proderit plātatio facta ad ueritatem, ſi purgatio deſit ad ubertatem? Nihil confert cultura diligens diſciplinæ, ſi cuſtodia deſit. Neutro deſtituitur qui aſsimilatur orto & orto conCant.4. cluſo. B Ortus concluſus ſoror mea ſponſa. Malà ortum in quo poſitus erat cuſtodiuit Adam, contra lubrici cum fraudulenti ſerpentis ingreſſum. Iucundus quidem ille corporalium paradiſus lignorum, ſed ego multo meliorem in eius animum plantatum intelligo. Nihil obfuiſſet ſi in illum corporalem irrupiſſe, ſi nō irrupiſſet in iſtum.Eccl. 10. Admiſſus eſt coluber, & ſtatim ei⁹ perſenſit uenena. Qui enim diſſipat ſepem, mordebit eum coluber. Bona cuſtodia ſepes, q̄ culta ab incultis ſeparat, & ſeruat illæſa. Circunda ergo hanc orto tuo ſepem, ne ſi fuerit ablata ſepes deſtructa macerſa, in direptionem & conculcationem fias. Non erat ille recluſus hoſti: electo & exuli inde quàm graniter eſt intercluſus? Cum difficultate egreditur, unde incauta facilitate prolapſus eſt. In ſudore uultus pane ueſcitur ſuo, qui in paradiſo de uitæ ligno ad libitum poma carpebat. Hic ueſcitur pane ſuo, ibi uitæ fructibus. In paradiſo produxit dominus omne lignum pulchrum uiſu, & ad ueſcendum ſuaue. Laborat in terra eiectus Adam, non dominus: ſed ipſa terra ſpinas & tribulos germinat operanti. Paradiſus gratis dat fructus ſuos, terra laborantiPſal.72. nec ſuos. Commutatio miſera, ſed tu domine perdis (& iuſtè) omnes qui fornicantur abs te. Iure perditur qui tam charas neceſsitudines perdit fornicando, nec ultra meretur hæc blandimenta audire ut uocetur ſoror, ut ſponſa, ut ortus, & orrus concluſus, qui neminem niſi dilectum admittit. Porta paradiſi tui ſemper clauſa ſit, ſoli principi pateat. Non deſciatur in ſecuri & aſcia ianua eius. Vnus ſit aditus, & his commiſſus cherubim. Nihil admittatur non examinatum prius gladio flammeo, nihil quod uerbum dei reprobet, quod non approbet charitas quod non ad perfectionem & plenitudinem legis accedat. Plenitudo ergo ſcientiæ cherubim, & plenitudo legis charitas: in qua omnia concluduntur mandata. Hæc ſit tibi cuſtodia flammea, ut quicquid irrumpere indignum tentauerit, ſub momento & non lentè conſumat. Nunquid non commode dilectioni eſt aſsignata concluſio, quæ ſponſæ ſemper conſtringit affectus, & concludit in idipſum, ad interiora ſemper conuertens, ubi deliciæ eius ſint eſſe cum filio dei? Bonus dilectio murus, ſed habet hic murus antemurale. Dilectio quaſi murus eſt, antemurale regularis diſtrictio. Illa cogitationes ſanctas, & affectus dulces includit. Hæc occaſiones delinquendi repellit & excludit: hæc opportunitatem uacatiōis ad amoris præſtat officia, illa perfruitur. Ille murus gratus eſt, hic neceſſarius. Ille te cæleſtis inter delicias claudit, iſte proſcribit mundanas. Si tibi uotiuum eſt cor tuum uelut ortum deliciarum præſtare Chriſto, non ægre feras hoc antemurali ſi concludaris. Delicias perdere uult quas habet (ſi tamen habet) qui de munitione ſubmurmurat. Ortus neſcit eſſe, qui non uult eſſe concluſus. C Ortus concluCant.4. ſus, fons ſignatus. Emiſsiones tuæ paradiſus malorum punicorum cum pomorum fructibus. In tribus huius orti laudes abſoluit, concluſus, & irriguus, & aromaticus. Primum ſecuritatem confert, ſecundum fertilitatem, tertium & ad germina quæ producit reſpicit, ad gratiam. Nónne nobis gratus ortus iſte uidetur tam integer, tam uber, tam utilis? Nec tantum utilis eſt, ſed aromaticus & abundans deliciis. Quis noſtrum has ad ſe laudes audeat attrahere? Quis hæc ſibi dici blandimenta præſumat? Atque utiuam ſicut irrigationem & germinationem optamus aromatum, ſic concludi ſignarīq̄ non detrectemus. Non enim emiſsiones illas aromatum producit niſi ortus concluſus, & fontis ſignati, fluenti irriguus. Signetur ergo fons tuus ut non effuſiō prodiga totus exſiccetur, ſignetur ut ad irrigandum tibi ſufficiat. In platéis tuis aquas tuas diuide, habeto eas ſolus, ut non ſint alieni participes tui. In platéis inquam ſed in tuis aquas diuide ut uirtutum aromata tibi accreſcant acſi iuxta aquam in platéis. Quomodo non erit fons ſignatus qui de fonte illo uitæ profluit quem ſignauit deus pater? Qui, inquit, biberit Ioan.4. de aqua hac quam ego do, fiet in eo fons aquæ ſalientis in uitam æternam. In fonte hoc quem ſignatum uocat, ſignatam quandam & ſpiritualem & propriam & à ſeculari ſeiunctam doctrinam intellige, aut doctrinam aut certè deuotionem priuilegio dulcedinis ſignatam, & quaſi ſingulsrem copioſè fluentem & iugiter. Hæc eſt quæ omnia uirtutum læta reddit genimina. Hæc eſt fortium operum exhilaratio, acſi quædam irrigatio oſsium. Gaudium enim cordis exhilarat hæc ſingularis & inſignis deuotio in deum, quaſi fons ſignatus & proprius, ſegregatus q̄ in hoc miniſterium, ut cor ſponſæ acſi ortum quendam irriget in ſponſi delicias. Signetur ergo ut non fiat iuxta quod ſcriptum eſt: Fons tuus turbatus pede, & uePro.25. na corrupta, alioquin neſcit tuus dilectus de puro fonte potare. Signatum eſt, inquit, ſuper nos lumen uultus tui Pſal.4. domine, dediſti lætitiam in corde meo. Lætitiam ad irrigationem deficite. Denique in ſtillicidiis fontis ortus læPſa.64. tabitur germinans. Nónne recolis de Geneſi quòd fons aſcendebat & irrigabat totam faciem terræ? Adhuc terra dedit fructus ſuos, nondum nouit ſpinas & tribulos. Quis dabit ortulo meo hanc aquam, & areolis meis hunc fontem ſignatum? D Quis dabit ut tota ortuli mei facies irrigua ſit lætitiæ & lucis riuulis, nihil in eo aut ſterile ſit, aut quadam in deuotione triſte. Vicina ſterilitati uidetur operatio triſtis, & ſpiritualis gaudij carens irrigatione. Denique & ſi quid naſcitur, quaſi radix aſcendit de terra ſitienti. Quaſi radix, non quaſi flores, non quaſi fructus. Quaſi radix, hoc eſt, aut parum aut nihil plus habens in radice. Ideo fontis inducta eſt mentio, ut germina læta credas erumpere in orto irriguo. Et eſt equidem ortus cuius aquæ fortuitæ ſunt, & quaſi déforis aſcitæ, non perennes, non propriæ. Bonus autem ortus, cuius fons in ipſo naſcitur. Fons ſignatus & proprius. Fons, inquit, & fons ſignatus, ſed eſt iugiter intus erumpens, & non ualens corrumpi. Fons quia ubertim fluit. Signatus, quia nequaquam pereffluit. Aut ideò dicitur fons ſignatus, quia & ſi aliis alij fontes ſunt, ſorori & ſponſæ ſpeciales & fons & proprius, & quadam prærogatiua ſignat⁹. Bonus omnino fons ſapientiæ, ſed adhuc ſub ſignaculo nobis emanat, dulciter ſapit, ſed nondum dilucidè ſcitur. Signatus eſt & clauſus ſub figuris. In apocalypſi liber oſtenditur in manu ſedentis ſuper thronum, ſignaculis ſeApoc.5. ptem ſignatus. Vtriuſque ratio & fontis & libri ad ſapientiæ ſpectat intellectum, ſed uterque ſignatus eſt figuris, & ænigmatibus inuolutus. Signatus eſt: quibuſdam enim nobis intimatur indicijs, & occultatur in ipſis: & ſicut in apocalypſi libri ſignati legis apertiones, ita & hic ſignati fontis emiſsiones. Emiſsiones, inquit, tuæ paradiſus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Fonsiſte ſignaCnat.4 tus quidem eſt, ſed exſiccatus non eſt, cuius tam gratioſæ ſunt emiſsiones. Signatus eſt fons ſapientiæ, ſed ab emiſſionibus eius cognoſcetis eam. Erit, inquit, fons patens domus Dauid in ablutionem peccatoris & mēſtruatæ. Ille Zach.3.

patet,hic ſignatur. Ille abluit,hic alit. Ille lauat,hic rigat. Ille purgat delicta,hic producit delicias. Ille communis multorum,hic ſpecialis eſt ſponſæ. Ibi remiſsiones fiunt, hic emiſsiones. In pſalmo pro octaua uide quomodo primo lectum lauat,deinde rigat. Non enim eſt ſatis à fœditate lauari,niſi & fœcunditas ſectetur. E Emiſsiones tuæ paradiſus malorum punicorũ. Ita Ieſu bone, ita eſt. Emiſsiones iſtæ,immiſsiones ſunt tuæ immiſsiões per angelos bonos. Non poſſet tales emittere delicias,niſi tu intrinſecus delectationes aquæ uiuæ immiſiſſes. Signatum eſt ſu-
Pſal.4. per nos lumen uultus tui domine, dediſti lætitiam in corde meo. Signatum eſt ſuper nos,quod déſuper nobis impreſſum eſt. Cui diuini luminis imago déſuper imprimitur,intus in corde lætitiæ ſpiritualis ubertas exprimitur. Ideò gloriosæ emiſsiões filiæ regis abintus ſunt. Emiſsiones tuæ paradiſus. Non ſunt exiguæ delicíarum intrinſecus copiæ,de quib⁹ integer paradiſus emittitur. Vtrunq; habes,& paradiſum cõcluſum,& paradiſum emiſſum. Ille eſt in puritatis affectibus,hic in actib⁹ pietatis. Ille intus eſt,hic de illo procedit,& probat illum. Vtraq; delectabilis eſt,& conſcientia & conuerſatio ſponſæ. Omnia enim proponit utiliter,& diſponit ſuauiter. Ideo quaſi paradiſum quendã cernas in ei⁹ habitu & opere exteriori, dum honeſtas placet in ſingulis,& ſeries in collatis,& ſuauitas in diſpoſitis. Modeſtè & cũ tranquillitate oĩa agit,ut uirginalis inca uerecundiæ non uioletur ſerenitas. Denique & paradiſi dotes enumeraturus incipit à uerecundia,in eius deſignationem propter colorem ſimilem punica mala proponens. F Emiſsiones tuæ paradiſus malorũ punicorũ. Poteſt & in malis punicis,martyrum intelligi patientia,eò quòd proprio ſint ſanguine rubricati. Et bona pudicitiæ comes,patientia,quæ in laude ſapiẽtiæ ſibi cõ-
Iacob.3. nectuntur,ſicut ſcribitur: Sapientia quæ déſurſum eſt primo quidem pudica eſt,deinde pacifica. Pudicitia modeſtè ſe & pro dignitate temperat,patientia alienam immo deſtiam æquanimiter portat. Illa proprios motus in formam,hæc alienos impetus infringit. Illa decor eſt,hæc for-
Pro.31. titudo,ideo dicitur: Fortitudo & decor indumentũ eius.
Iacob.3. Primò,inquit,pudica eſt,deinde pacifica: & poſt aliquanta ſubiungit,plena operibus bonis. Bonum eſt enim perſecutionem pati,ſed propter iuſtitiæ fruct⁹. Ideo emiſsiones eius malorum punicorum ſunt, ſed cum pomorũ fructibus. Bona quidem pudicitia,ſed ſi ociosa non eſt, non affectata,non ficta ſed fructum afferens in patiẽtia. Illa diſponit ſuauiter,iſta protegit fortiter. Illa modeſta,hæc lõganimis. Ideoq; his duabus nunc annectuntur quaſi conſummatio & finis operum fructus pomorum. G Tranſeundum iam erat ad arborum aromaticarum diſputationem,ad delicatiores ſpecies: ad emiſsiones cypri cum nardo: niſi mala punica odore nos adhuc traherent, & feſtinantem ad alia retinerent ſermonem. Nos malorum punicorum parabola reſpicit, qui regulares celebramus conuentus,qui ſub uno continemur ordine, quaſi grana ſub cortice. Atq; utinam hæc grana imitemur,ſimiliter in cohærentia cordis unanimes,ſicut in concluſione quadam ordinis. Penè indiſcreta facie huius ſibi mali grana cohærent,numeri ſingularitate magis diſtant, quàm ſpecie: diſcamus & nos abinuicem numero differre, nõ animo. Nõ rixantur inuicem non contra corticem murmurant,non tentant illum perrumpere, patienter ſe ſinunt eius quaſi aluo concludi, ut quodammodo dicere illud uideantur:
Pſa.132. Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in unum. An nõ fratres in hoc ordine noſtro ac ſi in cortice punico paſsionis Chriſti per imitationem color rutilat? Denicq; uelut quædam huius mali grana ſunt, qui ſibi natiuum dicunt ſub diſciplinæ corio contineri, qui non tam premi ſe cenſent quàm protegi. Abſit amor proprietatis, abſit amor priuatæ poteſtatis, & huius te mali granũ exhibes. Diſcant alĩ noſtro inuitati exemplo quàm bonum ſit & quàm iucundum habitare in quodam orto communis, & ſub munimine corticis, Charitas uiuat, & cortex muniat. Quot uidetis ordinata collegia,tot intelligite uelut qædam mala pecunia quæ de fonte fluxere baptiſmatis. Deniq; credentium (ut legimus) erat cor unum, & Actu.4.
anima una. Ex illis quaſi granis tantarum cõgregationũ ordinatè & unanimiter uiuentium, mala punica prodierunt. Illos primos credentium conuentus non aſtringebat adhuc inſtitutio ordinis, ſed inſtinctus amoris. Non modo ducebant utile,non modo bonum,ſed etiam iucundum habitare in unum: ſicut unguentum quod deſcendit in barbam,barbam Aaron,in oram ueſtimenti ab ipſo capite Chriſto Ieſu: qui uiuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo XXXVI. A

EMiſsiones tuæ paradiſus malorum punicorũ cum pomorũ fructibus, Cypri cum nardo,nar- Cant.4.
dus & crocus, fiſtula & cynamomum cum uniuerſis lignis Libani myrrha & aloe,cum omnibus primis unguentis. A Cypro incipiendum eſt: nam ibi terminauimus. Septem hic annumerãtur arbores aromaticæ,quæ dicũtur emitti de fonte ſignato. Et quidem uerba hæc uidentur uerba libri ſignati. Ita eſt,ſignata ſunt & obſeruata. Quid nobis Ieſu bone ſponſæ tuæ laudes proponis,ſi non quid uirtutis intus cõtinẽt,ipſe depromis? Tu tenes clauem hui⁹ orti cõcluſi,tu ſignaſti, tu reſigna, tu ſolue,tu inquam ſolue ſeptem iſta ſignacula. Nemo nouit quæ ſunt illa intima ſponſæ,illa abſcondita tua quib⁹ adimpletus eſt uenter tuus. Nemo nouit illa niſi tu,& cui uolueris ipſe reuelare. Vtinam & nos ſimus qui facie reuelata gloriam ſponſæ quæ ab intus eſt ſpeculari poſsimus. Magna gloria eius in myſterio tam numeri quàm nominum iſtorum. Et quidem hic quantum donante domino quimus inſpicere, ſeptenarij ſacramentum, aut ſpiritualitatem, aut uniuerſalitatem indicat gratiarum. Id eñ frequens & uſitatum eſt in ſacris literis, ut ſeptenarius numerus interpretetur dona illa quæ perfecta ſunt, & quæ déſurſum ſunt. Diuiſiones gratiarum ſunt, & diuiſio- 1.Co.12.
nes miniſtrationum ſunt, & diuiſiones operationum ſunt, idem autem ſpiritus diuidens ſingulis prout uult. Alias alĩs diuidit, ſed in ſponſa quaſi colligit & confert uniuerſa. Non particulatim diuiduntur illi, quaſi diuiſa ſint in illa. Alĩs etiam diuidit & donat, illi uon tam diuidit quàm totum donat, niſi in hoc eum diuidere illi intelligas quod ſelectim & prærogatiuæ confert illi uel in eodem genere gratiarum amplius, uel ſpecialiter in alio. Poſſet alias arbores aromaticas enumeraſſe, ſed ſufficit ſeptem, proprer eam quam diximus uel ſpiritualitatis uel uniuerſalitatis ſignificantiam. B Nunc arborum iſtarum nomina & naturas in diſcuſsiones adducamus. Et ſub umbra iſtarum immorari iucundum uidetur, & fructus earum dulcis erit gutturi noſtro. Vmbram figuram ipſam intelligo, fructum ueritatem earum. Quomodo non dulcis ſenſuum fructus, quando ipſa uerborum grata ſunt folia? Et ſcitis quantam auditui noſtro dat affectionem tam dulciſum frequentia uocabulorum. Poterant ad permouendum affectum iſta ſufficere. Sufficit quidem affectui ſimplicitas iſta: nam intellectui ſufficere nequit. Mos gerendus eſt & ipſi qui paſci uult ſenſum ueritate. Dulciter auditur hæc dulciſum inculcatio uerborum. Cy- Cant.4.
pri cum nardo, nardus & crocus, fiſtula & cynamomum, myrrha & aloe. Abſit autem ut non multo dulcius intelligantur. Magnæ ſunt corporales in arboribus enumeratis delicíæ, ſed quanto maiores ſpirituales ſunt quæ figurantur in iſtis? Emiſsiones, inquit, tuæ paradiſus malorum punicorum ſunt, ſunt etiam Cypri cum nardo. Bo- Cant.4
nus enim ordo poſt labores patientiæ, poſt uerecundiam pudoris ad unguenta proficiſci, & unguenta regalia. Nam & de Cypri ſemine, regale confici ſolet unguentum:

& quia

& quia in malis punicis regulare interpretati sumus unanimitatem. Consequenter his herbis & unguentis regis, excellentem quandam sublimitatem intellige. Qui se, inquit, humiliat, exaltabitur. In patientia & in unanimitate quid nisi humilitas? Humilitas nec contra iniuriantes tumet, nec supra consortes se tendit. In malis uero punicis humilitas, in cypro sublimitas. In illis labor, in his deliciæ, Cypri (ut aiunt) semen decoqui oleo solet, ut unguentum exprimatur ex eo. Alij seminant in lachrymis, sed sponsa in oleo. Semina nostra, opera nostra sunt. Hæc si habent hilaritatem, quasi in oleo decoquuntur. Non satis est oleo intingi, nisi sint cocta & confecta in oleo, & quasi in ipsum oleum conuersa. Quod in oleo calente decoquitur, olei ipsius imbuitur natura. Coquuntur & conficiuntur semen cypri & oleum in unam unguenti qualitatem. Mira quidem confectio laboris & lætitiæ, eo mirabilior quòd in labore non labor sed lætitia sola sentitur. Opus enim exultationis in oleo decoctum, in eius transit naturam. Opus ipsum (ut sic dicam) obliuiscitur opus se esse, dum amoris pinguedine totum inficitur. Sed ipsa interior exultatio de opere capit augmentum: sic enim & oleo semen confert & oleum seminí, quando cum exultatione operatur sponsa, & de ipso opere magis exultat. C Vnguentum hoc regium est. Iesus ipse libenter ex hoc inungitur. Hilarem enim datorem diligit deus. Et si unxit eum pater de spiritu & uirtute, & si unctus est oleo lætitiæ præ consortibus suis, uult tamen à consortibus suis ungi, & deuotionis nostræ optat unguentum. Quis dabit mihi tantam olei copiam in qua omnes operum meorum fructus decoqui possint, & cor meum totum confringi? Euangelista Ioannes sub typo uitæ contemplatiuæ, sub sponsæ figura, in plenum oleo feruente dolium descendit. Quis dabit mihi tantam abundantiam olei, & olei feruentis, ut totus immergar & conficiar? Quis dabit mihi tantam abundantiam olei & seminis cypriní, ut unguentariæ confectioni sufficiat? Non omne semen hæc olei decoctio recipit, non omnem uult fructum. Denique non omne opus contemplationis immiscerí lætitiæ potest. Opera exterioris solicitudinis & usus contẽplationis, cõfici simul nõ possunt, nec in unam coagulari qualitatẽ. Quos ergo fructus hæc confectio recipit? Illos planè quos apostolus enumerat. Fructus autem spiritus gaudium, pax, patientia, longanimitas, fides, mansuetudo, modestia, continentia, castitas. Hi fructus cum oleo contẽplationis conueniunt, & quasi in unam coeunt naturam. Sed & illud semen huic confectioni maximè conuenit, de quo legitur: Semen est uerbũ dei. Denique & semen cypri cum manna similitudinem quandam habet, in quo uerbum dei figuratũ accipimus. Vtrunq; enim & manna & cypri semen album est, & simile semini coriãdri. Lex enim domini immeculata est. Hæc non uult aqua secularis discuti sapientiæ, non eius assertionibus firmari, sed oleo spiritus, ut spiritualis sensus, ut unctio spiritus exprimatur ex ea. Huius meditatio & contemplationis lætitiæ facillimè commiscetur, cum sibi conjungitur uerbi studium, & gratiæ oleum in contemplatione: & dum illud per istam decoquitur, facillimè ex hac cõfectione spiritualis exprimitur intelligẽtia, & unctio quæ docet de omnibus. Et uide quia nõ ait simpliciter cypri, sed cypri cum nardo. D Nardo se dominus fatetur præunctum in sepulturam. Quid ergo in nardo nisi mentis, quietem intelligis? Ideo cum cypro iũgitur, eò quòd omnis contemplationis usus quietæ mentis indigeat. Cypri, inquit, cum nardo, nardus & crocus. Bona connexio. Crocus enim flos quasi aurei coloris ad sapietiæ rutilum refertur colorem. Ergo in cypro itelligitur uestigatio, in nardo uacatio, in croco uisio sapientiæ. Iure nardus ponitur in medio, utrique necessaria, id est uestigationi & uisioni. Nam nec inuestigari sine uacatione mentis ueritas potest, nec uideri cùm inuenta fuerit. Accipe ergo in cypro studium, in nardo ocium, in croco utriusq; fructum.

Luc. 14.

Galat. 5.

Lucæ. 8.

Psal. 18.

Noli de cætero sponsa noli dicere quia fusca sim, noli amplius te decoloratam uocare. Iam enim sponsi ipsius testimonio croceo colore resplendes, quæ crocum immittis, Bene croceo nitet colore, quem nõ infuscat fatuitas, quẽ non tædij & deficientis animi moribundus pallor inficit, sed sapientiæ fulgidus, & rutilus charitatis color exhilarat. Si uelimus hæc ad Christi personã reflectere, cõgrua planè interpretatio sequitur. Quis magis oleo decoctus est gratiæ? Ipse in manna intelligitur, ipse seminis cypri speciem tenet, ipse passionis cruce pressus sacramẽta salutis & unguenta gratiæ profudit, ipse in cypro patitur, & in nardo sepelitur, & de corde terræ resurgit in croco, Quasi nouus flos & rutilius quãdo per resurrectionẽ ei caro reflоruit. Et fortasse in fistula ascẽdit ad cælum. Hæc enim arbor in altum excrescit, & sponsa eius quasi compatitui in cypro, cõsepelitur in nardo, & in croco conresurgit. Quid ergo consequens est nisi, ut coascendat in fistula? Si enim cum resurrexetit spõso, quæ sursum sunt quæ rere debet, quæ sursum sunt sapere, ubi sponsus eius est in dextera dei sedens. Col. 3.

E Fistula & cynamomum. Fistula exurgit in altum, cynamomum parum quidem exurgit à terra. In fistula altum cernit, sed in cynamomo altum non sapit Illa ascendit, illud condescendit. Fistula est quando sponsa excedit deo, cynamomum quando contemperans est nobis. Etsi se contemperat, totum tamen est spirituale quod profert: cynamomum enim cùm frangitur, uisibile spiramantum emittit. Quando frangitur nisi cùm aperitur, cùm exponitur? Sic enim Iesus cùm accepit panem, fregit & dedit. Tunc ergo doctor contemperans seipsum quasi frangit, cùm se cœperit aperire, uel audiri, cum euiscerare illa quæ intus de supernis latẽt secreta, cùm memoriam abundantiæ suauitatis eructat. Hoc est quod cynamomum fractum uisibile dicitur spiramentum emittere. Quare spiramentum & quare uisibile? Spiramentum quia spiritualium sunt quæ dicit, uisibile quia manifestè docet. Qui enim in sublimibus ad ludicra uanas fabulationes prolabitur, non condescẽdit, sed cadit. Fractè quidem loquitur, sed spiramentum suaue non emittit. Quasi fistula quæ crescit in aquis, ita inter orationum lachymas exurgit in altum. Pulchra ascensio. Sed uide ut descensus cynamomo sit similis Cùm te ab ascensu illo & excessu aliqua rationabilis causa reuocat & restringit, esto ut uelut cynamomum. Colloquia tua, conuersatio communis gratiam spirent. Et si de uoluntate tua & proposito aliquoties reflecteris, ad senioris arbitrium reflexa & quasi fracta sit uoluntas, non murmur resonet, non querimonia: est cynamomum confractum, uisibile spiramentum emitte, eò quòd uirtus humilitatis in infirmitate uexationis, & uelut fractionis proficit & probatur. Et spiramentum & uisibile dicitur. Spiramentum, quia tranquillitas seruatur in corde: uisibile, quia relucet in facie. Cant. 4.

F His annectit & omnia ligna Libani. Et uide quòd nulla nisi Libani ligna põit, nec aliqua quæ sunt Libani prætermittit. Cum omnibus, inquit, lignis Libani. Ligna Libani & imputribilitatem habent, quia cedrina sunt: & puritatem, eo quòd sunt Libani. Sola ecclesiæ ligna sunt, quæ habent mysterium fidei in conscientia pura, & quamdam quasi imputribilitatem continentiæ. sola eius ligna & puritatem & perpetuitatem habent. Bonum planè lignum uir ecclesiasticus, in quo concurrunt & obuiant sibi fortitudo disciplinæ, & decor fidei. Fortitudo & decor indumentum eius. Erumpunt hs diebus ligna quædam quæ non plantauit pater cælestis, ligna quæ non sunt plantata in Libano nostro. Fortitudinem prætendunt operis, iniuriarum insensibilitatem. parsimoniæ tolerantiam. Cedrina uidentur, sed Libani non sunt, quia immunda est eorum mens & conscientia. Infidelibus enim nihil est mundum. Fortitudo quidem quæ ostentatur & uiuescit in conuersatione, in confessione putrescit. Quod ibi quasi fulget, hic fœtet. In opere quidẽ uidetur Cant. 4.

Pro. 13.

Titũ. 1.

pictas, in interrogatione infidelitas putret. Fortitudo lapidis, fortitudo eorum, & caro ænea est. scilicet non degenerant à patre suo, de quo in Iob scribitur. Induratum est cor eius quasi lapis, stringitur tãquam malleatoris incus. Malè fortes sunt non pro fide, sed cõtra fidem. Non enim emollíuit omnipotens cor eorum, nõ emollíuit, non emũ dauit, nec fide candidum fecit: ideo non sunt Libani ligna. Omne quod non est ex fide, peccatum est: quomodo non magis quod est cõtra fidem? Non sunt ligna Libani quæ fidei non irrigat puritas. Steriles sunt uirtutes quæ non fœcundãtur per fidem, sed ipsa fides sine uirtutibus mortua est. Candorem eius nulla incontinentiæ fœdat putredo. In ecclesiasticis lignis utraq; obuiant sibi, forma fidei & operis fortitudo. Talis cedrus nostro plantatur in Libano. Hic est & alibi non est puritas fidei, & perpetua & quasi incorrupta perseuerantia uirtutis. Hic enim emittitur myrrha & aloe cum omnibus primis unguentis. Hæ species ea etiam quæ per se corruptibilia sunt, à corruptione illæsa seruare noscuntur. Quid enim hæc post ligna Libani unguenta produceret, si nihil in eis esset distantiæ? Nam etsi uidẽtur similia, distinctionem tamen recipiunt. Illa enim, id est Libani ligna incorruptibilitatem in se habent: ista, id est myrrha & Aloe, nõ habentibus exhibent. Illa imputribilia sunt, ista imputribilitatem conferũt. Bonum ergo lignum, & uere plantatum in paradiso domini, in monte illo egregio, in monte Libano, quod & ipsum se continet ne per illicita defluat, & sermones sui myrrha à tali fluxu alios reddit immunes: cuius corpus quasi cedrinum est, & à labijs myrrha distillat. Myrrha inquam & aloe cum omnibus primis unguentis. G Possumus qui dem & hæc ad quatuor cardinales uirtutes interpretando deflectere, si intelligamus à cedro fortitudinem, in Libano fidem, quæ ipsam prudentiam informat: in myrrha temperantiam, continentiam & iustitiam: in aloe puritatem. Nam huius arboris gummi dicitur stomachum purgare. Per myrrham ergo exteriora constricta sunt, per aloe interiora in hypocrisi ficta nõ sunt. Habes iam in his hæc quatuor expressa. Primo constantiam, ne ad tempus credas, & in tempore tentationis recedas. Deinque prudentiam, ut sit rationabile obsequium tuum. Sic, myrrha mortificandæ carnis sequetur, cum habueris zelum secundum scientiam. Quarto loco aloe, cum ipsum cor offertur & adoletur, ut simul sit & in myrrha mortificatio carnis, & ĩ aloe emundatio conscientiæ ab operibus mortuis, ad seruiendum deo uiuenti: ne simus seruientes ad oculum, nec quasi hominibus placentes, sed magis deo. Nónne beata uerè sponsa, cui tot blandimẽta dicuntur? Multum immissum est ei, qui tot emittit munera grata dilecto. Nam in his omnibus ipse gloriatur, & sponsæ suæ applaudit, muneribus Iesus Christus: qui uiuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Iob.41.

Ro.14.

Cant.4.

Sermo XXXVII. A

Cant.4. FOns ortorum, puteus aquarum uiuẽtium quæ fluunt impetu de Libano. In capituli principio istius fons dicta est sponsa, & nunc in fine fontis eam impartit uocabulo dilectus suus. Ab ubertate inchoat, & in senecta uberi multiplicatur, origini finis respondet. Multæ sunt emissiões ei⁹, sed ipsa emissionibus non exhauritur. Non arescit mora, non exsiccatur emanatione. In initio huius capituli dicitur fons signatus, hic innuitur non exsiccatus. Ibi quales sint emissiones eius, hic quàm sint indefessæ docetur. Copiosi ex hoc fonte riuuli gratiarum emanãt, & semper tamẽ fons manet. Ab eo in quo inchoat non se cohibet: ideò hic & ibi fons dicitur. Sed & iam uide quo in loco eius aquæ fluunt, ubi nisi in ortis? Fons enim est ortorum & delicatè fluit, qui non ab ortis egreditur, qui non lauat, sed rigat. Cuius in hoc omnis usus est, non ut auferat fœditatem, sed ut fœcunditatem afferat. Bonus quidem fontis usus mundare, sed melior fœcundare. Ille abluit inquinamenta, iste quasi ablutione quadam, gratiarum comportat augmenta. Ille germina lota reddit, hic læta. Ille patẽs est in ablutionem peccatoris & menstruatæ, hic signatus delicijs sponsæ. Tota pulchra es amica mea, & macula nõ est in te. Ideo non nisi fons ortorum dicitur fons deliciarum. Deniq; quàm uarius & multiplex est cælestium deliciarum modus, tantus uidetur & numerus ortorum. In alio rubent rosæ, in alio cãdent lilia, coloremq; flores uiolæ purpureum reddunt. Tot orti sunt quot uirtutum plãtationes simul collectæ, ubi tantum flos unus est, quis ibi ortum esse diffiniat? Sic nec una castitatis plantatio, nec una iustitiæ, orti potest integritatem explere. Salomon q delicatus & tenellus dictus est, ipse sibi fecit ortos & pomeria, conseuit ea cuncti generis arboribus. Non arbore conseui, inquit, sed arboribus: nec unius generis, sed cuncti generis. Extruxi, inquit, mihi piscinas aquarum ut irrigarem syluam lignorum germinantium. Diues quidẽ in delicijs, qui non rara ligna, & quæ præ paucitate numerari & scribi possent, sed integram possedit syluam lignorum germinantium. In orto quippe sapientiæ nihil sterile, nil non germinans. B Sic & sponsa plures habet ortos, & cuncti generis uirtutum copiose uirgultis est cõsita. Et in sequentibus sponsæ sponsus applaudit, dicens: Quæ habitas in ortis, amici auscultant te. Fac me audire uocem tuam. Iure omnino. Quid enim nisi dulce auscultare illi quæ in ortis morat, & de ortis loquitur? Non auditur foris uox eius, nec extra ortum: ideò amicus est q in ortis commoratur cum ea. Nec tam in ortis est quàm ortus ipse. Ipsa ortus, & ipse fons: huius ortos doctrinæ suæ fluentis irrigans. Felix sponsa quæ non habet nisi ortos irrigare. An non in hoc frequenti conuentu tot orti quot animi? propter unanimitatem ortus unus, propter differentes gratias orti plures. Vtinam in his ortis nulla radix amaritudinis sursum germinet, nullum sit lignum inutile, nullum quod ortum sponsæ dedeceat, nullus sit hic ortus olerum, quia olera herbarum citò decidẽt. Qui enim inquit, infirmus est, olus manducet. Vos autem oleribus non indigetis quasi infirmi. Quod enim infirmum est, in uobis, fortius est secularib⁹. Illorum infirmitas quiescit in licitis, ad perfecta uestra laborat. Illorum infirmitas est uti concessit, uestra quidem circa perfectum subsistere. Quid est in uobis esse infirmum nõ esse perfectum? Quid est in uobis esse infirmum: nisi summum non apprehendere? Et quid fortè, nisi ut apprehendatis contendere? Ideo infirmum nostrum fortius est secularibus, & (ut dicam) melior est infirmitas monachi, quàm secularis benefaciens. Opera quæ penes nos putantur infirma, quanti crederentur si ab ipsis fieri uiderentur? Perfectorum solidus cibus est: quot tamen in nobis imperfecti sunt, eosum olerum dedignantur. Quæ secularibus licent, infirmis nostris nec exhibentur, nec ipsi exigunt. Apud nos perfecta professio, quamuis infirma expletio. Perfectæ plantationes, sed incrementa infirma. Irrigandæ sunt ut crescant, sed spiritualibus aquis. D Paulus bene nouit quibus aquis, quemlibet ortum irriget. Coniugatis copulæ maritalis usum dispensat, consolatur pusillanimes. suscipit infirmos, carnalibus potum lac præbet, sapientiam loquitur spiritualibus qui dijudicant omnia sapientiam autem non huius seculi, sed quæ ex deo est, sapientiam absconditam in mysterio. Et si quis alius loquitur decorem domus domini locum habitationis gloriæ eius, thalami delicias, gaudium quo gaudet sponsus super sponsam, & quo uicissim ipsa gaudens gaudet in domino: plane hic ortum olerum irrigare talibus debet aquis. Animalis enim homo non percipit ea quæ sunt spiritus dei. Et omnino quisquis spiritualia uel agenda præcipit, uel intelligenda proponit, nónne tibi uidetur aromaticis in ortis quasi fons purus manare? Et bene purus, cui nõ est

Pſal.36.

Ro.14.

1.Cor.7.

1.The.5.

1.Cor.3.

1.Co.2.

1.Cor.1.

necesse

neceſſe inter auditorum perfectionem qui in ortis auſcultant, niſi de ſpūali uitæ puritate diſputare, & quaſi paradiſi incolis de paradiſi propinare fluentis. Iuxta hunc ſenſum, ortū auditores intelige, fonté doctores. Sed ſi fons ſunt, quomodo putei? Noſtis enim quatū inter ſe diſtēt hi noti fontes & putei. Putei? infodit, fons gratis fluit. In illo aquæ recónditæ ſunt, in iſto quaſi ꝓpoſitæ, & ſeipſas offerentes ultro. Magna eſt in iſtis differentia, nec poſſunt utraq; in alterutris inueniri. Nō poteſt uel fons putei uel puteus fontis propria & domeſtica uendicare ſibi, uterq; naturæ ſuæ continetur limitibus. Corporalia & terrena anguſta ſunt, ſpirituales abundant diuitiæ. Ad ſpiritualia ſi referamus iſta, in eodem erit inuenire fontem & puteū: & alterutra abinuicem propria communicari. D Communicemus ergo hæc ſi uultis inuicem propria, & in eodem aſſignemus utraq;. Accipiamus in fonte ſufficiētiam doctrinæ, in puteo ſecretum. In illo abūdantiam, in iſto alta myſteria. Et quidem bonus doctor qui quaſi de quodā alto puteo, ita de abdito ſapientiæ theſauro copioſè pro-
1. Co. 3. fert noua & uetera. Puteus eſt, quia quæ dei ſunt nemo nouit niſi ſpiritus dei. Spiritus enim omnia ſcrutatur etiā profunda dei, & quaſi fons quidam producit in medium, & uirtutum ortos irriguos reddit. Habetis ergo in puteo occultationem, in fonte copiam. Profuſionem in fonte, & ſenſuum profunditatem in puteo. Puteus altus eſt, ſed nō indiget hauritorio. Fōs eſt, & gratis fluit. Qui ſitit ueniat & bibat de aquis ſponſæ, de aquis Berſabee, ut nouus ex ea Salomon naſcatur. Et Berſabee puteus ſeptimus interpretatur, id eſt puteus quietis, puteus ſapientiæ. Nam ſa-
Eccle. 1. pientia in ſpiritualium catalogo munerum aſcendenti ſurſum ſeptima occurrit. Sicut & puteus ſapientiæ, ita & fons ſapientiæ legitur. Et fortè in his duob? geminus eius modus exprimitur. Vnus qui fit per inueſtigationē, alter qui fit per inſpirationem. Fontis aquæ ultrò prorumpunt. In puteo uerò terræ perrumpitur moles, & ſoliditas penetratur, ut ad aquam uiuam pertingas. Vtraq; alteri neceſſaria eſt & induſtria gratiæ, & gratia induſtriæ, & uicariā opem ſibi communicant. Inuanum enim laborat qui puteum fodit, ſi nō ipſe fons uitæ gratis affluat. Sed & tibi gratis foderis puteum, & receptaculum aquarum præparaueris, ſi fuerit neglectus puteus tuus. Et ſi tu ſqualeas, nō deſcendent in illum aquæ uiuæ, non fluent impetu de libano. Aquæ quæ deſcendunt de libano, neſciunt colligi niſi in puteum candidum. Et aquæ quæ cum impetu fluunt, uolunt puteum habere capacem. E Altum & capacem efficies cordis tui puteū, ſi curas terrenas egeras, ſi locū efficias in animo tuo lætitiæ ſpirituali, ſi os tuum aperias ut attrahas ſpiritum, & fluant in uentrem tuū flumina aquæ uiuæ. Ad hoc opus præparata ſunt foramina tua in die natiuitatis tuæ, ſicut ſcriptum eſt de principe Tyri. Capacitas intelligentiæ naturalis, qua in die creationis præ cæteris animantibus priuilegiatus es, ingentis receptaculi uicem
Gen. 16. tenet ad comprehendendas continendasq; aquas uiuōis & uitæ. Legimus enim uiuentis & uidentis puteum. Qui ſi poſt peccatum uitijs uel innatis uel ſuperadditis obſtruſus uidetur, aperiat illum fides, ſpes in altum inſtanter diſfodiat, dilatet amor. Ocium & exoccupatio cohærere ſitu turpi non ſinat. Siquidem feriatas mentes ab anxijs curis uolunt habere feſtiua gaudia, & uacationem ſibi uēdicat uiſio dei. An non tibi quidam puteus altus uidetur ille in
Luc. 2. quo reconditi ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ dei? An Mariam quaſi puteū aquæ puriſsimæ inficiaberis, quæ cōſeruabat omnia uerba de Chriſto, conferens in
Gen. 26. corde ſuo? Eſto & tu talis puteus pro modulo tuo puteus altus, & amplus. Iſaac poſt calumniæ puteum, poſt puteū inimicitiarū, poſt hos (inquā) duos puteos relictos, duos puteos effodit, puteum latitudinis, & puteum ſatietatis. In illo cœpit nō rixari cum uitijs, in iſto cœpit fructu deliciari uirtutis. Noluit cum Philiſthæis puteū habere cōmunem, qui interpretantur potione cadentes. Puteos inimicitiarum & calumniæ reliquit Philiſthæis. Corruūt planē qui bibunt de erroris & ſchiſmaticis puteo. Tales puteos fodiunt authores, bibunt auditores. Sic cōfodit Arrius, ſic Donatus. Alter fidei calumniam induxit, alter fraternitatis copulam in partes deduxit. Ille trinitatis æqualitatem hæretica diffinitione diſtinxit gradibus, ille eccleſiæ unitatem ſua præſumptiōe diſtraxit partibus. Dathan Nu. 16.
& Abyron puteos caluminæ foderunt aduerſus Moyſen & Aaron: & inciderunt in foueam ipſi quā fecerunt, quos terra uiuos abſorbuit, potione quam ipſi foderunt præcipitati ſunt, nomen Philiſthæorum interpretātes cuētu. F Bonus autem puteꝰ de cuius aquis qui biberit exaltabit caput non potione cadet. Quaſi foueam fodit qui terreni ſenſus acumine ſcripturæ ſoliditatem penetrat, & uolenter ſcindit ortulum eccleſiæ quoddā incognitum dogma producēs & obſcura myſteria: ſed & qui ſubtili ſcrutinio & doloſa machinatione fraternæ charitatis ſolida perforat, & diſcordiæ uenam aperit: qui ſe conſpirationū claudit & ſignat in puteo, non acquieſcēs egredi, ſed magis ac magis ingrediens interiora ſchiſmatis, & eius effodiens abyſſym. Philiſthæorum eſt hic puteus, nihil tibi ſit cōmune cum illo. Senſim primò & ſecreto creſcunt, & de terrenæ & brutæ mentis erūpunt uiſceribus, donec poſtea cū impetu fluant, ſed non fluūt de libano. Non hæ aquæ fideles ſunt, non aquæ uiuæ. Nō poteſt ſibi cōſtare diſcordia, non poteſt inter parientes ſchiſma perpetua pax ſeruari. Ipſum ſchiſma infidū eſt ſibi, nequit ſibi cohærere diutiꝰ, qđ charitatis pertentat diſſoluere glutinum. Si quis te ad hos puteos inuitauerit, dirumpe (ſi potes) puteos Philiſthinorū, & aquas peſtilentes exſicca, relinque Philiſthæis puteos ſuos, puteos inimicitiarū. Sectare puteos cæleſtiū deliciarum, puteos aquarum fidelium, & aquarum uiuentium, quæ fluunt impetu de libano. Eſto flos orti, & orti concluſi, ut nō diripiaris, & uidebis quomodo tibi dirumpet dominus fontes & torrentes. Cōuerſare in orto ſi fortè & ipſe cōuertaris ī puteū, & de uētre tuo flumina fluāt aquæ uiuæ. G Quænam ſunt aquæ uiuæ, niſi aquæ non deficientes? Et quidem bene hauſtus aquarum æſtum deſiderij ſine defectu refrigerant, ſeculi oblectamēta uniuerſaliter falſam præferunt refrigerij ſpeciem, & ſeculare concupiſcentiam ſedant ad horam, ſed quaſi ſub ipſo ortu ſtatim areſcunt, nec fluunt uena perenni, quaſi torrens raptim tranſeunt, & non eſt inuenire in hoc torrente aquas uiuas. Alio quodam Iſaac fodit in torrēte, & aquas uiuas Gen. 26.
inuenit. Eſt enim torrēs, qui ſuauis uideꝰ, ſed ſalutaris nō eſt, nec ſempiternus quidē, ſicut ſecularis ille quem prædiximus fluxus uoluptatis. Et eſt torrens ſalutaris quidem, ſed ſempiternus, ſi tamē effoderis in eo, aquas uiuas repe-
2. Petr. 1. ries. Habemus (inquit Petrus) firmiorē ꝓphetićū ſermonem, cui benefacitis attēdētes, tanquā lucernæ lucenti in caliginoſo loco, donec illuceſcat dies & lucifer oriaꝰ ī cordibus ueſtris. Nō extinguēꝰ in nocte iſta lucerna, interim enim uſus eius neceſſarius eſt. Sed cū dies æternus eluxerit, ꝓphetićæ lucerna ceſſabit doctrinæ, & literarij ſermonis exſiccabitur torrens. Siue enim prophetiæ euacuabūtur, ſiue linguæ ceſſabunt, ſiue ſcientia deſtruetur, futuræ 1. Co. 13.
manifeſtationis reſpectu turbidus (ut ſic dicam) in modū torrentis fluit ſacræ ſermo ſcripturæ, inſtruēs nos per ſpeculū & in ænigmate. Illius aūt quæ eſt facie ad faciē uiſionis, uerè puræ ſunt & perennes aquæ. Non deerūt illæ tibi, non tu illis. Cum mortalitatis trāſierit torrēs, trāſibūt cum mortalitate myſteria nubila, & ſine uelamine ſerena ueritas propter quā hic torrētem effoderas, hilariter erūpet. Iſtic locus eſt ſpeculo, illic directæ ſpeculationi. Solet tamē aliquo modo hæc ſpeculatio locū alienū peruadere, & in loco peregrinationis ſe uiantibus hilariter oſtendēs, inuitat ad patriam. Verè quidem feſtiuus, ſed furtiuus adhuc iſtius æterni & luminis radius, & fluminis riuus. Nō emicat, non emergit, niſi in ortis, & in ortis aromaticis. O altitudo diuitiarū ſapientiæ & ſcientiæ dei quàm ſimilis es puteo? Non potes exhauriri. Aquas uiuas effundis, & aquas ſalubres & uberes. H Quis dabit ortulo meo

has aquas, & cordi meo hunc puteũ deliciarũ: Ab occultis meis munda me domine, & ab alienis parce seruo tuo. Pfal.18.
Fac me libanũ, aspergo me & mundabor, laua me & super niuem dealbabor. Emunda me à delicto maximo, & erunt ut complaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in cõspectu tuo semper. Pfal.50. Pfal.28.
Fac me libanũ, ut has tibi semper aquas effundam. Erunt (inquit) ut cõplaceãt. Quid est cõplaceant, nisi ut utraq; placeãt, & utriq; placeãt. Cui utriq;, nisi mihi & tibi? Quæ utraq;, nisi eloquia laudis, & meditatio cordis? Aquæ istæ ſuentes sunt, quia semper cõplacent, semper fluunt, sed nõ fluunt nisi de libano: nec lẽtè quidem, sed cum impetu. Magnus impet⁹ uiolenti sensus amoris, & dulces tamen non difficiles aditus impetus habet. Magnus impetus eius, quia usq; ad affectum pertingit efficaciter, & exhaurit suauiter. Magnus impetus eius, cuius uehementiæ resistere nihil põt. Cũ impetu (inquit) de libano. Expressit causam redũdantiæ, nomine libani. Mũditia locus est redũdãtis lætitiæ, & aquas sapientiæ salutaris effundit, de cãdido prorũpit, & candidi⁹ reddit. Cõgere in unũ, & quasi in aceruũ accumula delicias istas. Vide & cõsidera puteum, libanum, impetum, aquas uiuas. Deprehẽdes in his (si animo aduertas) aquas istas & serenas esse, & secretas, & uehementes, & nõ deficiẽtes. Puteus secretum designat, serenitatem liban⁹. In impetu omnis alius exhauritur affectus, aquæ uiuæ nesciunt exhauriri. Bonus etiam libanus fides, eo quòd fide corda mundentur. Actu.15. Ab hoc libano serenæ intelligentiæ aquæ uiuæ fluunt: quia nisi crediderit is, nõ intelligetis. Intellect⁹ autem bonus, cuius contemplatio manet in seculum seculi. Hic est uere uiuens. Nam uita æterna hæc est ut cognoscamus unum uerum deum, & quem ipse misit Iesum Christum. Ioan.17. I Et ipse Christus noster est libanus, delectationes uiuas fundẽs cũ impetu in sinũ dilectæ. Ipse liban⁹, & ipe rius. Si quidẽ ipse est candor lucis æternæ, & emanatio syncerissima. Delectabilis planè puteus affectus est sponsæ, in quem æterni candoris radij, acsi quidam de libano riuuli & colliguntur & effunduntur, ut flores & ortos irrigent sponsi. Bonus ergo libanus, in quem nihil inquinatũ incurrit: & magnus impetus, qui nullo compesci obice põt. Deniq; illi aquæ cum impetu fluunt, quẽ nec persecutio nec nuditas nec gladius separare potest à charitate dei. Tot credentibus populis obiecti sunt obices scandalorũ, tot oppositæ moles tormentorũ, & tamen semper fluunt aquæ de libano, Aquæ enim populi sunt. Magni obices, sed maior impetus. Si coneris compescere, plus increscit, & perrumpit obstantia. Repulsus exurgit in cumulum, & impedimento lucra conquirens, se diffundit uberius. Puto amori etiam ipsi obices cooperantur in bonum, & incrementa capit uexata uirtus in insurgis. Nónne me silente ista possunt percutere conscientias corũ, quorum amor in certis locis & horis fluit, qui quidẽ ad tempus diligũt, & in tẽpore tribulationis recedũt? Quid dico tribulationis? Etiã exiguæ & dubiæ tẽtatiõis nũquã molẽ sed obicẽ passi, facilè compescunt, & reflexo proposito impetu irre Naũ.2. uocabili ad secularia ruũt. Si inclamaueris iuxta prophetam. State, state, non est qui reuertatur. Nulla illos persuasio reuocat, nec persecutio pia magistri, non infelicitas, q̃ frequẽter & ferè semper est in uijs eorũ. Fluunt, & ruũt, & corruunt, ut bibant in uia de torrẽte uoluptatis, quæ non exaltabit, sed cõquassabit in terra capita eorũ. Beati quidem immaculati in uia, qui ambulàt in lege charitatis, qui ambulant in impetu ubicũq; fuerit impet⁹ spiritus, & nõ reuertunt, nec aliquo separãtur obstaculo à charitate dei quæ est i Christo Iesu domino nostro, qui uiuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo XXXVIII.

AFfectiones dulces & sanctæ, sunt sponsæ aromata. Nam ipsa est ortus. Austro flante ista fluunt in delicias sponsi, sed aquilonis hæc iterũ inclementia sistit. Frigidus est enim uentus aquilo, & ad flatũ eius aromata congelantur. Quãdiu dñe aduersitatis aquilo regiones nostras premet? quandiu incũbet ortulis nostris? quãdiu, Iesu bone, cõstringet aromata nostra rigor aquilonis? Parce domine, parce ab aqlone sponsæ tuæ. Diu est q̃ urget, q̃ premit, q̃ incubat spirit⁹ hic durus & uehemens. Cumulata nos undiq; premit aduersitas. Dic ei dñe ut surgat, ut cedat, ut sinat locũ esse respirandi infortunij. Paupertas sterilis est, & graues undiq; parturit casus. Res infirmæ facilè lædũtur, & infelicitatis abyssus aliam inuocat in uoce catharactarum tuarum. Occultè aduersum nos uocas aduersa, & quomodo si dicas aquiloni, insurge, preme, posside? Fumus (inquit Esaias) ab aquilone ueniet. Nobis autem non tam fumus quàm flamma iam imminet ollæ succensæ à facie aquilonis. Ab aquilone frigus, & ab aquilone flamma. Ita est, domine. Indurtia manus tuæ aduersitatis mihi, misericordiæ tuæ uenas restringis, ideò exæstuat animus meus, & in meditatiõe mea exardescet ignis. Grauis iste anxiæ solicitudinis ignis est, & calore eius aromata non fluunt, sed magis si qua sinis fluere, siccantur fluẽta, præsertim ubi magis magisq; aduersitatũ aperire se uidetur occasio. Domine, dolor meus in conspectu tuo est, & gemitus meus à te nõ est abscõditus. Solicitudinis meæ ratio nota est tibi, sed mœroris magis dicere debueram. solicitudo enim in mœrorẽ iam cœpit tota transire. Vbi cõsilij nõ fulget occasio, ubi bonæ spei se uel umbra non offert, ibi non solicitudinis sed mœroris sunt partes. B Multi gemitus mei, & cor meum mœrens. Paruuli petunt panem, & nõ est qui frangat eis. Deest enim qui frangat. Non dico de uerbi pane, sed hoc quotidiano corporis alimẽto. Non potest tamen cælestis illius panis pinguedine repleri anima mea, dum quotidiani huius panis inopia macie quandam mœroris inducit. A uoce gemitus istius oblitus sum comedere panem illum cælestem. Durus aquilo exterior aduersitas, sed multo durior mẽtis anxietas. Altera fratres uos urget, me premit utraq;. Ego communi attritione laboro in uobis, & domestica quadã præ uobis, quia pro uobis. Hinc infortunij casus. Hinc forenses insurgunt calumniæ. Alij submurmurant, & alij insultant: & quod non est humanæ industriæ prouidere ne contingat, improperãt cũ acciderit. Quidam irritant, quidam irrident, aduersam fortunã ad fatuitatem trahentes. Successus bonos quibus exuberant, sibi imputant, quasi aut prouidentiæ aut meriti creduntur, non muneris esse diuini. Abundant (inquit Iob) tabernacula prædonum, & audacter prouocãt deum, cum ipse omnia dederit in manus ipsorum. Quidam & prædones & prouocatores sunt: qui quod dei est ipsi tollunt, dũ sibi tribuunt, & diuinæ donum gratiæ ad propriæ inflectunt affectum industriæ. Quid impẽsa desuper uobis beneficia improperatis nobis? An quia clemẽtiæ diuinæ circa nos oculus bon⁹ est, ideò uidetur erga nos nequã esse? Cur uos diuina beneficia paratiores reddunt ad derogãdum, quàm ad erogandũ? Vides domine quot ex partib⁹ aquilonis nos flabra molestant, undiq; perflant incommoda, murmura, probra. Inter huius dolores distractus & cõstrictus animus, austri leuia nescit flabra recipere. Exurge domine, nõ præualeat aquilo, satis est q̃ iam diu insurrexit, q̃ incubuit, dic, ut surgat, ut discedat, ut cedat austro. Succensa iampridem est olla à facie aquilonis, sed tu domine, austrum emitte, qui faciat medium fornacis huius quasi uentũ roris flantem. Non audeo cõtinuos austri flatus rogare, sufficit si modo interpolatione eius aquilonis malignitas temperetur. Extendis (sicut in Iob legimus) aquilonem super uacuum, non super ortum. Non est uacuus ortulus sponsæ, in quo superius annumeratæ plantantur tot aromaticæ species. Et quomodo quibunt meditatiõnis aromata læta profluere, ubi à mœrore libera non sunt studia, ubi contristat aduersitas, aquilo stringit? Esto domine zelotes, æmulare sponsam, dic aquiloni ut surgat, & cum austro dimidiet tempora sua. Sic quidem fiet secundum multitudinem dolorum meorũ in corde meo, si consolationes tuæ lætificent animam meam. C Videtis

Pf.41. Esai.14. Pfal.37. Treñ.1. Treñ.4. Iob.12. Hiere.1. Iob.26.

fratres

fratres qualiter aquilo ad mensurā sui austrū parturiat: & fortè ubi abundauit aquilo, superabūdauit & auster. Auster eñ & prosperè flabit, & quas intulit aquilo cōpensabit iniurias. Ergo surgat aquilo, sæuiat, quantūlibet fremat, dūmodo occasionē & quasi uim præstet flatibus austri. Nónne tibi uidentur graues pertulisse aquilonis flatus, quos in epistola ad Hebræos Paulus alloquitur? Magnum (inquit) certamē sustinuistis passionū, & in altero quidem opprobrijs & tribulationibus spectaculū facti, in altero socij taliter conuersantium effecti. nam & uinctis (inquit) cōpassi estis. Sed inter tāta aquilonis flabra, nullas sibi uices uendicauit auster? Imo planè. Deniq; audi quod sequitur. Et rapinam (inquit) bonorum uestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes uos habere melioré & manentē substantiā. Quid cùm apostoli irent gaudentes à conspectu concilij quoniā digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliā pati, nónne tibi uidetur contra aquilonis graues impet⁹ leniter ipsis auster spirasse? Cōsidera tristia illa sabbatha sepulturæ dominicæ. Nónne uolut ad aquilonis flatum, apostolorum corda infidelitate & timiditate quadā diriguerūt? Resurgente domino cœpit auster lenis ortum eius perflare. Totis his deniq; quadraginta diebus in multis argumentis dñicæ resurrectionis, & ueritatis fides, & ueritatis fiducia sensim incrementa sumpserunt. Ipso die pentecostes, quando factus est spūs uehemens in cœnaculo ubi erant apostoli sedētes, soluta est oīs congelatæ mētis frigiditas, sicut torrens in austro, & deinceps uerbi uirtutumq; profluxerunt aromata. D Sed numquid idcirco aquilo durus quieuit? Nónne multò uehementius persecutorum insurrexit procella, & impetus hæreticæ tēpestatis? Nūquid non æmulatione quadā tētationis aqlo, austro se oppositi gratiæ? Quasi solus ortum perflare conatur, quodā rigore duri spiritus, aromata restringere uolens ne fluerēt, sed tanto latius fluxerunt, aduersitatis & prosperitatis alternis motibus nunc prouocata, nunc pacata sponsa Christi. Ecclesia eius aromata uirtutum proferre nō destitit uel non desinit. In persecutiōe uirtus enituit, in pace auctus est numerus. In illa fortes probantur, in ista fouentur infirmi. Quid ergo primitiuam ecclesiam nunc memoro, cum adhuc & si nō tam uehementes, frequentes tamen aquilonis impetus sustinet ortulus sponsi? Alternant circa illum uices auster, & aquilo. Grauis impetus hoc tempore ecclesiam impulit, & quidem ab aquilone. Nam inde est origo schismatis, inde oritur, & ibi moratur, solus illic aquilo premit. Dic ei domine, ut surgat & discedat, uoca & dic austro, ueni perfla ortum meū. & fluent aromata illius. Non dico austrum felicitatis & securitatis terrenæ, nam hic auster frequēter aromata stringit & exsiccat, sed austrum uoca gratiæ tuæ. Et si ita necesse est, & aquilonē in illum sterilem ortū mitte, non obstinatiōis sed uexatiōis aquilonē, ut ipsa uexatio det intellectum auditui ad obediendum. Aquilonis rigore flagella ortū tuum, hoc quasi uerbere excita torporem eius, ut auidius ad austri se lenia spiramina conferat. Tam partibus quàm tēporibus auster & aquilo circa ortum nostrum uices alternant. Sicut enim nunc flat auster, nunc aquilo: ita hic auster, & illic aquilo. Aliquoties autē & simul flant, sed alter foris, & alter intus. Foris aquilo, & intus auster. Ille furēs & iste fouēs. Fremat aquilo & tu multuetur foris, tantummodo ortos intus nō perflet, intro non penetret, intimam quæ est in Christo nō cōstringat cordis lætitiam. Quando domine ex integro gelidus ille spiritus quiescet, quando erit ut iam non timeat à facie frigoris eius? Fundata est ciuitas tua, ortus plantatus in lateribus aquilonis. Hic uentus in scripturis dexter uocatur. Ideò Iob talem super eo deponit querelam. Ad dextrā (inquit) orientis calamitates meæ illico surrexerūt. Iure uentum illum dextrum uocauit, qui nihil ei quiuit siniſtrum inferre, quin etiam coronæ gloriæ uiro iusto cō portauit augmentum, quando uirtus probata enituit, & quando prouocata excreuit. De uicino in ortum tuū impingit, situs est eñ in lateribus aquilonis. Effice illum nobis dñe dextrum, tempera illum flatibus austri. Cooperatur enim nobis etiā aquilo in bonū tuæ dilectionis, etiam austro afflante. Siue iussus, siue permissus surgere aquilo tribulationis, nō nos terreat. Modicū enim & cōsolationis auster succedet, & si non interim intercidat. Vbi enim abundabit afflictio, abundabit & gratia. E Sed quid uobis fratres de exteriori disputo tribulationes? Alius sōlet uos aquilo perurgere. Ab hoc uobis deus aquilōe parcit, alios interponens, qui secularis tumult⁹ & tribulationis impulsus frequentes excipiant. Exterior uos cura grauis nulla perstringit, qa de iure nulla cōtingit, nec tamen immunes uos finit. Quos exterior cura nō ualet, interior afficit tædio. Bene cum illis agitur in hac parte, q̄ exterioribus nō patent, sed nihilominus aquilonē nō effugiunt, dum sibi in interioribus nō placent. Festina prius gaudia uertuntur in fastidiū, & hilarē mentis faciem tristitia commutat. Felix cui nō est hæc commutatio. Sed quis tamen est? quis enim est quem non aliquoties & tædium conficiat, & exultet tristitia? Deniq; ubi pspero ferebamur nauigio, ibi paulò post uadosa incurrimus, & secunda fluentibus aura, turbo aduersus erupit. Etiā ubi non erat rō, instat turbatio. Causa non eminet, & ira imminet. Irascitur homo iræ quā irrationabiliter patitur, & cuius detestatur motū, nescit exortum. Spiritus hic durus ubi uult spirat, & nescis unde ueniat, & fortè quo uadat. An magis quo euadat? Nā sæpe ad malum talis affectio uadit, sed frequēter euadit ad bonum. Non pertingit quo pergit, sed facit deus etiam de tentatione prouentū. Quādo uult ipe induxit aquilonē, quando uult dicit, aquilo surge. Et si interim de eius molestia quereris, scito te tali magisterio & commemorari, & cōmoueri. Cōmemoraris, ut aquilonis uicinia attēdas: cōmoneris, ut rigorē ei⁹ effugias. Non subest tibi dum in lateribus aquilonis situs es eius uicinia fugere, sed tamē uiolentiā euadere potes. Dum hic sumus, semper uicinus est, non est semper uiolentus. sed postquā girauimus per aquilonem, sæpe reflectim⁹ per meridiem. Etiā cùm impulsum non sentis, habe suspectam uicinia eius. F Qñ tamē ei⁹ turbines euades, nisi lenis auster uocatus aduenias, & sic expandas ad austrum alas tuas, ut in cælestē plumescas uolatū, si tñ se intermiscere nititur aquilo, & nascentes in nouitate pennas, gelido restringere spiritu. Pennas à uolatu, & aromata restringit à fluxu. Stringit inquā, non tollit. Vehemens enim tædium & amaritudo cordis, uirtutes ipsas exercet, non euertit. Hic turbo p positū sanctū impellit quidē, nō tollit. Stringit lætitiam, nō tollit constantiā. Tædio afficitur animus, sed non cōficitur. Tristatur, sed obluctatur tristitiæ suæ. Non est minus fortis sic affecta uirtus, sed minus felix, qui illi conuictio cum quo rixatur bellum indicit. Quasi suum nō est fastidium, cum quo fœdus non cōtrahit. Molestum patitur, non propiciatur illi. Deniq; non ipse animus hoc operatur, sed magis aquilo, in cuius lateribus habitat. Ideò detestatur illud, eò quòd aduersus uirtutē eius molimina sentit. Qui sentit, ipse scit quanto cum tædio illud bonæ cōuersationis tædium tolerat, quomodo fastidiat fastidium illud, quanta cum amaritudine obluctatur amaritudini illi, amaritudini uiolentæ, quæ de iugitate exercitij disciplinaris inuito se ingerit. Ad austrum animus ex uoto se uergit, & ecce aquilo aduersanti & inuito se importunè immergit. Durum est sustinere à facie frigoris huius, & fugere non subest ad uotum. Laborat animus & disciplinæ tædio, & huius tædij odio. Molesta est utraq; affectio, & non dulcescere quod elegeris, & sentire quod oderis. Molestum utrunq;, & propugnare disciplinam, & propulsare desidiā. Quomodo Iesu bone, tantam tandiu toleras uexationem dilectæ sponsæ tuæ? Desidiam inuita patitur, & quasi uoluntariam, in se sic puniēdo persequitur. Egerrimè tolerat, q̄ non ad uotū in te qui bonum eius es, solum deliciari ualet. Sibi imputat, qđ suffert inuita. Stimulator ab aquilone uenit illi, sed stimulus iste ad preces

Vbi supra Actu. 7.

Ioan. 3.

Gen. 4.

Iob. 30.

ſpōſam inſtigat. Hoc ſtimulo caſtigata, ad ſupplicationes ſe cōfert, quæ ſe priùs in amplexus parauerat. Mitiga ſpō ſæ tuæ Ieſu bone à diebus his malis. Niſi em̄ adiuues eā, habitabit in aqlone aīa eius. Quis em̄ conſurget aduerſus aquilonē, niſi tu de⁹, q uenis ab auſtro? Bonū aroma, ppo ſitū ſanctū & cōſciētia pura, ſed nō fluit illi qui boni iſti⁹ delicijs nō fruit. Veni Ieſu bone, ueni perfla ortum tuum, ut fluant aromata eius ſicut torrēs in auſtro. Ipa eſt ort⁹, eſto tu auſter. Te irrigante, erit anima eius ſicut ortus irri guus, & te flante, non deficiēt eius aromata, qui uiuis & regnas in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo. XXXIX. A

EXple Ieſu bone qđ iubes, trāsfer auſtrū de cæ lo, & induc illū in ortū tuū, in aīam ſpōſæ tuæ. hoc flatu leni ſolue tædiū, ſolue triſtitiā ab eius affectu. Nam utrunq; in uitio eſt, & propter ſpe ciem aquilonis utrunq; mentem ligat, percutit, & pellit à puro profluuio quodā lætitiæ. Quid timor, nónne & ipſe rigore gelido conſtringit affectus? Ab alienis parce domi ne ſponſæ tuæ. Quid magis alienū ab ea quàm timor, qui nō eſt in charitate, cū ipſa tota ſit in charitate? Ille ſeruilis eſt, illa in libertate uocata. Vidiſtis fratres heſterno uirum meticuloſè incedere, ut inſtitutiōis prima ſubiret ele menta, quàm morāte & quàm nutāte ppoſito, diſciplinæ rudimentis ſe paſſus eſt inſigniri. Et bene noſtis dum adhuc ſecularis erat, quàm largos eleemoſynarū riuulos manus eius fundebāt. Quid erat cauſæ, niſi q mētē i hac parte timoris perſtrinxerat aquilo? Auſter, ſ. illam ex parte affl auit, ſed nō perflauit, ideò eleemoſynarū promptè perfudit aromata. Sed abrenunciationis pretioſiſsimus ille aromaticusq; liquor, poſt multos conatus uix tandē ab eius animo tenuiter exprimi potuit. Planè ſimilis erat euangelico iuueni qui apud dominū de legis obſeruatiōe gloria-
Mat.19. tus, euāgelicæ perfectionis coarctatione propoſita triſtis abſceſsit. Niſi q ille triſtis abſceſsit, hic quāuis triſtis acceſsit tamē: Videte timoris aquilonē flātem ſub lege, ideò de præcipuis electisq; aromatib⁹ rara fluxerūt in ea. Ideò die pentecoſtes quando ſpiritus uehemens flauit ab au-
Actu.2. ſtro, tot hominum milia, ueritate, uerbo uita, ſpiritualiter produxerunt, non eos rei familiaris cura cōſtrinxerat de reliquo. Libera quidem ab hoc aquilone ſatis duro corda largius profluunt in contemplatione & charitate dei. Nō
Rom.8. accepiſtis (inquit) ſpiritū ſeruitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pater. Ille aquilonis ingratus, ideò illi tanquā graui & ponderoſo præmentiq; ſe dicitur. Surge. hic tanquā læ tus gratusq; inuitatur ut ueniat & perflet ortulum ſpōſi. Ille pœnā habet, hic profl ua gaudia. Ille minax eſt, hic blā dimentis delicijsq; manās. Rogabo (inquit) patrem meū,
Ioā.14. & alium paracletum dabit uobis. hoc eſt auſtrum inuitare, & dicere ut ueniat & perflet ortum ſuum. Perfla ortum
Cant.4. meum & fluent aromata eius. B Quidā fructus niſi preſſi coactiq; liquorem nō fundunt. Fructus autem qui ſunt in orto tam delicatè depicto preſsionem non expectāt, cogi neſciunt, ſed auſtro perflante fluūt ultrò. Intuemini mū di ſapientiam, nónne uiolenter expreſſa uidetur, & longo elaborata tam exercitio quàm ſtudio? At in noſtræ auto ribus prophetiæ, & uelox & uehemens ſapiētiæ prorupit
Luc.21. abyſſus. Vultis uelocitatē audire? Cum ſtetetitis ante reges & præſides, nolite præmeditari, dabitur uobis in illa
Ibidem. hora quid loquamini. Vultis uehementiā? Ego (inquit) dabo uobis os & ſapiētiā cui non poterūt reſiſtere aduerſarij ueſtri. Quādo hæc tā ſubita & tā ſerena pfluerent, niſi hoc auſtro affante? Audiuiſtis iam unde uenerunt aromata ueritatis tam profl ua & parata tēpore ſuo. Charitas nónne & ipſa diffuſa eſt in cordibus nr̄is per ſpm̄ ſctm̄, qui datus eſt nobis? Multa ſunt aromata quæ profluunt per
Gala.5. ſpm̄, nec niſi per ſpiritū, gaudiū, pax, patientia, longanimitas, bonitas, beniguitas, fides, manſuetudo, modeſtia, continentia, caſtitas. Hæc non modò prouenerunt, ſed etiam profluxerūt. Quàm pfluūt, copia deſignat. q ad flatū auſtri, coactio tollit. Charitas nō poteſt cogi, gratis fluit, nō neceſsitate ſed arbitrio fertur, auſtro tm̄ flāte. Arbitriū em̄ quid conferret libertas, ſi non aſpiraret auſter gratiæ? Nā & ſi arbitrium ubi eſt ſemper liberū eſt, nō tamē liberū ad oīa id eſſe damus, nec electionē nec executionē oīm liberā habet. In eligēdo ſemper eſt libertas, ſed nō eſt ſemper ad eligendū. Eligere nanq; niſi libere nō poteſt, ſed eſt aliqd quod non eligere per ſe poteſt. Sui iuris uoluntas eſt: libera eſt cum adeſt, ſed non eſt animus ad omnē quā oportet adeſſe uoluntatem liber cum abeſt. Nec magis ſui iuris eſt quàm intenſam habeat uolūtatē quā habet, nec quàm habeat uoluntatē bonā. Sed quātū poſt lapſum in libertate cōſiſtit arbitrij, q uult animus, ſemp libere uult, ſed nō eſt liberū ei qđ libet etiam qđ oportet uelle. C Eſt em̄ libertas quæ ſine uoluntate non eſt, & ſine qua nō eſt uolūtas: & eſt libertas quædā quā non ſemper comitatur uolūtas. Illa eſt in uolūtate. hæc eſt in quadā uolendi facultate. Illa eſt in ipſa, hæc quaſi ad ipſam. Iſta poſſumus, & illam cogimus. Et uiſus quædā eſt uidēdi uirtus in oculo, & uiſus nihilominus quædā paſsio in uidendo. Sic & in animo dicitur intellectus & potentia naturalis ad intelligendum, & uſus potētiæ i arbitrio. Similiter hæc occurrit diſtinctio, ut uno ſub noīe & aptitudo intelligaſ, & actus. Vtrobiq; arbitrij libertas eſt, & ad arbitrandū, & in arbitrādo, & cū in malo eſt, ſemper ſerua eſt. Illa quidem eoipſo quo infirma, tam ad bonū, quàm contra malum. Libera eſt uolūtas, mala, q uolūtas, ſed ſeruilis eoipſo q mala. Omnis enim qui
Ioan.8. facit pctm̄, ſeruus eſt pcti. Pctm̄ enim cū occupat, ſtringit, & ligat, captiuat dum cogit. Sed tu domine cōuerte captiPſal.125. uitatem noſtrā ſicut torrēs in auſtro. Emitte ſpiritū tuum,Pſal.103. & renouabitur antiqua libertas. renouabitur (inquā) nō recreabitur. Nam ſi obliterata eſt, ablata tamē nō eſt. Manet quæ creata eſt, ſed mouere ſe nequit ad quod eſt data, uiuit tamē & uiget. Nā & in frenetícis nō minuitur inmata rationalitas, ſed in ſic affectis, nullus eius mot⁹ exiſtere ualet. Cum fuerit curata grauis paſsio, nō redditur ſed reſuſcitatur cōſopita ratio. Sic & concreata homini libertas arbitrij, non eſt penitus uel ex parte ablata, ſed peccato ligata eadē eſt quæ facta eſt, ſed eſt aliter affecta. D Et (ut ſic dicam) eſt libertas cōditionis, eſt libertas diſpoſitiōis, eſt libertas affectionis. Prima naturæ eſt, & ideò ſemp bona eſt. ſed niſi ſanata fuerit, non ſecunda erit ad bonū, nec tertia in bono. Prima in naturali aptitudine conſiſtit, ſecūda in habitu bene uel malè conſtitutæ mentis. Tertia in uſu. Ideò niſi fuerit aptitudo naturalis adiuta per gratia, nec habitus nec actus uoluntatis ad uirtutē ſpectabit. In ualida eſt arbitrij libertas: propterea ubi arbitrium ſuccūbit, efflet auſter, & ſtatim aromata fluent. Non habet genero ſam hanc libertatem & uerè liberam quæ eſt ad bonum & in bono, niſi ſpirit⁹ liberauerit. Idcircò domine emitte ſpiritum tuum, ut conferat & uelle & poſſe per gratiā, qui primò poſsibilitatem ad utrunq; cōtulit, dum naturā hominis condidit. Tres ſupra enumerauimus libertates. In tertia uelle quidē abeſt, in ſecūda ſubeſt. In prima conſideratur ad duas reliquas potentia naturalis. Ergo ſprima uocetur potētia, Secūda poteſtas, Tertia uoluntas. Nō uidetur idem naturalē potentiā ad aliquid habere, & illud poſſe. Multa ſiquidē ad quæ naturaliter potentes ſumus, nō ſtatim illa poſſumus, ubi conata facultas, aut infirmitate præpeditur, aut arte uſuq; deſtituitur. Frequenter ad horam oculꝰ uidere nō pōt, cū tamē naturali nō deſtituit⁹ potentia uiſus, adeſt habit⁹, & abeſt uſus. Naturaliter potēs eſt uidere, ſed actualiter non poteſt. Sic & naturalis libertas arbitrij manet quidē, ſed impedita pctō ideoq; non ualet habere tertiā illā libertatē quæ eſt in bono, nec ſecūdā quæ eſt ad bonū. Prima manet mutata quidem, non immiſcuta, reliquæ nec manere dicēdæ ſunt. Nō em̄ poſt peccatum, liberū nobis relinquit bonum uelle. ideò nec reſidua libertas eſt quæ cōſiſtit in bona uolūtate, ſed per gratiam hæc ultima inſpiratur, & ſecūda reparatur, & prima naturaliter creat. Dicta hæc eſt de libertate qua bonū uolum⁹,

quoniam

quoniã eſt ex gratia. Sed eſt alia libertas nihilominus per gratiã, qua nõ modo bene uolum⁹, ſed bonũ ipm affectuo ſe. Illa libertas ſemper in uoluntate eſt, iſta non ſic. Semper eñ libere uolumus, affectuoſe nõ ſemper. Affectus ad liber tatem non ſpectant arbitrij. Nec tamen planè libera eſt bo næ uolũtatis libertas, ſi affectuoſa non fuerit: ſed cũ auſter affiauerit ſtatim affectiones aromaticæ fluent. Nõ premun tur ut exprimãtur, libere fluunt. Voluntatem ſanctã frequẽ ter tædium quoddã & triſtitia comitatur, ſed affectiones dulces cum illis iter non habent. Aromaticæ ſunt odora tu, & tactu pariter gratæ: dulciter ſentiuntur, & dulciter re columtur, dulciter fluunt, & dulciter profluũt. Sibi fluunt, & alijs profluunt. Aromatici utrícꝫ ſunt intus affectus, & foris affa⁹. Ad iſta põt aſpirare libertas arbitrij, ſed de ar bitrij libertate non pẽdent. Sicut affectiones malæ contra bonã uoluntatẽ ſæpe ſunt, ſic bonæ affectiones etſi cũ ipſa ſunt, ex ea tamen non ſunt. Libera eſt ſine iſtis, & quaſi libe ralis reddit ex iſtis. Voluntatẽ ipſam liberiorem efficiunt, ſed eius libertate nõ fluunt. Fluunt autem cum auſter per flauerit. E O dulcis auſter & uerè optabilis cuius ſpiri tu hyemalis rigoris horrida ſoluitur facies, & iucundæ no uitatis uerna temperies arridet in ortis, & noua tẽperies, & autumnalis ubertas. Nam in fluxu aromatum, fructuum ſignatur maturitas. Ecce quàm bonum & quàm iucundũ in cubilibus, & in ortis aromatum auram hanc expectare tam dulcem, renouantem & recreantem fructus ſpiritus, profundentem aromata, ſpargentem odores. Mitte domi ne hunc ſpiritũ nobis qui poſt aquilonis horrorẽ ortulũ noſtrũ noua facie ueſtiat, luctũ noſtrũ uertat in gaudium. Aut ſi quid boni ſignificat aquilo, illum cum auſtro ſimul inuita. Iungãt officia, & partes ſuas aſſequat uterꝫ. Aqui lo ſtringat, auſter reſoluat. Stringat ille laſciuiã, hic animũ in gaudia profluа laxet. Ille continentiã præſtet, ille con
Pſal. 118. ſcientiã exhilaret. Iſte contineat, & ille repleat. Factus ſum, (inquit) ſicut uter in pruina, iuſtificationes tuas non ſum oblitus. Bonus uter ſic congelatus & infuſus. Foris conti nẽtiæ pruina, intus repletio iuſtitiæ. Boni utres fiunt quã do exteriora gelido quodam cõtinẽtiæ ſpiritu ſtringunt, & interiora rigant profluis gaudijs. Et ut auſtri flatum ad interiora reflectas, perfla inquit. Qui perflat, & impenetra bile nihil eſt illi, ſpiritus iſte ſubtilis eſt, acutus, & mobilis, perflans, non inflans. Scientia inflat, charitas perflat. Cha ritas interior eſt quàm ſcientia, & ad ſecretiora pertingit.
1. Cor. 8. Omnia interiora perflat ſpũs, qui ſcrutatur etiã profunda dei. Vbi perflauerit & quaſi perflauerit iſta, ibi ſcientiarũ aromata utiliter fluunt, meditationes, orationes, ſuſpiria, ſingultus, lachrymæ, ipſa colloquia. Omnia uelut aroma ta fluunt, quæ de charitate ducunt originem. Omnia quæ procedunt de ea, quaſi aromatica ſunt, gratia plena. Cara ſunt, & copioſa ſunt. Aromatica ſunt, & fluentia ſunt. Ple na ſunt quæ de charitatis plenitudine procedunt. Plena ſunt, & expreſſa non ſunt, nec torcularis uiolentiam patiũ tur eius aromata. Torcular in hoc orto nõ legis extructũ. nam uicem torcularis obtinet auſter. Affiata, quàm calca ta melius fluunt. Gratuita enim (ut diximus) ſunt, nõ ex torta metu, ſed ſpiritu fuſa ſunt. Quidã aquilonẽ & auſtrũ ad huius ſeculi aduerſa & proſpera trahunt. Et quidẽ ge mina hac tentatione uexata eccleſia dei, bonæ ſemper affe ctionis & opinionis abundat aromatibus. Ideò his tenta tionibus perflandũ dimittit, eo ꝙ abundare nouit & imo piam pati. Locus iſte extorſionem latiorẽ exoptat. Sed tor cular hoc tantũ quaſi leniter tetigiſſe ſufficiat. Sequẽs ſer mo ad mutuas inuitationes ſponſi, & ſponſæ trãſibit, ſi gra tiam nobis præſtare dignetur Ieſus Chriſtus qui uiuit & regnat deus &c.

¶ *Sermo.* XL. A

QVàm lõge fratres à cõuerſatione mea ſunt uer ba uotorũ iſtorum. Auiditatem dñs nouit, ſed auſu deſtituor. Quid ni? Nõ eſt ortus mihi qua lẽ ſupra Chriſtus depinxit, non poma quib⁹ auí de ueſcitur, nõ fructus aromatici, nõ fons irrigans, non al tus puteus aquarum uiuentium, magis autem in ortum meum aſcẽdit horror ſpinarum, & uepriũ. Nõ audeo te bone Ieſu in talem ortum uocare, niſi fortè ut euellas, & di ſperdas, & diſſipes primo, & plantes poſtea, & ſic tempore congruo de plantatiõe comedes dextræ tuæ. Felix anima quæ te inuitare digna eſt ad fructus iam maturos, ad fru ctus paratos, & acerbitatis nihil habentes. Atꝫ utinam a cerbitas ſola noſtris accuſetur in fructibus. Vtinam imma turi ſint, dummodo mali non ſint. Frequenter poma quæ genere bona ſunt, tempore nõdũ grata ſunt, ſed immaturi tate ſola diſplicent. Felix ortus cuius omnes fruct⁹ & natu ra boni ſunt, & tempore congrui. Neutrũ deeſſe nouit po mis ſuis ſponſa, ad quorum comeſtionem dilectum prouo
Canti. 5. cat. Veniat dilectus meus in ortum ſuum, ut comedat fru ctum pomorum ſuorum. Vide quàm moroſe & modeſte & poſt multa præconia facta ſit hæc inuitatio. Nõ enim præ ſumit hæc dilectum inuitare, non ſitit delicias donec ſatis ſe nouit deſcriptã. Quid enim⁹ putatis ne Ieſum delectabi lem illum aduẽtum præſentiæ ſuæ illis indulgere qui præ dictis nõ ſunt prædити dotibus, nec laudibus digni? Teme rariæ præſumptionis puta, ſi prius quàm aptus ſis ad con templationis uſum, Ieſum inuitas. Tu illũ ad delicíandum tecum ſolicitas, qui fortè ſordes adhuc delictis? Ortus tu⁹ ſentibus horret, & ſterileſcit, & illic Ieſum inuitas? Inuita illum non ut iam delectetur, ſed ut deleat quod non plan tauit dextera ſua. Inuita illum ut purget primo, poſtea plã tet. In utrocꝫ labor eſt, ſed cum delectatione decerpere ue niet fructus maturos. B Veniat (inquit) dilectus me⁹. Non tantum blanditur & applaudit præſenti, ſed etiam in abſentem inardeſcunt uota ipſius. Falſus amor & ſimu latorius abſentem obliuiſcitur, præſenti blanditur. Non ſic ſponſa, nõ ſic, ſed abſentem deſiderat, præſente lætatur. Veniat (inquit) dilectus me⁹ in ortum ſuum. Ad me quid auſtrum inuitat? Ipſe ueniat, & ſufficit mihi. Ipſe auſter eſt meus, ipſe aroma eſt meũ. Ipſe auſter meus, ipſe amor me⁹. Deus ab auſtro uenit, & auſter uenit cum eo. Denicꝫ ipſe plenus eſt gratiæ, & ueritatis. Bene auſter meus qui ſeren⁹ illuſtrat, & ſuauis illabitur. Auſter meus eſt Chriſtus me⁹, ipſe ortum perflat, ipſe comedit poma. Veniat dilectus meus in ortum ſuum, ut comedat fructum pomorum ſuo rum. Putationis tempus iam tranſijt, flores pepererunt fructus quos paturierunt. Hyems abijt, receſſit uer, æſta tem iam inclinatam maturior autumnus impellit. Ve niat iam dilectus meus in ortum ſuum, ut comedat fru ctus pomorum ſuorum. Ecce iam uenit plenitudo tem poris, ideò ueniat dilectus meus in ortum ſuum. Poma præmatura ſunt, ideò comedat fructum pomorum ſuo rum. Ficulneæ prima poma deſiderat. Cum nondũ tem
Mar. 11. tempus eſſet ficorum, acceſſit ad ficum ſecus uiam, uer tit folia, & nihil fructus inuenit. Ante tempus comeden di, & ante tempus fructuum, acceſſit ad eam mane eſuriẽs. Noui ego ficulneam matutinos à prima puerítia fru ctus ferentem, fructus primitiarum, fructus gratiæ uirgi nalis. Nec erat hæc ficus plantata ſecus uiam, ſed in orto, & in orto concluſo, in orto quem circundat diſciplinæ macería, & arctæ cuſtodiæ ſepes. Fœcunda planè ficus & pulcherrima inter alias ſpecies. frequenter declinauit ad eam dominus Ieſus, illud fortè dicens: Sub umbra ei⁹ quẽ Canti. 2. deſideraueram ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Sed utinam fructus quos protulit ſeruaſſet. C Vtinã im proba furis manus non deprædata eſſet eam. Nũc autem optimos fructus tulit, & eos qui renaſci nõ poſſunt. Alij ſuccreuerunt in locum eorum, id eſt pro uirginali contine tia amara pœnitentia. Quàm dulcius illo natiuo fructu quàm hoc ſubſecutiuo, & te & dilectũ cibabas? Væ miſeræ tibi quãdo ueniet dilectus tuus, quæ tibi mẽs, quæ facies, quis uult⁹ erit? quo te uertes præ pudore, quæ pudicitiæ fructus perdidiſti? quo te uertes? Cum accedet, cum uertet folia tua, & ſolitos fructus non inueniet, pudebit illum præ confuſione. Tua recole uerba uoti uirginalis, conſe crationis tuæ uerba recẽſe. Sub his foliis attende quia

iam non eſt propriùs fructus, fructus integritatis, fructus uirginitatis. Tales cõſecrati ſunt, ſed iam ablati ſunt. Non bene conueniunt conſecratio, & corruptio. Læſa uirgini-
Pſal.86. tas condonari ſolet, ſed redonari non ualet. Gloriоſa dicta ſunt de te ciuitas dei, ſed ignominioſa facta ſunt in te. Cum confuſione duplici & rubore decætero in planctu agnoſce partem tuã. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo lapſam non uilem de plebe, ſed quaſi primam in uirginali grege? Quis (inquã) dabit mihi fontem lachrymarum? Nam ipſa quæ lapſa eſt lachrymis tota pereffluit, per ora irrigua lachrymarum riui defluunt. Alta ſuſpiria & anxij gemitus produnt quod cõtigua ſemper culpæ confuſio ſupprimit. Vidi miſerandam in miſera facie, deiectum uultum, fractas genas, ſingulos ſermones intercidebat, à lapſu continere uoluit, à lachrymis continere non ualet. Age quod agis, fructus dignos pœnitentiæ. Innouet te dolor, mœrore cõſumere, cum prophe-
Eſai.22. ta dic: Nolite incumbere ut conſoleminí me, amare flebo. Flebo & ego tecum. Fortè dilectus tuus, & ipſe collachry-
Ioã.11. mabitur tibi, qui Lazarum fleuit. Fortè plus ille flet. Plus dolet qui plus diligit. Miſerationes eius multæ ſunt, ideò
Treñ.3. (inquit propheta) non ſumus conſumpti. Denicq; nec tu conſumeris, quia conſiliarius eſt tibi & conſolator, cõuertens animam tuam. Quomodo (ut dicam quod intelligi uix poteſt) non permouebit (impaſſibiliter tamen) ei⁹ affectum, luctus tui miſerabilis facies, dum ipſe qui retracto mœroris tui ſeriem, dolore cordis tangor intrinſecus? D Si feceris dignos pœnitentiæ fructus, reuertetur iterũ dilectus tuus in ortum ſuum. Nam pœnitentiæ poma libenter comedit. Beatius tamẽ, ſi primeuæ puritatis fructus intactos quis ſeruet. Bonum eſt in maturitate præuenire, et perſeuerare in ea. Ideò ſponſa præuenit in maturitate, & di-
Canti.5. cit. Veniat dilectus meus in ortum ſuum, ut comedat fructum pomorum ſuorum. Veni in ortum meum ſoror mea ſponſa. Vehemens amator eſt dominus Ieſus, ad unam inuitationis uocem, aduolat libens in ortulum ſponſæ. Qua ſi præuolat & præuenit in maturitate. Veni inquiens accipiatur hoc uerbũ imperatiui ſenſus, & apte cohærebit qđ dicit, ueni. Non eſt piger, non parcus retributor, ſed incõtinenti ſponſam reinuitat. Veni in ortum meũ Soror mea
Canti.5. ſponſa. Meſſui myrrhã meã cum aromatibus meis. Durus eſt affectus qui non permouetur per inuitationes & remunerationes iſtas tã dulces. Quid hac uiciſſitudine gratius, quid mirabilius eſt hoc commercio? O admirabile cõmercium. Dilectus dei patris, gloria cæli, angelorum delicíæ, ad ortulos noſtros inuitari ſe permittit, & ad ſuos reinuitare non prætermittit. Et qui noſter eſt ortus, uerius dicitur ipſius. Nõ enim ait ueniat dilectus meus in ortũ meũ, ſed in ortum ſuum. Iure quidem in ſuum, quoniã ab ipſo datum, & ipſi debitum, & certè deditum. Veniat dilectus. Veni ſoror mea ſpõſa. Magna dulcedo, & apta diſtinctio. Illa deſiderat, & ille imperat. Hæc dicit ueniat, hic dicit ue-
Apoc.3. ni. Ego (inquit) ſto ad oſtiũ & pulſo ſi qs aperuerit mihi, introibo & cœnabo cum illo, & ipſe mecũ. Non habes neceſſe ô bone Ieſu morari ad oſtiũ ſponſæ. Ipſa enim te uotis ultro interpellat. Redde uicẽ, reinuita illam. Sediſti ad menſam eius, uide quanta ſint appoſita tibi, ſciẽs qa & tanta oportet te præparare. Taata inquã, & ſufficit ei. Hoc autem dico, totã ſe impẽdit, tu te totũ repẽde. Quõ totũ erit, ſi illa ſe totã dat, tu te dimidias? Exiguũ tuũ, plus eſt toto illius. Totum eius, portio eſt quædã gratiæ tuæ: ideò & ſuus tuus eſt, & tuus ſuus eſt ortus. E Veni in ortum meum. Ego fratres in orto ſponſi copioſum illum & delicatum & glorioſe conſitum paradiſum uirtutum Chriſti libenter accipio, quas ſecundũ geminã naturã, uel ab æterno habuit, uel accepit in tẽpore. Ergo ſm hunc modum ortũ ſponſæ ſtatũ animæ uel eccleſiæ interpretare, & uirtutũ affectuũq; dotes quibus dotat à ſponſo. In iſto conſiderant bona corporis, in illo capitis. Pulchra utrobiq; cõtẽplationis cibatio. Sed quid illa ad iſtã? Quãto gloria Xpi, uel aiæ uel eccleſiæ præcellit uirtutes, tãto delectabilior in hunc ortum ingreſſus. Ad illũ operatio plus ſpectat, ad iſtũ contemplatio ſola. Sponſa, & ſi lætatur de illo, laborat cum illo, & in ſudore uultus ueſcitur pomis ſuis. In iſtum cũ introducta fuerit, nihil reliquũ eſt niſi delicíæ tantũ. Suum tuetur, & iſtũ intuetur. Nec intromittitur in iſtũ niſi de illo, hoc eſt de actione ad uſum ſpeculationis. Aut ſi cõtemplationem in illũ ſponſæ ortum admittimus, ſimilis eſt actioni. Vtiq; de illis ortis, ordine commodo uenitur ad hãc myrrham. Non enim niſi in abundãtia uirtutũ ingreditur in ortum dilecti. Ingredieris (inquit Iob) in abundantia ſepulchrũ. Iob.5.
Meli⁹ tamẽ hic ſonat in ortum. In ſepulchro innuit quies & quædã à curis occultatio, in orto exprimitur intuitus & epulatio. In ſepulchro feriamur, in orto fruimur. Sicut ergo in ſepulchrum non niſi in abundantia ingredimur (ſicut ſcriptũ eſt) multo minus in ortũ. Ideò ſponſam de orto in ortum inuitat. Veni in ortum meũ ſoror mea ſpõſa. Ingredere, ingredere ſpõſa in contẽplationẽ uirtutũ dilecti tui, ingredere in delectatiões eius, memorare iuſtitiæ eius ſolius. Ibi deus deus tuus docebit te in iucunditate, & deducet te mirabiliter dextra ſua. Cibabit te pomis uitæ, & intellect⁹. Myrrhã & aromata meſſuit tibi. F Meſ- Canti.5.
ſui (inquit) myrrham meã, cum aromatibus meis. Immortalitatẽ enim & incorruptibilitatem meſſuit poſt mortem. Myrrhæ ſiquidẽ beneficio corpora mortuorũ perdurant illæſa. Myrrhã (inquit) meã. Bene ſuã, quam & primus accepit, & ſolus impartit. Primitiæ enim Chriſti⁹, deinde qui ſunt Chriſti. Per illũ reſurrectio mortuorũ, qui primus reſurgens iam non moritur. Bona talis myrrha, & melior quàm hæc uſitata quæ carnẽ mortuã non ſinit putreſcere. Nam iſta rediuiuã non ſinit deficere. Erat & myrrha eius præcellens, & ſingularis illa caſtitas uirginalis, quæ nullũ titillationis motũ ſurgentem ſenſit, nec fomitem habuit: in quo nec motus eſt talis repreſſus, nec fomes remiſſus. præuentus eſt eñ in unctionib⁹ myrrhæ, & myrrhæ ſuæ. Aliorum eatenus eſt efficax myrrha, & cõtinentia pertingit ut ſeruet à corruptione: hæc à corruptibilitate carnem domi nicã cuſtodit intactã. Aliorũ myrrha corruptionem carnalis incentiui ſubſequit, hæc incentiuũ præuenit omne. Illo rum excludit, & hui⁹ præcludit. In Ieſu nec cauſa nec corruptio, in eius matre etſi cauſa, non tñ corruptio. In aliis oĩbus & cauſa & corruptio. Myrrha noſtra mot⁹ exurgẽtes carnalis cõcupiſcentiæ reprimit. Myrrha Mariæ tales motus neſciuit: myrrha Ieſu taliter mouendi nec cauſam nec originem habuit. De plenitudine eius omnes accepi- Ioan.1.
mus, & myrrhã de myrrha. Myrrha noſtræ caſtitatis, munere & inuitatiõis ipſi⁹ eſt: ideò cũ in nobis myrrhã metit, utinã ipſe multã myrrhã inueniat quã metat. Myrrhã cũ aromatib⁹, id eſt abſtinentiã mali cum affectib⁹ boni, diſtrictionem carnis, & deuotionem cordis, ſiue temperantiã à licitis, ac tolerantiã in iniurijs accipiam⁹. In myrrha bene utriſq; uirtutũ aromata ſociãtur. Hæc eſt enim gratia ſi benefacientes flagellamur, ſi ipſi nometipſos foris affligẽtes, eo ſpiritu ſuauiter intus afficimur. G Multam de martyris Laurentij (cuius feſta nunc agimus) agro myrrham demeſſuit, aromata multa, confectionis myrrhã, confectionis aromata. Ad ignẽ enim applicatus Chriſtum cõfeſſus eſt, corpus ſuum tradidit ita ut arderet, facultates diſperſit pauperibus, caro eius cremata eſt propter Chriſtum, ſed cor magis in Chriſto: ideò de craticula uocatur ad ortum. Et dum in craticula erat, ab orto non aberat. Nũc tãtũ in orto, non tamẽ totus in eo. Caro eius adhuc in corruptione tenetur, nõdum refloruit. Reflorebit autẽ cũ fuerit corpus humilitatis noſtræ conforme corpori claritatis Ieſu. Tunc metet immortalitatis myrrhã, quã ipſe p̃meſſuit, & aromata multimodæ gloriæ. Tunc uere inuitabit, & dicet,
Veni in ortum meũ ſoror mea ſponſa. Tũc gloriabit⁹ ple- Canti.5.
nè cum aromatib⁹ ſuis ſe myrrhã meſſuiſſe. Tũc eñ & paſſionis ſuæ, & precũ (quæ in aromatibus ſignant) potietur effectu. Cum clamore ſiquidẽ ualido, & lachrymis preces offerens exauditus eſt pro ſua reuerentia, factus omnibus obtẽperãtibus ſibi cauſa ſalutis æternæ. Volo (inquit) ut Ioã.12.

ubi ego

ubi ego ſum, illic ſit & miniſter meus. Vbi niſi in ortos Erit hoc in generalis reſurrectionis cõpletione: nihilomi-nus tñ & modò fit per cõtẽplationẽ. Quaſi enim in ortum eius ingredimur, cũ affectuoſè, cõdignèq;, & deſideranter ſpeculamur, quales futuri ſumus per ipſum, & qualis iam reſurgẽs factus eſt ipſe pro nobis, & in exẽplũ nobis. Quid dico reſurgẽs? & ante reſurrectionem oĩs cõuerſatio eius orti pulcherrimi gratiã præfert: ſed quod antè plantauit, poſtea meſſuit. In reſurrectione maturitatis, & meſsionis eſt tẽpus, qñ unuſquiſq; laborũ ſuorũ fructus ꝓcipiet. Q; ergo nos in ortum ſuũ uocat, ꝙ myrrhã & aromata ſua ſe meſſuiſſe ſubnectit, ad cõtemplandam reſurrectionis glo-riam hortat, quæ futura eſt per ipſum in nobis, uel quæ in ipſo p̃ceſſit pro nobis. Nónne iucũdus & uerè delectabi-lis ꝓgreſſus itroire in ortũ Chriſti, intoire in plãtatiões dñi quodam ꝓſpectu de uirtute in uirtutẽ ei? Proſpectu inquã, non audeo prouectũ dicere. Nam ad uirtutũ ipſius ueritatẽ & plenitudinẽ quis ſibi prouectũ polliceture? Iu-cundus digreſſus planè, & cõmodus quidẽ. Nuſquã ma-gis humanæ mentis faſtus reprimitur humiliatione, nec fames contẽplatione ſatiat, nec faſtidium excitatur æmula-tione. Cõparatio humiliat, imitatio exercet, conſideratio delectat. Prima premit: Secunda prouocat: Tertia paſcit. Premit immenſitas, prouocat honeſtas, paſcit ueritas.

H Deniq; paulò pòſt ipſe dilectus, ipſe ſponſus amicos & charíſsimos ſibi inuitat ut comedãt, & bibant & inebri-entur, quò quæ maior illis innaſcat auiditas, de ſuo prius
Cant. 5. blanditur, & proponit conuiuio. Comedi fauũ cum mel-le meo. Tuum Ieſu bone utrũq; eſt, & illud mel quod das, & illud quod es. Sed hoc in loco mel illud qd̃ es ipſe, nr̃æ intelligentiæ ſe promptius offert. Cur non dicis fauũ tuũ, ſicut & mel tuũ? Cur hac diſtinctione nũc uteris? Et fau⁹ tuus eſt ſicut & mel tuũ, quãuis manifeſtè illud exprimas, cùm iſtud fileas. Tua eſt utraq; natura, ſed diuina tua, & quaſi naturaliter tua humana non eſt quaſi naturaliter tua, ſed magis aſſumpta, & dignatione tibi effecta eſt natu-ralis. Comedi fauũ cũ melle meo. Ante ſacræ conceptum uirginis quaſi mel ſolũ erat, & ſine fauo nondum incarna-ta diuinitas. Poſtea mel in fauo, deus in hoĩe, nunc autẽ fa-uus ĩ melle, homo deitate ueſtitus. Et ſi cognouim⁹ Xp̃m ſm carnem, ſed iam non cognouimus, ait Apl's. Sicut erat
2. Co. 5. deus reconditus in carne, ſic nunc uice uerſa ipſa caro eſt occultata in deo. Et ſi glorificata eſt caro illa, ut iam ſpiri-tualis ſit, & infirmitatis nil habens, tñ eſt occulta quodã modo, dum magis eum in eo ꝙ ipſe eſt deus, attẽdimus & adoramus. Quodammodo carnis fauus deitatis in melle reconditur, dum admiratione nr̃am, & fidẽ ad ſe traxit: & integrò manifeſtãte reuerẽtia maieſtatis. Iam ergo poſt reſurrectionis gloriam Xp̃s comedit fauũ cum melle ſuo, & ſine carnalis infirmitatis iniuria ĩ aſſumptæ carnis ſub-ſtãtia, delectatiõe diuina & ſibi ſoli natiua perfruitur. Com-
Cant. 2. edi fauum cum melle meo. Bibi uinum meum cum lacte meo. Iã dicis tuũ eſſe utrũq;, tam lac quàm uinũ. Tua ſunt enim utriuſq; iura naturæ, utriuſq; propria nõ alteri⁹ uir-tia. Et ſicut bibit uinũ nouum, ita & lac nouũ. Cum lacte (inquit) meo, id eſt cũ lacte nouitatis tuæ, nõ infirmitatis noſtræ. I Curre ſponſa, ꝓpera ad tam dulce conuiuiũ, ubi uinũ eſt ſponſi, ubi lac, ubi fauus non inanis, non ua-cuus, ſed melle plenus. Mel inueniſti, comede qd̃ ſufficit. Nam tu ad totũ non ſufficis. Ipſe aũt Ieſus nõ comedit ad menſurã, ſed totũ comedit, qui ſufficit ad totũ. Tibi dicit:
Pro. 25. Ne ſis ſcrutator maieſtatis, ut nõ opprimaris à gloria. Ipe
Marc. 11. ſcrutatur oĩa: etiam profunda dei. Nemo nouit patrẽ niſi filius, & cui uoluerit fili⁹ reuelare. Ipſe totũ comedit, ipſe cui uult & quantum uult, impertiã. quaſi participium tibi pollicetur huius cibi ſe refectum gloriãdo. Si datũ fuerit in eſcam tuam fel, & aceto in ſiti fueris potatus, memento qa talia paſſus eſt Ieſus. Guſtauit illa in cruce, non bibit: uelocẽ amaritudinis tranſitũ ſignans. Bibit autẽ uinũ cũ lacte ſuo. Non turbat amplius ad monumentũ cũ Lazaro, non triſtatur uſq; ad mortem, non ſub ipſa morte aceto & felle potatur. Vetera trãſierunt, noua ſucceſſerũt. Turba-tio illa, triſtitia, tædium, diſpenſatorie ad horã ſuſcepta de hoĩe ueteri, in lactis dulcedinẽ nouã demigrarũt. Bonum uinum quo hauſto obliuioni tradũtur priores anguſtiæ, & non aſcendũt ſuper cor, ſed nouis, & puris, & lacteis in carne iam reſuſcitata potatur affectibus, qñ nulla iam de reliquo iniuria, moleſtia nulla, aut ĩ anima, aut in carne ſi cut prius, uel aſſumitur uel ſuſtinetur. Vel acetũ cum felle miſtum quod deguſtauit, prælibans non bibens, in uini & lactis tranſiuit ſaporem. Hanc & tu fidelis aĩa quæ ſpõ-ſæ dignitate perfũgeris, hãc inquã, & tu tibi cõmutatio-nem futurã confide. Ideo hæc in ſe futura prædicat, ut ti-bi tu ſimilia diſcas ſperare. tecũ enim cõuiuari uult, tecum bibere. Nõ bibam (inquit) de hoc genimine uitis, donec Mat. 26.
bibam illud nouum ĩ regno meo. Hoc tibi regnũ ſignifi-cat, cùm ad ortũ te uocat, ad ortum deliciarum, ad paradi-ſum uoluptatis, ad fructus maturos, ad fructus iam perce-ptos à ſe, & à te percipiẽdos. Tũc bibes uinum cum lacte, ut obliuiſcaris prioris anguſtiæ, & nouæ reſurrectionis de-guſtes dulcedinem. Præſtante domino noſtro, qui uiuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo XLI. A

MEſſui myrrhã meã cum aromatibus meis, come- Gala. 5.
di fauum cum melle meo, bibi uinũ meum cũ la-cte meo. Veni in ortum meum ſoror mea ſpõſa. Ibidem.
Putate fratres nocationem hãc ad ſeculi finem referri, qñ cõpletis oĩb⁹ ſacramẽtis eccleſiæ, ipſa iuitatur ad regnũ, qñ mittet dñs meſſores angelos, eò qd̃ regiões albæ tũc erũt ad meſſem. O felicia tẽpora primitiuæ eccle-ſiæ, quàm uber tũc erat ager illi⁹, quàm copioſos ꝓduce-bat fructus, quãta in martyribus erat fœcũditas myrrhæ, quot apes perfectioris & myſticæ doctrinæ fauos operan-tes. Putares inter ipſa initia fidei, cùm uerbi ſemina mitte-rentur, meſsionis iam eſſe tẽpus, & quaſi maturas ad falcẽ regiones albere. Quid moraris Ieſu bone, cur ſponſam nõ inuitas ĩ ortũ? Nónne iam dicere potes: quia meſſui myr-rham meã cum aromatibus meis? Comedi fauũ cum melle meo? bibi uinũ meum cum lacte meo? Vbi nunc martyres in myrrha, ubi doctores in fauo, ubi feruentes in ſpiritu, qui ſignantur ĩ uino, & ſimplices in malo, quos lactis dul-cedo figurat? An nõ ager eccleſiæ tuæ iam tãta gloria nu-datus uidet? Multiplicaſti gentẽ, ſed non magnificaſti læ-titiã. Multi credentiũ fructus, ſed aromata pauca. Præceſ- Eſaiæ. 9.
ſit autũnalis ubertas primis illis naſcẽtis eccleſiæ diebus, nũc hyemalis horror perurget. Præceſſerũt ubertatis an-ni, nunc ſterilitatis incumbunt. Poſt ſpicas florentes & læ-tas, ſteriles & uredine confectæ exurgunt. Cur non dicis iam bone Ieſu: Veni in ortũ meũ ſoror mea ſponſa? Quid expectas? cur moras nectis? An ut poſt hanc hyemẽ autũ-nus redeat? Lætabuntur adhuc coram te, ſicut lætãtur in meſſe. Tunc benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & Eſaiæ. 9,
cãpi tui ubertate replebuntur. Pinguescent ſpecioſa hui⁹ Pſa. 64.
noſtri (qd̃ nunc uideretur) deſerti, & perſecutionis feruor nouiſsimæ maturitatis canam albedinẽ meſsibus noſtris iuducet. Multiplicabuntur in ſenecta ſufficiente, non con-fecta, nõ ſterili, ſed in ſenecta uberi: & bene patiẽtes erũt Pſal. 91.
ut annuntient. Patiẽtes propter martyriũ, annuntiantes propter uerbũ. In patientibus myrrhã metes, in annuntiã-tibus comedes fauum. Tunc electos tuos compunctionis uino potabis, conſolationis lacte miſto. Si eñ non abbre-uiaſſet dñs dies illos, ſalua eſſe non poſſet oĩs caro. Meri-etiam nunc dñs, etſi non quantã tũc myrrhã, tamẽ multã myrrhã afflictionis ſpõtaneæ. Fauum comedit cum melle, & expreſſa ſpiritualium dulcedine ſenſuũ, cõtinentibus fi-guris nos facit oblectari. Vinũ cum lacte bibit, quia ſubli-mes ſenſus & excedentes contemplationes fidei, & morũ ſimplicitatẽ temperat & indulcat. Zeli feruorẽ diligit, ſi tamen affert lactea quædam fomenta paruulorum. B
Cùm fuerint expreſſa hæc omnia, cùm pertrãſierint tẽpo-ra martyrum, cũ doctores quaſi quidã faui ſapientiã cõti-nentes in myſterio abſconditam miniſteriũ cõpleuerint

ſuum,& diſputationib⁹ hæreticorum preſsi, melleam doctrinam profunderint,cùm numeros ſuos & dies cõpleuerint: uel paruuli qui lacte fouẽtur, uel fouẽtes,ſpiritu qui inebriati uino gratiæ obliuiſcuntur, quæ retro ſunt cùm
Matt.5. conſummata hæc omnia fuerint (non enim tranſibit un⁹ apex aut unum iota de lege,donec oĩa fiant) tunc exulta-
Canti.5. bit oĩs eccleſia ſanctorũ à tam dulci auditu. Veni in ortũ meum ſoror mea ſponſa,meſſui myrrham meã cum aromatibus meis,comedi fauũ cũ melle meo, bibi uinum meum cũ lacte meo. Meſſui,comedi,bibi, præteriti ſunt tẽporis hæc uerba,& conſummationẽ completam ſignificant,acſi dicat: Conſummatum eſt. Veni in ortũ meum ſoror mea ſponſa. Meſſui myrrhã meã cũ aromatib⁹ meis. In ortum illum ubi propè erumpens nulla urtica liliorum gratiam cõtriſtet,ubi uernantẽ roſam aſperitas ſpinarũ nõ uiolet, ubi arbor nulla eſt,cui⁹ ſit interdict⁹ acceſſus. Veni in ortum meum ſoror mea ſponſa, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis. Audite quia non metit,niſi quod ſuum eſt,niſi quod ipſe præſeminauit. Verè ſeruus ille malus & piger, qui pigritiæ ſuæ cauſam in dominũ interpretatiõe
Ma.25. maligna trãſfudit. Scio quia homo auſterus es, tollẽs qd̃ non poſuiſti,& metẽs ubi nõ ſeminaſti. Bene piger, ĩ quo dominus non inuenit quod meteret. Et uerè malus, qui diligentiam metentis dn̄i ĩ duritiã peruerſo ſenſu cõuertit, infructuoſè quod acceperat ſeruans,& iniurioſè de bono domino ſentiens. Non metit dn̄s Ieſus niſi qd̃ ſeminauit,
Mat.13. nõ metit niſi ſuũ, qd̃ inimicus homo ſuperſeminat tritico ſuo, nõ metit illud, ſed mittet angelos q̃ colligãt zizania, & faciant faſciculos ad cõburendũ, q̃ colligant de regno eius oĩa ſcãdala. Ergo priùs regnũ ſuũ purgat à ſcandalis, agrũ ſuũ à zizanijs,& ortũ ſuũ ab inutili germine: ut non niſi ſuum metat & colligat. C Si modò ueniat Ieſus, ſo-
Pſa.49. net uox angeli, terribiliter ĩtonet nouiſsima tuba, producatur iudiciũ, ignis in conſpectu eius exardeſcat, aduoccetur cælum deſurſum,& terra diſcernere populũ ſuũ, ſi iam hæc omnia ſubitò uos præoccupent, de meritis ueſtris quam teneritis ſententiam? Vbi ueſtro eſſetis collocandi iudicio? Inter ſanctos eius qui cõgregabuntur illic, an inter eos qui congregabunt in congregatione unius faſcis in lacum? Inter zizania, an inter aromata? An fortè etiam ueſtrum de uobis arbitrium hæſitat? Quis gloriabitur in agro ſuo ſe nihil habere zizaniorum? Felix in quo parum quid eſt,& idipſum non exultum, non totum, ſed furtiuũ & latitans in quadam aromatum ubertate,& quod ſtatim cũ aduertit, auellit homo ab orto ſuo. Væ mihi dn̄e ab imperfectione mea, ſi homo dur⁹ es, ſi exactor auſterus, ſi tollens quod nõ poſuiſti,& metens quod non ſeminaſti. Væ mihi, ſi totum metis quod non ſeminaſti: ſine remiſsiõe & pietatis reſpectu. Nam totum quod in me ſeminaſti, excreuit. Vtinam myrrhæ meæ acceptum digneris habere faſciculum, ut ĩ medio uberum tuorum commoretur. Vtinam aromatum meorũ uapor exiguus,& ad modicum parens ad te aſcendat. Nam quãdo tibi offeram integrũ fauũ mellis, quãdo tibi offeram meditationẽ aſsiduam in lege tua, quando puram & plenã intelligentiã ſpiritualiũ ſacramẽ-
1.Cor.2. torum, q̃ ſapientiã melleã, quam Paulus loquitur inter perfectos? Nam ſicut cellulis fau⁹ mellis, ĩte puriſsimis figurarum ſacramentis cæleſtis ſapientia cõtinetur, ut mutua collatione ſacramenti, ueritas figurata commẽdetur, & non parũ gratiæ trahat ipſa ueritas talibus quaſi cellis expreſſa. Quãdo tibi in quodã cordis mei cratere uini,& lactis iam potero temperaturam miſcere? Rara eſt miſtura hæc, q̃ mẽte excedit deo. Sobri⁹ ẽ diſcat, ut alta ſciẽs conſentiat humilibus. Paruulus fiat, qui puriori inebriat intellectu. D Quantus fauus, quàm ingens, quàm uber ad cæleſte his diebus eſt translatus conuiuium (dominũ Riculenſem dico abbatem) cuius nobis dum locũ iſtũ tractamus, nuntiatus eſt trãſitus. Videtur mihi in illo dũ ſublatus eſt, ortus noſter eſſe nudatus,& grandem agrico læ deo reſignaſſe faſciculum myrrhæ. Null⁹ talis in aluearibus noſtris relictus eſt fauus. Vtrũq; in illo cernere erat, & mellis fauum,& myrrhæ faſciculum cum aromatib⁹ bonis. Quis illo uel uita purior, uel doctrina prudentior? Quis magis illo uel ægrotus ĩ carne, uel alacer in ſpiritu? Sermo eius quaſi cere⁹, melleam effundebat ſcientiã. Carne languidus, magis tamẽ intus in ſpiritu cæleſtium amore languebat. Myrrhata carne, mẽte aromatica, crematione cõtinua, indefeſsi amoris odoriferum incenſum offerebat. Corpore deſiccato & arido, anima eius ſicut adipe & Pſal.62.
pinguedine replebatur: ideo labijs exultationis laudauit dominum, ſemper os eius fauus diſtillans ipſius. Nam totus conuerſus in labia, modeſto uultu, & totius corporis habitu trãquillo, ſerenos animi prodebat affectus. Senſu perſpicuus erat, ſermone non præceps. Modeſtè rogabat, reddebat modeſtius. Moleſtos ſuſtinens, moleſtus nulli. Acutè intelligens, moroſè referens, æquanimiter ferens. Memini frequenter illum cùm acceptum de aſsidentibus aliquis interrupiſſet ſermonem importunè, uerba ſuſpendiſſe, donec alter totum effudiſſet ſpiritum ſuum: & cũ importuni ſermonis impetuoſus defluxiſſet gurges, eadem qua ſuſtinuerat tranquillitate, ſuſpenſum uerbum reſumpſit, opportunè loquens, & opportunè ſi'ens. Velox ad Iaco.1.
audiendum, ad loquendum tardus, & tardus ad irã. Quomodo ad iram dicendus eſt tardus, ad quam magis inuentus eſt (ut ſic dicã) nullus? E Bene fauus: quia ſynceris undiq; compoſitus & cõſitus cellis, in omni actu, ſermõe, & geſtu internæ putabatur dulcedinis mella ſudare. Felix, in quo Ieſus integrum fauum quem comedat inuenit, craſſum nõ exſiccatum. Vide naturam faui, quaſi galea in capite eſt, propter formam uaſculi cui innaſcitur. Deinde de ſuperioribus pendet, & de ſuperioribus prodit. Bona, 1.Theſ.5.
(ſecundum Paulum) galea ſpei ſalutis æternæ. A ſpe quidem ſupernorum, omnium actuũ caput & totius intentio uitæ inchoare debet, & illi cohærere, ad hanc tendere, & hac ſe contra omnia tentamenta tueri. Si uideris hominẽ propter ſpem ſupernorum in omni actu etiam aduerſo caſu repleri gaudio ſpirit⁹, qui ſuper mel dulcis eſt, qd̃ hunc niſi fauum ctediderís in cunctis cellulis melle redũdantẽ? Quid cùm hominem cernis capacem ſenſu, conuerſatione compoſitum, actuum & uitæ æquabili commenſuratione cohærentem ſibi, talibus undiq; uaſculis cõſertũ, uacuis tamen,& ſpei quæ eſt repoſita in cælis melleo exhauſtis liquore, nunquid aliud tibi quàm faui aretis ſiccitatem depingit? Duplicatum quidem ĩcommodum, ſi ſimul fuerit & diſsipatus,& diſſolutiõe quadam deſiccatus. Aliud tamen eſt ſi ſeruat ſpeciem, ut mẽtiatur uirtutem: aliud ſi integritatis formam, & infundẽdæ fauorẽ ſpe bona gratiæ refert, ut dono ſpiritualis dulcedinis receptacula apta nõ deſint,& idoneæ cellulæ melli ſuperno. Noſter autẽ hic fauus de quo loquimur, integer erat, & in æterno liquore exuberans. Plenus erat cellularum, hac illacq; diſtillabat dulcedinẽ, ſermonis diuini aſsiduus operator fauos componebat. Boni faui, quibus adhuc integris multorũ quotidie indulcantur fauces. Moleſtam non ſectabatur ſubtilitatem, quæ plus contentionis quàm inſtructionis miniſtrat materiam. Circa moralem operoſus ſcientiam, cultiſsimis illam uerborum cellis committebat. Prudẽs erat eloquũ myſtici, quod inter perfectos diſpẽſabat. Lactea in ſalutẽ & conſolationẽ paruulorũ exuberabat doctrina, cui tñ lætificantis & inebriãtis ſermonis uinũ ſæpe latẽter immiſcuit: Ita ẽ. Lac ipſi⁹ uini obtinebat ẋ̃ tutẽ. Simplex ei⁹ inſtitutio, & ſermo lacte⁹, aĩm auditoris in quẽdã inebriãtem alienatæ mentis exceſſum furtim arripere conſueuit. Vnde qui potabat, iure dicere poterat: quia bibi uinũ cũ lacte. Imò in lacte nouerat iſta temperatè miſcere, & in altero utrũq; largiri. Facili ad ædificandũ utebat materia, ſed uehementiam inebriantis gratiæ ſentires in uerbis. Facilis inerat ei intellectus, ſed affectio uehemens. F Dolendũ quidẽ, q̃ tanti uiri ſubtracta eſt nobis copia, ſed nihilominus gloriãdũ, q̃ talẽ de ortulis noſtris faſciculum myrrhæ ad cæleſtem illum ortum præmiſimus. Illic ornamentũ eſt, qui nobis hic fuerat adiumẽtũ. Et ſi uacuata uidentur

dentur aluearia noſtra,& ortus nudatus:multos tamen reliquit manipulos,de quibus potens eſt deꝰ per uirtutum incrementa creare faſciculos.Quod & in tota operatur eccleſia,donec per ſucceſsiones cõtinuas omniũ graduũ diſpenſatione completa ſponſæ ſuæ iam perfectè & conſumatè dicat:Veni in ortum meum ſoror mea ſponſa,meſſui Cantí.5. myrrham meam cũ aromatibus meis,comedi fauum cum melle meo,bibi uinum meũ cũlacte meo.Comedite amici, & bibite:& inebriamini chariſsimi.Quod quidè etſi ī generali illa eccleſiæ introductiõe in dominí gaudium,quæ poſt reſurrectionẽ fiet,perfectiſsimè ſperatur:quotidie tamen angelicos ciues ad congratulationis cõuiuium in uitari credimus,cùm ſancta quælibet anima(ſiue qualem ſupra meminimus,ſiue inferioris perfectionis & gratiæ)in paradiſi amœnitatem trãsfertur,in ortos ſemper uirẽtes, in locũ tabernaculi admirabilis uſq; ad domum dei. Hæc recolite fratres,hæc recordamini,& effundite ī uobis animas ueſtras.Ignita eſt hæc recordatio,& liqueſcere faciet animam tuam,& in delectatiões & deſideria effundi,cùm ta ſubis in locum tabernaculi admirabilis,in uoce exultationis & cõfeſsionis ſonus epulãtis,& dominí inuitãtis. Inuitãtis eſt enim uox:Comedite amici & bibite,inebriamini chariſsimi.Amici (inquit) & chariſsimi.Blãditiarũ hæc ſunt nomina,ſed hæ blanditiæ adulationem non ſapiunt,officij & dilectionis ſunt plenæ.Ipſa non ad blandimenta prolata:inebriandi non carẽt effectu.Efficacia ſunt ad emulcendos eorum quibꝰ fiunt,affectus.Habent tamẽ inter ſe diſtinctionem, & aliquid amplius gratiæ profert Iohã.15. chariſsimi quàm amici uocabulum. Vos (inquit apoſtoIbidem. lis dominus)amici eſtis,ſi feceritis quæ præcipio uobis. Iam nõ(inquit)dicam uos ſeruos,ſed amicos:qa oĩa quæ cunq; audiui à patre meo,nota feci uobis. G Videte & hic quandã diſtantiã. Illic dicuntur amici & hic,ſed differẽter.Ibí quia faciũt:hic quia ſciunt.Ibi nõ propter miniſtrationẽ,ſed propter myſterium. Ibi comedunt,& hic bibunt.Vtrinq; amici,nondũ tamẽ chariſsimi.Chariſsimis in potationẽ cedit ebrietas.ipſa nominis ſui forma ſuperabundantiam quandam latẽter inſinuat, & ſignificat plenitudinem charitatis. Chariſsimus eſt,charitate pleniſsimus eſt. Chariſsimus eſt, qui charitate infuſus & imbutꝰ eſt, cuius medullæ,& oſſa,& oĩa interiora charitatis liquore rigant.Nec quia chariſsimus eſt,inebriat:etſi inde chariſsimus eſt,qa inebriat.Deniq; qd aliud eſt inebriari,niſi charitatis pfectiſsimæ delectatiõe repleri? Aut fortè ſi diſtinguere uolumꝰ,ut ſint chariſsimi pleniſsimè diligẽtes, Cantí.5. inebriati perfectiſsimè delectati. Comedite amici & bibite,& inebriamini chariſsimi.Amici ſunt,q uel agũt uel audiũt:chariſsimi q adhærẽt.Amici agũt pro eo,& audiunt ab eo,chariſsimi inebriantur eo.Amici ſunt,quibus nota fecit quæ audiuit à patre.Chariſsimi, quibus plenã ipſiꝰ patris infudit notitiam.Ibi multa docentur, hic diligitur unum.In chariſsimis non eſt operũ uel doctrinæ diſtentio ſed diffuſio ſola & ſumma amoris diuini uoluptas. Comeꝑſal.21. dite amici.Iam non dicitur:Edent pauperes,& ſaturabuntur:ſed comedite amici,& inebriamini.Quomodo pauperes,qui inebriant ab ubertate domꝰ dñi?Quomodo paupertas,ubi ubertas? Comedite amici & bibite,& inebriamini chariſsimi.Amici uos chariſsimi mihi,amici ꝓpter delectationẽ ſpiritualẽ,chariſsimi ꝓpter ſponſalẽ.Inebriamini chariſsimi. Introduxi uos in cellam uinariã,ut ordinarem in uobis charitatem.Nec eſt charitas ordinata,niſi cùm mens ueſtra fuerit uehementia charitatis inebriata. Non eſt ordinata,niſi cum omnibus aliꝭ fuerit affectibus ſuperordinata.Bonus ordo,ſuperemĩẽtia amoris,ſuperemĩens amor chariſsimos efficit.Chariſsimi ſunt,in quibus nihil eſt uel charitate uacuum,uel aliꝭ negotio uacãs. Ordo plenus eſt,cùm de charis in chariſsimorum gradus trãſitur.Ordo plenus eſt,cùm charitatis cumulo nihil adꝺici poteſt.Comedite amici & bibite,& inebriamini chariſsimi. Omnes ibi amici,& oẽs chariſsimi.Omnes potãtur,& omnes inebriantur. Non ſic autem in hac conualle lachrymarũ,non ſic:ſed multi amici,pauci chariſsimi:multi potantur,non inebriantur omnes.Et qui inebriant,iterum temperantes fiunt. Ad horã mente excedunt,& ad ſobrietatẽ ſolidã denuo redeunt.Soporantur & excitantur, ſomnolẽti fiunt,& poſt paululum iterum uigilat.Ideo ſequitur:Ego dormio,& cor meũ uigilat. Hæ tamẽ uigiliæ Cantí.5. non uidẽt dormitioi ſuccedere,ſed ipſam comitari.Præſtet nobis dominus Ieſus quæ ſuper hæc ſunt dicenda uigilanter intelligere & uobis audire:qui uiuit & regnat.

Sermo XLII. A

EGo dormio,& cor meũ uigilat. Poſt heſternũ Cantí.5. capitulum,qua rationis conſequentia talis reſponſionis ſermo inferturꝰ Tunc erat generalis inuitatio,hæc eſt reſpõſio quaſi ſingularis. Ibí plures inuitant,hic unꝰ reſpõdet.Ibí dicitur:Inebriamini chariſsimi:hic quæ chariſsima eſt,quæ ſponſa eſt,dormire ſe refert.Ego dormio.Quid mirum,ſi ad communem inuitationem reſpõſum redditur ſingulare? Multi chariſsimi,ſed omnium eſt cor unũ,& anima una.Vna eſt,inquit, Cantí.5. cõlumba mea.Amor unit,& amor inebriat. Vides quàm iuſtè ſit omnium unica reſponſio,quos in eccleſia charitatis uehemens liquor infundit? Verè uehemẽs uirtus amoris,inebrians & alienans. Vultis audire,quomodo charitas abalienet animum quem inebriat? Ego (inquit) dormio,ac ſi dicat dilecto:Tu me ad ebrietatem uocas,& ego tota huic muneri uaco.Ego dormio,& cor meum uigilat. Ab aliꝭ dormio & quieſco negotijs:ideo cor meum libẽrius uigilat ad ſectandam hanc ebrietatem,& unum potãdum.Ordo mirabilis.De ebrietate dormitio,& de dormitione uigiliæ.Ille dicit:Inebriamini.& illa dicit:Ego dormio.Bonus ſopor mẽtis exceſſus,& alienatio ab effectibꝰ carnis,& (ſi id etiam dicitur)à ſenſibus corporis.Tũc magis uiget & inuigilat amor ſpiritualis,cùm cõſopitur penitus omnis paſsio & effectꝰ animalis.Et dormitio & mebriatio utraq; alienationis uicem præfert.Et quiddam in hoc ipſo adinuicem tenẽt cõmune,q̃ mentẽ tã hæc quàm illa ſibi arripit,& penes ſe manere nõ ſinit.Vtraq; ſtatum priſtinũ ipſi animæ(ut ſic dicam)furatur,& nouos informat affectus.Ego dormio,& cor meum uigilat.Dormiunt aliꝭ ſomnum ſuum,& delectatio eorum in propria uoluntate quieſcit.A talibus ego dormio,& uigilat cor meum tibi.Ab increpatione tua domine dormiunt aliꝭ,ego ab in- Pſal.75. crapulatione.Dura hæc increpatio ſatis,q̃ diſſimulãdo ſic hominẽ pmittis deſidiæ,ſicut eſt magna ĩcrepatio deſertionis ſignũ.Ab hac increpatione dormit,qui ex diſſimulatione diuina ſomnolẽtæ ſecuritati ſe tradẽs,diſſimulantis patientiam non attendit parturire impœnitentis repulſam.Patientis longanimitas,& interim non percutiẽs in uerecundis mentibus uim habet, & eadem dñi tolerãtia quæ mentes honeſtas facit ſolicitas, duras ipſa reddit ſecuras.Ego(inquit)dormio,& cor meũ uigilat.Dormio non increpata,ſed increpulata à uino ad quod uocas charisſimos tibi.Crapula ebrietatis tuæ mũdo me tollit,& tibi tradit,ſoporat & excitat:ſecularium obliuiſci me facit, & tui nõ ſinit.Ego dormio,dormi mecum iuxta illud qd ipſe in Salomone diffinis: Si dormierint duo ſimul,fouebuntur mutuò.ſic fiet ut ex dilecti præſentia ob uehemen- Eccle.4. iſam amoris cor meum uigilet amplius. Cor meum uigilat,cùm tuus amor in eo amplius uiget.Ego dormio. Dormio propter amici requiem, propter raptum inuigilo.In ſomno dulci quietis meæ, ſolicitudo uigilantis te uigilãtius ſomniat. Dulcis ſomnus, & dulce ſomnium neſcire alia, ſolùm te ſcire. Vacare tibi, & te uidere ſicut hic datur per ſomnium(ut ſic dicam)& umbram & ænigma.Bona crapula copia uacationis & uiſionis iſtiꝰ.Viſio iſta habet aliquid ſomnio ſimile,eò quòd nõ hũano arbitrio & induſtria fiat,non ex inueſtigatione noſtra, ſed ex uiſitatione orientis ex alto. Paulus quaſi dormit, cum mundo moritur:quaſi uigilat,cùm uiuit Chriſto. Dormiat utinã fratres anima mea dormitatione iſta, & fiant uigiliæ meæ talium ſimiles.Vtinã iuges ſint,nõ interpellent.Nũc aũt

uersa uice ego uigilo, cor meū dormit, dormit spiritus, caro uigilat. etsi caro dormit, non tñ statim spiritus uigilat. Indulget animo requies, nōdū tñ ab illa gloriosa ebrietate sorbetur & rapitur. Dormit tētamētis, nondū tame excitatur illis inebriantibus blādimētis: & quāuis frequenter gustentur, rediuiua tñ nouitate animā quam inebriāt, excitant. B Iure uigiles dicti sunt, qui nunquā uinū illud inebriās digerūt, q̄ semp madēt æternæ delectationis ubertate. Tales in Danielis libro uigiles legis. Bene uigiles, in quibus nihil est q̄ soporatiōe indigeat, sed totum inuigilat deo. Bene uigiles, quorum nō interpollātur uigiliæ. Nullius in eis animalis effectus sentiē quē deceat cōsopiri, ut expeditiores sint cordis uigiliæ. Sunt quædā uigiliæ solicitudinū repletæ molestia, de quibus Petrus: Sobrij estote, & uigilate: quia aduersarius uester diabolus tāquā leo rugiens circūit quærens quē deuoret. Et Paulus inquit: Vigilate, & state in fide. Sed illæ uigiliæ nihilominus solicitudine non carent, quibus ecclesiæ uexantur doctores, sicut euangelici illi pastores uigilantes & custodiētes uigilias noctis super gregem suum. Vigiliæ istæ quadā torquentur molestia ob imminentis mali cautelam. Vigiliæ sponsæ dormientis non continēt mali cautionē, sed copiam boni. Præoccupatæ eiñ mēti uehemēs amor auiditatis inexpletæ uigilias inducit. Vigiliæ quædā sunt, uel desiderīū optatæ præsentiæ, uel delectatio inceptæ. Vigiliæ bonæ, uigens & non somnolēta deuotio, siue in copia dilecti præsentis, siue in concupiscentia absentis. Hæc nec uigilat nec uiget, nisi inquieta & quantū ad seculi uel studia uel desideria consopita mente. Ideo dicit: Ego dormio, & cor meum uigilat. Et in Iob legitur, q̄ in uisione noctur na cùm sopor irruit super homines, & dormiunt in lecto, tunc aperit deus aures, tūc loquitur, tunc pulsat, ideo hic sequitur: C Vox dilecti pulsantis. Aperi mihi. Iure uigilat nesciens qua hora uenit dilectus eius. Quasi continuæ sunt uigiliæ sponsæ & uox dilecti. Cor (inquit) meū uigilat, & statim adiecit: Vox dilecti pulsantis. Aperi mihi. Cor meum uigilat, & dilectus meus non dormit. Vox ei⁹ pulsat, & dicit: Aperi mihi. Cor meū uigilat, & ipse statim aduolat, & auditur uox eius. Vox (inquit) dilecti. Hæc mihi uox nota est, hæc mihi grata, ad alias obsurdesco uoces, ad hanc expergefacta sum statim cùm insonuit in auribus meis, exultaui præ gaudio, multæ uoces obstrepere solēt, & falsas insusurrare blanditias, sed non sicut uox dilecti. Magna fratres prudentia sponsæ, & discretione spiritū pollens, quæ sic distinguere nouit inter uersutias dæmonum, & blanditias ueras dilecti. Vox (inquit) dilecti pulsantis. Quæ talis uox qualis Iesu? Numquid philosophorum? Nūquid hæreticorū? Nū legis? Num prophetarum? Valida uox eius est, stultam fecit huius mundi sapiētiam. Lex & prophetæ neminē ad pfectū adduxerūt, uox Iesu cōsummatiōis summā complectitur, uox eius cōsummationis præcepta cōtinet, uox eius mouet affectus. Vox (inquit) pulsantis. Pulsat eiñ & penetrat, efficax instar ancipitis gladij, leniter illabitur, & blādè persuadet, q̄ nulla potuit alia doctrina obtinere. Non altus sermo, sed alta mysteria. Humilitatem conscientiæ, morum contemperātiam, obtemperantiā obedientiæ, carnis munditiā, cōtemptum mundi, cōcupiscentiā æternorū, diuinitatis notitiā, quæ unquā disputatio, quæ districtio tātam aut sermone tradidit, aut inspirādo persuasit? Resurgēdi gratiā, ipasibilitatē resurgentiū, æternitatē uitæ, maiestatis reuelatio nem hac docente spirare didicimus & suspirare. Notus in Iudæa deus, in Israel magnum nomen eius. Nūqd tantū? Numquid tam expressum? Numquid tam impressum? Nū quid tam sparsum? In Israel magnū nomen eius, sed nō catenus magnum uel euidenti doctrina, uel uehemēti deotione, uel numerosa populositate credentiū. Olim loquēs deus patrib⁹ in prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in filio. Ideo uox ualida, uox uirtutis, uox dilecti. D Sed Iudæorum cōualescere nequiuit in auribus: audiuit Gentilitas, & confessa est, & non negauit, discens Vox dilecti pulsantis. Vtrunq; agnosco esse dilecti: uocem & pulsum, uerbum & uirtutem. Vtroq; mihi grat⁹ dilectus meus, utroq; me demulcet & mouet, uoce & pulsu, & (ut sic dicam) cantico & psalmo. Bene pulsat & quasi tympanizat, qui uerbi & operis concordem mouet tymphoniam. Tympanum puta Iesum, accede, tange, discute, pulsa mores, opera, uerba, uitam. Omnes meæ cordæ extētæ & sonoræ sunt, tactæ melodiā dulcē resultāt. Iesus ipe pulsat seipsum. Nemo (inquit) tollit aiam meā, sed ego pono eam, & iterū sumo eā, Potestatē habeo ponēdi eā, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Vide quid tibi sonet ista positio, sumptio, & utriusq; potestas, quid ipsa pulsandi causa. Nónne & ipsa maximè ad cor nostrum pulsat & excitat, ut nos uelut cithara quædam effecti, sic sonāti cō sonare nitamur. Vox dilecti pulsantis. Bene dilecti (inquit) quasi ex dilectione sola & gratia loquentis & pulsantis. Aperi mihi, quia caput meum plenum rore, & cincinni mei guttis noctium. Refrigescet in Iudæa charitas, iā trāsmigratio fit iuxta scripturā ad gentes. Illi missum est uerbum salutis, sed repulit illud, indignam se iudicans æternæ uitæ. Exclusus sum ab ea, tu api mihi: qa caput meū plenū est rore, & cīcinni mei guttis noctiū. Caput Xpi de⁹. De deo patre glorīantur Iudæi, eius se iactāt habere notiam, filium reprobāt & blasphemāt, tu aperi mihi. Caput meum plenū est rore. Non tales desiderat, non sitit, sed magis fastidit, ideo plenum est. Plenum est rore, eò q̄ sensu leues sint, rationis carentes pōdere, non habentes aliquod in assertione momentum. Ratione leues, obstinatione graues. quasi ros & guttæ inefficaces & pertinaces. Et cincinni mei guttis noctiū, quæ gelidæ sunt & tenebrosæ. Nam est quidā ros qui noctis nō est. Ros tuus (ait Esaias deo) ros lucis: & cincinni mei guttis noctiū. Figuris adhærerunt, scientes literaturā, nescientes sensum spūalem. De uni⁹ scientia dei, de figurali legis obseruatione Iudæi gloriantur, mysteriū inficiātes trinitatis, & præfiguratiōis ueritatem, de superfluis & emortuis signis se iactant. Molesti sunt mihi, discipulos meos premunt, qui sunt uelut quoddam capitis mei ornamentum & decus, ideo fugio, aperi mihi. E Quidam hæretici Christi diuinitatē ad quā nec fide uolūt, nec ratione possunt attingere, conātur extinguere. Subtilia, consona literarum testimonia, & quæ diuina nituntur autoritate, quasi quosdam cincinnos capitis (nō cohærentib⁹ disputationum suarum argutijs, & uelut quibusdam roris instar minutijs) inficiunt, & corrūpunt, opprimunt. Hi quoq; notitiam dei præsumentes, & spiritualiū subtilitatem sensuū, quasi in ipso dei capite & capillis superbè locatis, rori conferunt, & guttis noctium: ut intelligas eos minutos, gelidos fluidos. & non cohærētes sioi. Sed & si quidē uideris eos sanā quasi caput ipsum tenere fidem, superficietenus cōmunicare, subtili uigere sensu: gelida tamen est propter malā conscientiam, & propter hypocrisim obscura, & propter nelocem transitū fluida. Gaudium eiñ hypocritæ instar pūcti. Hunc talē Iesus foris esse iudicat opprimētē, & quasi grauem sibi refugit. Huiusmodi non tam ambulant, quàm uolitant in magnis & mirabilibus super se, superba elatione pendulo uagi in aere. Ambitiosa quidē negotiatione perambulant in tenebris de religiōe lucrū uenātes, spiritualem se simulātes habere doctrinam, studium instar roris eloquium, incerta & occulta, & q̄si nocturna nosse mysteria sapiētiæ dei sanctitatis tenere caput & culmen, & in ipso Christi hærere uertice, eminēdi magis quàm ītrādi studiū gerūt. Istos molestè ferēs & fugitās Iesus dicit: Aperi mihi soror mea, quæ intus es, quæ non uagaris foris, quæ non in sublimib⁹ uolitas, quæ nō uis tam eminere foris quàm intus te tenere, aperi mihi. Aperi mihi: nō quæris nisi me: tota es mea. Tota mea, & multiplici iure mea. Quare multiplici? Audi quàm multiplici. Soror mea, proxima mea, columba mea, immaculata mea. Soror mea in assumpta carne cognata. Proxima mea, q̄ de latere cū in cruce dormiret, de sc̄o Adā Eua noua est creata, ut nō iam sint duo, sed una caro.

Ioan. 10

Luc. 2.

Iob. 33.

Cant. 5.

Esai. 29.

1. Pet. 5.

1. Co. 16.

Cant. 5.

1. Cor. 1.

Iob. 20.

Psal. 75.

Hebr. 1.

Cant. 5

ibi est

Ibi est cognatio naturalis, hic & cõiunctio personalis. Ibi soror, hic sponsa. Columba mea, sed spiritus per gratiam. Immaculata mea, per remissionem & disciplinam. In carne soror, in sacramentis sponsa. In spiritu simplex, immaculata in sanctitate. In his omnibus mea, aperi mihi. Age qd agis, aperi mihi. Tibi int⁹ sum, sed aperi mihi in illis in quibus adhuc foris commoror. Aperi illis, inuita, introduc in locũ tabernaculi admirabilis. Pulsa ut aperiatur tibi ostiũ
1. Cor. 16. magnum & euidens (sicut Paulus dicit) ut pateat introit⁹ persuasionibus tuis ad effectus eorum. Penetra ad illos, ut ad te post introducas. Exi ad illos: ut intrent ad te qui foris congelato frigescunt affectu. Exitus tui damna, aliorũ
Canti. 5. introductione redime. Quid dicis? F Exui me tunica mea, quomodo induar illa? Quid dicis? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? Exuisti te tunica tua, tunica carnalis curæ, tunica certè molesta, & fortè polluta. Tu-
Esai. 59. nica tua te exuisti, mea induere. Zelus domus meæ come-
2. Tim. 4. dit te, ideò iuxta Esaiam induere pallio zeli. Insta, argue, prædica, obsecra, opportune importune. Nõ est pedes polluere hac incedere uia. Si quis adhæsit puluis, excuties illum de pedibus tuis. Non pollutos sed pulchros commen-
Esai. 52. dat Esaias pedes cum dicit. Quàm pulchri super montes pedes annunciantium pacem, annunciantium bona. Ne cunctaris, operum meorũ exempla te moueant, tangat manus, si pigritaris ad uerbum. Zelotes ego sum, tu quoq; pro me zelare. Ocium sepone paululum, meis implicare ne-
2. Cori. 8. gocijs. Omnis militans deo, istis cum iubetur, se implicet oportet negocijs. Cum diues essem, pro omnibus pauper fact⁹ sum. Aequalis deo exinaniui meipsum, ministrãdi formam accipiens. Pro omnibus mortuus sum, ut qui uiuũt, iam sibi non uiuant sed mihi. Attentis talibus in dilecto
Canti. 5. sponsa, & his mota exemplis ad æmulandum, sic ait: Dilectus meus misit manum suã per foramen, & ad tactum eius intremuit uẽter meus. Per arctum paupertatis, persecutionis, & mortis foramen, operum suorum ad me intromisit exempla. Hæc me tangunt, hæc me mouent. Nota tremo-
Ibidem. rem uentris, audi denicq; motionis effectum. Sequitur em̃. Surrexi ut aperirem dilecto meo. Audite & intelligite qui præpropere satis & propterue nimis, ad ecclesiæ properatis honores. Sponsa enim ad quam cantici huius blandimenta cantantur, morose & cunctanter accedit, etiam post quã se sororem, proximam, columbam, immaculatam audiuit uocari. Contemplare si hæc in te sint. Et si sint, uerere ne perdas. Si non sunt: magis uerere ne non accipias. Attende post quot & inuitationes & commendationes, sic dicit. Surrexi ut aperirem dilecto meo. & tibi uanum sit surgere antequam uocaris, qui delectationis illius sanctæ pa-
Ibidem. nem manducas, & bibis uinum, de quo supra dicitur. Comedite amici mei & bibite & inebriamini charissimi. Vanum imo uerendum sit tibi nisi cum inuitatus surgere, cum dormis somnum dulcem donec dilectus aperiat. Aperi mihi, non ambitionis non auaritiæ, non inquietudinis, nõ elationis uox moueat animũ, nõ demulceat blãdimẽto fallaci. Istæ tibi ignotæ sint uoces, non tibi istæ op⁹ bonũ suadeant, si tamen ante dilecti tui uocem assurgere: qui uiuit & regnat &c.

¶ *Sermo.* XLIII. A

SVperiore sermone hũc locũ ita discussim⁹, ut diceremus Iesum spõsæ suæ imploraſſe solacia aduersus molestias eorũ qui fidei nostræ syncerita-
tem humanæ & perfidæ doctrinæ corruptela tẽtant inficere, & subtilitũ persuasionũ immadidare rore nocturno, quẽ princeps tenebrarũ, princeps aeris huius latẽter & leniter instillat. Nam & alio scripturæ loco quæritq; aquæ inundauerũt super caput suũ. Heri ergo inductus est à nobis dñs Iesus molestias fugiẽs, hodie inducet gaudia ferens. Heri inductus est solacia implorans, hodie secũ solacia portans. Heri plenus iniurijs, hodie gratijs. Illa interpretatio raras respicit: ista refert ad plures. Non omnes ad prædicatiõis op⁹ uel idoneæ sunt, uel delegatæ, nõ em̃ corruptelas fidei repellere uel sufficiunt, uel huic muneri præficiuntur. Nõ possunt omnes esse matres & spõsæ, omnes possunt sorores & sponsæ. Non oẽs possunt partus sustinere iniuriã, omnes debẽt amplexus gratiã. Fuerat fm hesternã interpretationẽ roris illius nocturni liquor molestus, hodiernus iste sit gratus, ibi loquitur Iesus querelas deponens, hic loquitur blandicias suggerẽs. Ibi fugit infestos, hic solum ad spõsam festinat. Aperi mihi soror mea, *Canti. 5.*
proxima mea. Disciplinam hic attẽde custodiæ ubi ianua passim non patet. Quis illuc intrabit ad arbitrium, ubi Iesus sine interpellatione non intrat, nec nisi cum fuerit audita & nota uox eius? O me felicẽ si de mea dici anima queat, porta hæc clausa est, & per eam nec furtim nec fortuito introductus affectus immittitur, soli principi patet: si ponam ori meo custodiam, ut soli principi pateat, cum assistit ad illud. Aperi mihi portam iustitiæ & ingressus in eã conuiuabor tecum, comedam in ea & bibã & inebriabor. Denicq; & ego inebriabo te guttis meis. Non accedo sterilis, sed madens suauiter illabẽte rore gratiarum. Aperi mihi. Intus iam tibi sum nunc, sed aperi mihi ut amplius intrem. Aperi mihi. Iam quasi nouus accedo: & recẽti rorãs affectu. Vt ros tibi fluet eloquium meum, cũ deitatis meæ tibi instillabo arcana. Caput meum rore abundat, & contemplatio diuinæ in me naturæ, subtiles & fœcundos parturit sensus. Quid circa humanitatis mysteria solum moraris? Quid tandiu solos ad pedes resides? Surge ascende ad *Canti. 5.*
caput, illi aperi. Aperi mihi in hoc, quia caput meum plenum est rore. Humanitas gratiam comparat, diuinitas cõfert, humanitas impetrat, diuinitas infundit amorem. Caput meum plenum est. Ipsum est ros, ipse illabitur animæ, & eius medullas irrigat. Vsq; ad aliquod ingressum aperi mihi, ut pertingã ad intima, ut diuinitatis meæ dulcis notitia influat, & inficiat totum quod est in interioribus tuis. Aperi mihi ut diuinitatis meæ subtilis ros cordis tui terram infundat, & inebriet eam. Et reuera sic est fratres. Vbi in materia maior est gloria, ibi in meditatiõe maior est gratia. Quod plus habet excellentiæ, plus sibi exigit reuerentiæ, plus refundit & gratiæ. Quod quodam naturæ suæ merito prærogat, perceptio eius oblectationis plus erogat. Plus omnibus placet, quod omnibus præstat. Singulari materiæ peculiaris debetur cernendi modus. Non est humani iuris, non est enim moris humani. Quietæ & peruigili donatur menti: non tamen ad uotum, sed cum ipse uult & dicit, aperi mihi. Quid est dicere aperi mihi, nisi quodam blandimento affectum illicere, mouere concupiscẽtiam, ut mens ex parte tacta tãtæ lucis choruſco, ad pleniorem perceptionem se præstet purgatam? Sic lux quasi oculo dicit aperi mihi, quæ ex modica perceptione ad maius participium sui, quãdam auiditatem prægenerat. Aperi mihi soror mea. Quid est Iesu bone quòd rogas aperi? *Apoc. 3.*
Tuipse habes clauem Dauid. Aperis & nemo claudit. Apparitio tua, apertio est. Appare, & nemo tibi claudit. Cui ex minima parte maiestatis tuæ cœpit gloria scintillare, animum ad se subito conuertit & rapit. Non sinit sibi claudi dũ ipsa choruſcat. Cor quod penetras aperis tibi. Apertum tenes, dum te subtrahis. Et fortè utraq; necessaria est, & cognatæ sunt sibi apertio sponsi, & apertio sponsæ. Apertio sponsi apparitio eius. Apertio sponsæ, apparatus eius & coaptatio ad tam dulces usus. Caput meũ *Canti. 5.*
plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium. Caput plenum est: & eo madent qui adhærent illi. Delectabilis est deus in se, & delectabilis in sanctis suis, qui de ipso per gratiam oriuntur, & ordinatione sua quasi quidam distincti cincinni perseuerant in eo. Pulchra utraq; contemplatio, uel essentiæ eius, uel gratiarum quæ procedunt de ea. Diuisiones enim gratiarum sunt, ac si quædam distinctio *1. Cori. 12.*
cincinnorum. Inuisibilia enim ipsius quandam præferre distinctionem uidentur, ad nostræ tamẽ capacitatis mensuram. Nam distinctis signis & sermonibus aliud & aliud significare conantibus, quæ in ipso sunt unum, quasi plura & uaria innotescunt nobis. Quædam ad solam ei⁹ magnitudinem respiciunt, unum hoc cincinnum puta.

Quædam ad ſolam potentiã, ſic & quæ ad ſapientiã, quæ ad bonitatẽ, quæ ad prædeſtinationẽ, ad prouidẽtiam, ad gratiã, ad indulgentiã, cõſilium, cogitationes dei, generaliter quæ una ſignificationis cõplectitur ratio, & quaſi ad unã ptinẽt, pro uno cincinno interptare, quæ ad aliã, pro alio crede. Inuiſibilia ipſius (ait apl's) per ea quæ facta ſunt Roma. 1. intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoq; eius diuinitas, illa plurali protulit, hãc ſingulari intellectu. Hanc ergo ue lut caput accipe, illa uelut cincinnos. Nam diuinitas in ſe una ſimplex eſt, ꝑm effectum autẽ in ſubiectis, & effigiẽ particulariter impreſſam ſubiectis, uariæ ſignificationis recipit numerũ, ideò eſſentialia noia mutuo de ſe dici pñt, non ſic autem denominata. Eſſentia dei ſcientia eius eſt cũ conuerſionis ueritate & ſubſtãtiæ identitate, non tamen cum uerum eſt deũ noſſe aliquid, & frequenter uerũ erit illũ id eſſe. Sic & potentia cum uoluntate in deo unũ idemq; eſſentialiter eſt, denominata uerò ab his non ſe mutuo conſequuntur. Denominatiões eñ iſtæ cum aliquẽ circa creaturas effectũ cõtinent, cognatã ab illis multitudinẽ trahunt, in ſe nequeunt commutari. Mira identitas & mira diuerſitas, utraq; inexplicabilis, utraq; admirationis eſt plena, de uotionis & reuerentiæ occultiſſimas & efficaciſſimas cauſas continens. Accede ſponſa ad hoc caput dilecti, & cincinnos eius, ſtringe rorantes crines: multum inde dulciſſimi liquoris elicies. Pleni ſunt guttis noctis, guttis occultis, guttis non ignota dulcedine refrigerantibus. Erit qñ guttæ tales expreſſæ frequentius, integri fluminis efficiẽt impetum. Bonus quidem qui deſiderium æſtuantis amoris refrigerat, ſiue ſupradictis modis caput cincinnosq; in intelligas, ſiue in capite illam deitatis nudam notitiã quæ eſt facie ad faciem, cincinnos autem illam quæ per ſpeculum fit, & in uelamento ænigmatis, in utroq; refrigerij ubertem rorem reperies, ideò fortè capiti ros ſimpliciter aſſignatur, guttæ uerò cum adiectione noctis cincinnis attribuuntur: q & uiſio quæ per ſpeculum fit & ænigma nocturnæ quiddam habet qualitatis, minus fulgens & minꝰ feruẽs. Aemulare ſancta anima ſponſum, caput & capilli dilecti uotionis rore madeſcant. Caput intentionis, cincinni cogitationis. Ad modum madẽtium capillorum ſtrictæ ſint, extentæ ſint, pingues ſint, continentiæ extenuatæ diſciplina, continuationis perſeuerantia protentæ exultationis ſpecie pingues, ne ad modicum tenebroſo & gelido malitiæ & nequitiæ rore inficiantur, quem principes aeris huius leuiter & latenter aſpergit. B Caue fallaces infectiones eiꝰ, ſponſi tui illũ cæleſtẽ ſe mẽtitur habere rorẽ. Claude illi, & ſi dicat aperi mihi ſoror mea, nullã tibi cũ eo cognationẽ eſſe reſponde. Quæ illi cognata eſt, immaculata non eſt. Praua cognatio, quã contagio ſequitur. Chriſtus cum iam ſororẽ dicit, immaculatã ſubiungit. Auſculta qñ Canti. 5. dicere poſſis. Vox dilecti pulſantis. Hoſtis primo aggreſſu timide agit. Tentãtis modo deprehẽdi timẽs, palpat, non pulſat. Dilectus tuus immoteſcere uolens pulſat audenter. Ibidem. Aperi mihi quia caput meum, inquit, plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium. Ac ſi dicat. Aperi mihi quia rore gratiæ refertus illabor. Aperi mihi, aptã te præpara Ibidem. tantæ præſentiæ. Tunc illa. Exui me tunica, quomodo induar illa? Laui pedes meos, quomodo inquinabo eos? Tu dicis aperi mihi. Ecce aperui. Parata ſum, & domeſticis turbari denuo curis refugio. Nolo quã ſemel exui reinduí tunica. Quomodo induar ea? Quomodo? Nullo modo. Nõ aquieſco, nõ poſſum nõ ægre reinduitionis uerbũ audire. Laneam exui, ueſtita ſubtilibus. Noui quàm laborioſæ ſint partes Marthæ, quàm onerioſa operta ſit tunica, quomodo circa frequẽs diſcurrẽdo miniſteriũ inquinatos oportet illã affectuũ pedes habere & operum greſſus. Non poſſum de Maria in Martham degenerare. Optimam partem elegi, apertum & paratum efficere cor meum ad aduentum dilecti. Nõ uidetur in partibus Marthæ paſſus moleſtias, qui ſemel ad illas iterũ reuerti feſtinat. Nuda ab omni materia mundi, & ſine impedimẽto uelaminis, libera & quaſi reuelata facie gloriam contemplaturi dilecti, ſurgam ut aperiam ei. Via hæc uia pulchra eſt, nõ poteſt per eam pes pollutus incedere, nec polluí in ea. Breuis uia, nam dilectꝰ ſtat ad oſtium uociferans & pulſans, quaſi more impatiẽs. Pulſat ad oſtiũ, explorat aditus, & ardentius diligens properantem præuenit me. C Manum ſuã miſit per foramẽ, Canti. 5. & ad tactũ eius uenter meus intremuit. Quid ſibi uult hoc loco q ſponſa q̃ clauſerat oſtiũ cubilis ſui, non hoc quoq; obturarit foramẽ, ne ad illã quid ingrederetur incauter? In cæteris cautius agens, cur hic locũ negligentiæ reliquit? An fortè hoc in ſe minus ipſa nouit foramẽ? Quis enim in ſe omnia poteſt noſſe foramina, omnes aditus, omnes aptitudines, niſi ille qui ſicut in Ezechiele legitur in lapide pretioſo foramina præparauit? Ipſe foramina ubi uult parat, quia ubi uult ſpirat. Ipſe manum mittit per foramen, per aptum aditum, inſpirationis occultæ uirtutem. Per foramen (inquit) id eſt per aptum, per abditum, per arctum ingreſſum. Arctus enim ingreſſus ſatis, ubi manũ tantum immittit Ieſus: eius reſpectu quem per oſtij apertionẽ ſibi fieri petit. Non moueretur ille uenter ſponſæ, non ſurgeret, nõ aperiret dilecto, niſi ipſe prior inſpirationis ſuæ manũ immiſiſſet occultã. Occulta ratio uocationis primæ, latẽs cauſa, & nondum latus ingreſſus. Dilatatur autem, cũ præoperãti ſpõſo anima cooperat, conatur, aſſurgit & aperit. Prima ſolius dei manus agnoſcit. Secũda dei ſimul & hominis. Et cũ magis dei ſit ꝓpter munus, ſoli tamẽ homini deputat ad meritũ. Arcta eſt etiã & quaſi per foramẽ concepta cognitio dei, ea quæ per operũ eius cõtẽplationẽ percipit, & quaſi tactus manus, nõ uiſio uultus eius. D Aduerte trinũ cõtẽplãdi modũ, in capite, in cincinnis, in manu. In capite naturã, in cincinnis figurã, in manu facturã. De hoc ultimo modo ſic ait: Delectaſti me domine in factura Pſal. 91. tua, & in operibus manuũ tuarũ exultabo. Poſſumus etiã ſic illa uocare. Eſſentiã, ſigna, opera. Diuinæ illius naturæ notitiã, ſigna per quandã in ſuo genere ſimilitudinẽ depromunt, opera probãt. Signa (ut ſic dicã) exprimunt, & opera aſtruunt. Vltimus hic contẽplationis modus, ſimpliciũ eſt, Secũdus eruditorũ, Primus puriſſimorũ. Veruntamen ſicut iam dixímus, immiſſio manus per foramen, immiſſionem illã latentem & occultã ſignificat inſpirationis, quem diuinæ uirtutis tactus operatur. E Hic etiã eſt aduertere tria quædã in ſpõſa. Quæ tria? Primo q tremit, Secũdo q ſurgit, Tertio q aperit. Primũ fit quidẽ in ipſa, ſed non ab ipſa. Duo ſequẽtia ſic fiunt in ipſa, q etiã ab ipſa. In primo præoccupat: in ſecũdo conat: in tertio captat. Cũ tremit nil in ipſa agit, ſed magis patit. Cũ ſurgit & aperit, ꝓpriæ aliquid induſtriæ adhibet. Tremit, cum motũ occultũ inſpirationis ſanctæ dulciter ſentit. Aſſurgit, cũ conſentit & ſequit quo illa ducit. Aperit cũ huic totã ſe operi mens indulget & reddit capacẽ. Veruntamẽ quãtomagis ſe huic uiſui aperit, tanto ex nimia affectione, & uehementia in ſe deperit. Memor fui, inquit, dei & delectatus ſum, & exer- Pſal. 76. citatus ſum, & defecit ſpiritus meus. Memoriã uentri, tremori delectationẽ, exercitationẽ ſurrectiõi cõfert, & aptat. Nam qđ dicit defecit ſpiritꝰ meus ad illud ſpectat qđ hoc ſequitur in loco. Peſſullũ oſtij mei, aperui dilecto, & ipſe de- Canti. 5. clinauit. Tunc declinat, cum tu deficis ferre non ualẽs. Cũ tu afficeris uehementius, tunc ipſe citius auolat. Quanto affectuoſius captas dilecti amplexus, & quaſi aperto corde totum abſorbere & deglutire conaris, tanto uelocius declinat labilis præſentia dilecti tui. F Sed iam redeamus ad ſeriem literæ. Surrexi ut aperirem dilecto. Manus Canti. 5. meæ diſtillauerunt myrrham. Digiti mei pleni myrrha probatiſſima. Quid eſt q de apertione locuturꝰ præmittit de manibus? An fortè ſuggerere uoluit quibus te manibus oporteat aperire dilecto tuo, quibus operum meritis cõtemplandæ ueritati aditũ præpararet? Bene quidem myrrhatæ manꝰ quæ carnis mortificationẽ operant, quæ fluxum eius compeſcunt, ſtringunt ut latius influat oblectatio uerbi. An non uelut quaſdam myrrhæ ſtillas, cenſes opera regularis conuerſationis, quæ uiciſſim ſibi ſuccedentia mentem ungunt & carnem ſtringunt?

Vigiliæ,

Vigiliæ, ieiunia, caſtigatꝰ, & parcus uictus, aſper pannꝰ, & panis ater, plagæ uirgarū uolūtariè ſuceptæ, in matutīs pſalmodiæ uociferatio, & ſilens oratio, utraq; in ſpiritu cordis uehementi, ſed hæc tantò uehementior, quātò corporalis ſpūs minus eſt contínens. Quídni diſtillant nobis dum uicíſsim ſuccedunt ſibi? Iure cōferunt myrrhæ, quia carni amaritudinē uexationis inferūt, & deuotiōis uelut
Canti.5. unguento mitigant animū. Et ut diſcretionē adeſſe intelligas, & obſequiū rationale, digiti (inqt) mei pleni myrrha probatiſsima. Manꝰ opa ſunt, deſcretio digiti, Myrrha, tam actio carnis, quàm unguentaria exhilaratio cordis. Hæc mierrha ꝓbata eſt, nā eſt q̄dā myrrha quæ reprobata eſt. Cùm uideris quorundā puerilīū hoīm digitos prohibita paſsim ſigna diſtillare, agilem manum undiq; petulātis uel peruerſi affectus indicia ſpargere: ut arbitror, indiſciplinatæ cōuerſatiōis amaritudinē, quaſi reprobā myrrhā iſtū fundere non negabis. Probatiſsima uerò myrrha eſt quæ in multis argumentis exercitij regularis eſt reperta laudabilis. Et regularis exercitatio, & hoſtilis uexatio, utraq; probabilis eſt, cum patiētiæ uirtus ſeruata integritate ſua amaritudine nímia nō corrūpit ac degenerat. Recole rp̄a quibus iuuēcula adhuc eccleſia ad aures pulſauit gētiliū ut dilecto ſuo Xp̄o ad corda ipſorū oſtiū aperiret pateret aditus: quàm innumeros deſudauit agones, quanta cōfecit martyria. quàm continuis eſt uexata ſupplicijs? Verè digiti eius pleni myrrha probatiſsima, co q̄ omniodarum paſsionum argumētis honeſtata eſt uirtus eiꝰ in laboribꝰ ſuis. G Cum huiuſmodi manibꝰ fatagite fratres aperire uerbo, ſpeculationis dulcedini aditū præparare. Bonorū actuū meritis, mētis ueſtræ receſſus Xp̄o uberiꝰ reſerabitis. Videte ſi laboris & fatigariōis ueſtræ myrrha multis eſt experimētis reperta laudabilis, ſicut aurum q̄ per ignē ꝓbat. Digiti mei (inqt) pleni myrrha ꝓbatiſsima. Diſcretionis ſignificat ſubtilitas, & unctiōis libertas. Et digitos eīm dicit, & plenos. Diſtillant, & pleni ſunt. Vicíſsitudinē habent, non euacuationē. Interpollantur ieiunia refectione, labores requie, uigiliæ ſomno. Vicíſsitudo refectionē affert, non defectū. Digiti (inqt) mei pleni myrrha probatiſsima. Cōtēplationis optas delicias, ſpōſi amplexibus ex ocio perfrui, illum ſolū cordis tui cōtinere ſecretoꝰ noli ad aperiendū uacuis, noli aridis occurrere manibus. Actio contēplationē præcurrit. Quātomagis myrrha cōtinentiæ & afflictionis mortificaueris affectꝰ anima les, tāto uberiorem aditū dilecto paraueris. Deniq; ſequitur peſſulū oſtij mei aperui dilecto. Non poſſumus in an-
Cant.5. guſtia terminandi ſermonis huius oſtiū operire capituli. In aliū differamus tractatū, gratiā ab eo expetentes & expectantes, qui habet clauem Dauid ſine qua nemo aperit Ieſus Chriſtus, qui uiuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo. XLIIII.

HOdie uobis fratres de apertione oſtij diſſerturi ſumꝰ. Nam heſternꝰ ſermo de opatiōe (quæ uelut quædā ad apertionē eſt uia) ultimū tractatus noſtri digeſsit articulum. Bona planè opatio, quæ immortalitatis & incorruptionis ſpem & ſpeciē ſemper præfert, quæ non ſeminar in carne ut corruptionē inde metat. Vtinā in ueritate ego dicere poſsim quia myrrha in manibꝰ meis ſemper. Si quis (inquit Ieſus) fecerit uoluntatem patris mei, cognoſcet de doctrina mea. Ecce qualiter pietatis actus aditū reſerat ueritatis. Boni certè actus qui & quadam contemperantia & moderatione diſcreti ſunt, & unctionis deuotione repleti. Iure manibus unguentariis aperitur Chriſto, qui de unctiōe nomē accepit. Et forſitan niſi per unctum oſtium ingredi neſcit ideò in templo de lignis oliuarum oſtiola facta ſunt, per quæ in ſanctaſanctorum aditus pateret. Huiuſmodi enim & ligni materia unguentarij eſt miniſtra liquoris. Oſtiola dicta ſunt & oliuarum arctus introitus, ſed pinguedie gratiæ ſine difficultate illaberis, ubi ſubtilis eſt intelligentia, & ſecretū myſterium. Non laborioſus patebit ingreſſus, ſi deuotiōis & charitatis oleo quaſi oſtio uoluerís uti. Et puto quòd conueniens eſt de templo teſtimonium prolatum. Templum enim dei ſanctum eſt, quod eſtis uos. Habe 1. Cor. 3.
ergo in templo tuo oſtia p quæ ſummus pontifex ſolus in grediatur in intimum cordis ſui receſſum. Claude oſtium, obdie peſſulum, niſi quādo dilectus tuus ingredi uolet. Si oſtium non eſt, paſsim patebit ingreſſus omni tranſeunti. Si oſtium clauſum eſt, peſſulum non obſeratum: facili cedet & patebit impulſui, clauſuram non habēs firmiorem. Habe utrunq;, oſtium circunſtantiæ, & peſſulum conſtantiæ. Proſpice circunſtanter, reſiſte conſtanter: obliuio & ignorantia non ſurripiat, improbitas non irrumpat. B Etſi ita mauis diſtinguere, ſolicitam præmeditationem reputa oſtium, orationem quaſi peſſulum. Tali firmatum repagulo, hoſtili non patebit impulſui oſtium tuum. Con- Pſa. 147
fortauit (inquit pſalmus) ſeras portarum tuarum. Nónne in ſeris & portis uelut oſtium & peſſulum tibi uideris audire? Vtrunq; neceſſarium eſt. Sed contra inſidias inimici. Vbi nocem & pulſum audis delecti, ubi manus eius ſubtilem & per foramen ſentis attactum: auſer peſſulum, oſtium aperi, cuncta cedent obſtacula, ſi fieri poteſt, medium parietem totum auſer, ut liberè ſe tibi dilectus tuus infundat. Solicitudo aduerſus tentamenta dæmonum in ſecuritatem uertatur de præſentia ſponſi, cautelam hoſtem repellendi, in perfruendi dilecti copiam uerte. Oſtium aperuiſſe ſe nouit qui dixit. Paratum cormeū Pſa. 107.
deus, paratum cor meum. Quomodo oſtio eget Ieſus, Ioā. 10.
qui in euangelico ait: Ego ſum oſtium? Miranda ratio. Oſtium eſt, & pulſat ad oſtium. Intrare uult, per quem quiſquis introierit ſaluabitur, & paſcua inueniet. Magna eſt oſtiorum diſtantia. Eſt enim oſtium quoddam in argumentis naturæ, eſt oſtium in ſacramentis eccleſiæ, eſt oſtium in experimentis gratiæ. In primo illo oſtio naturalis rationis ductu innoteſcit nobis per opera operans ſapientia, & ad aliquid ueritatis intromittimur, diuinitatis colligimus notitiam, non tamen perſonalem in deitate diſtantiam In hoc oſtio non diſtinguitur perſona, nec conferrur gratia. Ideò non debet eſſe aſsiduus, non nimius ad hoc oſtium pulſator. Per ſecundum in eo quòd ſalutaribus initiamur ſacramentis, ad eccleſiæ unitatem intramus ad communionem ſanctorum. In hoc ſecundo oſtio ſic quidam intus ſunt, ut tamen quaſi foris ſint, donec ad tertium accedant, quod familiarem interpretamur acceſſum per charitatis affectum, in copioſam quandam contēplationem dilecti. Oſtium hoc tam ſecretum tam intimū, non oībus patet, ſed ſoli ſponſæ præbet acceſſum. C In Ezechiele multorum oſtiorum diſtātias legis quas modo longum eſſet proſequi. Veruntamē parúm quidem intereſſe reputo tū ne ad illum ingrediaris, an ad te ipſe, niſi q̄ tunc uideris ingredi ad ipſum, cum tu quaſi præuenís, & prior rogas. Ipſe uerò ad te, cùm ipſe te præuenit, pulſat affectum, improuiſus illabitur, & nil tale meditantem inſperatæ dulcedinis mouet attactu. Quādo pulſat hoc modo ad, oſtium tuum, noli morari, ſurge, feſtina, ne fortè declinet. Nam & in hoc loco ſic habes. Peſſulum oſtij mei aperui dilecto. At ille declinauerat atq; tranſierat. Cur abís Ieſu bone? cur declinaſti? cur defraudas dilectam à deſiderio ſuo? Tu deſiderium inducis, tu delectationem ſubducis. An fortè hoc modo in maiorem auiditatem & ardentius deſiderium concupiſcentiam protrahis, dum copiam ſubtrahis? Ita eſt. Planè iſta eſt. Iſte amoris falla cíæ ipſum amorem magis inflammant, ad eius cumulum proficiunt dum ſic decipiunt. Illæ domínicæ reſurrectionis apparitiōes quā breues erant quàm ſubitæ, quàm ſuciſæ. Quibuſdam uix iam agnitus eſt, & ſtatim elapſus eſt. Non ſe patitur ab aliquibus tangi. Alijs clauſis illabitur ianuis, oſtij apertione non indigens. Illud enim oſtium maximè illi aperitur, quod alijs omnibus negocijs claudítur. Cùm putatur teneri, quaſi furatur præſentiam gratam: furtim accedens, & furtim recedens. Gaudium enim contemplationis inſtar eſt puncti. Velociter recedit, &

excellenter transcendit omnem humanæ capacitatis uirtutē. Quo ipsa uadit non possumus æquis'eam in hac car-
Eccle.7. ne passibus sequi. Dixi (inquit Salomon) sapiens efficiar, & ipsa lōgius recessit à me, multò magis quàm antea erat. Perceptio eius melius quàm priuatio docet quàm sit transcēdens eius maiestas, eo ipso quo uehemētior est, uelociq;
Canti.5. transit. Ipse (inquit) declinauerat atq; transierat, ideò ne Iesu bone declinasti ad sponsam, ut tam citò declinares ab ea? Ipse (inquit) declinauerat atq; transierat: Quid est trāsierat? Trāsierat me, trāsierat uires meas, ptrāsijt me: Ideò quasi ferre & subsistere non ualentem trāsijt me: Gladius est uerbum dei, gladius est Iesus, animam sine mora & difficultate ptransijt, non subsistens, dum eius uehementiam liquefacta mens sustinere non ualet. Flammeus hic gladius est: ideò sicut cera fluit à facie ignis, sic anima succēsa à facie eius. Anima (inquit) mea liquefacta est ut dilectus locutus est. Videtis qualiter ad ignitum eloquium liquefecit animam. D Pessulum ostij mei aperui dilecto meo, at ipse declinauerat atq; transierat. Ita in manifestatione dominicæ resurrectionis quæ facta est duobus illis euntibus in Emaus, & aperti sunt oculi eorum ad cognoscendū Ie-
Lu.24. sum, sub ipsa apertionis hora euanuit ab oculis eorum: & quasi pertransijt cor illorum, ut ipsi fatentur: Nónne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur &c. Ardēs erat in ipsis in collocutione, liquefactum est in illa nisi hoc uehementi, soliditatem & constantiā non obtinens. Quid enim est Iesum euanuisse, nisi illos in gloriosa apparitione subsistere non ualuisse? Declinat dilectā ut flumen pacis, sed ut gloriæ torrens pertrāsijt, sicut torrens igneq; liquescere facies animam quā mundat, quā reficit, quā transijt. Quàm dulcis hora quando anima huic igneo torrenti liquefacta miscetur: quàm subtilis est in illo momēto, quàm extenuata, quàm mobilis. Nihil tunc temporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris tantummodo calens & liquens. Cognata sunt sibi inuicem liquidum & calidum. In his duobus contemplationis usus cōsistit. Quod liquidum est, calorem promptius concipit & conceptus calor uicissim quod liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum & liquidum, hoc est (si aliis dicatur nominibus) succensum & syncerum. Calidum eò quòd amat, syncerum & liquidum est, quia quandam amati in se speciem repræsentat. Calidum qa ardet, liquidum, quia uidet. Calidum quia inflammatur, liquidum quia dilecti imagine informatur. Quod liquidum est, nihil habet impurum, nil pigrum, facilè cernens & facilè sequens. Sed tanta gratia liquidi non est cum calor non est. Bene liquidum quod ex puritate dilecti claritatem percipit, & quasi per citum & promptum extra se effusum post dilectum festinat, qui iam pertransijt. Ipse (inquit) iam pertransijt à me qui totā per transijt me. Velox transitus: sed uolentiæ non parum habens in tactu liquefactā post se reliquit animam meā, effu-
Canti.5. sam uberius, & conantem transire usq; ad dilecti trāsitum nihil præsumens in eius præsentia. E In uoce exultationis liquefacta sum statim ut locutus est ipse. Anima mea liquefacta est, inquit. Quid est liquefacta est? id est crescēs facta est, currens, clarescens. Crescens super se, currens ad ipsum, ex ipso clarescens. Virtute crescens, currens uotis, ueritate clarescens, hoc est lata, labilis, lucens. Ex hac fortè liquefactione præstitum illi est quòd manus suæ myrrā distillāt, mens liquefacta est. Cur tertium præterimus qd cantícum illud apponit? Habet enim sic connexum ex ordine, uenter tremit, distillant manus, anima liquefacta est. Potest istic etiam leuiter hanc lectionem transcurrens, ordinatum quoddam agnitum aduertere: non tamen facile est & planum gradatæ distinctiōis rationem assignare. In omnibus quidam modus signatur, sed maior in secundo quàm primo, & maior in tertio quàm in secundo. Plus est enim distillare quàm tremere, sicut liquescere quàm distillare. Totum præstat præsentia spōsi sponsæ suæ quòd eiq; uenter tremit, distillant manus, anima liquefacta est. Totum ex tactu eiq; & uotis auditu, totū est (ut sic dicam) ex pertransitu eius. Quia tangit, tremit: distillat, quia perstringit & pertransit illam in spiritu uehementi, cuius uocem audis, sed nescis unde ueniat, aut quo uadat. Ideò liquefacta est anima eius ut locutus est ipse. Vox subtilior manu est, uehementius mouet, & uelocius transit. Sermo Iesu subtilioris & sublimioris doctrinæ plōtinet quàm aliqua operum prodere queant exempla. Omne trāsit exēplum de maiestate deitatis sermo, quem inter discipulos fudit: omnem experientiam pollicitatio gloriæ futuræ quæ reuelabitur in nobis. Huic intelligētiæ & perceptioni aperi ostium ut comprehendas statim declinat & pertransit: ideò & tu transi in affectum liquefacti cordis. Ad
Psal.138. hanc uocem dilecti dic. Mirabilis facta est scientia tua ex me confortata est, & non potero ad eam: & anima mea liquefacta deficiens à comprehensione, & non sufficiens exuehementi & uolētia dulcedine persistere, & morari in admiratione. F Propter hæc & huiusmodi (inquit)
Canti.5. Anima mea liquefacta est ut dilectus locutus est. Quid putatis ut aliquid præter seriem & quasi ex abundanti ad cohortationem præsumam? Quid inquàm? putatis quòd nō hic sermo quorundam suggillat duritiam, quorum uiscera gelido austeritatis rigescunt affectu, quorum uiscera nullum misericordiæ distillant liquorem, nec exiguo tremunt & mouentur affectu erga pœnitentes, misericordis manus tactum non sentiunt, pijssimi Iesu non igniuntur alloquio, pulsantem in pœnitente Iesum foris nō auditū. Vereor ne declinet ab eis & pertranseat, ne non inueniant cum quæsierint, & cum clamauerint nō exaudiat eos. Cur durātur uiscera tua ad filios: quasi non sint tui? Poteras forsitan tuos in clementi oculo tespicere, & resupino fastu præterire, si tamen tui tantum essent, & non domini tui. Quàm durus fores si de tuo largiri deberes qui do-
Psal.111. mini substātiam tuam auaro, & imminuto etiam filijs affectu dispartiris? Dispersit (inquit) dedit pauperibus, Sed tu forsitā pauperes nescis. Quid si dicat tibi deus: Imperfectum meum nō uiderunt oculi tui: in libro tuo non nisi perfecti sunt scripti, de perficiēdis nulla te cura tenere cōsueuit. Malus medicus qui non est opus ægrotis, sed bene habentes fortasse exulcerans. Si non uis errātem quærere, saltem occurre reuertēti. Aperi ianuam misericordiæ, & si non pœnitentem propter Christum, suscipe uel Christū in pœnitente. Liquescat anima tua misericordiæ rore, acclamantis & pulsantis Iesu succendatur eloquio. Vox pœnitentis, uox pauperis, uox est Iesu. Ideò cum audis hanc uocem, clementi affectu liquescat anima tua, ut & tu cum
Canti.5. sponsa dicere queas. Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Auscultа & recole, quid locut⁹ Mariæ Magdalenæ, qd mulieri in adulterio deprehensæ, quid Samaritanæ? Chananeæ, Zachæo, Petro, Centurioni, Ad tot pietatis sermones & clementiæ, cuius non mollescat affectus, uiscera liquescant? Ad tam uehementes flatus austrinos, etiam de durissimo pectore quantumlibet annosa poterat glacies soluí? G Sentio me affluentis olei liquore perfundi, & simili affectu liqscere, quoties misericordiæ tuæ opa & uerba pfectè resenceo. Ignitum eloquium tuū hoc uehementer, & seruus tuus dilígit illud. Diligit quia indi-
Psal.118. get, ideò anima mea & præ gaudio liquescit ubi tu loqueris. Istam liquefactionem oportet ut sentiat omnis sanct⁹: Nam illa superius disputata liquefactio non nisi perfectorum est, & eorum nō semper. In tēpore opportuno & fructuoso, ne subducam silētio quod mihi suggeritur, breuiter uobis absoluam quod adhuc de hac liquefactione intellectū cōcepi. Non cernitis q liquescit, qualiter de quodam rigore & immobilitate moueri incipit, seipsum egredi & deserere nitit, de tumore & mole pristina defluit & descendit & euanescit, seipsum ducentem & ad humiliora loca facilè sequitur, uel eadem per seipsum sectat, præcurrens frequenter ducentis conatum. Magna in liquefactis ad sequendum mobilitas, & prompta uoluntas. Intelligitis iam (ut arbittor) in liquefactis ad obediendum aptitudinem grandem, humilis animæ affectum tractabilem.

Hanc

Hanc humilitatem non metus infringit, sed calor amoris informat. Metus mētem uiolenter infringit, amor emollit & teneram ac liquidam reddēs iufringit ad libitū. Humilitas de charitate profluens, nil molestiæ patitur, ultro ad imum tendit, quiescens cum apprahenderit inferiora. Habetis iam in liquefactione, humilitatis illius generosæ, habetis & obedientiæ expressam sub breuitate naturam. Vultis & testimoniam? Dominus aperuit mihi aurem ut audiam eum quasi magistrum. Audistis loquentem dominum, audite liquefactum affectum discipuli. Ego (inquit) non contradico, retrorsum nō abij. Audistis quomodo se quitur, audite iam ad quàm infima: Corpꝰ meū dedi per-
Esai.50. cutientibus, & genas meas uellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. H An non iste quasi ad aspera & abiecta descendit, non rigidè resistens, sed liquefactus, effectus tractabilis ad auditū calentis eloquij? Ergo qui huius humilitatis & obedientiæ liquescit affectu, non frigida tumētiq; mole immobilis & rigescēs, pro suo iure eius sibi uerbi usum gloriosè præsumit. Anima mea liquefacta est ut dilectus locutus est. O mira uis uerbi, & cognita uehementer. Inflammat cor, commutat renes, in nihilum in conspectu suo respectu dei sui animum redigit, à seipso liq̄scere & deficere facit, ut iam anima non sit secum, sed sicut sequentia continent huius uersiculi. Ego semper tecum. Ideò non in se, nō secū, sed cum deo suo est, semper obsequens & quātum datur sequens, sed non assequens semper pro uoto, nec illo excellenti mo-
Canti.5. do qui sponsæ cum spōso competit. Nam & hīc sequitur: Quæsiui & non inueni illum, uocaui & non respondit mihi. Sed capitulum hoc alterius temporis eget tractatu. ex ocio discuti uolens. Sufficiant ista non pro magnificentia sui, sed pro nostris disputata uiribus, qualiter anima sponsæ liquescit ad loquelā dilecti sui Iesu Christi, qui uiuit & regnat per omnia secula seculorum, amen.

Sermo. XLV. A

CVm tibi fuerit dilectus tuus elapsus, nō tibi redit ad libitum. Vexatio hæc dat intellectū amori, & augmenta affectuum. Nunc uisitat, nunc euanescente uisitatione uexat amicam. Varietas hæc amantis cor & desiderīū rapit, & reparat ad usum. Vt dilectus locutus est, liquescit anima tua. Anima tua liquefacta defecit, ferre non ualens, & dilectꝰ tuus declinat. Defectio tua, fuga ipsius est. Præsente & loquente dilecto liquescis & deficis & expiras, absente eo respirare permiteris. Absens uires reparat, quas præsens exhaurit. Delectationum uehementiam interualla temperant, cuius continuationem ferre non potes. Quid continuationem dico, nónne ipsa te inchoatio reddit exhaustā? Statim enim ut loquitur dilectus, liquescit anima tua. Deniq; & in se-
Cant.6. quentibus dicit. Oculi tui auolare me fecerunt. Quomodo dilectum auolare fecerūt, nisi dūm nimio affectu in eo defecerūt? Modum nescis, ideò dilectus tuus moderatur, & præsentiæ suæ mēsuram tibi distribuit in tēpore. Ideò quæris & non inuenis, uocas & non respōdet. Attendite fratres uehementiam & uim amoris. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit præsenti. Ibi uota anhelata laborant, hīc exhausta relinqui patiuntur. O felix amor qui continua quadam uicissitudine aut liquescit in ipso, aut quærens anhelat ad ipsum. Quæsiui & non inueni illum (in-
Canti.5. quit) uocaui, & non respondit mihi. Alibi scriptū est hoc, hoc modo. Quærent me mali & non inuenient, uocabunt
Prou.1. & non exaudiam. Quid iam est quòd hoc ipsum tam commune est bonis & malis? Cur indifferenter utrisq; te Iesu bone subducis? Verùm quidem non indifferēter, sed multùm differenter. De malis dicitur, quærent & non inuenient. Sponsa uerò non se inuenturam diffidit, sed non inuenisse causatur. Quæsiui & non inueni illum uocaui & non respondit mihi. B O quoties quæsiui dominum Iesum meditādo, inuocaui orando, sed nec meditatio effecta est dulcis, nec pinguis oratio? Ideò non inueni illum, nec respondit mihi. Nec inueni illum ipsum nec sua, sed supra modum dulcia sunt quæ respondit mihi. At utinam mihi frequeter respondeat cùm uel lego, uel oro. Ita Iesu bone responde mihi quantas habeo iniquitates & pecca- Iob .13.
ta, scelera mea & delicta mea ostende mihi. Absconde paulisper facem tuam, ut mea mihi fœditas salubriter innotescat, uel in meditatione mea, uel in lectione sacrarum scripturarum. Tunc enim me inueniūt custodes ciuitatis, do- Nota.
ctores sancti, cùm meos in eorum scriptis mores inuenio. Tunc me inueniunt, cùm meos mores & uitia depingūt, cùm discutiunt, cùm uulnerant, cùm iucrepant. Sacri scriptores acsi quidam custodes ciuitatis sanctæ Ierusalem (quæ est ecclesia) uarios animorum inuestigāt affectus, & inueniunt singulorum passiōes, bonos mores, & morbū quo quisq; laborat, nullius uel cogitatio nō inuenitur ab illis. Quoties illa lego, quasi inuentum me & deprehēsum puto. Illa me exhortationum iaculis feriunt, illa uulnerāt, dum quod integrum arbitrabar, saucium esse conuincunt. Illa simulationis tollunt uelamen, ignorantiæ uel obliuionis iuolutum falsæ pallium gloriæ. Illa acsi pallio quodā & dissimulationis spoliant operimento, & elationis ornamento. Illa me quodam præsumptæ fallaciter gloriæ pallio spoliant, dum cōscientiæ denundāt infirma. Vtiliter ergo à custodibus in hunc modum inuenior, quāuis dilectū admodum inuenire non queam. Deniq; iam minus in me id quo glorier, minus in quo quiescam inueniens, amoris in dilectum facibus inardesco. C Filiæ Ierusalem nū- Canti.5.
ciate dilecto, quia amore langueo. Per me non audeo accedere, non hanc familiaritatem mihi præsumo, non sui copiam mihi adhuc Iesus indulget: ideò filiæ Ierusalem ad uos accedo, uos ambio, uobis causam commēdo, committo negocium, nunciate dilecto. Quasi ignorat, dum dissimulat. Custodes spolient, filiæ nuncient, doctores exhortentur, exorent filiæ. Filiæ Ierusalem nunciate dilecto qa amore langueo. Nunciate, ingerite, frequēs suggestio dilectum inflectet. Iam exuta sum, iam spoliata sum meipsa, iam idonea dilecto uestiri. Spoliata & exoccupata mēs lāguet amore, nunciate dilecto quia amore lāgueo. Fratres si uos increpatorius doctoris sermo tāgere specialiter uidetur uestros expressè ferire mores, mentis uestræ nudare uulnera, uel occultatæ uel excæcatæ cōscientiæ tollere palium: ad incentiuum amoris, non ad odij illud inuertite, fomitem. Cur priuatam trahis ad iniuriam, quod in commune profertur ad omnes? Forsitan ad te quod dicitur respicit, te tamen nominatim non exprimit. Amoris tibi languorem generalis tibi ministret correctio, non murmuris passionem. Et si nō dulcis illius amoris desiderio lāgues, bonum est, si interim langues pudore delicti, si lāgues pœnitentia, si timore iudicij configuntur carnes tuæ. Cōuertere in ærumna tua dum cōfigitur spina, delictum confitere, & operimenti palliū quo iniustitias dissimulanter abscōdis, sine ut tibi tollat: noli pertinacius, noli strictius hypocrisis te pallio operire, inuoluere tegumento. Nō conuertetur ad te Iesus, nisi simulationis & fallaciæ à te fuerit ablatum uelamē, quòd tibi cōfusio quædā & displicendi metus prætexuit. Operuit confusio faciem cōscientiæ tuæ. Aufer uelamen confusionis, cōfessionis induere. Nā & dominus confessionem induit, cōfessionem non suam sed tuam. Hoc se ornatum pallio reputat, hoc à te mutuatur, hoc illi pallium trade, quod affectuosè tollit quasi pignus amoris, & reconciliationis signum. Tunc incipies amore languere, cùm prius pœnitentiæ fueris affectibus languida. Tunc te incipient filiæ Ierusalem commendare dilecto. Tunc cælestes spiritus & animæ spirítales congratulantes languorem nunciabunt amoris. D
Sed nos exabundanti super pœnitentiæ statu uersamus hunc locum, cuius tota facies perfectiora quædam uidetur spirare, & eius consona gratiæ quæ sponsæ meretur conditione censeri. Quæsiui (inquit) & non inueni illum, Canti.5.
uocaui & non respondit mihi. inuenerunt me custodes ciuitatis. Meditando quærit, uocat orando, audiendo doctores inuenitur, percutitur, uulneratur, exuitur.

Et ne quid deſit ad cumulum, filiarū Ieruſalem (fideliū.ſ. animarū) cōmēdatione adiuuatur. Quatuor hîc quædam aduerte, uel in illa uel circa illam, inueſtigatiões, uota, præcepta, & preces. Inueſtigationes meditatiōis, deſiderij uota, præcepta doctorum, & ſociorū orationes. An non doctorum præcepta, & exhortationes frequēter cōmode ſentiuntur ab his quos & anxia inueſtigatio, & ſyncera oratio poterat laſſare? Nónne pigra uota uerborū ſæpius ſtimulis excitantur? Denicꝫ quæ feruida ſunt, his fomitib⁹ Canti.5. efficiuntur feruentiora. Inuenerūt me cuſtodes ciuitatis. Bōi & prudētes magiſtri, uago quodā & quaſi uenatico genere dediti utuntur, & uarios ad mentium ſtat⁹ uertūt ſermonē, ſi fortè inueniant qnem tangant, quē ſtimulent, quē permoueāt, ſi quis audientiū gloriet⁹ & dicat: Inuenerunt me cuſtodes ciuitatis, percuſſerunt me, & uulnerauerunt me. Quo quis perfectior eſt, uulneratur facilius, & tenet affectus, uerborū citi⁹ ſentit aculeos. O felicem animum ad quem tam ſublimia exhortationis iacula ueniūt, quem inueniunt ſuis aptū uulneribus, quādo non abeunt retrorſum, auditorium uel durítia, uel ſtoliditate repulſa. Non ſunt paſsim huiuſmodi iacula fundēda, nec in omni multitudine, ſed tantum ubi idoneæ mentes creduntur inueniri, quas tam excellens doctrina nō effugiat. Quaſi fulgura ſunt hæc, ſumma feriunt, ſubmiſſa effugiunt, ſumma inueniunt, ſi ſumma fuerint. C Ideò dicit: Inuenerunt me cuſtodes ciuitatis, percuſſerunt me, uulnerauerūt me, tulerunt pallium meum. Tulerunt pallium quo inuolutus erat pœnaliter Adam prioris ſimplicitatis ſplēdore nudatus, tulerunt imaginationum operimēta, quibus impediebatur intrinſecus pallium figurarum, uelamē tulerūt, ueritatē itulerūt. Reuelata, nudata, ſimplex ueritas gignit feruorem amoris. Ideò filiæ Ieruſalem nunciate dilecto qa amore langueo. Quandiu non placet, non rapit affectum, non ſuccendit perfecta ueritas, quantūlibet ſycerè ſe fruí quís putet aſpectu intelligentiæ, uelamē patitur, operimētum lippitudinis, obductionis pallium. Cùm autem ablatum hoc uelamen fuerit, tunc rutilat ueritas, tunc ſcintillat & ſuccendit amorem, tunc alios ad cōgratulandū, quí hoc patitur poterit inuitare dicens: Nūciate dilecto quía Canti.5. amore langueo. Videte Iudæam, quandiu ſub legis operí mēto latebat ueritas, quandiu cæcitatis ipſa tolerabat uelamen, metu torpebat, affectu rigido nil poterat dulce ſentire, nec uulnerarí iaculo charitatis. Cùm autem conuerſa ad dominum uelamen depoſuit, cùm ablatum hoc illí pallium erat, tunc cœpit glorioſæ huius cōfeſsionis uerbum uſurpare. Filiæ Ieruſalem nūciate dilecto quia amore lāgueo, Tūc gloriata de nouæ & inſolitæ dulcedinis guſtu, filias Ieruſalem ad gratias agendū inuitat, & ſuæ gentis cōſortes exemplo ſolicitat. Audi denicꝫ quid tali ſolicitatione prouocatæ reſpōdeant. Qualis eſt dilectus tuus? & Canti.5. quæremus eum tecum. Vides quomodo participes fidei huius & doctrinæ fieri quærant in nobis. Doce qualis eſt dilectus tuus, & quæremus eum tecum. Fac nos tantæ cōſortes gratiæ, ut quærendi ſtudio amoris incipiamus affectu languere. F Sufficiat interpretatione myſtica hæc perſtrinxiſſe breuiter. Iam ad id redeamus cuius ex occaſione in hunc ſumus locum delapſi, dum ablati pallij utilitatem expoſuimus. Nam inde eſt ſumpta occaſio qd ait. Tulerūt pallium meum. Hæreamus adhuc paululum hoc in loco, explicemus hoc pallium. Nō eſt enim ſimplex pallium, quo etiam ſanctæ mentes inuoluuntur. Eſt euim diploís: id eſt duplex pallū, fortaſſe triplex, & quadruplex, quot uobís palliorum genera propoſuimus? An non adhuc graue & oneroſum ſatis eſt pallium animarum cura, & adminiſtrandæ neceſsitatis ſolicitudo? Propria incōmoda exp̄ſius loquar. Nouí quid ſit hoc pallio premí, quàm Nota. arentem ſortitus ſum terram & ſiculneam ſterilem. Iā multi elapſi ſunt anni quòd uſuo in monaſterio, quærens fructum in eo, & non inuenio. Quoties ſpes noſtra eluſit, fefellit oparam, expectationem noſtrā fruſtrauit? Iure oneroſum hoc pallium dico & eo magis oneroſum quo min⁹ utile. Nam onera ſolicitudinis leuiora ſunt quæ prouentuum leuat ubertas. Væ mihí quòd inueuerunt me cuſtodes ciuitatis, & aliquid in me dei dignum honore ſe inueniſſe putauerunt, percuſſerūt me, uulnerauerunt me, tulerunt pallium meum, & plagis impoſitis abierunt ſemiuiuo me relicto. Tulerunt pallū meū, pallium ſimplicitatis, pallium lucis, amictum lætitiæ, ardentis ueſtimentum affectus. Quoties ſolebam huiuſmodi pallijs totus inuolui, foueri in croceis? Nunc autem tota die mente amplector & uerſo quæ Paulus arbitratur & ſunt communia. Hæc dulcia, hæc glorioſa mihi pallia tulerunt, oneroſa induerūt. Quando hæc tollentur à me? Quādo proficiam hæc, ſi tamen p̄ficere licet. Felix dies quo hoc exut⁹ & expeditus pallio liberiore uos ad cōgratulandū mihi inuitabo affectu filiæ Ieruſalem, cùm uos (quæ nihil eſtis ex parte huius qualem nunc deploro) pro renouato in uobís amoris languore gratias referetis. Miſer qdem eſt qui huiuſmodi pallio ſpoliatus, mœrore & moleſtia tabeſcit, nō lāguet amore. Quæ ſpōſa eſt, ſic ſpoliata uel officio ſolicitudinis uel uſu, non faſtidio languet, ſed amoris ſtudio. Ideò ipſa alâis ad congaudendum ſibi & gratias agendum dilecto exorat. Eccleſia primitiua cùm quæreret Chriſtum in Iudæa, repulſa eſt. Pulſa non inuento ei loco in eis, non inuēto ibí Ieſu tranſiuit ad gentes, quæſiuit in eis, uocauit, & in multis non inuenit, non accepit reſponſum, niſi mortis reſponſum. G Denicꝫ à principibus huius mundi quaſi cuſtodibus ciuitatis, quomodo uulnerati, ſpoliati bonis, laniati corpore, carnis ſuæ exuti pallio cū uitijs martyres noſtri inter tanta & tot flumina & gurgites tormentorum non eſt in eis extincta charitas, ſed magis augmentatus quo languebant amor. Iucundum planè mihi uidetur ex præſentis occaſiōe uerbí, martyrum inter tot uexationum & mortis genera charitatem indefeſſam cecolere, quomodo paſsiones corporis paſsione intrinſeca temperabant amoris. Nam ſi ad illos hunc locum referas, non Canti.5. eſt querelæ ſed gloriæ uox iſta qua dicunt: Percuſſerunt me, uulnerauerunt me, tulerunt pallium meum cuſtodes murorum. Eo modo nos oportet non ægre ferre, ſi quando nos ſpoliant uel moleſtæ ſolicitudinis uel non bonæ aut periculoſæ coactionis quo ſtrictè inuoluímur pallio cuſtodes murorum. Iecit Helias pallium dum raperetur, 4.reg.2. fugit Ioſeph, dum teneretur, ſponſa tulit dum tolleretur. Genē.39. Speculi & imaginis uelamen proiecit Helias raptus ad faciem. Mundi ornamenta uelut magna onera fugit Ioſeph ſentiens fomitem. Solicitudine exuta, dilecti liberi⁹ captat ſponſa fauorem. Imaginatione quaſi uelamine tenetur intellectus, ne ſyncera contempletur ueritatem. Honorum & dignitatum affectu obuoluitur pallio, ne liberè pergat in ea quæ dei ſunt. Solicitudo omnem in anima lætitiam obnubilat, imaginatio obſcurat, honor tentat. In primo tenebræ, in ſecundo illecebræ, in tertio labor. In primo caligo in ſecundo cupiditas. in tertio cura. H Tulerunt pallium meum cuſtodes murorum. Boní cuſtodes bene norunt cui curarum impedimēta tollant, quam exonerent animam & ad delícias ducant dilecti ſui, reddant expeditam ad delectandum & ad quærendum. Nam frequenter elabitur, nec quieſcere poteſt niſi expedito affectu. Norunt ergo boní cuſtodes cuí parcant ab oneribus & actionum anguſtijs moleſtijſcꝫ ut ex- Canti.5. peditus in occurſum amplexumcꝫ properēt uerbí, cui pallium perſuaſionibus auferant ſuis. Exuí me (inquit) tunica mea. Hoc quidem in anteriorib⁹ dicit. Tulerunt pallium meum nudæ & puræ ſimplicitatis. innoteſcit & libero affectu in amoris negocijs: tuleruut pallium meum. Quodammodo dicentes. Quid compedita curis quæris dilectum? Quid iſtas tecum uoluis moleſtias? Si non penitus deponis officium, cur non ſolicitudines ad horam ſaltem ſeponis? Non detractamus ſtudijs, ſed inſtantiæ uolumus detrahas. Noli nimietatem quæſtus, neceſsitatis uerbo retexere. Quid bonum in te finis ingenium terrenis obruis? Quid illos æmularis? In oneribus poſiti

lamentis cõparantur: terrenis inhiant, terrena mandunt, ſtudio ruminant, uorant affectu, ponuntur in ſublimi, ſed uolutantur in limo. Noli æmulari in iſtis uehementibus, nec zelauerís hanc facientes iniquitatem. An non iniquitas & inæqualitas multa ad tranſitoria intenſum impendere animũ, ad æterna remiſſum? Quid qđ non ſemper intendunt negociis? Quid q quidã ſub obtentu prouidentiæ neceſſitatis, & ab opere manuum, & à meditatione ac ſtudio ſcrutandæ ueritatis excuſant ſe, plus dant negocia tioni quàm quieti, plus ſcurrilitati uerborum quàm ſcripturæ ſacræ collationi, plus ocio quàm operi, fratrum officinas circumeunt & cellas, ocioſe, curioſe, uerboſe. Noli æmulari in ſic negociantibus, nec in ſic ociantibus. Ocia uel oblata uel parata, in uſum amoris, in ſapientiæ meditationem, in dilecti uel quærendi ſtudiũ, uel inueniendi cõplexum tota conuerte. Huiuſmodi & his hortamentis, tu
Eſai. 62. lerunt pallium meum cuſtodes murorum. Cuſtodes iſti ſunt de quibus ait Eſaias. Super muros Hieruſalem cuſtodes conſtitui, tota die & tota nocte non tacebũt. Sed nos iam hic taceamus à ſermone hoc, orationum & laudũ debita ſoluentes, ore aliquando taciturí, animo ſemper reddentes ſolemnia laudum domino Ieſu regi & ſponſo cæleſti per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo. XLVI.

Cant. 5. RDo conueniens. Poſt exhortationem doctorũ, orationũ à ſodalib⁹ ſuffragia uidetur orare, non ſimpliciter rogare, ſed cũ obteſtatiõis obſecratiõe. Adiuro uos filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis dilectũ, ut annuncietis ei, quia amore lãgueo. Adiuratio uehemẽtiã precãdi manifeſtat. Anxia uota ſuis neſciunt eſſe cõtenta meritis, ideo alienæ præcis mẽdicãt ſuffragia. Perfecta hũilitas de meritis ſemper alienis præſumit. Adiuro uos (inqt) filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis dilectum. Conditio iſta nõ dubitãtis eſt, ſed cum temperamento rogantis, ac ſi dicat, ſi inueneritis, hoc eſt cum inueneritis, conditionaliter ſuſpendo, non ambigens de inuentione ueſtra, ſed magis conſulens uerecundiæ. Nam ſub conditione ancipiti hæc uobis dici temperantius auditis, quàm ſi dicatur preciſè, cum inueneritis. Non ueretur ne ſuſpẽſiuam rogationem ad iniuriam trahant, nouit uerecundiam filiarum Hieruſalem, nouit humilem ſpiritum, & quòd tenerent pudorem. Plus læderet preciſa diffinitio quàm ſuſpenſa conditio. Si (inquit) inueneritis, Dico ſi inueneritis, nõ dico cum inueneritis. Illud dico, ſed iſtud intelligo. De meo affectu dubitatio iſta non prodit, ſed affectui ueſtro & humillimæ exiſtimationi de uobis ipſis morẽ gero. Si inueneritis hoc eſt cum inueneritis mementote mei, cum bene uobis fuerit, tunc mementote mei, ut ſuggeratis, ut annuncietis dilecto. Non oportet in huius loci diſpoſitione morari, ad mores ueſtros fratres uos mitto. Recolite qualiter ab inuicem, quàm humili affectu, quanta uotorũ inſtantia, & cum adiuratione orationum mendicatis ſolatia, non quòd omnes auderetis petere nunciari de uobis quòd ſitis amore languentes. Alium ſoletis inuicem langorẽ deplorare, non gloriari de iſto. Et ſi poteſt qs ad horã gloriari, nõ expedit quidẽ, ne forte ĩmiſſione inanis gloriæ gloria ueſtra nihil ſit. B Sunt tamẽ nõnulli q conuerſatiõis iudicio & horis officio diuini in ſe lãgorẽ amoris occultare nõ poſſunt. Cõcepta nõ poteſt nõ aliqñ amãtis os parturire. Nam ad aliorũ cõſolationẽ uerbũ latẽter elicit ſpiritus interiora replẽs, ifuſæ gratiæ copiã eructat. Denicp & in hoc loco ſpõſa nõ loquitur, ſed ſpiritus eſt q loquitur in illa. In colatiõib⁹ ſctis ſuſpiria, ſingultus, de imis prodeuntes præcordiis crebri gemitus, nõnne ſunt quædã eructationes ſpiritus & conceptæ gratiæ? Talibus indiciis nõnne ſe prodit languor amoris? Non eſt occultatus languor quãto gemitus non eſt abſconditus. Ipſe ſe prodit languor, cum hæc producit indicia. Quid ergo percepta ſigna, nõnne quandam admirationis uim habæant, ut eos qui hæc deprehendunt ad congratulationis promoueant affectum? Etiam ſi ſermo ſileat, conuerſationis piæ ſanctitas rogat. Commendari uult dum ſe quibuſdam prodit indiciis. Quid enim? Cum aliquando cæleſtem hunc deprehendero amorem, nõnne habeo quaſi adiuratum puteum, ut propenſas pro eo gratias agam? Num commendabo precibus piis cõceptum languorem, quem gemitus altus prodit? Durus ego ſi non tam ſanctam & diuinam in fratribus paſſionem, qua poſſum orationis inſtantia foueam, ſupplicatione commendem, repliceem & annunciem dilecto ſi copia detur. Quid tu q fratrũ mauis uitia numerare quàm uirtutes, damna quàm dona, condemnare quàm commendare? Si te ad commendationem adiuratum non ſentias, non es iam Hieruſalem filia, ſed filia Babylonis. Filia Babylonis miſera, quis retribuet tibi retributionem? retribuetur enim tibi. Dediſce Babylonis filia eſſe, barbaros depone mores. Deſine in ſanctis numerare magis detrimenta quàm lucra. Sufficiat tibi iniuriandi malitia. Noli ſaltem foris nunciare, noli prædicare ſodalibus tuis. Nam ſodales ſponſi, aurem non accommodant ſi deroges ſponſæ. Ipſe ſponſus ægre audit iniurias dilectæ. Cuicunquæ dicis, illi dicis. Auris enim zeli audit omnia. Temerarium eſt dilectam condemnare dilecto. Bona ſibi mauult nunciari de ſponſa, & commendationi promptius aurem præbet. Nouit hoc ſponſa, Cant. 5.
ideo dicit. Adiuro uos filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis dilectum ut annuncietis ei quia amore langueo. Vt annuncietis, inquit. C Annũciatio precationis tenet effectum Humanum recogitate morem in rogando. Nam apud miſeratorem alicuius commemorare miſeriam, ipſum rogare eſt. Efficax precatio eſt modeſta ſuggeſtio, oppreſſi infirma exponere, fortunæ inſœlicitatem inſolentiam hoſtium Hæc inquam exponere in aure potentis, quid aliud eſt quàm ipſum uerecunda quadam prece ad auxiliandum inflecterе? Quot in locis apud pſalmiſtam hunc precis modum inuenies? In euangelio inquit Maria ad Ieſum. Vinum non habent. Non precatur dominum, nec imperat Ioan. 2.
filio, defectum uini tantum nunciaſſe contenta. Cum beneficis & ad liberalitatem propenſis ita agendum eſt, non eſt enim gratia uiolenter exprimenda, ſed proponenda occaſio. Commenda ſponſam ſponſo, dotes eius enumera. Nõnne hoc eſt eius inflammare concupiſcentiam, ſtimulos adhibere? Nunciate dilecto. Hoc nunciare, ipſum prouocare eſt ad rependendam uicem, ad refocillandum amore languentem. Ipſe conſolationis diſponit in corde ſuo, ſed noſtris expectat precibus compelli. Quod facit, faciet citius nobis pulſantibus, fortaſſe & uberius. Dilatio hæc cruciatum mihi parit, ſed conſolationis parturit cumulũ. Multiplicatis precib⁹, expectat ſolatia uberius refundet. Nunciate dilecto quia amore langueo. Vos nunciate quibus patet ad dilectum familiaris acceſſus. Vos nunciate quæ noſtis ex parte quanta ſit amatorũ uirtus languoris quàm ſit fortis ut mors dilectio, quàm ſit ut infern⁹ æmulatio dura. Adiuro uos vt annũcietis quia amore lãgueo. Narrate & annunciate, & exaudiet uocem ueſtram ut refoueat uota mea. Annunciate quia amore langueo. Non languet amor ſed languet amans. Vbi uiget amor: ubi uiget languor, ſi abſit quod amatur. Quid eſt languor niſi affectio quædam de abſente dilecto amantem conficiens? Amor uehemens patientis ſimul afficit & carnem & mentem. Illius extinguit laſciuiam, huius & lætitiam perſtringit. Carnis extinguit motus, mẽtis hilaritatẽ perſtringit quodã triſti affectu & deſiderio abſentis dilecti. Languet caro, dũ eius languidior & remiſſior motus efficitur. Languet animus dum æſtuantis uoti nimietate cõficitur. Carnis lãguor eſt motus eius uel nullus uel perexiguus. Animæ lãguor eſt motus eius nimius. Nõnne eoipſo caro cõficitur quo mens abſtracta ab eius amore in alia quædam auertitur? Carnis motus nõ ſentitur, dum anim⁹ ſentitur uehemẽtior factus. Vix ſuſtinetur, aliquoties quidẽ nec ſuſtineri poteſt qñ nimius exæſtuans amor patientis animi

uires exhaurit. Quæ eſt enim humanæ mẽtis fortitudo ut ſuſtineat cum eã ille celeſtis amor ſponſi impatienter exagitat? Liquefactus in hac exercitatiõe ſe fugit anim⁹, amoris uiolentiã ferre non ualens. Sic enim in cõſumpta materia & iam deficiente, languidiora reddunt ignis incendia.

Deut. 13. Et deus noſter ignis cõſumens eſt. Sentit oĩno uim ſermonis huius qui uehementiori languet affectu, in meditatione dei ſui delectatus & exercitatus & deficiens. D O potens & præpotens paſſio charitatis, ſi nõ tẽperet, non toleraretur. Iure potens, quæ animum quem poſſiderit, ſui ipſius efficit impotẽ. Cũ ſemel fuerit accenſa in mente, attingit à fine uſq; ad finem fortiter, facit ad quod uenit, & proſperatur & creſcit, nec deficit donec deficientẽ reddiderit animã: Sicut eĩm hoc corporalis languor non eſt ſemper æqualis uehementiæ, ſed eſt aliquoties eius intentior paſſio: ſic & amoris affectio, & ſi iugi deſiderio ſe tendit in dilectum, aliquando quidem intẽſioribus uotis exæſtuat hora orationis maxime. Tunc quidẽ languet amans, quia ſpiritus uehemẽs pertranſit in illo, & non ſubſiſtit. In exitu horæ illius dicere poteſt. Filiæ Hieruſalem nunciate dilecto quia amore liqueſco. Ante hanc horam languor eſt, ſed in exitu eius in liquefactionem uertitur languor. Ideò cum tu horas non ſinas animũ fluctuare, non declinare ad alia, ut cum fœlici fuerit hac paſſione tactus, ad illã ſe ſtringat donec pleni⁹ inficiatur & percurratur & conſumatur. Non enim deſinet quouſq; totũ percurrat & ebibat hois

Dani. 10 ſpiritũ. Sic uir deſideriorum elanguit Daniel ex uiſione cæleſti, ut nihil uiriũ remaneret in ipo. Cum pertranſierit illa uehemens paſſio, ad tollerabiliorẽ quendam & humanum magis languorem ſponſa redit qui ei continuus eſt, qui tam concitatus non eſt. Hic planè & ſi non deficit, tabeſcit tamen abſentis amore dilecti. Bonus hic languor, per quem carnalis affectus ſe languide mouet. Aliud eſt ſi impetus carnis fortiter ſurgens, fortiore ſuperueniente reprimitur: aliud ſi languens & quaſi expirans moribundo pulſu molliter tentat. E Sentio adhuc alios quoſdam languores, moleſtos omnes, utiles tamẽ, languorem timoris, languorem tædĩ, languorem triſtitiæ. Quidni conſumar timore & mœrore præ conſcientia nequiter tranſactæ uitæ, timore pro facilitate uitæ inter laqueos agendæ, ui-

Pſal. 38. tæ tedio in imagine traſeuntis uitæ. Vniuerſa enim uanitas omnis homo uiuens. Vtinam tibi domine aliquæ filiæ Hieruſalem nũcient languores meos ſi qui ſunt in me qui commendari tibi digni ſunt. Nam multi ſunt in me indigentes curari. O me fœlicem ſi aliquis cẽturio cæleſtis di-

Matt. 8. cat tibi. Domine, puer meus iacet paralyticus in domo, & male torquetur. Vtinã domine ſtatim reſpõdeas. Ego ueniam, & curabo eum. Dic domine uerbo & ſanabor. Verbum ades, quia uerbum es. Magna curationis uirtus in uerbo, & quod tu es dñe, & quod à te per tuos eſt. Senſit

Ibidem. hoc centurio qui dixit. Domine dic tantum uerbo, & ſanabitur puer meus. Sed uacuus eſt tamẽ omnis ſermo docentis, ſi tu domine intus non loqueris. Dic uerbo, & ſanabitur languor meus, fortè & generabitur in me languor te loquente, ut ego dicere audeam, filiæ Hieruſalem nuncia te dilecto quia amore langueo. Bonus uterq; lãguor, ſiue uehemens & cõcitatus, ſiue hic cõtinuus & temperatus, niſi q⁹ in coiſte cõtinuus non eſt, q⁹ frequẽter non reuertitur ad ipſum, propter incontinentiam ardentis deſiderij excreſcens, & non ſe compeſcens. Non conuertitur donec deficiat iterum. Si ad horam diligis, & poſt horam deſiſtis non eſt amor. Si diligis & ex amore abſentis dilecti non tabeſcis, non eſt languor. Vt ergo amor languor ſit habeat utrunq;, & continuationem, & confectionem. Nunciate (inquit) dilecto, quia amore langueo. Qui in infirmitatibus ſunt languores nũciari uolunt medico, quæ dilectionis ſunt amico. Illi quidẽ ut curentur, iſti autẽ ut recreentur. Aemulamini fratris meliorem habere lãguorẽ, quem ſicut abſentãtis ſe dilecti deſiderium creat, ſic ſe præſentãtis delectatio recreat domini Ieſu ſponſi eccleſiæ & animæ ſanctæ: qui uiuit & regnat per oĩa ſecula ſeculorũ. Amen.

Sermo. XLVII. A

QValis eſt dilectus tuus ex dilecto ô pulcherri- Cant. 5.
ma mulierũ? qualis eſt dilectus tuus, q̃m ſic adiuraſti nos? Magno pfuſe uident affectu interrogationes iſtæ tam uehemẽtes. Arbitror in filiabus Hieruſalem, ex confabulatione ſponſæ languẽtis, ſimilem languorem aut creatum ut ſit, aut excitatũ ut auctior ſit. Et in ſequẽtibus dicunt. Quò abiit dilectus tu⁹? Cant. 5.
& quæremus eum tecũ, quaſi dicẽt. Quæremus tecũ, ſed & nobis quæremus, illo tecum frui uolentes. Deniq; non dicũt, quæremus tibi, ſed quæremus tecum, participium inuentionis optãtes & ſibi. Magna utrinq; humilitas, & in ſponſa, & in filiabus Hieruſalem. Illa ſe rogat cõmendari ſponſo iſtæ ſe inſtrui rogant de ſpõſo, nec ſimpliciter ſed illa cũ adiuratione, hæc cum ingeminatione. Non eſt enim leuiter rogantis uel q⁹ illa adiurat, uel q⁹ iſtæ ingeminant. Qualis eſt (inquiũt) dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherrima mulierũ? Qualis eſt dilectus tu⁹ ex dilecto, q̃m ſic adiuraſti nos? Vtiliter adiuratæ ſunt quæ ſic animatæ ſunt Non eſt exigua ſanctæ collationis utilitas. Verbũ eſt & quo charitatis languor generat⁹, & quo infirmitatis curatur. Nouit Centurio uim medendi efficacẽ in uerbo: Ideò dicit. Dic tãtum uerbo. Bonũ eſt ſi dicantur uerba, Matt. 8.
ſed nihilominus bonũ eſt ſi ſcribant uerba. Volat enim irreuocabile uerbũ, niſi ſcripto mãdetur. Scriptura uerbũ & ſtabile facit & uiſibile, mandatũ paginæ repoſcetur cũ uoles. Bonus repoſitarius eſt liber, integre quod acceperit reſignãs, cum uoles ſumes, ubi uoles leges quãdiu uoles moraberis. Scriptura memoriæ reparatrix eſt, q⁹ uerbi repræſentatrix eſt. Puto uerbi medicamẽta illic cõdis. Seruantur enim illæſa, Si uerbum medendi uim habet cũ dicitur, cur non habet cũ legitur? Si bona curatio cũ dicis, cur non bona cum legis? Non curetur hoc modo languor meus, hoc eſt dicere, qui primo audit, uerbi utilitatem capiat, ad poſteros & longe poſitos nõ pertingat, ubi primo ſonat, ibi ſuffocetur, exhauriatur omnis eius commoditas auditu primo, æterno premat⁹ ſilentio Non iterũ cedat in terrã bonam ut fructum faciat. Hoc medicamentum qui primus acceperit cõualeſcat æger, uirtutem eius poſt illũ perſentiat nullus. B In piſcina illa poſt aquæ motum ſanabatur unus, ſed in uno illo ſignata eſt charitas, non ſingularitas. Poſt primum curatum non eſt dictum de piſcina illa: Exinanite exinanite uſq; adfundamentum in ea, aquæ ſalutaris nec ueſtigium maneat. Bonus aquæ motus diſputatio & exagitatio ſacræ paginæ. Bene enim mouetur, cum prudenti uentilatione ad ſpiritualem promouetur intellectum. Bene mouetur: cum eius diſcutione auditor promouet⁹. Sicut medicamentũ ſic & cibus eſt uerbũ: & quomõ dicitis, cibus quem uos operamini pereat, non permaneat? Sed tamen nõ eſt paſſim omnibus hæc permittenda licentia, nec aquæ motus ſanabat niſi cum angelus deſcendens tpe ſuo mouiſſet eam. Ille utiq; angelus cuius labia cuſtodiunt ſcientiam, ex cuius ore eſt exquirenda legis ſcientia. Ergo (quod quidẽ fatendum eſt) magna texendi uerbi ſalutaris utilitas, ſed cum alicui hoc opus permittit⁹, uel magis cũ exigit⁹ ab eo. Ideò non uidetur noſtrorum redarguenda cautela maiorum (quæ ſuperabũdans nõ nocet) quæ generaliter imponit ſilentiũ, ne aliquibus utiliter indulta licẽtia, aliis præſumptionis temerariæ ſcandalum fiat, ſimul ne quis dum in onere ſibi non impoſito occupatur, ocietur ab impoſito. Et ut reuertamur ad propoſitum. Multum excitatæ & animatæ ſunt ex collocatione & adiuratione ſponſæ filiæ Hieruſalem. Quomodo non animẽt⁹ ad rogandũ de pulchritudine ipſius, pro cuius amore ſponſam lauguentẽ & fere exanimatã uidẽt? Deprehẽſus in ſpõſa languor amoris, in hãc illas q̃rendi curioſitatẽ ꝓtraxit. Videtes eĩm in ſpõſa amorẽ eſſe uehementẽ, cauſas & irritamenta tãti affect⁹ arbitrant⁹ in ſpõſo. Affectuoſe q̃runt qualis ſit in ſpõſo pulchritudo, de quo non pñt præſumere quin admirabiliter pulcher ſit: & ſpõſæ pulchritudinem in argumentum

Cant. 5. mentum assumunt pulcherrimi sponsi. C Qualis est dilectus tuus ex dilecto ô pulcherrima mulierum? Pulcherrima mulierum ecclesia est, quæ singularum animarū pulchritudo est. Pulcherrima est in qua omnis pulchritudo est, & deformitas non inest. Denique & qua ex parte de ecclesia sunt, deformes non sunt. Si quibus uidetur inesse deformitas, & si aliquib⁹ de membris eius ad horā respergitur deformis macula, non tamen imputatur dum non immoratur. Fortasse plus accipit pulchritudinis post maculam detersa, quàm deformitatis contraxit subitò respersa. Bene itaque pulcherrima & omnem pulchritudinem habens, & omni fœditate carens. Sed & multæ fideles & spirituales animæ in eo pulcherrimæ sunt, & aut per sanctam conuersationem maculam non admittunt, aut per solicitam & synceram cōfessionem subinde diluunt. Pulcherrima est quodammodo, non omnes alias excellens, sed non excedēs. Quasi excessus nō est, ubi situs regressus est. Pulcherrima ergo est, decorem & confessionem induens, amicta lumine sicut uestimento. Pulcherrima est quæ p ipsum lumen est amicta lumine per confessionem, per conuersationem existēdo lumen ipsum. Qualis est dilectus tuus ex dilecto ô pulcherrima mulierum, qualis est dilectus tuus? Non uacat multo effectu hæc ingeminatio, nec mysterio uacat. Quòd si ita dixisset: Qualis est dilectus tuus ex dilecta, sicut dicit: Qualis est dilectus tuus ex dilecto: nemo ambigeret quin alterum referendum esset ad eam generationem quæ est ex patre, alterum ad eam quæ est ex matre. In utraque enim mirabilis est & concupiscibilis nimis, sed ex coniunctione mirabilior multo. Naturarum duarum alterutram aut cum patre habet aut cum matre communem. Coniunctio ista propria est. Ibi personalis eius proprietas communiter consideratur in istis, quia integraliter cōficitur ex istis. Constat enim ex duabus naturis, sed nihilominus constat in duabus illis, ex coniunctis cōstat, & in singulis constat. Ex coniunctis & non in singulis cōstat proprietatis eius integritas, per quam simul distat & à patre & à matre. Non enim ab alterutro sed in copulatis distat ab utroque & quolibet qui nō est ipse. In singulis & in copulatis cōsistit naturalis eius essentialitas ſm quid: & simpliciter & per se de⁹ est sicut & pater: & simpliciter & per se homo sicut & mater. Non ex parte & ſm quid deus, ex parte & ſm qd homo. Ideo totus dictus est deus, & totus dictus est homo. Non totum quod ipsum est, sed quod ipse totus, nec quasi in omni parte sit de⁹, & in omni parte homo, sed quia nō est pro parte deus, & p parte homo. D Quod ergo dicitur totus deus, & totus homo, magis partes excludit quàm colligit, essentialem simplicitatem in utraque natura inducens, non q̄ utraque essentia simplex sit, sed q̄ ipse simpliciter est utraque. Propter quod & habitu iuuentus dictus est ut homo, qa cū non sit connaturalis diuinitati humanitas, per susceptionem tamen in persona Iesu quasi habitu quodam est uestiens & cooperiēs eam. Non est diuinæ naturæ humana natura connaturalis, sed tātum personæ ipsius Iesu quæ humanæ naturæ propria sunt naturaliter insunt. Sic est in natura hominis q̄ naturaliter est homo, uerus homo, & uerè homo. Verus homo propter ueritatem animæ & humanæ carnis. Verè homo, quia uerè cōstans ex anima humana & carne, ex ueris constans & uerè constans, non tantum uera habens, & uerè habens partes humanitatis, sed uerè etiam existens ex ipsis. Naturales habens, & naturaliter habens sicut naturaliter deus, ergo & generaliter, & nō tantum habitu homo. Iure ergo sicut in ueritate diuinæ dicit extare naturæ Iesus, sed & in ueritate humanæ naturæ creditur, utraque naturas habens, & naturaliter. Ideo filiæ Hierusalē distinctè quærūt qualis sit ſm utranque partem, de generatione ipsius optātes & natura doceri. Qualis est dilectus tuus? In natiuitate diuina est dilectus ex dilecto, in natiuitate hūana factus est dilectus ex dilecta, nisi q̄ non tam est ipse dilectus ex matre, quàm ipsa est effecta dilecta per ipsum. Totū habet quod habet dilectus ex dilecto, sed non totum à dilecta, magis autem totum habet quod habet ipsa ab ipso. Ideo cùm primū rogant filiæ Ierusalē. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, nō similiter adiungunt qualis est dilectus tuus ex dilecta, sed simpliciter qualis ex dilectus tuus q̄ ibi supra capacitatis suæ uires uota porrigunt, corrigunt incōtinenti ad humaniorem quandam & magis modestam se conuertentes. E Possumus autem utroque sensu hoc intelligere, ut aut interrogatio propter geminam in Iesu naturam accipiatur congeminata, aut illa prior quasi incapabilis hac sequenti sit reuocata, acsi dicant: Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherrima mulierum? Huius te fidei ueritas quam tenes de generatione dilecti de dilecto, inter omnes omniū professores sectarum te pulcherrimam facit. Ista fides te mundat, ista uenustat, qua dilectum tuum dilecto ex quo est æqualē defendis. Talis est qualis ipse à quo est. Mira æqualitas, & mira qualitas. Equalitas illa identitatem ualet, qualitas substantialitatem. Si essent duæ naturæ, utraque summa, una in patre, in filio alia: esset quidē æqualitas, non esset identitas: sed æqualem sibi aliam diuina natura non admittit. Vna numero in utroque est qualitas, & substātialis qualitas, imo substātiæ qualitas. Ideo filium qualis est pater talem esse, est & ipsum quod pater est esse. qualis pater est, talis & filius: & ipsa qualitas est utercq; consubstantialis est illi, & eadem est cum illo substātia. Substantia non tantum subsistere cōferens, sed & ipsa subsistens, uiuens, potens, intelligens. Talem prædicas dilectum tuum ex dilecto, talem diffinis. F Si fieri potest huius fidei nobis ratione edissere, & sufficit nobis. Osten de nobis patrē, & sufficit nobis. Quomodo sciemus qualis est dilectus tuus ex dilecto, si non edoces qualis est dilectus ex quo est? Sed non est hoc aut huius temporis, aut huius capacitatis nostræ: sed sufficit credere quia talis est qualis est pater. Quamuis non sufficimus comprehendere quæ illa qualitas est, doce qualis ſm humanitatem est secundū quā dilectus est ex dilecta. Doce & dic qualis est dilectus tuus. Delectat nos de ipso iam audita reaudire. Replica nobis quæ de dilecto tuo uel credi debent, uel capi ualent. Vtraque audita nos uehemēter delectant: & quæ incapabilia nobis sunt nos tamen capiunt illa, eo ipso admirationis & amoris æstu capti sumus, qui te sic captam, sic arreptam, sic æstuantē uidemus. O qualis est ô quàm amabilis est dilectus tuus, cuius in te semp amor capit augmēta, qui tibi fit semper de dilecto dilectus, imo de dilectissimo semper dilectior, cuius te facit amor pulchram, experiētia auidam: auiditas anxiam. Anxiē est enim & affectus uotiui q̄ sic adiuras nos. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, quoniam sic adiurasti nos? Quàm pulcher est qui in te fœdum nihil esse sustinet, ideoque pulcherrimam efficit mulierum. Quàm amabilis & gratiosus sine quo nec ad horā esse sustines, propter quem sic adiurasti nos. Rogo uos filiæ Ierusalem (huius terrestris Ierusalem) cur non has ad ecclesiam interrogationes ingeminatis? Cur hāc utranque natiuitatem in Christo quam detractatis cōmēdare, dissimulatis addiscere? Cur uos non sentitis adiuratas ab ecclesia, prolatis contra uos scripture uestræ cum fide testimoniis, collatis in fide spirituum gratiis, perlatis pro fide passionum martyriis? Cur non uos quasi adiuratas sentitis ab ecclesia aptioribus quas frequētat ceremoniis, acutioribus quas tractat sententiis, altioribus quæ expectat præmiis, arctioribus quibus se instituit uoriis? Disciplina restrictior, doctrina instructior, expeditior ritus, eminentior uirtus tibi poterat zelum generare, prouocare affectum, & ad mouendam æmulationem adiurationis habere uim. Sed ueniet tempus (nondum est enim) cum cōuersis uobis ad dominum, auferetur ignorantiæ & dissimulationis uelamen, tūc quasi sensibiles effectæ, accepto domini spiritu, adiurationum istarum sentietis uirtutem. tunc in sanctam expergefactæ curiositatem: auidas interrogationes frequentabitis, dicendo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherrima mulierum? qualis est dilectus

tuus,quoniam ſic adiuraſti nos? Iudæorum(fratres mei) nondum tempus aduenit,noſtrum autem ſemper paratū eſt. G Ideo omiſsis friuolis & fraudulentis ſermonib⁹, huiuſmodi admirationum uel interrogationum commercia celebremus in conuentibus noſtris. Vtinam uos tales ſitis filiæ quæ talia dogmata deſideretis audire,utinam & ego talis ſim ſponſa à qua ualeatis paratè talia petere. O beata uerè mater quæ ſibi dici audire meretur. O pulcherrima mulierum. Beata planè ſi pulchritudinem tantam in-
Treñ.4. tegram ſeruet. Candidiores(inquit)nazarei eius niue,nitidiores lacte,rubicundiores ebore antiquo, ſaphiro pulchriores. Denigrata eſt ſuper carbones facies eorū. Magna certè collaudatio,ſed maior uituperatio. Candor niuis,lactis nitor,rubor eboris,puritas & pulchritudo Saphiri,carbonis obducuntur nigredine. Denigrata eſt ſuper carbones facies eorum,& nō ſunt cogniti in platéis, Non ſunt utiq; pro nazareis cogniti iam in platéis. Sile bo de alijs:ordinis noſtri cernite uiros, quàm admirabile erat nomen eorum in uniuerſa terra. In uicis quando uix erāt uiſi in platéis,ſtatim cogniti p ſanctitatis ſigno erāt in eis. Nunc autem nullo religionis diſcrimine,nullo priuilegio conuerſationis,aut nullo aut prætenui diſtincti & ſignati ſunt à cæteris. Ideo non ſunt cogniti quaſi nazarei in platés. Frequentia platéarum dedecorat nazareos,& peregrinam ſpeciē inducit. Mutatus eſt color optimus,diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omniū platéarum:ideo non ſunt agniti in platéis. Non agnoſcitur in eis natiuus candor,non nitor,non rubor,non pulchritudo. Quid enim iſta ſignificent? pulchritudinē magnam depingunt:ideo non ſunt cogniti in platéis. Hi nazareorū colores ſunt, hi etiam ſponſæ & ſponſi ſunt. Nā & ſponſa hoc in loco loquitur & dicit. Dilectus meus candidus & rubicūdus. Talis eſt nazareus noſter:& cui aſsimilatur nazareorum color, aſsimilatur & ſponſæ color. Illa enim nazarea eſt, domino ſe Ieſu nazareo deuouens & deſponſans:quam cùm talem inuenerimus,collaudem⁹ pulchritudinem eius,conſulemus peritiam. Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto ô pulcherrima mulierum? qualis eſt dilectus tuus,quoniam ſic adiuraſti nos? Sed iam dilecti ſui laudes retexat domini Ieſu: qui uiuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum,Amen.

Sermo XLVIII.

Canti.5. DIlectus meus candidus & rubicundus, electus ex milibus. Studium dilectum intermittit adtēpus,ſed ad tempus modicum ut filias inſtruat: delectabilia neceſſarijs interrumpit:nec tamen ſine dilectione eſt q̄ ſponſi memoriter recenſet præconia. Dulces enim faucibus ſponſæ laudes ſunt ſponſi. Pia mater & ſpoſa prudens filias informat, cōmendat dilectum. Iure prudens:tam parata & tam profuſa habens quæ eloquatur de ſponſo. Diligenter illi ſingula ipſius & notata ſunt & recogitata ſunt quæ tam in pramptu ſunt. Trahūt ſingula affectum eius quæ memoriæ tenaciter hærent. Color,caput,comæ,oculi,gnæ,labia, manus, uenter,crura, pes,guttur,omnia hæc figurate deſcribūtur in laude ſpōſi. Et quaſi in clauſula & breui capitulo totum cōcludēs. Totus(inquit) deſiderabilis:ut quæ in his amoris ſui parata alimēta eſſe doceat. Talis eſt ait dilectus meus, & ipſe eſt amicus meus. Videte in his omnibus doctrinam ſpon-
Canti.5. ſæ,uidete deuotionem,uidete diligentiam uel quærendo dilectum,uel inſtruēdo filias,uel recolendo laudes ipſius. Obnixè adiurat,paratè reſpondet,figurat ornatè, diſtinctè partitur,ſuccinctè pertranſit,ſummatim ſtringit & ne ſcio an ſufficienter exprimit. Scio quidem q̄ affectuoſè cōcludit. Talis eſt dilectus me⁹,& ipſe eſt amicus meus. Laudum iſtarū magnus ambitus,& magnus planè amor laudantis. Iam ſingulos laudis huius articulos reuoluamus. Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex milibus. Singularis miſtura eſt colorum qui in ſola perſona domini operatione diuina conuenerunt in unum, nec ut ſint unus ſed ut ſint in uno. E O gratioſus ſponſus & amabilis ualde,in quo generatio diuina candet, & rubet humana. Ipſe eſt enim candor lucis æternæ. Ipſe etſi non ex ſanguinibus,neq; ex uoluntate carnis,neq; ex uoluntate uiri:de ſanguine tamen matris natus eſt, & nihil in eo Eſaiæ.1. ruboris illius,de quo ait Eſaias: Si fuerint peccata ueſtra rubra ſicut uermiculus,uelut lana alba erunt. Non ſibi cō ueniunt,nō ſe patiuntur lanæ albedo,& rubor uermiculi. Alius eſt quidā rubor qui inuenitur ſimul cum candore Eſai. 63. in ueſtimento Ieſu. Quare(inquit Eſaias)rubrum eſt ueſtimentum tuum? Veſtimentum domini Ieſu natura uirginex generationis,candens munditia & innocentia ſanctitatis,multo decentius colore paſſionis uoluntariæ in credentium rubet affectibus. Qualis rubor qui dealbādi nō caret effectu? Lauerunt(inquit) ſtolas ſuas & candidas Apoc.7. fecerunt in ſanguine agni. Rubor hic in Ieſu meo candorem inuenit,non fecit:in nobis facit,non inuenit. Rubor hic cruentæ natiuitatis & propriæ iniquitatis ſuperinductus colore,rubore eius in candorem conuertit, fide corda mundans. Iuſtificati enim ſumus per fide in ſanguine Ieſu. Bene tibi rubet pro te cruor effuſus, ſi in animo tuo uiciſsitudinis accendit affectum. Bene tibi rubet ſi tibi rutilat in effuſo ſanguine pro te nimia charitas dei. Sic enim dilexit ſpōſam ſuam Ieſus,ut lauaret eam in ſanguine ſuo. Flammea eſt charitas,hæc mihi dominum Ieſum rubicundum facit. In eo mihi & ueritas candet:& rubet charitas. Dilectus(inquit) meus candidus & rubicundus. Quidni candidus? Ipſe lux eſt, & in eo tenebræ non ſunt ullæ. Quidni rubicundus? Deus enim ignis eſt,& ipſe ignem uenit mittere in terram. Si tibi miniſtrat intelligentiæ lucem,candidus eſt:ſed ſi non animum accēdit ad amorem, non eum ſentis rubicundum. In ſeipſo utrunq; eſt,ſed tibi non eſt niſi cùm eorum in te ſentis effectum. Si ſponſa es æmulare miſturam gemini coloris huius à ſponſo tuo, ut ſimiliter candida & rubicunda ſis,id eſt ſyncera & ſuccenſa. Nam ipſe ſicut ſerenādi ita & ſuccendendi uim habet. Qui approximat igni.

¶Expliciunt ſermones Gilberti ſuper Cantica canticorum.

ANno uerbi incarnati Milleſimo cēteſimo. xiij. ad honorem & dec⁹ totius eccleſiæ ſanctæ dei beatiſsimus pater noſter Bernardus,annos natus circiter uiginti duos ingreſſus eſt Ciſterciū cum ſocijs amplius quàm triginta ſub abbate Stephano. A cōſtitutiōe eiuſdē ordinis anno. xv. Anno aūt domini. M.cxv. fuit ordinatus abbas claræuallis. Erat autē Clara uallis loc⁹ in territorio Lingonēſi,antiqua ſpelunca latronū,& antiquitus dicebatur uallis abſcinthialis,ubi abbas habitauit triginta octo annis. Obijt autem anno domini Milleſimo cēteſimo quinquageſimo tertio. xiij. kal. ſeptēbris expletis uitæ ſuæ annis ſexaginta trib⁹. Fecit qdē in uita ſua centum ſexaginta monaſteria,& dimiſit in Claraualle ſeptingentos fratres domino famulantes.

¶Origo quorundam ordinum.

¶Ordo ſancti Bñdicti incepit circa annos dñi. ccccc xxx.
¶Cluniacen. Dcccxij.
¶Cartuſien. Mlxxxiij.
¶Ciſtercien. Mxcvij.
¶Templariorum. Mxcviij. Qui poſtmodum fuerunt deſtructi uel deleti. Mcccx.
¶Præmonſtraten. M.cxx.
¶Ioannitarum,id eſt Hieroſolymitarum. Mcxl.
¶Ordo trinitatis. Mcxcvj.
¶Prædicatorum. Mcc.
¶Minorum. Mccx.
¶Carmelitarum. Mcccxx.
¶Auguſtinorum. Mccl.

¶Deo gratias.

TABVLA SVPER SERmones Gilleberti super Cantica canticorum.

¶De litera. A.

ABſconde eleemoſynam in ſinu pauperis: & ipſa orabit pro te ad dominum, exponitur ſermone.x.A.
Adiuro uos &c.exponitur.xiiij.A.xlvj.A.
Adducet dominus uentū de deſerto urentem, & deſiccabit uenas mortis, exponitur.xv.C.
Amor ipſe de quiete inquietior redditur.ij.E.
Amor humanum animum deo conciliat & unit.xj.A.
Amor commendatur.xix.per totum.
Amor proximi compaſſionem habet, & quendam nimis ſuauem guſtum.xix.F.
Amor in auribus dñi ſolus obſtrepens, corporalium ſtrepitus dedignatur uerborum.xxiij.C.
Amor uehemens patientis ſimul afficit & carnem & mentem.xlvj.C.
Amanti quàm durum eſt animum dimidiare cum Xpo & mundo.xj.A.
Amantium zelus impatiens quid habeat.xij.A.
Amici quare aliqui dicantur, & quare chariſſimi.xlj.G.
Angeli cuſtodes & curatores noſtri ſunt.vij.E.
Angelico exemplo humilem & attentum præbeamus auditum alieno ſermoni.xxj.B.
Angelus in annūciatione, angelꝰ in natiuitate &c.xxj.B.
Annunciatio precationis tenet effectum.xlvj.C.
Animus quanto fuerit expeditior, tanto quidem impenſior erit in illud quod amat.j.C.
Antidotum efficax ad mitigandum omnem mentis deſolationem eſt ſpes reſurrectionis futuræ.xxxij.D.
Aperi ſibi p cōtēplationē diuinitas petit à nobis.xlij.A.
Apertio ſponſi eſt apparitio eius.xlij.A.
Apertio ſponſæ eſt apparatus eius.xlij.A.
Aperire non poſſet ſponſa niſi prius dilectus inſpirationis manum occultam apponeret.xlij.C.
Apoſtolorum commendatio.xxxiij.F.
Aquæ uiuæ ſunt aquæ non deficientes.xxxvij.G.
Aquilo ſignificat aduerſitates & aduerſam fortunā.xxxvij.& xxxix.quaſi per totum.
Arbitrium ubi eſt, ſemp liberum eſt, non tamen liberum ad omnia.xxxix.B.
Argentum quid ſignificet.xvij.B.
Aroma mihi uidetur offerre qui orat & optat.xxxij.G.
Aroma bonū, ꝓpoſitū ſctīm, & cōſcientia pura.xxxvij.F.
Aſcendet deus ſuper nubem leuem &c.exponitur.xv.C.
Aſcenſiones diſpoſuit in corde ſuo, exponitur.xx.A.
Aurum quid ſignificet.xvij.B.
Auſter ſignificat felicitatē & ſecuritatē terrenam.xxxvij. & xxxix.quaſi per totum.

¶De litera.B.

BAlſamum olere quis dicatur.xvij.F.
Bene ungitur & bene redolet qui diligit bona coram deo &c.xxxiij.B.
Bonum opus uel quærere Ieſum uel tenere, ſed opportunitas & loci & [illegible] huic adhibēda eſt opi.j.B.
Bona iuſtitia quæ dicatur, & quæ melior.xij.B.
Bonus odor fama bona, bonꝰ odor cōſcia bona.xvij.D.
Bona intentio pura, quam uiuidam reddit & uelut animam feruida & dulcis affectio.xxix.C.
Bona unguenta impaſſibilitas & patientia.xxxij.D.
Bonū unguētū & bonus odor ſpiritualis in dño exultatio, & modeſta exhibitio lætitia & notitia.xxxij.B.
Bona ueſtimenta bona ſunt opera.xxxiiij.D.
Bonus ſopor mentis exceſſus & alienatio ab affectibꝰ carnis & à ſenſibus corporis.xiij.D.xlij.A.

¶De litera. C.

CAmínus Chriſtus dicitur.xv.A.
Chaos magnum firmatum eſt inter animam, & dei naturam.vij.E.
Cantate deo canticū nouū &c.exponit.iiij.F.
Capacē eſſe ſummi boni, ipſum habere, & eſſe ipſum, hæc tria diſtincta ſunt.vij.F.
Capilli tui ſicut grex caprarum &c.exponitur.xxij.quaſi per totum.
Capreæ & ceruí qui dicantur.xiij.A.B.
Charitas commendatur.xix.per totum.
Charitas ſpeciale quoddam eſt inſigne diſcipulatus Chriſti & doctrinæ eius ſingulare indicium.xix.F.
Charitati innata eſt ſolicitudo quædam, prudentia quædam &c.xxvj.F.
Charitas ipſa nouit tentamenti occaſiones, & cū opus eſt fugere, & ubi fugiēdi nō eſt copia, fortiter ferre.xxvj.F.
Charitas radix eſt, & quaſi rami uirtutes cæteræ de illa pullulant.xxxij.F.
Charitas ſit tibi cuſtodia flammea.xxxv.B.
Charitas ordinata quando dicatur.xlj.G.
Chariſſimus quis dicatur.xlj.G.
Carnis nomen in bono alicubi accipitur.j.G.
Caro uoluntariis afflicta diſciplinis nónne deum ad propiciationē flectere nititur.xxxiij.E.
Caſtitas commendatur.xvij.A.
Caſtitatis Chriſti, Mariæ, & aliorum differentia.xl.F.
Cedrus, libanus, myrrha, aloe, quatuor uirtutes cardinales interpretantur.xxxvj.G.
Circuitus quidam ſpirituales declarantur.iij.A.
Ciuitas dei dici poteſt non inconuenienter uniuerſitas creaturæ.iij.C.
Cogitationes antiquas qui neſciunt habere.xij.A.
Cognatio praua quam contagio ſequitur.xlij.B.
Collis thuris quis dicatur.xxvij.C.D.
Colli nomine quid accipiatur.xxvj.A.xxx.G.
Colloquia tua, conuerſatio cōis, gratiam ſpirēt.xxxvj.E.
Comedite amici & bibite, & inebriamini chariſſimi, exponitur.xlj.F.
Cōmēdatio cuiuſdā abbatis mortui Riuallis.xlj.D.E.F.
Compaſſio interna & compoſitio quædam diſciplinæ & doctrinæ neceſſariæ ſunt doctoribus.xxvij.A.
Concupiſcentia cum ſola eſt, ſatis inardeſcit, exterior uero materia ſi accedit inſanit.xxvj.B.
Conſcientia bona nil tutius.j.F.
Conſcientia cuiuſcꝫ habet quandā ꝓpriā faciem.xxv.C.
Conſultatio quidē utilis, & frequenter quod non confert eorum qui cōſuluntur eruditio, cōſulentis meretur humilitas.vij.A.
Contemplatio iucunda in cæleſti familia.vij.E.
Contemplatio ſola non excidet in futuro, ideo hanc partem tibi elige in præſenti.xj.B.
Contemplationis gratia compaſſionem non euacuat ſed informat mentis exceſſus.xiij.C.
Contemplatio paſſionis Chriſti.xx.C.D.xxj.per totum.
Contemplatio ſapientiæ æterna refectio eſt.xxij.G.
Contemplationis locus pulcherrimus ubi ſit.xxvij.F.
Contemplandi de deo triplex modus.xlij.D.
Contritio bona quæ dicatur.xv.G.
Cor impij eſt turbulentum & tabidum, lutoſum, & ſecum ſemper colluctans.ij.B.
Cor Chriſti quis dicatur.xxj.F.
Corda libera & à rei familiaris cura magis profluunt in contemplatione & charitate dei.xxxix.A.
Cornelij centurionis commendatio.xxxiiij.F.
Corona nobis eſt incarnatio.xx.E.
Coronatur ille per tribulationis tolerantiam, qui mitis qui manſuetus &c.xxix.D.
De corpore Chriſti uide.vij.F.
Cum pertranſiſſem illos &c.exponitur.vij.B.C.

Cumulata plane materies præmiorum inter totius puritatis merita, passionibus uarijs atteritur.xxix.D.
Cura frequēs mūdi, insensibilē penè reddit affectum.j.C.
Cura animarum & administrandæ necessitatis solicitudo graue & onerosum satis est pallium.xlv.F.
Custodes pigri & male fideles quid faciant.vj.B.
Custos qualis esse debeat.vj.C.
Custodes ciuitatis doctores sancti quando dicantur hominem inuenire.xlv.B.

¶De litera.D.

Delicta antiqua non possent nouis deseruire sacramētis nisi occulta ratiōe diuina intus operante prouidentia.iiij.D.
Dētes tui quasi grex detōsarū, exponit.xxiij.F.
Dentes ecclesiæ qui dicantur.xxiij.F.xxiiij.A.
Desertum quid significet.xv.B.C.
Dispensatio ecclesiæ dicitur participatio spiritus.xx.G.
Detrahentes professionibus & ordinibus reprehenduntur.v.D.xxv.D.xlvj.B.
Detractio rapacitatis genus est.xix.E.
Deus est ubiq; per essentiam, sed non æqualiter in singulis per efficientiam.iij.D.
Diadema quid significet.xx.D.E.
Diem hominis non concupiui, exponitur.j.
Dignatio hæc ipsa qua deus uoluit incarnari, quendam uidetur attulisse decorē dignitati maiestatis.xxj.B.C.
Diligam te bone Iesu diligam te uirtus mea &c.xix.H.
Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo &c. exponitur.xxix.C.
Dilectio maior est omnibus sacrificijs & holocaustomatibus.xxij.E.
Dilectioni commodæ assignatur conclusio, & bonus est dilectio murus.xxxv.B.
Dilectus meꝰ candidꝰ & rubicūdus &c.exponit.xlviij.A.
Discipuli carpentes opa prælatorū reprehēdunt.xxiij.A.
Diuina natura incōuertibilis & incōmutabilis est.viij.B.
Doctores sacri uarios animoꝝ inuestigāt affectus.xlv.B.
Dormire quis dicatur spiritualiter.xlij.A.
Dulce satis est te bone Iesu quærere, dulcius tenere.j.B.
Dulcedo simulata & dulcedo exigua linguæ quæ sit.xxxiiij.C.
Duo ubera tua sicut duo hīnuli &c.expōit.xxvj.&.xxvij.

¶De litera.E.

Ecclesia utrāq; naturam, id est humanam & diuinam integram fatetur in Christo.viij.A.
Ecclesiæ primitiuæ persecutio & cōstātia.xiij.A.B.xlj.A.
Ecclesia desponsata est Xpo in fide.xx.G.
Ecclesiæ corpus plenum est oculis ante & retro.xxiij.A.
Ecclesia sponsa Christi remittit, permittit, promittit, præmittit.xxxiiij.B.
Ecclesia dicitur pulcherrima mulierū, quare hoc.xlvij.E.
Ego dormio, & cor meum uigilat, exponitur.xlij.A.
Eleemosynæ uocabulo non incongrue cēsentur uniuersa quæ indigentibus misericorditer impenduntur.x.A.
Eloquentiæ tuæ signum nunquā euidentius dabis quàm si humilem materiam exequeris ornate.xxvij.B.
Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum, exponitur.xxxv.E.F.G.
Euangelice ex toto loquere qui uir euāgelicus es.xvj.E.
Exclamatio temporum nostrorum. O misera hæc tempora nostra &c.xiiij.C.
Exclamatio montis spūalis. O beatū mōtē &c.xxvij.C.
Exclamatio uerbi dei. O mira uis uerbi &c.xliij.H.
Exclamatio charitatis. O potēs & præpotens passio charitatis &c.xlvj.D.
Exhortatio fratrum.xxij.F.
Exhortatio pœnitentium.xlv.C.
Exhortatio curam animarū habentum & administrandæ necessitatis solicitudinem ex officio.xlv.H.

¶De litera.F.

Fama bona odor bonus.xvij.D.
Fauꝰ distillās labia tua &c. exponit.xxxiij.A.
Felix anima quæ bono contemplationis frueris.xj.B.
Felix qui satis lectulum cordis &c.xx.A.
Ferculū sibi fecit rex Salomon &c.exponit.xvij.p totum.
Fides Christi iudæorum traditiones & dogmata philosophorum arida fecit.v.B.
Fides utroſcp populos æque nobilitat, uidelicet iudæos & gentes, sed iudæus aliter reputat.xxvij.C.
Fidelis aīa omnia replicat & recensetin laudem dei.iiij.E.
Fidelium conuersatio gemina est.v.C.
De filio prodigo.iij.D.xxxiij.E.F.
Fons signatus quid sit.xxxv.C.D.
Fons sapientiæ bonus omnino, sed adhuc sub signaculo nobis emanat.xxxv.D.
Fons signatus & fons patens differunt.xxxv.D.
Fons ortorum, & puteus aquarum uiuentium &c. exponitur.xxxvij.per totum.
Fontis & putei differentia.xxxvij.C.
Formosus in stola sua cur Christus dicatur.vij.E.
Fortitudo bona quæ dicatur.xiiij.B.
Fortes Israel qui dicantur, & qui male fortes.xvj.D.
Foueam quasi fodit qui terreni sensus acumine scripturæ soliditatem penetrat &c.xxxvij.F.
In frænecticis non minuitur innata rationalitas, sed in sic affectis nullus eius motus existere ualet.xxxix.C.
Frigidæ & feruidæ orationis differentia.xv.F.
Fugitiui religiosi notantur.xxxvij.I.

¶De litera.G.

Gemitus tuus dulcis quem genuit amor.xxv.A.
Gemelli duo hinnuli capreæ dicūtur iudæi & græci siue gentes.xxvij.C.
Genæ ipsæ uocis usum habent, & oris aut supplent officium aut amplius exornant.xxv.A.
Gladium spiritus (quod est uerbum dei) habentes & nō ſm illud operantes reprehenduntur.xvj.D.
Glorioſi qui uere dicantur.iij.C.
Gloriari nemo debet nemo debet castū se habere cor aut alias uirtutes.xxv.C.
Gillebertus orat pro religioso qui censetur mortuus quādo est uel tædij uel desperationis mole obrutus.xvj.H.
Gillebertus plangit & lamentatur uirginē quandam coruptam.xl.B.C.D.
Gillebertus plangit & lamentatur abbatem quendā mortuum clareuallis.xlj.D.E.F.
Gillebertus plangit & lamētatur cp cura animarū ex officio ipsi incumbebat, & administrandæ necessitatis solicitudo.xlv.F.
Gratias tibi domine Iesu Christe cp nobis salutis occasiones paras.v.C.

¶De litera.H.

Hæretici notantur.xxxvj.F.xlij.E.
Horret Xps magis asperitatē morum, linguæ stimulos quàm aculeos spinarum.xx.F.
Homo spiritualis sit quasi aquila.xij.A.
Hostis carne nostra quasi castro utens regiones spiritus de uicino infestat.xvj.C.
Humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur, exponitur.xxxiiij.D.
Humilitas nec contra iniuriantes tumet, nec supra consortes se

ſortes ſe tendit.xxxvj.B.
Humilitas perfecta de meritis ſemper alienis præſumit. xlvj.A.

¶De litera.I.

IAcula ſublimia exhortationis non ſunt paſſim fundēda,nec in omni multitudine&c.xlv.D.
Ieſu bone quid eſt ꝙ alicubi non inueniris qui ubiꝙ crederis &c.iij. C.D.
Ieſus quando ad te ingrediatur,& quando tu ad illum ingrediaris.xliij.C.
Ignis Ieſu ignis bonus eſt.xv.E.
Ignorantiæ tuæ nox ſerenam tibi viſionem adimit ſecretorum cæleſtium.j.C.
Impaſſibilitatis & patientiæ differentia.xxxij.D.
Impetus multiplex notatur.xxxvij.H.
Incarnatio nobis corona eſt. xx.E.
Increpatorius doctoris ſermo ſi quoſdā ſpecialiter tāgere uidetur,non ad odij fomitem illud inuertat. xlj.C.
Iniquitas & inæqualitas multa eſt,ad trāſitoria intenſum impendere animum,ad æterna remiſſum. xlv.H.
Inuenire illa quæ ſurſum ſunt bona,eſt quodā dulcedinis & experientiæ guſtu perſentire illa.iij.E.
Inuidia quid faciat de alienis bonis.xix.D.E.
In inuidam animam nō poteſt intrare æſtimatio bona de bonis alienis.xix.E.
Inuitationes mutuæ ſponſi & ſpōſæ habenť.xl.per totū.
Ionathas columbæ eſt donū,illum ſignificās qui ſpiritualis gratiæ eſt plenus.xix.C.
Iudæi & philoſophi carpuntur.v.B.C.xlij.C.D.xlvij.F.
Iudæus in cōi clemētia iura ſibi priuata depoſcit.xxvij.E.
Iuga boum emi quinqꝫ,exponitur.xxvj.B.
Iuſtiſſimus, potentiſſimus, prudentiſſimus moderator quid operetur.iij.C.

¶De litera.L.

LAbia ſpūalia & interiora quæ dicanť.xxiij.D.
Lac quaſi uidek oīs doctrina, oīs affectus pius animo illapſus dulciter.xxvij.E.
Lamentatio aiæ deum quærentis & non inuenientis.iij.A.B.
Lamētatio Gilleberti cōtra fratres malignātes.xiij.F.G.
Lamētatio Gilleberti ppter aduerſitates & aduerſam fortunam.xxxvij.quaſi per totum.
Lamētatio gilleberti p uirgīe quadā corrupta.xl.B.C.D.
Lamētatio Gilleberti pro abbate quodā mortuo clarcualis.xlj.D.E.F.
Languor amantis eſt affectio quædam de abſente dilecto amantem conficiens.xlvj.C.
Languores tres enumerantur.xlvj.E.
Latitudinem ſui cordis aliqui exponunt ſeculari prudentiæ,& iſti reprehenduntur.v.G.
Laudes orti cōcluſi in tribus abſoluit ſcriptura.xxxv.C.
Laurentij martyris commendatio.xl.G.
Lectio debet orationi ſeruire,præparare affectū,nō horas prærīpere,nec ſuccidere moras.vij.B.
In lectulo meo quæſiui per noctes quem dilīgit aīa mea, exponitur ſermone primo & ſecundo.
Lectulus bonus dicitur conſcientiæ quies & munditia.ij. B.xij.A.xvj.I.
In lectulis magnū & multiplex myſteriū reperies.xvj.G.
Leuitas innata tibi,uicina eſt lapſui.xij.A.
Libano in ſcripturis legitur comparata uirginitas.xvij. E.xviij.A.
Libertas duplex deſcribitur.xxxix.C.
Libertas triplex deſcribitur.xxxix.D.
Lilium & lilia qui,& quæ dicantur.xxvij.D.
Lingua praua quid requirat.xxiiij.E.
Lingua & labia ac ſi quidam argenteus canalis ſunt &c. xxxiiij.C.
Liuor dum priuatam ſemper excellentiam cogitat, alienam obſcurat.xix.E.
Locus proprius & domeſticus matris eccleſiæ eſt contemplatio.xj.B.

¶De litera.M.

MAgna uis amoris alieno non nititur ſuffragio propriis contenta meritis.j.F.
Magna uis amoris quem nec infirmitas necad uerſitas cōpeſcit,nec illa innata, nec iſta illata.ij.D.
Magna & uiolenta eſt uis charitatis.xxx.A.
Magnus plane eſt(ſi quis eſt)qui ſicut nūquā titubat in fide,ita paſſionibus animi nullis turbetur. xij.E.
Magna eloquentiæ laus eſt,cauſam quam ſuſceperis apte exequi &c.xxvij.B.
Magnus mons Paulus dicitur.xxvij.F.
Mala punica ſignificant uerecūdiā. Poteſt & in malis punicis martyrum intelligi patientia,& regulares conuentus.xxxv.E.F.G.
Malignatur in ſancto qui malignať in bono, ſiue in ſuo, ſiue in alieno.xxij.C.
Mammæ duæ ſunt maternæ pietatis ſpūales.xxxj.B.
Mariæ uirginis uterus dicitur deſertum propter incorruptionem.xv.C.
Mariæ magdalenæ commendatio. xxxij.G.xxxiij.D.
Martyrum commendatio.xxiij. D.E.xlv.G.
Mediator quidam inter deum & homines qualiter ſe habere debet.xxvj.G.
Mens ſecura & libera iure lectulus dicitur.ij.B.
Mentis exceſſus bonus eſt ſopor.xiiij. D.xlij.A.
Myrrha quid ſignificet .xv.F.xl.F.
Miſericordiā quā debes ex loco,ex animo ſolue.xxxiij.E.
Moleſta amanti dilatio,ſed ſolēt protracta deſideria amplius creſcere.vj.A.
Moleſtus ſtimulus,ſed tamen uexatio præſtat humilitatē profectui. xv.I.
Moleſta eſt utraqꝫ affectio & nō dulceſcere quod elegeris, & ſentire quod oderis,moleſtum utrūqꝫ &c. xxxvij.F.
Monachorum eſt nō colloquium,ſed ſilentium &c.vij.B.
Monachi reprehēduntur ꝙ mūdo ſe ſtudioſe conformāt. xiij.E.
Mons myrrhæ quis dicatur. xxvij.C.
Mortuus eſt qui uel tædij uel deſperationis mole obruitur &c. xvj.H.
Mors bona quæ dicatur. xxvj.C.
Motus intentionis prauæ & à deo habet ꝙ motus eſt, & ab ipſo non habet ꝙ prauus eſt.iij.C.
Multos uidemus & dolemus tam inſperato ceſſiſſe quàm ſubito erupiſſe.xv. D.
Mūditia mereť notitiam,nō hanc literatoriā tantum, ſed quādā dulcē & intimā,& ipſi⁹ aiæ medullis īfuſam.v.H.

¶De litera.N.

NArdus uel in nardo intelligitur mentis quies. xxxvj.D.
De natura diuina & hūana Chriſti. xl.H.xlvij. C.xlviij.B.
Nemo alij in gratia quocūqꝫ in gradu fuerit, aut participium,aut parilitatem inuideat.xxvij.C.
Nil bona tutius conſcientia.j.F.
Nobilitate ſeculi nō debem⁹ chari deo reputari.xviij.E.
Nomen Ieſu ubiꝙ uenerabile eſt,& utinam quod uox ſonat,uita depromat.v.H.
Non facile eſt uirtutē cuiuſqꝫ ex indicijs diffinire. xxij.D.
Nouatianus hæreticus reprehenditur,xxxj.D.
Nouiſſima tuba quid ſit.xvij.D.
Nouum canticum quare dicatur,iiij.F.

Nox quædam bona dícitur.j.D.F.
Nubes cæli dícitur ſponſa.xxíx.A.

¶De lítera.O.

OBſeruantiarū durítia & petra díſciplínæ frequē ter largos effundít ríuos olei &c.xxvj.E.
Ocium líberum & írrígatío crebra ſanctæ me ditatíonís multū cooperanť ut læta prodeāt germína ſapíentíæ.v.G.
Ocío líbero non omnes ríte & íure debíto fruuntur. xíj. A.xlv.H.
Oculus turbatus uel íra uel cura quomodo lucem íllam ínacceſſam íntuebítur.j.B.
Oculus íntentíonís ſímplex íllustrat uníuerſum corpus operatíonís.xxíj.B.
Oculus quando tenebroſus, quando lucídus, quādo ca lígans dícatur.xxíj.B.
Oculí tuí columbarum.exponítur.xxíj.per totum.
Oculí eccleſiæ quí ſint.xxíij.A.xxx.D.
Odor míſerícordíæ & remíſſíonís ſuauíus fragrat ín eccle ſia.xxxíj.D.
Odor quíd ſit.xxxíj.I.
Omnía deum míhí monſtrant ad cognítíonem, ſed non omnía me mouere poſſunt íntus ad deuotíonem.íij.D.
Omnes gemellís fœtibus, & ſterílís non eſt ín eís, exponí tur.xxííj.B.
Opera ſequuntur ſpírítū ſícut calor ígnē, umbra corpus, lux ſolem, effectus cauſam.xj.C.
Opēra patíentía & publica, oſtentatíonem & ínanem ía ctantíam redolent.xxííj.D.
Operatío tríſtís & ſpírítualís gaudij carens írrígatíone, uícína ſterílítatí uídetur.xxxv.D.
Opus ípſum obliuíſcíť opus ſe eſſe dum amorís pínguedí ne totum ínficitur.xxxvj.B.
Opera exterioris ſolícítudínís & uſus contemplatíonís confící ſímul non poſſunt.xxxvj.C.
Optíma pars cōtemplatíonís & dílectíonís eſt uſus.x.B.
Oratío pertínax pertíngit ad fínem.vj.A.
Orantís Xpī ſpecíes facta eſt altera, exponítur.xv.A.
Oratío quæ ſuccenſa non fuerít, neſcít ítínere dírecto ad deum íre.xv.F.
Oratíonís uſus anímum reddít mundum & candídum. xxvíj.E.
Oratío ín ſínu conuertítur quæ celerem precíbus repor tat effectum.xxííj.D.
Oratíonís uícem quæ opera habere dícantur.xxxííj.E.
Orans non ſínat anímum fluctuare, non declínare ad alía. xlvj.D.
Ordínes regulares unde prodíerunt. xxxv.G.
Ortus concluſus es ſoror mea ſponſa, exponítur.xxxv.A.
Ortus ſponſi quís dícatur.xl.E.
Oſtíorū magna eſt díſtātia, & tríplex eſt oſtíum.xlííj.B.

¶De lítera.P.

PAllíorū genera ſpírítualía multa ſunt.xlv.quaſi per totum.
Paradíſus cōcluſus & paradíſus emíſſus díffe runt.xxxv.E.
Phariſæus reprehendítur.xxxíij.K.
Pardo comparatur hæretícus, & homo uarius & íncon ſtans.xxíx.E.
Paulí apoſtolí uírtutes.xv.H.xvíj.D.
Paulus apoſtolus dícitur magnus mons.xxvíj.F.
Pax abundans quæ dícatur.xvj.B.
Pelagíus hæretícus reprehendítur.xxxj.D.
Peſtílentía morum hodíe fœda ſatís & lenta nímís exalat. xíij.D.
Petrus & quí cum ípſo erant ín monte, grauatí ſunt ſom no, exponítur.xííj.E.
Prædícantes ín conuentu fratrum redarguuntur & ínſtru untur.xxvíj.B.
Prædícatíonís offícium non omnibus íncumbít.xlíj. ín príncípío.
Prælatíonís labores ingredí feſtínantes arguuntur.xxíx. G.xlíj.F.
Præterire & pertranſire dífferunt. víj.A.
Prope feci iuſtítíam meam, & ſalus mea non elongabítur, exponítur.víj.C.
Propugnacula charítatís, exprímuntur.xxvj.G.
Prudentíæ carnís & prudētíæ ſpírítus dífferētía.xxxíj.C.
Prudícítía & patiētía comítes dícunť, & dífferūt.xxxv.F.

¶De lítera.Q.

QValís eſt dílectus tuus ex dílecto, ô pulcherrí ma mulíerum &c.exponítur.xlvíj.A.
Quàm pulchræ ſunt mammæ tuæ, exponítur. xxxj.A.
Quatuor aduerte uel ín ſpōſa uel círca ſpōſam eccleſiam, ínueſtígatíones, uota, præcepta, & preces. xlv.D.
Quæ eſt íſta quæ aſcēdít per deſertum &c.exponíť. xv.A.
Querela aíæ deum quærentís & nō ínuenientís.íij.A.B.
Quæſíuí & non ínuení íllū, uocaui & nō reſpondít míhí, exponítur.xlv.B.
Quæſtuoſa res nomen eſt Chriſtí.v.I.
Quí confídunt ín domíno mutabunt fortítudínem, expo nítur.xííj.B.
Quíd tíbí cum conflíctu cuí totum de affectu conſtare de bet.xvj.F.
Quícquíd de Chriſto ſapís, quícquíd ſentís, ītra eccleſiæ conſtríngas regulas.xíj.A.
Quíes & líbertas ín hoc corpore breuís & exígua eſt, exponítur.íj.B.
Quod íntelligētía ínueneris, dílígētía tene & retíne.íx.B.

¶De lítera.R.

RApacítatís genus eſt ſi famā decerpís.xíx.E.
Reconcílíatío eſt íterata anímorum díſſíden tíum concíliatío.xxxíj.E.
Regulares conuentus íntelliguntur ín malís punícís.xxxv.G.
Regularís conuerſatíonís opera per myrrham probatíſſī mam, & índíſcíplínatæ per reprobā deſignantur.xlíj.F.
Regularís exercítatío & hoſtílís uexatío utraq; probabí lís, ſeruata patíentía.xlíj.F.
Religíoſorum commendatío.íj.D.xxíj.C.D.xlvj.A.B.
Religíoſorū exhortatío & cōmonítío de uítādís cogíta tionibus turpíbus.ííj.G.
Religíonís profeſſores ſal eſſe terræ debemus.xíj.E.
Religíoſí redargutío dícentís, nō me ílle ſcríptúræ ſacræ ſermo ædíficat.xxííj.B.
Religíoſí detractantes ſunt ín duplící dífferentía.xxv.E.
Religíoſorum & ſecularíum dífferentía quo ad uítam. xxxvíj.B.
Religíoſis detrahentes reprehenduntur.xlvj.B.
Religíoſorum magna collaudatío, ſed maíor uítuperatío ínuenítur ín íllo dícto prophetæ: Candidíores nazarei cíus níue &c.xlvíj.G.

¶De lítera.S.

SAbbatum delícatum eſt & ſanctum & glorío ſum, exponítur.xj.D.
Sapientía ín anímū quíetū & purum ultro ín currere ſolet, & gratís ínfluere.j.B.
Sapientía huíus mundí & ſapientía quæ de deo eſt, díffe runt.v.G.H.
Sapientes huíus ſeculí círcumíerunt rerū naturā, & ín ar tífícío ſuo operantem aduerterunt ſapientíā deí.ííij.E.

Schiſma

Schiſma eorum qui nihil proprij habere uolunt, & eorū qui de proprietate gloriantur, tangitur. xxx. E.
Schiſmatici tanguntur. xxxvij. F.
Scriptura, uerbum & ſtabile facit & uiſibile, &c. xlvij. A.
Septenarij aut ſpiritualitatem aut uniuerſitatem indicat gratiarum. xxxvj. A.
Seruus malus & piger reprehenditur. xlj. B.
Simplicitas bona quæ dicatur. xvj. F.
Synagoga reprehenditur. xlij. E. primo.
Synagóga repudiata eſt, eccleſia accepta. xx. D.
Sicut uitta coccinea labia tua, exponitur. xxiiij. C.
Sicut fragmē mali punici, ita genæ tuæ, exponitur. xxv. B.
Sicut turris Dauid collum tuum, exponitur. xxvj. D.
A ſpe ſupernorum omniū actuum caput & totius intētio uitæ inchoare debet, & illi cohærere. xlj. E.
Sponſa cum ſpōſo loquitur, tunc loquitur in loquela dulciloris labij, & lingua altera. xxxiiij. B.
Sponſa primò tremit, ſecūdò ſurgit, tertiò aperit. xliij. E.
Sterilis eſt intelligentia quam nō coæua & germana comitatur deuotio. xxiiij. B.
Stimulatur Paulus ne extollatur, & quomodo qui hæc audis, refugis ſtimulari. xv. H. I.
Suauiſſimum mihi ceruical bone Ieſu ſpinea illa capitis tui corona &c. ij. F.
Succēſio duplex innuitur, una de ſummis, alia de infimis erumpens. xxiij. E.
Summiſſor quidem uox ſed mens intenſior & preces tacitæ multum habent acuminis. xxij. C.
Surgam & circūibo ciuitatem, quæram per uicos! & plateas, exponitur. iij. G. D.
Suſpecta eſt mihi omnis doctrina & certè deſpecta quæ nullam inducit de Chriſto mentionem. v. C.

¶De litera. T.

TAcdiū uehemēs & amaritudo cordis uirtutes ipſas exercet non euertit. xxxvij. F.
Tenui illum nec dimittam, exponitur. ix. cū tribus ſequen. ſermonibus.
Tenuit eos ſuperbia. exponitur. ix. C.
Tenere qualiter dilectum debeamus. xlij. D.
Terræ quædam ſunt ſuperiora quædam inferiora, quædam infima. xxv. D.
Thus quid ſignificet. xv. F.
Timores tres innuuntur. xix. G. H.
Timor rigore gelido conſtringit affectus. xxxix. A.
Torrens duplex ſpiritualis deſcribitur. xxxvij. G.
Tota pulchra es amica mea &c. exponitur. xxix. A.
Tranquillitas mentis efficax eſt ad incrementa gratiarum. xv. A.
Tribulatio & aduerſitas exterior plangitur. xxxvij. A. B C. D.
Tribulatio interior ab. E. uſq; in finem ſermonis.

¶De litera. V.

VAdam mihi ad montem myrrhæ. exponitur. xxvij. B.
Vberibus geminis erga ſubditos abūdare debet qui doctoris & patris in eccleſia locum occupat. xxxj. B.
Veniat dilectus meus in ortum ſuum &c. exponitur. xl. A.
Venuſtas uultus mentem interpretatur, & internos affectus facies loquitur. xxv. A.
Verba conſolatoria dum aliqui plus æquo ſectantur, in uana deuoluuntur. xxxj. C.
Viciſſitudo refectionem affert, defectū prohibet. xlij. G.
Verecundia commendatur. xxv. B.
Vigiles qui dicantur. xlij. B.
Vigiliæ quædam ſunt ſolicitudinum repletæ moleſtia, quædam bonæ. xlij. B.
Virgines ſacræ inſtruuntur. xvij. per totum.
Virgo quædam corrupta plangit uel lamētat. xl. B. C. D.
Virgula fumi quare ſponſa dicatur. xv. D.
Virtutes ipſæ ſuapte natura intus in animo locatæ ſunt. xxij. E.
Viſio ſponſi nō eſt una nec ſimplex nec uniformis. vj. D.
Viſio dei quodā eſt cum affectu ſemper accipienda. xx. B.
Viderunt inſulæ & timuerunt, & extrema terræ obſtupuerunt, exponitur. xx. C.
Vmbra quæ dicatur. j. D.
Vmbræ tres ſunt. xxvij. F.
Vnguentarius eſt Sathanas, nolite ab illo oleum emere. xvij. F.
Vnguentorum & aromatum differentia. xxxiij. C.
Vnguentorū proponitur cuius odor ſuper omnia eccleſiaſticorum donorum excellat aromata. xxxij. D.
Vnguenta quadruplicia ſunt. xxxiij. F.
Vnctio quid ſit. xxxiij. I.
Vtinam nos tales ſimus auditores uerbi dei qui non ſuccumbamus his quæ dicuntur. v. C.
Vtinam fidei quam habeo in Chriſto, omnia opera mea atteſtentur. xxiij. B.
Vtinam mihi nihil incumbat negotij niſi ſuſpenſo ſemper ſtupore mirari impenſam gratiam. xxix. B.
Vocem frequenter eripit oratio uehemens. xxij. C.
Vox dilecti pulſantis, exponitur. xlij. C.
Vulneraſti cor meū ſoror mea ſpōſa &c. exponit. xxx. A.
Vultus animi interpres eſt, & ab intimo affectu habitum trahit. x. A.

¶De litera. X.

XPs ſingulariter non tam ceruus quàm hinnulus dicitur. xiij. B.
Xps caminus dicitur. xv. A.
Xps dicitur ignis conſumens. xv. E.
Xps ſolus dicit eſt Salomō noſter uerus pacificus. xvj. C.
Xps totus nobis eſt charitatis illecebra, incitamentum amoris. xix. G.
Xps hodie ſynagogæ dedit libellum repudij. xx. D.
Xps horret magis aſperitatem morum, linguæ ſtimulos, quàm aculeos ſpinarum. xx. F.
Xpi laudes ponuntur. xx. G. H.
Xps Ieſus non metit niſi quod ſuum eſt, niſi quod ipſe præſeminauit. xlj. B.
Xpi humanitas gratiā cōparat diuinitas confert. xliij. A.
Xpiani mali reprehenduntur. xxij. B.

¶Finit tabula.

RICHARDVS MONACHVS de Grandiſilua dioceſis Tholoſanen. ordinis Ciſtercienſis, carmen de laude Claræuallis, & de religioſa ibidem diſciplina.

GAudia qui mundi uis ſpernere uana rotundi.
Et contemplari Chriſti ſubar, & meditari.
Tũc locꝰ aptior, ad bona prõptior eſt adeũdꝰ.
Quẽ ditat bonitas, pietas, bona pdia, fundus.
Ad quem ſi properas, cinctus uirtutis amore:
Sedes æthereas ſcandes uiuens in honore.
Hic locus eſt magnus, ubi paſcit cælicus agnus.
Cuius & hic nomen, pariter pandetur & omen.
¶Qui requiem cæli quæris cum mente fideli,
Ad claramuallem properando dirige callem.
Eſt uia recta poli ſimilis ſuper omnia ſoli.
Vrens & lucens, ad regni præmia ducens.
Vrit peccata, dat lucis munera grata.
Et mites ungit, prauorum crimina pungit.
Blandiri neſcit, nec diſciplina tepeſcit.
Percutit ignauos, arcens à crimine prauos.
Inſtruit ignaros, mittens ad gaudia gnaros.
Et peccatores iumentis ſordidiores
Abluit, & mundat, ut perdita dona refundat.
Sic depuratos ac totos mundificatos
Ad cælum multos mittit pueros & adultos.
Qui domino grati uiuunt ſine fine beati.
¶Grex claræuallis, qui cuncta decentia pſallis.
Angelico more laudes fers ſemper in ore.
Qui diſciplinæ peccatorum medicinæ
Iugiter intendis, & ſic ad gaudia tendis.
Qui uigilas multum, qui nil dimittis inultum.
Qui corpus punis, qui te cæleſtibus unis.
Dum tali cura, uita uis uiuere pura,
Efficeris ciuis cæli, ſic uiuere qui uis.
Dum clauſtro reſides, tua Chriſto tempora ſi des:
Regna tibi lata tribuentur in arce beata.
Angelicis cꝫ choris ſociaberis omnibus horis:
Cum quibus in ſuperis, dabitur tibi quod modo quæris.
¶O felix uallis, quæ uullum de grege fallis,
Sed cunctos ducis ad uerè præmia lucis.
O uallis plena morum probitate ſerena.
Vallis deuota, uallis pia, congrua tota.
Ordine nobilis atcꝫ probabilis ac populoſa.
Spiritualibus aptacꝫ fratribus ac ſpecioſa.
Vallis dilecta, uiuendi regula recta.
Per celerem curſum, tua dirigis agmina ſurſum.
Vallis clauſtralis, & manſio ſpiritualis.
In qua clauſtrales, homines quocꝫ ſpirituales
Degunt abſcꝫ malis, dominicꝫ reguntur ab alis.
A quibus immanis tentator uadit inanis.
¶O uallis clara diuini nummis ara,
Valde deo chara, uallis talis quia rara,
Non eſt in mundo, ſic credo corde profundo
Huic ualli ſimilis, ad bona ſic habilis.
¶O uallis læta, uallis bonitate repleta,
Vallis iucunda, uallis bona, lucida, munda.
Vallis habens ora diuina uoce ſonora.
Vallis regalis. Chriſti domus eſt ſpecialis,
In qua cum patre Ieſus eſt & uirgine matre.
¶O uallis ſancta, redolens dulcedine tanta
Vallis non ficta, uallis ſemper benedicta.
Felix qui tecum degens ſcit uiuere ſecum
In ſe collectus, crucifixi ſub cruce tectus,
Paupertas Chriſti tunc eſt iucundior iſti,
Quàm culmen regum, nel quàm ſapientia legum
Hac in ualle ſacra, caro marcida, pallida, macr
Impinguat mentem cæleſtia regna petentem.
Cæleſti uita fruitur caro uerbere trita,
Et patiens anima paradiſi carpit opima.
Sic homo deuotus ſaluatur denicꝫ totus.
Vallis ſacrata, genituræ germine ſata.
Semen ſparſiſti ſanctum, ſanctos genuiſti:
Et generans creſcis, nec adhuc generare quieſcis.
Incorrupta paris quos ſacris dedicat aris
Præſul ſublimis, qui cælica patrat in imis.
Currit ad hanc uallem ſapiens, ubi uiuere mallem
Pauper pannoſus, quàm diues delicioſus.
Vallibus & uallis hæc eſt circumdata uallis
Nullius incurſum timet hæc uallis: quia ſurſum
Cor gerit in cælis, hoſti non peruia telis.
Vallis ſecura, Chriſti ſub perpete cura.
Te conſecrauit, te religione beauit
Sanctus Bernardus, bona ſectans, ad mala tardus.
¶Claraualle uallis, plus claris clara metallis.
Tu niſi me fallis, es rectus ad æthera callis.
¶Si recto calle penetrare uoles paradiſum
In clara ualle tibi conſulo dirige uiſum.
En tibi Bernardus uitæ monimenta beatæ
Edocet, ut nardus mira redolens probitate.
En ibi ueraces fama librante ſequaces
Eiuſdem, caſſes furientis & arma fugaces
Coſmica ſpernentes, quæ Chriſti corde gerentes
Sunt inter gentes, ut flos per prata uirentes.
Eloquar an ſileam: flos ut non præſtat odori
Omnia ne taceam, bonitas nec cedit honori
Virtutum dotes ſcrutando cꝫ culmina ueri
Quos imitando potes cælum poſt fata mereri.

¶Deo gratias.

Regeſtum

aa bb cc dd a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X AA BB CC DD Aa Bb Cc Dd Ee Ff. Omnes ſunt quaternſones, præter dd qui eſt quinrernio, cc uerò V X DD & Ff ſunt terniones.

¶Deuoti melliflui cꝫ doctoris diui Bernardi Claræuallis abbatis, ſeraphica ſcripta diligentiſsimè cum archetypis bibliothecæ Claræuallis à quibuſdam eiuſdem domus monachis emendata, atcꝫ ita recognita, ut quæ uera ipſius autoris, quæque aſcriptitia fuerint lector quàm facillimè agnoſcat (quanquam ea & phraſis & ſpiritus ac uis dicendi facile ſecernat) nunc demum in optimam unius codicis (ueluti palàm cernitur) formam redacta.

Debo.

~~A P.º de Busanda~~ [illegible]

~~A Mari Ortiz~~ [illegible]

~~Al Hermano de D. Diego~~ [illegible]

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~Al de Aguilar~~ [illegible]

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~Por [illegible]~~

~~P[illegible] por Busanda [illegible]~~

~~Por [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~de [illegible]~~

~~A [illegible]~~

~~A [illegible]~~

A la de Ju.º Cres. 1

A Mendaza 1

A Busanda 1

A la del Alcalde IIII

A Eug.ª II

Debo:

D

D

Antonio

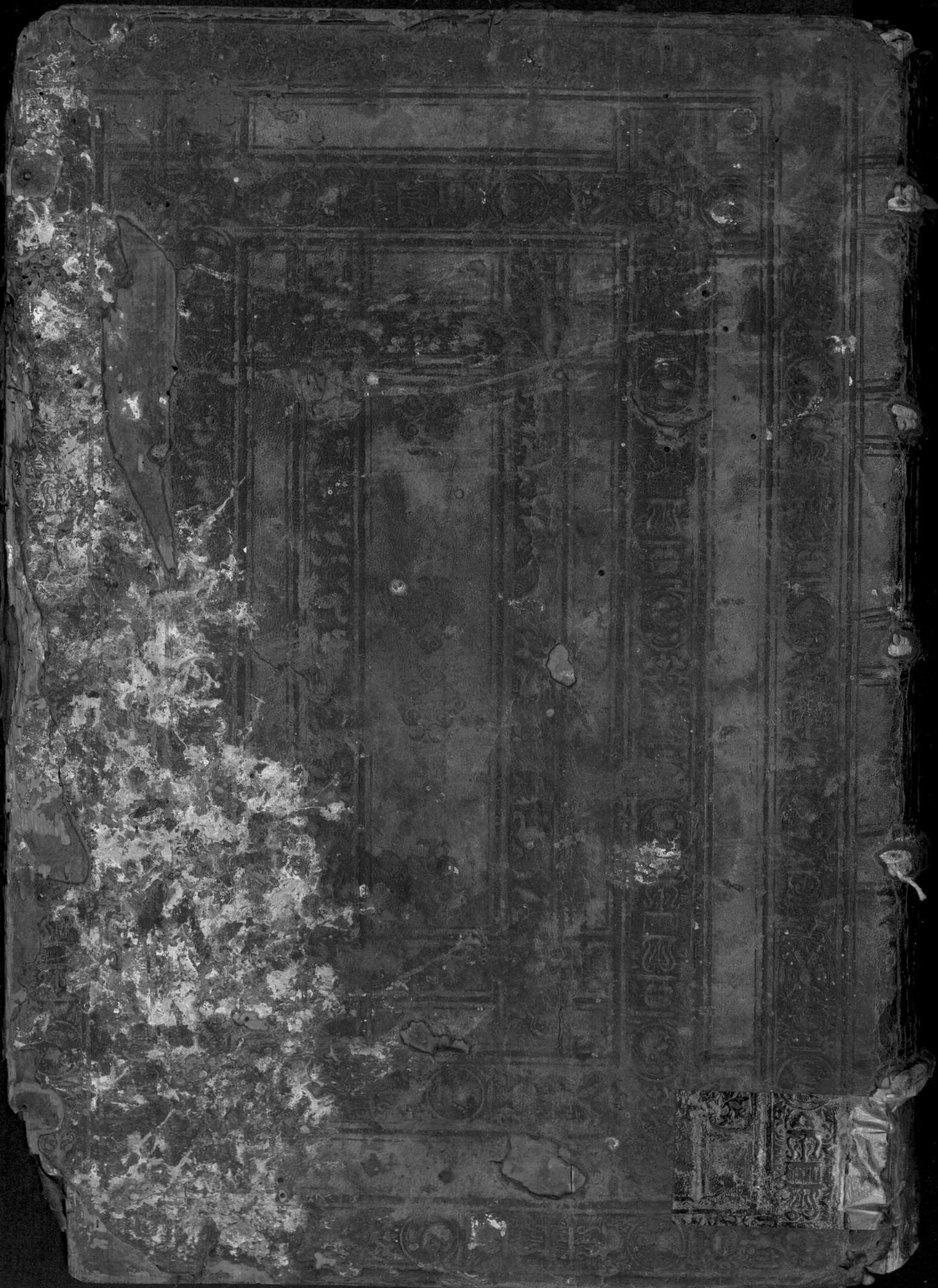


2252

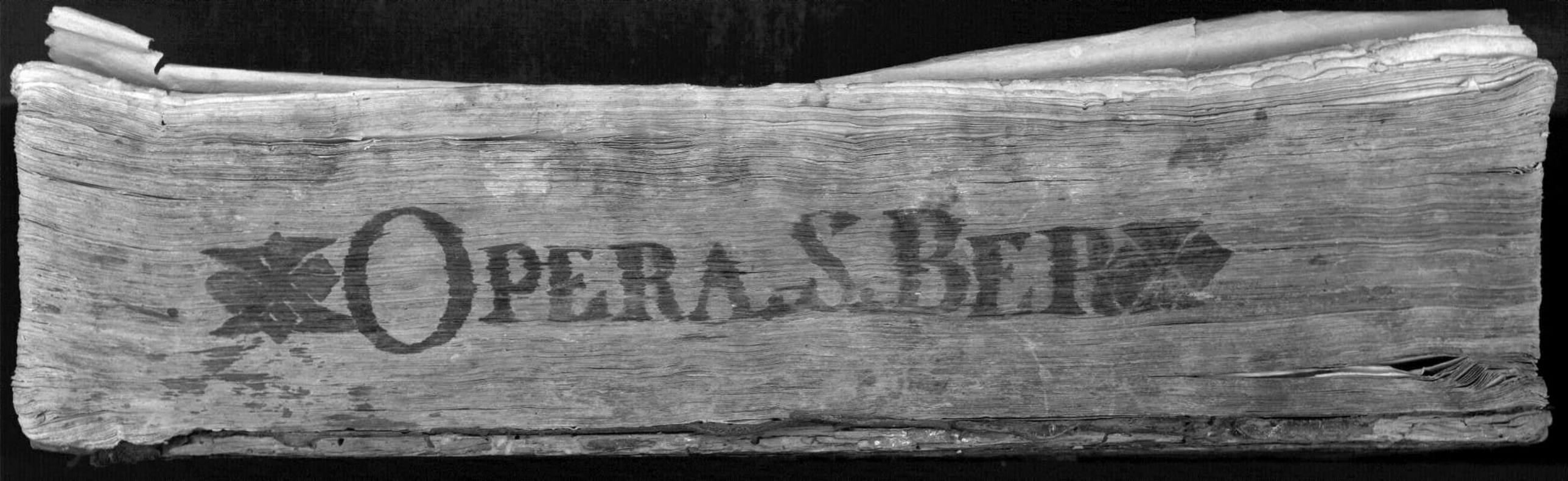
OPERA S. BER